KUNGL. MAJ:TS PROPOSITION

TILL RIKSDAGEN

ANGÅENDE

STATSVERKETS TILLSTÅND OCH BEHOV UNDER BUDGETÅRET 1961/62

Jämlikt grundlagens bud avgiver Kungl. Maj:t härmed proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1961/62.

Med åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet angående statsverkspropositionens justering vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att godkänna i protokollet berörda förslag och alltså upptaga statsverkets inkomster och utgifter i enlighet med följande förslag till riksstat:

RIKSSTAT FÖR BUD-

DRIFT-

A. Egentliga statsinkomster:

I.	Skatter	14 965 700 000	
II.	Uppbörd i statens verksamhet	233 895 000	
III.	Diverse inkomster	299 000 000	15 498 595 000

B. Inkomster av statens kapitalfonder:

I.	Statens affärsverksfonder	402 000 000	
II.	Riksbanksfonden	50 000 000	
III.	Statens allmänna fastighetsfond	24 987 000	
IV.	Försvarets fonder	36 930 000	
V.	Statens utlåningsfonder	259 286 000	
VI.	Fonden för låneunderstöd	12 330 000	
VII.	Fonden för statens aktier	95 000 000	
VIII.	Statens pensionsfonder	74 834 000	
IX.	Diverse kapitalfonder	44 350 000	999 717 000

Säger för inkomster å driftbudgeten **16 498 312 000**

Summa kronor **16 498 312 000**

GETÅRET 1961/62

BUDGETEN

A. Egentliga statsutgifter:

I.	Kungl. hov- och slottsstaterna	4 907 000	
II.	Justitiedepartementet	155 600 000	
III.	Utrikesdepartementet	103 046 000	
IV.	Försvarsdepartementet	3 056 800 000	
V.	Socialdepartementet	4 722 247 000	
VI.	Kommunikationsdepartementet	1 303 568 000	
VII.	Finansdepartementet	762 189 000	
VIII.	Ecklesiastikdepartementet	2 135 647 000	
IX.	Jordbruksdepartementet	498 127 000	
X.	Handelsdepartementet	312 716 000	
XI.	Inrikesdepartementet	942 660 000	
XII.	Civildepartementet	583 818 000	
XIII.	Oförutsedda utgifter	1 000 000	
XIV.	Riksdagen och dess verk m. m.	26 214 000	14 608 539 000

B. Utgifter för statens kapitalfonder:

I.	Statens affärsverksfonder	50 000 000	
II.	Luftfartsfonden	18 300 000	
III.	Riksgäldsfonden	925 000 000	
IV.	Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	303 476 000	
V.	Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	1 000 000	1 297 776 000
		Säger för utgifter å driftbudgeten	**15 906 315 000**
	Avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel		**250 000 000**
	Beräknat överskott å statsregleringen		**341 997 000**
		Summa kronor	**16 498 312 000**

KAPITAL-

Lånemedel **1 441 364 000**

Summa kronor 1 441 364 000

BUDGETEN

I.	Statens affärsverksfonder:		
	Postverkets fond	— 2 497 000	
	Televerkets fond	26 000 000	
	Statens järnvägars fond	111 100 000	
	Statens vattenfallsverks fond	269 701 000	
	Domänverkets fond	59 000	404 363 000
II.	Luftfartsfonden		6 524 000
III.	Statens allmänna fastighetsfond		53 066 000
IV.	Försvarets fonder:		
	Försvarets fastighetsfond	33 839 000	
	Försvarets fabriksfond	674 000	34 513 000
V.	Statens utlåningsfonder		746 188 000
VI.	Fonden för låneunderstöd		64 592 000
VII.	Fonden för statens aktier		160 023 000
VIII.	Fonden för förlag till statsverket		14 600 000
IX.	Diverse kapitalfonder:		
	Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	10 600 000	
	Jordfonden	4 000 000	14 600 000
			1 498 469 000
Avgår kapitalåterbetalning:			
	Avsättning till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster	1 000 000	
	Övrig kapitalåterbetalning	56 105 000	57 105 000
		Summa kronor	**1 441 364 000**

Stockholms slott den 3 januari 1961

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

INKOMSTER Å DRIFTBUDGETEN

SPECIFIKATION AV INKOMSTERNA Å DRIFTBUDGETEN FÖR BUDGETÅRET 1961/62

A. Egentliga statsinkomster

I. Skatter:

1.	Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:		
	a) Skatt å inkomst och förmögenhet m. m., *bevillning*	7 400 000 000	
	b) Kupongskatt, *bevillning*	7 000 000	
	c) Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, *bevillning*	1 000 000	
	d) Skogsvårdsavgifter, *bevillning*	10 200 000	
	e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*	1 500 000	
	f) Arvsskatt och gåvoskatt, *bevillning*	105 000 000	
	g) Lotterivinstskatt, *bevillning*	85 000 000	
	h) Omsättnings- och expeditionsstämplar m. m., *bevillning*	98 000 000	7 707 700 000
2.	Automobilskattemedel:		
	a) Fordonsskatt, *bevillning*	435 000 000	
	b) Bensinskatt, *bevillning*	900 000 000	1 335 000 000
3.	Tullar och acciser:		
	a) Tullmedel, *bevillning*	825 000 000	
	b) Allmän varuskatt, *bevillning*	1 450 000 000	
	c) Särskilda varuskatter, *bevillning*	350 000 000	
	d) Omsättningsskatt å motorfordon, *bevillning*	195 000 000	
	e) Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m., *bevillning*	43 000 000	
	f) Skatt å kaffe, *bevillning*	27 000 000	
	g) Tobaksskatt, *bevillning*	940 000 000	
	h) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, *bevillning*	20 000 000	
	i) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, *bevillning*	30 000 000	
	j) Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*	1 150 000 000	

k) Omsättningsskatt å vin, *bevillning*	105 000 000		
l) Skatt å malt- och läskedrycker, *bevillning*	183 000 000		
m) Statlig nöjesskatt, *bevillning*	30 000 000		
n) Energiskatt, *bevillning*	575 000 000	5 923 000 000	14 965 700 000

II. Uppbörd i statens verksamhet:

1. Vattendomstolsavgifter	500 000
2. Inkomster vid fångvården	1 650 000
3. Bidrag till riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet	3 500 000
4. Bidrag till pensionsstyrelsen	230 000
5. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	300 000
6. Inkomster vid statens geotekniska institut	1 300 000
7. Förrättningsavgifter vid statens bilinspektion, *att tillföras automobilskattemedlen*	4 500 000
8. Inkomster vid väg- och vattenbyggnadsverket, *att tillföras automobilskattemedlen*	1 500 000
9. Avgifter för registrering av motorfordon	9 500 000
10. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	7 000 000
11. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	95 000
12. Inkomster vid länsarkitektsorganisationen	1 000 000
13. Inkomster vid matematikmaskinnämnden	2 000 000
14. Inkomst av myntning och justering	5 000 000
15. Kontrollstämpelmedel	1 000 000
16. Bidrag till bank- och fondinspektionen	545 000
17. Bidrag till sparbanksinspektionen	400 000
18. Bidrag för revision av sparbankerna	410 000
19. Inkomster vid tandläkarhögskolorna	430 000
20. Avgifter för granskning av biografbilder	300 000
21. Inkomster vid lantbruksnämnderna	1 700 000
22. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	350 000
23. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	2 200 000
24. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 100 000
25. Inkomster vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt	300 000
26. Inkomster vid statens maskinprovningar	210 000
27. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	1 300 000
28. Inkomster vid veterinärhögskolan	700 000
29. Inkomster vid lantmäteriväsendet	17 300 000
30. Inkomster vid rikets allmänna kartverk	3 800 000
31. Avgifter för statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	45 000
32. Skeppsmätningsavgifter	500 000
33. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 400 000
34. Inkomster vid statens provningsanstalt	3 400 000

35.	Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	6 600 000	
36.	Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	165 000	
37.	Fyr- och båkmedel	19 000 000	
38.	Lotspenningar	13 000 000	
39.	Försäljning av sjökort m. m.	680 000	
40.	Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt	1 300 000	
41.	Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	14 800 000	
42.	Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	450 000	
43.	Bidrag till försäkringsinspektionen	1 300 000	
44.	Inkomster av statens gruvegendom	3 500 000	
45.	Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	3 800 000	
46.	Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	700 000	
47.	Inkomster vid statens farmacevtiska laboratorium	400 000	
48.	Inkomster vid statens mentalsjukhus	49 000 000	
49.	Inkomster vid Vilhelmsro sjukhus	310 000	
50.	Inkomster vid karolinska sjukhuset	34 000 000	
51.	Inkomster vid serafimerlasarettet	8 900 000	
52.	Inkomster vid statens institut för folkhälsan	525 000	233 895 000
III.	*Diverse inkomster:*		
1.	Bötesmedel	32 000 000	
2.	Totalisatormedel	50 000 000	
3.	Tipsmedel	85 000 000	
4.	Lotterimedel	112 000 000	
5.	Övriga diverse inkomster	20 000 000	299 000 000
			15 498 595 000

B. Inkomster av statens kapitalfonder

I.	*Statens affärsverksfonder:*		
1.	Postverket, *bevillning*	22 000 000	
2.	Televerket	115 000 000	
3.	Statens vattenfallsverk	225 000 000	
4.	Domänverket	40 000 000	402 000 000
II.	*Riksbanksfonden*		50 000 000
III.	*Statens allmänna fastighetsfond:*		
1.	Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »	2 515 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »	1 360 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »	9 291 000	
5.	Generaltullstyrelsens »	275 000	
6.	Uppsala universitets »	810 000	
7.	Lunds universitets »	800 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »	150 000	
9.	Medicinalstyrelsens »	8 645 000	
10.	Karolinska sjukhusets »	1 140 000	24 987 000

IV. Försvarets fonder:

1.	Försvarets fastighetsfond	34 130 000	
2.	Försvarets fabriksfond	2 800 000	36 930 000

V. Statens utlåningsfonder:

1.	Utrikesförvaltningens lånefond	10 000
2.	Värnpliktslånefonden	1 000
3.	Statens bostadslånefond	1 000
4.	Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	7 000
5.	Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	3 900 000
6.	Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen	25 000
7.	Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	350 000
8.	Lånefonden för bostadsbyggande	236 000 000
9.	Lånefonden för lantarbetarbostäder	1 000
10.	Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien	525 000
11.	Lånefonden för allmänna samlingslokaler	1 100 000
12.	Statens bosättningslånefond	1 600 000
13.	Vattenkraftslånefonden	260 000
14.	Luftfartslånefonden	500 000
15.	Tullverkets båtlånefond	1 000
16.	Statens lånefond för universitetsstudier	450 000
17.	Allmänna studielånefonden	750 000
18.	Lånefonden för inventarier i studentbostäder	175 000
19.	Gödselvårdslånefonden	1 000
20.	Jordbrukets lagerhusfond	560 000
21.	Statens mejerilånefond	1 000
22.	Jordbrukets maskinlånefond	950 000
23.	Statens sekundärlånefond för jordbrukare	85 000
24.	Fonden för supplementär jordbrukskredit	100 000
25.	Kraftledningslånefonden	265 000
26.	Elektrifieringslånefonden	1 000
27.	Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift	1 000
28.	Egnahemslånefonden	4 600 000
29.	Arrendelånefonden	1 000
30.	Arbetarsmåbrukslånefonden	1 000
31.	Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond	1 000
32.	Kronotorparnas inventarielånefond	1 000
33.	Statens avdikningslånefond	1 800 000
34.	Täckdikningslånefonden	5 000
35.	Bevattningslånefonden	1 000
36.	Fiskerilånefonden	380 000
37.	Statens fiskredskapslånefond	1 000
38.	Virkesmätningslånefonden	1 000
39.	Skogsväglånefonden	18 000
40.	Statens skogslånefond	1 000

41. Lånefonden för insamling av skogsfrö	1 000	
42. Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 000 000	
43. Statens sekundärlånefond för rederinäringen	50 000	
44. Sjöfartsverkets båtlånefond	4 000	
45. Statens hantverks- och industrilånefond....	3 800 000	259 286 000
VI. Fonden för låneunderstöd:		
1. Bostadsstyrelsens delfond	1 025 000	
2. Statskontorets »	7 800 000	
3. Lantbruksstyrelsens »	4 000	
4. Riksbankens »	3 500 000	
5. Riksgäldskontorets »	1 000	12 330 000
VII. Fonden för statens aktier		95 000 000
VIII. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	57 000 000	
2. Civila tjänstepensionsfonden	1 750 000	
3. Militära tjänstepensionsfonden	200 000	
4. Allmänna familjepensionsfonden	5 250 000	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	10 600 000	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk ..	34 000	74 834 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	26 750 000	
2. Övriga diverse kapitalfonder	17 600 000	44 350 000
		999 717 000
	Summa kronor	**16 498 312 000**

Bilaga 1 till Specifikation av inkomsterna d driftbudgeten

FÖRSLAG TILL STAT FÖR STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND FÖR BUDGETÅRET 1961/62

Inkomster

A.	*Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:*			
1.	Slottsbyggnadernas delfond		3 018 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »		5 721 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »		5 346 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »		52 173 000	
5.	Generaltullstyrelsens »		523 000	
6.	Uppsala universitets »		3 413 000	
7.	Lunds universitets »		1 897 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »		736 000	
9.	Medicinalstyrelsens »		19 966 000	
10.	Karolinska sjukhusets »		4 444 000	97 237 000
B.	*Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:*			
1.	Slottsbyggnadernas delfond		400 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »		525 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »		1 100 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »		4 000 000	
5.	Generaltullstyrelsens »		230 000	
6.	Uppsala universitets »		30 000	
7.	Lunds universitets »		41 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »		155 000	
9.	Medicinalstyrelsens »		2 025 000	
10.	Karolinska sjukhusets »		600 000	9 106 000
C.	*Diverse inkomster:*			
1.	Slottsbyggnadernas delfond		80 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »		1 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »		1 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »		191 000	
5.	Generaltullstyrelsens »		1 000	
6.	Uppsala universitets delfond:			
	a) Bidrag från universitetets egendoms- och skogsförvaltning	250 000		
	b) Bidrag från Uppsala läns landsting	277 000		
	c) Övriga diverse inkomster	1 000	528 000	

7.	Lunds universitets delfond:			
	a) Bidrag från universitetets egendomsförvaltning	50 000		
	b) Övriga diverse inkomster	1 000	51 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens delfond		1 000	
9.	Medicinalstyrelsens »		1 000	
10.	Karolinska sjukhusets »		1 000	856 000
			Summa kronor	**107 199 000**

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:

1.	Slottsbyggnadernas delfond:			
	a) Reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader	1 080 000		
	b) Reparations- och underhållskostnader för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga	345 000		
	c) Reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m.	422 000		
	d) Vissa iståndsättningsarbeten	1 650 000	3 497 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens delfond		2 639 000	
3.	Beskickningsfastigheternas delfond:			
	a) Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m.	1 300 000		
	b) Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, *förslagsvis*	600 000	1 900 000	
4.	Byggnadsstyrelsens delfond		25 152 000	
5.	Generaltullstyrelsens »		228 000	
6.	Uppsala universitets delfond:			
	a) Akademiska sjukhuset	713 000		
	b) Övriga fastigheter	1 031 000	1 744 000	
7.	Lunds universitets delfond		655 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »		590 000	
9.	Medicinalstyrelsens »		8 890 000	
10.	Karolinska sjukhusets delfond:			
	a) Karolinska sjukhuset	2 170 000		
	b) Serafimerlasarettet	215 000	2 385 000	47 680 000

B. Avsättning till värdeminskningskonto:

2.	Fångvårdsstyrelsens delfond, *förslagsvis*		838 000	
3.	Beskickningsfastigheternas » , *förslagsvis*		307 000	
4.	Byggnadsstyrelsens » , *förslagsvis*		6 563 000	
5.	Generaltullstyrelsens » , *förslagsvis*		101 000	
6.	Uppsala universitets delfond:			
	a) Akademiska sjukhuset, *förslagsvis*	469 000		
	b) Övriga fastigheter, *förslagsvis*	488 000	957 000	

7. Lunds universitets	delfond, *förslagsvis*	334 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	» , *förslagsvis*	92 000	
9. Medicinalstyrelsens	» , *förslagsvis*	4 401 000	
10. Karolinska sjukhusets	» , *förslagsvis*	1 250 000	14 843 000

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:

2. Fångvårdsstyrelsens	delfond, *förslagsvis*	255 000	
3. Beskickningsfastigheternas	» , *förslagsvis*	2 880 000	
4. Byggnadsstyrelsens	» , *förslagsvis*	15 358 000	
5. Generaltullstyrelsens	» , *förslagsvis*	150 000	
6. Uppsala universitets	» , *förslagsvis*	460 000	
7. Lunds universitets	» , *förslagsvis*	200 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	» , *förslagsvis*	60 000	
9. Medicinalstyrelsens	» , *förslagsvis*	56 000	
10. Karolinska sjukhusets	» , *förslagsvis*	270 000	19 689 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2. Fångvårdsstyrelsens	»	2 515 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	1 360 000	
4. Byggnadsstyrelsens	»	9 291 000	
5. Generaltullstyrelsens	»	275 000	
6. Uppsala universitets	»	810 000	
7. Lunds universitets	»	800 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	»	150 000	
9. Medicinalstyrelsens	»	8 645 000	
10. Karolinska sjukhusets	»	1 140 000	24 987 000
		Summa kronor	**107 199 000**

Bilaga 2 till Specifikation av inkomsterna å driftbudgeten

BERÄKNAT FÖRSLAG TILL STAT FÖR FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND FÖR BUDGETÅRET 1961/62

Inkomster

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:		
1. Kasernbyggnaders delfond	103 349 000	
2. Befästningars »	29 020 000	132 369 000
B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:		
1. Kasernbyggnaders delfond	4 810 000	
2. Befästningars »	250 000	5 060 000
C. Inkomster av övnings- och skjutfält:		
1. Kasernbyggnaders delfond	2 750 000	
2. Befästningars »	50 000	2 800 000
D. Diverse inkomster:		
1. Kasernbyggnaders delfond	2 630 000	
2. Befästningars »	80 000	2 710 000
	Summa kronor	**142 939 000**

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:		
1. Kasernbyggnaders delfond	62 508 000	
2. Befästningars »	20 490 000	82 998 000
B. Avsättning till värdeminskningskonto:		
1. Kasernbyggnaders delfond, *förslagsvis*	13 050 000	
2. Befästningars » , *förslagsvis*	2 160 000	15 210 000
C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:		
1. Kasernbyggnaders delfond, *förslagsvis*	7 531 000	
2. Befästningars » , *förslagsvis*	3 070 000	10 601 000
Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:		
1. Kasernbyggnaders delfond	30 450 000	
2. Befästningars »	3 680 000	34 130 000
	Summa kronor	**142 939 000**

UTGIFTER Å DRIFTBUDGETEN

EGENTLIGA STATSUTGIFTER

I. KUNGL. HOV- OCH SLOTTSSTATERNA

A. Kungl. hovstaten

1	Kungl. Maj:ts hovhållning	2 300 000
2	Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten	150 000
3	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland	100 000
4	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	328 000
		2 878 000

B. Kungl. slottsstaten

1	Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten	1 429 000
2	Ved och kol för de kungl. slotten	600 000
		2 029 000
	Summa kronor	**4 907 000**

II. JUSTITIEDEPARTEMENTET

A. Justitiedepartementet m. m.

	Statsrådsberedningen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	713 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	22 000	735 000
	Justitiedepartementet:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 161 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	162 000	
5	Svensk författningssamling, *förslagsanslag*	250 000	2 573 000
6	Lagberedningen, *reservationsanslag*		315 000
7	Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter, *förslagsanslag*		26 000
8	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*		1 600 000
9	Extra utgifter, *reservationsanslag*		160 000
			5 409 000

B. Justitiekanslersämbetet och riksåklagarämbetet

	Justitiekanslersämbetet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	345 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	22 000	367 000
	Riksåklagarämbetet:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	420 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	28 000	448 000
			815 000

C. Domstolarna

	Högsta domstolen m. m.:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 234 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	285 000	4 519 000
	Regeringsrätten:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 041 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	12 000	
5	Regeringsrättens årsbok, *förslagsanslag*	50 000	1 103 000
	Hovrätterna:		
6	Avlöningar, *förslagsanslag*	11 187 000	
7	Omkostnader, *förslagsanslag*	991 000	12 178 000
	Häradsrätterna:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	25 707 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 527 000	
10	Ersättningar till nämndemän, *förslagsanslag*	3 500 000	

11	Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet, *reservationsanslag*	70 000	
12	Upplåggande av nya fastighetsböcker för landet, *reservationsanslag*	55 000	30 859 000
	Vattendomstolarna:		
13	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 214 000	
14	Omkostnader, *förslagsanslag*	613 000	4 827 000
15	Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet, *reservationsanslag*		110 000
16	Blanketter för domstolsväsendet, *förslagsanslag*		200 000
			53 796 000

D. Rättegångsväsendet i allmänhet

1	Ersättning åt domare, vittnen och parter, *förslagsanslag*	7 400 000
2	Kostnader enligt lagen om fri rättegång, *förslagsanslag*	5 500 000
3	Understöd för utomprocessuell rättshjälp, *förslagsanslag*	1 600 000
4	Tornedalens rättshjälpsanstalt, *förslagsanslag*	132 000
5	Efterutbildning inom rättegångsväsendet, *reservationsanslag*	25 000
		14 657 000

E. Fångvården m. m.

	Fångvårdsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 619 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	354 000	2 973 000
	Fångvårdsanstalterna:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	42 922 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	20 322 000	
5	Maskin- och verktygsutrustning m. m., *reservationsanslag*	1 000	
6	Engångsanskaffning av inventarier m. m., *reservationsanslag*	450 000	
7	Anskaffning, montering och transport av baracker m. m., *reservationsanslag*	1 000	63 696 000
8	Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhör fångvården, m. m., *förslagsanslag*		89 000
9	Interneringsnämnden, *förslagsanslag*		43 000
10	Ungdomsfängelsenämnden, *förslagsanslag*		28 000
	Skyddskonsulentorganisationen:		
11	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 992 000	
12	Omkostnader, *förslagsanslag*	354 000	2 346 000
13	Övervakning av villkorligt dömda, *förslagsanslag*		2 400 000
14	Tillsyn över villkorligt frigivna m. fl., *förslagsanslag*		450 000
15	Kurser för övervakare, tillsynsmän och personundersökare, *reservationsanslag*		10 000
16	Understöd åt verksamhet för frigivna fångar m. fl.		1 000 000
17	Bidrag till svenska skyddsförbundet		430 000
			78 465 000

F. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
1	Fångvårdsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	5 721 000	
2	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	1 282 000	7 003 000
3	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark, *förslagsanslag*		153 000
4	Ersättning till försvarets fastighetsfond för fångvårdsanstalten i Hälsingborg, *förslagsanslag*		49 000
5	Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m., *reservationsanslag*		1 000
6	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område, *förslagsanslag* ..		32 000
7	Bidrag till Nordisk årsbok m. m., *reservationsanslag*		10 000
8	Uppgående av gränsen mot Norge m. m., *reservationsanslag*		210 000
			7 458 000
		Summa kronor	**155 600 000**

III. UTRIKESDEPARTEMENTET

A. Utrikesförvaltningen

	Utrikesförvaltningen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	35 770 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	7 425 000	43 195 000
3	Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat, *reservationsanslag*		1 025 000
4	Ersättningar åt olönade konsuler, *förslagsanslag*		950 000
5	Kostnader för vissa nämnder m. m., *förslagsanslag*		85 000
6	Extra utgifter, *reservationsanslag*		110 000
7	Tillfälliga representationskostnader, *reservationsanslag*		105 000
			45 470 000

B. Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

1	Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag, *förslagsanslag*	4 000
2	Förenta Nationerna, *förslagsanslag*	11 000 000
3	Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, *förslagsanslag*	1 100 000
4	Europeiska frihandelssammanslutningen, *förslagsanslag*	600 000
5	Europarådet, *förslagsanslag*	465 000
6	Särskilda förhandlingar med främmande makter, *förslagsanslag*	1 600 000
7	Bidrag till internationell hjälpverksamhet, *reservationsanslag*	34 600 000
8	Bidrag till Röda korsets internationella kommitté	30 000
		49 899 000

C. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
1	Beskickningsfastigheternas delfond, *förslagsanslag*	5 346 000	
2	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	457 000	5 803 000
3	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare, *förslagsanslag*		150 000
4	Förstärkning av avkastningen av understödsfonden för rysslandssvenskar		30 000
5	Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige		2 043 000
6	Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater, *reservationsanslag*		1 000
7	Utländska pressbesök, *reservationsanslag*		40 000
8	Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor		110 000
			8 177 000
		Summa kronor	**103 046 000**

IV. FÖRSVARSDEPARTEMENTET

A. Försvarsdepartementet

	Försvarsdepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	*1 610 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	*140 000	
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*	800 000	
4	Extra utgifter, *reservationsanslag*	400 000	2 950 000
			2 950 000

B. Centrala förvaltningsmyndigheter

	Försvarets civilförvaltning:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	*5 980 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	*2 155 000	8 135 000
	Försvarets sjukvårdsstyrelse:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 260 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	110 000	1 370 000
	Fortifikationsförvaltningen:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	9 200 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	589 000	
7	Forskningsverksamhet, *reservationsanslag*	1 270 000	
8	Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m., *reservationsanslag*	160 000	
9	Byggnads- och reparationsberedskapens materiel, *reservationsanslag*	1 000	11 220 000
	Armétygförvaltningen:		
10	Avlöningar, *förslagsanslag*	27 550 000	
11	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 330 000	
12	Årskostnader för industriell krigsberedskap, *förslagsanslag*	700 000	
13	Engångskostnader för industriell krigsberedskap, *reservationsanslag*	4 600 000	
14	Armétygförvaltningens anstalter: Avlöningar, *förslagsanslag*	8 020 000	42 200 000
	Arméintendenturförvaltningen:		
15	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 470 000	
16	Omkostnader, *förslagsanslag*	269 000	
17	Arméintendenturförvaltningens anstalter: Avlöningar, *förslagsanslag*	3 945 000	7 684 000
	Marinförvaltningen:		
18	Avlöningar, *förslagsanslag*	13 400 000	
19	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 125 000	14 525 000

* Beräknat belopp.

	Flygförvaltningen:		
20	Avlöningar, *förslagsanslag*	31 576 000	
21	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 485 000	
22	Datamaskiner m. m., *reservationsanslag*	4 100 000	37 161 000
	Försvarets förvaltningsdirektion:		
23	Avlöningar, *förslagsanslag*	*242 000	
24	Omkostnader, *förslagsanslag*	*20 000	262 000
			122 557 000

C. Försvarskrafterna

Försvarsstaben

	Försvarsstaben:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	*19 485 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	*3 652 000	
3	Övningar, *reservationsanslag*	*92 000	
4	Anskaffning av krigskartor, *reservationsanslag*	700 000	
5	Anskaffning och underhåll av materiel, *reservationsanslag*	*2 061 000	25 990 000
			25 990 000

Armén

	Avlöningar m. m. till fast anställd personal:		
6	Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag*	*279 400 000	
7	Avlöningar till personal å reservstat, *förslagsanslag*	1 500 000	
8	Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl., *förslagsanslag*	6 500 000	
9	Rekryteringskostnader, *förslagsanslag*	85 000	
10	Avlöningar till viss arbetarpersonal, *förslagsanslag*	14 000 000	301 485 000
11	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, *förslagsanslag*		53 600 000
12	Sjukvård, *förslagsanslag*		3 300 000
13	Reseersättningar m. m., *förslagsanslag*		10 420 000
	Expenser m. m.:		
14	Bränsle m. m., *förslagsanslag*	18 600 000	
15	Telefon m. m., *förslagsanslag*	1 990 000	
16	Övriga expenser m. m., *reservationsanslag*	1 105 000	21 695 000
	Mathållning m. m.:		
17	Mathållning, *förslagsanslag*	46 800 000	
18	Furagering, *förslagsanslag*	2 100 000	48 900 000
	Intendenturmateriel m. m.:		
19	Beklädnad m. m., *reservationsanslag*	51 375 000	
20	Inventarier m. m., *reservationsanslag*	6 900 000	
21	Tvätt, *förslagsanslag*	4 060 000	62 335 000
	Övningar m. m.:		
22	Övningar m. m., *reservationsanslag*	38 000 000	
23	Ökning av drivmedelslagringen, *reservationsanslag*	1 000	

* Beräknat belopp.

24	Drivmedelsförråd m. m., *förslagsanslag*	2 000 000	
25	Anskaffning av drivmedelsutrustning, *reservationsanslag*	3 250 000	43 251 000
	Anskaffning och vård av hästar m. m.:		
26	Remontering, *reservationsanslag*	1 000	
27	Uttagning av hästar, *förslagsanslag*	70 000	
28	Veterinärvård, *reservationsanslag*	65 000	
29	Hundväsendet, *reservationsanslag*	71 000	207 000
	Tygmateriel m. m.:		
30	Anskaffning av tygmateriel m. m., *reservationsanslag*	317 000 000	
31	Underhåll av tygmateriel m. m., *reservationsanslag*	68 700 000	
32	Förhyrning av motorfordon m. m.	4 250 000	
33	Uttagning av motorfordon och motorredskap, *förslagsanslag*	160 000	390 110 000
	Hemvärnet:		
34	Hemvärnets avlöningar, *förslagsanslag*	960 000	
35	Hemvärnets omkostnader, *förslagsanslag*	690 000	
36	Hemvärnets intendenturmateriel m. m., *reservationsanslag*	550 000	
37	Hemvärnets övningar, *reservationsanslag*	2 150 000	
38	Hemvärnets tygmateriel m. m., *reservationsanslag*	4 510 000	8 860 000
			944 163 000
	Marinen		
	Avlöningar m. m. till fast anställd personal:		
39	Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag*	*106 800 000	
40	Avlöningar till personal å reservstat, *förslagsanslag*	135 000	
41	Avlöningar till personal i marinens reserver, *förslagsanslag*	2 300 000	
42	Rekryteringskostnader, *förslagsanslag*	85 000	
43	Avlöningar till viss arbetarpersonal, *förslagsanslag*	3 785 000	113 105 000
44	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, *förslagsanslag*		11 200 000
45	Sjukvård, *förslagsanslag*		960 000
46	Reseersättningar m. m., *förslagsanslag*		2 735 000
	Expenser m. m.:		
47	Bränsle m. m., *förslagsanslag*	7 600 000	
48	Telefon m. m., *förslagsanslag*	1 125 000	
49	Övriga expenser m. m., *reservationsanslag*	380 000	9 105 000
50	Mathållning, *förslagsanslag*		15 500 000
	Intendenturmateriel m. m.:		
51	Beklädnad m. m., *reservationsanslag*	7 620 000	
52	Inventarier m. m., *reservationsanslag*	1 500 000	
53	Tvätt, *förslagsanslag*	1 130 000	10 250 000
	Övningar m. m.:		
54	Övningar m. m., *reservationsanslag*	23 300 000	

* Beräknat belopp.

55	Drivmedelsförråd m. m., *förslagsanslag*	160 000	
56	Anskaffning av drivmedelsutrustning, *reservationsanslag*	100 000	
57	Materialförråd m. m., *förslagsanslag*	295 000	
58	Hundbevakningstjänsten, *reservationsanslag*	10 000	23 865 000
	Flytande materiel, vapenmateriel m. m.:		
59	Fartygsbyggnader m. m., *reservationsanslag*	92 500 000	
60	Anskaffning av vapenmateriel m. m., *reservationsanslag*	71 300 000	
61	Underhåll av fartyg m. m., *reservationsanslag* .	*42 300 000	
62	Anskaffning av vissa maskiner m. m., *reservationsanslag*	500 000	206 600 000
	Bidrag och understöd:		
63	Bidrag till sjövärnskåren, *reservationsanslag* ...		330 000
			393 650 000
	Flygvapnet		
	Avlöningar m. m. till fast anställd personal:		
64	Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag*	*137 600 000	
65	Avlöningar till personal å reservstat, *förslagsanslag*	40 000	
66	Avlöningar till personal i flygvapnets reserv, *förslagsanslag*	1 530 000	
67	Rekryteringskostnader, *förslagsanslag*	250 000	
68	Avlöningar till viss arbetarpersonal, *förslagsanslag*	300 000	139 720 000
69	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, *förslagsanslag*		8 650 000
70	Sjukvård, *förslagsanslag*		650 000
71	Reseersättningar m. m., *förslagsanslag*		4 500 000
	Expenser m. m.:		
72	Bränsle m. m., *förslagsanslag*	7 800 000	
73	Telefon m. m., *förslagsanslag*	3 300 000	
74	Övriga expenser m. m., *reservationsanslag*	320 000	11 420 000
75	Mathållning, *förslagsanslag*		9 200 000
	Intendenturmateriel m. m.:		
76	Beklädnad m. m., *reservationsanslag*	8 200 000	
77	Inventarier m. m., *reservationsanslag*	1 600 000	
78	Tvätt, *förslagsanslag*	980 000	10 780 000
	Övningar m. m.:		
79	Övningar m. m., *reservationsanslag*	6 750 000	
80	Hundbevakningstjänsten, *reservationsanslag*	28 000	6 778 000
	Flygmateriel m. m.:		
81	Anskaffning av flygmateriel m. m., *reservationsanslag*	733 600 000	
82	Luftförsvarsrobot, *reservationsanslag*	*102 600 000	
83	Drift och underhåll av flygmateriel m. m., *reservationsanslag*	161 000 000	
84	Drivmedelsförråd m. m., *förslagsanslag*	9 650 000	
85	Anskaffning av drivmedelsutrustning, *reservationsanslag*	2 150 000	
86	Ökning av drivmedelslagringen, *reservationsanslag*	1 000 000	1 010 000 000

* Beräknat belopp.

	Bidrag och understöd:		
87	Understöd åt privatflyget, *reservationsanslag* ...		366 000
			1 202 064 000
			2 565 867 000

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål

	Krigsarkivet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	482 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	37 000	
3	Samlingars konservering m. m., *reservationsanslag*	3 000	
4	Inredning av vissa arkivaliemagasin, *reservationsanslag*	35 000	557 000
	Armémuseum:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	274 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	89 000	
7	Samlingars konservering m. m., *reservationsanslag*	15 000	378 000
	Försvarets forskningsanstalt:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	10 400 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	945 000	
10	Viss forskningsverksamhet, *reservationsanslag* ..	36 000 000	
11	Engångsanskaffning av viss utrustning, *reservationsanslag*	4 000 000	51 345 000
	Försvarshögskolan:		
12	Avlöningar, *förslagsanslag*	323 000	
13	Omkostnader, *förslagsanslag*	58 000	381 000
	Krigshögskolan:		
14	Avlöningar, *förslagsanslag*	*2 100 000	
15	Omkostnader, *förslagsanslag*	*1 300 000	
16	Övningar, *reservationsanslag*	*600 000	4 000 000
	Försvarets läroverk:		
17	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 260 000	
18	Omkostnader, *förslagsanslag*	90 000	1 350 000
	Försvarets brevskola:		
19	Avlöningar, *förslagsanslag*	231 000	
20	Omkostnader, *förslagsanslag*	44 000	275 000
	Försvarets sjukvårdsförråd:		
21	Avlöningar, *förslagsanslag*	600 000	
22	Omkostnader, *förslagsanslag*	115 000	715 000
	Garnisonssjukhusen:		
23	Avlöningar, *förslagsanslag*	*213 000	
24	Omkostnader, *förslagsanslag*	*60 000	273 000
	Militärapoteket:		
25	Avlöningar, *förslagsanslag*	720 000	
26	Omkostnader, *förslagsanslag*	44 000	764 000
	Försvarets tandvård:		
27	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 272 000	
28	Omkostnader, *förslagsanslag*	280 000	2 552 000

* Beräknat belopp.

	Militärpsykologiska institutet:		
29	Avlöningar, *förslagsanslag*	465 000	
30	Omkostnader, *förslagsanslag*	124 000	589 000
	Centrala värnpliktsbyrån:		
31	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 004 000	
32	Omkostnader, *förslagsanslag*	412 000	1 416 000
	Militärmusiken:		
33	Avlöningar, *förslagsanslag*	10 300 000	
34	Reseersättningar m. m., *förslagsanslag*	320 000	
35	Materiel m. m., *reservationsanslag*	140 000	10 760 000
	Anskaffning av viss materiel m. m.:		
36	Sjukvårdsmateriel, *reservationsanslag*	1 775 000	
37	Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m., *reservationsanslag*	3 000 000	
38	Vissa signalförbindelser m. m., *reservationsanslag*	10 000 000	
39	Anskaffning av taggtråd, *reservationsanslag*	100 000	
40	Järnvägskrigsbromateriel, *reservationsanslag*	3 000 000	17 875 000
41	Familjebidrag, *förslagsanslag*		34 500 000
	Personalvårdsverksamhet m. m.:		
42	Försvarets personalvård: Avlöningar, *förslagsanslag*	1 220 000	
43	Försvarets personalvård: Omkostnader, *förslagsanslag*	250 000	
44	Soldathemsverksamhet, *reservationsanslag*	180 000	
45	Fritidsundervisning m. m., *reservationsanslag*	340 000	1 990 000
	Bidrag och understöd:		
46	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m., *reservationsanslag*	2 630 000	
47	Lottaorganisationen, *reservationsanslag*	930 000	
48	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, *reservationsanslag*	80 000	
49	Frivilliga djursjukvården i krig, *reservationsanslag*	15 000	
50	Frivilliga skytteväsendet, *reservationsanslag*	1 800 000	
51	Understöd åt vissa föreningar m. m.	53 000	5 508 000
	Vissa övriga gemensamma ändamål:		
52	Inskrivningskostnader, *förslagsanslag*	1 300 000	
53	Vissa specialundersökningar m. m., *förslagsanslag*	540 000	
54	Reseersättningar till värnpliktiga m. fl., *förslagsanslag*	8 000 000	
55	Underbefälsrekrytering, *förslagsanslag*	115 000	
56	Vissa civilanställningsåtgärder, *förslagsanslag*	1 500 000	
57	Vidareutbildning av viss civil personal, *reservationsanslag*	250 000	
58	Försvarsupplysning, *reservationsanslag*	206 000	
59	Försvarsfilm, *reservationsanslag*	530 000	
60	Publikations- och blankettryck, *förslagsanslag*	2 780 000	15 221 000
			150 449 000

E. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
1	Slottsbyggnadernas delfond, *förslagsanslag*	32 000	
2	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	410 000	442 000

	Ersättning till försvarets fastighetsfond:		
3	Kasernbyggnaders delfond, *förslagsanslag*	*103 300 000	
4	Befästningars delfond, *förslagsanslag*	*29 020 000	132 320 000
5	Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk, *förslagsanslag*		1 500 000
6	Ersättning för automobilskatt, *förslagsanslag*		6 800 000
7	Ersättning för rustning och rotering, *förslagsanslag*		15 000
8	Resestipendier, *reservationsanslag*		15 000
9	Vissa nämnder m. m., *förslagsanslag*		225 000
10	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m., *reservationsanslag*		25 000
11	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m., *förslagsanslag*		1 500 000
12	Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom, *förslagsanslag*		25 000
13	Täckande av vissa medelsbrister, *förslagsanslag* ...		10 000
14	Borttagande av pansarhinder m. m., *reservationsanslag*		300 000
15	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m., *förslagsanslag* ...		11 500 000
16	Omskolning av i militärtjänst skadade, *förslagsanslag*		200 000
17	Rationaliseringsförsök, *reservationsanslag*		50 000
18	Prisundersökningar m. m.....		50 000
19	Reglering av prisstegringar.....		*60 000 000
			214 977 000
	Summa kronor		**3 056 800 000**

* Beräknat belopp.

V. SOCIALDEPARTEMENTET

A. Socialdepartementet m. m.

	Socialdepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 590 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	103 000	1 693 000
3	Socialattachéer, *förslagsanslag*		245 000
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*		1 000 000
5	Extra utgifter, *reservationsanslag*		100 000
			3 038 000

B. Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m. m.

	Socialstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 436 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	820 000	
3	Statistiska specialundersökningar, *reservationsanslag*	1 000	5 257 000
	Statens socialvårdskonsulenter:		
4	Avlöningar, *förslagsanslag*	457 000	
5	Omkostnader, *förslagsanslag*	122 000	579 000
	Arbetsdomstolen:		
6	Avlöningar, *förslagsanslag*	226 000	
7	Omkostnader, *förslagsanslag*	19 000	245 000
	Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	150 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	25 000	175 000
			6 256 000

C. Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m. m.

1	Mödrahjälp, *förslagsanslag*	6 000 000
2	Mödrahjälpsnämnderna, *förslagsanslag*	160 000
3	Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor, *reservationsanslag*	250 000
4	Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna m. m., *förslagsanslag*	6 500 000
5	Socialhjälp och barnavård för lappar, *förslagsanslag*	250 000
6	Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem, *reservationsanslag*	10 000 000
7	Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem	117 000
8	Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem, *förslagsanslag*	70 000
9	Allmänna barnbidrag, *förslagsanslag*	798 000 000
10	Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag, *förslagsanslag*	2 800 000
11	Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag, *förslagsanslag*	18 000 000

12	Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem, *reservationsanslag*		300 000
13	Bidrag till driften av barnhem, *förslagsanslag*		1 800 000
14	Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem		64 000
15	Bidrag till driften av barnstugor, *reservationsanslag*		4 900 000
16	Försöksverksamhet rörande daghem m. m., *reservationsanslag*		100 000
17	Bidrag till utbildning av förskollärare, *reservationsanslag*		825 000
18	Ferieresor för barn, *förslagsanslag*		1 600 000
19	Ferieresor för husmödrar, *förslagsanslag*		900 000
20	Bidrag till driften av semesterhem, *förslagsanslag*		480 000
21	Stipendier för underlättande av husmoderssemester, *reservationsanslag*		1 000 000
22	Bidrag till driften av barnkolonier m. m., *reservationsanslag*		1 700 000
	Ungdomsvårdsskolorna:		
23	Avlöningar, *förslagsanslag*	10 687 000	
24	Omkostnader, *förslagsanslag*	5 462 000	
25	Engångsanskaffning av inventarier m. m., *reservationsanslag*	247 000	
26	Anordnande och drift av provisoriska förläggningar, *reservationsanslag*	750 000	
27	Personalutbildning, *reservationsanslag*	55 000	17 201 000
28	Bidrag till inackorderingshem m. m., *reservationsanslag*		227 000
			873 244 000

D. Nykterhetsvård

	Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 420 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 081 000	2 501 000
	Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	271 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	115 000	386 000
	Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 145 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	782 000	
7	Vårdavdelning i Fagersta, *förslagsanslag*	322 000	2 249 000
	Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	250 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	208 000	458 000
	Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare:		
10	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 066 000	
11	Omkostnader, *förslagsanslag*	480 000	1 546 000

12	Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., *reservationsanslag*		850 000
13	Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., *förslagsanslag*		21 000 000
14	Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m., *förslagsanslag*		1 000 000
15	Utbildning av nykterhetsvårdspersonal, *reservationsanslag*		80 000
	Länsnykterhetsnämnderna:		
16	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 795 000	
17	Omkostnader, *förslagsanslag*	553 000	2 348 000
18	Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder, *förslagsanslag*		17 000 000
19	Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.		83 000
20	Bidrag till Länkrörelsen		200 000
			49 701 000

E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

	Arbetsmarknadsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	8 808 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 402 000	10 210 000
	Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	34 725 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	8 655 000	43 380 000
5	Bidrag till erkända arbetslöshetskassor, *förslagsanslag*		69 000 000
6	Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder, *reservationsanslag*, därav förslagsvis 110 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen		280 000 000
7	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet, *reservationsanslag*		1 000
8	Statens arbetsklinik i Stockholm, *reservationsanslag*		600 000
9	Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade, *reservationsanslag*		3 000 000
10	Bidrag till driften av verkstäder för handikappade, *förslagsanslag*		3 100 000
11	Bidrag till vissa omskolningskurser m. m., *förslagsanslag*		70 000 000
12	Understöd åt flyktingar m. m., *förslagsanslag*		3 500 000
13	Bidrag till De blindas förening		515 000
14	Bidrag till De vanföras riksförbund		150 000
15	Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral		85 000
			488 541 000

F. Bostadsbyggande m. m.

	Bostadsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 583 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	796 000	5 379 000

	Länsbostadsnämnderna:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	5 162 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	741 000	5 903 000
5	Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m., *förslagsanslag*		260 000 000
6	Bostadsrabatter, *förslagsanslag*		150 000 000
7	Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet, *reservationsanslag*		29 000 000
8	Bidrag till inrättande av pensionärshem, *reservationsanslag*		9 000 000
9	Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor, *reservationsanslag*		1 000
10	1960 års bostadsräkning, *reservationsanslag*		3 350 000
11	Byggnadsforskning		530 000
12	Statens nämnd för samlingslokaler, *förslagsanslag*		81 000
13	Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler		30 000
14	Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler, *reservationsanslag*		300 000
	Statens bosättningslån:		
15	Ersättning åt ortsombud, *förslagsanslag*	60 000	
16	Ersättning åt riksbanken, *förslagsanslag*	260 000	320 000
			463 894 000

G. Sjukförsäkring, folkpensionering m. m.

	Försäkringsrådet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	*717 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	*32 000	749 000
	Riksförsäkringsanstalten:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	*8 057 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	*733 000	8 790 000
	Pensionsstyrelsen:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	*7 800 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	*2 100 000	
7	Pensionsstyrelsens ortsombud, *förslagsanslag*	*635 000	10 535 000
8	Bidrag till sjukkassor m. m., *förslagsanslag*		285 000 000
9	Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m., *förslagsanslag*		760 000
10	Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m., *förslagsanslag*		3 400 000
11	Bidrag till folkpensioner m. m., *förslagsanslag*		2 496 000 000
12	Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar, *förslagsanslag*		5 100 000
13	Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet, *reservationsanslag*		16 900 000
			2 827 234 000

H. Arbetarskydd

	Arbetarskyddsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 985 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	263 000	2 248 000

* Beräknat belopp.

	Yrkesinspektionen:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 003 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 006 000	5 009 000
5	Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område		100 000
6	Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen, *förslagsanslag*		6 000
			7 363 000
I.	**Diverse**		
1	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*		5 639 000
2	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark, *förslagsanslag*		173 000
	Statens hyresråd:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	982 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	88 000	1 070 000
5	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, *förslagsanslag*		9 000
6	Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl., *förslagsanslag*		50 000
7	Internationellt socialpolitiskt samarbete, *förslagsanslag*		1 035 000
			7 976 000
		Summa kronor	**4 722 247 000**

VI. KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

A. Kommunikationsdepartementet

	Kommunikationsdepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 544 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	100 000	1 644 000
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*		600 000
4	Extra utgifter, *reservationsanslag*		115 000
			2 359 000

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet

Väg- och vattenbyggnadsverket

	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	11 386 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	1 715 000	13 101 000
	Vägförvaltningarna:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	31 396 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	5 239 000	36 635 000
5	De lokala vägnämnderna m. m., *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		300 000
6	Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde, *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		875 000
			50 911 000

Vägunderhåll och vägbyggnader

	Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:		
7	Vägunderhållet, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	375 000 000	
8	Byggande av riksvägar, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	210 000 000	
9	Byggande av länsvägar, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	145 000 000	
10	Byggande av ödebygdsvägar, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	10 000 000	
11	Byggande av storbroar, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	15 000 000	
12	Vissa vägbyggnadsarbeten, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	20 000 000	775 000 000

	Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare:		
13	Bidrag till underhåll av vägar och gator, *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	59 000 000	
14	Bidrag till byggande av vägar och gator, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	155 000 000	214 000 000
	Enskild väghållning:		
15	Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m., *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	24 500 000	
16	Bidrag till byggande av enskilda vägar, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	13 000 000	37 500 000
	Diverse ändamål:		
17	Utredningar, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	300 000	
18	Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 000	
19	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond, *förslagsanslag*	1 000	302 000
			1 026 802 000
	Vatten- och avloppsledningar		
20	Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar, *reservationsanslag*		45 000 000
			1 122 713 000

C. Vägtrafikväsendet

	Statens bilinspektion:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	3 809 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 234 000	
3	Utrustning, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	50 000	5 093 000
4	Registrering av motorfordon, *förslagsanslag*		1 000
5	Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägskorsningar, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		6 000 000
6	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägskorsningar, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		500 000
	Statens biltrafiknämnd:		
7	Avlöningar, *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	573 000	
8	Omkostnader, *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen	58 000	631 000

9	Statens trafiksäkerhetsråd m. m., *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		203 000
10	Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		550 000
11	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, att avräknas mot automobilskattemedlen		800 000
			18 778 000

D. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	5 458 000	
2	Undervisning	27 000	
3	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 220 000	
4	Underhåll av materiel m. m., *förslagsanslag*	541 000	
5	Nyanskaffning av instrument m. m., *reservationsanslag*	105 000	
6	Uppdragsverksamhet, *förslagsanslag*	2 504 000	
7	Väderlekstjänst för luftfarten, *förslagsanslag*	2 567 000	12 422 000
8	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m., *förslagsanslag*		880 000
			13 302 000

E. Byggnadsväsendet

	Byggnadsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 718 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	559 000	5 277 000
	Länsarkitektsorganisationen:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	5 911 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	549 000	6 460 000
5	Bidrag till upprättande av regionplaner m. m., *reservationsanslag*		700 000
6	Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden, *förslagsanslag*		25 000
7	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m., *reservationsanslag*		700 000
			13 162 000

F. Tekniska institut

1	Statens väginstitut, *förslagsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		1 138 000
2	Statens väginstitut: Utrustning, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		67 000
	Statens geotekniska institut:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 177 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	703 000	
5	Utrustning, *reservationsanslag*	50 000	1 930 000
			3 135 000

G. Statens elektriska inspektion m. m.

	Statens elektriska inspektion:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	603 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	54 000	657 000
3	Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström, *förslagsanslag*		6 000
			663 000

H. Djurgårdsnämnden

	Djurgårdsnämnden:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	184 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	12 000	196 000
			196 000

I. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
1	Slottsbyggnadernas delfond, *förslagsanslag*	2 855 000	
2	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	3 140 000	5 995 000
3	Driftbidrag till statens järnvägar		80 000 000
4	Bidrag till viss busstrafik, att avräknas mot automobilskattemedlen		*2 000 000
5	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser, *förslagsanslag*		46 000 000
6	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m., *förslagsanslag*		115 000
7	Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m. m., *reservationsanslag*		50 000
8	Viss beredskapsutrustning, *reservationsanslag*		100 000
			134 260 000
		Summa kronor	**1 303 568 000**

* Beräknat belopp.

VII. FINANSDEPARTEMENTET

A. Finansdepartementet m. m.

	Finansdepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 219 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 161 000	
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*	1 600 000	
4	Extra utgifter, *reservationsanslag*	50 000	7 030 000
			7 030 000

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

	Kammarkollegiet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 383 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	105 000	1 488 000
	Kammarrätten:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 312 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	134 000	3 446 000
	Statistiska centralbyrån:		
5	Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet, *förslagsanslag*	4 459 000	
6	Kostnader för 1960 års folkräkning, *reservationsanslag*	4 500 000	
7	Kostnader för 1961 års jordbruksräkning, *reservationsanslag*	575 000	
8	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 950 000	
9	Särskilda undersökningar, *reservationsanslag*	250 000	
10	Utredningsinstitutet, *förslagsanslag*	25 000	
11	Maskincentralen, *förslagsanslag*	1 000	11 760 000
12	Delegationen för statistikfrågor, *reservationsanslag*		220 000
	Folkbokföringen:		
13	Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer, *förslagsanslag*	49 000	
14	Ersättningar till Stockholm, Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen, *förslagsanslag*	147 000	
15	Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m., *förslagsanslag*	1 942 000	2 138 000
	Konjunkturinstitutet:		
16	Avlöningar, *förslagsanslag*	648 000	
17	Omkostnader, *förslagsanslag*	122 000	
18	Särskilda undersökningar, *reservationsanslag*	370 000	1 140 000
	Statskontoret:		
19	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 384 000	
20	Omkostnader, *förslagsanslag*	461 000	3 845 000

	Riksrevisionsverket:		
21	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 127 000	
22	Omkostnader, *förslagsanslag*	660 000	4 787 000
	Statskontoret och riksrevisionsverket:		
23	Utrustning och inredning av nya lokaler m. m., *reservationsanslag*		500 000
	Matematikmaskinnämnden:		
24	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 382 000	
25	Omkostnader, *förslagsanslag*	648 000	
26	Materiel m. m., *reservationsanslag*	619 000	3 649 000
27	Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen, *reservationsanslag*		700 000
			33 673 000

C. Skatte- och kontrollväsen

	Tullverket:		
1	Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen, *förslagsanslag*	4 319 000	
2	Avlöningar till befattningshavare å tullstaten, *förslagsanslag*	71 592 000	
3	Omkostnader, *förslagsanslag*	8 197 000	
4	Anskaffning av viss materiel, *reservationsanslag*	600 000	84 708 000
	Kontrollstyrelsen:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 636 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	284 000	
7	Kontrollstyrelsens lokalförvaltning, *förslagsanslag*	2 618 000	5 538 000
	Mynt- och justeringsverket:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 920 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	197 000	
10	Nyanskaffning av vissa maskiner m. m., *reservationsanslag*	30 000	2 147 000
	Statens justerare:		
11	Avlöningar, *förslagsanslag*	891 000	
12	Omkostnader, *förslagsanslag*	118 000	1 009 000
	Riksskattenämnden:		
13	Avlöningar, *förslagsanslag*	751 000	
14	Omkostnader, *förslagsanslag*	86 000	837 000
15	Avsättning till bankinspektionens fond, *förslagsanslag*		375 000
16	Avsättning till fondinspektionens fond, *förslagsanslag*		70 000
17	Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond, *förslagsanslag*		100 000
18	Avsättning till sparbanksinspektionens fond, *förslagsanslag*		400 000
19	Revision av sparbankernas förvaltning, *förslagsanslag*		410 000
20	Stämpelomkostnader, *förslagsanslag*		1 060 000
21	Kostnader för årlig taxering m. m., *förslagsanslag*		18 500 000
22	Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden, *förslagsanslag*		8 800 000
23	Anmärkningsarvoden, *förslagsanslag*		1 000
			123 955 000

D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.

1	Ersättning till städerna för mistad tolag, *förslagsanslag*		37 000 000
2	Städers friheter, *förslagsanslag*		30 000
3	Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m., *förslagsanslag*		16 500 000
4	Skatteersättning till kommunerna, *förslagsanslag*		540 000 000
			593 530 000

E. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
1	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	1 241 000	
2	Generaltullstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	523 000	1 764 000
3	Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m., *förslagsanslag*		210 000
4	Vissa kostnader för internationell representation, *reservationsanslag*		1 000
5	Upplysningsarbete rörande samhällsekonomiska frågor m. m., *reservationsanslag*		1 000
6	Bidrag till Föreningen fruktdrycker		25 000
7	Kvalitetsstöd till svensk filmproduktion, *reservationsanslag*		1 000 000
8	Bidrag till vanföra ägare av motorfordon, *förslagsanslag*		1 000 000
			4 001 000
		Summa kronor	**762 189 000**

VIII. ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

A. Ecklesiastikdepartementet

	Ecklesiastikdepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 305 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	141 000	2 446 000
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*		1 700 000
4	Extra utgifter, *reservationsanslag*		330 000
			4 476 000

B. Allmänna kultur- och bildningsändamål

	Konst, litteratur, musik m. m.		
1	Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet		*2 017 000
2	Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst		100 000
3	Bidrag till samfundet De nio		10 000
4	Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg		7 000
5	Teaterrådet, *förslagsanslag*		10 000
	Statens biografbyrå:		
6	Avlöningar, *förslagsanslag*	217 000	
7	Omkostnader, *förslagsanslag*	16 000	233 000
8	Bidrag till barnfilmkommittén, *reservationsanslag*		35 000
			2 412 000
	Arkiv, bibliotek, museer m. m.		
	Riksarkivet:		
9	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 385 000	
10	Omkostnader, *förslagsanslag*	116 000	
11	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten, *reservationsanslag*	9 000	
12	Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som är av vikt för fäderneslandets historia, *reservationsanslag*	2 000	1 512 000
	Landsarkiven:		
13	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 129 000	
14	Omkostnader, *förslagsanslag*	153 000	
15	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten, *reservationsanslag*	6 000	
16	Bokbindning och konservering av arkivalier, *reservationsanslag*	13 000	1 301 000
	Ortnamnskommissionen:		
17	Avlöningar, *förslagsanslag*	183 000	
18	Omkostnader, *förslagsanslag*	19 000	
19	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, *reservationsanslag*	41 000	
20	Inredning och utrustning av nya lokaler, *reservationsanslag*	36 000	279 000

* Beräknat belopp.

	Landsmålsarkiven:			
21	Avlöningar, *förslagsanslag*		426 000	
22	Omkostnader, *förslagsanslag*		24 000	
23	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, *reservationsanslag*		81 000	531 000
	Kungl. biblioteket:			
24	Avlöningar, *förslagsanslag*		1 887 000	
25	Omkostnader, *förslagsanslag*		508 000	
26	Bokinköp och bokbindning, *reservationsanslag*		530 000	2 925 000
27	Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, *förslagsanslag*			72 000
28	Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, *reservationsanslag*			27 000
	Stifts- och landsbiblioteken:			
29	Avlöningar, *förslagsanslag*		408 000	
30	Omkostnader, *förslagsanslag*		11 000	
31	Bokinköp och bokbindning m. m., *reservationsanslag*		85 000	504 000
	Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:			
	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.			
32	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 296 000		
33	Omkostnader, *förslagsanslag*	376 000		
34	Inredning och utrustning, *reservationsanslag*	50 000	2 722 000	
35	Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen, *förslagsanslag*		670 000	
	Statens historiska museum m. m.:			
36	Underhåll och ökande av samlingarna, *reservationsanslag*		56 000	
	Riksantikvarieämbetet:			
37	Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken, *reservationsanslag*	285 000		
38	Fornminnesinventering, *reservationsanslag*	174 000	459 000	3 907 000
	Nationalmuseet:			
39	Avlöningar, *förslagsanslag*		1 351 000	
40	Omkostnader, *förslagsanslag*		189 000	
41	Underhåll och ökande av samlingarna m. m., *reservationsanslag*		296 000	1 836 000
	Livrustkammaren:			
42	Avlöningar, *förslagsanslag*		309 000	
43	Omkostnader, *förslagsanslag*		37 000	346 000
	Naturhistoriska riksmuseet:			
44	Avlöningar, *förslagsanslag*		1 587 000	
45	Omkostnader, *förslagsanslag*		198 000	
46	Materiel m. m., *reservationsanslag*		230 000	2 015 000
	Statens etnografiska museum:			
47	Avlöningar, *förslagsanslag*		226 000	
48	Omkostnader, *förslagsanslag*		73 000	

49	Underhåll och ökande av samlingarna m. m., *reservationsanslag*	6 000	305 000
50	Medelhavsmuseet, *förslagsanslag*		141 000
51	Bidrag till nordiska museet		655 000
52	Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund		93 000
53	Bidrag till musikhistoriska museet		47 000
54	Bidrag till Drottningholms teatermuseum		43 000
55	Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet		10 000
56	Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem		15 000
57	Bidrag till Varbergs museum		25 000
58	Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker, *reservationsanslag*		150 000
59	Bidrag till nämnden för svensk språkvård		20 000
			16 759 000
	Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m.		
60	Bidrag till folkbibliotek, *förslagsanslag*		7 236 000
61	Bidrag till föreläsningsverksamhet		885 000
62	Resekostnadsersättning åt föreläsare, *förslagsanslag*		300 000
63	Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet		223 000
64	Bidrag till studieförbund		2 745 000
65	Bidrag till studiecirkelverksamhet, *förslagsanslag*		13 500 000
66	Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder, *reservationsanslag*		229 000
67	Bidrag till verksamheten vid hemgårdar		300 000
68	Utbildning av ungdomsledare, *reservationsanslag*		1 500 000
69	Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet, *förslagsanslag*		5 400 000
70	Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer		771 000
71	Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning, *reservationsanslag*		897 000
72	Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m., *reservationsanslag*		1 607 000
73	Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet		15 000
74	Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda, *reservationsanslag*		153 000
75	Bidrag till kulturell verksamhet bland döva		12 000
76	Bidrag till Hörselfrämjandet		70 000
			35 843 000
	Internationellt-kulturellt samarbete		
77	Främjande av internationellt-kulturellt samarbete, *reservationsanslag*		438 000
78	Kostnader för Sveriges medlemskap i UNESCO m. m., *förslagsanslag*		1 250 000
79	Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar, *förslagsanslag*		46 000
80	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige, *reservationsanslag*		250 000
81	Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.		135 000
82	Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris		11 000

83	Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève-biblioteket i Paris m. m.		7 000
84	Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete, *reservationsanslag*		555 000
85	Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen, *reservationsanslag*		40 000
			2 732 000
			57 746 000

C. Kyrkliga ändamål

	Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 258 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	166 000	
3	Kostnader för skogsbiträden, *förslagsanslag*	1 000	
4	Iordningställande av ett arkivrum för domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö	5 000	1 430 000
5	Kleresistaten, *förslagsanslag*		8 000
6	Vissa ersättningar till kyrkofonden		5 051 000
7	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m., *förslagsanslag*		88 000
8	Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken		6 000
9	Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka, *reservationsanslag*		25 000
10	Ersättningar till kyrkor, *förslagsanslag*		100 000
11	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, *förslagsanslag*		1 000
12	Bidrag till svenska ekumeniska nämnden		25 000
			6 734 000

D. Skolväsendet

	Centrala och regionala myndigheter m. m.		
	Skolöverstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	6 254 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	965 000	7 219 000
	Överstyrelsen för yrkesutbildning:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 534 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	543 000	5 077 000
	Länsskolnämnderna:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 732 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	994 000	5 726 000
7	Läroboksnämnden, *förslagsanslag*		92 000
8	Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet, *förslagsanslag*		1 000
9	Bidrag till skolbibliotek, *förslagsanslag*		4 091 000
10	Bidrag till vissa särskilda skoländamål, *reservationsanslag*		323 000
			22 529 000

	Försöksverksamhet m. m.		
11	Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet, *reservationsanslag*		2 040 000
	Statens försöksskola i Linköping:		
12	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 281 000	
13	Omkostnader, *förslagsanslag*	45 000	1 326 000
14	Yrkespedagogisk reformverksambet, *reservationsanslag*		250 000
			3 616 000
	Det obligatoriska skolväsendet		
	Folkskolor m. m.:		
15	Bidrag till driften av folkskolor m. m., *förslagsanslag*	833 000 000	
16	Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem, *förslagsanslag*	1 900 000	
17	Bidrag till anordnande av skolskjutsar, *förslagsanslag*	52 000 000	
18	Försökskostnadsbidrag, *förslagsanslag*	8 075 000	
19	Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor, *förslagsanslag*	30 000	
20	Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning, *reservationsanslag*	630 000	
21	Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m., *reservationsanslag*	240 000	
22	Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna	50 000	895 925 000
	Nomadskolor:		
23	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 400 000	
24	Omkostnader, *förslagsanslag*	607 000	
25	Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn, *förslagsanslag*	81 000	2 088 000
	Statens blindskolor m. m.:		
26	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 153 000	
27	Omkostnader, *förslagsanslag*	831 000	3 984 000
	Statens dövskolor m. m.:		
28	Avlöningar, *förslagsanslag*	5 629 000	
29	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 909 000	
30	Engångsanskaffning av utrustning m. m., *reservationsanslag*	410 000	7 948 000
31	Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn, *förslagsanslag*		477 000
32	Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare, *förslagsanslag*		213 000
			910 635 000
	Realskolor och gymnasier m. m.		
	Allmänna läroverken:		
33	Avlöningar, *förslagsanslag*	239 275 000	
34	Omkostnader, *förslagsanslag*	13 859 000	253 134 000
35	Bidrag till driften av högre kommunala skolor, *förslagsanslag*		52 868 000
36	Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m., *förslagsanslag*		913 000

	Privatläroverk:		
37	Bidrag till vissa privatläroverk, *förslagsanslag* ..	11 750 000	
38	Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk, *förslagsanslag*	35 000	
39	Bidrag till vissa internatläroverk, *förslagsanslag*..	770 000	12 555 000
40	Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter, *förslagsanslag*		34 000
41	Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter, *reservationsanslag*		160 000
42	Vissa kostnader för student- och realexamina, *förslagsanslag*		950 000
	Högre tekniska läroverk:		
43	Avlöningar, *förslagsanslag*	20 835 000	
44	Omkostnader, *förslagsanslag*	2 227 000	
45	Materiel, böcker m. m., *reservationsanslag*	2 500 000	
46	Föreläsningar och fortbildningskurser, *reservationsanslag*	60 000	25 622 000
47	Bidrag till handelsgymnasier, *förslagsanslag*		*4 343 000
48	Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen, *förslagsanslag*		50 000
			350 629 000
	Yrkesskolor m. m.		
	Konstfackskolan:		
49	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 531 000	
50	Omkostnader, *förslagsanslag*	200 000	
51	Undervisningsmateriel m. m., *reservationsanslag*..	85 000	1 816 000
52	Bidrag till driften av centrala yrkesskolor, *förslagsanslag*		27 000 000
53	Bidrag till driften av lokala yrkesskolor, *förslagsanslag*		92 000 000
54	Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.		100 000
55	Bidrag till textilinstitutet i Borås, *förslagsanslag* ...		285 000
56	Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping, *förslagsanslag*		200 000
57	Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer, *förslagsanslag*		80 000
58	Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter, *reservationsanslag*		60 000
59	Kurser för utbildning av preparatriser m. m.		63 000
60	Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m., *förslagsanslag*		1 552 000
61	Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov, *reservationsanslag*		20 000
62	Resestipendier för yrkesutbildning, *reservationsanslag*		84 000
			123 260 000
	Folkhögskolor		
	Folkhögskolor:		
63	Bidrag till driften av folkhögskolor, *förslagsanslag*	18 808 000	
64	Bidrag till arvoden åt skolläkare, *förslagsanslag*	44 000	18 852 000
			18 852 000

* Beräknat belopp.

Investeringsbidrag

65	Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet, *förslagsanslag*	84 000 000
66	Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet, *reservationsanslag*	1 000 000
67	Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet, *förslagsanslag*	3 000 000
68	Byggnadsbidrag till vissa äldre undervisningslokaler för folkskoleväsendet, *förslagsanslag*	125 000
69	Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet, *förslagsanslag*	2 200 000
70	Övergångsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare, *förslagsanslag*	120 000
71	Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor, *förslagsanslag*	47 700 000
72	Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor, *reservationsanslag*	2 500 000
		140 645 000
		1 570 166 000

E. Högre utbildning och forskning

Centrala myndigheter m. m.

	Universitetskanslersämbetet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	591 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	58 000	
3	Ämnes- och fakultetskonferenser, *reservationsanslag*	30 000	679 000
	Överstyrelsen för de tekniska högskolorna:		
4	Avlöningar, *förslagsanslag*	135 000	
5	Omkostnader, *förslagsanslag*	16 000	151 000
	Utrustningsnämnden för universitet och högskolor:		
6	Avlöningar, *förslagsanslag*	156 000	
7	Omkostnader, *förslagsanslag*	50 000	206 000
8	Bidrag till akademiska rektorskonventet i Stockholm, *reservationsanslag*		31 000
			1 067 000

Universiteten m. m.

	Uppsala universitet:		
9	Avlöningar, *förslagsanslag*	27 010 000	
10	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 601 000	
11	Materiel m. m., *reservationsanslag*	3 050 000	
12	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	630 000	
13	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, *reservationsanslag*	600 000	32 891 000
	Lunds universitet:		
14	Avlöningar, *förslagsanslag*	25 523 000	
15	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 000 000	
16	Materiel m. m., *reservationsanslag*	2 925 000	
17	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	630 000	

18	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, *reservationsanslag*	615 000	30 693 000
	Göteborgs universitet:		
19	Avlöningar, *förslagsanslag*	13 249 000	
20	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 064 000	
21	Materiel m. m., *reservationsanslag*	1 600 000	
22	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	210 000	
23	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, *reservationsanslag*	460 000	
24	Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek, *förslagsanslag*	104 000	16 687 000
	Stockholms universitet:		
25	Avlöningar, *förslagsanslag*	16 044 000	
26	Omkostnader, *förslagsanslag*	990 000	
27	Materiel m. m., *reservationsanslag*	1 630 000	
28	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	490 000	19 154 000
	Karolinska mediko-kirurgiska institutet:		
29	Avlöningar, *förslagsanslag*	11 618 000	
30	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 020 000	
31	Materiel m. m., *reservationsanslag*	1 785 000	
32	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	210 000	
33	Bokinköp och bokbindning för biblioteket, *reservationsanslag*	125 000	14 758 000
	Medicinska högskolan i Umeå:		
34	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 096 000	
35	Omkostnader, *förslagsanslag*	232 000	
36	Materiel m. m., *reservationsanslag*	416 000	
37	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	70 000	
38	Bokinköp och bokbindning för biblioteket, *reservationsanslag*	150 000	3 964 000
	Tandläkarhögskolan i Stockholm:		
39	Avlöningar, *förslagsanslag*	6 369 000	
40	Omkostnader, *förslagsanslag*	935 000	
41	Materiel m. m., *reservationsanslag*	206 000	
42	Bokinköp och bokbindning m. m., *reservationsanslag*	36 000	
43	Nyanskaffning och underhåll av utrustning, *reservationsanslag*	215 000	7 761 000
	Tandläkarhögskolan i Malmö:		
44	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 036 000	
45	Omkostnader, *förslagsanslag*	613 000	
46	Materiel m. m., *reservationsanslag*	141 000	
47	Bokinköp och bokbindning m. m., *reservationsanslag*	22 000	
48	Nyanskaffning och underhåll av utrustning, *reservationsanslag*	140 000	4 952 000
	Tandläkarhögskolorna:		
49	Lärarkliniker, *förslagsanslag*		120 000
	Farmaceutiska institutet:		
50	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 472 000	

51	Omkostnader, *förslagsanslag*	142 000	
52	Materiel m. m., *reservationsanslag*	328 000	
53	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	20 000	1 962 000
54	Bidrag till handelshögskolan i Stockholm		*562 000
55	Bidrag till handelshögskolan i Göteborg, *förslagsanslag*		*735 000
56	Bidrag till socialinstituten, *förslagsanslag*		1 163 000
57	Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg		12 000
58	Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg		29 000
59	Vidareutbildning av läkare, *reservationsanslag*		60 000
60	Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor, *förslagsanslag*		50 000
61	Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst, *reservationsanslag*		40 000
62	Bidrag till den internationella engelskspråkiga kursverksamheten vid Stockholms universitet, *reservationsanslag*		90 000
			135 683 000

Tekniska högskolorna

	Tekniska högskolan i Stockholm:		
63	Avlöningar, *förslagsanslag*, därav 121 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	18 401 000	
64	Omkostnader, *förslagsanslag*	2 124 000	
65	Materiel m. m., *reservationsanslag*	1 963 000	
66	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	1 425 000	
67	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, *reservationsanslag*.....	160 000	
68	Resebidrag till studerande	75 000	24 148 000
	Chalmers tekniska högskola:		
69	Avlöningar, *förslagsanslag*	13 854 000	
70	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 104 000	
71	Materiel m. m., *reservationsanslag*	1 728 000	
72	Nyanskaffning av apparater m. m., *reservationsanslag*	950 000	
73	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, *reservationsanslag*	160 000	
74	Resebidrag till studerande	40 000	17 836 000
75	Högre teknisk utbildning och forskning i Lund		*1 303 000
			43 287 000

Högre konstnärlig utbildning

	Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:		
76	Avlöningar, *förslagsanslag*	599 000	
77	Omkostnader, *förslagsanslag*	109 000	
78	Undervisningsmateriel m. m., *reservationsanslag* ..	100 000	808 000
	Musikaliska akademien med musikhögskolan:		
79	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 027 000	
80	Omkostnader, *förslagsanslag*	107 000	

* Beräknat belopp.

81	Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument, *reservationsanslag*	51 000	2 185 000
82	Bidrag till musikkonservatoriet i Göteborg		135 000
			3 128 000
	Gemensamt för universitet och högskolor		
83	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer, *förslagsanslag*		130 000
84	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, *förslagsanslag*		700 000
85	Resestipendier åt lärare m. fl., *reservationsanslag*		105 000
86	Gästföreläsningar, *reservationsanslag*		160 000
87	Extra utgifter vid universitet och högskolor, *reservationsanslag*		1 080 000
			2 175 000
	Vissa forskningsändamål		
88	Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet m. m., *reservationsanslag*		3 425 000
89	Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, *reservationsanslag*		5 000 000
90	Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar, *förslagsanslag*		675 000
91	Anslag till vissa forskningsråd m. m.		*21 872 000
92	Europeiskt samarbete inom kärnforskningen, *förslagsanslag*		3 300 000
93	Bidrag till vetenskaplig verksamhet vid vetenskapsakademien, *förslagsanslag*		516 000
94	Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik, *förslagsanslag*		240 000
	Flyg- och navalmedicinska nämnden:		
95	Avlöningar, *förslagsanslag*	576 000	
96	Omkostnader, *förslagsanslag*	26 000	
97	Flyg- och navalmedicinsk forskning, *reservationsanslag*	200 000	802 000
98	Särskilda forskartjänster, *förslagsanslag*		1 192 000
99	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut		269 000
100	Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm		130 000
			37 421 000
	Inredning och utrustning		
	Inredning och utrustning av nya lokaler:		
101	Uppsala universitet, *reservationsanslag*	1 777 000	
102	Lunds universitet, *reservationsanslag*	1 700 000	
103	Göteborgs universitet, *reservationsanslag*	3 705 000	
104	Stockholms universitet, *reservationsanslag*	360 000	
105	Karolinska mediko-kirurgiska institutet, *reservationsanslag*	300 000	
106	Medicinska högskolan i Umeå, *reservationsanslag*	2 800 000	
107	Farmaceutiska institutet, *reservationsanslag*	92 000	

* Beräknat belopp.

108	Tekniska högskolan i Stockholm, *reservationsanslag*	148 000	
109	Chalmers tekniska högskola, *reservationsanslag*	*4 250 000	
110	Musikaliska akademien med musikhögskolan, *reservationsanslag*	80 000	15 212 000
			15 212 000
			287 973 000

F. Lärarutbildning

Klass- och ämneslärarutbildning

	Lärarhögskolan i Stockholm:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	6 145 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	414 000	
3	Materiel, böcker m. m., *reservationsanslag*	100 000	6 659 000
	Lärarhögskolan i Malmö:		
4	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 471 000	
5	Omkostnader, *förslagsanslag*	90 000	
6	Materiel, böcker m. m., *reservationsanslag*	60 000	
7	Inredning och utrustning av nya lokaler, *reservationsanslag*	260 000	2 881 000
	Folkskoleseminarierna:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	29 584 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*.....	2 214 000	
10	Materiel, böcker m. m., *reservationsanslag*.....	400 000	
11	Utrustning, *reservationsanslag*	500 000	32 698 000
12	Vidareutbildning av folkskollärare, *reservationsanslag*		910 000
13	Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m., *förslagsanslag*		5 363 000
14	Arvoden åt blivande lärare för blinda och döva, *förslagsanslag*		398 000
			48 909 000

Övnings- och yrkeslärarutbildning

	Gymnastiska centralinstitutet:		
15	Avlöningar, *förslagsanslag*	704 000	
16	Omkostnader, *förslagsanslag*	178 000	
17	Materiel, böcker m. m., *reservationsanslag*	72 000	954 000
	Seminarier för huslig utbildning:		
18	Avlöningar, *förslagsanslag*.....	4 293 000	
19	Omkostnader, *förslagsanslag*.....	550 000	
20	Materiel, böcker m. m., *reservationsanslag*	150 000	
21	Inredning och utrustning av nya lokaler, *reservationsanslag*	400 000	5 393 000
22	Slutreglering av bidrag till vissa seminarier för huslig utbildning, *förslagsanslag*		169 000
	Slöjdlärarseminariet:		
23	Avlöningar, *förslagsanslag*	390 000	
24	Omkostnader, *förslagsanslag*.....	68 000	
25	Materiel, böcker m. m., *reservationsanslag*	46 000	504 000
26	Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdlärarutbildning		100 000
27	Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen, *reservationsanslag*		1 844 000

* Beräknat belopp.

28	Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen, *förslagsanslag*		3 597 000
			12 561 000
	Fortbildning m. m.		
29	Lärares fortbildning m. m., *reservationsanslag*		2 500 000
30	Utbildning av lärare vid folkhögskolor, *reservationsanslag*		47 000
31	Bidrag till Ericastiftelsen, *förslagsanslag*		175 000
32	Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva, *reservationsanslag*		40 000
33	Resestipendier till vissa lärare i främmande språk, *reservationsanslag*		169 000
34	Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen, *reservationsanslag*		18 000
35	Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska, *förslagsanslag*		170 000
			3 119 000
			64 589 000
G.	**Studiesociala ändamål**		
	Studiehjälpsnämnden:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	*167 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	*34 000	201 000
	Garantilånenämnden:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	93 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	27 000	120 000
5	Studiebidrag och stipendier, *förslagsanslag*		105 000 000
6	Brevskolestipendier, *reservationsanslag*		1 000
7	Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter, *reservationsanslag*		22 615 000
8	Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti, *förslagsanslag*		*22 000 000
9	Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån, *förslagsanslag*		200 000
10	Bidrag till anordnande av skolmåltider, *förslagsanslag*		19 700 000
11	Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider, *förslagsanslag*		200 000
12	Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter, *förslagsanslag*		70 000
			170 107 000
H.	**Diverse**		
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
1	Slottsbyggnadernas delfond, *förslagsanslag*	41 000	
2	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	19 609 000	
3	Uppsala universitets delfond, *förslagsanslag*	2 283 000	
4	Lunds universitets delfond, *förslagsanslag*	1 897 000	23 830 000
5	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark, *förslagsanslag*		26 000
			23 856 000
		Summa kronor	**2 135 647 000**

* Beräknat belopp.

IX. JORDBRUKSDEPARTEMENTET

A. Jordbruksdepartementet m. m.

	Jordbruksdepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 436 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	100 000	1 536 000
	Lantbruksattachéer:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	160 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	32 000	192 000
5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*		900 000
6	Extra utgifter, *reservationsanslag*		177 000
			2 805 000

B. Lantbruksstyrelsen

	Lantbruksstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 659 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	517 000	4 176 000
			4 176 000

C. Lantbrukets rationalisering och befrämjande av dess produktion, m. m.

	Lantbruksnämnderna:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	12 969 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	2 860 000	
3	Utrustning, *reservationsanslag*	20 000	
4	Utbildningskurser för viss personal, *reservationsanslag*	25 000	15 874 000
	Bidrag till hushållningssällskapen:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	8 833 000	
6	Omkostnader, *reservationsanslag*	5 210 000	14 043 000
7	Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m., *förslagsanslag*		2 040 000
8	Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m., *reservationsanslag*		7 000 000
9	Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering, *reservationsanslag*		1 000
10	Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti, *förslagsanslag*		400 000
11	Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond, *förslagsanslag*		1 100 000
12	Statens avdikningsanslag, *förslagsanslag*		1 000 000
13	Befrämjande av landsbygdens elektrifiering, *reservationsanslag*		5 000 000
14	Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m., *reservationsanslag*		3 300 000
15	Befrämjande av husdjursaveln m. m., *reservationsanslag*		2 300 000

	Statens hingstdepå och stuteri:		
16	Avlöningar, *förslagsanslag*	564 000	
17	Omkostnader, *förslagsanslag*	67 000	631 000
18	Särskilt stöd åt biskötseln och fröodlingen		30 000
19	Bidrag till vissa åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis, *reservationsanslag*		135 000
20	Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt, att avräknas mot automobilskattemedlen		300 000
			53 154 000
D.	**Jordbruksprisreglering m. m. samt särskilt stöd åt vissa jordbruk**		
	Statens jordbruksnämnd:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 227 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	750 000	3 977 000
3	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, *reservationsanslag*		124 000 000
4	Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m., *förslagsanslag*		15 000 000
5	Särskilt stöd åt det mindre jordbruket, *reservationsanslag*		98 000 000
6	Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m., *förslagsanslag*		2 540 000
7	Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket, *reservationsanslag*		890 000
8	Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd, *reservationsanslag*		*12 700 000
			257 107 000
E.	**Vissa kontrollanstalter på jordbrukets område m. m.**		
	Statens centrala frökontrollanstalt:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 566 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	754 000	3 320 000
	Statens växtskyddsanstalt:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 781 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	525 000	2 306 000
5	Bekämpande av växtsjukdomar, *förslagsanslag*		100 000
	Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt:		
6	Avlöningar, *förslagsanslag*	466 000	
7	Omkostnader, *förslagsanslag*	111 000	577 000
	Statens maskinprovningar:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	486 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	342 000	828 000
			7 131 000
F.	**Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar**		
	Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	*7 675 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	*1 000 000	

* Beräknat belopp.

3	Materiel, *reservationsanslag*	*620 000	
4	Nyanskaffning och underhåll av utrustning, *reservationsanslag*	*258 000	
5	Bokinköp och bokbindning, *reservationsanslag*	*100 000	
6	Lokal och fast försöksverksamhet, *reservationsanslag*	*1 100 000	
7	Jordbruksdriften vid statens försöksgårdar, *förslagsanslag*	*1 000	10 754 000
	Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	*2 093 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	*830 000	
10	Materiel, *reservationsanslag*	*48 000	
11	Nyanskaffning och underhåll av utrustning, *reservationsanslag*	*100 000	
12	Bokinköp och bokbindning, *reservationsanslag*	*17 000	
13	Trädgårdsekonomisk byrå, *förslagsanslag*	*18 000	
14	Lokal och fast försöksverksamhet, *reservationsanslag*	*45 000	3 151 000
15	Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande, *förslagsanslag*		121 000
16	Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa, *förslagsanslag*		321 000
	Lantbruksskolan vid Ultuna:		
17	Avlöningar, *förslagsanslag*	160 000	
18	Omkostnader, *förslagsanslag*	26 000	186 000
	Bidrag till vissa lantbruksundervisningsanstalter:		
19	Avlöningar, *förslagsanslag*	10 880 000	
20	Driftkostnader, *förslagsanslag*	2 260 000	13 140 000
21	Bidrag till jordbrukets yrkesskolor, *förslagsanslag*		373 000
22	Särskilda utbildningskurser, *reservationsanslag*		136 000
23	Studiehjälp åt elever vid vissa lantbruksundervisningsanstalter m. m., *förslagsanslag*		2 700 000
24	Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter, *reservationsanslag*		3 000 000
25	Bidrag till undervisningsmateriel för maskinundervisning, *reservationsanslag*		165 000
26	Reseunderstöd för studier på lantbrukets område, *reservationsanslag*		75 000
			34 122 000

G. Övrig forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område

1	Främjande av forskning på jordbrukets område m. m., *reservationsanslag*		1 605 000
	Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader:		
2	Avlöningar, *förslagsanslag*	317 000	
3	Omkostnader, *förslagsanslag*	115 000	
4	Försöksverksamheten, *reservationsanslag*	50 000	482 000
5	Bidrag till jordbrukstekniska institutet		325 000
6	Bidrag till Sveriges utsädesförening		*1 825 000

* Beräknat belopp.

7	Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm		*210 000
8	Bidrag till institutet för växtförädling av frukt och bär		200 000
9	Bidrag till förädlingsarbeten med sojaväxter		*20 000
10	Täckdikningsförsök m. m., *reservationsanslag*		167 000
			4 834 000

H. Veterinärväsendet m. m.

	Veterinärstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	959 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	87 000	1 046 000
	Veterinärstaten:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	7 067 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	153 000	7 220 000
	Statens veterinärmedicinska anstalt:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 057 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	801 000	3 858 000
7	Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m., *förslagsanslag*		*450 000
8	Bidrag till främjande av juverhälsokontroll hos nötkreaturen, *förslagsanslag*		280 000
9	Lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård, *förslagsanslag*		750 000
	Veterinärhögskolan:		
10	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 970 000	
11	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 051 000	
12	Materiel, *reservationsanslag*	292 000	
13	Nyanskaffning och underhåll av utrustning, *reservationsanslag*	210 000	
14	Bokinköp och bokbindning, *reservationsanslag*	43 000	5 566 000
	Veterinärinrättningen i Skara:		
15	Avlöningar, *förslagsanslag*	285 000	
16	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 000	286 000
			19 456 000

I. Skogsväsendet

	Skogsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	940 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	177 000	1 117 000
	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	15 980 000	
4	Omkostnader, *reservationsanslag*	4 145 000	20 125 000
5	Statens skogsförbättringsanslag, *förslagsanslag*		4 300 000
6	Vägbyggnader å skogar i enskild ägo, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		7 700 000
7	Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m., *reservationsanslag*		3 600 000
8	Kostnader för virkesmätning, *förslagsanslag*		244 000

* Beräknat belopp.

	Skogshögskolan:		
9	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 429 000	
10	Omkostnader, *förslagsanslag*	388 000	
11	Materiel, *reservationsanslag*	120 000	
12	Nyanskaffning och underhåll av utrustning, *reservationsanslag*	65 000	
13	Bokinköp och bokbindning, *reservationsanslag*	40 000	2 042 000
	Statens skogsforskningsinstitut:		
14	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 581 000	
15	Omkostnader, *förslagsanslag*	578 000	
16	Utrustning, *reservationsanslag*	50 000	
17	Riksskogstaxering och avverkningsstatistik, *reservationsanslag*	597 000	
18	Skogsproduktforskning, *reservationsanslag*	87 000	3 893 000
	Statens skogsmästarskola:		
19	Avlöningar, *förslagsanslag*	175 000	
20	Omkostnader, *förslagsanslag*	98 000	
21	Stipendier, *förslagsanslag*	60 000	333 000
	Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.:		
22	Avlöningar, *förslagsanslag*	612 000	
23	Omkostnader m. m., *förslagsanslag*	669 000	1 281 000
24	Byggnads- och underhållsarbeten vid statens skogsskolor m. m., *reservationsanslag*		105 000
25	Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m., *förslagsanslag*		3 769 000
26	Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal, *förslagsanslag*		366 000
			48 875 000

J. Lantmäteri- och kartväsendet

	Lantmäteristyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 158 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	245 000	2 403 000
	Lantmäteristaten:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	28 844 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	5 707 000	
5	Utrustning, *reservationsanslag*	400 000	34 951 000
6	Utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl., *reservationsanslag*		442 000
7	Bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägförrättningar m. m., *förslagsanslag*		445 000
	Rikets allmänna kartverk:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	*5 906 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	*724 000	
10	Kartarbeten m. m., *reservationsanslag*	*2 146 000	
11	Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet, *förslagsanslag*	*2 506 000	
12	Utrustning m. m., *reservationsanslag*	*270 000	
13	Utbildningskurser för viss personal, *reservationsanslag*	*4 000	11 556 000
			49 797 000

* Beräknat belopp.

K. Fiskeriväsendet m. m.

	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 470 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	533 000	2 003 000
	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	538 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	125 000	663 000
	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion:		
5	Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet, *reservationsanslag*		1 000
	Fiskeriintendenter m. m.:		
6	Avlöningar, *förslagsanslag*	255 000	
7	Omkostnader, *förslagsanslag*	27 000	282 000
8	Utbildning av fiskeritjänstemän, *förslagsanslag*		51 000
9	Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen, *reservationsanslag*		235 000
10	Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m., *förslagsanslag*		10 000
11	Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation, *reservationsanslag*		65 000
12	Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island, *reservationsanslag*		50 000
13	Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen, *förslagsanslag*		30 000
14	Bidrag vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring, *förslagsanslag*		1 000
15	Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m., *reservationsanslag*		25 000
16	Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt, att avräknas mot automobilskattemedlen		785 000
17	Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m., *förslagsanslag*		2 500 000
			6 701 000

L. Lappväsendet

	Lappfogdarna m. fl.:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	561 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	188 000	749 000
			749 000

M. Diverse

1	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	6 543 000
2	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark, *förslagsanslag*	610 000
3	Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m., *förslagsanslag*	30 000

	Bidrag till skogs- och lantbruksakademien:		
4	Akademien, *förslagsanslag*	112 000	
5	Kostnader för jordbrukets forskningsråd m. m., *förslagsanslag*	80 000	192 000
6	Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl. .		135 000
7	Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund		225 000
8	Bidrag till viss lokal klubbverksamhet		100 000
9	Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område		85 000
10	Bidrag till utgivande av vissa tidskrifter m. m., *reservationsanslag*		30 000
11	Bidrag till vissa internationella organisationer m. m., *förslagsanslag*		1 003 000
12	Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder *förslagsanslag*		164 000
13	Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar, *förslagsanslag*		5 000
14	Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m., *förslagsanslag*		65 000
15	Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m., *förslagsanslag*		30 000
16	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*		3 000
			9 220 000
		Summa kronor	**498 127 000**

X. HANDELSDEPARTEMENTET

A. Handelsdepartementet

	Handelsdepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 593 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	75 000	
3	Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen, *förslagsanslag*	40 000	1 708 000
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*		600 000
5	Extra utgifter, *reservationsanslag*		140 000
			2 448 000

B. Industri, hantverk och handel

	Kommerskollegium:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 229 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	785 000	5 014 000
	Bergsstaten:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	340 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	44 000	384 000
	Sprängämnesinspektionen:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	293 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	36 000	329 000
	Statens hantverksinstitut:		
7	Avlöningar till viss personal, *förslagsanslag*	778 000	
8	Vissa omkostnader, *förslagsanslag*	69 000	
9	Bidrag till kursverksamheten m. m., *reservationsanslag*	400 000	
10	Utrustning och inredning, *reservationsanslag*	180 000	1 427 000
11	Bidrag till företagareföreningar m. fl., *reservationsanslag*		1 100 000
12	Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m., *förslagsanslag*		500 000
13	Bidrag till Sveriges standardiseringskommision		566 000
14	Befrämjande av hemslöjden, *reservationsanslag*		55 000
15	Bidrag till Svenska slöjdföreningen		50 000
16	Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder, *reservationsanslag*		1 600 000
17	Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet, *reservationsanslag*		700 000
			11 725 000

C. Sveriges geologiska undersökning

	Sveriges geologiska undersökning:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 637 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 011 000	
3	Resor och fältarbeten, *reservationsanslag*	154 000	

4	Utrustning, *reservationsanslag*	150 000	
5	Malmletning, *reservationsanslag*	1 991 000	5 943 000
			5 943 000

D. Teknisk provnings- och försöksverksamhet

	Statens provningsanstalt:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	*1 221 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	*137 000	
3	Uppdragsverksamhet, *förslagsanslag*	*2 547 000	
4	Utrustning, *reservationsanslag*	*300 000	4 205 000
	Flygtekniska försöksanstalten:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	5 600 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	2 200 000	
7	Utrustning, *reservationsanslag*	200 000	8 000 000
	Statens skeppsprovningsanstalt:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 003 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	144 000	1 147 000
			13 352 000

E. Teknisk forskning

1	Statens tekniska forskningsråd, *förslagsanslag*	162 000
2	Teknisk forskning, *reservationsanslag*	5 600 000
3	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien	260 000
4	Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet, *förslagsanslag*	1 473 000
5	Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet, *förslagsanslag*	270 000
6	Bidrag till Metallografiska institutet, *förslagsanslag*	22 000
7	Bidrag till Institutet för konserveringsforskning, *förslagsanslag*	*593 000
8	Bidrag till Institutet för optisk forskning, *förslagsanslag*	144 000
9	Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet, *förslagsanslag*	*110 000
10	Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen	15 000
		8 649 000

F. Atomenergiverksamhet

1	Delegationen för atomenergifrågor, *reservationsanslag*	150 000
2	Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi, *reservationsanslag*	102 000 000
3	Internationellt atomenergisamarbete, *förslagsanslag*	6 000 000
		108 150 000

G. Pris- och konkurrensförhållanden m. m.

	Näringsfrihetsrådet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	146 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	10 000	156 000

* Beräknat belopp.

	Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	*297 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	*25 000	322 000
	Statens pris- och kartellnämnd:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	*2 146 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	*324 000	2 470 000
	Statens institut för konsumentfrågor:		
7	Avlöningar, *förslagsanslag*	882 000	
8	Omkostnader, *förslagsanslag*	307 000	1 189 000
9	Statens konsumentråd, *förslagsanslag*		73 000
10	Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, *reservationsanslag*		700 000
11	Bidrag till varudeklarationsnämnden		195 000
			5 105 000

H. Sjöfart

	Sjöfartsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	5 635 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 175 000	6 810 000
	Lots- och fyrstaten:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	25 052 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	5 728 000	30 780 000
	Fartygsinspektionen:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 517 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	207 000	1 724 000
7	Säkerhetsanstalter för sjöfarten, *reservationsanslag.*		2 300 000
8	Anläggning av radionavigeringssystem, *reservationsanslag*		5 800 000
9	Driftkostnader för radionavigeringsstationer, *förslagsanslag*		100 000
10	Anskaffning av lotsbåtar, *reservationsanslag*		900 000
11	Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg, *reservationsanslag*		13 000
12	Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet, *reservationsanslag*		50 000
13	Statens isbrytarverksamhet, *förslagsanslag*		5 600 000
14	Nytt isbrytarfartyg, *reservationsanslag*		2 000 000
15	Mätnings- och rekognosceringsverksamhet, *reservationsanslag*		1 550 000
16	Bidrag till handelshamnar och farleder, *reservationsanslag*		1 000
17	Statliga farledsarbeten, *reservationsanslag*		125 000
18	Byggande av fiskehamnar, *reservationsanslag*		2 000 000
19	Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder, *förslagsanslag*		215 000
20	Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder, *reservationsanslag*, att avräknas mot automobilskattemedlen		1 000 000
	Sjöbefälsskolorna:		
21	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 756 000	
22	Omkostnader, *förslagsanslag*	149 000	

* Beräknat belopp.

23	Inventarier till nya skollokaler, *reservationsanslag*	400 000	
24	Utrustning, *reservationsanslag*	250 000	
25	Fortbildningskurser m. m., *reservationsanslag*	25 000	
26	Ersättning åt författare av läroböcker m. m., *reservationsanslag*	10 000	3 590 000
	Handelsflottans pensionsanstalt:		
27	Avlöningar, *förslagsanslag*	74 000	
28	Omkostnader, *förslagsanslag*	9 000	83 000
	Statens sjöhistoriska museum:		
29	Avlöningar, *förslagsanslag*	338 000	
30	Omkostnader, *förslagsanslag*	46 000	
31	Underhåll och ökning av samlingarna, *reservationsanslag*	4 000	388 000
32	Läkarundersökning av sjöfolk, *förslagsanslag*		450 000
33	Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor, *förslagsanslag*		85 000
34	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond, *förslagsanslag*		340 000
35	Understöd åt skärgårdsrederier m. m., *reservationsanslag*		*215 000
			66 119 000

I. Patent- och registreringsväsendet m. m.

	Patent- och registreringsverket:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	9 106 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 417 000	
3	Inredning och utrustning av ny flygel till ämbetsbyggnaden m. m., *reservationsanslag*	70 000	10 593 000
	Svenska uppfinnarkontoret:		
4	Administrationskostnader	193 000	
5	Understödjande verksamhet, *reservationsanslag*	85 000	278 000
6	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register, *förslagsanslag*		455 000
7	Avsättning till försäkringsinspektionens fond, *förslagsanslag*		1 632 000
			12 958 000

J. Ekonomisk försvarsberedskap

	Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	*1 352 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	*204 000	1 556 000
3	Omkostnader för statlig lagerhållning m. m., *förslagsanslag*		31 500 000
			33 056 000

K. Diverse

	Statens handelslicensnämnd:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	700 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	83 000	783 000

* Beräknat belopp.

	Statliga krisorganen:		
3	Avlöningar till viss personal, *förslagsanslag*		119 000
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
4	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	2 139 000	
5	Sjöfartsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	736 000	2 875 000
6	Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet		1 500 000
7	Turistpropaganda i Amerikas förenta stater		104 000
8	Avsättning till fonden för idrottens främjande ...		12 100 000
9	Avsättning till fonden för friluftslivets främjande.		1 600 000
10	Avsättning till lotterimedelsfonden		25 600 000
11	Kostnader för vissa nämnder m. m., *förslagsanslag*		48 000
12	Bidrag till vissa internationella byråer m. m., *förslagsanslag*		282 000
13	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete, *reservationsanslag*		200 000
			45 211 000
		Summa kronor	**312 716 000**

XI. INRIKESDEPARTEMENTET

A. Inrikesdepartementet m. m.

	Inrikesdepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 814 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	174 000	1 988 000
3	Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar, *förslagsanslag*		45 000
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*		1 400 000
5	Extra utgifter, *reservationsanslag*		205 000
			3 638 000

B. Hälso- och sjukvården

	Centrala medicinalorgan m. m.		
	Medicinalstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 643 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	728 000	5 371 000
	Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	541 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	117 000	658 000
5	Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m., *förslagsanslag*		525 000
6	Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, *reservationsanslag*		2 190 000
7	Utrustning m. m. av sanitetsanstalter, *reservationsanslag*		310 000
	Sinnessjuknämnden:		
8	Avlöningar, *förslagsanslag*	28 000	
9	Omkostnader, *förslagsanslag*	5 000	33 000
	Strålskyddsverksamhet m. m.:		
10	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 243 000	
11	Omkostnader, *förslagsanslag*	174 000	1 417 000
	Centrala sjukvårdsberedningen:		
12	Avlöningar, *förslagsanslag*	502 000	
13	Omkostnader, *förslagsanslag*	49 000	551 000
	Statens institut för folkhälsan:		
14	Avlöningar, *förslagsanslag*	4 056 000	
15	Omkostnader, *förslagsanslag*	933 000	4 989 000
	Statens bakteriologiska laboratorium:		
16	Avlöningar, *förslagsanslag*	*6 400 000	
17	Omkostnader, *förslagsanslag*	*3 500 000	9 900 000
	Statens rättskemiska laboratorium:		
18	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 412 000	
19	Omkostnader, *förslagsanslag*	445 000	1 857 000

* Beräknat belopp.

	Statens farmacevtiska laboratorium:			
20	Avlöningar, *förslagsanslag*		823 000	
21	Omkostnader, *förslagsanslag*		234 000	1 057 000
22	Svenska farmakopékommittén m. m., *förslagsanslag*			228 000
	Statens rättsläkarstationer:			
23	Avlöningar, *förslagsanslag*		729 000	
24	Omkostnader, *förslagsanslag*		156 000	885 000
25	Anordnande av en rättsläkarstation i Umeå, *reservationsanslag*			56 000
26	Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg, *reservationsanslag*			370 000
27	Medikolegala besiktningar, *förslagsanslag*			60 000
	Provinsialläkarstaten:			
	Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:			
28	Avlöningar, *förslagsanslag*	*16 800 000		
29	Omkostnader, *förslagsanslag*	*465 000	17 265 000	
30	Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m., *förslagsanslag*		*15 000	
31	Anställande av civila reservläkare, *förslagsanslag*		*270 000	17 550 000
				48 007 000
	Sjukvårdsanstalter m. m.			
	Mentalsjukvårdsanstalter m. m.:			
	Statens mentalsjukhus:			
32	Avlöningar, *förslagsanslag*	178 400 000		
33	Omkostnader, *förslagsanslag*	64 300 000	242 700 000	
34	Utrustning av nya mentalsjukhus m. m., *reservationsanslag*		*3 000 000	
	Utbildning av mentalsjukvårdspersonal:			
35	Avlöningar, *förslagsanslag*	5 600 000		
36	Omkostnader, *förslagsanslag*	510 000	6 110 000	
37	Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö, *förslagsanslag*		50 000 000	
38	Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett, *reservationsanslag*		2 000 000	
39	Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett, *förslagsanslag*		1 000 000	
40	Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka, *reservationsanslag*		400 000	
41	Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka, *förslagsanslag*		2 300 000	
	Statens skol- och yrkeshem på Salbohed:			
42	Avlöningar, *förslagsanslag*	516 000		
43	Omkostnader, *förslagsanslag*	222 000	738 000	
	Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg:			
44	Avlöningar, *förslagsanslag*	290 000		
45	Omkostnader, *förslagsanslag*	93 000	383 000	
46	Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna, *reservationsanslag*		4 000 000	

* Beräknat belopp.

47	Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna, *förslagsanslag*		12 300 000	
48	Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna, *förslagsanslag*		9 900 000	
	Vilhelmsro sjukhus:			
49	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 165 000		
50	Omkostnader, *förslagsanslag*	562 000		
51	Utrustningskostnader, *reservationsanslag*	60 000	2 787 000	
52	Bidrag till epileptikeranstalter, *förslagsanslag*		1 770 000	
53	Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn, *förslagsanslag*		300 000	339 688 000
	Universitetssjukhus:			
	Karolinska sjukhuset:			
54	Avlöningar, *förslagsanslag*	44 214 000		
55	Omkostnader, *förslagsanslag*	11 902 000		
56	Utrustning, *reservationsanslag*	*1 530 000	57 646 000	
	Serafimerlasarettet:			
57	Avlöningar, *förslagsanslag*	11 992 000		
58	Omkostnader, *förslagsanslag*	3 251 000	15 243 000	
59	Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m., *reservationsanslag*		*700 000	
60	Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus, *förslagsanslag*		533 000	
61	Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus, *förslagsanslag*		860 000	
62	Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus, *reservationsanslag*		300 000	
63	Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad, tillhöriga sjukhus, *förslagsanslag*		210 000	
64	Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, *förslagsanslag*		1 300 000	
65	Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare, *förslagsanslag*		4 602 000	
66	Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala, *förslagsanslag*		5 700 000	
67	Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala, *reservationsanslag*		*1 800 000	
68	Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala, *förslagsanslag*		80 000	
69	Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, *förslagsanslag*		3 000 000	
70	Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, *reservationsanslag*		111 000	
71	Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund, *förslagsanslag*		2 500 000	
72	Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m., *reservationsanslag*		*3 400 000	

* Beräknat belopp.

73	Bidrag till Malmö allmänna sjukhus, *förslagsanslag*	4 400 000	
74	Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus, *förslagsanslag*	9 000 000	
75	Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå, *förslagsanslag*	2 000 000	
76	Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m., *reservationsanslag*	4 470 000	117 855 000
	Övriga sjukvårdsanstalter:		
77	Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m., *reservationsanslag*	140 000	
78	Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m., *förslagsanslag*	1 400 000	
79	Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter, *reservationsanslag*	1 000	
80	Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter, *förslagsanslag*	2 200 000	
81	Bidrag till anordnande av epidemivårdanstalter, *reservationsanslag*	125 000	
82	Bidrag till driften av epidemivårdanstalter, *förslagsanslag*	450 000	
83	Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka, *reservationsanslag*	950 000	
84	Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka, *förslagsanslag*	5 300 000	
85	Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi, *förslagsanslag*	2 300 000	
86	Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund, *förslagsanslag*	90 000	
87	Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter, *reservationsanslag*	300 000	13 256 000
	Vanföreanstalter m. m.:		
88	Bidrag till vanföreanstalter m. m., *förslagsanslag*	9 000 000	
89	Bidrag till Eugeniahemmet, *förslagsanslag*	2 050 000	
90	Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettsavdelningar m. m., *förslagsanslag*	5 200 000	
91	Bidrag till anskaffande av hörapparater, *förslagsanslag*	1 450 000	17 700 000
			488 499 000
	Hälsovård i allmänhet		
	Utbildning av sjukvårdspersonal:		
	Barnmorskeläroanstalten i Stockholm:		
92	Avlöningar, *förslagsanslag*	161 000	
93	Omkostnader, *förslagsanslag*	169 000	330 000
	Barnmorskeläroanstalten i Göteborg:		
94	Avlöningar, *förslagsanslag*	168 000	
95	Omkostnader, *förslagsanslag*	110 000	278 000
	Statens sjuksköterskeskola i Stockholm:		
96	Avlöningar, *förslagsanslag*	548 000	
97	Omkostnader, *förslagsanslag*	185 000	733 000
	Statens sjuksköterskeskola i Göteborg:		
98	Avlöningar, *förslagsanslag*	302 000	

99	Omkostnader, *förslagsanslag*	262 000	564 000
100	Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m., *förslagsanslag*		760 000
	Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor:		
101	Avlöningar, *förslagsanslag*	510 000	
102	Omkostnader, *förslagsanslag*	52 000	562 000
103	Utbildning av viss sjukvårdspersonal, *förslagsanslag*		131 000
104	Utbildningskurser i arbetsterapi		27 000
	Hälsovård i övrigt:		
105	Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m., *förslagsanslag*		13 000 000
106	Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m., *förslagsanslag*		3 500 000
107	Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård, *förslagsanslag*		7 700 000
108	Läkemedel åt vissa kvinnor och barn, *förslagsanslag*		1 700 000
109	Abortförebyggande åtgärder, *förslagsanslag*		350 000
110	Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning		100 000
111	Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård, *förslagsanslag*		700 000
112	Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl., *förslagsanslag*		750 000
113	Bidrag till driften av folktandvården, *förslagsanslag*		11 000 000
114	Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård, *reservationsanslag*		100 000
115	Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare, *förslagsanslag*		46 000
116	Understödjande av dispensärverksamhet m. m., *förslagsanslag*		1 700 000
	Allmän skärmbildsundersökning:		
117	Lokala undersökningar, *förslagsanslag*	525 000	
118	Medicinalstyrelsens skärmbildscentral, *förslagsanslag*	580 000	
119	Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten, *reservationsanslag* ..	150 000	1 255 000
120	Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, *förslagsanslag*		1 400 000
121	Skyddsympning mot difteri, *förslagsanslag*		120 000
122	Skyddsympning mot polio, *förslagsanslag*		4 000 000
123	Yrkesmedicinska centralen, *förslagsanslag*.....		254 000
124	Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område, *reservationsanslag*.....		50 000
125	Ambulans- och räddningsflygtjänst, *förslagsanslag*		680 000
126	Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård, *förslagsanslag*.....		100 000
127	Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse, *förslagsanslag*		100 000

128	Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare, *förslagsanslag*		300 000
129	Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar, *förslagsanslag*		1 500 000
130	Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m., *förslagsanslag*		1 360 000
131	Vissa internationella resor, *reservationsanslag*		35 000
132	Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea, *reservationsanslag*		2 600 000
			57 785 000
			594 291 000

C. Överståthållarämbetet och landsstaten

	Överståthållarämbetet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	9 471 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	763 000	10 234 000
	Länsstyrelserna:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	77 130 000	
4	Sjukvård m. m., *förslagsanslag*	197 000	
5	Reseersättningar, *förslagsanslag*	2 500 000	
6	Expenser, *förslagsanslag*	9 082 000	
7	Publikationstryck, *förslagsanslag*	250 000	
8	Vissa kostnader för förbättrad taxeringskontroll, *förslagsanslag*	*3 385 000	92 544 000
	Landsfogdarna m. fl.:		
9	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 830 000	
10	Omkostnader, *förslagsanslag*	460 000	3 290 000
	Häradsskrivarna m. fl.:		
11	Avlöningar, *förslagsanslag*	20 774 000	
12	Omkostnader, *förslagsanslag*	1 900 000	22 674 000
	Landsfiskalerna m. fl.:		
13	Avlöningar, *förslagsanslag*	31 135 000	
14	Omkostnader, *förslagsanslag*	4 397 000	35 532 000
			164 274 000

D. Polisväsendet

	Statspolisintendenten m. fl.:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*, därav 570 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	1 742 000	
	Statspolisorganisationen:		
2	Inköp av motorfordon m. m., *reservationsanslag*, därav 1 758 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	1 958 000	
3	Underhålls-, drift- och expeditionskostnader, *förslagsanslag*, därav 3 260 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	3 950 000	
4	Gottgörelse till polisdistrikten, *förslagsanslag*, därav 16 548 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	25 105 000	
5	Polisradioväsendet, *reservationsanslag*, därav 309 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	337 000	33 092 000

* Beräknat belopp.

6	Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m., *förslagsanslag*		10 435 000
	Norrbottens statliga poliskår:		
7	Avlöningar, *förslagsanslag*	773 000	
8	Omkostnader, *förslagsanslag*	267 000	1 040 000
	Statens polisskola:		
9	Avlöningar, *förslagsanslag*, därav 170 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	*1 305 000	
10	Omkostnader, *förslagsanslag*, därav 46 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	*354 000	1 659 000
	Statens kriminaltekniska anstalt:		
11	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 338 000	
12	Omkostnader, *förslagsanslag*	736 000	2 074 000
13	Polisväsendets organisationsnämnd, *förslagsanslag*		*394 000
14	Bidrag till reservpolisorganisationen m. m., *förslagsanslag*		1 450 000
15	Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m., *förslagsanslag*		*28 700 000
16	Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m., *förslagsanslag*		1 100 000
17	Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m., *förslagsanslag*		650 000
18	Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m., *förslagsanslag*, därav 1 439 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen		8 000 000
19	Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport, *förslagsanslag*		600 000
			89 194 000

E. Civilförsvaret m. m.

	Civilförsvarsstyrelsen:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 258 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	587 000	3 845 000
3	Utbildnings- och övningsverksamhet, *förslagsanslag*		10 800 000
4	Inspelning av instruktionsfilm, *reservationsanslag*		100 000
5	Försöksverksamhet, *reservationsanslag*		400 000
6	Engångsanskaffning av materiel, *reservationsanslag*		17 700 000
7	Förvaring och underhåll av viss materiel m. m., *förslagsanslag*		4 798 000
8	Vissa löpande kostnader för civilförsvarets verksamhet inom civilförsvarsområdena, *förslagsanslag*		620 000
9	Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål, *reservationsanslag*		500 000
10	Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m., *reservationsanslag*		6 500 000
11	Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum, *förslagsanslag*		1 500 000
12	Bidrag till vissa frivilliga organisationer		680 000
13	Viss sambandsverksamhet, *förslagsanslag*		900 000

* Beräknat belopp.

14	Anskaffning av viss sambandsmateriel, *reservationsanslag*		550 000
	Statens brandinspektion:		
15	Avlöningar, *förslagsanslag*	201 000	
16	Omkostnader, *förslagsanslag*	78 000	279 000
	Statens brandskola:		
17	Avlöningar, *förslagsanslag*	218 000	
18	Omkostnader, *förslagsanslag*	101 000	319 000
19	Bidrag till förebyggande och släckning av brand, *förslagsanslag*		975 000
			50 466 000

F. Diverse

	Statens utlänningskommission:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	3 232 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	281 000	3 513 000
3	Vissa kostnader i anledning av allmänna val, *förslagsanslag*		150 000
4	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige, *reservationsanslag*		30 000
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
5	Slottsbyggnadernas delfond, *förslagsanslag*		90 000
6	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*		11 456 000
7	Uppsala universitets delfond, *förslagsanslag*		1 130 000
8	Medicinalstyrelsens delfond, *förslagsanslag*		19 966 000
9	Karolinska sjukhusets delfond, *förslagsanslag*		4 444 000
10	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark, *förslagsanslag*		18 000
			40 797 000
		Summa kronor	**942 660 000**

XII. CIVILDEPARTEMENTET

A. Civildepartementet

	Civildepartementet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 308 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	41 000	1 349 000
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*		400 000
4	Extra utgifter, *reservationsanslag*		50 000
			1 799 000

B. Vissa myndigheter

	Statens lönenämnd:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	296 000	
2	Omkostnader, *förslagsanslag*	6 000	302 000
	Statens avtalsnämnd:		
3	Avlöningar, *förslagsanslag*	324 000	
4	Omkostnader, *förslagsanslag*	48 000	372 000
	Statens pensionsanstalt:		
5	Avlöningar, *förslagsanslag*	2 626 000	
6	Omkostnader, *förslagsanslag*	171 000	2 797 000
			3 471 000

C. Statliga pensionsväsendet

1	Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*, därav 19 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	229 000 000
2	Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver, *förslagsanslag*	5 000 000
3	Vadstena krigsmanshuskassa, *förslagsanslag*	385 000
4	Pensionering av viss flottans gemenskap, *förslagsanslag*	50 000
5	Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*, därav 2 300 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	63 000 000
6	Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.	12 000
7	Diverse pensioner och understöd m. m., *förslagsanslag*	5 400 000
		302 847 000

D. Statsunderstödda pensionsväsendet

1	Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt, *förslagsanslag*	170 000 000

2	Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt	*700 000
		170 700 000

E. Allmänna indragningsstaten

1	Avlöningar till personal å indragningsstat m. m., *förslagsanslag*	**350 000**

F. Diverse

1	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*	141 000
2	Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen, *förslagsanslag*	80 000 000
3	Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m., *förslagsanslag*	24 000 000
4	Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra, *förslagsanslag*	300 000
5	Kostnader för vissa förhandlingar m. m., *förslagsanslag*	10 000
6	Kostnader för vissa nämnder m. m., *förslagsanslag*	200 000
		104 651 000
	Summa kronor	**583 818 000**

XIII. OFÖRUTSEDDA UTGIFTER

1	Oförutsedda utgifter, *förslagsanslag*	**1 000 000**

* Beräknat belopp.

XIV. RIKSDAGEN OCH DESS VERK M. M.

	Riksdagen:		
1	Arvoden till riksdagens ledamöter, *förslagsanslag*	11 625 000	
2	Reseersättningar till riksdagens ledamöter, *förslagsanslag*	1 500 000	
3	Avlöningar till personal, *förslagsanslag*	1 775 000	
4	Kostnader för riksdagstrycket, *förslagsanslag*	1 530 000	
5	Utgivande av särskilda publikationer, *reservationsanslag*	270 000	
6	Utgivande av otryckta ståndsprotokoll, *reservationsanslag*	65 000	
7	Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp, *förslagsanslag*	75 000	
8	Övriga omkostnader, *förslagsanslag*	515 000	17 355 000
9	Allmänt kyrkomöte, *förslagsanslag*		1 000
	Riksgäldskontoret:		
10	Avlöningar, *förslagsanslag*	1 941 000	
11	Kostnader vid emission av statslån m. m., *förslagsanslag*	523 000	
12	Övriga omkostnader, *förslagsanslag*	215 000	2 679 000
	Riksdagens ekonomibyrå:		
13	Avlöningar, *förslagsanslag*	907 000	
14	Omkostnader, *förslagsanslag*	375 000	1 282 000
	Riksdagsbiblioteket:		
15	Avlöningar, *förslagsanslag*	388 000	
16	Omkostnader, *förslagsanslag*	40 000	
17	Bokinköp och bokbindning, *reservationsanslag*	135 000	563 000
	Justitieombudsmannen och hans expedition:		
18	Avlöningar, *förslagsanslag*	458 000	
19	Omkostnader, *förslagsanslag*	24 000	482 000
	Militieombudsmannen och hans expedition:		
20	Avlöningar, *förslagsanslag*	266 000	
21	Omkostnader, *förslagsanslag*	24 000	290 000
	Riksdagens revisorer och deras kansli:		
22	Arvoden till revisorerna, *förslagsanslag*	45 000	
23	Avlöningar, *förslagsanslag*	235 000	
24	Omkostnader, *förslagsanslag*	28 000	308 000
	Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli:		
25	Avlöningar, *förslagsanslag*	117 000	
26	Omkostnader, *förslagsanslag*	65 000	
27	Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet, *förslagsanslag*	46 000	
28	Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt, *förslagsanslag*	40 000	268 000

	Pensioner:		
29	Pensioner åt f. d. riksdagsmän, *förslagsanslag* ..	800 000	
30	Pensioner åt efterlevande till riksdagsmän, *förslagsanslag*	175 000	
31	Pensioner åt f. d. befattningshavare, *förslagsvis* ..	820 000	
32	Pensioner åt efterlevande till befattningshavare, *förslagsvis*	125 000	1 920 000
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
33	Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*		116 000
34	Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande, *förslagsanslag*		750 000
35	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *förslagsanslag*		10 000
36	Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m., *förslagsanslag*.....		50 000
37	Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen, *förslagsanslag*.....		140 000
		Summa kronor	26 214 000

UTGIFTER FÖR STATENS KAPITALFONDER

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

1	Underskott å statens järnvägars fond	**50 000 000**

II. LUFTFARTSFONDEN

1	Underskott å luftfartsfonden	**18 300 000**

III. RIKSGÄLDSFONDEN[1]

1	Underskott å riksgäldsfonden	**925 000 000**

IV. AVSKRIVNING AV NYA KAPITALINVESTERINGAR

A. Statens affärsverksfonder

Kommunikationsdepartementet:

1	Försvarsberedskap vid televerket (I: B: 8), *reservationsanslag*	7 500 000
2	Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer (I: C: 2), *reservationsanslag*	2 600 000
3	Försvarsberedskap vid statens järnvägar (I: C: 6), *reservationsanslag*	3 000 000
4	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk (I: D: 4), *reservationsanslag*	3 500 000
		16 600 000

B. Luftfartsfonden

Kommunikationsdepartementet:

1	Försvarsberedskap vid luftfartsverket (II: 2), *reservationsanslag*	**100 000**

C. Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet:

1	Vissa byggnadsarbeten för fångvården (III: 1), *reservationsanslag*	5 000 000

Utrikesdepartementet:

2	Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen (III: 2), *reservationsanslag*	325 000

[1] **Stat för riksgäldsfonden se Bilaga till Utgifter för statens kapitalfonder, sid. 79.**

	Socialdepartementet:		
3	Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna (III: 4), *reservationsanslag*	2 218 000	
4	Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare (III: 5), *reservationsanslag*	791 000	3 009 000
	Kommunikationsdepartementet:		
5	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm (III: 6), *reservationsanslag*	50 000	
6	Byggnadsarbeten för statens bilinspektion (III: 8), *reservationsanslag*	450 000	
7	Nybyggnad för areologisk station på Frösön (III: 9), *reservationsanslag*	50 000	
8	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten (III: 10), *reservationsanslag*	75 000	625 000
	Finansdepartementet:		
9	Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m. (III: 11), *reservationsanslag*		7 000
	Ecklesiastikdepartementet:		
10	Nybyggnad för riksarkivet (III: 12), *reservationsanslag*	750 000	
11	Nybyggnad för biblioteksdepå (III: 13), *reservationsanslag*	83 000	
12	Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala (III: 14), *reservationsanslag*	2 574 000	
13	Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund (III: 15), *reservationsanslag*	2 686 000	
14	Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg (III: 16), *reservationsanslag*	600 000	
15	Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm (III: 17), *reservationsanslag*	968 000	
16	Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm (III: 18), *reservationsanslag*	1 987 000	
17	Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola (III: 19), *reservationsanslag*	*4 224 000	
18	Nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund (III: 20), *reservationsanslag*	*2 000 000	
19	Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik (III: 21), *reservationsanslag*	250 000	
20	Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm (III: 22), *reservationsanslag*	25 000	
21	Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö (III: 23), *reservationsanslag*	1 700 000	
22	Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet (III: 24), *reservationsanslag*	100 000	
23	Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala (III: 25), *reservationsanslag*	288 000	

* Beräknat belopp.

24	Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m. (III: 26), *reservationsanslag*	63 000	
25	Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m. (III:27), *reservationsanslag*	1 244 000	19 542 000
	Jordbruksdepartementet:		
26	Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt (III: 28), *reservationsanslag*		291 000
	Handelsdepartementet:		
27	Säkerhetsanstalter för sjöfarten (III: 29), *reservationsanslag*		800 000
	Inrikesdepartementet:		
28	Inköp av fastigheter för förrådsändamål (III: 30), *reservationsanslag*	108 000	
29	Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m. (III: 31), *reservationsanslag*	*700 000	
30	Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. (III: 32), *reservationsanslag*	*22 500 000	
31	Utbyggande av karolinska sjukhuset (III: 33), *reservationsanslag*	4 103 000	
32	Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m. (III: 34), *reservationsanslag*	650 000	
33	Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala (III: 35), *reservationsanslag*	*2 733 000	
34	Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund (III: 36), *reservationsanslag*	150 000	
35	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna (III: 37), *reservationsanslag*	500 000	
36	Vissa skyddsrumsanläggningar (III: 39), *reservationsanslag*	2 000 000	
37	Anordnande av en civilförsvarsskola m. m. (III: 40), *reservationsanslag*	550 000	33 994 000
			68 593 000

D. Försvarets fonder

	Försvarsdepartementet:		
	Försvarets fastighetsfond:		
1	Kasernbyggnaders delfond (IV: A: 1—6), *reservationsanslag*		36 550 000
2	Befästningars delfond (IV: A: 7—19), *reservationsanslag*		84 400 000
			120 950 000

E. Statens utlåningsfonder

	Socialdepartementet:		
1	Lånefonden för allmänna samlingslokaler (V: 5), *reservationsanslag*		5 400 000

* Beräknat belopp.

	Ecklesiastikdepartementet:		
2	Statens lånefond för universitetsstudier (V: 6), *reservationsanslag*	13 600 000	
3	Allmänna studielånefonden (V: 7), *reservationsanslag*	10 700 000	24 300 000
	Jordbruksdepartementet:		
4	Kronotorparnas inventarielånefond (V: 9), *reservationsanslag*	50 000	
5	Fiskerilånefonden (V: 10), *reservationsanslag*	315 000	
6	Statens fiskredskapslånefond (V: 11), *reservationsanslag*	30 000	395 000
			30 095 000

F. Fonden för låneunderstöd

	Socialdepartementet:		
1	Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare (VI: 1), *reservationsanslag*		545 000
	Finansdepartementet:		
2	Bidrag till Internationella utvecklingsfonden (VI: 4), *reservationsanslag*		10 048 000
	Ecklesiastikdepartementet:		
3	Lån till Uppsala studentkår (VI: 5), *reservationsanslag*		420 000
	Handelsdepartementet:		
4	Lån till utbyggnad av oljelagringen (VI: 9), *reservationsanslag*		60 000 000
	Inrikesdepartementet:		
5	Lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby (VI: 11), *reservationsanslag*	1 000 000	
6	Lån till sällskapet Eugeniahemmet (VI: 13), *reservationsanslag*	*125 000	1 125 000
			72 188 000
		Summa kronor	**303 476 000**

V. AVSKRIVNING AV OREGLERADE KAPITALMEDELSFÖRLUSTER

1	**Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster**	**1 000 000**

* Beräknat belopp.

Bilaga till Utgifter för statens kapitalfonder

FÖRSLAG TILL STAT FÖR RIKSGÄLDSFONDEN FÖR BUDGETÅRET 1961/62

Utgifter

A. *Räntor å statsskulden:*

1.	Ränta å räntelöpande obligationslån, *förslagsvis*		512 455 695
2.	Vinster å premieobligationslån, *förslagsvis*		64 666 500
3.	Ränta å statsskuldförbindelser, *förslagsvis*		54 000 000
4.	» » sparobligationer, emission 4 och 5, *förslagsvis*		225 000
5.	» » sparobligationer av år 1960, *förslagsvis*		5 000 000
6.	» » dollarkredit hos Export-Import Bank of Washington (Marshall-lånet), *förslagsvis*		2 095 000
7.	» » av staten övertagna lån, *förslagsvis*		525 000
8.	» » lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., *förslagsvis*		50 000 000
9.	Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen		300 000
10.	Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm		90 000
11.	» » konung Carl XIII:s hemgiftskapital		7 500
12.	» » Göta kanals reparationsfond		7 045
13.	» » kortfristig affärsbankskredit, *förslagsvis*		5 000 000
14.	» » skattkammarväxlar, *förslagsvis*		200 000 000
15.	» » beräknad ny upplåning, *förslagsvis*		70 983 360
			965 355 100

B. *Kapitalrabatter m. m.:*

1.	Kapitalrabatter, *förslagsvis*	1 000 000	
2.	Inlösningsprovisioner m. m., *förslagsvis*	500 000	
3.	Kursförluster, *förslagsvis*	100	**1 500 100**
		Summa kronor	**966 855 200**

Inkomster

A. *Räntor:*

1.	Ränta å uppköpta obligationer	25 000	
2.	» » rörliga krediter	40 000 000	
3.	» » utlånade medel m. m.	25 000	**40 050 000**

B. *Uppgäld och kursvinster:*

1.	Uppgäld	100	
2.	Kursvinster	100	**200**

C. *Diverse inkomster:*

1.	Preskriberade obligationer och kuponger m. m.	1 600 000	
2.	Dragningslistor å premielånen	200 000	
3.	Övriga diverse inkomster	5 000	**1 805 000**
			41 855 200
	Underskott att avföras å riksstatens driftbudget		**925 000 000**
		Summa kronor	**966 855 200**

KAPITALBUDGETEN

INKOMSTERNA Å KAPITALBUDGETEN

1	**Lånemedel**	**1 441 364 000**

INVESTERINGSSTATER FÖR BUDGETÅRET 1961/62

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

A. Postverkets fond

Avskrivningsmedel inom fonden	7 000 000	Summa investeringsanslag	4 504 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	—2 497 000		
	4 504 000		**4 504 000**

B. Televerkets fond

Avskrivningsmedel från riksstaten	7 500 000	Summa investeringsanslag	313 600 000
inom fonden	280 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande	26 000 000		
	313 600 000		**313 600 000**

C. Statens järnvägars fond

Avskrivningsmedel från riksstaten	5 600 000	Summa investeringsanslag	321 800 000
inom fonden	205 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande	111 100 000		
	321 800 000		**321 800 000**

D. Statens vattenfallsverks fond

Avskrivningsmedel från riksstaten	3 500 000	Summa investeringsanslag	433 201 000
inom fonden	159 900 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande	269 701 000		
	433 201 000		**433 201 000**

E. Domänverkets fond

Avskrivningsmedel inom fonden	400 000	Summa investeringsanslag	460 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	59 000		
	460 000		**460 000**

II. LUFTFARTSFONDEN

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag ..	12 000 000
från riksstaten	100 000		
inom fonden	5 375 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande..	6 524 000		
	12 000 000		**12 000 000**

III. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag .	153 287 000
från riksstaten	63 593 000		
inom fonden	35 843 000		
Övriga kapitalmedel	785 000		
Investeringsbemyndigande..	53 066 000		
	153 287 000		**153 287 000**

IV. FÖRSVARETS FONDER

A. Försvarets fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag .	170 000 000
från riksstaten 120	950 000		
inom fonden	15 210 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande..	33 839 000		
	170 000 000		**170 000 000**

B. Försvarets fabriksfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag ...	4 000 000
inom fonden	3 325 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande..	674 000		
	4 000 000		**4 000 000**

V. STATENS UTLÅNINGSFONDER

Utrikesförvaltningens lånefond

Investeringsbemyndigande	**50 000**	Investeringsanslag	**50 000**

Lånefonden för bostadsbyggande

Investeringsbemyndigande.	**730 000 000**	Investeringsanslag	**730 000 000**

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien

Investeringsbemyndigande.	**1 000**	Investeringsanslag	**1 000**

Statens bosättningslånefond

Investeringsbemyndigande.	**1 000**	Investeringsanslag	**1 000**

Lånefonden för allmänna samlingslokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	5 400 000	Investeringsanslag	9 000 000
Investeringsbemyndigande.	3 600 000		
	9 000 000		**9 000 000**

Statens lånefond för universitetsstudier

Avskrivningsmedel från riksstaten	**13 600 000**	Investeringsanslag	**13 600 000**

Allmänna studielånefonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	**10 700 000**	Investeringsanslag	**10 700 000**

Lånefonden för inventarier i studentbostäder

Investeringsbemyndigande.	**2 000 000**	Investeringsanslag	**2 000 000**

Kronotorparnas inventarielånefond

Avskrivningsmedel från riksstaten	**50 000**	Investeringsanslag	**50 000**

Fiskerilånefonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	315 000	Investeringsanslag	850 000
Investeringsbemyndigande.	535 000		
	850 000		**850 000**

Statens fiskredskapslånefond

Avskrivningsmedel från riksstaten	**30 000**	Investeringsanslag	**30 000**

Statens hantverks- och industrilånefond

Investeringsbemyndigande.	**10 000 000**	Investeringsanslag	**10 000 000**

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Investeringsbemyndigande.	**1 000**	Investeringsanslag	**1 000**

Summa investeringsbemyndiganden för statens utlåningsfonder	746 188 000

VI. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	162 639 000
från riksstaten	72 138 000		
Övriga kapitalmedel	25 909 000		
Investeringsbemyndigande.	64 592 000		
	162 639 000		**162 639 000**

VII. FONDEN FÖR STATENS AKTIER

Övriga kapitalmedel	1 000	Summa investeringsanslag..	160 024 000
Investeringsbemyndigande .	160 023 000		
	160 024 000		**160 024 000**

VIII. FONDEN FÖR FÖRLAG TILL STATSVERKET

Övriga kapitalmedel	3 500 000	Summa investeringsanslag ...	18 100 000
Investeringsbemyndigande..	14 600 000		
	18 100 000		**18 100 000**

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag ..	40 700 000
inom fonden	30 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	10 600 000		
	40 700 000		**40 700 000**

B. Jordfonden

Investeringsbemyndigande .	**4 000 000**	Investeringsanslag	**4 000 000**

SÄGER BETRÄFFANDE SAMTLIGA INVESTERINGSSTATER FÖR:

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	2 574 598 000
från riksstaten	303 476 000		
inom fonden	742 053 000		
Övriga kapitalmedel	30 600 000		
Investeringsbemyndigande	1 498 469 000		
	2 574 598 000		**2 574 598 000**

KAPITALINVESTERING

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

A. Postverket

1	Posthus m. m.		1 000
2	Inköp av fastigheter		1 000
3	Anskaffning av automobiler m. m.		1 000 000
	Postverkets diligenstrafik:		
4	Garagebyggnader m. m.	1 000	
5	Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen	2 500 000	
6	Förvärv av billinjer	1 000	2 502 000
7	Postverkets dispositionsanslag		1 000 000
			4 504 000

B. Televerket

1	Inköp och byggande av fastigheter	16 300 000
2	Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m.	2 300 000
3	Telefon- och telegrafanläggningar	253 800 000
4	Ljudradioanläggningar	10 500 000
5	Televisionsradioanläggningar	13 200 000
6	Radioanläggningar för kommersiell trafik	2 000 000
7	Radioanläggningar för luftfarten	3 000 000
8	Försvarsberedskap vid televerket	7 500 000
9	Televerkets dispositionsanslag	5 000 000
		313 600 000

C. Statens järnvägar

1	Bana och byggnader	110 500 000
2	Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer	3 800 000
3	Elektriska anläggningar	36 400 000
4	Rullande materiel och sjöfartsmateriel	131 100 000
5	Biltrafik	13 000 000
6	Försvarsberedskap vid statens järnvägar	3 000 000
7	Inventarier m. m.	9 000 000
8	Statens järnvägars dispositionsanslag	15 000 000
		321 800 000

D. Statens vattenfallsverk

1	Kraftverksbyggnader m. m.	240 100 000
2	Atomenergianläggningar	20 000 000
3	Regleringsföretag	38 000 000
4	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	109 100 000
5	Inköp av vattenfall och fastigheter	1 000

6	Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	2 000 000
7	Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen	14 000 000
8	Statens vattenfallsverks dispositionsanslag	10 000 000
		433 201 000

E. Domänverket

1	Tjänstebostäder för domänverket	400 000
2	Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar	60 000
		460 000
	Summa kronor	**1 073 565 000**

II. LUFTFARTSFONDEN

Kommunikationsdepartementet:

Luftfartens markorganisation:

1	Flygplatser m. m.	6 900 000
2	Försvarsberedskap vid luftfartsverket	100 000
3	Utbyggnad av storflygplats m. m.	4 000 000
4	Luftfartsverkets dispositionsanslag	1 000 000
	Summa kronor	**12 000 000**

III. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

	Justitiedepartementet:		
1	Vissa byggnadsarbeten för fångvården		10 000 000
	Utrikesdepartementet:		
2	Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	1 500 000	
3	Inköp av tomt för beskickningen i Washington	3 000 000	4 500 000
	Socialdepartementet:		
4	Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna	4 436 000	
5	Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	1 582 000	6 018 000
	Kommunikationsdepartementet:		
6	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	200 000	
7	Radiohus	*21 000 000	
8	Byggnadsarbeten för statens bilinspektion	1 800 000	
9	Nybyggnad för aerologisk station på Frösön	100 000	
10	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	150 000	23 250 000

* Beräknat belopp.

	Finansdepartementet:		
11	Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.		25 000
	Ecklesiastikdepartementet:		
12	Nybyggnad för riksarkivet	3 000 000	
13	Nybyggnad för biblioteksdepå	165 000	
14	Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala	5 148 000	
15	Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund	5 372 000	
16	Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg	1 200 000	
17	Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm	1 936 000	
18	Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm	3 973 000	
19	Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola	*8 447 000	
20	Nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund	*4 000 000	
21	Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik	500 000	
22	Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm	50 000	
23	Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö	3 400 000	
24	Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet	200 000	
25	Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala	575 000	
26	Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m.	125 000	
27	Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m.	2 487 000	40 578 000
	Jordbruksdepartementet:		
28	Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt		581 000
	Handelsdepartementet:		
29	Säkerhetsanstalter för sjöfarten		1 000 000
	Inrikesdepartementet:		
30	Inköp av fastighet för förrådsändamål	215 000	
31	Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.	*1 400 000	
32	Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.	*45 000 000	
33	Utbyggande av karolinska sjukhuset	8 205 000	
34	Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m.	1 300 000	
35	Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	*5 465 000	
36	Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund	300 000	
37	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	2 000 000	
38	Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål	350 000	
39	Vissa skyddsrumsanläggningar	2 000 000	
40	Anordnande av en civilförsvarsskola m. m.	1 100 000	67 335 000
		Summa kronor	**153 287 000**

* Beräknat belopp.

IV. FÖRSVARETS FONDER

A. Försvarets fastighetsfond

Kasernbyggnaders delfond:

1	Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål	10 000 000	
2	Byggnadsarbeten för armén	22 500 000	
3	Byggnadsarbeten för marinen	4 600 000	
4	Byggnadsarbeten för flygvapnet	7 000 000	
5	Flygfältsarbeten m. m.	29 000 000	
6	Markförvärv för övningsfält m. m.	*8 800 000	81 900 000

Befästningars delfond:

7	Anordnande av vissa fartygstunnlar	90 000	
8	Anordnande av vissa drivmedelsförråd	2 000 000	
9	Vissa ammunitionsförråd	15 500 000	
10	Anordnande av vissa förråd för marinen m. m. ..	5 500 000	
11	Uppställningsplatser för radarstationer	2 300 000	
12	Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleri-batterier	11 200 000	
13	Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.	15 800 000	
14	Tygmaterielförråd i berg	10 000	
15	Fullträffsäkra uppehållsplatser	500 000	
16	Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)	20 000 000	
17	Anläggningar för robotvapen	3 000 000	
18	Övriga befästningsarbeten	8 500 000	
19	Vissa markförvärv för befästningar	*3 700 000	88 100 000
			170 000 000

B. Försvarets fabriksfond

1	Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk	2 000 000	
2	Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk	1 500 000	
3	Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätteri för västra Sverige	500 000	4 000 000
			4 000 000
		Summa kronor	**174 000 000**

V. STATENS UTLÅNINGSFONDER

	Utrikesdepartementet:		
1	Utrikesförvaltningens lånefond		50 000
	Socialdepartementet:		
2	Lånefonden för bostadsbyggande	730 000 000	

* Beräknat belopp.

3	Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien	1 000	
4	Statens bosättningslånefond	1 000	
5	Lånefonden för allmänna samlingslokaler	9 000 000	739 002 000
	Ecklesiastikdepartementet:		
6	Statens lånefond för universitetsstudier	13 600 000	
7	Allmänna studielånefonden	10 700 000	
8	Lånefonden för inventarier i studentbostäder	2 000 000	26 300 000
	Jordbruksdepartementet:		
9	Kronotorparnas inventarielånefond	50 000	
10	Fiskerilånefonden	850 000	
11	Statens fiskredskapslånefond	30 000	930 000
	Handelsdepartementet:		
12	Statens hantverks- och industrilånefond	10 000 000	
13	Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 000	10 001 000
		Summa kronor	**776 283 000**

VI. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

	Socialdepartementet:		
1	Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare	545 000	
2	Räntefria lån till bostadsbyggande	35 000 000	35 545 000
	Kommunikationsdepartementet:		
3	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1960/61		7 500 000
	Finansdepartementet:		
4	Bidrag till Internationella utvecklingsfonden		10 048 000
	Ecklesiastikdepartementet:		
5	Lån till Uppsala studentkår		420 000
	Handelsdepartementet:		
6	Lån till Aktiebolaget Statens skogsindustrier	20 000 000	
7	Lån till Aktiebolaget Atomenergi	20 000 000	
8	Lån till Aktiebolaget Oljetransit	7 500 000	
9	Lån till utbyggnad av oljelagringen	60 000 000	107 500 000
	Inrikesdepartementet:		
10	Lån till utländska läkare för viss efterutbildning	1 000	
11	Lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby	1 000 000	
12	Lån till Göteborgs diakoniss-sällskap	500 000	
13	Lån till sällskapet Eugeniahemmet	*125 000	1 626 000
		Summa kronor	**162 639 000**

* Beräknat belopp.

VII. FONDEN FÖR STATENS AKTIER

	Finansdepartementet:	
1	Inlösen av aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag	160 024 000

VIII. FONDEN FÖR FÖRLAG TILL STATSVERKET

	Kommunikationsdepartementet:	
1	Förskott till vissa plankostnader m. m.	100 000
	Finansdepartementet:	
2	Vissa projekteringskostnader	15 000 000
	Handelsdepartementet:	
3	Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län	3 000 000
	Summa kronor	18 100 000

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

	Kommunikationsdepartementet:			
	Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond:			
1	Garage- och förrådsbyggnader m. m.		6 100 000	
	Maskincentralförråd:			
2	Motorfordon och vägmaskiner m. m.	30 900 000		
3	Flytande materiel	1 200 000	32 100 000	
4	Grustag m. m.		1 000 000	
5	Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag		1 500 000	40 700 000
	Jordbruksdepartementet:			
6	Jordfonden			4 000 000
			Summa kronor	44 700 000

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Med åberopande av de beslut om förslag till riksdagen angående statsverkets inkomster och utgifter för budgetåret 1961/62, som Kungl. Maj:t på hemställan av vederbörande föredragande enligt statsrådsprotokollet för denna dag fattat, föredrager chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, förslag till proposition angående statsverkets tillstånd och behov under nämnda budgetår av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Departementschefen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna sistnämnda förslag, vid vilket fogats specifikationer av inkomsterna och utgifterna å riksstaten, och alltså upptaga statsverkets inkomster och utgifter i enlighet med förslaget.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att proposition skall i enlighet med förslaget avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

601924 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 1 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

INKOMSTER Å DRIFTBUDGETEN

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ÅNDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför.

Jag anhåller nu att få underställa Kungl. Maj:ts prövning finansplan och beräkning av inkomster å driftbudgeten för budgetåret 1961/62 jämte därmed sammanhängande frågor.

Härvid har jag att anmäla riksräkenskapsverkets skrivelse den 9 december 1960 med inkomstberäkning för nämnda budgetår *(bihang 1)*.

Finansplanen

Det samhällsekonomiska läget

Den internationella utvecklingen. Efter den starka konjunkturförbättringen under senare delen av 1959 och början av 1960 har den ekonomiska utvecklingen i utlandet visat en något mera splittrad bild. I *Västeuropa* har läget karakteriserats av en allmän högkonjunktur med högt efterfrågetryck — framför allt inom investeringsområdet — och fortsatt produktionsökning. Takten i produktionstillväxten har emellertid successivt avtagit, vilket för flertalet länder berott på att arbetskraft och övrig produktionskapacitet börjat bli maximalt utnyttjade. Endast för Storbritanniens del kan man tala om någon nämnvärd avmattning i efterfrågan. I *Förenta staterna* har sjunkande lagerefterfrågan varit huvudelementet i den konjunkturdämpning som gjort sig gällande under 1960. Industriproduktionen har i detta land fallit med 5 procent från början av året till hösten, medan totala bruttonationalprodukten först under tredje kvartalet visat en mindre ned-

gång. Den amerikanska utvecklingen i förening med att produktionsstegringarna i Västeuropa reducerats och lagerökningarna upphört har fått konsekvenser för *råvaruländerna*. Efter en successiv återhämtning sedan slutet av 1958 stagnerade dessa länders exportinkomster under första hälften av 1960 för att under hösthalvåret sjunka något. Då importutgifterna under större delen av året varit stigande, har råvaruländernas bytesbalans ånyo börjat försämras.

Även om den tidigare snabba efterfrågestegringen i Västeuropa tenderat att ebba ut på vissa områden, synes ett omslag till allmän efterfrågedämpning knappast vara att vänta under den närmaste framtiden. Tillgängliga indikatorer tyder på en fortsatt ökning under 1961 av investeringsefterfrågan särskilt inom företagssektorn, medan vidtagna ekonomisk-politiska åtgärder dämpar bostadsbyggandets och de offentliga utgifternas fortsatta tillväxt. Främst som en följd av pågående inkomstökningar kan den privata konsumtionen allmänt antas komma att stiga i relativt snabb takt; för Storbritannien, där efterfrågeläget som nämnts i högre grad än annorstädes företer avmattningsinslag föreligger dock osäkerhet rörande köpen av varaktiga varor, som minskat påtagligt efter återinförandet av avbetalningsrestriktioner våren 1960. De skisserade efterfrågetendenserna tyder snarast på en fortsatt om än avsaktande ökning av den inomeuropeiska handeln, som stigit successivt sedan slutet av 1958. Liksom under 1960 kan denna ökning emellertid komma att motvägas av stagnerande eller eventuellt minskad export till Nordamerika och råvaruländerna. De officiella prognoser för bruttonationalproduktens förändring mellan 1960 och 1961 som f. n. föreligger tyder på en fortsatt inte oväsentlig uppgång i flertalet länder. I samtliga fall understiger dock den förutsatta ökningen motsvarande faktiska förändring 1959—1960.

Även om prisnivån stigit i vissa länder och på speciella områden, t. ex. inom byggnadsverksamheten, har den västeuropeiska ekonomin präglats av en med hänsyn till efterfrågetryckets styrka anmärkningsvärd prisstabilitet under 1960. Detta förhållande förklaras delvis av råvarupriserna fortsatta nedgång och återgången till lägre livsmedelspriser efter de av torkan under sommaren 1959 föranledda höjningarna. Vidare torde konkurrens från utomeuropeiska producenter också ha hållit tillbaka prisstegringarna. Eftersom produktionskostnaderna i samband med en större ökning av lönerna än av produktiviteten i de flesta länderna tenderat att stiga, har företagens vinstmarginaler av allt att döma pressats samman. Då det utrymme för en sådan utveckling som uppstod under konjunkturuppgångens första fas nu synes ha tagits i anspråk, förefaller det sannolikt att fortsatta kostnadshöjningar kommer att utlösa prisstegringar. En viss om än måttlig uppjustering under 1961 kan med hänsyn härtill och till redan inträdda prishöjningar för vissa investeringsprodukter komma att kännetecknа den allmänna prisnivån i de västeuropeiska länderna.

F. n. kan inga tecken på ett nära förestående konjunkturuppsving skönjas i Förenta staterna. Bostadsbyggandet, som vid sidan av lagerutveckling-

en spelat en väsentlig roll i den inträffade aktivitetsnedgången, synes ännu inte ha stimulerats i någon större utsträckning av vidtagna kreditpolitiska lättnader. Företagens fasta investeringar har beräknats falla något från 1960 till 1961, medan de offentliga utgifterna av allt att döma kommer att öka. Varken lagerutvecklingen eller den privata konsumtionen kan väntas ge något avgörande bidrag till en ökning av totalefterfrågan under de närmaste månaderna. Å andra sidan anses konjunkturindikatorerna knappast bekräfta farhågorna för att den begynnande recessionen skall undergå en svårare fördjupning. Bl. a. med hänsyn till den omläggning av den ekonomiska politiken mot ökad konjunkturstimulans som redan ägt rum och ytterligare förebådats skulle en återhämtning därför kunna tänkas sätta in i den amerikanska ekonomin under senare delen av 1961. Samtidigt får man emellertid inte bortse från att möjligheterna för de amerikanska myndigheterna att bedriva en konjunkturstimulerande politik begränsas av strävandena att samtidigt lösa de akuta betalningsbalansproblemen. Av väsentlig betydelse i detta sammanhang blir därför de åtgärder som de viktigare valutamottagande staterna, främst Västtyskland, vidtar för att åstadkomma en bättre jämvikt i sina betalningar.

Den nedgång i de transoceana råvaruländernas exportinkomster som ägt rum under 1960 kan med hänsyn till föreliggande efterfrågetendenser i industriländerna och kvarstående eller stigande utbudsöverskott inom de viktigare råvaruområdena komma att fortsätta under 1961. Därmed skulle den minskning av råvaruländernas import som dessa länders försämrade betalningsläge kan väntas framtvinga få fullt utslag under detta år. Då råvaruländernas totala valutareserver under de senaste åren endast delvis återhämtats efter nedgången 1957—1958 samtidigt som deras skuldsättning hos internationella organisationer och enskilda stater stigit, synes nämligen deras utrymme för en förnyad reservminskning vara mycket begränsat. Denna utveckling är allvarlig inte endast med tanke på den kortsiktiga konjunkturutvecklingen i världen. Den antyder framför allt att efterfråge- och utbudsrelationerna för råvaruländernas huvudprodukter är sådana att dessa länder med oförändrad produktionsstruktur har mycket stora svårigheter att uppnå industristaternas nuvarande utvecklingstakt.

Den ekonomiska utvecklingen inom landet. Den svenska ekonomin kännetecknades enligt den preliminära nationalbudgeten för 1961 *(bihang 2)* av en fortsatt stark efterfrågeökning under 1960. Den markerade högkonjunkturen i Västeuropa i förening med det svenska näringslivets goda konkurrenskraft medförde en avsevärt stegrad svensk *export*. Med undantag för livsmedel beräknas utförselsiffrorna 1960 ha blivit högre än året dessförinnan för samtliga stora varugrupper. Särskilt påtaglig var förbättringen för järnmalmsexporten, som vid i stort sett oförändrade priser visade en värdeökning på mer än en fjärdedel. Den totala exportvolymstegringen 1959—1960 uppskattas till 12 procent, varjämte exportvärdet ökades ytterligare 2 procent genom prisstegringar. *Import*volymens ökning var emellertid ännu

större, omkring 14 procent. Prisstegringarna var liksom för exporten i genomsnitt 2 procent. Importökningen, som var särskilt kraftig för oädla metaller, kemiska produkter och textilvaror, var i förhållande till produktionsökningen väsentligt större än normalt, vilket till stor del förklaras av den omfattande påfyllnad av råvarulagren som ägde rum i vissa branscher.

Bytesbalansen 1960 beräknas ha visat ett underskott på omkring 350 miljoner kronor i de statistiskt synliga transaktionerna, vilket är drygt 300 miljoner kronor mer än 1959. Från årsskiftet 1959/60 till slutet av november 1960 minskade den totala valutareserven med ca 225 miljoner kronor till 2 820 miljoner kronor. Detta tyder på att det reella underskottet varit mindre än vad som framgår av bytesbalansen och registrerade kapitaltransaktioner.

De totala *bruttoinvesteringarnas* volym ökade med ca 4 procent, vilket är inte oväsentligt mindre än 1958—1959. Den sänkta ökningstakten, som helt hänförde sig till utvecklingen inom den offentliga sektorn, kan till en del sättas i samband med de ekonomisk-politiska ingripanden som gjordes våren 1960. Investeringsvolymen i den privata sektorn steg i något högre takt än 1958—1959, eller med ca 7 procent. Stegringen gällde främst industrin. Bostadsbyggandet däremot låg kvar på i det närmaste samma höga nivå som uppnåddes 1959.

En omsvängning i *lagerutvecklingen* från minskning under 1959 till ökning under 1960 har dessutom utgjort ett expansivt element i den svenska ekonomin, även om en viss del också belastat importen.

Den privata konsumtionen ökade mellan 1959 och 1960. Ökningen var emellertid mindre än under närmast föregående år och begränsades till ca 2 procent 1959—1960 mot 4 procent 1958—1959. Detta förhållande, som innebar att endast omkring hälften av ökningen i hushållens disponibla inkomster — ca 5 procent i fasta priser — togs i anspråk för konsumtion, förklaras huvudsakligen av den tidigareläggning av konsumenternas inköp som den allmänna varuskattens införande vid årsskiftet 1959/60 medförde. Det bör emellertid framhållas att den preliminära konsumtionsuppskattningen för 1960 inrymmer ovanligt stora osäkerhetselement. Konsumentprisindex, som höjdes med drygt 3 procent vid införandet av varuskatten, förblev praktiskt taget oförändrat under året. Detta innebär att prisnivån, bortsett från varuskattens effekt, varit stabil i närmare tre år. Den senaste högkonjunkturen skiljer sig därmed i ett väsentligt avseende från tidigare konjunkturuppsving under efterkrigstiden, genom att den i hög grad varit en mängdkonjunktur och inte en priskonjunktur.

Den beskrivna efterfrågeutvecklingen medförde under 1960 en fortsatt *produktions*tillväxt. Den totala produktionsökningen 1959—1960 beräknas preliminärt ha uppgått till knappt 4 procent eller något mindre än för 1958—1959. Skogsbruk, kraftverk och industri svarade för de procentuellt sett största ökningarna, medan byggnads- och anläggningsverksamheten endast visade en mindre ökning och jordbruksproduktionen sjönk något. Takten i produktionsstegringen, som baserades på en produktivitetsförbättring om närmare 3 procent och en ökning av den totala sysselsättningen med ca

1 procent, synes emellertid successivt ha sjunkit under året i samband med en allt mer markerad kapacitetsbrist och knapphet på arbetskraft. Denna utveckling återspeglas i arbetsmarknadsstatistiken, enligt vilken såväl arbetslösheten som antalet tillsatta platser i förhållande till antalet lediga under hösten 1960 nått sin lägsta nivå sedan 1955.

Beträffande *utsikterna för 1961* framhålls i nationalbudgeten, att man för det närmaste halvåret måste räkna med eventuellt ytterligare stegrat efterfrågetryck i den svenska ekonomin. Som den viktigaste faktorn framstår här efterfrågan från de privata hushållen, vilkas disponibla inkomster väntas stiga med ca 8 procent mellan 1960 och 1961. Denna inkomstökning antas ge upphov till en uppgång i konsumtionsutgifterna av samma proportion. På grund av den höjda kostnadsnivån förutses dock en viss uppgång av konsumentpriserna, varför konsumtionsvolymens stegring skulle bli drygt 5 procent. En del av ökningen betingas av att konsumenternas inköp under första delen av 1960 var begränsade efter köprushen i slutet av 1959. Den beräknade konsumtionsökningen innebär trots detta att det personliga sparandet under 1961 skulle komma att ökas ytterligare, utöver den betydande ökningen 1960.

Förutom från den privata konsumtionen kan stark konjunkturstimulans även väntas från industrins och handelns investeringar. Den betydande expansion som tog sin början under 1958 väntas fortsätta i oförminskad takt både för industrin och handeln. Genom att bostadsbyggandet mellan 1960 och 1961 väntas bli ungefär oförändrat, samtidigt som t. ex. investeringarna i enskilda kraftverk, fartyg och flygplan beräknas minska, begränsas emellertid den uppskattade volymökningen av de totala privata investeringarna till 3 procent.

Den återhållsamhet som präglat den offentliga sektorns investeringsefterfrågan under 1960 kommer att för statens del bli bestående även i år. Ökningar av de militära investeringarna uppvägs av bl. a. en minskning av beredskapsarbetena särskilt på vägarna och en viss nedgång i affärsverkens beräknade investeringsvolym. Den offentliga konsumtionen antas däremot stiga i samma takt som 1960 eller med ca 5 procent.

Som tidigare har berörts kan efterfrågan i Västeuropa väntas uppvisa en viss fortsatt ökning och detta kan för Sveriges del komma att innebära en ytterligare stegring av exporten, som endast till mindre del synes komma att motvägas av försvagad efterfrågan på våra exportvaror i Nordamerika och råvaruländerna. Nationalbudgetens siffror anger för exporten en värdeökning på 8 procent, motsvarande en volymuppgång med 6 procent.

En liknande ökning förutses emellertid även för importen i anslutning till den väntade efterfrågeutvecklingen i vårt land. Underskottet i bytesbalansen, som 1960 torde ha uppgått till några hundra miljoner kronor, skulle härigenom upprepas under 1961.

På basis av antaganden om en produktivitetsförbättring på — liksom tidigare — inemot 3 procent och en ökning av arbetsvolymen med knappt 1 procent anger nationalbudgeten produktionsökningen för 1961 till något

under 4 procent. Produktivitetsantagandet förutsätter emellertid att ekonomin hålles i balans. Om så inte blir fallet, måste man räkna med att den tilltagande spänning på arbetsmarknaden som säsongmässigt inträder till våren kommer att ytterligare skärpas genom överrörlighet och ökad frånvaro m. m., vilket skulle medföra lägre produktion än väntat.

Den ekonomiska politiken

Tillbakablick. Den svenska ekonomin har — såsom framgår av de uppgifter jag lämnat i det föregående — under det gångna året präglats av en utomordentligt hög aktivitet. Det uppsving som inleddes under 1959 har fortgått med obruten styrka under 1960. Sedan kapacitetsgränserna nåtts inom allt flera produktionsområden, begränsas emellertid utrymmet för ytterligare produktionsökningar till successivt utmognande förbättringar av produktiviteten. Det är därför naturligt att 1959 års snabba produktionsökning inte helt kunnat upprepas under 1960. Den under fjolåret uppnådda produktionsökningen, uppgående till nära 4 procent, ligger dock över genomsnittet för 1950-talet och har uppnåtts samtidigt som arbetsveckan minskat från 46 till 45 timmar.

Ett väsentligt inslag i den svenska konjunkturbilden under 1960 har utgjorts av den trots ökade arbetskostnader och starkt efterfrågetryck bibehållna prisstabiliteten. Delvis har den allmänna prisstabiliteten betingats av stabila eller sjunkande råvarupriser — den andra sidan av denna utveckling är det försvårade läget för råvaruländerna. Trots detta är det värt notera, att det svenska näringslivet med endast ganska obetydliga prisstegringar kunnat absorbera en kostnadsstegring som inte oväsentligt överstigit den samtidiga produktivitetshöjningen.

I sina huvuddrag följer den svenska utvecklingen samma mönster som den i övriga industriländer i Västeuropa. Till följd av vårt omfattande handelsutbyte med utlandet, våra låga tullar, den så gott som fullständiga liberaliseringen av importen och de valutapolitiska bindningar som det internationella samarbetet ålägger oss, är utrymmet för en av den internationella utvecklingen oberoende politik självfallet begränsat. Uppgiften för den ekonomiska politiken är att utnyttja den ekonomiska rörelsefrihet som står oss till buds för att skapa förutsättningar för en dynamisk anpassning av vårt näringsliv till den tekniska och handelspolitiska utvecklingen och att låta denna anpassning ske under bevarande av full sysselsättning. Detta betyder högt ställda krav på den ekonomiska politikens förmåga att snabbt följa och produktivt utnyttja växlingarna i den internationella konjunkturen.

En återblick på den ekonomiska utvecklingen under avmattningsskedet 1958, det därpå följande uppsvinget och den under 1960 fullt utbildade högkonjunkturen visar att betydelsefulla resultat kan nås med målmedvetna statliga insatser. Den politik som förts under dessa år kan ses som ett fullföljande och en vidareutveckling av den aktiva konjunktur- och bud-

getpolitik som inleddes under 1930-talet. Nedgången 1958 möttes sålunda med en markerad uppgång av den statliga investeringsverksamheten och av bostadsbyggandet. Genom investeringsavgiftens slopande samt friställandet av investeringsfonder och uppsamlade prisutjämningsmedel stimulerades också en stark ökning av näringslivets utbyggnad och modernisering. Denna politik fortsattes och nådde sin fulla effekt under 1959. De statligt styrda investeringarna, vartill här hänföres rent statliga investeringar, bostadsbyggande och genom statsbidrag ramreglerade kommunala och övriga investeringar, steg 1958 med 5 och 1959 med 10 procent. Arbetsmarknadspolitiken gavs starkt ökade resurser. Antalet i beredskapsarbeten sysselsatta uppgick i runda tal vintern 1957/1958 till 3 900, 1958/1959 till 8 900 och 1959/1960 till 11 800. En successiv intensifiering av omskolningsverksamhet och andra omflyttningsbefrämjande åtgärder ägde rum.

När under budgetåret 1959/60 den ekonomiska politikens stimulanseffekt förstärktes av den internationella högkonjunkturen, vidtogs en åtstramning via både budgeten och penningpolitiken. Ökningen i den statligt styrda investeringsverksamheten upphörde under 1960, beredskapsarbetena avvecklades i accelererad takt under våren 1960 och budgetens inkomstsida förstärktes genom införande från årsskiftet av den allmänna varuskatten. Totalbudgetens underskott, som 1958/59 stigit med 300 miljoner kronor till 1,4 miljarder och 1959/60 till 1,6 miljarder, minskar 1960/61 med ca 500 miljoner kronor. Denna åtstramning har i huvudsak infallit under kalenderåret 1960. Detta framgår bl. a. av att statsskuldens ökning, som 1959 uppgick till 1,9 miljarder kronor, under fjolåret endast blev omkring 1 miljard.

Jag vill i detta sammanhang inskjuta, att det här redovisade faktiska budgetutfallet mot bakgrund av konjunkturutvecklingen ånyo bekräftar den samhällsekonomiska nödvändigheten av den budgetförstärkning som den allmänna varuskatten möjliggjorde. Detta förhållande understrykes inte minst av att även åtgärder vid sidan av budgetpolitiken visade sig påkallade för att förhindra inflationistiska störningar i ekonomin. Framför allt har en betydande penningpolitisk åtstramning genomförts, inledd av diskontohöjningen den 15 januari 1960 och den därvid etablerade räntestrukturen. Det statliga obligationslån som emitterades i mars 1960 uppgick till inemot 1 100 miljoner kronor och åstadkom därigenom en kraftig likviditetsindragning. Åtstramningspolitiken fortsattes genom att företagen erbjöds binda sina likvida medel genom de speciella investeringsfonder som beslutades i maj 1960. Totalt insattes i riksbanken 770 miljoner kronor på dessa fonder. Dessutom har riksgäldskontoret sålt skattkammarväxlar till företag utanför bankerna till ett sammanlagt belopp av ca 125 miljoner kronor. Effekten av de nämnda åtgärderna på bankernas och näringslivets likviditet har varit mycket påtaglig. Medan bankernas likvida tillgångar under 1959 (november 1958—november 1959) steg med 1 700 miljoner kronor minskade de 1960 med nära nog lika mycket. Efter en uppgång på inlåningsräkningarna 1959 med över 3 000 miljoner kronor följde 1960 en

minskning med ca 600 miljoner kronor. Den förändring i näringslivets likviditetsposition som dessa siffror avspeglar är av betydelse för bedömningen av utvecklingen under innevarande år.

Den statliga emissionsverksamheten under 1960 avslutades med ett lån som speciellt vände sig till småsparare. Syftet med detta lån, »Spar 60», var bl. a. att för den tidigare icke obligationsmedvetna allmänheten skapa en lätt tillgänglig placering, som utan risk för framtida kursvariationer erbjöd fördelen av den högre obligationsräntan. Lånet blev därmed även ett led i strävandena att popularisera ett långsiktigt sparande. Med hänsyn till att lånet endast kunde tecknas av enskilda personer och att teckningsbeloppet var begränsat, framstår det uppnådda resultatet, 143 miljoner kronor, som mycket tillfredsställande. Inte sedan försvarslånen under andra världskriget torde så stora teckningar av privatpersoner ha förekommit på ett obligationslån i vårt land.

Eftersom riskerna för inflatoriska överslag och därmed följande svårigheter för produktionens normala fortgång framstod som särskilt påtagliga inom byggnadsindustrin på grund av den anspänning som alltid sker på detta område under sommarens högsäsong, insattes på våren 1960 utöver de nu nämnda åtgärderna särskilda aktioner i syfte att bevara jämvikten på byggarbetsmarknaden. Med omedelbar verkan utfärdades i slutet av april genom cirkulär till samtliga statsmyndigheter förbud mot igångsättande av nya husbyggnadsföretag under tiden fram till den 30 september 1960. Samtidigt utfärdades förbud att utöka den kollektivavtalsanställda personalen vid byggnads- och anläggningsarbeten under tiden fram till 31 oktober. För särskilt angelägna arbeten medgavs dispens av Kungl. Maj:t. Enligt inhämtade uppgifter synes härigenom efterfrågan på arbetskraft för dessa ändamål från statens sida ha minskats med 2 000 à 3 000 man i förhållande till vad som ursprungligen planerats under den berörda tiden. En närmare redogörelse för åtgärderna och deras effekt lämnas i ett särskilt avsnitt i nationalbudgeten.

På regeringens hemställan utfärdade de centrala kommunförbunden, Industriförbundet och Byggnadsindustriförbundet rekommendationer till sina medlemmar i samma riktning. Länsarbetsnämnderna hade redan tidigare erhållit anvisningar om att iaktta sträng återhållsamhet med igångsättningstillstånd för byggnader som skulle komma att kräva sin största arbetskraftsanvändning under sommaren. Närmast genom dessa myndigheters försorg och i anslutning till de centrala rekommendationerna aktiverades inom ett hundratal orter de redan tidigare existerande s. k. samarbetsdelegationerna för att i samförstånd mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer samt kommunala och enskilda byggherrar genomföra frivilliga begränsningar i byggnads- och anläggningsverksamheten i den mån de lokala förhållandena gjorde detta motiverat.

Någon samlad överblick över effekten av de frivilliga åtgärderna, motsvarande den nyss angivna uppgiften beträffande åtgärderna för statens egen del, kan inte åstadkommas. Det är dock tydligt att den vid tidigare hög-

konjunkturtillfällen uppträdande bristen på jämvikt på byggnadsarbetsmarknaden kunde undvikas den gångna sommaren. Byggnadsarbetarkåren utnyttjades fullständigt, men efterfrågan hölls i stort sett inom ramen för tillgången på arbetskraft. Endast inom storstadsområdena förelåg märkbara tecken på ett efterfrågeöverskott, ehuru ej heller här av extrem omfattning.

Avsikten med de vidtagna begränsningsåtgärderna var inte minst att ernå en förskjutning av efterfrågan på arbetskraft inom byggnads- och anläggningsområdet från sommaren till vinterns lågsäsong. I samma syfte har en stark inskränkning i igångsättningstillstånden för andra kvartalet, särskilt med avseende på byggnader med relativt kort varaktighet, åtföljts av ett starkare pådrag under tredje och fjärde kvartalen. Säsongarbetslösheten synes härigenom ha kunnat nedbringas avsevärt och beredskapsarbetena inskränkas till ett minimum. Arbetslösheten bland byggnadsarbetarna var i december 1959 5,7 och i december 1960 4,8 procent. Antalet i beredskapsarbeten sysselsatta har sjunkit från 11 000 i december 1959 till 3 900 i december 1960. Beredskapsarbeten drivs eller påbörjas innevarande vinter huvudsakligen i norra Sverige med dess speciellt besvärliga säsongförhållanden på arbetsmarknaden samt dessutom för sysselsättning av vissa kategorier partiellt arbetsföra.

Inom de i detta sammanhang betydelsefulla statliga affärsverken har en mycket stark säsongutjämning successivt genomförts under en följd av år. Sommarens aktion har visat, att det är möjligt att genom lojalt bistånd från verkens centrala och lokala ledningar t. o. m. åstadkomma en nedgång i antalet sysselsatta från våren och fram till den tid då efterfrågan på arbetskraft för byggnads- och anläggningsarbeten från andra håll brukar bli starkast. Till priset av vissa merkostnader och förseningar kan således staten medverka till att ytterligare utjämna säsongerna och därmed minska den kostnad för folkhushållet som vinterarbetslösheten utgör.

Det har dock varit ett önskemål från de berörda verkens sida att erhålla längre tid för planering av åtgärder av ifrågavarande typ än som i våras kunde medges. Det ligger visserligen i sakens natur, att eventuella beslut om *konjunkturpolitiskt* betingade åtgärder ofta måste fattas och genomföras med kort varsel. En mera genomarbetad beredskapsplanering bör emellertid höra till rutinen inom verken, så att åtgärder i olika riktningar, såväl stimulerande som dämpande, snabbt kan insättas. En särskild delegation av kontaktmän från de departement som i detta sammanhang berörs har därför på initiativ av chefen för socialdepartementet tillsatts för att förbereda och stimulera den beredskapsplanering som erfordras, för att de olika verken med ökad effekt och i smidigast möjliga former skall kunna medverka i eventuellt erforderliga nya aktioner av ifrågavarande art.

Det internationella perspektivet. Den internationella högkonjunkturen har under senare delen av 1960 uppvisat vissa svaghetspunkter. Förutom försämringen i råvaruländernas läge gäller detta framför allt Förenta stater-

na men i någon mån även Storbritannien. Även i andra länder tenderar den tidigare snabba efterfrågestegringen att bromsas upp på vissa områden, såsom bostadsbyggandet och de offentliga utgifterna. Å andra sidan består alltjämt investeringskonjunkturen inom företagssektorn; till följd av redan inträffade eller pågående inkomstökningar kan även den privata konsumtionen väntas stiga relativt snabbt. Takten i produktionsökningen avtar successivt, vilket med de nämnda undantagen betingats av tilltagande brist på arbetskraft och produktionskapacitet. Den fortgående kostnadsstegringen torde i flera länder komma att medföra en viss höjning av prisnivån under innevarande år.

Något omslag till en mer allmän efterfrågedämpning synes inte vara att vänta inom de västeuropeiska industriländerna under 1961. Det torde nu vara klart att någon sådan åtstramning av den ekonomiska politiken i Västtyskland som skulle kunna bromsa utvecklingen mot en än mer markerad överkonjunktur inte kommer till stånd under den närmaste tiden. Häremot skall å andra sidan ställas försvagningen i den brittiska konjunkturen. Denna är visserligen än så länge begränsad till vissa sektorer. Skulle en utbredning av avmattningstendenserna äga rum, lägger dock landets ömtåliga betalningsbalansläge hinder i vägen för en mera aktivt konjunkturstimulerande politik. Ett likartat dilemma mellan hänsynen till den interna och till den externa balansens krav ställs även den amerikanska administrationen inför. Övervägandena om den framtida internationella utvecklingen leder som vanligt inte till något entydigt resultat. Skäl kan sålunda anföras för att det nuvarande läget under loppet av året kommer att präglas av ett ökat aktivitetstryck och betydande risker för prisstegringar; men det är också fullt möjligt att avmattningstendenserna under årets senare del blir mer markerade.

Osäkerhetsmomenten i den internationella konjunkturbilden visar på angelägenheten av en intensifierad samverkan mellan länderna för att trygga full sysselsättning och snabb produktionstillväxt med bevarande av den inre och yttre balansen. Bland samarbetssträvandena intar den västeuropeiska ekonomiska integrationen en framskjuten plats. Några avgörande framsteg i riktning mot en uppgörelse mellan sex- och sjustatsgrupperna kan ännu inte anses ha gjorts. Å andra sidan har det inbördes samarbetet, inbegripet handeln mellan medlemsländerna, undergått en snabb utveckling inom såväl EFTA som sexstatsmarknaden. Inför den osäkerhet som präglar utsikterna till en snar överenskommelse synes det vara ett starkt svenskt intresse att krafterna inriktas på att stärka samgåendet inom EFTA på det handelspolitiska liksom på andra ekonomiska områden.

Inom en vidare krets har strävandena att intensifiera det ekonomiska samarbetet hittills främst bedrivits inom OEEC och kommer i fortsättningen att äga rum inom dess efterföljare, OECD (organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling), vars stadga undertecknades i Paris den 14 december förra året av representanter för de 18 OEEC-länderna, däribland Sverige, samt Förenta staterna och Canada. Texten torde senare få

underställas riksdagen för godkännande. Förutsatt att ett tillräckligt antal länder ratificerar stadgan beräknas OECD träda i verksamhet till hösten. I den nya organisationen avses ekonomisk-politiskt samarbete bli en huvuduppgift tillsammans med de handelspolitiska frågorna och utvecklingsländernas problem. Jag anser det värdefullt att det samarbete som på senare år vuxit fram i OEEC nu får tillfälle att vidareutvecklas inom den nya organisationens ram. De nordamerikanska staternas närmare anknytning till denna verksamhet öppnar också nya perspektiv. Det får antas att samarbetet även framdeles huvudsakligen får formen av intensiva konsultationer mellan medlemsländerna. Efter hand kommer på detta sätt att ha samlats ett betydande erfarenhetsmaterial från såväl OEEC som OECD, vilket kan ligga till grund för det redan inledda arbetet med en precisering av vad som ur internationell synvinkel kan anses vara önskvärda riktlinjer för den ekonomiska politiken i olika situationer.

Inte minst utvecklingen av de internationella betalningarna under de senaste åren pekar enligt min mening klart på behovet av ökat samarbete länderna emellan, främst för att möjliggöra att utformningen av varje lands ekonomiska politik — även om den i första hand tar sikte på inre förhållanden — inte blir sådan att den hindrar andra länder att uppnå sina respektive mål. Både före och efter den yttre konvertibilitetens införande i slutet av 1958 har betalningsläget främst kännetecknats av stora amerikanska underskott och likaledes stora västtyska överskott. Under de senaste tre åren har Förenta staternas betalningsunderskott uppgått till sammanlagt mer än 10 miljarder dollar, medan de tyska valutareserverna under samma tid vuxit med ca 10 miljarder mark; inte mindre än hälften av denna ökning har inträffat under 1960. Det anses visserligen allmänt att det amerikanska valutautflödet har haft en gynnsam effekt i den mån det bidragit till en jämnare fördelning av den internationella likviditeten, men enighet råder också om att avtappningen i längden inte kan fortsätta i oförminskad takt. Den starka ökningen av de tyska valutabehållningarna har bedömts som övervägande ogynnsam, med tanke såväl på önskemålet om en jämn likviditetsfördelning mellan länderna som på dess expansiva effekt på den redan anspända interna tyska ekonomin. Över huvud taget har de kraftiga förskjutningar i olika länders guld- och valutareserver som skett på senare tid betraktats med växande oro främst som symtom på en bakomliggande brist på balans, bl. a. på växelkursområdet, och på grund av riskerna för att åtgärder i korrigerande syfte från berörda länders sida skulle komma att få negativa verkningar för handel, produktion och sysselsättning.

Det aktuella amerikanska problemet synes vara att anpassa kapitalutflödet och de militära utgifterna utomlands till i stort sett den ram som sättes av handelsbalansens överskott, f. n. 4 à 5 miljarder dollar per år eller omkring en fjärdedel av den amerikanska exporten. En rad åtgärder har prövats på senaste tiden för att uppnå detta syfte. De har inriktats såväl på

begränsning av valutabetalningarna i samband med de militära kostnaderna i utlandet som på en fastare anknytning av utvecklingshjälpen till leveranser av amerikanska varor. Däremot har de privata utlandsinvesteringarna inte berörts. Frågan kompliceras av att en betydande del av 1960 års underskott är att hänföra till överflyttningar av kortfristigt kapital från Förenta staterna till Europa, främst Storbritannien och Västtyskland, stimulerade av skillnaderna i avkastning till följd av olika räntenivåer. Detta kapitalflöde har under den gångna sommaren och hösten förstärkts genom spekulationer i växelkursförändringar. Det är uppenbart att förskjutningar av den storlek och inom den korta tidrymd som skedde under 1960 inte kan rymmas inom de marginaler som över- eller underskott i handelsbalanserna normalt innehåller. Det är önskvärt att sådana störningar i ökad utsträckning undvikes i framtiden genom en kombination av internationellt hänsynstagande och konkreta samarbetsåtgärder. I första hand fordras beredvillighet att ingripa mot fundamentala balansrubbningar till följd av alltför stora skillnader i pris- och kostnadsnivåerna. Ett överskottsland har ofta ett utrymme för liberalisering av sin handelspolitik. Växelkursjusteringar måste uppenbarligen användas med försiktighet — de förutsätter också Internationella valutafondens godkännande — men bör å andra sidan inte underlåtas där tydliga jämviktsrubbningar föreligger. Där ingen av dessa båda vägar är framkomlig eller ger önskat resultat, återstår möjligheten att genom långfristig kapitalexport neutralisera verkningarna av en överskottsställning. Metoden i fråga har valts både av Förenta staterna sedan lång tid tillbaka och av Västtyskland, som i höstas beslöt att kraftigt öka den långsiktiga kapitalhjälpen till utvecklingsländerna.

När det gäller möjligheterna att undvika tillfälliga störningar, beroende på förskjutningar i fråga om konjunktursituationen och konjunkturpolitiken i enskilda länder, bör en ökad användning av andra ekonomisk-politiska medel än ränteförändringar leda till att skillnaderna i räntenivåer ej blir fullt så markerade, varigenom riskerna för balansrubbande kortfristiga kapitalöverföringar minskas. De brittiska och tyska nedjusteringarna av diskontot under de senaste månaderna, trots kvarstående övertryck i den interna ekonomin, får ses som uttryck för en önskan att bidra till en sådan utveckling. Åtskilliga länder har i likhet med Sverige därutöver funnit det nödvändigt och önskvärt att genom särskilda valutareglerande åtgärder, permanenta eller tillfälliga, direkt ingripa mot och begränsa de spekulativa kapitalrörelserna. I sammanhanget vill jag erinra om att jag numera tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att överse den svenska valutaregleringen.

Det framstår som ett väsentligt intresse, inte minst för Sveriges vidkommande, att utvecklingen på betalningsområdet inte blir sådan att den föranleder ingrepp i det fria utbytet av varor och tjänster och därmed bryter den trend som hittills dominerat. Under senare år har sålunda de västeuropeiska länderna upphävt flertalet av de importrestriktioner som existerat främst gentemot varor från dollarområdet. För svensk del förekommer inte

längre begränsningar av importen grundade på betalningsbalansskäl och inte heller några restriktioner av löpande betalningar.

De europeiska ländernas betalningssamarbete, som sedan konvertibilitetens införande äger rum i reducerad omfattning under det europeiska monetära avtalet (EMA), har under fjolåret främst tagit sig uttryck i åtgärder för att avhjälpa betalningssvårigheter hos ett par av medlemsländerna, nämligen Island och Turkiet. För genomförande av omfattande stabiliseringsprogram i samråd med OEEC och Internationella valutafonden har dessa länder erhållit tvååriga krediter från den europeiska fonden parallellt med motsvarande stödaktioner från Valutafondens sida.

OEEC:s pågående omorganisation berör inte direkt det europeiska monetära avtalet, och något medlemskap från Förenta staterna och Canada i det europeiska betalningssamarbetet är inte aktuellt. Under 1961 ingår EMA i sitt tredje verksamhetsår, och i enlighet med dess stadgar skall då en allmän översyn av avtalet företas. Det finns inte skäl att anta, att någon mera genomgripande förändring då kommer att föreslås i det multilaterala avräkningsförfarandet, vilket hittills i praktiken prövats i mycket liten omfattning. Däremot har från en del länders sida redan signalerats önskemål att villkoren för kreditgivning från den europeiska fonden ändras därhän, att de medlemsländer som har speciellt behov av utvecklingskapital kan bli i större utsträckning tillgodosedda genom lån från fonden.

Jag saknar anledning att nu ta närmare ställning till sistnämda fråga, men jag vill erinra om att man från svensk sida hittills ansett, dels att den europeiska fonden liksom tidigare EPU-krediterna bör reserveras för tillfälliga betalningsbalanssvårigheter, dels att multilateral utvecklingshjälp över huvud taget bör förläggas till en så vid krets av länder som möjligt och således företrädesvis administreras i Förenta Nationernas eller de internationella Washington-institutionernas regi. Detta hindrar inte att jag kan ansluta mig till uppfattningen, så som den kommer till uttryck i det nya OECD-programmet, att de underutvecklade ländernas problem i framtiden mera än hittills skall stå i förgrunden vid det samarbete som äger rum mellan länderna i Paris. Till stor del är utvecklingsländernas ekonomiska framåtskridande beroende av ett växande handelsutbyte med den industrialiserade delen av världen. Detta i sin tur står i nära relation till framstegstakten i industriländerna och till den handelspolitik och ekonomiska politik över huvud taget som dessa tillämpar. Snabb expansion och en liberal och utåtriktad politik i industriländerna är därför av uppenbart värde för den underutvecklade delen av världen, och regionala organisationer som verkar för dessa syften kan redan härigenom sägas tillvarata utvecklingsländernas intressen. Det bör också vara en angelägen uppgift att inom ramen för konsultationer mellan industriländerna verka för att dessa vid utformningen av sin allmänna ekonomiska politik ständigt har utvecklingsländernas behov för ögonen. Samverkan kring konkreta hjälpprojekt hör å andra sidan klart hemma i organ där på bred bas såväl givare som mottagare finns representerade, och det saknas anledning att från svensk

sida stödja upprättandet av nya former för biståndet som inte uppfyller detta villkor eller som endast innebär en dubblering av redan befintliga organ.

Sedda mot denna bakgrund framstår de strävanden som nu förekommer på olika håll — t. ex. inom GATT och FN — att vidga marknaderna för utvecklingsländernas export såsom lika väsentliga som ansträngningarna att åstadkomma ökat bistånd i form av tekniskt kunnande och kapital. I många fall står strukturella hinder i vägen, såsom en alltför smal produktionsbas i exportlandet eller en på lång sikt stagnerande eller krympande internationell efterfrågan med sjunkande priser — de huvudsakligen råvaruexporterande länderna ställs nu i växande grad inför problem av denna art — men ofta kan åtskilligt uträttas för att främja en ökad avsättning, bl. a. genom undanröjande i importländerna av handelshinder i form av kvantitativa regleringar samt prohibitiva skatter och tullar. De gamla industriländernas hjälpinsatser riskerar att förfelas om inte beredvilligheten finns att medverka till ett vidgat handelsutbyte med de unga nationerna och att acceptera den omställning av den egna produktionsapparaten som detta förutsätter och som för övrigt — om den görs till en medveten politik och sålunda sker i rimlig takt — får en övervägande välståndshöjande effekt. Men det är även i detta fall nödvändigt att i samverkan finna på lång sikt hållbara lösningar. Arbetet härpå sker med aktivt svenskt stöd, vilket är naturligt med hänsyn till både vår egen traditionellt liberala handelspolitik och våra växande insatser i form av tekniskt bistånd och kapital. Också av denna anledning har vi skäl att verka för att en uppgörelse mellan handelsblocken i Europa inte får formen av en protektionistisk högtullunion.

Ett viktigt steg för att möta utvecklingsländernas kapitalbehov har nu tagits i och med att Internationella utvecklingsfonden (IDA) börjat sin verksamhet, som skall bedrivas i nära samarbete med Förenta Nationernas tekniska biståndsverksamhet och särskilda fond. IDA kommer att med huvudsaklig användning av lån med mycket låg ränta och lång återbetalningstid finansiera basinvesteringar och därmed supplera världsbankens kreditgivning.

Allmänt sett är det att föredra om den offentliga kapitalhjälpen till utvecklingsländerna i första hand lämnas genom förmedling av de internationella organisationerna och i fritt användbara och konvertibla valutor. Samtidigt som härigenom större garantier vinnes för att medlen kommer till bästa användning ur mottagarens synvinkel, erbjuds alla exportländer möjlighet att konkurrera om de leveranser som finansieringen avser. Såsom jag vid tidigare tillfälle framhållit är det önskvärt att den offentliga kapitalöverföringen kompletteras med en ökning av direkta privata investeringar av långfristig natur, med vilka också vanligen överförs ett tekniskt kunnande som inte står till buds på andra vägar. Sedan länge pågår utredningar och diskussioner inom Förenta Nationernas olika organ i syfte att finna

medel för en vidgning av den långsiktiga privata kapitalströmmen. Problemet har emellertid visat sig i hög grad svårlöst.

De kommersiella krediter som numera ganska regelmässigt lämnas vid försäljning av kapitalvaror utgör också en viktig del av utvecklingsländernas försörjning med lånemedel för den industriella uppbyggnaden. Kreditformen har dock sin givna begränsning genom sin kortfristiga natur, och det vore olyckligt om en med artificiella medel framkallad ansvällning av exportkreditgivningen skulle leda till att den mera långfristiga kapitalöverföringen försvårades. Inom ramen för internationella överenskommelser och med iakttagande av gängse regler är det emellertid naturligt och önskvärt, att det statliga stödet till denna typ av kreditgivning utökas i erforderlig takt också i vårt land. Bl. a. för att skapa större möjligheter för svensk export till de mindre utvecklade delarna av världen har sålunda en höjning av ramen för exportkreditgarantigivningen nyligen beslutats av riksdagen. De svenska exportinsatserna kommer också att främjas av den föreslagna utbyggnaden av den diplomatiska och kommersiella representationen på de nya marknaderna.

Den ekonomiska politiken inför 1961. Jag har tidigare framhållit att någon entydig prognos för den internationella utvecklingen under innevarande år inte kan göras med anspråk på rimlig säkerhet. Den för närvarande splittrade konjunkturen kan framdeles övergå i en ny avmattningsperiod men det är också möjligt, att ett förnyat inflatoriskt tryck kan komma att göra sig gällande. Oavsett vilket av dessa alternativ som på något längre sikt kommer att realiseras, blir slutsatserna för den inhemska ekonomiska politiken i stort sett desamma på kort sikt. Det framstår alltjämt som en primär uppgift att förhindra en sådan tillspetsning av den inhemska aktiviteten att produktivitetssänkande och kostnadshöjande desorganisationsfenomen börjar uppträda. Vikten av att förebygga en sådan utveckling står helt klar, om en avmattning på de internationella marknaderna skulle komma att ytterligare skärpa konkurrensläget. Skulle en mera inflatorisk utveckling ta vid i utlandet, minskar detta visserligen på kort sikt riskerna för en försämring av vår konkurrensförmåga. Men även i ett sådant läge kräves effektiva åtgärder för att hindra dessa tendenser att spridas till och eventuellt förvärras inom vårt näringsliv, som på grund av den höga sysselsättningen är speciellt känsligt för inflationsimpulser.

Det inhemska konjunkturläget präglas f. n., såsom jag redan framhållit, av en så hög aktivitet att marginalen mot överslag i inflationistisk riktning under det närmaste halvåret är mycket smal. Balansen har visserligen hittills kunnat upprätthållas även om knapphet på arbetskraft gör sig gällande inom vissa områden. Tendenser till balansrubbning kan emellertid döljas av den säsongmässiga avmattningen under vintermånaderna. Uppgifter om redan igångsatta eller planerade byggnads- och maskininvesteringar ger vid handen, att vi under våren och sommaren har att räkna med en ny anspänning i vår ekonomi.

Visserligen framkommer icke något mera betydande efterfrågeöverskott i

nationalbudgeten för 1961. Den interna jämviktens bevarande under året synes dock förutsätta ett importöverskott, som leder till en måttlig nedgång i valutareserven. Redan den omständigheten att valutareserven synes fortsätta att sjunka är en varningssignal. Man får emellertid inte heller döma enbart efter försörjningsbalansens grova överslagsberäkningar för hela folkhushållet och för hela kalenderåret, siffror som innehåller mycket breda felmarginaler. Väsentligt är dessutom att konstatera, att anspråken på arbetskraft och tekniska resurser inom vissa strategiska områden redan är mycket höga i förhållande till tillgångarna. De åtgärder som vidtogs under 1960 för att skjuta över en del av aktiviteten från sommar- till vinterhalvåret har tillsammans med det i övrigt högt uppdrivna konjunkturläget medfört, att vinteravmattningen på arbetsmarknaden är begränsad. Näringslivet kommer att möta en ökad anspänning till våren i ett läge där reserver praktiskt taget saknas. Bl. a. finns inte längre mycket arbetskraft att hämta från beredskapsarbetena, eftersom dessa i motsats till förra året nu bedrives i endast starkt begränsad omfattning.

Visserligen kan man vänta, att den under 1960 genomförda kreditåtstramningen — såsom avsett var — skall verka dämpande på tendenserna till starkare aktivitet än resurserna tillåter. Ännu kan man dock inte fastställa om den uppnådda effekten är tillfyllest. Likviditetsminskningen inom banksystemet kan sägas innebära, att man endast delvis dragit tillbaka den likviditetsökning som uppstod under den föregående konjunkturavmattningen som ett resultat av den då bedrivna stimulanspolitiken. Särskilda undersökningar har också gett vid handen, att de planer på ytterligare ökade investeringar som rapporterats inom industrin synes vara grundade på redan säkerställda kapitaltillgångar och krediter. Detta tyder på att kreditåtstramningens effekt på detta område åtminstone tills vidare är begränsad. Penningsystemet har också en stor elasticitet; något bestämt samband mellan den statistiskt konstaterade penningtillgången och den ekonomiska aktiviteten synes inte föreligga.

Inför det väntade säsonguppsvinget förbereder regeringen därför vissa åtgärder som skulle ha en mera omedelbar verkan. Liksom förra året eftersträvas frivilligt samarbete med de i sammanhanget berörda ekonomiska organisationerna och deras medlemmar. Överläggningar har därför förts med bl. a. representanter för Sveriges industriförbund om möjligheterna att genomföra en viss frivillig återhållsamhet i kraven på de trängsta sektorerna av den svenska industrin. Undersökningar pågår också rörande möjligheterna för statens egna verk och myndigheter att i egenskap av beställare acceptera leveransförskjutningar eller uppskov med planerade beställningar på mindre viktiga punkter för att därigenom säkra tillgången på arbetskraft och tekniska resurser för den på varje område mest angelägna produktionen. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att 1960 års försvarskommitté förordat att även verksamheten under försvarsanslagen i möjligaste mån bör anpassas till konjunkturpolitiken.

De risker som jag här uppehållit mig vid gäller perspektivet på kort sikt.

Betraktar vi hela året 1961 så långt vi nu kan bedöma framtidsutsikterna, tyder, som jag nämnt, det i den preliminära nationalbudgeten redovisade materialet på att vi med oförändrad finans- och penningpolitik bör ha goda möjligheter att bevara den fulla sysselsättningen utan balansrubbningar. Årets budgetarbete har bedrivits utifrån denna utgångspunkt. Det betyder bl. a. att den återhållsamhet som präglar innevarande års budget vad beträffar den statliga investeringsverksamheten även fullföljts i budgetförslaget för 1961/62.

Målsättningen att genom den statliga utgiftspolitiken motverka det enskilda näringslivets konjunktursvängningar är numera allmänt vedertagen. Huvudpunkten ligger härvid naturligt nog inom investeringsområdet. Den rådande högkonjunkturen är i hög grad en investeringskonjunktur inom företagssektorn liksom inom kommunerna. För att bereda realt utrymme åt denna expansion har den statliga investeringsverksamheten hållits på ungefär oförändrad nivå sedan 1959. Även om de avsedda resultaten i stort sett kunnat uppnås, har erfarenheterna under den senaste konjunkturcykeln visat på behovet att snabbare kunna motvariera de statliga utgifterna. Det är nämligen omöjligt att med den precision som är önskvärd ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt förutse konjunkturväxlingarna under en så lång period som ett helt framförliggande budgetår.

Den säsongmässigt betingade nedpressning av aktiviteten i den statliga sektorn som genomfördes sommaren 1960 och som nu planeras för våren 1961 bör inte betraktas som några exceptionella åtgärder. Det rör sig tvärtom om naturliga komplement till de mer generellt verkande budget- och penningpolitiska medlen. Om instrumenten för dessa justeringar vidareutvecklas, förbättras därmed våra möjligheter att utan inflationsrisker hålla en högre sysselsättning än som eljest skulle vara fallet. Oaktat samtliga de i riksstatsförslaget upptagna statliga investeringarna är angelägna, bör det således inte vara givet att samtliga investeringsarbeten igångsättes under nästkommande budgetår. Myndigheterna bör tvärtom vara inställda på att en begränsning av den nu förordade investeringsvolymen skall kunna genomföras vid en skärpning av konjunkturläget.

Samtidigt bör emellertid strävandena intensifieras att förbättra beredskapen för en snabb ökning av den statliga sektorns aktivitet vid ett försämrat konjunkturläge. Jag får i detta sammanhang erinra om den allmänna beredskapsstatens betydelse för beredskapen mot sysselsättningsrubbningar. Genom den finansfullmakt att inom ramen av ett belopp av 300 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten för vilka anslag uppförts å beredskapsstaten, som årligen ställts till Kungl. Maj:ts förfogande och varom förslag jämväl för nästa budgetår senare kommer att föreläggas riksdagen, ernås en betryggande sysselsättningsberedskap. En förutsättning härför är emellertid att beredskapsstatens investeringsreserv inrymmer tillräckligt många väl planerade och färdigprojekterade anläggningsobjekt. Den i fjolårets statsverksproposition lanserade formen för handläggning av statliga husbyggnadsfrågor och anvisandet av ett särskilt

anslag till projekteringskostnader har bl. a. syftat till att skapa denna förutsättning.

Det är av fundamental betydelse att de företag som skall igångsättas i sysselsättningssyfte verkligen kommer till snabbt utförande. En förskjutning på endast några månader kan innebära, att beredskapsaktionen blir verkningslös eller såsom sådan direkt olämplig, t. ex. vid en säsongmässig arbetslöshetssituation. Projekteringen måste därför drivas så långt att igångsättningen kan ske med mycket kort varsel. Ett uttryck härför är att projekteringsanslaget nu förutsättes kunna tagas i anspråk även för detaljprojektering och upprättande av entreprenadhandlingar.

En åtgärd för att öka tillgången på beredskapsobjekt inom den offentliga sektorn är även det beslut som regeringen nyligen fattat i fråga om skolbyggnadsprojekteringen och för vilket chefen för ecklesiastikdepartementet senare kommer att lämna en närmare redogörelse. Beslutet innebär i princip, att skolöverstyrelsen efter särskild prövning skall anmoda kommunerna att mot kompensation för eventuellt uppkommande merkostnader fullfölja sin projektering fram till och med färdigställandet av entreprenadhandlingar redan innan Kungl. Maj:t fattat beslut om byggnadsbidrag. Prövningen av statsbidragsfrågan sker på grundval av huvudritningarna. Fullföljandet av projekteringen har hittills i regel skett först efter Kungl. Maj:ts beslut, vilket inneburit att en utökning av skolbyggnadsramen inte utan viss fördröjning kunnat slå ut i en ökad byggnadsaktivitet.

Strävandena att höja beredskapen inom de investeringsområden som nu berörts måste självfallet kompletteras med motsvarande åtgärder inom övriga offentliga investeringsgrenar. Häribland märkes särskilt vägbyggnadsområdet och affärsverkens investeringsprogram. Inom dessa områden har statsmakterna sedan åtskilliga år använt ett system med s. k. investeringsramar. Förutsättningen för att en utvidgning av en investeringsram skall få en konjunkturmässigt lämplig effekt är givetvis även här, att planeringen är långt framskriden. Över huvud taget måste det ses som en logisk nödvändighet, om man vill föra en konjunkturanpassad ekonomisk politik, att projekteringsverksamheten håller sig tillräckligt långt före den faktiska avarbetningen av de aktuella projekten och att en projekteringsreserv snabbt bygges upp på nytt, så snart den tagits i anspråk.

Årets budgetförslag. Den finanspolitiska åtstramning som genomfördes hösten 1959 och fick full verkan budgetåret 1960/61 kan nu liksom i fjolårets kompletteringsproposition beräknas medföra en minskning av det statliga lånebehovet med inemot 500 miljoner kronor jämfört med budgetåret 1959/60. Någon ytterligare åtstramning — med bortseende från åtgärder som riktar sig mot förutsedda säsongpåfrestningar under instundande vår — finner jag med hänsyn till konjunkturutsikterna inte vara påkallad. Å andra sidan bör någon uppmjukning av finanspolitiken inte nu komma i fråga. Detta betyder självfallet inte att jag utesluter, att under budgetåret

kan komma att inträffa sådana förändringar i konjunkturläget att denna bedömning senare får revideras. Jag vill erinra om vad jag nyss framhållit om nödvändigheten av en beredskap till snabb anpassning av statsutgifterna i såväl expansiv som kontraktiv riktning. Under budgtåret 1962/63 kan betydande utgiftsstegringar förutses till följd av redan i princip beslutade eller planerade reformer inom ålders- och invalidpensioneringen. Detta utgör ytterligare ett skäl att i årets budgetförslag iakttaga återhållsamhet med höjningar av den statliga utgiftsnivån.

På anförda grunder har jag i dagens läge uppställt oförändrat statligt lånebehov som målsättning för 1961/62. Statsinkomsterna under framförliggande budgetår beräknas av riksräkenskapsverket stiga med knappt 500 miljoner kronor över den nu för 1960/61 beräknade nivån eller uppgå till ca 16 500 miljoner kronor. Jag kommer att senare lämna en utförlig redogörelse för denna beräkning. I detta sammanhang vill jag endast påpeka, att verket till följd av gällande tvåårsavtal kunnat basera kalkylen för inkomstskattetiteln under 1961 på ett säkrare underlag än normalt. För 1962 däremot utgår kalkylen från ett schablonmässigt antagande om ytterligare någon stegring av skatteunderlaget. Trots att förutsättningarna för kalkylen således beräkningstekniskt varit gynnsammare än vanligt, är det skäl att även i år understryka omöjligheten att vid denna tidpunkt göra någon säker bedömning av statsinkomsternas faktiska utveckling under nästa budgetår. Statsutgifterna beräknas stiga med ca 350 miljoner kronor jämfört med det nu beräknade utfallet för budgetåret 1960/61. Ökningen sammansätts av en stegring av driftbudgetens utgifter med drygt 600 miljoner kronor och en nedgång av medelsbehovet på kapitalbudgeten (inklusive dispositionen av rörliga krediter) med drygt 250 miljoner kronor. Upplåningsbehovet under det framförliggande budgetåret sjunker något och uppgår till ca 1 050 miljoner kronor före tilläggsstater. Det underskrider därmed upplåningsbehovet för budgetåret 1959/60 med ca 600 miljoner kronor men ligger alltjämt på en nivå som motsvarar toppen under den tidigare delen av 50-talet. Vid en sådan jämförelse bör dock hänsyn tagas till att nationalprodukten i värde under samma tid stigit med ca 70 procent. Med beaktande av konjunkturutsikterna och av de medel som i övrigt står till den ekonomiska politikens disposition finner jag den nu beräknade utvecklingen av budgetsaldot vara samhällsekonomiskt relativt tillfredsställande.

Den sammanlagda nettoökningen av anslagen på *driftbudgeten* jämfört med riksstaten för 1960/61 uppgår för nästa budgetår till i runt tal 660 miljoner kronor. Driftbudgetens utgifter uppgår därmed till ca 15 910 miljoner kronor. De icke-automatiska utgiftsökningarna beräknas till i runt tal 260 miljoner kronor, medan netto ca 400 miljoner kronor kan betraktas som automatiska utgiftsökningar. Brutto räknat uppgår de senare till ca 650 miljoner kronor. De automatiska utgiftsminskningarna för 1961/62 i förhållande till 1960/61 års riksstat fördelar sig bl. a. på bortfall av me-

delsanvisningen till premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956 med 120 miljoner kronor, minskat anslag för skatteersättning till kommunerna med 55 miljoner kronor samt minskning av anslaget till de allmänna barnbidragen med 11 miljoner kronor.

Bland mera betydande automatiska utgiftsstegringar må nämnas ca 80 miljoner kronor till följd av redan beslutade höjda löner för statstjänstemännen. Bidraget till driften av folkskolor ökar med över 100 miljoner kronor. Detta beror främst på efterskottsreglering av tidigare års löneförhöjningar. Ytterligare ett indextillägg å folkpensionerna samt större antal ålders- och änkepensioner medför en ökning med drygt 90 miljoner kronor. Statsskuldräntorna ökar med 75 miljoner kronor och anslaget till ränteeftergifter på bostadslån med 65 miljoner kronor.

Bortses från den del av utgiftsförändringarna som väsentligen är att hänföra till lönestegringar, erhålles i föreliggande förslag till riksstat på driftbudgeten en utgiftsökning av storleksordningen 500 miljoner kronor. Motsvarande ökning i riksstaten för budgetåret 1960/61 uppgick till i runt tal 1 400 miljoner kronor. Även i myndigheternas äskanden förelåg en liknande skillnad. Sålunda uppgick de i höstas av myndigheterna framlagda förslagen om ökningar på drift- och kapitalbudgeten till sammanlagt 1,5 miljarder kronor, varav ca 500 miljoner kronor angavs vara av automatisk natur. Motsvarande anslagskrav till innevarande budgetår uppgick till 2,2 miljarder kronor.

Åtskilliga av anslagskraven för budgetåret 1960/61 var av sådan angelägenhetsgrad att de bedömdes som ofrånkomliga. De rent automatiska utgiftsstegringarna uppskattades till 600—700 miljoner kronor. Häri ingick 120 miljoner kronor för utbetalning av premier för frivilligt sparande under 1955 och 1956, 90 miljoner kronor i ökade försvarsutgifter i enlighet med 1958 års överenskommelse samt 75 miljoner kronor för arbetsgivaravgifter till den allmänna tjänstepensioneringen för vissa statsanställda m. fl. Därutöver utgjorde uppräkningen av folkpensionsanslagen till följd av ytterligare standardtillägg samt reformeringen av folkpensioneringens familjeförmåner en stor post. En kraftig ökning av arbetsmarknadsanslagen var nödvändig för att anpassa dem till en nivå som motsvarade den faktiska verksamheten i då rådande sysselsättningsläge.

De här anförda exemplen visar att utgiftsstegringen i innevarande budgetårs riksstat i betydande utsträckning var en följd av ökningar av speciell natur under vissa stora anslag. Utgångsläget vid uppgörandet av det nu aktuella riksstatsförslaget har däremot varit ett annat. Utgiftsstegringar av det slag och den omfattning som dominerade 1960/61 års budget har inte varit aktuella. Till bilden hör även de tidigare nämnda automatiska utgiftsminskningar som inträffar under nästa budgetår.

Jag vill i detta sammanhang även nämna, att det av 1960 års försvarskommitté nyligen framlagda förslaget rörande försvarskostnaderna budgetåren 1961/63 innebär, att utgiftsökningarna under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1961/62 blir 35 miljoner kronor lägre än vad de skulle ha blivit

enligt de tidigare reglerna för beräkning av försvarskostnaderna. Det framlagda förslaget innebär en dämpad stegringstakt för försvarsutgifterna även för budgetåret 1962/63. Den för budgetåret 1961/62 vidtagna nedräkningen av utgiftsökningen utnyttjas enligt kommitténs förslag till ett belopp av 20 miljoner kronor för en utbyggnad av civilförsvaret.

Ehuru utgångsläget för den gångna höstens budgetarbete sålunda varit betydligt gynnsammare än hösten 1959, har av skäl, som jag i det föregående redovisat, kraven på restriktivitet vid anslagsprövningen inte kunnat eftersättas. Genom att iakttaga en allmän återhållsamhet har utrymme kunnat beredas för ett fortsatt reformarbete inom särskilt viktiga områden. I det följande vill jag ange huvuddragen av denna reformverksamhet. Därvid gör jag inte någon åtskillnad mellan automatiska utgiftsökningar och utgiftsökningar av icke-automatisk natur. Även de förstnämnda ger nämligen i flertalet fall uttryck för det reformarbete som pågår inom statsverksamheten. Utbyggnaden av utbildningsväsendet räknas sålunda — eftersom den väsentligen grundar sig på tidigare fattade beslut — till övervägande delen som automatisk utgiftsökning. Den utgör samtidigt ett av de viktigaste inslagen i dagens reformpolitik.

Kostnaderna för vårt lands insatser i det internationella samarbetet, framför allt till de underutvecklade ländernas fromma, uppvisar en betydande stegring från riksstatsanslagen 1960/61. Vårt aktiva medlemskap i olika internationella organisationer har sålunda under det senaste året ökat belastningen på budgeten med ca 25 miljoner kronor. Härtill kommer för den egentliga hjälpverksamheten ett svenskt bidrag till FN:s s. k. Kongofond samt en föreslagen höjning av det bilaterala biståndet på yrkesundervisningens, hälso- och sjukvårdens samt familjeplaneringens område med sammanlagt ca 20 miljoner kronor. En utbyggnad föreslås vidare av den svenska diplomatiska och kommersiella representationen särskilt i utvecklingsländerna. Sålunda avses tre nya beskickningar bli upprättade i Afrika. Väsentligt ökade resurser ställs till Svenska turisttrafikförbundets förfogande. Härigenom kan den växande efterfrågan i utlandet på turistinformation om Sverige bättre tillgodoses.

Inom vårdområdena — sjukvård, ungdomsvård, fångvård och nykterhetsvård — medger anslagsförslagen inrättande av ett ökat antal vårdplatser. Det statliga mentalsjukhusbyggandet fortsätter att öka och kommer att under budgetåret 1961/62 ligga på en nivå som är drygt 50 procent högre än under budgetåret 1959/60. Ungdomsvårdsskolorna utbyggs med ett antal mottagningsavdelningar innebärande ett tillskott om 60 vårdplatser. Byggnadsverksamheten inom fångvården beräknas för nästa budgetår få ungefär samma omfattning som för innevarande budgetår. Denna mognar under budgetåret 1961/62 ut i omkring 400 nya vårdplatser.

Reformarbetet omfattar både kapacitetsökningar och viktiga standardförbättringar. Ytterligare läkartjänster tillkommer inom mentalsjukvården och på undervisningssjukhusen liksom förstärkningar av stödpersonalen på dessa sjukhus. För fångvården föreslås en omändring av vissa äldre

slutna anstalter till anstalter för svårbehandlade. Härigenom vidgas möjligheterna till differentiering av klientelet. Den av statsmakterna tidigare fastlagda målsättningen beträffande antalet platser på de allmänna vårdanstalterna för alkoholmissbrukare har numera i stort sett uppfyllts. De nu föreslagna åtgärderna syftar bl. a. till att ersätta vissa provisorier bland de erkända anstalterna med mera permanenta anordningar.

En nyhet beträffande den förebyggande sjukvården är att polioympningen blir kostnadsfri för alla befolkningskategorier, varigenom ett väsentligt förbättrat skydd mot epidemier kan uppnås.

Eftervården har ägnats uppmärksamhet. Beträffande ungdomsvårdsskolorna föreslås en personalökning för vård utom skola. Kriminalvårdens skyddskonsulentorganisation byggs ut. Till förstärkning av eftervårdens resurser räknar jag också en föreslagen omläggning och ökning av statsbidragen till inackorderingshem för ungdomsvårdsskolornas elever, anordnande av ytterligare ett inackorderingshem för frigivna fångar samt ytterligare platstillskott vid motsvarande hem för alkoholmissbrukare. I detta sammanhang kan även nämnas att Länkrörelsen erhåller ytterligare stöd.

Omvårdnaden och rehabiliteringen av de i olika hänseenden handikappade har i föreliggande budgetförslag tillgodosetts bl. a. genom ökade anslag till näringshjälp, till anordnande och drift av verkstäder för handikappade samt till arbetskliniken i Stockholm. Statsbidraget till hörselskadade förbättras avsevärt. De blindas m. fl. organisationer erhåller också ökade statsbidrag. En förstärkning sker därjämte av arbetsförmedlingarnas personal för arbetsvårdande verksamhet.

Inom kultur- och bildningsområdena vill jag erinra om att ett ökat statligt stöd åt konst och musik föreslogs redan i 1960 års statsverksproposition. I det nu framlagda riksstatsförslaget räknas med ytterligare ökat stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet. Vidare har medelsanvisningen för televisionens programproduktion höjts väsentligt, varigenom främst en kvalitativ förbättring av programmen möjliggöres. Till följd av det stigande deltagarantalet ökar anslagen till ungdomens fritidsverksamhet. I konsekvens härmed ställs ökade resurser till förfogande bl. a. för utbildning av ungdomsledare.

Inom skolväsendet föreslås fortsatt ökning av insatserna främst sammanhängande med övergången till obligatorisk enhetsskola. Investeringsramen för skolbyggnader vidgas sålunda väsentligt. Fortbildningsverksamheten för lärarna intensifieras. Även i övrigt får skolväsendet betydligt ökad medelstilldelning. Sålunda uppräknas driftbidragen till yrkesundervisningen. Investeringsramen för yrkesskolbyggnader vidgas. På gymnasieområdet framläggs förslag som syftar till att ge fackgymnasierna vidgad kapacitet och ökad attraktionskraft.

I anslutning till statsmakternas tidigare beslut framläggs förslag om kapacitetsökningar inom den högre utbildningens område, främst med inriktning på de tekniska, naturvetenskapliga och merkantila utbildningslinjerna.

Forskningen föreslås få ökade resurser bl. a. genom inrättande av nya professurer, docenturer och forskartjänster samt genom en höjning av forskningsanslagen under olika huvudtitlar. Speciellt må nämnas att den högre utbildningen och forskningen på jordbrukets område kommer att förstärkas.

På det studiesociala området kommer förslag att framläggas om avsevärda lättnader för de studieskuldsatta genom avskrivning av studielån. Anslaget till studiebidrag och stipendier räknas upp kraftigt. Även beträffande naturastipendierna kommer en ökad medelsanvisning till stånd.

Ett viktigt komplement till en ändamålsenlig skolorganisation utgör yrkesvägledningen. Riksstatsförslaget innefattar härutinnan personalförstärkningar hos skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsförmedlingarna, vartill kommer en ökning av antalet yrkesvalslärare.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har i stort sett beräknats få samma inriktning och omfattning som under innevarande budgetår. Detta innebär vid oförändrat arbetsmarknadsläge en fortsatt koncentration på rörlighetsstimulerande åtgärder och omskolning. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t medgivit att det i gällande riksstat till 40 miljoner kronor upptagna anslaget till omskolningskurser må överskridas med 25 miljoner kronor. Ytterligare en viss uppräkning av detta anslag föreslås för budgetåret 1961/62.

Bostadsproduktionen kommer för innevarande budgetår att uppgå till ca 70 000 lägenheter. Ett bibehållande av denna höga nivå förutses även för budgetåret 1961/62. Den tidigare påbörjade avvecklingen av de generella subventionerna fortsätter. Sålunda föreslås att de tilläggslån som helt eller delvis uppsagts till återbetalning genom beslut av 1957 och 1959 års riksdagar skall göras räntebärande. Samtidigt sker en förstärkning av det inkomstprövade stödet åt barnfamiljerna genom en uppräkning av familjebostadsbidragen.

Såsom ett led i strävandena att komma till rätta med de särskilt i de större städerna svårbemästrade trafikförhållandena har en väsentlig uppräkning av statsbidragsanslaget till gatubyggandet skett. Om kommunikationsväsendet i övrigt må framhållas, att upprustningen av statens järnvägar fortsättes för att tillgodose näringslivets behov av snabba godstransporter och för att rationalisera driften. Med hänsyn till den ökade malmexporten kommer Malmbanan att utbyggas i forcerad takt. För statens vattenfallsverk fullföljes den tidigare uppställda målsättningen att till budgetåret 1962/63 uppnå torrårssäkerhet. Automatiseringen inom televerket samt utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet kommer att bedrivas i ökad takt och ljudradio- och televisionsnätet inom landet att utökas med ett antal permanenta sändarstationer.

Beträffande trafiksäkerhetsfrågorna föreslås för att fullfölja redan företagna eller planerade åtgärder en inte oväsentlig förstärkning av ordningsstatspolisen och personalen hos statens bilinspektion. Vidare har av samma

skäl bidragen till säkerhetsanordningar vid järnvägskorsningar höjts, varjämte anslagen till vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning och till NTF kraftigt räknats upp.

Beträffande sjöfarten kan jag nämna, att medel upptagits för projektering av en ny statsisbrytare. Säkerhetsfrågorna har beaktats bl. a. genom förslag till anläggning av ett system med s. k. deccakedjor utmed norrlandskusten.

I fråga om andra näringspolitiska åtgärder vill jag särskilt framhålla att medel beräknas för ett permanent skördeskadeskydd. Finansieringen av detta avses skola ske dels genom årliga bidrag från staten och dels genom tillskott av jordbrukets interna regleringsmedel.

Det statsfinansiella flerårsperspektivet. I fjolårets kompletteringsproposition hade jag tillfälle att redogöra för den statsfinansiella utvecklingen under 1950-talet och utsikterna under första hälften av 1960-talet. Enligt det material som då presenterades visade de samlade utgiftsönskemålen en tendens att även under de framförliggande åren stiga snabbare än de 3 à 4 procent med vilka nationalprodukten kunde förväntas öka under någorlunda gynnsamma förhållanden. Den årliga utgiftsökningen på driftbudgeten (frånsett avskrivningar) under budgetåren 1960/61—1964/65 låg enligt beräkningarna vid i genomsnitt 700 à 800 miljoner kronor per budgetår eller i det närmaste 5 procent.

Under förutsättning av en fortsatt restriktiv anslagsprövning bedömde jag det dock möjligt att vid en jämn konjunkturutveckling balansera inkomst- och utgiftsökningar. Detta omdöme avsåg den genomsnittliga utveckling som avtecknade sig. För vissa budgetår förelåg tendenser till krav på utgiftsökningar som överskred de beräknade inkomstökningarna. Detta gällde särskilt de budgetår under perioden, då höjningar av folkpensionsbeloppen inkalkylerats, d. v. s. 1962/63 och 1964/65.

Vid utarbetandet av riksstatsförslaget för nästkommande budgetår har uppgifter insamlats om hur statens inkomster och utgifter under vissa antaganden kan komma att utvecklas efter budgetåret 1961/62. I stort sett bestyrker det härvid framkomna materialet det budgetperspektiv, med bl. a. en koncentration av utgiftsanspråk till budgetåret 1962/63, som presenterades i fjolårets kompletteringsproposition. Om man bortser från de budgetmässiga konsekvenserna av en mera betydande förändring i det allmänna konjunkturläget, kan budgetläget 1962/63 i vad avser driftbudgeten nu bedömas komma att avvika från nästa budgetårs på två väsentliga punkter. En betydande och mycket kostnadskrävande förbättring av ålders- och invalidpensioneringen är att vänta budgetåret 1962/63. Någon motsvarighet till denna ökningspost finns inte i det nu framlagda budgetförslaget. I samma riktning verkar det förhållandet att man för budgetåret 1962/63 inte kan räkna med någon motsvarighet till nästa budgetårs bortfall av sparpremier.

I övrigt har man mot bakgrund av vad som är känt i form av redovisade behov och pågående planering att förutse en fortsatt utgiftsexpansion i ungefär hittillsvarande takt. En uppfattning om vad en sådan utgiftsutveckling innebär erhålles genom en analys av utgiftsförändringarna i det nu framlagda budgetförslaget för 1961/62. Med bortseende från effekten av pris- och löneförändringar samt bortfallet av sparpremier uppgår utgiftsstegringen på driftbudgeten till omkring 600 miljoner kronor eller ungefär lika mycket som statsinkomsternas ökning vid oförändrade skattesatser och en treprocentig årlig stegring av nationalinkomsten. Uttryckt i realekonomiska termer innebär förslaget en måttfull stegring av konsumtionsutgifterna, en återhållsam investeringsökning samt en relativt obetydlig förändring av transfereringsutgifterna till enskilda. Med beaktande av lönehöjningar för de statsanställda i anslutning till den allmänna löneutvecklingen vid angiven stegring av nationalinkomsten, tenderar utgiftsstegringen att vara något snabbare än inkomststegringen. Med hänsyn till det utgiftsperspektiv för budgetåret 1962/63 som avtecknar sig, måste redan nu den största försiktighet iakttagas beträffande ytterligare utgiftsåtaganden. Som jag redan angav i statsverkspropositionen för 1960/61 torde utrymme för nya utgifter eller skattereformer i huvudsak endast kunna beredas under förutsättning att också nya inkomstkällor anvisas.

Av utgifterna på driftbudgeten hänför sig f. n. inemot hälften till sådan statlig verksamhet som direkt tar produktiva resurser i anspråk och drygt hälften till transfereringsutgifter av olika slag. Av de statliga konsumtions- och investeringsutgifterna svarar i sin tur försvaret för inte fullt hälften, medan resten hänför sig till olika civila verksamhetsområden, av vilka vägväsendet, utbildningsväsendet samt sjukvården är de utgiftsmässigt dominerande. Karakteristiskt för de mer betydelsefulla utgiftsområdena är att de företer en kontinuerlig stegring utan starkare fluktuationer. Denna stegring är delvis av automatisk natur, t. ex. lönestegringar för de statsanställda, och delvis en följd av en successiv anpassning till den allmänna standardhöjningen i samhället, såsom utbyggnaden av vägväsendet, utbildningsväsendet och olika vårdområden. Dessa utvecklingstendenser framträdde mycket klart i det material över utgiftsförändringarna som presenterades i fjolårets kompletteringsproposition och återspeglas också i årets riksstatsförslag.

I stort sett kan politisk enighet sägas föreligga när det gäller den del av den statliga — civila och militära — verksamheten som direkt tar produktiva resurser i anspråk. På dessa utgiftsområden kan mer betydande meningsskiljaktigheter uppstå endast i fråga om takten i utgiftsförändringen, varvid dock på kort sikt »besparingsalternativen» är relativt begränsade. I huvudsak koncentreras de politiska motsättningarna i stället kring frågan om transfereringsutgifternas storlek samt till sättet för de samlade statsutgifternas täckning. En övervägande politisk enighet råder dock även beträffande de beloppsmässigt dominerande transfereringsutgifterna. Det-

ta gäller bl. a. folkpensionsutgifternas utveckling, vilken i sin tur högst väsentligt påverkar de samlade utgiftsförändringarna under 1960-talet och inte minst under budgetåret 1962/63.

Vad angår folkpensionshöjningarna förutsatte som bekant allmänna pensionsberedningen att den etappvisa höjningen av folkpensionsförmånerna skulle följas av en likaledes etappvis höjning av folkpensionsavgifterna. I fjolårets kompletteringsproposition anförde jag härom, att det då inte var möjligt att avgöra huruvida de framtida folkpensionshöjningarna skulle komma att i sin helhet kunna finansieras vid oförändrade skatter och avgifter. För den händelse särskilda åtgärder skulle visa sig nödvändiga för finansiering av de framtida pensionsförbättringarna fick frågan om den lämpligaste finansieringsformen senare tas upp till avgörande. Min avsikt är att återkomma till denna fråga i samband med nästa års statsverksproposition.

För att ge en säkrare utgångspunkt för bedömningen av budgetutsikterna över huvud taget kommer jag att i årets kompletteringsproposition lämna en ny och reviderad redovisning av statsbudgetens utveckling under de närmaste budgetåren.

Vi går in i 1961 med fullt utnyttjade resurser. Vi kan räkna med en betydande fortsatt standardförbättring samtidigt som den produktiva apparatens utbyggnad fortsätter i snabb takt. Med den målsättning för vårt ekonomiska liv som omfattas av en överväldigande majoritet av vårt folk, är det naturligt att vi ofta kommer att befinna oss nära gränsen till överkonjunktur. Så blir sannolikt fallet även i år. Med en vaksam politik bör det emellertid bli möjligt att kontrollera uppdykande tendenser till överansträngning av resurserna. Ett symtom på att vi befinner oss nära en sådan jämviktsrubbning utgör den inte helt tillfredsställande utvecklingen av vår utrikeshandel. Ökningen av importen tenderar sålunda att bli något för snabb och visar att stor försiktighet är påkallad. Jag vill heller inte underlåta att påpeka att den förutsedda ökningen av den privata konsumtionen är större än vad som svarar mot vad som på lång sikt kan tänkas förenligt med stabilt penningvärde, detta trots att det personliga sparandet samtidigt visar en glädjande tendens att stiga. Denna ökade sparvilja bör i fortsättningen ytterligare uppmuntras. I detta sammanhang får jag erinra om den diskussion som för närvarande på många håll pågår om konsumtionskrediternas ökade utbredning. Det gäller här problem som är av betydelse såväl för den enskildes ekonomi som för den samhällsekonomiska utvecklingen. Med hänsyn till frågans vikt och aktualitet har jag för avsikt att inom kort begära bemyndigande att föranstalta om en utredning av hithörande problem.

Våra ökade resurser möjliggör, såsom framgår av det nu framlagda budgetförslaget, en fortsättning av den aktiva reformverksamheten under 1961/62 på en rad väsentliga områden. Denna reformaktivitet kan förverkligas

utan någon höjning av beskattningen. Vi har att även framöver vänta stegrade krav på samhällets insatser. Dessa krav behöver i och för sig inte inge någon oro. De är uttrycket för att vi lever i ett dynamiskt samhälle, där människornas förväntningar på framtiden är högt ställda. Med en kraftfull och framsynt politik utan överdrifter bör dessa krav kunna successivt förverkligas. Om jag bortser från de speciella statsfinansiella påfrestningar som reformerna inom ålders- och invalidpensioneringen kommer att medföra, ger budgetperspektivet för de närmaste åren ej anledning att aktualisera några skattehöjningar. Upprätthållandet av denna målsättning är så mycket mera angeläget som skattepolitikens framtida utformning just nu ligger i stöpsleven. Jag vill emellertid samtidigt understryka, att växlingar i konjunkturläget kan komma att medföra krav på åtgärder även inom budgetpolitiken och upprepa vad jag vid ett flertal tidigare tillfällen framhållit, nämligen att någon fixering av beskattningens höjd på längre sikt inte kan göras, då vi fasthåller vid det fundamentala målet att värna den fulla sysselsättningen och det snabba framåtskridandet i vårt samhälle.

Budgetläget

Jag övergår härefter till en mer teknisk presentation av det föreliggande riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62. I samband därmed redovisar jag dels budgetutfallet för budgetåret 1959/60, dels nya beräkningar rörande utfallet av riksstaten för det nu löpande budgetåret.

För *budgetåret 1959/60* gav totalbudgeten ett underskott på drygt 1,6 miljarder kronor. Underskottet blev sålunda ca 400 miljoner kronor mindre än vad som förutsågs i proposition nr 150 till 1960 års riksdag. De största avvikelserna mellan kompletteringspropositionens beräkningar och utfallet fördelade sig på följande poster. Driftbudgetens inkomster blev 172 miljoner kronor högre än väntat. Av ökningarna hänförde sig 57 miljoner kronor till inkomstskattetiteln, 35 miljoner kronor till titeln tullmedel och 49 miljoner kronor till avkastningen av affärsverksfonderna. Utgifterna på driftsidan överskred med 46 miljoner kronor det i den nämnda propositionen beräknade beloppet. På kapitalbudgeten blev medelsförbrukningen under investeringsanslagen 168 miljoner kronor mindre än vad som förutsetts. Härtill medverkade bland annat att förskottsgivningen till egnahemsbyggandet minskade i icke beräknad omfattning, vilket medförde att under lånefonden för bostadsbyggande uppstod en anslagsbehållning på 80 miljoner kronor. Den ökning av anslagsbehållningarna som i övrigt uppkom på andra investeringsanslag kan vidare, i vart fall till en del, ha föranletts av den begränsning av den statliga byggnadsverksamheten som genomfördes våren 1960. Vidare blev tillgången på avskrivningsmedel och övriga likvida medel 81 miljoner kronor större än beräknat. Ökningen hänförde sig nära nog helt till avskrivningsmedel inom affärsverksfonderna och till

övriga kapitalmedel. Slutligen inträffade en icke förutsedd minskning av dispositionen av rörliga krediter med 39 miljoner kronor.

Den av 1960 års riksdag fastställda riksstaten för *budgetåret 1960/61* innebar, sedan hänsyn tagits till den i kompletteringspropositionen beräknade minskningen med 100 miljoner kronor av behållningarna på reservationsanslag, ett totalbudgetunderskott på 1,5—1,6 miljarder kronor. Driftbudgetens inkomster och utgifter är i riksstaten upptagna till 15 500 respektive 15 250 miljoner kronor och summan av kapitalbudgetens investeringsanslag till 2 765 miljoner kronor.

I de beräkningar rörande det nu löpande budgetåret som förra våren presenterades för riksdagen i kompletteringspropositionen hade självfallet hänsyn icke kunnat tagas till eventuella tilläggsstater och överskridanden. Jag underströk då även den osäkerhet som rådde beträffande inkomstberäkningen framför allt i vad avsåg inkomstskattetiteln och framhöll därvid, att statsinkomsterna måste bli beroende av konjunkturutvecklingen och det nominella skatteunderlagets förändringar. De beräkningar som nu utförts beträffande budgetutfallet för 1960/61 avviker också inte oväsentligt från de tidigare.

Statsinkomsterna för innevarande år uppskattas nu till 16 010 miljoner kronor, vilket är 510 miljoner kronor mer än enligt gällande riksstat. Här återspeglas den ytterligare intensifiering av konjunkturuppsvinget som inträtt sedan i våras och vars samhällsekonomiska yttringar skildrats i det föregående. Uppjusteringen av prognosen berör bland annat tullinkomsterna (+ 50), omsättningsskatten på bilar (+ 10), tobaksskatten (+ 10) samt skatten på spritdrycker (+ 25). Den skärpta högkonjunkturen spåras också bakom uppräkningar av affärsverkens överskott och avkastningen av statens aktieinnehav med 76 respektive 20 miljoner kronor. Det ökade nettot för affärsverken är resultatet av en gynnsammare utveckling av bruttointäkterna, medan kostnaderna i stort sett synes överensstämma med tidigare bedömningar.

Den största merinkomsten, 300 miljoner kronor, gäller dock inkomstskattetiteln. Såväl källskatten för löntagarna som de preliminära skattebetalningarna från företagare och bolag beräknas bli större än vad som antogs i våras. Ökningen av den samlade lönesumman synes sålunda bli större bl. a. som en följd av de extra inkomsttillskott som blivit resultatet av pensionsöverenskommelsen för de privatanställda, en effekt vartill hänsyn icke kunde tas i tidigare beräkning.

I vad avser *utgifterna* för innevarande budgetår är de förändringar jämfört med riksstaten, som nu kan förutses, mindre. I fråga om driftbudgeten har riksdagen på tilläggsstat I anvisat 29,0 miljoner kronor till kostnader för svenska FN-styrkor m. m., 7,2 miljoner kronor till bidrag till Förenta Nationernas fond för Kongo, 4,0 miljoner kronor till täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegradsplacering m. m. samt 0,6 miljon kronor till bidrag till Europeiska frihandelssammanslutningen. Senare denna dag kom-

mer att på tilläggsstat II äskas anslag om totalt 0,2 miljon kronor. Tilläggsstatsanslagen på driftbudgeten uppgår således hittills till sammanlagt 41 miljoner kronor.

På kapitalbudgeten har på tilläggsstat I anvisats 27,0 miljoner kronor för investeringar i Karlskrona örlogsvarv och senare denna dag äskas ett tilläggsstatsanslag på 2,2 miljoner kronor till fiskerilånefonden.

I detta sammanhang har även undersökts i vad mån besparingar eller merutgifter kommer att uppstå på de förslagsanslag och obetecknade anslag som uppförts på riksstaten. Dessa beräkningar, som dock alltjämt måste betecknas som osäkra, tyder närmast på att besparingar och merutgifter kommer att uppväga varandra. Som anmäles i annat sammanhang beräknas anslaget till Förenta Nationerna komma att överskridas med ca 8 miljoner kronor. Vidare beräknas under socialdepartementets huvudtitel anslagen till bidrag till vissa omskolningskurser m. m., till bidrag till sjukkassor m. m. och till bidrag till folkpensioner m. m. komma att överskridas med 25, 8 respektive 17 miljoner kronor. För anslagen Bidrag till skattetyngda kommuner m. m. och Skatteersättning till kommunerna förutses en merbelastning på 5 respektive 6 miljoner kronor. Häremot står emellertid vissa väntade besparingar. Bl. a. förutses 24 respektive 5 miljoner kronor av de till bidrag till erkända arbetslöshetskassor och till bostadsrabatter anvisade anslagen icke komma att utnyttjas.

Beträffande driftbudgetens reservationsanslag bör liksom i kompletteringspropositionen räknas med en förbrukning av behållningarna med 100 miljoner kronor under innevarande budgetår. Anslagsbehållningarna under kapitalbudgeten beräknas liksom tidigare förbli oförändrade.

Ianspråktagandet av rörliga krediter beräknas komma att stiga med 100 miljoner kronor mellan utgången av budgetåren 1959/60 och 1960/61, huvudsakligen till följd av Svensk spannmålshandels ökade medelsbehov för stödköp av fodersäd och för kreditgivning till spannmålshandeln.

I samband med bedömningen av budgetutfallet för budgetåret 1960/61 har vidare gjorts en förnyad beräkning rörande avskrivningsmedel inom fonderna och övriga på kapitalbudgetens fonder inflytande medel. Dessa beräkningar har lett till att i de sammanställningar som presenteras i det följande avskrivningsmedel och övriga likvida medel under kapitalbudgeten upptagits till 1 088 miljoner kronor mot 1 058 miljoner kronor i riksstaten.

Sammanfattningsvis skulle, utifrån de sålunda redovisade förändringarna av inkomster och utgifter i förhållande till riksstaten, underskottet på totalbudgeten för budgetåret 1960/61 bli ca 1 200 miljoner kronor, vilket är knappt 400 miljoner kronor mindre än enligt tidigare beräkning och ca 450 miljoner kronor mindre än motsvarande underskott för budgetåret 1959/60. Jag vill dock i detta sammanhang understryka, att utfallsberäkningarna fortfarande är osäkra såväl i fråga om inkomsterna som utgifterna. Det torde t. ex. bli erforderligt att under våren äska ytterligare anslag på tilläggsstat II, bl. a. för operahusets ombyggnad och för förstärkning av SAS' ekonomi.

Jag övergår härefter till att behandla riksstatsförslaget för *budgetåret 1961/62.*

Statsinkomsterna för nästa budgetår beräknar jag till 16 498 miljoner kronor. Jag har därvid gjort vissa smärre justeringar i riksräkenskapsverkets inkomstberäkning, för vilken en särskild redogörelse lämnas i det följande. Beloppet är ca 1 000 miljoner kronor större än den i riksstaten för innevarande budgetår upptagna inkomstsumman och ca 500 miljoner kronor högre än det nu beräknade utfallet för samma år. Med utgångspunkt från de sistnämnda beräkningarna fördelar sig de större inkomstökningarna för budgetåret 1961/62 på följande områden. Inkomsterna å titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. antages öka med 200 miljoner kronor. Den allmänna varuskatten och tobaksskatten beräknas ge 50 respektive 30 miljoner kronor mer än under innevarande budgetår. Härutöver förutses inkomsterna av automobilskattemedel och energiskatt öka med 75 respektive 25 miljoner kronor. Avkastningen av statens kapitalfonder väntas öka med ca 90 miljoner kronor, varav drygt 30 miljoner kronor hänför sig till statens affärsverk.

Riksräkenskapsverket har vid sin bedömning av inkomstskattetiteln med hänsyn till bl. a. innehållet i arbetsmarknadens tvåårsavtal utgått från att inkomsterna av tjänst ökat med ca 9 procent från 1959 till 1960 och att även inkomsterna från övriga förvärvskällor stigit så att fysiska personers inkomster totalt kan uppskattas ha ökat med 8 procent mellan de båda nämnda verksamhetsåren. Mot bakgrund av nu rådande konjunkturtendenser och det nyss nämnda avtalet samt under antagande om en något långsammare ökning i antalet sysselsatta, har ämbetsverket ansett sig böra räkna med en något mindre stegring av lönesumman under innevarande år än under 1960. För de första månaderna av 1962 har räknats med ytterligare någon stegring enligt även vid tidigare beräkningstillfällen tillämpade schablonantaganden. Fysiska personers inkomster av andra förvärvskällor än tjänst har beräknats stiga såväl 1961 som 1962. Beträffande aktiebolagen har riksräkenskapsverket räknat med en ökning av de taxerade inkomsterna för både 1961 och 1962. Från dessa utgångspunkter beräknas titeln skatt å inkomst och förmögenhet, m. m. för 1961/62 komma att uppgå till 7 400 miljoner kronor mot 7 200 miljoner kronor för innevarande budgetår.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att de nu beräknade källskatteinkomsterna på ifrågavarande skattetitel inrymmer kommunalskattemedel, som inte helt motsvaras av samtidiga förskottsutbetalningar till kommunerna. Dessa eftersläpningar i utbetalningarna uppskattas till 650 miljoner kronor för 1960/61 och 700 miljoner kronor för 1961/62. Motsvarande belopp bör enligt gällande grunder reserveras på budgetutjämningfonden. Å andra sidan beräknas återföring av tidigare avsatta medel ske med 500 respektive 450 miljoner kronor. Man kan således för de båda budgetåren räkna med en nettoavsättning på 150 respektive 250 miljoner kronor.

Beträffande budgetens *utgiftssida* för nästa budgetår har jag i det föregående lämnat en översikt över myndigheternas äskanden och huvudlin-

jerna i det nu föreliggande riksstatsförslaget. Vidare kommer jag i det följande att redogöra för utgiftsutvecklingen under de olika huvudtitlarna. Jag torde därför här kunna inskränka mig till att konstatera att föreliggande riksstatsförslag beträffande driftbudgeten visar en ökning för de egentliga statsutgifterna med 596 miljoner kronor i förhållande till 1960/61 års riksstat. Utgifterna för statens kapitalfonder ökar samtidigt av följande skäl med netto 61 miljoner kronor. Anslaget för täckande av statens järnvägars beräknade underskott minskar med 20 miljoner kronor samtidigt som motsvarande anslag för luftfartsfonden ökar med 5 miljoner kronor. Kostnaderna för statsskuldräntor stiger med 75 miljoner kronor. De samlade avskrivningsanslagens summa har kunnat upptagas till i stort sett oförändrat belopp. Då har emellertid — liksom under innevarande budgetår — på grund av reaktivering av tidigare gjorda avskrivningar något anslag inte ansetts erforderligt för täckande av det till 152 miljoner kronor beräknade avskrivningsbehovet för bostadslåneinvesteringarna under nästa budgetår. Detta innebär följaktligen en motsvarande bokföringsmässig förbättring av driftbudgeten.

Den totala ökningen under driftbudgeten är alltså 656 miljoner kronor och driftbudgetens utgifter uppgår därmed till 15 906 miljoner kronor.

Då inkomsterna beräknats till 16 498 miljoner kronor och utgifterna upptagits till 15 906 miljoner kronor skulle för budgetåret 1961/62 uppkomma ett överskott på driftbudgeten om 592 miljoner kronor. Som jag tidigare anfört bör emellertid ske en nettoavsättning på 250 miljoner kronor av kommunalskattemedel till budgetutjämningsfonden. Efter justering härför visar driftbudgeten ett överskott på 342 miljoner kronor. Vidare kommer driftbudgetutfallet att påverkas av eventuella förändringar av behållningar på reservationsanslag. Hur dessa kommer att utvecklas är beroende av dels konjunkturutvecklingen och de åtgärder statsmakterna i anledning därav kan komma att vidtaga, dels de betalningsförskjutningar som kan äga rum innevarande budgetår. Enligt uppgifter som inhämtats från myndigheter och departement skulle man under budgetåret 1961/62 ha att förvänta en minskning av reservationsmedelsbehållningarna — inklusive sådana under avskrivningsanslag — med bortåt 200 miljoner kronor. Jag har dock i föreliggande beräkningar inte ansett mig böra räkna med större minskning än 100 miljoner kronor. Som framgår av särskild tablå kommer därmed de totala löpande utgifterna under nästa budgetår att uppgå till 16 006 miljoner kronor mot nu beräknat 15 391 miljoner kronor för innevarande budgetår, vilket innebär en ökning med 615 miljoner kronor. Driftbudgetens överskott för budgetåret 1961/62 reduceras samtidigt till 242 miljoner kronor mot nu beräknat 469 miljoner kronor för budgetåret 1960/61. Hänsyn har då inte tagits till erfarenhetsmässigt tillkommande utgifter i form av tilläggsstater och anslagsöverskridanden till följd av bland annat lönehöjningar för de statsanställda våren 1962. I detta sammanhang vill jag också än en gång understryka osäkerheten i inkomstberäkningarna.

Drift-

Miljoner

	1953/54	1954/55	1955/56
Inkomster	8 535	8 907	10 072
Utgifter	8 130	8 619	9 691
Överskott eller underskott	405	288	381
Avsättning till (−) resp. återföring från (+) budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel (netto)	—	—	− 250
Överskott eller underskott	405	288	[4] 131

[1] Därav riksstat 15 250 mkr och beräknad reservationsmedelsförbrukning 100 mkr.
[2] Därav riksstat 15 250 mkr, tilläggsstat I och II 41 mkr samt beräknad reservationsmedelsförbrukning 100 mkr.
[3] Därav riksstatsförslag 15 906 mkr och beräknad reservationsmedelsförbrukning 100 mkr.

Vad härefter gäller förslaget till *kapitalbudget* innebär detta jämfört med gällande riksstat en nettominskning av investeringsanslagen med 190 miljoner kronor, vilket framgår av en i det följande redovisad översikt. Statens allmänna fastighetsfond, försvarets fonder och diverse kapitalfonder ökar med 13, 6 respektive 8 miljoner kronor. Anslaget till fonden för statens aktier upptages till oförändrat belopp medan anslagen under övriga fonder minskar. För statens affärsverksfonder, luftfartsfonden, statens utlåningsfonder samt fonden för låneunderstöd uppgår minskningarna till 28, 28, 92 respektive 66 miljoner kronor. Vissa av dessa nedräkningar är

Kapital-

Miljoner

	1953/54	1954/55	1955/56
Investeringsanslag	1 947	2 102	2 272
Avgår: Avskrivningsmedel och övriga likvida medel	− 914	− 1 025	− 1 244
Återstående medelsbehov	1 033	1 077	1 028

[1] Anslagsbehållningarna beräknades till oförändrat belopp.
[2] Därav riksstat 2 765 mkr samt tilläggsstat I och II 29 mkr. Anslagsbehållningarna beräknas till oförändrat belopp.
[3] Därav riksstatsförslag 2 575 mkr samt beräknad förbrukning av anslagsbehållningar 100 mkr.

budgeten

kronor

1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61		1961/62
				enl. riks-staten	ny be-räkning	
10 691	12 019	12 604	13 657	15 500	16 010	16 498
10 978	12 120	12 743	13 698	[1] 15 350	[2] 15 391	[2] 16 006
– 287	**– 101**	**– 139**	**– 41**	**150**	**619**	**492**
– 100	– 250	– 200	—	+ 25	—150	– 250
[4] – 387	[4] – 351	– 339	– 41	175	469	242

[4] Under dessa år gjordes dessutom avdrag för vissa medel som insatts på särskilt konto i riksbanken med 356, 184 respektive 100 mkr (se motsvarande tabell i finansplanen för budgetåret 1958/59).

av formell karaktär och sammanhänger med att anslagsbehållningar beräknats vara tillgängliga för förbrukning.

Beträffande de totala anslagsbehållningarna under kapitalbudgeten pekar av myndigheter och departement lämnade uppgifter på en nettominskning av omkring 300 miljoner kronor under budgetåret 1961/62. Med hänsyn till dessa beräkningars osäkerhet och till den mängd nu icke kända förhållanden som kommer att påverka medelsförbrukningen under det kommande budgetåret anser jag mig dock inte nu böra räkna med att anslagsbehållningarna minskar med mer än 100 miljoner kronor. Därmed

budgeten

kronor

1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61		1961/62
				enl. riks-staten	ny be-räkning	
2 046	2 510	2 441	2 675	[1] 2 765	[2] 2 794	[2] 2 675
– 1 403	– 1 306	– 869	– 998	– 1 058	– 1 088	– 1 133
648	**1 204**	**1 572**	**1 677**	**1 707**	**1 706**	**1 542**

Totalbudgeten
Miljoner kronor

	1959/60	1960/61		1961/62
		Riksstat	Nu beräknat utfall	
Överskott (+) eller underskott (−) på driftbudgeten	− 41	+ 175	+ 469	+ 242
Fondering hos riksgäldskontoret av sjukkassorna tillkommande arbetsgivarbidrag	+ 47	—	—	—
Avsättning (+) resp. återföring (−) av kommunalskattemedel	—	− 25	+ 150	+ 250
Medelsbehov på kapitalbudgeten efter avdrag för avskrivningar o. dyl.	−1 677	−1 707	−1 706	−1 542
Ökad (−) resp. minskad (+) disposition av rörliga krediter	+ 39	—	− 100	—
Totalbudgetens underskott	**−1 632**	**−1 557**	**−1 187**	**[1]−1 050**

[1] Utan hänsynstagande till ev. tilläggsstater och överskridanden.

skulle de totala utgifterna på kapitalbudgetens investeringsanslag under budgetåret 1961/62 bli 119 miljoner kronor mindre än de som nu beräknas för innevarande budgetår.

Det bör understrykas, att även på kapitalbudgeten kan tillkomma utgifter, vartill hänsyn inte kunnat tagas vid nu verkställda beräkningar.

Såsom framgår av den lämnade översikten skulle, sedan avdrag gjorts för avskrivningsmedel m. m., för kapitalbudgetens finansiering framkomma ett medelsbehov av 1 542 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Då har hänsyn också tagits till den beräknade förbrukningen av anslagsbehållningarna.

För att få en samlad bild av statens totala, faktiska inkomster och utgifter måste drift- och kapitalbudgeten på vanligt sätt sammanställas till en *totalbudget*. Resultatet redovisas i särskild tabell.

I tabellen har beaktats, att återföring från respektive avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel inte representerar någon kassamässig inkomst respektive utgift för staten.

Enligt de redovisade beräkningarna skulle de nu kända transaktionerna för budgetåret 1961/62 alltså medföra ett underskott på totalbudgeten om 1 050 miljoner kronor mot 1 187 miljoner kronor för innevarande budgetår. Siffrorna utgör också ett ungefärligt mått på upplåningsbehovet för respektive år.

För att ytterligare belysa innebörden av det beräknade underskottet på totalbudgeten för nästa budgetår vill jag återge följande uppgifter rörande totalbudgetens saldon under budgetåren 1950/51—1959/60 tillika med de av mig nyss beräknade saldona för budgetåren 1960/61—1961/62.

Budgetår	Totalbudgetsaldo	Budgetår	Totalbudgetsaldo
1950/51	— 324	1956/57	— 762
1951/52	+ 434	1957/58	— 1 135
1952/53	— 746	1958/59	— 1 428
1953/54	— 1 098	1959/60	— 1 632
1954/55	— 1 085	1960/61	— 1 187
1955/56	— 598	1961/62	[1] — 1 050

[1] Utan hänsynstagande till ev. tilläggsstater och överskridanden.

Den statsfinansiella utvecklingen under de senaste åren belyses ytterligare i vissa vid protokollet fogade tabeller (bihang 3).

Riksstatsförslagets utgifter under de särskilda huvudtitlarna och kapitalbudgeten

För *driftbudgetens utgifter* lämnas i det följande en sammanfattning för de olika huvudtitlarna av förändringarna i riksstatsförslaget för 1961/62 i jämförelse med riksstaten för 1960/61.

Egentliga statsutgifter:	Anslag 1960/61 milj. kr.	Förslag 1961/62 milj. kr.	Förändring milj. kr.
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	4,4	4,9	+ 0,5
II. Justitiedepartementet	144,0	155,6	+ 11,6
III. Utrikesdepartementet	76,2	103,0	+ 26,8
IV. Försvarsdepartementet	2 962,8	3 056,8	+ 94,0
V. Socialdepartementet	4 502,3	4 722,2	+ 219,9
VI. Kommunikationsdepartementet	1 230,1	1 303,6	+ 73,5
VII. Finansdepartementet	908,7	762,2	— 146,5
VIII. Ecklesiastikdepartementet	1 843,7	2 135,6	+ 291,9
IX. Jordbruksdepartementet	477,7	498,1	+ 20,4
X. Handelsdepartementet	281,8	312,7	+ 30,9
XI. Inrikesdepartementet	827,0	942,7	+ 115,7
XII. Civildepartementet	728,8	583,8	— 145,0
XIII. Oförutsedda utgifter	1,0	1,0	—
XIV. Riksdagen och dess verk m. m.	24,1	26,2	+ 2,1
Summa	14 012,6	14 608,5	+ 595,9
Utgifter för statens kapitalfonder:			
I. Statens affärsverksfonder	70,0	50,0	— 20,0
II. Luftfartsfonden	13,1	18,3	+ 5,2
III. Riksgäldsfonden	850,0	925,0	+ 75,0
IV. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	303,0	303,5	+ 0,5
V. Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	1,0	1,0	—
Summa	1 237,1	1 297,8	+ 60,7
Totalt för utgifterna å driftbudgeten	15 249,7	15 906,3	+ 656,6

I anslutning till tablån och den följande redogörelsen bör anmärkas, att en del av utgiftsstegringarna under de särskilda huvudtitlarna beror på en företagen uppräkning av avlöningsanslagen till följd av de från och med den 1 januari 1960 respektive den 1 januari 1961 höjda lönerna för statsanställda. För budgeten betraktad som en helhet innebär dessa uppräkningar en nettoökning av utgifterna motsvarande ett halvt års kostnader för den sistnämnda löneökningen. Kostnaderna i övrigt för löneregleringarna har i princip täckts redan i 1960/61 års riksstat genom särskilda anslag under fjärde och tolfte huvudtitlarna på 45 respektive 225 miljoner kronor.

Andra huvudtiteln redovisar en nettoökning med 11,6 miljoner kronor. De icke-automatiska utgiftsökningarna uppgår till 3,1 miljoner kronor. Härav hänför sig 1,3 miljoner kronor till en förstärkning av domstolsväsendet. Under anslagen till fångvården utgör de icke-automatiska utgiftsökningarna i runt tal 1,3 miljoner kronor. Av detta belopp faller 0,2 miljon kronor på specialanstalter för svårbehandlade, 0,3 miljon kronor på intensifiering av arbetsdriften, 0,2 miljon kronor på förbättrade utbildningsmöjligheter, 0,2 miljon kronor på skyddskonsulentorganisationen och 0,2 miljon kronor på ett inackorderingshem. Genom bl. a. minskade anslag till maskiner, inventarier, baracker m. m. till fångvården inträder en minskning med 7,6 miljoner kronor.

De automatiska utgiftsstegringarna beräknas till 17,8 miljoner kronor, medan de automatiska utgiftsminskningarna utgör 1,7 miljoner kronor. Den automatiska nettoökningen under huvudtiteln uppgår sålunda till 16,1 miljoner kronor. Bland de automatiska kostnadsstegringarna kan nämnas 1,1 miljoner kronor under anslagen till ersättning åt domare, vittnen och parter samt kostnader enligt lagen om fri rättegång ävensom 0,3 miljon kronor under anslaget till övervakning av villkorligt dömda. För personal till nya och utbyggda fångvårdsanstalter har beräknats 1,7 miljoner kronor. Återstående automatiska kostnadsökningar hänför sig till de höjda lönerna för statstjänstemännen.

Under *tredje huvudtiteln* redovisas en nettoökning med 26,8 miljoner kronor. De icke-automatiska ökningarna, 23,1 miljoner kronor, hänför sig huvudsakligen till anslagen för internationell hjälpverksamhet, Förenta Nationerna och utrikesförvaltningens avlönings- och omkostnadsanslag. Återstående ökning, 4 miljoner kronor, är av automatisk karaktär och faller främst på anslagen till utrikesförvaltningens avlöningar och omkostnader. Anslagsminskningarna, som uppgår till 0,3 miljon kronor, avser framförallt anslaget till OEEC och är av automatisk karaktär.

Fjärde huvudtiteln utvisar en nettoökning med 94 miljoner kronor. Till grund för riksstatsförslaget ligger 1960 års försvarskommittés förslag angående försvarskostnaderna budgetåren 1961/63. I enlighet härmed har huvudtiteln uppräknats med 36,2 miljoner kronor för kompensation för teknisk fördyring. Huvudtiteln har vidare uppräknats med 58 miljoner kronor för pris- och lönehöjningar, med 3 miljoner kronor för under innevarande budgetår verkställt engångsavdrag för vissa i arbetslöshetsbekämpan-

de syfte utförda översynsarbeten av örlogsfartyg, samt med 1,8 miljoner kronor för höjt förräntningskrav på det i försvarets fastighetsfond investerade kapitalet. Medelsbehovet under huvudtiteln beräknas minska med omkring 5 miljoner kronor till följd av avkortade repetitionsövningar. För reglering av prisstegringar har preliminärt beräknats samma belopp som för innevarande budgetår, d. v. s. 60 miljoner kronor.

Utgifterna under *femte huvudtiteln* beräknas komma att öka med 220 miljoner kronor. Totalsumman skulle därigenom bli 4 722 miljoner kronor. Liksom tidigare domineras huvudtiteln av fem stora utgiftsposter, nämligen anslagen till allmänna barnbidrag, sysselsättningsfrämjande åtgärder och arbetslöshetsförsäkring, bostadssubventioner samt bidragen till sjukkassor och till folkpensioner. Dessa utgiftsområden beräknas tillsammans komma att uppgå till 4 446 miljoner kronor, motsvarande 94 procent av huvudtitelns totalsumma eller samma andel som i riksstaten för innevarande budgetår. Av den beräknade utgiftsökningen är 151 miljoner kronor av automatisk och 69 miljoner kronor av icke-automatisk karaktär. Bland de större automatiska utgiftsökningarna märks 20 miljoner kronor under anslaget till bidrag till sjukkassor m. m. och 49 miljoner kronor under anslaget till bidrag till folkpensioner m. m. i huvudsak till följd av befolkningsförskjutningen mot högre åldersgrupper och i fråga om pensionerna ökat antal änkepensioner. För folkpensionerna har även inräknats kostnaderna för ett redan under innevarande budgetår utlöst indextillägg med i runt tal 41 miljoner kronor. Vidare sker en automatisk utgiftsökning för ränteeftergifter å vissa bostadslån med 65 miljoner kronor med hänsyn till rådande ränteläge samt tillkomsten av ytterligare en årgång bostadshus för vilka räntesubvention utgår. Av de större automatiska utgiftsminskningarna må nämnas en minskning med 18 miljoner kronor av anslaget till bidrag till erkända arbetslöshetskassor samt bortfall av det för innevarande budgetår anvisade anslaget om 10 miljoner kronor till särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor. Vidare sker en minskning av medelsbehovet för allmänna barnbidrag med 11 miljoner kronor på grund av minskningen av antalet bidragsberättigade barn. Den nyssnämnda minskningen av utgifterna för bidrag till arbetslöshetskassorna får dock ses i samband med anslagsberäkningen för övriga arbetsmarknadsanslag, där en ökning av icke-automatisk karaktär beräknas. Till följd av intensifierad omskolningsverksamhet räknas sålunda anslaget till bidrag till vissa omskolningskurser m. m. upp med 30 miljoner kronor. Redan under innevarande budgetår kommer dock anslaget att merbelastas med 25 miljoner kronor, varför den reella ökningen endast är 5 miljoner kronor. Bland övriga större icke-automatiska förändringar bör nämnas en ökning med 20 miljoner kronor till bostadsrabatter till följd av en höjning av familjebostadsbidragen. Vidare märks en höjning med 7 miljoner kronor av medelsanvisningen till bostadsförbättringsverksamhet och 3 miljoner kronor till bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem. Ytterligare må nämnas drygt 2 miljoner kronor för förbättringar inom nykterhetsvården samt en ökad medelsanvisning till olika åtgärder för de handikappade, bl. a. genom näringshjälp, anordnande av verkstäder m. m.

Sjätte huvudtitelns slutsumma ökar med 73,5 miljoner kronor. I beloppet ingår en automatisk nettohöjning med ca 20 miljoner kronor, varav 6,5 miljoner kronor hänför sig till väganslagen. Av den icke-automatiska ökningen om 53,4 miljoner kronor avser 10 miljoner kronor den ordinarie statliga vägbyggnadsverksamheten, som därmed kommer att uppgå till 380 miljoner kronor, och 40 miljoner kronor höjd medelsram för byggande av vägar och gator i städerna. För sistnämnda ändamål upptages ett anslag av 155 miljoner kronor. Vidare föreslås en förstärkning av de statliga insatserna för ökad trafiksäkerhet. Sålunda höjs anslaget till bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägskorsningar med 1 miljon kronor och dessutom ökas anslagen till trafiksäkerhetsforskning och till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande. En fortsatt upprustning av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut föreslås. De icke-automatiska utgiftsökningarna härför uppgår till ca 0,8 miljon kronor. Därjämte förordas bl. a. viss förstärkning av personalresurserna vid byggnadsstyrelsen.

Under *sjunde huvudtiteln* föreslås icke-automatiska utgiftsökningar med knappt 2,8 miljoner kronor, varav de största ökningarna hänför sig till vissa personalförstärkningar vid matematikmaskinnämnden, generaltullstyrelsen och statistiska centralbyrån. De icke-automatiska minskningarna, vilka nästan helt beror på tullverkets rationaliseringsverksamhet, uppgår till något över 0,6 miljon kronor. De automatiska utgiftsökningarna kan beräknas till 28,1 miljoner kronor. Härav hänför sig 5,5 miljoner kronor till anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner m. m., 5 miljoner kronor till ersättning till städerna för mistad tolag, 1,4 miljoner kronor till kostnader för 1960 års folkräkning samt 1 miljon kronor till bidrag till vanföra ägare av motorfordon. De automatiska utgiftsminskningarna utgör 176,8 miljoner kronor, varav 120,5 miljoner kronor hänför sig till bortfallet av anslaget till premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956 samt 55 miljoner kronor till minskat anslag till skatteersättning till kommunerna. Nettominskningen under huvudtiteln uppgår till 146,5 miljoner kronor.

Åttonde huvudtiteln utvisar en ökning med 291,9 miljoner kronor. Den största utgiftsstegringen redovisas under anslagen till skolväsendet med 190,3 miljoner kronor, varav under anslagen till det obligatoriska skolväsendet 121,4 miljoner kronor, till realskolor och gymnasier m. m. 32,4 miljoner kronor och till yrkesskolor m. m. 17,6 miljoner kronor. Anslagen till högre utbildning och forskning ökar med tillhopa 35,3 miljoner kronor, varav 24,8 miljoner kronor under anslagen till universiteten m. m. och 7,2 miljoner kronor under anslagen till tekniska högskolorna. För anslagen till studiesociala ändamål beräknas höjningar med sammanlagt 48,7 miljoner kronor och för anslagen till lärarutbildning ökningar med tillhopa 11,1 miljoner kronor. — Den sammanlagda ökningen fördelar sig på en automatisk nettohöjning med 230,3 miljoner kronor och en icke-automatisk ökning med 61,6 miljoner kronor. Den största automatiska utgiftsstegringen, 113 miljoner kronor, gäller anslaget till bidrag till driften av folkskolor m. m. och betingas till väsentlig del av metoden för förskottsutbetalningar och efter-

skottsregleringar från detta anslag. I övrigt beror de automatiska ökningarna främst på utbildningsväsendets fortsatta expansion och ökat antal studerande; sålunda beräknas på grund härav exempelvis enbart för studiebidrag och stipendier inom skolväsendet en utgiftsökning med 23 miljoner kronor. Bland övriga större anslagsökningar av automatisk karaktär kan nämnas en uppräkning med 17,5 miljoner kronor av driftbidragen till yrkesskolor. I den icke-automatiska utgiftsökningen om 61,6 miljoner kronor ingår två betydande poster, nämligen 16,0 miljoner kronor till statsbidrag för ökat skolbyggande samt ett preliminärt beräknat belopp av 22 miljoner kronor till kostnader för avskrivning av vissa studieskulder. I övrigt hänför sig de icke-automatiska anslagshöjningarna huvudsakligen till utbyggnad av fackgymnasieutbildningen, till fortsatt förstärkning av universitetens och högskolornas resurser för utbildning och forskning, främst på de naturvetenskapliga och tekniska områdena, samt till ökad och förbättrad lärarutbildning.

Nionde huvudtiteln redovisar en ökning med 20,4 miljoner kronor. Förändringarna under huvudtiteln fördelar sig med 29,1 miljoner kronor på automatiska ökningar, 27,8 miljoner kronor på automatiska minskningar, 19,7 miljoner kronor på icke-automatiska ökningar samt 0,5 miljon kronor på icke-automatiska minskningar. Av den icke-automatiska utgiftsstegringen hänför sig 10 miljoner kronor till bidrag till kostnader i samband med införande av permanent skördeskadeskydd samt 3,8 miljoner kronor till olika åtgärder för ökad rationalisering och inkomstförstärkande effektivisering av jordbruket. Vidare förstärkes resurserna för forskningen på jordbrukets respektive skogsbrukets område till en kostnad av 1,4 respektive 0,4 miljon kronor. Till ökade bidrag till avlöningar och driftkostnader respektive byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter räknas med 0,4 respektive 2,0 miljoner kronor. Fortsatt utbyggnad av den skogliga yrkesutbildningen kostar 1,1 miljon kronor. Åtgärder för att påskynda moderniseringen av kartbeståndet föreslås.

Under *tionde huvudtiteln* redovisas anslagsökningar om sammanlagt 33,5 miljoner kronor och anslagsminskningar om 2,6 miljoner kronor. Huvudtitelns nettoökning blir sålunda 30,9 miljoner kronor, varav ett belopp av 10,6 miljoner kronor är av automatisk karaktär. Av de automatiska anslagsökningarna hänför sig 2,5 miljoner kronor till stegrade räntekostnader för statlig lagerhållning och 1,9 miljoner kronor till det internationella atomenergisamarbetet. För handelssekreterar- och handelskammarverksamheten sker en uppräkning med tillhopa 1,0 miljon kronor, vilket belopp för närvarande i huvudsak betalas ur handels- och sjöfartsfonden. För Sveriges geologiska undersöknings malmletning förstärkes anslaget med närmare 0,5 miljon kronor. Till Aktiebolaget Atomenergi upptages ett belopp av 102 miljoner kronor, innebärande en ökning med 3,9 miljoner kronor. Anslagen till sjöfartsändamål ökar med netto 8,6 miljoner kronor, varav 5,9 miljoner kronor avser inrättande och drift av radionavigeringsanläggningar och 2,0 miljoner kronor projektering av en ny statsisbrytare. Avsättningen till

idrotts- och friluftsfonderna samt lotterimedelsfonden uppräknas med respektive 0,8 och 1,5 miljoner kronor. Anslaget till turismen förstärkes med 0,95 miljon kronor, till en del ersättande bidrag som nu utgår ur handels- och sjöfartsfonden.

Elfte huvudtiteln redovisar en ökning med 115,7 miljoner kronor. I beloppet ingår en automatisk utgiftsstegring med 78,5 miljoner kronor. Den icke-automatiska ökningen uppgår alltså till 37,2 miljoner kronor. På anslagen under hälso- och sjukvården redovisas en ökning med ca 65 miljoner kronor, till större delen av automatisk karaktär och sammanhängande med höjda avlönings-, omkostnads- och bidragsanslag. Personalförstärkningar vid mentalsjukhusen och universitetssjukhusen medför en icke-automatisk utgiftsstegring med 2,5 miljoner kronor. Beträffande polisväsendet har skett en uppräkning av anslagen med 10,2 miljoner kronor. Av detta belopp hänför sig omkring 2 miljoner kronor till statspolisorganisationen, bl. a. för att möjliggöra en ökad trafikövervakning. För uppbyggnad av civilförsvaret i enlighet med försvarskommitténs förslag redovisas en ökning med ca 20 miljoner kronor.

Tolfte huvudtitelns slutsumma minskar med i runt tal 145 miljoner kronor. Förändringarna är nära nog helt av automatisk natur. Riksstatsförslaget upptar ej någon motsvarighet till det i gällande riksstat uppförda anslaget å 225 miljoner kronor till täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m. Bortsett från nämnda anslag föreligger under tolfte huvudtiteln en ökning med ca 80 miljoner kronor. Härav hänför sig ca 57 miljoner kronor till höjda pensioner och ökat antal pensionärer, 20 miljoner kronor till höjda arbetsgivaravgifter till den allmänna tilläggspensioneringen samt 1,5 miljoner kronor till höjda arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen. Till följd av inordnande fr. o. m. den 1 juli 1961 av statskontorets pensionsbyrå i statens pensionsanstalt ökar medelsbehovet under tolfte huvudtiteln med ca 1 miljon kronor, varvid emellertid samtidigt en motsvarande minskning sker under sjunde huvudtiteln.

För *luftfartsfonden* beräknas underskottet öka med 5,2 miljoner kronor.

Riksgäldsfondens underskott upptages till 925 miljoner kronor mot 850 miljoner kronor i gällande riksstat, beroende på ökade ränteutgifter för statsskulden till följd av dennas ökning.

Huvudtiteln *Avskrivning av nya kapitalinvesteringar* beräknas i förhållande till riksstaten för innevarande budgetår öka med 0,5 miljon kronor.

I riksstatsförslaget under *kapitalbudgeten* uppföres under rubriken lånemedel 1 442 miljoner kronor, vilket belopp utgör skillnaden mellan summan av de äskade investeringsanslagen på 2 575 miljoner kronor och de belopp i avskrivningsmedel, inberäknat avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster samt övriga kapitalmedel, på tillhopa 1 133 miljoner kronor, som beräknas stå till förfogande för investeringarnas genomförande. I riksstaten för innevarande budgetår upptages lånemedlen med 1 707 miljoner kronor, utgörande saldot mellan investeringsanslag på sammanlagt 2 765 miljoner kronor och avskrivningsmedel och övriga likvida medel på tillhopa

1 058 miljoner kronor. Riksstatsförslaget utvisar således en minskning med 265 miljoner kronor under rubriken lånemedel på kapitalbudgeten jämfört med riksstaten för innevarande budgetår. Såsom framgår av det föregående är minskningen dock delvis av formell karaktär.

I följande sammanställning anges den ökning och minskning av investeringarna i de statliga kapitalfonderna, som föreligger i rikstatsförslaget i förhållande till riksstaten för innevarande budgetår.

	Anslag 1960/61 milj. kr.	Förslag 1961/62 milj. kr.	Förändring milj. kr.
Statens affärsverksfonder	1 101,1	1 073,6	— 27,5
Luftfartsfonden	40,4	12,0	— 28,4
Statens allmänna fastighetsfond	140,0	153,3	+ 13,3
Försvarets fonder	168,5	174,0	+ 5,5
Statens utlåningsfonder	867,8	776,3	— 91,5
Fonden för låneunderstöd	228,3	162,6	— 65,7
Fonden för statens aktier	160,0	160,0	—
Fonden för förlag till statsverket	22,5	18,1	— 4,4
Diverse kapitalfonder	36,8	44,7	+ 7,9
Summa	2 765,4	2 574,6	— 190,8

Översikt av behållningarna å riksstatsanslagen

En sammanställning över anslagsbehållningarna den 30 juni 1960 torde i detta sammanhang få lämnas och fogas som bihang till statsrådsprotokollet *(bihang 4)*. Sammanställningen upptar totalsummor av reserverade medel om 1 143 miljoner kronor på driftbudgeten (exkl. avskrivningar) och av outnyttjade belopp om 770 miljoner kronor på kapitalbudgeten. Detta innebär att anslagsbehållningarna under budgetåret 1959/60 ökat med 21 miljoner kronor på driftbudgeten och med 210 miljoner kronor på kapitalbudgeten. Totalt har således skett en ökning med 231 miljoner kronor. Som jämförelse skall här även lämnas uppgifter om motsvarande anslagsbehållningar under den senaste tioårsperioden. Medelsbehållningarna å riksstatsanslagen under budgetåren 1950/51—1959/60 har sålunda uppgått till följande belopp.

	Medelsbehållning (miljarder kr.) vid utgången av budgetåret									
	1950 /51	1951 /52	1952 /53	1953 /54	1954 /55	1955 /56	1956 /57	1957 /58	1958 /59	1959 /60
Reservationer å driftbudgeten (exkl. avskrivning av nya kapitalinvesteringar)	0,91	1,02	0,88	1,15	1,26	1,27	1,28	1,07	1,12	1,14
Outnyttjade belopp å kapitalbudgeten	0,77	0,76	0,70	0,81	0,61	0,48	0,50	0,55	0,56	0,77
Tillhopa	1,68	1,78	1,58	1,96	1,87	1,75	1,78	1,62	1,68	1,91

På *driftbudgeten* innebar reservationsmedelsutvecklingen under *budgetåret 1959/60* en ökning av behållningarna på nya och fortlöpande anslag med 56 miljoner kronor. Den sammanlagda behållningen på dessa anslag uppgick därigenom vid utgången av budgetåret till 1 133 miljoner kronor. I fråga om anslag, som anvisats t. o. m. budgetåret 1958/59, s. k. äldre anslag, inträdde däremot en minskning med netto 35 miljoner kronor. Därvid hade 1,7 miljoner kronor överförts till budgetutjämningsfonden.

Beträffande utvecklingen under de huvudtitlar som uppvisar mera betydande reservationsmedelsbehållningar kan följande nämnas. — Under fjärde huvudtiteln ökade reservationsmedlen med 91 miljoner kronor. Av den totala reservationen om 340 miljoner kronor var ca 250 miljoner kronor disponerade genom utlagda beställningar eller på annat sätt. — Femte huvudtiteln uppvisar en minskning av behållningarna med 80 miljoner kronor från 124 till 44 miljoner kronor. Minskningen hänförde sig nästan uteslutande till anslaget för arbetslöshetens bekämpande m. m. där både tidigare anvisade och nyanvisade medel, sammanlagt 172 miljoner kronor, utbetalades under budgetåret. — Den under sjätte huvudtiteln kvarstående reservationen, 381 miljoner kronor, hänförde sig praktiskt taget helt till de kalenderårsvis beräknade anslagen till den statliga väg- och brobyggnadsverksamheten samt till bidrag till byggande av vägar och gator. — Nionde huvudtiteln uppvisar en ökning av reservationsmedelsbehållningarna från 161 till 196 miljoner kronor. Det nyinrättade anslaget till särskilt stöd åt det mindre jordbruket å 114 miljoner kronor hade en utgående reservation å 97 miljoner kronor samtidigt som den vid budgetårets utgång kvarstående reservationen å anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område minskade med 49 miljoner kronor till 20 miljoner kronor. Av de totala reservationerna under huvudtiteln var ca 154 miljoner kronor bundna. — Under tionde huvudtiteln minskade behållningen å reservationsanslagen med 33 miljoner kronor. Denna minskning orsakades i det närmaste helt av att en vid budgetårets ingång stående reservation om 47 miljoner kronor under anslaget till atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi utnyttjades så att den utgående reservationen blev 18 miljoner kronor. Av det totala reservationsmedelsbeloppet, 44 miljoner kronor, var ca 15 miljoner kronor disponerade. — Reservationsmedelsbehållningen under elfte huvudtiteln förändrades obetydligt under budgetåret. De till 83 miljoner kronor uppgående reservationerna vid budgetårets utgång fördelade sig med 52 miljoner kronor på anslagen till civilförsvaret, 27 miljoner kronor på medicinalväsendet och 4 miljoner kronor på övriga anslag. Av de totala reservationsmedlen var 32 miljoner kronor disponerade, varav 13 miljoner kronor på civilförsvaret och 18 miljoner kronor på medicinalväsendet.

Reservationsmedelsutvecklingen under äldre anslag framgår av följande sammanställning. Av det totalt kvarstående beloppet, 10 miljoner kronor, var omkring 3 miljoner kronor bundna genom utlagda beställningar eller på annat sätt.

För *innevarande budgetår* beräknades i propositionen nr 150 år 1960, att

behållningarna å reservationsanslagen skulle komma att minska med 100 miljoner kronor. Nu gjorda beräkningar har inte givit anledning att ändra detta antagande.

För *budgetåret 1961/62* torde man, som tidigare anförts, kunna räkna med att reservationsmedelsbehållningarna minskar med ytterligare 100 miljoner kronor.

	Reservationer å anslag anvisade t. o. m. budgetåret 1958/59 (äldre reservationer)		Minskning under budgetåret 1959/60
	per 1/7 1959 miljoner kr.	per 30/6 1960	
Justitiedepartementet	0,6	0,4	— 0,2
Utrikesdepartementet	—	—	—
Försvarsdepartementet	13,6	0,9	— 12,7
Socialdepartementet	1,6	0,1	— 1,5
Kommunikationsdepartementet	—	—	—
Finansdepartementet	0,2	0,2	— 0,0
Ecklesiastikdepartementet	1,9	1,1	— 0,8
Jordbruksdepartementet	18,7	2,8	— 15,9
Handelsdepartementet	3,7	3,2	— 0,5
Inrikesdepartementet	4,8	1,7	— 3,1
Övriga huvudtitlar	—	—	—
Totalt	45,1	10,4	— 34,7

För *kapitalbudgetens* anslag innebar förändringarna under *budgetåret 1959/60* en ökning av medelsbehållningarna med 210 miljoner kronor. I fråga om nya och fortlöpande anslag skedde därvid en ökning med 221 miljoner kronor, medan behållningarna på de äldre anslagen minskade med 11 miljoner kronor. Därvid hänförde sig ca 27 miljoner kronor till medel som indragits såsom besparing.

Beträffande utvecklingen under de olika fonderna kan i huvudsak nämnas följande. — För statens affärsverksfonder redovisades en total ökning av behållningarna med 22 miljoner kronor. Televerkets och statens järnvägars fonder ökade därvid med 22 respektive 17 miljoner kronor, medan statens vattenfallsverks fond minskade med 17 miljoner kronor. — Luftfartsfonden minskade med 4 miljoner kronor, huvudsakligen genom ökat ianspråktagande av anvisade medel för den nya storflygplatsen. — Under statens allmänna fastighetsfond ökade behållningarna med 35 miljoner kronor till 149 miljoner kronor. Av denna ökning avsåg 12 miljoner kronor anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. — Försvarets fonder ökade totalt med 44 miljoner kronor. — Statens utlåningsfonder uppvisade en ökning av behållningarna med 69 miljoner kronor till 163 miljoner kronor. Av dessa behållningar hänförde sig 25 miljoner kronor till lånefonden för allmänna samlingslokaler, 18 miljoner kronor till statens lånefond för den mindre skeppsfarten, 17 miljoner kronor till luftfartslånefon-

den samt 80 miljoner kronor till lånefonden för bostadsbyggande. — Under fonden för låneunderstöd ökade anslagsbehållningarna med 33 miljoner kronor. Av den totala medelsbehållningen, 187 miljoner kronor, avsåg 90 miljoner kronor återföring av fonderade LKAB-medel, 47 miljoner kronor lån till utbyggnad av oljelagringen samt slutligen 30 miljoner kronor lån till Aktiebolaget Atomenergi.

Av de kvarstående behållningarna å äldre anslag, tillsammans 113 miljoner kronor, hänförde sig 90 miljoner till det nyssnämnda anslaget till återföring av fonderade LKAB-medel samt 11 miljoner kronor till fonden för supplementär jordbrukskredit. Minskningarna på äldre anslag fördelade sig enligt följande på olika fonder.

	Behållningen å anslag anvisade t. o. m. budgetåret 1958/59 (äldre anslag) per 1/7 1959 miljoner kr.	per 30/6 1960	Minskning under budgetåret 1959/60
Statens affärsverksfonder:			
Postverkets fond	—	—	—
Televerkets fond	—	—	—
Statens järnvägars fond	0,1	0,1	— 0,0
Statens vattenfallsverks fond	—	—	—
Domänverkets fond	1,0	0,8	— 0,2
Säger för statens affärsverksfonder	1,1	0,9	— 0,2
Luftfartsfonden	—	—	—
Statens allmänna fastighetsfond	8,9	2,4	— 6,5
Försvarets fonder	0,9	0,1	— 0,8
Statens utlåningsfonder	7,1	6,9	— 0,2
Fonden för låneunderstöd	105,8	102,8	— 3,0
Fonden för statens aktier	0,1	0,1	—
Fonden för förlag till statsverket	—	—	—
Diverse kapitalfonder	—	—	—
Totalt	123,9	113,2	—10,7

I proposition 150 år 1960 beräknades det samlade beloppet av kvarstående anslagsbehållningar förbli oförändrat under innevarande budgetår. De förnyade kalkyler som gjorts ger inte anledning att frångå resultatet av dessa beräkningar.

För budgetåret 1961/62 synes det emellertid sannolikt att anslagsbehållningarna kommer att minska med ett belopp av omkring 100 miljoner kronor.

Översikt av riksräkenskapsverkets inkomstberäkning

Riksräkenskapsverkets beräkning av driftbudgetens inkomster för innevarande budgetår och budgetåret 1961/62 bygger på en bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige fram t. o. m. de första månaderna av år

1962. Härvid har riksräkenskapsverket på grundval av konjunkturtendenserna under år 1960 ansett sig kunna räkna med fortsatt produktionsökning och hög sysselsättningsnivå under 1961 och första halvåret 1962.

Enligt riksräkenskapsverkets beräkning av *utfallet för innevarande budgetår* skulle de totala inkomsterna på driftbudgeten komma att uppgå till 16 010 miljoner kronor, vilket överstiger det i riksstaten upptagna beloppet med 510 miljoner kronor. Huvuddelen av den nämnda merinkomsten är hänförlig till titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m., som nu upptages med ett med 300 miljoner kronor förhöjt belopp.

För *budgetåret 1961/62* har ämbetsverket uppskattat inkomsterna till 16 468 miljoner kronor, vilket skulle innebära en uppgång med 968 miljoner kronor jämfört med gällande riksstat och med 458 miljoner kronor i förhållande till det nu beräknade utfallet för innevarande budgetår. Större delen av uppgången i förhållande till vad som nu beräknas inflyta under innevarande budgetår faller på inkomstskattetiteln, som upptages med ett 200 miljoner kronor högre belopp och automobilskattemedlen, som beräknas öka med 75 miljoner kronor. Bland övriga mera väsentliga ökningssiffror må nämnas, att inkomsterna av allmän varuskatt upptages med ett 50 miljoner kronor högre belopp än i den nu gjorda utfallsberäkningen för innevarande budgetår. Resultatet av riksräkenskapsverkets beräkning av statsinkomsterna under innevarande och nästkommande budgetår framgår av följande sammanställning, vari som jämförelse också medtagits inkomstutfallet för budgetåret 1959/60 samt inkomsterna enligt gällande riksstat. Beloppen angives i miljoner kronor.

	1959/60 Redovisade belopp	1960/61 Riksstaten	1960/61 Nu beräknade belopp	1961/62
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.	6 157	6 900	7 200	7 400
Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	310	308	316	308
Automobilskattemedel	1 182	1 260	1 260	1 335
Tullar och acciser	4 630	5 693	5 798	5 918
Uppbörd i statens verksamhet	213	230	230	236
Diverse inkomster	321	303	297	299
Statens affärsverksfonder	352	294	370	392
Övriga kapitalfonder	492	512	539	580
Summa inkomster	**13 657**	**15 500**	**16 010**	**16 468**

Beträffande närmare detaljer i riksräkenskapsverkets inkomstberäkning får hänvisas till det vid denna bilaga fogade bihang 1. Här skall i det följande lämnas en kort sammanfattning av beräkningarna, varvid endast de poster, som på grund av sin storlek eller av andra skäl är av speciellt intresse, kommer att beröras.

Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Titelns nettoinkomst framkommer som skillnaden mellan en rad inkomst- och utgiftsposter. Inkomsterna på titeln utgöres i första hand av preliminär skatt som till större delen i form av källskatt nära följer den löpande utvecklingen av skatteunderlaget. Över titeln passerar, förutom statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, vissa andra skatter och avgifter, av vilka kommunalskatterna samt avgifter och bidrag till den allmänna sjukförsäkringen är de viktigaste.

Inkomst av tjänst m. m., som representerar 85 procent av de *fysiska personernas* sammanräknade nettoinkomster, utvisade för verksamhetsåret 1959 en ökning med 4,8 procent i jämförelse med nästföregående år. Mellan verksamhetsåren 1959 och 1960 finner riksräkenskapsverket en uppgång med ca 9 procent sannolik, vilket är något mer än vad ämbetsverket tidigare räknat med. Även för övriga förvärvskällor räknar riksräkenskapsverket med en tämligen betydande uppgång under 1960. Sammanfattningsvis pekar kalkylerna på en ökning av fysiska personers inkomster med omkring 8 procent mellan verksamhetsåren 1959 och 1960. Vid bedömningen av utvecklingen av inkomst av tjänst under 1961 har ämbetsverket räknat med en något mindre stegring av lönesumman under 1960, varvid förutsatts en något lägre ökning i antalet sysselsatta under 1961 än under 1960. Beträffande inkomstutvecklingen under de första månaderna av år 1962 har räknats med ytterligare någon stegring. Även för fysiska personers inkomster av andra förvärvskällor än tjänst har sammanlagt räknats med uppgång under såväl år 1961 som år 1962.

För *aktiebolagen* sjönk de sammanlagda taxerade inkomsterna med 4 procent från 1959 till 1960 års taxering. Vid bedömningen av utvecklingen av de taxerade inkomsterna får — framhåller riksräkenskapsverket — hållas i minnet, att bolagens vinstdispositioner torde ha påverkats av att bolagsskatten sänks fr. o. m. 1961 års taxering. Med hänsyn härtill samt till de likaså fr. o. m. 1961 års taxering skärpta bestämmelserna för varulagervärdering och den gynnsamma konjunkturutvecklingen bedömer ämbetsverket en stegring av bolagens taxerade inkomster vid 1961 års taxering som sannolik, trots den betydande omfattningen av de för företagen ur skattesynpunkt förmånliga avsättningarna till investeringsfonder. För 1962 har riksräkenskapsverket räknat med en ytterligare uppgång av de taxerade bolagsinkomsterna.

I samband med sin beräkning av utgifterna å inkomstskattetiteln har riksräkenskapsverket föreslagit, att återföringar från allmänna sjukförsäkringsfonden — på motsvarande sätt som gällt för avsättningar — skall ske så snart arbetsgivarbidraget för tilläggssjukpenningförsäkringen understiger 60 procent av utgifterna för försäkringen. Ämbetsverket har därför räknat med att under budgetåret 1960/61 10 miljoner kronor och under budgetåret 1961/62 38 miljoner kronor kommer att återföras från fonden, varvid utbetalningarna från inkomstskattetiteln kommer att minska i motsvarande grad. Riksräkenskapsverket har vidare förutsatt, att förskott på avgifter och bidrag

till sjukkassorna endast kommer att utgå med det belopp som utöver avräkningsmedlen erfordras för att täcka sjukkassornas medelsbehov.

Med utgångspunkt från antagandena om fysiska personers och bolags inkomster har riksräkenskapsverket beräknat, att nettoinkomsten på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. för *budgetåret 1960/61* kommer att uppgå till 7 200 miljoner kronor, vilket i förhållande till utfallet för budgetåret 1959/60 innebär en ökning med ca 1 050 miljoner kronor. Denna kraftiga stegring kan i allt väsentligt hänföras till dels en väsentlig ökning i den preliminära A-skatten, dels ökad kvarstående skatt och dels minskad överskjutande skatt. Enligt nu föreliggande beräkning skulle netto 150 miljoner kronor reserveras på budgetutjämningsfonden för kommande utbetalning av kommunalskattemedel. Den beräknade uppgången av inkomstskattetiteln med 200 miljoner kronor under *budgetåret 1961/62* utgöres av ett saldo mellan en väntad betydande ökning av preliminärskatteinflödet å ena sidan samt en antagen ökning av den överskjutande skatten och av utbetalningarna av kommunerna tillkommande skattemedel å andra sidan. För kommande utbetalningar av kommunalskattemedel beräknas netto 250 miljoner kronor komma att reserveras. Riksräkenskapsverket understryker starkt ovissheten i de gjorda antagandena om inkomstutvecklingen m. fl. på skattetitelns utfall inverkande omständigheter.

Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse. Huvudparten av inkomsterna under denna post härrör från inkomsttitlarna arvsskatt och gåvoskatt, lotterivinstskatt samt omsättnings- och expeditionsstämplar m. m. Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna under titeln arvsskatt och gåvoskatt för budgetåret 1960/61 till 100 miljoner kronor och föreslår, att inkomsttiteln för budgetåret 1961/62 uppföres med 105 miljoner kronor. Inkomsterna under inkomsttiteln lotterivinstskatt beräknar ämbetsverket för budgetåret 1960/61 till 83 miljoner kronor samt föreslår — under antagande att ett särskilt lotteri för teater och konst kommer att anordnas — att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 85 miljoner kronor. Uppbörden av omsättnings- och expeditionsstämplar m. m. beräknas under innevarande budgetår uppgå till 95 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket föreslår, att titeln i riksstatsförslaget för nästa budgetår uppföres med 98 miljoner kronor.

Under förevarande rubrik har hittills redovisats uppbörd av fondskatt å särskild titel. Denna skatt, som uttagits jämlikt förordningen den 21 maj 1954 (nr 264) om skatt på fonderade vinstmedel (fondskatt), har normalt fördelats till betalning på fem år. Taxering till fondskatt verkställdes i första instans år 1955. Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna å titeln fondskatt för budgetåret 1960/61 till 13,5 miljoner kronor. För budgetåret 1961/62 föreslår ämbetsverket, att ingen särskild titel uppföres i riksstaten för fondskatt. Inflytande belopp bör i stället, enligt riksräkenskapsverkets förslag, i fortsättningen redovisas under inkomsttiteln övriga diverse inkomster.

Inkomsterna av skogsvårdsavgifter uppskattas av riksräkenskapsverket för budgetåret 1960/61 till 10,2 miljoner kronor samt beräknas, i avvaktan på ställningstagandet till promilletalet, till oförändrat 10,2 miljoner kronor för budgetåret 1961/62.

Sammanlagt beräknas inkomsterna under nu ifrågavarande inkomsttitlar nedgå med 8 miljoner kronor under budgetåret 1961/62 i jämförelse med det beräknade utfallet för innevarande budgetår.

Automobilskattemedel. Riksräkenskapsverkets beräkning av inkomsterna under titlarna fordonsskatt och bensinskatt framgår av följande sammanställning (belopp i miljoner kronor).

	1959/60 Redovisade belopp	1960/61 Riksstaten	1960/61 Nu beräknade belopp	1961/62
Fordonsskatt	385	410	410	435
Bensinskatt	797	850	850	900
Summa automobilskattemedel	**1 182**	**1 260**	**1 260**	**1 335**

En förutsedd fortsatt ökning av motorfordonsbeståndet beräknar riksräkenskapsverket skola medföra att automobilskattemedlen ökar med 78 miljoner kronor under budgetåret 1960/61 och 75 miljoner kronor under budgetåret 1961/62.

Tullar och acciser. Riksräkenskapsverkets beräkning av inkomsterna på de olika titlarna under denna rubrik har sammanställts i följande tablå (belopp i miljoner kronor).

	1959/60 Redovisade belopp	1960/61 Riksstaten	1960/61 Nu beräknade belopp	1961/62
Tullmedel	811	775	825	825
Allmän varuskatt	367	1 400	1 400	1 450
Särskilda varuskatter	314	340	340	350
Omsättningsskatt å motorfordon	169	180	190	195
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	44	40	52	43
Skatt å kaffe	25	25	26	27
Tobaksskatt	882	900	910	940
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag	15	15	20	15
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag	25	28	30	30
Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker	1 136	1 125	1 150	1 150
Omsättningsskatt å vin	95	105	100	105
Maltdrycksskatt	111	110	105	110
Skatt å läskedrycker	73	70	70	73

	1959/60 Redovisade belopp	1960/61 Riksstaten	1960/61 Nu beräknade belopp	1961/62
Statlig nöjesskatt	38	30	30	30
Energiskatt	526	550	550	575
Summa tullar och acciser	**4 630**	**5 693**	**5 798**	**5 918**

Den förutsedda kraftiga stegringen för tullar och acciser mellan budgetåren 1959/60 och 1960/61 sammanhänger framförallt med den allmänna varuskatten, vilken inbringade 367 miljoner kronor under budgetåret 1959/60 och beräknas inbringa 1 400 miljoner kronor under budgetåret 1960/61. För budgetåret 1961/62 beräknar riksräkenskapsverket, att inkomsterna av allmän varuskatt skall komma att öka med 50 miljoner kronor. Beträffande övriga titlar under denna rubrik kan nämnas, att för tullmedel räknas med en uppgång med 14 miljoner kronor under innevarande budgetår, medan för nästkommande budgetår inte förutses någon ytterligare stegring. Tobaksskatten beräknas öka med 28 miljoner kronor under innevarande och 30 miljoner kronor under nästa budgetår. Inkomsterna under titeln rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag beräknar riksräkenskapsverket för budgetåret 1960/61 till 20 miljoner kronor samt föreslår — under förutsättning att en av aktiebolaget Vin- & spritcentralen föreslagen fondavsättning å 5 miljoner kronor kommer till stånd — att titeln för budgetåret 1961/62 upptages till 15 miljoner kronor. Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker förutses komma att öka med 14 miljoner kronor under innevarande budgetår till 1 150 miljoner kronor och inbringa i stort sett samma belopp under nästkommande budgetår. Energiskatten beräknas av riksräkenskapsverket för innevarande budgetår komma att öka med 24 miljoner kronor och med 25 miljoner kronor under budgetåret 1961/62.

Uppbörd i statens verksamhet. Inkomsterna under denna rubrik uppgick under budgetåret 1959/60 till 213 miljoner kronor. I gällande riksstat är inkomsterna upptagna till 230 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket beräknar nu oförändrat 230 miljoner kronor för budgetåret 1960/61 samt 236 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Härvid har bl. a. förutsatts, att förslag av rikets allmänna kartverk om bruttoredovisning av vissa inkomster skall bifallas. Vidare har ämbetsverket förutsatt, att inkomsterna vid statens provningsanstalt även fortsättningsvis skall bruttoredovisas. Riksräkenskapsverket uppskattar inkomsterna å titeln till 2,7 miljoner kronor för innevarande budgetår och föreslår — i avvaktan på ställningstagandet till anstaltens organisationsfråga — att samma belopp uppföres i riksstaten för nästa budgetår. Titeln inkomster vid statens växtskyddsanstalt föreslås av riksräkenskapsverket namnändrad till avgifter för växtskyddsinspektion m. m. i det nya riksstatsförslaget. Inkomsterna vid statens bakteriologiska laboratorium, som under budgetåret 1959/60 uppgick till 7,5

miljoner kronor, beräknas nu för innevarande budgetår till 6,8 miljoner kronor och för nästa budgetår till samma belopp.

Diverse inkomster. Riksräkenskapsverket har beräknat inkomsterna under denna rubrik till de i följande tablå i miljoner kronor angivna beloppen.

	1959/60 Redovisade belopp	1960/61 Riksstaten	1960/61 Nu beräknade belopp	1961/62
Bötesmedel	28	28	30	32
Totalisatormedel	47	50	50	50
Tipsmedel	91	95	85	85
Lotterimedel	113	115	112	112
Övriga diverse inkomster	42	15	20	20
Summa diverse inkomster	321	303	297	299

Statens affärsverksfonder. Vid beräkningen av de affärsdrivande verkens avkastning har riksräkenskapsverket utgått från nuvarande taxor samt, beträffande verkens lönekostnader, de för 1960 och 1961 fastställda lönenivåerna. Resultatet av ämbetsverkets beräkningar framgår av följande tablå, vari beloppen angivits i miljoner kronor.

	1959/60 Redovisade belopp	1960/61 Riksstaten	1960/61 Nu beräknade belopp	1961/62
Postverket	22	1	18	12
Televerket	130	80	112	115
Statens järnvägar	1	—	—	—
Statens vattenfallsverk	176	190	200	225
Domänverket	23	23	40	40
Summa statens affärsverksfonder	352	294	370	392

Generalpoststyrelsen har för budgetåren 1960/61 och 1961/62 beräknat postverkets avkastning såsom ett saldo mellan förutsedda inkomster på 583 respektive 603 miljoner kronor och utgifter på 565 respektive 592 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket konstaterar, att styrelsen inte räknat med att några vinstmedel från postsparbanken eller postgirorörelsen skall inlevereras under berörda budgetår, vilket synes innebära, att uppkommen vinst i sin helhet ansetts böra disponeras för nedskrivning av rörelsens utlånta medel.

Telestyrelsen har vid sin beräkning av verkets inkomster för budgetåret 1961/62 till 115 miljoner bl. a. utgått ifrån att extra avsättning till värdeminskningskonto skall ske även för detta budgetår av belopp, motsvarande en del av den inkomstökning för televerket, som uppstått genom de höjda inträdesavgifterna för telefonabonnemang. För budgetåret 1961/62 har den-

na extra avsättning upptagits till 15 miljoner kronor eller samma belopp som medgivits för innevarande budgetår.

För statens järnvägar är ingen inkomsttitel uppförd för innevarande budgetår. Inte heller för budgetåret 1961/62 förutses — enligt riksräkenskapsverkets redovisning — några inkomster komma att inlevereras.

I fråga om inkomsterna av statens vattenfallsverk har riksräkenskapsverket inhämtat, att verksstyrelsens beräkning bygger på en övergång till konstant avskrivningsmetod.

Övriga kapitalfonder. Riksräkenskapsverkets beräkning av inkomsterna av statens övriga kapitalfonder framgår av följande tablå (belopp i miljoner kronor).

	1959/60 Redovisade belopp	1960/61 Riksstaten	1960/61 Nu beräknade belopp	1961/62
Riksbanksfonden	50	50	50	50
Statens allmänna fastighetsfond	22	28	28	25
Försvarets fonder	31	34	34	37
Statens utlåningsfonder	185	204	211	241
Fonden för låneunderstöd	14	13	14	12
Fonden för statens aktier	75	65	85	95
Statens pensionsfonder	71	73	74	75
Diverse kapitalfonder	44	45	43	45
Summa övriga kapitalfonder	492	512	539	580

Beträffande inkomsterna under rubriken statens utlåningsfonder föreslår riksräkenskapsverket bl. a., att lånefonden för bostadsbyggande uppföres med 218 miljoner kronor. Inkomsterna på titeln fonden för statens aktier domineras helt av avkastningen från LKAB. Enligt av riksräkenskapsverket inhämtade upplysningar beräknas avkastningen på i fonden bokförda aktier endast komma att inflyta från LKAB, Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet, Sveriges kreditbank aktiebolag, Sveriges centrala restaurangaktiebolag, Svenska penninglotteriet aktiebolag och Aktiebolaget Tipstjänst. Från inkomsterna på fonden avgår ränta å ogulden del av löseskillingen för av staten övertagna aktier i LKAB, i runda tal 19 miljoner kronor för innevarande budgetår och 10 miljoner kronor för budgetåret 1961/62.

Riksräkenskapsverkets beräkning av statsinkomsternas utveckling på längre sikt

I en bilaga till riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för budgetåret 1961/62 har ämbetsverket redovisat en promemoria med vissa beräkningar av *statsinkomsterna under budgetåren 1962/63—1964/65*. I promemorian framhålles inledningsvis att utvecklingen av statsinkomsterna i förs-

ta hand är beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen, för vilken på längre sikt endast schablonmässiga antaganden kan göras. Sambandet med den allmänna ekonomiska utvecklingen är särskilt utpräglat för titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Beträffande beräkningen av ifrågavarande inkomsttitel har riksräkenskapsverket framhållit i huvudsak följande.

Varje procents förändring i de sammanlagda till taxering uppgivna inkomsterna kan, vid en i stort sett oförändrad inkomststruktur, beräknas medföra en förändring i summa påförd statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och folkpensionsavgifter med inemot 100 miljoner kronor per år vid nu gällande skattesatser. Genom uppbördstekniska förhållanden kan dock betydande skillnader förekomma mellan de påförda skatterna och de kassamässiga inkomsterna på titeln. I detta sammanhang kan särskilt nämnas eftersläpningen i utbetalningarna av kommunalskattemedel. Vid större förändringar av skatteunderlaget blir detta särskilt märkbart. Som exempel kan nämnas, att en treprocentig stegring av skatteunderlaget under budgetåren 1962/63—1964/65, vilket är betydligt mindre än vad verket antagit för de närmast föregående budgetåren, skulle innebära, att inkomsterna på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. skulle bli i stort sett desamma under budgetåren 1962/63 och 1963/64 som under budgetåret 1961/62 eller 7 400 miljoner kronor. Först under budgetåret 1964/65 skulle i detta fall en stegring av titelns inkomster kunna påräknas.

De påförda beloppen av statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och folkpensionsavgifter beräknas av riksräkenskapsverket vid ett schablonmässigt antagande om en treprocentig ökning av skatteunderlaget vid 1963—1965 års taxeringar uppgå till de belopp i miljoner kronor, som angives i följande uppställning. Uppgången enligt 1963 års taxering är, till följd av en kraftig stegring i de avdragsgilla kommunalskatterna, något lägre än vad som normalt kan påräknas vid de gjorda antagandena om skatteunderlagets ökning, nämligen inte fullt 300 miljoner kronor.

Taxeringsår							
1962		1963		1964		1965	
7 146		7 330		7 609		7 894	
	+ 184		+ 279		+ 285		

Beträffande övriga inkomsttitlar bygger riksräkenskapsverkets beräkningar på antaganden om en fortsatt ökning av nationalprodukten och dess komponenter i ungefär samma genomsnittstakt som hittills under efterkrigstiden vid i stort sett stabil prisnivå. För vissa titlar såsom allmän varuskatt, tullmedel och i viss mån även affärsverksfonderna råder ett nära samband mellan intäkter och den löpande ekonomiska utvecklingen. Riksräkenskapsverket betonar därför att även tämligen små förändringar i utvecklingstakten för nationalprodukten och dess komponenter kan ge utslag i dessa intäkter.

De under dessa antaganden beräknade intäkterna under budgetåren 1962/63—1964/65 för andra titlar än titeln skatt å inkomst och förmögenhet

m. m. framgår av följande sammanställning, i vilken även de kända beloppen för budgetåret 1959/60 och de av riksräkenskapsverket beräknade beloppen för budgetåren 1960/61 och 1961/62 medtagits. I övrigt hänvisas till bihang 1. Beloppen är angivna i miljoner kronor.

1959/60		1960/61		1961/62		1962/63		1963/64		1964/65
7 500		8 810		9 068		9 412		9 733		10 039
	+1 310		+258		+344		+321		+306	

Sammanfattningsvis innebär alltså riksräkenskapsverkets inkomstberäkningar, med bortseende från tillfälliga fluktuationer i de kassamässiga inkomsterna som inte kan bedömas annat än på kort sikt, vid exempelvis ett antagande om en treprocentig årlig ökning av nationalinkomsten, en ökning av statsinkomsterna under 1960-talets första hälft med omkring 600 miljoner kronor per år.

Departementschefens beräkning av de särskilda inkomsttitlarna

I fråga om beräkningen av de särskilda inkomsttitlarna i riksstatsförslaget ansluter jag mig till riksräkenskapsverkets förslag där intet annat angives i det följande.

I avvaktan på den översyn av inkomstberäkningen, som är avsedd att företagas längre fram under riksdagen, förordar jag, att inkomsttiteln *skatt å inkomst och förmögenhet m. m.* preliminärt upptages till 7 400 miljoner kronor. Till frågan om eventuella återföringar från allmänna sjukförsäkringsfonden torde ställning inte nu behöva tagas.

Såsom förutsatts i det föregående i min redogörelse för budgetläget bör i enlighet med gällande grunder under budgetåret 1961/62 avsättning ske till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel. De avsatta medlen bör särredovisas på budgetutjämningsfonden. Å andra sidan bör enligt samma grunder återföring från budgetutjämningsfonden ske av tidigare avsatta medel. I enlighet med riksräkenskapsverkets förslag kan dessa avsättningar och återföringar preliminärt beräknas resultera i en nettoavsättning av 250 miljoner kronor.

Beträffande *skogsvårdsavgiften* har denna av 1960 års riksdag fastställts att för 1960 utgå efter promilletalet 1,0. Beslut härom fattades i samband med ställningstagande till förslag om nya finansieringsprinciper för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. I anslutning till dessa principer förordar jag, att skogsvårdsavgiften för år 1961 skall utgå efter oförändrat promilletal, 1,0. Jag gör i det följande hemställan härom, varvid jag beräknar titeln skogsvårdsavgifter till 10,2 miljoner kronor.

I enlighet med riksräkenskapsverkets förslag bör titeln *fondskatt* utgå ur riksstaten, sedan uppbörden av denna skatt nu i huvudsak avslutats. Inflytande, resterande fondskatt torde få redovisas under övriga diverse inkomster.

I avbidan på ställningstagande till en av aktiebolaget Vin- & spritcentralen gjord framställning om viss fondavsättning upptager jag inkomsttiteln *rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag* till 20 miljoner kronor.

Skatterna å maltdrycker och å läskedrycker regleras numera av en gemensam författning, förordningen den 27 maj 1960 (nr 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker. Förordningen trädde i kraft den 1 juli 1960. Jag förordar av praktiska hänsyn, att de nuvarande båda särskilda inkomsttitlarna sammanföres till en, benämnd skatt å malt- och läskedrycker. Därvid utgår jag dock ifrån att statistisk redovisning för kvartal eller andra lämpliga perioder skall kunna erhållas över fördelningen av skatten på olika varuslag. I fråga om inkomstbeloppets storlek ansluter jag mig till riksräkenskapsverkets beräkning och upptager således titeln till 183 miljoner kronor.

I fråga om de under *uppbörd i statens verksamhet* upptagna inkomsttitlarna förordar jag, att titeln inkomster vid statens växtskyddsanstalt fr. o. m. nästa budgetår benämnes avgifter för växtskyddsinspektion m. m. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet förordar jag vidare, att titeln inkomster vid rikets allmänna kartverk upptages med 3,8 miljoner kronor, vilket förutsätter bruttoredovisning av inkomsterna vid kartverket. Frågan torde få redovisas närmare i särskild proposition till årets riksdag. Titeln inkomster vid statens provningsanstalt uppför jag i avbidan på det förslag om anstaltens organisation, som chefen för handelsdepartementet ämnar anmäla i särskild proposition till årets riksdag, med 3,4 miljoner kronor eller 0,7 miljon kronor högre än enligt riksräkenskapsverkets beräkning. Med hänsyn till förslag, som framlägges senare denna dag av chefen för inrikesdepartementet, om kostnadsfri skyddsympning mot polio kan inkomsterna vid statens bakteriologiska laboratorium beräknas nedgå med nära 3 miljoner kronor i förhållande till riksräkenskapsverkets beräkning. Jag upptager därför titeln till 3,8 miljoner kronor.

Vid beräkningen av *överskotten från statens affärsverksfonder* har riksräkenskapsverket utgått från oförändrad taxenivå och, beträffande lönekostnaderna, nuvarande lönenivå. Ämbetsverket har därvid beräknat inkomsterna av postverket till 12 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. I anslutning till vad chefen för kommunikationsdepartementet senare denna dag anför vid anmälan av underskott å statens järnvägars fond om höjning av vissa postavgifter, förordar jag, att postverkets inkomsttitel upptages med ett 10 miljoner kronor högre belopp eller 22 miljoner kronor. Beträffande övriga affärsverk ansluter jag mig till riksräkenskapsverkets förslag, vilket bl. a. innebär, att jag räknar med att reguljära avskrivningar eller extra avsättningar till värdeminskningskonto kommer att ske i den av ämbetsverket förutsatta omfattningen.

Under *statens utlåningsfonder* beräknar jag, med hänvisning till vad chefen för socialdepartementet senare denna dag anför, inkomsterna å lå-

nefonden för bostadsbyggande till ett 18 miljoner kronor högre belopp än vad riksräkenskapsverket föreslagit eller till 236 miljoner kronor.

Till statsrådsprotokollet i detta ärende torde — i enlighet med vad i det föregående nämnts — få fogas

Bihang 1: Riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för budgetåret 1961/62;

Bihang 2: Preliminär nationalbudget för år 1961;

Bihang 3: Vissa tabeller till belysning av den statsfinansiella utvecklingen;

Bihang 4: Sammanställning över behållningar å riksstatsanslag.

Hemställan

Under åberopande av det anförda och med hänvisning jämväl till riksräkenskapsverkets skrivelse med inkomstberäkning för nästa budgetår hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avvaktan på slutlig översyn av inkomstberäkningen, beräkna inkomsterna å riksstaten för budgetåret 1961/62 enligt följande

Specifikation av inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1961/62

A. Egentliga statsinkomster

I. Skatter:

1. Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:			
a) Skatt å inkomst och förmögenhet m. m., *bevillning* ...	7 400 000 000		
b) Kupongskatt, *bevillning*	7 000 000		
c) Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, *bevillning*.....	1 000 000		
d) Skogsvårdsavgifter, *bevillning*	10 200 000		
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*	1 500 000		
f) Arvsskatt och gåvoskatt, *bevillning*	105 000 000		
g) Lotterivinstskatt, *bevillning*.	85 000 000		
h) Omsättnings- och expeditionsstämplar m. m., *bevillning*	98 000 000	7 707 700 000	
2. Automobilskattemedel:			
a) Fordonsskatt, *bevillning*	435 000 000		
b) Bensinskatt, *bevillning*	900 000 000	1 335 000 000	
3. Tullar och acciser:			
a) Tullmedel, *bevillning*	825 000 000		
b) Allmän varuskatt, *bevillning*	1 450 000 000		
c) Särskilda varuskatter, *bevillning*.....	350 000 000		
d) Omsättningsskatt å motorfordon, *bevillning*	195 000 000		
e) Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m., *bevillning* .	43 000 000		
f) Skatt å kaffe, *bevillning* ...	27 000 000		
g) Tobaksskatt, *bevillning*	940 000 000		
h) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, *bevillning*	20 000 000		
i) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, *bevillning*	30 000 000		
j) Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*	1 150 000 000		
k) Omsättningsskatt å vin, *bevillning*.....	105 000 000		
l) Skatt å malt- och läskedrycker, *bevillning*	183 000 000		
m) Statlig nöjesskatt, *bevillning*	30 000 000		
n) Energiskatt, *bevillning*.....	575 000 000	5 923 000 000	14 965 700 000

II. Uppbörd i statens verksamhet:

1.	Vattendomstolsavgifter	500 000
2.	Inkomster vid fångvården	1 650 000
3.	Bidrag till riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet	3 500 000
4.	Bidrag till pensionsstyrelsen	230 000
5.	Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	300 000
6.	Inkomster vid statens geotekniska institut	1 300 000
7.	Förrättningsavgifter vid statens bilinspektion, *att tillföras automobilskattemedlen*	4 500 000
8.	Inkomster vid väg- och vattenbyggnadsverket, *att tillföras automobilskattemedlen*	1 500 000
9.	Avgifter för registrering av motorfordon	9 500 000
10.	Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	7 000 000
11.	Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	95 000
12.	Inkomster vid länsarkitektsorganisationen	1 000 000
13.	Inkomster vid matematikmaskinnämnden	2 000 000
14.	Inkomst av myntning och justering	5 000 000
15.	Kontrollstämpelmedel	1 000 000
16.	Bidrag till bank- och fondinspektionen	545 000
17.	Bidrag till sparbanksinspektionen	400 000
18.	Bidrag för revision av sparbankerna	410 000
19.	Inkomster vid tandläkarhögskolorna	430 000
20.	Avgifter för granskning av biografbilder	300 000
21.	Inkomster vid lantbruksnämnderna	1 700 000
22.	Inkomster vid statens jordbruksnämnd	350 000
23.	Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	2 200 000
24.	Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 100 000
25.	Inkomster vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt	300 000
26.	Inkomster vid statens maskinprovningar	210 000
27.	Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	1 300 000
28.	Inkomster vid veterinärhögskolan	700 000
29.	Inkomster vid lantmäteriväsendet	17 300 000
30.	Inkomster vid rikets allmänna kartverk	3 800 000
31.	Avgifter för statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	45 000
32.	Skeppsmätningsavgifter	500 000
33.	Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 400 000
34.	Inkomster vid statens provningsanstalt	3 400 000
35.	Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	6 600 000
36.	Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	165 000
37.	Fyr- och båkmedel	19 000 000
38.	Lotspenningar	13 000 000
39.	Försäljning av sjökort m. m.	680 000
40.	Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt	1 300 000

41.	Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	14 800 000	
42.	Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	450 000	
43.	Bidrag till försäkringsinspektionen	1 300 000	
44.	Inkomster av statens gruvegendom	3 500 000	
45.	Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	3 800 000	
46.	Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	700 000	
47.	Inkomster vid statens farmacevtiska laboratorium	400 000	
48.	Inkomster vid statens mentalsjukhus	49 000 000	
49.	Inkomster vid Vilhemsro sjukhus	310 000	
50.	Inkomster vid karolinska sjukhuset	34 000 000	
51.	Inkomster vid serafimerlasarettet	8 900 000	
52.	Inkomster vid statens institut för folkhälsan	525 000	233 895 000
III.	*Diverse inkomster:*		
1.	Bötesmedel	32 000 000	
2.	Totalisatormedel	50 000 000	
3.	Tipsmedel	85 000 000	
4.	Lotterimedel	112 000 000	
5.	Övriga diverse inkomster	20 000 000	299 000 000
			15 498 595 000

B. Inkomster av statens kapitalfonder

I.	*Statens affärsverksfonder:*		
1.	Postverket, *bevillning*	22 000 000	
2.	Televerket	115 000 000	
3.	Statens vattenfallsverk	225 000 000	
4.	Domänverket	40 000 000	402 000 000
II.	*Riksbanksfonden*		50 000 000
III.	*Statens allmänna fastighetsfond:*		
1.	Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »	2 515 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »	1 360 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »	9 291 000	
5.	Generaltullstyrelsens »	275 000	
6.	Uppsala universitets »	810 000	
7.	Lunds universitets »	800 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »	150 000	
9.	Medicinalstyrelsens »	8 645 000	
10.	Karolinska sjukhusets »	1 140 000	24 987 000
IV.	*Försvarets fonder:*		
1.	Försvarets fastighetsfond	34 130 000	
2.	Försvarets fabriksfond	2 800 000	36 930 000

V. Statens utlåningsfonder:

1. Utrikesförvaltningens lånefond	10 000	
2. Värnpliktslånefonden	1 000	
3. Statens bostadslånefond	1 000	
4. Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	7 000	
5. Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	3 900 000	
6. Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen	25 000	
7. Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	350 000	
8. Lånefonden för bostadsbyggande	236 000 000	
9. Lånefonden för lantarbetarbostäder	1 000	
10. Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	525 000	
11. Lånefonden för allmänna samlingslokaler	1 100 000	
12. Statens bosättningslånefond	1 600 000	
13. Vattenkraftslånefonden	260 000	
14. Luftfartslånefonden	500 000	
15. Tullverkets båtlånefond	1 000	
16. Statens lånefond för universitetsstudier	450 000	
17. Allmänna studielånefonden	750 000	
18. Lånefonden för inventarier i studentbostäder	175 000	
19. Gödselvårdslånefonden	1 000	
20. Jordbrukets lagerhusfond	560 000	
21. Statens mejerilånefond	1 000	
22. Jordbrukets maskinlånefond	950 000	
23. Statens sekundärlånefond för jordbrukare	85 000	
24. Fonden för supplementär jordbrukskredit	100 000	
25. Kraftledningslånefonden	265 000	
26. Elektrifieringslånefonden	1 000	
27. Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift	1 000	
28. Egnahemslånefonden	4 600 000	
29. Arrendelånefonden	1 000	
30. Arbetarsmåbrukslånefonden	1 000	
31. Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond	1 000	
32. Kronotorparnas inventarielånefond	1 000	
33. Statens avdikningslånefond	1 800 000	
34. Täckdikningslånefonden	5 000	
35. Bevattningslånefonden	1 000	
36. Fiskerilånefonden	380 000	
37. Statens fiskredskapslånefond	1 000	
38. Virkesmätningslånefonden	1 000	
39. Skogsväglånefonden	18 000	
40. Statens skogslånefond	1 000	
41. Lånefonden för insamling av skogsfrö	1 000	
42. Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 000 000	
43 Statens sekundärlånefond för rederinäringen	50 000	
44. Sjöfartsverkets båtlånefond	4 000	
45. Statens hantverks- och industrilånefond	3 800 000	259 286 000

VI. Fonden för låneunderstöd:		
1. Bostadsstyrelsens delfond	1 025 000	
2. Statskontorets »	7 800 000	
3. Lantbruksstyrelsens »	4 000	
4. Riksbankens »	3 500 000	
5. Riksgäldskontorets »	1 000	12 330 000
VII. Fonden för statens aktier		95 000 000
VIII. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	57 000 000	
2. Civila tjänstepensionsfonden	1 750 000	
3. Militära tjänstepensionsfonden	200 000	
4. Allmänna familjepensionsfonden	5 250 000	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	10 600 000	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	34 000	74 834 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	26 750 000	
2. Övriga diverse kapitalfonder	17 600 000	44 350 000
		999 717 000
Summa kronor		**16 498 312 000**

Bilaga 1 till Specifikation av inkomsterna å driftbudgeten

Förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62

Inkomster

A.	*Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:*			
1.	Slottsbyggnadernas delfond		3 018 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »		5 721 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »		5 346 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »		52 173 000	
5.	Generaltullstyrelsens »		523 000	
6.	Uppsala universitets »		3 413 000	
7.	Lunds universitets »		1 897 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »		736 000	
9.	Medicinalstyrelsens »		19 966 000	
10.	Karolinska sjukhusets »		4 444 000	97 237 000
B.	*Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:*			
1.	Slottsbyggnadernas delfond		400 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »		525 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »		1 100 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »		4 000 000	
5.	Generaltullstyrelsens »		230 000	
6.	Uppsala universitets »		30 000	
7.	Lunds universitets »		41 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »		155 000	
9.	Medicinalstyrelsens »		2 025 000	
10.	Karolinska sjukhusets »		600 000	9 106 000
C.	*Diverse inkomster:*			
1.	Slottsbyggnadernas delfond		80 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »		1 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »		1 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »		191 000	
5.	Generaltullstyrelsens »		1 000	
6.	Uppsala universitets delfond:			
	a) Bidrag från universitetets egendoms- och skogsförvaltning	250 000		
	b) Bidrag från Uppsala läns landsting	277 000		
	c) Övriga diverse inkomster	1 000	528 000	
7.	Lunds universitets delfond:			
	a) Bidrag från universitetets egendoms- förvaltning	50 000		
	b) Övriga diverse inkomster	1 000	51 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens delfond		1 000	
9.	Medicinalstyrelsens »		1 000	
10.	Karolinska sjukhusets »		1 000	856 000
			Summa kronor	**107 199 000**

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:				
1. Slottsbyggnadernas delfond:				
a) Reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader		1 080 000		
b) Reparations- och underhållskostnader för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga		345 000		
c) Reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m.		422 000		
d) Vissa iståndsättningsarbeten		1 650 000	3 497 000	
2. Fångvårdsstyrelsens delfond			2 639 000	
3. Beskickningsfastigheternas delfond:				
a) Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m.		1 300 000		
b) Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, *förslagsvis*		600 000	1 900 000	
4. Byggnadsstyrelsens delfond			25 152 000	
5. Generaltullstyrelsens »			228 000	
6. Uppsala universitets delfond:				
a) Akademiska sjukhuset		713 000		
b) Övriga fastigheter		1 031 000	1 744 000	
7. Lunds universitets delfond			655 000	
8. Sjöfartsstyrelsens »			590 000	
9. Medicinalstyrelsens »			8 890 000	
10. Karolinska sjukhusets delfond:				
a) Karolinska sjukhuset		2 170 000		
b) Serafimerlasarettet		215 000	2 385 000	47 680 000
B. Avsättning till värdeminskningskonto:				
2. Fångvårdsstyrelsens delfond, *förslagsvis*			838 000	
3. Beskickningsfastigheternas » , *förslagsvis*			307 000	
4. Byggnadsstyrelsens » , *förslagsvis*			6 563 000	
5. Generaltullstyrelsens » , *förslagsvis*			101 000	
6. Uppsala universitets delfond:				
a) Akademiska sjukhuset, *förslagsvis*		469 000		
b) Övriga fastigheter, *förslagsvis*		488 000	957 000	
7. Lunds universitets delfond, *förslagsvis*			334 000	
8. Sjöfartsstyrelsens » , *förslagsvis*			92 000	
9. Medicinalstyrelsens » , *förslagsvis*			4 401 000	
10. Karolinska sjukhusets » , *förslagsvis*			1 250 000	14 843 000
C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:				
2. Fångvårdsstyrelsens delfond, *förslagsvis*			255 000	
3. Beskickningsfastigheternas » , *förslagsvis*			2 880 000	
4. Byggnadsstyrelsens » , *förslagsvis*			15 358 000	
5. Generaltullstyrelsens » , *förslagsvis*			150 000	

6. Uppsala universitets	delfond, *förslagsvis*	460 000	
7. Lunds universitets	» , *förslagsvis*	200 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	» , *förslagsvis*	60 000	
9. Medicinalstyrelsens	» , *förslagsvis*	56 000	
10. Karolinska sjukhusets	» , *förslagsvis*	270 000	19 689 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2. Fångvårdsstyrelsens	»	2 515 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	1 360 000	
4. Byggnadsstyrelsens	»	9 291 000	
5. Generaltullstyrelsens	»	275 000	
6. Uppsala universitets	»	810 000	
7. Lunds universitets	»	800 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	»	150 000	
9. Medicinalstyrelsens	»	8 645 000	
10. Karolinska sjukhusets	»	1 140 000	24 987 000
		Summa kronor	**107 199 000**

Bilaga 2 till Specifikation av inkomsterna å driftbudgeten

Beräknat förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1961/62

Inkomster

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:		
1. Kasernbyggnaders delfond	103 349 000	
2. Befästningars »	29 020 000	132 369 000
B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:		
1. Kasernbyggnaders delfond	4 810 000	
2. Befästningars »	250 000	5 060 000
C. Inkomster av övnings- och skjutfält:		
1. Kasernbyggnaders delfond	2 750 000	
2. Befästningars »	50 000	2 800 000
D. Diverse inkomster:		
1. Kasernbyggnaders delfond	2 630 000	
2. Befästningars »	80 000	2 710 000
	Summa kronor	**142 939 000**

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:		
1. Kasernbyggnaders delfond	62 508 000	
2. Befästningars »	20 490 000	82 998 000
B. Avsättning till värdeminskningskonto:		
1. Kasernbyggnaders delfond, *förslagsvis*	13 050 000	
2. Befästningars » , *förslagsvis*	2 160 000	15 210 000
C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:		
1. Kasernbyggnaders delfond, *förslagsvis*	7 531 000	
2. Befästningars » , *förslagsvis*	3 070 000	10 601 000
Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:		
1. Kasernbyggnaders delfond	30 450 000	
2. Befästningars »	3 680 000	34 130 000
	Summa kronor	**142 939 000**

Jag hemställer vidare, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att avsättning av kommunalskattemedel må ske till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1961/62 för att där särredovisas; samt

b) besluta, att skogsvårdsavgift enligt förordningen om skogsvårdsavgift skall för år 1961 utgå med 1 promille.

Vad departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt och föreslagit i avseende å beräkningen av statens i det föregående omförmälda inkomster och därmed sammanhängande ämnen behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

001994 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BIHANG 1

RIKSRÄKENSKAPSVERKETS INKOMSTBERÄKNING

Bihang 1

Till KONUNGEN

Enligt den för riksräkenskapsverket gällande instruktionen åligger det ämbetsverket att varje år före den 10 december till Kungl. Maj:t avgiva förslag till beräknande av statsverkets inkomster vid nästföljande stats-

1 *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 1. Bil. 1. Bihang 1*

reglering ävensom meddela upplysningar rörande förhållanden i övrigt av beskaffenhet att böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom i och för uppgörande av proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Innan riksräkenskapsverket nu framlägger förslag till beräkning av statens inkomster för budgetåret 1961/62 vill ämbetsverket inledningsvis lämna en orienterande översikt av utfallet av driftbudgeten för de sistförflutna finansåren.

Driftbudgetens utfall budgetåren 1955/56—1959/60

Driftbudgetens inkomster och utgifter enligt budgetredovisningarna för de fem sistförflutna budgetåren sammanfattas i efterföljande tabell. I tabellen angivas även de förändringar i avseende på budgetutjämningsfondens behållning och beloppet av utestående reservationer, till vilka budgetutfallet givit upphov. Inkomsternas utveckling belyses närmare av de uppgifter rörande avkastningen av de särskilda inkomsttitlarna, som lämnas i tabellbilaga B.

Driftbudgetens utfall under budgetåren 1955/56—1959/60

Miljoner kronor

Inkomst- och utgiftsgrupper m. m.	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Inkomster					
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. (inkl. folkpensionsavgifter)	4 993	5 356	5 953	6 095	6 157
Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	219	243	257	306	310
Automobilskattemedel	1 042	1 018	1 062	1 086	1 182
Tullar och acciser	2 822	3 077	3 560	3 938	4 630
Uppbörd i statens verksamhet och diverse inkomster	410	430	465	485	534
Statens affärsverksfonder	242	177	273	318	352
Övriga kapitalfonder	344	390	449	376	492
Summa inkomster	**10 072**	**10 691**	**12 019**	**12 604**	**13 657**
Utgifter					
Civila utgifter (även avskrivningar för civila ändamål)	6 717	7 836	8 619	9 099	9 740
Försvarsutgifter (fjärde huvudtiteln och avskrivningar för försvarsändamål)	2 245	2 364	2 587	2 679	2 824
Pensionskostnader för civila och militära ändamål	297	322	344	366	398
Räntor å statsskulden	432	456	569	599	736
Summa utgifter	**9 691**	**10 978**	**12 119**	**12 743**	**13 698**
Budgetöverskott resp. underskott	**+381**	**— 287**	**—100**	**—139**	**— 41**
Förändring i beloppet av utestående reservationer	— 21	+ 32	—195	+ 60	+ 82
Förändring i budgetutjämningsfondens behållning	+402	— 319	+ 95	—199	—123

Såsom framgår av tabellen ha såväl inkomster som utgifter under den redovisade perioden utvisat en fortgående uppgång. Stegringstakten har dock varierat, vilket belyses i nedanstående tablå.

	Förändring sedan föregående budgetår			
	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
	Miljoner kronor			
Driftbudgetens inkomster	+ 619	+ 1 328	+ 585	+ 1 053
Därav: skatt å inkomst och förmögenhet m. m. (inklusive folkpensionsavgifter)	+ 363	+ 597	+ 142	+ 62
övriga inkomsttitlar.....	+ 256	+ 731	+ 443	+ 991
Driftbudgetens utgifter.....	+ 1 287	+ 1 141	+ 624	+ 955

Den ojämna ökningen av intäkterna på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. sammanhänger, förutom med skiftningar i skatteunderlagets tillväxttakt, med ändrade skatteregler och uppbördstekniska förhållanden (jfr s. 18 ff).

För driftbudgetens övriga intäkter ha särskilt kraftiga ökningar förekommit under budgetåren 1957/58 och 1959/60. För budgetåret 1957/58 får detta främst sättas i samband med den från och med detta budgetår införda energiskatten. Den kraftiga stegringen under det senast förflutna budgetåret beror till väsentlig del på den allmänna varuskatten som infördes från och med 1960.

Ökningen i de totala utgifterna på driftbudgeten var under budgetåret 1956/57 drygt dubbelt så stor som för intäkterna. Under de därpå följande budgetåren ha däremot intäkter och utgifter ökat i ungefär samma takt. Utgiftsökningen har genomgående varit snabbare för civila utgifter än för försvarsutgifterna.

Resultatet av inkomst- och utgiftsutvecklingen under ifrågavarande femårsperiod har blivit, att driftbudgeten utfallit med överskott under budgetåret 1955/56 medan underskott uppstått för de därpå följande budgetåren. Närmare redogörelse för utvecklingen av statsverkets inkomster och utgifter lämnas i vad avser tiden till och med budgetåret 1958/59 i riksräkenskapsverkets årsbok 1960.

Utfallet av statsregleringen budgetåret 1959/60

För utfallet av statsregleringen under budgetåret 1959/60 lämnas närmare redogörelse i en härvid såsom bilaga A fogad tabell. Av tabellen framgår, att inkomsterna uppgingo till 13 657 miljoner kronor och utgifterna till 13 698 miljoner kronor. Budgeten utföll sålunda med ett underskott av 41 miljoner kronor. De utestående reservationerna ökade med 82 miljoner kronor. Om detta belopp lägges till de kassamässiga utgifterna, erhålles ett formellt underskott av 123 miljoner kronor, som avförts på budgetutjämningsfonden.

De redovisade inkomsterna för allmänna budgeten överstego de beräknade med 980 miljoner kronor utgörande nettot av merinkomster för skattetitlarna, diverse inkomster och statens kapitalfonder på 799, 19 respektive 165 miljoner kronor och brist för uppbörd i statens verksamhet på 3 miljoner kronor.

Av den redovisade merinkomsten för skattetitlarna svarade den efter riksstatens fastställande införda allmänna varuskatten för 367 miljoner kronor. I övrigt redovisas merinkomster för bland andra skatt å inkomst och förmögenhet m. m., tullmedel, omsättningsskatt å motorfordon, tobaksskatt och energiskatt med 257, 121, 29, 32 respektive 16 miljoner kronor. Lägre inkomster än i riksstaten redovisas för bland andra omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker med 64 miljoner kronor.

För statens kapitalfonder redovisas merinkomster för bland andra televerket med 35 miljoner kronor, statens vattenfallsverk med 16 miljoner kronor, domänverket med 22 miljoner kronor, riksbanksfonden med 35 miljoner kronor och fonden för statens aktier med 45 miljoner kronor.

Driftbudgetens redovisade sammanlagda utgifter, 13 698 miljoner kronor, understego de på riksstat och tilläggsstat redovisade anslagen med 76 miljoner kronor. Detta belopp utgör skillnaden mellan en nettobesparing på allmänna budgeten på 93 miljoner kronor och en nettomerutgift på specialbudgeterna på 17 miljoner kronor. Enligt budgetredovisningen utvisade den allmänna budgetens mot budgetutjämningsfonden reglerade anslag en nettomerutgift av 34 miljoner kronor. Vid framräknandet av detta nettobelopp har medtagits ett belopp på 27 miljoner kronor, som påförts budgetutjämningsfonden över anslaget på sjätte huvudtiteln till avsättning till statens automobilskattemedelsfond. Beloppet motsvarar en vid realiserandet av riksstaten uppkommen försämring av relationen mellan inkomster och utgifter på automobilskattemedlens specialbudget. I realiteten uppgick alltså nettomerutgiften på allmänna budgeten i vad avser de mot budgetutjämningsfonden reglerade anslagen till 7 miljoner kronor.

På specialbudgeternas inkomsttitlar uppstod i jämförelse med de beräknade inkomsterna en nettobrist på 28 miljoner kronor. Med undantag för helt obetydliga belopp hänförde sig denna brist till automobilskattemedlens specialbudget. För specialbudgetens anslag redovisas besparingar på 1 miljon kronor. Detta innebär att realiserandet av budgeten med 27 miljoner kronor minskat det överskott på automobilskattemedlens specialbudget om 50 miljoner kronor, som beräknats enligt riksstat och tilläggsstat. Behållningen på automobilskattemedlens specialbudget vid ingången av budgetåret på 743 miljoner kronor har sålunda ökat med 23 miljoner kronor till 766 miljoner kronor. Härtill kommer att beloppet av oförbrukade reservationer på anslag hänförliga till specialbudgeten uppgick till 365 miljoner kronor. I realiteten var alltså det totala överskottet av automobilskattemedel 1 131 miljoner kronor vid utgången av budgetåret 1959/60.

Driftbudgetens inkomster under budgetåret 1960/61

Beträffande utvecklingen av statsinkomsterna under det löpande budgetåret föreligga ännu räkenskapsmässiga uppgifter endast för tiden juli—oktober. Driftbudgetens inkomster ha under denna period uppgått till 4 778 miljoner kronor mot 4 202 miljoner kronor under motsvarande period föregående budgetår. Av denna ökning på 576 miljoner kronor hänför sig större delen eller 457 miljoner kronor till den från och med år 1960 införda allmänna varuskatten. För titeln skatt å inkomst och förmögenhet redovisas en ökning på 75 miljoner kronor mellan ifrågavarande perioder. De redovisade inkomsterna på titeln uppgå till 2 106 miljoner kronor under de fyra första månaderna av innevarande budgetår. I tullmedel inflöto 22 miljoner kronor mer under perioden juli—oktober under budgetåret 1960/61 än under motsvarande period under budgetåret 1959/60. För flertalet andra större inkomsttitlar såsom bensinskatt, särskilda varuskatter, tobaksskatt, omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker samt energiskatt redovisas endast smärre ökningar eller minskningar i de influtna beloppen.

I närslutna bilaga C har riksräkenskapsverket intagit en av ämbetsverket med ledning av från vederbörande myndigheter infordrade uppgifter upprättad sammanställning över det beräknade utfallet av driftbudgetens inkomstsida för innevarande budgetår. Enligt denna beräkning skulle de på driftbudgeten uppförda inkomsttitlarna kunna väntas lämna en inkomst av 16 010 miljoner kronor mot i riksstaten beräknat 15 500 miljoner kronor.

Inkomsterna på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. beräknas att med 300 miljoner kronor komma att överstiga det i riksstaten upptagna beloppet, 6 900 miljoner kronor. Bland övriga inkomsttitlar räknas med merinkomster i förhållande till i riksstaten upptagna belopp för bland annat tullmedel med 50 miljoner kronor, omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker med 25 miljoner kronor, postverket med 17 miljoner kronor, televerket med 32 miljoner kronor, domänverket med 17 miljoner kronor och fonden för statens aktier med 20 miljoner kronor.

Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1950—1959

Av väsentlig betydelse för bedömande av den framtida utvecklingen av statens inkomster är att analysera förändringarna av fysiska och juridiska personers inkomster. Riksräkenskapsverket lämnar fördenskull här först en återblick på utvecklingen av dessa inkomster, sådana de komma till uttryck i taxeringsstatistiken.

I tabellen på s. 6 sammanställas uppgifter om den till statlig inkomstskatt (inkomst- och förmögenhetsskatt) taxerade inkomsten och dess förändringar för olika grupper av skattskyldiga under verksamhetsåren 1950—1959 (motsvarande taxeringsåren 1951—1960), vad angår verksamhetsåret 1959 enligt preliminära uppgifter från statistiska centralbyrån.

Av tabellen framgår, att den totala taxerade inkomsten sedan verksam-

Utvecklingen av taxerad inkomst för olika grupper av skattskyldiga under verksamhetsåren 1950—1959 (taxeringsåren 1951—1960)

Verksamhetsår	Taxeringsår	Fysiska personer m. fl.		Svenska aktiebolag m. fl.		Övriga skattskyldiga		Tillsammans	
		Taxerad inkomst milj. kr.	Index	Taxerad inkomst milj. kr.	Index	Taxerad inkomst milj. kr.	Index	Taxerad inkomst milj. kr.	Index
1950	1951	16 987	100	1 816	100	119	100	18 922	100
1951	1952	20 797	122	2 493	137	133	112	23 423	124
1952	1953	23 783	140	2 128	117	122	103	26 033	138
1953	1954	24 007	141	2 413	133	136	114	26 556	140
1954	1955	25 749	152	2 646	146	195	164	28 590	151
1955	1956	28 263	166	2 623	144	163	137	31 049	164
1956	1957	29 242	172	2 294	126	172	145	31 708	168
1957	1958	31 152	183	2 530	139	190	160	33 872	179
1958	1959	32 269	190	2 282	126	222	187	34 773	184
1959	1960	34 031	200	2 201	121	238	200	36 470	193

hetsåret 1950 undergått en stegring med sammanlagt 93 procent. Utvecklingen har varit väsentligt olikartad för fysiska personer (inklusive oskifta dödsbon och familjestiftelser), för svenska aktiebolag m. fl. samt för övriga skattskyldiga. Den första gruppen överväger emellertid starkt till sitt absoluta belopp. På grund härav blir utvecklingen av densamma i stort sett avgörande för utvecklingen av den taxerade inkomsten i dess helhet. Den taxerade inkomsten för fysiska personer har successivt stigit med sammanlagt 100 procent. Utvecklingen för svenska aktiebolag m. fl. har varierat betydligt under samma period. Den taxerade inkomsten för verksamhetsåret 1959 ligger 21 procent över 1950 års nivå. Den mindre betydelsefulla gruppen övriga skattskyldiga (ekonomiska föreningar, sparbanker m. fl.) uppvisar en ökning med 100 procent.

För en mera ingående analys av utvecklingen av det vid taxeringen till statlig inkomstskatt uppnådda taxeringsresultatet hänvisas till tabellen på s. 8—9, vilken lämnar upplysning rörande vid de senaste sex taxeringarna uppskattade inkomster av olika förvärvskällor jämte utnyttjade avdrag. Uppgifterna avseende senaste taxering äro preliminära.

Nämnda tabell visar i vad avser sammanräknad nettoinkomst för *fysiska personer m. fl.*, representerande vid den senaste taxeringen 93 procent av den totala sammanräknade nettoinkomsten, att den till största delen, närmare 85 procent, består av inkomst av tjänst eller tillfällig förvärvsverksamhet. Därnäst i betydelse komma inkomst av rörelse med 8 procent och inkomst av jordbruksfastighet med närmare 5 procent.

Inkomst av tjänst har ökat kraftigt under den i tabellen redovisade sexårsperioden. Ökningstakten utvisar emellertid stora variationer. Betydande avtalsmässiga lönelyftningar i förening med löneglidning och ökat antal inkomsttagare medförde en kraftig stegring av lönesumman under år 1955. För inkomst av tjänst redovisas nämnda år en inkomstökning på 10,2 pro-

cent. Även under perioden 1956—1959 har inkomst av tjänst utvisat en fortgående stegring beroende på såväl avtalsmässiga inkomstökningar som fortsatt löneglidning och ökat antal anställda. De redovisade ökningstalen ha dock varit betydligt lägre än för 1955.

För inkomst av rörelse redovisas en fortgående ökning. Ökningstakten varierar i huvudsak på samma sätt som för inkomst av tjänst. Med undantag för år 1959 ha dock de procentuella årliga stegringarna i inkomst av rörelse varit lägre än för inkomst av tjänst.

Beträffande inkomst av jordbruksfastighet är utvecklingen oregelbunden, vilket främst sammanhänger med variationer i skogsinkomster och skördeutfall. Den successiva nedgången under de tre senaste åren torde främst ha orsakats av dåliga skördar, vartill kommer för år 1958 inverkan av minskade skogsförsäljningar. Det kan i detta sammanhang förtjäna påpekas att antalet inkomsttagare med inkomst av jordbruksfastighet utvisat en fortgående minskning under hela den i tabellen medtagna perioden.

Inkomst av kapital visar stora procentuella förändringar under perioden 1954—1959. Under 1955 skedde en kraftig stegring, som under 1956 och 1957 förbyttes i nedgång med 4,4 respektive 8,3 procent. Den sistnämnda nedgången torde främst ha orsakats av att schablonavdraget för inkomst av kapital vid 1958 års taxering höjts till 300 kronor för ogifta och 600 för äkta makar. De två senaste årens stegring med 8,4 och 7,8 procent torde främst ha orsakats av höjda ränteinkomster.

Avdragen för underskott å förvärvskälla ökade med 43,6 procent från 1957 till 1958 års taxering. Främst torde ökningen bero på ändrade regler för beskattningen av egnahemsfastigheter, i första hand det vid 1958 års taxering införda extra avdraget på 200 kronor. Ökningen under åren 1958 och 1959 torde väsentligen vara att tillskriva inverkan av höjda räntekostnader för fastighetsägare.

Det sammanlagda beloppet av s. k. allmänna avdrag, som få göras vid beräkning av den taxerade inkomsten, har som likaledes framgår av tabellen för fysiska personer stegrats successivt. I synnerhet för verksamhetsåret 1956 var ökningen betydande, vilket i första hand får sättas i samband med att vid 1957 års taxering (avseende inkomståret 1956) för första gången tillämpades vissa schablonmässigt beräknade minimiavdrag för vissa försäkringsavgifter.

Riksräkenskapsverket har i tidigare inkomstberäkningar även meddelat vissa resultat av den statistik över inkomstfördelningen, som årligen utarbetas av statistiska centralbyrån och som redovisas i publikationen Skattetaxeringarna.

Ifrågavarande statistik utarbetas genom att uppgifter insamlas för alla personer födda den 5, 15 eller 25 dagen i månaden. I fråga om samtaxerade äkta makar gäller emellertid att om endera av dem är född på sådan dag medtages bägge i statistiken. Vidare insamlas uppgifter för alla personer, som ensamma eller tillsammans med maken haft årsinkomst uppgående till

Utfallet av taxeringarna till statlig inkomstskatt för verksamhetsåren 1954—1959 (taxeringsåren 1955—1960)

(På grundval av taxeringsnämndernas beslut)

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	Procentuell förändring från				
	Miljoner kronor						1954 till 1955	1955 till 1956	1956 till 1957	1957 till 1958	1958 till 1959
Fysiska personer m. fl.											
Inkomst av jordbruksfastighet	1 972,6	2 002,0	2 068,6	1 997,5	1 882,1	1 844,7	+ 1,5	+ 3,3	— 3,4	— 5,8	— 2,0
annan fastighet	364,7	370,5	380,5	368,3	374,4	397,9	+ 1,6	+ 2,7	— 3,2	+ 1,7	+ 6,3
rörelse m. m.	2 335,5	2 498,1	2 609,4	2 763,8	2 895,4	3 125,1	+ 7,0	+ 4,5	+ 5,9	+ 4,8	+ 7,9
tjänst el. tillfällig förvärvsverksamhet	24 476,3	26 968,2	28 737,7	30 996,5	32 607,9	34 172,8	+10,2	+ 6,6	+ 7,9	+ 5,2	+ 4,8
kapital	678,1	789,0	754,5	691,6	749,7	808,4	+16,4	— 4,4	— 8,3	+ 8,4	+ 7,8
Summa	[1] **29 827,2**	**32 627,8**	**34 550,7**	**36 817,7**	**38 509,5**	**40 348,9**	**+ 9,4**	**+ 5,9**	**+ 6,6**	**+ 4,6**	**+ 4,8**
Avdrag för underskott å förvärvskälla	136,5	180,1	211,1	303,2	357,5	405,2	+31,9	+ 17,2	+43,6	+17,9	+13,3
Sammanräknad nettoinkomst	29 693,2	32 447,7	34 339,6	36 514,5	38 152,0	39 943,7	+ 9,3	+ 5,8	+ 6,3	+ 4,5	+ 4,7
Allmänna avdrag, som icke avse underskott å förvärvskälla	3 936,2	4 176,6	5 088,3	5 353,7	5 873,8	5 901,9	+ 6,1	+ 21,8	+ 5,2	+ 9,7	+ 0,5
Återstående inkomst	25 757,0	28 271,1	29 251,3	31 160,8	32 278,2	34 041,8	+ 9,8	+ 3,5	+ 6,5	+ 3,6	+ 5,5
Avjämning	7,7	8,1	8,9	8,7	9,8	10,8	·	·	·	·	·
Taxerad inkomst	**25 749,3**	**28 268,0**	**29 242,4**	**31 152,1**	**32 268,4**	**34 031,0**	**+ 9,8**	**+ 3,5**	**+ 6,5**	**+ 3,6**	**+ 5,5**
Utnyttjade ortsavdrag m. m.	9 335,5	9 554,6	9 724,4	9 877,1	9 959,0	10 083,0	+ 2,3	+ 1,8	+ 1,6	+ 0,8	+ 1,2
Beskattningsbar inkomst	**16 413,8**	**18 708,4**	**19 518,0**	**21 275,0**	**22 309,4**	**23 948,0**	**+14,0**	**+ 4,3**	**+ 9,0**	**+ 4,9**	**+ 7,3**
Svenska aktiebolag m. fl.											
Inkomst av jordbruksfastighet	188,3	167,1	136,4	141,7	130,0	82,8	**—11,3**	— 18,4	+ 3,9	— 8,3	—36,3
annan fastighet	45,4	47,7	51,0	52,6	55,2	53,4	+ 5,1	+ 6,9	+ 3,1	+ 4,9	— 3,3
rörelse m. m.	2 751,8	2 785,4	2 482,9	2 672,2	2 461,8	2 440,1	+ 1,2	— 10,9	+ 7,6	— 7,9	— 0,9
kapital	20,6	23,8	17,3	17,6	20,3	18,3	+15,5	— 27,3	+ 1,7	+15,3	— 9,9
Summa	**3 006,1**	**3 024,0**	**2 687,6**	**2 884,1**	**2 667,3**	**2 594,6**	**+ 0,6**	**— 11,1**	**+ 7,3**	**— 7,5**	**— 2,7**
Avdrag för underskott å förvärvskälla	14,9	16,8	16,9	19,4	17,3	23,0	+12,8	+ 0,6	+14,8	—10,8	+32,9
Sammanräknad nettoinkomst	2 991,2	3 007,2	2 670,7	2 864,7	2 650,0	2 571,6	+ 0,5	— 11,2	+ 7,3	— 7,5	— 3,0
Allmänna avdrag, som icke avse underskott å förvärvskälla	345,4	384,3	376,6	335,1	367,7	370,1	+11,3	— 2,0	—11,0	+ 9,7	+ 0,7
Taxerad (= beskattningsbar) inkomst	**2 645,8**	**2 622,9**	**2 294,1**	**2 529,6**	**2 282,3**	**2 201,5**	**— 0,9**	**— 12,5**	**+10,3**	**— 9,8**	**— 3,5**

[1] Häri ingå ej eftertaxeringar för Stockholms stad, sammanlagt 2,5 miljoner kronor.

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	Procentuell förändring från				
	Miljoner kronor						1954 till 1955	1955 till 1956	1956 till 1957	1957 till 1958	1958 till 1959
Övriga skattskyldiga											
Inkomst av jordbruksfastighet..	29,8	27,2	22,9	18,9	21,0	16,3	− 8,7	− 15,8	−17,5	+11,1	−22,4
annan fastighet	32,3	24,4	23,5	24,7	26,8	28,5	−24,5	− 3,7	+ 5,1	+ 8,5	+ 6,3
rörelse m. m.	136,6	101,4	107,7	126,1	150,0	171,6	−25,8	+ 6,2	+17,1	+19,0	+14,4
kapital	32,9	40,3	49,1	54,1	60,7	65,6	+22,5	+ 21,8	+10,2	+12,2	+ 8,1
Summa	**231,6**	**193,3**	**203,2**	**223,8**	**258,5**	**282,0**	**−16,5**	**+ 5,1**	**+10,1**	**+15,5**	**+ 9,1**
Avdrag för underskott å förvärvskälla	3,8	2,1	2,7	3,3	3,2	3,8	−44,7	+ 28,6	+22,2	− 3,0	+18,8
Sammanräknad nettoinkomst	227,8	191,2	200,5	220,5	255,3	278,2	−16,1	+ 4,9	+10,0	+15,8	+ 9,0
Allmänna avdrag, som icke avse underskott å förvärvskälla	33,3	28,4	28,6	30,2	33,0	40,4	−14,7	+ 0,7	+ 5,6	+ 9,3	+22,4
Taxerad (= beskattningsbar) inkomst..	**194,5**	**162,8**	**171,9**	**190,3**	**222,3**	**237,8**	**−16,3**	**+ 5,6**	**+10,7**	**+16,8**	**+ 7,0**
Samtliga skattskyldiga											
Inkomst av jordbruksfastighet..	2 190,7	2 196,3	2 227,9	2 158,1	2 033,1	1 943,8	+ 0,3	+ 1,4	− 3,1	− 5,8	− 4,4
annan fastighet	442,4	442,6	455,0	445,6	456,4	479,8	+ 0,0	+ 2,8	− 2,1	+ 2,4	+ 5,1
rörelse m. m.	5 223,9	5 384,9	5 200,0	5 562,1	5 507,2	5 736,8	+ 3,1	− 3,4	+ 7,0	− 1,0	+ 4,2
tjänst el. tillfällig förvärvsverksamhet ..	24 476,3	26 968,2	28 737,7	30 996,5	32 607,9	34 172,8	+10,2	+ 6,6	+ 7,9	+ 5,2	+ 4,8
kapital	731,6	853,1	820,9	763,3	830,7	892,3	+16,6	− 3,8	− 7,0	+ 8,8	+ 7,4
Summa	**[1]33 064,9**	**35 845,1**	**37 441,5**	**39 925,6**	**41 435,3**	**43 225,5**	+ 8,4	**+ 4,5**	**+ 6,6**	**+ 3,8**	**+ 4,3**
Avdrag för underskott å förvärvskälla	155,2	199,0	230,7	325,9	378,0	432,0	+28,2	+ 15,9	+41,3	+16,0	+14,3
Sammanräknad nettoinkomst	32 912,2	35 646,1	37 210,8	39 599,7	41 057,3	42 793,5	+ 8,3	+ 4,4	+ 6,4	+ 3,7	+ 4,2
Allmänna avdrag, som icke avse underskott å förvärvskälla	4 314,9	4 589,3	5 493,5	5 719,0	6 274,5	6 312,4	+ 6,4	+ 19,7	+ 4,1	+ 9,7	+ 0,6
Återstående inkomst	28 597,3	31 056,8	31 717,3	33 880,7	34 782,8	36 481,1	+ 8,6	+ 2,1	+ 6,8	+ 2,7	+ 4,9
Avjämning.....	7,7	8,1	8,9	8,7	9,8	10,8	·	·	·	·	·
Taxerad inkomst....	**28 589,6**	**31 048,7**	**31 708,4**	**33 872,0**	**34 773,0**	**36 470,3**	+ 8,6	+ 2,1	**+ 6,8**	+ 2,7	+ 4,9
Utnyttjade ortsavdrag m. m.	9 335,5	9 554,6	9 724,4	9 877,1	9 959,0	10 083,0	+ 2,3	+ 1,8	+ 1,6	+ 0,8	+ 1,2
Beskattningsbar inkomst	**19 254,1**	**21 494,1**	**21 984,0**	**23 994,9**	**24 814,0**	**26 387,3**	+11,6	+ 2,3	**+ 9,1**	+ 3,4	+ 6,3

Tab. 1. Antalet inkomsttagare samt medelinkomsten inom skilda yrkesgrupper år 1959 (taxeringsåret 1960)

Näringsgren	Företagare		Anställda		Icke yrkesverksamma		Samtliga	
	Antal	Medelinkomst kronor	Antal	Medelinkomst kronor	Antal	Medelinkomst kronor	Antal	Medelinkomst kronor
Jordbruk med binäringar	269 770	8 182	236 418	6 269	86 478	3 753	**592 666**	**6 772**
Byggnadsverksamhet	23 832	14 896	258 238	12 229	18 463	4 313	**300 533**	**11 954**
Industri och hantverk	62 986	12 634	1 067 981	10 724	73 035	5 078	**1 204 002**	**10 481**
Samfärdsel	25 690	14 916	248 440	11 298	40 380	7 980	**314 510**	**11 168**
Handel	92 037	15 120	576 991	9 167	29 928	6 961	**698 956**	**9 856**
Allmän förvaltningstjänst	—	—	462 895	11 827	47 421	10 480	**510 316**	**11 702**
Fria yrken	14 676	20 749	34 834	9 975	3 009	6 482	**52 519**	**12 785**
Husligt arbete	—	—	72 982	3 463	15 895	3 061	**88 877**	**3 391**
I övrigt	4 292	5 872	14 722	4 551	316 694	3 854	**335 708**	**3 910**
Samtliga inkomsttagare	**493 283**	**11 073**	**2 973 501**	**10 200**	**631 303**	**4 897**	**4 098 087**	**9 488**
Sammanlagd inkomst (kronor)	**5 462 368 000**		**30 330 972 000**		**3 091 278 000**		**38 884 618 000**	

minst 30 000 kronor. Till den del uppgifterna ha stickprovskaraktär sker uppräkning till att avse hela antalet inkomsttagare.

Statistiken upptager förutom uppgifter om inkomstbelopp (sammanräknad nettoinkomst efter avdrag av underskott på förvärvskälla) och yrkesbeteckningar även uppgifter om ålder, kön och civilstånd. Statistiken omfattar endast fysiska personer (ej oskifta dödsbon och familjestiftelser). Samtaxerade äkta makar ingå som skilda taxeringsenheter.

I tabellerna 1—5 lämnas vissa preliminära uppgifter från inkomststatistiken för år 1959. I tabell 5, i vilken samtaxerade äkta makar behandlas som en inkomsttagare, lämnas med reservation för vissa brister i jämförbarhet även en bild av förskjutningarna i inkomstfördelningen sedan år 1955.

Hela antalet inkomsttagare uppgick enligt 1959 års statistik till 4 098 087. I förhållande till folkmängden vid årets slut utgjorde antalet inkomsttagare 54,9 procent.

Tabell 1 visar antalet inkomsttagare samt medelinkomstens storlek inom skilda yrkesgrupper. Av hela antalet inkomsttagare utgjorde företagarna 12,0, de anställda 72,6 och de icke yrkesverksamma 15,4 procent. Företagarnas sammanlagda inkomst utgjorde 5,5 miljarder kronor (14,0 procent), de anställdas 30,3 miljarder kronor (78,0 procent) och de icke yrkesverksammas 3,1 miljarder kronor (8,0 procent). Medelinkomsten för de tre grupperna uppgick till 11 073, 10 200 respektive 4 897 kronor. Företagarnas redovisade inkomster ligga högre än de anställdas inom varje näringsgren. Bilden av medelinkomsternas relativa höjd för anställda inom de redovisade näringsgrenarna påverkas icke endast av skillnader i det relativa löneläget för jämförbara grupper inom olika näringsgrenar utan bland annat även av hur de anställda inom de skilda näringsgrenarna fördela sig

Tab. 2. Inkomsttagarnas fördelning på inkomstklasser år 1959 (taxeringsåret 1960)

Inkomstklasser kronor	Företagare		Anställda		Icke yrkesverksamma		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
— 1 999 ...	19 080	3,9	219 520	7,4	98 180	15,6	**336 780**	**8,2**
2 000— 2 999 ...	28 450	5,8	189 410	6,4	185 000	29,3	**402 860**	**9,8**
3 000— 3 999 ...	34 150	6,9	183 860	6,2	112 180	17,8	**330 190**	**8,1**
4 000— 4 999 ...	36 850	7,5	170 080	5,7	61 280	9,7	**268 210**	**6,6**
5 000— 5 999 ...	38 750	7,8	156 450	5,3	37 110	5,9	**232 310**	**5,7**
6 000— 6 999 ...	38 050	7,7	152 690	5,1	23 580	3,7	**214 320**	**5,2**
7 000— 7 999 ...	35 990	7,3	164 890	5,5	21 560	3,4	**222 440**	**5,4**
8 000— 9 999 ...	64 280	13,0	364 530	12,3	34 840	5,5	**463 650**	**11,3**
10 000—11 999 ...	51 230	10,4	386 480	13,0	18 360	2,9	**456 070**	**11,1**
12 000—14 999 ...	51 980	10,5	477 490	16,0	15 460	2,4	**544 930**	**13,3**
15 000—19 999 ...	44 700	9,1	314 440	10,6	11 990	1,9	**371 130**	**9,1**
20 000—29 999 ...	29 970	6,1	139 330	4,7	7 720	1,2	**177 020**	**4,3**
30 000—49 999 ...	13 233	2,7	41 220	1,4	2 902	0,5	**57 355**	**1,4**
50 000— ...	6 570	1,3	13 111	0,4	1 141	0,2	**20 822**	**0,5**
Samtliga	**493 283**	**100,0**	**2 973 501**	**100,0**	**631 303**	**100,0**	**4 098 087**	**100,0**

på olika dyrorter och på olika kategorier av anställda, såsom tjänstemän och arbetare. Det kan påpekas, att huvudparten av statens och kommunernas arbetarpersonal redovisas under andra näringsgrenar än allmän förvaltningstjänst.

Uppgifterna om medelinkomstens höjd för företagare, anställda och icke yrkesverksamma kompletteras genom den bild av inkomsttagarnas fördelning på olika inkomstlägen, som lämnas i tabell 2. Av tabellen framgår att företagarna äro relativt talrikare än de anställda i inkomstlägena mellan 3 000 och 10 000 kronor och över 20 000, medan de anställda i högre grad äro koncentrerade till — bortsett från de allra lägsta inkomstklasserna där inkomsten knappast torde vara representativ för löneläget vid helårsanställning — de mellersta inkomstlägena.

Medelinkomstens höjd sammanhänger även med inkomsttagarnas ålder vilket belyses av tabell 3. Som synes stiger medelinkomsten med åldern för

Tab. 3. Inkomstens storlek för inkomsttagare i olika åldrar år 1959 (taxeringsåret 1960)

Ålder	Antal inkomsttagare	Medelinkomst kronor	Inkomsttagarnas procentuella fördelning efter inkomstens storlek						
			—1 999	2 000—3 999	4 000—5 999	6 000—7 999	8 000—11 999	12 000—	Summa
—19	278 020	4 413	12,9	38,0	28,1	13,6	6,5	0,9	**100,0**
20—24	357 739	7 255	7,0	16,4	15,8	19,7	30,8	10,3	**100,0**
25—29	330 821	9 886	6,7	8,6	8,4	10,3	33,7	32,3	**100,0**
30—34	345 621	10 989	7,8	8,2	7,6	8,4	26,6	41,4	**100,0**
35—39	405 138	11 553	7,8	8,5	7,6	8.4	24,2	43,5	**100,0**
40—49	767 618	11 744	7,8	9,4	8,3	8,7	23,6	42,2	**100,0**
50—66	1 051 347	10 372	8,2	15,0	10,9	10,9	23,6	31,4	**100,0**
67—	561 783	6 041	8,6	44,1	18,4	8,8	10,8	9,3	**100,0**
Samtliga	**4 098 087**	**9 488**	**8,2**	**17,9**	**12,2**	**10,7**	**22,4**	**28,6**	**100,0**

Tab. 4. Inkomsttagarna fördelade efter civilstånd (samtaxerade äkta makar = en inkomsttagare) och inkomstens storlek, jämte inkomstsummor och medelinkomst för de olika civilståndskategorierna, år 1959 (taxeringsåret 1960)

Inkomstklasser kronor	Ej samtaxerade gifta män		Ej samtaxerade gifta kvinnor		Ogifta och förut gifta män och kvinnor		Äktenskap med samtaxerade äkta makar		Samtliga inkomsttagare (taxeringsenheter)	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
— 1 999	4 650	0,5	4 180	7,9	85 530	5,1	458	0,1	**94 818**	**2,8**
2 000— 2 999	15 255	1,5	5 430	10,2	248 700	14,8	1 683	0,2	**271 068**	**8,0**
3 000— 3 999	24 873	2,5	5 173	9,7	217 530	12,9	8 768	1,3	**256 344**	**7,5**
4 000— 4 999	41 195	4,2	4 564	8,6	157 680	9,4	21 699	3,1	**225 138**	**6,6**
5 000— 5 999	40 961	4,1	3 066	5,8	130 780	7,8	21 052	3,1	**195 859**	**5,7**
6 000— 6 999	39 849	4,0	3 849	7,2	115 450	6,9	15 705	2,3	**174 853**	**5,1**
7 000— 7 999	45 570	4,6	3 803	7,2	112 860	6,7	14 726	2,1	**176 959**	**5,2**
8 000— 9 999	113 878	11,5	7 236	13,6	210 960	12,6	35 893	5,2	**367 967**	**10,8**
10 000—11 999	148 462	15,0	5 298	10,0	158 600	9,4	51 099	7,4	**363 459**	**10,7**
12 000—14 999	210 333	21,3	4 218	7,9	137 550	8,2	108 523	15,8	**460 624**	**13,5**
15 000—19 999	166 658	16,9	4 041	7,6	69 250	4,1	190 899	27,7	**430 848**	**12,6**
20 000—29 999	94 221	9,5	1 871	3,5	26 090	1,6	166 863	24,3	**289 045**	**8,5**
30 000—49 999	32 091	3,2	315	0,6	6 609	0,4	38 928	5,7	**77 943**	**2,3**
50 000—	11 425	1,2	99	0,2	2 198	0,1	11 572	1,7	**25 294**	**0,7**
Samtliga	**989 421**	**100,0**	**53 143**	**100,0**	**1 679 787**	**100,0**	**687 868**	**100,0**	**3 410 219**	**100,0**
Summa inkomster (kronor)	**13 786 230 000**		**440 318 000**		**12 211 090 000**		**12 446 980 000**		**38 884 618 000**	
Medelinkomst (kronor)	**13 934**		**8 286**		**7 269**		**18 095**		**11 402**	

att nå maximum i åldersgruppen 40—49 år. Medan i fråga om inkomsttagarna i mellanåldrarna de olika åldersklasserna utvisa en tämligen likartad fördelning på olika inkomstklasser, förskjutes tyngdpunkten kraftigt nedåt för de lägre och de högsta åldersklasserna. Delvis sammanhänger detta med att det i dessa åldersgrupper är relativt vanligare att inkomst endast uppbäres under en del av året, exempelvis i samband med inträde i respektive utträde ur förvärvslivet, värnpliktstjänstgöring o. s. v.

Eftersom ålder och civilstånd äga ett relativt starkt samband är det naturligt att, mot bakgrunden av den givna bilden av sammanhanget mellan ålder och inkomst, även finna att ogifta och förut gifta inkomsttagare redovisa lägre inkomster än gifta, i varje fall i vad avser den manliga delen av befolkningen. Detta framgår av tabell 4. I denna tabell ha — till skillnad mot de föregående — samtaxerade äkta makar behandlats som en inkomsttagare.

I tabell 5 lämnas en bild av inkomstfördelningen åren 1955—1959. En fortlöpande förskjutning från lägre till högre inkomstklasser har ägt rum.

Vad angår *aktiebolagens* inkomster, lämnar tabellen på s. 8—9 vissa upplysningar. Av denna framgår bland annat, att inkomst av rörelse m. m. naturligt nog är den helt dominerande inkomstkällan. Tabellen visar också, att, till följd av under vissa år ganska betydande förändringar i de avdragsgilla kommunalskatternas belopp, utvecklingen av nettoinkomst och taxerad

Tab. 5. Inkomsttagarnas fördelning på inkomstklasser åren 1955—1959 (taxeringsåren 1956—1960) Samtaxerade äkta makar behandlade som en inkomsttagare

Inkomst-klasser kronor	Antal inkomsttagare					Procentuell fördelning				
	1955	1956	1957	1958	1959	1955	1956	1957	1958	1959
— 1 999	155 500	127 302	106 098	97 854	94 818	4,7	3,8	3,1	2,9	2,8
2 000— 2 999	303 507	288 567	305 401	280 395	271 068	9,1	8,6	9,0	8,3	8,0
3 000— 3 999	272 749	262 969	261 139	258 577	256 344	8,2	7,9	7,7	7,6	7,5
4 000— 4 999	234 978	229 008	222 137	225 490	225 138	7,1	6,8	6,6	6,7	6,6
5 000— 5 999	211 994	208 181	200 100	198 871	195 859	6,4	6,2	5,9	5,9	5,7
6 000— 6 999	218 131	201 018	190 010	182 132	174 853	6,5	6,0	5,6	5,4	5,1
7 000— 7 999	224 600	214 022	198 024	185 184	176 959	6,7	6,4	5,9	5,5	5,2
8 000— 9 999	462 383	433 239	408 582	391 146	367 967	13,9	13,0	12,1	11,5	10,8
10 000—11 999	413 569	416 644	395 149	380 279	363 459	12,4	12,5	11,7	11,2	10,7
12 000—14 999	371 888	409 083	440 437	455 095	460 624	11,2	12,2	13,0	13,4	13,5
15 000—19 999	273 968	323 828	364 766	398 039	430 848	8,2	9,7	10,8	11,8	12,6
20 000—29 999	136 124	170 010	211 949	248 691	289 045	4,1	5,1	6,3	7,3	8,5
30 000—49 999	36 817	45 109	55 743	64 792	77 943	1,1	1,3	1,7	1,9	2,3
50 000—	13 930	16 024	18 924	21 303	25 294	0,4	0,5	0,6	0,6	0,7
Samtliga	**3 330 138**	**3 345 004**	**3 378 459**	**3 387 848**	**3 410 219**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

inkomst icke är helt parallell. I stort sett är emellertid utvecklingen av såväl nettoinkomsten som den taxerade inkomsten ett uttryck för konjunkturellt men även skattepolitiskt betingade förändringar i bolagens redovisade vinster. Det kan i detta sammanhang påpekas, att bolagen, i synnerhet för verksamhetsåren 1956 och 1957, i betydande utsträckning utnyttjat de möjligheter att göra avdragsgilla avsättningar till investeringsfonder för konjunkturutjämning som lämnas genom förordning den 27 maj 1955 (nr 256).

För en närmare analys av bolagens inkomstutveckling kunna uppgifterna i nämnda tabell kompletteras med ledning av ett inom riksräkenskapsverket upplagt register över ett antal svenska aktiebolags skatteförhållanden, avseende bolag med ett aktiekapital av minst en miljon kronor. Registret hålles aktuellt bland annat genom att varje höst uppgifter om taxerad (= beskattningsbar) inkomst vid årets taxering enligt taxeringsnämndernas beslut införskaffas från länsstyrelserna. De ifrågavarande bolagens sammanlagda taxerade inkomst omfattar vid den senaste taxeringen 83 procent av hela den taxerade inkomsten för aktiebolagen.

I tabellen på s. 14 sammanfattas resultatet av en bearbetning av registrets uppgifter för de fyra senaste verksamhetsåren. (Beträffande utvecklingen under tidigare år hänvisas till riksräkenskapsverkets årsbok.) I tabellen ha ifrågavarande aktiebolag under den gemensamma rubriken »större aktiebolag» fördelats på branscher. För bolag med ett aktiekapital understigande en miljon kronor saknas specificerade uppgifter. Under rubriken »mindre aktiebolag» har därför utan fördelning på branscher upptagits differensen mellan den i taxeringsstatistiken redovisade taxerade inkomsten för samtliga svenska aktiebolag m. fl. (jfr tabellen s. 8—9) och summa taxerad inkomst för »större aktiebolag». Inplaceringen av företagen i branschgrupper bygger på en karakteristik av de producerade varorna eller tjänsterna. En dylik

Till statlig inkomstskatt taxerad inkomst för svenska aktiebolag m. fl. verksamhetsåren 1956—1959 (taxeringsåren 1957—1960) med fördelning på olika branscher av bolag med ett aktiekapital av minst 1 miljon kronor

Bransch	Antal bolag 1959		Taxerad inkomst, milj. kr.				Procentuell förändring		
	Med tax. ink.	Utan tax. ink.	1956	1957	1958	1959	1956 till 1957	1957 till 1958	1958 till 1959
Större aktiebolag									
1. Banker, försäkringsrörelse, förvaltningsbolag m. m.	176	41	220,5	254,6	280,2	258,4	+ 15,5	+ 10,1	— 7,8
2. Malmbrytning och metallindustri									
a) Gruvor	12	4	411,3	444,5	352,7	312,0	+ 8,1	— 20,7	— 11,5
b) Metallverk och metallmanufaktur	66	8	109,4	93,7	76,5	81,1	— 14,4	— 18,4	+ 6,0
c) Vissa kombinerade företag (bruksrörelse)	13	—	131,8	115,4	94,9	81,5	— 12,4	— 17,8	— 14,1
d) Verkstadsindustri	98	17	236,0	276,5	272,3	276,2	+ 17,2	— 1,5	+ 1,4
e) Varvsindustri	10	1	52,4	70,1	75,8	75,9	+ 33,8	+ 8,1	+ 0,1
f) Elektroteknisk industri	28	3	104,6	110,7	111,1	116,2	+ 5,8	+ 0,4	+ 4,6
3. Jord- och stenindustri	47	8	33,7	38,2	40,6	57,1	+ 13,4	+ 6,3	+ 40,6
4. Skogsindustri	115	15	226,8	239,7	184,0	159,7	+ 5,7	— 23,2	— 13,2
5. Grafisk industri	23	7	27,8	28,3	25,9	24,3	+ 1,8	— 8,5	— 6,2
6. Livsmedelsindustri	67	7	53,8	116,4	98,4	86,2	+ 116,4	— 15,5	— 12,4
7. Textil- och beklädnadsindustri	68	13	18,5	27,6	21,7	26,5	+ 49,2	— 21,4	+ 22,1
8. Läder- och gummivaruindustri	23	6	24,1	25,1	24,9	22,2	+ 4,1	— 0,8	— 10,8
9. Kemisk-teknisk industri	50	4	65,1	67,2	60,2	75,0	+ 3,2	— 10,4	+ 24,6
10. Kraft- och belysningsverk	49	5	45,5	54,1	58,8	60,6	+ 18,9	+ 8,7	+ 3,1
11. Varuhandel	165	25	101,1	137,6	100,0	90,3	+ 36,1	— 27,3	— 9,7
12. Samfärdsel	82	12	54,6	60,1	31,1	23,5	+ 10,1	— 48,3	— 24,4
13. Andra branscher	22	3	4,6	6,2	5,1	4,8	+ 34,8	— 17,7	— 5,9
Säger för större aktiebolag	1 114	179	1 921,6	2 166,0	1 914,2	1 831,5	+ 12,7	— 11,6	— 4,3
Mindre aktiebolag m. fl. (samtliga branscher)	..	..	372,5	363,6	368,1	370,0	— 2,4	+ 1,2	+ 0,5
Totalt för svenska aktiebolag m. fl.	..	..	2 294,1	2 529,6	2 282,3	2 201,5	+ 10,3	— 9,8	— 3,5

klassificering erbjuder betydande svårigheter, företagen karakteriseras ofta av en mångsidig produktion som stundom är att hänföra till flera olika branscher. Särskilt utpräglat är detta för vissa bruksföretag, som vid sidan av exempelvis järn- och stålverk även bedriva en omfattande skogsindustri (jfr grupp 2 c i tabellen) och för företag där produktion kombineras med varuhandel.

De i statistiken medtagna större bolagens antal utgör 1 293. Av dessa redovisade vid den senaste taxeringen 179 bolag ingen taxerad inkomst. Av tabellen framgår, att de 260 storbolagen under rubriken malmbrytning och metallindustri vid 1960 års taxering stodo för 43 procent av det av samtliga

svenska aktiebolag representerade skatteunderlaget. Vissa andra branscher, som mätta exempelvis efter arbetarantal äro betydande nog, motsvara däremot endast en jämförelsevis ringa andel av skatteunderlaget. Stora kastningar kunna dock konstateras för olika branscher, varigenom dessas relativa andel i bolagens samlade inkomst förskjutes från år till år. Tydligast framträder detta för gruppen textil- och beklädnadsindustri samt för gruppen livsmedelsindustri där utvecklingen i huvudsak bestämmes av ett par företag av dominerande storlek.

Av tabellen framgår vidare att bolagens samlade taxerade inkomst efter uppgången under 1957 åter sjönk till 1956 års nivå under 1958. För 1959 redovisas en fortsatt inkomstsänkning. Nedgången under 1958 var särskilt betydande för de branscher, som domineras av stora exportföretag såsom skogs-, gruv- och bruksindustrin ävensom rederinäringen och varuhandeln, vilket får ses i samband med avmattningen i den internationella konjunkturen under året. Anmärkningsvärt är emellertid att nedgången fortsatte för såväl samtliga nyssnämnda som flertalet branscher överhuvudtaget även under 1959 trots konjunkturuppgången detta år. En bidragande orsak till att konjunkturuppgången icke avspeglas i bolagens taxerade inkomster torde vara att bolagens vinstdispositioner påverkats av den från och med verksamhetsåret 1960 sänkta statliga bolagsskatten.

Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1960—1962

Vid beräkningen av statens inkomster under nästkommande budgetår har riksräkenskapsverket i första hand att med utgångspunkt från det kända taxeringsresultatet för verksamhetsåret 1959 uppskatta förändringarna i skatteunderlaget för tiden fram till våren 1962. Den allmänna inkomstutvecklingen är härvid avgörande i första hand för de direkta statsskatternas avkastning, som representerar omkring hälften av driftbudgetens hela inkomstsumma, men är därjämte i väsentlig mån bestämmande för de indirekta skatternas avkastning liksom för de statliga affärsverkens inkomster.

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige under 1960 har kännetecknats av en allmän expansion under en i stort sett stabil prisnivå. Enligt preliminära beräkningar av konjunkturinstitutet ökade nationalprodukten räknat till fasta priser med ca fyra procent från 1959 till 1960. Det hör till bilden att denna ökning inträffat samtidigt som arbetsveckan minskats från 46 till 45 timmar.

Av nuvarande tendenser att döma kan en fortsatt produktionsuppgång för Sveriges del väntas under 1961. Bland annat med hänsyn till svårigheten att tillgodose efterfrågan på arbetskraft har dock riksräkenskapsverket räknat med en lägre produktionsstegring under 1961 än under 1960. I anslutning härtill har räknats med en minskad ökningstakt under nästkommande år också i fråga om utrikeshandeln.

Beträffande beräkningen av skatteunderlagets utveckling under innevarande och nästkommande år samt de första månaderna av år 1962 är det

lämpligt att verkställa särskilda kalkyler för å ena sidan fysiska personer och å andra sidan aktiebolag.

Vad först angår skatteunderlaget för *fysiska personer* bestämmes utvecklingen, som närmare framgår av sammanställningen på s. 8—9, väsentligen av förändringarna i enskildas inkomst av jordbruksfastighet, av rörelse samt av tjänst eller tillfällig förvärvsverksamhet.

Inkomst av tjänst m. m., som representerar 85 % av de fysiska personernas sammanräknade nettoinkomster, utvisade för verksamhetsåret 1959 en ökning med 4,8 procent i jämförelse med nästföregående år. Möjligheterna att med tillfredsställande noggrannhet bedöma utvecklingen under 1960 äro ännu begränsade till följd av löne- och sysselsättningsstatistikens ofullständighet. Enligt socialstyrelsens kvartalsstatistik för industriarbetare låg i maj och augusti 1960 den genomsnittliga timförtjänsten för ifrågavarande arbetargrupper inemot 7 procent över motsvarande siffror för 1959. Övergången från 46 till 45 timmars arbetsvecka innebär emellertid att de utgående lönerna genomsnittligt stigit mindre än timförtjänsterna. Detta motverkas dock av en betydande stegring i antalet sysselsatta varför den totala lönesumman för industriarbetare torde ha ökat mer än de genomsnittliga timförtjänsterna. Även för tjänstemannagrupperna kan lönesumman beräknas ha stigit väsentligt till följd av avtalsuppgörelsen, en sannolik ökning i antalet sysselsatta, löneglidning och inte minst pensionsuppgörelsen på den privata marknaden. För övriga grupper finnas endast sporadiska löne- och sysselsättningsuppgifter tillgängliga. Att döma av avtalsuppgörelsen kunna dock väsentliga ökningar i lönesumman väntas även för dessa grupper. Totalt sett finner riksräkenskapsverket en uppgång med ca 9 procent av inkomst av tjänst sannolik, vilket är något mer än vad riksräkenskapsverket tidigare räknat med.

Beträffande övriga förvärvskällor är bristen på statistiskt material ännu mera utpräglad än beträffande löneinkomsterna. Riksräkenskapsverket räknar emellertid sammanlagt med en tämligen betydande uppgång även för övriga förvärvskällor under 1960.

Sammanfattningsvis peka kalkylerna på en ökning av fysiska personers inkomster med omkring 8 procent mellan verksamhetsåren 1959 och 1960.

Vid bedömningen av utvecklingen av inkomst av tjänst under 1961 har man i första hand att ta hänsyn till två nu kända faktorer, nämligen dels de avtalsmässiga löneökningarna och dels lönenivån, som till följd av löneglidning under 1960 vid ingången av 1961 överstiger den för 1960 genomsnittliga. Mot bakgrund av nu rådande konjunkturtendenser kan en fortsatt löneglidning uppåt påräknas under 1961. Riksräkenskapsverket har med hänsyn till det anförda räknat med en något mindre stegring av lönesumman under 1961 än under 1960. Härvid har förutsatts en något lägre ökning i antalet sysselsatta under 1961 än under innevarande år.

Beträffande inkomstutvecklingen under de första månaderna 1962 har räknats med ytterligare någon stegring.

För fysiska personers inkomster av andra förvärvskällor än tjänst har sammanlagt räknats med uppgång under såväl 1961 som 1962.

För *aktiebolagen* sjönko de sammanlagda taxerade inkomsterna med 4 procent från 1959 till 1960 års taxering. Vid bedömningen av utvecklingen av de taxerade inkomsterna får hållas i minnet att bolagens vinstdispositioner torde påverkats av den från och med 1961 års taxering sänkta bolagsskatten. Med hänsyn härtill samt de från och med 1961 års taxering skärpta bestämmelserna för varulagervärdering och den gynnsamma konjunkturutvecklingen framstår en stegring av bolagens taxerade inkomster vid 1961 års taxering som sannolik, trots den betydande omfattningen av de ur skattesynpunkt förmånliga avsättningarna till investeringsfonder. Riksräkenskapsverket har genom en enkät till ett antal större bolag inhämtat uppgifter om de förväntade inkomsterna vid 1961 års taxering. Även denna undersökning tyder på en ökning i de taxerade bolagsinkomsterna. För utvecklingen mellan 1961 års och 1962 års taxeringar har riksräkenskapsverket räknat med en ytterligare uppgång i de taxerade bolagsinkomsterna.

Resultatet av riksräkenskapsverkets inkomstberäkning återgives i den härvid fogade tabellen (bilaga D) med specifikation av inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1961/62. Därjämte har riksräkenskapsverket verkställt vissa beräkningar av statsinkomsterna under budgetåren 1962/63—1964/65. Huvudresultatet sammanfattas i en härtill fogad promemoria (bilaga E).

Beträffande de för budgetåret 1961/62 beräknade beloppen för de särskilda inkomsttitlarna får riksräkenskapsverket anföra följande.

A. Egentliga statsinkomster

I. Skatter

1. Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse

Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.

Gällande bestämmelser

På inkomsttiteln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. redovisas uppbörden av de statsskatter, som skola slutligt redovisas på titeln, men därjämte även kommunalutskylder samt vissa andra skatter och avgifter, som uppbäras i samband med den allmänna skatteuppbörden.

De statliga skatter och avgifter, vilka under budgetåren 1960/61 och 1961/62 skola slutligt redovisas på titeln, utgöras, frånsett inflytande restantier av äldre skatter, av statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, sjömansskatt samt folkpensionsavgifter.

De kommunala skatterna utgöras av allmän kommunalskatt, landstingsmedel och tingshusmedel, allt i form av inkomstskatt beräknad på grundval av inkomst och garantibelopp för fastighet.

Över inkomsttiteln redovisas jämväl uppbörden av utskiftnings- och ersättningsskatt, skogsvårdsavgifter, annuiteter å avdikningslån och å förskott för avlösning av frälseräntor och allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter, vilka medel skola omföras till andra riksstatstitlar, ävensom till den allmänna sjukförsäkringen hänförliga avgifter och arbetsgivarbidrag samt yrkesskadeförsäkrings- och byggnadsforskningsavgifter, ävensom vissa transaktioner hänförliga till den från och med 1960 införda försäkringen för allmän tilläggspension.

Från inkomsttiteln utbetalas kommunerna tillkommande utskylder samt överskjutande skatt och övriga restitutioner ävensom ersättning till kommuner och sjukkassor för minskade skatteintäkter och sjukförsäkringsavgifter till följd av sjömansskatten. Vidare belastas titeln genom omföring till vederbörliga riksstatstitlar av debiterade belopp av utskiftningsskatt, ersättningsskatt, skogsvårdsavgifter, annuiteter och allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter. Dessutom skola från titeln avföras byggnadsforskningsavgifter samt till den allmänna sjukförsäkringen och försäkringen för allmän tilläggspensionering hänförliga arbetsgivaravgifter och tilläggspensionsavgifter. I avräkning på de influtna beloppen av sjukförsäkringsavgifter samt bidrag från mindre arbetsgivare utbetalas från titeln förskott till sjukkassorna. Skillnaden mellan å ena sidan den faktiska uppbörden och å andra sidan de sammanlagda utgifterna kommer att utgöra den nettoinkomst för statsverket, som motsvarar den i riksstaten upptagna inkomsten på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m.

Statlig inkomstskatt utgår enligt förordning den 26 juli 1947 (nr 576). Inkomstskattens grundbelopp bestämmes enligt två progressiva skiktskalor,

den ena avseende sådana skattskyldiga, för vilka ortsavdrag beräknas enligt de för gift skattskyldig gällande grunderna, och den andra avseende övriga skattskyldiga. Grundbeloppet utgjorde från och med år 1957 11 procent av den beskattningsbara inkomsten, om denna icke översteg 8 000 kronor i den förra skalan och 4 000 kronor i den senare skalan. Upp till nämnda belopp för den beskattningsbara inkomsten utgick sålunda skatten proportionellt, medan vid högre inkomst skatteprocenten var stigande. Skattesatsen var maximerad till 65 procent.

Enligt förordning den 11 december 1959 (nr 537) gälla ändrade skatteskalor, bland annat innebärande ett grundbelopp av 10 procent, från och med den 1 januari 1960 med tillämpning första gången vid 1961 års taxering.

Med tillämpning första gången vid 1961 års taxering ha vissa reformer företagits på familjebeskattningens område. Förvärvsavdraget för gift yrkesarbetande kvinna med minderårigt barn har sålunda fördubblats jämfört med tidigare bestämmelser. Vidare skola för s. k. ofullständiga familjer ortsavdrag och statlig inkomstskatt beräknas efter de förmånligare grunder som tillämpas för gifta.

Genom författningar utfärdade den 31 mars 1955 (nr 122—125) infördes vissa schablonmässigt beräknade minimiavdrag för avgifter för kapital- och sjukförsäkring för fysiska personer samt för utgifter för fullgörande av tjänsten för skattskyldiga, som haft inkomst av tjänst. Vidare infördes vissa extra avdrag för fysiska personer som haft intäkt av kapital. De nya bestämmelserna ha legat till grund för det preliminära skatteuttaget från och med 1956 och tillämpades första gången vid 1957 års taxering. Under budgetåret 1960/61 tillämpas en uttagningsprocent av 100.

Andra skattskyldiga än fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser indelas i beskattningshänseende i följande fem grupper:

a) svenska aktiebolag, svenska försäkringsanstalter som icke äro aktiebolag samt andra utländska juridiska personer än oskifta dödsbon och familjestiftelser, varvid dock försäkringsanstalter som driva livförsäkringsrörelse hänföras till grupp d,

b) andra svenska ekonomiska föreningar än sambruksföreningar,

c) sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, hypoteksföreningar, svenska bostadskreditkassan och bostadskreditföreningar,

d) försäkringsanstalter i den mån de driva livförsäkringsrörelse samt

e) övriga skattskyldiga.

Till och med år 1954 utgjorde den statliga inkomstskatten räknad i procent av den beskattningsbara inkomsten för grupp a) 40 procent, för grupperna b) och c) 32 procent, för grupp d) 10 procent (till och med 1950 25 procent) samt för grupp e) 15 procent. Enligt förordning den 3 juni 1955 (nr 300), som trädde i kraft den 1 januari 1956, skulle dessa skattesatser utgöra för a) 50 procent, b) 40 procent, c) 32 procent, d) 10 procent samt e) 15 procent.

Genom förordning den 5 juni 1959 (nr 295) återfördes skattesatserna till

de till och med 1954 gällande. De nya bestämmelserna ha trätt i kraft från och med 1960 och skola tillämpas första gången vid 1961 års taxering.

Statlig förmögenhetsskatt uttages enligt förordning den 26 juli 1947 (nr 577) av fysiska personer m. fl. Genom förordning den 12 april 1957 (nr 106) höjdes det skattefria beloppet för fysiska personer från 50 000 kronor till 80 000 kronor från och med 1958 års taxering. Den lägsta skattesatsen är 5 promille. Den högsta, 18 promille, utgår för den del av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger 1 000 000 kronor. För vissa juridiska personer utgår statlig förmögenhetsskatt med 1 1/2 promille av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 5 000 kronor.

Sjömansskatt utgår enligt förordning den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt, vilken trädde i kraft den 1 januari 1959. Den är en definitiv källskatt, som tillfaller staten, men kommunerna skola, liksom de allmänna sjukkassorna, för varje år beredas ersättning av statsmedel för minskade skatteintäkter respektive sjukförsäkringsavgifter. De inträdda förändringarna i skatteskalorna för den statliga inkomstskatten och reformerna på familjebeskattningens område från och med 1961 års taxering skola även tillämpas i fråga om sjömansskatten.

Folkpensionsavgifterna utgå enligt lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering. Pensionsavgiften höjdes enligt lag den 1 juni 1956 (nr 265) från 1,8 till 2,5 procent av den avgiftspliktiges taxerade inkomst. Samtidigt höjdes även maximibeloppen från 180 till 250 kronor för ensamstående och från 360 till 500 kronor för äkta makar. Dessa bestämmelser tillämpades första gången i fråga om avgifter, som påfördes i samband med taxeringen 1958. Från och med den 1 januari 1959 höjdes pensionsavgiften till 4 procent enligt lag den 2 maj 1958 (nr 192). Maximibeloppet höjdes samtidigt till 600 kronor för ensamstående. Även äkta makar erlägga sammanlagt högst 600 kronor i folkpensionsavgift. De nya bestämmelserna ha första gången tillämpats vid 1960 års taxering. Enligt lag den 1 juni 1951 (nr 332) gäller vidare, att avgift icke utgår om den taxerade inkomsten understiger 1 200 kronor.

För den *kommunala inkomstskatten* gälla bestämmelserna i 1928 års kommunalskattelag. Landstingsmedel utgå enligt landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319). Tingshusmedel utdebiteras enligt förordningen den 31 december 1945 om utdebitering av tingshusmedel (nr 903). Genom lag den 5 juni 1953 (nr 400) upphörde fastighetsbeskattningen i sin dittillsvarande form från och med 1955. Den från och med 1955 införda beskattningsformen innebär att fastighetsbeskattningen inordnas i den kommunala inkomstskatten. Som underlag för kommunal inkomstskatt upptogs till en början ett garantibelopp för fastighet motsvarande fyra procent av fastighetens taxeringsvärde. I samband med höjningen av taxeringsvärdena genom 1957 års allmänna fastighetstaxering sänktes procenttalet för beräkning av garantibelopp till två och en halv. Dessutom tillerkändes fysisk person som blivit året näst före taxeringsåret eller samma taxeringsår mantalsskriven å honom tillhörig fastighet ett extra avdrag med, för helt år räknat, 200 kro-

nor, dock högst med det belopp som skall upptagas som intäkt av fastigheten.

Ortsavdragen vid kommunalbeskattningen höjdes enligt lag den 2 juni 1950 (nr 252) till en nivå ungefärligen motsvarande två tredjedelar av de statliga ortsavdragens. De höjda ortsavdragen tillämpades från och med 1953 års taxering. Det skattebortfall för kommunerna, som höjningen orsakade, har till en del kompenserats genom särskilda statsbidrag. Genom lag den 16 maj 1957 (nr 200) höjdes de kommunala ortsavdragen ytterligare, så att de överensstämma med de statliga. Höjningen trädde i kraft från och med den 1 januari 1958 och tillämpades första gången ifråga om den preliminära skatten för 1958 och vid 1959 års taxering. Under en övergångsperiod av tre år — 1958—1960 — har statsbidrag utgått till alla kommuner så att full kompensation erhållits för den av ortsavdragshöjningen föranledda inkomstminskningen. Under de följande fem åren skall statsbidraget successivt minskas i en del kommuner samt helt avvecklas i de beträffande skatteunderlaget bäst ställda kommunerna. Den provisoriska ersättningen till kommunerna i anledning av 1950 års ortsavdragsreform har inarbetats i det nya statsbidraget.

Från och med 1961 års taxering skola på familjebeskattningens område motsvarande reformer genomföras i fråga om den kommunala beskattningen som beträffande den statliga.

Lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om *allmän sjukförsäkring* trädde i kraft den 1 januari 1955 genom beslut av 1953 års riksdag (lag den 19 juni 1953, nr 569). Till försäkringen är knuten en särskild moderskapsförsäkring (lag den 21 maj 1954, nr 266). Förutom genom statligt bidrag finansieras sjuk- och moderskapsförsäkringarna med avgifter från de försäkrade samt arbetsgivarbidrag. Vid samma tidpunkt ersattes den hittillsvarande olycksfallsförsäkringen, vars uppgifter delvis övertagits av sjukförsäkringen, av en ny *yrkesskadeförsäkring* (lag den 14 maj 1954, nr 243). Yrkesskadeförsäkringen finansieras genom avgifter från arbetsgivarna. Enligt förordning den 22 maj 1953 (nr 269) utgår för vissa arbetsgivare särskild *byggnadsforskningsavgift.*

Avgifterna från de sjukförsäkrade uttagas tillsammans med de allmänna skatterna och ingå för huvuddelen av de försäkrade i preliminärskatteuppbörden från och med år 1955. Även arbetsgivarbidragen till sjukförsäkringen och avgifterna till yrkesskadeförsäkringen uppbäras till en mindre del i samband med skatteuppbörden. Bidrag och avgifter från större arbetsgivare, vilka inbetalas till riksförsäkringsanstalten antingen direkt eller via de bolag, som meddela yrkesskadeförsäkring, redovisas även över inkomsttiteln.

Lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om *försäkring för allmän tilläggspension* trädde i kraft den 1 januari 1960; dock skall pension ej utgå före den 1 januari 1963. Försäkringen finansieras med årliga avgifter samt avkastning av fondmedel. Avgifterna utgå efter för året fastställd procentsats och erläggas av arbetsgivare för vad han under året till arbetstagare hos honom utgivit i kontantlön eller naturaförmån med korrigering efter vissa regler och

av den försäkrade själv i den mån han haft inkomst av annat förvärvsarbete. Procentsatsen skall utgöra 3 procent för år 1960 och höjes för vart och ett av de därpå följande åren med en enhet så att procentsatsen kommer att utgöra 7 procent för år 1964, vilket är det sista år för vilket procentsats fastställts. De försäkrades egna avgifter och avgifterna för vissa mindre arbetsgivare skola uppbäras i samband med de allmänna skatterna. Övriga avgifter för tilläggspensioneringen skola uppbäras direkt av riksförsäkringsanstalten.

Enligt den från och med år 1954 gällande *uppbördsförordningen*, utfärdad den 5 juni 1953 (nr 272), skall skattskyldig utgöra preliminär skatt med det belopp, vilket så nära som möjligt kan antagas motsvara i den slutliga skatten ingående skatter och avgifter.

Den preliminära skatten utgår dels i form av preliminär A-skatt, dels i form av preliminär B-skatt. A-skatten utgår enligt skattetabeller eller efter viss procent av uppburen löneinkomst. B-skatten debiteras normalt med det belopp som enligt senaste taxering påförts som slutlig skatt.

Debitering och uppbörd sker gemensamt av krono- och kommunalutskylder inklusive de tidigare nämnda avgifterna. Preliminärskatten förfaller till betalning under mars, maj, juli, september, november och januari under uppbördsåret, vilket omfattar tiden från och med mars det ena året till och med februari påföljande år. Sedan taxering blivit verkställd och den slutliga skatten uträknats, sker en avräkning, varvid den skattskyldige gottskrives i fråga om A-skatt det under uppbördsåret influtna beloppet jämte i förekommande fall s. k. särskilt uppdebiterat belopp samt i fråga om B-skatt det debiterade beloppet. Dessutom gottskrives den skattskyldige sådan preliminärskatt som erlagts efter uppbördsårets utgång (s. k. fyllnadsbetalning av preliminärskatt). Understiger vid avräkningen den gottskrivna preliminära skatten motsvarande slutliga skatt, förfaller skillnaden, om denna är 5 kronor eller större, till betalning såsom kvarstående skatt under uppbördsterminerna i mars och maj året efter taxeringsåret. Om den kvarstående skatten uppgår till minst en femtedel av den slutliga skatten eller minst 10 000 kronor, skall den skattskyldige erlägga ränta för den kvarstående skatten efter avdrag för 1 000 kronor. Överstiger däremot den preliminära skatten motsvarande slutliga skatt, återbetalas det överskjutande beloppet, om detta är 5 kronor eller större, till den skattskyldige. Dessutom utgår ränta på den del av det överskjutande beloppet, som överstiger 1 000 kronor, dock ej om räntebeloppet understiger 5 kronor. Genom förordning den 7 juni 1956 (nr 332) höjdes räntesatsen för kvarstående skatt från 5 till 7 procent och för överskjutande skatt från 3 till 4 procent från och med år 1957. Från och med år 1958 höjdes räntesatserna till 9 respektive 5 procent genom förordning den 13 december 1957 (nr 667). Räntebeloppet på överskjutande skatt maximerades genom förordning den 13 maj 1960 (nr 155) till 100 000 kronor från och med 1960 års taxering. Tillkommande skatt debiteras i huvudsak på grund av beslut rörande taxering, som kommit den lokala skattemyndigheten tillhanda efter den 20 november under taxerings-

året, eller på grund av eftertaxering eller beslut rörande ändrad debitering.

Arbetsgivarnas skyldighet att verkställa löneavdrag för skatt avser såväl preliminär skatt som kvarstående skatt, varvid gäller, att preliminär skatt utgår i första hand. Från och med uppbördsåret 1954—55 gälla vissa skärpningar i avseende på preliminärskatteuttaget för personer med korttidsanställning och för personer med oregelbundna inkomster.

I fall, då detta kan förväntas medföra att preliminärskattens slutbelopp bättre kommer att anpassas till den slutliga skatten, äga de lokala skattemyndigheterna att på framställning av den skattskyldige eller på eget initiativ under uppbördsåret vidtaga jämkning av den preliminärskatt, som eljest skulle utgå.

Slutligen bör erinras om att till kommunerna skall enligt särskilda regler utbetalas vad de beslutat utdebitera såsom skatt utan avdrag för restfört belopp. Uppkommande förlust på restantier stannar helt på statsverket.

Inkomstskattetitelns utveckling budgetåren 1955/56—1959/60

De beräknade och behållna inkomsterna på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. under de senaste budgetåren framgå av följande sammanställning.

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	4 993,25	5 200,00	1958/59.....	6 094,93	6 100,00
1956/57.....	5 356,31	6 000,00	1959/60.....	6 157,40	5 900,00
1957/58.....	5 952,90	6 100,00	1960/61.....		6 900,00

De uträknade beloppen av de skatter och avgifter som under ifrågavarande period slutligt redovisats på inkomstskattetiteln ha sammanställts i nedanstående tablå.

	Taxeringsår				
	1956	1957	1958	1959	1960[1]
	Miljoner kronor				
Statlig inkomstskatt.....	4 415	4 579	4 750	4 867	5 196
Därav: A-längden.....	3 216	3 412	3 462	3 696	4 063
B- och C-längderna .	1 199	1 167	1 288	1 171	1 133
Förmögenhetsskatt	157	157	171	182	215
Folkpensionsavgift	413	427	625	641	1 034
Investeringsavgift.....	87	202	216	5	—
Totalt	**5 072**	**5 365**	**5 762**	**5 695**	**6 445**

Förmögenhetsskatten faller nästan uteslutande på fysiska personer m. fl. (A-längden), medan däremot investeringsavgiften till större delen belastat bolag och ekonomiska föreningar (B-längden).

Om de ovan återgivna beloppen av uträknad skatt jämföras med de redo-

[1] Preliminära uppgifter.

visade nettoinkomsterna på inkomstskattetiteln framträda vissa olikheter i utvecklingen. Detta sammanhänger med att förskjutningar i tidpunkten för inbetalning av skatt inverka på det kassamässiga utfallet och med att även andra skatter och avgifter än de ovan angivna statsskatterna passera över titeln, vars kassamässigt redovisade nettoinkomster därigenom påverkas. Efterföljande uppställning är avsedd att belysa utvecklingen av de inkomster och utgifter på inkomstskattetiteln, som tillsammans resulterat i de behållna inkomsterna på titeln. Vissa av beloppen äro approximativa.

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Inkomster:	Miljoner kronor				
Prel. A-skatt under terminerna	5 866	6 245	6 864	7 299	8 165
Prel. B-skatt under terminerna	2 596	2 823	2 972	2 940	2 939
Fyllnadsbetalningar av prel. A- och B-skatt	536	502	695	566	561
Kvarstående skatt	594	875	822	675	607
Yrkesskade- och olycksfallsförsäkringsavgifter, bidrag till sjukförsäkringen och byggnadsforskningsavgifter från större arbetsgivare	218	299	317	366	316
Tillkommande skatt, sjömansskatt, restantier m. m.	230	265	262	232	298
Summa inkomster	**10 040**	**11 009**	**11 932**	**12 078**	**12 886**
Utgifter:					
Kommunalskattemedel	3 719	4 252	4 394	4 276	4 658
Överskjutande skatt	667	568	689	831	1 065
Övriga restitutioner	36	55	48	54	58
Avförda yrkesskade- och olycksfallsförsäkringsavgifter, bidrag till sjukförsäkringen och byggnadsforskningsavgifter från större arbetsgivare	218	299	317	366	316
Förskott till sjukkassorna m. m.	394	466	517	429	612
Övriga omföringar	13	13	14	27	20
Summa utgifter	**5 047**	**5 653**	**5 979**	**5 983**	**6 729**
Inkomster utöver utgifter	4 993	5 356	5 953	6 095	6 157

Beräkning av titelns inkomster

Preliminärskatteinkomsterna utgöra de dominerande posterna bland inkomstskattetitelns bruttoinkomster. De ha utvisat en snabb och oavbruten stegring under budgetåren 1955/56—1959/60. För bedömning av preliminärskatteuppbörden under innevarande budgetår lämnar den inom riksräkenskapsverket förda uppbördsstatistiken vägledning. Denna statistik omfattar förutom uppgifter om influtna belopp av preliminär A- och B-skatt även uppgifter om kvarstående skatt och tillkommande skatt. Med hjälp av nämnda statistik har uppbörden kunnat följas till och med skatteterminen

i september 1960. Vägledning erhålles även av de uppgifter avseende totalt influten skatt under varje månad, vilka lämnas av generalpoststyrelsen.

Vad beträffar den *preliminära A-skatten* följer denna med hänsyn till sin karaktär av egentlig källskatt nära löneinkomsternas förändringar. De uppgifter om den faktiska uppbörden av preliminär A-skatt, som nu föreligger för de fyra första uppbördsterminerna av uppbördsåret 1960—61, överensstämma tämligen väl med riksräkenskapsverkets tidigare beräkningar. Den totala skatteuppbörden i november synes emellertid vara något större än vad riksräkenskapsverket tidigare räknat med. Ökningen som huvudsakligen kan beräknas hänföra sig till uppbörden av preliminär A-skatt, torde till väsentlig del få ses i samband med de retroaktiva löneutbetalningarna i anslutning till pensionsuppgörelsen på den privata marknaden. Av samma orsak kan en betydligt större uppbörd av preliminär A-skatt väntas under januariterminen, än vad tidigare kunnat förutses. För beräkningen av den fortsatta utvecklingen har riksräkenskapsverket förutsatt att den statliga inkomstskatten under budgetåret 1961/62 utgår med oförändrad uttagningsprocent, d.v. s. 100 procent. I enlighet med vad som nämnts i det föregående (s. 16) har riksräkenskapsverket räknat med en viss stegring av lönesumman under 1961. Källskatteuppbörden kan vid oförändrade skattesatser grovt räknat väntas öka med 110 miljoner kronor för varje procents ökning av lönesumman. I höjande riktning påverkas uppbörden även av en höjning av den kommunala utdebiteringen — enligt preliminära uppgifter med 36 öre per inkomstskattekrona från den under 1960 gällande medelutdebiteringen av 14,63.

Inkomsterna av *preliminär B-skatt* under de ordinarie uppbördsterminerna av innevarande uppbördsår komma enligt tillgängliga uppgifter att bli betydligt större än vad som förutsattes vid riksräkenskapsverkets beräkning i april 1960. Preliminär B-skatt debiteras normalt med det belopp som senast påförts som total slutlig skatt. Detta betyder, att de kända resultaten av 1959 års taxering legat till grund för den debiterade B-skatten för innevarande uppbördsår. Vid debitering av preliminär B-skatt för innevarande uppbördsår skulle emellertid för bolagens del hänsyn tagas till den beslutade sänkningen av statsskatten från 50 till 40 procent av den beskattningsbara inkomsten. Även bortsett från övergångsbestämmelser av detta slag kan emellertid den debiterade B-skatten avvika väsentligt från senast kända slutliga skatt genom att jämkningar begäras på grundval av preliminära självdeklarationer. Inte minst ha avvikelser av detta slag förekommit för bolagen. Den preliminära B-skattens höga nivå under innevarande uppbördsår kan antagas bero på en minskning i jämkningarna under 1960. Beträffande uppbördsåret 1961—62 och de två terminer av uppbördsåret 1962—63, som falla inom budgetåret 1961/62, kan mot bakgrunden av resultatet av 1960 års taxering och de av riksräkenskapsverket förutsedda inkomststegringarna vid 1961 års taxering samt de vid sistnämnda taxering för första gången påförda tilläggspensionsavgifterna väntas en ökad uppbörd av preliminär B-skatt.

Jämsides med beräkningarna av preliminärskatteuppbörden har riksräkenskapsverket uppskattat vad som kommer att påföras de skattskyldiga i slutlig skatt vid 1961 och 1962 års taxeringar. Härvid har, förutom med påförda inkomst- och förmögenhetsskatter, räknats med påförda folkpensionsavgifter och debiterade sjukförsäkringsavgifter till följande belopp. Som jämförelse ha även de påförda avgifterna enligt 1960 års taxering medtagits.

	Taxeringsår		
	1960	1961	1962
	Miljoner kronor		
Folkpensionsavgifter	1 034	1 090	1 140
Sjukförsäkringsavgifter	511	520	530

Med utgångspunkt från ovan nämnda beräkningar av vad som kommer att påföras de skattskyldiga i slutlig skatt vid 1961 års och 1962 års taxeringar kan man räkna med ett betydande utrymme för *fyllnadsbetalningar* av preliminärskatt efter utgången av uppbördsåren 1960—61 respektive 1961—62. Bolagen ha under den tid möjligheter till fyllnadsbetalningar efter uppbördsårets utgång förefunnits svarat för den övervägande delen av de fullgjorda fyllnadsbetalningarna. Under de senaste åren ha dock fyllnadsbetalningarna från andra kategorier skattskyldiga ökat väsentligt. De betydande fyllnadsbetalningarna ha medfört att den sammanlagda preliminära skatten för bolagens del under de senaste taxeringsåren överstigit den slutliga skatten. Under våren 1960 inflöto fyllnadsbetalningar av preliminärskatt med 561 miljoner kronor, varav bolagen svarade för ca 340 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket räknar med att bolagen komma att verkställa fyllnadsbetalningar under våren 1961 och våren 1962 i sådan omfattning, att den kvarstående skatten för deras del vid taxeringarna 1961 och 1962 liksom under de senaste taxeringsåren blir mindre än den överskjutande skatten. Riksräkenskapsverket anser sig vidare med hänsyn till inkomstutvecklingen böra räkna med att övriga fyllnadsbetalningar komma att bli större under våren 1961 än under våren 1960. Även under våren 1962 förutser riksräkenskapsverket av samma skäl större fyllnadsbetalningar från fysiska personer än under våren 1960. Under dessa förutsättningar och med de antaganden beträffande utvecklingen av bolagens taxerade inkomster som berörts i det föregående beräknar riksräkenskapsverket de totala fyllnadsbetalningarna våren 1961 och våren 1962 till 600 miljoner kronor respektive 700 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket har ansett sig böra uppskatta under budgetåren 1960/61 och 1961/62 totalt inflytande preliminär A- och B-skatt, inklusive fyllnadsbetalningar av preliminärskatt, till ca 12 750 respektive 13 660 miljoner kronor. *Det bör understrykas, att de angivna beloppen äro osäkra inom vida marginaler med hänsyn till såväl ovissheten beträffande skatteunderlagets utveckling som möjligheten för en del skattskyldiga att i viss utsträckning välja tidpunkten för skatternas erläggande.*

Såsom förut nämnts blir i samband med att ett visst års preliminärskatt avräknas från den slutliga skatten för samma år det belopp, som återstår att erlägga, påfört de skattskyldiga såsom *kvarstående skatt*, under det att vad som betalts för mycket i preliminärskatt skall återbetalas som *överskjutande skatt*. Den inflytande kvarstående skatten kommer sedan att ingå bland inkomstskattetitelns bruttoinkomster, medan utbetalningarna av överskjutande skatt upptagas bland titelns utgifter.

Omfattningen av den kvarstående och den överskjutande skatten, som belyser preliminärskattebetalningarnas bristande anpassning till de slutligt debiterade skatterna, framgår av följande uppgifter. I tablån ha även införts procenttal, som visa storleken av den kvarstående skatten och den överskjutande skatten jämförd med den enligt respektive taxering påförda slutliga skatten.

	Taxeringsår											
	1955		1956		1957		1958		1959		1960 [1]	
	mkr.	%	mkr.	%	mkr.	%	mkr.	%	mkr.	%	mkr.	%
Kvarstående skatt.....	740	9,8	1 036	11,2	973	10,0	813	7,7	729	7,0	939	8,1
Överskjutande skatt.....	667	8,8	568	6,2	689	7,1	831	8,0	1 065	10,3	961	8,3

En väsentlig uppgång av den kvarstående skatten och en samtidig nedgång i den överskjutande skatten vid 1956 års taxering berodde på flera samverkande omständigheter bland vilka främst kunna nämnas omläggningen av fastighetsbeskattningen och införandet av den allmänna sjukförsäkringen. Försäkringstagare, som erlägga preliminär B-skatt, och fastighetsägare torde sålunda icke ha utökat sina inbetalningar av preliminärskatt i sådan utsträckning att full täckning erhållits för påförda sjukförsäkringsavgifter och den av omläggningen av fastighetsbeskattningen föranledda ökningen av den kommunala inkomstskatten. Av samma orsaker torde den kvarstående skatten vid 1957 års taxering ha förblivit på ungefär samma höga nivå som vid 1956 års taxering. Från och med år 1957 ingå skatt på garantibelopp för fastighet och sjukförsäkringsavgifter i den debiterade preliminära B-skatten, vilket torde förklara nedgången i den kvarstående skatten vid 1958 års taxering. Uppgången i den överskjutande skatten mellan de nyssnämnda taxeringsåren torde få tillskrivas det överuttag av preliminärskatt som löntagarna genom preliminärskattetabellernas konstruktion i stor utsträckning fått vidkännas. Den väsentliga uppgången i den överskjutande skatten vid 1959 års taxering och den fortsatta minskningen i den kvarstående skatten torde bland annat bero på att överuttaget av preliminär A-skatt ytterligare accentuerats genom den inverkan de från och med verksamhetsåret 1958 införda höjda kommunala ortsavdragen fått på preliminärskattetabellernas utformning. Av tekniska skäl ha nämligen vid uträkningen av den i tabellerna ingående statliga inkomstskatten, de höjda kommunala ortsavdragen tillämpats vid beräkningen av avdragen för vid

[1] Preliminära uppgifter.

föregående års taxering påförd kommunalskatt. De kommunala skatter, som vid den slutliga taxeringen varit avdragsgilla vid uträkningen av den påförda statliga inkomstskatten, ha i allmänhet varit väsentligt högre genom de därvid tillämpliga lägre kommunala ortsavdragen. Efter denna engångsföreteelse ökade åter den kvarstående skatten vid 1960 års taxering medan den överskjutande skatten minskade, så att beloppen av överskjutande och kvarstående skatt kommo att nära nog bli desamma.

Enligt uppgifter avseende 1960 års taxering, vilka infordrats från länsstyrelserna, fördelar sig den kvarstående skatten med 861 miljoner kronor på fysiska personer och 78 miljoner kronor på aktiebolag m. fl. Räntan på den kvarstående skatten uppgår till 27 miljoner kronor, varav 23 miljoner kronor för fysiska personer. Återbetalningarna av överskjutande skatt fördela sig med 800 miljoner kronor på fysiska personer och 161 miljoner kronor på övriga skattskyldiga.

Riksräkenskapsverket har räknat med att den överskjutande skatten kommer att överstiga den kvarstående skatten vid 1961 års taxering. Beträffande beloppen för den kvarstående och överskjutande skatten räknar riksräkenskapsverket med att de bli av storleksordningen 950 miljoner kronor respektive 1 100 miljoner kronor.

Den kvarstående skatt, som påföres enligt taxeringarna 1960 och 1961, skall erläggas under budgetåren 1960/61 respektive 1961/62. Under dessa budgetår utbetalas även den överskjutande skatten enligt nämnda taxeringar. Vid beräkningen av de belopp varmed kvarstående skatt kommer att inflyta får hänsyn tagas till att en del av de påförda beloppen icke erläggas i rätt tid utan bli restförda. Den inflytande kvarstående skatten uppskattas för budgetåret 1960/61 till 800 miljoner kronor och för budgetåret 1961/62 till 850 miljoner kronor.

Såsom av det föregående framgått redovisas även *bidrag till sjukförsäkringen och yrkesskade- och byggnadsforskningsavgifter* från större arbetsgivare över inkomstskattetiteln. Med ledning av de uppgifter, som lämnats av riksförsäkringsanstalten i skrivelse till riksräkenskapsverket den 4 november 1960, kunna dessa bidrag och avgifter beräknas komma att uppgå till 330 miljoner kronor för innevarande och till 370 miljoner kronor för nästföljande budgetår. I dessa belopp ha medräknats statens arbetsgivarbidrag.

Slutligen beräknar riksräkenskapsverket inflytande restantier, sjömansskatt, tillkommande skatt m. m. till 325 miljoner kronor för vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62.

Under hänvisning till det anförda beräknar riksräkenskapsverket samtliga inflytande inkomster på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. under budgetåret 1960/61 till (12 750 + 800 + 330 + 325 =) 14 205 miljoner kronor och under budgetåret 1961/62 till (13 660 + 850 + 370 + 325 =) 15 205 miljoner kronor.

Beräkning av titelns utgifter

Den mest betydande posten på utgiftssidan utgöres av *utbetalningarna av kommunalskattemedel.* Kommunernas fordran på statsverket framräknas per den 1 januari varje kalenderår och utbetalas varannan månad med i princip en sjättedel av årsbeloppet vid varje tillfälle.

Beträffande utbetalningarna under budgetåret 1960/61 äro dessa kända för första hälften av budgetåret. För senare hälften av budgetåret 1960/61 bli de beroende av storleken av kommunernas fordran för kalenderåret 1961. Vid beräkningen av denna har man att i första hand taga hänsyn till förskottet på kommunal inkomstskatt för 1961, vilket till storleken utgör produkten av det vid inkomsttaxeringen under 1960 framkomna skatteunderlaget och den under hösten 1960 beslutade utdebiteringen. Med ledning av från statistiska centralbyrån inhämtade uppgifter om bland annat den beskattningsbara inkomstens storlek och om den kommunala utdebiteringen har riksräkenskapsverket beräknat utbetalningarna av förskott på kommunal inkomstskatt under kalenderåret 1961 till 4 790 miljoner kronor. Slutavräkningen på det under kalenderåret 1959 utbetalade förskottet på kommunal inkomstskatt har med hänsyn till det kommunala inkomstskatteunderlagets ökning från 1958 års till 1960 års taxering beräknats till omkring 470 miljoner kronor. Sammanlagt skulle sålunda utbetalningarna under kalenderåret 1961 kunna beräknas till omkring 5 260 miljoner kronor. Hälften av detta belopp skall utbetalas under senare hälften av budgetåret 1960/61. Då utbetalningarna under första hälften av samma budgetår — vilka såsom tidigare nämnts äro kända — uppgå till omkring 2 420 miljoner kronor, kan riksstatstiteln beräknas komma att under budgetåret 1960/61 belastas med utbetalningar till kommunerna med ett belopp av omkring 5 050 miljoner kronor.

Motsvarande utbetalningar under budgetåret 1961/62 skulle enligt det föregående för budgetårets första hälft uppgå till omkring 2 630 miljoner kronor. För senare hälften av samma budgetår kunna utbetalningarna med utgångspunkt från den antagna inkomstutvecklingen under år 1960 samt under förutsättning av en kommunal utdebitering av ungefär samma höjd som under år 1961 beräknas till omkring 2 930 miljoner kronor. Statens utbetalningar av kommunalskattemedel under budgetåret 1961/62 skulle enligt dessa beräkningar komma att uppgå till 5 560 miljoner kronor.

Från riksstatstiteln skola vidare utanordnas återbetalningar av *överskjutande preliminärskatt.* Dessa ha, såsom framgått av det föregående, för budgetåret 1960/61 med ledning av de uppgifter, som riksräkenskapsverket erhållit från länsstyrelserna, beräknats till omkring 960 miljoner kronor. För budgetåret 1961/62 ha de beräknats till omkring 1 100 miljoner kronor. Härtill komma *restitutioner* på grund av nedsättning i taxering m. m., vilka uppskattas till 50 miljoner kronor för vartdera budgetåret.

Såsom utgift på titeln bör vidare för *bidrag till sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkrings- och byggnadsforskningsavgifter* från större arbetsgi-

vare beräknas samma belopp som för dessa bidrag och avgifter upptagits bland titelns inkomster.

För sjukförsäkringen m. m. tillkomma härjämte *förskott och övriga utbetalningar till sjukkassorna* avseende bidrag från mindre arbetsgivare och sjukförsäkringsavgifter. Under budgetåret 1961/62 torde vidare vid 1961 års taxering *skattedebiterade avgifter till tilläggspensioneringen* komma att utbetalas till allmänna pensionsfonden. Med ledning bland annat av uppgifter i riksförsäkringsanstaltens ovannämnda skrivelse beräknar riksräkenskapsverket ifrågavarande utbetalningar till 600 miljoner kronor för budgetåret 1960/61 och till 680 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Beträffande frågan om avsättning till eller återföring från allmänna sjukförsäkringsfonden har riksförsäkringsanstalten i sin förenämnda skrivelse anfört följande:

»Under förutsättning att avsättning till fonden liksom hittills skall avse den del av arbetsgivarbidraget för tilläggssjukpenningförsäkringen, som överstiger 60 % av utgifterna för nämnda försäkring, kan någon fondering av arbetsgivarbidrag för åren 1959 och 1960, dvs för budgetåren 1960/61 och 1961/62, icke ske. Arbetsgivarbidraget för tilläggssjukpenningförsäkringen för år 1959 täcker nämligen endast ca 58 % och för år 1960 endast ca 52 % av utgifterna. Denna brist i täckningen motsvarar omkring 10 milj. kr. för år 1959 samt omkring 38 milj. kr. för år 1960. För år 1959 beräknas emellertid tilläggssjukpenningförsäkringen lämna ett överskott av 18 milj. kr., varför några medel från allmänna sjukförsäkringsfonden icke synas behöva tagas i anspråk för budgetåret 1960/61. För år 1960 beräknas tilläggssjukpenningförsäkringen däremot lämna ett underskott av 28 milj. kr. Med anledning härav torde böra övervägas att hemställa hos Kungl. Maj:t att från allmänna sjukförsäkringsfonden måtte till sjukkassorna överföras det belopp, varmed arbetsgivarbidraget för tilläggssjukpenningförsäkringen understiger 60 % av utgifterna. Skulle dylik överföring komma att ske, minskas nettobelastningen av inkomsttiteln för budgetåret 1961/62, vilken enligt ovan beräknats till 930 milj. kr., med det sålunda från allmänna sjukförsäkringsfonden överförda beloppet.»

Riksräkenskapsverket föreslår att återföringar från allmänna sjukförsäkringsfonden — på motsvarande sätt som gällt för avsättningar — skola ske så snart arbetsgivarbidraget för tilläggssjukpenningförsäkringen understiger 60 % av utgifterna för försäkringen. Ämbetsverket har därför räknat med att under budgetåret 1960/61 10 miljoner kronor och under budgetåret 1961/62 38 miljoner kronor komma att återföras från allmänna sjukförsäkringsfonden, varvid utbetalningarna från titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. komma att minska i motsvarande grad. Riksräkenskapsverket har vidare förutsatt att förskott på avgifter och bidrag till sjukkassorna under nästkommande budgetår endast komma att utgå med det belopp som utöver avräkningsmedlen erfordras för att täcka sjukkassornas medelsbehov.

Titeln skall slutligen belastas med *omföringar* av utskiftnings- och ersättningsskatt, skogsvårdsavgifter och vissa annuiteter samt allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter. Sammanlagt kunna de ifrågavarande

omföringarna beräknas uppgå till omkring 20 miljoner kronor för budgetåret 1960/61 och till omkring 60 miljoner kronor för budgetåret 1961/62.

Enligt det föregående har riksräkenskapsverket sålunda beräknat titelns utgifter för budgetåret 1960/61 till (5 050 + 960 + 50 + 330 + 600 + 20 =) 7 010 miljoner kronor samt för budgetåret 1961/62 till 5 560 + 1 100 + 50 + 370 + 680 + 60 =) 7 820 miljoner kronor.

Avsättningar till och återföringar från budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel

Genom beslut av 1952 års riksdag inrättades en fond för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Fonden behandlades till och med budgetåret 1954/55 som en diversemedelstitel, varvid belopp, som avsattes till eller återfördes från fonden, direkt belastade respektive gottskrevs inkomsttiteln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Från och med budgetåret 1955/56 har fonden bokföringsmässigt erhållit en annan behandling än tidigare. Fonden ingår sålunda numera som en del av budgetutjämningsfonden, varigenom avsättningar och återföringar icke längre direkt beröra de redovisade inkomsterna på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m.

I riksstaten för budgetåret 1960/61 har räknats med en nettoåterföring av kommunalskattemedel från budgetutjämningsfonden på 25 miljoner kronor. De avsättningar och återföringar, som enligt nu föreliggande beräkningar böra verkställas under budgetåren 1960/61 och 1961/62, framgå av följande sammanställning:

	1960/61	1961/62
	Miljoner kronor	
Avsättning	650	700
Återföring	500	450
Nettoavsättning	150	250

Sammanfattning av beräkningarna

De beräkningar av inkomsterna och utgifterna på inkomstskattetiteln, för vilka redogjorts i det föregående, kunna sammanfattas på följande sätt. Som jämförelse ha även medtagits motsvarande belopp, delvis approximativa, för det avslutade budgetåret 1959/60. Beloppen angivas i miljoner kronor.

	1959/60	1960/61	1961/62
Inkomster:			
Preliminärskatt inklusive fyllnadsbetalningar	11 665	12 750	13 660
Kvarstående skatt	607	800	850
Yrkesskadeförsäkringsavgifter, bidrag till sjukförsäkringen och byggnadsforskningsavgifter från större arbetsgivare	316	330	370
Tillkommande skatt, sjömansskatt, restantier m. m.	298	325	325
Summa inkomster	**12 886**	**14 205**	**15 205**

Utgifter:			
Kommunalskattemedel	4 658	5 050	5 560
Överskjutande skatt	1 065	960	1 100
Övriga restitutioner	58	50	50
Yrkesskadeförsäkringsavgifter, bidrag till sjukförsäkringen och byggnadsforskningsavgifter från större arbetsgivare	316	330	370
Förskott till sjukkassorna, vissa utbetalningar till allmänna pensionsfonden m. m.	612	600	680
Omföringar	20	20	60
Summa utgifter	6 729	7 010	7 820
Inkomster utöver utgifter	6 157	7 195	7 385

Med starkt understrykande av ovissheten i de gjorda antagandena om inkomstutvecklingen med flera på skattetitelns utfall inverkande omständigheter uppskattar riksräkenskapsverket den behållna inkomsten på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. för budgetåret 1960/61 till 7 200 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 7 400 000 000 kronor.

Kupongskatt

Enligt förordning den 12 februari 1943 (nr 44) om kupongskatt skola i utlandet bosatta och vissa med dem likställda aktieägare erlägga inkomstskatt i form av kupongskatt för utdelning på aktie i svenskt aktiebolag. Kupongskatten utgår enligt förordning den 23 februari 1956 (nr 104) med 30 procent av utdelningen. Enligt avtal med vissa länder gälla särskilda bestämmelser för därav berörda skattskyldiga. Skatten innehålles när utdelningen lyftes och inbetalas av bolagen till ett under överståthållarämbetet lydande organ, benämnt kupongskattekontoret.

Kupongskatten har under nedan angivna budgetår beräknats till respektive influtit med följande belopp:

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56	5,69	5,00	1958/59	5,95	7,00
1956/57	6,20	6,50	1959/60	7,21	8,00
1957/58	8,09	7,00	1960/61		7,00

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 7 november 1960 har överståthållarämbetet beräknat inkomsten av kupongskatt till 7,00 miljoner kronor för vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsten av kupongskatt för budgetåret 1960/61 till 7 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 7 000 000 kronor.

Utskiftningsskatt och ersättningsskatt

Utskiftningsskatten utgår efter 40 procent. Under budgetåret 1959/60 ha inkomsterna på titeln utskiftningsskatt och ersättningsskatt utgjort 2,96 miljoner kronor. Vid 1960 års taxering uppgår enligt uppgift från statistiska centralbyrån den uträknade utskiftningsskatten till 5,3 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket uppskattar inkomsterna av utskiftningsskatt och ersättningsskatt till 5 500 000 kronor för innevarande budgetår. För budgetåret 1961/62 föreslår riksräkenskapsverket, att inkomsttiteln, som brukar utvisa stora variationer i utfallet, uppföres med 1 000 000 kronor.

Fondskatt

Enligt beslut av 1954 års riksdag uttages en särskild fondskatt av engångsnatur på ansamlade vinstmedel hos vissa familjebolag. Lagstiftningen har till syfte att beskatta vissa till följd av luckor i skattelagstiftningen hittills från beskattning undandragna vinstmedel och även att ernå en avveckling av de fondbeskattade företagen.

För beskattningen gällande bestämmelser återfinnas i förordning den 21 maj 1954 (nr 264) om skatt på fonderade vinstmedel (fondskatt) och i kungörelse den 24 september 1954 (nr 614) med vissa tillämpningsföreskrifter till nämnda förordning. Enligt förordningen utgår skatten med 30 procent av ett enligt särskilda regler beräknat beskattningsbart belopp. Skatten tillfaller staten. Taxering till fondskatt verkställdes i första instans år 1955. Enligt uppgift från statistiska centralbyrån uppgick det sammanlagda beskattningsbara beloppet till 288 miljoner kronor. Påförd skatt har fördelats till betalning under fem år, i undantagsfall tio år. Enligt tillämpningsföreskrifterna har länsstyrelsen utfärdat särskild debetsedel för företag, som påförts fondskatt. Den del av fondskatt, som erlägges under visst år, skall ha inbetalts senast den 31 augusti. De beräknade och behållna inkomsterna på titeln framgå av efterföljande sammanställning.

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	0,59	1,00	1958/59.....	13,86	15,00
1956/57.....	14,75	17,00	1959/60.....	13,57	14,00
1957/58.....	13,94	15,00	1960/61.....		13,50

Enligt från överståthållarämbetet och länsstyrelserna inhämtade uppgifter beräknas inkomsten på titeln fondskatt uppgå till 13,07 miljoner kronor under budgetåret 1960/61 och till 1,32 miljoner kronor under budgetåret 1961/62. Under de fyra första månaderna innevarande budgetår ha 13,01 miljoner kronor influtit.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsten av fondskatt för budgetåret 1960/61 till 13 500 000 kronor. För budgetåret 1961/62 föreslår riksräkenskapsverket att ingen titel uppföres i riksstaten för fondskatt. Inflytande belopp böra i fortsättningen redovisas under inkomsttiteln övriga diverse inkomster.

Skogsvårdsavgifter

Enligt förordning den 28 juni 1946 (nr 324) om skogsvårdsavgift skall sådan avgift erläggas för jordbruksfastighet, vilken vid fastighetstaxering åsatts särskilda värden för skogsmark och växande skog, dock med vissa undantag. Avgiften utgår i förhållande till nämnda taxeringsvärden, dock med högst en och en halv promille. För varje år bestämmes, med vilket promilletal avgiften för det året skall utgå.

Skogsvårdsavgifter inflöto under budgetåret 1959/60 med 12,69 miljoner kronor. I riksstaten för budgetåret 1960/61 är titeln upptagen till 10,10 miljoner kronor.

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 11 oktober 1960 har skogsstyrelsen anfört följande:

»Genom kungörelsen den 3 juni 1960 (nr 268) har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med riksdagens beslut funnit gott bestämma det promilletal med vilket skogsvårdsavgift enligt förordningen den 28 juni 1946 (nr 324) skall utgå för år 1960 till en promille, innebärande en sänkning av promillesatsen i förhållande till tidigare år med 0,25 promille.

Enligt från statistiska centralbyrån inhämtad uppgift beträffande taxeringsutfallet för år 1960 uppgår underlaget för beräkning av skogsvårdsavgift till 10 195,0 milj. kronor eller 1,1 % mer än föregående år.

Med utgångspunkt från ovannämnda promilletal och med tillämpning av sagda underlag kan inkomsten av skogsvårdsavgifter för budgetåret 1960/61 beräknas till 10,2 milj. kronor mot det i riksstaten för nämnda budgetår angivna beloppet, eller 10,1 milj. kronor.

Beträffande inkomster av skogsvårdsavgifter för budgetåret 1961/62 må följande framhållas.

Enligt statsmakternas beslut (prop. 1960: 106, riksd. skr. 1960: 326) har fr. o. m. innevarande budgetår trätt i tillämpning nya riktlinjer för finansieringen av skogsvårdsstyrelseverksamheten. I samband med genomförandet av dessa nya finansieringsprinciper har den förut nämnda sänkningen av promillesatsen från 1,25 till en promille vidtagits. Då man i nuvarande läge har anledning att utgå från att skogsvårdsavgiften jämväl för det närmaste året torde få uttas efter samma promilletal som för det innevarande, synes inkomsterna av denna avgift för budgetåret 1961/62 böra beräknas till enahanda belopp som för budgetåret 1960/61 eller 10,2 milj. kronor.»

Riksräkenskapsverket uppskattar inkomsterna av skogsvårdsavgifter för budgetåret 1960/61 till 10 200 000 kronor samt beräknar, i avvaktan på beslut om promilletalets storlek, inkomsttiteln för budgetåret 1961/62 till likaledes 10 200 000 kronor.

Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter

De under denna titel redovisade inkomsterna uppgingo under budgetåret 1959/60 till 1,69 miljon kronor. I riksstaten för budgetåret 1960/61 är titeln upptagen till 1,50 miljon kronor.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna på inkomsttiteln bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter för budgetåret 1960/61 till 1 500 000 kronor samt förordar, att titeln i riksstaten för budgetåret 1961/62 upptages till likaledes 1 500 000 kronor.

Arvsskatt och gåvoskatt, lotterivinstskatt, omsättnings- och expeditionsstämplar m. m.

De beräknade och behållna inkomsterna av ifrågavarande medel under de senast förflutna fem budgetåren framgå av efterföljande sammanställning, i vilken under budgetåren 1955/56—1959/60 influten kvarlåtenskapsskatt, uppgående till 29,69, 30,40, 27,05, 30,51 respektive 9,29 miljoner kronor sammanförts med arvsskatt (arvslottsskatt).

Det torde här få erinras om att den totala stämpelmedelsleveransen till statsverket från generalpoststyrelsen under ett budgetår motsvarar den verkliga uppbörden under tiden från och med juni månad det ena kalenderåret till och med maj månad påföljande år.

Budgetår	Arvslottsskatt, gåvoskatt och kvarlåtenskapsskatt				Summa arvslotts-skatt, gåvoskatt och kvarlåtenskaps-skatt	Lotteri-vinst-skatt	Omsätt-nings- och expedi-tions-stämplar m. m.	Summa inkomst	Beräk-nat i riks-staten
	Stämpel å bo-uppteck-ningar	Stämpel å gåvo-brev	Uppbörd genom länsstyrelserna	Restitutioner					
	Miljoner kronor								
1955/56	72,66	2,67	4,39	1,06	78,66	45,54	78,19	202,39	188,00
1956/57	77,79	2,47	6,25	1,14	85,37	53,67	72,93	211,97	203,00
1957/58	75,65	3,42	6,67	1,94	83,80	58,44	81,27	223,51	213,00
1958/59	89,16	3,62	8,54	1,41	99,91	77,54	83,82	261,27	250,00
1959/60	89,14	5,93	6,20	1,73	99,54	80,09	92,57	272,20	256,00

Arvsskatt och gåvoskatt

Generalpoststyrelsen, som i skrivelse till riksräkenskapsverket den 9 november 1960 lämnat beräkning av inkomsterna av stämpelmedel för såväl löpande som nästkommande budgetår, har i fråga om motiveringen för denna beräkning åberopat en vid skrivelsen fogad promemoria, i vilken i fråga om beräkningen av inkomsterna av arvsskatt och gåvoskatt anförts följande:

»Denna inkomsttitel, som tidigare haft benämningen 'Arvslottsskatt, gåvoskatt och kvarlåtenskapsskatt', är i riksstaten för det löpande budgetåret uppförd med 100 miljoner kronor.

Inkomsterna genom postverket av dödsbo- och gåvobeskattningen utgjorde under budgetåret 1959/60 95,0 miljoner kronor. Efterföljande tablå utvisar närmare storleken av dessa inkomster under vart och ett av de tre sistförflutna budgetåren samt fördelningen på de olika skatteslagen (miljoner kronor).

Inkomstslag	Budgetår		
	1957/58	1958/59	1959/60
a) arvsskatt	48,6	58,7	79,8
b) gåvoskatt	3,4	3,6	5,9
c) kvarlåtenskapsskatt	27,0	30,5	9,3
Summa	**79,0**	**92,8**	**95,0**

Den tillfälliga uppbörden, varmed förstås influtna skattebelopp över 100 000 kronor, har för arvsskattens vidkommande under budgetåren ifråga uppgått till 6,0, 8,3 resp. 19,3 miljoner kronor. Den återstående, mera nor-

mala uppbörden har följaktligen utgjort 42,6, 50,4 resp. 60,5 miljoner kronor. Inkomsterna under den angivna tidsperioden utvisar sålunda, även om man bortser från de större skattebeloppen, en fortgående stegring. Inkomstutfallet under budgetåret 1958/59 har sannolikt i icke ringa mån påverkats av höjningen av taxeringsvärdena vid 1957 års fastighetstaxering. Inkomstökningen under budgetåret 1959/60 torde åtminstone delvis vara en följd av de ändrade skatteskalorna för arvsskattens uttagande.

Uppbörden av gåvoskatt har under budgetåret 1959/60 varit något högre än under de båda närmast föregående budgetåren. I tillfällig uppbörd har 1,3 miljoner kronor influtit.

Nedgången i uppbörden av kvarlåtenskapsskatt under budgetåret 1959/60 sammanhänger med att verkningarna av den ändrade lagstiftningen i fråga om dödsbo- och gåvobeskattningen då först hunnit inträda. Uppbörden av större skattebelopp har utgjort 6,3 miljoner kronor.

Inkomsterna av dödsbo- och gåvobeskattningen under innevarande budgetår har av generalpoststyrelsen i skrivelse till riksräkenskapsverket den 21 mars 1960 beräknats till 100 miljoner kronor eller samma belopp, varmed titeln uppförts i riksstaten.

Vid en förnyad beräkning av inkomsterna på titeln under innevarande budgetår torde man åtminstone med en viss grad av tillförlitlighet kunna utgå från inkomstutfallet under budgetåret 1959/60. Det är nämligen först under detta budgetår, som den ändrade dödsbo- och gåvobeskattningen hunnit att i mera avsevärd omfattning påverka uppbördsresultatet. De nya bestämmelserna skulle visserligen träda i tillämpning fr. o. m. den 1 januari 1959 men med hänsyn till tidsfristerna för boupptecknings och deklarationers ingivande till registreringsmyndigheten och respittiden för skattebeloppens erläggande måste man emellertid räkna med att en förskjutning inträtt i fråga om tidpunkten för bestämmelsernas inverkan på inkomstutfallet.

Vid uppskattningen av inkomsterna av arvsskatten torde man kunna räkna med att den mera normala uppbörden skall fortsätta att stiga på grund av år från år ökat skatteunderlag. Den osäkra faktorn vid inkomstberäkningen är dock de större skattebeloppen.

I efterföljande sammanställning har angivits den beräknade uppbörden av arvsskatt under innevarande budgetår — frånsett ev. inbetalningar av onormalt stora engångsbelopp.

Verklig uppbörd under tiden juni—september 1960	[1]35,5	milj. kr.
Beräknad normal uppbörd under tiden oktober 1960—maj 1961	44,0	» »
Beräknad tillfällig uppbörd under tiden oktober 1960—maj 1961	8,0	» »
Summa	87,5	milj. kr.

Uppbörden av gåvoskatt har under de sistförflutna budgetåren icke undergått några större variationer. Inkomsterna av denna skatt under budgetåren 1955/56—1959/60 framgår av efterföljande sammanställning.

Budgetår	Belopp milj. kr.	Budgetår	Belopp milj. kr.
1955/56	2,7	1958/59	3,6
1956/57	2,5	1959/60	[2]5,9
1957/58	3,4		

[1] Varav 13,6 miljoner kronor i tillfällig uppbörd. Av nyss angiven uppbörd utgör 8,7 miljoner kronor större engångsbelopp.

[2] Varav 1,3 miljoner kronor i tillfällig uppbörd.

Under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår har omkring 3,2 miljoner kronor influtit, varav 1,6 miljoner kronor i tillfällig uppbörd. För hela budgetåret 1960/61 synes inkomsterna kunna beräknas till högst 6,5 miljoner kronor.

Någon uppbörd av kvarlåtenskapsskatt har icke förekommit under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår. Skulle ytterligare inkomster från denna skatt inflyta under budgetåret, torde det endast bli fråga om ett eller annat belopp, varför inkomsterna på titeln knappast kommer att i större omfattning påverkas.

Enligt förestående beräkningar skulle den sammanlagda uppbörden under titeln arvsskatt och gåvoskatt för budgetåret 1960/61 sålunda komma att uppgå till i runt tal 94 miljoner kronor (87,5 + 6,5). Härtill kommer emellertid uppbörden genom länsstyrelserna. Denna uppbörd har efter avdrag av gjorda restitutioner under de två sistförflutna budgetåren uppgått till 7,1 resp. 4,5 miljoner kronor. Vidare bör räknas med någon marginal för större engångsbelopp. De totala inkomsterna på titeln ifråga synes kunna uppskattas till förslagsvis 100 miljoner kronor.

Vid uppskattningen av det belopp, vartill inkomsterna av arvs- och gåvobeskattningen kan antagas komma att uppgå under budgetåret 1961/62 synes man kunna utgå från den beräknade uppbörden för det löpande budgetåret. Inkomsterna beräknas till 105 miljoner kronor inklusive länsstyrelsernas uppbörd. Vid inkomstkalkyleringen har räknats dels med en fortgående normal stegring av inkomsterna till följd av ökat skatteunderlag och dels med en relativt bred marginal för större engångsbelopp. Det bör emellertid i detta sammanhang framhållas, att inkomsterna under titeln kan komma att kraftigt påverkas om ett skattebelopp, som förväntas utgå för en osedvanligt stor kvarlåtenskap, i sin helhet erlägges under budgetåret.»

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna under inkomsttiteln arvsskatt och gåvoskatt under budgetåret 1960/61 till 100 000 000 kronor samt föreslår att inkomsttiteln i riksstaten för budgetåret 1961/62 uppföres med 105 000 000 kronor.

Lotterivinstskatt

Härom har i den förut berörda promemorian från generalpoststyrelsen anförts följande:

»Statsverkets inkomster på titeln lotterivinstskatt är i riksstaten för innevarande budgetår upptagna till 85 miljoner kronor.

Bruttoinkomsterna av lotterivinstskatt under budgetåret 1959/60 har uppgått till 81 558 905 kronor. Motsvarande belopp under budgetåren 1957/58—1958/59 utgjorde 59 183 838 resp. 78 506 448 kronor. Den avsevärda ökningen av inkomsterna under budgetåret 1958/59 har varit en följd av den ändrade skattesatsen för vissa lotterivinster. Vinstskattens uppdelning på olika inkomstkällor framgår av efterföljande sammanställning.

	Budgetår 1957/58	1958/59	1959/60
Premieobligationslånen	10 399 710	11 622 020	12 729 920
Skattepremielånet	640 000	—	—
Penninglotteriet	25 384 600	36 175 200	35 933 400
Lotteriet för teater och konst	2 068 400	2 802 000	2 802 000
Tipstjänst	16 992 357	23 438 826	24 981 887
Övriga lotterier	3 698 771	4 468 402	5 111 698
Summa kronor	**59 183 838**	**78 506 448**	**81 558 905**

Under budgetåren 1957/58—1959/60 har i nedan angiven omfattning genom postverkets huvudkassa restituerats skatt för vinster, vilka antingen icke avhämtats inom föreskriven tid eller utfallit å icke försålda lottsedlar:

Budgetår	Restituerat belopp
1957/58	741 907
1958/59	964 545
1959/60	1 464 551

Nettouppbörden under budgetåren 1957/58—1959/60 har sålunda uppgått till i runt tal 58,4, 77,5 resp. 80,1 miljoner kronor. Vinstskatten från premieobligationslånen väntas komma att under budgetåret 1960/61 uppgå till 15,3 miljoner kronor, förutsatt att de olika skattebeloppen av riksgäldskontoret inlevereras inom beräknad tid.

Från Svenska penninglotteriet AB och AB Tipstjänst har under tiden juni—oktober 1960 i vinstskatt inlevererats 14,2 resp. 8,2 miljoner kronor (under motsvarande tid föregående år 14,8 resp. 9,0 miljoner kronor). Under återstående månader av innevarande budgetår beräknas ytterligare 21 resp. 18 miljoner kronor komma att inflyta från dessa inkomstkällor. Det bör emellertid framhållas, att inkomsterna från tipsvinsterna är underkastade starka fluktuationer beroende på vinstutfallet, varför större eller mindre avvikelser från den beräknade inkomsten kan uppstå.

Vinstskatten från det särskilda lotteriet för teater och konst förutses komma att inbringa omkring 2,8 miljoner kronor och skatten från övriga lotterier cirka 5 miljoner kronor.

Den beräknade bruttouppbörden av lotterivinstskatt från nyss angivna inkomstkällor under budgetåret 1960/61 framgår av efterföljande sammanställning.

Premieobligationslånen	15,3	milj. kr.
Penninglotteriet	35,2	» »
Lotteriet för teater och konst	2,8	» »
Tipstjänst	26,2	» »
Övriga lotterier	5,0	» »
Summa	84,5	milj. kr.

Under budgetåret 1960/61 torde vinstskatt komma att restitueras i ungefär samma utsträckning som under närmast föregående budgetår.

Statsverkets nettoinkomster på titeln lotterivinstskatt torde sålunda för innevarande budgetår kunna beräknas till omkring 83 miljoner kronor.

För budgetåret 1961/62 torde man icke böra räkna med högre inkomster än 85 miljoner kronor. Även om man kan förutse ökade inkomster från premieobligationslånen synes det dock vara motiverat att vid en mera långsiktig prognos iakttaga en viss försiktighet vid bedömningen av inkomstutfallet från övriga skattekällor. Detta gäller särskilt i fråga om inkomsterna från penninglotteriet, vilka visat en nedåtgående tendens. Man torde även få räkna med i stort sett oförändrade inkomster av vinstskatten från varulotterierna.»

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna av lotterivinstskatt för budgetåret 1960/61 till 83 000 000 kronor samt föreslår — under antagande att det särskilda lotteriet för teater och konst kommer att anordnas — att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 85 000 000 kronor.

Omsättnings- och expeditionsstämplar m. m.

Till ledning för beräkningen av ifrågavarande inkomster har i förenämnda inom generalpoststyrelsen upprättade promemoria anförts följande:

»På titeln omsättnings- och expeditionsstämplar m. m. redovisas övriga stämpelmedel. Här upptages sålunda stämpelavgifter för lagfarter och inteckningar, inkomster genom försäljning av helarksstämplar, enkla beläggnings- och överlåtelsestämplar samt kortkonvolut, vidare stämpelavgifter för aktie- och obligationsemissioner samt lottsedlar. Denna inkomsttitel är i riksstaten för budgetåret 1960/61 upptagen till 90 miljoner kronor.

De behållna inkomsterna på ifrågavarande titel under de senaste tre budgetåren framgår av efterföljande sammanställning (tusental kronor):

	Budgetår 1957/58	1958/59	1959/60
A. Uppbörd genom stämpelförsäljare:			
i förskottsförteckningar upptagna stämpelavgifter för			
a) lagfarter	25 163	26 855	32 142
b) inteckningar	20 290	21 682	23 680
försäljning av helarksstämplar, enkla beläggningsstämplar m. m.	15 115	15 540	16 033
B. Uppbörd genom postanstalterna:			
enkla beläggningsstämplar, överlåtelsestämplar och kortkonvolut	7 964	8 617	10 084
C. Uppbörd genom postverkets huvudkassa:			
a) emissionsstämplar för aktier och obligationer	[1] 10 391	8 891	8 229
b) stämpelavgifter för lottsedlar	2 364	2 264	2 421
c) diverse	5	13	3
Summa	**81 292**	**83 862**	**92 592**

Inkomsterna av stämpelavgifter för lagfarter och inteckningar har under budgetåren 1955/56—1959/60 uppgått till följande belopp:

Budgetår	Belopp milj. kr. lagfarter	inteckningar
1955/56	26,4	17,0
1956/57	24,8	17,9
1957/58	25,2	20,3
1958/59	26,9	21,7
1959/60	32,1	23,7

Under månaderna januari—september 1960 har i stämpelavgifter för lagfarter och inteckningar influtit 24,5 resp. 16,4 miljoner kronor (mot 20,6 resp. 15,9 miljoner kronor under samma tid föregående år). Genomsnittsuppbörden per månad har sålunda varit omkring 2,7 resp. 1,8 miljoner kronor. Under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår har inkomsterna i fråga uppgått till 10,2 resp. 6,8 miljoner kronor. Beräkningen av inkomsterna under budgetåret 1960/61 synes i stort sett kunna baseras på ovan angivna genomsnittliga uppbörder. För hela budgetåret 1960/61 skulle intäkterna från dessa inkomstkällor sålunda kunna uppskattas till omkring 33 resp. 22 miljoner kronor.

[1] Varav ett engångsbelopp om 3,9 miljoner kronor.

Inkomsterna av försäljningen genom stämpelförsäljare av helarks-, enkla beläggnings- och inteckningskontrollstämplar har under tiden januari—september 1960 uppgått till omkring 14,3 miljoner kronor (mot 12,6 miljoner kronor under motsvarande tid föregående år). Medeluppbörden per månad har sålunda utgjort omkring 1,6 miljoner kronor. För nu löpande budgetår torde man kunna räkna med ett något högre inkomstutfall än under budgetåret 1959/60. Hittills har under budgetåret 6,5 miljoner kronor influtit. Inkomsterna torde kunna angivas till omkring 17,5 miljoner kronor.

Postanstalternas uppbörd av stämpelmedel uppgick under kalenderåren 1957—1959 till i nedanstående sammanställning angivna belopp:

	1957	1958	1959
Enkla beläggningsstämplar	3 139 389	3 367 154	3 078 478
Överlåtelsestämplar	3 191 329	3 856 397	4 952 212
Kortkonvolut	1 123 512	1 176 117	1 121 726
Summa kronor	**7 454 230**	**8 399 668**	**9 152 416**

Stämpelmedelsuppbörden genom postanstalterna har under tiden januari—september 1960 uppgått till 8,2 miljoner kronor (mot 6,6 miljoner kronor under motsvarande tid föregående år). Medeluppbörden har sålunda utgjort omkring 0,9 miljoner kronor per månad. Under innevarande budgetår beräknas inkomstutfallet bli i stort sett oförändrat eller omkring 10 miljoner kronor. Det bör här anmärkas, att ett inkomstbortfall av stämpelmedel kommer att uppstå under budgetåret genom ändrat förfarande vid beskattningen av kortlekar. Förslag härom har framlagts av Kungl. Maj:t (prop. 1960: 164) och de nya bestämmelserna torde komma att träda i kraft fr. o. m. den 1 januari 1961. Inkomstbortfallet har beräknats till omkring 0,5 miljoner kronor.

Stämpelavgifterna för aktie- och obligationsemissioner har under budgetåren 1955/56—1959/60 uppgått till i efterföljande sammanställning angivna belopp.

Budgetår	Belopp milj. kr.	Budgetår	Belopp milj. kr.
1955/56	12,3	1958/59	8,9
1956/57	6,3	1959/60	8,2
1957/58	10,4		

Under tiden januari—september 1960 har 8,3 miljoner kronor influtit (mot 5,2 miljoner kronor under samma tid föregående år). Den tillfälliga uppbörden (stämpelavgifter över 100 000 kronor) har under samma tid uppgått till 5,5 miljoner kronor. Den mera normala uppbörden har följaktligen utgjort 2,8 miljoner eller omkring 0,3 miljoner kronor per månad. Under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår har här ifrågavarande stämpelavgifter inbringat 4,6 miljoner kronor varav 3,0 miljoner kronor hänför sig till avgifter över 100 000 kronor. För hela budgetåret 1960/61 torde man kunna räkna med att uppbörden skall uppgå till minst 10 miljoner kronor. Det bör här anmärkas att en kraftig stegring av frekvensen ifråga om aktiebolagsbildningen varit märkbar under innevarande kalenderår. Nybildningen domineras visserligen av småföretagen men det är givet att också de sammanlagda tecknade kapitalen kommer att undergå en icke oväsentlig ökning.

Uppbörden av stämpelavgifter för lottsedlar har under budgetåren 1958/

59 och 1959/60 uppgått till 2,3 resp. 2,4 miljoner kronor. Under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår har sammanlagt 0,9 miljoner kronor influtit. För hela budgetåret beräknas uppbörden uppgå till omkring 2,5 miljoner kronor.

De för budgetåret 1960/61 beräknade totala inkomsterna under titeln omsättnings- och expeditionsstämplar m. m. framgår av efterföljande sammanställning.

	Lag-farter	Inteck-ningar	Uppbörd genom stämpelförsäljarna av avgifter för helarksstämplar, enkla beläggnings-stämplar m. m.	Post-kon-toren	Emis-sions-stämplar för aktier o. obliga-tioner	Lott-sedels-stämp-lar	S:a
Verklig uppbörd under tiden juni—september 1960	10,2	6,8	6,5	3,5	[1] 4,6	0,9	[2] **32,5**
Beräknad uppbörd under tiden oktober 1960—maj 1961	22,8	15,2	11,0	6,5	5,4	1,6	**62,5**
Summa	**33,0**	**22,0**	**17,5**	**10,0**	**10,0**	**2,5**	**95,0**

De sammanlagda inkomsterna på titeln ifråga skulle sålunda för budgetåret 1960/61 kunna beräknas till 95 miljoner kronor.

Vid uppskattningen av inkomsterna, som kan förväntas inflyta från omsättnings- och expeditionsstämplar m. m. under budgetåret 1961/62, torde man i stort sett kunna utgå från den beräknade uppbörden för innevarande budgetår. En något osäker faktor utgör dock stämpelavgifterna för aktie- och obligationsemissioner. Inkomsterna på titeln synes böra upptagas med högst 95 miljoner kronor. Det förutsättes dock att inkomsterna under budgetåret i fråga icke kommer att i större omfattning påverkas av ändrade stämpeltariffer.»

Riksräkenskapsverket beräknar uppbörden av omsättnings- och expeditionsstämplar m. m. under budgetåret 1960/61 till 95 000 000 kronor samt föreslår, att inkomsttiteln i riksstaten för budgetåret 1961/62 uppföres med 98 000 000 kronor.

2. Automobilskattemedel

Fordonsskatt

De beräknade och behållna inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgå av efterföljande sammanställning.

	Redovisad netto-inkomst	Beräknat i riks-staten		Redovisad netto-inkomst	Beräknat i riks-staten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	284,86	285,00	1958/59.....	358,31	360,00
1956/57.....	308,92	315,00	1959/60.....	385,21	385,00
1957/58.....	334,05	325,00	1960/61.....		410,00

[1] Varav 3,0 miljoner kronor i tillfällig uppbörd.
[2] » 1,4 » » inlevererats under november månad.

Enligt förordning den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt skall för automobil eller släpvagn, som, efter vad särskilt är stadgat, blivit här i riket registrerad, årligen erläggas skatt enligt i förordningen meddelade bestämmelser. Skattesatserna ha vid flera tillfällen justerats, senast genom förordning av den 21 maj 1954 (nr 255), vilken trätt i kraft den 1 januari 1955. Från och med sistnämnda dag gälla följande belopp för år räknat. För personautomobil utgår dels en grundavgift av 110 kronor och dels därutöver 28 kronor för varje påbörjat hundratal kilogram av bilens tjänstevikt minskad med 900 kilogram. För omnibus och lastbil utgör grundavgiften likaledes 110 kronor. För omnibus tillkommer därutöver, om tjänstevikten icke överstiger 5 000 kilogram, 33 kronor och, om tjänstevikten överstiger 5 000 kilogram, 55 kronor för varje påbörjat hundratal kilogram av tjänstevikten minskad med 900 kilogram. För lastbil utgör tilläggsavgiften, om tjänstevikten inte överstiger 3 000 kilogram, 37 kronor, om tjänstevikten överstiger 3 000 men ej 7 000 kilogram, 64 kronor och, om tjänstevikten överstiger 7 000 kilogram, 120 kronor för varje påbörjat hundratal kilogram av tjänstevikten minskad med 900 kilogram. Skatten för tvåhjulig lätt motorcykel utgör 30 kronor och för tvåhjulig tung motorcykel utan sidvagn 40 kronor. För motorcykel med sidvagn och för trehjulig motorcykel är skatten 60 kronor. För automobil med ringar av annat ämne än mjuk kautschuk samt för släpvagn utgår skatten efter särskilda grunder.

I en till riksräkenskapsverket den 8 november 1960 avlåten skrivelse har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under hänvisning till i styrelsens petita för budgetåret 1961/62 redovisade beräkningar upptagit inkomsterna av fordonsskatt till 410 miljoner kronor för budgetåret 1960/61 och till 435 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Enligt en i nämnda petita intagen tablå ha beräkningarna byggt på följande antaganden om fordonens antal och genomsnittsskatten per fordon.

	Skatt per fordon kr	1960/61 Antal fordon	1960/61 Totalskatt milj. kr	1961/62 Antal fordon	1961/62 Totalskatt milj. kr
Personbilar	210	1 220 000	256	1 340 000	281
Bussar	2 070	7 850	16	7 750	16
Lastbilar	875	122 000	107	124 000	108
Motorcyklar	36	170 000	6	145 000	5
Släpfordon			6		6
Utöver huvuddebiteringen inflytande fordonsskatt			20		20
Summa			**411**		**436**

Länsstyrelserna ha i skrivelser till riksräkenskapsverket uppskattat fordonsskatten för budgetåret 1960/61 till 398,86 miljoner kronor och för budgetåret 1961/62 till 415,88 miljoner kronor.

Utvecklingen av beståndet av olika fordonsslag under de senaste åren enligt centrala bilregistret belyses av följande uppställning.

Vid utgången av år	Personbilar Antal	Ökning	Lastbilar Antal	Ökning	Bussar Antal	Ökning	Motorcyklar Antal	Ökning
1953 ..	431 085	70 533	102 977	5 888	8 272	134	306 394	19 105
1954 ..	535 857	104 772	108 100	5 123	8 364	92	313 805	7 411
1955 ..	636 543	100 686	110 043	1 943	8 309	— 55	292 328	—21 477
1956 ..	734 533	97 990	112 319	2 276	8 296	— 13	266 786	—25 542
1957 ..	862 992	128 459	115 797	3 478	8 163	—133	247 587	—19 199
1958 ..	971 973	108 981	117 822	2 025	8 042	—121	221 598	—25 989
1959 ..	1 087 533	115 560	120 267	2 445	8 086	44	193 225	—28 373

Under de tio första månaderna av år 1960 ha enligt preliminära uppgifter nyinregistrerats 132 167 personbilar och 11 537 lastbilar. Under samma tid 1959 var antalet nyinregistrerade fordon 137 269 respektive 11 166.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna av fordonsskatt under budgetåret 1960/61 till 410 000 000 kronor och föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 upptages till 435 000 000 kronor.

Bensinskatt

De beräknade och behållna inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgå av efterföljande sammanställning.

	Redovisad nettoinkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad nettoinkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	595,05	585,00	1958/59.....	728,03	750,00
1956/57.....	629,51	640,00	1959/60.....	797,07	825,00
1957/58.....	728,23	715,00	1960/61.....		850,00

Genom förordning den 23 maj 1924 (nr 126) infördes en särskild skatt på bensin och motorsprit. Gällande bestämmelser återfinnas i förordning den 3 maj 1929 (nr 62). Enligt förordning den 21 maj 1954 (nr 256) skall för bensin, som till riket införes eller här tillverkas, erläggas skatt med 32 öre för liter. För bensin, som tillverkas av svenska skifferoljeaktiebolaget genom utvinning ur inhemsk skiffer, utgår skatten intill utgången av juni 1964 med allenast 7 öre för liter.

Genom förordning den 3 maj 1935 (nr 142) lades skatt även på sådan petroleumprodukt (brännolja), som användes för drivande av automobil och för vilken icke utgår skatt enligt 1929 års förordning om skatt å bensin och motorsprit. Brännoljeskatten utgår efter viss sänkning i samband med införandet av allmän energiskatt den 1 juli 1957 med 30 öre för liter enligt förordning den 31 maj 1957 (nr 264). Kontroll och uppbörd åvilar kontrollstyrelsen.

Skatt på motorsprit utgår genom förordning den 11 mars 1955 (nr 131) med 19 öre för liter.

Bensinskatt utgår icke för militär och civil luftfart, för vissa tekniska ändamål samt för vissa jordbruksmaskiner. Erlagd bensinskatt restitueras i dessa fall i vad avser jordbruket av jordbruksnämnden och i övrigt av tullverket.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i skrivelse till riksräkenskapsverket den 8 november 1960 beräknat inkomsterna av bensinskatt för budgetåren 1960/61 och 1961/62 till 1 000 miljoner kronor respektive 1 080 miljoner kronor. Från de angivna summorna ha för vartdera året 100 miljoner kronor beräknats avgå, varav större delen avser restitution å skatt förbrukad inom den civila och militära luftfarten.

Generaltullstyrelsen har i skrivelse den 8 november 1960 rörande beräkningen av skatt på bensin, som införes till riket, anfört följande:

»De volymer bensin, för vilka tullverket debiterat bensinskatt, ha för årsperioderna oktober—september 1957/58, 1958/59 och 1959/60 utgjort respektive 1 710, 1 795 och 1 925 miljoner liter. Det torde kunna antagas att förtullningsvolymerna av bensin komma att uppgå till för budgetåret 1960/61 omkring 1 950 och för budgetåret 1961/62 omkring 2 200 miljoner liter, motsvarande en ungefärlig bensinskatteuppbörd av respektive 625 och 705 miljoner kronor. Med hänsyn till att de av tullverket bestridda restitutionerna av bensinskatt kunna beräknas till 120 och 135 miljoner kronor för respektive 1960/61 och 1961/62, har styrelsen upptagit nettouppbörden av bensinskatt till 505 miljoner kronor för budgetåret 1960/61 och 570 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. För sistnämnda budgetår angivet belopp är beräknat under den förutsättningen att en föreslagen överföring till kontrollstyrelsen av skatteuppbörden för importerad bensin icke blivit genomförd. Eljest torde tullverkets uppbörd av bensinskatt under budgetåret 1961/62 komma att bli av obetydlig omfattning.»

Beträffande beräkningen av skatt på bensin som tillverkas inom riket, skatt på motorsprit samt brännoljeskatt har kontrollstyrelsen i skrivelse den 10 november 1960 anfört:

»a) Skatt å inom riket tillverkad bensin

Bensin tillverkas inom landet av tre tillverkare. Dessa har under tiden juli—oktober innevarande budgetår inbetalat sammanlagt 62,5 milj. kronor. Enligt från tillverkarna nu lämnade uppgifter angående beräknad utlämning av bensin kan ytterligare 133 milj. kronor beräknas inflyta under månaderna november—juni. Den totala inkomsten av skatt å inom riket tillverkad bensin kan således för budgetåret 1960/61 angivas till 195 milj. kronor. Av detta belopp beräknas 39 milj. kronor utgöra sådan skatt, som av kontrollstyrelsen uppbäres för från raffinaderierna till flygvapnet levererad bensin. Detta belopp torde bliva restituerat av generaltullstyrelsen.

Styrelsens uppbörd av skatt å inhemsk bensin under budgetåret 1961/62 beräknas till 165 milj. kronor, därvid hänsyn icke tagits till skatt å reabensin då sådant bränsle icke torde bliva inköpt hos svensk tillverkare.

b) Skatt å motorsprit

Försäljning av motorsprit är numera ytterst obetydlig. Skatten torde inbringa cirka 0,2 milj. kronor per budgetår.

c) Brännoljeskatt

För månaderna juli—oktober 1960 har brännoljeskatt influtit med 62,4 milj. kronor. En jämförelse med skatteinkomsten under samma tid föregående år visar en inkomstökning med 12 procent. Förklaringen härtill synes framför allt vara att beståndet av brännoljedrivna fordon årligen ökar med 8 à 9 procent samtidigt som en förskjutning sker mot tyngre och därmed mera bränslekrävande enheter. Härtill kommer i någon mån också en ökning av antalet efterdebiteringar.

Under antagande att skatteinkomsten för brännolja fortsätter att öka i oförändrad takt beräknas denna för återstående månader innevarande budgetår till 80 milj. kronor, för hela budgetåret 1960/61 till sammanlagt 140 milj. kronor och för budgetåret 1961/62 till 155 milj. kronor.

Totalt skulle således på titeln bensinskatt enligt styrelsens beräkningar för budgetåren 1960/61 och 1961/62 inflyta 335 respektive 320 milj. kronor.»

Jordbruksnämnden har i skrivelse till riksräkenskapsverket den 4 november 1960 anfört följande:

»I restitutioner av bensinskatt har under budgetåret 1960/61 hittills utbetalts endast 685 000 kr., utgörande huvudsakligen sådana utbetalningar för traktorbensin för 1959, som icke medhunnits före den 1 juli 1960. Utöver nämnda belopp beräknas under budgetåret bli utbetalade restitutioner på grund av innehav under 1960 av skördetröskor (utbetalning sker som regel i mitten av december) och av traktorer (utbetalning sker successivt under våren och brukar vara avslutad under första halvåret). Storleken av dessa restitutioner kan för närvarande uppskattas endast på grundval av siffror från utbetalningarna för tidigare år. För 1959 uppgick utbetalningarna till sammanlagt nära 7,8 milj. kr. för traktorbensin och till sammanlagt inemot 900 000 kr. beträffande bensin till skördetröskor eller således till totalt inemot 8,7 milj. kr. Med den — relativt långsamma — ökning av beståndet av bensindrivna jordbrukstraktorer och bensindrivna skördetröskor, som nu kan förutses, vill nämnden för sin del uppskatta restitutionerna för 1960 till sammanlagt inemot 10 milj. kr. Förutsatt att restitutionerna för traktorbensin för 1960 hinner i allt väsentligt utbetalas före den 1 juli 1961, kan därför nämndens restitutioner på inkomsttiteln bensinskatt för budgetåret 1960/61 nu uppskattningsvis anges till omkring 10,5 milj. kr. i stället för tidigare (se nämndens skrivelse den 17 mars 1960) beräknade 9 milj. kr. I brist på säkrare underlag kan tills vidare anges samma siffror (10,5 milj. kr.) för budgetåret 1961/62. En förutsättning är givetvis här, att ingen ändring kommer att ske av restitutionsbeloppens storlek (340 kr. för traktor och helt år, 575 kr. per år för självgående skördetröska och 150 kr. per år för bogserad tröska med hjälpmotor).»

Enligt generaltullstyrelsens, kontrollstyrelsens och jordbruksnämndens beräkningar skulle inkomsterna på titeln bensinskatt kunna uppskattas till 830 miljoner kronor under budgetåret 1960/61 och till 880 miljoner kronor under budgetåret 1961/62.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna på titeln bensinskatt under budgetåret 1960/61 till 850 000 000 kronor och föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 upptages till 900 000 000 kronor.

3. Tullar och acciser

Tullmedel

Förändringarna i de beräknade och behållna inkomsterna av tullmedel under de senast förflutna fem budgetåren framgå av efterföljande sammanställning.

	Debiterad uppbörd	Influten bruttoinkomst	Utbetalade restitutioner	Redovisad nettoinkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor				
Budgetåret 1955/56	601,05	595,90	42,54	553,36	500,00
» 1956/57	665,09	653,33	45,49	607,84	570,00
» 1957/58	711,41	702,21	50,30	651,91	650,00
» 1958/59	729,44	725,79	71,49	654.30	670,00
» 1959/60	884,43	882,62	71,77	810,85	690,00

Tullmedlen har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 775 miljoner kronor.

Enligt av generaltullstyrelsen meddelade uppgifter har den influtna bruttouppbörden för varje månad under budgetåren 1955/56—1959/60 samt det löpande budgetårets fyra första månader uppgått till följande belopp:

Influten tulluppbörd månadsvis

Miljoner kronor

År	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Summa
1955/56..	38,3	46,8	51,8	49,3	56,6	50,2	45,8	45,8	50,7	54,0	53,7	52,9	595,9
1956/57..	48,0	48,8	52,8	59,5	65.2	50,3	49,3	49,7	58,7	56,1	54,9	60,0	653,3
1957/58..	54,1	49,5	61,2	58,4	59,5	59,2	55,4	56,4	67,6	60,0	62,2	58,7	702,2
1958/59..	54,0	51,5	65,3	63,3	61,0	67,1	52,0	57,2	63,5	63,6	55,7	71,6	725,8
1959/60..	58,3	56,6	75,7	72,8	74,2	82,0	65,9	76,3	84,1	72,4	85,6	78,7	882,6
1960/61..	60,5	68,9	78,3	73,5									

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 8 november 1960 har generaltullstyrelsen beträffande beräkningen för innevarande och nästkommande budgetår av tullmedelsinkomsterna samt vissa andra av tullverket redovisade statsinkomster framhållit följande:

»Under år 1960 har den svenska utrikeshandeln — om än i viss mån ojämnt — ökat såväl värde- som volymmässigt. Sålunda ha import- och exportvärdena för årets tre första kvartal överstigit motsvarande värden för år 1959 med respektive 23 och 17 procent. Tullverkets influtna bruttouppbörd under förstnämnda tidsperiod utvisar vid jämförelse med uppbörden under motsvarande tid 1959 en ökning med 15 procent. Nu tillgängliga preliminära uppbördssiffror för oktober månad 1960 tyda på att importen även under fjärde kvartalet 1960 kommer att hålla en hög nivå. Vissa uppgifter om import och export samt tullverkets influtna bruttouppbörd lämnas här nedan.

		Årsbelopp	Kvartalsbelopp I	II	III
Importvärde (miljoner kronor)	1959	12 449	2 753	3 075	2 901
Prel.	1960		3 803	3 557	3 421
Exportvärde (miljoner kronor).....	1959	11 417	2 489	2 937	2 697
Prel.	1960		3 152	3 197	3 223
Tullverkets influtna bruttouppbörd (miljoner kronor)	1959	1 603	348	374	422
	1960		436	440	447

Efterföljande beräkningar av tullverkets blivande uppbörd bygga på vissa för ifrågavarande tid gjorda antaganden, vilka till en del ofrånkomligen måste anses osäkra. Sålunda har förutsatts, att de ekonomiska och politiska förhållandena utomlands icke skola medföra några väsentliga förändringar i villkoren för den svenska utrikeshandeln. Vidare förutsättes, att importen skall liksom för närvarande vara i huvudsak fri från direkta restriktioner samt att det ekonomiska läget skall möjliggöra en fortsatt hög nivå för densamma.»

I anslutning härtill har generaltullstyrelsen rörande beräkningen av tullmedelsuppbörden under budgetåren 1960/61 och 1961/62 anfört följande:

»Vad först angår tullmedel må nämnas, att bruttouppbörden härav under de två sistförflutna budgetåren har förhållit sig till importvärdet sålunda, att respektive 60,7 och 63,1 miljoner kronor i tullmedel influtit för varje miljard kronor av importvärdet. En dylik jämförelse för årsperioden oktober 1959—september 1960 ger till resultat 62,0 miljoner i tulluppbörd för varje miljard av importvärdet. För det första kvartalet av innevarande budgetår är motsvarande siffra 60,7. Tulluppbörden per importmiljard visar således en nedåtgående tendens, som huvudsakligen torde vara betingad av den tullsänkning med tjugu procent för EFTA-varor, som genomfördes den 1 juli 1960.

Tullmedelsuppbörden (brutto) under de tre första kvartalen 1959 och 1960 har fördelat sig på följande huvudgrupper av varor med härefter angivna belopp (miljoner kronor).

Varuslag	1959	1960
Livsmedel m. m.	65	75
Textilfibrer, garn och vävnader	64	80
Produkter av kemiska och närstående industrier	32	40
Oädla metaller	32	46
Arbeten av metall, vapen, maskiner, apparater och transportmedel	256	304
Övriga varor	99	122

För gruppen Livsmedel m. m. föreligger en ökning av tullmedelsuppbörden från 1959 till 1960 med 10 miljoner kronor. Ifrågavarande ökning motsvaras huvudsakligen av den uppbörd av särskild tull å tobaksvaror, som tullverket har att redovisa från och med 1960 års ingång. För helt budgetår har nämnda uppbörd beräknats komma att uppgå till 12 miljoner kronor. Enär gruppen i dess helhet under kalenderåret 1959 gav en uppbörd av 93 miljoner kronor, torde uppbörden för 1960/61 böra beräknas till 105 miljoner kronor. För 1961/62 beräknas ett något högre uppbördsbelopp, eller 110 miljoner kronor.

Inom gruppen Textilfibrer, garn och vävnader utgör uppbördsökningen från 1959 till 1960 25 procent. Häremot svarar en importstegring för textilvaror, som i fråga om vissa varuslag, främst textilfibrer och garner, varit så stor, att en något lägre importnivå för dylika varor får anses sannolik under återstoden av innevarande budgetår. Oaktat uppbördssiffran för de nio första månaderna 1960 motsvarar ett årsbelopp av 107 miljoner, torde för gruppen, som under 1959 gav 90 miljoner, icke böra upptagas högre uppbörd än 100 miljoner 1960/61 och 105 miljoner 1961/62.

I tull för varor, redovisade under gruppen Produkter av kemiska och när-

stående industrier, inflöto under kalenderåret 1959 omkring 45 miljoner kronor. Bland de varor, som äro hänförliga till denna grupp, märkas kemikalier, grundämnen, farmaceutiska produkter, färger, sprängämnen och oarbetade plaster samt en del halvfabrikat och färdiga produkter av plast. Då importen av dylika varor kan väntas erhålla oförändrad eller något ökad omfattning under de närmaste åren, bör tulluppbörden för ifrågavarande grupp nu kunna beräknas med utgångspunkt från uppbördssiffran för årets tre första kvartal. Det härvid erhållna beloppet, 55 miljoner kronor, kan anses som sannolik uppbörd för 1960/61. För 1961/62 bör en till 60 miljoner ökad tulluppbörd beräknas.

För varor, hänförliga till gruppen Oädla metaller, har importutvecklingen från 1959 till 1960 varit mycket stark. Importökningen, som varit särskilt framträdande för handelsfärdigt järn och stål, återspeglas i tulluppbörden för denna grupp, som hittills i år ökat med inemot 44 procent. Det i år influtna beloppet, 46 miljoner, är omkring 3 miljoner högre än uppbörden under hela år 1959. Enär en kraftig ökning av järnproduktionen inom Sverige kan väntas under de närmaste åren och den höga importnivån för järn och stål under 1960 delvis torde bero på lageruppbyggnad, bör uppbörden av tullmedel för 1960/61 och 1961/62 icke beräknas högre än respektive 50 och 45 miljoner kronor för denna varugrupp.

Ur tulluppbördssynpunkt är gruppen Arbeten av metall, vapen, maskiner o. s. v. den mest betydande. Till gruppen höra åtskilliga varuslag, som äro föremål för stark import, däribland bilar och bildelar, elektriska maskiner och apparater samt televisions- och radioapparater. Under 1959 belöpte å denna grupp en tullmedelsuppbörd av 367 miljoner kronor och den mot årets hittillsvarande uppbörd svarande årssiffran uppgår till 405 miljoner kronor. Importutvecklingen för gruppen har emellertid under tredje kvartalet i år varit något svagare än under årets första hälft, varför det får anses troligt, att uppbörden under 1960/61 kommer att stanna vid 390 miljoner kronor. För 1961/62 torde — med hänsyn till en sannolik årlig importökning för varor i denna grupp — uppbörden böra uppskattas till 410 miljoner kronor.

Gruppen Övriga varor omfattar bland annat läder och arbeten därav, beredda pälsskinn, gummivaror, arbeten av trä, kork och mineraliska ämnen (utom metaller), bijouteri- och guldsmedsvaror, leksaker, kläder och skor, pappersvaror samt instrument och ur. Tulluppbörden för denna grupp av varor har uppgått till 141 miljoner kronor under kalenderåret 1959 och omkring 165 miljoner under 12-månadersperioden oktober 1959—september 1960. För innevarande och nästföljande budgetår bör en uppbörd av respektive 165 och 175 miljoner kronor beräknas.

Den totala bruttouppbörden av tullmedel under budgetåren 1960/61 och 1961/62 kan i enlighet med vad ovan anförts beräknas till respektive 865 och 900 miljoner kronor. Från nämnda belopp avgå restitutioner av tullmedel, vilka under vart och ett av de två sistförflutna budgetåren uppgått till inemot 72 miljoner kronor. För de nu aktuella budgetåren beräknas restitutionerna stiga till 80 miljoner kronor. Vid beräkningarna av uppbörden har ovanberörda tullsänkning om tjugu procent för varor med EFTA-ursprung i möjligaste mån beaktats. Då EFTA-konventionens tullsänkningsprogram upptager en ytterligare reducering av tullen för dylika varor med tio procent från och med den 1 januari 1962, bör vidare uppbörden för 1961/62 nedräknas med ett belopp av uppskattningsvis 10 miljoner kronor. Den beräknade nettouppbörden av tullmedel utgör således 785 miljoner kronor för budgetåret 1960/61 och 810 miljoner kronor för budgetåret 1961/62.»

Riksräkenskapsverket beräknar — med hänsyn till utfallet på titeln under den gångna delen av budgetåret — inkomsterna av tullmedel under budgetåret 1960/61 till 825 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 825 000 000 kronor.

Allmän varuskatt

Enligt förordning den 1 december 1959 (nr 507) skall allmän varuskatt från och med år 1960 erläggas för varor, som försäljas eller på annat sätt tillhandahållas eller tagas i anspråk inom riket samt för varor, som införas till riket. Allmän varuskatt skall även erläggas för tjänsteprestation, ifall denna huvudsakligen har avseende på skattepliktiga varor samt innefattar förfärdigande på beställning, uthyrning, servering, reparation, underhåll, ändring eller rengöring. Från den principiella skatteplikten för varor undantages råvaror, som användas i jordbruket och dess binäringar, levande djur, jord, sand, grus och sten, drivmedel och andra bränslen, fiskefartyg, större fartyg, luftfartyg, viss krigsmateriel, dagstidningar samt receptbelagda läkemedel. Genom förordning den 29 april 1960 (nr 82), som trädde i kraft den 1 maj 1960, föreligger icke heller skattskyldighet för begagnade bilar.

Allmän varuskatt utgår med 4 procent av beskattningsvärdet. Beskattningsvärdet utgör vid tillhandahållande av vara eller tjänsteprestation vederlaget och vid uttag av vara ur rörelse varans saluvärde enligt ortens pris. I vederlag och saluvärde inräknas beloppet av den allmänna varuskatten.

Allmän varuskatt är preliminär eller slutlig. Skatten kan i förekommande fall påföras såsom kvarstående allmän varuskatt eller tillkommande allmän varuskatt. Debitering av slutlig, tillkommande och kvarstående allmän varuskatt åvilar länsstyrelse och kommer första gången att ske vid 1961 års taxering. Preliminär allmän varuskatt redovisas och erlägges, i avräkning å slutlig allmän varuskatt, i allmänhet för en redovisningsperiod om två månader, senast den 18 i månaden närmast efter utgången av den redovisningsperiod, som skatten avser. Enligt förordning den 3 juni 1960 (nr 192) må skattskyldig tillgodogöra sig kostnadsersättning genom efter vissa grunder beräknat avdrag vid inbetalning av preliminär allmän varuskatt. För allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter gälla särskilda bestämmelser.

Under budgetåret 1959/60 inflöto sammanlagt 366,94 miljoner kronor i preliminär allmän varuskatt avseende de två första redovisningsperioderna 1960. Under de fyra första månaderna av innevarande budgetår ha sammanlagt 456,72 miljoner kronor influtit.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsttiteln allmän varuskatt till 1 400 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 1 450 000 000 kronor.

Särskilda varuskatter

De beräknade och behållna inkomsterna på denna titel under de senaste budgetåren framgå av följande sammanställning.

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56	207,01	210,00	1958/59	305,67	300,00
1956/57	222,67	210,00	1959/60	313,53	310,00
1957/58	250,06	225,00	1960/61		340,00

Varuskatt infördes genom förordning den 25 maj 1941 (nr 251). Genom förordning den 25 november 1960 (nr 612) har dels rubriken i nämnda förordning ändrats till förordning om särskild varuskatt, dels företagits sådana ändringar, som föranledas av den i 1958 års tulltaxa begagnade nya nomenklaturen, och dels öppnats möjligheter för importgrossister att genom registrering hos kontrollstyrelsen i beskattningshänseende jämställas med inhemska tillverkare. Särskild varuskatt utgår för socker med 20 öre och för sirap med 16 öre för kilo samt för choklad, konfektyrvaror och glass med 65 procent, för essenser och extrakter med 50 procent, för tandpasta och munvatten med 25 procent, för puder, nagellack och likartade skönhetsmedel med 80 procent samt för parfymer, hårvatten etc. med 50 procent av varans beskattningsvärde ävensom för spelkort med en krona per lek.

I samband med den provisoriska lösningen av vissa problem för livsmedelsindustrin till följd av Sveriges anslutning till EFTA infördes genom förordning den 3 juni 1960 (nr 258) utjämningsskatt på vissa choklad- och konfektyrvaror samt på wafers och biscuits. Utjämningsskatten utgår med 50 öre för kilogram av de skattepliktiga varorna.

Genom förordning den 30 juni 1943 (nr 477) vars senaste lydelse framgår av förordning den 25 mars 1960 (nr 118) ersattes tidigare omsättningsskatt för pälsvaror med en särskild pälsvaruskatt, som skulle utgå dels i form av en styckeskatt på inom riket yrkesmässigt beredda, lösa pälsskinn och dels i form av en värdeskatt för vissa till riket införda pälsvaror m. m. Styckeskatterna ha ändrats åtskilliga gånger och senast genom sistnämnda förordning. Värdeskatten utgör sedan 1948 20 procent.

När den tidigare allmänna omsättningsskatten slutligt avvecklades från och med den 1 juli 1948 ersattes denna i fråga om tre särskilda varugrupper, nämligen mattor, guldsmedsvaror och grammofonvaror, av en särskild försäljningsskatt. Denna skatt utgår som regel med 20 procent av försäljningsvärdet, dock att skatten skall för grammofonvaror och för importerade mattor utgå med visst belopp för kilogram.

Särskild varuskatt uppbäres av kontrollstyrelsen vid tillverkning respektive försäljning inom riket och av generaltullstyrelsen vid införsel till riket.

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 10 november 1960 har kontrollstyrelsen beräknat de till förevarande titel hänförliga inkomster, som uppbäras av styrelsen, för budgetåren 1960/61 och 1961/62 till 308 respektive 323 miljoner kronor. Styrelsen har härvid påpekat att bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 164 år 1960, varigenom importgrossist skulle kunna registreras hos och erlägga skatt till kontrollstyrelsen, skulle innebära en ytterligare ökning i kontrollstyrelsens uppbörd på uppskattningsvis

6 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Tullverkets skatteuppbörd skulle komma att nedgå med motsvarande belopp. Styrelsen anför fortsättningsvis:

»a) Varuskatt å choklad och konfektyrvaror samt utjämningsskatt.

Varuskatt å choklad och konfektyrvaror (inklusive glass) samt utjämningsskatt — som tillkommit sedan 1 juli i år — har under månaderna juli—oktober 1960 influtit med 47,1 milj. kronor mot 53,1 milj. kronor under motsvarande tid 1959. Denna nedgång med 6 milj. kronor, och varav 3,4 milj. kronor hänför sig till enbart september månad, beror på flera omständigheter. Skatteintäkterna av glass har under denna tid minskat med 3,2 milj. kronor. I samband med utjämningsskattens införande — denna skatt började inflyta under september månad — har varuskatten på wafers upphört med verkan fr. o. m. september månad. Härjämte har skatteinkomsterna minskat på grund av sänkt beskattningsvärde och medgivet avdrag för utjämningsskatt å vissa inneliggande lager.

Med en förväntad konsumtionsökning av choklad och konfektyrvaror (exkl. glass) jämte en normalförsäljning av glass och med beaktande av utjämningsskattens effekt torde den här rubricerade varuskatten enligt styrelsens mening för budgetåret 1960/61 inbringa 160 milj. kronor.

Enligt samma beräkningsgrunder kan för budgetåret 1961/62 beräknas inflyta 170 milj. kronor.

b) Varuskatt å socker och sirap har under tiden juli—oktober 1960 influtit med 25,2 milj. kronor mot 23,2 milj. under samma tid föregående år. Enligt uppgift från Svenska Sockerfabriksaktiebolaget sammanhänger denna uppgång av skatten med den under hösten 1960 onormalt stora efterfrågan på socker för syltningsändamål. För budgetåret 1960/61 räknar bolaget med en avsättning på 282 000 ton socker och 22 000 ton sirap eller i medeltal ca 44 kg per invånare. Sammanlagt skulle skatten därmed inbringa 60 milj. kronor.

För budgetåret 1961/62 beräknas skatten till oförändrat 60 milj. kronor.

c) Varuskatt å tekniska preparat har under månaderna juli—oktober 1960 inbringat 13,2 milj. kronor eller ca 14 % mer än under samma tid föregående år. Då inkomsten för tidsperioden i fråga normalt motsvarar ca 30 procent av inkomsten för helt budgetår och då inkomsterna av denna skatt synes öka med stigande levnadsstandard, torde inkomsten för innevarande budgetår kunna beräknas till 45 milj. kronor.

För budgetåret 1961/62 synes skatten kunna anges till 50 milj. kronor.

d) Pälsvaruskatt har, i vad avser inom riket beredda skinn, under tiden juli—oktober 1960 influtit med 1,1 milj. kronor mot 0,6 milj. kronor för samma månader 1959. Ökningen torde helt vara betingad av en ökad utlämning från berederierna under månaderna närmast före den 1 juli 1960 då en höjning av styckeskattesatserna beträffande ett flertal skinnslag trädde i kraft. Någon egentlig ökning av totalintäkten för budgetåret 1960/61 torde däremot ej förväntas, varför skatten för detta kan beräknas till oförändrat 2,5 milj. kronor. Under budgetåret 1961/62 torde emellertid skattehöjningen resultera i en ökad skatteintäkt, varför skatten för sagda budgetår synes kunna beräknas till 3 milj. kronor.

e) Försäljningsskatt å guldsmedsarbeten, grammofonvaror och knutna mattor har under juli—oktober 1960 inbringat resp. 6,7, 2,3 och 0,5 milj. kronor eller sammanlagt 9,5 milj. kronor. Under samma tid föregående år inflöt resp. 6,5, 2,3 och 0,5 milj. eller totalt 9,3 milj. kronor. Då erfarenhetsmässigt omkring 25 % av försäljningsskatten brukar inflyta under budgetårets fyra första månader kan ytterligare 30 milj. beräknas inkomma

under innevarande budgetår. Skatteintäkten för budgetåret 1960/61 skulle således kunna angivas till 40 milj. kronor. Även för budgetåret 1961/62 torde skatten kunna beräknas till 40 milj. kronor.»

Generaltullstyrelsen har i skrivelse till riksräkenskapsverket den 8 november 1960 beträffande beräkningen av de inkomster, som uppbäras av tullverket, anfört följande:

»Den till tullverket inflytande bruttouppbörden, tillika att anse såsom nettouppbörd, av de till särskilda varuskatter hörande avgiftsslagen varuskatt, pälsvaruskatt och försäljningsskatt uppgick under budgetåret 1959/60 till respektive 26,2, 2,8 och 0,5 miljoner kronor, eller sammanlagt 29,5 miljoner kronor. För budgetåret 1960/61 anser styrelsen sig böra räkna med en uppbörd av 30 miljoner kronor, varav varuskatt 26,5, pälsvaruskatt 3,0 och försäljningsskatt 0,5 miljoner kronor.

Beträffande budgetåret 1961/62 beräknas pälsvaruskatt och försäljningsskatt ge samma uppbörd som under 1960/61, varemot en minskning kan förutses av tullverkets uppbörd av varuskatt. Minskningen, som uppskattas till 6 miljoner kronor för budgetår, är betingad av vissa ändringar i fråga om redovisningen av varuskatt vid import, vilka föreslagits i Kungl. Maj:ts prop. nr 164 år 1960. Ändringarna beräknas bli genomförda den 1 januari 1961 men torde icke komma att påverka tullverkets uppbörd under innevarande budgetår. För budgetåret 1961/62 torde emellertid tullverkets uppbörd av särskilda varuskatter komma att stanna vid 24 miljoner kronor.»

De av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen gjorda beräkningarna innebära en sammanlagd inkomst på titeln särskilda varuskatter under budgetåren 1960/61 och 1961/62 på 338 respektive 353 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsttiteln särskilda varuskatter till 340 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt föreslår, att titeln i riksstaten för budgetåret 1961/62 uppföres med 350 000 000 kronor.

Omsättningsskatt å motorfordon

De behållna och beräknade inkomsterna på denna titel under de senaste budgetåren framgå av följande sammanställning.

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1956/57.....	63,17	.	1959/60.....	169,24	140,00
1957/58.....	148,36	140,00	1960/61.....		180,00
1958/59.....	140,29	150,00			

Omsättningsskatt å motorfordon skall enligt förordning den 23 november 1956 (nr 545), som trädde i kraft den 1 december 1956, i vissa fall utgå när fordonet av tillverkare eller registrerad importör levereras till köpare eller uttages från rörelse utan samband med försäljning. För skattepliktigt fordon som införes till riket av annan än registrerad importör utgår omsättningsskatt, när fordonet införes i riket. Skattepliktiga fordon äro personbilar,

sådana med skåp-, stationsvagns- eller personbilskarosseri utrustade lastbilar, vilkas tjänstevikt ej överstiger 1 800 kilogram samt motorcyklar, allt i den mån fordonen icke tidigare äro eller varit upptagna i bilregister.

Enligt förordning den 29 april 1960 (nr 81) utgår omsättningsskatten för personbilar och lastbilar från och med den 1 maj 1960 med det antal kronor, som motsvarar 110 procent (tidigare 90 procent) av det tal, vilket angiver fordonets tjänstevikt uttryckt i kilogram. För bilar med högre tjänstevikt än 1 600 kilogram skall därjämte tillägg göras med 145 kronor (tidigare 120 kronor) för varje fullt femtiotal kilogram, varmed tjänstevikten överskjuter 1 600 kilogram. Skatten avrundas i förekommande fall till närmast lägre helt tiotal kronor. För motorcyklar utgör skatten 180 kronor, om tjänstevikten ej överstiger 75 kilogram, 240 kronor för tjänstevikt mellan 75 och 160 kilogram samt eljest 360 kronor.

Inkomsterna på titeln redovisas av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen.

Kontrollstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beträffande omsättningsskatt å motorfordon anfört följande:

»Nettouppbörden av omsättningsskatt å motorfordon uppgick för budgetåret 1959/60 till 168,7 milj. kronor varav 56,9 milj. kronor inflöt under månaderna juli—oktober. Under motsvarande månader 1960 har, oaktat höjd beskattning sedan 1 maj 1960, inbetalats netto 53,6 milj. kronor. Ser man emellertid till antalet under samma tidrymd inregistrerade motorfordon, har en efter skattehöjningen förutsedd nedgång av försäljningen under juli månad mer än kompenserats av ökad registrering under augusti och september. Den debiterade skatten för dessa månader visar samtidigt på en ökning av nära 24 %, vilket ganska exakt motsvarar den genomförda skattehöjningen.

Inkomsten under budgetåret 1960/61 synes därför enligt styrelsens mening kunna beräknas till 195 milj. kronor och till 205 milj. kronor för budgetåret 1961/62.»

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beräknat uppbörden till 0,6 miljon kronor för vartdera budgetåret 1960/61 och 1961/62.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beträffande omsättningsskatt å motorfordon anfört följande:

»Inkomsterna under budgetåret 1959/60 uppgick till drygt 169 milj. kronor. Under samma tid nyregistrerades ca 160 000 fordon. Jämfört med föregående budgetår påverkades inkomstutfallet i viss mån av den fr. o. m. den 1 maj 1960 beslutade omläggningen av beskattningen av motorfordon. I proposition nr 117 år 1960 angående omläggning av beskattningen på motorfordon beräknas omläggningen medföra en minskning av den allmänna varuskatten med 30 à 35 milj. kronor per budgetår och en motsvarande ökning av omsättningsskatten på motorfordon. Styrelsen, som förutsätter att försäljningen av motorfordon under de närmaste åren kommer att förbli oförändrad, beräknar med ledning av utfallet för budgetåret 1959/60 samt med hänsyn till den sålunda beslutade omläggningen av beskattningen på motorfor-

don inkomsterna till 190 milj. kronor för vardera av budgetåren 1960/61 och 1961/62. Personbilsförsäljningen ligger visserligen t. o. m. september innevarande kalenderår ca 5 000 enheter lägre än vid motsvarande tid i fjol, men den likviditetsökning, som uppstår under innevarande års sista kvartal, då de privatanställda tjänstemännens ca 15 procentiga löneökning utbetalas, torde innebära att försäljningsresultatet för 1960 kommer i paritet med 1959.»

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna av omsättningsskatt å motorfordon till 190 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 och föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 195 000 000 kronor.

Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.

Nu gällande bestämmelser rörande ifrågavarande avgifter och acciser återfinnas i förordning den 7 juni 1956 (nr 403) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m., i förordning den 5 juni 1953 (nr 396) om accis å fettemulsion m. m., i förordning den 30 juni 1944 (nr 459, ändrad genom förordning 475/1950) angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde m. m. samt i förordning den 5 juni 1953 (nr 397) angående avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m. m.

Inkomsterna på titeln, som redovisas av statens jordbruksnämnd och kontrollstyrelsen, ha i innevarande års riksstat beräknats till 40 miljoner kronor.

Statens jordbruksnämnd, som i skrivelse till riksräkenskapsverket den 4 november 1960 lämnat beräkning för innevarande och nästkommande budgetår av den del av inkomsterna under ifrågavarande titel, som hänför sig till nämndens verksamhetsområde, nämligen nettointäkten av regleringsavgifter för fettvaror, har till stöd för denna beräkning åberopat en vid skrivelsen fogad promemoria, i vilken anförts följande:

»Regleringsavgiften för fettvaror uttages med stöd av Kungl. Maj:ts förordning den 7 juni 1956, nr 403, angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m. samt Kungl. Maj:ts kungörelse samma dag, nr 417, med tillämpningsföreskrifter till nämnda förordning.

Syftet med regleringsavgiften är att i enlighet med statsmakternas beslut åstadkomma en till skydd för smöravsättningen åsyftad prisspänning mellan smör och margarin. Regleringsavgiftens storlek är i främsta rummet beroende av världsmarknadspriserna på för margarinframställning lämpliga fettvaror. Stiger dessa priser måste avgiften sänkas och vice versa. Regleringsavgiften kan emellertid i vissa fall även påverkas av den till skydd för den inhemska oljeväxtodlingen jämsides utgående införselavgiften för fettvaror, nämligen för de fall att den övre eller den nedre prisgränsen för inhemskt oljeväxtfrö genombrytes. I dylikt fall skall nämligen införselavgiften minskas resp. ökas så att priset återföres inom prisgränsernas ram. En sådan förändring av införselavgiften återverkar på storleken av regleringsavgiften.

Världsmarknadspriserna på här avsedda fettvaror är vanligen ganska rörliga. Prisrörelserna är ofta också ganska stora. Till belysning härav kan nämnas, att regleringsavgiften under budgetåret 1959/60 varierat från lägst 44,5 till högst 63 öre. Detta förhållande försvårar givetvis i hög grad beräkningar angående statsverkets inkomster av ifrågavarande avgift. En höjning eller

sänkning av den genomsnittliga avgiften under ett år med 1 öre återverkar på statsverkets inkomster med ca 900 000 kronor.

En annan faktor av betydelse vid beräknandet av här avsedda intäkter är givetvis den inhemska konsumtionens omfattning. Efter den smörprissänkning, som ägde rum våren 1958, sjönk margarinkonsumtionen kraftigt. Därefter har emellertid margarinkonsumtionen ökat successivt och uppgick under budgetåret 1959/60 till 115 000 ton. Skäl finns att anta att margarinkonsumtionen kommer att ytterligare öka. Under förutsättning av i stort sett oförändrad prisrelation mellan smör och margarin torde margarinkonsumtionen kunna uppskattas till för budgetåret 1960/61 117 000 ton och för budgetåret 1961/62 119 000 ton. Konsumtionen av fett för andra matnyttiga ändamål än margarinframställning är förhållandevis liten och relativt stabil.

Om man antar, att den internationella prisutvecklingen på fettvaror under innevarande och nästkommande budgetår i stort sett skulle komma att motsvara prisläget under det senaste halvåret, torde statsverkets inkomster av regleringsavgifter för fettvaror vid en konsumtion av ovan angiven omfattning kunna uppskattas till för budgetåret 1960/61 52 000 000 kronor och för budgetåret 1961/62 53 000 000 kronor. Anledningen till att de nu beräknade beloppen är väsentligt större än de belopp som angavs föregående år beror dels på den kraftigt ökade margarinkonsumtionen och dels på att världsmarknadspriserna på vegetabiliska oljor blivit lägre än vad som tidigare kunnat förutses.

Som redan nämnts måste emellertid understrykas, att dessa beräkningar äro mycket osäkra, varför intäktsbeloppen kan komma att väsentligt avvika från vad här angivits.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition 1960: 25 skall 10 miljoner kronor av här beräknade intäkter för vart och ett av angivna budgetår överföras till Danmark i efterskott senast inom tre månader efter slutet av varje budgetår.»

K o n t r o l l s t y r e l s e n har i sin förenämnda skrivelse beräknat de av styrelsen redovisade inkomsterna under denna titel till 0,2 miljon kronor för såväl innevarande som nästkommande budgetår.

I anslutning till jordbruksnämndens och kontrollstyrelsens beräkningar uppskattar riksräkenskapsverket inkomsterna av titeln regleringsavgift och accis å fettvaror m. m. till 52 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 och föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 43 000 000 kronor.

Skatt å kaffe

De beräknade och behållna inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgå av efterföljande sammanställning.

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	18,70	18,00	1958/59.....	22,17	21,00
1956/57.....	20,38	19,00	1959/60.....	24,75	23,00
1957/58.....	21,16	20,00	1960/61.....		25,00

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket beträffande avkastningen av skatt å kaffe anfört följande:

»I skatt å kaffe inflöto under budgetåret 1959/60 inemot 25 miljoner kronor, motsvarande en förtullningskvantitet av omkring 71 000 ton. Under de fyra första månaderna av nu löpande budgetår har förtullningskvantiteten utgjort cirka 24 000 ton, motsvarande en årsuppbörd av 25,2 miljoner kronor. Styrelsen har därför ansett sig böra upptaga bruttouppbörden, tillika att anse såsom nettouppbörd, av skatt å kaffe för ettvart av budgetåren 1960/61 och 1961/62 till 25 miljoner kronor.»

Statens jordbruksnämnd har i sin förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket anfört följande:

»Kaffeimporten visar alltjämt stigande siffror. Utvecklingen pekar på en import under budgetåret 1960/61, som icke understiger 71 000 ton. För detta budgetår kan sålunda beräknas komma att på inkomsttiteln skatt å kaffe inflyta ungefär 25 milj. kr., förutsatt att skattesatsen — 35 öre per kg — inte ändras. I brist på säkrare underlag bör för närvarande räknas med samma inkomst under budgetåret 1961/62.»

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna av skatt å kaffe för budgetåret 1960/61 till 26 000 000 kronor samt föreslår, att inkomsttiteln för budgetåret 1961/62 uppföres med 27 000 000 kronor.

Tobaksskatt

De beräknade och behållna inkomsterna av tobaksskatt under de senaste budgetåren framgå av efterföljande sammanställning.

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	668,70	650,00	1958/59.....	841,79	810,00
1956/57.....	663,23	690,00	1959/60.....	882,05	850,00
1957/58.....	744,48	720,00	1960/61.....		900,00

Enligt 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror med däri senast genom lag den 11 december 1959 (nr 572) företagna ändringar utgår tobaksskatt från och med den 1 januari 1960 med vissa efter varans myckenhet bestämda belopp. För cigarrer och cigariller utgår skatten härvid med 9,5, 12,0, 12,4 eller 16,8 öre per styck allteftersom vikten understiger 1,7 gram, överstiger 1,7 men ej 3,0 gram, överstiger 3,0 men ej 5,0 gram respektive överstiger 5,0 gram. För cigarretter utgår tobaksskatt med 6,9 eller 11,4 öre per styck allteftersom vikten uppgår till högst 0,85 gram eller överstiger denna vikt. Tobaksskatt för röktobak, tuggtobak och snus utgår med 54,25, 21,60 respektive 9,10 kronor för kilogram.

Närmare uppgifter rörande kvantitet och värde av totalförsäljningen av tobaksvaror under kalenderåren 1955—1959 ävensom den på respektive år belöpande tobaksskatten lämnas i efterföljande tablå.

Totalförsäljningen av tobaksvaror (värde och kvantitet) samt därå belöpande tobaksskatt

År	Skatt Milj. kr.	Värde Milj. kr.	Kvantitet Ton	Försäljningsvärdets fördelning på varuslag i procent					
				Cigarrer	Cigariller	Cigarretter	Rök-tobak	Tugg-tobak	Snus
1955..	657,4	891,6	10 498	1,4	4,5	77,2	12,0	0,2	4,7
1956..	662,2	895,7	10 479	1,3	4,2	78,7	11,0	0,2	4,6
1957..	705,3	948,6	10 532	1,2	4,1	80,1	10,2	0,1	4,3
1958..	813,6	1 071,5	10 773	1,1	3,7	81,3	10,1	0,1	3,7
1959..	856,2	1 123,5	11 035	1,0	3,6	81,9	9,9	0,1	3,5

Av sammanställningen framgår att cigarrettkonsumtionens andel av den totala konsumtionen utvisat en fortgående stegring under hela perioden medan konsumtionens andel av andra tobaksvaror minskat.

De månatliga inleveranserna till statsverket av tobaksskatt från och med budgetåret 1955/56 till och med november månad år 1960 framgå av efterföljande tablå.

Tobaksskatt

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
	Miljoner kronor					
Juli	60,86	58,80	62,47	69,56	77,45	82,45
Augusti	59,08	58,21	63,11	77,02	82,13	72,67
September	57,63	56,72	62,53	66,66	71,14	77,42
Oktober	54,89	50,62	57,01	72,28	72,82	73,51
November	52,64	56,83	63,19	72,17	75,15	70,57
December	55,29	56,24	59,56	64,52	67,29	
Januari	64,44	60,46	71,53	85,73	75,82	
Februari	47,55	51,01	57,57	61,27	77,98	
Mars	50,44	48,12	60,55	59,69	65,52	
April	56,72	50,38	66,50	69,47	70,50	
Maj	51,73	57,50	56,26	71,48	72,36	
Juni	57,43	58,34	64,20	71,94	73,89	
Summa	**668,70**	**663,23**	**744,48**	**841,79**	**882,05**	

Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet har i skrivelse till riksräkenskapsverket den 10 november 1960 meddelat, att tobaksskatten med hänsyn tagen till den omsättningstendens som framträtt under innevarande år kan beräknas till ca 910 miljoner kronor för budgetåret 1960/61 och till ca 940 miljoner kronor för budgetåret 1961/62.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsttiteln tobaksskatt för budgetåret 1960/61 till 910 000 000 kronor samt föreslår, att titeln i riksstaten för budgetåret 1961/62 upptages till 940 000 000 kronor.

Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag

Inkomsterna från partihandelsbolag hänföra sig i första hand till aktiebolaget Vin- & spritcentralen jämte vissa agentbolag.

I sin förenämnda skrivelse har kontrollstyrelsen meddelat, att inleveranserna av vinstmedel enligt uppgift från aktiebolaget Vin- & spritcentralen beräknas till 20 miljoner kronor för innevarande budgetår och till 15 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Bolaget uppges härvid ha räknat med en viss fondavsättning.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsttiteln rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag för budgetåret 1960/61 till 20 000 000 kronor samt föreslår, under förutsättning av att den ifrågavarande fondavsättningen kommer till stånd, att titeln för budgetåret 1961/62 upptages till 15 000 000 kronor.

Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag

Detaljhandeln med rusdrycker har i samband med motbokssystemets avskaffande övertagits av ett för hela riket gemensamt företag Nya Systemaktiebolaget.

Beträffande rusdrycksförsäljningsmedlen av detaljhandelsbolag har kontrollstyrelsen i förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket anfört följande:

»Enligt uppgift från Nya Systemaktiebolaget beräknas den totala försäljningen under 1960 — uttryckt i utminuteringspris efter avdrag för den allmänna varuskatten — komma att uppgå till ungefär samma belopp som år 1959 eller omkring 1 530 milj. kronor. På grund av att förskjutningen från sprit till vin har fortsatt även under innevarande år förutses vid oförändrat totalt försäljningsvärde någon ökning av vinsten på varuförsäljningen. Då ett par andra mindre intäktsposter dessutom väntas ge ökat överskott jämfört med fjolåret, torde intäkterna sammanlagt stiga med ca 1,7 milj. kronor. Å andra sidan beräknas en kostnadsökning med 0,8 milj. kronor. Vinsten före skatt stiger under dessa förutsättningar till 59,3 milj. kronor år 1960. Inkomstskatten på 1960 års rörelse beräknas stanna vid 29,2 milj. kronor. Vinstinleveransen från bolaget kan således i avrundade siffror beräknas till 30 milj. kronor för budgetåret 1960/61.

För 1961 räknar bolaget med samma intäkter som under 1960 men med något ökade utgifter för löner och pensioner. Nettoinleveransen kan dock i avrundade siffror för budgetåret 1961/62 anges till oförändrat 30 milj. kronor.»

Riksräkenskapsverket beräknar rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag för budgetåret 1960/61 till 30 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 upptages till likaledes 30 000 000 kronor.

Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker

Denna inkomsttitel är i riksstaten för budgetåret 1960/61 upptagen till 1 125 miljoner kronor. De beräknade och behållna inkomsterna av omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker under de fem senast förflutna budgetåren framgå av följande sammanställning.

	Omsättningsskatt å spritdrycker	Utskänkningsskatt	Summa nettoinkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			
Budgetåret 1955/56	919,95	37,27	957,22	820,00
» 1956/57	1 069,33	30,37	1 099,70	1 050,00
» 1957/58	1 098,69	15,96	1 114,65	1 250,00
» 1958/59	1 103,58	18,16	1 121,74	1 200,00
» 1959/60	1 116,90	19,29	1 136,19	1 200,00

Från och med den 1 oktober 1957 gällande bestämmelser angående omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker återfinnas i förordning den 24 maj 1957 (nr 209). Enligt denna förordning upptages omsättningsskatt vid detaljhandelsbolagets inköp av spritdrycker. Skatten utgår efter höjning genom förordning den 11 februari 1958 (nr 30) med dels en grundavgift av 11,60 kronor, 10,40 kronor, 8,50 kronor eller 8 kronor för liter beroende på om dryckens alkoholhalt överstiger 40 volymprocent, ligger mellan 35 och 40 volymprocent, ligger mellan 30 och 35 volymprocent respektive understiger 30 volymprocent, och dels med en procentavgift motsvarande 50 procent av utminuteringspriset. Utminuteringspriset utgöres av det belopp, som, skatten inberäknad, betingas vid varornas utminutering.

Beträffande utskänkningsskatten stadgas, att den åt vilken rätt till utskänkning av spritdrycker överlåtits skall för utskänkta spritdrycker erlägga utskänkningsskatt med belopp, motsvarande 25 procent av utskänkningsvärdet.

I sin förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker anfört bland annat följande:

»Den totala försäljningen av spritdrycker för konsumtionsändamål uppgick under månaderna juni—september 1960 till 15,02 milj. liter mot 14,76 milj. liter under samma tid 1959. För jämförbarhetens skull torde man emellertid beakta att pingsthelgen under 1959 inföll under maj månad men under juni månad innevarande år. Från angivna 15,02 milj. liter bör därför fråndragas en uppskattad av helgen förorsakad konsumtionsökning på cirka 0,2 milj. liter. En viss ökning av konsumtionen är dock ändå för handen. Samtidigt har genomsnittligt omsättningsskatten per liter ökat med 23 öre till 25 kronor 55 öre. Någon liten sänkning av detta genomsnittsbelopp kan ev. förväntas senare med anledning av under oktober månad företagna prisreduktioner på vissa utländska varuslag.

Med utgångspunkt från här angivna förändringar kan beräknas, att motsvarande omsättningsskatt, som under budgetåret 1959/60 inflöt med 1 113,1 milj. kronor, vid i övrigt oförändrade förhållanden skall inflyta med 1 128,7 milj. kronor. Härtill kommer 3,8 milj. kronor i omsättningsskatt å spritdrycker för tekniska m. fl. ändamål. För utskänkningsskattens del synes man kunna räkna med i stort sett oförändrad inkomst eller 19,5 milj. kronor.

Inkomsten på denna skattetitel kan sålunda för budgetåret 1960/61 kunna beräknas till 1 152,0 milj. kronor eller avrundat 1 150 milj. kronor. För

budgetåret 1961/62 bör med hänsyn till ovissheten i efterfrågeutvecklingen inkomsten beräknas till oförändrat 1 150 milj. kronor.»

Riksräkenskapsverket uppskattar inkomsterna av omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker för budgetåret 1960/61 till 1 150 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 1 150 000 000 kronor.

Omsättningsskatt å vin

I och med att förordningen den 24 maj 1957 angående skatt å spritdrycker och vin (nr 209) trätt i kraft från och med den 1 oktober 1957 har tidigare bestämmelser om omsättnings- och utskänkningsskatt å vin upphört att gälla. Enligt nämnda förordning utgick omsättningsskatt för vin, vars alkoholhalt överstiger 14 volymprocent (starkvin) dels med en grundavgift av 2 kronor för liter och dels med en procentavgift motsvarande 25 procent av utminuteringspriset samt för annat vin (lättvin) med en procentavgift motsvarande 33 procent av utminuteringspriset. Genom förordning den 11 februari 1958 (nr 30) höjdes dessa procentavgifter till 37 respektive 36 procent. Utminuteringspriset utgöres av det belopp, som, skatten inberäknad, betingas vid varornas utminutering. För inom landet tillverkat vin utgår omsättningsskatt dessutom med en särskild tillverkningsavgift av 50 öre för liter, om vinets alkoholhalt överstiger 14 volymprocent eller vinet är mousserande eller därmed jämförligt, men eljest av 20 öre för liter.

Utskänkningsskatten på vin som från och med den 1 april 1954 slopades för lätta viner har genom nu gällande förordning helt avvecklats.

De beräknade och behållna inkomsterna på titeln under de fem senast förflutna budgetåren framgå av följande sammanställning.

	Omsättningsskatt å vin	Utskänkningsskatt	Summa nettoinkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			
Budgetåret 1955/56.....	49,86	1,29	51,15	50,00
» 1956/57.....	51,48	1,19	52,67	55,00
» 1957/58.....	69,59	0,13	69,72	55,00
» 1958/59.....	85,64	—	85,64	85,00
» 1959/60.....	94,50	—	94,50	90,00

I riksstaten för budgetåret 1960/61 har omsättningsskatten å vin beräknats till 105 miljoner kronor.

I sin förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av omsättnings- och utskänkningsskatt å vin anfört följande:

»Vinförsäljningen och inkomsterna för densamma har under de senaste åren ökat avsevärt. Således inbringade omsättningsskatten å vin 69,6 milj. kronor budgetåret 1957/58, 85,6 milj. kronor budgetåret 1958/59 och 94,5 milj. kronor budgetåret 1959/60. Som framgår härav är dock takten i inkomstökningen avtagande.

Under månaderna juli—oktober 1960 har i omsättningsskatt inlevererats 28,1 milj. kronor eller 6 procent mera än under samma tid föregående budgetår. Då den influtna skatten på grundval av erfarenheterna från tidigare jämförbara år brukar motsvara cirka 28 procent av inkomsten för helt budgetår, kan totalt för budgetåret 1960/61 beräknas en skatteintäkt på 100 milj. kronor. Med oförändrat konsumtionsurval och under förutsättning av en likartad efterfrågeökning kan motsvarande inkomst för budgetåret 1961/62 beräknas till 105 milj. kronor.»

Riksräkenskapsverket upptager i enlighet med kontrollstyrelsens beräkning inkomsterna av omsättningsskatt å vin för budgetåret 1960/61 till 100 000 000 kronor och föreslår att titeln för budgetåret 1961/62 upptages till 105 000 000 kronor.

Maltdrycksskatt

Enligt beslut av 1939 års urtima riksdag ersattes från och med den 1 januari 1940 den tidigare utgående maltskatten av en maltdrycksskatt. Gällande bestämmelser finnas angivna i förordningen den 27 maj 1960 (nr 253), om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker, som trädde i kraft den 1 juli 1960. Samtidigt upphävdes den tidigare gällande förordningen av den 15 december 1939 (nr 887) med däri senare gjorda ändringar. Allt efter alkoholstyrkan indelas maltdryckerna i tre klasser. Första klassen omfattar maltdrycker, som ej innehålla mer än 1,8 viktprocent alkohol (lättöl). Andra klassen omfattar sådana till första klassen icke hänförliga maltdrycker, som ej innehålla mer än 2,8 viktprocent alkohol (öl), och tredje klassen omfattar alkoholstarkare maltdrycker (starköl). Skatten utgår för liter med 12 öre för lagrat lättöl, 48 öre för öl och 1 krona 41 öre för starköl. Skatt på lagrat lättöl infördes från och med den 20 mars 1958, då också skatten för öl och starköl höjdes till nu gällande belopp mot att tidigare ha utgått med 42 öre för liter öl och 1 krona 35 öre för liter starköl. De beräknade och behållna inkomsterna av maltdrycksskatten under de senast förflutna budgetåren framgå av följande sammanställning.

	Omsättningsskatt å maltdrycker av klass I	II	III	Summa nettoinkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor				
1955/56	—	90,19	14,10	104,29	100,00
1956/57	—	82,43	9,00	91,43	110,00
1957/58	0,61	83,82	8,16	92,59	95,00
1958/59	3,29	92,67	8,86	104,82	105,00
1959/60	3,57	97,66	10,03	111,26	105,00

I riksstaten för budgetåret 1960/61 är inkomsten av maltdrycksskatt upptagen med 110 miljoner kronor.

I sin förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av maltdrycksskatt anfört följande:

»Skatteinkomsten på maltdrycker har under perioden juli—oktober 1960 inbringat 36,9 milj. kronor. Jämfört med motsvarande tid året före innebär detta en skatteminskning med drygt 7 milj. kronor eller 16 procent. Nedgången torde till icke obetydlig del bero på minskad försäljning under

den kalla och nederbördsrika sommaren 1960. Dessutom har en fr. o. m. den 1 juli genomförd tillfällig förlängning av tiden för skattens erläggande bidragit till att övergångsvis försämra skatteutfallet. För återstående delen av innevarande budgetår torde man emellertid kunna räkna med en skatteintäkt i paritet med motsvarande under föregående budgetår eller 68 milj. kronor. Sammanlagt skulle inkomsten å denna titel således kunna anges till 105 milj. kronor för budgetåret 1960/61. För budgetåret 1961/62 synes inkomsten av maltdrycker böra upptagas till 110 milj. kronor.»

I anslutning till kontrollstyrelsens beräkning uppskattar riksräkenskapsverket inkomsterna av maltdrycksskatt till 105 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt föreslår, att inkomsttiteln för budgetåret 1961/62 uppföres med 110 000 000 kronor.

Skatt å läskedrycker

Skatt å läskedrycker utgår jämlikt förordning den 27 maj 1960 (nr 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker med 33 öre för liter.

Den beräknade och redovisade nettoinkomsten av skatten på läskedrycker har under nedannämnda budgetår uppgått till följande belopp:

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56	48,69	42,00	1958/59.....	65,60	65,00
1956/57	42,97	48,00	1959/60.....	73,45	67.00
1957/58	48,14	47,00	1960/61.....		70,00

I sin förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket har kontrollstyrelsen rörande beräkningen av statsverkets inkomster av skatt å läskedrycker anfört följande:

»Inkomsten under denna skattetitel uppgick under budgetåret 1959/60 till 73,5 milj. kronor, varav 29,1 milj. kronor inflöt under tiden juli-oktober. För samma tid 1960 har skatteintäkten varit 23,4 milj. kronor vilket innebär en minskning med 5,7 milj. kronor. Nedgången kan i stort sett tillskrivas samma orsaker som ovan angivits beträffande maltdrycker. För budgetåret 1960/61 torde inkomsten för skatt å läskedrycker inbringa 70 milj. kronor. Motsvarande inkomst synes för budgetåret 1961/62 kunna beräknas till 75 milj. kronor.»

Riksräkenskapsverket uppskattar inkomsterna av läskedrycksskatten till 70 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt föreslår, att inkomsttiteln i riksstaten för budgetåret 1961/62 uppföres med 73 000 000 kronor.

Statlig nöjesskatt

Nöjesskatt utgår enligt förordning den 21 december 1945 (nr 823) med däri senast genom förordning den 20 maj 1960 (nr 363) med tillämpning från och med den 1 juli 1960 företagna ändringar. Nöjesskatten utgår med 15 procent på summan av erlagda inträdesavgifter, inberäknat skatten; dock

att för biografföreställning nöjesskatten utgår med 25 procent av nämnda pris. Nöjesskatten fördelas med hälften till staten och med hälften till den kommun, inom vars område nöjestillställningen äger rum. För biografföreställning skall dock nöjesskatten i stället fördelas med sju tiondelar till staten och tre tiondelar till kommunen.

Från och med den 1 juli 1957 avvecklades den tidigare utgående skatten på teaterföreställningar och restaurangdans. Samtidigt utvidgades möjligheterna till skattelindring för idrottsorganisationer och andra ideella organisationer.

Från den 1 juli 1951 utgår till producent av svensk film bidrag med del av statens andel i nöjesskatten för biografföreställning, vid vilken bidragsberättigande film visas. Till och med budgetåret 1959/60 utgick bidraget enligt förordning den 8 juni 1951 (nr 457) med därefter sist genom förordning den 28 maj 1959 (nr 209) företagna ändringar. För budgetåret 1959/60 utgick bidrag för film som framställts helt i färg med 45 procent och för övrig film med 30 procent av statens andel i nöjesskatten. Från och med den 1 juli 1960 utgår bidraget med 80 procent av statens andel i nöjesskatten enligt förordning den 20 maj 1960 (nr 364). I och med att denna förordning trädde i kraft upphörde den tidigare förordningen att gälla. Efter det bidrag till producenter av svensk film utgått med 2,77 miljoner kronor har i nöjesskatt för svensk film under budgetåret 1959/60 influtit 4,97 miljoner kronor.

Den till statsverket inlevererade respektive i riksstaten beräknade nöjesskatten har under de senaste budgetåren uppgått till följande belopp:

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56	58,33	57,00	1958/59	52,11	60,00
1956/57	64,97	59,00	1959/60	37,70	45,00
1957/58	55,00	60,00	1960/61		30,00

Under innevarande budgetårs fyra första månader ha influtit 8,66 miljoner kronor mot 11,99 miljoner kronor under motsvarande period förra året.

Enligt från överståthållarämbetet och länsstyrelserna inhämtade uppgifter beräknas inkomsten på titeln statlig nöjesskatt komma att uppgå till 32,07 miljoner kronor under budgetåret 1960/61 och till 30,78 miljoner kronor under budgetåret 1961/62.

Riksräkenskapsverket beräknar uppbörden av nöjesskatt för innevarande budgetår till 30 000 000 kronor samt föreslår, att inkomsttiteln nöjesskatt för budgetåret 1961/62 upptages till likaledes 30 000 000 kronor.

Energiskatt

Allmän energiskatt skall enligt förordning den 31 maj 1957 (nr 262) erläggas för bensin och motorsprit, vissa bränslen såsom kol, koks, motorbrännolja och eldningsolja samt elektrisk kraft. Nämnda förordning trädde i kraft beträffande elektrisk kraft den 20 juni och i övrigt den 1 juli 1957.

Energiskatten för bensin och motorsprit höjdes genom förordning den 11 februari 1958 (nr 32) från fyra till nio öre för liter. För elektrisk kraft utgår skatten med 10 procent av kraftens beskattningsvärde för kraft som förbrukas i industriell rörelse med en förbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar för driftställe under helt beskattningsår. För annan elektrisk kraft har skatten genom förordning den 14 mars 1958 (nr 71) höjts från 5 till 7 procent av kraftens beskattningsvärde. Beskattningsvärdet är lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för den elektriska kraften. Dessa bestämmelser överensstämmer beträffande förbrukare av mer än 40 000 kilowattimmar per beskattningsår med dem som ingingo i den i samband med energiskattens införande upphävda elskatteförordningen.

För andra bränslen gällande skattesatser framgå av nedanstående sammanställning.

Bränsle	Skattesats
Stenkol	12 kronor för ton
Stybb av stenkol	6 » » »
Koks	14 » » »
Stybb av koks	6 » » »
Kolbriketter	6 » » »
Motorbrännolja med eller utan fotogentillsats	25 » » m^3
Eldningsolja 1 och 2	25 » » »
Eldningsolja 3 och högre	16 » » »

Inkomsterna, som redovisas av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen, uppgingo för budgetåret 1957/58 till 262,58 miljoner kronor, för budgetåret 1958/59 till 470,68 miljoner kronor och för budgetåret 1959/60 till 525,74 miljoner kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår är inkomsten av energiskatt upptagen med 550 miljoner kronor.

I sin förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av de inkomster som uppbäras av styrelsen anfört följande:

»a) Energiskatt å elektrisk kraft

Enligt uppgift från Centrala Driftledningen torde man alltjämt kunna räkna med en årlig ökning av kraftförbrukningen inom industrin med 4,8 procent och av detaljförbrukningen (s. k. borgerlig förbrukning) med 9,9 procent.

Den skattepliktiga kraftförbrukningen för budgetåren 1960/61 och 1961/62 kan på grundval härav beräknas bli av nedan angiven omfattning.

	Årlig ökning Procent	Skattepliktig kraftförbrukning MkWh 1959/60	1960/61	1961/62
Industriell förbrukning				
a) elektrokemisk och elektrotermisk användning	4,8	1 500	1 570	1 650
b) övrig industriförbrukning	4,8	14 900	15 620	16 370
Borgerlig förbrukning	9,9	8 100	8 900	9 780

Centrala Driftledningen har i fråga om prisutvecklingen på industrikraften uppgivit att priset på denna för budgetåren 1960/61 och 1961/62 genomsnittligt kan beräknas till 3,7 resp. 3,8 öre per kWh. Beträffande kraft för elektrokemisk och elektrotermisk användning utgör beskattningsvärdet enligt beslut 1 öre per kWh. Priset för dylik kraft torde utgöra omkring 70 procent av det genomsnittliga priset för övrig industrikraft. Kraft för elektrokemisk och elektrotermisk användning samt skattefri industriell kraftförbrukning kan beräknas uppgå till omkring 13 procent av industrins totala förbrukning. På grund härav kan det genomsnittliga priset och därmed även det genomsnittliga beskattningsvärdet för övrig industrikraft per kWh beräknas till 3,87 öre för budgetåret 1960/61 och 3,97 öre för budgetåret 1961/62.

Med hänsyn till tidigare genomförda prishöjningar på borgerlig kraft kan priset enligt uppgift från Svenska Elverksföreningen för såväl budgetåret 1960/61 som 1961/62 beräknas till 12,5 öre per kWh inom tätorter och 16,0 öre per kWh på landsbygden. Den borgerliga kraftförbrukningen fördelar sig på tätorterna och landsbygden med 60 resp. 40 procent.

Producenter av elektrisk kraft äger i deklaration göra avdrag för energiskatt å bränsle, som förbrukats för produktion av kraft. Under förutsättning av normal tillgång på vattenkraft under innevarande budgetår kan avdraget beräknas till 10 milj. kr. Samma belopp torde kunna beräknas för budgetåret 1961/62.

På grundval av vad här anförts kan skatteintäkten av energiskatt å elektrisk kraft beräknas enligt följande.

Budgetåret 1960/61	Miljoner kronor
Kraft för elektrokemisk och elektrotermisk användning, 1 570 MkWh × 1 öre × 10 %	1,6
Övrig industrikraft, 15 620 MkWh × 3,87 öre × 10 %	60,4
Kraft för borgerlig förbrukning:	
tätorter, 5 340 MkWh × 12,5 öre × 7 %	46,7
landsbygd, 3 560 MkWh × 16,0 öre × 7 %	39,9
	148,6
Avgår: Energiskatt å bränsle för produktion av elektrisk kraft	10,0
	138,6

Budgetåret 1961/62	
Kraft för elektrokemisk och elektrotermisk användning, 1 650 MkWh × 1 öre × 10 %	1,7
Övrig industrikraft, 16 370 MkWh × 3,97 öre × 10 %	65,0
Kraft för borgerlig förbrukning:	
tätorter, 5 870 MkWh × 12,5 öre × 7 %	51,4
landsbygd, 3 910 MkWh × 16,0 öre × 7 %	43,8
	161,9
Avgår: Energiskatt å bränsle för produktion av elektrisk kraft	10,0
	151,9

Nettoinkomsten av energiskatt å elektrisk kraft kan således angivas till avrundat 138 milj. kronor för budgetåret 1960/61 och 152 milj. kronor för budgetåret 1961/62.

b) Energiskatten å bensin och motorsprit utgår med 9 öre per liter. Med ledning av från tillverkarna lämnade uppgifter om beräknad utlämning kan energiskatten för budgetåret 1960/61 beräknas till 57

milj. kronor och för budgetåret 1961/62 till 48 milj. kronor. Beträffande energiskatt å reabränsle, som levereras till flygvapnet, hänvisas till vad som anförts under bensinskatt.

c) Energiskatt å andra bränslen än bensin och motorsprit

Nettointäkten av energiskatt å fasta och flytande bränslen har under de två senaste budgetåren utgjort: (i milj. kronor).

Budgetår	1958/59	1959/60	1960/61
3:e kv	33,5	35,4	37,4
4:e kv	30,5	29,3	
1:a kv	51,1	62,6	
2:a kv	56,8	69,0	
Totalt	**171,9**	**196,3**	

Enligt uppgift från branschen och med ledning av senast tillgänglig importstatistik hämtad från statens handelslicensnämnd, synes den tidigare, starkt markerade nedgången för de fasta bränslena nu ha upphört. En viss ökning av förbrukningen skulle t. o. m. vara att vänta. På grund härav torde bruttoskatten för stenkol och koks (inkl. stybb och briketter) under i övrigt normala förhållanden kunna beräknas öka från under 1959/60 influtna 44 milj. kronor till 45 milj. kronor för såväl budgetåret 1960/61 som 1961/62.

Bruttoskatten å gasverkens totala försäljning och egenförbrukning kan med ledning av ingivna deklarationer beräknas till oförändrat 9 milj. kronor per budgetår.

Under budgetåret 1959/60 inflöt i energiskatt för andra flytande bränslen än bensin och motorsprit brutto 202 milj. kronor. Med ledning av importutvecklingen och uppgifter från de stora oljebolagen synes man kunna beräkna bruttoskatten å dylikt importerat och inom riket framställt bränsle till sammanlagt 211 milj. kronor för budgetåret 1960/61. Under budgetåret 1961/62 torde skatten kunna beräknas till 217 milj. kronor.

Den totala bruttoskatten å här nämnda bränslen skulle sålunda utgöra för budgetåret 1960/61 (45 + 9 + 211) 265 milj. kronor och för budgetåret 1961/62 (45 + 9 + 217) 271 milj. kronor.

Från den framräknade bruttoskatten avgår skatt för det bränsle, som förbrukas för sådant ändamål att rätt till skattebefrielse eller skattenedsättning föreligger. Med ledning av deklarationsuppgifter kan den mot avdragen svarande skatten beräknas till 50 milj. kronor för vartdera budgetåret. Avdrag måste vidare göras för den genom bestämmelserna om tvångslagring föranledda lagerökningen hos registrerade förbrukare. Detta torde enligt uppgift från riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap medföra ett inkomstbortfall på ca 2 milj. kronor per budgetår. Slutligen kommer generaltullstyrelsen enligt uppgift att som tidigare uppbära omkring 7 milj. kronor i energiskatt å dessa bränslen.

Kontrollstyrelsens sammanlagda nettouppbörd av energiskatt å andra bränslen än bensin och motorsprit torde sålunda enligt ovan kunna väntas inbringa för budgetåret 1960/61 206 milj. kronor och för budgetåret 1961/62 212 milj. kronor eller avrundat 205 resp. 210 milj. kronor.

Den energiskatt, som uppbäres av kontrollstyrelsen, kan sålunda beräknas till 400 milj. kronor för budgetåret 1960/61 och 410 milj. kronor för budgetåret 1961/62.»

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksräkenskapsverket i fråga om beräkningen av de inkomster som uppbäras av tullverket anfört följande:

»Tullverkets nettouppbörd av energiskatt uppgick under budgetåret 1959/60 till 152 miljoner kronor, varav 145 miljoner kronor hänförde sig till bensin och 7 miljoner kronor till fasta bränslen. Bruttouppbörden av energiskatt för bensin beräknas å ovan angivna förtullningsvolymer till 176 och 198 miljoner kronor för respektive budgetåren 1960/61 och 1961/62. För fasta bränslen beräknas energiskatten uppgå till omkring 7 miljoner kronor för vartdera budgetåret, varför den totala bruttouppbörden av energiskatt bör upptagas till 183 och 205 miljoner kronor för respektive budgetår. De av tullverket bestridda restitutionerna av energiskatt beräknas under samma tid uppgå till 33 respektive 40 miljoner kronor, varför nettouppbörden torde kunna upptagas till 150 miljoner kronor för budgetåret 1960/61 och 165 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Beräkningen för sistnämnda budgetår gäller under den förutsättningen att någon överföring till kontrollstyrelsen av tullverkets skatteuppbörd för bensin icke blivit genomförd. I annat fall torde tullverkets uppbörd av energiskatt för budgetåret 1961/62 komma att stanna vid omkring 7 miljoner kronor.»

De av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen gjorda beräkningarna enligt gällande skattesatser innebära en sammanlagd inkomst på titeln energiskatt under budgetåren 1960/61 och 1961/62 på 550 respektive 575 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket uppskattar inkomsterna på titeln energiskatt för budgetåret 1960/61 till 550 000 000 kronor och föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 575 000 000 kronor.

II. Uppbörd i statens verksamhet

De under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet» upptagna inkomsttitlarna voro i riksstaten för budgetåret 1959/60 beräknade till ett belopp av 216,82 miljoner kronor och gåvo enligt budgetredovisningen en sammanlagd nettoinkomst av 213,56 miljoner kronor. Hur den redovisade nettoinkomsten fördelade sig på de olika uppbördstitlarna framgår av bilaga B.

Riksstaten för budgetåret 1960/61 upptager under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet» en sammanlagd inkomstsumma av 230,03 miljoner kronor. Beträffande samtliga de under denna rubrik upptagna inkomsttitlarna, utom vattendomstolsavgifter, har riksräkenskapsverket hos vederbörande myndigheter anhållit om uppgifter på de belopp, med vilka inkomsterna på titlarna i fråga kunna beräknas inflyta under vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62. Med stöd av de utav myndigheterna lämnade uppgifterna har riksräkenskapsverket, såsom framgår av bilaga C, beräknat utfallet av inkomstsumman under »Uppbörd i statens verksamhet» under budgetåret 1960/61 till 229,68 miljoner kronor.

För budgetåret 1961/62 har riksräkenskapsverket på sätt framgår av närslutna bilaga D under denna rubrik beräknat ett sammanlagt belopp av 236,15 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket har funnit anledning göra särskilda uttalanden allenast beträffande följande inkomsttitlar.

Inkomster vid fångvården. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 15 oktober 1960 har fångvårdsstyrelsen beräknat inkomsterna till 2,55 miljoner kronor för innevarande budgetår och till 1,65 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Vid beräkningarna för nästkommande budgetår har styrelsen utgått från en i sina anslagsäskanden begärd generell höjning av fångvårdens arbetspremier.

Riksräkenskapsverket beräknar ifrågavarande titel till 2 550 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 1 650 000 kronor, varvid förutsatts en höjning av fångvårdens arbetspremier i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag.

Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 13 oktober 1960 har Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut anfört följande:

»Institutet beräknar inkomsterna för budgetåret 1960/61 i enlighet med riksstaten till 6 100 000 kronor.

För budgetåret 1961/62 beräknar institutet inkomsterna på följande sätt:

Inkomster av uppdragsverksamhet		3 800 000
Inkomster från luftfartsverket		
a) belastningen å anslaget Väderlekstjänst för luftfarten	3 087 800	
b) en tredjedel av belastningen å anslaget Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.	293 300	3 381 100
		7 181 100

Beloppet synes emellertid böra avrundas till 7 000 000 kronor.

Ifråga om inkomsterna från luftfartsverket får institutet framhålla följande.

Beräkningen utgår från att institutets förslag till anslagsäskanden under anslaget Väderlekstjänst för luftfarten bifalles; om de reduceras skall motsvarande reduktion av inkomsten ske. Vidare förutsätter den att för budgetåret 1961/62 gälla samma grunder beträffande luftfartsverkets ersättning till institutet för utgifter för väderlekstjänst som enligt kungl. brev den 3 juni 1960 angående beräkning av underskottet på luftfartsfonden under budgetåret 1960/61, nämligen att ersättning till institutet utgår för hela beloppet av belastningen å institutets anslag Väderlekstjänst för luftfarten samt för en tredjedel av belastningen å anslaget Bidrag till Väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m. Belastningen å sistnämnda anslag för vilket definitiv anslagsberäkning ännu ej avlämnats har med hänsyn till hittills kända förhållanden beräknats till 880 000 kronor.»

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 6 100 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår under de i institutets skrivelse angivna förutsättningarna, att inkomsttiteln för budgetåret 1961/62 uppföres med 7 000 000 kronor.

Inkomster vid länsarkitektsorganisationen. Inkomsterna under denna titel voro i riksstaten för budgetåret 1959/60 uppförda med 1,5 miljoner kronor. Den slutligt redovisade nettoinkomsten för detta budgetår uppgick dock

endast till 1,03 miljoner kronor. Som orsak till denna avvikelse har byggnadsstyrelsen i skrivelse till riksräkenskapsverket den 15 oktober 1960 angivit, att länsarkitektkontoren i allt större utsträckning tagas i anspråk för allmänna arbetsuppgifter, vilka icke tillföra statsverket några inkomster. Beträffande innevarande budgetår framhåller byggnadsstyrelsen, att den från och med den 1 juli 1960 gällande nya byggnadslagstiftningen sannolikt kommer att innebära en ökad konsultationsverksamhet för länsarkitektsorganisationen, vilket torde få till följd att allt mindre tid blir över för uppdragsverksamheten. Styrelsen anser sig därför icke kunna räkna med ett högre inkomstbelopp än 1 000 000 kronor mot i riksstaten upptagna 1 200 000 kronor under budgetåret 1960/61. Enligt styrelsens mening bjuder försiktigheten att inkomsttiteln för budgetåret 1961/62 icke upptages till högre belopp än det för innevarande budgetår beräknade.

I anslutning till byggnadsstyrelsens beräkningar uppskattar riksräkenskapsverket inkomsterna på ifrågavarande titel till 1 000 000 kronor för innevarande budgetår och föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 1 000 000 kronor.

Inkomst av myntning och justering. Denna inkomsttitel är i riksstaten för innevarande budgetår upptagen till 4,5 miljoner kronor. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 6 oktober 1960 har mynt- och justeringsverket anfört följande:

»Riksbankens behållning av skiljemynt, som den 30 september 1959 uppgick till 29 484 623 kronor i valörerna 2 kronor—1 öre hade den 30 september 1960 minskat till 25 947 558 kronor.

Då minskningen till större delen faller på mynt av högre valör, torde man kunna förutsätta, att utmyntningen under innevarande budgetår av sistnämnda valörer kommer att bli något större än vad som förutsetts vid verkets tidigare avgivna inkomstberäkning.

Med anledning härav torde en uppjustering av det i riksstaten angivna beloppet för budgetåret 1960/61 till 5 000 000 kronor kunna vara motiverad.

För budgetåret 1961/62 beräknas en prägling av cirka 9 000 000 kronor i valörerna 2 kronor till 1 öre, vilket med nuvarande metallpriser skulle motsvara en vinst av cirka 3 300 000 kronor. Inkomsten av justering beräknas till 1 700 000 kronor. Sammanlagda inkomsten av myntning och justering under budgetåret 1961/62 torde sålunda komma att uppgå till 5 000 000 kronor.»

I anslutning till mynt- och justeringsverkets beräkning uppskattar riksräkenskapsverket inkomsterna på ifrågavarande titel till 5 000 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 5 000 000 kronor.

Bidrag till bank- och fondinspektionen. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 14 oktober 1960 har bank- och fondinspektionen anfört följande:

»Vad först angår budgetåret 1960/61 har inkomsttiteln bidrag till bank- och fondinspektionen i riksstaten upptagits med ett belopp av 525 000 kro-

nor. Det däri ingående delbeloppet av bidrag till bankinspektionens fond, som tidigare angivits till 370 000 kronor, kan beräknas stiga till 375 000 kronor, vilket belopp torde inflyta under februari 1961. — Bidragen till fondinspektionen, som tidigare beräknats till 55 000 kronor, kan antagas stiga till 70 000 kronor, vilket belopp kommer att likaledes inflyta under februari 1961. — Bidraget till jordbrukskassetillsynens fond slutligen har för innevarande budgetår bestämts till 100 000 kronor, varav 55 000 kronor redan influtit och överförts till jordbrukskassetillsynens fond. Resterande belopp, 45 000 kronor, skall inbetalas före den 1 april 1961. Å inkomsttiteln kan således beräknas inflyta tillhopa (375 000 + 70 000 + 100 000 =) 545 000 kronor.

Vad härefter angår budgetåret 1961/62 torde delbeloppen Bidrag till bankinspektionen och Bidrag till fondinspektionen kunna uppskattas till 375 000 kronor respektive ca 70 000 kronor. I fråga om bidraget till jordbrukskassetillsynens fond anser sig inspektionen för närvarande sakna skäl att beräkna detsamma till annat belopp än som skall utgå under innevarande budgetår, d. v. s. 100 000 kronor. Inspektionen beräknar i enlighet härmed inkomsttitelns hela belopp för budgetåret 1961/62 till (375 000 + 70 000 + 100 000 =) 545 000 kronor.»

I anslutning till bank- och fondinspektionens beräkning uppskattar riksräkenskapsverket inkomsterna på ifrågavarande titel till 545 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 545 000 kronor.

Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt. Inkomsterna på denna titel uppgingo under budgetåret 1959/60 till 1,97 miljoner kronor. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 6 oktober 1960 har statens centrala frökontrollanstalt beräknat inkomsterna till 2,0 miljoner kronor för innevarande och till 2,1 miljoner kronor för nästkommande budgetår. Ökningen av inkomsterna anges bero dels på den fortgående ökningen av anstaltens verksamhet och dels på den höjning av anstaltens taxor för analysering, provtagning m. m., som skett från och med den 24 augusti 1960 och som helt slår igenom först under budgetåret 1961/62.

Riksräkenskapsverket uppskattar inkomsten på ifrågavarande titel till 2 100 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 2 200 000 kronor.

Inkomster vid statens växtskyddsanstalt. Från och med budgetåret 1960/61 tillgodoföres denna titel såväl de avgifter, som uppbäras och redovisas av tullverket, som inkomster, vilka uppbäras och redovisas av statens växtskyddsanstalt. Enligt av riksräkenskapsverket inhämtade uppgifter kunna de av tullverket redovisade avgifterna beräknas till ca 1 000 000 kronor och inkomsterna redovisade av statens växtskyddsanstalt till ca 90 000 kronor för vartdera budgetåret 1960/61 och 1961/62.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 1 100 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår för budgetåret 1961/62, att titeln, vars benämning förutsättes ändrad till »Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.», upptages till likaledes 1 100 000 kronor.

Inkomster vid lantmäteriväsendet. Inkomsterna på denna titel uppgingo under budgetåret 1959/60 till 12,8 miljoner kronor. Titeln är i riksstaten för innevarande budgetår uppförd med 16,6 miljoner kronor. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 4 oktober 1960 har lantmäteristyrelsen meddelat, att med hänsyn till den enligt kungörelse den 13 maj 1960 från och med den 1 juli 1960 gällande nya lantmäteritaxan (nr 332) såvitt nu kan bedömas på ifrågavarande titel kommer att inflyta under innevarande budgetår 16,3 miljoner kronor och under budgetåret 1961/62 17,3 miljoner kronor.

I anslutning till lantmäteristyrelsens beräkning uppskattar riksräkenskapsverket inkomsterna vid lantmäteriväsendet till 16 300 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 17 300 000 kronor.

Inkomster vid rikets allmänna kartverk. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 15 oktober 1960 har rikets allmänna kartverk beräknat inkomsterna till 2,5 miljoner kronor för innevarande budgetår och till 3,8 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Kartverket har härvid förutsatt en bruttoredovisning av vissa inkomster på sätt som föreslagits i kartverkets anslagsäskande för budgetåret 1961/62.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 2 500 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår, under den av kartverket givna förutsättningen, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 3 800 000 kronor.

Inkomster vid statens provningsanstalt. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 13 oktober 1960 har statens provningsanstalt beräknat inkomsterna för innevarande budgetår till 2,7 miljoner kronor, vilket är samma belopp som upptagits i riksstaten. Provningsanstalten säger sig visserligen ha höjt taxan med generellt 10 procent för uppdrag, som inkommit efter den 1 juli 1960, men anser det ännu vara för tidigt att bedöma hur detta kommer att påverka inkomsterna. Provningsanstalten anför fortsättningsvis följande:

»Vad beträffar inkomsterna för budgetåret 1961/62 vill anstalten framhålla, att en av Kungl. Maj:t tillsatt utredning med uppdrag att verkställa översyn av den statliga provningsverksamheten och dess organisation m. m., i sitt i början av juli avgivna betänkande (SOU 1960: 27) föreslagit ett ändrat finansieringssystem, s. k. nettoredovisning, därvid inkomsterna skulle tagas till uppbörd under de till *ett* anslag sammanförda anslagen till avlöningar och omkostnader. Detta förslag innebär sålunda, att inkomsterna, som utredningen beräknar till 3 600 000 kronor för budgetåret 1961/62, ej skulle inlevereras till statsverket, utan i stället användas för att nedbringa provningsanstaltens utgifter för verksamheten. Vid bifall till utredningens förslag, som också legat till grund för provningsanstaltens petita för 1961/62, skulle följaktligen inleverering under särskild inkomsttitel i riksstaten av inkomsterna vid provningsanstalten ej ifrågakomma för budgetåret 1961/62. Härvid torde böra anmärkas, att storleken av det av utredningen beräknade inkomstbeloppet måste ses mot bakgrund av utredningens förslag i övrigt vad gäller ändrad organisation, ökat antal tjänster, bättre teknisk utrustning etc. Skulle däremot verksamheten fortsätta med i stort sett nuva-

rande personella och materiella resurser och oförändrad uppdragsmängd, beräknar anstalten inkomsterna till högst 2 700 000 kronor för budgetåret 1961/62.»

I anslutning till provningsanstaltens beräkning uppskattar riksräkenskapsverket inkomsterna på ifrågavarande titel till **2 700 000 kronor under** innevarande budgetår. För budgetåret 1961/62 föreslår riksräkenskapsverket, i avvaktan på ställningstagandet i organisationsfrågan och under förutsättning av fortsatt bruttoredovisning, att titeln uppföres med likaledes 2 700 000 kronor.

Fyr- och båkmedel. Inkomsterna på denna titel uppgingo under budgetåret 1959/60 till 17,41 miljoner kronor. Titeln är i riksstaten för innevarande budgetår uppförd med 18,0 miljoner kronor. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 8 november 1960 har generaltullstyrelsen för ettvart av budgetåren 1960/61 och 1961/62 ansett sig böra räkna med en uppbörd av 19 miljoner kronor. Styrelsen har därvid förutsatt, att en med tonavgiftens avveckling sammanhängande höjning av fyr- och båkavgifter genomföres från och med den 1 januari 1961.

Under den av generaltullstyrelsen givna förutsättningen beräknar riksräkenskapsverket inkomsterna under titeln fyr- och båkmedel till 19 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 19 000 000 kronor.

Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 10 oktober 1960 har patent- och registreringsverket anfört följande:

»Patentverket har i skrivelse till riksräkenskapsverket den 14 oktober 1959 uppgivit ett beräknat inkomstbelopp av 11 900 000 för budgetåret 1959/60 och 12 200 000 kronor för budgetåret 1960/61. Inkomsttillflödet under budgetåret 1959/60 utgjorde emellertid 13 200 000 kronor, d. v. s. 1 300 000 kronor mer än beräknat.

Med stöd av nu föreliggande erfarenhet anser sig patentverket kunna för de två närmaste budgetåren räkna med i stort sett oförändrade inkomster av bolagsregistreringsavgifterna samt en ökning varje år av patentavgifterna med 500 000 kronor. En ny varumärkeslag beräknas träda i kraft den 1 januari 1961 och medföra en ökning av varumärkesavgifterna med 600 000 kronor för helt år. Inkomsterna under budgetåret 1960/61 skulle då bli 14 000 000 (13 200 000 + 500 000 + 300 000) kronor och under budgetåret 1961/62 14 800 000 (14 000 000 + 500 000 + 300 000) kronor.»

I anslutning till patent- och registreringsverkets beräkning uppskattar riksräkenskapsverket inkomsterna på ifrågavarande titel till 14 000 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 14 800 000 kronor.

Inkomster av statens gruvegendom. Denna titel är i riksstaten för innevarande budgetår uppförd med 5,0 miljoner kronor. I skrivelse till riksrä-

kenskapsverket den 4 oktober 1960 har kommerskollegium beräknat inkomsterna för innevarande budgetår till 3,1 miljoner kronor och för budgetåret 1961/62 till 3,4 miljoner kronor. Kommerskollegium har härvid understrukit att inkomsterna bland annat äro starkt beroende av växlingar i kopparpriset på världsmarknaden och av malmkonjunkturen.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 3 500 000 kronor för innevarande budgetår samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 3 500 000 kronor.

Inkomster vid karolinska sjukhuset. Inkomsterna på denna titel uppgingo till 28,6 miljoner kronor under budgetåret 1959/60. Titeln är i riksstaten för innevarande budgetår uppförd med 36,8 miljoner kronor. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 5 oktober 1960 har karolinska sjukhuset beräknat inkomsterna till 31,6 miljoner kronor för innevarande och till 33,7 miljoner kronor för nästkommande budgetår.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna vid karolinska sjukhuset till 31 600 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 upptages till 34 000 000 kronor.

III. Diverse inkomster

Bötesmedel. De beräknade och behållna inkomsterna på denna titel under de senaste budgetåren framgå av följande sammanställning:

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	17,57	15,00	1958/59.....	24,42	27,00
1956/57.....	21,05	20,00	1959/60.....	27,55	30,00
1957/58.....	24,28	22,00	1960/61.....		28,00

Under de fyra första månaderna av innevarande budgetår var uppbörden på titeln 7 procent större än för motsvarande tid föregående budgetår. Enligt av riksräkenskapsverket från överståthållarämbetet och länsstyrelserna infordrade uppgifter beräknas inkomsten av bötesmedel för budgetåren 1960/61 och 1961/62 till 27,43 respektive 27,86 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket beräknar bötesmedlen för innevarande budgetår till 30 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 32 000 000 kronor.

Totalisatormedel. De beräknade och behållna inkomsterna på denna titel under de senaste budgetåren framgå av följande sammanställning:

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	21,21	22,00	1958/59.....	32,73	35,00
1956/57.....	23,16	23,00	1959/60.....	46,55	35,00
1957/58.....	26,71	25,00	1960/61.....		50,00

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 10 oktober 1960 har lantbruksstyrelsen under hänvisning till en inom styrelsens husdjursbyrå upprättad promemoria uppskattat inkomsten av totalisatormedel till 50 miljoner kronor för vartdera budgetåret 1960/61 och 1961/62. I den nämnda promemorian anföres följande:

»För beräkning av totalisatormedlen under budgetåren 1960/61 och 1961/62 har en jämförelse verkställts mellan omsättning och statens andel för tiden 1 juli—30 september 1959 och samma tidsperiod 1960. Omsättningssummorna har under sagda perioder uppgått till respektive 53 599 867 kronor och 81 415 345 kronor, varjämte statens andel belöpt sig till respektive 8 406 577 kronor och 12 794 967 kronor. Omsättningen har alltså ökat med 27 815 478 kronor och statens andel med 4 388 390 kronor. Ökningen torde äga samband med det nytillkomna V-5-spelet samt med att vinstavdraget å omsättningen vid travtävlingar fr. o. m. den 1 juli 1960 sänktes med 5 % till 20 %.

Statens inkomst av totalisatormedel kan för budgetåret 1960/61 beräknas till 50 miljoner kronor och för budgetåret 1961/62 till 50 miljoner kronor.»

Riksräkenskapsverket beräknar uppbörden på inkomsttiteln totalisatormedel för budgetåret 1960/61 till 50 000 000 kronor samt förordar, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 50 000 000 kronor.

Tipsmedel. Under de senaste budgetåren ha statsverkets beräknade och redovisade tipsmedelsinkomster uppgått till följande belopp:

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	80,49	90,00	1958/59.....	93,66	100,00
1956/57.....	89,15	80,00	1959/60.....	91,25	105,00
1957/58.....	95,85	90,00	1960/61.....		95,00

Aktiebolaget Tipstjänst har i skrivelse till riksräkenskapsverket den 1 november 1960 anfört följande:

»För budgetåret 1960/61.

Antalet tävlingsveckor beräknas uppgå till 47 st. eller samma antal som under budgetåret 1959/60. Veckoomsättningen varierar betydligt, varför inget bestämt kan sägas om den slutliga årsomsättningen.

De första 14 tävlingsveckorna under det nya budgetåret 1/7 t. o. m. 29—30/10 1960 uppvisa influtna tipsinsatser till ett belopp av kr. 44 141 229: 17. Motsvarande siffra för föregående år var kr. 49 402 625: 32, vilket innebär, att insatsbeloppet minskat med kr. 5 261 396: 15 eller med 10,7 % under denna tid.

Tillämpas denna minskningsprocent på föregående års tipsomsättning kr. 180 706 977: 32, innebär detta ett till kr. 161 371 330: 75 minskat tipsinsatsbelopp. Till detta belopp kommer dock kr. 1 501 108: 70 utgörande tipsomsättningen å den extra tävlingsomgång, som anordnades å olympisk fotboll, varför totalomsättningen skulle komma att uppgå till kr. 162 872 439: 45, som med samma nettovinstprocent som föregående år — 36 — skulle medföra en nettovinst av approximativt kr. 58 600 000: —.

Till detta belopp kommer den av riksdagen beslutade extra skatten om 5 öre för varje 35-öres rad eller — uttryckt i procent — ca 14,3 % å tipsinsatsbeloppet. Radskatten å den ovan beräknade lägre omsättningen skulle därför komma att uppgå till 14,3 % å kr. 162 872 439: 45 eller till ca kr. 23 300 000: —. Tillsammans skulle inleveransen för detta budgetår således belöpa sig till kr. 81 900 000: —.

För budgetåret 1961/62.

Även för detta år torde tävlingsveckornas antal komma att uppgå till 47 och då det för närvarande är omöjligt att bedöma, om någon förändring av omsättningen kommer att inträda, torde det vara ändamålsenligt att tills vidare räkna med samma inleverans för 1961/62 som för 1960/61 eller kr. 81 900 000: —.

För bägge budgetåren måste bolaget reservera sig för oförutsedda händelser, som helt kunna förändra det ekonomiska resultatet, såsom inställda tävlingsomgångar etc.»

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsten av tipsmedel för budgetåret 1960/61 till 85 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 85 000 000 kronor.

Lotterimedel. Av nedanstående sammanställning framgå de för de senaste budgetåren beräknade och redovisade inkomsterna på titeln lotterimedel:

	Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten		Redovisad inkomst	Beräknat i riksstaten
	Miljoner kronor			Miljoner kronor	
1955/56.....	99,76	105,00	1958/59.....	114,18	117,00
1956/57.....	110,83	110,00	1959/60.....	112,99	115,00
1957/58.....	114,75	115,00	1960/61.....		115,00

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 27 oktober 1960 har Svenska penninglotteriet aktiebolag för budgetåret 1960/61 beräknat kunna inleverera ett belopp av 110,80 miljoner kronor att tillgodoföras titeln lotterimedel. Försäljningen av lotter till dragningarna under månaderna januari—juni 1961 har härvid antagits kunna fortgå i samma omfattning som till dragningarna under motsvarande månader år 1960.

Vid den av bolaget för budgetåret 1960/61 verkställda beräkningen ha inleveranserna av statsverket tillkommande belopp av avgifter för försålda lotter uppskattats till 103,51 miljoner kronor, medan i form av vinst på bolagets verksamhet beräknats komma att på förevarande titel inflyta 7,29 miljoner kronor. Inleveransen under första hälften av budgetåret 1960/61 av statsverket tillkommande belopp av avgifter för försålda lotter avser dragningarna under månaderna juni—november 1960 och kan därför redan nu

exakt angivas. Den uppgår till 50,48 miljoner kronor, vilket är 1,82 miljoner kronor mindre än vad som inlevererades under motsvarande period föregående år.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna av lotterimedel för budgetåret 1960/61 till 112 000 000 kronor samt förordar, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 112 000 000 kronor.

Övriga diverse inkomster. Denna inkomsttitel tillgodoföres bland annat inflytande belopp respektive belastas med restitutioner av vissa äldre skatter. Titeln har i riksstaten för budgetåret 1960/61 uppförts med ett belopp av 15 miljoner kronor.

De på ifrågavarande titel under budgetåret 1959/60 redovisade inkomsterna uppgingo till netto 42,45 miljoner kronor. Bland inkomsterna märkas återbetalning av kostnader för organiserande av en svensk FN-styrka på 12,12 miljoner kronor, återbetalning av bidrag till televisionsverksamhetens driftkostnader på 9,82 miljoner kronor, restavgifter på netto 5,84 miljoner kronor, försäljningsmedel för lös egendom m. m. på netto 3,71 miljoner kronor, överskottsmedel från statens jordbruksnämnds clearingkassa för fettvaror på 2,67 miljoner kronor samt avveckling av vissa fonder för försvarsberedskap på 2,01 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket beräknar den behållna uppbörden på inkomsttiteln övriga diverse inkomster för budgetåret 1960/61 till 20 000 000 kronor samt föreslår, att titeln i riksstaten för budgetåret 1961/62 uppföres med ett belopp av likaledes 20 000 000 kronor.

B. Inkomster av statens kapitalfonder

I. Statens affärsverksfonder

Postverket

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för postverket för de senast förflutna fem budgetåren framgå av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (miljoner kronor).

Budgetår	Den egentliga poströrelsen			Postsparbanken och postgirot: vinst	Summa	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
	Inkomster	Driftkostnader	Överskott				
1955/56	390,08	386,90	3,18	5,00	8,18	12,29	6,00
1956/57	422.24	417,13	5,11	5,00	10,11	7,18	10,00
1957/58	474.99	457,69	17,30	—	17,30	23,11	17,00
1958/59	500,06	493.61	6,45	—	6,45	5,50	23,00
1959/60	546,00	522,27	17,73	5,00	22,73	21,45	17,00

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av postverket upptagits ett belopp av 1 miljon kronor.

Generalpoststyrelsen har i skrivelse till riksräkenskapsverket den 3 november 1960 beträffande inkomsterna under budgetåret 1960/61 och 1961/62 på riksstatstiteln postverket anfört följande:

»De beräknade inkomsterna har sammanförts i nedanstående tabell, vari för jämförelse upptagits inkomsterna jämväl för budgetåret 1959/60.

Inkomsttitel	Verkliga inkomster budgetåret 1959/60	Beräknade inkomster budgetåren 1960/61	1961/62
Frankoteckensuppbörd	317 199 263	334 000 000	347 500 000
Inkomster för befordran av tjänsteförsändelser	54 726 719	58 000 000	60 000 000
Inkomster av tidningsrörelsen	41 645 184	45 700 000	45 900 000
Ersättning för postgirorörelsen	76 010 662	90 000 000	92 500 000
Vinst av postgirorörelsen	2 500 000	—	—
Ersättning från postsparbanken	25 780 951	30 000 000	30 500 000
Vinst från postsparbanken	2 500 000	—	—
Övriga inkomster av inrikes rörelsen och eo uppbörd	2 766 922	2 875 000	2 925 000
Ersättning för bestyret med skatteuppbörden	10 620 812	10 700 000	12 000 000
försäljning av statsstämplar	585 000	625 000	660 000

centralupphandlingen av papper m. m. för övriga statsmyndigheter	1 916 702	1 900 000	1 900 000
utbetalning av folkpensioner.....	4 662 399	4 600 000	4 700 000
utbetalning av barnbidrag.....	2 529 137	2 520 000	2 850 000
försäljning av radiolicenser	1 020 036	1 100 000	1 150 000
bestyret med valförsändelser.....	— 244	250 000	—
försäljning av jaktkort	46 424	—	—
försäljning av obligationer.....	110 065	100 000	100 000
Postverkets adressregister	277 365	300 000	350 000
Inkomst av utrikes rörelsen	102 009	400 000	300 000
Summa inkomster	544 999 406	583 070 000	603 335 000
Driftkostnader	522 272 378	564 840 000	591 890 000
Överskott	22 727 028	18 230 000	11 445 000
Avrundat	—	18 000 000	11 000 000

Beträffande de beräknade inkomsterna må anföras följande.

Under budgetåret 1959/60 uppgick frankoteckensuppbörden till 317 199 263 kronor mot 296 622 627 kronor budgetåret 1958/59. Ökningen uppgick alltså till 20 576 636 kronor eller till ca 6,9 procent. För tiden juli—september 1960 har frankoteckensuppbörden vid postanstalterna bl. a. till följd av den genom årets valrörelse ökade posttrafiken ökat med ca 8,5 procent i förhållande till uppbörden för samma tid 1959.

Vid beräkningen av frankoteckensuppbörden för budgetåren 1960/61 och 1961/62 har styrelsen utgått från de porton, som f. n. gäller för olika försändelseslag. Med hänsyn till att uppbörden såsom ovan sagts utvisat ökning såväl för det sistförflutna budgetåret som för den hittills förflutna delen av innevarande budgetår, har styrelsen ansett sig nu kunna beräkna frankoteckensuppbörden för innevarande budgetår till 334 miljoner kronor, motsvarande en ökning med ca 5,3 procent i förhållande till uppbörden för budgetåret 1959/60. Efter vad nu kan bedömas anser styrelsen sig kunna räkna med en viss ökning av trafikvolymen även under budgetåret 1961/62. Frankoteckensuppbörden för sistnämnda budgetår har därför uppskattats till 347,5 miljoner kronor motsvarande en ökning med ca 4 procent i förhållande till den beräknade uppbörden för innevarande budgetår.

Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser utgår jämlikt § 2 tjänstebrevsförordningen med viss procent av frankoteckensuppbörden. Storleken av denna procent bestämmes beträffande samtliga tjänstebrevsberättigade myndigheter med undantag av televerket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket, försvarets fabriksverk samt riksbanken av generalpoststyrelsen och statskontoret gemensamt. Efter överenskommelse med statskontoret har generalpoststyrelsen bestämt, att ersättningen till postverket för tjänsteförsändelser i allmänhet fr. o. m. den 1 juli 1956 t. v. skall utgå med 12 % av postverkets frankoteckensuppbörd.

Såvitt nu kan bedömas synes ersättningen till postverket för befordran av tjänsteförsändelser, häri inbegripet jämväl ersättning för befordran av posten från de statliga kristidsorganen och de allmänna sjukkassorna ävensom för befordran av militärbrev samt för postverkets bestyr med delgivningsförsändelser, för innevarande budgetår kunna beräknas till sammanlagt 58 miljoner kronor samt för nästkommande budgetår till 60 miljoner kronor.

Inkomsterna av tidningsrörelsen utgöres dels av ersättning för befordran av postabonnerade tidningar, dels ock av avgifter för befordran av tidningar såsom utgivarkorsband och tidningsbilagor. För budgetåret 1959/60 uppgick inkomsterna till cirka 41,5 miljoner kronor. Inkomsterna av tidningsrörelsen för budgetåret 1960/61 beräknas till 45,7 miljoner kronor samt för budgetåret 1961/62 till 45,9 miljoner kronor.

Postverkets inkomster av postgirorörelsen utgöres av ersättning för kostnaderna för girogöromålens handläggning vid postanstalterna samt vid postbanken, inom styrelsen i övrigt och vid postdirektionerna. Från denna beräknade ersättning avgår av postverket uppburna portoinkomster avseende girorörelsen. Det nettobelopp, som därvid framkommer, gottskrives postverket. Ersättningen för budgetåret 1960/61 beräknas nu till ca 90 miljoner kronor eller 14,2 miljoner kronor mer än ersättningen under budgetåret 1959/60. Ökningen är huvudsakligen föranledd av ökade lönekostnader m. m. och allmän uppgång i rörelsen. För budgetåret 1961/62 har inkomsterna beräknats till 92,5 miljoner kronor.

Ersättningen från postsparbanken för budgetåret 1960/61 har såsom framgår av tabellen nu beräknats till 30 miljoner kronor. För nästkommande budgetår beräknas ersättningen till 30,5 miljoner kronor.

Ersättningen till postverket för bestyret med skatteuppbörden har fr. o. m. uppbördsåret 1958/59 fastställts av Kungl. Maj:t i brev till generalpoststyrelsen den 29 november 1957. För innevarande budgetår beräknas ersättningen till 10,7 miljoner kronor.

I anledning av bl. a. de ökade lönekostnaderna fr. o. m. den 1 januari 1959 och senare har styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 september 1960 för tillämpning fr. o. m. uppbördsåret 1961/62 hemställt om viss höjning av ersättningen för postverkets bestyr med skatteuppbörden. Under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall till styrelsens förslag beräknas ersättningen till postverket för bestyret med skatteuppbörden för nästkommande budgetår till 12 miljoner kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts brev till pensionsstyrelsen den 28 maj 1959 resp. Kungl. Maj:ts brev till generalpoststyrelsen den 5 juni 1959 skall ersättningen till postverket för bestyret med utbetalning av folkpensioner resp. allmänna barnbidrag utgå med 45 öre för varje under år 1960 utbetalad folkpensionsanvisning resp. 60 öre för varje under samma år utbetalad barnbidragsanvisning. I anledning av ökade lönekostnader m. m. har generalpoststyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 oktober 1960 hemställt om viss höjning av den nu utgående ersättningen för utbetalade barnbidragsanvisningar. Postverkets ersättning för här ifrågavarande båda bestyr beräknas för budgetåret 1960/61 till 4 600 000 kronor resp. 2 520 000 kronor samt — under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall till styrelsens förslag om viss höjning av ersättningen för utbetalade barnbidragsanvisningar — för budgetåret 1961/62 till 4 700 000 kronor resp. 2 850 000 kronor.

Postverkets inkomster av utrikesrörelsen utgöres huvudsakligen av portoandelar för paket och postanvisningar. Beträffande denna inkomstpost måste en förhandskalkyl alltid bli mycket osäker bl. a. på grund av att man icke med säkerhet kan beräkna, vid vilken tidpunkt likvid i varje särskilt fall kan komma att inflyta. Styrelsen anser sig emellertid kunna räkna med en inkomst under här ifrågavarande titel på 400 000 kronor för innevarande och 300 000 kronor för nästkommande budgetår.

Inkomsterna å övriga inkomsttitlar beräknas icke komma att undergå större förändringar vare sig under innevarande eller nästkommande budgetår i förhållande till inkomsterna för budgetåret 1959/60, varför någon

närmare motivering rörande beräkningen av inkomsterna å dessa titlar icke ansetts erforderlig.

Vid beräkningen av utgifterna har hänsyn tagits till den beslutade höjningen med 5 % av statstjänstemännens löner fr. o. m. den 1 januari 1961. Med större förändringar i nuvarande prisnivå har styrelsen ej räknat.

Under nu angivna förutsättningar beräknas postverkets utgifter under budgetåret 1960/61 komma att uppgå till 564,8 miljoner kronor, vilket belopp med omkring 0,4 miljoner kronor understiger det belopp, som upptagits i den av Kungl. Maj:t för nyssnämnda budgetår fastställda driftkostnadsstaten.

För budgetåret 1961/62 har utgifterna beräknats till 591,9 miljoner kronor.

Enligt styrelsens beräkningar skulle alltså överskottet av postverkets rörelse komma att uppgå till, i avrundade tal, för budgetåret 1960/61 18 miljoner kronor och för budgetåret 1961/62 11 miljoner kronor.

Under åberopande av det anförda får styrelsen föreslå, att inkomstöverskottet av postverkets rörelse i riksstaten för budgetåret 1961/62 enligt ovan angivna beräkningar upptages med ett till 11 miljoner kronor avrundat belopp.

Av överskottsmedlen för budgetåret 1959/60, 22 727 028 kronor 55 öre, kunde 20 miljoner kronor levereras under loppet av budgetåret. Det återstående beloppet, 2 727 028 kronor 55 öre, levererades den 12 augusti 1960. Det kommer att tillses att överskottsmedel i görligaste mån levereras under det budgetår, till vilket medlen bokföringsmässigt bör hänföras.»

Generalpoststyrelsen har icke räknat med att några vinstmedel från postsparbanken eller postgirorörelsen skola inlevereras under berörda budgetår. Detta synes innebära att uppkommen vinst i sin helhet ansetts böra disponeras för nedskrivning av rörelsernas utlånta medel.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna av postverket under budgetåret 1960/61 till 18 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 12 000 000 kronor.

Televerket

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för televerket för de senast förflutna fem budgetåren framgå av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (miljoner kronor).

Budgetår	Driftinkomster	Driftkostnader	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1955/56	722,82	652,44	70,38	83,50	50,00
1956/57	784,28	745,44	38,84	40,00	85,00
1957/58	907,26	810,66	96,60	75,00	65,00
1958/59	969,91	839,40	130,51	115,00	75,00
1959/60	1 055,59	914,95	140,64	130,00	95,00

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av televerket upptagits ett belopp av 80 miljoner kronor.

Med skrivelse till riksräkenskapsverket den 10 november 1960 har telestyrelsen avgivit förslag ifråga om beräkning av det överskott på televerkets rörelse, som bör upptagas i riksstaten för budgetåret 1961/62. I sin skrivelse anför televerket följande:

»Televerkets redovisade inkomster, driftkostnader och överskott för de senaste fyra budgetåren samt motsvarande beräknade belopp för budgetåren 1960/61 och 1961/62 framgå av efterföljande tablå, i vilken driftkostnaderna för budgetåren 1960/61 och 1961/62 ha beräknats på grundval av nu gällande prisnivå och för år 1961 beslutade lönehöjningar.

Budgetår	Inkomster milj. kr.	ökning i %	Driftkostnader milj. kr.	ökning i %	Överskott milj. kr.	i % av i medeltal disponerat kapital
Verkliga belopp						
1956/57	818,1	8,8	779,3	14,4	38,8	2.7
1957/58	947.6	15.8	851,0	9.2	96,6	6.7
1958/59	1 013,7	7,0	883,2	3,8	130,5	8,9
1959/60	1 104,3	8,9	963,7	9,1	140,6	9,2
Beräknade belopp						
1960/61	1 184,3	7,2	1 057,1	9,7	127,2	8,2
1961/62	1 261,0	6,5	1 126,3	6,5	134,7	8,5

Den starka ökningen av inkomsterna under budgetåret 1957/58 beror på de taxehöjningar, som genomfördes successivt under tiden april—juli 1957. Med hänsyn till nuvarande osäkra konjunkturläge har styrelsen ansett sig böra räkna med en något svagare utveckling av rörelsen under budgetåret 1960/61 och 1961/62 än under budgetåret 1959/60, då ökningen var osedvanligt stor.

För att få fram det verkliga nettoresultatet för statsverkets del av televerkets rörelse skola de i förestående tablå upptagna överskottsbeloppen minskas med riksgäldskontorets ränteutgifter för i televerkets anläggningar investerade lånemedel.

Budgetår	Televerkets överskott milj. kr.	Statens ränteutgifter milj. kr.	Nettovinst för statsverket milj. kr.
Verkliga belopp			
1956/57	38,8	47,5	—8,7
1957/58	96,6	50,7	45,9
1958/59	130,5	54,7	75,8
1959/60	140,6	59,3	81,3
Beräknade belopp			
1960/61	127,2	62,4	64,8
1961/62	134,7	63,2	71,5

Ränteutgifterna ha beräknats efter den effektiva medelräntefoten på den fonderade statsskulden, varvid för budgetåren 1960/61 och 1961/62 räknats med en medelräntefot av 4 %.

I fråga om de för budgetåren 1960/61 och 1961/62 beräknade inkomsterna får telestyrelsen anföra följande.

Nettoökningen av antalet uppsatta telefonapparater uppgick under budgetåret 1958/59 till 111 400 och under budgetåret 1959/60 till 116 700. Sty-

relsen har för budgetåren 1960/61 och 1961/62 ansett sig kunna räkna med en ökning av ca 115 000 resp. 110 000 apparater.

Vid beräkningen av inkomsterna för budgetåret 1961/62 har telestyrelsen icke tagit hänsyn till den inkomstminskning, som skulle följa med genomförandet av vissa taxenedsättningar, varom styrelsen gjorde framställning i skrivelse till Kungl. Maj:t den 19.6.1958 men till vilka förslag Kungl. Maj:t ännu icke tagit ställning.

I den av Kungl. Maj:t för budgetåret 1960/61 fastställda driftkostnadsstaten upptogos driftkostnaderna för detta budgetår till sammanlagt 1 049,1 milj. kronor. Med hänsyn till utfallet av driftkostnaderna för budgetåret 1959/60 har det emellertid ansetts befogat att på vissa punkter göra en ny beräkning av kostnaderna, vilken beräkning till resultat givit en sammanlagd kostnadssumma av 1 057,1 milj. kronor.

För budgetåret 1961/62 ha driftkostnaderna blivit beräknade till 1 126,3 milj. kronor.

I avsättningen till värdeminskningskonto har, i likhet med vad som skett för budgetåren 1954/55—1960/61, medräknats en extra avsättning, motsvarande en del av den inkomstökning för televerket, som uppstått genom de höjda inträdesavgifterna för telefonabonnemang. För budgetåret 1961/62 har denna extra avsättning upptagits till 15 milj. kronor eller samma belopp som medgivits för budgetåret 1960/61.

Enligt beslut av 1957 års riksdag skall det överskott av radiolicensmedel, som uppstår på ljudradioverksamheten sedan från inkomsterna dragits kostnaderna för programproduktion och programdistribution samt investeringar, redovisas såsom en separat post och icke inlevereras till statskontoret tillsammans med verkets andra överskottsmedel utan balanseras över till följande budgetår. En motsvarande ordning för televisionsverksamhet beslutades av 1959 års riksdag. I anledning härav skola de inledningsvis angivna överskotten ändras på följande sätt för att få fram de belopp som skola inlevereras.

Budgetår	Överskott	Över- eller underskott		Rest att inleverera
		ljudradio	television	
	milj. kr.	milj. kr.	milj. kr.	milj. kr.
Verkliga belopp				
1956/57	38,8	—	—	38,8
1957/58	96,6	7,3	—	89,3
1958/59	130,5	10,2	—	120,3
1959/60	140,6	6,2	—	134,4
Beräknade belopp				
1960/61	127,2	— 2,8	18,4	111,6
1961/62	134,7	— 4,9	25,8	113,8

Med hänsyn till beräkningarnas approximativa karaktär torde det överskott, som skall inlevereras, för budgetåret 1960/61 böra avrundas till 110 milj. kronor och för budgetåret 1961/62 till 115 milj. kronor. Leveranserna av överskottsmedel för de ifrågavarande tvenne budgetåren förutses komma att överensstämma med de beräknade beloppen.»

Televerkets inkomster och utgifter för budgetåren 1957/58, 1958/59 och 1959/60 jämförda med beräknade inkomster och utgifter för budgetåren

1960/61 och 1961/62 framgå av följande sammanställning (miljoner kronor):

Inkomster.	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61 Beräknat	1961/62 Beräknat
Telefoninkomster:					
Inträdesavgifter	38,5	39,4	40,5	39,7	38,0
Abonnemangs- och samtalsavgifter	735,1	768,9	823,5	868,6	913,2
Telegrafinkomster:					
Telexinkomster	10,3	12,5	13,8	15,6	17,6
Övriga telegrafinkomster	30,9	30,4	31,2	30,5	30,5
Radioinkomster:					
Ljudradioinkomster	68,8	80,0	81,0	82,0	83,0
Televisionsinkomster	7,9	27,4	61,0	96,0	125,0
Anslag till televisionsverksamhetens driftkostnader	4,7	1,7	—	—	—
Övriga radioinkomster	4,6	4,6	4,6	4,6	4,7
Anläggningsavgifter	24,4	22,9	28,4	26,0	27,0
Diverse inkomster	22,4	25,9	20,3	21,3	22,0
Summa inkomster	**947,6**	**1 013,7**	**1 104,3**	**1 184,3**	**1 261,0**
Ökning från närmast föregående år av inkomster:					
absolut	129,5	66,1	90,6	80,0	76,7
i procent	15,8	7,0	8,9	7,2	6,5
Utgifter.					
Avlöningar, pensioner m. m.	304,4	309,9	321,2	346,2	359,9
Avsättning till värdeminskningskonto	227,4	229,6	248,3	275,2	280,0
Återbetalning av anslag till televisionsverksamhetens driftkostnader	—	—	9,8	—	—
Övriga utgifter	319,2	343,7	384,4	435,7	486,4
Summa utgifter	**851,0**	**883,2**	**963,7**	**1 057,1**	**1 126,3**
Ökning från närmast föregående år av utgifter:					
absolut	71,7	32,2	80,5	93,4	69,2
i procent	9,2	3,8	9,1	9,7	6,5
Överskott	**96,6**	**130,5**	**140,6**	**127,2**	**134,7**

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna för televerket under budgetåret 1960/61 till 112 000 000 kronor samt föreslår, att inkomsttiteln i riksstaten för budgetåret 1961/62 uppföres med 115 000 000 kronor.

Statens vattenfallsverk

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för statens vattenfallsverk för de senast förflutna fem budgetåren framgå av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (miljoner kronor).

Budgetår	Drift-inkomster	Drift-kostnader	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1955/56	367,60	288,97	78,63	71,71	115,00
1956/57	411,52	325,79	85,73	85,63	120,00
1957/58	451,41	291,12	160,29	140,73	120,00
1958/59	503,16	301,97	201,19	188,29	135,00
1959/60	573,38	441,73	131,65	176,20	160,00

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av statens vattenfallsverk upptagits ett belopp av 190 miljoner kronor.

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 10 november 1960 angående beräkning av inkomstöverskottet å statens vattenfallsverks rörelse för budgetåren 1960/61 och 1961/62 har vattenfallsstyrelsen anfört följande:

»Budgetåret 1960/61

Överskottet för innevarande budgetår beräknas till 200 000 000 kronor enligt nedanstående uppställning.

	Inkomster kronor	Driftkostnader kronor	Överskott kronor
Kraftverk	603 400 000	404 600 000	198 800 000
Kanalverk	5 600 000	4 700 000	900 000
Fastighetsförvaltning	1 000 000	700 000	300 000
	610 000 000	**410 000 000**	**200 000 000**

Beräkningarna grundas på den förutsättningen att nederbörden under hösten och vintern samt temperaturförhållandena icke bli ogynnsammare för kraftproduktionen och kraftbalansen än vad som nu förutses.

Budgetåret 1961/62

Under förutsättning att vattenförhållandena bli normala och att ändringar av bränslepriser och konjunkturförhållanden icke inträffa har överskottet för budgetåret 1961/62 beräknats till 225 000 000 kronor enligt nedanstående uppställning.

	Inkomster kronor	Driftkostnader kronor	Överskott kronor
Kraftverk	653 000 000	429 300 000	223 700 000
Kanalverk	6 000 000	5 000 000	1 000 000
Fastighetsförvaltning	1 000 000	700 000	300 000
	660 000 000	**435 000 000**	**225 000 000**

Beträffande kraftverkens inkomster har förutberäkning skett i anslutning till såväl den prognos rörande kraftbehovens utveckling, vilken ligger till grund för styrelsens anslagsäskanden, som den ökning av produktionsresurserna, vilka om intet oförutsett inträffar, inträder i förhållande till innevarande budgetår. Kraftransonering har förutsatts icke bli behövlig.

För kanalverken och fastighetsförvaltningen har räknats med i stort sett oförändrade inkomster.

Levererbart överskott

Beloppen inlevererbara överskottsmedel kunna sättas lika med de bokförda överskotten, dvs. 200 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 och 225 000 000 kronor för budgetåret 1961/62. Noggrannheten i kalkylen är icke större än att eftersläpningen mellan bokförda och i penningar tillgängliga överskott per tolvmånadsperioder kan försummas.»

Riksräkenskapsverket har under hand inhämtat, att vid vattenfallsstyrelsens beräkning av driftkostnaderna har räknats med övergång till konstant avskrivningsmetod.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna av statens vattenfallsverk till 200 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt föreslår, att ifrågavarande inkomster för budgetåret 1961/62 upptagas till 225 000 000 kronor.

Domänverket

De bokförda inkomsterna och utgifterna för domänverket samt överskotten för de senast förflutna fem kalenderåren jämte de i rikshuvudboken redovisade och de till statsverket inlevererade överskotten för motsvarande budgetår framgå av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (miljoner kronor).

Räkenskapsår	Inkomster	Driftkostnader	Överskott	Budgetår	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1955	423,12	358,96	64,16	1955/56	83,64	64,16	70,00
1956	415,02	380,86	34,16	1956/57	22,23	34,16	75,00
1957	455,98	419,55	36,43	1957/58	68,51	34,45	50,00
1958	458,54	449,06	9,48	1958/59	32,88	9,48	35,00
1959	411,05	388,13	22,92	1959/60	82,12	22,92	1,00

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av domänverket upptagits ett belopp av 23 miljoner kronor.

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 19 november 1960 har domänstyrelsen rörande beräkningen av ifrågavarande titel för budgetåren 1960/61 och 1961/62 yttrat följande:

»Domänverkets räkenskapsår är kalenderår. Med ledning av jägmästarnas budgetredovisningsrapporter för detta år och utfallet av höstens kronoskogsförsäljningar beräknar styrelsen överskottet för 1960 till 40 miljoner kronor.

Uppkommande överskottsmedel för 1960 komma att inlevereras i den takt, som tillgången på rörelsemedel medgiver. Styrelsen beräknar dock att överskottet kommer att inlevereras under juni månad 1961.

Överskottet för domänverkets rörelse under år 1961 är svårbestämbart. Styrelsen beräknar visserligen att de priser, som kunna erhållas för försålda virkesprodukter, kunna beräknas ligga vid den nivå, som gällde under mitten av 1950-talet. Betydande kostnadsstegringar ha dock inträffat sedan dess såväl beträffande kostnaderna för virkesavkastningens tillgodogörande

som för sociala åtgärder, främst för pensionering av arbetare och tjänstemän. Vid beräkningen av utgifterna för andra ändamål under 1961 har styrelsen iakttagit återhållsamhet framförallt med investeringsäskanden. Med ledning härav anser sig styrelsen kunna upptaga överskottet för 1961 till 40 miljoner kronor. Styrelsen redovisar den verkställda resultatsberäkningen i närslutna bilaga.»

Domänstyrelsens ovannämnda bilaga lämnar följande uppgifter rörande domänverkets bokförda respektive beräknade inkomster och utgifter (efter vissa salderingar) samt överskott för vart och ett av åren 1959—1961 (miljoner kronor).

Inkomster	1959 Enligt bokslutet	1960 Beräknat	1961 Beräknat
Skogsdomäner	261,2	320,0	342,0
Jordbruksdomäner	7,3	7,5	7,5
Räntor	0,6	0,5	0,5
Summa	**269,1**	**328,0**	**350,0**
Utgifter			
Administration	50,8	57,0	62,0
Skogsdomäner	159,7	188,5	203,0
Jordbruksdomäner	5,0	4,5	4,5
Räntor	0,7	0,5	0,5
Avsättning till förnyelsefonden	30,0	37,5	40,0
Summa	**246,2**	**288,0**	**310,0**
Överskott	**22,9**	**40,0**	**40,0**

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna av domänverket under budgetåret 1960/61 till 40 000 000 kronor samt föreslår, att ifrågavarande inkomster för budgetåret 1961/62 uppföras med likaledes 40 000 000 kronor.

II. Riksbanksfonden

Ifrågavarande inkomsttitel är i gällande riksstat uppförd med 50 miljoner kronor. I en från riksbanken till riksräkenskapsverket den 13 oktober 1960 avlåten skrivelse har förevarande inkomsttitel beräknats till 50 miljoner kronor för vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62.

I enlighet härmed beräknar riksräkenskapsverket inkomsterna från riksbanksfonden för budgetåret 1960/61 till 50 000 000 kronor samt föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med likaledes 50 000 000 kronor.

III. Statens allmänna fastighetsfond

Statens allmänna fastighetsfond omfattar tio delfonder, nämligen slottsbyggnadernas, fångvårdsstyrelsens, beskickningsfastigheternas, byggnadsstyrelsens, generaltullstyrelsens, Uppsala universitets, Lunds universitets,

sjöfartsstyrelsens, medicinalstyrelsens och karolinska sjukhusets delfonder. Allmänna fastighetsfonden tillkommande ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler skall i vad avser byggnadsstyrelsens delfond fastställas med ledning av de kalkylerade hyresvärdena för olika fastigheter, varefter överskottet beräknas såsom skillnaden mellan de på delfondens stat upptagna inkomsterna och utgifterna för delfonden. Beträffande övriga delfonder utom slottsbyggnadernas delfond gäller däremot, att ifrågavarande ersättning skall bestämmas så, att ett överskott erhålles motsvarande full förräntning av det å respektive delfonder disponerade statskapitalet. I olikhet mot övriga delfonder under fastighetsfonden avses slottsbyggnadernas delfond icke skola redovisa något överskott.

I skrivelse den 8 december 1960 har riksräkenskapsverket avgivit utlåtande över de av de särskilda förvaltningsmyndigheterna avgivna förslagen till stater för de olika delfonderna av allmänna fastighetsfonden samt därvid framlagt förslag till stat för fonden för budgetåret 1961/62. I enlighet med detta förslag skulle överskotten på de särskilda delfonderna upptagas till de i efterföljande sammanställning angivna beloppen (kronor):

Slottsbyggnadernas delfond	1 000
Fångvårdsstyrelsens delfond	2 515 000
Beskickningsfastigheternas delfond	1 360 000
Byggnadsstyrelsens delfond	9 291 000
Generaltullstyrelsens delfond	275 000
Uppsala universitets delfond	810 000
Lunds universitets delfond	800 000
Sjöfartsstyrelsens delfond	150 000
Medicinalstyrelsens delfond	8 645 000
Karolinska sjukhusets delfond	1 140 000
Summa	**24 987 000**

Riksräkenskapsverket föreslår sålunda, att överskottet på statens allmänna fastighetsfond i riksstaten för budgetåret 1961/62 upptages till 24 987 000 kronor.

IV. Försvarets fonder

Försvarets fastighetsfond. Fonden omfattar fyra delfonder: arméns, marinens, flygvapnets och befästningars delfonder. I skrivelse den 28 oktober 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att vid utarbetande av förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1961/62 utgå från den förutsättningen att de tre försvarsgrensfonderna från och med nämnda budgetår skola sammanföras till en för försvarsgrenarna gemensam delfond.

Riksräkenskapsverket beräknar överskottet på försvarets fastighetsfond för budgetåret 1961/62 till 34 130 000 kronor.

Försvarets fabriksfond. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 14 oktober 1960 har försvarets fabriksstyrelse beräknat överskottet från försvarets fabriksfond till 2 775 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt till 2 800 000 kronor för budgetåret 1961/62. För vartdera budgetåret hänföra sig 950 000 kronor till inkomster från armétygförvaltningens i fonden invärderade maskiner och byggnader. Fabriksstyrelsen har vid sina beräkningar utgått från att under innevarande år några större investeringar ej kommer att äga rum, varken i den planerade sammansättningsverkstaden för ammunition eller i ett till Alingsås planerat tvätteri. En viss ökning av överskottet för fabriksverkets del i fonden anges dock kunna beräknas med hänsyn till bland annat ökad kapitalbehållning genom minskning av avskrivningsmedlen å fonden, i första hand kollektiva avskrivningsmedel för utjämnande av framtida pensionskostnader. Denna minskning av avskrivningsmedlen säges närmast betingas av verkets anslutning till allmänna tilläggspensioneringen och därigenom ökade direkta kostnader.

Riksräkenskapsverket upptager i enlighet med försvarets fabriksstyrelses beräkningar överskottet från försvarets fabriksfond under budgetåret 1960/61 till 2 775 000 kronor samt föreslår, att överskottet för budgetåret 1961/62 uppföres med 2 800 000 kronor.

V. Statens utlåningsfonder

I särskilda skrivelser ha nedanstående myndigheter uppskattat inkomsterna från de av dem förvaltade hithörande fonderna för budgetåret 1961/62 enligt följande.

Utrikesdepartementet	10 000	kronor
Bostadsstyrelsen	222 625 010	»
Statskontoret	10 022 000	»
Generaltullstyrelsen	500	»
Lantbruksstyrelsen	1 800 000	»
Sjöfartsstyrelsen	3 500	»
Riksbanken	6 555 400	»
Riksgäldskontoret	135 000	»

Hithörande inkomster ha sålunda av vederbörande fondförvaltande myndigheter uppskattats till sammanlagt 241 251 410 kronor.

Med ledning av de framlagda beräkningarna föreslår riksräkenskapsverket, att överskotten från statens utlåningsfonder för budgetåret 1961/62 upptagas till sammanlagt 241 286 000 kronor. Beträffande överskottens fördelning på de olika fonderna får riksräkenskapsverket hänvisa till tabellbilagan (bilaga D).

VI. Fonden för låneunderstöd

Enligt inhämtade upplysningar ha bostadsstyrelsen, statskontoret, lantbruksstyrelsen, riksbanken och riksgäldskontoret uppskattat avkastningen av respektive delfonder för budgetåret 1961/62 till härefter angivna belopp (kronor):

Bostadsstyrelsens delfond	1 025 000
Statskontorets delfond	7 800 000
Lantbruksstyrelsens delfond	3 300
Riksbankens delfond	3 500 000
Riksgäldskontorets delfond	100

Riksräkenskapsverket föreslår, att inkomsterna under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1961/62 upptagas till 12 330 000 kronor med den fördelning på delfonder, som angives i tabellbilagan (bilaga D).

VII. Fonden för statens aktier

Å fonden för statens aktier voro vid utgången av budgetåret 1959/60 bokförda av staten ägda aktier i följande aktiebolag, nämligen: Aktiebolaget Aerotransport, Aktiebolaget Transitotrafik, Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (LKAB), Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet, Nya Systemaktiebolaget, Sveriges kreditbank aktiebolag, Aktiebolaget Industrikredit, Sveriges centrala restaurangaktiebolag, Aktiebolaget Statens skogsindustrier, Svenska lagerhusaktiebolaget, Aktiebolaget Fjäråssand, Svenska penninglotteriet aktiebolag, Norrbottens järnverk aktiebolag, Aktiebolaget Svensk torvförädling, Svenska skifferoljeaktiebolaget, Aktiebolaget Tipstjänst, Aktiebolaget Ceaverken, Ruotivare gruvaktiebolag, Aktiebolaget Atomenergi, Aktiebolaget Statsgruvor och Aktiebolaget Oljetransit.

Från och med det räkenskapsår för LKAB som började den 1 oktober 1957 innehar staten huvuddelen av aktierna i detta bolag.

Inkomsterna på titeln domineras helt av avkastningen från LKAB. Enligt inhämtade upplysningar beräknas avkastningen på i fonden bokförda aktier endast komma att inflyta från LKAB, Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet, Sveriges kreditbank aktiebolag, Sveriges centrala restaurangaktiebolag, Svenska penninglotteriet aktiebolag och Aktiebolaget Tipstjänst. Från inkomsterna på fonden avgår ränta för ogulden del av löseskillingen för av staten övertagna aktier i LKAB, i runda tal 19 miljoner kronor för innevarande budgetår och 10 miljoner kronor för budgetåret 1961/62.

Riksräkenskapsverket beräknar inkomsterna på titeln fonden för statens aktier till 85 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 samt föreslår att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 95 000 000 kronor.

VIII. Statens pensionsfonder

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 14 oktober 1960 har pensionsstyrelsen beräknat inkomsten av folkpensioneringsfonden för budgetåret 1960/61 till 56,3 miljoner kronor och för budgetåret 1961/62 till 56,8 miljoner kronor.

I särskilda skrivelser till riksräkenskapsverket ha statskontoret, statens pensionsanstalt och riksgäldskontoret beräknat inkomsterna av övriga så-

som kapitalfonder redovisade pensionsfonder för budgetåret 1961/62 till 7 185 000 kronor, 10 600 000 kronor respektive 34 000 kronor.

I anslutning till ovanstående beräkningar föreslår riksräkenskapsverket, att inkomsterna från statens pensionsfonder för budgetåret 1961/62 beräknas till följande belopp, nämligen från folkpensioneringsfonden 57 000 000 kronor, från civila tjänstepensionsfonden 1 750 000 kronor, från militära tjänstepensionsfonden 200 000 kronor, från allmänna familjepensionsfonden 5 250 000 kronor, från statens pensionsanstalts pensionsfond 10 600 000 kronor samt från pensionsfonden för vissa riksdagens verk 34 000 kronor eller sammanlagt 74 834 000 kronor.

IX. Diverse kapitalfonder

Fonden för kreditgivning till utlandet. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 14 oktober 1960 har riksgäldskontoret beräknat avkastningen av denna fond till 27 460 000 kronor för budgetåret 1960/61 och till 26 740 000 kronor för budgetåret 1961/62. I anslutning härtill beräknar riksräkenskapsverket inkomsten på förevarande inkomsttitel till 27 460 000 kronor för innevarande budgetår och föreslår, att titeln för budgetåret 1961/62 uppföres med 26 750 000 kronor.

Övriga diverse kapitalfonder. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 8 november 1960 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beträffande överskottet på väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anfört följande:

»Genom beslut den 30.6.1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att överskottet från och med budgetåret 1960/61 skall beräknas på den genomsnittliga kapitalbehållningen under budgetåret, grundad på den vid budgetårets ingång och vid dess utgång å fonden redovisade kapitalbehållningen. Överskottet skall beräknas efter den procent, som för varje budgetår gäller såsom förräntningskrav för statens investeringar i allmänhet. Denna procent utgör för budgetåret 1960/61 4,75. För oljelagringsanläggningarna skall överskottet alltjämt beräknas på kapitalbehållningen vid budgetårets ingång.

Beräkningen av överskottet för budgetåret 1960/61 grundar sig dels på det faktiska nettokapitalet vid budgetårets ingång, dels på de investeringar som redovisats för budgetåret 1960/61 i petita avseende budgetåret 1961/62, samt de avskrivningar som beräknats i petita avseende budgetåret 1960/61. Det räntepliktiga kapitalet beräknas på dessa grunder till 231 428 000 kronor och överskottet till 10 992 830 kronor.

För de på förrådsfonden redovisade oljelagringsanläggningarna har överskottet beräknats på det vid budgetårets ingång redovisade nettokapitalet, ca 37 562 000 kronor. Detta överskott uppgår till 1 784 174 kronor 16 öre.

Det totala överskottet för budgetåret 1960/61 beräknas sålunda till ca 12 750 000 kronor.

I ovanstående uppställning har för budgetåret 1960/61 ett till 12 700 000 kronor avrundat belopp upptagits.

Beräkningen av överskottet för budgetåret 1961/62 grundar sig dels på det kapital, som enligt ovan beräknats för den 30.6.1961, dels de investe-

ringar, som äskats för budgetåret 1961/62 samt de avskrivningar, som beräknats i samband med nämnda äskanden. Detta räntepliktiga kapital uppskattas sålunda till 242 768 000 kronor och överskottet efter 4,75 % till ca 11 500 000 kronor.

För oljelagringsanläggningarna har överskottet beräknats på det med ledning av uppgifter från riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap uppskattade nettokapitalet vid ingången av budgetåret 1961/62, ca 37 775 000 kronor. Detta överskott uppgår efter 4,75 % till ca 1 800 000 kronor.

Det totala överskottet för budgetåret 1961/62 beräknas sålunda till 13 300 000 kronor, vilket belopp upptagits i ovanstående uppställning.

I beslut den 13.5.1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att i samråd med riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och riksräkenskapsverket verkställa en undersökning rörande oljelagringsanläggningarnas fortsatta redovisning på förrådsfonden. Det är med anledning härav möjligt att dessa anläggningar från och med den 1.7.1961 kommer att redovisas på annan fond än förrådsfonden, i vilket fall överskottet från sistnämnda fond reduceras på sätt framgår av det föregående.»

Beträffande överskottet på fonden för Södertälje kanalverk har sjöfartsstyrelsen i skrivelse den 14 oktober 1960 yttrat följande:

»Å fonden för Södertälje kanalverk redovisades för budgetåret 1959/60 ett underskott av 61 997 kronor. I kanalverkets stat för innevarande budgetår är upptaget ett överskott med 53 400 kronor. Under förutsättning att av sjöfartsstyrelsen till Kungl. Maj:t ingivet taxeförslag omfattande åren 1961—1963 fastställes, beräknar styrelsen överskottet för budgetåret 1960/61 till i staten upptaget belopp, 53 400 kronor. För budgetåret 1961/62 förutsätter styrelsen ett inkomstöverskott å fonden av 35 000 kronor.»

I skrivelser från riksgäldskontoret, lantbruksstyrelsen och statens reproduktionsanstalt ha lämnats de uppgifter beträffande avkastningen av övriga diverse kapitalfonder, som, tillsammans med uppgifter för ovan behandlade fonder framgå av följande sammanställning.

	1960/61 Kronor	1961/62 Kronor
Fonden för förlag till statsverket (riksgäldskontoret)	2 500 000	3 500 000
Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond (väg- och vattenbyggnadsstyrelsen)	12 700 000	13 300 000
Fonden för Södertälje kanalverk (sjöfartsstyrelsen)	53 400	35 000
Jordfonden (lantbruksstyrelsen)	550 000	600 000
Arrendeegnahemsfonden (lantbruksstyrelsen)	120 000	110 000
Statens reproduktionsanstalts fond (statens reproduktionsanstalt)	75 000	75 000
Summa	**15 998 400**	**17 620 000**

Riksräkenskapsverket förordar med stöd av förestående uppgifter, att inkomsttiteln övriga diverse kapitalfonder för budgetåret 1961/62 upptages till ett avrundat belopp av 17 600 000 kronor.

Sammanfattning

Riksräkenskapsverkets förslag till beräkning av driftbudgetens inkomster under budgetåret 1961/62 och den nu företagna uppskattningen av inkomsterna under innevarande budgetår ha utförts under antagande av fortsatt produktionsökning och hög sysselsättningsnivå under 1961 och första halvåret 1962. I anslutning härtill har räknats med en fortsatt betydande ökning av lönesumman under 1961 samt ytterligare någon stegring under 1962. Även för fysiska personers inkomster av övriga förvärvskällor har sammanlagt förutsatts en fortsatt uppgång. Bolagens taxerade inkomster, som minskade under verksamhetsåret 1959, ha förutsatts komma att stiga under såväl 1960 som 1961.

Slutresultatet av riksräkenskapsverkets beräkning av statsinkomsterna under innevarande och nästkommande budgetår framgår av de såsom bilaga C respektive bilaga D fogade specifikationerna samt av nedanstående sammanfattande tabell, i vilken även de redovisade inkomsterna under budgetåren 1958/59 och 1959/60 medtagits för jämförelse.

	Redovisade belopp Miljoner kronor		Beräknade belopp Miljoner kronor	
	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.	6 095	6 157	7 200	7 400
Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	306	310	316	308
Automobilskattemedel	1 086	1 182	1 260	1 335
Tullar och acciser	3 938	4 630	5 798	5 918
Uppbörd i statens verksamhet	197	213	230	236
Diverse inkomster	288	321	297	299
Statens affärsverksfonder	318	352	370	392
Övriga kapitalfonder	376	492	539	580
Summa	12 604	13 657	16 010	16 468

Som närmare berörts i samband med beräknandet av titeln *skatt å inkomst och förmögenhet m. m.* (s. 18—32) framkommer titelns nettoinkomst som skillnaden mellan en rad inkomst- och utgiftsposter. Inkomsterna på titeln utgöras i första hand av preliminär skatt som till större delen i form av källskatt nära följer den löpande utvecklingen av skatteunderlaget. Den bristande anpassningen mellan de preliminärt uppburna och de slutligt påförda skatterna kommer till uttryck i kvarstående och överskjutande skatt, som tillföres respektive utbetalas från titeln. Över titeln passera även andra skatter och avgifter, av vilka kommunalskatterna samt avgifter och bidrag till den allmänna sjukförsäkringen äro de viktigaste.

Nettoinkomsten på titeln beräknas komma att öka med över en miljard kronor från budgetåret 1959/60 till budgetåret 1960/61. Denna kraftiga stegring kan i allt väsentligt hänföras till dels en kraftig ökning i den prelimi-

nära A-skatten, dels ökad kvarstående skatt och dels minskad överskjutande skatt. Enligt nu föreliggande beräkning skulle netto 150 miljoner kronor reserveras på budgetutjämningsfonden för kommande utbetalning av kommunalskattemedel.

För budgetåret 1961/62 förutses en ökning av titeln skatt å inkomst och förmögenhet på 200 miljoner kronor. En beräknad betydande uppgång av preliminärskatteinflödet uppvägs härvid delvis av en antagen ökning av den överskjutande skatten och av utbetalningarna av kommunerna tillkommande skattemedel. För kommande utbetalningar av kommunalskattemedel beräknas netto 250 miljoner kronor komma att reserveras.

Den nedgång som redovisas för *övriga skatter å inkomst, förmögenhet och rörelse* under budgetåret 1961/62 sammanhänger med att uppbörden av fondskatt i stort sett avslutats.

I anslutning till de allmänna antagandena om den ekonomiska utvecklingen har riksräkenskapsverket även för flertalet andra inkomsttitlar räknat med en fortgående ökning av inkomsterna. *Automobilskattemedlen* beräknas öka med 78 miljoner kronor under budgetåret 1960/61 och med 75 miljoner kronor under budgetåret 1961/62. Ökningen beräknas till 53 respektive 50 miljoner kronor för bensinskatten och till 25 miljoner kronor under vartdera budgetåret för fordonsskatten.

Den förutsedda kraftiga stegringen för *tullar och acciser* mellan budgetåren 1959/60 och 1960/61 sammanhänger framförallt med den allmänna varuskatten, vilken inbringade 367 miljoner kronor under budgetåret 1959/60 och beräknas inbringa 1 400 miljoner kronor under budgetåret 1960/61. För budgetåret 1961/62 förutses inkomsterna av allmän varuskatt komma att öka med 50 miljoner kronor. Beträffande övriga titlar under denna rubrik kan nämnas, att för tullmedel räknas med en uppgång med 14 miljoner kronor under innevarande budgetår, medan för nästkommande budgetår icke förutses någon ytterligare stegring. Tobaksskatten beräknas öka med 28 miljoner kronor under innevarande och 30 miljoner kronor under nästkommande budgetår. Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker förutses komma att öka med 14 miljoner kronor under innevarande budgetår till 1 150 miljoner kronor och inbringa i stort sett samma belopp under nästkommande budgetår. Energiskatten beräknas för innevarande budgetår komma att öka med 24 miljoner kronor och med 25 miljoner kronor under budgetåret 1961/62.

För *diverse inkomster* förutses en minskning för bland annat tipsmedel under innevarande budgetår.

Beträffande *affärsverken* beräknas vattenfallsverkets överskott komma att öka från 200 miljoner kronor under budgetåret 1960/61 till 225 miljoner kronor under budgetåret 1961/62. För televerket förutses de inlevererade överskotten komma att stiga från 112 miljoner kronor under innevarande till 115 miljoner kronor under nästkommande budgetår. För statens järnvägar är ingen inkomsttitel uppförd för innevarande budgetår och inte heller för budgetåret 1961/62 förutses några inkomster komma att inlevereras.

Enligt nu föreliggande beräkningar skulle de *totala inkomsterna på driftbudgeten* under budgetåret 1960/61 komma att uppgå till 16 010 miljoner kronor, vilket överstiger i riksstaten upptaget belopp med 510 miljoner kronor. För budgetåret 1961/62 skulle inkomsterna komma att uppgå till 16 468 miljoner kronor, vilket skulle innebära en uppgång med 458 miljoner kronor i jämförelse med de nu beräknade inkomsterna för budgetåret 1960/61 och en uppgång med 968 miljoner kronor i jämförelse med gällande riksstat.

I handläggningen av detta ärende ha generaldirektören Renlund, byråcheferna Ehnbom och Thorson samt tillförordnade byråchefen Säfström deltagit, varjämte förste aktuarien Lindahl varit föredragande.

Stockholm den 9 december 1960.

Underdånigst

GÖSTA RENLUND

OLOF LINDAHL

BILAGOR

Utfallet av driftbudgeten för budgetåret 1959/60

Miljoner kronor

Allmänna budgeten	Beräknade belopp	Redovisade belopp	Nettomerinkomst	Nettobrist
A. *Egentliga statsinkomster:*				
I. Skatter	10 298,50	11 097,36	798,86	—
II. Uppbörd i statens verksamhet	208,27	205,51	—	2,76
III. Diverse inkomster	302,00	320,78	18,78	—
Säger för egentliga statsinkomster	**10 808,77**	**11 623,65**	**817,64**	**2,76**
B. *Inkomster av statens kapitalfonder:*				
I. Statens affärsverksfonder	274 00	351,57	77,57	—
II. Riksbanksfonden	15,00	50,00	35,00	—
III. Statens allmänna fastighetsfond	23,28	22,26	—	1,02
IV. Försvarets fonder	31,28	31,22	—	0,06
V. Statens utlåningsfonder	175,47	184,38	8,91	—
VI. Fonden för låneunderstöd	13,55	14,22	0,67	—
VII. Fonden för statens aktier	30,00	75,11	45,11	—
VIII. Statens pensionsfonder	71,20	70,71	—	0,49
IX. Diverse kapitalfonder	44,60	43,56	—	1,04
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	**678,38**	**843,03**	**167,26**	**2,61**
Säger för allmänna budgeten	**11 487,15**	**12 466,68**	**979,53**	—
Avräkning mot statens budgetutjämningsfond:				
Återföring från budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel	150,00	—		
Underskott att avföras å budgetutjämningsfonden	967,89	145,16		
Säger för avräkning mot statens budgetutjämningsfond	**1 117,89**	**145,16**		
Summa	**12 605,04**	**12 611,84**		
Specialbudgeterna				
1. Automobilskattemedel	1 216,50	1 188,21	—	28,29
2. Bidrag till bank- och fondinspektionen	0,50	0,54	0,04	—
3. Bidrag till sparbanksinspektionen	0,35	0,35	—	—
4. Bidrag till försäkringsinspektionen	1,20	1,23	0,03	—
Säger för specialbudgeterna	**1 218,55**	**1 190,33**	—	**28,22**
Minskning av reservationer (automobilskattemedel)	—	17,79		
Summa	**1 218,55**	**1 208,12**		
Sammanlagda driftbudgeten				
Inkomster	12 705,70	13 657,01	951,31	—
Avräkning mot statens budgetutjämningsfond	1 068,16	122,68		
Tillsammans	**13 773,86**	**13 779,69**		

Allmänna budgeten	Beräknade belopp	Redovisade belopp	Nettobesparing	Nettomerutgift
A. *Egentliga statsutgifter:*				
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	4,45	4,44	0,01	—
II. Justitiedepartementet	129,59	127,87	1,72	—
III. Utrikesdepartementet	75,66	75,12	0,54	—
IV. Försvarsdepartementet	2 850 54	2 733,09	117,45	—
V. Socialdepartementet	3 795,27	3 877,11	—	81,84
VI. Kommunikationsdepartementet	218,94	205,17	13,77	—
VII. Finansdepartementet	788,09	795,58	—	7,49
VIII. Ecklesiastikdepartementet	1 721,30	1 815,18	—	93,88
IX. Jordbruksdepartementet	446,73	408,59	38,14	—
X. Handelsdepartementet	272,39	307,34	—	34,95
XI. Inrikesdepartementet	746 69	742,77	3,92	—
XII. Civildepartementet	515,13	407,28	107,85	—
XIII. Oförutsedda utgifter	1,00	3,61	—	2,61
XIV. Riksdagen och dess verk m. m.	23,10	23,58	—	0,48
Säger för egentliga statsutgifter	**11 588,88**	**11 526,73**	**283,40**	**221,25**
B. *Utgifter för statens kapitalfonder:*				
I. Luftfartsfonden	12,50	12,27	0,23	—
II. Riksgäldsfonden	700,00	735,61	—	35,61
III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	302,66	236,54	66,12	—
IV. Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	1,00	1,00	—	—
Säger för utgifter för statens kapitalfonder	**1 016,16**	**985,42**	**66.35**	**35,61**
Säger för allmänna budgeten	**12 605,04**	**12 512,15**	**92,89**	—
Ökning av reservationer	—	99,69		
Summa	**12 605,04**	**12 611,84**		
Specialbudgeterna				
1. Utgifter för vägväsendet m. m. att avräknas mot automobilskattemedlen	1 166,77	1 183,52	—	16,75
2. Avsättning till bankinspektionens, fondinspektionens och jordbrukskassetillsynens fonder	0,50	0,54	—	0,04
3. Avsättning till sparbanksinspektionens fond	0,35	0,35	—	—
4. Avsättning till försäkringsinspektionens fond	1,20	1,23	—	0,03
Säger för specialbudgeterna	**1 168,82**	**1 185,64**	—	**16,82**
Överskott å automobilskattemedlens specialbudget att tillföras statens budgetutjämningsfond	49,73	22,48		
Summa	**1 218,55**	**1 208,12**		
Sammanlagda driftbudgeten				
Utgifter	13 773,86	13 697,79	76,07	—
Ökning av reservationer	—	81,90		
Tillsammans	**13 773,86**	**13 779,69**		

Bilaga B

Inkomster å driftbudgeten budgetåren 1955/56—1959/60

Tusental kronor

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Egentliga statsinkomster					
Skatter:					
Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:					
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m.	4 993 245,2	5 356 311,8	5 952 895,1	6 094 926,9	6 157 396,7
Kupongskatt	5 692,8	6 198,5	8 092,2	5 947,4	7 206,9
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt	1 308,1	1 348,6	2 034,0	10 433,0	2 958,7
Fondskatt	588,6	14 745,1	13 937,4	13 859,2	13 565,4
Skogsvårdsavgifter	7 929,0	7 793,3	7 819,9	12 706,8	12 693,9
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	901,6	1 256,1	1 530,8	1 602,0	1 693,0
Arvsskatt och gåvoskatt (Arvslottsskatt, gåvoskatt och kvarlåtenskapsskatt)	78 658,0	85 372,6	83 803,9	99 908,9	99 542,5
Lotterivinstskatt	45 538,1	53 669,4	58 441,9	77 541,9	80 094,4
Omsättnings- och expeditionsstämplar m. m.	78 190,2	72 924,0	81 268,1	83 823,4	92 565,8
Säger för skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	**5 212 051,6**	**5 599 619,4**	**6 209 823,3**	**6 400 749,5**	**6 467 717,3**
Automobilskattemedel:					
Fordonsskatt	284 862,7	308 915,0	334 050,2	358 314,0	385 213,3
Bensinskatt	595 049,4	629 514,8	728 230,0	728 034,6	797 068,4
Särskild investeringsavgift för motorfordon	162 626,2	79 104,5	—	—	—
Säger för automobilskattemedel	**1 042 538,3**	**1 017 534,3**	**1 062 280,2**	**1 086 348,6**	**1 182 281,7**
Tullar och acciser:					
Tullmedel	553 361,2	607 839,1	651 905,3	654 302,2	810 853,8
Allmän varuskatt	—	—	—	—	366 939,0
Varuskatt	207 014,1	222 668,9	250 055,4	305 665,6	313 528,2
Omsättningsskatt å motorfordon	—	63 168,4	148 364,2	140 289,1	169 241,3
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.	71 829,9	55 800,5	57 670,4	36 203,6	43 551,8
Skatt å kaffe	18 703,9	20 384,1	21 157,9	22 171,4	24 747,9
Tobaksskatt	668 698,6	663 228,9	744 483,9	841 785,9	882 047,1
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag	13 093,2	13 478,8	13 652,9	13 123,4	15 094,1
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag	30 446,9	36 473,0	29 657,3	24 289,1	24 808,1
Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker	957 222,2	1 099 697,0	1 114 651,0	1 121 748.9	1 136 186,0
Omsättningsskatt å vin	51 152,3	52 672,5	69 722,3	85 644,2	94 504,7
Maltdrycksskatt	104 367,6	91 427,5	92 588,1	104 816,6	111 255,4
Skatt å läskedrycker	48 686.9	42 973,0	48 138,4	65 598,4	73 452,0
Statlig nöjesskatt	58 328,1	64 970,3	54 995,4	52 111,8	37 695,1
Energiskatt (Skatt å elektrisk kraft)	38 746,8	41 985,0	262 575,7	470 678,3	525 737,3
Säger för tullar och acciser	**2 821 651,7**	**3 076 767,0**	**3 559 618,2**	**3 938 428,5**	**4 629 641,8**
Säger för skatter	**9 076 241,6**	**9 693 920,7**	**10 831 721,7**	**11 425 526,6**	**12 279 640,8**

Uppbörd i statens verksamhet:	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Vattendomstolsavgifter	252,5	725,5	501,9	408,4	228,4
Inkomster vid fångvården	1 825,4	2 657,1	2 688,9	2 558,3	3 011,4
Inkomster vid sjökarteverket	446,8	—	—	—	—
Bidrag till riksförsäkringsanstalten och försäkringsradet	4 802,6	4 168,0	4 132,8	4 019,2	3 615,3
Bidrag till pensionsstyrelsen	116,9	123,9	223,1	225,8	227,2
Inkomster vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården	278,0	205,8	145,3	—	—
Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	—	254,5	255,9	242,9	285,5
Inkomster vid statens geotekniska institut	829,0	925,9	1 335,0	1 340,5	1 465,8
Förrättningsavgifter vid statens bilinspektion	2 972,6	3 025,5	3 120,0	3 303,1	4 425,5
Inkomster vid väg- och vattenbyggnadsverket	1 324,6	1 400,9	1 510,8	1 405,4	1 506,9
Avgifter för registrering av motorfordon	4 970,9	6 226,3	7 487,1	7 919,3	8 425,9
Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	3 157,9	3 393,9	3 770,7	4 251,5	4 630,1
Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	43,1	48,6	70,4	71,6	87,4
Inkomster vid länsarkitektsorganisationen	1 510,1	1 399,3	1 002,7	991,5	1 028,0
Avgifter för kontroll å handeln med skattefri sprit m. m.	41,0	41,0	—	—	—
Inkomst av myntning och justering	11 675,9	7 051,2	5 311,3	7 802,5	4 469,6
Kontrollstämpelmedel	905,2	905,3	952.9	1 034,8	1 110,7
Bidrag till bank- och fondinspektionen	456,8	480,7	496,0	502.9	537,4
Bidrag till sparbanksinspektionen	262,6	279,9	300,2	324,6	350,0
Bidrag för tillsyn över sparbankerna	303,0	183,8	27,0	0,2	—
Bidrag för revision av sparbankerna	—	—	224,0	304,5	404,2
Inkomster vid tandläkarhögskolorna	518,2	352,3	418,4	306,2	305,7
Avgifter för granskning av biografbilder	279,8	265,0	284,9	264,5	288,3
Inkomster vid matematikmaskinnämnden	—	—	—	—	1 070,2
Inkomster vid lantbruksnämnderna	1 807,0	1 603,1	1 430,9	1 671,1	1 735,9
Inkomster vid statens jordbruksnämnd	—	240,0	403,5	330,7	344,0
Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	1 435,8	1 377,6	1 603,1	1 715,4	1 969,3
Inkomster vid statens växtskyddsanstalt	—	—	—	—	1 123,2
Inkomster vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt	225,4	231,2	208,9	237,4	276,4
Inkomster vid statens maskinprovningar	—	—	—	206,7	182,0
Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	730,6	810,3	775,7	1 007,5	1 129,5
Inkomster vid veterinärhögskolan	—	—	613,0	657,4	586,3
Inkomster vid lantmäteriväsendet	8 663,3	9 723,5	10 477,7	12 569,3	12 812,7
Inkomster vid rikets allmänna kartverk	1 432,8	1 806,3	1 804,8	2 068,2	2 492,7
Avgifter för statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	28,3	32,0	37,8	39,3	39,7
Skeppsmätningsavgifter	429,8	461,3	477,9	503,6	475,9
Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	203,8	291,9	479,6	2 076,9	960,8
Inkomster vid statens provningsanstalt	1 901,7	2 240,0	2 223,0	2 418,0	2 630,0
Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	3 821,8	4 682,4	4 270,6	4 434,8	4 647,2
Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	—	73,3	97,7	132,0	183,5
Fyr- och båkmedel	11 570,1	12 165,5	11 336,8	14 006,9	17 411,6

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Lotspenningar	9 543,2	10 555,6	10 232,2	10 315,4	11 620,3
Försäljning av sjökort m. m.	—	477,9	466,0	545,7	618,6
Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt	688,3	698,9	764,4	841,0	1 054,8
Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	7 561,3	8 039,6	8 938,4	10 900,7	13 186,2
Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	445,5	444,9	441,0	430,1	446,6
Bidrag till försäkringsinspektionen	782,2	803,1	822,2	1 201,3	1 230,0
Inkomster vid statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter	327,4	—	—	—	—
Inkomster av statens gruvegendom	—	—	5 150,2	7 224,5	3 167,8
Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	2 538,3	2 772,2	3 385,3	3 383,2	7 450,2
Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	759,2	1 005,8	503,5	608,3	682,5
Inkomster vid statens farmacevtiska laboratorium	347,0	347,3	351,9	377,9	392,7
Inkomster vid statens sinnessjukhus	33 014,3	32 287,1	32 455,0	36 970,3	48 959,1
Inkomster vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed och i Vänersborg	67,1	27,9	1,7	12,3	14,0
Inkomster vid statens anstalt för fallandesjuka	378,9	366,8	346,4	262,5	313,0
Inkomster vid karolinska sjukhuset	24 807,2	25 743,9	28 462,3	32 746,7	28 562,3
Inkomster vid serafimerlasarettet	7 175,2	7 466,3	8 467,5	9 424,0	8 913,9
Inkomster vid statens institut för folkhälsan	399,9	411,3	415,0	465,9	474,4
Säger för uppbörd i statens verksamhet	**158 058,3**	**161 301,4**	**171 703,3**	**197 062,7**	**213 560,6**
Diverse inkomster:					
Bötesmedel	17 572,4	21 046,6	24 282,1	24 420,2	27 545,1
Totalisatormedel	21 209,0	23 155,6	26 705,9	32 734,2	46 546,1
Tipsmedel	80 494,1	89 152,3	95 847,9	93 658,5	91 254,5
Lotterimedel	99 758,7	110 833,1	114 745,7	114 182,2	112 990,4
Övriga diverse inkomster	32 820,6	24 700,6	31 641,7	23 143,2	42 446,6
Säger för diverse inkomster	**251 854,8**	**268 888,2**	**293 223,3**	**288 138,3**	**320 782,7**
Säger för egentliga statsinkomster	**9 486 154,7**	**10 124 110,3**	**11 296 648,3**	**11 910 727,6**	**12 813 984,1**
Inkomster av statens kapitalfonder					
Statens affärsverksfonder:					
Postverket	12 289,7	7 178,0	23 111,8	5 303,5	21 449,1
Televerket	83 500,0	40 000,0	75 000,0	115 000,0	130 000,0
Statens järnvägar	10 000,0	9 935,3	—	—	1 000,0
Statens vattenfallsverk	71 708,1	85 627,7	140 733,7	188 294,7	176 197,0
Domänverket	64 156,4	34 158,4	34 449,8	9 484,6	22 924,8
Säger för statens affärsverksfonder	**241 654,2**	**176 899,4**	**273 295,3**	**318 082,8**	**351 570,9**
Riksbanksfonden	**15 000,0**	**15 000,0**	**15 000,0**	**15 000,0**	**50 000,0**
Statens allmänna fastighetsfond	**19 234,2**	**20 723,6**	**23 147,4**	**24 995,9**	**22 261,7**
Försvarets fonder:					
Försvarets fastighetsfond	23 094,0	23 997,5	25 268,3	26 068,5	28 430,3
Försvarets fabriksfond	3 590,0	1 730,0	4 253,9	2 957,5	2 788,4
Säger för försvarets fonder	**26 684,0**	**25 727,5**	**29 522,2**	**29 026,0**	**31 218,7**
Statens utlåningsfonder:					
Utrikesförvaltningens lånefond	—	5,8	6,9	6,0	9,3
Värnpliktslånefonden	0,9	1,7	0,5	1,9	1,8

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Statens bostadslånefond	10,3	5,8	3,2	1,6	0,9
Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	25,9	12,8	14,4	14,2	17,0
Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	5 874,2	5 546,7	5 176,7	4 849,4	4 495,5
Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen	96,5	83,9	72,4	60,2	47,6
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	742,4	669,9	598,5	534,3	469,3
Lånefonden för bostadsbyggande	61 183,9	77 946,0	97 568,6	139 887,2	162 941,5
Lånefonden för lantarbetarbostäder	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1
Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	259,6	377,5	495,9	527,9	512,7
Lånefonden för allmänna samlingslokaler	—	—	717,9	860,2	909,4
Statens bosättningslånefond	2 153,6	2 101,0	2 040,0	1 935,0	1 840,6
Vattenkraftslånefonden	213,1	279,5	274,5	283,4	277,0
Luftfartslånefonden	186,9	173,7	169,7	169,7	288,0
Tullverkets båtlånefond	1,0	0,8	0,5	0,5	0,4
Statens lånefond för universitetsstudier	78,9	103,1	151,2	198,5	273,0
Allmänna studielånefonden	175,6	221,1	286,4	366,1	479,1
Lånefonden för inventarier i studentbostäder	—	—	—	—	0,4
Statens lånefond för hästavelns befrämjande	0,4	0,0	0,2	0,4	—
Statens kaninavelslånefond	0,0	—	—	—	—
Gödselvårdslånefonden	3,8	2,1	1,1	0,5	0,2
Statens kalkbrukslånefond	2,1	1,5	0,9	0,5	—
Jordbrukets lagerhusfond	383,7	485,6	570,9	702,2	654,8
Statens mejerilånefond	1,9	1,7	1,4	1,2	1,0
Jordbrukets maskinlånefond	937,4	996,5	1 022,7	1 027,9	992,9
Statens sekundärlånefond för jordbrukare	184,5	170,9	145,7	143,0	126,2
Statens slakterilånefond	2,9	—	—	—	—
Fonden för supplementär jordbruckskredit	—	—	223,1	304,7	254,4
Kraftledningslånefonden	115,8	120,8	160,4	239,1	254,0
Elektrifieringslånefonden	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift	0,3	5,6	3,0	1,6	1,6
Egnahemslånefonden	6 003,4	5 964,5	5 312,3	5 143,3	4 997,5
Arrendelånefonden	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
Arbetarsmåbrukslånefonden	0,6	0,5	0,1	0,4	0,1
Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
Kronotorparnas inventarielånefond	—	—	—	—	—
Statens avdikningslånefond	1 625,1	1 607,4	1 688,4	1 704,4	1 792,7
Täckdikningslånefonden	47,2	35,4	26,7	19,0	13,5
Bevattningslånefonden	1,7	1,8	1,5	1,3	1,0
Fiskerilånefonden	184,8	199,8	226,7	273,9	307,5
Statens fiskredskapslånefond	—	0,0	—	—	—
Virkesmätningslånefonden	—	—	—	—	—
Skogsväglånefonden	0,7	1,0	1,1	2,1	4,2
Statens skogslånefond	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
Lånefonden för insamling av skogsfrö	—	—	0,0	—	0,1
Hemslöjdslånefonden	60,1	41,4	88,3	80,4	57,8
Industrilånefonden	55,0	46,5	40,2	33,4	28,5
Statens hantverkslånefond	60,5	59,8	58,1	50,0	50,7
Fonden för hantverks- och småindustrikredit	18,3	23,0	23,7	21,0	14,1
Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	242,4	464,3	834,6	440,1	590,8

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Statens sekundärlånefond för rederinäringen	81,0	65,1	51,2	59,7	86,8
Sjöfartsverkets båtlånefond	174,0	190,6	224,7	267,6	313,8
Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.	417,7	467,6	540,1	633,8	1 273,9
Säger för statens utlåningsfonder	**81 608,9**	**98 483,3**	**118 824,8**	**160 848,3**	**184 382,1**
Fonden för låneunderstöd	**24 555,8**	**24 078,6**	**24 233,7**	**12 894,9**	**14 214,8**
Fonden för statens aktier	**85 747,2**	**113 178,6**	**141 379,0**	**37 274,3**	**75 110,0**
Statens pensionsfonder:					
Folkpensioneringsfonden	27 193,9	27 402,4	27 820,4	34 931,3	54 558,2
Civila tjänstepensionsfonden	1 209,5	1 393,4	1 396,5	1 467,3	1 532,0
Militära tjänstepensionsfonden	156,8	162,6	164,3	168,3	182,6
Allmänna familjepensionsfonden	3 791,0	3 888,0	3 931,7	4 240,0	4 513,8
Statens pensionsanstalts pensionsfond	8 214,7	8 642,6	8 866,5	9 258,8	9 890,5
Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	24,3	25,6	26,2	27,6	29,5
Säger för statens pensionsfonder	**40 590,2**	**41 514,6**	**42 205,6**	**50 093,3**	**70 706,6**
Diverse kapitalfonder	**50 342,6**	**51 490,9**	**54 777,0**	**45 604,8**	**43 560,6**
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	**585 417,1**	**567 096,5**	**722 385,0**	**698 820,8**	**843 025,4**
Summa	**10 071 571,8**	**10691206,8**	**12019033,3**	**12 604 547,9**	**13 657 009,5**

Bilaga C

Beräkning rörande utfallet av driftbudgetens inkomstsida för budgetåret 1960/61

	I riksstaten beräknat belopp Kronor	Beräknat utfall Kronor
A. Egentliga statsinkomster		
I. Skatter:		
1. Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt å inkomst och förmögenhet m. m., *bevillning*	6 900 000 000	7 200 000 000
b) Kupongskatt, *bevillning*	7 000 000	7 000 000
c) Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, *bevillning*	1 000 000	5 500 000
d) Fondskatt, *bevillning*	13 500 000	13 500 000
e) Skogsvårdsavgifter, *bevillning*	10 100 000	10 200 000
f) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*	1 500 000	1 500 000
g) Arvsskatt och gåvoskatt, *bevillning*	100 000 000	100 000 000
h) Lotterivinstskatt, *bevillning*	85 000 000	83 000 000
i) Omsättnings- och expeditionsstämplar m. m., *bevillning*	90 000 000	95 000 000
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, *bevillning*	410 000 000	410 000 000
b) Bensinskatt, *bevillning*	850 000 000	850 000 000
3. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, *bevillning*	775 000 000	825 000 000
b) Allmän varuskatt, *bevillning*	1 400 000 000	1 400 000 000
c) Särskilda varuskatter, *bevillning*	340 000 000	340 000 000
d) Omsättningsskatt å motorfordon, *bevillning*	180 000 000	190 000 000
e) Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m., *bevillning*	40 000 000	52 000 000
f) Skatt å kaffe, *bevillning*	25 000 000	26 000 000
g) Tobaksskatt, *bevillning*	900 000 000	910 000 000
h) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, *bevillning*	15 000 000	20 000 000
i) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, *bevillning*	28 000 000	30 000 000
j) Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*	1 125 000 000	1 150 000 000
k) Omsättningsskatt å vin, *bevillning*	105 000 000	100 000 000
l) Maltdrycksskatt, *bevillning*	110 000 000	105 000 000
m) Skatt å läskedrycker, *bevillning*	70 000 000	70 000 000
n) Statlig nöjesskatt, *bevillning*	30 000 000	30 000 000
o) Energiskatt, *bevillning*	550 000 000	550 000 000
Säger för skatter	**14 161 100 000**	**14 573 700 000**

	I riksstaten beräknat belopp Kronor	Beräknat utfall Kronor
II. Uppbörd i statens verksamhet:		
1. Vattendomstolsavgifter	500 000	500 000
2. Inkomster vid fångvården	2 550 000	2 550 000
3. Bidrag till riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet	3 600 000	3 500 000
4. Bidrag till pensionsstyrelsen	230 000	230 000
5. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	275 000	300 000
6. Inkomster vid statens geotekniska institut	1 300 000	1 300 000
7. Förrättningsavgifter vid statens bilinspektion, *att tillföras automobilskattemedlen*	4 800 000	4 500 000
8. Inkomster vid väg- och vattenbyggnadsverket, *att tillföras automobilskattemedlen*	1 300 000	1 500 000
9. Avgifter för registrering av motorfordon	9 000 000	9 000 000
10. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	6 100 000	6 100 000
11. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	80 000	95 000
12. Inkomster vid länsarkitektsorganisationen	1 200 000	1 000 000
13. Inkomst av myntning och justering	4 500 000	5 000 000
14. Kontrollstämpelmedel	1 000 000	1 000 000
15. Bidrag till bank- och fondinspektionen	525 000	545 000
16. Bidrag till sparbanksinspektionen	370 000	375 000
17. Bidrag för revision av sparbankerna	410 000	410 000
18. Inkomster vid tandläkarhögskolorna	480 000	430 000
19. Avgifter för granskning av biografbilder	325 000	300 000
20. Inkomster vid matematikmaskinnämnden	2 500 000	2 500 000
21. Inkomster vid lantbruksnämnderna	1 700 000	1 700 000
22. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	350 000	350 000
23. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	1 790 000	2 100 000
24. Inkomster vid statens växtskyddsanstalt	900 000	1 100 000
25. Inkomster vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt	250 000	275 000
26. Inkomster vid statens maskinprovningar	250 000	200 000
27. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	1 300 000	1 300 000
28. Inkomster vid veterinärhögskolan	700 000	700 000
29. Inkomster vid lantmäteriväsendet	16 600 000	16 300 000
30. Inkomster vid rikets allmänna kartverk	2 300 000	2 500 000
31. Avgifter för statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	40 000	40 000
32. Skeppsmätningsavgifter	550 000	500 000
33. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 700 000	1 400 000
34. Inkomster vid statens provningsanstalt	2 700 000	2 700 000
35. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	6 500 000	6 000 000
36. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	150 000	150 000
37. Fyr- och båkmedel	18 000 000	19 000 000
38. Lotspenningar	12 500 000	13 000 000
39. Försäljning av sjökort m. m.	570 000	650 000
40. Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt	950 000	1 200 000
41. Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	12 000 000	14 000 000
42. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	450 000	450 000
43. Bidrag till försäkringsinspektionen	1 300 000	1 263 000
44. Inkomster av statens gruvegendom	5 000 000	3 500 000

	I riksstaten beräknat belopp Kronor	Beräknat utfall Kronor
45. Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium..	5 500 000	6 750 000
46. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	700 000	700 000
47. Inkomster vid statens farmacevtiska laboratorium....	400 000	400 000
48. Inkomster vid statens mentalsjukhus.....	47 200 000	49 000 000
49. Inkomster vid Vilhelmsro sjukhus	260 000	310 000
50. Inkomster vid karolinska sjukhuset	36 800 000	31 600 000
51. Inkomster vid serafimerlasarettet.....	9 100 000	8 900 000
52. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	475 000	510 000
Säger för uppbörd i statens verksamhet	**230 030 000**	**229 683 000**
III. Diverse inkomster:		
1. Bötesmedel.....	28 000 000	30 000 000
2. Totalisatormedel.....	50 000 000	50 000 000
3. Tipsmedel.....	95 000 000	85 000 000
4. Lotterimedel.....	115 000 000	112 000 000
5. Övriga diverse inkomster.....	15 000 000	20 000 000
Säger för diverse inkomster	**303 000 000**	**297 000 000**
Säger för egentliga statsinkomster	**14 694 130 000**	**15 100 383 000**
B. Inkomster av statens kapitalfonder		
I. Statens affärsverksfonder:		
1. Postverket, *bevillning*.....	1 000 000	18 000 000
2. Televerket.....	80 000 000	112 000 000
3. Statens vattenfallsverk	190 000 000	200 000 000
4. Domänverket	23 000 000	40 000 000
Säger för statens affärsverksfonder	**294 000 000**	**370 000 000**
II. Riksbanksfonden	**50 000 000**	**50 000 000**
III. Statens allmänna fastighetsfond	**28 377 000**	**28 377 000**
IV. Försvarets fonder:		
1. Försvarets fastighetsfond	31 638 000	31 638 000
2. Försvarets fabriksfond	2 800 000	2 775 000
Säger för försvarets fonder	**34 438 000**	**34 413 000**
V. Statens utlåningsfonder	**204 300 400**	**210 987 000**
VI. Fonden för låneunderstöd	**13 003 300**	**13 805 000**
VII. Fonden för statens aktier	**65 000 000**	**85 000 000**
VIII. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	56 000 000	56 300 000
2. Civila tjänstepensionsfonden	1 675 000	1 730 000
3. Militära tjänstepensionsfonden	180 000	198 000
4. Allmänna familjepensionsfonden.....	5 000 000	5 135 000
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	9 600 000	10 200 000
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk.....	33 000	34 000
Säger för statens pensionsfonder	**72 488 000**	**73 597 000**
IX. Diverse kapitalfonder:		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	28 500 000	27 460 000
2. Övriga diverse kapitalfonder	16 000 000	16 000 000
Säger för diverse kapitalfonder	**44 500 000**	**43 460 000**
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	**806 106 700**	**909 639 000**
Tillsammans	**15 500 236 700**	**16 010 022 000**

Bilaga D

Specifikation av inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1961/62

	Kronor	Kronor
A. Egentliga statsinkomster		
I. *Skatter:*		
1. Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt å inkomst och förmögenhet m. m., *bevillning*	7 400 000 000	
b) Kupongskatt, *bevillning*	7 000 000	
c) Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, *bevillning*	1 000 000	
d) Skogsvårdsavgifter, *bevillning*	10 200 000	
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*	1 500 000	
f) Arvsskatt och gåvoskatt, *bevillning*	105 000 000	
g) Lotterivinstskatt, *bevillning*	85 000 000	
h) Omsättnings- och expeditionsstämplar m. m., *bevillning*	98 000 000	7 707 700 000
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, *bevillning*	435 000 000	
b) Bensinskatt, *bevillning*	900 000 000	1 335 000 000
3. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, *bevillning*	825 000 000	
b) Allmän varuskatt, *bevillning*	1 450 000 000	
c) Särskilda varuskatter, *bevillning*	350 000 000	
d) Omsättningsskatt å motorfordon, *bevillning*	195 000 000	
e) Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m., *bevillning*	43 000 000	
f) Skatt å kaffe, *bevillning*	27 000 000	
g) Tobaksskatt, *bevillning*	940 000 000	
h) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, *bevillning*	15 000 000	
i) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, *bevillning*	30 000 000	
j) Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*	1 150 000 000	
k) Omsättningsskatt å vin, *bevillning*	105 000 000	
l) Maltdrycksskatt, *bevillning*	110 000 000	
m) Skatt å läskedrycker, *bevillning*	73 000 000	
n) Statlig nöjesskatt, *bevillning*	30 000 000	
o) Energiskatt, *bevillning*	575 000 000	5 918 000 000	14 960 700 000
II. *Uppbörd i statens verksamhet:*		
1. Vattendomstolsavgifter		500 000
2. Inkomster vid fångvården		1 650 000
3. Bidrag till riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet		3 500 000
4. Bidrag till pensionsstyrelsen		230 000
5. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare		300 000
6. Inkomster vid statens geotekniska institut		1 300 000

	Kronor	Kronor
7. Förrättningsavgifter vid statens bilinspektion, *att tillföras automobilskattemedlen*	4 500 000	
8. Inkomster vid väg- och vattenbyggnadsverket, *att tillföras automobilskattemedlen*	1 500 000	
9. Avgifter för registrering av motorfordon	9 500 000	
10. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	7 000 000	
11. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	95 000	
12. Inkomster vid länsarkitektsorganisationen	1 000 000	
13. Inkomst av myntning och justering	5 000 000	
14. Kontrollstämpelmedel	1 000 000	
15. Bidrag till bank- och fondinspektionen	545 000	
16. Bidrag till sparbanksinspektionen	400 000	
17. Bidrag för revision av sparbankerna	410 000	
18. Inkomster vid tandläkarhögskolorna	430 000	
19. Avgifter för granskning av biografbilder	300 000	
20. Inkomster vid matematikmaskinnämnden	2 000 000	
21. Inkomster vid lantbruksnämnderna	1 700 000	
22. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	350 000	
23. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	2 200 000	
24. Avgifter för växtskyddsinspektion m.m.	1 100 000	
25. Inkomster vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt	300 000	
26. Inkomster vid statens maskinprovningar	210 000	
27. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	1 300 000	
28. Inkomster vid veterinärhögskolan	700 000	
29. Inkomster vid lantmäteriväsendet	17 300 000	
30. Inkomster vid rikets allmänna kartverk	3 800 000	
31. Avgifter för statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	45 000	
32. Skeppsmätningsavgifter	500 000	
33. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 400 000	
34. Inkomster vid statens provningsanstalt	2 700 000	
35. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	6 600 000	
36. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	165 000	
37. Fyr- och båkmedel	19 000 000	
38. Lotspenningar	13 000 000	
39. Försäljning av sjökort m. m.	680 000	
40. Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt	1 300 000	
41. Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	14 800 000	
42. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	450 000	
43. Bidrag till försäkringsinspektionen	1 300 000	
44. Inkomster av statens gruvegendom	3 500 000	
45. Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	6 750 000	
46. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	700 000	
47. Inkomster vid statens farmacevtiska laboratorium	400 000	
48. Inkomster vid statens mentalsjukhus	49 000 000	
49. Inkomster vid Vilhelmsro sjukhus	310 000	
50. Inkomster vid karolinska sjukhuset	34 000 000	
51. Inkomster vid serafimerlasarettet	8 900 000	
52. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	525 000	236 145 000

	Kronor	Kronor
III. *Diverse inkomster:*		
1. Bötesmedel	32 000 000	
2. Totalisatormedel	50 000 000	
3. Tipsmedel	85 000 000	
4. Lotterimedel	112 000 000	
5. Övriga diverse inkomster	20 000 000	299 000 000
		15 495 845 000
B. Inkomster av statens kapitalfonder		
I. *Statens affärsverksfonder:*		
1. Postverket, *bevillning*	12 000 000	
2. Televerket	115 000 000	
3. Statens vattenfallsverk	225 000 000	
4. Domänverket	40 000 000	392 000 000
II. *Riksbanksfonden*		50 000 000
III. *Statens allmänna fastighetsfond:*		
1. Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2. Fångvårdsstyrelsens »	2 515 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	1 360 000	
4. Byggnadsstyrelsens »	9 291 000	
5. Generaltullstyrelsens »	275 000	
6. Uppsala universitets »	810 000	
7. Lunds universitets »	800 000	
8. Sjöfartsstyrelsens »	150 000	
9. Medicinalstyrelsens »	8 645 000	
10. Karolinska sjukhusets »	1 140 000	24 987 000
IV. *Försvarets fonder:*		
1. Försvarets fastighetsfond	34 130 000	
2. Försvarets fabriksfond	2 800 000	36 930 000
V. *Statens utlåningsfonder:*		
1. Utrikesförvaltningens lånefond	10 000	
2. Värnpliktslånefonden	1 000	
3. Statens bostadslånefond	1 000	
4. Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	7 000	
5. Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	3 900 000	
6. Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen	25 000	
7. Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	350 000	
8. Lånefonden för bostadsbyggande	218 000 000	
9. Lånefonden för lantarbetarbostäder	1 000	
10. Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	525 000	
11. Lånefonden för allmänna samlingslokaler	1 100 000	
12. Statens bosättningslånefond	1 600 000	
13. Vattenkraftslånefonden	260 000	
14. Luftfartslånefonden	500 000	
15. Tullverkets båtlånefond	1 000	
16. Statens lånefond för universitetsstudier	450 000	

	Kronor	Kronor
17. Allmänna studielånefonden	750 000	
18. Lånefonden för inventarier i studentbostäder	175 000	
19. Gödselvårdslånefonden	1 000	
20. Jordbrukets lagerhusfond	560 000	
21. Statens mejerilånefond	1 000	
22. Jordbrukets maskinlånefond	950 000	
23. Statens sekundärlånefond för jordbrukare	85 000	
24. Fonden för supplementär jordbrukskredit	100 000	
25. Kraftledningslånefonden	265 000	
26. Elektrifieringslånefonden	1 000	
27. Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift	1 000	
28. Egnahemslånefonden	4 600 000	
29. Arrendelånefonden	1 000	
30. Arbetarsmåbrukslånefonden	1 000	
31. Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond	1 000	
32. Kronotorparnas inventarielånefond	1 000	
33. Statens avdikningslånefond	1 800 000	
34. Täckdikningslånefonden	5 000	
35. Bevattningslånefonden	1 000	
36. Fiskerilånefonden	380 000	
37. Statens fiskredskapslånefond	1 000	
38. Virkesmätningslånefonden	1 000	
39. Skogsväglånefonden	18 000	
40. Statens skogslånefond	1 000	
41. Lånefonden för insamling av skogsfrö	1 000	
42. Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 000 000	
43. Statens sekundärlånefond för rederinäringen	50 000	
44. Sjöfartsverkets båtlånefond	4 000	
45. Statens hantverks- och industrilånefond	3 800 000	241 286 000
VI. *Fonden för låneunderstöd:*		
1. Bostadsstyrelsens delfond	1 025 000	
2. Statskontorets »	7 800 000	
3. Lantbruksstyrelsens »	4 000	
4. Riksbankens »	3 500 000	
5. Riksgäldskontorets »	1 000	12 330 000
VII. *Fonden för statens aktier*		95 000 000

	Kronor	Kronor
VIII. *Statens pensionsfonder:*		
1. Folkpensioneringsfonden	57 000 000	
2. Civila tjänstepensionsfonden	1 750 000	
3. Militära tjänstepensionsfonden	200 000	
4. Allmänna familjepensionsfonden	5 250 000	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	10 600 000	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	34 000	74 834 000
IX. *Diverse kapitalfonder:*		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	26 750 000	
2. Övriga diverse kapitalfonder	17 600 000	44 350 000
		971 717 000
Summa		**16 467 562 000**

Bilaga E

PM

angående statsinkomsternas utveckling efter budgetåret 1961/62

I anslutning till beräkningen av statsverkets inkomster under budgetåret 1961/62 har riksräkenskapsverket även verkställt vissa beräkningar av statsinkomsterna under budgetåren 1962/63—1964/65.

Utvecklingen av statsinkomsterna är i första hand beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen, för vilken på längre sikt givetvis endast schablonmässiga antaganden kunna göras. Sambandet med den allmänna ekonomiska utvecklingen är särskilt utpräglat för titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Varje procents förändring i de sammanlagda till taxering uppgivna inkomsterna kan sålunda, vid en i stort sett oförändrad inkomststruktur, beräknas medföra en förändring i summa påförd statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och folkpensionsavgifter med inemot 100 miljoner kronor per år vid nu gällande skattesatser. Genom uppbördstekniska förhållanden kunna dock betydande skillnader förekomma mellan de påförda skatterna och de kassamässiga inkomsterna på titeln. I detta sammanhang kan särskilt nämnas eftersläpningen i utbetalningarna av kommunalskattemedel. Vid större förändringar av skatteunderlaget blir detta särskilt märkbart. Som exempel kan nämnas, att en treprocentig stegring av skatteunderlaget under budgetåren 1962/63—1964/65, vilket är betydligt lägre än vad riksräkenskapsverket antagit för de närmast föregående budgetåren, skulle innebära, att inkomsterna på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. skulle bli i stort sett desamma under budgetåren 1962/63 och 1963/64 som under budgetåret 1961/62 eller 7 400 miljoner kronor. Först under budgetåret 1964/65 skulle i detta fall en stegring av titelns inkomster kunna påräknas. De påförda beloppen av statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och folkpensionsavgifter beräknas av riksräkenskapsverket vid ett schablonmässigt antagande om en treprocentig ökning av skatteunderlaget vid 1963—1965 års taxeringar uppgå till de belopp, som angivas i följande tablå i vilken även de enligt det föregående uppskattade beloppen vid 1961 och 1962 års taxeringar medtagits (miljoner kronor).

Taxeringsår				
1961	1962	1963	1964	1965
6 570	7 146	7 330	7 609	7 894
	+576	+184	+279	+285

För automobilskattemedlen samt för tullar och acciser ha skattesatserna i betydande utsträckning karaktären av styckeskatter och äro relativt oberoende av förändringar i prisnivån. Under förutsättning av oförändrade skattesatser kan därför en prognos över intäkterna för ifrågavarande inkomsttitlar utföras med ledning av mindre preciserade antaganden om den allmänna ekonomiska utvecklingen än när det gäller titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. Detsamma gäller under förutsättning av bland annat oförändrade förräntningskrav också för flertalet kapitalfonder.

I nedanstående sammanställning, i vilken även de kända beloppen för budgetåret 1959/60 och de nu beräknade beloppen för budgetåren 1960/61 och 1961/62 medtagits, ha de beräknade intäkterna under budgetåren 1962/63—1964/65 för andra titlar än titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. sammanställts (miljoner kronor).

	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65
Övrig skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse	310	316	308	317	326	335
Automobilskattemedel	1 182	1 260	1 335	1 410	1 485	1 560
Tullar och acciser.....	4 630	5 798	5 918	6 068	6 216	6 364
Uppbörd i statens verksamhet..	213	230	236	240	245	250
Diverse inkomster	321	297	299	301	303	305
Statens affärsverksfonder.....	352	370	392	455	505	540
Övriga kapitalfonder	492	539	580	621	653	685
Summa	**7 500**	**8 810**	**9 068**	**9 412**	**9 733**	**10 039**

Beräkningen bygger på antaganden om en fortsatt ökning av nationalprodukten och dess komponenter i ungefär samma takt som hittills genomsnittligt under efterkrigstiden vid i stort sett stabil prisnivå. För vissa titlar såsom allmän varuskatt, tullmedel och i viss mån även affärsverksfonderna råder ett nära samband mellan intäkter och den löpande ekonomiska utvecklingen. Också tämligen små förändringar i utvecklingstakten för nationalprodukten och dess komponenter kunna därför giva utslag i dessa intäkter. Helt allmänt bör dessutom understrykas, att den absoluta nivån hos de beräknade beloppen för de olika inkomsttitlarna är baserad på det beräknade utfallet av motsvarande inkomster under budgetåren 1960/61 och 1961/62. I den mån denna utgångspunkt för beräkningarna förskjutes måste givetvis beräkningarna för budgetåren 1962/63—1964/65 revideras.

Innehåll

Inledning

Driftbudgetens utfall budgetåren 1955/56—1959/60 s. 2. — Utfallet av statsregleringen budgetåret 1959/60 s. 3. — Driftbudgetens inkomster under budgetåret 1960/61 s. 5. — Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1950—1959 s. 5. — Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1960—1962 s. 15.

A. Egentliga statsinkomster 18
I. Skatter 18
1. Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse 18
Skatt å inkomst och förmögenhet m. m. 18
Kupongskatt 32
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt 33
Fondskatt 33
Skogsvårdsavgifter 34
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter 34
Arvsskatt och gåvoskatt, lotterivinstskatt, omsättnings- och expeditionsstämplar m. m. 35
2. Automobilskattemedel 41
Fordonsskatt 41
Bensinskatt 43
3. Tullar och acciser 45
Tullmedel 45
Allmän varuskatt 49
Särskilda varuskatter 49
Omsättningsskatt å motorfordon 52
Regleringsavgift och accis å fettvaror m. m. 54
Skatt å kaffe 55
Tobaksskatt 56
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag 57
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag 58
Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker 58
Omsättningsskatt å vin 60
Maltdrycksskatt 61
Skatt å läskedrycker 62
Statlig nöjesskatt 62
Energiskatt 63
II. Uppbörd i statens verksamhet 67
III. Diverse inkomster 73
Bötesmedel 73
Totalisatormedel 73
Tipsmedel 74
Lotterimedel 75
Övriga diverse inkomster 76

B. Inkomster av statens kapitalfonder 77
I. Statens affärsverksfonder 77
Postverket 77
Televerket 80

Statens vattenfallsverk 83
Domänverket 85

II. Riksbanksfonden 86
III. Statens allmänna fastighetsfond 86
IV. Försvarets fonder 87
V. Statens utlåningsfonder 88
VI. Fonden för låneunderstöd 88
VII. Fonden för statens aktier 89
VIII. Statens pensionsfonder 89
IX. Diverse kapitalfonder 90

Sammanfattning 92

Bilaga A. Utfallet av driftbudgeten för budgetåret 1959/60 96
Bilaga B. Inkomster å driftbudgeten budgetåren 1955/56—1959/60 98
Bilaga C. Beräkning rörande utfallet av driftbudgetens inkomstsida för budgetåret 1960/61 103
Bilaga D. Specifikation av inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1961/62 106
Bilaga E. Promemoria angående statsinkomsternas utveckling efter budgetåret 1961/62 111

BIHANG 2

PRELIMINÄR NATIONALBUDGET FÖR ÅR 1961

Bihang 2

Preliminär nationalbudget för år 1961

I. Inledning

Med hänsyn till att föreliggande nationalbudget framläggs endast någon månad efter publiceringen av första numret av konjunkturinstitutets kvartalstidskrift, har dess innehåll kunnat i någon mån begränsas. Den internationella översikten har slopats och ersatts med några konkreta påpekanden i samband med utrikeshandelsprognosen. På andra punkter har eljest utförligare framställningar nedkortats till en hänvisning till konjunkturinstitutets rapport.

Nationalbudgeten inleds dock såsom tidigare med en översikt över utvecklingen inom Sverige, vilken utmynnar i en preliminär försörjningsbalans för det närmast förflutna året. Detta kapitel — liksom avsevärda delar av de återblickande avsnitten av övriga kapitel — kan delvis betraktas som en komplettering av konjunkturrapporten med senare framkommet material. Försörjningsbalansen för det förflutna året har som vanligt sammanställts inom konjunkturinstitutet som ett led i arbetet på dess nationalräkenskaper. Då de siffror som där redovisas för kommunala och privata investeringar påverkats av betalningsförskjutningar i samband med varuskattens införande har i kapitlet införts ett avsnitt som redogör för de justeringar på dessa punkter som bör göras för att materialet skall kunna användas för den realekonomiska bedömningen och prognosen för det kommande året. Det bör särskilt framhållas att — där ej annat anges — kapitlet i övrigt inklusive tabellerna enbart innehåller ojusterade uppgifter.

I kapitel III redovisas dels den traditionella utrikeshandelsberäkningen främst baserad på kommerskollegiets studier över aktuella export- och importtendenser i olika branscher, dels en mera schematisk utrikeshandelsprognos baserad på utländska prognoser över bruttonationalprodukternas utveckling i de för Sverige viktigaste exportländerna jämte en likaledes schematisk kalkyl över den svenska importens sannolika utveckling vid gjorda antaganden om nationalproduktens ökning.

Bedömningen av de privata hushållens konsumtion (kap. IV) försvåras av de nyssnämnda betalningsförskjutningar — delvis av realekonomisk betydelse, delvis mera att betrakta som statistiska missvisningar — som framkallades av vad man för korthets skull kan kalla oms-rushen vid årsskiftet 1959/1960. På grund av att denna föranledde en i förhållande till inkoms-

terna onormalt låg konsumtionsnivå under 1960 har den beräknade ökningen 1961 kommit att framstå som ovanligt stor.

Ifråga om produktionsökningen tillämpas i prognosen för 1961 antagandet att produktiviteten stiger i samma takt som föregående år eller med närmare tre procent jämte en sysselsättningsökning på ca en procent. Det material som mera i detalj framläggs i kapitlet om produktionen (kap. V) kan närmast betraktas som en kontroll på rimligheten av det mera schematiska produktionsantagandet, dels ock som ett studium av den sannolika konjunkturintensiteten på olika delområden under det kommande året. I arbetsmarknadskapitlet (kap. VI) redovisas ej endast arbetskraftstillgångarnas sannolika utveckling utan även balansen på olika delar av arbetsmarknaden, detta såsom ett väsentligt led i analysen av konjunkturläget.

Det följande kapitlet om den offentliga hushållningen ger bakgrunden till försörjningsbalansens siffror för den statliga och kommunala konsumtionen. — Kapitel VIII, Investeringarna, har som vanligt i huvudsak utarbetats inom konjunkturinstitutet på basis av ett omfattande material i form av enkäter och byggnadstillståndsstatistik. Det har dock härutöver i viss mån kompletterats med hänsyn bl. a. till effekten av oms-rushen. Kompletteringarna, vilka som tidigare nämnts berör de kommunala och privata investeringarna, har för tabellernas del inneburit att förändringarna 1960—1961 angetts med korrigerade siffror.

Med tanke på den aktiva penningpolitik som utövats och alltjämt utövas för att reducera likviditeten inom banksystemet och näringslivet, har kreditmarknadskapitlet (kap. IX) i år gjorts särskilt utförligt. Kreditgivningen under 1959 och 1960 kartläggs både vad beträffar fördelningen mellan olika kreditförmedlare och mellan olika låntagande sektorer. Resonemanget har, i grova drag, förts vidare också vad beträffar den förväntade utvecklingen under 1961. Förändringarna i affärsbankernas och näringslivets likviditet har härvid ägnats särskild uppmärksamhet.

Sammanfattningskapitlets tabellariska sammanställning av försörjningsbalansen för 1961 utmynnar formellt i ett efterfrågeöverskott på ca en procent av bruttonationalprodukten. Effekten av den restriktiva penningpolitiken har därvid systematiskt hållits utanför detaljberäkningarna, eftersom det knappast är möjligt att finna någon metod för att kvantitativt ange dess betydelse utöver vad som redan påverkat företagens egna investeringsplaner och marknadsbedömningar sådana dessa framkommer i olika enkätmaterial m. m. Den del av den penningpolitiska dämpningseffekten som ännu ej framträtt får därför ses som en mera obestämd motvikt mot den tendens till inflation eller stigande underskott i utrikeshandeln som efterfrågeöverskottet annars skulle leda till.

Även oavsett denna speciella osäkerhetsfaktor är givetvis felmarginalerna i en inflationsgapsberäkning av den här presenterade arten så breda, att ett utslag av den här angivna storleken inte ensamt skulle få leda till några mera bestämda slutsatser. Med stöd även av mera konkreta betraktelser av förhållandena på olika delområden har det dock ansetts möjligt att av den

föreliggande översikten dra den slutsatsen att det särskilt inom verkstadsindustrin finns en påtaglig risk för uppkomsten av en besvärande överkonjunktur i samband med vårens säsongmässiga uppsving, vilket kan väntas starta från ett läge där inga nämnvärda reserver längre finns för att möta en ytterligare ökning av efterfrågan på arbetskraft.

Den preliminära nationalbudgeten, som utarbetats inom finansdepartementets ekonomiska avdelning, bygger på material som erhållits från fackdepartement och olika statliga verk och institutioner. Följande utomstående författare har medverkat: forskningsassistent L. Hansson (kap. II med undantag för avsnittet om korrigeringar för oms-rushens effekt), forskningssekreterare Gudrun Norstedt och aktuarie Å. Tengblad (kap. VIII) samt docent B. Kragh (kap. IX). Kapitlet om utrikeshandeln bygger i huvudsak på en promemoria från kommerskollegium. Vidare har utredningsrådet hörts. Dettas ledamöter bär dock inget ansvar för nationalbudgetens utformning och bedömningar.

II. Sveriges ekonomi 1960

Konjunkturinstitutet presenterade i sin novemberrapport över konjunkturläget en uppskattning av förändringarna i försörjningsbalansens poster mellan 1959 och 1960. Sedan dess har ny statistik framkommit för vissa områden. Bl. a. föreligger nu en mer definitiv sammanräkning av kommerskollegiets investeringsenkät och nya uppgifter om staten och kommunerna. Nu tillgängliga siffror för export och import under oktober månad har vidare föranlett vissa revideringar av kommerskollegiets septemberkalkyl för exporten och importen under 1960.

Tabell II: 1. Försörjningsbalans 1956—1960

Miljoner kronor

	1954 års priser			
	1956	1957	1958	1959
Tillgång				
Bruttonationalprodukt till marknadspris	48 613	50 206	50 759	53 408
Import av varor, cif	10 874	11 648	11 871	12 464
Minskning av lager m. m.	—	—	102	307
Summa tillgång	**59 487**	**61 854**	**62 732**	**66 179**
Användning				
Privat inhemsk bruttoinvestering	8 465	8 456	9 088	9 631
Statlig inhemsk bruttoinvestering	3 457	3 531	3 726	4 160
Kommunal inhemsk bruttoinvestering	2 626	2 892	2 955	3 267
Ökning av lager m. m.	615	1 027	—	—
Export av varor, fob, och nettot av tjänster	10 585	11 545	11 417	12 123
Privat konsumtion	28 094	28 569	29 511	30 632
Statlig konsumtion	2 320	2 366	2 401	2 565
Kommunal konsumtion	3 325	3 468	3 634	3 801
Summa användning	**59 487**	**61 854**	**62 732**	**66 179**
Bruttonationalproduktens proc. förändring sedan föregående år		+ 3 [1]/[2]	+ 1	+ 5

[1] Avrundat till halva procent.

Anm. Presentationen i miljoner kronor i denna och efterföljande tabeller, speciellt vad avser beräkningarna i fasta priser, utgör inte något mått på de enskilda delposternas noggrannhet. Det har emellertid visat sig praktiskt ogenomförbart att ange alla poster till en gemensam,

De data för den ekonomiska utvecklingen mellan 1959 och 1960, som här presenteras, har utarbetats som ett led i konjunkturinstitutets nationalräkenskaper. Beräkningen av de poster som sammanfattas i försörjningsbalansen skall i enlighet härmed i princip bygga på uppgifter om faktiska leveranser eller nedlagda material- och arbetskostnader. I vissa fall har dock uppgifter i stället erhållits om betalningarna. Den tidigareläggning av betalningarna som förekom inom skilda områden i samband med den allmänna varuskattens införande vid årsskiftet 1959/1960 med syfte att undvika skatt för varor levererade under 1960, har då medfört att nationalräkenskapssiffrorna både för 1959 och 1960 blivit missvisande. Mycket ungefärliga korrektioner för denna effekt redovisas i det följande i några noter samt i ett särskilt avsnitt (se sid. 9); i övrigt bygger framställningen i detta kapitel på okorrigerade uppgifter.

Bruttonationalprodukten till marknadspris beräknad från användningssidan visar enligt den reviderade beräkningen en uppgång mellan 1959 och 1960 med 3 procent i fasta priser och 8 procent i löpande priser (tabell 1). De angivna procenttalen innnebär en nedjustering av konjunkturinstitu-

			Löpande priser		
1960	Förändring 1959—1960		1960	Förändring 1959—1960	
	Miljoner kronor	Procent[1]		Miljoner kronor	Procent[1]
55 109	+ 1 701	+ 3	68 193	+ 4 989	+ 8
14 195	+ 1 731	+ 14	14 550	+ 2 062	+ 16 ½
—	− 307	.	—	− 271	.
69 304	**+ 3 125**	+ 4 ½	**82 743**	**+ 6 780**	+ **9**
10 183	+ 552	+ 5 ½	12 676	+ 1 386	+ 12 ½
4 182	+ 22	+ ½	5 195	+ 261	+ 5 ½
3 160	− 107	− 3 ½	3 909	+ 96	+ 2 ½
373	+ 373	.	524	+ 524	.
13 512	+ 1 389	+ 11 ½	14 200	+ 1 746	+ 14
31 277	+ 645	+ 2	37 254	+ 1 944	+ 5 ½
2 666	+ 101	+ 4	3 587	+ 311	+ 9 ½
3 951	+ 150	+ 4	5 345	+ 459	+ 9 ½
69 304	**+ 3 125**	+ 4 ½	**82 743**	**+ 6 780**	+ **9**
+ 3			+ 8		

osäkerhetsmässigt avrundad nivå utan att en stor del av tabellernas upplysningsvärde skulle gå förlorat.

tets siffror med 1 procent. Beräkningar från produktionssidan tyder däremot på en volymökning på hela 4 1/2 procent.[1] (En översikt av utvecklingen på olika produktionsområden ges i kapitel V.)

1. Inhemska bruttoutgifter

De totala *bruttoinvesteringarna*[2] beräknas ha ökat med ca 3 procent i volym och 9 procent i värde mellan 1959 och 1960 medan motsvarande siffror för 1958—1959 var 8 respektive 9 procent. Prisstegringen mellan 1959 och 1960 hänför sig delvis till omsättningsskatten. Ökningstaktens nedgång i volym räknat ligger så gott som uteslutande på investeringarna i byggnads- och anläggningsverksamhet, vilka ökade med endast ca 1 procent 1959—1960 mot omkring 10 procent 1958—1959, medan ökningstakten för maskininvesteringarna beräknas ha sjunkit från 6 till 5 procent (tabell 2).

Ökningen på ca 1 procent för byggnads- och anläggningsinvesteringar döljer en mycket olikartad utveckling för olika investeringskategorier. Kalkyler för bostadsbyggandet tyder närmast på en svag minskning mellan 1959 och 1960, medan industrins investeringar i byggnader och anläggningar beräknas ha stigit med ca 13 procent, vilket är betydligt mer än ökningen i industrins maskininvesteringar. Kommunernas totala investeringar beräknas ha minskat med ca 3 procent mellan 1959 och 1960. Denna oväntade minskning, som givetvis får omgärdas med relativt stora osäkerhetsmarginaler, kan delvis sammanhänga med statsmakternas uppmaning till offentliga myndigheter, affärsverk och bolag under våren 1960 att iaktta återhållsamhet i investeringsverksamheten. Därtill kommer emellertid att de omständigheter, som i samband med omsättningsskattens införande medfört en överskattning av 1959 års siffror och en underskattning av 1960 års, sannolikt påverkat kommunernas betalningar i relativt hög grad. De statliga investeringarna beräknas ha ökat med högst 1 procent från 1959 till 1960 och de privata med omkring 6 procent. Utvecklingen för de offentliga[3] och privata investeringarna mellan 1959 och 1960 kontrasterar starkt mot utvecklingen 1958—1959, då i stället de offentliga investeringarna — i varje fall de statliga — steg betydligt mer än de privata. (Angående sifferkorrektioner med anledning av statistiska missvisningar vid varuskattens införande, se sid. 9.)

[1] Differensen i ökningstalen kan möjligen anses ligga inom osäkerhetsmarginalen för beräkningarna, men avspeglar med all sannolikhet också den nämnda förskjutningen i betalningarna till följd av omsättningsskattens införande. De korrektioner härför som redovisas nedan, sid. 9, synes innebära att ökningen i bruttonationalprodukten — beräknad från användningssidan — höjs till 3 1/2 à 4 procent.

[2] Som grundval för beräkningarna över investeringsverksamheten kan huvudsakligen följande källor nämnas: 1) *bostäder:* månadsstatistik från bostadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen; 2) *jordbruk, skogsbruk och fiske:* uppgifter från statistiska centralbyrån, statens forskningsanstalt för jordbruksbyggnader, jordbrukets utredningsinstitut, skogsstyrelsen och domänstyrelsen; 3 o. 4) *industri och kraftverk:* kommerskollegiets kapitalinvesteringsenkäter; 5) *handel:* arbetsmarknadsstyrelsens tillståndsgivningsstatistik; 6) *samfärdsel:* kommerskollegiets kapitalinvesteringsenkäter, registreringsstatistik för motorfordon, Sveriges varvsindustriförening samt utrikeshandelsstatistiken; 7 o. 8) *förvaltning, sociala ändamål, skolor, kyrkor m. m.:* riksräkenskapsverkets budgetredovisning; 9) *vägar och gator m. m.:* uppgifter från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt arbetsmarknadsstyrelsen; 10) *militära investeringar:* uppgifter från försvarsdepartementet och riksräkenskapsverket. — Dessutom bör nämnas *statistiska centralbyråns kommunstatistik*, vilken berör grupperna 1), 4), 6), 7), 8) och 9).

[3] Inkl. affärsverk och offentliga bolag. Jämför även anmärkning under tabellerna 6 och 7.

Tabell II: 2. Bruttoinvesteringar 1956—1960

Miljoner kronor i löpande priser

	1956	1957	1958	1959	1960	Förändring i procent i fasta (1954 års) priser			
						1956—1957	1957—1958	1958—1959	1959—1960
Totala bruttoinvesteringar inklusive underhåll	**16 053**	**17 213**	**18 418**	**20 037**	**21 780**	**+ 2**	**+ 6**	+ 8	**+ 3**
Byggnader och anläggningar totalt	9 147	9 751	10 424	11 606	12 490	+ 2	+ 6	+ 10	+ 1
därav: bostäder	3 479	3 632	3 868	4 179	4 466	+ 1	+ 6	+ 7	— 1
industri	952	994	1 118	1 209	1 454	0	+ 12	+ 7	+ 13
övrigt	4 716	5 125	5 438	6 218	6 570	+ 4	+ 5	+ 13	0
Maskiner och apparater totalt	6 906	7 462	7 994	8 431	9 290	+ 2	+ 6	+ 6	+ 5
därav: industri	2 291	2 351	2 650	2 811	3 134	0	+ 12	+ 5	+ 5
övrigt	4 615	5 111	5 344	5 620	6 156	+ 3	+ 3	+ 6	+ 5
Totala bruttoinvesteringar exklusive underhåll	**11 100**	**11 902**	**12 982**	**14 297**	**15 509**	**+ 2**	**+ 9**	**+ 10**	**+ 3**
Byggnader och anläggningar totalt	6 520	6 926	7 570	8 520	9 120	+ 3	+ 9	+ 12	+ 1
därav: bostäder	2 562	2 680	2 885	3 067	3 231	+ 2	+ 8	+ 6	— 2
industri	705	739	849	923	1 137	0	+ 15	+ 9	+ 16
övrigt	3 253	3 507	3 836	4 530	4 752	+ 4	+ 8	+ 17	0
Maskiner och apparater totalt	4 580	4 976	5 412	5 777	6 389	+ 2	+ 9	+ 8	+ 6
därav: industri	1 360	1 369	1 657	1 791	2 024	— 1	+ 21	+ 7	+ 6
övrigt	3 220	3 607	3 755	3 986	4 365	+ 4	+ 4	+ 9	+ 6

Den *privata konsumtionen*[1] beräknas ha stigit med ca 2 procent i volym och omkring 5 1/2 procent i värde 1959—1960; det bör betonas att siffran för volymförändringen med tanke på de vanskligheter som varit förknippade med uppskattningen av konsumtionen under fjärde kvartalet 1960 är mycket osäker. Prisstegringen för konsumtionen synes alltså ha varit relativt obetydlig, om man exkluderar omsättningsskatten. Enligt beräkningar för de tre första kvartalen 1959 och 1960 förefaller nedgången i ökningstakten för den totala konsumtionsvolymen från 4 procent 1958—1959 till 2 procent 1959—1960 huvudsakligen ligga på de varaktiga konsumtionsvarorna, som efter en kraftig uppgång 1958—1959 synes ha minskat mellan 1959 och 1960 (se tablå och tabell 3). Volymförändringen för de varaktiga konsumtionsvarorna mellan helåren 1959 och 1960 är dock speciellt svår att beräkna, dels emedan dessa svarade för större delen av den onormala konsumtionsökningen i slutet av 1959, dels emedan verkningarna av utbetalningarna i samband med pensionsavlösningen i slutet av 1960 är svårbedömbara. Förändringar i den privata konsumtionen mellan de tre första kvartalen 1959 och 1960 framgår av nedanstående tablå (index 1—3 kv. 1959 = 100):

[1] Bland källorna för beräkningarna av den privata konsumtionen 1959—1960 kan nämnas socialstyrelsens omsättningsstatistik för detaljhandeln, direkta uppgifter om försäljningens värde eller kvantitet (vad gäller bl. a. telefon och telegram, radio- och TV-licenser, sprit och tobak samt resor), registreringsstatistiken för personbilar samt nöjes- och varuskattestatistik. Beräkningarna av livsmedelskonsumtionen utförs av statens jordbruksnämd på grundval av bl. a. leverans- och tillförselstatistik.

Tabell II: 3. Privat konsumtion 1956—1959[1]

	Miljoner kronor i löpande priser				Förändring i procent i fasta (1954 års) priser		
	1956	1957	1958	1959	1956–1957	1957–1958	1958–1959
Livsmedel	9 772	9 852	10 339	10 465	0	+ 3	+ 2
Spritdrycker och viner	1 408	1 508	1 523	1 561	− 11	− 11	+ 1
Tobak	896	949	1 072	1 123	+ 3	+ 3	+ 3
Bostad	2 694	2 909	3 215	3 472	+ 4	+ 4	+ 4
Bränsle och lyse	1 611	1 608	1 817	1 705	− 7	+ 11	− 1
Beklädnad	3 857	4 002	4 161	4 292	+ 2	+ 2	+ 3
Inventarier	2 104	2 331	2 616	2 955	+ 7	+ 11	+ 13
Fordon	2 086	2 428	2 654	3 047	+ 11	+ 6	+ 14
Resor	1 215	1 260	1 305	1 284	− 4	− 2	− 1
Sjukvård, hygien, hemvård etc.	1 797	1 880	2 032	2 126	+ 3	+ 4	+ 4
Övrigt	2 544	2 714	2 820	2 924	+ 3	+ 1	0
Summa	29 984	31 441	33 554	34 954	+ 2	+ 3	+ 4
+ Banktjänster	118	136	159	175	+ 14	+ 13	+ 10
+ Försäkringstjänster	344	401	402	422	+ 12	− 3	+ 2
− Dubbelräkning	227	227	237	241	0	+ 2	+ 1
Total privat konsumtion	**30 219**	**31 751**	**33 878**	**35 310**	+ 2	+ 3	+ 4
därav: varaktiga varor	3 519	3 949	4 210	4 772	+ 8	+ 5	+ 13
tjänster	7 546	8 055	8 661	9 069	+ 3	+ 2	+ 3
övrigt	19 154	19 747	21 007	21 469	+ 1	+ 3	+ 3

[1] Beträffande 1960 se tabell 1 samt nedanstående tablå.

	Värdeförändring 1—3 kv. 1959—1960	Volymförändring (1959 års priser) 1—3 kv. 1959—1960
Livsmedel	104	100
Vin och sprit	105	101
Tobak	111	109
Bostad	106	104
Bränsle och lyse[1]	102	108
Beklädnad	104	99
Inventarier[2]	101	98
Fordon[3]	107	104
Järnvägsresor	102	99
Sjukvård, hygien[4]	104	100
Övrigt[5]	110	105
Summa[6]	**105**	**102**
därav: varaktiga varor	101	98
tjänster	107	105
övrigt	105	102

[1] Exkl. fotogen och kokgas.
[2] Exkl. symaskiner och dammsugare.
[3] Exkl. nyinköp, drift och underhåll av motorcyklar.
[4] Exkl. tandläkarvård, medicin och hemhjälp.
[5] Exkl. nöjen, tippning, lotterier, hundskatt och tidningar.
[6] Utgör drygt 90 procent av den totala konsumtionen 1959. Bortfallet ligger praktiskt taget uteslutande på tjänster, som endast är täckta till cirka 70 procent.

Tabell II: 4. Bytesbalansen 1956—1960

Miljoner kronor

	1956	1957	1958	1959	1960	Förändring 1959—1960 i procent
Löpande priser						
Export av varor, fob	10 067	11 062	10 799	11 424	13 075	+ 14
Import av varor, cif	11 434	12 567	12 249	12 488	14 550	+ 16
Handelsbalansens saldo	− 1 367	− 1 505	− 1 450	− 1 064	− 1 475	.
Nettoinsegling[1]	1 049	1 265	1 085	1 073	1 150	+ 7
Utländska fartygs utgifter i Sverige	166	175	165	167	175	+ 5
Övriga tjänster m. m. netto	+ 25	− 30	− 80	− 210	− 200	.
Bytesbalansens saldo	**− 127**	**− 95**	**− 280**	**− 34**	**− 350**	.
Fasta (1954 års) priser						
Export av varor, fob	9 583	10 464	10 434	11 270	12 633	+ 12
Import av varor, cif	10 874	11 648	11 871	12 464	14 195	+ 14
Handelsbalansens saldo	− 1 291	− 1 184	− 1 437	− 1 194	− 1 562	.
Nettoinsegling[1]	824	953	920	921	928	+ 1
Utländska fartygs utgifter i Sverige	154	156	140	141	146	+ 4
Övriga tjänster m. m. netto	+ 24	− 28	− 77	− 209	− 195	.
Bytesbalansens saldo	**− 289**	**− 103**	**− 454**	**− 341**	**− 683**	.

[1] Bruttoinsegling i utländsk sjöfart med avdrag för kostnader i utlandet.

Preliminära beräkningar för *den offentliga konsumtionen*[1] slutligen visar en volymökning med 4 procent 1959—1960 för både stat och kommuner. Uppgången är något större för löner än för övriga delar av konsumtionen.

De i det föregående påpekade *statistiska missvisningarna,* som av allt att döma uppkommit på vissa punkter genom att betalningar påskyndats med anledning av varuskattens införande vid årsskiftet 1959/1960, är givetvis svåra att korrigera. I detta kapitels tabeller har ur denna synpunkt okorrigerade siffror använts. Man har dock vissa möjligheter till ungefärliga uppskattningar av sakens omfattning. Om en jämförelse mellan de nu i efterhand erhållna uppgifterna om 1959 års faktiska utgifter skiljer sig onormalt från den preliminära beräkning, som erhölls innan oms-rushen satte in strax före årsskiftet 1959/1960, är det sålunda rimligt anta, att detta speglar dennas verkan. Beräkningar av detta slag pekar på att den kommunala investeringssiffran blivit omkring 100 miljoner kronor för stor 1959 och följaktligen lika mycket för liten 1960. Uppgifterna om de kommunala utgifterna *skall* enligt principerna för den inhämtade statistiken avse betalningar, inte leveranser, men eftersom en omläggning av betalningstiden på det sätt som här synes ha skett helt saknar relevans för de reala förloppen måste alltså en motsvarande minskning av 1959 och ökning av 1960 års siffror ske för att de skall bli användbara i nationalbudgetsammanhang. På motsvarande sätt finner man att maskininvesteringarna inom industrin 1959 gått upp med bortåt 100 miljoner kronor mer än man normalt skulle haft anledning att vänta enligt de preliminära förhandsberäkningarna. Denna statistik avser emellertid i princip inte betalningarna utan faktiska leveranser. Ifall

[1] *Källa:* Riksräkenskapsverkets beräkningar samt den kommunala finansstatistiken.

omsättningsskattens införande faktiskt påskyndat dessa finns det inte anledning att göra någon korrektion. Det är dock tydligt att statistiken även påverkats av betalningarna. Utan möjlighet till större precision införs halva beloppet som korrektion på industrins investeringar 1959 (nedåt) och 1960 (uppåt). Eftersom utgångsläget 1960 på detta sätt höjts kommer också uppgången av de privata och kommunala investeringarna från 1960 till 1961 att framstå som i motsvarande mån mindre än man eljest skulle förutse med ledning av föreliggande statistik över investeringsplanerna. (Se härom nedan i prognoskapitlen.)

Övriga poster i försörjningsbalansen är i stort sett beräknade på basis av material som inte på samma sätt får anses missvisande kring årsskiftet 1959/1960. Stora förskjutningar ägde som bekant rum även i inköpen av konsumtionsvaror. Dessa motsvaras emellertid väsentligen av leveranser och bör ha påverkat uppgifterna om lagerutvecklingen i motsatt riktning på ett sådant sätt att en justering av totalresultatet inte framstår som lika befogad som på de nämnda områdena.

Genom de anförda justeringarna ändras även totala bruttonationalprodukten, beräknad som summan av siffrorna från olika användningsområden.

Även under tidigare år har skenbara förskjutningar av liknande art kommit in i nationalräkenskapen utan motsvarande justering i de officiella siffrorna. Med fasthållande av denna princip har huvudtabellerna i det föregående fått stå opåverkade av ifrågavarande korrektioner. Här nedan ges emellertid uppgifter om de procentuella volymförändringarna 1958—1959 och 1959—1960 dels enligt de officiella uppgifter (ojusterade) som återfinns i detta kapitels tabeller, dels efter de justeringar som motiverats och redovisats här ovan.

Förändring från föregående år:	1959	1960
Privat inhemsk bruttoinvestering, justerad	+ 5,5	+ 6,6
D:o ojusterad (enl. tabell 1)	+ 6,0	+ 5,7
Kommunal bruttoinvestering, justerad	+ 7,9	+ 1,7
D:o ojusterad (enl. tabell 1)	+ 10,6	— 3,3
Bruttonationalprodukt, justerad	+ 5,0	+ 3,6
D:o ojusterad (enl. tabell 1)	+ 5,2	+ 3,2

2. Utrikeshandel och lagerutveckling

Exporten och *importen* har utgjort de kraftigast expanderande posterna i försörjningsbalansen 1959—1960. Exporten av varor beräknas ha stigit med 14 procent i värde och 12 procent i volym mellan dessa år, medan motsvarande uppgång i importen av varor beräknas till 16 respektive 14 procent (tabell 4). Bytesförhållandet var oförändrat vid ungefär 2 procents stegring i både export- och importpriser. Underskottet i *bytesbalansen*[1] uppskattas till ca 350 miljoner kronor för 1960 mot omkring 30 miljoner kronor 1959. Uppgifterna om export- och importvärden anknyter till kommerskollegiets novemberkalkyl, vilken baserats på faktiska siffror över utrikeshandeln för januari—oktober och uppskattningar för återstoden av året. Exportvärdet har härvid antagits stiga med endast 6 procent för de två sista månaderna 1960 jämfört med samma månader 1959. Importvärdet har an-

[1] *Källa:* Riksbanken och kommerskollegium. — Om beräkningen hade gjorts med kännedom även om de sedermera framkomna novembersiffrorna skulle den ha givit en knapp procentenhet högre värden på vardera sidan.

Tabell II: 5. Lagerförändringar för statistiskt belysta produktions- och distributionsområden 1956—1960

	Miljoner kronor i genomsnittliga återanskaffningspriser för respektive år				
	1956	1957	1958	1959	1960
Gruvor[1]	+ 10	+ 2	+ 35	— 4	— 8
Järn-, stål- och andra metallverk[1]	+ 110	+ 153	— 38	+ 125	+ 97
Varv[1]	+ 244	+ 319	+ 38	— 32	— 6
Verkstadsindustri i övrigt[1]	+ 353	+ 366	+ 53	— 186	+ 471
Jord- och stenindustri	+ 17	+ 26	— 10	— 5	+ 15
Träindustri[2]	— 4	— 112	+ 99	— 196	+ 75
Massa-, pappers- och grafisk industri		+ 150	+ 15	— 160	— 70
Livsmedelsindustri	— 27	+ 52	— 39	+ 52	+ 24
Textil- och beklädnadsindustri	— 53	+ 34	— 11	— 3	+ 8
Läder-, hår och gummivaruindustri	— 20	+ 20	— 15	+ 23	+ 18
Kemisk-teknisk industri	+ 27	+ 24	— 15	+ 8	+ 34
Bränsle i industrin[3] (inkl. el-, gas- o. vattenverk)	+ 71	+ 40	— 18	— 7	+ 7
Summa industri	+ 728	+ 1 074	+ 94	— 385	+ 665
Handel[4]	+ 87	+ 118	— 161	[5] + 84	+ 89
Variation i kreaturskapital	— 80	+ 10	+ 20	— 10	— 80
Variation i skogsuttag	— 20	+ 20	— 60	+ 40	— 150
Summa lagerförändringar	**+ 715**	**+ 1 222**	**— 107**	**— 271**	**+ 524**
Summa lagerförändringar i fasta (1954 års) priser	**+ 615**	**+ 1 027**	**— 102**	**— 307**	**+ 373**

[1] Inklusive bränslelagerförändringar. — [2] 1956—1959 inklusive trävaruhandel. — [3] Exklusive bränslelagerförändringar inom gruvföretag, järn-, stål- och andra metallverk samt verkstadsindustri. — [4] Omfattar lagren inom bilhandel (personbilar), bränslehandel, järngrosshandel, livsmedelshandel (inkl. förändringarna av lagren av brödsäd hos jordbrukarna), lädergrosshandel och skohandel samt textilhandel. — [5] Därav + 51 avseende flertalet av de branscher inom detalj- och partihandel som inte har nämnts i not 4.

tagits minska med 4 procent mellan samma perioder. Dessa relativt låga värden för november och december 1960 får ses mot bakgrunden av en ovanligt kraftig stegring av exporten och importen i slutet av 1959. Av exporten för de tre första kvartalen 1960 jämfört med motsvarande period 1959 visade verkstadsprodukter, malmer och papper den största volymmässiga uppgången, medan livsmedel visade en nedgång. Importvolymens stegring var så gott som genomgående för de stora varugrupperna mycket hög. Oädla metaller visade den största uppgången och livsmedel den minsta.

Enligt preliminära, mycket osäkra beräkningar har *lager*ökningen under loppet av 1960 uppgått till drygt 500 miljoner kronor i löpande priser (tabell 5). Exkluderas variationer i kreaturskapital och skogsuttag, vilka under året inneburit en lageruttömning, blir siffran betydligt högre eller omkring 750 miljoner kronor. Inom *industrin* uppvisar metall- och verkstadsindustrin de avgjort största lagerökningarna, men dessa är relativt sett inte heller obetydliga inom träindustri och kemisk-teknisk industri. Massaindustrins lager synes däremot ha sjunkit. Totalt sett visade råvaror och halvfabrikat samt varor i arbete den största uppgången, men även färdigvarulagren steg något. Trots ökningen bedömdes färdigvarulagren inom metall- och verkstadsindustrin snarast som för små av företagarna enligt kon-

Tabell II: 6. Sparande-investering 1956—1960 i löpande priser

Procent av bruttonationalprodukten till marknadspris

	1956	1957	1958	1959	1960
Privat inhemsk bruttoinvestering[1]	17,5	17,1	17,8	17,9	18,6
Offentlig inhemsk bruttoinvestering[1]	12,7	13,1	13,2	13,8	13,3
Lagerförändring	1,3	2,1	—0,2	—0,4	0,8
Summa inhemsk bruttoinvestering	**31,5**	**32,3**	**30,8**	**31,3**	**32,7**
Bytesbalansens saldo	—0,2	—0,2	—0,5	—0,1	—0,5
Summa inhemskt bruttosparande	**31,3**	**32,1**	**30,3**	**31,2**	**32,2**
a) statligt bruttosparande	5,5	4,6	4,7	4,5	5,2
b) kommunalt bruttosparande	3,4	4,1	3,4	3,8	3,8
c) övrigt bruttosparande	22,4	23,4	22,2	22,9	23,2

[1] Exkl. lagerförändring.

Anm. I offentlig inhemsk bruttoinvestering ingår förutom offentliga myndigheters bruttoinvesteringar också investeringar i affärsverk och i av stat och kommuner ägda aktiebolag m. m. Statligt och kommunalt bruttosparande däremot omfattar endast respektive myndigheters bruttosparande.

junkturinstitutets konjunkturbarometer i december. En ökning i lagren av varor i arbete är naturlig under en expansion men den relativt stora uppgången kan kanske också till en del bero på desorganisationstendenser på arbetsmarknaden till följd av arbetskraftsbrist, som enligt konjunkturbarometern gjort sig gällande inom metall- och verkstadsindustrin särskilt under senare delen av 1960. Inom *handeln,* där uppgifterna är mycket ofullständiga, visade livsmedelslagren en betydande minskning, medan bl. a. lagren av personbilar och lagren inom textilhandeln ökades. Totalt beräknas lagren inom den statistiskt täckta delen av handeln ha vuxit med 100 miljoner kronor.

3. Sparande och investering

Inhemskt bruttosparande och inhemsk bruttoinvestering har i tabell 6 angetts i procent av bruttonationalprodukten under benämningarna sparkvot respektive investeringskvot. Inhemskt *bruttosparande* är lika med summan av inhemsk bruttoinvestering, lagerinvestering och bytesbalansens saldo. Sparkvoten visade 1959—1960 liksom 1958—1959 en stegring. Ökningen ligger nu huvudsakligen på den statliga sparkvoten, medan denna minskade något mellan 1958 och 1959.

Det *finansiella sparandet* utgörs av differensen mellan bruttosparande och bruttoinvestering. Totalt sett måste det rent definitionsmässigt bli noll. Däremot kan en sektor av folkhushållet (eller utlandet i förhållande till Sverige) uppvisa ett överskott av sparande i förhållande till sina investeringar (eller av inkomster i förhållande till sina utgifter för både konsumtion och investeringar) vilket via kreditinstituten eller på annat sätt ställs till förfogande för de sektorer som tvärtom uppvisar utgiftsöverskott.

Tabell II: 7. Finansiellt sparande 1956—1960

Miljoner kronor

	1956	1957	1958	1959	1960
Privata sektorn	—200	+250	+100	+700	—300
Offentliga sektorn	+100	—350	—400	—750	— 50
a) staten	+400	—300	+ 50	—450	+150
b) kommunerna	—300	— 50	—450	—350	—200
Utlandet	+100	+100	+300	+ 50	+350
Summa	0	0	0	0	0

Anm. Vid beräkningen av finansiellt sparande har de statliga investeringsbidragen till affärsverken (som i detta sammanhang betraktas som en del av den privata sektorn) räknats som privat sparande. För en utförligare beskrivning av beräkningsmetoderna kan hänvisas till Meddelanden från konjunkturinstitutet, Serie B: 13.

Enligt de i tabell 7 sammanfattade uppskattningarna[1] skulle staten och kommunerna under 1960 ha minskat sin upplåning med ca 700 miljoner kronor, dvs. ökat sitt finansiella sparande och därmed finansierat en ökad del av sina investeringar med skatteinkomster istället för lån. Den privata sektorns finansiella sparande synes samtidigt ha minskat med en miljard. Beloppet innesluter en ökning av hushållens finansiella sparande med över en miljard kronor och en minskning av företagens med mer än två miljarder. — Innebörden härav kan också uttryckas sålunda: Företagen har under 1960 finansierat sina lagerökningar och fasta investeringar ur sina tidigare uppsparade finansiella tillgångar eller med lån, så att deras likviditet har minskats på här angivet sätt. Samtidigt har staten, kommunerna och hushållen minskat sitt lånebehov respektive ställt sparmedel till förfogande i motsvarande omfattning, förutom att ytterligare några hundra miljoner finansierats ur valutareserven.

[1] De uppskattningar av olika penningströmmars omfattning som ligger bakom de angivna siffrorna är delvis mycket vanskliga. Olika metoder kan leda till olika resultat. De här framlagda siffrorna grundas på vad som vid början av december stod till konjunkturinstitutets förfogande. Beräkningar med delvis — men inte i fråga om de väsentliga dragen i bilden — avvikande resultat återges i kap. VII och IX.

III. Utrikeshandeln

1. Handeln med olika länderområden 1960

Framför allt under påverkan av högkonjunkturen i Västeuropa steg värdet av den svenska exporten — enligt kommerskollegiets preliminära kalkyler baserade på faktiska siffror för utrikeshandeln januari-oktober — med drygt 14 procent från 1959 till 1960[1]; motsvarande volymförändring var + 12 procent. Denna ökning uppskattas till omkring fem sjättedelar ha hänfört sig till EMA-området.[2] Som framgår av tabell 1 beräknas den svenska exportökningen gentemot EFTA-länderna[2] såväl absolut som relativt sett ha varit i det närmaste lika stor som gentemot EEC-gruppen.[2] Denna utveckling skiljer sig väsentligt från 1958—1959, då exporten till EEC-länderna både absolut och relativt steg i runt tal tre gånger så mycket som utförseln till EFTA-staterna; skillnaden förklaras främst av en omsvängning från minskning till ökning av den svenska exporten till Storbritannien.

Importökningen 1959—1960 har värdemässigt beräknats till 16 procent[1] och volymmässigt till 14 procent. Härav föll nära två tredjedelar på handeln med Västeuropa. Relativt sett steg importen från EFTA-länderna mer än från EEC. I absoluta tal var dock den senare höjningen väsentligt större; härtill bidrog särskilt den markant stegrade införseln från Västtyskland. Vad beträffar de utomeuropeiska länderna märks främst en kraftig ökning av importen från Förenta staterna; denna ökning gällde framför allt maskiner, flygplan, bomull och kemiska produkter.

Tabell III: 1. Utrikeshandelns fördelning på länderområden 1959—1960

Miljoner kronor

	Import		Export		Handelsbalans	
	1959	1960 prel.	1959	1960 prel.	1959	1960 prel.
EMA-området	9 224	10 480	8 339	9 730	— 885	— 750
därav: EFTA	3 042	3 490	3 852	4 445	810	955
EEC	5 163	5 875	3 534	4 160	— 1 629	— 1 715
Förenta staterna, Kanada	1 390	1 870	1 001	980	— 389	— 890
Övriga länder	1 874	2 200	2 084	2 365	210	165
Totalt	**12 488**	**14 550**	**11 424**	**13 075**	**— 1 064**	**— 1 475**

[1] De uppgifter om den svenska utrikeshandeln under november 1960 som framlades strax före årsskiftet har inte kunnat beaktas i kapiteltexten. De pekar emellertid på att ökningen mellan 1959 och 1960 av värdet av både exporten och importen var ett drygt hundratal miljoner kronor större än enligt den angivna preliminära beräkningen.

[2] EMA = det europeiska monetära avtalet, EFTA = det europeiska frihandelsområdet (»de sju»), EEC = den gemensamma marknaden (»de sex»).

2. Bytesbalansen och valutareserven 1960

Som en följd av exportens och importens ovan nämnda värdeförändringar beräknas handelsbalansens underskott för 1960 ha blivit 1 475 miljoner kronor, ca 400 miljoner mer än för 1959. Man har därmed återvänt till ungefär samma nivå som 1957 och 1958. Sjöfartsnettot uppskattas av riksbanken ha ökat med 85 miljoner kronor i samband med handelsflottans tillväxt och volymstegringen för utrikeshandeln, medan verkan av förändringarna i fraktprisläget anses ha varit obetydliga. Då underskottet för övriga tjänster samtidigt varit ungefär oförändrat, kan totala tjänstenettot antas ha blivit ett hundratal miljoner större 1960 än året dessförinnan. Underskottet i bytesbalansen stannade därmed vid 350 miljoner, en ökning med ca 315 miljoner från 1959 och 70 miljoner jämfört med 1958. De statliga kapitaltransaktionerna och värdepappershandeln under 1960 uppskattas ha medfört ett valutautflöde på 60 miljoner kronor (mot 80 miljoner 1959), varför den totala valutareserven teoretiskt skulle ha sjunkit med 410 mil-

Tabell III: 2. Betalningsbalansen 1958—1961

Miljoner kronor

	1958	1959	1960 prel.	1961 prognos
Export av varor, fob.	10 799	11 424	13 075	13 800
Import av varor, cif	12 249	12 488	14 550	15 400
Handelsbalansens saldo	**— 1 450**	**— 1 064**	**— 1 475**	**— 1 600**
Sjöfartsnetto	+ 1 250	+ 1 240	+ 1 325	+ 1 400
Övriga tjänster m. m. netto	— 80	— 210	— 200	— 200
Bytesbalansens saldo	**— 280**	**— 34**	**— 350**	**— 400**
Kapitaltransaktioner netto	— 11	— 81	— 60	0
Valutareservens teoretiska förändring	— 291	— 115	— 410	— 400
Förskjutningspost	+ 444	+ 171	..	..
Valutareservens faktiska förändring	**+ 153**	**+ 56**	..	..

Tabell III: 3. Utrikeshandelns värde-, volym- och prisförändringar 1958—1961

I procent från föregående år

	1959	1960 prel.	1961 prognos
Export (fob): värde	+ 6	+ 14	+ 6
volym	+ 8	+ 12	+ 4
pris	— 2	+ 2	+ 2
Import (cif): värde	+ 2	+ 16	+ 6
volym	+ 5	+ 14	+ 5
pris	— 3	+ 2	+ 1
Bytesförhållande (exportpriser dividerade med importpriser).	+ 1	0	+ 1

Tabell III: 4. Guld- och valutareserven december 1957—december 1960

Miljoner kronor

	31/12 1957	31/12 1958	30/11 1959	31/12 1959	30/11 1960	31/12 1960
1. Riksbankens valutareserv						
Guld	1 134	1 053	988	987	883	..
Konvertibla valutor	1 229	1 404	1 359	1 260	1 659	..
Övriga valutor	— 3	— 12	— 73	— 81	— 86	..
Summa	**2 360**	**2 445**	**2 274**	**2 166**	**2 456**	**2 435**
2. Affärsbankernas valutabehållning	478	546	985	881	365	..
Summa totalt	**2 838**	**2 991**	**3 254**	**3 047**	**2 821**	..

joner kronor under loppet av året. Som framgår av tabell 4 var den faktiska minskningen fram till slutet av november endast 226 miljoner kronor; riksbankens valutareserv, för vilken även decembersiffror föreligger, har under denna månad minskat med 21 miljoner kronor. En inte oväsentlig positiv så kallad förskjutningspost synes således ha förelegat.

3. Sveriges export 1961

I Västeuropa, som mottar i runt tal två tredjedelar av den svenska exporten, pekar konjunkturindikatorerna på en fortsatt investeringsökning, framför allt inom företagssektorn, relativt snabbt stigande privat konsumtion och viss ökning av de offentliga utgifterna. Även om de utomeuropeiska ländernas importefterfrågan snarast förmodas sjunka och efterfrågestimulansen genom lagerökningar bortfalla torde man därför för Västeuropa som helhet kunna räkna med en under 1961 fortsatt — om än jämfört med 1960 något långsammare — stegring i totalefterfrågan.

Enligt ett under 1960 träffat beslut kommer förverkligandet av sexstaternas tullunion att ske snabbare än enligt vad som ursprungligen avsetts i fördraget. Sålunda har vid ingången av 1961 den interna tullavvecklingen mellan de sex länderna nått 30 procent räknat från de ursprungliga nationella tullarna. Vidare har då skett en första anpassning till den gemensamma yttre tullmuren av de nationella tullarna mot tredje land enligt ett system som i korthet kan sägas innebära, att man med en tredjedel minskar skillnaderna mellan de förutvarande nationella tullsatserna och 80 procent av den gemensamma tullsatsen. Enligt EFTA-konventionen har en första tullreduktion gentemot medlemsstaterna med 20 procent skett den 1 juli 1960, medan nästa tullreduktion skall ske först vid ingången av 1962. Ehuru en acceleration även av EFTA:s tidsschema för tullavvecklingarna diskuterats har något beslut härom inte träffats. Ett studium av den svenska exportens länder- och varufördelning under 1960 kan inte motivera några

slutsatser om någon omedelbar verkan på exporten eller importen av de inträdda tullförändringarna i Västeuropa. En anledning härtill är givetvis, att tullreduktionerna ännu inte varit av större omfattning, samtidigt som ett läge med mycket god konjunktur föreligger.

En väsentlig svaghetsfaktor i den allmänna konjunkturbilden utgör Förenta staterna. Till följd av framför allt upphörande lagerökningar förbyttes bruttonationalproduktens ökning under loppet av 1960 i en viss minskning. Några tecken på ett nära förestående konjunkturuppsving kan man knappast finna. Företagens fasta investeringar, vilkas ökning förra året mer än väl uppvägde den kraftiga nedgången i bostadsbyggandet, skall enligt företagna enkäter sjunka något under 1961. Medan bostadsbyggandet inte i någon högre grad stimulerats av vidtagna kreditlättnader har de offentliga utgifterna — delvis som ett led i konjunkturpolitiken — visat en stigande tendens. I förening med vissa speciella omständigheter (bortfallet av det av stålstrejken föranledda stora importbehovet för stål, den skärpta konkurrensen på den amerikanska bilmarknaden genom introduktionen av hemmaproducerade, mindre modeller) har konjunkturförsvagningen i Förenta staterna medfört en importdämpning. För råvaruländerna har denna dämpning tillsammans med stagnerande västeuropeisk efterfrågan lett till sjunkande exportinkomster, vilket sannolikt kommer att återverka på deras import under 1961.

Den rådande internationella konjunkturen inrymmer således element som kan väntas verka återhållande på den svenska exportutvecklingen, men samtidigt är efterfrågeläget i våra viktigaste avnämarländer sådant att man borde kunna räkna med en fortsatt — om än avsaktande — exportökning också under 1961. På basis av kommerskollegiets beräkning och under antagande av en viss dragning uppåt av exportprisnivån under 1961[1] har exportens värdeökning från 1960 till 1961 bedömts bli ca 6 procent. Den övervägande delen härav eller 4 procentenheter motsvaras av en volymökning.

Den stora tillförseln av *trävaror* under 1960 till de europeiska huvudmarknaderna — främst Storbritannien — beräknas ha medfört en lageruppgång hos importörerna, trots att konsumtionen i flertalet länder legat på en synnerligen hög nivå. Detta, jämte en förutsedd fortsatt ökning i den kanadensiska exporten till Storbritannien och en väntad nedgång i köparländernas totala trävarukonsumtion under 1961, utgör bakgrunden till att den svenska exportkvantiteten förutses minska från 1960 till 1961. Prisnoteringarna, i vilka såvitt nu kan bedömas några större förändringar ej är att förutse, innebär att genomsnittspriserna för 1961 för den svenska exporten kommer att ligga inte obetydligt högre än under 1960, varför minskningen i exportvärdet ej skulle bli lika stort som den förutsedda kvantitetsmässiga nedgången.

Utvecklingen under 1960 beträffande exporten av *kemisk och mekanisk massa* innebar en fortsatt uppgång såväl kvantitets- som värdemässigt. Det

[1] Kommerskollegiets beräkning, vilken inte gör anspråk på att utgöra en prognos för utrikeshandelns förändringar utan inskränker sig till att belysa hur utrikeshandeln synes gestalta sig om det vid utredningstillfället gällande konjunkturläget och andra relevanta faktorer såsom priser och internationella överenskommelser blir bestående, anger en volymökning 1960—1961 på 4 procent samt en prisstegring på 1 procent. Med hänsyn till förväntningar om vissa ytterligare prisstegringar har prisökningen i föreliggande kalkyl antagits bli 1 procentenhet större.

Tabell III: 5. Exporten av varor 1959—1961
Miljoner kronor

	1959	1960 prel.	1961 prognos	Procentuell förändring	
				1959—1960	1960—1961
Livsmedel	464	430	370	— 7	— 14
Trävaror	975	1 145	1 100	17	— 4
Massa, papper, träfiberplattor	2 785	3 195	3 445	15	8
Järnmalm	840	1 065	1 100	27	3
Oädla metaller	1 054	1 200	1 200	14	0
Bilar och bildelar	535	625	675	17	8
Fartyg	903	925	950	2	3
Andra verkstadsprodukter	2 577	3 005	3 370	17	12
Övrigt (kemiska produkter, textilvaror, hudar, skinn m. m.)	1 291	1 485	1 590	15	7
Summa	**11 424**	**13 075**	**13 800**	**14**	**6**
därav: skogsindustriprodukter	3 760	4 340	4 545	15	5

förbättrade marknadsläget möjliggjorde en höjning av priserna på de europeiska huvudmarknaderna för samtliga kvaliteter av den kemiska massan och även för den mekaniska massan skedde en mindre uppjustering. Under 1961 väntas exporten av kemisk massa komma att öka ytterligare ehuru i mindre omfattning än under 1960. Även utförseln av mekanisk massa väntas öka. Den genomsnittliga prisnivån kan samtidigt stiga något.

För 1961 torde man kunna räkna med en fortsatt hög efterfrågan på *papper och papp* i de för oss viktigaste avnämarländerna. Liksom vad gäller pappersmassan synes exportökningen dock ske i ett lugnare tempo än under 1960. Genomsnittspriserna väntas förbli oförändrade.

De faktiska leveranserna av *järnmalm* låg på en rekordartat hög nivå 1960 och exportvärdet visade en betydande ökning. Försäljningarna för 1961 indikerar en ytterligare exportuppgång, vilken dock kan väntas få en betydligt mindre omfattning än under 1960. Genomsnittspriserna synes förbli oförändrade.

Exporten av *handelsfärdigt järn och stål* visade en viss kvantitativ nedgång under 1960 jämfört med 1959. Värdemässigt noterades dock en ökning, eftersom den minskade exportkvantiteten mer än väl kompenserades av högre genomsnittspriser. Höjningen i den genomsnittliga prisnivån förklaras bl. a. av en viss förskjutning i exportsammansättningen mot produkter av högre kvalitet. För 1961 synes exporten såväl kvantitets- som värdemässigt bli i stort sett densamma som under 1960. Som tidigare nämnts kan man räkna med en fortsatt hög investeringstakt i flertalet av våra viktigare avnämarländer även under 1961; detta har också avspeglat sig i ökad orderingång från utlandet och ökade orderstockar inom den egentliga verkstadsindustrin. Mot denna bakgrund har man anledning räkna med en fortsatt betydande ökning i exporten av *maskiner och instrument* under 1961. *Fartygsexporten* visade en viss uppgång under 1960 efter nedgången 1959 och för 1961 torde den öka ytterligare något. Exporten av *bilar och bildelar* steg kraftigt även under 1960. Detta gäller särskilt utförseln till de nordiska länderna, Schweiz, Nederländerna och Belgien, medan avsättningsförhållandena i Förenta staterna försämrades bl. a. på grund av den skärpta konkurrensen från de amerikanska så kallade kompakta bilarna. För 1961 väntas en fortsatt men i förhållande till fjolåret minskad exportuppgång.

Exportvärdet för *livsmedelsgruppen,* som sjönk med 7 procent under 1960, väntas minska ytterligare under 1961.

Ett försök att uppskatta förändringen i det svenska exportvärdet kan också göras med utgångspunkt från uppgifter om våra viktigare avnämarländers förväntade produktionsökning och deras genomsnittliga importbenägenhet. En sådan schematisk kalkyl av Västeuropas och Nordamerikas importefterfrågan, byggd på officiella prognoser och i vissa fall gissningar om produktionsökningen samt antaganden om samma importbenägenhet i förhållande härtill som under 1950-talet, ger — vid oförändrad svensk andel i respektive länders import — en ökning av den svenska exportvolymen med 6 procent. Exporten till öststaterna kan i och för sig bidra till att höja siffran ytterligare något, men detta uppvägs av den exportminskning eller stagnation som råvaruländernas försämrade läge pekar på. Med de prishöjningar som antagits äga rum skulle exportvärdets stegring således enligt denna beräkningsmetod komma att uppgå till 8 procent.

4. Sveriges import 1961

Mot bakgrunden av den fortsatta stegring i totalefterfrågan, som är att emotse i Sverige (se de följande kapitlen), beräknas den svenska importen växa även under 1961. Faktorer av speciell betydelse är här den väntade starka uppgången i industrins byggnads- och maskininvesteringar och den antagna stegringen i den privata konsumtionens ökningstakt. Bl. a. med hänsyn till att efterfrågan för upplagring av importvaror knappast kan få någon större omfattning under 1961 och att en i viss mån engångsartad import av flygplan ej kommer att upprepas detta år torde den totala importökningen bli väsentligt mindre 1961 än 1960.

Med utgångspunkt från den kalkyl över importvolymens förändring, som kommerskollegium gjort på basis av de aktuella tendenserna vid månadsskiftet november—december, och de uppgifter om den inhemska efterfrågans troliga utveckling under 1961, som senare framkommit, har den volymmässiga ökningen i den svenska importen 1960—1961 uppskattats till 5 procent. Då prisläget samtidigt kan komma att höjas något har siffran för importvärdestegringen satts till 6 procent.[1]

För 1961 beräknas importvärdet för *flytande bränslen* komma att öka beroende på en kvantitativ uppgång, medan importvärdet för *fasta bränslen* beräknas bli i stort sett oförändrat trots en viss nedgång i den importerade kvantiteten. Man väntar samtidigt en något högre genomsnittlig prisnivå för fasta bränslen samt oförändrade genomsnittspriser för flytande bränslen.

Importvärdet för gruppen *oädla metaller* steg avsevärt under 1960. Främst avsåg uppgången införseln av *handelsfärdigt järn och stål,* som visade en anmärkningsvärd ökning såväl kvantitetsmässigt som värdemässigt. Denna kraftiga importforcering får ses mot bakgrund dels av den höga aktiviteten inom den svenska verkstadsindustrin och den ökade byggnads- och anläggningsverksamheten, som bådadera medfört en ökad förbrukning av järn och

[1] Kommerskollegiets kalkyl anger 4 procents volymökning samt oförändrad prisnivå.

Tabell III: 6. Importen av varor 1959—1961

Miljoner kronor

	1959	1960	1961 prognos	Procentuell förändring	
				1959—1960	1960—1961
Livsmedel	1 828	1 895	1 860	4	— 2
Fasta och flytande bränslen	1 785	1 985	2 050	11	3
Kemiska produkter	948	1 150	1 275	21	11
Textilvaror (inkl. fibrer)	1 206	1 445	1 500	20	4
Oädla metaller	1 287	1 790	1 705	39	— 5
Bilar och bildelar	874	900	960	3	7
Andra verkstadsprodukter	2 847	3 315	3 800	16	15
Övrigt (vissa mineraliska ämnen, läder, gummivaror m.m.)	1 713	2 070	2 250	21	9
Summa	**12 488**	**14 550**	**15 400**	**16**	**6**

stål, dels den lageruppbyggnad som ägt rum under året. De genomsnittliga priserna låg 1960 högre än under närmast föregående år. För 1961 väntas en nedgång såväl kvantitetsmässigt som värdemässigt. Den genomsnittliga prisnivån beräknas bli något lägre än under 1960. — Beträffande *övriga oädla metaller* beräknas en viss kvantitativ ökning, medan den värdemässiga förändringen väntas bli obetydlig.

Även importvärdet för *maskiner och instrument* ökade kraftigt under 1960. I likhet med utvecklingen under senare år avsåg ökningen såväl maskiner för investeringsändamål som varaktiga konsumtionsvaror, främst televisionsapparater. Under 1961 beräknas, som tidigare antytts, industrins maskininvesteringar bli större än 1960. Detta i förening med en beräknad exportökning av maskiner och instrument samt en fortsatt uppgång i förbrukningen av varaktiga konsumtionsvaror väntas medföra en betydande ökning i importen av maskiner och instrument 1961. Då en viss stegring i antalet nyregistrerade bilar förefaller trolig och dessutom en förväntad ökning i den inhemska bilproduktionen ökar behovet av importerade bildelar, beräknas importen av *bilar och bildelar* komma att stiga även under 1961. Importen av *fartyg*, som visade en obetydlig ökning 1960, kan tänkas sjunka något under 1961. *Flygplansimporten* som på grund av stora leveranser av trafikflygplan ökade kraftigt under 1960 väntas nu visa en stark nedgång.

För importen av *textilvaror* väntas en viss mindre stegring under 1961. Importen av *kemiska produkter* synes komma att stiga om än i långsammare takt än 1960 medan *livsmedelsinförseln* beräknas sjunka något både volym- och värdemässigt.

På liknande sätt som för exporten kan man göra en schematisk importkalkyl för 1961 baserad på faktiskt konstaterade relationer mellan importen och produktions- eller efterfrågeutvecklingen i Sverige. I sin enklaste form bygger en sådan kalkyl på förhållandet mellan import och bruttonationalprodukt. Som framhållits i konjunkturinstitutets första kvartalsrapport beräknas importvolymen genomsnittligt ha stigit med 1,8—1,9 procent för varje procent ökning av nationalprodukten sedan 1950-talets början. Under enskilda år har dock avvikelserna från detta tal ibland varit stora; för 1960 t. ex. visar de preliminära beräkningarna en väsentligt högre importbenägenhet. Skulle den angivna kvoten för det senaste decenniet gälla även

för 1961 skulle man — förutsatt att prognosen om en ökning av bruttonationalprodukten med 4 procent 1960—1961 (se kap. X) visar sig riktig — nå en stegring i importvolymen på ca 7 procent. Med hänsyn till den antagna prisstegringen skulle värdeförändringen enligt ovanstående kalkyl kunna sättas till i runt tal 8 procent. Ifråga om importen framträder alltså i första omgången en avsevärd skillnad mellan de två olika beräkningsmetodernas utslag. Delvis är detta givetvis en följd av alla förhandsbedömningars stora osäkerhet. (I den reviderade nationalbudgeten för 1960 visades att utrikeshandeln i regel utgjort den faktor för vilken nationalbudgetsiffror och faktisk utveckling starkast skilt sig från varandra, i regel genom att ökningen varit 4 à 5 procent större än beräknat.) Den schematiska totalkalkyl för importen som senast anförts (7 procents volymökning) behöver emellertid modifieras med hänsyn till den speciella lagerökningen och den stora flygplansimporten, vilka bådadera kan väntas bli reducerade 1961.

5. Bytesbalansen och valutareserven 1961

En ökning av export och import med vardera 6 procent i enlighet med först angivna bedömningar — främst grundade på kommerskollegiets undersökningar — skulle innebära en ökning av handelsbalansens underskott från preliminärt 1 475 miljoner kronor för 1960 till ca 1 600 miljoner kronor för 1961 (se tabell 2). Då handelsflottans fortsatta nettotillväxt och volymstegringen för utrikeshandeln beräknas höja sjöfartsnettot med 75 miljoner medan underskottet för övriga tjänster antas bli oförändrat, skulle bytesbalansens underskott därigenom stiga med 50 miljoner. Nettoresultatet av kapitaltransaktionerna under 1961 har uppskattats bli ± 0 varför den totala valutareserven således teoretiskt skulle sjunka med ca 400 miljoner kronor under loppet av 1961.

Skulle utrikeshandelns utveckling istället ansluta sig till de i föregående avsnitt beskrivna schematiska kalkylerna, skulle värdet av exporten öka med ca 1 050 miljoner kronor och importen med 1 150 miljoner jämfört med 1960. Underskotten i handels- och bytesbalanserna skulle därmed emellertid bli i stort sett desamma som enligt föregående kalkyl.

Både med hänsyn till importprognosernas mycket hypotetiska karaktär och av principiella skäl begagnas inte något av de här anförda importalternativen direkt i den sammanfattande försörjningsbalansen i kapitel X. I stället anges där det »utrymme för importökning» som skulle finnas under förutsättning att importen i sin helhet skall betalas med årets export av varor och tjänster. Vad som därutöver är kan åtminstone i det nuvarande läget betraktas som uttryck för en brist i den samhällsekonomiska balansen.

IV. De enskilda konsumenternas ekonomi

1. De disponibla inkomsterna

Löner

En beräkning av förändringen i totala lönesumman 1960 byggd på tillgängliga uppgifter om avtalshöjningar, löneglidning, sysselsättningsförändringar, pensionsavlösning m. m. ger till resultat en ökning från 1959 med 11 procent. Lönesumman kan också beräknas med utgångspunkt från av riksräkenskapsverket konstaterat skatteutfall. En sådan kalkyl anger ökningen till 9 procent under 1960. Bägge beräkningsmetoderna bygger delvis på mycket svårverifierade antaganden. Den högre procentsiffran, som beräknats med den teknik konjunkturinstitutet använder, förefaller att ge en något överdriven bild av ökningen. Den förutsätter nämligen, sedan hänsyn tagits till konstaterad konsumtion, en avsevärd tillväxt i det personliga sparandet, något som inte klart kan utläsas i tillgängliga uppgifter om bankinsättningar och andra penningplaceringar som brukar härstamma från hushållen. Det är sannolikt ökningen i sysselsättningsvolymen samt kanske löneglidningen och andra lönehöjningar på statistiskt inte täckta områden, som något överskattats. Å andra sidan existerar en felmarginal för den inkomstberäkning som grundar sig på skatteutfallet. Mot bakgrunden av ovanstående resonemang kan löneökningen anges till ca 10 procent, vilket torde vara den säkraste uppskattning som kan åstadkommas med tillgängligt material. Till denna ökning på ca 10 procent har bidragit en höjning av avtalslönerna med i genomsnitt 5 procent och en löneglidning på över 2 procent. Utbetald pensionsavlösning torde höja lönesumman ca 1 1/2 procent, och återstoden utgörs av nettoeffekten av sysselsättningsförändringar, arbetstidsförkortning, frånvaro, övertid osv. Lönesummans ökning var 1960 avsevärt större än under något av de fyra föregående åren och är närmast jämförbar med 1954 (10 procent) och 1955 (9 1/2 procent).

Att praktiskt taget alla avtal för närvarande är tvååriga underlättar självfallet bedömningen av den kommande utvecklingen, även om samma poster som i beräkningen för 1960 givetvis är svåra att bestämma även i detta sammanhang.

De centrala överenskommelserna om kostnadsramen för den avtalsmässiga lönehöjningen 1961 går ut på en drygt 3 1/2-procentig ökning av timförtjänsterna för industriarbetare och industritjänstemän. Avtalshöjningarna för andra grupper blir högre, varför genomsnittet blir ca 4 1/2 procent. Löneglidningen synes enligt hittills framkommen statistik och med hänsyn till arbetsmarknadsläget ha påskyndats under senare hälften av 1960, vilket pekar på en något större uppgångssiffra för denna faktor 1960—

Tabell IV: 1. De enskilda konsumenternas inkomster och utgifter 1959—1961

Miljoner kronor i löpande priser. Avrundade tal.

	1959	1960 prel.	Förändring	
			1959—1960 prel.	1960—1961 prognos
Inkomster				
Löneinkomster:				
egentliga löner samt tilläggspensioner utom SPP	33 070	36 370	+ 3 300	+ 3 200
arbetsgivaravgifter (ATP, SPP, sjukförsäkring o. dyl.)	880	1 150	+ 270	+ 290
Enskilda företagarinkomster:				
jordbrukare	2 210	2 460	+ 250	+ 280
övriga företagare	3 220	3 490	(+ 270)	(+ 250
Kapitalinkomster (netto)	530	550	+ 20	[1]+ 140
Inkomstöverföringar (socialpolitiska)	3 910	4 270	+ 360	+ 390
Utbetalda försäkringsbelopp	1 730	1 900	+ 170	+ 130
Ofördelad restpost	3 150	3 470	+ 320	+ 300
Summa	**48 700**	**53 660**	**+ 4 960**	**+ 4 980**
Inkomstanvändning				
Direkta skatter och avgifter	10 350	11 540	+ 1 190	+ 1 400
Försäkringspremier	2 000	2 180	+ 180	+ 320
Summa avgångsposter	12 350	13 720	+ 1 370	+ 1 720
Återstår i disponibel inkomst	36 350	39 940	+ 3 590	+ 3 260
därav: konsumtion	34 710	36 620	+ 1 910	+ 3 010
sparande (utöver försäkringspremier).	1 640	3 320	+ 1 680	+ 250
Summa	**48 700**	**53 660**	**+ 4 960**	**+ 4 980**

[1] 120 miljoner kronor utgörs av utbetalda sparpremier.

1961 än föregående år; vi räknar här med bortåt 2 1/2 procent. Sysselsättningsökningen för löntagare blir enligt kapitel V ca 1 1/2 procent. Antas vinsten av omflyttning till sysselsättningar med högre lönenivå fortsätta i samma omfattning som tidigare och nettoeffekten av förändringar i övertid och frånvarofrekvens bli noll, får lönesumman ett ytterligare tillskott på några tiondels procent. Detsamma gäller den fortsatta utbetalningen av pensionsavlösning 1961. Till en del är det härvid fråga om lönehöjningar, som motiveras som pensionsavlösning för vissa grupper med tidigare endast »ideell» pensionsrätt. (Utbetalningarna av pensionsavlösning under 1960 synes ha uppgått till ca 500 miljoner kronor motsvarande 1 1/2 procent av föregående års lönesumma.)

Enligt de gjorda uppskattningarna kan löneutvecklingen 1960—1961 för statistiskt kända grupper sammanfattas sålunda. På grund av avtalsmässig löneökning och löneglidning stiger den genomsnittliga timförtjänsten med närmare 7 procent. Sedan därutöver hänsyn tagits till sysselsättningsstegring, omflyttningsvinst och ATP-avlösning erhålls en ökning av totala lönesumman (exkl. av arbetsgivarna betalda försäkringsavgifter) med närmare 9 procent.

Företagens lönekostnad per arbetstimme under 1961 stiger utöver timförtjänstökningen med ökade nettoutbetalningar till pensionsförsäkringar

(ATP-inbetalningar minskat med kostnadssänkningar i samband med avvecklingen av frivilliga pensionsfonder), som uppgår till ca 1/2 procent. Lönekostnadsstegringen blir alltså 7 1/2 procent. Företagens inbetalningar av avgifter till ATP uppgick 1960 totalt till 475 miljoner kronor och beräknas 1961 stiga till ca 700 miljoner kronor (2,6 procent av lönesumman).

Övriga inkomster

Jordbruksnämndens beräkningar rörande *jordbrukets* inkomster 1960—1961 visar, att de totala inkomsterna av jordbruk vid normalskörd kan väntas stiga med ca 11 procent under 1961. Hänsyn har då tagits till de inkomsttillskott, som kan förutses genom utlösning av regeln om anknytning av jordbrukarinkomsterna till industriarbetarlönerna. Jordbrukarnas väntade inkomster av *skogsbruk* kan beräknas med hjälp av en avverkningsprognos från skogsstyrelsen. Där förutses en minskning i avverkningsvolymen med ca 1 1/2 procent och en ökning i timmer- och massavedspriserna med närmare 15 procent. Detta kan för jordbrukarnas del tillsammans med effekten av vissa sortimentsförskjutningar beräknas medföra en ökning i skogsinkomsterna med drygt 12 procent, vilket endast är något mer än en tredjedel av skogsinkomsternas procentuella ökning 1959—1960. Tillsammantagna kan jordbrukarnas inkomster av jord och skog alltså beräknas stiga med drygt 11 procent mellan 1960 och 1961. Denna ökning är lika stor som under det föregående året, men medan anledningen till stegringen under 1960 främst synes ha varit expansionen inom skogsbruket visar prognosen för 1961 en jämn uppgång för både jord- och skogsinkomsterna. Stegringen i de individuella inkomsterna blir högre, då en fortsatt årlig reduktion av arbetsvolymen med 3 procent kan förutsättas. De höga procenttalen för ökningen i jordbrukarnas inkomster sammanhänger med det dåliga skördeutfallet 1959.

Övriga enskilda företagares inkomster kan med hänsyn till den höga ekonomiska aktiviteten trots pressat vinstläge antas ha ökat från 1959 till 1960 i samma takt som löntagarnas inkomster. Ett liknande antagande görs för 1961. Det må observeras att något konkret underlag för detta antagande inte föreligger. Det grundläggande antagandet är i själva verket att företagarna *ur konsumtionssynpunkt* fungerar *som om* de erhöll nämnda inkomstökning. Vilka företagsvinster de »egentligen» uppnår är som bekant en ytterligt svårutredd fråga även i efterhand.)

Hushållens inkomster av räntor och utdelningar torde under 1960 ha ökat med närmare 20 miljoner kronor och antas öka lika mycket 1961. Även under detta år torde nämligen vissa utdelningsökningar komma att genomföras om också inte av samma omfattning som 1960 (ca 10 procent); å andra sidan återverkar räntehöjningen vid förra årsskiftet till stor del först på 1961 års inkomster. Därutöver tillkommer som en engångsföreteelse de 120 miljoner kronor, som betalats ut i sparpremier 1 januari i år.

Inkomstöverföringarna från stat och kommun ökade 1960 med 360 miljoner kronor eller med 9 procent. Därav var 215 miljoner kronor folkpensioner och 90 miljoner kronor barnbidrag. Under 1961 kan ökningen beräknas

uppgå till ca 390 miljoner kronor. Denna stegring utgörs nästan helt av förbättrade folkpensioner, då den standardförbättring som genomfördes vid halvårsskiftet 1960 nu slår på helår, varjämte ett indextillägg tillkommer i februari 1961. Minskat barnantal sänker däremot barnbidragens summa med 11 miljoner kronor 1961.

De till hushållen utbetalda försäkringsbeloppen (livförsäkringar, privata pensionsförsäkringar, sjukförsäkringar osv.) ökade från 1959 till 1960 med ca 170 miljoner kronor. År 1961 skulle beloppet vid normal sjuklighet bli ungefär 130 miljoner kronor högre än 1960.

Under förutsättning att den s. k. ofördelade restposten (bl. a. odeklarerade inkomster) steg i samma takt som övriga inkomster, ger en summering av de skilda inkomstposterna en ökning från 1959 till 1960 i hushållens inkomster före skatt med nära 5 miljarder kronor eller drygt 10 procent. Ökningen mellan 1960 och 1961 kalkyleras till likaledes 5 miljarder kronor eller drygt 9 procent på den högre summa som gällde 1960.

Direkta skatter, försäkringsavgifter m. m. — Disponibla inkomster.

Hushållens inbetalningar av direkta skatter och avgifter till stat och kommun steg 1960 med nära 1 200 miljoner kronor. För 1961 beräknas denna stegring bli ca 1 500 miljoner kronor. Härav utgörs huvuddelen av en förutsedd ökning i den direkta skattens belopp till följd av inkomststegringen. Den höjda kommunala utdebiteringen (36 öre) väntas ge en ökning med 90 miljoner kronor. Lindringen i statsskatten för ensamstående mödrar, förvärvsarbetande gifta kvinnor m. m. kostar staten 50 miljoner kronor. Minskat netto av överskjutande och kvarstående skatt förutses reducera hushållens disponibla inkomster 1961 med ca 60 miljoner kronor.

Inbetalda försäkringspremier ökade med 180 miljoner kronor 1959—1960. Ökningen utgörs i stort sett av nettot av till ATP inbetalda medel och minskade inbetalningar till SPP. År 1961 förutses de inbetalda försäkringspremierna överstiga 1960 års med ca 320 miljoner kronor beroende på ökade företagaravgifter till sjukkassorna och fortsatt ökning av ATP-inbetalningarna.

Förändringarna i de olika inkomstposterna och i skatter, avgifter och försäkringspremier kan beräknas på detta sätt öka de disponibla inkomsterna för enskilda personer 1961 med ca 8 procent eller drygt 3 miljarder kronor. (Se tabell 1.) Motsvarande ökning 1960 uppgick till närmare 10 procent.

2. Konsumentpriserna

Konsumentprisindex steg mellan november 1959 och november 1960 från 153,94 till 159,81 eller med 3,8 procent, varav 2,9 procent kan hänföras till den allmänna varuskatten. Större delen av återstoden eller 0,8 procent utgörs av en uppgång med ca 3 procent i priserna på tjänster (bostadsnyttjande, resor, hygien, sjukvård, nöjen etc.), medan däremot priserna på varor (i inskränkt mening) i genomsnitt varit nästan oförändrade så när

som på skatten. Vid en jämförelse med partiprisindex för konsumtionsvaror, som stigit med ca 2 procent sedan hösten 1959, bör beaktas att detta index inte omfattar vare sig bränslen eller konsumtionskapitalvaror liksom att vägningstalens fördelning på olika varugrupper även på annat sätt avviker från konsumentprisindex.

Ett försök att studera de olika priskomponenternas effekter vid sidan av varuskatten för perioden november 1959—november 1960 ger följande sammanfattning. De prishöjningar som inträffat med anknytning till den inhemska kostnadsutvecklingen kan beräknas ha höjt prisnivån med ca 1,6 procent, medan de internationellt bestämda prisrörelserna tagit ut varandra. Slutligen har interna tillfällighetsbetonade prissänkningar på en rad varor som potatis, grönsaker, äpplen m. m. verkat sänkande på prisnivån med ungefär hälften så mycket, så att nettot blivit 0,9 procent.

Av den redovisade jämförelsen mellan konsumentpriserna för november 1959 och november 1960 framgår att vissa prishöjningar med anknytning till den inhemska kostnadsutvecklingen ägt rum under den mellanliggande 12-månadersperioden. Dessa motverkades emellertid delvis av interna tillfällighetsbetonade prissänkningar. Någon grundad anledning att förutsätta dylika prissänkningar under 1961 föreligger inte medan däremot prisstegringarna kan väntas fortsätta. Effekten på prisnivån av lönekostnadens fortsatta stegring låter sig inte klart preciseras. De internationellt prisbestämda varorna liksom bostäderna och kapitalkostnaderna inom jordbruk, industri och handel torde på kort sikt vara relativt okänsliga för lönekostnadsstegringar. Det kan förutsättas att den resterande delen av viktsumman i konsumentprisindex reagerar mer eller mindre omedelbart för lönekostnadsstegringar utöver produktivitetsförbättringar. Det gäller här främst löneandelen i de egentliga konsumenttjänsterna samt förädlings- och distributionsmarginalerna. Inom den offentliga sektorn kan lönestegringar medföra höjningar av affärsverkstaxorna. En schematisk kalkyl enligt dessa linjer, med antagande om 2 procents produktivitetshöjning inom de områden det gäller under loppet av 1961, ger till resultat en lönekostnadsgenererad höjning av konsumentprisnivån med ca 1 1/2 procent. Därutöver finns det anledning räkna med, att en viss eftersläpande effekt av kostnadsstegringar under 1960 kan komma att göra sig gällande. Det är exempelvis tveksamt, om man kan förutsätta samma stabilitet för handelsmarginalerna under 1961 som under 1960.

Effekten på totalindex av de hyreshöjningar, som medgetts fr. o. m. 1 januari i år, och den successiva höjning av hyresnivån, som följer av att hyrorna i nytillkommande lägenheter är högre än i de äldre, kan beräknas bli närmare 0,3 procent.

Den automatiska bindningen av prissättningen på livsmedel till höjningen av industriarbetarlönerna kan ge något olika utslag på konsumentprisindex beroende på vilket sätt producentprishöjningen slår igenom i konsumentprisledet. En höjning av totalindex med en tredjedels procent är sannolik.

En summering ger till resultat en sannolik höjning i konsumentprisnivån

1961 med närmare 2,5 procent över 1960 års medelprisnivå. Härtill kommer verkningar på den inhemska prisutvecklingen av internationella prisrörelser. Några bestämda tendenser är här svåra att spåra även om en viss dragning uppåt under loppet av 1961 inte förefaller helt osannolik.

Vad som här sagts avser de höjningar som skulle kunna betraktas som omedelbart ofrånkomliga av kostnadsskäl. Det verkliga utfallet kommer givetvis även att vara beroende av den allmänna konjunkturutvecklingen och de psykologiskt betingade reaktioner som därav kan utlösas bland såväl konsumenterna som bland producenter och distributörer, men också av den av olika faktorer påverkade produktivitetsutvecklingen.

3. Konsumtionsvolymen

Den köprush med inslag av hamstring som i slutet av 1959 föregick den allmänna varuskattens införande följdes under första halvåret 1960 av en kraftig nedgång i konsumtionen. (Denna definieras alltså, i överensstämmelse med konjunkturinstitutets nationalbokföring, såsom *inköp* av konsumtionsvaror; när dessa konsumeras i fysisk mening är en annan sak.) Hushållens konsumtion av varor och tjänster blev därför enligt konjunkturinstitutets preliminära beräkning i fasta priser endast 2 procent större 1960 än 1959, trots realinkomstökning med 5 1/2 procent. I stället blev sparandeökningen ovanligt stor. (Man återställde sina sparmedelstillgångar efter den påfrestning som omsrushen hade inneburit.)

Resonemanget bakom kalkylen för konsumtionsvolymens förändring 1960—1961 är följande. Man har observerat, att den reala konsumtionsökningen från det ena året till det andra varierat betydligt mindre än den samtidiga ökningen i realinkomsten, medan bådaderas genomsnitt för hela 1950-talet utgör ungefär 3 procent. Vid den förutsedda realinkomstökningen på närmare 6 procent skulle det alltså finnas anledning räkna med att den reala konsumtionsökningen kommer att ligga mittemellan denna nivå och de »normala» 3 procenten.[1] Man måste emellertid, med hänsyn till att en viss del av 1960 års konsumtion (egentligen: inköp av konsumtionsvaror) av nyssnämnd anledning hade placerats på 1959, räkna med att 1960 års konsumtion låg ungefär 1 procent »för lågt» i förhållande till de disponibla inkomsterna. En återgång till mera normala förhållanden skulle innebära ca 1 procents extra uppgång i konsumtionen. Man får således räkna med att konsumtionsökningen 1960—1961 blir 4 à 4 1/2 procent på grund av inkomstökning plus 1 procent genom »återgång till det normala» efter omsrushen. Totalt skulle alltså ökningen i konsumenternas efterfrågan 1961 bli 5 à 5 1/2 procent.

Det kan möjligen ifrågasättas ifall denna rekordartade ökning av konsumtionen — med hänsyn till konsumtionsvanornas tröghet — verkligen

[1] Denna beräkningsmetod har fördelen att hänsyn tas till de konjunkturella förändringarna i konsumtionsbenägenheten. En övernormal stegring i de disponibla inkomsterna medför ökad sparkvot och en undernormal ger en minskning. Här ligger en annan del av förklaringen till den stora sparandeökningen 1960.

kan tänkas bli effektuerad. Å andra sidan bör dock observeras, att de under slutet av 1960 erhållna pensionsavlösningsmedlen kan förmodas påverka konsumtionen först under 1961. Vid årets början frisläpptes också 800 miljoner kronor i premiesparande, varvid sparpremier för 120 miljoner kronor utbetalades. Också sistnämnda medel kan tänkas i någon mån ge upphov till konsumtionsökning. (I vår beräkning har de dock antagits helt kvarstå på sparräkningarna.) — Det säger sig emellertid självt att varje konsumtionsberäkning av detta slag kan tänkas vara behäftad med betydande fel. Dessutom tillkommer möjligheten att prisutvecklingen blir en annan än den som här antagits som ofrånkomlig med hänsyn till kostnadsutvecklingen.

Konsumtionsutvecklingen på olika delområden kan med utgångspunkt från antaganden om inkomst- och prisutvecklingen förutsägas med skiftande grad av säkerhet. Studier av trender och olika varugruppers inkomstelasticiteter ger en viss grund för bedömningen; branschkontakter har dessutom gett aktuell marknadsinformation. Bostadsvolymens ökning är den post som kan förutses med den största precisionen, då man vet att tillgången helt bestämmer förbrukningens storlek. Sedan kan posterna rangordnas allt efter säkerheten i antagandena. De slutsatser som här presenteras kan betraktas som ett mycket grovt försök att diskutera fördelningen av 1960—1961 års konsumtionsökning på olika varuområden. Framställningen anknyter till den i tablån på sidan 8 givna återblicken på utvecklingen 1959—1960.

Den största posten i hushållens ekonomi är livsmedlen (inkl. vin och sprit). Under 1950-talet har livsmedelskonsumtionen stigit med ungefär en halv procent för varje procents inkomstökning, dock relativt litet under senare år. Påverkan av omsrushen torde ha varit obetydlig för livsmedlens del. Högst ett par procents ökning kan dock tänkas.

Ökningen i hushållens reala utgifter för bostad bestäms i stort sett av det årliga nettotillskottet i antalet lägenheter. Ökningen från 1960 till 1961 torde bli 4,5 procent, dvs. över genomsnittet för föregående år.

Posten bränsle och lyse ökade med 8 procent under de tre första kvartalen 1960 i jämförelse med samma tid 1959. Det höga procenttalet har sitt ursprung i den onormalt varma väderleken 1959. Med antagande om normalväderlek 1961 liksom 1960 och med hänsyn till bostadsvolymens utveckling kan den procentuella ökningen beräknas bli ca 5 procent.

Inköpen av kläder och skor visade under de tre första kvartalen 1960 en nedgång jämfört med föregående år. Köprushen före varuskatten verkade med andra ord starkt reducerande på 1960 års siffror för denna varupost. Redan vid oförändrat inkomstläge skulle man alltså ha fått vänta en uppgång 1961. Effekten av inkomstökningen torde bli en betydande ökning under det nya året från 1960 års nivå.

Hushållens reala utgifter för inventarier visade likaledes en nedgång för de första tre kvartalen 1960 som rekyl på köprushen före årsskiftet. Siffrorna för tredje kvartalet 1960 tyder dock på en stark ökning, som kan väntas

fortsätta in på 1961 och där få ytterligare näring av inkomstökningen. Försäljningen av TV-mottagare har dock rimligen nått sin kulmen under 1960. Utbyggnadsplaner och befolkningsunderlag tyder i varje fall inte på att någon expansion av tidigare hastighet är att vänta.

Nyinköpen av personbilar 1960 kan preliminärt uppskattas ha sjunkit med ca 5 procent i antal mot en uppgång med 15 procent mellan 1958 och 1959. Det finns anledning räkna med att efterfrågan 1961 kommer att ligga högre än under 1960, då köprushen i slutet på 1959 starkt drog ned 1960 års siffror. Hushållens reala utgifter för drift och underhåll av fordon torde dessutom med tanke på fordonsbeståndets tidigare tillväxt stiga med ca 12 procent från 1960 till 1961.

Posten järnvägsresor uppvisar för de tre första kvartalen 1960 en liten nedgång. Trots järnvägstrafikens trendmässiga tillbakagång torde man nu få räkna med ett visst uppsving på detta område. Sjukvård och hygien visar oförändrad konsumtionsvolym för de första nio månaderna. Även här torde det finnas anledning räkna med positiv inkomstelasticitet och någon ökning under 1961.

Konjunkturinstitutet redovisar för posten »övrigt», innefattande radio- och TV-licenser, tele, postporto, böcker och papper, fotoartiklar, blommor, hotell och restaurang m. m., en 5-procentig ökning för de tre första kvartalen 1960. En fortsatt starkare ökning är att vänta under 1961 för de flesta av de poster som har med fritidsverksamhet att göra: turistresor i in- och utlandet, sommarstugor och deras utrustning, båtar, sportartiklar, nöjen osv.

V. Produktionen

1. Den totala produktionen 1960

Enligt konjunkturinstitutets beräkningar utförda från användningssidan, dvs. genom att summera åtgången av de olika varu- och tjänstekategorierna, ökade totalproduktionen inom landet (bruttonationalprodukten till marknadspris) med drygt 3 procent från 1959 till 1960. Enligt beräkningar från produktionssidan steg totalproduktionen med ca 4 1/2 procent. Den förstnämnda beräkningen, som i princip är fullständigast, kan emellertid ungefärligt korrigeras med hänsyn till de missvisningar som uppkommit i statistiken genom att denna påverkats av vissa förskjutningar i betalningarna till följd av omsättningsskattens införande vid årsskiftet 1959/1960. Produktionsstegringen 1959—1960 kan därför uppskattas till över 3 1/2, eventuellt nära 4 procent. Vid bedömning av produktionsresultatet måste hänsyn tas till den genomförda arbetstidsförkortningen och i viss mån också till bristen på arbetskraft och teknisk kapacitet som verkat bromsande på en del områden. Det totala antalet sysselsatta beräknas ha stigit med ca 1 1/2 procent, men sysselsättningsökningen får anses ha varit ungefär hälften så stor om hänsyn tas till arbetstidsförkortningen. Av näringsgrenarna svarade industrin, kraftproduktionen och skogsbruket för de relativt sett kraftigaste ökningarna (6—8 procent) medan jordbrukets bidrag till bruttonationalprodukten beräknas ha varit något lägre 1960 än 1959. Byggnadsverksamheten ökade med 3 procent och tjänsteproduktionen med 3—4 procent. Samtliga här anförda uppgifter bygger på preliminära uppskattningar vid en tidpunkt då fullständig statistik för hela året ännu inte förelåg. För utvecklingen inom olika näringsgrenar redogörs närmare i sista avsnittet av detta kapitel.

2. Produktionsutsikterna 1961

Enligt de bedömningar som framläggs i nationalbudgetens olika kapitel på basis av det offentligas utgiftsplaner, de enskilda företagens investeringsplaner, exportutsikterna och den sannolika utvecklingen av den privata konsumtionen, kan den höga efterfrågan väntas bestå även under 1961. I detta efterfrågeläge kan man räkna med att den samlade produktionens höjd blir praktiskt taget helt beroende av produktionsförmågan. I detta avsnitt inventeras de för produktionsförmågan avgörande faktorerna: den tekniska kapaciteten, tillgången på arbetskraft och produktiviteten. Det säger sig självt att denna uppskattning av det framförliggande årets produktionsutveckling blir mycket summarisk. Den kan endast ange storleksordningen för den väntade produktionsstegringen. Den genomgång av den väntade utvecklingen inom olika näringsgrenar, som presenteras i nästföljande avsnitt

av detta kapitel, avser att belysa hur den antagna totala produktionsökningen kan tänkas bli fördelad på olika delområden. Detta sker med utgångspunkt främst från väntade efterfrågeförhållanden och bedömningar av branschsakkunniga. Resultatet av genomgången sammanfattas i tablån på sidan 37.

Den *tekniska kapaciteten* är av betydelse främst för industriproduktionen. Trots en fortgående utvidgning av anläggningar och maskinpark torde den tillgängliga produktionskapaciteten (med reservation för den ungefärlighet som oundvikligen är förknippad med detta begrepp) inom stora områden ha varit fullt utnyttjad vid utgången av 1960. Kapacitetsbrist har uppträtt inom kapitalvaruindustrierna, främst inom verkstadsindustrin. En viss uppfattning om förändringar i kapacitetsläget kan erhållas ur kommerskollegiets investeringsenkät, vilken bl. a. ger besked om hur många arbetare som skulle kunna sysselsättas om hela den tekniska kapaciteten vore fullt utnyttjad. Genom att jämföra denna siffra med det antal arbetare som faktiskt varit sysselsatta erhålls ett mått på kapacitetsutnyttjandet. Detta skulle åren 1957—1960 ha uppgått till respektive 90,6, 91,2, 92,0 och 93,0 procent av »full bemanning». Man får härvid hålla i minnet dels att det ekonomiskt lämpliga kapacitetsutnyttjandet måste anses ligga ett stycke under 100 procent, dels att företagens bedömning av sin kapacitet i viss grad torde påverkas av det aktuella sysselsättningsläget: när man pressats till ett bättre kapacitetsutnyttjande framstår också maximikapaciteten som högre.

Utsikterna för *elkraftförsörjningen* är goda — under förutsättning av normal vattentillgång — varför krafttillförseln inte torde bli någon produktionshämmande faktor.

För *tillgången på arbetskraft* redogörs närmare i kapitel VI. Av där presenterade beräkningar framgår att den totala sysselsättningen uppskattas öka med ca 35 000 personer eller 1 procent 1960—1961. Med hänsyn till den redan nu föreliggande höga efterfrågan på arbetskraft, vilken beräknas stiga ytterligare under 1961, kan man räkna med att bristsituationen kvarstår på en del områden. Särskilt inom industrin — främst metallsektorn — väntas överskottsefterfrågan bli besvärande. Bristen gäller framför allt yrkesarbetare, på vilka tillgången endast långsamt kan ökas.

Vad slutligen *produktiviteten* beträffar har de ovannämnda missvisningarna i statistiken medfört särskilda svårigheter för beräkningen av den senaste tidens utvecklingstendenser. Ökningen av produktionen per arbetande person (dock med hänsyn tagen till arbetstidsförkortningen) synes ha varit av ungefär samma storleksordning som tidigare eller närmare 3 procent. Det finns för dagen ingen anledning att räkna med större produktivitetsökning 1961 än 1960. (Jämför dock slutkapitlet.)

Under antagande om en produktivitetsstegring med närmare 3 procent för den samlade produktionen, vilket överensstämmer med 1959—1960 års utveckling, och med en ökning av antalet sysselsatta med 1 procent skulle den totala produktionen komma att stiga med nära 4 procent från 1960 till 1961, vilket betyder omkring 2 600 miljoner kronor i 1960 års priser.

3. Produktionsutvecklingen inom olika näringsgrenar

Industrin

Produktionen inom industrin under 1959 och den del av 1960 för vilken statistik föreligger framgår av tabell 1. Den totala produktionsvolymen var under januari—oktober 7 procent större 1960 än 1959. Ökningen var något större för kapital- än för konsumtionsvaror. De kraftigaste stegringarna noterades för massa- och pappersindustri, järnmalmsgruvor och träindustri. Minskning redovisas endast för läder- och skoindustri. Tabellen anger också att produktionsökningarna i regel var väsentligt större 1959—1960 än 1958—1959. Ovanstående gäller vid jämförelser med motsvarande period ett år tidigare. Ser man i stället på utvecklingen under loppet av de olika åren blir bilden något annorlunda. Efter en praktiskt taget oförändrad produktionsnivå under 1958 steg produktionen, av säsongrensade siffror att döma, kraftigt under större delen av 1959. Sålunda låg den totala industriproduktionen under sista kvartalet 1959 8 procent högre än under samma tid 1958. Produktionsutvecklingen under 1960 är mera svårbedömbar. Bedömningen försvåras nämligen av de oregelbundenheter olika månader emellan som orsakas av arbetstidsförkortningen i form av lediga lördagar. Ingen eller endast ringa hänsyn har kunnat tas därtill vid säsongrensningen av Industriförbundets produktionsindex. En grov omräkning för de lediga lördagarnas inverkan på produktionsvolymen visar (till skillnad från Industriförbundets säsongrensade indexserie) att produktionen per normalarbetsdag har fortsatt stiga under större delen av 1960; stegringen synes dock ha avstannat under höstmånaderna. Huruvida detta är en tillfällighet eller betyder att ett slags produktionstak uppnåtts, kan inte bedömas med säkerhet. För årets sista månader föreligger ännu ingen produktionsstatistik. Konjunkturbaro-

Tabell V: 1. Industriproduktionen 1958—1960

	Procentuell förändring från motsvarande period föregående år					
	1959	1960				
		1 kv.	2 kv.	3 kv.	okt.	jan.—okt.
Hela industrin	*4*	*8*	*8*	*7*	*3*	*7*
Kapitalvaruindustri	3	8	8	9	7	8
Konsumtionsvaruindustri	3	7	7	3	—2	5
Malmbrytning och metallindustri	4	8	8	8	7	8
därav: järnmalmsgruvor	—2	15	19	10	12	15
järn- och metallverk	14	11	6	7	11	8
sysselsättning i verkstadsind.	—1	5	5	7	3	5
Träindustri	—6	13	10	14	7	12
Massa- och pappersindustri	7	15	19	17	9	16
Livsmedelsindustri	1	7	7	—3	—12	2
Textil- och sömnadsindustri	5	5	3	4	1	4
Läder- och skoindustri	—3	—1	—6	—6	—13	—5

Källa: Industriförbundets index.

metrarna pekar dock på en i förhållande till tredje kvartalet ökad produktion. Ökningen i förhållande till sista kvartalet 1959, under vilket produktionen uppnådde en mycket hög nivå, kan dock väntas bli mindre än vid jämförelser mellan de tidigare kvartalen 1959 och 1960. Den sammanlagda produktionsökningen från 1959 till 1960 kan vid normal säsongutveckling och oförändrad stegringstakt för produktiviteten uppskattas till ca 6 1/2 procent.

En bedömning av framtidsutsikterna för industriproduktionen pekar på fortsatta stegringar även under 1961. Det finns dock många faktorer som talar för att ökningstakten blir mindre än föregående år. Sålunda kan bristen på yrkeskunniga arbetare och på en del håll även det ansträngda kapacitetsläget verka hämmande på den fortsatta expansionen. Vidare är den internationella konjunkturbilden splittrad och en viss minskning i exportefterfrågan har redan märkts för sågverkens del. För kapitalvaruindustrin totalt tyder utsikterna på ett fortsatt efterfrågeöverskott och även för konsumtionsvaruindustrierna synes efterfrågan bli hög. En hållbar uppskattning för utvecklingen under hela 1961 kan givetvis inte göras nu, men med ledning av kända förhållanden och tendenser i de olika industrigrenarna (dessa genomgås nedan) kan ökningen i den totala industriproduktionen från 1960 till 1961 anges till ca 4 procent.

Följande genomgång av utvecklingen inom olika industrigrenar bygger i huvudsak på de informationer som erhållits från kommerskollegium och som i sin tur baseras på kontakter med branschsakkunniga, tillgänglig produktions-, utrikeshandels- och lagerstatistik m. m.

Aktiviteten inom *verkstäderna* (exkl. varven), som varit stigande sedan slutet av 1958, ökade ytterligare under 1960. Både sysselsättningsuppgifter och konjunkturbarometrar tyder på en fortsatt strävan efter produktionsökning. Sålunda var antalet utförda arbetstimmar per normalvecka under januari—november 1960 närmare 8 procent större än för samma period 1959. Till följd av arbetstidsförkortningen blir uppgången i den verkliga arbetsvolymen något mindre. Produktionsökningen inom denna industrigren skulle vid konventionellt antagen produktivitetsstegring (2,5 procent per år) vara 8 à 9 procent 1959—1960. Den ökade efterfrågan återspeglas också i orderstatistiken. Orderingången var nämligen under halvårsperioden mars —augusti 17 procent större 1960 än 1959. Uppgången var ungefär lika stark för export- som för hemmamarknadsorderna. Orderstockens storlek — mätt i antal arbetstimmar — kom därigenom att vid slutet av augusti 1960 överstiga nivån ett år tidigare med hela 22 procent. Största uppgången — mellan 35 och 40 procent — redovisas av järn- och metallmanufaktur och elektriska verkstäder medan orderbeläggningen inom de mekaniska verkstäderna ökade med 15 procent. Eftersom även sysselsättningen hade stigit relativt kraftigt blev uppgången i den samlade orderstockens varaktighet mindre (12 procent från augusti 1959 till samma månad 1960). Den höga orderbeläggningen är av stor vikt vid bedömning av produktionsutsikterna för 1961. Mot bakgrunden av den höga ackumulerade efterfrågan har man all anledning räkna med en fortsatt betydande ökning både i exporten och i de in-

hemska försäljningarna. Allt tyder på att verkstadsindustrin blir den mest expansiva industribranschen under 1961, trots den hämning som arbetskraftsbristen utgör.

I motsats till övriga verkstadsföretag hade *varven* en något lägre sysselsättning 1960 än 1959. Den sedan ett par år pågående minskningen i den ackumulerade orderstocken fortsatte även under 1960; nedgången augusti 1959 till augusti 1960 utgjorde 20 procent. Visserligen var orderingången under sommarhalvåret 1960 något större än ett år tidigare, men den låg fortfarande kvar på en relativt låg nivå. Trots den kraftiga minskningen beräknas orderbeläggningen vid de större varven täcka ca 2 års produktion. För 1961 räknar de större varven med en inte oväsentlig exportökning. Totalt väntas leveranserna ligga på samma nivå som under de två föregående åren. Även produktionen blir sannolikt oförändrad.

Produktionen inom *järn- och metallverken* steg mycket kraftigt under 1959 och låg under 1960 kvar på den uppnådda höga nivån. För handelsfärdigt järn och stål uppskattas produktionsökningen till ca 8 procent 1959—1960. Importen beräknas ha ökat med omkring 30 procent och exporten med 5 procent. Resultatet blev att nettotillförseln av handelsfärdiga stålprodukter till den svenska marknaden steg med ca 16 procent. Detta får ses mot bakgrunden av den höga aktiviteten inom verkstadsindustrin och byggnads- och anläggningsverksamheten samt den lageruppbyggnad som ägt rum. Under 1961 väntas importen reduceras betydligt i förhållande till 1960, medan en fortsatt ökning förutses för produktionen. Möjligen kan expansionstakten bromsas av kapacitetsläget och bristen på kvalificerad arbetskraft.

Produktionen av *järnmalm* uppnådde under de tio första månaderna 1960 rekordnivån 17,3 miljoner ton (samma tid 1959: 15,0 milj. ton). För hela 1960 beräknas produktionsökningen till ca 20 procent jämfört med 1959. Exporten — som svarar för drygt fyra femtedelar av den totala brytningen — beräknas ha ökat ännu kraftigare eller med 28 procent. För 1961 förutses fortsatta export- och produktionsstegringar, dock i betydligt mindre omfattvid sågverken bli något lägre 1961 än 1960 även om en del lagerökning tillkommer.

Träindustrins produktionsindex låg under perioden januari—oktober 1960 12 procent högre än under motsvarande period 1959. Exporten av sågade och hyvlade trävaror beräknas ha ökat med ca 5 procent 1959—1960 men väntas minska med ca 8 procent 1960—1961. Då samtidigt några större förändringar i den inhemska konsumtionen inte torde ske väntas produktionen vid sågverken bli något lägre 1961 än 1960 även om en del lagerökning tillkommer.

Produktionen inom *massaindustrin* steg med 15 procent från 1959 till 1960. Den kraftigt växande produktionen återspeglar det höga efterfrågeläge, som präglat marknaden såväl för export som för inhemsk avsättning. Exporten ökade med 10 procent och höjda priser kunde tas ut på de europeiska huvudmarknaderna. Den svenska massaindustrins kapacitet blev under 1960 i stort sett fullt utnyttjad. Utsikterna inför 1961 tyder på en ytter-

ligare exportökning ehuru i mindre omfattning än under 1960, och även totalproduktionens ökningstakt torde bli mera normal. Sålunda antas produktionen av både kemisk och mekanisk massa öka med omkring 6 procent 1960—1961.

Även *pappers- och pappindustrin* uppvisade en starkt ökad produktion 1960. Sålunda beräknas produktionen av tidningspapper ha stigit med ca 20 procent och exporten med hela 28 procent. Produktionen och utförseln av annat papper och papp visade likaledes en markant stegring. Enligt konjunkturbarometrarna har orderingången ökat successivt men i något avtagande takt under de tre första kvartalen 1960. För 1961 räknar man med en fortsatt hög efterfrågan i de för oss viktigaste avnämarländerna. Liksom vad gäller pappersmassan beräknas exportökningen dock ske i ett lugnare tempo än under 1960. Eftersom produktionskapaciteten beräknas ha varit i stort sett fullt utnyttjad vid utgången av 1960 och några större tillskott på grund av nytillkommen kapacitet inte väntas slå igenom i produktionen under 1961, kan den närmaste framtidens produktionsökning väntas bli relativt begränsad eller av storleksordningen 6 procent 1960—1961.

För såväl massa som papper väntar man skärpt konkurrens genom ökat utbud på basis av ökad kapacitet i både Finland och Nordamerika, vilket bidrar till att göra den svenska exportökningen långsam.

Inom *textil- och sömnadsindustrin* ökade produktionen under januari—oktober 1960 med 4 procent jämfört med motsvarande period 1959. Resultatet av den senaste konjunkturbarometern antyder att produktionen även under årets sista månader skulle ha legat högre än 1959. Genom en kraftig importökning kom tillförseln till den svenska marknaden att överstiga konsumtionen, varför en lagerökning synes ha ägt rum. En förväntad efterfrågeökning 1961 torde i första hand ta sig uttryck i lagernedgång och ökad import och endast till mindre del medföra ökad produktion utöver 1960 års nivå, vilken redan innebar ett relativt högt utnyttjande av för industrin tillgänglig arbetskraft och teknisk kapacitet. Trots sannolikt stigande efterfrågan i denna konsumtionsvaruindustri torde därför produktionsökningen bli begränsad, möjligen hålla takt med pågående produktivitetsökning.

Läder- och skoindustrin var den enda industribransch som visade lägre produktion 1960 än 1959. Minskningen under januari—oktober 1960 i förhållande till 1959 utgjorde 5 procent. Nedgången beror på minskad produktion inom läderindustrin medan skoindustrins produktion var större än 1959. Utsikterna för 1961 är osäkra. Man får troligen räkna med oförändrad eller något lägre produktion än 1960.

Övriga näringsgrenar

Elkraftproduktionen beräknas av centrala driftledningen ha stigit med ca 8 1/2 procent från 1959 till 1960. Ökningen låg huvudsakligen på vattenkraftproduktionen som åter kunde stiga efter torrperioden 1959. Produktionen av värmekraft steg endast obetydligt utöver den höga nivån från 1959. Vattenmagasinen hade vid slutet av året en för årstiden normal fyllnads-

grad. Utsikterna för kraftförsörjningen för tiden fram till vårfloden är därigenom bättre än ett år tidigare. Efterfrågan på elkraft under 1961 blir givetvis beroende av konjunkturutvecklingen. Vid fortsatt full sysselsättning kan den totala elförbrukningen för prima ändamål (förbrukning exklusive tillfälliga leveranser av överskottskraft) väntas öka med 6 à 7 procent från 1960 till 1961. Räknar man med att utbytet med utlandet blir av samma omfattning som 1960 kan ökningen i elkraftproduktionen uppskattas till ca 7 procent.

Byggnads- och anläggningsverksamheten noterade en produktionsökning på ca 3 procent från 1959 till 1960. En närmare beskrivning av utvecklingen inom denna sektor lämnas i kapitel VIII. Enligt de där presenterade kalkylerna kan bruttoinvesteringen i byggnader och anläggningar väntas stiga med ca 3 procent 1960—1961.

Jordbrukets produktionsvolym (mätt som bidraget till bruttonationalprodukten) sjönk enligt jordbruksnämndens beräkningar med 1 procent från 1959 till 1960. Minskningen beror på lägre animalieproduktion medan vegetabilierna och bland dem främst brödsäden visade en uppgång. För 1961 räknar jordbruksnämnden — under antagande av normal väderlek — med en i stort sett oförändrad vegetabilieproduktion och en ökning för animalierna med 1 1/2 procent. Då samtidigt de förbrukade förnödenheterna (handelsgödsel o. dyl.) beräknas bli lägre, anges ökningen i jordbrukets bidrag till bruttonationalprodukten till 3 procent 1960—1961.

Skogsbrukets bidrag till bruttonationalprodukten beräknas med ledning av uppgifter från skogsstyrelsen ha ökat med ca 8 procent 1959—1960. Denna förändring utgör nettot av en ökning i skogsavverkningarna med ca 16 procent och av ett avdrag genom skogsbeståndets minskning. Avverkningar av både sågtimmer och massaved steg väsentligt under 1960, dels beroende på att lagren hade minskat avsevärt till slutet av 1959, dels på grund av den höga efterfrågan under 1960 vilken ledde till en prisstegring med i genomsnitt 12—15 procent. Under 1961 väntas exporten av sågade och hyvlade trävaror bli något lägre än 1960. Avverkningar av sågtimmer väntas därför sjunka till en mera normal nivå. För massaved förutses däremot en fortsatt ökning i avverkningsvolymen. Skogsbrukets bidrag till bruttonationalprodukten skulle på detta sätt bli något lägre 1961 än 1960.

Tjänster. — Som mått på *statens och kommunernas verksamhet* används förändringen av löneposten vid oförändrat löneläge (med andra ord arbetskraftsvolymen) i den sammanlagda statliga och kommunala konsumtionen, dvs. den verksamhet som utförs vid framför allt försvaret, undervisningsanstalterna och sjukhusen samt inom rättsväsendet och förvaltningen. Utgående från föreliggande utgiftsplaner kommer man till en ökning med 5 procent från 1960 till 1961. — Genom tillskott av nya lägenheter beräknas de tjänster, som bostäderna kan sägas producera i form av *bostadsnyttjande,* öka med 4 1/2 procent. *Handelns och samfärdselns* bidrag till bruttonationalprodukten har antagits stiga i samma takt som den samlade varuproduktionen. *Konsumenttjänsterna,* dvs. det produktionsbidrag som kommer från servicenäringarna, de fria yrkena, arbetshjälp i hemmen etc., har under se-

nare år stigit med endast 1 à 2 procent. Inga skäl föreligger att förutse en större ökning 1960—1961 i utbudet av dessa tjänster; en annan fråga är om inte — såsom antytts i föregående kapitel — den väntade ökningen av konsumenternas disponibla inkomster i relativt hög grad kommer att rikta sig mot denna sektor så att den kan väntas dra arbetskraft från andra sysselsättningar.

Sammanfattning av produktionsutvecklingen inom olika näringsgrenar

De antagna volymförändringarna i de olika näringsgrenarnas produktion sammanfattas i nedanstående tablå:

Näringsgren	Förändring 1959—1960 Procent	Förändring 1960—1961 Procent	Förändring 1960—1961 Milj. kr. i 1960 års priser
Industri och hantverk	6 ½	4 ½	1 150
Kraft- och belysningsverk	8	7	150
Byggnads- och anläggningsverksamhet[1]	3	2	150
Jordbruk	−1	3	100
Skogsbruk	8 ½	− 2	− 50
Summa kraft- och varuproduktion	*5*	*4*	*1 500*
Statens och kommunernas verksamhet	5	5	300
Bostadsnyttjande (inkl. underhåll)	4	4 ½	150
Handel och samfärdsel	3 ½	4	600
Konsumenttjänster	2	2	50
Summa tjänster	*3 ½*	*4*	*1 100*
Totalt[2]	**4 ½**	**4**	**2 600**

[1] Korrigerad för statistiska missvisningar vid årsskiftet 1959/1960.

[2] Det bör observeras, att tablån redovisar beräkningar och uppskattningar av produktionens utbudssida och att denna metod skiljer sig från den på fullständigare statistiskt underlag byggda beräkning, som avser användningen av slutprodukterna, så att resultatet — såsom även där har påpekats — skiljer sig från siffrorna i huvudtabellerna i kap. II i fråga om totalresultatet för 1960.

Beträffande siffrorna för 1960—1961 erinras om att de förutsedda produktionsförändringarna för kraft- och belysningsverk, byggnads- och anläggningsverksamhet, jordbruk, skogsbruk, statens och kommunernas verksamhet samt bostadsnyttjande bygger på kalkyler vilka erhållits från olika myndigheter eller som framkommit i konkreta beräkningar som närmare redovisats i andra kapitel i nationalbudgeten. Kalkylen för industri och hantverk bygger däremot på mera schematiska antaganden om den sannolika utvecklingen av sysselsättning och produktivitet, baserade på det närmast föregående årets utvecklingstendenser så långt dessa för närvarande kan iakttagas. För handel och samfärdsel beräknas produktionen öka i takt med den samlade varuproduktionen. För konsumenttjänsterna antas slutligen en trendmässig uppgång. Den så framräknade ökningen av den totala produktionen med nära 4 procent 1960—1961 överensstämmer väl med det på mera allmänna grunder gjorda antagandet om en produktivitetsförbättring med nära 3 procent jämte en väntad sysselsättningsökning med 1 procent.[1]

[1] Sedan ovanstående färdigställts, har uppgifterna från den så kallade konjunkturbarometern — dvs. omdömena om utvecklingstendenserna från ca 1 400 industriföretag i december 1960 — hunnit preliminärt bearbetas. I stort sett bekräftas den här ovan givna bilden. (Se även nedan kap. VI och X.)

VI. Arbetsmarknaden

1. Arbetskraftstillgången och den totala sysselsättningen

Den naturliga befolkningstillväxten i de arbetsföra åldrarna (15—64 år) uppgår för närvarande till ca 40 000 personer per år. Bakom denna ökning ligger en t. o. m. något större uppgång i åldersklasserna 15—24 och 45—64 och en minskning i åldrarna 25—44 år. Under 1960 beräknas nettoinflyttning från utlandet ha medfört ytterligare ett tillskott på ungefär 12 000 personer i aktiv ålder mot ca 3 000 ett år tidigare. Eftersom efterfrågan på arbetskraft väntas bli hög även under 1961 antas här att nettoinflyttningen blir av samma omfattning som under 1960. Sammanlagt beräknas befolkningen i arbetsför ålder ha ökat med drygt 50 000 personer 1959—1960 och ett lika stort tillskott förutses också för 1961.

För att uppskatta förändringarna i den yrkesverksamma befolkningen har inom konjunkturinstitutet vissa beräkningar utförts, utgående från de yrkesintensiteter för olika köns-, ålders- och civilståndsgrupper som redovisas i arbetsmarknadsstyrelsens labour-force-undersökning för maj 1960. Härvid har hänsyn tagits till de förändringar i yrkesverksamhetsgraden som under den betraktade perioden antas äga rum till följd av bl. a. skolväsendets utbyggnad och de gifta kvinnornas ökade benägenhet till förvärvsarbete. Enligt dessa beräkningar ökade den totala arbetsstyrkan med drygt 30 000 personer eller närmare 1 procent från 1959 till 1960. En ungefär lika stor ökning förutses också för 1961.

Utbudet av arbetskraft torde emellertid också påverkas av konjunkturutvecklingen. Den höga efterfrågan på arbetskraft under 1960 bör ha inneburit ett starkt incitament för personer som tidigare inte betraktat sig som arbetssökande att nu inträda i förvärvsarbetet. Tillgängliga uppgifter om den faktiska sysselsättningen under 1960 bekräftar också att arbetsstyrkan måste ha ökat väsentligt mer än den beräknade tillväxten med ca 30 000 personer och minskningen i den registrerade arbetslösheten med ca 13 000 personer 1959—1960. De tillskott som kan komma från gifta kvinnor, partiellt arbetsföra och äldre personer, som stått i valet mellan att inträda respektive kvarstå i arbetsstyrkan eller förbli inte yrkesverksamma, torde dock bli alltmera begränsade. Detsamma gäller den registrerade arbetslösheten, som mot slutet av 1960 var så låg att några mera märkbara tillskott därifrån inte gärna kan erhållas.

Om den totala sysselsättningen under 1960 föreligger ännu bristfälliga uppgifter. Med stöd av tillgänglig statistik och uppskattningar om utvecklingen inom olika näringsgrenar kan ökningen från 1959 till 1960 anges till i runt tal 55 000 personer eller drygt 1 1/2 procent. Ökningen i sysselsättnings-

volymen blir efter avdrag för arbetstidsförkortningen närmare 1 procent (detta sysselsättningsbegrepp används i kapitel V för beräkning av produktiviteten). Ökningen i den verkliga arbetsvolymen — mätt i antal utförda arbetstimmar med normal prestationsnivå — blir dock något mindre. Avdrag måste göras för effekten av ökad omsättning av arbetskraft och för en mindre ökning i frånvaron, vilken dock delvis uppvägs av stegringen i övertidsarbetet. Därtill kommer att en relativt stor del av nytillskottet bestått av ungdomar eller tidigare arbetslösa utan yrkesutbildning, av partiellt arbetsföra och av gifta kvinnor med ofta endast deltidstjänstgöring.

Såsom redan nämnts, beräknas arbetsstyrkan genom naturlig befolkningstillväxt och nettoimmigration öka med omkring 30 000 personer (närmare 1 procent) från 1960 till 1961. Därtill kommer ett begränsat tillskott som eventuellt kan erhållas genom överflyttning till arbetsstyrkan av förut inte yrkesverksamma. Om några större ändringar i frånvarofrekvensen, omsättningen av arbetskraft och övertidsarbetets omfattning i förhållande till 1960 inte äger rum skulle alltså sysselsättningsvolymen stiga med ca 1 procent 1960—1961.

2. Arbetsmarknadsläget

Den utveckling som arbetsmarknadsläget undergått under loppet av 1960 kännetecknas av en ständigt tilltagande knapphet på arbetskraft. Arbetslösheten har — bortsett från säsongmässiga variationer — visat en fortgående nedgång. Att döma av säsongrensade siffror sjönk arbetslösheten särskilt kraftigt under loppet av 1959, medan minskningen under 1960 skedde i betydligt långsammare takt. Detta är naturligt eftersom arbetslösheten alltmera närmat sig den miniminivå som anses vara möjlig under de givna institutionella förhållandena på arbetsmarknaden. Antalet vid arbetsförmedlingar anmälda har nu sjunkit så att det i december 1960 t. o. m. var lägre än 1955, som representerar lågpunkten i denna arbetslöshetsserie (startad detta år).

Utvecklingen belyses siffermässigt av de arbetsmarknadsdata som samlats i tabell 1. Det framgår härav att antalet anmälningar om lediga platser sjönk något mellan oktober och november 1960, vilket är säsongnormalt, medan det trots detta steg något vid motsvarande tid 1959, då säsongutvecklingen mer än upphävdes av att man då hade kommit in i konjunkturuppsvingets snabbaste fas. Möjligheterna att få lediganmälda platser tillsatta har, såsom även framgår av tabellen, undan för undan minskat samtidigt som tendensen till överrörlighet blivit allt tydligare, trots den säsongmässiga nedgången i antalet frivilligt avgångna arbetare. För frånvarofrekvensen, som dock även kan vara påverkad av variationer i sjukledigheten, har den vid tidigare tillfällen av full sysselsättning observerade ökningen hittills inte inträffat i någon högre grad (enligt siffror t. o. m. oktober).

I samband med investeringsenkäterna uppgavs arbetskraftsbristen inom *industrin* till 17 300 man i oktober 1960 mot 8 100 vid samma tid 1959.

Tabell VI: 1. Utvecklingen på arbetsmarknaden 1956—1960

År, kvartal, månad	Antal registrerade arbetslösa	Antal försäkrade arbetslösa i procent av medlemsantalet i arbetslöshetskassorna	Antal sysselsatta vid beredskapsarbeten	Antal nyanmälda lediga platser	Antal tillsatta platser på 100 lediga	Antal avgångna arbetare inom industrin i procent av totala antalet anställda
1956 I.....	41 200	2,8	2 600	100 200	72,3	0,44
II	21 200	1,4	1 500	114 300	68,8	0,65
III.....	12 400	0,6	500	92 800	67,5	0,75
IV	23 600	1,4	1 200	84 000	74,6	0,44
1957 I.....	42 300	2,7	3 700	89 900	74,9	0,36
II	29 900	1,9	2 100	99 500	70,7	0,53
III.....	17 700	0,9	300	87 600	70,1	0,71
IV	32 000	1,9	1 600	81 400	76,7	0,35
1958 I.....	57 000	3,7	5 000	83 700	77,1	0,32
II	42 400	2,6	3 800	97 500	73,9	0,41
III.....	24 900	1,2	1 100	81 800	73,4	0,55
IV	46 000	2,5	3 700	74 600	79,3	0,23
1959 I.....	59 300	3,4	12 000	83 600	77,7	0,30
II	35 100	1,9	11 200	102 000	72,8	0,51
III.....	23 400	1,2	3 700	88 700	71,0	0,73
IV	29 200	1,6	8 500	87 000	73,7	0,40
därav:						
oktober	27 700	1,3	5 900	85 800	74,4	0,49
november ..	30 400	1,6	8 700	87 900	73,9	0,40
december ...	29 500	1,8	11 000	87 300	72,7	0,36
1960 I.....	39 800	2,4	12 200	99 900	70,9	0,51
II	22 800	1,3	6 700	106 300	65,1	0,73
III.....	15 100	0,7	2 100	93 100	62,9	0,97
IV	19 600	1,1	3 400	..	..	..
därav:						
oktober	16 700	0,8	2 800	96 100	66,6	0,60
november ..	20 600	1,1	3 400	91 100	64,6	0,53
december ...	21 600	1,4	3 900	..	..	..

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen.

Enbart för metallindustrin var siffrorna 10 300 mot 4 600. Enligt de uppgifter om arbetskraftsbrist inom industrin som kvartalsvis insamlats av arbetsmarknadsstyrelsen och konjunkturinstitutet och ingår i konjunkturbarometern har bristen på yrkesarbetare stigit oavbrutet under året, bortsett från en obetydlig nedgång under fjärde kvartalet, vilken torde vara säsongbetingad; för verkstadsindustrin anmäls dock även i december brist på arbetskraft i lika stor utsträckning som i september, nämligen från inte mindre än 81 procent av företagen (efter arbetarantalet räknat). Ett år tidigare var det 60 procent. I övriga industrigrenar är ökningen sedan 1959 i regel något mindre. Totalt angavs i december 1960 brist på yrkesarbetare från 61 procent av industrin mot 49 procent för ett år sedan. I fråga om icke-yrkesarbetare anges en något mera markerad lindring i bristläget under fjärde kvartalet, så att bristen nätt och jämnt skulle vara uppe i föregående års

nivå. Frekvensen av företag som här markerar brist var i december 21 procent, i september 33 procent (säsongpåverkad differens) och 24 procent i december 1959. Medan övriga branscher i regel markerat ökad brist är det verkstäderna som svarar för nedgången sedan föregående år; i själva verket har dock dessa siffror för verkstadsindustrins del legat under 1959 års decembernivå under hela 1960 (utom andra kvartalet). Detta strider mot den bild man i övrigt får av arbetsmarknadsläget; det har också omvittnats att företagen på sina håll genom mindre konventionell inställning kunnat mobilisera bl. a. deltidsarbetande kvinor osv., så att bristen på så sätt delvis kunnat övervinnas. Bristen på yrkesarbetare kan också i längden utgöra ett hinder mot användningen av annan arbetskraft, så att knappheten på denna punkt inte framträder lika starkt. — I fråga om teknisk tjänstemannapersonal markeras i regel stegrad brist i decemberbarometern (för verkstäderna inom 76 procent av företagen mot 67 i september och 63 i december 1959, för samtliga industrier i genomsnitt respektive 44, 42 och 37 procent). I fråga om övriga tjänstemän anges även ökad brist i jämförelse med 1959 medan bilden är oförändrad för senaste kvartalet; här är bristrapporter också betydligt mindre vanliga än för teknikernas del, endast 12 procent i december 1960. Även här torde knappheten delvis ha övervunnits genom att man systematiskt mobiliserat mindre nära till hands stående arbetskraftstillgångar. Arbetsmarknadspolitiken har ju också stött en sådan mobilisering både när det gällt att få fram äldre arbetskraft och gifta kvinnor till förvärvsarbete och att stimulera flyttningen från överskottsområdena i Norrland m. m.

I konjunkturbarometern redovisas slutligen också företagens planering för vardera av de närmaste två kvartalen ifråga om antalet anställda arbetare. Uppgifterna pekar på fortsatt uppgång i ungefär samma takt som förut inom de flesta industrigrenarna — dvs. mest markerad på metallområdet samt livsmedels- och kemisk industri, obetydlig i andra fall — medan sko- och läder- samt textilindustrierna visar stillestånd eller tillbakagång. Konjunkturbarometerns utslag överensstämmer med de prognosuppgifter som tidigare lämnats av länsarbetsnämnderna.

Även om den eftersträvade ökningen inte kan siffermässigt preciseras, synes den vara större än som kan komma till stånd inom ramen för den tillgängliga arbetsstyrkans tillväxt. Man får således räkna med att arbetskraftsbristen kvarstår även under 1961. Sannolikt skärps bristen på nytt med säsonguppgången på våren, åtminstone inom metallindustrierna. Mest markant synes bristen bli inom verkstadsindustrin.

Också inom *byggnads- och anläggningsverksamheten* har sysselsättningen stigit under 1960. Enligt arbetsmarknadsstyrelsen var sysselsättningen inom den reglerade byggnadsverksamheten i augusti 1960 ca 8 procent större än i augusti 1959. Arbetslösheten var under sommaren den lägsta sedan mitten av 1950-talet och särskilt på vissa orter förelåg brist främst på målare och träarbetare. De under våren och försommaren 1960 vidtagna åtgärderna med syfte att dämpa den säsongmässiga uppgången av sysselsättningen under sommarhalvåret torde ha bidragit till att mera allvarliga balansrubb-

ningar kunnat undvikas inom byggnadsverksamheten. Genom nedskärningen i statens byggnadsverksamhet under sommarmånaderna synes den statliga efterfrågan på byggnadsarbetare ha reducerats med 2 000 à 3 000 man i förhållande till de ursprungliga planerna. (Se även bilagan till detta kapitel.)

Det material som kan läggas till grund för en uppskattning av arbetskraftsbehovet under det framförliggande året utgörs i första hand av uppgifter om meddelade igångsättningstillstånd. Dessa presenteras i följande tablå (beloppen avser byggnadskostnader i miljoner kronor):

	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	okt—nov.
1959.....	1 059	1 761	1 632	1 119
1960.....	1 347	1 515	1 773	1 551

Inom länsarbetsnämnderna görs varannan månad, senast per den 15 oktober, en detaljerad genomgång av de närmaste sex månadernas arbetskraftsbehov inom i gång varande byggen — tillståndsberoende och andra, för de senare dock mycket summariskt. Denna prognos, som avser 107 så kallade prognosområden med ca 80 000 byggnadsarbetare inom grov-, trä- och murarfacken, tyder på att behovet av arbetskraft i förhållande till tillgången hela tiden kommer att vara större än för ett år sedan; skillnaden skulle bli särskilt markerad mot slutet av den undersökta perioden. (Ett överskott föreligger alltid under vintern, och själva prognosmetoden, som helt bortser från sysselsättningen i nytillkommande byggen, innebär dessutom att behovssiffrorna automatiskt minskas allteftersom de pågående byggena färdigställs. Endast jämförelser med föregående år har alltså någon mening i detta sammanhang.) De byggen som nystartats efter 15 oktober har, såsom delvis framgår av tablån, åtminstone under ett par månader varit betydligt mer omfattande än föregående år, varför man får räkna med att den angivna tendensen ytterligare kommer att förstärkas och göra sig märkbar även längre fram. Man torde därför åtminstone för första halvåret 1961 få emotse ett kvarstående ansträngt läge på byggarbetsmarknaden.

För *övriga delar av arbetsmarknaden* föreligger inget direkt prognosmaterial annat än länsarbetsnämndernas allmänna bedömningar för vinterhalvåret. Genomgående går dessa ut på hög sysselsättning, även om man alltjämt måste observera ett visst arbetskraftsöverskott i övre Norrland.

De slutsatser som indirekt kan dras om arbetsmarknadsutvecklingen från kännedomen om planerad efterfrågan för privat och offentlig konsumtion (se kap. IV, VII och X) pekar emellertid på ökat arbetskraftsbehov både inom offentlig verksamhet och inom handel och samfärdsel. Den offentliga konsumtionen expanderar särskilt på skolområdet, sjukvården och andra vårdområden på ett sådant sätt att det omedelbart leder till ökad efterfrågan på arbetskraft. (Försvarsutgifterna betyder däremot främst en belastning på verkstadsindustrin.) Den privata konsumtionens ökning, som kan väntas bli särskilt markerad under första halvåret jämfört med motsvarande period förra året, torde leda till ökat arbetskraftsbehov inom handel och andra servicenäringar, hotell och restauranger, bilreparationer etc. Ar-

betskraftsbehovet inom samfärdseln torde för övrigt vara en avspegling av den allmänna expansionstakten inom näringslivet i sin helhet; utrikeshandelsprognosen pekar på en viss ökning av sysselsättningen i sjöfart och hamnarbete.

På de flesta håll motverkas arbetskraftsbehovets ökning av en mer eller mindre intensiv rationaliseringsverksamhet, såväl strukturellt som inom de enskilda företagen. På olika punkter kan därför inte uteslutas möjligheten av sysselsättningsminskning trots den allmänna tendensen i motsatt riktning. Genom intensifierad yrkesutbildning både inom företagen och genom samhällets organ eftersträvas en utjämning av den speciella bristen på yrkesarbetare.

Sammanfattningsvis synes nuvarande utvecklingstendenser på arbetsmarknaden ge anledning räkna med en hög sysselsättning och ett fortsatt efterfrågeöverskott åtminstone under första halvåret 1961. Särskilt under den säsongmässiga uppgången under vårmånaderna föreligger risker för tilltagande spänning mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft medan på något längre sikt en jämnare balans förefaller sannolik.

Den statliga arbetskraftsbegränsningen sommaren 1960

I nedanstående tabeller redovisas resultaten av den begränsning i användningen av arbetskraft i byggnads-, anläggnings- och underhållsarbeten under den förflutna sommaren, som anbefalldes i Kungl. Maj:ts cirkulär 1960: 90 och 91, och i anslutning därtill givna dispenser. Redogörelsen omfattar i huvudsak de 13 affärs- och ämbetsverk som lämnat för ändamålet användbara uppgifter.

I cirkulär nr 90 utfärdades förbud för myndigheterna att igångsätta husbyggnadsföretag under tiden fram till 30 september. I cirkulär nr 91 utfärdades samtidigt förbud att utöka den kollektivavtalsanställda personalen vid byggnads- och anläggningsarbeten under tiden t. o. m. 31 oktober. I fråga om entreprenörer skulle man genom förhandlingar i möjligaste mån tillse att inte heller dessa utvidgade arbetsstyrkan under sommaren.

Cirkulären trädde i kraft omedelbart vid offentliggörandet den 6 maj. Verksledningarna skulle skyndsamt utarbeta nya planer för sin arbetskraftsanvändning under den berörda perioden, inkluderande eventuella dispensönskemål. Dessa skulle underställas Kungl. Maj:t. Behövliga utökningar på vissa områden skulle dock i första hand ske genom minskning på andra håll inom varje verks arbetsområde, såvida detta kunde ske utan entledigande eller permittering av redan anställd personal. Dispenser behövdes inte heller för igångsättning av särskilt angelägna arbeten till ett värde av högst 100 000 kronor.

I cirkulären föreskrevs även, att månatlig statistik skulle insändas till respektive departement över antalet kollektivanställda arbetare hos myndigheterna och deras entreprenörer. Härigenom har det blivit möjligt att i efterhand följa och bedöma de praktiska resultaten av de utfärdade bestämmelserna.

Tabell 1 ger en sammanfattande översikt i avrundade tal. Därav framgår bl. a. att verken, vilkas arbetsstyrka i utgångsläget uppgick till något över 39 000 man, redovisade reviderade planer som innebar ca 1 000 mans reduktion i förhållande till deras ursprungliga planer. I och med att vissa dispensansökningar avslogs reducerades dessa planer av Kungl. Maj:t med

Tabell 1. Sammanfattningstabell, ungefärliga tal

	Antal sysselsatta arbetare den					
	30 april	15 juni	15 juli	15 aug.	15 sept.	15 okt.
Verkens ursprungliga planer	39 045	42 000	42 150	42 100	41 800	40 600
Verkens reducerade planer	.	41 000	41 150	41 100	40 800	39 600
Kungl. Maj:ts föreskrifter.....	.	40 400	40 550	40 500	40 200	39 000
Faktisk utveckling	.	39 150	39 050	38 850	38 500	38 200
Reduktion från ursprungliga planer						
enl. verkens reducerade planer..		1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
enl Kungl. Maj:ts föreskrifter..		1 600	1 600	1 600	1 600	1 600
enl. faktisk utveckling		2 850	3 100	3 250	3 300	2 400

Tabell 2. Detaljredovisning av sysselsättningsbegränsningen i vissa statliga verk

Antal sysselsatta arbetare och förändringarna häri

	Läget den 30 april	Septemberläget				
		Urspr. plan	Egen begränsn.	Kungl. Maj:ts begränsn.	Faktisk begränsn.	Förändr. från 30/4
Väg- och vattenb.styr.	11 500	11 740	0	— 190	— 541	— 301
Telestyrelsen.....	7 700	8 480	— 100	— 330	— 564	+ 216
Järnvägsstyrelsen	7 325	7 333	0	0	— 233	— 225
Vattenfallsstyrelsen.....	7 086	8 157	— 256	— 356	— 637	+ 434
Fortifikationsförv.	2 697	3 150	— 350	— 350	— 871	— 418
Byggnadsstyrelsen	1 481	1 783	— 141	— 180	— 426	— 124
Diverse mindre verk[1]	1 256	1 808	— 149	— 204	— 704	— 152
Summa	**39 045**	**42 451**	**— 996**	**— 1 610**	**— 3 976**	**— 570**

[1] Generalpoststyrelsen, luftfartsstyrelsen, sjöfartsstyrelsen, försvarets fabriksstyrelse, flygförvaltningen, medicinalstyrelsen samt Akademiska sjukhuset.

ytterligare ca 600 man, dvs. sammanlagt ca 1 600 man. Även efter denna nedskärning var en viss ökning utöver utgångsnivån medgiven, så att ökningen från läget vid slutet av april begränsades till högst ca 1 500 man (i juli). Den faktiska användningen av arbetskraft på ifrågavarande områden visade sig emellertid bli ytterligare begränsad och detta i successivt stigande grad, så att antalet sysselsatta fr. o. m. augusti något underskred vårens utgångssiffra. I förhållande till de ursprungliga planerna blev därför nedskärningen vid maximum (i september) ca 3 300 man i stället för teoretiska 1 600.

Enligt under hand inhämtade uppgifter synes detta endast i obetydlig grad och i enstaka fall ha berott på att arbetskraft trots försök ej kunnat anskaffas. Till en del torde andra oförutsedda förhållanden ha spelat in, vilka skulle ha gjort sig gällande även utan särskilda ingripanden; plansiffrorna har givetvis sällan kunnat vara exakta och beräkningen av sysselsättningen enligt ursprungliga planer har därför endast kunnat göras ungefärlig för de olika månaderna. På några håll uppges också de av cirkulären föranledda omplaneringarna ha framkallat administrativa förseningar, som medfört att man inte kunnat hålla planerad sysselsättningsnivå. Att nedskärningen gått längre än som anbefallts tycks emellertid väsentligen sammanhänga med att verkens lokalförvaltningar genom att handla i de givna direktivens anda på många punkter lyckats genomföra starkare begränsning än de själva ursprungligen kalkylerat med, och att verken inte velat eller hunnit utnyttja sin därmed vunna rätt att genomföra ökningar på andra håll.

Om användbara siffror kunnat erhållas från alla berörda verk skulle totalsiffran för nedskärningen troligen visat sig vara ett eller annat hundratal större än som här angetts. — Även de statliga aktiebolagen, som formellt inte föll under cirkulärbestämmelserna, genomförde i anslutning till generellt utfärdade rekommendationer liknande begränsningar i sin arbetskraftsefterfrågan.

Siffrorna innehåller således både över- och underskattningar av de givna begränsningsdirektivens praktiska resultat. Man torde kunna uppskatta denna till bortåt 3 000 man i minskad efterfrågan på arbetskraft under september, den månad då den starkaste effekten avsågs och uppnåddes.

I *tabell 2* anges för varje särskilt (större) verk antalet sysselsatta den 30 april och 15 september, vidare nedskärningarna i september (i förhållande till verkens ursprungliga planer) enligt verkens egna förslag, enligt Kungl. Maj:ts beslut och enligt redovisat utfall samt slutligen sysselsättningsförändringen från april till september. (Det bör observeras att en del av uppgifterna är ungefärligt beräknade; de ursprungliga planerna har ibland inte kunnat uppges och i dessa fall har de satts lika med verkens egna begränsningsplaner.) De mest markanta sänkningarna av sysselsättningen förekom hos fortifikationsförvaltningen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt relativt sett hos en del mindre verk. En viss ökning, både i förhållande till utgångsläget och i förhållande till juniläget förekom främst hos vattenfalls- och telestyrelserna, vilket sammanhängde med att dessa hade fått de mest betydande dispenserna med hänsyn till sina sommararbeten i Norrland.

Även de statliga bolagen har tillfrågats om de har vidtagit några åtgärder i fråga om begränsning av byggnads- och anläggningsverksamheten. Av inkomna redogörelser framgår att vid AB Atomenergi har den maximala arbetsstyrkan nedskurits med 100 byggnadsarbetare. Vid LKAB har investeringsarbeten i möjligaste mån förskjutits framåt (detta gäller dock ej investeringar, vilkas fullföljande i rätt tid är nödvändiga för realiserandet av planerad framtida produktion); värdet av de verkliga investeringarna under perioden maj—oktober skulle härigenom ha kommit att ligga ca 15 procent under de budgeterade värdena. Begränsningar rapporteras även av Norrbottens Järnverk AB, AB Ceaverken, AB Trafikrestauranger, AB Svenska Tobaksmonopolet, AB Vin- & Spritcentralen och Sveriges Kreditbank.

VII. Den offentliga verksamheten

Detta kapitels huvuduppgift är att redovisa de kommunala och statliga konsumtionsutgifternas roll i den samhällsekonomiska balansen. (Investeringarna behandlas i kap. VIII.) Dessutom görs emellertid också några observationer rörande den kommunala och statliga finans- och lånepolitiken i dess helhet.

1. Kommunerna

Kapitlets siffermaterial rörande kommunerna härstammar väsentligen från statistiska centralbyråns enkät bland över hälften av landets kommuner. Det är, där ej annat anges, begränsat till den kommunala verksamheten i egentlig mening, alltså exklusive kommunala affärsverk, bolag och stiftelser. I fråga om konsumtionsutgifterna är detta tillfyllest. I fråga om investeringarna görs som nämnts en fullständigare beräkning i kapitel VIII.

I nedanstående tabell 1 redovisas först betalningsstatistiken (uppräknad till totalbelopp med utgångspunkt från enkäten) *utan* korrektion för vare sig penningvärdeförändringen eller den förut diskuterade statistiska missvisningen kring årsskiftet 1959/1960. I tabell 2 redovisas siffror, som justerats både för sistnämnda missvisning och för normala över- och underskattningar i utgiftsstaterna för det framförliggande året, dels i 1960 års penningvärde, dels i löpande priser.

Den reala investeringsökningen 1959—1960 synes ha uppgått till 2 procent. Detta torde ha varit mindre än vad kommunerna ursprungligen tänkte sig. Vid uppgörandet av staterna för 1960 tycks kommunerna inte ha tagit den allmänna varuskatten med i beräkningarna. Ej heller kunde de då förutse den aktion som från centralt håll skulle komma att göras för att förmå dem att i säsong- och konjunkturutjämnande syfte begränsa sin byggnads- och anläggningsverksamhet under sommarmånaderna; av allt att döma har denna aktion burit viss frukt. Huruvida även det under 1960 alltmer skärpta kreditmarknadsläget inverkat är svårt att bedöma. En ökad del av investeringarna synes visserligen numera behöva finansieras lånevägen, vilket innebär att kommunernas investeringsverksamhet tenderar att bli alltmer känslig för priset och tillgången på kredit. En ny faktor på kreditmarknadssidan är emellertid att kommunala skuldbevis alltsedan januari 1960 upphört att räknas in bland kreditinstitutens prioriterade tillgångar, samtidigt som de rekommenderade räntesatserna höjts något mer för kommunernas än för andra låntagares del. Om denna prioritets- och ränteändring innebär att kommunerna råkat i ett sämre eller bättre finansieringsläge är svårt att utan vidare fastslå. Preliminär kreditmarknadsstatistik för 1960 tyder på att kommunernas upplåning nedgick något jämfört med 1959. Detta behöver dock ej tyda på finansieringssvårigheter, då en del investeringar av förut nämnd anledning betalts redan 1959. Det intressantaste draget i denna sta-

Tabell VII: 1. Kommunernas beräknade inkomster och utgifter 1959—1961

Miljoner kronor

	1959 prel. utfall	1960 prel. utfall	1961 stater	Förändring 1959—1960	Förändring 1960—1961
Inkomster:					
Skatter	4 277	4 625	4 954	+ 349	+ 329
Statsbidrag	1 953	2 126	2 207	+ 173	+ 81
Övriga inkomster	1 365	1 490	1 570	+ 125	+ 80
Summa inkomster	**7 595**	**8 241**	**8 731**	**+ 646**	**+ 490**
Utgifter:					
Bruttoinvesteringar (inkl. fastighetsköp)	2 044	2 048	2 203	+ 4	+ 155
Övriga utgifter	5 903	6 452	7 039	+ 549	+ 587
varav: konsumtion	5 012	5 491	5 950	+ 479	+ 459
transfereringar	854	937	1 058	+ 83	+ 121
Anslag för oförutsedda utgifter	—	—	246		
Summa utgifter	**7 947**	**8 500**	**9 488**	**+ 553**	**+ 988**
Totalbudgetens saldo	—352	—259	—757	+ 115	— 498
Att täckas med:					
ej tillfällig upplåning	342	366	446	+ 24	+ 80
tillfällig upplåning, kassamedel etc.	— 10	+107	—311	+ 117	— 418

Anm. Uppgifterna omfattar ej den kyrkliga kommunen eller kommunernas affärsdrivande verk. Uppgifterna för 1959 bygger på den i november 1959 utförda undersökningen och uppgifterna för 1960 och 1961 på den i november 1960 utförda undersökningen. Uppgifterna för 1959 och 1960 avser det betalningsmässiga utfallet medan prognosen för 1961 är en sammanställning av utgiftsstaterna för innevarande år.

Källa: Statistiska centralbyråns prognosstatistik.

tistik är i stället den ganska kraftiga omfördelning av upplåningen från tillfällig och kortfristig till långfristig som synes ha ägt rum. Detta kan bl. a. ses som en illustration till den livligare emissionsverksamhet på kapitalmarknaden som de relativt höjda långa räntorna resulterat i. Kommunerna har således vid det nya ränteläget valt att konsolidera sin upplåning. Så länge kommunerna anser sig ha en för stor tillfällig upplåningsskuld och så länge marknaden vid rådande räntestruktur ej är mättad på långa kommunpapper kan det således tänkas att kommunerna skulle kunna fortsätta att fondera och eventuellt även utöka sin upplåning genom att emittera långfristiga skuldförbindelser. Huruvida det nya läget är helt eller endast delvis utnyttjat är emellertid för närvarande omöjligt att avgöra. Slutsatserna av dessa kreditmarknadsbetraktelser blir, att även om investeringsutvecklingen inom den kommunala sektorn varken under 1960 eller under den närmaste framtiden påverkades respektive kommer att påverkas nedåt av prioriteringens upphörande och den därmed sammanhängande relativa räntehöjningen, ger dock denna åtgärd på längre sikt, speciellt om tendensen mot minskad skattefinansiering av investeringar fortsätter, penningpolitiken möjligheter att verka med större kraft på det kommunala området än tidigare.

Tabell VII: 2. Investerings- och konsumtionsutgifter m. m. för kommunerna 1959—1961

Investeringssiffrorna justerade för betalningsförskjutningar kring årsskiftet 1959/1960. Statsiffrorna för 1961 justerade för normala över- och underskattningar.

	Miljoner kronor			Förändring			
	1959	1960	1961	milj. kr.		procent	
				1959—1960	1960—1961	1959—1960	1960—1961
I konstant (1960 års) penningvärde:							
1. Bruttoinvesteringar (inkl. fastighetsköp)	2 087	2 123	2 165	+ 36	+ 42	+ 1,7	+ 2
2. Konsumtion	5 243	5 491	5 732	+ 248	+ 241	+ 4,7	+ 4½
3. Summa investeringar och konsumtion	7 330	7 614	7 897	+ 284	+ 283	+ 3,9	+ 3½
I löpande priser:							
4. Summa investeringar och konsumtion	6 981	7 614	8 153	+ 633	+ 539	+ 9,1	+ 6½
5. Transfereringar och övriga utgifter	891	961	1 089	+ 70	+ 128	+ 7,9	+ 13½
6. Summa utgifter	*7 872*	*8 575*	*9 242*	+ *703*	+ *667*	+ *8,9*	+ *7*
7. Inkomster	*7 595*	*8 241*	*8 731*	+ *646*	+ *490*	+ *8,5*	+ *6*
8. Totalbudgetens saldo	—227	—334	—511	— 57	— 177	.	.

Källa: Statistiska centralbyråns prognosstatistik samt finansdepartementet.

De i förevarande statistik redovisade kommunala investeringsplanerna för 1961 innebär en ökning i förhållande till 1960 med ca 4 procent (justerat), som dock med hänsyn till sannolika kostnadsstegringar reducerats till 2 procent. Som framgår av kapitel VIII blir dock den kommunala investeringsvolymens ökning totalt sett starkare.

För kommunernas *konsumtionsutgifter* kan ingen mera påtaglig tidigareläggning av betalningarna vid årsskiftet 1959/1960 konstateras. I löpande priser ökade konsumtionen mellan 1959 och 1960 med 9,6 procent, motsvarande en real stegring med 4,7 procent. Enligt staterna för 1961 skulle den planerade ökningen i löpande priser uppgå till närmare 8,5 procent. Om emellertid staterna justeras med hänsyn till dels att konsumtionsutgifterna exklusive lönerna erfarenhetsmässigt är för lågt upptagna i planerna, dels att staterna för lönekostnader för 1961, till skillnad mot vad vanligen är fallet, kan antas inberäkna den förutsedda (5-procentiga) lönestegringen för detta år, samt om slutligen en kostnadsbetingad prisstegring på ett par procent för den kommunala varukonsumtionen förutses, erhålls en real konsumtionsökning 1960—1961 på ca 4 1/2 procent. (Se tabell 2.)

Den genomsnittliga kommunala utdebiteringshöjningen för 1961 utgör 36 öre, vilket höjer kommunalskattesatsen till i det närmaste 15,00 kronor. Denna ökning, tillsammans med det höjda skatteunderlaget vid 1960 års taxering samt en nedgång i slutavräkningsmedlen med några tiotal mil-

Tabell VII: 3. Statens ekonomiska verksamhet 1959—1962

Miljoner kronor

	Kalenderår			Budgetår		
	1959 utfall	1960 prel. ber.	1961 prel. ber.	1959/60 utfall	1960/61 prel. ber.	1961/62 enl. budgetförslag
A. *Inkomster*	**12 847**	**14 646**	**16 300**	**13 657**	**16 010**	**16 498**
därav: dir. skatter	6 422	6 711	7 719	6 468	7 516	7 708
indir. skatter	5 452	6 788	7 319	6 063	7 305	7 505
B. Överföringsutgifter	7 281	7 947	8 596	7 451	8 390	8 772
C. Konsumtion	3 267	3 700	4 104	3 438	4 046	4 178
D. Bruttoinvestering	3 181	3 298	3 490	3 310	3 418	3 451
E. Diverse	72	— 11	—	—	—	—
F. Summa B till E	**13 801**	**14 934**	**16 190**	**14 199**	**15 854**	**16 401**
G. Finansiellt sparande (A—F)	— 954	— 288	+ 110	— 542	+ 156	+ 97
H. Utlåning	1 072	1 168	1 225	1 090	1 343	1 147
I. Totala utgifter	**14 873**	**16 102**	**17 415**	**15 289**	**17 197**	**17 548**
J. Totalsaldo (A — I)	— 2 026	— 1 456	— 1 115	— 1 632	— 1 187	— 1 050

Källa: Riksräkenskapsverket, finansdepartementet.

joner kronor jämfört med 1960, är faktorerna bakom den beräknade skatteinkomstökningen 1960—1961, vilken såväl i absoluta som relativa tal är något mindre än 1959—1960. Stegringstakten för statsbidrag och övriga inkomster är ävenledes lägre, och hela beräknade inkomstökningen är endast ca 3/4 av ökningen ett år tidigare.

Kommunernas sammanlagda utgiftsöverskott stiger 1961 enligt tabell 2 med ca 180 miljoner kronor utöver 1960 års nivå. Den kommunala finanspolitiken är alltså expansiv och bidrar till det allmänna efterfrågeöverskott som torde uppkomma under 1961.

2. Staten

I tabell 3 visas utvecklingen av statens inkomster och utgifter uppdelade på dels kalenderår, dels budgetår. Beräkningarna är gjorda på kassamässig basis, dvs. siffrorna speglar de faktiska (respektive beräknade) in- och utbetalningarna under de olika perioderna. På inkomstsidan anges hur mycket av inkomsterna som härrör från direkta respektive indirekta skatter. De inkomstposter som ej särredovisats omfattar affärsverkens till statsverket inlevererade vinstmedel samt avgifter och bidrag m. m. Mot kapitalfonderna har avgränsning gjorts på vanligt sätt, innebärande att endast den del av affärsverkens och andra kapitalfonders inkomster som inlevererats till statsverket medräknats bland statsinkomsterna. Av affärsverkens investeringar är endast de medräknade som finansieras via budgeten. I tabellsiffrorna ingår å andra sidan vissa transaktioner som ligger utanför själva budgeten.

Utgiftssidan har spaltats upp i de omedelbart mest intressanta realekonomiska grupperna samt en diversepost. Totalsaldot anger för varje period statens finansieringsbehov. Att dessa siffror ej nödvändigtvis överensstämmer med statistik över statsskuldförändringar beror på förändringar i statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningstillgodohavanden i riksbanken, variationer i på postgirot innestående skattebelopp m. m.

Beroende på de inkomst- och varuomsättningsökningar som högkonjunkturen inneburit har skatteunderlaget kraftigt ökat, något som i och för sig bidragit till att höja statens inkomster. Dessutom har statliga åtgärder beträffande skattesatser m. m. vidtagits, vilka netto verkat ökande på statsinkomsterna. Den viktigaste var givetvis införandet av den allmänna varuskatten från den 1 januari 1960. Huruvida de fr. o. m. 1961 års taxering skärpta bestämmelserna rörande bolagens varulagervärdering haft någon större ökande effekt på dessas skatteinbetalningar under 1960 eller om huvudeffekten kommer först senare är svårt att säga. Principiellt detsamma gäller skatteeffekten av avsättningarna till investeringsfonder, ehuru det här givetvis tills vidare är fråga om ett intäktsbortfall för staten. I intäktsminskande riktning har framför allt inverkat sänkningen av bolagsskatten samt sänkningen av skatteskalorna för fysiska personer fr. o. m. januari 1960. Sammanlagt ökade statens skatteinkomster mellan 1959 och 1960 med ca 1 800 miljoner kronor eller 14 procent, varav den allmänna varuskatten svarade för omkring 1 075 miljoner. Inkomsterna av de indirekta skatterna kom 1960 upp i jämnhöjd med inkomsterna av de direkta. För 1961 förutses en ytterligare kraftig ökning av inkomsterna med ca 1 650 miljoner kronor. Här är det emellertid de direkta skatterna som till följd av ökningen i skatteunderlaget samt på grund av skatteprogressionen står för större delen av inkomstökningen, nämligen ca 60 procent av denna. Bolagens skattebetalningar beräknas bli praktiskt taget oförändrade, och de ökade direktskattebetalningarna kommer således från fysiska personer. Den enda nämnvärda skattepolitiska åtgärd som förutses för 1961 är reformen av familjebeskattningen fr. o. m. 1 januari 1961, vilken dock beräknas resultera i ett förhållandevis litet intäktsbortfall. Nettoutbetalningarna av överskjutande skatt (alltså sedan kvarskatten frådragits) beräknas 1961 komma att bli ca 50 miljoner kronor mindre än 1960, något som således i motsvarande mån bidrar till skatteinkomstökningen.

Den största posten på utgiftssidan är överföringsutgifterna. Dessa pengars roll som efterfrågeskapande faktorer i försörjningsbalansen återfinns väsentligen under rubrikerna privat konsumtion och kommunala investerings- och konsumtionsutgifter och ingår alltså inte i de poster som redovisar statens egen direkta efterfrågan på varor och arbetskraft under rubrikerna statlig konsumtion och statlig investering.

Av flera anledningar är de statliga konsumtionsutgifterna i löpande priser såsom de presenteras i tabellerna mindre väl ägnade att utan vidare tjäna som grundval för beräkningar av statens reala efterfrågan på konsumtionsvaror och -tjänster. Uppskattningar, gjorda på delvis annan grundval, ger

vid handen att den statliga konsumtionsvolymen mellan 1959 och 1960 ökade med ca 4 procent, medan motsvarande ökning 1960—1961 skulle komma att uppgå till omkring 5 procent. Årets ökning synes framför allt gälla undervisning och sjukvård.

De statliga utgifterna för investeringar 1960 ökade i löpande priser med knappt 4 procent, motsvarande en volymminskning på någon procent. Denna utveckling förklaras bl. a. av den snabba avvecklingen av beredskapsarbetena våren 1960 och av det statliga igångsättningsstoppet under sommarmånaderna, vilket genomfördes i syfte att minska påfrestningarna inom en sektor där överefterfrågan på arbetskraft av konjunkturella och säsongmässiga skäl var särskilt stor. I anslutning till kapitel VI ges en översikt över åtgärdens effekt på antalet sysselsatta arbetare. Därav kan man med kännedom om vanliga dagsverkskostnader — åtminstone 200 kronor — dra slutsatsen att åtgärdens omfattning uttryckt i uppskjutna investeringsutgifter torde ha blivit av storleksordningen 50 miljoner kronor. Tillbakahållandet av den statliga investeringsverksamheten har också delvis varit ett resultat av varuskatten, som reducerat realvärdet av givna investeringsramar. — Bruttoinvesteringsutgifterna 1961 enligt riksstat och riksstatsförslag beräknas öka över 1960 års siffror med knappt 6 procent. Emellertid ger anslagen på budgeten endast en dunkel bild av den verkliga statliga investeringsutvecklingen. Denna regleras dessutom av investeringsramar m. m. under Kungl. Maj:ts direkta kontroll. Även kostnadsförändringar spelar in, ehuru investeringarna delvis planeras i reala termer. Ur beräkningarna i kapitel VIII (vilka dessutom omfattar statliga investeringar utanför budgeten) kan man framräkna att volymökningarna för här behandlade investeringar blir ungefär 1 procent.

Totalt beräknas utgiftsökningen (exkl. utlåning) mellan 1959 och 1960 uppgå till ca 1 130 miljoner kronor, mot vilken ökning står en inkomstökning på 1 800 miljoner. Det finansiella sparandet mellan dessa år ökade sålunda med ca 670 miljoner kronor,[1] innebärande en kontraktiv effekt på efterfrågeutvecklingen. Eftersom produktionsresurserna under det gångna året totalt sett varit praktiskt taget fullt utnyttjade torde den efterfrågehämmande effekten av det finansiella sparandets uppgång främst bidragit till att hålla tillbaka prisstegringen. En blick på statens lånetransaktioner ger anledning anta att även här nettoeffekten varit kontraktiv. Mot en mindre ökning i utlåningen står således en kraftig ökning av statens upplåning utanför affärsbankerna och riksbanken, vartill får läggas de kontraktiva effekterna av avsättningarna till de nya investeringsfonderna. (Se för övrigt kap. IX angående bl. a. kreditmarknadseffekterna av förändringarna på statsbudgeten.)

Det finansiella sparandet beräknas 1961 ytterligare öka med ca 400 miljoner kronor, medförande en något mindre kontraktiv effekt än 1959—1960

[1] Terminologisk anmärkning: I många fall är statens finansiella sparande negativt, utgör alltså ett nettoupplåningbehov. En minskning härav representerar emellertid samma effekt på den samhällsekonomiska balansen som en ökning av ett positivt finansiellt sparande. I båda fallen kan man alltså tala om att »det finansiella sparandet ökas».

(i den mån utgiftsplanerna verkligen genomförs och den konjunkturbedömning som ligger bakom inkomstsiffrorna visar sig vara riktig).

Sammanställningar av statens inkomster och utgifter på kassamässig basis kan ge svar på frågor av typen: hur har den icke-statliga sektorns likviditet (kassaställning) påverkats eller hur kommer den att påverkas av de statliga betalningstransaktionerna under en period, varvid man tänker sig att den icke-statliga sektorns likviditetsläge har betydelse för efterfrågan och utbudet av varor eller tjänster. Vid besvarandet av frågor av denna art kan emellertid, beroende bl. a. på uppbördssystemets konstruktion, likviditets- och därmed efterfrågeeffekten av exempelvis en skatteleverans bli mindre riktigt tidslokaliserad. Betalningsstatistiken kan även ge en oriktig bild av när statens egen efterfrågan på varor och tjänster äger rum. En orderstatistik för staten finns tyvärr inte. Vad man kan söka åstadkomma är en bättre bild av när själva den statliga investeringen försiggår (överföringsutgifter och konsumtion kan approximativt antas ha sin effekt i anslutning till betalningsögonblicket), vilket normalt inte är samtidigt med betalningsögonblicket utan vanligen före detta. I tabell 4 görs ett försök att ta hänsyn till de nämnda synpunkterna. De korrektioner som gjorts av siffrorna för kalenderår i tabell 3 ovan är följande: 1) Preliminärbetalningarna av de direkta skatterna under januari samt (de beräknade) januariuppbörderna av den allmänna varuskatten har förts till det omedelbart föregående året. Detta motiveras med antagandet att dessa i varje fall för löntagarnas del haft sin effekt på efterfrågan av varor och tjänster under november—december året före, dvs. den inkomstperiod dessa skatter avser. 2) Med undantag av väginvesteringarna (för vilka betalningsstatistikens fördelning över budgetåret ger en hygglig uppfattning om den reala verksamheten på området) har bruttoinvesteringarna fördelats jämnt över budgetåret, vilket synes bättre än rena kassadata spegla fördelningen i tiden av aktiviteten på det statliga investeringsområdet. — Ovanstående korrektioner har gjorts i syfte att ge en bättre bild än vad rena kassadata förmår av effekterna på efterfrågan på arbetskraft, varor, etc. av förändringar i vissa budgetposter. Den statliga utlåningen korrigeras däremot ej. Orsakerna är dels att detta i många fall ter sig närmast ogörligt, dels att den investeringsverksamhet som kan resultera av den statliga utlåningen kartläggs på ett betydligt mer fullständigt sätt i kapitel VIII. Den ingår där inte i den statliga verksamheten utan faller väsentligen under rubrikerna privat eller kommunal investering — huvudsakligen bostadsbyggande. I tabell 4 redovisas därför utlåningens kassamässiga storlek per kalenderår.

Tabell 4 ger en något annorlunda bild av statens aktiviteter än tabell 3. Beroende på den under perioden (vad gäller 1961 antagna) stegrade ekonomiska aktiviteten resulterar de nämnda korrigeringarna på inkomstsidan i högre skattebelopp (den under dessa år ökande januariuppbörden flyttas ju tillbaka en månad), dvs. större efterfrågedämpande effekt än de okorrigerade siffrorna enligt tabell 3.

Den korrigerade investeringsökningen i löpande priser mellan 1959 och

Tabell VII: 4. Statens inkomster och utgifter 1959—1961 med vissa korrektioner

Miljoner kronor

	1959	1960	1961
A. Inkomster	*12 985*	*15 081*	*16 314*
Utgifter:			
B. Överföringsutgifter	7 281	7 947	8 596
C. Konsumtion	3 267	3 700	4 104
D. Bruttoinvesteringar	3 240	3 391	3 418
E. Diverse	72	— 11	—
F. Summa B till E	*13 860*	*15 027*	*16 118*
G. Saldo (A—F)	*— 875*	*+ 54*	*+ 196*
H. Utlåning	1 072	1 168	1 225

Källa: Riksräkenskapsverket, finansdepartementet.

1960 blir högre än i tabell 3 medan motsatsen gäller för 1960—1961. Realt är investeringarnas volym oförändrad mellan 1959 och 1960, och motsvarande förändring för 1960—1961 är en minskning med ca 1 procent. Det justerade saldots (G) förändring i löpande priser blir enligt tabell 4 större mellan 1959 och 1960 än förändringen i motsvarande saldo — det finansiella sparandet — enligt tabell 3, nämligen en ökning med 925 miljoner kronor (+ 670 miljoner enligt tabell 3). Mellan 1960 och 1961 blir däremot den kontraktiva effekten enligt tabell 4 mindre än enligt tabell 3 (saldoförändring + 140 miljoner mot + 400 miljoner kronor). På grundval av det siffermaterial som sålunda framkommit vid de båda beräkningsmetoderna kan man totalt dra den slutsatsen att statsbudgetens kraftigt åtstramade inverkan på samhällsekonomin under 1960 kommer att fortsätta och sannolikt ytterligare något förstärkas 1961.

VIII. Investeringarna

1. Utgångspunkt och metoder för investeringsprognosen för 1961

Investeringsprognosen för 1961 har liksom motsvarande prognoser i tidigare nationalbudgeter i första hand grundats dels på tillgängliga uppgifter om investeringsplanerna inom olika delar av näringslivet, hos kommunerna och hos staten, dels på vissa administrativa data såsom av arbetsmarknadsstyrelsen beviljade igångsättningstillstånd och av riksdagen fastställda ramar för den statliga bostadslånegivningen. Prognosen, som finns sammanfattad i tabell 6, är angiven i form av avrundade, i 1960 års priser beräknade ökningS- eller minskningstal i förhållande till de nu föreliggande preliminära uppgifterna[1] om 1960 års investeringsverksamhet, som sammanställts av konjunkturinstitutet.

Som inledning presenteras först vissa beräkningar över utvecklingstendenserna inom den tillståndsreglerade byggnadsverksamheten 1960—1961 (utom för bostäder samt statliga kraftverk och statlig samfärdsel). Dessa beräkningar baseras på statistiken över beviljade och utnyttjade igångsättningstillstånd samt på data från arbetsmarknadsstyrelsens inventeringar av byggnadsverksamhetens omfattning vid särskilda tidpunkter. Därefter genomgås de olika delområdena (även sådana som ej regleras genom igångsättningstillståndsgivningen) såväl ifråga om byggnader som övriga fasta investeringar.

Kalkylerna över den tillståndsberoende byggnadsverksamheten redovisas i tabell 1. De har kunnat grundas på faktiska uppgifter om meddelade igångsättningstillstånd till och med november 1960. Därutöver har beräkningarna fått byggas på antaganden om igångsättningen under 1961. Antagandena innebär en volymmässig ökning av igångsättningen med knappt 4 procent jämfört med 1960. Det är framför allt arten av dessa senare antaganden som motiverar den i tabellrubriken använda beteckningen »räkneexempel». För att lättare kunna klargöra konsekvenserna av en ändring av antagandet om igångsättningen under 1961 redovisas belastningen på 1961 års byggnadsverksamhet uppdelad på belastning till följd av redan vid årsskiftet 1960/1961 pågående byggen och belastning till följd av den antagna igångsättningen under 1961. Såsom framgår av kolumn 5 i tabellen svarar de byggen som påbörjas under 1961 endast för knappt 30 procent av byggnads- och anläggningsverksamheten under 1961. För att belysa effekterna av en ändring i antagandet om igångsättningen under 1961 kan nämnas, att en minskning av den antagna igångsättningen med projekt till ett värde av 100 miljoner kronor vid oförändrad fördelning av igångsättningen under

[1] Beträffande dessa, se även kap. II.

Tabell VIII:1. Räkneexempel för 1961 års tillståndsberoende byggnadsverksamhet (exkl. bostäder)

Miljoner kronor i 1960 års kostnadsnivå

	1	2	3	4	5	6
	Igångsättning under 1960 (delvis prognos)	Beräknad faktisk byggnadsverksamhet 1960	Ingående belastning på 1961 till följd av igångsättningen under 1960 och tidigare	Antagen igångsättning under 1961	Belastning på 1961 till följd av denna nya igångsättning	Total belastning 1961 = realbudget (3) + (5)
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	2	3	1	2	1	2
Industri och hantverk	950	815	670	1 000	290	960
Kraft- och belysningsverk [1]	125	150	130	150	15	145
Samfärdsel[1]	215	225	130	225	80	210
Handel	515	430	380	525	135	515
Förvaltning, sociala ändamål	335	350	250	350	100	350
Skolor, kyrkor, samlingslokaler	485	480	320	500	150	470
Vägar, gator, vatten- och avloppsledningar	790	650	550	800	215	765
Militära arbeten, civilförsvar	95	100	80	100	25	105
Summa	**3 512**	**3 203**	**2 511**	**3 652**	**1 011**	**3 522**

[1] Statliga arbeten ingår inte.

året skulle minska ökningssiffran för byggnadsvolymen från 1960 till 1961 med ca 1 procent.

Beräkningarna tyder på att byggnadstiderna varit något längre under 1960 än ett år tidigare för praktiskt taget samtliga byggnadstyper och för 1961 har byggnadstiderna antagits bli lika långa som under 1960. Det bör i detta sammanhang påpekas, att kalkylen är starkt känslig för variationer i byggnadstiderna; till följd av brist på uppgifter rörande spridning och säsongvariationer i byggnadstiderna är den också starkt schablonmässig på denna punkt.

Enligt föreliggande beräkningar har stocken av pågående byggen inom den här diskuterade delen av den tillståndsberoende byggnads- och anläggningsverksamheten ökat[1] med omkring 15 procent under loppet av 1960. Med ovannämnda antaganden om byggnadstider och igångsättning under 1961 skulle stocken öka betydligt mindre eller med omkring 6 procent från ingången till utgången av 1961.

Under ovannämnda förutsättningar skulle byggnads- och anläggningsvolymen inom här berörda områden öka med omkring 10 procent från 1960 till 1961 dvs. en något mindre ökning än från 1959 till 1960. De största ökningarna berör byggnader och anläggningar inom industri och handel samt vägar, gator o. dyl.

[1] När ej annat anges avses ökning i fasta priser.

Tabell VIII: 2. Lägenheter i påbörjade, inflyttningsfärdiga och pågående bostadsbyggen 1956—1960

	Flerfamiljshus (exkl. tertiärbelånade rad- och kedjehus)			Småhus (inkl. tertiärbelånade rad- och kedjehus)	
	Påbörjade	Inflyttnings-färdiga	Pågående vid periodens slut	Påbörjade totalt	Inflyttnings-färdiga totalt
1956	43 900	41 050	54 300	15 400	15 850
1957	47 150	47 350	54 100	17 900	17 100
1958	52 300	44 850	61 550	16 650	17 400
1959	53 050	51 350	63 250	(18 500)	17 950
1960	(50 400)	(50 950)	(62 700)	(18 500)	(18 000)
				I månadskommunerna[1]	
1959 1 kv.	8 200	9 000	60 750	1 150	3 000
2 kv.	14 300	14 050	61 000	4 000	2 400
3 kv.	15 450	13 200	63 250	4 000	1 900
4 kv.	15 100	15 100	63 250	2 250	3 850
1960 1 kv.	7 150	10 450	59 950	1 200	3 000
2 kv.	11 300	13 900	57 350	4 000	2 750
3 kv.	15 800	12 100	61 050	3 850	1 900
4 kv.	(16 150)	(14 500)	(62 700)	..	..

[1] Med månadskommuner avses de kommuner — huvudsakligen tätorter — för vilka det föreligger månadsstatistik rörande småhusbyggandet. Dessa beräknas 1959 ha svarat för något över 60 procent av småhusbyggandet i hela landet.

Anm. Uppgifter inom parentes avser uppskattade värden.

2. Investeringsutvecklingen inom olika områden

Bostäderna

Nybyggnadsverksamheten för bostadsändamål har enligt konjunkturinstitutets preliminära beräkningar minskat med knappt 1 procent från 1959 till 1960. Minskningen synes enbart gälla flerfamiljshusen och sammanhänger dels med att igångsättningen beräknas ha varit något mindre och dels med att projekten, vilket framgår av tabell 2, satts igång något senare under 1960 än som varit fallet under 1959, något som medfört en minskning i stocken av under byggnation varande lägenheter. Därtill kommer att den genomsnittliga golvytan i lägenheter under produktion 1960 har beräknats vara 2—3 procent mindre än motsvarande under 1959.

De för innevarande budgetår enligt 1960 års statsverksproposition gällande medelsramarna för den statliga bostadslånegivningen motsvarar ca 42 000 lägenheter i tertiärbelånade flerfamiljshus och 17 500 lägenheter i småhus (egnahemsbelånade hus såväl som tertiärbelånade rad- och kedjehus). Till detta får läggas uppskattningsvis 4 000 lägenheter i icke statsbelånade hus, varav 2 500 i flerfamiljshus.

Igångsättningen av *flerfamiljshus* har under andra halvåret 1960 beräknats motsvara ca 32 000 lägenheter. Vid den enligt statsverkspropositionen 1960 givna låneramen skulle sålunda föreligga möjlighet för en igångsättning av ca 13 000 lägenheter under innevarande halvår om man förutsätter att dispensgivning för igångsättning före halvårsskiftet inom det framförliggande budgetårets ram skulle ske i samma omfattning som 1960. I pro-

position nr 2/1961 angående anslag å tilläggsstat för budgetåret 1960/61 föreslås en utökning av ramen för bostadsbyggandet. För flerfamiljshusens del kan detta beräknas motsvara en ökning med omkring 5 500 lägenheter. Man skulle därför för flerfamiljshusen totalt ha att räkna med en igångsättning under första halvåret 1961 motsvarande omkring 18 500 lägenheter, vilket innebär ungefär samma antal som under motsvarande fjolårsperiod. Av olika skäl kom emellertid dispensgivningen före förra halvårsskiftet att hållas tillbaka på ett i viss mån onormalt sätt. Man kan därför vänta sig att denna — och därmed hela igångsättningen under första halvåret i år — skall överstiga förra årets.

För budgetåret 1961/62 föreslås enligt 1961 års statsverksproposition en igångsättning motsvarande ca 70 000 lägenheter, varav omkring 49 500 i flerfamiljshus. I dessa siffror inkluderas 2 500 lägenheter i icke statsbelånade hus. Dessa ramar innebär för flerfamiljshusens del en kraftig utökning jämfört med vad som ursprungligen gällt för bl. a. innevarande och föregående budgetår. Förslagen i statsverkspropositionen för dessa budgetår, 63 000 lägenheter, har emellertid betecknats som minimiprogram. Kompletteringar av dessa har vidtagits med hänsyn till förhållandena på arbetsmarknaden. Härigenom har programmen kommit att uppgå till 68 000 respektive 70 000 lägenheter. Det för nästkommande budgetår gällande programmet har föreslagits med hänsyn till de bostadsmarknadsmässiga behoven och motsvarar vad som tills vidare ansetts kunna genomföras. Av sysselsättningspolitiska skäl är en hög igångsättning under tredje kvartalet att betrakta som önskvärd. Under andra halvåret 1959 påbörjades ca 30 500 lägenheter i flerfamiljshus och under andra halvåret 1960 — enligt vad som beräknats — ca 32 000. Det får anses rimligt anta, att målsättningen att hålla full sysselsättning under nästa vintersäsong på grund av den fortskridande rationaliseringen i branschen kommer att innebära ett behov av igångsättning under höst halvåret 1961 — särskilt tredje kvartalet — av något större omfattning än under motsvarande fjolårsperiod.

Beträffande *småhusbyggandet,* som under senare år legat på en i stort sett oförändrad nivå, motsvarar de för innevarande budgetår gällande ramarna, inklusive den utökning som föreslås i proposition nr 2/1961, ca 19 000 lägenheter och en ram av samma omfattning föreslås också för nästkommande budgetår. För båda budgetåren får därtill läggas uppskattningsvis 1 500 lägenheter i icke statsbelånade småhus. Dessa program, som jämfört med exempelvis budgetåren 1958/59 och 1959/60 innebär utökade ramar, kan antas leda till en viss ökning av småhusbyggandet under 1961.

Bostadsbyggandet har, utifrån ovan redovisade antaganden samt under förutsättning av oförändrade byggnadstider och normal uppgång av underhållsutgifterna, beräknats öka med ca 1 procent från 1960 till 1961.

Industrin

Investeringsverksamheten inom industrin har under senare år kännetecknats av en betydande expansion. Expansionen under dessa år tog sin

Tabell VIII:3. Investeringsplaner inom industrin för 1961

Ny- och ombyggnadsverksamhet respektive ny- och ersättningsanskaffning.
Delsiffrorna *inte* justerade för missvisning kring årsskiftet 1959/1960.

Miljoner kronor

	Byggnader och anläggningar			Maskiner och apparater	
	Beräknade kostnader 1960	Planerade utgifter 1961	Därav avsedda att påbörjas senare än 1 jan. 1961	Beräknade kostnader 1960	Planerade utgifter 1961
1. Gruvindustri	70	56	10	69	68
2. Metall- och verkstadsindustri	524	598	238	709	809
därav:					
järn- och stålverk	111	138	45	270	312
järn-, stål- och annan metallmanufaktur	29	26	12	60	58
mekaniska verkstäder m. m.	260	303	126	291	303
skeppsvarv	59	80	35	32	56
elektroteknisk industri	65	51	20	56	80
3. Jord- och stenindustri	37	35	13	66	83
4. Träindustri	57	48	19	71	42
5—6. Massa-, pappers- och grafisk industri	222	295	50	507	655
därav:					
träsliperier och cellulosafabriker	117	140	26	241	348
pappersbruk och pappfabriker	105	155	24	266	307
7. Livsmedelsindustri	76	99	39	93	71
8. Dryckesvaru- och tobaksindustri	17	19	4	15	17
9. Textil- och sömnadsindustri	28	23	11	83	63
10. Läder-, hår- och gummivaruindustri	15	8	5	25	23
11. Kemisk- och kemisk-teknisk industri	61	80	22	112	147
Summa, ojusterad	**1 107**	**1 261**	**411**	**1 750**	
D:o, justerad för missvisning	.	.	.	**1 800**	**1 978**
12. El-, gas- och vattenverk	900	909	145	154	169
Summa, ojusterad	**2 007**	**2 170**	**556**	**1 904**	
D:o, justerad för missvisning	.	.	.	**1 960**	**2 147**

Anm. Redovisningen innefattar inte investeringar i bostäder och bilar.
Källa: Kommerskollegiets investeringsenkät.

början 1958 — trots den tillfälliga konjunkturavmattning som då inleddes — och synes ha fortsatt även under 1960.

Det viktigaste underlaget för prognosen av industrins investeringar utgörs av kommerskollegiets sedvanliga oktoberenkät. Resultaten av denna enkät redovisas vad beträffar de preliminära uppgifterna för 1960 och planerna för 1961 i tabell 3. För den egentliga industrin (dvs. grupperna 1—11 i tabellen) visar denna undersökning av de föreliggande planerna en ökning av ny- och ombyggnadsverksamheten med omkring 150 miljoner kronor eller 14 procent i förhållande till den beräknade faktiska för 1960. För ny- och reinvesteringarna i maskiner och apparater tyder undersökningen — efter justering för statistisk missvisning i uppgifterna för 1960 i samband

Tabell VIII: 4. Planerade och faktiska förändringar av den egentliga industrins investeringar
Procentuell förändring. Siffrorna justerade för missvisning kring årsskiftet 1959/1960.

	1955—1956	1956—1957	1957—1958	1958—1959	1959—1960	1960—1961
Byggnader och anläggningar						
Planerat i oktober året innan	+ 22	+ 12	+ 15	— 1	+ 16	+ 14
Planerat i mars samma år ..	+ 33	+ 25	+ 19	+ 18	+ 31	
Faktiskt inträffad förändring:						
löpande priser	+ 9	+ 5	+ 15	+ 9	+ 23	
fasta priser	+ 3	0	+ 15	+ 9	+ 16	
Maskiner och apparater						
Planerat i oktober året innan	— 2	— 10	+ 7	— 5	+ 13	[1]+ 10
Planerat i mars samma år ..	+ 14	+ 4	+ 25	+ 10	+ 19	
Faktiskt inträffad förändring:						
löpande priser	+ 7	0	+ 23	[1]+ 4	[1]+ 20	
fasta priser	+ 1	— 2	+ 24	[1]+ 3	[1]+ 12	

[1] Utan justering för statistisk missvisning kring årsskiftet 1959/1960 är prognossiffran för 1960—1961 13 procent i stället för här angivna 10 och utfallssiffrorna för de två föregående åren i löpande priser 8 respektive 13 procent och i fasta priser 7 respektive 5 procent.

Anm. Redovisningen innefattar inte investeringar i bostäder och bilar.

Källa: Kommerskollegiets investeringsenkäter.

med varuskattens införande — på en ökning med omkring 180 miljoner kronor eller 10 procent.[1]

Vad *byggnads- och anläggningsinvesteringarna* beträffar har, som framgår av tabell 4, de i oktober för det framförliggande året angivna planerna under senare år allmänt sett kunnat realiseras eller t. o. m. överträffas. För 1958 möjliggjordes detta av att det fanns en genom byggnadsregleringen uppdämd kö av investeringsprojekt i väntan på byggnads- och igångsättningstillstånd, vilken genom regleringens liberalisering till större delen kunde avverkas under detta år. Från maj 1958 till september 1959 erhöll investeringsverksamheten ytterligare stimulans genom investeringsfondernas frisläppande; de därmed förknippade kraven på snabb igångsättning kan sannolikt — jämte konjunkturförbättringen — förklara den i förhållande till de ursprungliga investeringsplanerna kraftiga ökningen av investeringarna från 1958 till 1959.

Av företagen har den planerade investeringsökningen för byggnader under 1961 angetts uppgå till 14 procent. Oktoberprognosen visade sig enligt tabell 4 för 1958 stämma exakt med utfallet, räknat i fasta priser, för 1959 innebära en kraftig underskattning och för 1960 helt överensstämma med det nu redovisade preliminära utfallet. Som ovan anförts har emellertid betingelserna för prognosen varit väsentligt olika under vart och ett av dessa tre år och — möjligen med undantag för 1960 — knappast sammanfallande med de man har anledning att räkna med under 1961. Några slutsatser beträffande graden av samstämmighet mellan prognos och utfall 1961 kan därför knappast dras på basis av i tabell 4 redovisade uppgifter.

[1] Utan justering för missvisningen blev dessa siffror 230 miljoner kronor och 13 procent.

Av intresse är att även de i tabell 1 redovisade kalkylerna för den tillståndsberoende byggnadsverksamheten för industrins del anger en kraftig ökning från 1960 till 1961. Ökningen uppgår således till 18 procent. Ehuru dessa kalkyler självfallet är behäftade med betydande osäkerhet, speciellt vad avser 1961 men även beträffande 1960, är dock intrycket av en betydande ökning av industribyggandet så markant, att de i kommerskollegiets enkät angivna planerna för 1961 mycket väl kan anses realistiska. Något skäl till uppjustering på grundval av vad som beräknats i tabell 1 kan knappast sägas föreligga. Osäkerheten i dessa kalkyler är för stor och avvikelsen i förhållande till vad som anges i enkäten för ringa för att kunna motivera detta. I investeringsprognosen i tabell 6 har därför för byggnadsverksamheten inom industrin införts en ökning på 195 miljoner kronor, vilket även innefattar en antagen normal stegring av underhållsutgifterna.

När det gäller *investeringarna i maskiner och apparater* har det i regel visat sig, vilket framgår av tabell 4, att den i oktoberenkäten uppgivna prognosen för det framförliggande året inneburit underskattning — såväl beträffande utfallet i löpande som i fasta priser. Dessa underskattningar är naturliga med tanke på att investeringsplanerna för maskiner och apparater är förhållandevis kortsiktiga och därför ej helt kan överblickas för så lång period som drygt ett år. Med tillämpning av denna iakttagelse blir slutsatsen att ökningen 1960—1961 nu skulle bli ca 15 procent i stället för 10. För reparationer och underhåll antages en tekniskt betingad normal ökning på 3 procent. Totala ökningen för industrins investeringar i maskiner och apparater blir då 305 miljoner kronor eller nära 10 procent. För byggnader och maskiner sammantagna skulle ökningen alltså bli 500 miljoner kronor eller 11 procent.

Kraftverken

Kraftverksinvesteringarna beräknas ha minskat med omkring 4 procent från 1959 till 1960. Nedgången ligger helt inom den offentliga sektorn medan den privata kraftverksindustrins investeringar beräknats öka. För 1961 kan en fortsatt minskning förutses för de offentliga kraft- och elverksinvesteringarna. Även för de enskilda kraftverken tyder nu tillgängliga uppgifter om planerna för 1961 på en minskning. För kraftverken totalt har i tabell 6 nedgången antagits utgöra 50 miljoner kronor eller 4 procent.

Handeln

Handelns investeringar i byggnader och anläggningar har under större delen av 1950-talet undergått en betydande expansion. Under senare år kan denna väsentligen antas sammanhänga med den liberaliserade byggnadsregleringen. Från 1959 till 1960 har ökningen beräknats uppgå till 13 procent. Prognosen för handelns nybyggnadsinvesteringar får baseras dels på de i tabell 1 redovisade beräkningarna, dels — vad beträffar handelslokaler i bostadshus — på de förut relaterade beräkningarna över byggnadsverksamheten i flerfamiljshus. Med stöd av dessa uppgifter har handelns byggnadsinvesteringar under 1961 uppskattats öka med 80 miljoner kronor eller 12 procent.

Handelsflottan

Investeringarna i handelsflottan kan uppvisa betydande variationer från år till år beroende på tillfälliga fluktuationer i leveranserna av nya fartyg. Under 1960 beräknas sålunda en ökning av investeringar och underhåll av fartyg med ca 30 procent ha ägt rum. För innevarande år har man att räkna med en minskning av fartygsleveranserna till svenska redare från inhemska varv och, enligt vad som kan antas, också från utlandet. Investeringarna inom handelsflottan har därför beräknats komma att minska under 1961 med 135 miljoner kronor eller 18 procent.

Staten

De statliga *affärsverkens* investeringar har från 1959 till 1960 beräknats minska med ca 3 procent. Nedgången kan i huvudsak hänföras till televerkets och, såsom tidigare framgått, vattenfallsverkets investeringar medan en ökning har noterats för statens järnvägar. Även postverket och luftfartsverket beräknas ha minskat sina investeringar — dock endast med absolut sett obetydliga belopp.

Investeringarna inom ovannämnda affärsverk regleras genom budgetårsvis fastställda medelsförbrukningsramar; vissa investeringsanslag har dock förts utanför dessa ramar. De för nästkommande budgetår föreslagna ramarna och budgetplanerna synes innebära en fortsatt minskning av affärsverkens investeringar. Då ramarna är nominellt fixerade kan en prisstegring på investeringsvaror framtvinga ytterligare nedskärningar. Om priserna antas öka några procent skulle investeringsminskningen — i fasta priser räknat — enligt vad som nu föreslagits komma att under 1961 uppgå till 40—50 miljoner kronor. Nedgången synes beröra statens järnvägar, vattenfallsverket samt luftfartsverket medan en obetydlig ökning kan förutses för televerket.

Investeringarna inom det statliga *vägväsendet* har under 1960 beräknats öka med några procent. Ökningen gäller såväl nybyggnads- som underhållsverksamheten. Under 1961 kan det, inom ramen för de ordinarie vägbyggnadsanslagen, räknat i fasta priser knappast bli fråga om annat än oförändrat vägbyggande. För beredskapsarbeten kan däremot en väsentlig reduktion förväntas. Minskningen i väginvesteringarna har i föreliggande prognos beräknats bli av storleksordningen 100 miljoner kronor eller 11 procent.

De militära investeringarna beräknas ha ökat med någon procent från 1959 till 1960. Ökningen gäller enbart materielinvesteringarna, medan en minskning beräknas ha skett av byggnads- och anläggningsinvesteringarna. Enligt föreliggande uppgifter angående den beräknade medelsförbrukningen för anskaffning och underhåll av materiel under nästkommande budgetår, kan dessa investeringar väntas öka ej oväsentligt. Hänsyn har därvid tagits till den kompensation som enligt 1958 års försvarsbeslut kan beräknas komma att utgå med hänsyn till redan inträffad prisstegring samt — uppskattningsvis — till den reduktion som rekommenderats av 1960 års för-

Tabell VIII: 5. Kommunernas samt de kommunala bolagens och stiftelsernas investeringsplaner för 1961

Miljoner kronor

	Beräknade utgifter 1960	Planerade utgifter 1961
Nybyggnader		
Bostäder	838	913
Skolor och kyrkor	423	462
Hälso- och sjukvård	208	292
Sociala ändamål	77	83
Gator, vägar, planteringar	298	331
Vatten, avlopp, vattenverk m. m.	453	467
Kraft- och elverk	141	146
Gasverk	4	5
Värmeverk	21	25
Spårvägar och busslinjer	50	55
Hamnar, kanaler och slussar	54	67
Brandväsen, civilförsvar	17	17
Förvaltning och övriga ändamål	162	145
Summa nybyggnader	*2 746*	*3 008*
därav: nybyggnader exkl. bostäder	1 908	2 095
Övriga nyinvesteringar	247	287
Byggnadsunderhåll	488	513
Övriga underhållsutgifter	163	170
Summa bruttoinvesteringar	**3 644**	**3 978**
D:o efter justering av missvisning	**3 750**	.

Anm. Som källa har använts statistiska centralbyråns kommunenkät. De siffror över kommunala investeringar för 1960 som redovisas i tabell 6 överensstämmer ej med ovanstående, emedan kommunenkätens siffror vid beräkningarna till tabell 6 ej justerats med hänsyn till jämförbarheten med tidigare år.

svarskommitté. Sammantaget med en viss ökning även på byggnadssidan kan försvarets investeringar under 1961 beräknas komma att öka med 110 miljoner kronor eller 6 procent.

Slutligen bör beträffande de statliga *aktiebolagen* nämnas den betydande ökning, som har ägt rum för dessa investeringar under 1960 och som väsentligen sammanhänger med flygplansanskaffningen inom SAS. En mot denna bakgrund naturlig nedgång under 1961, som för Sveriges del beräknats till 130 miljoner kronor, har i prognosen i tabell 6 fördelats lika mellan enskild och statlig samfärdsel.

Kommunerna

Sedan de till statistiska centralbyråns så kallade kommunenkät från november 1960 erhållna uppgifterna grovt justerats för de formella betalningsförskjutningarna kring årsskiftet 1959/1960 finner man att investeringsvolymen 1960 torde ha blivit ca 2 procent högre än 1959.

Beträffande 1961 pekar de i tabell 5 redovisade planerna för kommunernas (inkl. de kommunala affärsverken) samt bolagens och stiftelsernas investeringar på en ökning mellan 1960 och 1961 med 6 procent, om 1960 års siffror justeras för nyssnämnda missvisning. Tidigare under 1950-talet har de kommunala investeringarna i efterhand visat sig påtagligt underskrida

Tabell VIII: 6. Prognos för bruttoinvesteringarnas utveckling från 1960 till 1961

Miljoner kronor i 1960 års priser

	1960			Förändring 1960—1961		
	Byggnader och anläggningar	Övrigt	Summa	Byggnader och anläggningar	Övrigt	Summa
Bostäder	4 466	—	4 466	+ 50	—	+ 50
Jordbruk, skogsbruk och fiske	558	582	1 140	+ 15	—	+ 15
Egentlig industri	1 454	3 135	4 589	+ 195	+ 305	+ 500
Kraft-, gas- och belysningsverk	908	348	1 256	— 60	+ 10	— 50
Handel m. m. (endast byggnader)	687	—	687	+ 80	—	+ 80
Samfärdsel	980	3 274	4 254	—	— 210	— 210
Enskild: motorfordon	—	1 712	1 712	—	+ 50	+ 50
handelsflottan	—	763	763	—	— 135	— 135
övrigt	42	117	159	—	— 65	— 65
Statlig	796	610	1 406	— 15	— 65	— 80
Kommunal	142	72	214	+ 15	+ 5	+ 20
Förvaltnings- och sociala ändamål	697	207	904	+ 25	+ 15	+ 40
Sjuk- och hälsovård, sociala ändamål	446	118	564	+ 35	+ 5	+ 40
Förvaltning och diverse ändamål	251	89	340	— 10	+ 10	—
Skolor och kyrkor	631	115	746	+ 30	+ 10	+ 40
Väg- och gatuarbeten m. m.	1 932	85	2 017	— 35	—	— 35
Militära investeringar	177	1 544	1 721	+ 10	+ 100	+ 110
Summa	**12 490**	**9 290**	**21 780**	**+ 310**	**+ 230**	**+ 540**
därav: enskilda	6 407	6 269	12 676	+ 270	+ 85	+ 355
statliga	2 592	2 603	5 195	— 105	+ 125	+ 20
kommunala	3 491	418	3 909	+ 145	+ 20	+ 165

de planerade. Efter den egentliga byggnadsregleringens avskaffande synes detta emellertid inte längre gälla, åtminstone inte på samma sätt. De i tabell 1 redovisade kalkylerna för den tillståndsberoende byggnadsverksamheten tyder också, för de områden som domineras av kommunala investeringar, på en investeringsökning av liknande storlek som den enligt ovan planerade, om också med en annan ändamålsfördelning än vad uppgifterna i tabell 5 utvisar. Detta torde sammanhänga med bl. a. att de antaganden, som i de förstnämnda kalkylerna gjorts beträffande igångsättningen, mera siktar till en riktig totalbedömning av denna, medan fördelningen på olika byggnadstyper gjorts helt schematiskt och därför ej kan förmodas vara i överensstämmelse med de i tabell 5 presenterade, faktiskt föreliggande planerna.

De kommunala investeringarna har med en viss reduktion av de uppgivna planerna totalt antagits komma att öka med 165 miljoner kronor eller ca 4 procent.

IX. Kreditmarknaden

Kreditmarknaden företedde under 1960 en helt annan bild än under 1959. Under 1959 förbättrades både affärsbankernas och näringslivets likviditet, men under 1960 försämrades bådadera. Åtstramningen av banklikviditeten sammanhänger med förbättringen av det statsfinansiella läget och med en förändring av upplåningspolitiken. Nedgången i näringslivets likviditet under 1960 förklaras av en intensifiering av investeringskonjunkturen, en stagnation eller minskning av företagens bruttovinster samt en bindning av företagsmedel i investeringsfonder — statens upplåningspolitik (i vid bemärkelse) kommer alltså även här in i bilden. Det är nu i första hand av intresse att närmare lokalisera och klarlägga storleksordningen av dessa likviditetsförskjutningar. Härigenom kan man få en uppfattning om innebörden på kreditmarknadsplanet av den förda ekonomiska politiken. Man får också en utgångspunkt för bedömningen av utvecklingen under 1961 med hänsyn till de olika ekonomiska sektorernas möjligheter att finansiera sina investeringar och de därmed sammanhängande förutsättningarna för penningpolitikens utformning.

Man kan i analysen skilja mellan staten, kommunerna och den privata sektorn, varvid man i fråga om den senare har anledning särskilja bostadssektorn, eftersom denna spelar en speciell roll för kreditpolitiken. Till en början klargörs nedan det sätt på vilket dessa sektorer täckt sitt upplåningsbehov på den organiserade kreditmarknaden. Bland kreditförmedlarna skall här skiljas mellan riksbanken, affärsbankerna, övriga kreditinstitut samt »marknaden» (ATP, vissa fonder och kassor samt värdepappersmarknaden utanför bankerna). Kartläggningen avser 1959 och 1960 och ges formen av två kreditmarknadsmatriser — en för varje år — som vardera redovisar de olika sektorernas upplåning fördelad på kreditförmedlare och därmed samtidigt också kreditförmedlarnas utlåning fördelad på sektorer.

Totalsumman för hela utlåningen på den organiserade kreditmarknaden var högre 1959 än 1960 — den uppgick i runda tal till 6 250 respektive 5 500 miljoner kronor (nedre högra hörnet av matriserna). Ser man på utlåningen till de olika sektorerna (nedersta raden i matriserna), finner man emellertid att den var praktiskt taget oförändrad både för kommunerna, bostäderna och näringslivet. Statens upplåning däremot har sjunkit med drygt 700 miljoner kronor. En avsevärd förskjutning har också ägt rum i fråga om fördelningen av statens upplåning (vänstra kolumnen i de bägge matriserna). Statens lån i riksbanken spelade under 1959 en relativt underordnad roll men motsvarade 1960 hela nettoupplåningen. Förändringen är ännu mer markant i fråga om statens upplåning i affärsbankerna. Dessa ökade sitt innehav av

Tabell IX: 1. Kreditmarknadsmatris för 1959 och 1960

Nettobelopp, miljoner kronor

Kreditgivare \ Låntagare	Staten	Kommuner	Bostäder	Näringslivet	Summa
1959					
Riksbanken	400	—	—	—	400
Affärsbanker	675	75	500	1 200	2 450
Övriga kreditinstitut	925	200	1 500	575	3 200
Marknaden utanför kreditinstituten	— 75	75	75	125	200
Summa	**1 925**	**350**	**2 075**	**1 900**	**6 250**
1960					
Riksbanken	1 200	—	—	—	1 200
Affärsbanker	—500	—50	250	1 100	800
Övriga kreditinstitut	—300	200	1 500	600	2 000
Marknaden utanför kreditinstituten	800	150	350	200	1 500
Summa	**1 200**	**300**	**2 100**	**1 900**	**5 500**

Anm. Med näringslivet avses praktiskt taget hela den del av samhällsekonomin, som ligger utanför staten, kommunerna, bostadssektorn och kreditinstituten.

Riksbankens utlåning till andra än kreditinstitut består så gott som uteslutande av dess nettokreditgivning till staten.

Affärsbankernas utlåning till respektive staten, kommunerna och bostäderna omfattar inköp av statspapper, reverslån till kommunerna (bankernas köp av kommunobligationer har uppskattats till noll), bostadsbyggnadskrediter enligt Svenska Bankföreningens månadsstatistik samt beräknade köp av hypoteksobligationer. Utlåningen till näringslivet är en restpost, som avser alla andra lån och obligationsköp än de nyssnämnda.

»Övriga kreditinstitut» omfattar sparbankerna, postbanken, jordbrukskasseorganisationen och försäkringsbolagen. Deras kreditgivning till staten, kommunerna, bostadssektorn och näringslivet innefattar såväl reverslån som köp av obligationer och andra värdepapper.

Uppgifterna för marknaden utanför kreditinstituten har tagits fram som restpost i kalkylen.

Samtliga uppgifter för 1959 har avrundats till jämna 25-tal, de grovt uppskattade uppgifterna för 1960 till jämna 50-tal miljoner kronor.

statspapper med 675 miljoner kronor under 1959 men minskade det med omkring en halv miljard under 1960. (Denna omsvängning i affärsbankernas likviditetsutveckling skall belysas ytterligare längre fram.) Förändringen beträffande långivningen till staten från övriga kreditinstitut är däremot endast skenbar, eftersom den till största delen förklaras av en ökning på 600 miljoner kronor av postens kortfristiga utlåning till staten vid slutet av 1959 och en motsvarande avveckling under 1960. Förskjutningen sammanhängde med en temporär överflyttning av medel framför allt från affärsbankerna till postgirot, orsakad av köprushen före omsättningsskattens införande. Siffrorna för affärsbankerna bör vid en korrektion därför revideras i motsatt riktning, vilket innebär att omkastningen i deras utlåning till staten i själva verket var ännu mycket större än vad som anges av siffrorna i matriserna. För andra »övriga kreditinstitut» än postgirot — dvs. försäkringsbolag, sparbanker, postsparbank och jordbrukskassor — var utlåningen till staten praktiskt taget oförändrad de bägge åren, dvs. omkring 300 miljoner kronor. En betydande ökning av statens upplåning har emellertid ägt rum utanför kreditinstituten, där under 1960 ett par hundra miljoner lånats från ATP-fonden och omkring en halv miljard från allmänheten

— sammanlagt ca 800 miljoner från »marknaden», till vilken 1959 tvärtom netto räknat återbetalades omkring 75 miljoner kronor.

De övriga sektorernas upplåning har i stort sett varit densamma under de bägge jämförelseåren inte bara vad beträffar den totala storleken utan även i fråga om fördelningen på olika kreditinstitut. Det kan dock noteras att affärsbankernas utlåning till bostadssektorn var betydligt större 1959 än 1960. Skillnaden förklaras väsentligen därav att innehavet av hypoteksobligationer ökade mycket kraftigare under det förra året än under det senare. Den totala finansieringen med hypoteksobligationer var emellertid ungefär lika stor bägge åren, och affärsbankernas minskade andel därav motsvaras av ökade inköp från den organiserade kreditmarknaden utanför kreditinstituten. Denna aktivering av »marknaden» avser för övrigt inte bara långivningen till staten och bostäderna, utan även till kommunerna (obligationer) och näringslivet (aktier, obligationer och förlagsbevis).

Av vad som redan sagts framgår att riksbanken och »marknaden» under 1960 kraftigt ökat sina andelar av den (nedkrympta) totala utlåningen (jämför högra kolumnen i matriserna). Dessa ökningar svarar för riksbankens del mot en ökad medelsdisposition på grund av företagsinsättningarna på investeringskonton, och förklaras för »marknadens» del dels av tillkomsten av allmänna pensionsfonden (omkring en halv miljard) men dels även av en ökning av finansplaceringarna hos allmänheten.

Med bortseende från den förut berörda tillfälliga utlåningen på 600 miljoner kronor från posten till staten under 1959 och följande avveckling under 1960 har totala utlåningen från andra kreditinstitut än affärsbankerna varit ungefär lika stor under bägge åren dvs. omkring 2 600 miljoner kronor. Försäkringsbolagens och sparbankernas utlåning (inkl. köp av värdepapper) har vardera uppgått till omkring 1 miljard 1960, postsparbankens fasta placeringar och jordbrukskassornas utlåning till sammanlagt ca 600 miljoner kronor. Affärsbankernas andel av utlåningen på den organiserade kreditmarknaden har däremot sjunkit drastiskt. En absolut minskning registreras för utlåningen till stat och kommun, och bidragen till bostadsfinansieringen har nedgått liksom även bidraget till näringslivets finansiering.

Man skulle nu för 1961 kunna göra (lösa) förutsägelser för vissa poster i matrisen. Beträffande tillskotten från olika kreditinstitut (högra kolumnen i matrisen) kan man för riksbankens del räkna med ett bidrag till statsupplåningen baserat på en »inlåning» från allmänheten i form av ökat sedelinnehav på 300—400 miljoner kronor. (Däremot kommer riksbanken knappast, under förutsättning av oförändrad penningpolitik, att under 1960 i nämnvärd utsträckning förmedla kredit baserad på insättningar på investeringskonton.) Även beträffande kapitalmarknadsinstituten kan man räkna med ett kreditutbud av samma storleksordning som 1959 och 1960, möjligen med någon minskning på grund av sjunkande premieinbetalningar till försäkringsbolagen. I stället kan påräknas ett ökat bidrag från allmänna pensionsfonden: en halv miljard 1960 växer till omkring tre kvarts miljard under 1961. Affärsbankernas utlåningsmöjligheter återigen betingas av de-

ras kreditkapacitet vid början av 1961 och utformningen av penning- och finanspolitiken under detta år.

Efterfrågan på kredit från de olika ekonomiska sektorerna kan också i viss mån förutses. För staten och kommunerna föreligger budgetprognoser. Bostadsbyggandets upplåningsbehov kan också beräknas relativt väl, och för näringslivet ger investeringsprognoserna viss vägledning. Det bör emellertid bemärkas att hittills endast upplåningen på den organiserade kreditmarknaden behandlats. Innan någon bedömning av läget kan göras, måste bilden av 1959 och 1960 kompletteras med uppgifter om den direkta långivningen mellan de ekonomiska sektorerna och om den utsträckning i vilken egna medel använts för att finansiera utgiftsöverskott.

För statens del var *utlåningen* till andra sektorer under 1960 av ungefär samma storleksordning, som under 1959, eller omkring 1 100 miljoner kronor. (Den största delposten representeras av kreditgivningen från bostadslånefonden, som vartdera året uppgått till omkring 800 à 900 miljoner kronor.) Som redan nämnts var upplåningen under 1959 omkring 1 900 miljoner kronor men 1960 endast ca 1 200 miljoner kronor. Upplåningsöverskottet — statens (negativa) finansiella sparande — utgjorde alltså 800 miljoner kronor 1959 men bara 100 miljoner kronor 1960. Skillnaden mellan dessa överskott, 700 miljoner kronor, svarar ungefär mot den ändring i statens finansiella sparande mellan de bägge åren, som man får fram genom en alternativ beräkning från inkomst- och utgiftssidan. I princip skall ju också saldot mellan statens utgifter för konsumtion, realinvestering och transfereringar å ena sidan och inkomsterna från skatter m. m. å den andra svara mot den totala upplåningen minskad med ökningen av finansplaceringarna (t. ex. i bostadslån).[1]

För *kommunernas* del spelar utlåningen en underordnad roll. Det (negativa) finansiella sparandet motsvaras alltså i stort sett av upplåningen vilken, som nämnts, var ungefär densamma 1959 och 1960. Från nationalräkenskaperna kan man vidare erhålla en ungefärlig uppskattning av hushållens och utlandets sparande, som i sin helhet kan uppfattas som finansiellt sparande, eftersom det ej används för realinvesteringar. *Hushållens* sparande steg från omkring 3 700 miljoner kronor 1959 till nära fyra miljarder 1960 (exkl. ATP). *Utlandets* sparande — underskottet på bytesbalansen — var omkring noll 1959 och dryga 300 miljoner kronor 1960.

En summering av *förändringarna* i det finansiella sparandet för ovannämnda sektorer ger som resultat en ökning av storleksordningen två miljarder (en miljard för hushållen, 700 miljoner för staten, sammanlagt ett par hundra miljoner för kommuner och utlandet). Eftersom för samhällsekonomin i dess helhet (inkl. saldot med utlandet) finansiella över- och underskott utjämnar varandra, skulle man för restsektorn kunna räkna med en *minskning* på två miljarder. I siffran för denna restsektor, som grovt

[1] I själva verket skiljer sig kalkylen av statens finansiella sparande beräknat som å ena sidan ett utgiftsöverskott och å andra sidan ett upplåningsöverskott av olika anledningar något från varandra betäffande *nivån* — differensen i finansiella sparandet mellan 1959 och 1960 är emellertid ungefär densamma enligt båda metoderna.

sett kan identifieras med »näringslivet» (inkl. bostadssektorn), ingår emellertid även ett sparande i form av inbetalningar till ATP på omkring en halv miljard. Eftersom detta sparande ej stått till företagssektorns förfogande, bör minskningen mellan 1959 och 1960 i det finansiella sparandet räknas upp ytterligare eller till två och en halv miljard.[1] Ändringen i det totala upplåningsbehovet för sektorn i dess helhet har emellertid varit ännu större, eftersom en utlåning i form av vinstplaceringar på investeringskonton ägt rum till ett belopp av omkring 900 miljoner kronor. Denna del av bruttovinsterna har alltså inte stått till förfogande för investeringsfinansiering. I jämförelse med 1959 bör alltså likviditeten i meningen av ökad upplåning och/eller minskad bankinlåning ha försämrats med omkring 3,5 miljarder kronor.

Det framgår av kreditmarknadsmatrisen, att näringslivets upplåning var ungefär densamma 1960 som 1959 dvs. omkring 1 900 miljoner kronor. I denna siffra ingår visserligen affärsbankernas personkrediter, som kan anslås till 200 miljoner kronor för 1959 men bara 100 miljoner kronor för 1960 — men mer än något hundratal miljoner kronor kan man inte få fram i ökning av näringslivets upplåning under 1960 jämfört med 1959. De tre — mycket runda — miljarderna i likviditetsminskning borde alltså kunnat återfinnas som en nedgång i näringslivets bankräkningar. Man kan också konstatera, att det har skett en mycket drastisk omsvängning i fråga om inlåningen på de typiska företagsräkningarna. Tillgodohavanden på check-, uppsägnings-, girokapital-, depositions- och kapitalräkning ökade från november 1958 till november 1959 med sammanlagt nära 1 600 miljoner kronor; under motsvarande period 1959—1960 minskade de innestående beloppen på dessa räkningar med nära 1 700 miljoner kronor. *Skillnaden* mellan inlåningsökning 1958—1959 och inlåningsminskning 1959—1960 uppgår nästan till de 3,5 miljarder man efter vad som ovan sagts kan räkna med med hänsyn till näringslivets finansieringsbehov under 1960 och verifierar såtillvida den slutsats man kommer till beträffande utvecklingen av näringslivets likviditet vid studiet av de olika sektorernas finansiella sparande.[2]

Innebörden av nedgången av näringslivets likviditet är bl. a., att man även vid oförändrade investeringsutgifter inom denna sektor bör räkna med ökat upplåningsbehov, eftersom det knappast verkar sannolikt med en upprepning av den medelsförbrukning — respektive underlåtenhet att bygga upp rörelseräkningar — som synes ha ägt rum under 1960. Hur stort *lånebehovet* vid givna investeringsutgifter kan bli beror emellertid även på vinstutvecklingen. Och *utrymmet* för upplåningen beror i sin tur på utvecklingen inom övriga sektorer samt på den ekonomiska politiken. Här kan man —

[1] Ökningen av de privata investeringsutgifterna under 1960 kan också anslås till i runt tal 2,5 miljarder (dryga en och en halv miljard för fasta investeringar och bortåt 1 miljard i ökning av lagerinvestering). Att investeringsutgifterna ökat lika mycket som finansiella sparandet minskat implicerar att bruttovinsterna varit oförändrade, vilket inte verkar alldeles osannolikt.

[2] Det är möjligt att näringslivets upplåning i utlandet ökat. I så fall bör betalningsbalansens »förskjutningspost» uppvisa en stegring för 1960 jämfört med 1959. Denna faktor kan dock knappast ha spelat någon större roll.

även med antaganden om en viss ekonomisk politik — bara ange utvecklingsalternativ, som har karaktär av rena räkneexempel.

Prognosen för den privata sektorns investeringsutgifter i fasta priser under 1961 pekar på en ökning på ungefär 350 miljoner kronor jämfört med 1960. I löpande priser kan ökningen uppgå till det dubbla. Om bruttovinsterna antas oförändrade under 1961 — det finns i dagens läge ingen anledning att förutspå en förändring vare sig i den ena eller den andra riktningen — skulle alltså näringslivets upplåningsbehov kunna förutsättas öka med bortåt tre kvarts miljard kronor. Det kan emellertid antagas minska av den anledningen att avsättningarna till investeringsfonder kan förväntas praktiskt taget upphöra under 1961, så att vinstmedel disponibla för finansiering av investeringsutgifter i motsvarande mån skulle öka. Eftersom de nämnda faktorerna är av ungefär samma storleksordning skulle sammanlagda behovet av finansiering med egna medel och med upplåning alltså bli ungefär detsamma under 1961 som under 1960. Men frågan är om förbrukningen av egna medel kommer att upprepas i samma utsträckning som under 1960. Säg — blott för att markera den troliga tendensen — att medelsförbrukningen i år blir en halv miljard kronor mindre än 1960. I så fall ökar också upplåningsbehovet med en halv miljard jämfört med 1960 och uppgår till 2,5 miljarder kronor.

Statens inkomster kan under 1961 beräknas öka med omkring 1,6 à 1,7 miljard, utgifterna med några hundratal miljoner kronor mindre. Eftersom utlåningen beräknas öka endast obetydligt, skulle statens upplåningsbehov totalt sett komma att minska jämfört med 1960. För kommunerna har man beräknat att utgiftsöverskottet kan komma att öka med ett hundratal miljoner kronor i fasta priser, vilket skulle betyda ytterligare något hundratal i löpande priser. Slutligen kan man, om man skiljer ut bostäderna från näringslivet, räkna med ungefär oförändrat lånebehov på kreditmarknaden för denna sektor, eftersom investeringar i bostäder beräknas bli ungefär oförändrade under 1961 och likaså statens finansieringsbidrag.[1]

Sifferexemplet skulle nu kunna illustreras med den förut använda matrisformen, utan att man dock går så långt som till att göra en fördelning av sektorernas upplåning efter kreditförmedlare respektive kreditförmedlarnas utlåning fördelad på olika låntagare. Kolumnen för kreditefterfrågan i tabell 2 redovisar ovan gjorda antaganden om de olika sektorernas kreditanspråk. Siffran för näringslivet har satts inom parentes med hänsyn till dess rent hypotetiska karaktär.

Den framräknade totala kreditefterfrågan uppgår till sex miljarder kronor, dvs. är betydligt större än 1960 men något mindre än 1959. I fråga om fördelningen av kreditgivningen mellan olika kreditförmedlare

[1] De här gjorda antagandena resulterar i ökning i det finansiella sparandet för staten, kommunerna och utlandet, som sammanlagt uppgår till en halv miljard kronor, samt en minskning för näringslivet på en miljard kronor. Man har vidare att räkna med en ökning på ett par hundra miljoner kronor i »ATP-sparande» och — som restpost — en ökning av hushållssparandet på likaledes några hundra miljoner kronor. Denna avmattning i hushållssparandets ökningstakt verkar inte osannolik med tanke på den ovanligt kraftiga stegringen under 1960.

Tabell IX: 2. Kreditmarknaden 1961

Nettobelopp, miljoner kronor

	Efterfrågan		Utbud
Staten	1 000	Riksbanken	500
Kommuner	500	Affärsbankerna	(2 000)
Bostäder	2 000	Övriga kreditinstitut	2 500
Näringslivet	(2 500)	Marknaden	1 000
Summa	**6 000**		**6 000**

visar mönstret också en återgång i riktning mot läget 1959. Riksbankens utlåning sjunker i och för sig tillbaka på grund av bortfallet av investeringsfondspengar.[1] »Marknadens» bidrag minskar jämfört med 1960 på grund av företagens mer ansträngda likviditet men ökar jämfört med 1959 med kreditutbudet från allmänna pensionsfonden (omkring tre kvarts miljard). Kreditutbudet från andra kreditinstitut än riksbanken och affärsbankerna kan snarast väntas minska något med tanke på utvecklingen av det privata försäkringssparandet. Under de givna förutsättningarna beträffande de olika sektorernas upplåningsbehov och utbudet från olika kreditförmedlare framkommer en överskottsefterfrågan på kredit som — om vågskålarna i balansen skall slå jämnt — bör tillfredsställas av affärsbankerna. Residualberäkningen av affärsbankernas kreditutbud ger ett värde på 2 miljarder. Detta värde är betydligt högre än för 1960 men ligger alltjämt lägre än affärsbankernas faktiska utlåning under 1959.

Resonemanget har förts bl. a. under förutsättningen av oförändrad penningpolitik och oförändrat vinstläge för näringslivet. En åtstramning av penningpolitiken och ett försämrat vinstläge kan öka »marknadens» och övriga kreditinstituts bidrag (och minska affärsbankernas) via ökat sparbankssparande och ökade obligationsköp och kan också påverka näringslivets investeringsplaner och denna sektors upplåningsbehov. Ett i dessa avseenden oförändrat läge betyder emellertid inte heller att affärsbankernas kapacitet (och villighet) att ge krediter stämmer överens med det residualbehov, som med hänsyn till den ekonomiskt-politiskt acceptabla totalupplåningen och kreditutbudet från övriga kreditförmedlare kan anses rimligt. Diskussionen härav kan utgå från en analys av de faktorer, som påverkar affärsbankernas likviditetsförändringar.

Ur affärsbankernas synpunkt kan som likvida tillgångar räknas fordringar mot staten (statspapper), mot riksbanken (riksbanksgiro och sedlar), mot utlandet (valutor) och vissa fordringar mot allmänheten (främst hypotesobligationer). I detta sammanhang kan man alltså inskränka sig till att diskutera de olika sektorernas innehav av just dessa finansiella placeringar. Härvid är att märka, att när riksbanken förvärvar likvida tillgångar t. ex. i

[1] Riksbankens kreditgivning påverkas även av valutareservens förändringar och dess vinstutveckling. Dessa faktorer har här antagits verka i riktning mot någon ökning av kreditgivningen till övriga sektorer.

Tabell IX: 3. Förändringen i vissa sektorers likviditet 1959 och 1960

Nettobelopp, miljoner kronor

	1959		1960	
	1 halvår	2 halvår	1 halvår	2 halvår
A Staten	*686*	*— 2 607*	*1 023*	*— 2 200*
B Privata sektorn (exkl. affärsbanker)	*— 878*	*1 500*	*— 445*	*2 200*
1. Statspapper m. m.	— 403	1 294	— 284	800
2. Investeringskonton	32	8	115	800
3. Sedelinnehav	— 383	545	— 225	600
4. Obligationsskuld	— 124	— 347	— 51	0
C Utlandet	*— 43*	*— 13*	*415*	*— 100*
Summa A till C	**— 235**	**— 1 120**	**993**	**— 100**

form av statspapper, skapar den hos en annan sektor i regel en likvid tillgång i form av en riksbanksfordran. Netto räknat skapas då inga likvida tillgångar för övriga sektorer. (Riksbankens transaktioner avser endast undantagsvis illikvida placeringar som t. ex. lån till privata sektorn.) Riksbanken behöver i detta sammanhang därför ej behandlas som särskild sektor. Vill man visa hur affärsbankernas likvida tillgångar förändrats, kan man alltså utgå från det sätt på vilket de övriga sektorerna absorberat eller avyttrat dylika likvida placeringar. För enkelhetens skull kan uppdelningen av övriga sektorer begränsas till att avse staten, utlandet och den privata sektorn exklusive affärsbankerna (men inklusive övriga kreditinstitut). Nettot av förändringen i dessa sektorers likvida placeringar skall svara mot förändringen i affärsbankernas innehav därav (med omvänt tecken). En del av dessa förändringar återfinns i de redan använda matriserna, som ju emellertid å ena sidan avser även andra placeringar än de likvida men å andra sidan ej driver uppspaltningen av dessa så långt, som är önskvärt ur synpunkten av en likviditetsanalys. Dessutom görs redovisningen nu halvårsvis för att man skall få en uppfattning om de starka säsongsvängningar, som gör sig gällande mellan dessa perioder. (Se tabell 3.)

Statens skuldsättning (negativt tecken) var som synes mindre andra halvåret 1960 än andra halvåret 1959, och dess kassaöverskott större första halvåret 1960 än första halvåret 1959. Årssaldot svarar mot de upplåningssiffror per kalenderår, som angetts i kreditmarknadsmatriserna och kommenterats i anslutning därtill. Den privata sektorns absorption av det från statens verksamhet emanerande likviditetstillskottet var större 1959 än 1960 (raden B 1 i tabellen). I gengäld ökade denna sektor under 1960 kraftigt sina fordringar på riksbanken dels i form av inlåningen på investeringskonton (rad B 2) dels i form av ökat sedelinnehav (rad B 3). (Liksom för statsupplåningen präglas denna senare likviditetsfaktor av en kraftig säsongväxling mellan halvåren.) Vidare har den privata sektorn skapat likvida placeringar — minskat sin likviditet — genom försäljning av obligationer andra än statsobligationer (främst hypoteksobligationer). Räknat både på hel- och halvår har denna sektor totalt sett ökat sin likviditet mer (resp. minskat sin lik-

Tabell IX: 4. Affärsbankernas likviditet 1959 och 1960

Förändringar halvårsvis i miljoner kronor

	1959		1960	
	1 halvår	2 halvår	1 halvår	2 halvår
Kassa	— 220	92	— 324	(400)
Skattkammarväxlar	— 569	— 24	— 183	
Svenska obligationer	1 104	637	121	(—500)
Valuta	— 80	415	— 607	
Summa	**235**	[1] **1 120**	[1] **— 993**	**— 100**

[1] Om man korrigerar för den tillfälliga omflyttningen av medel mellan affärsbankerna och postgirot i samband med omsättningsskattens införande bör siffran för andra halvåret 1959 ökas med drygt en halv miljard och siffran för första halvåret 1960 sänkas motsvarande.

viditet mindre) under 1960 än 1959.[1] Vad slutligen utlandet beträffar domineras bilden av dess likviditetsökning under första halvåret 1960 svarande mot en nedgång i vår totala valutareserv.

Totalt sett minskade de här diskuterade sektorerna sin likviditet mycket kraftigt under 1959 (och särskilt under andra halvåret) men ökade den kraftigt under 1960 (och särskilt under första halvåret). I själva verket skulle minskningen sista halvåret 1959 blivit ännu mycket större (drygt en halv miljard) och ökningen första halvåret 1960 också motsvarande större om inte, som förut nämnts, just före årsskiftet tillgodohavanden tillfälligtvis flyttats över från affärsbankerna till postgirot för att därefter återinströmma till affärsbankerna. Den i tabellen illustrerade likviditetsutvecklingen underskattar därför den omkastning, som faktiskt ägt rum.

Likviditetsutvecklingen för de ovan behandlade sektorerna har nu sin motsvarighet (med omvänt tecken) i förändringarna i affärsbankernas likviditet. Tabell 4 visar den form dessa likviditetsförändringar tagit. Man kan notera den successiva avvecklingen av innehavet av skattkammarväxlar samt den kraftiga minskningen i valutainnehavet första halvåret 1960. Den största skillnaden mellan 1959 och 1960 avser dock innehavet av svenska obligationer, som ökade mycket kraftigt 1959 men under 1960 förmodligen minskat med ett par hundra miljoner. Denna utveckling har kraftigt reducerat affärsbankernas likviditet. Medeltalet för affärsbankernas faktiska likviditetskvoter[2] var i november 1960 38,1 procent mot 46,3 procent i november 1959. De av riksbanken rekommenderade likviditetskvoterna hade däremot ökat från 38,4 procent i november 1959 till 41,4 procent i november 1960. Efter att ha legat med kraftigt likviditetsöverskott har affärsbankssystemet i dess helhet nu kommit över på minussidan fast förhållandet växlar avsevärt mellan olika banker. Utgångsläget för 1961 är i alla hän-

[1] Ur den privata sektorns synpunkt representerar insättningen på investeringskonton egentligen ej en likvid tillgång. Ur synpunkten av affärsbankernas likviditetsutveckling utgör den emellertid en kontraktiv faktor med samma effekt som t. ex. en ökning av allmänhetens sedelinnehav.

[2] Likviditetskvoten kan, i stort sett, sägas utgöra relationen mellan likvida placeringar å ena sidan och inlåningen exkl. sparräkningar å den andra.

delser det, att affärsbankerna jämfört med 1960 har betydligt svårare att tillfredsställa krav på ökad utlåning. Möjligheterna härtill skulle då i stor utsträckning komma att bero på likviditetsutvecklingen under 1961. För bedömningen härav kan man använda schemat för affärsbankernas likviditet såsom bestämd av likviditetstillskotten från övriga sektorer — diskussionen härav får givetvis återigen karaktären av räkneexempel.

Statens likviditetstillskott till övriga sektorer — dess upplåning — antas som förut uppgå till omkring en miljard kronor 1961. Olika antaganden kan nu göras om den politik som följs vid täckningen av detta upplåningsbehov. Men man kan knappast tänka sig att marknaden utanför affärsbankerna — »kapitalmarknaden» — absorberar mindre än en halv miljard.[1] Man kan vidare räkna med en ökning av den privata sektorns sedelinnehav och en fortsatt valutaavtappning på ett par hundra miljoner kronor. Mot statens likviditetspåspädning skulle då stå en »absorption» från den privata sektorn (exkl. affärsbanker och inkl. övriga kreditinstitut och A.T.P.) och från utlandet av sammanlagt samma storleksordning. Nettotillskottet till affärsbankerna skulle m. a. o. då bara kunna bli relativt obetydligt och deras utlåningsmöjligheter i motsvarande mån begränsade.

De här angivna utslagen för förändringarna på kreditmarknaden är trots grovheten och de väldiga osäkerhetsmarginalerna i kalkylerna likväl av en sådan storleksordning, att man knappast kan ta fel på själva riktningen i utvecklingen. Man skulle inte i samma utsträckning som under tidigare år behöva räkna med ett knapphetsläge på »kapitalmarknaden», dels emedan utbudet genom ATP-fondens tillkomst fortsätter att öka och dels emedan de statliga låneanspråken liksom under 1960 kommer att ligga på en jämfört med tidigare år relativt låg nivå. Förutsättningar skulle m. a. o. kunna tänkas uppkomma för en ökad upplåning mot obligationer som för näringslivets och kommunernas del skulle innebära en motvikt mot den knapphet på övriga krediter man vid oförändrad penningpolitik kan räkna med på kreditmarknaden under 1961. Denna skärpning bör, speciellt med hänsyn till säsongen i den statsfinansiella utvecklingen, bli särskilt märkbar under första halvåret. Om ej särskilda åtgärder vidtas kan t. ex. då affärsbankernas byggnadskreditiv bli lidande vid den allmänna efterfrågepress för affärsbankskrediter, som kan väntas från näringslivet. I ett sådant läge kan affärsbankerna också tänkas vara ovilliga till att medverka till avlyft genom köp av hypoteksobligationer, ehuru dessa i och för sig skulle öka deras likviditet i meningen av kravet på ett likviditetskvotsminimum. Vidare kan affärsbankernas kreditransonering förväntas bli skärpt, vilket kan tänkas gå ut över de marginella och nya investeringarna under det att de större och sedan en tid tillbaka redan planerade i första hand skulle tillgodoses. De realekonomiska verkningarna av det åtstramade läget på kreditmarknaden

[1] Resten eller omkring en halv miljard skulle placeras i riksbanken och affärsbankerna. ATP:s placeringpolitik kommer härvidlag att spela en betydelsefull roll. Ju större del av ATP:s fondmedel som utlånas till näringslivet, dess mindre blir denna sektors krav på affärsbankerna och dess mer kan i och för sig dessa placera i statspapper och därigenom öka sin likviditet och kreditkapacitet,

skulle därför framför allt kunna förväntas bli märkbara något längre fram i tiden.

Resonemanget har hela tiden förts med utgångspunkt från givet upplåningsbehov baserat bl. a. på prognosen över den privata sektorns och kommunernas investeringsplaner. Det bör emellertid bemärkas att dessa planerade investeringsutgifter ej på något sätt behöver sammanfalla med vad som ekonomiskt-politiskt kan anses rimligt bl. a. med hänsyn till konjunkturläget. Utvecklingen av personkrediterna bör f. ö. även uppmärksammas ur denna synpunkt. Riktlinjerna för penningpolitiken blir med andra ord beroende på den investeringsvolym såväl som på den konsumtionsutveckling, som ur olika synpunkter kan anses lämplig. Något kriterium härför kan emellertid i och för sig inte erhållas genom en analys av kreditmarknadens aktuella läge eller förväntade utveckling.

X. Sammanfattande bedömning

De i de föregående kapitlen redovisade utvecklingstendenserna sammanfattas i tabell 1, Preliminär försörjningsbalans för 1961. Av redogörelserna för siffrornas beräkning framgår att osäkerhetsgraden är betydande. Det måste ändå vara rimligt att på detta sätt sammanföra och summera vad man kan anse sig veta. I den mån avvikande meningar eller nya fakta framläggs eller åtgärder föreslås kan dessas innebörd lättare klarläggas.

På grundval av delvis kända förhållanden och i övrigt redovisade antaganden och sannolikhetsomdömen erhålls i den framlagda försörjningsbalansen för 1961 ett efterfrågeöverskott, som motsvarar ungefär 1 procent av bruttonationalprodukten. Det inflationstryck, som detta representerar, kan dock på ett obestämt sätt motverkas och reduceras genom en efterfrågedämpande effekt av pågående kreditåtstramning. — Ett totalomdöme om konjunkturutsikterna för det framförliggande året kan emellertid inte endast baseras på en mer eller mindre modifierad slutsiffra i en sådan totalbalansräkning. Frågan huruvida ett framräknat efterfrågeöverskott är ett resultat av bristerna i vår kunskap eller ett realistiskt uttryck för en tendens till överansträngning av resurserna måste också diskuteras på basis av ett studium av de konkreta förhållandena på viktigare delområden. Av betydelse är dessutom vilken tidsfördelning under året som kan väntas ifråga om olika efterfrågeförändringar och därmed följande krav på de ekonomiska resurserna.

Den allmänna bild som erhålls såväl av den sammanfattande tabellen — »nationalbudgeten» i inskränkt mening — som av den konkreta analysen är i stort sett följande: De tillgängliga arbetskraftsresurserna utnyttjas numera praktiskt taget fullständigt. Därmed har takten i produktionsökningen blivit mer dämpad än tidigare. Eftersom någon ny arbetstidsförkortning inte skall genomföras under 1961 kan dock den totala produktionsökningen mellan kalenderåren bli lika stor som föregående år, förutsatt att näringslivets effektivitet inte motverkas av eventuellt uppträdande desorganisationsföreteelser. En viss risk härför föreligger i och med att vårens normala säsonguppsving förenas med en särskilt kraftig ökning av efterfrågan under årets första hälft. Efterfrågeökningen kan däremot väntas bli något mindre under senare delen av året.

Den ökning i efterfrågan på varor och arbetskraft som kan väntas för 1961 kommer från alla huvudsektorer, såväl från de utländska exportmarknaderna som från konsumtionen och investeringarna inom landet. Minskad omfattning förutses dock för de enskilda investeringarna utanför industri och handel och för de civila statliga investeringarna, medan det av sta-

Tabell X: 1. Preliminär försörjningsbalans för 1961

Miljoner kronor i 1960 års priser

	1960	Förändring 1960—1961	
	Milj. kr	Milj. kr	Procent
Tillgång			
Bruttonationalprodukt[1]	68 200	+ 2 500	+ 4
Import resp. importutrymme	14 500	+ 600	+ 4
Summa tillgång	82 700	+ 3 100	
Efterfrågan			
Privat bruttoinvestering	12 700	+ 350	+ 3
Statlig »	5 200	+ 0	0
Kommunal »	3 900	+ 150	+ 4
Lagerökningsbehov	500	0	.
Export	14 200	+ 800	+ 6
Privat konsumtion	37 300	+ 2 000	+ 5
Statlig »	3 600	+ 200	+ 5
Kommunal »	5 300	+ 250	+ 4,5
Summa efterfrågan	82 700	+ 3 750	
Summa efterfrågeöverskott 1961		+650–x[2]	

[1] I princip skall en beräkning av detta slag avse »normalår» (ur kalendarisk synpunkt). År 1961 innehåller emellertid två arbetsdagar mindre än 1960. Eftersom detta kan väntas slå något starkare på produktionsvolymen än på inkomsterna har den förras ökning tilltagits något i underkant när det gäller kronbeloppet.

[2] Med detta x symboliseras den småningom inträdande dämpningseffekt av den pågående likviditetsåtstramningen i näringslivet och banksystemet, vilken inte kunnat kvantitativt beräknas.

ten till sin omfattning styrda bostadsbyggandet blir av nästan oförändrad omfattning.

Ifråga om prisutvecklingen måste man räkna med vissa genomslag av redan inträffade eller förutsedda kostnadsökningar; även om den föregående utvecklingen skapat vissa vinstmarginaler, som nu kunnat reduceras, kan dock inte en årlig ökning av lönekostnadsnivån med 7 procent i längden förenas med en sådan prisstabilitet som — bortsett från varuskattens verkan — rått under de senaste tre åren.

Denna bild av det ekonomiska läget och utsikterna för det närmaste året bekräftas ytterligare av de omedelbart före årsskiftet framkomna resultaten i konjunkturbarometern. Denna redovisar omdömen från ca 1 400 företagsledare inom industrin, avgivna i huvudsak omkring den 15 december. Omdömena är visserligen inte kvantitativt preciserade utan avser endast ökning, stillestånd eller minskning beträffande de efterfrågade förhållandena. För metallindustrierna (utom varven) samt för malmgruvor rapporteras fortsatt produktions- och sysselsättningsökning under de närmaste 3 till 6 månaderna på ungefär samma sätt som under uppsvinget 1959 och 1960. Stark arbetskraftsbrist, speciellt för yrkesarbetare och teknisk personal, uppges också från de flesta företagen på dessa områden. (Omdömena om arbetskraftsbehov etc. refereras utförligare i kap. VI.) Även inom övriga industrier skulle utvecklingen fortsätta ungefär som förut, om också i något långsammare takt för skogsindustrierna. En viss tillbakagång skulle vara

att vänta för sko- och läderindustrin och vissa delar av träindustrin. — Svaren på frågorna rörande lagersituation och orderingång utgör i stort sett endast variationer på samma mönster. Lagren av färdigvaror anses således i regel vara lagom stora eller något för små (viktigaste undantag: skoindustrin och — av andra uppgifter att döma — bilindustrin). De väntas lika ofta minska som öka under det närmaste kvartalet. Minskningarna skulle särskilt gälla metallindustrierna och de största ökningarna inträffa för skogsindustrierna. Både där och i övrigt är detta troligen uttryck för säsongförhållandena, trots att dessa egentligen skall ha hållits utanför bedömningen. — Orderingången väntas visserligen i regel inte längre stiga, vilket den däremot gjort t. o. m. sista kvartalet 1960 (viktigaste undantag är järnbruken), men den förväntas inom verkstadsindustrin fortsätta på sin hittillsvarande höga nivå, stiga vid gruvorna och inom den kemisk-tekniska industrin, men sjunka inom trä- och läderindustrierna samt varven. Enligt den senast föreliggande mera preciserade orderstatistiken för verkstadsindustrin skulle orderingången fram t. o. m. augusti ha inneburit en pågående förlängning av orderstockarna; omdömena i konjunkturbarometern betyder att denna utveckling alltjämt skulle fortsätta trots de bekanta svårigheterna för bilindustrin, som alltså synes vara en isolerad företeelse. Den starkaste ökningen i verkstadsindustrins orderingång under fjärde kvartalet har gällt exporten och på den punkten väntar man t. o. m. i några fall fortsatt uppgång. Mot denna bakgrund är det märkligt att man i åtskilliga fall (över femtedelen av företagen) väntar sig lägre exportpriser under första kvartalet 1961 än under det närmast föregående, medan man däremot varken inom verkstäder eller järnbruk i nämnvärd omfattning väntar några prishöjningar vare sig på export- eller hemmamarknaden. Även inom den relativt expansiva kemisk-tekniska industrin överväger prissänkningsförväntningarna, medan övriga industrigrenar — trots lägre expansionstakt eller stagnation — i relativt stor utsträckning väntar sig kunna ta ut högre priser på sina produkter både i in- och utlandet. — Konjunkturbarometern bekräftar slutligen i stort sett den bild som investeringsenkäten (se kap. VIII) gett av industrins investeringsplaner, dvs. fortsatt ökning av investeringarna i både byggnader och maskiner.

Vårens säsonguppsving kommer således att utspelas i en situation med hög aktivitet, åtminstone delvis på gränsen till överkonjunktur. Vad man kan veta om utvecklingen på de privata och offentliga serviceområdena pekar på att konkurrensen om arbetskraft kommer att skärpas från dessa håll. I fråga om byggnadsindustrin pekar visserligen prognoserna för kalenderåret 1960 som helhet på ett visst jämviktsläge, men det finns anledning att tro att arbetskraftsbehovet fortfarande kommer att ökas under första halvåret även på detta område. Väsentligt är också det förhållandet att man i år går in i våruppsvinget utan de reserver som under förra året alltjämt fanns i form av en viss kvarstående öppen eller dold arbetslöshet jämte möjligheten att inställa då pågående beredskapsarbeten, vilka däremot för närvarande bedrivs i endast obetydlig omfattning.

Slutsatsen är, som förut nämnts, att det finns risk för uppkomsten av desorganisationsföreteelser av tidigare välkänd natur, särskilt inom de delar av näringslivet där arbetskrafts- och annan kapacitetsbrist kan väntas bli mest påtaglig, dvs. framför allt större delen av metallindustrin. Eftersom emellertid näringslivet i övrigt är starkt beroende av denna industri för leveranser av maskiner, reservdelar och byggnadsmaterial samt för reparationsarbeten, måste en sådan utveckling få en hämmande verkan på produktivitetsutvecklingen i sin helhet. Vad som omedelbart riskeras är väl inte någon direkt nedgång av produktiviteten utan endast en viss dämpning av framstegstakten. Detta är dock inte betydelselöst.

Det produktivitetsantagande — nära tre procents produktionsökning per sysselsatt person — som begagnas i denna nationalbudget är betingat av förutsättningen att ekonomin hålls i god balans. Av det föregående framgår att risken för en mindre fördelaktig utveckling, vid vilken ett efterfrågeöverskott framkallar desorganisationsföreteelser med åtföljande kostnads- och prisstegringar i stället för gynnsammast möjliga produktionsökning, närmast skulle vara förknippad med utvecklingen under vårsäsongen. Utsikterna på något längre sikt skulle peka mot en bättre balans. Denna utveckling mot bättre balans skulle emellertid kunna tills vidare omintetgöras eller förvandlas till ett mera svårmanövrerat bakslag om inflationstrycket under mellantiden tillåts bli alltför starkt.

Den ekonomiska politiken behöver alltså i nuvarande läge inriktas på att förebygga, att vårens säsongmässiga uppsving, som sannolikt sammanfaller med konjunkturuppsvingets kulmination, leder till en uppbromsning av produktionsökningen och ett skärpt inflationstryck.

Det kan måhända hävdas att den kreditåtstramning, som sedan länge pågått, kommer att skapa den erforderliga balansen. De planerade investeringarna skulle således, enligt denna tankegång, i viss utsträckning inhiberas, varulager tömmas osv. Såsom närmare belysts i föregående kapitel är det tydligt att likviditeten ej endast i bankerna utan även inom företagen avsevärt reducerats under loppet av 1960. Å andra sidan är det också tydligt att den totala likviditeten eller »tillgången på pengar» hos allmänheten och företagen fortfarande är mycket hög, eftersom 1960 års utveckling endast betytt att en viss del av de föregående årens stora likviditetsökning elimine-rats. Tyvärr äger vi endast mycket små möjligheter att bedöma hur hastigt förändringarna i likviditetsläget återverkar på det reala ekonomiska förloppet. Där man förut baserat sina investeringar på bank- eller självfinansiering kan man övergå till andra finansieringsformer, framför allt krediter mellan företagen inbördes. Visserligen gjordes erbjudandet om medelsplacering i investeringsfonderna direkt i avsikt att minska den bas för en dylik kreditexpansion, som vissa företags höga likviditet utgjorde. Det är också tydligt att en viss sådan verkan uppnåtts, men det är svårt att veta i vilken grad vare sig detta eller andra inslag i den kredit- och likviditetsbegränsande politiken redan påverkat företagens för dagen kända planer för 1961 och i vilken grad en sådan realekonomisk verkan ytterligare är att vänta. Till

belysning av denna fråga har omkring den 10 december en särskild rundfråga gjorts hos ett femtiotal av de företag som medverkat i investeringsenkäten i oktober. Någon i detta sammanhang intressant tendens till justering i planerna kunde inte konstateras. Genomgående uppgavs att man hade de planerade investeringarnas finansiering tryggad. Även om det är tänkbart och troligt att åtstramningspolitiken på ett inte närmare preciserbart sätt gjort de nu föreliggande planerna mindre expansiva än de annars skulle ha blivit, skulle man alltså tills vidare inte därutöver ha att räkna med någon nedskärning av de från den större och medelstora industrins sida rapporterade investeringsplanerna.

Det är dock, såsom närmare redovisats i kapitel VIII, vanligt att industriföretagen under årets lopp beslutar genomföra större investeringar i maskiner m. m. än de kunnat uppge vid tidpunkten för investeringsenkäten. Det kan tänkas att den sänkta likviditeten kommer att dämpa denna eljest normala uppjustering av planerna. Det är också tänkbart att kreditåtstramningen får ytterligare andra verkningar, t. ex. på kommunernas och de mindre företagens investeringsverksamhet. Att döma av den alltjämt mycket höga orderinströmningen hos verkstadsindustrin och av ansökningarna om byggnadstillstånd synes emellertid åtstramningens dämpande verkningar tills vidare förbli begränsade.

Eftersom likviditets- och kreditåtstramningens resultat under alla förhållanden inte är möjliga att kvantitativt bedöma i förväg, har förfarandet vid upprättandet av den preliminära försörjningsbalansen fått bli följande: de olika efterfrågeposterna beräknas såsom tidigare på basis av de slutsatser som kan dras av erhållna enkätuppgifter osv., utan hänsyn till den förmodligen gradvis stigande, ytterligare effekt som penningpolitiken eventuellt kan väntas utöva. Denna har i stället applicerats på slutresultatet såsom en mera obestämd motvikt till det på detta sätt framräknade efterfrågeöverskottet.

I det följande genomgås nationalbudgetens olika delposter summariskt. För något utförligare bakgrund till de angivna siffrorna hänvisas till de föregående särskilda kapitlen.

Tillgångssidan

Produktionsökningen med nära 4 procent eller 2 500 miljoner kronor har antagits uppstå genom nära 3 procents produktivitetsökning (per sysselsatt person) och en ökning av sysselsättningen med 1 procent. (På grund av minskat antal arbetsdagar har dock beloppen här räknats i underkant.) Under några år tycks produktiviteten ha stigit något snabbare, men blivit av den här antagna storleken under 1960. Den förut relativt höga produktivitetsstegringen var delvis betingad av förbättrat kapacitetsutnyttjande. När nu arbetskraftsreserverna tagits i anspråk och störningsfenomen redan i viss grad börjat uppträda, skulle man måhända kunna befara ytterligare försvagning i stegringstakten; såsom nyss framhållits måste man räkna med denna risk

om den ekonomiska politiken skulle tillåta en stigande överspänning under våren. Att produktivitetsantagandet för 1961 trots detta nu sätts lika med vad som kan förmodas ha gällt för 1960 och alltså inte sänks ytterligare motiveras av den väntade efterfrågeökningens inriktning. Denna förutses i särskilt stor omfattning avse den privata konsumtionen. En ökning bl. a. av detaljhandelstjänster — delvis på basis av lagerminskning — och av varuproduktionen i konsumtionsvaruindustrierna, som hittills blivit relativt litet ansträngda, torde realt sett kunna erhållas relativt billigt genom ökat utnyttjande av redan föreliggande kapacitet. Detta skulle alltså i försörjningsbalansen framträda som en produktivitetsförbättring och upphäva på andra håll framträdande dämpningar, i den mån dessa inte förvärras. (Den undersysselsättning som rekylen på köprushen skapade för de anställda inom handeln under våren 1960, har på motsvarande sätt framträtt som ett minus i produktivitet under detta år. Ett visst tillskott i produktivitetsökningen synes å andra sidan ha uppstått under 1960 och de närmast förflutna åren i och med att arbetstidens förkortning inte medfört ett lika starkt produktionsbortfall.)

Det säger sig självt att det här redovisade antagandet om den fortsatta produktivitetsutvecklingen inte kan göra anspråk på någon större precision, även om det stöds av ett konkret studium av produktionens utvecklingstendenser på olika delområden (kap. V). Inte ens den redan förflutna tidens produktivitetsförändringar är annat än delvis kända. Det må därför ännu en gång framhållas, att omdömena om 1961 års samhällsekonomiska balans inte endast baseras på den osäkra totalkalkylen utan även på den mera detaljerade och konkreta iakttagelsen av konjunkturförhållandena, särskilt på arbetsmarknaden. Å andra sidan kan påpekas, att ett fel i bedömningen av produktions- och produktivitetsökningen inte betyder ett lika stort fel i saldot: en oförutsedd ökning på tillgångssidan genom ökad produktion innebär också en ökning av i första hand vinster eller löner, och dessa inkomstökningar ger i sin tur upphov till utgifts- d. v. s. efterfrågeökningar om också inte av samma storlek som ökningen av tillgångarna; felet i beräkningen av den samhällsekonomiska balansen blir alltså inte lika stort som felet i produktionsantagandet.

*Import*ökningen 1961 har i försörjningsbalansen upptagits endast till det belopp som förutses kunna bli betalt med årets export. Uttryckt i 1960 års penningvärde innebär detta att totalimporten kan bli något större än exporten 1961, detta tack vare en viss förutsedd förbättring i prisrelationen. Eventuellt importöverskott betraktas här som uttryck för en brist i den samhällsekonomiska balansen, ett underskott som i första hand måste täckas genom förbrukning av valutatillgångar. Eftersom ett importöverskott förelåg 1960 blir den i denna mening tillåtna importökningen mindre än exportökningen. (Importöverskottet 1960 har här upptagits till 300 miljoner kronor. Den officiella statistiken torde komma att visa en högre siffra, närmare 400 miljoner kronor, men den så kallade förskjutningsposten torde åtminstone delvis vara uttryck för rent statistiska missvisningar, varför siffran avrundats nedåt till 300 miljoner kronor.)

Efterfrågesidan

De privata investeringarna. Utvecklingen är här mycket olikartad på olika delområden. Det är lämpligt att här redovisa den på tre avsnitt: industriinvesteringar, bostadsbyggen och övriga investeringar. Se följande tablå:

	1960	Förändring 1960—1961	
	Milj. kr.	Milj. kr.	Procent
Privata industriinvesteringar	4 600	+ 420	+ 9
Privata bostadsbyggen	3 200	+ 25	+ 1
Övriga privata investeringar	4 900	— 90	— 2
Summa privata investeringar	**12 700**	**+ 355**	**+ 3**

Beräkningen av *industriinvesteringarnas* ökning 1961 försvåras såsom i andra sammanhang framhållits av att jämförelsesiffrorna 1960 påverkats av betalningsförskjutningar, betingade av omsättningsskattens införande. Sedan investeringsenkätens siffror justerats med hänsyn dels till denna missvisning, dels till den normala underskattning i planerna som höstenkäten erfarenhetsmässigt visat sig innehålla, skulle man nå fram till slutsatsen att investeringsplanerna innebär en ökning med omkring 16 procent för byggnader och maskiner sammantagna. Medräknas underhållsutgifterna skulle ökningssiffran bli ca 11 procent eller ca 500 miljoner kronor för industrins investeringar totalt, varav dock en inte oväsentlig del faller på statliga och kommunala företag. För den privatägda delen av industrin blir siffran ca 420 miljoner kronor i ökning på en total summa av 4 600 miljoner kronor. Såsom förut angivits har denna beräkning gjorts direkt i anslutning till tidigare mönster, på basis av investeringsenkäten utan hänsynstagande till möjligheten att den pågående likviditetsåtstramningen skulle komma att medföra ett annat utfall. Eftersom investeringsprognosen baseras på uppgifter om konkreta investeringsplaner, som till stor del redan är under genomförande och som i varje fall i regel har finansieringen säkrad, skulle man dock inte kunna vänta sig någon mera påtaglig realekonomisk effekt under första hälften av 1961, trots att i och för sig likviditetsåtstramningen i banksystemet rent säsongmässigt kan väntas bli skärpt under våren.

Det *privata bostadsbyggandet* utgör ungefär två tredjedelar av det totala. Återstoden sker väsentligen genom kommunerna. Såsom närmare redovisats i kapitel VIII skulle bostadsbyggandet bli nästan oförändrat till sin volym under 1961, om man följer nu föreliggande eller förutsedda planer. Å andra sidan är dessa i viss mån elastiska. Igångsättningstillstånd ges av länsarbetsnämnderna delvis i direkt anknytning till det lokala arbetsmarknadslägets krav. Här föreligger således ännu en halvautomatisk balansfaktor: skulle det faktiska läget bli ett annat än som förutsetts i den centrala planeringen blir den praktiska tillämpningen delvis anpassad därefter. Finansieringen blir i viss mån en sekundär fråga. Å andra sidan kan kravet på en sådan byggnadsvolym, att full sysselsättning upprätthålls inom byggfacken — ett krav som förstärks av kvarstående bostadsköer — innebära en påfrestning på den samhällsekonomiska balansen i övrigt i och med de

krav som byggnadsverksamheten ställer på andra industriers leveransförmåga i lägen då denna redan är toppbelastad.

Övriga privata investeringar synes minska något under 1961. Minskningarna gäller, såsom nämnts i kapitel VIII, särskilt fartyg (— 135 milj. kr.), flygplan (— 65 milj. kr.) och kraftverk (— 30 milj. kr.). Däremot skulle byggnadsverksamheten för handelns behov öka kraftigt (80 milj. kr.). En annan ökningspost är motorfordon (i nyttotrafik) för vilka underhållsutgifterna beräknas stiga med 50 miljoner kronor på grund av det ökade bilbeståndet, medan nyanskaffningen på basis av investeringsenkäten bedömts oförändrad.

Beräkningen av de *statliga investeringarnas* utveckling baseras dels på uppgifter från vederbörande affärsverk osv. rörande sannolik volym för den faktiska verksamhetens omfattning, dels mera schematiskt på budgetårsvis tilldelade medelsramar, omräknade till kalenderår. Bakom den obetydliga ökning med 20 miljonor kronor, som förutses för 1961, ligger dels en uppgång med 110 miljoner kronor för de militära investeringarna (materielleveranser och underhåll) dels en nedgång för affärsverken och — framför allt — vägbyggandet, som minskas med 100 miljoner i samband med bortfallet av beredskapsarbetena. Bortfallet av 1960 års stora flygplansköp räknas till hälften (65 milj. kr.) som statens affär; däremot planerar AB Statens Skogsindustrier och Norrbottens Järnverk AB betydande utbyggnader, så att de statliga industriinvesteringarna ökas med 80 miljoner kronor.

Kommunernas investeringar har bedömts främst på basis av statistiska centralbyråns enkät hos hälften av kommunerna. Det är relativt svårt att bedöma dennas tillförlitlighet. Originalsiffrorna (av kommunerna antagna utgiftsstater) har reducerats något i anslutning till tidigare erfarenheter, som dock inte säkert är giltiga i dag. — Det är särskilt utbyggnaden av sjuk- och åldringsvården, skolorna och trafikapparaten, som föranleder ökningarna med sammanlagt över 150 miljoner kronor.

Ifråga om *lagerökningsbehovet* förutsätts att den antagna ökningen av bruttonationalprodukten normalt behöver åtföljas av en ökning av lagerhållningen inom produktion och distribution. Tidigare under efterkrigstiden har denna uppgått till i genomsnitt något mer än en femtedel av produktionsökningen. Numera torde behovet av lagerökning vara något mindre. Man kan därför utgå från en avrundad siffra på 500 miljoner kronor d. v. s. samma ökning som 1960. Bakom 1960 års siffra döljer sig visserligen onormala ökningar på vissa områden, vilka man inte skulle kunna vänta sig upprepas i år, men å andra sidan även onormala lagerförbrukningar (skogs- och kreaturskapital). De 500 miljonerna netto framstår därför som ett ganska normalt uttryck för vad näringslivet kommer att eftersträva i ett läge där lagervolymen vid årets början — såsom av allt att döma är fallet — betraktas som normal. Lagerförändringen hör till de poster som uppvisat de största kastningarna. Ett eventuellt efterfrågeöverskott kan ta sig uttryck i en stark lagerminskning. Den här angivna siffran utgör således inte något om-

döme om det sannolika utfallet utan — helt i enlighet med principerna för upprättandet av den preliminära försörjningsbalansen — en uppskattning av den efterfrågetendens, som kan antas vara verksam vid den angivna produktionsökningen.

För *exporten* redovisas i kapitel III två olika beräkningssätt. Det ena baseras på en genomgång av marknadsförhållandena bransch för bransch. Det andra baseras på tillgängliga uppgifter om mer eller mindre officiella produktionsökningsprognoser för de viktigaste av våra avnämarländer jämte iakttagelsen av tidigare samband mellan dessa länders produktionsökning och importbehov. Vid oförändrad andel i dessa länders import skulle den svenska exporten kunna beräknas stiga med 6 procent i volym och 8 procent i värde. Den förstnämnda beräkningsmetoden har gett ett två procent lägre resultat. I sina huvuddrag åsyftar den emellertid endast årets första del och har tidigare visat sig ha en tendens att visa avsevärt för lågt. I totalbalansen insätts därför den ur den mera schematiska metoden erhållna siffran, som dock kan anses stödjas av de mera konkreta undersökningarna, trots att dessa för dagen visar lägre siffror.

Den privata konsumtionen. Vid en ökning med 8 procent i de för enskilda konsumenter disponibla inkomsterna och ett av kostnadsökningar föranlett minimum av nära 2 1/2 procents prisstegring skulle den reala inkomstökningen för konsumenterna bli ca 5 1/2 procent. Tidigare erfarenheter tyder på att detta skulle kunna väntas resultera i en konsumtionsökning som blir ungefär mitt emellan denna siffra och en »normal» ökning med tre procent. Eftersom 1960 års genomsnittliga konsumtionsnivå synes ha blivit onormalt låg på grund av bakslaget efter den så kallade omsrushen före årsskiftet 1959—1960 måste man emellertid räkna som om 1961 års konsumtionsökning i verkligheten startade från en nivå som är ca 1 procent högre än 1960 års genomsnittsnivå. Man kommer på detta sätt upp i en konsumtionsökning på 5 à 5 1/2 procent mellan 1960 och 1961. — Vid en konkret genomgång av de olika konsumtionsområdena framstår den enligt ovannämnda schematiska metod beräknade ökningen som osannolik, dvs. alltför hög; allmänhetens konsumtionsvanor är konservativa och en så stark ökning har sällan förekommit. Det är dock svårt att komma ifrån det här ovan förda resonemangets giltighet. Beräkningen har dessutom gjorts i underkant i det att någon konsumtionsökning ej ansetts uppstå 1961 genom efterverkningar av retroaktiva utbetalningar av pensionsmedel strax före årsskiftet eller genom frigivandet av 680 miljoner kronor i premiesparande jämte upplupna räntor på 120 miljoner kronor och lika mycket i sparpremier. Det är dock inte uteslutet att överraskningar kan inträffa i fråga om konsumtionsutvecklingen, och att i stället sparandeökningen blir ovanligt stor — ifall inte en större prisstegring än den som här förutsatts eliminerar en del av problemet.

Den statliga och kommunala konsumtionen har beräknats mycket ungefärligt i anknytning till respektive utgiftsstater med de modifikationer som föranleds av tidigare erfarenheter av dessas utfall. Till större delen gäller

det löneutgifter för personal i den offentliga serviceverksamheten och försvaret, allt räknat i konstant lönenivå eftersom det här gäller en volymberäkning. (Någon produktivitetsökning i den offentliga verksamheten anses inte uppkomma, utan dennas realvärde räknas som om det vore direkt betingat av antalet verksamma personer och dessas kvalifikationsgrader.) — De viktigaste kommunala ökningsområdena är här, liksom för de kommunala investeringarna, skolväsendet jämte sjuk- och åldringsvården. Liknande gäller för staten.

Sammanfattning

Den preliminära försörjningsbalansen för 1961 tyder på en ökning av efterfrågan som överstiger den på angivet sätt beräknade ökningen i produktionen och importutrymmet med 650 miljoner *minus* en småningom inträdande dämpningseffekt av likviditetsminskningen inom näringslivet och banksystemet. (De gjorda beräkningarna och bedömningarna baseras på förutsättningen av oförändrad finans- och penningpolitik.) Särskilt näraliggande är risken att vårens säsonguppsving skall skapa ytterligare ökad arbetskraftsbrist inom verkstadsindustrierna med hämmande verkan på produktivitetens stegring även på andra håll.

Överhuvudtaget finns det anledning räkna med att efterfrågeöverskottet främst kommer att göra sig gällande under första hälften av året. Ökningarna i 1961 års löner och pensioner gäller i stort sett från årets början medan de under förra året till stor del inte kom i konsumenternas hand förrän till sommaren eller sent på hösten. Det är också för de närmaste månaderna som de på olika sätt redovisade investeringsplanerna på industrins och bostadsbyggandets område kan anses mest hållbara, medan de längre fram kan dämpas kraftigare av likviditetsåtstramningen.

Det är visserligen i och för sig inte otänkbart att produktiviteten eller hushållens sparande kommer att uppvisa starkare ökning än som här har förutsatts eller att investeringsökningen helt eller delvis uteblir, så att övertrycket i den svenska ekonomin försvinner av sig självt eller såsom resultat av redan vidtagna ekonomiskt-politiska åtgärder. Detta skulle innebära att dessa faktorer felbedömts i den här framlagda prognosen. Såsom förut framhållits är det emellertid åtskilliga förhållanden vid sidan av själva balanssiffrorna, som pekar på att inflationstrycket ännu en tid kommer att ökas.

Det kan inte på förhand sägas vilka uttryck efterfrågeöverskottet — i den mån det alltså representerar en realitet — kommer att ta under den relativt korta period som diskuteras här. Det kan helt eller delvis ge upphov till lagerförtäring eller till ett ur valutareserven betalat importöverskott. (Delvis torde detta nu vara oundvikligt.) Det kan ge upphov till extra prisstegringar, utöver vad som här förutsatts som ett av kostnadsökningar betingat minimum. Det kan också framkalla sådana störningar — med leveransförseningar och kvalitetsförsämringar som resultat — som brukat uppträda vid

tidigare tillfällen då arbetskraftstillgångarna och produktionsapparaten överansträngts på väsentliga områden; prisstegringen skärps då av reala kostnadsökningar.

Slutligen återstår möjligheten att den ekonomiska politiken förebygger dessa konsekvenser genom att helt eller delvis eliminera efterfrågeöverskottet. Av det föregående har framgått att det då närmast skulle gälla åtgärder av på en gång säsong- och konjunkturutjämnande art och av relativt snabb verkan. Med hänsyn till den splittrade konjunkturbilden — stark expansion och arbetskraftsbrist främst i verkstadsindustrierna m. m., särskilt i storstadsområdena och i Mellansverige, men stagnation eller tillbakagång på andra områden — behöver åtgärderna också differentieras efter de på så sätt varierande förhållandena och till väsentlig del gå ut på underlättande av anpassningen på arbetsmarknaden. Däremot synes konjunkturutsikterna inte motivera några mera genomgripande nya åtgärder av generell art.

Tabellförteckning

II. 1. Försörjningsbalans 1956—1960 4
2. Bruttoinvesteringar 1956—1960 7
3. Privat konsumtion 1956—1959 8
4. Bytesbalansen 1956—1960 9
5. Lagerförändringar för statistiskt belysta produktions- och distributionsområden 1956—1960 11
6. Sparande-investering 1956—1960 i löpande priser 12
7. Finansiellt sparande 1956—1960 13
III. 1. Utrikeshandelns fördelning på länderområden 1959—1960 14
2. Betalningsbalansen 1958—1961 15
3. Utrikeshandelns värde-, volym- och prisförändringar 1958—1961 ... 15
4. Guld- och valutareserven december 1957—december 1960 16
5. Exporten av varor 1959—1961 18
6. Importen av varor 1959—1961 20
IV. 1. De enskilda konsumenternas inkomster och utgifter 1959—1961 ... 23
V. 1. Industriproduktionen 1958—1960 32
VI. 1. Utvecklingen på arbetsmarknaden 1956—1960 40
Bilaga:
1. Sammanfattningstabell, ungefärliga tal 44
2. Detaljredovisning av sysselsättningsbegränsningen i vissa statliga verk 45
VII. 1. Kommunernas beräknade inkomster och utgifter 1959—1961 48
2. Investerings- och konsumtionsutgifter m. m. för kommunerna 1959—1961 49
3. Statens ekonomiska verksamhet 1959—1962 50
4. Statens inkomster och utgifter 1959—1961 med vissa korrektioner 54
VIII. 1. Räkneexempel för 1961 års tillståndsberoende byggnadsverksamhet (exkl. bostäder) 56
2. Lägenheter i påbörjade, inflyttningsfärdiga och pågående bostadsbyggen 1956—1960 57
3. Investeringsplaner inom industrin för 1961 59
4. Planerade och faktiska förändringar av den egentliga industrins investeringar 60
5. Kommunernas samt de kommunala bolagens och stiftelsernas investeringsplaner för 1961 63
6. Prognos för bruttoinvesteringarnas utveckling från 1960 till 1961 . 64
IX. 1. Kreditmarknadsmatris för 1959 och 1960 66
2. Kreditmarknaden 1961 71
3. Förändringen i vissa sektorers likviditet 1959 och 1960 72
4. Affärsbankernas likviditet 1959 och 1960 73
X. 1. Preliminär försörjningsbalans för 1961 77

Innehåll

Preliminär nationalbudget för 1961 1
I. Inledning ... 4
II. Sveriges ekonomi ... 6
1. Inhemska bruttoutgifter ... 10
2. Utrikeshandel och lagerutveckling ... 12
3. Sparande och investering ... 14
III. Utrikeshandeln ... 14
1. Handeln med olika länderområden 1960 ... 15
2. Bytesbalansen och valutareserven 1960 ... 16
3. Sveriges export 1961 ... 19
4. Sveriges import 1961 ... 21
5. Bytesbalansen och valutareserven 1961 ... 22
IV. De enskilda konsumenternas ekonomi ... 22
1. De disponibla inkomsterna ... 25
2. Konsumentpriserna ... 27
3. Konsumtionsvolymen ... 30
V. Produktionen ... 30
1. Den totala produktionen 1960 ... 30
2. Produktionsutsikterna 1961 ... 32
3. Produktionsutvecklingen inom olika näringsgrenar ... 38
VI. Arbetsmarknaden ... 38
1. Arbetskraftstillgången och den totala sysselsättningen ... 39
2. Arbetsmarknadsläget ... 44
Bilaga: Den statliga arbetskraftsbegränsningen sommaren 1960 ... 47
VII. Den offentliga verksamheten ... 47
1. Kommunerna ... 50
2. Staten ... 55
VIII. Investeringarna ... 55
1. Utgångspunkt och metoder för investeringsprognosen för 1961 ... 57
2. Investeringsutvecklingen inom olika områden ... 65
IX. Kreditmarknaden ... 76
X. Sammanfattande bedömning ... 87
Tabellförteckning ... 87

601934 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BIHANG 3

VISSA TABELLER TILL BELYSNING AV DEN STATSFINANSIELLA UTVECKLINGEN

Bihang 3

Vissa tabeller till belysning av den statsfinansiella utvecklingen

Tab. 1. Statens inkomster och utgifter budgetåren 1950/51—1959/60

Budgetåret 1950/51

Inkomster	Milj. kr.	Utgifter	Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar ..	5 820	Driftbudgetens utgiftstitlar ...	5 449
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	568
Statslån	348	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
Minskning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott	87	Ökning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	127
Inbetalda prisutjämningsavgifter vid export av trävaror m. m.	84	Kassamedelsökning	270
Transaktioner i övrigt (efter saldering)	75		
Summa	6 414	Summa	6 414

Budgetåret 1951/52

Inkomster	Milj. kr.	Utgifter	Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar ..	7 507	Driftbudgetens utgiftstitlar ...	6 423
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	776
Fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel tillgodoförd belopp	500	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
		Återbetalda statslån	91
		Ökning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	374
		Ytterligare uppkommen eftersläpning av inleveransen av överskottsmedel från domänverket	67
		Transaktioner i övrigt (efter saldering)	48
		Kassamedelsökning	228
Summa	8 007	Summa	8 007

Budgetåret 1952/53

	Milj. kr.		Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar ..	7 808	Driftbudgetens utgiftstitlar....	7 647
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	1 020
Fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel tillgodoförd belopp	250	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
Statslån	[1] 487	Ökning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	137
Transaktioner i övrigt (efter saldering)	6	Ökning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott	64
Kassamedelsförbrukning	317		
Summa	8 868	Summa	8 868

Budgetåret 1953/54

	Milj. kr.		Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar	8 535	Driftbudgetens utgiftstitlar ..	8 130
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	1 033
Statslån	1 055	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
Minskning i eftersläpningen av inleverans av överskottsmedel från domänverket..	37	Ökning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	20
Ökning av postverkets likvida medel	47	Från fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel återfört belopp.....	450
Ökning av hos statens jordbruksnämnd balanserade medel avseende regleringsavgifter m. m.	60	Ökning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott	29
Transaktioner i övrigt (efter saldering)	51	Kassamedelsökning	123
Summa	9 785	Summa	9 785

Budgetåret 1954/55

	Milj. kr.		Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar..	8 907	Driftbudgetens utgiftstitlar ..	8 619
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	1 077
Statslån	937	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
Minskning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	4	Från fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel återfört belopp	300
Minskning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott.....	9		

[1] Avser den faktiska upplåningen, vilken överstiger den redovisade ökningen av statsskulden med 285 milj. kr., motsvarande verkställd avskrivning av riksgäldskontorets skuld till statens krigsförsäkringsnämnd.

	Milj. kr.		Milj. kr.
Kassamedelsförbrukning å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken	[1] 219	Ökning i eftersläpningen av inleverans av: tullverkets uppbörd	16
		överskottsmedel från domänverket	45
		Transaktioner i övrigt (efter saldering)	19
Summa	10 076	Summa	10 076

Budgetåret 1955/56

	Milj. kr.		Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar	10 072	Driftbudgetens utgiftstitlar	9 691
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	1 028
Statslån	953	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
Minskning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	49	Ökning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott	10
Minskning i eftersläpningen av inleverans av:		Till särskilda konton i riksbanken överförda medel	356
överskottsmedel från domänverket	13	Kassamedelsökning å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken	[2] 20
tipsmedel	6		
tullverkets uppbörd	7		
Transaktioner i övrigt (efter saldering)	5		
Summa	11 105	Summa	11 105

Budgetåret 1956/57

	Milj. kr.		Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar	10 691	Driftbudgetens utgiftstitlar	10 978
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	643
Statslån	1 341	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
Kassamedelsförbrukning å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken	[3] 30	Ökning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott	50
		Ökning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	183
		Till särskilda konton i riksbanken överförda medel	184
		Transaktioner i övrigt (efter saldering)	24
Summa	12 062	Summa	12 062

[1] Den i rikshuvudboken redovisade totala minskningen av kassamedel uppgår endast till 124 milj. kr. Detta belopp utgör skillnaden mellan minskningen av behållningarna å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken (128 + 91 =) 219 milj. kr. samt ökningen av övriga kassamedel, 95 milj. kr., varav 90 milj. kr. hänför sig till postsparbanken och postgiroröreisen.

[2] Frånsett de till särskilda konton i riksbanken överförda medlen redovisas i rikshuvudboken en total minskning av kassamedel med 17 milj. kr., med vilket belopp ökningen av behållningarna å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken (5 + 15 =) 20 milj. kr. understiger minskningen av övriga kassamedel, 37 milj. kr.

[3] Frånsett de till särskilda konton i riksbanken överförda medlen redovisas i rikshuvudboken en total minskning av kassamedel med 9 milj. kr., med vilket belopp minskningen av behållningarna å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken (7 + 23 =) 30 milj. kr. överstiger ökningen av övriga kassamedel, 21 milj. kr.

Budgetåret 1957/58

	Milj. kr.		Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar	12 019	Driftbudgetens utgiftstitlar ..	12 120
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av	
Statslån	1 544	utgifterna å kapitalbudgeten	1 204
Minskning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	25	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
		Ökning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott	10
		Ökning av å postgirokonton balanserade skattemedel	94
		Till särskilt konto i riksbanken överförda medel	100
		Transaktioner i övrigt (efter saldering)	12
		Kassamedelsökning å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken	[1]48
Summa	13 588	Summa	13 588

Budgetåret 1958/59

	Milj. kr.		Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar ..	12 604	Driftbudgetens utgiftstitlar ...	12 743
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	1 572
Statslån	812	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
Ianspråktagna medel avseende tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster ..	450	Ökning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott	61
Minskning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	242	Kassamedelsökning å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken	[2]12
Förändring av balanserade skattemedel	121		
Minskning i eftersläpningen av inleverans av:			
överskottsmedel från domänverket.....	16		
tullverkets uppbörd.....	7		
Ökning av å väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond samt å statens reservförrådsfond balanserade medel....	29		

[1] Frånsett de till särskilda konton i riksbanken överförda medlen redovisas i rikshuvudboken en total ökning av kassamedel med 52 milj. kr., varav belöper på statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken (47 + 1 =) 48 milj. kr. och på övriga kassamedel 4 milj. kr.

[2] Frånsett vad som tagits i anspråk av medel avsatta till särskilda konton i riksbanken, redovisas i rikshuvudboken en total ökning av kassamedel med 90 milj. kr., varav belöper på statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken (8+4=) 12 milj. kr. och på övriga kassamedel 78 milj. kr.

	Milj. kr.		Milj. kr.
Förändring av å vissa av statsregleringsfondens konton för fonder och diverse medel m. m. balanserade medel	75		
Transaktioner i övrigt (efter saldering)	32		
Summa	14 388	Summa	14 388

Budgetåret 1959/60

	Milj. kr.		Milj. kr.
Driftbudgetens inkomsttitlar	13 657	Driftbudgetens utgiftstitlar	13 698
Transaktioner vid sidan av riksstaten:		Av riksgäldskontoret utbetalade medel för täckning av utgifterna å kapitalbudgeten	1 677
Statslån	1 487	Transaktioner vid sidan av riksstaten:	
Ianspråktagna medel avsedda för framtida investeringar i LKAB	90	Ökning av utestående till riksstatsanslag icke överlagda förskott	91
Minskning av rörliga krediter hos riksgäldskontoret	39	Ökning i eftersläpningen av inleverans av tullverkets uppbörd	28
Förändring av balanserade skattemedel	42		
Ökning av å vissa kapitalfonder balanserade medel	71		
Förändring av å vissa av statsregleringsfondens konton för fonder och diverse medel m. m. balanserade medel	16		
Transaktioner i övrigt (efter saldering)	1		
Kassamedelsförbrukning å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken[1]	91		
Summa	15 494	Summa	15 494

[1] Frånsett vad som tagits i anspråk av medel avsatta till särskilt konto i riksbanken (LKAB-medel), redovisas i rikshuvudboken en total minskning av kassamedel med 25 milj. kr., med vilket belopp minskningen av behållningarna å statsverkets och riksgäldskontorets checkräkningar i riksbanken (90 + 1 =) 91 milj. kr. överstiger ökningen av övriga kassamedel, 66 milj. kr.

Tab. 2. Inkomster och utgifter på driftbudgeten under budgetåren 1950/51—1959/60

(Miljoner kronor)

Budgetår	Inkomster	Utgifter	Överskott (+) resp. underskott (−)[1]	Avsättning till budgetutjämningsfonden av		Överskott (+) resp. underskott (−) efter avsättningar
				kommunalskattemedel	vissa medel som insatts å särskilda konton i riksbanken	
1950/51	5 820	5 449	+ 371			
1951/52	7 507	6 423	+ 1 084			
1952/53	7 808	7 647	+ 161			
1953/54	8 535	8 130	+ 405			
1954/55	8 907	8 619	+ 288			
1955/56	10 072	9 691	+ 381	250	[3] 356	— 225
1956/57	10 691	[2] 10 978	— 287	100	[4] 184	— 571
1957/58	12 019	[2] 12 120	— 101	250	[5] 100	— 451
1958/59	12 604	12 743	— 139	200		— 339
1959/60	13 657	13 698	— 41	—	—	— 41

[1] Under budgetåren 1951/52 och 1952/53 gjordes, i syfte att i den statliga bokföringen eliminera effekten av uppkommen efterslapning i utbetalningen av kommunalskattemedel, avsättningar från driftbudgetens inkomster till en fond för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedlen, vilka medel under budgetåren 1953/54 och 1954/55 återförts till budgetens inkomstsida. Under budgetåren 1953/54 och 1954/55 verkställdes inga avsättningar. Fr. o. m. budgetåret 1955/56 ingår regleringsfonden som en del av budgetutjämningsfonden, varigenom avsättningar och återföringar icke längre direkt berör de redovisade inkomsterna. Därest under 1953/54—1957/58 hade gjorts avsättningar till och återföringar från regleringsfonden enligt samma metod som under 1951/52 och 1952/53, skulle de i tabellen angivna budgetsaldona på + 405, + 288, + 381, — 287 resp. — 101 milj. kr. i stället ha uppgått till + 105, + 188, + 381, — 237 och — 351 milj. kr. För 1958/59 utgöres motsvarande saldo av det i den sista kolumnen angivna beloppet, — 339.

[2] Därav tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster 275 milj. kr. och medel avsedda för framtida investeringar i LKAB 81 milj. kr.

[3] Inkl. det under femte huvudtiteln upptagna anslaget till fondering för framtida pensionsändamål på 275 milj. kr.

[4] Därav tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster 75 milj. kr. och medel avsedda för framtida investeringar i LKAB 109 milj. kr.

[5] Beloppet utgöres helt av tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster.

Tab. 3. Statsskulden under budgetåren 1950/51—1959/60

(Miljoner kronor)

Budgetår	Fonderad statsskuld	Tillfällig statsskuld	Totala statsskulden Summa (2+3)	Därav placerat i:				
				Räntelöpande obligationslån	Premieobligationslån	Statsskuldförbindelser	Lån hos statsinstitutioner och fonder m. m.	Skattkammarväxlar
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Totalt								
1950/51	8 999	3 421	12 421	5 836	1 485	376	1 492	2 865
1951/52	9 653	2 676	12 329	5 705	1 557	326	1 328	2 264
1952/53	10 043	2 489	12 532	7 071	1 575	353	1 113	1 286
1953/54	10 934	2 653	13 587	7 978	1 725	288	1 069	1 457
1954/55	12 503	2 021	14 524	9 430	1 898	288	988	870
1955/56	12 709	2 768	15 477	9 439	1 901	310	827	2 022
1956/57	12 956	3 862	16 818	9 511	1 901	335	1 096	3 021
1957/58	13 445	4 917	18 362	10 484	2 001	472	1 026	3 526
1958/59	14 666	4 507	19 173	11 778	1 951	1 157	899	2 792
1959/60	15 648	5 012	20 660	13 116	2 103	1 157	817	3 029
Förändringar under budgetåret								
1950/51	+ 120	+ 227	+ 348	+ 136	+ 60	— 77	— 181	+ 423
1951/52	+ 654	— 745	— 92	— 131	+ 72	— 50	— 163	— 601
1952/53	+ 390	— 187	+ 203	+ 1 366	+ 18	+ 27	— 216	— 978
1953/54	+ 891	+ 164	+ 1 055	+ 907	+ 150	— 65	— 43	+ 171
1954/55	+ 1 569	— 632	+ 937	+ 1 452	+ 173	—	— 81	— 587
1955/56	+ 206	+ 747	+ 953	+ 9	+ 3	+ 22	— 161	+ 1 152
1956/57	+ 247	+ 1 094	+ 1 341	+ 72	+ 0	+ 25	+ 269	+ 999
1957/58	+ 489	+ 1 055	+ 1 544	+ 973	+ 100	+ 137	— 70	+ 504
1958/59	+ 1 221	— 409	+ 812	+ 1 294	— 50	+ 685	— 127	— 734
1959/60	+ 982	+ 505	+ 1 487	+ 1 338	+ 152	—	— 82	+ 237

Tab. 4. Statsupplåningens placering under budgetåren 1950/51—1959/60

(Miljoner kronor)

Budgetår	Utgiftsöverskott (+), inkomstöverskott (−) å riksstaten	Transaktioner vid sidan av riksstaten	Summa utgiftsöverskott (+), inkomstöverskott (−) (2+3)	Upplåning (+), skuldåterbetalning (−)						Kassaökning (−) minskning (+) (4−10)
				Marknaden				Riksbanken	Summa (8+9)	
				Affärsbanker	Posten	Övriga	Summa (5+6+7)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1950/51	+ 197	− 119	+ 78	− 85	− 240	− 17	− 342	+ 690	+ 348	− 270
1951/52	− 308	− 12	− 320	+ 296	− 94	+ 576	+ 778	[1] − 870	− 92	− 228
1952/53	+ 859	− 55	+ 804	+ 845	+ 79	+ 43	+ 927	− 440	[2] + 487	+ 317
1953/54	+ 628	+ 304	+ 932	+ 685	− 150	+ 336	+ 871	+ 184	+ 1 055	− 123
1954/55	+ 789	+ 272	+ 1 061	− 489	− 61	+ 1 075	+ 525	+ 412	+ 937	+ 124
1955/56	+ 647	[3] + 323	+ 970	− 15	− 204	+ 111	− 108	+ 1 061	+ 953	+ 17
1956/57	+ 930	[3] + 420	+ 1 350	+ 139	+ 316	+ 137	+ 592	+ 749	+ 1 341	+ 9
1957/58	+ 1 305	[4] + 187	+ 1 492	+ 788	+ 200	+ 307	+ 1 304	+ 240	+ 1 544	− 52
1958/59	+ 1 711	[5] − 989	+ 722	+ 1 208	− 50	[6] + 373	+ 1 531	[7] − 719	+ 812	− 90
1959/60	+ 1 718	[8] − 206	+ 1 512	+ 154	− 145	+ 1 037	+ 1 046	+ 441	+ 1 487	+ 25

Anm. »Utgiftsöverskott å riksstaten» motsvarar underskottet å driftbudgeten ökat med utgifterna å kapitalbudgeten (jfr tab. 1 och 2). »Transaktioner vid sidan av riksstaten» utgör saldot av övriga i tab. 1 angivna poster med undantag av beloppen för statslån och kassamedelsförändringar. Upplåningen hos affärsbanker, posten och riksbanken avser nettoförändring av deras totala innehav av statspapper (nominellt belopp).

[1] Därav genom sterilisering av prisutjämningsavgifter 820 milj. kr.

[2] Avser den faktiska upplåningen, vilken överstiger den redovisade statsskuldökningen med 285 milj. kr., utgörande avskrivning av lån från krigsförsäkringsnämnden.

[3] Häri ingår tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster och medel avsedda för framtida investeringar i LKAB, som överförts till särskilda konton i riksbanken, med + 275 resp. + 81 milj. kr. för 1955/56 och med + 75 resp. + 109 milj. kr. för 1956/57.

[4] Häri ingår tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster med 100 milj. kr.

[5] Häri ingår ianspråktagna medel avseende tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster med 450 milj. kr.

[6] Upplåningen hos försäkringsbolag, sparbanker m. fl. har minskat med 177 milj. kr. Restposten Övriga har emellertid ökat till följd av upplåning å 550 milj. kr. i pensionsstyrelsen i samband med överföringen av steriliseringsmedel till folkpensioneringsfonden.

[7] Riksbankens innehav av statspapper har i samband med disposition av å särskilda konton i riksbanken avsatta statsinkomster nedgått med en miljard kr. Härförutan skulle riksbankens innehav av statspapper ha ökat med 280 milj. kr.

[8] Häri ingår ianspråktagna medel avsedda för framtida investeringar i LKAB med 90 milj. kr.

Tab. 5. Riksbankens transaktioner och utvecklingen av tillgången på betalningsmedel under budgetåren 1954/55—1959/60

(Miljoner kronor)

	1954/55	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Nettoförändring i riksbankens guld- och valutareserv	− 206	− 32	+ 217	− 153	+ 255	− 210
Nettoförändringar å statliga myndigheters checkräkningar i riksbanken	+ 193	− 24	+ 104	− 33	+ 32	− 90
Nettoresultat av riksbankens köp och försäljning av svenska värdepapper	+ 454	+ 928	+ 706	+ 104	− 748	+ 398
Nettoförändring i riksbankens utlåning	+ 6	− 236	− 190	+ 566	− 205	+ 218
Nettoförändringar å bundna räkningar i riksbanken	+ 25	− 420	− 496	− 311	+ 942	− 29
Andra transaktioner med marknaden[1]	− 38	− 61	+ 23	+ 8	− 140	+ 17
Nettoresultat av riksbankens transaktioner	**+ 434**	**+ 155**	**+ 364**	**— 19**	**+ 136**	**+ 304**
Utelöpande sedlar	+ 331	+ 185	+ 353	+ 52	+ 151	+ 318
Affärsbankernas checkräkningar hos riksbanken	+ 103	− 30	+ 11	— 71	− 15	− 14
Summa förändringar av tillgången på betalningsmedel	**+ 434**	**+ 155**	**+ 364**	**— 19**	**+ 136**	**+ 304**

[1] »Andra transaktioner med marknaden» motsvaras av sådana förändringar i riksbankens balansräkning, vilka var för sig är av underordnad betydelse och icke utan vidare kunnat hänföras till någon av de tidigare i tabellen specificerade transaktionerna.

Plustecken i tabellens övre del anger, att den registrerade förändringen medfört ett utflöde av betalningsmedel från riksbanken, minustecken anger att förändringarna medfört en indragning av betalningsmedel till riksbanken. I tabellens nedre del anger plus- och minustecken ökning resp. minskning i betalningsmedelsförsörjningen.

601985 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BIHANG 4

SAMMANSTÄLLNING ÖVER BEHÅLLNINGAR Å RIKSSTATSANSLAG

Bihang 4

Sammanställning över behållningar å riksstatsanslag

Driftbudgeten

Miljoner kronor

Huvudtitel	Reservation 1/7 1959	Reservation 30/6 1960			Ökning (+) minskning (−) under budgetåret 1959/60
		å för budgetåret 1959/60 anvisade anslag[1]	å äldre anslag	totalt	
Justitiedepartementet	4,5	5,5	0,4	5,9	+ 1,4
Utrikesdepartementet	4,0	4,0	—	4,0	—
Försvarsdepartementet	249,0	339,5	0,9	340,4	+ 91,4
Socialdepartementet	124,5	44,1	0,1	44,2	− 80,3
Kommunikationsdepartementet	381,3	380,7	—	380,7	− 0,6
Finansdepartementet	1,8	2,3	0,2	2,5	+ 0,7
Ecklesiastikdepartementet	35,1	40,9	1,1	42,0	+ 6,9
Jordbruksdepartementet	160,8	193,4	2,8	196,2	+ 35,4
Handelsdepartementet	76,9	40,9	3,2	44,1	− 32,8
Inrikesdepartementet	84,1	81,3	1,7	83,0	− 1,1
Övriga huvudtitlar	0,3	0,5	—	0,5	+ 0,2
Summa egentliga statsutgifter	**1 122,3**	**1 133,1**	**10,4**	**1 143,5**	**+ 21,2**
Avskrivningar av nya kapitalinvesteringar	190,0	248,3	2,4	250,7	+ 60,7
	1 312,3	**1 381,4**	**12,8**	**1 394,2**	**+ 81,9**

[1] Inkl. reservationer å tidigare under samma anslagsrubrik anvisade medel (= fortlöpande anslag).

Kapitalbudgeten

Miljoner kronor

Anslagsgrupp	Behållning 1/7 1959	Behållning 30/6 1960			Ökning (+) minskning (−) under budgetåret 1959/60
		å för budgetåret 1959/60 anvisade anslag	å äldre anslag	totalt	
Statens affärsverksfonder:					
Postverkets fond	7,4	7,0	—	7,0	− 0,4
Televerkets fond	2,0	23,8	—	23,8	+ 21,8
Statens järnvägars fond	5,3	22,7	0,1	22,8	+ 17,5
Statens vattenfallsverks fond	66,7	49,4	—	49,4	− 17,3
Domänverkets fond	1,7	1,0	0,8	1,8	+ 0,1
Säger för statens affärsverksfonder	**83,1**	**103,9**	**0,9**	**104,8**	**+ 21,7**
Luftfartsfonden	8,4	4,7	—	4,7	− 3,7
Statens allmänna fastighetsfond	114,4	146,6	2,4	149,0	+ 34,6
Försvarets fonder	94,8	139,1	0,1	139,2	+ 44,4
Statens utlåningsfonder	94,7	156,5	6,9	163,4	+ 68,7
Fonden för låneunderstöd	153,2	83,8	102,8	186,6	+ 33,4
Fonden för statens aktier	0,1	—	0,1	0,1	—
Fonden för förlag till statsverket	0,9	3,3	—	3,3	+ 2,4
Diverse kapitalfonder	10,4	18,9	—	18,9	+ 8,5
	560,0	**656,8**	**113,2**	**770,0**	**+210,0**

601995 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 2 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

UTGIFTER Å DRIFTBUDGETEN

För flera huvudtitlar gemensamma frågor

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anmäles av chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, beträffande de under punkterna 1—4 angivna frågorna samt av chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, beträffande de frågor, som beröres under punkterna 5 och 6.

1. Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.

I enlighet med beslut av 1957 års riksdag regleras statstjänstemännen tillkommande minimilöner (grundlöner) fr. o. m. den 1 juli 1957 genom statens löneförordning den 31 maj 1957 (nr 228). Denna förordning innehåller ej några regler om särskilda tillägg till grundlönerna. De aktuella lönerna (totallönerna) har förutsatts skola fastställas genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, efter det statstjänstemännens huvudorganisationer beretts tillfälle till överläggningar i ämnet.

I enlighet med beslut vid 1958 års B-riksdag och 1959 års riksdag har den 1 juli 1959 genomförts en pensionsreglering för statsanställda m. fl. Huvudgrunderna för pensioneringen har intagits i statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR) den 28 maj 1959 (nr 287), under det att i statens pensionslöneförordning samma dag (nr 286) meddelats bestämmelser om den till grund för pensioneringen liggande pensionslönen. Enligt 15 § SPR skall bruttobeloppet av beviljad egenpension eller familjepension förändras i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen härom beslutar. Denna be-

stämmelse utgör motsvarigheten till vad som i tidigare pensionsanordningar gällde beträffande rörligt tillägg. Det har i samband med pensionsregleringen förutsatts, att här avsedd förändring av enligt reglementet beviljade pensioner skall fastställas i samma ordning som gäller beträffande fastställandet av totallönerna.

I prop. 1960: 151 redovisades en den 13 april 1960 med statstjänstemännens huvudorganisationer träffad överenskommelse om statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Enligt denna överenskommelse, vilken godkändes av riksdagen (SU 143, rskr 323), höjdes för 1960 totallönerna för 1959 med 5 procent. Beträffande löneplan B skedde härvid fr. o. m. den 1 juli 1960 höjningen med utgångspunkt i särskilda baslönebelopp, som framgår av den vid prop. 1960: 151 fogade bilagan A. För 1961 skall gälla totallönebelopp, som motsvarar de vid utgången av 1960 gällande totallönerna höjda med 5 procent. Riksdagens beslut innebär vidare, att antalet ortsgrupper inom lönegrupperingen den 1 januari 1962 skall minskas från fyra till tre genom uppflyttning av samtliga till ortsgrupp 2 hänförda orter till ortsgrupp 3.

Vad angår pensionerna innebar överenskommelsen i princip en höjning med 5 procent fr. o. m. juli 1960 samt en ytterligare höjning med 5 procent fr. o. m. januari 1961. För första halvåret 1960 har utbetalats särskilda pensionstillägg. De i vissa fall alltjämt utgående kristilläggen har för 1960 och 1961 uppräknats i anslutning till pensionshöjningarna.

De nu gällande löneplansbeloppen framgår av kungörelsen den 18 november 1960 (nr 587) om löner m. m. till vissa statsanställda m. fl. under år 1961. Pensionshöjningen för 1961 har reglerats genom kungörelserna den 18 november 1960 angående bruttobelopp av vissa statliga personalpensioner från och med den 1 januari 1961 (nr 589) samt angående ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 290) med bestämmelser om vissa pensionsförmåner enligt föreskrifter meddelade före utfärdandet av statens allmänna tjänstepensionsreglemente (nr 590).

Till grund för beräkningen av anslagsmedlen till rörliga löneförmåner samt till pensioner under nästa budgetår har lagts de löne- och pensionsbelopp, som skall gälla under 1961. Vid anslagsberäkningen har beaktats den beslutade ändringen av antalet ortsgrupper den 1 januari 1962.

Enligt riksdagens beslut om pensionsreglering för statsanställda m. fl. skall — enligt för riksdagen närmare redovisade grunder — till pensionsberättigade tjänstemän, räknat fr. o. m. 1957, utgå kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Kungl. Maj:t har senast den 18 november 1960 utfärdat kungörelse (nr 586) om dylik kompensation. Medel till avgiftskompensationen beräknas under vederbörliga anslag och, i fråga om avlöningsanslagen, under särskild anslagspost.

Kostnaderna för kompensationen har för budgetåret 1961/62 liksom för innevarande budgetår beräknats motsvara 2 procent av de sammanlagda beloppen under ordinarie- och icke-ordinarieposterna.

2. Överskridande av vissa anslagsposter m. m.

Den omläggning av avlöningsstaterna, som genomfördes fr. o. m. budgetåret 1941/42, medförde en överflyttning till maximerade anslagsposter av vissa avlöningskostnader, som tidigare belastat förslagsvis anvisade poster. En nödvändig förutsättning för denna omläggning var att Kungl. Maj:t erhöll ett allmänt bemyndigande av riksdagen att medge överskridande av maximerade anslagsposter. Detta bemyndigande har årligen förlängts. Efter smärre ändringar av bemyndigandet vid 1952 och 1956 års riksdagar innebär detsamma, att Kungl. Maj:t äger medge de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal, som erfordras till följd av att dylik anslagspost blivit i en icke förutsedd omfattning belastad *antingen* med utgifter för avlöningar åt icke-ordinarie tjänsteman, som vikarierat å ordinarie tjänst, vilken är obesatt eller vars innehavare åtnjutit ledighet för offentligt uppdrag eller av annan anledning mot avstående av hela lönen, *eller* med kostnader, som sammanhänger med att icke-ordinarie ersättare behöver anlitas vid vakanthållande av ordinarie tjänst eller vid längre tids ledighet för sjukdom eller av annan därmed jämförlig anledning.

Alltsedan budgetåret 1947/48 har Kungl. Maj:t erhållit riksdagens bemyndigande att medge de överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som påkallats med hänsyn till regleringen av befordringsgången för biträdes- och amanuenspersonal. Bemyndigandet gäller numera — efter vidgningar vid 1953 och 1960 års riksdagar — även andra personalgrupper för vilka tillämpas reglerad befordringsgång, nämligen personal som enligt riksdagens beslut jämställts med amanuenspersonal, kanslistpersonal i administrativ tjänst samt viss teknisk biträdespersonal.

Fr. o. m. budgetåret 1958/59 har Kungl. Maj:t erhållit riksdagens bemyndigande att medge de överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som erfordras för bestridande av övergångsförmåner till befattningshavare å vissa i ortsgruppshänseende nedflyttade orter.

Samtliga nu nämnda bemyndiganden bör gälla även nästa budgetår.

I enlighet med förslag i prop. 1959: 151 erhöll Kungl. Maj:t riksdagens bemyndigande att för budgetåret 1959/60 medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter med hänsyn till administrationskostnader i samband med pensionsregleringen den 1 juli 1959 för statsanställda m. fl. Bemyndigandet gällde de ökade kostnader, som kunde föranledas av pensionsregleringen ävensom av den av riksdagen beslutade gemensamma utbetalningen av personalpensionsförmåner och folkpension m. m. I enlighet med beslut av 1960 års riksdag gäller ifrågavarande bemyndigande även nu löpande budgetår.

Då det nya pensionssystemet icke slutligt utformats och det nya utbetalningssystemet ej helt genomförts, har en säker överblick över de ökade ad-

ministrationskostnaderna ännu ej kunnat vinnas. Med hänsyn härtill torde det nu avsedda överskridandebemyndigandet böra gälla även nästkommande budgetår.

Enligt den av riksdagen godkända överenskommelsen om statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. skulle fr. o. m. den 1 januari 1961 antalet kallortsklasser enligt 34 § statens allmänna avlöningsreglemente och häremot svarande stadganden vara fyra i stället för sex. Gränsdragningen mellan de olika kallortsklasserna skulle ske i huvudsaklig överensstämmelse med ett inom civildepartementet upprättat förslag.

Kungl. Maj:t har, sedan gränsdragningsfrågan närmare övervägts, den 25 november 1960 utfärdat följande kungörelser i ämnet, nämligen angående kallortsområde och kallortsklasser (nr 621), om vissa provisoriska bestämmelser angående kallortstillägg (nr 622) samt angående ändring i kungörelsen den 31 maj 1957 (nr 342) om provisoriskt extra tillägg till tjänstemän inom kallortsområdet, m. m. (nr 623).

Det har ej varit möjligt att under budgetarbetet beakta de kostnadsökningar under nästa budgetår för kallortstillägg och provisoriskt extra tilllägg inom kallortsområdet, som följer av 1960 års löneöverenskommelse. Vissa överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter torde därför bli nödvändiga. Kungl. Maj:t synes böra utverka riksdagens bemyndigande att medge dylika överskridanden. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t efter förslag i prop. 1960: 151 erhållit generellt bemyndigande till överskridanden, som hänför sig till nyssnämnda löneöverenskommelse.

I prop. 1960: 151 anmäldes frågan om bostadsanskaffningslån med statlig garanti till anställningshavare i statens tjänst. Härvid framhölls det, att den statliga kreditgarantin med hänsyn till formen för långivningen och amorteringen av lånen kunde väntas mera sällan bli tagen i anspråk. Under lånesystemets första år syntes det vara mindre sannolikt, att garantin över huvud taget komme att utnyttjas. Med hänsyn härtill syntes utan olägenhet frågan, huruvida ett särskilt anslag för täckande av kostnader i anledning av garantin borde upptagas å riksstaten, kunna uppskjutas till tidpunkten för behandlingen av 1961/62 års budgetförslag. Det förutsattes härvid, att för täckande av under budgetåret 1960/61 ev. uppkommande anspråk på grund av kreditgarantin skulle kunna anlitas det i riksstaten under trettonde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till Oförutsedda utgifter. I den mån så skedde borde förhållandet senare anmälas för riksdagen. Riksdagen hade intet att erinra mot vad som sålunda uttalats.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1960 utfärdat kungörelse (nr 522) angående här avsedda bostadsanskaffningslån.

Prövningen av förevarande spörsmål under det nu avslutade budgetarbetet har givit vid handen, att anledning f. n. saknas att äska ett särskilt riksstatsanslag för täckande av kostnader i anledning av bostadslånegarantin. Därest riksdagen ej har något att erinra häremot synes därför ev. kostnader för statsverket på grund av garantin t. v. få täckas i den ordning, som gäller för nu löpande budgetår.

I enlighet med vad som uttalats 1941 vid tillkomsten av bemyndigandet att överskrida vissa maximerade anslagsposter till löner m. m. bör riksdagen hållas underrättad om den utsträckning, i vilken detta bemyndigande tages i anspråk. För sådant ändamål torde uppgifter rörande utnyttjandet av förevarande bemyndigande under budgetåret 1959/60 få överlämnas till vederbörande riksdagsutskott.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1961/62 i enlighet med vad i det föregående förordats medge

1) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal, som erfordras till följd av att dylik anslagspost blivit i en icke förutsedd omfattning belastad *antingen* med utgifter för avlöningar åt icke-ordinarie tjänsteman, som vikarierat å ordinarie tjänst, vilken är obesatt eller vars innehavare åtnjutit ledighet för offentligt uppdrag eller av annan anledning mot avstående av hela lönen, *eller* med kostnader, som sammanhänger med att icke-ordinarie ersättare behöver anlitas vid vakanthållande av ordinarie tjänst eller vid längre tids ledighet för sjukdom eller av annan därmed jämförlig anledning,

2) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som påkallas med hänsyn till tillämpningen av reglerad befordringsgång för i det föregående berörda personalkategorier,

3) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kan bli erforderliga för bestridande av övergångsförmåner till befattningshavare å vissa i ortsgruppshänseende nedflyttade orter,

4) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kan erfordras på grund av ökade administrationskostnader i samband med pensionsregleringen för statsanställda m. fl., samt

5) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kan erfordras på grund av ändrat antal kallortsklasser m. m.

3. Lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.

I anslutning till de riktlinjer för behandlingen av frågor om ändrad lönegradsplacering av tjänster, vilka uppdragits i prop. 1956: 124, anmäles i det följande resultatet av den under budgetarbetet verkställda prövningen av s. k. A-frågor.

Arbetet med de s. k. B-frågorna har påbörjats och förberedande överläggningar har upptagits med personalorganisationerna. De slutliga förhandlingarna om dessa tjänsteförteckningsfrågor torde dock kunna äga rum tidigast under februari eller mars. Med hänsyn härtill torde det bli nödvändigt att senare under riksdagen framlägga förslag, som påverkar personalförteckningarna. För att i sådan ordning framlagda förslag skall kunna genomföras under 1961, är det erforderligt att riksdagen, liksom fallet varit under de senare åren, beslutar att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan beslut meddelats i anledning av de särskilda lönegradsplaceringsförslagen, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med dessa förslag.

Jag får nu redovisa de förslag till ändrad lönegradsplacering, som ansetts kunna förordas på grundval av den under budgetarbetet företagna omprövningen av löneställningen för olika tjänster. I dessa frågor har, såsom förutsatts i förenämnda prop. 1956: 124, statstjänstemännens huvudorganisationer beretts tillfälle att framlägga sina synpunkter. Det bör framhållas, att prövningen av lönegradsfrågor avsett icke blott ändrad lönegradsplacering för redan befintliga tjänster utan även placering i lönegrad av tjänster, vilka i statsverkspropositionen under resp. huvudtitlar föreslås skola inrättas under nästa budgetår. Även i denna del har personalorganisationerna lämnats tillfälle till överläggningar med företrädare för civildepartementet.

De förslag till lönegradsändringar, som nu tillstyrkes, redovisas i den vid statsrådsprotokollet i detta ärende fogade *bilagan*. Framhållas må att sådana av organisatoriska skäl föranledda lönegradsändringar, vilka i realiteten innebär utbyte av förefintliga tjänster mot nya tjänster med artskilda arbetsuppgifter, samt förslag till ändrad lönegradsplacering av tjänster, som framlägges i anslutning till i särskild ordning verkställd översyn av organisationen inom visst område, ej redovisas i bilagan. Dessa förslag anmäles under resp. huvudtitlar. Vad angår de i bilagan redovisade förslagen torde jag få hänvisa till de redogörelser för myndigheternas motiveringar och förslag, som senare lämnas av vederbörande departementschefer. Jag vill tillägga, att på föranstaltande av civildepartementet myndigheterna anmodats att lämna sina motiveringar för de olika förslagen på särskilda, för ändamålet utarbetade formulär. Beträffande innehållet i dessa formulär torde få hänvisas till handlingarna.

De av mig nu tillstyrkta, i bilagan redovisade förslagen innebär uppflyttning av inemot 200 tjänster. Kostnadsökningen för löner vid ett genomförande av förslagen kan vid nuvarande lönenivå beräknas uppgå till ungefär 350 000 kronor för år. Medel för lönegradsändringarna beräknas under resp. huvudtitlar. Förslagen synes böra genomföras fr. o. m. den 1 juli 1961.

Utöver de lönegradsplaceringsförslag, som i det föregående berörts, har i den vid statsrådsprotokollet fogade bilagan redovisats förslag till lönegradsplacering m. m. för barnmorskepersonal. Härom får jag anföra följande.

I anslutning till förhandlingsöverenskommelser på den kommunala sektorn av arbetsmarknaden framlades efter överläggningar med vederbörande personalorganisationer i prop. 1960: 178 vissa förslag om ändrad lönegradsplacering för bl. a. sjuksköterskor och motsvarande vårdpersonal inom det statliga sjukvårdsområdet. Riksdagen godkände de framlagda förslagen (SU 195, rskr 376). I slutet av förra året genomfördes sedermera efter förhandlingsöverenskommelser på det kommunala området högre lönegradsplacering m. m. för ytterligare en personalgrupp inom sjukvården, som har direkt motsvarighet inom statsförvaltningen, nämligen barnmorskorna.

Med hänsyn till önskvärdheten av att den kommunala och den statliga lönegradsplaceringen inom sjukvårdsområdet sker efter enhetliga grunder upptogs omgående frågan om lönesättningen för motsvarande statliga personalgrupp till prövning inom civildepartementet. Efter överläggningar med TCO:s statstjänstemannasektion träffades härvid — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — den 13 december 1960 överenskommelse om tillämpning inom det statliga området av samma grunder för lönegradsplacering m. m. av barnmorskepersonal som inom den kommunala sjukvården.

Jag tillstyrker att den träffade förhandlingsöverenskommelsen, som huvudsakligen medför uppflyttning i lönegrad av 17 för barnmorskor avsedda tjänster vid karolinska sjukhuset samt vid barnmorskeläroanstalterna i Stockholm och Göteborg, godkännes och att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att vidtaga av förslagen betingade ändringar i vederbörliga personalförteckningar. Ändringarna synes böra sättas i kraft den 1 mars 1961. Det torde i anslutning härtill böra erinras, att Kungl. Maj:t — mot bakgrunden av att de nu åsyftade kommunala överenskommelserna beträffande giltighetstid m. m. givits samma innebörd som sjuksköterskeuppgörelserna — genom beslut den 30 december 1960 medgivit inrättande av extra tjänster för möjliggörande av ifrågakommande lönegradsuppflyttningar redan den 1 januari 1961. Genom samma beslut har Kungl. Maj:t förordnat, att beträffande tjänster, som uppflyttas i lönegrad, reglering av avlönings- och pensionsvillkor skall ske med verkan från den 1 juli 1960 enligt samma grunder, som enligt statsmakternas beslut gäller beträffande den förut nämnda vårdpersonalen inom det statliga sjukvårdsområdet.

Lönekostnadsökningen för innevarande budgetår vid ett genomförande av förslagen kan beräknas till ca 30 000 kronor. De ökade kostnaderna belastar i vissa fall anslag eller anslagsposter, som är maximerade. Därest riksdagen ej har något att erinra häremot synes det bemyndigande att för budgetåret 1960/61 medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, som Kungl. Maj:t erhållit i enlighet med förslag i prop. 1960: 178, böra gälla även nu berörda fall.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan riksdagen meddelat beslut i anledning av

lönegradsplaceringsförslag, som framlägges i särskild ordning, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag,

dels godkänna de i bilagan till statsrådsprotokollet i detta ärende upptagna förslagen om placering i lönegrad av vissa tjänster m. m.,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslaget om lönegradsplacering av vissa barnmorsketjänster betingade ändringar i vederbörliga personalförteckningar,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande i övrigt av förslagen.

4. Kontraktsanställning av viss teknikerpersonal m. m.

I prop. 1957: 120 framlade Kungl. Maj:t vissa förslag rörande kontraktsanställning av högskoleutbildad teknikerpersonal. Förslaget godkändes av riksdagen (SU 90, rskr 225).

I prop. 1959: 141 och 1960: 151 har Kungl. Maj:t sedermera framlagt förslag till en vidgning av tillämpningsområdet m. m. för kontraktsanställning. Förslagen har godkänts av riksdagen (1959: SU 90, rskr 248, 1960: SU 143, rskr 323).

Riksdagens beslut innebär, att kontraktsanställning kan komma i fråga inom alla sådana statliga verksamhetsgrenar, där för fullgörande av tekniska uppgifter i regel tas i anspråk universitets- eller högskoleutbildad personal, vare sig fråga är om forsknings- och utvecklingsarbete eller om konstruktionsarbete, planering, byggande verksamhet eller ledande funktioner inom drift och produktion. Anställningsformen kan tillämpas för såväl nyanställning som bibehållande vid tjänsten av universitets- eller högskoleutbildad personal. Såsom allmänna riktlinjer för kontraktsanställnings utnyttjande skall vidare gälla, *att* dylik anställning begränsas till tjänster i 26 lönegraden på löneplan A samt tjänster på löneplan B, *att* för kontraktsanställning skall — såväl vid nyanställning som vid bibehållande i tjänst av redan anställd — fordras Kungl. Maj:ts bemyndigande till vakantsättning av viss tjänst inom nyss angivet lönegradsområde *samt att* tjänsteman, som erhåller kontraktsanställning, i förekommande fall skall avgå från sin tjänst. I enlighet med förenämnda beslut av 1960 års riksdag äger emellertid Kungl. Maj:t att, där så kan visa sig angeläget, medgiva avsteg från de sålunda redovisade riktlinjerna. Kungl. Maj:t äger vidare att även inom andra områden av statsverksamheten än det tekniska i starkt begränsad omfattning medge kontraktsanställning, nämligen då det gäller att från arbetsmarknaden i övrigt till statlig tjänst knyta personer i sådana fall, då löneplanslönen ej är konkurrenskraftig, eller att kvarhålla en tjänsteman vid statlig anställning.

Kontraktsanställningsvillkoren för nyssnämnda personal med tekniska

uppgifter fastställes av vederbörande myndighet. I övrigt prövas frågan om kontraktsvillkoren inom Kungl. Maj:ts kansli.

Kungl. Maj:ts beslut i ärende rörande kontraktsanställning, vilket beslut skall avse viss angiven person, meddelas på vederbörande departements föredragning efter hörande av den för ändamålet inom Kungl. Maj:ts kansli inrättade kontraktsdelegationen.

Med kontraktsanställning följer ej pensionsrätt enligt statligt pensionsreglemente.

Kostnaderna för kontraktsanställd personal bestrides vid de affärsdrivande verken av driftmedel och inom statsförvaltningen i övrigt från det anslag, från vilket lönen skulle ha utgått, därest befattningshavarna innehaft motsvarande vakantsatta tjänster. Särskilda medel för möjliggörande av kontraktsanställning har ej ställts till förfogande. Det förutsättes sålunda, att av kontraktsanställning föranledda merutgifter rymmes inom vederbörande anslag. Vad angår avlöningsanslagen, skall kostnaderna för kontraktslön belasta icke-ordinarieposten. Denna får därvid i förekommande fall överskridas med belopp, motsvarande grundlön och rörligt tillägg, då den vakantsatta tjänsten är ordinarie, samt rörligt tillägg, då den vakantsatta tjänsten är icke-ordinarie.

Kungl. Maj:t har efter den 1 juli 1957, då kontraktsdelegationen inrättades, medgivit kontraktsanställning i sammanlagt 41 fall, varav 18 fall under hösten 1960.

Departementschefen. Vid anmälan av prop. 1960: 151 berördes den rådande bristen på teknikerpersonal och därmed sammanhängande förhållanden. Vidare lämnades en redogörelse för erfarenheterna av kontraktsanställningen såsom ett medel för staten att i nödig utsträckning till sig knyta kvalificerad teknisk arbetskraft. Härutinnan torde jag få hänvisa till nämnda proposition.

Konkurrensen om den kvalificerade teknikerpersonalen har sedermera snarare ökat än minskat. Tillkomsten av den allmänna tilläggspensioneringen och regleringen av industritjänstemännens pensionsförhållanden har vidare gjort en övergång från statstjänst till anställning inom andra sektorer av arbetsmarknaden lättare. Mot bakgrunden härav torde vissa ytterligare åtgärder böra vidtagas, som är ägnade att öka möjligheterna att använda kontraktsanställningsformen.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår är kontraktsanställning ej förenad med pensionsrätt enligt statligt pensionsreglemente. I prop. 1957: 120 framhölls i detta hänseende att ett bedömande av pensionsfrågan för kontraktsanställda i dåvarande läge var mycket vanskligt och att — i avvaktan på ett mera definitivt ordnande av det statliga pensionsväsendet och närmare erfarenheter av anordningen med kontraktsanställning — statsverket inte borde binda frågan om lämpligaste pensioneringsform. Ev. pensionering borde därför få ordnas genom den kontraktsanställdes egen försorg.

Med beaktande av de senare årens utveckling såväl på det statliga pensionsområdet som på pensionsområdet i stort synes starka skäl tala för att rätt till statlig pension skall efter prövning i de enskilda fallen kunna medgivas den kontraktsanställda personalen och att sålunda i fortsättningen förmånerna vid kontraktsanställningen ej skall behöva avvägas med utgångspunkt i att pensionsrätt ej kommer att vara förenad med anställningen. Därest riksdagen ej har något att erinra mot detta förslag äger Kungl. Maj:t jämlikt 1 § 2 mom. SPR rätt att i fall av kontraktsanställning förordna om tillämpning av SPR och om tillägg till eller undantag från reglementsbestämmelserna i dessa fall.

Vad angår kostnaderna för den kontraktsanställda personalen uttalades i prop. 1957: 120 att dessa borde bestridas vid de affärsdrivande verken av driftmedel och inom statsförvaltningen i övrigt från det anslag, från vilket lönen skulle ha utgått, därest befattningshavaren innehaft motsvarande vakantsatta tjänst. Särskilda medel för möjliggörande av kontraktsanställning borde med hänsyn till verksamhetens försökskaraktär ej äskas för det kommande budgetåret.

Jag finner det angeläget, att möjlighet nu öppnas för en vidgning av den ekonomiska ramen för användande av kontraktsanställning. Med hänsyn till de stora svårigheterna att i olika fall på förhand uppskatta medelsbehovet torde dock särskilda medel ej böra äskas. I stället synes Kungl. Maj:t böra utverka riksdagens bemyndigande att efter prövning i varje särskilt fall medgiva överskridande av maximerad anslagspost på grund av merkostnader till följd av kontraktsanställning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna i det föregående framlagda förslag till ändring av grunderna för kontraktsanställning av viss teknikerpersonal m. m.,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för ett genomförande härav,

dels och bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som i det föregående anförts för budgetåret 1961/62 medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter på grund av merkostnader till följd av kontraktsanställning.

5. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond

I annat sammanhang denna dag anmäles förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond. Erforderliga anslag till ersättning till fastighetsfonden beräknas därvid till sammanlagt 97 237 000 kronor. Det torde få ankomma på vederbörande departementschefer att under resp. huvudtitlar anmäla dessa ersättningsanslag, vilka enligt vad av statförslaget framgår bör upptagas till följande belopp.

	Kronor	Kronor
Andra huvudtiteln:		
Ersättning till fångvårdsstyrelsens delfond	5 721 000	
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond	1 282 000	7 003 000
Tredje huvudtiteln:		
Ersättning till beskickningsfastigheternas delfond	5 346 000	
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond	457 000	5 803 000
Fjärde huvudtiteln:		
Ersättning till slottsbyggnadernas delfond	32 000	
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond	410 000	442 000
Femte huvudtiteln:		
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond		5 639 000
Sjätte huvudtiteln:		
Ersättning till slottsbyggnadernas delfond	2 855 000	
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond	3 140 000	5 995 000
Sjunde huvudtiteln:		
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond	1 241 000	
Ersättning till generaltullstyrelsens delfond	523 000	1 764 000
Åttonde huvudtiteln:		
Ersättning till slottsbyggnadernas delfond	41 000	
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond	19 609 000	
Ersättning till Uppsala universitets delfond	2 283 000	
Ersättning till Lunds universitets delfond	1 897 000	23 830 000
Nionde huvudtiteln:		
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond		6 543 000
Tionde huvudtiteln:		
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond	2 139 000	
Ersättning till sjöfartsstyrelsens delfond	736 000	2 875 000
Elfte huvudtiteln:		
Ersättning till slottsbyggnadernas delfond	90 000	
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond	11 456 000	
Ersättning till Uppsala universitets delfond	1 130 000	
Ersättning till medicinalstyrelsens delfond	19 966 000	
Ersättning till karolinska sjukhusets delfond	4 444 000	37 086 000
Tolfte huvudtiteln:		
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond		141 000
Fjortonde huvudtiteln:		
Ersättning till byggnadsstyrelsens delfond		116 000

6. Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark

I enlighet med de grunder som godkänts vid 1939 års lagtima riksdag är i riksstaten för innevarande budgetår under andra, femte, åttonde, nionde och elfte huvudtitlarna uppförda särskilda förslagsanslag å tillhopa 910 600 kronor till ersättning till domänverkets fond för upplåten mark. Denna er-

sättning utgår för sådan å domänverkets fond bokförd egendom, som disponeras för vissa för domänstyrelsens verksamhet främmande ändamål, såsom fångvård, socialvård och undervisningsverksamhet samt försöksverksamhet på jordbrukets område. I beslut den 7 december 1956 har Kungl. Maj:t bl. a. meddelat vissa förvaltningsföreskrifter för upplåtna egendomar av här ifrågavarande slag. Ersättningen till domänfonden är i princip att jämställa med ersättningsanslagen till fastighetsfonderna och representerar alltså endast en formell, av redovisningsskäl motiverad omföring av medel inom budgetens ram. Genom att ersättningsbeloppen beräknas såsom en mot statens förräntningskrav svarande del av egendomarnas bokföringsvärden undvikes att de upplåtna egendomarna belastar domänverket i dess uppgift att förränta fondens kapital.

För en närmare redogörelse för de kronoegendomar som den 30 juni 1957 var upplåtna till särskilda ändamål samt deras redovisningsvärden på domänverkets fond torde få hänvisas till en tabell, som är intagen i den till 1958 års A-riksdag avlåtna statsverkspropositionen (bil. 2, p. 7).

Enligt uppgifter från domänstyrelsen uppgick summorna av de till de olika huvudtitlarna hänförliga bokföringsvärdena å upplåtna egendomar till följande belopp den 30 juni 1960.

Huvudtitel	Summa redovisningsvärden å domänverkets fond den 30 juni 1960, kronor
II. Justitiedepartementet	3 211 308
V. Socialdepartementet	3 645 090
VIII. Ecklesiastikdepartementet	542 043
IX. Jordbruksdepartementet	12 497 671
XI. Inrikesdepartementet	379 403

Ersättningsbeloppen beräknas enligt vedertagna regler på grundval av bokföringsvärdet vid budgetårets ingång. I anledning härav bör de i tablån angivna bokföringsvärdena justeras med hänsyn till under budgetåret 1960/61 förutsedda förändringar. Under nionde huvudtiteln bör sålunda värdet höjas med sammanlagt 343 377 kronor. Härvid förutses bokföringsvärdet öka dels med 330 000 kronor genom utbetalning från investeringsanslag för byggnadsarbeten vid statens försöksgårdar och dels med 13 377 kronor, vilket belopp anvisats för budgetåret 1959/60 till förenämnda verksamhet men då icke utnyttjats. Även sistnämnda belopp beräknas komma att tagas i anspråk under innevarande budgetår.

De beräknade redovisningsvärdena som enligt det föregående skall läggas till grund för uppskattningen av ersättningsanslagen för budgetåret 1961/62 utgör sålunda för andra huvudtiteln 3 211 308 kronor, för femte 3 645 090 kronor, för åttonde 542 043 kronor, för nionde 12 841 048 kronor samt för elfte huvudtiteln 379 403 kronor. Den ersättning som härefter beräknas på de angivna värdena bör, med hänsyn till den höjning av statens förräntningskrav för nästa budgetår, som kommer att anmälas i huvudti-

teln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar (bil. 20), uppgå till 4 3/4 procent.

Erforderliga anslag till ersättning till domänverkets fond för upplåten mark har i enlighet med det anförda beräknats till sammanlagt 980 000 kronor, vilket innebär en ökning med 69 400 kronor i förhållande till motsvarande anslag för innevarande budgetår. Det torde få ankomma på vederbörande departementschefer att anmäla ersättningsanslagen. Enligt nyssnämnda beräkning bör anslagen upptagas med följande belopp, nämligen under andra huvudtiteln med 153 000 kronor, under femte huvudtiteln med 173 000 kronor, under åttonde huvudtiteln med 26 000 kronor, under nionde huvudtiteln med 610 000 kronor samt under elfte huvudtiteln med 18 000 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bjarne Forss

Bilaga

Förslag till lönegradsändringar

II huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Justitiedepartementet			
Ao 23	Förste kanslisekreterare	1	Ao 26	Byrådirektör. Medborgarskapsbyrån
Af 15—Ae 19	Amanuens	1	Ae 23	Förste aktuarie. Statssekreteraravd. Kriminalvårdsärenden m. m.
Ae 9	Kontorist	1	Ae 10	Kansliskrivare. Departementschefens sekreterare
Ae 7	Kanslibiträde	3	Ae 9	Kontorist. Statssekreteraravd.:s skrivcentral, byrån för nådeärenden resp. medborgarskapsbyrån
	Högsta domstolen			
Ao 5	Kontorsbiträde	1	Ao 7	Kanslibiträde. Skrivavd.

III huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Utrikesförvaltningen			
Ao 19	Andre sekreterare, beskickningssekreterare eller vicekonsul	7	Ao 23	Förste sekreterare, förste beskickningssekreterare eller förste vicekonsul
Af 15—Ae 19	Arkivarie	1	Ae 23	Förste byråinspektör. Arkivet, chifferkansliet
Ae 9	Kontorist	1	Ae 10	Kansliskrivare. Ekonomibyrån, rese- och flyttningsersättningsdet.

IV huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Försvarsdepartementet			
Ao 9	Kontorist	1	Ao 10	Kansliskrivare. Departementschefens sekreterare
Ae 7	Kanslibiträde	1	Ae 9	Kontorist. Hos expeditionschefen och byrån för befordringsärenden
	Fortifikationsförvaltningen			
Ae 21	Byråingenjör	3	Ae 23	Förste byråingenjör. Befästningsbyrån, konstruktionssekt. (1), samt kasernbyrån, arkitekt- och konstruktionskontoret (2)
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Befästningsinspektionen
	Armétygförvaltningen			
Ao 24	Byrådirektör	2	Ao 26	Elektroavdelningen, specialtekniska sekt., och normaliebyrån, materiallaboratoriet
Ae 24	Byrådirektör	1	Ae 26	Elektroavdelningen, telebyrån
Ae 23	Förste byråingenjör	1	Ae 24	Byrådirektör. Fordonsbyrån, bilsekt.
Ao 21	Byråingenjör	1	Ao 23	Förste byråingenjör. Normaliebyrån, standardiseringssekt.
Ae 13	Biträdande ingenjör	1	Ae 15	Assistent. Normaliebyrån, beskrivningssekt.
	Arméintendenturförvaltningen			
Ae 15	Assistent	1	of	Ingenjör. Drivmedelsbyrån, drivmedelssekt.
Ae 7	Tekniskt biträde	1	Ae 9	Tekniker. Materielbyrån, utrustningssekt.
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Drivmedelsbyrån, bränslesekt.
	Marinförvaltningen			
Ae 23	Förste byråingenjör	1	Ae 24	Byrådirektör. Verkstadsbyrån, förrådssekt.
Ae 7	Kanslibiträde	1	Ae 9	Kontorist. Verkstadsbyrån, centralsekt.
Ag 1—Ag 5	Kontorsbiträde	1	Ag 7	Kanslibiträde. Minbyrån, centraldetaljen
	Flygförvaltningen			
Bo 1	Chef för centralplaneringen	1	of	Byråchef
Ao 24	Flygdirektör av 2 gr./byrådirektör	2	Ao 26	Flygdirektör av 1 gr./byrådirektör. Radiobyrån, radiolänksekt., och flygelektrobyrån, flygelektrosekt.
Ae 23	Flygingenjör av 1 gr./förste byråingenjör	1	Ao 24	Flygdirektör av 2 gr./byrådirektör. Försökscentralen, robotsekt.

Nuvarande		Antal	Föreslagen	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
lönegrad	tjänstebenämning		lönegrad	
Ao 23	Förste byråintendent	1	Ao 24	Byrådirektör. Inköpsavdelningen, svenska inköpssekt.
Ao 19	Byråingenjör	1	Ao 21	Flygplanbyrån, projektsekt.
Ao 19	Byråassistent	1	of	Byråingenjör. Radiobyrån, utvecklingssekt.
Ae 5	Tekniskt biträde	1	Ae 7	Flygplanbyrån, ritkontoret
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Försökscentralen, verkstadssekt.
	Militärapoteket			
Af 1—Ae 5	Apoteksbiträde	1	Ae 7	Förste apoteksbiträde. Inläggningsavdelningen
	Centrala värnpliktsbyrån			
Ae 7	Tekniskt biträde	1	Ae 9	Tekniker

V huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Socialdepartementet			
Ao 23	Förste kanslisekreterare	1	Ao 26	Byrådirektör. Bostadsbyrån
Ao 9	Kontorist	1	Ao 10	Kansliskrivare. Departementschefens sekreterare. 1 kansliskrivartjänst i Ag 10 indrages
	Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare			
Ae, Ag 7	Kanslibiträde	2	Ae 9	Kontorist. Direktörens resp. kamrerarens exp.
	Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta			
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde
	Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare			
Ae 9	Översköterska	1	Ae 11	
	Arbetsmarknadsstyrelsen			
Ao 7	Expeditionsvakt	1	of	Kanslibiträde. Kameralbyrån, arkivet
Ae 7	Kanslibiträde	2	Ae 9	Kontorist. Kanslibyrån, personalsekt. resp. lokaliserings- och utredningsbyrån, ledare för räknearbetsgrupp
	Bostadsstyrelsen			
Ao 23	Förste byråsekreterare	1	Ao 24	Byrådirektör. Lånebyrån, jur. sekt.
Ae 9	Kontorist	1	Ae 10	Kansliskrivare. Kanslibyrån, kamerala sekt.
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Kanslibyrån, kamerala sekt. Stansgruppen

VI huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	Nuvarande tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Kommunikationsdepartementet			
Ao 23	Förste kanslisekreterare	1	Ao 26	Byrådirektör. Besvärs- och utnämningsärenden
	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar			
Ae 13	Biträdande ingenjör	1	Ae 15	Ingenjör. Klimatbyrån, instrumentavd.
	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlekstjänst för luftfarten			
Ae 12	Assistent	2	Ae 13	Förste meteorologassistent. Jönköping och Umeå
	Byggnadsstyrelsen			
Ae 19	Byråingenjör	1	Ae 21	Utredningsbyrån, avd. för universitet m. m.
Ao 15	Bokhållare	1	Ao 17	Kamrerare. Administrativa byrån, kameralavd.
	Statens väginstitut			
Ae 21	Forskningsingenjör	1	Ae 23	Förste forskningsingenjör. Bärighetsavd.

VII huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Finansdepartementet			
Ao 7	Kanslibiträde	2	Ao 9	Kontorist. Administrativa byrån och regeringsrättsbyråns skrivcentral
	Statistiska centralbyrån			
Ag 9	Kontorist	1	Ag 10	Kansliskrivare. Statistisk tidskrift
Ag 7	Kanslibiträde	1	Ag 9	Kontorist. Avd. för rättsstatistik
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	7	Ae 7	Kanslibiträde
	Konjunkturinstitutet			
Ag 24	Ekonometriker	1	högst Ae 26	
	Riksrevisionsverket			
högst Ae 23	Förste aktuarie	1	högst Ae 24	Byrådirektör
A 9	Materialförvaltare	1	Ao 12	
	Generaltullstyrelsen			
Ao 21	Förste revisor	1	Ao 23	Kameralbyrån
	Tullstaten			
Ao 19	Tullkontrollör	1	Ao 21	Tullöverkontrollör. Hälsingborg
Ao 12	Tullöveruppsyningsman	1	Ao 14	Tullmästare. Stockholm, sjötullavd.
Ao 10	Förste tulluppsyningsman	8	Ao 12	Tullöveruppsyningsman. Göteborg, Malmö, Nyköping, Landskrona, Lidköping, Borås, Örebro och Umeå
Ao 7	Kanslibiträde	3	Ao 9	Kontorist. Eskilstuna, Karlshamn och Ystad
	Kontrollstyrelsen			
Ae 9	Kontorist	1	Ae 10	Kansliskrivare. Avd. för brännoljeskatt
	Riksskattenämnden			
Ag 1—Ag 5	Kontorsbiträde	1	Ag 7	Kanslibiträde. Varuskattebyrån

VIII huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Ecklesiastikdepartementet			
Ao 23	Förste kanslisekreterare	1	Ao 26	Byrådirektör. Akademibyrån (internationella ärenden)
Ae 9	Kontorist	1	Ae 10	Kansliskrivare. Departementschefens sekreterare
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	2	Ae 7	Kanslibiträde. Första och andra budgetbyråerna
	Kungl. biblioteket			
Ao 13	Kontorsskrivare	1	Ao 17	Kamrerare
	Naturhistoriska riksmuseet			
Ao 7	Museibiträde	1	Ao 9	Museitekniker. Entomolog. avd.
	Svenska Unescorådet			
Ae 23	Förste byråsekreterare	1	Ae 24	Byrådirektör
	Domkapitlen och stiftsnämnderna			
Ao 21	Förste stiftsnotarie	2	Ao 23	Strängnäs och Västerås
	Skolöverstyrelsen			
Ag 10	Tryckeriföreståndare	1	Ae 11	
	Överstyrelsen för yrkesutbildning			
Ag 23	Förste byråingenjör	1	Ag 24	Förste konsulent. Andra byrån
	Statens försöksskola i Linköping			
Ae 7	Kanslibiträde	1	Ae 9	Kontorist
	Statens dövskolor			
Ao 7	Vaktmästare	1	Ao 8	Örebro
Ae 8	Trädgårdsförman	7	of	Vaktmästare. Manilla (1), Vänersborg (1), Härnösand (1), Lund (1), Mogård (2), Växjö (1)
	Allmänna läroverken			
Ae 7	Kanslibiträde	1	Ae 9	Kontorist. Statens kompletteringsgymn. i Stockholm
	Uppsala universitet			
Ae 9	Kontorist	2	Ae 10	Kansliskrivare. Akademiska kontoret och medicinsk genetik
Ae 9	Ritare	1	Ae 10	Naturgeografi
Ao, Ae 7	Kanslibiträde	3	Ao, Ae 9	Kontorist. Teologiska och juridiska fakulteterna samt röntgendiagnostik
Ae 5	Ritbiträde	1	Ae 7	Historisk geologi och paleontologi

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Lunds universitet			
Ae 9	Kontorist	3	Ae 10	Kansliskrivare. Anatomi, kvinnokliniken i Lund och räntekammaren
Ae 7	Kanslibiträde	1	Ae 9	Kontorist. Medicinska fakultetens exp.
högst Ae 5	Institutionsbiträde	1	högst Ae 9	Laboratoriebiträde. Fysik
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 9	Kontorist. Filosofiska fakultetens exp.
	Göteborgs universitet			
Ae 9	Kontorist	2	Ae 10	Kansliskrivare. Fysiologi och räntekammaren
Ae 7	Kanslibiträde	2	Ae 9	Kontorist. Klinisk kemi och kansliet
Ae 2/3	Ekonomibiträde	1	högst Ae 5	Institutionsbiträde. Fysiologi
	Stockholms universitet			
Ae 11	Biblioteksassistent	1	Ae 13	Förste biblioteksassistent. Humanistiska biblioteket
Ao, Ae 7	Kanslibiträde	2	Ao, Ae 9	Kontorist. Geologi och zoologi
Af 1—Ae 5	Telefonist	1	Ae 7	
	Karolinska mediko-kirurgiska institutet			
Ao, Ae 9	Kontorist	5	Ao, Ae 10	Kansliskrivare. Anatomi, histologi, bakteriologi, hygien och röntgendiagnostik vid karolinska sjukhuset
Ae 7	Kanslibiträde	1	Ae 9	Kontorist. Neurofysiologi
	Tandläkarhögskolan i Malmö			
högst Ae 5	Institutionsbiträde	1	högst Ae 9	Laboratoriebiträde. Allmän patologi. Halvtidstjänstgöring
	Socialinstituten			
Ae 11	Biblioteksassistent	1	Ae 13	Förste biblioteksassistent. Stockholm
	Slöjdlärarseminariet			
Ae 7	Vaktmästare	1	Ao 8	

IX huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	Nuvarande tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Jordbruksdepartementet			
Ao 23	Förste kanslisekreterare	1	Ao 26	Byrådirektör. Rationaliseringsbyrån (vattenmål)
Ae 9	Kontorist	1	Ae 10	Kansliskrivare. Departementschefens sekreterare
Ao 7	Kanslibiträde	1	Ao 9	Kontorist. Första byrån

X huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	Nuvarande tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Handelsdepartementet			
Ao 23	Förste kanslisekreterare	1	Ao 26	Byrådirektör. Lotterisekt.
	Kommerskollegium			
Ae 21	Förste byråsekreterare	2	Ae 23	Utrikes- och utredningsbyrån
Ae 7	Kanslibiträde	2	Ae 9	Kontorist. Utrikes- och utredningsbyrån, skriv- resp. räknecentralen
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Utrikes- och utredningsbyrån, skrivcentralen
	Statens pris- och kartellnämnd			
Ae 17	Assistent	1	Ae 19	Byråinspektör. 1 tjänst i Ag 19 indrages
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Statistiska byrån, butiksregistret
	Sjöfartsstyrelsen			
Ao 13	Assistent	1	Ao 15	Nautiska byrån, allm. avd.
Ae 13	Kartlitograf	2	of	Kartograf
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Sjökartebyrån, sjökartsarkivet
	Sjöbefälsskolorna			
Ao 21	Adjunkt	5	Ao 23	Göteborg (2), Härnösand (2) och Malmö (1)
	Patent- och registreringsverket			
Ae 23 högst	Förste byråsekreterare	1	Ae 24	Byrådirektör. Bolagsavd.
Ae 15	Ingenjör	6	Ae 19	Byråingenjör
Ao 8	Föreståndare	1	Ao 9	Fotograf
Ao 7	Kanslibiträde	2	Ao 9	Kontorist. Administrativa avd., sekr. åt byråchefen m. m. resp. bolagsavd., exp.

XI huvudtiteln

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Inrikesdepartementet			
Ao 23	Förste kanslisekreterare	1	Ao 26	Byrådirektör. Medicinalbyrån
Ao 9	Kontorist	1	Ao 10	Kansliskrivare. Departementschefens sekreterare
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Landsstatsavd.
	Medicinalstyrelsen			
Ae 17	Konsulent	1	Ae 19	Hälsovårdskonsulent. Hälsovårdsbyrån
Ae 15	Assistent	1	Ae 17	Bitr. byråinspektör. Avd. för vård av psykiskt efterblivna
Ag 13	Assistent	1	Ag 15	Avd. för vård av psykiskt efterblivna
Ae 12	Förste kansliskrivare	1	Ae 15	Assistent. Nämnden för internationella hälsovårdsärenden
Ao 5	Kontorsbiträde	3	Ao 7	Kanslibiträde. Byrån för social- och rättspsykiatri, lag- och utredningsbyrån samt nämnden för utländska läkare
	Strålskyddsverksamhet m. m.			
Ae 7	Kanslibiträde	1	Ae 9	Kontorist
	Karolinska sjukhuset			
Ao 13	Kontorsskrivare	1	Ao 15	Assistent. Kameralavd., uppbördssekt., patientkontoret
Ae 13	Kurator	1	Ae 15	Barnpsykiatriska kliniken
Ae 9	Förskollärare	1	Ae 10	Audiologiska lab.
Ae 9	Kontorist	1	Ae 10	Kansliskrivare. Radiumhemmet, patientkontoret
Ae 7	Kanslibiträde	3	Ae 9	Kontorist. Radiopatologiska inst., hudkliniken, centralexp., och barnmedicinska kliniken, centralexp.
Af 1—Ae 5	Institutionsbiträde	1	Ae 7	Djurvårdare. Kliniskt-bakteriologiska centrallab.
Ao 11	Överbarnmorska	1	Ao 13	
Ao 10	Barnmorska	3	Ao 12	
Ao 9	Barnmorska	1	Ao 12	
Ae 9	Barnmorska	2½	Ae 11	
		3	Ae 10	
	Serafimerlasarettet			
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde. Kliniskt neurofysiologiska centrallab.
	Barnmorskeläroanstalten i Stockholm			
Ao 17 Ao, Ae 12/14	Föreståndare	1	Ao 19	
	Instruktionsbarnmorska	2	Ao, Ae 14/16	
	Barnmorskeläroanstalten i Göteborg			
Ao 17 Ao, Ag 12/14	Föreståndare	1	Ao 19	
	Instruktionsbarnmorska	2½	Ao, Ag 14/16	

Nuvarande lönegrad	tjänstebenämning	Antal	Föreslagen lönegrad	Anmärkning ang. tjänstebenämning, placering etc.
	Statens sjuksköterskeskola i Stockholm			
Ae 7	Kanslibiträde	1	Ae 9	Kontorist
	Centrala sjukvårdsberedningen			
Ae 17	Ingenjör	1	Ae 19	Byråingenjör. Planläggningsavd.
	Överståthållarämbetet			
Ao 5	Kontorsbiträde	2	Ao 7	Kanslibiträde. Trafiksekt., bilregister- resp. körkortsdet.
	Statens kriminaltekniska anstalt			
Ao 19	Byråingenjör	1	Ao 21	Förste byråingenjör. Brandtekniska lab.
	Polisväsendets organisationsnämnd			
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde
	Statens brandskola			
Af 1—Ae 5	Kontorsbiträde	1	Ae 7	Kanslibiträde

Anmärkningar till förslaget beträffande barnmorsketjänster vid karolinska sjukhuset

Följande lönegradsbestämmelser m. m. skall gälla i fråga om tjänster för personal med barnmorskeutbildning:

1. På förlossningsavdelning med högst fyra barnmorsketjänster skall finnas en tjänst i A 11. Övriga barnmorsketjänster å sådan avdelning skall placeras i A 10. På annan förlossningsavdelning skall en tjänst placeras i A 12, varjämte, om minst 20 anställda finnes på avdelningen, skall finnas inrättad en överbarnmorsketjänst i A 13. Av övriga barnmorsketjänster å avdelningen skall hälften (eller vid udda antal hälften av närmast lägre hela tal) tillhöra A 11 och återstoden A 10.

På vårdavdelning skall finnas en tjänst i A 12, en i A 9 och övriga i A 8.

Barnmorsketjänst, som inrättas för ständig nattjänstgöring, hänföres till A 12.

2. För personal med barnmorskeutbildning skall i fråga om lönegradsplacering under första året efter examen, arbetstid, övertidsersättning samt ersättning för jour- och beredskapstjänst i tillämpliga delar gälla vad som härutinnan finnes föreskrivet för personal med sjuksköterskeutbildning (prop. 1960: 178, bilagan s. 7 och 8).

601946 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

FÖRSTA HUVUDTITELN

KUNGL. HOV- OCH SLOTTSSTATERNA

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till hov- och slottsstaterna, och anför därvid följande.

A. Kungl. hovstaten

[1] **1. Kungl. Maj:ts hovhållning.** Detta anslag har från och med budgetåret 1958/59 uppförts i riksstaten med ett oförändrat belopp av 2 000 000 kronor. Från anslaget bestrides bl. a. löne- och pensionskostnader för personal vid kungl. hovstaten. Med hänsyn till de sedan nämnda budgetår inträffade stegringarna i löne- och prisnivån synes en uppräkning av anslaget nu böra ske. Jag vill i sammanhanget erinra om att en förutsättning för den registrering hos statens pensionsanstalt, som efter beslut av 1953 års riksdag (prop. 215, SU 135, rskr 268) skett beträffande vissa befattningar vid hovstaten med kameral- och ekonomiuppgifter, är att befattningarna regleras med avseende på befattningshavarnas anställnings- och avlöningsförhållanden. Sådan reglering har ägt rum i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som jämlikt statens allmänna avlöningsreglemente gäller för statstjänstemän i allmänhet.

Jag förordar att anslaget för nästkommande budgetår upptages i riksstaten med 2 300 000 kronor samt hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. Maj:ts hovhållning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 2 300 000 kronor.

[2] 2. **Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten.** Anslaget till Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 150 000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 150 000 kronor.

[3] 3. **Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland.** Anslaget till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 100 000 kronor och bör för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[4] 4. **Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten.** Detta anslag är i riksstaten för nu löpande budgetår anvisat med 285 000 kronor. I skrivelse den 9 september 1960 har *riksmarskalksämbetet* — i anslutning till en av överintendenten och chefen för kungl. husgerådskammaren gjord framställning — hemställt, att anslaget måtte i anledning av kostnadsstegringar av automatisk karaktär, hänförliga till de av statsmakterna beslutade löneförhöjningarna för åren 1960 och 1961 samt till kompensation för höjda folkpensionsavgifter, uppräknas med 48 300 kronor till 333 300 kronor. Ämbetet har härvid förutsatt, att ett belopp av 20 000 kronor, utgörande retroaktiv täckning för vissa redan under innevarande budgetår uppkommande merkostnader, skall bortfalla vid anslagsberäkningen för budgetåret 1962/63. Dessa merkostnader har befunnits icke kunna täckas inom ramen av de för innevarande budgetår anvisade anslagsmedlen utan eftersättande av vården och underhållet av ifrågavarande statsägda samlingar.

Departementschefen

I likhet med riksmarskalksämbetet beräknar jag den erforderliga anslagshöjningen för fortlöpande ändamål till 28 300 kronor. Härutöver torde, såsom skett vid vissa tidigare tillfällen (se senast I ht 1960, s. 2), ett engångsbelopp böra anvisas såsom kompensation för de lönestegringar, som belastar anslaget redan under det nu löpande budgetåret. Detta engångsbelopp beräknar jag till 20 000 kronor.

Under hänvisning till det sagda och under beaktande av att innevarande budgetårs anslag innesluter ett engångsbelopp av 5 000 kronor beräknar jag anslaget för budgetåret 1961/62 till ett avrundat belopp av 328 000 kronor. Alltså hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 328 000 kronor.

B. Kungl. slottsstaten

[5] **1. Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten.** I riksstaten för nu löpande budgetår är ifrågavarande anslag uppfört med 1 308 100 kronor. I skrivelse den 24 oktober 1960 har *riksmarskalksämbetet* i anledning av en utav ståthållarämbetena vid de kungl. slotten gjord framställning hemställt, att anslaget för nästa budgetår upptages med 1 429 000 kronor. Av följande sammanställning framgår de förändringar i medelsanvisningen för de olika slotten, som därvid för nästa budgetår beräknats i jämförelse med de för budgetåret 1960/61 enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten anvisade beloppen.

	Enligt staten för 1960/61	Enligt statförslaget för 1961/62	Förändring
Stockholms slott	319 400	354 400	+ 35 000
Drottningholms slott	310 700	334 000	+ 23 300
Ulriksdals slott	244 900	270 100	+ 25 200
Haga slott	114 900	119 000	+ 4 100
Gripsholms slott	130 300	145 000	+ 14 700
Strömsholms slott	22 700	27 000	+ 4 300
Rosersbergs slott	33 500	36 500	+ 3 000
Tullgarns slott	131 700	143 000	+ 11 300
Summa kronor	1 308 100	1 429 000	+ 120 900

I bifogade av ståthållarämbetena uppgjorda statförslag för nästkommande budgetår *(Bilaga A)* angives fördelningen å avlöningar, pensioner m. m. och omkostnader av det beräknade medelsbehovet för de olika slotten. Sammanfattningsvis kan förändringarna under de särskilda posterna mellan den fastställda staten för budgetåret 1960/61 och det framlagda statförslaget för budgetåret 1961/62 angivas på följande sätt.

	Enligt staten för 1960/61	Enligt statförslaget för 1961/62	Förändring
Avlöningar och arvoden	889 400	985 800	+ 96 400
Pensioner m. m.	226 100	242 200	+ 16 100
Lyse och vatten	44 200	51 800	+ 7 600
Parkers underhåll	122 400	128 500	+ 6 100
Trädgårdars underhåll	102 500	105 900	+ 3 400
Övriga omkostnader	115 900	161 200	+ 45 300
Summa utgifter	1 500 500	1 675 400	+ 174 900
Uppbördsmedel	192 400	246 400	+ 54 000
Summa nettoutgifter	1 308 100	1 429 000	+ 120 900

Under posterna till *avlöningar och arvoden, pensioner m. m., parkers underhåll* och *trädgårdars underhåll* föranledes ökningarna till alldeles över-

vägande delen av de för åren 1960 och 1961 medgivna generella löne- och pensionsförhöjningarna. Mindre belopp kan hänföras till löneklassförändringar och kompensationen för de höjda folkpensionsavgifterna. Under den förstnämnda posten har därjämte beträffande Haga slott räknats med en uppflyttning av trädgårdsförmannen i 7 lönegraden — ansvarig för den löpande skötseln av trädgårdsanläggningen vid slottet, däri inbegripen även skötseln av växthus och drivbänkar, m. m. — till trädgårdsmästare i 9 lönegraden. Vidare har en kontoristtjänst gemensam för Ulriksdals och Haga slott, vars innehavare även tjänstgjort vid Stockholms slott, i anslutning till innehavarens pensionsavgång ersatts med en halvtidstjänst vid vardera Stockholms och Ulriksdals slott, tills vidare besatta endast i kanslibiträdesgrad.

Uppräkningen under posten *lyse och vatten* innebär en anpassning av medelsanvisningen till den faktiska belastningen å posten.

Även under posten *övriga omkostnader* beror höjningen till viss del på stegrade lönekostnader. Huvudsakligen korresponderar höjningen emellertid med en motsvarande ökning av *uppbördsmedlen* genom vissa tillfälliga inkomster vid Haga slott. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 13 maj 1960 fick motsvarande inkomstmedel under föregående budgetår användas för arbeten avseende rekonstruktion av de s. k. tessinska kaskadanläggningarna i Drottningholms slottspark. I statförslaget har förutsatts att någon ändring i dispositionen av ifrågavarande, sedermera inflytande tillfälliga inkomstmedel icke skall ske. — I övrigt upptages under uppbördsposten mindre ökningar av försäljningsinkomsterna vid vissa slott.

För budgetåret 1961/62 beräknas således en utgiftshöjning med 174 900 kronor, därvid det stegrade utgiftsbeloppet till 54 000 kronor motväges av ökning i de särskilda uppbördsmedlen. Medelsanvisningen över riksstaten skulle följaktligen behöva ökas med det i sammanställningarna angivna beloppet 120 900 kronor.

Departementschefen

Förslagen under det nu behandlade anslaget föranleder ingen erinran från min sida. Därest ej heller riksdagen har någon invändning däremot, torde det av riksmarskalksämbetet överlämnade statförslaget sedermera få fastställas av Kungl. Maj:t. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 1 429 000 kronor.

[6]. **2. Ved och kol för de kungl. slotten.** För innevarande budgetår har anslaget i riksstaten upptagits med 575 000 kronor. Medelsbehovet för nästkommande budgetår har *riksmarskalksämbetet* i sin förut nämnda skrivelse den 24 oktober 1960 under hänvisning till från ståthållarämbetena lämnade uppgifter angivit till 600 000 kronor, innebärande en ökning med 25 000

kronor. Denna ökning föranledes huvudsakligen av automatiska kostnadsstegringar, hänförliga till lönesidan. Därjämte har i anslutning till de av riksdagen beslutade normerna för klassificering av statens fasta maskinanläggningar och lönegradsplacering av tjänster som ansvarsmän vid sådana anläggningar (prop. 1959: 1, bilaga 2, s. 10 ff och 1959: 152, s. 10) samt under hänsynstagande även till vissa planeringsuppgifter, som åvilar vederbörande befattningshavare, medel beräknats för en uppflyttning av tjänsten som maskinmästare i 14 lönegraden vid Stockholms slott till tjänst som maskinchef i 17 lönegraden.

Departementschefen

Med godtagande av riksmarskalksämbetets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ved och kol för de kungl. slotten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 600 000 kronor.

Vid bifall till de av mig framställda förslagen kommer första huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1961/62 att uppgå till 4 907 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till det för budgetåret 1960/61 anvisade beloppet med 488 900 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

Bilaga A

Förslag
till
stat för de kungl. slotten för budgetåret 1961/62

	Stockholms slott	Drottningholms slott	Ulriksdals slott	Haga slott	Gripsholms slott	Strömsholms slott	Rosersbergs slott	Tullgarns slott	Summa
Utgifter:									
Avlöningar och arvoden	209 300	258 000	190 500	75 500	65 100	18 200	27 500	141 700	985 800
Pensioner m. m.									
Pensioner	82 000	37 800	38 900	22 000	5 700	—	3 800	18 000	208 200
Understöd	7 200	12 800	2 300	3 000	8 700	—	—	—	34 000
Omkostnader:									
Lyse och vatten	20 000	3 000	9 500	7 000	10 500	600	—	1 200	51 800
Parkers underhåll	—	32 000	17 000	5 000	53 000	5 300	5 600	10 600	128 500
Trädgårdars underhåll .	7 500	61 000	—	—	—	—	—	37 400	105 900
Övriga omkostnader ...	28 400	34 400	22 900	48 900	17 000	2 900	2 600	4 100	161 200
Summa utgifter	354 400	439 000	281 100	161 400	160 000	27 000	39 500	213 000	1 675 400
Särskilda uppbördsmedel:									
Försålda trädgårdsprodukter	—	105 000	—	—	—	—	—	70 000	175 000
Övriga uppbördsmedel ..	—	—	11 000	42 400	15 000	—	3 000	—	71 400
Summa uppbördsmedel	—	105 000	11 000	42 400	15 000	—	3 000	70 000	246 400
Nettoutgifter	354 400	334 000	270 100	119 000	145 000	27 000	36 500	143 000	1 429 000

Register

till

Första huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Kungl. hovstaten

Sid.		Kronor
1	Kungl. Maj:ts hovhållning	2 300 000
2	Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten	150 000
2	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland	100 000
2	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	328 000
	Säger för kungl. hovstaten	2 878 000

B. Kungl. slottsstaten

3	Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten	1 429 000
4	Ved och kol för de kungl. slotten	600 000
	Säger för kungl. slottsstaten	2 029 000
	Summa	4 907 000

601932 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 4 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

ANDRA HUVUDTITELN

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, redogör för de frågor som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet, och anför därvid följande.

A. Justitiedepartementet m. m.

[1] **1. Statsrådsberedningen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	583 400	481 004
1960/61 (statsliggaren s. 101)	599 000	
1961/62 förslag	713 000	

En personlig tjänst som byråchef i Br 2 torde böra inrättas för statsministerns sekreterare. I samband därmed kan en tjänst i ABr 25 indragas. Medelsbehovet under anslaget ökar till följd härav med i runt tal 8 000 kronor. Därutöver bör för automatiska utgiftsstegringar beräknas ett belopp av 106 000 kronor. Anslaget bör således uppföras med (599 000 + 114 000) 713 000 kronor samt fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statsrådsberedningen, som föranledes av vad i det föregående förordats;

b) godkänna följande avlöningsstat för statsrådsberedningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till statsråden utan departement, *förslagsvis*	255 000
2. Lönefyllnad åt statsministern	6 000
3. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	136 000
4. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	155 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	152 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	9 000
Summa kronor	713 000

c) till *Statsrådsberedningen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 713 000 kronor.

[2] **2. Statsrådsberedningen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	18 500	19 887
1960/61 (statsliggaren s. 101)	18 000	
1961/62 förslag	22 000	

Anslaget bör till följd av ökat behov av medel till expenser uppräknas med 4 000 kronor och uppföras med 22 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statsrådsberedningen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

[3] **3. Justitiedepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 871 800	1 728 022
1960/61 (statsliggaren s. 102)	1 968 000	
1961/62 förslag	2 161 000	

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av följande tjänster, nämligen en tjänst som förste kanslisekreterare i Ao 23 till tjänst som byrådirektör i Ao 26 (medborgarskapsbyrån), en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång till förste aktuarie i Ae 23 (statssekreteraravdelningen; särskilda statistiska och andra uppgifter i samband med kriminalvårdsfrågor m. m.), en tjänst som kon-

torist i Ae 9 till tjänst som kansliskrivare i Ae 10 (departementschefens sekreterare) och tre tjänster som kanslibiträde i Ae 7 till tjänster som kontorist i Ae 9 (byrån för nådeärenden, statssekreteraravdelningens skrivcentral samt medborgarskapsbyrån, avsedd för medborgarskaps- och tryckfrihetsexpeditionerna).

Vidare förordar jag att en tjänst som förste kanslisekreterare i Ae 23 och en tjänst som förste kansliskrivare i Ae 12 överföres till ordinarie stat. Därjämte föreslår jag att en tjänst som extra föredragande i Ag 23 utbytes mot en tjänst som förste kanslisekreterare i Ae 23. Slutligen torde två tjänster som kanslisekreterare i Ao 19 utgå ur personalorganisationen.

De av mig framställda förslagen ökar medelsbehovet under anslaget med 20 000 kronor. Härtill kommer automatiska utgiftsstegringar å 173 000 kronor. Anslaget bör således uppföras med (1 968 000 + 193 000) 2 161 000 kronor samt fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för justitiedepartementet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för justitiedepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62.

Avlöningsstat

1. Avlöningar till departementschefen, *förslagsvis*	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	787 000
3. Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	400 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	504 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	385 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	34 000
Summa kronor	2 161 000

c) till *Justitiedepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 161 000 kronor.

[4] **4. Justitiedepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	177 000	146 634
1960/61 (statsliggaren s. 103)	167 000	
1961/62 förslag	162 000	

Anslagsposterna till sjukvård m. m. och till expenser för eget behov torde böra höjas med 1 000 respektive 5 000 kronor, medan posten till expenser för annat än eget behov kan minskas med 11 000 kronor. Totalt beräknar jag alltså anslaget till 162 000 (— 5 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitiedepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 162 000 kronor.

[5] **5. Justitiedepartementet: Svensk författningssamling**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	250 000	251 450
1959/60	250 000	179 539
1960/61 (statsliggaren s. 103)	280 000	
1961/62 förslag	250 000	

Anslaget har under en följd av år varit uppfört med 250 000 kronor men uppräknades för budgetåret 1960/61 till 280 000 kronor för att kunna möta väntade kostnader för iordningställande av ett tioårsregister m. m. Ehuru arbetet med registret knappast kan vara slutfört redan med utgången av innevarande budgetår, anser jag att anslaget för budgetåret 1961/62 med hänsyn till senaste belastningssiffror kan uppföras med 250 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitiedepartementet: Svensk författningssamling* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[6] **6. Lagberedningen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	192 400	209 838
1960/61 (statsliggaren s. 103)	193 000	
1961/62 förslag	315 000	

Lagberedningen (skr. 31/8 1960) anmäler, att dess betänkande med förslag till ny jordabalk torde kunna överlämnas till Kungl. Maj:t under september månad 1960. Då lagberedningen saknar möjlighet att närmare bedöma i vilken omfattning befattningshavare av olika kategorier kommer att knytas till beredningen i samband med att den tilldelas nya arbetsuppgifter, har beredningen funnit det lämpligast att till Kungl. Maj:ts prövning överlämna frågan om närmare bestämning av beredningens anslag och för egen del endast föreslå att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Vid utgången av budgetåret 1959/60 förefintlig reservation å anslaget, i runt tal 10 300 kronor, kommer av beredningen att tagas i anspråk för tryckning-

kostnader. Dessa kostnader torde emellertid komma att uppgå till avsevärt högre belopp, beroende bl. a. på det nytryck av 1947 års betänkande angående förslag till jordabalk (SOU 1947: 38), som beredningen erhållit tillstånd att verkställa med hänsyn till att den tidigare upplagan är utgången.

Departementschefen

Lagberedningens senaste uppdrag, som avsett revision av jordabalken, har slutförts med avlämnandet den 12 september 1960 av förslag till jordabalk (SOU 1960: 24—26). Såsom förutskickats i 1960 års statsverksproposition (II ht s. 4) skall beredningen nu upptaga frågan om reformering av utsökningslagen och därmed sammanhängande lagstiftning. Beslut härom har meddelats av Kungl. Maj:t den 30 september 1960.

Under anslaget till lagberedningen beräknar jag för budgetåret 1961/62 ett medelsbehov av 315 000 kronor, vilket innebär en ökning med 122 000 kronor. Utöver kostnader för löner till lagberedningens ledamöter och övriga personal samt för expenser har jag sålunda beräknat 90 000 kronor för tryckning av jordabalksförslaget. Till återstående del är höjningen föranledd av automatiska utgiftsstegringar, huvudsakligen den av 1960 års riksdag beslutade revisionen av löneplan B, samt av ett ökat behov av medel för omkostnader.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lagberedningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 kronor.

[7] **7. Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 500	24 285
1960/61 (statsliggaren s. 104)	26 000	
1961/62 förslag	26 000	

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 26 000 kronor.

[8] **8. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 425 000	1 157 631
1959/60	1 425 000	1 527 252
1960/61 (statsliggaren s. 151)	1 200 000	
1961/62 förslag	1 600 000	

Med hänsyn till nettoutgiften för budgetåret 1958/59 samt tillgänglig reservation kunde anslaget för innevarande budgetår nedräknas till 1 200 000 kronor. Medelsförbrukningen för budgetåret 1959/60 har emellertid uppgått till cirka 1 500 000 kronor. Då omfattningen av kommitté- och annat utredningsarbete inom departementets verksamhetsområde under nästa budgetår kan beräknas bli i huvudsak densamma som för närvarande, erfordras en höjning av anslaget. Denna beräknas, sedan hänsyn tagits till förefintlig reservation vid utgången av budgetåret 1959/60, i runt tal 293 000 kronor, till 400 000 kronor. Anslaget bör följaktligen för nästa budgetår uppföras med 1 600 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor.

[9] **9. Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	107 831
1960/61 (statsliggaren s. 152)	100 000	
1961/62 förslag	160 000	

Å anslaget förelåg vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av i runt tal 17 500 kronor. Denna var emellertid helt disponerad genom skilda beslut av Kungl. Maj:t.

Förenta Nationernas sekretariat har framfört förslag om att Sverige skall åtaga sig värdskapet för ett två veckors FN-seminarium sommaren 1962 över ämnet administrativt rättsskydd med särskild tonvikt på frågan om kontroll över förvaltningen genom parlamentsorgan. I seminariet skulle deltaga ett 60-tal personer. Det har förutsatts, att värdlandet svarar för kostnaderna för lokaler, kontorspersonal, personal och utrustning för tolkning samt andra praktiska arrangemang. Jag anser att Sverige bör tillmötesgå FN-sekretariatets framställning. De kostnader för seminariet, som enligt de angivna grunderna skulle falla på Sverige, har beräknats till omkring 50 000 kronor. Medel till täckande av dessa kostnader torde få beräknas under förevarande anslag. Då vidare det internationella samarbetet på lagstiftningens område alltmer intensifierats, har kostnaderna för resor och konferenser i dylika sammanhang successivt ökat. Jag finner det bl. a. av dessa skäl motiverat att anslaget uppräknas med tillhopa 60 000 kronor och alltså uppföres med 160 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

B. Justitiekanslersämbetet och riksåklagarämbetet

[10] **1. Justitiekanslersämbetet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	320 600	268 188
1960/61 (statsliggaren s. 105)	320 000	
1961/62 förslag	345 000	

I enlighet med förslag av *justitiekanslersämbetet* (skr. 26/8 1960) föreslår jag, att anslaget till följd av automatiska utgiftsstegringar höjes med 25 000 kronor och alltså uppföres med 345 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för justitiekanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar, till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	171 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	117 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	51 500
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	5 500
Summa kronor	345 000

b) till *Justitiekanslersämbetet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 345 000 kronor.

[11] **2. Justitiekanslersämbetet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	24 000	15 809
1960/61 (statsliggaren s. 105)	24 000	
1961/62 förslag	22 000	

Justitiekanslersämbetet (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag räknar med ett minskat medelsbehov under anslaget med 2 000 kronor — avseende posten till reseersättningar — och hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitiekanslersämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

[12] **3. Riksåklagarämbetet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	339 900	364 370
1960/61 (statsliggaren s. 106)	377 000	
1961/62 förslag	420 000	

Yrkanden

Riksåklagarämbetet (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med avrundat 67 300 kronor.

	Ökning
1. *Tjänsteförändringar*	
a) 1 byråchef Br 2—överfiskal Br 4, 1 byråchef Bo 1—överfiskal Bo 4 och 1 byråchef Be 1—överfiskal Br 2 (samtliga för åtalsärenden)	13 512
b) 1 byråchef Bo 1—kanslichef Bo 4 (för administrativa göromål)	6 756
c) 1 kansliskrivare Ao 10—förste kansliskrivare Ao 12	912
2. *Omräkning*	
1960 års lönerevision	10 500
Höjning av rörligt tillägg	35 000
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	600
	67 280

Motiv

1 a) och 1 b). Yrkanden av i stort sett samma innehåll har framförts jämväl i anslagsäskandena för de båda senaste budgetåren (jfr II ht 1959 s. 10 och 1960 s. 7). Till stöd för förslagen åberopas arten av de arbetsuppgifter, som ankommer på byrácheferna vid riksåklagarämbetet, och rekryteringsförhållandena vid ämbetet.

1 c). Tjänsten bör uppflyttas med hänsyn till att arbetsuppgifterna ökat i omfattning och kvalitet.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig beträffande den föreslagna uppflyttningen av en tjänst som kansliskrivare till förste kansliskrivare, har icke ansett tillräckliga skäl föreligga för bifall till förslaget.

Departementschefen

Anslaget bör till följd av automatiska utgiftsstegringar uppräknas med 43 000 kronor. Begärda tjänsteförändringar kan jag icke tillstyrka. Jag föreslår således att anslaget, som bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat, uppföres med 420 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för riksåklagarämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	209 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis* ...	127 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	78 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	6 000
Summa kronor	420 000

b) till *Riksåklagarämbetet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 420 000 kronor.

[13] **4. Riksåklagarämbetet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	26 000	22 727
1960/61 (statsliggaren s. 106)	27 000	
1961/62 förslag	28 000	

I enlighet med förslag av *riksåklagarämbetet* (skr. 31/8 1960) tillstyrker jag, att anslaget på grund av ökat behov av medel till expenser höjes med 1 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Riksåklagarämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kronor.

C. Domstolarna

Vid domstolarna har arbetsläget under senare år karakteriserats av ökande tillströmning av mål och ärenden, vilket har haft höga arbetsbalanser till följd. Arbetsökningen fortgår alltjämt (se följande statistiska uppgifter; jfr II ht 1955 s. 13—15, 1959 s. 13—15). Vid häradsrätterna var antalet inkomna allmänna mål år 1953 58 400, år 1955 — det första fullständiga redovisningsåret efter det åklagarna från och med den 1 juli 1954 erhöll vidgad befogenhet att meddela strafföreläggande — 51 500, år 1957 59 900, år 1959 62 100 och första halvåret 1960 32 600. Antalet balanserade mål vid häradsrätterna uppgick vid utgången av år 1955 till 9 600, vid utgången av år 1957 till 12 000 och vid utgången av år 1959 till 13 500. Processtiden per målenhet vid de allmänna domstolarna uppvisar en relativ ökning,[1] vilket bl. a. sammanhänger med att antalet bagatellmål från och med år 1955 proportionsvis minskat. Till jämförelse kan nämnas antalet strafföreläggande före och efter 1954 års lagändring. Antalet strafföreläggande utgjorde sålunda år 1951 103 023, år 1953 123 852, år 1955 183 208, år 1957 268 716 och år 1959 328 646.

Vid hovrätterna uppgick antalet inkomna mål under åren 1957 och 1959 till 7 039 resp. 7 900. Balansen vid utgången av nämnda år utgjorde resp. 2 206 och 2 512.

Vad angår högsta domstolen har särskilt det stora antalet nådeärenden och förekomsten av ett flertal vidlyftiga vattenmål påverkat arbetsläget.

Riksdagens justitieombudsman har senast i sin ämbetsberättelse till 1960 års riksdag (s. 96 och 97) framhållit att — enligt vad som framkommit vid inspektioner och genom klagomål — arbetsbördan hos åtskilliga domstolar vuxit i sådan grad, att trots befattningshavarnas ansträngningar besvärande arbetsbalans icke kunnat undvikas.

Det är tydligt, att det är den snabba utvecklingen mot alltmer komplicerade samhällsförhållanden som avspeglar sig i domstolarnas arbetssituation. Anledning finnes ej att räkna med annat än att ökningen av arbetsbelastningen skall fortgå. Åtgärder i syfte att rationalisera domstolarnas arbete och därigenom reducera behovet av arbetskraftförstärkningar har emellertid vidtagits under senare år, och undersökningar rörande möjligheterna till ytterligare åtgärder i detta syfte pågår. Sålunda må nämnas, att enligt bemyndigande den 5 februari 1960 har tillkallats en sakkunnig för översyn av nedre justitierevisionens arbetsorganisation (jfr II ht 1960 s. 14). Vidare utreder särskilda i juni år 1960 tillkallade sakkunniga frågan om hovrätts domförhet (jfr II ht 1960 s. 17 f).

[1] Sveriges Officiella Statistik: Rättsväsen: Domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet 1955 och 1956.

Vissa data rörande de statliga domstolarna 1956—59 (30. 6. 60)

(I uppgifterna rörande underrätterna är antal över 1 000 avrundade i jämna hundratal)

	1956[1]		1957[2]		1958[2]		1959[2]		30. 6. 60[3]	
Underrätterna		varav hrtt		varav hrtt		varav hrtt		varav hrtt		hrtt
Ink. allm. mål	135 000	56 500	139 500	59 000	143 200	59 500	149 200	62 100		32 600
Balans allm. mål (vid utgången av resp. år)	26 900	11 300	28 500	12 000	31 000	12 600	28 900	13 500		
Ink. exprmål	654	611	528	470	481	375	475	283		
Balans exprmål (vid utgången av resp. år)	656	564	535	424	569	415	627	390		
Mål om lagsökning och bet.föreläggande	147 900	91 700	140 000	85 400	145 500	89 500	151 100	91 800		42 400
Ink. till ägod.r. och ägod.dom.	9 100	7 500	9 400	7 800	9 400	7 600	10 000	8 200		
Avgj. hos ägod.r. och ägod.dom.	8 800	7 200	9 000	7 400	9 100	7 400	9 200	7 400		
Upph. konkurser	1 500	742	1 600	842	1 500	739	1 600	794		
Inskrivningsärenden	488 800	383 600	522 200	410 000	544 400	426 700		463 800		220 400
Gravations- och äganderättsbevis	229 200	179 600	248 700	193 400	274 300	211 900	283 200	220 200		102 104
Hovrätterna										
Ink. mål	6 760		7 039		7 233		7 900		4 186	
Balans	2 253		2 206		2 284		2 512		2 323	
NJR—HD										
Ink. nådeans.	1 629		1 665		1 730		1 740		1 001	
Ink. mål o. ärenden i övrigt	1 248		1 256		1 414		1 345		725	
Balans. mål o. ärenden i övrigt (30. 6. resp. år)	628		679		556		604		550	

[1] Uppgifterna för år 1956 är hämtade ur den officiella statistiken.
[2] » » åren 1957—1959 är preliminära siffror, erhållna av statistiska centralbyrån.
[3] » » år 1960 bygger på statistiska rapporter från domstolarna till justitiedepartementet.

Vissa statistiska uppgifter rörande hovrätterna

Hovrätt	1/10 1959—30/9 1960				Balans				
	Inkomna mål	Annorledes än genom avskrivn. avgjorda mål	Beviljade dispenser enl. 22 § arbetsord. för rikets hovrätter	Huvudförhandl. 2 eller flera dagar	1959		1960		
					30/9	31/12	31/3	30/6	30/9
Svea (m. u. a. vattenöverdomstolen)	3 582 (3 376)	3 176 (2 845)	157 (251)	65 (78)	1 167	1 144	1 138	1 064	1 173
Göta	979 (995)	858 (881)	48 (25)	14 (15)	294	318	297	267	297
Skåne och Blekinge	1 065 (982)	964 (866)	— (1)	13 (16)	196	235	198	220	213
Västra Sverige	1 170 (1 045)	1 056 (938)	12 (12)	27 (43)	258	271	321	278	283
Nedre Norrland	645 (622)	559 (523)	6 (3)	3 (3)	196	182	204	191	218
Övre Norrland	626 (615)	537 (483)	18 (18)	30 (28)	236	243	231	213	247
Samtliga	8 067 (7 635)	7 150 (6 536)	241 (310)	152 (183)	2 347	2 393	2 389	2 233	2 431

Anm. Siffrorna inom parentes avser tiden 1/10 1958—30/9 1959.

Betänkandet angående hovrätternas domsområden (SOU 1959: 27; jfr II ht 1960 s. 9) har efter remissbehandling upptagits till prövning. Jag kommer att anmäla betänkandet i det följande under anslagspunkten 19.

Utredningen angående rådhusrätternas framtida ställning och därmed sammanhängande spörsmål (stadsdomstolsutredningen) kommer enligt vad som upplysts att avgiva sitt slutbetänkande i januari 1961. I avbidan härpå har jag ej funnit anledning att förorda några åtgärder — för vilka påkallas riksdagens medverkan — i anledning av domarutredningens år 1959 avgivna slutbetänkande (SOU 1959: 17; jfr II ht 1960 s. 9). Domarutredningens delförslag rörande förstärkningar vid häradsrätter och hovrätter (SOU 1956: 52; jfr II ht 1958 s. 11) torde få anses slutbehandlat med de personalförstärkningar som numera tillförts hovrätter och häradsrätter.

De sakkunniga för utredning angående lönegruppsindelningen för rikets domsagor har i juni 1960 avgivit betänkande i ämnet (stencilerat). Betänkandet anmäles i det följande under punkten 21.

Betänkandet av 1951 års rättegångskommitté med förslag till lag om rättegångshjälp m. m. (SOU 1958: 40; jfr II ht 1960 s. 9) är föremål för fortsatta överväganden i justitiedepartementet.

Vid 1960 års riksdag har beslut fattats om viss utvidgning av kriminalstatistiken (prop. 12, L1U 6, rskr 76). På grundval härav har kungörelser om bl. a. domstolarnas uppgiftsskyldighet till fångvårdsstyrelsen och statistiska centralbyrån utfärdats (SFS 1960: 692—697).

Den för vattendomstolarnas organisation m. m. särskilt förordnade utredningsmannen har den 17 oktober 1960 avgivit promemoria med vissa avslutande synpunkter och förslag i fråga om vattendomstolarnas organisation och förfarandet i vattenmål. Remissbehandling av promemorian pågår.

Behov av arbetskraftförstärkningar föreligger för närvarande i främsta rummet vid häradsrätterna. Jag föreslår, att ett antal nya tingsdomartjänster inrättas. Vidare föreslås, att medelsreserven under häradsrätternas avlöningsanslag höjes väsentligt. Medelsreserven har avvägts så, att Kungl. Maj:t får möjlighet att besluta om de landsrättsförläggningar som kan bli aktuella under budgetåret 1961/62.

Hovrätternas organisation, som under senare år förstärkts i betydande grad, torde under nästa budgetår få bibehållas i stort sett oförändrad. Jag föreslår dock, att en tjänst som vattenrättsråd för agrikulturtekniska frågor tillföres vattenöverdomstolen.

Vid nedre justitierevisionen, där målbalansen icke kan anses oroväckande utom i vad angår vattenmålen, torde personalbehovet få tillgodoses inom den nuvarande anslagsramen.

Med hänsyn till vattenkraftens fortsatta utbyggnad torde ytterligare personal komma att behövas vid vattendomstolarna. För att ge Kungl. Maj:t möjlighet att tillgodose detta behov och samtidigt anpassa den extra arbetskraften till arbetsläget vid olika tidpunkter förordar jag att en medelsreserv under vattendomstolarnas avlöningsanslag ställes till Kungl. Maj:ts förfogande.

[14] **1. Högsta domstolen m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 425 400	3 542 409
1960/61 (statsliggaren s. 107)	3 668 000	
1961/62 förslag	4 234 000	

Anslaget avser avlöningar till såväl högsta domstolens ledamöter som tjänstemän vid nedre justitierevisionen.

Yrkanden

Nedre justitierevisionen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med avrundat 858 600 kronor.

	Ökning eller minskning
I. Tjänsteförändringar	
A. Revisionssekreterare	
1) Nedre justitierevisionens ordförande Bo 1—Bo 5 (nuv. befattningsarvode å 3 300 bortfaller)	+ 6 444

2) 3 extra revisionssekreterare (avlöningsförmåner enl. lönegrad 1 å löneplan B)—revisionssekreterare Bo 1		—
B. Kansli- och skrivpersonal		
1) 3 protokollssekreterare Ao 19—Ao 21	+	8 352
2) 1 registrator Ao 10—Ao 12	+	1 752
3) 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10 (kansliexp.; delgivning och kallelser)	+	804
4) 1 kanslibiträde Ao 7—kontorist Ao 9 (registratorsexp.) ..	+	1 524
5) 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibiträde Ao 7 (skrivavd.) ...	+	1 344
6) Arvode till kanslibiträde för skötseln av nedre justitierevisionens bibliotek	+	1 200
C. Expeditionsvakter		
1 förste expeditionsvakt Ao 8—materialförvaltare Ao 9	+	768
II. Personalförstärkningar		
A. Revisionssekreterare		
5 extra revisionssekreterare (avlöningsförmåner enl. lönegrad 1 å löneplan B)	+	214 200
B. Kansli- och skrivpersonal		
1) 1 amanuens rb (kansliexp.)	+	23 124
2) 3 biträden rb Ae 5 (skrivavd.)	+	33 660
C. Biträde för biblioteksarbete i nedre justitierevisionen (engångsbelopp 1960/61)	—	2 000
III. Omräkning		
1) 1960 års lönerevision	+	191 069
2) Höjning av rörligt tillägg	+	368 655
3) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	7 690
	+	858 586

Motiv

I. A. 1), I. B. 1), 3), 5), I. C. och II. B. Likartade yrkanden har framförts även i anslagsäskandena för budgetåren 1959/60 och 1960/61 (jfr II ht 1959 s. 17 och 1960 s. 13).

I. A. 2). Det totala antalet revisionssekreterartjänster är för närvarande 40, varav endast 27 är ordinarie.

I. B. 2) och 4). Registratorsgöromålen, som numera åvilar icke rättsbildat biträde (jfr II ht 1959 s. 18), är av så kvalificerad art, att tjänsten bör placeras i lönegrad 12 eller i samma lönegrad som motsvarande tjänst i vissa hovrätter. Samtidigt bör den kanslibiträdestjänst, vars innehavare skall kunna vikariera för registratorn, utbytas mot en kontoristtjänst.

II. A. De begärda personalförstärkningarna motiveras med den ökade arbetsbördan. Till belysning härav redovisas i anslagsäskandena samt i senare

ingivet material vissa statistiska uppgifter, av vilka bl. a. framgår följande. Antalet inkomna nådeansökningar, som kontinuerligt ökat, var den 31 oktober 1960 1 675 eller 252 flera än vid samma tid år 1959. Jämväl antalet mål och övriga ärenden har ökat. Således hade till och med den 31 oktober 1960 inkommit 1 147 mål och ärenden mot 1 067 under samma tid år 1959. Det understrykes kraftigt, att särskilt målbalansen i fråga om vattenmålen inger allvarliga bekymmer. Den 30 juni ettvart av åren 1958, 1959 och 1960 utgjorde balansen av vattenmål resp. 26, 43 och 48, balansen av skiftesmål resp. 77, 90 och 60 samt balansen av allmänna mål resp. 454, 467 och 428.

Departementschefen

Särskild sakkunnig har den 5 februari 1960 tillkallats för översyn av nedre justitierevisionens arbetsorganisation. I avvaktan på resultatet av nämnda utredning är jag icke, med det undantag som i det följande angives, beredd att biträda förslagen om ändrad lönesättning för vissa tjänstemän och om en utvidgad kansliorganisation. Jag vill jämväl framhålla att den genomsnittliga målbalansen icke synes motivera en ökning av antalet revisionssekreterare.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel — 1 000 kronor — för uppflyttning av ett kontorsbiträde i Ao 5 till kanslibiträde i Ao 7 (skrivavdelningen).

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skall bestridas bl. a. ersättningar till sakkunniga biträden som av högsta domstolen tillkallats i vatten- och patentmål. Med hänsyn särskilt till den tekniska utvecklingen har det visat sig erforderligt att jämväl i andra fall infordra särskilda sakkunnigutlåtanden. Jag föreslår därför att från nämnda post får bestridas kostnader även för dylika utlåtanden, i den mån högsta domstolen så finner påkallat. Posten torde för ändamålet böra uppräknas med 2 000 kronor. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde redan under budgetåret 1960/61 anslaget få användas för kostnader av ifrågavarande slag.

Anslaget bör till följd av automatiska utgiftsökningar uppräknas med 563 000 kronor.

I enlighet med det anförda föreslår jag, att anslaget för budgetåret 1961/62 höjes med (3 000 + 563 000) 566 000 kronor och uppföres med 4 234 000 kronor. Beloppet bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för högsta domstolen och nedre justitierevisionen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för högsta domstolen och nedre justitierevisionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	2 636 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	6 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	579 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	949 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	64 000
Summa kronor	4 234 000

c) till *Högsta domstolen m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 234 000 kronor.

[15] **2. Högsta domstolen m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	271 000	244 496
1960/61 (statsliggaren s. 108)	283 000	
1961/62 förslag	285 000	

Yrkanden

Nedre justitierevisionen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 17 000 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m.	—
2. Reseersättningar	— 10 000
3. Bränsle, lyse och vatten	— 3 000
4. Övriga expenser	+ 30 000
	+ 17 000

Motiv

1. *Sjukvård.* Utgift 1959/60 8 809; anvisat 1960/61 11 000.
2 och 3. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 48 623; anvisat 1960/61 70 000. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1959/60 26 065; anvisat 1960/61 32 000.
4. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 160 997; anvisat 1960/61 170 000. — För löpande utgifter begäres 20 900 kronor och för engångsutgifter 20 800 kronor, eller 9 100 kronor mer än för budgetåret 1960/61 anvisat engångsbelopp å 11 700 kronor, med anledning av begärda nya tjänster, för komplettering m. m. av befintliga möbler och inventarier samt för inköp av skrivmaskiner.

Departementschefen

Med hänsyn till senaste belastningssiffror anser jag, att posten till sjukvård m. m. kan nedräknas med 1 000 kronor. Posten till reseersättningar torde såsom nedre justitierevisionen föreslagit böra minskas med 10 000 kronor. Till övriga expenser torde för utgifter av engångskaraktär böra beräknas 6 800 kronor mot för budgetåret 1960/61 11 700 kronor, vilket innebär en minskning med 4 900 kronor. För löpande utgifter under posten förordar jag däremot en ökning med 17 900 kronor. Såvitt gäller posten till övriga expenser föreslår jag sålunda en nettoökning med 13 000 kronor. Anslaget torde alltså böra höjas med (— 1 000 — 10 000 + 13 000) 2 000 kronor och uppföras med 285 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högsta domstolen m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 kronor.

[16] **3. Regeringsrätten: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	835 000	842 108
1960/61 (statsliggaren s. 108)	880 000	
1961/62 förslag	1 041 000	

För budgetåret 1961/62 räknar jag med samma medelsbehov under anslaget som under budgetåret 1960/61, dock med jämkning till följd av automatiska utgiftsökningar. För dylika ökningar torde anslaget böra uppräknas med 161 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för regeringsrätten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	772 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	22 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	231 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	16 000
Summa kronor	1 041 000

b) till *Regeringsrätten: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 041 000 kronor.

[17] **4. Regeringsrätten: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	14 000	9 850
1960/61 (statsliggaren s. 109)	14 000	
1961/62 förslag	12 000	

Anslaget bör på grund av att vissa kostnader under expensposten numera belastar finansdepartementets omkostnadsanslag minskas med 2 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Regeringsrätten: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kronor.

[18] **5. Regeringsrätten: Regeringsrättens årsbok**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	53 225
1960/61 (statsliggaren s. 109)	45 000	
1961/62 förslag	50 000	

Jag föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen uppräknas med 5 000 kronor, samt hemställer i enlighet härmed att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Regeringsrätten: Regeringsrättens årsbok* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[19] **6. Hovrätterna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 312 000	9 173 158
1960/61 (statsliggaren s. 109)	9 638 000	
1961/62 förslag	11 187 000	

Yrkanden

Hovrätterna (skr. 2/8, 24/8, 29/8, 30/8, 1/9, 3/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med avrundat 3 163 600 kronor.

	Ökning eller minskning
I. Personalförstärkningar	
A. Dömande avdelningar	
Svea hovrätt	
Två extra avdelningar	
10 extra ledamöter, vikariatslön Bo 5 åt två hovrättsråd	

	Ökning eller minskning
samt särskild ersättning å 1 500 kronor åt två hovrättsråd som vice ordförande, 2 fiskaler Ae 21, 4 fiskalsaspiranter Ag 19, 2 förste kansliskrivare Ag 12, 1 kanslibiträde Ag 7	+ 560 364
Göta hovrätt	
En extra avdelning	
5 extra ledamöter Ae 26, vikariatslön Bo 5 åt ett hovrättsråd samt särskild ersättning å 1 500 kronor åt ett hovrättsråd som vice ordförande, 1 förste kansliskrivare Ag 12, 1 kanslibiträde Ag 7	+ 205 128
Hovrätten över Skåne och Blekinge	
1) 1 lagman Bo 5	+ 52 584
2) 1 extra ledamot (assessor) Ae 26, 1 extra ledamot Ae 26 (6 månader)	+ 50 526
Hovrätten för Västra Sverige	
En ordinarie avdelning	
1 lagman Bo 5, 2 hovrättsråd Bo 1, 2 assessorer Ae 26, 2 fiskaler Ae 21, 1 fiskal Ae 19, 1 fiskalsaspirant Ag 17, 1 förste kansliskrivare Ao 12, 1 kanslibiträde Ao 7, arvode till hovrättsråd som vice ordförande	+ 332 400
Hovrätten för Nedre Norrland	
1 lagman Bo 5	+ 52 584
Hovrätten för Övre Norrland	
1) 1 lagman Bo 5	+ 52 584
2) 1 hovrättsråd Bo 1	+ 42 840
Vattenöverdomstolen	
1 vattenrättsråd (agrikulturtekniker) Bo 3 med avlöningsförstärkning 2 400	+ 49 632
B. Övriga förstärkningar	
1) 1 kanslist Ag 13 (hovrätten över Skåne och Blekinge)	+ 15 264
2) 1 kontorist Ao 9 (hovrätten för Västra Sverige)	+ 14 448
3) 9 biträden rb A 5	+ 97 284
Svea hovrätt: 1 Ae 5 å aktuariekontoret, 3 Ae 5 å skrivcentralen	
Göta hovrätt: 1 Ag 5	
Hovrätten över Skåne och Blekinge: 1 Ae 5 för skrivgöromål, allm. avd.	
Hovrätten för Västra Sverige: 2 Ae 5 å skrivcentralen	
Vattenöverdomstolen: 1 Ae 5	

	Ökning eller minskning
II. Personalminskningar	
1) 1 kontorist Ao 9 (hovrätten för Västra Sverige; avsedd för kvalificerad stenograf)	— 14 448
2) Bortfall av behovet av adjungerad ledamot under avdelnings tingsresa (hovrätten för Övre Norrland)	— 2 000
III. Tjänsteförändringar	
A. Domarpersonal	
1) 2 presidenter Bo 6 — Bo 7 (hovrätten för Nedre Norrland, hovrätten för Övre Norrland)	+ 9 000
2) 11 hovrättsråd Bo 1 — Bo 3 (hovrätten över Skåne och Blekinge)	+ 48 312
3) Höjda arvoden till vice ordförande å avdelning (hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Nedre Norrland, hovrätten för Övre Norrland)	+ 16 800
4) 5 fiskaler Ae 21 — förste fiskaler Ae 23 (hovrätten över Skåne och Blekinge 3, hovrätten för Nedre Norrland 2)	+ 13 608
B. Administrativ personal	
5 byrådirektörer Ao 24 — Ao 26 (samtliga hovrätter utom Svea hovrätt)	+ 18 756
C. Biträdespersonal	
1) 5 bokhållare Ao 13 — Ao 15 (samtliga hovrätter utom Svea hovrätt)	+ 10 260
2) 3 kanslibiträden Ao 7 — kontorister Ao 9 (för biträde åt byrådirektören; Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Västra Sverige)	+ 4 092
3) 10 biträden rb A 5 — kanslibiträden Ao 7	+ 18 648
Svea hovrätt: 5 Ao/Ae 5 å allm. ord. avd., 1 Ae 5 telefonist	
Göta hovrätt: 2 Ae 5 å allm. avd.	
Hovrätten över Skåne och Blekinge: 2 Ao 5 å allm. avd.	
D. Expeditionsvakter	
1 expeditionsvakt Ao 7 — förste expeditionsvakt Ao 8 (hovrätten för Övre Norrland)	+ 720
IV. Omräkning	
A. 1960 års lönerevision	+ 161 472
B. Lönegradsuppflyttning av lagmän (prop. 1960: 151)	+ 47 424

		Ökning eller minskning
C.	Reglerad befordringsgång för fiskaler (prop. 1960: 151) ..	+ 127 211
D.	Reglerad befordringsgång för biträdespersonal	
	1) 4 kontorsbiträden Ao 5 — biträden rb Ae 5 (Svea hovrätt 2, hovrätten för Övre Norrland 2)	— 4 855
	2) 4 biträden rb Ae 5 — kontorsbiträden Ao 5 (Göta hovrätt 1, hovrätten för Nedre Norrland 3)	+ 4 648
E.	Tjänstetidsbefordran (Svea hovrätt)	— 731
F.	Höjning av rörligt tillägg	+1 147 008
G.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 30 048
H.	Uppräkning av kallortstillägg (hovrätten för Övre Norrland)	+ 2 000
		+3 163 611

Motiv

Samtliga hovrätter understryker att arbetsläget är synnerligen ansträngt. Några hovrätter framhåller att vissa rekryteringssvårigheter föreligger samt hävdar att lönesättningen för domarpersonalen icke är tillfredsställande. Sålunda anför *hovrätten över Skåne och Blekinge* bl. a. följande.

Det är ett samhällsintresse av stor vikt att en tillfredsställande rekrytering till domarbanan kan upprätthållas, både därför att domstolarnas skicklighet och integritet i ett demokratiskt rättssamhälle bildar grunden för medborgarnas frihet och därför att i vårt land domarbanan försörjer även de centrala statsmyndigheterna med utbildad juridisk personal för lagstiftning och administrativt arbete. Det måste i varje land finnas någon väg för att uppfostra jurister till sådana centrala samhällsuppgifter. Detta kan vara ordnat på olika sätt. I vårt land har sedan gammalt åtskilliga unga jurister på domarbanan under längre eller kortare tid fått biträda riksdagen eller statsdepartementen med kvalificerade juridiska arbetsuppgifter. Det är nödvändigt att sådana löner kan erbjudas att domarbanan i konkurrens med annan verksamhet lockar de dugligaste unga juristerna. Hovrätten har under det senaste året haft vissa svårigheter att lösa sina arbetsuppgifter på grund av att alltför få domaraspiranter står till förfogande. Och i flera fall har nyintagna dugande domaraspiranter efter helt kort tids tjänstgöring sökt sig till annan anställning i det privata näringslivet.

Hovrätten anser denna utveckling vara så betänklig att hovrätten vill förorda att åtgärder vidtages för att göra domarbanan mera lockande. Härvid synes tre frågor böra övervägas. De villkor som kan erbjudas de unga juristerna, då de efter avslutad tingstjänstgöring väljer mellan att söka sig till domarbanan eller till annan juristbana, är av synnerligen stor betydelse. Enligt hovrättens erfarenhet kan den faktiska försämring i inkomster, som det innebär att flytta från en förste notarietjänst med billig hyra och möjlighet till vissa extraförtjänster till en aspiranttjänst i hovrätten, inverka i den riktningen att notarien blir benägen att välja en annan bättre betald anställning. Trots de fördelar som är förenade med den enhetliga, reglerade befordringsgången är hovrätten benägen att anse att fiskalsaspiranttjänsten bör vara högre placerad än förstenotarietjänsten.

Avskräckande på nya aspiranter är vidare den långa och besvärliga tjänst-

göring som väntar dem, innan de kan nå fram till adjunktion i hovrätt. Det är enligt hovrättens mening synnerligen angeläget att tiden till adjunktion och assessorsförordnande kan förkortas. Väsentligen torde detta kunna ske genom att ett antal, ur arbetssynpunkt sedan länge väl motiverade tingsdomarbefattningar nu inrättas.

Det är därtill självfallet av stor vikt att de slutlöner en domaraspirant kan räkna med är sådana att de utgör en lockelse på dugande unga jurister i jämförelse med de löner som det privata näringslivet och kommunerna erbjuder (jfr i det följande III. A. 2).

I. A. Hovrätterna har såsom skäl för den begärda ökningen av den dömande personalen åberopat den allt större arbetsvolymen med stigande målbalanser och ofta vidlyftiga mål och ärenden. *Svea hovrätt* vill ifrågasätta om dess nuvarande svåra arbetssituation kan bero på den avverkning av arbetsbalansen vid Stockholms rådhusrätt som blivit resultatet av de nya domförhetsreglerna. Hovrätten begär därför att de extra avdelningar som finnes inrättade vid hovrätten alltfort får bestå men vill för närvarande icke begära att de ordinariesättes. *Hovrätten för Västra Sverige* påtalar att hittillsvarande ledamotsförstärkning skett genom en kraftig nedskärning av fiskalsstyrkan. Härigenom har en orimligt stor arbetsbörda kommit att åvila de fiskaler som tjänstgör i hovrätten samtidigt som en viss övervältring skett av arbetsuppgifter å ledamöterna. Denna underbemanning har en hämmande inverkan på det samfällda arbetsresultatet. *Hovrätten för Övre Norrland* framhåller att vardera avdelningen under sessionerna företar en resa i månaden till Luleå (eller understundom till Kiruna, Gällivare eller Haparanda) med 5 à 6 sammanträdesdagar i följd. Varje ledamot har tillbragt ca 6 veckor om året på tingsresor. Den arbetstid som ledamöterna måste tillsätta för själva resorna kan beräknas till sammanlagt 108 arbetsdagar. I anslutning härtill upprepar hovrätten sitt tidigare yrkande om en ny hovrättsrådstjänst (jfr II ht 1960, s. 22).

Äskandena om nya lagmanstjänster i skånska hovrätten och i de norrländska hovrätterna hänför sig till ett förslag som framlagts av 1955 års domarutredning (SOU 1959: 17); jfr II ht 1960, s. 22.

Vad gäller *vattenöverdomstolen* upprepar Svea hovrätt sitt yrkande om ytterligare en tjänst såsom vattenrättsråd med agrikulturteknisk utbildning. Under åren 1958—1959 har sammanlagt inkommit 186 mål medan motsvarande siffror för åren 1956—1957 och 1954—1955 var 136 respektive 122. Den utbyggnad av vattendomstolsorganisationen som ägt rum från och med budgetåret 1959/60 torde komma att leda till en ytterligare ökning av arbetet i vattenöverdomstolen.

I. B. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har hittills haft goda erfarenheter av försöksorganisationen med en kanslist som biträder byrådirektören med de göromål vilka ankommer på honom i egenskap av advokatfiskal. Hovrätten anser att försöket bör få fortsätta. Antalet besvär från advokatfiskalen under kvartalet 1 april—30 juni 1960 uppgick till 12, medan motsvarande siffror för hela år 1959 var 10. Även *hovrätten för Västra Sverige* begär medel till fortsatt dylik försöksverksamhet.

Till stöd för övriga äskanden om biträdespersonal åberopas framför allt arbetet med fonetiska upptagningar och ljuskopiering.

III. A. 1). Den vid 1960 års riksdag beslutade uppflyttningen från Bo 4 till Bo 5 av lagmansbefattningarna torde böra medföra motsvarande justering av presidentlönerna. Skillnaden i löneställning mellan verkschef och underlydande närmaste befattningshavare blir eljest orimligt liten.

III. A. 2). *Hovrätten över Skåne och Blekinge* begär uppflyttning av tjänsterna som hovrättsråd under hänvisning till i det föregående redovisade allmänna uttalanden samt framhåller därutöver, att om icke denna fråga i tid uppmärksammas skadeverkningarna på längre sikt kan bli betydande. Det är nödvändigt att i flera hänseenden förbättra förhållandena på domarbanan, så att denna kan konkurrera med annan verksamhet om de dugande unga juristerna. En viktig åtgärd är att förbättra hovrättsrådens löner. Detta torde även av andra skäl vara motiverat. Hovrätterna fungerar i praktiken som sista instans i flertalet dit fullföljda mål, eftersom endast en ringa bråkdel efter fullföljd blir prövade i högsta domstolen.

III. A. 4). Yrkandena om förste fiskalstjänster hänför sig till ett förslag som framförts av 1955 års domarutredning (SOU 1959: 17). Förslaget syftar till att en fiskal, som efter tingssekreterartjänstgöring återvänder till hovrätt och till en början blott erhåller ströadjunktion, icke skall behöva vidkännas löneminskning i förhållande till vad han uppburit som tingssekreterare.

III. B. *Samtliga hovrätter utom Svea hovrätt* återkommer med framställning om uppflyttning av tjänsten som byrådirektör i hovrätt från A 24—A 26 (jfr II ht 1960, s. 24). Sålunda anför hovrätten för Övre Norrland bl. a. Det ansvar för domstolsorganisationens upprätthållande och främjande som numera i stor utsträckning åvilar samtliga hovrätternas byrådirektörer och de ofta synnerligen krävande underhandlingar med häradshövdingar och andra berörda som regelmässigt är förknippade med dessa befattningar synes väl motivera att de placeras i lägst Ao 26, den lönegrad som gäller för byrådirektören i Svea hovrätt. Det må bemärkas att byrådirektörerna i landsortshovrätterna vid sidan av de allmänna administrativa uppgifterna har att sköta de ofta krävande advokatfiskalsgöromålen och i vissa hovrätter även aktuariegöromålen. Byrådirektörernas ställning inom domstolsväsendet gör det viktigt att för dessa tjänster kunna förvärva väl skickade personer. Eljest kommer oundvikligen en betydande del av ifrågavarande arbetsuppgifter att återfalla på hovrättspresidenterna och därmed hindra dessa i deras övriga verksamhet. Med nuvarande lönesättning lärer en sådan utveckling kunna befaras.

I fråga om övriga yrkanden hänvisas till handlingarna.

Härefter ber jag få anmäla fråga om omreglering av domkretsarna för vissa hovrätter.

Sedan dåvarande presidenten i hovrätten över Skåne och Blekinge Ivar Wieslander den 8 mars 1957 erhållit uppdrag att utreda frågan om en om-

reglering av hovrätternas domsområden, har han den 5 augusti 1959 överlämnat betänkande i ämnet (SOU 1959: 27).

Utredningsmannen har undersökt olika tänkbara alternativ. Alternativen berör samtliga hovrätter utom hovrätten över Skåne och Blekinge. Närmast har undersökningarna tagit sikte på en minskning av Svea hovrätts domsområde och en jämkning av domsområdena för de norrländska hovrätterna. För bedömande av hithörande spörsmål har utredningsmannen gjort en grundlig undersökning angående hovrätternas arbetsbelastning och belyst den med statistiska uppgifter.

Enligt utredningsmannens mening är arbetsläget i samtliga hovrätter ansträngt och en ytterligare förstärkning av arbetskrafterna kan komma i fråga.

Utredningsmannen har framlagt vissa allmänna synpunkter på lämplig domkrets och organisation för hovrätt. I statsnyttans intresse måste man enligt hans uppfattning fasthålla vid att den övervägande delen av hovrätternas arbete skall fullgöras å förläggningsorten samt eftersträva att begränsa hovrättstingen och andra sammanträden utom förläggningsorten, där så kan ske utan olägenhet av större betydelse för den rättssökande allmänheten.

Man måste, om hovrätterna skall göras mera lättillgängliga, använda även utvägen att uppdela hovrätterna eller omreglera deras domsområden. Därvid måste också beaktas vilken organisation som från andra synpunkter är den lämpligaste för en hovrätt.

Utredningsmannen anser att en hovrätt, utom vad gäller Norrland, bör vara organiserad på tre 5-mannaavdelningar med ett ledamotsantal, presidenten oräknad, av 15 1/2. För de delar av landet som har en tätare befolkning och där resorna vid inställelse icke blir alltför betungande bör man ej tillskapa hovrätter med endast två avdelningar. Däremot anser utredningsmannen att norrlandshovrätternas nuvarande organisation på två avdelningar är den lämpligaste för det glest befolkade Norrland.

En mycket stor hovrätt såsom Svea hovrätt innebär enligt utredningsmannen ej några fördelar utom beträffande arbetselasticiteten. Han framhåller, att en så stor hovrätt medför nackdelar i fråga om ledamöternas kännedom om domsområdet. Det är emellertid naturligt, att en hovrätt med avsevärd storlek finnes i Stockholm.

Utredningsmannen har undersökt de fall där en omreglering av hovrätts domkrets enligt hans uppfattning skulle kunna ifrågakomma. Sålunda har han undersökt om Gästrikland borde överföras från Svea hovrätt till hovrätten för Nedre Norrland i eller utan samband med att Ångermanlands norra domsaga överföres från sistnämnda hovrätt till hovrätten för Övre Norrland. Vidare har utredningsmannen övervägt om nämnda domsaga utan samband med överflyttning av Gästrikland borde överföras till hovrätten för Övre Norrland. Utredningsmannen har jämväl haft under övervägande spörsmålet, om numera skäl föreligger att inrätta en ny hovrätt i Gävle för Kopparbergs län och Gävleborgs län eller för Kopparbergs län och Gästrikland.

Utredningsmannen har vidare upptagit till behandling frågan om inrättande av en ny hovrätt genom utbrytning från Svea hovrätt av de västra och mellersta delarna av Svealand, däribland Värmland. Olika alternativ för en sådan domkretsreglering har undersökts. Slutligen har utredningsmannen övervägt, huruvida Värmlands län, om en ny hovrätt ej inrättas, borde överföras från Svea hovrätt till hovrätten för Västra Sverige.

Resultatet av övervägandena är att utredningsmannen icke har funnit skäl att förorda inrättande av en ny hovrätt i Gävle för Kopparbergs län och Gävleborgs län och ej heller att de båda Norrlandshovrätternas domkretsar ändras. Däremot har han ansett att en utbrytning från Svea hovrätt bör ske genom tillskapande av en hovrätt för de mellersta och västra delarna av Svealand. Utredningsmannen har som motiv härför framhållit bl. a. följande.

Svea hovrätts domsområde är vidsträckt och hovrättens stationeringsort, Stockholm, är belägen i en ytterkant av området. Stora delar av detta är därför avlägset belägna från stationeringsorten. Detta gör hovrätten mindre lättillgänglig för dessa trakter. För utbrytning av områden från Svea hovrätt talar också att hovrätten med nuvarande omfattning är i administrativt hänseende för stor. Därigenom försvåras presidentens ledande och övervakande verksamhet, och han kan ej i tillfredsställande omfattning deltaga i rättskipningen. Jämväl skulle önskemålet att ej koncentrera ämbetsverken till Stockholm tillgodoses utan olägenhet för verksamheten genom utbrytning från Svea hovrätt av den nya hovrätten, därest denna förlades till landsorten.

Från Svea hovrätt bör enligt utredningsmannen utbrytas Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län. Dock bör Västmanlands östra domsaga och Sala stad undantagas, och i stället bör från Södermanlands län staden Eskilstuna samt Oppunda och Villåttinge domsaga tillföras den nya hovrätten. För denna synes Örebro lämpligast som stationeringsort. Från lättillgänglighetssynpunkt skulle för allmänheten ernås avsevärda fördelar med den nya hovrätten. Behovet av hovrättsting och särskilda sammanträden skulle minskas.

Enligt utredningsmannen skulle den nya hovrätten behöva 15 1/2 ledamöter. Hovrätten skulle alltså, presidenten oräknad, kunna organiseras på tre fulla 5-mannaavdelningar. I administrativt hänseende skulle detta för Svea hovrätt innebära att antalet avdelningar kunde nedbringas från 11 till 8 och antalet ledamöter från 56 till 41. Antalet hovrätten underlydande domsagor och rådhusrätter skulle minskas från respektive 36 och 14 till respektive 16 och 8.

Kostnaderna för den nya hovrätten skulle enligt utredningsmannen, bortsett från sådana av engångsnatur, ej bli betydande. Personalbehovet skulle i huvudsak kunna tillgodoses genom överflyttning av personal från Svea hovrätt.

Som förut nämnts har utredningsmannen särskilt övervägt frågan om Värmlands län borde överföras från Svea hovrätt till hovrätten för Västra

Sverige, därest förslaget att bilda en ny hovrätt ej skulle godtagas. Utredningsmannen har anfört bl. a. följande.

Värmland tillhörde till år 1816 Göta hovrätts domkrets. Vid överflyttningen nämnda år till Svea hovrätt angavs såsom skäl arbetsorganisatoriska förhållanden.

I *processkommissionens* förslag år 1926 hänfördes Värmland i alternativet med nio hovrätter till en hovrätt i Örebro och i alternativet med sju hovrätter till en hovrätt i Göteborg.

I motionsförslag vid *1936 års riksdag* om en hovrätt i Göteborg uttalades att Värmland borde hänföras, icke till göteborgshovrätten utan till en hovrätt för västra Svealand.

Processlagberedningen föreslog däremot i sitt yttrande år 1938 angående uppdelning av Göta hovrätt att även Värmland skulle föras till den föreslagna nya hovrätten i Göteborg. För frågan om Värmlands hovrättstillhörighet vore enligt beredningen i viss mån avgörande, om kravet på uppdelning av Svea hovrätt ansåges böra leda till inrättande av ännu en hovrätt. Uppenbart vore enligt beredningen, att om en hovrätt förlades t. ex. till Örebro, även Värmlands län borde hänföras till denna hovrätt. Emellertid ansåg beredningen sig icke böra förorda inrättande av någon ny hovrätt inom Svealand. De skäl som talade för att Värmland skulle föras till hovrätten i Göteborg angav beredningen i huvudsak sålunda:

— — — Till stöd för att Värmlands län överföres till den nya hovrätten i Göteborg må till en början framhållas, att detta län geografiskt sett nära sammanhänger med de landsdelar, som i övrigt skulle höra under hovrätten i Göteborg. Räknat från skilda orter i Värmland är avståndet till Göteborg kortare än till Stockholm. — — — Särskilt för befolkningen i sydvästra Värmland äger Göteborg ur kommunikationssynpunkt avgjort företräde framför Stockholm som hovrättsstad. Det torde också kunna antagas, att länets kommersiella förbindelser i minst lika stor utsträckning går över Göteborg som över Stockholm. Av särskild betydelse i nu förevarande avseende är vidare, att ett avskiljande av Värmlands län från Svea hovrätts jurisdiktionsområde skulle för sistnämnda hovrätt innebära lättnad i fråga om åliggandet att under en ny rättegångsordning hålla hovrättsting.

I *remissyttrandena över processlagberedningens förslag* framkom olika meningar såvitt gällde Värmlands län. Göta hovrätt — utom fyra ledamöter — anslöt sig till processlagberedningens förslag att länet skulle överföras till hovrätten i Göteborg. Hovrätten utgick därvid från att någon hovrätt för västra delen av Svealand icke skulle inrättas. Såsom skäl för överförandet till göteborgshovrätten åberopade Göta hovrätt bl. a. de goda kommersiella förbindelserna mellan länet och Göteborg. Vidare talade enligt Göta hovrätt domstolsorganisatoriska skäl starkt för att Värmlands län fördes till hovrätten i Göteborg. Därigenom skulle vinnas bl. a. en minskning av den organisatoriskt sett alltför stora Svea hovrätt och en starkare organisation av göteborgshovrätten än som eljest vore möjligt. Minoriteten i Göta hovrätt, som ansåg att kraven på en hovrätt i Örebro sannolikt icke kunde avvisas, uttalade att Värmlands län givetvis måste föras till denna

hovrätt och att i så fall skäl saknades att nu föra länet till hovrätten i Göteborg.

Svea hovrätt ansåg sig ej böra tillstyrka en överflyttning av Värmlands län till en hovrätt i Göteborg. Till stöd för att länet borde bli kvar under Svea hovrätt anfördes att det vore lättare för en större än för en mindre hovrätt att hålla hovrättsting. En överflyttning av Värmlands län vore icke heller från organisatorisk synpunkt att förorda. Därigenom skulle nämligen nödvändiggöras en sammansättning av göteborgshovrätten på två avdelningar, förstärkta med vardera två ledamöter. På en dylik sammansättning anlade hovrätten kritiska synpunkter.

De remissinstanser som representerade den lokala inställningen i Värmlands län avstyrkte med enstaka undantag att länet överfördes till den nya hovrätten i Göteborg. I flera yttranden uttalades härvid att processlagberedningens uppfattning, att länets kommersiella förbindelser ginge över Göteborg i minst lika stor utsträckning som över Stockholm, vore felaktig.

I den proposition till *1939 års riksdag* vari inrättandet av göteborgshovrätten föreslogs hänvisade departementschefen i fråga om Värmlands län till att de lokala önskemålen övervägande gick i den riktningen, att den nuvarande ordningen borde bibehållas. På grund härav och då frågan om delning av Svea hovrätt icke syntes mogen att slutligt avgöras, borde med ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om Värmlands inpassande i det ena eller det andra hovrättsområdet tills vidare anstå.

I två i anledning av propositionen väckta motioner yrkades att Värmlands län skulle hänföras till hovrätten i Göteborg. Första lagutskottet uttalade att det vore förenat med vissa svårigheter att i dåvarande läge, då sådan utredning icke förelåge att frågan om den slutliga indelningen i hovrättskretsar av Svea och Göta hovrätters område kunde överblickas, fatta ståndpunkt i frågan. Utskottet ville emellertid understryka, att även om propositionen nu biträddes, därmed slutlig ställning icke tagits till frågan om en eventuell utvidgning av göteborgshovrättens domsområde i samband med landets slutliga indelning i hovrättsområden.

I en vid utskottets utlåtande fogad reservation av sex ledamöter yrkades, att Värmlands län skulle läggas till göteborgshovrätten.

Riksdagen biföll propositionen.

Befolkningen utgjorde den 1 januari 1959 i den nuvarande domkretsen för hovrätten för Västra Sverige 1 155 234 personer och i Värmlands län 291 035 personer eller således i domkretsen och länet tillsammans 1 446 269 personer.

Därest Värmlands län tillföres hovrätten för Västra Sverige skulle i jämförelse med vad som nu är förhållandet det ökade ledamotsbehovet kunna beräknas med utgångspunkt från den ökning i antalet inkommande mål som ett överförande av Värmlands län skulle medföra. Medelantalet inkomna mål i Värmlands län för åren 1957 och 1958 var 249. För avverkande av detta målantal erfordras ungefär 5 ledamöter. Hovrättens ledamotsantal skulle vid en sådan beräkning få ökas med 5.

Landsvägsavståndet är från Karlstad till Göteborg 265 km och från Karlstad till Stockholm 325 km. Medelavståndet för tjugoen i betänkandet närmare angivna orter i Värmlands län är till Göteborg 297 km och till Stockholm 380 km.

Vid sammanträden i Karlstad har utredningsmannen sammanträffat med landshövdingen och befattningshavare vid länsstyrelsen i länet, häradshövdingarna i Mellansysslets, Nordmarks, Jösse, Fryksdals samt Älvdals och Nyeds domsagor, landsfogden i länet och stadsfiskalen i Karlstad samt med representanter för rådhusrätten i Karlstad, advokaterna i länet och Karlstads stad.

Beträffande de förhållanden som vore av betydelse för frågan om *hovrättens lättillgänglighet* hade, framhölls allmänt, genomgripande förändringar ägt rum sedan spörsmålet om Värmlands hovrättstillhörighet dryftades i samband med processlagberedningens yttrande år 1938. Under det att landskapets i förhållande till Stockholm avlägsna belägenhet då vore ägnad att medföra mycken tidsförlust vid inställelse inför hovrätt vore situationen nu i stort sett tillfredsställande. Hovrättstingen i Karlstad hade för landskapet medfört ungefär samma fördelar som om hovrätten varit förlagd till denna stad.

Vid sammanträdena i Karlstad restes icke från något håll krav på förändring i länets nuvarande hovrättstillhörighet.

Om emellertid Värmlands län utbrötes ur Svea hovrätt och fråga uppkomme om länets hänförande antingen till hovrätten för Västra Sverige i Göteborg eller till en nybildad hovrätt för Bergslagen, förordades i första hand att länet hänfördes till den nybildade hovrätten, under förutsättning att hovrättens förläggningsort bestämdes till Karlstad. En sådan organisation ansågs till och med vara att föredraga framför nuvarande ordning, enär inga mål behövde handläggas i Stockholm. För det fall att Karlstad icke komme i fråga för den nybildade hovrätten utan dess stationeringsort bleve Örebro, var meningarna delade, om länet borde hänföras till hovrätten i Göteborg eller till den nybildade hovrätten.

Landsfogden förklarade att det från åklagarsynpunkt på grund av hovrättstingen vore ganska likgiltigt var hovrätten hade sin förläggningsort; Örebro vore dock att föredraga framför Göteborg.

Värmlands *ekonomiska förbindelser* hade, framhölls särskilt från länsstyrelsens sida, förr varit starkt inriktade på Göteborg, men läget vore väsentligt förändrat. Visserligen ginge alltjämt landskapets export och import i stor utsträckning över Göteborg. Trä och papper samt järn fraktades sålunda ut sjövägen över Vänern och via Göteborg. Men försäljningen på utlandet, vilken tidigare skett genom handelshus i Göteborg, ombesörjdes numera vanligen direkt av de olika företagens egna försäljningsorganisationer med kontor flerstädes utomlands eller i Värmland, i vissa fall dock i Stockholm eller Göteborg. Även bortsett från dessa förändringar vore för övrigt affärstransaktioner av förevarande slag av föga betydelse för domstolarnas verksamhet, då uppkomna tvister sällan droges inför domstol. Medan den tunga trafiken ginge över Göteborg ginge styckegodstrafiken i stör-

re utsträckning över Stockholm. De affärstransaktioner som låge bakom dessa transporter vore flera till antalet och för domstolarna av större betydelse än de stora exportföretagens affärsförbindelser.

Från advokathåll underströks de synpunkter som framförts från länsstyrelsens sida och framhölls, att medan ett fåtal stora företag hade vissa förbindelser över Göteborg, den stora allmänheten hade betydligt fler ekonomiska förbindelser med Stockholm. Detta medförde att parter och advokater lättare kunde kombinera en inställelse för huvudförhandling i Stockholm med uträttande av andra ärenden, såsom besök hos centrala myndigheter och på försäkringsbolag, än vad fallet vore vid en resa till Göteborg.

Sin egen uppfattning har utredningsmannen sammanfattat på följande sätt.

Värmlands län är beläget på kortare avstånd från Göteborg än från Stockholm. Från synpunkten att hovrätten skall vara lättillgänglig måste hänsyn tagas härtill. Emellertid är att märka att flertalet mål av Svea hovrätt handlägges å hovrättsting i Karlstad. Beträffande dessa mål skulle länets överförande till hovrätten för Västra Sverige ej medföra någon förändring, enär även denna hovrätt bör hålla ting i Karlstad. Vad angår det mindre antal mål som nu handlägges i Stockholm skulle dessa vid ett överförande av Värmlands län till hovrätten för Västra Sverige komma att handläggas i Göteborg. Vid en jämförelse från lättillgänglighetssynpunkt mellan Stockholm och Göteborg bör till en början bemärkas att avstånden från Värmlands län är så långa såväl till Stockholm som till Göteborg, att bil lämpligen ej kan användas utan att man huvudsakligen måste räkna med järnvägsförbindelserna. Som ett helhetsomdöme kan sägas att Göteborg för större delen av länets befolkning är mera lättillgängligt än Stockholm men att skillnaden ej är sådan att den kan tillmätas större betydelse.

Vidare må påpekas att länet ej synes på samma sätt som tidigare vara ekonomiskt och kulturellt inriktat mot Göteborg. Numera torde man i dessa avseenden ha starkare samhörighet med Stockholm och vid sammanträdet i Karlstad inför utredningsmannen uttalade sig de närvarande representanterna för länet mot ett överförande av detsamma till hovrätten för Västra Sverige.

Fördelarna av den ifrågasatta utökningen av hovrätten för Västra Sverige skulle för hovrätten bli skäligen obetydliga.

Några nämnvärda fördelar från administrativ synpunkt torde ej ernås för Svea hovrätt genom ett avskiljande av Värmlands län. Hovrätten skulle fortfarande vara för stor i administrativt hänseende. Från lokaliseringssynpunkt synes ett avskiljande från Svea hovrätt av Värmlands län sakna betydelse.

Man måste taga hänsyn till hur ett överförande av Värmlands län från Svea hovrätt till hovrätten för Västra Sverige skulle inverka på de båda hovrätternas lokalfrågor. Hovrätten för Västra Sverige är redan för närvarande mycket trångbodd.

Beträffande Svea hovrätt, som med nuvarande organisation är i starkt

behov av avsevärt ökade lokaler utöver dem som inrymmes i Kungshuset, torde genom ett avskiljande av Värmlands län någon väsentlig förbättring av lokalsvårigheterna ej ernås. Minskningen av personalen bleve nämligen i förhållande till den stora personalorganisationen ej av större betydelse. Behovet av nya lokaler utöver Kungshuset komme att kvarstå.

Utredningsmannen anser att de fördelar som från rättsvårdssynpunkt kan vinnas genom Värmlands läns överförande från Svea hovrätt till hovrätten för Västra Sverige ej synes vara av större betydelse. Enbart dessa fördelar motiverar näppeligen en ändring i nu bestående ordning. Ej heller i övrigt föreligger bärande skäl för överflyttningen. Mot denna talar de svårigheter och kostnader som skulle uppkomma med avseende å hovrättens för Västra Sverige lokalfråga.

Yttranden

Över betänkandet har, efter remiss, yttranden avgivits av Svea hovrätt (efter hörande av vederbörande häradsrätter och rådhusrätter), Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Nedre Norrland (efter hörande av vederbörande underrätter), hovrätten för Övre Norrland, riksåklagarämbetet (efter hörande av landsfogdarna i Södermanlands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län — landsfogdarna i sin tur efter hörande av vederbörande distriktsåklagare —), byggnadsstyrelsen, statskontoret, länsstyrelsen i Södermanlands län, länsstyrelsen i Värmlands län, länsstyrelsen i Örebro län, länsstyrelsen i Västmanlands län, länsstyrelsen i Kopparbergs län (efter hörande av Kopparbergs läns avdelning av Föreningen Sveriges landsfiskaler samt stadsfullmäktige i Falun), länsstyrelsen i Gävleborgs län, länsstyrelsen i Västernorrlands län (efter hörande av landsfiskalen i Arnäs distrikt), statens organisationsnämnd, lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet, stadsfullmäktige i Eskilstuna, stadsfullmäktige i Karlstad och stadsfullmäktige i Örebro. Tillfälle att avge yttrande har vidare beretts Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Föreningen Sveriges landsfogdar, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Föreningen Sveriges stadsfiskaler, Sveriges advokatsamfund, Landsorganisationen i Sverige (efter hörande av Statstjänarkartellen), Tjänstemännens centralorganisation (efter hörande av Statstjänstemannaförbundet) samt Sveriges juristförbund.

Vad beträffar de *allmänna synpunkter* som utredningsmannen anfört understryker flera remissinstanser, att en hovrätt ej bör ha en alltför liten organisation, då begränsad tillgång på personal kan vålla besvärande stockningar i arbetet och skapa svårigheter att med egen personal tillgodose uppkommande behov av arbetskraftförstärkning vid underrätterna. Olika synpunkter anlägges på ting och sammanträden utom förläggningsorten. Åtskilliga instanser jämför av de befintliga hovrätterna Svea hovrätt och dess organisation med övriga hovrätters. Därvid framhålles att en hovrätt icke bör vara för stor för att kunna fylla sin uppgift som utbildningscentral för

domare och för att kunna uppehålla erforderlig kontakt med sina underrätter. I anslutning härtill diskuteras en omreglering av Svea hovrätts domkrets och storleken för en ny hovrätt.

Svea hovrätt anser att tingen visserligen kan vara betungande för ledamöterna. Hovrätten — som har en avsevärd erfarenhet av tingsresor — anser emellertid att kritiken mot den stora hovrätten såväl i detta som i andra avseenden är överdriven. Det har visat sig att arbetet på tingen ofta blir effektivt. Sålunda var under åren 1954—1958 medelantalet avgjorda mål per ledamot och år (avskrivna och avvisade mål ej medräknade) 59,33 för de fyra avdelningar av Svea hovrätt som hållit ting men 50,17 för övriga avdelningar. Visserligen torde — möjligen med undantag för ägodelningsmålen — de mål som kommer från sådana delar av Svea hovrätts domkrets, för vilka ting hålles, till genomsnittlig storlek och svårighetsgrad icke fullt kunna jämföras med målen från den återstående delen av domkretsen, särskilt målen från Stockholm och närliggande områden, men det kan enligt hovrättens erfarenhet bestämt fastslås, att hovrättstingen på intet sätt föranleder minskning av hovrättens totala arbetsresultat. Själva resorna företages i regel icke på normal arbetstid och kan med nuvarande kommunikationer ej i och för sig anses särskilt betungande. En direkt fördel är, att deltagarna ej sällan får tillfälle att förvärva viss kännedom om förhållandena i den trakt där sammanträden hålles.

Den lättillgänglighet som kan uppnås med ting och andra sammanträden utom förläggningsorten i Svea hovrätt synes hovrätten fullt godtagbar ur rättsvårdssynpunkt.

Hovrätterna, som numera i ett stort antal mål är sista instans, bör i princip icke ha för svag organisation. Uppenbart torde vara, såsom utredningen även kommit fram till, att en hovrätt med endast två avdelningar är alltför liten. Man kan emellertid med skäl fråga, om en utökning med endast en avdelning skulle göra organisationen i allo tillfredsställande. Hovrätten förmenar att kritiken mot tvåavdelningshovrätterna till stor del träffar även hovrätterna med tre avdelningar. I olika sammanhang är det av betydelse, att en hovrätts organisation är tillräckligt omfattande, exempelvis då det gäller att möta periodiska toppar i arbetsbelastningen och avhjälpa tillfälliga stockningar i arbetet liksom då det uppkommer behov att förse underlydande domstolar med vikarier.

Svea hovrätts nuvarande organisation är visserligen stor, men olägenheterna härav är icke alltför betydande. Storleken medför också vissa påtagliga organisatoriska fördelar. Hovrätten vill fästa uppmärksamheten på ett uttalande av 1955 års domarutredning i dess betänkande angående domartjänster i häradsrätt och hovrätt (SOU 1956: 52 s. 68) av innebörd att hos en större hovrättsorganisation synes förefinnas en ökad smidighet och en större möjlighet till specialisering, vilket kan vara fördelaktigt för arbetsresultatet.

Göta hovrätt anför att 5-mannaavdelningar är den lämpligaste organisationsformen och att enligt hovrättens erfarenhet och mening en hovrätt

med tre sådana avdelningar icke är för liten utan lagom stor ur organisationssynpunkt.

Hovrätten över Skåne och Blekinge påpekar att den nuvarande hovrättsorganisationen är resultatet av den historiska utvecklingen. Emellertid är vissa av de nuvarande hovrätterna väl svaga såsom administrativa enheter, Svea hovrätt å andra sidan är alltför stor. Härav följer betydande olägenheter. Det är uppenbart att en så stor hovrätt icke på samma sätt som en mindre kan följa organisations- och personalförhållanden i underrätterna. Även då det gäller förhållandena inom hovrätten talar starka skäl för en något mindre organisation. Särskilt med tanke på den viktiga roll som hovrätterna spelar såsom utbildningsanstalter för unga jurister, icke endast för domaruppgifter utan även för andra centrala uppgifter i samhället, är det betydelsefullt att hovrätten icke är större än att alla ledamöter kan lära känna och följa aspiranter och fiskaler i deras arbete. Denna synpunkt kommer att bli än viktigare, i den mån tjänstgöring i nedre justitierevisionen icke längre kan läggas till grund för prövning och bedömning av sökandena till ordinarie domarbefattningar. Särskilt efter ett förstatligande av rådhusrätterna kommer ansvaret för utbildning och prövning av domaraspiranter att i ökad grad vila på hovrätterna. Det är ur denna synpunkt icke minst betydelsefullt att en hovrätt icke är större än att presidenten kan lära känna ledamöter, fiskaler och aspiranter i deras dagliga arbete genom att själv deltaga i samtliga avdelningars dömande verksamhet.

Ehuru hovrätten i princip tillstyrker utredningsmannens förslag om inrättandet av Bergslagshovrätten anser hovrätten icke att detta innebär en lösning av problemen för framtiden. Svea hovrätt kommer även i fortsättningen att vara för stor. Man kan då visserligen fortsätta att bryta ut ytterligare områden till en åttonde hovrätt. Men det måste anses mindre lämpligt att på detta sätt fullfölja en utveckling som leder till en organisation med alltför många små hovrätter. Dessa innebär en dyrbar organisation. Ur rättskipningssynpunkter kan en alltför stark splittring av överrätterna vara olämplig. Även ur administrativa synpunkter skulle en påbyggnad på de redan bestående hovrätterna vara en bättre lösning. Samtidigt kan det sägas att kravet på att hovrätterna skall vara lättillgängliga har fått en ändrad innebörd allt eftersom kommunikationerna förbättras. Det är icke längre lika viktigt som tidigare att avstånden inom domsområdet är korta. Frågan är då i vad mån det är möjligt att på längre sikt skapa en praktiskt fullt lämplig indelning av landet i hovrättsområden utan att utöka antalet hovrätter med flera smärre sådana. Genom att överföra mera väsentliga områden till hovrätterna i Göteborg och Malmö skulle man kunna skapa förutsättningar för en bättre uppdelning av Svea och Göta hovrätters återstående områden mellan dessa båda hovrätter. Detta skulle dock kräva en flyttning av Göta hovrätt till Uppsala, Västerås eller Örebro. En sådan flyttning är dock en ingripande åtgärd, mot vilken invändningar kan göras. Hovrätten förordar att, innan det bestämmes om inrättandet av en ny hovrätt, man

först söker göra en generalplanering för den framtida utvecklingen, så långt denna kan överblickas.

Hovrätten för Västra Sverige finner det tveksamt om tiden ännu är inne att företaga någon mer genomgripande förändring i hovrätternas domkretsar med hänsyn till det reformarbete som pågår på andra avsnitt av det domstolsorganisatoriska området.

Hovrätten för Nedre Norrland anser att en hovrätt kan sägas ha tre slag av uppgifter. Först och främst är hovrätten domstol, en instans i rättsordningen. För det andra är den en rekryterings- och utbildningsanstalt för domaraspiranter. För det tredje slutligen är den en självständig administrativ myndighet och förvaltningscentral för underrätterna inom domsområdet.

Frågan om den lämpligaste storleksordningen för en hovrätt måste bedömas med utgångspunkt från de uppgifter hovrätten sålunda har. För arbetets jämna gång är det av vikt att presidenten kan hålla sig fortlöpande underrättad om förhållandena på hovrättens olika avdelningar. Avdelningarnas sammansättning, tillgång till fiskaler och annan arbetshjälp samt förmåga att medhinna sina uppgifter måste uppmärksammas. Det är därför viktigt att presidenten väl känner såväl ledamöter som fiskaler och aspiranter. Vad fiskaler och aspiranter beträffar gör hovrättens egenskap av utbildningsanstalt sådan kännedom särskilt angelägen. Ur rekryterings- och befordringssynpunkt måste krävas att ej blott presidenten utan även övriga ledamöter sättes i tillfälle att bilda sig en såvitt möjligt säker uppfattning om vederbörandes lämplighet. Det är givet att ju större hovrätten är, dess mindre blir möjligheterna till personlig kontakt med befattningshavarna. Motsvarande gäller underrätterna. Den tillsyn över dessa, som hovrätten har möjlighet att utöva är väsentligt beroende på hovrättens storlek. Slutligen kan anmärkas att om hovrätten är alltför stor presidenten av det administrativa arbetet hindras från att i önskvärd utsträckning deltaga i hovrättens dömande verksamhet.

Ur central administrativ synpunkt skulle det vara till fördel, om alla hovrätterna vore någorlunda jämnstora. Bedömningen av frågor rörande personal- och medelsbehov skulle underlättas därigenom. Kravet på lättillgänglighet får ej drivas för långt. Med nuvarande kommunikationer vållar även ganska stora avstånd ej större svårigheter. Och allt eftersom utvecklingen fortskrider torde frågan förlora i betydelse. För den stora allmänheten är över huvud taget hovrättens belägenhet av ganska ringa intresse. De flesta har aldrig något ärende dit och för dem, som inställer sig, gäller det i allmänhet en engångshändelse. De enda, som egentligen närmare beröres, är åklagare och advokater, för vilka inställelse vid hovrätt ingår i yrkesutövningen. Men frågans betydelse bör ej heller för deras del överskattas. Alla kan ej vara bosatta i hovrättens förläggningsort. Bor de annorstädes, blir resor ofrånkomliga. Men i stor utsträckning motverkas olägenheterna härav genom hovrättens möjligheter att förlägga sammanträdena utom förläggningsorten. Det må framhållas att hovrätten för Nedre Norrland, då hu-

vudförhandling erfordras i mål från Jämtlands län, norra Ångermanland eller Hälsingland, endast sällan förlägger sammanträdena till Sundsvall; de hålles regelmässigt i Jämtland, Ångermanland eller Hälsingland. På samma sätt torde hovrätten för Övre Norrland regelmässigt förlägga huvudförhandlingar i mål från Norrbottens län till någon lämplig ort där. Det är naturligt att resorna och vistelsen utom hovrättens förläggningsort verkar tyngande på arbetet. Hovrätten för Nedre Norrland har dock ej funnit olägenheterna härav alltför besvärande.

Ser man på frågan om hovrätternas storlek ur statsfinansiell synpunkt, torde tvekan knappast råda om att stora hovrätter är förhållandevis billigare än små. Ökar man antalet hovrätter, ökar också kostnaderna, främst de administrativa. Varje hovrätt fordrar nämligen sin egen administration. Även om hänsyn tages till att i en hovrätt med vidsträckt domsområde statsverkets kostnader för sammanträden utom förläggningsorten måste, om ej den rättssökande allmänheten skall över hövan belastas, bli högre än i en hovrätt av mindre omfattning, är den besparing, som i detta avseende kan vinnas genom att dela en stor hovrätt i två mindre på intet sätt tillräcklig att uppväga den kostnadsökning, som uppdelningen för med sig i andra hänseenden. Finnes en hovrätt ur någon av de synpunkter som här tidigare anförts vara olämpligt stor och en minskning av domsområdet därför böra genomföras, är det följaktligen för statsverket ekonomiskt mera fördelaktigt att detta sker genom överflyttning av vissa delar av området till annan, redan bestående hovrätt än genom att en helt ny hovrätt inrättas.

Liksom vissa olägenheter kan föranledas av att en hovrätt är mycket stor är det också förenat med nackdelar om en hovrätt är mycket liten. En hovrätt med endast två avdelningar är som följd av den ringa arbetskadern synnerligen känslig även för jämförelsevis små ändringar i bestående förhållanden. Varje förskjutning i ena eller andra riktningen i fråga om antalet tillgängliga ledamöter eller fiskaler ger omedelbart kraftigt utslag. Utrymme för tillfälliga utvidgningar eller indragningar finns knappast. Hovrätten anser ej att förhållandena i Norrland numera skulle omöjliggöra hovrätter med mer än två avdelningar. Visserligen kan med nuvarande domkretsindelning de båda norrländska hovrätterna ej omfatta mer än två avdelningar vardera. Med den snabba utvecklingen av kommunikationerna — hovrätten tänker därvid ej minst på flygförbindelserna — kan emellertid i en kanske nära framtid ändring ske.

Statskontoret framhåller, att genomförandet av en så förhållandevis genomgripande åtgärd som inrättandet av en ny hovrätt enligt ämbetsverkets mening icke bör ske med mindre betydande nackdelar visas vara förenade med gällande hovrättsindelning. Med den fortgående förbättringen av kommunikationerna och möjligheten att anordna hovrättsting synes domsområdets vidsträckthet vara av relativt underordnad betydelse. Ur administrativ synpunkt åter kan givetvis skäl andragas för en uppdelning av Svea hovrätt. Statskontoret är emellertid icke övertygat om att av denna anledning en reform på området är av sådan angelägenhetsgrad, att den i nuvarande läge bör komma till stånd.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län framhåller, att en mindre hovrätt med tre avdelningar knappast torde ha samma möjligheter som en större hovrätt till specialisering.

Föreningen Sveriges stadsdomare delar utredningsmannens åsikt, att en hovrätt, då den blir alltför stor, icke på ett tillfredsställande sätt kan fylla samtliga sina uppgifter.

Föreningen Sveriges stadsfiskaler ifrågasätter om domsområdet för en ny hovrätt skall göras så litet att det utgör underlag för verksamhet endast på tre avdelningar.

Mellersta avdelningen av Sveriges advokatsamfund finner visserligen att vissa skäl föreligger, att ur Svea hovrätt utbrytes en ny hovrätt, men styrelsen vill för sin del ifrågasätta om dessa skäl ur rättsvårdssynpunkt och administrativ synpunkt verkligen skall kunna anses fullgoda och ifrågasätter om icke utredningen med sitt förslag överskattat betydelsen av lättillgänglighet för den rättssökande allmänheten, kontakten mellan hovrätten och bygden samt andra förhållanden, vilka förmenas skulle bidraga till stärkandet av förtroendet för rättskipningen.

Med redan rådande anordningar, hovrättsting i Karlstad, Örebro och Falun, samt de över lag goda och snabba kommunikationerna med Stockholm kan man nog med fog anse, att den föreslagna utbrytningen ur lättillgänglighetssynpunkt är av underordnad betydelse, detta även med beaktande av att i ett icke ringa antal mål, särskilt bilmål, parter och vittnen över huvud taget icke är bosatta inom hovrättens jurisdiktionsområde.

Sveriges juristförbund framhåller bl. a. att den stora organisationen medger en elasticitet som en liten hovrätt icke ger utrymme till. Den föreslagna hovrättens organisation på endast tre avdelningar kan, då två avdelningar i stor utsträckning kommer att sysselsättas utanför stationeringsorten med hovrättsting, ur arbetssynpunkt befaras bli ganska »sårbar».

Förslaget om *bildande av en Bergslagens hovrätt* har, med de principiella reservationer som i det föregående redovisats, tillstyrkts av *hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Nedre Norrland, hovrätten för Övre Norrland, riksåklagarämbetet, byggnadsstyrelsen, länsstyrelsen i Örebro län, länsstyrelsen i Värmlands län, lokaliseringsutredningen,* städerna *Eskilstuna, Karlstad* samt *Örebro, Stadsdomarföreningen, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Föreningen Sveriges stadsfiskaler, Advokatsamfundets Stockholmsavdelning, Advokatsamfundets östra avdelning, LO* och *TCO.*

Hovrätten för Västra Sverige har ej velat motsätta sig förslaget men anser att Eskilstuna stad ej bör ingå. Hovrätten frågar sig om icke Värmlands län borde föras till hovrätten för Västra Sverige.

Länsstyrelserna i Södermanlands län och *Västmanlands län* vill icke motsätta sig förslaget.

Göta hovrätt har förklarat sig icke ha någon mening om huruvida Svea hovrätt bör delas på sätt som föreslagits. Samma ståndpunkt har intagits av *Häradshövdingeföreningen.*

Förslaget har avstyrkts av *Svea hovrätt* och *statens organisationsnämnd.*

Hovrätten påpekar särskilt att den alltjämt skulle disponera vattendomstolsorganisationen med dess 23 vattenrättssekreterartjänster för utbildningsändamål. Rekryteringen skulle bli avsevärt försvårad för Svea hovrätt. Hovrätten skulle besätta 11 domsagotjänster och 23 vattenrättssekreterartjänster, och det torde bli svårt för hovrätten att få tillräckligt antal fiskalsaspiranter. Vattenrättssekreterartjänsterna har nämligen visat sig betydligt mindre attraktiva än domsagotjänsterna; till och med under nuvarande förhållanden har det visat sig mycket svårt att besätta förstnämnda befattningar. Organisationsnämnden finner icke de organisatoriska och administrativa fördelar, som skulle vinnas genom delning av Svea hovrätt, motsvara kostnaderna härför, även om man tar i betraktande att vissa merkostnader för utökade lokaler för Svea hovrätt vid bibehållande av dess nuvarande avdelningsantal kan komma att bli nödvändiga. *Statskontoret* är icke berett ge sin anslutning till förslaget om ytterligare en hovrätt. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *Sveriges juristförbund* ifrågasätter lämpligheten av förslaget. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* framhåller att om en ny hovrätt skall inrättas, bör det praktiska intresset att för framtiden skapa en lämplig administrativ enhet vara avgörande och därför lokala särintressen stå tillbaka.

Riksåklagarämbetet anför att i några fall har åklagare, som ansett sig ha jämngoda eller bättre kommunikationer med Stockholm, avstyrkt förslaget om en ny hovrätt i Örebro. De har därvid åberopat bl. a., att deras distrikt har starkare anknytning till Stockholm och att resorna till Stockholm för inställelse till förhandlingar i hovrätten kan kombineras med uträttande av andra tjänsteärenden i huvudstaden, såsom besök hos centrala myndigheter. Även om dessa synpunkter icke helt bör frånkännas betydelse, ifrågasätter ämbetet om de äger den vikt som gjorts gällande.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län vill, därest en omreglering av Svea hovrätts domkrets anses ofrånkomlig, i första hand förorda, att en ny hovrätt förlägges till Stockholm. Skulle av lokaliseringspolitiska eller andra skäl en förläggning av hovrättens stationeringsort till huvudstaden icke böra ske, synes med den domkrets utredningsmannen föreslagit, såvitt länsstyrelsen kan bedöma, någon annan stationeringsort för hovrätten knappast kunna komma i fråga än Örebro. Vilken lösning man än väljer utgår länsstyrelsen ifrån att hovrättsting alltjämt kommer att hållas i Falun.

När det gäller *överförande av Värmlands län från Svea hovrätt till hovrätten för Västra Sverige* framgår av remissyttrandena i huvudsak följande.

Svea hovrätt ansluter sig till utredningens uppfattning och framhåller, att hovrätten för Västra Sverige visserligen genom överflyttningen skulle behöva utökas med en avdelning till fem avdelningar, vilket skulle innebära en förbättrad organisation, men att i övrigt några nämnvärda fördelar ej skulle vinnas.

Hovrätten för Västra Sverige framför en mängd skäl som talar för överföringen utan att för egen del avgiva något bestämt omdöme. — Värmland

ligger på kortare avstånd från Göteborg än Stockholm. För större delen av länet är kommunikationerna bättre till Göteborg än Stockholm. — Hovrätten anför åtskilliga exempel på att Värmland är förvaltningsmässigt, ekonomiskt och kulturellt inriktat mot Göteborg. Detta gäller bl. a. post, telegraf, järnväg, fängelser och offentliga arkiv. Mellan Värmlands läns landsting och Göteborgs stad förekommer samarbete på sjukvårdens område. Enligt uppgift hänvisas omkring 90 procent av de sjukhuspatienter från länet, vilkas behov av specialistvård ej kan tillgodoses därstädes, till sjukvårdsinrättningar i Göteborg. Övervägande delen av export- och importhandeln samt lastbilstransporterna går över Göteborg. Närmaste universitet ligger i Göteborg.

Organisatoriskt sett skulle en överflyttning betyda mycket för hovrätten, som nu arbetar på tre 5-mannaavdelningar och en 4-mannaavdelning. Hovrätten skulle få fyra 5-mannaavdelningar och en 4-mannaavdelning, varigenom man bättre skulle kunna bemästra toppar i arbetsbelastningen och ge rum för stora och invecklade mål som fullföljes till denna hovrätt i förhållandevis större omfattning än till någon annan hovrätt.

Även om Värmlands län ej överflyttas uppkommer beträffande lokalfrågan behov av tillbyggnad eller nybyggnad.

Hovrätten för Nedre Norrland erinrar om att antalet underlydande domsagor för Svea hovrätt skulle nedgå med sju och antalet rådhusrätter med två samt att hovrätten skulle befrias från tingsresor till Karlstad.

Länsstyrelsen i Värmlands län instämmer i utredningsmannens ställningstagande, enär ett överförande för den rättssökande allmänheten i den övervägande delen av länet skulle framstå som en klar försämring vid jämförelse med nu rådande förhållanden.

Även *häradshövdingarna i Jösse* samt *i Älvdals och Nyeds domsagor, landsfogden i Värmlands län, statens organisationsnämnd, Föreningen Sveriges landsfiskaler* och *styrelsen för Mellersta avdelningen av Sveriges advokatsamfund* delar utredningsmannens uppfattning.

Departementschefen

Till en början vill jag redovisa mitt ställningstagande till frågan angående en omreglering av hovrätternas domsområden.

Arbetsbelastningen vid domstolarna har under senare år successivt ökat. Icke minst hovrätterna har fått kraftigt erfara denna utveckling. För att kunna bemästra den stigande arbetsbördan har det varit nödvändigt att förstärka hovrätternas personal. I hovrättsorganisationen ingick år 1948 icke fullt 100 ledamöter, fördelade på 20 avdelningar. Efter de förstärkningar som under årens lopp vidtagits uppgick antalet ledamöter den 31 oktober 1960 till 128, fördelade på 25 avdelningar. Större delen av ökningen faller på Svea hovrätt, som under den angivna perioden förstärkts med 18 ledamöter och därigenom tillförts 4 nya (2 ordinarie och 2 extra) avdelningar. Härtill kommer den utbyggnad av vattenöverdomstolen från en till två avdelningar som beslöts vid 1955 års riksdag.

Man torde få räkna med att målantalet även i fortsättningen skall komma att stiga. Utvecklingen går också i den riktningen, att målen i ökad grad blir vidlyftiga och komplicerade. Det är nödvändigt att hovrättsorganisationen ges resurser att bemästra den ytterligare ökning av arbetsbördan som sålunda kan väntas. Även om man har vissa möjligheter att stärka arbetskapaciteten med olika rationaliseringsåtgärder — här må bl. a. hänvisas till att det för närvarande pågår utredning angående möjligheterna att minska det domföra antalet ledamöter i hovrätt — kan ytterligare personalförstärkningar bli behövliga. Det är emellertid tydligt, att man inte hur långt som helst kan fortsätta att alltefter uppkommande behov bygga ut de nuvarande enheterna. Ett sådant förfaringssätt kan så småningom leda till ej önskvärda förskjutningar i fråga om enheternas storlek och göra hovrättsorganisationen mindre ändamålsenlig.

Vid den utredning som nu verkställts av särskild sakkunnig har undersökts i vad mån omreglering av hovrätternas domkretsar är erforderlig, och olika tänkbara alternativ till en sådan omreglering har övervägts. Utredningen har lett till förslag om inrättande av en ny hovrätt — med tre avdelningar och med säte i Örebro — genom utbrytning från Svea hovrätt huvudsakligen av Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län. Förslaget är icke nytt. Frågan om inrättande av en dylik hovrätt övervägdes i samband med att vid 1939 års riksdag framlades förslag om bildande av en hovrätt för Västra Sverige. Det ansågs emellertid då, att spörsmålet om Svea hovrätts uppdelning icke var moget att slutligt avgöras.

Såsom utredningsmannen har redovisat finns vissa beaktansvärda skäl för att Svea hovrätt delas upp genom att en särskild hovrätt inrättas för de nämnda länen. I remissyttrandena har emellertid anförts åtskilliga erinringar mot förslaget. Med hänsyn till vad som framkommit vid remissbehandlingen synes det tveksamt om det är en lämplig åtgärd att nu inrätta ytterligare en hovrätt. De förbättrade kommunikationerna har i väsentlig grad reducerat avståndens betydelse. Det måste vidare ur rättskipningssynpunkter anses olämpligt att ha överrätterna splittrade på ett stort antal mindre enheter. Det kan ifrågasättas om två- och treavdelningshovrätter organisationsmässigt sett är fullt bärkraftiga. I stället bör eftersträvas att i större utsträckning bilda enheter med fyra eller fem avdelningar. Detta syfte kan vinnas genom omdispositioner av de nuvarande domkretsarna, varvid alltså i varje fall någon ökning av antalet hovrätter icke är påkallad. Tydligt är emellertid, att dessa omdispositioner måste bli ganska omfattande och gripa över hela organisationen, om en radikal förbättring skall kunna ernås. Den föreliggande utredningen ger icke tillräckligt underlag för ställningstagande till en så genomgripande reform. Mera väsentliga ändringar i den nuvarande organisationen torde därför behöva ytterligare utredas. I detta sammanhang bör även erinras om att frågan om underrättsorganisationens slutliga utformning ännu ej prövats av statsmakterna.

I detta läge kan det måhända ligga nära till hands att tills vidare bibehålla hovrätternas domkretsar orubbade och ännu en tid framåt i mån av behov förstärka de befintliga enheterna. Emellertid har Svea hovrätts till-

växt nu fortskridit så långt, att påtagliga nackdelar därav börjat framträda. Hovrätten har själv i sitt remissyttrande gjort gällande, att kritiken mot dess organisation är överdriven, men det synes ej kunna förnekas, att den stora personalkadern i hovrätten och de i hovrättens domkrets ingående underrätterna försvårar det administrativa arbetet liksom också hovrättens uppsikt över domarrekryteringen och utbildningen av domaraspiranter. Eftersom nya personalförstärkningar vid hovrätten kan bli aktuella med hänsyn till den ökande arbetsbördan synes därför böra övervägas att minska hovrättens domsområde utan avvaktan på den större reform av hovrättsorganisationen som nyss antytts. Hovrätten har visserligen sagt sig hysa farhågor för att en minskning av hovrätten kan göra rekryteringsbasen till vattendomstolarna för liten. Den reduktion av hovrätten som närmast kan komma i fråga torde emellertid knappast kunna på ett mera avgörande sätt påverka hithörande problem. I första hand synes nämligen böra komma i fråga att minska hovrättens domkrets genom att flytta Värmlands län till hovrätten för Västra Sverige. Frågan härom har undersökts av utredningsmannen, och skälen för och mot en sådan flyttning har sålunda blivit belysta genom utredningen och remissbehandlingen. Vad som därvid framkommit ger icke belägg för att omflyttningen skulle innebära någon försämring för den rättssökande allmänheten och för åklagare och advokater. Flertalet av de mål från Värmlands län som föres vidare till hovrätten handlägges redan nu vid hovrättsting i Karlstad, en ordning som får förutsättas bli bibehållen även efter överflyttning av länet till hovrätten för Västra Sverige. För denna hovrätt skulle flyttningen medföra en ökning av arbetsbelastningen motsvarande ungefär kapaciteten hos en avdelning. Motsvarande minskning skulle med nuvarande arbetsbörda inträffa för Svea hovrätt. Antalet avdelningar vid hovrätten för Västra Sverige skulle alltså öka från nuvarande 4 (3 ordinarie och en extra) till 5.

Hovrätten för Västra Sverige har för närvarande — oavsett om dess domkrets utökas eller ej — behov av ökade lokalutrymmen. Enligt vad som upplysts har byggnadsstyrelsen påbörjat en undersökning av möjligheterna att tillgodose detta behov. Vid undersökningen bör beaktas jämväl det ökade lokalbehov som kan föranledas av den nu ifrågasatta utvidgningen av hovrättens domkrets.

En överflyttning av Värmlands län till hovrätten för Västra Sverige synes böra förberedas så att den skulle kunna träda i kraft från och med den 1 januari 1963.

Jag övergår härefter till att behandla hovrätternas anslagsäskanden.

Såsom jag anfört pågår utredning rörande det för domförhet erforderliga antalet ledamöter i hovrätt. Vidare kommer ett överförande av Värmlands län från Svea hovrätt till hovrätten för Västra Sverige att påverka dessa båda hovrätters organisation. Det är alltså åtskilliga administrativa och organisatoriska frågor som snart står inför omprövning. Med hänsyn bl. a. härtill är jag icke beredd att annat än i begränsad utsträckning tillmötesgå hovrätternas äskanden.

Jag biträder Svea hovrätts förslag om en tjänst vid vattenöverdomstolen såsom vattenrättsråd, med agrikulturteknisk utbildning, i Bo 3 jämte avlöningsförstärkning. Vidare tillstyrker jag att en tjänst som kontorsbiträde inrättas vid Svea hovrätt. Övriga personalförstärkningar torde alltjämt få ges provisorisk karaktär och tillgodoses ur den under anslaget befintliga medelsreserven, som bör bibehållas oförändrad. Kungl. Maj:t bör emellertid som hittills äga befogenhet att, då det visar sig oundgängligt, vidtaga förstärkningar av hovrätternas ledamotsorganisation.

Jag finner det synnerligen angeläget att hovrätterna noga tillvaratager alla möjligheter till rationaliseringar och förenklingar i arbetet och att göromål så långt möjligt anförtros icke rättsbildad personal. I detta sammanhang vill jag även framhålla önskvärdheten av att — i avvaktan på ett ställningstagande till frågan om en gemensam domarkarriär — tillfälle beredes stadsdomare att för kortare tid tjänstgöra i statlig domstol och statlig domare att på motsvarande sätt tjänstgöra i rådhusrätt.

De av mig förordade förslagen ökar medelsbehovet under anslaget med 60 900 kronor. För automatiska utgiftsstegringar bör beräknas ett belopp av 1 488 100 kronor. Anslaget bör alltså för budgetåret 1961/62 höjas med tillhopa 1 549 000 kronor och uppföras med 11 187 000 kronor. Beloppet bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för hovrätterna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för hovrätterna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	4 308 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	55 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	4 101 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 555 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	168 000
Summa kronor	11 187 000

c) till *Hovrätterna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 187 000 kronor.

[20] **7. Hovrätterna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	927 000	863 752
1960/61 (statsliggaren s. 115)	999 000	
1961/62 förslag	991 000	

Yrkanden

Hovrätterna (skr. 2/8, 24/8, 29/8, 30/8, 1/9, 3/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 7 400 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård	— 1 000
2. Reseersättningar	+ 7 000
3. Bränsle, lyse och vatten	— 5 000
4. Övriga expenser	+ 6 400
	+ 7 400

Motiv

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 261 391; anvisat 1960/61 257 000. — Med hänsyn till belastningen begär Svea hovrätt och hovrätten för Nedre Norrland en ökad medelsanvisning med 10 000 respektive 2 000 kronor, medan hovrätten för Övre Norrland för sin del räknar med ett minskat medelsbehov av 5 000 kronor.

4. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 472 956; anvisat 1960/61 511 000. — Hovrätterna begär för löpande utgifter under respektive expensposter till följd av allmänna prisstegringar och ökade utgifter för telefon, städning, bokinköp m. m. en ökning med sammanlagt 51 200 kronor. För engångsutgifter, närmast för komplettering av inventarie- och skrivmaskinsbeståndet, upptages tillhopa 18 000 kronor, vilket — sedan för budgetåret 1960/61 anvisade engångsbelopp å 62 800 kronor frångdragits — innebär en nettominskning under posten med 44 800 kronor. Totalt äskas således under posten (51 200—44 800) ytterligare 6 400 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde böra uppföras med oförändrat belopp. Posten till reseersättningar bör däremot höjas med 13 000 kronor, medan posten till bränsle, lyse och vatten torde kunna minskas med 20 000 kronor. Till övriga expenser torde för utgifter av engångskaraktär böra beräknas 20 000 kronor mot 62 800 kronor för budgetåret 1960/61, vilket innebär en minskning med 42 800 kronor. För löpande utgifter under posten förordar jag däremot en ökning med 41 800 kronor. Såvitt gäller posten till övriga expenser föreslår jag sålunda en nettominskning med (— 42 800 + 41 800) 1 000 kronor.

I enlighet med det anförda föreslår jag, att anslaget nedräknas med (+ 13 000 — 20 000 — 1 000) 8 000 kronor och uppföres med 991 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har jag förutsatt att 60 000 kronor, eller samma belopp som för budgetåret 1960/61, får disponeras för oförutsebara utgifter under posten till övriga expenser.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Hovrätterna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62
anvisa ett förslagsanslag av 991 000 kronor.

[21] 8. **Häradsrätterna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	20 780 000	20 644 664
1960/61 (statsliggaren s. 116)	21 457 000	
1961/62 förslag	25 707 000	

Under förevarande anslagspunkt vill jag först upptaga frågan om ändrad lönegruppsindelning för rikets domsagor. Såsom anmälts i 1960 års statsverksproposition (II ht s. 11) har särskilda sakkunniga den 5 februari 1959 tillkallats för utredning av frågan. De sakkunniga[1] har den 27 juni 1960 avgivit betänkande i ämnet.

Sedan den 1 juli 1943 är rikets domsagor indelade i fem lönegrupper, I—V (jfr prop. 1942: 252, 1943: 198 och II ht 1952 s. 24 f).

Enligt gällande tjänsteförteckning är samtliga häradshövdingar placerade i lönegrad B 3. Häradshövdingar i domsagor tillhörande lägsta lönegruppen, I, åtnjuter endast lön efter lönegrad B 3, medan häradshövdingar i övriga lönegrupper därjämte erhåller avlöningsförstärkning med bestämt belopp för varje grupp. Skillnaden i lönebelopp mellan angränsande grupper utgjorde ursprungligen 1 250 kronor. Numera utgör avlöningsförstärkningen i lönegrupperna II—V resp. 1 440, 2 820, 4 200 och 5 640 kronor. För häradshövding i domsaga, som nedflyttas från högre lönegrupp till lägre, skall enligt anmärkningarna punkt 1 till Bil. D tilläggsbestämmelser till statens allmänna avlöningsreglemente nedflyttningen inte föranleda minskning i omedelbart dessförinnan föreliggande rätt till avlöningsförstärkning. Samma regel gäller för övrigt om häradshövding jämlikt 13 § statens allmänna avlöningsreglemente förflyttas till annan tjänst.

Lönegruppsindelningen fastställes av Kungl. Maj:t inom en av riksdagen angiven ram.

Lönegruppsindelningen av domsagorna tillkom i samband med att sportelsystemet avskaffades och domsagoförvaltningen förstatligades. Därvid uttalades, att omplacering av domsaga i lönegrupp borde ske om arbetsförhållandena undergick betydande och varaktig ändring. Vidare borde en allmän omprövning av gruppindelningen äga rum efter en längre tids förlopp. I överensstämmelse härmed företogs under åren 1943—1951 ändringar i lönegruppsindelningen beträffande enstaka domsagor i samband med stads läggande under landsrätt eller andra områdesregleringar ävensom, i ett fall, i samband med de militära målens överflyttande till allmän domstol. Den första allmänna översynen av lönegruppsindelningen verkställdes under år 1951 av hovrättspresidenten Ivar Wieslander och häradshövdingen

[1] Hovrättspresidenten Björn Kjellin och byråchefen Ingmar Wetterblad.

Gösta Siljeström såsom särskilt tillkallade utredningsmän. Resultatet av denna översyn redovisades i en den 1 november 1951 avlämnad promemoria med förslag till ändringar i lönegruppsindelningen för rikets domsagor. På grundval av detta förslag fastställde Kungl. Maj:t den 20 juni 1952 — efter av riksdagen givet bemyndigande — ny lönegruppsindelning för domsagorna att gälla från och med den 1 juli 1952. Sedermera har i samband med ändringar i den judiciella indelningen omplacering av enskilda domsagor ägt rum.

Vissa domsagor, som nedflyttats till lägre lönegrupp, kvarstår i den högre lönegruppen intill dess vakans å häradshövdingeämbetet uppkommit.

Av rikets domsagor, som nu är 118 mot 117 år 1952, tillhör för närvarande 16 (mot 19 år 1952) lönegrupp I, 22 (23) lönegrupp II, 38 (36) lönegrupp III, 35 (31) lönegrupp IV samt 7 (8) lönegrupp V.

Utredningsmännen har i frågorna huruvida en differentiering av häradshövdingarnas löner är påkallad och om antalet lönegrupper även med hänsyn till nuvarande förhållanden är lämpligt avvägt anfört bl. a. följande.

Vid tillkomsten av det nuvarande lönesystemet för häradshövdingarna ansågs en viss spännvidd böra råda mellan lönerna i olika domsagor med hänsyn framför allt till arbetsbördan och det därmed förenade ansvaret. Även andra omständigheter, såsom kansliortens karaktär och belägenhet, ansågs påkalla differentiering av lönerna. I huvudsak samma principer låg till grund för 1952 års ändringar i lönegruppsindelningen.

Vad beträffar arbetsbelastningen är ovedersägligt att betydande skillnader föreligger mellan domsagorna. Till belysande härav må endast nämnas, att antalet årligen inkomna tviste- och brottmål i vissa domsagor icke överstiger 200 medan det i andra utgör mera än 1 000. Ofta göres gällande att en dylik skillnad endast obetydligt återverkar på häradshövdingarnas arbetsbörda, enär i de större domsagorna en stor del av den dömande verksamheten utövas av biträdande domare. Om i en domsaga, där tingsdomare finnes anställd, årligen handlägges 600 mål och dessa fördelas lika mellan häradshövdingen och tingsdomaren, vore häradshövdingens arbetsbörda i en sådan domsaga sålunda icke större än arbetsbördan för en häradshövding i domsaga utan biträdande domare, där 300 mål handlades under samma tid. Vad sålunda invänts är otvivelaktigt riktigt såvitt gäller den dömande verksamheten, och en granskning av det statistiska materialet från domsagorna visar, att häradshövdingarna i domsagor utan biträdande domare ofta har att handlägga flera mål än häradshövdingarna i domsagor med en eller flera biträdande domare. Över huvud torde det förhålla sig så, att den mest tyngande arbetsbördan i fråga om den dömande verksamheten åvilar häradshövdingar i domsagor, där arbetsmängden endast obetydligt understiger den, som erfordras för att ytterligare domarpersonal skall anställas. Å andra sidan är de organisatoriska och administrativa göromålen självfallet mest omfattande i de större domsagorna, vilket särskilt gäller efter den år 1958 genomförda överflyttningen av vissa administrativa göromål från hovrätterna till häradshövdingarna. Enligt utredningsmännens mening bör frågan om en differentiering av häradshövdingarnas löner är påkallad besvaras med utgångspunkt huvudsakligen från skiftningarna i den totala arbetsbelastningen i domsagorna. Ur samhällssynpunkt måste det nämligen alltjämt anses som ett intresse av största vikt, att de erfar-

nare och skickligare domarna söker sig till de mest arbetsbelastade domsagorna. Om differentieringen av lönerna avskaffades skulle detta, som 1937 års domsagoutredning befarade, kunna medföra att de dugligaste domarna sökte sig till de mindre domsagorna, en utveckling som ur allmän synpunkt måste te sig betänklig. Liksom vid tidigare lönegruppsindelningar bör emellertid hänsyn tagas även till skiftningar i häradshövdingarnas personliga arbetsbörda. Gränserna mellan de olika lönegrupperna bör därför avpassas så, att de inte sammanfaller med de gränser som uppställts för anställande av ytterligare domarpersonal.

Även om differentieringen av häradshövdingarnas löner således är välgrundad, innebär detta inte med nödvändighet att det nuvarande antalet lönegrupper alltjämt är väl avvägt. Sådana förskjutningar kan ha skett beträffande arbetsbelastningen i domsagorna att ett annat antal lönegrupper kan visa sig mera ändamålsenligt. I detta hänseende kan alltjämt sägas, att arbetsbelastningen i de flesta domsagorna ökat kraftigt under senare år. Redan en flyktig granskning av det statistiska materialet ger vid handen att arbetsbördan i ett relativt stort antal domsagor vuxit till den mängd som tidigare ansågs utmärkande för domsagorna i de högsta lönegrupperna. Denna utveckling återspeglas jämväl i viss mån i domsagornas personalstater. Enligt 1943 års personalorganisation skulle vid sidan om häradshövdingen finnas tingsdomare endast i ett tiotal domsagor. Enligt den nu gällande personalorganisationen finnes tingsdomare i 31 domsagor. Det kan med hänsyn till denna utveckling ifrågasättas om det fortfarande bör finnas fem lönegrupper. Med en minskning av antalet lönegrupper skulle framför allt vinnas att gränserna mellan de olika grupperna bleve klarare. Utredningsmännen har emellertid ansett det möjligt, att även under nuvarande förhållanden åstadkomma en tillfredsställande gränsdragning mellan de olika lönegrupperna. Vid en överläggning, som utredningsmännen hållit med representanter för föreningen Sveriges häradshövdingar, har ej heller uttryckts önskemål om ändrat antal lönegrupper. Utredningsmännen har även beaktat, att utredning för närvarande pågår om rådhusrätternas framtida ställning. Om denna leder till förstatligande av rådhusrätterna, lärer det i samband därmed bli nödvändigt att genomgå hela underrättsorganisationen, och vid en sådan genomgång torde även lönegruppsindelningen för domsagorna upptagas till ny prövning.

Det av utredningsmännen framlagda förslaget bygger i första hand på en jämförelse mellan domsagorna på grundval av rättsstatistiska uppgifter. Därutöver har utredningsmännen i likhet med vad som skedde vid 1952 års översyn beaktat även andra omständigheter, nämligen besvärliga fastighetsförhållanden i vissa delar av Kopparbergs län, betydande avstånd till tingsställen och andra förrättningsplatser, behovet av att anlita tolk samt domsagas läge invid storstad.

Utredningen utmynnar i det förslaget, att lönegrupp I minskas med 8 domsagor till 8, grupp II ökas med 6 domsagor till 28, grupp III minskas med 8 domsagor till 30, grupp IV ökas med 4 domsagor till 39 samt grupp V ökas med 6 domsagor till 13. Ändringarna föreslås träda i kraft vid ingången av budgetåret 1961/62 sålunda, att uppflyttningarna äger rum från och med den 1 juli 1961 medan nedflyttningarna sker successivt vid vakanser. Fullt genomfört innebär förslaget en årlig kostnadsökning med 36 720 kronor.

Under en övergångstid kan kostnadsökningen emellertid — även på grund av att ett antal häradshövdingar efter 1952 års ändringar i lönegruppsindelningen fortfarande kvarstår i en högre lönegrupp — komma att uppgå till olika belopp. För budgetåret 1961/62 beräknas kostnadsökningen till 36 600 kronor.

Utredningsmännen har ansett sig böra framhålla att erinringar kan göras mot det tillgängliga statistiska materialet och uttalat att sedan erfarenhet nu har vunnits av det nya rättegångsförfarandet en grundlig översyn av rättsstatistiken bör göras.

Yttranden över utredningen har avgivits av *rikets hovrätter,* envar beträffande domsagor inom sin domvärjo, *statskontoret, statistiska centralbyrån, statens lönenämnd* samt *föreningen Sveriges häradshövdingar* och *Sveriges akademikers centralorganisation.*

Remissorganen har icke haft någon väsentlig erinran mot utredningsmännens metoder för bedömning av det förefintliga statistiska materialet liksom ej heller mot deras bearbetning av detsamma och därav föranledda förslag. Emellertid understryker samtliga remissinstanser vikten av att en omläggning av statistiken över domstolarnas verksamhet kommer till stånd och att i samband med en sådan omläggning en metod utarbetas som i möjlig mån medger en objektiv mätning såväl av domsagornas totala arbetsbörda som av de olika delarna därav. Vissa myndigheter anser att lönegruppsindelningen mycket förlorat i betydelse. Genom att avlöningsförstärkningarnas belopp endast höjts obetydligt medan själva lönebeloppen stigit kraftigare och samtidigt skatterna skärpts spelar gruppindelningen ekonomiskt en mindre roll. Tillika hävdar dessa myndigheter att biträdande domare ju anställes i de större domsagorna varför häradshövdingarna i dessa domsagor, såvitt avser den dömande verksamheten, generellt sett icke har större arbetsbörda än häradshövdingarna i de mindre domsagorna.

Såvitt avser de enskilda förslagen har hovrätterna i allmänhet uttalat sig för en viss försiktighet i fråga om nedflyttning av domsaga till lägre lönegrupp. Å andra sidan har vissa hovrätter stundom funnit domsaga böra uppflyttas i högre lönegrupp än den utredningsmännen förordat i sitt förslag. De flesta remissinstanserna har förutsatt att en översyn på nytt måste verkställas i samband med rådhusrätternas förstatligande.

Statskontoret, som i stort sett ansett sig kunna godtaga de sakkunnigas förslag, har ifrågasatt om ej behovet av en differentiering av häradshövdingarnas löner genom en lönegruppsindelning av domsagorna bör bli föremål för allsidig översyn vid lämplig tidpunkt. Särskilt den fortgående utbyggnaden av antalet biträdande domare vid häradsrätterna, vilken har till följd en utjämning av omfattningen av häradshövdingarnas dömande verksamhet, talar för att en dylik översyn kommer till stånd. Skulle det härvid anses, att lönegruppsindelningen bör bibehållas, finner ämbetsverket angeläget, att i vart fall en begränsning av antalet lönegrupper överväges. Rå-

dande skiljaktigheter i fråga om arten och omfattningen av häradshövdingarnas arbetsuppgifter synes knappast motivera en uppdelning av domsagorna i så många lönegrupper som fem.

Statens lönenämnd har anfört likartade synpunkter.

Statistiska centralbyrån har framhållit att processtatistiken numera är uppförd på centralbyråns arbetsprogram bland de statistikgrenar vilka i mån av tillgängliga resurser bör bli föremål för en översyn i rationaliserings- och kvalitetsförbättrande syfte. Centralbyrån är beredd att genom sitt utredningsinstitut låta sig representeras i en arbetsgrupp för överläggningar i hithörande frågor.

Föreningen Sveriges häradshövdingar anser, i likhet med utredningsmännen, att differentieringen av häradshövdingarnas löner alltjämt är välgrundad och att antalet lönegrupper för närvarande bör lämnas oförändrat. Utredningens förslag till ny lönegruppsindelning är baserat på övervägaden av i huvudsak samma art, som kommit till användning vid tidigare beslut om lönegruppsindelningar. Föreningen har ingen väsentlig erinran mot utredningsmännens metoder för bedömning av det statistiska materialet och ej heller mot deras bearbetning av detsamma. Utredningsmännens allmänna uttalanden om gränserna mellan de olika lönegrupperna finner sig föreningen kunna godtaga med allenast det påpekandet, att det synes ovisst om tillräcklig hänsyn tagits till de särskilda förhållandena i domsagor på gränsen till sekreterardomsagor. Dessa domsagor anses kräva väsentligt större arbetsinsats av häradshövdingen än många domsagor med sekreterare eller tingsdomare. I övrigt får föreningen hänvisa till de yttranden, som enskilda häradshövdingar i ärendet avger till hovrätterna. Särskilt gäller detta de synpunkter, som kan anläggas på lönegruppsplaceringen av vissa domsagor med obekväm kansliort, bl. a. i övre Norrland.

Sveriges akademikers centralorganisation anser i likhet med utredningen att differentiering av häradshövdingarnas löner alltjämt är välgrundad. I utredningsmännens uppdrag har icke ingått att göra en förutsättningslös prövning av häradshövdingarnas löneställning, utan utredningen har endast haft att företaga en omprövning av inplaceringen av de särskilda domsagorna i de olika lönegrupperna. SACO vill likväl icke underlåta att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att häradshövdingarnas löneställning sedan domsagoregleringen 1943 undergått en relativ försämring. Vid 1951 års chefslönereglering kom häradshövdingarna sålunda icke i åtnjutande av samma löneförbättring som andra statstjänstemän i motsvarande lönegrad. Häradshövdingarnas avlöningsförstärkningar har icke heller till fullo uppräknats med hänsyn till den inträdda penningvärdeförsämringen. Ur rättsvårdens synpunkter inger denna utveckling starka betänkligheter. SACO har icke i princip något att erinra mot utredningsmännens beräkningsnormer såsom dessa har tillämpats på det statistiska materialet. Utredningsmännen uttalar, att vid sidan av det statistiska materialet hänsyn skall tas till vissa särskilda förhållanden i domsagorna såsom domsagans läge, betydande avstånd till tingsställena m. m. Det förefaller emellertid SACO

som utredningsmännen icke i tillräcklig utsträckning skulle ha beaktat dessa särskilda förhållanden vid inplaceringen av domsagorna i lönegrupper. SACO har självfallet icke möjlighet att ingå på en prövning av utredningens förslag för de olika domsagorna utan vill endast framhålla angelägenheten av att speciell uppmärksamhet ägnas de särskilda förhållandena vid den slutliga granskningen av förslaget.

Yrkanden

Hovrätterna (skr. 2/8, 24/8, 29/8, 30/8, 1/9, 3/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med avrundat 4 992 000 kronor.

	Ökning eller minskning
I. Personalförstärkningar	
A. Landsrättsförläggningar	
Göta hovrätt	
Lidköpings förenande med Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsaga	
Höjd avlöningsförstärkning för häradshövdingen genom uppflyttning av domsagan från lönegrupp I till lönegrupp IV, 1 tingssekreterare, 1 kansliskrivare Ao 10 — förste kansliskrivare Ao 12, 1 kontorist Ao 9, 1 kanslibiträde Ao 7 — kontorist Ao 9, 1 biträde Ae 5	+ 56 328
Hovrätten över Skåne och Blekinge	
Ystads förenande med Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads domsaga	
1 tingsdomare Bo 1, 1 kanslist Ao 13, 1 kontorist Ao 9, 1 biträde rb Ae 5	+ 83 508
B. Domarpersonal	
1) 8 tingsdomare B 1	+ 342 720
Svea hovrätt: 3 Bo 1 (Södra Roslags, Solna och Mellansysslets domsagor)	
Hovrätten över Skåne och Blekinge: 3 Bo 1 (Bräkne och Karlshamns, Luggude samt Listers och Sölvesborgs domsagor)	
Hovrätten för Västra Sverige: 1 Bg 1 (gemensam för Askims och Mölndals samt Hisings, Sävedals och Kungälvs domsagor)	
Hovrätten för Övre Norrland: 1 Bo 1 (Gällivare domsaga)	
2) 12 tingssekreterare samt fiskal under 26 månader ...	+ 369 220
Svea hovrätt: 7 tingssekreterare (Stockholms läns västra, Södertörns, Svartlösa, Nyköpings, Västman-	

	Ökning eller minskning
lands mellersta, Västmanlands östra, Västerbergslags domsagor)	
Göta hovrätt: 2 tingssekreterare (Vartofta och Frökinds samt Tjusts domsagor)	
Hovrätten över Skåne och Blekinge: Fiskal med tjänstgöring som tingssekreterare, 26 månader	
Hovrätten för Nedre Norrland: 2 tingssekreterare (Bollnäs och Medelpads östra domsagor)	
Hovrätten för Övre Norrland: 1 tingssekreterare (Luleå domsaga)	
C. Tingsnotarier och icke rättsbildade biträden	
1) 24 tingsnotarier (Svea hovrätt 11, hovrätten över Skåne och Blekinge 8, hovrätten för Övre Norrland 5)	+ 452 622
2) 2 tingsnotarieaspiranter (hovrätten för Västra Sverige)	+ 34 152
3) 1 kanslibiträde Ao 7 (hovrätten över Skåne och Blekinge)	+ 12 264
4) 50½ biträden rb Ae 5 (Svea hovrätt 20, Göta hovrätt 12, hovrätten över Skåne och Blekinge 11½, hovrätten för Västra Sverige 5, hovrätten för Övre Norrland 2)	+ 519 246
II. Personalminskningar	
A. Domarpersonal	
1) 4 tingssekreterare/fiskalskompetenta biträden	— 103 344
Hovrätten över Skåne och Blekinge: 3 tingssekreterare (Bräkne och Karlshamns, Luggude samt Listers och Sölvesborgs domsagor; jfr p. I B 1)	
Hovrätten för Övre Norrland: 1 fiskalskompetent biträde (Luleå domsaga; jfr p. I B 2)	
B. Tingsnotarier och icke rättsbildade biträden	
1) 5 tingsnotarier (hovrätten för Övre Norrland; jfr p. I C 1)	— 99 180
2) 2 biträden rb Ag 5 (hovrätten för Övre Norrland; jfr p. I C 4)	— 22 440
III. Tjänsteförändringar	
A. Domarpersonal	
1 fiskalskompetent biträde — tingssekreterare (hovrätten för Västra Sverige; Hallands norra domsaga)	—
B. Icke rättsbildade biträden	
1) 2 kansliskrivare Ao 10 — förste kansliskrivare Ao 12 (Svea hovrätt)	+ 3 432

	Ökning eller minskning
2) 4 kanslibiträden Ao 7 — kontorister Ao 9 (hovrätten över Skåne och Blekinge 2, hovrätten för Västra Sverige 2)	+ 5 328
3) 2 biträden rb Ae 5 — kanslibiträden Ao 7 (Svea hovrätt)	+ 4 848
IV. Omräkning	
A. 1960 års lönerevision	+ 378 180
B. Reglerad befordringsgång för fiskaler (prop. 1960: 150)	+ 639 951
C. Reglerad befordringsgång för biträdespersonal 12 biträden rb Ae 5 — kontorsbiträden Ao 5 (Svea hovrätt 10, hovrätten för Nedre Norrland 2), 6 kontorsbiträden Ao 5 — biträden rb Ae 5 (Göta hovrätt)	+ 7 488
D. Vikariatsersättningar och avlöningsförstärkning åt vikarier för häradshövdingar	+ 20 000
E. Tjänstetidsbefordran (Göta hovrätt och hovrätten för Nedre Norrland)	— 888
F. Uppräkning av kallortstillägg (hovrätten för Övre Norrland)	+ 6 000
G. Höjning av rörligt tillägg	+2 230 767
H. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 51 800
	+4 992 002

Motiv

Samtliga hovrätter hävdar att domsagoorganisationen måste förstärkas högst avsevärt för att bemästra det synnerligen ansträngda arbetsläget. Sålunda anför *Svea hovrätt* bl. a. följande.

Omorganisationen av kansliarbetet i häradsrätterna är nu, med ett fåtal undantag, genomförd för hovrättens område. Härigenom har en rad kvalificerade arbetsuppgifter överförts från tingsnotarierna till icke rättsbildade biträden. På grund av den tidigare underbemanningen i många domsagor och den alltmer ökade arbetsbördan har det icke varit möjligt att minska antalet tingsnotarier i samma mån som biträdespersonalen utökats. I stället torde en viss inskränkning ha inträtt i tingsnotariernas olönade övertidsarbete, som emellertid alltjämt på många håll är mycket betungande. Därtill kommer att hovrätten, då fiskalskåren icke varit tillräcklig för att bemästra domsagornas stigande arbetsbörda, varit nödsakad att i ökad utsträckning låta tingsnotarier hålla ting. Trots detta har den sammanlagda, i justitiedepartementets statistiska sammanställningar redovisade målbalansen vid häradsrätterna under Svea hovrätt under år 1959 ökat från 4 768 till 5 158 eller med 8,2 %. Denna utveckling kan ge upphov till allvarliga olägenheter för den rättssökande allmänheten. I fråga om inskrivningsärendena har den ökade arbetsbelastningen på vissa håll medfört så långa expeditionstider, att justitieombudsmannen gjort särskilda hänvändelser till hovrätten.

Den ständigt stigande arbetsmängden vid häradsrätterna kan enligt hovrättens uppfattning komma att nödvändiggöra en ingående undersökning av underrättsorganisationen, varvid t. ex. domsagoindelningen och frågan om den lämpligaste storleken för en domsaga bör övervägas. En dylik undersökning kan dock icke väntas medföra några praktiska resultat inom de närmaste åren, bl. a. på grund av sambandet med andra utredningar. Sålunda torde stadsdomstolsutredningen och fastighetsbildningskommittén komma att framlägga förslag, som kan få stor betydelse för underrättsorganisationen.

Enligt hovrättens mening är det emellertid nödvändigt, att snara åtgärder vidtages för att avhjälpa angivna svårigheter. Den närmast till hands liggande åtgärden vore att ställa flera fiskalsutbildade arbetskrafter till domsagornas förfogande, eftersom den nu tillgängliga domarpersonalen uppenbarligen är otillräcklig. Med hänsyn till de redan nu bekymmersamma befordringsutsikterna vore det emellertid oklokt att kraftigt öka fiskalskadern utan en samtidig, betydande ökning av antalet högre tjänster, och en dylik utökning av domarkåren möter betänkligheter ur olika synpunkter.

Det synes därför önskvärt, att det trängande behovet av arbetskraftstillskott på annat sätt tillgodoses. Hovrätten ifrågasätter, om icke detta lämpligen kunde ske dels genom en väsentlig ökning av antalet tingsnotarier och dels genom att tingsnotarierna lämnas något större befogenheter. Anställandet av flera tingsnotarier behöver ej innebära en ökning av domarkåren. Tingsutbildningen anses vara så värdefull såväl för statlig och kommunal förvaltning som för näringslivet, att ett ökat antal tingsutbildade juris kandidater säkerligen utan svårighet skulle kunna erhålla lämpliga platser utanför domarkarriären. Det är också i allmänhet gott om sökande till ledigförklarade aspiranttjänster i domsagorna. För hovrätternas del skulle dessutom en ökning av antalet tingsnotarier innebära en värdefull utvidgning av rekryteringsunderlaget, som på senare tid har krympt på grund av den ökade efterfrågan på jurister inom näringslivet. Vidare må framhållas, att den genomförda omfördelningen av domsagoarbetet, som givit tingsnotarierna mera rent juridiskt arbete och därigenom bättre domarutbildning, bör utnyttjas genom att mera kvalificerade uppgifter överlämnas till tingsnotarier. Hovrätten får därför föreslå en översyn av domsagostadgans behörighetsregler i syfte att ge tingsnotarierna ökade befogenheter.

Med hänsyn till den angivna arbetskraftssituationen i domsagorna är det uppenbarligen nödvändigt, att en medelsreserv fortfarande finnes tillgänglig för mötande av tillfälliga och oförutsebara personalbehov. Det synes också klart, att den innevarande budgetår tillgängliga medelsreserven är alldeles otillräcklig.

Hovrätterna understryker vidare att den starka byggnadsverksamheten särskilt inom områden kring de större städerna medfört en väsentlig ökning av arbetet på inskrivningsavdelningarna. Den livliga exploateringsverksamheten för sommarstugebebyggelse påverkar arbetsbördan på liknande sätt.

Beträffande de enskilda yrkandena om personalförstärkningar och tjänsteförändringar hänvisas till handlingarna.

Departementschefen

Det av särskilda utredningsmän framlagda förslaget till lönegruppsindelning upptar oförändrat fem lönegrupper för domsagorna och bygger i första

hand på rättsstatistiska uppgifter för åren 1955—1958. Såsom uttalats av utredningsmännen och jämväl framförts vid remissbehandlingen av förslaget kan åtskilliga erinringar göras mot det statistiska material som funnits tillgängligt. I likhet med de hörda myndigheterna har jag emellertid i stort sett ansett mig kunna godtaga utredningsmännens metoder att bearbeta detsamma och ställa domsagorna i relation till varandra. Vid övervägandena inom departementet har dock, särskilt av hänsyn till gränsfallen mellan grupperna, materialet kompletterats bl. a. med 1959 års arbetssiffror. Av rikets domsagor bör enligt min mening följande antal nedflyttas, nämligen en från grupp III till grupp II, två från grupp IV till grupp III samt två från grupp V till grupp IV. Uppflyttas bör åtta från grupp I till grupp II, sex från grupp II till grupp III, fjorton från grupp III till grupp IV samt tre från grupp IV till grupp V. Resultatet skulle bli 8 domsagor i grupp I, 25 domsagor i grupp II, 31 domsagor i grupp III, 46 domsagor i grupp IV samt 8 domsagor i grupp V. I likhet med vad som tidigare skett bör denna ram fastställas av riksdagen, varefter det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att inom densamma omflytta domsagorna. Därutöver bör Kungl. Maj:t erhålla riksdagens bemyndigande att med anledning av stads förening med domsaga eller annat särskilt förhållande verkställa uppflyttningar motsvarande högst sex domsagors hänförande till närmast högre lönegrupp.

Beträffande sättet för den nya indelningens genomförande ansluter jag mig till förslagets ståndpunkt. De tillämnade nedflyttningarna av domsagorna i lägre lönegrupper bör alltså ej påverka löneställningen för nuvarande häradshövding i sådan domsaga. Under en övergångstid kan den nya lönegruppsindelningen — delvis även på grund av att ett antal häradshövdingar efter 1952 års ändringar i lönegruppsindelningen fortfarande kvarstår i en högre lönegrupp — föranleda en kostnad av varierande storlek. För budgetåret 1961/62 bör anslaget för den nya lönegruppsindelningens genomförande uppräknas med i runt tal 35 000 kronor. Fullt genomförd kommer den nya indelningen att medföra en årlig utgiftsökning med 36 500 kronor.

Jag övergår härefter till att behandla hovrätternas anslagsäskanden.

Kungl. Maj:t har den 21 oktober 1960, med stöd av 1 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende, förordnat att rådhusrätten i Lidköping skall upphöra den 1 januari 1961 och att staden samma dag skall i judiciellt avseende förenas med Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsaga. Vidare har — jämlikt riksdagens bemyndigande och med beaktande av det underlag för lönegruppsindelning för domsagorna varför redogörelse nyss lämnats — den 2 december 1960 föreskrivits att nämnda domsaga från och med ingången av år 1961 skall vara placerad i lönegrupp IV mot tidigare lönegrupp I. Med utnyttjande av förefintlig medelsreserv under anslaget har Kungl. Maj:t därtill beslutat om fiskals- och annan personal under återstoden av löpande budgetår.

Från och med ingången av budgetåret 1961/62 bör — med anledning av Göta hovrätts förslag — i domsagan inrättas ytterligare två tjänster för icke

rättsbildad personal. Vidare har beräknats att en hovrättsfiskal skall avlönas ur medelsreserven och tjänstgöra i domsagan.

Kungl. Maj:t har vidare den 3 juni 1960, med stöd av nyssnämnda lag av år 1932, förordnat att rådhusrätten i Ystad skall upphöra den 1 januari 1961 och att staden samma dag i judiciellt avseende skall förenas med Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads domsaga. Därefter har — enligt riksdagens bemyndigande och med beaktande av det underlag för lönegruppsindelning för vilken redogörelse nyss lämnats — den 2 december 1960 föreskrivits att nämnda domsaga från och med ingången av år 1961 skall vara placerad i lönegrupp IV mot tidigare lönegrupp II. Vidare har Kungl. Maj:t med utnyttjande av förefintlig medelsreserv under anslaget beslutat om fiskals- och annan personal under återstoden av innevarande budgetår.

Med anledning av förslag av hovrätten över Skåne och Blekinge bör i denna domsaga från och med budgetåret 1961/62 inrättas en tjänst som tingsdomare i Bo 1 samt ytterligare två tjänster för icke rättsbildad personal.

Innan jag går in på de frågor som hänför sig till hovrätternas övriga anslagsäskanden vill jag något uppehålla mig vid den allmänna arbetssituationen i domsagorna. Sedan en följd av år har arbetsbördan i de flesta domsagorna ökat betydligt. Från statistiska centralbyrån har sålunda inhämtats följande uppgifter. Antalet inkomna allmänna mål har under tioårsperioden 1950—1959 ökat från 46 745 till 62 068 eller med drygt 30 %. Inskrivningsärendena uppgick år 1950 till 327 100 och år 1959 till 463 780 och hade alltså ökat med drygt 40 %. Antalet lagsökningar och betalningsföreläggganden hade under samma tid fördubblats från 44 925 till 91 800. Personalförstärkningar har som en följd av arbetsutvecklingen tillförts domstolarna. Den dömande personalen i domsagorna, 48 fiskaler inräknade, uppgick år 1950 till 185 arbetskrafter. År 1959 var motsvarande totalsiffra 217, inklusive 63 fiskaler. Den ordinarie domarpersonalen har därmed ökat från 137 till 154 eller med 12 %. Fiskalshjälpen har som nyss nämnts under år 1960 utgjort 63 arbetskrafter mot 48 år 1950 och därmed stigit med 31 %. Domsagoorganisationen har jämväl förstärkts med tingsnotarier och icke rättsbildade biträden. Antalet befattningshavare i dessa kategorier för åren 1950 och 1960 uppgick till 294 resp. 309 och 467 resp. 653. Utöver de personella förstärkningarna har på grundval av organisationsnämndens förslag domsagorna utrustats med tekniska hjälpmedel och en ändrad arbetsindelning genomförts (jfr II ht 1958, s. 13 och 1959, s. 13). I detta sammanhang vill jag också påpeka att förhållandet mellan antalet notarier och antalet icke rättsbildade biträden ändrats. Trots de personalförstärkningar och andra åtgärder som vidtagits har arbetsbalanserna fortsatt att stiga. Detta har påtalats i justitieombudsmannens ämbetsberättelser år 1958, s. 142 och år 1960, s. 96 och 97. Hovrätternas föreliggande anslagsäskanden uppvisar också krav på kraftiga förstärkningar.

Någon minskning i arbetsökningen synes mig med hänsyn till samhällsutvecklingen icke vara att vänta. I rådande läge vill jag därför förorda att domsagorna för budgetåret 1961/62 erhåller avsevärt ökade resurser.

Jag anser att fem nya tingsdomartjänster bör inrättas. Härjämte bör den

tingsdomartjänst som år 1959 beslutats för Skövde domsaga men som till följd av särskild framställning från häradshövdingen i domsagan icke tillsatts, utnyttjas för annan domsaga. Sammanlagt bör sålunda sex dylika tjänster stå till förfogande. På framställning av hovrätterna bör — utöver den tjänst i Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads domsaga, som jag nyss i annat sammanhang förordat — en tingsdomartjänst inrättas i var och en av Södra Roslags, Solna, Bräkne och Karlshamns, Luggude och Gällivare domsagor.

Därvid bör tingssekreterartjänsterna slopas i Södra Roslags, Bräkne och Karlshamns, Luggude och Gällivare domsagor.

Hovrätterna har begärt att ett antal tjänster inrättas för biträden som hittills avlönats ur medelsreserven men vilka stadigvarande erfordras inom den ordinarie personalorganisationen. Jag tillstyrker inrättande av 20 sådana tjänster.

Av de nya biträdestjänsterna torde få inrättas i Södra Roslags domsaga en såsom kanslibiträde i Ao 7, i Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsaga en såsom förste kansliskrivare i Ao 12 och två såsom kontorist i Ao 9, i Oxie och Skytts domsaga en såsom kontorist i Ao 9 samt i Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads domsaga en såsom förste kansliskrivare i Ao 12 och en såsom kontorist i Ao 9. Följande tjänster torde utgå ur organisationen, nämligen i Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsaga en tjänst såsom kansliskrivare i Ao 10 och en tjänst såsom kanslibiträde i Ao 7 samt i Vemmenhögs, Ljunits och Herrestads domsaga en tjänst såsom kansliskrivare i Ao 10. Övriga bör inrättas såsom kontorsbiträdestjänster. Som en förutsättning för inrättande av de nya tjänsterna bör gälla att de allmänna riktlinjer för arbetsindelningen, som angavs i 1959 års statsverksproposition (II ht s. 42), följes.

Med hänsyn till mitt bedömande av arbetssituationen i domsagorna anser jag att medelsreserven under anslaget bör uppräknas med 952 000 kronor.

Häri inbegriper jag ett belopp av 215 000 kronor att i första hand göra det möjligt för Kungl. Maj:t att träffa beslut jämlikt bestämmelserna i 1932 års lag om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende. Beträffande medelsreservens användning vill jag erinra om nödvändigheten att företrädesvis utnyttja icke rättsbildad personal för kansliarbetet, tingsnotarier för att biträda domarna i deras verksamhet samt att i görligaste mån begränsa användningen av fiskalernas arbetskraft. Jag vill i detta sammanhang nämna, att frågan om ökad behörighet för såväl tingsnotarier som icke rättsbildade biträden är föremål för övervägande inom departementet.

Övriga yrkanden är jag icke beredd tillstyrka.

De av mig i det föregående framlagda förslagen föranleder, att anslaget för budgetåret 1961/62 bör uppräknas med 1 079 000 kronor. Härtill kommer 3 171 000 kronor för automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör sålunda för budgetåret 1961/62 uppföras med 25 707 000 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i per-

sonalförteckningen för häradsrätterna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för häradsrätterna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	10 557 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	9 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	9 222 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	5 523 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	396 000
Summa kronor	25 707 000

c) till *Häradsrätterna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 707 000 kronor.

[22] **9. Häradsrätterna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 339 000	1 304 359
1960/61 (statsliggaren s. 121)	1 450 000	
1961/62 förslag	1 527 000	

Yrkanden

Hovrätterna (skr. 2/8, 24/8, 29/8, 30/8, 1/9, 3/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 85 900 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m.	+ 500
2. Reseersättningar	— 15 000
3. Expenser	+ 100 400
	+ 85 900

Motiv

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 412 889; anvisat 1960/61 480 000. — Nedräkningen, som föreslås av Göta hovrätt, föranledes av minskad belastning.

3. *Expenser.* Utgift 1959/60 849 696; anvisat 1960/61 858 000. — Hovrätterna begär för löpande utgifter under respektive expensposter en ökning

med sammanlagt 92 100 kronor. Såsom allmän motivering anföres, att medelsbehovet stegrats på grund av häradsrätternas växande arbetsbörda och inträffade prisstegringar. I ett stort antal domsagor har anskaffning för sådana ändamål, som skall tillgodoses under anslagsposten, måst eftersättas. Flera hovrätter framhåller, att tingshusbyggnadsskyldige i domsagorna under det gångna budgetåret påtagit sig utgifter av expensnatur, vilka bort bestridas av statsmedel. För engångsutgifter beräknas, sedan för budgetåret 1960/61 anvisade engångsbelopp å 36 400 kronor frändragits, ytterligare 8 300 kronor, huvudsakligen för inköp av skrivmaskiner. Totalt äskas således under posten (92 100 + 8 300) 100 400 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör höjas med 8 000 kronor, medan posten till reseersättningar torde kunna minskas med 30 000 kronor.

Yrkandena om ytterligare medel till expenser biträder jag såtillvida, att jag förordar en höjning av posten med 99 000 kronor, varav för engångsutgifter 41 700 kronor.

I enlighet med det anförda föreslår jag, att anslaget uppräknas med (+ 8 000 — 30 000 + 99 000) 77 000 kronor och uppföres med 1 527 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har jag förutsatt att 75 000 kronor, eller samma belopp som för budgetåret 1960/61, får disponeras för oförutsebara utgifter under posten till expenser.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 527 000 kronor.

[23] **10. Häradsrätterna: Ersättningar till nämndemän**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 800 000	3 373 355
1959/60	3 200 000	3 149 890
1960/61 (statsliggaren s. 122)	3 700 000	
1961/62 förslag	3 500 000	

Anslaget för budgetåret 1960/61, som beräknats med hänsyn till kostnadsutvecklingen och belastningen under budgetåret 1958/59, har uppförts med 3 700 000 kronor. Då de för budgetåret 1959/60 uppkomna utgifterna är något mindre än de för budgetåret 1958/59 redovisade, finner jag det motiverat att anslaget, även med beaktande av den ökning av arbetskapaciteten för häradsrätterna som blir en följd av den anslagsförstärkning som jag förordat under punkten 21 i det föregående, nu nedräknas till 3 500 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag omnämna att justitiedepartementet i december 1960 påbörjat en undersökning för att utröna i vilken omfattning den

s. k. tremansnämndens från och med den 1 januari 1959 ökade behörighet i brottmål medfört att häradsrätternas tingssammanträden kommit att hållas med liten i stället för stor nämnd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Ersättningar till nämndemän* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

[24] **11. Häradsrätterna: Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000	14 075
1960/61 (statsliggaren s. 123)	90 000	
1961/62 förslag	70 000	

Till bestridande av kostnaderna för uppläggande av nya fastighetsböcker för landet finnes två reservationsanslag, ett för böckernas anskaffande och ett för böckernas uppläggande (se nästföljande punkt), det senare avsett huvudsakligen för skrivhjälp.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 förelåg å förevarande anslag en reservation av 26 311 kronor. Med hänsyn härtill torde det vara till fyllest, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med 70 000 kronor, vilket innebär en minskning med 20 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

[25] **12. Häradsrätterna: Uppläggande av nya fastighetsböcker för landet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000	27 210
1960/61 (statsliggaren s. 123)	30 000	
1961/62 förslag	55 000	

Vid utgången av budgetåret 1959/60 förelåg å anslaget en reservation av 3 790 kronor. Då det är synnerligen angeläget att arbetet med uppläggande av fastighetsböcker om möjligt intensifieras, föreslår jag att anslaget uppräknas med 25 000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsrätterna: Uppläggande av nya fastighetsböcker för landet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

[26] 13. **Vattendomstolarna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 301 000	2 886 254
1960/61 (statsliggaren s. 123)	3 440 000	
1961/62 förslag	4 214 000	

Yrkanden

Vattenöverdomstolen (skr. 30/5, 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med avrundat 642 700 kronor.

	Ökning eller minskning
I. Personalförstärkningar	
A. Domarpersonal	
Nedre Norrbygdens vattendomstol	
1 vattenrättsdomare Bg 3 + avlöningsförstärkning 4 200 och 1 vattenrättssekreterare Ag 23	+ 79 740
B. Vattenrättsingenjörer	
Nedre Norrbygdens vattendomstol	
1 vattenrättsingenjör Bg 3 + avlöningsförstärkning 2 400	+ 50 004
C. Icke rättsbildade biträden	
Nedre Norrbygdens vattendomstol	
1 biträde rb Ae 5 (telefonist) och 1 biträde rb Ag 5	+ 21 432
II. Personalminskningar	
Mellanbygdens vattendomstol	
1 vattenrättsdomare B 3 + avlöningsförstärkning 4 200, 1 vattenrättssekreterare Ag 21, 1 biträde rb Ae 5	— 80 700
III. Tjänsteförändringar	
Ändrad löneställning för vattenrättssekreterare	+ 48 229
IV. Omräkning	
A. 1960 års lönerevision	+ 159 808
B. 4 biträdande vattenrättssekreterare Ag 21 — vattenrättssekreterare Ag 23 (prop. 1960: 151)	+ 11 232
C. Extra tillägg till tjänstemän inom kallortsområdet	+ 1 260
D. 2 kontorsbiträden Ao 5:7—Ae 5:5	— 2 425
E. Höjning av rörligt tillägg	+ 350 000
F. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 4 100
	+ 642 680

Motiv

I. Vattenöverdomstolen har i skrivelse den 30 maj 1960 under åberopande av framställningar av vattenfallsstyrelsen (skr. 8/4 1960) och vattenrättsdomaren T. Mellgard i Nedre Norrbygdens vattendomstol (skr. 23/4 1960) anmält, att en förstärkning av personalen vid domstolen är påkallad. Därest icke personalförstärkning tillföres domstolen, är betydande förseningar att befara beträffande vissa brådskande mål inom Skellefte älvs nederbördsområde, i första hand handläggningen av målen om Hornavans reglering och korttidsreglering i älven, stadium III. Vattenöverdomstolen anser det vanskligt att bedöma för hur lång tid förstärkningen kan vara erforderlig. Med hänsyn till det antal mål, som under de närmaste 5—10 åren väntas komma att anhängiggöras vid Skellefteälvsavdelningen, torde emellertid behov av förstärkning föreligga för större delen av 1960-talet. Då det icke synes orealistiskt att räkna med, att detta behov om några år i viss utsträckning skall kunna tillgodoses med personal, som för närvarande är sysselsatt med mål från Ume älvs nederbördsområde, bör dock enligt vattenöverstomstolens mening de nu aktuella tjänsterna tills vidare endast inrättas såsom extra tjänster. För att tjänsterna skall kunna göras lockande för högt kvalificerade och erfarna befattningshavare, anser vattenöverdomstolen att innehavarna bör komma i åtnjutande av de löneförmåner, som är förenade med motsvarande ordinarie tjänster. Då några nämnvärda besparingar icke kan förväntas uppkomma på anslaget för avlöningar till icke-ordinarie personal måste, därest förstärkningen skall kunna komma till stånd under budgetåret 1960/61, särskilda medel anslås av riksdagen.

I frågan har *vattenfallsstyrelsen* i sin framställning den 8 april 1960 framhållit bl. a. följande.

Vattenfallsstyrelsen, Skellefteå stad, Skellefteå Kraftaktiebolag och Graningeverkens Aktiebolag har i ansökan till vattendomstolen den 25 juli 1956 anhållit om tillstånd till reglering av Hornavan mellan höjderna + 423,10 + 426,00 m. På ett tidigt stadium i målet har sökandena tillkännagivit sin avsikt att våren 1961 taga den begärda regleringen i anspråk, och under hela målets handläggning samt även tidigare torde domstolen ha varit inställd härpå. I deldom den 3 november 1958 har vattendomstolen förklarat det begärda regleringsföretaget tillåtligt samt lämnat sökandena tillstånd att utföra vissa anläggningsåtgärder. Vidare har vattendomstolen i deldom den 1 februari 1960 lämnat sökandena tillstånd att tills vidare taga en mindre del av regleringen i anspråk. Med stöd av sålunda lämnat tillstånd har sökandena igångsatt utförande av de i nyssnämnda deldomar tillstadda åtgärderna. Betydande belopp har investerats i företaget, inrymmande också avsevärda kostnader för att genom forcering av arbetena få dessa färdiga till planerad tidpunkt. Den årliga kraftförlust som uppkommer, därest Hornavanregleringen icke skulle kunna tagas i anspråk vid beräknad tidpunkt, uppskattar vattenfallsstyrelsen till ungefär 134 miljoner kilowatttimmar vinterkraft och den årliga förlusten till följd av utebliven korttidsreglering till ca 90 miljoner kilowattimmar ekvivalent vinterdagkraft.

Under år 1961 kommer tre av de i älven nu under uppförande varande kraftstationerna att kunna tagas i bruk. För att på ett fördelaktigare sätt kunna utnyttja uttagbar vattenkraft vid dessa och tidigare uppförda kraftstationer har berörda intressenter utarbetat en ansökan om korttidsreg-

lering, stadium III, vars ingivande till vattendomstolen nu är omedelbart förestående. Intressenterna har härvid räknat med att tillstånd till denna korttidsreglering skall kunna föreligga vid ungefär samma tidpunkt som ianspråktagandet av de under uppförande varande kraftstationerna. En försening av korttidsregleringens ianspråktagande är i högsta grad beklaglig såväl med hänsyn till landets kraftförsörjning som i övrigt ur nationalekonomiska synpunkter.

Härutöver har *vattenrättsdomaren Mellgard* i sin skrivelse den 23 april 1960 anfört i huvudsak följande.

Kraftverks- och regleringsintressenterna i älven har efter gemensamma överläggningar tillkännagivit att, om ej både kraftverks- och regleringsmålen kan föras fram till dom vid av intressenterna önskade tidpunkter, kraftverksmålen bör gå före regleringsmålen. I enlighet därmed har arbetet inom domstolsavdelningen sedan några månader tillbaka inriktats på i första hand kraftverksmålen, och jag räknar för närvarande med att — med en viss reservation för Kvistforsmålet — det ej skall behöva uppkomma någon nämnvärd försening i dessa.

Beträffande Hornavanmålet är redan nu uppenbart att tillstånd till regleringens ianspråktagande icke kan meddelas till vårfloden 1961 även om förstärkning av domstolens arbetskrafter erhålles. Tidigast till 1962 års vårflod torde sådant tillstånd kunna ges. Först helt nyligen har sökandena inkommit med utredning om skogsutdrivningens ordnande efter företagets genomförande och om iordningställande av notvarp. Dessa utredningar har ännu icke hunnit bli föremål för sådan genomgång inom domstolen att kungörelse om dem kunnat utfärdas. Av sökandena utlovad utredning om företagets inverkan på lappväsendets intressen saknas fortfarande. I målet förordnad sakkunnig angående företagets inverkan i erosionshänseende samt å brunnar, grus- och sandtäkter har ännu ej hunnit utföra erforderliga undersökningar för avgivande av utlåtande. På grund av personalbrist vid Sötvattenlaboratoriet, som i målet har sakkunniguppdrag angående företagets inverkan å fiske, dröjer det innan något utlåtande därifrån kan väntas.

Vad beträffar omförmälda korttidsreglering stadium III medför denna skadeverkningar på en omkring 10 mil lång älvsträcka mellan Vargforsen och havet, och behandlingen av detta mål kommer därför att bli ytterst tidskrävande.

Vattenrättsdomaren framhåller tillika, att handläggningen av en del av de större pågående målen vid domstolens andra avdelning har visat sig vara betydligt mera tidskrävande än tidigare antagits. Erfarenheten har vidare givit vid handen, att övertidsarbete, som hittills i mycket stor utsträckning måst förekomma vid avdelningen, icke i längden kan fortgå utan allvarlig förslitning av befattningshavarnas hälsa.

III. Vattenöverdomstolen påtalar att de ändringar som beslutats av 1960 års riksdag rörande reglerad befordringsgång för viss icke-ordinarie personal vid hovrätterna och häradsrätterna medfört, att vattenrättssekreterartjänsterna berövas den förmånligare löneställning, de tidigare haft. Vattenöverdomstolen anser det oundgängligen nödvändigt för rekryteringen till vattendomstolarna, att vattenrättssekreterarna även för framtiden erhåller en förmånligare ställning i lönehänseende än fiskaler, som tjänstgör i domsaga. Den lämpligaste metoden härför synes vara, att man liksom vid domsagotjänstgöringen anknyter till löneklassplaceringen som fiskal i hovrätt.

Vid tjänstgöring som vattenrättssekreterare bör därför fiskal i hovrätt åtnjuta lön enligt den löneklass, som med fyra enheter överstiger den löneklass, vari vederbörande är placerad.

Yttrande

Statskontoret, som yttrat sig över de i vattenöverdomstolens framställning den 30 maj 1960 begärda personalförstärkningarna, finner de skäl som anförts för en förstärkning av Nedre Norrbygdens vattendomstol med ett antal extra tjänster vägande och har intet att erinra mot bifall till framställningen i enlighet med vattenöverdomstolens hemställan.

Departementschefen

Av den lämnade redogörelsen framgår att arbetsläget vid en av vattendomstolarna är ansträngt. Trots den avsevärda utbyggnad av vattendomstolarnas organisation som skett de senaste åren anser jag därför, i likhet med statskontoret, en ytterligare förstärkning påkallad. På skäl som vattenöverdomstolen anfört bör medel därvid anvisas för inrättande av extra tjänster.

Det synes mig emellertid icke ändamålsenligt och arbetsekonomiskt motiverat att på sätt som hittills skett förelägga riksdagen förslag till förstärkningar av förevarande art, bestämda i detalj till tid och storlek. Arbetsbelastningen vid de olika vattendomstolarna skiftar från tid till annan. Särskilt gäller detta de norrländska vattendomstolarna, som till mycket stor del är sysselsatta med mål om kraftverk och vattenregleringar. Förhållandena kan, på grund av skiftande utbyggnadsplaner och nederbördsförhållanden m. m., utveckla sig så att under en period ett flertal vid en domstol anhängiga mål fordrar en skyndsam behandling, medan det under en annan period kan vara en jämnare arbetsbelastning. Vad nu sagts gäller i viss mån även vid de sydliga vattendomstolarna. En viss elasticitet i vattendomstolarnas organisation torde därför böra eftersträvas.

Jag anser det av dessa skäl lämpligt att en medelsreserv beräknas under anslagets icke-ordinarie post som möjliggör för Kungl. Maj:t att i förekommande fall tillföra vattendomstolarna den extra förstärkning som kan prövas erforderlig. Reserven bör motsvara kostnaderna för följande personal, nämligen vattenrättsdomare under sammanlagt 18 månader i Bg 3 jämte avlöningsförstärkning 4 200 kronor, 2 vattenrättsingenjörer i Bg 3 jämte avlöningsförstärkning 2 400 kronor, 2 vattenrättssekreterare i Ag 23, 1 kontorist i A 9, 1 kanslibiträde i A 7 samt 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål. Kostnaderna härför uppgår till 292 000 kronor. Med hänsyn till den extra förstärkning till Mellanbygdens vattendomstol, för vilken medel för budgetåret 1960/61 finnes anvisade, torde anslaget för ändamålet behöva höjas med endast (292 000 — 70 000) 222 000 kronor. För en förstärkning under budgetåret 1960/61 erfordras riksdagens samtycke. Jag kommer därför senare denna dag att föreslå Kungl. Maj:t att begära riksdagens medgivande att den i avlöningsstaten för vattendomstolarna upptagna anslagspos-

ten till avlöningar till icke-ordinarie personal får överskridas med högst 80 000 kronor.

I övrigt föranleder vattenöverdomstolens framställningar inga förslag från min sida.

Anslaget bör för budgetåret 1961/62 dessutom uppräknas med 552 000 kronor för automatiska utgiftsökningar. Anslaget bör sålunda uppföras med 4 214 000 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. Vid beräkningen av anslaget har hänsyn tagits till att enligt grunderna för reglerad befordringsgång två ordinarie kontorsbiträdestjänster bör ersättas av två icke-ordinarie biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för vattendomstolarna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 666 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	60 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 508 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	917 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	63 000
Summa kronor	4 214 000

c) till *Vattendomstolarna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 214 000 kronor.

[27] 14. **Vattendomstolarna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	578 100	541 579
1960/61 (statsliggaren s. 126)	624 000	
1961/62 förslag	613 000	

Yrkanden

Vattenöverdomstolen (skr. 30/8 1960) anser, att anslaget kan nedräknas med 12 100 kronor.

	Minskning
1. Sjukvård m. m.	—
2. Reseersättningar m. m.	5 000
3. Bränsle, lyse och vatten	400
4. Övriga expenser	6 700
	12 100

Motiv

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 4 874; anvisat 1960/61 5 000.

2. *Reseersättningar m. m.* Utgift 1959/60 270 382; anvisat 1960/61 375 000. — Posten har för budgetåret 1960/61 beräknats innefatta kostnader till ett belopp av 100 000 kronor på grund av den numera beslutade ändringen av 11 kap. 97 § vattenlagen, enligt vilken parterna i vattenmål befriats från den dem tidigare åvilande skyldigheten att i viss utsträckning bestrida domstolspersonalens kostnader för resor till domstolssammanträde eller undersökning (jfr II ht 1960 s. 47 och 48 och prop. 1960: 52 s. 22 ff). Vattenöverdomstolen anser på grundval av vattenrättsdomarnas beräkningar, vid vilka jämväl beaktats nämnda lagändring, att posten för budgetåret 1961/62 kan nedräknas med 5 000 kronor.

3. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1959/60 8 731; anvisat 1960/61 11 000.

4. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 257 592; anvisat 1960/61 233 000. — De löpande utgifterna beräknas, bl. a. på grund av utökade lokaler för vissa vattendomstolar, stiga med 35 500 kronor. För engångsutgifter, närmast för erforderlig upprustning av inventariebeståndet vid vattendomstolarna, upptages tillhopa 26 100 kronor. Medelsbehovet under posten beräknas sålunda öka med (35 500 + 26 100) 61 600 kronor, vilket — sedan för budgetåret 1960/61 anvisade engångsbelopp å 68 300 kronor frånräknats — innebär en nettominskning med 6 700 kronor.

Departementschefen

Jag förordar att anslagsposten till sjukvård m. m. uppräknas med 1 000 kronor. Då någon närmare erfarenhet ännu icke vunnits beträffande de kostnader, som kan komma att belasta posten till reseersättningar med anledning av den i överdomstolens framställning omförmälda ändringen i vattenlagen, är jag icke beredd att föreslå någon minskning av nämnda post. Jag förordar således, jämväl med beaktande av den förstärkning som föreslagits under närmast föregående anslagspunkt, att posten uppföres med oförändrat belopp. Icke heller synes någon nedräkning böra ske av posten till bränsle, lyse och vatten. Till övriga expenser torde för utgifter av engångskaraktär böra beräknas 20 800 kronor mot för budgetåret 1960/61 68 300 kronor, vilket innebär en minskning med 47 500 kronor. För löpande utgifter under posten förordar jag däremot i enlighet med vattenöverdomstolens framställning en ökning med 35 500 kronor. Såvitt gäller posten till övriga expenser föreslår jag sålunda en nettominskning med (— 47 500 + 35 500) 12 000 kronor.

I enlighet med det anförda föreslår jag, att anslaget nedräknas med (+ 1 000 — 12 000) 11 000 kronor och uppföres med 613 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har jag förutsatt att 15 000 kronor, eller samma belopp som för budgetåret 1960/61, får disponeras för oförutsebara utgifter under posten till övriga expenser.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Vattendomstolarna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 613 000 kronor.

[28] **15. Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	110 000	80 740
1960/61 (statsliggaren s. 126)	110 000	
1961/62 förslag	110 000	

Föreningen Sveriges häradshövdingar har i skrivelse den 25 april 1960 hemställt, att snabbkopieringsapparater måtte få anskaffas för domsagorna samt att, i den mån så erfordras, genom dispens från gällande normalpappersförordning möjlighet skapas att använda dylika apparater för framställning av arkivhandlingar, särskilt avskrifter i inskrivningsärenden.

Sedan framställningen remitterats till utredningen för översyn av normalpappersförordningen m. m., har nämnda utredning i skrivelse den 24 oktober 1960 framhållit, att det för närvarande finns snabbkopieringsapparater, som ger en bestående bild och till vilka normalpapper kan användas. En framställning av handlingar medelst kopieringsapparater är i hög grad ägnad att minska maskinskrivningsarbetet hos myndigheterna och därmed behovet av skrivpersonal. Särskilt önskvärt torde det vara att domstolarna, exempelvis då det gäller inskrivningsärenden, lagsökningar och vattenmål, äger tillgång till kopieringsapparater.

Utredningens rekommendation är för närvarande efter remissförfarande föremål för övervägande. Därest det efter prövning skulle visa sig motiverat att för användning vid domstolarna anskaffa apparater och utensilier av här antytt slag, torde — om riksdagen icke har något att erinra häremot — kostnaderna härför få bestridas från förevarande anslag. Utgifterna för papper torde däremot böra belasta domstolarnas omkostnadsanslag. Jag föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kronor.

[29] **16. Blanketter för domstolsväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	140 000	175 469
1960/61 (statsliggaren s. 126)	90 000	
1961/62 förslag	200 000	

Med hänsyn till den väntade belastningen å anslaget torde detta för budgetåret 1961/62 böra höjas med 110 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Blanketter för domstolsväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

D. Rättegångsväsendet i allmänhet

[30] **1. Ersättning åt domare, vittnen och parter**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	4 300 000	5 487 103
1958/59	5 500 000	6 129 944
1959/60	6 500 000	6 370 401
1960/61 (statsliggaren s. 127)	7 300 000	
1961/62 förslag	7 400 000	

Jag föreslår, att anslaget för budgetåret 1961/62 höjes med 100 000 kronor, samt hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt domare, vittnen och parter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 400 000 kronor.

[31] **2. Kostnader enligt lagen om fri rättegång**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	2 900 000	3 451 131
1958/59	3 600 000	3 998 742
1959/60	3 900 000	4 519 576
1960/61 (statsliggaren s. 129)	4 500 000	
1961/62 förslag	5 500 000	

Under tidigare budgetår beslutade uppräkningar av anslaget har icke visat sig motsvara medelsbehovet. Ehuru det är svårt att med någon säkerhet förutse belastningen för innevarande och nästkommande budgetår, anser jag det motiverat att anslaget för budgetåret 1961/62 höjes med 1 000 000 kronor och alltså uppföres med 5 500 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader enligt lagen om fri rättegång* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 500 000 kronor.

[32] **3. Understöd för utomprocessuell rättshjälp**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 327 099
1960/61 (statsliggaren s. 129)	1 600 000	
1961/62 förslag	1 600 000	

Grunderna för tilldelning av understöd från förevarande anslag har senast beslutats av 1953 års riksdag (prop. 1953: 106; jfr II ht 1955 s. 85). Kungl. Maj:t har den 18 november 1960 beslutat tillerkänna understöd av statsmedel för verksamhetsåret 1959 med sammanlagt 1 393 964 kronor 71 öre. Anslaget torde för budgetåret 1961/62 böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för utomprocessuell rättshjälp* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor.

[33] **4. Tornedalens rättshjälpsanstalt**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	106 400	109 365
1960/61 (statsliggaren s. 129)	119 000	
1961/62 förslag	132 000	

Länsstyrelsen i Norrbottens län (skr. 1/9 1960) har med tillstyrkan överlämnat ett av styrelsen för *Tornedalens rättshjälpsanstalt* (skr. 8/8 1960) avgivet förslag till utgifts- och inkomststat m. m. för budgetåret 1961/62. Förslaget innebär en höjning av anslaget med 12 300 kronor. Således föreslås att anslagsposten till expenser uppräknas med 1 000 kronor. I övrigt föranledes ökningen av automatiska utgiftsstegringar.

Departementschefen

Jag tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag. Anslaget torde böra beräknas till avrundat 132 000 (+ 13 000) och fördelas på olika poster på sätt framgår av följande stat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för Tornedalens rättshjälpsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	88 100
2. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	23 800
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 800

Omkostnader

Omkostnader, *förslagsvis*	18 300
Summa kronor	132 000

b) till *Tornedalens rättshjälpsanstalt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 132 000 kronor.

[34] **5. Efterutbildning inom rättegångsväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	10 000	11 573
1958/59	100	1 106
1959/60	100	11 487
1960/61 (statsliggaren s. 130)	15 000	
1961/62 förslag	25 000	

Anslaget, å vilket vid utgången av budgetåret 1959/60 förelåg en reservation av 11 319 kronor, torde för budgetåret 1961/62 böra uppföras med 25 000 kronor. Jag finner det motiverat att från förevarande anslag bestrides kostnader jämväl till kurser för utbildning av icke rättsbildad personal vid de statliga domstolarna under andra huvudtiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Efterutbildning inom rättegångsväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

E. Fångvården m. m.

Fångvårdsanstalterna i landet är sammanförda till anstaltsgrupper, s. k. räjonger. Dessa utgöres dels av fyra regionalt bestämda grupper, benämnda norra, östra, västra och södra anstaltsgrupperna, alla för ordinärt manligt klientel, och dels av tre specialgrupper för respektive kvinnligt klientel, manligt säkerhetsklientel och manligt ungt klientel. Utanför gruppindelningen finns Håga sjukhus, avsett huvudsakligen för manliga intagna som är i behov av sinnessjukvård.

Den 1 december 1960 var, såsom framgår av tabell A, 80-talet fångvårdsanstalter i bruk med tillhopa 5 011 platser, fördelade på 3 288 slutna och 1 723 öppna platser. Härav disponerade anstaltsgrupperna för ordinärt manligt klientel 2 268 slutna och 1 464 öppna platser, kvinnogruppen 109 slutna och 16 öppna platser, säkerhetsgruppen 479 slutna och 86 öppna platser, ungdomsgruppen 362 slutna och 157 öppna platser samt Håga sjukhus 70 slutna platser.

A. Anstalter och platstillgång den 1 december 1960

	Anstalter				Platser		
	Slutna + Öppna	Slutna	Öppna	Summa	Slutna	Öppna	Summa
Manliga intagna							
Ordinärt klientel							
norra gruppen	1	5	6	12	240	328	568
östra »		6	14	20	938	565	1 503
västra »		6	10	16	606	361	967
södra »		5	5	10	484	210	694
Specialklientel							
unga intagna	3	4	5	12	362	157	519
förvarade	1	6	2	9	479	86	565
sjukhuset Håga		1		1	70		70
Kvinnliga intagna							
kvinnogruppen	1	1		2	109	16	125
Summa totalt	6	34	42	82	3 288	1 723	5 011[1]
Avgår 10 % på grund av rengöring, reparation och tillfälliga luckor vid inskrivning och förflyttning					329	172	501
Disponibla platser					2 959	1 551	4 510

[1] inklusive centralanstalternas häktesplatser, delvis belagda med kvinnliga intagna (i regel ett 20-tal).

B. Antalet intagna av olika kategorier på fångvårdens anstalter 1 dec. 1960 jämfört med 1 dec. 1955, 1 dec. 1957, 1 dec. 1958 och 1 dec. 1959

Kategori	1 dec. 1955	1 dec. 1957	1 dec. 1958	1 dec. 1959	1 dec. 1960	Ökning eller minskning från 1 dec. 1955		Ökning eller minskning från 1 dec. 1959	
						Antal	%	Antal	%
Häktade för brott	235	248	285	308	342	+ 107	+ 45,5	+ 34	+ 11,0
Häktade, undersökningsfall	203	156	172	181	203	—	—	+ 22	+ 12,2
Straffångar	1 776	2 093	2 370	2 581	2 542	+ 766	+ 43,1	— 39	— 1,5
Fängelsefångar	689	787	813	883	827	+ 138	+ 20,0	— 56	— 6,3
Förvarade och internerade	432	484	544	566	561	+ 129	+ 29,9	— 5	— 0,9
Dömda till ungdomsfängelse	194	243	311	329	314	+ 120	+ 61,9	— 15	— 4,6
Bötesfångar	55	52	69	70	50	— 5	— 9,1	— 20	— 28,6
Övriga	82	111	74	117	141	+ 59	+ 72,0	+ 24	+ 20,5
Summa	3 666	4 174	4 638	5 035	4 980	+ 1 314	+ 35,8	— 55	— 1,1

C. Antalet straff- och fängelsefångar, intagna på fångvårdens anstalter 1 dec. 1960 jämfört med 9 dec. 1955, 1 dec. 1957, 1 dec. 1958 och 1 dec. 1959

Verkställighetstid (Ådömd strafftid)	9 dec. 1955	1 dec. 1957	1 dec. 1958	1 dec. 1959	1 dec. 1960	Ökning eller minskning från 9 dec. 1955		Ökning eller minskning från 1 dec. 1959	
						Antal	%	Antal	%
t. o. m. 3 mån. (1—3 mån.)	682	854	874	1 044	812	+ 130	+ 19,1	— 232	— 22,2
över 3 t. o. m. 4 mån. (4 mån.)	190	199	195	254	227	+ 37	+ 19,5	— 27	— 10,6
över 4 t. o. m. 5 mån. (5 och 6 mån.)	320	365	449	468	412	+ 92	+ 28,8	— 56	— 12,0
över 5 t. o. m. 6 mån. (7 mån.)	110	87	101	89	146	+ 36	+ 32,7	+ 57	+ 64,0
över 6 mån. t. o. m. 1 år (8 mån.—1 år 2 mån.)	645	742	901	909	974	+ 329	+ 51,0	+ 65	+ 7,2
över 1 år (1 år 3 mån. och däröver)	491	640	663	741	798	+ 307	+ 62,5	+ 57	+ 7,7
Summa	2 438	2 887	3 183	3 505	3 369	+ 931	+ 38,2	— 136	— 3,9

D. Antalet trafikbrottslingar (rattfyllerister) bland straff- och fängelsefångar 1 dec. 1960 jämfört med 9 dec. 1955, 1 dec. 1957, 1 dec. 1958 och 1 dec. 1959

Verkställighetstid	9 dec. 1955	1 dec. 1957	1 dec. 1958	1 dec. 1959	1 dec. 1960	Ökning eller minskning från 9 dec. 1955		Ökning eller minskning från 1 dec. 1959	
						Antal	%	Antal	%
t. o. m. 3 mån.	428	514	548	539	449	+ 21	+ 4,9	— 90	— 16,7
över 3 t. o. m. 4 mån.	22	21	15	35	36	+ 14	+ 63,6	+ 1	+ 2,9
över 4 mån.	18	30	38	37	32	+ 14	+ 77,8	— 5	— 13,5
Summa	468	565	601	611	517	+ 49	+ 10,5	— 94	— 15,4

Antalet intagna i fångvårdens anstalter den 1 december 1960 framgår av tabell B, som jämväl visar beläggningssiffrorna den 1 december åren 1959, 1958, 1957 och 1955. Såsom kan utläsas av tabellen har antalet intagna från den 1 december 1955 stigit från 3 666 till 4 980 eller med 1 314. Jämfört med läget den 1 december 1959 har antalet dock något minskat. Tabell C visar fördelningen av de intagna efter strafftider och avspeglar en markerad ökning i fråga om antalet intagna med strafftider upp till sex månader och däröver. Antalet för rattfylleribrott intagna har såsom framgår av tabell D betydligt nedgått.

Beläggningssiffrorna per den 1 december 1960 jämfört med antalet befintliga platser vid samma tidpunkt visar ett utjämnat läge. Hela platsutrymmet kan emellertid i allmänhet ej utnyttjas på grund av rengöring, reparation och tillfälliga luckor vid inskrivning, utskrivning och förflyttning. Med tillämpning av sedvanlig 10-procentreducering för dylika platser skulle fångvården, räknat per den 1 december 1960, ha ett underskott på c:a 450 platser.

Inom fångvårdsstyrelsen har under sommaren 1960 med biträde av statistisk expertis gjorts vissa beräkningar angående utvecklingen i fråga om fångantalet, grundade på tillgängliga uppgifter om utvecklingen beträffande befolkning och kriminalitet sedan 1950-talets början. Maximibeläggningen har beräknats, om man följer den nuvarande utvecklingslinjen, till 5 800 år 1962 och till 6 800 år 1965. För samma år har beräkningarna lett till en medelbeläggning av omkring 5 400 resp. 6 300. Sedan ytterligare material blivit tillgängligt har denna prognos reviderats av fångvårdsstyrelsen i november 1960, varvid maximibeläggningen åren 1962 och 1965 angivits till 5 800 resp. 6 600 samt medelbeläggningen samma år till 5 300 resp. 6 000. Då det ansetts önskvärt att få fram värden som anger minimital resp. maximital för brottsligheten, har ytterligare en undersökning utförts i december med utnyttjande av samma material som i novemberprognosen men med användande av annan metod. Denna sista undersökning visar en maximibeläggning av 6 500 år 1962 och av 8 100 år 1965 samt en medelbeläggning samma år av 6 000 resp. 7 700. Till jämförelse med de nu nämnda undersökningarna må nämnas att inom justitiedepartementet under våren 1960 utförda prognoser angående fångantalets sannolika utveckling, redovisade i propositionen nr 150 till 1960 års riksdag, visade en genomsnittlig beläggning av omkring 5 850 år 1962 och 6 950 år 1965.

Några bestämda slutsatser kan självfallet icke dragas av prognoser av detta slag. Det redovisade siffermaterialet visar dock att fångvårdens resurser är uppenbart otillräckliga för att möta den väntade utvecklingen. Under kapitalbudgeten äskas därför medel för fortsatt utbyggnad av anstaltsväsendet.

I förra årets huvudtitel anmäldes att kommittén för översyn av det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation i juni 1959 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1959: 20). Betänkandet är, efter remissbehandling, föremål för överarbetning inom justitiedepartementet.

Vidare anmäldes i nämnda sammanhang att en särskild utredningsman den 9 oktober 1959 tillkallats för att utreda frågan angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal efter arbetstidsförkortningens genomförande. Utredningsmannen har den 17 mars 1960 såsom ett första avsnitt i utredningsarbetet framlagt förslag till provisorisk avvägning av ifrågavarande personal för genomförande av 45-timmars arbetsvecka. Kungl. Maj:t har den 25 i samma månad fattat beslut i enlighet med förslaget i avvaktan på utredningens slutliga resultat.

Den utredningsman, som den 10 februari 1958 tillkallats för att utreda frågan angående principerna för fångvårdsanstalternas förseende med annan personal än tillsynspersonal, har den 30 november 1960 avgivit betänkande i ämnet. Betänkandet är f. n. föremål för remissbehandling.

Det sedan länge pågående arbetet med en ny brottsbalk har nu fortskridit så långt, att ett fullständigt förslag remitterats till lagrådet den 26 augusti 1960. Förslaget innebär bl. a. att påföljdssystemet på vissa punkter revideras. På grund av förslagets omfattande innehåll kan någon proposition i ämnet icke väntas bli förelagd årets riksdag.

Fångvårdens byggnadskommitté har den 29 juni 1960 avgivit förslag (stencilerat) till lämplig utformning av s. k. tillsynsanstalter. Förslaget, som remissbehandlats, anknyter till de behandlingsformer vilka ingår i det förutnämnda förslaget till brottsbalk och bör lämpligen prövas i samband med det fortsatta arbetet härmed.

Vad beträffar kriminalvården i frihet föreslås även i år förstärkningar av skyddskonsulentorganisationen.

[35] 1. **Fångvårdsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 787 000	1 843 404
1960/61 (statsliggaren s. 130)	2 347 000	
1961/62 förslag	2 619 000	

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) erinrar att styrelsens nuvarande organisation fastställdes vid 1960 års riksdag (prop. 87, SU 83, rskr 209) på grundval av fångvårdsstyrelseutredningens förslag (SOU 1959: 15). I utlåtande över detta förslag föreslog styrelsen en personalorganisation, som med 19 tjänster översteg den av utredningen förordade. Statsmakternas beslut innebar emellertid en organisation omfattande 115 1/2 tjänster eller tre utöver utredningsförslaget. Arbetstrycket inom styrelsen står i ett direkt samband med fångantalets utveckling. Det är icke möjligt att efter den korta tid, som förflutit sedan styrelsens nya organisation tillkom den 1 juli 1960, bedöma hur den som helhet verkar. Styrelsen framför därför endast önskemål om sådana förbättringar om vilkas nödvändighet styrelsen redan nu är övertygad eller som styrelsen med utgångspunkt från den väntade ökningen av fångantalet anser erforderliga.

I första hand behöver arbetsbyråns personal förstärkas. Denna förstärkning, som bör ske parallellt med en utbyggnad av de lokala driftsledningarna, sammanhänger med den kraftiga utvecklingen av fångvårdens verkstadsrörelse och dess pågående omläggning till industribetonad produktion. Den mer än 50-procentiga stegring av antalet industriarbetsplatser, som beräknas inträda under de närmaste budgetåren, gör att alla problemkomplexen kring arbetsdriften måste tas upp till en allsidig och noggrann prövning. Styrelsen ämnar återkomma till denna fråga i annat sammanhang. Redan under nästa budgetår kommer emellertid produktionsledningen att utsättas för mycket stora påfrestningar genom tillkomsten av inemot 1 000 arbetsplatser. Det är därför nödvändigt att såväl arbetsbyrån som den lokala arbetsdriftsadministrationen får personalförstärkningar. Vid bestämmande av ifrågavarande och andra yrkanden rörande styrelsens personalbehov har styrelsen utgått från att det för innevarande budgetår till extra arbetskraft under anslaget beräknade beloppet, 70 000 kronor, får kvarstå oförändrat även under nästa budgetår.

Benämningen fångvårdsstyrelsen täcker numera icke styrelsens verksamhetsområde. Utvecklingen av kriminalvården i frihet gör det naturligt, att styrelsens benämning ändras, förslagsvis till kriminalvårdsstyrelsen. Under alla förhållanden torde det hos styrelsen förda s. k. centrala fångregistret, som till övervägande delen redovisar personer, som icke är fångar, böra erhålla en annan benämning, exempelvis styrelsens centralregister.

Yrkanden

Fångvårdsstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med avrundat 602 100 kronor.

	Ökning
1. *Tjänsteförändringar*	
a) 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	3 619
b) 1 förste byråsekreterare och ombudsman Ao 23—byrådirektör och ombudsman Ao 24	1 669
2. *Personalförstärkningar*	
a) Kanslibyrån:	
1 förste byråsekreterare Ae 21	28 439
b) Centrala nämnderna:	
1 amanuens	23 135
Medel till skrivhjälp m. m.	3 000
c) Arbetsbyrån: allmänna sektionen	
1 förste byråingenjör Ag 21	25 646
1 förste byråsekreterare Ag 21	25 646
1 kanslist	16 957

	Ökning
d) Arbetsbyrån: verkstadssektionen	
3 förste byråingenjörer Ag 23	85 316
2 förste byråingenjörer Ag 21	51 293
2 assistenter Ag 17	41 714
e) Vikariemedel	18 000
3. *Omräkning*	
Lönerevision enl. prop. 1960: 151	19 110
Höjning av rörligt tillägg	252 100
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	6 500
	+ 602 144

Motiv

1. a). På socialbyråns juridiska sektion handlägges under ledning av en byrådirektör i Ao 24 ärenden angående verkställbarhetskontroll och strafftidsberäkning. Sektionschefens ansvar är betydande. Med hänsyn härtill samt till tjänstens utpräglat självständiga ställning bör den uppflyttas till 26 lönegraden.

1. b). Styrelsens ombudsman är placerad som förste byråsekreterare i Ao 23 på lag- och utredningsbyrån. Tjänsten bör i likhet med motsvarande tjänster inom andra jämförliga verk uppföras som byrådirektör i Ao 24.

2. a). Den av statsmakterna från och med den 1 juli 1960 beslutade organisationen för fångvårdsstyrelsen innebar i fråga om kanslibyråns personal en reducering i förhållande till såväl fångvårdsstyrelseutredningens som styrelsens förslag. Det kunde snart konstateras att kanslibyråchefen, om han skulle kunna fullgöra sina egentliga byråchefsfunktioner, måste avlastas en mängd löpande ärenden. I anledning härav medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 17 augusti 1960 styrelsen att med anlitande av de medel, 70 000 kronor, som beräknats under anslaget för tillfällig arbetskraft, anställa en förste byråsekreterare i Ag 21 på kanslibyrån. Behovet av tjänsten är varaktigt, varför den bör inrättas som extra ordinarie.

2. b). Interneringsnämnden och ungdomsfängelsenämnden har i skrivelser till fångvårdsstyrelsen begärt arbetskraftsförstärkning till sina resp. kanslier. Interneringsnämnden har framfört önskemål om en amanuens i reglerad befordringsgång, medan ungdomsfängelsenämnden äskat 3 000 kronor till övertidsersättningar och extra skrivhjälp. Nämndernas kanslier är med nuvarande organisation undandragna styrelsens fortlöpande kontroll. Styrelsen saknar därför möjlighet att bedöma kansliernas arbetskraftsbehov. En bättre ordning härutinnan kan åstadkommas enligt något av följande två alternativ. Det ena innebär att nämndernas kanslier upphör som självständiga enheter och fångvårdsstyrelsen i stället inträder som serviceorgan åt nämnderna. Kansliernas personal, som redan nu formellt redovisas under fångvårdsstyrelsen, skulle därvid komma att arbeta under

direkt ledning av socialbyråns chef. Det andra alternativet innebär att nämnderna administrativt avskiljes från styrelsen och anvisas medel för sin verksamhet under egna anslag.

2. c). Arbetsbyrån saknar personal för konstruktionsarbete samt utveckling av nya produkter och nya arbetsmetoder m. m. Den pågående omläggningen av driften till industriproduktion i större skala gör det nödvändigt att byråns allmänna sektion tillföres en förste byråingenjör i Ag 21 för dylika uppgifter. Sektionen bör vidare med hänsyn till de stora värden i fråga om kapitalvaror och råvaror som arbetsdriften numera omfattar tillföras en förste byråsekreterare i Ag 21 för fortlöpande driftekonomisk kontroll. Bland sektionens personal ingår två kanslister i reglerad befordringsgång, avsedda främst för upphandlings- och försäljningsärenden. Till följd av arbetsdriftens utbyggnad erfordras ytterligare en kanslist för dessa ärenden.

2. d). Träindustrigruppen inom arbetsbyråns verkstadssektion består av 1 förste byråingenjör i Ao 21, 1 byråingenjör i Ae 19 och 1 ingenjör i högst Ae 15, vilka svarar för drygt 600 arbetsplatser. Vid utgången av nästa budgetår beräknas detta antal ha stigit till ca 800. Gruppen, som är klart underbemannad, bör förstärkas med 1 förste byråingenjör i Ag 23, vilken tillika bör tjänstgöra som gruppledare, samt med 1 assistent i Ag 17.

Konfektions-, tvätteri- och läderindustrigruppen omfattar 1 förste byråingenjör i Ae 21, 1 byråingenjör i Ae 19 och 1 assistent i Ag 17. Antalet arbetsplatser, som f. n. utgör i det närmaste 800, kan beräknas öka med ca 200 fram till mitten av 1962. Gruppen bör tillföras 1 förste byråingenjör i Ag 23, vilken bör fungera som ledare för konfektionsdriften, och 1 förste byråingenjör i Ag 21 för tvätteridriften.

Plast- och småindustrigruppen har 1 förste byråingenjör i Ae 21 och 1 ingenjör i högst Ae 15, vilka svarar för ca 800 arbetsplatser. Fram till mitten av 1962 beräknas tillkomma omkring 200 platser. Gruppen bör förstärkas med 1 förste byråingenjör i Ag 23, vilken bör avses närmast för plastindustrien men även fungera som gruppledare.

Den mekaniska verkstadsindustrigruppen omfattar 1 förste byråingenjör i Ae 23, 1 ingenjör i Ae 19 och 1 ingenjör i högst Ae 15. Antalet arbetsplatser uppgår till ca 600 och beräknas stiga med 300 intill utgången av nästa budgetår. För gruppen, som redan nu är underbemannad, erfordras ytterligare 1 förste byråingenjör i Ag 21 och en assistent i Ag 17.

Yttranden

Interneringsnämnden, som haft att yttra sig över fångvårdsstyrelsens alternativa förslag till organisation av de centrala nämndernas kanslier, förordar för sin del det första alternativet, enligt vilket nämndernas kanslier skall upphöra såsom självständiga enheter. Den omständigheten att interneringsnämndens kansli icke har kunnat inrymmas i fångvårdsstyrelsens ämbetslokaler har med naturlighet medfört, att nämnden fått en

viss självständighet gentemot styrelsen. Ett närmande till styrelsen i detta avseende synes nämnden framför allt med hänsyn till personalrekryteringen eftersträvansvärt.

Ungdomsfängelsenämnden, som även haft att yttra sig i denna fråga, avstyrker bestämt det första alternativet, om därmed åsyftas någon omorganisation av verksamheten på nämndens kansli. Nämnden har — under förutsättning att tillräcklig arbetskraft erhålles — intet att erinra mot att det nuvarande systemet fortsättes, vilket icke torde vålla fångvårdsstyrelsen några nämnvärda olägenheter. Å andra sidan har nämnden icke något att erinra mot det andra alternativet, som skiljer sig från det första väsentligen i fråga om anslagsredovisningen och däri att kanslipersonalen skulle vara anställd direkt hos nämnden.

Statskontoret har yttrat sig över den av styrelsen föreslagna personalförstärkningen för arbetsbyrån och finner det angeläget, att arbetsbyrån kontinuerligt tillföres den förstärkning i personellt hänseende, som erfordras för att möta ökade behov av insatser från byråns sida. Ämbetsverket är likväl icke berett tillstyrka en utökning av personalen i den omfattning styrelsen föreslagit. Några större på den nya organisationen grundade erfarenheter torde ännu icke föreligga. Tills vidare synes därför en viss försiktighet böra iakttagas vid en utökning av personalkadern.

Vad först verkstadssektionen angår anser sig statskontoret kunna tillstyrka inrättandet av två tjänster, avsedda den ena för den mekaniska verkstadsindustrin och den andra för träindustrin. Då en utvidgning av personalorganisationen företrädesvis synes böra ske med anlitande av befattningshavare i mellangraderna förordar ämbetsverket, att medel anvisas till två assistenttjänster i 17 lönegraden. Vidkommande allmänna sektionen kan statskontoret icke stödja fångvårdsstyrelsens begäran om två tjänster i 21 lönegraden för utförande av konstruktionsarbeten m. m. samt för handläggning av driftsekonomiska frågor. Till förslaget om anställandet av ytterligare en kanslist ställer sig statskontoret tveksamt. I övrigt finner statskontoret fångvårdsstyrelsens förslag till personalförstärkningar å arbetsbyrån ej böra vinna tillmötesgående i vidare mån än att ytterligare 25 000 kronor bör tillföras den förut berörda medelsreserven.

Statens lönenämnd, som även yttrat sig över de föreslagna nya tjänsterna för arbetsbyrån, har icke något att erinra mot den förordade lönesättningen för de upptagna tjänsterna som förste byråingenjör i Ag 21 och som kanslist i reglerad befordringsgång på allmänna sektionen. Den föreslagna tjänsten som förste byråsekreterare i Ag 21 på samma sektion bör enligt nämndens mening placeras som amanuens i reglerad befordringsgång. Beträffande de föreslagna tjänsterna på verkstadssektionen erinrar lönenämnden att nuvarande lönegradsplacering för bl. a. arbetsgrenscheferna på sektionen fastställdes genom beslut av 1960 års riksdag, varvid arbetsgrenschefen för mekanisk industri — som även avsågs bli närmaste medhjälpare till verkstadssektionens chef — placerades i lönegrad 23, medan övriga tre arbetsgrenschefer placerades i lönegrad 21. Lönenämnden, som icke funnit tillräckliga

skäl anförda för en ändring av arbetsgrenschefernas löneställning, anser i övrigt att, därest personalförstärkning erfordras på verkstadssektionen, förstärkningen bör ske genom inrättande av tjänster i lägre lönegrader än arbetsgrenschefernas. På grundval av föreliggande uppgifter anser sig dock nämnden icke kunna taga närmare ställning till respektive tjänsters lönegradsplacering.

Departementschefen

Fångvårdsstyrelsens nuvarande personalorganisation, häri inräknat interneringsnämndens och ungdomsfängelsenämndens personal, fastställdes vid 1960 års riksdag efter förslag i propositionen nr 87. Styrelsen tillfördes därvid 16 nya tjänster. För att möjliggöra en viss elasticitet i organisationen beräknades därjämte under anslaget ett belopp av 70 000 kronor för anställande av extra arbetskraft efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Efter framställning av fångvårdsstyrelsen har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 augusti 1960 medgivit styrelsen att med anlitande av nämnda medelsreserv under budgetåret 1960/61 inrätta en förste byråsekreteraretjänst i Ag 21 för att avlasta kanslibyråchefen vissa löpande arbetsuppgifter. Med hänsyn till vad styrelsen anfört om behovet av tjänsten tillstyrker jag, att den uppföres som extra ordinarie. Jag kan dock icke tillstyrka styrelsens förslag att särskilda medel anvisas för densamma. Medelsreserven, vilken inberäknat höjningen av det rörliga tillägget f. n. uppgår till 78 000 kronor, bör i stället minskas med ett motsvarande belopp och för budgetåret 1961/62 bestämmas till 50 000 kronor.

Under åberopande främst av fortsatt ökning av antalet industriarbetsplatser på grund av redan beslutad eller planerad utbyggnad av arbetsdriften har styrelsen anmält behov av ett flertal nya tjänster för såväl arbetsbyrån som de lokala driftsledningarna. Även om utbyggnaden under nästa budgetår icke kommer att bli så stor som styrelsen räknat med finner jag en viss personalförstärkning motiverad. Emellertid torde förstärkningen tills vidare få begränsas till linjeorganisationen. Jag återkommer till denna fråga vid behandlingen av fångvårdsanstalternas avlöningsanslag.

Riksdagens beslut förra året i fråga om organisationen av interneringsnämnden och ungdomsfängelsenämnden innebar, att nämndernas verksamhet i avbidan på prövning av de förslag till ändringar häri, som innefattas i ett numera till lagrådet remitterat förslag till brottsbalk, skulle fortgå i oförändrade former, varvid även kansliorganisationen ansågs böra tills vidare lämnas oförändrad. Enligt min mening saknas anledning att såsom styrelsen föreslagit f. n. ompröva nämndernas kansliorganisation. Den föreslagna förstärkningen av nämndernas kanslipersonal kan jag ej heller tillstyrka.

Om den nuvarande innehavaren av tjänsten såsom byråchef i Be 1, vilken tillika innehar förordnande att vara generaldirektörens ställföreträdare,

utnämnes till hovrättsråd, torde Kungl. Maj:t få tillsätta byråchefstjänsten i lönegrad Br 1. I övrigt kan jag icke tillstyrka några tjänsteförändringar.

Med anledning av styrelsens omorganisation bör å övergångsstat uppföras en byråingenjörstjänst i Ao 19 och en kontorsskrivaretjänst i Ao 13, medan en å övergångsstat nu uppförd aktuarietjänst i Ao 19 bör utgå.

Jag är icke beredd att nu biträda förslaget om ändrad benämning av fångvårdsstyrelsen. Däremot har jag ingen erinran mot att det s. k. centrala fångregistret i fortsättningen benämnes fångvårdsstyrelsens centralregister.

För automatiska utgiftsstegringar bör beräknas ett belopp av 272 000 kronor, varmed anslaget bör höjas. Anslaget bör alltså uppföras med (2 347 000 + 272 000) 2 619 000 samt fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för fångvårdsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för fångvårdsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	633 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	17 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 339 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	591 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	39 000
Summa kronor	2 619 000

c) till *Fångvårdsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 619 000 kronor.

[36] **2. Fångvårdsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	240 000	241 463
1960/61 (statsliggaren s. 132)	407 000	
1961/62 förslag	354 000	

Yrkanden

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 46 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m.	1 000	
2. Reseersättningar	30 000	
3. Bränsle, lyse och vatten	3 000	
4. Övriga expenser		13 000
5. Publikationstryck	25 000	
	59 000	13 000
	+ 46 000	

Motiv

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 9 232; anvisat 1960/61 8 000. — Anslagsposten bör uppräknas med hänsyn till belastningen och föreslagen personalförstärkning.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 60 824; anvisat 1960/61 90 000. — Medelsanvisningen har för innevarande budgetår höjts med 30 000 kronor i samband med fastställandet av styrelsens nya och utökade organisation. En ytterligare höjning är nödvändig om kontakten mellan styrelsen och linjeorganisationen skall kunna uppehållas i erforderlig omfattning.

3. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1959/60 13 046; anvisat 1960/61 19 000. — Styrelsens arbetsbyrå har måst förläggas till lokaler utanför styrelsen, vilket ökar kostnaderna under posten.

4. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 154 864; anvisat 1960/61 285 000, varav för engångskostnader 128 000 kronor. — För anskaffande av automatiska bokföringsmaskiner, ägnade att redovisa data som kan utgöra underlag för en ekonomisk driftsstatistik, bör beräknas 50 000 kronor. Vidare bör upptagas 5 000 kronor för elektriska skrivmaskiner, 24 000 kronor för möbler och kontorsinventarier i anledning av den begärda personalförstärkningen samt 10 000 kronor för ökade kostnader för telefon och övriga löpande expenser. För tillgodoseende av straffregistrets och centrala fångregistrets behov av ytterligare inventarier bör upptagas ett engångsbelopp av 13 000 kronor. Å andra sidan bör posten minskas med ett för innevarande budgetår för engångsanskaffningar anvisat belopp av 115 000 kronor. Posten bör alltså uppföras med ett (102 000 — 115 000) med 13 000 kronor minskat belopp.

5. *Publikationstryck.* Utgift 1959/60 3 496; anvisat 1960/61 5 000. — Styrelsen planerar tryckning av arbetsordningar och andra författningar, vilka bör tillhandahållas anstaltsförvaltningarna och ordnas på ett systematiskt och lätthanterligt sätt. Avsikten är vidare att återupptaga det under flera år eftersatta arbetet med utgivande av årsredogörelser över fångvårdsverksamheten. En reklambroschyr, som utvisar arbetsdriftens omfattning och produktionskapacitet, bör tryckas och utdelas bland beställare. Ökade medel bör därför under ett par år framåt stå till förfogande.

Departementschefen

Posterna till sjukvård m. m. samt till bränsle, lyse och vatten bör i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag höjas med 1 000 respektive 3 000

kronor. För reseersättningar torde böra anvisas ytterligare 25 000 kronor. Beträffande posten till övriga expenser torde frågan om lämpligt slag av bokföringsmaskin för ekonomisk driftsstatistik böra närmare utredas, innan medel anvisas till anskaffande härav. För nästa budgetår beräknar jag medelsbehovet under posten till 193 000 kronor, varav 26 000 kronor bör avses för övriga av styrelsen föreslagna engångsanskaffningar. Då posten för budgetåret 1960/61 uppförts med 285 000 kronor, minskas medelsbehovet med 92 000 kronor. Slutligen bör posten till publikationstryck uppräknas med 10 000 kronor. Anslaget torde alltså böra uppföras med (407 000 + 1 000 + 3 000 + 25 000 — 92 000 + 10 000) 354 000 kronor, vilket innebär en minskning med 53 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fångvårdsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 354 000 kronor.

[37] **3. Fångvårdsanstalterna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	34 447 900	35 477 051
1960/61 (statsliggaren s. 132)	36 855 000	
1961/62 förslag	42 922 000	

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8, 15/10 och 27/10 1960) anför, att styrelsen i sina anslagskalkyler för budgetåret 1961/62 utgått från en möjlig genomsnittsbeläggning på fångvårdsanstalterna av 5 600. Toppbeläggningen under samma budgetår har styrelsen beräknat till minst 6 000. Under förutsättning att den vid 1960 års riksdag beslutade utbyggnaden av anstalterna Tidaholm, Norrtälje, Hinseberg och Hall kan slutföras inom beräknad tid uppskattar styrelsen totalantalet platser vid högbeläggningen vintern 1962 till något över 5 300. För att möta den väntade toppbeläggningen erfordras sålunda ytterligare 650—700 platser.

Då några möjligheter icke finns att på den tid som står till förfogande åstadkomma slutna anstaltsutrymmen till nämnda antal och det icke heller är tänkbart att genom inrättande av smärre kolonier kunna täcka det erforderliga platsbehovet, har styrelsen sökt sig fram efter andra linjer. Utgångspunkten har härvid varit gynnsamma erfarenheter av bl. a. den öppna 132-mannaanstalten i Ulriksfors med dess brett upplagda, ändamålsenligt organiserade arbetsdrift (tillverkning av monteringsfärdiga trähus). Styrelsen anser att det finns goda skäl att gå vidare på denna väg och att sex nya öppna anstalter av Ulriksforstyp, var och en med ett platsantal av 120, bör uppföras. Den första av dessa anstalter föreslås anordnad i Tillberga kommun, Västmanlands län, som ersättning för ett av fångvårdens byggnadskommitté prövat men avstyrkt projekt om utbyggnad av Hälsingsborgsanstalten med 120 platser.

För att förbättra det allmänna disciplinläget vid de slutna anstalterna är det nödvändigt att för längre perioder kunna avskilja svårbehandlade från andra intagna. Styrelsen, som finner denna fråga brådskande och allvarlig, föreslår att de slutna anstalterna Luleå, Örebro, Jönköping och Halmstad — i avvaktan på tillkomsten av de nya centralanstalterna med dess särskilda förvaringsutrymmen för sådant klientel — får utnyttjas för ändamålet.

Riktlinjerna för behandlingsarbetet på anstalterna bör vara att bibringa de intagna uppfattningen att det lönar sig att arbeta och vara skötsam. De föreslagna nya öppna anstalterna bör ha karaktären av elitavdelningar inom anstaltsgrupperna för ordinärt manligt klientel. Arbetsdriften bör vara ordnad så, att de intagna kan uppnå relativt goda inkomster. Å andra sidan skall en intagen, som på grund av allvarlig obstruktion, rymning eller annan grov förseelse bestraffats med isolering under någon tid, underrättas om att han vid en ny disciplinförseelse riskerar att bli överförd till specialanstalt för svårbehandlade. Styrelsen vill samtidigt ge till känna, att en skärpning även av tillsynen över villkorligt frigivna och provutskrivna förvarade torde bli nödvändig. Interneringsnämnden, med vilken styrelsen samrått i fråga om behandlingsarbetet, har förklarat sig helt stödja styrelsens förslag.

Styrelsen framlägger vidare, efter samråd med sin studienämnd och fångvårdsmannaförbundet, förslag till en väsentligt ökad utbildning av aspiranter i fångvårdens tillsynstjänst.

Yrkanden

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8, 15/10 och 17/10 1960) hemställer, att anslaget höjes med avrundat 11 579 200 kronor.

		Ökning eller minskning
A. *Tjänsteförändringar*		
1) Lönegradsuppflyttningar m. m.	+	941 383
2) Ordinarie- och extraordinariesättning av tjänster	+	41 178
B. *Personalförstärkningar m. m.*		
I. Befintliga anstalter		
1) Sammanförande av vissa anslagsposter i avlöningsstaten	—	18 827
2) Överförande av avlöningsmedel från anslaget till driftkostnader för tillfälliga förläggningar	+	783 840
3) Rekryteringstjänster: 2 tjänstemän Ae 21, 3 assistenter Ae 17, 1 bokhållare Ae 15	+	45 733
4) 1 fångvårdsassistent Ae 17 (psykiatriska avdelningen Långholmen); medel för tillfällig arbetshjälp indrages	+	15 635
5) 5 fångvårdsassistenter Ae 17 (3 Långholmen, Malmö, Härlanda)	+	113 115

		Ökning eller minskning
6) 6 sociala kuratorer Ae 15 (Vänersborg, Linköping, Kristianstad, Falun, Västervik, Skogome)	+	119 995
7) 2 uppsyningsmän Ao 12 (Härlanda, Härnösand)	+	34 008
8) 1 husmor Ag 7 (Rödjan)	+	11 778
9) Förstärkning av arbetsorganisationen vid vissa anstalter: 2 yrkesmästare Ae 11 resp. Ae 10 (Skenäs), 1 yrkesmästare Ae 10 och 1 arbetsterapeut Ae 9 (Malmö), 2 yrkesmästare Ae 12 (Karlstad, Kristianstad), 2 förmän Ae 9 (Roxtuna, Östersund)	+	124 020
10) Biträdespersonal vid vissa anstalter: 1 kanslibiträde Ae 7 (Lärbro), 3 biträden rb (2 Långholmen, Kalmar); medel för extra skrivhjälp indrages	+	32 802
11) Biträdespersonal åt räjongingenjörerna: 6 kontorister Ae 9; medel för tillfällig arbetshjälp indrages	+	46 767
12) 6 ingenjörer Ae 23 för arbetsdriften	+	183 378
13) 4 ingenjörer Ae 17 för arbetsstudier m. m.	+	85 738
14) Personal för försöksverksamhet med marknadsmässig lön	+	46 815
15) Medel för utvidgad personalutbildning	+	202 440
16) Personal för handledning av nyanställda: 5 uppsynings-män Ao 12, 1 tillsynsman Ao 12	+	102 024
17) Utökad personalorganisation vid anstalterna Jönköping och Karlskrona	+	180 167
18) Personal för specialanstalter för svårbehandlade	+	387 841
19) Personal i anledning av utbyggnad av anstalterna Tidaholm och Norrtälje	+	1 162 620
20) Personal för ny 72-mannapaviljong vid anstalten Hall	+	220 909
21) Ökad medelsanvisning till extra skrivhjälp (60 000), praktikanter (19 000), fritidsledare (31 000)	+	110 000
II. Nya anstalter		
1) Personal för kvinnoanstalten Hinseberg	+	630 299
2) Personal för fångvårdsanstalten Växjö	+	614 300
3) Personal för nya 120-mannaanstalter	+	1 348 568
C. *Vissa övriga frågor*		
1) Höjt arvode till kroppssjukläkaren vid fångvårdsanstalten Långholmen	+	2 160
2) Arvoden till rådgivande psykiater vid anstalterna Hinseberg och Växjö	+	7 800
3) Arvode för portvakten vid fångvårdsanstalten Norrköping indrages	—	1 500
4) Ökad medelsanvisning till religionsvård	+	12 000

	Ökning eller minskning
5) Höjd hyresersättning åt fångvårdens överläkare	+ 13 100
6) 1 förste yrkesmästaretjänst Ao 13 indrages	— 17 940
D. *Automatik*	
1) 1960 års lönerevision för viss fångvårdspersonal, lönerevision för maskinpersonal	+ 296 161
2) Höjning av rörligt tillägg	+ 3 255 300
3) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 129 900
4) Höjd ersättning för tjänstgöring å obekväm arbetstid	+ 315 000
5) Tjänstetidsbefordran	+ 717
	+11 579 197

Motiv

A. 1). Styrelsens förslag till lönegradsuppflyttningar m. m., vilka omfattar bl. a. generell lönelyftning för flertalet tjänstekategorier, avser följande tjänsteändringar.

Fångvårdsdirektörer m. fl.: 2 fångvårdsdirektörer Ao 26 — Bo 1 (säkerhetsgruppen och ungdomsgruppen), 1 fångvårdsdirektör Ao 24 — Ao 26 (kvinnogruppen), 6 fångvårdsinspektörer Ao 23 — Ao 25;

Styresmän: 2 anstaltsdirektörer Ao/Ae 23 — rektorer Ao 24, 2 anstaltsdirektörer Ao 21 — rektorer Ao 23, 1 bitr. fångvårdsinspektör Ao 21 — rektor Ao 21, 1 föreståndare Ao 19 — rektor Ao 21 (samtliga ungdomsgruppen), 2 anstaltsdirektörer Ao 23 — Ao 24, 3 anstaltsdirektörer Ao/Ag 21 — Ao/Ag 23, 2 föreståndare Ao 19 — anstaltsdirektörer Ao 21, 5 föreståndare Ao/Ag 17 — anstaltsdirektörer Ao/Ag 21, 9 föreståndare Ao/Ae/Ag 17 — Ao/Ae/Ag 19, 2 föreståndare Ao/Ae 15 — Ao/Ae 19, 33 föreståndare Ao/Ae/Ag 15 — Ao/Ae/Ag 17;

Kamrerare och kameral biträdespersonal: 7 kamrerare Ao/Ag 19 — intendenter Ao/Ag 21, 1 kontorist Ae 9 — bokhållare Ae 15, 6 kansliskrivare Ao/Ae 10 — kontorsskrivare Ao/Ae 13, 1 kontorist Ag 9 — kontorsskrivare Ag 13, 2 kontorister Ae 9 och 1 biträde rb — förste kansliskrivare Ae 13, 5 kanslibiträden Ae/Ag 7 — kansliskrivare Ae/Ag 10, 7 kanslibiträden Ae 7 och 9 biträden rb — kontorister Ae 9;

Kuratorer och socialassistenter: 3 sociala kuratorer Ae 14 — assistenter Ae 17, 6 sociala kuratorer Ae/Ag 12 — assistenter Ae/Ag 17, 2 sociala kuratorer Ae 14 — assistenter Ae 17, 1 socialassistent Ae 14 — Ae 17, 7 sociala kuratorer Ae 14 — Ae 15, 15 sociala kuratorer Ae/Ag 12 — Ae/Ag 15, 10 socialassistenter Ae 12 — Ae 15;

Bevakningsbefäl m. fl.: 22 uppsyningsmän Ao/Ae/Ag 12 — förste uppsyningsmän Ao/Ae/Ag 14, 1 uppsyningsman Ao 11 — bevakningsassistent Ao 17, 17 uppsyningsmän Ao/Ag 11 — Ao/Ag 12, 156 överkonstaplar Ao/Ae/Ag 10 — uppsyningsmän Ao/Ae/Ag 12, 4 vaktkonstaplar Ao/Ag 8 — uppsyningsmän Ao/Ag 12 (sjukvårdare);

Teknisk personal och arbetsledarpersonal (ej jordbruket): 2 arbetsassistenter Ae 17 — ingenjörer Ae 19, 5 arbetsassistenter Ao/Ae 17 — ingenjörer Ao/Ae 17, 3 verkmästare Ae 14 — Ae 16, 3 yrkesmästare Ae 10 — Ae 12, 9 yrkesmästare Ao/Ae 11 — Ao/Ae 11, 4 yrkesmästare Ae 10 — Ae 11, 15 förste förmän Ao/Ae 9 — Ao/Ae 11 (byggnadsunderhåll), 9 arbetsterapeuter Ao/Ae 9 — terapiföreståndare Ao/Ae 11, 20 arbetsterapeuter Ao/Ae/Ag 9 — yrkesmästare Ao/Ae/Ag 10;

Arbetsledarpersonal inom jordbruket: 3 lantbruksinspektorer Ao 16 — Ao 19, 1 yrkesmästare Ao 11 — Ao 12, 10 befallningsmän Ao/Ae 10 — jordbruksföreståndare Ao/Ae 11, 1 trädgårdsmästare Ao 10 — Ao 11, 1 förste förman Ae 9 — trädgårdsmästare Ae 11, 4 förste förmän Ae 9 — trädgårdsmästare Ae 10, 1 ladugårdsförman Ae 9 — Ae 10, 1 förste förman Ae 9 — ladugårdsförman Ae 10, 19 förste förmän Ao/Ae/Ag 9 — Ao/Ae/Ag 10, 49 förste förmän Ao/Ae/Ag 9 — förmän Ao/Ae/Ag 9, 51 förmän Ao/Ae/Ag 8 — Ao/Ae/Ag 9.

Föreslagna nya lönegrader har använts även vid bestämmande av löneställningen för den personal, som omfattas av styrelsens förslag till personalförstärkningar.

A. 2). Antalet icke-ordinarie tjänster i förhållande till antalet ordinarie är i vissa tjänstegrader så högt att rekryteringshämmande dubbelinnehav av tjänster uppstått i alltför stor omfattning. Styrelsen föreslår att — utöver under föregående punkt föreslagen ordinariesättning av 1 anstaltsdirektör i Ae 23 (Hällby) — följande extra ordinarie tjänster uppföres å ordinarie stat: 5 föreståndare Ae 15, 5 verkmästare Ae 14, 10 tillsynsmän Ae 12, 5 uppsyningsmän Ae 12, 4 yrkesmästare Ae 12, 15 yrkesmästare Ae 11, 2 kansliskrivare Ae 10, 20 yrkesmästare Ae 10, 20 överkonstaplar Ae 10, 5 förste vårdare Ae 10, 5 arbetsterapeuter Ae 9, 10 förste förmän Ae 9, 5 kontorister Ae 9, 5 förmän Ae 8, 50 vaktkonstaplar Ae 8, 25 vårdare Ae 8, 10 kanslibiträden Ae 7. Antalet kontorsbiträden i Ao 5 bör med hänsyn till bestämmelserna om reglerad befordringsgång ökas med 10.

Följande extra tjänster föreslås uppförda å extra ordinarie stat: 1 förste läkare Ag 24 (Långholmen), 5 föreståndare Ag 15, 4 verkmästare Ag 14, 5 förste förmän Ag 9 och 5 förmän Ag 8.

B. I. 1). Från och med budgetåret 1957/58 finns i avlöningsstaten uppförd en förslagsvis betecknad anslagspost till avlöningar till personal vid nya anstalter och förläggningar. Under posten, från vilken även bestrides kostnader för rörligt tillägg, har för innevarande budgetår anvisats 2 315 000 kronor, varav 1 315 000 kronor beräknats för personal vid fångvårdsanstalterna Linköping och Lärbro samt kolonien Stråtenbo och 1 000 000 kronor för extra personal vid nya platser, som måste anordnas för att möta det stigande fångantalet. Den särskilda anslagsposten komplicerar redovisningsarbetet och bör slopas, varvid medelsanvisningen bör fördelas på anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och rörligt tillägg.

2). Från och med budgetåret 1954/55 (prop. nr 170, s. 63) finns å rikstaten uppfört ett förslagsanslag Driftkostnader för tillfälliga förläggningar, vilket ursprungligen var avsett för sju förläggningar. Nuvarande anslag, varav 769 000 kronor för avlöningar och 571 000 kronor för omkostnader, har beräknats för sex förläggningar. Skäl föreligger icke längre för separat redovisning av denna lilla grupp av anstalter. Medelsanvisningen bör i stället uppdelas på vederbörliga poster under fångvårdsanstalternas avlönings- och omkostnadsanslag.

3). Som rekryteringstjänster för högre befattningar finns två assistenttjänster i Ae 17. Styrelsens yrkande för innevarande budgetår (II ht 1960, s. 60) om ytterligare tjänster för ändamålet vann icke bifall i vidare mån än att ett belopp av 20 000 kronor för anställande av aspiranter till högre tjänster finge disponeras under anslaget. Detta belopp är icke tillräckligt, varför styrelsen upprepar sitt tidigare yrkande.

4). Styrelsen upprepar vidare sitt yrkande om inrättande av en assistenttjänst i Ae 17 för Långholmens psykiatriska avdelning med uppgift att utföra experimentalpsykologiska undersökningar av häktade, som hänvisats dit för sinnesundersökning (II ht 1960, s. 61). Vid bifall till förslaget kan det belopp, 7 500 kronor, som anvisats för psykometriskt arbete vid avdelningen utgå. Alternativt hemställer styrelsen att detta belopp höjes till 14 000 kronor.

5). Styrelsen har under en följd av år medgivit, att vid anstalterna Långholmen, Malmö och Härlanda — närmast på grund av överbeläggningsförhållanden — finge vara anställda tre assistenter vid den förstnämnda och en assistent vid envar av de båda övriga anstalterna. Då permanent behov av tjänsterna föreligger, bör de uppföras på avlöningsstat som extra ordinarie.

6). Vid anstalterna Vänersborg, Linköping, Kristianstad, Falun, Västervik och Skogome är kuratorsgöromålen så omfattande att särskilda tjänster erfordras för ändamålet.

7). I petita till 1960 års riksdag föreslog styrelsen att vid var och en av anstalterna Härlanda (177 pl.) och Härnösand (125 pl.) skulle inrättas en överkonstapeltjänst för förrådsarbete. Styrelsen framför yrkandet på nytt.

8). I samband med att kolonien Rödjan under fångvårdsanstalten Mariestad utbyggts från 18 till 40 platser har behov uppkommit av särskild kökspersonal.

9). Vid ungdomsanstalten Skenäs erfordras ytterligare en yrkesmästare i Ae 11 för att kunna utnyttja bilverkstadens fulla kapacitet samt en dylik tjänst i Ae 10 för sysselsättning av sjuk- och mottagningsavdelningens klientel. Finkonfektionsverkstaden vid fångvårdsanstalten Malmö kan utan omändringar öka sysselsättningen med 10 till 30 man, om arbetsledarpersonalen förstärkes med en yrkesmästare i Ae 10. Vidare behövs en ny tjänst som arbetsterapeut i Ae 9 för anstaltens nya utökade terapilokaler. Vid anstalten Karlstad kan ett tiotal intagna som sysslar med diversearbeten beredas plats i konfektionsverkstaden, därest ytterligare en yrkesmästare an-

ställes. Under samma förutsättning kan även plastverkstaden vid anstalten Kristianstad öka sysselsättningen med ett tiotal intagna. Då föreståndare för verkstäder av ifrågavarande storleksordning bör vara placerade i Ae 12, bör de båda nya tjänsterna inrättas i denna lönegrad. Vid ungdomsanstalten Roxtuna har som komplement till verkstadsutbildningen på försök upptagits skogsarbete under ledning av en mot arvode tillfälligt anställd förman. Då försöket slagit väl ut, bör en förmanstjänst i Ae 9 inrättas. Vid anstalten Östersund bör en från specialstaten för jordbruksdriften avlönad förmanstjänst i Ae 9 överföras till fångvårdsanstalternas avlöningsstat.

10). Administrationspersonalen vid anstalten Lärbro behöver förstärkas med ett kanslibiträde till följd av den stigande omsättningen vid verkstaden för pärmtillverkning. Vid anstalten Kalmar erfordras ytterligare ett biträde rb i och med att anstaltens samtliga platser tagits i anspråk. 1953 års riksdag har anvisat 12 000 kronor för extra skrivhjälp å expeditionen å Långholmen. Medlen har använts för två arvodesanställda biträden, vilka bör inplaceras i reglerad befordringsgång.

11). Styrelsen har upprepade gånger begärt, att ingenjörskontoret vid envar av anstaltsgrupperna skulle tillföras en kontoristtjänst för att avlasta räjongingenjörerna rutingöromål. Detta behov har tillgodosetts endast såtillvida att ett belopp — senast höjt till 40 000 kronor (II ht 1960, s. 64) — beräknats för ändamålet. Då behovet av kvalificerade biträden är trängande framför styrelsen på nytt önskemålet härom.

12). De sex räjongingenjörer, som har det närmaste ansvaret för arbetsdriften inom de olika anstaltsgrupperna, räcker numera i huvudsak till endast för centralanstalternas arbetsdrift. För den produktionsledande funktionen inom anstaltsgrupperna bör med hänsyn till arbetsdriftens starka expansion inrättas sex nya ingenjörstjänster i Ae 23.

13). Styrelsen avser att i samband med upprättande av förslag till specialstat för arbetsdriften begära en generell höjning av fångvårdens arbetspremier i huvudsaklig överensstämmelse med vad eftervårdsutredningen föreslagit i sitt betänkande (SOU 1959: 18). Förslagets genomförande kräver ingenjörstjänster för arbetsstudier och räntabilitetskontroll. Vid 1960 års riksdag beslöts inrättande av två ingenjörstjänster i Ae 17, vilka skulle stå till räjongingenjörernas förfogande alltefter arbetsläget inom de olika anstaltsgrupperna. Dessa tjänster bör i stället utnyttjas för nyssnämnda uppgifter, varjämte ytterligare fyra dylika tjänster bör inrättas.

14). I samma betänkande (SOU 1959: 18) har eftervårdsutredningen även föreslagit viss försöksverksamhet med marknadsmässig lön. För att vinna erfarenhet hur systemet fungerar föreslår styrelsen att det till en början kommer i tillämpning endast vid en av de planerade nya 120-mannaanstalterna, närmast då anstalten i Tillberga. I enlighet med utredningens förslag bör en fångvårdsassistent Ag 17, en ingenjör Ag 15 och ett biträde rb beräknas för försöksverksamheten.

15). Som framgår närmare av redogörelsen under fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag (punkt 38) föreslår styrelsen en väsentligt vidgad utbild-

ning av personal i tillsynstjänst. Merkostnaden för avlöningar beräknas till 176 670 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts föreskrift kan f. n. högst 15 befattningshavare vid fångvårdens verkstads- eller jordbruksdrift beviljas tjänstledighet med oavkortad lön för deltagande i utom styrelsen anordnade utbildningskurser. Med hänsyn till ökningen av arbetsledarpersonalen bör antalet ökas till 30. Merkostnaden för avlöningar beräknas i denna del till 25 770 kronor.

16). Vid de större anstalterna anställes årligen ett betydande antal nya befattningshavare i tillsynstjänst. Det är förenat med risker, både för dem själva och för säkerheten på anstalten, att de utan föregående instruktion går in i tjänstgöring. För att avhjälpa denna brist bör avdelas en befattningshavare i uppsyningsmans ställning vid var och en av de sex räjongerna. Tjänstemännen bör även alternera såsom biträdande kursledare vid den centralt anordnade utbildningen av tillsynspersonal.

17). Med anledning av fångantalets ökning har Jönköpingsanstaltens hela kapacitet (39 platser) tagits i anspråk, vilket tvingat styrelsen att utöka personalorganisationen med 1 biträde rb, 2 yrkesmästare i Ag 11 resp. i Ag 10 samt 5 vaktkonstaplar i Ag 8. Medel bör beräknas för denna personal å extra ordinarie stat, dock att biträdestjänsten bör beviljas som kontorist.

Genom tillkomsten av en ny verkstadsbarack vid Karlskronaanstalten kan tidigare arbetslokaler i anstaltsbyggnaden utnyttjas till bostadsceller för tio intagna. Den härav föranledda ändrade arbetsorganisationen erfordrar personalförstärkning med 1 yrkesmästare i Ae 12, varjämte 1 förste förmanstjänst bör ändras till yrkesmästartjänst i Ae 11. För tillgodoseende av anstaltens behov av bevakningspersonal bör medel beräknas för tre vaktkonstaplar i Ae 8.

18). Med undantag för Långholmsanstalten, som har en fast paviljong — ehuru otillräcklig för behovet — saknar nuvarande centralanstalter fasta, väl avskilda förvaringsutrymmen för de särskilt svårbehandlade. Däremot kommer de blivande, nya centralanstalterna att utrustas med sådana utrymmen. I avvaktan på tillkomsten av dessa måste med hänsyn till nödvändigheten att förbättra det allmänna disciplinläget särskilda anstalter avdelas för ändamålet. Med utelämnande tills vidare av ungdoms- och säkerhetsgrupperna föreslår styrelsen att de slutna anstalterna Luleå (21 pl.), Örebro (55 pl.), Jönköping (39 pl.) och Halmstad (27 pl.) utnyttjas såsom specialanstalter för svårbehandlade inom resp. norra, östra, västra och södra anstaltsgruppen. Kostnaderna för erforderliga ändrings- och förstärkningsarbeten beräknas till 140 000 kronor, vilka avses att bestridas av tillgängliga medel för ombyggnadsarbeten under styrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden. För att kunna påverka klientelet i gynnsam riktning bör specialanstalterna förses med en psykologiskt skolad assistent i Ae 17 för gruppsamtal och — i mån av kompetens — gruppterapi bland klientelet. Vidare måste bevakningspersonalen utökas. Den erforderliga förstärkningen beräknas till 1 uppsyningsman i Ae 12 och 5 vaktkonstaplar i Ae 8 i Luleå, 4 vaktkonstaplar i Ae 8 i Örebro, 3 vaktkonstaplar i Ae 8 i

Jönköping och 1 uppsyningsman i Ae 12 och 5 vaktkonstaplar i Ae 8 i Halmstad. De nuvarande arbetsledaretjänsterna — sammanlagt tio — föreslås skola omdisponeras till andra anstalter i den mån de icke erfordras för den reducerade arbetsdriften vid specialanstalterna.

19). 1960 års riksdag har beslutat om utbyggnad av fångvårdsanstalterna Norrtälje och Tidaholm med vardera 80 till 230 platser (Kapitalbudgeten, Bilaga 24, s. 11). Utbyggnaden beräknas i båda fallen vara färdig den 1 oktober 1961. Förutom tillkomsten vid varje anstalt av två förläggningspaviljonger för 40 man medför utbyggnaden en utökning av anstalternas arbetsdrift med 70 arbetsplatser. Vidare erfordras att anstalternas nuvarande halvöppna 20-mannapaviljong om- och tillbygges för att användas som paviljong för svårbehandlade. Utbyggnaden kräver följande personalförstärkning vid vardera anstalten.

Administration: 1 fångvårdsassistent Ae 17, 1 social kurator Ae 12, 1 kontorist Ae 9, 1 kanslibiträde Ae 7; Arbetsdrift: 1 ingenjör Ae 19, 3 yrkesmästare Ae 12, 3 yrkesmästare Ae 11, 3 yrkesmästare Ae 10, 1 kanslibiträde Ae 7, 1 expeditionsvakt Ae 7 (ordonnans); Bevakningspersonal: 4 uppsyningsmän Ae 12, 14 vaktkonstaplar Ae 8; Ekonomipersonal: Ekonomibiträde Ae 4.

20). 1960 års riksdag har vidare beslutat om uppförande av ytterligare en 72-mannapaviljong vid säkerhetsanstalten Hall (Kapitalbudgeten 1960, Bilaga 24, s. 8). Paviljongen beräknas bli färdig omkring den 1 januari 1962. Tidigare beslutad utbyggnad av anstalten med mottagnings- och specialavdelningar liksom planerad utökning av verkstadslokalerna blir däremot inte slutförd till denna tidpunkt. Den personalökning, som erfordras genom tillkomsten av den nya paviljongen, kan därför endast provisoriskt beräknas. Styrelsen föreslår tills vidare följande ytterligare personal.

Administration: 1 fångvårdsassistent Ag 17, 1 social kurator Ag 15, 1 kontorist Ag 9, 1 kanslibiträde Ag 7, 1 biträde rb; Arbetsdrift: 2 yrkesmästare Ae 12, 2 yrkesmästare Ae 11, 3 yrkesmästare Ae 10; Bevakningspersonal: 1 bevakningsassistent Ao 17 (för hela anstalten), 1 förste uppsyningsman Ao 14, två uppsyningsmän Ao 12, 11 vaktkonstaplar Ae 8.

Med hänsyn till tidpunkten för paviljongens färdigställande torde avlöningsmedel böra beräknas endast för ett halvt budgetår.

21). Nuvarande medelsanvisningar under icke-ordinarieposten för skrivhjälp under överbeläggningsperioder åt anstalter utan kontorspersonal, för praktikanter å styresmannaexpeditioner m. m. och för deltidsanställda fritidsledare är otillräckliga och bör ökas med resp. 60 000, 19 000 och 31 000 kronor till resp. 75 000, 25 000 och 131 000 kronor. I fråga om medelsanvisningen till skrivhjälp bör begränsningen till överbeläggningsperioder därjämte slopas.

II. 1). Vid 1958 års riksdag fastställdes personalplan för den nya kvinnoanstalten Hinseberg, vilken skall ersätta kvinnofängelset i Växjö (II ht, s.

112). På grund av försening av byggnadsprogrammet, förorsakad av brand i en förläggningsbyggnad har personalplanen icke satts i tillämpning. I anledning av branden beslöts uppförande av två nya slutna förläggningsbyggnader. Enligt beslut av 1960 års riksdag skall ytterligare två slutna förläggningsbyggnader uppföras (Kapitalbudgeten, Bilaga 24, s. 8). Slutligen föreslår styrelsen att medel anvisas under investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten för fångvården för en femte sluten avdelning vid anstalten att disponeras för sådant kvinnligt tvångsarbetsklientel, som nu mottages på Växjöanstalten och som enligt statsmakternas beslut tillsvidare skall omhändertagas inom fångvårdsorganisationen. Tillkomsten av de nya vårdavdelningarna, varigenom platsantalet ökas från 71 till 101, påkallar utökning av den tidigare beslutade personalorganisationen. Med inräknande av redan beslutade tjänster föreslår styrelsen följande personalplan för anstalten.

Administration:
- 1 fångvårdsdirektör Ao 24
- 1 bitr. fångvårdsinspektör Ao 21
- 1 assistent Ao 17
- 1 bokhållare Ao 15
- 1 socialkurator Ae 14
- 2 kontorister Ae 9
- 2 kanslibiträden Ao 7
- 2 kontorsbiträden Ao 5
- 1 telefonist Ag 1—Ae 5

Arbetsledning:
- 1 ingenjör Ae 17
- 1 lärarinna Ao 12
- 4 yrkesmästare Ae 11
- 1 trädgårdsmästare Ae 10
- 2 yrkesmästare Ae 10
- 2 arbetsterapeuter Ae 9

Bevakning (manlig):
- 1 uppsyningsman Ao 12
- 4 vaktkonstaplar Ao 8

Bevakning (kvinnlig):
- 1 uppsyningsman Ao 14
- 4 uppsyningsmän Ao 12
- 3 uppsyningsmän Ae 12
- 2 översköterskor Ae 9
- 19 vaktkonstaplar Ao 8
- 22 vaktkonstaplar Ae 8

Ekonomi:
- 1 husmor Ao 9
- 1 ekonomibiträde Ae 4
- 1 uppsyningsman Ao 12 (förrådstjänst)
- 1 förste förman Ae 11 (reparation)
- 1 maskinist Ae 9
- 1 reparatör Ae 8
- 1 vaktkonstapel Ae 8 (bilförare)

Vid anslagsberäkningen har hänsyn tagits till de medel som beräknats för befintliga tjänster för kvinnligt klientel vid nuvarande Växjöanstalten samt för extra tjänster för provisoriskt ianspråktagande av Hinsebergsanstalten (II ht 1960, s. 65).

2). Växjöanstalten har nu 82 slutna platser, varav 64 för kvinnor och 18 för män. Anstalten bör, när Hinsebergsanstalten helt kan tagas i bruk, utnyttjas för manligt säkerhetsklientel. Den nuvarande kvinnoavdelningen

bör hysa enbart förvarade, medan i den nuvarande mansavdelningen bör mottagas häktade, även sinnesundersökningsfall, samt förvarade som måste isoleras. Arbetsorganisationen föreslås omfatta konfektionsindustri för 30 man och läderindustri för 20 man samt i övrigt diverse- och ekonomiarbete. Inberäknat de tjänster som finns för anstaltens nuvarande manliga klientel föreslås följande personalorganisation.

Administration:
- 1 anstaltsdirektör Ae 21
- 1 assistent Ae 17
- 1 kansliskrivare Ae 10
- 1 kanslibiträde Ae 7
- 2 biträden rb

Arbetsledning:
- 1 yrkesmästare Ae 12
- 1 yrkesmästare Ae 11
- 4 yrkesmästare Ae 10

Bevakning:
- 1 förste uppsyningsman Ae 14
- 2 uppsyningsmän Ae 12
- 23 vaktkonstaplar Ae 8

Ekonomi:
- 1 husmor Ae 9
- 1 förste förman Ae 11 (reparation)

3). I fråga om de nya öppna 120-mannaanstalter, som enligt styrelsen snarast bör uppföras för att möta ökningen av fångantalet, har styrelsen framlagt slutligt utformat förslag till anordnande av en sådan anstalt i Tillberga, Västmanlands län. Förutom administrations- och förläggningsbyggnader skall uppföras en fabriksbyggnad gemensam för träindustri och mekaniskt arbete för 80 resp. 20 man. Följande personalplan föreslås för anstalten.

Administration:
- 1 anstaltsdirektör Ae 23
- 1 fångvårdsassistent Ae 17
- 1 kontorsskrivare Ae 13
- 2 kanslibiträden Ae 7
- 1 telefonist rb

Arbetsledning:
- 1 ingenjör Ae 17
- 1 verkmästare Ae 14
- 2 yrkesmästare Ae 12
- 3 yrkesmästare Ae 11
- 4 yrkesmästare Ae 10
- 1 bilförare Ae 8

Bevakning:
- 1 förste uppsyningsman Ae 14
- 4 uppsyningsmän Ae 12
- 17 vaktkonstaplar Ae 8

Ekonomi:
- 2 uppsyningsmän Ae 12 (sjukvård, förråd)
- 1 förste förman Ae 11 (reparationsarbete)
- 1 husmor Ae 9
- 1 maskinist Ae 9
- 1 reparatör Ae 8
- 1 vaktkonstapel (bilförare) Ae 8

Arbetsdriftens inriktning vid de övriga öppna anstalterna har ännu icke bestämts. Styrelsen räknar därför tills vidare lönemedel för samma tjänster

som för anstalten i Tillberga. Då samtliga sex anstalter icke kan antagas vara i bruk under hela budgetåret 1961/62 äskar styrelsen medel för endast hälften av anstalterna. Från denna medelsberäkning bör avdrag ske med det belopp, 1 000 000 kronor, som beviljats av 1960 års riksdag för personal till nya vårdplatser (jfr p. B. I. 1).

C. 1). I enlighet med den av 1960 års riksdag beslutade regleringen av vissa arvoden (prop. nr 151) har årsarvodet till kroppssjukläkaren vid fångvårdsanstalten Långholmen höjts från 21 420 till 22 500 kronor. För år 1961 bör arvodet höjas till 23 580 kronor.

2). För rådgivande psykiater vid kvinnoanstalten Hinseberg bör med hänsyn till anstaltens speciella klientel utgå det högre av gällande årsarvoden till sådan expertis inom fångvården eller 4 200 kronor. I samband med att Växjöanstalten tages i anspråk för manligt förvaringsklientel bör anställas en rådgivande psykiater mot ett årsarvode av 3 600 kronor.

3). I samband med vissa moderniseringsarbeten vid fångvårdsanstalten Norrköping har portöppningen omlagts.

4). Nuvarande medelsanvisning för religionsvård, 67 500 kronor, bör höjas med 12 000 kronor i anledning av tillkomsten av de föreslagna sex nya 120-mannaanstalterna och Växjöanstaltens ianspråktagande som säkerhetsanstalt.

5). Hyresersättningsbeloppen åt fångvårdens överläkare bör höjas till samma nivå som numera gäller för överläkare vid statens mentalsjukhus.

6). Under fångvårdsanstalternas avlöningsanslag finns medel beräknade för en förste yrkesmästare Ao 13, vilken tjänstgjort såsom byggnadskontrollant å fångvårdsstyrelsens byggnadsavdelning (jfr II ht 1960, s. 60 och 64). Tjänsteinnehavaren har numera befordrats till kontrollant Ao 17 å fångvårdsstyrelsens personalstat.

Yttranden m. m.

Utredningsmannen angående *fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal efter arbetstidsförkortningens genomförande* (jfr s. 71) har efter granskning av fångvårdsstyrelsens anslagsframställning föreslagit i huvudsak följande.

Utredningen tillstyrker att vid anstalterna Härlanda och Härnösand inrättas vardera en uppsyningsmannatjänst för handhavande av förrådstjänsten. Då erfarenheterna från utredningsarbetet visar att bristen på personal med tillräcklig utbildning i flera fall varit ett av de bärande motiven för personalutökningskrav tillstyrkes såväl den begärda medelsanvisningen till utvidgad personalutbildning som den föreslagna personalen för handledning av nyanställda. Styrelsens förslag om utökad personalorganisation vid fångvårdsanstalten Jönköping föranleder ingen erinran. Beträffande den föreslagna personalökningen vid fångvårdsanstalten Karlskrona leder utredningens beräkning till en vaktkonstapel mindre än vad styrelsen föreslagit.

Styrelsens förslag att inrätta anstalterna i Luleå, Örebro, Jönköping och Halmstad som specialanstalter för svårbehandlat klientel tillstyrkes i princip. Vad angår de av klientelomläggningen nödvändiggjorda personalförstärkningarna biträder utredningen förslaget att förstärka bevakningsbefälet vid anstalterna i Luleå och Halmstad. I avsaknad av erfarenheter från

specialanstalternas planerade verksamhet är det enligt utredningen inte möjligt att göra någon egentlig beräkning av personalbehovet. Utredningen föreslår, att anstalterna tillföres följande antal vaktkonstapelstjänster, nämligen Luleå 3, Örebro 4, Jönköping 1 och Halmstad 3 eller tillhopa 11, d. v. s. sex tjänster mindre än vad styrelsen beräknat.

Styrelsens förslag till personal för de utbyggda anstalterna Norrtälje och Tidaholm förutsätter, att var och en av dessa utbygges med två 40-mannapaviljonger samt att den halvöppna paviljongen med 20 platser efter viss om- och tillbyggnad användes för svårbehandlat klientel. I sistnämnda hänseende bör förslaget sammanställas med styrelsens förslag till anstalter för svårbehandlade. I avvaktan på erfarenhet om i vilken utsträckning specialanstalterna behöver tagas i anspråk, torde omändringen av de halvöppna paviljongerna böra anstå. Dessa medger även utan ombyggnad att 13 intagna hållas till arbete i varje paviljong. Utredningen förordar, att anstalterna tillföres vardera 3 befäls- och 8 vaktkonstapelstjänster, vilket i förhållande till styrelsens förslag innebär en minskning med en befäls- och 6 vaktkonstapelstjänster.

Beträffande den begärda personalökningen vid anstalten Hall i anledning av tillkomsten av en ny 72-mannapaviljong finner utredningen att något behov av att inrätta en tjänst som bevakningsassistent inte kan anses föreligga. Även förslaget om en förste uppsyningsman avstyrkes. Med hänsyn till att styrelsens beräkning av bevakningspersonalen i övrigt angivits som provisorisk lämnar utredningen förslaget i denna del utan erinran.

I fråga om Hinsebergsanstalten har utredningen, efter besök på platsen funnit, att antalet kvinnliga uppsyningsmän bör kunna begränsas till 5 för den egentliga bevakningstjänsten d. v. s. 2 mindre än styrelsen föreslagit. Av kvinnlig bevakningspersonal har begärts 41 vaktkonstaplar. Utredningen anser att detta antal — under förutsättning bl. a. att anstalten utrustas med interna kommunikationsmedel, som utnyttjas i personalbesparande syfte — kan reduceras till 32.

Styrelsens förslag att överföra fångvårdsanstalten i Växjö till säkerhetsgruppen förutsätter en fullständig omprövning av personalbehovet. Mot styrelsens förslag angående bevakningsbefälet finnes inget att erinra. I fråga om bevakningspersonalen i övrigt föreslår utredningen, att anstalten tilldelas sammanlagt 20 sådana tjänster mot av styrelsen föreslagna 23.

Vad angår styrelsens förslag till personal för nya 120-mannaanstalter föreligger inga närmare preciseringar angående det klientel, som skall hänvisas till dessa anstalter, utöver vad som kan utläsas av styrelsens åberopande av Ulriksforsanstalten som förebild och det faktum att 120-mannaanstalterna skall förses med verkstad i form av fabriksbyggnad för ca 100 arbetsplatser. En omständighet, som vid en bedömning av den föreslagna bevakningsstyrkan är ägnad att inge tveksamhet, är det faktum att anstalten i Ulriksfors visserligen officiellt betecknas som öppen men att denna är starkare bevakad än åtskilliga slutna anstalter. Det torde kunna ifrågasättas huruvida en både med hänsyn till lokaler och bevakning i vanlig bemärkelse öppen anstalt — i synnerhet om den får ett mindre avskilt läge än Ulriksfors — över huvud taget kan användas för ett klientel, motsvarande det i Ulriksfors. Om de antydda farhågorna skulle besannas, kan man — om byggnaderna utföres så att de inte kan apteras för slutet fångförvar — tvingas att antingen dit överföra det nuvarande koloniklientelet eller såsom skett i Ulriksfors förstärka bevakningen så att det öppna byggnadssättet kompenseras med personal. Den senare utvägen ställer sig ur driftekonomisk synpunkt mycket dyrbar. Utredningen anser, att innan erfarenhet vunnits av de nya anstalterna, dessa inte bör tilldelas mer än 3 bevakningsbefäl mot föreslag-

na 5 samt 13 eller högst 14 vaktkonstapelstjänster mot föreslagna 17. Utredningen har därvid i likhet med styrelsen förutsatt att en transportförartjänst kan tillkomma om så visar sig erforderligt.

Slutligen framhåller utredningsmannen, att avvägningen av den erforderliga bevakningspersonalen vid en ny- eller omorganiserad fångvårdsanstalt inte kan göras med någon högre grad av säkerhet. Först efter åtskillig tids erfarenhet av en ny personalorganisation kan denna slutligt bedömas. De framförda förslagen har genomgående byggts på sådana beräkningar och jämförelser med befintliga anstalter att förslagen med rimlig grad av säkerhet kan förväntas visa sig tillräckliga. Vissa säkerhetsmarginaler har medräknats. Då någon osäkerhet likväl alltid måste kvarstå, såvida inte den ursprungliga personaluppsättningen vid en nyorganisation tilltages uppenbart för stor, förutsätter utredningsmannen emellertid att Kungl. Maj:t skall kunna efter framställning från fångvårdsstyrelsen i varje särskilt fall besluta om utökning av personalen vid berörda anstalter även under löpande budgetår.

Fångvårdens byggnadskommitté har (skr. 3/11 1960) i samband med avgivande av förslag i fråga om avlyssningsanläggningar m. m. för vissa fångvårdsanstalter (jfr punkt 40) anfört, att användandet av föreslagna tekniska hjälpmedel möjliggör — enligt underhandsuppgifter från fångvårdsstyrelsen — en besparing av minst fem vaktkonstapelstjänster vid Tidaholmsanstalten i utbyggt skick, minst en sådan tjänst vid Hallanstaltens båda nya 72-mannapaviljonger och fem tjänster vid Hinsebergsanstalten.

Sveriges fångvårdsmannaförbund (skr. 14/11 1960) har förklarat sig stödja fångvårdsstyrelsens förslag till åtgärder i syfte att förbättra ordningen och disciplinen på fångvårdsanstalterna. Den personalbemanning som styrelsen föreslår anser förbundet vara minimum och absolut behövlig om åtgärderna skall få avsedd verkan på ordningen och arbetsdisciplinen och om personalen skall garanteras säkerhet och skydd i arbetet. De förslag till nedskärning som utredningen angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal efter arbetstidsförkortningens genomförande föreslår, kan förbundet icke acceptera då utredningen icke i tillräcklig grad har beaktat det praktiska vårdarbetets natur och oberäkneliga svängningar i anstaltsrutinen.

Fångvårdsstyrelsen har i särskilt yttrande (skr. 25/11 1960) bemött utredningsmannens synpunkter. Styrelsen framhåller bl. a. att utredningsmannen, då han kommit till den slutsatsen, att personalen vid ett flertal av de behandlade anstalterna skulle kunna minskas uppenbarligen menat att detta inte skulle inverka menligt på vården. Denna uppfattning kan styrelsen ej dela. Enligt styrelsens mening finns det ingen anstalt som har för mycket personal. Man kan om samtliga säga att de i stället har för litet personal. Däremot är styrelsen väl medveten om att personalen inte på alla håll är fullt effektivt utnyttjad, i vilket hänseende en ändring givetvis måste ske. Vad angår de föreslagna nya öppna 120-mannaanstalterna menar styrelsen att tiden nu är inne att pröva ett nytt system för öppen anstaltsvård. En

förutsättning härför är att dessa anstalter planeras och placeras på riktigt sätt. En annan förutsättning är, att det för straffångeklientelet som följd av goda förläggningsförhållanden och arbetsförtjänster framstår som en eftersträvansvärd förmån att få komma till de nya öppna med industriell arbetsdrift utrustade anstalterna. Med undantag av en uppsyningsmannatjänst vid Hall, med vars inrättande kan anstå tills dess specialavdelningarna vid anstalten blir färdiga, samt fem kvinnliga vaktkonstapelstjänster vid Hinseberg, varmed bevakningspersonalen kan minskas om tekniska hjälpmedel i enlighet med vad fångvårdens byggnadskommitté föreslagit tages i bruk, vidhåller styrelsen sina yrkanden.

Departementschefen

Efter en nedgång åren närmast efter andra världskrigets slut har fångantalet under hela 1950-talet oavbrutet stigit, vilket utsatt anstaltsorganisationen för mycket stora påfrestningar. Det torde vara av intresse att något närmare belysa den utveckling som ägt rum.

Under åren 1949—1953 steg medeltalet intagna från omkring 2 360 till 3 100. Efter en viss avmattning under år 1954 steg fångantalet de närmast följande åren i ökad takt, och år 1957 uppgick medelbeläggningen till 4 000. Under år 1958 minskade takten något, men år 1959 steg medeltalet intagna till 4 640. Under första halvåret 1960 har fångantalet fortsatt att stiga. Däremot har en viss nedgång inträffat under senare halvåret 1960 jämfört med beläggningssiffrorna motsvarande tid år 1959. Det är inte nu möjligt att närmare ange orsakerna härtill. Genomsnittligt sett har beläggningen under år 1960 uppgått till 4 850. Toppbeläggningen, uttryckt som högsta månadsskiftesbeläggning, har under den gångna perioden legat avsevärt mycket högre än medelbeläggningen. År 1953 redovisades siffran 3 330, år 1957 4 525 och år 1960 5 270.

I inledningen till min anmälan av fångvårdens medelsbehov har redovisats vissa prognoser angående fångantalets sannolika utveckling, vilka visar en fortsatt stark stegring. Några bestämda slutsatser kan självfallet inte dragas av dessa undersökningar. Det kan, såsom jag givit uttryck åt i tidigare sammanhang, finnas anledning hoppas att de olika åtgärder i brottsbekämpande syfte som redan satts in och ytterligare torde komma att aktualiseras, framför allt mot ungdomsbrottsligheten, så småningom skall ge resultat i form av en gynnsammare utveckling i fråga om kriminaliteten. Det torde dock vara realistiskt att tills vidare räkna med en fortsatt stegring av fångantalet.

Anstaltsorganisationen har helt naturligt icke kunnat utbyggas i samma snabba takt som fångantalet stigit. Den bristande överensstämmelsen mellan platstillgång och fångantal har, förutom att den medfört långa överbeläggningsperioder, framtvingat provisorier av olika slag. Den har vidare haft till följd, att det omfattande program för om- och utbyggnad av det gamla anstaltsbeståndet, som beslutats för att sätta fångvårdsorganisationen i stånd att praktiskt tillämpa de genom 1945 års straffverkställighetsre-

form antagna nya principerna för behandlingen av de intagna, blivit fördröjt eller fått omdisponeras för att tillgodose det omedelbara platsbehovet.

Under år 1959 tillfördes organisationen icke mindre än omkring 600 nya platser. Tillskottet möjliggjordes i huvudsak genom färdigställandet av de nya anstalterna Mariefred, Hällby, Tidaholm och Norrtälje. Därefter har endast ett obetydligt antal platser tillkommit. Den 1 december 1960 redovisades drygt 5 000 platser, varemot svarade en beläggning av 4 980. Detta till synes utjämnade läge motsvarar dock icke det verkliga förhållandet, då vissa platser icke kan utnyttjas på grund av rengöring, ombyggnad m. m.

I syfte att snabbt kunna tillföra anstaltsorganisationen ytterligare platser beslöts vid 1960 års riksdag viss utbyggnad av anstalterna Tidaholm, Norrtälje, Hall och Hinseberg. Vidare erhöll Kungl. Maj:t bemyndigande att i stället för en planerad utbyggnad av Hälsingborgsanstalten, varom delade meningar uppstått, besluta om annat och lämpligare byggnadsprojekt. Såsom jag närmare utvecklar senare denna dag vid anmälan av investeringsanslaget Vissa byggnadsarbeten för fångvården har Kungl. Maj:t numera beslutat om igångsättande av den planerade utbyggnaden av de fyra förstnämnda anstalterna. Vidare kommer i detta sammanhang för riksdagens godkännande att framläggas förslag om byggande av en ny anstalt i Tillberga, Västmanlands län, som ersättning för det nämnda Hälsingborgsprojektet. Inräknat de nya platser, som en tidigare påbörjad byggnadsverksamhet vid Hinsebergsanstalten kommer att medföra, kan nämnda utbyggnader beräknas ge anstaltsorganisationen omkring 400 nya platser. Enligt byggnadsplanerna kommer hela detta tillskott, om intet oförutsett inträffar, att finnas tillgängligt i början av år 1962. Vid denna tidpunkt skulle sålunda anstaltsorganisationen förfoga över ca 5 400 platser. De närmast aktuella byggnadsprojekten i det förut nämnda ordinära utbyggnadsprogrammet är de planerade nya centralanstalterna i Kumla och Österåker, vilka är avsedda att i första hand ersätta den nuvarande Långholmsanstalten. Båda projekten, vilka enligt numera gällande direktiv skall planeras för omkring 450 platser vardera, befinner sig ännu på utredningsstadiet och kan inte beräknas tillföra organisationen några platser förrän allra tidigast under loppet av år 1964. Med hänsyn till ovissheten om fångantalets utveckling kan man inte bortse från möjligheten att särskilda åtgärder kan bli nödvändiga för att redan dessförinnan öka tillgången på platser.

Jag övergår nu till att behandla fångvårdsstyrelsens anslagsframställning.

Enligt styrelsen har till följd av bristande differentieringsmöjligheter vissa ogynnsamma företeelser, bl. a. en allvarlig försämring av det allmänna disciplinläget, uppstått inom anstaltsgrupperna för ordinärt manligt klientel. För att förbättra den allmänna disciplinen anser styrelsen det nödvändigt att särskilt svårbehandlade intagna, vilka nu finns spridda på räjongernas alla slutna anstalter, för längre perioder kan hållas avskilda från umgänget med andra intagna. Styrelsen föreslår, att de slutna anstalterna i Luleå, Örebro, Jönköping och Halmstad, i avvaktan på tillkomsten av de

nya centralanstalterna med deras planerade utrymmen för svårbehandlade, tillsvidare får utnyttjas som specialanstalter för sådant klientel inom respektive anstaltsgrupper. För att ytterligare förbättra differentieringsmöjligheterna och samtidigt öka tillgången på platser, varvid styrelsen räknat med en toppbeläggning under nästa budgetår av minst 6 000, föreslår styrelsen att sex nya öppna anstalter efter förebild av Ulriksforsanstalten med dess brett upplagda industribetonade arbetsdrift skall uppföras. Anstalterna, som var och en skall ha 120 platser, skall utformas så att det med hänsyn till förläggningsförhållanden, arbetsmöjligheter och arbetsinkomst framstår som en klar förmån att bli överflyttad dit från annan anstalt. Den första av dessa anstalter skulle bli den i det föregående omnämnda Tillbergaanstalten. Mot denna bakgrund uppdrar styrelsen även vissa riktlinjer för behandlingsarbetet, innebärande i huvudsak att de intagna på ett påtagligt sätt måtte bibringas uppfattningen att det lönar sig att arbeta och vara skötsam, medan upprepade disciplinförseelser medför risk för att bli överförd till specialanstalt.

De nya principer, som genom 1945 års straffverkställighetsreform antagits för behandlingen av de intagna och för vilkas praktiska tillämpning det nuvarande räjongsystemet införts, förutsätter tillgång på såväl slutna som öppna anstalter, så att klientelet kan omhändertagas på lämpligt sätt med hänsyn till både behandlings- och säkerhetskraven. Den för en sådan differentiering nödvändiga om- och nybyggnadsverksamheten har emellertid såsom jag förut antytt fått stå tillbaka för det trängande behovet att skaffa fram nya anstaltsplatser. Negativa verkningar härav har, som styrelsen påvisat, icke heller uteblivit. I likhet med fångvårdsstyrelsen anser jag att åtgärder nu bör vidtagas för att förbättra den allmänna disciplinen. Jag tillstyrker därför styrelsens förslag att de nämnda anstalterna omändras till specialanstalter för svårbehandlade. Till denna fråga återkommer jag vidare i det följande.

Enligt min mening talar även mycket för de delvis nya riktlinjer för den öppna vården som innefattas i styrelsens förslag om inrättande av nya öppna anstalter. Förslaget synes inrymma värdefulla möjligheter för behandlingsarbetet. Utan att nu taga ställning till frågan om flera sådana anstalter tillstyrker jag, som förut framhållits, att en dylik anstalt uppföres i Tillberga.

Jag kan även i huvudsak ansluta mig till vad fångvårdsstyrelsen i övrigt föreslagit i fråga om riktlinjerna för behandlingsarbetet på anstalterna. I detta sammanhang torde jag jämväl få omnämna, att inom justitiedepartementet överväges huruvida icke till fullföljande av de tankar som ligger bakom fångvårdsstyrelsens förslag de ändrade bestämmelser rörande fakultativ villkorlig frigivning, som innefattas i det den 26 augusti 1960 till lagrådet remitterade förslaget till brottsbalk, bör — helt eller delvis — genomföras redan nu. I samband därmed skulle som ett naturligt led i behandlingsarbetet genomföras en skärpning av tillsynen över villkorligt frigivna och provutskrivna förvarade. Till denna fråga torde jag få återkomma i annat sammanhang.

I det följande redovisar jag mina ställningstaganden till de i styrelsens framställning framförda särskilda yrkandena.

Tjänsteförändringar

Till en början torde jag få erinra om att 1960 års riksdag under höstsessionen (prop. nr 178) beslutat om ändrad lönegradsplacering för bl. a. kuratorer och sjuksköterskor vid fångvårdsanstalterna. Hänsyn härtill torde tagas vid beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår.

Med anledning av planerad utökning av arbetsdriften vid fångvårdsanstalterna i Karlstad och Kristianstad förordar jag att en yrkesmästaretjänst i Ae 11 vid vardera anstalten inplaceras i lönegrad Ae 12. Av samma skäl tillstyrker jag vidare att en förste förmanstjänst i Ae 9 vid anstalten i Karlskrona utbytes mot en tjänst som yrkesmästare i Ae 10.

I anslutning till styrelsens förslag föreslår jag att följande extra ordinarie och extra tjänster överföres till ordinarie respektive extra ordinarie stat, nämligen

2 verkmästare Ae 14—Ao 14
2 tillsynsmän Ae 12—Ao 12
4 yrkesmästare Ae 12—Ao 12
5 yrkesmästare Ae 11—Ao 11
6 yrkesmästare Ae 10—Ao 10
4 förste förmän Ae 9—Ao 9
10 vårdare Ae 8—Ao 8
5 kanslibiträden Ae 7—Ao 7
1 förste läkare (Långholmen) Ag 24—Ae 24
4 föreståndare Ag 15—Ae 15
2 verkmästare Ag 14—Ae 14
4 förste förmän Ag 9—Ae 9
4 förmän Ag 8—Ae 8

Antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 torde på grund av bestämmelserna om reglerad befordringsgång ökas med 10 till 36.

Utöver vad som framgår av det nu anförda kan jag icke tillstyrka de av styrelsen under ifrågavarande rubrik upptagna förslagen.

Personalförstärkningar m. m. vid befintliga anstalter

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades som tidigare nämnts den 9 oktober 1959 en särskild sakkunnig för att utreda frågan angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal efter arbetstidsförkortningens genomförande. Utredningsmannen framlade den 17 mars 1960 efter samråd med fångvårdsstyrelsen och Sveriges fångvårdsmannaförbund såsom ett första avsnitt i utredningsarbetet förslag till provisorisk avvägning av ifrågavarande personalbehov för genomförande av 45-timmars arbetsvecka från och med den 1 april 1960.

På grundval av nämnda utredningsförslag har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 18 och den 25 mars 1960 för tillämpning från och med den 1 april 1960 medgivit fångvårdsstyrelsen att dels som ett led i arbetstidsförkortningen tillämpa fem dagars arbetsvecka året runt för fångvårdens arbetsdrift och dels med anlitande av för ändamålet beräknad medelsreserv under anslaget (II ht 1960, s. 63) — i avvaktan på utredningsmannens fortsatta översyn — inrätta sammanlagt 98 extra tjänster för till-

synspersonal ävensom i anslutning härtill 5 extra tjänster för ekonomipersonal, dock längst för tiden till och med den 31 mars 1961. Härvid har förutsatts att styrelsen skall ha möjlighet att i samråd med utredningsmannen under provisorietiden vidtaga erforderliga jämkningar i anstalternas personaluppsättningar. Avsikten är att utredningsmannens slutliga förslag skall föreligga till prövning före utgången av den tid för vilken medgivandet gäller. Jag vill i sammanhanget framhålla, att översynen, som avser all tillsynspersonal inom anstaltsorganisationen bedrives i nära kontakt med fångvårdsstyrelsen och fångvårdsmannaförbundet. Jag utgår från att det slutliga förslaget liksom i fråga om den förutnämnda provisoriska avvägningen av personalbehovet skall avges efter samråd med styrelsen och förbundet.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av utredningsmannens kommande förslag besluta om inrättande av extra tjänster för berörd personal i den utsträckning som kan befinnas påkallad och sedermera för riksdagen anmäla vidtagna åtgärder. Det är icke möjligt att nu närmare beräkna kostnaderna för de tjänster som sålunda kan komma att inrättas. Jag föreslår att den medelsreserv för arbetstidsförkortningens genomförande som för innevarande budgetår anvisats under anslaget och som, inberäknat höjningen av det rörliga tillägget, uppgår till 1 738 000 kronor beräknas jämväl för budgetåret 1961/62.

Av skäl som styrelsen anfört förordar jag att den i avlöningsstaten nu upptagna anslagsposten till avlöningar till personal vid nya anstalter och förläggningar utgår, varvid medelsanvisningen under posten — med undantag av ett icke utnyttjat, för extra personal beräknat belopp av 1 000 000 kronor, vilket bör indragas — bör fördelas på anslagsposterna till övrig icke-ordinarie personal och rörligt tillägg.

Jag tillstyrker även styrelsens förslag att det å riksstaten för innevarande budgetår (II ht 1960 s. 75) uppförda särskilda förslagsanslaget Fångvårdsanstalterna: Driftkostnader för tillfälliga förläggningar utgår och att nuvarande medelsanvisning under anslaget fördelas på vederbörliga poster under anstalternas avlönings- och omkostnadsanslag.

Styrelsens förslag om inrättande av en assistenttjänst för Långholmens psykiatriska avdelning biträder jag så tillvida att jag föreslår att nuvarande medelsanvisning under icke-ordinarieposten för psykometriskt arbete vid avdelningen höjes med 6 500 kronor till 14 000 kronor. Vidare beräknar jag under samma post en ökad medelsanvisning med 2 000 kronor för fritidsledare vid anstalterna.

Beträffande styrelsens förslag till förstärkning av arbetsorganisationen vid vissa anstalter förordar jag — utöver i det föregående föreslagen lönegradsuppflyttning av vissa arbetsledartjänster — att anstalterna i Karlstad, Kristianstad och Malmö tillföres vardera en yrkesmästaretjänst i Ae 10, anstalten i Östersund en förste förmanstjänst i Ae 9 samt anstalten i Karlskrona en yrkesmästaretjänst i Ae 12. I fråga om sistnämnda anstalt bör därjämte medel beräknas för 3 vaktkonstaplar i Ae 8. Vidare till-

styrker jag att vid anstalten Härlanda inrättas en överkonstapelstjänst i Ae 10 för förrådsarbete.

Vid anmälan av fångvårdsstyrelsens avlöningsanslag (punkt 35) har jag anfört, att jag med hänsyn till arbetsdriftens fortgående utökning funnit en viss förstärkning vara motiverad beträffande den ledande personalen för arbetsdriften och att en sådan förstärkning nu bör begränsas till linjeorganisationen. Jämlikt riksdagens beslut förra året (1960 II ht, s. 65) har inrättats två ingenjörstjänster i Ae 17, vilka enligt fångvårdsstyrelsens närmare bestämmande skall ställas till räjongingenjörernas förfogande alltefter arbetsläget inom de olika anstaltsgrupperna. Jag föreslår att ytterligare fyra ingenjörstjänster i Ae 17 inrättas och att nu nämnda sex tjänster placeras med en inom varje räjong. För att åstadkomma ytterligare lättnad i fråga om arbetsläget inom arbetsdriften förordar jag vidare att sex tjänster som ingenjörsbiträden i Ag 12 inrättas för anstaltsgruppernas ingenjörskontor. Nuvarande medelsanvisning för tillfällig biträdeshjälp (II ht 1960, s. 64) bör samtidigt utgå.

Jag delar fångvårdsstyrelsens uppfattning att en bättre utbildning för fångvårdens tillsynspersonal är i hög grad påkallad. För att ge möjligheter härtill föreslår jag, att ett belopp av 165 000 kronor anvisas, varav jag beräknar 100 000 kronor under förevarande anslag och 65 000 kronor under anstalternas omkostnadsanslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om utbildningens anordnande.

Vad angår den personalförstärkning som erfordras i anledning av den av mig förut tillstyrkta omändringen av anstalterna i Luleå, Örebro, Jönköping och Halmstad till specialanstalter för svårbehandlade är jag icke beredd tillstyrka, att särskilda assistenttjänster för psykologiskt skolad personal inrättas med uppgift att föra gruppsamtal och bedriva gruppterapi bland klientelet. För denna verksamhet synes tills vidare endast arvodesanställd personal böra komma i fråga. Jag förordar att nuvarande medelsanvisning under icke-ordinarieposten för gruppterapeutisk försöksverksamhet för ändamålet höjes med 35 000 kronor.

Styrelsens förslag till förstärkning av bevakningspersonalen vid ifrågavarande anstalter har efter remiss granskats av den förutnämnde utredningsmannen, som ansett en viss minskning av antalet tjänster möjlig. Vad utredningsmannen anfört har bemötts av styrelsen.

För egen del är jag icke beredd att nu taga ställning till denna fråga. Jag föreslår att tills vidare ett belopp av 210 000 kronor anvisas under anslaget och att det får ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning av behovet besluta om inrättande av extra tjänster och sedermera för riksdagen anmäla vidtagna åtgärder.

Såvitt angår Jönköpingsanstalten ingår i såväl styrelsens som utredningsmannens beräkning viss extra personal, som styrelsen funnit erforderligt att tillsätta i anledning av att anstaltens förut icke fullt utnyttjade kapacitet behövt tagas i anspråk. Jag tillstyrker, att extra ordinarie tjänster inrättas för denna personal, bestående av 1 biträde i reglerad befordrings-

gång, 2 yrkesmästare i Ag 11 resp. Ag 10 och 5 vaktkonstaplar i Ag 8, samt att medel för desamma beräknas under anslaget.

I fråga om den personalförstärkning som erfordras i anledning av den förut nämnda utbyggnaden av anstalterna Tidaholm, Norrtälje och Hall förordar jag i anslutning till styrelsens förslag — utom såvitt avser bevakningstjänster, vartill jag återkommer i det följande — att för var och en av anstalterna Tidaholm och Norrtälje inrättas följande nya tjänster, nämligen för administration 1 fångvårdsassistent i Ae 17 och 1 kontorist i Ae 9, för arbetsdrift 1 ingenjör i Ae 17, 1 yrkesmästare i Ae 12, 2 yrkesmästare i Ae 11, 4 yrkesmästare i Ae 10 och en förste förman i Ae 9 (förråd) samt 1 ekonomibiträde i Ae 4. Beträffande anstalten Hall föreslår jag att följande extra tjänster inrättas, nämligen för administration 1 fångvårdsassistent i Ag 17, 1 kontorist i Ag 9 och 1 biträde i reglerad befordringsgång samt för arbetsdrift 2 yrkesmästare i Ag 11 och 4 yrkesmästare i Ag 10.

Då byggnadsarbetena icke torde bli slutförda före utgången av år 1961 bör medel för avlöningar beräknas för ett halvt budgetår.

De förslag till förstärkning av bevakningspersonalen vid sistnämnda anstalter, som fångvårdsstyrelsen framlagt i anledning av den beslutade utbyggnaden, har efter remiss granskats av utredningsmannen. Denne har därvid funnit att en viss reducering av antalet tjänster är möjlig. Styrelsen har frånsett vissa jämkningar, betingade av tekniska anordningar, vidhållit sina yrkanden.

Såsom framgår av vad jag förut anfört, är den nuvarande personalorganisationen vid ifrågavarande tre anstalter i vad avser bevakningstjänsterna provisorisk i avbidan på utredningsmannens slutliga förslag. Då det synes riktigast att behovet av bevakningspersonal för anstalterna i utbyggt skick prövas i ett sammanhang, är jag icke beredd att nu ta ställning till frågan om ytterligare tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — sedan utredningsmannen slutfört sin översyn, vilken såvitt angår Norrtälje, Tidaholm och Hall kommer att avse anstalterna i utbyggt skick — besluta om inrättande av extra tjänster för den ytterligare bevakningspersonal, som kan komma att erfordras i anledning av utbyggnaden. Jag föreslår att för ändamålet ett belopp av 155 000 kronor, avsett för ett halvt budgetår, beräknas under anslaget.

I övrigt kan jag icke tillstyrka de av styrelsen framlagda förslagen till personalförstärkningar vid befintliga anstalter.

Personalförstärkningar för nya anstalter

Byggnadsarbetena vid den nya kvinnoanstalten Hinseberg, vilken skall ersätta kvinnofängelset i Växjö, har nu fortskridit så långt att samtliga hittills beslutade 91 platser beräknas stå till förfogande i början av år 1962. Vid anmälan senare denna dag av investeringsanslaget Vissa byggnadsarbeten för fångvården föreslår jag i enlighet med förslag av fångvårdsstyrelsen att ytterligare en sluten avdelning med 10 platser uppföres vid anstalten för så-

dant kvinnligt tvångsarbetsklientel, som nu mottages vid den vid Växjöanstalten anordnade anstalten för kvinnliga alkoholmissbrukare. Enligt beslut av 1960 års riksdag (prop. nr 86) skall denna särskilda anstalt upphöra från och med den 1 juli 1961, varvid alkoholistklientelet skall omhändertagas inom nykterhetsvårdens anstaltsorganisation, medan tvångsarbetsklientelet i avbidan på att lösdriverilagstiftningen omprövas alltjämt skall tas om hand inom fångvårdsorganisationen. Uppgifterna som anstaltsstyrelse för detta klientel är f. n. fördelade mellan fångvårdsstyrelsen och anstaltsnämnden för kvinnofängelset i Växjö. Dessa uppgifter bör i fortsättningen anförtros anstaltsnämnden vid Hinsebergsanstalten.

Vid 1958 års riksdag fastställdes personalplan för Hinsebergsanstalten (II ht, s. 112). Planen, i vilken vissa ändringar vidtagits i anledning av beslutade löneregleringar, har emellertid aldrig hunnit sättas i tillämpning. Som fångvårdsstyrelsen föreslagit bör en ny och med hänsyn till platsantalets ökning utvidgad personalplan nu fastställas för anstalten.

Beträffande Växjöanstalten har styrelsen tänkt sig att denna i fortsättningen skall utnyttjas som säkerhetsanstalt för manligt klientel. Jag har ingen erinran mot detta förslag. En ny personalplan bör sålunda som styrelsen föreslagit fastställas även för denna anstalt.

Styrelsens förslag till bevakningspersonal för de båda anstalterna har granskats av den förutnämnde utredningsmannen, som framhållit, att den erforderliga bevakningspersonalen vid en ny- eller omorganiserad fångvårdsanstalt inte kan på förhand avvägas med någon högre grad av säkerhet. Utredningsmannen har emellertid funnit en viss reducering möjlig. Jag vill därutöver framhålla, att man icke nu kan räkna med någon bestämd tidpunkt från vilken de båda anstalterna kan utnyttjas för det klientel som de i fortsättningen skall hysa. Växjöanstaltens omdisponering till säkerhetsanstalt är beroende av att kvinnoklientelet kan överföras till Hinseberg och denna anstalt kan i sin tur endast beläggas efter hand som byggnaderna blir färdiga. Vissa provisorier blir sålunda nödvändiga under en övergångstid. Under sådana förhållanden anser jag mig böra föreslå att man vid fastställande av personalplanerna följer utredningsmannens beräkning men att den slutliga bedömningen av personalbehovet får bli beroende av erfarenheterna. I likhet med utredningsmannen förutsätter jag därför att Kungl. Maj:t om så visar sig erforderligt skall kunna besluta om utökning av bevakningspersonalen även under löpande budgetår. Kungl. Maj:t torde vidare böra ha möjlighet att vidtaga sådana omdisponeringar av de i planerna ingående tjänsterna som kan visa sig nödvändiga under den nämnda övergångstiden. Vid anslagsberäkningen bör, såsom styrelsen föreslagit, avräknas de medel som anvisats för befintliga tjänster vid Växjöanstalten ävensom nuvarande medelsreserv för provisoriskt ianspråktagande av Hinseberg (II ht 1960, s. 65). Från nu angivna förutsättningar föreslår jag att följande personalplaner fastställes för de båda anstalterna.

Hinsebergsanstalten

Administration:
1 fångvårdsdirektör Ao 24
1 fångvårdsassistent Ao 17
1 bokhållare Ao 15
1 kurator Ae 15
1 översköterska Ae 12
1 kontorist Ao 9
1 sjuksköterska Ae 9
1 kanslibiträde Ao 7
2 kontorsbiträden Ao 5
1 biträde rb
1 biträde rb (telefonist)

Bevakning (manlig):
1 överkonstapel Ao 10
4 vaktkonstaplar Ao 8

Bevakning (kvinnlig):
1 uppsyningsman Ao 12
2 överkonstaplar Ao 10
3 överkonstaplar Ae 10
13 vaktkonstaplar Ao 8
19 vaktkonstaplar Ae 8

Arbetsledning:
1 lärarinna Ao 12
3 yrkesmästare Ae 11
2 yrkesmästare Ae 10
2 arbetsterapeuter Ae 9
1 förste förman Ae 9

Ekonomi:
1 husmor Ao 9
1 ekonomibiträde Ae 4
1 överkonstapel Ao 10 (förrådstjänst)
1 förste förman Ae 9 (reparation)
1 maskinist Ae 9
1 reparatör Ae 8

Växjöanstalten

Administration:
1 anstaltsdirektör Ae 21
1 fångvårdsassistent Ae 17
1 kontorist Ae 9
3 biträden rb

Bevakning:
1 uppsyningsman Ae 12
2 överkonstaplar Ae 10
20 vaktkonstaplar Ae 8

Arbetsledning:
2 yrkesmästare Ae 11
4 yrkesmästare Ae 10

Ekonomi:
1 husmor Ae 9
1 förste förman Ae 9 (reparation)

Vad slutligen angår den av fångvårdsstyrelsen föreslagna personalplanen för den nya anstalten i Tillberga är det av vikt att den blivande anstaltsföreståndaren på ett tidigt stadium kan följa anstaltens uppbyggnad. Jag förordar att beslut nu fattas om inrättande av en extra tjänst som anstaltsdirektör i Ag 21. I övrigt är jag med hänsyn såväl till att tidpunkten för anstaltens färdigställande är oviss som till anstaltens delvis nya karaktär icke beredd att utan ytterligare prövning taga ställning till det erforderliga personalbehovet. Jag föreslår nu att ett belopp av 335 000 kronor beräknas under anslaget och att det får ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om inrättande av ytterligare extra tjänster efter hand som behov därav uppkommer.

Vissa övriga frågor

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar torde i anslutning till styrelsens förslag böra beräknas ett belopp av 2 200 kronor med anledning av beslutad höjning av årsarvodet till kroppssjukläkaren vid Långholmen samt för arvoden åt rådgivande psykiater vid anstalterna Hinseberg och Växjö 4 200 kronor respektive 3 600 kronor. Av skäl som styrelsen anfört torde vidare under avlöningsanslaget böra beräknas ett belopp av 13 100 kronor för höjd hyresersättning åt fångvårdens överläkare, varjämte nuvarande arvode om 1 500 kronor till portvakten vid Norrköpingsanstalten bör indragas.

I enlighet med styrelsens förslag bör en tidigare för byggnadskontrollant avsedd yrkesmästartjänst i Ao 13 indragas. Vidare bör ur personalförteckningen utgå en assistenttjänst i Ao 16, en tjänst som biträdande köksföreståndare i Ao 8 och 4 tjänster som köksföreståndare i Ao 8. Därjämte bör å övergångsstat uppföras en tjänst som köksföreståndare i Ao 11.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr II ht 1959, s. 85) har Kungl. Maj:t genom beslut den 6 mars 1959 förklarat att vårdpersonalen vid ungdomsanstalten Roxtuna skall deltaga i elevernas måltider i den utsträckning som fångvårdsstyrelsen bestämmer samt att nämnda personal vid fullgörande av sådan skyldighet skall erhålla fri kost. Därest riksdagen inte har någon erinran häremot, torde nämnda bemyndigande med anledning av en av fångvårdsstyrelsen i skrivelse den 28 november 1960 gjord framställning få omfatta andra anstalter inom ungdomsgruppen ävensom en planerad avdelning för kvinnliga ungdomsfängelselever vid kvinnoanstalten Hinseberg.

De av mig i det föregående förordade förslagen medför med beaktande av sedvanliga grunder för beräkning av icke-ordinarieposten en ökning av medelsbehovet under anslaget med sammanlagt 2 115 000 kronor. På grund av automatiska utgiftsstegringar avseende lönerevision, höjning av rörligt tillägg, kompensation för höjda folkpensionsavgifter, ersättning för tjänstgöring å obekväm arbetstid och tjänstetidsbefordran bör i anslutning till styrelsens förslag beräknas ett belopp av tillhopa 3 952 000 kronor.

Anslaget bör alltså höjas med nämnda belopp och uppföras med (36 855 000 + 6 067 000) 42 922 000 kronor samt fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för fångvårdsanstalterna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 11 874 000

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	727 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	20 507 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	9 166 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	648 000
Summa kronor	42 922 000

c) till *Fångvårdsanstalterna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 42 922 000 kronor.

[38] 4. **Fångvårdsanstalterna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	15 692 700	15 700 783
1960/61 (statsliggaren s. 140)	18 254 000	
1961/62 förslag	20 322 000	

Yrkanden

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 2 646 000 kronor.

	Nettoutgift 1959/60	Anvisat 1960/61	Begärd ökning
1. Sjukvård m. m. för personal	60 893	59 000	21 000
2. Reseersättningar	595 785	960 000	—
3. Bränsle, lyse och vatten	2 752 250	3 200 000	460 000
4. Övriga expenser	518 382	660 000	—
5. Inköp och underhåll av inventarier	235 973	300 000	120 000
6. Inköp och underhåll av bilar	122 210	125 000	35 000
7. Renhållning av fängelseområden och fängelselokaler	603 628	640 000	205 000
8. Utspisning	5 659 950	6 300 000	1 000 000
9. Beklädnad och sängkläder	1 414 114	1 600 000	220 000
10. Hälso- och sjukvård	1 165 549	1 240 000	180 000
11. Undervisning och fritidssysselsättning	211 251	250 000	56 000
12. Bibliotek vid fångvårdsanstalter	45 103	42 000	18 000
13. Omkostnader för permitterade, frigivna och utskrivna	923 976	1 030 000	180 000
14. Utbildning av personal	149 309	168 000	132 000
15. Diverse utgifter	80 956	145 000	9 000
16. Fångtransport	973 961	1 250 000	—
17. Tjänstedräkt åt befattningshavare	116 834	145 000	—
18. Understöd åt intagnas familjer	70 650	90 000	10 000
19. Driftkostnader för televisionsbevakning	—	50 000	—
			2 646 000

Motiv

För närvarande bestrides omkostnaderna för de tillfälliga förläggningarna inom fångvården från förslagsanslaget Fångvårdsanstalterna: Driftkostnader för tillfälliga förläggningar. Nämnda omkostnader, vilka för budgetåret 1960/61 beräknats till 571 000 kronor, föreslås i fortsättningen skola belasta förevarande anslag (jfr fångvårdsanstalternas avlöningsanslag p. B. I. 2). För budgetåret 1959/60 anvisade medel till omkostnader för fångvårdsanstalterna samt för sex tillfälliga förläggningar uppgick sammanlagt till i runt tal 16 190 000 kronor. Med utgångspunkt från en uppskattad genomsnittsbeläggning av 5 600 under budgetåret 1961/62 skulle för nämnda budgetår omkostnaderna totalt komma att uppgå till 18 637 000 kronor. Härtill kommer kostnadsfördyringen i samband med omsättningsskatten, 745 000 kronor, samt en beräknad årlig höjning av kostnadsläget med 2 procent, eller för budgetåren 1960/61 och 1961/62 372 000 respektive 395 000 kronor. För sistnämnda budgetår skulle alltså de beräknade omkostnaderna uppgå till (18 637 000 + 745 000 + 372 000 + 395 000) i runt tal 20 150 000 kronor. Då de olika omkostnadsposternas relativa andel i anslagets totalsumma i stort sett är tämligen oförändrad från det ena året till det andra, har det sålunda uppskattade medelsbeloppet slagits ut på posterna efter de på dem erfarenhetsmässigt belöpande andelstalen. Styrelsen ämnar i samband med förslag till specialstat för arbetsdriften begära en generell höjning av fångvårdens arbetspremier i huvudsaklig överensstämmelse med vad eftervårdsutredningen föreslagit i sitt betänkande angående fånges arbetsersättning. Motsvarande höjning av premierna för det på anstalterna utförda handräckningsarbetet påverkar vissa av delposterna under anstalternas omkostnadsanslag. I övrigt har avvikelser från den schematiska beräkningen gjorts beträffande i det följande särskilt angivna punkter.

5. *Inköp och underhåll av inventarier.* Utöver det för delposten procentuellt uppskattade beloppet, 320 000 kronor, erfordras med hänsyn till det eftersatta behovet av ersättningsanskaffning av inventarier vid befintliga anstalter ytterligare 100 000 kronor.

11. *Undervisning och fritidssysselsättning.* Fångvårdsstyrelsens förslag om inrättande av sex 120-mannaanstalter samt ianspråktagandet av kvinnoanstalten Hinseberg innebär, att posten behöver uppräknas med 30 000 respektive 6 000 kronor. Vidare föranleder ändrat normaldagschema behov av ökad fritidssysselsättning till en beräknad kostnad av 20 000 kronor.

14. *Utbildning av personal.* En väsentligt ökad aspirantutbildning är — såsom fångvårdsstyrelsen anmält vid redovisningen av medelsbehovet under fångvårdsanstalternas avlöningsanslag — enligt styrelsens mening nödvändig, om kvalitetskravet på fångvårdens tillsynspersonal skall kunna upphållas. Liksom för närvarande bör anordnas tre aspirantkurser, var och en med ett trettiotal deltagare, till vilka även redan anställd, icke tidigare utbildad personal, bör få söka. Emellertid bör kurstiden utsträckas från nuvarande fem till tolv veckor. Kurserna, som — i de fall då aspirant icke redan är anställd i fångvården — skall föregås av en månads praktisk prov-

tjänstgöring, är avsedda att bedrivas i form av lektioner, grupparbete eller studiebesök under sammanlagt 420 timmar för varje kurs. Undervisningen skall omfatta studieteknik, ett flertal fångvårdsämnen, psykologi, psykiatri och mentalhygien, samhällskunskap samt praktiska övningar i självförsvar och vapeninstruktion m. m.

Yttranden

Medicinalstyrelsen — som yttrat sig över den föreslagna utbildningen av fångvårdspersonal i tillsynstjänst såvitt avser undervisning i psykologi, psykiatri och mentalhygien — har från de synpunkter styrelsen har att företräda ingen annan erinran än att under ämnesgruppen beräknat antal kurstimmar för neuroser lämpligen bör ökas från 15 till förslagsvis 20 timmar.

Socialstyrelsen anser det önskvärt, att kvalifikationskraven för fångvårdspersonal i tillsynstjänst höjes. En gedigen utbildning för denna personal är nödvändig om ett gott resultat skall kunna förväntas av den intagnes anstaltsvistelse. Detta sammanhänger i hög grad med möjligheterna till personlig påverkan från den personal som har den dagliga vården och tillsynen om hand. En lämplig och för arbetet väl anpassad utbildning torde även öka personalens intresse för sin arbetsuppgift och samtidigt medföra att denna kan sättas till mer kvalificerade vård- och behandlingsuppgifter. Med tanke härpå understryker socialstyrelsen särskilt det lämpliga i att undervisningen i sådana ämnen som psykologi, psykiatri och mentalhygien utökas.

Departementschefen

Till en början torde jag få anmäla, att fångvårdsstyrelsen i skrivelse den 4 juni 1960 gjort framställning om täckande av en brist, uppgående till 11 560 kronor 98 öre, som uppstått å kontot för de intagnas medel i räkenskaperna för fångvårdsanstalten Långholmen. Styrelsen har anfört att verkställd utredning i ärendet visat att bristen torde ha uppkommit med början år 1954, då anstaltsgrupperingen av fångvårdsanstalterna gav kamrerarekontoret vid Långholmen starkt ökade arbetsuppgifter utan att kontoret erhöll tillräcklig personal härför. I enlighet med av riksräkenskapsverket i utlåtande den 19 juli 1960 framställt förslag torde den anmälda bristen, därest riksdagen icke har någon erinran häremot, få täckas med anlitande av anslaget till oförutsedda utgifter.

I det föregående har jag vid behandlingen av fångvårdsanstalternas avlöningsanslag tillstyrkt fångvårdsstyrelsens förslag att nuvarande anslag Fångvårdsanstalterna: Driftkostnader för tillfälliga förläggningar utgår och att medelsanvisningen under anslaget fördelas på respektive poster under fångvårdsanstalternas avlönings- och omkostnadsanslag. Hänsyn härtill bör såsom fångvårdsstyrelsen föreslagit tagas vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag. I enlighet med vad jag anfört i nämnda sammanhang bör vidare ökade medel beräknas för utbildning av tillsynspersonal. En höjning av anslaget påkallas ytterligare genom det förslag som jag framlägger i det följande (punkt 51) angående anordnande av ett in-

ackorderingshem i Stockholm för frigivna fångar m. fl. På grund av ovissheten om fångantalets utveckling är det i övrigt icke möjligt att annat än uppskattningsvis beräkna det erforderliga medelsbehovet. Jag förordar att anslaget höjes med sammanlagt 2 068 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

		Ökning eller minskning
Sjukvård m. m. för personal	+	21 000
Reseersättningar	—	60 000
Bränsle, lyse och vatten	+	400 000
Övriga expenser	—	40 000
Inköp och underhåll av inventarier	+	20 000
Inköp och underhåll av bilar	+	20 000
Renhållning av fängelseområden och fängelselokaler	+	140 000
Utspisning	+	1 000 000
Beklädnad och sängkläder	+	100 000
Hälso- och sjukvård	+	180 000
Undervisning och fritidssysselsättning	+	2 000
Bibliotek vid fångvårdsanstalter	+	2 000
Omkostnader för permitterade, frigivna och utskrivna	+	213 000
Utbildning av personal	+	65 000
Understöd åt intagnas familjer	+	5 000
Summa kronor	+	2 068 000

Under posten till omkostnader för permitterade, frigivna och utskrivna har härvid beräknats ett belopp av 30 000 kronor som bidrag till driftkostnader vid det förutnämnda inackorderingshemmet i Stockholm. Beloppet avser kostnader för bidrag under ett halvt budgetår. Från femte huvudtitelns omkostnadsanslag till statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare utgår för närvarande till Stockholms kyrkliga socialråd högst 2 400 kronor såsom bidrag till den av socialrådet bedrivna verksamheten beträffande kvinnor från Stockholm, vilka utskrivits från anstalten. I samband med att anstalten från och med den 1 juli 1961 upphör bör nämnda belopp i stället bestridas från förevarande anslagspost.

Då jag under övriga förut ej särskilt nämnda poster i omkostnadsstaten räknar med oförändrad medelsanvisning bör anslaget höjas med 2 068 000 kronor samt uppföras med (18 254 000 + 2 068 000) 20 322 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fångvårdsanstalterna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 20 322 000 kronor.

[39] 5. **Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 300 000	1 243 586
1960/61 (statsliggaren s. 143)	2 400 000	
1961/62 förslag	1 000	

Å anslaget förelåg vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 2 493 125 kronor, varav emellertid 943 961 kronor var disponerat genom skilda beslut av Kungl. Maj:t för utrustning av tidigare beslutade anstalter.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 och 15/10 1960) hemställer — såvitt avser av styrelsen förvaltade eller projekterade anstalter — om ett anslag av 4 327 000 kronor.

För komplettering av maskinutrustningen vid befintliga anstalter i samband med den löpande översynen och rationaliseringen beräknas oförändrat 300 000 kronor. Vidare hemställes om medel för utrustning av de sex nya 120-mannaanstalter, som styrelsen föreslår skola uppföras för att möta den väntade ökningen av fångantalet. Arbetsdriften vid den anstalt, som är avsedd att först uppföras (Tillberga), skall omfatta träindustri för 80 och mekanisk industri för 20 man. Kostnaderna för maskin- och verktygsutrustning samt transportmateriel uppskattas till 780 000 kronor, vilka beräknas kunna täckas av tillgängliga medel under anslaget. Arbetsdriften vid övriga fem anstalter kommer att utformas på olika sätt. Styrelsen föreslår att för motsvarande utrustning av dessa anstalter beräknas ett belopp av 4 000 000 kronor i form av ny medelsanvisning. I samband med att Växjöanstaltens kvinnliga klientel överföres till Hinsebergsanstalten, kan Växjöanstalten från och med den 1 juli 1961 i sin helhet disponeras för manliga intagna. Den nuvarande konfektionsindustrien för 30 man i Växjö bör därvid kompletteras med läderindustri för 20 man, vilket föreslås ske på så sätt att verkstadsutrustningen för den läderindustri, som bedrives vid Örebroanstalten och som icke längre erfordras då denna anstalt tages i anspråk som specialanstalt för svårbehandlade, överflyttas till Växjö. Utrustningen behöver emellertid kompletteras, för vilket ändamål beräknas ett belopp av 20 000 kronor. För sådana kvinnliga tvångsarbetare, som nu omhändertages vid Växjöanstalten, skall enligt styrelsens förslag vid anstalten Hinseberg uppföras en särskild förläggningspaviljong jämte därtill ansluten arbetssal för sysselsättning av åtta intagna i vävning. Utrustningen av arbetslokalen beräknas draga en kostnad av 7 000 kronor. Det sammanlagda anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 enligt styrelsens beräkningar uppgår alltså till (300 000 + 4 000 000 + 20 000 + 7 000) 4 327 000 kronor.

Fångvårdens byggnadskommitté (skr. 29/8 och 17/10 1960) anför — såvitt avser anstalter som utrustas av kommittén — att kostnaderna för maskin- och verktygsutrustning till tvätteri- och konfektionsverkstäderna vid anstalten Hinseberg tidigare beräknats till 395 000 kronor i prisläget den 1 januari 1958. På grund av prisstegringar, som inträffat därefter, räknar

kommittén numera med en ca 8 % ökad kostnad eller 30 000 kronor, vilket belopp kommittén föreslår äskas för budgetåret 1961/62.

Kommittén anmäler härjämte, att kostnaderna för maskin- och verktygsutrustning för tillkommande verkstäder vid anstalterna Norrtälje, Tidaholm och Hinseberg, vilka enligt beslut av 1960 års riksdag skall utbyggas, beräknats till resp. 425 000, 475 000 och 20 000 kronor. Slutlig ställning till den av utbyggnaden betingade verkstadsdriften vid Hinseberg har dock icke tagits av kommittén, som avser att senare anmäla härav föranledd uppräkning av utrustningskostnaderna. För tiden till och med den 30 juni 1962 räknas med en medelsåtgång av 800 000 kronor, vilka torde rymmas inom det belopp som 1960 års riksdag anvisat under anslaget för genomförande av utbyggnadsprogrammet för ifrågavarande tre anstalter m. m.

Under anslaget äskas sålunda av fångvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté tillhopa (4 327 000 + 30 000) 4 357 000 kronor.

Departementschefen

Fångvårdsstyrelsen har vid sin beräkning av medelsbehovet utgått från att samtliga sex av styrelsen föreslagna nya öppna anstalter skall uppföras under nästa budgetår. Såsom närmare framgår av den redogörelse, som jag senare denna dag lämnar vid anmälan av investeringsanslaget Vissa byggnadsarbeten för fångvården, räknar jag endast med uppförande av en sådan anstalt, nämligen i Tillberga. Då erforderliga medel för utrustning av denna anstalt ävensom för övriga av fångvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté föreslagna ändamål torde rymmas inom ramen för förefintlig behållning under anslaget, erfordras icke någon ny medelsanvisning. Utan att nu i detalj taga ställning till de på de olika förslagen belöpande kostnaderna, vilka torde få bli beroende av Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, förordar jag att anslaget uppföres med endast ett formellt belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[40] **6. Fångvårdsanstalterna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 200 000	917 631
1960/61 (statsliggaren s. 143)	2 000 000	
1961/62 förslag	450 000	

Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns å anslaget en reservation av 1 293 783 kronor, varav emellertid 456 649 kronor var disponerat genom skilda beslut av Kungl. Maj:t för utrustning av tidigare beslutade anstalter.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 och 15/10 1960) hemställer — såvitt avser

av styrelsen förvaltade eller projekterade anstalter — om ett anslag av 4 000 000 kronor.

För modernisering av köksutrustningen vid vissa anstalter, för installerande av centralradioanläggningar samt för inköp av arbetsbesparande kontorsmaskiner beräknas ett från 200 000 till 300 000 kronor ökat medelsbehov. Kostnaderna för inventarier till de föreslagna sex nya 120-mannaanstalterna beräknas till 695 000 kronor för anstalten i Tillberga och till 725 000 kronor för var och en av de övriga. Då medel under anslaget finns tillgängliga för täckande av förstnämnda belopp, erfordras som ny medelsanvisning sammanlagt 3 625 000 kronor. Slutligen upptages 75 000 kronor till inventarier till den föreslagna förläggningspaviljongen vid Hinsebergsanstalten för kvinnliga tvångsarbetare. Anslagsbehovet uppskattas alltså av styrelsen till (300 000 + 3 625 000 + 75 000) 4 000 000 kronor.

Fångvårdens byggnadskommitté (skr. 29/8, 17/10 och 3/11 1960) hemställer — såvitt avser anstalter som utrustas av kommittén — om en medelsanvisning till ett sammanlagt belopp av 600 000 kronor.

Kostnaderna för inventarieutrustning vid anstalten Hinseberg har tidigare beräknats till 500 000 kronor i prisläget den 1 juli 1958. På grund av prisstegringar beräknar kommittén en ökad kostnad med 8 % eller 40 000 kronor. För anskaffande av inventarier till den nya 72-mannapaviljong, som enligt beslut av 1960 års riksdag skall uppföras vid Hallanstalten, beräknas ett belopp av 330 000 kronor. Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 april 1958 har vid anstalten Norrtälje på försök installerats en för bevakningsändamål anpassad avlyssningsanläggning och en personsökaranläggning. Försöksverksamheten har visat att goda förutsättningar finns att med dessa hjälpmedel rationalisera bevakningstjänsten och inbespara personalkostnader. Kommittén föreslår efter närmare undersökningar att även anstalterna Tidaholm, Mariefred, Hällby, Hall (endast 72-mannapaviljongerna) och Hinseberg utrustas med dylika anläggningar. Sistnämnda anstalt bör — i likhet med vad redan är fallet vid de övriga anstalterna — därjämte utrustas med en samtalsanläggning. Anläggningskostnaderna uppskattas till resp. 45 000, 35 000, 37 000, 33 000 och 80 000 eller tillhopa 230 000 kronor. Anslagsbehovet enligt kommitténs beräkningar uppgår alltså till (40 000 + 330 000 + 230 000) 600 000 kronor.

Kommittén anmäler härjämte, att anskaffningskostnaderna för ytterligare inventarier till anstalterna Norrtälje, Tidaholm och Hinseberg till följd av den beslutade utbyggnaden av dessa anstalter beräknats till resp. 460 000, 435 000 och 115 000 kronor. För Hinsebergsanstaltens del torde ytterligare kostnad — liksom i fråga om maskinutrustningen — uppkomma sedan kommittén tagit slutlig ställning till den av utbyggnaden betingade arbetsdriften. Medelsåtgången för tiden till och med den 30 juni 1962 beräknar kommittén till 800 000 kronor, vilken summa torde rymmas inom det belopp, som anvisats av 1960 års riksdag för genomförandet av utbyggnadsprogrammet för sistnämnda tre anstalter m. m.

Under anslaget äskas alltså av fångvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté tillhopa (4 000 000 + 600 000) 4 600 000 kronor.

Departementschefen

Av skäl som jag anfört under föregående punkt kan det av fångvårdsstyrelsen beräknade medelsbehovet för inventarier till de föreslagna nya öppna anstalterna begränsas till att avse endast anstalten i Tillberga. Medel bör härutöver beräknas för de övriga av styrelsen ävensom för de av fångvårdens byggnadskommitté upptagna förslagen. Jag är dock icke beredd att nu taga ställning till kostnaderna i varje särskilt fall. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning besluta om ianspråktagande av medel för de olika ändamålen efter hand som behov därav uppkommer.

Med beaktande av den odisponerade behållningen under anslaget synes den erforderliga medelsanvisningen för nästa budgetår kunna begränsas till 450 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fångvårdsanstalterna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kronor.

[41] 7. **Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	800 000	433 185
1960/61 (statsliggaren s. 143)	2 400 000	
1961/62 förslag	1 000	

Från anslaget bestrides kostnader för anskaffande av baracker för förläggnings-, expeditions-, verkstads- och förrådsutrymmen m. m. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns å anslaget en reservation av 1 215 193 kronor. Av beloppet var emellertid i runt tal 1 100 000 kronor disponerade genom beslut av Kungl. Maj:t.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) beräknar, att odisponerat belopp av behållningen under anslaget jämte för budgetåret 1960/61 anvisade medel skall tagas i anspråk för täckande av kostnaderna för den föreslagna nya 120-mannaanstalten i Tillberga. Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknas 130 000 kronor åtgå för uppförande av en verkstadsbarack vid Växjöanstalten i samband med att anstalten omdisponeras för manligt förvaringsklientel. Med hänsyn till angelägenheten av att medel finnes tillgängliga under anslaget för andra uppkommande behov, framför allt för förläggnings- och arbetslokaler, föreslår styrelsen att anslaget uppföres med oförändrat 2 400 000 kronor.

Departementschefen

Vid anmälan senare denna dag av investeringsanslaget Vissa byggnadsarbeten vid fångvården föreslår jag, att medel beräknas under samma anslag för täckande av kostnaderna för den planerade anstalten i Tillberga. Då tillgången på disponibla medel under förevarande anslag härigenom ökas, synes anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med endast ett formellt belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[42] 8. **Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhör fångvården, m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	88 900	87 699
1960/61 (statsliggaren s. 144)	89 000	
1961/62 förslag	89 000	

Från anslaget bestrides dels ersättning till föreningen Skyddsvärnet i Stockholm för omhändertagande på Björkahemmet av intagna, som permitterats från ungdomsanstalt, och dels avgifter för inackordering i enskilda hem av sådana intagna.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) anmäler, att föreningen Skyddsvärnet i Stockholm hos styrelsen föreslagit, att nuvarande statsbidrag till Björkahemmet, 23 kronor per intagen och dag, måtte höjas med 3 kronor för täckande av kostnader för viss personalförstärkning, räknat från och med den 1 januari 1961. Fångvårdsstyrelsen, som icke funnit skäl tillstyrka framställningen, hemställer att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

1956 års eftervårdsutredning, som anmält att den i samband med sin pågående utredning om skyddskonsulentorganisationens utbyggnad även kommer in på frågan om de frivilliga skyddsföreningarnas verksamhet och framtida ställning, har icke funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Anslaget torde i avvaktan på eftervårdsutredningens kommande förslag böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhör fångvården, m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 89 000 kronor.

[43] **9. Interneringsnämnden**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	39 000	30 554
1960/61 (statsliggaren s. 144)	43 000	
1961/62 förslag	43 000	

I enlighet med förslag av *fångvårdsstyrelsen* (skr. 25/8 1960) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Interneringsnämnden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 kronor.

[44] **10. Ungdomsfängelsenämnden**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 000	22 815
1960/61 (statsliggaren s. 144)	25 000	
1961/62 förslag	28 000	

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslagsposten till dagarvoden, som för budgetåret 1960/61 uppförts med 19 000 kronor, höjes med 3 000 kronor. Den verkliga medelsåtgången under posten — med beaktande av eftersläpning i fråga om utbetalningen — för budgetåret 1959/60 beräknas till 22 401 kronor.

Departementschefen

Jag har icke funnit anledning till erinran mot vad fångvårdsstyrelsen föreslagit. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsfängelsenämnden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kronor.

[45] **11. Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 417 100	1 366 742
1960/61 (statsliggaren s. 145)	1 601 000	
1961/62 förslag	1 992 000	

Sedan en skyddskonsulentorganisation av mindre omfattning inrättats under år 1942, anslog 1943 års riksdag medel till en organisation, omfattande 13 skyddskonsulenter och 5 skyddsassistenter. Organisationen har därefter successivt utbyggts och omfattar numera 25 skyddskonsulenter, 29 skyddsassistenter, 19 kanslibiträden och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Statistiska uppgifter

Fångvårdsstyrelsen har i anslutning till sina anslagsäskanden lämnat vissa statistiska uppgifter beträffande övervaknings- och tillsynsverksamheten. Följande uppgifter visar antalet personer under övervakning eller tillsyn.

Tidpunkt	Antal villkorligt dömda	Därav under 21 år	Antal villkorligt frigivna	Därav under 21 år	Summa	Därav under 21 år
1 jan. 1959....	10 685	3 306	1 215	56	11 900	3 362
1 jan. 1960....	11 513	4 051	1 411	101	12 924	4 152
1 juli 1960....	12 298	4 752	1 612	119	13 910	4 871
1 sept. 1960 ..	12 399	4 926	1 623	120	14 022	5 046

Under tiden 1 januari 1959—1 juli 1960 har antalet villkorligt dömda stigit med 1 613 och antalet villkorligt frigivna med 397 eller med totalt 2 010 (17 %). Ungdomarnas — under 21 år — andel i totalsumman utgjorde den 1 januari 1959 28 procent och den 1 juli 1960 35 procent. Läget den 1 september 1960 visar en fortsatt ökning av antalet villkorligt dömda och frigivna.

I följande sammanställning redovisas antalet övervakare (öv) och tillsynsmän (ts) fördelade efter antalet uppdrag på var och en.

Antal uppdrag	Antal öv + ts	
	1/10 1959	1/9 1960
1— 5.....	6 631	7 510
6—10.....	174	182
11—15.....	30	36
16—20.....	9	18
21—25.....	9	8
26—50.....	8	9
51—75.....	8	6
Summa	6 869	7 769

Övervakning och tillsyn ombesörjdes den 1 september 1960 i 4 820 fall (34,4 %) av personer, yrkesmässigt verksamma inom socialvården, därav 324 fall (2,3 %) av skyddskonsulenter eller skyddsassistenter, 1 138 fall (8,1 %) av tjänstemän vid skyddsvärnsföreningar och 3 358 fall (24 %) av tjänstemän vid fångvårdsanstalter, anstalter tillhörande barnavården, vårdanstalt för alkoholmissbrukare och arbetsförmedling, eller av andra socialvårdstjänstemän. Antalet uppdrag per övervakare och tillsynsmän har i allmänhet icke överstigit 5. I nio fall har samma person haft upp till 50 uppdrag och i sex fall upp till 75 uppdrag.

Yrkanden

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med avrundat 510 800 kronor.

	Ökning
1. *Tjänsteförändringar*	
a) 3 skyddskonsulenter Ae 19—Ae 21	4 212
b) 1 skyddskonsulent Ae 19—Ao 19	—
2. *Personalförstärkningar*	
a) 1 skyddskonsulent Ae 19	22 682
b) 8 skyddsassistenter Ae 17	159 136
c) 2 skyddsassistenter Ag 17	39 998
d) 7 kanslibiträden Ae 7	49 946
e) 1 biträde i reglerad befordringsgång	10 592
f) Medel till vikarier	40 200
g) Psykiatrisk rådgivning	6 000
3. *Omräkning*	
Löneklassuppflyttningar	24 164
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	5 300
Höjning av rörligt tillägg	148 600
	510 830

Motiv

Fångvårdsstyrelsen erinrar inledningsvis om att 1956 års eftervårdsutredning, enligt vad styrelsen inhämtat, överväger en väsentlig förstärkning av skyddskonsulentorganisationen. Förslag härom torde emellertid icke komma att avgivas inom sådan tid, att de kan föreläggas 1961 års riksdag. I avvaktan på utredningens förslag begär styrelsen därför för budgetåret 1961/62 medel endast för en fortsatt utbyggnad av organisationen i ungefär samma omfattning som under närmast tidigare år. Särskilt angeläget är det att de personella resurserna medger en intensiv eftervård av det lagförda unga klientelet som tenderar att starkt öka.

1. a). Nuvarande organisation upptar 14 skyddskonsulenter i lönegrad 21 och 11 i lönegrad 19. Avgörande för lönegradsplaceringen har varit distriktens storlek och arbetsbörda. Konsulentbefattningarna i Örebro, Väsmanlands och Kopparbergs distrikt bör i anseende till arbetsbelastningen närmast komma i fråga för uppflyttning till 21 lönegraden.

1. b). Skyddskonsulenten i Ae 19 vid Södertörn-Gotlands distrikt är tillika skyddsassistent i Ao 17 i annat distrikt. Då sistnämnda tjänst därigenom spärras på ett för rekryteringen olyckligt sätt, bör konsulenttjänsten ordinariesättas.

2. a). Västgöta-Dals distrikt, som omfattar Älvsborgs och Skaraborgs län, är det till folkmängden största landsbygdsdistriktet. Inom området ligger

fångvårdsanstalterna i Mariestad, Vänersborg, Smälteryd, Ollestad och Torhult samt den nyinrättade anstalten i Tidaholm, vilken är avsedd att utbyggas från 150 till 230 platser. För närvarande finns en konsulent och två assistenter med stationeringsort i Borås. Distriktet bör delas i ett distrikt för Älvsborgs län med en konsulent och en assistent i Borås samt i ett distrikt för Skaraborgs län. Anstalten i Tidaholm skulle falla inom sistnämnda distrikt, för vilket bör avses en konsulenttjänst och en assistenttjänst, stationerade i Skövde. Sistnämnda konsulenttjänst bör nyinrättas.

2. b) och c). Med hänsyn till den fortgående ökningen av ungdomsklientelet behöver såväl Stockholms expedition för sådant klientel som Malmö distrikt förstärkas med vardera en assistent. För Stockholms distrikt erfordras till följd av det stigande antalet övervaknings- och tillsynsfall ytterligare två assistenttjänster, varav en bör avses för den södra expeditionen och en för den expedition som handhar tillsynen och kontrollen av det från förvaringsanstalt provutskrivna klientelet. Flera distrikt saknar alltjämt skyddsassistenter. Tills vidare bör en sådan tjänst inrättas i ettvart av Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Västernorrlands distrikt. Härutöver bör skyddskonsulentorganisationen — intill dess eftervårdsutredningens utbyggnadsförslag kan prövas och realiseras — förstärkas med två assistenter utan fast distriktsplacering, vilka skall kunna tjänstgöra inom distrikt där arbetstrycket från tid till annan bedömes såsom störst.

2. d) och e). Av samtliga distrikt saknar numera sju (inkl. det föreslagna Skaraborgsdistriktet) heltidsanställda kanslibiträden. Då det är angeläget att konsulenter och assistenter befrias från arbetsuppgifter av rutinkaraktär, bör även de återstående distrikten tillföras kanslibiträdestjänster. Under anslaget beräknade medel för extra skrivhjälp kan därvid minskas med 32 500 kronor. — Omfattningen av verksamheten vid Göteborgsdistriktet för äldre och för Bohuslän motiverar en förstärkning med ett biträde för skriv- och kontorsgöromål.

2. g). För psykiatrisk rådgivning disponerar skyddskonsulentorganisationen nu 6 000 kronor. Beloppet bör höjas till 12 000 kronor med hänsyn till behovet av att utvidga verksamheten.

Yttrande

1956 års eftervårdsutredning understryker starkt behovet av en intensifiering av kriminalvården i frihet och förstärkning av dess resurser. Härvid erinrar utredningen om den strävan att effektivisera denna form av kriminalvård som kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts till lagrådet remitterade förslag till brottsbalk. Nämnda förslag — som i hithörande delar utarbetats i samråd med utredningen — förutsätter bl. a. en betydande utökning av skyddskonsulentorganisationen. De närmare överväganden som är behövliga beträffande den för brottsbalksförslagets genomförande lämpliga utbyggnaden av denna organisation pågår för närvarande inom utredningen. Utredningens förslag i ämnet kommer att avgivas i en nära framtid men

kan ej realiseras redan under budgetåret 1961/62. Då den av fångvårdsstyrelsen nu föreslagna upprustningen av skyddskonsulentorganisationen är angelägen och då densamma icke föregriper utredningens resultat, tillstyrker utredningen livligt bifall till förslaget.

Departementschefen

Skyddskonsulentorganisationen tillfördes förra året en viss personalförstärkning. Av vad såväl fångvårdsstyrelsen som eftervårdsutredningen anfört framgår emellertid att denna är uppenbart otillräcklig och att en väsentlig förstärkning av resurserna erfordras med hänsyn till det stigande antalet villkorligt dömda och frigivna. Enligt det förslag till brottsbalk, som numera framlagts för lagrådets granskning, kommer skyddskonsulentorganisationen att få vidgade och delvis nya uppgifter. Den utbyggnad av organisationen som kan komma att påkallas härav prövas f. n. av eftervårdsutredningen. Några förslag från utredningens sida är emellertid icke att vänta inom sådan tid, att några därpå grundade förslag kan anmälas för årets riksdag. Då den ofrånkomliga utbyggnaden måste ske successivt, förordar jag att organisationen nu förstärkes i huvudsaklig överensstämmelse med vad fångvårdsstyrelsen föreslagit.

Beträffande distriktsindelningen biträder jag styrelsens förslag att nuvarande Västgöta-Dals distrikt delas i ett distrikt för Älvsborgs län och ett distrikt för Skaraborgs län. Med anledning härav bör inrättas en ny skyddskonsulenttjänst i Ae 19. Befattningshavaren bör tills vidare stationeras i Skövde.

Vidare förordar jag inrättande av sju skyddsassistenttjänster i Ae 17 och fem kanslibiträdestjänster i Ae 7. Under anslaget beviljade medel för extra skrivhjälp bör härvid nedräknas med 22 500 kronor. I fråga om samtliga nu nämnda tjänster torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om tjänsternas fördelning på olika distrikt.

Jag tillstyrker därjämte att en skyddskonsulenttjänst i Ae 19 ordinariesättes. Förslaget om uppflyttning av tre skyddskonsulenter i Ae 19 till Ae 21 kan jag icke biträda.

Slutligen beräknar jag för vikarier och psykiatrisk rådgivning ytterligare 11 000 respektive 3 000 kronor.

De av mig förordade förslagen ökar medelsbehovet under anslaget med 213 000 kronor. För automatiska utgiftsstegringar bör beräknas ett belopp av 178 000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med tillhopa 391 000 kronor och uppföras med (1 601 000 + 391 000) 1 992 000 kronor samt fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för skyddskonsulentorganisationen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	383 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 144 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	434 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	31 000
Summa kronor	1 992 000

c) till *Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 992 000 kronor.

[46] **12. Skyddskonsulentorganisationen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	315 200	289 309
1960/61 (statsliggaren s. 146)	320 000	
1961/62 förslag	354 000	

Yrkanden

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 42 200 kronor.

	Ökning
1. Reseersättningar	10 000
2. Övriga expenser	32 200
	42 200

Motiv

1. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 126 704; anvisat 1960/61 142 000. — Posten bör uppräknas med hänsyn till de föreslagna nya tjänsterna. Vidare torde medgivande böra lämnas att från posten bestrida kostnader för internordiska resor som företages av skyddskonsulentorganisationens befattningshavare.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 151 029; anvisat 1960/61 156 800. — För möbel- och inventarieutrustning till föreslagna nya tjänstemän erfordras ett engångsbelopp av 41 000 kronor. Posten bör härutöver höjas med 7 000 kronor för löpande expenser. Då för budgetåret 1960/61 för engångskostnader beräknats ett belopp av 15 800 kronor, uppgår nettoökningen under posten till 32 200 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar, från vilken även torde få bestridas kostnader för internordiska resor, bör i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag höjas med 10 000 kronor. Under posten till övriga expenser bör beräknas ytterligare 7 000 kronor för löpande utgifter. För engångsanskaffning av inventarier m. m. tillstyrker jag ett belopp av 32 800 kronor. Då för budgetåret 1960/61 15 800 kronor anvisats för dylika anskaffningar, begränsas anslagsökningen i denna del till 17 000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med (10 000 + 7 000 + 17 000) 34 000 kronor och uppföras med 354 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddskonsulentorganisationen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 354 000 kronor.

[47] **13. Övervakning av villkorligt dömda**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 667 017
1960/61 (statsliggaren s. 146)	2 100 000	
1961/62 förslag	2 400 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för arvoden till övervakare över villkorligt dömda samt ersättning till sådan ledamot i övervakningsnämnd, vilken icke är lagfaren befattningshavare vid den domstol som tillsatt nämnden, för deltagande i sammanträde med nämnden.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget med hänsyn till det stigande antalet villkorligt dömda höjes med 300 000 kronor.

1956 års eftervårdsutredning har icke funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

Departementschefen

I enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Övervakning av villkorligt dömda* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

[48] **14. Tillsyn över villkorligt frigivna m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	300 000	333 456
1960/61 (statsliggaren s. 146)	400 000	
1961/62 förslag	450 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för arvoden till tillsynsmän för villkorligt frigivna m. fl.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget med hänsyn till det stigande antalet tillsynsfall höjes med 25 000 kronor.

1956 års eftervårdsutredning har icke funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

Departementschefen

Jag förordar att medelsanvisningen under anslaget med hänsyn till den alltjämt fortgående ökningen av antalet tillsynsfall höjes med 50 000 kronor till 450 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillsyn över villkorligt frigivna m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[49] **15. Kurser för övervakare, tillsynsmän och personundersökare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	8 000	6 617
1960/61 (statsliggaren s. 146)	10 000	
1961/62 förslag	10 000	

Vid utgången av budgetåret 1959/60 förelåg å anslaget en reservation av 1 624 kronor.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

1956 års eftervårdsutredning har icke funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

Departementschefen

I enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för övervakare, tillsynsmän och personundersökare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

[50] **16. Understöd åt verksamhet för frigivna fångar m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	850 000	746 088
1960/61 (statsliggaren s. 147)	1 000 000	
1961/62 förslag	1 000 000	

Enligt bestämmelser utfärdade av Kungl. Maj:t må anslaget användas för att understödja eller eljest hjälpa villkorligt dömda personer samt personer som frigives eller utskrives från fångvårdens anstalter ävensom, om särskilda skäl föreligger, åtalade som kan antagas erhålla villkorlig dom.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

1956 års eftervårdsutredning har icke funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

Departementschefen

Jag hemställer, i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt verksamhet för frigivna fångar m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 1 000 000 kronor.

[51] **17. Bidrag till svenska skyddsförbundet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	255 000	255 000
1960/61 (statsliggaren s. 147)	280 000	
1961/62 förslag	430 000	

Från anslaget bestrides i huvudsak kostnader för bidrag till skyddsföreningar, anslutna till svenska skyddsförbundet.

Fångvårdsstyrelsens anslagsframställning

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) anmäler, att svenska skyddsförbundet hos styrelsen anhållit att anslaget för budgetåret 1961/62 måtte uppräknas med 30 000 kronor för täckande av uppkommet underskott och beräknade merkostnader för den av föreningen Skyddsvärnet i Stockholm bedrivna verksamheten. I avvaktan på eftervårdsutredningens ställningstagande till skyddsföreningarnas organisation och verksamhetsformer finner styrelsen icke skäl för närvarande tillstyrka ökat bidrag till svenska skyddsförbundet. Styrelsen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp av 280 000 kronor.

Eftervårdsutredningen har icke funnit anledning till erinran mot styrelsens förslag.

Förslag om inrättande av inackorderingshem i Stockholm

Föreningen Skyddsvärnet i Stockholm har (skr. 11/9 1958) inkommit med framställning om statsbidrag till anordnande och drift av ett inackorderingshem i Stockholm för frigivna fångar m. fl. Föreningen har anfört i huvudsak följande.

Med hänsyn till det försämrade läge, som i bostadshänseende inträtt för ett växande antal frigivna i Stockholm med omnejd, har föreningen sedan länge haft för avsikt att anordna ett inackorderingshem i staden, där bostad skulle kunna beredas frigivna som saknar lämplig sådan. Avsikten har varit att samordna denna form av bostadsberedning med bostadsanskaffning i fria marknaden och andra resocialiseringsåtgärder. Möjligheter finnes att inrätta ett dylikt inackorderingshem, vilket ej företrädesvis skulle avses för ungdom, i den föreningen tillhöriga fastigheten Tegnérgatan 37 i Stockholm. Fastigheten omfattar ett gatuhus i fem våningar med bostadslägenheter samt ett gårdshus med verkstadslokaler. Avsikten är att bygga om gatuhuset för att erhålla lokaler dels för inackorderingshemmet och dels för skyddsvärnets verksamhet i övrigt. För inackorderingshemmet, som planerats för 30 platser, skulle tagas i anspråk två etager för inredande av tio enkelrum och tio dubbelrum jämte matrum och pentryn samt ett etage för dagrum, särskilda studierum och ett par tjänstebostäder m. m. Ett etage skulle disponeras för skyddsvärnets egentliga kontorslokaler, varjämte i ett annat skulle inredas en medicinsk klinik m. m. De två tjänstebostäderna är avsedda för hemmets husmor och en eftervårdsassistent. Genom att dessa befattningshavare även lokalt anknytes till hemmet beräknas kostnaderna för särskild vaktpersonal bli lägre än vad eljest vore fallet. För att onödiggöra behov av bevakning nattetid skall vidare vissa restriktioner gällan angående öppethållande på kvällarna. Vistelsen vid hemmet beräknas som regel komma att utgöra en till två månader. Fullständigt kosthåll kommer icke att ordnas utan endast morgonmål.

Kostnaderna för ombyggnadsarbetena beräknas till totalt 750 000 kronor. Av detta belopp skulle skyddsvärnet genom lån anskaffa 450 000 kronor, varav 200 000 kronor genom ett nytt inteckningslån och 250 000 kronor genom ett särskilt lån garanterat av Stockholms stad. Återstoden skulle täckas av bidrag från Stockholms stad med 150 000 kronor och med lika mycket från staten. Framställning har gjorts till staden om sådan medverkan till hemmets anordnande.

Driftkostnaderna för inackorderingshemmet beräknas till cirka 80 000 kronor per år, varav 50 000 kronor för hyra och bränsle samt 30 000 kronor för löner och expenser, vilket motsvarar en kostnad av 7 kronor 40 öre per dag. Av försiktighetsskäl torde emellertid dagskostnaden böra beräknas till 8 kronor. En väsentlig del av denna kostnad beräknas kunna uttagas av de inackorderade efter hand som de erhåller arbete och inkomst. Den inackorderingsavgift som den intagne skulle erlägga för logi och kost beräknas till 4 kronor per dag. Merkostnaden skulle, i den mån ej särskilda understöd till bostadshyra utgår, täckas genom statligt driftbidrag till hemmet. Statens bidrag har förutsatts maximerat till omkring 54 000 kronor per år, vilket motsvarar 5 kronor per inackorderad och dag.

Föreningen hemställer, under åberopande av det anförda, om bidrag dels med 150 000 kronor till anordnande av ifrågavarande inackorderingshem och dels till driftkostnader för hemmet.

Över föreningens framställning har yttranden avgivits av 1956 års eftervårdsutredning, fångvårdsstyrelsen och statskontoret.

Eftervårdsutredningen (skr. 30/1 1959), som tidigare framfört planer på ett inackorderingshem i Stockholm och som bifogat kompletterande skrivelser från Skyddsvärnet i Stockholm, anser att det skulle vara av stort värde att få pröva en inackorderingsverksamhet för kriminalvårdens klien-

tel, upplagd i huvudsak enligt de av föreningen framlagda planerna. Utredningen tillstyrker det av föreningen begärda anordningsbidraget under villkor att Stockholms stad deltager i bestridandet av anordningskostnaderna. Vidare tillstyrkes att bidrag beviljas till driftkostnaderna efter årlig omprövning intill ett visst maximerat belopp.

Även *fångvårdsstyrelsen* (skr. 29/4 1959) tillstyrker att föreningen beviljas det föreslagna anordningsbidraget under de förutsättningar beträffande bidrag och lånegaranti från Stockholms stad som angivits i föreningens framställning. Enligt styrelsen synes staten böra erhålla garantier angående bidraget för det fall verksamheten skulle upphöra eller väsentligt förändras. I fråga om statens bidrag till kostnaderna för hemmets drift föreslår styrelsen liksom eftervårdsutredningen att detta beviljas efter årlig omprövning intill ett visst maximerat belopp för täckande av driftunderskottet. Även om driftkostnaderna skulle bli något högre än vad skyddsvärnet beräknat har man att hålla i minnet att den form av kriminalvård i frihet, varom här är fråga, är mycket billigare än anstaltsvård. Då vissa av föreningens beräkningar synes för låga, anser styrelsen att det maximerade beloppet bör sättas till minst 60 000 kronor.

Statskontoret (skr. 13/4 1959) anser att med det slutliga ställningstagandet till förevarande betydligt kostnadskrävande projekt bör anstå till dess eftervårdsutredningen framlagt sitt förslag till skyddsarbetets framtida organisation. Därest staten skall lämna stöd för en verksamhet av denna art, bör stödet enligt statskontorets mening ske i form av lån mot säkerhet, som av Kungl. Maj:t godkännes. Medel för ändamålet torde böra anvisas under fonden för låneunderstöd.

Departementschefen

Ett inackorderingshem för frigivna fångar m. fl. liknande det som föreningen skyddsvärnet i Stockholm planerat finns sedan några år i Göteborg. Verksamheten vid detta hem bedrives av skyddsvärnets förening därstädes. Såväl Göteborgs stad som staten har bidragit till kostnaderna för hemmets anordnande. I fråga om kostnaderna för hemmets drift har staten åtagit sig att svara för hyreskostnaden samt därutöver för ett på visst sätt beräknat, för år maximerat driftunderskott (jfr II ht 1958 s. 119). Som framgår av den föreliggande framställningen förutsätter även tillkomsten av det nya hemmet i Stockholm att bidrag till anordnande och drift lämnas från kommunalt och statligt håll.

Verksamheten vid det planerade hemmet i Stockholm är avsedd att bedrivas efter i stort sett samma riktlinjer som verksamheten i Göteborg. Hemmet i Stockholm skall dock ha 30 platser, medan hemmet i Göteborg har 12 platser. En annan skillnad består däri att medan hemmet i Göteborg erbjuder helinackordering, i Stockholm en begränsad kosthållning kommer att tillhandahållas.

I likhet med både eftervårdsutredningen och fångvårdsstyrelsen anser jag

att det initiativ som föreningen i Stockholm tagit är värt det allmännas stöd.

Enligt vad jag inhämtat har Stockholms stad ännu icke fattat beslut i anledning av föreningens framställning. Under förutsättning att föreningen från staden kan erhålla medverkan i minst den omfattning, som föreningen begärt, föreslår jag att föreningen av statsmedel erhåller det begärda anordningsbidraget, uppgående till 150 000 kronor. Fördelat efter det föreslagna platsantalet motsvarar bidraget det statsbidrag som f. n. utgår till anordnande av inackorderingshem för alkoholmissbrukare. Vidare förordar jag att medel anvisas för täckande av driftunderskott vid hemmet, beräknat till högst 60 000 kronor årligen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de närmare villkoren för bidragen.

För anordningsbidraget torde medel böra anvisas under förevarande anslag, medan bidraget till driftkostnader i likhet med motsvarande bidrag till inackorderingshemmet i Göteborg torde få bestridas från fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag. Enligt vad jag inhämtat torde det nya inackorderingshemmet kunna färdigställas för sitt ändamål tidigast i början av år 1962. Vid anmälan av medelsbehovet under sistnämnda anslag (punkt 38) har jag därför tills vidare endast räknat med driftbidrag för högst ett halvt år.

Vad härefter angår fångvårdsstyrelsens anslagsframställning är jag av skäl som styrelsen anfört icke beredd tillstyrka någon ökad medelsanvisning för bidrag till skyddsföreningarnas verksamhet.

Anslaget torde alltså böra höjas med det för anordningsbidrag till inackorderingshemmet i Stockholm föreslagna beloppet och upptagas med (280 000 + 150 000) 430 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade grunder för statsbidrag till anordnande och drift av ett inackorderingshem i Stockholm för frigivna fångar m. fl.;

b) till *Bidrag till svenska skyddsförbundet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 430 000 kronor.

F. Diverse

[52] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Fångvårdsstyrelsens delfond**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 148)	5 141 000
1961/62 förslag	5 721 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till fångvårdsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Fångvårdsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 721 000 kronor.

[53] **2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 150)	1 228 000
1961/62 förslag	1 282 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens almänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 282 000 kronor.

[54] **3. Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 150)	145 000
1961/62 förslag	153 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till domänverkets fond för upplåten mark hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 153 000 kronor.

[55] **4. Ersättning till försvarets fastighetsfond för fångvårdsanstalten i Hälsingborg**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 151)	45 000
1961/62 förslag	49 000

Under hänvisning till vad chefen för försvarsdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till försvarets fastighetsfond för fångvårdsanstalten i Hälsingborg hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till försvarets fastighetsfond för fångvårdsanstalten i Hälsingborg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kronor.

[56] **5. Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.**

	Anslag
1957/58	30 000
1958/59	100
1959/60	100
1960/61 (statsliggaren s. 151)	1 000
1961/62 förslag	1 000

Ifrågavarande bidragsverksamhet handhaves, i enlighet med vad som förutsattes då anslag för ändamålet första gången begärdes (II ht 1946 s. 115 f), av en särskild nämnd, kallad nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 4 februari 1949 skall till statsverket inflytande inkomster av verk, som utarbetats eller utgivits med bidrag från detta anslag, tagas till uppbörd på anslaget.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 förelåg å anslaget en reservation av 66 625 kronor.

Nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer (skr. 29/8 1960) hemställer — under åberopande av gjorda kostnadsberäkningar — att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med ett belopp av 30 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till förefintlig reservation å anslaget torde det vara till fyllest, att detta uppföres med ett formellt belopp av 1 000 kronor. För budgetåret

1961/62 torde ändock möjligheter föreligga för nämnden att träffa nya avtal.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[57] **6. Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 151)	32 000
1961/62 förslag	32 000

Från förevarande anslag utgår bidrag till internationella byrån för skydd av litterära och konstnärliga verk, till internationella institutet för unifiering av privaträtten och till Haagkonferensens för internationell privaträtt permanenta byrå.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kronor.

[58] **7. Bidrag till Nordisk årsbok m. m.**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 151)	10 000
1961/62 förslag	10 000

Från förevarande anslag bestrides kostnaderna för utgivandet av en nordisk rättsfallssamling. Ehuru denna samling med titeln Nordisk Domssamling ej hunnit utkomma med sitt första häfte förrän under hösten 1959 (jfr II ht 1960 s. 89), har de intill utgången av budgetåret 1959/60 gäldade kostnaderna uppgått till cirka 10 000 kronor. Under budgetåret 1960/61 beräknas utgifterna som kommer att belasta anslaget till omkring 20 000 kronor. Med hänsyn till vid utgången av budgetåret 1959/60 förefintlig reservation, i runt tal 20 000 kronor, torde det emellertid vara till fyllest att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Nordisk årsbok m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

[59] **8. Uppgående av gränsen mot Norge m. m.**

	Anslag
1959/60	250 000
1960/61 (statsliggaren s. 151)	165 000
1961/62 förslag	210 000

Enligt en mellan Sverige och Norge uppgjord plan för det tekniska genomförandet av gränsuppgången mot Norge skall fältarbetena under tidsperioden 1959—1962 utföras och bekostas vartannat år av Sverige och vartannat år av Norge, varvid Sverige senast haft att svara för arbetena under år 1959 (jfr II ht 1959 s. 114).

I skrivelse den 31 augusti 1960 har den svenske gränsöverkommissarien, överdirektören och chefen för rikets allmänna kartverk, anmält ett medelsbehov för budgetåret 1961/62 av 210 000 kronor. Det begärda beloppet är avsett att täcka kostnaderna för de på Sverige ankommande fältarbetena under år 1961 samt för erforderlig svensk kontroll av de norska arbetena inom 1962 års avsnitt, m. m.

Då jag icke har något att erinra mot den gjorda medelsberäkningen, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppgående av gränsen mot Norge m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

Sammanfattning

Huvudtitelns slutsumma, i den av 1960 års riksdag godkända riksstaten utgörande 143 989 000
skulle vid bifall till de i det föregående framställda förslagen för budgetåret 1961/62 komma att uppgå till 155 600 000
innebärande en höjning med 11 611 000

Förändringarna inom huvudtiteln — efter viss omflyttning av anslagen mellan avdelningarna A och F — framgår av följande sammanställning:

Avdelning	Anvisat 1960/61	Förslag 1961/62	Ökning
A. Justitiedepartementet m. m ..	4 551 000	5 409 000	858 000
B. Justitiekanslersämbetet och riksåklagarämbetet	748 000	815 000	67 000
C. Domstolarna	46 518 000	53 796 000	7 278 000
D. Rättegångsväsendet i allmänhet	13 534 000	14 657 000	1 123 000
E. Fångvården m. m.	71 871 000	73 465 000	1 594 000
F. Diverse.....	6 767 000	7 458 000	691 000
Summa kronor	143 989 000	155 600 000	11 611 000

Huvudtiteln utvisar sålunda en nettoökning med 11,6 miljoner kronor.

Under huvudtiteln föreslås icke-automatiska utgiftsökningar med 3,1 miljoner kronor. Härav kan under Domstolarna nämnas för arbetskraftförstärkning vid de allmänna domstolarna 1,1 miljon kronor och vid vattendomstolarna 0,2 miljon kronor. För att kunna förbättra det allmänna disciplinläget inom fångvårdens anstaltsorganisation har upptagits ett belopp av 0,2 miljon kronor för personalförstärkningar vid vissa äldre anstalter, vilka föreslås omändrade till specialanstalter för svårbehandlade. Arbetsdriftens fortgående utveckling har ansetts motivera viss personalförstärkning, bl. a. i fråga om den ledande personalen. Av denna anledning beräknas en anslagshöjning med 0,3 miljon kronor för inrättande av nya tjänster. I syfte att förbättra utbildningsmöjligheterna för fångvårdens tillsynspersonal beräknas en höjning av nuvarande medelsanvisning med 0,2 miljon kronor. Med hänsyn till den fortgående ökningen av antalet villkorligt dömda och frigivna föreslås en fortsatt personalförstärkning av skyddskonsulentorganisationen för en kostnad av 0,2 miljon kronor. Vidare beräknas 0,2 miljon kronor för ett inackorderingshem för frigivna m. fl.

De icke-automatiska minskningarna uppgår till 7,6 miljoner kronor, främst till följd av minskad medelsåtgång under Fångvården m. m. för maskiner, inventarier, baracker m. m.

De automatiska utgiftsökningarna kan beräknas till 17,8 miljoner kronor, varav kan nämnas 1,1 miljon kronor å anslagen Ersättning åt domare, vittnen och parter samt Kostnader enligt lagen om fri rättegång ävensom 0,3 miljon kronor å anslaget Övervakning av villkorligt dömda. Under Fångvården m. m. har beräknats en ökning med 1,7 miljon kronor för personal till nya anstalter och utbyggda sådana. Återstående automatiska kostnadsstegringar hänför sig till de höjda lönerna för statstjänstemännen.

De automatiska utgiftsminskningarna utgör 1,7 miljon kronor, varav 0,2 miljon kronor hänför sig till Häradsrätterna: Ersättningar till nämndemän.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Margit Hirén

Register

till

Andra huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Justitiedepartementet m. m.

Sid.		Kronor
1	Statsrådsberedningen: Avlöningar	713 000
2	Statsrådsberedningen: Omkostnader	22 000
2	Justitiedepartementet: Avlöningar	2 161 000
3	Justitiedepartementet: Omkostnader	162 000
4	Justitiedepartementet: Svensk författningssamling	250 000
4	Lagberedningen	315 000
5	Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter	26 000
5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1 600 000
6	Extra utgifter	160 000
		5 409 000

B. Justitiekanslersämbetet och riksåklagarämbetet

7	Justitiekanslersämbetet: Avlöningar	345 000
7	Justitiekanslersämbetet: Omkostnader	22 000
8	Riksåklagarämbetet: Avlöningar	420 000
9	Riksåklagarämbetet: Omkostnader	28 000
		815 000

C. Domstolarna

13	Högsta domstolen m. m.: Avlöningar	4 234 000
16	Högsta domstolen m. m.: Omkostnader	285 000
17	Regeringsrätten: Avlöningar	1 041 000
18	Regeringsrätten: Omkostnader	12 000
18	Regeringsrätten: Regeringsrättens årsbok	50 000
18	Hovrätterna: Avlöningar	11 187 000
40	Hovrätterna: Omkostnader	991 000
42	Häradsrätterna: Avlöningar	25 707 000
54	Häradsrätterna: Omkostnader	1 527 000
55	Häradsrätterna: Ersättningar till nämndemän	3 500 000
56	Häradsrätterna: Anskaffande av nya fastighetsböcker för landet	70 000
56	Häradsrätterna: Upplåggande av nya fastighetsböcker för landet	55 000
57	Vattendomstolarna: Avlöningar	4 214 000
61	Vattendomstolarna: Omkostnader	613 000
63	Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet	110 000
63	Blanketter för domstolsväsendet	200 000
		53 796 000

Sid.		Kronor
	D. Rättegångsväsendet i allmänhet	
65	Ersättning åt domare, vittnen och parter	7 400 000
65	Kostnader enligt lagen om fri rättegång	5 500 000
65	Understöd för utomprocessuell rättshjälp	1 600 000
66	Tornedalens rättshjälpsanstalt	132 000
67	Efterutbildning inom rättegångsväsendet	25 000
		14 657 000
	E. Fångvården m. m.	
71	Fångvårdsstyrelsen: Avlöningar	2 619 000
77	Fångvårdsstyrelsen: Omkostnader	354 000
79	Fångvårdsanstalterna: Avlöningar	42 922 000
103	Fångvårdsanstalterna: Omkostnader	20 322 000
107	Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m.	1 000
108	Fångvårdsanstalterna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.	450 000
110	Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.	1 000
111	Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhör fångvården, m. m.	89 000
112	Interneringsnämnden	43 000
112	Ungdomsfängelsenämnden	28 000
112	Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar	1 992 000
117	Skyddskonsulentorganisationen: Omkostnader	354 000
118	Övervakning av villkorligt dömda	2 400 000
118	Tillsyn över villkorligt frigivna m. fl.	450 000
119	Kurser för övervakare, tillsynsmän och personundersökare	10 000
119	Understöd åt verksamhet för frigivna fångar m. fl.	1 000 000
120	Bidrag till svenska skyddsförbundet	430 000
		73 465 000
	F. Diverse	
124	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Fångvårdsstyrelsens delfond	5 721 000
124	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond	1 282 000
124	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	153 000
125	Ersättning till försvarets fastighetsfond för fångvårdsanstalten i Hälsingborg	49 000
125	Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.	1 000
126	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område	32 000
126	Bidrag till Nordisk årsbok m. m.	10 000
127	Uppgående av gränsen mot Norge m. m.	210 000
		7 458 000
	Summa	155 600 000

Sammanfattning

601652 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 5 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

TREDJE HUVUDTITELN

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Ministern för utrikes ärendena anmäler — beträffande de under punkterna 14 och 21 upptagna frågorna efter samråd med statsrådet Lindström — de frågor som tillhör regleringen av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel för budgetåret 1961/62 och anför därvid följande.

De stora och snabba förändringar som i olika avseenden kännetecknar världsutvecklingen för närvarande nödvändiggör en intensifiering av insatserna inom tredje huvudtitelns område. Bland annat är det i dagens läge ofrånkomligt med en viss utbyggnad av den svenska representationen utomlands. En förstärkning har redan beslutats av riksdagen i samband med Sveriges anslutning till Europeiska frihandelssammanslutningen, EFTA (prop. 1960: 186, SU 201, rskr 399). För nästkommande budgetår föreslås nya beskickningar i Väst- och Centralafrika. Två självständiga beskickningar avses sålunda bli upprättade i Liberia och Nigeria, varjämte den konsulära representationen i Léopoldville, Congo, förutses bli ersatt av en beskickning. Även på andra håll föreslås en förstärkning av den diplomatiska och konsulära personalen. Utrikesförvaltningens avlöningsstat ökar med drygt 4 miljoner kronor, varav 2,4 miljoner är av automatisk karaktär. En höjning av utgiftsstaten för omkostnader och inventarier med närmare 1,3 miljoner kronor sammanhänger till stor del med den vidgade verksamheten. Totalt ökar medelsbehovet under huvudtitelns littera A med 5 619 000 kronor till 45 470 000 kronor.

Beträffande anslagen under littera B föreslås ökad medelsanvisning till

Bidrag till internationell hjälpverksamhet med 13,7 miljoner kronor, från nuvarande 20,9 miljoner till 34,6 miljoner kronor. Vidare sker en uppräkning av anslaget till Förenta Nationerna med närmare 6,7 miljoner kronor till 11 miljoner, vilket främst är att hänföra till beräknade merkostnader för Sveriges bidrag till finansieringen av FN-styrkorna i Främre Orienten och Congo. Ett nytt anslag tillkommer för nästa budgetår, nämligen för bestridande av Sveriges bidrag till EFTA. Utgifterna under littera B ökar sammanlagt med 20 698 700 kronor till 49 399 000 kronor.

För anslagen under littera C förutses ett medelsbehov å sammanlagt 8 177 000 kronor, vilket innebär en ökning med 479 500 kronor. Av ökningen hänför sig 200 000 kronor till anslaget till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.

Sammanlagt äskas under tredje huvudtiteln för budgetåret 1961/62 anslag å (45 470 000 + 49 399 000 + 8 177 000) 103 046 000 kronor, vilket jämfört med för innevarande budgetår anvisade medel innebär en utgiftsökning med 26 797 200 kronor.

A. Utrikesförvaltningen

[1] 1. Utrikesförvaltningen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	31 636 000	29 690 740
1960/61 (statsliggaren s. 153)	31 731 000	
1961/62 (förslag)	35 770 000	

I 1960 års statsverksproposition lämnades som Bihang A till statsrådsprotokollet en förteckning över Sveriges lönade representation utomlands. De förändringar, som ägt rum sedan dess, torde här böra anmälas. Såsom framgår av proposition 1960: 186 (SU 201, rskr 399) har en ny, självständig delegation upprättats i Genève för Sveriges representation hos den Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA). Delegationen förestås av en tjänsteman i rådsgraden med sändebuds ställning. Därjämte har diplomatiska förbindelser upprättats med Cypern, Nepal, republiken Vietnam och Libyen, varvid Sveriges sändebud i Beirut, New Delhi, Bangkok respektive Rabat ackrediterats jämväl i dessa länder. I ackrediteringshänseende har vidare den förändringen genomförts, att sändebudet i Beirut ackrediterats jämväl i Riyadh (tidigare under sändebudet i Kairo) samt sändebudet i Teheran även i Kabul (tidigare under sändebudet i Moskva).

Det olönade generalkonsulatet i Montreal, som under senare år fått ökad betydelse för de svenska intressena, torde från och med nästa budgetår böra uppföras som lönat generalkonsulat. Denna förändring är av rent formell natur och medför icke några kostnader för statsverket.

Sveriges lönade representation utomlands skulle härefter te sig på sätt framgår av förteckningen under *Bihang A*, vilket torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Riksdagens år 1959 församlade revisorer upptog i sin berättelse (§ 6) till behandling frågan om avlöningsförmåner för diplomatiska och konsulära tjänstemän och ansåg det angeläget att en utredning komme till stånd rörande ifrågavarande tjänstemäns löneförhållanden. Statsutskottet underströk i sitt utlåtande (SU 1960: 128), att en dylik översyn snarast möjligt borde företagas. I skrivelse nr 302 den 24 maj 1960 har riksdagen meddelat Kungl. Maj:t, att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse med vad utskottet i utlåtandet föreslagit.

Kungl. Maj:t har den 26 augusti 1960 uppdragit åt utrikesförvaltningens lönenämnd att verkställa översyn av avlöningsförmånerna för utomlands stationerade diplomatiska och konsulära tjänstemän m. fl. Direktiven för nämnden framgår av Berättelsen till 1961 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit. Nämnden kommer alltså att få den dubbla ställningen av dels rådgivande organ vid den fortlöpande prövningen av prisutjämningstilläggens storlek och dels utredningsorgan i egentlig mening. Planeringen av nämndens arbete i och för utredningsuppdraget pågår.

Diplomatisk och konsulär personal

I 1960 års statsverksproposition anmälde jag, att utrikesförvaltningens diplomatiska och konsulära personal, med undantag av kanslister, under budgetåret 1959/60 uppgick till sammanlagt 226 personer, varav tre med dubblerade tjänster som biträdande kabinettssekreterare och biträdande avdelningschefer. Innevarande budgetår är antalet tjänster 229 efter den ökning med tre tjänster som enligt tidigare nämnda proposition ansetts erforderlig för Sveriges deltagande i den Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA). Av dessa är 45 tjänstemän i sändebudsgraden, 45 i rådsgraden samt 139 i sekreterare- och attachégraderna. En detaljerad översikt av denna personals nuvarande placering torde få fogas som *Bihang B* till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Sedan statsutskottet i utlåtande den 21 februari 1958 (nr 3 s. 4) förklarat, att det material, som legat till grund för anslagsberäkningarna, i flera avseenden icke varit så fullständigt att utskottet på grundval därav kunnat bilda sig en klar uppfattning om det föreliggande behovet i varje särskilt fall, påbörjades en översyn inom utrikesdepartementet i syfte att erhålla en aktuell bild av behovet av diplomatisk och konsulär personal (III ht 1959 s. 6). I statsverkspropositionen till 1960 års riksdag framhöll jag, att det med hänsyn till omfattningen av det material, som förelåg till bearbetning, icke varit möjligt slutföra översynen i tid för att föreläggas nämnda års riksdag. En redovisning av utredningens resultat finge därför anstå till 1961 års riksdag. I sitt utlåtande den 16 februari 1960 (nr 3 s. 4) underströk statsutskottet angelägenheten av att översynen slutfördes utan tidsutdräkt och redovisades för riksdagen. Översynen, som avslutats under hösten 1960,

har karaktären av en expertutredning, och jag har inte tagit ställning till densamma. En sammanfattande redogörelse för utredningsmaterialet har utgivits av trycket och tillhandahålles riksdagens ledamöter, medan materialet i sin helhet torde få tillställas riksdagens vederbörande utskott.

Den afrikanska kontinenten har under de senaste åren varit skådeplatsen för en snabb, nationell frigörelseprocess. Utvecklingen mot politiskt oberoende har främst gällt Västafrika, där det före år 1957 fanns endast en självständig stat, nämligen Liberia. Sedan dess har elva nya stater proklamerat sitt oberoende och ytterligare en förväntas erhålla självständighet under våren 1961. Genom denna utveckling kommer sålunda Västafrika att omfatta 13 självständiga stater.

Sverige har för närvarande diplomatiska förbindelser endast med Liberia, sedan sändebudet i Lissabon år 1958 ackrediterats även i Monrovia (III ht 1959 s. 2). Konsulära förbindelser upprätthålles med ytterligare sex stater, nämligen Elfenbenskusten, Ghana, Guinea, Nigeria, Sénégal samt Sierra Leone (självständigt från april 1961).

I 1960 års statsverksproposition erinrade jag bl. a. om behovet av ökad svensk utrikesrepresentation främst i Västafrika, där nya statsbildningar och viktiga svenska intressen av ekonomisk och kommersiell art påkallade en utbyggnad av den diplomatiska och konsulära representationen. I syfte att bl. a. undersöka frågan om behovet av officiell svensk representation i Västafrika genomfördes under maj månad 1960 en av utrikesdepartementet anordnad studie- och inspektionsresa till ett flertal länder i Västafrika, i vilken även deltog representanter för Sveriges Allmänna Exportförening. Delegationen har avgivit vissa förslag angående behovet av svensk representation, vilka närmare redovisas i en av delegationen avgiven rapport. Denna ingår även i det utredningsmaterial, som departementet avser tillställa riksdagens vederbörande utskott. Frågan om den svenska representationen har därjämte under hösten 1960 varit föremål för överläggningar med vissa representanter för handel, sjöfart och industri.

Efter noggranna överväganden har jag funnit att för tillvaratagandet av de svenska intressena i Västafrika åtminstone två självständiga beskickningar bör upprättas under budgetåret 1961/62. Vid valet av tänkbara stationeringsorter har jag ansett mig böra förorda Monrovia i Liberia och Lagos i Nigeria.

Vid valet av Monrovia som stationeringsort för en svensk beskickning med uppgift att bevaka Sveriges intressen jämväl i stora delar av övriga Västafrika har hänsyn tagits inte minst till de betydande svenska investeringarna i Liberia, den sannolika möjligheten till ökning av den svenska exporten dit, den stora svenska kolonien därstädes — för närvarande omkring 250 personer — samt de svenska sjö- och luftfartsförbindelserna med detta land. Även Liberias mer än sekellånga självständighet och dess ur geografisk synpunkt centrala läge talar för detta val. För den självständiga beskickningen i Monrovia, vars verksamhetsområde — förutom Liberia — skulle omfatta jäm-

väl Guinea, Sierra Leone och Ghana samt tills vidare vissa av de förutvarande franska områdena, i första hand det närbelägna Elfenbenskusten, får jag föreslå inrättandet av en rådstjänst i Bo 1 och en förste beskickningssekreterartjänst i Ao 23.

Den nya beskickningen i Lagos skulle huvudsakligen ha till uppgift att tillvarataga de svenska intressena enbart i Nigeria, som med sina 36 miljoner invånare rymmer omkring halva Västafrikas befolkning. Det må här framhållas, att nära nog samtliga länder med ekonomiska och kommersiella intressen i Västafrika ansett sig böra ha lönad representation i detta land. För beskickningen i Lagos får jag föreslå inrättandet av en rådstjänst i Bo 1.

Frågan om upprättandet av en självständig beskickning jämväl inom förutvarande Franska Västafrika har även varit föremål för överväganden. För närvarande är det dock inte möjligt att taga ställning till frågan, var en sådan beskickning skall förläggas.

Även inom Centralafrika har under det senaste året flera självständiga stater uppkommit. Sedan år 1956 har det olönade konsulatet i Léopoldville förestått av en lönad förste vicekonsul med konsuls ställning. Dennes verksamhetsområde har även omfattat de förutvarande franska territorierna i Centralafrika, nämligen Ekvatorialafrika och Camerun. Då dessa områden numera erhållit självständighet, föreligger behov av att upprätta diplomatiska förbindelser med desamma. För upprättandet av en självständig beskickning, närmast avsedd att placeras i Léopoldville, med verksamhetsområde omfattande — förutom Congo — jämväl de nybildade staterna inom förutvarande Franska Ekvatorialafrika och Camerun, får jag föreslå att en ny post inrättas, nämligen en rådstjänst i Bo 1. För den föreslagna beskickningen bör även ianspråktagas den vid konsulatet i Léopoldville för närvarande placerade förste vicekonsulstjänsten i lönegrad A 23.

Frågan om samverkan mellan de nordiska länderna beträffande utrikestjänstens samordnande, särskilt i de nya staterna, har under år 1960 varit föremål för behandling inom Nordiska rådet. Vid frågans behandling inom rådets ekonomiska utskott i juli 1960 pekades på de möjligheter, som syntes föreligga att genom sådan samverkan nå fram till rationalisering, besparingar och bättre utnyttjande av utrikesrepresentationerna, särskilt beträffande de konsulära uppgifter som åvilade såväl beskickningar som konsulat. När det gällde utrikesrepresentationens kommersiella, handelspolitiska och politiska verksamhet vore förhållandet delvis annorlunda. Även här syntes emellertid — och särskilt gällde detta kanske de nya staterna — ett visst utrymme finnas för en nordisk samverkan. Det syntes utskottet angeläget, att regeringarna prövade hur och på vilka områden en sådan samverkan konkret kunde utformas. I sin rekommendation föreslog Nordiska rådet regeringarna att pröva, i vad mån en rationalisering av utrikestjänsten, särskilt i de nya staterna, kunde uppnås genom nordisk samverkan.

Vid det nordiska utrikesministermötet i Oslo den 29—30 augusti 1960 uppnåddes enighet om, att cheferna för de administrativa avdelningarna inom de nordiska ländernas utrikesdepartement borde närmare utreda för-

utsättningarna för praktisk samverkan mellan de nordiska beskickningarna. Avsikten är att överläggningar i denna fråga skall äga rum i början av innevarande år.

I fråga om Sveriges diplomatiska representation i övrigt vill jag framhålla, att beskickningarna i Bagdad och Bukarest, vilka lyder under sändebuden i Teheran respektive Moskva, helt nyligen tillförts fast stationerad diplomatisk och annan utsänd personal. Dessa beskickningar bör tills vidare föreståS av vardera en förste beskickningssekreterare såsom chargé d'affaires ad interim. I anledning härav torde två ordinarie tjänster i lönegraden A 25 inrättas.

Den ökning av antalet utlandsmyndigheter, som följer av framlagda förslag, ävensom det accentuerade behovet av utsänd personal vid ett ökat antal kommersiella stödjepunkter, framför allt i Afrika, samt vid vissa olönade konsulat kräver en förstärkning av kanslistorganisationen med sju tjänster i reglerad befordringsgång.

Sedan år 1950 har vid beskickningen i Bonn varit placerad en arvodesbefattning av kommersiell och konsulär karaktär. Medel för avlöning av befattningshavaren bestrides för närvarande från anslaget A 4 Ersättningar åt olönade konsuler. Då ett stadigvarande behov av en dylik tjänsteman synes föreligga, förordar jag att en extra ordinarie tjänst som förste kanslist inrättas för ändamålet.

Den förstärkning av personalen vid departementets rättsavdelning, som jag funnit i och för sig önskvärd (III ht 1960 s. 3), är jag inte heller i år beredd att framlägga förslag om.

Inom handelsavdelningen torde däremot en viss förstärkning snarast böra företagas. Genom tillkomsten av nya beskickningar i Västafrika kommer ett omfattande arbetsmaterial att tillställas avdelningen för bearbetning. Handläggningen av dessa afrikaärenden bör på sekreterarnivån koncentreras till en tjänsteman. För detta ändamål torde en ordinarie tjänst i lönegraden A 23 böra inrättas.

Med avseende å personalavdelningen bör tills vidare inom personalbyrån inrättas en extra kanslistbefattning i lönegrad A 15. Detta möjliggör samtidigt en nedräkning av anslaget till Administrativ personal: Avlöningar till ordinarie tjänstemän med belopp svarande mot lönen åt en förste kanslisskrivare.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor torde sju tjänster som andre sekreterare, beskickningssekreterare eller vicekonsuler i Ao 19 böra utbytas mot sju tjänster som förste sekreterare, förste beskickningssekreterare eller förste vicekonsuler i Ao 23.

Administrativ personal

I 1960 års statsverksproposition (III ht s. 5) lämnade jag en redogörelse för den utredning, som tillsatts under 1958 för att överse formerna för en

del av den administrativa organisationen inom utrikesdepartementet. Utredningsmannen har den 30 juni 1960 avgivit ett andra delbetänkande, benämnt Administrativ organisation inom utrikesförvaltningen II. Betänkandet innehåller förslag till organisation för medelsförvaltningen vid enskild utlandsmyndighet inom ramen för planerad försöksverksamhet vid beskickningen i Washington och generalkonsulatet i New York. Utredningen har därjämte medverkat vid utarbetandet av nya föreskrifter för medelsförvaltningen vid Sveriges lönade representation i utlandet. Kungl. Maj:t har den 30 december 1960 utfärdat reglemente för denna medelsförvaltning. Sedan chefen för utrikesdepartementets ekonomibyrå erhållit tjänstledighet för särskilda uppdrag, har utredningsmannen förordnats att fr. o. m. den 1 november 1960 tills vidare tjänstgöra som chef för nämnda byrå. Med anledning av att utredningsmannen härigenom erhållit vidgade uppgifter har Kungl. Maj:t den 28 oktober 1960 bemyndigat chefen för utrikesdepartementet att tillkalla ytterligare en sakkunnig för ifrågavarande utredningsuppdrag.

Utredningsmannens undersökningar har visat, att det inom ekonomibyrån föreligger ett omedelbart behov av personalförstärkning på revisorsplanet för utförande av vissa arbetsuppgifter såsom sektionschef. Avsikten är att en revisor i Ag 19 snarast skall anställas, vilket innevarande budgetår kan genomföras inom ramen för tillgängliga anslagsmedel. Som föreståndare för ekonomibyråns sjukvårdssektion tjänstgör för närvarande en kanslist i reglerad befordringsgång. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som åvilar denna befattning, torde tjänsteinnehavaren böra hänföras till Ag 15. Samtidigt bör en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång vakanssättas.

För att tillgodose behovet av biträdespersonal vid de nya utlandsrepresentationerna torde sex extra ordinarie tjänster som kanslibiträden i lönegrad A 7 böra inrättas.

Beträffande de i personalförteckningen under administrativ personal redovisade tjänsterna å övergångsstat (III ht 1960 s. 9) får jag anmäla, att kanslisttjänsten i Ao 11 och en tjänst som kansliskrivare i Ao 10 indragits. Tjänsterna torde avföras ur personalförteckningen och kanslisttjänsten utbytas mot en tjänst som kansliskrivare i Ao 10. Till följd av indragningen av kansliskrivartjänsten å övergångsstat kommer en hittills vakanthållen kontoristbefattning i Ao 9 att tillsättas.

Två expeditionsvaktstjänster i Ae 7 bör överföras å ordinarie stat.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör följande tjänster uppflyttas, nämligen en arkivarie i Af 15—Ae 19 till förste byråinspektör i Ae 23 och en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10.

De nya tjänster, som inrättats med anledning av Sveriges anslutning till EFTA, medför ett ökat medelsbehov av 32 964 kronor för en rådstjänst i Be 1, 21 876 kronor för en förste sekreterartjänst i Ae 23, 16 044 kronor för

en diplomatisk tjänst i reglerad befordringsgång samt 28 824 kronor för en kontoristtjänst i Ae 9, en kanslibiträdestjänst i Ae 7 och en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång, således sammanlagt 99 708 kronor.

De av mig här framlagda förslagen påkallar ytterligare medelsbehov med 98 892 kronor för tre rådstjänster i Bo 1, 87 504 kronor för fyra förste sekreterartjänster i Ao 23, 28 560 kronor för uppflyttning av sju andre sekreterartjänster i Ao 19 till förste sekreterartjänster i Ao 23, 17 796 kronor för en förste kanslisttjänst i Ae 19, 2 064 kronor för en kanslistbefattning i Ag 15, 17 796 kronor för en revisorstjänst i Ag 19, 1 416 kronor för en föreståndare för sjukvårdsdetaljen i Ag 15, 76 596 kronor för sju kanslisttjänster i reglerad befordringsgång, 57 456 kronor för sex kanslibiträdestjänster i Ae 7 samt 4 644 kronor för de i det föregående nämnda lönegradsförändringarna, således sammanlagt 392 724 kronor.

I fråga om anslagsposterna till *Diplomatisk och konsulär personal,* delposterna 6 c *Prisutjämningstillägg* och 6 d *Särskilda förmåner i övrigt,* samt anslagsposten *Administrativ personal,* delposten 3 *Ortstillägg,* beräknas medelsbehovet öka med 700 000 kronor, 435 000 kronor respektive 50 000 kronor, främst som en följd av nytillkommande tjänster utomlands. Delposten *Exspektansarvoden bestämda av Kungl. Maj:t* under anslagsposten till *Diplomatisk och konsulär personal* samt anslagsposten till *Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft* torde med hänsyn till belastningen få uppräknas med 50 000, respektive 30 000 kronor.

Det i avlöningar till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän under anslagsposten Administrativ personal ingående beloppet till vikariatsersättningar har visat sig vara för knappt tilltaget, varför en höjning av detsamma med 6 000 kronor är erforderlig.

Den sammanlagda ökningen under delposterna till *Rörligt tillägg* förutses uppgå till 1 805 000 kronor, varjämte posterna till *Kompensation för höjda folkpensionsavgifter* bör höjas med 18 000 kronor. Löneklassuppflyttningar, uppflyttningar i reglerad befordringsgång samt den under 1960 företagna revisionen av B-löneplanen beräknas föranleda automatiska utgiftsstegringar med tillhopa 303 700 kronor. Härtill kommer en beräknad merutgift å 150 000 kronor under anslagsposten *Av vederbörande utlandsmyndigheter anställd personal* för i första hand anställning av erforderlig lokal personal vid de nytillkommande utlandsrepresentationerna. Tjänsteförändringarna med anledning av att två tjänster avföres ur personalförteckningen medför en utgiftsminskning å 1 152 kronor.

Anslaget Utrikesförvaltningen: Avlöningar torde således höjas med (99 708 + 392 724 + 700 000 + 435 000 + 50 000 + 50 000 + 30 000 + 6 000 + 1 805 000 + 18 000 + 303 700 + 150 000 — 1 152) 4 038 980 kronor eller i runt tal 4 039 000 kronor och för nästa budgetår uppföras med 35 770 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att:

a) godkänna följande personalförteckning för utrikesförvaltningen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Personalförteckning

I. Diplomatisk och konsulär personal

A. Ordinarie tjänstemän:

Befattning	Lönegrad
1 sändebud såsom kabinettssekreterare	Bo 6
4 sändebud	Bo 6
7 sändebud	Bo 5
1 chef för rättsavdelningen	Bo 5[1] (Bo 4)
1 chef för handelsavdelningen	Bo 5 eller Bo 4
2 utrikesråd såsom avdelningschefer	Bo 4
25 sändebud eller generalkonsuler	Bo 4
1 protokollchef	Bo 1
37 byråchefer, beskickningsråd, handelsråd eller konsuler	Bo 1
59 förste sekreterare, förste beskickningssekreterare eller förste vicekonsuler	Ao 23
4 andre sekreterare, beskickningssekreterare eller vicekonsuler	Ao 19
17 förste kanslister	Ao 19
25 kanslister	Ao 15

B. Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19:

1 sändebud	Be 4
10 byråchefer, beskickningsråd, handelsråd eller konsuler	Be 1
16 förste sekreterare, förste beskickningssekreterare eller förste vicekonsuler	Ae 23

II. Administrativ personal

A. Ordinarie tjänstemän:

1 kansliråd och chef för arkivet	Bo 1
1 kansliråd och chef för ekonomibyrån	Bo 1
1 förste arkivarie	Ao 26

[1] Så länge nuvarande befattningshavare innehar tjänsten.

Befattning	Lönegrad
1 förste bibliotekarie	Ao 26
1 förste byråinspektör	Ao 23
1 arkivarie	Ao 21
1 förste revisor	Ao 21
1 revisor	Ao 19
1 kontorsskrivare	Ao 13
6 förste kansliskrivare	Ao 12
1 expeditionsförman	Ao 10
15 kansliskrivare	Ao 10
37 kontorister	Ao 9
3 förste expeditionsvakter	Ao 8
16 expeditionsvakter	Ao 7
54 kanslibiträden	Ao 7
91 kontorsbiträden	Ao 5

B. Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19:

1 förste byråinspektör	Ae 23
1 förste kanslisekreterare	Ae 23
1 pressombudsman	Ae 23
2 översättare	Ae 23
1 arkivarie	Ae 21
1 intendent	Ae 21
1 redaktör	Ae 21

C. Tjänstemän å övergångsstat:

1 kamrerare	Ao 23
3 kansliskrivare	Ao 10
1 kanslibiträde	Ao 7

III. Pressattachéer

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19:

7 pressattachéer	Ae 23

b) godkänna följande avlöningsstat för utrikesförvaltningen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

I. Diplomatisk och konsulär personal		23 140 000
1. Avlöning till departementschefen, ministern för utrikes ärendena ...	57 000	
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	5 122 000	

3. Arvoden bestämda av Kungl. Maj:t		8 000	
4. Exspektansarvoden bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*		300 000	
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal		3 230 000	
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän		11 725 000	
a. Representationsbidrag till ministern för utrikes ärendena	20 000		
b. Representations- och hyresbidrag till vissa befattningshavare i utrikesdepartementet	20 000		
c. Prisutjämningstillägg	7 150 000		
d. Särskilda förmåner i övrigt, *förslagsvis*	4 535 000		
7. Rörligt tillägg, *förslagsvis*		2 523 000	
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*		175 000	
II. Administrativ personal			8 945 000
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		1 903 000	
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal		3 373 000	
3. Ortstillägg		1 980 000	
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*		1 583 000	
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*		106 000	
III. Pressattachéer			525 000
1. Avlöningar till icke-ordinarie personal		170 000	
2. Ortstillägg, *förslagsvis*		300 000	
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*		51 000	
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*		4 000	
IV. Av vederbörande utlandsmyndigheter anställd personal			3 100 000
V. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*			60 000
Summa kronor			35 770 000

c) till *Utrikesförvaltningen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 35 770 000 kronor.

[2] **2. Utrikesförvaltningen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 390 000	7 313 246
1960/61 (statsliggaren s. 157)	6 455 000	
1961/62 (förslag)	7 425 000	

Kungl. Maj:t har den 3 juni 1960 fastställt följande omkostnadsstat för utrikesförvaltningen att tillämpas tills vidare under budgetåret 1960/61:

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*			225 000
2. Reseersättningar, *förslagsvis*			1 400 000
3. Flyttningsersättningar, *förslagsvis*			750 000
4. Publikationstryck, *förslagsvis*			95 000
5. Fraktkostnader, *förslagsvis*			300 000
6. Expenser, *förslagsvis*			
Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	75 000		
Övriga expenser:			
Telegram, telefon och annonsering, *förslagsvis*	1 500 000		
Andra ändamål:			
a) för utrikesdepartementet, *högst*	800 000		
b) för utrikesrepresentationen, *högst*	1 310 000	3 685 000	
Summa kronor			6 455 000

Förevarande anslag torde för budgetåret 1961/62 beräknas på följande sätt.

Anslagsposten till *sjukvård m. m.* upptages till oförändrat belopp. På grund av ökad belastning torde anslagsposterna till *rese- och flyttningsersättningar* böra uppräknas med 500 000, respektive 250 000 kronor samt anslagsposten till *publikationstryck* och delposten till *bränsle, lyse och vatten* med vardera 10 000 kronor. Höjda avgifter för kurirbefordran föranleder en ökning av posten till *fraktkostnader* med 80 000 kronor. Till följd av att de olönade konsulernas utgifter för telegram och telefonsamtal i tjänsteärenden nästkommande budgetår avses belasta anslaget A 4 Ersättningar åt olönade konsuler kan delposten till *telegram, telefon och annonsering* nedräknas med 75 000 kronor. De i omkostnadsstaten för nästföljande budgetår under 1—5 upptagna anslagsposterna samt de under 6 redan nämnda delposterna skulle härigenom öka med (500 000 + 250 000 + 10 000 + 10 000 + 80 000 — 75 000) 775 000 kronor.

Under posten till *övriga expenser, andra ändamål: för utrikesdepartementet* kan delposten *bokinköp för departementets bibliotek* bibehållas vid oförändrat belopp. Till följd av höjda avtalslöner stiger delposten till *renhållning och städning* med 10 000 kronor. Delposten till *skrivmaterialier, papper, blankettryck o. d.* torde på grund av kostnadsfördyringar och vidgad verksamhet böra uppräknas med 40 000 kronor. Av samma skäl synes delposten till *prenumeration å tidningar och tidskrifter* böra höjas med 20 000 kronor. Delposten till *inköp och underhåll av kontorsmaskiner, tjänstefordon m. fl. inventarier* bör höjas med 85 000 kronor, varav 40 000 kronor är avsedda för inredning av ett 15-tal tjänsterum, som beräknas kunna ställas till departementets förfogande under nästa budgetår. Resterande 45 000 kronor är avsedda för erforderlig upprustning av maskinparken. Delposten till *övriga ändamål* kan nedräknas med 10 000 kronor. Förevarande delpost till *övriga expenser, andra ändamål: för utrikesdepartementet* kommer sålunda att öka med (10 000 + 40 000 + 20 000 + 85 000 — 10 000) 145 000 kronor.

Under posten till *övriga expenser, andra ändamål: för utrikesrepresentationen* upptages delposterna till *åkning i tjänsteärenden* och *inköp, underhåll och drift av tjänstefordon* till oförändrade belopp. Däremot bör delposten till *övriga omkostnader* på grund av ökad belastning samt nytillkommande utlandsmyndigheter uppräknas med 50 000 kronor.

I vad avser utgifter för anskaffande av tjänstebilar till beskickningar, delegationer och konsulat lämnas riksdagen härom årlig redogörelse (III ht 1946 s. 27, rskr 3). Under budgetåret 1959/60 har nyanskaffats tjänstebilar för beskickningarna i Bangkok, Beirut och Canberra för en sammanlagd kostnad av 27 600 kronor, varjämte 18 äldre tjänstebilar av driftsekonomiska skäl utbytts mot nya.

Enligt här framlagda förslag skulle förevarande anslag ökas med (775 000 + 145 000 + 50 000) 970 000 kronor, och jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrikesförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 425 000 kronor.

[3] **3. Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	800 000	723 903
1960/61 (statsliggaren s. 159)	700 000	
1961/62 (förslag)	1 025 000	

Medlen under förevarande anslag är avsedda för den fortgående anskaffningen av dels inventarier för utlandsmyndigheternas kanslier och dels möbler för tjänste- och personalbostäder. Därjämte är medel avsatta för underhåll och reparation av det utomlands befintliga inventarie- och möbelbeståndet.

För budgetåret 1961/62 torde ett belopp av 1 025 000 kronor erfordras för dessa ändamål. Däri är inräknat kostnader för anskaffning av inventarier för de nya beskickningar, som jag tidigare föreslagit, ävensom möbler för tjänste- och personalbostäder åt de utsända befattningshavare som kommer att tjänstgöra vid dessa nya beskickningar. Genom att personalbostäderna möbleras av staten torde utgifterna för flyttningsersättningar avsevärt kunna begränsas.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 025 000 kronor.

[4] **4. Ersättningar åt olönade konsuler**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	600 000	556 651
1960/61 (statsliggaren s. 159)	750 000	
1961/62 (förslag)	950 000	

Under innevarande budgetår utgår tills vidare ersättning till 71 av Sveriges för närvarande mer än 500 olönade konsulatschefer. Ehuru en höjning av vissa bidrag kunnat ske under innevarande budgetår, torde alltjämt i ett flertal fall utgående ersättningar icke förslå till att täcka de med konsulsbefattningen förenade kostnaderna. För tillgodoseende av krav på höjda bidrag samt för täckande av nytillkommande utgifter bl. a. vid konsulat i de nya staterna i Afrika torde för budgetåret 1961/62 erfordras ett belopp av minst 70 000 kronor.

Som framhölls senast i statsverkspropositionen till 1960 års riksdag finnes vid ett tjugotal olönade konsulat, vid vilka arbetsuppgifterna är av betydande omfattning, en utsänd tjänsteman tillhörande utrikesförvaltningen. För mötande av de mest trängande personalbehoven i framförallt vissa utomeuropeiska länder torde under instundande budgetår ytterligare olönade konsulat böra förses med lönade tjänstemän. Nya kanslisttjänster härför har äskats i det föregående. Ifrågavarande upprustningar kommer även att medföra en ökning av de allmänna kostnaderna vid vederbörande konsulat, i första hand för lokalhyra och lön åt lokal biträdespersonal. Härför förutses en merutgift å tillhopa 90 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Som jag tidigare anfört under omkostnadsstaten, torde de olönade konsulernas kostnader för telegram och telefonsamtal i tjänsteärenden, som hittills påförts anslagsposten *Övriga expenser: Telegram, telefon och annonsering*, överföras till detta anslag. Härigenom kommer samtliga ersättningsgilla ämbetsutgifter vid olönade konsulat att redovisas under förevarande anslag. Förstnämnda kostnader beräknas komma att uppgå till 75 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Å andra sidan kommer, som jag anförde under avlöningsanslaget, vid bifall av det i sagda sammanhang framförda förslaget om inrättande av en ny förste kanslisttjänst i Bonn, det i innevarande budgetårs stat för Ersättningar åt olönade konsuler under nämnda ort uppförda beloppet att utgå. Detta kommer att medföra en nedräkning av anslaget med i runt tal 35 000 kronor.

Anslaget torde sålunda höjas med (70 000 + 90 000 + 75 000 — 35 000) 200 000 kronor, och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar åt olönade konsuler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

[5] **5. Kostnader för vissa nämnder m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	15 000	20 250
1960/61 (statsliggaren s. 163)	25 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

Kostnaderna för utrikesdepartementets nämnder av mera permanent karaktär, nämligen nämnden för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden, understödsnämnden, utrikesförvaltningens lönenämnd ävensom understödsnämnden för rysslandssvenskar bestrides av förevarande anslag. Jämväl kostnaderna för det utredningsuppdrag, som anförtrotts utrikesförvaltningens lönenämnd jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 26 augusti 1960 (jfr s. 3), torde böra gäldas från detta anslag. Dessa senare kostnader torde för nästa budgetår ej komma att överstiga 60 000 kronor.

Med anledning härav torde anslaget böra uppräknas med 60 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

[6] **6. Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	120 000	140 903
1960/61 (statsliggaren s. 163)	110 000	
1961/62 (förslag)	110 000	

Anslaget bör för instundande budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kronor.

[7] **7. Tillfälliga representationskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	110 000	124 211
1960/61 (statsliggaren s. 163)	80 000	
1961/62 (förslag)	105 000	

Under anslaget förelåg vid ingången av innevarande budgetår en reservation av 54 714 kronor. Med hänsyn härtill och till det beräknade medelsbehovet för nästa budgetår förordar jag, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälliga representationskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kronor.

B. Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

[8] **1. Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 000	3 391
1960/61 (statsliggaren s. 161)	4 000	
1961/62 (förslag)	4 000	

Byråns utgiftsstat har för ettvart av budgetåren 1960 och 1961 fastställts till 106 300 floriner. Sveriges bidrag under budgetåret 1961/62 torde kunna beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår. Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 kronor.

[9] **2. Förenta Nationerna**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 932 500	4 932 500
1960/61 (statsliggaren s. 161)	4 301 300	
1961/62 (förslag)	11 000 000	

I samtidigt härmed avlåten proposition nr 2 angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61 anmäles för riksdagen under *Egentliga statsutgifter, Tredje huvudtiteln,* att ett överskridande av förevarande anslag med sammanlagt omkring 7 725 000 kronor är att förutse under innevarande budgetår för erläggande av Sveriges andel av *dels* en för Förenta Nationerna beslutad tilläggsbudget för 1960, huvudsakligen för att täcka kostnaderna för FN:s militära insats i Congo, och *dels* FN:s ordinarie utgiftsstat för 1961.

För budgetåret 1961/62 torde under detta anslag upptagas Sveriges ordinarie medlemsbidrag för 1962. Eftersom FN:s budget för 1962 enligt nuvarande ordning torde komma att fastställas i slutet av år 1961, synes som utgångspunkt för beräkningarna av Sveriges medlemsbidrag böra tagas bidraget för 1961, vilket enligt preliminär beräkning på grundval av nu kända förhållanden ger vid handen ett anslagsbehov av omkring 4 350 000 kronor.

Under detta anslag torde jämväl förutses medel för erläggande av Sveriges andel i FN:s kostnader för dess vaktstyrkor i Främre Orienten och Congo under 1961. Helt preliminärt kan Sveriges andel för styrkan i Främre Orienten uppskattas till 1 350 000 kronor och för FN:s militära insats i Congo till 5 300 000 kronor, sammanlagt 6 650 000 kronor.

Det totala medelsbehovet för bidrag till Förenta Nationerna för budgetåret 1961/62 beräknas således till (4 350 000 + 6 650 000) 11 000 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förenta Nationerna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 000 kronor.

[10] **3. Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC)**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 700 000	1 506 140
1960/61 (statsliggaren s. 161)	1 400 000	
1961/62 (förslag)	1 100 000	

Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) är föremål för ombildning och förväntas före utgången av år 1961 komma att ersättas av en ny organisation. Ombildningen har i första hand aktualiserats av att OEEC löst åtskilliga av sina ursprungliga uppgifter i samband med Europas ekonomiska återuppbyggnad efter kriget, att de kvantitativa importrestriktionerna i stor utsträckning avskaffats, att en hög grad av valutakonvertibilitet genomförts av medlemsländerna samt att i samband härmed och genom de ekonomiska framstegen i Europa vissa nya uppgifter kommit i förgrunden.

Efter förhandlingar som pågått under större delen av år 1960 har en konvention avsedd att ersätta OEEC-stadgan den 14 december 1960 undertecknats av samtliga medlemsstater i OEEC samt av Amerikas Förenta Stater och Canada, vilka båda senare i OEEC endast har associerad ställning. Genom konventionen upprättas i OEEC:s ställe Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD) med de tre huvuduppgifterna att behandla frågor angående samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik, hjälp till utvecklingsländer och fortsatt liberalisering av världshandeln. Förutsatt att ett tillräckligt antal länder ratificerar stadgan, beräknas OECD träda i verk-

samhet till hösten. Den kommer att med särskild proposition föreläggas riksdagen.

Intill dess OECD-konventionen trätt i kraft kommer OEEC att fortbestå. I Sveriges bidrag till denna organisation har hittills ingått utgifter för dels själva organisationen, dels därtill anslutna transportministerkonferensen, produktivitetsinstitutet, kontoret för vetenskaplig och teknisk personal samt europeiska atomenergiorganet, dels slutligen den för medlemsländerna gemensamma fonden för publicitetsändamål i Amerikas Förenta Stater.

1. Organisationens utgifter, vilka ersättes genom bidrag av medlemsländerna, beräknas i dess budget 1960/61 till 17 855 330 nya franska francs. Länderbidragen närmast föregående budgetår uppgick till 19 447 330 francs, inklusive den 1 juli 1960 fastställd tilläggsbudget.

Enligt organisationens beslut den 8 juli 1960 uppgår Sveriges bidragsprocent för budgetåret 1960/61 till 4,02. Sveriges bidrag till OEEC:s allmänna budget för innevarande budgetår utgör följaktligen 718 990 nya franska francs, motsvarande närmare 760 000 kronor, vilket belopp med 40 000 kronor understiger det i 1960 års statsverksproposition beräknade bidraget.

Med hänsyn till att den tilltänkta nya organisationen, såvitt nu kan bedömas, kommer att träda i funktion före utgången av år 1961 och att Amerikas Förenta Staters och Canadas medlemskap i densamma torde medföra en icke obetydlig minskning av de övriga medlemsstaternas bidrag jämfört med hittillsvarande bidragsprocent, kan det svenska bidraget för budgetåret 1961/62 beräknas till omkring 600 000 kronor.

2. För transportministerkonferensen, vars sekretariat bekostas av organisationen, har Sveriges bidrag för budgetåret 1960/61 fastställts till i runt tal 10 000 kronor, d. v. s. samma belopp som 1959/60. För budgetåret 1961/62 synes oförändrat belopp kunna upptagas.

3. Sveriges bidrag till produktivitetsinstitutet för innevarande budgetår har fastställts till 300 000 kronor, medan motsvarande bidrag 1959/60 uppgick till nära 370 000 kronor. Även om produktivitetsinstitutet sannolikt kommer att upphöra som självständigt organ i och med omorganisationen, torde ett flertal av institutets nuvarande funktioner komma att fullgöras inom OECD:s ram. Bidraget för budgetåret 1961/62 synes böra upptagas till 175 000 kronor.

4. För kontoret för vetenskaplig och teknisk personal har det svenska bidraget under budgetåret 1960/61 bestämts till omkring 165 000 kronor. För budgetåret 1961/62 bör upptagas ett belopp å 150 000 kronor.

5. Det svenska bidraget till det europeiska atomenergiorganet har innevarande budgetår fastställts till närmare 80 000 kronor. Beslut om organets budget under 1961/62 har ännu icke fattats, men det torde vara realistiskt att förutse en mindre ökning och beräkna det svenska bidraget till 85 000 kronor.

6. Vad slutligen beträffar den för medlemsländerna gemensamma fonden för publicitetsändamål i Amerikas Förenta Stater utgjorde bidraget för

1960 omkring 70 000 kronor. Sveriges bidrag för 1961 har fastställts till samma belopp.

Det sammanlagda bidraget till OEEC för budgetåret 1961/62 beräknas sålunda uppgå till (600 000 + 10 000 + 175 000 + 150 000 + 85 000 + 70 000) 1 090 000 kronor eller i runt tal 1 100 000 kronor.

Jag förutsätter, att medlen under detta anslag jämväl får disponeras för Sveriges bidrag till den organisation, som torde komma att efterträda OEEC.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

[11] **4. Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)**

	Anslag
1960/61	641 000
1961/62 (förslag)	600 000

Å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår (prop. 186, SU 201, rskr 399) har riksdagen anvisat ett förslagsanslag av 641 000 kronor för Sveriges bidrag till EFTA.

Storleken av det svenska bidraget under budgetåret 1961/62 kan ännu inte bestämmas. Det torde dock vara realistiskt att beräkna bidraget till omkring 600 000 kronor.

Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Europeiska frihandelssammanslutningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[12] **5. Europarådet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	438 884
1960/61 (statsliggaren s. 161)	465 000	
1961/62 (förslag)	465 000	

Storleken av Sveriges bidrag till Europarådet under budgetåret 1961/62 kan ännu inte med säkerhet bestämmas. De uppgifter därom, som sannolikt kommer att föreligga vid anslagsfrågans behandling i riksdagen, torde lämpligen få tillställas vederbörande utskott. Såvitt nu kan bedömas, torde bidraget komma att uppgå till omkring 450 000 kronor.

Vad beträffar Europarådets utställningsverksamhet har ansvaret för det svenska deltagandet i 1960 års utställning i Paris (jfr III ht 1960 s. 18)

åvilat Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet. Utställningen öppnades i början av december 1960 och beräknas pågå till slutet av januari 1961.

Under sommaren 1961 planeras en utställning i Barcelona och Santiago de Compostela under mottot »Romansk konst under medeltiden». Ett svenskt deltagande i denna manifestation synes önskvärt. Kostnaderna härför har av Svenska institutet uppskattats till högst 15 000 kronor. Jag förordar, att medel för detta deltagande beräknas under förevarande anslag.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Europarådet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 465 000 kronor.

[13] **6. Särskilda förhandlingar med främmande makter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 650 000	1 945 628
1960/61 (statsliggaren s. 161)	1 600 000	
1961/62 (förslag)	1 600 000	

Den höga belastningen under budgetåret 1959/60 beror delvis på den intensiva förhandlingsverksamheten i samband med tillkomsten av EFTA. Från anslaget har därjämte förskotterats vissa utgifter för finansiering av det provisoriska EFTA-sekretariatet. För dessa utgifter kommer ersättning att sedermera tillgodoföras anslaget.

För budgetåret 1961/62 beräknar jag anslagsbehovet till oförändrat 1 600 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda förhandlingar med främmande makter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor.

[14] **7. Bidrag till internationell hjälpverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	20 875 000	20 993 655
1960/61 (statsliggaren s. 161)	20 900 000	
1961/62 (förslag)	34 600 000	

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns totalt 3 699 673 kronor i reservationsmedel, varav dock större delen var genom utfästelser bundna eller eljest disponerade belopp.

Anslagen för budgetåren 1959/60 och 1960/61 ävensom de beräknade utgifterna för budgetåret 1961/62 har sammanförts i följande tablå:

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
I. Multilateral verksamhet för tekniskt bistånd	16 900 000	16 900 000	19 000 000
II. Bilateral verksamhet för tekniskt bistånd	2 450 000	2 475 000	10 575 000
III. Övrig internationell hjälpverksamhet	1 525 000	1 525 000	2 025 000
IV. Bidrag till insamlingen "Sverige Hjälper"	—	—	3 000 000
Summa kronor	20 875 000	20 900 000	34 600 000

En närmare redovisning för varje huvudgrupp lämnas i det följande.

I. *Multilateral verksamhet för tekniskt bistånd*

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
a) Förenta Nationernas utvidgade verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA).	4 670 000	4 670 000	*5 200 000
b) Förenta Nationernas särskilda fond (Specialfonden)	10 880 000	10 880 000	10 880 000
c) Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)	1 350 000	1 350 000	1 520 000
d) Anslag till FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), till Internationella arbetsorganisationen (ILO) och till Världshälsovårdsorganisationen (WHO) för särskilda ändamål m. m.	—	—	1 400 000
Summa kronor	16 900 000	16 900 000	19 000 000

* motsvarande 1 miljon dollar

a—b) *Förenta Nationernas verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA och Specialfonden)*

De sammanlagda bidragen från länder, som deltar i Förenta Nationernas utvidgade program för tekniskt bistånd (EPTA), uppgick för kalenderåren 1959 och 1960 till 30, resp. 33 miljoner dollar. Till Förenta Nationernas särskilda fond (Specialfonden) uppgick medlemsstaternas bidrag för samma år till 26, resp. 37 miljoner dollar. För kalenderåret 1961 har utfästelser hittills gjorts om bidrag, som för EPTA och Specialfonden tillsammans uppgår till 88,7 miljoner dollar. Slutgiltig fördelning av bidragen mellan de båda ändamålen har ännu inte skett. Det är dock att märka, att det bidrag, som Amerikas Förenta Stater har utfäst för båda verksamheterna, på sammanlagt 40 miljoner dollar, i likhet med vad som varit fallet tidigare

år, utgår i sin helhet endast under förutsättning, att det inte överstiger 40 procent av den totala bidragssumman.

Departementschefen. Inom ramen för Förenta Nationernas utvidgade verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA) ställes årligen inemot 2 500 experter från olika länder till förfogande som rådgivare på områden av väsentlig betydelse för det mottagande landets ekonomiska och sociala utveckling. Därjämte utdelas ett nästan lika stort antal stipendier till personer i utvecklingsländerna. EPTA har under en mer än tioårig verksamhet stabiliserat sin ställning som ett högt värderat internationellt clearingorgan för kunskaper och erfarenheter, som kan användas i utvecklingens tjänst. Det har emellertid enligt sina statuter inga befogenheter att ge investeringshjälp för demonstrationsprojekt, där experterna kan åskådliggöra hur en viss teknisk eller social process går till. Då detta kändes som en brist av FN:s medlemsstater, beslöt församlingen år 1958 att — likaledes med frivilliga bidrag — inrätta en särskild fond för främjande av utvecklingsländernas egen investeringsverksamhet genom kartläggning av deras naturtillgångar och upprättande av utbildningscentra. Intresset för den särskilda fondens verksamhet har varit stort, inte minst bland utvecklingsländerna, som funnit dess kombination av tekniskt bistånd och kapitalhjälp för inköp av utrustning väl avvägd.

Sverige tillmäter verksamheten i EPTA och Specialfonden stor betydelse och tillhör även de större bidragsgivarna, vare sig man räknar i årliga penningbidrag eller i antalet utsända experter och mottagna stipendiater. Med all sannolikhet kommer anspråken efter hand att öka på Sveriges deltagande i dessa biståndsprogram, och det har riktat uppmärksamheten på frågan om sambandet mellan våra finansiella insatser och personella resurser. Om vårt land skall kunna motsvara dessa anspråk, förutsätter detta dels en rationell organisation för handhavandet inom landet av verksamheten för tekniskt bistånd, dels tillräcklig och kvalificerad personal för de därmed förenade uppgifterna. Behovet av personal gör sig gällande både för administrativa och andra funktioner inom de institutioner, som har direkt befattning med biståndsverksamheten, för expert- och läraruppdrag i utvecklingsländerna och för utbildning och handledning härhemma av stipendiater och kursdeltagare från dessa länder. En utredning av dessa frågor har därför ansetts påkallad, och efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 20 maj 1960 särskilda sakkunniga för att utreda de organisatoriska frågorna och möjligheterna till en förstärkning av de personella resurserna för biståndsverksamheten.

Beträffande det svenska bidraget till FN:s utvidgade verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA) för nästa budgetår föreslår jag, att under denna post upptages ett belopp av 5 200 000 kronor, motsvarande 1 000 000 dollar, en höjning med drygt 10 procent. Till Specialfonden, där Sveriges bidrag redan ligger högt i förhållande till andra staters, föreslås ett oförändrat anslag av 10 880 000 kronor.

c) *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)*

Barnfonden har under de senaste åren till en årlig kostnad av omkring 25 miljoner dollar ombesörjt förnödenheter, teknisk utrustning och annat materiellt bistånd till mödra- och barnavårdscentraler, till kampanjer mot malaria, tuberkulos och andra epidemiska och tropiska sjukdomar bland barn samt till barnbespisningsaktioner i utvecklingsländerna. Erforderliga medel för sin verksamhet har UNICEF erhållit huvudsakligen genom frivilliga bidrag från FN:s medlemsstater. Sveriges bidrag har under innevarande budgetår uppgått till 1 350 000 kronor.

Departementschefen. Sverige har under flera år gjort en aktiv insats i UNICEF och är för närvarande representerat i dess styrelse. På svensk sida har man strävat efter ökad samordning av UNICEF:s hjälpinsatser med FN:s övriga fackorgan i de enskilda länderna. Denna strävan har vunnit ökad förståelse inom organisationen, vilket kommit till uttryck i dess praktiska verksamhet. Jag förordar en uppräkning av anslaget med 170 000 kronor eller cirka 12 procent. Anslaget torde sålunda uppföras i budgeten med ett belopp av 1 520 000 kronor.

d) *Anslag för särskilda ändamål*

Inom några av Förenta Nationernas fackorgan har önskemål aktualiserats, som främst tar sikte på att förbättra de sociala villkoren i underutvecklade områden. Ansträngningarna att öka näringslivets produktivitet och därmed försörjningsmöjligheterna i sådana områden försvåras nu i stor utsträckning genom att den oskolade arbetskraften ofta och oberäkneligt uteblir från arbetsplatserna på grund av kroppslig svaghet, förorsakad av undernäring, sjukdomar och en låg levnadsstandard överhuvudtaget.

I syfte att underlätta lösningen av arbetsmarknadsfrågor och därmed sammanhängande sociala problem har Internationella arbetsorganisationens (ILO) senaste arbetskonferens, i juni 1960, givit sin anslutning till ett förslag om inrättandet av ett ILO:s studiecentrum för arbetsmarknadsfrågor och socialpolitik. Institutet är avsett att bli ett slags högskola, där kurser, seminarier och rundabordskonferenser anordnas med deltagare från arbetsmarknadens partsorganisationer, näringslivet, jordbruket, förvaltningen och forskningen och med tyngdpunkten i arbetet förlagd till de underutvecklade ländernas problem. Institutet skall bygga på en grundfond av 5 miljoner dollar, och medlemsländerna har inbjudits att med frivilliga anslag bidraga till etableringen av denna fond.

Undernäringens problem berör både den arbetskraft, som sysselsättes i ett outvecklat näringsliv, och de familjer som måste leva på dess inkomster. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) inledde den 1 juli 1960 en femårig kampanj under mottot »Frihet från hunger». Den förutsätter en intensifiering av forskningen och undervisningen angående mänsklighetens näringsbehov och möjligheterna att öka produktionen av livsmedel och göra distributionen därav effektivare. Då detta kostar mera pengar än vad FAO:s ordinarie budget kan släppa till, har organisationen vädjat till medlemsnationerna om frivilliga bidrag för ändamålet.

Av sjukdomar, som bryter ner människorna i tropiska länder och gör dem oförmögna att med arbete försörja sig, är malarian den mest spridda. Inom Världshälsovårdsorganisationen (WHO) pågår sedan ett par år en antimalariakampanj, som huvudsakligen finansieras med frivilliga bidrag från medlemsländerna. Tidigare frivilligbidrag är snart uttömda, och organisationen har riktat en förnyad vädjan till medlemsländerna om bidrag för ändamålet.

Departementschefen. För Sverige, som har en välorganiserad arbetsmarknad, där arbetskonflikter är sällsynta, och en yrkesskicklig arbetarstam med i stort sett goda arbetshygieniska betingelser, är det naturligt att intressera sig för det projekt, som rekommenderats av Internationella arbetsorganisationen, och bidraga till grundfonden för ett arbetsmarknadspolitiskt studiecentrum. Medel för ändamålet bör anvisas, sedan förutsättningarna klarlagts för en nordisk insats för ändamålet. Även »Frihet från hunger»-kampanjen bör kunna påräkna ett positivt gensvar från svensk sida i form av ett bidrag, som anpassas till det program för kampanjen, som håller på att ta form. WHO har som nämnts inlett en tidsbegränsad kampanj med målsättningen att inom fem år få bukt med malarians smittokällor. På en tidigare vädjan om frivilliga bidrag för ändamålet har organisationen från tredje huvudtitelns anslag för internationell hjälp anvisats ett mindre anslag av 100 000 kronor. En förnyad vädjan föreligger nu med anledning av att kampanjens ekonomiska tillgångar beräknas vara uttömda med utgången av år 1961. Världshälsovårdsorganisationen sammanträder till årskonferens våren 1961 för att uppgöra sitt arbetsprogram för 1962. Tillräckliga medel bör reserveras för att möta de anspråk, som kan bli följden av konferensens ställningstaganden eller rekommendationer och de åtaganden som i samband därmed kan anses påkallade från svensk sida.

För de ovannämnda tre ändamålen beräknar jag ett belopp av 1,4 miljon kronor, att fördelas mellan dem med hänsyn till de ännu inte helt preciserade förutsättningarna. Jag föreslår alltså, att under denna post upptages ett belopp av 1 400 000 kronor.

II. *Bilateral verksamhet för tekniskt bistånd*

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
a) Fältprojekt i utvecklingsländer jämte kurser och annan utbildning i Sverige	1 750 000	1 750 000	9 075 000
b) Stipendier	400 000	400 000	800 000
c) Administrationen (Svenska institutet och Centralkommittén)	*300 000	*325 000	700 000
Summa kronor	2 450 000	2 475 000	10 575 000

* Dessa belopp hänför sig uteslutande till administrationen av den multilaterala verksamheten. Administrationen av det bilaterala programmet bekostas under ifrågavarande budgetår av anslaget till Centralkommitténs allmänna verksamhet.

a—b) *Fältprojekt i utvecklingsländer. Kurser och annan utbildning i Sverige. Stipendier.*

Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd driver för närvarande med statsmedel dels en svensk-pakistansk yrkesskola i Karachi, för vilken de svenska utgifterna 1959/60 uppgick till 632 198 kronor, dels ett svensk-etiopiskt byggnadstekniskt institut i Addis Abeba, som samma budgetår kostade 853 185 kronor i svenska bidrag. Vidare har Centralkommittén under 1959/60 i samarbete med FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) med statsmedel — 200 000 kronor — finansierat en växtförädlingskurs i Lund och Svalöv. Därjämte har förberedelser igångsatts på ett internationellt fysikseminarium i Uppsala och viss elektroteknisk utrustning lämnats till Pakistan. Under innevarande budgetår bestrides dessutom kostnaderna för två svenska instruktionssköterskor för hälsovårdsarbeten i Ghana och en expert i huslig ekonomi i Etiopien, där Centralkommittén med insamlingsmedel driver ett barnsjukhus vid sidan om det förut nämnda byggnadsinstitutet. Likaledes finansieras av insamlingsmedel ett familjeplaneringsprojekt på Ceylon.

Med skrivelse den 16 september 1960 har Centralkommittén — huvudsakligen på grundval av förslag, som framlagts i ett betänkande »Sverige Hjälper — ett handlingsprogram», vilket i oktober 1959 överlämnades till Kungl. Maj:t och därefter remitterades till ett 30-tal organisationer och myndigheter — framfört anslagsäskanden, som skulle innebära en väsentlig utvidgning av dess verksamhet. För bestridande av utgifterna härför begär Centralkommittén bidrag av statsmedel med 11 692 000 kronor, varav för nya biståndsinsatser i runt tal 6 miljoner kronor.

Centralkommittén föreslår en fortsatt biståndsverksamhet, som liksom hittills innefattar dels fältprojekt med huvudsaklig inriktning på praktisk yrkesutbildning, hälso- och sjukvård samt familjeplanering, dels även kurser och stipendieverksamhet. Vad beträffar den geografiska fördelningen av sådana insatser eftersträvas en regional koncentration av verksamheten och därmed i möjligaste mån en samordning och samverkan mellan de enskilda svenska projekten samt mellan dessa och annan internationell biståndsverksamhet inom regionen. Centralkommittén framlägger sitt förslag rörande biståndsverksamhetens omfattning under budgetåret 1961/62 under förutsättning, att kommittén såvitt möjligt redan under innevarande budgetår skall kunna företaga de erforderliga förberedelserna för att den vidgade verksamheten måtte kunna igångsättas snarast möjligt efter budgetårsskiftet.

Kostnaderna under 1961/62 för fortsättande av nuvarande projekt i oförändrad omfattning uppskattar Centralkommittén till 2 814 000 kronor. Centralkommittén förordar samtidigt en avsevärd utvidgning av den nu bedrivna verksamheten i Etiopien, Pakistan och på Ceylon och av den därmed förknippade stipendieverksamheten. Man tänker sig, att forsknings- och materialprovningsavdelningen vid byggnadsinstitutet i Addis Abeba skall få en större verksamhetsradie och utsträcka sin service även till angränsande delar av Östafrika och att i samband därmed genom stipendier skall öppnas

vissa studiemöjligheter på byggnadsområdet i Sverige. Verksamheten vid byggnadsinstitutet skulle enligt detta förslag bedrivas i nära samarbete med FN:s ekonomiska Afrika-kommission, som har sitt säte i Addis Abeba, och samordnas med FN:s »Low-cost housing program». Även för yrkesskolan i Karachi föreslås en utbyggnad. Nya yrkesavdelningar för mekaniker, reparatörer och el-installatörer ingår i programmet samt, för att underlätta elevernas inträde i förvärvslivet, en småindustrikonsulent och en lånefond för småföretagsetablering. Vad beträffar familjeplaneringsverksamheten på Ceylon tänker sig Centralkommittén möjligheten av att vidga verksamhetsräjongen med ytterligare några byområden. Kostnaderna för utbyggnad av nuvarande verksamhetsgrenar kalkylerar Centralkommittén till i runt tal 2,1 miljoner kronor.

Slutligen föreslår Centralkommittén vissa nya biståndsinsatser. I Asien förordar kommittén bl. a. en ny yrkesskola i Chittagong i Pakistan, en familjeplaneringsinsats i samma land, ett småindustriinstitut i Indien och ett tekniskt institut i Iran. I Afrika förordas bistånd till Nigeria och Liberia i form av yrkeslärarutbildning i det förra landet och en yrkesskola i det senare. I Sverige vill kommittén förlägga en ny kurs för förmans- och yrkeslärarutbildning till Kockums verkstadsskola, Malmö, och utdela stipendier till förslagsvis tio personer från utvecklingsländerna, som kan vilja studera vid det internationella ekonomiska forskningscentrum, som torde komma att upprättas vid Stockholms universitet.

Överhuvudtaget har stipendiefrågorna intagit en alltmera framskjuten plats i planerna på vidgade svenska hjälpinsatser för utvecklingsländerna. Sveriges förenade studentkårer omhändertar sedan flera år med hjälp av statsmedel en grupp indonesiska studenter, som idkar högskolestudier i Sverige. Även från nya länder i Afrika kan stipendiater väntas, sedan Sverige i samband med självständighetsdagen för vissa afrikanska länder erbjudit dem stipendiegåvor. Så har skett med Somali, Congo och Nigeria.

Till sist må nämnas, att det i budgetarbetets slutskede ingivits ett par framställningar till Kungl. Maj:t om anslag för upprättande av ett internationellt universitet i Stockholm eller Lund, varvid början skulle göras med en studiegång, där samhällsvetenskaperna ställes i centrum. Framställningarna har den 19 december 1960 remitterats till den tidigare nämnda utredningen för det tekniska biståndets administration med förfrågan, om utredningen anser sig kunna med sitt nuvarande uppdrag förena uppgiften att pröva målsättningen och de praktiska förutsättningarna för detta vittgående förslag.

Departementschefen. Det starka intresset för en ökad svensk direktinsats för utvecklingsländerna präglar de många förslag till utformning av denna insats, som berörts i den lämnade redovisningen. Budgetåret 1959/60 förstärktes anslagen till FN:s biståndsverksamhet högst betydligt. En motsvarande förstärkning av det bistånd, som lämnas direkt från Sverige till annat land, bör nu komma till stånd. I detta syfte förordas under förevarande

punkt en uppräkning av anslaget till bilateral verksamhet, som bör ge utrymme för en väsentligt ökad aktivitet. Valet av objekten för denna aktivitet är mindre lätt att göra. Centralkommittén för tekniskt bistånd har helt allmänt gett uttryck för den meningen, att man främst bör inrikta sig på att verka för praktisk yrkesutbildning, teknisk skolning, förbättrad hälsovård och ökad upplysning om familjeplanering. Remissinstanserna delar denna uppfattning, och för egen del ansluter jag mig till samma mening.

På yrkesskoleområdet har Centralkommittén redan förvärvat värdefulla erfarenheter, som bör kunna underlätta vidgade insatser för en yrkesundervisning, till tjänst för näringslivet i utvecklingsländer. Även familjeplaneringsprojektet på Ceylon har varit lärorikt. En formell framställning från Pakistans regering om svenskt bistånd med familjeplanering föreligger och bör tillmätas hög prioritet. Till yrkesutbildning bör här även räknas utbildning av förvaltningstjänstemän och samhällsplanerare för nya stater, som befinner sig i uppbyggnadsskedet. De förslag, som nyligen framkommit om universitetsutbildning i Sverige för grupper av sådana personer från utvecklingsländerna, har inte hunnit genomarbetas med hänsyn till förutsättningarna att sätta dem i verket. Ej heller är målsättningen fullt klar. Bland annat kan nämnas, att från norskt håll framförts liknande, ehuru i centrala punkter avvikande förslag och att Nordiska rådets presidium uttalat sig för gemensamma insatser inom det tekniska biståndets ram. Inte minst det sistnämnda gör det angeläget, att riksdagen inte låser de medel, som kan komma att beviljas till bilateral verksamhet, vid vissa bestämda projekt. Till skillnad från den multilaterala hjälpen, som för svenskt vidkommande endast innebär anslagsutbetalning till vederbörande internationella organ, är det bilaterala biståndet beroende av det intresse som ett presumtivt mottagarland visar för svenska förslag och — eftersom bistånd av detta slag ofta baseras på en halvering av kostnaderna i avtal mellan givar- och mottagarland — beroende av hur raskt man kan förhandla sig fram till en hållfast överenskommelse. Bilaterala projekt är vidare avhängiga av tillgången på experter — lärare, läkare etc. — som kan leda arbetet ute på fältet samt av personal i Sverige med erfarenhet av förhandlings-, planläggnings- och rekryteringsarbete. I insikt härom förordas också senare under punkt c) en förstärkning av anslaget till Centralkommitténs administration.

Överhuvudtaget får de olika förslag till biståndsinsatser, som framförts från Centralkommittén och andra håll, vägas sinsemellan och prioriteras såsom arbetsobjekt under nästa budgetår med hänsyn till hur långt förberedelsearbetet hinner och hur angelägna de framstår i förhållande till varandra. Det torde därvid få ankomma på Centralkommittén, på den tidigare nämnda utredningen om det tekniska biståndets administration och på andra sakkunniga, som kan komma att anlitas, att råda Kungl. Maj:t vid fördelningen av anslaget till bilaterala insatser. Härmed förordas, att anslaget under punkterna a) och b) uppföres med ett belopp av sammanlagt 9 875 000 kronor.

c) *Administrationen av det tekniska biståndet*

De praktiska arbetsuppgifterna i samband med den internationella hjälpen handlägges f. n. till största delen av Svenska institutets avdelning för tekniskt bistånd, som tillika är sekretariat för Centralkommittén. I dess uppgifter ingår rekrytering av experter och omhändertagande av stipendiater för FN:s och de internationella fackorganens räkning och anordnande av internationella seminarier i Sverige av biståndskaraktär. För detta arbete har ett statsbidrag utgått, som innevarande budgetår utgör 325 000 kronor. Omfattande har emellertid även de arbetsuppgifter varit, som hänför sig till den bilaterala verksamheten, där de svenska fältprojekten i Etiopien, Pakistan och Ceylon inneburit ett ständigt kontaktarbete med projektens ledare i utlandet och indirekt med myndigheterna i de länder, varmed avtal ingåtts om dessa projekt. Kostnaderna för detta Centralkommitténs arbete har bestritts med medel ur det allmänna anslaget till kommitténs verksamhet och har för detta budgetår beräknats till omkring 170 000 kronor, i vilket belopp även ingår kostnaderna för Centralkommitténs upplysningsarbete.

Departementschefen. Som jag tidigare nämnt har under 1960 tillsatts en utredning med uppdrag att granska administrationen av Sveriges insatser i det tekniska biståndet och föreslå rationaliseringar av denna administration. Utan att föregripa utredningen och de förslag den kan komma med, bör dock anslag utgå till nu ofrånkomliga personalförstärkningar. Arbetet med den multilaterala biståndsverksamheten har inte undergått några större förändringar under senaste budgetår, även om antalet omhändertagna stipendiater efter hand stiger. Någon personalökning av denna anledning är därför knappast erforderlig för närvarande.

Däremot står det bilaterala tekniska biståndet nu inför en avsevärd utbyggnad. Såsom framgått av punkterna a) och b) föreslås för den bilaterala verksamheten en anslagshöjning, som kan inrymma många nya ändamål, vilkas närmare projektering och planläggning kräver mycket och omsorgsfullt förberedelsearbete. Tidigare erfarenheter av biståndsprojekt på tvåpartsbas visar, att den nödvändiga planeringen ofta tar längre tid än beräknat både på grund av förvaltningsmässiga olikheter mellan länderna i handläggningen av ärendena och på grund av ansträngda personella resurser. Centralkommitténs sekretariat måste därför rustas väl för de nya anspråk, som ställes på detsamma, och för att inte bli en flaskhals som inte snabbt nog släpper igenom förverkligandet av angelägna biståndsprojekt. Centralkommittén har själv beräknat, att kommittén skall kunna bemästra de nya uppgifter, som den för fram i sin anslagsframställning, om dess utgifter för administration tillåtes öka (från omkring 170 000 kronor) till 490 000 kronor. Mot bakgrund av att Centralkommitténs förslag till utbyggnad av administrationen baserar sig på en statlig medelsanvisning till det bilaterala biståndsprogrammet, som är högre än den jag funnit mig kunna förorda, samt att utformningen av administrationen av det tekniska bi-

ståndet är under utredning, anser jag mig för närvarande böra föreslå en till 350 000 kronor ökad medelsanvisning för detta ändamål. Tillsammans med de 350 000 kronor, som erfordras för fullgörande av de multilaterala arbetsuppgifterna, kommer därmed anslaget till administration av tekniskt bistånd att uppgå till totalt 700 000 kronor mot nuvarande 495 000 kronor. Jag hemställer, att detta belopp måtte uppföras i budgeten. Det torde vidare få ankomma på Kungl. Maj:t att efter utredningsarbetets avslutande i vad avser administrationen av det svenska biståndsprogrammet ompröva administrationsbidragets storlek samt företa den erforderliga omfördelningen inom anslagsposten till bilateral verksamhet för tekniskt bistånd.

III. *Övrig internationell hjälpverksamhet*

	Budgetåret 1959/60	Budgetåret 1960/61	Budgetåret 1961/62 (förslag)
a) Flyktinghjälp	1 515 000	1 515 000	1 515 000
b) Katastrofhjälp och andra tillfälliga ändamål	—	—	500 000
c) Arvoden till ledamöter i vissa nämnder och kommittéer	10 000	10 000	10 000
Summa kronor	1 525 000	1 525 000	2 025 000

a) *Flyktinghjälp*

Inom ramen för världsflyktingåret juni 1959—juni 1960 har ett sammanlagt bidrag av 33 481 000 kronor utgått från Sverige. Därav har 22 366 000 insamlats av Röda Korset, Rädda Barnen, Svenska avdelningen av Lutherska Världsförbundet, Inomeuropeisk Mission, Svenska Kyrkohjälpen och andra ideella sammanslutningar. Det statliga bidraget uppgick till sammanlagt 11 115 000 kronor, varav under utrikesdepartementets huvudtitel 1 515 000 kronor. Av sistnämnda belopp är 750 000 kronor bidrag till FN:s flyktingkommissarie, 376 441 kronor den svenska andelen av förvaltningskostnaderna för Mellanstatliga kommittén för europeisk migration (ICEM) under kalenderåret 1959 samt 300 000 kronor bidrag till FN:s hjälporgan för Palestina-flyktingar (UNRWA). Vid slutet av budgetåret 1959/60 uppgick reservationen under ifrågavarande post till 172 335 kronor.

Härutöver må nämnas, att Sverige i början av år 1960 mottog ett femtiotal invalidiserade flyktingar jämte anhöriga, sammanlagt omkring 200 personer. Vidare anordnades i Sigtuna i april—maj 1960 i samarbete med FN:s flyktingkommissarie ett internationellt seminarium i flyktingfrågor med representanter för internationella organisationer och olika immigrationsländer.

Departementschefen. Under posten flyktinghjälp torde få upptagas ett oförändrat belopp av 1 515 000 kronor, varav till FN:s flyktingkommissarie 600 000 kronor, till FN:s hjälporgan för Palestina-flyktingar (UNRWA)

300 000 kronor samt till annan flyktinghjälp 200 000 kronor. Till ICEM, som ombesörjer emigrant- och vissa flyktingtransporter från Europa, betalar Sverige ett administrationsbidrag, som för nästa budgetår beräknas uppgå till 415 000 kronor. Då en omprövning av Sveriges medlemskap i ICEM kan komma att aktualiseras under nästa budgetår, är det tänkbart att medel på denna anslagspost, avseende senare delen av budgetåret, kan komma att frigöras. De bör i så fall disponeras för en verksamhet, som kommer flyktingarna mera direkt tillgodo.

b) *Katastrofhjälp och andra tillfälliga ändamål*

Under budgetåret 1959/60 har utbetalats 100 000 kronor att disponeras av Röda Korset för offren för jordbävningskatastrofen i Agadir i Marocko och 125 000 kronor för inköp av tio monteringsfärdiga trähus som ett bidrag till lindrande av bostadsnöden bland offren för jordbävningen i Chile. I båda fallen insamlades avsevärda belopp även på frivillig väg. Reservationsmedlen under denna post, som vid utgången av budgetåret 1959/60 uppgick till 583 105 kronor, är avsedda att räcka jämväl för innevarande budgetår, då inget särskilt belopp för ändamålet har uppförts i staten.

Departementschefen. Svårigheten att beräkna anslag för oförutsedda ting är särskilt accentuerad när det gäller katastrofhjälp. Under vissa år har katastrofer inträffat tätt och medlen under denna post nästan helt tagits i anspråk, medan andra år såsom 1959/60 reservationsmedel kunnat noteras vid budgetårets slut. Under innevarande budgetår har bidrag utbetalats till bland annat det cyklonskadade Östpakistan. Då sannolikheten talar för att tillgängliga medel har decimerats betydligt vid slutet av detta budgetår, förordar jag, att ett anslag för katastrofhjälp och andra tillfälliga ändamål ånyo uppföres på budgeten och att anslaget beräknas till 500 000 kronor.

c) *Arvoden till ledamöter i vissa nämnder och kommittéer*

Av denna post har under budgetåret 1959/60 utbetalats 3 190 kronor såsom arvoden till ledamöterna av Svenska UNICEF-kommittén och 2 490 kronor för samma ändamål till ledamöterna av nämnden för internationella expert- och stipendieärenden. Reservationsmedlen vid det löpande budgetårets ingång uppgick till 4 320 kronor.

Departementschefen. Jag hemställer, att ett oförändrat belopp av 10 000 kronor uppföres under denna post.

IV. Bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper»

Centralkommittén har i en särskild skrivelse den 10 oktober 1960 hemställt om ett statsanslag, motsvarande minst vad som inflyter av frivilliga bidrag till en av Centralkommittén anordnad »Sverige Hjälper»-insamling med början 1961, dock med en maximering av det statliga bidraget till 6 miljoner kronor. Avsikten med nämnda insamling, som utgör ett upprepande

av en åren 1955—1956 genomförd liknande kampanj, vilken inbringade i runt tal 3 miljoner kronor, är att erhålla medel för att under ytterligare en femårsperiod fullgöra åtagandena beträffande barnsjukhuset i Etiopien och familjeplaneringsprojektet på Ceylon. Därjämte hoppas kommittén att med insamlingsmedel kunna finansiera dels vissa sociala och hälsovårdande åtgärder i anknytning till de med statsmedel bekostade biståndsprojekten, dels ytterligare en yrkesskola i lämpligt land, dels även svenska biståndsinsatser av brådskande karaktär. Centralkommittén anser, att ett statligt bidrag till »Sverige Hjälper»-insamlingen, som motsvarar de på frivillig väg insamlade bidragen, i hög grad skulle stimulera insamlingsaktionen och samtidigt skapa säkra ekonomiska garantier för den verksamhet, till vars förmån aktionen äger rum.

Departementschefen. Den insamlingskampanj, som Centralkommittén avser att starta på nyåret 1961, utgör en upprepning av den »Sverige Hjälper»-insamling, som under kalenderåren 1955—1956 inbringade ca 3 miljoner kronor till Centralkommitténs biståndsverksamhet. Bakom insamlingsaktioner av detta slag står uppfattningen, att hjälpen till sämre lottade länder inte bara är en fråga, som bör lösas via statsbudgeten, utan en angelägenhet som behöver förankras även hos folket självt genom tillfällen till frivilliga personliga insatser. Då jag delar den meningen, att ett statligt bidrag, som motsvarar det belopp insamlingen inbringar, kan få en viss stimulerande effekt på insamlingsresultatet, tillstyrker jag i princip det av Centralkommittén förordade förfarandet, att staten tillskjuter lika mycket — med angiven maximering — som insamlingen kan komma att ge. Vilket slutbelopp, som den blivande »Sverige Hjälper»-insamlingen kan uppnå, är emellertid svårt att bedöma för närvarande med hänsyn till de stora insamlingsaktioner, som nyligen ägt rum i regi av Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation, Kooperativa förbundet, missionen m. fl. Av tidigare erfarenheter att döma torde det vara tillräckligt, om staten för det närmaste budgetåret reserverar ett mot insamlingsresultatet svarande belopp av högst 3 miljoner kronor att av Centralkommittén i samråd med Kungl. Maj:t användas i insamlingens syfte.

Jag får alltså föreslå, att 3 miljoner kronor för nämnda ändamål måtte upptagas för budgetåret 1961/62.

I den mån utgifterna under delposterna I—III visar sig inte komma att överensstämma med beräknade belopp, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att företaga en utjämning mellan utgiftsposterna inom ramen för disponibla medel.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till internationell hjälpverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 34 600 000 kronor.

[15] **8. Bidrag till Röda Korsets internationella kommitté**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	30 000
1960/61 (statsliggaren s. 161)	30 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Detta anslag bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Röda Korsets internationella kommitté* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

C. Diverse

[16] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond**

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till beskickningsfastigheternas delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 346 000 kronor.

[17] **2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

Med åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 457 000 kronor.

[18] **3. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	150 000	139 814
1960/61 (statsliggaren s. 162)	150 000	
1961/62 (förslag)	150 000	

Detta anslag bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[19] **4. Förstärkning av avkastningen av understödsfonden för rysslandssvenskar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	45 000	45 000
1960/61 (statsliggaren s. 162)	30 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

I petitaskrivelse den 31 augusti 1960 framhåller understödsnämnden för ryslandssvenskar bland annat, att antalet fasta månadsunderstödstagare utgör 101, därav 85 huvudmän. För innevarande budgetår bör för månadsunderstöd avses tillhopa 86 000 kronor, sedan hänsyn tagits till höjningen av folkpensionerna den 1 juli 1960. Enligt nämnden är emellertid månadsunderstöden utmätta i underkant, vilket medför att behovet av tillfällig hjälp gör sig gällande och med åren ökat. För tillfälliga understöd kommer att finnas till förfogande skillnaden mellan å ena sidan avkastningen av fonden 65 000 kronor och förevarande anslag 30 000 kronor och å andra sidan månadsunderstöden å 86 000 kronor, d. v. s. 9 000 kronor. Med dessa medel är avsett att bestrida bidrag och understöd för begravningshjälp, medicin, tandvård eller eljest bistånd i uppkommande nödläge. Detta belopp svarar dock inte mot det behov, varmed man måste räkna. En höjning av förstärkningsanslaget är således enligt nämnden väl motiverad. Då budgetära förhållanden antages utgöra hinder härför, hemställer understödsnämnden om ett oförändrat anslag å 30 000 kronor.

Departementschefen. Den fr. o. m. budgetåret 1954/55 påbörjade successiva minskningen av bidraget under detta anslag bör i princip fullföljas. Med hänsyn till det hjälpbehov, som här synes föreligga, torde dock en fortsatt reduktion av bidraget böra anstå detta år. Ett oförändrat anslag bör således utgå, och jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkning av avkastningen av understödsfonden för rysslandssvenskar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

[20] **5. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 763 000	1 762 954
1960/61 (statsliggaren s. 162)	1 843 000	
1961/62 (förslag)	2 043 000	

Kungl. Maj:t har den 3 juni 1960 fördelat det för innevarande budgetår beviljade anslaget på följande sätt:

1. Bidrag till Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet ..	1 129 000
2. Bidrag till Svensk-amerikanska nyhetsbyrån	499 000
3. Bidrag till Svensk-internationella pressbyrån	155 000
4. Övrig upplysningsverksamhet	60 000
Summa kronor	1 843 000

Den år 1959 av chefen för handelsdepartementet tillkallade utredningen (III ht 1960 s. 35) med uppgift att undersöka möjligheterna att till *en* lokal sammanföra organen på området för svensk upplysningsverksamhet i utlandet — främst Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet och Svenska turisttrafikförbundet — har den 11 juli 1960 avgivit betänkande. Utredningens förslag, som förutom institutet och turisttrafikförbundet berör även utrikesdepartementets pressbyrå, Svensk-amerikanska nyhetsbyrån och Svensk-internationella pressbyrån, syftar till lösandet av de berörda organens lokalproblem genom uppförandet i det centrala Stockholm av ett s. k. Sverige-hus. Utredningens förslag till samordning av de nämnda organens verksamhet utgår i övrigt från förutsättningen av gemensamma lokaler. Förslagen, över vilka remissyttranden avgivits, är för närvarande föremål för övervägande inom berörda departement.

1. Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet

Svenska institutets budget för innevarande år förutser utgifter å sammanlagt 1 954 000 kronor, vilka skall täckas dels av anslag från tredje huvudtiteln å 1 129 000 kronor, dels av anslag från åttonde huvudtiteln å 249 685 kronor för lektorats- och stipendieverksamhet, föreläsarutbyte samt vissa andra åtgärder inom det allmänna kulturutbytets ram, dels av medlemsavgifter och vissa bidrag och dels av skilda intäkter, bland annat av bokförsäljning och försäljning av filmrätter. För nästkommande budgetår beräknas utgifterna uppgå till 2 638 200 kronor. För deras bestridande begär institutet bidrag av statsmedel från tredje huvudtiteln med 1 631 150 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetårs anslag innebär en ökning med 502 150 kronor. Samtidigt begär institutet anslag under åttonde huvudtiteln med 406 685 kronor. Återstående utgifter beräknas bli täckta genom medlemsavgifter, bidrag och diverse intäkter.

I skrivelse den 25 augusti 1960 framhåller institutet bland annat, att dess verksamhet fördubblats under åren 1953—59. Ökningen av institutets arbetsuppgifter har blivit betydligt större än vad man tidigare räknat med. Utvecklingen har nu gått därhän, att kapacitetsutnyttjandet på personalsidan nått sitt maximum. Institutet anför vidare, att en allmän informationsverksamhet av det slag institutet bedriver alltmer kommit att framstå som ett nödvändigt komplement till den direkt kommersiellt syftande verksamheten. Tillgången på upplysningsmaterial förmår inte hålla jämna steg med

efterfrågan. Oförändrade eller endast obetydligt höjda anslag skulle med hänsyn till de alltmer ökade framställningskostnaderna de facto medföra små möjligheter att tillgodose den växande efterfrågan. Förhållandet är i princip likartat i vad gäller film och utställningar.

I samband med de överväganden som ägt rum inom utredningen rörande samverkan mellan organen på området för upplysningsverksamheten i utlandet har institutet uppgivit, att trots den fortlöpande rationaliseringen av institutets arbete en betydande förstärkning av dess personalresurser är erforderlig. I flera fall hoppas institutet kunna lösa sina personalbehov genom arvodes- eller kontraktsanställning.

Medlemsavgifterna till institutet och de privata bidragen har fortsatt att öka under budgetåret 1959/60. Stödet från näringslivet uppgick under denna tid till 580 000 kronor mot 542 000 kronor året innan. I enlighet med riktlinjerna för bidragsvärvning har dessa medel främst disponerats för film-, publikations- och utställningsverksamhet i utlandet, varvid samarbetet med enskilda företag och organisationer ytterligare utbyggts.

Beträffande institutets huvudsakliga verksamhetsgrenar nämnes följande.

Institutets *publikationsverksamhet* under budgetåret 1959/60 har dragit en kostnad av 208 000 kronor mot 226 500 kronor under budgetåret 1958/59. Då behovet av grundläggande, allmänt informationsmaterial om Sverige uppvisat en fortgående kraftig ökning, har liksom tidigare huvuddelen av de disponibla medlen ägnats skrifter av detta slag. Åttonde upplagan av »Facts about Sweden» utkom under våren 1960 och har liksom de tidigare upplagorna nått synnerligen god spridning. Samtidigt färdigställdes efter ett omfattande förberedelsearbete en tysk version med titeln »Schweden von heute». Trots att kostnadsnivåns förskjutning i realiteten inneburit en nedskärning av produktionsmöjligheterna, har stora ansträngningar gjorts att tillgodose behovet av upplysningslitteratur inom två hittills eftersatta språkområden — tyska och spanska — samt i viss mån även franska. I linje med dessa strävanden ligger framställandet av en fransk och en ny spansk upplaga av den ekonomiska översikten »La vie économique», respektive »La vida económica». Dessa skrifter distribuerades under hösten 1960. Samtidigt utgavs på franska, engelska och tyska en översikt av de senaste årens svenska skönlitteratur. — För budgetåret 1961/62 beräknas kostnaderna för publikationsverksamheten till 245 000 kronor.

Kostnaderna för *filmverksamheten* har under verksamhetsåret 1959/60 uppgått till 274 448 kronor. Den stegrade prisnivån har för filmverksamheten blivit synnerligen kännbar. Ett flertal av institutets projekt från 1958/59 har dock kunnat fullföljas. Skogsfilmen »Seklernas såningsmän» föreligger nu i engelsk, fransk, tysk och spansk version. Filmen om den svenska järn- och stålindustrin med titeln »Bron», som delvis finansierats genom bidrag från dessa industrier i samverkan med Jernkontoret, har färdigställts. Den förelåg i engelsk version hösten 1960. Den allmänna Sverigefilmen med arbetstiteln »Swedish Souvenir» har inspelats under 1959/60 och beräknas bli färdig innevarande budgetår. Filmen om svenskt skolvä-

sen »At School in Sweden» finns nu i sin amerikanska grundversion. I samarbete med andra organ förbereds nya kortfilmer, bl. a. en film om »Industri och teknisk forskning» samt en industri- och socialfilm med arbetstiteln »Ett svenskt brukssamhälle». Omfattande kopieinköp av kortfilmer har gjorts under året. Totalt har 247 kopior inköpts under 1959/60. Distributionen till depåerna i utlandet under samma period har inklusive kopior av de egna filmprojekten omfattat 400 kopior. Inalles betjänas för närvarande 63 depåer i 49 olika länder med sammanlagt 1 500 deponerade filmkopior. Slutligen har institutet förmedlat svenskt deltagande i olika filmfestivaler och offentliga manifestationer. — Innevarande budgetår har ett belopp av 220 000 kronor uppförts för filmverksamheten och för nästa budgetår äskas 332 000 kronor.

Det stora antalet samfällda Sverige-manifestationer, som under budgetåret 1959/60 ägt rum i utlandet, har bidragit till att väsentligt öka anspråken på institutets *utställningsverksamhet*. Bland de länder där av institutet arrangerade eller understödda utställningar visats märks Amerikas Förenta Stater, Brasilien, Argentina, Chile, Venezuela, Colombia, Ceylon, Frankrike, Tyskland, Storbritannien, Schweiz, Nederländerna, Jugoslavien, Belgien och Italien. Under 1959 fortsatte i institutets regi vandringen av industritextilutställningen »Swedish Textiles Today» i Amerikas Förenta Stater, som arrangerats med stöd från industrin och USA-beredningen. Samma år visades den av institutet arrangerade arkitekturutställningen för första gången i Jugoslavien. Som ett komplement till utställningen »Swedish Textiles for Modern Living», som under första halvåret 1960 började cirkulera i Storbritannien, framställde institutet ett bildmontage över svensk textilkonst genom tiderna. Institutet har också svarat för större delen av kostnaderna och förberedelserna för det svenska deltagandet i XII:e Triennalen i Milano. Sverige-året i Nederländerna innebar omfattande arbetsuppgifter. En holländsk version av den tidigare nämnda arkitekturutställningen visades bland annat i Haag. Ytterligare liknande manifestationer kan nämnas: »Sverige och sjustaterna», en bildutställning kring EFTA, samt »Svenskt kyrkoliv», som framställdes i samband med Augustana-synodens 100-årsjubileum. Utställningsverksamheten har under budgetåret 1959/60 dragit en kostnad av 186 300 kronor. Trots att utställningar av paket- och vandringstyp i stor utsträckning kommit till användning har många välgrundade önskemål om framträdanden i utlandet måst avvisas på grund av medelsbrist. Med tanke på de allt talrikare tillfällen till utställningsframträdanden som bland annat sjustatsmarknaden och den sannolika utvidgningen av den tekniska biståndsverksamheten kan väntas medföra, bedömer institutet att en avsevärd förstärkning av utställningsverksamheten är oundgänglig. Ett sammanlagt belopp av 260 000 kronor bedömes erforderligt.

I administrationskostnader förutser institutet för budgetåret 1961/62 en ökning med 148 150 kronor. Denna ökning hänföres till vissa planerade personalförstärkningar, vilka uteslutande avser produktionsavdelningarna inom institutet, ävensom till kostnadshöjningar av huvudsakligen automatisk karaktär.

Departementschefen. Som framgår av Svenska institutets redogörelse har dess verksamhet under det gångna budgetåret ytterligare intensifierats, bland annat med avseende å utställningsframträdanden. Vidare har de bidrag institutet erhåller från enskilt håll, särskilt näringslivet, även under denna tid ökat icke oväsentligt, en utveckling som jag finner synnerligen tillfredsställande. Med hänsyn härtill och då institutet kommer att ställas inför vidgade uppgifter inom den närmaste framtiden, är jag beredd att förorda en ökning även av det statliga bidraget. Jag föreslår alltså, att bidraget för budgetåret 1961/62 utgår med 1 289 000 kronor, vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en ökning med 160 000 kronor.

2. Svensk-amerikanska nyhetsbyrån

I skrivelse den 14 september 1960 anhåller Svensk-amerikanska nyhetsbyrån om ett statsbidrag å 624 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetårs anslag innebär en ökning med 125 000 kronor.

Rörande verksamheten framhåller nyhetsbyrån, att det planeringsarbete, som pågått under de senaste åren för att finna effektivare verksamhetsformer, under föregående budgetår resulterade i nya stadgar och delvis nya arbetsformer. I den mån byråns personalresurser det tillåter, kommer arbetet att läggas efter de linjer som föreslagits av USA-beredningen och dess USA-kommitté, så att största möjliga effektivitet uppnås genom samarbete med övriga upplysningsorgan. I första hand är avsikten att vid nyhetsbyråns kontor i New York genomföra en utökning av den engelskspråkiga nyhetstjänsten och att företaga en förstärkning för allmänna informationsuppgifter och kontaktverksamhet. För att möta dessa nya, angelägna behov kräves ytterligare kvalificerad arbetskraft. För detta ändamål samt för verksamheten i övrigt förutses en ökning av New York-kontorets utgiftsstat med 132 000 kronor till totalt 536 000 kronor. Beträffande nyhetsbyråns Stockholmskontor anmäles, att viss personalminskning företagits och att utgiftsstaten därför kan sänkas med 7 000 kronor till 125 000 kronor.

Departementschefen. Sedan budgetåret 1958/59 utgår bidraget till Svensk-amerikanska nyhetsbyrån med ett belopp av 499 000 kronor. Under budgetåret 1961/62 torde nyhetsbyrån komma att ställas inför ökade krav i fråga om nyhetsförmedling och information om Sverige på den nordamerikanska marknaden. Då jag finner det angeläget att byrån i viss utsträckning erhåller möjlighet att tillmötesgå dessa krav, förordar jag att bidraget till Svensk-amerikanska nyhetsbyrån för nästkommande budgetår höjes med 20 000 kronor till 519 000 kronor.

3. Svensk-internationella pressbyrån

För upprätthållande av Svensk-internationella pressbyråns verksamhet anhåller Sveriges Allmänna Exportförening i skrivelse den 2 september 1960 dels om ett tilläggsanslag för innevarande budgetår å 9 000 kronor och dels om ett till 167 000 kronor höjt bidrag för budgetåret 1961/62. Som tidigare

nämnts uppgår bidraget för budgetåret 1960/61 till 155 000 kronor. Begäran om tilläggsanslag motiveras med att byrån fått vidkännas kraftigt ökade utgifter för löner och pensioner. Även den för budgetåret 1961/62 begärda höjningen är föranledd av dylika kostnadsstegringar av automatisk karaktär.

Byråns verksamhet, framhåller föreningen, har under det gångna budgetåret följt tidigare riktlinjer och ytterligare utvecklats. Regelbundet distribueras informativt material om Sverige på sex språk. Byrån håller kontakt med omkring 6 000 pressorgan, enskilda pressmän, radiostationer etc. världen runt. Den i april 1959 startade nyhetstjänsten på holländska språket har tillvunnit sig betydande intresse. Det är föreningens förhoppning att nyhetstjänsten i fråga skall kunna bestå, då den uppenbarligen har en väsentlig uppgift att fylla.

Departementschefen. Jag kan inte tillstyrka föreningens framställning om ökad medelsanvisning för innevarande budgetår. För budgetåret 1961/62 föreslår jag en höjning av bidraget med 10 000 kronor till 165 000 kronor.

4. Övrig upplysningsverksamhet

Denna delpost, till vilken hänföres upplysningsverksamhet som bedrives av beskickningar, delegationer och konsulat, torde bland annat med hänsyn till upprättandet av nya utlandsmyndigheter böra höjas med 10 000 kronor till 70 000 kronor.

Anslaget till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige skulle enligt de framlagda förslagen ökas med (160 000 + 20 000 + 10 000 + 10 000) 200 000 kronor till 2 043 000 kronor och beräknas på följande sätt:

1. Bidrag till Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet ..	1 289 000
2. Bidrag till Svensk-amerikanska nyhetsbyrån	519 000
3. Bidrag till Svensk-internationella pressbyrån	165 000
4. Övrig upplysningsverksamhet	70 000
Summa kronor	2 043 000

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 2 043 000 kronor.

[21] **6. Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	12 500	—
1960/61 (statsliggaren s. 162)	12 500	
1961/62 (förslag)	1 000	

Med hänsyn till den reservation, som finnes under anslaget, är någon medelsanvisning ej behövlig för budgetåret 1961/62 utan anslaget bör upptagas med ett formellt belopp av 1 000 kronor.

Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[22] **7. Utländska pressbesök**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	45 648
1960/61 (statsliggaren s. 162)	30 000	
1961/62 (förslag)	40 000	

Behov föreligger av att ökade medel ställes till förfogande för anordnande genom utrikesdepartementets pressbyrås försorg av besök i Sverige för utländska pressmän. Då dessa besök under senare år tilltagit i omfattning, förordas en höjning av anslaget med 10 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Utländska pressbesök* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[23] **8. Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	99 500
1960/61 (statsliggaren s. 163)	105 000	
1961/62 (förslag)	110 000	

För ifrågavarande ändamål har Kungl. Maj:t innevarande budgetår anvisat sammanlagt 105 000 kronor, fördelade på följande sätt:

Utrikespolitiska institutet	80 000
Svenska FN-förbundet	15 000
Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet	4 000
Svenska freds- och skiljedomsföreningen	3 500
Nordiska fredsförbundet	500
Sveriges studenters FN-förbund	1 500
Utrikespolitiska föreningen i Lund	500

Framställningar om ökade statsbidrag har inkommit från Utrikespolitiska institutet (+ 5 000), Svenska FN-förbundet (+ 15 000), Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet (+ 6 000), Svenska freds- och skilje-

domsföreningen (+ 6 500), Sveriges studenters FN-förbund (+ 3 000) och Utrikespolitiska föreningen i Lund (+ 500).

Departementschefen. Statsutskottet har i sitt utlåtande nr 3 den 16 februari 1960 uttalat önskemål om att en samordning i största möjliga utsträckning kommer till stånd beträffande upplysningsverksamheten av på ifrågavarande område verksamma organisationer. Detta önskemål synes lämpligen kunna tillgodoses genom att Svenska FN-förbundet, vari Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, Sveriges studenters FN-förbund och Utrikespolitiska föreningen i Lund ingår som medlemmar, erhåller i uppdrag — tills vidare försöksvis — att samordna det upplysningsarbete, som faller utanför Utrikespolitiska institutets verksamhetsområde. Visserligen är Svenska freds- och skiljedomsföreningen inte ansluten till FN-förbundet men har förklarat sig ej ha någon erinran mot ett samarbete i dylik form med sistnämnda organisation.

Beträffande anslaget för budgetåret 1961/62 synes en uppräkning böra ske med 5 000 kronor, vilken torde komma Svenska FN-förbundet till godo. Utrikespolitiska institutet skulle således erhålla ett oförändrat bidrag å 80 000 kronor och Svenska FN-förbundet jämte övriga upplysningsorganisationer ett bidrag å sammanlagt 30 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 110 000 kronor.

Sammanfattning

Tredje huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1960/61 utgörande	76 248 800
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen att för budgetåret 1961/62 uppgå till	103 046 000
innebärande en ökning med	26 797 200

Av huvudtitelns totalökning uppgår de icke-automatiska ökningarna till 23,1 miljoner kronor huvudsakligen avseende anslagen till internationell hjälpverksamhet, Förenta Nationerna och utrikesförvaltningens avlönings- och omkostnadsstater. Ökningar om 4 miljoner kronor är av automatisk karaktär och faller främst på nämnda anslag till avlöningar och omkostnader. Anslagsminskningarna, 0,3 miljon kronor, avser framförallt anslaget till OEEC och är av automatisk karaktär.

Vad ministern för utrikes ärendena med instämmande av statsrådets övriga medlemmar hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Pierre Bothén

Bihang A

Förteckning
över
beskickningar, delegationer samt vissa generalkonsulat och konsulat

Beskickningar:

Addis Abeba
*Amman (Beirut)
Ankara
*Asunción (Buenos Aires)
Athen
*Bagdad (Teheran)
Bangkok
Beirut
Belgrad
Bern
Bogotá
Bonn
Bryssel
*Budapest (Prag)
Buenos Aires
*Bukarest (Moskva)
Canberra
Caracas
*Ciudad Trujillo (Caracas)
*Colombo (New Delhi)
Djakarta
Dublin
*Guatemala (Mexico)
Haag
*Havana (Caracas)
Helsingfors
*Kabul (Teheran)
Kairo
Karachi
*Khartoum (Addis Abeba)
*Kathmandu (New Delhi)
*Kuala Lumpur (Djakarta)
Köpenhamn
*La Paz (Santiago de Chile)
Lima
Lissabon
London
*Luxemburg (Bryssel)
Madrid
*Managua (Mexico)
*Manila (Djakarta)
Mexico
*Monrovia (Lissabon)
Montevideo
Moskva
New Delhi
*Nicosia (Beirut)
Oslo
Ottawa
*Panamá (Bogotá)
Paris
Peking
*Port-au-Prince (Caracas)
Prag
Pretoria
*Quito (Bogotá)
Rabat
*Rangoon (Bangkok)
Reykjavik
Rio de Janeiro
*Riyadh (Beirut)
Rom
*San José (Mexico)
*San Salvador (Mexico)
Santiago de Chile
*Saigon (Bangkok)
*Sofia (Moskva)
*Söul (Tokio)
*Tegucigalpa (Mexico)
Teheran
Tel Aviv
*Tripoli (Rabat)
Tokio
*Tunis (Rabat)
Warszawa
Washington
Wellington
Wien

Med * betecknad beskicknning lyder under beskickning angiven inom parentes.

Delegationer:

Sveriges ständiga representation vid Förenta Nationerna i New York
Sveriges ständiga representation vid Förenta Nationernas Europakontor i Genève (ECE)
Sveriges delegation hos Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete i Paris (OEEC)
*Sveriges delegation hos den europeiska kol- och stålunionens Höga Myndighet i Luxemburg (CECA) (Brysseldelegationen)
Sveriges delegation hos Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och Europeiska ekonomiska gemenskapen (CEE) i Bryssel
Sveriges delegation hos Europeiska frihandelssammanslutningen i Genève (EFTA)

Lönade konsulat:

Generalkonsulat:

Antwerpen
Berlin
Chicago
Hamburg
London
Montreal
New York
San Francisco

Konsulat:

Gdańsk
Hongkong
Houston, Texas
Mariehamn
Minneapolis

Olönade konsulat, som förestås av lönad tjänsteman:

Generalkonsulat:

Genua
Istanbul

Konsulat:

Léopoldville

Med * betecknad delegation lyder under delegation angiven inom parentes.

Bihang B

Översikt av utrikesförvaltningens diplomatiska och konsulära personals (utom kanslister) placering den 1 december 1960[1]

	Kabinettssekr. Avdelningschefer Sändebud Generalkonsuler	Chargé d'affaires med sändebuds, konsuler med generalkonsuls ställning Bitr. avdelningsch. i lgr B 1	Byråchefer Beskickningsråd Handelsråd Konsuler	Förste sekr. » besk.sekr. » vicekonsuler	Andre sekr. Besk.sekr. Vicekonsuler Attachéer
	B 4—6	B 1	B 1	A 23	A 15—19
Utrikesdepartementet:					
Kab.sekr., bitr. kab.sekr..	2[2]				
Politiska avd.	1	1	3[3]	4	7
Rättsavd.	2[2]		2	4	6
Handelsavd.	2[2]		3	10	7
Personalavd.	1		1	4	3
Protokollet			1	2	2
Pressbyrån			1	1	2
Summa hemma	8	1	11	25	27
Utlandsmyndigheterna:					
Addis Abeba		1			
Ankara	1			1	
Antwerpen, gk		1			
Athen	1			1	
Bagdad					
Bangkok		1			
Beirut		1			
Belgrad	1			1	
Berlin, gk	1				1
Bern	1			1	
Bogotá		1			1
Bonn	1		1	3	3
Bryssel	1			1	1
Bryssel, del.[4]				1	1
Budapest				1	
Buenos Aires	1		1		1
Canberra	1				1
Caracas	1				1
Chicago, gk		1		1	
Djakarta		1			1
Dublin		1			
Gdańsk, k[5]					
Genève, ECE-del.		1		1	
Genève, EFTA-del.		1		1	1
Genua, gk		1			
Haag	1			1	1
Hamburg, gk	1			1	
Helsingfors	1			1	1
Hongkong, k				1	
Houston, k				1	
Istanbul, gk				1	

	B 4—6	B 1	B 1	A 23	A 15—19
Kairo	1			1	1
Karachi		1			1
Köpenhamn	1			1	1
Léopoldville, k				1	
Lima	1				
Lissabon	1			1	
London	1		1	1	3
London, gk		1		1	
Madrid	1			1	1
Mariehamn, k[6]					
Mexico	1			1	1
Minneapolis, k		1			
Montevideo		1			
Montreal, gk		1			
Moskva	1		1	1	1
New Delhi	1		1		2
New York, FN	1			2	1
New York, gk	1			1	1
Oslo	1			2	
Ottawa	1			1	
Paris	1		1	2	2
Paris, OEEC	1			2	1
Peking	1				1
Prag	1			1	
Pretoria	1				1
Rabat		1			1
Reykjavik		1			
Rio de Janeiro		1		1	2
Rom	1		1		1
San Francisco, gk	1			1	
Santiago de Chile		1			
Teheran		1		1	
Tel Aviv		1			
Tokio	1				1
Warszawa	1			1	1
Washington	1		2	1	4
Wellington		1			
Wien	1		1	1	
Summa ute:	37	23	10	45	42
Totalt:	45	24	21	70[7]	69
		45			

[1] Av riksdagen beslutad personalökning fr. o. m. 1 januari 1961 för EFTA har inräknats.
[2] Varav en dubblerad tjänst.
[3] En befattning f. n. vakant.
[4] Delegationens chef innehar arvodesbefattning.
[5] Konsulatet förestås av en kanslist.
[6] Konsulatet förestås av en tjänsteman med arvode.
[7] Fr. o. m. 1 januari 1961 må antalet tjänstemän i förste sekreterargraden uppgå till 71.

Register

till

Tredje huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Utrikesförvaltningen

Sid.		Kronor
2	Utrikesförvaltningen: Avlöningar	35 770 000
12	Utrikesförvaltningen: Omkostnader	7 425 000
13	Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat	1 025 000
14	Ersättningar åt olönade konsuler	950 000
15	Kostnader för vissa nämnder m. m.	85 000
15	Extra utgifter	110 000
16	Tillfälliga representationskostnader	105 000
	Säger för utrikesförvaltningen	45 470 000

B. Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

16	Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag	4 000
16	Förenta Nationerna	11 000 000
17	Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete	1 100 000
19	Europeiska frihandelssammanslutningen	600 000
19	Europarådet	465 000
20	Särskilda förhandlingar med främmande makter	1 600 000
20	Bidrag till internationell hjälpverksamhet	34 600 000
32	Bidrag till Röda Korsets internationella kommitté	30 000
	Säger för bidrag till vissa internationella organisationer m. m.	49 399 000

C. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
32	Beskickningsfastigheternas delfond	5 346 000	
32	Byggnadsstyrelsens delfond	457 000	5 803 000
32	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare		150 000
33	Förstärkning av avkastningen av understödsfonden för rysslandssvenskar		30 000
33	Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige		2 043 000
38	Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater		1 000
39	Utländska pressbesök		40 000
39	Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor		110 000
		Säger för diverse	8 177 000
		Summa	103 046 000

Stockholm 1961. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner
601914

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

ÅR 1961

FÖRSTA SAMLINGEN

ANDRA BANDET

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1
angående statsverkets tillstånd och behov:
fjärde—sjunde huvudtitlarna

FJÄRDE HUVUDTITELN

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, redogör för de frågor som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel och anför därvid följande.

[1] Inledning

Vederbörande myndigheters beräkningar m. m.

Vid 1958 års B-riksdag fattades beslut om försvarshuvudtitelns utveckling under de närmaste budgetåren. Enligt detta beslut skulle försvarshuvudtiteln tillåtas stiga med i genomsnitt 2 1/2 % årligen för teknisk utveckling. Härutöver utgår i enlighet med beslutet från och med budgetåret 1959/60 kompensation för löne- och prisstegringar. Vissa regler angående beräkningen av dessa kostnadsförändringar har fastlagts genom beslut vid 1959 års riksdag (prop. 119; rskr. 292). I enlighet med 1958 års beslut har försvarshuvudtiteln fixerats till 2 700 miljoner kronor för budgetåret 1958/59. För budgetåren 1959/60 och 1960/61 har huvudtiteln upptagits till 2 776 miljoner kronor respektive 2 857,8 miljoner kronor,

bortsett från anslag till reglering av prisstegringar och täckning av lönehöjningar. Huvudtitelns slutsummor enligt riksstaterna för sistnämnda budgetår är 2 827 miljoner kronor respektive 2 962,8 miljoner kronor. Därjämte har å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisats 14 miljoner kronor för täckning av beräknade merkostnader till följd av 1960 års lönehöjningar.

Vederbörande myndigheters beräkningar har enligt överbefälhavarens direktiv uppgjorts med utgångspunkt i att utgiftsramen under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1961/62 skulle tillåtas utveckla sig enligt de år 1958 fastställda riktlinjerna. Enligt myndigheternas beräkningar skulle huvudtitelns slutsumma (om anslag till reglering av prisstegringar antages utgå med oförändrat 60 miljoner kronor) för budgetåret 1961/62 stiga till i runt tal 3 110 miljoner kronor, en ökning med 147 miljoner kronor. Fördelningen med ledning av myndigheternas i petitaskrivelserna lämnade uppgifter av det äskade beloppet åskådliggöres i följande sammanställning (beloppen i denna liksom i inledningens övriga sammanställningar i miljoner kronor).

	Anslag		Skillnad	Härav enligt myndigheterna	
	1960/61 enligt riksstaten	1961/62 enligt myndigheternas förslag		löne- och prisstegringar	andra orsaker
armén	990,2	1 060,1	+ 69,9	+ 48,6	+ 21,3
marinen	389,9	415,0	+ 25,1	+ 17,6	+ 7,5
flygvapnet	1 170,4	1 228,3	+ 57,9	+ 24,7	+ 33,2
gemensamt	412,3	405,4	— 6,9	— 28,1	+ 21,2
Summa	**2 962,8**	**3 108,8**	**+ 146,0**	**+ 62,8**	**+ 83,2**

I sammanställningen har ej beaktats fortifikationsförvaltningens slutliga förslag beträffande ersättningsanslagen till försvarets fastighetsfond, enligt vilket medelsbehoven stiger med ytterligare 1,3 miljon kronor.

Beträffande beräkningarna av pris- och lönestegringar må följande anföras. Merkostnaden för de under år 1960 beslutade lönehöjningarna för åren 1960 och 1961 utgör enligt myndigheternas uppgifter sammanlagt cirka 64 miljoner kronor. Från detta belopp har vid sammanställningens uppgörande dragits 45 miljoner kronor utgörande det i innevarande budgetårs riksstat upptagna anslaget för täckning av beräknade merkostnader för löner. Övriga automatiska kostnadsökningar utgöres av prisstegringar och allmän varuskatt.

Den huvudsakliga fördelningen på viktigare ändamål av de förändringar som föreslagits med annan motivering än pris- och lönestegringar framgår av följande sammanställning.

	Armén	Marinen	Flygvapnet	Gemensamt	Summa
Avlöningar (nya tjänster o.d.)	+ 3,2	+ 0,9	+ 4,7	+ 5,9	+ 14,7
Avlöningar m.m. till värnpliktiga	+ 0,7	+ 0,5	— 0,4	—	+ 0,8
Intendenturmateriel m.m.	+ 2,4	+ 1,1	+ 0,5	+ 0,2	+ 4,2
Anskaffning av tygmateriel m.m. (motsvarande)	+ 8,4	+ 4,0	+ 5,0	+ 0,5	+ 17,9
Luftförsvarsrobot	—	—	— 3,0	—	— 3,0
Underhåll av tygmateriel (motsvarande)	—	+ 1,1	+ 16,6	—	+ 17,7
Övningar m.m. (inkl. drivmedel för flygvapnet)	+ 2,4	+ 0,6	+ 6,2	— 0,1	+ 9,1
Underhåll av fastigheter	+ 2,0	+ 0,3	+ 1,4	+ 1,4	+ 5,1
Forskningsanstalten	—	—	—	+ 7,3	+ 7,3
Hemvärnet och frivilliga försvarsorganisationer m. m.	+ 0,3	—	—	+ 0,3	+ 0,6
Övriga ändamål	+ 1,9	— 1,0	+ 2,2	+ 5,7	+ 8,8
Summa	**+ 21,3**	**+ 7,5**	**+ 33,2**	**+ 21,2**	**+ 83,2**

I anslutning till sammanställningen må följande anföras rörande innebörden i myndigheternas förslag. En betydande del av ökningen på avlöningsanslagen avser föreslagna tjänster i de centrala förvaltningsmyndigheterna. En icke oväsentlig del av ökningen på försvarsgrenarnas avlöningsanslag utgöres av sådana kostnader för frivilligt tjänstgörande personal, som jämlikt beslut av 1960 års riksdag överförts från anslagen för avlöning av värnpliktiga. Under flygvapnets allmänna avlöningsanslag föreslås en betydande utbyggnad av stridsledningS- och luftbevakningsorganisationen. Den angivna ökningen under arméns anslag till anskaffning av tygmateriel m.m. överensstämmer — sedan därtill lagts vissa kostnader som föreslås bli överförda till annat anslag — med den av 1960 års riksdag beslutade kostnadsramen för ifrågavarande anskaffningar. Motsvarande kostnadsramar för marinens anslag till fartygsbyggnader m. m. samt till anskaffning av vapenmateriel m. m. innebär en minskning av dessa anslag med sammanlagt 13,5 miljoner kronor. En anpassning till marinens totala kostnadsram enligt överbefälhavarens direktiv anses emellertid möjliggöra en ökning av de för budgetåret 1961/62 fastställda årskvoterna med sammanlagt 17,5 miljoner kronor. Anslagsökningen blir då den i sammanställningen angivna. I den av 1960 års riksdag antagna kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel m. m. upptages för budgetåret 1961/62 en ökning av årskvoten med 19 miljoner kronor. Med hänsyn till flygvapnets medelsbehov under andra anslag har nämnda ökning måst reduceras med 14 miljoner kronor. De redovisade höjningarna för underhåll av flygmateriel samt för flygvapnets övningar betingas huvudsakligen av fortsatt övergång till mera bränslekrävande flygplantyper, en mindre ökning av flygtidsuttaget samt stridsledningsorganisationens utbyggnad. Av föreslagna anslagshöjningar för forskningsanstalten belöper något mindre än 3 miljoner kronor på avlöningsanslaget, närmare 2,8 miljoner

kronor på forskningsanslaget samt 1,6 miljon kronor på anslaget till engångsanskaffning av viss utrustning. Bidrag till forskningsanstalten från försvarsgrensförvaltningarna förutsättes icke längre skola utgå. Av övriga i sammanställningen beräknade anslagsökningar må här endast nämnas en höjning av flygförvaltningens omkostnadsanslag med över 4 miljoner kronor, huvudsakligen utgörande kostnader för databehandlingssystem.

Av myndigheterna begärda beställningsbemyndiganden uppgår till i runt tal 1 392 miljoner kronor, varav 400 miljoner kronor belöper på anskaffning av tygmateriel m. m. för armén, 78 respektive 79,5 miljoner kronor på fartygsbyggnader m. m. och anskaffning av vapenmateriel m. m. för marinen, 740 miljoner kronor på anskaffning av flygmateriel m. m. samt 60 miljoner kronor på luftförsvarsrobot. Som jämförelse kan nämnas, att myndigheterna äskade bemyndiganden om sammanlagt 1 569 miljoner kronor för innevarande budgetår.

Överbefälhavarens yttrande

Överbefälhavaren utgår från att den totala kostnadsramen för fjärde huvudtiteln för budgetåret 1961/62 fixeras till 3 039 miljoner kronor, bortsett från anslag till reglering av prisstegringar. Beloppet har framräknats med utgångspunkt i fortsatt tillämpning av de år 1958 antagna riktlinjerna för krigsmaktens framtida utformning och med korrigering för inträffade prisförändringar, varvid skillnaden i försvarsindex för maj 1959 och maj 1960 konstituerar prisförändringsbeloppet.

Nu angiven kostnadsram för budgetåret 1961/62 har utgjort utgångspunkten för överbefälhavarens direktiv för myndigheternas äskanden. Direktiven har vidare grundats på avvägningen av anslagen enligt riksstaten för budgetåret 1960/61 samt på de av 1960 års riksdag godkända materielanskaffningsplanerna.

För att armén skall kunna vidareutvecklas enligt 1958 års försvarsbeslut har arméns andel inom totalramen för budgetåret 1961/62 ökats med 15 miljoner kronor i stället för — såsom tidigare beräknats — 10 miljoner kronor.

För att förhindra allvarliga förseningar med framtagandet av det nya ubåtsprojektet och annan viktig materielanskaffning har det enligt överbefälhavaren visat sig nödvändigt att inom totalramen för nästa budgetår tillföra marinen 20 miljoner kronor.

Kostnadsinriktningen för närmast följande budgetår bör enligt överbefälhavaren vara följande (pris- och löneläge för maj 1959):

för armén ökning med 10—15 miljoner kronor per budgetår;

för marinen 362 miljoner kronor för budgetåret 1962/63 samt därefter ökning med 7—8 miljoner kronor per budgetår; samt

för flygvapnet ökning med cirka 45 miljoner kronor per budgetår.

Överbefälhavaren beräknar myndigheternas sammanlagda äskanden under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1961/62 till 3 045 miljoner kronor, en ökning med 187,2 miljoner kronor i förhållande till riksstaten för innevarande budgetår med undantag av anslagen till reglering av prisstegringar och täckning av lönehöjningar. Härav skulle enligt myndigheternas beräkningar cirka 109,5 miljoner kronor belöpa på löne- och prisstegringar. Äskandena innebär att den av överbefälhavaren beräknade kostnadsramen överskridits med cirka 6 miljoner kronor.

Överbefälhavaren tillstyrker de förslag som kan inrymmas i de för försvarsgrenarna m. fl. av överbefälhavaren beräknade kostnadsramarna. Anslaget till luftförsvarsrobot har överbefälhavaren i sina direktiv upptagit till 60 miljoner kronor men förutsatt, att en justering skulle vara möjlig i anslutning till överbefälhavarens yttrande över äskandena. En dylik justering uppåt är enligt överbefälhavaren motiverad mot bakgrund av tidigare nedskärningar av anslaget och det betalningsutfall som kan väntas under budgetåret 1961/62. Överbefälhavaren föreslår därför, att anslaget uppföres med 65 miljoner kronor.

Överbefälhavaren erinrar om förslaget om medelsanvisning för budgetåret 1959/60 för att framtaga tekniskt och ekonomiskt underlag för ett framtida ställningstagande angående tillverkning av kärnladdningar. Överbefälhavaren vidhåller sina därvid framförda synpunkter på behovet av kärnladdningar till våra vapen och behovet av forskning för konstruktion av laddningar. Till dessa frågor avser överbefälhavaren att återkomma i annat sammanhang.

Kostnaderna för den av 1960 års riksdag beslutade höjningen av familjepenningen, cirka 2 miljoner kronor, samt för de uppflyttningar av vissa tjänster som skett jämlikt proposition 1959: 152, cirka 1,5 miljon kronor, bör enligt överbefälhavaren kompenseras på samma sätt som ökade priser och löner. Förut beräknad totalram för budgetåret 1961/62 bör därför enligt överbefälhavaren uppräknas med cirka 3,5 miljoner kronor. Vidare anser överbefälhavaren, att ett belopp av cirka 22 miljoner kronor, som reserverats till Kungl. Maj:ts disposition under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m., bör få utnyttjas.

Överbefälhavaren framhåller, att det visat sig vara förenat med stora svårigheter att inom givna kostnadsramar tillgodose de i 1958 års försvarsbeslut uppställda fordringarna på såväl kvalitet som kvantitet. I anslutning härtill anför överbefälhavaren följande.

Den årliga stegringen av kostnadsramen för armén har till och med budgetåret 1960/61 utgjort 10 miljoner kronor och är från och med budgetåret 1961/62 15 à 10 miljoner kronor. Chefen för armén har framhållit att de ökade krav, som utvecklingen efter hand ställer på krigsberedskap och personell kvalitet, icke kan tillgodoses, om kostnadsstegringen även i framtiden hålles på en lägre nivå än den som räknas för krigsmakten i övrigt. För att ekonomiskt utnyttja de materiella resurserna fordras bland

annat successiva åtgärder för att säkerställa godtagbar personell kvalitet hos arméstridskrafterna. Härför skulle enligt chefen för armén erfordras en årlig stegring av kostnadsramen med omkring 20 miljoner kronor.

Chefen för marinen anser att marinens framtida kostnadsinriktning bör bestämmas mot bakgrund av marinplanens kvantitativa omfattning. Icke heller för budgetåret 1961/62 finns det ekonomiskt utrymme för annat tillgodoseende av marinchefens förslag än den höjning av kostnadsramen med 20 miljoner kronor som inrymmes i överbefälhavarens direktiv till de slutliga äskandena för detta budgetår.

Flygförvaltningen har i särskild skrivelse till Konungen den 26 augusti 1960 visat hur flygmaterielanslaget under budgetåren 1959/61 har måst reduceras. Samma förhållande gäller äskandena för budgetåret 1961/62. Vidare konstateras att med oförändrad kostnadsram flygmaterielanslaget även framdeles kommer att behöva reduceras. Dessa förhållanden kommer att leda till successivt minskad materielanskaffning. Omfattningen härav belyses närmare i flygförvaltningens medelsäskanden. Under budgetåret 1961/62 skulle flygvapnets totalram behöva uppräknas med cirka 24 miljoner kronor för att reducering av flygmaterielanslaget ej skulle behöva ske och samtidigt flygtidsuttag skulle vara möjligt enligt av riksdagen beslutade normer.

Inom den begränsade kostnadsram, inom vilken överbefälhavaren skall inplanera myndigheternas äskanden, är det icke möjligt att tillgodose dessa i och för sig väl motiverade behov. Antingen borde den erforderliga lyftningen av anslagen ske, procentsatsen för den tekniska utvecklingen höjas eller en lämplig kombination av dessa båda åtgärder komma till stånd.

Förslag av 1960 års försvarskommitté

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april 1960 tillkallade chefen för försvarsdepartementet 9 sakkunniga[1] för att verkställa utredning rörande försvarets fortsatta kostnadsram m. m. De sakkunniga, som antagit benämningen 1960 års försvarskommitté, har med skrivelse den 14 december 1960 överlämnat betänkande Försvarskostnaderna budgetåren 1961/63 (SOU 1960: 40).

I betänkandet framlägger försvarskommittén förslag rörande kostnaderna för det militära försvaret under budgetåren 1961/63 i fråga om såväl drift- som kapitalbudgeten samt för civilförsvaret under i första hand budgetåret 1961/62. Betänkandet innehåller — förutom avsnitt beskrivande tillkomsten av 1958 års försvarsbeslut och detta besluts innebörd och tillämpning samt besluten om civilförsvarets uppbyggnad m. m. — kommitténs bedömningar av de utrikespolitiska, militärpolitiska, militärtekniska, samhällsekonomiska och statsfinansiella förutsättningarna för bedömandet av försvarskostnaderna. I betänkandet framför försvarskom-

---

[1] Landshövdingen E. A. Westerlind, ordförande, ledamöterna av riksdagens andra kammare B. G. Bohman, L. M. Eliasson och G. E. Heckscher, ledamöterna av riksdagens första kammare E. B. Holmqvist, P. Jacobsson samt andre vice talmannen N. I. Johansson ävensom ledamöterna av riksdagens andra kammare M. D. E. Ståhl och numera talmannen G. F. Thapper.

mittén vidare synpunkter i fråga om innebörd och utformning av en kostnadsram för det militära försvaret, i fråga om faktorer av betydelse vid bestämmandet av en dylik kostnadsram samt synpunkter och förslag beträffande utnyttjandet av medel som anslås för det militära försvaret och civilförsvaret.

Försvarskommittén är enhällig i sina förslag. I ett särskilt yttrande har dock herrar Eliasson och Johansson framfört vissa synpunkter beträffande det fortsatta utredningsarbetet. I detta hävdas, att skäl förelegat för att försvarskommitténs arbete bort fortsätta i stället för att en ny parlamentarisk utredning tillsättes inom en nära framtid.

Jag kommer i fortsättningen att redogöra för det huvudsakliga innehållet i betänkandet. I vissa delar torde få hänvisas till betänkandet. Detta gäller de avsnitt som behandlar tillkomsten av 1958 års försvarsbeslut samt dettas innebörd och tillämpning, civilförsvarets uppbyggnad samt den samhällsekonomiska och statsfinansiella utvecklingen ävensom utnyttjande av medel för civilförsvaret (betänkandet s. 11—32 och 56—58).

Försvarskommittén konstaterar, att det utrikes- och militärpolitiska läget under de senaste åren icke undergått någon förbättring. FN har icke kunnat fungera som det instrument för världsfredens bevarande som ursprungligen avsågs, även om värdet av dess insatser på säkerhetsområdet icke bör underskattas. När det gäller lösandet av konflikter mellan stormakterna är FN:s möjligheter starkt begränsade.

Motsättningarna mellan stormaktsblocken består. Ingen av de stora tvistefrågorna har kunnat föras närmare sin lösning och läget har närmast hårdnat i frågor som Tysklands enande, Berlins ställning och nedrustningen. Maktbalansen mellan stormaktsblocken gör att ett storkrig anses mindre sannolikt och att stormakterna kan antagas visa återhållsamhet när det gäller lokala krig som innefattar risker för storkrig. Läget innebär emellertid, anser försvarskommittén, betydande risker och förblir farofyllt. Här kan pekas på krigsrisker till följd av felbedömningar, i samband med underrättelseaktioner och genom lokala konflikter som uppstått utan tillskyndan av stormakt. Det får icke heller förbises, att Tysklands- och Berlinfrågorna kan komma att utvecklas i en riktning som innebär faror för den allmänna freden. Riskerna för Sveriges del synes enligt kommittén i första hand sammanhänga med att någon stormakt önskar utnyttja svenskt territorium eller hindra den andra parten från ett dylikt utnyttjande. Försvarskommittén finner, att Sverige därför måste vidmakthålla ett respektingivande försvar, som förmår skapa tilltro till vår förmåga att bevara vår utrikespolitiska handlingsfrihet. Försvarets uppgift är i första hand fredsbevarande. Det bör snabbt kunna utveckla högsta styrka så att en presumtiv angripare kan förmås att avstå från sina planer. Om ett angrepp trots detta kommer till stånd blir det svenska för-

svarets uppgift att förhindra att svenskt territorium besättes. De militära försvarsanstalterna måste kompletteras med aktiv beredskap inom övriga delar av totalförsvaret för att bevara vår motståndskraft mot påtryckningar eller angrepp.

Den militärtekniska utvecklingen har, uttalar försvarskommittén, gått snabbt, i vissa fall kanske till och med snabbare än som antogs år 1958. Särskilt påtaglig är enligt kommittén utvecklingen beträffande robotvapen, atomstridsmedel samt kemiska och biologiska stridsmedel. Däremot har anskaffning av flygplan icke skett i den takt som ansågs sannolik år 1958. Detta torde främst sammanhänga med den snabba utvecklingen av robotar och med de avsevärda kostnaderna för förbättring av existerande flygplantyper men torde även bero på den ökade effekten av flygplanens vapen. Försvarskommittén anser sig kunna ansluta sig till tidigare gjorda bedömningar, att kostnaderna för att vidmakthålla en bestämd försvarseffekt sannolikt efter hand ökar till följd av den militärtekniska utvecklingen.

Den nu redovisade bedömningen av de utrikespolitiska och militärpolitiska förhållandena samt den militärtekniska utvecklingen föranleder enligt försvarskommitténs mening icke någon ändring av de krav på det militära försvaret och på civilförsvaret som tidigare uppställts. Visserligen har utvecklingen ökat möjligheterna till snabba och överraskande angrepp men riskerna härför neutraliseras enligt försvarskommitténs mening i viss mån genom vårt lands goda naturliga försvarsbetingelser.

Försvarskommittén konstaterar, att möjligheterna att genom utrymning undandra befolkningen verkan av flyg- och fjärrvapenanfall riktade mot tätorterna är större i Sverige än i flertalet andra länder. Goda förutsättningar föreligger enligt kommitténs mening för en snabbt genomförd mobilisering på vitt skilda platser, varigenom relativt starka försvarskrafter redan i ett tidigt skede kan möta angrepp. Mobiliseringssystemet besitter motståndskraft mot bekämpning av olika slag.

De kommunikationer som leder in i landet över landgränsen begränsar, anför kommittén, styrkeinsatsen för en angripare och går delvis genom terräng, som försvårar användning av mekaniserad trupp i stor skala. Mot stora delar av landet måste en invasion genomföras huvudsakligen över kusterna. Det betydande behov av invasions- och lufttransportmedel som sådana företag kräver kan vara svårt för en angripare att tillgodose; därigenom begränsas hans styrkeinsats. Med utnyttjande av tillgängliga försvarsresurser finns enligt försvarskommittén förutsättningar att bjuda segt motstånd mot invasionsföretag, särskilt om försvaret inom tänkbara invasionsområden förberedes redan i fredstid.

Kommittén förutsätter alltså icke någon ändring i målsättningen för det militära försvaret sådan denna angivits genom beslut vid 1948 och 1958 års riksdagar. Likaså utgår kommittén från de uppgifter för civilförsvaret som angivits i samband med 1959 års principbeslut.

Vidkommande de samhällsekonomiska förutsättningarna anser sig kommittén — utifrån de bedömningar som nu kan göras — kunna konstatera, att utgångspunkterna i dagens läge är ungefärligen desamma som eller i vart fall inte sämre än år 1958. De statsfinansiella möjligheterna åter torde nu kunna överblickas bättre än som var möjligt år 1958. En restriktiv anslagsprövning synes kommittén vara en förutsättning för balans mellan inkomst- och utgiftsökningar. Restriktivitet vid prövning av framtida utgiftsbehov är enligt kommittén nödvändig även i fråga om utgifter för försvarsändamål och bör iakttagas så långt det är möjligt med hänsyn till upprätthållandet av den försvarspolitiska målsättningen. Tendenserna i fråga om den statsfinansiella utvecklingen under de närmaste budgetåren talar enligt försvarskommitténs mening för att försvarsutgifterna sammanlagt icke bör stiga i snabbare takt än under de senaste åren.

Försvarskommittén har enligt sina direktiv haft att pröva utgifterna för det militära försvaret och för civilförsvaret. Prövningen bör ske med utgångspunkt i en enhetlig målsättning för totalförsvaret.

När det gäller avvägningen av kostnaderna mellan krigsmakten och civilförsvaret bör enligt kommittén bland andra följande omständigheter beaktas. Civilförsvarets organisation har genom beslut vid 1959 års riksdag bestämts relativt detaljerat. Behovet av flexibilitet i organisationen har ej uttalats på samma sätt som i fråga om krigsmakten. Civilförsvaret står inför ett uppbyggnadsskede; de nu i riksstaten uppförda anslagen svarar icke mot de behov som uppkommer under en sådan period. Anslagen för krigsmaktens driftbudget svarar däremot i stort sett mot behoven för att vidmakthålla och vidareutveckla organisationen. Gemensamma planeringsorgan för krigsmakten och civilförsvaret saknas praktiskt taget helt. Några påtagliga fördelar av att införa en gemensam ramhushållning för krigsmakten och civilförsvaret synes därför enligt kommitténs mening knappast vara att vinna — i varje fall ej för närvarande. Kommittén erinrar om att frågan om totalförsvarets högsta ledning för närvarande är under prövning. Om man därvid kan komma fram till ändamålsenliga former och organ för en kontinuerlig avvägning mellan totalförsvarets olika grenar, åstadkommes enligt kommitténs uppfattning bättre förutsättningar för en hushållning inom en gemensam kostnadsram.

Av anförda skäl är det enligt försvarskommitténs mening icke möjligt att nu genomföra en gemensam utgiftsram för krigsmakten och övriga delar av totalförsvaret — civilförsvaret, det ekonomiska försvaret o. s. v.

Vad nu sagts bör enligt kommittén icke utgöra hinder för att från mera allmänna synpunkter göra en bedömning av i vilken omfattning behoven för det militära försvaret och civilförsvaret bör tillgodoses, om de sammanlagda behoven av statsfinansiella skäl icke kan tillgodoses i sin helhet. Med denna utgångspunkt har försvarskommittén funnit det befogat att under den närmaste tiden en viss förskjutning sker från krigsmakten till civilförsvaret.

Försvarskommittén konstaterar, att de militära myndigheternas erfarenheter av planering inom en bestämd kostnadsram är övervägande gynnsamma. Kommittén har också funnit, att det även för statsmakterna varit lämpligt att försvarsutgifterna i sina huvuddrag kunnat förutses.

Försvarskommittén anser, att den dynamiska tekniska utvecklingen icke gör det möjligt att utan uppenbara vådor återgå till att fixera krigsmaktens utformning i en försvarsordning av tidigare gängse typ. Ej heller synes det lämpligt att tillgripa den utvägen att söka inrikta krigsmaktens utveckling för framtiden genom att organisatoriskt eller kostnadsmässigt binda en viss del eller vissa delar av krigsmakten. Den tekniska utvecklingen medför nämligen enligt kommittén att oavlåtlig uppmärksamhet måste ägnas åt avvägning mellan olika komponenter inom krigsmakten. Oavsett vilken del av organisationen som fixeras, löper man risken, att anpassningen till den tekniska utvecklingen försvåras. Följden härav blir under alla förhållanden att kostnaderna för en bestämd försvarseffekt tenderar att stiga. Kravet på kontinuerlig anpassning till den tekniska utvecklingen bör dock, anför kommittén vidare, icke föranleda sådana ofta återkommande förändringar av fredsorganisationen att en rationell planering, utbildningsarbetet, stabila arbetsförhållanden och rekrytering av fast anställd personal äventyras.

Med beaktande av det anförda har försvarskommittén funnit, att de allmänna grunder som fastställdes i 1958 års försvarsbeslut i princip visat sig tillfredsställande. Planering och inriktning skall alltjämt fullföljas i överensstämmelse med detta beslut.

I detta sammanhang behandlar försvarskommittén några spörsmål rörande innebörden och utformningen av en kostnadsram för det militära försvaret. Därvid anföres följande.

Försvarskommittén har tidigare visat på önskvärdheten av att en ekonomisk ram bestämmes för utgifterna för det militära försvaret. Om myndigheternas långsiktsplanering skall ske inom en sådan ram, måste riktlinjerna för planeringen — åtminstone i sina huvuddrag — vara kända för ett antal år framåt. Ett beslut om riktlinjerna för försvarsutgifternas utveckling under de närmaste åren bör tjäna som underlag för myndigheternas budgetarbete, vilket bör bedrivas med sikte på att på ett ändamålsenligt sätt anpassa utgifterna inom angiven kostnadsram. Riksdagen är emellertid vid sin prövning av statsregleringen icke formellt bunden av tidigare beslut beträffande kostnadsramen. Om beslutet begränsas till att avse kostnadsutvecklingen under de närmast följande två budgetåren, anser sig försvarskommittén dock kunna förutsätta, att det icke rubbas. Försvarskommittén anser sig i detta sammanhang böra framhålla, att dess förslag bygger på de i det föregående redovisade bedömningarna i fråga om det utrikes- och militärpolitiska läget samt de statsfinansiella förutsättningarna. Endast om under den angivna tidrymden avgörande förändringar inträffar i fråga om nyssnämnda utgångspunkter är det enligt kommitténs mening motiverat, att en omprövning av statsmakternas beslut om kostnadsramens utveckling aktualiseras.

Genom de 1958 antagna riktlinjerna för krigsmaktens utveckling angavs en kostnadsram endast för driftbudgetens fjärde huvudtitel. I fråga om utgifterna under försvarets kapitalbudget underströks emellertid vikten av att anslagen under denna budget efter hand ökades. Från militärt håll har kraftigt understrukits, att bristande balans råder mellan försvarets driftbudget och kapitalbudget. I direktiven pekar också departementschefen särskilt på avvägningen mellan driftbudgeten och kapitalbudgeten.

Försvarskommittén vill till en början erinra om att 1959 års besparingsutredning för försvaret föreslagit, att försvarets kapitalbudget skall avskaffas och att medel för investeringar fortsättningsvis skall anslås på driftbudgeten över försvarshuvudtiteln. Som motivering för sitt förslag har besparingsutredningen anfört, att risk föreligger för att materielanskaffningen och däremot svarande investeringsutgifter kommer i otakt med risk för kapitalförstöring och sänkt försvarseffekt som följd. Det ter sig enligt besparingsutredningen angeläget, att beslut om materielanskaffningar samordnas med motsvarande beslut om investeringar och att de långsiktiga anskaffningsplanerna bringas att omfatta även de senare. I flertalet av de remissyttranden som behandlat besparingsutredningens ifrågavarande förslag har önskvärdheten av en samordning av försvarets drift- och kapitalbudget understrukits. De remissmyndigheter som yttrat sig över utredningens förslag till förändring av statsbudgetens redovisningsprinciper har dock avstyrkt utredningens förslag i denna del.

Försvarskommittén delar besparingsutredningens uppfattning, att en samordning av drift- och kapitalbudgeten är önskvärd. Kommittén framhåller härvid ytterligare några synpunkter. Gränsdragningen mellan de två budgeterna är i viss mån flytande. Ändrad sammansättning av den materiel som anskaffas med driftbudgetmedel medför ändrade medelsbehov under kapitalbudgeten. Den omständigheten att en utgiftsram endast fastställes för driftbudgeten kan därför enligt försvarskommittén leda till mindre ändamålsenliga utgiftsdispositioner från myndigheternas sida. Vid bedömning av rationaliseringsåtgärders lönsamhet kan man vidare komma i det läget att investeringsutgifterna icke beaktas tillräckligt. Man riskerar således, att totalkostnaderna ökar. Om däremot en gemensam utgiftsram fastställes, kommer, anser försvarskommittén, myndigheterna att stimuleras att planera verksamheten så att de totala utgifterna ger största möjliga effekt. Vidare kommer, som besparingsutredningen framhållit, risken för kapitalförstöring att nedgå.

För att åstadkomma en samordning av försvarets driftbudget och kapitalbudget är det enligt försvarskommitténs mening emellertid ingalunda erforderligt att ändra redovisningsreglerna för statsbudgeten. En ändring av redovisningsprinciperna kan för övrigt icke lämpligen begränsas till försvarsutgifterna och försvarskommittén anser det falla utom ramen för dess uppdrag att upptaga frågan om en omprövning av principerna för budgetredovisningen. Kommittén utgår alltså från att nuvarande regler skall bibehållas i princip.

Av rationaliseringsåtgärder föranledda besparingar har enligt den ordning som tillämpats sedan 1958 icke påverkat kostnadsramen. Besparingarna har alltså fått utnyttjas för att höja försvarseffekten. Enligt kommitténs mening är den sålunda tillämpade ordningen icke i allo helt tillfredsställande. Kommittén hänvisar till att vinsterna av indragningen av försvarets socialbyrå vid nuvarande ordning användes för att höja försvarseffekten. Den tillämpade ordningen har emellertid också inneburit, att det varit tveksamt om tillkomsten av nya uppgifter för krigsmakten skulle ha fått föranleda ökning av kostnadsramen.

Försvarskommittén anser, att i princip bör gälla *dels* att kostnadsramen skall minskas om krigsmakten åvilande fredsuppgifter bortfaller eller till följd av rationaliseringar som genomförts på statsmakternas initiativ kan lösas på billigare sätt, *dels ock* att kostnadsramen skall ökas om nya fredsuppgifter tillkommer eller krigsmakten åvilande uppgifter till följd av åtgärder som statsmakterna beslutar måste lösas på dyrare sätt än hittills.

Försvarskommittén är medveten om att åtskilliga svårigheter måste råda vid den praktiska tillämpningen av en dylik princip och att tolkningen blir beroende av Kungl. Maj:ts och riksdagens ställningstagande i varje enskilt fall. Till belysande av innebörden anföres följande.

Som exempel på nya eller bortfallande fredsuppgifter kan i första hand tagas överföring av uppgifter mellan krigsmakten och andra delar av statsförvaltningen, såsom överförandet av sjökarteverket till tionde huvudtiteln eller av visst ämbetsverk eller institution från annan huvudtitel till den fjärde. I fråga om rationaliseringsåtgärder avser försvarskommittén främst förändringar i stabs-, förvaltnings- och utbildningsorganisationen, innebärande exempelvis sammanförande av enheter eller uppdelning av en enhet, under förutsättning att initiativet till åtgärden utgått från kommitté som tillkallats av chef för statsdepartement. Härmed bör jämställas kostnadsminskningar genom utnyttjande av outnyttjad kapacitet. Åtgärder som initierats av de militära myndigheterna bör däremot oavsett om de föranleder merkostnader eller besparingar inte påverka kostnadsramen liksom ej heller sådana förändringar i upphandlingspriserna som avviker från de i index registrerade. Ej heller bör förändringar i de värnpliktigas utrustnings-, utspisnings- eller förläggningsstandard påverka kostnadsramen. Frågor om hur kostnadsramen bör påverkas av förändringar i de värnpliktigas eller den fast anställda personalens kontanta förmåner sammanhänger däremot med spörsmålen om prisreglering av försvarsutgifterna.

Kommittén förutsätter, att en viss omprövning av beräkningsmetoderna för prisregleringen kommer att göras i samband med den revision som blir erforderlig, om även utgifterna under kapitalbudgeten inräknas i ramen för försvarsutgifterna.

Försvarskommittén erinrar om den ordning som för närvarande gäller i fråga om kompensation för pris- och lönestegringar, innebärande att er-

sättning beräknas på grundval av särskilda prisindexserier. Hittillsvarande erfarenheter av denna ordning ger icke försvarskommittén anledning att ifrågasätta någon principiell förändring. Kommittén erinrar emellertid om att överbefälhavaren i sitt yttrande över myndigheternas förslag till anslagsäskanden under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1961/62 påtalat, att kompensation ej erhållits för merutgifter för höjda familjebidrag och lönehöjningar på den s. k. B-listan, vilka av statsmakterna hänförts till den tekniska utvecklingen. Som förut anförts har försvarskommittén förutsatt, att en viss revision av prisindexserierna skall komma till stånd, därest statsmakterna biträder vad försvarskommittén föreslår beträffande gemensam totalram för krigsmakten. Därvid bör enligt kommittén uppmärksammas frågor som sammanhänger med förändringar i de värnpliktigas eller den fast anställda personalens kontanta förmåner. I anslutning till det sagda erinrar försvarskommittén om att 1955 års försvarsberedning framhållit vilken avgörande betydelse det har för möjligheterna att vidmakthålla en viss försvarseffekt, att det reella innehållet i en försvarsorganisation icke efter hand beskäres genom att kompensation icke erhålles för automatiska kostnadsökningar i form av löne- och prisstegringar.

Vad angår den år 1958 beslutade principen att anslagssumman under fjärde huvudtiteln skulle tillåtas stiga med 2,5 % årligen för teknisk utveckling erinrar försvarskommittén om att man då bedömde att med den dynamiska utveckling man hade att räkna en fastlåst kostnadsram — även i fasta priser — ofrånkomligen leder till urholkning av försvarsorganisationen och reduktion av försvarseffekten. Att ökningstakten fixerades till 2,5 % om året på huvudtitelns slutsumma skedde mot bakgrunden av den sannolika samhällsekonomiska utvecklingen, som ansågs innebära att ökningen icke skulle medföra ökad real belastning av medborgarna. Förenklat skulle man enligt kommittén kunna uttrycka saken så att ökningen för teknisk utveckling i princip syftar till bibehållen försvarseffekt mot en potentiell angripare men att procentsatsen i realiteten närmast bestämts med hänsyn till den inhemska samhällsekonomiska utvecklingen. Att den sistnämnda omständigheten varit utslagsgivande bestyrkes också, anför kommittén, av det förhållandet att det svårligen kan bedömas hur stor kostnadsstegringen till följd av den tekniska utvecklingen i själva verket är. På en del områden förekommer sålunda ingen stegring alls, medan den kan vara betydande på andra områden, där man befinner sig i ett snabbt utvecklingsskede.

Försvarskommittén utgår från att en fortsatt anslagshöjning för teknisk utveckling är erforderlig för att bibehålla avsedd försvarseffekt men att storleken av detta tillägg också får bedömas med hänsyn till den samhällsekonomiska och statsfinansiella utvecklingen i Sverige.

Tillägget för teknisk utveckling bestämdes år 1958 som ett procentuellt tillägg på kostnadsramen för driftbudgeten i dess helhet. Försvarskommittén har också stannat i den uppfattningen att ett tillägg för teknisk utveckling bör anknytas till kostnadsramen i dess helhet. Kommittén hänvisar härvidlag till att krigsmaktens organisation ständigt måste anpassas så att den med minsta möjliga kostnad kan bibehålla sin effekt. Detta kan medföra behov av förskjutningar mellan personal och materiel. Införandet av ny utrustning kan föranleda ökat personalbehov men kan också medföra att personalbehovet kan nedgå. Om endast en del av kostnaderna — t. ex. endast materielen eller endast driftbudgeten — regleras, kan man enligt kommittén riskera att totalkostnaderna stiger mer än som eljest varit erforderligt. Möjligheterna till flexibilitet tillvaratages bäst, anser kommittén, om tillägget för teknisk utveckling beräknas gemensamt för samtliga utgifter för krigsmakten.

Försvarskommittén upptager därefter frågan, om en fastlåsning av ramen för försvarsutgifterna minskar möjligheterna att bedriva en rationell konjunkturpolitik. Enär försvarsutgifterna utgör nära hälften av de statsutgifter som direkt tar i anspråk samhällsekonomiska resurser i form av arbetskraft och annan produktionskapacitet, skulle enligt kommittén en definitiv bindning av försvarsutgifterna innebära en betydande begränsning av den rörlighet som kan behövas av konjunkturpolitiska skäl. Kommittén är emellertid icke övertygad om att den i och för sig önskvärda konjunkturpolitiska handlingsfriheten erhålles genom att de i riksstaten uppförda anslagen varieras. Anslagen avses ju till stor del för likvidering av tidigare gjorda beställningar. Det torde enligt kommitténs mening tekniskt sett ej bereda några svårigheter att i stället åstadkomma en anpassning till konjunkturpolitiken genom att anslag och beställningsbemyndiganden hålles till Kungl. Maj:ts disposition och ställes till myndigheternas förfogande vid lämplig tidpunkt. Det är också tänkbart att åtgärder kan vidtagas för att i viss mån dirigera förbrukningen av reservationer. Kommittén utgår från att Kungl. Maj:t skall ägna frågan fortsatt uppmärksamhet. Självfallet får icke sådana åtgärder vidtagas som kan innebära rubbning av den militärpolitiska målsättningen.

Försvarskommittén har enligt sina direktiv haft att pröva de förslag och påpekanden som framförts av 1959 års besparingsutredning för försvaret i dess betänkande I. Denna uppgift har uppfattats så, att kommittén skall bedöma, om de avgivna förslagen är av sådan natur att de kan och bör påverka den kostnadsram för försvaret som kommittén kommer att förorda eller eljest har direkt samband med kommitténs uppdrag. Någon detaljprövning av besparingsutredningens förslag har kommittén däremot inte företagit.

De av besparingsutredningen hittills framlagda förslagen skulle enligt utredningens egna beräkningar om de realiserades medföra besparingar, som uppskattats till cirka 50 miljoner kronor. Då utredningens förslag är av sådan natur att de i flertalet fall för att kunna genomföras kräver ytterligare detaljutredningar och eventuella besparingar följaktligen inte torde kunna komma till stånd under det närmaste budgetåret, har försvarskommittén inte kunnat ta hänsyn till dem vid bedömandet av kostnadsramen för försvaret. I den mån det visar sig att besparingsförslagen efter ytterligare prövning kan genomföras utan menliga återverkningar på försvarseffekten, är de nettobesparingar som därvid kan uppkomma dock av sådan natur att de enligt vad försvarskommittén tidigare anfört bör medföra motsvarande nedskärning av gällande kostnadsram.

Försvarskommittén behandlar därefter vissa ytterligare faktorer som bör beaktas vid bestämmandet av utgiftsramen för det militära försvaret under de närmaste budgetåren.

Försvarskommittén har av experterna inhämtat de överväganden, som legat till grund för försvarsgrenschefernas anmälda behov för budgetåret 1961/62 och de därefter följande sex budgetåren. Kommittén har dock icke ansett sig kunna förorda en höjning av den totala kostnadsramen. Osäkerheten om tendenserna i den militärtekniska utvecklingen och i bedömningen av hur den bör påverka utformningen av vårt framtida försvar är enligt kommittén i vissa fall betydande. Kommittén pekar härvidlag särskilt på luftförsvaret. Angivna omständighet motiverar enligt kommitténs mening en viss återhållsamhet, i varje fall under de närmaste budgetåren. Ingående överväganden erfordras fortlöpande för att undvika felinvesteringar. Inom ramen för långsiktsplaneringen bör en successiv översyn ske av målsättning och resurser för de olika försvarsfunktionerna, där alla försvarsgrenarna medverkar i varierande grad.

Kommittén har kommit till den uppfattningen, att den i 1958 års försvarsbeslut avsedda försvarseffekten i allt väsentligt kunnat upprätthållas. Väl har anslag för anskaffning av materiel slutligt kommit att uppföras med lägre belopp än som ursprungligen planerats. Att vissa anslagsjusteringar måste göras för att erhålla anpassning inom en given ram är dock enligt kommitténs uppfattning naturligt. Att så skett under de senaste åren synes vara föranlett, bland annat, av att ingångsvärdena i vissa fall ej varit realistiska samt att beredskap och personell kvalitet prioriterats framför materiel. Kommittén anser det emellertid angeläget, att utvecklingen uppmärksamt följes så att försvarseffekten icke minskas till följd av urholkning av krigsorganisationens reella innehåll.

Till anslagsbeloppen under försvarets kapitalbudget togs ej ställning i samband med 1958 års försvarsbeslut. Vikten av att dessa anslag ökades

underströks emellertid. Det framhölls, att en ökning av anslagen var ofrånkomlig för att de stridsmedel som anskaffades skulle kunna utnyttjas effektivt, för att en rationell fredsorganisation av försvaret skulle kunna åstadkommas och för att de genom rationalisering uppnåeliga besparingarna i löpande fredskostnader skulle kunna realiseras.

Försvarskommittén erinrar om, att anslagen under försvarets kapitalbudget de tre senaste budgetåren varit uppförda med (i avrundade tal) 117, 172 och 170 miljoner kronor. De vid utgången av samma budgetår outnyttjade beloppen under försvarets fastighetsfond utgjorde respektive (i runda tal) 82, 87 och 130 miljoner kronor. Att de outnyttjade beloppen ökat under de senaste åren sammanhänger bland annat med bristande projekteringskapacitet, arbetsmarknadsskäl och anslagstekniska förhållanden. De outnyttjade beloppen har emellertid legat vid ungefär samma eller högre nivå under hela 1950-talet.

I den till propositionen 1960: 150 fogade promemorian angående huvuddragen i den statsfinansiella utvecklingen under budgetåren 1949/50—1964/65 har anslagen under försvarets kapitalbudget under de närmaste budgetåren upptagits till 197 miljoner kronor. Nämnda belopp inkluderar kostnaderna för utbyggnaden på Muskö samt visst belopp för upprustning av örlogsvarvet i Karlskrona.

Myndigheternas förslag till äskanden för nästa budgetår uppgår till sammanlagt 222 miljoner kronor.

Efter en erinran om innehållet i överbefälhavarens yttrande över myndigheternas förslag såvitt rör kapitalbudgeten (återgivet i annat sammanhang) uttalar försvarskommittén, att vad överbefälhavaren anfört visar entydigt på behovet av särskilda åtgärder för att under de närmaste budgetåren söka åstadkomma en bättre överensstämmelse mellan den verksamhet som finansieras över driftbudgeten och den som bekostas av medel under kapitalbudgeten. Med hänsyn till vad kommittén anfört rörande de statsfinansiella utvecklingstendenserna, bör härvid för de närmaste budgetåren uppmärksamheten inriktas på andra åtgärder än anslagshöjningar. För de närmaste budgetåren bör enligt kommittén förutsättas en i stort sett oförändrad anslagsnivå. Även sett på något längre sikt förefaller det försvarskommittén icke möjligt att inrikta planeringen av verksamheten under kapitalbudgeten mot en anslagsnivå av den höjd överbefälhavaren antyder. Vid sin bedömning av anslagsnivån under försvarets kapitalbudget måste statsmakterna — liksom eljest — taga hänsyn till de samhällsekonomiska resurserna. Därest kommitténs förslag om en gemensam ram för drift- och kapitalbudgeten med visst årligt tillägg för teknisk utveckling genomföres, kommer emellertid, anför kommittén vidare, successivt ett något ökat utrymme att stå till myndigheternas förfogande. Möjligheterna att tillgodose byggnads- och anläggningsprojekt kommer emellertid att bli begränsade och nödvändiggöra en sträng

angelägenhetsgradering av aktuella projekt. Kommittén erinrar dock om att anordningen med gemensam ram för driftbudgeten och kapitalbudgeten medför att förskjutningar kan ske mellan dessa budgetar från år till år.

Som framgår av det föregående bör man enligt försvarskommitténs mening i första hand begagna andra möjligheter än anslagshöjningar för att intensifiera verksamheten under försvarets kapitalbudget. Härvid kommer främst anslagstekniska förändringar och åtgärder för höjande av projekteringskapaciteten i fråga. I anslutning härtill anför kommittén följande.

Medelsanvisning för militära ändamål av beskaffenhet att böra tillgodoses över kapitalbudgeten sker huvudsakligen genom anvisande av investeringsanslag i försvarets fonder, försvarets fastighetsfond och försvarets fabriksfond. Antalet i riksstaten uppförda anslagsrubriker är betydande, för innevarande budgetår över 40. En viss ytterligare uppdelning i särskilda poster sker i samband med att Kungl. Maj:t medgiver myndigheter att anlita anslagen. Eftersom projekteringskapaciteten är begränsad och en viss förskjutning av tiderna för igångsättande av byggandet av olika objekt alltid förekommer, medverkar angivna förhållanden till svårigheter att effektivt utnyttja anvisade medel. Försvarskommittén finner det angeläget, att dessa svårigheter undanröjes i så stor utsträckning som möjligt. Det bör dock understrykas, att avkall icke får göras på kravet på att statsmakterna skall kunna följa huvuddragen av den militära byggnads- och anläggningsverksamheten och ha tillförlitliga kostnadsberäkningar som underlag för sina ställningstaganden. Lämpliga åtgärder synes kommittén vara att minska antalet i riksstaten uppförda anslag och att upphäva bindningar av outnyttjade belopp. Enligt kommitténs mening bör Kungl. Maj:t närmare undersöka förutsättningarna för att minska antalet anslag och för riksdagen framlägga förslag i ämnet. Den utredning som med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 igångsatts rörande redovisning av försvarets befästningar har enligt vad kommittén inhämtat tillkommit, bland annat, i syfte att åstadkomma förutsättningar för sammanförande av olika anslag under försvarets fonder. Vidare rekommenderar försvarskommittén, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att utnyttja medel som anvisats för visst objekt å kapitalbudgeten såsom investeringsanslag i försvarets fonder för annat objekt, under förutsättning att totalkostnaderna för pågående objekt icke ökas utöver vad som skulle varit fallet därest i stället det ursprungliga objektet påbörjats.

Projekteringskapaciteten för militära objekt sammanhänger intimt med organisationen av den största byggnadsförvaltande myndigheten inom krigsmakten, fortifikationsförvaltningen. Försvarskommittén förutsätter, att 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga, vilka enligt beslut av Kungl. Maj:t den 14 oktober 1960 fått i uppdrag att verkställa en översyn av fortifikationsförvaltningen, har sin uppmärksamhet riktad på behovet av effektivisering av ämbetsverkets organisation. Det synes kommittén ofrånkomligt, att man härvid undersöker nya utvägar för en höjning av projekteringskapaciteten. I sammanhanget bör också framhållas vikten av att tillgänglig projekteringskapacitet utnyttjas effektivt och för objekt som i första hand bör komma till utförande. Det synes därför angeläget att vederbörande myndigheter snarast söker uppgöra en plan för de byggnads- och anläggningsobjekt som bedömes kunna komma till utförande

under de närmaste åren. I sammanhanget må också erinras om betydelsen av att med hänsyn till sysselsättningsberedskapen ha tillgång till en reserv av färdigprojekterade dylika objekt.

Kommittén erinrar i förevarande sammanhang om att den pågående expansionen av städer och tätorter liksom även interferensproblemen mellan civil luftfart och militär övningsverksamhet vilka påtalats av luftfartsstyrelsen i skrivelse till kommittén den 7 oktober 1960 — kan aktualisera frågor om omlokalisering av militär verksamhet. Särskilt ofta förekommer, att mark måste avstås för exploateringsändamål, varvid annan mark måste anskaffas som kompensation. Statsmakterna har ansett det önskvärt att dylika markbehov tillgodoses i största möjliga utsträckning. Detta har likväl ansetts förutsätta, att medel senare ställes till förfogande för erforderligt kompensationsförvärv (prop. 1955: 185; SU 1955: 130). I den mån anslag till markförvärv inräknas i en gemensam ram bör enligt försvarskommitténs mening medel för dylika kompensationsförvärv kunna tillgodoses utanför ramen.

Försvarskommittén understryker betydelsen av långsiktsplanering inom krigsmakten och att det är angeläget att de ekonomiska resurser som kan avses för försvarsändamål utnyttjas på effektivaste sätt. De militära experterna har understrukit, att all erfarenhet tyder på att en fast ekonomisk ram är en förutsättning för en meningsfylld långsiktsplanering. Denna planering bör omfatta såväl personal som materielanskaffning. I detta sammanhang lämnar försvarskommittén följande redogörelse för de prognoser och vapenvärderingar m. m. som utföres inom krigsmakten.

Allmänna direktiv för arbetet med en strategisk studie och prognos i anslutning till 1958 års försvarsbeslut utfärdades av överbefälhavaren under försommaren 1958. Ingående studier har härvid bedrivits rörande utgångspunkterna för ett strategiskt bedömande i fråga om dels nuläget och de närmaste åren (studiedelen), dels ock läget i slutet av 1960-talet (prognosdelen). Den strategiska studien och prognosen utmynnar i slutsatser, bland annat, om vilka angreppstyper vårt försvar i första hand skall kunna möta. En fortlöpande överarbetning avses skola äga rum för att studie och prognos städse skall vara aktuell med hänsyn till främst den tekniska utvecklingen, det militärpolitiska läget och ett framtida krigs karaktär.

Det grundläggande värderingsarbetet för val av vapen och vapensystem har blivit allt mer betydelsefullt med hänsyn till den tekniska utvecklingen och därav följande ökade kostnader. Dessa jämförande värderingar, målutredningar eller systemutredningar, av olika vapensystem måste såväl inom försvarsfunktionerna som mellan dessa utföras med hänsyn till sannolika framtida förutsättningar. För att uppnå största möjliga säkerhet i värderingsarbetet utnyttjas bland annat operationsanalytiska metoder.

Dylika vapenvärderingar har under de senaste åren bedrivits inom försvarsgrenarna. Resultaten av utredningarna har fortlöpande kunnat läggas till grund för materielanskaffningen. Sålunda har t. ex. inom marinled-

ningen utförda vapenvärderingar, sjömålsutredningen, legat till grund för det val av vapen och vapenbärare som av chefen för marinen föreslagits i marinplan 60. Vidare kan nämnas att inom arméledningen utförda vapenvärderingar beaktats vid beslut om anskaffning av luftvärnsrobotsystemet Hawk.

Hittills utförda arbeten har skett inom försvarsgrenarnas områden. Försvarsfunktionernas inbördes betydelse måste studeras inom krigsmaktens ram. Erfarenheterna rörande operationsanalytiska metoder för dylika värderingar har först helt nyligen gjort det möjligt att påbörja värderingar av olika försvarsfunktioner och olika vapensystem inom en gemensam ram, s. k. samstudier.

De resultat som efter hand kan komma fram av pågående utredningsarbete inom krigsmakten kan antas komma att bli av väsentlig betydelse för statsmakternas ställningstaganden i fråga om krigsmaktens anpassning till dess uppgifter. Enligt vad kommittén inhämtat är det icke realistiskt att förvänta sig att man på kort tid skulle kunna erhålla tillräckligt underlag för en slutgiltig bedömning av frågor rörande avvägning mellan olika försvarsfunktioner, val av vapen och vapensystem m. m. Utrednings- och studiearbetet är av den art att det måste pågå ständigt. Det kan således icke sägas vara avslutat vid någon bestämd tidpunkt. Om ett till två år bör man dock enligt vad kommittén inhämtat från sina militära experter kunna räkna med att på grundval av då verkställda utredningar bättre underlag för en bedömning i avvägningsfrågorna kommer att föreligga. En fortlöpande studieverksamhet bör dessutom kunna ge underlag för successiva beslut rörande anpassningen av krigsmaktens materiella och personella resurser. Försvarskommittén finner det angeläget, att utrednings- och planeringsarbetet fortskrider med sikte på att klarlägga de militära utgångspunkterna för statsmakternas ställningstaganden.

Som framgått av det föregående kräver avvägningen mellan försvarsgrenarna ingående överväganden, varvid pågående samstudier och målutredningar (systemutredningar) måste beaktas. Försvarskommittén anser, att utredning av detta spörsmål bör bedrivas så att tillräckligt underlag för ställningstagande föreligger innan försvarsbeslut för budgetåret 1963/64 aktualiseras. I samband härmed bör enligt kommittén även komma till stånd nya överväganden rörande försvarets totalkostnader efter 1962/63 samt rörande storleken av tillägget för teknisk fördyring (enligt 1958 års försvarsbeslut 2,5 %).

Vid en fortsatt tillämpning under budgetåren 1961/62 och 1962/63 av 1958 års försvarsbeslut skulle kostnaderna under fjärde huvudtiteln, beräknade i prisläget maj 1960 och med beaktande av beslutad lönehöjning för statsanställda från och med den 1 januari 1961, bli 3 035 respektive 3 110 miljoner kronor. Vid oförändrad kapitalbudget skulle för vartdera budgetåret tillkomma 170 miljoner kronor. Om nuvarande tillägg för tek-

nisk fördyring beräknas även på kapitalbudgeten, skulle de sammanlagda kostnaderna för det militära försvaret bli 3 209 miljoner kronor för budgetåret 1961/62 och 3 288 miljoner kronor för budgetåret 1962/63. Med hänsyn till vad försvarskommittén anfört rörande medelsbehovet för civilförsvaret och osäkerheten i bedömningen av luftförsvarets framtida utformning, föreslår försvarskommittén, att de nyss angivna beloppen reduceras med 35 miljoner kronor för budgetåret 1961/62 och med 50 miljoner kronor för budgetåret 1962/63. Ramen för utgifterna för det militära försvaret bör alltså i enlighet med vad sålunda anförts enligt kommittén upptagas till 3 174 miljoner kronor för budgetåret 1961/62 och till 3 238 miljoner kronor för budgetåret 1962/63, beloppen hänförliga till förut angivet pris- och löneläge. Angivna belopp bör liksom hittills förändras med hänsyn till eventuella löne- och prisförändringar.

När det gäller frågan hur för det militära försvaret avsedda medel skall utnyttjas inom fastställd kostnadsram, är enligt försvarskommittén den militära uppfattningen av väsentlig betydelse. Som framhållits i det föregående pågår militära utredningar som först framdeles kan ge underlag för ställningstagande i frågor om avvägning mellan olika försvarsfunktioner. Försvarskommittén har, ehuru kommittén vid framräknandet av kostnadsramar för de båda närmaste budgetåren beaktat osäkerheten i bedömningen av luftförsvarets framtida utformning, saknat tillräckligt underlag för ett nytt ställningstagande i avvägningsfrågan. Kommittén vill därvid understryka vikten av att effekten i invasionsförsvaret vidmakthålles.

Enligt sina direktiv skulle försvarskommittén jämväl överväga den av innevarande års riksdag resta frågan om avstämning mellan anslag och kostnadsram för marinens fartygsbyggnader, särskilt de hinder för beställningsramens utnyttjande som skapades av likviditetssvårigheter. Kommittén har inhämtat, att de olikviderade beställningsbemyndiganden, som vid utgången av budgetåret 1957/58 utgjorde drygt 475 miljoner kronor, under de senaste budgetåren successivt har nedgått så att de vid utgången av innevarande budgetår utgör cirka 165 miljoner kronor. Då de årliga betalningsanslagen icke reducerats i tillnärmelsevis samma omfattning, torde enligt kommittén likviditetssvårigheterna få anses vara av övergående natur. Försvarskommittén understryker att det vid en omställningsprocedur av det slag marinen genomgått under de senaste budgetåren svårligen kan undvikas att likviditetssvårigheter uppstår under en övergångstid. Såvitt försvarskommittén kunnat finna har en likviditetsförbättring redan åstadkommits och en ytterligare förbättring torde vid planenlig anslagsutveckling inträda under kommande budgetår.

Genom särskild föredragning har försvarskommittén tagit närmare del av innehållet i marinplan 60 samt studerat de ekonomiska förutsättningarna för planens realiserande. Försvarskommittén kan ansluta sig till tidi-

gare gjorda bedömningar, att den inriktning av marinen som angives i marinplanen bör ge en god grund för bestämmandet av det materiella innehållet i materielanskaffningsplanerna för marinen. Försvarskommittén kan icke tillstyrka, att beslut nu fattas om marinplanens genomförande inom av marinchefen förutsatt tidrymd. Inom fastställd totalram bör det emellertid, anför försvarskommittén, prövas huruvida möjligheter finnes att utan föregripande av kommande avvägningar successivt öka materielanskaffningarna för marinen. Försvarskommittén anser överbefälhavarens förut omnämnda förslag om höjning med 20 miljoner kronor av marinens kostnadsram för budgetåret 1961/62 i princip stå i överensstämmelse med vad sålunda anförts. Enligt kommittén vore det nämligen tillfredsställande om utrymme funnes för en viss höjning. I sammanhanget erinras om att i samband med 1958 års försvarsbeslut föreslogs en mindre förskjutning till marinens förmån i förhållande till alternativet Adam. Denna borde enligt vad som därvid uttalades komma kustartilleriet till godo i sådan utsträckning att icke effekten vid detta vapen nedgick så mycket att målsättningen för invasionsförsvaret allvarligt påverkades.

Försvarskommittén erinrar om att 1955 års försvarsberedning framhöll i sitt utlåtande, att den tekniska utvecklingen särskilt beträffande robotar och kärnvapen inom några år skulle påverka vårt försvar och dess utformning i växande grad. I anslutning härtill anför försvarskommittén följande.

Anskaffningen av kärnvapen angavs i 1957 års ÖB-utredning som den viktigaste åtgärden för att motverka en alltför kraftig minskning av försvarets effekt i förhållande till en angripare. I de riktlinjer för krigsmaktens utveckling som framlades i nämnda utredning förutsattes, att kärnvapen skulle komma att tillföras vårt försvar. Försvarsorganisationen utformades enligt 1958 års beslut i huvudsaklig överensstämmelse med det i nämnda utredningar redovisade alternativet Adam. Statsmakterna tog dock icke ställning i kärnvapenfrågan. Ej heller har forskning inriktad på framtagande av tekniskt och ekonomiskt underlag för ett framtida ställningstagande till frågan om konstruktion av kärnvapen kommit till stånd. Från militärt håll har betonats, att en omprövning av riktlinjerna för försvarets utformning måste ske, om kärnladdningar icke skulle komma att tillföras försvaret. Det har samtidigt uttalats, att kostnaderna måste bli högre än om sådana vapen kan tillföras försvaret. Försvarskommittén har emellertid icke haft att taga ställning i kärnvapenfrågan.

Möjligheterna till köp av robotar utomlands borde enligt vad som anfördes år 1958 särskilt uppmärksammas. Anskaffning av utländska robotar har i flera fall förekommit. Sålunda har beslut fattats om anskaffning av det amerikanska luftvärnsrobotsystemet Hawk. Försvarskommittén, som ägnat uppmärksamhet åt robotärendenas administration, finner det önskvärt att man söker bibehålla en central överblick över viktigare robotprojekt. Det är enligt kommittén också viktigt att tillse att anskaffnings- och underhållstjänsten i fråga om robotar icke onödigtvis uppsplittras på

olika försvarsgrenar. En enhetlig underhållsorganisation i fråga om likartade robotsystem anses betydelsefull icke minst ur ekonomisk synpunkt.

Den nedräkning av kostnadsramen som föreslagits för de två närmaste budgetåren bör enligt försvarskommittén icke utgöra hinder för att materielanskaffningen alltjämt bedrives med tillämpning av de långsiktiga materielanskaffningsplaner som för närvarande finnes fastställda för den viktigare tekniska materielen vid samtliga försvarsgrenar. Den utveckling materielplanerna undergått under de senaste åren och som inneburit att bestämning skett i första hand av den ekonomiska ramen för materielplanerna finner försvarskommittén betydelsefull. Kommittén understryker, att god likviditet ofta är en förutsättning för ekonomiskt tillfredsställande anskaffningar. Försvarskommittén anser det mot denna bakgrund naturligt om de ansvariga myndigheterna eftersträvar att ständigt ha tillgång till likvida medel. En viss reservationsmedelsbehållning är också en förutsättning för att förskjutningar i behovet av betalningsmedel skall kunna bemästras utan allvarligare rubbningar i anskaffningsverksamheten.

Den tekniska utvecklingen beträffande materielen bör, anför försvarskommittén, inte undanskymma betydelsen av ständig tillgång till välutbildad och vid mobilisering snabbt disponibel personal. Med de utvecklingstendenser mot ytkrig som för närvarande kan iakttagas måste enligt kommittén skärpt uppmärksamhet ägnas åt att landets personella resurser utnyttjas på ändamålsenligaste sätt.

Departementschefen

Försvarsbeslutet av år 1958 innebar, att den ekonomiska ramen för utgifterna under huvudtiteln för budgetåret 1958/59 fastställdes till 2 700 miljoner kronor. Med denna utgångspunkt skulle huvudtiteln från och med budgetåret 1959/60 dels ökas med 2,5 % årligen för teknisk utveckling dels ock justeras med hänsyn till löne- och prisförändringar. Vid 1959 års riksdag antogs närmare regler för beräkning m. m. av pris- och löneförändringar på försvarshuvudtiteln.

Försvarsbeslutet byggde på en överenskommelse mellan de demokratiska partierna. Beslutet syftade till att ernå och vidmakthålla en bestämd försvarseffekt. Det grundades på ingående överväganden rörande förutsättningarna för vårt militära försvar med hänsyn till de utrikespolitiska, militärpolitiska, militärtekniska, samhällsekonomiska och statsfinansiella förhållandena.

Vid antagandet av 1958 års försvarsbeslut angavs dess giltighetstid till de närmaste tre à fyra budgetåren. När jag i statsverkspropositionen föregående år anmälde utgifterna under fjärde huvudtiteln, uttalade jag att 1958 års överenskommelse gällde budgetåren 1958/61 samt att fördenskull nya överläggningar om i första hand den ekonomiska ramen för

driftbudgeten samt vissa principer för dess fortsatta utveckling borde komma till stånd under år 1961. Riksdagen, som lämnade mitt konstaterande rörande överenskommelsens giltighetstid utan erinran, hemställde, att en parlamentarisk utredning måtte komma till stånd för bedömande av de av mig angivna frågorna.

Med anledning av vad sålunda förevarit utverkade jag, som förut nämnts, Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en utredning rörande försvarets fortsatta kostnadsram m. m. Jag har i det föregående redogjort för de förslag som framlagts av denna utredning, 1960 års försvarskommitté.

Huvudpunkterna i försvarskommitténs förslag vill jag sammanfatta sålunda. De allmänna grunder för det militära försvaret som fastställdes i 1958 års försvarsbeslut har i princip visat sig tillfredsställande. Planering och inriktning skall alltjämt fullföljas i överensstämmelse med detta beslut. Försvarskommittén förutsätter i enlighet härmed dels att tillägg skall utgå för teknisk fördyring (enligt 1958 års försvarsbeslut 2,5 %) dels ock att justering skall ske för löne- och prisförändringar. Försvarskommittén föreslår, att nyss angivna regler fortsättningsvis skall gälla jämväl i fråga om försvarsdepartementets kapitalbudget. Kommittén konstaterar, att avvägningen mellan försvarsgrenarna kräver ingående överväganden. Utredning härav bör vara fullföljd innan försvarsbeslut för budgetåret 1963/64 aktualiseras. I samband därmed bör nya överväganden göras rörande försvarets totalkostnader efter budgetåret 1962/63. Försvarskommittén har beräknat, att vid tillämpning av 1958 års riktlinjer på försvarshuvudtiteln och försvarsdepartementets kapitalbudget skulle utgifterna under dessa budgetar — i prisläget maj 1960 och med beaktande av beslutade lönehöjningar för statsanställda från den 1 januari 1961 — sammanlagt uppgå till 3 209 miljoner kronor för budgetåret 1961/62 och 3 288 miljoner kronor för budgetåret 1962/63. Med hänsyn till att ett avsevärt medelsbehov föreligger för att genomföra nödvändig upprustning av civilförsvaret och då kommittén funnit betydande osäkerhet i bedömningen av luftförsvarets framtida utformning, har kommittén reducerat de nyss angivna beloppen för det militära försvaret med 35 miljoner kronor för budgetåret 1961/62 och med 50 miljoner kronor för budgetåret 1962/63. Som framgått av det sagda förutsätter kommittén en gemensam ram för utgifter för det militära försvaret under såväl driftbudgeten som kapitalbudgeten. Förskjutningar mellan dessa budgetar förutsättes kunna ske från år till år. I fråga om civilförsvaret förutsätter försvarskommittén, i avvaktan på närmare prövning, att ett belopp av omkring 20 miljoner kronor användes för förstärkning under budgetåret 1961/62.

Försvarskommitténs förslag — som innebär en icke obetydlig reell höjning av försvarsanslagen — är enhälligt. I fråga om storleken av utgiftsramen för det militära försvaret och huvudprinciperna för dennas beräk-

ning under de två närmaste budgetåren föreligger alltså enighet mellan de demokratiska partierna i vårt land. Denna enighet rörande grunderna för vårt lands försvarspolitik är i sig själv en tillgång, icke minst därigenom att den utåt ådagalägger vårt folks orubbade föresats att värna sin frihet och sitt oberoende.

Enigheten i försvarskommittén är också ett uttryck för insikten om att kontinuitet och fasthet måste eftersträvas i anslagstilldelningen, när en liten nation som vår helt av egen kraft skall vidmakthålla ett verkningsfullt försvar. Att den totala anslagsramen anges för längre tid än ett budgetår samtidigt som det uttalas att planering och inriktning alltjämt skall fullföljas i enlighet med 1958 års riksdagsbeslut ger fortsatta möjligheter till långsiktsplanering. Denna är ett villkor för att till förfogande ställda anslag skall ge största möjliga försvarseffekt. Planeringen underlättas också av fasta regler för beräkning av prisförändringar liksom av systemet med beställningsbemyndiganden.

Försvarskommittén har som grund för sina förslag redovisat bedömanden av de senaste årens utrikespolitiska, militärpolitiska och militärtekniska utveckling samt de samhällsekonomiska och statsfinansiella förändringarna under samma tid. I väsentliga hänseenden kan kommittén konstatera att bedömningarna blir desamma som år 1958. Det allmänna världspolitiska läget har icke förbättrats. Den militärtekniska utvecklingen fortskrider i oförminskat tempo. Den samhällsekonomiska expansionen kan antagas fortsätta i åtminstone samma takt som förutsattes 1958. Vad åter gäller den statsfinansiella utvecklingen torde nu möjligheterna att bedöma framtidsutsikterna vara något bättre än vid försvarsbeslutets tillkomst; för de närmaste åren tenderar utgifterna att öka snabbare än inkomsterna, varför en restriktiv utgiftspolitik är påkallad.

Försvarskommittén förutsätter icke någon ändring i målsättningen för det militära försvaret sådan denna angivits genom beslut vid 1948 och 1958 års riksdagar. Kommittén, som angivit den allmänna strategiska bakgrunden för totalförsvarets uppgifter, har icke funnit det möjligt att härutöver nu precisera någon gemensam målsättning för totalförsvaret, vilken enligt direktiven skulle tagas till utgångspunkt vid avvägningen mellan det militära försvarets och civilförsvarets kostnader. För egen del vill jag i anslutning härtill anföra följande.

För det militära försvaret bör målsättningen alltjämt vara, att det skall vara så sammansatt — inom given kostnadsram — samt kunna tillämpa en sådan strategi och taktik att vi pressar upp en angripares beräknade minsta insats för att besätta svenskt territorium till att bli så stor som möjligt. Härigenom vinnes den starkaste avhållande effekten på eventuellt förekommande aggressiva planer gentemot vårt land. Icke minst angeläget är härvid att beakta tidsfaktorns betydelse. Vidare måste vår krigsmakt kunna avvisa neutralitetskränkningar i ett läge då i vår omvärld

pågår krig, i vilket vi icke indragits. Det finns enligt min mening anledning att betona angelägenheten av att frågor som rör totalförsvaret och dess utformning bedömes med utgångspunkt i en gemensam målsättning för våra försvarsansträngningar och en enhetlig strategisk grundsyn. Vårt totala försvar måste med utnyttjande av hela folkets värnkraft vara i stånd att ge uttryck åt folkets levande försvarsvilja.

Jag kan ansluta mig till den bedömning försvarskommittén gjort beträffande de grundläggande förutsättningarna vid bestämmandet av våra försvarsutgifter. Jag kan också förorda, att en utgiftsram för det militära försvaret under budgetåren 1961/63 bestämmes i enlighet med de riktlinjer försvarskommittén framlagt. Det bör understrykas, att detta innebär att arbetet på modernisering av krigsmakten samt höjd materiell och personell kvalitet fortsättes enligt de riktlinjer som angavs år 1958. En viss begränsning i fråga om materielanskaffningen blir dock erforderlig till följd av de minskningar med 35 respektive 50 miljoner kronor, som i enlighet med kommitténs förslag sker vid fastställandet av kostnadsramarna för budgetåren 1961/62 och 1962/63.

Försvarskommitténs förslag avser, såsom anförts, budgetåren 1961/63. Frågan om försvarets kostnadsram från och med budgetåret 1963/64 samt de budgetprinciper som då skall tillämpas anser kommittén böra bli föremål för nya överväganden. Kommittén framhåller att under överbefälhavarens ledning pågående samstudier och målutredningar bör bedrivas så att resultaten kan tjäna som underlag vid denna prövning. Jag anser detta mycket angeläget. Utvecklingen av krigsmakten med anpassning till den vapentekniska utvecklingen i vår omvärld måste härvid ske med beaktande av vårt försvars uppgifter, av vilka några huvuddrag antytts i det föregående. Det gäller först och främst att åstadkomma ett realistiskt underlag för den prioritering som en begränsad kostnadsram ofrånkomligen framtvingar. För överskådlig tid finns det ingen anledning räkna med en radikalt annorlunda utformning av vårt försvar än den som nu är riktgivande. Ifrågakommande förändringar måste emellertid med hänsyn till den nödvändiga kontinuiteten i våra försvarsansträngningar bedömas få långsiktiga verkningar. Detta framhäver betydelsen av att besluten grundas på noggrann analys av hur största försvarseffekt erhålles inom en given kostnadsram. Anpassningen måste ske med denna effekt som enda rimliga riktpunkt.

I försvarskommitténs uppdrag ingick, såsom redan nämnts, att överväga kostnaderna för civilförsvaret i samband med kostnadsramen för det militära försvaret. Kommittén — som erinrar om att totalförsvarets högsta ledning är under utredning — har icke ansett några påtagliga fördelar vara att vinna, i varje fall ej för närvarande, genom en gemensam utgiftsram för krigsmakten och för civilförsvaret. Från mera allmänna utgångspunkter har kommittén emellertid funnit det befogat att under den när-

maste tiden göra en viss förskjutning från krigsmakten till civilförsvaret. Mot försvarskommitténs förslag i denna del har jag icke någon erinran.

Att såsom försvarskommittén föreslagit konstruera en utgiftsram som omfattar utgifterna för det militära försvaret under såväl driftbudgeten som kapitalbudgeten är enligt min mening ändamålsenligt. Sannolikt är också, såsom såväl besparingsutredningen för försvaret som försvarskommittén antagit, en dylik åtgärd ägnad att medföra besparingar. Uppenbart är emellertid att om planering skall ske inom en gemensam totalram skärper detta kraven på ett intimt samarbete mellan de olika enheterna inom krigsmaktens högsta ledning. Av kommittén föreslagna åtgärder som uteslutande avser verksamheten under kapitalbudgeten behandlar jag vid anmälan av frågor rörande utgifterna under kapitalbudgeten (bil. 26).

De principiella riktlinjer försvarskommittén angivit för hur ändrade uppgifter och besparingar till följd av rationaliseringar bör påverka utgiftsramen för det militära försvaret kan jag ansluta mig till. Såvitt på mig ankommer skall jag verka för att kommitténs intentioner i dessa hänseenden fullföljes. Jag återkommer härtill i samband med frågan om bestämmandet av ramen för nästa budgetår. I detta sammanhang vill jag dock erinra om att Kungl. Maj:t på mitt förslag uppdragit åt försvarets prisregleringsdelegation att dels överarbeta riktlinjerna för prisregleringar med hänsyn till inrättandet av en gemensam ram för drift- och kapitalbudgeten, dels ock förutsättningslöst pröva frågan om mätning av förändringar i storleken av den fast anställda och den värnpliktiga personalens kontanta förmåner m. m.

Vad försvarskommittén föreslagit beträffande försvarsutgifternas anpassning till konjunkturpolitiken ger jag min anslutning. Jag vill erinra om att, i enlighet med vad jag uttalade vid anmälan av utgifterna under försvarshuvudtiteln till 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 30), Kungl. Maj:t under innevarande budgetår förbehållit sig att pröva åtskilliga anskaffningsfrågor genom att beställningsbemyndiganden som medgivits av riksdagen hållits till Kungl. Maj:ts disposition. Jag förutsätter, att en dylik ordning skall tillämpas även fortsättningsvis. Nyss angivna åtgärder har visserligen betingats av andra skäl än konjunkturpolitiska, men det synes naturligt att även dessa skäl beaktas vid Kungl. Maj:ts prövning. Jag avser att låta närmare undersöka i vilken ordning detta bör ske samt vilka andra åtgärder som kan påkallas för att tillgodose behovet av konjunkturpolitisk rörlighet.

Enligt sina direktiv har försvarskommittén haft att pröva de förslag och påpekanden som framförts av 1959 års besparingsutredning för försvaret i dess betänkande I (SOU 1960: 23). Försvarskommittén har funnit, att besparingsutredningens förslag är av sådan natur att de i flertalet fall kräver ytterligare detaljutredningar för att kunna genomföras. Försvarskommittén har därför inte ansett sig kunna ta hänsyn till dem vid be-

dömandet av kostnadsramen för försvaret. I den mån det visar sig, att besparingsförslagen efter ytterligare prövning kan genomföras utan menliga återverkningar på försvarseffekten, är de nettobesparingar som därvid kan uppkomma dock av sådan natur att de enligt försvarskommitténs mening bör medföra motsvarande nedskärning av gällande kostnadsram.

Beträffande innehållet i besparingsutredningens förslag må följande anföras.

De försvarskostnader som kan bli föremål för besparingsåtgärder inskränker sig enligt utredningen i huvudsak till de med materielhantering och administration sammanhängande kostnaderna samt till utbildningskostnaderna, i den mån antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga kan minskas utan att den allmänna målsättningen för försvaret ändras. I förhållande till de totala försvarsutgifterna är — anför utredningen — möjligheterna till besparingar icke stora om försvarseffekt och målsättning skall bibehållas.

Utredningen har i första etappen av sitt arbete inriktat sig på att söka besparingsmöjligheter inom två huvudområden, nämligen värnpliktsutbildningen samt förvaltningsverksamheten på tyg- och intendenturområdena. Därjämte föreslår utredningen en omläggning av finansieringen av försvarets kapitalinvesteringar, innebärande att försvarets kapitalbudget avskaffas och att medel för investeringar fortsättningsvis anvisas på driftbudgeten över försvarshuvudtiteln. Utredningens sistnämnda förslag har behandlats av 1960 års försvarskommitté i samband med dess av mig biträdda förslag rörande gemensam utgiftsram för det militära försvarets driftbudget och kapitalbudget.

I fråga om värnpliktsutbildningen ifrågasätter utredningen om icke tiden för första tjänstgöringen kan utan minskning av utbildningseffekten avkortas med 30 dagar bland annat genom att övningsuppehållet i anslutning till julhelgen förkortas. Vidare bör enligt utredningen tiden för repetitionsövningarna kunna jämkas nedåt med 5 dagar för varje övning — beträffande den tredje repetitionsövningen anses möjligheterna för en avkortning med 15 dagar böra undersökas. Ett genomförande av utredningens förslag i denna del beräknas av utredningen medföra årliga besparingar om sammanlagt 22 miljoner kronor.

Vad beträffar förvaltningsverksamheten innebär utredningens förslag i huvudsak följande. De centrala tygförvaltningsverken sammanslås. Sammanslagningen jämte andra i sammanhanget framlagda förslag beträffande tygförvaltningstjänsten beräknas av utredningen medföra besparingar (redan efter omläggningen) om 10—20 miljoner kronor per år.

Nuvarande centrala intendenturförvaltningsorgan sammanslås till en för försvaret gemensam intendenturförvaltning. Respektive marinkommandos och örlogsvarvs intendenturorgan sammanföres till en enhet. De centrala intendenturanstalterna slopas i stort sett. Den s. k. funktionella förråds-

hållning vid de regionala intendenturorganen, som försöksvis påbörjats inom marinen, genomföres och liknande åtgärder bör övervägas för arméns och flygvapnets del. Vissa förändringar i fråga om förrådsredovisningen och kontrollen av densamma inom intendenturförvaltningstjänsten genomföres. Sålunda avskaffas nuvarande uppbördsmannaansvar och ersättes med vanligt tjänsteansvar. De främst för marinen gällande föreskrifterna om särskilt värderegleringsförfarande vid utlämning av viss materiel från förråd slopas. De föreslagna rationaliseringsåtgärderna inom intendenturförvaltningstjänsten beräknas av utredningen möjliggöra en sammanlagd årlig besparing på omkring 9,3 miljoner kronor.

Besparingsutredningens betänkande har remissbehandlats. Därvid har — från såväl militärt som civilt håll — med hänsyn till försvarseffekten ifrågasatts lämpligheten av att förkorta utbildningstiden för de värnpliktiga. Förslaget om sammanslagning av tygförvaltningstjänsten har i allmänhet inte kunnat godtagas. Däremot har förslaget om ett gemensamt centralt intendenturförvaltningsverk tillstyrkts av flertalet remissmyndigheter, som uttalat sig i denna fråga.

För prövning av, bland annat, de av besparingsutredningen aktualiserade frågorna rörande värnpliktsutbildningen har jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat en särskild sakkunnig. Det har emellertid ansetts angeläget att en försöksverksamhet sker rörande den av besparingsutredningen aktualiserade frågan om avkortning av repetitionsövningarna. Jag vill erinra om att begränsade försök av denna art utförts redan under innevarande budgetår i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 26 februari 1960. För att kunna ernå tillförlitliga resultat bör emellertid försök bedrivas med samtliga repetitionsövningsförband vid armén och kustartilleriet. Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter och samråd med utredningsmannen har jag därför funnit att repetitionsövningarna vid armén och kustartilleriet under nästa budgetår bör försöksvis begränsas från 30 till 25 dagar. Beträffande flygvapnet torde av organisatoriska skäl försöksverksamhet i huvudsak icke vara aktuell och vid flottan förekommer ej repetitionsövningar. Då Kungl. Maj:t ej äger befogenhet att föreskriva en begränsning av angiven art avser jag att hemställa hos Kungl. Maj:t att föreslå riksdagen att antaga en särskild lag i ämnet. En begränsning av repetitionsövningsverksamheten på föreslaget sätt medför, att antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga nedgår med cirka 400 000. Såsom besparingsutredningen förutsatt torde en minskning av repetitionsövningarnas längd ej medföra begränsning av medelsbehoven under anslag till övningar samt intendentur- och tygmateriel m. m. Även när det gäller utgifterna under övriga värnpliktsberoende anslag torde — bland annat med hänsyn till att begränsningen kan förutsättas omfatta en lördag och en söndag — finnas anledning att beräkna besparingseffekten försiktigt och det synes enligt min mening icke realistiskt att räkna med

nämnvärda besparingar under andra anslag än för värnpliktsavlöningar, mathållning och familjebidrag. Besparingarna under dessa anslag uppskattar jag till ett avrundat belopp av 5 miljoner kronor.

Åtskilliga av de av besparingsutredningen i övrigt föreslagna åtgärderna förtjänar också att närmare övervägas. I vissa fall berör förslagen områden som är eller varit föremål för utredningar i andra sammanhang. Detta gäller t. ex. frågan om gemensam tygförvaltningstjänst, som faller inom försvarsledningsutredningens område och behandlats i dess betänkande den 22 december 1960. Frågan om ändrad organisation av intendenturförvaltningen inom försvaret har under år 1960 aktualiserats — förutom av försvarsledningsutredningen och besparingsutredningen — av 1958 års försvarsledningskommitté och 1954 års utredning angående vissa personalkårer inom försvaret. I anslutning till utredningsförslagen har jag jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat en sakkunnig för att verkställa utredning rörande den organisatoriska utformningen av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk. Frågan om sammanslagning av respektive marinkommandos och örlogsvarvs intendenturorgan har behandlats i samband med frågan om omorganisation av örlogsvarven (prop. 1960: 184). I det sammanhanget har även upptagits frågan om s. k. funktionell förrådshållning såvitt avser örlogsvarven. Denna fråga bör i övrigt komma under bedömande i anslutning till frågan om det centrala intendenturförvaltningsverkets organisation och uppgifter. I likhet med besparingsutredningen anser jag, att det ålderdomliga särskilda uppbördsmannaansvaret om möjligt bör avskaffas. En översyn av aktuella författningsbestämmelser har igångsatts i detta syfte. Jag vill i detta sammanhang även anmäla, att jag i fortsättningen vid behandlingen av 1957 års sakanslagsutredning kommer att upptaga frågan om slopande av förrådstitelredovisningen vid centrala flygmaterielförrådet i Arboga samt om vissa förenklingar i övrigt beträffande redovisning. I sammanhanget må också nämnas att Kungl. Maj:t beslutit avveckling av ett centralförråd för intendenturmateriel. — Jag har nu berört besparingsutredningens förslag endast på vissa viktigare punkter. Beredningen av utredningens förslag är emellertid ännu ej avslutad. Detaljförslag, som framlagts av utredningen och för vilka här ej redogjorts, torde som regel vara av beskaffenhet att erforderliga åtgärder kan vidtagas av Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet. Möjligheterna och lämpligheten av att realisera utredningens förslag måste givetvis noggrant prövas. Jag räknar med att efter hand anmäla av utredningen aktualiserade frågor för Kungl. Maj:t.

Då jag förordar, att 1960 års försvarskommittés förslag lägges till grund för statsmakternas beslut innebär detta, att utgångspunkten för bestämmandet av de militära utgifterna för nästa budgetår är det av kommittén angivna beloppet, 3 174 miljoner kronor i prisläget maj 1960 och med beaktande av beslutade lönehöjningar för statsanställda från och med den 1

januari 1961. Med hänsyn till den korta tid som stått till buds sedan kommitténs förslag offentliggjordes har det för nästa budgetår ej ansetts aktuellt med någon förskjutning mellan driftbudget och kapitalbudget. Utgångspunkterna vid budgetarbetet har alltså varit 3 000 miljoner kronor för driftbudgeten och 174 miljoner kronor för kapitalbudgeten.

I fråga om utgifterna under driftbudgeten har jag vid fixeringen av utgiftsramen för nästa budgetår tagit hänsyn till den förut nämnda besparingen om 5 miljoner kronor till följd av begränsningen av repetitionsövningarnas längd. Vidare har beaktats att förräntningskravet på statens kapitalfonder höjts från och med den 1 juli 1960 från 4½ till 4¾ %, vilket beräknas medföra en merutgift av 1,8 miljon kronor. Detta belopp bör, i likhet med vad som gäller motsvarande höjning från och med innevarande budgetår, i prisregleringssammanhang och vid beräkning av ramen för försvarsutgifterna jämställas med anslag till reglering av prisstegringar. För sistnämnda ändamål bör i avbidan på ytterligare prövning och erfarenheter rörande prisutvecklingen uppföras ett preliminärt belopp av 60 miljoner kronor, samma belopp som under innevarande budgetår. I förslaget till riksstat upptages i enlighet med det nu sagda försvarshuvudtiteln till (3 000 — 5 + 1,8 + 60 =) 3 056,8 miljoner kronor.

Jämfört med innevarande års riksstat uppkommer enligt mina förslag en ökning med (3 056,8 — 2 962,8 =) 94 miljoner kronor. Om man bortser från anslagen till reglering av prisstegringar och täckning av lönehöjningar samt förutnämnda nedräkning med 5 miljoner kronor utgör ökningen (3 001,8 — 2 857,8 =) 144 miljoner kronor. Av sistnämnda belopp motsvarar 103 miljoner kronor uppräkning för pris- och lönehöjningar, 3 miljoner kronor för innevarande budgetår verkställt engångsavdrag för vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte utförda översynsarbeten på örlogsfartyg och 1,8 miljon kronor höjt förräntningskrav på statens kapitalfonder, medan återstoden, 36,2 miljoner kronor, utgör en reell ökning i form av tillägg för teknisk fördyring.

Vad försvarskommittén föreslagit beträffande utgiftsramen för det militära försvaret innebär en minskning med 35 miljoner kronor om jämförelse göres med en fortsatt tillämpning av 1958 års riktlinjer. Myndigheternas förslag till äskanden, som uppgjorts med utgångspunkt i en dylik tillämpning, slutar på 3 049 miljoner kronor. I förhållande till myndigheternas förslag har därför skett reduktioner dels till i huvudsak de kostnadsramar för de olika försvarsgrenarna som överbefälhavaren förutsatt i sina direktiv för myndigheternas budgetarbete och i sitt yttrande över dessas petitaförslag, dels ock härutöver med 35 miljoner kronor i anslutning till försvarskommitténs rekommendation och med 5 miljoner kronor till följd av förkortade repetitionsövningar.

Försvarskommittén har inte tagit ställning i fråga om avvägningen mellan olika försvarsgrenar, dock har kommittén, efter erinran om att

överbefälhavaren för nästa budgetår förutsatt en höjning av marinens kostnadsram med 20 miljoner kronor utöver vad som tidigare förutsatts, uttalat, att det skulle vara tillfredsställande om utrymme funnes för en viss höjning. För egen del har jag, efter att ha inhämtat överbefälhavarens uppfattning, ansett mig böra föreslå, att begränsningen med 35 miljoner kronor skall ske på sådant sätt att i huvudsak anslag under flygvapnet reduceras i förhållande till äskandena. Enligt överbefälhavarens och chefens för flygvapnet mening bör reduceringen i sin helhet göras på anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. Jag har i princip icke någon erinran häremot. Då jag emellertid ansett mig böra föreslå att vissa andra anslag upptages till lägre belopp än de militära myndigheterna förutsatt, bör minskningen i förhållande till tidigare planer kunna begränsas till 23 miljoner kronor. Bland annat bör enligt mina beräkningar anslaget till drift och underhåll av flygmateriel m. m. kunna begränsas utan inskränkning i det av flygvapenchefen föreslagna flygtidsuttaget.

För budgetåret 1962/63 bör, i avbidan på ytterligare överväganden, i materielplaneringen förutsättas minskningar med 30 miljoner kronor för anskaffning av flygmateriel m. m. och med 10 miljoner kronor för anskaffning av tygmateriel m. m.

I anslutning till sammanställningen å s. 31 vill jag anföra följande beträffande verksamheten under de organisationsbestämmande anslagen till anskaffning av tygmateriel (motsvarande).

Anslaget till anskaffning av tygmateriel m. m. för armén är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 351 miljoner kronor. Enligt godkänd kostnadsram för budgetåren 1960/67 utgör årskvoten för budgetåret 1961/62 360 miljoner kronor eller omräknat till aktuellt prisläge 369 miljoner kronor. Jag föreslår emellertid, att anslaget bestämmes till 317 miljoner kronor. Denna betydande reducering sammanhänger till ett be-

Anslag	1960/61			1961/62		
				enligt mina förslag		
	Bemyndiganden	Anslag	Skuld 30/6 1961	Bemyndiganden	Anslag	Skuld 30/6 1962
Armén: Anskaffning av tygmateriel m.m.	445	351	741,26	350	317	774,26
Marinen: Fartygsbyggnader m.m.	0	88,5	165,761	370	92,5	443,261
Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m.m.	67,5	67,5	80,657	75	71,3	84,357
Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m.m.	720	733	946,1	720	733,6	932,5
Flygvapnet: Luftförsvarsrobot	64	63	61,8	[1] 102,6	[1] 102,6	61,8
Summa	**1 296,5**	**1 303**	**1 995,578**	**1 617,6**	**1 316,7**	[2] **2 296,478**
Förändringar				**+ 321,1**	**+ 14,0**	**+ 300,6**

[1] Preliminärt beräknat. — [2] Varav sannolikt utfall 1962/63 900—1 000 miljoner kr.

lopp av 42 miljoner kronor med den beslutade anskaffningen av luftvärnsroboten Hawk. Denna anskaffning, som totalt beräknas draga en kostnad av 107 miljoner kronor, bestrides i sin helhet från anslaget till luftförsvarsrobot. Då denna anskaffning delvis innebär ersättning av luftvärnsartilleri, har det ansetts riktigt att kostnaderna för Hawk-anskaffningen delvis får inverka på arméns anslag. Detta synes lämpligen böra ske i den formen att nyssnämnt belopp, 42 miljoner kronor, frånräknas anslaget till anskaffning av tygmateriel och att anslaget till luftförsvarsrobot samtidigt uppräknas med samma belopp. I övrigt föranledes minskningen av viss överföring av avlöningskostnader och, till större delen, av anpassning till arméns totala kostnadsram. Behovet av en dylik anpassning torde sammanhänga med att kostnaderna för avlöningar samt underhåll av fastigheter stigit snabbare än vad som förutsatts vid den tidigare planeringen.

För nästa budgetår föreslaget beställningsbemyndigande, 350 miljoner kronor, avses bland annat för viss omsättning av artillerimateriel samt anskaffningar av eldledningsutrustning för luftvärnet, helikoptrar, personterrängfordon, ammunition m. m.

Anslaget till fartygsbyggnader m. m. är för innevarande budgetår upptört med 88,5 miljoner kronor och årskvoten för nästa budgetår enligt fastställd långsiktsplan är 80 miljoner kronor eller, omräknad till aktuellt prisläge, 82 miljoner kronor. För nästa budgetår föreslår jag ett anslag av 92,5 miljoner kronor och ett beställningsbemyndigande av 370 miljoner kronor. Vad gäller anslagsbeloppet har jag således ansett mig kunna biträda marinförvaltningens i enlighet med överbefälhavarens direktiv framlagda förslag om en höjning — utöver tidigare planer — av årskvoten för budgetåret 1961/62 med 10 miljoner kronor. En höjning med drygt detta belopp föreslås för att åstadkomma förbättrad likviditet under anslaget och därigenom bland annat undvika förseningar vid framtagandet av nya ubåtar. Jag vill i sammanhanget erinra om vad 1960 års försvarskommitté anfört rörande likviditetssvårigheterna under förevarande anslag och rörande de ekonomiska förutsättningarna för realiserande av marinplan 60. — Det beställningsbemyndigande som jag föreslår avses väsentligen för anskaffning av 6 attackubåtar av ny typ och 6 motortorpedbåtar, vilka ingår i marinplanen. Det bör understrykas att jag förutsätter, att beställningar skall få utläggas först sedan projekteringen slutförts och efter särskild prövning av Kungl. Maj:t.

Även i fråga om verksamheten under anslaget till anskaffning av vapenmateriel m. m. har jag ansett mig kunna följa myndigheternas förslag om en höjning av årskvoten i förhållande till vad som tidigare förutsatts. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 67,5 miljoner kronor. För nästa budgetår har årskvoten i gällande långsiktsplan upptagits till 62,5 miljoner kronor, men kommer vid bifall till mina förslag att utgöra 71,3 miljoner kronor. Detta innebär en höjning av andra orsaker än prisför-

ändringar m. m. med 7,6 miljoner kronor. Beställningsbemyndigandet om 75 miljoner kronor förutsättes huvudsakligen skola utnyttjas för kompletteringar av utrustning och ammunition för tidigare beställda kustartilleribatterier och ytterligare anskaffning av sjö- och kustrobotar i övningsversion.

När det gäller anskaffning av flygmateriel m. m. är anslaget för innevarande budgetår uppfört med 733 miljoner kronor, medan årskvoten för nästa budgetår i den godkända materielplanen är upptagen med 752 miljoner kronor. Med hänsyn till prisförändringar skulle en uppräkning med 18 miljoner kronor vara erforderlig. Härtill kommer en av mig tillstyrkt höjning med 2 miljoner kronor för viss anskaffning av radiakmateriel. I förhållande härtill har enligt mina förslag skett en reduktion med drygt 38 miljoner kronor. Härav hänför sig, som förut nämnts, 23 miljoner kronor till anpassning till av försvarskommittén föreslagen kostnadsram för fjärde huvudtiteln medan återstoden beror på överföringar av avlöningskostnader och omföringar inom flygvapnets kostnadsram. Beställningsbemyndigandet avses främst för fortsatta anskaffningar av flygplan 35 (»Draken») med tillhörande beväpning och utrustning för stridsledningsoch luftbevakningsorganisationen.

Inom fastställd totalram för fjärde huvudtiteln bör anslag och bemyndigande till luftförsvarsrobot preliminärt bestämmas till 102,6 miljoner kronor, varvid på sätt jag förut angivit en uppräkning med 42 miljoner kronor skett i anslutning till beslutet om anskaffning av luftvärnsroboten Hawk. Till anslagsfrågan torde jag få återkomma framdeles i samband med att anslaget äskas slutligt. I sammanhanget vill jag understryka betydelsen av att, såsom försvarskommittén framhållit, anskaffnings- och underhållstjänsten i fråga om robotar så långt det är praktiskt lämpligt sammanhålles.

Ökningen mellan budgetåret 1960/61 och budgetåret 1961/62 uppgår om man bortser från anslagen till reglering av prisstegring och täckning av lönehöjningar till 139 miljoner kronor. Hur detta belopp fördelar sig på olika ändamål framgår i stora drag av sammanställningen å s. 34.

I anslutning till sammanställningen må följande anföras.

Huvuddelen av ökningen under avlöningsanslagen sammanhänger givetvis med uppräkning från 1959 års till 1961 års lönenivå. En höjning med sammanlagt cirka 18 miljoner kronor beror på överföringar av avlöningskostnader från sakanslag. Smärre uppräkningar har också erfordrats med hänsyn till anslagsbelastningarna under tidigare budgetår och dylikt. Medelsbehovet för de nya tjänster som nu föreslås är obetydligt och uppväges i huvudsak av att tjänster förutsättes utgå. Under försvarsstabens och försvarsgrenarnas avlöningsanslag, som i riksstatsförslaget endast upp-

	Armén	Marinen	Flygvapnet	Gemensamt	Summa
Avlöningar	+ 32,5	+ 14,3	+ 15,4	+ 21,3	+ 83,5
Avlöningar m.m. till värnpliktiga	+ 1,1	+ 0,2	— 0,3	— 0,5	+ 0,5
Intendenturmateriel m.m.	+ 1,2	+ 0,8	+ 0,3	+ 0,2	+ 2,5
Anskaffning av tygmateriel (motsvarande)	— 34,3	+ 7,7	+ 0,6	+ 0,4	— 25,6
Luftförsvarsrobot	—	—	+ 39,6	—	+ 39,6
Underhåll av tygmateriel m.m. (motsv.)	+ 2,1	— 3,7	+ 11,2	—	+ 9,6
Övningar m.m (inkl. drivmedel för flygvapnet)	+ 2,0	— 0,2	— 5,0	+ 0,6	— 2,6
Underhåll av fastigheter	— 48,0	— 14,8	— 30,7	+ 106,6	+ 13,1
Forskningsanstalten	—	—	—	+ 4,3	+ 4,3
Hemvärnet och frivilliga försvarsorganisationer m. m.	+ 0,5	± 0	± 0	+ 0,1	+ 0,6
Övriga ändamål	— 3,2	— 0,5	+ 0,6	+ 16,6	+ 13,5
Summa	**— 46,1**	**+ 3,8**	**+ 31,7**	**+ 149,6**	**+ 139,0**

föres med preliminära belopp, har emellertid visst utrymme beräknats för en utökning av antalet anställda.

Under anslagen till avlöningar m. m. till värnpliktiga har en eljest erforderlig uppräkning med nästan 5 miljoner kronor till följd av utökad värnpliktskontingent, belastningsuppräkningar m. m. reducerats till 0,5 miljon kronor till följd av förutsatt avkortning av repetitionsövningarnas längd.

I fråga om intendenturmateriel m. m. uppväges höjningar, främst till följd av prisstegringar, av överföringar till avlöningsanslag, vilka överstiger 3 miljoner kronor.

Förändringarna under anslagen till anskaffning av tygmateriel m. m. har jag kommenterat i det föregående. Medelsbehoven under anslagen har ökat till följd av prisstegringar med sammanlagt drygt 30 miljoner kronor. Enligt antagna materielplaner skulle årskvoterna för materielanskaffningar öka med netto 14 miljoner kronor. Ökningar under arméns och flygvapnets anslag skulle delvis ha neutraliserats genom minskningar under marinens materielanskaffningsanslag. Utöver planerna har för nästa budgetår tillstyrkts höjningar för marinen och flygvapnet med sammanlagt 20 miljoner kronor. Ökningarna begränsas emellertid genom de minskningar som måst ske under arméns och flygvapnets anslag för att erhålla anpassning till fastställd kostnadsram och som sammanlagt uppgår till cirka 46 miljoner kronor. Vidare tillkommer överföringar till avlöningsanslag som uppgår till knappt 3 miljoner kronor.

När det gäller anslagen till underhåll av tygmateriel m. m. spelar överföringar till avlöningsanslag en väsentlig roll. Sammanlagt uppgår överföringarna till cirka 10 miljoner kronor på marinens och flygvapnets anslag. I övrigt inverkar prisstegringar m. m. Härutöver har för flygvapnets del verkställts en uppräkning med cirka 17 miljoner kronor för ökade

underhållskostnader till följd av ändrad sammansättning av flygplansbeståndet, utökad flygtid m. m.

Minskningen under övningsanslagen föranledes helt av sänkta priser på drivmedel, som minskar medelsbehoven med cirka 12 miljoner kronor. I kostnadshöjande riktning verkar emellertid den fortsatta övergången till mera bränslekrävande flygplan samt utökad flygtid, vilket medför ökat medelsbehov med inemot 5 miljoner kronor. Höjningen för arméns del sammanhänger till stor del med intensifierad utbildnings- och omskolningsverksamhet, bland annat i anslutning till den i fjol beslutade befälsreformen.

Beträffande fastighetsunderhållet avspeglar minskningarna under försvarsgrenarna och den stora höjningen under gemensamt föreslagen sammanslagning av försvarsgrenarnas delfonder av försvarets fastighetsfond. Av nettoökningen belöper enligt fortifikationsförvaltningens beräkningar 6,8 miljoner kronor på prisstegringar, 1,8 miljon kronor på höjt förräntningskrav och 4,3 miljoner kronor på höjd iståndsättningsvolym.

Av ökningen under forskningsanstalten belöper drygt 1 miljon kronor på uppräkning av anslaget Engångsanskaffning av viss utrustning i samband med ianspråktagandet av nya lokaler, medan återstoden huvudsakligen hänför sig till löne- och prisstegringar.

Beträffande övriga ändamål är att märka att ökningarna under gemensamt till stor del är att hänföra till att kostnader för värnpliktigas m. fl. fria resor (8 miljoner kronor) samt för beslutad gemensam krigshögskola (2 miljoner kronor) och det nya anslaget Flygförvaltningen: Datamaskiner m. m. (4,1 miljoner kronor) beräknats under nämnda rubrik. Dessa ökningar motsvaras emellertid till stor del av minskningar under försvarsgrenarnas anslag. Reellt har medelsbehoven i flera fall ökat under samtliga försvarsgrenar, främst till följd av prisstegringar. Som exempel må anföras anslag till mathållning, furagering och tvätt.

Från och med budgetåret 1948/49 har riksdagen budgetårsvis medgivit, att vissa under fjärde huvudtiteln uppförda reservationsanslag må överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, om av beredskapsskäl värnpliktiga inkallas till repetitionsövning eller till beredskapsövning eller om andra särskilda åtgärder av samma skäl måste vidtagas. Ett liknande bemyndigande synes erforderligt jämväl för nästa budgetår. Jag föreslår, att riksdagens medgivande härtill inhämtas.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna vad i det föregående föreslagits rörande utgiftsram för det militära försvaret under budgetåren 1961/63,

b) för budgetåret 1961/62 medgiva, att därest av beredskapsskäl värnpliktiga inkallas till repetitionsövning av större

omfattning eller beredskapsövning eller ock av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtagas, följande under rikstatens fjärde huvudtitel uppförda, av riksdagen maximerade anslag, nämligen Armén: Övningar m. m., Armén: Underhåll av tygmateriel m. m., Armén: Förhyrning av motorfordon m. m., Marinen: Övningar m. m. samt Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m., må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskridas.

A. Försvarsdepartementet

[2] 1. **Försvarsdepartementet: Avlöningar.** 2. **Försvarsdepartementet: Omkostnader.** Dessa anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppförda med 1 424 000 kronor respektive 117 000 kronor.

Med skrivelse den 19 december 1960 har kommandoexpeditionsutredningen överlämnat en P. M. med förslag till ändrad handläggning av ärenden som ankommer på bokdetaljen inom försvarets kommandoexpedition m. m. Förslaget remissbehandlas för närvarande men jag räknar med att beredningen av ärendet skall hinna avslutas i sådan tid att förslag i ämnet skall kunna föreläggas årets riksdag. Ett genomförande av vad kommandoexpeditionsutredningen föreslagit kan påverka medelsbehoven för, bland annat, försvarsdepartementet och försvarets civilförvaltning. De under dessa rubriker upptagna avlönings- och omkostnadsanslagen bör därför i riksstatsförslaget uppföras med allenast beräknade belopp. För försvarsdepartementet räknar jag med 1 610 000 kronor för avlöningar och 140 000 kronor för omkostnader. Till anslagen för försvarets civilförvaltning återkommer jag i det följande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Försvarsdepartementet: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 610 000 kronor;

b) till *Försvarsdepartementet: Omkostnader* ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

[3] 3. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	450 000	449 992	10
1960/61 (statsliggaren s. 310)	600 000		
1961/62 (förslag)	800 000		

Såsom anfördes vid anmälan av förevarande anslag för innevarande budgetår bedrives inom försvaret ett omfattande utredningsarbete i syfte att anpassa krigsmaktens verksamhet till de riktlinjer som angivits i 1958 års försvarsbeslut samt att åstadkomma rationaliseringar och besparingar. Sålunda var den 1 oktober 1960 följande kommittéer i huvudsak sysselsatta med rationaliseringsarbete och andra uppgifter av organisato-

risk art, nämligen 1954 års utredning angående vissa personalkårer inom försvaret, 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga, organisationsnämnden för militärmusiken, kommandoexpeditionsutredningen, försvarets personalvårdsutredning, försvarets personaldelegation, 1960 års försvarskommitté, 1960 års försvarsupplysningsutredning, 1960 års försvarsledningsutredning, 1960 års befälsstatsdelegation och försvarsattachéutredningen 1960. Den 14 oktober 1960 har jag tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning rörande värnpliktsutbildningen m. m., organisation m. m. av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk och redovisningen av försvarets befästningar. Besparingsmöjligheter inom försvaret undersökes av 1959 års besparingsutredning för försvaret. Även andra utredningar än sådana som avser organisations- och besparingsfrågor pågår. Vid ingången av 1961 var 19 kommittéer och utredningar i verksamhet. Flertalet beräknas fortsätta sin verksamhet under nästa budgetår.

Ett intensivt arbete pågår, som framgår av det anförda, med syfte att anpassa krigsmakten till den fortlöpande tekniska utvecklingen och tillvarataga möjligheter till rationaliseringar och besparingar. Behov av ytterligare utredningar kan härvid uppkomma. Med hänsyn till den omfattande utredningsverksamhet som sålunda kan förutses för nästa budgetår synes det erforderligt, att förevarande anslag uppföres med 800 000 kronor, vilket innebär en höjning med 200 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kronor.

[4] 4. **Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	400 000	438 846	57 502
1960/61 (statsliggaren s. 314)	400 000		
1961/62 (förslag)	400 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i huvudsak bunden.

Statens organisationsnämnd (skr. 27/5 1960) har, med erinran om att möjlighet för närvarande ej förefinnes att utbetala gratifikationer för rationaliseringsförslag m. m. till all personal inom försvaret och att enhetliga regler och bedömningsnormer inom området saknas, föreslagit att handläggningen av ärenden rörande gratifikationer till personal vid försvarets regionala och lokala myndigheter samordnas samt att enhetliga bestämmelser i ämnet meddelas. Försvarets civilförvaltning har erhållit i

uppdrag att inkomma med förslag. Gratifikationer bestrides för närvarande från vederbörliga sakanslag och driftmedel (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 374). Vidare har Kungl. Maj:t den 5 maj 1960 medgivit, att civilförvaltningen må disponera intill 1 500 kronor av förevarande anslag för utbetalning till fortifikationsförvaltningen, som äger utnyttja medlen för utdelande av gratifikationer för förslag till förbättrade driftmetoder m. m. inom ämbetsverkets verksamhetsområde. Enligt min mening bör gratifikationer — där ej fråga är om personal med avlöningar från driftmedel — fortsättningsvis utgå från anslaget till extra utgifter. För nästa budgetår torde någon uppräkning av anslaget med hänsyn härtill icke vara erforderlig.

Jag föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

B. Centrala förvaltningsmyndigheter

[5] **Vissa gemensamma frågor m. m.**

För att statsmakterna skall hållas underkunniga om de verkliga avlöningskostnaderna vid envar av de förvaltningar, som berörts av 1954 års omorganisation, har — i enlighet med vad som förutsatts vid anmälan av förvaltningspropositionen 1954: 109 — utfärdats föreskrift av innehåll, att det fortsättningsvis skall åligga envar av armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen att årligen, i samband med att ämbetsverket avger förslag till medelsäskanden, inkomma med dels sammanställning över de beräknade totalkostnaderna för avlönande av personal vid ämbetsverket under nästkommande budgetår dels ock uppgift om de verkliga kostnaderna under nästföregående budgetår för motsvarande avlöningar. Liknande föreskrift har från och med budgetåret 1959/60 utfärdats jämväl beträffande sjukvårdsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen i enlighet med vad som anförts i 1959 års statsverksproposition (bil. 6, s. 24). De av ämbetsverken lämnade uppgifterna rörande de verkliga avlöningskostnaderna för budgetåret 1959/60 framgår i avrundade tal av följande sammanställning.

Ämbetsverk	Personal med avlöning från			Summa
	vederbörande verks avlönings-anslag	sakanslag (förrådstitel)	vederbörande försvarsgrens avlönings-anslag	
Försvarets sjukvårdsstyrelse	[1] 1 128 000	23 000	[2] 36 000	1 187 000
Fortifikationsförvaltningen	6 794 000	3 167 000	[2] 440 000	10 401 000
Armétygförvaltningen	22 850 000	—	1 940 000	24 790 000
Arméintendenturförvaltningen	3 080 000	—	1 075 000	4 155 000
Marinförvaltningen	11 230 000	—	2 871 000	14 101 000
Flygförvaltningen	23 076 000	980 000	[3] 2 050 000	26 106 000
Summa	**68 158 000**	**4 170 000**	**8 412 000**	**80 740 000**

[1] Varav 33 000 kronor från anslaget Försvarets tandvård: Avlöningar.
[2] Armén.
[3] Härav armén 28 000 kronor, marinen 119 000 kronor och flygvapnet 1 903 000 kronor.

För budgetåret 1961/62 har ämbetsverken beräknat avlöningskostnaderna till belopp, som i avrundade tal anges härefter.

Ämbetsverk	Personal med avlöning från			Summa
	vederbörande verks avlönings-anslag	sakanslag (förrådstitel)	vederbörande försvarsgrens avlönings-anslag	
Försvarets sjukvårdsstyrelse	[1] 1 310 000	8 000	[2] 39 000	1 357 000
Fortifikationsförvaltningen	8 804 000	6 200 000	[2]597 000	15 601 000
Armétygförvaltningen	27 914 000	—	2 156 000	30 070 000
Arméintendenturförvaltningen	3 503 000	—	1 185 000	4 688 000
Marinförvaltningen	13 750 000	—	3 082 000	16 832 000
Flygförvaltningen	29 300 000	1 100 000	[3] 2 290 000	32 690 000
Summa	**84 581 000**	**7 308 000**	**9 349 000**	**101 238 000**

[1] Varav 35 000 kronor från anslaget Försvarets tandvård: Avlöningar.
[2] Armén.
[3] Härav armén 28 000 kronor, marinen 77 000 kronor och flygvapnet 2 185 000 kronor.

Myndigheternas beräkningar har verkställts med utgångspunkt i deras förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1961/62. I en del fall innebär dessa förslag en betydande ökning av antalet tjänster. Enligt de anslagsberäkningar, som redovisas i det följande, kommer avlöningsanslagen för ifrågavarande myndigheter att uppgå till följande belopp, nämligen för sjukvårdsstyrelsen 1 260 000 kronor, fortifikationsförvaltningen 9 200 000 kronor, armétygförvaltningen 27 550 000 kronor, arméintendenturförvaltningen 3 470 000 kronor, marinförvaltningen 13 400 000 kronor och flygförvaltningen 31 576 000 kronor. Samtliga avlöningskostnader vid flygförvaltningen och sjukvårdsstyrelsen förutsättes härvid i princip överförda till respektive avlöningsanslag. Vidare har medtagits kostnaderna för viss kollektivavtalsanställd personal i armétygförvaltningen och flygförvaltningen.

Med utgångspunkt i de sålunda föreslagna avlöningsanslagen och då kostnaderna för personal med avlöning från försvarsgrenarnas avlöningsanslag i vissa fall kan förutses bli något lägre än myndigheterna räknat med, kan — med beaktande jämväl av kostnader som beträffande fortifikationsförvaltningen belastar sakanslag — de sammanlagda avlöningskostnaderna för personal vid ifrågavarande sex förvaltningar för budgetåret 1961/62 beräknas till i avrundat tal 99 000 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag ta upp vissa frågor som rör redovisningen av avlöningskostnader. För närvarande bestrides från myndigheternas och försvarsgrenarnas avlöningsanslag huvudsakligen kostnader för avlöningar åt tjänstemannapersonal. Under försvarsgrenarna finnes vidare i riksstaten uppförda särskilda anslag från vilka bestrides avlöningskostnader för kollektivavtalsanställd personal. Huvuddelen av kostnaderna för löner åt sistnämnda personal samt betydande kostnader för löner åt tjänstemannapersonal bestrides emellertid, direkt eller indirekt,

från anslag som i riksstaten upptagits för anskaffning eller underhåll av materiel m. m. (sakanslagsavlönad personal).

Under de senaste åren har uppmärksamhet i flera fall ägnats åt frågan huruvida avlöningskostnader bör belasta sakanslag. I ett i november 1956 avgivet förslag till ändrad titelredovisning inom försvaret hävdades sålunda, att avlöningskostnader till tjänstemannapersonal alltid borde bestridas från för ändamålet uppförda anslag i riksstaten. För att ytterligare bereda vissa frågor i detta sammanhang tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 oktober 1957 en utredningsman[1] för att utreda förutsättningarna att över avlöningsanslag redovisa avlöningskostnader för tjänstemannapersonal vid verkstäder, verkstadsförråd och verkstadskontor inom försvaret. Utredningsmannen, som antagit benämningen *1957 års sakanslagsutredning,* har med skrivelse den 11 april 1960 överlämnat en promemoria angående redovisningen av ifrågavarande lönekostnader. Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av chefen för försvarsstaben, cheferna för armén, marinen och flygvapnet, försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen, armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarets förvaltningsdirektion, riksräkenskapsverket och statens organisationsnämnd.

Sakanslagsutredningen skiljer mellan, å ena sidan, sådana verkstäder m. m. vid vilka fullständig kostnadsredovisning förekommer enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser (sådana har meddelats den 30 juni 1947 beträffande örlogsvarvens marinverkstäder, den 10 april 1953 och den 16 maj 1958 beträffande arméns tygverkstäder, marinens verkstäder med undantag av marinverkstäderna samt flygvapnets centrala verkstäder och flottiljverkstäder ävensom den 18 februari 1955 beträffande marinens livsmedelsindustrier) och, å andra sidan, verkstäder vid vilka sådan redovisning icke sker. Kostnaderna för avlöningar åt tjänstemän vid sistnämnda verkstäder anses omedelbart kunna överföras till redovisning över avlöningsanslag. Vederbörligt sakanslag skulle härvid minskas med belopp motsvarande bruttolönekostnaderna för den personal som överföres. När det åter gäller personal vid verkstäder med fullständig självkostnadsredovisning anses en överföring icke kunna ske med mindre särskilda åtgärder vidtages för att dels självkostnadsberäkningarna alltjämt skall kunna föras dels ock vederbörande försvarsgrensförvaltning tillräckligt smidigt skall kunna anpassa personalorganisationen vid verkstäderna efter produktionsförhållandena. Någon minskning av sakanslagen skulle under av utredningen angivna förutsättningar icke ifrågakomma. Beträffande det centrala flygmaterielförrådet, som intar en viss särställning i förevarande hänseende, föreslår utredningen, att avlönings-

[1] Expeditionschefen i försvarsdepartementet K. G. Linden.

kostnaderna för tjänstemannapersonal överföres till flygförvaltningens avlöningsanslag utan att förrådstiteln omföringsvis belastas med dessa kostnader. I samband med överföringen bör anslaget till drift- och underhåll av flygmateriel m. m. minskas med belopp motsvarande bruttolönekostnaderna för denna personal. För inhämtande av närmare underrättelser beträffande utredningens förslag torde få hänvisas till utredningens promemoria.

Remissmyndigheterna har i allmänhet icke haft något att invända mot de av utredningen angivna förutsättningarna för ett överförande av ifrågavarande avlöningskostnader. I åtskilliga fall har myndigheterna emellertid ställt sig avvisande till att avlöningskostnaderna överföres. Dessa myndigheter har hävdat, att syftet med en överföring — en bättre överblick över personalkostnaderna — smidigare kan tillgodoses med andra åtgärder än ändrad redovisning i riksstaten.

För min del anser jag det vara väsentligt, att statsmakterna centralt kan erhålla överblick över de totala kostnaderna för avlöningar åt anställd personal. Ytterligare åtgärder för att tillgodose detta behov bör vidtagas. När det gäller frågan om vilka avlöningskostnader som bör redovisas över särskilda avlöningsanslag i riksstaten är det enligt min mening angeläget att söka åstadkomma en ordning som tillgodoser kraven på klarhet och konsekvens. Huvudregeln bör enligt min mening vara att alla avlöningskostnader vare sig de avser tjänstemannapersonal eller personal anställd enligt kollektivavtal skall bestridas från i riksstaten uppförda avlöningsanslag, där ej fråga är om personal vid verkstäder med fullständig kostnadsredovisning eller sådan verksamhet där behovet av personal är särskilt växlande till följd av att uppgifterna kan utföras antingen med myndighetens egen personal eller genom anlitande av särskild entreprenör eller konsult. Med nu angivna utgångspunkter bör avlöningskostnaderna för personal vid nyssnämnda verkstäder, personal som sysselsättes med nybyggnadsuppgifter inom fortifikationsförvaltningens verksamhetsområde samt viss forskningspersonal m. m. vid försvarets forskningsanstalt ej bestridas från avlöningsanslag. Ytterligare överväganden har ansetts erforderliga innan slutlig ställning tages beträffande personal vid arméns tygverkstäder av 2. klass, vissa serviceverkstäder vid armén och marinen samt viss kollektivavtalsanställd personal inom fortifikationsförvaltningens verksamhetsområde. Däremot föreslås nu — på sätt närmare angives vid behandlingen av de skilda anslagspunkterna i det följande — överföring till avlöningsanslag av lönekostnader för, bland annat, viss personal vid centrala flygmaterielförrådet (flygförvaltningens förrådsbyrå), viss kollektivavtalsanställd personal inom armétygförvaltningen och flygförvaltningen, tjänstemän vid fortifikationssektionerna (byggnadsavdelningarna) i militärbefälsstaber, örlogsvarv och kustartilleriförsvar, personal vid arméns

centrala intendenturanstalter, arméförbandens intendenturavdelningar, de militärtekniska avdelningarna vid örlogsvarven samt viss personal som nu redovisas under anslaget till drift och underhåll av flygmateriel m. m. Viss personal vid centrala flygverkstäder, som nu redovisas under avlöningsanslag, bör i stället redovisas direkt över verkstadstitel. Till sist angivna fråga torde jag få återkomma framdeles.

FÖRSVARETS CIVILFÖRVALTNING

[6] 1. **Försvarets civilförvaltning: Avlöningar.** 2. **Försvarets civilförvaltning: Omkostnader.** Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med 5 170 000 kronor respektive 1 234 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning (skr. 24/8 1960) har för nästa budgetår föreslagit, att ämbetsverkets avlöningsanslag skall uppföras med 6 006 000 kronor och dess omkostnadsanslag med 1 823 000 kronor. Av skäl som jag redovisat under punkt 2 i det föregående bör civilförvaltningens avlönings- och omkostnadsanslag i riksstatsförslaget uppföras med allenast beräknade belopp. Dessa bör bestämmas till 5 980 000 kronor för avlöningsanslaget och till 2 155 000 kronor för omkostnadsanslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Försvarets civilförvaltning: Avlöningar* ett förslagsanslag av 5 980 000 kronor;

b) till *Försvarets civilförvaltning: Omkostnader* ett förslagsanslag av 2 155 000 kronor .

FÖRSVARETS SJUKVÅRDSSTYRELSE

[7] 3. **Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 085 000	1 095 649
1960/61 (statsliggaren s. 168)	1 115 000	
1961/62 (förslag)	1 260 000	

Yrkande

Försvarets sjukvårdsstyrelse (skr. 11/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 160 000 kronor.

	Ökning
1. 2 läkare; arvode 5 000 kronor	10 000
2. 1 desinfektör Ae 10	14 544
3. Löneregleringar	
1 officer A: 24 — A: 27	5 016
1 kanslibiträde Ao 7 — kontorist Ao 9	1 344
4. Ordinariesättningar	
2 kanslibiträden Ae 7 — Ao 7	—
5. Lönegradsuppflyttningar enligt prop. 1960: 151	16 426
6. Löneklassuppflyttningar	2 956
7. 1960 års lönereglering	108 000
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	900
9. Avrundning	814
	160 000

Motiv

1. Förslaget, som avser anställande av läkare för underrättelsetjänst, har framlagts i sjukvårdsstyrelsens anslagsäskanden för de senaste budgetåren (jfr senast prop. 1960: 1, bil. 6, s. 111).

2. För närvarande finnes vid sjukvårdsstyrelsen anställd en desinfektör i lönegrad Ag 10 med placering vid hälsovårdsbyråns desinfektionsdetalj med tillhörande laboratorium och giftförråd. Avlöningskostnaderna bestrides av till fortifikationsförvaltningens och arméintendenturförvaltningens förfogande stående medel. Då behovet av befattningen bedömes som stadigvarande, föreslår styrelsen, att en tjänst för desinfektör i lönegrad Ae 10 inrättas vid ämbetsverket från och med nästa budgetår.

3. Med hänsyn till arten och omfattningen av de arbetsuppgifter som är förenade med befattningen för chef för ämbetsverkets materielbyrås förvaltningssektion föreslås, att löneställningen för nämnda befattning ändras från löneklass A: 24 till A: 27.

Likaså med hänvisning till arten och omfattningen av arbetsuppgifterna föreslår styrelsen, att en tjänst för kanslibiträde i Ao 7, avsedd för administrativa sektionens ekonomidetalj, utbytes mot tjänst för kontorist i Ao 9.

4. Förslaget om ordinariesättning, vilket tidigare framförts (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 111), motiveras av att innehavarna av tjänsterna har lång tjänstetid.

I förevarande sammanhang anmäler sjukvårdsstyrelsen, att innehavaren av en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5 är förordnad å en tjänst för kanslibiträde i Ae 7. Ämbetsverket föreslår därför, att ett belopp motsvarande avlöningskostnaderna åt en befattningshavare i lönegrad 5 överföres från avlöningsstatens ordinariepost till icke-ordinarieposten.

Departementschefen

Jag kan fortfarande inte biträda sjukvårdsstyrelsens förslag om medel för arvodesanställning av läkare för underrättelsetjänst.

Jag tillstyrker, att en tjänst för desinfektör i Ag 10 överföres från sakanslag till förevarande anslag. Tjänsten bör enligt min mening alltjämt vara inrättad som extra.

Sjukvårdsstyrelsens förslag till lönegradsuppflyttningar och ordinariesättningar är jag inte beredd biträda.

Jag beräknar under förevarande anslag ett särskilt arvode om 600 kronor till organisationsföredragande inom sjukvårdsstyrelsen.

Vid anslagsberäkningen beaktar jag, att innehavaren av en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5 är förordnad å en tjänst för kanslibiträde i Ae 7. Till följd härav överföres avlöningskostnaderna för en befattningshavare i lönegrad 5 från avlöningsstatens ordinariepost till icke-ordinariepost.

Sjukvårdsstyrelsen bör framdeles inte äga anställa personal med utnyttjande av sakanslag. Styrelsen bör i stället beredas möjlighet att för tillfälliga arbetsuppgifter anställa personal med anlitande av och inom ramen för anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. För ändamålet beräknar jag för nästa budgetår ett belopp av 6 000 kronor.

Den under avlöningsanslagen uppförda anslagsposten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknas — i enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor — på samma sätt som för innevarande budgetår, d. v. s. så att den motsvarar omkring två procent av posterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän samt avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Anslagsposterna till rörligt tillägg påverkas av 1960 års lönereglering. Ifrågavarande poster bör till följd härav uppräknas så att de motsvarar cirka 30 procent av posterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän, arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar och avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Med beaktande av det nu anförda samt av löneklassförändringar, av riksdagen beslutad lönegradsuppflyttning (jfr prop. 1960: 178) och belastningen på olika anslagsposter beräknar jag förevarande anslag för nästa budgetår till 1 260 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 504 000 (— 32 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 54 000 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 47 200 (+ 600) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 366 000 (+ 64 000) kronor;

Rörligt tillägg 271 800 (+ 111 800) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 17 000 (+600) kronor.

Anslagshöjningen utgör 145 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets sjukvårdsstyrelse, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	504 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	54 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	47 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	366 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	271 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	17 000
Summa kronor	1 260 000

b) till *Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 260 000 kronor.

[8] 4. **Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	107 118
1960/61 (statsliggaren s. 170)	106 000	
1961/62 (förslag)	110 000	

Yrkande

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget höjes med 14 000 kronor.

	Ökning
1. Allmän varuskatt	750
2. Prishöjningar m. m.	2 000
3. Underhåll av inventarier	1 000
4. Litteratur	1 250
5. Personsökaranläggning	8 000
6. Höjda traktamenten	1 000
	14 000

Motiv

1. Den allmänna varuskatten beräknas medföra en årlig kostnadsökning av 750 kronor.

2. Ökningen hänför sig huvudsakligen till höjda priser på stencil- och fotostatkopiepapper.

3. Yrkandet är främst motiverat av behovet av möbelreparationer.

4. Önskemål om anskaffning av medicinsk litteratur har på grund av brist på medel icke kunnat tillgodoses i önskvärd utsträckning.

5. Anskaffningskostnaderna för en personsökaranläggning uppgår till 6 500 kronor, vartill kommer kostnader för erforderliga efterlagnings- och målningsarbeten, vilka beräknas uppgå till 1 500 kronor.

6. Den från och med den 1 juli 1959 genomförda traktamentshöjningen medför en kostnadsökning av cirka 1 000 kronor.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget uppföres med 110 000 kronor, vilket innebär en höjning med 4 000 kronor. Jag kan inte tillstyrka särskild medelsanvisning för anskaffning av personsökaranläggning. För tillgodoseende av övriga av sjukvårdsstyrelsen anmälda medelsbehov beräknar jag tillhopa 3 000 kronor. Härutöver bör anslaget med hänsyn till belastningen å sjukvårdsposten uppräknas med 1 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 kronor.

FORTIFIKATIONSFÖRVALTNINGEN

[9] 5. **Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 665 000	6 794 025
1960/61 (statsliggaren s. 170)	7 515 000	
1961/62 (förslag)	9 200 000	

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen (skr. 4/10 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 289 500 kronor.

I. Nya tjänster

	Ökning	Minskning
1. *Befästningsbyrån*		
a) 1 byråassistent Ae 19	23 124	
b) 1 förste byråingenjör Ae 23, 1 byråassistent Ae 19, 2 byråingenjörer Ae 19, 1 ingenjör Ae 17, 3 ingenjörer Ae 15 och 2 biträdande ingenjörer Ae 13 (sakanslag)	—	
c) 1 förste byråingenjör Ae 23 (sakanslag) och 1 tekniker Ae 10	14 544	
d) 1 byråingenjör Ae 21, 1 byråassistent Ae 19, 2 byråingenjörer Ae 19 och 1 biträdande ingenjör Ae 13	111 960	
2. *Kasernbyrån*		
a) 1 förste byråingenjör Ae 23 (sakanslag)	—	
b) 1 förste byråingenjör Ae 23 (sakanslag)	—	
c) 1 tekniker Ae 10	14 544	
d) 2 byråingenjörer Ae 21 och 1 byråingenjör Ae 19	74 388	
3. *Markbyrån*		
a) 2 byrådirektörer Ao 24	59 856	
b) 1 domänassistent Ae 19	23 124	
4. *Administrativa byrån*		
a) 1 förste byråsekreterare Ae 23 och 1 kanslisskrivare Ae 10	42 960	
b) 1 förste byråsekreterare Ae 21	25 632	
5. *Chefsexpeditionen*		
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	9 144	
6. *V. militärbefälsstaben*		
1 driftingenjör Ae 21	25 632	
7. *Befästningsinspektionen*		
1 tekniker Ae 9	13 788	
II. Ordinariesättning		
3 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kontorsbiträden Ao 5 (2 överförda från sakanslag)	25 390	
III. Kursverksamhet	15 000	
IV. Arvoden för särskilda uppdrag	100 000	

	Ökning	Minskning
V. Belastningen på ordinarieposten		100 000
VI. Löneklassförändringar	31 783	
VII. Tjänstetidsbefordran	783	
VIII. Lönegradsuppflyttningar enligt prop. 1960: 151	24 207	
IX. 1960 års lönereglering	752 000	
X. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 600	
XI. Avrundning	41	
	1 389 500	100 000
	+ 1 289 500	

Motiv

Fortifikationsförvaltningen anför, att ämbetsverket beaktat, att en översyn av förvaltningens organisation är förestående (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 123). Med hänsyn härtill har endast sådana förslag till nya tjänster upptagits som bedömts vara väsentligen oberoende av resultatet av översynen. I en särskild förteckning har ämbetsverket vidare upptagit vissa förslag till lönegradsförändringar, som bedömts erforderliga. Dessa senare förslag bör emellertid enligt fortifikationsförvaltningens mening behandlas i annat sammanhang.

I. 1 a) Tjänsten för byråassistent i Ae 19, som är avsedd för befästningsbyråns planeringssektion (rustningsdetaljen), erfordras bland annat för arbetsuppgifter rörande bearbetning av regionala planer och uppgörande av sammanställningar, på vilka materielplanläggningen skall grundas.

b) Ifrågavarande tjänster föreslås skola tillkomma för befästningsbyråns utredningssektion. Teknikertjänsterna erfordras för utrednings- och planläggningsarbete, medan tjänsten för byråassistent bland annat är avsedd för biträde åt sektionschefen med arbetsuppgifter som sammanhänger med anslagskontrollen, uppföljningen av projekteringsläget m. m.

c) För nya och ökade arbetsuppgifter rörande bland annat skyddsanordningar för ingångsöppningar, trummor m. m. bör tjänster för en förste byråingenjör och en tekniker inrättas vid befästningsbyråns konstruktionssektion.

d) Förslaget hänför sig till befästningsbyråns underhållssektion. Byråingenjören i Ae 21 och en byråingenjör i Ae 19 avses för modernisering av äldre befästningar, en byråingenjör i Ae 19 och biträdande ingenjören i Ae 13 för arbetsuppgifter rörande säkerhetsfrågor vid drivmedelsanläggningar. Byråassistenten erfordras bland annat för att biträda med arbetsuppgifter sammanhängande med anslagskontroll m. m.

2 a) Tjänsten är avsedd för kasernbyråns utredningssektion för arbetsuppgifter rörande vatten- och avloppsfrågor, drivmedelsanläggningar, väg-planer m. m.

b) För utförande av bland annat kostnadsberäkningar erfordras ytterligare en tjänst för förste byråingenjör i Ae 23 vid kasernbyråns arkitekt- och konstruktionskontor.

c) Teknikern avses för handhavande av arkitekt- och konstruktionskontorets ritningsarkiv.

d) De föreslagna tjänsterna, som avses för den s. k. Stockholmsdetaljen inom kasernbyråns underhållssektion, anses nödvändiga för bland annat planläggnings- och underhållsarbeten för vissa av fortifikationsförvaltningen direkt förvaltade fastighetskomplex.

3 a) Förslaget hänför sig till markbyråns marksektion. Den ene av byrådirektörerna avses för handläggning av markförsäljningsärenden. Den andre byrådirektören avses huvudsakligen för handläggning av större och mera betydelsefulla markförvärvsärenden.

b) Med hänsyn till ökade arbetsuppgifter bör en domänassistent i Ae 19 tillkomma vid markbyråns domänsektion.

4 a) För intern organisations- och rationaliseringsverksamhet anses en tjänst för förste byråsekreterare i Ae 23 böra inrättas vid administrativa byrån. För att biträda innehavaren av denna tjänst med vissa utredningar, uppgörande av sammanställningar m. m. bör vidare en kansliskrivare tillkomma.

b) Tjänsten avses för personalkontoret för arbetsuppgifter rörande ämbetsverkets avlönings- och omkostnadsanslag m. m.

5. För handhavande av fortifikationsförvaltningens fjärrskriftapparat, som är placerad å chefsexpeditionen, erfordras ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång. Befattningshavaren avses även för göromål rörande bibliotekstjänsten samt för skrivarbete.

6. Med hänsyn bland annat till arbetsuppgifternas omfång vid V. militärbefälsstabens byggnadsavdelning bör en tjänst för driftingenjör i Ae 21 tillkomma.

7. Ifrågavarande tjänst avses för utförande av ritningsarbete, framställande och handhavande av utbildningsmateriel samt för biträde i övrigt vid befästningsinspektionen vid försöksverksamhet, kurser och fältövningar.

II. I enlighet med principerna för reglerad befordringsgång bör tre tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål utbytas mot kontorsbiträdestjänster i Ao 5. Två av dessa tjänster är för närvarande avlönade från byggnadsanslag.

III. Fortifikationsförvaltningen föreslår, att ämbetsverket erhåller bemyndigande att i egen regi anordna vidareutbildning av teknisk och administrativ personal. För denna verksamhet beräknas för nästa budgetår ett belopp av tillhopa 25 000 kronor, varav 15 000 kronor föreslås skola bestridas av ämbetsverkets avlöningsanslag.

IV. Fortifikationsförvaltningen föreslår, att ämbetsverket bemyndigas att för särskilda uppdrag, som måste utföras utanför den ordinarie arbetstiden, utbetala arvoden, beräknade i princip på grundval av använd arbetstid och en timersättning, som motsvarar vad som enligt gällande grunder skulle ha utbetalats i övertidsersättning om rätt till dylik förelegat.

Ämbetsverket förutsätter, att för rätt till arvode skall gälla, att uppdraget beslutats av verkschefen och att detsamma icke utförts av sektionschef (motsvarande) eller högre tjänsteman. Fortifikationsförvaltningen beräknar medelsbehovet för ändamålet till sammanlagt 150 000 kronor, av vilket belopp 100 000 kronor föreslås skola anvisas under avlöningsanslaget och 50 000 kronor bestridas från byggnadsanslag.

VII. Fortifikationsförvaltningen beräknar, att en tjänsteman med avlöning från förevarande anslag under budgetåret 1961/62 kommer att bli berättigad till tjänstetidsbefordran.

Departementschefen

Genom beslut av 1958 års B-riksdag har fortifikationsförvaltningen omorganiserats (jfr prop. 1958: 110, s. 167—204). Ämbetsverkets nya organisation har successivt genomförts under budgetåret 1958/59 och från och med den 1 maj 1959 har den definitivt trätt i kraft. I förslaget till 1958 års riksdag om ny organisation för fortifikationsförvaltningen anförde jag, att en översyn av ämbetsverkets organisation och personalbehov borde ske sedan den nya organisationen någon tid varit i verksamhet (prop. 1958: 110, s. 202). Vid anmälan av fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag för innevarande budgetår (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 123) uttalade jag ånyo, att en sådan översyn borde komma till stånd, lämpligen sedan ämbetsverkets organisation tillämpats under något år.

Med stöd av Kungl. Maj:ts medgivande har jag den 14 oktober 1960 uppdragit åt 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga att verkställa ifrågavarande översyn.

Enligt direktiven bör vid översynen utgångspunkten vara den fördelning av arbetsuppgifterna inom den militära fastighetsförvaltningen mellan central, regional och lokal instans som för närvarande gäller. Med denna utgångspunkt bör de sakkunniga närmare undersöka huruvida fortifikationsförvaltningens nuvarande organisation är den mest rationella och ändamålsenliga för uppgifternas handläggande och huruvida ämbetsverkets personalbehov undergått några förändringar. Härvid bör särskild uppmärksamhet ägnas frågan om utvecklingen inom exempelvis byggnadsbranschen under de senaste åren skapat större möjligheter att överföra vissa slag av arbetsuppgifter till den privata sektorn. Likaledes bör prövas ärendesfördelningen mellan fortifikationsförvaltningen och befästningsinspektionen samt sistnämnda enhets organisatoriska ställning i förhållande till forti-

fikationsförvaltningen. Vid översynen bör jämväl beaktas konsekvenserna beträffande organisation och personaluppsättning såväl inom fortifikationsförvaltningen som inom flygförvaltningen av att handläggningen av ärenden rörande byggande och underhåll av flygfält samt anskaffning m. m. av mark för flygfältsändamål enligt principbeslut av 1960 års riksdag skall överföras från flygförvaltningen till fortifikationsförvaltningen (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 94—105).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har jag den 14 oktober 1960 även tillkallat en särskild utredningsman med uppgift att ompröva frågan om redovisningen av försvarets befästningar i syfte att möjliggöra ett slopande av befästningars delfond av försvarets fastighetsfond. Försvarsförvaltningssakkunniga bör enligt sina direktiv samråda med utredningsmannen beträffande de organisatoriska återverkningarna av dennes ställningstagande i redovisningsfrågorna.

Översynsarbetet bör enligt direktiven bedrivas så att resultatet av detsamma föreligger i sådan tid att eventuellt förslag i ämnet kan föreläggas riksdagen för genomförande senast från och med den 1 juli 1963. I den mån så bedömes lämpligt och möjligt kan resultaten av översynsarbetet redovisas i etapper.

Innan resultatet av 1956 års försvarsförvaltningssakkunnigas översyn föreligger är jag inte beredd tillstyrka fortifikationsförvaltningens förslag rörande inrättande av nya ordinarie eller extra ordinarie tjänster vid ämbetsverket med avlöning från verkets avlöningsanslag.

Kungl. Maj:t har bemyndigat fortifikationsförvaltningen att inom ramen för den under avlöningsstaten uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anställa extra personal i högst lönegrad Ag 23 för tillfälliga eller nytillkommande arbetsuppgifter. För tillgodoseende av de mest angelägna personalbehoven vid centrala fortifikationsförvaltningen anser jag, att nämnda anslagspost bör uppräknas med 250 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva huruvida särskilda föreskrifter erfordras rörande utnyttjandet av ifrågavarande medel. Jag förutsätter emellertid, att den föreslagna uppräkningen av anslagsposten skall göra det möjligt att anställa en förste byråintendent i Ag 23 vid administrativa byrån för organisations- och rationaliseringsuppgifter. Till följd härav räknar jag inte med särskilt arvode till organisationsföredragande vid ämbetsverket. Vidare bör fortifikationsförvaltningen erhålla medgivande att vid ämbetsverkets markbyrå tills vidare anställa en extra byrådirektör i Ag 24 för markärenden, varvid en amanuens- eller byråsekreterartjänst vid byrån bör vakanthållas.

Jag kan inte biträda förslagen om inrättande av tjänster för en driftingenjör i Ae 21 vid V. militärbefälsstaben och en tekniker i Ae 9 vid befästningsinspektionen.

Frågan om inrättande av nya icke-ordinarie tjänster med avlöning från sakanslag torde det ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles taga ställning till vid fastställande av stat för icke-ordinarie personal med avlöning från byggnadsanslag.

Ehuru fortifikationsförvaltningen ansett, att samtliga av verket anmälda förslag till lönegradsförändringar vore av beskaffenhet att böra behandlas i annat sammanhang, har det likväl vid den departementala behandlingen ansetts att vissa frågor nu bör upptagas till prövning. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet förut denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag därför medel för uppflyttning av tjänster för två byråingenjörer i Ae 21 till förste byråingenjörer i Ae 23 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång (vid befästningsinspektionen) till kanslibiträde i Ae 7, varjämte förutsättes, att ytterligare en tjänst för byråingenjör i Ae 21 (med avlöning från byggnadsanslag) uppflyttas till förste byråingenjör i Ae 23.

I enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag räknar jag med att tre tjänster för kontorsbiträde i Ao 5 tillkommer vid ämbetsverket i utbyte mot samma antal tjänster i befordringsgången.

Jag kan inte biträda fortifikationsförvaltningens förslag om arvoden för särskilda uppdrag, som utföres utanför den ordinarie arbetstiden.

Fortifikationsförvaltningen beräknar under förevarande anslag medel för anordnande av vidareutbildning av verkets personal. Enligt min mening bör medel härför emellertid anvisas under ett särskilt anslag. Jag återkommer härtill i det följande.

Kungl. Maj:t har den 30 december 1959 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att verkställa översyn av personalorganisationen vid den fasta maskinanläggningen vid ämbetsbyggnaden Tre Vapen, Stockholms luftvärnsregementes förutvarande etablissement och militärstabsbyggnaden Östermalmsgatan 87 i Stockholm. Med skrivelse den 27 april 1960 har fortifikationsförvaltningen redovisat resultatet av verkställd översyn samt avgivit härav föranlett förslag. Kungl. Maj:t har vidare den 29 april och den 13 maj 1960 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utreda förutsättningarna att ansluta maskintjänsten vid IV. militärbefälsstaben och Stockholms försvarsområdesstab till motsvarande tjänst vid ämbetsbyggnaden Tre Vapen. Med skrivelse den 14 oktober 1960 har fortifikationsförvaltningen ingivit förslag om anslutning av maskinanläggningarna vid IV. militärbefälsstaben och Stockholms försvarsområdesstab till fortifikationsförvaltningens anläggning (Tre Vapen).

Kungl. Maj:t har sedermera genom beslut den 2 december 1960 föreskrivit, att maskinanläggningarna vid IV. militärbefälsstaben och Stock-

holms försvarsområdesstab från och med den 1 februari 1961 skall anslutas till fortifikationsförvaltningens maskinanläggning. I samband härmed har 1959 års maskinklassificeringsgrupp erhållit uppdrag att inkomma med förslag till klassificeringsgrupp för den nya anläggningen.

För maskintjänsten vid ifrågavarande anläggningar disponeras för närvarande enligt vederbörliga personalförteckningar m. m. tjänster på sätt framgår av följande sammanställning.

Tjänst	Lönegrad	Fortifikationsförvaltningen	IV. milo	fo 44
Maskinchef	A 15	1	—	—
Förste maskinist	A 11	—	—	1
Maskinist	A 11	—	2	—
Maskinist	A 10	2	—	—
Förste reparatör	A 10	—	1	—
Reparatör	A 9	3	—	—
Reparatör	A 8	5	1	—
Värmeskötare	A 8	6	4	—
Eldare av 1. klassen	A 7	—	1	—
Eldare	A 7	5	4	—
Eldare (deltid)	Kollektivavtal	—	—	1
Summa		22	13	2

Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 2 december 1960 innebär en väsentligt minskad personalorganisation. För den sammanslagna anläggningen beräknas sålunda sammanlagt 27 tjänster. Fortifikationsförvaltningen har bemyndigats att genomföra omorganisationen med anlitande av tillgänglig personal vid ämbetsverket, IV. militärbefälsstaben och Stockholms försvarsområdesstab. I avbidan på anläggningens klassificering må enligt Kungl. Maj:ts beslut vikariatslön i lönegrad 17 tills vidare utgå till en maskinchef (ansvarsman) och i lönegrad 12 till en förste maskinist (biträdande ansvarsman). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i enlighet med riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1959: 1, bil. 2, s. 10—16 och 1959: 152, s. 10) framdeles — sedan klassificeringsgrupp fastställts — slutligt reglera ifrågavarande tjänsters lönegradsplacering. I övrigt har enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut för den sammanslagna anläggningen beräknats två förste reparatörer i A 10, sju reparatörer, 4 i A 9 och 3 i A 8, samt tretton värmeskötare i A 8 och tre eldare i A 7. Från och med nästa budgetår bör samtliga för anläggningen avsedda tjänster m. m. redovisas vid fortifikationsförvaltningen. Till följd härav räknar jag med ett ökat medelsbehov av omkring 70 000 kronor under förevarande anslag. Arméns allmänna avlöningsanslag torde emellertid kunna nedräknas med åtminstone samma belopp.

Av fortifikationsförvaltningens anslag till forskningsverksamhet m. m. avses för innevarande budgetår enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat för anslaget ett belopp av 350 000 kronor för fortifikatorisk rustningsplanläggning. Medlen avses för bestridande av vissa med verksamheten förenade avlöningar och arvoden samt omkostnader m. m. På de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna för armén och marinen har Kungl. Maj:t emellertid vid militärbefälsstaber, kustartilleriförsvar och Stockholms örlogsvarv uppfört vissa för fortifikatorisk rustningsplanläggning avsedda extra tjänster, för vilka avlöningskostnaderna dittills bestritts av anslagsmedlen till fortifikatorisk rustningsplanläggning. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t den 30 juni 1960 föreskrivit, att av de för budgetåret 1960/61 anvisade medlen för fortifikatorisk rustningsplanläggning ett belopp av 300 000 kronor skall reserveras till Kungl. Maj:ts disposition.

Jag finner det inte motiverat, att medel för fortifikatorisk rustningsplanläggning framdeles beräknas under särskilt reservationsanslag. Kostnaderna för verksamheten bör från och med nästa budgetår bestridas av fortifikationsförvaltningens avlönings- och omkostnadsanslag. Förenämnda tjänster vid regionalmyndigheter m. m. för fortifikatorisk rustningsplanläggningsverksamhet bör härvid överföras till att redovisas vid fortifikationsförvaltningen. Jag beräknar under förevarande anslag ett belopp av omkring 400 000 kronor för verksamheten. Fortifikationsförvaltningen bör i anslutning härtill erhålla medgivande att inom ramen för av Kungl. Maj:t fastställt belopp under avlöningsstatens icke-ordinarie post och på de särskilda villkor i övrigt som Kungl. Maj:t föreskriver anställa extra personal för arbetsuppgifter sammanhängande med fortifikatorisk rustningsplanläggning.

Vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — 1960 års lönereglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 9 200 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 970 000 (— 65 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 365 000 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 32 600 (± 0) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 5 650 000 (+ 810 000) kronor;

Rörligt tillägg 2 058 000 (+ 937 800) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 124 400 (+ 2 200) kronor.

Anslagshöjningen utgör 1 685 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för fortifikationsförvaltningen, som föranledes av vad jag anfört i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för fortifikationsförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	970 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	365 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	32 600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	5 650 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 058 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	124 400
Summa kronor	9 200 000

c) till *Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 200 000 kronor.

[10] 6. **Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	510 000	498 149
1960/61 (statsliggaren s. 174)	510 000	
1961/62 (förslag)	589 000	

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 40 000 kronor.

	Ökning
1. Höjda städlöner m. m.	19 000
2. Höjda priser m. m.	10 000
3. Expenskostnader för kurser i egen regi	10 000
4. Representation	1 000
	40 000

Motiv

1. Av beloppet hänför sig 17 000 kronor till beslutade höjningar av städlönerna och 2 000 kronor till kostnader för nytt städområde.

2. Kostnaderna för skrivmateriel m. m., möbler, skriv- och räknemaskiner samt för bokinköp m. m. beräknas på grund av höjda priser och varuskatt öka med 7 500 kronor. Vidare beräknas till följd av höjda abonnemangskostnader utgifterna för telegram, telefon och annonsering öka med 2 500 kronor.

3. Vid anmälan av fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag i det föregående har redogjorts för förslag att anordna viss vidareutbildning av verkets personal. För kostnader av expensnatur i samband med denna utbildning räknar ämbetsverket med ett belopp av 10 000 kronor.

4. För representation beräknas slutligen ett belopp av 1 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 589 000 kronor, innebärande en höjning med 79 000 kronor.

Medel för fortifikatorisk rustningsplanläggning är för närvarande upptagna under fortifikationsförvaltningens anslag till forskningsverksamhet m. m. Vid anmälan av fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag i det föregående har jag föreslagit, att kostnaderna för nämnda planläggningsverksamhet skall bestridas av verkets avlönings- och omkostnadsanslag. I enlighet härmed upptager jag för nästa budgetår medel för omkostnader för verksamheten under förevarande anslag. Jag beräknar medelsbehovet härför till 50 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen äskar under förevarande anslag ett belopp av 10 000 kronor för bestridande av kostnader av expensnatur i samband med vidareutbildning av verkets personal. Enligt min mening bör medel härför anvisas under ett särskilt anslag. Jag återkommer med förslag i ämnet i det följande.

I sina medelsäskanden har fortifikationsförvaltningen beräknat medel för representation. Jag anser mig emellertid icke i detta sammanhang böra beräkna medel för representation.

I övrigt har jag intet att erinra mot fortifikationsförvaltningens beräkningar av medelsbehovet under anslaget, innebärande en höjning av 29 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 589 000 kronor.

[11] **7. Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	800 000	706 292	130 351
1960/61 (statsliggaren s. 174)	1 600 000		
1961/62 (förslag)	1 270 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 113 159 kronor bundna.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 70 000 kronor, varav 20 000 kronor avser forskningsverksamhet och 50 000 kronor fortifikatorisk rustningsplanläggning. Närmare motivering till förslaget lämnar ämbetsverket i särskild skrivelse. Till denna, vilken kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott, torde få hänvisas för erhållande av närmare kännedom om förslagets innebörd.

Departementschefen

Anslaget Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet m. m. är för innevarande budgetår uppfört med 1 600 000 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat för anslaget skall av detta belopp 1 250 000 kronor avses för forskningsverksamhet och 350 000 kronor för fortifikatorisk rustningsplanläggning. För nästa budgetår har jag emellertid — som framgår av det föregående — beräknat medel för den fortifikatoriska rustningsplanläggningen under fortifikationsförvaltningens anslag till avlöningar och omkostnader. Anslagsbenämningen å förevarande anslag bör till följd härav ändras till Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet. Vid utgången av budgetåret 1960/61 kvarstående reservation under den i staten för anslaget för nämnda budgetår upptagna anslagsposten till fortifikatorisk rustningsplanläggning bör ställas till Kungl. Maj:ts disposition och utnyttjas enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

Fortifikationsförvaltningen räknar med ett ökat medelsbehov av 20 000 kronor för forskningsverksamhet. Jag biträder ämbetsverkets beräkningar. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med (1 600 000 — 350 000 + 20 000 =) 1 270 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget minskas med 330 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 270 000 kronor.

[12] 8. **Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	270 000	98 535	230 429
1960/61 (statsliggaren s. 174)	270 000		
1961/62 (förslag)	160 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 icke till någon del bunden.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget minskas med 110 000 kronor. Ämbetsverket anför bland annat, att det fredstida organisationsarbetet enligt den av 1959 års riksdag beslutade omorganisationen av byggnads- och reparationsberedskapen (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 67) kräver en omfattande övningsverksamhet mellan de militära staberna och byggnads- och reparationsberedskapens ledningsorgan. Sambandsövningarna mellan det centrala ledningsorganet å ena och de regionala och lokala ledningsorganen å andra sidan beräknas vidare komma att öka i omfattning. Verkställda överslagsberäkningar visar ett medelsbehov under anslaget av 332 000 kronor för budgetår vid färdiguppbyggd organisation. Med hänsyn till reservationsmedelsbehållningen under anslaget bör det för nästa budgetår emellertid uppföras med 160 000 kronor, vilket innebär en minskning med 110 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 160 000 kronor. Jag hemställer alltså — under erinran om att anslaget minskas med 110 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

[13] 9. **Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens materiel**

	Anslag	Nettoinkomst	Behållning
1959/60	100	362 034	1 014 441
1960/61 (statsliggaren s. 175)	100		
1961/62 (förslag)	1 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 462 226 kronor bundna.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor. Anslaget avses för redovisning av omsättningen vid byggnads- och reparationsberedskapens förråd av maskiner m. m. Ämbetsverket anmäler, att den under anslaget för budgetåret 1959/60 redovisade nettoinkomsten utgör inflytande medel för försäljning av beredskapsmateriel, som icke beräknats komma till användning inom den år 1959 beslutade nya BRB-organisationen (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 67) eller som på grund av lagringssvårigheter varit utsatt för kvalitetsförsämring. Fortifikationsförvaltningen avser att använda reservationsbehållningen för anskaffning av sådana maskiner och arbetsredskap som icke kan ställas till förfogande av vederbörande företag eller myndighet. Ämbetsverket anmäler sin avsikt att — när utredning rörande behovet av maskiner och arbetsredskap är slutförd — underställa Kungl. Maj:t en särskild plan för ifrågavarande anskaffningar.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag att anslaget även för budgetåret 1961/62 uppföres med allenast ett formellt belopp. Jag anser emellertid, att detta bör fastställas till 1 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens materiel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

ARMÉTYGFÖRVALTNINGEN

[14] 10. **Armétygförvaltningen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	22 900 000	22 847 191
1960/61 (statsliggaren s. 175)	24 000 000	
1961/62 (förslag)	27 550 000	

Armétygförvaltningens anslagsäskanden m. m.

Armétygförvaltningen (skr. 4/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 3 914 000 kronor.

	Ökning	Minskning
I. Nya tjänster m.m.		
1. *Vapenavdelningen*		
a) 1 byrådirektör Ae 24	29 928	

	Ökning	Minskning
b) 1 byrådirektör Ae 24 överföres till försvarets forskningsanstalt		34 944
c) 1 byråingenjör Ae 21 och 1 ingenjör Ae 17	46 488	
2 tekniker Ae 9, 1 tekniskt biträde Ae 7 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål utgår		51 240
d) 1 ingenjör Ae 15	18 816	
1 ingenjörbiträde Ae 12 utgår		16 116
e) 1 biträdande ingenjör Ae 13	16 956	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål utgår		11 220
2. *Fordonsavdelningen*		
2 biträden för skriv- och kontorsgöromål utgår		22 440
3. *Elektroavdelningen*		
a) 3 förste byråingenjörer Ae 23	85 248	
3 ingenjörer Ae 15, 1 biträdande ingenjör Ae 13 och 1 tekniskt biträde Ae 5 utgår		84 624
b) 1 byråingenjör Ae 21	25 632	
2 biträdande ingenjörer Ae 13 utgår		33 912
c) 2 byråingenjörer Ae 19 och 1 ingenjör Ae 17	67 104	
1 ingenjör Ae 15 och 1 biträdande ingenjör Ae 13 utgår		35 772
4. *Inköpsavdelningen*		
a) 1 byråintendent Ae 21	25 632	
b) 1 tekniker Ae 9 och 1 tekniskt biträde Ae 7	26 232	
5. *Normaliebyrån*		
a) 1 byråingenjör Ae 21	25 632	
b) 1 expeditionsofficer A:24	14 000	
6. *Materielinspektionen*		
1 biträdande ingenjör Ae 13	16 956	
II. Löneregleringar		
Vapenavdelningen		
1 byråingenjör Ao 19 — Ao 21 (1. vapenbyråns pjässektion), 1 ingenjör Ae 17 — byråingenjör Ae 19 (2. vapenbyråns kemiska sektion), 1 ingenjör Ae 15 — Ae 17 (2. vapenbyråns artilleriammunitionssektion), 1 kontorsbiträde Ao 5 — kanslibiträde Ao 7 (kontrollbyråns infanterisektion)	5 470	

	Ökning	Minskning
Fordonsavdelningen		
1 förste byråingenjör Ae 23 — byrådirektör Ae 24 (fordonsbyråns bilsektion), 1 byråingenjör Ao 21 — förste byråingenjör Ao 23 (fordonsbyråns stridsfordonssektion), 1 ingenjör Ae 15 — Ae 17 (fordonsbyråns släpfordonssektion), 1 byråingenjör Ae 19 — Ae 21 (kontrollsektionen)	5 868	
Elektroavdelningen		
1 byrådirektör Ae 24 — ABp 26 (telebyrån), 1 byrådirektör Ao 24 — Ao 26, 1 förrådsmästare Ao 12 — förrådsförvaltare Ao 13 (specialtekniska sektionen), 1 byråingenjör Ae 19 — Ae 21 (elkraftssektionen), 1 förrådsmästare Ae 12 — förrådsförvaltare Ae 13 (kontrollsektionen)	14 070	
Verkstadsavdelningen		
1 byråingenjör Ae 19 — Ae 21 (arbetsstudiesektionen)	1 356	
Ammunitionsförrådsbyrån		
1 kontorsskrivare Ao 13 — assistent Ao 15 (ammunitionsredovisningssektionen)	2 154	
Normaliebyrån		
1 ingenjör Ae 15 — assistent Ae 17 (assistent åt byråchefen), 1 byråingenjör Ao 21 — förste byråingenjör Ao 23 (standardiseringssektionen), 1 byråingenjör Ae 19 — Ae 21 (kontrollmetodiksektionen), 1 biträdande ingenjör Ae 13 — assistent Ae 15, 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — tekniskt biträde Ae 7 (beskrivningssektionen)	6 864	
Administrativa byrån		
1 förste byråsekreterare Ae 21 — Ae 23 (kanslisektionen), 1 assistent Ae 15 — Ae 17 (personalkontoret)	2 698	
III. Lönegradsuppflyttningar enligt prop. 1960: 151	40 416	
IV. Löneklassuppflyttningar m. m.	164 364	
V. Vikariats- och övertidsersättningar	130 000	

	Ökning	Minskning
VI. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter ...	23 700	
VII. 1960 års lönereglering	2 491 425	
VIII. Exakträkning m. m.	917 067	
IX. Avrundning	192	
	4 204 268	290 268
	+ 3 914 000	

Motiv

Den i stridsfordonssektionen inom fordonsavdelningens fordonsbyrå ingående projektdetaljen — som med därtill hörande försöksstation i Skövde omfattar sammanlagt 14 befattningshavare — föreslås skola utbrytas ur sektionen och bilda en ny sektion inom fordonsbyrån, förslagsvis benämnd projektsektionen, varigenom en direkt motsvarighet skulle erhållas till vad som tidigare skett beträffande fordonsavdelningens fältarbetsbyrå, där en särskild projektsektion avskilts från brosektionen.

I. Armétygförvaltningen anför inledningsvis, att ämbetsverket iakttagit stor restriktivitet i sina förslag till såväl inrättandet av nya tjänster som tjänsters omvärdering till högre löneställning. Med hänsyn till arbetsuppgifternas ansvällning inom flertalet av ämbetsverkets skilda organisationsenheter föreligger emellertid behov av personalförstärkning. Ämbetsverket har i görligaste mån sökt tillgodose detta behov genom interna omflyttningar av för ändamålet lämpliga tjänster. I syfte att ernå en med hänsyn till den fortskridande tekniska materielutvecklingen nödvändig förstärkning av det mera kvalificerade teknikerskiktet inom ämbetsverket föreslås dock inrättande av vissa nya högre tjänster, i flertalet fall i utbyte mot tjänster i lägre lönegrader.

1 a) För de närmaste åren planeras anskaffning av olika robotsystem (luftvärns-, mark- och pansarvärnsrobotsystem). För att leda en särskild för ändamålet inrättad systemanskaffningsgrupp föreslås, att robotkontoret tillföres en ny tjänst för byrådirektör i Ae 24.

b) En tjänst för byrådirektör i Ae 24, vilken är placerad direkt under chefen för andra vapenbyrån, har ursprungligen avsetts för handläggning av vissa för försvarsgrensförvaltningarna gemensamma målbundna projektilaerodynamiska frågor. Den för tjänsten avsedda verksamheten har emellertid efterhand inriktats på aeroballistiska grundproblem. Då försvarets forskningsanstalt har att svara för den militära grundforskningen föreslås — efter samråd med anstalten — att tjänsten överföres till forskningsanstalten, där viss ytterballistisk försöksverksamhet nu pågår.

c) De nya tjänsterna avses för kontrollbyråns mätdonsektion. Förslaget motiveras bland annat av behovet av en kvalitativ förstärkning av sektionen. Vid bifall till förslaget kan fyra lägre tjänster vid sektionen in-

dragas, nämligen två för tekniker i Ae 9, en för tekniskt biträde i Ae 7 och en för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång.

d) Ingenjörtjänsten i Ae 15 avses för robotkontoret för bland annat klassificeringsarbeten m. m. i fråga om markrobot för pansarvärnsändamål. I samband härmed föreslås indragning av en tjänst för ingenjörbiträde i Ae 12 vid kontrollbyråns ammunitionssektion.

e) För bland annat säkerhetsfrågor vid provskjutningscentralen å Karlsborg anses en biträdande ingenjör i Ae 13 böra tillkomma. Förslaget har framförts tidigare (prop. 1959: 1, bil. 6, s. 76). Ett biträde för skriv- och kontorsgöromål föreslås i samband härmed skola indragas.

2. Till följd av rationalisering av uttagningsverksamheten inom fordonsbyråns biluttagningssektion kan två tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång utgå från och med nästa budgetår.

3 a) Av de föreslagna tjänsterna för förste byråingenjör i Ae 23 avses en för telebyråns specialradiosektion (spaningsmateriel), en för radarbyråns eldledningsradarsektion (närluftvärnsradar) och en för specialtekniska sektionen (servoteknik). Förslaget har delvis framförts tidigare (prop. 1959: 1, bil. 6, s. 77). I samband härmed föreslås följande tjänster skola indragas, nämligen vid telebyråns trådsektion en tjänst för ingenjör i Ae 15, vid radarbyråns eldledningssektion en tjänst för biträdande ingenjör i Ae 13, vid specialtekniska sektionen två tjänster för ingenjör i Ae 15 och vid elektroavdelningens ritkontor en tjänst för tekniskt biträde i Ae 5.

b) Tjänsten för byråingenjör i Ae 21 är avsedd som ytterligare förstärkning vid specialradiosektionen. För tjänsten avses specialist inom signalskyddsområdet. Två tjänster för biträdande ingenjör i Ae 13 vid telebyråns stabsradiosektion kan i samband härmed indragas.

c) Vid elektroavdelningens kontrollsektion föreslås inrättande av två tjänster för byråingenjör i Ae 19 för kontroll av stridsledningsradarmateriel respektive radio- och servoutrustning i stridsfordon, arméflygplan och helikoptrar. För utvidgad kontroll i samband med ökad anskaffning av större radiostationer, radiolänkutrustningar m. m. erfordras vidare en ny tjänst för byråingenjör i Ae 17. I samband med tillkomsten av de nya tjänsterna föreslås en tjänst för ingenjör i Ae 15 vid telebyråns stabsradiosektion och en tjänst för biträdande ingenjör i Ae 13 vid specialtekniska sektionen skola indragas.

4 a) Byråintendenten är avsedd såsom inköpare av elektromateriel m. m. vid inköpssektionen.

b) Tjänsterna avses främst för skötsel av rotaprinttryckeriet vid inköpsavdelningens expedition. För uppgifterna anses två mera kvalificerade befattningshavare erforderliga. Teknikertjänsten har tidigare föreslagits (prop. 1959: 1, bil. 6, s. 77).

5 a) Byråingenjörtjänsten är avsedd för armétygförvaltningens underrättelseorganisation, vilken är ansluten till normaliebyråns bibliotek.

b) Med hänsyn bland annat till det hemliga material som bearbetas inom underrättelseorganisationen bör denna utrustas med egen expedition. För ändamålet föreslås en befattning för pensionerad officer i A: 24 skola tillkomma.

6. Tjänsten avses främst för utprovning och vidareutveckling m. m. av metoder för torrluftförvaring av arméns tygmateriel.

II. Förslagen, som till stor del innebär upprepning av tidigare framförda förslag, motiveras huvudsakligen med arten och omfattningen av de arbetsuppgifter som är förenade med ifrågavarande tjänster. Armétygförvaltningen framhåller angelägenheten av att en allmän omprövning sker i fråga om löneställningen för ämbetsverkets tekniska sektionschefstjänster, vilka säges ofta vara placerade i en så låg lönegrad, att den icke kan anses svara mot de för tjänsten erforderliga kvalifikationerna och det ansvar som är förenat med tjänstens utövande. Samma förhållande anses även gälla vissa rent administrativa sektionschefstjänster, vilka därför likaledes bör bli föremål för en motsvarande uppvärdering till högre lönegrad.

VIII. Beloppet hänför sig till exakträkning av kostnaderna för samtliga i ämbetsverkets organisation ingående tjänster, varvid lönekostnaderna för vakanta tjänster beräknats efter lägsta löneklassen inom respektive lönegrad.

I 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 135) uttalades, att förutsättningarna för ett sammanförande av materiallaboratoriet och det s. k. drivmedelslaboratoriet inom armétygförvaltningen med det i centrala flygverkstaden i Malmslätt ingående materiallaboratoriet borde undersökas. Genom beslut den 8 april 1960 uppdrog Kungl. Maj:t sedermera åt armétygförvaltningen och flygförvaltningen att i samråd utföra en sådan undersökning. Med skrivelse den 30 augusti 1960 har armétygförvaltningen, efter samråd med flygförvaltningen, inkommit med resultatet av företagen utredning i ämnet och i anslutning härtill avstyrkt ett sammanförande av nämnda laboratorier med hänsyn till nackdelarna med en sådan organisation. Armétygförvaltningen framhåller sålunda, att det ur arbetssynpunkt är ofrånkomligt, att materiallaboratoriet i såväl organisatoriskt som lokalt hänseende är anknutet till ämbetsverket. Den vid laboratoriet bedrivna verksamheten är nämligen enligt armétygförvaltningen endast till en ringa del av rent laboratoriemässig karaktär och dess huvudsakliga uppgift är av konsulterande art. Armétygförvaltningen anser vidare, att det intima samarbetet mellan det s. k. drivmedelslaboratoriet — som ingår

i fordonsavdelningens specialtekniska sektion och för vilket ingen särskild personal finnes avdelad -- och materiallaboratoriets laboratoriedel försvårar ett sammanförande av sistnämnda del med materiallaboratoriet i Malmslätt. Ett vidgat samarbete mellan armétygförvaltningens och flygförvaltningens här ifrågavarande organisationsenheter bör emellertid enligt armétygförvaltningen komma till stånd, bland annat i form av en mera fortlöpande ömsesidig orientering och när så bedömes ändamålsenligt även genom utnyttjande av det andra laboratoriet för provningar av skilda slag. Flygförvaltningen framhåller för sin del, att materiallaboratoriet i Malmslätt visserligen är specialinriktat på att väsentligen motsvara flygvapnets behov men att det ändock i viss utsträckning bör kunna utnyttjas även för de övriga försvarsgrenarna. Det föreslagna vidgade samarbetet anses leda till ett sådant utnyttjande.

Chefen för armén har i sitt militärorganisatoriska underlag för nästa budgetår föreslagit, att en kaptensbeställning i Ao 21 skall tillkomma vid fälttygkåren. Beställningen avses för armétygförvaltningens centralplanering.

Försvarets civilförvaltning tillstyrker förslaget.

Förslag av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga

Genom beslut den 9 januari 1959 erhöll 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga i uppdrag att undersöka formerna för handläggningen av kamerala ärenden inom försvarets centrala materielförvaltande myndigheter.

I skrivelse den 18 oktober 1960 har de sakkunniga, efter samråd med riksräkenskapsverket, överlämnat resultatet av sin utredning i frågan. De sakkunniga har tills vidare begränsat sina undersökningar till att endast avse den kamerala verksamheten vid armétygförvaltningen och flygförvaltningen. Marinförvaltningens motsvarande organisation avser de sakkunniga att undersöka vid fullgörandet av det den 15 januari 1960 erhållna uppdraget att överse marinförvaltningens organisation och personalbehov. Med hänsyn till intendenturförvaltningsfrågans läge har de sakkunniga vidare som sin mening framhållit, att ändring i arméintendenturförvaltningens kamerala organisation för närvarande inte bör vidtagas.

Över de sakkunnigas förslag har efter remiss yttranden avgivits av försvarets civilförvaltning, armétygförvaltningen, flygförvaltningen och tjänstemännens centralorganisation.

I det följande torde en redogörelse för de sakkunnigas förslag få lämnas. Under flygförvaltningens avlöningsanslag anmäles emellertid de sakkunnigas förslag såvitt det rör personalförändringar m. m. vid flygförvaltningen.

Inledningsvis lämnar de sakkunniga en kortfattad redogörelse för hur de kamerala ärendena för närvarande handlägges vid armétygförvaltningen och flygförvaltningen. Av redogörelsen inhämtas i huvudsak följande beträffande ifrågavarande ärendens handläggning vid armétygförvaltningen.

Granskning av leverantörräkningar m. m. sker vid inköpsavdelningens räkningssektion. Vissa speciella räkningar granskas dock vid en särskild arbetsgrupp inom avdelningens inköpssektion vid vilken även handlägges frågor rörande valutor, rembourser m. m. Dispositionsbokföring och egentliga kassagöromål handhas vid administrativa byråns ekonomisektion. Underlag för betalningsutfallsprognoser framtages vid centralplaneringen. Reseräkningar, flyttningsräkningar och sjukvårdsräkningar granskas vid administrativa byråns personalkontor. Vid denna enhet handlägges också ärenden rörande de ekonomiska mellanhavandena med sjukkassorna. Personalkontoret ombesörjer vidare den uppgiftslämning m. m. till försvarets civilförvaltning som sammanhänger med den centraliserade uträkningen och utbetalningen av försvarets tjänstemannalöner och ämbetsverket åliggande uträkning av löner. Vid administrativa byråns ekonomisektion har nyligen anskaffats en cardatypeanläggning, avsedd för bland annat hålkortsmässig framställning av vissa för dispositionsbokföringen erforderliga handlingar samt för utskrift av postgiroutbetalningskort m. m.

Sammansättningen av armétygförvaltningens personalorganisation för kamerala uppgifter framgår av följande sammanställning.

Lönegrad	Tjänst	Inköpsavdelningens räkningssektion	Administrativa byråns		Summa
			Ekonomisektion	Personalkontor	
Ao, Ae 23	Kamrerare	—	1	—	1
21	Kamrerare	1	—	—	1
19	Byråassistent	—	1	—	1
15	Assistent	2	1	1	4
13	Kontorsskrivare	1	1	2	4
12	Förste kansliskrivare	2	1	—	3
10	Kansliskrivare	3	1	2	6
9	Kontorist	2	—	1	3
7	Kanslibiträde	3	3	3	9
r. b.—5, Ao 5	Biträde för skriv- och kontorsgöromål (kontorsbiträde)	—	3	2	5
	Summa	**14**	**12**	**11**	**37**

De sakkunniga har vid sitt utredningsarbete till en början undersökt, huruvida fördelar skulle vara förenade med att inom varje ämbetsverk koncentrera de olika grenarna av den kamerala verksamheten till ett organ.

Enligt de sakkunnigas uppfattning skulle en dylik koncentration av verksamheten innebära betydande fördelar. Härvid hänvisar de sakkunniga bland annat till, att de olika grenarna av verksamheten har nära samband med varandra. Inom ett större organ ökar dessutom möjligheterna att effektivt utnyttja personalen. Fördelarna av en koncentration bestyrkes även enligt de sakkunnigas uppfattning av de goda erfarenheterna från flygförvaltningen, där vissa hithörande uppgifter på de sakkunnigas förslag sammanfördes år 1957. De sakkunniga föreslår därför, att vid envar av armétygförvaltningen och flygförvaltningen organiseras en ekonomisektion för huvuddelen av ämbetsverkens kamerala verksamhet. Utanför sektionen bör enligt de sakkunniga i huvudsak endast ligga den verksamhet som avser tjänstemännens löner — d. v. s. uppgifter till försvarets civilförvaltning, uträknande av lön i vissa fall o. s. v. Detta arbete anses så nära sammanhänga med personalkontorens verksamhet i övrigt, att det säkrast och enklast bedrives där. I fråga om de ekonomiska planerings- och kontrolluppgifterna inom armétygförvaltningen och flygförvaltningen förutsätter de sakkunniga, att ekonomisektionerna skall åt centralplaneringarna och sakorganen leverera underlag för prognoser rörande betalningsutfall samt utföra dispositionsbokföring m. m. Det förutsättes alltjämt skola åligga centralplaneringarna att i samarbete med sak- och inköpsavdelningarna närmare bedöma och pröva det vid ekonomisektionerna framtagna underlaget samt med ledning därav planera verksamheten.

De föreslagna ekonomisektionerna bör enligt de sakkunnigas uppfattning infogas i de administrativa byråerna. De sakkunniga hänvisar härvid till det principiella önskemålet, att granskning och likvidering av räkningar sker inom enhet som är fristående från den enhet där inköpen sker. Att låta ekonomisektionerna lyda direkt under souscheferna synes olämpligt bland annat på grund av att antalet direkt under souscheferna lydande organ då skulle öka.

Rörande ekonomisektionernas arbetsuppgifter m. m. anföres i huvudsak följande.

Den omständigheten att ekonomisektionerna inordnas i administrativa byråerna utgör icke något hinder för att sektionschefernas expertis utnyttjas av inköpsdirektörerna och dessas medhjälpare. Vidare förutsättes att bedömning av ekonomisektionernas underlag för betalningsutfallsprognoser m. m. (vari de sakkunniga bland annat inbegriper hänsynstagande till planerade anskaffningar m. m. som ännu inte införts i bokföringen), följande av utvecklingen samt upprättande av rapporter till försvarsdepartementet m. m. sker vid centralplaneringarna, vid behov i samarbete med ekonomisektionernas chefer och berörda sakorgan. I övrigt bör sektionscheferna vid behov såsom experter i kamerala och liknande frågor stå till förfogande även för övriga avdelningschefer samt för byråchefer, cheferna för centralplaneringarna m. fl.

Såsom chefer för ekonomisektionerna föreslår de sakkunniga byrådirektörer i lönegrad A 24.

Med den ställning sektionscheferna kommer att få vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag anser de sakkunniga det naturligt, att dem anförtros uppgiften att underteckna checker och att teckna anordningsbeslut.

De sakkunniga räknar med att ekonomisektionerna — i varje fall till en början — kommer att arbeta på fyra arbetsgrupper eller detaljer, nämligen en grupp för dispositionsbokföring, arbete med betalningsutfallsunderlag m. m. och kassa, till vilken grupp cardatypeanläggningen anslutes, en grupp för granskning av svenska leverantörräkningar, en grupp för granskning av utländska leverantörräkningar och viss speciell granskning m. m. och en grupp för granskning av rese-, flyttnings- och sjukvårdsräkningar och för det ekonomiska mellanhavandet med sjukkassorna. Denna indelning och fördelningen på grupperna av olika tjänster får enligt de sakkunniga självfallet inte betraktas såsom fast utan bör jämkas allteftersom förhållandena så påkallar. För att ekonomisektionerna skall kunna arbeta effektivt erfordras enligt de sakkunniga att de är lokalt sammanförda.

Vid såväl armétygförvaltningen som flygförvaltningen bör för direkt biträde åt sektionschefen m. m. avses en tjänst för ett kanslibiträde i A 7. Vid armétygförvaltningen är denna tjänst för närvarande redovisad vid inköpsavdelningens expedition.

För arbetsgrupperna vid armétygförvaltningens ekonomisektion räknar de sakkunniga med följande tjänster.

Gruppen för dispositionsbokföring, kassa m. m.: En assistent i A 17, en assistent i A 15, två förste kansliskrivare i A 12, en kontorist i A 9, två kanslibiträden i A 7 och tre biträden för skriv- och kontorsgöromål. En av förste kansliskrivarna beräknas för den egentliga kassan. En kontorist och två kanslibiträden avses huvudsakligen för cardatypeanläggningen.

Gruppen för svenska leverantörräkningar: En byråassistent i A 19, två förste kansliskrivare i A 12, två kansliskrivare i A 10, två kontorister i A 9, två kanslibiträden i A 7 och tre biträden för skriv- och kontorsgöromål (för närvarande redovisade vid inköpsavdelningens expedition). Byråassistenten anses såsom sektionschefens närmaste man härjämte böra biträda denne vid sektionens ledning samt med mera kvalificerade arbetsuppgifter i övrigt.

Gruppen för utländska leverantörräkningar m. m.: En assistent i A 15, en kontorsskrivare i A 13, en kansliskrivare i A 10, två kanslibiträden i A 7 (varav ett överfört från inköpssektionen) och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål (för närvarande redovisat vid inköpsavdelningens expedition).

Gruppen för granskning av reseräkningar m. m.: En assistent i A 15, en kansliskrivare i A 10 (överförd från personalkontoret) och två kontorister i A 9.

I samband med att till ekonomisektionen överföres bland annat granskningen av reseräkningar samt det ekonomiska mellanhavandet med sjukkassorna, föreslås tjänsten för assistent i A 15 vid personalkontorets kameraldetalj skola utgå. I stället bör enligt de sakkunniga tillkomma en tjänst för kontorsskrivare i A 13 för att närmast under personalkontorets chef ansvara för avlöningsarbetet.

I förhållande till nuläget innebär förslaget (bortsett från överflyttning mellan enheter) dels ökning med en byrådirektör i A 24, en assistent i A 17, en förste kansliskrivare i A 12 och tre kontorister i A 9, dels minskning med en kamrerare i A 23, en kamrerare i A 21, en assistent i A 15, två kontorsskrivare i A 13 (därav en vid personalkontoret), två kansliskrivare i A 10 (därav en vid personalkontoret), ett kanslibiträde i A 7 och två biträden för skriv- och kontorsgöromål (vid personalkontoret). Med hänsyn bland annat till att vissa tjänster, som utgår eller avses för andra arbetsuppgifter, är ordinarie, anser de sakkunniga det sannolikt att övergångsanordningar i ett par fall måste vidtagas.

Försvarsförvaltningssakkunnigas förslag innebär bland annat överflyttning av arbete med framtagande av underlag för betalningsutfallsprognoser från centralplaneringen till ekonomisektionen. Huruvida den vid centralplaneringen härigenom frigjorda arbetskapaciteten bör utnyttjas för annat arbete vid centralplaneringen eller bör föranleda minskning av antalet tjänster, är för närvarande enligt de sakkunniga svårt att bedöma och de sakkunniga förutsätter därför, att armétygförvaltningen i samband med organisationens genomförande uppmärksammar saken. De sakkunniga framhåller, att arbetskraft under inga förhållanden bör överföras från centralplaneringen till ekonomisektionen.

De sakkunnigas förslag innebär vid genomförd organisation för armétygförvaltningens del en årlig kostnadsminskning av omkring 74 000 kronor.

Yttranden

Armétygförvaltningen har i princip intet att erinra mot att huvuddelen av de kamerala ärendena sammanhålles och handlägges inom en särskild enhet. Ämbetsverket kan emellertid inte ansluta sig till förslaget att denna enhet organiseras inom administrativa byrån utan finner övervägande skäl tala för att det kamerala organet anknytes till inköpsavdelningen, bland annat med hänsyn till att granskningen av leverantörräkningar m. m. intimt sammanhänger med inköpsavdelningens övriga verksamhet. Granskning av rese-, flyttnings- och sjukvårdsräkningar m. m. bör emellertid

enligt armétygförvaltningen alltjämt ske inom personalkontoret. Dessa ärenden anses så intimt sammanhänga med verksamheten i övrigt inom personalkontoret att ett avskiljande från kontoret skulle medföra betydande nackdelar. I anslutning till att de sakkunniga förutsatt, att ekonomisektionen skall åt centralplaneringen leverera underlag för prognoser rörande betalningsutfall, finner armétygförvaltningen det nödvändigt att en byråintendent i Ae 21 överföres till ekonomisektionen från centralplaneringen. Därest denna överföring inte kommer till stånd, anser ämbetsverket, att ifrågavarande göromål tills vidare bör kvarligga hos centralplaneringen. Enligt armétygförvaltningens uppfattning saknas vidare anledning att till ekonomisektionen överföra handläggningen av frågor rörande valutor, rembourser m. m. Dessa ärenden handlägges för närvarande inom inköpssektionen, där även granskning av speditions- och frakträkningar verkställes.

Armétygförvaltningen föreslår följande förändringar i förhållande till den av försvarsförvaltningssakkunniga föreslagna personalorganisationen. Sedan erfarenheter vunnits rörande ekonomisektionens arbetsuppgifter, bör sektionschefens löneställning omvärderas till A 26. Gruppen för dispositionsbokföring, kassa m. m. bör vidare förestås av en tjänsteman i lägst A 19 i stället för av en assistent i A 17. Den föreslagna tjänsten för byråassistent i A 19, avsedd för gruppen för granskning av svenska leverantörräkningar, bör utbytas mot tjänst för kamrerare i A 21. Vid sistnämnda grupp anses även en tjänst för assistent i A 15 böra tillkomma, varvid en tjänst för kontorsbiträde kan utgå. Vid gruppen för granskning av reseräkningar anses en föreslagen tjänst för kontorist böra omvandlas till tjänst för kansliskrivare i A 10. Slutligen anser armétygförvaltningen, att tjänsten på personalkontoret som chef för avlöningsuträkning m. m., vilken av de sakkunniga föreslagits i lönegrad A 13, bör upptagas i lönegrad A 15.

Försvarets civilförvaltning tillstyrker i princip försvarsförvaltningssakkunnigas förslag.

Tjänstemännens centralorganisation har överlämnat yttrande över de sakkunnigas förslag från *försvarets civila tjänstemannaförbund*. Förbundet ifrågasätter, om tillräckliga skäl framförts för de föreslagna ekonomisektionernas inordnande under armétygförvaltningens och flygförvaltningens administrativa byråer. Det synes förbundet som om de fördelar som kan vinnas med en sådan organisation motväges av de härigenom uppkommande oklarheterna i ansvarsfördelningen m. m. Därest ekonomisektionerna anses böra placeras inom inköpsavdelningen, har förbundet därför intet att erinra mot en sådan organisation. Förbundet anser vidare, att i princip samma lönesättning skall tillämpas för befattningar med huvudsakligen samma arbetsuppgifter inom armétygförvaltningens

och flygförvaltningens ekonomisektioner. Med hänsyn härtill och till arten och omfattningen av de arbetsuppgifter som är förenade med vissa av tjänsterna vid ifrågavarande enheter anser förbundet, att en del ändringar bör företagas i förhållande till de av de sakkunniga föreslagna personalorganisationerna. Beträffande armétygförvaltningen föreslås sålunda följande förändringar. Vid gruppen för dispositionsbokföring, kassa m. m. bör assistenttjänsten i A 17 utbytas mot tjänst i A 19, vid gruppen för svenska leverantörräkningar bör tjänsten för byråassistent i A 19 utbytas mot tjänst i A 21 varjämte en tjänst för assistent i A 15 bör tillkomma. Vid gruppen för granskning av reseräkningar m. m. bör en tjänst för assistent i A 15 ändras till A 17, en för kansliskrivare i A 10 till A 13 och en för kontorist i A 9 till A 10. Vid personalkontoret anses slutligen tjänsten för kontorsskrivare i A 13 böra utbytas mot tjänst i A 15 och tre kanslibiträdestjänster mot kontoristtjänster.

Departementschefen

Vid min bedömning av personalbehovet för armétygförvaltningen för innevarande budgetår fäste jag särskilt avseende vid sådana förändringar som syftade till en kvalitativ förstärkning av den tekniska personalen inom oförändrad eller sänkt kostnadsram. Även vid mitt ställningstagande till armétygförvaltningens förslag till personalförändringar för nästa budgetår har min strävan varit att tillgodose detta önskemål.

I fråga om vapenavdelningen föreslår jag, att tjänster för en byrådirektör i Ae 24, avsedd för robotkontoret, samt en byråingenjör i Ae 21 och en ingenjör i Ae 17, avsedda för kontrollbyrån, tillkommer. Samtidigt bör vid kontrollbyrån utgå tjänster för en ingenjör i Ae 15, ett ingenjörbiträde i Ae 12, två tekniker i Ae 9, ett tekniskt biträde i Ae 7 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål samt vid provskjutningscentralen ett biträde för skriv- och kontorsgöromål. Jag tillstyrker vidare, att en byrådirektörstjänst i Ae 24 överföres till försvarets forskningsanstalt.

Vid fordonsavdelningens fordonsbyrå bör tre tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål indragas.

Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles taga ställning till armétygförvaltningens förslag att den i fordonsbyråns stridsfordonssektion ingående projektdetaljen omorganiseras till sektion inom byrån.

Beträffande elektroavdelningen tillstyrker jag inrättande av följande nya tjänster, nämligen vid telebyrån för en byråingenjör i Ae 21, vid radarbyrån för en förste byråingenjör i Ae 23, vid specialtekniska sektionen för en förste byråingenjör i Ae 23 samt vid kontrollsektionen för två byråingenjörer i Ae 19. Samtidigt bör sammanlagt nio tjänster vid avdelningen indragas, nämligen för fyra ingenjörer i Ae 15 (två vid telebyrån och två vid specialtekniska sektionen), fyra biträdande ingenjörer i Ae 13 (två vid

telebyrån och en vid envar av specialtekniska sektionen och radarbyrån) samt ett tekniskt biträde i Ae 5 (vid ritkontoret).

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttningar av tjänster för två byrådirektörer i Ao 24 till Ao 26, en byrådirektör i Ae 24 till Ae 26, en förste byråingenjör i Ae 23 till byrådirektör i Ae 24, en byråingenjör i Ao 21 till förste byråingenjör i Ao 23 samt en biträdande ingenjör i Ae 13 till assistent i Ae 15.

I övrigt anser jag mig inte böra biträda armétygförvaltningens förslag för nästa budgetår. Det av arméchefen framförda förslaget om inrättande av en kaptensbeställning vid fälttygkåren, avsedd för armétygförvaltningens centralplanering, tager jag ställning till framdeles vid anmälan av arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl.

I det föregående har jag redogjort för ett av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga i samråd med riksräkenskapsverket avgivet förslag rörande handläggningen av kamerala ärenden inom armétygförvaltningen och flygförvaltningen. Enligt förslaget bör dessa ärenden koncentreras till en särskild ekonomisektion inom verkens administrativa byråer med en byrådirektör i lönegrad A 24 som sektionschef. Armétygförvaltningen och flygförvaltningen har i remissyttranden över de sakkunnigas förslag hävdat den meningen att de föreslagna ekonomisektionerna bör infogas i verkens inköpsavdelningar. För egen del finner jag att de skäl som anförts för en anknytning av sektionerna till administrativa byråerna — framför allt önskemålet att granskning och likvidering av räkningar sker inom enhet som är fristående från den enhet där inköpen sker — väger tyngst. Jag biträder därför de sakkunnigas förslag att en särskild ekonomisektion på föreslaget sätt och med angivna arbetsuppgifter skall organiseras inom armétygförvaltningens administrativa byrå från och med nästa budgetår. I huvudsak ansluter jag mig till den av de sakkunniga föreslagna personalorganisationen för ekonomisektionen. Jag anser emellertid, att en av de för reseräkningsgranskning beräknade kontoristtjänsterna bör utbytas mot tjänst för kansliskrivare i A 10. Vid personalkontoret beräknar jag vidare tre tjänster för kontorist i A 9 i stället för kanslibiträdestjänster i A 7. I enlighet härmed bör nya tjänster tillkomma för en byrådirektör i Ae 24, en assistent i Ae 17, en förste kansliskrivare i Ae 12 och fem kontorister i Ae 9, varvid följande tjänster bör utgå, nämligen för en kamrerare i Ao 23, en kamrerare i Ao 21, en assistent i Ae 15, två kontorsskrivare, en i Ao 13 och en i Ae 13, en kansliskrivare i Ao 10, ett kanslibiträde i Ao 7 och tre i Ae 7 samt två biträden för skriv- och kontorsgöromål. Indragningen av ordinarie tjänster torde ej kunna ske omedelbart. Möjlighet bör föreligga att föra sådan tjänst på övergångsstat. Kungl. Maj:t bör därför utverka riksdagens bemyndigande att i samband med genomförandet av föreslagna personalförändringar vidtaga erforderliga övergångsåtgärder.

I det föregående har jag även redogjort för verkställd utredning rörande förutsättningarna för ett sammanförande av materiallaboratoriet och det s. k. drivmedelslaboratoriet inom armétygförvaltningen med det i centrala flygverkstaden i Malmslätt ingående materiallaboratoriet. Undersökningarna har givit vid handen att förutsättningar för ett sammanförande saknas men att ett vidgat samarbete mellan enheterna kan komma till stånd. Jag räknar med hänsyn härtill inte med någon organisationsändring. Jag vill emellertid betona vikten av att tillgängliga resurser utnyttjas på rationellt sätt och förutsätter därför att det av myndigheterna föreslagna vidgade samarbetet mellan här berörda organisationsenheter kommer till stånd.

Som omnämnts redan i det föregående bör från och med nästa budgetår avlöningskostnaderna för viss kollektivavtalsanställd personal inom armétygförvaltningen från och med nästa budgetår överföras från sakanslag till avlöningsanslag. Till följd härav bör under förevarande anslag beräknas medel för avlöningar till 87 kollektivavtalsanställda arbetare vid armétygförvaltningens provskjutningscentral. Anslaget bör på grund härav uppräknas med 1 100 000 kronor, varvid anslaget till anskaffning av tygmateriel m. m. kan minskas i motsvarande mån. Förevarande avlöningskostnader bör upptagas under en särskild anslagspost Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — 1960 års lönereglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 27 550 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 5 860 000 (+ 28 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 220 000 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 4 800 (± 0) kronor;

Avlöningar till tillfälligt anställd personal 100 000 (± 0) kronor;

Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal 1 100 000 (+ 1 100 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 13 890 000 (+ 20 000) kronor;

Rörligt tillägg 5 982 200 (+ 2 402 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 393 000 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 3 550 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för armétygförvaltningen, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i anslutning till inrättandet av den föreslagna ekonomisektionen vidtaga erforderliga övergångsåtgärder;

c) fastställa följande avlöningsstat för armétygförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	5 860 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	220 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 800
4. Avlöningar till tillfälligt anställd personal	100 000
5. Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal, *förslagsvis*	1 100 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	13 890 000
7. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	5 982 200
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	393 000
Summa kronor	27 550 000

d) till *Armétygförvaltningen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 27 550 000 kronor.

[15] 11. **Armétygförvaltningen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 095 000	1 137 198
1960/61 (statsliggaren s. 177)	1 125 000	
1961/62 (förslag)	1 330 000	

Yrkande

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 195 000 kronor.

	Ökning
1. Flyttningsersättningar	5 000
2. Höjda löner m. m.	55 000
3. Prishöjningar m. m.	25 000
4. Överföring från annat anslag	110 000
	195 000

Motiv

1. Anslagsposten till reseersättningar föreslås höjd med 5 000 kronor med hänsyn till ökade kostnader för flyttningsersättningar.

2. För nästa budgetår beräknas utgifterna för renhållning och städning stiga med 35 000 kronor med hänsyn till dels beslutade höjningar av städlönerna dels ock ökade materielkostnader samt vissa nytillkomna städområden.

Till följd av höjda löner beräknas bevakningskostnaderna för nästa budgetår stiga med 20 000 kronor.

3. Av beloppet hänför sig 5 000 kronor till skrivmaterialier m. m., 15 000 kronor till annonsering m. m. och 5 000 kronor till inköp och underhåll av möbler samt skriv- och räknemaskiner.

4. Kostnaderna för förhyrning av hålkortsmaskiner uppgår för närvarande till 160 000 kronor för år. Av detta belopp belastar för innevarande budgetår 50 000 kronor förevarande anslag, medan resterande belopp — 110 000 kronor — anvisats under anslaget Rationaliseringsförsök (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 92 och 1960: 1, bil. 6, s. 137). Armétygförvaltningen föreslår, att samtliga hyreskostnader skall bestridas från förevarande anslag, då nuvarande maskiner även erfordras under budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget uppföres med 1 330 000 kronor, innebärande en anslagshöjning av 205 000 kronor. Jag biträder armétygförvaltningens beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår, dock bör anslaget jämväl uppräknas med 10 000 kronor med hänsyn till belastningen å sjukvårdsposten. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armétygförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 330 000 kronor.

[16] 12. **Armétygförvaltningen: Årskostnader för industriell krigsberedskap**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	700 000	693 923
1960/61 (statsliggaren s. 178)	700 000	
1961/62 (förslag)	700 000	

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnader sammanhängande med förvaltningen av armétygförvaltningen underställda s. k. skuggfabriker och maskiner. Armétygförvaltningen hemställer (skr. 4/8 1960), att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 700 000 kronor. De fasta utgifterna under anslaget — hyror m. m. samt

löner till vakter och tillsynsmän — beräknas till minst 350 000 kronor. För kontinuerliga reparations- och underhållsarbeten erfordras 290 000 kronor. Ersättningarna till försvarets fabriksfond beräknas slutligen uppgå till 60 000 kronor. Jag tillstyrker armétygförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armétygförvaltningen: Årskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[17] 13. **Armétygförvaltningen: Engångskostnader för industriell krigsberedskap**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	4 100 000	6 663 821	[1]4 031 000
1960/61 (statsliggaren s. 178)	4 350 000		
1961/62 (förslag)	4 600 000		

[1] Under anslaget redovisas därjämte ett belopp av 6 560 898 kronor, utgörande kontant behållning av armétygförvaltningens beredskapskapital.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 bunden intill ett belopp av i runt tal 2 885 000 kronor.

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 250 000 kronor. För nästa budgetår beräknas 3 000 000 kronor för fortsatt anskaffning av maskiner för tillverkning av ammunition för tyngre granatkastare. Armétygförvaltningen anser det angeläget, att den planerade utbyggnaden av här avsedd produktionsutrustning fullföljes (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 138). För anskaffning av maskiner för tillverkning av annan ammunition än för tyngre granatkastare beräknar armétygförvaltningen ett belopp av 1 000 000 kronor. För att förbättra tillgången på tillverkningsverktyg och mätdon erfordras slutligen ett belopp av 600 000 kronor (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 138).

Medelsbehovet under förevarande anslag beräknas således av armétygförvaltningen till (3 000 000 + 1 000 000 + 600 000 =) 4 600 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med armétygförvaltningens förslag bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 4 600 000 kronor, innebärande en anslagshöjning av 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armétygförvaltningen: Engångskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 600 000 kronor.

[18] 14. **Armétygförvaltningen: Armétygförvaltningens anstalter: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 700 000	3 823 356
1960/61 (statsliggaren s. 178)	7 200 000	
1961/62 (förslag)	8 020 000	

Yrkande

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 887 000 kronor.

	Ökning
1. 1 förste maskinist Ae 11	15 304
1 förste förrådsförman Ae 10	12 932
2. Vikariats- och övertidsersättningar m. m.	93 000
3. Löneklassuppflyttningar	17 780
4. 1960 års löneregelering	404 150
5. Höjda löner åt kollektivavtalsanställda	330 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 760
7. Omräkning	10 694
8. Avrnndning	380
	887 000

Motiv

1. Två nya centralförråd för ammunition är under utbyggnad, ett i Norrland och ett i Sydsverige, och armétygförvaltningen beräknar att de kommer att tagas i bruk under budgetåret 1961/62. Till följd härav erfordras i samband med anläggningarnas färdigställande en tjänst för förste maskinist i Ae 11 för att medverka vid värme- och maskininstallationerna samt en tjänst för förste förrådsförman i Ae 10 för att biträda vid planeringen av vissa ovanjordsförråd. Övrig för anläggningarna erforderlig personal avses att äskas i senare sammanhang.

2. För vikariats- och övertidsersättningar beräknas sammanlagt 65 000 kronor. Höjningen av kallorts- och obekvämhetstilläggen beräknas medföra en merkostnad av 28 000 kronor.

Departementschefen

För de angivna två nya centralförråden för ammunition föreslår jag, att tjänster inrättas för en förste förrådsförman i Ae 10 och en maskinist i Ae 9.

Vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget beaktar jag — förutom nu nämnda personalförändringar — 1960 års löneregelering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 8 020 000 kronor.

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 90 000 (± 0) kronor;

Avlöningar till viss arbetarpersonal 3 625 000 (+ 325 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 3 250 000 (+ 85 000) kronor;

Rörligt tillägg 992 000 (+ 410 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 63 000 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 820 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för armétygförvaltningens anstalter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	90 000
2. Avlöningar till viss arbetarpersonal, *förslagsvis*	3 625 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	3 250 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	992 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	63 000
Summa kronor	8 020 000

b) till *Armétygförvaltningen: Armétygförvaltningens anstalter: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 020 000 kronor.

ARMÉINTENDENTURFÖRVALTNINGEN

[19] 15. **Arméintendenturförvaltningen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 950 000	3 080 229
1960/61 (statsliggaren s. 179)	3 105 000	
1961/62 (förslag)	3 470 000	

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen (skr. 10/8 och 8/10 1960) hemställer, att anslaget höjes med 398 000 kronor.

1. Nya tjänster m. m.

	Ökning	Minskning
a) *Centralbyrån*		
1 assistent Ae 17	20 856	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål utgår		10 116
b) *Materielbyrån*		
1 ingenjör Ae 15	18 816	
1 ingenjör Ae 16 utgår		23 124
1 kontorsskrivare Ae 13 utgår		18 816
c) *Förplägnadsbyrån*		
1 assistent Ae 17	20 856	
d) *Drivmedelsbyrån*		
1 förste byråingenjör Ae 23	28 416	
e) *Administrativa byrån*		
1 amanuens	18 816	
1 expeditionsofficer A: 24 utgår		10 478

2. Löneregleringar

Centralbyrån	
1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträde Ae 7	2 568
Materielbyrån	
1 byrådirektör Ao 24 — Ao 26, 2 assistenter Ae 15 —Ae 17 och 1 tekniskt biträde Ae 7 — ingenjörbiträde Ae 12	6 216
Drivmedelsbyrån	
1 assistent Ae 15 — ingenjör Ae 17 och 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträden Ao (Ag) 7	3 552
Administrativa byrån	
1 förste byråsekreterare Ao 23 — byrådirektör Ao 24, 1 amanuens — förste byråsekreterare Ae 21, 1 assistent Ae 15 — Ao 17 och 1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9	5 388

3. 1 förste kansliskrivare Ae 12 — Ao 12 (förplägnadsbyrån) —

	Ökning	Minskning
4. Lönegradsuppflyttningar enligt prop. 1960: 151 ...	9 348	
5. Löneklassuppflyttningar	9 080	
6. Tjänstetidsbefordran	1 154	
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 000	
8. 1960 års lönereglering	319 983	
9. Exakträkning m.m.		6 515
	467 049	69 049
	+ 398 000	

Motiv

1 a) Förslaget om inrättande av en assistenttjänst i Ae 17 vid centralbyrån, avsedd för underrättelsetjänst, innebär upprepning av yrkande som framförts i äskandena för innevarande budgetår (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 141).

Tjänsten för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid byråns hästsektion är avsedd för överfältveterinärens tjänstegrensinspektion. Tjänsten föreslås skola redovisas vid arméstaben.

b) Vid materielbyråns kontroll- och verkstadssektion finnes för närvarande tjänster för tre ingenjörer i Ae 17 och tre ingenjörer i Ae 15, avsedda för kontrollanter vid anskaffning av materiel av olika slag. Härutöver har funnits en övergångsvis kvarstående tjänst för ingenjör i Ae 16, vars innehavare sysselsatts med kontrollantuppgifter. Sistnämnda tjänst har emellertid utgått den 30 juni 1960 på grund av pensionsavgång. Då stadigvarande behov av ytterligare en befattningshavare anses föreligga för uppgifternas handhavande föreslås, att en ny tjänst för ingenjör i Ae 15 inrättas.

Innehavaren av en övergångsvis kvarstående tjänst för kontorsskrivare i Ae 13 beräknas avgå med pension den 1 mars 1961.

c) Statens sakrevision har i samråd med arméintendenturförvaltningen undersökt förutsättningarna för att utvidga arméintendenturförvaltningens anskaffning av livsmedel för civila myndigheter. Undersökningarna, som avsett anskaffning för medicinalstyrelsens, fångvårdsstyrelsens och socialstyrelsens anstalter och inrättningar, har visat att vinster för statsverket vore att vinna med en till arméintendenturförvaltningen centraliserad statlig livsmedelsanskaffning. Med hänsyn härtill har arméintendenturförvaltningen åtagit sig att för medicinalstyrelsens och fångvårdsstyrelsens räkning anskaffa och leverera vissa livsmedel. Jämväl socialstyrelsen väntas skola begära medverkan vid livsmedelsanskaffningen. Med hänsyn till den ökade verksamheten hemställer arméintendenturförvaltningen i skrivelse den 8 oktober 1960 om inrättande av en tjänst för assistent i Ae 17, avsedd för uppgifter rörande anskaffning av livsmedel vid förplägnadsbyrån (mobiliserings- och anskaffningssek-

tionens livsmedelsdetalj). Ämbetsverket har jämväl hemställt att tjänsten måtte få inrättas såsom extra redan under innevarande budgetår samt att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal för ändamålet måtte få överskridas i erforderlig omfattning.

d) Genom beslut den 3 juni 1960 (regleringsbrev II) har Kungl. Maj:t medgivit, att en förste byråingenjör i högst Ag 23 för arbetsuppgifter avseende säkerhetsfrågor vid drivmedelshanteringen inom försvaret må finnas anställd inom ramen för den i ämbetsverkets avlöningsstat uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Enär behov av en tjänst med nämnd löneställning och med angivna arbetsuppgifter även anses föreligga på längre sikt bör särskilda medel beräknas för ändamålet. Tjänsten föreslås skola uppföras såsom extra ordinarie.

e) Administrativa byrån är indelad i kanslisektion, personalsektion och expedition. Under åberopande bland annat av att byrån åvilande arbetsuppgifter av juridisk karaktär på grund av brist på arbetskraft icke kunnat fullgöras på ett tillfredsställande sätt föreslås inrättande av en ny tjänst för amanuens i reglerad befordringsgång. Tjänsten bör placeras vid personalsektionen men betjäna jämväl kanslisektionen.

För chef för expeditionen finnes alltsedan budgetåret 1958/59 inrättad en befattning för pensionerad officer i A: 24. Då erfarenheten visat, att det icke är möjligt att inom byrån bereda en sådan befattningshavare full sysselsättning med lämpliga arbetsuppgifter föreslås befattningen skola indragas. I samband härmed förutsättes vissa av expeditionens nuvarande arbetsuppgifter skola överföras från expeditionen till andra organ.

2. Såsom motiv för förevarande förslag åberopas främst arten och omfattningen av de arbetsuppgifter som är förenade med respektive tjänster.

3. Tjänsten är avsedd för livsmedelsdetaljen vid förplägnadsbyråns mobiliserings- och anskaffningssektion. Förslaget till ordinariesättning motiveras bland annat av att stadigvarande behov av tjänsten anses föreligga.

6. Arméintendenturförvaltningen beräknar, att två tjänstemän med avlöning från förevarande anslag under budgetåret 1961/62 kommer att bli berättigade till tjänstetidsbefordran.

Departementschefen

Frågan om en gemensam intendenturförvaltning torde komma att aktualiseras inom den närmaste tiden i anslutning till förslag av 1960 års försvarsledningsutredning. Som jag omnämnt i det föregående har jag utverkat Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en sakkunnig för utredning rörande organisation m. m. av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk. Med hänsyn härtill bör stor försiktighet iakttagas vid prövning av frågor om tjänsteförändringar inom de centrala intendentur-

förvaltningsorganen — arméintendenturförvaltningen samt marinförvaltningens intendenturavdelning och flygförvaltningens intendenturbyrå. Varje åtgärd som kan antas vara till hinder vid genomförandet av en gemensam organisation bör givetvis undvikas.

Mot att en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål — avsedd för biträde åt överfältveterinären — överföres till arméstaben finnes ur nyss anförda synpunkter intet att erinra.

Jag tillstyrker vidare inrättandet av en tjänst för assistent i Ae 17 vid förplägnadsbyrån, avsedd för uppgifter rörande livsmedelsanskaffning för andra myndigheters räkning.

Vid administrativa byrån bör i enlighet med arméintendenturförvaltningens förslag en befattning för pensionerad officer i A: 24 utgå. Jag föreslår, att i samband härmed en tjänst för byråassistent i Ae 19 inrättas. Det bör ankomma på innehavaren av tjänsten att bland annat vara organisationsföredragande. Till följd härav räknar jag inte med särskilt arvode till sådan föredragande vid ämbetsverket. Jag räknar vidare med att övergångsvis kvarstående tjänster för en ingenjör i Ae 16 och en kontorsskrivare i Ae 13, båda vid materielbyrån, utgår.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet förut denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttningar av tjänster för ett tekniskt biträde i Ae 7 till tekniker i Ae 9 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål till kanslibiträde i Ae 7, varjämte en tjänst för assistent i Ae 15 omvandlas till tjänst för ingenjör i samma lönegrad.

I övrigt är jag inte beredd tillstyrka några personalförändringar vid arméintendenturförvaltningen från och med nästa budgetår. Jag beräknar emellertid särskilda medel för en tjänst för förste byråingenjör i Ag 23 vid drivmedelsbyrån, avsedd för arbetsuppgifter avseende säkerhetsfrågor vid drivmedelshanteringen inom försvaret.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar — 1960 års lönereglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 3 470 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 760 000 (± 0) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 181 000 (— 9 000) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 960 (± 0) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 698 000 (+ 58 000) kronor;

Rörligt tillägg 782 040 (+ 316 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 48 000 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 365 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för arméintendenturförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	760 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	181 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	960
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 698 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	782 040
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	48 000
Summa kronor	3 470 000

b) till *Arméintendenturförvaltningen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 470 000 kronor.

[20] 16. **Arméintendenturförvaltningen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	246 000	292 471
1960/61 (statsliggaren s. 181)	266 000	
1961/62 (förslag)	269 000	

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget minskas med 12 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Allmän varuskatt	3 000	
2. Minskade bevakningskostnader		27 300
3. Höjda städlöner	2 700	
4. Utbildningsverksamhet	9 600	
	15 300	27 300
	— 12 000	

Motiv

1. Den allmänna varuskatten beräknas medföra en kostnadsstegring av 3 000 kronor. Arméintendenturförvaltningen utgår vid sina beräkningar från att knappt en tredjedel av posten till övriga expenser påverkas av den allmänna varuskatten.

2. Sedan arméintendenturförvaltningen låtit installera alarmsystem i vissa av sina ämbetslokaler, kan i fortsättningen bevakningen med nattvakt inskränkas. Kostnadsminskningen härför beräknas till 27 300 kronor.

3. Lönehöjningen från och med 1960 medför ökade städkostnader om 2 700 kronor.

4. Kostnaderna för vidareutbildning av teknisk personal och personal verksam inom det tekniska området, vilka hittills bestritts av sakanslag, föreslås framdeles skola upptagas under förevarande anslag. Arméintendenturförvaltningen beräknar för ändamålet 9 600 kronor för budgetåret 1961/62.

Arméintendenturförvaltningens utgifter under budgetåret 1959/60 för bränsle, lyse och vatten, som beräknats till 18 000 kronor, har uppgått till 27 768 kronor. Ämbetsverket anmäler, att detta haft sin grund i att verket retroaktivt från och med den 1 oktober 1958 påförts elavgift för vissa lokaler, som övertagits från förutvarande kronobageriet i Stockholm. Dessa avgifter har bestritts av medel anvisade för budgetåret 1959/60.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 269 000 kronor, innebärande en höjning med 3 000 kronor.

Kungl. Maj:t har de senaste budgetåren för expensutgifter i samband med bränsleanskaffning för andra myndigheters räkning medgivit överskridanden av förevarande anslag. För budgetåret 1959/60 har av denna anledning överskridande med ett belopp av 25 000 kronor medgivits. Jag räknar med att samma belopp erfordras för verksamheten under nästa budgetår och beräknar medel härför under förevarande anslag. Kostnaderna för vidareutbildning m. m. av verkets personal — av arméintendenturförvaltningen beräknade till 9 600 kronor — bör enligt min mening bestridas av ett särskilt anslag. Jag återkommer med förslag härom i det följande. I övrigt har jag i stort sett intet att erinra mot arméintendenturförvaltningens beräkningar av medelsbehovet under anslaget.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arméintendenturförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 269 000 kronor.

[21] 17. **Arméintendenturförvaltningen: Arméintendenturförvaltningens anstalter: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	955 000	895 293
1960/61 (statsliggaren s. 181)	3 370 000	
1961/62 (förslag)	3 945 000	

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 349 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. 2 förrådsförmän Ae 9 utgår		28 392
2. 3 förrådsförvaltare Ae 13—Ae 15	3 090	
3. Löneklassuppflyttning	998	
4. Lönegradsuppflyttningar enligt prop. 1960: 151	3 108	
5. Höjda löner åt kollektivavtalsanställd personal	230 000	
6. 1960 års lönereglering	158 686	
7. Nedräkning av icke-ordinarieposten		15 000
8. Avrundning		3 490
	395 882	46 882
	+ 349 000	

Motiv

1. Tjänsterna, som är placerade vid intendenturförrådet i Boden och centralmagasinet i Hässleholm, kan utgå som följd av rationaliseringar.

2. Innehavarna av åsyftade förrådsförvaltaretjänster är föreståndare för mindre drivmedelsanläggningar. Förslaget har jämväl framförts i arméintendenturförvaltningens anslagsäskanden för innevarande budgetår (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 145).

Genom beslut den 30 juni 1960 föreskrev Kungl. Maj:t, att den vid flygvapnets centralförråd för intendenturmateriel i Västerås bedrivna verksamheten från och med den 1 juli 1961 skall inordnas i arméns centrala intendenturförråd. I anslutning härtill uppdrog Kungl. Maj:t åt arméintendenturförvaltningen att i samråd med flygförvaltningen inkomma med förslag till föreskrifter m. m. för genomförande av ifrågavarande organisationsändring. I skrivelse den 30 september 1960 har arméintendenturförvaltningen i samråd med flygförvaltningen ingivit förslag i ämnet. Förslaget innebär i huvudsak följande.

För flygvapnet speciell materiel d. v. s. sådan materiel som överhuvud icke finns vid armén eller som skiljer sig från arméns (flygbeklädnad m. m.) — bör sammanhållas i ett centralförråd. Utrymmesbehovet

— omkring 2 200 kvadratmeter — kan tillgodoses vid arméns intendenturförråd i Karlsborg, AIK, efter vissa omdisponeringar av materiel och lokaltillgångar vid förrådet. Vissa härmed förenade smärre inredningskostnader m. m. kan bestridas av medel under arméns beklädnadsanslag. Redovisningen av för flygvapnet speciell materiel bör ske inför flygförvaltningen genom försorg av AIK. Den materiel som däremot är ensartad för armén och flygvapnet bör tillhandahållas flygvapnet genom arméintendenturförvaltningens försorg även från arméns övriga intendenturförråd.

Arméintendenturförvaltningen räknar med att avvecklingen av förrådet i Västerås skall slutföras bland annat genom att flygförvaltningens under anskaffning varande materiel levereras direkt till AIK.

Till följd av avvecklingen av förrådet i Västerås den 1 juli 1961 kan åtta under flygförvaltningens intendenturbyrå redovisade, för förrådet avsedda tjänster utgå. Frågan om dessa tjänsters indragning kommer att upptagas i det följande under flygförvaltningens avlöningsanslag. Med hänsyn till de nytillkommande arbetsuppgifterna vid AIK erfordras emellertid viss personalförstärkning där. Arméintendenturförvaltningen räknar med en ökning från och med den 1 juli 1961 av en förrådsförman i lönegrad 9, ett kanslibiträde i lönegrad 7 och två förrådsarbetare.

Departementschefen

I enlighet med arméintendenturförvaltningens förslag räknar jag med att två tjänster för förrådsförman i Ae 9 utgår.

Jag anser mig fortfarande inte böra tillstyrka de föreslagna lönegradsuppflyttningarna för tre förrådsförvaltare.

Enligt vad jag inhämtat beräknas en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5 inte kunna besättas med formellt kompetent innehavare vid ingången av nästkommande budgetår, varför tjänsten bör utbytas mot tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång.

Jag har i det föregående erinrat om att den vid flygvapnets centralförråd för intendenturmateriel i Västerås bedrivna verksamheten enligt Kungl. Maj:ts beslut från och med den 1 juli i år skall inordnas i arméns centrala intendenturförråd och i anslutning härtill anmält, att enligt av arméintendenturförvaltningen i samråd med flygförvaltningen ingivet förslag för flygvapnet speciell materiel avses skola förrådshållas vid arméns intendenturförråd i Karlsborg. I enlighet med myndigheternas förslag räknar jag med personalförstärkning vid nämnda förråd av en förrådsförman i Ao 9 — överförd från flygvapnets förråd i Västerås — ett kanslibiträde i Ae 7 och två förrådsarbetare. Jag beräknar medel härför under förevarande anslag. Förslag angående indragning av vissa för flygvapnets förråd i Västerås avsedda tjänster upptager jag i det följande. Åtgärden medför — förutom minskning av avlöningskostnaderna — att eljest erforderliga utgifter för nya lokaler kan undvikas.

Som omnämnts redan i det föregående bör från och med nästa budgetår avlöningskostnaderna för viss personal vid arméns centrala intendenturanstalter och arméförbandens intendenturavdelningar överföras från sakanslag till avlöningsanslag. Avlöningskostnaderna för såväl tjänstemän som kollektivavtalsanställda vid intendenturanstalterna bör framdeles i sin helhet redovisas under förevarande anslag. I vad avser tjänstemannapersonalen utgöres den av en verkstadsförman i Ae 12, tre förmän i Ae 10, en förman i Ag 9, en eldare i Ae 7, ett kanslibiträde i Ag 7 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål. Den kollektivavtalsanställda personal vid intendenturanstalterna som är aktuell för överföring utgöres av 28 helårsarbetare. Avlöningskostnaderna för tjänstemannapersonalen och den kollektivavtalsanställda personalen kan beräknas uppgå till i runt tal 370 000 kronor, med vilket belopp arméns anslag till beklädnad m. m., mathållning m. m. och inventarier m. m. skall minskas.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — 1960 års löne-reglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 3 945 000 kronor enligt följande.

Avlöning till ordinarie tjänsteman 11 000 (+ 1 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 18 000 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 53 000 (± 0) kronor;

Avlöningar till viss arbetarpersonal 2 100 000 (+ 300 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 340 000 (+ 94 000) kronor;

Rörligt tillägg 397 000 (+ 178 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 26 000 (+ 2 000) kronor.

Anslagshöjningen utgör 575 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arméintendenturförvaltningens anstalter som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för arméintendenturförvaltningens anstalter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, *förslagsvis* ...	11 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	18 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	53 000
4. Avlöningar till viss arbetarpersonal, *förslagsvis*	2 100 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 340 000
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	397 000
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	26 000
Summa kronor	3 945 000

c) till *Arméintendenturförvaltningen: Arméintendenturförvaltningens anstalter: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 945 000 kronor.

MARINFÖRVALTNINGEN

[22] 18. **Marinförvaltningen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	11 500 000	11 229 888
1960/61 (statsliggaren s. 183)	12 150 000	
1961/62 (förslag)	13 400 000	

Genom beslut den 15 januari 1960 uppdrog Kungl. Maj:t åt *1956 års försvarsförvaltningssakkunniga* att, under beaktande av vad i 1960 års statsverksproposition anförts rörande den framtida kostnadsinriktningen och materielanskaffningen vid marinen, i samråd med marinförvaltningen överse ämbetsverkets organisation och personalbehov i syfte att ernå en anpassning till ämbetsverkets sannolika uppgifter i marinens framtida organisation. Med skrivelse den 14 juli 1960 har de sakkunniga överlämnat resultatet av en första del av översynen, innefattande ämbetsverkets vapenavdelning och helikoptersektion. Marinförvaltningen har i allt väsentligt anslutit sig till de sakkunnigas förslag, men har i skrivelse den 12 juli 1960 framfört vissa avvikande synpunkter och förslag.

Över de sakkunnigas förslag har efter remiss yttranden avgivits av *försvarets civilförvaltning* och *statskontoret* samt *statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation* och *tjänstemännens centralorganisation*.

Innan jag behandlar marinförvaltningens anslagsäskanden för nästa budgetår, redogör jag i det följande för de sakkunnigas förslag samt däröver avgivna remissutlåtanden.

Förslag av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga

De sakkunniga har vid sitt översynsarbete bland annat utgått från att verksamhet, som enligt 1954 års förvaltningsorganisation i princip skall ligga på funktionella organ, hänföres till sådant organ och inte till sakorgan och att sålunda 1954 års förvaltningsreforms principer i denna del fullt ut skall tillämpas vid marinförvaltningen.

De sakkunniga har vidare beaktat konsekvenserna beträffande organisation och personalbehov av att uppdrag i allt större utsträckning lägges ut på industrien. Härom anföres följande.

De inom försvaret alltmera markerade strävandena att lägga ut projekterings- och konstruktionsuppdrag rörande ny materiel på industrien — vilka strävanden står i överensstämmelse med en av grundprinciperna i förvaltningsreformen — medför ökat behov av kvalificerade tjänster för arbetets inriktning, samarbete m. m. Däremot tenderar den antydda ordningen att reducera behovet av tjänster i lägre lönegrader. Den ökade kompliciteten hos materielen motverkar i hög grad de möjligheter att minska personalantalet, som kunde väntas följa av att materielanskaffningens volym nedgår. De sakkunniga vill i detta sammanhang framhålla, att minskad anskaffning i många fall, alldeles oberoende av materielens komplicitet, inte alls eller i mycket ringa mån påverkar personalbehovet. Det torde sålunda i många fall erfordras i huvudsak lika många tjänstemän inom marinförvaltningen, antingen en nyanskaffning avser ett större eller mindre antal exemplar av ett materielslag. Exempelvis synes marinförvaltningens personalbehov i stort sett vara oberoende av om en ny fartygstyp skall anskaffas i flera eller färre exemplar. En konsekvens härav blir att ju mindre anskaffningsvolymen är, desto större blir den del av personalkostnaderna — avlöningar m. m. — som belöper på varje särskilt exemplar av det anskaffade materielslaget.

De nu berörda omständigheterna gör sig måhända gällande med särskild styrka i fråga om marinförvaltningen, som har att — givetvis med utnyttjande av huvudförvaltningsprincipen där så kan ske — ombesörja anskaffningen av materiel för både flottan och kustartilleriet, som endast i begränsad omfattning använder samma materiel. Detta medför att anskaffningsverksamheten måste inriktas på ett betydande antal tekniskt avancerade materieltyper, av vilka många i ringa kvantiteter.

De sakkunniga anför i anslutning härtill, att den minskning av antalet tjänster inom marinförvaltningen som nu kan företagas måste bli relativt liten. Det anses emellertid inte uteslutet, att ytterligare minskningar efterhand kan företagas. Enligt de sakkunnigas mening bör det i första hand ankomma på marinförvaltningen att i mån av möjlighet föreslå sådana minskningar i petitasammanhang.

I fråga om detaljindelningen vid marinförvaltningen anför de sakkunniga följande.

Vissa av marinförvaltningen vid översynsarbetet anmälda personalbehov har enligt de sakkunnigas uppfattning, i varje fall delvis, framträtt på grund av alltför långt driven uppdelning av sektioner i detaljer. Här-

igenom har arbetet splittrats på små enheter, inom vilka allsidig expertis inte kunnat bli representerad. Vidare har detaljerna i många fall varit för små för att tillfälliga ökningar i arbetet skall kunna bemästras utan svårigheter. Enligt de sakkunnigas uppfattning får inte detaljerna betraktas som fasta organisationsenheter utan endast som av lämplighetsskäl motiverade interna arbetsgrupper, som bör upplösas, omfördelas och nyinrättas allt efter omständigheterna.

I avvaktan på personalkårutredningens arbete har de sakkunniga utgått från nuvarande personalkategorier. Endast i ett par undantagsfall har ändringar föreslagits. Ej heller har de sakkunniga ansett det ligga inom sitt uppdrag att granska befintliga tjänsters löneställning. I ett fåtal fall där löneställningen ansetts stå i uppenbart missförhållande till löneställningen för andra liknande tjänster eller tjänsten och dess uppgifter beröres av föreslagna jämkningar i organisationen, har ändringar föreslagits.

Försvarsförvaltningssakkunniga framhåller, att fortsatt rationaliseringsarbete på olika områden inom marinförvaltningen är nödvändigt för att bland annat skapa möjligheter till ytterligare personalminskningar framdeles. Eftersom marinförvaltningens begränsade storlek enligt de sakkunnigas mening medför svårigheter att för större frågor organisera interna arbetsgrupper, föreslås att vid administrativa byråns organisationskontor tillkommer en tjänst för byråingenjör eller byråintendent i 21 lönegraden, under de närmaste åren avsedd för i huvudsak undersökningar och planering på IDB-området.

Jag övergår så till att behandla de sakkunnigas förslag till organisations- och tjänsteförändringar.

Artilleribyrån är för närvarande indelad i centraldetalj, sjöartillerisektion, kustartillerisektion, ammunitionssektion, mekanisk sektion och eldledningssektion.

Eldledningssektionen har tillkommit försöksvis enligt medgivande av Kungl. Maj:t den 30 december 1959 i syfte att underlätta samordning av eldledningsfrågorna. Enligt de sakkunniga fungerar försöksorganisationen väl och den föreslås bli bestående.

I vapenavdelningen ingår alltsedan 1957 ett fristående robotkontor. Detta föreslås skola ingå såsom en sektion i artilleribyrån.

Vidare föreslår de sakkunniga, att sjöartillerisektionen och kustartillerisektionen sammanslås till en sektion, benämnd artillerisektionen. Härigenom kommer enligt de sakkunnigas uppfattning lösandet av vissa planerings- och samarbetsfrågor att underlättas samt bättre förutsättningar att skapas för att såväl den militära som den tekniska personalen blir utnyttjad på bästa sätt.

De sakkunniga har även övervägt att inordna mekaniska sektionen i

artillerisektionen, därvid ritkontoret borde ställas direkt under byråchefen och de tjänster som huvudsakligen är avsedda för arbetsuppgifter på robotområdet eventuellt borde överföras till robotkontoret. Härom anföres följande.

Bland annat borde fördelar kunna uppnås genom att splittring på två sektioner av såväl artilleri- som robotfrågor inte skulle behöva förekomma. Dessutom kunde det på något längre sikt inte anses uteslutet, att den ytterligare sammanslagningen skulle kunna möjliggöra någon mindre personalbesparing. Då det från marinförvaltningen framhållits starka betänkligheter mot att, i varje fall för närvarande, genomföra en sådan organisation, har de sakkunniga emellertid inte nu velat framlägga förslag i denna riktning.

Ammunitionssektionens ritkontor föreslås skola uppgå i mekaniska sektionens ritkontor, som bör avses för service åt alla artilleribyråns sektioner. Så länge ammunitionssektionen är förlagd till annan plats än byrån i övrigt, anses en eller ett par tjänstemän ur ritkontoret böra placeras i anslutning till sektionen. De sakkunniga anför, att det framdeles kan bli lämpligt att bryta ut ritkontoret ur mekaniska sektionen och ställa det direkt under byråchefens ledning.

De sakkunniga föreslår, att artilleridirektören — kommendörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant eller marindirektör av 1. graden — utgår ur organisationen. Förslaget motiveras på följande sätt.

Tjänsten är enligt de sakkunnigas mening lika litet som motsvarande tjänster vid torped- och minbyråerna oundgängligen erforderlig. Från organisatorisk synpunkt ter sig anordningen tveksam och knappast ägnad att främja den klara ansvars- och arbetsfördelning, som 1954 års förvaltningsreform avsåg att så långt möjligt förverkliga. En annan sak är, att anordningen med vapendirektör, som saknar motsvarighet på andra håll inom den centrala försvarsförvaltningen, mot bakgrunden av vapenavdelningens tidigare byråindelning hittills kan anses ha ägt visst berättigande som övergångsorganisation.

För artilleribyråns sektioner (motsvarande) räknar de sakkunniga med följande tjänster.

Artillerisektionen: en kommendörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant, en kommendörkapten av 2. graden eller major, en marindirektör av 2. graden, en kapten vid flottan, en kapten vid kustartilleriet, en byråingenjör i A 21, en byråingenjör i A 19, en ingenjör i A 17 och en ingenjör i A 15. I förhållande till nuvarande organisation med sjöartillerisektion och kustartillerisektion innebär de sakkunnigas förslag att en marindirektör av 2. graden överföres från mekaniska sektionen, att en kapten vid flottan utgår samt att en kommendörkapten av 2. graden och en major ändras till en kommendörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant och en kommendörkapten av 2. graden eller major.

Robotsektionen: en kommendörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant, två kommendörkaptener av 2. graden eller majorer, tre kaptener vid flottan eller kustartilleriet, en byrådirektör i A 24, två byråingenjörer i A 21 och en ingenjör i A 15. I förhållande till nuläget innebär förslaget, att en kapten vid flottan eller kustartilleriet överföres till kontrollkontoret och ett kanslibiträde till centraldetaljen.

Mekaniska sektionen: en marindirektör av 1. graden, en förste byråingenjör i A 23, två byråingenjörer i A 21 (varav en vid ritkontoret), tre byråingenjörer i A 19 (varav två vid ritkontoret), två ingenjörer i A 17 (vid ritkontoret), två biträdande ingenjörer i A 13 (vid ritkontoret), ett ingenjörbiträde i A 12 (vid ritkontoret), en tekniker i A 10 (vid ritkontoret) och en tekniker i A 9 (vid ritkontoret). I förhållande till nuläget vid sektionen samt ammunitionssektionens ritkontor innebär förslaget att en marindirektör av 1. graden tillkommer, att en marindirektör av 2. graden överföres till artillerisektionen samt att en byråingenjör i A 21, en ingenjör i A 17, en tekniker i A 9 och ett tekniskt biträde i A 7 (de fyra sistnämnda vid sektionens och ammunitionssektionens ritkontor) utgår.

Eldledningssektionen: en marindirektör av 1. graden, en kapten vid flottan, en kapten vid kustartilleriet, en mariningenjör av 1. graden, tre byråingenjörer i A 21, tre byråingenjörer i A 19, två ingenjörer i A 17 och ett ingenjörbiträde i A 12. I förhållande till pågående försöksorganisation innebär detta ökning med en ingenjör i A 17.

Ammunitionssektionen: en kommendörkapten av 2. graden eller major, en kapten vid flottan, en kapten vid kustartilleriet, en kapten vid flottan eller kustartilleriet, en förvaltare i A 15 vid flottan, en marindirektör av 2. graden, en byråingenjör i A 21, en ingenjör i A 17, en ingenjör i A 15 och två biträden för skriv- och kontorsgöromål. I förhållande till nuläget innebär detta, bortsett från ritkontoret, att en kapten vid flottan, en löjtnant vid kustartilleriet, en ingenjör i A 15, en biträdande ingenjör i A 13 och ett tekniskt biträde i A 7 utgår samt att ett kanslibiträde i A 7 överföres till centraldetaljen.

Centraldetaljen: en kapten vid flottan eller kustartilleriet, en ingenjör eller assistent i A 17, fyra kanslibiträden i A 7 (en ny tjänst, en tjänst överförd från robotkontoret och en från ammunitionssektionen), en officer i A: 24 och en underofficer i A: 17. I samband med inrättandet av den nya tjänsten för kanslibiträde bör ett biträde för skriv- och kontorsgöromål vid vapenavdelningens expedition utgå.

I fråga om *torpedbyrån* innebär de sakkunnigas förslag följande.

Av samma skäl som anförts i fråga om artilleridirektören föreslås, att torpeddirektören — kommendörkapten av 1. graden eller marindirektör av 1. graden — utgår ur organisationen.

Bland annat för att tillgången till den högre militära sakkunskap och

erfarenhet, som torpeddirektören hittills representerat, skall behållas vid byrån föreslås, att tjänsten för chef för militärtekniska sektionen ändras från kommendörkapten av 2. graden till kommendörkapten av 1. graden.

Vid torpedsektionen bör enligt de sakkunnigas mening tillkomma dels en tjänst för förste byråingenjör i A 23 för teknisk planering, utveckling och försök, dels en byråingenjör i A 19 för försöksverksamhet m. m. vid sektionens arbetsgrupp i Motala. Nuvarande kontrollofficeren i Motala (kapten vid flottan) föreslås överförd till militärtekniska sektionen för bland annat driftfrågor och därmed sammanhängande frågor samt vissa samordningsfrågor i fråga om eldledningssystem och eldledningsmateriel för torpeder.

Vid tubsektionen föreslås en tjänst för byråingenjör i A 19 skola tillkomma för bland annat utveckling av utskjutningsanordningar på ubåtar. I enlighet med försöksorganisationen bör enligt de sakkunniga en mariningenjör av 1. graden, avsedd för utveckling m. m. av eldledningsmateriel, överföras till artilleribyråns eldledningssektion. Tjänsten som chef för tubsektionen föreslås ändrad från marindirektör av 2. graden eller byrådirektör i A 24 till marindirektör av 1. graden eller byrådirektör i A 26.

För *minbyrån* föreslås följande förändringar.

I likhet med vad som föreslagits om artilleridirektören och torpeddirektören föreslås att mindirektören — kommendörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant eller marindirektör av 1. graden — utgår ur organisationen. De sakkunniga förutsätter, att nuvarande mindirektören placeras som chef för minsektionen.

Chef för byråns minsektion kan för närvarande vara antingen kommendörkapten av 2. graden eller major eller marindirektör av 2. graden. Med hänsyn bland annat till att mindirektören utgår anser de sakkunniga, att för tjänsten som chef för minsektionen måste avses högt kvalificerad och erfaren tekniker. De sakkunniga föreslår därför, att en beställning för marindirektör av 1. graden tillkommer samt att nuvarande beställning för kommendörkapten av 2. graden eller major eller marindirektör av 2. graden utgår. För att sektionen skall kunna disponera över tillräcklig militär erfarenhet rörande kustartilleriets mineringar m. m. föreslår de sakkunniga vidare, att kaptenen ur kustartilleriet utbytes mot major eller kapten vid kustartilleriet, varvid de sakkunniga utgår från att vid byte av befattningshavare äldre kapten avses för tjänsten. Motsvarande utbyte av kapten ur flottan anser de sakkunniga däremot onödigt, bland annat eftersom det förutsättes, att byråchefen under i varje fall de närmaste åren kommer att vara sjöofficer.

Vid minröjningssektionen bör enligt de sakkunnigas mening en

tjänst för förste byråingenjör i A 23 tillkomma för arbetsuppgifter rörande bland annat elektronisk materiel för minsökning. För arbetsuppgifter rörande bland annat standardisering och beskrivning m. m. i fråga om mekanisk svepmateriel bör vidare en flaggunderofficer vid flottan tillkomma vid sektionen. Sistnämnda befattning förutsättes kunna tillkomma utan statökning.

Vid minskyddssektionen föreslås en tjänst för förste byråingenjör i A 23 skola tillkomma för mera kvalificerade arbetsuppgifter inom sektionens arbetsområde. Å andra sidan anser de sakkunniga, att tjänster för en ingenjör i A 17 och en tekniker i A 10 kan utgå.

Vid byråns ritkontor kan enligt de sakkunnigas uppfattning en tjänst för biträdande ingenjör i A 13 indragas.

De sakkunniga anser starka skäl tala för att minexperimentavdelningen, som för närvarande är förlagd till Stockholms örlogsvarv, överföres till minbyrån. De sakkunniga anser sig emellertid icke böra framlägga något förslag i ämnet i förevarande sammanhang utan förutsätter, att frågan överväges i samband med frågan om Stockholms örlogsvarvs kommande organisation och utflyttning från Stockholm. Även minexperimentavdelningens sammansättning och personalorganisation bör därvid enligt de sakkunnigas uppfattning bli föremål för översyn.

I fråga om *telebyrån* innebär de sakkunnigas förslag följande förändringar.

Vid centralsektionen bör tillkomma en beställning för kapten vid kustartilleriet, avsedd för arbetsuppgifter rörande utrustning, underhåll m. m. Vidare anses en flaggunderofficer vid flottan böra tillkomma för bland annat arbetsuppgifter rörande underhåll m. m. Den för sektionen för närvarande avsedda beställningen för kapten vid flottan eller kustartilleriet föreslås i samband med tillkomsten av nyssnämnde kapten skola ändras till kapten vid flottan. En tjänst för assistent eller ingenjör i A 17 bör överföras till vapenplaneringen. Flaggunderofficeren förutsättes kunna tillkomma utan statökning.

De sakkunniga föreslår, att radarsektionen med hänsyn till arbetsuppgifternas art förstärkes med tjänster för en förste byråingenjör i A 23 och en byråingenjör i A 21.

Vid radiosektionen föreslås en tjänst för byråingenjör i A 19 skola tillkomma.

Den för chef för telefonsektionen avsedda tjänsten för marindirektör av 2. graden eller byrådirektör i A 24 bör enligt de sakkunnigas mening omvandlas till tjänst för marindirektör av 1. graden eller byrådirektör i A 26. Sektionen anses vidare böra förstärkas med en förste byråingenjör i A 23.

För hydrofonsektionen bör enligt de sakkunnigas mening en tjänst för byråingenjör i A 21 tillkomma.

Vid byråns ritkontor föreslås ändring av en tjänst för byråingenjör i A 21 till tjänst för förste byråingenjör i A 23. En byråingenjör i A 19 anses vidare böra tillkomma.

De sakkunniga räknar med att vissa tjänster vid byrån utom centralsektionen kan utgå, nämligen för en ingenjör i A 17, fyra ingenjörer i A 15, sex biträdande ingenjörer i A 13, två ingenjörbiträden i A 12 och ett tekniskt biträde i A 5. Enligt de sakkunnigas uppfattning bör det ankomma på marinförvaltningen att avgiva förslag om de utgående tjänsternas fördelning på sektioner m. m. Det anses inte osannolikt, att ytterligare någon minskning av antalet tjänster i här ifrågavarande lönegrader kan bli möjlig om några år.

Enligt de sakkunnigas mening finnes inte längre anledning att Kungl. Maj:t fastställer *kontrollkontorets* indelning. På grund av kontrollkontorets ringa personalstyrka förutsätter de sakkunniga, att personal ur sakbyråernas saksektioner relativt ofta måste ställas till kontrollkontorets förfogande för speciella uppgifter, t. ex. kontroll av hela teleanläggningar. De sakkunniga förutsätter vidare, att den kontrollutbildade personalen vid torpedbyråns arbetsgrupp i Motala i mån av behov och tid utnyttjas för kontrollkontorets kontroll i Motala med omnejd. Arbetsgruppen i Motala anses i kontrollfrågor av mera allmänt slag vid behov böra erhålla biträde eller anvisningar av kontrollkontoret.

Från nuvarande robotkontor bör till kontrollkontoret överföras en kapten vid flottan eller kustartilleriet. Beställningen avses i första hand för kontroll av robot- och eldledningsmateriel. Vidare föreslår de sakkunniga, att följande tjänster ändras, nämligen en byrådirektör i A 24 till förste byråingenjör i A 23, en ingenjör i A 17 till byråingenjör i A 19 och en biträdande ingenjör i A 13 till ingenjör i A 15. De sakkunniga räknar vidare med att följande tjänster kan utgå, nämligen för en biträdande ingenjör i A 13, ett tekniskt biträde i A 7 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Genom förenämnda brev den 30 december 1959 medgav Kungl. Maj:t, att *vapenplaneringen* med hänsyn till de alltmera komplicerade samordningsfrågorna försöksvis fick förstärkas genom överflyttning av en tjänst för marindirektör av 2. graden från artilleribyråns mekaniska sektion. De sakkunniga föreslår, att anordningen blir bestående.

Vid vapenplaneringen bör enligt de sakkunniga vidare tillkomma en tjänst för ingenjör i A 15 för att bland annat biträda kaptenen ur kustartilleriet med till dennes verksamhetsområde hörande uppgifter. För ekonomisk planering m. m. bör en tjänst för assistent eller ingenjör i A 17 överföras till vapenplaneringen från telebyråns centralsektion.

Nettoförändringen i fråga om antalet tjänster vid vapenavdelningen enligt de sakkunnigas förslag framgår av följande sammanställning.

Lönegrad	Ökning	Minskning	Nettoförändring
26	6	3	+ 3
24	2	7	— 5
23	7	—	+ 7
21	3	5	— 2
19	5	—	+ 5
17	1	5	— 4
15	2	5	— 3
13	2	10	— 8
12	—	2	— 2
10	—	1	— 1
9	—	1	— 1
7	1	3	— 2
5	—	3	— 3
Summa	+ **29**	— **45**	— **16**

De båda nya tjänsterna i lönegrad 13 (flaggunderofficerare) förutsättes som framgått av det föregående kunna tillkomma utan statökning. En beställning för major eller kapten är redovisad under lönegrad 24. En beställning för löjtnant är redovisad under lönegrad 17.

Skeppsbyggnadsavdelningens maskinbyrå inrymmer bland annat en *helikoptersektion*. I denna ingår enligt gällande organisation endast en tjänst för förste byråingenjör i A 23. I övrigt har sektionens personalbehov tillgodosetts genom tillfälligt överförande av tjänster från andra håll inom eller utom marinförvaltningen. De sakkunniga anser tiden nu vara mogen för skapande av en mera fast organisation.

Försvarsförvaltningssakkunniga har utgått från att marinförvaltningen även framdeles skall ha nuvarande uppgifter på helikopterområdet. Detta innebär bland annat, att ämbetsverket alltjämt skall vara upphandlande myndighet i fråga om helikoptrar för krigsmakten i dess helhet.

De sakkunniga ställer sig emellertid något tveksamma till, huruvida den nuvarande ordningen i detta hänseende är den i längden bästa. Härom anföres följande.

När större erfarenheter vunnits rörande helikoptrarnas användningsområden inom de skilda försvarsgrenarna samt större klarhet nåtts angående vilka helikoptertyper, som skall anskaffas, kan det enligt de sakkunnigas uppfattning bli aktuellt att ompröva frågan, huruvida med tillämpning av huvudförvaltningsprincipen en förvaltning skall omhänderha all med anskaffning av helikoptrar sammanhängande verksamhet, samt till vilken förvaltning i så fall denna verksamhet skall läggas. Ett nytt ställningstagande till dessa frågor längre fram kan medföra ändringar i marinförvaltningens uppgifter på ifrågavarande område, vilket i sin tur kan leda till ändringar i helikoptersektionens organisation.

I anslutning härtill anför de sakkunniga, att den nu föreslagna organisationen i viss mån får anses ha provisorisk karaktär.

För helikoptersektionen föreslår de sakkunniga följande tjänster, nämligen en marindirektör av 2. graden (befintlig beställning vid marininggenjörkåren, som för närvarande utnyttjas för chef för sektionen), en marininggenjör av 2. graden (ny tjänst), en förste byråingenjör i A 23 (befintlig tjänst vid sektionen), en byråingenjör i A 21 (ny tjänst), en byråingenjör i A 19 (ny tjänst) och en ingenjör i A 17 (ny tjänst).

I avvaktan på resultatet av översynen av skeppsbyggnadsavdelningens huvuddel föreslår de sakkunniga, att tjänster motsvarande de för helikoptersektionen nu föreslagna fyra nya tjänsterna tills vidare hålles vakanta inom andra delar av avdelningen.

Nuvarande anteckning i regleringsbrevet, att innehavaren av tjänsten i A 23 må förordnas att mot vikariatslön betrida göromål som eljest ankommer på byrådirektör i A 24 bör enligt de sakkunniga utgå såsom obehövlig, sedan marindirektör av 2. graden inträtt såsom sektionschef.

De sakkunniga beräknar, att deras förslag innebär — frånsett utökningen med två flaggunderofficerare — vid genomförd organisation en årlig kostnadsminskning av drygt 200 000 kronor under marinförvaltningens och marinens allmänna avlöningsanslag.

Såsom inledningsvis anförts har marinförvaltningen i huvudsak biträtt försvarsförvaltningssakkunnigas förslag. Marinförvaltningen är emellertid tveksam om den föreslagna organisationen inrymmer tillräckligt många tjänster för ledande militärteknisk personal.

Marinförvaltningen framhåller även, att de sakkunnigas förslag medför problem i fråga om omskolning, omflyttning och i vissa fall nyanställning av personal m. m. Allt detta säges innebära behov av en övergångstid, varierande i längd för de olika byråerna. Sålunda torde för minbyråns del krävas en avsevärd övergångstid. Byrån bör enligt marinförvaltningens uppfattning med hänsyn till nuvarande personaluppsättning tills vidare bibehålla sin nuvarande organisation. I samband med personalförändringar torde frågan om personaluppsättningen inom minsektionen få omprövas.

Den av de sakkunniga föreslagna tjänsten i A 21, avsedd för administrativa byråns organisationskontor, anses av marinförvaltningen böra placeras i lägst 23 lönegraden.

I förhållande till de sakkunnigas förslag föreslår marinförvaltningen härutöver följande förändringar.

I fråga om artilleribyråns eldledningssektion bör en kapten tillkomma, medan en ingenjör i A 17 kan utgå.

För minbyråns minsektion föreslås, att nuvarande chefen för sektionen bibehålles samt att den föreslagna minskningen med en kapten vid kustartilleriet tills vidare icke genomföres.

Två beställningar för kommendörkapten av 2. graden eller major — en vid telebyråns centralsektion och en vid kontrollkontoret — bör vidare utbytas mot beställningar för kommendörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant.

Vid artilleribyråns ammunitionssektion anses en löjtnantsbeställning ur kustartilleriet tills vidare böra kvarstå.

Vid torpedbyråns militärtekniska sektion bör en kaptensbeställning utbytas mot beställning för kommendörkapten av 2. graden eller major, varjämte en beställning för förvaltare i A 15 bör höjas till beställning för förvaltare i A 17.

Yttranden

De myndigheter och organisationer som yttrat sig över försvarsförvaltningssakkunnigas förslag har i huvudsak tillstyrkt detsamma eller lämnat det utan erinran. I övrigt framföres följande förslag och synpunkter.

I anslutning till de sakkunnigas uttalande, att det icke kan anses uteslutet att efter hand ytterligare personalminskningar kan ske inom marinförvaltningen, ifrågasätter *statskontoret,* om icke de sakkunniga — sedan översynen av återstående delar av marinförvaltningens organisation slutförts — bör till förnyad prövning upptaga vapenavdelningens och helikoptersektionens organisation i syfte att ernå ytterligare kostnadsbegränsningar.

Försvarets civilförvaltning ifrågasätter i anslutning till förslaget om inrättande av en tjänst för byråingenjör eller byråintendent i A 21, avsedd för bland annat arbetsuppgifter rörande IDB-området, huruvida icke mot bakgrunden av den omfattning hålkorts- och databehandlingsverksamheten nu har inom försvaret åtgärder bör vidtagas i syfte att ernå en mera central överblick av denna verksamhet.

Statstjänstemännens riksförbund kräver, att så länge byråchefstjänsten vid minbyrån är alternativ för militär eller civilmilitär detsamma skall vara fallet beträffande tjänsten som chef för minsektionen. Enligt förbundet bör vidare de båda nuvarande beställningarna vid minsektionen för kapten — en vid flottan och en vid kustartilleriet — ändras till beställningar för kommendörkapten av 2. graden eller kapten respektive major eller kapten. Riksförbundet understryker, att chefen för kontrollkontoret och chefen för telebyråns centralsektion bör uppflyttas från lönegrad A 24 till A 26. Kaptensbeställningen för marinens kontroll i Bofors anses vidare böra omvandlas till majorsbeställning. Förbundet förutsätter slutligen, att i samband med omorganisationen uppstående besparingar beträffande den militära

personalen i första hand utnyttjas för att lätta missförhållanden i fråga om andra tjänstgöringsområden.

Enligt *Sveriges akademikers centralorganisation* bör de tre tjänsterna i lönegrad A 24 vid robotsektionen fördelas mellan en militär, en civilmilitär och en civil befattningshavare. En kaptensbeställning vid sektionen bör utbytas mot civilmilitär beställning i lönegrad A 23. En kapten och en byråingenjör bör vidare för roboteldledningsfrågor överföras till eldledningssektionen. Minexperimentavdelningen anses av centralorganisationen redan nu böra överföras till minbyrån. Tjänsten som chef för kontrollkontoret bör vidare uppflyttas till lönegrad A 26. Vidare bör en kaptensbeställning vid kontrollkontoret utbytas mot civilmilitär beställning i lönegrad A 24. Beträffande vapenplaneringen föreslår centralorganisationen, att den till enheten försöksvis överförda beställningen för marindirektör av 2. graden utbytes mot en permanent beställning för marindirektör av 1. graden.

Tjänstemännens centralorganisation framhåller, att anpassningen till den nya organisationen bör ske under en övergångstid, varvid de naturliga avgångarna får reglera vakantsättningen av tjänster, som föreslagits till indragning.

Marinförvaltningens anslagsäskanden

Yrkande

Marinförvaltningen (skr. 22/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 600 000 kronor.

	Ökning	Minskning
I. Förändringar i anslutning till 1956 års försvarsförvaltningssakkunnigas översyn		
1. *Artilleribyrån*		
a) 1 kommendörkapten av 1. graden/överstelöjtnant/marindirektör av 1. graden Ao 26 (artilleridirektören) utgår		33 192
b) Centraldetaljen: 1 kanslibiträde Ae 7	12 444	
c) Artillerisektionen: 1 kommendörkapten av 1. graden/överstelöjtnant Ao 26 och 1 kommendörkapten av 2. graden/major Ao 24	63 120	
1 kommendörkapten av 2. graden Ao 24, 1 major Ao 24 och 1 kapten Ao 21 vid flottan utgår (marinens avlöningsanslag) ...		—
d) Mekaniska sektionen: 1 marindirektör av 1. graden Ao 26 (marinens avlöningsanslag)		—

	Ökning	Minskning
e) Ammunitionssektionen: 1 löjtnant vid kustartilleriet Ao 13/17 (marinens avlöningsanslag) samt 1 byråingenjör Ae 21, 1 ingenjör Ae 17, 1 ingenjör Ae 15, 1 biträdande ingenjör Ae 13, 1 tekniker Ae 9 och 2 tekniska biträden Ae 7 utgår		120 936
2. *Torpedbyrån*		
a) 1 kommendörkapten av 1. graden/marindirektör av 1. graden Ao 26 (torpeddirektören) utgår		33 192
b) Militärtekniska sektionen: 1 kommendörkapten av 2. graden Ao 24 — kommendörkapten av 1. graden Ao 26 (marinens avlöningsanslag)	—	
c) Torpedsektionen: 1 förste byråingenjör Ae 23 och 1 byråingenjör Ae 19	51 540	
d) Tubsektionen: 1 marindirektör av 1. graden /byrådirektör Ao 26 och 1 byråingenjör Ae 19	56 316	
1 marindirektör av 2. graden utgår (marinens avlöningsanslag)		—
3. *Minbyrån*		
a) 1 kommendörkapten av 1. graden/överstelöjtnant/marindirektör av 1. graden Ao 26 (mindirektören) utgår		33 192
b) 1 marindirektör av 1. graden Ao 26 (marinens avlöningsanslag)	—	
c) Minröjningssektionen: 1 flaggunderofficer Ao 13 vid flottan (marinens avlöningsanslag) och 1 förste byråingenjör Ae 23	28 416	
d) Minskyddssektionen: 1 förste byråingenjör Ae 23	28 416	
1 ingenjör Ae 17 och 1 tekniker Ae 10 utgår		35 400
e) Ritkontoret: 1 biträdande ingenjör Ae 13 utgår		16 956
4. *Telebyrån*		
a) Centralsektionen: 1 kapten vid flottan Ao 21, 1 kapten vid kustartilleriet Ao 21 och 1 flaggunderofficer vid flottan Ao 13 (marinens avlöningsanslag)	—	

	Ökning	Minskning
1 kapten ur flottan eller kustartilleriet Ao 21 utgår		25 632
b) Radarsektionen: 1 förste byråingenjör Ae 23 och 1 byråingenjör Ae 21	54 048	
c) Radiosektionen: 2 byråingenjörer Ae 19	46 248	
d) Telefonsektionen: 1 marindirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 — marindirektör av 1. graden/byrådirektör Ao 26 och 1 förste byråingenjör Ae 23	31 680	
e) Hydrofonsektionen: 1 byråingenjör Ae 21	25 632	
f) Ritkontoret: 1 byråingenjör Ao 21 — förste byråingenjör Ao 23	2 784	
1 ingenjör Ae 17, 4 ingenjörer Ae 15, 6 biträdande ingenjörer Ae 13, 2 ingenjörbiträden Ae 12 och 1 tekniskt biträde Ae 5 utgår		241 308
5. *Kontrollkontoret*		
1 förste byråingenjör Ae 23, 1 byråingenjör Ao 19 och 1 ingenjör Ae 15	70 356	
1 byrådirektör Ao 24, 1 ingenjör Ao 17, 2 biträdande ingenjörer Ae 13, 1 tekniskt biträde Ae 7 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål utgår		108 360
6. *Vapenplaneringen*		
1 ingenjör Ae 15	18 816	
7. *Expeditionen*		
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål utgår		11 220
8. *Maskinbyråns helikoptersektion*		
1 marindirektör av 2. graden Ao 24, 1 mariningenjör av 2. graden Ao 21, 1 byråingenjör Ae 21, 1 byråingenjör Ae 19 och 1 ingenjör Ae 17	—	
9. *Administrativa byrån*		
1 förste byråingenjör/förste byråintendent Ao 23	28 416	

	Ökning	Minskning
II. Nya tjänster i övrigt		
1. *Verkstadsbyrån*		
a) 1 förste byråsekreterare Ae 23	28 416	
b) 1 byråingenjör/byråassistent Ae 19	23 124	
2. *Normaliebyrån*		
a) 1 byråingenjör Ae 19 och 1 ingenjör Ae 17	43 980	
b) Marinstabens tryckeri m. m. överföres till marinförvaltningen: 1 faktor Ae 14, 1 tekniker Ae 10, 1 tekniker Ae 9, 1 typograf Ae 8, 1 kanslibiträde Ae 7, 2 tekniska biträden Ae 5 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	105 408	
3. *Administrativa byrån*		
1 assistent Ae 17	20 856	
4. *Centralplaneringen*		
1 byråassistent Ae 19	23 124	
III. Löneregleringar i övrigt		
Vapenavdelningen		
Minbyrån: 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål (telefonist) – kanslibiträde Ae 7 (centraldetaljen) och 1 förste byråingenjör Ao 23 — byrådirektör Ao 24 (minsektionen)	2 736	
Telebyrån: 1 kommendörkapten av 2. graden/major Ao 24 — kommendörkapten av 1. graden/överstelöjtnant Ao 26 (centralsektionen) och 1 byråingenjör Ao 21 — förste byråingenjör Ao 23 (radarsektionen)	6 048	
Kontrollkontoret: 1 kommendörkapten av 2. graden/major Ao 24 — kommendörkapten av 1. graden/överstelöjtnant Ao 26 och 1 byråassistent Ae 19 — byråintendent Ae 21	5 772	
Skeppsbyggnadsavdelningen		
Projektbyrån: 1 förste byråingenjör Ao 23 — byrådirektör Ao 24 och 1 mariningen-		

	Ökning	Minskning
jör av 1. graden/förste byråingenjör Ao 23 — marindirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 (projektsektionen)	3 024	
Ubåtsbyrån: 1 mariningenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ae 23 — marindirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 (ubåtsbyggnadssektionen)	1 512	
Elektrobyrån: 1 byråingenjör Ae 21 — förste byråingenjör Ae 23 (anläggningssektionen) och 1 byråingenjör Ao 21 — förste byråingenjör Ao 23 (materielsektionen)	5 568	
Inköpsavdelningen: 1 förste kansliskrivare Ae 12 — kontorsskrivare Ae 13 (inköpssektionen) och 1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9 (räkningssektionen)	2 184	
Verkstadsbyrån: 1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9 (centralsektionen), 1 förste byråingenjör Ae 23 — byrådirektör Ae 24 och 1 tekniker Ae 10 — ingenjörbiträde Ae 12 (förrådssektionen)	4 428	
Administrativa byrån: 1 förste byråsekreterare Ao 23 — byrådirektör Ao 24 (personalkontoret) och 1 kansliskrivare Ao 10 — förste kansliskrivare Ao 12 (expeditionen)	3 084	
IV. Ordinariesättningar		
1 byrådirektör Ae 26, 4 byråingenjörer Ae 21, 1 ingenjör Ae 17 och 1 biträdande ingenjör/kontorsskrivare Ae 13	—	—
V. Extraordinariesättningar		
1 byråintendent/byråingenjör Ag 21 och 2 kanslibiträden Ag 7	—	—
VI. 2 förvaltningsarvoden utgår		1 920
VII. Löneklassförändringar m.m.	211 168	
VIII. 1960 års lönereglering	1 245 053	
IX. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	6 478	
X. Avrundning	1 113	
	2 261 308	661 308
		+ 1 600 000

Motiv

I. I det föregående har redogjorts för 1956 års försvarsförvaltningssakkunnigas förslag rörande organisation och personalbehov för marinförvaltningens vapenavdelning och helikoptersektion samt marinförvaltningens synpunkter härpå.

De av marinförvaltningen i dess förslag till medelsäskanden framförda förslagen överensstämmer med försvarsförvaltningssakkunnigas utom i följande hänseenden.

Beträffande punkten 1 e) — ammunitionssektionen — föreslår de sakkunniga jämväl, att en kaptensbeställning vid flottan utgår, medan den av marinförvaltningen till indragning föreslagna tjänsten för ingenjör i Ae 17 av de sakkunniga beräknats skola överföras till eldledningssektionen.

Vidkommande minbyrån (punkt 3) innebär de sakkunnigas förslag, att den nya beställningen för marindirektör av 1. graden (b) tillkommer för chef för minsektionen, varvid nuvarande beställning härför — kommendörkapten av 2. graden eller major eller marindirektör av 2. graden — föreslås skola utgå. De sakkunniga föreslår härjämte, att en kaptensbeställning vid kustartilleriet, avsedd för minsektionen, omvandlas till beställning för major eller kapten vid kustartilleriet.

För telebyråns radiosektion (punkt 4 c) föreslår marinförvaltningen två nya byråingenjörtjänster i Ac 19. Försvarsförvaltningssakkunniga har för sektionen räknat med en dylik tjänst liksom för ritkontoret (f), för vilket marinförvaltningen icke föreslagit någon tjänst i lönegraden.

Den till indragning föreslagna tjänsten för byrådirektör i Ao 24 vid kontrollkontoret (punkt 5) anses av marinförvaltningen böra föras på övergångsstat. Innehavaren av tjänsten uppehåller tjänst i armétygförvaltningen.

Tjänsten vid administrativa byrån (punkt 9) föreslås av de sakkunniga placerad i lönegrad A 21.

II. De under detta avsnitt framförda förslagen avser tjänster, som enligt marinförvaltningens uppfattning är oberoende av kommande översyn av återstående delar av ämbetsverkets organisation.

1 a) Tjänsten, som avses för verkstadsbyråns centralsektion, erfordras för handläggning av bland annat frågor rörande verkstädernas finansiering och ekonomi, redovisnings- och prissättningsprinciper, resultat- och lönsamhetsanalyser, vinstdisposition samt kontroll av verkstadsverksamheten ur företagsekonomisk synpunkt.

b) Tjänsten erfordras vid förrådssektionen för handläggning av bland annat ärenden avseende lokal- och hanteringsproblem.

2 a) Ifrågavarande tjänster föreslås skola tillkomma vid normaliebyråns standardiseringssektion, byråingenjören i Ae 19 för arbetsuppgifter rörande klassificering och kodifiering av materiel samt ingenjören i Ae 17

för handhavande av det centrala materielregistret och för katalogiseringsarbete.

b) Genom beslut den 11 december 1959 uppdrogs åt chefen för marinen att utreda den organisatoriska ställningen beträffande marinstabens tryckeri, fotodetalj och bibliotek. Med skrivelse den 21 maj 1960 överlämnade chefen för marinen utredning i ämnet och föreslog i anslutning härtill, att tryckeriet från och med den 1 juli 1961 skulle överföras till marinförvaltningens normaliebyrå. Marinförvaltningen räknar i sina anslagsäskanden för nästa budgetår med att överföringen kommer till stånd.

3. Kungl. Maj:t har föreskrivit, att en vid administrativa byråns organisationskontor befintlig tjänst för assistent i Ac 17 skall hållas vakant, så länge en kamrerartjänst i Ao 21 å övergångsstat utnyttjas. Marinförvaltningen anför, att detta medfört att kontorets möjligheter att ägna sig åt sin egentliga arbetsuppgift — rationalisering av kontorsarbetet — beskurits. Ämbetsverket föreslår, att tjänsten får besättas från och med nästa budgetår.

4. Marinförvaltningen har fattat principbeslut om en mera centraliserad ekonomisk planeringsverksamhet inom ämbetsverket. Till följd härav bör en byråassistent i Ae 19 tillkomma vid centralplaneringen.

III. Förslagen motiveras med arten och omfattningen av de arbetsuppgifter som är förenade med ifrågavarande tjänster.

IV. Marinförvaltningen föreslog för innevarande budgetår ordinariesättning av vissa tjänster (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 149). Behov av ordinariesättning av de då angivna tjänsterna föreligger alltjämt. I huvudsak framför marinförvaltningen emellertid för nästa budgetår förslag till ordinariesättningar avseende allenast vapenavdelningen, vars organisation översetts.

V. Tjänsterna avses för det från och med den 1 januari 1960 inrättade marinens centrala förråd för vapen- och skeppsteknisk materiel inom verkstadsbyråns förrådssektion.

VI. Enär de beställningshavare som erhållit arvode från anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, numera frånträtt sina befattningar, kan anslagsposten — för närvarande uppförd med 1 920 kronor — utgå.

Chefen för marinen har i sitt militärorganisatoriska underlag för nästa budgetår ånyo föreslagit, att beställningar för en marindirektör av 2. graden i Ao 24 och en mariningenjör av 2. graden i Ao 21, avsedda för helikoptersektionen inom skeppsbyggnadsavdelningens maskinbyrå, skall tillkomma på mariningenjörkårens stat (jfr senast prop. 1960: 1, bil. 6, s. 150 f).

Försvarets civilförvaltning, som hänvisar till försvarsförvaltningssakkunnigas översyn, är icke beredd tillstyrka förslaget.

Departementschefen

1956 års försvarsförvaltningssakkunniga erhöll den 15 januari 1960 i uppdrag att i samråd med marinförvaltningen överse marinförvaltningens organisation och personalbehov i syfte att ernå en anpassning till ämbetsverkets sannolika uppgifter i marinens framtida organisation (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 151 f). I det föregående har jag redogjort för ett av de sakkunniga avgivet delförslag, innefattande ämbetsverkets vapenavdelning och helikoptersektion. Förslaget innebär enligt de sakkunnigas beräkningar på längre sikt en sammanlagd årlig kostnadsbesparing av omkring 200 000 kronor under marinförvaltningens och marinens allmänna avlöningsanslag. De sakkunniga föreslår i korthet följande förändringar.

Robotkontoret, som för närvarande ingår som fristående enhet inom vapenavdelningen, skall ingå som sektion i avdelningens artilleribyrå. Vidare skall sjöartillerisektionen och kustartillerisektionen inom nämnda byrå sammanslås till en sektion, benämnd artillerisektionen. Den genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1959 försöksvis inrättade eldledningssektionen inom artilleribyrån föreslås bli bestående. Vidare skall ammunitionssektionens ritkontor uppgå i mekaniska sektionens ritkontor, som bör avses för service åt alla artilleribyråns sektioner. Befattningarna som artilleridirektör, torpeddirektör och mindirektör föreslås skola utgå ur organisationen. I fråga om kontrollkontoret anser de sakkunniga slutligen, att anledning inte längre finnes att Kungl. Maj:t fastställer kontorets indelning. De sakkunnigas förslag innebär en minskning med sammanlagt 16 beställningar och tjänster inom vapenavdelningen. De sakkunniga har beräknat personalbehovet för helikoptersektionen, som anses vara i behov av en förstärkning med fyra befattningshavare. I avbidan på resultaten av den fortsatta översynen föreslås dock, att de nya tjänsterna ej tillkommer med mindre motsvarande tjänster hålles vakanta inom andra enheter. Slutligen föreslås en tjänst i 21 lönegraden tillkomma vid organisationskontoret.

Remissmyndigheterna har i huvudsak tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. Marinförvaltningen har likaså i allt väsentligt biträtt förslaget. Enligt ämbetsverket föreligger emellertid behov av viss övergångstid, varierande i längd för de olika byråerna. Ämbetsverket föreslår, att minbyrån tills vidare får bibehålla den organisation byrån för närvarande har.

För egen del har jag funnit försvarsförvaltningssakkunnigas förslag väl avvägt och kan till alla delar ansluta mig till vad de föreslagit såväl i fråga om organisatoriska förändringar som när det gäller personalförändringar. I likhet med de sakkunniga anser jag, att beräknade nya beställningar och tjänster för helikoptersektionen bör tillgodoses inom ramen för befintliga beställningar och tjänster. I enlighet med de sakkunnigas förslag bör från och med nästa budgetår beställningar och tjänster tillkomma vid marinförvaltningen för en kommendörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant i

Ao 26, en kommendörkapten av 2. graden eller major i Ao 24, två marindirektörer av 1. graden eller byrådirektörer i Ao 26, sju förste byråingenjörer i Ae 23, en byråingenjör eller byråintendent i Ae 21, fem byråingenjörer i Ae 19 samt ett kanslibiträde i Ae 7. Å andra sidan kan beställningar och tjänster indragas för två kommendörkaptener av 1. graden eller överstelöjtnanter eller marindirektörer av 1. graden i Ao 26, en kommendörkapten av 1. graden eller marindirektör av 1. graden i Ao 26, en kommendörkapten av 2. graden eller major eller marindirektör av 2. graden i Ao 24, en kapten i Ao 21, två byrådirektörer i Ao 24, tre ingenjörer i Ae 17, tre ingenjörer i Ae 15, tio biträdande ingenjörer i Ae 13, två ingenjörbiträden i Ae 12, en tekniker i Ae 10, en tekniker i Ae 9, tre tekniska biträden i Ae 7, ett tekniskt biträde i Ae 5 samt två biträden för skriv- och kontorsgöromål.

Härutöver bör å marinens personalförteckningar beställningar tillkomma för en kommendörkapten av 1. graden i Ao 26, en major eller kapten (kustartilleriet) i Ao 24/21 samt två marindirektörer av 1. graden i Ao 26. Samtidigt kan å nämnda personalförteckningar indragas beställningar för två kommendörkaptener av 2. graden i Ao 24, en major i Ao 24, en kapten vid flottan i Ao 21, en löjtnant vid kustartilleriet i Ao 13/17 och en marindirektör av 2. graden i Ao 24. Jag återkommer med slutlig hemställan härom framdeles vid anmälan av marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. Jag förutsätter i likhet med de sakkunniga, att den föreslagna utökningen vid marinförvaltningen med två flaggunderofficerare i Ao 13 vid flottan skall tillkomma utan statökning.

Jag delar marinförvaltningens uppfattning att föreslagna organisations- och personalförändringar inte kan genomföras utan övergångstid. Behov torde uppkomma att föra ordinarie beställningar och tjänster på övergångsstat eller att vidtaga andra särskilda åtgärder. Med hänsyn härtill bör Kungl. Maj:t inhämta riksdagens bemyndigande att vidtaga erforderliga övergångsanordningar för organisationens genomförande.

Jag har intet att erinra mot att normaliebyrån förstärkes med tjänster för en byråingenjör i A 19 och en ingenjör i A 17 under förutsättning att behovet kan tillgodoses genom omflyttning från andra enheter inom marinförvaltningen.

Kungl. Maj:t har den 30 september 1960 uppdragit åt försvarets civilförvaltning att i samråd med vederbörande myndigheter utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en sammanslagning av försvarets hjälptryckerier. Innan resultatet av denna utredning föreligger bör enligt min mening marinstabens tryckeri kvarbliva i staben.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttningar av tjänster för en förste byråingenjör i Ae 23 till byrådirektör i Ae 24, ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9 och ett biträde

för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång till kanslibiträde i Ag 7.

Jag tillstyrker extraordinariesättning av tjänster för en byråintendent eller byråingenjör i Ag 21 och två kanslibiträden i Ag 7.

I övrigt räknar jag inte för nästa budgetår med några personalförändringar vid marinförvaltningen. Jag förutsätter, att försvarsförvaltningssakkunniga vid sitt fortsatta översynsarbete skall ägna uppmärksamhet åt återverkningarna på marinförvaltningens organisation av den beslutade ombildningen till aktiebolag av marinverkstäderna i Karlskrona.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t — för innevarande budgetår uppförd med 1 920 kronor — bör i enlighet med marinförvaltningens förslag utgå ur avlöningsstaten.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — 1960 års löne-reglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 13 400 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 3 252 000 (± 0) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 145 000 (± 0) kronor;

Avlöningar till tillfälligt anställd personal 65 000 (± 0) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 6 720 000 (+ 43 000) kronor;

Rörligt tillägg 3 020 000 (+ 1 208 920) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 198 000 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 1 250 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för marinförvaltningen, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i anslutning till genomförandet av föreslagna personalförändringar för budgetåret 1961/62 beträffande marinförvaltningen vidtaga erforderliga övergångsåtgärder;

c) fastställa följande avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	3 252 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	145 000

3. Avlöningar till tillfälligt anställd personal	65 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	6 720 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	3 020 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	198 000
Summa kronor	13 400 000

d) till *Marinförvaltningen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 400 000 kronor.

[23] 19. **Marinförvaltningen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	940 000	976 466
1960/61 (statsliggaren s. 186)	998 000	
1961/62 (förslag)	1 125 000	

Yrkande

Marinförvaltningen (skr. 10/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 321 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Ökad reseverksamhet	5 000	
2. Höjda löner m. m.	37 000	
3. Allmän varuskatt	12 000	
4. Avloppsavgift	13 000	
5. Telefonväxel	165 000	
6. Inventarier	41 000	
7. Materiel för driftvärn	1 000	
8. Kurser för teknisk personal	50 000	
9. Belastningen		3 000
	324 000	3 000
	+ 321 000	

Motiv

2. Av beloppet utgör 30 000 kronor ökade kostnader för städpersonalen till följd av inträffade och förutsedda lönestegringar. Vidare erfordras under delposten Vakttjänst ytterligare 7 000 kronor dels på grund av höjda löner till vaktpersonal, dels ock för förhyrning av alarmutrustning för ämbetsverkets lokaler på Skeppsholmen.

4. Från och med den 1 januari 1960 uttages viss avloppsavgift i samband med avgift för vattenförbrukning. För avloppsavgiften beräknar marinförvaltningen för nästa budgetår 13 000 kronor.

5. Genom beslut den 27 juni 1957 uppdrog Kungl. Maj:t åt chefen för marinen att i samråd med marinförvaltningen och statens organisationsnämnd låta utreda förbindelsetjänsten på Skeppsholmen. Efter företagen utredning har chefen för marinen i skrivelse den 20 maj 1960 med redovisning av olika alternativa lösningar föreslagit, att den nuvarande provisoriska manuella abonnentväxeln för marinförvaltningens till Skeppsholmen förlagda delar snarast utbytes mot en ny automatisk telefonväxel med en beräknad leveranstid av ett år. Vid bifall till framställningen kan växeln beräknas bli installerad under nästa budgetår. Enligt vad som upplyses i ärendet har emellertid telefonbyrån i Stockholm tillrått marinen att avvakta ytterligare fyra à fem år, då televerket kan leverera en anläggning, som troligen blir billigare i anskaffning och drift. Anskaffningskostnaderna — exklusive byggnadsarbeten — för den av marinchefen nu föreslagna anläggningen beräknas till omkring 165 000 kronor. Marinförvaltningen upptager ifrågavarande belopp i sina anslagsäskanden.

6. Av beloppet hänför sig 6 000 kronor till kostnader för ändring av vissa plåtskåp för förvaring av kvalificerat hemliga handlingar, 5 000 kronor till ersättningsanskaffning av skriv- och räknemaskiner samt 30 000 kronor till anskaffning av erforderliga inventarier — hålkortsskåp, plåtskåp m.m. — för organiserande av truppregister inom kustartilleriinspektionen (jfr prop. 1960: 110, s. 81 ff).

7. Beloppet avses för bestridande av kostnader för viss materiel m. m. för marinledningens driftvärn.

8. Marinförvaltningen finner vägande skäl tala för att kostnader för i egen regi bedriven vidareutbildning för teknisk personal framdeles bestrides från förevarande anslag. Ämbetsverket beräknar för ändamålet ett belopp av 50 000 kronor.

Departementschefen

Förevarande anslag bör enligt min mening uppföras med ett belopp av 1 125 000 kronor, innebärande en ökning med 127 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 8 september 1960 föreskrivit, att kostnaderna för inventarier för kustartilleriets truppregister skall bestridas av anslaget Marinen: Inventarier m. m. Till följd härav beräknar jag inte några medel för ändamålet under förevarande anslag. Medel för vidareutbildning m. m. av verkets personal bör enligt min mening anvisas under ett särskilt anslag. Jag återkommer med förslag i ämnet i det följande.

Vid anslagsberäkningen har jag i övrigt beaktat av marinförvaltningen anmälda medelsbehov för höjda löner m. m., prisstegringar m. m., avloppsavgifter och ökad reseverksamhet. Jag räknar däremot inte med några medel för ny telefonväxel på Skeppsholmen.

Samtliga marinförvaltningens direkta utgifter för hålkortsmaskiner m. m.

bör enligt min uppfattning bestridas från förevarande anslag. Jag har beaktat detta vid anslagsavvägningen.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 125 000 kronor.

FLYGFÖRVALTNINGEN

[24] 20. **Flygförvaltningen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	23 300 000	23 075 936
1960/61 (statsliggaren s. 186)	25 000 000	
1961/62 (förslag)	31 576 000	

Flygförvaltningens anslagsäskanden m. m.

Flygförvaltningen (skr. 12/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 4 300 000 kronor.

	Ökning	Minskning
I. Nya tjänster m. m.		
1. *Flygplanavdelningen (utom försökscentralen)*		
Vapenbyrån		
a) bombröjningssektion inrättas:		
1 överstelöjtnant/flygdirektör av 1. graden/byrådirektör Ao 26, 1 förste byråingenjör Ae 23, 1 byråingenjör Ae 21 och 1 byråingenjör Ae 19	110 364	
b) kemisk sektion inrättas:		
1 byrådirektör Ae 24, 1 byråingenjör Ae 21 och 1 ingenjör Ao 15 (tjänsterna överförda från andra enheter)	—	
c) 1 förste byråingenjör Ae 23 och 1 byråingenjör Ae 19 (ammunitionssektionen)	51 540	
d) 1 ingenjörbiträde Ae 12 (beräkningssektionen) utgår		16 116
Flygplanbyrån		
e) 1 flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ao 23 och 1 byråingenjör Ae 21 (projektsektionen)	54 048	

	Ökning	Minskning
f) 1 flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ao 23 och 1 byråingenjör Ae 21 (flygplansektionen)	54 048	
g) 1 major/flygdirektör av 2. graden Ao 24 (utrustningssektionen); i utbyte mot kapten vid flygvapnet	29 928	
h) 1 byråingenjör Ae 19 och 2 ingenjörer Ae 15 (ritkontoret)	60 756	
3 ingenjörbiträden Ae 12 och 1 tekniker Ae 10 (ritkontoret) utgår		62 892
Motorbyrån		
i) 1 tekniskt biträde Ae 7 (projektsektionen)	12 444	
j) 1 byråingenjör Ae 19 (motorsektionen)	23 124	
2. *Försökscentralen*		
a) 1 ingenjör Ae 17	19 128	
b) 1 förste byråingenjör Ae 23 (vapensektionen)	26 880	
c) 1 förste byråingenjör Ae 23 och 1 byråingenjör Ae 21 (robotsektionen)	50 880	
d) 1 byråingenjör Ae 21 (elektrosektionen)	24 000	
e) 1 byråingenjör Ae 21 (flygplansektionen)	24 000	
f) 1 byråingenjör Ae 19 (kontrolldetaljen)	21 420	
g) 2 ingenjörbiträden Ae 12 (verkstadssektionen; 2 kollektivavtalsanställda utgår)	28 776	
3. *Elektroavdelningen*		
a) 1 förste byråingenjör Ae 23 och 1 byråingenjör Ae 21	54 048	
Radiobyrån		
b) 1 byrådirektör Ae 26	33 192	
c) 1 byrådirektör Ae 24 (sektionen för rörlig radiokommunikation)	29 928	
d) 1 tekniskt biträde Ae 7 (utvecklingssektionen; 1 kollektivavtalsanställd utgår)	12 444	
Radarbyrån		
e) 1 byrådirektör Ae 24 (markradarsektionen)	29 928	
f) 1 byrådirektör Ae 26, 2 byråingenjörer Ae 19 och 1 tekniskt biträde Ae 7 (specialradarsektionen)	91 884	

	Ökning	Minskning
g) 1 ingenjörbiträde Ae 12 och 4 tekniker Ae 10 (utvecklingssektionen; 5 kollektivavtalsanställda utgår)	74 292	
Luftbevakningsbyrån		
h) 1 byrådirektör Ae 24 och 2 byråingenjörer Ae 19 (sektionen för luftförsvarscentraler)	76 176	
i) 1 flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 (databehandlingssektionen)	29 928	
Flygelektrobyrån		
j) 1 förste byråingenjör Ae 23 (flygelektrosektionen)	28 416	
k) 1 byrådirektör Ae 24 (instrumentsektionen)	29 928	
l) 1 byråingenjör Ae 21 (utvecklingssektionen)	25 632	
4. *Underhållsavdelningen*		
Driftbyrån		
a) 1 byrådirektör Ae 26, 3 byråingenjörer Ae 21, 1 byråingenjör Ae 19, 1 ingenjör Ae 17, 1 assistent Ae 17 och 1 kontorist Ae 9 (driftsektionen)	188 712	
2 ingenjörbiträden Ae 12 (driftsektionen) utgår		32 232
b) 1 bilinspektör Ae 23 (fordonssektionen)	28 416	
Förrådsbyrån		
c) 1 assistent Ae 15 (inköpssektionen)	17 076	
d) 1 byråingenjör Ae 19, 2 ingenjörer Ae 17 och 2 biträdande ingenjörer Ae 13 (reservdelsplaneringssektionen)	90 204	
Centralsektionen		
e) 1 förste byråintendent Ae 23, 1 byråingenjör Ae 21, 1 förste kansliskrivare Ae 12	68 436	
f) 1 byråintendent Ae 21, 1 assistent Ae 17, 5 chefsoperatörer Ae 13, 1 kontorsskrivare Ae 13, 1 tekniker Ae 10, 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	159 384	
1 byråassistent Ae 19, 1 byråingenjör Ae 19, 1 ingenjörbiträde Ae 12, 2 operatörer Ae 9,		

	Ökning	Minskning
4 kanslibiträden Ae 7 och 5 operatörer Ae 7 utgår		181 440
g) 1 expeditionsvakt Ae 7	12 444	
5. *Inköpsavdelningen*		
1 byråassistent Ae 19 och 1 assistent Ae 17	43 980	
6. *Normaliebyrån*		
a) 1 förste byråingenjör Ae 23, 1 ingenjör Ae 17, 1 biträdande ingenjör Ae 13 och 1 tekniker Ae 10 (försvarets klassifikationscentral)	80 772	
b) 1 byråingenjör Ae 21 (materialdetaljen)	25 632	
c) 1 byråingenjör Ae 21 och 1 ingenjör Ae 17 (standardiseringssektionen)	46 488	
d) 1 byråintendent Ae 21, 1 ingenjör Ae 15 och 1 tekniker Ae 10 (beskrivningssektionen)	58 992	
e) 1 tekniskt biträde Ae 5 (förlagssektionen)	11 220	
f) 1 amanuens i reglerad befordringsgång (biblioteket)	23 124	
1 kanslibiträde Ae 7 (biblioteket) utgår		12 444
7. *Administrativa byrån*		
a) 1 kontorist Ae 9 (halvtid) och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål (kanslisektionen)	17 010	
b) 1 kansliskrivare Ae 10, 1 kanslibiträde Ae 7 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål (centralexpeditionen)	37 104	
c) 1 förrådsman Ae 7 (centralexpeditionen) överföres till flygstaben		12 444
8. *Underrättelsecentralen*		
1 byråingenjör Ae 21 och 1 kanslibiträde Ae 7	38 076	
9. *Systemplaneringen*		
1 chef för systemplaneringen Bo 1 (civilmilitär eller civil i utbyte mot flygdirektör av 1. graden Ao 26 vid flygvapnet) och 1 kanslibiträde Ae 7	55 284	
II. Löneregleringar m. m.		
a) *Personal med avlöning från avlöningsanslag*		
Flygplanavdelningen		
Vapenbyrån: 1 ingenjör Ae 17 — byråingenjör Ae 19 (fotosektionen)	2 268	

	Ökning	Minskning
1 byråingenjör Ae 19—Ae 21 (installationssektionen)	2 508	
1 ingenjör Ae 17 — byråingenjör Ae 19 (beräkningssektionen)	2 268	
Flygplanbyrån: 1 kontorsskrivare Ae 13 — assistent Ae 15	1 860	
1 flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ao 23 — flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24, 1 förste byråingenjör Ao 23 — byrådirektör Ao 24 och 1 byråingenjör Ao 19—Ao 21 (projektsektionen)	5 532	
1 flygingenjör/byråingenjör Ao 21 — flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ao 23 och 1 ingenjör Ae 17 — byråingenjör Ae 19 (flygplansektionen)	5 052	
1 byråingenjör Ao 21 — förste byråingenjör Ao 23 (utrustningssektionen)	2 784	
2 biträdande ingenjörer Ae 13 — ingenjörer Ae 15, 6 tekniker Ae 10 — ingenjörbiträden Ae 12 och 1 förrådsman Ae 7 — förste förrådsman Ae 8 (kontrollsektionen)	12 972	
1 tekniskt biträde Ae 5—Ae 7 (ritkontoret)	1 224	
Motorbyrån: 1 ingenjör Ae 17 — byråingenjör Ae 19 (centraldetaljen)	2 268	
1 flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ao 23 — flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 (projektsektionen)	1 512	
1 byråingenjör Ae 19 — Ae 21 (motorsektion 1)	2 508	
1 byråingenjör Ae 19 — Ae 21 (motorsektion 2)	2 508	
Försökscentralen: 1 byråingenjör Ae 19 — Ae 21 (assistenter m. fl.)	2 508	
1 förste kansliskrivare Ae 12 — assistent Ae 15 och 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare (kassör) Ae 10 (centraldetaljen)	3 348	
1 byråingenjör Ae 19—Ae 21 (vapensektionen)	2 508	
1 flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ae 23 — flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 (robotsektionen)	1 536	

	Ökning	Minskning
1 flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ae 23 — flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 (elektrosektionen)	1 536	
1 byråingenjör Ae 19—Ae 21 och 1 ingenjörbiträde Ae 12 — ingenjör Ae 15 (flygplansektionen)	5 196	
1 byråingenjör Ae 21 — förste byråingenjör Ao 23, 1 ingenjör Ae 17 — byråingenjör Ae 19, 1 verkstadsförman Ae 12—Ae 14 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträde Ae 7 (verkstadssektionen) ...	8 016	
Elektroavdelningen		
Radiobyrån: 1 förste byråingenjör Ao 23 — byrådirektör Ao 24 (markinstallationssektionen)	1 512	
1 flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ao 23 — flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 (trådnätsektionen)	1 512	
1 flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 — flygdirektör av 1. graden/byrådirektör Ao 26 (sektionen för fast radiokommunikation)	3 264	
1 byråassistent Ao 19 — byråingenjör Ao 21 (utvecklingssektionen)	2 508	
1 flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 — flygdirektör av 1. graden/byrådirektör Ao 26 (radiolänksektionen)	3 264	
Radarbyrån: 1 flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 — flygdirektör av 1. graden/byrådirektör Ao 26 (flygradarsektionen) ...	3 264	
Flygelektrobyrån: 1 flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 — flygdirektör av 1. graden/byrådirektör Ao 26 (flygelektrosektionen)	3 264	
1 flygingenjör av 1. graden/förste byråingenjör Ao 23 — flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 (navigeringssektionen)	1 512	
Underhållsavdelningen		
Driftbyrån: 1 flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 — flygdirektör av 1. graden/		

	Ökning	Minskning
byrådirektör Ao 26, 2 byråingenjörer Ae 19 —Ae 21 och 1 ingenjör Ae 17 — byråingenjör Ae 19 (driftsektionen)	10 548	
1 förste byråingenjör Ae 23 — byrådirektör Ao 24 (fordonssektionen)	1 512	
Inköpsavdelningen		
1 kontorsskrivare Ae 13 — assistent Ae 15 (expeditionen)	1 860	
1 förste byråintendent Ao 23 — byrådirektör Ao 24 (svenska inköpssektionen)	1 512	
Flygfältsbyrån		
1 byråingenjör Ao 21 — förste byråingenjör Ao 23 och 1 tekniker Ae 9 — ingenjörbiträde Ae 12 (projektsektionen)	5 112	
1 byrådirektör Ao 24—Ao 26 (anläggningssektionen)	3 264	
Normaliebyrån		
1 kansliskrivare Ao 10 — förste kansliskrivare Ao 12 (direkt underställd byråchefen)	1 572	
1 byråingenjör Ao 19 — Ao 21 (standardiseringssektionen)	2 508	
Administrativa byrån		
1 förste byråsekreterare Ao 21 — Ao 23 (kanslisektionen)	2 784	
1 förste byråsekreterare Ae 21 —Ae 23, 1 byråinspektör Ao 19—Ao 21 och 1 assistent Ae 17 — byråassistent Ao 19 (personalkontoret)	7 560	
1 assistent Ae 17 — byråassistent Ao 19 och 1 förrådsman Ae 7 — förrådsförman Ae 9 (organisationskontoret)	3 612	
1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 10, 1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträde Ae 7 (centralexpeditionen)	3 324	
Centralplaneringen		
1 flygdirektör av 2. graden/byrådirektör Ao 24 — flygdirektör av 1. graden/byrådirektör Ao 26	3 264	

	Ökning	Minskning
b) Personal med avlöning från förrådstitel		
Underhållsavdelningens förrådsbyrå		
1 driftingenjör Ae 21 — förste byråingenjör Ae 23, 1 förrådsmästare Ae 12 — biträdande ingenjör Ae 13, 1 förste kansliskrivare Ae 12 — assistent Ae 15, 1 ingenjörbiträde Ae 12 — biträdande ingenjör Ae 13, 2 tekniker Ae 10 — biträdande ingenjörer Ae 13, 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträde Ae 7		—
III. Ordinariesättningar m. m.		
Flygplanavdelningen		
2 flygingenjörer av 1. graden/förste byråingenjörer Ae 23 och 1 kontorist Ae 9 (vapenbyrån); 2 byråingenjörer Ae 21 och 1 byråingenjör Ae 19 (flygplanbyrån); 1 byråingenjör Ae 21 och 1 ingenjör Ae 17 (motorbyrån); 3 byråingenjörer Ae 21, 2 byråingenjörer Ae 19 och 1 biträdande ingenjör Ae 13 (försökscentralen)		
Elektroavdelningen		
1 byråingenjör/byråintendent Ae 21 (direkt underställd chefen för avdelningen); 1 förste byråingenjör Ae 23 och 1 byråingenjör Ae 21 (radiobyrån); 1 förste byråingenjör Ae 23 (radarbyrån); 1 förste byråingenjör Ae 23 (luftbevakningsbyrån); 1 byråingenjör Ae 19 (flygelektrobyrån)		
Underhållsavdelningen		
1 förste driftingenjör Ae 23 (driftbyrån); 3 driftingenjörer Ae 21 och 2 driftingenjörer Ae 19 (förrådsbyrån); 1 assistent Ae 17 (centralsektionen)		
Inköpsavdelningen		
1 byrådirektör Ae 26 (assistent till inköpsdirektören)		

	Ökning	Minskning
Normaliebyrån		
1 tekniker Ae 10 (förlagssektionen); 1 byrå-assistent Ae 19 (biblioteket)		
Administrativa byrån		
1 kontorsskrivare Ae 13 (direkt underställd chefen för byrån); 1 kontorsskrivare Ae 13 (personalkontoret)		
Centralplaneringen		
1 byråingenjör Ae 19		
IV. Löneklassuppflyttningar	115 000	
V. 1960 års lönereglering	2 425 000	
VI. Minskat medelsbehov på grund av successiv tillsättning av nya tjänster m. m.		200 000
VII. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	30 000	
VIII. Avrundning		362
	4 817 930	517 930
	+ 4 300 000	

Motiv

I. Flygförvaltningen har anmält behov av sammanlagt omkring 90 nya tjänster, medan 22 tjänster anses kunna indragas. Ämbetsverket anför inledningsvis, att utnyttjandet av utomstående statliga och enskilda företag ökat och att en ytterligare ökning kan emotses efterhand som projekterings- och konstruktionsuppdrag i än större utsträckning kan anförtros utomstående. Detta förhållande minskar behovet av eljest erforderlig personalförstärkning. Flygförvaltningen understryker dock, att de begärda personalökningarna är nödvändiga för att dels sammanhålla och leda utlagda uppdrag, dels ock ombesörja uppgifter som icke kan läggas ut och som för närvarande icke kan skötas tillfredsställande på grund av personalbrist. Flygförvaltningen anför vidare, att tillkomst av högre befattningar inte längre annat än undantagsvis medför att lägre befattningar kan indragas. De lägre befattningar som tidigare kunnat komma i fråga för indragning har haft karaktär av hjälpkrafter och dessa säges nu ha blivit så uttunnade, att en ytterligare försvagning icke kan tillrådas.

De föreslagna nya tjänsterna är enligt flygförvaltningen avsedda för utpräglade bristområden. I många fall har förslag om deras inrättande framförts tidigare. De angelägnaste personalbehoven anses föreligga för följande områden, nämligen beträffande flygplanavdelningen för övergång till svenska sikteskonstruktioner, projektering av flygplan och flygplan-

burna materielsystem samt vissa robotuppgifter, konstruktion av säkerhetsmateriel för ökade höjder och hastigheter, uppföljning och tekniska åtgärder i fråga om flygmotorer i förbandstjänst och planeringsverksamhet inom försökscentralens vapen- och robotverksamhet, beträffande elektroavdelningen för planering av elsystem, databehandling m. m. för det nya stridsledningssystemet, motmedelsverksamhet och planering m. m. av flygplaninstrumentutrustning, beträffande underhållsavdelningen för underhåll av el- och robotmateriel, utbildnings- och omskolningsverksamhet samt reservdelsanskaffning. I övrigt nämnes normaliebyrån samt vissa delar av administrativa byrån.

a) Flygförvaltningen föreslog den 15 december 1953, att en bombröjningssektion skulle inrättas vid vapenbyrån. I proposition 1954: 109 (s. 363) uttalade föredragande departementschefen, att förslaget i och för sig icke föranledde till erinran, men att sektionen ej borde inrättas förrän bombröjningstjänstens organisation prövats och fastställts. Frågan om bombröjningstjänstens organisation anses numera vara löst och flygförvaltningen har förklarat sig beredd att ombesörja den tekniska verksamheten inom organisationen under villkor bland annat att kostnaderna för verksamheten icke skall belasta flygvapnets eller flygförvaltningens anslag.

b) Inom vapenbyråns bomb- och raketsektion handlägges vissa kemiska frågor, dels sådana som sammanhänger med eldvapenammunition, bomber, raketer och robotar, dels ock sådana som avser kemiska och biologiska stridsmedel och skydd mot ABC-stridsmedel. Den ökade vikt som tillmätes dessa senare arbetsområden kräver, att de kemiska frågorna handlägges inom en särskild sektion. Förslag härom har tidigare framförts av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga (betänkande del I, september 1956, s. 144; prop. 1957: 110, s. 88). Personalbehovet för den nya kemiska sektionen vid vapenbyrån förutsättes skola tillgodoses genom överföringar av tjänster från andra enheter.

c) Vid vapenbyrån har tillkommit vissa robotärenden, vilket medför behov av personalförstärkning. Det mest trängande behovet har man sökt tillgodose genom omflyttning och omskolning av egen personal. Härutöver erfordras emellertid ifrågavarande nya tjänster vid byråns bomb- och raketsektion, vilken föreslås skola erhålla benämningen ammunitionssektion.

e) Tjänsten i Ao 23 erfordras för medhjälpare åt sektionschefen vid handläggning av ärenden rörande belastnings- och byggnadsbestämmelser för flygplan, krav på manöverbarhet m. m. Byråingenjören i Ae 21 avses för uppföljning av vindtunnlars utnyttjande m. m.

f) Förslag om inrättande av tjänsterna har tidigare framförts. Tjänsten för flygingenjör av 1. graden eller förste byråingenjör (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 162) är avsedd för utredningar rörande bland annat beväpnings-

system. Byråingenjören i Ae 21 (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 122) erfordras för nytillkommande ärenden rörande friflygande mål.

g) Beställningen är avsedd för chef för utrustningssektionen. Vid bifall till förslaget, som framförts tidigare (prop. 1959: 1, bil. 6, s. 122), kan en kaptensbeställning vid flygvapnet indragas.

h) De tjänster som för närvarande finns vid ritkontoret utnyttjas enligt flygförvaltningen på grund av den låga löneställningen huvudsakligen som befordringstjänster för nyutexaminerad teknisk personal. Genom att högre tjänster saknas blir omsättningen på personal vid kontoret stor, vilket medför att uppgifter som fordrar långvarig vana inom arbetsområdet inte kan skötas tillfredsställande. Till sådana uppgifter hör ritningsgranskning, som enligt flygförvaltningen utgör ett av ritkontorets viktigaste åligganden och som i standardiseringshänseende får allt större betydelse. För ritningsgranskning föreslås tre mera kvalificerade tjänster skola inrättas, varvid samtidigt fyra lägre tjänster kan utgå.

i) Förslag om inrättande av tjänsten har framförts även för innevarande budgetår (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 163).

j) Tjänsten har jämväl tidigare föreslagits (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 163). Flygförvaltningen framhåller, att den moderna flygmaterielen inte bara ökat kraven på arbetsinsatser på projekterings- och tillverkningsstadiet utan även, genom dess känslighet för driftstörningar, förbandens behov av snabba hjälpåtgärder från central verkstad och från motorhyråns motortekniska sektioner. Lönekostnaderna för här föreslagen tjänst är enligt flygförvaltningen obetydliga i jämförelse med de ekonomiska fördelar som erhålles och de minskade risker för haverier som uppstår genom ökade möjligheter till omedelbara tekniska utredningar och hjälpåtgärder.

2 a) Tjänsten erfordras för el-, tele- och instrumentinstallationer i flygplan och robotar.

b) För arbetsuppgifter rörande utprovning av komplicerade siktessystem föreslås en tjänst för förste byråingenjör i Ae 23 skola tillkomma.

c) Försökscentralens robotsektion, som funnits inrättad alltsedan den 1 juli 1959, föreslås ytterligare utbyggd (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 123 och 1960: 1, bil. 6, s. 163). Den nu föreslagna tjänsten i Ae 23 avses för systemfrågor, tjänsten i Ae 21 för arbetsuppgifter sammanhängande med från utlandet anskaffade robotar.

d) Tjänsten erfordras för elsystemfrågor. Förslaget har tidigare framförts (prop. 1959: 1, bil. 6, s. 123).

e) Byråingenjören i Ae 21, som jämväl tidigare äskats (prop. 1959: 1, bil. 6, s. 123), avses för aerodynamiska frågor.

f) Till följd av att arbetsuppgifterna ökat erfordras personalförstärkning för att erforderlig kontroll skall medhinnas. Tjänsten avses för elkontrollarbete.

g) Förslaget har framförts tidigare (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 163).

3 a) Med hänsyn till att elektroavdelningens materielanskaffning under senare år ökat kraftigt erfordras personalförstärkning för effektivisering av kontrollverksamheten samt för standardisering av kontrollmetodiken. De för ändamålet föreslagna nya tjänsterna bör direkt underställas chefen för avdelningen, eftersom uppgifterna berör samtliga avdelningens byråer.

b) Flygförvaltningen anför, att dataöverföring förekommer såväl på rörliga och fasta radioförbindelser som på tråd. I standardiserings- och rationaliseringssyfte är det enligt ämbetsverket viktigt att kompromisslösningar kan väljas så att samma eller likartad utrustning kan utnyttjas för olika transmissionsmedia. Undersökningen av dessa frågor anses fordra tillgång till ifrågavarande tjänst i Ae 26. Tjänsten avses för gemensam planering av elektroavdelningens verksamhet rörande dataöverföring m. m.

c) Radiobyråns sektion för rörlig radiokommunikation har tillförts nya arbetsuppgifter avseende styrsignalering m. m. samt styrpejlutrustning i flygplan. Till följd härav erfordras förstärkning med en byrådirektör i Ae 24. Tjänsten har även äskats för innevarande budgetår (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 164).

d) Förslaget innebär upprepning av tidigare yrkande (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 164).

e) För sektionen föreslås ånyo förstärkning med en byrådirektör i Ae 24 för arbetsuppgifter avseende planering och projektering av ny markradarmateriel (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 164).

f) Motmedelsfrågan bör enligt flygförvaltningen ägnas skärpt uppmärksamhet, vilket i skilda sammanhang understrukits bland annat av överbefälhavaren. Till följd härav anser ämbetsverket, att en avsevärd personalförstärkning erfordras. För nästa budgetår föreslås ifrågavarande fyra nya tjänster. Förslag om inrättande av byrådirektörstjänsten har även framförts för innevarande budgetår (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 164).

g) Förslagen rör utvecklingssektionens experimentverkstad och har framförts tidigare (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 165).

h) Flygförvaltningen föreslår ånyo inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24 för verksamheten vid försöksanläggningen — TVL — vid Roslagens flygkår (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 165). Vid TVL bedrives viss utvärderings- och utprovningsverksamhet. Flygvapnets radarskola (FRAS) och den nya stridsledningsskolan är för sin verksamhet bland annat beroende av TVL. Ämbetsverket erinrar om att TVL saknar egen personal. Verksamheten har hittills bedrivits genom tillfällig omplacering av personal inom flygförvaltningen, under vilken TVL lyder. Enligt flygförvaltningen har erfarenheten emellertid nu visat, att TVL bör ses som en permanent organisation av samma typ som de laboratorier som ingår i exempelvis

radar-, radio- och flygelektriska byråernas utvecklingssektioner. För TVL erfordras enligt ämbetsverket i första hand den föreslagna tjänsten för byrådirektör.

Av de båda ingenjörtjänsterna i Ae 19 avses en för bland annat projektering och anskaffning av utrustning för intern kommunikation i luftförsvarscentraler och vid robotförband och en för frågor rörande installation av robotanläggningar och däri ingående teleteknisk utrustning. Tjänsterna förutsättes placerade vid sektionen för luftförsvarscentraler inom luftbevakningsbyrån.

i) Tjänsten avses huvudsakligen för arbetsuppgifter rörande planering och samordning av materielanskaffning för markbundna databehandlingssystem inom luftförsvaret.

j) och k) Förslag om inrättande av ifrågavarande tjänster har tidigare framförts (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 165).

l) För servotekniska frågor föreslås inrättande av en byråingenjörtjänst i Ae 21 vid utvecklingssektionen.

4 a) Flygförvaltningen återkommer till frågan om förstärkning av driftbyråns driftsektion (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 165). Ämbetsverket anför, att utvecklingen inom flygmaterielområdet framtvingar såväl inom som utom landet en omfattande forskning beträffande drift- och underhållsproblem. Tjänsten för byrådirektör i Ae 26 avses främst för sammanhållande av de utvecklingsarbeten, som driftbyrån i olika skeden behöver för att effektivt kunna handlägga frågor rörande drift och underhåll av materiel. En av tjänsterna för byråingenjör i Ae 21 avses för medhjälpare åt byrådirektören, de två övriga erfordras till följd av telematerielens ansvällning. En ytterligare ansvällning av telematerielen kommer att ske i samband med robotmaterielanskaffningen. Byråingenjören i Ae 19 och ingenjören i Ae 17 avses för frågor rörande underhåll m. m. av robotmateriel, bland annat för utarbetande av serviceföreskrifter rörande sådan materiel. För arbetsuppgifter rörande s.k. krigsutrustningslistor erfordras vidare vid driftsektionen med hänsyn till den ökade materielvolymen förstärkning med en assistent och en kontorist.

Vid bifall till förslaget kan två tjänster för ingenjörbiträde utgå.

b) Tjänsten avses för bland annat övervakning av den militära besiktningsverksamheten inom flygvapnet. Innehavaren förutsättes även skola övervaka körutbildningens bedrivande vid förband och skolor samt handlägga å driftbyrån förekommande ärenden rörande fordonshaverier.

c) Enär antalet inköpsärenden ökat väsentligt erfordras förevarande tjänst vid förrådsbyråns inköpssektion.

d) De senaste årens utökning av telemateriel såväl för markanordningar som för flygplanutrustning samt den planerade och påbörjade robotmaterielanskaffningen har medfört behov av personalförstärkning

vid underhållsavdelningen. Liksom driftbyrån behöver även förrådsbyrån förstärkas av dessa anledningar. Med hänsyn härtill föreslås ifrågavarande fem ingenjörtjänster skola inrättas för förrådsbyråns reservdelsplaneringssektion. Flygförvaltningen föreslog för innevarande budgetår två nya tjänster i Ae 19, en i Ae 17 och en i Ae 15. Förslaget bifölls av statsmakterna utom såvitt avser en tjänst i Ae 19 (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 166).

e) Tjänsten i Ae 23 är avsedd för chef för centralsektionens ekonomidetalj och organisationsdetalj. För sistnämnda detalj avses även förste kansliskrivaren i Ae 12.

Byråingenjören i Ae 21 erfordras för handläggning av krigsreparationsfrågor. Förslag om inrättande av sistnämnda tjänst har framförts tidigare (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 166).

f) Förevarande yrkande hänför sig jämväl till centralsektionen. I stor utsträckning användes vid sektionens arbete hålkort för olika uppgifter beträffande redovisning, uppföljning, statistik m. m. Hålkort utnyttjades till en början huvudsakligen för förrådsredovisning, men har efter hand kommit att användas även för driftanalys, lägesrapportering, statistisk värdeanalys och flygplanprojektering. Till följd härav har maskinutrustningen undergått väsentliga förändringar. Utrustningen, som ursprungligen utgjordes av konventionella hålkortsmaskiner, utgöres för närvarande bland annat av en elektronisk databehandlingsmaskin, IBM 650. Med hänsyn till den omfattning verksamheten fått har flygförvaltningen kontrakterat en större databehandlingsanläggning, IBM 7070, med magnetbandsutrustning, vilken anläggning enligt ämbetsverket kommer att levereras i mitten av 1961, varvid 650-anläggningen även avses utbytas mot en anläggning IBM 1401. En rationell drift av den nya anläggningen fordrar, att vissa personalförändringar genomföres, innebärande i huvudsak att mer kvalificerade tjänster tillkommer i utbyte mot lägre tjänster. Flygförvaltningen föreslår på grund härav att 10 tjänster tillkommer och att 14 utgår.

g) Expeditionsvakten erfordras vid underhållsavdelningen bland annat med hänsyn till att avdelningen har lokaler på annat håll än flygförvaltningen i övrigt.

5. Förslaget motiveras av utökade arbetsuppgifter. Byråassistenten avses för utländska inköpssektionen och assistenten för svenska inköpssektionen. Förslag om inrättande av sistnämnda tjänst har jämväl framförts tidigare (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 166).

6 a) Förslaget rör försvarets klassifikationscentral. Centralens arbetsuppgifter innebär i korthet samordning av klassificering, typminskning och standardisering av materiel för samtliga försvarsgrenar (jfr prop. 1954: 109, s. 383). Med överlämnande av en av ordföranden i försvarets standardiseringsdelegation utförd utredning angående klassifikationscen-

tralens arbetsuppgifter och personalbehov har flygförvaltningen i skrivelse den 13 september 1960 såsom motiv för den föreslagna personalökningen främst angivit centralens ökade arbetsuppgifter. Ämbetsverket anför härvid följande.

Arbetsuppgifterna för klassifikationscentralen ansågs vid centralens tillblivelse kunna bli av förhållandevis begränsad omfattning. Av nyssberörda utredning framgår emellertid, hurusom den moderna materielunderhållstjänstens olika faser och den svällande materielmängden m. m., liksom också det utökade samarbetet mellan försvarsgrenarna, kräver för försvaret gemensamma entydiga och ändamålsenliga materielbeteckningar i allt större utsträckning. Detta krav har oundvikligen lett till en ändring och en väsentlig utvidgning av klassifikationscentralens uppgifter. En av orsakerna härtill har även varit den ökade användningen inom försvarets materieltjänst av databehandlingsmaskiner för beräkning av materielbehov och för materielredovisning m. m. Förutsättningen för att därigenom väntade rationaliseringsvinster skulle kunna uppnås är emellertid att materielen kan betecknas enligt ett system, som är anpassat till de maskinella databehandlingsmetoderna, och att systemet utsträckes till att omfatta all den materiel, beträffande vilken maskinell bearbetning bör komma till stånd. Från det att klassifikationscentralen till en början avsågs endast skola ägna sig åt klassifikation av vissa huvudgrupper av materiel, såsom vapen m. m., har därför uppgifterna vidgats till att avse också övrig materiel.

I förenämnda utredning föreslås, att antalet tjänster vid centralen under de närmaste tre budgetåren successivt skall öka från för närvarande fem till sexton. Flygförvaltningen tager icke ställning till det slutliga personalbehovet men föreslår inrättande från och med nästa budgetår av fyra tjänster.

I skrivelse den 10 september 1960 har vidare *försvarets förvaltningsdirektion* understrukit behovet av de föreslagna tjänsterna för klassifikationscentralen med hänsyn till betydelsen för hela försvaret av att arbetet med klassifikation, typminskning och standardisering av försvarets materiel kan bedrivas på ett tillfredsställande sätt.

b)—d) Förslagen innebär i huvudsak upprepning av tidigare framförda yrkanden (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 167). Som motivering anges ökad arbetsvolym.

e) Tjänsten, som avses för förlagssektionens ljuskopieringsanläggning, erfordras till följd av ökade arbetsuppgifter.

f) Förslaget, som rör normaliebyråns bibliotek, innebär upprepning av tidigare framfört yrkande (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 167). Biblioteket betjänar hela flygledningen. Den omfattning bibliotekstjänsten numera fått gör det enligt flygförvaltningen önskvärt, att en tjänst för föreståndare tillkommer. Vid bifall härtill kan ett kanslibiträde utgå.

7 a) Kontoristtjänsten erfordras för mera kvalificerade kontorsgöromål och biträdestjänsten på grund av ökat skrivarbete.

b) Tjänsterna erfordras på grund av ökad arbetsvolym. Kontorsbiträdestjänsten avses för telefonist.

c) Innehavaren av tjänsten utför arbetsuppgifter vid flygledningens godsexpedition. Tjänsten anses framdeles böra redovisas över flygvapnets personalförteckning.

8. Byråingenjörtjänsten i Ae 21 avses för bearbetning av robottekniska underrättelser. För innevarande budgetår föreslogs för uppgifterna en tjänst i Ae 19 (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 168). Då expeditions- och skrivpersonal ej längre kan ställas till förfogande från annat håll inom flygförvaltningen hör enligt flygförvaltningen även ett kanslibiträde tillkomma vid underrättelsecentralen.

9. För chef för systemplaneringen inom flygförvaltningen bör inrättas en tjänst i Bo 1. Härvid kan en beställning för flygdirektör av 1. graden vid flygvapnet utgå. För utförande av enhetens skrivarbete bör vidare ett kanslibiträde tillkomma.

II. Det sammanlagda antalet föreslagna lönegradsuppflyttningar är 65. Förslagen innebär i många fall en upprepning av förut framförda yrkanden. Som motiv för desamma åberopas arten och omfattningen av de göromål som är förenade med respektive tjänster. Inledningsvis framhåller flygförvaltningen angelägenheten av att sektionschefer och därmed jämställda erhåller lönegradsuppflyttning.

Befintliga tjänster vid flygförvaltningens underhållsavdelning för förste driftingenjör, förste driftintendent, driftassistent och driftingenjör föreslås skola erhålla ändrade tjänstebenämningar, nämligen förste byråingenjör, förste byråintendent, byråassistent respektive byråingenjör. Vidare föreslås, att chefen för centralplaneringen erhåller tjänstebenämningen byråchef.

III. Förslagen motiveras i huvudsak med att fråga är om arbetsuppgifter av bestående natur. Hänsyn har även tagits till tjänsternas plats i organisationen samt innehavarnas tjänsteår och tjänsteålder.

I *försvarets civilförvaltnings* förslag till anslagsäskanden beträffande flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1961/62 har upptagits av flygvapenchefen i dennes militärorganisatoriska underlag anmälda förslag till personaländringar vid flygvapnet, vilka även avser flygförvaltningen. Civilförvaltningen tillstyrker flygvapenchefens förslag att inrätta en beställning för flygingenjör av 1. graden vid vapenbyråns bomb- och raketsektion. Ämbetsverket biträder även det ånyo framförda förslaget om inrättande av två dylika beställningar vid byråns installationssektion. Civilförvaltningen har intet att erinra mot att en kaptensbeställning vid flygvapnet indrages under förutsättning att en beställning för major eller flygdirektör av 2. graden tillkommer vid

flygförvaltningen, avsedd för flygplanbyråns utrustningssektion (jfr I. 1 g i det föregående). Ämbetsverket tillstyrker, att två beställningar för flygdirektör av 2. graden, avsedda för chefer för motorbyråns motorsektion 1 och 2 omvandlas till beställningar för flygdirektör av 1. graden. Ånyo framförda förslag om inrättande av en tjänst för förste flygläkare i Ao 23 vid försökscentralen biträdes liksom inrättande av en beställning för alternativt överstelöjtnant eller major vid underrättelsecentralen. Vidare tillstyrkes, att en förrådsman i Ae 7 överföres från flygförvaltningen till flygstaben (jfr I. 7 c i det föregående). Civilförvaltningen räknar vidare med bifall till flygvapenchefens och flygförvaltningens förslag om inrättande av en tjänst vid flygförvaltningen i Bo 1 för chef för systemplaneringen i utbyte mot en beställning för flygdirektör av 1. graden vid flygvapnet (jfr I. 9 ovan).

Förslag av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga

Vid anmälan av armétygförvaltningens avlöningsanslag i det föregående har redovisats ett av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga, efter samråd med riksräkenskapsverket, avgivet förslag avseende formerna för handläggningen av kamerala ärenden inom armétygförvaltningen och flygförvaltningen. För närmare kännedom om de sakkunnigas mera principiella överväganden m. m. torde få hänvisas till denna redogörelse.

Av skrivelsen inhämtas följande beträffande nuvarande ordning för handläggning av kamerala ärendena inom flygförvaltningen. (Här bortses från verksamheten vid de delar av flygförvaltningen som är förlagda till Arboga och Malmslätt.)

Granskning av leverantörräkningar och därmed sammanhängande frågor ävensom dispositionsbokföring, betalningsutfallsberäkningar och därmed sammanhängande arbete samt egentliga kassagöromål sker vid inköpsavdelningens räkningssektion. Vid administrativa byråns personalkontor ombesörjes övriga delar av här ifrågavarande verksamhet, d. v. s. samma verksamhet som vid armétygförvaltningens motsvarande arbetsenhet. Vid räkningssektionen finnes sedan ett par år tillbaka en cardatypeanläggning för bland annat hålkortsmässig framställning av vissa för dispositionsbokföring och betalningsutfallsövervakning erforderliga handlingar samt för utskrift av postgiroutbetalningskort m. m. Räkningssektionen fungerar enligt beslut av 1957 års riksdag även som kassa för tredje flygeskaderstaben och flygkrigshögskolan intill tidpunkten för eskaderstabens flyttning från förvaltningsbyggnaderna på Gärdet och intill dess flygkrigshögskolan uppgår i den beslutade gemensamma krigshögskolan.

Sammansättningen av flygförvaltningens personalorganisation för kamerala uppgifter framgår av följande sammanställning.

Lönegrad	Tjänst	Inköpsavdelningens räkningssektion	Administrativa byråns personalkontor	Summa
Ao, Ae 21	Kamrerare	1	—	1
17	Assistent	1	1	2
15	Assistent	1	—	1
13	Kontorsskrivare	1	1	2
12	Förste kansliskrivare	1	—	1
10	Kansliskrivare	1	[1]3	4
9	Kontorist	3	1	4
7	Kanslibiträde	4	3	7
r.b.—5, Ao 5	Biträde för skriv- och kontorsgöromål (kontorsbiträde)	10	—	10
	Summa	**23**	**9**	**32**

[1] Varav en övergångsvis ersatt med en revisor i Ao 19 på övergångsstat.

Såsom framgår av redogörelsen under armétygförvaltningens avlöningsanslag föreslår de sakkunniga, att en särskild ekonomisektion, indelad i fyra arbetsgrupper, tillkommer även inom flygförvaltningens administrativa byrå. En byrådirektör i lönegrad A 24 bör vara chef för sektionen. För direkt biträde åt sektionschefen bör vidare avses ett kanslibiträde i A 7. För arbetsgrupperna räknar de sakkunniga med följande tjänster. Härvid förutsätter de sakkunniga, att sektionen skall fungera även som kassa för flygstaben och övergångsvis även för flygkrigshögskolan och tredje flygeskaderstaben.

Gruppen för dispositionsbokföring, kassa m. m.: En assistent i A 15, en förste kansliskrivare i A 12, en kansliskrivare i A 10 (överförd från utländska inköpssektionen), två kontorister i A 9, ett kanslibiträde i A 7 och tre biträden för skriv- och kontorsgöromål. Förste kansliskrivaren beräknas för den egentliga kassan. En kontorist, ett kanslibiträde och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål avses huvudsakligen för cardatypeanläggningen.

Gruppen för svenska leverantörräkningar: En byråassistent i A 19, en förste kansliskrivare i A 12, två kontorister i A 9, två kanslibiträden i A 7 och fyra biträden för skriv- och kontorsgöromål. Byråassistenten bör såsom sektionschefens närmaste man härjämte biträda denne vid sektionens ledning samt med mera kvalificerade arbetsuppgifter i övrigt.

Gruppen för utländska leverantörräkningar m. m.: En assistent i A 15, en kontorist i A 9, ett kanslibiträde i A 7 och två biträden för skriv- och kontorsgöromål (ett överfört från utländska inköpssektionen).

Gruppen för granskning av reseräkningar m. m.: En assistent i A 15, en kansliskrivare i A 10 (överförd från personalkontoret) och två kontorister i A 9.

I samband med överförandet av bland annat granskningen av reseräkningar till ekonomisektionen från personalkontoret föreslår de sakkunniga, att tjänsten för assistent i A 17 vid personalkontoret utgår. I stället föreslås en tjänst för kontorsskrivare i A 13 skola tillkomma för att närmast under personalkontorets chef ansvara för avlöningsarbetet.

I förhållande till nuläget innebär de sakkunnigas förslag (bortsett från överflyttning mellan enheter) dels ökning med en byrådirektör i A 24, en byråassistent i A 19, två assistenter i A 15, en förste kansliskrivare i A 12, fyra kontorister i A 9 och ett kanslibiträde i A 7, dels minskning med en kamrerare i A 21, två assistenter i A 17 (därav en vid personalkontoret), en kontorsskrivare i A 13, tre kansliskrivare i A 10 (därav två vid personalkontoret) och tre biträden för skriv- och kontorsgöromål (därav ett vid inköpsavdelningens expedition). Det förutsättes att den tjänst för assistent i A 15, som avsetts för granskning av reseräkningar m. m., inte tillsättes, så länge nuvarande tjänst för revisor i A 19 kvarstår på övergångsstat och avses för motsvarande arbetsuppgifter.

De sakkunnigas förslag innebär vid genomförd organisation för flygförvaltningens del en årlig kostnadsökning av omkring 13 000 kronor.

Yttranden

Flygförvaltningen hyser den uppfattningen, att ekonomisektionen närmast bör ingå i inköpsavdelningen. Vid en sådan organisation bör emellertid reseräkningsgranskningen alltjämt ske vid personalkontoret. Flygförvaltningen har inte något att erinra mot föreslaget antal tjänster vid ekonomisektionen. Vidkommande de av de sakkunniga föreslagna lönestallningarna föreslår ämbetsverket emellertid följande förändringar. I stället för den föreslagna tjänsten i lönegrad A 19, avsedd för gruppen för svenska leverantörräkningar, bör en tjänst i lönegrad A 21 tillkomma. Tjänsten som chef för gruppen för dispositionsbokföring, kassa m. m. bör placeras i lönegrad A 17. En kansliskrivartjänst i A 10 och en kontoristtjänst i A 9 vid sistnämnda arbetsgrupp bör vidare med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning utbytas mot tjänster för en förste kansliskrivare i A 12 respektive en kansliskrivare i A 10. En vid samma grupp placerad tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål, som avsetts för cardatypeanläggningen, anses böra omvandlas till tjänst för kanslibiträde. Vid gruppen för svenska leverantörräkningar bör vidare i vart fall en av de föreslagna tjänsterna för biträde för skriv- och kontorsgöromål utbytas mot tjänst för kanslibiträde. Vid gruppen för utländska leverantörräkningar föreslås även utbyte av en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål mot tjänst för kanslibiträde. Därest de sakkunnigas förslag att ekonomisektionen anknytes till administrativa byrån bifalles, föreslår flygförvaltningen även, att två av de sakkunniga föreslagna kontoristtjänster i

A 9 placeras i lönegrad A 10. Den föreslagna tjänsten för kontorsskrivare i A 13, avsedd för chef för personalkontorets avlöningsgrupp, anses böra placeras i A 15. Skäl finnes även enligt ämbetsverkets mening för en högre löneplacering än A 24 för chefen för sektionen, men denna fråga anses böra kunna anstå.

Försvarets civilförvaltning tillstyrker i princip de sakkunnigas förslag.

Försvarets civila tjänstemannaförbund föreslår — såsom anförts i det föregående vid anmälan av armétygförvaltningens avlöningsanslag — vissa ändringar i de av de sakkunniga föreslagna personalorganisationerna för ekonomisektionerna inom armétygförvaltningen och flygförvaltningen. Beträffande flygförvaltningen föreslår förbundet följande. Vid gruppen för dispositionsbokföring, kassa m. m. utbytes assistenttjänsten i A 15 mot tjänst i A 17, kansliskrivartjänsten i A 10 mot tjänst i A 12, kontoristtjänsten i A 9 mot tjänst i A 10 och en kontorsbiträdestjänst mot tjänst för kanslibiträde. Vid gruppen för svenska leverantörräkningar utbytes tjänsten för byråassistent i A 19 mot tjänst i A 21, tjänsten för förste kansliskrivare i A 12 mot tjänst i A 15 och en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål mot tjänst för kanslibiträde. Vid gruppen för utländska leverantörräkningar tillkommer likaså ett kanslibiträde i utbyte mot biträde för skriv- och kontorsgöromål. Vid gruppen för granskning av reseräkningar m. m. utbytes assistenttjänsten i A 15 mot tjänst i A 17, kansliskrivartjänsten i A 10 mot tjänst i A 13 och de två kontoristtjänsterna i A 9 mot tjänster i A 10. Vid personalkontoret utbytes slutligen en tjänst för kontorsskrivare i A 13 mot tjänst i A 15 och tre tjänster för kanslibiträde i A 7 mot tjänster för kontorist i A 9.

Departementschefen

Vid min bedömning av personalbehovet för flygförvaltningen för nästa budgetår har jag fäst särskilt avseende vid behovet av fortsatt kvalitativ förstärkning av den tekniska personalen. Strävandena bör emellertid inriktas på en kvalitativ förstärkning inom oförändrad eller sänkt kostnadsram. Utrymmet för en antalsmässig utökning av särskilt den tekniska personalen är däremot strängt begränsat.

Vad först angår flygplanavdelningen har jag intet att invända mot att en kemisk sektion inrättas inom vapenbyrån genom ianspråktagande av befintliga tjänster. Ej heller har jag något att invända mot att nuvarande bomb- och raketsektion framdeles benämnes ammunitionssektion. Förslaget om inrättande av en särskild bombröjningssektion kan jag inte biträda. I fråga om de av flygförvaltningen för flygplanavdelningen föreslagna nya tjänsterna tillstyrker jag inrättande av tjänster för en förste byråingenjör i Ae 23 vid flygplanbyrån och för en byråingenjör i Ae 19 vid motorbyrån. Flygplanbyråns ritkontor bör i enlighet med flygförvaltningens

förslag förstärkas med tjänster för en byråingenjör i Ae 19 och två ingenjörer i Ae 15, varvid tre ingenjörbiträden i Ae 12 och en tekniker i Ae 10 kan utgå. Jag förutsätter vidare, att ett ingenjörbiträde i Ae 12 utgår vid vapenbyrån. Beträffande flygplanavdelningens försökscentral föreslår jag inrättande av tjänster för två förste byråingenjörer i Ae 23 och två ingenjörbiträden i Ae 12, de två sistnämnda tjänsterna i utbyte mot kollektivavtalsanställda.

För elektroavdelningen tillstyrker jag inrättandet av en tjänst för förste byråingenjör i Ae 23 för kontrollfrågor. I övrigt föreslår jag, att radarbyrån förstärkes med en byrådirektör i Ae 26 samt luftbevakningsbyrån med en byrådirektör i Ae 24 och en förste byråingenjör i Ae 23. Tjänster för ett ingenjörbiträde i Ae 12, fyra tekniker i Ae 10 (radarbyrån) och ett tekniskt biträde i Ae 7 (radiobyrån) bör vidare i enlighet med flygförvaltningens förslag tillkomma i utbyte mot sex kollektivavtalsanställda. Jag föreslår slutligen, att tjänster för en ingenjör i Ae 17 och en ingenjör i Ae 15 indrages vid elektroavdelningen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vid vilka enheter dessa tjänster skall utgå.

Vad angår underhållsavdelningen tillstyrker jag nya tjänster för en byrådirektör i Ae 26 och en byråingenjör i Ae 21 vid driftbyrån samt för en byråingenjör i Ae 21 vid centralsektionen. Jag biträder vidare flygförvaltningens förslag till personalförändringar vid hålkortscentralen i Arboga. I enlighet härmed bör tjänster tillkomma för en byråintendent i Ae 21, en assistent i Ae 17, fem chefsoperatörer i Ae 13, en kontorsskrivare i Ae 13, en tekniker i Ae 10 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål. Tjänster för en byråassistent i Ae 19, en byråingenjör i Ae 19, ett ingenjörbiträde i Ae 12, två operatörer i Ae 9, fyra kanslibiträden i Ae 7 och fem operatörer i Ae 7 kan härvid indragas. Jag tillstyrker vidare, att en expeditionsvakt i Ag 7 tillkommer vid underhållsavdelningen.

Jag förutsätter, att två ingenjörbiträden i Ae 12 i enlighet med flygförvaltningens förslag utgår vid driftbyrån.

Jag har slutligen intet att erinra mot att befintliga tjänster vid avdelningen för förste driftingenjör, förste driftintendent, driftassistent och driftingenjör framdeles benämnes förste byråingenjör, förste byråintendent, byråassistent respektive byråingenjör.

För inköpsavdelningen anser jag mig inte böra tillstyrka flygförvaltningens förslag till nya tjänster.

Vad angår normaliebyrån biträder jag den föreslagna förstärkningen av försvarets klassifikationscentral med tjänster för en förste byråingenjör i Ae 23, en ingenjör i Ae 17, en biträdande ingenjör i Ae 13 och en tekniker i Ae 10. För normaliebyrån i övrigt föreslår jag en ny tjänst för byråintendent i Ae 21.

För administrativa byrån föreslår jag inrättande av tjänster för

en kontorist i Ae 9 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål. Jag tillstyrker vidare, att en tjänst för förrådsman i Ae 7 överföres till flygstaben.

Jag räknar inte med några personalförändringar vid underrättelsecentralen för nästa budgetår.

Jag föreslår, att en tjänst för byråchef i Be 1 inrättas för systemplaneringen. En beställning vid flygvapnet för flygdirektör av 1. graden i Ao 26 bör härvid indragas. Jag framlägger förslag härom framdeles vid anmälan av flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. Jag tillstyrker vidare, att en tjänst för kanslibiträde i Ae 7 tillkommer vid systemplaneringen.

Jag har i det föregående under arméintendenturförvaltningens anstalters avlöningsanslag erinrat om att den vid flygvapnets centralförråd för intendenturmateriel i Västerås bedrivna verksamheten enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1960 skall inordnas i arméns centrala intendenturförråd från och med den 1 juli 1961. Till följd härav kan vid flygförvaltningens intendenturbyrå redovisade tjänster för en förrådsförman i Ao 9, fyra förrådsmän i Ae 7, ett kanslibiträde i Ae 7 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål utgå. Vidare kan en beställning för förvaltare i Ao 17 vid flygvapnet indragas. Jag återkommer till denna fråga framdeles vid anmälan av flygvapnets allmänna avlöningsanslag.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttningar av tjänster för två flygdirektörer av 2. graden eller byrådirektörer i Ao 24 till flygdirektörer av 1. graden eller byrådirektörer i Ao 26, en flygingenjör av 1. graden eller förste byråingenjör i Ae 23 till flygdirektör av 2. graden eller byrådirektör i Ao 24, en förste byråintendent i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en byråingenjör i Ao 19 till Ao 21, ett tekniskt biträde i Ae 5 till Ae 7 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång till kanslibiträde i Ae 7, varjämte jag förutsätter, att benämningen av tjänsten för chef för centralplaneringen i Bo 1 ändras till byråchef och att en tjänst för byråassistent i Ao 19 ändras till tjänst för byråingenjör i samma lönegrad.

Till de av chefen för flygvapnet framförda förslagen rörande förändringar i fråga om militära och civilmilitära beställningar torde jag få återkomma i samband med att slutligt förslag framlägges beträffande flygvapnets allmänna avlöningsanslag.

I det föregående har jag redogjort för ett av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga i samråd med riksräkenskapsverket avgivet förslag rörande handläggningen av kamerala ärenden inom armétygförvaltningen. Vid anmälan av armétygförvaltningens avlöningsanslag har jag biträtt de sakkunnigas förslag att en särskild ekonomisektion skall organiseras inom armétygförvaltningens administrativa byrå. Jag föreslår i likhet med de

sakkunniga, att en särskild ekonomisektion med angivna arbetsuppgifter tillkommer jämväl inom flygförvaltningens administrativa byrå. Jag ansluter mig i huvudsak till den av de sakkunniga föreslagna personalorganisationen för sektionen. Jag anser emellertid, att två föreslagna biträdestjänster bör utbytas mot tjänster för kanslibiträde i A 7 (en för svenska och en för utländska leverantörräkningar) samt att en för reseräkningsgranskning beräknad kontoristtjänst bör utbytas mot kansliskrivare i A 10. Vid personalkontoret bör vidare tre tjänster för kontorist i A 9, avsedda för avlöningsuträkning, tillkomma i utbyte mot tjänster i A 7. I enlighet härmed bör tjänster tillkomma vid flygförvaltningen för en byrådirektör i Ae 24, en byråassistent i Ae 19, två assistenter i Ae 15, en förste kansliskrivare i Ae 12 och sex kontorister i Ae 9. Samtidigt bör följande tjänster utgå, nämligen för en kamrerare i Ao 21, två assistenter — en i Ao 17 och en i Ae 17 — en kontorsskrivare i Ao 13, två kansliskrivare — en i Ao 10 och en i Ae 10 — samt fem biträden för skriv- och kontorsgöromål. Indragningen av ordinarie tjänster torde ej kunna ske omedelbart. Möjlighet bör föreligga att föra sådan tjänst på övergångsstat. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att vidtaga erforderliga övergångsåtgärder för genomförande av ifrågavarande personalförändringar.

Jag vill i förevarande sammanhang även anmäla av flygförvaltningen i en till försvarsdepartementet den 7 november 1960 inkommen skrivelse framlagt förslag rörande organisationsförändringar m. m. i fråga om handläggningen av på ämbetsverket ankommande ärenden rörande bland annat robotar. Enligt förslaget skall den för närvarande fristående robotbyrån inlemmas i flygplanavdelningen. Huvuddelen av byrån — expedition, centralsektion, militärsektion, projektsektioner, konstruktionssektion, styrsektion och motorsektion — skall härvid inom flygplanavdelningen bilda en särskild byrå. Övriga enheter — utprovningssektion, mätsektion och försöksplatser — föreslås ingå i en särskild försöksplanering inom flygplanavdelningen. I anslutning härtill föreslår flygförvaltningen vidare dels inrättande av nya tjänster för en förste byråingenjör i Ae 23 och en byråingenjör i Ae 21, dels ock vissa lönegradsuppflyttningar.

Ifrågavarande ärende har remitterats till 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga för yttrande. Då remissbehandlingen inte är avslutad, räknar jag inte med att för årets riksdag framlägga förslag till ändrad organisation av robotbyrån. Jag kan till följd härav inte heller tillstyrka de föreslagna tjänsterna och lönegradsuppflyttningarna. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t äger besluta om vidtagande försöksvis av sådana organisationsförändringar som kan visa sig ändamålsenliga och lämpliga och därvid föreskriva provisoriska åtgärder inom ramen för gällande personalorganisation.

Som omnämnts redan i det föregående bör från och med nästa budgetår avlöningskostnaderna för viss personal inom flygförvaltningen överföras

från sakanslag till avlöningsanslag. Till följd härav beräknar jag under förevarande anslag medel för avlöningar till 95 innehavare av befattningar för tjänstemannapersonal som för närvarande avlönas över förrådstitel. Avlöningskostnaderna för dessa tjänster beräknar jag för nästa budgetår till i runt tal 1 300 000 kronor, med vilket belopp flygvapnets anslag till drift och underhåll av flygmateriel m. m. kan minskas. Den kollektivavtalsanställda personalen vid förrådsbyrån utgöres av 57 helårsarbetare. Jämväl avlöningskostnaderna — beräknade till 675 000 kronor — för denna personal bör överföras till förevarande anslag från anslaget till drift och underhåll av flygmateriel m. m. Slutligen bör under anslaget medel beräknas för avlöningar till kollektivavtalsanställd personal vid flygplanavdelningens försökscentral. Denna personal utgöres — efter den minskning som förutsatts i det föregående — av 119 helårsarbetare. Jag beräknar ifrågavarande avlöningskostnader till i runt tal 1 300 000 kronor, med vilket belopp flygvapnets anslag till anskaffning av flygmateriel m. m. kan minskas. Sistnämnda anslag kan även minskas med belopp motsvarande avlöningskostnaderna för sex kollektivavtalsanställda arbetare vid elektroavdelningen, vilka i enlighet med vad som föreslagits i det föregående skall ersättas med tjänstemän.

Avlöningskostnader för kollektivavtalsanställd personal, som enligt vad som nu sagts skall överföras till förevarande anslag, bör redovisas under en särskild anslagspost Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — 1960 års löne-reglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 31 576 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 4 550 000 (+ 40 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 118 000 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 7 880 (± 0) kronor;

Avlöningar till tillfälligt anställd personal 748 000 (± 0) kronor;

Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal 1 975 000 (+ 1 975 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 17 260 000 (+ 1 680 000) kronor;

Rörligt tillägg 6 487 120 (+ 2 861 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 430 000 (+ 20 000) kronor.

Anslagshöjningen utgör 6 576 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för flygförvaltningen, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i anslutning till inrättandet av den föreslagna ekonomisektionen vidtaga erforderliga övergångsåtgärder;

c) fastställa följande avlöningsstat för flygförvaltningen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	4 550 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	118 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	7 880
4. Avlöningar till tillfälligt anställd personal	748 000
5. Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal, *förslagsvis*	1 975 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	17 260 000
7. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	6 487 120
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	430 000
Summa kronor	31 576 000

d) till *Flygförvaltningen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 31 576 000 kronor.

[25] 21. **Flygförvaltningen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 345 000	1 397 955
1960/61 (statsliggaren s. 190)	1 400 000	
1961/62 (förslag)	1 485 000	

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 4 310 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård	7 000	
2. Bränsle		7 000
3. Anståndstraktamenten (överföring från annat anslag)	15 000	
4. Höjda löner m. m.	18 000	

	Ökning	Minskning
5. Personalökning m. m.	55 000	
6. Prishöjningar	3 000	
7. Allmän varuskatt	22 000	
8. Nyanskaffning av kontorsmaskiner m. m.	40 000	
9. Inredning m. m. av nya lokaler för flygbokförrådet	60 000	
10. Språkkurser	5 000	
11. Engångsutgift för telefonväxel 1960/61		8 000
12. Hålkorts- och datamaskiner (överföring från annat anslag)	4 100 000	
	4 325 000	15 000
	+ 4 310 000	

Motiv

1. Anslagsposten till sjukvård bör med hänsyn till belastningen under föregående budgetår uppräknas med 7 000 kronor.

2. På grund av belastningen anses bränsleposten kunna minskas med 7 000 kronor.

3. Beloppet — 15 000 kronor — hänför sig till kostnader för traktamenten vid anstånd med omstationering för personal med avlöning från flygförvaltningens avlöningsanslag. Dessa kostnader har tidigare belastat anslag under flygvapnet men utgår numera från flygförvaltningens omkostnadsanslag. Då flygförvaltningen ännu saknar erfarenhet för beräkning av dessa kostnader föreslås härjämte, att anslagsposten till reseersättningar icke längre skall maximeras.

4. På grund av inträffade och förutsedda lönestegringar väntas kostnaderna för städning öka med 18 000 kronor. Den avtalsmässiga reduceringen under månader med fem dagars arbetsvecka beräknas emellertid medföra minskade städkostnader om 6 000 kronor. En fortsatt övergång från tidavtal till prisavtal väntas innebära en ytterligare besparing med 6 000 kronor. Nettoökningen av kostnaderna för städning beräknas således till (18 000 — 6 000 — 6 000 =) 6 000 kronor. För höjda ersättningar för golvboning och fönsterputsning beräknas 2 000 kronor samt för vakttjänst slutligen 10 000 kronor.

5. Till följd av personalökning beräknas kostnaderna för skrivmateriel m. m. öka med 4 000 kronor, för telefon med 10 000 kronor, för möbler m. m. med 40 000 kronor och för städning med 1 000 kronor.

6. För prishöjningar å möbler, skriv- och räknemaskiner m. m. beräknas 3 000 kronor.

7. Den allmänna varuskatten väntas medföra kostnadsökningar på 22 000 kronor under förevarande anslag.

8. Beloppet, som avses för nyanskaffningar av kontorsmaskiner m. m., erfordras för att kompensera eftersläpningar främst till följd av tidigare personalökningar.

9. Flygbokförrådet, som för närvarande har lokaler i Svea artilleriregementes f. d. etablissement, avses skola flyttas till nya lokaler i Solvalla. För inredning av de nya lokalerna och för förrådets flyttning beräknas 60 000 kronor.

10. Beloppet hänför sig till inköp av grammofonspråkkurser jämte tillbehör.

11. Engångskostnaderna för utbyggnad av telefonväxeln i flygförvaltningens ämbetsbyggnad under budgetåret 1960/61 har uppgått till 8 000 kronor.

12. Kostnaderna för hålkorts- och datamaskinanläggningarna vid flygförvaltningens hålkortscentral i Arboga har hittills bestritts från sakanslag, medan kostnaderna för inköpsavdelningens hålkortsutrustning bestritts från förevarande anslag. Flygförvaltningen föreslår, att medel för bestridande av kostnaderna för hålkortscentralen från och med nästa budgetår anvisas under förevarande anslag.

Kostnaderna för hålkortscentralens anläggningar beräknas för nästa budgetår till 4 100 000 kronor, varav 1 800 000 kronor utgör grundhyra enligt tecknade kontrakt, 900 000 kronor skifthyra, 900 000 kronor importkostnader, 300 000 kronor kostnader för magnetband, hålkort m. m. och 200 000 kronor allmän varuskatt. Av dessa kostnader är importkostnaderna, 900 000 kronor, av engångsnatur.

Departementschefen

Jag anser, att kostnaderna för hålkorts- och datamaskinanläggningarna vid flygförvaltningens hålkortscentral i Arboga bör redovisas under ett särskilt reservationsanslag. Jag framlägger förslag härom i det följande.

För egen del föreslår jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 1 485 000 kronor, innebärande en höjning med 85 000 kronor. Vid anslagsberäkningen beaktar jag inträffade löne- och prisstegringar. Jag beräknar även medel för personalökning och för anståndstraktamenten. Med hänsyn till belastningen bör vidare sjukvårdsposten uppräknas med 35 000 kronor, medan bränsleposten bör kunna minskas med 15 000 kronor av samma anledning. Vid anslagsavvägningen har jag vidare beaktat, att kostnader för nya lokaler skall rymmas inom ramen för anslaget.

Jag anser mig inte böra biträda förslaget att anslagsposten till reseersättningar inte längre skall vara maximerad.

Till den av flygförvaltningen anmälda frågan om lokaler för bokförråd torde jag få återkomma i annat sammanhang.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 485 000 kronor.

[26] 22. **Flygförvaltningen: Datamaskiner m. m.**

	Anslag
1961/62 (förslag)	4 100 000

Såsom jag anfört i det föregående bör kostnaderna för flygförvaltningens hålkorts- och databehandlingsmaskiner vid hålkortscentralen i Arboga bestridas av ett särskilt reservationsanslag. Anslaget bör benämnas Flygförvaltningen: Datamaskiner m. m. Medelsbehovet under anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 4 100 000 kronor. Av detta belopp utgör 900 000 kronor engångsutgifter.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygförvaltningen: Datamaskiner m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 100 000 kronor.

FÖRSVARETS FÖRVALTNINGSDIREKTION

[27] 23. **Försvarets förvaltningsdirektion: Avlöningar.** 24. **Försvarets förvaltningsdirektion: Omkostnader.**

Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med 214 000 kronor respektive 18 000 kronor.

1960 års försvarsledningsutredning har den 22 december 1960 avgivit betänkande rörande krigsmaktens högsta ledning. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Jag räknar med att beredningen av ärendet skall kunna avslutas i sådan tid att förslag i ämnet kan föreläggas 1961 års riksdag. Då det inte är uteslutet, att förvaltningsdirektionens anslag till avlöningar och omkostnader kan komma att påverkas av ställningstagandet till utredningens förslag, bör slutlig ställning inte nu tagas till dessa anslag. I statsverkspropositionen bör anslagen därför upptagas med allenast beräknade belopp. Försvarets förvaltningsdirektion (skr. $^{25}/_{8}$ 1960) har beräknat medelsbehovet under nästa budgetår till 296 000 kronor för förvaltningsdirektionens avlöningar och 24 000 kronor för direktionens omkostnader. Äskandena innebär höjningar av för innevarande budgetår för motsvarande ändamål anvisade medel med 82 000 kronor respektive 6 000 kronor. För egen del räknar jag med 242 000 kronor för avlöningar och 20 000 kronor för omkostnader.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Försvarets förvaltningsdirektion: Avlöningar* ett förslagsanslag av 242 000 kronor;

b) till *Försvarets förvaltningsdirektion: Omkostnader* ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

C. Försvarskrafterna

FÖRSVARSSTABEN

[28] 1. **Försvarsstaben: Avlöningar.** 2. **Försvarsstaben: Omkostnader.** 3. **Försvarsstaben: Övningar.** Dessa anslag är för innevarande budgetår upptagna med respektive 17 040 000 kronor, 3 380 000 kronor och 77 000 kronor.

Som förut nämnts räknar jag med att förslag på grundval av ett av 1960 års försvarsledningsutredning avgivet betänkande rörande krigsmaktens högsta ledning skall kunna avlämnas till 1961 års riksdag. Vidare har försvarsattachéutredningen 1960 den 8 november 1960 överlämnat betänkande med förslag angående försvarsattachéorganisationen. Även detta betänkande remissbehandlas för närvarande och beredningen bör kunna avslutas i sådan tid att förslag i ämnet kan föreläggas 1961 års riksdag. Då försvarsstabens förenämnda anslag kan komma att påverkas av ställningstagandena till utredningarnas förslag, bör slutlig ställning icke nu tagas till dessa anslag. Anslagen bör därför i statsverkspropositionen upptagas med allenast beräknade belopp. Försvarsstabschefen och försvarets radioanstalt (skr. $^{12}/_{8}$ resp. $^{10}/_{8}$ 1960) har beräknat medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till sammanlagt 19 321 500 kronor för avlöningar, 3 652 000 kronor för omkostnader och 92 000 kronor för övningar. För egen del räknar jag med 19 485 000 kronor för avlöningar samt med äskade belopp för övriga ändamål.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Försvarsstaben: Avlöningar* ett förslagsanslag av 19 485 000 kronor;

b) till *Försvarsstaben: Omkostnader* ett förslagsanslag av 3 652 000 kronor;

c) till *Försvarsstaben: Övningar* ett reservationsanslag av 92 000 kronor.

[29] 4. **Försvarsstaben: Anskaffning av krigskartor**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	400 000	427 125	7 052
1960/61 (statsliggaren s. 195)	450 000		
1961/62 (förslag)	700 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Chefen för försvarsstaben hemställer, att anslaget höjes med 250 000 kronor. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår beräknas till 835 000 kronor, men med hänsyn till den anslagsram, som av överbefälhavaren tilldelats försvarsstaben, anser sig försvarsstabschefen böra begränsa äskandet till 700 000 kronor. Angående den närmare beräkningen av äskandet torde få hänvisas till de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Jag biträder försvarsstabschefens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben: Anskaffning av krigskartor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

[30] 5. **Försvarsstaben: Anskaffning och underhåll av materiel.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 961 000 kronor.

Försvarsstabschefen och försvarets radioanstalt har för nästa budgetår äskat sammanlagt 2 061 000 kronor under förevarande anslagsrubrik. Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 28 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 till *Försvarsstaben: Anskaffning och underhåll av materiel* beräkna ett reservationsanslag av 2 061 000 kronor.

ARMÉN

AVLÖNINGAR M. M. TILL FAST ANSTÄLLD PERSONAL

[31] 6. **Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	239 500 000	248 600 718
1960/61 (statsliggaren s. 196)	246 000 000	
1961/62 (beräknat belopp)	279 400 000	

Försvarets civilförvaltning (skr. 29/8 1960) har framlagt vissa förslag till personalförändringar vid armén, marinen och flygvapnet, berörande försvarsgrenarnas anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. Med hänsyn till dessa förslag och med beaktande av automatiska kostnadsförändringar under nämnda anslag har ämbetsverket föreslagit, att anslagen skall uppföras med följande belopp, nämligen 277 200 000 kronor för armén, 103 865 000 kronor för marinen och 139 550 000 kronor för flygvapnet. Vissa av de framställda förslagen erfordrar ytterligare överväganden. Härtill kommer att bland annat 1960 års försvarsledningsutrednings förslag rörande krigsmaktens högsta ledning kan medföra förändringar som påverkar försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag.

Vidare bör här anmälas, att överbefälhavaren med skrivelse den 24 oktober 1960 har ingivit förslag rörande en gemensam krigshögskola. I det följande återkommer jag med förslag om beräkning av preliminära anslag för denna utbildningsanstalt. I samband med tillkomsten av den gemensamma krigshögskolan skall försvarsgrenarnas nuvarande högskolor, arméns krigshögskola, sjökrigshögskolan och flygkrigshögskolan, utgå ur organisationen. En fullständigare bestämning av återverkningarna på personalstaterna för försvarsgrenarna med hänsyn härtill bör ske i samband med att anslagen till avlöningar till aktiv personal m. fl. slutligt äskas. Vid beräkning av medelsbehovet under ifrågakommande anslag för försvarsgrenarna bör emellertid hänsyn icke tagas till medelsbehovet för nyssnämnda högskolor. I enlighet härmed bör minskningar ske på vissa anslag under försvarsgrenarna enligt följande.

Armén:	Minskning
Avlöningar till aktiv personal m. fl.	900 000
Reseersättningar m. m.	330 000
Bränsle m. m.	30 000
Övriga expenser m. m.	30 000
Telefon m. m.	10 000

	Minskning
Inventarier m. m.	15 000
Övningar m. m.	450 000
Marinen:	
Avlöningar till aktiv personal m. fl.	600 000
Reseersättningar m. m.	30 000
Bränsle m. m.	15 000
Telefon m. m.	5 000
Övriga expenser m. m.	10 000
Övningar m. m.	100 000
Flygvapnet:	
Avlöningar till aktiv personal m. fl.	400 000
Reseersättningar m. m.	160 000
Övriga expenser m. m.	5 000
Övningar m. m.	50 000
Summa kronor	3 140 000

Av nyss angivna skäl är jag icke beredd att taga slutlig ställning till försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag, vilka därför i statsverkspropositionen torde få upptagas med allenast beräknade belopp. Därvid räknar jag med följande anslagsbelopp, nämligen för armén 279 400 000 kronor, för marinen 106 800 000 kronor och för flygvapnet 137 600 000 kronor. Jag har härvid även tagit hänsyn till tidigare omnämnda överföringar av avlöningskostnader från sakanslag. Till marinens och flygvapnets anslag återkommer jag i det följande. I detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 279 400 000 kronor.

[32] 7. **Armén: Avlöningar till personal å reservstat**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 650 000	1 473 492
1960/61 (statsliggaren s. 205)	1 600 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Försvarets civilförvaltning föreslår med hänsyn till belastningen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket räknar därvid med bifall till förslag av chefen för armén att övergångsvis få utbyta 11 beställningar för major mot beställningar för kapten (jfr prop. 1960: 110,

s. 71). För egen del är jag icke beredd att tillstyrka arméchefens förslag. Anslaget för nästa budgetår beräknar jag med beaktande av lönehöjningar och anslagsbelastningen m. m. under sistförflutet budgetår till 1 500 000 kronor, innebärande en minskning med 100 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[33] 8. **Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 650 000	8 048 788
1960/61 (statsliggaren s. 206)	8 200 000	
1961/62 (förslag)	6 500 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget minskas med 2 200 000 kronor.

Enligt beslut av 1960 års riksdag (jfr prop. 1960: 110, s. 42) bestrides kostnaderna för avlöningar åt viss frivilligt tjänstgörande personal, vilka tidigare belastat försvarsgrenarnas anslag till avlöningar till personal i reserv och till värnpliktiga, från och med innevarande budgetår från försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag. Ifrågavarande kostnadsöverföring har emellertid icke beaktats vid anslagsberäkningarna för budgetåret 1960/61 (se nämnda prop.). Åtgärden beräknas medföra en kostnadsminskning under förevarande anslag av 2 600 000 kronor.

Merkostnaderna till följd av beslutade lönehöjningar uppgår enligt civilförvaltningens beräkningar till 400 000 kronor under förevarande anslag.

För egen del föreslår jag med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60, att anslagsminskningen begränsas till 1 700 000 kronor. Därvid räknar jag även med att kostnaderna för de premier för reservofficerarnas tjänstgöring, som beslutats av 1960 års riksdag (prop. 1960: 109, s. 137), skall bestridas från förevarande anslag.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 500 000 kronor.

[34] 9. **Armén: Rekryteringskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	55 000	39 817
1960/61 (statsliggaren s. 207)	55 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer — i anslutning till förslag av chefen för armén samt efter samråd med försvarets socialbyrå i vad gäller kostnader för underbefälsrekryteringen — att anslaget höjes med 45 000 kronor. Härav avses 23 000 kronor för särskild orientering av arméns rekryteringsofficerare om den ändrade utbildningsgången till befäl m. m. Återstående 22 000 kronor utgör medel för rekrytering av civilmilitär teknisk personal. Arméchefen har bland annat anfört, att rekryteringen av personal till tygtekniska kåren har berett stora svårigheter och att avgångarna under utbildningen varit av stor omfattning.

I skrivelse den 26 oktober 1960 föreslår civilförvaltningen, att försvarsgrenarnas anslag till rekryteringskostnader sammanföres till ett gemensamt förslagsanslag, benämnt Allmänna rekryteringskostnader.

För egen del föreslår jag, att medel för försvarsgrenarnas allmänna rekryteringskostnader fortsättningsvis anvisas på sätt hittills skett. Förevarande anslag bör med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60 uppföras med 85 000 kronor. Höjningen begränsas således till 30 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

[35] 10. **Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	12 500 000	12 790 625
1960/61 (statsliggaren s. 208)	13 125 000	
1961/62 (förslag)	14 000 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 1 360 000 kronor. Ökningen betingas huvudsakligen av beslutade lönehöjningar för åren 1960 och 1961. Civilförvaltningen räknar med oförändrat antal förrådsarbetare m. fl. vid förbanden eller 1 175 man. Vidare föreslår ämbetsverket att personalreserven för eldningstjänst beräknas till högst 21 man, innebärande en minskning med fyra man. Minskningen motsvaras av en ökning under marinens motsvarande anslag. Personalreserven, som är gemensam för samtliga försvarsgrenar, har nämligen regelbundet måst an-

litas för att täcka marinens normalbehov av arbetsmånader i eldningstjänst.

För egen del föreslår jag med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60, att anslagshöjningen begränsas till 875 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor.

AVLÖNINGAR M. M. TILL VÄRNPLIKTIGA

[36] 11. **Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	52 800 000	54 329 574
1960/61 (statsliggaren s. 208)	52 500 000	
1961/62 (förslag)	53 600 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 700 000 kronor.

Chefen för armén beräknar antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid armén under nästa budgetår till cirka 14 100 000 dagar. Dessa fördelar sig med cirka 11 300 000 dagar på första tjänstgöring, med 2 400 000 dagar på repetitionsövningar, med 180 000 dagar på befälsövningar samt med cirka 220 000 dagar på tjänstgöring för blivande instruktörsaspiranter. Det sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar överstiger med 275 000 dagar det antal, som ligger till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 196).

Civilförvaltningen beräknar medelsbehovet för penningbidrag m. m. under nästa budgetår med utgångspunkt i förenämnda antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga till 46 800 000 kronor. På grundval av från chefen för armén lämnade uppgifter angående antalet till premier berättigade värnpliktiga beräknar civilförvaltningen medelsbehovet för premier till 6 600 000 kronor. Kostnaderna för inkvarteringsersättningar beräknas med beaktande av medelsförbrukningen för ändamålet under budgetåret 1959/60 till 900 000 kronor. Den i det föregående under anslaget till avlöningar till personal i arméns reserver m. fl. nämnda överföringen av avlöningskostnaderna för viss frivilligt tjänstgörande personal till de allmänna avlöningsanslagen medför enligt civilförvaltningens beräkningar en kostnadsminskning under förevarande anslag av 1 100 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under arméns anslag till avlöningar m. m. till värnpliktiga beräknas således till (46 800 000 + 6 600 000 + 900 000 — 1 100 000 =) 53 200 000 kronor.

Departementschefen

Inledningsvis har jag upptagit fråga om avkortning av tiden för repetitionsövningarna vid armén och kustartilleriet. Jag har därvid föreslagit en avkortning med fem dagar per övning, vilket innebär att antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid armén nedgår med ca 375 000. Antalet tjänstgöringsdagar vid armén kommer därvid att minska med cirka 100 000 i förhållande till vad som beräknades för innevarande budgetår. De i anledning av ifrågavarande åtgärder uppkommande besparingarna beräknar jag för arméns del till 2 400 000 kronor, varav 1 400 000 kronor under förevarande anslag och 1 000 000 kronor under anslaget Armén: Mathållning.

Trots den nu angivna nedgången av antalet tjänstgöringsdagar är — med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1959/60 — en höjning av anslaget erforderlig. Vidare bör medel beräknas under detta anslag för de premier för reservofficerarnas grundutbildning såsom värnpliktiga, vilka beslutats av 1960 års riksdag (se prop. 1960: 109, s. 137). På grund härav samt med beaktande av förenämnda överföring av vissa kostnader till annat anslag m. m. föreslår jag, att förevarande anslag uppföres med 53 600 000 kronor, innebärande en höjning med 1 100 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 53 600 000 kronor.

SJUKVÅRD

[37] 12. **Armén: Sjukvård**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 900 000	3 269 134
1960/61 (statsliggaren s. 209)	3 200 000	
1961/62 (förslag)	3 300 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer att anslaget uppföres med oförändrat belopp. För egen del föreslår jag med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60, att anslaget höjes med 100 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Sjukvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

RESEERSÄTTNINGAR M.M.

[38] 13. **Armén: Reseersättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	17 350 000	15 538 449
1960/61 (statsliggaren s. 213)	17 000 000	
1961/62 (förslag)	10 420 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

	Ökning	Minskning
1. Ökat antal elever och kurser	500 000	
2. Ändrade kommenderingsförhållanden		50 000
3. Krigsorganisatoriska förändringar		25 000
4. Fredsorganisatoriska förändringar m. m.	175 000	
5. Överföring till annat anslag		50 000
6. Frivilligt tjänstgörande personal	100 000	
7. Upphävande av militärtaxan	400 000	
8. Omräkning med hänsyn till anslagsbelastningen		1 050 000
	1 175 000	1 175 000
	± 0	

Motiv

1. I sitt militärorganisatoriska underlag för nästa budgetår anför chefen för armén, att genomförandet av den nya befälsordningen vid armén och utfyllnad av befälskårernas vakanser medför ökad verksamhet vid vissa utbildningsanstalter beträffande såväl antalet elever som antalet kurser. Merkostnaden härför beräknar arméchefen till 500 000 kronor. Civilförvaltningen räknar med detta belopp.

2. Till följd av ändrade principer för fastställande av stationeringsorter vid kommendering av lärare till vissa utbildningsanstalter uppkommer vissa besparingar. Dessa beräknas av arméchefen och civilförvaltningen till 50 000 kronor.

3. För genomförande av vissa krigsorganisatoriska förändringar har tidigare beräknats 75 000 kronor under förevarande anslag. För nästa budgetår räknar arméchefen och civilförvaltningen med 50 000 kronor för ändamålet, innebärande en minskning med 25 000 kronor.

4. Av beloppet, 175 000 kronor, avser 35 000 kronor kostnader för resor och traktamenten till personal som kommenderas till arméstaben för arbete med fältutrustningslistor, 50 000 kronor kostnader för resor m. m. för

lokala företagsnämnder samt återstoden, 90 000 kronor, huvudsakligen kostnader för traktamenten i samband med omskolning och omkommendering av personal i anslutning till av riksdagen beslutade organisationsförändringar.

5. Vid repetitionsövningar hösten 1961 kommer inom VII. militärområdet nytt förfarande att tillämpas beträffande de värnpliktigas in- och utryckning. Kostnader, av arméchefen och civilförvaltningen beräknade till 50 000 kronor, kommer därvid att överföras från förevarande anslag till arméns övningsanslag.

6. Resekostnader för värnpliktig personal, som frivilligt tjänstgör i krigsbefattningar, beräknar arméchefen och civilförvaltningen till 100 000 kronor. Medel har icke tidigare särskilt äskats för ändamålet.

7. I anslutning till upphävandet av den s. k. militärtaxan har avtal träffats den 20 maj 1960 mellan försvarets civilförvaltning och järnvägsstyrelsen samt svenska järnvägsföreningen angående avgifter m. m. för transporter på järnväg för försvaret. Avtalet gäller från och med den 1 juli 1960. De avgifter som numera erlägges för ifrågavarande transporter beräknas medföra en kostnadsökning under förevarande anslag av 400 000 kronor.

Genom beslut av 1960 års riksdag (prop. 1960: 110, s. 16) har en för försvaret gemensam musikorganisation inrättats. Medel för avlöningskostnaderna för organisationen har anvisats under ett särskilt anslag, Militärmusiken: Avlöningar. Övriga kostnader för musikorganisationen bestrides under innevarande budgetår från försvarsgrenarnas anslag. I anslutning till hemställan från organisationsnämnden för militärmusiken och under hänvisning till civilförvaltningens och riksräkenskapsverkets tidigare intagna ståndpunkt i frågan (prop. 1960: 110, s. 14) framhåller civilförvaltningen i äskandena för nästa budgetår, att särskilda anslag bör tillkomma för kostnaderna för militärmusikens resor och materiel. För resekostnaderna bör enligt civilförvaltningen uppföras ett anslag, benämnt Militärmusiken: Resekostnader m. m., å 310 000 kronor.

I skrivelse den 6 september 1960 föreslår civilförvaltningen — efter att ha inhämtat yttranden från chefen för försvarsstaben och försvarsgrenscheferna — att medel för de värnpliktigas m. fl. fria resor m. m. jämlikt 3 och 10 §§ värnpliktsavlöningskungörelsen från och med budgetåret 1961/62 anvisas under ett för försvarsgrenarna gemensamt anslag. Ifrågavarande kostnader har tidigare bestritts, såvitt avser de inskrivningsskyldigas m. fl. resor, från anslaget Inskrivningskostnader och i övrigt från försvarsgrenarnas anslag till reseersättningar m. m. Till stöd för förslaget

anför civilförvaltningen, bland annat, att systemet för debitering och redovisning m. m. av kostnaderna för de värnpliktigas resor visserligen möjliggjort en i huvudsak exakt fördelning av kostnaderna försvarsgrenarna emellan men att mycken arbetstid måst ägnas åt denna fördelning, framför allt hos civilförvaltningen men även hos respektive trafikföretag. Olägenheterna härmed är enligt ämbetsverket betydande. Den arbetstid, som inom civilförvaltningen ägnats åt att åstadkomma en rättvisande fördelning, uppskattas till lågt räknat 900 arbetstimmar för år.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande över civilförvaltningens förslag förklarat sig icke ha något att erinra mot att ett särskilt anslag anvisas för ifrågavarande kostnader.

Departementschefen

Civilförvaltningen föreslår, att särskilda anslag anvisas för kostnaderna för militärmusikens resor m. m. och materiel. Jag tillstyrker ämbetsverkets förslag. Jag återkommer härtill i det följande.

Vidare föreslår civilförvaltningen, att medel anvisas under ett särskilt för försvarsgrenarna gemensamt anslag för de värnpliktigas m. fl. fria resor m. m. jämlikt 3 och 10 §§ värnpliktsavlöningskungörelsen. Förslaget tillstyrkes av riksräkenskapsverket. Förslaget innebär en väsentlig förenkling av redovisningssystemet. Kungl. Maj:t har därför genom beslut den 21 oktober 1960 förordnat att för innevarande budgetår samtliga ifrågavarande kostnader skall redovisas under arméns anslag till reseersättningar m. m. För nästa budgetår föreslår jag, att för ändamålet anvisas ett särskilt anslag, som i riksstaten bör uppföras bland för försvaret gemensamma ändamål. I det följande återkommer jag till denna fråga.

Medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår har civilförvaltningen beräknat till oförändrat 17 000 000 kronor. Ämbetsverket har därvid icke beaktat förenämnda kostnadsöverföringar till andra anslag. Vid bifall till förslagen om uppförande av nya anslag för militärmusikens resor m. m. och de värnpliktigas m. fl. fria resor m. m. samt om medel icke beräknas för krigshögskolans resor (jfr arméns allmänna avlöningsanslag i det föregående), uppkommer under arméns anslag till reseersättningar m. m. en kostnadsminskning, som jag uppskattar till 6 580 000 kronor. Med beaktande härav och då vad civilförvaltningen anfört i övrigt ej givit mig anledning till erinran, föreslår jag, att anslaget minskas med detta belopp.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 420 000 kronor.

EXPENSER M. M.

[39] 14. **Armén: Bränsle m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	18 000 000	17 150 348
1960/61 (statsliggaren s. 216)	18 000 000	
1961/62 (förslag)	18 600 000	

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 420 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Prissänkning på bränsle		360 000
2. Allmän varuskatt	40 000	
3. Ökat antal tjänstgöringsdagar	40 000	
4. Nya el-kontrakt m. m.	700 000	
	780 000	360 000
	+ 420 000	

Motiv

1. Kostnadsminskningen motsvarar 2 % av anslaget för innevarande budgetår och avser enligt vad arméintendenturförvaltningen angivit anpassning till prisläget i maj 1960.

2. Införandet av den allmänna varuskatten medför en ökning av kostnaderna för renhållningsmateriel m. m. av 40 000 kronor.

3. Kostnaderna i övrigt för renhållning beräknar arméintendenturförvaltningen med utgångspunkt i det för budgetåret 1961/62 beräknade antalet tjänstgöringsdagar, vilket beräknas överstiga antalet dagar för innevarande budgetår med 160 000 dagar. Med en dagskostnad av 22,5 öre uppkommer en kostnadsökning av i runt tal 40 000 kronor.

4. Utgifterna för elektrisk energi och vatten beräknas öka på grund av dels nya kontrakt med höjda el- och vattentaxor, dels ock ökad förbrukning föranledd av att vissa skyddade nyanläggningar uppvärmes med elenergi. Kostnadsökningen beräknas uppgå till minst 700 000 kronor.

Departementschefen

Med beaktande av, bland annat, inträffade prisförändringar, den under år 1960 genomförda höjningen av städlönerna samt då hänsyn icke tages till medelsbehovet för krigshögskolan beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 18 600 000 kronor, innebärande en höjning med 600 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Armén: Bränsle m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 18 600 000 kronor.

[40] 15. **Armén: Telefon m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 010 000	2 009 846
1960/61 (statsliggaren s. 217)	2 100 000	
1961/62 (förslag)	1 990 000	

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 110 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Löpande utgifter	98 000	
2. Växelanläggningar	155 000	143 000
	253 000	143 000
	+ 110 000	

Motiv

1. Till följd av televäxelbeståndets utbyggnad beräknas abonnemangsavgifterna komma att öka med 42 000 kronor. Därutöver räknar arméintendenturförvaltningen med en ökning av 56 000 kronor för löpande utgifter.

2. I äskandena för budgetåret 1959/60 föreslog arméintendenturförvaltningen anskaffning av en för Linköpings garnison gemensam växelbordsanläggning (prop. 1959: 1, bil. 6, s. 164). På grund av ovissheten om den framtida organisationen av Linköpings garnison bifölls inte förslaget. I äskandena för nästa budgetår föreslår ämbetsverket ånyo anskaffning av ifrågavarande garnisonsväxel. Kostnaderna beräknas enligt prisläget i maj 1960 till 155 000 kronor.

Av anslaget för innevarande budgetår har 143 000 kronor beräknats för vissa växelanläggningar (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 202). Medelsanvisning i dessa hänseendeen erfordras icke för nästa budgetår.

Departementschefen

Enär beslut ännu icke föreligger om den framtida förläggningen av Svea artilleriregemente och därmed ovisshet ännu råder om den framtida organisationen av Linköpings garnison, är jag icke heller nu beredd tillstyrka förslaget om en för garnisonen gemensam växelbordsanläggning. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t skall äga medgiva att beställning av ifrågavarande anläggning får ske, därest detta är aktuellt sedan beslut fattats om nämnda regementes förläggning.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknar jag till 1 990 000 kronor, innebärande en minskning med 110 000 kronor. Därvid beaktar jag den under arméns allmänna avlöningsanslag angivna kostnadsminskningen under förevarande anslag. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Telefon m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 990 000 kronor.

[41] 16. **Armén: Övriga expenser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 065 000	1 029 030	69 517
1960/61 (statsliggaren s. 217)	1 090 000		
1961/62 (förslag)	1 105 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 73 000 kronor på grund av prishöjningar samt införandet av allmän varuskatt.

Departementschefen

I enlighet med förslag av marinförvaltningen förutsätter jag att expenskostnader, beräknade till 7 000 kronor, för Karlskrona samt Göteborgs och Bohus—Hallands försvarsområden överföres från förevarande anslag till marinens anslag till övriga expenser m. m. Jag återkommer härtill vid anmälan av marinens motsvarande anslag. Med hänsyn till det anförda samt med beaktande av prisförändringar m. m. samt då medel för krigshögskolan icke upptages under förevarande anslag beräknar jag medelsbehovet under anslaget till 1 105 000 kronor, innebärande en höjning med 15 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 105 000 kronor.

MATHÅLLNING M. M.

[42] 17. **Armén: Mathållning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	42 700 000	46 414 600
1960/61 (statsliggaren s. 218)	44 600 000	
1961/62 (förslag)	46 800 000	

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 3 800 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ökat antal tjänstgöringsdagar	798 100	
2. Höjd dagskostnad	2 824 500	
3. Höjt pålägg för försålda portioner m. m.		274 100
4. Omräkning	500 000	
	4 122 600	274 100
	+ 3 848 500	
	Avrundat 3 800 000	

Motiv

1. Kostnadsökningen beräknas på följande sätt.

1960/61	Tjänstgöringsdagar 1961/62	ökning	För 1960/61 beräknad dagskostnad	Summa kronor
13 220 000	13 450 000	230 000	3,47	798 100

I äskandena för innevarande budgetår räknade arméintendenturförvaltningen med en dagskostnad av tre kronor 50 öre. Efter förslag i 1960 års statsverksproposition har emellertid avlöningskostnader till ett belopp av 400 000 kronor överförts från förevarande anslag till anslaget Arméintendenturförvaltningen: Arméintendenturförvaltningens anstalter: Avlöningar. Denna överföring motsvarar en minskning av dagskostnaden med tre öre.

2. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

Tjänstgöringsdagar 1961/62	Beräknad dagskostnad 1960/61	1961/62	ökning	Summa kronor
13 450 000	3,47	3,68	0,21	2 824 500

Av den för budgetåret 1960/61 beräknade dagskostnaden, tre kronor 47 öre, utgör tre kronor 7 öre normalportionskostnad och 40 öre övriga mathållningskostnader. För nästa budgetår beräknar arméintendenturförvaltningen normalportionspriset till tre kronor 28 öre, motsvarande medeltalet mellan vinterstatens genomsnittsvärde enligt prisläget den 1 maj 1960 och sommarstatens värde vid samma tidpunkt. I genomsnitt för hela budgetåret 1959/60 har normalportionspriset uppgått till tre kronor 17 öre. Övriga mathållningskostnader beräknas för budgetåret 1961/62 till 40 öre för dag. Beräkningen härav grundas dels på tillgänglig statistik för budgetåren 1957/59, dels ock förenämnda överföring av vissa avlöningskostnader från förevarande anslag till annat anslag.

3. Under förevarande anslag redovisas inkomsten av försäljning av portioner till enskilda (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 204). Priserna på försålda portioner har varit föremål för översyn, i syfte bland annat att tillse att pensionskostnader beaktas vid prissättningen. Pålägget på råvarukostnaderna beräknas numera till cirka 60 % av dessa kostnader mot tidigare 45 %. Nettoinkomsten under förevarande anslag kommer därmed att uppgå till en krona 97 öre per portion. Försäljningen under nästa budgetår beräknas till 530 000 portioner, vilket innebär en minskning med 40 000 portioner jämfört med beräkningarna för innevarande budgetår. Med nu angivna utgångspunkter kommer den sammanlagda nettointäkten att uppgå till (530 000 × 1,97 =) 1 044 100 kronor, innebärande en ökning med 274 100 kronor i förhållande till motsvarande beräkningar för innevarande budgetår.

4. Beloppet motsvarar skillnaden mellan arméintendenturförvaltningens äskande för budgetåret 1960/61 — sedan därifrån avräknats 400 000 kronor som enligt vad förut sagts överförts till annat anslag — och för samma budgetår beviljat anslag.

Departementschefen

Arméintendenturförvaltningen har vid beräkning av förevarande anslag utgått från att antalet tjänstgöringsdagar för nästa budgetår ökar. Vid bifall till mitt förslag i det föregående om avkortning av tiden för repetitionsövningarna vid armén med fem dagar per övning kommer antalet tjänstgöringsdagar i stället att minska (jfr anslaget Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga). Den härvid uppkommande kostnadsbesparingen under förevarande anslag beräknar jag till 1 000 000 kronor. Vidare har jag i det föregående under avsnittet B. Centrala förvaltningsmyndigheter föreslagit, att vissa avlöningskostnader överföres från sakanslag till avlöningsanslag. Vid bifall till förslaget uppkommer en kostnadsminskning under arméns mathållningsanslag med 200 000 kronor.

Trots nu angivna kostnadsminskningar under förevarande anslag torde med hänsyn till prishöjningarna m. m. en betydande ökning av anslaget vara ofrånkomlig. Jag beräknar medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 46 800 000 kronor, innebärande en höjning med 2 200 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Mathållning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 800 000 kronor.

[43] 18. **Armén: Furagering**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 489 011
1960/61 (statsliggaren s. 219)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	2 100 000	

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 600 000 kronor.

	Ökning
1. Ökat antal underhållsdagar	56 000
2. Höjda dagskostnader m. m.	522 050
	578 050
Avrundat	600 000

Motiv

1. Kostnadsökningen beräknas på följande sätt.

	Underhållsdagar 1960/61	Underhållsdagar 1961/62	ökning	För 1960/61 beräknad dagskostnad	Summa kronor
Ridhästar (stat 1) ...	189 000	189 000	—	3,85	—
Remonter och draghästar (stat 2) ...	208 000	222 000	14 000	4,00	56 000
					56 000

2. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

	Underhållsdagar 1961/62	Beräknad dagskostnad 1960/61	1961/62	ökning	Summa kronor
Ridhästar (stat 1)	189 000	3,85	5,00	1,15	217 350
Remonter och draghästar (stat 2)	222 000	4,00	5,35	1,35	299 700
					517 050

Arméintendenturförvaltningen beräknar normalrationspriset för nästa budgetår efter prisläget den 1 maj 1960 till fyra kronor 95 öre för stat 1 och fem kronor 30 öre för stat 2. Under budgetåret 1959/60 har normalrationspriset uppgått till genomsnittligen fyra kronor 42 öre för stat 1 och 4 kronor 66 öre för stat 2. De höga priserna beror i första hand på det dåliga skördeutfallet under år 1959, särskilt vad beträffar havre. Att anslagsbelastningen likväl kunnat hållas inom ramen för anvisat anslag för budgetåret 1959/60 beror på att arméintendenturförvaltningen delvis tillgodosett behoven genom lagerförbrukning. — Övriga furageringskostnader beräknas till oförändrat fem öre per underhållsdag.

Utöver nämnda kostnadsökning å 517 050 kronor räknar arméintendenturförvaltningen med en merkostnad av 5 000 kronor för hundföda. Den sammanlagda kostnadsökningen beräknas således under förevarande punkt till 522 050 kronor.

Departementschefen

Jag biträder arméintendenturförvaltningens förslag och hemställer således — under erinran om att anslagshöjningen utgör 600 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Furagering* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000 kronor.

INTENDENTURMATERIEL M. M.

[44] 19. **Armén: Beklädnad m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 52 000 000	50 214 717	27 432 249
1960/61 (statsliggaren s. 220)	51 300 000		
1961/62 (förslag)	51 375 000		

[1] Härutöver har 741 000 kronor överförts från anslaget Reglering av prisstegringar.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Förslag till riktlinjer för materielanskaffning

År 1958 har antagits riktlinjer för täckande av brister i samt komplettering av krigsutrustningen av beklädnadsmateriel m. m. under budgetåren 1958/66. Enligt dessa riktlinjer skall under angivna tid verkställas anskaffningar till ett värde av 129 miljoner kronor (prop. 1958: 110, s. 345). Av de för budgetåren 1958/61 anvisade anslagen har sammanlagt 38,8 miljoner kronor beräknats för bristtäckning m. m. enligt riktlinjerna. Riksdagen har därjämte bemyndigat Kungl. Maj:t att under budgetåren 1958/61 medgiva utläggandet av beställningar av beklädnadsmateriel för bristtäckning inom en sammanlagd kostnadsram av 59 miljoner kronor. Betalningsutfallet på dessa beställningar har förutsatts skola fördelas med 15 miljoner kronor på ett vart av budgetåren 1959/62 samt med 14 miljoner kronor på budgetåret 1962/63.

I äskandena för nästa budgetår anmäler *arméintendenturförvaltningen*, att ämbetsverket i samråd med chefen för armén överarbetat nuvarande materielplan, och hemställer, att riktlinjer för anskaffningsverksamheten,

såvitt avser beklädnad m. m., under de närmaste sju åren måtte fastställas enligt följande plan. Beloppen (miljoner kronor) har beräknats enligt prisläget i maj 1960.

61/62	62/63	63/64	64/65	65/66	66/67	67/68	Summa
17,5	18,6	19,5	19,5	20,0	20,6	20,6	**136,3**

Medelsäskanden

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 3 275 000 kronor.

1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	550 000
2. Bristtäckning m. m. enligt antagna riktlinjer	100 000
3. Prishöjningar å materiel för bristtäckning m. m.	900 000
4. Prishöjningar i övrigt m. m.	1 725 000
	3 275 000

Motiv

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda:

	Tjänstgöringsdagar 1960/61	1961/62	ökning resp. minskning	För 1960/61 beräknad dagskostnad	Summa kr.
Värnpliktiga m. fl.	13 949 000	14 201 000	+ 252 000	2,45	+ 617 400
Icke-ordinarie furirer m. fl.	885 000	843 200	— 41 800	1,55	— 64 790
					+ 552 610
					Avrundat 550 000

Icke-ordinarie furirer m. fl. erlägger en ersättning av 90 öre per tjänstgöringsdag för lån av beklädnad. I äskandena för innevarande budgetår framhöll arméintendenturförvaltningen, att dagskostnadsbeloppet 2 kronor 45 öre framräknats med beaktande av ifrågavarande inkomster, varför samma dagskostnader borde tillämpas för icke-ordinarie furirer m. fl. som för värnpliktiga (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 207). Ämbetsverket framför i äskandena för nästa budgetår ånyo denna uppfattning men av besparingsskäl räknar ämbetsverket för budgetåret 1961/62 med en dagskostnad av endast en krona 55 öre för icke-ordinarie furirer m. fl. Därvid utgår ämbetsverket från att anslaget för innevarande budgetår beräknats efter en dagskostnad för sistnämnda personalkategorier av enahanda belopp, en krona 55 öre.

2 och 3. Enligt antagna riktlinjer för bristtäckning m. m. i fråga om beklädnadsmateriel utgör årskvoten för budgetåret 1961/62 16,6 miljoner

kronor, vilket i förhållande till årskvoten för innevarande budgetår innebär en ökning med 100 000 kronor.

Omräknad till prisläget i maj 1960 utgör årskvoten för budgetåret 1961/62 enligt arméintendenturförvaltningens beräkningar 17,5 miljoner kronor. Ökningen, 900 000 kronor, motsvarar prishöjningar å 1,3 % samt varuskatt å 4,2 %.

Huvuddelen av det äskade beloppet, 17,5 miljoner kronor, åtgår för att likvidera beställningar, vilka utlagts med stöd av det för budgetåret 1959/60 lämnade beställningsbemyndigandet å 15 miljoner kronor.

4. Av anslaget för innevarande budgetår har för löpande verksamhet beräknats 34,8 miljoner kronor. För nästa budgetår uppgår motsvarande medelsbehov, beräknat efter prisläget i maj 1959, till 35,35 miljoner kronor. Ökningen betingas av de under punkten 1 redovisade förändringarna av antalet tjänstgöringsdagar. Omräknat till prisläget i maj 1960 utgör ifrågavarande medelsbehov för nästa budgetår enligt arméintendenturförvaltningens beräkningar 37,075 miljoner kronor, därvid tillägg gjorts för dels prishöjningar å 1,3 %, dels ock varuskatt å 4,2 %. Varuskatten beräknas utgå å 84 % av de löpande utgifterna. Den av prishöjningar m. m. föranledda kostnadsökningen utgör således, såvitt nu är i fråga, (37,075 — 35,35 =) 1,725 miljoner kronor.

Arméintendenturförvaltningen hemställer slutligen om bemyndigande att lägga ut beställningar å materiel enligt förenämnda riktlinjer inom ramen för ett belopp av 18 miljoner kronor utöver anvisade medel.

Departementschefen

Nu gällande riktlinjer för anskaffningsverksamheten, såvitt avser arméns beklädnad m. m., fastställdes av 1958 års B-riksdag och avser budgetåren 1958/66. Arméintendenturförvaltningen har i äskandena för nästa budgetår framlagt en omarbetad plan för ifrågavarande anskaffningar, avseende budgetåren 1961/68. I anslutning till ett liknande förslag för innevarande budgetår anförde jag, att jag icke fann skäl att i fråga om intendenturmateriel övergå till samma anslagsteknik som för tygmateriel och att jag därför icke var beredd att föreslå något utsträckande i tiden av anskaffningsprogrammen för, bland annat, beklädnadsmateriel (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 26). Jag finner icke skäl att nu frångå denna ståndpunkt.

Jag har i och för sig intet att erinra mot det äskade anslagsbeloppet. Mitt förslag i det föregående (avsnittet B. Centrala förvaltningsmyndigheter) om överföring av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag innebär emellertid en kostnadsminskning under förevarande anslag av 3 200 000 kronor. Anslaget bör således uppföras med 51 375 000 kronor, innebärande en höjning med 75 000 kronor. Av anslaget bör 17 500 000 kronor avses för bristtäckning. Beloppet motsvarar den enligt antagna

riktlinjer för budgetåret fastställda årskvoten, omräknad till prisläget i maj 1960. Av sistnämnda belopp åtgår huvuddelen för betalningsutfall å tidigare lämnade beställningsbemyndiganden. Vidare bör av anslaget för nästa budgetår 3 600 000 kronor beräknas för likvidering av beställningar av tyger för permissionsuniform för armén (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 208).

Arméintendenturförvaltningen har hemställt om beställningsbemyndigande om 18 miljoner kronor utöver anslaget för utläggande av beställningar å materiel som avses skola anskaffas enligt förut nämnda riktlinjer. Betalningsutfallet förutsättes för hela beloppet under budgetåret 1963/64. För egen del anser jag mig böra förorda ett dylikt bemyndigande om 15 miljoner kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Armén: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 51 375 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar å beklädnadsmateriel må utläggas inom en kostnadsram av 15 000 000 kronor.

[45] 20. **Armén: Inventarier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	5 500 000	4 830 189	2 112 225
1960/61 (statsliggaren s. 222)	5 900 000		
1961/62 (förslag)	6 900 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 675 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning
1. Ökat antal tjänstgöringsdagar	44 000
2. Omräkning	26 000
3. Engångsanskaffning av inventarier	1 125 000
4. Bristtäckning	—
5. Prishöjningar m. m.	480 000
	1 675 000

Motiv

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda:

	Tjänstgöringsdagar 1960/61	Tjänstgöringsdagar 1961/62	ökning	För 1960/61 beräknad dagskostnad	Summa kronor
Inventarier	14 092 000	14 275 400	183 400	0,09	16 506
Förplägnadsmateriel					
för personal	14 289 000	14 541 000	252 000	0,10	25 200
för hästar	397 000	411 000	14 000	0,01	140
för hundar	—	165 000	165 000	0,01	1 650
					+ 43 496
				Avrundat	44 000

I äskandena för innevarande budgetår har antalet underhållsdagar för hundar inte beaktats.

2. Med de under punkten 1 angivna antalen tjänstgöringsdagar för budgetåret 1960/61 och för samma budgetår angivna dagskostnader skulle medelsbehovet för ifrågavarande inventarier och förplägnadsmateriel under innevarande budgetår uppgå till 2 701 000 kronor. Arméintendenturförvaltningen utgår emellertid från att av det beviljade anslaget endast 2 675 000 kronor kan avses för ändamålet. Skillnaden utgör 26 000 kronor.

3. Av anslaget för innevarande budgetår utnyttjas sammanlagt 1 035 000 kronor för engångsanskaffning av inventarier enligt följande: möbler för lektionssalar 60 000 kronor, madrasser av ny typ 100 000 kronor, vissa filtar 200 000 kronor, inventarier i samband med vissa förbandsförflyttningar 345 000 kronor, inventarier till ny kasern 130 000 kronor och inventarier till viss uppehållsplats 200 000 kronor.

Arméintendenturförvaltningen beräknar medelsbehovet för engångsanskaffning av inventarier under nästa budgetår enligt prisläget i maj 1959 till 2 160 000 kronor, innebärande en höjning med 1 125 000 kronor.

Det för nästa budgetår beräknade beloppet avses för möbler för lektionssalar (200 000 kronor), vissa filtar (200 000 kronor), madrasser och kuddar (300 000 kronor), inventarier föranledda av flyttningen av infanteriets kadettskola och Göteborgs luftvärnskår (183 000 kronor), inventarier för nyorganisation och utbyggnad av vissa förband m. m., bland annat Skånska pansarregementet och Norrbottens pansarbataljon (460 000 kronor), snabbtelefonanläggningar till vissa förband (totala kostnaden 635 000 kronor, av vilka nu äskas 150 000 kronor), säkerhetsskåp, inventarier till viss uppehållsplats samt till ny kasernbyggnad vid Wendes artilleriregemente (sammanlagt 318 000 kronor), standardhöjning av inventarier i vaktlokaler och dagbefälsrum (200 000 kronor), roterande kortregister till

vissa truppregistreringsmyndigheter (totala kostnaden 600 000 kronor, av vilka nu äskas 150 000 kronor).

4. Av anslaget för innevarande budgetår avses 1 215 000 kronor för förplägnadsmateriel för fältbruk. Arméintendenturförvaltningen räknar efter prisläget i maj 1959 med samma belopp för ändamålet under nästa budgetår. Beloppet avses helt för ny materiel för kötthanteringen i fält (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 211). Anskaffningen av denna materiel påbörjas under innevarande budgetår. Det därefter återstående medelsbehovet uppgår till 4 280 000 kronor, räknat efter prisläget i maj 1960.

5. De under punkterna 1—4 redovisade medelsbehoven för nästa budgetår har beräknats efter prisläget i maj 1959. Det totala medelsbehovet under anslaget utgör enligt nämnda prisläge (5 900 000 + 44 000 + 26 000 + 1 125 000 =) i runt tal 7 095 000 kronor. Omräknat till prisläget i maj 1960 utgör det totala medelsbehovet enligt arméintendenturförvaltningens beräkningar 7 575 000 kronor. Skillnaden, 480 000 kronor, fördelar sig med 243 000 kronor på inventarier och förplägnadsmateriel i allmänhet, 145 000 kronor på engångsanskaffning av inventarier, 85 000 kronor på förplägnadsmateriel för fältbruk samt 7 000 kronor på musikmateriel. Kostnadsfördyringarna utgör enligt ämbetsverket dels prishöjningar å 2,8 %, dels ock varuskatt å 4,2 %. Varuskatten beräknas i princip utgå å 91 % av kostnaderna.

För att erhålla möjligheter att göra anskaffningen av förplägnadsmateriel för fältbruk på fördelaktigaste sätt hemställer arméintendenturförvaltningen om bemyndigande att utlägga beställningar inom en kostnadsram av 2 140 000 kronor utöver anslaget. Betalningsutfall förutsättes äga rum under budgetåret 1962/63.

Arméintendenturförvaltningen föreslår ånyo (jfr prop. 1960: 1, bil. 6. s. 7), att riktlinjer fastställes för anskaffning under de närmaste budgetåren av krigsförplägnadsmateriel. De föreslagna riktlinjerna avser anskaffningar under budgetåren 1961/68 till ett sammanlagt värde av 9 775 000 kronor enligt prisläget i maj 1960.

Departementschefen

Jag är alltjämt icke beredd tillstyrka, att riktlinjer fastställes för anskaffning av krigsförplägnadsmateriel (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 26).

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med 6 900 000 kronor, innebärande en höjning med 1 000 000 kronor. Därvid förutsätter jag, att kostnaderna under anslaget för musikmateriel överföres till ett särskilt anslag (jfr arméns anslag till reseersättningar m. m.). Jag återkommer härtill i det följande. Vidare räknar jag — till följd av mitt förslag i det föregående (avsnittet B. Centrala förvaltningsmyndigheter) om överföring av

vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag — med en kostnadsminskning under förevarande anslag av 80 000 kronor. Därjämte torde vid anvisande av särskilda medel för en gemensam krigshögskola uppkomma en ytterligare kostnadsminskning under anslaget av 15 000 kronor (jfr arméns allmänna avlöningsanslag).

Av förevarande anslag bör för anskaffning av madrasser och kuddar av ny typ avses minst det för ändamålet äskade beloppet, 300 000 kronor. Vidare räknar jag i enlighet med arméintendenturförvaltningens förslag med 200 000 kronor för standardhöjning av inventarier i vaktlokaler och dagbefälsrum samt likaledes 200 000 kronor för anskaffning av vissa filtar, för vilka medel förskotterats från anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 210). För anskaffning av förplägnadsmateriel för fältbruk bör kunna avses cirka 1 300 000 kronor. I övrigt tar jag icke nu ställning till hur anslaget bör fördelas på skilda ändamål. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom vid utfärdande av dispositionsföreskrifter för anslaget.

I anslutning till arméintendenturförvaltningens begäran om beställningsbemyndigande för anskaffning av förplägnadsmateriel för fältbruk förordar jag ett dylikt bemyndigande om 1 500 000 kronor utöver anslaget. Vidare föreslår jag, att beställningar av madrasser och kuddar av ny typ får utläggas inom en kostnadsram av 1 500 000 kronor utöver anslaget.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Armén: Inventarier m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 900 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar å förplägnadsmateriel för fältbruk samt å madrasser och kuddar av ny typ må utläggas inom en kostnadsram av sammanlagt 3 000 000 kronor.

[46] 21. **Armén: Tvätt**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 000 000	4 161 029
1960/61 (statsliggaren s. 224)	3 900 000	
1961/62 (förslag)	4 060 000	

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 600 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ökat antal tjänstgöringsdagar	69 195	
2. Överflyttning av tvätt till försvarets fabriksstyrelses anstalter m. m.	217 049	
3. Omständligare förfarande vid tvätt av ny fältuniform	227 000	
4. Prishöjningar	150 000	
5. Omräkning		62 300
6. Avrundning		944
	663 244	63 244
	+ 600 000	

Motiv

1. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga m. fl. beräknas öka med 252 000. Tvättmängden per tjänstgöringsdag utgör genomsnittligt 0,5 kg vattentvätt och 0,1 kg kemisk tvätt. Under innevarande budgetår är vattentvätten fördelad med 58,5 % på försvarets fabriksverks anstalter och 41,5 % på arméintendenturförvaltningens tvättinrättningar. Den kemiska tvätten utföres helt vid fabriksverkets anstalter. Tvättkostnaden per kg har för innevarande budgetår beräknats till 27,3 öre för vattentvätt vid ämbetsverkets tvättinrättningar, 54 öre för vattentvätt vid fabriksverkets tvätterier och 60 öre för kemisk tvätt. Med nu angivna utgångspunkter medför ökningen av antalet tjänstgöringsdagar en merkostnad med angivet belopp.

2. Såsom förut nämnts fördelas vattentvätten under innevarande budgetår med 58,5 % på försvarets fabriksverks tvätterier och 41,5 % på arméintendenturförvaltningens tvättinrättningar. För nästa budgetår räknar ämbetsverket med en överflyttning av 10,5 % av vattentvätten från sistnämnda inrättningar till fabriksverkets tvätterier. Till följd av den ändrade fördelningen av vattentvätten uppkommer vid de tvättmängder och priser, som angivits i det föregående, en kostnadsökning med 199 049 kronor. Vidare beräknas den tvätt, som utföres åt civila kunder, komma att minska, vilket medför ett inkomstbortfall å netto cirka 18 000 kronor. Den sammanlagda merkostnaden under förevarande punkt uppgår således till 217 049 kronor.

3. Under år 1960 har äldre typer av överdragskläder ersatts med bättre utrustning, fältuniform m/59. Den nya utrustningen kräver ett omständligare tvättförfarande än tidigare brukat. Priset på denna tvätt beräknas komma att per kg överstiga priset på annan vattentvätt vid fabriksverkets anläggningar med en krona 8 öre. Ifrågavarande tvättbehov beräknas uppgå till 210 000 kg, vilket med angivna priser medför en kostnadsökning av 227 000 kronor.

4. Det totala medelsbehovet under anslaget enligt prisläget i maj 1959 uppgår enligt arméintendenturförvaltningens beräkningar till i runt tal

4 350 000 kronor. Genom tillägg av dels 2,8 % för prishöjningar, dels ock — å 14 % av tvättkostnaderna — 4,2 % för varuskatt framräknar arméintendenturförvaltningen medelsbehovet enligt prisläget i maj 1960 till 4 500 000 kronor. Den av prishöjningar och varuskatt föranledda kostnadsökningen utgör således 150 000 kronor.

5. Beloppet motsvarar vid anslagsberäkningarna för innevarande budgetår samt för budgetåret 1961/62 gjorda avrundningar.

Departementschefen

För egen del beräknar jag medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 4 060 000 kronor, innebärande en höjning med 160 000 kronor. Jag förutsätter därvid i anslutning till förslag i det föregående (avsnittet B. Centrala förvaltningsmyndigheter) att avlöningskostnader om 740 000 kronor överföres från förevarande anslag till avlöningsanslag. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Tvätt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 060 000 kronor.

ÖVNINGAR M. M.

[47] 22. **Armén: Övningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	34 500 000	33 447 093	4 212 649
1960/61 (statsliggaren s. 225)	36 500 000		
1961/62 (förslag)	38 000 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i runt tal 1 500 000 kronor bundna.

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 3 020 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	420 000	
2. Organisations- och metodförsök	700 000	
3. Fortsatt motorisering	1 350 000	
4. Ökat antal elever vid utbildningsanstalter	130 000	
5. Utökad kursverksamhet	875 000	
6. Prishöjningar	605 000	

	Ökning	Minskning
7. Minskade kostnader för flygverksamheten		
a) artilleriflygning		100 000
b) målflygning		75 000
8. Arméfälttjänstövning anordnas ej		800 000
9. Omräkning		85 000
	4 080 000	1 060 000
	+ 3 020 000	

Motiv

1. Antalet tjänstgöringsdagar beräknas öka med i runt tal 210 000, vilket enligt arméintendenturförvaltningens beräkningar medför en kostnadsökning med angivet belopp.

2. Den successiva revideringen av krigsorganisationen kräver omfattande försöksverksamhet av såväl teknisk som taktisk natur. Kostnaderna för tekniska försök (materielförsök) bestrides från anslag till materielanskaffning. Organisations- och metodförsök, vilka erfordras för att klarlägga materielens lämpligaste inordning och utnyttjande i krigsförbanden, anslutes till ordinarie utbildning, varför kostnaderna för desamma belastar förevarande anslag. Med hänsyn till den stigande omfattningen av ifrågavarande försöksverksamhet är det — om försöken skall kunna drivas i paritet med nyssnämnda materielförsök — enligt arméintendenturförvaltningen nödvändigt med en anslagsuppräkning av 700 000 kronor.

3. Den ökade motoriseringen och övergången till tyngre fordon nödvändiggör enligt ämbetsverket en uppräkning av medelsbehovet med 1 100 000 kronor för ökad drivmedelsförbrukning och med 250 000 kronor för ersättning för markskador.

4. Med hänsyn till dels nuvarande vakanser i befälskårerna, dels onormalt stora pensionsavgångar under åren 1965—1970 har rekryteringen ökats. Antalet elever vid de fasta utbildningsanstalterna, främst krigsskolan och arméns underofficersskola, kommer på grund härav att bli större under nästa budgetår. Merkostnaderna under förevarande anslag beräknas till 130 000 kronor.

5. Förutom den utbildning i pansarvärnsrobottjänst som för närvarande pågår planlägges utbildning på luftvärnsrobotvapen. Kostnaderna för denna utbildning har beräknats till 75 000 kronor. I samband med införande av det år 1960 beslutade befälsutbildningssystemet erfordras övergångsanordningar för vissa kategorier aktivt befäl, bland annat anordnande av kompletteringskurser för vissa underofficerare. Medelsbehovet för dessa kurser har för nästa budgetår uppskattats till 700 000 kronor. För omskolning vid pansartrupperna och pansarinfanteriet till nya vapen- och stridsfordonstyper beräknas vidare merkostnader om 50 000 kronor uppkomma. Slutligen anmäler ämbetsverket, att utökningen av signaltruppernas organisation, vilken innebär en förstärkning av truppslagets befälskårer, kommer

att ske genom omskolning av personal vid i första hand artilleriet och luftvärnet. Kostnaderna för denna omskolning har angivits till 50 000 kronor.

Den av arméintendenturförvaltningen anmälda ökningen av medelsbehovet för kursverksamhet utgör således (75 000 + 700 000 + 50 000 + 50 000 =) 875 000 kronor.

6. Arméintendenturförvaltningen anser, att anslaget med hänsyn till mellan maj 1959 och maj 1960 inträffade prisförändringar bör höjas med 605 000 kronor, varav 215 000 kronor för kostnadsökningar på grund av allmän varuskatt.

7 a. Genom pågående utbildning av artilleriflygpersonal samt tillkomst inom armén av artilleriflygplan kan ifrågavarande verksamhet i större utsträckning drivas i egen regi. Härigenom åstadkommes en kostnadsminskning under förevarande anslag av 100 000 kronor.

7 b. Indragningen av Karlsborgs och Östgöta luftvärnsregementen får till följd att antalet målflygningstimmar minskar. Detta medför en kostnadsbesparing av 75 000 kronor.

8. Under budgetåret 1961/62 avses icke några centralt anordnade fälttjänstövningar äga rum. Härigenom uppstår en kostnadsbesparing om 800 000 kronor.

9. För att inom arméns kostnadsram erhålla utrymme för en ökning av hemvärnets övningsanslag har förevarande anslag nedräknats med angivet belopp.

Departementschefen

Arméintendenturförvaltningen synes icke ha beaktat den sänkning av drivmedelspriserna som skett mellan maj 1959 och maj 1960. Till följd härav bör enligt mina beräkningar det av ämbetsverket äskade anslagsbeloppet kunna reduceras med i runt tal 900 000 kronor. Därjämte torde vid anvisande av särskilda medel för en gemensam krigshögskola (jfr arméns allmänna avlöningsanslag) en kostnadsminskning av cirka 450 000 kronor uppkomma under förevarande anslag. Anslaget för nästa budgetår skulle på grund härav vid bifall till arméintendenturförvaltningens förslag i övrigt behöva uppföras med, avrundat, 38 000 000 kronor. Jag förutsätter emellertid att merkostnaderna till följd av att militärtaxan upphävts från och med den 1 juli 1960 skall inrymmas inom anslagsbeloppet. En viss reducering av de av arméintendenturförvaltningen anmälda ökningarna av medelsbehovet synes därför ofrånkomlig.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 1 500 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Övningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 38 000 000 kronor.

[48] 23. **Armén: Ökning av drivmedelslagringen**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	100	—	4 176 704
1960/61 (statsliggaren s. 226)	100		
1961/62 (förslag)	1 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 icke till någon del bunden.

Arméintendenturförvaltningen föreslår, att anslaget — då någon utbyggnad av lagringsutrymmen icke beräknas ske under nästa budgetår — uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor. Jag biträder förslaget att anslaget jämväl för budgetåret 1961/62 upptages med allenast ett formellt belopp. Detta bör emellertid bestämmas till 1 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

]49] 24. **Armén: Drivmedelsförråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 700 000	2 698 657
1960/61 (statsliggaren s. 226)	1 800 000	
1961/62 (förslag)	2 000 000	

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 227 000 kronor.

Efter hand som förbanden tillförts ytterligare distributionsmateriel har underhållskostnaderna stigit. Kostnadsökningen var enligt ämbetsverket under föregående budgetår av sådan omfattning att den icke kunde rymmas inom given anslagsram. På grund härav har underhåll av väsentlig betydelse måst skjutas på framtiden. Medelsbehovet under nästa budgetår för underhåll av distributionsmateriel m. m. ökas enligt ämbetsverket med 240 000 kronor, men ämbetsverket föreslår likväl, att anslagsuppräkningen begränsas till 200 000 kronor, varav 180 000 kronor för omgalvanisering av fat. Vidare föreslår arméintendenturförvaltningen, att anslaget höjes med 27 000 kronor till följd av prisstegringar m. m.

Departementschefen

För att tillgodose behovet av ökat underhåll av distributionsmateriel bör en viss uppräkning av anslaget komma till stånd. Vidare bör vid anslagsberäkningen hänsyn tagas till att transportkostnaderna torde komma att öka på grund av att militärtaxan upphävts från och med den 1 juli 1960. Jag

anser mig emellertid icke kunna föreslå, att anslaget för nästa budgetår upptages med högre belopp än 2 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 200 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[50] 25. **Armén: Anskaffning av drivmedelsutrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]3 250 000	2 810 010	3 055 050
1960/61 (statsliggaren s. 227)	3 000 000		
1961/62 (förslag)	3 250 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 210 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i huvudsak bunden genom utlagda beställningar.

Enligt riksdagens medgivanden har för budgetåren 1956/58, utöver beviljade anslag, beställningar av materiel för drivmedelstjänsten i krig fått utläggas inom en kostnadsram av 9 000 000 kronor. Medel för likvidering av dessa bemyndiganden har inräknats i de för budgetåren 1957/61 beviljade anslagen.

År 1958 har antagits riktlinjer för anskaffningen av drivmedelsutrustning för krigsorganisationen under budgetåren 1958/66. Anskaffning av drivmedelsmateriel skall enligt dessa ske till en sammanlagd kostnad av 22 miljoner kronor (prop. 1958: 110, s. 345).

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget ökas med 269 000 kronor.

Av anslaget för innevarande budgetår avses 2 800 000 kronor för distributionsmateriel för krigsbruk. För nästa budgetår beräknas för ifrågavarande ändamål ett belopp av 2 700 000 (— 100 000) kronor. Detta belopp motsvarar årskvoten för budgetåret 1961/62 enligt nyssnämnda riktlinjer. Arméintendenturförvaltningen föreslår vidare, att förevarande anslag med hänsyn till inträffade prisförändringar uppräknas med sammanlagt 369 000 kronor, varav 344 000 kronor hänför sig till distributionsmateriel för krigsbruk och 25 000 kronor till materiel för fredstjänsten.

Arméintendenturförvaltningen hemställer vidare om bemyndigande att utöver anslaget utlägga beställningar av distributionsmateriel ingående i krigsutrustningen inom en kostnadsram av 2 000 000 kronor med betalningsutfall under budgetåret 1963/64. Ett sådant bemyndigande skulle enligt ämbetsverket möjliggöra fördelaktigare anskaffningar i fråga om priser och leveranstider.

Slutligen anmäler arméintendenturförvaltningen, att ämbetsverket i samråd med chefen för armén överarbetat nuvarande intendenturmaterielplan, och hemställer, att riktlinjer för anskaffningsverksamheten, såvitt avser drivmedelsutrustning för krigsbruk, under de närmaste sju åren måtte fastställas enligt följande plan. Beloppen (miljoner kronor) har angivits i avrundade tal och beräknats enligt prisläget i maj 1960.

61/62	62/63	63/64	64/65	65/66	66/67	67/68	Summa
3,1	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,4	24,0

Årskvoten för budgetåret 1961/62 i den föreslagna planen motsvarar den enligt tidigare antagna riktlinjer för sagda budgetår fastställda kvoten, omräknad till prisläget i maj 1960, medan däremot envar av årskvoterna för budgetåren 1962/66 har uppräknats med — i fasta priser — 0,4 miljon kronor.

Departementschefen

Såsom jag anfört i det föregående (jfr anslaget Armén: Beklädnad m. m.) kan jag icke tillstyrka något utsträckande i tiden av anskaffningsprogrammet för här ifrågavarande materiel. Jag är icke heller nu beredd att föreslå någon ökning av årskvoterna för budgetåren 1962/66 i nu gällande anskaffningsplan.

Arméns fortlöpande motorisering och de av taktiken betingade ökade kraven på förbandens rörlighet och utspridning har enligt vad som upplysts medfört, att bristerna i fråga om drivmedelsutrustning för krigsorganisationen alltjämt är av stor omfattning. Bland annat har enligt vad jag inhämtat behovet av distributionsmateriel (biltankar och tankkärror) för vissa stridande förband ökat kraftigt. Med hänsyn härtill finner jag det angeläget att — inom ramen för gällande riktlinjer rörande anskaffning av ifrågavarande distributionsmateriel — vidtaga sådana åtgärder som kan underlätta täckande av föreliggande brister. För nästa budgetår bör därför utöver anslaget ett relativt stort beställningsbemyndigande medgivas. Härigenom torde genom utläggande av större beställningar i ett sammanhang ekonomiskt fördelaktigare villkor kunna erhållas. Vidare bör den föreslagna åtgärden medföra, att bristtäckningen kan ske snabbare. På nu anförda skäl föreslår jag att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med 3 250 000 kronor samt att bemyndigande lämnas att därutöver utlägga beställningar inom en kostnadsram av 4 000 000 kronor. Av anslaget bör i runt tal 3 050 000 kronor kunna avses för materiel för krigsorganisationen. Beträffande beställningsverksamheten förutsätter jag, att denna anordnas på sådant sätt att betalningsutfallet fördelas i huvudsak jämnt på budgetåren 1962/64. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl.

Maj:t att i vanlig ordning besluta om anskaffningsverksamhetens inriktning.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 250 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Armén: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 250 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar av materiel för drivmedelstjänsten i krig må utläggas inom en kostnadsram av 4 000 000 kronor.

ANSKAFFNING OCH VÅRD AV HÄSTAR M. M.

[51] 26. **Armén: Remontering**

	Anslag	Nettoinkomst	Behållning
1959/60	100	18 209	2 698 477
1960/61 (statsliggaren s. 227)	100		
1961/62 (förslag)	1 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i runt tal 600 000 kronor bundna.

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Minskad remontering av ackordhästar		99 000
2. Högre hästpriser m. m.		
a) Stam- och ackorddraghästar	37 000	
b) Ackordridhästar	14 000	
3. Minskad utrangering av hästar	200 000	
4. Minskat antal ackordhästar	96 000	
5. Ökade omkostnader för remontuppköp	7 475	
6. Omräkning	173 175	
7. Reservationsmedelsförbrukning		428 650
	527 650	527 650

± 0

Motiv

1. Från och med innevarande budgetår har antalet stamdraghästar minskats på grund av omläggning av anspannsutbildningen (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 218). Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall antalet dylika hästar uppgå till 308, innebärande en minskning med 50 hästar. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t medgivit, att högst 30 övertaliga stamdraghästar må överföras till ackordhästar. Med hänsyn härtill beräknar arméintendenturförvaltningen för nästa budgetår erforderlig remontering av ackordrid- och ackorddraghästar till 20 (— 10) respektive 110 (— 20) hästar. Om medelinköpspriset beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 3 300 kronor, minskar kostnaderna under anslaget med [(10 + 20) × 3 300 =] 99 000 kronor.

2. Under innevarande budgetår har medelinköpspriset för kallblodiga hästar beräknats till 3 300 kronor. Arméintendenturförvaltningen anser — med hänsyn till att hästpriserna visar stigande tendens — att medelinköpspriset för budgetåret 1961/62 icke bör beräknas lägre än till 3 500 kronor för ackorddraghästar och till 3 800 kronor för stamdraghästar. Med beaktande av under punkt 1 angiven minskning av remonteringen utgör inköpsbehovet 30 stamdraghästar samt (130 — 20 =) 110 ackorddraghästar. De höjda hästpriserna beräknas således för ifrågavarande slag av hästar medföra en kostnadsökning av [30 × (3 800 — 3 300) + 110 × (3 500 — 3 300) =] 37 000 kronor.

För ackordridhästar beräknas inköpspriset öka från 3 300 till 4 000 kronor per häst. Enligt vad som under hand inhämtats har arméintendenturförvaltningen — då det visat sig praktiskt taget omöjligt att inköpa för ridbruk dresserade kallblodiga hästar — till det för kallblodshästar fastställda priset inköpt något inridna varmblodiga hästar. Med hänsyn till det pris som kunnat erläggas har emellertid dessa hästar varit av mindre god kvalitet. För möjliggörande av inköp av varmblodiga ridhästar av bättre kvalitet samt eventuellt även av lämpliga kallblodiga hästar har inköpspriset för ackordridhästar höjts avsevärt mer än för draghästar. Med beaktande av under föregående punkt angiven minskning av remonteringen från 30 till 20 hästar ökar medelsbehovet för inköp av ackordridhästar således med [20 × (4 000 — 3 300) =] 14 000 kronor.

3. Under nästa budgetår beräknas 100 stamhästar och 200 ackordhästar komma att utrangeras, vilket innebär en minskning med 200 ackordhästar. Då slaktpriset beräknas till oförändrat 1 000 kronor per ackordhäst, minskar inkomsterna under förevarande anslag med (200 × 1 000 =) 200 000 kronor.

4. Antalet ackordhästar beräknas minska från 3 000 till 2 000. Då ackordavgiften beräknas till oförändrat 96 kronor per häst, minskar inkomsterna under anslaget med [(3 000 — 2 000) × 96 =] 96 000 kronor.

5. Kostnaderna för transporter, resor m. m. i samband med remont-

uppköp har beräknats till 250 (+ 115) kronor per remont. Då antalet årligen inköpta remonter angivits till oförändrat 65 ökar medelsbehovet med (65 × 115 =) 7 475 kronor.

6. Som omräkningspost upptages det belopp, varmed utgifterna under innevarande budgetår beräknas överstiga inkomsterna, minskat med anslaget, 100 kronor.

Departementschefen

Riksdagen godkände 1955 ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag om begränsning av arméns hästbestånd (SU 128, rskr. 300). Beslutet innebar, bland annat, att remontering av varmblodiga ackordridhästar icke vidare skulle äga rum. I avsaknad av närmare utredning av frågan huruvida det är nödvändigt att för fredsutbildningen avse varmblodiga ackordridhästar är jag icke beredd tillstyrka, att medelinköpspriset för nämnda ackordhästar fastställes till högre belopp än för ackorddraghästar. I övrigt anser jag mig kunna godtaga vad arméintendenturförvaltningen föreslagit. Jag räknar således med att anslaget jämväl för nästa budgetår uppföres med ett formellt belopp, vilket dock bör fastställas till 1 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Remontering* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[52] 27. **Armén: Uttagning av hästar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	75 000	63 633
1960/61 (statsliggaren s. 229)	75 000	
1961/62 (förslag)	70 000	

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag anser emellertid att anslaget med hänsyn till belastningen under de senaste budgetåren bör kunna uppföras med 70 000 kronor, vilket innebär en minskning med 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av hästar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[53] 28. **Armén: Veterinärvård**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	80 000	82 697	44 534
1960/61 (statsliggaren s. 229)	80 000		
1961/62 (förslag)	65 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 ett belopp av i runt tal 20 000 kronor bundet.

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget sänkes med 15 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Ökat antal underhållsdagar för hästar	1 400	
2. Modernisering m. m. av djurläkemedel	5 000	
3. Engångsanskaffning av materiel för skoning avslutad		20 000
4. Reservationsmedelsförbrukning		1 400
	6 400	21 400
	— 15 000	

Motiv

1. Antalet underhållsdagar för hästar beräknas för budgetåret 1961/62 till 411 000, eller 14 000 fler än för innevarande budgetår beräknade 397 000 dagar. Dagskostnaden för underhållsdag beräknas till oförändrat 10 öre, varför medelsbehovet ökar med (14 000 × 0,1 =) 1 400 kronor.

2. I anslutning till pågående översyn av arméns djurläkemedel bör enligt arméintendenturförvaltningen viss modernisering av denna utrustning komma till stånd. Medelsbehovet ökar på grund härav med angivet belopp.

3. Av anslaget för innevarande budgetår beräknas ett belopp av 20 000 kronor användas för engångsanskaffning av viss materiel för skoning (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 220).

Departementschefen

Jag tillstyrker arméintendenturförvaltningens förslag och hemställer alltså — under erinran om att anslaget sänkes med 15 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Veterinärvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[54] 29. **Armén: Hundväsendet**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 60 000	50 792	13 828
1960/61 (statsliggaren s. 230)	71 000		
1961/62 (förslag)	71 000		

[1] Härutöver har 9 000 kronor överförts från anslaget Reglering av prisstegringar.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

I enlighet med förslag av arméintendenturförvaltningen bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hundväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 71 000 kronor.

TYGMATERIEL M. M.

[55] 30. **Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 355 000 000	369 428 437	7 496 272
1960/61 (statsliggaren s. 230)	351 000 000		
1961/62 (förslag)	317 000 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 2 100 000 kronor.

Armétygförvaltningen (arméförvaltningen) har för budgetåren 1947/60 bemyndigats att beställa tygmateriel m. m. för 3 313,950 miljoner kronor, häri icke inräknade medel, som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln för budgetåren 1954/58 och från anslaget Reglering av prisstegringar för budgetåret 1959/60. För att bestrida kostnaderna för ifrågavarande beställningar har anvisats tillhopa 2 666,690 miljoner kronor. I sistnämnda belopp har inräknats ett belopp av 2,940 miljoner kronor, som ställts till förfogande enligt beslut av Kungl. Maj:t den 16 maj 1957. Den 30 juni 1960 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av (3 313,950 — 2 666,690 =) 647,260 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har beställningsbemyndiganden lämnats till ett belopp av 445 miljoner kronor, medan 351 miljoner kronor anvisats i betalningsmedel. Den 30 juni 1961 kommer alltså enligt hittills meddelade beslut bemyndiganden till ett värde av (647,260 + 445,0 — 351,0 =) 741,260 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den 1 oktober 1960 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 486 miljoner kronor, häri inräknat ett bemyndigandebelopp om 75 miljoner kronor som stod till Kungl. Majt:s disposition, icke utnyttjade.

Den av riksdagen godkända kostnadsramen för anskaffning av tygmateriel m. m. för armén under budgetåren 1960/67 utgör — frånräknat outnyttjade belopp under tidigare budgetår — (2 647,5 — 21,5 =) 2 626 miljoner kronor i prisläge maj 1959 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 223).

Armétygförvaltningen hemställer, att kostnadsramen för tygmaterielanskaffning för budgetåren 1961/68 skall bestämmas till i princip 2 772

miljoner kronor enligt prisläget i maj 1960. Detta innebär således en ökning med 2 772 — 2 626 =) 146 miljoner kronor i förhållande till den för budgetåren 1960/67 godkända kostnadsramen, outnyttjade belopp under tidigare budgetår ej inräknade. Ökningen hänför sig till delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	413,50	351,00
2. Överföring till annat anslag		5,25
3. Återanpassning till kostnadsramen	23,50	
4. Prisstegring	64,93	
5. Avrundning	0,32	
	502,25	356,25
	+ 146,00	

1. Årskvoterna för budgetåren 1960/61 och 1967/68 har angivits i prisläget maj 1959.

2. Enligt direktiv från överbefälhavaren förutsättes, att bidrag ej längre skall lämnas av försvarsgrenarna till forskningsverksamhet vid försvarets forskningsanstalt. I anledning härav har kostnadsramen minskats med (7 × 0,75 =) 5,25 miljoner kronor.

3. För anpassning till arméns totala kostnadsram har årskvoterna för budgetåren 1960/67 i den 1960 fastställda kostnadsramen för förevarande anslag minskats med sammanlagt 23,5 miljoner kronor (jfr prop. 1960: I, bil. 6, s. 223).

4. Med hänsyn till försvarsindex, som utvisar höjning i prisläget i maj 1960 med 2,4 % i förhållande till prisläget i maj 1959 i vad avser förevarande anslag, har kostnadsramen uppräknats med angivet belopp.

Enligt den sålunda föreslagna kostnadsramen för budgetåren 1961/68 upptager armétygförvaltningen anslaget för budgetåret 1961/62 till 368 miljoner kronor, innebärande en ökning med 17 miljoner kronor.

För samma budgetår hemställer ämbetsverket om beställningsbemyndigande av 400 miljoner kronor, med fördelning på olika delposter enligt följande (beloppen i miljoner kronor).

1. Komplettering och förnyelse av tygmateriel m. m.	338,5
2. Ammunition för övningar	38,0
3. Forskning och försök	20,0
4. Övriga kostnader	3,5
Summa	400,0

I särskild skrivelse har armétygförvaltningen lämnat en översikt av beställningsbemyndigandets fördelning på viktigare anskaffningar.

Bemyndigandebeloppet under förenämnda delpost 1 omfattar bland annat viss omsättning av artillerimateriel, anskaffning av eldledningsutrustningar med radar för kanonluftvärnet, miniatyriserad truppradio, medeltunga och lätta helikoptrar, personterrängbilar och stridsammunition.

Departementschefen

Genom beslut den 4 november 1960 har Kungl. Maj:t bemyndigat armétygförvaltningen att för anskaffning av luftvärnsrobot typ Hawk anlita beställningsbemyndiganden under anslaget Flygvapnet: Luftförsvarsrobot. Härvid har bland annat förutsatts, att tillgången på betalningsmedel under förevarande anslag skall minska med sammanlagt 42 miljoner kronor under budgetåren 1961/63. Efter närmare överväganden har jag funnit det lämpligt att nyssnämnda belopp i sin helhet frångrages årskvoten för budgetåret 1961/62 i arméns tygmaterielplan. På grund härav och med hänsyn till den kostnadsram jag för nästa budgetår räknar med för armén föreslår jag, att för anskaffning av tygmateriel m. m. uppföres ett anslag för budgetåret 1961/62 av 317 miljoner kronor samt fastställes en kostnadsram för budgetåren 1961/68 uppgående till 2 684,5 miljoner kronor i enlighet med sammanställningen å s. 179. Härvid har jag förutsatt dels att bidrag till för-

	Outnyttjat belopp under tidigare budgetår	Budgetår (belopp i miljoner kronor)								Summa
		1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	
1960 års kostnadsram (budgetåren 1960/67)										
Årskvoter enligt 1960 års statsverksprop.	21,5	351	360	366	376	381	391	401	—	2 647,5
Justering till prisläge maj 1960	—	—	+ 9	+ 9	+ 9	+ 9	+ 9	+ 9	—	+ 54
Anskaffning av luftvärnsrobot	—	—	— 42	—	—	—	—	—	—	— 42
Överföring av avlöningskostnader	—	—	— 1,1	— 1	— 1	— 1	— 1	— 1	— 1	— 7,1
Anpassning till kostnadsram[1]	—	—	— 8,9	— 10	—	—	—	—	—	— 18,9
Reservationsmedelsförbrukning under budgetåret 1959/60[2]	— 14	—	—	—	—	—	—	—	—	— 14
Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	—	—351	—	—	—	—	—	—	+416	+ 65
1961 års kostnadsram (budgetåren 1961/68) i prisläge maj 1960	7,5	—	317,0	364	384	389	399	409	415	2 684,5

[1] Avser arméns totala kostnadsram.

[2] Årskvoten för budgetåret 1959/60 355 miljoner kronor. Nettoutgiften för sagda budgetår (sedan hänsyn tagits till bl. a. överföring från anslaget till reglering av prisstegringar) i runt tal 369 miljoner kr.

svarets forskningsanstalt skall i mån av behov alltjämt utgå från anslaget, dels ock — i anslutning till mitt förslag i det föregående (jfr armétygförvaltningens avlöningsanslag) om överföring av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag — att avlöningskostnader om i runt tal en miljon kronor icke skall belasta anslaget från och med nästa budgetår. Såsom jag inledningsvis anfört bör årskvoten för budgetåret 1962/63 i kostnadsramen reduceras.

Beställningsbemyndigandet för budgetåret 1961/62 bör i anslutning till den av mig föreslagna kostnadsramen upptagas till 350 miljoner kronor. Anskaffningsverksamhetens inriktning torde i sedvanlig ordning få bestämmas av Kungl. Maj:t.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits kommer den 30 juni 1962 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (741,260 + 350 — 317 =) 774,260 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 350 000 000 kronor;

b) till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 317 000 000 kronor.

[56] 31. **Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]71 000 000	61 206 658	36 575 273
1960/61 (statsliggaren s. 231)	66 590 000		
1961/62 (förslag)	68 700 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 1 680 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i huvudsak bunden genom utlagda beställningar.

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 68,700 miljoner kronor, innebärande en ökning med 2,110 miljoner kronor. Ämbetsverket utgår härvid från att förevarande anslag inom den enligt 1958 års försvarsbeslut för armén angivna kostnadsramen bör uppföras med — efter avdrag för till andra anslag överförda avlöningskostnader — 70,2 miljoner kronor. Enär indextalet för anslaget enligt prisläget i maj 1960 utgjorde 103,1 och således stigit med 3,1 % i förhållande till prisläget i maj 1959 (= 100), bör nämnda grundbelopp uppräknas med i avrundat tal 2,1 miljoner kronor. Armétygförvaltningen finner sig emellertid böra begränsa sitt äskande under förevarande anslag till att avse ett belopp av 68,700 miljoner kronor.

Departementschefen

Armétygförvaltningen har föreslagit, att förevarande anslag uppräknas med 2 110 000 kronor. Den föreslagna höjningen uppgår i stort sett till samma belopp som de beräknade kostnadsstegringarna under anslaget. Jag tillstyrker ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 68 700 000 kronor.

[57] 32. **Armén: Förhyrning av motorfordon m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 250 000	3 225 415
1960/61 (statsliggaren s. 231)	4 500 000	
1961/62 (förslag)	4 250 000	

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket har vid anslagsberäkningen utgått från att behovet av förhyrning av fordon under nästa budgetår kommer att bli av samma omfattning som under innevarande budgetår.

Departementschefen

Med hänsyn till anslagsbelastningen bör en sänkning av anslaget vara möjlig. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 250 000 kronor, vilket innebär en minskning med 250 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Förhyrning av motorfordon m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 4 250 000 kronor.

[58] 33. **Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	160 000	124 478
1960/61 (statsliggaren s. 232)	160 000	
1961/62 (förslag)	160 000	

I enlighet med förslag av armétygförvaltningen bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kronor.

HEMVÄRNET

[59] 34. **Armén: Hemvärnets avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	655 000	650 433
1960/61 (statsliggaren s. 234)	740 000	
1961/62 (förslag)	960 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 220 000 kronor.

	Ökning
1. 1 chef för hemvärnets stridsskola (major) Ao 24	29 172
2. 1 förrådsman Ae 7	11 760
3. Höjda arvoden till kretshemvärnschefer m. fl.	137 480
4. Löneklassuppflyttningar m. m.	16 008
5. 1960 års lönereglering	25 580
	220 000

Motiv

1. Rikshemvärnschefen föreslår ånyo (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 225) att för chefen för hemvärnets stridsskola inrättas en beställning för major eller kapten i Ao 24 eller Ar 21. Chefen för armén föreslår i sitt militärorganisatoriska underlag för nästa budgetår, att för ändamålet avses en majorsbeställning. Statens organisationsnämnd har verkställt organisationsundersökningar vid stridsskolan och har därvid funnit, att skolchefen med hänsyn till sina uppgifter och sitt ansvar bör vara regementsofficer på aktiv stat. Civilförvaltningen räknar med att en majorsbeställning uppföres på hemvärnets stat.

2. Vid nämnda organisationsundersökningar vid hemvärnets stridsskola har organisationsnämnden vidare konstaterat behov av en förrådsarbetare i intendenturtjänst vid skolan. Chefen för armén föreslår, att för ändamålet inrättas en tjänst för förrådsman i Ae 7. Civilförvaltningen tillstyrker arméchefens förslag.

3. Rikshemvärnschefen upprepar tidigare framställt förslag om höjda arvoden till kretshemvärnschefer, hemvärnschefer och kompanichefer (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 226). Jämlikt beslut av 1960 års riksdag (se nämnda prop., s. 226) har vissa hemvärnschefer kommit i åtnjutande av arvoden enligt högre arvodesklass än som tidigare var tillämplig beträffande dem. Enligt rikshemvärnschefens förslag bör årsarvoden utgå med följande belopp (inom parentes angives nu gällande belopp),

	Kronor
nämligen	
för kretshemvärnschef	200 (nu 150)
för hemvärnschef	
i hemvärnsområde med högst 50 hemvärnsmän	400 (nu 240)
i hemvärnsområde med högst 100 hemvärnsmän	400 (nu 360)
i hemvärnsområde med 101—150 hemvärnsmän	600 (nu 360)
i hemvärnsområde med över 150 hemvärnsmän	600 (nu 480)
för kompanichef	200 (nu 150)

Civilförvaltningen anser sig böra biträda rikshemvärnschefens förslag och beräknar den till följd av arvodeshöjningen uppkommande kostnadsökningen till 137 480 kronor.

Departementschefen

För chefen för hemvärnets stridsskola bör inrättas en beställning i Ao 24. Vidare bör vid skolan tillkomma en tjänst för förrådsman i Ae 7.

Med hänsyn till de arbetsuppgifter m. m. som åvilar kretshemvärnscheferna, hemvärnscheferna och kompanicheferna och med beaktande av löneutvecklingen under de senaste åren anser jag, att en omreglering av arvodena åt dessa personalkategorier bör ske. Jag biträder i denna del rikshemvärnschefens förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga ändringar av hemvärnskungörelsen.

Med beaktande av det nu anförda, löneklassuppflyttningar m. m. samt 1960 års lönereglering beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslag till 960 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 132 000 (+ 26 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 74 000 (+ 3 000) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 643 000 (+ 148 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 36 000 (+ 8 000) kronor;

Rörligt tillägg 72 000 (+ 35 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 3 000 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 220 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring av personalförteckningen för hemvärnet som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för hemvärnet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	132 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	74 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	643 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	36 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	72 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 000
Summa kronor	960 000

c) till *Armén: Hemvärnets avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 960 000 kronor.

[60] 35. **Armén: Hemvärnets omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	630 000	625 529
1960/61 (statsliggaren s. 235)	683 000	
1961/62 (förslag)	690 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 17 000 kronor.

Civilförvaltningen tillstyrker av rikshemvärnschefen föreslagen uppräkning med 4 500 kronor för merkostnader till följd av militärtaxans upphävande. Vidare föreslår ämbetsverket, att anslagsposten till övriga expenser, nu 435 000 kronor, höjes med 12 500 kronor på grund av prisstegringar m. m. Rikshemvärnschefen har föreslagit en uppräkning av posten med 39 000 kronor, varav 11 000 kronor för egentliga expenser och 28 000 kronor för bidrag till anskaffning av expeditions- och förrådslokaler.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med 7 000 kronor. Jag räknar därvid med förenämnda belopp av 4 500 kronor för reseersättningar samt med 2 500 kronor för expenser.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 690 000 kronor.

[61] 36. **Armén: Hemvärnets intendenturmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	475 000	475 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 236)	525 000		
1961/62 (förslag)	550 000		

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 36 000 kronor på grund av prisstegringar och införandet av allmän varuskatt. För egen del föreslår jag, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor. Jag förutsätter, att bidrag till underhåll av hemvärnets stridsskola liksom tidigare får utgå från anslaget med belopp enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets intendenturmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kronor.

[62] 37. **Armén: Hemvärnets övningar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 900 000	1 902 208	25 739
1960/61 (statsliggaren s. 236)	2 050 000		
1961/62 (förslag)	2 150 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 118 000 kronor.

	Ökning
1. Krigsspel	50 000
2. Ungdomsutbildning	35 000
3. Prisstegringar m. m.	33 000
	118 000

Motiv

1. Av anslaget för innevarande budgetår kan enligt arméintendenturförvaltningen 30 000 kronor avses för krigsspel (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 230 och 232). Då denna utbildning bedömes såsom synnerligen viktig, föreslår ämbetsverket en uppräkning av anslaget för detta ändamål med 50 000 kronor.

2. Arméintendenturförvaltningen framhåller, att ungdomsutbildningen inom hemvärnet ökat i omfattning under senare år och att de medel, som hittills stått till förfogande, icke medgivit, att denna verksamhet kunnat bedrivas i önskvärd omfattning. Ämbetsverket räknar med en höjning av 35 000 kronor för detta ändamål.

3. Enligt arméintendenturförvaltningen bör anslaget uppräknas med 21 300 kronor till följd av prisstegringar och 11 700 kronor på grund av införandet av allmän varuskatt.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med 100 000 kronor. Med en ökning av denna storlek bör det vara möjligt att tillgodose medelsbehoven i fråga om krigsspel och ungdomsutbildning i huvudsak i den omfattning som förutsatts i förslagen till medelsäskanden.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets övningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 150 000 kronor.

[63] 38. **Armén: Hemvärnets tygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]4 400 000	4 257 680	190 125
1960/61 (statsliggaren s. 236)	4 400 000		
1961/62 (förslag)	4 510 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 105 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 icke till någon del bunden.

I enlighet med förslag av armétygförvaltningen bör anslaget höjas med 110 000 kronor på grund av prisstegringar. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets tygmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 510 000 kronor.

MARINEN

AVLÖNINGAR M. M. TILL FAST ANSTÄLLD PERSONAL

[64] 39. **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	90 650 000	92 537 522
1960/61 (statsliggaren s. 237)	93 000 000	
1961/62 (beräknat belopp) ...	106 800 000	

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 106 800 000 kronor.

[65] 40. **Marinen: Avlöningar till personal å reservstat**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	135 000	125 153
1960/61 (statsliggaren s. 240)	132 000	
1961/62 (förslag)	135 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. För egen del anser jag, att anslaget bör höjas med 3 000 kronor på grund av beslutade lönehöjningar. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 kronor.

[66] 41. **Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 950 000	2 632 339
1960/61 (statsliggaren s. 241)	2 150 000	
1961/62 (förslag)	2 300 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget minskas med 230 000 kronor. Ämbetsverket räknar därvid med, å ena sidan, en kostnadsökning av 220 000 kronor på grund av beslutade lönehöjningar samt, å andra

sidan, med en kostnadsminskning av 450 000 kronor på grund av den förut nämnda överföringen av avlöningskostnaderna för viss frivilligt tjänstgörande personal till annat anslag (jfr arméns motsvarande anslag). Civilförvaltningen föreslår vidare, att nu utgående stipendium till marinunderingenjör, 3 300 kronor, höjes med cirka 10 % till 3 638 kronor.

För egen del kan jag icke tillstyrka förslaget om höjning av nämnda stipendier. Anslaget för nästa budgetår beräknar jag med beaktande i övrigt av förenämnda kostnadsförändringar samt med hänsyn till anslagsbelastningen till 2 300 000 kronor, innebärande en höjning med 150 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[67] 42. **Marinen: Rekryteringskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	70 000	37 950
1960/61 (statsliggaren s. 242)	85 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, efter samråd med försvarets socialbyrå i vad gäller kostnader för underbefälsrekryteringen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Chefen för marinen har föreslagit en höjning av anslaget med 25 000 kronor. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

[68] 43. **Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 500 000	2 419 119
1960/61 (statsliggaren s. 243)	3 435 000	
1961/62 (förslag)	3 785 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 350 000 kronor, varav 310 000 kronor hänföres till beslutade lönehöjningar och 40 000 kronor till avlönande av personal i eldningstjänst, motsvarande 46 arbetsmånader. Sistnämnda kostnadsökning motsvaras av minskning under arméns motsvarande anslag (jfr behandlingen i det föregående av

arméns anslag). Antalet förrådsarbetare m. fl. beräknar ämbetsverket till oförändrat 299 man. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 785 000 kronor.

AVLÖNINGAR M. M. TILL VÄRNPLIKTIGA

[69] 44. **Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000 000	10 300 508
1960/61 (statsliggaren s. 243)	11 000 000	
1961/62 (förslag)	11 200 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 500 000 kronor.

Chefen för marinen beräknar antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid marinen under nästa budgetår till cirka 2 470 000, varav cirka 1 454 000 dagar vid flottan och cirka 1 016 000 dagar vid kustartilleriet. Det sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar fördelar sig med cirka 2 240 000 dagar på första tjänstgöring (motsvarande) och cirka 230 000 dagar på repetitionsövningar. Antalet tjänstgöringsdagar överstiger med cirka 74 000 dagar det antal, som ligger till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår.

Med utgångspunkt i nämnda antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga beräknar civilförvaltningen medelsbehovet för penningbidrag och sjötillägg under nästa budgetår till sammanlagt cirka 10 050 000 kronor. På grund av uppgifter från chefen för marinen angående antalet till premier berättigade värnpliktiga beräknar civilförvaltningen medelsbehovet för premier till i runt tal 1 420 000 kronor. För inkvarteringsersättningar räknar ämbetsverket med 30 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag beräknas således till (10 050 000 + 1 420 000 + 30 000 =) 11 500 000 kronor.

Departementschefen

Förslaget i det föregående (jfr arméns motsvarande anslag) om avkortning av tiden för repetitionsövningarna vid kustartilleriet med fem dagar per övning innebär en minskning av det eljest beräknade antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid marinen under nästa budgetår med 28 575.

Den härmed sammanhängande kostnadsminskningen under förevarande anslag beräknar jag till 100 000 kronor.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med 11 200 000 kronor. Jag anser således, att anslagshöjningen kan begränsas till 200 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 200 000 kronor.

SJUKVÅRD

[70] 45. **Marinen: Sjukvård**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	825 000	760 445
1960/61 (statsliggaren s. 243)	960 000	
1961/62 (förslag)	960 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60 minskas med 160 000 kronor. För egen del föreslår jag, att anslaget i avvaktan på närmare erfarenheter av anslagsbelastningen uppföres med oförändrat belopp. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Sjukvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 960 000 kronor.

RESEERSÄTTNINGAR M.M.

[71] 46. **Marinen: Reseersättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 900 000	3 915 769
1960/61 (statsliggaren s. 243)	4 300 000	
1961/62 (förslag)	2 735 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Medel till marinchefens förfogande	80 000	
2. Upphävande av militärtaxan	110 000	
3. Kostnader för lokala företagsnämnder	10 000	
4. Omräkning med hänsyn till anslagsbelastningen m. m.		200 000
	200 000	200 000
	± 0	

Motiv

1. Chefen för marinen har föreslagit, att de medel som ställes till marinchefens förfogande uppräknas med 80 000 kronor till 1 080 000 kronor mot 1 000 000 kronor för innevarande budgetår. Civilförvaltningen tillstyrker den föreslagna höjningen.

2. Upphävandet av militärtaxan beräknas medföra en kostnadsökning av 110 000 kronor under förevarande anslag.

3. Civilförvaltningen räknar vidare med en merkostnad av 10 000 kronor för de lokala företagsnämndernas resor.

Departementschefen

Jag har i och för sig intet att erinra mot det föreslagna anslagsbeloppet. I det föregående (jfr arméns motsvarande anslag) har jag emellertid förutsatt, att kostnaderna för militärmusikens resor m. m. samt de värnpliktigas fria resor m. m. jämlikt 3 och 10 §§ värnpliktsavlöningskungörelsen överföres från försvarsgrenarnas reseanslag till särskilda anslag. De föreslagna åtgärderna medför kostnadsminskningar under förevarande anslag av cirka 1 535 000 kronor. Vidare räknar jag med en kostnadsminskning under detta anslag av 30 000 kronor i anslutning till att särskilda medel anvisas för en gemensam krigshögskola (jfr arméns allmänna avlöningsanslag). Förevarande anslag bör därför minskas med 1 565 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 735 000 kronor.

EXPENSER M. M.

[72] 47. **Marinen: Bränsle m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 100 000	7 601 764
1960/61 (statsliggaren s. 244)	7 600 000	
1961/62 (förslag)	7 600 000	

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget minskas med 100 000 kronor. Därvid räknar ämbetsverket enligt prisläget i maj 1960 med en kostnadsminskning av 152 000 kronor på grund av prissänkningar, motsvarande två procent av anslaget för innevarande budgetår. Den allmänna varuskatten medför enligt ämbetsverkets beräkningar en ökning av renhållningskostnaderna med 22 000 kronor. Vissa rationaliseringar i fråga om städarbetet bedömes medföra en minskning av utgifterna för renhållning med 100 000 kronor. Med beaktande av det nu anförda beräknas minskningen av medelsbehovet till 230 000 kronor. Med hänsyn till belastningen på anslaget under budgetåret 1959/60 föreslår marinförvaltningen, att anslagsminskningen begränsas till 100 000 kronor.

Departementschefen

Med beaktande av prisförändringar, höjda städlöner samt bortfallet av kostnaderna för sjökrigshögskolan (jfr arméns allmänna avlöningsanslag) ävensom anslagsbelastningen under sistförflutet budgetår föreslår jag att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 7 600 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bränsle m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 600 000 kronor.

[73] 48. **Marinen: Telefon m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 050 000	1 000 669
1960/61 (statsliggaren s. 244)	1 100 000	
1961/62 (förslag)	1 125 000	

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 30 000 kronor. Av beloppet hänför sig 8 000 kronor till abonnemangs- och samtalsavgifter för nya helikopterbaser, 10 000 kronor till utökning av marinens växel inom marinkommando Nord m. m., 4 000 kronor till abonnemangs- och samtalsavgifter avseende telexanläggning vid Hårsfjärdens örlogsdepå, 3 000 kronor till installation och flyttning av telefoner samt 5 000 kronor till fortsatt nyteckning av beredskapsabonnemang m. m. Jag har i och för sig intet att erinra mot marinförvaltningens förslag såvitt rör anslagsbeloppets storlek. Om medel icke beräknas för sjökrigshögskolan torde emellertid uppkomma en kostnadsminskning av 5 000 kronor under detta anslag (jfr arméns allmänna avlöningsanslag). Förevarande anslag bör således uppföras med 1 125 000 kronor, innebärande en höjning med 25 000 kronor. Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Telefon m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 125 000 kronor.

[74] 49. **Marinen: Övriga expenser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	375 000	371 408	22 439
1960/61 (statsliggaren s. 244)	360 000		
1961/62 (förslag)	380 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 60 000 kronor. Ämbetsverket räknar därvid med 7 000 kronor för ökad annonsering i rekryteringsfrämjande syfte, 10 000 kronor för materiel för snabbkopieringsapparater, 7 000 kronor för expenskostnader vid Karlskrona samt Göteborgs och Bohus—Hallands försvarsområden, vilka kostnader tidigare bestritts från arméns motsvarande anslag, 16 000 kronor för ändringar av krigsförvaltningsplaner m. m. samt 20 000 kronor för prisstegringar och varuskatt.

Departementschefen

För egen del föreslår jag att anslaget uppföres med 380 000 kronor, innebärande en höjning med 20 000 kronor. I enlighet med vad jag anfört i det föregående under arméns motsvarande anslag räknar jag därvid med att nämnda kostnader vid Karlskrona samt Göteborgs och Bohus-Hallands försvarsområden överföres från arméns till marinens anslag till övriga expenser m. m. Vidare räknar jag med en kostnadsminskning under detta anslag av 10 000 kronor i anslutning till att medel ej beräknas för sjökrigshögskolan (jfr arméns allmänna avlöningsanslag).

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 380 000 kronor.

MATHÅLLNING

[75] 50. **Marinen: Mathållning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	12 300 000	14 541 642
1960/61 (statsliggaren s. 245)	14 500 000	
1961/62 (förslag)	15 500 000	

Yrkande

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget minskas med 225 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har — efter närmare uppgifter under hand från marinförvaltningen — beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	329 900	
2. Ändrade grunder för beräkning av dagskostnader	489 250	
3. Prishöjningar	685 100	
4. Försålda portioner		225 000
5. Omräkning		1 500 000
	1 504 250	1 725 000
	— 220 750	
Avrundat	225 000	

Motiv

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

	Tjänstgöringsdagar 1960/61	1961/62	ökning	För 1960/61 beräknad dagskostnad	Summa kronor
Landportion	1 866 000	1 951 000	85 000	3,50	297 500
Skeppsportion	769 000	770 000	1 000	4,90	4 900
Mässpenningar					
officerare	77 000	77 000	—	8,45	—
underofficerare	136 000	136 000	—	8,15	—
högbåtsmän, överfurirer	110 000	112 000	2 000	2,75	5 500
furirer, furirsaspiranter	176 000	186 000	10 000	2,20	22 000
kockar, hovmästare	90 000	90 000	—	2,75	—
					329 900

2. Marinförvaltningen har översett grunderna för beräkning av dagskostnaderna. Det har därvid befunnits, att dagskostnaderna för budgetåret 1960/61 borde enligt prisläget i maj 1959 beräknas till tre kronor 65 öre för landportion och fem kronor 10 för skeppsportion eller 15 respektive 20 öre högre kostnad per portion i förhållande till vad som beräknades i äskandena för innevarande budgetår.

Vid beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag har marinförvaltningen tidigare i fråga om mässpenningar räknat med dessas totala belopp såvitt avser officerare och underofficerare, medan ämbetsverket i fråga om mässpenningar åt övriga personalkategorier endast räknat med

det fasta tillägget. Antalet tjänstgöringsdagar för sistnämnda kategorier har därvid inräknats i antalet dagar för skeppsportion. För nästa budgetår räknar marinförvaltningen endast med det fasta tillägget för samtlig till mässpenningar berättigad personal. Förut angivet antal dagar för skeppsportion under budgetåret 1961/62 bör därvid ökas med 213 000, motsvarande antalet tjänstgöringsdagar för officerare och underofficerare.

Med nu angivna utgångspunkter och med förut angivet antal dagar för landportion under budgetåret 1961/62 uppkommer en kostnadsökning av (1 951 000 × 0,15 + 983 000 × 0,20 =) 489 250 kronor.

3. Dagskostnaderna för nästa budgetår beräknar marinförvaltningen enligt prisläget i maj 1960 till tre kronor 85 öre för landportion och fem kronor 40 öre för skeppsportion. Normalportionspriset utgör tre kronor 16 öre. Skeppsportionspriset har beräknats motsvara 149 % av normalportionspriset eller fyra kronor 71 öre. Övriga mathållningskostnader beräknas till 69 öre per portion. Dagskostnaderna överstiger motsvarande, enligt punkten 2 för budgetåret 1960/61 beräknade kostnader med 20 öre för landportion och 30 öre för skeppsportion. Med denna ökning av dagskostnaderna och med de enligt punkten 2 beräknade tjänstgöringsdagarna för nästa budgetår utgör den totala kostnadsökningen till följd av prishöjningar (1 951 000 × 0,20 + 983 000 × 0,30 =) 685 100 kronor.

4. Nettoinkomsterna av försålda portioner beräknas till 225 000 kronor. Ifrågavarande intäkter har icke beräknats i äskandena för tidigare budgetår.

5. Beloppet motsvarar skillnaden mellan beviljat och äskat anslag för innevarande budgetår.

Departementschefen

Med hänsyn till anslagsbelastningen anser jag mig icke kunna godtaga marinförvaltningens anslagsberäkning. Jag föreslår för egen del — med beaktande jämväl av prishöjningar och ändrat antal tjänstgöringsdagar — att anslaget uppföres med 15 500 000 kronor, innebärande en höjning med 1 000 000 kronor. Den minskning av medelsbehovet som uppkommer genom avkortning av repetitionsövningarna vid kustartilleriet (jfr marinens anslag till värnpliktsavlöningar) kan antas bli obetydlig och bör i stort sett inte påverka anslagsbeloppet.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 15 500 000 kronor.

INTENDENTURMATERIEL M. M.

[76] 51. **Marinen: Beklädnad m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 8 200 000	8 186 233	2 425 791
1960/61 (statsliggaren s. 245)	6 900 000		
1961/62 (förslag)	7 620 000		

[1] Härutöver har 115 000 kronor överförts från anslaget Reglering av prisstegringar.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 100 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	119 608	
2. Anskaffning m. m. av viss specialbeklädnad	380 000	
3. Bristtäckning	297 700	
4. Höjda löner	16 000	
5. Omräkning		63 350
6. Prisstegringar m. m.	369 342	
	1 182 650	63 350
	+ 1 119 300	
	Avrundat 1 100 000	

Motiv

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda:

	Tjänstgöringsdagar				
	1960/61	1961/62	ökning resp. minskning	För 1960/61 beräknad dagskostnad	Summa kr.
Värnpliktiga m. fl. ...	2 462 000	2 527 955	+ 65 955	2,45	+ 161 590
Icke-ordinarie furirer m. fl.	405 000	377 915	— 27 085	1,55	— 41 982
					119 608

2. Beloppet avser beklädnadsutrustning för kvinnlig krigstjänstpersonal (80 000 kronor) och skyddsbeklädnad för därtill berättigad personal (300 000 kronor). Samma äskande framfördes för innevarande budgetår,

men kunde med hänsyn till den ram som avsågs för marinen icke tillstyrkas (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 242).

3. För täckande av brister i fråga om beklädnad m. m. räknar marinförvaltningen för nästa budgetår med 297 700 kronor enligt prisläget i maj 1959. Medel kan icke under innevarande budgetår avses för ändamålet.

4. Beslutade lönehöjningar beräknas öka kostnaderna för avlöning till förrådsarbetare under förevarande anslag med 16 000 kronor.

5. Beloppet utgör skillnaden mellan för innevarande budgetår anvisat anslag — frånsett lönekostnader å 177 000 kronor — och det med beaktande av antalet tjänstgöringsdagar och dagskostnadsbelopp för samma budgetår exakt beräknade medelsbehovet.

6. Med beaktande av nu angivna kostnadsförändringar utgör medelsbehovet för budgetåret 1961/62 i runt tal 7 650 000 kronor, räknat efter prisläget i maj 1959. För omräkning till prisläget i maj 1960 bör enligt marinförvaltningen härtill läggas 1,3 % för prisstegringar samt — å 84 % av kostnaderna — 4,2 % för varuskatt. Den på grund av prishöjningar inklusive varuskatt beräknade kostnadsökningen uppgår därvid till 369 342 kronor.

Departementschefen

Marinförvaltningens förslag om medelsanvisning för bristtäckning kan jag inte tillstyrka. Icke heller kan jag biträda förslaget om anskaffning av beklädnadsutrustning för kvinnlig krigstjänstpersonal. I övrigt godtar jag i huvudsak ämbetsverkets beräkning av medelsbehovet. Anslaget bör i enlighet härmed uppföras med 7 620 000 kronor, innebärande en höjning med 720 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 7 620 000 kronor.

[77] 52. **Marinen: Inventarier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 500 000	1 410 682	424 488
1960/61 (statsliggaren s. 247)	1 380 000		
1961/62 (förslag)	1 500 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Yrkande

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 500 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	1 900	
2. Ersättningsanskaffning m. m. av inventarier	218 000	
3. Inventarier för nya lokaler m. m.	186 600	
4. Överföring av vissa kostnader till annat anslag		70 000
5. Djupfrysningsmateriel	65 000	
6. Höjda löner	8 900	
7. Prishöjningar m. m.	86 958	
8. Avrundning	2 642	
	570 000	70 000
	+ 500 000	

Motiv

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda:

	Tjänstgöringsdagar 1960/61	1961/62	ökning resp. minskning	För 1960/61 beräknad dagskostnad	Summa kr.
Inventarier	3 251 855	3 161 000	— 90 855	0,09	— 8 177
Förplägnadsmateriel	3 080 000	3 170 995	+ 90 995	0,10	+ 9 100
Serviseffekter och duktyg till fartygsmässar	500 000	509 790	+ 9 790	0,10	+ 979
					+ 1 902
					Avrundat 1 900

2. För tillgodoseende av de mest eftersatta behoven i fråga om ersättningsanskaffning och underhåll av inventarier räknar marinförvaltningen för nästa budgetår enligt prisläget i maj 1959 med 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 218 000 kronor i förhållande till vad som kan avses för ändamålet under innevarande budgetår.

3. Av anslaget för budgetåret 1960/61 beräknas 138 400 kronor åtgå för anskaffning av inventarier m. m. för nytillkommande lokaler. För nästa budgetår beräknar marinförvaltningen motsvarande medelsbehov vid oförändrade priser till 325 000 kronor, innebärande en höjning med 186 600 kronor. Av beloppet, 325 000 kronor, avses cirka 100 000 kronor för vissa lokaler vid Berga örlogsskolor, 90 000 kronor för byggnader för radarteknisk utbildning och 50 000 kronor för viss gemensam uppehållsplats, medan återstoden fördelar sig med smärre belopp på skilda objekt.

4. För anskaffning och underhåll av förplägnadsmateriel vid fasta förplägnadsanstalter och mässar har för innevarande budgetår beräknats 187 000 kronor. I fortsättningen räknar marinförvaltningen med att kostnaderna för köksutrustning till vissa nytillkommande befästningsanläggningar m. m. skall bestridas från anslaget Anskaffning av vapenmateriel

m. m. Till följd härav uppkommer under förevarande anslag en kostnadsminskning av 70 000 kronor.

5. För innevarande budgetår äskade marinförvaltningen 65 000 kronor för fortsatt anskaffning av djupfrysningsmateriel. Medel har emellertid icke kunnat avses för ändamålet. Äskandet upprepas för nästa budgetår.

6. Beslutade lönehöjningar beräknas medföra en kostnadsökning under förevarande anslag av 8 900 kronor.

7. Nu redovisade äskanden innebär ett medelsbehov under anslaget av sammanlagt i runt tal 1 790 000 kronor. Härtill bör enligt marinförvaltningen läggas 2,8 % för prisstegringar samt 4,2 % — å 49 % av kostnaderna — för varuskatt. Prishöjningar inklusive varuskatt beräknas med dessa utgångspunkter medföra en kostnadsökning under anslaget av 86 958 kronor.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget uppföres med 1 500 000 kronor, innebärande en höjning med 120 000 kronor. Därvid räknar jag med att kostnaderna för köksutrustning till befästningsanläggningar m. m. bestrides från förevarande anslag. Däremot förutsätter jag, att kostnaderna under anslaget för musikmateriel överföres till ett särskilt anslag (jfr arméns anslag till reseersättningar m. m.). Jag återkommer härtill i det följande. Inom den föreslagna anslagsramen bör det vara möjligt att i viss omfattning tillgodose anmälda behov av inventarier m. m. för nytillkommande lokaler. Jag räknar med att även kostnaderna, beräknade till 30 000 kronor, för ersättande av inventarier, som förstörts vid brand den 26 juli 1959 vid sjökrigsskolan, skall rymmas inom anslaget.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Inventarier m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[78] 53. **Marinen: Tvätt**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	900 000	1 051 507
1960/61 (statsliggaren s. 249)	1 175 000	
1961/62 (förslag)	1 130 000	

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget minskas med 45 000 kronor. Ämbetsverket räknar, å ena sidan, med en minskning å 75 000 kronor, grundad på statistik för de senaste tre budgetåren, samt, å andra sidan, med en ökning å 30 000 kronor, motsvarande prishöjning å 2,8 %. Jag föreslår, att anslaget uppföres med äskat belopp, och får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Tvätt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 130 000 kronor.

ÖVNINGAR M. M.

[79] 54. **Marinen: Övningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 23 000 000	23 577 193	4 807 212
1960/61 (statsliggaren s. 249)	23 000 000		
1961/62 (förslag)	23 300 000		

[1] Därav överfört till statens budgetutjämningsfond 65 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i runt tal 3 500 000 kronor bundna.

Marinförvaltningen (skr. 10/8 och 17/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 950 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 hemställde marinförvaltningen att förevarande anslag måtte höjas med 1 145 000 kronor för möjliggörande av ökad övningsverksamhet, främst övningsskjutning med robotar och robotutbildning (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 246—247). Någon uppräkning av anslaget skedde emellertid icke. För att i erforderlig utsträckning kunna tillgodose de föregående år anmälda behoven av utökad övningsverksamhet bör övningsanslaget enligt marinförvaltningen uppräknas med 575 000 kronor. Vidare bör anslaget enligt ämbetsverket höjas med 375 000 kronor till följd av inträffade prisförändringar. Det ökade medelsbehovet utgör således sammanlagt (575 000 + 375 000 =) 950 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till den kostnadsram som jag för nästa budgetår räknar med för marinen föreslår jag, att förevarande anslag uppföres med 23 300 000 kronor. Härvid har jag förutsatt dels att övningskostnaderna för sjökrigshögskolan icke skall bestridas från detta anslag (jfr arméns allmänna avlöningsanslag), dels ock — i anslutning till mitt förslag i det föregående (jfr punkt 5) om överföring av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag — att avlöningskostnader om i runt tal 80 000 kronor icke skall belasta detta anslag från och med nästa budgetår. Vidare har jag beaktat, att vissa merkostnader torde uppkomma under anslaget till följd av att militärtaxan upphävts från och med den 1 juli 1960.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 300 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 23 300 000 kronor.

[80] 55. **Marinen: Drivmedelsförråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	470 000	429 490
1960/61 (statsliggaren s. 250)	420 000	
1961/62 (förslag)	160 000	

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor. Ämbetsverket har därvid räknat med att utgifterna ökar med 25 000 kronor till följd av löne- och prisstegringar. Vidare beräknas inkomsterna vid utlämning av drivmedel till högre taxa än den som tillämpas för militära myndigheter och institutioner med undantag av försvarets självförsörjande inrättningar komma att nedgå med 25 000 kronor på grund av minskad spännvidd mellan taxorna.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 160 000 kronor. Jag har därvid — i anslutning till mitt förslag i det föregående (jfr punkt 5) om överföring av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag — förutsatt, att avlöningskostnader om i runt tal 340 000 kronor icke skall belasta anslaget från och med nästa budgetår. Vidare har jag vid anslagsberäkningen tagit hänsyn till att kostnaderna för transporter torde komma att öka på grund av att militärtaxan upphävts från och med den 1 juli 1960.

Åberopande det anförda får jag — under erinran om att anslaget sänkes med 260 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kronor.

[81] 56. **Marinen: Anskaffning av drivmedelsutrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	100 000	148 144	55 121
1960/61 (statsliggaren s. 251)	100 000		
1961/62 (förslag)	100 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Marinförvaltningen har hemställt, att anslaget till följd av prisstegringar höjes med 12 000 kronor. För egen del anser jag emellertid att anslaget för nästa budgetår bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[82] 57. **Marinen: Materialförråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	605 000	550 233
1960/61 (statsliggaren s. 251)	555 000	
1961/62 (förslag)	295 000	

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 5 000 kronor.

Ämbetsverket har ansett, att anslaget bör uppräknas med (avrundat) 24 000 kronor för löne- och prisstegringar samt med 34 000 kronor för att ökad fryslagring av torrbatterier skall möjliggöras. På grund av minskat materieluttag beräknas inkomsterna vidare minska med 12 000 kronor. Å andra sidan anses avlöningskostnaderna kunna minskas med ytterligare 65 000 kronor till följd av den föregående år beslutade överföringen till avlöningsanslag av avlöningskostnaderna för viss förrådspersonal vid Hemsö och Gotlands kustartilleriförsvar (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 249). Medelsbehovet under anslaget ökar följaktligen med (24 000 + 34 000 + 12 000 — 65 000 =) 5 000 kronor.

Departementschefen

Vid beräkningen av anslaget för nästa budgetår utgår jag — i anslutning till mitt förslag i det föregående (jfr punkt 5) om överföring av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag — från att avlöningskostnader om cirka 280 000 kronor icke skall belasta anslaget från och med nästa budgetår. Med hänsyn härtill och då jag i övrigt godtager vad marinförvaltningen föreslagit, föreslår jag, att anslaget uppföres med 295 000 kronor, innebärande en minskning med 260 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Materialförråd m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 295 000 kronor.

[83] 58. **Marinen: Hundbevakningstjänsten**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	10 000	7 310	7 442
1960/61 (statsliggaren s. 252)	10 000		
1961/62 (förslag)	10 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 icke till någon del bunden.

I enlighet med förslag av marinförvaltningen bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

FLYTANDE MATERIEL, VAPENMATERIEL M. M.

[84] 59. **Marinen: Fartygsbyggnader m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 94 000 000	99 839 971	1 630 545
1960/61 (statsliggaren s. 252)	88 500 000		
1961/62 (förslag)	92 500 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 700 000 kronor.

För budgetåren 1947/60 har riksdagen medgivit utläggande av beställningar å fartyg m. m. inom en kostnadsram av 1 306,516 miljoner kronor, häri icke inräknade medel som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln och från anslaget Reglering av prisstegringar. Såsom betalningsmedel har under samma tid anvisats 1 052,255 miljoner kronor. Härvid har inräknats *dels* ett belopp av 15,8 miljoner kronor, som genom beslut den 5 juni 1959 överförts från reservationsanslaget Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m., *dels* belopp av 0,9 miljon kronor och 2,3 miljoner kronor som genom beslut den 18 juni 1959 och den 5 juni 1959 överförts från anslagsposten 2 till anslagsposten 1 under staten för ifrågavarande anslag. Den 30 juni 1960 var således beställningsbemyndiganden till ett belopp av (1 306,516 — 1 052,255 =) 254,261 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har riksdagen anvisat 88,5 miljoner kronor i betalningsmedel, medan ytterligare bemyndiganden icke medgivits. Däremot har Kungl. Maj:t för nyssnämnda budgetår liksom för budgetåren 1958/60 av riksdagen bemyndigats besluta om ändrat ianspråktagande av tidigare lämnade bemyndiganden. Enligt hittills meddelade beslut kommer alltså den 30 juni 1961 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (254,261 —88,500 =) 165,761 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Den 1 oktober 1960 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 98 miljoner kronor icke utnyttjade.

För anskaffning av fartyg m. m. under budgetåren 1960/67 har riks-

dagen godkänt en kostnadsram av 574,5 miljoner kronor i prisläget maj 1959 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 252).

Marinförvaltningen hemställer, att kostnadsramen för fartygsbyggnader m. m. för budgetåren 1961/68 upptages till 605,2 miljoner kronor räknat i prisläget maj 1960. Detta innebär således en ökning med (605,2 — 574,5 =) 30,7 miljoner kronor i förhållande till den för budgetåren 1960/67 godkända kostnadsramen. Ökningen hänför sig till delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	95,0	88,5
2. Anpassning till marinens totala kostnadsram	10,0	
3. Prisstegring	14,2	
	119,2	88,5
	+ 30,7	

Marinförvaltningen framhåller, att kostnadsramen ansluter till en inriktning enligt marinplan 60 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, punkt 1) och bygger på ett av chefen för marinen avgivet förslag till materielplaner för marinen avseende budgetåren 1961/68. För inhämtande av närmare upplysningar härutinnan torde få hänvisas till de handlingar som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Här må anföras följande.

1. Årskvoterna för budgetåren 1960/61 och 1967/68 har angivits i prisläget maj 1959.

2. Inom den av överbefälhavaren angivna totala kostnadsramen för marinen avseende budgetåret 1961/62 beräknas en ökning av årskvoten för nämnda budgetår med 10 miljoner kronor enligt prisläge maj 1959 vara möjlig.

3. Med hänsyn till försvarsindex, som utvisar en höjning i prisläget i maj 1960 med 2,4 % i förhållande till prisläget i maj 1959 i vad avser förevarande anslag, har kostnadsramen uppräknats med angivet belopp.

Marinförvaltningen hemställer i anslutning till chefens för marinen nyssnämnda förslag till materielplaner, vilket innefattar förslag till anskaffningsplan beträffande förevarande anslag, att beställningsbemyndiganden lämnas för budgetåret 1961/62 till ett belopp av 78 miljoner kronor. Vidare föreslår ämbetsverket, att ett belopp av 92,2 miljoner kronor anvisas i betalningsmedel för budgetåret 1961/62. Av betalningsmedlen anges 78 miljoner kronor erforderliga för att täcka betalningsutfallet på tidigare lämnade beställningsbemyndiganden.

Det av marinförvaltningen föreslagna beställningsbemyndigandet för nästa budgetår fördelar sig på olika delposter enligt följande (beloppen i miljoner kronor).

1. Ersättningsbyggnad av stridsfartyg	48,0
2. Ombyggnader och moderniseringar	10,0
3. Fartyg och båtar för kustartilleriet	3,0
4. Trängfartyg	2,0
5. Helikoptrar	5,0
6. Skeppsteknisk materiel	3,0
7. Forskning och försök	4,0
8. Justering med hänsyn till prisläget maj 1960	3,0
	78,0

Beträffande de under förenämnda delposter angivna anskaffningarna må här följande nämnas.

1. Ersättningsbyggnaderna förutsättes omfatta fortsättande av 6 jaktubåtar samt påbörjande av 6 torpedbåtar och 6 attackubåtar. För jaktubåtarna, som totalt beräknas kosta 40 miljoner kronor, har ett bemyndigande om 23 miljoner kronor erhållits för innevarande budgetår. Det totala bemyndigandebehovet för torpedbåtarna och attackubåtarna anges till 99 respektive 225 miljoner kronor. För nästa budgetår upptager marinförvaltningen bemyndigandebelopp om 12 miljoner kronor för torpedbåtar, 26 miljoner kronor för attackubåtar samt 10 miljoner kronor för jaktubåtar.

2. Bemyndiganden har bland annat upptagits för påbörjad ombyggnad av 4 jagare av Visbytyp till fregatter samt för påbörjad modernisering av jagaren Småland och vissa torpedbåtar.

3. Bemyndigandebeloppet erfordras för fortsatt anskaffning av bevakningsbåtar, transportbåtar m. m. för kustartilleriet.

5. I bemyndigandeplanen för innevarande budgetår har medel bland annat beräknats för anskaffning av en turbindriven helikopter. Bemyndigandebeloppet för nästa budgetår är enligt vad som inhämtats avsett för anskaffning av ytterligare en turbindriven helikopter samt ett par lätta helikoptrar.

Departementschefen

Inom den totalram jag för nästa budgetår räknar med för marinen synes en uppräkning möjlig av årskvoten budgetåret 1961/62 i den år 1960 godkända kostnadsramen för fartygsbyggnader m. m. vid marinen. Jag föreslår därför, att kostnadsramen för budgetåren 1961/68 fastställes till 607,1 miljoner kronor i enlighet med sammanställningen å s. 206 samt, i anslutning härtill, att förevarande anslag för nästa budgetår upptages till 92,5 miljoner kronor.

Marinförvaltningen har för nästa budgetår hemställt om beställningsbemyndigande till ett belopp av 78 miljoner kronor. Bemyndigandet för-

	Outnyttjat belopp under tidigare budgetår	Budgetår (belopp i miljoner kronor)								Summa
		1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	
1960 års kostnadsram (budgetåren 1960/67)										
Årskvoter enligt 1960 års statsverksproposition	—	88,5	80	73	77	80	86	90	—	574,5
Justering till prisläge maj 1960	—	—	+ 1,9	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	—	+11,9
Anpassning till kostnadsram[1]	—	—	+10,6	—	—	—	—	—	—	+10,6
Reservation från budgetåret 1959/60	+ 1,6	—	—	—	—	—	—	—	—	+ 1,6
Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	—	-88,5	—	—	—	—	—	—	+ 97	+ 8,5
1961 års kostnadsram (budgetåren 1961/68) i prisläge maj 1960	1,6	—	92,5	75	79	82	88	92	97	607,1

[1] Avser marinens totala kostnadsram.

utsättes skola utnyttjas för bland annat påbörjad anskaffning av torpedbåtar och attackubåtar, som kostnadsberäknats till sammanlagt (99 + 225 =) 324 miljoner kronor enligt, såvitt framgår, prisläget i maj 1959. Ett bifall till förslaget skulle innebära, att statsmakterna i realiteten binder sig för anskaffningar till vida större belopp än beställningsbemyndigandet. Enligt min mening bör, när fråga är om sammanhängande anskaffningar, bemyndigandet i princip omfatta totalkostnaderna. Vad beträffar ifrågavarande fartygsbyggnader, vilka har upptagits i den av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 252—253) fastställda anskaffningsplanen för fartygsbyggnader m. m. för budgetåren 1960/67, synes de, såvitt nu kan bedömas, vara förenliga med den kostnadsram jag föreslagit för budgetåren 1961/68. Beställningsbemyndigandet för nästa budgetår bör därför i anslutning till mitt förenämnda principuttalande avvägas så att det inrymmer — förutom återstående kostnader för den påbörjade anskaffningen av jaktubåtar (17 miljoner kronor enligt prisläget maj 1959) — totalkostnaderna för 6 torpedbåtar och 6 attackubåtar. Det erforderliga bemyndigandet beräknar jag på grund härav till 370 miljoner kronor. Beslut om igångsättande av förenämnda fartygsbyggnader torde — sedan projekteringsarbetet avslutats och mera exakta kostnadsberäkningar utarbetats — få meddelas av Kungl. Maj:t, som därvid även bör få taga ställning till vilka anskaffningar i övrigt som kan rymmas inom det för nästa budgetår föreslagna bemyndigandebeloppet.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits kommer den 30 juni 1962 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (165,761 + 370,0 — 92,5 =) 443,261 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å fartyg m. m. inom en kostnadsram av 370 000 000 kronor;

b) till *Marinen: Fartygsbyggnader m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 92 500 000 kronor.

[85] 60. **Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 77 000 000	71 243 147	5 794 721
1960/61 (statsliggaren s. 254)	67 500 000		
1961/62 (förslag)	71 300 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 450 000 kronor.

Marinförvaltningen har — sedan bemyndiganden om i runt tal 3,083 miljoner kronor indragits enligt beslut av Kungl. Maj:t den 28 februari 1958 — för budgetåren 1947/60 erhållit bemyndiganden att utlägga beställningar till ett belopp av 836,486 miljoner kronor, häri icke inräknade medel som överförts från tolfte huvudtiteln och från anslaget Reglering av prisstegringar. I betalningsmedel har 755,829 miljoner kronor anvisats. Vid utgången av budgetåret 1959/60 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av (836,486 — 755,829 =) 80,657 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har anvisats ett beställningsbemyndigande om 67,5 miljoner kronor. Då i betalningsmedel samma belopp anvisats, kommer således vid utgången av innevarande budgetår enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av (80,657 + 67,5 — 67,5 =) 80,657 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den 1 oktober 1960 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 64 miljoner kronor icke utnyttjade.

För anskaffning av vapenmateriel m. m. under budgetåren 1960/67 har riksdagen godkänt en kostnadsram av 447 miljoner kronor i prisläget maj 1959 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 255).

Marinförvaltningen hemställer, att kostnadsramen för anskaffning av vapenmateriel m. m. för budgetåren 1961/68 upptages till 471 miljoner kronor räknat i prisläget maj 1960. Bifall till ämbetsverkets förslag skulle således innebära en ökning med (471 — 447 =) 24 miljoner kronor i förhållande till den för budgetåren 1960/67 godkända kostnadsramen. Ökningen hänför sig till delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	73,0	67,5
2. Anpassning till marinens totala kostnadsram	7,5	
3. Prisstegring	11,0	
	91,5	67,5
	+ 24,0	

Marinförvaltningen framhåller, att kostnadsramen ansluter till en inriktning enligt marinplan 60 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, punkt 1) och bygger på ett av chefen för marinen avgivet förslag till materielplaner för marinen avseende budgetåren 1961/68. För inhämtande av närmare upplysningar härutinnan torde få hänvisas till de handlingar som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Här må anföras följande.

1. Årskvoterna för budgetåren 1960/61 och 1967/68 har angivits i prisläget maj 1959.

2. Inom den av överbefälhavaren angivna totala kostnadsramen för marinen avseende budgetåret 1961/62 beräknas en ökning av årskvoten för nämnda budgetår med 7,5 miljoner kronor enligt prisläget maj 1959 vara möjlig.

3. Med hänsyn till försvarsindex, som utvisar en höjning i prisläget i maj 1960 med 2,4 % i förhållande till prisläget i maj 1959 i vad avser förevarande anslag, har kostnadsramen uppräknats med angivet belopp.

Marinförvaltningen hemställer i anslutning till chefens för marinen nyssnämnda förslag till materielplaner, vilket innefattar förslag till anskaffningsplan beträffande förevarande anslag, att beställningsbemyndigande lämnas för budgetåret 1961/62 till ett belopp av 79,5 miljoner kronor, varav 31,0 miljoner kronor hänför sig till anskaffningar för flottan och 48,5 miljoner kronor till anskaffningar för kustartilleriet. Vidare föreslår ämbetsverket, att ett belopp av 71,7 miljoner kronor anvisas i betalningsmedel för nästa budgetår. Av betalningsmedlen anges 45 miljoner kronor erforderliga för att täcka betalningsutfallet på tidigare lämnade bemyndiganden.

Det föreslagna beställningsbemyndigandet avses i huvudsak för fortsatt utveckling av sjö- och kustrobotsystem samt anskaffning av viss robotmateriel, för komplettering av tygmateriel och ammunition för tidigare beställda tornbatterier, för täckande av brister i fråga om vapen-(tyg-) materiel och ammunition samt för utveckling och anskaffning av torped-, min-, radar-, radio-, telefon- och fordonsmateriel ävensom för försöksverksamhet m. m.

Departementschefen

Inom den kostnadsram jag för nästa budgetår räknar med för marinen synes, liksom beträffande fartygsbyggnader, en uppräkning möjlig av årskvoten för budgetåret 1961/62 i den år 1960 för anskaffning av vapenmateriel m. m. godkända kostnadsramen. Jag föreslår under beaktande härav, att kostnadsramen för budgetåren 1961/68 fastställes till 474 miljoner kronor i enlighet med sammanställningen å s. 209. I anslutning härtill bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 71,3 miljoner kronor. Härvid har såsom framgår av sammanställningen förutsatts, att avlöningskostnader om i runt tal 0,4 miljon kronor skall överföras till avlöningsanslag (jfr i det föregående under punkt 5).

	Outnyttjat belopp under tidigare budgetår	Budgetår (belopp i miljoner kronor)								Summa
		1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	
1960 års kostnadsram (budgetåren 1960/67)										
Årskvoter enligt 1960 års statsverksproposition	—	67,5	62,5	56	60	64	67	70	—	447
Justering till prisläge maj 1960	—	—	+1,6	+1,3	+1,4	+1,5	+1,6	+1,7	—	+9,1
Överföring av avlöningskostnader	—	—	—0,4	—0,4	—0,4	—0,4	—0,4	—0,4	—0,4	—2,8
Anpassning till kostnadsram[1]	—	—	+7,6	—	—	—	—	—	—	+7,6
Reservation från budgetåret 1959/60	+ 5,8	—	—	—	—	—	—	—	—	+5,8
Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	—	-67,5	—	—	—	—	—	—	+ 74,8	+7,3
1961 års kostnadsram (budgetåren 1961/68) i prisläge maj 1960	5,8	—	71,3	56,9	61	65,1	68,2	71,3	74,4	474

[1] Avser marinens totala kostnadsram.

Beställningsbemyndigandet för nästa budgetår bör bestämmas till 75 miljoner kronor. Anskaffningsverksamhetens inriktning inom ramen för detta bemyndigande torde liksom tidigare få bestämmas av Kungl. Maj:t.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits kommer den 30 juni 1962 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (80,657 + 75,0 — 71,3 =) 84,357 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å vapenmateriel m. m. inom en kostnadsram av 75 000 000 kronor;

b) till *Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 71 300 000 kronor.

[86] 61. **Marinen: Underhåll av fartyg m. m.**

Detta anslag är för innevarande budgetår upptaget med 46 000 000 kronor.

Marinförvaltningen (skr. 10/8 och 17/8 1960) har för nästa budgetår föreslagit, att anslaget uppföres med 48 400 000 kronor, innebärande en höjning med 2 400 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. 1960: 184) har riksdagen beslutat, att marinverkstäderna i Karlskrona skall organiseras som ett statligt aktiebolag (SU 1960: 206, rskr. 402). I samband härmed har bland annat förutsatts, att ett särskilt avtal av typen ramavtal skall träffas mellan marinförvaltningen och bolaget att gälla under en sjuårsperiod. Enligt detta avtal skall marinen i fortsättningen låta utföra översyns-, underhålls-, reparations- och ombyggnadsarbeten vid bolaget till i stort sett den procentuella del av den totala arbetsvolymen för dessa arbeten, vilken i genomsnitt för de senaste fem åren tillförts marinverkstäderna i Karlskrona. Det är självfallet meningen att ramavtalet skall vara så konstruerat att marinen icke kommer att åsamkas oskäliga kostnader. Genom de investeringar syftande till en effektiv och billig drift vid bolaget, för vilka medel beviljats, synes en förbättring av effektiviteten i de marina arbetena kunna komma till stånd.

Enligt min mening är det erforderligt att ytterligare överväga vilka återverkningar här berörda organisationsförändringar kan komma att medföra för beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag. Dylika överväganden, vilka icke har medhunnits före statsverkspropositionens avlåtande, bör kunna verkställas i sådan tid att de kan ligga till grund för beräkningen av marinens anslag till underhåll av fartyg m. m. för budgetåret 1961/62. Nämnda anslag bör därför i riksstatsförslaget upptagas med allenast beräknat belopp. På grundval av marinförvaltningens anslagsäskanden beräknar jag anslaget preliminärt till 42 300 000 kronor, innebärande en minskning med 3 700 000 kronor. Jag har därvid — i anslutning till mitt förslag i det föregående (jfr avsnittet B. Centrala förvaltningsmyndigheter) om överföring av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag — förutsatt, att avlöningskostnader om i runt tal 5 700 000 kronor icke skall belasta anslaget från och med nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budget-

året 1961/62 till *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.* beräkna ett reservationsanslag av 42 300 000 kronor.

[87] 62. **Marinen: Anskaffning av vissa maskiner m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	600 000	885 588	277
1960/61 (statsliggaren s. 255)	600 000		
1961/62 (förslag)	500 000		

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 25 000 kronor.

Den stora eftersläpning som sedan flera år föreligger beträffande de maskinella utrustningarna m. m. vid örlogsvarven, marinverkstäderna, kustartilleriets verkstäder samt marinens baser kommer enligt marinförvaltningen att bli ytterligare accentuerad av den tekniska utvecklingen samt övergången inom marinen till nya materieltyper. Speciella och mera omfattande anordningar och utrustningar för skötsel, intrimning och service anses sålunda erforderliga i större utsträckning icke bara vid varven och verkstäderna utan även vid marinens baser för fartyg och helikoptrar samt försöksanläggningar för robot. För genomförande av en sådan teknisk rationalisering vid marinens anläggningar att driftskostnaderna icke hålles vid en alltför hög nivå erfordras enligt ämbetsverket ett anslag av något över en miljon kronor. Med hänsyn till utrymmet inom marinens kostnadsram anser sig ämbetsverket endast böra föreslå en anslagsuppräkning med 25 000 kronor för kostnadsökningar på grund av löne- och prisstegringar.

Departementschefen

Till följd av riksdagens beslut att marinverkstäderna i Karlskrona skall ombildas till ett statligt aktiebolag (SU 1960: 206, rskr. 402) minskar medelsbehovet under förevarande anslag. Med hänsyn till vad marinförvaltningen anfört beträffande behovet att genomföra teknisk rationalisering vid marinens övriga anläggningar anser jag mig likväl böra föreslå, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 500 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

BIDRAG OCH UNDERSTÖD

[88] 63. **Marinen: Bidrag till sjövärnskåren**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	330 000	306 564	36 060
1960/61 (statsliggaren s. 256)	330 000		
1961/62 (förslag)	330 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till sjövärnskåren* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 330 000 kronor.

FLYGVAPNET

AVLÖNINGAR M. M. TILL FAST ANSTÄLLD PERSONAL

[89] 64. **Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	113 000 000	118 904 573
1960/61 (statsliggaren s. 256)	121 800 000	
1961/62 (beräknat belopp) ...	137 600 000	

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 137 600 000 kronor.

[90] 65. **Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000	35 323
1960/61 (statsliggaren s. 260)	35 000	
1961/62 (förslag)	40 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget med hänsyn till anslagsbelastningen uppföres med oförändrat belopp. För egen del föreslår jag, att anslaget bland annat med hänsyn till beslutade lönehöjningar uppräknas med 5 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[91] 66. **Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 900 000	2 001 365
1960/61 (statsliggaren s. 260)	1 930 000	
1961/62 (förslag)	1 530 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget minskas med 400 000 kronor. Ämbetsverket räknar därvid med, å ena sidan, en merkostnad av

200 000 kronor på grund av beslutade lönehöjningar samt, å andra sidan, en minskning med 600 000 kronor med anledning av förenämnda (jfr arméns motsvarande anslag) överföring av avlöningskostnaderna för viss frivilligt tjänstgörande personal till annat anslag. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 530 000 kronor.

[92] 67. **Flygvapnet: Rekryteringskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	160 000	166 398
1960/61 (statsliggaren s. 261)	270 000	
1961/62 (förslag)	250 000	

Försvarets civilförvaltning föreslår, efter samråd med försvarets socialbyrå i vad gäller kostnader för underbefälsrekryteringen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Chefen för flygvapnet har i sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1961/62 i fråga om underbefäl (fältflygare, trupputbildare och signalister) räknat med sammanlagt 1 935 anställningsprövande, av vilka 295 beräknas bli anställda. Anslaget har för innevarande budgetår beräknats med beaktande av, såvitt nu är i fråga, 1 870 anställningsprövande och 285 nyanställda (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 262). Vidare utgår chefen för flygvapnet från att oförändrat 650 ynglingar inkallas till uttagningsprov för anställning såsom officersaspiranter.

Departementschefen

Förevarande anslag har för innevarande budgetår uppräknats med, bland annat, 25 000 kronor för intensifiering av rekryteringsverksamheten i vad avser flygföraraspiranter. Förslaget härom i 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 262) bör ses i samband med det i samma proposition (s. 286) framlagda förslaget om minskning av flygvapnets anslag till understöd åt privatflyget. 1960 års riksdag beslöt emellertid, att någon begränsning av sistnämnda anslag för budgetåret 1960/61 icke skulle ske (jfr SU 1960: 4, s. 99). Med hänsyn till den betydelse för flygvapnets rekrytering m. m. som privatflyget (segelflygverksamheten) anses ha räknar jag icke i fortsättningen med någon minskning av det till denna verksamhet för närvarande utgående statsbidraget. Jag återkommer härtill i det följande vid behandlingen av anslaget Flygvapnet: Understöd åt privatflyget. I konsekvens med det nu anförda borde flygvapnets anslag till

rekryteringskostnader för nästa budgetår minskas med 25 000 kronor. Med hänsyn till den beräknade ökningen av antalet anställningsprövande och nyanställda i fråga om underbefäl föreslår jag emellertid att minskningen begränsas till 20 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[93] 68. **Flygvapnet: Avlöningar till viss arbetarpersonal**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	240 000	261 876
1960/61 (statsliggaren s. 261)	265 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 15 000 kronor på grund av beslutade lönehöjningar m. m. För egen del beräknar jag den erforderliga anslagshöjningen till 35 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

AVLÖNINGAR M. M. TILL VÄRNPLIKTIGA

[94] 69. **Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 100 000	9 048 501
1960/61 (statsliggaren s. 262)	9 000 000	
1961/62 (förslag)	8 650 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget minskas med 350 000 kronor.

Chefen för flygvapnet beräknar i sitt militärorganisatoriska underlag för nästa budgetår antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under samma budgetår till cirka 2 525 000, varav för första tjänstgöring cirka 2 420 000 dagar och för repetitionsövningar 105 000 dagar. Sedermera (skr. 2/11 1960) har chefen för flygvapnet i samband med framläggandet av förslag till vapenövningstabell för flygvapnet 1961—1962 beräknat antalet tjänstgöringsdagar för första tjänstgöringen till ytterligare 35 000 samt

för repetitionsövningar till 23 000 färre än enligt de ursprungliga beräkningarna. Dessa ändringar sammanhänger med en planerad omläggning av inryckningssystemet vid flygvapnet. Det sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar understiger med cirka 28 000 dagar det antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, som ligger till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår.

Civilförvaltningen beräknar medelsbehovet för penningbidrag under nästa budgetår med beaktande av det ursprungligen angivna antalet tjänstgöringsdagar till cirka 7 700 000 kronor. På grundval av uppgifter från chefen för flygvapnet om antalet till premier berättigade värnpliktiga beräknar civilförvaltningen medelsbehovet för premier till i runt tal 400 000 kronor. För flygtillägg m. m. åt värnpliktiga räknar civilförvaltningen med cirka 550 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag beräknas således till (7 700 000 + 400 000 + 550 000 =) 8 650 000 kronor. Den beräknade anslagsminskningen betingas av — förutom av minskning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga — den i det föregående under arméns anslag till avlöningar till personal i arméns reserver m. fl. berörda överföringen av avlöningskostnader för viss frivilligt tjänstgörande personal från förevarande anslag till annat anslag.

Departementschefen

Anslaget bör uppföras med äskat belopp. Under erinran om att anslagsminskningen utgör 350 000 kronor får jag således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 650 000 kronor.

SJUKVÅRD

[95] 70. **Flygvapnet: Sjukvård**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	650 000	657 850
1960/61 (statsliggaren s. 262)	650 000	
1961/62 (förslag)	650 000	

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

RESEERSÄTTNINGAR M.M.

[96] 71. **Flygvapnet: Reseersättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 200 000	5 282 434
1960/61 (statsliggaren s. 262)	5 200 000	
1961/62 (förslag)	4 500 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 200 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Utökad utbildningsverksamhet	200 000	
2. Kostnader för lokala företagsnämnder	15 000	
3. Upphävande av militärtaxan	100 000	
4. Omräkning med hänsyn till anslagsbelastningen ...		115 000
	315 000	115 000
	+ 200 000	

Motiv

1. Chefen för flygvapnet har föreslagit en uppräkning av anslaget med 200 000 kronor på grund av fortsatt utbyggnad av luftbevakningen, ökad utbildningsverksamhet genom tillkomsten av flygvapnets stridsledningsskola och bastjänstskolan samt centraliserad utbildning för vissa värnpliktiga m. m. Civilförvaltningen räknar med denna kostnadsökning.

2. Kostnaderna under förevarande anslag för de lokala företagsnämndernas resor m. m. beräknar civilförvaltningen till 15 000 kronor.

3. Upphävandet av militärtaxan medför enligt civilförvaltningens beräkningar en kostnadsökning under detta anslag av 100 000 kronor.

4. Anslagsbelastningen har under budgetåret 1959/60 uppgått till i runt tal 5 280 000 kronor. Härav utgör emellertid cirka 270 000 kronor kostnader, som huvudsakligen är av engångsnatur.

Departementschefen

Jag har i och för sig intet att erinra mot att anslaget uppräknas i huvudsaklig överensstämmelse med äskandet. I det föregående (jfr arméns motsvarande anslag) har jag emellertid förutsatt, att kostnaderna för militärmusikens resor m. m. samt de värnpliktigas fria resor m. m. jämlikt 3 och 10 §§ värnpliktsavlöningskungörelsen i fortsättningen skall bestridas från särskilda anslag. Den därvid uppkommande kostnadsminsk-

ningen under förevarande anslag beräknar jag till cirka 735 000 kronor. Vidare räknar jag med en ytterligare kostnadsminskning under detta anslag av 160 000 kronor i anslutning till att medel för flygkrigshögskolan icke anvisas under anslaget (jfr arméns allmänna avlöningsanslag). Med beaktande av det nu anförda föreslår jag, att anslaget uppföres med 4 500 000 kronor, innebärande en minskning med 700 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

EXPENSER M. M.

[97] 72. **Flygvapnet: Bränsle m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 500 000	7 677 042
1960/61 (statsliggaren s. 263)	7 500 000	
1961/62 (förslag)	7 800 000	

Flygförvaltningen (skr. 12/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 450 000 kronor, varav 330 000 kronor på grund av medelsförbrukningen för elenergi under budgetåret 1959/60 samt 120 000 kronor på grund av avtalade lönehöjningar för städpersonalen. För egen del föreslår jag, att anslagshöjningen med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60 begränsas till 300 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Bränsle m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 800 000 kronor.

[98] 73. **Flygvapnet: Telefon m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 900 000	2 884 672
1960/61 (statsliggaren s. 263)	3 300 000	
1961/62 (förslag)	3 300 000	

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Ämbetsverket föreslår vidare, att anslaget, för närvarande förslagsanslag, uppföres såsom reservationsanslag, och anför till stöd härför bland annat följande.

Medelsförbrukningen avser till övervägande del att ersätta televerket för iordningställande och upplåtande åt flygvapnet av behövliga trådförbindel-

ser. Nya anläggningar och ändring av befintliga installationer erfordras successivt och måste med hänsyn till arbetets omfattning förhandsbeställas på lång sikt. Som följd härav komma beställningar i stor utsträckning att ske under ett år medan fakturering och betalning belastar senare budgetår. Vid beställningens utläggande måste härför erforderliga medel finnas tillgängliga. Den del av dessa medel som ej förbrukats under löpande budgetår återgår emellertid till statskassan vid budgetårets slut. Som följd härav komma beställningar som utläggas under ett budgetår att helt eller delvis betalas av anslag som utgå under följande budgetår. Genom dessa förhållanden försvåras medelsförvaltningen och kan vid nedgång i anslagsbeloppen leda till orimliga konsekvenser så länge anslaget är ett förslagsanslag.

Riksräkenskapsverket förklarar i utlåtande över flygförvaltningens sistnämnda förslag, att ämbetsverket icke vill motsätta sig detsamma.

Departementschefen

Jag biträder flygförvaltningens förslag att anslaget skall uppföras med oförändrat belopp. Jag anser mig däremot inte böra tillstyrka förslaget om att uppföra anslaget som reservationsanslag. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Telefon m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

[99] 74. **Flygvapnet: Övriga expenser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	290 000	323 821	4 213
1960/61 (statsliggaren s. 264)	300 000		
1961/62 (förslag)	320 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 bunden genom utlagda beställningar.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 30 000 kronor, varav 25 000 kronor på grund av effektivisering av utbildningsverksamheten samt 5 000 kronor på grund av höjning av annonstaxorna. För egen del föreslår jag, att anslagshöjningen begränsas till 20 000 kronor. Därvid beaktar jag den i det föregående (jfr arméns allmänna avlöningsanslag) angivna kostnadsminskningen av 5 000 kronor under förevarande anslag. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 320 000 kronor.

MATHÅLLNING

[100] 75. **Flygvapnet: Mathållning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	8 200 000	9 227 778
1960/61 (statsliggaren s. 264)	8 200 000	
1961/62 (förslag)	9 200 000	

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 400 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Minskat antal tjänstgöringsdagar		127 405
2. Höjd normalportionskostnad	1 186 800	
3. Ökade övriga mathållningskostnader	653 230	
4. Försålda portioner		270 500
5. Omräkning		42 125
	1 840 030	440 030
	+ 1 400 000	

Motiv

1. Kostnadsminskningen beräknas sålunda.

Tjänstgöringsdagar 1960/61	Tjänstgöringsdagar 1961/62	Tjänstgöringsdagar minskning	För 1960/61 beräknad normalportionskostnad	Summa kronor
2 801 500	2 760 000	41 500	3,07	127 405

I tjänstgöringsdagarna ingår antalen försålda portioner, uppskattade till 310 000 för budgetåret 1960/61 och 300 000 för budgetåret 1961/62.

2. Kostnadsökningen beräknas på följande sätt.

Tjänstgöringsdagar 1961/62	Beräknad normalportionskostnad 1960/61	1961/62	ökning	Summa kronor
2 760 000	3,07	3,50	0,43	1 186 800

Vid ingången av budgetåret 1960/61 utgjorde normalportionspriset i medeltal tre kronor 22 öre. Då priserna även därefter visat en stigande tendens anser sig flygförvaltningen för nästa budgetår böra räkna med ett normalportionspris av tre kronor 50 öre.

3. Övriga mathållningskostnader har under budgetåret 1959/60 uppgått till 2 200 000 kronor. Kostnaderna inkluderar, bland annat, ökade kostnader under flygvapenövningen och krigsmaktsövningen hösten 1959. Då någon motsvarande övning icke är planerad för budgetåret 1961/62, beräknar flygförvaltningen för detta budgetår 1 600 000 kronor för övriga mathållningskostnader. För budgetåret 1960/61 har motsvarande kostnader beräknats till 38 öre per tjänstgöringsdag, vilket med 2 491 500 dagar innebär en total kostnad av 946 770 kronor. Kostnadsökningen för nästa budgetår utgör således (1 600 000 — 946 770 =) 653 230 kronor.

4. Under förevarande anslag redovisas inkomsten av försålda portioner. Flygförvaltningen räknar, såsom förut anförts, för nästa budgetår med 300 000 försålda portioner. Bruttoinkomsten per portion beräknas till fem kronor 50 öre, varmed den totala bruttoinkomsten uppgår till (300 000 × 5,50 =) 1 650 000 kronor. Motsvarande inkomster för innevarande budgetår har beräknats efter 310 000 portioner och ett pris av fyra kronor 45 öre per portion till sammanlagt 1 379 500 kronor. Inkomstökningen utgör således (1 650 000 — 1 379 500 =) 270 500 kronor.

5. Beloppet motsvarar i stort sett summan av i äskandena för budgetåren 1960/61 samt 1961/62 gjorda avrundningar.

Departementschefen

Flygförvaltningen har angivit den faktiska normalportionskostnaden den 1 juli 1960 till genomsnittligt tre kronor 22 öre men räknar på grund av en därefter stigande tendens i fråga om livsmedelspriserna för nästa budgetår med en kostnad av tre kronor 50 öre. Då flertalet anslag för budgetåret 1961/62 under fjärde huvudtiteln eljest i princip anslutes till prisläget i maj 1960, bör enligt min mening anslagshöjningen begränsas till 1 000 000 kronor. Jag har därvid även beaktat anslagsbelastningen under budgetåret 1959/60 samt minskningen av antalet tjänstgöringsdagar m. m.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 200 000 kronor.

INTENDENTURMATERIEL M. M.

[101] 76. **Flygvapnet: Beklädnad m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 7 600 000	7 405 220	4 285 296
1960/61 (statsliggaren s. 265)	8 050 000		
1961/62 (förslag)	8 200 000		

[1] Därutöver har 105 000 kronor överförts från anslaget Reglering av prisstegringar.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 215 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar m. m.		39 350
2. Ökade dagskostnader	493 660	
3. Minskad utrustning		4 000
4. Ökade reparations- och förrådskostnader	50 000	
5. Bristtäckning	350 000	
6. Viss ersättningsanskaffning bortfaller		252 000
7. Omräkning		383 670
8. Avrundning	360	
	894 020	679 020
	+ 215 000	

Motiv

1. För nästa budgetår beräknar flygförvaltningen antalet tjänstgöringsdagar till (inom parentes angives förändringar i förhållande till innevarande budgetår): för normalbeklädnad 3 027 000 (— 72 500), för skyddsbeklädnad 2 183 000 (+ 300 000), för lottabeklädnad 30 000 (— 4 500) samt för beklädnad åt tekniska biträden 42 000 (+ 5 500). Angivna förändringar medför — om till grund för beräkningen lägges de dagskostnadsbelopp varefter innevarande års anslag beräknats (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 269 o. 270) — att medelsbehovet minskas med 52 350 kronor.

Antalet tjänstgöringsdagar minskar för icke-ordinarie furirer m. fl. och ökar för tekniska biträden. Nettoresultatet härav blir minskade inkomster och därmed ökat medelsbehov av i runt tal 11 000 kronor.

Vid anslagsberäkningarna för innevarande budgetår begränsades förevarande anslag med 147 000 kronor med hänsyn till den anskaffning av yllevaror för försvaret, som skett efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1952: 85. För nästa budgetår beräknas anslaget av samma anledning kunna begränsas med 145 000 kronor. Därvid uppkommer under anslaget ett ökat medelsbehov av 2 000 kronor. I enlighet med det anförda upptages såsom minskning under denna punkt ett belopp av (52 350 — 11 000 — 2 000 =) 39 350 kronor.

2. Dagskostnadsbeloppen för normalbeklädnad och för lottabeklädnad beräknas öka med 17 respektive 3 öre till 1 krona 72 öre respektive 1 krona 73 öre. För skyddsbeklädnad beräknas dagskostnadsbeloppet minska med 1 öre till 20 öre. Med det antal tjänstgöringsdagar som för nästa budgetår

beräknas för dessa slag av beklädnadsmateriel uppkommer till följd av angivna förändringar ett ökat medelsbehov av [(3 027 000 × 0,17) + (30 000 × 0,03) — (2 183 000 × 0,01) =] 493 660 kronor.

3. Anskaffningskostnaderna för speciell flygbeklädnad beräknas minska med 4 000 kronor till 486 000 kronor på grund av minskad utrustning.

4. Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60 beräknar flygförvaltningen reparations- och förrådskostnaderna till 1 225 000 kronor respektive 235 000 kronor, vilket innebär en sammanlagd ökning med 50 000 kronor.

5. Totalkostnaderna för att täcka brister i krigsförråd beräknas av flygförvaltningen till 19 760 000 kronor, varav 750 000 kronor beräknas skola tillgodoses med anlitande av anslaget för innevarande budgetår. Motsvarande kostnader angavs i medelsäskandena för innevarande budgetår till 25 410 000 kronor, varav 10 570 000 kronor för brister i krigsförråd och 14 840 000 kronor för anskaffning av beklädnadsmateriel enligt 1952 års värnpliktsutrednings förslag. Flygförvaltningen föreslår, att för nästa budgetår ett belopp av 1 100 000 kronor anvisas för engångsanskaffningar, vilket innebär en ökning med 350 000 kronor.

6. Av anslaget för innevarande budgetår avses cirka 252 000 kronor för ersättning av intendenturmateriel, som förstörts vid brand i en flygvapnets depå i Åkarp. Medelsanvisning i förevarande avseende erfordras inte under nästa budgetår.

7. För normalbeklädnad, skyddsbeklädnad, lottabeklädnad samt beklädnad åt tekniska biträden kan av anslaget för innevarande budgetår avses 5 673 000 kronor. Det med hänsyn till tjänstgöringsdagar och godtagna dagskostnadsbelopp exakt beräknade medelsbehovet uppgår emellertid till 5 289 330 kronor. Skillnaden utgör 383 670 kronor.

Departementschefen

Med beaktande av prisstegringar m. m. föreslår jag att anslaget uppföres med 8 200 000 kronor, innebärande en höjning med 150 000 kronor. Därvid räknar jag med att minst 750 000 kronor kan avses för bristtäckning. Vidare vill jag erinra om att de beställningar av yllevaror för flygvapnets behov som utlagts jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 13 februari 1959 kommer att slutligt likvideras under budgetåret 1961/62 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 270).

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 8 200 000 kronor.

[102] 77. **Flygvapnet: Inventarier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 175 000	1 184 999	411 579
1960/61 (statsliggaren s. 266)	1 475 000		
1961/62 (förslag)	1 600 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 761 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Minskat antal tjänstgöringsdagar		14 495
2. Engångsanskaffningar	776 500	
	776 500	14 495
	+ 762 005	
	Avrundat 761 000	

Motiv

1. Antalet tjänstgöringsdagar i fråga om inventarier och förplägnadsmateriel beräknas minska med 58 000 respektive 92 750. Då dagskostnaden upptages oförändrat till 9 öre för inventarier och 10 öre för förplägnadsmateriel, uppkommer härvid en kostnadsminskning av ($58\,000 \times 0{,}09 + 92\,750 \times 0{,}10 =$) 14 495 kronor.

2. För engångsanskaffningar har för budgetåret 1960/61 anvisats sammanlagt 575 000 kronor under förevarande anslag. För nästa budgetår beräknar flygförvaltningen motsvarande medelsbehov till 1 351 500 kronor, innebärande en ökning med 776 500 kronor. Av beloppet 1 351 500 kronor hänför sig 1 061 000 kronor till inventarier och 290 500 kronor till förplägnadsmateriel.

Vad beträffar inventarier räknar flygförvaltningen med 76 000 kronor respektive 166 000 kronor för anskaffningar i samband med förflyttningen av förberedande fältflygarskolan och flygvapnets centrala skolor, 70 000 kronor för viss uppehållsplats, 172 000 kronor för viss luftförsvarscentral, 134 000 kronor för övriga anskaffningar för befintliga byggnader samt 443 000 kronor för övriga anskaffningar för nybyggnader.

I fråga om förplägnadsmateriel räknar flygförvaltningen med 22 500 kronor för anskaffningar i samband med förberedande fältflygarskolans förflyttning, 10 000 kronor för anskaffningar till fasta anläggningar inom luftbevaknings- och stridsledningstjänsten, 105 000 kronor för rationalise-

ring av serveringen vid krigsflygskolan, Hallands och Södertörns flygflottiljer samt 153 000 kronor för täckning av brister i krigsförplägnadsmaterielen. Dessa brister har kostnadsberäknats till totalt 1 071 000 kronor och flygförvaltningen föreslår att de skall täckas genom att 153 000 kronor anvisas under ett vart av budgetåren 1961/68.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget uppföres med 1 600 000 kronor, innebärande en höjning med 125 000 kronor. Jag förutsätter därvid i enlighet med vad som anförts i det föregående (jfr arméns anslag till reseersättningar m. m.), att kostnaderna för musikmateriel under förevarande anslag överföres till annat anslag. Jag återkommer härtill i det följande. För engångsanskaffning av inventarier och förplägnadsmateriel räknar jag med 735 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Inventarier m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor.

[103] 78. **Flygvapnet: Tvätt**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	950 000	939 291
1960/61 (statsliggaren s. 266)	950 000	
1961/62 (förslag)	980 000	

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 30 000 kronor. Ämbetsverket grundar sina anslagsberäkningar på dels det för budgetåret 1961/62 beräknade antalet tjänstgöringsdagar, vilket ligger cirka två procent lägre än motsvarande antal för innevarande budgetår, dels ock tvättkostnaderna vid försvarets fabriksverks anläggningar, vilka kostnader stigit med cirka fem procent under första hälften av år 1960. Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Tvätt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 980 000 kronor.

ÖVNINGAR M. M.

[104] 79. **Flygvapnet: Övningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]5 500 000	5 426 588	1 195 691
1960/61 (statsliggaren s. 267)	6 000 000		
1961/62 (förslag)	6 750 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 300 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i huvudsak obunden.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 895 000 kronor.

	Ökning
1. Ökade resekostnader	60 000
2. Ökad övningsverksamhet	685 000
3. Anskaffning av flygkarta	70 000
4. Ökad prognosverksamhet	80 000
	895 000

Motiv

1. På grund av att militärtaxan upphävts från och med den 1 juli 1960 bedömes kostnaderna för resor öka med 5 %. Härför erforderlig anslagsuppräkning beräknas till 60 000 kronor.

2. Enligt direktiv av överbefälhavaren bör ur beredskapssynpunkt viss ökad övningsverksamhet komma till stånd. Flygförvaltningen beräknar kostnaderna härför till angivet belopp. För inhämtande av närmare upplysningar rörande förevarande förslag torde få hänvisas till de handlingar som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

3. Flygförvaltningen anmäler, att en flygkarta i skala 1: 250 000 avses att successivt nyanskaffas. Totalkostnaden härför har beräknats till 400 000 kronor. För nästa budgetår anses det erforderligt med en anslagsuppräkning av 70 000 kronor.

4. I anslaget för innevarande budgetår är enligt flygförvaltningen ett belopp av 100 000 kronor inräknat för utförande medelst matematikmaskin av höjdvinds-, radiak- och allmänna strömningsprognoser för den militära väderlekstjänsten. Kostnaderna för denna prognosverksamhet har emellertid enligt vad som inhämtats numera stigit till 180 000 kronor. Med hänsyn härtill har för nästa budgetår föreslagits en uppräkning av förevarande anslag med 80 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 6 750 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 750 000 kronor. Vid anslagsberäkningarna har jag förutsatt, att flygkrigshögskolans övningskostnader icke skall bestridas från förevarande anslag (jfr i det föregående under arméns allmänna avlöningsanslag). Inom ramen för det av mig föreslagna anslaget bör en ökning av övningsverksamheten i enlighet med flygförvaltningens förslag kunna komma till stånd.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 750 000 kronor.

[105] 80. **Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	22 000	12 816	12 596
1960/61 (statsliggaren s. 267)	22 000		
1961/62 (förslag)	28 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 6 000 kronor.

Ämbetsverket anmäler, att ett remonteringsbehov av 36 hundar föreligger för nästa budgetår. Vid beräkningen av nämnda behov har ämbetsverket dels gjort en uppskattning av antalet blivande avgångar bland befintliga hundar, dels ock utgått från att en mindre ökning av antalet hundar (bevakningshundar) skall komma till stånd. Då medelinköpspriset beräknas till 500 kronor för hund och då ett belopp av 10 000 kronor anses erforderligt för stall och dressyrmateriel, transporter och hundsjukvård, utgör medelsbehovet under anslaget sammanlagt [(36 × 500) + 10 000 =] 28 000 (+ 6 000) kronor.

Departementschefen

Jag anser mig böra tillstyrka flygförvaltningens förslag och hemställer alltså, under erinran om att anslaget höjes med 6 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 28 000 kronor.

FLYGMATERIEL M. M.

[106] 81. **Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 730 000 000	690 337 826	[2] 117 807 666
1960/61 (statsliggaren s. 268)	733 000 000		
1961/62 (förslag)	733 600 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 6 500 000 kronor.
[2] Varav 29 560 038 kronor till Kungl. Maj:ts disposition.

För budgetåren 1947/60 har riksdagen medgivit utläggande av beställningar inom en kostnadsram av 5 861,425 miljoner kronor, häri icke inräknade medel som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln och från anslaget Reglering av prisstegringar. Såsom betalningsmedel har under samma tid anvisats 4 902,325 miljoner kronor. I angivna belopp har icke inräknats vad som genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1959 tillförts anslaget Marinen: Fartygsbyggnader m. m. och statens budgetutjämningsfond, (15,8 + 5,25 =) 21,05 miljoner kronor. Den 30 juni 1960 var alltså enligt då meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av (5 861,425 — 4 902,325 =) 959,1 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har riksdagen medgivit, att beställningar må utläggas inom en kostnadsram av 720 miljoner kronor samt anvisat 733 miljoner kronor i betalningsmedel. Enligt hittills meddelade beslut kommer alltså den 30 juni 1961 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (959,1 + 720 — 733 =) 946,1 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Den 1 september 1960 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 888 miljoner kronor, häri inräknade bemyndiganden om sammanlagt 56,96 miljoner kronor som stod till Kungl. Maj:ts disposition, icke utnyttjade.

Den av riksdagen godkända kostnadsramen för budgetåren 1960/67 uppgår till 5 810 miljoner kronor i prisläge maj 1959 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 277).

Flygförvaltningen hemställer, att kostnadsramen för budgetåren 1961/68 upptages till 6 205 miljoner kronor räknat i prisläge maj 1960. Bifall till ämbetsverkets förslag skulle således innebära en ökning med (6 205 — 5 810 =) 395 miljoner kronor. Sistnämnda belopp hänför sig till delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	950,0	733,0
2. Reservation vid utgången av budgetåret 1957/58	3,3	
3. Outnyttjad del av årskvoten för budgetåret 1959/60	34,2	
4. Överföring till annat anslag		14,0
5. Särskild anskaffning enligt ÖB direktiv	2,0	
6. Omfördelning		14,0
7. Prisstegring	166,5	
	1 156,0	761,0
	+ 395	

Vad flygförvaltningen anfört beträffande förslaget till anskaffningsplan för budgetåren 1961/68 är av sådan natur, att en redogörelse härför icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. För inhämtande av närmare upplysningar torde få hänvisas till de handlingar som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Här må anföras följande.

1. Årskvoterna för budgetåren 1960/61 och 1967/68 har angivits i prisläget maj 1959.

2. Beloppet har icke medtagits i den för budgetåren 1960/67 fastställda kostnadsramen.

3. Årskvoten för budgetåret 1959/60 uppgår till 730 miljoner kronor och den preliminära nettoutgiften för samma budgetår till 695,8 miljoner kronor. Den icke utnyttjade delen av årskvoten utgör således (730,0 — 695,8 =) 34,2 miljoner kronor.

4. Enligt direktiv från överbefälhavaren förutsättes, att bidrag ej längre skall lämnas av försvarsgrenarna till forskningsverksamhet vid försvarets forskningsanstalt. I anledning härav har kostnadsramen minskats med (7 × 2,0 =) 14,0 miljoner kronor.

5. Beloppet avses för viss anskaffning av radiakmateriel.

6. Årskvoten för budgetåret 1961/62 i kostnadsramen har minskats med angivet belopp för att vissa andra ändamål skall kunna tillgodoses inom flygvapnets totala kostnadsram.

7. Med hänsyn till försvarsindex, som utvisar höjning i prisläget i maj 1960 med 2,4 % i förhållande till prisläget i maj 1959 i vad avser förevarande anslag, har kostnadsramen uppräknats med angivet belopp. Häri ingår ett belopp om 6,5 miljoner kronor som under budgetåret 1959/60 tillförts förevarande anslag från anslaget Reglering av prisstegringar.

Flygförvaltningen hemställer för budgetåret 1961/62, att beställningsbemyndiganden lämnas till ett belopp av 740 miljoner kronor och att anslaget uppföres med 756 miljoner kronor.

Det föreslagna beställningsbemyndigandet avses för fortsatt materiel-

anskaffning enligt tidigare angivna riktlinjer samt för forsknings- och försöksverksamhet. Materielanskaffningen avser bland annat flyplan J 35 »Draken» och helikoptrar med tillhörande utrustning, vissa robotar och ammunition, materiel för pågående utbyggnad av stridsledningssystem modell 60 och flygvapnets bassystem.

Departementschefen

Såsom jag inledningsvis anfört bör årskvoterna för budgetåren 1961/62 och 1962/63 i den år 1960 godkända kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel m. m. reduceras. Med hänsyn härtill föreslår jag, att kostnadsramen för budgetåren 1961/68 fastställes till 6 142,6 miljoner kronor i enlighet med sammanställningen å s. 230 samt att förevarande anslag för nästa budgetår upptages till 733,6 miljoner kronor. Härvid har jag förutsatt dels att bidrag till försvarets forskningsanstalt skall i mån av behov alltjämt utgå från anslaget, dels ock — i anslutning till mitt förslag i det föregående (jfr punkt 24) om överföring av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag — att avlöningskostnader om i runt tal 1,4 miljoner kronor icke skall belasta anslaget från och med nästa budgetår.

	Outnyttjat belopp under tidigare budgetår	Budgetår (belopp i miljoner kronor)								Summa
		1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	
1960 års kostnadsram (budgetåren 1960/67)										
Årskvoter enligt 1960 års statsverksproposition	53	733	752	788	822	854	888	920	—	5 810
Justering till prisläge maj 1960	—	—	+18	+19	+20	+ 20	+ 21	+22	—	+ 120
Viss anskaffning	—	—	+ 2	—	—	—	—	—	—	+ 2
Överföring av avlöningskostnader	—	—	—1,4	— 1	— 1	— 1	— 2	— 2	— 2	— 10,4
Anpassning till kostnadsram[1]	—	—	— 37	— 30	—	—	—	—	—	—67
Reservation från budgetåret 1957/58[2]	+ 8	—	—	—	—	—	—	—	—	+ 8
Outnyttjat belopp för budgetåret 1959/60[3]	+ 40	—	—	—	—	—	—	—	—	+ 40
Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	—	—733	—	—	—	—	—	—	+973	+ 240
1961 års kostnadsram (budgetåren 1961/68) i prisläge maj 1960	101	—	733,6	776	841	873	907	940	971	6 142,6

[1] Avser flygvapnets totala kostnadsram.
[2] Till flygförvaltningens förfogande stående reservation vid utgången av budgetåret 1957/58.
[3] Årskvoten för budgetåret 1959/60 730 miljoner kronor. Nettoutgiften för sagda budgetår (sedan hänsyn tagits till bl. a. överföring från anslaget till reglering av prisstegringar) i runt tal 690 miljoner kronor.

Beställningsbemyndigandet för budgetåret 1961/62 bör liksom för innevarande budgetår upptagas till 720 miljoner kronor. Beslut om anskaffningsverksamhetens inriktning torde i sedvanlig ordning få meddelas av Kungl. Maj:t.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits kommer den 30 juni 1962 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (946,1 + 720 — 733,6 =) 932,5 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 720 000 000 kronor;

b) till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 733 600 000 kronor.

[107] 82. **Flygvapnet: Luftförsvarsrobot**

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 63 000 000 kronor. I sina medelsäskanden föreslår flygförvaltningen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 60 000 000 kronor. I yttrande över myndigheternas förslag till anslagsäskanden har överbefälhavaren — med hänsyn till att en uppräkning av förevarande anslag beräknas kunna rymmas inom försvarets kostnadsram — föreslagit, att det av flygförvaltningen äskade beloppet höjes med cirka 5 miljoner kronor. Enär beredningen av ärendet icke kan slutföras innan statsverkspropositionen avlåtes, bör anslaget i riksstatförslaget upptagas med allenast beräknat belopp. Anslaget bör härvid, såsom berörts inledningsvis och under arméns tygmaterielanslag, upptagas med ett belopp av 102 600 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Luftförsvarsrobot* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 102 600 000 kronor.

[108] 83. **Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 139 800 000	129 359 370	18 904 096
1960/61 (statsliggaren s. 269)	156 814 000		
1961/62 (förslag)	161 000 000		

[1] Härutöver har anslaget tillförts 2 150 000 kronor från anslaget Reglering av prisstegringar. Vidare har av anslagsbeloppet 3 035 000 kronor överförts till statens budgetutjämningsfond.

Av reservationsbehållningen stod vid utgången av budgetåret 1959/60 ett belopp av i runt tal 9 680 000 kronor till Kungl. Majt:s disposition medan återstående del var i det närmaste helt bunden.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 13 198 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ändrade drivmedelspriser		12 075 725
2. Ändrad sammansättning av flygplansbeståndet	12 354 875	
3. Ökad flygtid	2 087 125	
4. Underhåll av ny materiel	3 800 000	
5. Minskad ersättning för reservdelar	3 900 000	
6. Omräkning	3 000 000	
7. Avrundning	131 725	
	25 273 725	12 075 725
	+ 13 198 000	

Motiv

1. I förhållande till de drivmedelspriser, på vilka anslagsberäkningen för innevarande budgetår grundats, har priserna sänkts å reabensin (MC 77) från 16 till 12 öre, å motorbensin från 60 till 58 öre samt å dieselbrännolja från 23 till 14 öre per liter. Såvitt avser reamotorolja (ME 52) har priset höjts från 60 till 65 öre per liter. I övrigt har någon förändring av drivmedelspriserna icke ägt rum. Under förutsättning av oförändrad drivmedelsförbrukning nedgår medelsbehovet till följd av angivna prisförändringar med 12 075 725 kronor.

2. Genom beslut den 21 oktober 1960 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att verksamheten under förevarande anslag skall för innevarande budgetår inriktas på ett flygtidsuttag av högst 162 500 flygtimmar.

Den genomsnittliga underhållskostnaden per flygtimme för flygplan- och motormateriel har för budgetåret 1960/61 beräknats till 521 kronor 90 öre. För budgetåret 1961/62 beräknar flygförvaltningen motsvarande kostnad till 569 kronor 40 öre. Som utgångspunkt vid denna beräkning har ämbetsverket haft den faktiska genomsnittskostnaden under budgetåret 1959/60, 440 kronor 10 öre per flygtimme. Beloppet har omräknats med hänsyn till ändrad fördelning av flygtiden på olika flygplantyper. Ifrågavarande underhållskostnader kommer alltså enligt det sagda att öka med (569,40 — 521,90 =) 47 kronor 50 öre. Ökningen beror på ökad övergång till moderna flygplan med mer omfattande och komplicerad utrustning samt prisstegring.

Den genomsnittliga drivmedelskostnaden per flygtimme kan för innevarande budgetår med ledning av staten för anslaget beräknas till 236 kronor 92 öre under förutsättning att priset på reabensin beräknas till 12 öre för liter. Med den drivmedelsförbrukning flygförvaltningen förutsätter för nästa budgetår blir motsvarande kostnad 265 kronor 45 öre, d. v. s. en ökning med 28 kronor 53 öre. Ökningen föranledes av att flygtidsuttagets fördelning på olika flygplantyper ändras, därvid fortsatt övergång sker till mer bränslekrävande flygplantyper.

Enligt vad nyss anförts kan medelsbehovet för underhåll och drivmedel vid oförändrad flygtid beräknas öka med [162 500 × (47,50 + 28,53) =] 12 354 875 kronor.

3. Flygtiden under innevarande budgetår har, som förut nämnts, angivits till högst 162 500 flygtimmar. Detta flygtidsuttag ligger under vad chefen för flygvapnet ur utbildnings- och övningssynpunkt ansett behövligt.

Chefen för flygvapnet har för nästa budgetår angivit det med hänsyn till flygvapnets krigsduglighet och flygsäkerheten lägsta möjliga flygtidsuttaget till 165 000 timmar, vilket innebär en ökning med 2 500 timmar. Denna flygtid motsvarar cirka 95 % av det på gällande normer grundade behovet. För att så långt möjligt begränsa verkningarna av det alltjämt kvarstående underskottet av flygtid avser flygvapenchefen att införa vissa restriktioner beträffande den äldre personalens flygning med nyare flygplantyper trots att detta beräknas medföra försämrad användbarhet av denna personal. Vidare kommer behovet av ökad flygtid på nya flygplantyper att hållas tillbaka genom införande av simulatorer i utbildningen.

Den ökade flygtiden medför, med utgångspunkt i förut angivna genomsnittskostnadsbelopp för flygplan- och motormateriel, 569 kronor 40 öre, samt för drivmedel, 265 kronor 45 öre, merkostnader med [2 500 × (569,40 + 265,45) =] 2 087 125 kronor.

4. Av beloppet hänför sig 3 400 000 kronor till de ökade underhållskostnader som beräknas uppkomma i samband med stridsledningsorganisationens utökning samt 400 000 kronor till underhåll av nytillkommande robotmateriel (luftförsvarsrobotar och flygburna robotar).

5. Som ersättning för reservdelar tillföres förevarande anslag årligen visst belopp från anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. Beloppet utgör innevarande budgetår 15 000 000 kronor. För nästa budgetår beräknas beloppet däremot till 11 100 000 kronor, innebärande en minskning och därmed ett ökat medelsbehov under förevarande anslag med 3 900 000 kronor.

6. För innevarande budgetår har medelsbehovet till 3 000 000 kronor förutsatts skola tillgodoses genom reservationsmedelsförbrukning.

Departementschefen

Inom den kostnadsram jag för nästa budgetår räknar med för flygvapnet bör förevarande anslag uppföras med 161 miljoner kronor, varjämte i övrigt föreliggande medelsbehov bör kunna tillgodoses genom reservationsmedelsförbrukning. Vid anslagsberäkningen har jag — i anslutning till mitt förslag i det föregående (jfr punkterna 5 och 24) om överföring av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag — utgått från att avlöningskostnader uppgående till i avrundat tal 4 miljoner kronor icke skall belasta anslaget från och med nästa budgetår. Vidare minskar medelsbehovet under anslaget till följd av att kostnaderna för flygförvaltningens hålkortscentral i Arboga förutsatts skola bestridas från ett särskilt anslag.

I enlighet med flygförvaltningens förslag räknar jag vidare med att anslaget skall tillgodoföras ett belopp av 11,1 miljoner kronor för reservdelar. Av anslaget bör 5 miljoner kronor i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår utnyttjas för omställning av verkstadsdriften.

Under i det föregående angivna förutsättningar bedömer jag, att det under nästa budgetår bör bli möjligt att ta ut den flygtid av 165 000 timmar som chefen för flygvapnet ansett erforderlig med hänsyn till krigsduglighet och flygsäkerhet. I förhållande till det flygtidsuttag som förutsatts för innevarande budgetår — 162 500 timmar — ökar flygtiden således med 2 500 timmar.

Under erinran om att anslaget ökas med 4 186 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 161 000 000 kronor.

[109] 84. **Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 750 000	7 462 352
1960/61 (statsliggaren s. 270)	8 200 000	
1961/62 (förslag)	9 650 000	

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 448 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har denna ökning uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning
1. Högre transportkostnader	120 000
2. Ökad transportmängd	1 248 000
3. Omräkning	80 000
	1 448 000

Motiv

1. Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår har förutsatts, att den drivmedelskvantitet som skall transporteras icke kommer att överstiga 300 000 m³. Vidare har genomsnittskostnaden per transporterad kubikmeter beräknats till 25 kronor 60 öre. För nästa budgetår uppskattar flygförvaltningen — som förutsätter att ökade transportkostnader uppkommer till följd av att militärtaxan upphävts — motsvarande kostnad till 26 kronor. Under förutsättning av oförändrad transportmängd skulle alltså medelsbehovet i förhållande till innevarande budgetår öka med [300 000 × (26,00—25,60) =] 120 000 kronor.

2. Transportmängden under innevarande budgetår har som nyss nämnts uppskattats till högst 300 000 m³. Under nästa budgetår beräknas emellertid transportmängden till följd av ökad flygtid och fortsatt övergång till mera bränslekrävande flygplantyper stiga till 348 000 m³. Härigenom ökar medelsbehovet med [(348 000—300 000) × 26,00 =] 1 248 000 kronor.

3. Beloppet utgör skillnaden mellan för budgetåret 1960/61 på grund av förutsatt drivmedelskvantitet och transportkostnad beräknat medelsbehov och med hänsyn till belastningen m. m. beviljat anslag.

Departementschefen

Med hänsyn till den flygtid med vilken jag räknat vid anmälan av anslaget till drift och underhåll av flygmateriel m. m. i det föregående torde det vara nödvändigt att uppräkna förevarande anslag enligt flygförvaltningens förslag. Anslagsbeloppet bör emellertid avrundas till 9 650 000 kronor, innebärande en ökning med 1 450 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 650 000 kronor.

[110] 85. **Flygvapnet: Anskaffning av drivmedelsutrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 2 500 000	984 911	3 845 716
1960/61 (statsliggaren s. 271)	2 300 000		
1961/62 (förslag)	2 150 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 160 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i runt tal 2 500 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget sänkes med 115 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ökad drivmedelsförbrukning	55 000	
2. Drivmedelsutrustning för berghangarer		300 000
3. Cisterner på flygplatser	262 500	
4. Järnvägstransportmateriel		131 500
5. Avrundning		1 000
	317 500	432 500
	— 115 000	

Motiv

Flygförvaltningen redogör i särskild skrivelse närmare för medelsbehovet under förevarande anslag. För inhämtande av upplysningar härutinnan torde få hänvisas till de handlingar som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Rörande de särskilda punkterna i det föregående må här anföras följande.

1. Beloppet hänför sig till drivmedelsmateriel i allmänhet. Medelsbehovet härför beräknas med ledning av drivmedelsförbrukningen, vilken för nästa budgetår förutsättes öka. Ökningen har i förestående sammanställning beräknats i förhållande till det belopp (300 000 kronor) som för innevarande budgetår upptagits för drivmedelsmateriel i allmänhet i den av Kungl. Maj:t fastställda planen för anslagets användning.

2. I nyssnämnda dispositionplan har för innevarande budgetår 300 000 kronor upptagits för drivmedelsmateriel för berghangarer. Ytterligare medel för ifrågavarande ändamål erfordras icke. Medelsbehovet minskar alltså med 300 000 kronor.

3. För cisterner på flygplatser har i dispositionsplanen för innevarande budgetår upptagits 1 050 000 kronor. Med hänsyn till planerad flygfältsutbyggnad under de närmaste budgetåren beräknas medelsbehovet för ifrågavarande ändmål komma att uppgå till sammanlagt 6 072 500 kronor under budgetåren 1961/68. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet till 1 312 500 kronor, vilket innebär en ökning med (1 312 500 — 1 050 000 =) 262 500 kronor.

4. För innevarande budgetår har i den av Kungl. Maj:t fastställda dispositionsplanen för anslaget upptagits 650 000 kronor för transportmateriel. Flygförvaltningen beräknar det totala medelsbehovet under budgetåren 1961/68 för järnvägstransportmateriel till 3 630 000 kronor. Medelsanvisningen förutsättes skola ske med jämn fördelning på de olika budgetåren eller med 518 500 kronor på varje budgetår. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en minskning med (650 000 — 518 500 =) 131 500 kronor.

Departementschefen

Flygförvaltningen har föreslagit, att anslaget sänkes med 115 000 kronor. För egen del anser jag att anslaget bör begränsas till 2 150 000 kronor, innebärande en minskning med 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 150 000 kronor.

[111] 86. **Flygvapnet: Ökning av drivmedelslagringen**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 271)	1 000 000
1961/62 (förslag)	1 000 000

Flygförvaltningen föreslår, under åberopande av en inom ämbetsverket uppgjord plan för ökning av drivmedelslagringen under budgetåren 1961/68, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 023 000 kronor. För inhämtande av närmare upplysningar i ärendet torde få hänvisas till de handlingar som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

För egen del anser jag, att anslaget för nästa budgetår bör upptagas med 1 000 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

BIDRAG OCH UNDERSTÖD

[112] 87. **Flygvapnet: Understöd åt privatflyget**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	366 000	362 749	3 251
1960/61 (statsliggaren s. 271)	366 000		
1961/62 (förslag)	366 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Från förevarande anslag utgår bidrag till den av svenska aeroklubben ledda segelflygverksamheten.

Luftfartsstyrelsen (skr. 23/8 1960) hemställer, efter samråd med chefen för flygvapnet och sedan svenska aeroklubben avgivit förslag i ämnet, att anslaget höjes med 9 000 kronor till följd av höjning av arvoden till viss instruktörspersonal.

Inom *statens sakrevision* har verkställts viss granskning av dispositionen av förevarande anslag. Därvid har, bland annat, behandlats frågan huruvida segelflygverksamheten framgent skall stödjas av staten. Resultatet av granskningen har sammanställts i en promemoria, varöver *chefen för armén, chefen för flygvapnet, civilförsvarsstyrelsen, luftfartsstyrelsen* och *svenska aeroklubben* avgivit yttranden. Chefen för flygvapnet, som senast vid behandlingen av förevarande fråga för innevarande budgetår framhållit värdet av segelflygverksamheten ur rekryterings- och besparingssynpunkt vid utbildning av flygare inom flygvapnet, understryker i sitt yttrande ånyo denna uppfattning samt hävdar att fortsatt statligt stöd till denna verksamhet bör utgå inom flygvapnets kostnadsram. Civilförsvarsstyrelsen framhåller för sin del, att något särskilt stöd från civilförsvarets sida åt segelflygningen icke synes vara nödvändigt. Luftfartsstyrelsen har framhållit, bland annat, att den centrala ledningen av den statsunderstödda segelflygverksamheten handhafts av aeroklubben på ett effektivt och ekonomiskt rationellt sätt. Ledningen av det statsunderstödda privatflyget bör därför enligt styrelsen även i fortsättningen anförtros klubben.

Sakrevisionen har i anslutning till förenämnda promemoria och däröver avgivna yttranden i skrivelse den 23 september 1960 framhållit, att aeroklubben, vilken sedan år 1944 omhänderhaft ledningen av den statsunderstödda segelflygverksamheten och som — enligt vad som framkommit vid granskningen — utnyttjat och fördelat till förfogande stående medel på ett ändamålsenligt och planmässigt sätt, å senare tid i allt större omfattning anförtrotts den inspektionstjänst vad gäller segelflyget, som normalt åvilar luftfartsstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet. Sålunda utövar aeroklubben utan särskild ersättning betydelsefulla uppgifter i vad avser besiktning av segelflygmaterielen och kontroll av dess underhåll. Så länge segelflygverksamhet bedrives inom landet torde, anför sakrevisionen, ett dylikt tillsynsorgan vara erforderligt. Med hänsyn härtill och med beaktande av vad chefen för flygvapnet anfört angående segelflygverksamhetens betydelse ur rekryterings- och utbildningssynpunkt för flygvapnet anser sig sakrevisionen icke böra föreslå någon indragning av ifrågavarande bidrag.

Departementschefen

Vid behandlingen av förevarande anslag för budgetåret 1960/61 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 285) ansåg jag det tveksamt om statsbidrag i fortsättningen borde utgå till den med anslaget avsedda verksamheten. Med hänsyn till vad sakrevisionen anfört och vad som i övrigt framkommit vid revisionens behandling av denna fråga anser jag mig böra räkna med att statsbidrag även i fortsättningen utgår till den av aeroklubben ledda segelflygverksamheten. Bidraget bör för nästa budgetår utgöra 366 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, under erinran om att anslaget uppföres med oförändrat belopp, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Understöd åt privatflyget* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 366 000 kronor.

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål

KRIGSARKIVET

[113] 1. **Krigsarkivet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	405 000	381 083
1960/61 (statsliggaren s. 272)	416 000	
1961/62 (förslag)	482 000	

Yrkande

Krigsarkivarien (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 70 000 kronor.

	Ökning
1. 1 arkivarie Ae 21 — förste arkivarie Ae 26	4 758
2. Arvode till organisationsföredragande	600
3. Lönegradsuppflyttningar m. m.	21 159
4. Löneklassförändringar m. m.	1 451
5. 1960 års löneregelering	41 807
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	400
	70 175
Avrundat	70 000

Motiv

1. Såsom chef för den administrativa avdelningen vid krigsarkivet tjänstgör en arkivarie. Tjänsten är placerad i Ae 21. Krigsarkivarien föreslår med hänsyn till arten och omfattningen av de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna, att denna uppflyttas till Ae 26 (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 247).

2. Beloppet motsvarar av 1960 års riksdag (jfr prop. 1960: 126, s. 75) medgivet arvode till organisationsföredragande.

3. Kostnaderna för de med anledning av förslag i propositionerna 1960: 109 och 151 beslutade lönegradsuppflyttningarna m. m. beräknar krigsarkivarien till angivet belopp.

Departementschefen

Förslaget om uppflyttning av en tjänst för arkivarie i Ae 21 kan jag icke tillstyrka.

För arvode till organisationsföredragande bör under anslaget anvisas 600 kronor. Beloppet bör i avlöningsstaten uppföras under en ny post, Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Anslaget för budgetåret 1961/62 beräknar jag med beaktande av det anförda samt automatiska kostnadsförändringar m. m. till 482 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 111 000 (+ 5 300) kronor;

Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning 8 300 (+ 700) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 600 (+ 600) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 245 000 (+ 11 200) kronor;

Rörligt tillägg 110 000 (+ 47 900) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 7 100 (+ 300) kronor.

Anslagsökningen utgör 66 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för krigsarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ...	111 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, *förslagsvis* ...	8 300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ...	600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	245 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis* ...	110 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis* ...	7 100
Summa kronor	482 000

b) till *Krigsarkivet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 482 000 kronor.

[114] 2. **Krigsarkivet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60 ...	33 000	31 840
1960/61 (statsliggaren s. 273)	33 000	
1961/62 (förslag) ...	37 000	

Krigsarkivarien hemställer, att anslaget höjes med 5 000 kronor, varav i runt tal 3 100 kronor på grund av höjda städlöner samt prisstegringar

och varuskatt, 1 000 kronor för ökat antal inspektionsresor samt 800 kronor på grund av vissa nytillkomna bränslekostnader. För egen del föreslår jag att höjningen begränsas till 4 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[115] 3. **Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	2 000	2 357	394
1960/61 (statsliggaren s. 273)	2 000		
1961/62 (förslag)	3 000		

Krigsarkivarien hemställer, att anslaget höjes med 1 000 kronor, varav 700 kronor på grund av prisstegringar m. m. samt 300 kronor för anskaffning av moderna kartor. Jag biträder förslaget och får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 kronor.

[116] 4. **Krigsarkivet: Inredning av vissa arkivaliemagasin**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	49 000	36 730	20 436
1960/61 (statsliggaren s. 273)	100		
1961/62 (förslag)	35 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 icke till någon del bunden men beräknas åtgå under budgetåret 1960/61 för inredning av visst magasin.

Krigsarkivarien hemställer, att anslaget höjes med 34 900 kronor.

Under förevarande anslag har medel anvisats för inredning m. m. av vissa arkivaliemagasin på Solvallaområdet (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 192 och 193). Ursprungligen avsåg projektet fem större och tre mindre byggnader. Efter vissa ändrade dispositioner har emellertid två av de större byggnaderna utbytts mot tre mindre. Efter utgången av innevarande budgetår återstår fem byggnader att inreda för ifrågavarande ändamål. Det för budgetåret 1961/62 äskade anslaget, 35 000 kronor, avser inredning av en av dessa byggnader samt transporter av arkivalier till Solvallamagasinen.

Jag biträder krigsarkivariens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Inredning av vissa arkivaliemagasin* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

ARMÉMUSEUM

[117] 5. **Armémuseum: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	200 000	229 370
1960/61 (statsliggaren s. 273)	245 000	
1961/62 (förslag)	274 000	

Armémusei nämnd (skr. 7/7 1960) hemställer, att anslaget höjes med 22 000 kronor huvudsakligen på grund av 1960 års löneregelering. Nämnden föreslår därjämte, att en tjänst för konserveringsassistent i Ae 11 utbytes mot tjänst för textilföreståndare i Ao 11.

Försvarets civilförvaltning föreslår i yttrande över nämndens äskanden, att anslaget höjes med ytterligare 8 400 kronor. Ämbetsverket räknar icke med någon ändring i fråga om nämnda tjänst för konserveringsassistent.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nuvarande innehavaren av tjänsten för konserveringsassistent i Ae 11 inrättas en personlig ordinarie tjänst i lönegrad Ao 11 och med samma tjänstebenämning. Därvid kan en tjänst för preparator i Ao 9 på övergångsstat indragas.

Anslaget för budgetåret 1961/62 beräknar jag — med beaktande av 1960 års löneregelering m. m. — till 274 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 143 100 (+ 15 000) kronor;

Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning 23 500 (+ 4 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 46 500 (— 13 700) kronor;

Rörligt tillägg 57 500 (+ 23 700) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 3 400 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 29 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för armémuseum som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för armémuseum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ...	143 100
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, *förslagsvis*	23 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	46 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	57 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 400
Summa kronor	274 000

c) till *Armémuseum: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 274 000 kronor.

[118] 6. **Armémuseum: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	60 000	71 013
1960/61 (statsliggaren s. 274)	60 000	
1961/62 (förslag)	89 000	

Armémusei nämnd hemställer, att anslaget höjes med 31 600 kronor, varav 28 600 kronor för inredning med montrer m. m. av nya utställningssalar samt 3 000 kronor för vårdande av statens trofésamling (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 289). Försvarets civilförvaltning tillstyrker förslaget. För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med avrundat 29 000 kronor för inredning av nämnda lokaler. Någon ytterligare anslagshöjning kan jag icke tillstyrka. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armémuseum: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 89 000 kronor.

[119] 7. **Arménuseum: Samlingars konservering m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	15 000	15 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 274)	15 000		
1961/62 (förslag)	15 000		

Arménusei nämnd hemställer, att anslaget höjes med 630 kronor på grund av införandet av allmän varuskatt. Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslagshöjningen avrundas till 600 kronor. För egen del föreslår jag att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arménuseum: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

FÖRSVARETS FORSKNINGSANSTALT

[120] 8. **Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 950 000	7 743 888
1960/61 (statsliggaren s. 274)	8 659 000	
1961/62 (förslag)	10 400 000	

Yrkande

Försvarets forskningsanstalt (skr. 15/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 3 927 000 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster	
1 avdelningschef högst Bp eller Br 4	49 596
4 forskningschefer Bp eller Br 3	188 928
10 laboratoriechefer eller laboratorer Bp eller Br 1	428 400
2 laboratorer Bp eller Br 1	85 680
19 laboratoriechefer eller laboratorer högst Ae 26 (därav 10 nu Ag 26 på forskningsanslaget)	630 648
2 byrådirektörer Ae 24	59 856
16 förste forskningsingenjörer eller forskningsingenjörer högst Ae 24 (därav 10 nu Ag 24 på forskningsanslaget)	483 864
15 förste forskningsingenjörer eller forskningsingenjörer högst Ae 23 (nu Ag 23 på forskningsanslaget)	426 240

	Ökning
10 forskningsingenjörer Ae 21 (nu Ag 21 på forskningsanslaget)	256 320
2. Lönegradsuppflyttningar	
1 avdelningsdirektör Bp eller Br 1 — forskningschef Bp eller Br 3	4 392
8 laboratoriechefer eller laboratorer högst ABp eller Ar 26 — Bp eller Br 1	32 736
2 laboratorer högst ABp eller Ar 26 — Bp eller Br 1	8 184
3 laboratoriechefer eller laboratorer högst Ae 26 — Be 1	28 944
1 byrådirektör Ae 24 — Ae 26	1 752
1 förste byråsekreterare Ao 23 — byrådirektör Ao 24	1 752
1 förste byråsekreterare Ao 21 — byrådirektör Ao 24	1 680
1 kontorist Ao 9 — kansliskrivare Ao 10	804
3. Ordinariesättningar	
2 kansliskrivare Ae 10, 3 kontorister Ae 9, 2 bilförare Ae 7 samt 4 kanslibiträden Ae 7	—
1 förste kansliskrivare Ae 12, 1 bilförare Ae 7 samt 3 tekniska biträden Ae 7 (samtliga nu på forskningsanslaget)	76 992
4. Arvode till organisationsföredragande	1 200
5. Omräkning	
Löneklassuppflyttningar	55 000
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100 000
Lönegradsuppflyttningar enligt prop. 1960: 151	40 524
1960 års lönereglering	964 000
	3 927 492
Avrundat	3 927 000

Motiv

Beträffande den principiella uppläggningen av den femårsplan, som ligger till grund för forskningsverksamhetens inriktning i stort, hänvisar forskningsanstalten till de redogörelser som lämnats i samband med anstaltens äskanden för budgetåren 1959/60 och 1960/61 (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 255 samt 1960: 1, bil. 6, s. 293). Några genomgripande förändringar i de allmänna utvecklingstendenserna, som kunnat föranleda väsentliga ändringar i femårsplanens inriktning, har ej skett. Med hänsyn härtill anser sig forskningsanstalten endast böra framhålla några drag i den allmänna militärtekniska utvecklingen. Därvid anför anstalten följande.

Den forskning för militära ändamål, som framför allt stormakterna bedriver, har successivt utvidgats och nått en mycket stor omfattning. Nya vapen tillföres också löpande stormaktsgruppernas stridskrafter.

Inom kärnvapenområdet har visserligen ett snart tvåårigt uppehåll skett i provverksamheten — endast avbrutet av Frankrikes Saharaprov. Intet tyder emellertid på att stormakternas omfattande forskning inom området avtagit eller att tillverkningen av nya kärnvapen inställts. Så länge inte några sådana resultat av de internationella avrustningsansträngningarna framkommit, att risken för kärnvapenkrig i realiteten avtagit, bör föreliggande planer för en intensifierad svensk forskning på kärnvapenområdet i avsikt att följa utvecklingen och studera dessa vapens verkan samt skyddet mot dem fullföljas. Då möjligheterna att få del av stormakternas rön alltfort är mycket begränsade, måste den egna insatsen bli relativt betydande, om erforderliga resultat skall nås inom rimlig tid. Verksamheten på området stöter dock på betydande svårigheter på grund av bristen på kvalificerad personal inom landet och eftersläpningen i utbyggandet av forskningsanstaltens lokalresurser.

Även om kärnvapnen, så länge nuvarande internationella förhållanden råder, måste betraktas som ett potentiellt hot av avgörande betydelse, får såsom forskningsanstalten ofta framhållit, utvecklingen på andra militärtekniska områden ej försummas. Som ett komplement eller ett alternativ till kärnvapnen, som — trots den utveckling som skett mot större variationsmöjligheter — har sina begränsningar ur politiska och militära synpunkter, utvecklar stormakterna bland annat verkansmedel inom de kemiska och biologiska områdena. Forskning på dessa områden måste tillmätas stor betydelse för att våra försvarsmöjligheter ej skall få väsentliga luckor. S. k. »konventionella» vapen vidareutvecklas också i stor omfattning.

Robotvapnen är föremål för en intensiv och intensifierad insats. Det synliga uttrycket härför är dels stormakternas tävlan på rymdraketområdet, dels det ständiga tillförandet av nya robotar till deras stridskrafter. För vår del kan vi räkna med ett relativt begränsat typurval av sådana robotar, som behöver tillföras vårt försvar. Vi måste dock följa utvecklingen och skaffa fram underlag för en bedömning av konsekvenserna av eventuell fientlig insats mot oss av alla förekommande robottyper. Genom att utvecklingsresurserna på robotområdet inom den svenska industrin successivt har stigit har forskningsanstaltens insatser kunnat mera koncentreras till sistnämnda uppgifter. Utbyggandet av forskningsanstaltens resurser på robotområdet har också kunnat minskas i förhållande till tidigare planer till förmån för andra områden.

Inom spaningsområdet har utvecklingen successivt ställt nya krav — resurserna i fråga om medel och motmedel på detta område kan komma att få en vital betydelse vid ett snabbt intensivt angrepp. I detta sammanhang inkommer telemotmedlen som en speciell möjlighet att påverka en angripares insats genom att försvåra såväl hans teletekniska spaning och stridsledning som hans signalförbindelser.

Forskningsanstalten beräknar medelsbehovet för budgetåret 1961/62 under anstaltens samtliga anslag till 56 799 000 kronor. Därvid räknar anstalten med att medel för den löpande forskningsverksamheten icke längre skall tillskjutas från försvarsgrenarna, vilka för innevarande budgetår bidrager med tillsammans 3 240 000 kronor. Då anslagen till anstaltens verksamhet för innevarande budgetår uppgår till ett sammanlagt belopp

av 47 024 000 kronor, erfordras en anslagsökning av (56 799 000 — 47 024 000 =) 9 775 000 kronor. Härav utgör enligt anstaltens beräkningar under de skilda anslagen cirka 2 525 000 kronor automatiska kostnadsökningar, betingade av prisstegringar, 1960 års löneregleringar, lönegradsuppflyttningar jämlikt proposition 1960: 151 samt löneklassuppflyttningar. Vidare motsvaras 3 240 000 kronor av de tillskott som nu erhålles från försvarsgrenarna. Frånräknas dessa poster kvarstår av ökningen (9 775 000 — 2 525 000 — 3 240 000 =) 4 010 000 kronor.

Rörande anstaltens yrkanden under förevarande anslag torde i övrigt följande få anföras.

1 och 2. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 30 september 1959 har en extra (fjärde) avdelning försöksvis inrättats vid forskningsanstalten. Verksamheten rörande studium av kärnvapnens verkan och skyddet mot dessa vapen har koncentrerats till denna avdelning. Anstalten framhåller, bland annat, att erfarenheten har bestyrkt behovet och dessutom visat ändamålsenligheten av att denna forskning bedrives inom en särskild avdelning. Anstalten föreslår därför, att en permanent fjärde avdelning inrättas samt att för avdelningschefen inrättas en tjänst i högst Bp eller Br 4.

I anslutning till forskningsanstaltens personaläskanden i övrigt uttalar anstalten, bland annat, att den upprustning av resurserna för vetenskapligt och tekniskt forsknings- och utvecklingsarbete, som sker inom såväl det enskilda näringslivet som inom den statliga sektorn av vårt samhälle, har i hög grad skärpt konkurrensen om arbetskraften inom alla forskningsanstaltens arbetsområden. Anstalten kämpar med betydande svårigheter då det gäller att rekrytera och behålla personal, framför allt den mest kvalificerade, och det är, anför anstalten, oundgängligen nödvändigt, att anstaltens konkurrenskraft på arbetsmarknaden ökas om verksamheten skall kunna bedrivas rationellt. Forskningsanstalten anser sig därför ånyo nödsakad att föreslå inrättande av ett antal nya högre tjänster. Anstaltens förslag i detta avseende omfattar — jämte omreglering av vissa tjänster — inrättande av 34 nya tjänster. Därvid bortses från 45 forskartjänster som föreslås tillkomma i utbyte mot nu befintliga tjänster under forskningsanslaget.

Genom beslut av 1958 års riksdag (jfr prop. 1958: 110, s. 507) har tillkommit en försöksorganisation för operationsanalys inom försvaret. För den operationsanalytiska verksamheten vid försvarsstaben och försvarsgrensstaberna har vid forskningsanstalten hittills inrättats åtta tjänster. Forskningsantaltens äskande i denna del för budgetåret 1958/59 avsåg tio tjänster, vilket ansågs som ett minimum. För nästa budgetår föreslår anstalten inrättande av återstående två tjänster, i äskandena upptagna såsom laborator i Bp eller Br 1. Vidare föreslår anstalten omreglering av följande för ifrågavarande organisation inrättade tjänster, nämligen för en avdelningsdirektör i Bp eller Br 1 till forskningschef i Bp eller Br 3 samt för två laboratorer i högst ABp eller Ar 26 till Bp eller Br 1.

Av de föreslagna nya tjänsterna för förste forskningsingenjör eller forskningsingenjör i högst Ae 24 motsvaras en av en nu vid armétygförvaltningen inrättad tjänst för byrådirektör i Ae 24, avsedd för befattningshavare med vissa för försvarsgrenarna gemensamma, huvudsakligen ballistiska arbetsuppgifter. Nuvarande innehavare av tjänsten förutsättes även efter överföringen till forskningsanstalten få behålla tjänstebenämningen byrådirektör.

Beträffande motiveringarna i övrigt för yrkade förändringar i fråga om forskarpersonalen hänvisas till innehållet i en av forskningsanstalten i särskild ordning överlämnad skrivelse, som av sekretesskäl icke bör redovisas i statrådsprotokollet men som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Vid forskningsanstalten finnes inrättad en tjänst för byrådirektör i Ae 24, avsedd för underrättelsetjänst. Anstalten föreslår ånyo att ytterligare två dylika tjänster inrättas (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 296).

Vidare föreslår forskningsanstalten, att en vid anstalten för det för försvaret gemensamma teletekniska laboratoriet inrättad tjänst för byrådirektör i Ae 24 uppflyttas till Ae 26.

Av forskningsanstalten föreslagna utbyten av två tjänster för förste byråsekreterare i Ao 23 respektive Ao 21 mot tjänster för byrådirektör i Ao 24 avser tjänster vid administrativa byrån, den förstnämnda för chefen för kanslisektionen och den sistnämnda för chefen för personalkontoret.

Slutligen upprepar anstalten tidigare framfört förslag om inrättande av en tjänst för kansliskrivare i Ao 10 i utbyte mot en tjänst för kontorist i Ao 9 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 296).

4. Under hänvisning till propositionen 1960: 126 föreslår forskningsanstalten, att arvode till organisationsföredragande inom anstalten må utgå med 1 200 kronor för år.

Departementschefen

Den sedan många år pågående utbyggnaden av forskningsanstaltens organisation bör fortsätta. Sålunda föreslår jag, att vid anstalten inrättas en permanent fjärde avdelning. Till denna avdelning bör forskningen rörande kärnvapnens verkningar samt rörande skyddet mot dylika vapen koncentreras. För avdelningschefen bör inrättas en tjänst i högst Bp eller Br 4.

I anslutning till forskningsanstaltens äskanden i övrigt om nya tjänster föreslår jag, att följande tjänster inrättas vid anstalten, nämligen för fyra forskningschefer i Br 3, fyra laboratoriechefer eller laboratorer i Br 1, två laboratoriechefer eller laboratorer i högst Ae 26, en byrådirektör i Ae 24, en förste forskningsingenjör eller forskningsingenjör i högst Ae 24 samt en förste byråingenjör i Ae 23. Tjänsterna för byrådirektör och förste byråingenjör avses för underrättelsetjänsten vid anstalten. Den föreslagna

tjänsten i högst Ae 24 motsvaras av en nu vid armétygförvaltningen inrättad tjänst för byrådirektör i Ae 24 (jfr anslaget Armétygförvaltningen: Avlöningar). Jag har intet att erinra mot att nuvarande innehavare av sistnämnda tjänst även efter överföringen till forskningsanstalten bibehåller tjänstebenämningen byrådirektör.

Övriga förslag om nya tjänster kan jag icke tillstyrka. Jag är icke heller beredd att biträda forskningsanstaltens förslag om löneregleringar, ändrade anställningsformer samt om överföring av tjänster från forskningsanslaget till förevarande anslag.

För arvode till organisationsföredragande bör under anslaget beräknas 1 200 kronor.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — merkostnaderna för 1960 års allmänna lönereglering, lönegradsuppflyttningar jämlikt propositionen 1960: 151 samt löneklassuppflyttningar. Anslaget beräknar jag till 10 400 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 2 215 000 (+ 426 000) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 18 000 (+ 1 300) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 5 665 000 (+ 250 000) kronor;

Rörligt tillägg 2 352 000 (+ 1 058 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 150 000 (+5 700) kronor.

Anslagshöjningen utgör 1 741 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarets forskningsanstalt, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets forskningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	2 215 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	18 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	5 665 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 352 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	150 000
Summa kronor	10 400 000

c) till *Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 400 000 kronor.

[121] 9. **Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	815 000	851 540
1960/61 (statsliggaren s. 276)	900 000	
1961/62 (förslag)	945 000	

Försvarets forskningsanstalt hemställer, att anslaget höjes med 15 000 kronor på grund av den utökade verksamheten vid forskningsanstalten. För egen del föreslår jag, att anslaget uppräknas med ytterligare 30 000 kronor på grund av medelsförbrukningen för sjukvård samt bränsle m. m. under budgetåret 1959/60. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 945 000 kronor.

[122] 10. **Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60 .....[1]	23 600 000	16 931 483	10 036 402
1960/61 (statsliggaren s. 276)	34 665 000		
1961/62 (förslag)	36 000 000		

[1] Härutöver har 200 000 kronor överförts från anslaget Reglering av prisstegringar.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 cirka 7 500 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Yrkande

Försvarets forskningsanstalt hemställer dels om en höjning av anslaget med 4 233 000 kronor, dels ock om bemyndigande att utlägga beställningar på materiel för forskningsändamål intill ett belopp av 2 500 000 kronor utöver anvisade medel.

Beräkningen av den äskade anslagshöjningen framgår av följande sammanställning.

	Ökning	Minskning
1. Ökad verksamhet	919 000	
2. Bidrag från försvarsgrensförvaltningarna förutsättes ej skola utgå	3 240 000	

	Ökning	Minskning
3. 1960 års lönereglering	1 250 000	
4. Prisstegringar	215 000	
5. Överföring av tjänster till avlöningsanslag		1 391 000
	5 624 000	1 391 000
	+ 4 233 000	

Motiv

1 och 2. Till stöd för yrkandena under dessa punkter anför forskningsanstalten, bland annat, följande. Förutom för planenlig utökning av den forskning inom kärnvapenområdet, som innefattar studiet av de olika faktorerna av betydelse för kärnvapnens verkningar samt utveckling av för skyddet mot kärnvapnen erforderliga metoder och utrustning, erfordras jämväl ökade forskningsresurser inom sådana områden som kemisk krigföring, robotvapen och andra konventionella vapen, samband, spaning och stridsledning, telemotmedel samt »human engineering». För dessa ändamål erfordras en uppräkning av anslaget med 4 159 000 kronor, utgörande kostnader för forskar- och biträdespersonal, materielanskaffning och experimentverksamhet samt utnyttjande av specialister och forskningsresurser i övrigt utanför anstalten. I beloppet ingår även medel för operationsanalytisk verksamhet samt för viss gemensam service m. m. Då forskningsanstalten icke längre räknar med särskilda bidrag från försvarsgrensförvaltningarna, vilka under innevarande budgetår tillskjuter sammanlagt 3 240 000 kronor, innebär den föreslagna höjningen en reell uppräkning med endast 919 000 kronor.

4. Det äskade beloppet för prisstegringar, 215 000 kronor, motsvarar en procent av de för innevarande budgetår anvisade medlen för forskningsmateriel m. m.

5. Det under denna punkt upptagna beloppet utgör den beräknade kostnadsminskningen under anslaget vid bifall till de under avlöningsanslaget redovisade förslagen om överförande av vissa tjänster till sistnämnda anslag.

I särskild skrivelse har anstalten närmare redogjort för hur anslaget avses skola användas. Då redogörelse härför icke bör lämnas till statsrådsprotokollet, torde få hänvisas till de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Med beaktande i huvudsak av medelsbehovet för lönehöjningar och prisstegringar m. m. föreslår jag, att anslaget uppräknas med 1 335 000 kronor. Jag utgår därvid från att anstalten i mån av behov alltjämt skall erhålla bidrag för sin verksamhet från försvarsgrensförvaltningarna (jfr

senast prop. 1960: 1, bil. 6, s. 300). I enlighet med vad jag anfört under anslaget Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar räknar jag icke med bifall till förslaget om överföring av vissa tjänster från förevarande anslag till avlöningsanslaget. Liksom för innevarande budgetår bör medgivande inhämtas till att materielbeställningar utlägges för ett belopp av 2 500 000 kronor utöver anvisade medel.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 36 000 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar av materiel för försvarets forskningsanstalts verksamhet må utläggas inom en kostnadsram av 2 500 000 kronor.

[123] 11. **Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 075 000	1 840 776	1 466 896
1960/61 (statsliggaren s. 276)	2 800 000		
1961/62 (förslag)	4 000 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 cirka 100 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Försvarets forskningsanstalt hemställer, att anslaget höjes med 1 600 000 kronor.

För anskaffning av instrument och apparatutrustning, möbler och kontorsutensilier samt verkstadsutrustning m. m. har under förevarande anslag för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 800 000 kronor. Med hänsyn till den starkt ökande verksamheten, speciellt inom kärnvapenområdet, föreslår anstalten en medelsökning för ifrågavarande ändamål med 100 000 kronor.

Under förevarande anslag har för budgetåren 1957/59 anvisats sammanlagt 1 625 000 kronor för inredning och utrustning av nytillkommande lokaler åt forskningsanstalten inom kvarteret Garnisonen i Stockholm (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 203 samt prop. 1958: 110, s. 512). Här avses första etappen av pågående utbyggnad av forskningsanstaltens lokaler. Ytterligare nybyggnader (etapp II) inom kvarteret Garnisonen beräknas bli färdigställda under budgetåret 1961/62. För speciell inredning och utrustning av dessa lokaler räknar forskningsanstalten under förevarande anslag med ett medelsbehov av 2 000 000 kronor.

För innevarande budgetår har forskningsanstalten anvisats 2 000 000 kronor för dellikvid avseende databehandlingsmaskin (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 302). För nästa budgetår räknar anstalten med 1 500 000 kronor för ifrågavarande ändamål. Därefter återstående betalningsmedel utgör enligt de i nämnda proposition redovisade kostnaderna för maskinen 2 900 000 kronor. Därvid förutsättes, att jämväl medel under anslaget till viss forskningsverksamhet får tagas i anspråk för betalning av maskinen.

Ökningen av medelsbehovet under förevarande anslag utgör enligt vad som nu anföres (100 000 + 2 000 000 — 500 000 =) 1 600 000 kronor.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget uppföres med 4 000 000 kronor. Därvid räknar jag med 1 600 000 kronor för inredning m. m. av de nytillkommande lokalerna inom kvarteret Garnisonen. I betalningsmedel för databehandlingsmaskinen bör anvisas äskade 1 500 000 kronor. Jag förutsätter, att jämväl anslaget till viss forskningsverksamhet får anlitas för betalning av maskinen. För övriga ändamål under förevarande anslag räknar jag med äskade 900 000 kronor.

Under erinran om att anslagshöjningen utgör 1 200 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

FÖRSVARSHÖGSKOLAN

[124] 12. **Försvarshögskolan: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	248 000	252 871
1960/61 (statsliggaren s. 279)	255 000	
1961/62 (förslag)	323 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 68 000 kronor.

	Ökning
1. 1 deltidstjänstgörande civil lärare — heltidsanställd (arvode B 1)	35 340
2. Föreläsare m. fl. (arvoden)	5 000
3. Höjning av timarvoden	5 000

	Ökning
4. Löneklassuppflyttningar m. m.	3 000
5. 1960 års lönereglering	19 700
	68 040
Avrundat	68 000

Motiv

1. Chefen för försvarshögskolan upprepar tidigare framfört förslag om utbyte av en deltidsanställd civil lärare mot en heltidsanställd civil lärare med arvode motsvarande lön i lönegrad B 1 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 309). Befattningshavaren skulle framför allt företräda den civila sektorn av totalförsvaret.

Civilförvaltningen anser sig alltjämt böra tillstyrka förslaget.

2. Vidare tillstyrker civilförvaltningen förslag av skolchefen om höjning med 5 000 kronor för beredande av ökat utrymme för anställande av föreläsare m. fl.

Chefen för försvarshögskolan upprepar tidigare framfört förslag om inrättande för skolchefen av en beställning i Bo 5 eller Bo 4 i utbyte mot nuvarande beställning i Bo 4 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 310). Civilförvaltningen räknar alltjämt icke med någon jämkning av löneställningen för ifrågavarande beställning.

Civilförvaltningen anser sig icke heller kunna tillstyrka ett av skolchefen ånyo framfört förslag om utbyte av en tjänst för kanslibiträde i Ao 7 mot tjänst för kontorist i Ao 9 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 310).

Departementschefen

För att bereda möjlighet att vid försvarshögskolan på heltid anställa en civil lärare såsom företrädare för den civila sektorn av totalförsvaret bör för arvoden m. m. anvisade medel uppräknas med 35 000 kronor. Vidare räknar jag i enlighet med civilförvaltningens förslag med en ökning av 5 000 kronor för beredande av ökat utrymme för anställande av deltidstjänstgörande civila lärare m. fl. Under här avsedd anslagspost, Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har 2 400 kronor beräknats för avlöningsförstärkning åt generalmajoren G. A. Westring, att utgå så länge denne kvarstod i beställningen som chef för försvarshögskolan. Westring innehar nu icke längre ifrågavarande beställning. Hänsyn härtill bör tagas vid beräkning av nämnda anslagspost. Denna bör slutligen uppräknas med 5 000 kronor för höjning av timarvodena.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning i skrivelse den 28 oktober 1960 bör en vid försvarshögskolan inrättad tjänst för kontors-

biträde i Ao 5 utbytas mot en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål.

I övrigt räknar jag icke med några personalförändringar vid högskolan.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom det nu anförda — merkostnaderna för 1960 års lönereglering och löneklassuppflyttningar m. m. Anslaget beräknar jag till 323 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 132 600 (—7 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 16 400 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 110 000 (+ 43 300) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 11 300 (+ 10 000) kronor;

Rörligt tillägg 49 700 (+ 21 700) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 3 000 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 68 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för försvarshögskolan, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarshögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ...	132 600
2.	Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	16 400
3.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	110 000
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	11 300
5.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	49 700
6.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 000
	Summa kronor	323 000

c) till *Försvarshögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 323 000 kronor.

[125] 13. **Försvarshögskolan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	55 000	51 909
1960/61 (statsliggaren s. 279)	57 000	
1961/62 (förslag)	58 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 30 000 kronor.

	Ökning
1. Höjda städlöner	250
2. Omarbetning av kompendier	1 000
3. Inredning av nya lokaler	28 750
	30 000

Motiv

2. Chefen för försvarshögskolan framhåller, att en genomgående omarbetning av skolans kompendier erfordras under de närmaste åren. Civilförvaltningen räknar för påbörjande av arbetet under nästa budgetår med 1 000 kronor.

3. Skolchefen återkommer till frågan om anskaffning av inventarier och undervisningsmateriel i samband med skolans flyttning till nya lokaler (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 312) och räknar med att medel för ändamålet erfordras under budgetåret 1961/62. Civilförvaltningen föreslår, att för ifrågavarande anskaffningar anvisas 28 750 kronor.

Departementschefen

Då det ännu är ovisst när försvarshögskolans flyttning till nya lokaler kan komma till stånd, anser jag mig icke nu böra beräkna medel för inredning m. m. av de nya lokalerna. Skulle det framdeles visa sig, att flyttning kan ske under budgetåret 1961/62, bör Kungl. Maj:t i vanlig ordning pröva medelsbehovet härför.

I anslutning till äskandena i övrigt under anslaget föreslår jag en höjning med 1 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarshögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

KRIGSHÖGSKOLAN

[126] 14. **Krigshögskolan: Avlöningar.** 15. **Krigshögskolan: Omkostnader.** 16. **Krigshögskolan: Övningar.** Särskilda anslag för ifrågavarande ändamål finnes ej uppförda i riksstaten för innevarande budgetår.

Efter det att Kungl. Maj:t i propositionen 1960: 142 framlagt förslag i ämnet, har 1960 års riksdag (SU 130; rskr. 313) fattat principbeslut om att en för krigsmakten gemensam krigshögskola skall inrättas. Kungl. Maj:t har härefter anmodat överbefälhavaren att utarbeta fullständig organisationsplan och kostnadsberäkningar för en dylik skola. Med skrivelse den 24 oktober 1960 har överbefälhavaren efter samråd med försvarsgrenscheferna inkommit med utredningar och förslag i ämnet. Medelsbehoven för den gemensamma krigshögskolan har av överbefälhavaren angivits till 1 867 300 kronor för avlöningar, 1 302 000 kronor för omkostnader och 600 000 kronor för övningar. Överbefälhavarens förslag har remissbehandlats men beredningen av ärendet hinner ej slutföras innan statsverkspropositionen avlåtes. Medelsbehoven kan därför anges endast preliminärt. I riksstatsförslaget bör uppföras för avlöningar 2 100 000 kronor, för omkostnader 1 300 000 kronor och för övningar 600 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Krigshögskolan: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 100 000 kronor;

b) till *Krigshögskolan: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor;

c) till *Krigshögskolan: Övningar* ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

FÖRSVARETS LÄROVERK

[127] 17. **Försvarets läroverk: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 020 000	1 014 556
1960/61 (statsliggaren s. 280)	1 220 000	
1961/62 (förslag)	1 260 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 45 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Timarvoden	17 000	
2. Höjda arvoden till bibliotekarie och rektorsbiträde	900	
3. 1960 års lönereglering	82 000	
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	3 100	
5. Omräkning		58 000
	103 000	58 000
	+ 45 000	

Motiv

1. Styrelsen för försvarets läroverk räknar för nästa budgetår med att undervisningen under 216 lektionstimmar per vecka kommer att bestridas av timlärare. Med utgångspunkt häri och då läsåret beräknas omfatta 30 veckor uppgår medelsbehovet i förevarande hänseende, med ett genomsnittsarvode av 30 kronor för timme, till (216 × 30 × 30 =) 194 400 kronor. Därjämte beräknas 590 lektionstimmar åtgå för undervisning i vissa extra kurser. För detta ändamål erfordras (590 × 30 =) 17 700 kronor. För timarvoden i samband med vissa inträdes- och flyttningsprövningar räknas med 200 kronor. Totalt skulle således för timarvoden under nästa budgetår enligt styrelsens beräkningar erfordras (194 400 + 17 700 + 200 =) 212 300 kronor. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats 195 000 kronor, varav 19 950 kronor för vissa extra kurser samt för inträdes- och flyttningsprövningar. Ökningen utgör således (212 300 — 195 000 =) 17 300 kronor. Av ökningen motsvarar omkring 10 000 kronor kostnader till följd av höjning av timtaxan.

Civilförvaltningen beräknar medelsbehovet för timarvoden under nästa budgetår till avrundat 212 000 kronor.

2. Styrelsen för läroverket upprepar tidigare framfört förslag om uppräkning av arvodena till bibliotekarie och rektorsbiträde vid läroverket från 1 900 kronor respektive 2 800 kronor till 2 300 kronor respektive 3 300 kronor (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 313).

Civilförvaltningen räknar med bifall till förslaget.

Departementschefen

Jag är alltjämt icke beredd att tillstyrka förslaget om höjning av arvodena åt bibliotekarien och rektorsbiträdet vid läroverket.

Mot beräkningen av medelsbehovet för timlärararvoden under nästa budgetår har jag intet att erinra. För ändamålet bör således avses sammanlagt 212 000 kronor, innebärande en höjning med 17 000 kronor.

Anslaget för budgetåret 1961/62 beräknar jag — med beaktande av beslutade lönehöjningar, förenämnda höjning för timlärararvoden m. m. — till 1 260 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 716 000 (— 59 000) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 4 700 (± 0) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 288 000 (+ 18 000) kronor;

Rörligt tillägg 235 400 (+ 82 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 15 900 (— 1 000) kronor.

Anslagshöjningen utgör 40 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets läroverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	716 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	288 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	235 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	15 900
Summa kronor	1 260 000

b) till *Försvarets läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 260 000 kronor.

[128] 18. **Försvarets läroverk: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	79 000	76 657
1960/61 (statsliggaren s. 281)	79 000	
1961/62 (förslag)	90 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 15 000 kronor, varav 10 000 kronor för anskaffning av nya gardiner till läroverkets aula, 2 500 kronor på grund av höjda städlöner m. m. samt 2 500 kronor på grund av införandet av allmän varuskatt m. m. Styrelsen för läroverket har föreslagit en ytterligare höjning med 3 600 kronor för expensutgifter. För egen del föreslår jag, att anslaget uppräknas med 11 000 kronor, varav

6 000 kronor för inköp av gardiner till aulan. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

FÖRSVARETS BREVSKOLA

[129] 19. **Försvarets brevskola: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	169 000	173 904
1960/61 (statsliggaren s. 281)	179 000	
1961/62 (förslag)	231 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 20 000 kronor, varav 18 000 kronor för 1960 års löneregelering samt 2 000 kronor för löneklassuppflyttningar m. m.

Chefen för brevskolan upprepar tidigare framfört förslag om inrättande av en beställning för överstelöjtnant eller major, avsedd för skolchefen, i utbyte mot nuvarande majorsbeställning (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 316). Civilförvaltningen räknar alltjämt icke med ändrad löneställning för befattningen.

Skolchefen upprepar jämväl tidigare framförda förslag om inrättande av följande tjänster vid skolan, nämligen för en civil lärare i Ae 21, för ett biträde för skriv- och kontorsgöromål samt för en expeditionsvakt i Ae 7 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 316). I avvaktan på resultatet av pågående översyn av arvodesbestämmelserna för lärare vid vissa militära skolor m. m. är civilförvaltningen alltjämt icke beredd biträda förslaget om inrättande av nämnda lärartjänst. Icke heller tillstyrker ämbetsverket skolchefens förslag om nya tjänster för ett biträde för skriv- och kontorsgöromål samt en expeditionsvakt. För utförande av visst expeditionsarbete vid skolan bör enligt civilförvaltningen fortfarande anlitas en ekonomivärnpliktig.

Vidare föreslår chefen för brevskolan, att en vid skolan inrättad tjänst för adjunkt i Ae 21 med hänsyn till de arbetsuppgifter som utföres av befattningshavaren omändras till tjänst för byråintendent i Ae 21. Civilförvaltningen ifrågasätter om icke anledning kan föreligga att närmare överväga frågan rörande den administrativa och förvaltningsmässiga delen av brevskolans verksamhet och anser att — i avvaktan härpå — ställning ej bör tagas till ifrågavarande yrkande.

Civilförvaltningen räknar icke heller i förevarande sammanhang med bifall till ett av skolchefen framfört förslag om inrättande av en personlig tjänst i Ae 21 för en vid skolan anställd adjunkt i Ae 19.

Jämlikt beslut av 1960 års riksdag (jfr prop. 1960: 109, s. 96) skall kostnadsfri undervisning i språk, historia och vapenteknik vid brevskolan meddelas de arméofficerare ur 1948—1956 års officerskurser, som önskar förbereda sig för inträde till krigshögskolan. I anslutning härtill föreslår chefen för brevskolan att medel anvisas för ifrågavarande undervisning. Enligt skolchefen bör denna även omfatta ämnet taktik. Kostnaderna, utgörande arvoden och omkostnader, för här avsedd undervisning i samtliga angivna ämnen beräknar skolchefen till 40 000 kronor. Under åberopande av, bland annat, att beslut icke föreligger om formen för ifrågavarande undervisning anser sig civilförvaltningen icke nu böra beräkna medel för ändamålet.

Departementschefen

Jag anser mig icke kunna tillstyrka chefens för brevskolan förslag om nya tjänster eller om ändring av redan befintliga tjänster.

Däremot anser jag i likhet med skolchefen att medel bör beräknas för nästa budgetår för den kostnadsfria undervisning, som skall meddelas vissa officerare som förberedelse för inträdesprov till krigshögskolan. Jag har intet att erinra mot att jämväl undervisningen i taktik göres kostnadsfri för ifrågavarande officerare. För arvoden åt personal, som tages i anspråk för undervisningen, räknar jag under förevarande anslag med sammanlagt 33 500 kronor.

I detta sammanhang vill jag nämna, att Kungl. Maj:t — i anslutning till förut återgivet uttalande av civilförvaltningen — uppdragit åt ämbetsverket att verkställa översyn av den administrativa och förvaltningsmässiga delen av brevskolans verksamhet.

Under åberopande av det anförda samt med beaktande av beslutade lönehöjningar m. m. beräknar jag anslaget för budgetåret 1961/62 till 231 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 60 000 (± 0) kronor;

Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning 100 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 35 420 (+ 33 500) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 88 500 (+ 500) kronor;

Rörligt tillägg 44 000 (+ 18 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 2 980 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 52 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets brevskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	60 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, *förslagsvis*	100
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	35 420
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	88 500
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	44 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 980
Summa kronor	231 000

b) till *Försvarets brevskola: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 231 000 kronor.

[130] 20. **Försvarets brevskola: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	35 000	34 988
1960/61 (statsliggaren s. 282)	35 000	
1961/62 (förslag)	44 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 2 000 kronor på grund av införandet av allmän varuskatt m. m. För egen del föreslår jag, att anslaget uppräknas med 9 000 kronor, varav cirka 7 000 kronor för omkostnader i samband med den undervisning som enligt vad som anförts under föregående anslag kommer att meddelas vissa officerare kostnadsfritt. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets brevskola: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 44 000 kronor.

FÖRSVARETS SJUKVÅRDSFÖRRÅD

[131] 21. **Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	486 000	513 878
1960/61 (statsliggaren s. 282)	525 000	
1961/62 (förslag)	600 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, med anledning av förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse, att anslaget höjes med 75 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Extra förrådspersonal	12 000	
2. Löneklassuppflyttningar m. m.	6 000	
3. 1960 års lönereglering	60 400	
4. Uppbördsmedel		3 700
5. Folkpensionsavgifter	300	
	78 700	3 700
	+ 75 000	

Motiv

1. Genom ökade krav på bland annat beredskapsmässig uppläggning av läkemedel samt till följd av större läkemedelsuppbörd och krav på snabbare omsättning av mindre lagringsbeständiga läkemedel är enligt sjukvårdsstyrelsen viss arbetskraftsförstärkning erforderlig vid sjukvårdsförråd och läkemedelscentraler. Med hänsyn till att det framtida personalbehovet och dess fördelning på olika centrala anstalter för sjukvårdsmateriel icke nu kan överblickas anses personalförstärkning tills vidare böra ske genom anställande av extra arbetskraft. För nästa budgetår beräknas ifrågavarande behov till 12 arbetsmånader för anställande av förrådspersonal.

Civilförvaltningen har icke något att erinra mot att medel beräknas för anställande av tillfällig arbetskraft för de ändamål sjukvårdsstyrelsen angivit. Kostnaderna för nämnda arbetskraft, vilken enligt civilförvaltningen bör utgöras av kollektivavtalsanställda arbetare, föreslås skola bestridas av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 12 000 kronor för tillfälligt anställande av personal vid sjukvårdsförråd och läkemedelscentraler.

Vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget beaktar jag i övrigt 1960 års löneregleringen, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 600 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 45 800 (± 0) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 54 600 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 32 500 (+ 300) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 365 300 (+ 17 300) kronor;

Rörligt tillägg 133 000 (+ 61 100) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 7 800 (± 0) kronor.

Inkomstposten Ersättning från Norrbottens läns landsting för lön åt apotekare och apoteksbiträde vid läkemedelscencentralen i Boden upptages med 39 000 (+ 3 700) kronor.

Anslagshöjningen utgör 75 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets sjukvårdsförråd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	45 800
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	54 600
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	32 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	365 300
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	133 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 800
Summa kronor	639 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från Norrbottens läns landsting för lön åt apotekare och apoteksbiträde vid läkemedelscentralen i Boden	39 000
Nettoutgift kronor	600 000

b) till *Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[132] 22. **Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	105 000	108 916
1960/61 (statsliggaren s. 284)	105 000	
1961/62 (förslag)	115 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

Sjukvårdsstyrelsen har i sina anslagsäskanden utgått från att sjukvårdsförrådet i Örebro under senare delen av innevarande budgetår kommer att flyttas till den nybyggnad för centralförråd för sjukvårdsmateriel inom III. militärområdet, varom beslut fattats (jfr prop. 1960: 1, bil. 26, s. 12). Med anledning härav beräknas kostnaderna för bränsle, expenser och vakttjänst öka med cirka 9 000 kronor. Vidare bör enligt ämbetsverket medel beräknas under förevarande anslag för vissa expensutgifter för sjukvårdsförrådet i Boden, vilka tidigare bestritts från andra anslag.

Departementschefen

I likhet med sjukvårdsstyrelsen räknar jag med en ökning av utgifterna under anslaget med 10 000 kronor. Jag tager icke nu ställning till hur anslaget bör fördelas på olika ändamål. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom vid fastställande av stat för anslaget. Jag räknar emellertid med att det inom ramen för nu föreslaget anslag är nödvändigt att för annat än av sjukvårdsstyrelsen angivet ändamål uppräkna bränsleposten med minst 1 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 115 000 kronor.

GARNISONSSJUKHUSEN

[133] 23. **Garnisonssjukhusen: Avlöningar.** 24. **Garnisonssjukhusen: Omkostnader.** Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med 213 000 kronor respektive 60 000 kronor.

I skrivelse den 16 december 1960 har försvarets sjukvårdsstyrelse, i samråd med försvarets civilförvaltning, föreslagit, att verksamheten vid garnisonssjukhuset i Sollefteå skall upphöra med utgången av september 1961 samt hemställt om godkännande av ett av ämbetsverken med landstinget i Västernorrlands län träffat preliminärt avtal angående vissa med nedläggandet av garnisonssjukhuset sammanhängande frågor. Enär beredningen av ärendet icke kunnat slutföras innan statsverkspropositionen avlåtes, bör förevarande anslag i riksstatsförslaget upptagas med allenast beräknade belopp av oförändrad storlek.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Garnisonssjukhusen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 213 000 kronor;

b) till *Garnisonssjukhusen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

MILITÄRAPOTEKET

[134] 25. Militärapoteket: Avlöningar

Anslag	1959/60	1960/61 (statsl. s. 288)	1961/62 (förslag)
Utgifter	833 000	886 000	1 080 000
Inkomster	278 000	298 000	360 000
Nettoanslag	555 000	588 000	720 000
Utfall			
Utgifter	852 843		
Inkomster	311 690		
Nettoutgift	541 153		

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, med anledning av förslag av chefen för militärapoteket, att anslaget höjes med 121 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Personalförändringar		
1 farm. kand. Ag 13 (halvtidstjänstgöring)	8 478	
1 förste apoteksbiträde Ag 9	13 788	
1 förste apoteksbiträde Ag 7	12 444	
1 ekonomibiträde Ae 2/3	9 612	
1 apoteksbiträde i reglerad befordringsgång	10 116	
2. Lönereglering		
1 apoteksbiträde i regl. befordringsgång — förste apoteksbiträde Ae 7	1 464	
3. Löneklassuppflyttningar m. m.	18 946	
4. 1960 års lönereglering	84 352	
5. Folkpensionsavgifter	1 800	
6. Överskott på förrådstitel		40 000
	161 000	40 000
	+ 121 000	

Motiv

1. Chefen för militärapoteket framhåller, att det med nuvarande personal (2 apotekare och 1 kontorist) icke är möjligt att handlägga alla aktuella frågor rörande försvarets läkemedelsförsörjning i fred och krig. Arbetsuppgifterna på detta område har ökat i takt med den allt större betydelse som inom krigsmakten tillmätts nämnda frågor under senare år. Vidare anlitar civila beredskapsmyndigheter i stor utsträckning apotekets personal som experter i frågor rörande beredskapslagring och omsättning av läkemedel. För nästa budgetår föreslås därför en tjänst för apotekare i Ag 19 tillkomma för här avsedda arbetsuppgifter.

Verksamheten vid militärapoteket, vilket fungerar som sjukhusapotek vid Karolinska sjukhuset, har — främst på grund av sjukhusets utbyggnad — ökat starkt under de senaste åren. För nästa budgetår förutses vidare nya krav på läkemedelsleveranser till sjukhuset i samband med att en alkoholklinik och nya avdelningar vid thoraxkliniken tillkommer. Chefen för militärapoteket finner det med anledning härav nödvändigt, att personalen vid apotekets utlämnings-, förråds- och sterilavdelningar förstärkes. Sålunda föreslås, att en halvtidstjänstgörande receptarie i Ag 13, avsedd för tillredning av recept samt service gentemot Karolinska sjukhuset m. fl. institutioner, tillkommer. Vidare erfordras på grund av det ökade expeditionsarbetet vid apotekets huvudförråd av läkemedel en ny tjänst för förrådsmästare i Ae 12. Innehavaren av tjänsten avses i första hand skola leda verksamheten vid huvudförrådet men anses tills vidare även kunna tilldelas arbetsuppgifter sammanhängande med omsättning av läkemedel vid de militära förråden.

Vid apotekets sterilavdelning, vilken utvidgats i samband med ombyggnaden av apotekets lokaler, finnes numera tekniska möjligheter för tillverkning av samtliga typer och hela behovet av sterila läkemedelsberedningar för krigsmakten, Karolinska sjukhuset och Karolinska institutet. Härjämte bör avdelningen enligt apotekschefen erhålla resurser för att kunna ge den ökade service som erfordras för den vetenskapliga verksamheten vid försvarets forskningsanstalt och Karolinska institutet. Personalen vid sterilavdelningen, som nu utgöres av en apotekare, en halvtidstjänstgörande farmacie kandidat samt två apoteksbiträden, föreslås utökad med ett förste apoteksbiträde i Ag 9, avsedd för skötsel av avdelningens komplicerade apparatutrustning, ett förste apoteksbiträde i Ag 7 och ett ekonomibiträde i Ae 2/3.

Slutligen bör enligt apotekschefen ytterligare ett apoteksbiträde i reglerad befordringsgång tillkomma vid militärapoteket för arbetsuppgifter avseende signaturskrivning, dekoktpiller- och pulverberedning m. m.

Civilförvaltningen anser det erforderligt att en viss utbyggnad av militärapotekets personaluppsättning kommer till stånd med hänsyn till de

på apoteket ankommande, alltmer växande arbetsuppgifterna. Personalökningen bör emellertid enligt ämbetsverket kunna ske i långsammare takt än vad chefen för militärapoteket förutsätter. För nästkommande budgetår föreslår civilförvaltningen, att apoteket tillföres ytterligare en halvtidstjänst för farmacie kandidat i Ag 13, två tjänster för förste apoteksbiträde, av vilka en i Ag 9 och en i Ag 7, samt tjänster för ett ekonomibiträde i Ae 2/3 och ett apoteksbiträde i reglerad befordringsgång.

2. Chefen för militärapoteket har upprepat tidigare framfört förslag att tjänsten som chef för apoteket uppflyttas från lönegrad Bp 1 till Bp 3 (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 326). Vidare föreslår apotekschefen, att en tjänst för förrådsförman i Ae 9, avsedd för förrådet för glasvaror och annat läkemedelsemballage, samt en tjänst för apoteksbiträde i reglerad befordringsgång vid apotekets inläggningsavdelning med hänsyn till arten och omfattningen av de med respektive tjänster förenade arbetsuppgifterna utbytes mot tjänster för förste förrådsförman i Ae 10 respektive förste apoteksbiträde i Ae 7.

Civilförvaltningen, som anser att frågan om apotekschefens löneställning bör prövas i annat sammanhang, tillstyrker endast förslaget om lönegradsuppflyttning av apoteksbiträdet i reglerad befordringsgång.

6. Försäljningen till Karolinska sjukhuset förväntas öka. Till följd härav beräknas inkomsterna under förevarande anslag stiga med angivet belopp.

Yttrande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd, som den 1 november 1960 avgivit utlåtande såvitt avser frågan om inrättande vid militärapoteket av en tjänst för apotekare i Ag 19, framhåller, att ifrågavarande apotekare enligt vad sjukvårdsberedskapsnämnden inhämtat avses få till uppgift att bland annat bereda sådana inom den militära sektorn uppkommande läkemedelsförsörjningsfrågor som har avseende jämväl å behovet för civilbefolkningen och som därför är av största intresse även för sjukvårdsberedskapsnämnden såsom det centrala planläggningsorganet för den allmänt civila hälso- och sjukvårdens krigsorganisation. Med hänsyn härtill och med beaktande av belastningen å militärapotekets chef och personal i övrigt av rena fredsuppgifter tillstyrker sjukvårdsberedskapsnämnden att ifrågavarande apotekartjänst inrättas.

Departementschefen

Med hänsyn till vad chefen för militärapoteket och medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd anfört anser jag mig böra tillstyrka, att en tjänst för apotekare i Ag 19 tillkommer för handläggning av ärenden rörande läkemedelsförsörjningen. Vidare bör på grund av apotekets ökade verksamhet, vilken främst sammanhänger med utbyggnaden av Karolinska

sjukhuset, tjänster tillkomma för en halvtidstjänstgörande receptarie (farm. kand.) i Ag 13, 2 förste apoteksbiträden, varav ett i Ag 9 och ett i Ag 7, ett apoteksbiträde i reglerad befordringsgång samt ett ekonomibiträde i Ae 2/3.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av en tjänst för apoteksbiträde i reglerad befordringsgång till förste apoteksbiträde i Ae 7. I övrigt räknar jag för nästkommande budgetår icke med några personalförändringar vid apoteket.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — 1960 års löneregelering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. På grund av ökad läkemedelsförsäljning räknar jag med att inkomsterna under anslaget stiger med 62 000 kronor. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 720 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 63 200 (— 5 000) kronor;

Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning 15 000 (+ 8 600) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 746 000 (+ 78 000) kronor;

Rörligt tillägg 240 000 (+ 110 800) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 15 800 (+ 1 600) kronor.

Inkomstposten Överskott på förrådstitel 360 000 (+ 62 000) kronor.

Anslagshöjningen utgör 132 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	63 200
2.	Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, *förslagsvis*	15 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	746 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	240 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	15 800
	Summa kronor	1 080 000

Särskilda uppbördsmedel

Överskott på förrådstitel	360 000
Nettoutgift kronor	720 000

b) till *Militärapoteket: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 720 000 kronor.

[135] 26. **Militärapoteket: Omkostnader**

Anslag	1959/60	1960/61 (statsl. s. 289)	1961/62 (förslag)
Utgifter	104 000	110 000	116 000
Inkomster	56 000	62 000	72 000
Nettoanslag	48 000	48 000	44 000
Utfall			
Utgifter	108 219		
Inkomster	62 131		
Nettoutgift	46 088		

Yrkande

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, med anledning av förslag av chefen för militärapoteket, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 48 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Telefonabonnemang	2 000	
2. Inbindning av böcker	1 000	
3. Höjda priser	1 000	
4. Överskott på förrådstitel		4 000
	4 000	4 000
	± 0	

Motiv

1. Kostnaderna för apotekets telefonväxel har stigit till följd av nytillkomna linjer och anknytningar.

2. För inbindning av uppslagsverk och tidskrifter erfordras ytterligare medel sedan militärapoteket numera erhållit särskild bibliotekslokal och arkiv.

4. Inkomsterna förväntas stiga till följd av ökade leveranser till Karolinska sjukhuset.

Departementschefen

Sjukvårdsstyrelsen har under anslaget räknat med ökningar av medelsbehovet om sammanlagt 4 000 kronor. Med hänsyn till att inkomsterna be-

räknas öka med samma belopp genom överskott på förrådstiteln har ämbetsverket emellertid föreslagit oförändrad medelsanvisning.

För egen del räknar jag — under beaktande av de av sjukvårdsstyrelsen anmälda utgiftsökningarna samt belastningen å anslaget under föregående budgetår — med utgifter om sammanlagt 116 000 kronor, innebärande en ökning med 6 000 kronor. Å andra sidan räknar jag med att inkomsterna kommer att öka med 10 000 kronor och således uppgå till 72 000 kronor. Jag föreslår därför att anslaget för nästa budgetår upptages med (116 000 — 72 000 =) 44 000 kronor, vilket innebär en minskning med 4 000 kronor. Jag tager icke nu ställning till hur anslaget bör fördelas på olika ändamål. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom vid fastställande av stat för anslaget. Det torde emellertid bli nödvändigt att inom ramen för nu föreslaget anslag uppräkna bränsleposten med minst 1 000 kronor.

Under budgetåren 1958/61 har sammanlagt 150 000 kronor anvisats under ett särskilt anslag, Militärapoteket: Engångsanskaffning av viss utrustning m. m., för inredning m. m. av militärapotekets nya lokaler. Det anvisade beloppet överensstämmer med vad som ursprungligen beräknats åtgå för ändamålet. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har sjukvårdsstyrelsen emellertid anmält, att det med hänsyn till inträffade prisstegringar erfordras ytterligare 18 000 kronor för att ifrågavarande inventarieanskaffning skall kunna fullföljas. Ämbetsverket har därför hemställt, att nämnda belopp för nästa budgetår anvisas under anslaget till engångsanskaffning av viss utrustning m. m. Enligt min mening bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva frågan om kompensation för de av sjukvårdsstyrelsen under förenämnda anslag anmälda prisstegringarna i samband med att prisreglering verkställes å de för innevarande budgetår anvisade anslagen under fjärde huvudtiteln. Jag avstyrker således i detta sammanhang att medel för nästa budgetår anvisas under anslaget till engångsanskaffning av viss utrustning m. m.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärapoteket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 44 000 kronor.

FÖRSVARETS TANDVÅRD

[136] 27. **Försvarets tandvård: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 950 000	2 044 491
1960/61 (statsliggaren s. 290)	2 055 000	
1961/62 (förslag)	2 272 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, med anledning av förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse, att anslaget höjes med 215 000 kronor, varav 15 000 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. och 200 000 kronor för höjda löner.

Sjukvårdsstyrelsen upprepar sina senast föregående år framförda förslag om inrättande av två tjänster för försvarstandläkare i Ae 16 och om ordinariesättning av de extra ordinarie tjänsterna för en försvarsövertandläkare, sju förste försvarstandläkare och 40 försvarstandläkare (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 330).

Med hänsyn till den ställning statsmakterna hittills tagit till framlagda förslag om ändringar beträffande försvarstandläkarorganisationen anser civilförvaltningen sig icke beredd att biträda sjukvårdsstyrelsens yrkanden i berörda hänseenden.

Departementschefen

Vid anmälan av förevarande anslagsfråga i 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 330—331) uttalades, att frågan huruvida i nuvarande läge en särskild tandvårdsorganisation vid försvaret kunde anses motiverad, borde prövas, i första hand av 1959 års besparingsutredning för försvaret. I avvaktan på resultatet av en sådan prövning är jag icke beredd förorda några personalförändringar beträffande tandvårdsorganisationen.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag 1960 års lönereglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter och av riksdagen beslutad särskild ersättning till vissa tandsköterskor (jfr prop. 1960: 178). Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 2 272 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till icke-ordinarie personal 1 755 000 (+ 27 000) kronor;

Rörligt tillägg 485 000 (+ 190 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 32 000 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 217 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets tandvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 755 000
2. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	485 000
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	32 000
Summa kronor	2 272 000

b) till *Försvarets tandvård: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 272 000 kronor.

[137] 28. **Försvarets tandvård: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	280 000	260 299
1960/61 (statsliggaren s. 291)	280 000	
1961/62 (förslag)	280 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget höjes med 45 000 kronor.

Ämbetsverket framhåller, att den ökade omfattningen av verksamheten vid försvarets tandpolikliniker medfört högre materielkostnader. Vidare anförs, att större delen av de dyrbarare inventarierna vid tandpoliklinikerna — operationsstolar, röntgenapparater, operationsbelysningar och borrmaskiner — använts under 15 till 20 år och därför är så försliten att utbyte mot ny materiel är nödvändigt. Ett dylikt utbyte beräknas kunna ske inom ramen för en anslagshöjning av 45 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets tandvård: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

MILITÄRPSYKOLOGISKA INSTITUTET

[138] 29. **Militärpsykologiska institutet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	381 000	365 504
1960/61 (statsliggaren s. 291)	395 000	
1961/62 (förslag)	465 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, med anledning av förslag av militäröverpsykologen, att anslaget höjes med 76 000 kronor.

	Ökning
1. Personalförändringar m. m.	
1 militärpsykolog Ae 24	31 512
2. Arvoden för forskningsuppdrag m. m.	15 000

	Ökning
3. Löneklassuppflyttningar m. m.	748
4. 1960 års lönereglering	28 240
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	500
	76 000

Motiv

1. Militäröverpsykologen föreslår, att från och med nästa budgetår skall tillkomma två nya psykologtjänster i Ao 24, av vilka en för psykologiska och pedagogiska arbetsuppgifter sammanhängande med personalplaneringen på längre sikt och en för handhavande av socialpsykologiska undersökningar m. m. inom krigsmakten. En av dessa tjänster var upptagen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 332). Vidare föreslås att en arvodesbefattning för pensionerad underofficer i A 16, avsedd för handhavande av institutets arkiv m. m., och en för handsekreterare åt militäröverpsykologen avsedd kanslibiträdestjänst i Ae 7 tillkommer.

Militäröverpsykologen föreslår ånyo, enligt av överbefälhavaren meddelat direktiv, att tjänsten för militäröverpsykolog uppflyttas från B 1 till B 3 samt återkommer jämväl till frågan om höjd löneställning för övrig psykologpersonal (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 332—333). Nu föreslås — sedan vissa löneställningsförändringar vidtagits från och med innevarande budgetår (jfr prop. 1960: 151, s. 55) — följande lönegradsuppflyttningar: en förste militärpsykolog A 24—A 26, två militärpsykologer A 23—A 24, en militärpsykolog A 21—A 24 och två amanuenser i reglerad befordringsgång — biträdande militärpsykologer A 21. Såvitt avser höjd löneställning för övrig personal har militäröverpsykologen dels upprepat förslaget att utbyta den för diarieföring m. m. avsedda kanslibiträdestjänsten i A 7 mot en tjänst för kontorist i A 9, dels ock föreslagit, att den för chef för tillämpningssektionen avsedda regementsofficersbeställningen i Ao 24 utbytes mot en dylik beställning i alternativt Ao 26 eller Ao 24.

Militäröverpsykologen föreslår slutligen i likhet med föregående år, att huvuddelen av institutets personal erhåller ordinarie anställningsform.

Civilförvaltningen, som tidigare förordat en etappvis utbyggnad av institutet, anser sig med hänsyn till den ställning statsmakterna hittills tagit till förslag av chefen för institutet endast böra räkna med att en tjänst för militärpsykolog tillkommer för nästa budgetår. På grund av uppbyggnaden av den nuvarande personaluppsättningen föreslår ämbetsverket, att denna tjänst hänföres till lönegrad Ae 24. De av militäröverpsykologen föreslagna lönegradsuppflyttningarna anser civilförvaltningen sig icke böra räkna med i detta sammanhang. Icke heller är ämbetsverket berett att nu biträda militäröverpsykologens förslag om ordinariesättning av vissa tjänster vid institutet.

2. Militäröverpsykologen föreslår, att arvodesposten uppräknas med 5 000

kronor för att institutet skall kunna utnyttja enskilda forskare vid universitet m. m. för fullgörande av vissa forsknings- och utredningsuppgifter.

För bearbetning och uppföljning av undersökningsdata avser institutet att utnyttja den av försvarets forskningsanstalt inköpta databehandlingsmaskinen (IBM 7090). Härför beräknas kostnader om 10 000 kronor uppkomma.

Civilförvaltningen vill inte motsätta sig att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, för nyssnämnda ändamål uppräknas med sammanlagt 15 000 kronor.

Överbefälhavaren (skr. 28/10 1960) har hemställt, att befattningen som föreståndare för militärpsykologiska institutet från och med nästa budgetår placeras i högst lönegrad Br 3 samt att innehavare av nämnda befattning, vilken av sakkunniga bedömes ha kompetens i likhet med vad som kräves för professur i ämnena psykologi eller pedagogik, benämnes professor och föreståndare.

Departementschefen

Arbetsuppgifterna inom det militärpsykologiska verksamhetsfältet har ökat under de senare åren. Bland annat har det till följd av den starka tekniska utvecklingen inom krigsmakten uppstått anpassnings- och utbildningsproblem som kräver psykologisk belysning. Med hänsyn till ökningen av arbetsuppgifterna anser jag mig böra föreslå, att personalen vid institutet från och med nästa budgetår utökas med en militärpsykolog i Ae 23. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar bör uppräknas med 5 000 kronor för att utomstående experter i större utsträckning skall kunna utnyttjas för forsknings- och utredningsuppgifter. I övrigt föreslår jag i enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning i skrivelse den 28 oktober 1960 att en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 utbytes mot tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Jag föreslår vidare, att löneställningen för militäröverpsykologen höjes från Be 1 till Be 3.

Vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m .— 1960 års lönereglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. För nästa budgetår beräknar jag anslaget till 465 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 26 000 (— 10 000) kronor;

Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning 9 200 (+ 1 000) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 105 000 (+ 5 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 240 000 (+ 38 000) kronor;

Rörligt tillägg 80 000 (+ 36 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 4 800 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 70 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för militärpsykologiska institutet som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för militärpsykologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ...	26 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, *förslagsvis*	9 200
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	105 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	240 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	80 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 800
Summa kronor	465 000

c) till *Militärpsykologiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 465 000 kronor.

[139] 30. **Militärpsykologiska institutet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	117 000	123 390
1960/61 (statsliggaren s. 292)	120 000	
1961/62 (förslag)	124 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, med anledning av förslag av militäröverpsykologen, att anslaget höjes med 4 000 kronor.

Militäröverpsykologen har föreslagit, att anslagsposten till expenser med hänsyn till den allmänna varuskatten uppräknas med 3 000 kronor. Vidare bör enligt militäröverpsykologen anslagsposten till publikationstryck höjas med 4 000 kronor till följd av värnpliktskontingentens ökning och höjda tryckningskostnader.

Civilförvaltningen är icke beredd att för nyssnämnda ändamål tillstyrka större uppräkning av ifrågavarande anslagsposter än med 1 500 kronor för vardera, vilket närmast motsvarar ökade kostnader på grund av allmän varuskatt. Med hänsyn till belastningen anser ämbetsverket att expensposten därjämte bör höjas med 1 000 kronor för utgifter avseende bränsle, lyse och vatten. Den sammanlagda anslagsökningen utgör således (1 500 + 1 500 + 1 000 =) 4 000 kronor.

Departementschefen

Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, under erinran om att anslaget höjes med 4 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärpsykologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 124 000 kronor.

CENTRALA VÄRNPLIKTSBYRÅN

[140] 31. **Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	808 000	812 351
1960/61 (statsliggaren s. 292)	894 000	
1961/62 (förslag)	1 004 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning (skr. 29/8 och 28/10 1960) hemställer, med anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån, att anslaget höjes med 126 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Personalförändringar		
1 pensionerad underofficer A: 17 (expeditionsunderofficer)	7 978	
1 kontorist Ae 9	13 788	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång	10 116	
2. Löneregleringar m. m.		
1 kansliskrivare Ao 10 — förste kansliskrivare Ae 12	1 860	
1 tekniskt biträde Ae 7 — tekniker Ae 9	1 344	

	Ökning	Minskning
1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9	768	
1 kontorsbiträde Ao 5 — biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång	—	
3. Tillfällig skrivpersonal	30 000	
4. Löneklassförändringar m. m.		1 500
5. 1960 års lönereglering	82 440	
6. Folkpensionsavgifter	900	
7. Omräkning		21 694
	149 194	23 194
	+ 126 000	

Motiv

1. Chefen för centrala värnpliktsbyrån föreslår ånyo, att en arvodesbefattning för pensionerad underofficer tillkommer för handläggning av uppskovsärenden (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 335—336). Civilförvaltningen har alltjämt intet att erinra mot förslaget.

För mobiliseringsgruppen vid värnpliktsbyråns truppregister, vilken hittills skötts av en mot särskilt arvode anställd pensionerad underofficer, bör enligt chefen för byrån tillkomma en tjänst för kontorist i Ae 9. Civilförvaltningen biträder förslaget.

Sedan värnpliktsbyrån numera erhållit fjärrskrivare har det enligt chefen för byrån visat sig, att befattningarna som växeltelefonist och fjärrskriftsoperatris icke kan förenas. En tjänst för fjärrskriftsoperatris i Ae 7 föreslås därför tillkomma från och med nästa budgetår. Civilförvaltningen förordar, att för ändamålet avses en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång.

2. Chefen för centrala värnpliktsbyrån hemställer, att de tre vid byrån befintliga arvodesbefattningarna för pensionerad officer i A: 24 uppflyttas till A: 27, vilket är den lönegrad som gäller för byråns övriga två arvodesbefattningar. Civilförvaltningen kan icke biträda detta yrkande.

I likhet med föregående år föreslår chefen för värnpliktsbyrån att tjänsterna för en biträdande ingenjör i Ae 13 och en kansliskrivare i Ao 10 omvandlas till tjänster för verkmästare i Ae 14 respektive förste kansliskrivare i Ao 12 (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 336). Civilförvaltningen, som alltjämt icke är beredd tillstyrka den föreslagna omvandlingen av ingenjörstjänsten, finner sig numera kunna förorda förbättrad löneställning för kansliskrivartjänsten. Ämbetsverket föreslår, att en tjänst i Ae 12 tillkommer samt att tjänsten i Ao 10, vilken bör indragas vid vakans, icke får utnyttjas för förordnande.

Från och med innevarande budgetår har en tjänst för tekniskt biträde i Ae 7 inrättats vid värnpliktsbyrån för handhavande av byråns mikro-

och reprofotograferingsanläggningar (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 336—337). Chefen för värnpliktsbyrån, som föregående år begärde en tjänst i Ae 10 för ändamålet, föreslår, att den nyinrättade tjänsten från och med nästa budgetår inplaceras i nämnda lönegrad med tjänstebenämningen tekniker. Civilförvaltningen anser liksom tidigare att en teknikertjänst i Ae 9 bör avses för ifrågavarande arbetsuppgifter.

Chefen för värnpliktsbyrån upprepar tidigare förslag att utbyta tre tjänster för kanslibiträde i Ae 7, avsedda för expeditionen, skrivcentralen och tekniska detaljens materielförråd, mot kontoristtjänster i Ae 9 (prop. 1960: 1, bil. 6, s. 336). Civilförvaltningen tillstyrker alltjämt, att den vid tekniska detaljens materielförråd placerade kanslibiträdestjänsten omvandlas till tjänst för kontorist. De övriga förslagen anser civilförvaltningen icke heller nu böra genomföras.

Chefens för värnpliktsbyrån förslag att utbyta en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång, avsedd för truppregistrets stamkortsgrupp, mot tjänst för kanslibiträde i Ae 7 anser civilförvaltningen sig icke böra räkna med i förevarande sammanhang. Ämbetsverket är icke heller nu berett biträda ett förslag om ordinariesättning av en kontoristtjänst och fyra kanslibiträdestjänster vid värnpliktsbyrån.

Civilförvaltningen föreslår slutligen, att en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5, vilken beräknas icke kunna besättas med formellt kompetent innehavare vid ingången av nästkommande budgetår, utbytes mot tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång.

3. På grund av den allt större vikt som under senare år tillmätts frågor rörande krigsmaktens personaltillgång har värnpliktsbyrån ansetts böra erhålla resurser för att kunna tillmötesgå de krav på ökad service som ställes från staber, förband och statliga utredningar. En förutsättning för en sådan utökad service är att en snabbare uppdatering av byråns centrala register kommer till stånd. Genom övergång i större utsträckning till hålkortsmässig bearbetning samt genom utnyttjande av den datamaskin (typ IBM 1401) som skall tillkomma vid civilförvaltningen anses erforderlig effektivisering av byråns centrala register kunna ske. För att effektiviseringen skall kunna genomföras är det enligt chefen för värnpliktsbyrån nödvändigt, att nuvarande arbetsbalans vid byråns statistikdetalj nedbringas. Härför erfordras en temporär personalförstärkning med tre biträden för skriv- och kontorsgöromål under två år. Efter genomförd effektivisering beräknas en personalbesparing med — i förhållande till nuläget — två skrivbiträden kunna göras.

Chefen för värnpliktsbyrån framhåller vidare, att anståndsärenden avseende repetitionsövningar ökat kraftigt under senare år. För att icke expeditionsgöromålen skall eftersättas erfordras tills vidare ett extra biträde för skriv- och kontorsgöromål vid byråns expedition.

Civilförvaltningen har för nu berörda ändamål beräknat ett belopp av 30 000 kronor under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

7. Med hänsyn till belastningen å anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar har civilförvaltningen räknat med att anslaget kan minskas med angivet belopp.

Departementschefen

Jag föreslår, att en tjänst för kontorist i Ae 9 tillkommer för mobiliseringsgruppen vid värnpliktsbyråns truppregister. Härvid bör en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål indragas. I anledning av anmälda behov av skrivbiträdespersonal räknar jag vidare medel för tillfälligt anställande av högst fyra biträden.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för utbyte av en tjänst för tekniskt biträde i Ae 7 mot tjänst för tekniker i Ae 9. I övrigt kan jag icke tillstyrka några personalförändringar m. m. vid centrala värnpliktsbyrån.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — 1960 års lönereglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 1 004 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 312 000 (— 13 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 77 000 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 960 (± 0) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 376 000 (+ 31 000) kronor;

Rörligt tillägg 225 000 (+ 92 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 13 040 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 110 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för centrala värnpliktsbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	312 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, *förslagsvis*	77 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	960
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	376 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	225 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	13 040
Summa kronor	1 004 000

b) till *Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 004 000 kronor.

[141] 32. **Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	350 000	350 962
1960/61 (statsliggaren s. 293)	367 000	
1961/62 (förslag)	412 000	

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, med anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån, att anslaget höjes med 45 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvårdskostnader	500	
2. Anskaffning av hålkortsmaskiner m. m.	41 500	7 000
3. Höjda städlöner	1 400	
4. Ökade telefonkostnader	1 000	
5. Prishöjningar	7 800	
6. Avrundning		200
	52 200	7 200
	+ 45 000	

Motiv

1. Med hänsyn till belastningen bör anslaget enligt civilförvaltningen uppräknas med 500 kronor för angivet ändamål.

2. För den effektivisering av värnpliktsbyråns centrala register som ansetts nödvändig (jfr i det föregående under värnpliktsbyråns avlönings-

anslag) erfordras enligt chefen för byrån en anslagsuppräkning av i runt tal 89 000 kronor, varav 17 000 kronor för förstärkning av maskinparken med två stansmaskiner och en kontrollstansmaskin samt tillfälligt en stans- och en kontrollstansmaskin, 13 500 kronor för anskaffning av magnetisk tape för den datamaskinella bearbetningen, 55 000 kronor för ersättning till civilförvaltningen för utnyttjande av ämbetsverkets datamaskin samt cirka 3 500 kronor med hänsyn till varuskatten. Till följd av att övergång skett till hålkortsmässig registrering av beviljade uppskov erfordras vidare enligt chefen för värnpliktsbyrån viss tillfällig förstärkning av maskinparken m. m. Kostnaderna härför har beräknats till avrundat 10 000 kronor, varav cirka 400 kronor avser varuskatt.

Civilförvaltningen, som framhåller att värnpliktsbyrån icke behöver utge ersättning för vid ämbetsverket utförda hålkortsbearbetningar m. m., tillstyrker förenämnda av chefen för värnpliktsbyrån föreslagna anskaffning av nya hålkortsmaskiner m. m. Med hänsyn till nyinstallationerna beräknar civilförvaltningen ett belopp av 1 400 kronor för varuskatt. Enligt ämbetsverkets förslag uppkommer således för ifrågavarande ändamål ett ökat medelsbehov av (17 000 + 13 500 + 9 600 + 1 400 =) 41 500 kronor, varav cirka 34 000 kronor utgör engångskostnader. Civilförvaltningen synes emellertid vid anslagsberäkningen ha tagit hänsyn till att ett belopp av 7 000 kronor av innevarande års anslag hänför sig till engångskostnader (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 339).

3. I enlighet med chefens för värnpliktsbyrån förslag anser civilförvaltningen att anslaget bör uppräknas med 1 400 kronor för angivet ändamål.

4. Chefen för värnpliktsbyrån hemställer, att anslaget höjes med 2 000 kronor till följd av ökade telefonkostnader. Civilförvaltningen tillstyrker för ändamålet en höjning med 1 000 kronor.

5. Till följd av allmän varuskatt och prishöjningar i övrigt anser civilförvaltningen det erforderligt med en anslagsuppräkning av 7 800 kronor, varav 100 kronor hänför sig till publikationstryck och återstoden till expenser m. m. För här avsedda ändamål har chefen för värnpliktsbyrån beräknat sammanlagt i runt tal 18 800 kronor.

Chefen för värnpliktsbyrån har härutöver föreslagit uppräkning av anslaget för dels höjda resekostnader, dels ock anskaffning av en för örlogsflottans truppregister avsedd hålkortsmaskin (översättare) i utbyte mot en av äldre modell. Dessa förslag har icke tillstyrkts av civilförvaltningen.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att anslaget uppföres med av civilförvaltningen föreslaget belopp och hemställer alltså, under erinran om anslagshöjningen 45 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 412 000 kronor.

MILITÄRMUSIKEN

[142] 33. **Militärmusiken: Avlöningar**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 293)	9 800 000
1961/62 (förslag)	10 300 000

Vid 1960 års riksdag beslöts vissa förändringar beträffande försvarets musikorganisation (SU 1960: 114, rskr. 291). Beslutet innebar i huvudsak att arméns, marinens och flygvapnets musikorganisationer skulle sammanföras till en för försvaret gemensam organisation samt att en musikkår skulle indragas. Vidare må här nämnas att fastställandet av en gemensam pensionsålder för musikpersonalen innebar höjd pensionsålder för flertalet militärmusiker. Genomförandet av organsationsförändringarna pågår för närvarande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 890 000 kronor.

Civilförvaltningen framhåller, att ämbetsverket med hänsyn till kommande personalförändringar och med beaktande av vakansläget inom försvarets musikorganisation icke funnit det möjligt att göra någon exaktare avvägning av anslaget för budgetåret 1961/62. Vid oförändrad personalorganisation behöver anslaget enligt ämbetsverket höjas med 890 000 kronor till följd av 1960 års löneregelering.

Departementschefen

Med hänsyn till vakansläget inom försvarets musikorganisation under hösten 1960 anser jag det möjligt att begränsa anslagshöjningen i förhållande till vad civilförvaltningen föreslagit. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår upptages till 10 300 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 5 800 000 (± 0) kronor;

Avlöningar till icke-ordinarie personal 2 040 000 (— 350 000) kronor;

Rörligt tillägg 2 300 000 (+ 850 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 160 000 (± 0) kronor.

Anslagshöjningen utgör 500 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för militärmusiken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	5 800 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	2 040 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 300 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	160 000
Summa kronor	10 300 000

b) till *Militärmusiken: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 300 000 kronor.

[143] 34. **Militärmusiken: Reseersättningar m. m.**

	Anslag
1961/62 (förslag)	320 000

Rese- och traktamentskostnaderna för de militära musikkårerna bestrides nu från försvarsgrenarnas reseanslag. Såsom jag anfört i det föregående vid anmälan av anslaget Armén: Reseersättningar m. m. bör medel för bestridande av nyssnämnda kostnader från och med nästa budgetår anvisas under ett särskilt anslag. Med hänsyn till erfarenheterna av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under de senaste budgetåren och med beaktande av den kostnadsökning som torde uppkomma till följd av att militärtaxan upphävts från och med den 1 juli 1960 föreslår jag, att anslaget, som torde få benämnas Militärmusiken: Reseersättningar m. m., för nästa budgetår uppföres med 320 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärmusiken: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 320 000 kronor.

[144] 35. **Militärmusiken: Materiel**

	Anslag
1961/62 (förslag)	140 000

Kostnader för anskaffning och underhåll av musikinstrument m. m. för de militära musikkårerna bestrides nu av medel under försvarsgrenar-

nas anslag till inventarier m. m. För innevarande budgetår utgör för nyssnämnda ändamål beräknade medel sammanlagt 138 000 kronor, varav 100 000 kronor beräknats under arméns, 18 000 kronor under marinens och 20 000 kronor under flygvapnets inventarieanslag. Såsom jag anfört i det föregående (jfr anslaget Armén: Reseersättningar m. m.) bör kostnaderna för anskaffning och underhåll av musikmateriel från och med nästa budgetår bestridas från ett särskilt anslag. Vid beräkningen av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål bör hänsyn tagas dels till att en musikkår skall indragas under innevarande budgetår, dels ock till inträffade prisstegringar. Med hänsyn härtill föreslår jag att anslaget, vilket torde få benämnas Militärmusiken: Materiel, för nästa budgetår uppföres med 140 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärmusiken: Materiel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

ANSKAFFNING AV VISS MATERIEL M. M.

[145] 36. **Sjukvårdsmateriel**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 800 000	2 307 298	592 323
1960/61 (statsliggaren s. 294)	1 775 000		
1961/62 (förslag)	1 775 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 bunden genom utlagda beställningar.

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknas enligt ämbetsverket efter samma grunder som för innevarande budgetår (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 339). För fredssjukvårdsmateriel beräknas medelsbehovet således efter ett belopp av 2,4 öre för tjänstgöringsdag och för krigssjukvårdsmateriel efter följande procentsatser av materielvärdena, nämligen 1,6 för armén och marinen, 2,4 för flygvapnet och 0,33 för centrala förråd. På grundval av ett beräknat antal av 31 294 000 tjänstgöringsdagar för personal, berättigad till fri öppen sjukvård på kronans bekostnad, bedömes medelsbehovet för budgetåret 1961/62 uppgå till 751 056 kronor för fredssjukvårdsmateriel. För krigssjukvårdsmateriel beräknas 1 096 000 kronor. Sjukvårdsstyrelsen beräknar alltså det sammanlagda medelsbehovet till (751 056 + 1 096 000 =) 1 847 056 kronor eller avrundat 1 850 000 kronor, vilket innebär en ökning

med 75 000 kronor i förhållande till anslaget för innevarande budgetår. Med hänsyn till de av överbefälhavaren lämnade direktiven för budgetarbetet anser ämbetsverket sig emellertid icke böra föreslå någon anslagshöjning.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget i enlighet med sjukvårdsstyrelsens förslag för nästa budgetår uppföres med 1 775 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 775 000 kronor.

[146] 37. **Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	2 500 000	1 522 413	2 268 595
1960/61 (statsliggaren s. 295)	2 750 000		
1961/62 (förslag)	3 000 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i huvudsak bunden genom utlagda beställningar.

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget höjes med 250 000 kronor till 3 000 000 kronor.

Sjukvårdsstyrelsen framhåller, att den fortgående anpassningen av de stridande enheternas organisation och taktik till vapenteknikens utveckling m. m. medfört ökat behov av uppdelning av de lägre enheternas sjukvårdsutrustning samtidigt som kravet på ett från medicinsk synpunkt tillfredsställande omhändertagande av krigsskadade kvarstår. Det anses därför ytterst angeläget, att materielanskaffningen i görligaste mån sker i takt med de ändringar som vidtages i organisation och uppträdande samt att den påbörjade upprustningen inom sjukvårdsmaterielområdet fullföljes. Vidare framhålles, att åtskillig äldre sjukvårdsmateriel på grund av den medicinska och tekniska utvecklingen icke längre kan anses fylla de krav som bör ställas på modern sjukvårdsutrustning.

För de närmaste sju åren erfordras enligt sjukvårdsstyrelsen ett årligt anslag av i runt tal 3 000 000 kronor enligt prisläget i april 1960 för att täcka bristerna i utrustnings- och ersättningsbehoven enligt nu gällande krigsorganisation. Därutöver bör enligt ämbetsverket för budgetåret 1961/62 beräknas cirka 200 000 kronor för anskaffning av materiel för 1 500 vårdplatser, avsedda för masskadade. Det sammanlagda medelsbehovet för nyssnämnda budgetår utgör således i runt tal 3 200 000 kronor. Med hänsyn till

överbefälhavarens direktiv anser sig sjukvårdsstyrelsen likväl icke böra äska mer än 3 000 000 kronor för budgetåret 1961/62. Av nämnda belopp är 300 000 kronor avsedda för slutlig likvidering av kostnaderna för viss anskaffning av filtar (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 341).

De anskaffningar som i första hand bör ske för nästa budgetår omfattar enligt sjukvårdsstyrelsen följande materiel m. m., nämligen förbandsmateriel och bårar, dextran, antibiotika, kemoterapeutika, injektorer samt motmedel mot nervgas, utrustning för brigadförbandens och kustartilleriets sjukvårdsenheter, blodtjänstutrustning, vattenreningsutrustning, syrgas- och narkosutrustning samt materiel för vård av masskador.

Departementschefen

I likhet med sjukvårdsstyrelsen anser jag, att anslaget för nästa budgetår bör höjas med 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

[147] 38. **Vissa signalförbindelser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 8 150 000	7 118 098	1 220 117
1960/61 (statsliggaren s. 295)	9 750 000		
1961/62 (förslag)	10 000 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 125 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Från och med budgetåret 1955/56 tillämpas beträffande förevarande anslag ett system med beställningsbemyndiganden av samma slag som tillämpas beträffande försvarsgrenarnas anslag till anskaffning av tygmateriel (motsvarande). De av riksdagen för budgetåren 1955/60 medgivna bemyndigandena uppgår till sammanlagt 41 175 000 kronor, häri icke inräknade medel som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln och anslaget till reglering av prisstegringar. Vidare har riksdagen för budgetåren 1952/55 medgivit, att utöver anvisade anslag beställningar fått utläggas till en kostnad av sammanlagt 13 000 000 kronor. För att bestrida kostnader för ifrågavarande beställningar har till och med budgetåret 1959/60 anvisats tillhopa 38 000 000 kronor. Den 30 juni 1960 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av (41 175 000 + 13 000 000 — 38 000 000 =) 16 175 000 kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har beställningsbemyndigande till ett belopp av 13 000 000 kronor lämnats, medan 9 750 000 kronor anvisats i betalningsmedel. Den 30 juni 1961 kommer alltså enligt hittills meddelade beslut bemyndiganden till ett värde av (16 175 000 + 13 000 000 — 9 750 000 =) 19 425 000 kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Chefen för försvarsstaben framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår en plan rörande medelsbehovet under anslaget för budgetåren 1961/68. Kostnaden för de i planen upptagna materielanskaffningarna m. m. uppgår till sammanlagt 71 500 000 kronor. Den framlagda planen avser bland annat utbyggnad av fasta radiolänkförbindelser, anskaffning av operativa signalförbindelser och komplettering av krigstelegrafnätet. Medel har vidare beräknats för fortsatt utbyggnad av signalanläggningar för fullträffsäkra uppehållsplatser i enlighet med generalplanen för dessa, fortsatt anskaffning av kryptomateriel, underhåll m. m.

För nästa budgetår hemställer försvarsstabschefen dels om bemyndigande att utlägga beställningar på materiel m. m. inom en kostnadsram av 9 975 000 kronor, dels om ett anslag på 10 000 000 kronor. Av sistnämnda belopp avser 6 650 000 kronor beräknat betalningsutfall på tidigare lämnade bemyndiganden.

Ärendet är av den natur att närmare redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

I enlighet med försvarsstabschefens förslag bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 10 000 000 kronor. Kostnadsramen för beställningsbemyndigandet bör enligt min mening bestämmas till 9 500 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kommer den 30 juni 1962 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (19 425 000 + 9 500 000 — 10 000 000 =) 18 925 000 kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 250 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar av signalmateriel m. m. inom en kostnadsram av 9 500 000 kronor;

b) till *Vissa signalförbindelser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

[148] 39. **Anskaffning av taggtråd**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	100 000	113 925	25 088
1960/61 (statsliggaren s. 296)	100 000		
1961/62 (förslag)	100 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 obunden.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget, i enlighet med av överbefälhavaren meddelade direktiv, uppföres med oförändrat 100 000 kronor.

Ärendet är av sådan natur att en närmare redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av taggtråd* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[149] 40. **Järnvägskrigsbromateriel**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]3 000 000	745 624	4 286 081
1960/61 (statsliggaren s. 296)	3 000 000		
1961/62 (förslag)	3 000 000		

[1] Därutöver överfört från anslaget Reglering av prisstegringar 190 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i runt tal 250 000 kronor bundna.

I enlighet med riksdagens medgivande har under budgetåret 1959/60 tillstånd lämnats armétygförvaltningen att utlägga beställningar av järnvägskrigsbromateriel inom en kostnadsram av 12 000 000 kronor. Härvid har förutsatts, att betalningsutfallet skulle fördelas i huvudsak jämnt på budgetåren 1959/63.

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp. Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Järnvägskrigsbromateriel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

FAMILJEBIDRAG

[150] 41. **Familjebidrag**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	34 000 000	32 414 645
1960/61 (statsliggaren s. 296)	35 000 000	
1961/62 (förslag)	34 500 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket, som samrått med försvarets socialbyrå och chefen för armén, utgår vid sina beräkningar från att familjebidragskostnaderna per man och dag uppgår till, under första tjänstgöring (motsvarande) en krona 40 öre samt under repetitionsövning sju kronor 15 öre. För innevarande budgetår beräknades motsvarande dagskostnader till respektive en krona 25 öre och sex kronor 50 öre. Uppräkningen sammanhänger med den av 1960 års riksdag beslutade höjningen av familjepenningens maximibelopp med 20 % (L2U 7, rskr. 137). Med beaktande av uppgifter från försvarsgrenscheferna om antalet tjänstgöringsdagar och dessas fördelning på olika slag av tjänstgöring uppskattar civilförvaltningen kostnaderna för familjebidrag vid nu gällande bestämmelser till i runt tal 43 275 000 kronor, varav omkring 20 735 000 kronor för värnpliktiga inkallade till repetitionsövningar. Då övriga utgifter under anslaget beräknas uppgå till oförändrat 225 000 kronor, skulle anslaget behöva uppföras med 43 500 000 kronor. Med beaktande av anslagsbelastningen under föregående budgetår och i avvaktan på erfarenhet av medelsförbrukningen under innevarande budgetår, för vilket anslaget höjts med 1 000 000 kronor, föreslår civilförvaltningen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 35 000 000 kronor.

Departementschefen

Med det antal tjänstgöringsdagar civilförvaltningen räknar med skulle förevarande anslag med hänsyn till den år 1960 beslutade höjningen av familjepenningens maximibelopp enligt mina beräkningar behöva upptagas till 37 000 000 kronor. Till följd av förutsatt avkortning av tiden för repetitionsövningarna vid armén och kustartilleriet under nästa budgetår synes emellertid anslaget kunna begränsas till 34 500 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget sänkes med 500 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Familjebidrag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 34 500 000 kronor.

PERSONALVÅRDSVERKSAMHET M. M.

[151] 42. **Försvarets personalvård: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	980 000	844 507
1960/61 (statsliggaren s. 297)	1 005 000	
1961/62 (förslag)	1 220 000	

Yrkande

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, att anslaget höjes med 234 600 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster		
1 personalkonsulent Ae 19	23 124	
1 personalkonsulent Ae 17	20 856	
1 kapten Ar 21	29 928	
2. Löneregleringar		
1 förste byråsekreterare Ae 23 — byrådirektör Ae 24	1 500	
1 studierektor Ae 23 — Ae 24	1 500	
1 bibliotekskonsulent Ae 21 — Ae 23	2 700	
1 byråassistent Ae 19 — byråsekreterare Ae 21	2 600	
3. Ordinariesättningar		
1 kontorist Ae 9 — Ao 9	—	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kontorsbiträde Ao 5	—	
4. Omräkning m. m.	78 300	
5. 1960 års lönereglering m. m.	74 800	
6. Avrundning		708
	235 308	708
	+ 234 600	

Motiv

1. Till propositionen 1959: 110 (s. 3 ff.) anmäldes ett av försvarets personalvårdsutredning 1958 framlagt betänkande med principförslag till ny personalvårdsorganisation inom krigsmakten. I förenämnda betänkande föreslog utredningen inrättande av, bland annat, en tjänst för stabskonsulent i Ae 21 och en tjänst för förbandskonsulent i Ae 17 för kurativ verksamhet för tjänstemän vid högre staber, utbildningsanstalter och centrala förvaltningar m. m. i Stockholm. Förslaget vann inte bifall. I äskandena

för nästa budgetår framhålles, bland annat, att över 6 000 anställda vid de centrala staberna och förvaltningarna i Stockholm saknar tillgång till personalkonsulent. Då försvarets personalvårdsorganisation icke är så dimensionerad, att den kan biträda i den personalvårdande verksamheten för stabernas och förvaltningarnas personal, är denna personal försatt i ett vida sämre läge än regionalt och lokalt tjänstgörande personal. Uppgifterna för ifrågavarande konsulenter skulle främst vara att i enskilda fall lämna råd och hjälp, t. ex. i ekonomiska frågor, vid sjukdom, i familjespörsmål och i bostadsfrågor. Det anses angeläget att väl kvalificerade innehavare av dessa tjänster erhålles. De bör förutom erforderlig teoretisk utbildning, examen från socialinstitut eller motsvarande, ha grundlig erfarenhet av social verksamhet eller personaltjänstarbete. För att vinna överensstämmelse med löneställningen för konsulenter inom, bland annat, försvarets personalvårdsorganisation föreslås att konsulenterna placeras i 19 respektive 17 lönegraden.

Chefen för försvarsstaben hemställer ånyo, att en kaptensbeställning inrättas vid personalvårdsbyrån för planläggning och genomförande av utbildningsverksamheten (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 346).

2. Förslagen till lönegradsplacering har i huvudsak tidigare framförts och anmäles nu såsom s. k. B-frågor (jfr prop. 1959: 110, s. 5—7, och prop. 1960: 1, bil. 6, s. 346).

3. Förslaget om ordinariesättning av tjänsten för kontorist i Ae 9 innebär upprepning av tidigare framfört förslag (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 346).

4. Av beloppet under denna punkt avser 45 000 kronor kostnader för vikariatsersättningar, löneklassuppflyttningar samt anställande av tillfällig extra personal. Återstoden, 33 300 kronor, har i huvudsak framräknats vid exaktberäkning av lönekostnaderna för hittills inrättade tjänster.

Yttrande

Försvarets civilförvaltning tillstyrker förslaget om ordinariesättning av kontoristtjänsten i Ae 9 och tjänsten för biträde för skriv- och kontorsgöromål. Förslagen om inrättande av en kaptensbeställning samt om löneregleringar anser sig civilförvaltningen icke kunna tillstyrka med hänsyn till att berörda tjänster så nyligen prövats och i avvaktan på att erfarenheter vinnes om personalvårdens nya organisation. Därest de båda personalkonsulenttjänsterna anses böra tillkomma från och med nästa budgetår föreslår ämbetsverket att kostnaderna för desamma beräknas under förevarande anslag.

Departementschefen

Jag tillstyrker inrättande av två tjänster för personalvårdsverksamhet vid centrala staber och förvaltningar i Stockholm. Jag anser emellertid, att båda tjänsterna bör placeras i lönegrad Ae 17 med tjänstebenämningen konsulent. Vidare tillstyrker jag, att en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5 tillkommer i utbyte mot en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång. I övrigt anser jag mig alltjämt icke böra räkna med några tjänsteförändringar vid personalvårdsbyrån.

För ersättningar åt medhjälpare inom den lokala personalvårdsorganisationen beräknar jag ett till 66 000 kronor höjt belopp.

Vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar m. m. — 1960 års lönereglering, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag till 1 220 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 65 000 (+ 13 700) kronor;

Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning 23 000 (+ 13 300) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 156 000 (+ 6 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 719 000 (+66 000) kronor;

Rörligt tillägg 241 000 (+ 114 200) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 16 000 (+ 1 800) kronor.

Anslagshöjningen utgör 215 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för försvarets personalvård, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets personalvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	65 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, *förslagsvis*	23 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	156 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	719 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	241 000

6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis* 16 000

Summa kronor 1 220 000

c) till *Försvarets personalvård: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 220 000 kronor.

[152] 43. **Försvarets personalvård: Omkostnader**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 299)	200 000
1961/62 (förslag)	250 000

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, att anslaget uppräknas med 70 000 kronor, avseende reseersättningar.

I äskandena erinras om att medel för reseersättningar till lärare m. fl. och elever i samband med deltagande i personalvårdsutbildning ävensom till personalvårdsbyråns personal samt personal i regional och lokal organisation tidigare belastat bland annat försvarsgrenarnas anslag till reseersättningar m. m. och att nämnda resekostnader för innevarande budgetår överförts till förevarande anslag (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 348 ff.). Föreslagen uppräkning av anslaget anses icke innebära någon faktisk ökning jämfört med motsvarande kostnader för budgetåret 1960/61 utan anses nödvändiggöra en minskning av, bland annat, tidigare regional och lokal utbildnings- och serviceverksamhet.

Försvarets civilförvaltning finner det tveksamt med hänsyn till att anslaget är nyuppfört i riksstaten för innevarande budgetår och att erfarenhet icke kunnat vinnas om tilldelade medels användning, om en så betydande uppräkning för reseersättningar redan nu bör äga rum. Den verksamhet, varför medlen är avsedda, måste, anför ämbetsverket, helt naturligt bli synnerligen kostnadskrävande genom att personal från långt avlägsna orter för utbildning m. m. måste dragas samman under i vissa fall ganska lång tid. Civilförvaltningen vill därför ej motsätta sig en uppräkning men ifrågasätter, om ej denna i avvaktan på ytterligare erfarenhet i fråga om belastning m. m. kan begränsas till 50 000 kronor.

Departementschefen

I likhet med försvarets civilförvaltning anser jag, att anslaget för nästa budgetår bör höjas med 50 000 kronor för reseersättningar.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets personalvård: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[153] 44. **Soldathemsverksamhet**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 299)	180 000
1961/62 (förslag)	180 000

Från detta anslag utgår bidrag till soldathemsverksamhet, Drottning Victorias örlogshem i Stockholm och Militärhemmet i Karlskrona.

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, i avvaktan på förslag av försvarets personalvårdsutredning angående själavårdsverksamheten inom krigsmakten, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Försvarets civilförvaltning har i yttrande biträtt chefens för försvarsstaben hemställan.

Departementschefen

Försvarets personalvårdsutredning har numera framlagt förslag rörande själavårdsverksamheten inom krigsmakten. Beredningen av ärendet är emellertid inte slutförd och jag är därför icke nu beredd att taga ställning till detsamma. Som chefen för försvarsstaben föreslagit bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Soldathemsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor.

[154] 45. **Fritidsundervisning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	270 000	264 050	22 397
1960/61 (statsliggaren s. 300)	320 000		
1961/62 (förslag)	340 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Yrkande

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, att anslaget höjes med 25 000 kronor.

	Ökning
1. Fritidsundervisning	20 000
2. Lån och bidrag till värnpliktiga i brådskande fall	5 000
	25 000

Motiv

1. För att undervisningen skall kunna fortgå i hittillsvarande omfattning och inriktning anses en uppräkning med 12 % av lärararvodena, som fastställts 1958, ofrånkomlig.

2. Till följd av att den utbyggda personalvårdsorganisationen trätt i funktion har för ifrågavarande ändamål anvisade medel kommit att utnyttjas i större omfattning än tidigare, vilket föranleder ökat medelsbehov.

Yttrande

Försvarets civilförvaltning framhåller, att de av chefen för försvarsstaben redovisade kostnadsökningarna för fritidsundervisning är av automatisk karaktär. Skall omfattningen av fritidsundervisningen kunna bibehållas, bör därför en höjning med 20 000 kronor äga rum. Även föreslagen höjning av medel till lån och bidrag tillstyrkes av ämbetsverket.

Departementschefen

I likhet med chefen för försvarsstaben och civilförvaltningen föreslår jag, att bidraget till fritidsundervisning ökas med 20 000 kronor. Däremot kan jag icke biträda förslaget om ytterligare medel för lån och bidrag till värnpliktiga.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fritidsundervisning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 340 000 kronor.

BIDRAG OCH UNDERSTÖD

[155] 46. **Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	2 525 000	2 551 360	67 965
1960/61 (statsliggaren s. 301)	2 550 000		
1961/62 (förslag)	2 630 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 ett belopp av 27 556 kronor bundet.

Från detta anslag utgår bidrag till Centralförbundet för befälsutbildning med anslutna organisationer och till Frivilliga motorcykelkåren.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 90 000 kronor.

Centralförbundet för befälsutbildning begär anslagshöjning med 175 000 kronor. Av beloppet avser 140 000 kronor i huvudsak täckning för under senare år inträffade kostnadsfördyringar för hemortsutbildning och lägerkursverksamhet ävensom ökade kostnader för dagarvoden och instruktörsarvoden. Äskandet i denna del innebär en upprepning av tidigare framställd begäran om anslagshöjning (jfr prop. 1960:1, bil. 6, s. 354). Återstoden, 35 000 kronor, avser resetraktamenten och portionsersättningar vid centrala lägerkurser. Enligt förbundet bör värnpliktigt befäl m. fl. komma i åtnjutande av denna förmån som redan är tillförsäkrad hemvärnsmännen.

Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund anhåller, att bidraget ökas med 179 394 kronor, varav 15 000 kronor på grund av ökade administrationskostnader och återstoden för utbildning.

Övriga till centralförbundet anslutna organisationer och Frivilliga motorcykelkåren hemställer om oförändrade bidrag.

Överbefälhavaren tillstyrker en uppräkning av anslaget med 90 000 kronor. Med hänsyn till att Frivilliga automobilkårens verksamhet så gott som helt förlorat sin betydelse för militära ändamål föreslår överbefälhavaren att bidraget till kåren minskas med 5 000 kronor. Överbefälhavaren föreslår anslagshöjningar till Centralförbundet för befälsutbildning med 71 000 kronor för anordnande av kurser militärområdesvis och försvarsområdesvis och till Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund med 24 000 kronor för utbildning.

Civilförvaltningen har intet att erinra mot överbefälhavarens förslag.

Departementschefen

Det beslut i befälsordningsfrågan, som fattats av 1960 års riksdag, innebär, bland annat, införande av två särskilda obligatoriska befälsövningar om vardera 15 dagar för värnpliktiga officerare och underofficerare. Såsom jag anfört vid anmälan av denna fråga till propositionen 1960: 109 (s. 118) kommer införandet av särskilda obligatoriska befälsövningar att medföra att frivillig repetitionsutbildning ej blir aktuell för huvuddelen av nämnda befälskategorier och att den frivilliga befälsutbildningen för dessa huvudsakligen kan inriktas på befordringsutbildning. Dock bör möjlighet till frivillig repetitionsutbildning även i fortsättningen stå öppen för sådan befälspersonal som på grund av olika omständigheter, t. ex. uppskov, ej kommer att inkallas till och fullgöra särskilda befälsövningar.

Den frivilliga befälsutbildningsrörelsen har särskild betydelse för att vidmakthålla och höja den personella kvaliteten i krigsorganisationen särskilt inom armén, där huvuddelen av befälet i krigsorganisationen icke är fast

anställd. Det bör därför tillses att befälsutbildningsrörelsen har erforderliga resurser för att fortsätta den verksamhet som icke påverkas av införandet av de obligatoriska särskilda befälsövningarna.

Vid förevarande anslagsfrågas beredning inom försvarsdepartementet har under hand inhämtats, att de särskilda befälsövningarna ej torde kunna påbörjas förrän under 1962. Den frivilliga repetitionsutbildningen under budgetåret 1961/62 kommer således icke att röna nämnvärt inflytande av de särskilda befälsövningarna. Eftersom de särskilda befälsövningarna endast berör värnpliktiga officerare och underofficerare, kvarstår behovet av repetitionsutbildningsmöjligheter för värnpliktigt underbefäl. Frivillig repetitionsutbildning kan beräknas bli aktuell för allt större antal underbefälsutbildade. Denna ökning kommer enligt centralförbundets mening mer än väl att uppväga det bortfall som framdeles kan bli en följd av de särskilda befälsövningarna.

Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 2 630 000 kronor. Därvid räknar jag med en höjning av bidraget till befälsutbildningsrörelsen med 71 000 kronor och till Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund med 24 000 kronor. Då frivilliga automobilkårens verksamhet i huvudsak saknar militär betydelse, anser jag att bidrag till kåren i fortsättningen icke bör utgå från anslag under fjärde huvudtiteln. Detta innebär en kostnadsminskning under anslaget med 15 000 kronor. Anslagshöjningen utgör således 80 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen

att till *Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 630 000 kronor.

[156] 47. **Lottaorganisationen**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	750 000	785 634	67 962
1960/61 (statsliggaren s. 302)	930 000		
1961/62 (förslag)	930 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 ett belopp av 28 123 kronor bundet.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Överstyrelsen för Riksförbundet Sveriges Lottakårer har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till avrundat 2 058 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 1 128 000 kronor. Av ökningen avser 56 000 kronor administration och upplysningsverksam-

het, 831 599 kronor utbildningskostnader och 240 619 kronor förnödenheter och materiel. Överstyrelsen grundar sina beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår på uppgifter från försvarsgrenscheferna. Därvid har hänsyn tagits endast till kostnader för utbildning av A-lottor. Vid beräkning av utbildningsbehovet för nästa budgetår har bristen på A-lottor förutsatts täckas på 10 år i stället för på 4 år enligt tidigare motsvarande beräkningar.

Överbefälhavaren framhåller, att stora brister på A-personal fortfarande föreligger och att behov föreligger av vidare- och repetitionsutbildning av den personal, som tidigare erhållit utbildning. Överbefälhavaren anser det därför nödvändigt att anslaget ökas och tillstyrker en höjning med 100 000 kronor, varav 70 200 kronor för utbildningskostnader och 29 800 kronor för förnödenheter och materiel.

Departementschefen

Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag utan föreslår, att det uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lottaorganisationen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 930 000 kronor.

[157] 48. **Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	60 000	59 000	3 186
1960/61 (statsliggaren s. 303)	70 000		
1961/62 (förslag)	80 000		

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

Överstyrelsen för Svenska röda korset hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med 175 185 kronor, vilket innebär en höjning i förhållande till innevarande budgetår med 105 185 kronor. Av ökningen avser 98 192 kronor egentliga utbildningskostnader och 6 993 kronor naturaförmåner för krigsfrivillig A-personal och hjälpsystrar. Överstyrelsen framhåller, att såsom underlag för kostnadsberäkningarna använts av chefen för armén utfärdade anvisningar. Röda korset har enligt överstyrelsen ökat sin utbildningsfrekvens beträffande A-personal genom att utnyttja egna medel. Överstyrelsen anser sig nu icke, utan väsentligt men för röda korsets sociala och humanitära verksamhet, i ytterligare utsträckning kunna ta insamlade medel i anspråk för utbildning för det militära försvaret.

Överbefälhavaren tillstyrker en höjning av anslaget i vad gäller egentliga utbildningskostnader med 10 000 kronor.

Civilförvaltningen tillstyrker den av överbefälhavaren föreslagna uppräkningen.

Departementschefen

I likhet med civilförvaltningen föreslår jag, att anslaget höjes med 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

[158] 49. **Frivilliga djursjukvården i krig**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	15 000	15 000	1 200
1960/61 (statsliggaren s. 303)	15 000		
1961/62 (förslag)	15 000		

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Centralstyrelsen för Svenska blå stjärnan hemställer, att anslaget höjes med 30 000 kronor under åberopande, bland annat, av att föreningen under senare år icke beretts kompensation för automatiska kostnadsstegringar. Av höjningen avses 27 000 kronor för utbildningskostnader och 3 000 kronor för förnödenheter och materiel m. m.

Överbefälhavaren föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Civilförvaltningen biträder överbefälhavarens förslag.

Departementschefen

Som civilförvaltningen föreslagit bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[159] 50. **Frivilliga skyttеväsendet**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 750 000	1 702 261	222 046
1960/61 (statsliggaren s. 303)	1 750 000		
1961/62 (förslag)	1 800 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras 1 705 000 kronor för den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, varav 350 000 kronor för underhåll av skjutbanor. För Svenska pistolskytteförbundet och Svenska sportskytteförbundet disponeras 35 000 kronor respektive 10 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 107 000 kronor.

Skytteförbundens överstyrelse hemställer, att statsbidraget för nästa budgetår ökas med 212 790 kronor. Överstyrelsen framhåller, att medelsanvisningen till skytterörelsen icke ökat sedan budgetåret 1952/53 utom vad beträffar underhåll av skjutbanor, för vilket ändamål anslaget höjdes med 125 000 kronor för budgetåret 1959/60 (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 307), och att den äskade höjningen endast motsvarar de senaste årens allmänna prisfördyringar. Av den föreslagna höjningen belöper 9 500 kronor på överstyrelsens administrationskostnader, 2 000 kronor på reseersättningar åt Kungl. Maj:ts ombud i skytteförbundens styrelser, 176 290 kronor på ökat bidrag till skytteföreningarna, sistnämnda belopp avsett att möjliggöra att bidraget per anslagsberättigande skytt höjes beträffande civila föreningar från 4 kronor 50 öre till 5 kronor 50 öre för gevärsskytt och beträffande militära föreningar från 1 krona 50 öre till 2 kronor samt 25 000 kronor på förbättrat underhåll av skjutbanor. Svenska pistolskytteförbundet hemställer om höjning av bidraget med 79 500 kronor. Förbundet framhåller, att bidrag till anslagsberättigande skyttar utgör det väsentligaste och i regel enda ekonomiska stöd, som under en följd av år har lämnats skytteföreningarna. Till följd av medelsbrist har förbundet dock under 1959 och 1960 icke kunnat lämna bidrag till föreningarna. Av den begärda höjningen hänför sig 66 000 kronor till sagda bidrag. Svenska sportskytteförbundet hemställer om oförändrat bidrag.

Överbefälhavaren föreslår, att anslaget höjes med 100 000 kronor för den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, varav 210 kronor för överstyrelsen, 49 790 kronor för skytteföreningarna och 50 000 kronor för skjutbanors underhåll. Överbefälhavaren framhåller, att underhållet av skjutbanor under en följd av år varit eftersatt och att automatvapenskjutningen utsätter banorna för allt starkare förslitning. På grund härav och med hänsyn till den omständigheten, att tillgången på skjutbanor är av största betydelse för hemvärnets och frivilliga befälsutbildningsrörelsens verksamhet, erfordras enligt överbefälhavaren en kraftig uppräkning av bidraget till skjutbanors underhåll. Överbefälhavaren räknar med oförändrat bidrag till pistolskytteförbundet.

Av den av civilförvaltningen föreslagna anslagshöjningen, som helt hänför sig till den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, avses 50 000 kronor för skytteföreningarna, 50 000 kronor för skjutbanors un-

derhåll samt 7 000 kronor för löneökningar för överstyrelsens kanslipersonal.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget höjes med 50 000 kronor med hänsyn till lönehöjningar åt överstyrelsens kanslipersonal och för att möjliggöra förbättrat underhåll av skjutbanor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga skytteväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor.

[160] 51. **Understöd åt vissa föreningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	53 000	53 000
1960/61 (statsliggaren s. 305)	53 000	
1961/62 (förslag)	53 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket finner, i enlighet med vad chefen för marinen i skrivelse till ämbetsverket ånyo föreslagit, att en höjning av bidraget till förhyrande av lokaler är väl motiverad (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 359). Utgivaren av Artilleri-Tidskrift har likaledes i skrivelse till ämbetsverket föreslagit höjning av bidraget till utgivande av tidskriften med 2 000 kronor. Civilförvaltningen anser sig emellertid icke kunna förorda någon medelsuppräkning för ifrågavarande ändamål.

Departementschefen

Som civilförvaltningen föreslagit bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 53 000 kronor.

VISSA ÖVRIGA GEMENSAMMA ÄNDAMÅL

[161] 52. **Inskrivningskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 250 000	1 269 319
1960/61 (statsliggaren s. 306)	1 350 000	
1961/62 (förslag)	1 300 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. I anslutning till ämbetsverkets i det föregående redovisade förslag om överföring av kostnaderna för, bland annat, de inskrivningsskyldigas fria resor m. m. jämlikt värnpliktsavlöningskungörelsen till annat anslag (jfr anslaget Armén: Reseersättningar m. m.) framhåller civilförvaltningen, att ifrågavarande kostnader under förevarande anslag uppgår till relativt obetydliga belopp, exempelvis för tiden oktober 1958—september 1959 22 000 kronor. Ämbetsverket anser därför, att anslaget ej bör minskas med anledning av överföringen.

Departementschefen

I det föregående har jag föreslagit, att medel för, bland annat, de inskrivningsskyldigas fria resor m. m. jämlikt värnpliktsavlöningskungörelsen från och med nästa budgetår anvisas under ett särskilt anslag, Reseersättningar till värnpliktiga m. fl. Nedgången i medelsbehovet under förevarande anslag till följd härav kan emellertid antagas bli obetydlig. Vid beräkningen av anslaget för inskrivningskostnader bör hänsyn vidare tagas till att anslaget för innevarande budgetår uppräknats med 50 000 kronor för betalning av identitetsbrickor (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 360). Med beaktande av det anförda och av anslagsbelastningen under föregående budgetår föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår minskas med 50 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

[162] **53. Vissa specialundersökningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	440 000	494 290
1960/61 (statsliggaren s. 307)	540 000	
1961/62 (förslag)	540 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket erinrar om att föredragande departementschefen vid anmälan av förevarande anslag till propositionen 1960: 1 (bil. 6, s. 361) uttalade, att kostnadsutvecklingen beträffande skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. ingav betänkligheter samt att ämbetsverket därför borde närmare undersöka förutsättningarna för en ändring i kostnadsbesparande riktning av det vid skärmbildsundersökningarna tillämpade systemet. Styrelsen meddelar, att vid verkställd utredning i saken

framkommit, att orsaken till kostnadsstegringen närmast är att söka i organisatoriska bristfälligheter i undersökningarnas utförande vid förbanden och i den omständigheten att undersökningarna i allt för stor omfattning utförts vid vederbörande dispensär, där taxorna höjts. Styrelsen framhåller, att, sedan viss av styrelsen begärd utredning förebragts, kommer ämbetsverket att utfärda anvisningar i ämnet till förbandscheferna, eventuellt också att åvägabringa en kontroll av undersökningarnas organisation antingen militärområdesvis eller i styrelsens regi. Vidkommande undersökningar vid dispensär ämnar styrelsen därom utfärda restriktiva bestämmelser. Slutligen framhåller ämbetsverket, att den påtalade kostnadsökningen icke har något samband med det s. k. 2-plansförfarandet vid undersökningar av förevarande slag.

Departementschefen.

Den av sjukvårdsstyrelsen utförda undersökningen beträffande kostnaderna för skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. synes visa, att kostnaderna kan nedbringas. Jag förutsätter, att sjukvårdsstyrelsen snarast vidtager erforderliga åtgärder för att begränsa kostnaderna. Vidkommande anslaget för nästa budgetår kan jag biträda sjukvårdsstyrelsens förslag. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa specialundersökningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 540 000 kronor.

[163] 54. **Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.**

	Anslag
1961/62 (förslag)	8 000 000

Kostnaderna för de värnpliktigas och inskrivningsskyldigas m. fl. fria resor m. m. jämlikt 3 och 10 §§ värnpliktsavlöningskungörelsen har tidigare bestritts från försvarsgrenarnas anslag till reseersättningar m. m. samt från anslaget till inskrivningskostnader. I det föregående (jfr arméns anslag till reseersättningar m. m.) har jag föreslagit att medel för ifrågavarande ändamål från och med budgetåret 1961/62 anvisas under ett särskilt för försvarsgrenarna gemensamt anslag. Detta bör — med beaktande av medelsförbrukningen för ändamålet under sistförflutet budgetår, upphävandet av militärtaxan m. m. — beräknas till 8 000 000 kronor för nästa budgetår. Anslaget bör uppföras såsom förslagsanslag.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 000 kronor.

[164] 55. **Underbefälsrekrytering**

	Anslag
1961/62 (förslag)	115 000

Under anslaget Försvarets socialbyrå: Omkostnader har för budgetåret 1960/61 anvisats 112 000 kronor för annonsering och annan upplysningsverksamhet för underbefälsrekryteringen. Kungl. Maj:t har i samband med beslut om nedläggande av försvarets socialbyrå med utgången av mars 1961 föreskrivit, att den vid byrån bedrivna rekryteringsverksamheten skall överföras till försvarsgrenscheferna (inspektören för kustartilleriet) i vad denna verksamhet angår den egna försvarsgrenen (kustartilleriet), dock att försvarets civilförvaltning skall äga vissa samordnande och granskande uppgifter i vad avser den med rekryteringen förenade upplysningsverksamheten.

Civilförvaltningen (skr. $^{26}/_{10}$ 1960) föreslår, att medel för ifrågavarande upplysningsverksamhet från och med budgetåret 1961/62 anvisas under ett särskilt reservationsanslag, benämnt Speciella rekryteringskostnader. För nästa budgetår bör enligt ämbetsverket för ändamålet anvisas 115 000 kronor. För egen del föreslår jag, att medel för här avsedd verksamhet anvisas under ett förslagsvis betecknat anslag med benämningen Underbefälsrekrytering. Jag har intet att erinra mot civilförvaltningens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår. Anslaget bör icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

I enlighet med det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Underbefälsrekrytering* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 115 000 kronor.

[165] 56. **Vissa civilanställningsåtgärder**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 1 000 000	[1] 1 364 043
1960/61 (statsliggaren s. 278)	[1] 960 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

[1] Avser anslaget Försvarets socialbyrå: Vissa civilanställningsåtgärder.

Under anslaget Försvarets socialbyrå: Vissa civilanställningsåtgärder har hittills anvisats medel för *dels* avskedspremier till manskap jämlikt kungörelsen den 30 juni 1947 med bestämmelser för underlättande av fast anställt manskaps övergång till civil verksamhet, *dels* civilanställningsförsäkring jämlikt samma kungörelse, *dels* tjänstepremier till avgående fält-

flygare och flygnavigatörer enligt kungörelsen den 20 september 1957 med bestämmelser för underlättande av fältflygares och flygnavigatörers övergång till civil verksamhet, *dels* viss utbildning i civilanställningssyfte för på aktiv stat kvarstående underbefäl, *dels ock* stipendier till visst avgånget underbefäl vid yrkesutbildning jämlikt förenämnda kungörelse den 30 juni 1947. Större delen av utgifterna under anslaget har under senare budgetår utgjort kostnader för tjänstepremier till avgående fältflygare och flygnavigatörer.

Vid socialbyråns nedläggande med utgången av mars 1961 kommer samtliga ärenden rörande civilanställningsförmåner och civilanställningsutbildning att överföras från socialbyrån till försvarets civilförvaltning. Medel för ifrågavarande civilanställningsåtgärder bör liksom hittills anvisas under ett särskilt förslagsanslag. Civilförvaltningen (skr. $^{26}/_{10}$ 1960) föreslår, att för ändamålet anvisas 1 585 000 kronor för nästa budgetår. För egen del föreslår jag, att anslaget uppföres med 1 500 000 kronor, innebärande en höjning med 540 000 kronor jämfört med motsvarande anslag för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa civilanställningsåtgärder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[166] 57. **Vidareutbildning av viss civil personal**

	Anslag
1961/62 (förslag)	250 000

I 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 17 ff.) lämnades en redogörelse för en inom försvarsdepartementet verkställd utredning angående civil medverkan inom försvarets verksamhet m. m. I utredningen betonades vikten av en mera långsiktig personalplanering och erinrades om att tekniska omskolnings- och vidareutbildningsfrågor till följd av utvecklingens gång blir av växande betydelse. För egen del underströk jag betydelsen av vidareutbildning och omskolning av personal, främst sådan med arbetsuppgifter av teknisk natur, och anmälde min avsikt att ägna frågan fortsatt uppmärksamhet.

Genom brev den 26 februari 1960 bemyndigade Kungl. Maj:t flygförvaltningen att under budgetåren 1959/60 och 1960/61 inom en kostnadsram av 50 000 kronor för vartdera budgetåret dels i egen regi anordna vidareutbildning för teknisk personal, dels ock utgiva bidrag till korrespondenskurser i tekniska ämnen för sådan personal, allt under förutsättning att utbildningen direkt syftar till att göra personalen skickad att lösa de arbetsupp-

gifter av speciell natur, som förekommer inom förvaltningens verksamhetsområde. Genom brev den 3 juni 1960 bemyndigade Kungl. Maj:t sedermera även armétygförvaltningen, marinförvaltningen och försvarets forskningsanstalt att försöksvis under budgetåret 1960/61 inom en kostnadsram av högst 50 000 kronor för varje myndighet under samma förutsättningar som föreskrivits för flygförvaltningen i egen regi anordna vidareutbildning för teknisk personal samt utgiva bidrag till korrespondensundervisning i tekniska ämnen för sådan personal. Med verksamheten sammanhängande kostnader skall enligt vad som angivits i berörda beslut bestridas från vederbörliga till myndigheternas förfogande stående anslag för anskaffning eller underhåll av materiel eller — i vad avser forskningsanstalten — från anslaget till viss forskningsverksamhet. Bestämmelser rörande ersättning till lärare vid kurser i berörda ämbetsverks egen regi skall likaså enligt vad som föreskrivits i angivna beslut meddelas av vederbörande myndighet i samråd med försvarets civilförvaltning.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har berörda myndigheter upptagit frågan om vidareutbildning m. m. till behandling.

Försvarets civilförvaltning anmäler, att ämbetsverket har för avsikt att under innevarande budgetår anordna viss utbildning av personal vid ämbetsverket. Sannolikt kommer även utbildning att anordnas nästa budgetår. Civilförvaltningen förutsätter, att kostnaderna får bestridas från ämbetsverkets avlönings- och omkostnadsanslag.

Fortifikationsförvaltningen förutsätter, att det liksom hittills skall vara möjligt att med anlitande av vederbörligt sakanslag låta personal bevista i andras regi anordnade kurser m. m. När det gäller anordnande av kurser i egen regi samt bidrag till korrespondenskurser m. m. föreslår fortifikationsförvaltningen, att ämbetsverket i likhet med de tygförvaltande verken erhåller bemyndigande att anordna vidareutbildning av teknisk personal. Detta bemyndigande bör emellertid även omfatta vidareutbildning av administrativ personal. För utbildningsverksamheten beräknas för nästa budgetår ett belopp av tillhopa 35 000 kronor, varav 15 000 kronor föreslås skola bestridas från avlöningsanslaget, 10 000 kronor från sakanslag och 10 000 kronor från omkostnadsanslaget.

Armétygförvaltningen finner det angeläget att — såsom under innevarande budgetår — jämväl under budgetåret 1961/62 vidareutbildning m. m. av teknisk personal skall kunna anordnas. I fråga om sättet för kostnadernas bestridande förordar ämbetsverket, att dessa kostnader även fortsättningsvis får bestridas av anskaffnings- och underhållsanslag. Därest emellertid ifrågavarande kostnader av principiella skäl anses böra bestridas från andra anslag föreslås, att de i så fall får belasta den anslagspost under verkets avlöningsanslag från vilken vederbörandes avlöning bestrides.

Arméintendenturförvaltningen föreslår, att kostnader för vidareutbildning av teknisk personal och personal verksam inom det tekniska området, vilka kostnader hittills bestridits av sakanslag, framdeles skall upptagas under verkets omkostnadsanslag. Arméintendenturförvaltningen beräknar för ändamålet 9 600 kronor under budgetåret 1961/62.

Marinförvaltningen finner, i likhet med arméintendenturförvaltningen, att kostnader för ifrågavarande verksamhet framdeles bör anvisas under omkostnadsanslaget. Ämbetsverket beräknar härför ett belopp av 50 000 kronor.

Flygförvaltningen anför, att huvuddelen av kostnaderna för verksamheten utgöres av arvoden till kurslärare. Återstående kostnader avser utgifter för materiel för laborationer och annan förbrukningsmateriel, utskrift av kompendier, tillfällig förhyrning av laboratorielokaler, elkraft m. m. Vissa av kostnaderna kan sålunda hänföras till avlönings- och omkostnadsanslag, andra till sakanslag. För enkelhetens skull föreslår ämbetsverket, att samtliga kostnader får utgå från sakanslag. Till övervägande del avser verksamheten vidare enligt flygförvaltningen sådan utbildning som erfordras för att personalen skall kunna bemästra tekniska problem i samband med projektering m. m. av ny flygmateriel. Härigenom finns större anknytning till anslaget till anskaffning av flygmateriel än till anslagen till luftförsvarsrobot och till drift och underhåll av flygmateriel m. m. Med hänsyn härtill finner ämbetsverket det mest ändamålsenligt att kostnaderna för utbildningen i dess helhet belastar förstnämnda anslag.

Flygförvaltningen upplyser vidare, att lärarkrafterna för verksamheten huvudsakligen hämtas utanför flygförvaltningen, varigenom deras anlitande utgör en variant av sättet att tillgodose förvaltningens behov av specialkunskaper genom anlitande av utomstående expertis.

Flygförvaltningen finner slutligen den i egen regi anordnade vidareutbildningen för teknisk personal vara av stort värde och önskar även framdeles få bedriva sådan utbildning.

Försvarets forskningsanstalt föreslår, att kostnaderna för utbildningsverksamheten skall bestridas av omkostnadsanslaget, därest så av principiella skäl anses nödvändigt. Anstalten beräknar 50 000 kronor för verksamheten under nästa budgetår.

Departementschefen

Den tekniska utvecklingen medför behov av högt kvalificerad personal. Med hänsyn härtill och till önskemålet att på mest rationella sätt utnyttja tillgänglig arbetskraft fäster jag stor vikt vid frågorna om vidareutbildning och omskolning av teknisk personal inom försvaret och anser, att dessa frågor bör ägnas ökad uppmärksamhet. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t medgivit en provisorisk reglering i fråga om vidarentbildning av teknisk

personal vid armétygförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets forskningsanstalt enligt förenämnda bestämmelser den 26 februari och den 3 juni 1960. Jag finner det lämpligt och betydelsefullt, att denna verksamhet numera erhåller fastare former.

Uppkommande behov av arbetskraft inom ett område bör i första hand tillgodoses med personal som kan frigöras inom andra områden. Härvid bör enligt min mening ägnas ökad uppmärksamhet åt möjligheterna att till bristområden inom en förvaltnings verksamhetsområde överföra personal från annan myndighet inom försvaret, där personal kan frigöras. Jag anser det även här vara ett väsentligt intresse att möjlighet finnes att omskola ifrågavarande personal för de nya arbetsuppgifterna. Jag bedömer det som angeläget att dessa möjligheter utvidgas.

Enligt den provisoriska regleringen har vidareutbildning och omskolning begränsats till personal som är verksam inom det tekniska området. Jag anser emellertid, att även annan civil förvaltningspersonal — administrativ, kameral eller liknande — vid militära förvaltningsmyndigheter i fall av behov bör komma i åtnjutande av dylik utbildning.

Myndigheterna bör hålla varandra orienterade om pågående eller planerad utbildning. Det kan även ifrågakomma att anordna gemensam utbildning eller omskolning för personal från två eller flera myndigheter.

Jag anser alltså, att medel även framdeles bör ställas till förfogande för anordnande av vidareutbildning m. m. Förutsättningen härför bör vara att utbildningen direkt syftar till att göra personalen skickad att lösa de arbetsuppgifter av speciell natur, som förekommer inom vederbörande verksamhetsområde. I fråga om kurser som anordnas av försvarets centrala förvaltningsmyndigheter och av försvarets forskningsanstalt bör medel anvisas för bestridande av erforderliga lärararvoden, kostnader för läroböcker och undervisningsmateriel samt med verksamheten i övrigt förenade omkostnader. Möjlighet bör även finnas för förenämnda myndigheter att under angiven förutsättning även utbetala avgifter för eller bidrag till korrespondenskurser eller andra enskilda kurser m. m.

Medel för ifrågavarande utbildningsverksamhet bör från och med nästa budgetår anvisas under ett gemensamt reservationsanslag, benämnt Vidareutbildning av viss civil personal. Medelsbehovet under anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 250 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om disposition av ifrågavarande anslagsmedel.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vidareutbildning av viss civil personal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[167] 58. **Försvarsupplysning**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	210 000	207 853	19 622
1960/61 (statsliggaren s. 307)	180 000		
1961/62 (förslag)	206 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 till i runt tal 15 000 kronor bunden.

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, att anslaget höjes med 14 000 kronor, varav för ökad upplaga av tidskriften Arménytt 4 000 kronor och för ökad omfattning av varje nummer av tidskriften Marinnytt 10 000 kronor. Den föreslagna anslagshöjningen motiveras med att det med för innevarande budgetår anvisade medel icke varit möjligt att öka tidskrifternas omfattning så att bortfallet av tidskriften Kontakt med krigsmakten (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 362) helt kunnat kompenseras. I annat sammanhang (skr. 29/9 1960) föreslår chefen för försvarsstaben, att för tidskriften Marinnytt avses ytterligare 8 400 kronor. Det skulle därmed bli möjligt att öka antalet nummer av tidskriften.

Chefen för flygvapnet (skr. 10/10 1960) erinrar om att föredragande departementschefen enligt 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 362) vid anmälan av förevarande anslag uttalat, att det borde undersökas huruvida icke i kostnadsbesparande syfte upplagan av tidskriften Vårdkasen skulle kunna begränsas. Chefen för flygvapnet framhåller i anledning härav, att det är angeläget att tidskriften, som huvudsakligen tilldelas krigsplacerad luftbevakningspersonal, når samtlig personal av denna kategori och att företagen undersökning givit vid handen att en begränsning av upplagans storlek icke är möjlig utan att syftet med tidskriften förfelas. I förevarande sammanhang hemställer chefen för flygvapnet, att för utgivande av Vårdkasen anvisade medel, 5 000 kronor, höjes till 7 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning, som avgivit utlåtande över försvarsstabschefens ursprungliga äskande, anser en höjning av anslaget med 14 000 kronor väl hög och föreslår, att densamma begränsas till 6 à 7 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår med anledning av myndigheternas förslag, att anslaget höjes med sammanlagt 26 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att jämväl utgifterna för tidskriften Flygvapennytt skall bestridas från förevarande anslag. Inom ramen för tillgängliga anslagsmedel bör en utjämning ske så att utgivning och utdelning av tidskrifterna Arménytt, Marinnytt och Flygvapennytt kan ske efter enhetliga grunder. Närmare reglering här-

utinnan bör ske enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. För tidskriften Vårdkasen beräknar jag oförändrat belopp, 5 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 206 000 kronor.

[168] 59. **Försvarsfilm**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	460 000	475 169	11 539
1960/61 (statsliggaren s. 308)	485 000		
1961/62 (förslag)	530 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget, såvitt det avser militär undervisningsfilm, höjes med 45 000 kronor.

Försvarsgrenscheferna har på grund av inträffade prishöjningar m. m. likaledes föreslagit en uppräkning av anslaget i förevarande del med tillhopa 45 000 kronor, varav för arméns behov 16 000 kronor, för marinens behov 13 000 kronor och för flygvapnets behov 16 000 kronor.

Civilförvaltningen anser det ur utbildningssynpunkt alltjämt (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 363) angeläget att åstadkomma möjligheter både för en ökad filmproduktion och för ett vidmakthållande av den tidigare produktionens omfattning och kvalitet. Ämbetsverket tillstyrker därför försvarsgrenschefernas förslag.

Chefen för försvarsstaben hemställer, att anslagsposten till upplysnings- och propagandafilm upptages med oförändrat belopp, 18 000 kronor.

Departementschefen

Förevarande anslag bör uppräknas med 45 000 kronor med hänsyn till ökade framställningskostnader för militär undervisningsfilm. Vad beträffar upplysnings- och propagandafilm räknar jag med oförändrad medelstilldelning. Anslaget bör således uppföras med 530 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsfilm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 530 000 kronor.

[169] 60. **Publikations- och blankettryck**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 680 000	2 735 605
1960/61 (statsliggaren s. 309)	2 680 000	
1961/62 (förslag)	2 780 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget, såvitt det avser blankettryck, höjes med 100 000 kronor med hänsyn till ökade framställningskostnader, bland annat, till följd av allmänna varuskatten.

Departementschefen

Jag tillstyrker civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, under erinran om att anslaget höjes med 100 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Publikations- och blankettryck* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 780 000 kronor.

E. Diverse

[170] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	73 000	73 000
1960/61 (statsliggaren s. 309)	102 000	
1961/62 (förslag)	32 000	

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kronor.

[171] 2. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	353 000	389 607
1960/61 (statsliggaren s. 309)	359 000	
1961/62 (förslag)	410 000	

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 410 000 kronor.

[172] 3. **Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 82 215 000	[3] 84 652 973
1960/61 (statsliggaren s. 232, 256 o. 271)	[2] 93 508 000	
1961/62 (beräknat belopp)	103 300 000	

[1] Därav 41 174 000 kronor för arméns, 13 476 000 kronor för marinens och 27 565 000 kronor för flygvapnets delfond.

[2] Därav 47 980 000 kronor för arméns, 14 770 000 kronor för marinens och 30 758 000 kronor för flygvapnets delfond.

[3] Av nettoutgiften hänför sig 43 515 301 kronor till arméns, 13 652 921 kronor till marinens och 27 484 751 kronor till flygvapnets delfond.

Fortifikationsförvaltningen har avgivit förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1961/62. Vid utarbetandet av förslaget har ämbetsverket, i enlighet med av Kungl. Maj:t erhållet uppdrag, utgått från den förutsättningen att arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond från och med nästa budgetår sammanföres till en för försvarsgrenarna gemensam delfond. Jag avser att vid anmälan senare denna dag av anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår föreslå, att en dylik gemensam delfond, preliminärt benämnd kasernbyggnaders delfond, inrättas. I anslutning härtill bör medel för ersättning till nämnda delfond anvisas under ett å fjärde huvudtiteln, avsnitt E. Diverse, uppfört anslag.

Enär prövningen i övrigt av förslaget till stat för fastighetsfonden icke kan slutföras innan statsverkspropositionen avlåtes, torde jag få framdeles i särskild ordning anmäla frågan om proposition i ämnet. Med hänsyn härtill bör anslagen till ersättning till fastighetsfonden i riksstatsförslaget upptagas med allenast beräknade belopp. Anslagen kan härvid preliminärt beräknas till 103 300 000 kronor för kasernbyggnaders delfond och 29 020 000 kronor för befästningars delfond. Jag återkommer under följande punkt till hemställan beträffande det sistnämnda anslaget och hemställer i detta sammanhang, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 103 300 000 kronor.

[173] 4. **Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	23 472 000	23 396 423
1960/61 (statsliggaren s. 309)	25 687 000	
1961/62 (beräknat belopp)	29 020 000	

Under åberopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 29 020 000 kronor.

[174] 5. **Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 500 000
1960/61 (statsliggaren s. 310)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Från detta anslag utgår gottgörelse till försvarets fabriksfond för inom fabriksverket uppkommande kostnader för vidmakthållande i fred av de nytillverkande fabrikernas krigsberedskap. Enligt för innevarande budgetår fastställd stat användes anslaget för täckande av tomgångsförluster vid vissa överdimensionerade produktionsavdelningar, kostnader för undanställda maskiner, som är avsedda för driften under beredskaps- och krigstillstånd, samt kostnader för ammunitionsreservfabrik.

Försvarets fabriksstyrelse (skr. 15/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Styrelsen framhåller, att medelsbehovet i stort sett är beroende av arbetsbeläggningen vid fabrikerna. Såvitt styrelsen nu kan bedöma bör anslaget för budgetåret 1961/62 upptagas med oförändrat 1 500 000 kronor.

Departementschefen

Jag biträder fabriksstyrelsens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[175] 6. **Ersättning för automobilskatt**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 080 000	6 275 530
1960/61 (statsliggaren s. 310)	6 700 000	
1961/62 (förslag)	6 800 000	

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor. Ämbetsverket grundar sina anslagsberäkningar på antalet skattepliktiga fordon av olika slag, som antages vara i krigsmaktens ägo under år 1961, och den beräknade genomsnittliga användningstiden för dessa fordon. Ökningen av medelsbehovet hänför sig till höjt genomsnittsskattebelopp för bil och beräknad ökning av antalet fordon.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med 100 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 800 000 kronor.

[176] 7. **Ersättning för rustning och rotering**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	15 000	13 122
1960/61 (statsliggaren s. 310)	15 000	
1961/62 (förslag)	15 000	

Anslaget bör jämväl för budgetåret 1961/62 uppföras med 15 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[177] 8. **Resestipendier**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	15 000	11 565	7 355
1960/61 (statsliggaren s. 310)	15 000		
1961/62 (förslag)	15 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 icke till någon del bunden.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[178] 9. **Vissa nämnder m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	190 000	174 019
1960/61 (statsliggaren s. 311)	225 000	
1961/62 (förslag)	225 000	

Från anslaget bestrides under innevarande budgetår kostnader för inskrivningsrådet, riksvärderingsnämnden, de lokala värderingsnämnderna, försvarets skaderegleringsnämnd, försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, försvarets centrala arbetarskyddsnämnd, försvarets skolnämnd, sakkunniga för rådgivning i publicitetsfrågor, försvarets fastighetsnämnd, försvarets personalnämnd, försvarets centrala företagsnämnd samt den socialdelegation, som jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 15 september 1960

skall finnas inrättad vid försvarets civilförvaltning från och med den 1 april 1961 (jfr SP 1960, bil. 6, s. 306).

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Med hänsyn till anslagsbelastningen torde nämligen en uppräkning av anslaget på grund av de relativt ringa kostnaderna för socialdelegationen — uppskattningsvis cirka 5 000 kronor för budgetår — ej vara erforderlig.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 225 000 kronor.

[179] 10. **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	25 000	26 822	4 648
1960/61 (statsliggaren s. 311)	25 000		
1961/62 (förslag)	25 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet obunden.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket anger medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1961/62 för planmässigt bedriven utredningsverksamhet inom fortifikationsförvaltningen och flygförvaltningen till 335 000 kronor, varav 200 000 kronor för utredningar inom fortifikationsförvaltningens och 135 000 kronor för utredningar inom flygförvaltningens verksamhetsområde, men anser sig med hänsyn till de av överbefälhavaren lämnade direktiven för budgetarbetet icke böra föreslå någon höjning.

Jag vill erinra om att vid den översyn av fortifikationsförvaltningen som förutskickades vid anmälan av 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 123) och som numera igångsatts skall enligt direktiven uppmärksammas bland annat frågor rörande utnyttjandet av förevarande anslag. I avbidan på resultaten av översynen kan jag biträda fortifikationsförvaltningens förslag beträffande medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[180] 11. **Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 450 000	1 976 432
1960/61 (statsliggaren s. 311)	1 450 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att oavsett uppgången i belastningen under budgetåret 1959/60 anslaget med hänsyn till de många oförutsedda och svårberäkneliga faktorer, som påverkar medelsförbrukningen, endast uppräknas med 50 000 kronor. Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[181] 12. **Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 312)	25 000	
1961/62 (förslag)	25 000	

Från detta anslag utgår gottgörelser för skador till följd av bestämmelser om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret m. m.

Hållpunkter saknas för bedömande av i vad mån utgifter av beskaffenhet att böra belasta anslaget kan uppkomma under nästa budgetår. Anslaget bör därför i enlighet med förslag av fortifikationsförvaltningen uppföras med oförändrat belopp, 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[182] 13. **Täckande av vissa medelsbrister**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 312)	10 000
1961/62 (förslag)	10 000

Från detta anslag utgår medel för täckning av såsom propriebalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper redovisade medelsbrister.

Civilförvaltningen hemställer, med hänsyn till de många oförutsedda eller svårberäkneliga faktorer som påverkar medelsförbrukningen under förevarande anslag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckande av vissa medelsbrister* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[183] 14. **Borttagande av pansarhinder m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	125 000	104 890	131 543
1960/61 (statsliggaren s. 312)	200 000		
1961/62 (förslag)	300 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Från ifrågavarande anslag bekostas vissa arbeten för borttagande av pansarhinder och andra befästningar, som visat sig vara till hinder för utbyggnad av bostads- och industriområden m. m., samt för uppförande på annan plats av likvärdiga befästningar som ersättning för de borttagna.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket beräknar visserligen medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1961/62 till 300 000 kronor men anser sig med hänsyn till de av överbefälhavaren lämnade direktiven för budgetarbetet inte böra föreslå någon anslagshöjning. Jag föreslår, att anslaget höjes med 100 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Borttagande av pansarhinder m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[184] 15. **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	13 300 000	12 430 121
1960/61 (statsliggaren s. 312)	12 400 000	
1961/62 (förslag)	11 500 000	

Riksförsäkringsanstalten och försvarets socialbyrå (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget minskas med 900 000 kronor. Myndigheterna framhåller, att avgång av äldre ersättningstagare, bland annat i skadefall från den förstärkta försvarsberedskapens tid, under en följd av år medfört

en fortlöpande minskning av kostnaderna under anslaget. Antalet inkomna framställningar om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, har under de tre senaste budgetåren hållit sig tämligen konstant. Förutsatt att den militära tjänstgöringens omfattning ej väsentligt förändras, anses därför en fortsatt minskning i medelsåtgången under de närmaste åren sannolik. Med hänsyn härtill beräknar myndigheterna medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1961/62 till 11 500 000 kronor.

I likhet med riksförsäkringsanstalten och försvarets socialbyrå anser jag, att anslaget bör kunna minskas med 900 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.*, för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 500 000 kronor.

[185] 16. **Omskolning av i militärtjänst skadade**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	150 000	155 325
1960/61 (statsliggaren s. 314)	150 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Arbetsmarknadsstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

Styrelsen framhåller, att under år 1959 undergick 79 militärskadade yrkesutbildning, omskolning m. m. Ämbetsverket utgår vid sina beräkningar från att utbildningsverksamheten under 1960 kommer att få ökad omfattning i förhållande till år 1959.

Departementschefen

Jag tillstyrker arbetsmarknadsstyrelsens förslag till anslagshöjning med 50 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[186] 17. **Rationaliseringsförsök**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	90 000	—	168 059
1960/61 (statsliggaren s. 314)	215 000		
1961/62 (förslag)	50 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1959/60 i sin helhet bunden.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget minskas med 165 000 kronor, med vilket belopp anslaget för budgetåren 1959/60 och 1960/61 sammanlagt uppräknades för anskaffning av vissa hålkortsmaskiner (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 323 och 1960: 1, bil. 6, s. 375). Jag biträder ämbetsverkets förslag rörande beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rationaliseringsförsök* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[187] 18. **Prisundersökningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	75 000	51 579
1960/61 (statsliggaren s. 314)	50 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Från detta anslag skall bestridas kostnaderna för försvarets prisregleringsdelegations verksamhet m. m. samt för insamling och bearbetning av prismaterial, sammanställning av indextal m. m.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att ifrågavarande anslag i avbidan på ytterligare erfarenheter om belastningen uppföres med oförändrat belopp. Under erinran om att prisreglering under de två närmaste budgetåren förutsatts skola ske enligt i huvudsak samma grunder som för närvarande biträder jag ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisundersökningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[188] 19. **Reglering av prisstegringar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000 000	[1] 17 400 000
1960/61 (statsliggaren s. 315)	60 000 000	
1961/62 (beräknat belopp)	60 000 000	

[1] Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1960.

Såsom framgått av vad jag inledningsvis anfört förutsättes att den under de senaste budgetåren tillämpade prisregleringen av försvarsutgifterna skall tillämpas jämväl under de närmaste budgetåren efter i stort sett samma regler som för närvarande. Vissa frågor torde emellertid fordra ytterligare överväganden. Med hänsyn härtill och då ytterligare erfarenheter rörande prisutvecklingen bör avvaktas föreslår jag, att anslaget tills vidare uppföres med ett beräknat belopp av 60 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Reglering av prisstegringar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett anslag av 60 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Berndt Bodin

Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1961/62

Std.		Kronor
	A. Försvarsdepartementet	
37	Avlöningar	[1] 1 610 000
37	Omkostnader	[1] 140 000
37	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	800 000
38	Extra utgifter	400 000
	Försvarsdepartementet	**2 950 000**
	B. Centrala förvaltningsmyndigheter	
	Försvarets civilförvaltning	
44	Avlöningar	[1] 5 980 000
44	Omkostnader	[1] 2 155 000
		8 135 000
	Försvarets sjukvårdsstyrelse	
44	Avlöningar	1 260 000
47	Omkostnader	110 000
		1 370 000
	Fortifikationsförvaltningen	
48	Avlöningar	9 200 000
57	Omkostnader	589 000
59	Forskningsverksamhet	1 270 000
60	Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.	160 000
60	Byggnads- och reparationsberedskapens materiel	1 000
		11 220 000
	Armétygförvaltningen	
61	Avlöningar	27 550 000
76	Omkostnader	1 330 000
77	Årskostnader för industriell krigsberedskap	700 000
78	Engångskostnader för industriell krigsberedskap	4 600 000
79	Armétygförvaltningens anstalter: Avlöningar	8 020 000
		42 200 000
	Arméintendenturförvaltningen	
80	Avlöningar	3 470 000
85	Omkostnader	269 000
87	Arméintendenturförvaltningens anstalter: Avlöningar	3 945 000
		7 684 000

[1] Beräknat belopp.

Std.		Kronor
	Marinförvaltningen	
90	Avlöningar	13 400 000
111	Omkostnader	1 125 000
		14 525 000
	Flygförvaltningen	
113	Avlöningar	31 576 000
137	Omkostnader	1 485 000
140	Datamaskiner m. m.	4 100 000
		37 161 000
	Försvarets förvaltningsdirektion	
140	Avlöningar	[1] 242 000
140	Omkostnader	[1] 20 000
		262 000
	Centrala förvaltningsmyndigheter	**122 557 000**

C. Försvarskrafterna

	Försvarsstaben	
142	Avlöningar	[1] 19 485 000
142	Omkostnader	[1] 3 652 000
142	Övningar	[1] 92 000
142	Anskaffning av krigskartor	700 000
143	Anskaffning och underhåll av materiel	[1] 2 061 000
	Försvarsstaben	25 990 000
	Armén	
	Avlöningar m. m. till fast anställd personal	
144	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	[1] 279 400 000
145	Avlöningar till personal å reservstat	1 500 000
146	Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.	6 500 000
147	Rekryteringskostnader	85 000
147	Avlöningar till viss arbetarpersonal	14 000 000
		301 485 000
	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	
148	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	53 600 000
	Sjukvård	
149	Sjukvård	3 300 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Reseersättningar m. m.	
150	Reseersättningar m.m.	10 420 000
	Expenser m. m.	
153	Bränsle m. m.	18 600 000
154	Telefon m. m.	1 990 000
155	Övriga expenser m. m.	1 105 000
		21 695 000
	Mathållning m. m.	
155	Mathållning	46 800 000
158	Furagering	2 100 000
		48 900 000
	Intendenturmateriel m. m.	
159	Beklädnad m. m.	51 375 000
162	Inventarier m. m.	6 900 000
165	Tvätt	4 060 000
		62 335 000
	Övningar m. m.	
167	Övningar m. m.	38 000 000
170	Ökning av drivmedelslagringen	1 000
170	Drivmedelsförråd m. m.	2 000 000
171	Anskaffning av drivmedelsutrustning	3 250 000
		43 251 000
	Anskaffning och vård av hästar m. m.	
173	Remontering	1 000
175	Uttagning av hästar	70 000
175	Veterinärvård	65 000
176	Hundväsendet	71 000
		207 000
	Tygmateriel m. m.	
177	Anskaffning av tygmateriel m. m.	317 000 000
180	Underhåll av tygmateriel m. m.	68 700 000
181	Förhyrning av motorfordon m.m.	4 250 000
181	Uttagning av motorfordon och motorredskap	160 000
		390 110 000

Sid		Kronor
	Hemvärnet	
182	Hemvärnets avlöningar	960 000
184	Hemvärnets omkostnader	690 000
185	Hemvärnets intendenturmateriel m. m.	550 000
185	Hemvärnets övningar	2 150 000
186	Hemvärnets tygmateriel m. m.	4 510 000
		8 860 000
	Armén	944 163 000
	Marinen	
	Avlöningar m. m. till fast anställd personal	
187	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	[1] 106 800 000
187	Avlöningar till personal å reservstat	135 000
187	Avlöningar till personal i marinens reserver	2 300 000
188	Rekryteringskostnader	85 000
188	Avlöningar till viss arbetarpersonal	3 785 000
		113 105 000
	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	
189	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	11 200 000
	Sjukvård	
190	Sjukvård	960 000
	Reseersättningar m. m.	
190	Reseersättningar m. m.	2 735 000
	Expenser m. m.	
191	Bränsle m. m.	7 600 000
192	Telefon m. m.	1 125 000
193	Övriga expenser m. m.	380 000
		9 105 000
	Mathållning	
194	Mathållning	15 500 000
	Intendenturmateriel m. m.	
196	Beklädnad m. m.	7 620 000
197	Inventarier m. m.	1 500 000
199	Tvätt	1 130 000
		10 250 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Övningar m. m.	
200	Övningar m. m.	23 300 000
201	Drivmedelsförråd m. m.	160 000
201	Anskaffning av drivmedelsutrustning	100 000
202	Materialförråd m. m.	295 000
202	Hundbevakningstjänsten	10 000
		23 865 000
	Flytande materiel, vapenmateriel m. m.	
203	Fartygsbyggnader m. m.	92 500 000
207	Anskaffning av vapenmateriel m. m.	71 300 000
210	Underhåll av fartyg m. m.	[1] 42 300 000
211	Anskaffning av vissa maskiner m. m.	500 000
		206 600 000
	Bidrag och understöd	
212	Bidrag till sjövärnskåren	330 000
	Marinen	393 650 000

Flygvapnet

	Avlöningar m. m. till fast anställd personal	
213	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	[1] 137 600 000
213	Avlöningar till personal å reservstat	40 000
213	Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	1 530 000
214	Rekryteringskostnader	250 000
215	Avlöningar till viss arbetarpersonal	300 000
		139 720 000
	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	
216	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	8 650 000
	Sjukvård	
216	Sjukvård	650 000
	Reseersättningar m. m.	
217	Reseersättningar m. m.	4 500 000
	Expenser m. m.	
218	Bränsle m. m.	7 800 000
218	Telefon m. m.	3 300 000
219	Övriga expenser m. m.	320 000
		11 420 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Mathållning	
220	Mathållning	9 200 000
	Intendenturmateriel m. m.	
221	Beklädnad m. m.	8 200 000
224	Inventarier m. m.	1 600 000
225	Tvätt	980 000
		10 780 000
	Övningar m. m.	
226	Övningar m. m.	6 750 000
227	Hundbevakningstjänsten	28 000
		6 778 000
	Flygmateriel m. m.	
228	Anskaffning av flygmateriel m. m.	733 600 000
231	Luftförsvarsrobot	[1] 102 600 000
231	Drift och underhåll av flygmateriel m. m.	161 000 000
234	Drivmedelsförråd m. m.	9 650 000
235	Anskaffning av drivmedelsutrustning	2 150 000
237	Ökning av drivmedelslagringen	1 000 000
		1 010 000 000
	Bidrag och understöd	
237	Understöd åt privatflyget	366 000
	Flygvapnet	1 202 064 000
	Försvarskrafterna	**2 565 867 000**

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål

Krigsarkivet

240	Avlöningar	482 000
241	Omkostnader	37 000
242	Samlingars konservering m. m.	3 000
242	Inredning av vissa arkivaliemagasin	35 000
		557 000

Armémuseum

243	Avlöningar	274 000
244	Omkostnader	89 000
245	Samlingars konservering m. m.	15 000
		378 000

[1] Beräknat belopp.

Sid		Kronor
	Försvarets forskningsanstalt	
245	Avlöningar	10 400 000
251	Omkostnader	945 000
251	Viss forskningsverksamhet	36 000 000
253	Engångsanskaffning av viss utrustning	4 000 000
		51 345 000
	Försvarshögskolan	
254	Avlöningar	323 000
257	Omkostnader	58 000
		381 000
	Krigshögskolan	
258	Avlöningar	[1] 2 100 000
258	Omkostnader	[1] 1 300 000
258	Övningar	[1] 600 000
		4 000 000
	Försvarets läroverk	
258	Avlöningar	1 260 000
260	Omkostnader	90 000
		1 350 000
	Försvarets brevskola	
261	Avlöningar	231 000
263	Omkostnader	44 000
		275 000
	Försvarets sjukvårdsförråd	
263	Avlöningar	600 000
265	Omkostnader	115 000
		715 000
	Garnisonssjukhusen	
266	Avlöningar	[1] 213 000
266	Omkostnader	[1] 60 000
		273 000
	Militärapoteket	
267	Avlöningar	720 000
271	Omkostnader	44 000
		764 000
	Försvarets tandvård	
272	Avlöningar	2 272 000
274	Omkostnader	280 000
		2 552 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Militärpsykologiska institutet	
274	Avlöningar	465 000
277	Omkostnader	124 000
		589 000
	Centrala värnpliktsbyrån	
278	Avlöningar	1 004 000
282	Omkostnader	412 000
		1 416 000
	Militärmusiken	
284	Avlöningar	10 300 000
285	Reseersättningar m. m.	320 000
285	Materiel m. m.	140 000
		10 760 000
	Anskaffning av viss materiel m. m.	
286	Sjukvårdsmateriel	1 775 000
287	Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.	3 000 000
288	Vissa signalförbindelser m. m.	10 000 000
290	Anskaffning av taggtråd	100 000
290	Järnvägskrigsbromateriel	3 000 000
		17 875 000
	Familjebidrag	
291	Familjebidrag	34 500 000
	Personalvårdsverksamhet m. m.	
292	Försvarets personalvård: Avlöningar	1 220 000
295	Försvarets personalvård: Omkostnader	250 000
296	Soldathemsverksamhet	180 000
296	Fritidsundervisning m. m.	340 000
		1 990 000
	Bidrag och understöd	
297	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	2 630 000
299	Lottaorganisationen	930 000
300	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	80 000
301	Frivilliga djursjukvården i krig	15 000
301	Frivilliga skytteväsendet	1 800 000
303	Understöd åt vissa föreningar m. m.	53 000
		5 508 000
	Vissa övriga gemensamma ändamål	
303	Inskrivningskostnader	1 300 000
304	Vissa specialundersökningar m. m.	540 000
305	Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.	8 000 000
306	Underbefälsrekrytering	115 000
306	Vissa civilanställningsåtgärder	1 500 000
307	Vidareutbildning av viss civil personal	250 000
311	Försvarsupplysning	206 000
312	Försvarsfilm	530 000
313	Publikations- och blankettryck	2 780 000
		15 221 000
	Vissa för försvaret gemensamma ändamål	**150 449 000**

Sid.		Kronor
	E. Diverse	
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
314	Slottsbyggnadernas delfond	32 000
314	Byggnadsstyrelsens delfond	410 000
	Ersättning till försvarets fastighetsfond:	
314	Kasernbyggnaders delfond	[1] 103 300 000
315	Befästningars delfond	[1] 29 020 000
316	Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk	1 500 000
316	Ersättning för automobilskatt	6 800 000
317	Ersättning för rustning och rotering	15 000
317	Resestipendier	15 000
317	Vissa nämnder m. m.	225 000
318	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.	25 000
319	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.	1 500 000
319	Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom	25 000
319	Täckande av vissa medelsbrister	10 000
320	Borttagande av pansarhinder m. m.	300 000
320	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.	11 500 000
321	Omskolning av i militärtjänst skadade	200 000
321	Rationaliseringsförsök	50 000
322	Prisundersökningar m. m.	50 000
322	Reglering av prisstegringar	[1] 60 000 000
	Diverse	**214 977 000**
	Summa IV ht	**3 056 800 000**

[1] Beräknat belopp.

Sthlm 1961. K. L. Beckmans Boktr.

FEMTE HUVUDTITELN

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler — beträffande de under punkterna 15—17 och 23—36 upptagna frågorna efter samråd med statsrådet Lindström — de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, och anför därvid följande.

A. Socialdepartementet m. m.

[1] 1. **Socialdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 362 000	1 167 368
1960/61 (statsliggaren s. 317)	1 400 800	
1961/62 (förslag)	1 590 000	

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som förste kanslisekreterare i Ao 23 bytas ut mot en byrådirektörstjänst i Ao 26 och en kontoristtjänst i Ao 9 ombildas till kansliskrivartjänst i Ao 10. I samband därmed bör en extra tjänst i Ag 10 dras in. Vidare torde ett förordnande

att bestrida på regeringsrättssekreterare ankommande göromål böra omändras till en tjänst som regeringsrättssekreterare i Ae 26.

De automatiska utgiftsökningarna under anslaget uppskattar jag till, avrundat, 183 000 kronor.

Anslaget torde sammanlagt böra ökas med 189 200 kronor och uppföras med 1 590 000 kronor med den fördelning på olika poster som framgår av följande förslag till avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialdepartementet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o.m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	617 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	295 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	313 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	294 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	20 000
Summa kronor	1 590 000;

c) till *Socialdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 590 000 kronor.

[2] 2. **Socialdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 500	91 247
1960/61 (statsliggaren s. 318)	70 500	
1961/62 (förslag)	103 000	

Med hänsyn till belastningen bör anslagsposten till sjukvård m. m. (utgift 1958/59 2 724, 1959/60 1 872; anslag 1960/61 2 000) ökas med 1 000 kronor och posten till publikationstryck (utgift 1958/59 27 180, 1959/60 33 553; anslag 1960/61 13 000) höjas med 17 000 kronor. För automatiska kostnadsstegringar bör vidare posten till expenser (utgift 1958/59 44 707, 1959/60 49 793; anslag 1960/61 45 500) ökas med 2 500 kronor. Under sistnämnda post torde därjämte böra inräknas 12 000 kronor för anskaffning av en snabbtelefonanläggning.

Anslaget bör sålunda höjas med (1 000 + 17 000 + 2 500 + 12 000) 32 500 kronor och anvisas med 103 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 103 000 kronor.

[3] 3. **Socialattachéer**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	230 000	82 294
1960/61 (statsliggaren s. 318)	230 000	
1961/62 (förslag)	245 000	

Kungl. Maj:t har för tiden fr. o. m. den 1 februari 1960 tills vidare intill utgången av år 1962 förordnat två socialattachéer för tjänstgöring vid beskickningarna i Washington och London.

Anslaget bör för nästa budgetår på grund av automatiska utgiftsförändringar höjas med 15 000 kronor och uppföras med 245 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialattachéer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 245 000 kronor.

[4] 4. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 000 000	890 045
1960/61 (statsliggaren s. 396)	850 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 621 660 kronor.

Under innevarande budgetår kan anslaget beräknas bli belastat med kostnaderna för vissa större specialundersökningar för nu verksamma kommittéer. Bl. a. med hänsyn härtill kan reservationen väntas komma att minska. Vidare kan en ökad belastning under anslaget beräknas uppkomma till följd av nytillkommande utredningar. Anslaget bör därför höjas med 150 000 kronor till 1 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[5] 5. **Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	70 000	99 220
1960/61 (statsliggaren s. 396)	70 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 8 503 kronor.

Med hänsyn till belastningen bör anslaget höjas med 30 000 kronor och uppföras med 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

B. Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m. m.

[6] 1. Socialstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 784 600	3 705 521
1960/61 (statsliggaren s. 319)	3 909 200	
1961/62 (förslag)	4 436 000	

Socialstyrelsens anslagsframställning

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget ökas med (avrundat) 845 300 kronor.

Personalförstärkningar

1. Barnavårdsbyrån:
   1 förste byråsekreterare Ae 21 ..... 25 646

2. Socialvårdsbyrån:
   1 förste byråsekreterare Ae 21 ..... 25 646
   1 kanslist i reglerad befordringsgång 16 115
   Expert i zigenarfrågor 5 000

3. Nykterhetsvårdsbyrån:
   1 förste byråinspektör Ao 23 ..... 28 439
   1 förste byråsekreterare Ae 21 ..... 25 646
   1 konsulent Ae 21 ..... 10 646
   3 biträden i reglerad befordringsgång 33 648

4. Skolbyrån:
   1 förste byråsekreterare Ae 23 ..... 28 439
   1 ungdomsvårdskonsulent Ae 21 ..... 23 993
   2 kanslister i reglerad befordringsgång 32 230
   2 biträden i reglerad befordringsgång 22 432

5. Vikarier m. m. 5 000

Tjänsteförändringar m. m.

6. Vissa lönegradsfrågor 33 606
7. Ersättningar till arkitekter 2 500
8. Ordinariesättningar ..... —

Automatiska förändringar

9. Lönegrads- och löneklassförändringar	21 329
10. Rörligt tillägg m. m.	497 885
11. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	7 100
	+ 845 300

Motivering

1. Barnavårdsbyråns underavdelning för allmän barnavård, barnhem och barnkolonier förestås av en förste byråsekreterare i lönegrad 21 och sysselsätter därutöver tre byråsekreterare och en kanslist. En huvuduppgift är rådgivande verksamhet inom den allmänna barnavården. Denna verksamhet har de senaste åren i alltför stor utsträckning tagit förste byråsekreterarens krafter i anspråk till förfång för de ledande och planerande uppgifterna. Den nya barnavårdslagen har redan aktualiserat tillämpningsproblem, som måste förväntas kräva än mera intensifierad vägledning av barnavårdsnämnderna. Socialstyrelsen finner det därför vara ofrånkomligt, att en ny tjänst i lönegrad 21 inrättas vid barnavårdsbyrån.

2. Det ankommer på socialvårdsbyrån att bl. a. handlägga ärenden angående stöd åt hjälpbehövande, åldringsvård och hemhjälp samt att utöva inseende över statens socialvårdskonsulenter. Därutöver handlägger byrån ärenden rörande ersättning av statsmedel för understöd åt flyktingar samt fr. o. m. den 1 juli 1960 även ärenden om ersättning till kommuner för kostnader för vård och understöd åt zigenare.

Med nu tillgänglig personal kan byrån inte tillfredsställande ombesörja samtliga dessa arbetsuppgifter. Särskilt framhålles, att byrån numera inte har möjlighet att i erforderlig omfattning följa socialhjälpsverksamhetens ordnande och utveckling. Ytterligare en befattningshavare i lägst lönegrad 21 erfordras därför.

För ärendena rörande vård och understöd åt zigenare torde det framdeles erfordras en kanslist på heltid. För att styrelsen skall kunna anlita en expert i hithörande frågor bör vidare 5 000 kronor anvisas.

3. Styrelsen upprepar sitt yrkande om sex nya tjänster på nykterhetsvårdsbyrån (jfr V ht 1960 s. 7). I stället för en tidigare begärd byrådirektörstjänst föreslås dock nu en tjänst som förste byråinspektör. Den personalförstärkning med två kanslister, som byrån erhållit fr. o. m. innevarande budgetår, beräknas ge byrån bättre möjligheter att fullgöra vissa ekonomiska och administrativa uppgifter men tillgodoser inte behovet av kvalificerad personal för mera krävande göromål.

4. Skolbyråns personalbehov under budgetåret 1961/62 påverkas av flera ovissa faktorer. Statens organisationsnämnd företar f. n. en översyn av byråns organisation, varvid bl. a. fördelningen av de administrativa uppgifterna mellan skolstyrelserna och skolbyrån närmare undersökes. Under innevarande budgetår träder en ny barnavårdslag och en ny ungdomsvårds-

skolestadga i kraft. De organisatoriska följderna för skolbyråns vidkommande av angivna förhållanden kan inte nu med säkerhet förutses. Den pågående expansionen av ungdomsvårdsskoleverksamheten talar emellertid starkt för att byråns stora arbetsbelastning snarare kommer att öka än minska.

Skolbyrån är i huvudsak uppdelad på en administrativ och en socialpedagogisk underavdelning. Denna uppdelning förväntas bestå även framdeles, oavsett utfallet av den pågående översynen av byråns organisation. F. n. tjänstgör på den administrativa avdelningen en byråsekreterare i Ao 21, två byråsekreterare, en amanuens och ett kanslibiträde. De senaste årens expansion inom ungdomsvårdsskoleorganisationen har ställt betydligt ökade krav på den administrativa avdelningen. Denna måste därför förstärkas med ytterligare en kvalificerad arbetskraft. Behovet tillgodoses bäst genom att byrån tillföres en förste byråsekreterartjänst i Ae 23.

Den nya barnavårdslagens bestämmelser om vård utom skola kommer att medföra nya uppgifter för ungdomsvårdsskoleorganisationen. I denna vård intar socialstyrelsens konsulent för vård i enskilt hem samt eftervårdskonsulenter en nyckelposition. Styrelsen har i sina förslag till anslagsäskanden för verksamheten vid ungdomsvårdsskolorna ansett det synnerligen angeläget med en förstärkning av skolornas personella resurser med särskilda assistenter för vård utom skola. Dessa assistenter måste emellertid ha erforderligt stöd i en tillräckligt dimensionerad konsulentorganisation. Styrelsen finner det därför nödvändigt att även denna förstärkes. Endast genom en sådan förstärkning med åtminstone en konsulent kan en sedan länge behövlig minskning av konsulentdistrikten komma till stånd. Styrelsen föreslår samtidigt, att konsulenterna framdeles benämnes ungdomsvårdskonsulenter.

Styrelsen upprepar även sina tidigare yrkanden om två kanslisttjänster och två kontorsbiträdestjänster (jfr V ht 1960 s. 8).

6. Socialstyrelsens förslag till tjänsteförändringar avser uppflyttningar i lönegrad av följande befattningar, nämligen på barnavårdsbyrån en förste byråsekreterare Ao 21 till Ao 23 och en kontorist Ao 9 till kansliskrivare Ao 10, på socialvårdsbyrån en kontorist Ae 9 till kansliskrivare Ae 10, på lagbyrån en förste byråsekreterare Ao 23 till byrådirektör Ao 24, en förste bibliotheksassistent Ao 13 till Ao 17 och en kontorist Ao 9 till kansliskrivare Ao 10, på byrån för pris- och socialvårdsstatistik en förste aktuarie Ao 23 till byrådirektör Ao 24, en kontorist Ao 9 till kansliskrivare Ao 10 och ett kanslibiträde Ao 7 till kontorist Ao 9, på byrån för löne- och sysselsättningsstatistik en förste aktuarie Ao 23 till byrådirektör Ao 24, en förste maskinoperatör Ae 12 till Ae 13, en kontorist Ao 9 till kansliskrivare Ao 10, en maskinoperatör Ae 9 till Ae 10, ett kanslibiträde Ae 7 till kontorist Ae 9 och ett biträde i reglerad befordringsgång till maskinoperatör Ae 7, på nykterhetsvårdsbyrån en byråsekreterare till förste byråsekreterare Ae 21,

en kontorist Ae 9 till kansliskrivare Ae 10 och två biträden i reglerad befordringsgång till kanslibiträden Ae 7 samt på skolbyrån en förste byråsekreterare Ao 23 till byrådirektör Ao 24, tre eftervårdskonsulenter Ao 19 till ungdomsvårdskonsulenter Ao 21, tre eftervårdskonsulenter Ae 19 till ungdomsvårdskonsulenter Ae 21, en konsulent Ae 19 till ungdomsvårdskonsulent Ae 21 och en kontorist Ao 9 till kansliskrivare Ao 10. Styrelsen föreslår därjämte att en amanuenstjänst i reglerad befordringsgång på lagbyrån utbytes mot en kanslisttjänst.

7. För att kunna höja arvodena till sina sakkunniga arkitekter begär styrelsen en anslagsuppräkning med 2 500 kronor.

8. Styrelsens förslag till ordinariesättningar omfattar följande tjänster, nämligen en hemhjälpskonsulent Ae 23 på socialvårdsbyrån, en förste kansliskrivare Ae 12 på byrån för pris- och socialvårdsstatistik och en sådan tjänst på byrån för löne- och sysselsättningsstatistik, en förste byråsekreterare Ae 21 på nykterhetsvårdsbyrån, två eftervårdskonsulenter på skolbyrån, en förste byråsekreterare Ae 21 på förlikningsmannaexpeditionen samt fem kanslibiträden Ae 7. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster bör ökas med två. I personalförteckningen bör vidare en byråinspektörstjänst Ao 21 utbytas mot en förste byråsekreterartjänst i samma lönegrad samt tre byråsekreterartjänster Ao 19 uppföras på övergångsstat. Styrelsen räknar även med att en aktuarietjänst Ao 19 bör uppföras på övergångsstat.

Förslag av statens organisationsnämnd jämte yttrande däröver

Statens organisationsnämnd har med skrivelse den 19 november 1960 överlämnat rapport över organisationsundersökning vid socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå. En redogörelse för det huvudsakliga innehållet i rapporten samt socialstyrelsens yttrande över densamma torde i detta sammanhang få lämnas.

Nykterhetsvårdsbyrån är f. n. organiserad på två avdelningar, nämligen en för anstaltsvård (sluten vård) och en för allmän nykterhetsvård (öppen vård). En bedömning av de faktorer, som påverkar byråns arbetsbelastning, ger enligt organisationsnämnden två hållpunkter för omorganisationen. För det första bör den nya organisationen inte endast fylla de krav som ställes i dagens läge utan den bör också vara anpassningsbar till förändringarna i arbetsuppgifternas struktur. För det andra bör organisationen utformas så att löpande uppgifter och planläggningsarbete ges klart avgränsade funktioner. Utförda undersökningar visar enligt nämnden även ett behov av delegation av beslutanderätten i ett flertal frågor.

Mot den angivna bakgrunden föreslår organisationsnämnden, att byrån under byråchefens ledning organiseras på fyra sektioner, nämligen en planeringssektion, en inspektionssektion, en administrativ sektion och en intagningssektion.

På planeringssektionen skulle ankomma frågor rörande planläggning och

utveckling på nykterhetsvårdens område, utarbetande av råd och anvisningar, utredningar och yttranden, analys av vårdresultat, klagomål i vårdärenden m. m. Sektionen skulle ledas av en byrådirektör i lönegrad 24 och till densamma skulle i övrigt knytas en medicinsk expert, en psykolog samt en byråsekreterare i lönegrad 19 eller 21. Därvid avses enligt förslaget att tillgången till medicinsk sakkunskap skall utökas till att motsvara en tjänstgöringstid för en läkare av åtminstone en vecka per månad mot f. n. endast en halv dag per vecka. Medel för tillfällig medicinsk och annan experthjälp bör även anslås. Psykologtjänsten skulle erhållas genom att utöka nuvarande halvtidsbefattning till en heltidstjänst i lönegrad 21.

Till inspektionssektionen skulle samlas de arbetsuppgifter som rör kontakten med vårdanstalter och nykterhetsnämnder i vårdfrågor utom intagnings-, överflyttnings- och kvarhållningsärenden. Sektionen skulle även fullgöra socialstyrelsens inspektionsskyldighet, svara för rådgivning och information samt handha vissa tillsättnings- och anställningsfrågor. Länsnykterhetsnämndernas konsulenter skulle även vara knutna till denna sektion och i högre grad än f. n. direkt ledas i sitt arbete. Arbetet skulle enligt förslaget uppdelas geografiskt på två områden, vartdera under en förste byråinspektör i lönegrad 23. Organisationsnämnden framhåller även, att inspektionen i viss mån bör ändra karaktär. I stället för en allmän genomgång av hela verksamhetsområdet vid en inspektion skulle man i större utsträckning inrikta sig på speciella problem. Till sektionens uppgifter skulle även höra att anordna kurser och konferenser. Detta skulle ske under fortlöpande kontakt med psykologen på planeringssektionen.

Administrativa sektionens uppgifter skulle främst bestå i ekonomisk långsiktsplanering och utarbetande av standardförfaranden rörande anstalternas drift samt vidare i att lämna anstalter och andra vårdorgan råd i ekonomiska frågor. Sektionen skulle även handlägga statsbidragsärenden och sköta byråns övriga administrativa uppgifter. När det gäller den ekonomiska inspektionen av anstalterna betonas även, att denna bör inriktas på större och mera principiella frågor. Endast undantagsvis skulle däremot mera detaljmässig verifikationsgranskning ske. Organisationsnämnden föreslår vidare vissa förenklingar av administrativa rutiner samt slopande av byråns bearbetning och redovisning av vissa statistiska uppgifter. Mot bakgrunden av att byrån utser minst en revisor vid varje erkänd vårdanstalt för alkoholmissbrukare förordar nämnden även ett slopande av detaljgranskningen beträffande de särskilda vårdkostnader för vilka statsbidrag utgår. Enligt förslaget skulle sektionens personalbehov utgöra en förste byråsekreterare i lönegrad 23, en byråsekreterare (revisor) i lönegrad 19, en kanslist i lönegrad 9—13, ett kanslibiträde i lönegrad 7 samt fyra biträden i reglerad befordringsgång.

Intagningssektionen, slutligen, skulle handlägga ansökningar om vårdplats, överflyttningsärenden och kvarhållningsärenden samt ombesörja

registrering av vårdklientelet. Organisationsnämnden framlägger i samband härmed även vissa förslag till förenkling av registreringen och ärendenas handläggning. På sektionen skulle vara placerade en förste byråsekreterare i lönegrad 21, en byråsekreterare i lönegrad 19 samt ett kanslibiträde i lönegrad 7.

I jämförelse med nuvarande personalorganisation på byrån innebär organisationsnämndens förslag en minskning från 26½ till 18 befattningar, därav 2½ tjänster i byråsekreterargrad eller motsvarande, en kanslisttjänst och fem biträdestjänster.

I yttrande över organisationsnämndens förslag framhåller *socialstyrelsen* inledningsvis, att nykterhetsvårdsbyråns personalutrustning aldrig varit tillräcklig för de uppgifter som har ålegat byrån. Även om förhållandena genom de senaste årens personalförstärkningar har blivit bättre, räcker organisationen endast för det rent löpande arbetet. Det är enligt styrelsen därför inte tillräckligt att bedöma organisationsfrågan från de uppgifter byrån nu utför. Man bör i stället eftersträva att ge byrån möjlighet att bli det ledande och impulsgivande organ inom nykterhetsvården som den är avsedd att vara.

Styrelsen tillstyrker i princip förslaget om en uppdelning av byrån på fyra sektioner. Däremot har styrelsen avvikande mening när det gäller den närmare organisationen av sektionerna samt beräkningen av personalbehovet för desamma.

Beträffande planeringssektionen anför styrelsen, att byrådirektören även i fortsättningen skall vara byråchefens ställföreträdare. För att han skall kunna ägna sig åt därmed sammanhängande uppgifter, bör det enligt styrelsen på sektionen även finnas en förste byråsekreterare i lönegrad 23.

I fråga om inspektionssektionen finner styrelsen det erforderligt med en befattningshavare som har hand om det löpande arbetet, när förste byråinspektörerna är på tjänsteresor m. m. Sektionen bör därför förstärkas med en förste byråsekreterare i lönegrad 21.

Administrativa sektionens uppgifter bör enligt socialstyrelsen utsträckas till att omfatta även vissa personalärenden, som organisationsnämnden hänfört till inspektionssektionen. Utöver den av organisationsnämnden beräknade personalen erfordras enligt styrelsen en förste byråsekreterare i lönegrad 21, en amanuens i befordringsgången och en kanslist. Den föreslagna revisorstjänsten bör därjämte enligt styrelsen vara placerad i lönegrad 21.

På intagningssektionen, av socialstyrelsen benämnd vårdsektionen, bör enligt styrelsen även placeras den byråsekreterare i Ao 19 som nu bereder kvarhållningsärenden m. m. I fråga om arbetsuppgifterna anser styrelsen att på sektionen även bör handläggas klagomål i vårdärenden.

När det gäller kanslipersonalen, till vilken hänföres biträdespersonalen

utom kanslisterna, beräknar styrelsen behovet till en kansliskrivare, en kontorist, tre kanslibiträden och ett biträde i reglerad befordringsgång utöver den av organisationsnämnden beräknade personalen.

Styrelsen har vidare inte ansett det möjligt att i den utsträckning organisationsnämnden föreslagit genomföra förenklingar av vissa arbetsrutiner och i fråga om registreringen.

Sammanfattningsvis innebär socialstyrelsens förslag således en ökning med fem förste byråsekreterare och byråsekreterare, en kanslist och sex biträden i jämförelse med organisationsnämndens förslag.

Socialstyrelsens erinringar har inte föranlett någon ändring av *organisationsnämndens* ställningstagande. Nämnden framhåller emellertid, att en så genomgripande organisationsförändring som den föreslagna under det första arbetsåret bör anses ha försökskaraktär. Man bör därvid följa verksamheten för att konstatera om minskning eller ökning av personalnumerären på någon eller några punkter kan vara motiverad. Det kan enligt nämnden vara lämpligt, att medel ställes till förfogande, som efter Kungl. Maj:ts bestämmande kan få utnyttjas för tillfällig personalförstärkning vid arbetstoppar eller eljest.

Departementschefen

Statens organisationsnämnd har av Kungl. Maj:t erhållit i uppdrag att företa organisationsundersökningar inom socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå och skolbyrå. I fråga om nykterhetsvårdsbyrån har nämnden numera redovisat sin undersökning. Nämnden föreslår därvid, att byrån under byråchefen organiseras på fyra sektioner. Detta förslag har i princip tillstyrkts av socialstyrelsen, som dock haft avvikande mening i fråga om beräkningen av personalbehovet för byrån.

Jag finner den föreslagna organisationen i stort sett lämplig och tillstyrker, att densamma lägges till grund för beräkningen av personalbehovet. Det är emellertid uppenbart, att ett nära samarbete måste ske mellan de olika sektionerna liksom att fördelningen av uppgifterna dem emellan måste anpassas efter erfarenheterna från den praktiska tillämpningen.

I likhet med organisationsnämnden finner jag det synnerligen angeläget, att socialstyrelsen kan erhålla ökad tillgång till medicinsk och psykologisk sakkunskap. Jag ansluter mig därför till förslaget om ytterligare medelsanvisning för medicinsk expertis och föreslår, att härför beräknas 9 000 kronor utöver det belopp av 6 000 kronor som nu står till förfogande. I fråga om psykologisk sakkunskap har nämnden föreslagit, att en heltidstjänst inrättas i stället för nuvarande arvodesbefattning. Jag tillstyrker detta förslag men anser, att tjänsten bör avses för en innehavare med mera kvalificerad utbildning än som torde kunna förvärvas med den av nämnden angivna lönegradsplaceringen. Jag föreslår, att en tjänst som psykolog i

Ae 24 inrättas. Härigenom torde socialstyrelsens möjligheter att ägna sig åt bl. a. de utomordentligt viktiga frågorna om utformningen av vården på vårdanstalterna för alkoholmissbrukare förbättras. Den föreslagna befattningen bör kunna utnyttjas även för att utöka skolbyråns tillgång till psykologisk sakkunskap. För innehav av tjänsten bör uppställas krav på avlagd licentiatexamen.

I anslutning till organisationsnämndens förslag till personalorganisation för nykterhetsvårdsbyrån förordar jag vidare, att två tjänster som förste byråsekreterare i Ae 23 inrättas, varvid samtidigt två tjänster i Ae 21 bör dras in. För personalorganisationen i övrigt innebär nämndens förslag en minskning med tre tjänster för byråsekreterare eller amanuenser, en kanslisttjänst samt fem biträdestjänster i jämförelse med den på byrån f. n. faktiskt tjänstgörande personalen. Socialstyrelsen har däremot i sitt yttrande över förslaget ansett en ökning med tre tjänster erforderlig. Jag är inte beredd att nu ta slutlig ställning till personalorganisationen för byrån i dessa delar. Byrån bör såsom socialstyrelsen anfört vara det ledande och impulsgivande organet inom nykterhetsvården. Under innevarande år väntas nykterhetsvårdsutredningen komma att avlämna sitt betänkande. Ställningstagandet till dess förslag kan påverka byråns arbetsuppgifter. Vidare bör man ha fått viss erfarenhet av den nya organisationen, innan ytterligare personalförändringar genomföres. Jag utgår därför vid anslagsberäkningen från att någon ytterligare ändring inte nu göres.

Beträffande skolbyrån pågår f. n. organisationsnämndens undersökning. I avvaktan på resultatet av densamma anser jag mig inte böra förorda någon ändrad personalorganisation för byrån utöver vad jag förut anfört om inrättande av en psykologtjänst hos styrelsen. Liksom för innevarande budgetår bör dock ett belopp för tillfällig personalförstärkning inräknas under anslaget. Jag föreslår, att 30 000 kronor beräknas härför. Beloppet bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

För en expert i zigenarfrågor förordar jag en medelsanvisning av 2 000 kronor. Vidare biträder jag styrelsens förslag om ytterligare 2 500 kronor för ersättningar till arkitekter. Därjämte beräknar jag 1 200 kronor för arvode till organisationsföredragande. Tjänsten som hemhjälpskonsulent i Ae 23 bör ordinariesättas. Då tjänsten inte bör avses enbart för frågor rörande hemhjälpsverksamheten bör tjänstetiteln ändras till konsulent. Som styrelsen föreslagit bör en amanuenstjänst på lagbyrån utbytas mot en kanslisttjänst. Vidare bör en i personalförteckningen upptagen byråinspektörstjänst i Ao 21 utbytas mot en förste byråsekreterartjänst i samma lönegrad samt tre byråsekreterartjänster i Ao 19 och en aktuarietjänst i samma lönegrad uppföras på övergångsstat. Antalet ordinarie kontorsbiträden bör ökas med två.

För automatiska förändringar beräknar jag en ökning med, avrundat, 481 000 kronor.

Anslaget bör sammanlagt höjas med 526 800 kronor samt anvisas med 4 436 000 kronor med den fördelning på olika poster som framgår av mitt förslag till avlöningsstat i följande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 714 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	40 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 617 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	998 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	67 000
Summa kronor	4 436 000;

c) till *Socialstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 436 000 kronor.

[7] 2. **Socialstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 800 700	[1] 831 078
1960/61 (statsliggaren s. 321)	806 800	
1961/62 (förslag)	820 000	

[1] Inkl. anslaget till Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut m.fl.

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget ökas med 65 300 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m.	7 500	
2. Övriga expenser för eget behov	65 300	
3. Publikationstryck	31 000	
4. Prisinsamlingen för konsumentprisindex, m. m.	1 500	
5. Särskilda uppbördsmedel		40 000
	105 300	40 000
	+ 65 300	

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1958/59 10 101, 1959/60 20 118; anslag 1960/61 15 000. — Den normala årliga belastningen av anslagsposten uppskattas till 15 000 kronor. För att bereda samtliga tjänstemän över en viss ålder möjlighet till fortlöpande hälsokontroll förordas en uppräkning av anslagsposten med 7 500 kronor.

2. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1958/59 294 100, 1959/60 361 300; anslag 1960/61 306 300. — Ökningen av medelsbehovet föranledes bl. a. av ökade kostnader för renhållning och städning, skrivmaterialier m. m., telefon samt lokalhyror. I kostnaderna har även inräknats 17 000 kronor för utbyte av telefonväxel, 38 000 kronor för nyanskaffningar av möbler, kontorsmaskiner m. m., 500 kronor för böcker till kursverksamhet bland styrelsens personal samt 2 000 kronor för lokaler till en föreslagen ungdomsvårdskonsulent.

3. *Publikationstryck.* Utgift 1958/59 114 000, 1959/60 131 000; anslag 1960/61 134 000. — Kostnaderna för tidskriften Sociala meddelanden har för innevarande budgetår beräknats till 80 000 kronor. På grund av höjda trycknings- och papperskostnader beräknar styrelsen en ökning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62 med 5 000 kronor. Tidskriftens allmänna häfte trycks i en upplaga av i genomsnitt 5 000 exemplar. Denna upplaga räcker inte till för att tillfredsställa efterfrågan. Med hänsyn härtill och för att söka få tidskriften mera självbärande önskar styrelsen öka upplagan till 10 000 exemplar. Kostnaden härför beräknas till 22 500 kronor.

För övriga publikationer beräknar styrelsen en kostnadsökning av 3 500 kronor, varav 2 000 kronor för en broschyr på engelska om styrelsens verksamhet.

4. *Prisinsamlingen för konsumentprisindex m. m.* Utgift 1958/59 166 500, 1959/60 150 740; anslag 1960/61 163 500. — Med hjälp av statens pris- och kartellnämnd kommer en mindre komplettering att företas av butiksurvalet vid den prisinsamling, som ligger till grund för beräkningen av konsumentprisindex. Kompletteringen beräknas kosta högst 1 500 kronor.

5. *Särskilda uppbördsmedel.* Inkomst 1958/59 38 015, 1959/60 49 455; beräknat 1960/61 65 000. — Om medel beviljas för en ökning av upplagan av Sociala meddelanden, beräknar styrelsen intäkterna av tidskriften för budgetåret 1961/62 till 90 000 kronor. För intäkter genom statistiska bearbetningar beräknas 15 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör beräknas med hänsyn till den hittills normala årliga belastningen och därför uppföras med oförändrat belopp. Under posten till övriga expenser för eget behov kan jag tillstyrka en höjning med 22 700 kronor. I denna post har jag därvid liksom för inne-

varande budgetår inräknat ett belopp av 12 000 kronor för fortsatt förnyelse av styrelsens inventariebestånd i fråga om kontorstekniska hjälpmedel. Beräkningen av kostnaderna för prisinsamlingen för konsumentprisindex m. m. kan jag godta.

Under anslagsposten till publikationstryck har styrelsen föreslagit en höjning med 27 500 kronor till följd av ökade trycknings- och papperskostnader samt för att möjliggöra en ökning av upplagan av tidskriften Sociala meddelanden, bl. a. i syfte att få tidskriften mera självbärande. I konsekvens härmed har styrelsen föreslagit en uppräkning av posten till särskilda uppbördsmedel med 40 000 kronor. Jag har ingen erinran mot styrelsens förslag. Jag förutsätter därvid, att styrelsen noggrant följer kostnadsutvecklingen samt anpassar tidskriftens upplaga efter den faktiska efterfrågan. För styrelsens övriga publikationer räknar jag med en ökning av 1 500 kronor. Anslagsposten bör alltså totalt höjas med 29 000 kronor.

Anslaget bör i enlighet med vad jag nu anfört å ena sidan höjas med (22 700 + 1 500 + 29 000) 53 200 kronor och å andra sidan minskas med 40 000 kronor samt uppföras med 820 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 820 000 kronor.

[8] 3. **Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 50 000	[1] 39 615
1960/61 (statsliggaren s. 322)	1 000	
1961/62 (förslag)	1 000	

[1] Anslaget till Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar.

Av anslaget bestrides kostnader för statistiska specialundersökningar, som utföres vid socialstyrelsens statistiska byråer.

På anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1960/61 en reservation av 120 714 kronor.

Socialstyrelsen har anfört att medelstillgången under anslaget för innevarande budgetår uppgår till 121 714 kronor. Det torde kunna förutsättas att under budgetåret 1960/61 eller budgetåret 1961/62 ca 40 000 kronor kommer att behöva tas i anspråk för komplettering av styrelsens register över detaljhandelsföretag. Under innevarande budgetår kan vidare specialundersökningar av löneförhållandena för vissa grupper av löntagare bli aktuella. Härutöver överväger styrelsen vissa mera omfattande specialundersökningar på socialvårdsstatistikens område liksom viss ytterligare bearbetning av det genom levnadskostnadsundersökningen vunna materialet.

Medelsbehovet för dessa eller andra specialundersökningar kan inte nu bedömas.

För budgetåret 1961/62 föreslår styrelsen, att anslaget upptas med samma belopp som anvisades för budgetåret 1959/60 eller 50 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till den betydande reservationen på anslaget anser jag mig kunna räkna med att medelsanvisning för nästa budgetår ej erfordras. Anslaget bör därför liksom för innevarande budgetår uppföras med endast ett formellt belopp av 1 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[9] 4. **Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	402 500	409 767
1960/61 (statsliggaren s. 322)	415 000	
1961/62 (förslag)	457 000	

Yrkande

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget till följd av automatiska utgiftsförändringar höjes med 42 000 kronor.

Departementschefen

Vid anmälan av förevarande anslag i 1960 års statsverksproposition anfördes, att en översyn av socialvårdskonsulentorganisationen avsågs komma till stånd, sedan behandlingen av förslaget till ny barnavårdslag avslutats. Då detta numera skett, har Kungl. Maj:t den 16 december 1960 bemyndigat chefen för socialdepartementet att tillkalla en utredningsman för att verkställa en översyn av den regionala tillsyns- och rådgivningsverksamheten på socialvårdens område. Socialvårdskonsulenternas uppgifter och ställning kommer därvid att överses.

I enlighet med socialstyrelsens förslag bör anslaget höjas med 42 000 kronor och anvisas med 457 000 kronor med den fördelning på olika poster som framgår av följande förslag till avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens socialvårdskonsulenter, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	364 200
2. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	85 400
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 400
Summa kronor	457 000;

b) till *Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 457 000 kronor.

[10] 5. **Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	113 900	113 944
1960/61 (statsliggaren s. 323)	119 400	
1961/62 (förslag)	122 000	

Yrkande

Socialstyrelsen har hemställt, att anslagsposten till reseersättningar (utgift 1958/59 91 583; 1959/60 91 471; anslag 1960/61 95 000) höjes med 3 000 kronor. Höjningen motiveras av de ändrade bestämmelserna om ersättningar vid tjänsteresor med egen bil.

Departementschefen

Jag biträder i huvudsak socialstyrelsens förslag till medelsanvisning. Anslaget bör upptas med (119 400 + 2 600) 122 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 122 000 kronor.

[11] 6. **Arbetsdomstolen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	200 300	191 305
1960/61 (statsliggaren s. 324)	205 100	
1961/62 (förslag)	226 000	

Yrkanden

Arbetsdomstolen har hemställt, att anslaget ökas med 20 800 kronor.

1. Tjänsteförändring

1 expeditionsvakt Ao 7 — förste expeditionsvakt Ao 8 ..... —

2. Automatiska förändringar

a) arvodeshöjning	9 700
b) rörligt tillägg	11 100
	+ 20 800

Departementschefen

Förslaget till tjänsteförändring kan jag inte tillstyrka. Beräkningen av de automatiska anslagsförändringarna bör godtas. Anslaget bör därför, med den fördelning på poster som framgår av följande avlöningsstat, uppföras med avrundat 226 000 kronor, vilket innebär en höjning med 20 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för arbetsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	35 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	104 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	56 800
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	27 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 800
Summa kronor	226 000;

b) till *Arbetsdomstolen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 226 000 kronor.

[12] 7. **Arbetsdomstolen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	17 100	14 211
1960/61 (statsliggaren s. 325)	17 100	
1961/62 (förslag)	19 000	

Yrkande

Arbetsdomstolen har hemställt, att under delposten till övriga expenser (utgift 1958/59 11 986, 1959/60 12 281; anslag 1960/61 12 300) anvisas ytterligare 2 000 kronor till följd av ökade städnings- och telefonkostnader.

Departementschefen

I nära överensstämmelse med arbetsdomstolens förslag bör anslaget höjas med 1 900 kronor och sålunda uppföras med 19 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 19 000 kronor.

[13] 8. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	235 000	130 114
1960/61 (statsliggaren s. 325)	150 000	
1961/62 (förslag)	150 000	

Från anslaget bestrides arvoden till förlikningsmän, opartiska ordförande och ledamöter i förlikningskommissioner.

Anslaget bör i enlighet med förslag av socialstyrelsen upptas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[14] 9. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000	22 754
1960/61 (statsliggaren s. 326)	25 000	
1961/62 (förslag)	25 000	

I enlighet med förslag av socialstyrelsen bör anslaget upptas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

C. Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m. m.

[15] 1. **Mödrahjälp**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 000 000	5 822 752
1959/60	5 500 000	5 853 343
1960/61 (statsliggaren s. 327)	6 000 000	
1961/62 (förslag)	6 000 000	

Socialstyrelsen har erinrat om att styrelsen tidigare i olika sammanhang framfört som ett angeläget önskemål att möjligheterna att bevilja mödrahjälp utökas. Styrelsen har vidare erinrat, att styrelsen i början av budgetåret 1957/58 med anledning av statsmakternas beslut rekommenderat mödrahjälpsnämnderna en generösare prövning i första hand av ansökningar från ensamstående mödrar. Bl. a. med hänsyn till nämnda rekommendation har anslaget räknats upp med 500 000 kronor för vart och ett av de tre senaste budgetåren.

Styrelsen framhåller, att någon uppräkning av normerna för behovsprövningen med hänsyn till inträdda pris- och löneökningar inte skett sedan år 1952. Den familjeförsörjare, som har den minimiinkomst vid vilken mödrahjälp inte bör utgå enligt ifrågavarande normer, kan med nuvarande levnadskostnader inte försörja sig själv och sin familj utan bidrag i någon form. Behovsprövningen för mödrahjälp är i vissa fall snävare än för socialhjälp. Styrelsen anser, att en justering nu bör verkställas av normerna, så att det blir möjligt att inom ramen för denna hjälpform på ett effektivt sätt bistå barnaföderskor, som är i uppenbart behov av ekonomiskt stöd. Om normerna för behovsprövningen uppmjukas såsom socialstyrelsen avsett beräknas anslagsbehovet komma att öka med 5 000 000—6 000 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget höjes med 5 000 000 kronor till 11 000 000 kronor.

Departementschefen

Med anledning av vad socialstyrelsen anfört rörande prövningen av mödrahjälpsbehov vill jag erinra om att medelbeloppet per bifallen mödrahjälpsansökning visat en klart stigande tendens efter genomförandet av den obligatoriska moderskapsförsäkringen trots att inkomstnivån höjts. Antalet beviljade mödrahjälpsansökningar har samtidigt under de fyra senaste åren varit i stort sett oförändrat. Till en del torde ökningen av mödrahjälpsbeloppen vara föranledd av den uppmjukning av behovsprövningen för i första hand ensamstående mödrar som rekommenderades av riksdagen år 1957. Men även i övrigt torde vid behovsprövningen en viss

anpassning ha skett till den förändrade prisnivån. Detta är särskilt fallet i en del mödrahjälpsområden där medelbeloppet av beviljad mödrahjälp ligger inte obetydligt över det för landet genomsnittliga.

I 1960 års statsverksproposition framhölls — i samband med behandlingen av förslag av 1958 års besparingsutredning om överförande på kommunerna av kostnaderna för mödrahjälp — att starka skäl talade för att en omprövning av mödrahjälpsfrågan får anstå till dess den kan ske i ett större sammanhang där man kan överblicka hjälpbehovet för de medborgargrupper, vilkas hjälpbehov inte i tillfredsställande omfattning tillgodoses av socialförsäkringarna. Dessa problem utredes av socialpolitiska kommittén. Någon ändring av bestämmelserna för mödrahjälpen bör därför inte vidtas i avbidan på resultatet av kommitténs arbete. Anslaget bör anvisas med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälp* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

[16] 2. **Mödrahjälpsnämnderna**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	175 000	157 856
1960/61 (statsliggaren s. 327)	175 000	
1961/62 (förslag)	160 000	

Socialstyrelsen har med hänvisning till den av styrelsen föreslagna utvidgningen av mödrahjälpens omfattning hemställt, att anslaget räknas upp med 15 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen bör anslaget kunna räknas ner med 15 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälpsnämnderna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kronor.

[17] 3. **Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	150 000	201 166
1959/60	100 000	198 050
1960/61 (statsliggaren s. 328)	225 000	
1961/62 (förslag)	250 000	

Utbildningen av hemvårdarinnor sker *dels* i kurser om 15 månader vid utbildningsanstalter, till vilka statsbidrag utgår från anslag under åttonde huvudtiteln, *dels ock* vid 3-månaderskurser, till vilka medel utgår under här ifrågavarande anslag. Sistnämnda kurser anordnas av socialstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen. På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 4 226 kronor.

Socialstyrelsen har upplyst, att 20 kurser med 259 elever anordnats under budgetåret 1959/60. Kostnaden per elev vid de kurser, som hållits andra, tredje och fjärde kvartalen 1959 samt första kvartalet 1960, har genomsnittligt varit 865 kronor. Motsvarande kostnad för budgetåret 1961/62 beräknas till 920 kronor. För 1961/62 bör anslag beräknas för utbildning av 275 hemvårdarinnor. Kostnaderna härför beräknas till (275 × 920) 253 000 kronor. Då den å anslaget befintliga reservationen beräknas bli förbrukad under budgetåret 1960/61 bör anslaget upptas med sistnämnda belopp, 253 000 kronor.

Departementschefen

För innevarande budgetår har till social hemhjälp anvisats två anslag, nämligen dels till Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor och dels till Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor ett reservationsanslag av 225 000 kronor. Förstnämnda anslag avser statsbidrag för första halvåret 1960. Då ifrågavarande statsbidrag avlösts för tiden därefter erfordras inte för nästa budgetår någon motsvarande medelsanvisning under femte huvudtiteln.

I fråga om kursanslaget har jag ingen annan erinran mot socialstyrelsens förslag än att anslagsbeloppet bör avrundas till 250 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[18] 4. **Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	5 300 000	3 776 330
1958/59	5 900 000	6 687 827
1959/60	5 900 000	6 429 007
1960/61 (statsliggaren s. 329)	6 250 000	
1961/62 (förslag)	6 500 000	

Från anslaget bestrides främst statsverkets kostnader för gottgörelse åt kommuner enligt barnavårds- och socialhjälpslagarna för viss vård, som meddelats huvudsakligen icke svenska medborgare, kostnaderna för gottgörelse åt kommuner enligt särskilda åtaganden av staten för understöd åt vissa kategorier zigenare och vissa här i landet mottagna flyktingar, vilka icke kan försörja sig själva, samt utgifter för understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgår till nödställda svenskar i utlandet ävensom vissa kostnader för bistånd åt till Sverige återvändande utlandssvenskar.

Socialstyrelsen har upplyst, att av belastningen å anslaget under budgetåret 1959/60 omkring 1 140 000 kronor avser utgifter för vård och understöd åt vissa flyktingar. Utgifterna för nämnda ändamål under nästa budgetår beräknas till omkring 1 000 000 kronor. Kostnaderna under budgetåret 1961/62 för styrelsens verksamhet beträffande zigenarna uppskattas till omkring 700 000 kronor.

Styrelsen anför vidare, att belastningen på anslaget starkt växlat under senare år. Detta beror främst på att tillfälliga omständigheter varit avgörande för när vissa större utgifter kommit att verkställas. Genomsnittsbelastningen under budgetåren 1957/58–1959/60 har uppgått till drygt 5 600 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 6 250 000 kronor.

Departementschefen

I 1958 års statsverksproposition (V hl s. 214 ff) förordades vissa riktlinjer för åtgärder i zigenarfrågan, vilka riktlinjer godkändes av riksdagen. Kungl. Maj:t har den 25 mars 1960 i anslutning till nämnda riktlinjer utfärdat närmare bestämmelser i syfte att underlätta zigenarnas bosättning och anpassning i övrigt till samhället. Bl. a. har därvid — på grund av erfarenheterna vid den av de berörda myndigheterna bedrivna verksamheten — socialstyrelsen bemyndigats att fr. o. m. den 1 juli 1960 i vissa fall ersätta kommun för kostnader avseende vård och erforderligt understöd som i huvudsak enligt gällande praxis inom socialvården lämnas zigenare, vilken är att anse som bosatt inom kommunen. Sådan ersättning må också lämnas för särskilda kostnader som kommun haft i samband med zigenares bosättning, dock ej kostnader för inköp eller uppförande av fastighet.

Kostnaderna för ifrågavarande ersättningar till kommunerna bestrides från förevarande anslag. Med hänsyn härtill och till belastningen under budgetåret 1959/60 synes anslaget böra räknas upp med 250 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 500 000 kronor.

[19] 5. **Socialhjälp och barnavård för lappar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	250 000	237 334
1960/61 (statsliggaren s. 330)	250 000	
1961/62 (förslag)	250 000	

Statsbidrag utgår med tre fjärdedelar av kommuns godkända kostnader för socialhjälp och barnavård åt personer tillhörande den renskötande lappbefolkningen.

Socialstyrelsen har föreslagit, att anslaget upptages till oförändrat belopp, 250 000 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialhjälp och barnavård för lappar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[20] 6. **Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	10 000 000	7 951 356
1959/60	7 000 000	8 326 974
1960/61 (statsliggaren s. 330)	7 000 000	
1961/62 (förslag)	10 000 000	

Kommun eller kommunalförbund äger erhålla statsbidrag till kostnaderna för anordnande samt mera omfattande om- och tillbyggnad av ålderdomshem. Bidraget utgår, beroende på skatteunderlaget, med 10—50 % av ett bidragsunderlag, som vid nybyggnad utgör 18 000 kronor per vårdplats samt i andra fall högst nämnda belopp per vårdplats. På anslaget fanns den 30 juni 1960 en reservation av 853 382 kronor.

Socialstyrelsen har upplyst, att de under budgetåret 1959/60 gjorda utbetalningarna avsett statsbidrag med 7 943 400 kronor till 52 nybyggnader med 1 672 vårdplatser samt med 1 124 328 kronor till 10 om- och tillbyggnader med 301 platser. I vissa fall har under tidigare budgetår bidrag fastställts till för höga belopp. Av denna anledning gjorda återbetalningar har tillgodoförts anslaget. Styrelsen beräknar, att medelsbehovet för bidrag avseende återstående ålderdomshem, som färdigställts före utgången av år 1959, samt ålderdomshem, som färdigställts eller kommer att färdigställas under år 1960 eller första kvartalet 1961, uppgår till 14 171 300 kronor. Med inräknande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, 7 000 000 kronor, samt väntade återbetalningar och anslagsreservationen beräknas

8 103 382 kronor stå till förfogande under detta budgetår. Vid utgången av budgetåret 1960/61 skulle sålunda kvarstå ett anslagsbehov av (14 171 300 — 8 103 382) 6 067 918 kronor. Under budgetåret 1961/62 väntas 85 ålderdomshem med 2 913 vårdplatser bli färdigställda. Styrelsen beräknar bidragen härtill till 10 170 000 kronor. Styrelsen framhåller, att det finns anledning att räkna med en viss eftersläpning i fråga om ansökningarna om utbetalning av statsbidrag. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med 14 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag vill i detta sammanhang erinra om att 1960 års riksdag på hemställan av allmänna beredningsutskottet i dess utlåtande (nr 28) i anledning av väckta motioner om utredning rörande åldringsvården bl. a. anhållit om en översyn och kartläggning av vissa förhållanden på detta vårdområde. Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 2 december 1960 uppdragit åt socialpolitiska kommittén att utföra en kartläggning av vårdbehov och vårdmöjligheter för åldringar samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag kommittén med anledning av kartläggningen finner påkallade.

I sitt nyssnämnda av riksdagen godkända utlåtande har allmänna beredningsutskottet också uttalat, att det finge anses motiverat med en översyn av systemet för statliga bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem. Jag vill i anslutning härtill framhålla, att en avvägning av olika föreliggande anslagsbehov inte synes ge vid handen att frågan om en höjning av dessa statsbidrag f. n. bör aktualiseras. Frågan synes lämpligen böra övervägas framdeles i ett större sammanhang. I vart fall bör resultatet av förenämnda kartläggning avvaktas.

Medelsbehovet under anslaget torde, såsom framgår av socialstyrelsens framställning, komma att öka under nästa budgetår. På grund av eftersläpning i fråga om byggnadernas färdigställande och ingivandet av ansökningar om utbetalning av statsbidrag är anslagsbehovet dock svårt att bedöma. Jag förordar, att anslaget räknas upp med 3 000 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

[21] 7. **Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	91 900	90 518
1960/61 (statsliggaren s. 330)	103 100	
1961/62 (förslag)	117 000	

Av anslaget bestrides statens andel av kostnaderna för den av Svenska socialvårdsförbundet anordnade utbildningen av föreståndare vid ålderdomshem. Enligt beslut vid 1952 års riksdag skall statens bidrag i huvudsak motsvara hälften av kostnaderna. Stipendier för bestridande av utgifter för kost under den till internat förlagda första läskursen bekostas helt av statsmedel.

Svenska socialvårdsförbundet har upplyst, att samtliga tre årskurser kommer att dubbleras under budgetåret 1960/61. Antalet elever beräknas totalt komma att utgöra ca 200. De nybörjarkurser som skall hållas under budgetåret 1961/62 kommer att förläggas i internat i olika delar av landet. Socialvårdsförbundet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 16 150 kronor.

Förbundet beräknar utbildningskostnaderna under nästa budgetår till 207 000 kronor. Jämfört med de kostnader, till vilka statsbidrag beräknats för innevarande budgetår, 174 700 kronor, innebär förslaget en höjning med 32 300 kronor. Härvid har lönen till rektorn beräknats efter 19 i stället för såsom tidigare 17 lönegraden och lönerna till assistenterna efter resp. 15 och 13 lönegraderna i stället för 11 lönegraden. Kostnadsökningen hänför sig i övrigt bl. a. till anställande av ytterligare en assistent, höjning av föreläsnings- och lektionsarvodena med i genomsnitt 5 kronor per timme och ökad hyra för kontorslokaler, medan kostnaderna för hyra för undervisningslokaler minskas. Av de sammanlagda kostnaderna 207 000 kronor bör staten betala hälften eller 103 500 kronor.

För nästa budgetår bör medel anvisas till stipendier åt 70 elever i nybörjarkurserna med 225 kronor för var och en eller sammanlagt 15 750 kronor.

Departementschefen

Jag förordar, att bidragsunderlaget höjes med 27 800 kronor på grund av ökade lönekostnader, anställande av ytterligare en assistent m. m. Jag har därvid räknat med att lönen till rektorn beräknas efter A 19: 22 samt lönerna till assistenterna efter A 15: 18 resp. A 13: 13. Nämnda belopp, 27 800 kronor, bör läggas till de utbildningskostnader, på vilka innevarande budgetårs anslag grundats, d. v. s. 174 700 kronor. De egentliga utbildningskostnaderna beräknar jag sålunda till 202 500 kronor, varav staten bör bestrida hälften eller 101 250 kronor. Jag har intet att erinra mot förbundets förslag i fråga om stipendier, varför jag till sådana beräknar 15 750 kronor. Hela anslaget bör alltså uppföras med (101 250 + 15 750) 117 000 kronor, vilket innebär en ökning med 13 900 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 117 000 kronor.

[22] 8. **Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	60 000	71 474
1959/60	65 000	63 075
1960/61 (statsliggaren s. 330)	70 000	
1961/62 (förslag)	70 000	

Statsbidrag utgår halvårsvis med 250 kronor för envar av det antal personer, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna på arbetshem.

Socialstyrelsen har föreslagit, att anslaget upptages till oförändrat belopp, 70 000 kronor.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för budgetåret 1959/60 (V ht 1959 s. 31) erinrade jag om ett uttalande av dåvarande chefen för socialdepartementet i propositionen 1955: 177 med förslag till lag om socialhjälp m. m., enligt vilket uttalande frågan om åtgärder mot försumliga försörjare borde tas upp till prövning i hela sin vidd så snart bl. a. den pågående utredningen om administrativa frihetsberövanden slutförts. Ett betänkande om rättssäkerheten vid administrativa frihetsberövanden (SOU 1960: 19) föreligger nu. Däri framlägges vissa förslag om åtgärder mot försumliga försörjare. Remissbehandlingen av betänkandet pågår f. n. I samband härmed har Kungl. Maj:t den 17 augusti 1960 uppdragit åt socialstyrelsen att — i anslutning till riksdagens skrivelse den 8 april 1960, nr 160, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till särskilda ålderdomshem för alkoholiserade åldringar — utreda frågan om arbetshemmens framtida ställning och behandlingen av störande vårdtagare. I avvaktan på resultatet av socialstyrelsens utredning samt ett ställningstagande till de i det nämnda betänkandet framlagda förslagen bör arbetshemmens verksamhet fortgå enligt oförändrade grunder.

Efter det att socialstyrelsen lagt fram sin anslagsberäkning har till socialdepartementet anmälts, att antalet på arbetshem intagna har minskat inte obetydligt. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva om på grund härav några åtgärder bör vidtas beträffande ifrågavarande anstaltsorganisation. Då utvecklingen ännu inte kan bedömas med säkerhet bör emellertid anslaget i enlighet med socialstyrelsens förslag tas upp med samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[23] 9. **Allmänna barnbidrag**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	729 000 000	773 610 978
1960/61 (statsliggaren s. 331)	809 000 000	
1961/62 (förslag)	798 000 000	

Socialstyrelsen har anfört, att antalet barn under 16 år den 31 december 1959 utgjorde 1 823 757. Enligt numera tillgängliga uppgifter kan antalet till allmänt barnbidrag berättigade barn vid mitten av budgetåret 1960/61 uppskattas till 1 797 000, varvid några hänsyn ej tagits till eventuella tillskott genom invandring. Under samma förutsättningar uppskattar styrelsen preliminärt antalet barn i åldern 0—16 år i december 1961 till 1 771 300. Tillskottet genom invandring beräknas till ca 700, varför det totala antalet barn vid nämnda tidpunkt kan uppskattas till 1 772 000. Styrelsen beräknar anslagsbehovet genom att multiplicera det beräknade barnantalet vid budgetårets mitt med barnbidragsbeloppet. Med denna beräkningsgrund skulle medelsbehovet för budgetåret 1961/62 uppgå till (450 × 1 772 000) 797 400 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med 798 000 000 kronor.

Departementschefen

I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1960: 45 har statsutskottet, med anledning av två motioner (I: 64 och II: 73), uttalat, att det enligt utskottets mening finns visst fog för motionärernas förslag, enligt vilket de allmänna barnbidragen såsom en väsentlig del av skattepolitiken bör sortera under finansdepartementet, varvid barnbidragskostnaderna finge avräknas från intäkter av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Utskottet har förklarat sig hålla för troligt, att diskussionen om de allmänna barnbidragen skulle vinna i klarhet, om bidragens samband med skattesystemet genom en ändring i fråga om bidragens redovisning i budgeten eller på annat sätt kunde komma bättre till uttryck. Även om det å andra sidan inte funnes någon anledning att genom att framhäva bidragens skattepolitiska natur söka dölja eller förringa deras socialpolitiska betydelse som ett medel att utjämna barnkostnaderna, har utskottet förklarat sig i princip inta en positiv ståndpunkt till ifrågavarande motionsyrkanden. Utskottet har emellertid uttalat, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med uppgörandet av riksstatförslaget för budgetåret 1961/62 närmare överväga frågan om åtgärder i det angivna syftet.

Med anledning härav får jag erinra om att 1947 års barnbidragsreform motiverades med både skattepolitiska och socialpolitiska skäl. Sambandet med skattepolitiken kom till uttryck genom att barnavdragen vid den statliga beskattningen samtidigt slopades. De socialpolitiska övervägandena

visade sig kanske främst däri att bidragens belopp inte i något fall blev beroende av skattens storlek och att barnbidrag sålunda utgår även då ingen inkomstskatt påföres.

Jag delar utskottets mening att de allmänna barnbidragens samband med skattesystemet bör beaktas. Att helt skilja mellan skattepolitiska och socialpolitiska motiveringar är emellertid inte möjligt. Förslagsställarna i förenämnda motioner synes ha tänkt sig att kostnaderna för de allmänna barnbidragen skulle bestridas från den å riksstatens inkomstsida uppförda titeln Skatt å inkomst, förmögenhet och rörelse och sålunda inte från något på riksstatens utgiftssida uppfört anslag. Detta synes inte lämpligt med hänsyn bl. a. till vad som nyss sagts om barnbidragens oberoende av skattens storlek i det enskilda fallet. Jag utgår därför ifrån att ett särskilt anslag till allmänna barnbidrag bör uppföras på riksstatens utgiftssida och förordar efter samråd med chefen för finansdepartementet, att anslaget redovisas under femte huvudtiteln.

Sedan en följd av år har Kungl. Maj:t i vissa fall efter särskilda framställningar beviljat kompensation för allmänt barnbidrag, som på grund av fel eller förbiseende av myndighet inte utbetalats till den bidragsberättigade. Kostnaderna härför, som hittills belastat anslaget till Extra utgifter, bör fr. o. m. nästa budgetår bestridas från förevarande anslag.

Den sålunda föreslagna omläggningen bör inte föranleda någon särskild uppräkning av anslaget. Socialstyrelsens beräkning av anslagsbehovet bör godtas. Beräkningen innebär, att anslaget kan räknas ned med 11 000 000 kronor på grund av att antalet barn i åldern under 16 år minskar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 798 000 000 kronor.

[24] 10. **Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 500 000	2 529 137
1960/61 (statsliggaren s. 331)	2 500 000	
1961/62 (förslag)	2 800 000	

Anslaget för innevarande budgetår har beräknats efter en kostnad av 60 öre per utbetald barnbidragsanvisning.

Socialstyrelsen har uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 2 870 640 kronor under förutsättning, att ersättning till postverket för varje under år 1961 verkställd utbetalning utgår med 70 öre. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 2 800 000 kronor.

Generalpoststyrelsen har upplyst, att postverkets självkostnader för barnbidragsutbetalningar under år 1961 beräknas komma att uppgå till mellan 68 och 69 öre per utbetalad anvisning. Ersättningen bör därför höjas till i avrundat tal 70 öre för varje utbetalad barnbidragsanvisning.

Departementschefen

Jag förordar, att ersättningen till postverket fastställes till 68 öre för varje under år 1961 verkställd utbetalning. Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppskattar jag till 2 800 000 kronor, vilket innebär en höjning med 300 000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kronor.

[25] 11. **Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	9 500 000	9 893 160
1959/60	16 000 000	16 593 709
1960/61 (statsliggaren s. 331)	18 000 000	
1961/62 (förslag)	18 000 000	

Enligt bidragsförskottslagen bestrides utgift för bidragsförskott, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

Enligt lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag äger fr.o.m. den 1 juli 1957 vissa kategorier av barn, beträffande vilka familjerättsligt underhållsbidrag å belopp som understiger 720 kronor för år fastställts före den 1 april 1957, att av allmänna medel erhålla vad som brister i nämnda belopp. Utgift för utfyllnadsbidrag bestrides till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat bidraget.

Socialstyrelsen har erinrat om att bidragsförskottens maximibelopp fr.o.m. den 1 juli 1960 höjts till 83 kronor per månad. Vidare har samtidigt rätten till bidragsförskott utsträckts till att omfatta även barn, för vilka faderskapet ej fastställts och som uppnått tre års ålder. Bidrag till kommunernas kostnader för bidragsförskott under visst budgetår skall sökas hos länsstyrelsen före utgången av påföljande budgetår. Höjningen av bidragsförskottets maximibelopp liksom utvidgningen av rätten till bidragsförskott kommer därför inte att påverka belastningen av anslaget förrän fr.o.m. budgetåret 1962/63.

Med hänsyn till belastningen på anslaget under budgetåret 1959/60 föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med 16 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 2 000 000 kronor.

Departementschefen

Det möter vissa svårigheter att närmare beräkna medelsbehovet under detta anslag. Antalet barn med bidragsförskott har emellertid under en lång följd av år ständigt ökat. Ehuru de fr. o. m. den 1 juli 1960 ändrade lagbestämmelserna troligen inte kommer att mera avsevärt påverka utbetalningarna till kommunerna under nästa budgetår, torde kostnaderna för bidragsförskott komma att ökas inte oväsentligt. Utgifterna för utfyllnadsbidrag däremot kan väntas minska något, sannolikt dock ej i sådan omfattning att ökningen av utgifterna för bidragsförskott uppväges. Med hänsyn till det anförda och till belastningens storlek under föregående budgetår synes det inte tillrådligt att såsom socialstyrelsen föreslagit nu räkna ned anslaget. Jag förordar, att detsamma uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kronor.

[26] 12. **Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	100	551 000
1958/59	100	250 000
1959/60	300 000	416 700
1960/61 (statsliggaren s. 331)	300 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Statsbidrag utgår, där den som ämnar anordna barnhem för ändamålet uppför nybyggnad, med högst tre fjärdedelar av byggnadskostnaderna — utgifter för anskaffande av tomt eller inventarier däri ej inräknade — dock att bidraget ej må överstiga 9 000 kronor för varje vårdplats. Där byggnad för ändamålet inköpes och där till barnhem tages i anspråk i vederbörandes ägo befintlig byggnad, må bidraget ej överstiga 6 000 resp. 4 000 kronor per vårdplats. Statsbidrag beviljas av Kungl. Maj:t och utbetalas av socialstyrelsen sedan barnhemmet färdigställts.

Socialstyrelsen har anfört, att styrelsen redan år 1952 föreslagit att bidragsbeloppen skulle höjas. Detta förslag har icke vunnit beaktande. Styrelsen hemställer, att denna fråga upptages till övervägande snarast möjligt.

Styrelsen har vidare anfört, att av riksdagen bör begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att bevilja bidrag intill visst belopp. Vidare måste medel anvisas för utbetalning av bidrag till färdiga barnhem.

Styrelsen framhåller, att den nya barnavårdslag som träder i kraft den 1 januari 1961 kan antas få återverkningar på landstingens och städernas barnhemsplaner. Det är därför svårt att förutse vilka krav på anläggningsbidrag som kommer att ställas under de närmaste åren. Med utgångspunkt från gällande planer föreslår styrelsen, att Kungl. Maj:t begär riksdagens medgivande att under budgetåret 1961/62 bevilja bidrag med 700 000 kronor. Beträffande medelsanvisningen har styrelsen anfört, att den 30 juni 1960 ett belopp av 209 051 kronor återstod av de tidigare beviljade anslagen. Med inräknande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget 300 000 kronor står alltså 509 051 kronor till förfogande under detta budgetår. Styrelsen beräknar, att summan av rekvirerade statsbidrag under innevarande budgetår kommer att överstiga sistnämnda belopp med 31 000 kronor, som sålunda inte kan betalas ut förrän under budgetåret 1961/62. Övriga utgifter under 1961/62 kan preliminärt uppskattas till 567 000 kronor. Anslagsbehovet skulle sålunda uppgå till (31 000 + 567 000) 598 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med 600 000 kronor.

Departementschefen

Den 1 januari 1961 har den nya barnavårdslagen trätt i kraft. I samband härmed har Kungl. Maj:t utfärdat en ny stadga för barnavårdsanstalter. I dessa författningar har meddelats flera bestämmelser, vilka torde komma att påverka utformningen av landstingens och de landstingsfria städernas barnhemsplaner. I avvaktan på närmare erfarenheter har Kungl. Maj:t den 9 december 1960 förlängt gällande barnhemsplaner på ett år. Bidragsbehovet bör med hänsyn härtill bedömas med utgångspunkt från dessa planer och nu gällande statsbidragsregler. Jag förordar, att Kungl. Maj:t i enlighet med socialstyrelsens förslag utverkar riksdagens bemyndigande att för nästa budgetår bevilja statsbidrag med högst 700 000 kronor.

Vad angår medelsbehovet för utbetalning av beviljade bidrag har jag inhämtat, att färdigställandet av ett av de barnhem, för vilka socialstyrelsen beräknat medel, försenats så att utbetalning sannolikt ej blir aktuell under nästa budgetår. Jag förordar därför, att anslaget anvisas med oförändrat belopp eller 300 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem under budgetåret 1961/62 beviljas med högst 700 000 kronor;

b) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[27] 13. **Bidrag till driften av barnhem**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 800 000	1 742 336
1959/60	1 800 000	1 823 888
1960/61 (statsliggaren s. 332)	1 750 000	
1961/62 (förslag)	1 800 000	

Statsbidrag till driften av barnhem utgår för varje i barnhemmet intaget barn med en krona 50 öre för dag på villkor att vårdavgift inte uttages med högre belopp än fyra kronor 50 öre för dag och barn. För mödrahem, å vilket meddelas särskild utbildning i barnavård och husligt arbete och som står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning, må statsbidrag utgå med tre kronor 50 öre för dag och barn på villkor att vårdavgift inte uttages.

Socialstyrelsen har anfört, att styrelsen vidhåller sina vid tidigare tillfällen framställda yrkanden att frågan om höjning av statsbidraget per vårdplats upptas till övervägande.

Styrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes till 1 800 000 kronor.

Departementschefen

Med anledning av socialstyrelsens önskemål om ändrade grunder för bidragen till driften av barnhem får jag erinra om att chefen för inrikesdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 april 1960 tillkallat sakkunniga för översyn av statsbidragssystemet på kroppssjukvårdens område jämte därmed sammanhängande spörsmål. Enligt sina direktiv är denna utredning oförhindrad att vid översynen upptaga även andra till landstingskommun och landstingsfria städer utgående statsbidrag, vilka befinnes lämpligen kunna sammanföras med ett enhetligt statsbidrag på kroppssjukvårdens område. Härmed avses bl. a. det här ifrågavarande bidraget. I avvaktan på resultatet av utredningens arbete bör frågan om bidragsgrunderna ej aktualiseras.

Vad angår medelsbehovet under nästa budgetår bör anslaget i enlighet med socialstyrelsens förslag räknas upp med 50 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnhem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[28] 14. **Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	55 200	55 751
1960/61 (statsliggaren s. 332)	56 800	
1961/62 (förslag)	64 000	

Av anslaget bestrides statens andel av kostnaderna för den av Allmänna barnhuset vid Sociala barnavårdsseminariet anordnade utbildningen av föreståndare vid barnhem. Enligt beslut vid 1953 års riksdag skall statens bidrag — frånsett stipendieutgifter — motsvara hälften av utbildningskostnaderna.

Sociala barnavårdsseminariet har hemställt, att anslaget höjes med 11 700 kronor.

De kostnader till vilka staten anses böra lämna bidrag har upptagits till 137 000 kronor. Jämfört med de kostnader för vilka statsbidrag beräknats för innevarande budgetår, 113 600 kronor, innebär förslaget en höjning med 23 400 kronor. Kostnadsökningen hänför sig bl.a. till utbyte av deltidsanställd skrivhjälp mot heltidsanställt kontorsbiträde under tio månader av året, höjda pensionsavgifter och höjda föreläsnings- och lektionsarvoden. Dessutom beräknas 1 080 kronor till en praktikhandledarkurs för barnhemsföreståndarinnor. — Statsbidraget beräknas till hälften av 137 000 kronor eller 68 500 kronor.

Departementschefen

Av de begärda höjningarna av bidragsunderlaget förordar jag 13 320 kronor till utbyte av deltidsanställd skrivhjälp mot heltidsanställt kontorsbiträde, lönetillägg för rektor och assistent och höjda pensionsavgifter m. m. samt 1 080 kronor till en praktikhandledarkurs för barnhemsföreståndarinnor. Ökningen av kostnaderna under nästa budgetår bör sålunda beräknas till 14 400 kronor. De kostnader vartill statsbidrag bör lämnas beräknar jag därför till (113 600 + 14 400) 128 000 kronor. Statsbidraget bör utgöra hälften härav eller 64 000 kronor, vilket innebär en ökning med 7 200 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 64 000 kronor.

[29] 15. **Bidrag till driften av barnstugor**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 200 000	4 604 380
1960/61 (statsliggaren s. 332)	4 800 000	
1961/62(förslag)	4 900 000	

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård. På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 194 686 kronor.

Statsbidrag utgår till daghem, eftermiddagshem, förskolor (lekskolor) och jordbruksdaghem, som drives av kommuner, föreningar eller industriföretag. Till andra institutioner än jordbruksdaghem utgår statsbidraget, enligt av 1957 års riksdag godkända regler, i form av bidrag till avlönande av personal, som fyller vissa kompetenskrav. Bidraget utgör efter beslut av 1959 års riksdag för år och heltidsanställd befattningshavare vid daghem och eftermiddagshem 3 300 kronor i ortsgrupp 2, 3 500 kronor i ortsgrupp 3, 3 700 kronor i ortsgrupp 4 och 3 900 kronor i ortsgrupp 5. För heltidsanställd befattningshavare vid förskola (lekskola) utgår bidraget med resp. 1 650, 1 750, 1 850 och 1 950 kronor. För halvtidsanställd befattningshavare utgår bidraget med hälften av angivna belopp.

Till jordbruksdaghem utgår i regel statsbidrag med högst 60 % av driftkostnaderna.

Socialstyrelsen har upplyst, att statsbidrag för innevarande budgetår sökes för 881 befattningshavare i daghem och eftermiddagshem samt 954 befattningshavare i lekskolor vid sammanlagt 1 043 institutioner för halvöppen barnavård, jordbruksdaghemmen undantagna. För budgetåret 1961/62 räknar styrelsen med att antalet institutioner skall öka med ytterligare omkring 50, vilket beräknas öka antalet befattningshavare vid daghem och eftermiddagshem till ca 885 samt vid lekskolor till ca 1 000.

Styrelsen erinrar om, att huvudmännens löneutgifter ökats genom de generella lönehöjningarna år 1959 och 1960. Löneutgifterna kommer att öka ytterligare fr.o.m. den 1 januari 1961. Styrelsen föreslår i anslutning härtill, att bidragsbeloppen fr.o.m. nästa budgetår höjes med 12 %. Kostnadsökningen på grund härav beräknas till 600 000 kronor för helt år. Endast hälften av detta belopp kommer dock att belasta nästa budgetår. Med den föreslagna uppräkningen skulle för statsbidrag till här ifrågavarande institutioner erfordras 5 130 000 kronor under nästa budgetår.

Antalet jordbruksdaghem uppgick den 1 juli 1960 till 72. Medelsåtgången för bidrag till 81 daghem under budgetåret 1959/60 var 242 877 kronor. Styrelsen räknar med att jordbruksdaghemmen under budgetåret 1961/62 kommer att uppgå till 75 med en medelsåtgång av omkring 235 000 kronor.

Vid utgången av innevarande budgetår beräknas en reservation på omkring 200 000 kronor komma att finnas. Hela medelsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknas sålunda till (5 130 000 + 235 000 — 200 000) 5 165 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 5 160 000 kronor.

Departementschefen

Storleken av nu utgående statsbidrag till daghem, eftermiddagshem och lekskolor fastställdes år 1959. Socialstyrelsen har föreslagit, att bidragen skall räknas upp på grundval av de tre senaste årens höjning av lönerna. Jag vill med anledning härav erinra om att vid anmälan av motsvarande anslag i 1959 års statsverksproposition uttalades (V ht 1959 s. 39), att någon automatisk anknytning av bidragen till de faktiska lönerna inte kunde förordas. Frågan om bidragens storlek borde bedömas från mera allmänna utgångspunkter. I detta sammanhang må nämnas, att 1958 års förskollärarutredning i ett nyligen avlämnat betänkande (SOU 1960: 33) lagt fram förslag rörande förskollärarutbildningens organisation m. m. Frågan om storleken av det förevarande statsbidraget bör lämpligen prövas i samband med ett ställningstagande till de av utredningen framlagda förslagen. Nämnda bidrag bör därför under nästa budgetår utgå med oförändrade belopp.

Anslagsbehovet för nästa budgetår uppskattar jag till 4 900 000 kronor, vilket innebär en ökning med 100 000 kronor i förhållande till anslaget för innevarande budgetår. Rubriken på anslaget bör i anslutning till terminologin i den nya barnavårdslagen ändras till Bidrag till driften av barnstugor. Eventuell reservation bör överföras till det nya anslaget.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnstugor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 900 000 kronor.

[30] 16. **Försöksverksamhet rörande daghem m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	82 697
1960/61 (statsliggaren s. 332)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 102 734 kronor.

Anslaget är avsett att möjliggöra praktiska försök med nya verksamhetsformer inom den halvöppna barnavården och för barns sommarvistelse. Enligt uttalande av 1957 års riksdag bör försöksverksamheten inriktas på att utröna värdet av nya vårdformer samt att rationalisera och förbättra de nuvarande. Som exempel har angivits små daghem för mindre grupper av barn, halvdaghem för barn till deltidsarbetande mödrar och fritidshem för yngre skolbarn.

Försöksverksamheten, som inleddes under budgetåret 1957/58, har

planlagts av en särskild sakkunnig inom socialdepartementet i samråd med socialstyrelsen och vederbörande huvudmän för barnavården.

Socialstyrelsen har anfört, att anslaget under budgetåret 1959/60 anlitats för fullföljande av flera under detta och tidigare budgetår igångsatta försök. Därjämte har bestritts vissa kostnader för en expertutredning rörande planering av lekplatser. Styrelsen föreslår, att anslaget upptages till oförändrat belopp.

Departementschefen

Detta anslag tillkom som ett led i den upprustning av familjepolitiken som beslöts av 1957 års riksdag. Under budgetåren 1957/58—1959/60 beviljades sammanlagt ca 272 000 kronor till tio olika försök. Dessa pågår i regel under flera år. En redogörelse för vissa av försöken lämnades vid behandlingen av anslaget i 1959 års statsverksproposition (V ht s. 40). En del av dessa försök är avslutade medan andra alltjämt pågår.

Bland de försök som avslutats kan nämnas en av Gävle stad bedriven verksamhet med en s. k. dagkoloni för barn i åldrarna 3—7 år till förvärvsarbetande mödrar samt ett försök med förebyggande ungdomsvård vid sommarläger för skolungdom över 12 år med dåliga hemförhållanden, uppfostringsbesvär och psykiska störningar. Båda dessa försök har gett goda resultat. Detta är också fallet med en försöksverksamhet vid Uppsala studentkår med barntillsyn i vissa studentfamiljer.

Mycket tillfredsställande försök har också gjorts i en landskommun beträffande tillsyn i förskolor. Däremot har några entydiga resultat ännu inte kunnat redovisas från en av Linköpings stad bedriven verksamhet med smådaghem i hyreslägenhet. Denna verksamhet fortsätter.

Vidare kan nämnas, att medel beviljats för verksamheten vid ett nystartat barnpsykologiskt laboratorium i Stockholm, till en pågående utredning om placering och organisation av lekplatser i storstad samt viss verksamhet med barntillsyn vid ett studenthem i Stockholm. Verksamheten vid det nämnda laboratoriet kan redan nu betecknas som lovande.

Vid ingången av budgetåret 1960/61 återstod av tidigare anvisade anslag ett odisponerat belopp av ca 28 000 kronor. Under innevarande budgetår torde medel komma att beviljas för fortsättning av redan påbörjad verksamhet och för en del nya projekt. Medel till fortsatta försök bör stå till förfogande under nästa budgetår. Jag förordar, att anslaget i enlighet med socialstyrelsens förslag uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försöksverksamhet rörande daghem m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[31] 17. **Bidrag till utbildning av förskollärare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	445 500	424 829
1960/61 (statsliggaren s. 333)	510 000	
1961/62 (förslag)	825 000	

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns på anslaget en reservation av 25 928 kronor.

Driftbidrag utgår f. n. till sju förskoleseminarier, nämligen Socialpedagogiska seminariet och Södra KFUK:s pedagogiska institut, båda i Stockholm, Uppsala förskoleseminarium, Fröbelinstitutet i Norrköping, Örebro förskoleseminarium och Luleå förskoleseminarium (enkelseminarier) ävensom Göteborgs förskoleseminarium (dubbelseminarium, d. v. s. med två parallellavdelningar). Totalt kan det årliga statsbidraget uppgå till högst 64 360 kronor för varje enkelseminarium och högst 99 260 kronor för dubbelseminariet i Göteborg. Dessutom har för innevarande budgetår beräknats 25 000 kronor till anordnandet av en fortbildningskurs för personal vid förskoleinstitutioner, som tar emot handikappade barn.

Socialstyrelsen har anfört, att en ökning av utbildningskapaciteten vid förskoleseminarierna är ofrånkomlig, om inte utbyggnaden av den halvöppna barnavården i hela landet skall äventyras. Det råder f. n. stor brist på kvalificerad personal vid institutionerna. 1958 års förskollärarutredning kan förväntas framlägga förslag till ökning av förskoleseminariernas utbildningskapacitet. Inrättandet av nya seminarier och parallellkurser vid befintliga seminarier kan dock i bästa fall först under våren 1963 resultera i ett ökat antal utexaminerade förskollärare. Styrelsen anser det nödvändigt att åtgärder vidtages för att snabbt öka tillgången på förskollärare. Styrelsen föreslår därför, att en ettårig kompletteringskurs för nu verksam ofullständigt utbildad personal anordnas under nästa budgetår. Kursen avses för 30 deltagare. Kostnaderna beräknas till 40 000 kronor.

Styrelsen upplyser, att huvudmannen för Södra KFUK:s pedagogiska institut beslutat frånträda verksamheten vid institutet med utgången av höstterminen 1961.

Socialstyrelsen framhåller, att seminariernas ekonomiska resurser är alltför begränsade. Statens bidrag till seminarierna bör därför höjas avsevärt. Med hänsyn till pågående utredning beräknar styrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår med utgångspunkt från de nuvarande bidragsgrunderna. Styrelsen förutsätter dock att terminsavgifterna helt slopas och att arvodena till rektorer, föreståndarinnor och grupphandledare samt tim-

arvoden för lektioner och föreläsningar räknas upp med hänsyn till de generella lönehöjningarna för 1960 och 1961. Kostnadsökningen på grund härav beräknas till ca 75 000 kronor.

Styrelsen föreslår härjämte, att 10 000 kronor anvisas till kurser för seminariernas lärare och för kommunala konsulenter och inspektriser samt 2 000 kronor till en konferens med seminariernas rektorer i samband med en central handläggning av ansökningsförfarandet för sökande till seminarierna.

För vart och ett av de tre senaste budgetåren har beviljats 25 000 kronor till en kurs för personal vid förskoleinstitutioner som tar emot handikappade barn. Styrelsen hemställer, att ytterligare 25 000 kronor anvisas till nämnda ändamål under nästa budgetår. Vidare vill styrelsen disponera ev. uppkommande reservation på anslaget för fortbildningskurser.

Medelsbehovet under nästa budgetår beräknas till (510 000 + 40 000 + 75 000 + 10 000 + 2 000 + 25 000) 662 000 kronor, vilket innebär en ökning med 152 000 kronor.

Departementschefen

1958 års förskollärarutredning har i sitt under nästföregående punkt omnämnda betänkande angående förskollärarutbildningens organisation lagt fram förslag om en avsevärd utbyggnad av förskoleseminarierna. Vidare föreslås, att dessa seminarier förstatligas, att tillsynen över utbildningen flyttas från socialstyrelsen till skolöverstyrelsen samt att socialstyrelsens nuvarande inspektion på sociala grunder av daghem och lekskolor avlöses av en pedagogisk inspektion genom skolöverstyrelsen. Remissbehandlingen av betänkandet har nyligen avslutats. Även om remissyttrandena ger ett otvetydigt förord för seminariernas förstatligande, är meningarna delade beträffande tillsynsfrågan och vissa andra förslag. Kompletterande utredningar torde erfordras i samråd med ecklesiastikdepartementet. Jag är därför inte beredd att ta ståndpunkt till de i betänkandet framlagda förslagen.

För nästa budgetår förordar jag, att anslaget i enlighet med socialstyrelsens förslag räknas upp med i runt tal 75 000 kronor till höjda bidrag till avlöning av rektorer, föreståndare och grupphandledare samt arvoden för lektioner och föreläsningar ävensom för att möjliggöra att terminsavgifterna helt slopas fr. o. m. nästa läsår.

Med hänsyn till en del seminariers ekonomiska situation är det emellertid nödvändigt att ytterligare åtgärder vidtages för att säkerställa att utbildningskapaciteten vid seminarierna upprätthålles vid minst nuvarande nivå. För detta ändamål bör statsbidraget höjas avsevärt utöver vad nyss sagts. Jag tillstyrker att 200 000 kronor beräknas härför. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående dispositionen av detta belopp.

Till kursverksamhet har för innevarande budgetår anvisats 25 000 kronor, som avsetts för en kurs för personal vid institutioner för handikappade barn. Jag förordar, att motsvarande belopp anvisas för nästa budgetår och att därutöver i enlighet med socialstyrelsens förslag beräknas 40 000 kronor till en kurs för ofullständigt utbildad personal. Socialstyrelsen bör vidare efter Kungl. Maj:ts prövning få använda en ev. reservation på anslaget för kursverksamhet. Någon särskild medelsanvisning till kostnader för centralisering av ansökningsförfarandet är jag däremot inte beredd att tillstyrka.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppskattar jag till (510 000 + 75 000 + 200 000 + 40 000) 825 000 kronor.

Anslagets rubrik bör ändras till Bidrag till utbildning av förskollärare. Eventuell reservation bör överföras till det nya anslaget.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av förskollärare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 825 000 kronor.

[32] 18. **Ferieresor för barn**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 100 000	1 820 315
1959/60	2 000 000	1 588 202
1960/61 (statsliggaren s. 333)	1 800 000	
1961/62 (förslag)	1 600 000	

Enligt gällande bestämmelser bekostas resor till enskilt ordnad fervistelse, vilka av barn och dess vårdare till någon del företages med järnväg, av statsmedel till den del resekostnaden för varje person fram och åter överstiger fem kronor. För såväl barn som vårdare bestrides resekostnaderna dock helt av statsmedel, då fråga är om resor som företages antingen av barn från familj med minst tre hemmavarande barn, av vilka icke något under det år resan företages uppnår högre ålder än 14 år, eller av barn till ensamstående moder. Resor med endast buss eller båt bestrides helt av statsmedel under förutsättning att biljettpriset för enkel färd för vuxen är fem kronor eller mer. Undantag från sistnämnda begränsning får göras, om den sammanlagda kostnaden för färdbiljetter för barn tillhörande samma familj uppgår till tio kronor eller mera.

Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bl. a. gäller en inkomstgräns av 5 700 kronor för till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst. Inkomstprövningen grundas på den senast utfärdade debetsedeln; ferieresa kan dock oberoende av vad debetsedeln utvisar medgivas sökanden, om han styrker att hans beskattningsbara inkomst enligt den senaste taxeringen låg under den fastställda inkomstgränsen.

Kostnader för resor, som företages av barn, fast anställd personal och vårdare till och från barnkoloni, bestrides helt av staten.

Socialstyrelsen har upplyst, att enligt uppgifter från barnavårdsnämnderna och kolonianordnarna följande antal resor beviljats under åren 1958 och 1959.

	1958	1959
Resor till enskilt ordnad ferievistelse:		
barn över 6 år	13 995	12 740
barn under 6 år	5 047	4 214
vårdare	12 204	10 333
Resor till kolonier:		
barn	29 270	27 740
personal och vårdare	5 450	4 840

Socialstyrelsen har anfört, att styrelsen tidigare under flera år föreslagit höjning av inkomstgränsen samt avskaffande av nu utgående avgift för ferieresa som av barn och vårdare helt eller delvis företages med järnväg. Med hänsyn till pågående översyn av bestämmelserna för ferieresor föreslår styrelsen inte nu någon ändring i dessa hänseenden. Däremot föreslår styrelsen, att fri prövning av rätt till resa i vissa fall får göras om inkomst- och förmögenhetsförhållandena avsevärt ändras i förhållande till vad som framgår av senaste debetsedel och taxering.

Enligt styrelsens uppskattning bör kostnaderna för nästa budgetår beräknas på följande sätt.

	Kronor
Resor för 12 550 barn	502 000
9 925 vårdarresor	625 275
Koloniresor	585 000
Resor med buss eller båt	60 000
	1 772 275

Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 1 775 000 kronor.

Departementschefen

I samband med behandlingen av motsvarande anslag för innevarande budgetår anmälde föredragande statsrådet (V ht 1960 s. 49), att i en promemoria angående de statliga åtgärderna på husmoderssemesterns område, som i augusti 1959 avgivits av en särskilt tillkallad utredningsman, vissa förslag framlagts om ändringar i gällande bestämmelser rörande ferieresor för barn och husmödrar m. m. Vidare anfördes, att enligt förslag av 1958 års besparingsutredning frågan om ferieresor för barn och husmödrar samt husmodersstipendierna borde upptas till en förutsättningslös prövning. Före-

draganden uttalade, att det syntes lämpligt att såväl ferieresorna för barn som stödet åt husmoderssemestern omprövades i det vidare sammanhang, som aktualiserats genom tillkallande i maj 1958 av socialpolitiska kommittén. Promemorian hade därför överlämnats till nämnda kommitté.

I avvaktan på resultatet av kommitténs arbete bör ifrågavarande verksamhet tills vidare fortgå enligt gällande bestämmelser.

Med hänsyn till belastningens storlek bör anslaget kunna räknas ned med 200 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor.

[33] 19. **Ferieresor för husmödrar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 000 000	1 037 827
1959/60	1 000 000	958 251
1960/61 (statsliggaren s. 334)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	900 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för ferieresor för husmödrar till enskilda hem samt för gäster och personal till semesterhem för husmödrar. Enligt gällande bestämmelser skall husmödrar, som reser till enskilda hem och som företager resorna helt eller delvis med järnväg, lämna ersättning med tio kronor. Däremot behöver ersättning icke lämnas för resor med endast buss eller båt. Gästers och personals resor till semesterhem är helt avgiftsfria. För samtliga slag av resor gäller dock, att biljetter får utfärdas endast då biljettpriset för enkel färd uppgår till fem kronor eller mera. Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bestämmelserna är desamma som gäller för ferieresorna för barn.

Socialstyrelsen har upplyst, att under år 1959 resor beviljats 8 618 husmödrar för vistelse i enskilda hem samt 9 323 gäster vid semesterhem och 166 personer tillhörande personalen vid sådana hem. Motsvarande siffror för 1958 var 10 409, 8 974 resp. 113.

Styrelsen föreslår, att villkoren för rätt till ferieresor ändras så att möjlighet finns för barnavårdsnämnderna att — såsom föreslagits i fråga om ferieresor för barn — i vissa fall fritt pröva rätten till resa. Styrelsen beräknar, att ifrågavarande resor under nästa budgetår kommer att utnyttjas av resp. 8 350 (husmödrar till enskilda hem), 8 100 (gäster till semesterhem) och 150 (personal till semesterhem) personer. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Av de skäl, som jag anfört under närmast föregående punkt, bör nu ifrågavarande verksamhet bedrivas enligt oförändrade grunder under nästa budgetår. Med hänsyn till belastningens storlek och då en fortsatt nedgång av resefrekvensen synes sannolik, bör anslaget kunna räknas ned med 100 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för husmödrar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[34] 20. **Bidrag till driften av semesterhem**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	540 000	446 350
1960/61 (statsliggaren s. 334)	525 000	
1961/62 (förslag)	480 000	

Bidrag till driften av semesterhem utgår med två kronor 50 öre per gäst och dag under förutsättning att landsting, stad som ej deltar i landsting eller annan kommun beviljat bidrag med minst en krona 50 öre för gästdag. Semesterhem, avsett för gäster från hela eller större delen av riket, kan komma i åtnjutande av statsbidrag, oavsett om landstingsbidrag eller kommunalt bidrag lämnas eller ej.

Socialstyrelsen har anfört, att styrelsen tidigare under flera år föreslagit att driftbidragen till semesterhemmen höjes. Styrelsen finner det alltjämt angeläget att en sådan höjning kommer till stånd. Med hänsyn till pågående översyn av de statliga åtgärderna på området vill styrelsen inte nu framlägga förslag härom.

Med utgångspunkt i antalet gästdagar för vilka bidrag sökts och beviljats för år 1960 (ca 313 500), och under antagande att dessa utnyttjas intill 60 %, beräknas medelsbehovet för budgetåret 1961/62 till 470 250 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 480 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget bör såsom socialstyrelsen föreslagit minskas med 45 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av semesterhem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 480 000 kronor.

[35] 21. **Stipendier för underlättande av husmoderssemester**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 000 000	1 018 900
1959/60	1 000 000	999 510
1960/61 (statsliggaren s. 334)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns på anslaget en reservation av 50 820 kronor.

Socialstyrelsen har anfört, att maximibeloppet för stipendierna fr. o. m. budgetåret 1960/61 höjts från 125 till 200 kronor. Vidare har uttalats, att stipendium inte bör utgå med mindre belopp än 50 kronor. Till följd härav skulle anslaget behöva höjas rätt avsevärt. Med hänsyn till pågående översyn av området vill styrelsen inte nu framlägga förslag härom. Styrelsen hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp eller 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Socialstyrelsens anslagsberäkning bör godtagas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för underlättande av husmoderssemester* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[36] 22. **Bidrag till driften av barnkolonier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 700 000	1 699 451
1959/60	1 700 000	1 700 117
1960/61 (statsliggaren s. 334)	1 700 000	
1961/62 (förslag)	1 700 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 708 kronor.

Från anslaget betalas bidrag till kostnader — resekostnader undantagna — för driften av barnkolonier och för feriebarnsverksamhet. Driftbidrag till kolonierna utgår med högst en krona för barn och dag eller, om särskilda omständigheter föreligger, högst två kronor för barn och dag. Till driften av vinterkolonier för sjuka, klena eller sjukdomshotade skolbarn kan bidrag lämnas med högst tre kronor för barn och dag. Till feriebarnsverksamheten utgår bidrag med högst en krona för barn och dag.

Socialstyrelsen har anfört, att antalet barn, som beretts kolonivistelse, liksom antalet feriebarn sjunkit något under senare år. Det oaktat har statsbidragen till kolonier och feriebarnsorganisationer i åtskilliga fall till följd av medelsbrist måst skäras ner till 50—75 öre resp. 75—90 öre per barn och dag. Styrelsen har tidigare framhållit, att den pågående försöksverksamheten på detta område ej bör hindra att nuvarande verksamhet kommer i åtnjutande av ett väl motiverat förhöjt bidrag. Styrelsen är alltjämt av samma uppfattning men anser sig under nuvarande förhållanden inte böra lägga fram förslag om höjning av bidragen. Styrelsen föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp eller 1 700 000 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnkolonier m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

[37] 23. **Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	8 210 000	8 337 546
1960/61 (statsliggaren s. 334)	8 947 000	
1961/62 (förslag)	10 687 000	

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar.

En förteckning över ungdomsvårdsskolorna återfinnes i statsliggaren s. 336.

Socialstyrelsen har lagt fram förslag till anslagsberäkningar för nästa budgetår.

Beträffande platssituationen upplyser styrelsen, att den 1 juni 1960 vid skolorna fanns ca 930 tillgängliga platser, varav 505 vid yrkesskolorna för pojkar, 225 vid yrkesskolorna för flickor, 171 vid skolhemmen för pojkar och 28 vid skolhemmet för flickor. Vid nämnda tidpunkt redovisades 117 väntefall till skolorna. Under innevarande budgetår kommer nybyggda elevförläggningar att kunna tas i bruk vid Gräskärr, Sundbo och Hornö. Vid ingången av nästa budgetår beräknas därför 1 035 platser vara disponibla, varav 581 vid yrkesskolor för pojkar och 255 vid yrkesskolor för flickor. Platsantalet vid skolhemmen förutsättes bli oförändrat.

Om efterfrågan på platser i framtiden kommer att ligga på nuvarande nivå synes det totala platsantalet — när den pågående utbyggnaden blivit färdigställd — i det närmaste bli tillräckligt. Antalet platser för flickor

kommer dock att något understiga det behov som förelåg den 1 juni 1960. Styrelsen framhåller att alla prognoser beträffande det framtida platsbehovet är synnerligen ovissa. Det totala antalet ungdomar i de aktuella åldersgrupperna kommer sålunda att minska efter 1965. Å andra sidan torde den stigande ungdomsbrottsligheten medföra en ökning av det relativa antalet ungdomar i behov av omhändertagande på ungdomsvårdsskola. Platsbehovet påverkas även av andra faktorer såsom barnavårdsnämndernas möjligheter att själva på ett tillfredsställande sätt ta hand om och öva uppsikt över omhändertagna. I sistnämnda avseende ger den nya barnavårdslagen nämnderna ökade befogenheter.

Socialstyrelsen har i samband härmed särskilt berört frågan om platsbehovet på *mottagningsavdelningarna*. Styrelsen erinrar om att sådana avdelningar anordnats vid pojkskolorna Hammargården, Sundbo och Fagared samt vid flickskolorna Bistagården och Brättegården. Ytterligare en sådan avdelning är under uppförande vid Gräskärrs yrkesskola för pojkar. Vid vissa skolor har specialavdelningarna vid behov fungerat som mottagningsavdelningar.

De vid flickskolorna anordnade platserna på mottagningsavdelningar torde enligt styrelsen tills vidare täcka behovet.

För pojkskolornas del däremot är en utbyggnad nödvändig. Avdelningarna vid dessa skolor har sedan tillkomsten ständigt varit fullbelagda. I många fall har brottsmisstänkta ungdomar inte kunnat intagas för att undgå häktning. Trots ökade möjligheter för placering på ungdomsvårdsskola synes antalet häktningar av ungdomar under 18 år inte ha minskat.

Mottagningsavdelningarnas uppgift — att ta emot vissa elever för observation och utredning — synes hittills ha fyllts på ett tillfredsställande sätt. Däremot redovisas mindre goda erfarenheter från de skolor, där specialavdelningarna utnyttjats för mottagningsfall. Nya mottagningsavdelningar bör därför i första hand uppföras vid skolor, som har specialavdelning.

Behovet av platser på mottagningsavdelning är störst för storstädernas del. Socialstyrelsen föreslår, att nya mottagningsavdelningar uppföres vid envar av Bärby, Forsane och Råby, vilka skolor ligger icke alltför långt från resp. Stockholm, Göteborg och Malmö.

Socialstyrelsen lägger fram ett *program för utbyggnad* av organisationen under de närmaste åren. Programmet avser främst att öka organisationens totala platstillgång. Dessutom bör enligt styrelsen den påbörjade kvalitativa upprustningen av skolorna fortsätta i syfte att öka möjligheterna till differentiering, undervisning och utbildning vid vissa skolor. Resurserna för vård av psykiskt abnorma och alkohol- eller narkotikaskadade elever bör också ökas. Den framtida utbyggnaden av skolorna bör avpassas så att en viss platsreserv kan tillskapas. Vidare bör framdeles de provisoriska elevplatserna upphöra eller ersättas med permanenta förläggningar. Styrelsens utbyggnadsprogram, som inte är närmare utformat, framgår av följande specifikation.

Skola	Projekt	Platsantal	
Manliga elever:			
1. Ny skola för svårbehandlade psykiskt abnorma elever		+ 46	
2. Bärby	Mottagningsavdelning	+ 8	
3. Forsane	»	+ 8	
4. Råby	»	+ 8	
5. Johannisberg	Ny elevförläggning samt ombyggnad av nuvarande elevförläggningen Sörgården, alternativt ersättande av denna med en ny elevförläggning även innehållande administrationslokaler ...	± 0	
6. Vemyra	Ombyggnad av elevförläggning samt uppförande av ny elevförläggning med 10 platser	— 3	
7. Östra Spång	D:o	± 0	
8. Gudmundsgården	Ombyggnad av elevförläggning samt uppförande av en provisorisk förläggning	+ 3	70
Kvinnliga elever:			
9. Ryagården	Ombyggnad av avdelningen Ljunghaga till en medicinsk behandlingsavdelning, uppförande av en ny mottagningsavdelning jämte administrationslokaler samt uppdelning av elevavdelningen Björkhaga i två avdelningar	± 0	
10. Håkanstorp	Omdisposition av huvudbyggnaden. Uppförande av två elevförläggningar m. m. (Skolan förutsättes ingå i den permanenta organisationen.)	+ 20	
11. Härsjögården	Utskrivningsavdelning i förhyrda lokaler	+ 6	
12. Eknäs	Provisorisk förläggning uppföres	+ 8	34
			+ 104

Därest förenämnda program kommer till utförande ökas platsantalet vid skolorna till 1 139, varav 651 vid yrkesskolor för pojkar, 171 vid skolhem för pojkar, 289 vid yrkesskolor för flickor och 28 vid skolhemmet för flickor.

Även skolornas lokalresurser för undervisning och utbildning behöver upprustas. Socialstyrelsen framlägger ett inte närmare utformat program härför enligt följande specifikation.

Skola	Projekt
1. Johannisberg	Verkstadspaviljonger för mekaniskt arbete och snickeri
2. Lövsta	Verkstadspaviljong för mekaniskt arbete
3. Långanäs	D:o
4. Vemyra	Skolpaviljong
5. Östra Spång	Verkstadspaviljong
6. Folåsa	Skolpaviljong och gymnastikbyggnad
7. Ryagården	Om- och tillbyggnad för centralkök, tvätt och bageri
8. Bistagården	Ombyggnad av kök m. m.
9. Hornö	Ombyggnad av kök
10. Eknäs	Skolpaviljong och gymnastikbyggnad

Socialstyrelsen tar härefter upp frågan om utvidgning av försöksverksamheten med *enhetsskoleundervisning* vid ungdomsvårdsskolorna. Styrelsen erinrar om att sådan försöksverksamhet varit anordnad vid Vemyra skolhem under läsåren 1958/59 och 1959/60. Enligt styrelsen fanns den 1 juni 1960 180 elever i åldersgrupperna motsvarande klasserna 7—9 i enhetsskolan. Med hänsyn härtill och till den snabba takt i vilken enhetsskola införes inom det allmänna skolväsendet bör undervisning på enhetsskolans högstadium införas i ytterligare några ungdomsvårdsskolor. Styrelsen föreslår, att fr. o. m. nästa budgetår undervisning på högstadiet införes vid Östra Spångs skolhem för pojkar. Med hänsyn till befintliga lokaler bör under läsåret 1961/62 klass 9 y organiseras för den allmänpraktiska grenen jämte jordbruk. Den av kommittén för ungdomsvårdsskolorna föreslagna tekniska linjen bör införas så snart en verkstadspaviljong uppförts vid skolan.

På grund av den ökade efterfrågan på platser vid flickskolorna för skolpliktiga elever bör enligt socialstyrelsens mening skolpliktiga flickor kunna intas på såväl Broby skolhem som Eknäs yrkesskola. Förstnämnda skola bör tills vidare liksom hittills meddela undervisning enligt den åttaåriga folkskolan medan undervisning i 9 y, husligt arbete, organiseras vid Eknäs. Erforderliga undervisningslokaler bör anordnas vid Eknäs.

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med — avrundat — 2 839 200 kronor på sätt framgår av följande uppställning.

Personalökningar m. m.	Ökning	Minskning
1. 2 rektorer Ae 26 vid Lövsta och Ryagården	63 336	
2. 1 läkare Ae 24 vid Ryagården	36 088	
3. 19 assistenter Ae 17	363 683	
4. Deltidsanställda lärare vid vissa skolor	34 428	
5. 2 yrkeslärare Ae 15/16 och 1 bitr. lärare Ae 12 vid Hornö	50 575	
6. 3 yrkesmästare Ae 11 vid Johannisberg, Råby och Härsjögården	42 159	
7. Överförande på lönestat av 19 arbetsförmän vid jordbruken	233 267	
8. Ytterligare medel till vikarier, praktikanter, obekvämhetstillägg och övertidsersättningar	674 000	
9. Ytterligare medel till kontorshjälp	50 000	
Tjänsteförändringar		
10. 5 rektorer Ao 21—Ao 23, 2 rektorer Ae 21—Ao 23 och 1 rektor Ag 19—Ao 23	18 661	
11. 2 avdelningsföreståndare Ao 19—Ao 21 och 1 avdelningsföreståndare Ae 19—Ae 21	4 290	
12. 11 assistenter Ao 17—Ao 19 och 13 assistenter Ae 17—Ae 19	28 455	
13. 3 folkskollärare Ao 16—Ao 19	10 085	
14. Utbyte av 3 jordbruksförmän Ae 10 mot jordbruksföreståndare Ae 12	4 454	
15. Utbyte av 2 ladugårdsskötare Ae 8 mot ladugårdsförmän Ae 9	1 248	
16. 3 trädgårdsmästare Ao 10—Ao 12 och 3 trädgårdsmästare Ae 10—Ae 12	8 931	
17. Utbyte av 3 jordbruksförmän Ao 10 och 2 jordbruksförmän Ae 10 mot hantverkare Ao 8 och Ae 8		6 146
18. Utbyte av 6 arbetsterapeuter Ae 9 mot yrkesmästare Ae 10	3 931	
19. Ordinariesättning av 6 tillsynsmän Ae 12 och 20 förste vårdare Ae 10	—	—
20. 2 trädgårdsmästartjänster på övergångsstat återföres till ordinarie stat	—	—
21. 1 folkskollärartjänst vid Gudmundsgården Ag 16—Ae 16	—	—

Automatiska förändringar m. m.	Ökning	Minskning
22. Löneklassuppflyttningar m. m.	331 778	
23. Rörligt tillägg	857 788	
24. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	27 900	
	2 845 257	6 146
	+ 2 839 111	

Motivering

1.—2. Socialstyrelsen upprepar ett inför budgetåret 1959/60 gjort förslag om inrättande av rektorstjänster vid Lövsta och Ryagården samt ytterligare en läkartjänst vid sistnämnda skola. (Jfr prop. 1959: 88 s. 54.) Rektorstjänsterna bör — med hänsyn till de stora krav som måste ställas på tjänsteinnehavarna — placeras i lönegrad A 26.

3. Assistentpersonalen vid vissa skolor har under senare år förstärkts genom att befattningshavare för i huvudsak eftervårdande uppgifter anställts vid Lövsta, Långanäs, Fagared, Sundbo, Hammargården, Vemyra och Ryagården. Dessa befattningshavare har till uppgift att närmast under rektor ombesörja och leda eftervården vid skolan. De skall redan på ett tidigt stadium förbereda elevernas utskrivning. Samråd skall därvid ske med eftervårdskonsulenter, övervakare, barnavårdsnämnder och andra som kan lämna erforderligt bistånd. Enligt den nya barnavårdslagen bör vården vid ungdomsvårdsskola vara så anordnad, att den skapar förutsättningar för att överföra eleven till fri vård, vård utom skola. För att denna vårdform skall bli tillräckligt effektiv måste skolorganisationen förstärkas. Detta gäller såväl den till socialstyrelsen knutna eftervårdskonsulentorganisationen som antalet assistenter vid skolorna.

Under anslaget till Socialstyrelsen: Avlöningar har styrelsen föreslagit att ytterligare en konsulenttjänst skall inrättas hos styrelsen, varigenom storleken av vissa konsulenters tjänstgöringsdistrikt kan minskas. Enligt styrelsens mening bör konsulenterna ha till huvuduppgift att under socialstyrelsens ledning inom resp. distrikt organisera och lämna bistånd till olika anordningar för vård utom skola samt att bistå skolorna i sådana fall, där geografiska avstånd och andra skäl gör detta lämpligt.

Vid skolorna måste ytterligare ett antal assistenter anställas. Redan i nuvarande läge är antalet assistenter otillräckligt på vissa skolor. Detta gäller särskilt skolor som endast har en sådan befattningshavare. Tillkomsten av mottagningsavdelningar vid vissa skolor har redan medfört ökade krav på insatser från den ledande personalens sida. Förberedandet av vård utom skola samt handhavandet av kontrollerad familjevård och andra anordningar i skolans närhet är arbetsuppgifter av sådan omfattning, att en tjänsteman bör kunna helt avdelas härför. Styrelsen uppger att vid de skolor som redan nu har en omfattande kontrollerad familjevård enbart bestyret med 20—25 elever i sådan vård tar en befattnings-

havares hela arbetstid i anspråk. Styrelsen föreslår att 19 nya assistenttjänster inrättas, varav en vid envar av Forsane, Johannisberg, Råby, Margretelund, Gräskärr, Stigby, Bärby, Östra Spång, Gudmundsgården, Folåsa, Bistagården, Brättegården, Hornö, Eknäs, Härsjögården, Morängen, Håkanstorp och Broby samt två vid Lövsta.

4. För att möjliggöra teoretisk undervisning vid Eknäs bör anvisas medel motsvarande hälften av lönen till en folkskollärare på högstadiet (lönegrad 19). Dessutom bör medel beräknas till avlöning av lärare vid den obligatoriska undervisningen i hushållsgöromål vid Broby skolhem och för teoretisk undervisning vid vissa yrkesskolor av elever som där skall fullgöra återstoden av sin skolplikt.

5. Tjänsterna avses för en ny verkstad vid Hornö, som är under uppförande och som beräknas bli färdig i slutet av innevarande budgetår.

6. Verkstäder för 12—16 elever kommer under innevarande budgetår att uppföras vid Johannisberg, Råby och Härsjögården. Med hänsyn till det stora elevantalet bör — vid sidan av yrkeslärartjänster — befattningar för yrkesmästare inrättas för tjänstgöring vid nämnda verkstäder.

8. I avvaktan på förslag från statens organisationsnämnd rörande arbetskraftsbehovet vid skolorna bör — utöver för innevarande budgetår beräknat belopp 110 000 kronor — beräknas ytterligare 299 000 kronor för utökning av personalen på grund av arbetstidsförkortningen. Kostnaderna för obekvämhetstillägg beräknas öka med 180 000 kronor och för vikarier och övertidsersättningar m. m. med 195 000 kronor.

9. De för kontorshjälp avsedda medlen bör — i avvaktan på organisationsnämndens utredning — räknas upp.

10. För att en tillfredsställande rekrytering skall kunna ske bör rektor vid ungdomsvårdsskola ej vara placerad i lägre lönegrad än A 23. Två av befattningarna är extra ordinarie och en extra. Dessa tjänster bör nu ordinariesättas.

11. Avdelningsföreståndarna, två vid Lövsta och en vid Ryagården, fungerar som ledare för relativt självständiga enheter och har delvis samma arbetsuppgifter och ansvar som en rektor.

12. En assistenttjänst vid varje skola utom Håkanstorp bör förändras till förste assistent i lönegrad 19. Innehavare av sådan tjänst bör normalt fungera som ställföreträdare för rektor.

13. Undervisning i enhetsskolans högstadium bör fr. o. m. nästa budgetår etappvis införas vid Östra Spångs skolhem. F. n. finns fyra folkskollärartjänster vid skolan. Tre av dessa bör nu placeras i lönegrad 19.

14.—16. Löneställningen för ifrågavarande personal bör vara sådan att det blir möjligt att rekrytera befattningarna med innehavare kompetenta att meddela undervisning.

17. Enligt beslut vid 1960 års riksdag kommer jordbruken vid samtliga flickskolor utom Ryagården att nedläggas. I anslutning härtill bör tjäns-

terna som jordbruksförman vid Brättegården, Hornö, Härsjögården, Broby och Bistagården fr. o. m. nästa budgetår utbytas mot befattningar för hantverkare i lönegrad 8. I samband därmed bör två ordinarie befattningar som jordbruksförman föras på övergångsstat.

18. Genom beslut vid 1960 års riksdag har samtliga yrkesmästare i lönegrad 9 vid skolorna uppflyttats till lönegrad 10. Då arbetsterapeuterna har samma arbetsuppgifter som nämnda yrkesmästare bör de för dem avsedda tjänsterna utbytas mot yrkesmästartjänster i lönegrad 10.

Yttranden

Över socialstyrelsens framställning har yttranden avgivits av statskontoret, statens organisationsnämnd och skolöverstyrelsen. Statskontoret och organisationsnämnden har härvid haft att yttra sig över yrkanden under punkterna 1—3. Skolöverstyrelsen har endast utlåtit sig över förslagen i fråga om anordnandet av skolundervisningen vid skolorna.

Statskontoret anser, att de svårigheter som under senare år förelegat att rekrytera chefsbefattningarna vid Lövsta och Ryagården till stor del sammanhänger med sammankopplingen på dessa befattningar av läkaruppgifter och administrativa funktioner. Den av socialstyrelsen föreslagna lösningen synes väl ägnad att undanröja dessa olägenheter. Rektorsbefattningarna bör dock placeras i lönegrad 24. Statskontoret har inte något att erinra mot förslaget att inrätta en läkartjänst i Ae 24 vid Ryagården.

Innan frågan om inrättande av ett stort antal assistenttjänster vid skolorna upptages till mer ingående prövning bör en undersökning och kartläggning ske av eftervårdskonsulenternas och assistenternas arbetsuppgifter. Gränsdragningen mellan dessa befattningshavares arbetsområden är f. n. oklar. Statskontoret anser dock, att behovet av en ny assistenttjänst till vardera Lövsta, Gudmundsgården och Brättegården är så trängande, att den begärda förstärkningen nu bör beviljas.

Statens organisationsnämnd anför, att nämnden i ett tidigare sammanhang inte funnit anledning motsätta sig att chefsfrågan vid Lövsta och Ryagården löses genom att två rektorsbefattningar inrättas. Nämnden vidhåller denna uppfattning.

Behovet av befattningar för eftervård är i huvudsak en fråga om vårdstandard. Bedömningen härav torde därför ligga utanför nämndens kompetensområde. Socialstyrelsens förslag till utökning av organisationen med bl. a. nya assistenttjänster innefattar emellertid vissa organisatoriska spörsmål, främst fördelningen av eftervårdsuppgifterna mellan skolornas befattningshavare å ena sidan och eftervårdskonsulenterna å den andra. Innan ställning tas till en utökning av skolornas personal för eftervård är det motiverat att eftervårdskonsulenternas uppgifter och organisation närmare utredes. Om en sådan utredning kommer till stånd bör den också omfatta skolornas befattning med eftervårdsfrågor.

Skolöverstyrelsen anser, att starka skäl föreligger för en fortsatt utbyggnad av försöksverksamheten med nioårig enhetsskola inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Överstyrelsen förutsätter dock, att allt göres för att till högstadiet vid skolorna knyta lärare med föreskriven kompetens åtminstone för flertalet av de ämnen, som ingår i resp. lärares undervisningsskyldighet. Överstyrelsen tillstyrker förslaget att införa undervisning på högstadiet vid Östra Spångs skolhem. I fråga om uppläggningen av undervisningen vid skolan har överstyrelsen intet att erinra såvitt avser den under budgetåret 1961/62 planerade verksamheten. Vid den fortsatta utbyggnaden bör i stället för den tekniska grenen den allmänpraktiska grenen kompletteras med en metallgren.

Överstyrelsen har intet att erinra mot socialstyrelsens förslag i fråga om undervisningen vid Broby och Eknäs. Undervisningen vid Broby bör dock snarast successivt anpassas till nioårig enhetsskola.

Departementschefen

Innan jag övergår till att behandla socialstyrelsens anslagsäskanden vill jag något uppehålla mig vid det allmänna läget inom vårdområdet och utvecklingen av platssituationen vid skolorna.

Till en början vill jag erinra om att i den nya barnavårdslag som trätt i kraft den 1 januari i år vissa bestämmelser meddelats rörande ungdomsvårdsskolorna. Några mer betydande ändringar i detta hänseende innebär den nya lagen dock inte. Bland viktigare nyheter kan nämnas, att den gamla beteckningen statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården utbytts mot den redan tidigare allmänt använda beteckningen ungdomsvårdsskolor. Vidare har begreppen villkorlig utskrivning och utackordering ersatts med en samlande beteckning, vård utom skolan. I lagen har i övrigt intagits en del bestämmelser som är av betydelse för ungdomsvårdsskoleorganisationen. Främst märks här stadganden om omhändertagande för utredning.

I anslutning till den nya barnavårdslagen har Kungl. Maj:t den 9 december 1960 utfärdat en ny stadga för ungdomsvårdsskolorna, där bestämmelser meddelats bl. a. om socialstyrelsens uppgifter i fråga om skolorna, om intagning och utskrivning samt vård och utbildning av elever m. m. De befogenheter, som i den gamla stadgan och i särskild instruktion tilllagts chefen för socialstyrelsens skolbyrå i dennes egenskap av statens inspektör för skolorna, har överförts på socialstyrelsen i samband med att inspektörsbefattningen avskaffats. Vidare har i stadgan angetts förutsättningarna för elevs intagning i sluten avdelning och eljest för utövande av det tvång mot elev, som må erfordras för ordningens upprätthållande i skolan.

Vad efterfrågan på platser vid skolorna angår har stora förändringar

skett under den senaste tioårsperioden. Mellan åren 1950 och 1955 gick sålunda elevantalet ned med nära 30 % eller från ca 850 till ca 600. Vissa äldre skolor kunde på grund härav läggas ned. Under 1955 började efterfrågan på platser att öka. Summan av intagna elever och väntefall steg under år 1956 över det totala platsantalet och utgjorde den 1 januari 1957 drygt 800. Efterfrågan har därefter fortsatt att stiga och vid 1959 års ingång överskreds siffran 1 000. Platsefterfrågan har sedan i stort sett legat på denna nivå.

Den ökade efterfrågan har helt varit inriktad på de för äldre elever avsedda yrkesskolorna, medan efterfrågan på skolhemsplatser minskat. På grund härav har under senare år två skolhem — Gräskärr och Hammargården — omdisponerats till yrkesskolor.

I fråga om eleverna har utvecklingen under 1950-talet gått mot en ökad svårighetsgrad. Detta har skett inte minst efter ikraftträdandet den 1 juli 1954 av 1952 års lag om påföljd för brott av underårig. Denna lag innebär, att brottslingar under 18 år i regel skall tas om hand inom barna- och ungdomsvården i stället för att ådömas frihetsstraff. På grund av den ökade svårighetsgraden hos eleverna har en rad slutna avdelningar, s. k. specialavdelningar, inrättats vid skolorna. Vid 1959 års riksdag beslöts att inrätta ytterligare avdelningar av sluten karaktär, s. k. mottagningsavdelningar. Syftet med dessa avdelningar är i första hand att möjliggöra ett effektivt omhändertagande av utredningsfall, främst för brott misstänkta ungdomar under 18 år.

Till utvecklingen mot ökad svårighetsgrad hos eleverna vid skolorna har också bidragit en medveten strävan att i allt större utsträckning anlita öppna vårdformer, främst utackordering av elever i enskilda hem. Härför har av naturliga skäl i första hand de lindrigare fallen kommit i fråga.

Utvecklingen under de senaste åren har alltså inneburit både en ökning av efterfrågan på platser vid skolorna och en stegring av elevernas svårighetsgrad. Skolornas resurser har samtidigt förbättrats genom olika åtgärder såsom ny- och ombyggnader, ökning av personalen samt ökning av möjligheterna till utackordering i familjevård.

Vid de fyra senaste årens riksdagar har beslut fattats om en väsentlig utbyggnad av organisationen. Denna utbyggnad innebär ett nettotillskott på ca 250 platser. Vidare har personalen vid skolorna utökats med ca 125 tjänster. Medelsanvisningen till eftervård och utackordering har ökats med ca 80 % och till medicinsk-psykologisk behandling nära tredubblats. Dessutom pågår en kraftig upprustning av resurserna för yrkesundervisning och arbetsträning.

Ur socialstyrelsens statistik torde följande uppgifter få lämnas om utvecklingen av platssituationen under de senaste två åren.

Tidpunkt	Tillgängliga platser ca	Intagna elever	Närvarande elever	Väntefall
Hela organisationen				
1/12 1958	760	758	675	209
1/3 1959	750	794	672	263
1/12 1959	845	827	752	89
1/3 1960	895	856	767	153
1/10 1960	960	935	798	14
1/11 1960	960	964	820	33
1/12 1960	960	975	820	38
Yrkesskolor för pojkar				
1/12 1958	360	384	335	135
1/3 1959	350	394	315	163
1/12 1959	430	445	402	53
1/3 1960	475	443	398	101
1/10 1960	525	520	451	8
1/11 1960	525	542	452	15
1/12 1960	525	551	461	21
Yrkesskolor för flickor				
1/12 1958	195	202	174	54
1/3 1959	210	206	172	70
1/12 1959	220	214	182	28
1/3 1960	220	229	191	38
1/10 1960	235	261	206	6
1/11 1960	235	253	207	18
1/12 1960	235	259	205	17

Några av de i tabellen såsom tillgängliga redovisade platserna har tillfälligtvis inte kunnat utnyttjas på grund av reparationsarbeten m. m. Särskilda uppgifter om skolhemmen har uteslutits ur tabellen.

Av tabellen framgår, att antalet väntefall minskat betydligt under de båda senaste åren. Under samma tid har det sammanlagda platsantalet vid skolorna ökat från ca 760 till ca 960, d. v. s. med 200.

Platsantalet vid yrkesskolorna för pojkar har ökat med ca 165 och vid yrkesskolorna för flickor med ca 40. Antalet platser vid skolhemmen har i stort sett varit oförändrat. Platsantalet på slutna avdelningar (special- och mottagningsavdelningar) har ökat med 80 från 65 till 145, d. v. s. mer än fördubblats.

Under den närmaste tiden beräknas ytterligare 56 platser tillkomma, varav 8 i sluten avdelning. Tillskottet berör helt yrkesskolorna för pojkar, nämligen 28 vid Gräskärr, 8 vid Stigby och 20 vid Sundbo. 28 av dessa platser (20 vid Gräskärr och 8 vid Stigby) har ännu inte kunnat tas i bruk på grund av personalsvårigheter.

Omkring mitten av detta år tillkommer 20 platser vid Hornö yrkesskola för flickor.

Efter färdigställandet av den redan beslutade utbyggnaden kommer or-

ganisationen sålunda att disponera över sammanlagt ca 1 035 platser inberäknat platserna på de provisoriska förläggningarna. För en efterfrågan av nuvarande omfattning torde detta platsantal vara tillräckligt. Såsom socialstyrelsen påpekat är det emellertid mycket svårt att förutse det framtida platsbehovet. Redan nu torde emellertid stå klart, att vårdresurserna för psykiskt abnorma elever måste utökas. F. n. förekommer sålunda väntetider till Lövsta som inte är godtagbara. Detta medför att psykiskt abnorma elever i viss utsträckning måste tas emot bl. a. på skolor för normalklientel. Vidare är en utbyggnad av de slutna vårdavdelningarna vid yrkesskolorna för pojkar erforderlig. Även vid yrkesskolorna för flickor torde platsantalet behöva ökas något.

Vad angår de psykiskt abnorma manliga eleverna har socialstyrelsen vid utformningen av sitt utbyggnadsprogram utgått ifrån att en ny skola för detta klientel skall uppföras. Jag vill i anslutning härtill erinra om att 1959 års riksdag fattade ett principbeslut om inrättande av en skola för psykiskt abnorma manliga elever. I samband härmed anvisades medel för ritning och projektering av en dylik skola, som i enlighet med ett av kommittén för ungdomsvårdsskolorna framlagt förslag förutsattes bli placerad på Gotland. Vid anmälan av frågan om anslag till ungdomsvårdsskolorna för innevarande budgetår lämnade jag en redogörelse för olika förslag till skolans förläggning. Vidare uttalade jag, att jag inte var beredd att inta någon bestämd ståndpunkt till skolans inrättande och närmare placering (prop. 1960: 83 s. 70).

Kommittén för ungdomsvårdsskolorna föreslog, att den psykiatriska vården vid den nya skolan skulle anknytas till S:t Olofs sjukhus i Visby. Det torde vara klart att tillgång på kvalificerad psykiatrisk vård är nödvändig för att en sådan skola skall fungera tillfredsställande. Vid remissbehandlingen av kommitténs förslag påtalades vissa brister i kommitténs förslag i detta avseende, bl. a. av medicinalstyrelsen. Vid S:t Olofs sjukhus finns inte någon barnpsykiatrisk avdelning och någon sådan avdelning planeras inte heller. Det är därför inte att räkna med att specialister i barn- och ungdomspsykiatri kommer att finnas tillgängliga. Om skolan måste förläggas till södra Gotland — där de ur andra synpunkter lämpligaste platserna för en skola synes finnas — medför avståndet till Visby dessutom långa resor och tidsspillan för läkarna.

Utbyggnaden av den kvalificerade mentalsjukvården för barn och ungdom torde först komma att ske i anslutning till sjukhus belägna i eller i närheten av universitetsstäder. Framstående expertis på det barn- och ungdomspsykiatriska området kan antas bli knuten till dessa institutioner. Mentalsjukvårdsberedningen utreder f. n. frågan om uppförande av ett mentalsjukhus för barn och ungdom i anslutning till Ulleråkers sjukhus i Uppsala. Vid Akademiska sjukhuset i Uppsala finns en barn- och ungdomspsykiatrisk klinik. I närheten (ca 17 km) av Uppsala ligger Bärby

yrkesskola. Denna skola utnyttjas f. n. för debilklientel. Enligt min mening talar starka skäl för att vårdbehovet för de psykiskt abnorma manliga eleverna bör tillgodoses genom utbyggnad av Bärby samt genom omdispositioner i övrigt inom organisationen snarare än genom att uppföra en helt ny skola. Jag räknar med att det väsentliga önskemålet om intensiv medverkan av psykiatrisk expertis skulle kunna tillgodoses genom samarbete med förenämnda institutioner. Jag förordar därför, att Bärby yrkesskola efter om- och tillbyggnad disponeras för det ifrågavarande klientelet. Som en första etapp, föreslår jag, att ytterligare en elevpaviljong med 10 platser och en sluten avdelning med 8 platser uppföres vid skolan.

Socialstyrelsen har funnit, att en ytterligare utbyggnad av mottagningsavdelningarna är nödvändig vid pojkskolorna. Sedan sin tillkomst har de nuvarande mottagningsavdelningarna ständigt varit fullbelagda. Styrelsen uppger att i många fall brottsmisstänkta ungdomar inte kunnat intas för att undgå häktning.

Behovet av platser på slutna avdelningar är beroende på flera svårbedömda faktorer såsom utvecklingen av ungdomskriminaliteten, domstolarnas praxis samt barnavårdsnämndernas möjligheter att själva öva uppsikt över omhändertagna. I sistnämnda hänseende har nämndernas befogenheter klarlagts i den nya barnavårdslagen, enligt vilken omhändertagen som icke är elev vid ungdomsvårdsskola må underkastas den begränsning i rörelsefriheten som betingas av syftet med omhändertagandet. I den nya lagen ges sålunda uttryckligt stöd för det tvång som må utövas mot den omhändertagne. Denna fråga har närmare reglerats i den nya stadga för barnavårdsanstalter som utfärdats i anslutning till den nya barnavårdslagen. Såsom föredragande statsrådet uttalade vid anmälan av förslaget till ny barnavårdslag (prop. 1959: 10 s. 298) är avsikten med nämnda bestämmelser inte att i egentlig mening sluten vård bör anordnas i enskilda eller kommunala barnavårdsanstalter. Sådan vård bör liksom hittills lämnas vid ungdomsvårdsskolorna.

Enligt min mening talar både de hittillsvarande erfarenheterna och en bedömning av den framtida utvecklingen för att resurserna för sluten vård vid skolorna måste utökas. Platsantalet vid dessa bör vara så stort att häktning inte behöver tillgripas mot brottslingar under 18 år enbart på grund av platsbrist vid de slutna avdelningarna.

Socialstyrelsen har föreslagit, att nya mottagningsavdelningar skall anordnas vid Bärby, Forsane och Råby. För egen del anser jag, att en utbyggnad av något större omfattning bör ske. I det föregående har jag redan förordat, att en sluten avdelning anordnas vid Bärby. Efter fortsatt samråd med socialstyrelsen förordar jag att sådana avdelningar, förutom vid nämnda tre skolor, anordnas även vid Lövsta och Hammargården. Envar av avdelningarna förutsättes få 8 platser jämte isoleringsrum, verkstads- och fritidslokaler m. m. De nya avdelningarna bör främst fungera som mottagnings-

avdelningar men vid behov även kunna användas för andra elever, som av olika anledningar behöver sluten vård.

Av det av socialstyrelsen i övrigt framlagda utbyggnadsprogrammet kan jag endast förorda, att provisoriska förläggningar uppföres vid Gudmundsgårdens skolhem för pojkar och vid en flickskola. Vidare tillstyrker jag, att flickskolan Håkanstorp inordnas i den permanenta skolorganisationen och att den egendom varå skolan är belägen förvärvas av Kronan.

Genom de av mig nu föreslagna åtgärderna kommer det sammanlagda platsantalet vid skolorna att öka med ca 60 till ca 1 100. Jag förutsätter därvid att provisoriska förläggningar tills vidare helt utnyttjas för elever. Den framtida platsefterfrågan får avgöra om de skall bibehållas för detta ändamål, ersättas med permanenta anordningar eller nedmonteras.

Jag återkommer i annat sammanhang till frågan om anvisande av medel till de föreslagna byggnadsföretagen.

Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning avgöra huruvida en utskrivningsavdelning avsedd för Härsjögårdens yrkesskola bör anordnas. Om en sådan avdelning anses böra komma till stånd bör medel från anslaget till anordnande och drift av provisoriska förläggningar anlitas härför.

Socialstyrelsen har föreslagit, att försöksverksamheten med enhetsskoleundervisning skall utsträckas till andra skolor än Vemyra, där sådan verksamhet pågått en tid. Enligt min mening bör ytterligare erfarenheter av verksamheten vid nämnda skola avvaktas innan försök med enhetsskoleundervisning organiseras vid flera pojkskolor. Däremot kan jag tillstyrka att medel beräknas för viss sådan undervisning vid flickskolor och för teoriundervisning vid yrkesskolorna för sådana elever som fullgör sin skolplikt vid dessa skolor.

Jag övergår härefter till att beräkna medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår.

Socialstyrelsens förslag om inrättande av särskilda rektorstjänster vid Lövsta och Ryagården är jag inte beredd att tillstyrka. För de båda senaste budgetåren har betydande belopp anvisats för att möjliggöra ett ökat anlitande av läkare vid ungdomsvårdsskolorna. Styrelsens möjligheter att anlita psykiatrisk expertis vid skolorna bör förstärkas ytterligare under nästa budgetår. Detta bör ske genom att medelsanvisningen till sådan expertis höjes med 30 000 kronor. I anslutning härtill får jag anmäla att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 augusti 1960 meddelat ändrade bestämmelser i fråga om ersättning till rådgivande psykiatrer vid skolorna. De till psykiatrerna utgående arvodena har därvid kraftigt höjts. Möjligheterna att förvärva lämpliga läkare till dessa befattningar har härigenom förbättrats. Posten till arvoden åt rådgivande psykiater m. m., vilken f. n. är uppförd med 149 000 kronor, bör med anledning av arvodeshöjningen höjas med 140 000 kronor.

Socialstyrelsen har föreslagit en avsevärd förstärkning av assistentpersonalen vid skolorna. De föreslagna befattningarna är främst avsedda för arbetsuppgifter som sammanhänger med vård utom skola av elever (s. k. eftervård). Statskontoret har i sitt remissyttrande anfört att en undersökning och kartläggning av eftervårdskonsulenternas och assistenternas arbetsuppgifter bör ske innan frågan om att inrätta ett stort antal assistenttjänster vid skolorna tas upp till mer ingående prövning. Även statens organisationsnämnd anser, att frågan bör närmare utredas.

Enligt min mening är det angeläget att resurserna för olika former av vård utom skola förstärkes. Jag anser det nödvändigt att nya assistenttjänster redan fr. o. m. nästa budgetår inrättas vid de skolor, där behovet av ökade insatser av kvalificerad personal är störst. Från dessa utgångspunkter tillstyrker jag att sex assistenttjänster inrättas, nämligen vid Lövsta, Forsane, Gudmundsgården, Brättegården, Bistagården och Broby. Frågan om fortsatt utökning av personalresurserna för dessa arbetsuppgifter bör ytterligare övervägas, varvid de av statskontoret och statens organisationsnämnd berörda organisationsfrågorna bör beaktas. I samband härmed bör även övriga problem som sammanhänger med vård av ungdomsvårdsskoleelever utom skola tas upp till behandling, såsom barnavårdsnämndernas och arbetsvårdsorganens insatser samt frågan om samarbete mellan ungdomsvårdsskolornas, kriminalvårdens och nykterhetsvårdens konsulentorganisationer. Även frågan om en ökad användning av familjevård, vilken fråga riksdagen ansett böra utredas (SU 1960: 90; Rskr 236) bör tas upp i detta sammanhang.

I det föregående har jag tillstyrkt, att viss undervisning i 9 y husligt arbete anordnas vid Eknäs samt att viss teoriundervisning anordnas vid yrkesskolorna för sådana elever från enhetsskoledistrikt, som fullgör sin skolplikt vid yrkesskolorna. För nämnda ändamål bör beräknas 30 000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med ställningstagande till frågan om anordnandet av elevutbildningen vid Hornö meddela erforderliga bestämmelser angående personal vid skolans nya verkstad. Jag upptar 45 000 kronor för detta ändamål.

Socialstyrelsen har föreslagit, att tre tjänster som yrkesmästare i Ae 11 inrättas vid Johannisberg, Råby och Härsjögården. Jag tillstyrker att medel beräknas för en sådan tjänst, avsedd för Råby.

Socialstyrelsen har föreslagit en avsevärd medelsanvisning för personalförstärkning på grund av den allmänna arbetstidsförkortningen. Såsom styrelsen framhållit har Kungl. Maj:t den 27 februari 1959 uppdragit åt statens organisationsnämnd att i samråd med socialstyrelsen utreda behovet av arbetskraft vid skolorna till följd av arbetstidsförkortningen. Vidare har Kungl. Maj:t den 30 april 1959 uppdragit åt organisationsnämnden att i samråd med socialstyrelsen utreda frågan om anordnandet av tjänstgö-

ring nattetid vid skolorna. I avvaktan på att nämnda utredningar slutfördes har för innevarande budgetår 110 000 kronor beräknats till ifrågavarande ändamål.

Organisationsnämnden har nu redovisat de båda utredningsuppdragen. Nämnden föreslår en viss förstärkning av antalet tjänster vid skolorna på grund av arbetstidsförkortningen, effektivisering av nattjänsten samt dubblering av tillsynen vid mottagnings- och specialavdelningar. Merkostnaderna vid ett genomförande av nämndens förslag till personalförstärkningar beräknas till 180 000 kronor, inberäknat kostnader för rörligt tillägg.

För egen del finner jag att organisationsnämndens förslag till personalförstärkningar bör genomföras. Jag tillstyrker därför att nämnda belopp, 180 000 kronor, beräknas för ändamålet. Det synes lämpligen få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om erforderliga tjänsteförändringar m. m. i anledning av vad organisationsnämnden föreslagit.

Till obekvämhetstillägg bör beräknas ytterligare 50 000 kronor.

Frågan om fördelningen av vissa administrativa göromål mellan socialstyrelsen och de lokala skolledningarna undersökes f. n. av statens organisationsnämnd. Med hänsyn härtill bör de till kontors- och bokföringshjälp vid skolorna avsedda medlen inte nu räknas upp.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t har 1960 års riksdag vid sin höstsession medgivit, att en tjänst som översköterska i Ao 9 och fyra tjänster som översköterska i Ae eller Ag 9 vid ungdomsvårdsskolorna räknat fr. o. m. den 1 juli 1960 uppflyttas till lönegrad 11. Samtidigt har medgivits, att en för Håkanstorp avsedd kuratorstjänst i Ag 14 uppflyttas till Ag 15. Erforderliga medel bör beräknas i anledning härav. De av socialstyrelsen framlagda förslagen till löneregleringar kan inte tillstyrkas.

Socialstyrelsens förslag om utbyte av tre tjänster som jordbruksförman i Ao 10 och två sådana tjänster i Ae 10 mot tjänster för två hantverkare i Ao 8 och tre hantverkare i Ae 8 kan jag tillstyrka. I samband härmed bör två tjänster som jordbruksförman i Ao 10 uppföras på övergångsstat. Jag kan vidare tillstyrka förslaget att två på övergångsstat uppförda trädgårdsmästartjänster i Ao 12 återföres till ordinarie stat.

Jag tillstyrker slutligen att tre tillsynsmannatjänster i Ae 12 och tio tjänster som förste vårdare i Ae 10 uppföres på ordinarie stat.

De av socialstyrelsen beräknade beloppen till löneklassuppflyttningar m. m. och rörligt tillägg synes kunna minskas med ca 40 000 kronor. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör ytterligare 10 000 kronor beräknas.

De av mig i det föregående förordade förslagen medför en ökning av anslagsbehovet med 1 740 000 kronor. Anslaget bör, med den fördelning på olika poster som framgår av följande förslag till avlöningsstat, uppföras med (8 947 000 + 1 740 000) 10 687 000 kronor.

Rubriken på anslaget bör ändras till Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för ungdomsvårdsskolorna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för ungdomsvårdsskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	3 078 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	406 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	4 821 400
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 220 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	160 000
Summa kronor	10 687 000;

c) till *Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 687 000 kronor.

[38] 24. **Ungdomsvårdsskolorna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 619 000	4 568 830
1960/61 (statsliggaren s. 337)	5 129 000	
1961/62 (förslag)	5 462 000	

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader.

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 957 200 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	1 500	
2. Reseersättningar	60 000	
3. Anskaffning av tjänstebilar och bussar	112 500	
4. Underhåll och drift av tjänstebilar och bussar	58 000	

	Ökning	Minskning
5. Övriga expenser	46 300	
6. Inventarier m. m.	35 000	
7. Utspisning	282 000	
8. Beklädnad	61 000	
9. Hälso- och sjukvård	11 000	
10. Undervisning, lek och idrott	60 000	
11. Elevbelöning	140 000	
12. Diverse	4 000	
13. Vård utom skola	324 400	
14. Utgifter för jordbruks- och verkstadsdriften		
A. Jordbruksdriften		269 000
B. Verkstadsdriften	110 500	
15. Särskilda uppbördsmedel		80 000
	1 306 200	349 000
	+ 957 200	

Motivering

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Utgift 1958/59 12 004, 1959/60 13 621; anslag 1960/61 14 000. — Med hänsyn till ökningen av antalet befattningshavare bör posten räknas upp med 1 500 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1958/59 138 653, 1959/60 170 587; anslag 1960/61 177 600. — Tillkomsten av mottagningsavdelningar vid vissa skolor har medfört ett ökat antal resor. En uppräkning med 18 000 kronor är därför nödvändig. Posten bör vidare räknas upp med 22 000 kronor med hänsyn till den ökade elevomsättningen. Därjämte bör enligt anvisningar av riksräkenskapsverket vissa resekostnader, som hittills belastat delposterna till hälso- och sjukvård samt elevbelöning och eftervård, i stället belasta posten till reseersättningar. Denna post bör därför räknas upp med 20 000 kronor.

3. *Anskaffning av tjänstebilar och bussar.* Anslag 1960/61 25 000. — Under nästa budgetår bör tjänstefordon utbytas vid åtta skolor. Därjämte bör nyanskaffning ske vid fem skolor som f. n. saknar tjänstebil. Posten bör räknas upp med 112 500 kronor.

4. *Underhåll och drift av tjänstebilar och bussar.* Anslag 1960/61 65 000. — Posten bör räknas upp med 58 000 kronor.

5. *Övriga expenser.* Utgift 1958/59 142 297, 1959/60 164 541; anslag 1960/61 174 600. — För att kontorsarbetet vid skolorna skall kunna skötas rationellt måste ytterligare kontorsmaskiner anskaffas. För detta ändamål bör 20 000 kronor beräknas. Vidare bör posten räknas upp med 17 000 kronor för installation av telefoner vid nya avdelningar och anordnande av en telefonväxel vid Ryagården samt med 9 300 kronor på grund av ökat antal telefonsamtal.

6. *Inventarier.* Utgift 1958/59 174 195, 1959/60 154 914; anslag 1960/61 155 000. — Behov föreligger att vid flera skolor komplettera inventariebeståndet beträffande möbler, sängutrustning, linne och köksutrustning. Genom tillkomsten av nya avdelningar ökar vidare kostnaderna för löpande underhåll av inventariebeståndet. Posten behöver räknas upp med 35 000 kronor.

7. *Utspisning.* Utgift 1958/59 988 335, 1959/60 1 118 006; anslag 1960/61 1 138 000. — Posten bör räknas upp med 282 000 kronor.

8. *Beklädnad.* Utgift 1958/59 554 102, 1959/60 593 200; anslag 1960/61 649 000. — Posten bör räknas upp med 61 000 kronor på grund av ökat elevantal och ökad elevomsättning.

9. *Hälso- och sjukvård.* Utgift 1958/59 171 566, 1959/60 183 964; anslag 1960/61 186 000. — Med hänsyn till ökat elevantal bör posten höjas med 6 000 kronor. Vidare bör posten räknas upp med 10 000 kronor på grund av ökade kostnader för tandvård. Omfördelningen av resekostnaderna minskar behovet med 5 000 kronor.

10. *Undervisning, lek och idrott.* Utgift 1958/59 138 014, 1959/60 136 222; anslag 1960/61 162 000. — För komplettering av undervisningsmateriel samt för att utöka skolornas möjligheter att intensifiera fritidsverksamheten vid skolorna bör posten räknas upp med 60 000 kronor.

11. *Elevbelöning.* Utgift 1958/59 240 375, 1959/60 271 754; anslag 1960/61 276 200. — Kostnaderna för avlöning och flitpenningar m. m. till elever bestrides förutom från denna delpost från delposter under jordbruks- och verkstadsdriften. Bokföringen och redovisningen av dessa utgifter blir härigenom onödigt komplicerad. Samtliga elevbelöningar bör därför redovisas under samma anslagspost. Styrelsen föreslår, att de ifrågavarande delposterna under jordbruks- och verkstadsdriften utgår och att förevarande delpost räknas upp med motsvarande belopp eller med (55 000 + 50 000) 105 000 kronor. Vidare bör posten räknas upp med 38 000 kronor på grund av det ökade elevantalet och för att möjliggöra att vid ytterligare en yrkesskola pröva det vid Sundbo tillämpade avlöningssystemet. Omfördelningen av resekostnaderna minskar behovet med 3 000 kronor.

12. *Diverse.* Utgift 1958/59 104 301, 1959/60 102 029; anslag 1960/61 133 600. — Posten bör räknas upp med 4 000 kronor på grund av ökade anspråk på ersättning för sådana av elever vållade skador som ersättes från denna anslagspost.

13. *Vård utom skola.* Utgift 1958/59 552 730, 1959/60 717 524; anslag 1960/61 784 000. — Denna delpost är för innevarande budgetår uppförd under rubriken Eftervård och utackordering. Socialstyrelsen räknar med att under budgetåret i genomsnitt ca 1 000 elever kommer att vårdas utom skola. Varje sådan elev bör ha en övervakare. Kostnaden härför beräknas till (180 × 1 000) 180 000 kronor. Antalet utackorderade elever beräknas

utgöra ca 220 under nästa budgetår. Den genomsnittliga nettokostnaden (utackorderingskostnaden minskad med ersättning av elevens arbetsinkomst) per elev och månad utgör nu 200 kronor. Månadsersättningarna till fosterhemmen bör höjas. Styrelsen räknar med att ersättningen i genomsnitt måste höjas till netto 250 kronor. Medelsbehovet till utackorderingskostnader kan således uppskattas till (250 × 12 × 220) 660 000 kronor. Sammanlagt 590 elever beräknas vara placerade i olika kurser och utbildningsanstalter m. m. Genomsnittskostnaden för varje sådan elev beräknas till 400 kronor per år och den sammanlagda kostnaden till (400 × 590) 236 000 kronor. Vidare bör från anslagsposten bestridas kostnader för vård av vissa ungdomsvårdsskoleelever vid Frälsningsarméns mödrahem i Borås med 16 425 kronor och vid inackorderingshemmen med 1 375 kronor. Ytterligare ett hospits för åtta elever bör anordnas i Stockholm. Kostnaderna för detta och för det nuvarande hospitset i Göteborg beräknas till 26 600 kronor. Omfördelningen av resekostnaderna minskar behovet med 12 000 kronor. Medelsbehovet under posten beräknas alltså till (180 000 + 660 000 + 236 000 + 16 425 + 1 375 + 26 600 — 12 000) 1 108 400 kronor, vilket innebär en ökning med 324 400 kronor.

14. *Utgifter för jordbruks- och verkstadsdriften.* Anslagsposten bör minskas med 158 500 kronor enligt följande specifikation.

A. *Jordbruksdriften*

Socialstyrelsen förutsätter, att jordbruksdriften vid samtliga flickskolor utom Ryagården under nästa budgetår endast omfattar trädgårdsdrift och smådjursskötsel.

a) *Avlöningar och arvoden till personal.* Utgift 1958/59 245 444, 1959/60 269 600; anslag 1960/61 265 000. — Vid bifall till förslaget under ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag om överförande av 19 arbetsförmän till lönestat kan posten minskas med 210 000 kronor.

b) *Avlöningar och flitpengar till elever.* Utgift 1958/59 47 021, 1959/60 55 540; anslag 1960/61 55 000. — Vid bifall till förslaget under p. 11 kan posten utgå.

c) *Stängsel, markförbättringar o. d.* Utgift 1958/59 20 064, 1959/60 21 560; anslag 1960/61 24 000. — Posten bör räknas upp med 11 000 kronor.

d) *Inventarier.* Utgift 1958/59 105 015, 1959/60 139 926; anslag 1960/61 120 000. — Posten bör räknas upp med 7 000 kronor.

e) *Utsäde och gödning.* Utgift 1958/59 160 801, 1959/60 157 513; anslag 1960/61 145 000. — Posten kan minskas med 15 000 kronor.

f) *Foder.* Utgift 1958/59 81 651, 1959/60 100 027; anslag 1960/61 90 000. — Posten kan räknas ner med 5 000 kronor.

g) *Djur.* Utgift 1958/59 33 086, 1959/60 43 209; anslag 1960/61 40 000. — Posten bör räknas upp med 3 000 kronor.

h) *Diverse utgifter.* Utgift 1958/59 94 320, 1959/60 99 803; anslag 1960/61 85 000. — Posten kan minskas med 5 000 kronor.

B. *Verkstadsdriften*

a) *Arvoden till tillfällig arbetskraft.* Utgift 1958/59 500, 1959/60 0; anslag 1960/61 500. — Posten kan utgå.

b) *Avlöningar och flitpengar till elever.* Utgift 1958/59 49 068, 1959/60 49 232; anslag 1960/61 50 000. — Vid bifall till förslaget under p. 11 kan posten utgå.

c) *Inventarier.* Utgift 1958/59 69 512, 1959/60 129 984; anslag 1960/61 150 000. — Vid skolornas verkstäder föreligger ett mycket stort behov av komplettering och nyanskaffning av maskiner och övrig verkstadsutrustning. För att det mest akuta behovet skall kunna täckas bör posten räknas upp med 100 000 kronor.

d) *Materiel.* Utgift 1958/59 247 598, 1959/60 294 132; anslag 1960/61 291 000. — På grund av tillkomsten av nya verkstäder bör posten räknas upp med 59 000 kronor.

e) *Diverse utgifter.* Utgift 1958/59 12 422, 1959/60 14 598; anslag 1960/61 16 000. — Posten bör räknas upp med 2 000 kronor.

15. *Särskilda uppbördsmedel.* Inkomst 1958/59 1 465 428, 1959/60 1 682 834; beräknat 1960/61 1 570 000. — Inkomsterna beräknas för nästa budgetår stiga med 150 000 kronor i ersättningar för elektrisk energi, kost och tvätt m. m. samt med 9 000 kronor från försäljningen av verkstadsprodukter. Inkomsterna från försäljningen av jordbruksprodukter beräknas däremot minska med 79 000 kronor.

Departementschefen

Posten till sjukvård m. m. åt befattningshavare samt delposterna till övriga expenser, beklädnad, undervisning, lek och idrott samt diverse bör bibehållas vid nuvarande belopp.

I fråga om posten till reseersättningar har socialstyrelsen föreslagit en höjning med 60 000 kronor, varav 20 000 kronor på grund av den omfördelning av resekostnaderna som anvisats av riksräkenskapsverket. Jag tillstyrker, att posten räknas upp med sistnämnda belopp. Jag förutsätter att härefter samtliga resekostnader vid skolorna bestrides från denna anslagspost.

För upprustning av inventariebeståndet höjdes posten till inventarier med 20 000 kronor år 1955, 5 000 kronor 1958, 15 000 kronor 1959 och 10 000 kronor 1960. Socialstyrelsen har nu för nämnda ändamål begärt en ytterligare uppräkning med 35 000 kronor. Jag föreslår, att posten höjes med 5 000 kronor.

Posten till tjänstebilar och bussar bör räknas upp med 52 000 kronor, varav 37 000 kronor till anskaffning av nya bilar och 15 000 kronor till underhåll och drift av bilar och bussar.

Vidare bör delposterna till utspisning samt hälso- och sjukvård höjas med 95 000 resp. 5 000 kronor.

Socialstyrelsen har föreslagit en avsevärd uppräkning av delposten till elevbelöning för fortsatt övergång till nytt flitpenningsystem vid skolorna. Jag har i princip inte något att erinra mot en dylik övergång, som emellertid bör anpassas på ett sådant sätt att utgifterna kan hållas inom ramen för tillgängliga medel. Delposten bör — med hänsyn till omfördelningen av resekostnaderna — kunna räknas ner med 3 000 kronor. Den av styrelsen föreslagna omfördelningen av kostnaderna för flitpenningar och andra elevbelöningar kan jag inte tillstyrka.

Delposten till eftervård och utackordering har åren 1958, 1959 och 1960 höjts med sammanlagt 349 000 kronor bl. a. för att möjliggöra en utökad verksamhet med utackordering av elever i familjevård och vidareutbildning av elever. Med hänsyn till det ökade elevantalet bör resurserna för nämnda verksamhet utökas. Delposten — som bör benämnas Vård utom skola — bör räknas upp med 150 000 kronor. I fråga om fördelningen av kostnaderna för Frälsningsarméns mödrahem i Borås och för inackorderingshemmen får jag hänvisa till vad jag anför i det följande vid behandlingen av anslaget till Bidrag till inackorderingshem m. m. Hyreskostnaderna för det nuvarande hospitset i Göteborg bestrides f. n. från delposten till diverse utgifter. Denna ordning bör tillämpas även i fortsättningen. Styrelsens förslag om anordnande av ytterligare ett hospits är jag — med hänsyn till svårigheterna att anskaffa lämpliga lokaler — inte beredd att ta ställning till i detta sammanhang. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att med anlitande av medel från anslaget till Anordnande och drift av provisoriska förläggningar bestämma om anordnandet av ytterligare ett hospits på lämplig plats.

Posten till utgifter för jordbruks- och verkstadsdriften bör — främst för tillgodoseende av det av socialstyrelsen angivna behovet av upprustning av inventariebeståndet vid skolornas verkstäder samt för anskaffning av materiel till nämnda verkstäder — räknas upp med 89 000 kronor. Inkomstposterna bör i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag räknas upp med 80 000 kronor.

Anslaget bör i enlighet med vad jag förordat ökas med (20 000 + 5 000 + 52 000 + 95 000 + 5 000 + 150 000 + 89 000) 416 000 kronor och minskas med (3 000 + 80 000) 83 000 kronor och alltså uppföras med (5 129 000 + 333 000) 5 462 000 kronor.

Anslagets rubrik bör ändras till Ungdomsvårdsskolorna: Omkostnader.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 462 000 kronor.

[39] 25. **Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.** Under rubriken Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsanskaffning av inventarier m. m. har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 850 000 kronor.

Socialstyrelsen har hemställt, att — avrundat — 570 000 kronor anvisas för inköp av inventarier enligt följande specifikation.

Skola	Projekt	Kostnad
Bärby	Ny mottagningsavd.	20 000
Forsane	Ny mottagningsavd.	20 000
Råby	Ny mottagningsavd.	20 000
Johannisberg	Ny- och ombyggnad	20 000
	Administrationslokaler	5 000
Östra Spång	Ny- och ombyggnad	20 000
Vemyra	Ny- och ombyggnad	17 000
Ryagården	Ombyggnad av elevavdelningen	8 000
	Medicinsk utrustning	5 000
	Ny mottagningsavd.	20 000
	Ombyggnad av elevavd. Björkhaga	20 000
Håkanstorp	Nybyggnad av 2 avd.	50 000
Vemyra	Skolpaviljong	17 400
Östra Spång	Verkstadspaviljong	46 000
Eknäs	Skolpaviljong	44 400
	Gymnastikbyggnad	30 000
Folåsa	Gymnastikbyggnad	30 000
Johannisberg	Verkstäder för snickeri	64 000
Ryagården	Ombyggnad av kök, tvätt och bageri	40 000
Bistagården	Ombyggnad av kök och bageri	15 000
Hornö	Ombyggnad av kök	8 000
	Ny elevavdelning	50 000
	Summa kronor	569 800

Departementschefen

Senare denna dag kommer jag att föreslå, att anslag anvisas under kapitalbudgeten för vissa byggnadsarbeten vid Lövsta, Hammargården, Forsane, Bärby, Råby, Margretelund och Vemyra. Dessutom kommer en verkstadsbyggnad att som beredskapsarbete uppföras vid Johannisberg. I anslutning härtill förordar jag, att för anskaffning av inventarier och annan utrustning beräknas 75 000 kronor till fem nya mottagningsavdelningar, 15 000 kronor till en ny elevpaviljong vid Bärby och 17 000 kronor till en ny skolbyggnad vid Vemyra samt 100 000 kronor till snickeriverkstäder vid Margretelund och Johannisberg. Vidare bör 40 000 kronor beräknas för inventarier till en ny elevavdelning vid Hornö, för vars uppförande medel anvisats på tilläggsstat för budgetåret 1959/60.

Anslaget bör alltså uppföras med (75 000 + 15 000 + 17 000 + 40 000 + 100 000) 247 000 kronor. Rubriken på anslaget bör ändras till Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m. Eventuell reservation bör överföras till det nya anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 247 000 kronor.

[40] 26. **Ungdomsvårdsskolorna: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar.** Under rubriken Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Reservationen den 30 juni 1960 uppgick till 134 416 kronor.

Socialstyrelsen har anfört, att tolv provisoriska förläggningar kommer att vara i bruk under nästa budgetår, nämligen tre vid Gräskärr, två vid Sundbo samt en vid vardera Lövsta, Långanäs, Fagared, Forsane, Hammargården, Broby och Hornö. Styrelsen förutsätter, att ytterligare två sådana förläggningar, en vid Gudmundsgården och en vid Eknäs, anordnas under nästa budgetår. Kostnaderna härför beräknas till 60 000 kronor. Vidare bör en utskrivningsavdelning anordnas i anslutning till Härsjögårdens yrkesskola. Hyreskostnaderna för de nämnda förläggningarna och utskrivningsavdelningen beräknas till 60 000 kronor och personalkostnaderna till 380 000 kronor. För inventarier erfordras ca 34 000 kronor.

Till anordnande av skogsförläggningar i samarbete med Skid- och friluftsfrämjandet bör beräknas 180 000 kronor. Därjämte bör 86 000 kronor beräknas till kostnaderna för eventuellt erforderliga ytterligare provisoriska förläggningar.

Medelsbehovet under anslaget beräknas sålunda till (60 000 + 60 000 + 380 000 + 34 000 + 180 000 + 86 000) 800 000 kronor.

Departementschefen

Såsom framgår av vad socialstyrelsen anfört finns f. n. tolv provisoriska förläggningsbyggnader vid olika skolor. Dessa byggnader torde behövas för skolverksamheten under hela nästa budgetår. Kostnaderna för hyra för nämnda byggnader kan beräknas till 42 000 kronor och för personal vid förläggningarna till ca 250 000 kronor.

Verksamheten med skogsförläggningar i samarbete med Skid- och friluftsfrämjandet bör fortsätta i oförändrad omfattning under nästa budgetår. Kostnaderna härför beräknas till 180 000 kronor. Vidare bör ca 90 000 kronor beräknas för nya förläggningar vid Gudmundsgårdens skolhem och en flickskola. Därjämte bör ca 200 000 kronor beräknas till en utskrivningsavdelning för flickor och ev. erforderliga ytterligare provisoriska förläggningar.

Anslaget bör sålunda uppföras med (42 000 + 250 000 + 180 000 + 90 000 + 200 000) 762 000 kronor, vilket belopp bör avrundas till 750 000 kronor. Rubriken på anslaget bör ändras till Ungdomsvårdsskolorna: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar. Eventuell reservation bör överföras till det nya anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar* anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

[41] 27. **Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 55 000 kronor, varav 21 000 kronor till en kurs på tjugo dagar för vård- och tillsynspersonal, 20 000 kronor för fortbildning av personal och 14 000 kronor för anordnande vid Lövsta av utbildning av aspiranter till vårdarbefattningar vid ungdomsvårdsskolorna ävensom för annan utbildning av personal vid vissa skolor.

Socialstyrelsen har anfört, att — med hänsyn till de senaste årens personalökning — den hittills bedrivna personalutbildningen bör fortsätta. Styrelsen hemställer därför om anvisande av 42 000 kronor till två kurser för vård- och tillsynspersonal på vardera tjugo dagar. Vardera kursen avses för 35 deltagare.

Socialstyrelsen föreslår vidare, att även för budgetåret 1961/62 anvisas 14 000 kronor för anordnande av utbildning av aspiranter till vårdarbefattningar vid skolorna liksom för annan utbildning av personal vid vissa skolor. Socialstyrelsen upplyser, att styrelsen har goda erfarenheter av de under de två senaste åren anordnade aspirantkurserna vid Lövsta.

Medelsbehovet under anslaget beräknas sålunda till (42 000 + 14 000) 56 000 kronor.

Departementschefen

Jag har ingen annan erinran mot vad socialstyrelsen anfört än att anslaget synes kunna anvisas med oförändrat belopp. Anslagets rubrik bör ändras till Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning. Eventuell reservation bör överföras till det nya anslaget.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

[42] 28. **Bidrag till inackorderingshem m. m.** För innevarande budgetår finnes å riksstaten uppförda dels under rubriken Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m. ett reservationsanslag å 100 kronor, dels under rubriken Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m. ett reservationsanslag å 73 000 kronor. Reservationerna å anslagen den 30 juni 1960 uppgick till 53 986 resp. 12 334 kronor.

Inackorderingshemmen drives av I.O.G.T. Staten betalar första årets hyra och bestrider kostnaderna för inventarier med för varje hem högst 13 000 kronor. Fr. o. m. andra året erhåller inackorderingshemmen ersättning av staten för uppkomna driftförluster, dock högst med ett belopp som motsvarar årshyran. Härjämte utgår till husmoder vid inackorderingshem kontant ersättning med 1 000 kronor för år utöver utgående naturaförmåner.

Det tidigare från särskilt anslag utgående bidraget å 3 000 kronor till Frälsningsarméns flickhem i Stockholm och Malmö bestrides fr. o. m. budgetåret 1959/60 från anslaget till Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m.

Socialstyrelsen har upplyst, att ett inackorderingshem nedbrunnit. Styrelsen föreslår, att det nuvarande statsstödet till inackorderingshemmen ersättes med ett system med garanti- och beläggningsbidrag. Garantibidraget avses skola täcka de fasta kostnaderna för hemmets drift och utgå för samtliga platser som står till ungdomsvårdsskoleorganisationens förfogande, oberoende av om de är belagda av elever eller ej. Garantibidraget bör utbetalas halvårsvis i förskott. Beläggningsbidraget bör utgå med visst belopp för dag och vårdad elev samt utgöra ersättning för de merkostnader som uppstår då plats belägges med elev. Detta bidrag utbetalas halvårsvis i efterskott. Bidragens storlek bestämmes för ett budgetår i taget efter separata överenskommelser med varje hemstyrelse. Garantibidraget utbetalas från förevarande anslag medan beläggningsbidraget bör utgå från delposten till vård utom skola under skolornas omkostnadsstat. Socialstyrelsen hemställer om bemyndigande att med vederbörande hemstyrelse sluta avtal om bidragens storlek. Sådana avtal bör få slutas även med andra ideella organisationer än I.O.G.T.

Styrelsen räknar med 35 platser vid de av I.O.G.T. drivna hemmen samt 20 platser vid av andra organisationer upprättade hem. Kostnaderna härför under nästa budgetår beräknas till 220 825 kronor. Styrelsen har vid sina beräkningar utgått ifrån ett genomsnittligt garantibidrag av 11 kronor.

Möjlighet bör finnas att lämna bidrag till inköp av inventarier till inackorderingshem med belopp, varom överenskommelse träffas i varje särskilt fall. Socialstyrelsen räknar med bidrag till inventarieutrustning vid två hem med tillhopa 26 000 kronor.

Från anslaget bör vidare bestridas de till 25 550 kronor beräknade kostnaderna för det garantibidrag, som enligt avtal med Frälsningsarmén

utgår till mödrahemmet i Borås. Socialstyrelsen föreslår dessutom, att I.O.G.T. även under nästa budgetår erhåller 2 000 kronor för sin verksamhet till förmån för inackorderingshemmen. Slutligen hemställes att — liksom under innevarande budgetår — ett bidrag å 3 000 kronor får utgå till Frälsningsarméns flickhem i Stockholm och Malmö.

Vid utgången av budgetåret 1960/61 beräknas finnas en reservation på omkring 50 000 kronor. Hela anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknas sålunda till (220 825 + 26 000 + 25 550 + 2 000 + 3 000 — 50 000) 227 375 kronor.

Departementschefen

Jag har i det föregående vid behandlingen av ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag framhållit, att det är angeläget att resurserna för olika former av vård utom skola ökas. I samband härmed har jag förordat en viss förstärkning av personalresurserna härför. Vidare har en väsentlig uppräkning föreslagits av den under ungdomsvårdsskolornas omkostnadsanslag upptagna anslagsposten till vård utom skola. Enligt min mening är det önskvärt att anordningarna för vård utom skola differentieras så långt möjligt. Inackorderingshem för ungdomar som saknar bostad eller behöver särskild tillsyn har härvid en viktig funktion att fylla och verksamheten vid dem bör därför säkerställas och helst utvidgas.

De av I.O.G.T. drivna inackorderingshemmen har under senare år haft vissa ekonomiska svårigheter. Statens stöd till dem bör därför ökas. Jag kan i princip tillstyrka det av socialstyrelsen föreslagna bidragssystemet. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande utformningen av bidragsvillkoren. Kostnaderna för garantibidrag för de platser vid hemmen som disponeras av socialstyrelsen kan uppskattas till ca 140 000 kronor. Då enligt det nya bidragssystemet en mindre del av kostnaden än förut kommer att belasta skolornas omkostnadsanslag kommer statens merkostnader enligt de nya reglerna att utgöra ca 20 000 kronor för år under förutsättning att de platser som står till ungdomsvårdsskolornas förfogande helt utnyttjas.

Det intresse för insatser på detta område som finns hos andra ideella sammanslutningar än I.O.G.T. bör utnyttjas. Jag tillstyrker därför förslaget att 80 000 kronor beräknas för garantibidrag till inackorderingshem som anordnas av sådana sammanslutningar.

Till inventarier vid nya inackorderingshem bör 26 000 kronor beräknas.

Till I.O.G.T. bör utgå ett oförändrat anslag å 2 000 kronor.

Bidraget å 3 000 kronor till Frälsningsarméns flickhem i Stockholm och Malmö bör utgå även under nästa budgetår. Från anslaget bör dessutom bestridas de till ca 26 000 kronor beräknade kostnaderna för garantibidrag till Frälsningsarméns mödrahem i Borås. Kostnaderna härför har tidigare belastat skolornas omkostnadsanslag.

De för innevarande budgetår uppförda anslagen till Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m. och Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m. bör i enlighet med socialstyrelsens förslag sammanföras till ett anslag benämnt Bidrag till inackorderingshem m. m.

Medelsbehovet under anslaget beräknar jag sålunda till (140 000 + 80 000 + 26 000 + 2 000 + 3 000 + 26 000) 277 000 kronor. Med hänsyn till storleken av beräknad reservation vid utgången av innevarande budgetår, vilken bör överföras till det nya anslaget, bör detta uppföras med 227 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inackorderingshem m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 227 000 kronor.

D. Nykterhetsvård

[43] 1. **Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 124 000	1 200 062
1960/61 (statsliggaren s. 339)	1 253 000	
1961/62 (förslag)	1 420 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med (avrundat) 213 900 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförstärkningar m. m.		
1. 1 vårdare Ae 8	12 387	
2. 1 biträde i reglerad befordringsgång	9 578	
3. Vikariatsersättningar m. m.	39 000	
Tjänsteförändringar		
4. Vissa lönegradsfrågor	6 162	
5. Ordinariesättning m. m.	—	—
Automatiska förändringar		
6. Lönegrads- och löneklassförändringar	14 544	
7. Rörligt tillägg	98 738	
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 500	
9. Omräkning av ordinarie- och icke-ordinarieposterna för 1960/61	48 020	16 024
	229 929	16 024
	+ 213 905	

Motivering

1. Den personal som tjänstgör i den gamla slottsförläggningen, vilken förutsättes bibehållen tills vidare, är redan nedbringad till ett minimum. Den erforderliga ökningen av bevakningspersonalen för den nya öppna vårdavdelningen måste därför ske genom nyanställning. Anstaltsstyrelsen räknar dock med att personalförstärkningen kan begränsas till en vårdartjänst.

2. Kamrerarkontoret sköter jordbrukets bokföring. Det löpande kontorsarbetet rörande jordbruket utföres däremot av inspektoren och honom underställd personal. Dessa tjänstemän varken hinner eller kan längre utföra det kontorsarbete som jordbruksdriften numera fordrar. Anstaltsstyrelsen hemställer därför om inrättande av en biträdestjänst i reglerad befordringsgång för inspektorens kontor.

3. För sjukvikarier, andra vikarier än semestervikarier samt till övertidsersättningar har 1960/61 beräknats 30 000 kronor. Utgifterna för dessa ändamål uppgick 1959/60 till ca 52 000 kronor, varav för sjukvikarier 22 000 och för övertidsersättningar 27 800 kronor. De ökade utgifterna för övertidsersättningar sammanhänger med arbetstidsförkortningen. Anstalten har gjort upprepade framställningar om personalförstärkning för genomförande av arbetstidsförkortningen.

4. Fem tjänster föreslås uppflyttade, nämligen tjänsten som direktör från Ao 24 till Ao 26, tjänsten som lantbruksinspektor från Ao 17 till Ao 19, 1 tillsynsman från Ag 11 till Ag 12, 1 vårdare från Ag 8 till förste vårdare i Ag 10 samt 1 ekonomibiträde från Ae 2/3 till Ae 4.

5. 3 assistenttjänster föreslås ombildade till ordinarie resp. extra ordinarie befattningar, nämligen en tjänst i Ag 19 till Ao 19, en tjänst i Ae 15 till Ao 15 samt en tjänst i Ag 15 till Ae 15.

En assistenttjänst i Ae 17 får inte uppehållas så länge förenämnda tjänst i Ag 19 uppehålles. Vid bifall till förslaget om ordinariesättning av sistnämnda tjänst kan tjänsten i Ae 17 utgå.

Yttrande

Socialstyrelsen anser, att assistenttjänsterna bör placeras i lönegrad A 17. Styrelsen aktualiserar vidare frågan om en särskild befattningshavare för ledningen av fritidsverksamheten bland vårdtagarna. Med hänsyn till det omfattande byggnadsbeståndet vid anstalten och det förhållandevis stora antal intagna som sysselsättes med byggnads- och reparationsarbeten föreslår socialstyrelsen, att en tjänst som yrkesmästare i Ag 12 inrättas vid vårdanstalten för ledning av dessa arbeten. I övrigt har socialstyrelsen inte haft något att erinra mot anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Anstaltsstyrelsens förslag om inrättande av ytterligare en tjänst som vårdare i Ae 8 biträder jag. Vidare förordar jag en uppräkning av anslagsbeloppet för vikariatsersättningar m. m. med 25 000 kronor. Styrelsens förslag till personalförstärkningar i övrigt samt till löneregleringar kan jag inte tillstyrka. En tjänst som assistent i Ag 19 bör göras till extra ordinarie i samma lönegrad. Samtidigt bör en tjänst som assistent i Ae 17 utgå. Med anledning av automatiska förändringar bör anslaget höjas med 129 000 kronor.

En på övergångsstat uppförd befattning som uppsyningsman i Ao 10 kan enligt vad jag inhämtat utgå ur personalförteckningen.

De av mig förordade förslagen föranleder en ökning av anslaget med sammanlagt 167 000 kronor. Anslaget bör, med den fördelning på olika poster som framgår av följande avlöningsstat, uppföras med (1 253 000 + 167 000) 1 420 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr.o.m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	480 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	19 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	590 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	309 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	21 300
Summa kronor	1 420 000;

c) till *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 420 000 kronor.

[44] 2. **Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	978 400	928 674
1960/61 (statsliggaren s. 340)	1 034 400	
1961/62 (förslag)	1 081 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 88 600 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Expenser	10 000	
2. Inventarier m. m.	37 000	
3. Tvätt och renhållning	20 000	
4. Proviant till intagna	20 000	
5. Omkostnader för utskrivna och permitterade	10 000	
6. Representationskostnader	1 600	

	Ökning	Minskning
7. Tjänstedräkt	2 000	
8. Underhåll och driftkostnader för bil		12 000
	100 600	12 000
	+ 88 600	

Motivering

1. *Expenser.* Utgift för övriga expenser 1958/59 13 995, 1959/60 21 898; anslag 1960/61 19 000. — När den nya öppna vårdavdelningen tas i bruk 1961, uppkommer kostnader för installation av telefon samt för kontorsutensilier till en expedition. Även i övrigt räknas med ökade kostnader för telefoner och skrivmateriel m.m.

2. *Inventarier m.m.* Utgift 1958/59 7 840, 1959/60 15 892; anslag 1960/61 48 000. — Av anslaget för innevarande budgetår har 8 000 kronor beräknats för löpande underhåll samt 40 000 kronor för inredning m. m. av den nya vårdavdelningen och ett ungkarlshus. Med hänsyn till ökningen av anstaltens lokalbestånd samt höjningen av den allmänna prisnivån bör för löpande underhåll beräknas 16 000 kronor. För utrustning av en verkstad för grovkonfektion i en ny verkstadsbyggnad samt komplettering av snickerimaskiner erfordras 69 000 kronor.

3. *Tvätt och renhållning.* Utgift 1958/59 40 477, 1959/60 51 827; anslag 1960/61 50 000. — Med hänsyn till belastningen och prisstegringar bör posten höjas med 10 000 kronor. Städningen i de nya lokalerna bör inte anförtros internerna utan särskild städhjälp bör anlitas. Härför beräknas 10 000 kronor.

4. *Proviant till intagna.* Utgift 1958/59 155 256, 1959/60 197 986; anslag 1960/61 200 000. — Posten bör räknas upp med hänsyn till inträffade och väntade prisstegringar.

5. *Omkostnader för utskrivna och permitterade.* Utgift 1958/59 62 935, 1959/60 75 820; anslag 1960/61 80 000. — Samma motiv som anförts under föregående post åberopas.

6. *Representationskostnader.* Anslag 1960/61 400. I samband med den pågående omdaningen får anstalten motta ideliga besök i studie- och demonstrationssyften.

7. *Tjänstedräkt.* Utgift 1958/59 3 122, 1959/60 6 317; anslag 1960/61 5 500. — Belastningen, prisstegringar och personalökning påkallar en höjning.

8. *Underhåll och driftkostnader för bil.* Utgift 1958/59 2 937, 1959/60 8 849; anslag 1960/61 22 000. — Av det för innevarande budgetår anvisade beloppet avser 17 000 kronor inköp av en ny bil. Med hänsyn till transporternas ökade omfattning och stigande driftkostnader bör för underhållskostnader och drivmedel 1961/62 beräknas 10 000 kronor.

Yttrande

Socialstyrelsen tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

I samband med beräkningen av anslag under statens allmänna fastighetsfond å kapitalbudgeten kommer jag att föreslå, att en verkstadsbyggnad uppföres vid Svartsjöanstalten. Byggnaden beräknas kunna tagas i bruk under nästa budgetår. Till komplettering av snickerimaskiner samt för anskaffning av annan maskinutrustning m. m. till de nya verkstadslokalerna erfordras enligt anstaltsstyrelsen 69 000 kronor. Häremot har jag intet att erinra. För löpande underhåll av vårdanstaltens inventarier har styrelsen beräknat 16 000 kronor. Jag föreslår, att 10 000 kronor beräknas för detta ändamål. För inventarier m. m. bör alltså anvisas sammanlagt 79 000 kronor, vilket innebär en ökning med 31 000 kronor.

I övrigt föreslår jag en uppräkning av posterna till övriga expenser samt till tvätt och renhållning med vardera 5 000 kronor. I fråga om posterna till proviant till intagna samt till omkostnader för utskrivna och permitterade förordar jag en höjning med 10 600 resp. 5 000 kronor. Posten till tjänstedräkt bör såsom styrelsen föreslagit höjas med 2 000 kronor. Posten till underhåll och driftkostnader för bil bör i överensstämmelse med styrelsens förslag minskas med 12 000 kronor. Posten till representationskostnader bör vara oförändrad.

Anslaget bör i enlighet med det anförda höjas med 46 600 kronor och sålunda uppföras med (1 034 400 + 46 600) 1 081 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 081 000 kronor.

[45] 3. **Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	246 400	248 858
1960/61 (statsliggaren s. 343)	246 400	
1961/62 (förslag)	271 000	

Ifrågavarande anstalt är anordnad vid Salberga sjukhus. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar.

Medicinalstyrelsen har hemställt, att ytterligare 25 000 kronor beräknas under anslagsposten till rörligt tillägg.

Departementschefen

Genom beslut av höstriksdagen 1960 har en tjänst som överskötare flyttats från Ao 10 till Ao 12 och en tjänst som förste skötare från Ao 9 till Ao 10. Jag föreslår, att anslaget höjes med 24 600 kronor och uppföres med (246 400 + 24 600) 271 000 kronor. Rubriken på anslaget bör ändras till Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	119 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	2 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	85 100
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	60 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 200
Summa kronor	271 000;

b) till *Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 271 000 kronor.

[46] 4. **Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	104 500	101 308
1960/61 (statsliggaren s. 344)	111 700	
1961/62 (förslag)	115 000	

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader.

Yrkanden

Medicinalstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 3 500 kronor.

1. Tvätt och renhållning	500
2. Utspisning	3 000
	+ 3 500

Motivering

1. *Tvätt och renhållning.* Utgift 1958/59 1 354, 1959/60 1 669; anslag 1960/61 1 200.

2. *Utspisning.* Utgift 1958/59 43 386, 1959/60 40 254; anslag 1960/61 44 000. — Under budgetåret 1959/60 uppgick de redovisade utspisningskostnaderna vid avdelningen till 3 kronor 63 öre per intern och dag. En undersökning visar emellertid, att den verkliga dagkostnaden vid avdelningen ligger högre än den med hittills tillämpade beräkningsgrunder redovisade. Kostnaden bör beräknas till 4 kronor per dag och intern under nästa budgetår.

Departementschefen

I anslutning till medicinalstyrelsens förslag föreslår jag att anslaget räknas upp med 3 300 kronor och uppföres med 115 000 kronor. Rubriken på anslaget bör ändras i anslutning till vad jag föreslagit under föregående punkt. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 115 000 kronor.

[47] 5. **Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	968 000	977 858
1960/61 (statsliggaren s. 344)	1 011 000	
1961/62 (förslag)	1 145 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 223 400 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförstärkningar m. m.		
1. 1 assistent Ae 15	17 082	
2. 1 förste reparatör Ae 10	12 932	
3. 1 kontorist Ae 9	12 277	
4. 1 vårdare Ag 8	11 653	
5. 2 förmän Ag 8	23 306	
6. 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	8 128	
7. Semestervikarier (för nya tjänster)	5 200	
8. Medhjälpare i fritidsverksamheten	7 000	
9. 1 föreståndarinna Ac 17 (övergångsstat) utgår		2 908

Tjänsteförändringar m. m.	Ökning	Minskning
10. Vissa lönegradsfrågor	11 498	
11. Läkaren för kroppssjukvården, arvodeshöjning	4 000	
12. Sekreteraren, arvodeshöjning	1 500	
Automatiska förändringar		
13. Lönegrads- och löneklassförändringar	16 133	1 659
14. Rörligt tillägg	97 094	
15. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	175	
	227 978	4 567
	+ 223 411	

Motivering

1. Ökad omsättning av vårdtagare har medfört en sådan ökning av assistenternas arbetsuppgifter, att förstärkning erfordras om göromålen skall kunna fullgöras nöjaktigt. Ytterligare arbetsinsatser behövs särskilt i fråga om eftervårdsåtgärder samt för organisering av fritidsverksamheten vid anstalten.

2. Anstaltens maskinanläggningar har under senare år alltmera utökats, bl. a. med ett reningsverk, utan att personalen förstärkts. Såsom ansvarsman finns en förste maskinist i Ao 11 och därutöver endast en reparatör i Ae 8. För att erforderligt underhållsarbete skall kunna medhinnas behöver maskinpersonalen utökas. Reparations- och installationsarbeten inom anstalten utföres i största möjliga utsträckning med anlitande av anstaltens egen arbetskraft. Om vårdtagarna skall kunna utföra sådant arbete erfordras emellertid kompetent arbetsledning.

3. För att minska kamrerarens arbetsbörda erfordras en kontorist med uppgift att svara för avlöningsuträkningar, förandet av inkomst- och utgiftsböcker, redovisningen av de intagnas medel, avräkningsböcker för verkstadsdriften m. m.

4. Vid anstalten finns nu 20 tjänster som vårdare. En vårdare är avdelad för resor med vårdtagare till sjukhus, domstolar m. m. Till följd av att vårdtagarna i allt högre grad kräver medicinsk behandling har omfattningen av sjukhusresor ökat betydligt. Den tid som vårdarpersonal 1959/60 tagits i anspråk för dylika resor motsvarar två vårdares sammanlagda arbetstid, vilket innebär att i medeltal en man dagligen tagits från ordinära arbetsuppgifter. Om tillsynen på vårdavdelningarna inte skall eftersättas, måste ytterligare en tjänst som vårdare inrättas.

5. Skötsel och underhåll av planteringar, gårdar och vägar, snöskottning m. m. ombesörjes av för jordbruksdriften anställd personal och kostnaderna belastar till större delen jordbruks- och trädgårdsdriften. Kostnaderna för ledningen av dessa arbeten, vilka är angelägna för kontinuerlig sysselsättning av ett antal vårdtagare, bör bestridas från anstaltens avlöningsanslag. Den ene förmannen behövs för trädgårds- och parkarbete, den andre som arbetsledare för ett diverselag.

6. Löpande skrivgöromål vid läkarmottagningen och å sjukavdelningen ombesörjes av vårdpersonal vid sidan av övriga göromål medan journalanteckningar bandinspelas och utskrives å direktörens expedition av timavlönad extrapersonal. För ifrågavarande arbetsuppgifter bör inrättas en ny biträdestjänst.

8. För 1960/61 har beräknats 3 000 kronor för arvoden till medhjälpare i fritidsverksamhet. För en utbyggnad av denna verksamhet i en sådan omfattning att den blir av verklig betydelse som ett led i anstaltens vårdarbete, erfordras en ökning av anslagsposten.

10. Elva tjänster föreslås uppflyttade, nämligen kamreraren från Ao 17 till Ao 19, lantbruksinspektoren från Ao 16 till Ao 19, kuratorn från Ag 12 till Ae 13, en befallningsman, en ladugårdsförman och en yrkesmästare från Ao 10 till Ao 11, tre yrkesmästare från Ae 10 till Ae 11, en trädgårdsmästare från Ao 9 till Ao 11 samt ett kanslibiträde i Ag 7 till kontorist i Ae 9.

11. Anstaltsstyrelsen finner det angeläget att läkarens redan tidigare gjorda framställning om höjning av årsarvodet från 6 000 till 10 000 kronor vinner beaktande.

12. Anstaltens direktör har tidigare haft sekreterartjänsten som bisyssla, men arbetet är så betungande att möjlighet bör finnas att i stället anlita en utomstående person för uppdraget. En förutsättning härför är att arvodet, som nu utgör 1 500 kronor för år, avpassas bättre med hänsyn till den arbetstid som åtgår.

Yttrande

Socialstyrelsen har bl. a. anfört, att då arbetsuppgifterna för kuratorn till kvalitet och omfång inte torde avvika från vad som gäller för assistent, det är lämpligast att ombilda kuratorstjänsten till en assistenttjänst. Assistenttjänsterna vid de statliga vårdanstalterna för alkoholmissbrukare bör enligt styrelsens mening inte vara placerade lägre än i lönegrad A 17.

Departementschefen

Såsom chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör två kanslibiträdestjänster, den ena i Ae 7 och den andra i Ag 7, bytas ut mot två tjänster såsom kontorist i Ae 9.

Genom beslut av höstriksdagen 1960 har en tjänst som kurator flyttats från Ag 12 till Ag 13 och en tjänst som översköterska från Ae 10 till Ae 11. Den nuvarande tjänsten som kurator i Ag 13 bör uppföras såsom extra ordinarie. Med hänsyn till den stora betydelse en väl organiserad fritidsverksamhet bland patienterna har som ett led i en effektiv vård och behandling förordar jag, att det anslagsbelopp, som avses för medhjälpare i fritidsverksamhet, räknas upp med 12 000 kronor till 15 000 kronor. För

arvoden till kroppsläkaren och anstaltsstyrelsens sekreterare bör beräknas ytterligare 2 900 kronor. Anstaltsstyrelsens förslag i övrigt till löneregleringar och personalförstärkningar kan inte tillstyrkas. Anslaget bör såsom styrelsen föreslagit räknas ned med 2 900 kronor med hänsyn till att innehavaren av den föreståndarinnetjänst, som varit förd på övergångsstat, nu avgått med pension. Omräkningsposterna kan i huvudsak godtas.

Nyssnämnda föreståndarinnetjänst bör utgå ur personalförteckningen för anstalten.

De av mig förordade förslagen föranleder en ökning av anslaget med 134 000 kronor. Anslaget bör, med den fördelning på olika poster som framgår av följande avlöningsstat, uppföras med (1 011 000 + 134 000) 1 145 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	309 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	576 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	242 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	18 000
Summa kronor	1 145 000;

c) till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 145 000 kronor.

[48] 6. **Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	745 900	751 578
1960/61 (statsliggaren s. 346)	792 900	
1961/62 (förslag)	782 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 26 000 kronor.

1. Inventarier m. m.	7 000
2. Tvätt och renhållning	15 000
3. Diverse utgifter	4 000
	+ 26 000

Motivering

1. *Inventarier m. m.* Utgift 1958/59 25 994, 1959/60 25 919; anslag 1960/61 43 000. — För innevarande budgetår är 11 000 kronor beräknade för ordinärt underhåll och 32 000 kronor för engångsanskaffning av inventarier, bl. a. för fritidslokaler. Då behovet av nyanskaffning för varje år blir alltmer angeläget, föreslås för nyanskaffning 1961/62 25 000 kronor. Vidare erfordras 10 000 kronor för utbyte av stationsvagn. För ordinärt underhåll bör beräknas 15 000 kronor.

2. *Tvätt och renhållning.* Utgift 1958/59 20 810, 1959/60 26 529; anslag 1960/61 30 000. — Särskild städningspersonal har hittills anlitats endast för kontorslokaler medan allt annat städningsarbete utföres av de intagna. Om snygghet och ordning skall kunna upprätthållas torde det vara nödvändigt att anlita särskilda städerskor. Bättre renhållning av lokalerna bör även vara ägnad motverka förslitning och minska underhållskostnader.

3. *Diverse utgifter.* Utgift 1958/59 9 405, 1959/60 5 939; anslag 1960/61 6 000. — Posten är i huvudsak avsedd att täcka kostnader i samband med fritidsverksamhet, såsom inköp av tidningar och böcker, anordnande av föreläsningar m. m. Under avlöningsanslaget har begärts anslag till medhjälpare för en utökad fritidsverksamhet. Högre anslag erfordras även till omkostnader för denna verksamhet.

Yttrande

Socialstyrelsen har särskilt understrukit behovet av medel för upprustning av anstaltens inventariebestånd ävensom värdet av att anstalten beredes möjlighet att anställa personal för städning av anstaltens lokaler.

Departementschefen

Till inventarier m. m. beräknar jag 28 000 kronor, vilket innebär en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 15 000 kronor. Härvid har jag till engångsanskaffning av inventarier, bl. a. för vissa personalbostadsrum, räknat med 15 000 kronor. Medel till utbyte av stationsvagn bör enligt min mening inte anvisas budgetåret 1961/62. Posten till diverse utgifter bör såsom anstaltsstyrelsen föreslagit höjas med 4 000 kronor. Till tvätt och renhållning bör beräknas oförändrat belopp.

Anslaget bör sålunda uppföras med (792 900 — 15 000 + 4 000) avrundat 782 000 kronor, innebärande en minskning med 10 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 782 000 kronor.

[49] 7. **Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	267 300	300 000
1960/61 (statsliggaren s. 346)	288 800	
1961/62 (förslag)	322 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har 127 800 kronor beräknats till avlöningar och 161 000 kronor till omkostnader.

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 36 700 kronor, varav 20 700 kronor avser avlöningar och 16 000 kronor omkostnader.

	Ökning	Minskning
A. *Avlöningar*		
1. 1 förste vårdare Ae 10 i st. f. deltidsanställd kurator	6 404	
2. Vissa lönegradsfrågor	2 987	
3. Löneklassuppflyttningar	296	
4. Rörligt tillägg	11 000	
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100	
B. *Omkostnader*		
6. Övriga expenser	3 000	
7. Inventarier	10 000	
8. Tvätt och renhållning	2 000	
9. Utspisning	8 000	
10. Omkostnader för utskrivna och permitterade ...	8 000	
11. Kostnader för transport av intagna	1 000	
12. Avgår: hyra för fastigheten 12 000		
underhåll av byggnader 4 000		16 000
	52 787	16 000
	+ 36 787	

Motivering

1. Deltidstjänsten som kurator har inte kunnat besättas. En nödvändig personalförstärkning kan bäst tillgodoses genom inrättande av en tjänst som förste vårdare. Efter en sådan personalförstärkning bör avdelningsföreståndaren kunna fullgöra även kuratorssysslor.

2. Tre tjänster föreslås uppflyttade i högre lönegrad nämligen en tillsynsman i Ae 11 till Ae 12, ett ekonomibiträde i Ae 5 till husmor i Ae 7 samt ett kontorsbiträde till kanslibiträde i Ae 7.

6. Utgift 1958/59 4 963, 1959/60 8 146; anslag 1960/61 5 000. — Telefonkostnaderna uppgick 1959/60 till 6 148 kronor och kostnaderna för skrivmaterialier, papper, annonsering m. m. till 1 998 kronor.

7. Utgift 1958/59 1 948, 1959/60 2 000; anslag 1960/61 2 000. — Höjning begäres för utbyte av anstaltens tjänstebil.

8. Utgift 1958/59 5 577, 1959/60 8 018; anslag 1960/61 6 000.

9. Utgift 1958/59 30 711, 1959/60 54 384; anslag 1960/61 46 000.

10. Utgift 1958/59 10 965, 1959/60 18 307; anslag 1960/61 10 000.

11. Utgift 1958/59 1 196, 1959/60 2 927; anslag 1960/61 2 000.

12. Anstaltsstyrelsen har föreslagit att hyreskontraktet å fastigheten skall övertagas av byggnadsstyrelsen för statens räkning.

Yttrande

Socialstyrelsen har inte haft något att erinra mot framställningen.

Departementschefen

Såsom chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en kontorsbiträdestjänst i Af 1—Ae 5 bytas ut mot en tjänst som kanslibiträde i Ae 7.

Anstaltsstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som förste vårdare i Ae 10 i stället för deltidsanställd kurator tillstyrker jag. På grund av det anförda och med hänsyn till automatiska uppräkningar bör det för avlöningar avsedda anslagsbeloppet ökas med sammanlagt 18 200 kronor.

Anstaltsstyrelsens förslag till höjning av omkostnadsposter tillstyrker jag med det undantaget, att posten till övriga expenser räknas upp med endast 2 000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut skall hyreskontraktet för den fastighet, där vårdavdelningen driver sin verksamhet, fr. o. m. budgetåret 1961/62 överföras på byggnadsstyrelsen. Särskilda medel till hyra för fastigheten samt till underhåll av byggnader behöver därför inte anvisas under förevarande anslag. Medelsanvisningen till omkostnader bör på grund av det anförda höjas med 31 000 kronor och minskas med 16 000 kronor.

Anslaget bör alltså uppföras med (288 800 + 18 200 + 31 000 — 16 000) 322 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 322 000 kronor.

[50] 8. **Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	102 300	93 826
1960/61 (statsliggaren s. 347)	104 500	
1961/62 (förslag)	250 000	

Anstaltsstyrelsen har framhållit, att platsantalet genom den av 1960 års riksdag beslutade om- och tillbyggnaden av vårdanstalten kommer att ökas från 18 till 31. På grund härav och då tillbyggnaden kommer att inrymma såväl en sluten övervakningsavdelning som en sjukavdelning jämte isoleringsrum, måste anstaltens personal utökas. Styrelsen har räknat med att sådana kvinnliga alkoholmissbrukare som nu omhändertages vid Växjöanstalten skall kunna beredas vård vid Brotorp fr. o. m. den 1 juli 1961.

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 170 000 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförstärkningar m. m.		
1. 1 förste vårdare Ae 10	12 932	
2. 1 yrkesmästare Ae 10	12 932	
3. 1 kontorist Ae 9	12 277	
4. 1 husmor Ae 9	12 277	
5. 5 vårdare Ae 8	58 266	
6. 1 värmeskötare Ae 8 (i st. f. gårdskarl)	11 653	5 000
7. 1 ekonomibiträde (kokerska) Ae 5	9 984	
8. Höjning av arvodet till läkaren för kroppssjukvården	1 200	
9. Höjning av anslag till psykiaterns besöksarvoden	1 800	
10. Semestervikarier	9 700	
11. Obekvämhetstillägg	10 000	
12. Arvode till räkenskapsförare indrages		1 500
Tjänsteförändringar m. m.		
13. Vissa lönegradsfrågor	7 567	
14. 1 yrkesmästare Ae 10 i st. f. vårdare Ae 8	1 622	
Automatiska förändringar		
15. Rörligt tillägg	8 400	
16. Omräkning i anledning av 1960 års löneregelring	3 200	
17. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 700	
	176 510	6 500
	+ 170 010	

Motivering

1. Förste vårdaren skall närmast under föreståndaren utöva tillsyn över ordningen vid anstalten, övervaka arbetsplacering, handha persedelförråd, svara för de praktiska bestyren vid vårdtagarnas ankomst och avgång samt vara förman för vårdarpersonalen.

2. Den ökade beläggningen samt arbetstidsförkortningen har medfört, att vårdarna vid sidan av erforderligt tillsynsarbete inte kan tillfredsställande fullgöra även åligganden som arbetsledare. Vid anstalten finnes numera inrättad en tjänst som extra yrkesmästare i Ag 10, dock under villkor att en tjänst som skötare i Ae 8 inte uppehålles. Den nuvarande arbetssalen är belägen i huvudbyggnadens vindsvåning. I tillbyggnaden kommer en arbetssal att förläggas i en souterrängvåning. Det är därför nödvändigt, att anstalten får ytterligare en arbetsledartjänst. Avsikten är att i den nya arbetslokalen anordna en mindre verkstad för konfektionssömnad, som enligt erfarenheter å Växjöanstalten utgör en lämplig arbetsgren.

3. Det är angeläget att en kvalificerad arbetskraft finnes för kontorsarbetet. Utöver expeditionsgöromål av rutinkaraktär avses kontoristen kunna anförtros registreringsarbete samt förandet av räkenskaperna ävensom redovisningen av de intagnas medel.

4. För de göromål som ankommer på köksföreståndare och övriga husmorssysslor, däri inbegripet arbetsledningen för i hushållsarbete sysselsatta intagna, erfordras en särskild tjänsteman.

5. Antalet tjänster som skötare (vårdare) uppgår nu till två. För den nya avdelningen måste räknas med tillsyn hela dygnet ($7 \times 24 = 168$ arbetstimmar per vecka) motsvarande i det närmaste 4 vårdare. Dubblering av vårdare erfordras under de intagnas fritid. Vidare måste vårdare tagas i anspråk för tjänsteresor med intagna t. ex. vid besök på sjukhus och inställelser vid domstol. Antalet vårdare måste utgöra minst 6. Då en av de nuvarande vårdartjänsterna föreslås omvandlad till en yrkesmästartjänst, erfordras alltså 5 nya vårdartjänster.

6. Maskinanläggningen vid Brotorp har hänförts till klassificeringsgrupp 1. I samband med tillbyggnaden kommer värmeanläggningen att få sådan storlek att särskild ansvarsman bör finnas. Då denne torde kunna utföra vissa reparationer m. m., föreslås minskning med 5 000 kronor, som nu avses för gårdskarl.

7. Som ställföreträdare för husmodern i hennes egenskap av köksföreståndare erfordras en kokerska.

8. Läkaren har hemställt om en höjning av arvodet från nuvarande 1 800 till 3 000 kronor.

9. Ökningen av antalet vårdtagare beräknas kräva besök av psykiatern en gång varannan vecka i stället för nu en gång i månaden. Timarvodet beräknas oförändrat.

13. Anstaltsstyrelsen föreslår uppflyttning av tre tjänster, nämligen en

föreståndare Ae 19 till Ae 21, en assistent Ae 15 till Ae 17 samt en översköterska Ae 9 till Ae 10. Anstaltens utökning med det klientel, som nu vårdas vid Växjöanstalten, kommer att ställa nya och större krav på föreståndaren. Även för assistenttjänsten behövs en väl kvalificerad kraft. Beträffande översköterskетjänsten anföres, att densamma ledigförklarats upprepade gånger utan att någon kompetent sökande anmält sig.

14. Såsom anförts under p. 2 finns f. n. vid anstalten inrättad en tjänst som yrkesmästare i Ag 10 under förutsättning att en tjänst som vårdare i Ae 8 inte uppehålles. Sistnämnda tjänst föreslås nu utbytt mot en tjänst som yrkesmästare i Ae 10.

Yttranden

Socialstyrelsen anser, att de föreslagna befattningarna som husmor i Ae 9 och yrkesmästare i Ae 10 bör ändras till att avse en lärare i hushållsgöromål (hemvård) samt en lärare i kvinnlig slöjd och trädgårdsskötsel, båda placerade i Ae 14. Den föreslagna uppflyttningen av tjänsten som översköterska från Ae 9 till Ae 10 borde ändras till att avse Ae 11. Socialstyrelsen understryker betydelsen av att föreståndare- och assistenttjänsterna placeras i de av anstaltsstyrelsen föreslagna lönegraderna, då det är viktigt, inte minst med hänsyn till klientelets svårighetsgrad, att man kan erhålla väl kvalificerad personal på befattningarna.

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig beträffande förslaget om inrättande av en kontoristtjänst, kan inte tillstyrka högre placering för tjänsten än som kanslibiträde i A 7.

Departementschefen

Sådana kvinnliga alkoholmissbrukare som nu omhändertages vid Växjöanstalten skall enligt planerna kunna beredas vård vid Brotorp fr. o. m. nästa budgetår. I samband därmed avvecklas statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt i Växjö. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser, som i anledning därav kan bli erforderliga.

Anstaltsstyrelsens förslag om inrättandet av en tjänst som förste vårdare i A 10, fem tjänster som vårdare i A 8 samt en tjänst som husmor kan jag tillstyrka. Den sistnämnda tjänsten bör placeras i A 7. I stället för en tjänst som kontorist föreslår jag en tjänst som kanslibiträde i A 7 och i stället för en tjänst som värmeskötare en tjänst som hantverkare i A 8. Inrättandet av en tjänst som ekonomibiträde i A 5 kan jag inte tillstyrka. För arbetsdrift och arbetsträning bör inrättas en tjänst som yrkesmästare i A 10 samt en tjänst som arbetsterapeut i A 9. Samtidigt bör den ena av de två tjänster som skötare i Ae 8, som nu finnes vid vårdanstalten, dras in. Den kvarvarande tjänsten bör erhålla benämningen vårdare. Samtliga föreslagna tjänster bör vara extra ordinarie.

Såsom chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör tjänsten som översköterska i Ae 9 uppflyttas till Ae 11. Anstaltsstyrelsens förslag om uppflyttning av tjänsterna som föreståndare och assistent kan jag inte biträda. Med anledning av anstaltsstyrelsens förslag rörande arvodena till läkarna och räkenskapsföraren bör beräknas ytterligare 1 500 kronor. Till semestervikarier och obekvämhetstillägg bör beräknas en ökning av anslaget med 10 000 kronor. Beräkningen av omräkningsposterna kan jag i huvudsak godta.

De av mig förordade förslagen föranleder en ökning av anslaget med sammanlagt 145 500 kronor. Anslaget bör, med den fördelning på olika poster som framgår av följande avlöningsstat, uppföras med (104 500 + 145 500) 250 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	11 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	182 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	52 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 400
Summa kronor	250 000;

b) till *Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[51] 9. **Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	79 600	78 564
1960/61 (statsliggaren s. 348)	79 600	
1961/62 (förslag)	208 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 135 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	200	
2. Reseersättningar	1 000	
3. Bränsle, lyse och vatten	18 000	
4. Övriga expenser	2 000	
5. Inventarier m. m.	48 800	
6. Tvätt och renhållning	2 000	
7. Utspisning	25 000	
8. Beklädnad och sängkläder	6 000	
9. Hälso- och sjukvård för intagna	17 000	
10. Omkostnader för utskrivna och permitterade	13 000	
11. Kostnader för transport av intagna		2 000
12. Flitpengar för handräckning	3 000	
13. Diverse utgifter	1 000	
	137 000	2 000
	+ 135 000	

Motivering

Utökningen av anstalten kan väntas medföra i stort sett en fördubbling av utgifterna å flera av de i omkostnadsstaten upptagna anslagsposterna.

1. Utgift 1958/59 —, 1959/60 154; anslag 1960/61 300.
2. Utgift 1958/59 2 437, 1959/60 2 965; anslag 1960/61 3 000.
3. Utgift 1958/59 10 089, 1959/60 12 157; anslag 1960/61 12 000.
4. Utgift 1958/59 2 828, 1959/60 2 896; anslag 1960/61 4 000.
5. Utgift 1958/59 1 161, 1959/60 1 185; anslag 1960/61 1 200. — Posten bör anvisas med 50 000 kronor, varav 1 200 kronor avses för ordinärt underhåll och 48 800 kronor för nyanskaffning av inventarier m. m., nämligen till ny avdelning m. m. 22 400 kronor, till arbetslokaler m. m. 9 400 kronor samt till ett personalbostadshus 17 000 kronor.
6. Utgift 1958/59 1 972, 1959/60 1 660; anslag 1960/61 3 000.
7. Utgift 1958/59 14 385, 1959/60 21 285; anslag 1960/61 25 000.
8. Utgift 1958/59 3 020, 1959/60 4 033; anslag 1960/61 4 000.
9. Utgift 1958/59 5 468, 1959/60 11 856; anslag 1960/61 8 000.
10. Utgift 1958/59 3 606, 1959/60 8 900; anslag 1960/61 7 000.
11. Utgift 1958/59 241, 1959/60 928; anslag 1960/61 5 000. — Posten föreslås minskad med hänsyn till belastningen.
12. Utgift 1958/59 3 186, 1959/60 5 115; anslag 1960/61 5 000.
13. Utgift 1958/59 1 976, 1959/60 1 995; anslag 1960/61 2 000.

Yttrande

Socialstyrelsen har inte haft något att erinra mot anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Med hänsyn till att verksamheten vid anstalten kommer att väsentligt utökas blir en höjning av flertalet poster på omkostnadsanslaget ofrånkomlig.

Till engångsanskaffning av inventarier till den nya specialavdelningen och till ett bostadshus för ogift personal beräknar jag i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag 48 800 kronor. Höjningen av posterna till bränsle, lyse och vatten samt till tvätt och renhållning synes kunna begränsas till 13 000 resp. 1 400 kronor. I fråga om posten till omkostnader för utskrivna och permitterade föreslår jag en höjning med 12 000 kronor. Posten till kostnader för transport av intagna bör såsom anstaltsstyrelsen föreslagit minskas med 2 000 kronor. Mot anstaltsstyrelsens förslag i övrigt, innebärande en höjning av anslaget med 55 200 kronor, har jag inte något att erinra.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppföras med (79 600 + 48 800 + 13 000 + 1 400 + 12 000 — 2 000 + 55 200) 208 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 208 000 kronor.

[52] 10. **Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	406 000	465 625
1960/61 (statsliggaren s. 349)	862 000	
1961/62 (förslag)	1 066 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 266 500 kronor.

Personalförstärkningar m. m.

1. 1 yrkesmästare Ae 10	12 215
2. 4 vårdare Ae 8	43 992
3. 1 förman Ae 8	10 998
4. 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	8 502
5. 1 ekonomibiträde Ae 2/3	8 081
6. Ersättning till medhjälpare i fritidsverksamhet	13 000
7. Arvode till inventeringsförrättare	800
8. Tillfällig personal	2 000
9. Vikarier och övertidsersättningar	10 000
10. Obekvämhetstillägg	5 900

Tjänsteförändringar

11. Vissa lönegradsfrågor	14 743

Automatiska förändringar

12. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	18 804
13. Avlöningsförstärkning till läkaren	1 700
14. Rörligt tillägg	80 965
15. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 000
16. Dyrortsuppflyttning den 1 januari 1962	25 800
17. Lön för vissa tjänster ej beräknad för hela 1960/61	7 000
	+ 266 500

Motivering

1. Vid anstalten finns två förmanstjänster, den ena för skogsarbete, den andra för trädgårds- och planeringsarbeten. På specialavdelningen med 24 vårdplatser och med anstaltens mest svårbehandlade klientel finns ingen arbetsledare. Ordnad arbetsdrift har inte kunnat bedrivas på avdelningen. Patienterna har antingen hänvisats till terapiarbeten eller — trots att de ej varit mogna därför — fått arbeta utanför avdelningen. En tjänst som yrkesmästare i lönegrad 10 bör tillföras avdelningen.

2. På öppna avdelningen med 50 platser måste en vårdare finnas tillgänglig hela dagen. Under tid då patienterna inte är i arbete fordras ytterligare en vårdare. Nattvakt är nödvändig med tanke på det särskilt i rymningshänseende avancerade klientelet. För avdelningen krävs därför sammanlagt 5½ vårdare.

Klinikens båda avdelningar (sjukavdelning om 16 platser och mottagningsavdelning om 9 platser) hålles helt skilda från varandra. Under den del av dygnet, då patienterna är vakna, fordras därför minst en vårdare på varje avdelning. Viss förstärkning av personalen i anslutning till måltider är önskvärd. Då delvis ganska svårt sjuka patienter vistas på kliniken, fordras minst en nattvakt. På kliniken behövs i enlighet härmed 7 vårdare.

På specialavdelningen med 24 platser krävs två vårdare hela dygnet. Ytterligare en vårdare krävs vissa tider på dagen. F. n. är avdelningen belagd med patienter som är så belastade, svårhanterliga och rymningsbenägna att deras omhändertagande kräver en betydligt större personalstyrka. Anstaltsstyrelsen räknar med 9½ vårdartjänster på denna avdelning.

Erfarenheten har visat, att anstalten behöver två vårdare för resor med patienterna. Under juni månad 1960, då anstalten endast var belagd till ca två tredjedelar, åtgick effektivt 302 timmar för dylika resor.

Förrådsförmannen handhar bestyren med ankommande och avgående vårdtagare. Även anstaltens marketenterirörelse skötes av förrådsförmannen. Förutsättningen för att han skall kunna fullgöra sina skiftande arbetsuppgifter är, att han vid sin sida har en vårdare.

Anstalten disponerar två bilar, av vilka den ena användes bl. a. för transporter av patienter till och från skogsarbete. Erfarenheten har visat det lämpligt att en man avdelas som chaufför.

Tillhopa fordras således 26 vårdartjänster, vilket innebär en ökning med 4 tjänster.

3. En förman i Ae 8 behövs vid arbetsdriften som traktorförare för transporter av råmaterial, färdiga produkter m. m.

4. Som skrivhjälp åt läkare, psykolog och kurator erfordras ett biträde i reglerad befordringsgång. Denna förstärkning torde vara en förutsättning för att den för anstalten så vitala läkarfrågan skall kunna lösas.

5. Nykterhetsvårdsutredningen föreslog 5 ekonomibiträden för köket, vilket antal skulle vara tillräckligt för köksarbetets utförande utan anlitande av de intagna för handräckning. Endast 4 ekonomibiträdestjänster har emellertid inrättats i köket. Erfarenheten visar, att ytterligare en tjänst måste inrättas.

6. Anstaltsstyrelsen har övervägt att föreslå inrättandet av en särskild tjänst som fritidsledare vid anstalten. Styrelsen har dock tills vidare funnit det lämpligt att ha möjlighet att dela upp ifrågavarande uppgifter på flera utomstående personer, genom vilka kontakt kan knytas med olika organisationer i trakten. Styrelsen föreslår, att det för ersättning åt medhjälpare i fritidsverksamheten beräknade beloppet höjes från 3 000 till 16 000 kronor.

7. Anstalten har erhållit medgivande att för 1960/61 disponera 500 kronor som ersättning till särskild inventeringsförrättare. Styrelsen hemställer att sådan inventeringsförrättare får anlitas även i fortsättningen men anser att arvode bör utgå med minst 800 kronor.

10. Obekvämhetstilläggen kan nu efter anstaltens igångsättande mera exakt beräknas. Anslagsbehovet per år uppgår till 19 700 kronor.

11. Följande tjänster föreslås uppflyttade, nämligen 2 assistenter i Ae 15 till Ae 17, en kurator i Ae 12 till assistent i Ae 17, 1 tillsynsman i Ae 11 till Ae 12 och 1 köksföreståndare i Ae 10 till Ae 11, 1 trädgårdsmästare i Ae 9 till befallningsman i Ae 11 och 1 sjuksköterska i Ae 8 till översköterska i Ae 10. Vidare föreslås, att en tjänst som ingenjör i Ag 15 ombildas till tjänst i Ae 17.

Yttrande

Socialstyrelsen anser, att anstaltsstyrelsens anslagsäskanden måste bedömas med tillbörligt hänsynstagande till det synnerligen mångskiftande och delvis mycket svårbehandlade klientelet å anstalten. För att tillfredsställande vårdresultat skall uppnås, erfordras kvalificerad vårdpersonal i tillräcklig omfattning. Anstaltsstyrelsens förslag till personalförstärkningar tillstyrkes därför. Socialstyrelsen föreslår i stället för höjning av anslagsbeloppet för medhjälpare i fritidsverksamheten en särskild befattningshavare i lönegrad A 15 för ordnande av fritidsverksamheten. Styrelsen tillstyrker vidare en uppflyttning av två assistenttjänster till Ae 17. Den ena av de nuvarande två tjänsterna som sjuksköterska bör placeras i Ae 11, den andra i Ae 10.

Departementschefen

Gudhemsanstalten har varit i verksamhet relativt kort tid och tillräckliga erfarenheter synes ännu inte föreligga för att en allmän omprövning av personalbehovet skall vara motiverad. En viss personalförstärkning synes emellertid nödvändig, då enligt vad jag inhämtat betydande svårigheter föreligger att bedriva verksamheten på ett tillfredsställande sätt med den gällande personalstaten. I enlighet med anstaltsstyrelsens förslag bör medel därför beräknas till en yrkesmästare i Ae 10, en vårdare i Ae 8 och ett biträde i reglerad befordringsgång.

Genom beslut av höstriksdagen 1960 har en tjänst som kurator flyttats från Ae 12 till Ae 13, en tjänst som översköterska från Ae 10 till Ae 12 samt en tjänst som sjuksköterska från Ae 8 till Ae 9.

Till medhjälpare i fritidsverksamhet bör beräknas ytterligare 12 000 kronor. Det till obekvämhetstillägg och tillfällig personal avsedda anslagsbeloppet bör räknas upp med 7 900 kronor. Förslaget till löneregleringar kan inte tillstyrkas. Omräkningsposterna kan i huvudsak godtas.

De av mig förordade förslagen föranleder en ökning av anslaget med sammanlagt 204 000 kronor. Anslaget bör, med den fördelning på olika poster som framgår av följande avlöningsstat, uppföras med (862 000 + 204 000) 1 066 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	35 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	782 900
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	232 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	16 000
Summa kronor	1 066 000;

b) till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 066 000 kronor.

[53] 11. **Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	226 900	216 158
1960/61 (statsliggaren s. 350)	438 400	
1961/62 (förslag)	480 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 52 000 kronor.

1. Övriga expenser	3 000
2. Inventarier m. m.	28 000
3. Tvätt och renhållning	1 000
4. Proviant till kost, som försäljes	1 000
5. Proviant till intagna	6 500
6. Beklädnad och sängkläder	1 000
7. Hälso- och sjukvård för intagna	2 000
8. Omkostnader för utskrivna och permitterade	3 000
9. Underhåll och driftkostnader för bilar	500
10. Diverse utgifter	6 000
	+ 52 000

Motivering

1. *Övriga expenser.* Utgift 1958/59 4 000, 1959/60 11 578; anslag 1960/61 20 000. — De årliga telefonkostnaderna beräknas då anstalten är i full verksamhet uppgå till ca 17 000 kronor. Därutöver bör beräknas minst 6 000 kronor för skrivmaterial m. m.

2. *Inventarier m. m.* Utgift 1959/60 3 000; anslag 1960/61 5 000. — För inredning och möblering av fyra dubbletter och 12 enkelrum i ett bostadshus för ogift personal, vilket beräknas kunna tagas i bruk omkring den 1 juli 1961, erfordras 28 000 kronor.

3.—9. Anslagsposterna har räknats upp med omkring 5 % med tanke på omsättningsskatten och därav föranledda kostnadsstegringar.

10. *Diverse utgifter.* Utgift 1959/60 5 000; anslag 1960/61 5 000. — Under anslagsposten beräknas för budgetåret 1961/62 till filmvisningar m. m. 2 000, tidningar m. m. 900, hobby- och idrottsverksamhet 3 000, underhållning 2 000, gudstjänstbesök 1 500 och korrespondensstudier 1 500 kronor. Vid tillställningar av underhållningskaraktär bidrar patienterna med viss del av kostnaderna.

Departementschefen

För inredning och möblering av det bostadshus för ogift personal, vilket beräknas stå färdigt sommaren 1961, bör såsom anstaltsstyrelsen föreslagit anvisas 28 000 kronor.

Posterna till proviant till intagna, till omkostnader för utskrivna och permitterade samt till underhåll och driftkostnader för bilar bör beräknas till oförändrade belopp. Posten till diverse utgifter bör räknas upp med 5 600 kronor. Anstaltsstyrelsens förslag i övrigt, innebärande en uppräkning av anslaget med 8 000 kronor, kan jag biträda.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppföras med (438 400 + 28 000 + 5 600 + 8 000) 480 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 480 000 kronor.

[54] 12. **Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 150 000	1 164 763
1960/61 (statsliggaren s. 351)	700 000	
1961/62 (förslag)	850 000	

Från anslaget utgår bidrag för anordnande av erkänd eller enskild vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller av inackorderingshem för omhändertagande av alkoholmissbrukare under fritiden. Bidrag utgår med högst följande belopp per vårdplats, nämligen för erkänd anstalt 10 000 eller, om särskilda skäl för högre bidrag föreligger, 15 000 kronor samt för enskild anstalt och inackorderingshem 5 000 kronor. Bidraget må ej överstiga vad från annat håll tillskjutes, om ej särskilda skäl föranleder därtill.

Socialstyrelsen har anfört, att å anslaget den 1 juli 1960 fanns innestående ett belopp av 2 086 977 kronor. Summan av beviljade men ej utbetalade bidrag och bidrag, varom ansökan gjorts, uppgår till 1 947 875 kronor. Om samtliga dessa ansökningar bifalles, skulle alltså det disponibla anslagsbeloppet utgöra 139 102 kronor. Detta belopp synes enligt styrelsen i första hand böra användas för anordnande av nya inackorderingshem.

Rörande medelsbehovet för de olika bidragsändamålen anför socialstyrelsen i huvudsak följande.

Vad först angår bidrag till anordnande av *erkända vårdanstalter* framhåller styrelsen, att enligt inom styrelsen utförda beräkningar behovet under den närmaste framtiden av vårdplatser å allmänna (statliga och erkända) anstalter kan antagas uppgå till i genomsnitt 2 300. Antalet befintliga platser å de allmänna vårdanstalterna uppgick den 1 juli 1960 till 2 014, av vilka dock ett 10-tal disponeras för tvångsarbetare. Platserna fördelade sig på statliga och erkända vårdanstalter på sätt framgår av följande sammanställning, vilken också utvisar huruvida platserna är att betrakta såsom permanenta eller provisoriska.

	Statliga vårdanstalter		Erkända vårdanstalter	Samtliga
Permanenta vårdplatser	375		1 319	1 684
Avgår vårdplatser för tvångsarbetare, omkring	— 10	365		
Provisoriska vårdplatser		103	217	320
	Tillhopa	468	1 536	2 004

Utöver nu redovisade platsantal utnyttjades den 1 juli 1960 35 överbeläggningsplatser, till övervägande delen därigenom att dagrum och fritidslokaler tagits i anspråk för förläggning.

Beträffande statsanstalterna räknar styrelsen med att ytterligare 11 vårdplatser skall kunna tagas i anspråk vid Gudhemsanstalten, som f. n. disponerar 89 platser. Brotorpsanstalten kommer att utökas med 13 vårdplatser. Samtidigt bortfaller emellertid de nuvarande 10 vårdplatserna vid Växjöanstalten. Under budgetåret 1961/62 beräknas platsantalet vid statsanstalterna alltså till 482.

I fråga om de erkända vårdanstalterna räknar socialstyrelsen med ett tillskott av 144 vårdplatser genom att det anvisade anslagsbeloppet tages i anspråk. Bifall till de förslag styrelsen lägger fram rörande medelsanvisning till lån för nybyggnader samt till nykterhetsvårdsutredningens förslag om anordnande av en övervakningsavdelning vid Hessleby sanatorium beräknas tillföra anstalterna 25 nya vårdplatser. Vid bifall till samtliga föreliggande förslag skulle vårdplatsantalet vid de erkända vårdanstalterna, oberäknat överbeläggningsplatser, komma att uppgå till 1 705 och vid de allmänna vårdanstalterna till sammanlagt 2 187.

Anstaltssystemet omfattar, förutom de nämnda 35 överbeläggningsplatserna, vissa provisorier eller eljest otillfredsställande vårdplatser, som inte kan bibehållas under någon längre tid. På Älvgården användes två platser i en bristfällig byggnad. Kalboanstalten med 35 platser är inrymd i en förhyrd fastighet, vars utrymmen inte är av sådan standard att anstalten bör bibehållas under någon längre tid. Vårdanstalten Öjestrand med 58 vårdplatser är en provisorisk anstalt. Fastigheten är förhyrd tills vidare till den 15 april 1962. Slutligen är vårdanstalten för kvinnor Hagbyhemmet med 21 platser (tillfälligt utökade till 26) så otillfredsställande, att den snarast bör ersättas med annan anstalt, omfattande ett 30-tal platser. De vårdplatser, som sålunda närmast behöver ersättas, uppgår till 121.

Behovet av ytterligare vårdplatser beräknas enligt socialstyrelsen till omkring (2 300 — 2 187 + 121 =) 234. Styrelsen anför emellertid, att det inte torde vara möjligt att täcka detta vårdplatsbehov på kort sikt. Det torde bli nödvändigt att även under budgetåret 1961/62 behålla vissa i och för sig otillfredsställande provisorier. Med hänsyn till bristen på vård-

platser på allmänna vårdanstalter och inte minst behovet av en ersättning för Hagbyhemmet föreslår styrelsen, att för budgetåret 1961/62 medel beräknas för anordnande av 70 nya vårdplatser. De statliga anordningsbidragen för dessa platser bör beräknas efter maximibeloppet 15 000 kronor per plats eller med tillhopa (70 × 15 000) 1 050 000 kronor. Därest statsbidrag skall utgå av förevarande anslag till anordnande av en övervakningsavdelning vid Hesslebyanstalten, måste anslaget uppräknas med härför erforderligt belopp.

Antalet *enskilda vårdanstalter* var den 1 juli 1960 14 med sammanlagt 309 vårdplatser. Framställningar föreligger om anordningsbidrag till två nya anstalter med tillhopa 48 vårdplatser samt om ytterligare bidrag till den befintliga anstalten Hamnvikshemmet i Nynäshamn, avseende 9 nya vårdplatser. Vid bifall härtill kommer antalet platser att uppgå till 366.

Under år 1959 intogs 1 732 klienter på enskilda anstalter. Erfarenheterna av dessa anstalter är goda. Då vårdbehovet är stort — det klientel, som är i behov av vårdåtgärder av mera ingripande natur, har sedan år 1954 ökat med omkring 5 600 personer — föreligger enligt socialstyrelsens uppfattning skäl för att ytterligare utbygga denna vårdform utöver det platsantal av 350, som f. n. utgör målsättningen. Beträffande möjligheterna att åstadkomma en sådan utbyggnad nämner styrelsen, att utvidgning förberedes av befintliga anstalter med omkring 12 vårdplatser samt att planer föreligger på anordnande av nya enskilda vårdanstalter i flera län. Medel bör därför beräknas för anordnande av 50 vårdplatser utöver de 366, som förutses vara i bruk när nu tillgängligt anslag tagits i anspråk.

Bidraget bör beräknas efter maximibeloppet 5 000 kronor för vårdplats. Medelsbehovet för budgetåret 1961/62 uppgår då till (50 × 5 000) 250 000 kronor.

I fråga om bidrag till anordnande av *inackorderingshem* anför socialstyrelsen, att 16 inackorderingshem med tillhopa 215 vårdplatser är i verksamhet, varjämte anordningsbidrag beviljats för ytterligare ett hem om 13 vårdplatser. En framställning föreligger om anordningsbidrag till ett nytt hem om 28 vårdplatser. Vid bifall härtill kommer antalet platser att uppgå till sammanlagt 256.

Ifrågavarande vårdform har visat sig effektiv både som hjälpåtgärd och såsom eftervård till anstaltsvistelse. Det är därför enligt styrelsens mening angeläget, att ytterligare inackorderingshem kommer till stånd. Med hänsyn till föreliggande planer på anordnande av nya hem, däribland anordnande av omkring 80 platser i Stockholm, delvis som ersättning för den nedlagda Fridhemsanstalten, räknar styrelsen med att omkring 125 platser tillkommer inom överskådlig tid. Platsantalet skulle då komma att uppgå till 381. Riksdagen har hittills godtagit en utbyggnad av inackorderingshemmen till 350 platser.

Bidraget bör, framhåller styrelsen, beräknas till maximibeloppet 5 000

kronor för vårdplats. Vid beräkningen av medelsbehovet bör avräknas dels det belopp av 139 102 kronor, som beräknas stå till förfogande för anordnande av ytterligare inackorderingshem under budgetåret 1960/61, dels ett belopp av 95 200 kronor, utgörande till Fridhemsanstalten tidigare beviljat bidrag, för vilket Stockholms stad torde bli återbetalningsskyldig. Medelsbehovet uppgår enligt styrelsens beräkning alltså till (125 × 5 000 — 139 102 — 95 200) 390 698 kronor.

Det *sammanlagda medelsbehovet* för anordnande av vårdanstalter och inackorderingshem uppgår enligt socialstyrelsens beräkningar till (1 050 000 + 250 000 + 390 698) 1 690 698 kronor, avrundat till 1 700 000 kronor. Socialstyrelsen hemställer, att anslaget uppföres med sistnämnda belopp.

Nykterhetsvårdsutredningen har den 1 december 1959 överlämnat en promemoria angående den fortsatta användningen av Hessleby sanatorium såsom specialanstalt för tbc-sjuka alkoholmissbrukare. Utredningen, som anser att sanatoriet fyller en viktig funktion och visat sig väl lämpat för sitt nuvarande ändamål, föreslår, att en av de fyra vårdavdelningarna omändras till övervakningsavdelning av sluten karaktär. Härigenom skulle sanatoriet få resurser att vårda även sådana tbc-sjuka alkoholmissbrukare, som visar svårigheter att anpassa sig på en helt öppen anstalt. Den nuvarande tbc-avdelningen vid Svartsjöanstalten skulle kunna nedläggas. Den föreslagna övervakningsavdelningen skulle omfatta 12 platser förutom isoleringsrum och medföra en minskning av sanatoriets platsantal från 112 till 96. Ombyggnadskostnaderna uppskattas till 150 000 kronor, vartill kommer kostnader för inventarier med 8 000 kronor. Merkostnaderna för den personalökning, som betingas av övervakningsavdelningens speciella karaktär, uppskattas till 75 000 kronor per år. Då denna kostnadsökning ej kan rymmas inom ramen för sedvanliga driftbidrag, skulle statsbidrag i särskild ordning vara erforderligt enligt utredningens mening.

Förslaget har varit föremål för remissbehandling i vanlig ordning. Förslaget tillstyrkes i huvudsak av *socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, styrelsen för Svartsjöanstalten, överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond, styrelsen för sanatoriet* samt *Svenska landstingsförbundet* och *Svenska stadsförbundet.* Förslaget avstyrkes av *statskontoret,* som anser, att ifrågavarande patientkategori även i fortsättningen bör vårdas å Svartsjö, sedan sjukavdelningen där upprustats. Hesslebyanstalten borde i stället utnyttjas för alkoholmissbrukare som lider av annan kroppslig sjukdom av kronisk art än tuberkulos. Denna fråga har berörts även av *medicinalstyrelsen* och *överstyrelsen* för jubileumsfonden. Medicinalstyrelsen finner det lämpligt att — när beläggningsförhållandena sedermera så medger — även alkoholmissbrukare, som är i behov av sjukhusvård för annan sjukdom än tuberkulos, intages på Hessleby. En förutsättning är emellertid, att ur smittosynpunkt betryggande isolering av dessa patienter kan ordnas, vilket torde kunna ske utan större svårigheter. Överstyrelsen är av samma upp-

fattning som medicinalstyrelsen. I fråga om anordnandet av övervakningsavdelningen har *byggnadsstyrelsen* ingen erinran.

Departementschefen

I fråga om de allmänna (statliga och erkända) vårdanstalterna har riksdagen godtagit en målsättning av 2 100 platser. Den 1 juli 1959 var 32 allmänna vårdanstalter med tillhopa 1 995 vårdplatser i verksamhet, varav fem statliga med 384 platser och 27 erkända med 1 611 platser. I och med att Gudhemsanstalten till större delen togs i bruk uppnåddes under budgetåret 1959/60 i det närmaste det uppställda målet.

Den 1 juli 1960 hade antalet vårdplatser vid de allmänna vårdanstalterna gått ned till 2 014, vartill kom 35 platser tillkomna genom överbeläggning. Erkända vårdanstalten Fridhem i Stockholm med 38 platser — vilket antal mot slutet tillfälligt ökats till 76 — upphörde nämligen med sin verksamhet vid budgetårsskiftet. Ersättning för Fridhemsanstalten har dock numera skapats. Kungl. Maj:t har den 28 oktober 1960 erkänt vårdanstalten Romanäs såsom allmän vårdanstalt för manliga alkoholmissbrukare. Denna vårdanstalt inrymmer 119 vårdplatser. Verksamheten har nyligen påbörjats med ett 60-tal platser. Då Romanäs kommit i full verksamhet, den av riksdagen beslutade specialavdelningen å Brotorp färdigställts och vissa omdispositioner gjorts vid Gudhemsanstalten kan antalet vårdplatser vid de allmänna vårdanstalterna beräknas uppgå till 2 152, varav 492 på statliga och 1 660 på erkända anstalter. Härtill kommer eventuella överbeläggningsplatser.

Socialstyrelsen har i sin anslagsframställning räknat med ett behov under den närmaste framtiden av i genomsnitt 2 300 vårdplatser, innebärande en ökning med 200 platser i förhållande till den av riksdagen godtagna målsättningen. För en bedömning av platsbehovet utöver den hittillsvarande målsättningen torde först få lämnas vissa uppgifter rörande utvecklingen av platssituationen. Enligt socialstyrelsens beräkningar uppgick platsbehovet, beräknat såsom summan av antalet på anstalterna intagna vårdtagare, icke återkallade försökspermitterade med återfall och exspektanter, den 1 april 1959 till 2 158 och den 1 oktober till 2 096. Den 1 januari 1960 uppgick platsbehovet till 2 330, den 1 april till 2 205, den 1 juli till 1 987 och den 1 oktober till 2 273. Antalet av länsstyrelserna meddelade intagningsbeslut har under de tre första kvartalen 1960 uppgått till 2 330 mot 2 035 under motsvarande tid föregående år. Antalet ansökningar hos socialstyrelsen om vårdplats på allmän vårdanstalt har under de tre första kvartalen 1960 uppgått till 2 428 mot 2 264 under motsvarande tid år 1959.

Det är svårt att med säkerhet bedöma behovet av vårdplatser i framtiden. Å ena sidan finns såsom framgår av det sagda en viss tendens till ökning av antalet länsstyrelsebeslut och antalet ansökningar om plats på vårdanstalt. Å andra sidan måste förutsättas, att strävandena att intensifiera den förebyggande öppna vården bör resultera i att ett ökat antal

fall blir behandlade utan anstaltsvård samt att en förbättring av eftervården kan minska antalet återtagningar av försökspermitterade. Av betydelse för den framtida planeringen är även ställningstagandet till det förslag beträffande anstaltsorganisationen m. m., som inom kort torde komma att avlämnas av nykterhetsvårdsutredningen.

Med hänsyn till det anförda bör emellertid vissa medel till anordningsbidrag alltjämt stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Härför talar också, att organisationen innefattar anordningar, som måste betraktas som provisorier. Socialstyrelsen har i sin anslagsframställning sålunda anfört, att anstaltssystemet, förutom f. n. 35 överbeläggningsplatser, omfattar vissa vårdplatser, som inte kan bibehållas under någon längre tid. Bl. a. anges Kalboanstalten med 35 platser och Öjestrand med 58 platser som provisoriska anstalter. Vårdanstalten för kvinnor Hagbyhemmet med 21 platser, provisoriskt utökade till 26, bör enligt styrelsens mening ersättas med annan anstalt omfattande ett 30-tal platser.

Beträffande de erkända anstalterna förordar jag, att medel beräknas för ett 40-tal nya platser. Medelsbehovet härför, beräknat efter maximalt statsbidrag per plats, uppgår till (40 × 15 000) 600 000 kronor. Huruvida tillkomsten av nya platser skall leda till att överbeläggning och provisorier avvecklas blir beroende av utvecklingen i fråga om platsbehovet.

I detta sammanhang torde jag få beröra frågan om utnyttjandet av Hesslebyanstalten. I sitt förslag beträffande denna anstalt har nykterhetsvårdsutredningen i första hand upptagit inrättandet av en sluten avdelning för att möjliggöra att även sådana tbc-sjuka patienter, som nu omhändertages på Svartsjöanstalten, skall kunna vårdas på sanatoriet. Utredningen framhåller därjämte, att en tänkbar utväg att bättre utnyttja platsresurserna vid Hessleby är att å sanatoriet ta emot inte endast tuberkulossjuka alkoholmissbrukare utan även sådana som lider av annan kroppslig sjukdom av kronisk art.

Hessleby började sin verksamhet såsom erkänd vårdanstalt för alkoholmissbrukare i juli 1957. Det godkända platsantalet uppgick då till 112. Sanatoriet redovisade under de första månaderna år 1958 omkring 90 närvarande patienter. Intagningsfrekvensen gick emellertid efter hand ned. På grund härav minskades det godkända platsantalet från 112 till 84. Under år 1959 ökade åter beläggningen. Den 31 mars 1960 uppgick antalet patienter till 86. Den 30 september 1960 redovisades emellertid endast 56 intagna och vid utgången av oktober 68. Det driftunderskott, som uppkommer bl. a. genom den låga beläggningen, täckes genom medel från anslaget under elfte huvudtiteln till Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Hesslebyanstalten har karaktären av specialanstalt för tbc-sjuka alkoholmissbrukare. Det synes därför naturligt att denna vårdanstalt även tar band om den kategori tbc-sjuka alkoholmissbrukare, som nu hänvisas till

Svartsjöanstalten. För att kunna göra detta måste Hesslebyanstalten förses med speciella anordningar, vilka dock synes kunna göras mindre omfattande än de av nykterhetsvårdsutredningen föreslagna. I den mån platstillgången medger detta och anordningar till förhindrande av smittorisk kan vidtagas bör anstalten även utnyttjas för vård av andra alkoholmissbrukare än sådana med tuberkulos. Härför erfordras bl. a., att särskilda verkstadslokaler anordnas för sysselsättning och arbetsträning av patienterna. Kostnaderna för dessa arbeten jämte anordnandet av särskilda isoleringsrum m. m. torde kunna uppskattas till 200 000—250 000 kronor. Den för nu nämnda arbeten erforderliga medelsanvisningen bör lämpligen ske genom att vårdanstalten beviljas ytterligare anordningsbidrag. Sistnämnda belopp bör reserveras härför.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedan utredningen i ärendet slutförts fatta beslut om utnyttjandet av Hesslebyanstalten. Genom de nu berörda anordningarna skulle platsantalet vid anstalten kunna ökas med 16 till ca 100 förutom platserna i särskilda isoleringsrum.

I fråga om de enskilda anstalterna har riksdagen godtagit en målsättning av 350 platser. Socialstyrelsen räknar med en utbyggnad till sammanlagt ca 415 platser. Den 1 juli 1960 var antalet vårdplatser vid dessa anstalter 309. Jag anser, att medel bör beräknas för ytterligare ett 50-tal platser. För ifrågavarande ändamål erfordras alltså (50 × 5 000) 250 000 kronor.

Beträffande inackorderingshemmen har 1958 års riksdag godtagit en utbyggnad till 350 platser. Antalet platser vid inackorderingshemmen har en tid uppgått till 271. Den 1 oktober 1960 var platsantalet endast 215 men har nu ökat till 256, sedan två nya inackorderingshem tillkommit. Jag finner det angeläget, att ytterligare inackorderingshem anordnas. Dessa hem har stor betydelse bl. a. som ett led i övergången från anstaltsvården ut i det vanliga samhällslivet. Jag förordar därför, att nu beräknas ytterligare 125 platser vid inackorderingshem. Det sammanlagda antalet platser skulle därmed komma att uppgå till ca 380. Härför skulle erfordras (125 × 5 000) 625 000 kronor. Beloppet synes dock i enlighet med socialstyrelsens beräkningar kunna minskas med 95 000 kronor. Under angivna förhållanden skulle alltså erfordras ca 530 000 kronor.

Den 1 december 1960 uppgick enligt vad jag inhämtat det disponibla anslagsbeloppet till ca 775 000 kronor. För anordnande av ytterligare platser vid vårdanstalter och inackorderingshem skulle enligt de angivna beräkningarna under återstoden av innevarande budgetår samt nästa budgetår erfordras (600 000 + 250 000 + 250 000 + 530 000 — 775 000) 855 000 kronor eller avrundat 850 000 kronor.

Kungl. Maj:t bör liksom hittills kunna vid fördelningen av anslaget avvika från vad som vid anslagsberäkningen upptagits för de olika bidragsändamålen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 850 000 kronor.

[55] 13. **Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	16 800 000	17 219 118
1960/61 (statsliggaren s. 351)	17 800 000	
1961/62 (förslag)	21 000 000	

Från detta anslag utgår bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare, ersättning för vissa särskilda vårdkostnader vid erkända anstalter, bidrag till driftkostnader vid inackorderingshem för omhändertagande av alkoholmissbrukare under fritiden samt bidrag till kostnader för familjevård av alkoholmissbrukare.

Socialstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 3 140 000 kronor till 20 940 000 kronor.

I fråga om bidragen till *de erkända och enskilda vårdanstalterna* föreslår socialstyrelsen höjning av gällande maximibelopp för driftbidragen och anför härom följande.

Bidrag utgår fr. o. m. den 1 juli 1960 med högst 13 kronor 50 öre för dag och vårdplats (garantibidrag) samt högst 10 kronor för dag och vårdad person (beläggningsbidrag). För anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav eller beträffande vilken eljest särskilda skäl därtill föreligger, må garantibidraget höjas med ytterligare en krona.

De nu utgående statsbidragen är, framhåller socialstyrelsen, inte tillfredsställande. En höjning av bidragen synes ofrånkomlig i första hand av följande skäl.

Anstalternas befattningshavare är enligt avtal tillförsäkrade samma löneförmåner som statstjänstemännen. De för åren 1960 och 1961 beslutade procentuella löneökningarna medför en stegring av lönekostnaderna med 10,25 % eller 1: 08 kronor för dag, vartill bör läggas omkring 0: 20 kronor för lönegradsjusteringar och löneklassuppflyttningar, förhöjt s. k. obekvämhetstillägg m. m., tillhopa 1: 28 kronor för dag.

Personalrekryteringen till nykterhetsvårdens anstalter är inte tillfredsställande bl. a. beroende på att högre lönesättning för vissa personalkategorier redan tillämpas inom jämförbara vårdområden och att klientelet är synnerligen arbetskrävande. Anstaltstjänst är dessutom erfarenhetsmässigt mindre lockande än öppen vård. Särskilt är det svårt att erhålla utbildad assistentpersonal. För att bemästra rekryteringssvårigheterna bör befordringsmöjligheterna förbättras. Kostnaden för erforderliga uppflyttningar beräknas påverka bidragsbehovet med 26 öre för vårddag.

Arbetstidsförkortningen och det förhållandet att flera befattningshavare (husfader, husmoder, jordbruksbefäl) tillförsäkrats reglerad arbetstid har föranlett en ökning av personalbehovet, som inte har kunnat täckas inom ramen för driftbidragens maximibelopp. Härigenom har det, särskilt vid mindre anstalter, blivit omöjligt att hålla personal i tjänst i tillfredsställande omfattning under vårdtagarnas fritid och att tillgodose de behov av ökad organiserad fritidsverksamhet, som också är en följd av arbetstidsförkortningen. Utvecklingen har lett till en orimlig arbetsbörda för den ledande personalen, särskilt föreståndarna. De krav som allt starkare gör sig gällande på bättre organisation av själva vårdarbetet och verkliga vårdinslag i anstaltsbehandlingen — varvid, förutom medicinsk vård, märkes psykoterapi, samtalsterapi, social omvårdnad, eftervård — kan under dessa omständigheter inte tillgodoses utan personalförstärkning. Socialstyrelsen räknar med en höjning av driftkostnadsbidragen med en krona för vårddag för utökning av personalen.

Konsumentprisindex (exkl. alkoholhaltiga drycker) har under tiden juni 1959—juni 1960 ökat med 8 enheter, motsvarande en kostnadsökning av 70 öre för dag.

Flitpenningen vid de erkända vårdanstalterna har förbättrats något och utgjorde år 1959 i genomsnitt 2: 18 kronor för vårddag mot 1: 89 kronor föregående år. Den är emellertid fortfarande alltför låg vid dessa anstalter. Arbetspremierna för fångvårdsklientelet ligger betydligt högre (3: 21 kronor för vårddag år 1958). Socialstyrelsen räknar med någon förbättring av flitpenningen vid de i detta avseende sämst liggande anstalterna under budgetåret 1960/61. Styrelsen föreslår vissa åtgärder för att utveckla vårdanstalternas arbetsdrift, vilket också bör medföra vissa möjligheter till förbättring av flitpenningen. För ytterligare utveckling i samma riktning räknar styrelsen med en höjning av driftbidraget med 50 öre för vårddag.

De angivna behoven beräknas medföra en kostnadsökning med 3: 74 kronor för dag eller avrundat 3: 75 kronor för dag. Höjningen bör fördelas med 2 kronor på garantibidraget och 1: 75 kronor på beläggningsbidraget till resp. 15: 50 och 11: 75 kronor.

Rörande behovet av medel för driftbidrag till anstalterna framlägger socialstyrelsen följande beräkning. Om styrelsens förslag rörande anvisande av medel för budgetåret 1961/62 till anordnande av nya vårdplatser vinner bifall, anser styrelsen det sannolikt, att i genomsnitt 2 125 vårdplatser — 1 730 på erkända och 395 på enskilda anstalter — är i bruk på de statsunderstödda vårdanstalterna under angivna budgetår. Vid en genomsnittlig beläggningsfrekvens av 90 % skulle vårddagsantalet under budgetåret komma att uppgå till omkring 700 000. Det möter stora svårigheter att beräkna behovet av medel för driftbidrag med någon större grad av säkerhet. Med utgångspunkt från nyss angivna vårddagsantal och en beräknad genomsnittskostnad av 26: 25 kronor för vårddag uppgår medels-

behovet till 18 375 000 kronor, motsvarande ett genomsnittligt garantibidrag av 14 kronor för dag och vårdplats och ett genomsnittligt beläggningsbidrag av 10: 75 kronor för dag och vårdad person.

Konstruktionen av driftkostnadsbidragen till de erkända och enskilda vårdanstalterna synes, framhåller socialstyrelsen, inte ändamålsenlig. Uppdelningen av bidragen i garanti- och beläggningsbidrag grundar sig inte på någon åtskillnad av de olika behov, vartill bidrag utgår. Vid det årliga fastställandet av bidragen till de olika anstalterna blir uppdelningen på garanti- och beläggningsbidrag en efterhandskonstruktion, sedan varje anstalts totala medelsbehov har räknats fram. Konstruktionen av bidragen medger i allmänhet inte täckande av oförutsedda kostnader, såsom löneökningar, som oftast tillkommer i samband med löneförhandlingar efter det bidragen för kommande budgetår redan har fastställts, en brist som blir särskilt kännbar eftersom statsbidragen som regel är anstalternas enda inkomst utöver vad som kan erhållas som vinst på arbetsdrift o. d. Slutligen är det förhållandet att beläggningsbidragen utgår i efterhand ägnat att försvåra eller omöjliggöra för anstalterna att utnyttja rabatter vid inköpen och att använda sig av en tillfälligt speciellt gynnsam inköpskälla. Styrelsen föreslår, att de nuvarande garanti- och beläggningsbidragen ersättes med efter varje anstalts behov avpassade bidrag till avlöningar och omkostnader. Dessa bidrag, som lämpligen utgår från avlönings- resp. omkostnadsposter under anslaget, bör fastställas preliminärt vid budgetårets början och utbetalas förskottsvis i delposter, varefter bidragen bör slutgiltigt fastställas efter budgetårets utgång.

Skulle det inte befinnas möjligt eller lämpligt att nu genomföra den förordade omläggningen av driftbidragen, hemställer socialstyrelsen, att förskott på beläggningsbidragen må få utgå kvartalsvis med belopp, beräknade efter den faktiska beläggningen under närmast föregående kvartal, varefter slutlig reglering av bidraget för kvartalet sker vid utbetalandet av förskott för följande kvartal. De svårigheter för anstalterna, som sammanhänger med brist på likvida medel för löpande utgifter, skulle härigenom elimineras.

I detta sammanhang tar socialstyrelsen även upp frågan om sysselsättningen av vårdtagarna. En del anstalter har lyckats lösa denna uppgift på tillfredsställande sätt. Andra anstalter kämpar emellertid med stora svårigheter i detta avseende. Särskilda åtgärder måste vidtagas för att komma tillrätta med uppgiften. Man bör, med utgångspunkt från de resurser som finns på varje särskild anstalt, planera anordnandet av arbetslokaler och sörja för att anstalterna, även de medelstora och mindre, tillföres lämpliga och lönande arbetsobjekt. Anstalterna saknar i stor utsträckning personella resurser och är ofta för små för att anställa särskild personal härför. Socialstyrelsen föreslår, att ett belopp under förevarande anslag får utnyttjas för anlitande av lämpliga personer att biträda anstal-

ter, som är i behov härav, med anordnandet av lämplig arbetsdrift och anskaffandet av arbetsuppgifter. Närmast kommer ifråga att anställa två personer för att lämna anstalter inom olika områden av landet sådant biträde, som här nämnts. Då det närmast är fråga om en försöksverksamhet, synes densamma böra ledas av socialstyrelsen och det belopp som anvisas ställas till dess förfogande. För ändamålet torde ett belopp av högst 50 000 kronor vara erforderligt under det första verksamhetsåret.

Från förevarande anslag utgår jämlikt 4 § i bidragskungörelsen även ersättning för vissa särskilda kostnader för intagna å erkända vårdanstalter. Under budgetåret 1959/60 uppgick dessa ersättningar till 1 538 647 kronor, motsvarande en kostnad av 2: 76 kronor för dag och vårdad person. Under antagande av samma ersättningskostnad för vårddag under budgetåret 1961/62 samt ett vårddagsantal å de erkända anstalterna av 570 000, kan ersättningskostnaderna under angivna budgetår beräknas till ca 1 575 000 kronor.

Författningstexten i 4 § bidragskungörelsen — vilken paragraf innehåller bestämmelser om ersättning till erkänd vårdanstalt för kostnader för vårdtagares sjukhusvistelse och tandvård samt för vissa resor — har, anför socialstyrelsen vidare, visat sig i vissa avseenden mindre ändamålsenligt uppbyggd. Styrelsen föreslår därför att paragrafen erhåller ändrad lydelse. Den föreslagna nya formuleringen innebär inte att några nya kostnader blir ersättningsgilla utöver vad som nu tillämpas.

I 41 § stadgan den 23 november 1956 (nr 551) för allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare finns bestämmelser rörande tillsättande av föreståndare- och assistentbefattningar vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Där stadgas, att till föreståndare, läkare eller assistent inte må antagas annan än den, vars lämplighet har godkänts av socialstyrelsen, där ej fråga är om blott tillfälligt uppehållande av tjänsten. Någon motsvarande föreskrift finns inte beträffande de enskilda statsunderstödda vårdanstalterna för alkoholmissbrukare. Behov härav har emellertid stundom ansetts föreligga, särskilt sedan det enskilda anstaltssystemet under senare år kraftigt utökats. Socialstyrelsen föreslår därför, att såsom villkor för att enskild vårdanstalt för alkoholmissbrukare skall äga åtnjuta statsbidrag till driftkostnaderna måtte föreskrivas, att till föreståndare (anstaltschef), läkare eller assistent inte må antagas annan än den, vars lämplighet har godkänts av socialstyrelsen.

Behovet av medel till driftkostnadsbidrag till erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare samt till särskilda ersättningar till erkända vårdanstalter under budgetåret 1961/62 uppskattas sålunda till (18 375 000 + 50 000 + 1 575 000) 20 000 000 kronor.

Vad angår bidrag till driftkostnaderna vid *inackorderingshem* för alkoholmissbrukare räknar socialstyrelsen med att i genomsnitt omkring 300 vårdplatser kommer att stå till förfogande under budgetåret 1961/62. Med

ett garantibidrag av 5 kronor och ett beläggningsbidrag av 4 kronor per dag och vårdad person samt en genomsnittlig beläggning av omkring 85 % beräknas bidragen under budgetåret 1961/62 komma att uppgå till omkring 920 000 kronor.

Övergång till nya bidragsformer, liknande dem som föreslagits för de erkända och enskilda vårdanstalterna för alkoholmissbrukare, är inte lika aktuell för inackorderingshemmens del, då huvudmännen för dessa hem regelmässigt täcker en del av driftkostnaderna. Styrelsen framlägger därför inte nu något förslag i detta avseende.

Behovet av medel för bidrag till kostnader för *familjevård* av alkoholmissbrukare uppskattas av socialstyrelsen i anslutning till utgifterna härför under budgetåret 1959/60 till 20 000 kronor.

Det *sammanlagda medelsbehovet* under anslaget uppskattas sålunda till (20 000 000 + 920 000 + 20 000) 20 940 000 kronor.

Nykterhetsvårdens anstaltsförbund, *Statstjänstemannaförbundet* och *Sveriges fångvårdsmannaförbund* har i en gemensam framställning tillstyrkt, att som villkor för att statsbidrag skall utgå till enskild vårdanstalts driftkostnader föreskrives att till föreståndare eller assistent inte må antagas annan än den, vars lämplighet har godkänts av socialstyrelsen, såvida inte fråga är om tillfälligt uppehållande av sådan tjänst.

Nykterhetsvårdsutredningen anför, att socialstyrelsens omdömen om gällande bidragsgrunder överensstämmer med den uppfattning, vartill utredningen kommit vid sin befattning med föreliggande bidragsfrågor. Emellertid sammanhänger dessa frågor nära med bl. a. de allmänna principerna för anstaltsväsendets organisation. På dessa spörsmål och därmed sammanhängande bidragsfrågor ingår utredningen i sitt slutbetänkande. Enligt utredningens mening kan principiella invändningar resas mot att en bidragsreform av det slag, som socialstyrelsen i första hand föreslår, genomföres utan samtidigt beaktande av därmed sammanhängande organisatoriska frågor. Styrelsens alternativa förslag om införande av möjlighet att utbetala beläggningsbidrag i förskott synes däremot inte ge anledning till invändningar och torde ur anstalternas synpunkt övergångsvis vara en tillfredsställande lösning av de problem, som nuvarande bidragssystem skapar.

Mot bakgrunden av berörda organisatoriska spörsmål får också ses det av socialstyrelsen framlagda förslaget att såsom villkor för driftbidrag till enskild vårdanstalt skall föreskrivas, att till föreståndare, läkare eller assistent inte må antagas annan än den, vars lämplighet godkänts av socialstyrelsen. Den föreslagna inskränkningen i de enskilda anstalternas befogenheter bör bedömas i sitt större sammanhang och ej utan synnerliga skäl nu särskilt vidtagas.

Vad angår socialstyrelsens framställning avseende medel till anställande av viss arbetskraft för biträde åt anstalter, som behöver hjälp med anord-

nande av lämplig arbetsdrift och anskaffande av arbetsuppgifter, understryker utredningen, att sysselsättningen som led i anstaltsvården ej är ett för nykterhetsvården speciellt utmärkande problem utan en fråga som äger aktualitet inom skilda vårdområden. Vid utredningens principiella överväganden av dessa spörsmål har befunnits mindre lämpligt att speciellt för nykterhetsvården inrätta något slag av central ledning för dess arbetsdrift utan det har förefallit mera ändamålsenligt att knyta en dylik central service till något organ, t. ex. arbetsmarknadsstyrelsen, som kunde ta befattning med olika vårdområdens sysselsättningsproblem. Därest i enlighet med socialstyrelsens förslag särskilda åtgärder vidtages med avseende på arbetsdriften vid vårdanstalterna för alkoholmissbrukare, synes det angeläget att man, även om det är fråga om en försöksverksamhet, beaktar de nämnda synpunkterna och söker ge verksamheten en något bredare förankring.

Departementschefen

Med hänsyn till kostnadsutvecklingen, främst löneökningar, har maximibeloppen för ifrågavarande bidrag höjts upprepade gånger och senast genom beslut av 1960 års riksdag. Fr. o. m. den 1 juli 1960 utgår garantibidraget med högst 13 kronor 50 öre och beläggningsbidraget med högst 10 kronor för dag och vårdplats resp. vårdad person. Socialstyrelsen föreslår nu ytterligare höjning, nämligen av garantibidraget till 15 kronor 50 öre och av beläggningsbidraget till 11 kronor 75 öre. Vid prövningen av socialstyrelsens förslag har jag funnit mig kunna tillstyrka en höjning av driftbidragen med 2 kronor 50 öre. Jag förordar, att garantibidraget får utgå med högst 15 kronor och beläggningsbidraget med högst 11 kronor fr. o. m. den 1 juli 1961. För anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav eller beträffande vilken eljest särskilda skäl därtill föreligger, bör garantibidraget liksom f. n. kunna höjas med ytterligare en krona.

Vid beräkningen av medelsbehovet för driftbidrag till erkända och enskilda anstalter måste man utgå från vissa antaganden rörande antalet vårdplatser och vårddagar samt de faktiska bidragsbeloppens storlek. Med hänsyn till vad jag under nästföregående anslagspunkt anfört om anordningsbidrag till anstalter av ifrågavarande slag bör anslagsberäkningen grundas på det antagandet, att antalet vårdplatser i genomsnitt under budgetåret 1961/62 kommer att uppgå till ca 1 700 vid erkända anstalter och 350 vid enskilda anstalter. Vid en beläggning av i genomsnitt 90 % kan antalet vårddagar under budgetåret uppskattas till ca 558 000 resp. 115 000. De beviljade bidragsbeloppen torde komma att ligga något under maximibeloppen. Under angivna förutsättningar uppskattar jag medelsbehovet för driftbidrag till 13 900 000 kronor för erkända och 2 900 000 kronor för enskilda anstalter.

Socialstyrelsen har föreslagit, att de nuvarande garanti- och beläggningsbidragen ersättes med efter varje anstalts behov avpassade bidrag till avlöningar och omkostnader. Som ett alternativ föreslår styrelsen, att förskott på beläggningsbidragen skall få utgå kvartalsvis med belopp, beräknade efter den faktiska beläggningen under närmast föregående kvartal, varefter slutlig reglering av bidraget för kvartalet skulle äga rum vid utbetalande av förskott för följande kvartal. Med hänsyn till vad nykterhetsvårdsutredningen anfört i sitt utlåtande i ärendet anser jag det inte lämpligt att någon mera genomgripande ändring av bidragssystemet vidtages f. n. Jag biträder emellertid styrelsens förslag beträffande förskottsutbetalning av beläggningsbidraget, varigenom de svårigheter för anstalterna, som sammanhänger med brist på likvida medel för löpande utgifter, skulle elimineras. Bestämmelser i ämnet bör träda i kraft den 1 juli 1961. Vid övergången till det nya systemet kommer budgetåret 1961/62 att belastas med en extra kvartalsutbetalning av beläggningsbidrag. Till dylik utbetalning av beläggningsbidrag i förskott bör beräknas 1 700 000 kronor.

Under nästföregående anslagspunkt har jag anmält fråga om utnyttjandet av erkända vårdanstalten Hessleby sanatorium, som nu är specialanstalt för tbc-sjuka alkoholmissbrukare. Till vårdanstalten utgår driftbidrag i vanlig ordning, varjämte vederbörande landsting eller stad utom landsting lämnar visst bidrag. Uppkommande driftunderskott täckes av medel från anslaget till Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter under elfte huvudtiteln. Då även andra än tbc-sjuka alkoholmissbrukare avses skola tagas om hand vid vårdanstalten, synes det lämpligt att eventuellt uppkommande driftunderskott å anstaltens verksamhet i fortsättningen täckes av medel under femte huvudtiteln. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om täckande av driftunderskott vid vårdanstalten med medel från förevarande anslag. Någon särskild uppräkning av anslaget synes inte böra ske av denna anledning.

Vid behandlingen av driftbidragen har socialstyrelsen även berört frågan om sysselsättningen av vårdtagarna. Styrelsen har föreslagit, att ett belopp av högst 50 000 kronor anvisas till viss försöksverksamhet med anlitande av lämpliga personer för att biträda anstalter med ordnandet av arbetsdriften och anskaffandet av arbetsuppgifter. Lämplig sysselsättning och arbetsträning är ett viktigt led i behandlingen av patienterna. Det är därför angeläget att anstalterna har resurser härför. Jag har för avsikt att i annat sammanhang ta den av socialstyrelsen väckta frågan under övervägande.

De av socialstyrelsen föreslagna ändringarna i 4 § bidragskungörelsen, vilka endast innebär en viss omredigering av paragrafen, tillstyrker jag. Förslaget att såsom villkor för att enskild vårdanstalt skall erhålla statsbidrag till driftkostnaderna måtte föreskrivas, att till vissa befattningar

inte må antagas annan än den vars lämplighet har godkänts av socialstyrelsen, är jag med hänsyn till vad nykterhetsvårdsutredningen anfört inte beredd att biträda. Emellertid anser jag det lämpligt, att vederbörande anstaltsstyrelse före tillsättande av tjänster som föreståndare eller assistent samråder med socialstyrelsen.

Behovet av medel till ersättningar för särskilda vårdkostnader kan med utgångspunkt från det förut angivna vårddagsantalet vid erkända anstalter, 558 000, och den av socialstyrelsen beräknade kostnaden per vårddag, 2 kronor 76 öre, beräknas till ca 1 540 000 kronor.

För driftbidrag till inackorderingshem och bidrag till familjevård bör medelsbehovet såsom socialstyrelsen föreslagit beräknas till 920 000 resp. 20 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget bör i enlighet med de av mig i det föregående framlagda beräkningarna uppskattas till (13 900 000 + 2 900 000 + 1 700 000 + 1 540 000 + 920 000 + 20 000) avrundat 21 000 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 3 200 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1961;

b) till *Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 21 000 000 kronor.

[56] 14. **Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	900 000	994 152
1960/61 (statsliggaren s. 351)	950 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

Från detta anslag bestrides länsstyrelsernas kostnader för tillfälligt omhändertagande av farliga m.fl. alkoholmissbrukare, för sådana personers inställande på allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare m.m.

Socialstyrelsen har med hänvisning till belastningen under budgetåret 1959/60 föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag, vilket innebär att anslaget höjes med 50 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[57] 15. **Utbildning av nykterhetsvårdspersonal**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	70 000	67 999
1960/61 (statsliggaren s. 351)	80 000	
1961/62 (förslag)	80 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 7 900 kronor.

Socialstyrelsen har anfört, att möjlighet kommer att beredas för nykterhetsvårdspersonal att deltaga i en kurs för socialarbetare inom mentalhygieniskt arbete, som under första halvåret 1961 anordnas vid socialinstitutet i Stockholm. Denna nyöppnade möjlighet för socialarbetare på nykterhetsvårdens område att erhålla ökad kompetens måste anses som synnerligen värdefull. I övrigt synes någon utvidgning eller annan ändring av kursverksamheten inte böra planeras i avbidan på de förslag i ämnet, som väntas bli framlagda av nykterhetsvårdsutredningen. Styrelsen utgår därför från att den av styrelsen ledda utbildningsverksamheten skall ha samma omfattning under budgetåret 1961/62 som under innevarande budgetår och fortfarande ha karaktären av försöksverksamhet.

Medelsbehovet beräknas i stort sett överensstämma med vad som anvisats för budgetåret 1960/61. Bl. a. med hänsyn till svårigheten att exakt beräkna kostnaderna för kurserna samt till att arvodesanspråken kan komma att stiga något efter 1960 och 1961 års löneökningar hemställer socialstyrelsen, att anslaget uppräknas med 5 000 kronor till 85 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget har för innevarande budgetår höjts med 10 000 kronor till 80 000 kronor och bör för nästa budgetår anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av nykterhetsvårdspersonal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

[58] 16. **Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 575 000	1 485 073
1960/61 (statsliggaren s. 352)	1 640 000	
1961/62 (förslag)	1 795 000	

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 255 000 kronor.

Personalförstärkning	
1. 2 nykterhetsvårdsassistenter Ae 17	39 998
Tjänsteförändringar	
2. Vissa lönegradsfrågor	54 643
3. 2/3 nykterhetsvårdskonsulent Ae 21 i st. f. arvode motsvarande 2/3 av löneklass 15	5 658
4. Ordinariesättning	—
Automatiska förändringar	
5. Löneklassförändringar	15 100
6. 1960 års lönehöjning	137 330
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 285
	+ 255 014

Motivering

1. Socialstyrelsen upprepar tidigare förslag om inrättande av ytterligare en assistenttjänst — utöver befintliga sådana tjänster — hos länsnykterhetsnämnden i Stockholms län. Styrelsen föreslår vidare inrättande av ytterligare en assistenttjänst hos länsnykterhetsnämnden i Malmöhus län. Båda nämnderna har stora verksamhetsfält och dryga arbetsbördor. Om de skall kunna fullgöra vad på dem ankommer för att få till stånd en effektiv nykterhetsvård — inte minst öppen vård och eftervård — är de i behov av den begärda förstärkningen.

2. Socialstyrelsen upprepar tidigare förslag om uppflyttning av de nykterhetsvårdskonsulenter, som är placerade i Ae 19, till Ao 21 samt uppflyttning av nykterhetsvårdsassistenterna från Ae 15 till Ae 17.

3. Nykterhetsvårdskonsulenten hos länsnykterhetsnämnden i Gotlands län åtnjuter f. n. arvode motsvarande 2/3 av lönen i löneklass 15, d. v. s. begynnelselönen för nykterhetsvårdsassistent. Socialstyrelsen hemställer, att tjänsten ombildas till en extra ordinarie tjänst i lönegraden Ae 21 med en arbetstid motsvarande 2/3 av den för konsulent med heltidstjänstgöring.

4. Länsnykterhetsnämnderna har varit verksamma i 21 år, och heltidsanställda nykterhetsvårdskonsulenter har funnits sedan år 1945. Såvitt socialstyrelsen kan finna råder det ingen tvekan om att dessa tjänstemän har en uppgift att fylla under överskådlig tid. Styrelsen föreslår därför, att samtliga 23 tjänster för heltidsanställd konsulent ombildas till ordinarie tjänster.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår anförde jag (V ht 1960 s. 100), med anledning av ett förslag av 1958 års besparingsutredning, att en utredning borde göras beträffande länsnykterhetsnämndernas arbetsuppgifter och arbetssätt. Avsikten var att samordna denna utredning med den utredning om socialvårdskonsulenternas uppgifter och verksamhet, som jag omnämnt i det föregående (punkten 9).

Sedermera har statens organisationsnämnd i samband med en organisationsundersökning vid socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå behandlat länsnykterhetsnämndernas befattning med vissa registreringsärenden m. m. Organisationsnämndens utredning har i ifrågavarande del överlämnats till nykterhetsvårdsutredningen. Enligt vad jag inhämtat kommer denna att i sitt slutbetänkande behandla frågor rörande länsnykterhetsnämnderna och deras verksamhet. Med hänsyn till det anförda har utredning i annan ordning rörande länsnykterhetsnämnderna tills vidare inte ansetts påkallad. I avbidan på nykterhetsvårdsutredningens betänkande är jag inte heller beredd att pröva socialstyrelsens förslag till ändringar beträffande nämndernas personal.

Jag tillstyrker däremot, att anslaget för de under omräkningsposterna angivna ändamålen höjes med 155 000 kronor. Anslaget bör, med den fördelning på olika poster som framgår av följande avlöningsstat, uppföras med (1 640 000 + 155 000) 1 795 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för länsnykterhetsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	74 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 324 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	366 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	30 200
Summa kronor	1 795 000;

b) till *Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 795 000 kronor.

[59] 17. **Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	539 000	498 300
1960/61 (statsliggaren s. 352)	544 500	
1961/62 (förslag)	553 000	

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 29 000 kronor.

1. Reseersättningar	9 000
2. Expenser, hyror m. m.	20 000
	+ 29 000

Motivering

1. *Reseersättningar.* Utgift 1958/59 197 415, 1959/60 198 504; anslag 1960/61 221 000. — Den begärda anslagshöjningen motiveras huvudsakligen med beräknad ökning av reseverksamheten.

2. *Expenser, hyror m. m.* Utgift 1958/59 288 963, 1959/60 297 066; anslag 1960/61 320 000. — Enligt från länsnykterhetsnämnderna infordrade uppgifter beräknas medelsbehovet uppgå för budgetåret 1960/61 till 350 120 kronor och för budgetåret 1961/62 till 344 125 kronor. Ökningen i jämförelse med föregående budgetår hänför sig särskilt till kostnaderna för lokaler och telefon. Posten bör upptagas till 340 000 kronor.

Departementschefen

En viss ökning av reseverksamheten synes sannolik med hänsyn bl. a. till att enligt av Kungl. Maj:t den 28 oktober 1960 meddelade bestämmelser konsulent och assistent vid länsnykterhetsnämnd kan erhålla ersättning vid tjänsteresa med egen bil. Jag tillstyrker därför en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 8 500 kronor. I övrigt bör oförändrade belopp beräknas under anslaget. Detta bör sålunda uppföras med (544 500 + 8 500) 553 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 553 000 kronor.

[60] 18. **Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	13 500 000	15 586 821
1960/61 (statsliggaren s. 353)	15 000 000	
1961/62 (förslag)	17 000 000	

Statsbidrag utgår till bestridande av kostnaderna för nykterhetsnämndernas verksamhet till fullgörande av de uppgifter, vilka åligger nämnderna enligt gällande författningar. Bidraget utgör 75 % av de godkända kostnaderna för sådan verksamhet, beträffande vilken ersättning eller bidrag av statsmedel ej utgår i särskild ordning. Utbetalning av bidragen sker för kalenderår i efterskott.

Socialstyrelsen har anfört, att överskridandet av anslaget under budgetåret 1959/60 med mer än 2 000 000 kronor väsentligen föranleddes av en eftersläpning i utbetalningen av statsbidrag som borde belastat tidigare budgetår. Nykterhetsnämndernas av styrelsen såsom statsbidragsberättigade godkända utgifter uppgick till 16 846 365 kronor under år 1958 och 18 721 221 kronor under år 1959. De på grundval av dessa kostnader beviljade statsbidragsbeloppen utgjorde 12 638 774 kronor resp. 14 040 983 kronor. Ökningen av nykterhetsnämndernas utgifter fortsätter alltjämt, ehuru utgiftsstegringen nu är mindre än närmast föregående år. Styrelsen anser sig böra räkna med fortsatt ökning under åren 1960 och 1961 av nykterhetsnämndernas statsbidragsberättigade utgifter med ca 10 % för år. Dessa utgifter kan förväntas uppgå till 20 590 000 kronor under år 1960 och 22 650 000 kronor under år 1961. Behovet av medel till statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämnderna beräknas för budgetåret 1960/61 till 15 440 000 kronor och för budgetåret 1961/62 till 16 990 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget för sistnämnda budgetår upptages med 17 000 000 kronor.

Departementschefen

Mot socialstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår har jag inte något att erinra. Jag förordar därför, att anslaget i enlighet med styrelsens förslag uppföres med 17 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 000 kronor.

[61] 19. **Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	72 500	70 606
1960/61 (statsliggaren s. 353)	72 500	
1961/62 (förslag)	83 000	

Av anslaget avses 40 000 kronor till kostnader för anordnande av konferenser med nykterhetsnämnder och kurser för nykterhetsvårdsfunktionärer ävensom resebidrag för bevistande av dylika konferenser och kurser, 30 000 kronor till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder och 2 500 kronor till understöd för utgivande av tidskriften Nykterhetsvården.

Socialstyrelsen har anfört, att under budgetåret 1959/60 de av anslagsposten till konferenser och kurser förbrukade medlen, 38 106 kronor, utgått som bidrag till sex länskonferenser i Centralförbundets för nykterhetsundervisning regi och sju kurser, anordnade av distrikt av Svenska nyk-

terhetsvårdsförbundet. Vid sidan härav bedriver länsnykterhetsnämnderna en omfattande kursverksamhet inom sina län med speciell inriktning på att utbilda nykterhetsnämndsledamöter och frivilliga medhjälpare för deras rent nykterhetsvårdande uppgifter. Till denna kursverksamhet har bidrag hittills inte kunnat lämnas, ehuru den måste anses vara av stor betydelse för nykterhetsvården i landet. Då flertalet nykterhetsnämnder saknar särskilda tjänstemän för arbetet, har denna utbildningsverksamhet alltmer kommit att framstå såsom ett önskvärt komplement till länsnykterhetsnämndernas ordinarie konsultativa och rådgivande verksamhet bland de kommunala nykterhetsnämnderna. En fortsatt utvidgning av denna verksamhet kan emellertid inte ske utan att medel härför ställes till förfogande. Medelsbehovet har av länsnykterhetsnämnderna beräknats till ca 23 000 kronor. Socialstyrelsen anser, att medel bör ställas till förfogande för en utökning av kursverksamheten, vilken förutsättes komma att liksom hittills bedrivas i nära samarbete mellan länsnykterhetsnämnderna och nykterhetsvårdsförbundets distrikt m. fl. På grund härav föreslår styrelsen en höjning av anslagsposten för budgetåret 1961/62 med 20 000 kronor till 60 000 kronor. De övriga posterna under anslaget föreslås oförändrade. Behovet av medel å anslaget beräknas sålunda till 92 500 kronor.

Departementschefen

Den kursverksamhet som bedrives för att främja de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet är en angelägen uppgift. Jag tillstyrker, att ytterligare 10 500 kronor anvisas under detta anslag för att möjliggöra en utbyggnad av verksamheten. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande medlens disposition. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med (72 500 + 10 500) 83 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 83 000 kronor.

[62] 20. **Bidrag till Länkrörelsen.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 125 000 kronor (statsliggaren s. 353).

Bidrag från anslaget lämnas sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare (Sällskapet Länkarna, Kamratföreningen Länken m. fl.). Under budgetåret 1959/60 utgick bidrag till 125 föreningar med varierande belopp, varvid hänsyn togs till verksamhetens omfattning och antalet medlemmar.

Socialstyrelsen har erinrat om nykterhetsvårdsutredningens förslag till ändrade grunder för statsbidrag till länksammanslutningar (jfr V ht 1958 s. 148). Enligt detta förslag skulle det särskilda statsbidraget upphöra och i stället kommunala anslag till Länkrörelsen i viss omfattning utgöra statsbidragsberättigade utgifter för nykterhetsnämnderna.

Enligt uppgift från länsnykterhetsnämnderna uppgick landstingsbidragen till länkorganisationerna för år 1959 till över 54 000 kronor och övriga kommunala anslag till över 600 000 kronor. Av sistnämnda belopp utgjorde ca 103 000 kronor hyresbidrag. Därutöver åtnjöt ca 30 länkorganisationer förmånen av fria lokaler, som resp. kommun ställt till förfogande utan att värdet av förmånen uppskattats i pengar.

Socialstyrelsen förordar ånyo i första hand, att nykterhetsvårdsutredningens förslag godtages att gälla fr. o. m. budgetåret 1961/62. I andra hand förordar styrelsen höjning av det nuvarande anslaget med 125 000 kronor till 250 000 kronor.

Departementschefen

Det av nykterhetsvårdsutredningen framlagda förslaget till nya grunder för statsbidrag till länkorganisationerna har tidigare avvisats med hänsyn till den kostnadsökning för staten som förslagets genomförande skulle leda till. Jag är inte beredd att föreslå ändring av denna ståndpunkt. Jag delar emellertid den uppskattning av organisationernas verksamhet, som kommit till uttryck i de betydande kommunala bidragen till densamma. Det synes motiverat, att även statsanslaget höjes avsevärt och jag förordar, att det för nästa budgetår anvisas med 200 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Länkrörelsen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 200 000 kronor.

E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

[63] 1. Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 7 127 200	[1] 7 580 276
1960/61 (statsliggaren s. 354)	[1] 7 686 400	
1961/62 (förslag)	8 808 000	

[1] Anslagen till Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar och Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen, anslagsposten till avlöningar.

Anslagsframställningar m. m.

Den permanenta organisationen

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har hemställt, att anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar höjes med (avrundat) 1 484 000 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförstärkning och personalminskning		
1. Kanslibyrån:		
1 bibliotekarie Ae 17	23 134	
1 kanslist	18 798	
1 kontorist Ae 9	15 303	
2. Kameralbyrån:		
1 förste revisor Ae 21	28 438	
1 kanslibiträde Ae 7	13 806	
1 förste byråsekreterare Ae 23	31 527	
1 amanuens	25 646	
1 kontorist Ae 9	15 303	
1 kanslibiträde Ae 7	13 806	
1 expeditionsvakt Ae 7	13 806	
Revisionssektionens personal överföres till riksrevisionsverket		86 282
3. Lokaliserings- och utredningsbyrån:		
1 förste byråsekreterare Ae 23	31 527	
4. Arbetsvårdsbyrån:		
1 amanuens	25 646	

	Ökning	Minskning
5. Yrkesvägledningsbyrån:		
a) 1 förste konsulent Ae 23 och 1 konsulent Ae 21	59 965	
b) Inrättande av sektion för prognosverksamhet	504 742	
Tjänsteförändringar		
6. Vissa lönegradsfrågor	44 258	
7. Omorganisation av yrkesvägledningsbyråns andra sektion	20 364	
8. Ordinariesättning m. m.	—	—
Automatiska förändringar		
9. Lönegrads- och löneklassförändringar	59 638	
10. Rörligt tillägg m. m.	611 490	
11. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	13 211	
	1 570 408	86 282
	+ 1 484 126	

Motivering

1. Styrelsen finner anledning föreligga att upptaga den senast i 1957 års statsverksproposition behandlade frågan om reglering av tjänsten som föreståndare för styrelsens bibliotek, vilket omfattar ca 30 000 volymer. Föreståndaren bör även vara arkivvårdare.

För att ernå en lättnad i arbetsbördan för personalen i kvalificerad löneställning bör en kanslisttjänst inrättas. På innehavaren bör ankomma uppsättande av beslutshandlingar och utgående expeditioner men även beredning och föredragning av främst vissa löneärenden.

Kanslibyrån bör vidare förstärkas med en kontoristtjänst för att kompetent ställföreträdare för registratorn skall kunna erhållas.

2. Enligt beslut av riksdagen skall styrelsens specialrevision fr. o. m. budgetåret 1961/62 överföras till ett nyinrättat riksrevisionsverk. Detta innebär en minskning av kameralbyråns revisionssektion med fyra tjänster, nämligen en förste revisor i Ao 23, en revisor i Ao 19, en kontorist i Ae 9 och ett kanslibiträde i Ae 7. Enligt styrelsens mening är emellertid en del arbetsuppgifter, som nu fullgöres av styrelsens specialrevision, av sådan art att de — om de skall kunna utföras med tillräcklig effektivitet — fortfarande bör bestridas av styrelsen. Här avses rådgivning till redogörarna vid styrelsens arbetsplatser, vilka på grund av nuvarande lönesättning i regel saknar erforderlig utbildning. Vidare erfordras rådgivning även till länsarbetsnämnderna när det gäller frågor av mera kvalificerad beskaffenhet samt inventeringskontroll av länsarbetsnämnder, arbetsplatser och centralförråd. Dessa arbetsuppgifter bör bestridas av en revisor, som ej bör vara placerad lägre än i lönegrad 21. Denna upplysnings- och

kontrollverksamhet syftar till att förebygga fel i utbetalningsverksamheten. Därjämte erfordras viss siffermässig kontroll av länsarbetsnämndernas och arbetsplatsernas rapporter och redovisningar före årsbokslutets upprättande. För detta ändamål erfordras ett kanslibiträde i Ae 7.

Styrelsen föreslår vidare att inom styrelsen inrättas en sakgranskningsdetalj, som efter verksledningens direktiv kan utföra systematiska undersökningar och utredningar. Detta organ skulle vara ett utomordentligt värdefullt hjälpmedel dels genom den upplysning, som dess undersökningsresultat skulle innebära för verksledningen i samband med avgörandet av frågor med större ekonomisk räckvidd, dels med hänsyn till de besparingar, som skulle följa med ett genomförande av utredningsförslagen. Som exempel på områden, som bör omfattas av en sakrevision, nämnes beredskapsarbetsplatserna, den alltmera ökande omskolningsverksamheten, uttagningen av flyktingar och systemet med tjänstebilar. Sakgranskningsdetaljen bör förestås av en förste byråsekreterare i Ae 23. Vidare erfordras en amanuens, en kontorist i Ae 9 och ett kanslibiträde i Ae 7.

Styrelsen hemställer om förstärkning av expeditionsvaktspersonalen med en tjänst i Ae 7.

3. Styrelsen framför åter ett senast för innevarande budgetår (jfr V ht 1960 s. 106) framlagt förslag om förstärkning av lokaliserings- och utredningsbyråns personal med en förste byråsekreterare i Ae 23 för regional planeringsverksamhet.

4. Arbetsvårdsbyrån har alltsedan tillkomsten av statens nämnd för partiellt arbetsföra den 1 juli 1956 ombesörjt nämndens sekreterar- och övriga kansligöromål. Då detta medfört att andra angelägna uppgifter inom byrån fått undanskjutas, upprepar styrelsen ett tidigare förslag (jfr V ht 1959 s. 107) om inrättande av en amanuenstjänst.

5 a) På yrkesvägledningsbyrån finns f. n. fem tjänster som yrkesvägledningskonsulent, av vilka tre är placerade i 21 och två i 19 lönegraden. Detta antal är icke tillräckligt, om de krav på en intensifierad verksamhet inom området, som framförts från skolmyndigheter, ungdomsorganisationer, elev- och målsmannaorganisationer samt arbetsmarknadsorganisationer, skall kunna tillgodoses. Verksamheten måste förstärkas med två nya konsulenttjänster, placerade i sådana lönegrader, att befattningshavarna kan väntas kvarstå i befattningarna under längre perioder än vad som hittills varit fallet. En av de föreslagna tjänsterna bör inrättas i 23 lönegraden med uppgift att leda och fördela övriga konsulenters arbete centralt och regionalt. Den andra tjänsten föreslås i 21 lönegraden.

5 b) Kungl. Maj:t har den 3 juni 1960 uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att inkomma med förslag angående den fortlöpande yrkes- och utbildningsprognostiska utredningsverksamhetens organisation fr. o. m. budgetåret 1961/62. Vad gäller de för denna verksamhet erforderliga personella resurserna vill styrelsen — liksom i sitt utlåtande över 1955 års

universitetsutrednings sjätte betänkande (SOU 1959: 45) — särskilt understryka vikten av att prognosverksamheten icke begränsas till att omfatta endast de utbildningsvägar, akademiska och andra, som bygger på studentexamen. För att kunna genomföra prognosutredningar i den omfattning och enligt de riktlinjer, som angivits av statsmakterna, har styrelsen funnit följande personalbehov för budgetåret 1961/62 föreligga, nämligen en byrådirektör (Ae 24), åtta förste byråsekreterare (Ae 23) samt sex amanuenser i reglerad befordringsgång. Därtill kommer biträdespersonal, i fråga om vilken styrelsen beräknat behovet till en kansliskrivare (Ae 10), en kontorist (Ae 9), fyra kanslibiträden (Ae 7) samt fem biträden i reglerad befordringsgång. I denna beräkning ingår de tjänster, som styrelsen hittills erhållit för ifrågavarande verksamhet, nämligen en tjänst som förste byråsekreterare i Ag 23, som sålunda bör ombildas till extra ordinarie tjänst i samma lönegrad, en amanuens, ett kanslibiträde i Ae 7 och ett skriv- eller kontorsbiträde.

Nya medel äskas sålunda för en byrådirektör i Ae 24, sju förste byråsekreterare i Ae 23, fem amanuenser, en kansliskrivare i Ae 10, en kontorist i Ae 9, tre kanslibiträden i Ae 7 och fyra skriv- eller kontorsbiträden. En del av anslagsökningen motsvaras av en minskning med 40 000 kronor under anslaget för krisorganisationen. Den reella personalutökningen nästa budgetår blir emellertid inte av nu angiven omfattning, då Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1960 medgivit styrelsen att redan under innevarande budgetår nyanställa personal för ifrågavarande uppgifter intill ett belopp av högst 150 000 kronor att bestridas från femte, sjunde och åttonde huvudtitlarnas kommittéanslag.

Styrelsen har i detta sammanhang anmält, att den har för avsikt att snarast möjligt tillkalla en mindre grupp experter för att biträda med utredning rörande prognosarbetets metodik och teknik. Enligt särskilda utskottets utlåtande 1960: 1 bör prognosverksamheten inom styrelsen underställas en särskild delegation, inom vilken vetenskaplig kompetens bör finnas företrädd. Styrelsen, som anser att denna vetenskapliga kompetens lämpligen bör tillgodoses genom nämnda expertgrupp, föreslår, att det till styrelsen f. n. knutna prognosrådet ges motsvarande delegationsstatus som innehas av arbetslöshetsförsäkringsdelegationen. Prognosdelegationen föreslås få elva ledamöter representerande bl. a. arbetsmarknadens parter.

6. Styrelsens förslag till löneregleringar omfattar lönegradsuppflyttningar av följande tjänster, nämligen på arbetsförmedlingsbyrån två förste byråinspektörer i Ao 21 till Ao 23, en förste byråinspektör i Ae 21 till Ae 23 och ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9, på kanslibyrån en byrådirektör i Ao 24 till Ao 26, en förste byråsekreterare i Ao 21 till Ao 23, en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, på försäkringsbyrån en byrådirektör i Ao 24 till Ao 26, på kameralbyrån en byrådirektör i Ao 24 till Ao 26, en kam-

rerare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en byråinspektör i Ae 19 till förste byråinspektör i Ae 21, en förste förman i Ae 9 till Ae 10, en förste expeditionsvakt i Ae 8 till förrådsman i Ae 9 och en expeditionsvakt i Ao 7 till förste expeditionsvakt i Ao 8 samt på lokaliserings- och utredningsbyrån en byrådirektör i Ae 24 till Ae 26, en förste aktuarie i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en förste assistent i Ae 16 till byråinspektör i Ae 19 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9.

7. Styrelsen föreslår vidare en omorganisation av yrkesvägledningsbyråns andra sektion. Dess huvudsakliga arbetsuppgifter består i utarbetande av informationsmaterial för den yrkesvägledande verksamhet, som bedrivs av skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna, samt medverkan i utbildningsverksamhet i yrkesvägledningsfrågor.

Sektionens nuvarande organisation och styrelsens förslag framgår av följande uppställning.

	Lönegrad								S:a
	A 23	A 21	A 19	amanuenser	A 16	A 10	A 9	A 7	
Nuvarande antal	1	1	—	2	5	1	—	1	11
Arbetsmarknadsstyrelsens förslag	1	3	1	4	—	1	1	—	11

Styrelsen anför beträffande tjänsterna i 16 och högre lönegrader, att den föreslagna revideringen av lönegradsplaceringen är nödvändig, om verksamheten skall kunna bedrivas i nuvarande omfattning och undergå fortsatt utveckling, betingad av bl. a. ändrade skolförhållanden. Fullgörandet av de olika arbetsuppgifterna förutsätter nämligen en god teoretisk utbildning, företrädesvis av högskolemässig karaktär, med inriktning på t. ex. samhällsvetenskapliga eller psykologiska ämnen.

8. Liksom föregående budgetår (jfr V ht 1960 s. 106) föreslås ordinariesättning av en byråchefstjänst. Vidare föreslås, delvis med upprepande av tidigare framlagda förslag, att till ordinarie stat överföres en tjänst som förste kansliskrivare i Ae 12, en tjänst som kansliskrivare i Ae 10, en tjänst som kontorist i Ae 9, en tjänst som hantverkare i Ae 8 och en tjänst som förrådsman i Ae 7, samtliga på styrelsens kameralbyrå.

Till extra ordinarie befattningar föreslås i likhet med föregående budgetår (jfr V ht 1960 s. 106) följande tjänster ombildade, nämligen en förste byråsekreterartjänst i Ag 23 på yrkesvägledningsbyrån (jfr under p. 5 b) och två kanslibiträdestjänster i Ag 7 vid styrelsens tryckeri.

Yttranden

Riksräkenskapsverket och *statens sakrevision*, vilka haft att yttra sig över den föreslagna förstärkningen av kameralbyråns personal, avstyrker detta förslag bl. a. med hänvisning till statsmakternas beslut om inrättande av ett riksrevisionsverk.

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över framställningen i vad den avser vissa löneregleringar och personalförstärkningar, har inte funnit anledning till erinran mot förslagen om uppflyttning av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9 på resp. kanslibyrån, lokaliserings- och utredningsbyrån och yrkesvägledningsbyrån samt två assistenttjänster i Ae 16 till förste byråsekreterartjänster i Ae 21 och två assistenttjänster i Ae 16 till amanuentjänster på yrkesvägledningsbyrån. Övriga remitterade förslag till lönereglering anser sig nämnden inte kunna biträda. I fråga om styrelsens förslag till inrättande av nya tjänster har löneställningen för en kanslist, en amanuens och personalen på prognossektionen ej givit nämnden anledning till erinran. Däremot kan nämnden inte tillstyrka högre tjänster än som förste biblioteksassistent i Ae 13 för biblioteksföreståndaren och som kanslibiträde i A 7 för registratorns ställföreträdare. En ev. förstärkning för konsulentverksamheten bör ske genom inrättande av tjänster i högst lönegrad A 21. I fråga om den föreslagna förstärkningen av kameralbyrån har nämnden mot bakgrund av bl. a. riksdagsbeslutet om överförande av arbetsmarknadsstyrelsens revisionsverksamhet till riksrevisionsverket inte kunnat ta ställning.

Med anledning av arbetsmarknadsstyrelsens förslag om inrättande av en sektion för prognosverksamhet jämte inrättande av en prognosdelegation har *delegationen för statistikfrågor* framfört vissa synpunkter. Delegationen understryker behovet av ömsesidig anpassning mellan prognosarbetets målsättning och metoder samt primärstatistikens kvalitet och räckvidd. Den verksamhet det här kan bli fråga om måste planeras i anslutning till den statliga primärstatistiska verksamheten och den gemensamma organisatoriska ram för denna, som kommer att utformas enligt det år 1960 fattade principbeslutet om statistikproduktionens omläggning och centralisering. Delegationen anför vidare, att metodiken för prognosverksamhet av ifrågavarande slag är bristfälligt utvecklad och användbarheten av möjliga prognoser ej utredd. Utformningen av den metodologiska bakgrunden måste därför beredas ett förhållandevis stort utrymme och delegationen anser det vara av stor vikt, att vetenskaplig kompetens blir företrädd inom den föreslagna prognosdelegationen. Dessutom bör denna i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag till sitt förfogande ha en expertgrupp av mer eller mindre permanent karaktär. Mot bakgrund av prognosarbetets beroende av metodologiska spörsmål och mångskiftande karaktär anser delegationen för statistikfrågor det knappast vara möjligt att med föreslagen lönesättning för sektionschefen engagera en person med nödvän-

diga kvalifikationer. Samtidigt vill delegationen dock framhålla vikten av att verksamheten ännu inte bindes med avseende på organisation och omfattning. Delegationen föreslår därför, att till expertgruppen koncentreras en utredning rörande prognosarbetets inriktning och metodologiska grundförutsättningar samt att arbetet inom själva prognossektionen tills vidare ges en mera rutinbetonad karaktär. Delegationen anser det med hänsyn härtill tveksamt om den egentliga prognosverksamheten redan från början bör ges av styrelsen föreslagen omfattning.

Krisorganisationen

Under rubriken Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 1 650 000 kronor, varav 1 485 000 kronor till avlöningar och 165 000 kronor till omkostnader (statsliggaren s. 356). Belastningen under anslagsposten till avlöningar uppgick under budgetåret 1959/60 till 1 410 262 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har erinrat om att statsutskottet (utl. 1960: 81) ansett det förtjäna övervägas, om icke medel för arbetsmarknadsverkets krisorganisation borde anvisas under annan rubrik än som nu sker. Med anledning härav har styrelsen gjort följande uttalande.

Krisorganisationen har varit och är alltjämt en nödvändig del av verkets organisation i den meningen, att den — med hänsyn till att medel för avlöning av personal inom densamma anvisas såsom förslagsanslag — utgör en elastisk del av personalorganisationen. Denna möjlighet till elasticitet måste allt framgent finnas. Styrelsen delar emellertid utskottets uppfattning, att beteckningen krisorganisation ej är fullt adekvat och att den kan leda till en felaktig uppfattning om organisationens ändamål. En lösning vore, att de medel, som beräknas för avlöning av personal inom krisorganisationen, i stället överföres till en under anslagsposten: Avlöningar av övrig icke-ordinarie personal upprättad delpost, som kan benämnas: Tillfällig personal för allmänna arbetsuppgifter. En förutsättning för genomförandet av en sådan åtgärd är dock enligt styrelsens mening, att anslagsposten för avlöningar av övrig icke-ordinarie personal blir förslagsvis betecknad. Styrelsen har sålunda icke något att erinra mot att beteckningen »krisorganisation» avskaffas under förutsättning att möjligheterna till elasticitet bibehålles på angivet sätt.

Styrelsen har i sina beräkningar av anslagsbehoven utgått från att krisanslagen bibehålles.

Anslagsposten till avlöningar inom styrelsens krisorganisation har för innevarande budgetår upptagits till 1 485 000 kronor. Styrelsen anser, att den personal som finns anställd inom ramen för detta belopp är erforderlig även under nästa budgetår. Vid bifall till styrelsens äskande i fråga om yrkesvägledningsbyråns prognosverksamhet beräknas emellertid anslagsposten kunna minskas med 40 000 kronor på grund av överföring av viss personal till annan anslagspost. Beloppet bör efter denna minskning för

budgetåret 1961/62 med hänsyn till beslutad höjning av statstjänstemännens löner räknas upp med 144 500 kronor.

Anslagsposten beräknas sålunda till (1 485 000 + 144 500 — 40 000) avrundat 1 590 000 kronor.

Styrelsen hemställer därjämte med hänsyn till svårigheten att förvärva tekniskt utbildad personal att två byråingenjörstjänster i Ag 21 inom krisorganisationen på tekniska byrån måtte uppföras som extra ordinarie.

Departementschefen

Allt sedan arbetsmarknadsstyrelsen inrättades eller fr. o. m. den 1 januari 1948 har till avlöningar och omkostnader för styrelsen anvisats tre anslag nämligen ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag, från vilka bestrides kostnaderna för styrelsens permanenta organisation eller normalorganisationen, samt ett anslag till styrelsens krisorganisation, varifrån såväl avlöningar som omkostnader bestrides. Motsvarande ordning har gällt för den offentliga arbetsförmedlingen.

Statsutskottet har vid sin behandling av nämnda anslag för innevarande budgetår (utl. 1960: 81 s. 5) bl. a. anfört, att beteckningen krisorganisation enligt utskottets mening ej är fullt adekvat, då den kan leda tanken till att organisationen skulle vara avsedd endast för åtgärder, som påkallas av arbetslöshetskris. I själva verket är, anför utskottet, organisationens ändamål ett annat. Till krisorganisationen hänföres personal, vilken har att syssla med sådana arbetsuppgifter, som anses vara av mindre varaktig beskaffenhet, oavsett om dessa arbetsuppgifter har samband med arbetslöshet eller ej. Krisorganisationen kan, fortsätter utskottet, allmänt karaktäriseras som en mera elastisk del av personalorganisationen. Utskottet har på grund av det anförda ansett det förtjäna övervägas, om inte medel för ifrågavarande del av organisationen lämpligen borde anvisas under annan rubrik än som nu sker.

Vad utskottet anfört finner jag riktigt. Beteckningen krisorganisation bör avskaffas och anslagen med denna beteckning bör utgå ur riksstaten. Avlöningar och omkostnader för hela organisationen bör bestridas från styrelsens resp. arbetsförmedlingens avlönings- och omkostnadsanslag. Den elasticitet, som är nödvändig i fråga om arbetsmarknadsverkets personalorganisation, bör åstadkommas genom att i avlöningsstaterna upptages en ny förslagsvis betecknad och av Kungl. Maj:t maximerad anslagspost, benämnd Avlöningar till tillfällig personal. För rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter till denna personal bör medel beräknas under anslagsposterna till sådana kostnader. Omkostnadsanslagen, vilka inte till någon del maximeras av riksdagen, medger utan särskilda åtgärder den erforderliga elasticiteten.

Med anledning av den föreslagna omläggningen har en genomgång gjorts av de tjänster, som f. n. tillhör arbetsmarknadsstyrelsens krisorganisation.

I fråga om samtliga extra ordinarie tjänster utom en kan ett stadigvarande behov anses föreligga. Det rör sig i stor utsträckning om tjänster som funnits sedan år 1948. De bör överföras till den permanenta organisationen. Härigenom kommer arbetsförmedlingsbyrån att förstärkas med en byrådirektör i Ae 24, en förste byråinspektör i Ae 23, en förste byråsekreterare i Ae 21, tre byråinspektörer i Ae 19, en amanuens, en förste assistent i Ae 16 och tre kanslibiträden i Ae 7. På kameralbyrån tillkommer en revisor i Ae 19, två ingenjörer i Ae 17, två ingenjörer i Ae 15, två assistenter i Ae 13 och en kansliskrivare i Ae 10. På lokaliserings- och utredningsbyrån tillkommer en byråingenjör i Ae 21 och på tekniska byrån en förste byråingenjör i Ae 23 och tre byråingenjörer i Ae 21, en förste assistent i Ae 16 och en kontorist i Ae 9. På yrkesvägledningsbyrån tillkommer en amanuens. Härtill kommer 29 biträden i reglerad befordringsgång. En f. n. icke uppehållen tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 på försäkringsbyrån bör dras in. Ytterligare tre tjänster från krisorganisationen bör uppföras såsom extra ordinarie, nämligen en förste byråinspektörstjänst i 21 lönegraden på arbetsförmedlingsbyrån, en expeditionsvaktstjänst i 7 lönegraden på kameralbyrån och en ritartjänst i 13 lönegraden på tekniska byrån.

Anslagsposten till tillfällig personal bör upptagas med belopp som motsvarar vad styrelsen för innevarande budgetår disponerar för tillfällig personal och för extra personal inom krisorganisationen. Då de av arbetsmarknadsstyrelsen bedrivna arbetskraftsundersökningarna fr. o. m. den 1 juli 1961 kommer att överföras till statistiska centralbyrån, erfordras dock ej medel under förevarande anslag för personal, som sysselsatts med dessa undersökningar (en förste aktuarie i Ag 21, en amanuens, en kontorist och två kontorsbiträden).

Vid anmälan av propositionen 1960: 119 angående riktlinjer för ombyggnad av universitet och högskolor m. m. anförde chefen för ecklesiastikdepartementet, att den utvidgade utbildnings- och yrkesprognostiska utredningsverksamhet som erfordrades borde vara förlagd till arbetsmarknadsstyrelsen. Styrelsens prognosverksamhet borde alltså utbyggas och få betydligt större omfattning. Förstärkningen av resurserna borde i allt väsentligt genomföras fr. o. m. budgetåret 1961/62. Vidare berördes möjligheten att redan under budgetåret 1960/61 anslå medel av tillgängliga utredningsanslag och liknande resurser för vissa förberedande åtgärder. Vad sålunda anförts godkändes av riksdagen (Särsk. U 1; Rskr 327), som också anslöt sig till ett av särskilda utskottet gjort uttalande, enligt vilket ifrågavarande verksamhet med hänsyn till dess betydelse och särpräglade art borde inom arbetsmarknadsstyrelsen underställas en särskild delegation inom vilken vetenskaplig kompetens borde finnas företrädd.

Arbetsmarknadsstyrelsens utbildnings- och yrkesprognostiska verksamhet har under innevarande budgetår kraftigt utökats, vilket delvis möjlig-

gjorts genom att Kungl. Maj:t i särskild ordning ställt medel till styrelsens förfogande. En fortsatt utbyggnad bör i enlighet med det nyss anförda komma till stånd nästa budgetår. Med beaktande av bl. a. de synpunkter, som framförts av delegationen för statistikfrågor, föreslår jag, att tjänster inrättas för en byrådirektör i Ae 24, två förste byråsekreterare i Ag 23 och fyra i Ag 21, fyra amanuenser, en kansliskrivare i Ae 10, en kontorist i Ae 9, ett kanslibiträde i Ae 7 och tre biträden i reglerad befordringsgång. Metodundersökningarna bör bedrivas av en särskild expertgrupp med bistånd från sektionens personal. Undersökningarna bör syfta till att utveckla metodiken för prognosberäkningarna och till att studera de tekniska möjligheterna att göra prognoser på olika områden. Till kostnaderna för dessa undersökningar bör beräknas 50 000 kronor. Ledningen av prognosverksamheten bör anförtros en särskild delegation med chefen för arbetsmarknadsstyrelsen såsom ordförande. Delegationen bör ges samma ställning som styrelsens arbetslöshetsförsäkringsdelegation, d. v. s. i styrelsens ställe vara beslutande organ utom i vissa frågor av större betydelse för den allmänna arbetsmarknadspolitiken samt personalfrågor m. m. Bland delegationens ledamöter bör arbetsmarknadens parter, vissa statliga myndigheter samt vetenskaplig kompetens vara företrädda. Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att redan innevarande budgetår utse en delegation med nu angivna uppgifter och sammansättning. För arvoden till ledamöterna bör beräknas 5 000 kronor.

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anfört bör nu en tjänst som föreståndare för styrelsens bibliotek inrättas. Tjänsten bör vara placerad som förste biblioteksassistent i Ae 13. Med beaktande av behovet av kompetent arbetskraft för olika uppgifter inom kanslibyrån föreslår jag vidare, att två kontorsbiträdestjänster indrages och ersättes med en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång samt en kanslibiträdestjänst i Ae 7.

I det följande kommer jag att föreslå en förstärkning av arbetsförmedlingens personal för yrkesvägledning. Jag finner det därutöver nödvändigt med en viss central förstärkning, varför styrelsens yrkesvägledningsbyrå bör tillföras två konsulenter i Ae 21.

I enlighet med vad som förutsattes när riksdagen år 1960 fattade beslut om inrättande fr. o. m. den 1 juli 1961 av ett riksrevisionsverk, bör arbetsmarknadsstyrelsens specialrevision fr. o. m. nästa budgetår överföras till det nya verket. På grund härav bör frågan om en förstärkning av styrelsens kameralbyrå inte upptagas till prövning innan erfarenhet vunnits om den nya organisationen av revisionsverksamheten. Till arvode åt en organisationsföredragande beräknas 1 200 kronor.

Såsom chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör två kanslibiträdestjänster i Ae 7 på kanslibyrån resp. lokaliserings- och utredningsbyrån uppflyttas till kontoristtjänster i Ae 9 samt innehavaren av en tjänst som expeditionsvakt på

kameralbyrån erhålla tjänstebenämningen kanslibiträde. Den av styrelsen föreslagna omorganisationen av yrkesvägledningsbyråns andra sektion tillstyrkes i så måtto, att dels fyra tjänster som förste assistent i Ae 16 bör utbytas mot två förste byråsekreterartjänster i Ae 21 och två tjänster som amanuens dels ock tjänsten som kanslibiträde i Ae 7 bör utbytas mot en kontoristtjänst i Ae 9.

Till ordinarie stat bör överföras en byråchefstjänst i Be 1, en kanslisskrivartjänst i Ae 10, en kontoristtjänst i Ae 9 och en hantverkartjänst i Ae 8. Till extra ordinarie befattning bör ombildas en förste byråsekreterartjänst i Ag 23 och en kanslibiträdestjänst i Ag 7.

Anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 6 201 400 kronor. Vad jag nu förordat medför, inräknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet med 2 606 600 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med (6 201 400 + 2 606 600) 8 808 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	2 040 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	56 200
3. Avlöningar till tillfällig personal, *förslagsvis*	408 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	4 125 100
5. Ersättningar till experter och sakkunniga, *förslagsvis*	75 000
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 971 900
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	131 000
Summa kronor	8 808 000;

c) till *Arbetsmarknadsstgrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 808 000 kronor.

[64] 2. **Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 1 137 500	[1] 1 237 699
1960/61 (statsliggaren s. 356)	[1] 1 360 500	
1961/62 (förslag)	1 402 000	

[1] Anslagen till Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader och Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen, anslagsposten till omkostnader.

Anslagsframställningar

Den permanenta organisationen

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har hemställt, att anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader höjes med 89 500 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m.	3 000	
2. Ersättningar för internordiska resor	8 500	
3. Bearbetning av statistiskt material		76 000
4. Övriga expenser för eget behov	171 000	
5. Publikationstryck	36 000	
6. Material och maskiner för tryckerianläggningen		1 000
7. Inkomster vid försäljning av publikationer		52 000
	218 500	129 000
	+ 89 500	

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1958/59 26 509, 1959/60 31 710; anslag 1960/61 30 000.

2. *Ersättningar för internordiska resor.* Utgift 1958/59 11 261, 1959/60 13 716; anslag 1960/61 11 500. — Läget på arbetsmarknaden kommer med all sannolikhet att kräva ökad internordisk samverkan. För att främja rekrytering av finsk byggnadsarbetskraft har inom styrelsen sedan en tid tjänstgjort en särskild kontaktman. Motsvarande kontaktverksamhet kan komma att erfordras med övriga nordiska länder inom skilda yrkesområden. Medelsbehovet beräknas därför till 20 000 kronor.

3. *Bearbetning av statistiskt material.* Utgift 1958/59 151 635, 1959/60 113 201; anslag 1960/61 155 000. — För arbetslöshetsstatistiken torde med hänsyn till det förväntade läget på arbetsmarknaden kunna beräknas ett med 10 000 kronor reducerat belopp eller 35 000 kronor. För statistik rörande skogsbrukets arbetskraftsbehov liksom för byggnadsstatistiken erfordras oförändrade belopp, 15 000 resp. 6 500 kronor. Statistik rörande yrkesönskemål hos eleverna i enhetsskolan och folkhögskolorna beräknas

medföra en kostnad av 6 500 kronor. För vissa specialundersökningar rörande industriföretag och yrkesprognoser uppskattas kostnaderna till 14 000 kronor. För den regionala lokaliseringsplaneringen erfordras maskinbearbetning av hålkortsmaterialet från folkräkningen. Kostnaderna härför under budgetåret beräknas till 2 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet beräknas sålunda till 79 000 kronor.

4. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1958/59 349 552, 1959/60 430 311; anslag 1960/61 405 000. — Jämfört med de för innevarande budgetår tillgängliga beloppen beräknas för nästa budgetår ytterligare 14 000 kronor till renhållning och städning, 63 000 kronor till skrivmaterialier m. m., 47 000 kronor till telegram, telefon och annonsering samt 48 000 kronor till inköp och underhåll av möbler m. m., medan bokinköp m. m. beräknas minska med 1 000 kronor.

5. *Publikationstryck.* Utgift 1958/59 189 911, 1959/60 133 098; anslag 1960/61 154 000. — I enlighet med uttalande av riksdagens revisorer avser styrelsen att i större utsträckning än som hittills skett försälja utgivna publikationer, främst broschyrerna Från skola till yrke, Yrken och utbildningsvägar för studenter, Inför linjevalet, Stipendier och utbildningslån samt Svenskt yrkeslexikon. En ökning av upplagorna måste ske med hänsyn dels till den väntade försäljningen dels till åldersgruppernas storlek. I gengäld beräknas en ökning av inkomsterna vid försäljning av publikationer. I anslutning till materialet från 1960 års folkräkning kommer tidigare utgivna lokaliseringsutredningar att omarbetas. En av dessa utredningar beräknas kunna omtryckas under budgetåret. Det sammanlagda medelsbehovet beräknas till 190 000 kronor.

7. *Inkomster vid försäljning av publikationer.* Inkomst 1958/59 21 524, 1959/60 23 613; beräknat 1960/61 23 000. — Den under p. 5 berörda utökade försäljningen av vissa publikationer medför, att inkomsterna av sådan försäljning bör räknas upp med 52 000 kronor.

Krisorganisationen

Under anslaget Arbetsmarknaden: Krisorganisationen har för innevarande budgetår beräknats 165 000 kronor till omkostnader. *Arbetsmarknadsstyrelsen* beräknar medelsbehovet för budgetåret 1961/62 till oförändrat belopp.

Departementschefen

Såsom jag anfört under föregående punkt bör samtliga omkostnader för arbetsmarknadsstyrelsen bestridas från förevarande anslag. Detta medför en uppräkning med 5 000 kronor under posten till sjukvård m. m., 45 000 kronor under posten till reseersättningar och 115 000 kronor under posten till övriga expenser för eget behov, motsvarande det belopp av 165 000

kronor, som för innevarande budgetår beräknats till omkostnader för styrelsens krisorganisation.

Anslagsposterna till sjukvård och publikationstryck bör i enlighet med styrelsens förslag höjas med 3 000 resp. 36 000 kronor, varvid inkomsterna vid försäljning av publikationer torde öka med 52 000 kronor. I övrigt förordar jag i fråga om posten till övriga expenser för eget behov höjning med 104 500 kronor. Därvid har jag räknat med en engångskostnad om 25 500 kronor för utrustning av prognossektionen. Posten till bearbetning av statistiskt material bör såsom styrelsen föreslagit minskas med 76 000 kronor, vilket får ses mot bakgrund av det under föregående punkt omförmälda överförandet av arbetskraftsundersökningarna till statistiska centralbyrån. Anslagsposten till material och maskiner för tryckerianläggningen, som för innevarande budgetår upptagits till 79 000 kronor, bör minskas med 10 000 kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 4 november 1960 uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att dels anordna ett system med förhandsanmälan till studier läsåret 1961/62 vid de filosofiska fakulteterna, dels ock inkomma med förslag rörande förhandsanmälningssystemets framtida utformning. Jag beräknar de kostnader, som nästa budgetår på grund härav kan komma att uppstå för styrelsen, till 27 000 kronor för bearbetning av statistiskt material och 9 000 kronor för expenser för eget behov.

Med anledning av vad jag sålunda anfört bör anslaget å ena sidan ökas med (165 000 + 3 000 + 36 000 + 104 500 + 27 000 + 9 000) 344 500 kronor och å andra sidan minskas med (52 000 + 76 000 + 10 000) 138 000 kronor samt upptagas med (1 195 500 + 206 500) 1 402 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 402 000 kronor.

[65] 3. **Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 26 829 000	[1] 28 429 940
1960/61 (statsliggaren s. 357)	[1] 28 687 700	
1961/62 (förslag)	34 725 000	

[1] Anslagen till Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar och Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen, anslagsposten till avlöningar.

Ifrågavarande anslag är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar.

Anslagsframställningar

Den permanenta organisationen

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har hemställt, att anslaget till avlöningar åt arbetsförmedlingens permanenta organisation höjes med (avrundat) 10 746 000 kronor.

Personalökning m. m.

1. Sammanslagning av sjömanshusverksamheten och sjömansförmedlingen	1 182 416
2. Länsarbetsnämndernas kansliorganisation	3 508 271
3. Yrkesvägledningsverksamheten	1 328 240
4. 47 nya tjänster inom arbetsvården	998 041
5. Arvoden till yrkesvalslärare	324 100

Tjänsteförändringar

6. Kontorsklassificering	97 914
7. Löneregleringar inom kontorsorganisationen	131 637
8. Arvoden till arbetsförmedlingsombud	92 000
9. En inspektörstjänst i Ae 19 föreslås ordinariesatt	—

Automatiska förändringar m. m.

10. Löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran	420 598
11. Rörligt tillägg m. m.	2 538 022
12. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	125 000
	+ 10 746 239

Motivering

1. *Sjömanshus och sjömansförmedling.* Enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. 124; L²U43 och 51; Rskr 340) skall sjömanshusverksamheten och sjömansförmedlingen sammanföras till en gemensam organisation med arbetsmarknadsstyrelsen som administrativ huvudman. Styrelsen har lagt fram det förslag till personalorganisation för den nya sjömanshusorganisationen som framgår av tablå å s. 133.

I anslutning till förslaget erinrar styrelsen om att det i propositionen 1960: 124 angetts en total kostnadsram på 1 375 000 kronor för avlöning vid de nya sjömanshusen. Detta belopp blir, omräknat till grundlöner, 1 166 000 kronor. Styrelsens förslag upptar en kostnad av 1 165 980 kronor i grundlöner, vilket belopp ökat med 30 % rörligt tillägg blir 1 515 770 kronor. Den angivna kostnadsramen kommer sålunda att överskridas, vilket dock uteslutande beror på den höjning av statstjänstemännens löner, som beslutats av 1960 års riksdag. Av de 83 tjänster, som förslaget upptar, finns

Sjömanshus	Sjömanshus-ombudsman			Inspektör	Förste assistent	Assistent			Kanslibiträde	Expeditionsvakt	Kontorsbiträde	Summa
	Ao 23	Ao 21	Ao 19	Ao 19	Ao 16	Ao 13	Ae 13	Ae 11	Ae 7	Ae 7	Af 1-Ao 5	
Stockholm	1	—	—	1	2	—	4	3	1	1	2	15
Oxelösund	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Norrköping	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Kalmar	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Oskarshamn	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Visby	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Karlshamn	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Malmö	—	1	—	—	1	—	1	1	1	—	1	6
Hälsingborg	—	1	—	1	1	—	2	1	1	—	1	8
Landskrona	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Göteborg	1	—	—	2	3	—	4	3	1	1	2	17
Uddevalla	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Karlstad	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Gävle	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	3
Söderhamn	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Härnösand	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Sundsvall	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	3
Umeå (Holmsund)	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Luleå	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Summa	**2**	**2**	**15**	**4**	**9**	**5**	**11**	**8**	**19**	**2**	**6**	**83**

nu 26 tjänster inrättade för sjömansförmedlingarna, varför behovet av nya tjänster uppgår till 57 med följande fördelning.

Ao 23	Ao 21	Ao 19	Ao 16	Ae 16	Ao 13	Ae 13	Ae 11	Ae 7	Af 1–Ao 5	Summa
2	2	16	7	—1	3	5	—1	20	4	**57**

Kostnaderna för 57 nya tjänster uppgår till 810 636 kronor i grundlöner och med 30 % rörligt tillägg till 1 053 826 kronor. Samtidigt indrages den nuvarande sjömanshusorganisationen, vilket totalt sett innebär att organisationen minskar med 25 tjänster och kostnaderna med ca 250 000 kronor.

Den nya organisationen för sjömanshusen är beräknad med utgångspunkt från den arbetsbelastning, som kan antagas råda, sedan den genom sammanslagningen åsyftade rationaliseringen helt uppnåtts. Styrelsen är emellertid tveksam om huruvida den personal, som inom den angivna kostnadsramen kunnat tilldelas sjömanshusen i Stockholm och Göteborg, kommer att visa sig tillräcklig. Detta kan enligt styrelsens mening bedömas först sedan den nya organisationen prövats någon tid i lokaler som är gemensamma för de hittills fristående organisationsdelarna. Styrelsen anser, att den nuvarande personalstyrkan såväl vid sjömansförmedlingen som vid det nuvarande sjömanshuset i Stockholm resp. Göteborg i varje fall måste bibehållas intill dess lokalfrågorna på dessa orter blivit lösta, vilket torde kunna ske tidigast under år 1962. På grund därav

bör tills vidare — utöver den föreslagna permanenta organisationen — övergångsvis finnas i Stockholm en assistent i Ag 11 och två extra kontorsbiträden i reglerad befordringsgång samt i Göteborg en assistent i Ag 11, en tjänst i Ag 10, två expeditionsvakter i Ag 7 och tre extra kontorsbiträden i reglerad befordringsgång. Kostnaderna för dessa tjänster beräknas till 98 916 kronor i grundlöner och till 128 590 kronor med 30 % rörligt tillägg.

I fråga om lönegradsplaceringen för sjömanshusombudsmännen följer styrelsen det i propositionen 1960: 124 framlagda förslaget utom i vad avser tjänsten som sjömanshusombudsman i Stockholm, där styrelsen nu föreslår lönegrad 23 med hänsyn till ombudsmannens befattning med utländska sjömän.

Styrelsen erinrar slutligen om att i propositionen 1960: 124 75 000 kronor föreslagits stå till Kungl. Maj:ts förfogande för anställande av tillfällig arbetskraft under omläggningsskedet. Styrelsen förutsätter, att dessa medel skall få tagas i anspråk redan under budgetåret 1960/61. Med hänsyn till att det merarbete, som står i samband med omläggningen till den nya organisationen, torde fortgå även viss tid under budgetåret 1961/62, föreslår styrelsen att nyssnämnda belopp begäres även för nästkommande budgetår.

2. *Länsarbetsnämndernas kansliorganisation.* Styrelsen har framlagt förslag till omorganisation av länsarbetsnämndernas kanslier. Förslaget, som ej omfattar personalen för skrivgöromål i reglerad befordringsgång, innebär en utökning av tjänsterna på normalorganisationen från 249 till 412 eller med 163 tjänster. Kostnaderna härför uppgår till omkring 3 500 000 kronor. Av dessa tjänster finns dock 110 redan inrättade inom krisorganisationen, varför det beträffande sistnämnda tjänster endast är fråga om en överföring av kostnader från kris- till normalorganisationen. Kostnaderna för dessa tjänster uppgår till omkring 1 990 000 kronor. Den reella kostnadsökningen blir alltså ca 1 500 000 kronor. Därjämte har styrelsen vid upprättande av sitt förslag utgått ifrån, att ytterligare medel ställes till styrelsens förfogande för anställande av personal inom krisorganisationen redan innevarande budgetår med anledning av en den 13 maj 1960 av överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen gemensamt gjord framställning. I denna har bl. a. hemställts om bemyndigande att för arbetsuppgifter föranledda av utvidgning av omskolningsverksamheten inom en ram av 750 000 kronor anställa personal inom krisorganisationen. Nämnda belopp bör med hänsyn till beslutad höjning av statstjänstemännens löner för 1961/62 uppräknas till 790 000 kronor. För dessa medel skulle omkring 35 nya tjänster kunna inrättas under budgetåret 1960/61. Med utgångspunkt härifrån skulle det av styrelsen framlagda förslaget rörande personalorganisation för länsarbetsnämndernas kanslier innebära ett reellt tillskott med något mer än 15

tjänster. Härtill kommer kostnader för vissa löneregleringar. Kostnadsökningen för nästa budgetår skulle under angivna förhållanden uppgå till 700 000 kronor.

Styrelsens förslag till tjänster på normalorganisationen framgår av följande uppställning.

Tjänst	Lönegrad	Nuvarande antal tjänster	Förslag	Ökning (+) Minskning (—)
Länsarbetsdirektör	Bo 1	24	24	—
»	Ao 26	1	1	—
Byrådirektör	Ao 24	—	3	+ 3
Förste inspektör	Ao 23	3	23	+ 20
»	Ao 21	23	52	+ 29
Inspektör	Ao 19	32	25	— 7
»	Ae 19	2	22	+ 20
Amanuens-byråsekreterare	Af 15—Ae 19	—	1	+ 1
Förste assistent	Ao 16	18	11	— 7
»	Ae 16	3	31	+ 28
Assistent	Ao 13	5	5	—
»	Ae 13	7	45	+ 38
»	Ae 11	11	17	+ 6
Kansliskrivare	Ao 10	—	24	+ 24
Kontorist	Ao 9	25	25	—
»	Ae 9	1	1	—
Förste expeditionsvakt	Ao 8	3	3	—
Hantverkare	Ae 8	—	1	+ 1
Kanslibiträde	Ao 7	24	24	—
»	Ae 7	38	45	+ 7
Expeditionsvakt	Ao 7	22	22	—
»	Ae 7	7	7	—
Summa		**249**	**412**	**+ 163**

Beträffande behovet av en ny kansliorganisation och dennas utseende har styrelsen bl. a. anfört, att en aktiv arbetsmarknadspolitik förutsätter en omfattande planeringsverksamhet från länsarbetsnämndernas sida, vilken uppgift i huvudsak faller på ledningspersonalen. En omfattande kontaktverksamhet med näringslivet över huvud taget från länsarbetsnämndernas sida ingår som en nödvändig del i en effektiv planeringsverksamhet. Behovet av uppgifter för prognosverksamheten har i sin tur lett till en ansvällning av statistikarbetet. Planeringsverksamheten är särskilt omfattande i fråga om byggnadsindustrins arbetsmarknad. — En viktig och mycket arbetskrävande uppgift för länsarbetsnämnderna är den som sammanhänger med skapandet och upprätthållandet av en investeringsreserv för beredskapsarbeten. I detta sammanhang nämnes också de särskilda svårigheter, som sammanhänger med igångsättning och nedläggning av de statliga och statskommunala beredskapsarbetena. Det uppstår nämligen en mängd svårbedömbara och ömtåliga problem både när det gäller uttagning av arbetskraft till beredskapsarbeten och när dessa arbeten skall avvecklas. — Omflyttnings- och utbildningsverksamheten tillhör också de

arbetsuppgifter, som måste förberedas och planläggas av länsarbetsnämnderna. De uppgifter, som sammanhänger med åtgärder rörande arbetskraftens geografiska och yrkesmässiga rörlighet med eller utan hjälp av s. k. rörlighetsstimulerande medel, är mycket arbetskrävande. Därtill kommer att länsarbetsnämnderna avses erhålla nya arbetsuppgifter i fråga om omskolningsverksamheten. — Den ökade omflyttnings-, utbildnings- och omskolningsverksamheten har fått till konsekvens en starkt ökad belastning i nämndernas kamerala arbete genom införande av nya bidragsformer (starthjälp, familje- och utbildningsbidrag m. m.).

Styrelsens förslag innebär, att arbetsuppgifterna inom kanslierna i princip skall fördelas på tre grupper, nämligen en kansliavdelning, en arbetsförmedlingsavdelning och en planeringsavdelning. Alla tre avdelningarna skall stå under ledning av länsarbetsdirektören och dennes ställföreträdare.

Styrelsen föreslår, att länsarbetsdirektörerna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Luleå erhåller en avlöningsförstärkning med 1 800 kronor för år.

3. *Yrkesvägledningen.* Styrelsens förslag till omorganisation av yrkesvägledningsverksamheten framgår av följande uppställning.

Tjänst	Lönegrad	Nuvarande antal tjänster	Förslag	Ökning (+) Minskning (—)
Förste konsulent	Ao 23	—	6	+ 6
Konsulent	Ao 21	—	27	+ 27
»	Ae 21	—	7	+ 7
Inspektör	Ao 19	25	—	— 25
Amanuens-konsulent	Af 15—Ae 19	—	82	+ 82
Förste assistent	Ao 16	7	—	— 7
»	Ae 16	11	—	— 11
Assistent	Ao 13	4	—	— 4
»	Ae 13	19	—	— 19
Summa		**66**	**122**	**+ 56**

Styrelsen anför, att den nuvarande yrkesvägledarkåren, som av statens organisationsnämnd konstaterades vara otillräcklig redan 1954, i dag är starkt underdimensionerad i förhållande till de krav, som ställs på den yrkesvägledande verksamhetens nuvarande och framtida omfattning och arbetsprogram. Sålunda har från 1954 till 1960 antalet ungdomar i åldrarna 15—19 år ökat från ca 420 000 till ca 550 000, vilket utgör en ökning med omkring 30 %. År 1962 beräknas motsvarande siffra till ca 630 000, innebärande en ökning med inemot 15 % på två år. År 1954 redovisades 41 000 enskilda yrkesvägledningskonsultationer, givna på expeditionerna. År 1959 hade motsvarande siffra stigit till nära 103 000, d. v. s. en ökning med 127 %. Att denna starka ökning över huvud kunnat mötas utan personalförstärkning beror på en arbetsintensitet från tjänstemännens sida, som visserligen kan utövas under begränsad tid men icke

år efter år utan men för tjänstemännens hälsa, samt framför allt på att den tid, som kunnat avsättas för varje enskild rådsökande, måst inskränkas på ett sätt som varit högst otillfredsställande från yrkesvägledningssynpunkt. Siffrorna ger icke någon rättvisande bild av det reella behovet: liksom många skolor numera icke kan påräkna någon personlig insats av yrkesvägledare, har ett okänt men säkerligen stort antal rådsökande hos arbetsförmedlingen icke kunnat få den hjälp, som vederbörande önskat och väntat sig från yrkesvägledningens sida. Den enskilda yrkesvägledningen på expeditionerna har alltmer kommit att omfatta även vuxna rådsökande. Detta har varit särskilt markant i de större städerna. Sålunda har i Stockholm under år 1959 mer än 50 % av de rådsökande utgjorts av vuxna. Vidare har de skolformer där arbetsförmedlingens yrkesvägledare är engagerade på ett mera direkt sätt nämligen gymnasier, realskolor, flickskolor och folkhögskolor under 1950-talet byggts ut i en takt och omfattning utan tidigare motsvarighet.

Styrelsen har vid uppgörandet av sitt förslag utgått från den allmänna förutsättningen, att den till arbetsförmedlingen knutna yrkesvägledningen även fortsättningsvis skall ha ungefär samma uppgiftsinriktning som f. n. Styrelsen har emellertid räknat med vissa modifikationer av arbetsprogrammet med hänsyn till dels det från olika håll påtalade behovet att effektivisera yrkesvägledningen i gymnasierna, dels behovet av en mera systematisk insats i fråga om uppgiften att ge enhetsskolans yrkesvalslärare och tills vidare även klasslärarna i folkskolans avgångsklasser erforderliga informationer och instruktioner.

Styrelsens beräkningar grundar sig i fråga om skolorna på uppgifter för läsåret 1959—60 om antalet elever och klassavdelningar i abiturient- och valringar, real- och flickskolornas avslutnings- och valklasser samt i folkhögskolornas olika årskurser. På grundval därav har beräknats hur stor arbetsbelastning det skulle ha inneburit och hur mycken tid och arbetskraft som skulle behövts för att under sagda läsår ge ifrågavarande elever yrkesvägledning enligt det minimiprogram, som 1952 fastställdes i en överenskommelse mellan skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning och som på grund av personalbrist under senare år icke kunnat genomföras. Vid beräkningen av tidsåtgången har i huvudsak de normer följts, som statens organisationsnämnd efter vederbörliga tidsstudier och rationaliseringsåtgärder ansåg rimliga och ändamålsenliga.

När det gällt att få ett objektivt underlag för bedömning av arbetsbelastningen och personalbehovet i samband med yrkesvägledningen på expeditionerna, har styrelsen delvis fått bygga på en sammanställning av de siffror rörande antalet rådsökande och antalet konsultationer, som lämnats i länsarbetsnämndernas kvartalsrapporter. Beträffande somliga län har det visat sig nödvändigt att ta vissa hänsyn även till latenta behov.

Det av styrelsen sålunda framlagda förslaget om inrättande av 56 nya tjänster bygger på den förutsättningen, att ungdomsförmedlingen är skild från yrkesvägledningen och förlagd till expeditioner för vuxna eller bildar särskild expedition inom den allmänna förmedlingens ram.

Styrelsen tar också upp frågan om kompetenskrav för erhållande av yrkesvägledartjänst. Även om man icke bör uppställa några formella kompetenskrav, synes det ändamålsenligt, att yrkesvägledarkåren till väsentlig del rekryteras från grupper med pedagogisk, psykologisk eller samhällsvetenskaplig utbildning av högskolemässigt slag. En rekrytering på denna nivå synes även mest ändamålsenlig med hänsyn till de speciella krav som arbetet i gymnasierna ställer. Styrelsen finner det uppenbart, att de nuvarande rekryteringslönegraderna Af 8 och Af 9 helt utesluter möjligheten att anställa och behålla personer med erforderliga kvalifikationer. Styrelsen föreslår därför, att tjänster för yrkesvägledningsaspiranter inrättas med tillämpningen av den reglerade befordringsgången för amanuenser. Vid uppnåendet av lönegrad A 19 bör tjänstebeteckningen vara konsulent.

Vidare föreslår styrelsen, att yrkesvägledningen i varje län skall — med i det följande angivna undantag — förestås av en tjänsteman i A 21, vilken bör benämnas konsulent. I Stockholms stad, Stockholms län, Malmöhus län, Göteborgs och Bohus län samt i Västerbottens och Norrbottens län föreslås mer än en tjänst vara högre placerad än i den reglerade befordringsgången. Detta betingas av verksamhetens art och omfattning. I dessa län föreslås föreståndaren för yrkesvägledningen bli placerad i A 23 med benämningen förste konsulent.

Styrelsens förslag innebär också, att nuvarande tjänster i A 19, A 16 och A 13, avsedda för yrkesvägledningsuppgifter, indrages.

4. *Arbetsvården.* Styrelsen erinrar om att den undersökning, som under 1954/55 företogs av styrelsen och statens organisationsnämnd, gav vid handen ett behov av 33 nya tjänster inom arbetsvården. Av detta behov har mindre än hälften tillgodosetts. F. n. disponerar arbetsvården 107 tjänster. Sedan denna undersökning gjordes, har allt större krav successivt vuxit fram på ett intensifierat utnyttjande av de arbetsvårdande medel, som verksamheten tidigare använt sig av, men därutöver har underlaget för arbetsvårdens uppgifter ökat i väsentlig omfattning. Utbildningskapaciteten för handikappade ökar liksom möjligheterna till arbetsprövning och arbetsträning samt tillgången på skyddade verkstäder. Tillkomsten av skyddade verkstäder är dessutom i hög grad beroende av arbetsvårdens möjligheter att intressera kommunerna för insatser på området. Det i proposition 1959: 161 berörda samarbetet för rehabiliteringsverksamhet mellan arbetsvården och sjukkassorna är särskilt arbetskrävande. Sedan några år tillbaka pågår en intensiv utveckling av samhällets rehabiliteringsåtgärder i övrigt. Samtidigt har länsarbetsnämn-

derna på grund av den ökade arbetsbelastningen i vissa fall nödgats lägga ned mottagningar vid sjukhus och andra anstalter.

Med hänsyn till den påtagliga disproportionen mellan arbetsuppgifter och personaluppsättning föreslår styrelsen, att arbetsvården förstärkes med 3 tjänster i Ao 21 (Stockholm, Göteborg och Malmö), en tjänst i Ao 16 (Visby) samt 43 tjänster i Ae 16.

5. *Yrkesvalslärare.* Under budgetåret 1961/62 beräknas 292 yrkesvalslärare vara i tjänst i kommuner med enhetsskola. Samtidigt kommer försöksverksamhet med yrkesvalslärarinstitutionen att förekomma vid sju seminarier. Totalt beräknas sålunda åtgå arvoden till 299 yrkesvalslärare under budgetåret 1961/62 eller 647 000 kronor, vilket innebär en ökning av kostnaderna med 324 100 kronor.

6. *Kontorsklassificering.* Styrelsen föreslår till uppflyttning i kontorsklass 1 B (kontor med föreståndare i lönegrad A 19) kontoren i Katrineholm, Vänersborg, Borlänge, Skellefteå och Piteå samt i klass 2 (föreståndare i lönegrad A 16) kontoren i Ronneby, Arvika, Hudiksvall, Kiruna, Gällivare och Haparanda. I klass 4 (föreståndare i lönegrad A 11) återstår efter uppflyttningar de senaste budgetåren endast fem kontor. Av dessa bör kontoren i Valdemarsvik, Hunnebostrand, Forshaga och Husum uppflyttas till klass 3 (föreståndare i lönegrad A 13). Kontoret i Jokkmokk, där det råder särskilda förhållanden på grund av pågående kraftverksbyggen, kan tills vidare utgå ur den ordinarie kontorsorganisationen. Därest heltidskontor i klass 4 icke längre kommer att finnas, bör deltidskontoren fortsättningsvis hänföras till klass 4 och 5 samt nuvarande klass 6 utgå ur kontorsorganisationen.

7. *Löneregleringar inom kontorsorganisationen.* Styrelsen föreslår uppflyttning av 51 deltidsanställda kontorsföreståndare från Ae 11 till Ae 13 och av 19 deltidsanställda biträden från Ae 9 till Ae 11. Vidare föreslås uppflyttning av 4 förste assistenter i Ao 16 till inspektörer i Ao 19, av 11 ordinarie och en extra ordinarie assistent i A 13 till förste assistent i A 16 samt av en ordinarie och två extra ordinarie assistenter från A 11 till A 13.

8. *Arbetsförmedlingsombuden.* Styrelsen framför ånyo ett senast föregående år framlagt förslag om revidering av de arvoden, som utgår till arbetsförmedlingsombuden (jfr V ht 1960 s. 115).

9. *Ordinariesättning.* Samtliga tjänster som föreståndare vid arbetsvårdens länscentraler är ordinarie med undantag av tjänsten i Kronobergs län. Styrelsen föreslår, att även denna tjänst inrättas som ordinarie.

Krisorganisationen

Under rubriken Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 2 900 000 kronor, varav 2 500 000 kronor till avlöningar och 400 000 kronor till om-

kostnader (statsliggaren s. 360). Belastningen under anslagsposten till avlöningar uppgick under budgetåret 1959/60 till 2 621 029 kronor.

Vad arbetsmarknadsstyrelsen anfört beträffande frågan om ändrad rubrik vid anvisande av medel för krisorganisationen gäller även beträffande arbetsförmedlingens personalorganisation. Styrelsen har även här i sina beräkningar av anslagsbehoven utgått från att krisanslagen behålles.

Anslagsposten till avlöningar inom förmedlingens krisorganisation har för innevarande budgetår upptagits till 2 500 000 kronor. Styrelsen finner, att den personal, som är anställd inom ramen för detta belopp, är erforderlig även under nästa budgetår. Beloppet bör med hänsyn till beslutad höjning av statstjänstemännens löner räknas upp med 250 000 kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 22 april 1960 uppdragit åt styrelsen att i samråd med representanter för berörda parter på arbetsmarknaden inkomma med utredning och förslag i fråga om åtgärder ägnade att effektivisera arbetsförmedlingen för tjänstemän. Detta utredningsarbete har ännu inte hunnit avslutas. Styrelsen har emellertid i skrivelse den 6 juli 1960 anfört, att tjänstemannaförmedlingen är i behov av en provisorisk förstärkning för sin verksamhet för tekniker, lärare och praktikanter samt inom kontors- och affärsområdena. Styrelsen beräknar det omedelbara behovet till något över 30 tjänster (3 i Ag 21, 10 i Ag 19, 6 i Ag 16 och 15 i Ag 13) och anger kostnaderna härför till 650 000 kronor. Styrelsen har hemställt, att detta belopp skall ställas till dess förfogande redan för innevarande budgetår. För budgetåret 1961/62 beräknas på grund av de höjda lönerna 683 000 kronor för angivna förstärkning av tjänstemannaförmedlingen.

Såsom förut angivits har arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning i skrivelse den 13 maj 1960 bl. a. gjort framställning om att 750 000 kronor måtte ställas till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande under budgetåret 1960/61 för anställande av extra personal för länsarbetsnämndernas ökade arbete med omskolningsverksamheten. Styrelsen föreslår, att vid bifall till denna framställning medel för sådan personal för budgetåret 1961/62 beräknas till ett belopp av 790 000 kronor, varvid hänsyn tagits till den beslutade lönehöjningen.

Styrelsen beräknar alltså avlöningskostnaderna inom krisorganisationen till (2 500 000 + 250 000 + 683 000 + 790 000) 4 223 000 kronor. Vid bifall till det förut omnämnda förslaget angående personalorganisation vid länsarbetsnämndernas kanslier motsvaras emellertid utökningen av tjänsterna inom normalorganisationen av en minskning av medelsbehovet för avlöning av personal inom krisorganisationen med dels 1 990 000 kronor för redan inrättade tjänster och dels 790 000 kronor för den personal, till vilken medel begärts med anledning av den ökade omskolningsverksamheten.

Yttranden

Utlåtanden har avgivits av statskontoret och statens organisationsnämnd över förslagen under punkterna 1—4, av statens lönenämnd över förslagen under punkterna 1—3 samt om provisorisk förstärkning av tjänstemannaförmedlingen, av sjöfartsstyrelsen över förslaget under punkt 1, av skolöverstyrelsen över förslaget under punkt 3 samt av Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation och Sveriges akademikers centralorganisation över arbetsmarknadsstyrelsens förslag till provisorisk förstärkning av tjänstemannaförmedlingen.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag i fråga om sjömanshusen tillstyrkes i huvusak. *Statskontoret* kan dock inte tillstyrka lönegrad A 23 för ombudsmannatjänsten i Stockholm och ifrågasätter även om inte vissa av de övriga tjänsterna placerats alltför högt. Ämbetsverket anför, att försiktighet bör iakttagas vid inrättande av ordinarie befattningar. Sistnämnda åsikt delas av *organisationsnämnden*, som vidare ifrågasätter lönegradsplaceringen av ombudsmannatjänsten i Stockholm och avstyrker förslaget att övergångsvis inrätta 10 extra tjänster i Stockholm och Göteborg. I stället torde det anslag om 75 000 kronor, som beräknats för extra personal under omläggningsskedet, möjligen böra uppräknas med lämpligt belopp. *Lönenämnden* har ingen erinran mot att sjömanshusombudsmannen i Stockholm placeras i A 23. I övrigt finner nämnden föreliggande uppgifter inte lämna tillräcklig ledning för bedömning av löneställningen. Nämnden fäster dock uppmärksamheten på vissa ojämnheter i denna, som kan konstateras exempelvis vid en jämförelse mellan sjömanshusen i Malmö och Hälsingborg samt Sundsvall och Luleå.

I fråga om länsarbetsnämndernas kansliorganisation anföres betänkligheter från remissmyndigheterna med hänvisning till såväl den år 1960 tillsatta utredningen för en översyn av arbetsmarknadspolitiken som behovet av att frågan behandlas i samband med ett klarläggande av det totala personalbehovet inom den allmänna förmedlingen. *Lönenämnden* kan inte biträda förslagen om uppflyttning av inspektören i A 19 på kansliet till förste inspektör i A 21 samt av förste inspektören i A 21 (länsarbetsdirektörens ställföreträdare) till A 23.

Behovet av ökade personalresurser för yrkesvägledningen vitsordas av remissmyndigheterna. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker arbetsmarknadsstyrelsens förslag i dess helhet med kraftigt understrykande av att arbetsmarknadsverkets resurser under senare år inte tillåtit önskvärda insatser i de högre skolorna. Överstyrelsen uttalar även att tillgång till yrkesvägledning på expeditionerna för såväl folkskoleelever som äldre arbetssökande är ett intresse även för skolan. Överstyrelsen förutsätter, att en lämplig del av de nya tjänsterna besätts med socionomer. *Statskontoret* tillstyrker, att 28 nya tjänster inrättas, varav ett sådant antal i de lönegrader, som gäller för amanuenspersonal, att i genomsnitt varje länsarbetsnämnd kan

erhålla en tjänsteman med akademisk eller annan högre utbildning. *Organisationsnämnden* finner att det av arbetsmarknadsstyrelsen angivna behovet av sammanlagt 122 befattningar för yrkesvägledning exklusive ungdomsförmedling kan godtagas. Nämnden anser emellertid, att med hänsyn till den säsongmässigt ojämna fördelningen av yrkesvägledningen i skolorna och svårigheterna att passa in besöksprogrammen måste en rationell personaldisposition kräva, att yrkesvägledarna i den utsträckning så är möjligt deltar i arbetet inom ungdomsförmedlingen. Underlag för en beräkning av personalbehovet vid en kombinerad yrkesvägledning och ungdomsförmedling saknas i förevarande petita. *Lönenämnden* finner skäl föreligga för en förbättring av hithörande karriär men kan inte tillstyrka amanuensbefordringsgång. Nämnden anser en befordringsgång uppbyggd på lönegraderna A 13, A 15 och A 17 bättre anpassad efter kompetensförhållandena på förevarande område. Konsulenttjänsterna anses inte motivera högre lönesättning än lönegraderna A 21 resp. A 19.

Även i fråga om arbetsvården vitsordas behovet av en utbyggnad. *Statskontoret* tillstyrker en successiv utökning med 15 nya tjänster under nästa budgetår. Ämbetsverket utgår vidare från att styrelsen i möjligaste mån söker omdisponera personal till arbetsvården. *Organisationsnämnden* kan godta det av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna antalet 47 nya befattningar under förutsättning att relationen mellan ärendebalans och antal nyinskrivna fall är densamma som vid nämndens undersökningar år 1955. Det borde emellertid vara värdefullt med en redovisning av läget inom bl. a. den allmänna förmedlingen, innan slutlig ställning tages till arbetsvårdens personalstat.

Förslaget till provisorisk förstärkning av tjänstemannaförmedlingen tillstyrkes av *Tjänstemännens centralorganisation* och *Sveriges akademikers centralorganisation* men avstyrkes av *Svenska arbetsgivareföreningen* med hänvisning till pågående utredningsarbete. *Landsorganisationen* vill inte motsätta sig en provisorisk förstärkning men vill — med hänsyn till utredningen — icke binda sig för att resursernas fördelning på olika förmedlingsenheter därmed skall vara fastlagd. *Lönenämnden* finner ej skäl tillstyrka inrättande av tjänster i 21 och 19 lönegraderna.

Utredning angående behovet av sjömanshus i Marstrand

I propositionen 1960: 124 med förslag till förordning om registrering och mönstring av sjömän (mönstringsförordning) m. m. föreslog föredragande departementschefen beträffande Göteborgs och Bohus län, att sjömanshusen i Marstrand, Lysekil och Strömstad skulle indragas samt att sjömanshus skulle finnas i Göteborg och Uddevalla. Riksdagen beslöt, med godkännande i övrigt av detta förslag, hemställa hos Kungl. Maj:t att frågan om sjömanshus i Marstrand gjordes till föremål för ytterligare utred-

ning. Sedan Kungl. Maj:t med anledning härav uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att i samråd med sjöfartsstyrelsen verkställa den av riksdagen begärda utredningen, har av en arbetsgrupp inom de båda verken utarbetats en promemoria i ärendet, som torde få anmälas i detta sammanhang.

I promemorian lämnas följande uppgifter angående medeltalet mönstringar åren 1956—1958 å olika orter, grupperade i fallande skala. (Enligt beslut av 1960 års riksdag skall sjömanshus finnas å orterna 1—18 och 21, varvid dock Nyköping ersatts med Oxelösund).

1. Göteborg	44 085	2. Stockholm	14 779
3. Malmö	4 678	4. Hälsingborg	4 664
5. Landskrona	3 258	6. Nyköping	2 928
7. Karlstad	2 832	8. Luleå	2 575
9. Gävle	2 444	10. Norrköping	1 885
11. Sundsvall	1 727	12. Uddevalla	1 510
13. Umeå	1 337	14. Härnösand	1 233
15. Oskarshamn	1 213	16. Visby	1 208
17. Kalmar	1 144	18. Söderhamn	1 101
19. *Marstrand*	*1 052*	20. *Lysekil*	*753*
21. Karlshamn	711	22. Trelleborg	665
23. Ystad	631	24. Sölvesborg	588
25. Örnsköldsvik	584	26. Halmstad	503
27. Västervik	405	28. Karlskrona	251
29. Kristianstad	216	30. Strömstad	203

Av tabellen framgår, att om man utgår enbart från mönstringsfrekvensen kommer Marstrand som nr 19, endast obetydligt efter Söderhamn. Lysekil kommer näst efter Marstrand som nr 20. Lägger man tillsammans siffrorna för mönstringsfrekvensen i Marstrand och Lysekil kommer man till ett tal som är jämförbart med Norrköpings och Sundsvalls. I promemorian anföres vidare, att klientelet i det bohuslänska kustområdet har en speciell sammansättning av ett stort antal små fartyg med fåtaliga besättningar, varför antalet mönstringar inte ger dessa sjömanshus full rättvisa när det gäller att bedöma deras betydelse för den lokala sjöfarten. Även andra lokala förhållanden spelar in, t. ex. landskapets karaktär av skärgårdsområde med viss del av sjöfarten lokaliserad till öarnas sjösida och med begränsade eller i vart fall relativt föga utnyttjade förbindelser inåt land.

För att närmare utröna de lokala intressenternas synpunkter har den arbetsgrupp, som utarbetat promemorian, haft sammanträden med bl. a. representanter för Marstrands stad, Tjörns kommun, Sveriges redareförening, Rederiföreningen för mindre fartyg, Västkustfiskarnas centralför-

bund, Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska maskinbefälsförbundet och Svenska sjöfolksförbundet.

Arbetsgruppen har med hänsyn till vad som framkommit under utredningsarbetet funnit synnerligen starka skäl tala för bibehållande av ett särskilt sjömanshusdistrikt för kustområdet i Bohuslän. Ett sådant distrikt anges böra omfatta hela den bohuslänska kusten från Idefjord i norr t. o. m. Marstrand i söder.

I fråga om placeringsort för sjömanshuset uttalas, att det synes vara mindre lämpligt att välja Marstrand, som skulle vara sydspetsen i distriktet. Sjömanshuset bör i stället förläggas till antingen Lysekil eller Skärhamn inom vars närliggande områden en stark koncentration av det mindre tonnaget är tillfinnandes.

Arbetsgruppen har stannat för att föreslå, att det ifrågasatta sjömanshuset förlägges till Lysekil. För att tillfredsställa ett berättigat krav på en för framtiden förbättrad arbetsförmedlingsservice på öarna Orust och Tjörn och samtidigt tillgodose behovet av lokal mönstringsförrättning föreslås, att sjömanshuset i Lysekil dimensioneras så att en befattningshavare, underställd detta sjömanshus, placeras i Skärhamn.

Vid inrättande av ett sjömanshus i Lysekil skulle de arbetsuppgifter, som ansetts berättiga upprätthållandet av ett sjömanshus i Uddevalla, minska. Vid utredningsarbetet har därför övervägts även behovet av sistnämnda sjömanshus. Därvid har hänsyn tagits till den starka trafiken på Uddevalla hamn och väntad avsevärd sjöfart på närliggande hamnar på fastlandskusten samt till varvsindustrin i Uddevalla och utbyggnaden av industrier i Stenungsundsområdet. Mönstringsverksamheten i Uddevalla och Stenungsunds hamnar är vidare på grund av tonnagets storlek av den beskaffenheten att i allmänhet minst två personer fordras för utförande av förrättningarna. Det har därför ej ansetts lämpligt att föreslå indragning av sjömanshuset i Uddevalla. Däremot föreslås viss ändring i distriktsindelningen så att arbetsfördelningen mellan de tre sjömanshusen i Göteborgs och Bohus län blir jämnare.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i samråd med sjöfartsstyrelsen beräknat personalbehovet för det föreslagna sjömanshuset i Lysekil till en sjömanshusombudsman i lönegrad A 19, en assistent (med placering i Skärhamn) i A 13 och ett kanslibiträde i A 7. Kostnaderna härför skulle uppgå till 53 352 kronor. Därutöver räknar arbetsmarknadsstyrelsen med kostnader för förhyrning av lokaler med 4 500 kronor och för expenser med 5 300 kronor, varav 4 300 kronor avser en engångsutgift för utrustning av lokalerna.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län hälsar med tillfredsställelse förslaget att inrätta ett särskilt sjömanshusdistrikt för kustområdet i Bohuslän och har inga erinringar mot den föreslagna omfattningen av distriktet. Sjömanshuset bör åtminstone tills vidare förläggas i Lysekil

med hänsyn främst till denna orts centrala läge i distriktet och dess goda hamnförhållanden. En förutsättning är dock att, såsom utredningen föreslår, en befattningshavare placeras i Skärhamn.

Statens organisationsnämnd avstyrker förslaget under framhållande bl. a. av att vid sjöfartens nuvarande omfattning och tillväxthastighet synes bohuskusten under några år framåt kunna ges tillräcklig statlig service på ifrågavarande område av sjömanshusen i Uddevalla och Göteborg samt genom särskilt förordnade mönstringsförrättare. Liknande synpunkter anföres av *statskontoret.*

Departementschefen

Såsom jag anfört tidigare bör anslagen till krisorganisation utgå ur riksstaten och i avlöningsstaterna för arbetsmarknadsverket upptagas en ny förslagsvis betecknad anslagspost benämnd Avlöningar till tillfällig personal. I anslutning härtill bör samtliga uppehållna extra ordinarie tjänster inom arbetsförmedlingens krisorganisation, nämligen sex förste assistenttjänster i Ae 16 samt åtta assistenttjänster i Ae 13 och fyra i Ae 11 överföras till den permanenta organisationen.

Anslagsposten till tillfällig personal bör utöver vad som följer av de förslag jag avger i det följande upptagas med belopp motsvarande vad som för innevarande budgetår disponeras för tillfällig personal och för extra personal inom krisorganisationen.

1960 års riksdag beslöt sammanförande av sjömanshusverksamheten och sjömansförmedlingen. Jag kan godta arbetsmarknadsstyrelsens förslag till personalorganisation för den nya verksamheten. Emellertid bör till en början ej inrättas nya ordinarie tjänster. Nytillkommande tjänster föreslås därför bli extra ordinarie med undantag för fem sjömanshusombudsmannatjänster i 19 lönegraden, vilka i avvaktan på närmare erfarenheter av organisationen torde få inrättas som extra. För tillfällig arbetskraft under omläggningsskedet torde med hänsyn jämväl till behovet av särskild personal i Stockholm och Göteborg få beräknas 125 000 kronor, varav 96 200 kronor under anslagsposten till tillfällig personal.

Arbetsmarknadsstyrelsen och sjöfartsstyrelsen har ytterligare utrett behovet av sjömanshus i Marstrand. Jag ansluter mig till det av de båda verken framlagda förslaget om ett särskilt sjömanshusdistrikt för det bohuslänska kustområdet med sjömanshus i Lysekil. Personalen bör få den föreslagna sammansättningen, varvid assistenten förutsättes bli placerad i Skärhamn. De tre tjänsterna torde få inrättas som extra ordinarie. Det bör dock ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att i samråd med sjöfartsstyrelsen besluta huruvida tjänsten i Ae 19 bör utnyttjas för sjömanshuset i Lysekil eller utbytas mot en av de fem tjänsterna i Ag 19.

Den offentliga arbetsförmedlingen intar en central ställning i arbetsmarknadspolitiken. En viss förstärkning av förmedlingsorganisationen har

under senare tid skett främst genom höjda anslag till arbetsförmedlingens krisorganisation. För att organisationen skall kunna utföra sina växande uppgifter finner jag det vara nödvändigt att den nu förstärkes ytterligare.

Arbetsmarknadsstyrelsen har lagt fram ett omfattande förslag till upprustning av yrkesvägledningens resurser. Jag finner starka skäl tala för en förstärkning. För att förbättra möjligheterna till rekrytering av kvalificerade tjänstemän bör en förbättring av lönesättningen för yrkesvägledare genomföras. Detta bör delvis ske genom inrättande av rekryteringstjänster i reglerad befordringsgång för amanuenspersonal. Dessutom tillstyrker jag en förstärkning med sammanlagt 12 tjänster. Med ledning av dessa överväganden föreslår jag följande. Av de nu förefintliga 23 tjänsterna i 13 lönegraden uppflyttas fyra ordinarie och sex extra ordinarie till förste assistenttjänster i A 16. Återstående 13 tjänster i Ae 13, vilka f. n. är vakanta, indrages och ersättes med amanuenstjänster, varjämte 12 nya amanuenstjänster inrättas. Sex tjänster i Ao 19 höjes till konsulenttjänster i Ao 21. Den hittills använda tjänstebenämningen inspektör för tjänsterna i 19 lönegraden bör i detta sammanhang ändras till konsulent.

Pågående utbyggnad av rehabiliteringsverksamheten och de i övrigt växande kraven på arbetsvårdens tjänster gör det angeläget med en utbyggnad av arbetsförmedlingens resurser även på detta område. Visserligen talar vissa skäl för att ställning härtill bör tagas först efter närmare organisatoriska undersökningar av den allmänna förmedlingen, men en viss personalförstärkning för arbetsvården bör detta oaktat genomföras redan nu. Jag föreslår, att 10 tjänster som förste assistent i Ae 16 inrättas för detta ändamål. Vidare bör i enlighet med styrelsens förslag en inspektörstjänst vid arbetsvården i Ae 19 överföras till ordinarie stat.

Länsarbetsnämndernas kansliorganisation har under de senaste budgetåren tillförts kraftiga förstärkningar genom att medel beviljats till arbetsförmedlingens krisorganisation. Sålunda har Kungl. Maj:t genom beslut den 14 oktober 1960 ställt 500 000 kronor till styrelsens förfogande utöver det under krisanslaget beräknade beloppet. Dessa medel skall användas för anställande av extra personal för arbetsuppgifter företrädesvis föranledda av utvidgningen av omskolningsverksamheten för arbetslösa. Av de extra ordinarie tjänster inom krisorganisationen, som jag i det föregående föreslagit skola överföras till den permanenta organisationen, tillhör 17 kansliorganisationen. Med hänsyn till svårigheten att överblicka organisationen under den pågående anpassningen till växande arbetsuppgifter främst med avseende på planeringsverksamhet i olika former är jag ej beredd att härutöver föreslå inrättande av nya ordinarie eller extra ordinarie tjänster. Däremot bör styrelsen beredas möjlighet att anställa extra personal i ökad omfattning.

Även i fråga om tjänstemannaförmedlingen anser jag en provisorisk för-

stärkning motiverad. Jag har härvid utöver de av arbetsmarknadsstyrelsen framförda skälen för en sådan förstärkning beaktat, att genom kungörelse den 3 juni 1960, nr 298, skett en ändring i allmänna skolstadgan av innebörd, att fr. o. m. den 1 juli detta år anställning med full tjänstgöring för minst hel termin av icke-ordinarie folkskollärare och småskollärare skall ske genom arbetsförmedlingens försorg i stället för att tidigare dessa tjänster ledigförklarades genom kungörelse i Post- och inrikes tidningar.

Jag föreslår, att för kansliorganisationen och tjänstemannaförmedlingen utöver nuvarande anslag till tillfällig personal och personal inom krisorganisationen beräknas 1 000 000 kronor, varav 769 200 kronor under anslagsposten till tillfällig personal.

Till arvoden åt yrkesvalslärare bör beräknas ytterligare 240 000 kronor.

Anslaget till Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 26 187 700 kronor. Vad jag nu förordat medför, inräknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet med 8 537 300 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med (26 187 700 + 8 537 300) 34 725 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med följande förslag till avlöningsstat. Rubriken å anslaget bör ändras till Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen: Avlöningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för den offentliga arbetsförmedlingen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	10 566 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	296 500
3. Avlöningar till tillfällig personal, *förslagsvis*	2 966 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	12 765 000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	2 400
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	7 602 600
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	525 600
Summa kronor	34 725 000;

c) till *Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 34 725 000 kronor.

[66] 4. **Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 6 735 500	[1] 7 448 209
1960/61 (statsliggaren s. 359)	[1] 7 255 000	
1961/62 (förslag)	8 655 000	

[1] Anslagen till Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader och Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen, anslagsposten till omkostnader.

Anslagsframställningar

Den permanenta organisationen

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har hemställt, att anslaget till omkostnader för arbetsförmedlingens permanenta organisation höjes med 1 817 000 kronor.

1. Sjukvård m. m.	15 000
2. Reseersättningar	205 000
3. Underhåll och drift av tjänstebilar	20 000
4. Lokalkostnader	691 000
5. Expenser	758 000
6. Utbildnings- och instruktionsverksamhet	128 000
	+ 1 817 000

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1958/59 78 462, 1959/60 82 045; anslag 1960/61 80 000. — Med hänsyn till väntade personalökningar bör anslaget räknas upp med 15 000 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1958/59 585 789, 1959/60 683 193; anslag 1960/61 660 000. — Under budgetåret 1960/61 beräknas kostnaderna för traktamenten m. m. vid anstånd med omstationering och vikariatstjänstgöring samt för flyttningsersättning till 300 000 kronor. Kostnaderna för den egentliga reseverksamheten beräknas till 515 000 kronor, vartill kommer 70 000 kronor för vissa tjänstemäns tillfälliga tjänstgöring i norrlandslänen för att effektivisera överflyttningen av arbetskraft söderut. Av kostnaderna beräknas 750 000 kronor belasta normalorganisationen, och återstoden 135 000 kronor krisorganisationen. För budgetåret 1961/62 räknar styrelsen med en ofrånkomlig ökning på grund av personalförstärkningar och kravet på en mera utåtriktad och individuellt betonad insats från för-

medlingstjänstemännens sida än tidigare. En ökning med 10 % beräknas, d. v. s. till avrundat 895 000 kronor, varjämte även detta budgetår 70 000 kronor bör anslås för särskilda åtgärder för överflyttning av arbetskraft från överskotts- till bristområden. Av utgifterna beräknas 865 000 kronor falla på normalorganisationen och 100 000 kronor på krisorganisationen.

3. *Underhåll och drift av tjänstebilar.* Utgift 1958/59 62 767, 1959/60 82 204; anslag 1960/61 50 000. — Väntade personalförstärkningar medför, att anslagsbehovet beräknas till 60 000 kronor under budgetåret 1960/61 och till 70 000 kronor under budgetåret 1961/62.

4. *Lokalkostnader.* Utgift 1958/59 2 794 002, 1959/60 2 992 187; anslag 1960/61 2 861 000. — Årshyrorna för lokaler — inklusive utgifter för bränsle, lyse och vatten — uppgick per den 1 juli 1960 till ca 2 910 000 kronor. Under budgetåret 1960/61 beräknas en hyresstegring på grund av inflyttningar i nya lokaler med 115 000 kronor. Lokalersättningar till arbetsförmedlingsombud beräknas till 110 000 kronor samt inrednings-, ändrings- och reparationsarbeten till 100 000 kronor. Medelsförbrukningen beräknas sålunda nu till 3 235 000 kronor. Under budgetåret 1961/62 kan ytterligare ökning av lokalkostnaderna emotses. Länsarbetsnämnderna i Uppsala, Växjö och Visby beräknas sålunda under budgetåret kunna inflytta i nya lokaler, medförande en kostnadsökning om tillhopa 60 000 kronor. De väntade personalförstärkningarna samt sjömanshusens överföring till arbetsförmedlingsorganisationen kommer också att medföra kostnadsstegringar. Bl. a. kommer sjömansförmedlingarna i Stockholm och Göteborg att erhålla nya lokaler. Kostnadsökningen för sjömanshusens samtliga lokaler uppskattas till 120 000 kronor. Till nya lokaler för ett antal avdelningskontor beräknas 30 000 kronor. Slutligen beräknas en kostnadsökning av 107 000 kronor till följd av att anslagsposten under nästa budgetår kommer att belastas med tolv månaders kostnader för lokaler, som tagits i anspråk under loppet av innevarande budgetår. Med utgångspunkt från nu kända förhållanden uppskattas hyreskostnaderna sålunda till (3 025 000 + 60 000 + 120 000 + 30 000 + 107 000) 3 342 000 kronor. Därvid har hänsyn icke tagits till kostnadsförändringar, som kan komma att uppstå på grund av hyresnämndernas fastställande av grundhyror, hyreshöjningar i byggnader, som ej längre omfattas av hyresregleringslagen, samt generella hyreshöjningar. Lokalersättningar till arbetsförmedlingsombud samt kostnader för inrednings-, ändrings- samt reparationsarbeten beräknas till 110 000 resp. 100 000 kronor. Medelsbehovet under anslagsposten beräknas sålunda till (3 342 000 + 110 000 + 100 000) 3 552 000 kronor.

5. *Expenser.* Utgift 1958/59 2 894 428, 1959/60 3 052 506; anslag 1960/61 3 057 000. — Den sammanlagda kostnaden för normal- och krisorganisationerna beräknas för budgetåret 1960/61 till 3 539 000 kronor, vilket belopp icke rymmes inom anslagen, och för budgetåret 1961/62 till 4 080 000

kronor. Medelsbehovet för löpande utgifter beräknas därvid till 3 629 000 kronor för nästa budgetår. Som engångsutgifter upptages 111 000 kronor för telefonväxlar för sjömansförmedlingarna i Stockholm och Göteborg, länsarbetsnämnderna i Uppsala, Växjö och Visby samt vissa avdelningskontor, 105 000 kronor för inventarier till de nya lokalerna i Uppsala, Visby och Växjö och nyssnämnda sjömansförmedlingar, 220 000 kronor för anskaffning av möbler m. m. med anledning av sjömanshusens överföring till arbetsförmedlingen och begärda personalförstärkningar samt 15 000 kronor för flyttningskostnader. Medelsbehovet under nästa budgetår beräknas sålunda till (3 629 000 + 111 000 + 105 000 + 220 000 + 15 000) 4 080 000 kronor, varav 3 815 000 kronor föreslås belasta normalorganisationen och 265 000 kronor krisorganisationen.

6. *Utbildnings- och instruktionsverksamhet.* Utgift 1958/59 115 232, 1959/60 119 451; anslag 1960/61 122 000. — Enligt styrelsens uppfattning medför arbetsmarknadsverkets organisation — med dess många och i vissa fall relativt isolerade enheter — och dess skiftande och vidsträckta arbetsuppgifter behov av fortlöpande personalutbildning för olika kategorier av anställda. Speciella skäl föreligger att ägna uppmärksamhet åt den nyanställda personalen. Det är emellertid lika väsentligt, att de redan anställda befattningshavarna för att kunna fungera med största möjliga effektivitet erhåller fortlöpande information och instruktion. För att i detta sammanhang nå så stor del av personalen som möjligt avser styrelsen att komplettera den centrala kursverksamheten med en regional, i samverkan med länsarbetsnämnderna bedriven instruktionsverksamhet. Medelsbehovet beräknas till 250 000 kronor, vilket innebär en höjning med 128 000 kronor. Av denna höjning utgör emellertid 63 000 kronor ökade utgifter på grund av de nya traktamentsförmåner till aspiranterna inom arbetsförmedlingen, som beslutats efter förslag i propositionen 1960: 151.

Krisorganisationen

Under anslaget till Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen har för innevarande budgetår beräknats 400 000 kronor till omkostnader. *Arbetsmarknadsstyrelsen* föreslår, att medelsbehovet härför beräknas till 375 000 kronor, varav i enlighet med förut angivna motivering 100 000 kronor beräknas för resekostnader och 265 000 kronor för expenser.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anfört tidigare bör samtliga omkostnader för den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen bestridas från förevarande anslag. Detta medför en uppräkning med 5 000 kronor under posten till sjukvård m. m., 100 000 kronor under posten till reseersättningar, 5 000 kronor under posten till underhåll och drift av tjänstebilar

samt 265 000 kronor under posten till expenser, motsvarande det belopp av 375 000 kronor, som styrelsen för nästa budgetår äskat till krisorganisationen.

Styrelsens äskanden i fråga om omkostnaderna under normalorganisationen för nästa budgetår grundar sig på den av styrelsen samtidigt föreslagna personalförstärkningen. Med hänsyn till den mindre personalförstärkning, som tillstyrkts under föregående punkt, kan anslagshöjningarna begränsas. Jag förordar, att posterna till sjukvård m. m., reseersättningar, underhåll och drift av tjänstebilar, expenser samt utbildnings- och instruktionsverksamhet höjes med 10 000, 125 000, 15 000, 482 500 resp. 92 000 kronor.

Till lokalkostnader bör såsom styrelsen föreslagit anvisas ytterligare 691 000 kronor. I detta sammanhang torde få anmälas, att byggnadsstyrelsen efter uppdrag av Kungl. Maj:t utrett frågan om överförande till byggnadsstyrelsen av lokalanskaffningen för arbetsförmedlingens samtliga lokaler. Byggnadsstyrelsen har anfört, att den f. n. ej har möjlighet att åtaga sig dessa arbetsuppgifter, ehuru den principiellt anser att ifrågavarande lokalanskaffning bör överföras.

Vid bifall till förslaget om inrättande av ett sjömanshus i Lysekil bör anslagsposterna till expenser och lokalkostnader räknas upp med ytterligare 5 000 resp. 4 500 kronor. För nästa budgetår bör anslaget sålunda ökas med (375 000 + 10 000 + 125 000 + 15 000 + 482 500 + 92 000 + 691 000 + 5 000 + 4 500) 1 800 000 kronor samt upptagas med (6 855 000 + 1 800 000) 8 655 000 kronor. Anslaget bör uppföras under rubriken Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen: Omkostnader.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 655 000 kronor.

[67] 5. **Bidrag till erkända arbetslöshetskassor**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	77 000 000	70 897 383
1960/61 (statsliggaren s. 360)	87 000 000	
1961/62 (förslag)	69 000 000	

Statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor utgår såsom grundstatsbidrag, daghjälpsbidrag, familjetilläggsbidrag och förvaltningsbidrag. Grundstatsbidraget utgår för varje dag, för vilken daghjälp utgivits. Bidraget får ej i något fall uppgå till högre belopp än 6 kronor för varje ersättningsdag, vilket belopp uppnås vid en daghjälp av 17 kronor. Daghjälpsbidraget utgår för försäkringsår, d. v. s. tiden 1 september—31 augusti, med viss procent

av skillnaden mellan den av kassan i vederbörande klass utgivna daghjälpen och det på denna daghjälp belöpande grundstatsbidraget. Ifrågavarande skillnad betecknas såsom kassornas egendel av daghjälpen. Familjetilläggsbidraget utgår med 75 % av vad kassan under ett försäkringsår utbetalat i familjetillägg. Förvaltningsbidraget utgår för försäkringsår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp och dels med belopp motsvarande vad som under året utgivits i ersättning till styrelseledamot eller suppleant, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört, att det av naturliga skäl är vanskligt att bedöma arbetslöshetsförsäkringens kostnader för budgetåret 1961/62. Statens andel i försäkringskostnaderna har för de senaste budgetåren stegrats väsentligt på grund av den konjunkturförsämring som åren 1958 och 1959 karakteriserat arbetsmarknaden och som haft ökad arbetslöshet till följd. Emellertid har den markerade förbättring i arbetsmarknadsläget, som successivt inträtt sedan sommaren 1959 och alltjämt består, föranlett minskade utbetalningar från kassorna. Härtill har även bidragit olika rörlighetsstimulerande åtgärder på arbetsmarknaden. Totala antalet ersättningsdagar, som år 1957 utgjorde 5,9 milj., steg under år 1958 till 8 milj. För år 1959 utgjorde antalet dagar 7 milj. Kostnaderna för utbetalad ersättning uppgick för resp. år till 102, 140,2 och 125,6 milj. kronor.

För beräkning av statsbidragets storlek har styrelsen gjort vissa uppskattningar rörande antalet ersättningsdagar, antalet medlemmar, daghjälpens belopp, familjetilläggets storlek per ersättningsdag samt förvaltningsbidragets storlek per medlem.

Styrelsen har erinrat om att arbetslöshetsförsäkringens kostnader för budgetåret 1958/59 beräknats efter ett genomsnittligt antal ersättningsdagar per årsmedlem av 3.75 och för budgetåret 1959/60 samt för innevarande budgetår efter 5.0 ersättningsdagar per årsmedlem. För år 1959 har antalet ersättningsdagar per årsmedlem utgjort 5.3 mot 6.2 år 1958. För den tolvmånadersperiod, som slutar med april månad 1960, utgör antalet ersättningsdagar 4.4. Om man ser på efterkrigsperioden som helhet och jämför olika år med ungefär samma arbetslöshetsnivå har antalet ersättningsdagar per medlem undergått en successiv stegring, vilket bl. a. torde bero på ett effektivare utnyttjande av arbetslöshetsförsäkringen. Vidare har förmånerna förbättrats genom att antalet ersättningsdagar under såväl försäkringsår som säsongbegränsningstid höjts. Ytterligare förbättringar har nyligen beslutats i vissa kassor. Styrelsen anser emellertid, att med hänsyn till det gynnsamma arbetsmarknadsläget beräkningarna för budgetåret 1961/62 bör kunna grundas på 4.0 ersättningsdagar per årsmedlem.

Styrelsen anför, att det totala antalet medlemmar vid slutet av år 1959 utgjorde 1 332 000. För budgetåret 1961/62 bör medlemsantalet beräknas till 1 375 000.

Den utbetalade daghjälpens genomsnittliga belopp har varit i ständigt stigande. För år 1959 utgjorde detta värde 16: 04 kronor. Grundstatsbidraget höjdes den 1 januari 1960 med en krona. En förutsättning därför var, att daghjälpsbeloppen överlag skulle höjas med minst en krona. Styrelsen har ansett sig böra grunda beräkningarna för budgetåret 1961/62 på ett daghjälpsbelopp av 17: 50 kronor.

Det senaste erfarenhetsmässiga värdet på grundstatsbidraget uppgår till 4: 71 kronor. Styrelsen beräknar efter angivna höjning av grundstatsbidraget detta bidrag till 5: 85 kronor. På återstoden av daghjälpsbeloppet utgår daghjälpsbidrag med viss procentuell andel, vilken uppskattas till 35 %. Familjetilläggets genomsnittliga belopp per ersättningsdag utgjorde år 1959 1: 88 kronor. Med anledning av att barntillägget fr. o m. den 1 januari 1960 utgår med 2 kronor i stället för tidigare 1: 50 kronor grundas beräkningen för budgetåret 1961/62 på ett familjetillägg av 2: 20 kronor, å vilket belopp statsbidrag utgår med 75 % eller 1: 65 kronor per ersättningsdag. Förvaltningsbidraget per årsmedlem beräknas för budgetåret 1961/62 till 3: 60 kronor eller samma belopp som utbetalades för försäkringsåret 1958/59.

Från de angivna förutsättningarna beräknas det sammanlagda medelsbehovet till 68 700 000 kronor, vilket belopp avrundas till 69 000 000 kronor. Statsbidraget beräknas härvid till 49 % av arbetslöshetskassornas samlade inkomster, de försäkrades avgifter till 43 % och räntor m. m. till 8 %. För försäkringsåret 1959/60 kan motsvarande procenttal uppskattas till 46,5 %, 41,1 % och 12,4 %.

Departementschefen

Utbetalningarna från arbetslöshetskassorna och därmed även statsbidragen har minskat på grund av den sjunkande arbetslösheten. Därigenom har också statsbidragets procentuella andel av kassornas samlade inkomster under försäkringsåret 1959/60 blivit lägre än vad som beräknades i statsverkspropositionen 1960.

Under budgetåret 1961/62 skall statsbidrag huvudsakligen utbetalas för försäkringsåret 1960/61 d. v. s. tiden den 1 september 1960—den 31 augusti 1961. Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit, att till grund för beräkningen av medelsbehovet bl. a. skall läggas ett genomsnittligt antal ersättningsdagar per årsmedlem av 4,0. Enligt vad jag inhämtat har det genomsnittliga antalet ersättningsdagar sjunkit till denna nivå redan för den tolvmånadersperiod, som slutade med augusti 1960. Med hänsyn härtill samt till läget på arbetsmarknaden synes man knappast behöva räkna med att antalet ersättningsdagar kommer att överstiga 4,0 under det löpande försäkringsåret. Med tillämpning av detta tal samt de grunder i övrigt som styrelsen angivit kan medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till ca 69 000 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1960 har jag tillkallat utredningsmän för att utreda vissa frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen.

Under vartdera av budgetåren 1959/60 och 1960/61 har ett anslag på 10 000 000 kronor beviljats till särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor. Av dessa medel har 12 kassor erhållit bidrag med tillhopa 7 120 000 kronor. De största bidragen har tillerkänts lantarbetarnas samt skogs- och flottningsarbetarnas kassor, vilka erhållit 2 000 000 kronor vardera. Av de av riksdagen beviljade medlen återstår numera 12 880 000 kronor. Denna reserv synes mig tills vidare, i avvaktan på resultatet av förenämnda utredning, vara tillräcklig för att stöd vid behov skall kunna lämnas kassor, som råkat i ett beträngt läge. Jag finner det under dessa omständigheter inte vara erforderligt att för budgetåret 1961/62 föreslå något anslag till särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 69 000 000 kronor.

[68] 6. **Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 308 730 000	[1] 385 885 997
1960/61 (statsliggaren s. 361)	[2] 280 000 000	
1961/62 (förslag)	280 000 000	

[1] Avser anslagen till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet och Beredskapsarbeten på vägar och gator.
[2] Avser anslagen till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. och Beredskapsarbeten på vägar och gator.

Anslagsframställning rörande Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Arbetsmarknadsstyrelsen har lagt fram följande beräkningar av medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

	Utgift resp. inkomst 1959/60 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret 1960/61 kronor	1961/62 kronor
A. Utgifter			
Rörlighetsstimulerande åtgärder			
1. Respenning	915 114	1 300 000	2 000 000
2. Familjebidrag	2 761 312	4 000 000	4 000 000
3. Starthjälp	2 101 549	2 500 000	3 000 000
4. Uppförande av provisoriska bostäder åt arbetslösa	285 355	2 000 000	2 000 000
5. Yrkesutbildning	*18 943 609	25 000 000	42 000 000
Summa Rörlighetsstimulerande åtgärder	(25 006 939)	(34 800 000)	(53 000 000)
Sysselsättningsskapande åtgärder			
6. Beredskapsarbeten m. m.**	129 986 820	55 000 000	125 000 000
7. Arkivarbeten m. m.	9 179 053	10 800 000	12 000 000
8. Näringshjälp för ensamställda kvinnor m. fl.	148 484	200 000	300 000
9. Detaljplanering av vissa kommunala anläggnings- och husbyggnadsarbeten	1 230 514	4 000 000	4 000 000
10. Detaljplanering av statliga anläggnings- och husbyggnadsarbeten m. m.	580 000	6 000 000	5 000 000
11. Industribeställningar	3 977 298	7 000 000	4 000 000
Summa Sysselsättningsskapande åtgärder	(145 102 169)	(83 000 000)	(150 300 000)
Kontanthjälp			
12. Kontantunderstödsverksamhet	1 130 273	1 000 000	1 000 000
13. Understöd till arbetslösa svenska sjömän i utländsk hamn	2 532	2 000	2 000
14. Understöd åt utlandssvenskar	—	20 000	20 000
Summa Kontanthjälp	(1 132 805)	(1 022 000)	(1 022 000)
Diverse poster			
15. Psykotekniska undersökningar	72 481	80 000	100 000

* Inklusive kostnader från anslagen Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet, Understöd till flyktingar m. m. och Skolor för blinda: Omkostnader.

** Inklusive tidigare särredovisade kostnader för färdigställningsarbeten, utbildning av arbetsledare och resebidrag till arbetare vid statliga beredskapsarbeten.

	Utgift resp. inkomst 1959/60 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret 1960/61 kronor	1961/62 kronor
16. Kostnader i samband med statens stenbeställningar	7 082	10 000	10 000
17. Övriga ändamål	420 600	275 000	375 000
Summa Diverse poster	(500 163)	(365 000)	(485 000)
Diverse äldre poster	./. 221 826		
Summa utgifter	171 520 250	119 187 000	204 807 000
Utgående förskott	3 780 415	—	—
Utgående reservation	[1] 4 984 209	6 797 209	—
Summa summarum	180 284 874	125 984 209	204 807 000
B. Inkomster			
1. Ingående reservation	72 124 289	[1] 4 984 209	6 797 209
2. Intressentbidrag	800 707	1 000 000	1 000 000
3. Anslag	[2] 104 803 770	120 000 000	—
4. Anslagsbehov	—	—	197 009 791
Summa inkomster	177 728 766	125 984 209	204 807 000
5. Ingående förskott	2 556 108	—	—
Summa summarum	180 284 874	125 984 209	204 807 000

Styrelsen erinrar om att läget på arbetsmarknaden under vinterhalvåret 1959/60 kännetecknats av en fortsatt och närmast förstärkt konjunkturuppgång. För vintern 1960/61 kan man räkna med minst lika god eller bättre sysselsättning. Härom anför styrelsen bl. a. följande.

Hela antalet vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslösa uppgick vid mitten av augusti 1960 till endast ca 16 500 mot 25 000 vid motsvarande tid 1959. Samtidigt har beredskapsarbetena kunnat inskränkas väsentligt. Antalet i beredskapsarbeten sysselsatta var vid mitten av augusti ca 2 000, vilket innebär en nedskärning med närmare 11 000 man sedan februari 1960. I augusti 1959 sysselsattes omkring 3 500 man i beredskapsarbeten. Med hänsyn till den stora bristen på yrkesutbildad arbetskraft och för att underlätta en önskvärd omflyttning av arbetskraft från över- till underskottsområden har däremot även under sommarmånaderna utbildningsverksamheten hållits på en hög nivå. Antalet personer i utbildning för arbetslösa m. fl. var vid mitten av augusti 1960 ca 5 500 eller 2 100 fler än vid samma tid föregående år.

[1] I riksräkenskapsverkets budgetredovisning har reservation upptagits endast på anslaget Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet (34 763 kronor).

[2] Häri har inräknats förutom anslaget Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet 3 730 000 kronor även 901 764 kronor från anslaget Understöd åt flyktingar m. m. och 172 006 kronor från det under VIII huvudtiteln uppförda anslaget Skolor för blinda: Omkostnader (se p. 5).

Som vanligt får man under hösten och vintern räkna med en avmattning på arbetsmarknaden. Konjunkturutvecklingen synes emellertid ej f. n. ge anledning räkna med någon större ökning av arbetslösheten under vinterhalvåret 1960/61 än som följer av den säsongmässiga nedgången. Detta hindrar ej, att till följd av driftsinskränkningar vid enstaka företag eller av andra orsaker sysselsättningssvårigheter kan uppkomma, vilka kräver en kraftigare ökning av insatserna i arbetslöshetsmotverkande syfte inom begränsade geografiska områden än vad som normalt förekommer under vinterhalvåret. Styrelsen avser att under september månad på sedvanligt sätt verkställa en förnyad, mera ingående analys av arbetsmarknadsutsikterna för vinterhalvåret.

Styrelsen anför, att den nu framför allt syftar till en ökning av de rörlighetsstimulerande åtgärderna, i synnerhet yrkesutbildningsverksamheten, samt till en förskjutning av beredskapsarbetena från vägarbeten till skogsarbeten. Det förstnämnda förhållandet är betingat av arbetsmarknadspolitiska skäl, det senare huvudsakligen av ekonomiska skäl.

I det följande sammanfattas arbetsmarknadsstyrelsens framställning avseende vissa av de i den föregående siffersammanställningen upptagna utgiftsposterna för budgetåret 1960/61.

1. *Respenning* utgår i form av bidrag eller förskott till arbetstagares resekostnader, traktamentskostnader och flyttningskostnader. Medelsbehovet för verksamheten under budgetåret 1960/61 har i föregående års petita beräknats till 750 000 kronor. Med hänsyn till omfattningen av den förflyttning av arbetskraft, som torde komma att äga rum under innevarande budgetår, anser sig styrelsen nu böra räkna med ett medelsbehov av 1 300 000 kronor för budgetåret 1960/61.

2.—3. Under förra budgetåret beviljades *familjebidrag* i 2 110 fall och *starthjälp* i ca 8 100 fall. Kostnaderna utgjorde 2 761 000 kronor för familjebidragen och 2 102 000 kronor för starthjälpen, vilken senare främst torde vara av betydelse för ensamstående arbetstagare. Den i föregående års petita gjorda beräkningen av medelsbehovet för 1960/61, nämligen 4 000 000 kronor till familjebidrag och 2 500 000 kronor till starthjälp, anses alltjämt skälig.

4. Kostnaderna för *uppförande av provisoriska bostäder åt arbetslösa* uppskattas för budgetåret 1960/61 till 2 000 000 kronor trots att utgifterna för detta ändamål under 1959/60 uppgått till endast 285 000 kronor.

5. Under utgiftsposten till *yrkesutbildning* upptages fr. o. m. innevarande budgetår även de kostnader som tidigare bestritts av medel från anslaget Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet samt kostnaderna för utbildningsbidrag åt elever i anpassningskurser vid skolorna för vuxna synskadade och för omskolning och yrkesutbildning av flyktingar. De kategorier som kan beviljas utbildningsbidrag av medel från denna utgiftspost utgöres alltså av arbetslösa i allmänhet inkl. ensamställda kvinnor samt medelålders och äldre arbetskraft, partiellt arbetsföra — däribland vissa blinda — och flyktingar.

De totala kostnaderna för utbildningsbidrag till ifrågavarande grupper uppgick under budgetåret 1959/60 till 18 943 000 kronor, varav 14 140 000 kronor belastade förevarande anslag. Antalet personer som under nämnda budgetår deltog i utbildning uppgick till ca 11 000. Utbildningsåtgärderna har underlättats av att yrkesutbildning för arbetslösa liksom tidigare för partiellt arbetsföra m. fl. enligt Kungl. Maj:ts medgivande kunnat anordnas inte endast vid särskilda arbetslöshetskurser genom överstyrelsens för yrkesutbildning försorg utan även inom det ordinarie utbildningsväsendet och inom näringslivet.

För budgetåret 1960/61 beräknar styrelsen med ledning av inhämtade uppgifter från länsarbetsnämnderna, att omkring 15 000 personer kommer att bli föremål för yrkesutbildning i någon av de former varom här är fråga. På grund av att kurserna förlänges och kursverksamheten ytterligare differentieras uppskattar styrelsen kostnaderna för utbildningsändamål till 25 000 000 kronor mot tidigare beräknade 21 700 000 kronor.

6. Beträffande utgifterna för *beredskapsarbeten m. m.* anför styrelsen, att antalet dagsverken vid beredskapsarbeten under budgetåret 1959/60 uppgick till 1 984 321. Härav utfördes 1 105 939 dagsverken på allmänna vägar samt statsbidragsberättigade vägar och gator och 878 382 dagsverken på övriga beredskapsarbeten, d. v. s. på sådana arbeten som bekostas från förevarande anslag. Statsverkets kostnader för beredskapsarbeten belöpte sig till 210 000 000 resp. 130 000 000 kronor eller tillhopa 340 000 000 kronor.

Styrelsen anför, att det i nuvarande läge synes svårt att närmare beräkna kostnaderna för beredskapsarbeten under budgetåret 1960/61. Styrelsen kommer att disponera tillgängliga medel med all restriktivitet. Frågan huruvida behov av tilläggsanslag kommer att uppstå kan icke bedömas, förrän visshet vunnits om vinterns arbetsmarknadsläge. Styrelsen finner det med hänsyn till den alltmer ökade dagsverkskostnaden för särskilt vägarbeten angeläget att söka åstadkomma en förskjutning av beredskapsarbetena i riktning mot skogsvårdsarbeten inkl. skogsbilvägar.

7. Rörande medelsåtgången för *arkivarbeten m. m.*, har styrelsen lämnat följande uppgifter.

Antalet arkivarbetare, som under budgetåret 1958/59 utgjorde i medeltal 1 152 i månaden (inkl. 99 ungerska flyktingar), ökade under sist förflutna budgetår till 1 360, varav 1 106 svenskar och 254 utlänningar. Den 30 juni 1960 uppgick totalantalet arkivarbetare till 1 459. Genom det förbättrade arbetsmarknadsläget togs hjälpformen i minskad utsträckning i anspråk för rena arbetslöshetsfall. Behovet av sysselsättningsmöjligheter för vissa svårplacerade var dock fortfarande stort. Tendensen från de senaste åren att i ökad utsträckning bereda sysselsättning i arkivarbete åt vissa partiellt arbetsföra beräknas bestå under budgetåret 1960/61. Månadsmedeltalet arkivarbetare nästa budgetår uppskattas till 1 525.

Musikerhjälp har under budgetåret 1959/60 tagits i anspråk i ungefär

samma utsträckning som under de senaste budgetåren. De i denna hjälpform sysselsatta utgjorde 59 personer under ca 8½ månader och 13 personer även under återstoden av budgetåret. För budgetåret 1960/61 beräknas situationen bli stort sett oförändrad.

Enligt beslut av 1951 års riksdag skall inte några nya s. k. forskarstipendiater utses och verksamheten successivt avvecklas. Under budgetåret 1960/61 kommer antalet stipendiater att uppgå till högst 19.

Fr. o. m. den 1 juli 1960 har arkivarbetarlönen differentierats på tre lönegrupper, varav lönen i grupp 2, som utgår med 675—735 kronor för månad beroende på ortsgrupp, närmast motsvarar den tidigare arkivarbetarlönen. Lönen i grupperna 1 och 3 understiger resp. överstiger lönen i grupp 2 med 150 kronor för månad. Sedan erfarenheter vunnits av denna lönedifferentiering, avser styrelsen att återkomma med förslag om de ev. justeringar i hjälpformen, som kan anses ändamålsenliga. Forskarstipendierna har fr. o. m. den 1 januari 1960 höjts från 920 till 965 kronor för månad.

Sammanlagt beräknas för arkivarbeten, musikerhjälp och forskarstipendier under innevarande budgetår (10 250 000 + 350 000 + 200 000) 10 800 000 kronor.

9. I fråga om *detaljplanering av vissa kommunala anläggnings- och husbyggnadsarbeten* har styrelsen anfört bl. a. följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1959 och den 5 februari 1960, omfattande tillsammans 8 000 000 kronor, har styrelsen under budgetåret 1959/60 beviljat statsbidrag till projektering av vissa kommunala anläggnings- och husbyggnadsarbeten med tillsammans ca 4 790 000 kronor. Under budgetåret 1958/59 beviljades sådana bidrag med tillsammans ca 3 970 000 kronor. Det sammanlagda bidragsbeloppet uppgår således till ca 8 760 000 kronor, varav emellertid ett belopp, som f. n. beräknas till 350 000 kronor, icke kommer att tagas i anspråk. Av de beviljade bidragen har under budgetåret 1959/60 ca 1 230 000 kronor utanordnats. Vid ingången av budgetåret 1960/61 återstod således för styrelsen att av disponerade medel utanordna (8 760 000 — 350 000 — 1 230 000) 7 180 000 kronor.

Styrelsen beräknar medelsbehovet för utanordningar under 1960/61 till 4 000 000 kronor.

10. Beträffande utgifterna för *detaljplanering av statliga anläggnings- och husbyggnadsarbeten m. m.* anför styrelsen, att den intill utgången av budgetåret 1959/60 utanordnat 580 000 kronor av de belopp om sammanlagt 5 030 000 kronor, vilka styrelsen genom skilda beslut under budgetåren 1958/59 och 1959/60 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att utbetala till statliga myndigheter och vissa statsunderstödda institutioner. För budgetåret 1960/61 beräknas medelsbehovet till 6 000 000 kronor, varav ungefär 2 000 000 kronor erfordras för skogliga planeringsändamål. Styrelsen utgår härvid från att erforderliga medel för projektering av statliga husbygg-

nader ställes till förfogande från anslaget till Vissa projekteringskostnader.

11. I fråga om *industribeställningar* har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Arbetsmarknadsstyrelsen har med stöd av bemyndiganden, som av Kungl. Maj:t givits under budgetåren 1957/58 och 1958/59, intill den 1 juli 1960 utlagt industribeställningar hos Karlskrona örlogsvarv (ÖVK) för ca 23 435 000 kronor och hos andra industriföretag för ca 6 360 000 kronor eller sammanlagt för ca 29 795 000 kronor. Under budgetåret 1959/60 utlades på grund av det förbättrade arbetsmarknadsläget beställningar endast hos två företag för en sammanlagd summa av 290 000 kronor.

Kungl. Maj:t har för täckande av kostnaderna för beställningar hos ÖVK anvisat medel från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och sjöfartsstyrelsens anslag med 2 300 000 resp. 6 815 000 kronor eller sammanlagt 9 115 000 kronor. Återstående kostnader för beställningar hos ÖVK, (23 435 000 — 9 115 000) 14 320 000 kronor, ävensom kostnaderna för beställningar hos andra industriföretag, 6 360 000 kronor, tillhopa 20 680 000 kronor, skall täckas med medel från anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Intill utgången av föregående budgetår hade arbetsmarknadsstyrelsen utbetalat ca 4 660 000 kronor för beställningar hos ÖVK och ca 5 195 000 kronor för beställningar hos andra industriföretag, d. v. s. sammanlagt ca 9 855 000 kronor. Det återstår således styrelsen att likvidera beställningar för ett belopp av (20 680 000 — 9 855 000) 10 825 000 kronor, varav 9 660 000 kronor för beställningar hos ÖVK och 1 165 000 kronor för beställningar hos andra industriföretag.

Arbetsmarknadsstyrelsen har vidare genom särskilda beslut bemyndigats att i samråd med vissa militära myndigheter utlägga beställningar hos textilindustrin för 22 600 000 kronor. Beställningar har utlagts till hela detta belopp. Kostnaderna härför skulle vid behov förskottsvis bestridas med medel från förevarande anslag och skulle under budgetåren 1959/63 slutligt avföras från anslag, som för dessa budgetår anvisas berörda myndigheter. I föregående års petita räknade styrelsen med ett medelsbehov av 10 000 000 kronor för detta ändamål under budgetåret 1959/60. Styrelsen behövde dock icke förskottera några medel för dylika beställningar under nämnda budgetår.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 18 december 1959 ställdes medel till styrelsens förfogande för att bestrida kostnaderna för redan utlagda beställningar. Härav utbetalades 3 977 000 kronor under budgetåret 1959/60. Styrelsen räknar med att återstående medel kommer att förslå för det angivna ändamålet, ävensom för eventuella förskott till militära textilbeställningar. Utgifterna för dessa ändamål under budgetåren 1960/61 och 1961/62 beräknar styrelsen till 7 000 000 resp. 4 000 000 kronor.

12. *Kontantunderstödsverksamheten* omfattade under budgetåret 1959/60 1 300 personer. Statsbidragskostnaderna uppgick till 1 130 000 kronor. Med hänsyn till nuvarande gynnsamma arbetsmarknadsläge anser sig styrelsen kunna räkna med ett medelsbehov av 1 000 000 kronor mot tidigare beräknade 2 000 000 kronor.

14. För budgetåret 1959/60 fanns under femte huvudtiteln ett förslagsanslag till *Understöd åt utlandssvenskar m. m.*, från vilket bestreds kostna-

derna enligt kungörelsen 1950: 383 (ändrad 1956: 351) angående bistånd åt utlandssvenskar som återvända till Sverige, m. m. Detta anslag har fr. o. m. innevarande budgetår utgått ur riksstaten. Den hjälp, som enligt kungörelsen lämnas av arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnd eller annat arbetsförmedlingsorgan såsom starthjälp eller rörelselån, bestrides nu i stället från förevarande anslag. Styrelsen beräknar medelsbehovet för detta ändamål till 20 000 kronor.

15. *Psykotekniska undersökningar* företages dels för anlagsprövning av enskilda rådsökande vid ungdomsförmedlingen—yrkesvägledningen, dels för grupptestningar i samband med yrkesvägledning av folkhögskoleelever. Antalet anlagsprövningar inom hela den ifrågavarande verksamheten uppgick under budgetåret 1959/60 till ca 470, varvid 72 000 kronor förbrukades. För budgetåret 1960/61 synes kostnaderna komma att öka till 80 000 kronor.

Sammanfattningsvis framhålles beträffande anslagsförbrukningen och medelsbehovet under budgetåret 1960/61 följande.

I förhållande till den beräkning av utgifterna under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., som för budgetåret 1960/61 gjordes i arbetsmarknadsstyrelsens petitaskrivelse den 28 augusti 1959, innebär den nu lämnade redogörelsen en minskning med 62 625 000 kronor. De för budgetåret 1960/61 tillgängliga medlen och väntade inkomsterna beräknas till 125 984 209 kronor. Styrelsen uppskattar med i det föregående angivna reservationer *de sammanlagda utgifterna* under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. för budgetåret 1960/61 till 119 187 000 kronor. Vid utgången av budgetåret skulle alltså förefinnas en reservation om 6 797 209 kronor.

Utgifterna under budgetåret 1961/62 beräknas av styrelsen till 204 807 000 kronor.

Styrelsen räknar med att — trots arbetsmarknadslägets förbättring — medelsbehovet för de rörlighetsstimulerande åtgärderna kommer att öka under nästkommande budgetår. Detta gäller såväl den geografiska som framför allt den yrkesmässiga rörligheten. Yrkesutbildning kommer att behövas i stor utsträckning för arbetskraft som friställes på grund av strukturella förändringar och rationaliseringar samt för i olika avseenden handikappade personer men även för ett stort antal ungdomar, som inte kan beredas plats i det ordinarie yrkesutbildningsväsendet. Uppskattningsvis räknar styrelsen med att inemot 20 000 personer behöver beredas yrkesutbildning i denna form. Kostnaderna härför under detta anslag beräknas till 35 000 000 kronor.

I detta sammanhang har styrelsen föreslagit, att kommunerna inte längre skall bidra till utbildningsbidragen utan att staten skall överta hela kostnaden härför.

Kostnaderna för utbildningsbidrag till arbetslösa fördelas f. n. i regel

mellan staten med 75 % och den arbetslöses vistelsekommun med 25 %. Styrelsen har föreslagit, att kommunerna inte längre skall bidra till utbildningsbidragen utan att staten skall överta hela kostnaden härför. Styrelsen anför till stöd härför bl. a., att yrkesutbildningen numera är ett av de viktigaste medlen för att åstadkomma en önskvärd utjämning på arbetsmarknaden. I ett stort antal fall leder denna verksamhet också till den arbetslöses utflyttning från hemortskommunen. I sådana situationer synes det inte rimligt, att kommunerna skall behöva bidra till kostnaderna för den arbetslöses utbildning. Därtill kommer, att kommunerna på grund av nu angivna förhållande ofta är mindre intresserade av att medverka till att kommunens arbetslösa deltar i utbildningsverksamhet än att de placeras i beredskapsarbeten. Styrelsen har därför — med utnyttjande av sin dispensrätt — i stor utsträckning tvingats bestrida samtliga kostnader. Även i det icke ringa antal fall, i vilka det ej varit möjligt att ange någon kommun som den arbetslöses egentliga vistelsekommun, har staten fått bära hela utbildningskostnaden. Styrelsen anför vidare, att ärendena genom kommunernas engagemang i övervägande antalet fall blir alltför tids- och arbetskrävande. Härtill kommer, att ersättning från arbetslöshetskassa eller arbetslöshetsnämnd ofta får utbetalas till den arbetslöse under väntetiden. Kommunernas andel i utbildningskostnaderna utgjorde under budgetåret 1959/60 3 593 000 kronor. Ett genomförande av styrelsens förslag beräknas för budgetåret 1961/62 medföra en kostnad av 7 000 000 kronor.

Styrelsen beräknar för budgetåret 1961/62 behovet av dagsverken vid beredskapsarbeten till 1 500 000. För att tillgodose de uttalade önskemålen att minska vägbyggandet och öka andra former av beredskapsarbeten beräknar styrelsen, att 450 000 dagsverken kommer till utförande på allmänna vägar samt statsbidragsberättigade vägar och gator och 1 050 000 på övriga beredskapsarbeten. De sammanlagda kostnaderna härför beräknar styrelsen till 250 000 000 kronor, fördelade med 125 000 000 kronor på vartdera anslaget. Detta innebär en dagsverkskostnad om ca 275 kronor för de arbeten som bekostas från väganslaget och ca 120 kronor för övriga arbeten.

Med avseende på de sysselsättningsskapande åtgärderna i övrigt räknar styrelsen med en ökad användning av arkivarbetsformen och näringshjälp till ensamställda kvinnor m. fl., vilket skulle öka medelsbehovet med sammanlagt 1 300 000 kronor. Däremot beräknar styrelsen en minskning av utgifterna för detaljplanering av statliga anläggnings- och husbyggnadsarbeten m. m. med 1 000 000 kronor. Posten till nämnda detaljplanering upptages med 5 000 000 kronor. Därav avser 3 000 000 kronor projektering av bl. a. mindre byggnadsföretag, reparations- och liknande arbeten samt anläggningsarbeten, vilka ej avsetts belasta anslaget Vissa projekteringskostnader. Medelsbehovet för skogliga planeringsarbeten uppskattar styrelsen till 2 000 000 kronor. För industribeställningar beräknas som förut

anförts 4 000 000 kronor för redan utlagda beställningar, vilket är 3 000 000 kronor mindre än under innevarande budgetår. Styrelsen har inte funnit det möjligt att ens tillnärmelsevis ange medelsbehovet för ev. nya industribeställningar under vare sig 1960/61 eller 1961/62 utan avser att, om behov av dylika beställningar uppstår, återkomma med härav påkallade framställningar.

De sammanlagda utgifterna för budgetåret 1961/62 under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. skulle, som förut nämnts, enligt styrelsens beräkningar utgöra 204 807 000 kronor medan ingående reservation skulle utgöra 6 797 209 kronor och inkomsterna av intressentbidrag 1 000 000 kronor. Anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 skulle alltså utgöra 197 009 791 kronor, vilket belopp av styrelsen avrundas till 200 000 000 kronor.

Förslaget att kommunerna ej längre skulle bestrida viss del av utbildningsbidragen tillstyrkes av *Svenska stadsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund* samt av *överstyrelsen för yrkesutbildning,* som framhåller, att intagningsbesluten ofta försenas på grund av vistelsekommunens engagemang i utbildningsärendena. Kursernas kapacitet blir härigenom inte maximalt utnyttjad. Då överstyrelsen har vissa fasta kostnader för varje kurs oberoende av antalet elever i kursen, är det angeläget att vakanta platser besättes så snart som möjligt. — Överstyrelsen föreslår, att även kommunbidragen till de av överstyrelsen från anslaget till Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. utbetalade timpenningarna vid omskolnings- och fortbildningskurser skall upphöra. Kommunernas andel i dessa kostnader utgjorde under budgetåret 1959/60 1 387 078 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag avstyrkes av *statskontoret,* som finner den effektivisering av kursverksamheten och den lättnad i kameralt hänseende, som bidragsskyldighetens slopande bedömes medföra, inte kunna leda till sådan kostnadsminskning att den ens tillnärmelsevis uppväger det medföljande inkomstbortfallet för staten.

Anslagsframställning rörande Beredskapsarbeten på vägar och gator

Det för innevarande budgetår i riksstaten med 160 000 000 kronor uppförda reservationsanslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator avräknas mot automobilskattemedlen.

Arbetsmarknadsstyrelsen finner i likhet med vad som anförts under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. det svårt att närmare beräkna utgifterna under innevarande budgetår för beredskapsarbeten, som bekostas från förevarande anslag. Vad gäller budgetåret 1961/62 anser sig styrelsen böra räkna med att behovet av beredskapsarbeten av här ifrågavarande slag kommer att kunna begränsas till 450 000 dagsverken, för vilka kostnaderna uppskattas till 125 000 000 kronor.

Departementschefen

Medel för beredskapsarbeten har t. o. m. innevarande budgetår beviljats å de båda reservationsanslagen Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. samt Beredskapsarbeten på vägar och gator. Det synes mig vara mera rationellt att samtliga medel för beredskapsarbeten beviljas på ett och samma anslag. Under detta anslag bör även medel ställas till förfogande för kostnader för de övriga sysselsättningspolitiska åtgärder, som nu bestrides från reservationsanslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Medel som förbrukas för beredskapsarbeten på allmänna vägar och gator, skogsbilvägar och enskilda vägar bör avräknas mot automobilskattemedlen. Jag föreslår att det nya anslaget benämnes Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder. Eventuella reservationer å de gamla anslagen bör överföras till det nya.

I statsverkspropositionen föregående år angav jag de allmänna riktlinjerna för arbetsmarknadspolitiken under en konjunktur som präglas av hög efterfrågan på arbetskraft. Dessa riktlinjer, som alltjämt är tillämpliga, var i korthet av följande innebörd. Det är ett centralt önskemål, att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i rådande läge får så ringa allmänt konjunkturstimulerande effekt som möjligt. Åtgärder, som syftar till att underlätta den enskilde arbetstagarens anpassning till de krav produktionslivet ställer, måste tillmätas stor betydelse. Endast i undantagsfall bör statliga stödbeställningar hos industrien göras, och tillstånd att utnyttja investeringsfonderna bör inte lämnas. Beredskapsarbeten bör vara av sådan natur att de snabbt kan nedläggas eller inskränkas.

Dessa riktlinjer ställer stora krav på arbetsmarknadspolitiken och nödvändiggör en viss fortsatt förskjutning av dess tyngdpunkt. Särskilt måste de s. k. rörlighetsstimulerande åtgärderna, vilka syftar till att snabbt och friktionsfritt åstadkomma en överföring av arbetskraft från överskotts- till underskottsområden, tillmätas stor betydelse. Den intensifiering av yrkesutbildningen av arbetslösa och handikappade, som inleddes vintern 1958, har därför fortsatt och förstärkts. Härigenom underlättas ett bättre tillvaratagande av arbetskraftsresurserna, vilket är värdefullt inte minst i det nuvarande konjunkturläget. Genom ökad användning av respenning, familjebidrag och starthjälp har den geografiska rörligheten befrämjats.

Intensifieringen av arbetsmarknadspolitiken har vidare tagit sig uttryck i att en större andel av de arbetslösa beretts tillfälle till beredskapsarbete. Dessa arbeten utgör också ett betydelsefullt bidrag till strävandena att bereda sysselsättning och arbetsträning för handikappade personer. Beredskapsarbetena erfordras även för att bereda sysselsättning åt säsongmässigt eller av andra skäl friställd arbetskraft. Planeringen av beredskapsarbeten bör ske med sikte på att en effektiv beredskap upprätthålles för att möta eventuellt uppkommande svårare sysselsättningsstörningar.

Arbetsmarknadsläget, som under budgetåret 1958/59 alltjämt kännetecknades av att arbetslösheten låg på en högre nivå än genomsnittligt under 1950-talet, har därefter förbättrats. Ännu under första delen av budgetåret 1959/60 var dock antalet arbetslösa något högre än före konjunkturnedgången 1957. Beredskapsarbeten sattes därför i gång relativt tidigt på hösten för att möta den säsongmässiga nedgången på arbetsmarknaden och arbetena nådde i februari 1960 maximum med ca 13 000 man. I augusti hade antalet sysselsatta gått ned till ca 2 000 man.

Av beredskapsarbetena har drygt 25 % varit lokaliserade till Norrbottens län, där tillgången till arbetstillfällen på öppna marknaden varit sämre än i andra delar av landet.

Under konjunkturnedgången fick det enskilda näringslivet en betydande stimulans genom medgivanden att ta i anspråk investeringsfonder för konjunkturutjämning. Sedan september 1959 har sådana medgivanden inte lämnats. En del av de arbeten som satts i gång med medel från investeringsfonderna har pågått under vintern 1959/60 och vissa särskilt tidskrävande objekt är ännu inte slutförda. Vidare har en del av det ökade offentliga byggande, som under budgetåret 1958/59 tillkom i arbetslöshetsbekämpande syfte, slutförts först under 1960.

Statliga stödbeställningar hos industrien har under det gångna budgetåret inte behövt utläggas hos mer än två företag.

Under våren 1960 ökade efterfrågan på arbetskraft särskilt till byggnadsverksamheten i så hög grad, att en bristsituation befarades. För att förebygga en sådan utfärdades förbud mot att sätta i gång nya statliga byggnads- och anläggningsföretag under sommaren liksom mot att utöka arbetsstyrkan vid pågående byggnadsföretag. Även kommunala och enskilda organ medverkade till att begränsa byggnadsverksamheten under sommaren. Genom länsarbetsnämnderna skedde en förskjutning av igångsättningstillstånden för nya byggnadsföretag till en senare tidpunkt. Dessa olika åtgärder gav till resultat en någorlunda tillfredsställande balans på byggnadsarbetsmarknaden och medverkade till en utjämning av säsongsvängningen.

De från anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. bestridda utgifterna för beredskapsarbeten uppgick under budgetåret 1959/60 till närmare 130 000 000 kronor. Därtill kom vid budgetårets slut eftersläpande utgifter på ca 25 000 000 kronor. De faktiskt nedlagda kostnaderna för beredskapsarbeten under detta anslag utgjorde alltså 155 000 000 kronor. Av detta belopp användes 48 000 000 kronor för beredskapsarbeten på allmänna vägar och gator och 107 000 000 kronor för övriga beredskapsarbeten. Från anslaget Beredskapsarbeten på vägar och gator användes 210 000 000 kronor, vartill kommer eftersläpande kostnader på 42 000 000 kronor, eller tillhopa 252 000 000 kronor. Sålunda användes 407 000 000 kronor av statsmedel för beredskapsarbeten.

De totalt nedlagda kostnaderna för beredskapsarbeten, inklusive den del av kostnaden som åvilar annan än staten, uppgick under budgetåret 1959/60 till ca 448 000 000 kronor. Av följande sammanställning, vari medtagits arbeten som bedrivits med medel från anslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator, framgår hur kostnaderna fördelade sig på olika objekt.

	Milj. kr.
Allmänna vägar	300,9
Garage och förråd	3,3
Skogsbilvägar (domänverket)	19,8
Enskilda vägar	2,8
Hamn- och farledsarbeten:	
civila	11,9
militära	3,5
Vatten- och avloppsarbeten	39,5
Husbyggnadsarbeten	23,0
Järnvägs- och spårarbeten	20,5
Flottledsarbeten	0,8
Försvarsarbeten	4,6
Lappväsendet	0,8
Flygfältsarbeten	0,4
Skogsvårdsarbeten	10,4
Övriga åtgärder	5,7
Summa	447,9

En del arbeten var som nämnts inte statliga. Statsbidrag utgick i dessa fall med i genomsnitt omkring 60 %.

Antalet dagsverken vid beredskapsarbetena uppgick till närmare 2 000 000, varav drygt hälften avsåg allmänna vägar samt statsbidragsberättigade vägar och gator.

Såsom jag tidigare anfört har respenning, familjebidrag och starthjälp utbetalats i ökad omfattning. Särskilt markant har ökningen varit beträffande starthjälpen under budgetåret 1959/60. Ökningen från föregående budgetår sammanhänger delvis med att denna hjälpform introducerades först under december månad 1958, varför den var i funktion endast under halva budgetåret 1958/59.

Den ökade utbildningsverksamheten har medfört höjda kostnader för utbildningsbidrag. Dessa kostnader belastar förevarande anslag. Större delen av kostnadsökningen belastar emellertid anslaget Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. En närmare redogörelse för utbildningsverksamheten lämnas under denna anslagsrubrik.

I nuvarande arbetsmarknadsläge är det såsom styrelsen framhåller angeläget att tillgängliga medel för beredskapsarbeten disponeras restrik-

tivt. Arbetsmarknadsstyrelsen har enligt vad jag erfarit vid förnyade beräkningar uppskattat antalet dagsverken för hela budgetåret till något över 900 000. Därav beräknas 470 000 komma att utföras som s. k. allmänna beredskapsarbeten och 440 000 som vägarbeten. Om dagsverkskostnaden beräknas till 120 resp. 300 kronor kommer medelsförbrukningen att uppgå till 56 000 000 kronor för allmänna beredskapsarbeten och till 132 000 000 kronor för beredskapsarbeten på vägar och gator eller tillhopa 188 000 000 kronor.

Enligt dessa beräkningar kommer utgifterna för beredskapsarbeten på anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. under innevarande budgetår att uppgå till 81 000 000 kronor, varav 25 000 000 kronor avser vissa från föregående budgetår eftersläpande kostnader. De i 1960 års statsverksproposition beräknade utgifterna för beredskapsarbeten på ifrågavarande anslag, 55 000 000 kronor, skulle sålunda komma att överskridas med 26 000 000 kronor. Även för detta budgetår kan dock en viss eftersläpning i utbetalningarna emotses. På anslaget Beredskapsarbeten på vägar och gator, som för budgetåret 1960/61 är uppfört med 160 000 000 kronor, skulle utgifterna inberäknat angiven eftersläpning av 42 000 000 kronor komma att uppgå till 174 000 000 kronor, d. v. s. 14 000 000 kronor mer än anslaget. Även för detta anslag gäller, att viss fortsatt eftersläpning av utbetalningarna kan emotses. De sammanlagda utgifterna för beredskapsarbeten på de båda anslagen skulle enligt dessa beräkningar, inklusive eftersläpande kostnader, under innevarande budgetår komma att uppgå till 255 000 000 kronor. Det bör uppmärksammas att arbetsmarknadsstyrelsens uppskattning av beredskapsarbetenas omfattning under innevarande budgetår utfördes i november månad. Förändringar i arbetsmarknadsläget, särskilt i form av lokala sysselsättningsstörningar, kan komma att förrycka beräkningarna. Huruvida och i vilken utsträckning tilläggsanslag kommer att bli erforderligt kan därför ännu inte avgöras.

I fråga om utfallet på övriga utgiftsposter inom anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. under innevarande budgetår kan vissa förskjutningar komma att ske. Jag vill i detta sammanhang erinra om, att bidragstiden för familjebidragen fr. o. m. den 1 januari 1961 förlängts från sex till nio månader. Därvid skall fullt bidrag inte utgå för mer än tre månader, varefter beloppet reduceras med en tredjedel och efter ytterligare tre månader med ännu en tredjedel. Förändringen medför inte någon kostnadsökning.

Det är osäkert hur stort behov av sysselsättningsskapande åtgärder som kan uppstå under budgetåret 1961/62. Jag föreslår att totalt 210 000 000 kronor beräknas för beredskapsarbeten. Detta belopp är visserligen 45 000 000 kronor lägre än de utgifter som nu beräknas för motsvarande ändamål under innevarande budgetår. I sistnämnda utgifter ingår emel-

lertid, såsom jag nyss anfört, vissa eftersläpande kostnader. I själva verket medger därför det av mig beräknade beloppet även vid en uppgång av dagsverkskostnaderna möjlighet att bedriva en verksamhet av något ökad omfattning. Vid ett oförändrat gott arbetsmarknadsläge måste givetvis igångsättandet av nya beredskapsarbeten ske med stor restriktivitet.

Vad gäller övriga utgiftsposter under det tidigare anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. vill jag anföra följande.

Medel för detaljplanering av vissa statliga anläggnings- och husbyggnadsarbeten har av 1960 års riksdag beviljats på kapitalbudgeten under fonden för förlag till statsverket. För detta ändamål behöver därför under nu ifrågavarande anslag beräknas endast 2 000 000 kronor. Provisoriska bostäder har under det senaste året uppförts i ganska liten omfattning, vilket sammanhänger med att numera en del av lånemedlen för det ordinarie bostadsbyggandet disponeras för orter, där det av sysselsättningsskäl anses särskilt angeläget att utöka bostadsbyggandet. Med hänsyn härtill bör inte mer än 1 000 000 kronor beräknas för detta ändamål.

En fortsatt utbyggnad av yrkesutbildningen för arbetslösa m. fl. är önskvärd. Medelsåtgången för utbildningsbidrag under innevarande budgetår uppskattas nu av arbetsmarknadsstyrelsen till 23 000 000 kronor. Jag föreslår, att 35 000 000 kronor beräknas för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1961/62. Om den genomsnittliga kostnaden för utbildningsbidragen liksom under föregående budgetår beräknas till 1 750 kronor per utbildningsfall, finns inom detta belopp utrymme för 20 000 utbildningsfall. Vad angår förslaget att upphäva kommunernas bidragsskyldighet vill jag erinra om att arbetsmarknadsstyrelsen i detta avseende har viss dispensrätt. Jag är villig tillstyrka, att styrelsen försöksvis utvidgar sin dispensgivning, då så erfordras för att en av arbetsmarknadspolitiska skäl önskvärd omskolning skall komma till stånd.

Såsom framgår av det föregående bör kostnaderna för beredskapsarbeten beräknas till 210 000 000 kronor. Vid budgetårets slut bör med ledning av redovisning från arbetsmarknadsstyrelsen om hur stort belopp, som faktiskt förbrukats för väg- och gatubyggnadsarbeten, avräkning ske av detta belopp mot automobilskattemedlen. Det är alltså inte möjligt att i förevarande sammanhang exakt ange med vilket belopp avräkning skall ske. Uppskattningsvis synes beloppet kunna anges till 110 000 000 kronor. För övriga kostnader, som f. n. bestrides från anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., bör 70 000 000 kronor beräknas. De största utgiftsposterna inom detta belopp utgöres av kostnaderna för utbildningsbidrag och andra rörlighetsstimulerande åtgärder samt för arkivarbeten. Totalt skulle sålunda anslagsbehovet uppgå till 280 000 000 kronor, vilket innebär oförändrat anslag jämfört med summan av de för innevarande budgetår anvisade anslagen till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. samt Beredskapsarbeten på vägar och gator.

I detta sammanhang torde följande få anmälas.

I skrivelse den 21 april 1954, nr 188, begärde riksdagen, att en utredning skulle verkställas rörande möjligheterna att å landsbygden i Bohuslän skapa förutsättningar för ett mera differentierat näringsliv. Kungl. Maj:t uppdrog åt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen företaga utredningen. Länsstyrelsen har med skrivelse den 28 maj 1960 meddelat, att utredningen nu är slutförd och överlämnat ett betänkande benämnt Bohuslän (SOU 1960: 22). Genom beslut den 14 oktober 1960 har Kungl. Maj:t förordnat att utredningen skall överlämnas till av densamma berörda ämbetsverk för att tagas under övervägande vid dessas verksamhet i vad avser i utredningen behandlade frågor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 000 kronor, därav förslagsvis 110 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[69] 7. **Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 000 100	3 446 520
1960/61 (statsliggaren s. 365)	100	
1961/62 (förslag)	1 000	

Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns på anslaget en reservation av 2 338 929 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 2/9 1960) lagt fram beräkningar rörande medelsbehovet under anslaget. Följande sammanställning visar den för innevarande budgetår gällande utgiftsstaten samt styrelsens förslag till utgiftsstat för budgetåret 1961/62.

	Utgiftsstat 1960/61	Arbetsmarknadsstyrelsens förslag för 1961/62
1. Kostnader för förrådens drift	2 150 000	2 250 000
2. Anskaffning av maskiner och reservdelar	2 050 000	1 500 000
3. Anskaffning av förläggningsbyggnader, förläggningsmateriel, redskap och arbetsmateriel	1 750 000	1 200 000
4. Anskaffning av provisoriska bostäder	500 000	1 000 000
Summa kronor	6 450 000	5 950 000

Till motivering av förslaget har styrelsen anfört i huvudsak följande.

1. Styrelsen räknar med oförändrad omfattning av verksamheten. Vid ev. minskad sysselsättning i beredskapsarbeten förblir behovet av reparationsarbeten oförändrat till dess att alla friställda maskiner genomgått grundlig reparation och översyn samt ställts upp för beredskap i förråd. En höjning med 100 000 kronor motiveras av ökade lönekostnader och höjda materielpriser.

2. Maskinparken, som är dimensionerad för 3 000 man, bör vidmakthållas på oförändrad nivå såväl kvantitativt som kvalitativt. Kostnaderna för återanskaffning av förslitna maskiner och för reservdelar beräknas till 1 500 000 kronor.

3. För ersättande av utrangerade byggnader beräknas 1 000 000 kronor och för förläggningsmateriel och redskap 200 000 kronor.

4. Behovet av provisoriska bostäder kan inte nu bedömas. Ett belopp av 1 000 000 kronor torde i likhet med vad som skett under tidigare budgetår böra uppföras för ändamålet.

Inkomsterna för nästa budgetår beräknas till 7 000 000 kronor. Styrelsen hemställer därför endast om en formell medelsanvisning å förslagsvis 100 kronor.

I detta sammanhang torde få erinras om att arbetsmarknadsstyrelsen för de fem senaste budgetåren jämlikt riksdagens medgivande bemyndigats att under vissa förutsättningar avskriva inom arbetsmarknadsverket uppkommande fordringar till belopp ej överstigande 500 kronor. *Arbetsmarknadsstyrelsen* har (skr. 4/7 1960) anmält, att styrelsen i enlighet härmed under budgetåret 1959/60 fattat beslut om avskrivning av fordringar till ett sammanlagt belopp av 60 153 kronor 40 öre. Avskrivningarna avser till större delen fordringar i samband med flyktingverksamheten samt omskolningsverksamheten för partiellt arbetsföra.

Arbetmarknadsstyrelsen har vidare (skr. 30/1 1957) gjort framställning om avskrivning av fordringar mot vissa utlandssvenskar.

Den 9 juni 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt arbetsmarknadsstyrelsen att fr. o. m. den 1 juli samma år övertaga förvaltningen av sådana av utlandssvenskarnas förening med anlitande av statsmedel utlämnade lån, vilka icke enligt Kungl. Maj:ts beslut avskrivits före nämnda tidpunkt. Sammanlagda beloppet för de utestående fordringarna, som sålunda övertogs av styrelsen, uppgick till 431 797 kronor 72 öre.

Den 3 november 1950 medgav Kungl. Maj:t bl. a., att oguldet belopp å lån, som av utlandssvenskarnas förening med anlitande av statsmedel utlämnats till inköp av möbler, arbetsredskap m. m. (bohagslån) finge avskrivas, därest låntagaren var född före 1890. Styrelsen har med stöd av detta bemyndigande avskrivit fordringar av angivna slag till ett sammanlagt belopp av 32 686 kronor 18 öre.

Därefter har styrelsen med stöd av förut angivna generella avskrivnings-

bemyndigande beträffande belopp ej överstigande 500 kronor avskrivit fordringar av angivna slag till ett sammanlagt belopp av 17 700 kronor 33 öre.

Beträffande 26 av de alltjämt oguldna fordringarna har arbetsmarknadsstyrelsen efter utredning om låntagarnas ekonomiska förhållanden och andra omständigheter funnit, att frågan om avskrivning bör upptagas. Låntagarnas oförmåga att återbetala lånen är enligt styrelsens mening på ett tillfredställande sätt styrkt. Oförmågan torde framför allt vara en följd av gäldenärernas svårigheter att efter en längre tids utomlandsvistelse och vid relativt hög ålder vare sig starta ny rörelse under för dem ovana förhållanden eller erhålla tillräckligt välavlönat arbete. Sjukdom eller försörjningsplikt är andra orsaker till att låntagarna inte kan göra rätt för sig. Några av dem har avlidit utan att efterlämna tillgångar.

Styrelsen hemställer med åberopande av det anförda om bemyndigande att avskriva statsverkets fordringar hos ifrågavarande låntagare. Fordringarnas belopp uppgår till sammanlagt 50 746 kronor 6 öre, varav 13 641 kronor 64 öre utgör startlån och 37 104 kronor 42 öre rörelselån.

Yttranden över den senast behandlade framställningen har avgivits av riksräkenskapsverket och statskontoret. *Riksräkenskapsverket* ifrågasätter, huruvida tillräckliga skäl föreligger att nu avskriva två av fordringarna avseende startlån å sammanlagt 2 025 kronor. I övrigt har riksräkenskapsverket icke funnit anledning till erinran mot arbetsmarknadsstyrelsens hemställan. *Statskontoret* ansluter sig till vad riksräkenskapsverket sålunda anfört.

Departementschefen

I den för innevarande budgetår gällande utgiftsstaten beräknas medelsbehovet till 6 450 000 kronor. Inkomsterna har beräknats till 7 300 000 kronor. Tillsammans med reservationen vid budgetårets ingång, 2 338 929 kronor, skulle sålunda tillgängliga medel uppgå till 9 638 929 kronor. Någon anslagsförstärkning synes sålunda inte vara erforderlig för innevarande budgetår även om en viss utökning av den gällande utgiftsstaten skulle bli behövlig.

Med hänsyn till storleken av de inkomster, som framdeles kan förutses bli tillgängliga under anslaget, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med endast ett formellt belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att när dessa inkomster kan närmare beräknas besluta om medlens disposition.

De avskrivningar av fordringar, som styrelsen med stöd av lämnat bemyndigande verkställt under budgetåret 1959/60, synes inte ge anledning till erinran. Närmare uppgifter rörande de meddelade avskrivningsbesluten torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Oförändrat be-

myndigande har av riksdagen utverkats för innevarande budgetår och bör utverkas även för nästa budgetår.

Beträffande de från utlandssvenskarnas förenings förvaltning övertagna lånen har jag inhämtat, att den 31 oktober 1960 hade amorterats 202 285 kronor 47 öre, medan ett sammanlagt belopp av 165 904 kronor 10 öre kvarstod oguldet. Starka skäl talar för avskrivning av de i styrelsens särskilda framställning angivna fordringarna utom i vad beträffar de av riksräkenskapsverket ifrågasatta fordringarna avseende startlån i två fall. Avskrivningsbemyndigandet bör därför avse sammanlagt 48 721 kronor 6 öre.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1961/62, utan hinder av gällande bestämmelser angående avskrivning av kronans fordringar, besluta om avskrivning av fordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket, till belopp ej överstigande 500 kronor, beträffande vilken *antingen* omständigheterna ger vid handen att vederbörande icke kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömande ingen eller ringa möjlighet föreligger att framdeles uttaga betalning, *eller ock* åtgärder för fordringens bevakande och indrivande bedömes förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna ej är ekonomiskt lönande, allt såvitt dylika åtgärder ändock icke anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden;

b) medgiva, att av statsverkets fordringar på grund av sådana av utlandssvenskarnas förening med anlitande av statsmedel utlämnade lån, vilkas förvaltning övertagits av arbetsmarknadsstyrelsen, sammanlagt 48 721 kronor 6 öre må avskrivas;

c) till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[70] 8. **Statens arbetsklinik i Stockholm**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	285 000	311 707
1960/61 (statsliggaren s. 365)	285 000	
1961/62 (förslag)	600 000	

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Arbetskliniken i Stockholm. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns på anslaget en reservation av 10 526 kronor.

Styrelsen för statens arbetsklinik i Stockholm har lagt fram beräkningar rörande medelsbehovet för budgetåren 1960/61 och 1961/62.

Styrelsen anför, att det under föregående budgetår genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg skett viss utbyggnad av arbetsklinikens lokaler. De tillkomna lokalerna har tagits i anspråk för bl. a. matsal och fördelningskök för 30—35 patienter och personalrum. Härigenom har övriga utrymmen kunnat avlastas, varigenom personal och patienter fått förbättrade arbetsmöjligheter. Styrelsen finner ytterligare utbyggnad önskvärd. Det aktuella behovet av sådan arbetsprövning, som nu utföres vid arbetskliniken, uppskattas till minst 1 500 fall per år och det ytterligare behovet i en nära framtid till 1 000. Klinikens nuvarande kapacitet är ca 150 arbetsprövningar per år. Styrelsen anför i detta sammanhang bl. a. följande.

Frågan om avgränsningen av arbetsklinikens uppgifter gentemot annan rehabiliterande verksamhet, klinikens dimensionering och lösningen av dess lokalfråga är ett komplicerat problem. Enligt klinikstyrelsens mening bör denna fråga lösas i ett större sammanhang. Lämpligt vore, att en kommitté tillsattes för detta ändamål. Enligt styrelsens mening är en sådan utredning synnerligen angelägen och brådskande med hänsyn till det stora behovet av avancerad arbetsprövning och forskning inom hithörande områden. Dessutom bör i sammanhanget behovet av utbildning av personal, som skall arbeta inom planerade rehabiliteringsavdelningar vid lasaretten och vid träningsinstitutionerna, ägnas speciell uppmärksamhet.

I avvaktan på resultatet av en eventuell utredning och på en definitiv lösning av arbetsklinikens lokalproblem anser styrelsen, med hänsyn till det trängande behovet av prövningsmöjligheter nu och under de närmaste åren, att ytterligare provisoriska anordningar bör vidtagas för att förbättra klinikens kapacitet och forskningsmöjligheter, trots de olägenheter ytterligare provisorier medför. Enligt medgivande under hand från berörda myndigheter i Solna stad får ytterligare en *barackbyggnad* för en tid av fem år uppföras på tomtmark, som disponeras av karolinska sjukhuset och ligger i nära anslutning till arbetskliniken. Direktionen för sjukhuset har lämnat medgivande härtill. Styrelsen föreslår därför, att ytterligare en monterbar barackbyggnad i storlek 28,15 m × 10,5 m uppföres på nämnda tomtmark. Byggnaden skall i första hand disponeras för verkstadsavdelningar och kommer att möjliggöra en ökning av antalet patientplatser med 10, d. v. s. omsättningen av prövningsfall ökar från ca 150 till 200 per år. Härigenom erhålles även en från forskningssynpunkt önskvärd och värdefull utökning av patientunderlaget.

Byggnadskostnaden beräknar styrelsen till 235 000 kronor och byggnads- och utrustningstiden till 5—6 månader. Styrelsen anför, att barackbyggna-

den vid den tidpunkt, då kliniken ej längre behöver ta den i anspråk, kan utan onormal värdeminskning nedmonteras och användas för annat ändamål. På grund av byggsättet beräknas nämligen värdet av baracken efter en femårsperiod vara så högt som 145 000—150 000 kronor. Kostnaderna för nyanskaffning av maskiner och annan utrustning beräknar styrelsen erfarenhetsmässigt till 30 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna blir sålunda 265 000 kronor. Styrelsen hemställer att detta belopp anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Styrelsen uppskattar *de löpande utgifterna* för budgetåren 1960/61 och 1961/62 till 347 290 resp. 528 279 kronor. Efter avdrag av beräknade inkomster, 15 000 resp. 20 000 kronor, skulle nettoutgiften för nämnda budgetår utgöra 332 290 resp. 508 279 kronor, vilket innebär en ökning med 175 989 kronor. Då de för innevarande budgetår disponibla medlen uppskattas till 306 526 kronor har styrelsen vid denna beräkning förutsatt, att anslag anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår med ca 30 000 kronor. Förenämnda ökning med 175 989 kronor fördelar sig enligt följande uppställning.

	Ökning	Minskning
Avlöningar		
1. 1 överläkare B 1 med lönetillägg	33 788	
2. 1 underläkare (arvode)	34 008	
3. 1 psykolog Ae 17	9 285	
4. 1 halvtidsanställd kurator (arvode)	8 058	
5. 1 yrkeslärare Ae 15 eller 16	18 812	
6. 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	11 214	
7. Omvandling av 2 arvodestjänster till kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång	—	—
8. Vissa lönegradsfrågor	7 252	
9. Arvoden till konsulter och specialister	3 500	
10. Löneklassuppflyttning och höjda lönekostnader	18 596	
11. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 500	
Omkostnader		
12. Inköp av sjuktransportbuss	13 160	
13. Övriga omkostnader	20 816	
14. Inkomster vid försäljning av patientarbeten		5 000
	180 989	5 000
	+ 175 989	

Som motiv för sina under angivna punkter redovisade förslag har klinikstyrelsen anfört i huvudsak följande.

1. Sedan 1955 har vid kliniken varit inrättad en deltidstjänst, avsedd för en vetenskapligt väl kvalificerad läkare med uppgift att tjänstgöra som klinikföreståndare samt leda forskningsarbetet. Det har emellertid visat sig mycket svårt att på de villkor, som kliniken i löneavseende kunnat erbjuda, kunna mera varaktigt erhålla och behålla någon kvalificerad läkare för detta uppdrag. Denna brist på kontinuerlig och tillräcklig klinikledning har medfört sådana olägenheter, att det enligt styrelsens mening är oundgängligen nödvändigt, att frågan om föreståndare för verksamheten löses. Styrelsen föreslår därför, att deltidstjänsten som klinikföreståndare ombildas till en överläkartjänst på heltid med placering i B 1. Då med tjänsten endast i mycket ringa utsträckning kan bli möjligt att förena privatpraktik eller annan verksamhet, föreslår styrelsen, att ett personligt lönetillägg utgår med 8 000 kronor per år.

2. Överläkarens behov av medicinsk assistans i sitt forskningsarbete bedömes till minst en halvtidsanställd, väl kvalificerad läkare. Vidare erfordras en läkare på halvtid även för den föreslagna utbyggnaden av arbetsprövningsverksamheten, varför sammanlagt bör inrättas en underläkartjänst på heltid.

3.—6. Denna personalförstärkning erfordras för den föreslagna ökningen av platsantalet från 30 till 40. I fråga om psykologtjänsten innebär förslaget ombildning av en nu inrättad deltidstjänst med arvode.

8. Styrelsens förslag till löneregleringar omfattar lönegradsuppflyttning av en arbetsterapeut-arbetsledare i Ae 9 till Ae 12, en sjuksköterska i Ae 9 till Ae 10 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9.

12. Styrelsen har varit hänvisad till att disponera en arbetsmarknadsstyrelsen tillhörig sjuktransportbuss av 1953 års modell, som måste utbytas.

13. Ökningen är till viss del betingad av den föreslagna utbyggnaden av verksamheten. Vidare beräknas kostnaderna för forskningsarbete, som för budgetåret 1960/61 uppskattas till ca 10 000 kronor, stiga med 15 000 kronor.

14. Inkomsterna av patientarbeten uppgick under budgetåret 1959/60 till 20 227 kronor. De beräknas för 1960/61 till 15 000 kronor och för 1961/62 till 20 000 kronor.

Över klinikstyrelsens förslag har *yttranden* avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, statskontoret och statens lönenämnd.

Förslaget om tillsättande av en kommitté tillstyrkes av remissmyndigheterna. *Medicinalstyrelsen* finner, att en sådan kommitté bör behandla ej blott organisationen av arbetsprövning och forskning på området utan ett reviderat riksomfattande program för arbetsprövning och rehabilitering med beaktande av såväl den medicinska som arbetsvårdande verksamheten och hithörande samordningsproblem. *Arbetsmarknadsstyrelsen* anser det av vikt, att en kommande utredning prövar lämpligheten av och möjligheterna för en decentralisering av arbetsprövningsverksamheten.

Även klinikstyrelsens förslag till utbyggnad av verksamheten tillstyrkes eller lämnas utan erinran. *Statskontoret* kan dock i fråga om förslagen på personalsidan, i vart fall tills vidare, endast förorda tillskapandet av en halv underläkartjänst och en yrkeslärartjänst. Statskontoret ifrågasätter, om inte den nytillkommande verkstadsbyggnaden för nedbringande av kostnaderna skulle kunna förhyras.

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig endast beträffande uppflyttningen av en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, anser tillräckliga skäl inte föreligga härför.

Departementschefen

Starka skäl talar för att en utredning rörande olika rehabiliteringsfrågor företages. Det är emellertid inte möjligt att bedöma omfattningen av det problemkomplex som kan bli aktuellt i sådant sammanhang, innan 1958 års socialförsäkringskommitté lagt fram förslag om invalidpensioneringens framtida utformning och därmed sammanhängande frågor samt detta förslag remissbehandlats. Kommitténs förslag väntas bli framlagt under våren 1961. Emellertid anser jag det angeläget, att arbetsklinikens resurser provisoriskt förstärkes. De planer på förhyrande av en verkstadsbyggnad, som förelåg redan för två år sedan och som då förordades, kunde ej förverkligas. Sedan det numera visat sig möjligt att disponera tomtmark för ändamålet, bör utbyggnaden ske. Med hänsyn till att det gäller en provisorisk anordning synes det lämpligast, att byggnaden uppföres genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg och uthyres till klinikstyrelsen. Under detta anslag erfordras då medelsanvisning endast till uppförandekostnaderna, som beräknas till 80 000 kronor. Härtill kommer utrustningskostnaden, 30 000 kronor, samt hyra med 18 000 kronor för budgetår. Medel för ifrågavarande ändamål bör anvisas under anslaget för nästa budgetår.

I anslutning till utbyggnaden av verksamheten erfordras viss personalökning. Jag tillstyrker, att medel beräknas för arvode till en underläkare enligt vid kliniken tidigare tillämpade grunder (för 1960 årsarvode med 28 428 kronor jämte visst ålderstillägg) samt till löner för en ingenjör i Ae 15 och ett biträde i reglerad befordringsgång. Genom förstärkningen med en underläkare har även beaktats det av styrelsen framförda önskemålet om ökade möjligheter till forskning. Övriga förslag till personalförstärkning bör bifallas i så måtto, att till kostnader för arvoden till konsulter och specialister beräknas ytterligare 15 000 kronor.

I enlighet med styrelsens förslag bör två biträdestjänster i reglerad befordringsgång inrättas, varvid motsvarande arvodesbefattningar kan indragas. Genom beslut av höstriksdagen 1960 har tjänsten som sjuksköterska i Ae 9 flyttats upp till en tjänst som översköterska i Ae 11. Vid kliniken finns tjänster för tre yrkeslärare i Ae 15 eller Ae 16. Vederbörande må placeras i Ae 16 i enlighet med i prop. 1958: 158, s. 19, angivna rikt-

linjer, om klinikstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning därom är ense. F. n. är samtliga tre tjänstemän placerade i Ae 15. Jag föreslår, att de tre yrkeslärartjänsterna ersättes med ingenjörstjänster i Ae 15.

Kostnaderna för angivna personalförstärkningar kan beräknas uppgå till ca 79 000 kronor. Härtill kommer automatiska utgiftsökningar för höjda lönekostnader m. m. med avrundat 23 000 kronor.

Omkostnaderna torde inklusive kostnaden för en ny sjuktransportbuss öka med drygt 35 000 kronor.

Vid beräkning av kostnaderna för löpande utgifter har jag i likhet med klinikstyrelsen utgått från de beräknade utgifterna för innevarande budgetår. Senare denna dag kommer jag att hemställa om anvisning av 30 000 kronor å tilläggsstat för kliniken för budgetåret 1960/61. Inberäknat dessa medel torde belastningen komma att uppgå till ca 335 000 kronor.

Vad jag nu förordat medför, att anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 kan uppskattas till (335 000 + 80 000 + 30 000 + 18 000 + 79 000 + 23 000 + 35 000) 600 000 kronor. Detta innebär en ökning av anslaget med 315 000 kronor. Rubriken på anslaget bör ändras till Statens arbetsklinik i Stockholm. Eventuell reservation bör överföras till det nya anslaget.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens arbetsklinik i Stockholm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[71] 9. **Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 366)	1 500 000
1961/62 (förslag)	3 000 000

Från anslaget bestrides kostnaderna för statsbidrag till anordnande av verkstäder inom arbetsvården enligt kungörelsen 1960: 212. Bidragen må icke överstiga 325 kronor per m² nettogolvyta och må utgå för högst 15 m² per arbetsplats.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört, att 700 nya individuella arbetsplatser beräknas komma att anordnas under år 1960, varav uppskattningsvis ca 30 % inrymda i av huvudmännen förhyrda lokaler. Ungefär 500 av de nytillkommande platserna skulle alltså vara statsbidragsberättigade i vad avser anordningskostnaderna. Av de ritningar som hittills underställts styrelsen framgår, att huvudmännen i allmänhet torde vara berättigade till maximibidraget, d. v. s. ett bidrag räknat efter 15 m² per arbetsplats. Detta innebär, att medelsbehovet för budgetåret 1960/61 skulle uppgå till (500 × 15 × 325) 2 437 500 kronor. För nämnda budgetår har emellertid för detta ändamål endast anvisats 1 500 000 kronor, varför resterande

937 500 kronor kommer att belasta budgetåret 1961/62. Under år 1961 räknar styrelsen med 1 300 nya individuella arbetsplatser. Av dessa torde 900 bli statsbidragsberättigade för anordningskostnader. Kostnaderna för dessa för budgetåret 1961/62 skulle uppgå till (900 × 15 × 325) 4 387 500 kronor.

Styrelsen föreslår vissa ändringar av statsbidragsgrunderna och anför härom bl. a. följande.

De olika verkstädernas behov av lokalutrymmen är givetvis beroende av produktionens art och omfattning. För viss textil produktion och vissa s. k. monteringsverkstäder begränsas lokalbehovet till ca 7 m² per arbetsplats under det att vid verkstäder med t. ex. träindustriell produktion ca 40 m² per arbetsplats erfordras.

På grund av att statsbidrag enligt gällande bestämmelser ej kan utgå för större golvyta än 15 m² per arbetsplats kommer vissa huvudmän med speciellt utrymmeskrävande produktion, t. ex. träindustriell verksamhet, från statsbidragssynpunkt i avgjort sämre läge än andra huvudmän. En sådan produktionsinriktning förekommer merendels i kommuner med ett odifferentierat näringsliv och ringa ekonomisk bärkraft. Styrelsen får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga statsbidragsvillkoren under omprövning och medgiva, att huvudman med träindustriell eller annan särskilt utrymmeskrävande verksamhet må erhålla statsbidrag för högst 30 m² per arbetsplats.

Styrelsen föreslog i föregående års petita, att till huvudman för institutioner för arbetsträning eller skyddad verksamhet skulle utgå statsbidrag även till anskaffande av en första uppsättning av maskiner och verktyg med hälften eller i undantagsfall med högst två tredjedelar av kostnaderna. Förslaget vann ej statsmakternas gillande.

Under sista året ytterligare vunnen erfarenhet har emellertid givit belägg för styrelsens uppfattning, att den mycket angelägna utbyggnaden av verksamheten skulle kunna genomföras snabbare, därest statsbidrag skulle kunna lämnas jämväl till de för huvudmännen förhållandevis dryga kostnaderna för maskinanskaffning etc. Speciellt skattetyngda kommuner — icke minst i Norrland, där behovet av skyddad verksamhet är stort — ställer sig på grund av maskinanskaffningskostnaderna ofta tveksamma med avseende på sina möjligheter att inom överskådlig tid kunna anslå erforderliga medel till inrättande av skyddad verksamhet. Med hänsyn härtill vill arbetsmarknadsstyrelsen ånyo föreslå, att styrelsen fr. o. m. år 1961 lämnas möjligheter att utge statsbidrag till anskaffande av en grunduppsättning maskiner eller likvärdig utrustning med hälften av anskaffningskostnaden.

Styrelsen uppskattar kostnaden för de sålunda föreslagna statsbidragen till grundutrustning till 2 275 000 kronor under nästa budgetår. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknas till (937 500 + 4 387 500 + 2 275 000) 7 600 000 kronor.

Departementschefen

Ifrågavarande statsbidrag utgår till huvudman som anordnar nya lokaler för verkstäder för arbetsträning och skyddad sysselsättning. Bidraget

kompletteras av de hyresbidrag, som utgår till huvudmän vilka anordnar dylika verkstäder i förhyrda lokaler. Sistnämnda bidrag bestrides från det anslag som behandlas under nästföljande punkt. När statsmakterna år 1960 beslöt införa dessa bidrag förelåg förslag att bidrag skulle lämnas även till kostnaderna för en första uppsättning maskiner och verktyg. Detta förslag avvisades med hänsyn till de betydande kostnader för statsverket, som dess genomförande skulle ha inneburit. Arbetsmarknadsstyrelsen har nu ånyo föreslagit, att bidragssystemet skall byggas ut med ett särskilt bidrag till maskiner och verktyg. Jag är inte beredd att förorda en omprövning av föregående års beslut på denna punkt.

Däremot kan jag tillstyrka, att bidragsreglerna såsom styrelsen föreslagit jämkas så att statsbidrag till verkstadslokaler för särskilt utrymmeskrävande verksamhet må utgå för högst 30 m² per arbetsplats i stället för enligt gällande bestämmelser högst 15 m².

Under anslaget bör anvisas medel för den utbetalning av statsbidrag, som kan beräknas bli aktuell under nästa budgetår. Såsom framgår av vad arbetsmarknadsstyrelsen anfört synes en betydande utbyggnad av verkstäderna vara att förvänta. Då halva bidragsbeloppet betalas ut först sedan lokalerna avsynats och godkänts samt relativt lång tid kan förflyta innan lokalerna färdigställes är det emellertid inte möjligt att få säkra hållpunkter för beräkningen. Jag uppskattar medelsbehovet till 3 000 000 kronor och förordar, att anslaget anvisas med detta belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 1 500 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordad ändring av grunderna för statsbidrag till anordnande av verkstäder inom arbetsvården;

b) till *Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

[72] 10. **Bidrag till driften av verkstäder för handikappade**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 366)	1 600 000
1961/62 (förslag)	3 100 000

Från anslaget bestrides kostnaderna för statsbidrag enligt kungörelsen 1960: 212 för förhyrande av verkstadslokaler, avlönande av föreståndare och arbetsledare samt anskaffande av desinfektionsanordningar. Bidraget till avlönande av föreståndare och arbetsledare utgår med högst 40 eller

i särskilda fall högst 45 % av avlöningsförmånerna enligt vissa löneklasser i statens löneförordning. Hyresbidraget, vilket införts fr. o. m. den 1 juli 1960, utgår med 50 % av hyreskostnaden, dock högst med 15 kronor per m² och år samt för högst 15 m² per arbetsplats.

Arbetsmarknadsstyrelsen har lämnat följande uppgifter rörande verksamhetens omfattning.

Under kalenderåret 1959 har 10 nya verkstäder tillkommit, nämligen i Nässjö, Tranås, Mölndal (hemarbetscentral), Ljungby, Lund, Ystad, Kungsör, Arvika, Eskilstuna och Solna/Sundbyberg. Till följd härav och genom en utbyggnad av i drift varande verkstäder har antalet platser för arbetsträning och skyddad sysselsättning stigit från 2 132 till 2 597. Vid årsskiftet 1959—60 var härutöver 741 hemarbetare sysselsatta. Under år 1959 sysselsattes eller arbetsträning ades sammanlagt 4 875 personer. Dessa utförde 2 751 414 timmars arbete och erhöll en sammanlagd ersättning av 8 228 752 kronor. Under år 1958 presterades 2 236 264 arbetstimmar, för vilket ersättningen uppgick till 6 759 590 kronor.

Utbyggnaden under år 1960 uppskattas till 700 platser. Styrelsen beräknar, att statens kostnader för bidrag till föreståndares och arbetsledares löner under nämnda år kommer att stiga med 445 000 kronor till ca 1 680 000 kronor. Härtill kommer hyresbidragen, som för tiden 1 juli—31 december 1960 beräknas till ca 170 000 kronor. Under år 1961 räknar styrelsen med 1 300 nya arbetsplatser, varför under nästa budgetår bidragen till föreståndares och arbetsledares löner torde komma att öka med 860 000 kronor till 2 540 000 kronor och hyresbidragen med 260 000 kronor till 430 000 kronor. Styrelsen har vid sina beräkningar utgått från att ca 30 % av de nya platserna skall inrättas av huvudmän, som av utomstående förhyr lokaler för arbetsträning eller skyddad sysselsättning.

Styrelsen har vidare anfört, att mellan Landstingens centrala lönenämnd och vederbörande arbetstagarorganisationer träffats ny överenskommelse rörande föreståndare och arbetsledare vid arbetsträningsverkstad. Med anledning härav föreslår styrelsen, att statsbidragsreglerna ändras sålunda, att statsbidrag må beräknas högst å lönen enligt följande löneklasser i löneplan A statens löneförordning, nämligen i fråga om föreståndare vid institution med minst 30 platser 19 (f. n. 18) löneklassen, i fråga om annan föreståndare 17 (f. n. 16) löneklassen samt i fråga om arbetsledare 13 (f. n. 12) löneklassen. Där verksamhetens omfattning så motiverar, bör dock bidrag till avlönande av föreståndare få beräknas högst å lönen i 21 löneklassen, vilket överensstämmer med vad som nu gäller. Kostnaderna för en dylik höjning beräknar styrelsen för budgetåret 1961/62 till 55 000 kronor.

Styrelsen beräknar sålunda det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår till (2 540 000 + 430 000 + 55 000) avrundat 3 000 000 kronor.

Departementschefen

Under föregående punkt har jag förordat, att bidrag till anordnande av verkstäder inom arbetsvården i vissa fall skall kunna utgå för upp till 30 m² per arbetsplats. I överensstämmelse härmed bör även hyresbidragen för sådana verkstäder i motsvarande fall få beräknas för högst 30 m² per arbetsplats. Vidare bör grunderna för statsbidraget till avlönande av föreståndare och arbetsledare ändras i enlighet med styrelsens förslag.

Såsom framgår av arbetsmarknadsstyrelsens redogörelse har en glädjande utbyggnad av verkstäder för handikappade kommit till stånd och ytterligare utbyggnad kan påräknas. Detta medför en ökning av bidragen till driftkostnader. Härtill kommer kostnaderna för de av mig föreslagna ändringarna av bidragsgrunderna. Jag förordar, att anslaget höjes med 1 500 000 kronor till 3 100 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade ändringar av grunderna för statsbidrag till verkstäder inom arbetsvärden;

b) till *Bidrag till driften av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 100 000 kronor.

[73] 11. **Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 000 000	33 272 191
1960/61 (statsliggaren s. 366)	40 000 000	
1961/62 (förslag)	70 000 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har 39 925 000 kronor beräknats för anordnande av yrkesutbildningskurser för partiellt arbetsföra och andra arbetslösa samt 75 000 kronor för andra särskilda utbildningskurser.

De grundläggande bestämmelserna om ifrågavarande kurser finns i kungörelsen 1945: 445 (ändrad 1954: 422 och 1957: 129) angående yrkesutbildningskurser för arbetslösa. Kurserna bör i regel anordnas som nybörjarkurser, fortbildningskurser eller omskolningskurser. I statsbidragshänseende skiljes mellan kommunal arbetslöshetskurs, arbetslöshetskurs vid central verkstadsskola och central arbetslöshetskurs. Kursverksamheten står under central ledning av överstyrelsen för yrkesutbildning, som i olika frågor har att samråda med arbetsmarknadsstyrelsen. Kostnaderna för anordnandet resp. bidrag till anordnandet av kurserna samt kostnaderna för timpenning resp. statlig studiehjälp till kursdeltagarna bestrides ur förevarande anslag. Vederbörande kommun har att ersätta 25 % av kost-

naderna för bl. a. timpenning. Dylikt kommunalt bidrag tas till uppbörd på anslaget. Utbildningsbidrag till kursdeltagarna utgår i regel från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m.m.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i fråga om *kursverksamheten för partiellt arbetsföra och andra arbetslösa* anfört, att verksamheten, som under budgetåret 1958/59 omfattade sammanlagt 350 kurser, under det sist förflutna budgetåret har ökat med 232 till 582 kurser. Ökningen har huvudsakligen föranletts av det ökade behovet av yrkesutbildning och omskolning för under året friställd arbetskraft. Av de under året pågående kurserna har 491 varit anordade som centrala arbetslöshetskurser och 91 som kommunala arbetslöshetskurser. Sammanlagt deltog i nybörjar-, omskolnings- och fortbildningskurser 10 079 personer. Av dessa var 1 703 partiellt arbetsföra (varav 1 665 civilskadade och 38 i militärtjänst skadade), 8 030 arbetslösa (varav 1 670 i fortbildningskurser för byggnadsarbetare), 181 ungerska flyktingar samt 165 andra utlänningar. Nettoutgiften för kursverksamheten har uppgått till 32 395 793 kronor, varav till stadigvarande undervisningsmateriel ca 13 800 000 kronor. I nettoutgiften för kursverksamheten ingår icke kostnader för kursdeltagare tillhörande kategorierna i militärtjänst skadade och ungerska flyktingar. — Timpenning till kursdeltagare i omskolningskurser och fortbildningskurser har utgått med en krona per arbetstimme. Härav skall i regel 25 % gäldas av kursdeltagarens hemortskommun. I fråga om utlänningar utgår dock timpenningen helt av statsmedel. Till deltagare i nybörjarkurser har utgått statlig studiehjälp i enlighet med bestämmelserna i allmänna studiehjälpsreglementet. Efter avdrag med de belopp, som under året influtit från berörda kommuner, utgör nettokostnaderna för timpenningar och statlig studiehjälp i runt tal 6 066 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1961/62 anför överstyrelsen, att arbetsmarknadsstyrelsen beräknar behovet av kurser till ca 1 500 under nämnda budgetår, vilket innebär en ökning i förhållande till det beräknade behovet för innevarande budgetår med ca 500 kurser. Förutsättes kursverksamheten få denna omfattning bör anslagsbeloppet höjas väsentligt. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen föreslår överstyrelsen, att förevarande delpost uppföres med ett till 124 800 000 kronor förhöjt belopp.

De för *andra särskilda utbildningskurser* beräknade medlen skall enligt gällande bestämmelser disponeras för utbildningskurser i sådana yrken inom överstyrelsens verksamhetsområde, där det med hänsyn till det aktuella arbetsmarknadsläget eller eljest är av väsentlig betydelse, att omedelbara åtgärder vidtages för att snabbt öka tillgången på yrkesutbildad arbetskraft. Överstyrelsen upplyser, att fyra kurser av denna typ har pågått under budgetåret 1959/60, nämligen två förberedande kurser för skeppskockar med sammanlagt 21 deltagare och två kurser för utbildning av däckspersonal med sammanlagt 19 deltagare. Nettoutgiften för dessa

kurser har uppgått till i runt tal 84 000 kronor. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och med hänsyn till att hittillsvarande anslagspost, 75 000 kronor, under de två senaste budgetåren icke visat sig tillräcklig, föreslår överstyrelsen att för sådana utbildningskurser under nästa budgetår beräknas ett till 200 000 kronor förhöjt belopp.

Överstyrelsen föreslår sålunda, att hela anslaget uppföres med (124 800 000 + 200 000) 125 000 000 kronor.

Överstyrelsen har fr. o. m. budgetåret 1959/60 bemyndigats att inrätta högst 20 *extra ordinarie lärartjänster* för lärare vid omskolningskurser. För dylika lärare skall tillämpas de i kungörelsen 1958: 419 meddelade bestämmelserna för fast anställd yrkeslärare. Överstyrelsen hemställer nu om medgivande att inrätta ytterligare 50 extra ordinarie lärartjänster. Som motivering härför anföres bl. a., att omsättningen av lärare till följd av de osäkra anställningsförhållandena är avsevärd. Med nuvarande osäkra anställningsförhållanden för lärarna har överstyrelsen nämligen mycket små möjligheter att behålla lärare någon längre tid, bl. a. beroende på den ökade efterfrågan på yrkeslärare från yrkesskolorna och enhetsskolan med de säkrare och bättre anställningsförhållanden, som erbjuds lärare vid dessa skolformer.

Sammanlagda antalet extra ordinarie tjänster bör icke vara större än det antal kurser, som man med ledning av hittills gjorda erfarenheter kan antaga alltid bli behövligt. Under de tre senaste budgetåren har antalet kurser av verkstadsskolekaraktär icke understigit 70. Med hänsyn härtill och till den beräknade stora ökningen av kursantalet synes minst 50 nya extra ordinarie tjänster böra inrättas. Kostnaderna härför hänför sig huvudsakligen till pensionskostnaderna, då de nuvarande lärararvodena redan uppgår till samma belopp som lönerna till lärare vid centrala verkstadsskolor.

Departementschefen

Inom arbetsmarknadspolitiken har under de senaste åren de rörlighetsbefrämjande åtgärderna tillmätts en allt större betydelse. I enlighet härmed har ansträngningar gjorts att utveckla kursverksamheten för partiellt arbetsföra och andra arbetslösa. Medan verksamheten under budgetåret 1958/59 omfattade 350 kurser med ca 6 000 deltagare, var antalet kurser under budgetåret 1959/60 582 och antalet kursdeltagare ca 10 000. Vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår beräknades att utbildningsverksamheten skulle fortsätta i minst samma omfattning som föregående budgetår och anslaget höjdes till 40 000 000 kronor.

Erfarenheterna av kursverksamheten är goda. Eleverna har i regel efter avslutad utbildning kunnat placeras i anställningar inom utbildningsyrket. I åtskilliga fall har anställning erhållits innan utbildningen avslutats, varvid den slutliga utbildningen erhållits på arbetsplatsen. Genom kursverk-

samheten minskar belastningen på arbetslöshetskassorna och behovet av beredskapsarbeten.

Med hänsyn till nu nämnda omständigheter och då förutsättningar för en fortsatt utveckling av kursverksamheten — utöver vad som antagits vid anslagsberäkningen — befunnits föreligga, har Kungl. Maj:t innevarande budgetår genom beslut den 14 oktober 1960 medgivit överstyrelsen för yrkesutbildning att överskrida anslagsposten till kursverksamhet för partiellt arbetsföra och andra arbetslösa med högst 25 000 000 kronor. Totalt står därmed under denna post i det närmaste 65 000 000 kronor till överstyrelsens förfogande för innevarande budgetår. Verksamheten kan beräknas komma att omfatta något över 700 verkstadsskolekurser, vartill kommer närmare 100 fortbildningskurser för arbetslösa byggnadsarbetare. Antalet elever vid verkstadsskolekurserna kan uppskattas till upp emot 12 000 och vid byggnadsarbetarekurserna till omkring 1 000. Här må anmärkas, att omskolningsverksamheten omfattar även utbildning hos enskilda företag och i det ordinarie utbildningsväsendet. Kostnaderna härför belastar ej ifrågavarande anslag. Det totala antalet utbildningsfall kan inberäknat sistnämnda verksamhet beräknas bli omkring 14 000.

Det största antalet elever utbildas för yrken inom metallindustrien. Av de 498 kurser som var i gång den 30 november 1960 avsåg sålunda 384 metallarbetaryrken. I övrigt anordnades även kurser för inrednings- och maskinsnickare, kontorsanställda, tekniska ritbiträden m. fl. Inte mindre än 161 kurser var förlagda till de fem nordligaste länen.

Medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag är svårt att beräkna. Kostnaderna blir bl. a. beroende på inom vilka yrken nya kurser kommer att sättas i gång. Betydande investeringar har under de senaste åren gjorts i maskinanskaffning m. m. för vilken återanskaffning ännu ej behöver ske. En ökning av utbildningen bör under dessa förhållanden kunna åstadkommas utan en proportionellt lika stor ökning av förevarande anslag. Jag föreslår, att anslaget uppföres med 70 000 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas, att Kungl. Maj:t den 21 oktober 1960 medgivit överstyrelsen för yrkesutbildning att tills vidare under budgetåret 1960/61 disponera anslagsposten till anordnande av yrkesutbildningskurser för partiellt arbetsföra och andra arbetslösa för utbildning av lärare till sådana kurser. Den omfattande utvidgningen av omskolningsverksamheten har nämligen medfört, att kostnaderna för sådan utbildning inte ansetts kunna inrymmas inom åttonde huvudtitelns reservationsanslag till utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.

Överstyrelsen har i petita rörande nämnda anslag under åttonde huvudtiteln för nästa budgetår beräknat kostnaderna för utbildning av lärare vid omskolningskurser till 600 000 kronor. Jag förordar efter samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet, att angivna kostnader även under nästa budgetår bestrides från femte huvudtitelns nu ifrågavarande anslag.

Från detta anslag bör också enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t bestridas kostnader för de av överstyrelsen omnämnda andra särskilda utbildningskurserna.

Vid behandlingen av anslaget till Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder har jag förordat en vidgad dispensmöjlighet i fråga om kommunernas andel av utbildningsbidrag. Motsvarande bör gälla beträffande timpenning, vilken bestrides från nu ifrågavarande anslag.

För att överstyrelsen skall få bättre möjligheter att behålla en duglig lärarkår för omskolningsverksamheten bör 30 nya extra ordinarie lärartjänster få inrättas.

Inledningsvis har under denna punkt lämnats en redogörelse för de grundläggande bestämmelserna rörande kursverksamheten. Därav framgår att verksamheten måste bedrivas i nära samarbete mellan överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen. Den senare beställer hos överstyrelsen kurser med ledning av sin kännedom om arbetsmarknadsförhållandena. Överstyrelsen anordnar kurserna. Enligt kungörelsen 1945: 445 ankommer det på överstyrelsen att för varje fall avgöra huruvida särskild kursstyrelse bör finnas för central arbetslöshetskurs — flertalet av ifrågavarande kurser tillhör denna grupp — och bestämma dess sammansättning och arbetsuppgifter. Särskild kursstyrelse har i regel inte utsetts, utan de uppgifter som skulle ankomma på sådan styrelse har fullgjorts av överstyrelsen. Kursdeltagarna uttas under medverkan från arbetsförmedlingen.

Vid den snabba utbyggnaden av kursverksamheten har administrationssvårigheter framträtt. Bl. a. har det framstått som en olägenhet att överstyrelsen inte haft tillgång till regionala organ, till vilka en del av de på överstyrelsen fallande administrativa uppgifterna kunde decentraliseras. Efter en av de båda ämbetsverken gemensamt gjord framställning har Kungl. Maj:t därför den 14 oktober 1960 dels meddelat bestämmelser om centralt samarbetsorgan mellan myndigheterna, dels ock bemyndigat överstyrelsen att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen uppdra åt länsarbetsnämnderna att fullgöra uppgifter, som enligt förenämnda kungörelse ankommer på överstyrelsen. Denna anordning är att betrakta som ett provisorium i avbidan på att utredningsarbetet rörande vissa organisationsfrågor inom yrkesutbildningen slutföres.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 000 kronor.

[74] 12. **Understöd åt flyktingar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 000 000	2 735 409
1960/61 (statsliggaren s. 366)	3 500 000	
1961/62 (förslag)	3 500 000	

Från anslaget bestrides främst kostnader för det första omhändertagandet av till Sverige anländande flyktingar och för viss utbildning och starthjälp, som befinnes erforderlig för flyktingarnas inplacering på den svenska arbetsmarknaden. Vidare bestrides från anslaget kostnader i vissa fall för bidrag till resor från Sverige samt för bidrag motsvarande allmänna barnbidrag och ersättning motsvarande sjukhjälp och moderskapshjälp. Däremot bestrides fr. o. m. innevarande budgetår kostnader för utbildningsbidrag från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört, att den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige omfattade 217 personer under år 1959 och 170 under första hälften av år 1960. Den övervägande delen har utgjorts av sjuka flyktingar och anhöriga till dem. Samtliga flyktingar har överförts från flyktingläger i Österrike, Grekland och Italien. Antalet flyktingar, som inkommit i landet på annat sätt, utgjorde under motsvarande tid 31.

För budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen utgifterna för med flyktingverksamheten förenade kostnader avseende de flyktingar, som med stöd av hittills fattade beslut redan överförts till Sverige eller väntas anlända hit under senare delen av år 1960, jämte s. k. illegala flyktingar till 1 000 000 kronor. Då det finns anledning att räkna med att kollektiv överföring av flyktingar kommer att äga rum även i fortsättningen, föreslår styrelsen, att — inberäknat nyssnämnda belopp — oförändrat 3 500 000 kronor beräknas för de utgifter, som f. n. bestrides av arbetsmarknadsmyndigheterna. Under förutsättning av ett i stort sett oförändrat arbetsmarknadsläge borde därigenom finnas utrymme för överföring av inemot 500 flyktingar.

Styrelsen har vidare föreslagit, att det under elfte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar, vilket anslag för innevarande budgetår är anvisat med 1 500 000 kronor, fr. o. m. nästa budgetår sammanföres med förevarande anslag. Styrelsen föreslår, att anslaget till Understöd åt flyktingar m. m. på grund härav höjes med 1 500 000 kronor och anvisas med (3 500 000 + 1 500 000) 5 000 000 kronor.

Departementschefen

Under år 1960 har fram till den 1 december sammanlagt 395 flyktingar jämte 270 anhöriga överförts till Sverige. Av dessa flyktingar var 244 mer

eller mindre svårt handikappade, vartill kom 41 ensamstående mödrar med barn. På grund av det gynnsamma arbetsmarknadsläget har utplaceringen gått betydligt snabbare än man erfarenhetsmässigt räknat med. Den 1 december var sålunda 356 arbets- och bostadsplacerade eller deltog i utbildningskurser, 28 vistades på sjukhus och endast 11 var kvar på förläggningar. Kungl. Maj:t har den 16 december 1960 fattat beslut om överföring av ytterligare flyktingar, avseende såväl arbetsföra som vissa sjuka flyktingar från läger i Österrike och Italien.

Det är f. n. inte möjligt att närmare bedöma förutsättningarna för kollektiv överföring av flyktingar under nästa budgetår. Härtill kommer, att kostnaden för varje flykting är beroende av faktorer, som inte nu kan överblickas. Medel bör emellertid stå till Kungl. Maj:ts förfogande för fortsatt överförande av flyktingar. Jag föreslår, att oförändrat belopp beräknas för de utgifter, som f. n. bestrides av arbetsmarknadsmyndigheterna. Kostnaderna för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar bör liksom hittills bestridas av anslag under elfte huvudtiteln.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt flyktingar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

[75] 13. **Bidrag till De blindas förening**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	445 000	445 000
1960/61 (statsliggaren s. 367)	475 000	
1961/62 (förslag)	515 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har 410 000 kronor avsetts som bidrag till avlöningar och omkostnader för den av De blindas förening genom föreningens försäljningsaktiebolag bedrivna depåverksamheten för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare samt av dessas hantverksprodukter. Återstående belopp, 65 000 kronor, utgör bidrag till föreningens verksamhet i övrigt.

De blindas förening har upplyst, att kostnaderna år 1959 för försäljningsaktiebolaget uppgått till 402 615 kronor, varav 261 467 kronor för avlöningar och arvoden. För budgetåret 1961/62 beräknas en ökning av posten avlöningar och arvoden med 13 515 kronor på grund av att nya löneavtal träffats i anslutning till riktlinjerna i de mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer träffade tvååriga avtalen. Kostnaderna för pensionsavgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspensionering beräknas till 8 800 kronor. Övriga omkostnader beräknas till oförändrat 141 200 kronor. Kostnaderna för depåverksamheten skulle sålunda uppgå till (261 467 +

13 515 + 8 800 + 141 200) avrundat 425 000 kronor, vilket i förhållande till anslaget för 1960/61 innebär en ökning med 15 000 kronor.

Statsbidraget till föreningens verksamhet i övrigt skall användas dels till hjälp åt behövande blinda och dels för att göra det möjligt för alla blinda, som så önskar, att erhålla De blindas veckoblad utan kostnad. Föreningen hemställer nu om anslag med 190 000 kronor för utgivandet av veckobladet samt till föreningens konsulentverksamhet. Kostnaderna för veckobladet uppgick under år 1959 till 43 665 kronor.

I fråga om konsulentverksamheten, som innefattar såväl centrala som lokala arbetsuppgifter, anför föreningen bl. a. följande.

Den centrala konsulentverksamheten har främst arbetsledande och rådgivande funktion. Den biträder lokalkonsulenterna vid frågor av mera komplicerad natur och lämnar dem fortlöpande information om författnings- och andra frågor. Centrala statliga myndigheter utnyttjar i allt större utsträckning avdelningens sakkunskap och arbetsmaterial. Detta har särskilt varit fallet i frågor rörande skol- och yrkesutbildning för synskadade. Även om tillkomsten av en statlig konsulentbefattning numera ökat effektiviteten vid behandling av arbetsmarknadsärenden, kvarstår dock fortfarande den betydelsefulla uppgiften i samband med arbetsplacering och därmed sammanhängande spörsmål för den framtida utvecklingen. Kostnaderna för De blindas förenings centrala konsulentavdelning uppgick under år 1959 till 80 241 kronor.

Den lokala konsulentverksamheten har hittintills bedrivits som försöksverksamhet. Den tar främst sikte på de sociala och personliga problemen. Eftersom kontakten synskadade emellan utgör ett första viktigt steg i rehabiliteringsprocessen, utsåg De blindas förening från försöksverksamhetens början socialt och föreningsmässigt kunniga blinda att uppehålla konsulentbefattningarna, en som erfarenheten visar riktig åtgärd. Likaledes anordnar föreningen i allt större utsträckning veckoslutskurser för nyblinda och deras anhöriga. Bland lokalkonsulentens arbetsuppgifter må särskilt framhållas uppsökandet av nyblinda med ingående samtal såväl med den nyblinde som med dennes anhöriga om de mångskiftande besvärligheter i den dagliga livsföringen som synförlusten innebär. Dessa besök bidrager i mycket hög grad till, att den nyblinde snabbt anmäler sig för rehabiliterande åtgärder såsom anpassningsundervisning med åtföljande yrkesutbildning eller placering i skyddad sysselsättning. Lokalkonsulenterna skall vidare vara en förbindelselänk mellan den enskilde och kommunala eller statliga organ samt därvid med sin speciella sakkunskap bistå i frågor som berör de blinda. Konsulenterna skall således icke ersätta utan komplettera nu befintliga sociala och arbetsvårdande organ.

F. n. bedrives lokal konsulentverksamhet i 15 län samt Stockholms stad med stöd av anslag från landsting och städer utanför landsting. Därjämte bedrives verksamheten i ytterligare 4 län med stöd av tillfälliga anslag från lokala blindorganisationer. De blindas förening räknar med, att landstingen i dessa fyra län samt i ytterligare två län skall anvisa medel för ändamålet, så att den lokala konsulentverksamheten för blinda under år 1961 kommer att omfatta 21 län samt Stockholms stad.

De från landstingen för denna verksamhet anvisade medlen är dock otillräckliga för arbetets effektiva bedrivande men med hänsyn till att de

lokala konsulenterna även betjänar statliga myndigheter i viss utsträckning, torde det få anses rimligt, att statsanslag lämnas också till den lokala konsulentverksamheten. De blindas förening bedömer, att ett statsbidrag av i genomsnitt 3 000 kronor per län skulle skapa förutsättningar för en jämförelsevis effektiv verksamhet. Efter denna princip skulle statens kostnader för lokal konsulentverksamhet för blinda för budgetåret 1961/62 uppgå till 66 000 kronor.

Föreningen hemställer med stöd av vad sålunda anförts om anslag med (425 000 + 190 000) 615 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen, som haft att yttra sig beträffande förslaget om bidrag till konsulentverksamhet, tillstyrker bifall till föreningens framställning.

Departementschefen

Statsbidraget till De blindas förenings depåverksamhet för blinda hantverkare bör enligt föreningens hemställan räknas upp med 15 000 kronor till 425 000 kronor.

Bidraget till föreningens verksamhet i övrigt har hittills enligt bidragsbestämmelserna avsetts i första hand för understödsverksamheten till förmån för behövande arbetsföra blinda samt för utgivande och tillhandahållande i viss omfattning av De blindas veckoblad. Det synes numera befogat, att bidraget främst avses för De blindas veckoblad samt för den av föreningen bedrivna lokala konsulentverksamheten. För att möjliggöra ett ökat stöd åt sistnämnda verksamhet finner jag det motiverat, att bidraget i ifrågavarande del höjes med 25 000 kronor till 90 000 kronor.

Anslaget bör därför anvisas med (425 000 + 90 000) 515 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till De blindas förening* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 515 000 kronor.

[76] 14. **Bidrag till De vanföras riksförbund**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 000	25 000
1960/61 (statsliggaren s. 367)	140 000	
1961/62 (förslag)	150 000	

Av anslaget för innevarande budgetår, 140 000 kronor, har 100 000 kronor avsetts för bidrag till inköp och distribution av hjälpmedel för underlättande av den dagliga livsföringen för rörelsehindrade och andra handikappade ävensom hjälpmedel för handikappade husmödrar.

De vanföras riksförbund har anfört, att förbundets verksamhet fortsätter

att expandera. Antalet lokalavdelningar utgör 102 och medlemsantalet uppgår till ca 16 000. Förbundets kostnader för ombudsmannaverksamhet, återanpassningskurser och informationsverksamhet gentemot kommunala instanser uppgår till ca 204 600 kronor. Förbundet tillsköt år 1959 ca 33 000 kronor till sin barnkoloni i Vejbystrand. Förbundets kostnader för vård vid dess tre rekreationshem uppgick samma år till 119 000 kronor.

Förbundet hemställer, att anslaget till förbundets verksamhet för budgetåret 1961/62 måtte höjas till 60 000 kronor.

I fråga om bidraget till tekniska hjälpmedel för handikappade har förbundet ännu icke kunnat erhålla någon klarhet över det aktuella behovet. Förbundet hemställer därför tills vidare om oförändrat anslag 100 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker framställningen.

Departementschefen

Ännu saknas närmare erfarenheter av de bidrag till tekniska hjälpmedel för handikappade, vartill för innevarande budgetår anvisats 100 000 kronor. Jag föreslår att oförändrat bidrag lämnas under nästa budgetår. Förbundet har betydande utgifter för den vård, som lämnas vid förbundets olika anläggningar. Jag finner det motiverat att höja det statliga stödet till denna verksamhet med 10 000 kronor till 50 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till De vanföras riksförbund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 150 000 kronor.

[77] 15. **Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	50 000
1960/61 (statsliggaren s. 367)	65 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

Hörselfrämjandets riksförbund har anfört, att verksamheten vid rehabiliteringscentralen för vuxna hörselskadade alltjämt bedrives enligt vid starten uppgjorda riktlinjer. Fortfarande vill man genom personlig omvårdnad, träning av hörselrester, rättande av talfel och omsorgsfull övning i avläsning hjälpa svårt hörselskadade personer i arbetsför ålder till möjlighet att sköta ett lämpligt arbete och till normal social gemenskap. Verksamheten bygger på intimt samarbete mellan läkare, lärare, kurator, akustiskt-tekniskt sakkunniga samt arbetsmarknadens organ på olika platser. Samtliga landsting och städer utanför landsting har alltsedan hösten 1956 beviljat anslag till elevernas inackorderingskostnader. Antalet mottagna

elever har under 1959/60, då två lärare varit heltidsanställda, varit 49, fördelade på åtta kurser. Antalet ansökningar om plats vid centralen har under samma tid varit 62.

Riksförbundet har anfört, att verksamheten i nuvarande omfattning ej kan inskränkas om behovet skall kunna tillgodoses. Även av rent pedagogiska skäl måste två lärare vara fast knutna till centralen. Detta möjliggjordes under läsåret 1959/60 genom privata engångsbidrag. Tiden bör nu vara inne att låta rehabiliteringscentralen bli en fast institution inom den svenska hörselvården.

Förbundet beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 till 109 028 kronor, varav 86 728 kronor avser löne- och pensionskostnader och 22 300 kronor hyra och andra omkostnader. Förbundet har härvid räknat med att rektor placeras i 24 löneklassen, en assistent i 22 löneklassen och en kurator i 16 löneklassen. Förbundet anser det angeläget, att fasta lärartjänster inrättas i stället för att lärare hittills endast kunnat årsanställas, vilket emellertid förutsätter anslag av statliga medel.

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker förbundets framställning.

Medicinalstyrelsen — som införskaffat yttrande från hörselvårdsnämnden — framhåller önskvärdheten av att en utredning verkställes rörande rehabiliteringscentralens fortsatta verksamhet och organisation. I avvaktan därpå bör förbundet få möjlighet att fortsätta ifrågavarande arbete genom att statsbidrag beviljas med skäligt belopp. *Statskontoret* anför, att man torde kunna räkna med att landstingens hörcentraler så småningom utbygges till rehabiliteringskliniker. Intill dess så skett i någon större utsträckning torde det vara angeläget att riksförbundets verksamhet för rehabilitering av svårt hörselskadade upprätthålles i oförminskad omfattning. Härför torde vara tillfyllest med oförändrat statligt bidrag.

Departementschefen

Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral, som tillkom år 1956, har fr. o. m. budgetåret 1958/59 åtnjutit statligt bidrag. Detta utgick de två första budgetåren med 50 000 kronor och höjdes för innevarande budgetår till 65 000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av den av centralen bedrivna verksamheten föreslår jag, att bidraget räknas upp med ytterligare 20 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 85 000 kronor.

F. Bostadsbyggande m. m.

[78] 1. **Bostadsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 080 500	3 688 638
1960/61 (statsliggaren s. 368)	4 092 200	
1961/62 (förslag)	4 583 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 604 500 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförändringar		
1. Kanslibyrån: Allmänna sektionen		
1 kanslist i reglerad befordringsgång i st. f. amanuens		1 764
2. Planeringsbyrån: Statistiska sektionen		
1 kanslist i reglerad befordringsgång i st. f. amanuens		1 764
3. Lånebyrån: Värderingssektionen		
1 förste byråingenjör Ae 21	24 408	
1 kansliskrivare Ae 10	13 848	
4. Lånebyrån: Marksektionen		
Medel för tillfällig anställning av en lantmätare	28 500	
5. Sociala sektionen		
1 kontorsskrivare Ae 13	16 152	
1 kansliskrivare Ae 10	13 848	
Tjänsteförändringar		
6. Vissa lönegradsfrågor	49 797	
7. Arvode till organisationsföredragande	1 200	
8. 1 byråchef Bp 1 föres på övergångsstat	—	—
9. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster minskas med 21	—	—

Automatiska förändringar	Ökning	Minskning
10. a) Lönegrads- och löneklassförändringar	44 000	
b) Höjning av rörligt tillägg	412 800	
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	3 500	
	608 053	3 528
	+ 604 525	

Motivering

1—2. En av de två amanuenstjänster, som finnes inrättade på kanslibyråns allmänna sektion, nämligen den som är avsedd för handläggningen av personalärenden, kan ersättas med en kanslisttjänst. Vidare kan en amanuenstjänst på planeringsbyrån utbytas mot en kanslisttjänst.

3. Styrelsen har uppskattat verkan av vissa i byggnadskostnadsindex ej framträdande kostnadssänkande faktorer, såsom rationaliseringen inom byggnadsindustrien m. fl., till att motsvara en kostnadssänkning av i genomsnitt 2 % per år. Byggnadskostnadernas beräknade stegring under 1950-talet enligt styrelsens värderingsindex blev härigenom 18 % lägre än enligt styrelsens byggnadskostnadsindex. Ett underlag för att bedöma hur detta gap förhåller sig till verkligheten erhålles genom efterkalkyler och analyser av kostnaderna i ett antal byggnadsföretag, som har finansierats med statliga lån, s. k. revisioner. Revisionsverksamheten erfordras som underlag för den omprövning av ortskoefficienterna, som nu är starkt påkallad. Även när det gäller värderingsmetoden för småhus måste utvecklingsarbetet i väsentliga delar baseras på kunskaper, som erhålles från en revisionsverksamhet. Denna har betydelse också för en anpassning av bestämmelserna om maximerade belåningsvärden till kostnadsutvecklingen.

För att arbetet med revisioner skall kunna påbörjas behöver värderingssektionen förstärkas med en förste byråingenjör i Ae 21 och en kanslisskrivare i Ae 10.

4. En besvärande balans har uppkommit beträffande ärenden avseende värdering av mark för annan myndighets räkning. Marksektionen behöver omedelbart förstärkas med ytterligare minst en tillfälligt anställd lantmätare. Detta behov kommer att bestå även under nästa budgetår.

5. Ansökningar om familjebostadsbidrag handlägges av kommunernas förmedlingsorgan. Kommunerna skall årligen hos styrelsen ansöka om ersättning av statsmedel för sina utgifter. Styrelsen granskar stickprovsvis inkomna ansökningar före slutlig avräkning. Granskningsarbetet visar, att felprocenten är så stor, att risker föreligger för en ur administrativ synpunkt icke önskvärd utveckling. En effektivisering av granskningsverksamheten framstår som inte enbart ekonomiskt motiverad utan är också befogad mot bakgrunden av att gällande bestämmelser bör tillämpas någorlunda enhetligt inom kommunerna.

På grund av de begränsade personalresurserna blir granskningen av så ringa omfattning, att den knappast fyller det avsedda syftet. Alltför många kommuner kommer under en följd av år att inte bli föremål för någon granskning. Detta innebär, att bidrag utbetalas felaktigt och att statsmedel kommer till inte avsedd användning. Sociala sektionens förvaltningsavdelning bör i anledning härav förstärkas med en tjänst som kontorsskrivare i Ae 13 och en tjänst som kansliskrivare i Ae 10.

6. Styrelsens förslag till löneregleringar avser uppflyttning på kanslibyrån av en assistent i Ae 12 till förste kontorsskrivare i Ae 15, en förste expeditionsvakt i Ao 8 till materialförvaltare i Ae 9, en förste byråsekreterare från Ae 21 till Ae 23, en kansliskrivare Ae 10 till extra kanslist i reglerad befordringsgång, en kamrerare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en kassör i Ao 13 till bokhållare i Ao 15, en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 och ett biträde i reglerad befordringsgång till stansoperatör i Ae 7, på planeringsbyrån av en amanuens till förste aktuarie i Ae 21, en biblioteksassistent från Ae 10 till Ae 11, en förste aktuarie i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, på tekniska byrån av byråchefen från Bp 1 till Bp 3, en byråingenjör i Ae 19 till förste byråingenjör i Ae 21, en byrådirektör från Ae 24 till Ae 26, en förste byråingenjör i Ae 23 till byrådirektör i Ae 24 (de tre sistnämnda tjänsterna är nu placerade på byrån för teknisk-ekonomiska utredningar), två ingenjörer i högst Ae 15 till resp. byråingenjör i Ae 19 och ingenjör i Ae 17, på lånebyrån av byråchefen från Bo 1 till Bo 3, en förste byråingenjör i Ae 23 till byrådirektör eller förste byråingenjör i högst Ae 24, en förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 och en byrådirektör från Ao 24 till Ao 26 samt på sociala sektionen av arvodesbefattningen som sektionschef till byrådirektörstjänst i Ao 26, en förste byråsekreterare från Ae 21 till Ae 23 och en amanuens till förste byråsekreterare i Ae 21. Vidare föreslår styrelsen, att ett vikariatslöneförordnande i 7 lönegraden på planeringsbyrån skall utbytas mot en extra ordinarie kanslibiträdestjänst i samma lönegrad.

8. Byrån för teknisk-ekonomiska utredningar bör indragas genom överföring av dess arbetsuppgifter och personal till tekniska byrån. Denna ändring påkallas av den pågående utflyttningen av den tekniska granskningen från styrelsen, länsbostadsnämnderna och länsarkitekterna till kommunala organ. Denna granskning är uppdelad i bostadsteknisk (planlösning, fasader, miljö) och byggnadsteknisk granskning (konstruktion och material). Till följd av utflyttningen har byggnadstekniska sektionen inte kvar någon rutinmässig granskning av låneärenden. I stället har dess arbetsuppgifter av upplysande, ledande och övervakande natur utvidgats och delvis ändrat innehåll. Därmed har också vad som först utgjorde den huvudsakliga skiljelinjen mellan denna sektions uppgifter och utredningsbyråns i stora delar suddats ut. Förslaget innebär, att tjänsten som chef

för utredningsbyrån föres på övergångsstat hos styrelsen, till dess innehavaren avgår med pension.

Yttranden

Bostadspolitiska organisationskommittén anför, att det i avvaktan på resultatet av kommitténs arbete är motiverat att iaktta försiktighet med genomförandet av sådana förslag, som kan innebära väsentliga förändringar i bostadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas nuvarande organisation. Kommittén har intet att erinra mot de av styrelsen föreslagna omdispositionerna av personalen på byrån för teknisk-ekonomiska utredningar.

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över styrelsens förslag till uppflyttning på kamerala sektionen av en kontoristbefattning till tjänst som kansliskrivare i A 10 samt en biträdestjänst i befordringsgången till stansoperatör i lönegrad A 7, har ingen annan erinran mot dessa förslag än att sistnämnda tjänst efter uppflyttningen bör benämnas kanslibiträde.

Departementschefen

Ytterligare decentralisering av ärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna har ägt rum under innevarande budgetår. Kungl. Maj:t har genom beslut den 30 september 1960 bemyndigat bostadsstyrelsen att till vederbörande länsbostadsnämnder utflytta handläggningen av tertiärlåneärenden avseende Mölndal, Partille och Lund, ärenden angående tertiärlån till rad- och kedjehus i Malmö samt ärenden rörande räntebidrag till hus, som finansieras utan statliga lån. Av ärenden rörande tertiärlån har styrelsen nu endast kvar dem som avser Stockholm med förorter och Göteborg samt, vad gäller flerfamiljshus, Malmö. Även utflyttningen från statliga till kommunala organ av den tekniska granskningen i låneärenden har fortsatt och omfattar nu 74 städer samt ett sextiotal andra kommuner.

Bostadspolitiska organisationskommittén torde ej framlägga förslag om den bostadspolitiska organisationen i sådan tid att därpå grundad proposition kan föreläggas innevarande års riksdag. I avvaktan på kommitténs förslag synes några större förändringar i styrelsens organisation ej böra vidtagas.

Styrelsens förslag att avveckla byrån för teknisk-ekonomiska utredningar bör dock genomföras. Byråns personal bör överföras till tekniska byrån med undantag för byråchefen, vars befattning bör dras in när förordnandeperioden utgår.

Jag tillstyrker vidare styrelsens förslag om inrättande av sammanlagt tre kanslisttjänster på kanslibyrån och planeringsbyrån, varvid två amanuenstjänster indrages och en befattning som kansliskrivare i Ac 10 vakantsättes. Med hänsyn till behovet att effektivisera granskningen av kommu-

nala beslut om familjebostadsbidrag anser jag mig vidare böra biträda förslaget om inrättande på sociala sektionen av en tjänst som kontorsskrivare i Ag 13 och en tjänst som kansliskrivare i Ag 10.

Jag har intet att erinra mot att styrelsen tillfälligt förstärker marksektionen med en lantmätare, om behov därav föreligger, men kan inte förorda någon ytterligare medelsanvisning för ändamålet.

I anledning av förslaget till förstärkning av värderingssektionen får jag erinra om att Byggfackens industriutredning i skrivelse den 11 mars 1959 hemställde, att erforderliga åtgärder skulle vidtagas i syfte att upprätta en ny och förbättrad byggnadskostnadsindex. Utredningens framställning remissbehandlades, varvid den blev föremål för åtskilliga invändningar från bostadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen och statens nämnd för byggnadsforskning. Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader uttalade sig däremot i tillstyrkande riktning.

Ett behov av fylligare information om byggnadskostnadernas förändringar torde föreligga på många håll. Det är emellertid ovisst, om utarbetandet av noggrannare byggnadskostnadsindex erbjuder en lämplig väg att tillhandahålla ett vidgat kunskapsmaterial på ifrågavarande område. Jag har erfarit, att statens institut för byggnadsforskning har för avsikt att närmare undersöka vilka behov av information rörande dessa frågor, som föreligger hos olika organ och institutioner, och att utreda på vad sätt behovet bör tillgodoses. Enligt min mening bör resultatet av institutets undersökningar avvaktas, innan någon ställning tas till frågan om byggnadskostnadsindex. Likaledes bör en förstärkning av bostadsstyrelsens värderingssektion anstå i avvaktan på institutets undersökningar.

Såsom framgår av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 23 på lånebyrån ombildas till byrådirektörstjänst i Ao 24, en kontoristtjänst i Ae 9 på kanslibyrån utbytas mot en kansliskrivartjänst i Ae 10 samt en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 inrättas på samma byrå i stället för en biträdestjänst i reglerad befordringsgång. Därutöver bör arvodestjänsten som chef för styrelsens sociala sektion ombildas till byrådirektörstjänst i Ae 26 samt en byråingenjörstjänst i Ae 19 på tekniska byråns arkitektsektion förändras till en tjänst som förste byråingenjör i Ae 21.

Enligt vad jag inhämtat bör antalet ordinarie kontorsbiträden hos styrelsen ökas med tre.

Vidare bör i enlighet med styrelsens förslag medel beräknas för arvode till en organisationsföredragande.

De av mig förordade förslagen medför, inberäknat automatiska förändringar, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 490 800 kronor. Anslaget bör alltså, med den fördelning på olika poster som framgår av följande förslag till avlöningsstat, upptas med (4 092 200 + 490 800) 4 583 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 120 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	39 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 310 800
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, *förslagsvis*	15 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 029 300
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	68 500
Summa kronor	4 583 000;

c) till *Bostadsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 583 000 kronor.

[79] 2. **Bostadsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	948 000	867 299
1960/61 (statsliggaren s. 369)	759 000	
1961/62 (förslag)	796 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget ökas med 37 000 kronor.

1. Sjukvård m. m.	2 000
2. Bränsle, lyse och vatten	15 000
3. Hyra för hålkortsmaskiner m. m.	20 000
	+ 37 000

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1958/59 20 832, 1959/60 23 084; anslag 1960/61 20 000.

2. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1958/59 34 269, 1959/60 26 745; anslag 1960/61 10 000.

3. *Hyra för hålkortsmaskiner m. m.* Utgift 1958/59 185 499, 1959/60 127 890; anslag 1960/61 225 000. — Styrelsens alfabetiska översättare har

visat sig sakna erforderlig grad av tillförlitlighet för översättning av hålkort till lånekort. Den bör utbytas mot en ny modell, vilken är utrustad med en speciell kontrollanordning som eliminerar felriskerna. Genom bytet ökar styrelsens hyreskostnader med i runt tal 1 800 kronor per år, vartill kommer import- och installationskostnader å ca 10 800 kronor. Härutöver bör posten räknas upp med 7 400 kronor för hyreshöjning, föranledd av den allmänna varuskatten.

Departementschefen

Jag anser mig böra förorda bostadsstyrelsens förslag att medel anvisas för anskaffande av en ny alfabetisk översättningsmaskin till styrelsens hålkortsavdelning. I enlighet med styrelsens framställning beräknar jag härför 12 600 kronor, varav ca 10 800 kronor utgör engångskostnader för import och installation. Även i övrigt tillstyrker jag styrelsens förslag beträffande detta anslag.

Anslaget bör alltså höjas med 37 000 kronor samt uppföras med 796 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 796 000 kronor.

[80] 3. **Länsbostadsnämnderna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 488 000	4 391 255
1960/61 (statsliggaren s. 370)	4 676 800	
1961/62 (förslag)	5 162 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 875 500 kronor.

Personalförstärkning

1. 3 assistenter Ae 15	48 780

Tjänsteförändringar

2. Vissa lönegradsfrågor m. m.	317 028
3. Minskning av antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster med 9	—

Automatiska förändringar

4. a) Lönegrads- och löneklassändringar	54 912
b) Rörligt tillägg	448 100
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	6 700
	+ 875 520

Motivering

1. Från den 1 juli 1959 finns inrättade 10 assistentbefattningar i Ae 15. Tjänsterna har tillkommit på grund av behovet att avlasta direktörerna en del göromål. Behov föreligger av minst tre ytterligare assistenttjänster.

2. Styrelsen föreslår, att 9 länsbostadsdirektörer i Ao 26 och 15 i Ao 24 uppflyttas till Bo 1, 21 förste byråingenjörer från A 21 till A 23, 21 kamrerare från A 19 till A 21, 8 ingenjörer i Ae 17 till byråingenjörer i Ae 19, 8 ingenjörer från Ae 15 till Ae 17 och 8 biträden i reglerad befordringsgång till kanslibiträden i Ae 7.

Vidare föreslår styrelsen ordinariesättning av samtliga tjänster som förste byråingenjör och kamrerare.

Departementschefen

I avvaktan på förslag av bostadspolitiska organisationskommittén bör länsbostadsnämndernas personalorganisation tills vidare vara oförändrad. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster bör dock ökas med 18.

De automatiska anslagsförändringarna bör föranleda en höjning av anslaget med 485 200 kronor. Anslaget bör, med den fördelning på olika poster som framgår av följande förslag till avlöningsstat, uppföras med (4 676 800 + 485 200) 5 162 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	885 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 717 200
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, *förslagsvis*	280 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 080 700
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	72 000
Summa kronor	5 162 000;

c) till *Länsbostadsnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 162 000 kronor.

[81] 4. **Länsbostadsnämnderna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	676 000	668 105
1960/61 (statsliggaren s. 370)	685 000	
1961/62 (förslag)	741 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget ökas med 56 000 kronor.

1. Bränsle, lyse och vatten	10 000
2. Övriga expenser	46 000
	+ 56 000

Motivering

1. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1958/59 13 648, 1959/60 23 830; anslag 1960/61 14 000.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1958/59 306 301, 1959/60 354 455; anslag 1960/61 336 000. — Posten bör räknas upp med 13 000 kronor för renhållning, 15 000 kronor för telefoner, skrivmaterialier m. m. samt 18 000 kronor för flyttning av länsbostadsnämnderna i Södermanlands och Hallands län till nya lokaler.

Departementschefen

Jag tillstyrker bostadsstyrelsens förslag, vilket innebär, att posten till bränsle, lyse och vatten räknas upp med 10 000 kronor samt att posten till övriga expenser ökas med 46 000 kronor, varav 18 000 kronor utgör ett engångsbelopp, beräknat för flyttning av vissa länsbostadsnämnder till nya lokaler.

Anslaget bör alltså höjas med 56 000 kronor och upptagas med 741 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 741 000 kronor.

[82] 5. **Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	150 000 000	160 139 741
1960/61 (statsliggaren s. 371)	195 000 000	
1961/62 (förslag)	260 000 000	

Från anslaget bestrides främst kostnaderna för sådan eftergift å ränta och amortering beträffande tertiär- och egnahemslån, som lämnas låntagare i anledning av att räntan å underliggande krediter överstiger en bestämd räntesats, ävensom kostnaderna för räntebidrag avseende företag finansierade utan statliga lån. Den sålunda garanterade räntan är 4,5 % för byggnadsföretag, som färdigställts före år 1951, 4 % för företag, som färdigställts under åren 1951 och 1952, samt 3,5 % i fråga om senare färdigställda hus.

Bostadsstyrelsen har anfört, att nettoutgifterna för ränteeftergifter under budgetåret 1960/61 kommer att något överstiga det anvisade anslaget.

Utbetalningen av ränteeftergifter under budgetåret 1961/62 kommer att avse perioden 1 juli 1960—30 juni 1961. Under förutsättning att i augusti 1960 gällande lånemarknadsräntor blir bestående under hela den angivna perioden och att räntesatserna för beräkning av eftergiftsbeloppen inte ändras kan nettoutgifterna under budgetåret 1961/62 beräknas till ca 260 000 000 kronor. Utgifterna för räntebidrag till icke statligt belånade hus antages inte bli av sådan storlek att de påverkar anslagsberäkningen.

Styrelsen förutsätter, att från anslaget skall liksom under innevarande budgetår bestridas kostnaderna för uppkommande förluster å förskotterade kostnader för projekteringsarbeten enligt 30 § kungörelsen 1957:359 om egnahemslån m. m.

Anslaget har hittills benämnts Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån. Då utgifterna för kapitalmedelsförluster numera är obetydliga, föreslår styrelsen att anslaget i fortsättningen benämnes Ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån.

Departementschefen

Bostadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget utgår från förutsättningen att nuvarande ränteläge kommer att bestå under nästa budgetår och att de garanterade räntesatserna lämnas oförändrade. Ökningen av medelsbehovet föranledes sålunda huvudsakligen av att antalet låneärenden med ränteeftergift ökar i en omfattning motsvarande nyproduktionen av statsbelånade bostäder. Någon ändring av den garanterade räntans nivå synes ej böra företagas f. n. Bostadsstyrelsens anslagsberäkning bör därför godtagas. Anslagets rubrik bör ändras till Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 260 000 000 kronor.

[83] 6. **Bostadsrabatter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	140 000 000	112 885 045
1960/61 (statsliggaren s. 371)	130 000 000	
1961/62 (förslag)	150 000 000	

Från anslaget bestrides utgifterna för familjebostadsbidrag och pensionärsbostadsbidrag.

Förslag till höjning av familjebostadsbidragens belopp

Bostadsstyrelsen har erinrat om att familjebostadsbidragens nuvarande belopp fastställdes av 1957 års riksdag. Beslutet innebar, att bidragen höjdes något med hänsyn till den ökning av hyror och bostadskostnader, som föranleddes av samtidigt fattade beslut om ändring i villkoren för statliga bostadslån.

Av olika skäl, bl. a. en viss avveckling av tidigare utgående s. k. generella subventioner till bostadshus, har sedan 1957 hyrorna i hus, som tillkommit fr. o. m. 1942, höjts vid upprepade tillfällen. Även de årliga kostnaderna för egnahem har under de senaste åren stigit.

De sedan 1957 inträffade ökningarna i hyres- och bostadskostnaderna för hus färdigställda tidigast 1942 kan enligt styrelsens beräkningar antagas vara följande:

Hus färdigställda

1942—1951	ca 15—20 %
1952—1953	ca 20—25 %
1954—1957	ca 10—15 %

För en lägenhet omfattande två rum och kök och färdigställd tidigast 1942 kan med ledning av dessa beräkningar hyresökningarna åren 1957—1960 uppskattas till 200 à 300 kronor om året. Anledning saknas att antaga, att kostnadsökningen för under samma tid uppförda egnahem skulle vara mindre än den för hyreslägenheter beräknade.

I de hus, som nu är under uppförande, kan årshyran för en tvårumslägenhet med ledning av inom styrelsen sammanställda uppgifter beräknas med ca 325 kronor överstiga hyran år 1957 för en motsvarande, då tillkommen lägenhet.

Den sedan 1957 inträffade ökningen av hyror och bostadskostnader för det bestånd av bostäder, som omfattas av familjebostadsbidragsgivningen, motiverar en jämkning uppåt av familjebostadsbidragens belopp. Bidragsbeloppen bör räknas upp så mycket, att de täcker en jämfört med förhållandena 1957 oförändrad andel av hyror och bostadskostnader. De

barnfamiljer det här gäller, som i många fall har en relativt låg inkomst, bör framdeles inte ensamma bära den fördyring av bostadskostnaderna som inträffat under de senaste åren.

Styrelsen föreslår, att familjebostadsbidragets belopp fr. o. m. den 1 januari 1962 höjes för familjer med helt bidrag dels med 30 kronor per barn och år dels med 60 kronor per familj och år. För familjer med förhöjt resp. halvt bidrag bör en däremot svarande höjning av bidragen företagas.

Förslagets närmare innebörd framgår av följande tabell.

Bidragstyp	Zon	Sammanlagt bidrag i kronor för familj med							
		1 barn		2 barn		3 barn		4 barn	
		gällande	förslaget	gällande	förslaget	gällande	förslaget	gällande	förslaget
Förhöjt bidrag	I			840	1 020	990	1 200	1 140	1 380
	II			900	1 080	1 050	1 260	1 200	1 440
	III			960	1 140	1 110	1 320	1 260	1 500
Helt bidrag	I	285	345	570	690	720	870	870	1 050
	II	300	360	600	720	750	900	900	1 080
	III	315	375	630	750	780	930	930	1 110
Reducerat bidrag	I			285	345	360	435	435	525
	II			300	360	375	450	450	540
	III			315	375	390	465	465	555

Förslag beträffande utmätning av familjebostadsbidrag

Bostadsstyrelsen har erinrat om att sociallagstiftningen innehåller åtskilliga föreskrifter om förbud mot utmätning av rätt till viss förmån. Sådana förbud gäller folkpension, barnbidrag, moderskapspenning och mödrahjälp.

I en del fall har förekommit att rätt till familjebostadsbidrag tagits i mät för skatteskulder. Länsstyrelsen i Norrbottens län har efter framställning av landsfiskalen i Pajala distrikt anhållit om bostadsstyrelsens yttrande, huruvida bidraget kan utmätas. Landsfiskalen har i sin framställning gjort gällande, att det inte fanns något stadgande, på grund varav familjebostadsbidrag inte skulle vara utmätningsbart. Förfrågningar i ämnet har vidare inkommit från flera förmedlingsorgan.

Rätt till familjebostadsbidrag kan inte överlåtas och kan därför enligt styrelsens mening ej heller tagas i mät. Styrelsen hemställer, att i bidragskungörelsen intages ett stadgande, som klart utsäger, att rätt till familjebostadsbidrag inte kan utmätas.

Förslag angående beräkning av bränslekostnader i vissa fall

Bostadsstyrelsen har anfört, att familjebostadsbidrag avseende hyrda lägenheter, bostadsrättslägenheter och arrenderade lägenheter är maxime-

rat till den årshyra eller årliga avgift, som familjen har att erlägga för bostaden och dess uppvärmning (7 § 4 mom. kungörelsen om familjebostadsbidrag). När bidragstagaren själv har att bekosta och ombesörja uppvärmningen kan det vara svårt att bestämma det belopp, som bidraget enligt ifrågavarande bestämmelse inte får överskrida. Till hyran skall i dylika fall läggas kostnaden för uppvärmningen. Finns överskott på bidragsmedlen när även bränsleräkningarna har betalats kan detta inte tillgodoföras bidragstagaren.

De bidragstagare, som här åsyftas, utgöres främst av innehavare av under domänverket lydande skogstorp och kronotorp samt skogsarbetare, anställda hos skogsbolagen. Dessa erlägger i regel ingen eller i varje fall ringa ersättning för förmånen av fritt bränsle på rot. De väsentliga kostnaderna ligger här i kostnaderna för huggning och hemforsling av veden.

I många fall kan det vara både svårt och tidsödande för förmedlingsorgan och bidragstagare att redovisa de verkliga bränslekostnaderna.

Styrelsen har vid sin stickprovsgranskning av kommunernas ansökningar om ersättning av statsmedel funnit, att olika praxis råder vid beräkningen av dessa kostnader. Vissa kommuner har inte ansett sig kunna ingå på en närmare prövning av kostnadernas storlek utan anpassar desamma till skillnaden mellan det familjebostadsbidrag, som kan beviljas med hänsyn till familjens barnantal och inkomstförhållanden, och den utgående hyran. Ökar barnantalet och därmed även familjebostadsbidraget beräknas även bränslekostnaderna öka. Andra förmedlingsorgan däremot har strikt tillämpat anvisningarna och endast tillgodofört bidragstagaren de bränslekostnader, som har kunnat styrkas med räkning.

För undvikande av ifrågavarande olägenheter bör, i de fall bränslekostnaderna inte ingår i hyran, fastställas ett belopp, till vilket bränslekostnaderna genomsnittligt kan beräknas. Detta belopp bör utan närmare prövning av förmedlingsorganen få läggas till den årshyra eller årliga avgift, som utgår för lägenheten, vid bestämmande av det belopp, som bidraget enligt bestämmelsen ej får överskrida.

Styrelsen föreslår, att bidrag i de angivna fallen inte får överstiga det sammanlagda beloppet av den årshyra, som familjen har att erlägga, och en beräknad bränslekostnad av för

zon III	(Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	700	kronor om året
zon II	(Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län)	600	» » »
zon I	(övriga delar av landet)	500	» » »

Villkor för pensionärsbostadsbidrag i vissa fall

Bostadsstyrelsen har erinrat om att Kungl. Maj:t i brev den 29 april 1960 uppdrog åt styrelsen att med beaktande av vad statsutskottet anfört

i sitt utlåtande 1960: 50, s. 46, inkomma med förslag i fråga om de närmare villkor, som borde fastställas för pensionärsbostadsbidrag till lägenhet i hus som finansierats med egnahemslån. I anledning härav överlämnade styrelsen i juni 1960 förslag till sådana villkor. Förslaget innebar, att samma villkor som för lägenhet i flerfamiljshus skulle gälla för pensionärsbostadsbidrag till lägenhet i en- och tvåfamiljshus, som beviljats egnahemslån eller statlig ränteeftergift. Ifrågavarande lägenhet skulle således

1) vara upplåten till pensionären genom hyresavtal,
2) innehålla minst ett rum och kokvrå eller, där lägenheten skall bebos av mer än en person, minst ett rum och kök, samt
3) vara utrustad med anordningar för centraluppvärmning samt inom lägenheten vatten- och avloppsledningar, vattenklosett och, där fråga är om nybyggnad, badrum eller duschrum.

Kungl. Maj:t har i brev den 30 juni 1960 medgivit, att pensionärsbostadsbidrag under budgetåret 1960/61 må beviljas i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som bostadsstyrelsen i sitt nämnda förslag angivit.

Förslag angående återbetalning av bostadsanskaffningslån jämte yttranden

Bostadsstyrelsen har erinrat om att bostadsanskaffningslån till hyresbostäder enligt kungörelsen den 28 juni 1941 (nr 628) kunde utgå med högst 95 % av fastighetens värde sedan därifrån avräknats tomtvärdet. Den ena hälften av lånet skulle utgöra en stående del och den andra hälften en amorteringsdel. Amorteringsdelen skulle förräntas och amorteras enligt tidigare gällande bestämmelser.

I 1941 års kungörelse finns inte någon bestämmelse om amortering av den stående delen av lånet. I något fall då äldre byggnad förvärvats och förbättrats har amorteringsdelen numera slutamorterats, och i flera fall utlöper den inom de närmaste åren. Villkoren för amortering av bostadsanskaffningslånets stående del bör därför nu fastställas. Med hänsyn till att de årliga utgifterna för ifrågavarande fastigheter i de flesta fall är betydande och det är angeläget att undvika hyreshöjningar, bör så lång amorteringstid medgivas, att i varje fall inte högre årliga kapitalkostnader kommer att åvila dem än under den tid amorteringsdelen återbetalades. De med fastigheternas ålder stigande underhållskostnaderna talar för att kapitalutgifterna efter 20 år i stället blir något lägre än tidigare.

Styrelsen föreslår, att amorteringstiden fastställes till högst 20 år. Styrelsen bör äga att i särskilda fall fastställa en kortare amorteringstid än 20 år.

Bostadsstyrelsens förslag om återbetalning av bostadsanskaffningslån tillstyrkes av *Svenska landskommunernas förbund.* Även *Sveriges allmännyttiga bostadsföretag* godtar förslaget men ifrågasätter, om inte bostadsstyrelsen bör beredas möjlighet att, när särskilda skäl talar därför, förlänga amorteringstiden.

Svenska stadsförbundet och *HSB:s riksförbund* framhåller, att de hus, som beröres av bostadsstyrelsens förslag, i många fall är hårt förslitna och att deras ekonomiska situation är bekymmersam. Det är i hög grad önskvärt att fastigheterna försättes i ett bättre skick. Då sådana åtgärder kan väntas bli försvårade genom återkrav av de räntebärande stående delarna, bör beslut om dylikt återkrav ej fattas, förrän husens ekonomi underkastats en allsidig undersökning.

Anslagsframställning

Bostadsstyrelsen har anfört, att antalet hushåll med familjebostadsbidrag vid senaste årsskifte utgjorde 127 600 mot 118 200 vid nästföregående årsskifte. Antalet hushåll för vilka bidraget börjat löpa år 1959 uppgick till 31 600, medan för 22 200 hushåll bidraget upphört att utgå. Av de hushåll för vilka bidraget upphört under 1959 har flertalet eller 15 200 förlorat rätten till bidrag vid den årligen återkommande prövningen av inkomster och barnantal.

Ökningen av antalet hushåll med bidrag under 1959 avspeglas i utgifterna för bidragsgivningen under 1959/60. Utgifterna uppgick till 111 953 322 kronor mot 103 399 331 kronor under budgetåret 1958/59.

För budgetåret 1960/61 räknar styrelsen nu med att totalutgifterna kommer att något understiga det anvisade beloppet och uppgå till i runt tal 125 000 000 kronor. Nettoökningen av antalet bidragstagare under kalenderåret 1961 beräknar styrelsen till ca 5 000 och totalutgifterna under budgetåret 1961/62 till 130 000 000 kronor vid oförändrade bidragsvillkor. Om styrelsens förslag beträffande bidragsbeloppen vinner bifall, beräknar styrelsen den därav betingade utgiftsökningen för helt år till 20 000 000 kronor. Under budgetåret 1961/62 kan utgiftsökningen beräknas till 10 000 000 kronor och således totalutgifterna till 140 000 000 kronor.

I pensionärsbostadsbidrag utbetalades under budgetåret 1959/60 931 724 kronor avseende budgetåret dessförinnan. Med hänsyn till utvidgningen av bidragsgivningen den 1 januari 1959 och bortfallet av det särskilda stödet till pensionärshem samma dag kan beräknas att bidragsgivningen har ökat inte oväsentligt under budgetåret 1959/60. Länsbostadsnämnderna har uppgivit, att bidrag av dem beviljats till 5 800 lägenheter. Inklusive bidrag beviljade av styrelsen torde bidrag totalt ha utgått till ca 9 000 lägenheter. Bidragsbeloppet, som beräknas till 1 400 000 kronor, kommer att utbetalas under budgetåret 1960/61. Under sistnämnda budgetår kommer sannolikt ökningen av antalet bidragsberättigade lägenheter

att bli av storleksordningen 2 000. Utgifterna under budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen till 1 700 000 kronor. Osäkerhetsmarginalen i beräkningen av utgifterna för familjebostadsbidrag är emellertid så stor, att det saknar mening att justera det för sådana utgifter beräknade beloppet med hänsyn till utbetalningen av pensionärsbostadsbidrag.

Styrelsen beräknar alltså nettoutgifterna och därmed anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 till 140 000 000 kronor.

Departementschefen

Till en början torde jag få ta upp bostadsstyrelsens förslag om en höjning av familjebostadsbidragens belopp till behandling.

Såsom bostadsstyrelsen erinrat har bostadskostnaderna såväl i flerfamiljshus som egnahem stigit inte oväsentligt sedan familjebostadsbidragens nu gällande belopp fastställdes. Jag har för avsikt att senare denna dag föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen förslag om att vissa under 1950-talet beviljade tilläggslån, vilka genom riksdagens beslut åren 1957 och 1959 har uppsagts till amortering helt eller delvis, skall göras räntebärande från ingången av nästa budgetår. En sådan åtgärd kommer att nödvändiggöra ytterligare medgivanden om hyreshöjning.

Stegringen av boendekostnaderna utgör en ganska betydande ekonomisk belastning för barnfamiljerna. En förstärkning av det statliga bostadsstödet åt dem framstår därför som motiverad.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att bostadsbyggnadsutredningen har i uppdrag att bl. a. klarlägga barnfamiljernas bostadsbehov. Utredningen har fått medel till sitt förfogande för att genom en statistisk undersökning belysa bostadsefterfrågans omfattning och inriktning. Det är min förhoppning, att resultatet av denna undersökning och av utredningens arbete i övrigt skall ge ett bättre underlag än vi nu förfogar över för att bedöma den lämpliga utformningen av åtgärder i syfte att stödja barnfamiljernas bostadsefterfrågan. När utredningens arbetsresultat i sinom tid föreligger, kan det tänkas leda till en omprövning av det nuvarande systemet av bostadsrabatter. Det torde dock dröja avsevärd tid, innan ifrågavarande utredningsarbete kan föranleda beslut av statsmakterna. En förbättring av familjebostadsbidragen kan inte anstå till dess.

Under dessa förhållanden har jag ansett mig böra godtaga bostadsstyrelsens förslag till höjning av bidragsbeloppen. Detta innebär, att helt familjebostadsbidrag ökas med 60 kronor för familj och år samt 30 kronor för barn och år, varjämte reducerat och förhöjt bidrag ökas i proportion härtill.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att ändringen skall träda i kraft den 1 januari 1962. Då den förut nämnda förräntningen av tidigare uppsagda tilläggslån emellertid bör gälla fr. o. m. ingången av nästa budgetår, föreslår jag, att de ändrade bestämmelserna om familjebostadsbidrag skall gälla från samma tidpunkt.

Höjningen av bidragens belopp medför enligt bostadsstyrelsens beräkningar en ökning av medelsbehovet för helt budgetår av 20 000 000 kronor. Om höjningen företages från budgetårsskiftet, faller hela detta belopp på budgetåret 1961/62.

Bostadsstyrelsen har vidare föreslagit, att bidragsförfattningen kompletteras med en uttrycklig bestämmelse om att familjebostadsbidrag inte skall kunna överlåtas och därför ej heller tagas i mät. Förslaget är föranlett av att det f. n. synes råda ovisshet angående bidragsbestämmelsernas innebörd i detta hänseende. Bidragskungörelsen bör även enligt min mening förtydligas med föreskrift av det föreslagna innehållet.

Bostadsstyrelsen har erinrat om att familjebostadsbidrag i förekommande fall ej får överstiga den årshyra eller årliga avgift familjen har att erlägga för bostaden och dess uppvärmning. Det har visat sig bereda svårigheter i vissa fall att bestämma kostnaderna för uppvärmning, när bidragstagaren själv har att bekosta och ombesörja uppvärmningen. I syfte att underlätta ärendebehandlingen i sådana fall har styrelsen lagt fram förslag till schablonregler för beräkning av bränslekostnaderna. Det av styrelsen föreslagna förfarandet synes praktiskt. Då jag inte har något att erinra mot de av styrelsen föreslagna schablonbeloppen, tillstyrker jag styrelsens förslag.

Jag har i det föregående redogjort för bostadsstyrelsens förslag till villkor för pensionärsbostadsbidrag till hus, som finansieras med egnahemslån, samt för Kungl. Maj:ts beslut i anledning därav. Syftet härmed har varit att enligt riksdagens önskan (SU 1960: 50, s. 45 f) anmäla frågan för riksdagen.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att räntebärande stående delar av bostadsanskaffningslån till hyresbostäder skall amorteras, när lånens amorteringsdel slutbetalats. Styrelsen har föreslagit, att amorteringstiden skall fastställas till högst 20 år.

Såsom anförts i yttranden över styrelsens förslag är de ifrågavarande husen i många fall starkt förslitna och i behov av ombyggnad eller förbättring. Enligt vad jag erfarit har bostadsstyrelsen för avsikt att närmare undersöka de ifrågavarande husens ekonomiska förhållanden och eventuellt föreliggande behov av nya krediter för att sätta fastigheterna i stånd. Det synes lämpligt att frågan om amorteringstid för de lånedelar, som nu är stående, prövas först sedan styrelsens ifrågavarande undersökning slutförts. Jag förutsätter, att styrelsen då på nytt tar upp spörsmålet.

Som jag anfört i det föregående torde den av mig föreslagna höjningen av familjebostadsbidragens belopp medföra en ökning av utgifterna under anslaget med ca 20 000 000 kronor nästa budgetår. Enligt bostadsstyrelsens beräkningar, vilka jag har funnit mig böra godtaga, skulle vid oförändrade bidragsbelopp åtgå ca 130 000 000 kronor. Anslaget bör därför uppföras med ett belopp av 150 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående föreslagna ändringar i bestämmelserna om familjebostadsbidrag;

b) till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor.

[84] 7. **Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	13 000 000	22 735 886
1960/61 (statsliggaren s. 372)	22 000 000	
1961/62 (förslag)	29 000 000	

Från detta anslag bestrides utgifterna för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, statsbidrag till fiskarbostäder, förvaltningsbidrag till förmedlare av bostadsegnahemslån samt sådana bidrag till invalidbostäder, som beviljas i samband med förbättringslån. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns å anslaget en reservation av 25 507 966 kronor.

Förslag till utvidgning av bidragsgivningen för invalidbostäder

Bostadsstyrelsen har erinrat om att statsbidrag till anordnande av specialinredda lägenheter för rörelsehindrade invalider kan utgå till flerfamiljshus, som uppföres eller ombygges med stöd av statligt tertiärlån, samt till enfamiljs- och tvåfamiljshus, som uppföres eller ombygges med stöd av statligt egnahemslån eller till vilket utgår statligt förbättringslån. Bidrag kan också lämnas till nybyggnadsföretag, för vilket beviljas statligt räntebidrag.

Frågan om bidrag har under den tid försöksverksamhet med ifrågavarande bidragsgivning pågått aktualiserats för inemot 150 lägenheter, varav drygt hälften i enfamiljshus. Styrelsen har tyckt sig finna att bidraget, vars maximibelopp i stort sett torde täcka aktuella merkostnader, fyller ett mycket angeläget behov.

Inskränkningen av bidragsgivningen till hus och lägenheter, för vilka i annan ordning beviljas statligt lån eller bidrag, är dock inte lämplig. I några fall har bidragsansökningar på denna grund måst avvisas, ehuru sökandena varit beroende av statligt stöd för att kunna anskaffa den erforderliga specialutrustningen. Ett slopande av sambandet mellan invalidbostadsbidrag och statlig långivning torde inte medföra någon mera avsevärd ökning av bidragsgivningen. Styrelsen föreslår, att ifrågavarande villkor för invalidbostadsbidrag slopas fr. o. m. den 1 juli 1961. Styrelsen förutsätter, att man liksom hittills som villkor för invalidbostadsbidrag skall kräva, att bostaden är av god kvalitet.

1954 års fiskeriutrednings förslag angående statsbidrag till fiskarbostäder m. m. inom vissa områden

Enligt kungörelse den 22 juni 1939 angående statsbidrag för fiskarbostäder inom vissa områden (nr 472; ändr. 1940: 893, 1941: 1 och 558, 1942: 614, 1948: 549 och 1949: 373) kan bidrag utgå för iordningställande av fiskares bostäder, sjöbodar och båthus inom de norrländska kustlänen och Uppland. Bidrag må beviljas endast i fall, då förbättringslån innefattande kapitalsubvention inte kan utgå. I övrigt gäller som villkor för bidrag, *att* de med byggnadsföretaget avsedda byggnaderna bedömes vara behövliga för framtiden, *att* företagets genomförande anses påkallat ur hälsosynpunkt, *att* sökanden prövas vara i behov av ekonomiskt bistånd för byggnadsföretagets genomförande *samt att*, därest sökanden varken äger byggnaderna eller är underhållsskyldig beträffande dem, ägaren lämnat sitt samtycke till företaget.

Bidrag må lämnas för reparation och annat förbättringsarbete, däri inbegripet anordnande av ledningar för vatten och avlopp samt av elektriska installationer ävensom för uppförande av nya byggnader i stället för förut befintliga samt för förbättring av vattentäkt.

Bidrag utgår med belopp, motsvarande högst 80 % av de uppskattade kostnaderna, dock att bidrag kan utgå med högre procenttal, om ömmande omständigheter föreligger och den återstående delen av kostnaderna, i den mån den inte täckes genom sökandens eget arbete eller annorledes, gäldas av vederbörande kommun eller tillskjutes från annat håll.

Bidragens maximibelopp uppgår till 2 500 kronor för bostadslägenhet med eller utan sjöbod och båthus, 600 kronor för enbart sjöbod och båthus, 500 kronor för enbart sjöbod och 400 kronor för enbart båthus.

Bidrag beviljas av vederbörande länsbostadsnämnd.

Sedan 1950 års besparingsutredning ifrågasatt, att bidragsgivningen till fiskarbostäder skulle slopas, har frågan om fortsatt stöd och dess utformning utretts inom bostadsstyrelsen och fiskeristyrelsen, vilka avgav förslag i ämnet i december 1951 resp. i december 1953. Bostadsstyrelsens förslag innebar bl. a. att bidragsverksamheten skulle flyttas över på fiskeristyrelsen. Sedermera har handlingarna i ärendet överlämnats till 1954 års fiskeriutredning, som framlagt betänkande i maj 1960. Yttranden över betänkandet har avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, bostadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen efter hörande av vederbörande lantbruksnämnder, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd samt länsstyrelserna och hushållningssällskapen i Stockholms, Uppsala, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Utredningen anför att verksamheten under de senaste tio budgetåren varit av ringa omfattning. Det synes emellertid inte finnas anledning att ifrågasätta nyttan och behovet av bidragen.

Å andra sidan talar önskemålet om rationalisering av fisket för att bi-

dragsverksamheten utövas restriktivt. En förutsättning för bidrag bör vara, att det fiske, som ifrågavarande byggnad eller byggnader skall tjäna, bedömes vara av sådan beskaffenhet, att det bör bestå även för framtiden. Hänsyn bör därvid tagas inte blott till de naturliga förutsättningarna för fisket utan även till avsättningsmöjligheter och fiskets betydelse för utövarens försörjning.

Beträffande organisationen av verksamheten anför utredningen bl. a. följande.

Vid behandlingen av en bidragsansökan bör i första hand bedömas, huruvida ändamålet med denna står i överensstämmelse med de av statsmakterna antagna riktlinjerna för fiskeripolitiken. Den person- och lokalkännedom, som bildar grunden för bedömningen, är representerad i vederbörande hushållningssällskaps fiskerinämnd. Denna bör därför i första hand få yttra sig över ansökningen. För att bedömningen skall bli likformig torde även fiskeristyrelsen böra avge utlåtande i ärendet. Anser fiskeristyrelsen att ansökningen bör bifallas, återstår de byggnadstekniska frågorna, vilka liksom hittills bör tagas om hand av vederbörande länsbostadsnämnd.

Därest handläggningen av bidragsärendena anordnas på nu angivet sätt, synes det vara ganska likgiltigt, om verksamheten ytterst anförtros åt fiskeristyrelsen eller bostadsstyrelsen. Verksamheten har emellertid nu omhänderhafts av bostadsstyrelsen i ca 20 år utan att några olägenheter uppkommit, och något avgörande skäl för att överflytta den till fiskeristyrelsen eller annan myndighet har inte anförts. Därtill kommer, att även de vanliga stödformerna på bostadsområdet kan bli tillämpliga beträffande fiskares byggnader, varför här ifrågavarande bidragsgivning bör samordnas med dessa. Vid nu angivna förhållanden finner utredningen övervägande skäl tala för att bidragsverksamheten bibehålles hos bostadsstyrelsen.

Området för verksamheten skall enligt utredningens förslag vara oförändrat.

Utredningen anför beträffande bidragens storlek att någon tvekan inte torde råda om att maximibeloppen är för låga. För att bidragen skall kunna vara till verklig nytta bör de i enlighet med ett av bostadsstyrelsen tidigare framlagt förslag höjas till 4 000 kronor för bostad med eller utan sjöbod och båthus, 2 000 kronor för sjöbod och båthus samt 1 500 kronor för enbart sjöbod eller båthus.

Då bidrag bör lämnas endast när fisket kan och bör äga bestånd för framtiden, anser utredningen, att stödet bör ges formen av lån, som avskrives med en femtedel varje år under förutsättning, att mottagaren under samma tid bedriver sitt fiske. Överlåtes byggnaden, bör dock den nye ägaren med länsbostadsnämndens medgivande få övertaga avskrivningslånet på oförändrade villkor.

Önskemål har framförts att bidrag skall kunna lämnas även till byggnad, som skall tillgodose flera fiskares behov. Utredningen förordar, att möjlighet öppnas att lämna bidrag även i dylikt fall.

Yttranden

Flertalet remissorgan vitsordar, att behov av en fortsatt stödverksamhet föreligger. *Statskontoret* och *bostadsstyrelsen* ifrågasätter dock behovet av bidragsgivningen.

I fråga om organisationen av verksamheten har den övervägande delen av remissmyndigheterna godtagit utredningens förslag. *Bostadsstyrelsen* och *länsstyrelsen i Stockholms län* föreslår emellertid, att verksamheten flyttas över på fiskerimyndigheterna. Bidragen kommer enligt bostadsstyrelsens mening blott att bli tagna i anspråk i fråga om sådana bostäder, som i samband med fisket behövs för övernattning eller annan kortare vistelse, samt i fråga om sjöbodar och båthus. Att utlämna bidrag för dessa ändamål är inte någon bostadspolitisk angelägenhet. För uppgiften erfordras vidare inte någon nämnvärd byggnadsteknisk sakkunskap, ty det är i allmänhet fråga om hus av mycket enkel beskaffenhet.

Statens jordbruksnämnd anser, att kostnaderna för prövningsförfarandet i relation till bidragens storlek talar för, att föreskrift om regelmässig remittering av ärendena till hushållningssällskapens fiskerinämnd och till fiskeristyrelsen ej bör utfärdas. *Hushållningssällskapen i Gävleborgs* och *Norrbottens län* samt *länsstyrelsen i Norrbottens län* ifrågasätter lämpligheten av att remittera bidragsärendena till fiskeristyrelsen.

Förslaget om oförändrat verksamhetsområde har i huvudsak tillstyrkts. *Statskontoret* ifrågasätter en avveckling av stödverksamheten och föreslår att denna sker genom en successiv begränsning av området för verksamheten eller av de ändamål, den avser att tillgodose. *Länsstyrelsen i Stockholms län* samt *hushållningssällskapet i Stockholms län och stad* anser däremot att bidragsverksamheten borde utsträckas att omfatta hela kustområdet i Stockholms län.

Inget av remissorganen har haft något att invända mot en höjning av bidragens maximibelopp. I vissa fall har dock förordats större höjningar än fiskeriutredningen föreslagit eller annan fördelning på bidragsändamål.

Flertalet remissorgan har intet att erinra mot att bidragen lämnas i form av avskrivningslån enligt utredningens förslag, eller att bidrag utgår jämväl till kollektiva anläggningar.

Riksräkenskapsverket anför, att om bidragen lämnas i form av avskrivningslån medel härtill bör anvisas över kapitalbudgeten. *Statskontoret* framhåller, att en utvidgning av bidragsverksamheten till kollektiva anläggningar inte synes lämplig och knappast är överensstämmande med syftet med bidragsgivningen. Eventuella stödåtgärder för dylika anläggningar bör lämnas i annan form och under andra förutsättningar än de nu gällande.

Anslagsframställning

Bostadsstyrelsen har anfört, att 8 989 ansökningar om förbättringslån inkom under budgetåret 1959/60 mot 9 026 ansökningar under budgetåret 1958/59. Under 1959/60 meddelades 6 786 beslut om lån jämfört med 7 481 beslut om lån under nästföregående budgetår. Det beviljade beloppet uppgick till 35 067 480 kronor, varav 21 441 444 kronor utgjorde räntefria lån. Det genomsnittliga räntefria beloppet per beslut ökade från 3 132 till 3 160 kronor. Under budgetåret disponerades för räntefria förbättringslån totalt 18 242 540 kronor (beviljade lån med avdrag för återtagna lån). Jämfört med föregående budgetår har detta belopp minskat med 20 %. Under 1959/60 har för statsbidrag till fiskarbostäder disponerats 40 450 kronor, för bidrag till invalidbostäder 34 100 kronor samt för förvaltningsbidrag 68 271 kronor.

Under budgetåret disponerades således tillhopa 18 385 361 kronor. Då det disponibla beloppet för budgetåret 1959/60 uppgick till i runt tal 18 870 000 kronor, kvarstod alltså ett odisponerat belopp av ca 480 000 kronor.

Styrelsen erinrar om att departementschefen vid beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1960/61 ansåg det ligga närmast till hands att räkna med en minskning av medelsbehovet som följd av de nya lånevillkoren. Med anledning härav beräknades anslaget så att det för beslut om lån disponibla beloppet blev icke obetydligt lägre under 1959/60 jämfört med tidigare budgetår. Ansökningsfrekvensen har under 1959/60 varit i stort sett oförändrad jämfört med föregående budgetår. Då emellertid den begränsade medelstillgången har tvingat länsbostadsnämnderna att anhålla om en restriktiv prövning redan i kommunerna, ger uppgifterna om inkomna låneansökningar inte en fullständig bild av hur efterfrågan på lån har förändrats. I åtskilliga län har prövningen av ett jämförelsevis stort antal låneärenden fått anstå till innevarande budgetår.

Länsbostadsnämnderna har beräknat medelsbehovet för räntefria förbättringslån under budgetåren 1960/61 och 1961/62 till resp. 31 176 000 kronor och 31 036 000 kronor. Styrelsen beräknar för sin del behovet av medel för beslut om räntefria förbättringslån under 1960/61 till 25 000 000 kronor.

Statsbidrag till fiskarbostäder beräknas av nämnderna komma att beviljas med 100 000 kronor under vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62. Bidrag till invalidbostäder i samband med förbättringslån beräknas av nämnderna komma att beviljas med 672 000 kronor under 1960/61 och med 820 000 kronor under 1961/62. Styrelsen beräknar vidare, att ett belopp av högst 66 000 kronor kommer att utbetalas till förvaltare av bostadsegnahemslån under 1960/61 och högst 64 000 kronor under 1961/62.

Anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 beräknar styrelsen sålunda till (25 000 000 + 100 000 + 672 000 + 66 000 — 480 000) i runt tal 25 000 000 kronor. Då anslaget anvisats med 22 000 000 kronor, erfordras ett anslag på tilläggsstat av 3 000 000 kronor.

Styrelsen beräknar vidare, att långivningen avseende räntefria förbättringslån kommer att uppgå till 25 000 000 kronor under budgetåret 1961/62. Anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen till (25 000 000 + 820 000 + 64 000) i runt tal 26 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag torde först få behandla frågan om bidragen till specialinredning av invalidbostäder. Sådana bidrag kan beviljas för lägenheter i hus, som tillkommer med stöd av statliga tertiärlån, egnahemslån eller förbättringslån eller för vilket statligt räntebidrag beviljas. Bidrag kan däremot ej utgå för lägenhet i tidigare uppfört statsbelånat hus eller i helt privatfinansierat hus. Bostadsstyrelsen har nu föreslagit, att ifrågavarande begränsning av bidragsverksamheten skall slopas.

Jag vill erinra om, att när invalidbostadsbidraget tillkom på förslag av bostadspolitiska kommittén, några remissorgan föreslog, att bidrag skulle få beviljas utan samband med statliga lån eller bidrag i annan form. Jag anförde i anledning härav (prop. 1958: 119, s. 13), att jag inte ansåg mig böra förorda en sådan utvidgning av bidragens tillämpningsområde, även om vissa skäl talade härför. Frågan om en utsträckning av området för bidragsgivningen borde prövas, när viss erfarenhet av verksamheten vunnits.

Bidragsverksamheten har nu pågått i två år. Erfarenheterna torde få betecknas som goda. Bidraget har visat sig fylla ett angeläget behov. Såsom bostadsstyrelsen framhållit har emellertid begränsningen av bidragets tillämpningsområde medfört, att bidragsansökningar i vissa fall måst avslås, ehuru sökandena varit i behov av statligt stöd för att anskaffa erforderlig specialutrustning för sin bostad. Jag förordar därför styrelsens förslag att tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta alla hus och lägenheter. Såsom styrelsen förutsatt bör krävas att bostaden är av god kvalitet. Ändringen bör genomföras den 1 juli 1961. Det synes emellertid lämpligt att en möjlighet lämnas öppen att bevilja bidrag också i fråga om företag, som påbörjats före nämnda dag, dock ej före den 1 januari 1961. Bidragsbestämmelserna i övrigt bör i avvaktan på ytterligare erfarenheter lämnas oförändrade.

Såsom framgått av det föregående har bostadsstyrelsen räknat med att den nu föreslagna ändringen inte kommer att medföra någon mera avsevärd ökning av bidragsgivningen. Beträffande den anslagstekniska redovisningen av bidragen bör gälla samma regler som hittills. Bidrag som beviljas till lägenhet i hus, för vilket statligt stöd i annan form inte lämnats, bör avföras från nu förevarande anslag.

I det föregående har jag lämnat en redogörelse för 1954 års fiskeriutredning förslag angående statsbidragen till fiskarbostäder samt för de remissyttranden, som avgivits över utredningens förslag i denna del.

Utredningen har föreslagit, att bidragsgivningen för fiskarbostäder skall

fortsätta med oförändrat geografiskt tillämpningsområde men utövas restriktivt. Enligt utredningens förslag skall bidragsverksamheten liksom hittills handhas av länsbostadsnämnderna. Fiskeristyrelsen och vederbörande fiskerinämnd skall dock ges tillfälle att yttra sig över varje ärende. Utredningen har vidare föreslagit viss höjning av bidragsbeloppen. Därjämte innebär utredningens förslag, att bidrag skall kunna lämnas också för byggnad, som avser att tillgodose kollektiva ändamål, samt att bidragen skall ha formen av femåriga avskrivningslån.

Remissyttrandena innebär med få undantag tillstyrkanden av utredningens förslag.

För egen del får jag, efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet, anföra följande.

Ifrågavarande bidragsverksamhet har ringa omfattning men synes vara av en viss betydelse som stöd åt fiskerinäringens utövare inom de kustområden, som omfattas av bidragsgivningen. Bidragsverksamheten bör därför inte slopas f. n. Såsom utredningen framhållit är det emellertid med hänsyn till rationaliseringssträvandena inom fisket angeläget att bidragsansökningarna prövas restriktivt. De av utredningen angivna närmare förutsättningarna för denna prövning bör godtagas. I enlighet med utredningens förslag bör yttrande över ansökningarna inhämtas från vederbörande hushållningssällskaps fiskerinämnd samt från fiskeristyrelsen. I övrigt bör bidragsverksamheten tills vidare kvarbli hos de bostadspolitiska organen. Någon ändring av verksamhetsområdet för bidragsgivningen kan inte tillstyrkas.

De nu gällande maximibeloppen har varit oförändrade sedan 1942. För att bidragen skall få avsedd betydelse bör beloppen höjas. Jag tillstyrker i detta hänseende utredningens förslag, som innebär att bidragets maximibelopp blir 4 000 kronor för bostad med eller utan sjöbod och båthus, 2 000 kronor för sjöbod och båthus samt 1 500 kronor för enbart sjöbod eller båthus.

Ifrågavarande subventioner bör alltjämt lämnas såsom bidrag. I enlighet med utredningens förslag bör möjlighet öppnas att lämna bidrag till byggnad, som avser att tillgodose flera fiskares behov.

Ändringen av bidragsbestämmelserna bör lämpligen träda i kraft den 1 juli 1961.

Av bostadsstyrelsens anslagsframställning framgår, att styrelsen bedömer det för förbättringslångivning disponibla beloppet otillräckligt för att tillgodose emotsedd efterfrågan på lån. Styrelsen har i anledning därav föreslagit, dels att anslag med 3 000 000 kronor anvisas på tilläggsstat, dels att anslag för nästa budgetår anvisas med ett till 26 000 000 kronor höjt belopp. Jag kan inte förorda anslag på tilläggsstat. Däremot föreslår jag, att medel ställes till förfogande så att långivningen nästa budgetår kan ges en omfattning, som svarar mot den av bostadsstyrelsen beräknade

ansökningsfrekvensen. Detta innebär, att 28 000 000 kronor disponeras för långivning avseende räntefria förbättringslån nästa budgetår. Därmed bör det vara möjligt att under nästa budgetår bevilja sådana lån, om vilka ansökningar göres redan detta budgetår men som inte ryms inom det disponibla lånebeloppet. Jag räknar därför med, att anslaget åter skall kunna minskas för budgetåret 1962/63.

Då jag inte har något att erinra mot styrelsens beräkning av de utgifter i övrigt, som skall bestridas från anslaget, föreslår jag, att anslaget anvisas med 29 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar i bestämmelserna om statsbidrag till anordnande av specialinredda lägenheter för invalider och om statsbidrag till fiskarbostäder;

b) till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 29 000 000 kronor.

[85] 8. **Bidrag till inrättande av pensionärshem**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000 000	9 984 878
1960/61 (statsliggaren s. 372)	10 000 000	
1961/62 (förslag)	9 000 000	

Den särskilda bidragsgivningen till inrättande av pensionärshem upphörde med utgången av år 1958. Dessförinnan beviljade bidrag utbetalas från ifrågavarande anslag. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns å anslaget en reservation av 17 483 kronor.

Bostadsstyrelsen har anfört, att sedan under budgetåret 1959/60 utbetalats bidrag med tillhopa 9 984 878 kronor, det belopp, som den 30 juni 1960 återstod att utbetala, utgjorde i runt tal 19 000 000 kronor.

Därest inte ytterligare anslag anvisas för innevarande budgetår, kommer åtskilliga kommuner att få bidragen utbetalade först under budgetåret 1961/62 eller mer än 2½ år efter det att de beviljades. Styrelsen erinrar om, att riksdagen i samband med anvisandet av medel för budgetåret 1960/61 uppmärksammade denna fråga och framhöll, att det under budgetåret 1960/61, när behovet av medel bättre kunde överblickas, borde prövas huruvida bidragen skulle kunna utbetalas i snabbare takt. Styrelsen föreslår, att på tilläggsstat för innevarande budgetår uppföres ett belopp av 5 000 000 kronor. För budgetåret 1961/62 erfordras i så fall ett anslag av 4 000 000 kronor.

Departementschefen

Såsom framgår av bostadsstyrelsens framställning återstår det att utbetala beviljade pensionärshemsbidrag till ett belopp av ca 9 000 000 kronor, sedan de medel förbrukats som nu står till styrelsens förfogande för ändamålet. Jag kan inte tillstyrka anslag på tilläggsstat utan föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med det nämnda beloppet, 9 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kronor.

[86] 9. **Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 000	3 382
1960/61 (statsliggaren s. 372)	100	
1961/62 (förslag)	1 000	

Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns å anslaget en reservation av 64 377 kronor.

Bostadsstyrelsen har anfört, att utgifterna under budgetåren 1960/61 och 1961/62 inte synes bli större än att de kan täckas av det å anslaget befintliga beloppet. Anslaget behöver därför endast uppföras med ett formellt belopp.

Departementschefen

Såsom bostadsstyrelsen föreslagit bör anslaget för nästa budgetår uppföras med endast ett formellt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[87] 10. **1960 års bostadsräkning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1] 300 000	155 965
1960/61 (statsliggaren s. 372)	2 400 000	
1961/62 (förslag)	3 350 000	

[1] Anslaget till Förberedelser till en bostadsräkning.

Till anslaget har vid ingången av budgetåret 1960/61 överförts en reservation av 144 035 kronor.

Bostadsstyrelsen har anfört, att planen för 1960 års bostadsräkning omfattar en totalundersökning och i omedelbar anslutning till den en intervjuundersökning. Därjämte planeras en snabbearbetning av ett urval av totalräkningens material.

I totalundersökningen kommer att lämnas en redovisning av uppgifter rörande bostäderna och de boende för enskilda kommuner och tätorter. Uppgifterna sammanställes också för riket som helhet samt för kommun- och tätortsgrupper. Dessutom göres vissa länssammanställningar. Under förutsättning av erforderliga resurser i fråga om personal och lokaler torde bearbetningen av totalräkningens hela material vara avslutad tidigast vid mitten av 1962. Genom snabbearbetningen av ett urval av kommuner och kommundelar torde vissa huvudsiffror för hela riket kunna erhållas omkring årsskiftet 1961—62 för relativt begränsade merkostnader. Intervjuundersökningen skall komplettera och kontrollera totalräkningen.

För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t för den arbetsgrupp inom bostadsstyrelsen, som skall handha med bostadsräkningen sammanhängande uppgifter, förordnat en ledare med byråchefs ställning. Därutöver har styrelsen bemyndigats att för uppgifter i samband med bostadsräkningen under budgetåret ha anställda dels två förste aktuarier i lönegrad Ag 23, två förste aktuarier och en förste byråsekreterare i lönegrad Ag 21 samt fyra amanuenser, dels ock den icke-ordinarie personal i lägre lönegrad än Ag 15, som erfordras för ändamålet. Styrelsen har preliminärt beräknat att biträdespersonalen vid innevarande budgetårs slut, då uppgiftsmaterialet inkommer från kommunerna, skulle utökas till 130 à 140 personer. Hur många biträden som behövs är emellertid beroende på hur arbetet slutgiltigt fördelas på personal och maskiner.

Styrelsen räknar med, att samtliga tjänstemän i högre lönegrad än Ag 15 kommer att behövas under hela budgetåret 1961/62. Personalen i biträdesgraderna beräknas kunna successivt minskas under de sista tre månaderna av budgetåret, då granskningen och kodifieringen av materialet kan väntas vara i huvudsak avslutad. Den vid budgetårets slut erforderliga biträdespersonalen uppskattas preliminärt till 30 à 35 personer.

Kostnaderna för personalen och för maskinbearbetningen under budgetåret har beräknats till sammanlagt 3 100 000 kronor. Beräkningen är baserad på 1960 års lönenivå. Kostnaderna för maskinbearbetningen har beräknats i samråd med statistiska centralbyråns maskincentral. Kostnaderna för bränsle, lyse, vatten, renhållning, telefon, skrivmaterial, räkne- och skrivmaskiner, möbler m. m. har uppskattats till 250 000 kronor.

Totala medelsbehovet för bostadsräkningen under budgetåret 1961/62 beräknas sålunda till 3 350 000 kronor.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår anförde jag att de totala kostnaderna för bostadsräkningen av bostadsstyrelsen preliminärt uppskattats till 6 500 000 kronor men att styrelsen räknade med att en revision av bearbetningsplanen skulle medföra kostnadsreduktioner. Jag underströk angelägenheten av att alla möjligheter till besparingar vid arbetets utförande beaktades. Bostadsstyrelsens nu framlagda förslag håller sig inom den föregående år angivna ramen. Jag vill ånyo framhålla vikten av att möjligheterna till besparingar tillvaratages men är beredd förorda, att det av styrelsen föreslagna beloppet anvisas för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *1960 års bostadsräkning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 350 000 kronor.

[88] 11. **Byggnadsforskning.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett obetecknat anslag av 530 000 kronor (statsliggaren s. 373). Tidigare har medel för byggnadsforskningsändamål anvisats i form av två förslagsanslag till avlöningar och omkostnader för statens nämnd för byggnadsforskning samt ett reservationsanslag för byggnadsforskning. Fr. o. m. budgetåret 1960/61 överföres anslaget vid budgetårets början till fonden för byggnadsforskning, till vilken i övrigt inflyter byggnadsforskningsavgifter jämte vissa försäljningsinkomster. Fondmedlen disponeras av statens råd för byggnadsforskning, som trätt i verksamhet den 1 juli 1960.

Statens råd för byggnadsforskning har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Rådet anför, att behovet av ökad byggnadsforskning samt det förväntade snabba utbyggandet av forskningsresurserna vid högskolor, provningsanstalter o. s. v. utgör motiv för att höja byggnadsforskningsavgiften. Rådet har emellertid ej velat lägga fram förslag härom förrän ett preliminärt forskningsprogram hunnit utarbetas. Om programmet ger anledning därtill har rådet för avsikt att i början av detta år inkomma med förslag om höjning av byggnadsforskningsavgiften fr. o. m. år 1962. En motsvarande höjning av förevarande anslag behöver enligt rådets mening inte genomföras förrän fr. o. m. budgetåret 1962/63.

Departementschefen

I överensstämmelse med rådets förslag bör anslaget upptagas med oförändrat belopp. Frågan om byggnadsforskningsavgiftens storlek får övervägas, när rådet inkommer med förslag härom. Såsom rådet anfört synes en eventuell höjning av forskningsavgiften fr. o. m. år 1962 ej böra påverka beräkningen av anslaget för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 530 000 kronor.

[89] 12. **Statens nämnd för samlingslokaler**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	53 000	58 286
1960/61 (statsliggaren s. 374)	81 000	
1961/62 (förslag)	81 000	

Statens nämnd för samlingslokaler har erinrat om att i anslaget för innevarande budgetår inräknats 8 000 kronor för en undersökning av lokalhuvudmännens ekonomiska redogörelser. Även under budgetåret 1961/62 torde behov föreligga av att i viss omfattning anlita expertis för ifrågavarande ändamål. Beloppet beräknas kunna minskas med 4 000 kronor. Å andra sidan torde den skärpta prövning av ansökningar om statslån, som förutsatts av statsmakterna, medföra viss kostnadsökning, uppskattningsvis med 1 000 kronor. Vidare beräknas kostnaderna för rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter öka med tillhopa 3 000 kronor. Till tryckning av en handledning för lokalbyggare har för budgetåret 1960/61 anvisats 5 000 kronor. Samma belopp har upptagits såsom beräknad inkomst. Publikationen beräknas kunna färdigställas och distribueras under budgetåret, varför anslagsposten till publikationstryck kan utgå liksom motsvarande inkomstpost.

Nämnden hemställer på grundval av dessa beräkningar om oförändrat anslag, 81 000 kronor, för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Jag anser mig kunna godtaga nämndens beräkning av anslagsbehovet och föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens nämnd för samlingslokaler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 81 000 kronor.

[90] 13. **Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	30 000
1960/61 (statsliggaren s. 375)	30 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Av anslaget utgår 10 000 kronor till envar av följande sammanslutningar, nämligen Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets husföreningarnas riksorganisation och Våra Gårdar, riksföreningen för nykterhetsrörelsens allmänna samlingslokaler, såsom bidrag till sammanslutningarnas verksamhet.

Statens nämnd för samlingslokaler har, under hänvisning till att den av de nämnda organisationerna bedrivna verksamheten medför en väsentlig lättnad i nämndens arbete med låneärenden m. m., föreslagit att anslag för nästa budgetår anvisas med samma belopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med nämndens förslag anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

[91] 14. **Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler.** Under denna rubrik har i riksstaten för budgetåret 1960/61 uppförts ett reservationsanslag av 300 000 kronor (statsliggaren s. 375). Anslaget har tillkommit för att möjliggöra en ekonomisk rekonstruktion av allmänna samlingslokaler, vilkas driftintäkter ej förslår till att täcka kostnaderna.

Statens nämnd för samlingslokaler har anfört, att den ännu inte har kunnat bilda sig någon säker uppfattning om väntade anspråk på rekonstruktionsbidrag. Att döma av de svårigheter att upprätthålla driften, som föreligger för ett icke ringa antal huvudmän för allmänna samlingslokaler, torde emellertid medelsbehovet för budgetåret 1961/62 komma att uppgå till minst samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. Nämnden föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 300 000 kronor.

Departementschefen

I avbidan på närmare erfarenheter rörande behovet av medel för rekonstruktionsbidrag bör anslaget i enlighet med förslag av nämnden för samlingslokaler uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[92] 15. **Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 000	54 189
1960/61 (statsliggaren s. 376)	60 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Anslaget bör i enlighet med förslag av fullmäktige i riksbanken uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[93] 16. **Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	300 000	269 724
1960/61 (statsliggaren s. 376)	280 000	
1961/62 (förslag)	260 000	

Ersättning åt riksbanken för dess bestyr med statliga bosättningslån utgår med sex kronor för varje lån, som utestår den 31 december under det budgetår ersättningen avser.

Anslaget bör i överensstämmelse med förslag av fullmäktige i riksbanken minskas med 20 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 260 000 kronor.

G. Sjukförsäkring, folkpensionering m. m.

[94] 1. **Försäkringsrådet: Avlöningar.** För innevarande budgetår har till Försäkringsrådet: Avlöningar anvisats ett förslagsanslag av 716 700 kronor och till Försäkringsrådet: Omkostnader ett förslagsanslag av 32 100 kronor. Därjämte har till Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar och Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader anvisats förslagsanslag av 8 056 600 resp. 733 000 kronor. Vidare har till Pensionsstyrelsen: Avlöningar anvisats ett förslagsanslag av 7 800 000 kronor, till Pensionsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 2 100 300 kronor och till Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud ett förslagsanslag av 635 000 kronor.

För nästa budgetår har *försäkringsrådet* beräknat medelsbehovet för rådets avlöningar och omkostnader till 686 800 resp. 32 100 kronor. *Riksförsäkringsanstalten* har beräknat anslagsbehovet för anstaltens del till 7 016 000 kronor för avlöningar och 796 000 kronor för omkostnader. Anstalten har därvid med hänsyn till väntat förslag om socialförsäkringens framtida administration begränsat sig till att i huvudsak endast anmäla automatiska förändringar. *Pensionsstyrelsen,* slutligen, har beräknat medelsbehovet till 8 116 100 kronor för avlöningar, 2 633 800 kronor för omkostnader och 635 000 kronor för styrelsens ortsombud.

Socialförsäkringens administrationsnämnd har avlämnat ett den 1 oktober 1960 dagtecknat betänkande avseende socialförsäkringens organisation (SOU 1960: 35). Nämnden föreslår däri bl. a., att riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen skall sammanföras till ett ämbetsverk. Vidare föreslås, att en socialförsäkringsdomstol skall inrättas som högsta instans för socialförsäkringsmål. Betänkandet behandlas efter avslutad remissbehandling inom socialdepartementet.

Departementschefen

I avvaktan på ett ställningstagande till de av socialförsäkringens administrationsnämnd framlagda förslagen bör förenämnda anslag upptas med endast preliminära belopp i statsverkspropositionen. Anslagen bör härvid med viss avrundning uppföras med oförändrade belopp, nämligen

Försäkringsrådet: Avlöningar, *förslagsanslag*	kronor	717 000
Försäkringsrådet: Omkostnader, *förslagsanslag*	»	32 000
Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar, *förslagsanslag*	»	8 057 000
Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader, *förslagsanslag*	»	733 000
Pensionsstyrelsen: Avlöningar, *förslagsanslag*	»	7 800 000
Pensionsstyrelsen: Omkostnader, *förslagsanslag*	»	2 100 000
Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud, *förslagsanslag*	»	635 000

Medan jag under de sex följande punkterna gör framställning om beräkning av övriga nu nämnda anslag, hemställer jag här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Försäkringsrådet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 717 000 kronor.

[95] 2. **Försäkringsrådet: Omkostnader.** Under åberopande av vad jag anfört under nästföregående punkt, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Försäkringsrådet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 32 000 kronor.

[96] 3. **Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar.** I enlighet med vad jag anfört under punkten 94 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 8 057 000 kronor.

[97] 4. **Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader.** På grund av vad jag anfört under punkten 94 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 733 000 kronor.

[98] 5. **Pensionsstyrelsen: Avlöningar.** Med åberopande av vad jag anfört under punkten 94 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Pensionsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 7 800 000 kronor.

[99] 6. **Pensionsstyrelsen: Omkostnader.** I enlighet med vad jag anfört under punkten 94 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Pensionsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 2 100 000 kronor.

[100] 7. **Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud.** Åberopande vad jag anfört under punkten 94 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 635 000 kronor.

[101] 8. **Bidrag till sjukkassor m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	265 000 000	262 700 000
1960/61 (statsliggaren s. 380)	265 000 000	
1961/62 (förslag)	285 000 000	

Riksförsäkringsanstalten har anfört, att anstaltens beräkningar av anslagsbehovet grundar sig på uppgifter rörande sjukkassornas utgifter under budgetåret 1959/60 samt på den antagna framtidsutvecklingen. Med hänsyn till folkökningen och förskjutningen mot högre åldrar beräknas en årlig ökning med 2 % av kassornas utgifter för obligatorisk sjukpenning, sjukvård och förvaltningsutgifter. Utgifterna för läkarvård och läkemedelsersättning beräknas dock på grundval av hittillsvarande tendens bli större än som motsvarar befolkningsökningen. Kostnadsökningen till följd av höjningen av den allmänna lönenivån beräknas till 5 % i fråga om tilläggssjukpenning m. m., frivillig försäkring och förvaltningsutgifter. Sjukkassornas medlemsantal utgjorde vid utgången av år 1958 omkring 5 543 000 och beräknas vid utgången av år 1959 ha uppgått till omkring 5 600 000.

Från angivna utgångspunkter och med beaktande av genomförda ändringar rörande ersättningsgrunderna har riksförsäkringsanstalten beräknat medelsbehovet enligt följande sammanställning (s. 226). Därvid har även redovisats förnyade beräkningar avseende innevarande budgetår.

Behovet av anslag för budgetåret 1961/62 uppgår enligt beräkningarna till 282 000 000 kronor. Även om det häri ligger ett visst utrymme för utgiftsstegringar, anser riksförsäkringsanstalten försiktigheten bjuda, att anslaget anvisas med ett något högre belopp, förslagsvis 285 000 000 kronor.

	Sjukkassornas utgifter milj. kr.		Statsbidrag milj. kr.	
	Beräkning för		Beräkning för	
	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62
Obligatorisk sjukpenning (exkl. mersjukpenning enl. 122 § sjukförsäkringslagen)				
Grundsjukpenning	149,3	152,3	74,7	76,2
Grundhempenning	12,5	12,8	6,2	6,4
Barntillägg	16,0	16,3	12,0	12,2
Tilläggssjukpenning och tilläggshempenning	439,1	470,3	—	—
Sjukvård och förlossningsvård				
Läkarvård och tandläkarvård	167,9	179,8	84,0	89,9
Resor till och från läkare och tandläkare	17,4	17,7	8,7	8,9
Sjukhusvård och vård å förlossningsanstalt	82,5	84,2	—	—
Resor till och från sjukhus och förlossningsanstalt	14,6	14,9	7,3	7,5
Sjukhusvård utom riket	0,5	0,5	0,5	0,5
Sjukvårdsåtgärder enligt 18 § sjukförsäkringslagen	14,8	15,1	—	—
Moderskapspenning				
Grundpenning	28,1	28,1	14,1	14,1
Tilläggspenning	33,3	35,0	—	—
Barntillägg	1,2	1,2	0,9	0,9
Utgifter enligt 19 § sjukförsäkringslagen				
Läkarvårdsersättning till kommun	2,0	1,5	1,0	0,7
Gottgörelse till arbetsgivare	6,0	6,0	3,0	3,0
Frivillig försäkring enligt sjukförsäkringslagen	18,2	20,8	3,6	4,2
Frivillig försäkring enligt särskild lag (T-försäkring)	2,6	2,6	0,5	0,5
Mersjukpenning (inkl. barntillägg) enl. 122 § sjukförsäkringslagen	0,7	0,4	—	—
Förvaltningsutgifter	72,1	77,2	—	—
Övriga utgifter	0,3	0,3	—	—
Läkemedelsersättning	93,3	99,9	—	—
Bidrag för läkemedelsersättning	—	—	6,5	6,6
Medlemsbidrag	—	—	25,0	25,3
Avgiftslindringsbidrag	—	—	12,7	12,7
Avgiftsersättningsbidrag	—	—	12,4	12,4
Summa	**1 172,4**	**1 236,9**	**273,1**	**282,0**

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot riksförsäkringsanstaltens beräkning av medelsbehovet. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sjukkassor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 000 kronor.

[102] 9. **Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 400 000	1 198 772
1959/60	1 200 000	1 382 867
1960/61 (statsliggaren s. 381)	900 000	
1961/62 (förslag)	760 000	

Från förevarande anslag bestrides dels kostnaderna för tillägg å livräntor, som utgår enligt 1901 års olycksfallsersättningslag till icke statsanställda, dels ock de kostnader staten iklätt sig för förbättring av livräntor, som utgår enligt 1908 års kungörelse och 1918 års förordning angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Riksförsäkringsanstalten har anfört, att kostnaderna för tillägg å livräntor enligt 1901 års lag successivt minskar på grund av livräntetagares avgång genom dödsfall m. m. Den tillfälliga belastningsökningen för budgetåret 1959/60 har orsakats av bokföringstekniska förhållanden. Medelsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknas till ca 725 000 kronor. Även kostnaderna för förbättring av äldre livräntor enligt den numera upphörda frivilliga fiskarförsäkringen minskar successivt. Dessa kostnader beräknas för nästa budgetår till ca 35 000 kronor. Medelsbehovet under anslaget skulle sålunda uppgå till (725 000 + 35 000) 760 000 kronor.

Departementschefen

Riksförsäkringsanstaltens beräkning bör godtas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 760 000 kronor.

[103] 10. **Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 000 000	3 156 767
1960/61 (statsliggaren s. 381)	3 300 000	
1961/62 (förslag)	3 400 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för ersättning i ett stort antal skadefall, där ersättning på grund av speciella författningar eller särskilda beslut helt skall utges av statsmedel.

Riksförsäkringsanstalten har anfört, att kostnaderna under anslaget visar en stigande tendens. Detta sammanhänger med att de nytillkommande livräntorna i genomsnitt är högre än de äldre som upphör. En viss kostnadsökning inträder även genom att ändrade regler införts om samordning av yrkesskadelivränta med tjänstepension. Anstalten föreslår, att anslaget anvisas med 3 400 000 kronor, vilket innebär en ökning med 100 000 kronor.

Departementschefen

Jag biträder riksförsäkringsanstaltens förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 400 000 kronor.

[104] 11. **Bidrag till folkpensioner m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	[1]2 037 100 000	[1]2 012 166 664
1960/61 (statsliggaren s. 391)	2 406 000 000	
1961/62 (förslag)	2 496 000 000	

[1] Inklusive anslaget till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.

Pensionsstyrelsen har beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 2 496 milj. kronor.

Styrelsen har vid sin beräkning utgått från tio indextilläggsbelopp, svarande mot pensionspristalet 130. Skillnaden mellan den för budgetåret 1961/62 beräknade kostnaden 2 496 milj. kronor och det för innevarande budgetår beviljade anslaget om 2 406 milj. kronor beror i huvudsak på att ett indextilläggsbelopp beräknats tillkomma utöver nuvarande nio samt på den fortgående ökningen av antalet ålderspensioner och antalet änkepensioner enligt huvudbestämmelserna.

I fråga om grunderna för anslagsberäkningen har styrelsen i huvudsak anfört följande.

Som riktpunkt för beräkningarna har valts ett uppskattat totalbestånd pensionstagare i januari 1962, vilken månad ansetts representativ för hela budgetåret 1961/62. Samma utgångspunkt har valts för beräkningen av medelbelopp av kommunala bostadstillägg, tilläggspensioner och hustrutillägg m. m. Då inkomstavdrag fr. o. m. den 1 juli 1960 först skall göras på kommunalt bostadstillägg och därefter på tilläggspension, hustrutillägg m. m. och inte såsom tidigare proportionellt på de båda förmånerna, har

för uppskattning av medelbelopp och antal av de kommunala bostadstilläggen även använts inkomstuppgifter som grundats på en tidigare verkställd undersökning av 1956 års januaribestånd.

Det faktiska antalet pensionstagare i januari 1958 och 1959 samt det beräknade antalet i januari 1962 framgår av följande sammanställning.

	1958	1959	1962
1. *Ålderspensioner*			
a. Ogifta pensionstagare	398 176	405 292	426 000
b. Gifta pensionstagare, vars make ej uppbär folkpension eller hustrutillägg	65 669	65 735	67 000
c. Gifta manliga pensionstagare, vars hustru uppbär hustrutillägg	23 514	25 509	31 000
d. Gifta pensionstagare, vars make uppbär folkpension	220 011	226 745	245 000
Summa	707 370	723 281	769 000
2. *Invalidpensioner och sjukbidrag*			
a. Ensamt utgående grundpensioner	9 620	9 714	13 000
b. Grundpensioner i förening med tilläggspension	129 438	130 712	132 000
Summa	139 058	140 426	145 000
3. *Änkepensioner (inkl. änkebidrag)*			
a. Huvudfall	.	.	16 500
b. Övergångsfall	24 768	25 322	53 500
Summa	24 768	25 322	70 000
4. *Hustrutillägg*	29 171	31 710	37 000
5. *Barnpensioner*	.	.	60 000
6. *Särskilda barnbidrag*	.	.	11 700

Antalet *ålderspensionärer* har enligt gängse befolkningsteoretiska metoder framräknats till januari 1962, då det beräknas uppgå till ca 769 000. I detta sammanhang lämnas även följande redovisning av antalet ålderspensionärer med kommunalt bostadstillägg samt tilläggens medelbelopp.

	Januari				
	1958	1959	1960 (beräknat)	1961 (beräknat)	1962 (beräknat)
Ogifta pensionstagare					
antal	236 174	238 839	241 400	244 300	248 000
medelbelopp	565	585	605	630	650
Gifta pensionstagare, vars make ej uppbär folkpension eller hustrutillägg					
antal	5 376	5 302	5 200	5 200	5 200
medelbelopp	473	484	495	510	520
Gifta manliga pensionstagare, vars hustru uppbär hustrutillägg					
antal	17 671	18 899	20 000	21 400	22 600
medelbelopp	321	333	345	355	365
Gifta pensionstagare, vars make uppbär folkpension					
antal	99 602	102 225	104 200	106 900	109 200
medelbelopp	333	346	360	375	385
Summa					
antal	358 823	365 265	370 800	377 800	385 000
medelbelopp	487	504	521	541	556

Bostadstilläggens medelbelopp för ålderspensionärerna har successivt ökat på grund av dels höjda bostadskostnader, dels kommunala beslut om höjning av maximigränser och fasta belopp. En fortgående stegring av bostadstilläggens medelbelopp är att förvänta.

Med ledning av antalet ålderspensioner och bostadstilläggens medelbelopp har kostnaderna för allmän ålderspension och kommunala bostadstillägg till ålderspensionärer för budgetåret 1961/62 beräknats till 1 991,8 resp. 214,3 milj. kronor.

Det totala beståndet *invalidpensioner och sjukbidrag,* vilket tidigare successivt gått ned, har från 1958 till 1959 åter stigit. En analys av de löpande bestånden visar, att antalet därefter stigit ytterligare. Särskilt gäller detta antalet ensamt utgående grundpensioner, vilket f. n. torde uppgå till nära 12 000. Även antalet grundpensioner i förening med tilläggspension är dock högre nu än i januari 1959. Till större delen torde ökningen bero på höjningen fr.o.m. den 1 juli 1959 av de utan inkomstprövning utgående grundpensionerna. För januari 1962 uppskattas antalet invalidpensioner och sjukbidrag till sammanlagt 145 000, varav ensamt utgående grundpensioner till 13 000.

Vid oförändrade inkomstavdragsregler skulle tilläggspensioner med kommunalt bostadstillägg ha uppskattats till 111 000 och tilläggspensioner utan bostadstillägg till 21 000 utgående för januari 1962. Med ledning av den tidigare nämnda inkomststatistiken har tilläggspensionerna med kommunalt bostadstillägg fördelats efter de nya avdragsreglerna. Denna omfördelning har givit till resultat en reducering av antalet tilläggspensioner med bostadstillägg för januari 1962 till 102 500.

Kostnaderna för invalidpensioner och sjukbidrag för budgetåret 1961/62 har beräknats till 29,0 milj. kronor för grundpensioner, 329,7 milj. kronor för tilläggspensioner, index- och standardtillägg samt 57,0 milj. kronor för kommunala bostadstillägg.

Antalet *änkepensioner* i januari 1962 har uppskattats till 70 000, varvid huvudfallen uppskattats till 16 500 och övergångsfallen till 53 500.

Det kommunala bostadstilläggets genomsnittliga maximibelopp har beräknats till 750 kronor och tilläggets medelbelopp till 671 kronor i januari 1962.

Kostnaderna för änkepensionerna för budgetåret 1961/62 har i huvudfallen beräknats till 44,7 milj. kronor och i övergångsfallen till 122,6 milj. kronor. Kostnaderna för de i samband med änkepension utgående kommunala bostadstilläggen har beräknats till 22,8 milj. kronor.

Antalet *hustrutillägg* har stigit oavbrutet sedan 1953. Preliminära uppgifter fram till april 1960 visar, att antalet fortfarande är mycket kraftigt stigande. Antalet hustrutillägg i januari 1962 uppskattas till 37 000.

Med ledning av den löpande statistiken har medeltalet av summan av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg uppskattats till 1 505 kronor och fullt bostadstillägg till 382 kronor i januari 1962. Med stöd av inkomststatistiken på 1956 års januaribestånd har antalet hustrutillägg med kommunalt bostadstillägg beräknats till 33 000 och bostadstilläggens medelbelopp till 336 kronor. För budgetåret 1961/62 har kostnaderna för hustrutilläggen förhöjda med standard- och indextillägg uppskattats till 75,0 milj. kronor och kostnaderna för de i samband med hustrutilläggen utgående kommunala bostadstilläggen till 11,1 milj. kronor.

Antalet *blindtillägg* uppgick i januari 1958 till 3 825 och i januari 1959 till 3 692. Med hänsyn till viss ökning av det löpande beståndet under innevarande år uppskattas antalet blindtillägg för januari 1962 till 3 800. Kostnaden för budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till 4,6 milj. kronor.

Antalet *vårdtillägg* uppgick i januari 1958 till 2 511 och i januari 1959 till 2 723. Antalet vårdtillägg för januari 1962 uppskattas till 3 100. Kostnaden för budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till 3,7 milj. kronor.

Fader- eller moderlösa och föräldralösa barn erhåller fr. o. m. juli månad 1960 i stället för särskilda barnbidrag icke inkomstprövade *barnpensioner* om 1 000 resp. 1 400 kronor per år, i vissa fall minskade med hänsyn till utgående yrkesskadelivräntor. Antalet barnpensioner i januari 1962 upp-

skattas till 60 000. Kostnaden för budgetåret 1961/62 beräknas till omkring 60 milj. kronor.

Fr. o. m. juli månad 1960 utgår *särskilda barnbidrag* i stort sett endast till folkpensionärers barn. Samtidigt har maximibeloppet höjts från 600 till 996 kronor. Antalet särskilda barnbidrag i januari 1962 har uppskattats till 11 700 och medelbeloppet till 960 kronor. Kostnaden för budgetåret 1961/62 skulle härigenom uppgå till 11,3 milj. kronor.

Beträffande *statens och kommunernas andel* i kostnaderna har de förmåner, till vilka kommunerna bidrar, uppdelats i två grupper. Den ena gruppen avser kommunbidrag enligt formeln $1{,}5 \cdot \frac{s}{i}$ procent (tilläggspensioner m. m.) och den andra kommunbidrag enligt formeln $2 \cdot \frac{s}{i}$ procent (bostadstillägg). Härvid betecknar s antalet skattekronor och i antalet invånare. Bidragen enligt den första formeln är begränsade till högst 60 % av motsvarande pensionsbelopp och enligt den andra formeln till lägst 25 och högst 60 %.

De *sammanlagda kostnaderna* budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till omkring 2 906,3 milj. kronor för folkpensioner, 60,0 milj. kronor för barnpensioner och 11,3 milj. kronor för särskilda barnbidrag, eller totalt 2 977,6 milj. kronor. De kostnader som helt bestrides av statsverket, nämligen utgifterna för allmänna ålderspensioner, invalidpensionernas och sjukbidragens grundbelopp, huvudfallen av änkepensionerna samt blindtilläggen och barnpensionerna, beräknas av styrelsen till (1 991,8 + 29,0 + 44,7 + 4,6 + 60,0) 2 130,1 milj. kronor. De kostnader, till vilka även kommunerna bidrar, beräknar styrelsen till (329,7 + 122,6 + 75,0 + 3,7) 531,0 milj. kronor för tilläggspensioner m. m., (214,3 + 57,0 + 22,8 + 11,1) 305,2 milj. kronor för kommunala bostadstillägg och 11,3 milj. kronor för särskilda barnbidrag.

Kommunernas bidragsprocent för budgetåret 1961/62 uppskattar styrelsen till 55,25 för tilläggspensioner m. m., 59,875 för kommunala bostadstillägg samt 48,9 för särskilda barnbidrag.

Kommunbidraget skulle alltså komma att uppgå till 55,25 % av 531,0 milj. kronor, 59,875 % av 305,2 milj. kronor och 48,9 % av 11,3 milj. kronor eller tillsammans (293,4 + 182,7 + 5,5) 481,6 milj. kronor. Den på staten belöpande andelen i kostnaderna för folkpensioner, barnpensioner och särskilda barnbidrag för budgetåret 1961/62 skulle sålunda uppgå till (2 977,6 — 481,6 =) 2 496,0 milj. kronor.

Den totala kostnaden för varje höjning av indextillägget med 50 resp. 40 kronor avseende hela budgetåret 1961/62 beräknas till 47,3 milj. kronor. Härav utgör 36,5 milj. kronor kostnad som helt bestrides av statsverket och 10,8 milj. kronor kostnad, till vilken även kommunerna bidrar. Räknas med en bidragsprocent av 55,25 kommer alltså på staten 41,3 milj. kronor och på kommunerna 6,0 milj. kronor.

Styrelsen framhåller slutligen, att av anslaget liksom tidigare år torde få bestridas kostnaderna för bidrag till den frivilliga statliga pensionsförsäkringen enligt vissa äldre bestämmelser ävensom kostnaderna för undersökning på sjukvårdsanstalt m. m. jämlikt 36 § tredje stycket folkpensioneringslagen. Budgetåret 1959/60 uppgick motsvarande kostnader till 34 069 resp. 323 991 kronor.

Från anslaget torde vidare få bestridas dels kostnaderna för återbetalning av pensionsavgifter enligt därom gällande bestämmelser och dels kostnaderna för utbetalningar, vilka det enligt med främmande stat sluten konvention åligger pensionsstyrelsen att bestrida.

Departementschefen

Pensionsstyrelsen har vid sin anslagsberäkning räknat in kostnaderna för tio indextillägg. Pensionspristalet har nu stigit till 130, varför nämnda antal tillägg skall utgå fr. o. m. februari 1961. Jag ansluter mig till styrelsens förslag till medelsanvisning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till folkpensioner m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 496 000 000 kronor.

[105] 12. **Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 700 000	4 662 399
1960/61 (statsliggaren s. 392)	4 700 000	
1961/62 (förslag)	5 100 000	

Pensionsstyrelsen har anfört, att ersättningen till postverket för dess bestyr med utbetalning av folkpensioner, barnpensioner och särskilda barnbidrag utbetalas halvårsvis i efterskott. På budgetåret 1961/62 kommer sålunda att belöpa utbetalningskostnaderna för kalenderåret 1961. F. n. utgår till postverket en ersättning av 45 öre per utbetalning. Enligt underhandsmeddelande från generalpoststyrelsen torde ingen ändring häri komma att ske under år 1961.

För kalenderåret 1961 räknar pensionsstyrelsen med omkring 11,4 milj. utbetalningar. Med nuvarande ersättning beräknas anslagsbehovet för nästa budgetår uppgå till omkring 5 100 000 kronor.

Departementschefen

Jag kan godta pensionsstyrelsens beräkning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 100 000 kronor.

[106] 13. **Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	13 800 000	13 490 574
1960/61 (statsliggaren s. 392)	14 950 000	
1961/62 (förslag)	16 900 000	

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 en reservation av 409 467 kronor.

Anslaget disponeras av pensionsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen för verksamhet till förebyggande och hävande av invaliditet.

Av de för innevarande budgetår disponibla medlen får högst 15 100 000 kronor användas för beredande av behandling, vård eller utbildning åt personer, vilka efter prövning i varje särskilt fall anses i behov av dylika åtgärder. Därjämte får högst 200 000 kronor användas för annan verksamhet, som avser att i folkpensioneringens intresse förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan. Av det förstnämnda beloppet disponerar arbetsmarknadsstyrelsen högst 450 000 kronor eller det högre belopp, som arbetsmarknadsstyrelsen och pensionsstyrelsen gemensamt äger bestämma, för att inom ramen för den av arbetsmarknadsverket bedrivna arbetsvårdsverksamheten utge bidrag för igångsättande av självständig verksamhet (näringshjälp).

Yrkanden

Pensionsstyrelsen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 17 200 000 kronor, vilket innebär en ökning med 2 250 000 kronor. *Arbetsmarknadsstyrelsen* har hemställt, att av anslaget ett belopp av 700 000 kronor ställes till styrelsens förfogande.

De av pensionsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen gjorda beräkningarna av medelsbehovet ävensom de faktiska utgifterna 1959/60 och de disponibla beloppen för innevarande budgetår framgår av följande översikt.

Ändamål	Utgift 1959/60	Disponibla medel 1960/61	Beräkn. för 1961/62	Ökning 1961/62
Individuell verksamhet				
1. vård å				
a) pensionsstyrelsens sjukvårdsanstalter samt å sommarkurorter	11 234 275	13 100 000	14 200 000	+ 1 100 000
b) lupushem och annan specialvård ..	312 608	200 000	200 000	—
2. Yrkesutbildning	51 566	100 000	100 000	—
3. Näringshjälp (igångsättande av självständig verksamhet, invalidfordon m. m.)				
a) pensionsstyrelsen	1 239 619	1 050 000	1 600 000	+ 550 000
b) arbetsmarknadsstyrelsen	245 382	450 000	700 000	+ 250 000
4. Läkarundersökning och observation	204 322	190 000	190 000	—
5. Resekostnader	2 802	10 000	10 000	—
Summa (1—5)	13 290 574	15 100 000	17 000 000	+ 1 900 000
Annan verksamhet				
6. Bidrag till konvalescenthem, mindre badanläggningar m. m.	200 000	200 000	200 000	—
Summa kronor	13 490 574	15 300 000	17 200 000	+ 1 900 000

Motivering

1. a) Vid pensionsstyrelsens sjukhus i Tranås har antalet vårdplatser genom omdisponering ökats med åtta. Platsantalet vid styrelsens sjukvårdsanstalter kommer därigenom att vid ingången av budgetåret 1961/62 utgöra 1 044.

Ökningen av antalet vårdplatser i Tranås kommer att föranleda en stegring av kostnaderna med omkring 70 000 kronor. Dessutom torde med hänsyn till ökade löneutgifter samt stegrade kostnader för driften i övrigt en höjning av medelkostnaden per vårddag vara att emotse. Denna höjning av vårdkostnaden beräknas komma att belasta anslaget med minst 1 030 000 kronor. Den sammanlagda ökningen skulle sålunda uppgå till omkring 1 100 000 kronor.

Då antalet vårdsökande under våren och sommaren är betydande, torde man även för budgetåret 1961/62 kunna räkna med att hänvisa personer

till vård å sommarkurort. Styrelsens bidrag till sådan vård utgår f. n. med högst 1 260 kronor för vårdperiod och högst 21 kronor per vårddag. Medelutgiften för vård å sommarkurort har därvid beräknats till 26 kronor per vårddag. Kostnaderna för sådan vård är emellertid numera högre. Patienter, som av styrelsen hädanefter hänvisas till sommarkurort, torde inte kunna beredas vård för lägre avgift än 29 kronor per dag. Styrelsen har ansett det nödvändigt att överväga en höjning av styrelsens vårdbidrag till högst 1 440 kronor för vårdperiod och högst 24 kronor per vårddag. Styrelsen anser sig kunna räkna med en minskning av antalet fall, som hänvisas till vård å sommarkurort. Kostnaderna torde därför kunna beräknas till samma belopp som det för budgetåret 1960/61 beräknade.

3. Arbetsmarknadsstyrelsen har under budgetåret 1959/60 beviljat näringshjälp till sammanlagt 136 personer. Denna hjälp har främst avsett startande eller övertagande av affärsrörelse, verkstad, inköp av verktygs- och maskinutrustning samt varulager. Bidrag har även utgått till inköp av motorfordon.

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns vid länsarbetsnämndernas arbetsvårdsexpeditioner 288 personer registrerade som sökande av näringshjälp. I syfte att effektivisera näringshjälpsverksamheten har styrelsen delegerat beslutanderätten i bidragsärenden till arbetsvårdsexpeditionerna. Den långt gående individualiseringen av de åtgärder, som styrelsen eftersträvar i fråga om de partiellt arbetsföra, kommer att öka behovet av att lämna näringshjälp. Denna ökning av behovet sammanhänger också med det påbörjade samarbetet med sjukkassorna. Detta torde nämligen komma att utvisa, att ett ännu större antal handikappade än hittills är i behov av näringshjälp för sin återanpassning på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsstyrelsens behov av medel under anslaget beräknas därför till 700 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Pensionsstyrelsen erinrar om att bidraget till näringshjälp numera kan utgå intill maximibeloppet 5 000 kronor. Oaktat den för innevarande budgetår medgivna höjningen av anslaget kommer därför ytterligare ökade krav att ställas på anslaget. Kostnaderna för styrelsens bidragsgivning till näringshjälp under de föregående budgetåren har även visat en kontinuerlig ökning.

Pensionsstyrelsen anser därför att de gemensamma kostnaderna för arbetsmarknadsstyrelsen och pensionsstyrelsen till ifrågavarande ändamål bör uppskattas till 2 300 000 kronor, att fördelas mellan de båda ämbetsverken i samma proportion som gäller för fördelningen av anslagsbeloppet för innevarande budgetår.

Departementschefen

Utredningen rörande pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet har i december 1959 överlämnat sitt betänkande. De delar av utredningens för-

slag, som har samband med frågan om regionsjukvårdens utbyggande, har tidigare anmälts för riksdagen (prop. 1960: 159; SU 189; rskr 381). Förslagen i övrigt är f. n. under övervägande inom socialdepartementet.

För innevarande budgetår disponeras för den invaliditetsförebyggande verksamheten 15 300 000 kronor. Av detta belopp avser 1 500 000 kronor s. k. näringshjälp. Jag anser denna hjälpform vara ett betydelsefullt inslag i arbetsvården. Jag föreslår därför, att beloppet för nästa budgetår ökas med 500 000 kronor. Som pensionsstyrelsen föreslagit bör vidare 1 100 000 kronor beräknas för ökade kostnader för vården vid styrelsens sjukvårdsanstalter m. m. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (15 300 000 + 500 000 + 1 100 000) 16 900 000 kronor. I förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär detta en höjning med 1 950 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 16 900 000 kronor.

H. Arbetarskydd

[107] 1. **Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 520 100	1 506 394
1960/61 (statsliggaren s. 382)	1 574 800	
1961/62 (förslag)	1 985 000	

Förslag av arbetarskyddsverkets organisationsutredning

Arbetarskyddsverkets organisationsutredning[1] har i två särskilda betänkanden den 7 mars 1959 och den 16 maj 1960 (SOU 1959: 9 och 1960: 20) lagt fram förslag dels rörande lokala skyddstjänstemän samt arbetarskyddsstyrelsens organisation och dels rörande allmänna yrkesinspektionen. Förslagen torde i detta sammanhang få anmälas i vad de avser de organisatoriska frågorna.

Arbetarskyddsstyrelsen

Organisationsutredningen har vid sina undersökningar rörande arbetarskyddsstyrelsen särskilt ägnat sig åt dess tekniska byrå. På denna byrå ankommer i huvudsak att handlägga ärenden rörande förebyggande av ohälsa och olycksfall i arbete i skyddstekniskt och tekniskt-yrkeshygieniskt avseende samt ärenden angående skyldigheter som i dessa hänseenden åvilar tillverkare m. fl. i fråga om maskiner, redskap och andra tekniska anordningar. Byrån skall vidare bl. a. utarbeta förslag till erforderliga föreskrifter och anvisningar rörande arbetarskyddslagens tillämpning, lämna råd och upplysningar i arbetarskydds- och närstående frågor samt handlägga ärenden angående tillsynsorganens verksamhet med avseende på de uppgifter, som faller inom byråns arbetsområde.

Byrån är uppdelad på fem avdelningar, nämligen allmänna avdelningen, maskinavdelningen, tryckkärlsavdelningen, avdelningen för lyftanordningar och gruvavdelningen. Utredningen lämnar följande sammanställning av personalens fördelning på dessa avdelningar.

Tjänst	Allmänna avd.	Maskinavd.	Tryckkärlsavd.	Avd. för lyftanordningar	Gruvavd.	Gemensam personal	Summa
Byråchef B 1	—	—	—	—	—	1	1
Byrådirektör A 26	1	1	1	1	1	—	5
1:e byråingenjör A 23 ...	1	1	1	—	—	—	3
1:e byråingenjör A 21 ..	1	1	1	1	—	—	4
1:e byråsekreterare A 21 .	—	—	—	—	—	1	1
Byråingenjör A 19	—	—	—	—	—	1	1
Ingenjör A 17	—	—	—	—	—	1	1
Kanslipersonal A 10—A 1.	—	—	—	—	—	7	7
Instruktörer med arvode .	—	(3)	—	—	—	—	(3)
Summa	**3**	**3 (+ 3)**	**3**	**2**	**1**	**11**	**23(+3)**

[1] F. d. generaldirektören Edv. Pelow, ordförande, t.f. regeringsrättssekreteraren Alf Björnelid samt t.f. kanslichefen Paul Tammelin med byråchefen Rolf Wedler såsom expert.

I detta sammanhang erinrar utredningen om att förslag framlades redan år 1955 om en delning av tekniska byrån. Detta förslag bifölls emellertid inte av statsmakterna.

Den svenska industriens snabba utveckling under senare år har medfört att byråns arbete väsentligt ökats. Härtill kommer det stigande intresse för arbetarskyddet, som gjort sig alltmer märkbart hos arbetsmarknadens parter. Detta intresse har särskilt markerats genom krav på tekniska anvisningar om olika yrkesfaror eller i fråga om speciella maskiner och redskap samt begäran om granskning av maskiner, redskap etc. ur arbetarskyddssynpunkt. Även den industriella utvecklingens tendens att i allt större utsträckning specialisera tillverkningen har gjort, att byråns arbetsuppgifter blivit alltmer komplicerade och att större fordringar ställts på de tekniska anvisningarnas innehåll och omfattning.

Utredningen har diskuterat möjligheterna att åstadkomma en minskning av styrelsens ärenden enligt 45 § arbetarskyddslagen. Enligt denna paragraf åligger det tillverkare, försäljare m. fl. att tillse, att maskin eller annan teknisk anordning är försedd med nödiga skyddsanordningar. Till följd av denna bestämmelse kan tekniska byrån förhandsgranska maskiner och redskap m. m. i skyddstekniskt hänseende.

Vid övervägande av frågan har utredningen inte funnit skäl föreslå vare sig ett borttagande av möjligheten att erhålla förhandsgranskning hos styrelsen eller en överflyttning av granskningsverksamheten till annat statligt organ. Enligt utredningen skulle det bl. a. vara till skada för arbetarskyddsstyrelsens arbete med utfärdande av generella råd och anvisningar, om styrelsen inte hade nära kontakt med tillverkare och leverantörer.

Utredningen har även övervägt, om det vore lämpligt att införa någon form av avgifts- eller stämpelbeläggning för styrelsens granskning enligt 45 §. Man har emellertid funnit övervägande skäl tala för att bibehålla nuvarande avgifts- och stämpelfrihet. Styrelsens granskningsarbete måste, menar utredningen, anses vara principiellt sett fullt jämförbart med yrkesinspektionens tillsynsverksamhet på de enskilda arbetsplatserna.

I fråga om arbetarskyddsstyrelsens råd och anvisningar understryker utredningen dessa anvisningars stora vikt i egenskap av tillämpningsföreskrifter till arbetarskyddslagen. Arbetet med anvisningarna har därför blivit ett av de mest betydande inom tekniska byrån. Utarbetandet av dylika generella anvisningar angående skydd mot yrkesfara och andra skyddsföreskrifter har inte kunnat genomföras i erforderlig utsträckning. Detta har menligt påverkat utvecklingen på arbetarskyddets område och även effektiviteten i yrkesinspektionens fältarbete.

Vid sina överväganden har utredningen kommit till den slutsatsen att det är nödvändigt att dubblera byråchefstjänsten. Utredningen föreslår därför, att tekniska byrån uppdelas på två byråer, en allmänteknisk och en maskinteknisk, och att i samband därmed en ny tjänst som byråchef i Bo 1

inrättas. Den allmäntekniska byrån skall enligt förslaget bestå av nuvarande allmänna avdelningen, tryckkärlsavdelningen och gruvavdelningen och den maskintekniska byrån av nuvarande maskinavdelningen och avdelningen för lyftanordningar. Någon ändring av gränserna för de olika avdelningarnas arbetsområden avses inte ske.

När det gäller personalbehovet i övrigt konstaterar utredningen, att den inte funnit någon större grupp av ärenden, som skulle kunna utgå utan att man allvarligt eftersätter arbetarskyddet. Däremot föreligger ett latent behov av generella råd och anvisningar samt självständiga ingripanden och initiativ från byråns sida. Utredningen har därför kommit till den uppfattningen, att det utöver delning av byrån även erfordras en viss personalförstärkning. Från ren arbetarskyddssynpunkt vore det enligt utredningen motiverat med en kraftig förstärkning av personalen. Utredningen har emellertid begränsat sig till att föreslå inrättandet av tre tjänster som förste byråingenjör i lönegrad 23 och en biträdestjänst i reglerad befordringsgång.

Utredningens ordförande och dess expert har reserverat sig för en utökning med ytterligare en förste byråingenjörstjänst.

Utredningen behandlar vidare frågan om ett laboratorium för arbetarskyddsverket.

Utredningen anför, att det för att klarlägga yrkeshygieniska problem som regel krävs någon form av arbetsplatsundersökningar. Arbetarskyddsverkets resurser tillåter dock endast utförandet av mycket enkla undersökningar. Sålunda saknar arbetarskyddsstyrelsen helt utrustning för sådana undersökningar, medan yrkesinspektionens resurser endast omfattar vissa mätinstrument. För undersökningar, som verket inte självt kan utföra, är det framför allt hänvisat till yrkeshygieniska avdelningen inom statens institut för folkhälsan. Institutet har emellertid inte haft möjligheter att utföra undersökningar för arbetarskyddsverkets räkning i den omfattning som ansetts erforderlig.

Vid övervägandet av hur behovet av smärre undersökningar skall tillfredsställas har utredningen kommit till den uppfattningen, att ett särskilt laboratorium bör upprättas inom arbetarskyddsverket. Laboratoriet skulle utföra rutinundersökningar. Några forskningsuppgifter skulle inte ifrågakomma. Inom denna ram skulle laboratoriets kapacitet omfatta framför allt luftanalyser för bestämmande av ångor från lösningsmedel, metalldamm samt farliga eller besvärande gaser m. m. och analyser av ämnen, som visat sig kunna ge upphov till besvär, t. ex. lösningsmedel, plaster samt lim och klister. Icke-kemiska arbetsuppgifter såsom undersökningar av buller samt drag-, ljus- och uppvärmningsförhållanden bör enligt utredningen regelmässigt kunna utföras av yrkesinspektionsdistrikten. Laboratoriet skulle emellertid vara rustat även för sådana undersökningar.

Laboratoriet föreslås skola vara inordnat under arbetarskyddsstyrelsen

inom den planerade allmäntekniska byrån. Den omedelbara, dagliga ledningen av laboratoriet skulle utövas av en förste kemist i Ae 21. Personalen i övrigt skulle omfatta ett förste laboratoriebiträde i Ae 10 samt två laboratoriebiträden i Ae 9 resp. Ae 7.

Laboratoriet skulle avge rapporter till folkhälsoinstitutet om arten av de på fältet förekommande tekniskt-yrkeshygieniska problemen. Institutet skulle å sin sida hålla laboratoriet underrättat om sitt arbetsprogram.

Utredningen har även tagit upp frågan om vissa personalförstärkningar i övrigt inom styrelsen, nämligen personal för styrelsens bibliotek samt biträdeshjälp åt styrelsens läkare.

Utredningen konstaterar, att arbetarskyddsstyrelsens bibliotek omfattar ca 3 500 böcker och småtryck samt 110 löpande tidskriftsserier. Biblioteket är svenskt centralbibliotek för arbetarskyddslitteratur. För att verket skall ha större möjlighet att utnyttja biblioteket bör det enligt utredningen finnas en särskild tjänsteman härför. En tjänst som biblioteksassistent i Ae 11 föreslås inrättad för ändamålet.

I fråga om biträde åt läkarna anför utredningen att såväl överläkaren som den biträdande läkaren har en tjänstgöringstid av sex timmar per vecka. För att läkarnas tid bättre skall kunna utnyttjas bör en särskild tjänst som kanslibiträde i Ae 7 inrättas med halvtidstjänstgöring.

I fråga om kostnaderna för ett genomförande av förslagen beräknar utredningen med utgångspunkt från dåvarande löneläge att avlöningskostnaderna skulle öka med 200 300 kronor. Omkostnaderna beräknas öka med ett engångsbelopp av sammanlagt 133 500 kronor, varav 106 000 kronor för laboratorieutrustning och 27 500 kronor för möbler och andra inventarier. De årliga kostnaderna uppskattas till 51 000 kronor, varav 20 000 kronor för laboratoriet. Vidare beräknas ökade lokalkostnader med 20 500 kronor, varav 16 000 kronor för laboratoriet, samt en engångskostnad för den fasta inredningen av laboratoriet med 75 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för förslagen skulle sålunda komma att uppgå till 480 300 kronor första budgetåret och 271 800 kronor för följande budgetår.

Yrkesinspektionen

Utredningen har behandlat olika frågor rörande anordnandet av yrkesinspektionens tillsynsverksamhet och ger inledningsvis vissa principiella synpunkter på densamma.

Det konstateras, att huvuduppgiften är tillsynen å efterlevnaden av arbetarskyddslagstiftningen. Denna tillsyn bör till allra största delen utövas genom besök på arbetsställena. Inspektionsintervallet ligger f. n. mellan två och tre år. Det är önskvärt, att detta intervall kan förkortas, d. v. s. att antalet inspektionsbesök ökas. Utredningen har utgått från att detta

kan ske genom andra åtgärder än att öka antalet inspekterande tjänstemän. De möjligheter, som med denna förutsättning står till buds, är enligt utredningen i praktiken begränsade till att minska de inspekterandes expeditionsarbete, att söka få till stånd en bättre planering av reseverksamheten och att öka antalet förstagångsbesök på arbetsställena på bekostnad av antalet specialbesök.

I fråga om expeditionsarbetet lägger utredningen fram vissa förslag om förenkling, bl. a. genom att avskaffa viss kontroll av besiktningsmannaverksamheten för tryckkärl och lyftanordningar. Utredningen har närmare diskuterat inspektionens fördelning mellan å ena sidan rutininspektioner, d. v. s. inspektionsbesök som i regel sker på inspektionsförrättarens eget initiativ och återkommer med relativt jämna mellanrum på de olika arbetsplatserna, och å andra sidan specialbesök vid arbetsplatserna eller upplysningsverksamhet rörande arbetarskyddet. Utredningen har kommit till det resultatet att rutininspektioner är nödvändiga och att de bör betraktas som yrkesinspektionens huvuduppgift. Detta betyder dock inte att vare sig specialbesök eller propagandaverksamhet i form av t.ex. föreläsningar skall utgå från yrkesinspektionens program.

Utredningen har vidare behandlat frågan huruvida uppdelningen av tillsynen inom den allmänna yrkesinspektionens område bör ändras från nuvarande i stort sett geografiska indelning till en uppdelning branschvis eller eljest med utgångspunkt från specialisering hos de olika tjänstemännen.

För att pröva värdet av olika former av specialisering inom allmänna yrkesinspektionen har försöksverksamhet bedrivits efter tre linjer. För det första har man sökt utröna lämpligheten av att låta tillsynen över arbetsställen, som tillhör viss eller vissa branscher, inom två eller flera yrkesinspektionsdistrikt utövas av en och samme tjänsteman med speciell sakkunskap. Två angränsande distrikt har därför försöksvis fått utgöra ett tillsynsområde, såvitt angår arbetsställen inom vissa branscher. Vidare har — enligt riksdagsbeslut år 1956 — på tre tjänster inom yrkesinspektionen anställts tjänstemän med speciell sakkunskap, två rörande det kemiska och kemi-tekniska området samt en rörande byggnads- och anläggningsverksamhet. Slutligen pågår försök med att anlita yrkeskunniga arbetare som skyddsinstruktörer. Hittills har anställts två instruktörer för träindustrien och en för jordbruket. Dessa instruktörer är direkt anknutna till arbetarskyddsstyrelsen och har hela landet som verksamhetsområde. De utövar inte tillsyn i egentlig mening utan undervisar arbetstagarna på arbetsplatserna eller eljest i att handha olika skyddsanordningar.

Utredningen har närmast sökt bedöma i vad mån det vore ändamålsenligt att ha särskilda specialisttjänster för mera begränsade områden, bestående vart och ett av t. ex. två angränsande distrikt. Det är enligt utred-

ningen uppenbart, att en specialisering underlättar förståelsen för riskerna med vissa maskintyper och arbetsprocesser. Mera enhetliga krav på skyddsstandarden kan också ställas. Vidare underlättas detaljanalyser av yrkesskadeanmälningar. Med ledning av den utförda försöksverksamheten har utredningen emellertid funnit, att dessa fördelar inte uppväger de allvarliga nackdelar, som systemet innebär. Industriens struktur inom distrikten gör det sålunda svårt att få lämpligt avgränsade specialistområden. Specialiseringen kan antas bli menlig från rekryteringssynpunkt. Tjänstemännens erfarenheter skulle vidare bli begränsade på ett mindre önskvärt sätt. Däremot har utredningen funnit det vara önskvärt med viss specialisering inom de skilda distrikten, t. ex. såsom redan sker i fråga om byggtillsynen.

Utredningen har funnit att behov föreligger av de på försök anställda specialisterna för kemiska och kemi-tekniska ärenden samt byggnads- och anläggningsärenden. Dessa specialisters uppgifter har dock alltmera kommit att inriktas på anvisningsarbete. Utredningen föreslår därför, bl. a. av administrativa skäl, att specialisttjänsterna överföres till arbetarskyddsstyrelsen. I samband därmed bör även en kontorsbiträdestjänst överföras till styrelsen. Någon ändring i fråga om specialisternas skyldighet att såsom huvudsaklig arbetsuppgift biträda yrkesinspektionens tjänstemän vid deras inspektionsverksamhet avses dock inte.

I fråga om skyddsinstruktörerna anser utredningen, att verksamheten slagit väl ut och att det finns skäl att fortsätta därmed. Någon utvidgning av verksamheten anses dock f. n. inte aktuell.

Utredningen har även diskuterat grunderna för fördelningen av inspektionsresurserna mellan olika arbetsställen och har lagt fram förslag till beräkning av normvärden för inspektionsintervall inom olika näringsgrenar på grundval av den officiella yrkesskadestatistikens svårhetstal för resp. näringsgrenar. Utredningen anser det önskvärt, att riksförsäkringsanstalten årligen tillhandahåller arbetarskyddsverket uppgifter om yrkesskadefrekvensen inom enskilda företag. Närmare riktlinjer för redovisningen bör utarbetas av riksförsäkringsanstalten i samråd med arbetarskyddsstyrelsen.

Slutligen har utredningen tagit upp frågan om kompetenskraven för yrkesinspektionens tjänstemän och i samband därmed berört vissa lönegradsfrågor. Utredningen har därvid bl. a. föreslagit, att sju förste distriktsingenjörstjänster i Ae 21, för vilka enligt utredningens majoritet bör krävas examen från teknisk högskola, flyttas upp till Ae 23. Utredningen rekommenderar även en lönegradsuppflyttning av de högsta tjänsterna, nämligen yrkesinspektörerna till Bo 1 och de ordinarie förste distriktsingenjörerna till Ao 24, varvid de sistnämnda bör benämnas biträdande yrkesinspektörer.

Yttranden över organisationsutredningens förslag

Yttranden över organisationsutredningens båda betänkanden har avgivits av arbetarskyddsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, statskontoret, statens organisationsnämnd, statens institut för folkhälsan, statens lönenämnd, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige och Svenska arbetsgivareföreningen. Över betänkandet rörande arbetarskyddsstyrelsen har yttranden även avgivits av byggnadsstyrelsen, statens provningsanstalt, medicinalstyrelsen och Föreningen Sveriges skyddstjänstemän samt över betänkandet rörande yrkesinspektionen även av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, kompetensutredningen, Svenska ångpanneföreningarnas centralorganisation och Svenska besiktningsmannaföreningen. Arbetarskyddsstyrelsen och medicinalstyrelsen har därjämte bifogat yttranden från vissa lokala myndigheter och föreningar m. m.

Förslagen rörande arbetarskyddsstyrelsen

Den föreslagna omorganisationen av tekniska byrån har med få undantag tillstyrkts. Förslaget kritiseras emellertid av *statskontoret*. Ämbetsverket, som i utlåtande över arbetarskyddsutredningens betänkande år 1955 godtagit förslaget om delning av byrån, finner med hänsyn till redan vidtagna åtgärder en delning inte längre lika motiverad. Det bör enligt ämbetsverket även beaktas, att antalet ärenden enligt 45 § arbetarskyddslagen omfattar nära 40 % av hela antalet diarieförda ärenden på byrån. Dennas organisation måste därför bli avhängig av den ställning som tas till denna serviceuppgift. En granskningsavgift för dylika ärenden skulle kunna bli av verkligt ekonomisk betydelse och underlätta personalfrågans lösning. Frågan om införande av en dylik avgift bör därför enligt ämbetsverket närmare undersökas. Innan ytterligare erfarenheter föreligger om utvecklingen av arbetsuppgifterna, bör byrån varken omorganiseras eller förses med större personal. Därest likväl en delning av byrån anses böra ifrågakomma, bör enligt statskontoret i varje fall någon högre befattning på byrån samtidigt indras. *Statens lönenämnd* hänvisar till sitt utlåtande år 1956 över arbetarskyddsutredningens betänkande. Nämnden ifrågasatte därvid om tekniska byrån vore av sådan storleksordning att en uppdelning av byrån vore motiverad. Mot en uppdelning talade enligt lönenämndens mening också den relativt höga löneställningen för byråns avdelningschefer. Nämnden har ingen erinran mot löneställningen för de föreslagna förste byråingenjörstjänsterna och kontorsbiträdestjänsten.

Flera remissorgan uttalar sig för en ytterligare förstärkning av styrelsens tekniska personal. *Arbetarskyddsstyrelsen* ansluter sig närmast till ett av chefen för tekniska byrån i en promemoria till utredningen framfört yrkande om ytterligare 16 teknikertjänster. Det av reservanterna i utredningen framförda förslaget om fyra förste byråingenjörstjänster kan en-

ligt styrelsen inte anses annat än som en första etapp i en angelägen utbyggnad av arbetarskyddsstyrelsen. *Svenska arbetsgivareföreningen* anser utredningens förslag vara ett minimum av vad som bör komma ifråga. *LO* och *TCO* tillstyrker det förslag om utökning med fyra förste byråingenjörer som framförts av reservanterna inom utredningen. *SACO* anser en väsentlig utökning av den tekniska personalen nödvändig.

Utredningens förslag om inrättande av ett tekniskt-yrkeshygieniskt laboratorium inom arbetarskyddsstyrelsen har föranlett delade meningar. I tillstyrkande riktning uttalar sig *arbetarskyddsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, statens organisationsnämnd, en minoritet inom statens institut för folkhälsan* samt *TCO*. I några yttranden betonas vikten av att laboratoriets verksamhetsområde klart avgränsas i förhållande till folkhälsoinstitutet och att nära samarbete äger rum med institutets yrkeshygieniska avdelning för undvikande av dubbelarbete. *LO* inskränker sig till att hänvisa till att organisationen tidigare tillstyrkt ett motsvarande förslag, som framlades av folkhälsoinstitutsutredningen. *Föreningen Sveriges skyddstjänstemän* understryker behovet av laboratorieresurser men finner kapaciteten hos det föreslagna laboratoriet vara alldeles för liten.

Statens institut för folkhälsan (majoriteten) vill inte utan ytterligare utredning ta ståndpunkt till förslaget. Institutet betonar emellertid vikten av att arbetarskyddsverket erhåller möjlighet att få yrkeshygieniska undersökningar utförda. Institutet delar helt utredningens uppfattning, att bristen på ett laboratorium, där dylika undersökningar snabbt kan utföras, visat sig besvärande för yrkesinspektionen. I avvaktan på en utredning om arten och omfattningen av arbetarskyddsverkets laboratoriebehov på längre sikt bör arbetarskyddsstyrelsen liksom hittills anlita institutet för sina undersökningar. För att institutet skall kunna utföra dylika utredningar i den omfattning och med den snabbhet, som bör kunna förväntas av det föreslagna laboratoriet, torde det dock vara nödvändigt med en viss personalförstärkning vid institutet. I institutets arbetsordning eller på annat sätt borde även garanteras, att denna personal jämte nödvändiga laboratorieutrymmen, instrument etc. ställes till förfogande för ifrågavarande utredningar. Även *Svenska arbetsgivareföreningen* framhåller, att det effektivaste resultatet av arbetet vid laboratoriet skulle nås om detta förlades till yrkeshygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet. Frågan bör dock utredas ytterligare. *Statskontoret* anser likaledes, att laboratorieresurserna vid institutet övergångsvis bör utnyttjas för nu ifrågavarande ändamål intill dess frågan om samordning av den statliga provningsverksamheten slutligt lösts. *SACO* uttalar tvivel om att laboratoriets kapacitet blir tillräcklig och anser att frågan bör utredas ytterligare.

Statens provningsanstalt anser, att arbetarskyddsverket bör ha erforderlig utrustning för den typ av undersökningar som ofta utföres som fält-

arbete. Beträffande övriga laboratorieuppgifter ifrågasätter anstalten om inte dessa kan förläggas till befintliga statliga laboratorier, exempelvis statens institut för folkhälsan och statens provningsanstalt.

Förslaget avstyrkes av *medicinalstyrelsen,* som förordar, att rutinundersökningarna tills vidare bibehålles hos folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning samt att den föreslagna förstärkningen tillföres denna avdelning, eventuellt såsom en särskild sektion.

Förslagen om inrättande av en tjänst som biblioteksassistent och en tjänst som sekreterare (kanslibiträde) åt styrelsens överläkare har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. *Arbetarskyddsstyrelsen* anser, att dess läkare mycket väl skulle kunna sysselsätta ett heltidsanställt biträde.

Statskontoret finner de arbetsuppgifter som skulle ankomma på biblioteksassistenten inte kräva en heltidsanställd befattningshavare. Därest det skulle anses erforderligt att en särskild befattningshavare anställes för skötseln av biblioteket, bör ett för ändamålet lämpligt arvode beräknas under styrelsens icke-ordinarieanslag. Förslaget om en sekreterarbefattning åt överläkaren avstyrkes.

Statens lönenämnd ifrågasätter om inte en tjänst som biblioteksbiträde i lönegrad 9 vore tillfyllest.

Förslagen rörande yrkesinspektionen

Utredningens principiella synpunkter på yrkesinspektionens arbetsuppgifter, bl. a. att huvuduppgiften skall vara rutininspektioner, har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. *Riksförsäkringsanstalten* betonar dock att en specialinspektion, som företas i anslutning till en inträffad yrkesskada eller tillbud därtill, inte sällan kan vara av ännu större värde än en rutininspektion. Anstalten finner det även angeläget, att upplysnings- och utbildningsfrågorna tas upp till övervägande inom arbetarskyddsstyrelsen. Värdet av specialbesök understrykes även av *statens institut för folkhälsan* och *LO.*

Svenska arbetsgivareföreningen konstaterar, att den snabba tekniska utvecklingen medför ökat behov av avancerad teknisk och kombinerad teknisk-medicinsk rådgivning och därmed även behov av specialanvisningar för olika branscher samt en utvidgad upplysnings- och föreläsningsverksamhet. Mot denna bakgrund finner föreningen utredningens slutsats att rutininspektion skall vara yrkesinspektionens huvuduppgift föråldrad.

Ställningstagandet från utredningens sida om uppdelningen av tillsynen efter i huvudsak geografisk indelning men med en viss specialisering inom distrikten accepteras i allt väsentligt av *arbetarskyddsstyrelsen, statskontoret, statens organisationsnämnd, LO* och *TCO.* Vissa remissorgan

uttalar sig däremot för en utökad specialinspektion. *Riksförsäkringsanstalten* ifrågasätter sålunda, om inte de av utredningen redovisade fördelarna från försöksverksamheten med specialisttjänster inom två distrikt borde tillmätas större betydelse vid frågans bedömning. *Statens institut för folkhälsan* understryker de fördelar som ett specialistsystem innebär, bl. a. när det gäller utarbetande av specialanvisningar och riktlinjer i övrigt för skyddsarbetet. Nackdelarna är till övervägande del av administrativ art och bör kunna bemästras. Institutet kan därför inte biträda utredningens inställning utan förordar bestämt att frågan tas under övervägande inom arbetarskyddsstyrelsen. *SACO* finner erfarenheterna tala för att man bör fortsätta den redan tidigare beträdda vägen att låta specialinspektion inom lämpliga branscher ersätta eller komplettera allmän inspektion enligt geografisk uppdelning. *Svenska arbetsgivareföreningen* anser, att den gjorda försöksverksamheten inte är tillräcklig för att tillåta säkra slutsatser. Frågan bör därför utredas ytterligare.

Utredningens synpunkter på fördelningen av inspektionsresurserna och de av utredningen i samband därmed lämnade normerna för beräkning av inspektionsfrekvensen tillstyrkes av *arbetarskyddsstyrelsen, statskontoret, statens organisationsnämnd, LO* och *TCO*, medan däremot *riksförsäkringsanstalten, statens institut för folkhälsan* och *Svenska arbetsgivareföreningen* ställer sig tveksamma.

Utredningens synpunkter rörande vissa lönegradsfrågor behandlas av *statens lönenämnd*. Förslaget att sju förste distriktsingenjörstjänster i A 21 uppflyttas till A 23 föranleder inte någon erinran från nämndens sida, förutsatt att för innehav av sådan tjänst kräves långvarig praktik. Beträffande utredningens synpunkter på yrkesinspektörernas och deras ställföreträdares lönevillkor framhåller nämnden, att förslagen inte synes avse någon förändring av kvaliteten på dessa tjänstemäns arbetsuppgifter. Under sådana omständigheter bör löneställningen för dessa tjänster inte prövas i nu förevarande ordning.

Arbetarskyddsstyrelsens anslagsframställning

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 587 500 kronor.

Personalökningar m. m.

1. Tekniska byrån:

1 byråchef Bo 1	43 512
4 förste byråingenjörer Ao 23	115 505
1 kanslibiträde Ae 7	12 641

2 byrådirektörer Ae 24, 1 förste byråingenjör Ae 21 samt 1 kontorsbiträde Ae 5 överflyttas från yrkesinspektionen; byrådirektörerna och förste byråingenjören uppflyttas till Ae 26 resp. Ae 23	111 957
2. Kanslibyrån:	
1 kanslibiträde Ae 7	12 641
1 biblioteksassistent Ae 11	15 539
1 expeditionsvakt Ae 7	12 641
3. Tekniskt-yrkeshygieniskt laboratorium:	
1 förste kemist Ae 21	26 041
1 förste laboratoriebiträde Ae 10	14 763
1 laboratoriebiträde Ae 9	14 018
1 laboratoriebiträde Ae 7	12 641
Tjänsteförändringar	
4. Vissa lönegradsfrågor	18 786
5. Ordinarie- och extraordinariesättningar	—
Automatiska förändringar	
6. Arvoden och ersättningar	6 814
7. Lönegrads- och löneklassförändringar	24 144
8. Rörligt tillägg, m. m.	145 857
	+ 587 500

Motivering

1. Med åberopande av förslag av arbetarskyddsverkets organisationsutredning förordas en uppdelning av tekniska byrån samt inrättande av en byråchefstjänst, ytterligare tjänster som förste byråingenjör i Ao 23 och en biträdestjänst. I enlighet med reservationen till utredningens förslag anses, att fyra förste byråingenjörstjänster erfordras. Biträdestjänsten föreslås skola inrättas som kanslibiträdestjänst i Ae 7.

I likhet med utredningen anser arbetarskyddsstyrelsen vidare, att de nuvarande specialisttjänsterna inom yrkesinspektionen, nämligen två byrådirektörer och en förste distriktsingenjör, bör överflyttas till styrelsen. Förste distriktsingenjörens tjänstetitel bör därvid ändras till förste byråingenjör. Tjänsterna bör samtidigt erhålla en förbättrad lönegradsplacering.

Överflyttningen bör också gälla ett för specialisterna arbetande kontorsbiträde.

2. I likhet med organisationsutredningen föreslår styrelsen inrättande av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 såsom biträde åt styrelsens läkare. Kanslibiträdet bör emellertid enligt styrelsens mening även biträda registratorn, varför en heltidstjänst erfordras.

Liksom utredningen föreslår styrelsen vidare en tjänst som biblioteksassistent.

Styrelsen återkommer med sitt i tidigare anslagsäskanden framförda förslag om en expeditionsvaktstjänst (se senast V ht 1960 s. 266).

3. Styrelsen förordar enligt utredningens förslag inrättande av ett tekniskt-yrkeshygieniskt laboratorium.

4. Arbetarskyddsstyrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen på tekniska byrån en förste byråsekreterare i Ao 21 till Ao 23, på arbetstidsbyrån en byråsekreterare i Ae 19 till förste byråsekreterare i Ae 23, på kanslibyrån en kontorist i Ao 9 till kansliskrivare i Ao 10 och två kontorsbiträden i Ao 5 till kanslibiträden i Ao 7, på sociala avdelningen ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9, på skogsavdelningen en byrådirektör, tillika skogsyrkesinspektör i Ao 26 till skogsöverinspektör i Bo 1, en distriktsinspektör i Ao 15 till Ao 17 och ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 samt på trafikavdelningen ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9.

5. Styrelsens förslag till ordinariesättningar avser en byrådirektörstjänst i Ae 26 på tekniska byrån och en tjänst som förste byråingenjör i Ae 21 på trafikavdelningen. Därjämte föreslås att en extra distriktsinspektörstjänst på skogsavdelningen får utbytas mot en extra ordinarie tjänst under den tid en ordinarie tjänst i motsvarande lönegrad inte uppehålles.

Departementschefen

En väsentlig förstärkning av arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen genomfördes efter beslut av 1956 års riksdag. Därvid förutsattes, att vissa ytterligare undersökningar skulle göras rörande tillsynsverksamheten och arbetsrutinen inom arbetarskyddsverket. Med anledning härav tillkallades de särskilda sakkunniga, arbetarskyddsverkets organisationsutredning, som nu redovisat resultatet av sina undersökningar.

Som utredningen framhållit, har den svenska industriens snabba utveckling och det stigande intresset för arbetarskyddsfrågorna medfört ökade uppgifter för arbetarskyddsstyrelsen och särskilt dess tekniska byrå. Utredningen har funnit, att denna byrå med nuvarande organisation och resurser inte kan fullgöra de uppgifter som åvilar den. Med hänsyn härtill har utredningen föreslagit, att byrån skulle uppdelas på en allmänteknisk och en maskinteknisk byrå samt tillföras ytterligare personal. Behovet av en förstärkning av styrelsens tekniska resurser har även vitsordats i flertalet av de avgivna remissyttrandena över förslaget.

Jag finner det synnerligen angeläget, att effektiva åtgärder kan åstadkommas för att förhindra ohälsa och olycksfall i arbete. En central ställning intar härvid arbetarskyddsstyrelsen i sin egenskap av ledande organ för yrkesinspektionens tillsynsarbete och genom den upplysnings- och rådgivningsverksamhet som styrelsen bedriver bl. a. i form av tekniska

anvisningar för skyddsarbetet. Jag vill förorda, att styrelsens resurser ytterligare förstärkes. Detta bör i första hand ske genom en ökning av den tekniska personalen. I likhet med organisationsutredningen föreslår jag, att den nuvarande tekniska byrån delas i två byråer samt att en ny befattning som byråchef i Bo 1 inrättas. Vidare föreslår jag en förstärkning av de båda tekniska byråernas personal med två förste byråingenjörstjänster i Ae 23. Styrelsen bör även för tillfälliga tekniska och liknande uppgifter ha möjlighet att anlita utomstående experter och sakkunniga. För detta ändamål finns f. n. inräknat ett belopp av 14 600 kronor under avlöningsanslaget. Jag föreslår, att ett motsvarande belopp inräknas i anslaget även för nästa budgetår. Dessa medel bör därvid kunna användas för att anlita expertis inom sådana områden som inte finns representerade inom styrelsen eller eljest då särskilda skäl föreligger att utnyttja utomstående sakkunniga. I samband med den nu föreslagna personalförstärkningen bör även biträdespersonalen ökas. Jag förordar därför, att en kanslibiträdestjänst i Ae 7 inrättas. Härigenom bör även läkarnas behov av biträdeshjälp kunna tillgodoses. Därjämte bör, såsom styrelsen föreslagit, medel anvisas för en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7.

Organisationsutredningen har även föreslagit inrättande av ett särskilt laboratorium för arbetarskyddsverkets räkning. I flera remissyttranden har erinringar framförts mot detta förslag. Bl. a. har därvid anförts, att verkets laboratorieundersökningar bör utföras vid statens institut för folkhälsan. Jag delar sistnämnda uppfattning och är därför inte beredd att tillstyrka något särskilt laboratorium för verkets del. Frågan om institutets resurser torde få behandlas i annat sammanhang.

I fråga om yrkesinspektionens tillsynsverksamhet har utredningen ansett, att densamma såsom f. n. bör vara organiserad efter en i huvudsak geografisk indelning men med möjligheter i vissa fall till specialisering inom distrikten. Denna inställning har även delats av flertalet remissorgan, ehuru några förordat ytterligare specialisering. Jag kan i huvudsak ansluta mig till utredningens uppfattning på denna punkt. Jag vill dock framhålla, att frågan bör vara föremål för fortlöpande uppmärksamhet från arbetarskyddsstyrelsens sida. Likaledes tillstyrker jag utredningens förslag i detta sammanhang att de nuvarande specialisterna för kemiska och kemi-tekniska ärenden samt byggnadsärenden, nämligen två byrådirektörer i Ae 24 och en förste distriktsingenjör i Ae 21 samt ett för dessa arbetande kontorsbiträde, överföres från yrkesinspektionens till arbetarskyddsstyrelsens stat. Distriktsingenjörens tjänstetitel bör därvid ändras till förste byråingenjör.

Jag har heller inga väsentliga erinringar mot utredningens synpunkter rörande inspektionsverksamhetens inriktning. Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att verksamheten ständigt anpassas efter de aktuella kraven.

Utredningen har även föreslagit vissa förenklingar i fråga om expeditionsarbetet samt utarbetat normer för beräkningen av inspektionsintervall. Det torde få ankomma på arbetarskyddsstyrelsen att överväga dessa förslag. Utredningens betänkande rörande yrkesinspektionen samt de däröver avgivna remissyttrandena torde i denna del få överlämnas till styrelsen.

De av mig nu förordade personalförstärkningarna medför en ökning av styrelsens avlöningsanslag med 233 500 kronor. Samtidigt minskas emeltid avlöningsanslaget till yrkesinspektionen med 107 000 kronor. De automatiska utgiftsändringarna under anslaget beräknar jag i huvudsaklig överensstämmelse med vad arbetarskyddsstyrelsen föreslagit. Förslagen till tjänsteförändringar kan jag inte biträda. Anslaget bör sammanlagt höjas med 410 200 kronor samt uppföras med 1 985 000 kronor med den fördelning på olika poster som framgår av följande förslag till avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetarskyddsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för arbetarskyddsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	780 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	120 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	633 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	423 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	28 300
Summa kronor	1 985 000;

c) till *Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 985 000 kronor.

[108] 2. **Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	216 500	213 085
1960/61 (statsliggaren s. 384)	355 500	
1961/62 (förslag)	263 000	

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 81 500 kronor.

1. Reseersättningar	48 000
2. Övriga expenser för eget behov	31 500
3. Publikationstryck	2 000
	+ 81 500

Motivering

1. *Reseersättningar.* Utgift 1958/59 79 467, 1959/60 97 953; anslag 1960/61 100 000. — Med styrelsens nuvarande personaluppsättning erfordras en ökning av resemedelsposten med 6 000 kronor. Av denna ökning beräknas 1 000 kronor för internordiska resor och 5 000 kronor för övriga resor till följd av höjning av traktamentsersättningarna. Vid ett genomförande av förslagen om personalförstärkning inom tekniska byrån samt inrättande av ett laboratorium erfordras ytterligare 22 000 kronor. Därjämte beräknas en ökning av anslagsposten med 20 000 kronor genom överflyttningen av yrkesinspektionens tre specialisttjänster till styrelsen. Sistnämnda ökning motsvaras av en lika stor minskning av yrkesinspektionens resemedelsanslag.

2. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1958/59 56 820, 1959/60 81 152; anslag 1960/61 213 500. — Av medelsanvisningen för innevarande budgetår avser 78 500 kronor löpande utgifter och 135 000 kronor utgifter av engångskaraktär. Med hänsyn bl. a. till de föreslagna personalförstärkningarna beräknar styrelsen, att medelsbehovet för nästa budgetår kommer att öka med 1 800 kronor för städning, 3 600 kronor för skrivmaterialier m. m., 9 800 kronor för telefon m. m., varav 2 500 kronor avser engångsutgifter, 149 300 kronor för inventarier m. m., varav engångsutgifter 125 000 kronor, samt 2 000 kronor för engångsanskaffning av facklitteratur. Totalt beräknar styrelsen medelsbehovet till 245 000 kronor.

3. *Publikationstryck.* Utgift 1958/59 20 973, 1959/60 22 141; anslag 1960/61 21 000. — Posten bör räknas upp med 2 000 kronor med hänsyn dels till den allmänna varuskatten, dels till att styrelsens och yrkesinspektionens verksamhetsberättelse numera tryckes och säljes i flera exemplar.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar bör höjas med 28 000 kronor. Under posten till övriga expenser för eget behov räknar jag med en ökning av 8 500 kronor för löpande utgifter. För engångsanskaffningar av inventarier bör beräknas 6 000 kronor. Samtidigt bör posten minskas med 135 000 kronor, som anvisats för engångsutgifter under innevarande budgetår. Posten bör således totalt minskas med 120 500 kronor. Mot höjningen av medelsanvisningen för publikationstryck har jag ingen erinran. I samband härmed bör emellertid även posten till särskilda uppbördsmedel ökas med samma belopp. Anslaget bör sålunda å ena sidan ökas med (28 000 + 2 000) 30 000 kronor och å andra sidan minskas med (120 500 + 2 000) 122 500 kronor samt uppföras med 263 000 kronor.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 263 000 kronor.

[109] 3. **Yrkesinspektionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 608 100	3 371 201
1960/61 (statsliggaren s. 385)	3 750 600	
1961/62 (förslag)	4 003 000	

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 397 800 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförändringar		
1. 2 byrådirektörer Ae 24, 1 förste distriktsingenjör Ae 21 och 1 kontorsbiträde Ae 5 överflyttas till arbetarskyddsstyrelsen		106 920
Tjänsteförändringar m. m.		
2. Vissa lönegradsfrågor	151 471	
3. 1 kontorsbiträde Ae 5—Ao 5	—	—
4. Omdisponeringar mellan ordinarie- och icke-ordinarieposterna		29 173
Automatiska förändringar		
5. Lönegrads- och löneklassförändringar	34 500	
6. Rörligt tillägg, m. m.	347 922	
	533 893	136 093
	+ 397 800	

Motivering

1. Jämför yrkandet under anslaget till Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar, p. 1.

2. Styrelsens förslag till tjänsteförändringar avser lönegradsuppflyttningar i fråga om följande tjänster, nämligen inom den allmänna yrkesinspektionen elva yrkesinspektörer i Ao 26 till Bo 1, elva förste distriktsingenjörer i Ao 23 till biträdande yrkesinspektörer i Ao 24, sju förste distriktsingenjörer i Ae 21 till Ae 23, två socialinspektörer i Ao 19 till Ao 21, fyra socialinspektörer i Ae 19 till Ao 21, tio distriktsinspektörer i Ao 15 till Ao 17, sex distriktsinspektörer i Ae 15 till Ae 17 och elva kontorsbiträden

i Ao 5 till kanslibiträden i Ao 7 samt inom skogsyrkesinspektionen en skogsyrkesinspektör i Ao 24 till Ao 26, en distriktsinspektör i Ao 15 till Ao 17, en distriktsinspektör i Ae 15 till Ae 17 och ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anfört vid min anmälan av anslaget till Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar bör två byrådirektörstjänster i Ae 24, en förste distriktsingenjörstjänst i Ae 21 och en kontorsbiträdestjänst i Ae 5 överflyttas till arbetarskyddsstyrelsens stat. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster bör ökas med en. Förslagen till tjänsteförändringar i övrigt kan jag inte biträda. Beräkningen av de automatiska förändringarna kan jag godta. Anslaget bör sammanlagt höjas med 252 400 kronor och upptas med 4 003 000 kronor med den fördelning på olika poster som framgår av följande förslag till avlöningsstat. Jag har därvid under icke-ordinarieposten inräknat ett belopp av 183 000 kronor för vikarier å sådana ordinarie tjänster som inte uppehålles av ordinarie innehavare.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för yrkesinspektionen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för yrkesinspektionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 827 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	88 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 138 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	890 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	59 400
Summa kronor	4 003 000;

c) till *Yrkesinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 003 000 kronor.

[110] 4. **Yrkesinspektionen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	944 000	903 040
1960/61 (statsliggaren s. 386)	969 200	
1961/62 (förslag)	1 006 000	

Yrkanden

Arbetarskyddsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 89 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	52 000	
2. Vissa portokostnader	2 000	
3. Övriga expenser	40 000	
4. Anskaffning av instrument		5 000
	94 000	5 000
	+ 89 000	

Motivering

1. *Reseersättningar.* Utgift 1958/59 623 163, 1959/60 685 199; anslag 1960/61 730 000. — Besparingen på anslagsposten för budgetåret 1959/60 sammanhänger bl. a. med att ett stort antal tjänster varit vakanta. För innevarande budgetår hade styrelsen tidigare beräknat medelsbehovet till 748 000 kronor. Beslutad höjning av ersättningen för tjänsteresor med egen bil beräknas medföra en kostnadsökning av 16 000 kronor. Därjämte räknar styrelsen med 38 000 kronor för en intensifiering av inspektionsverksamheten. Å andra sidan kan posten minskas med 20 000 kronor vid bifall till förslaget om överflyttning av yrkesinspektionens tre specialister till styrelsen. Medelsbehovet beräknas alltså totalt till 782 000 kronor.

2. *Vissa portokostnader.* Enligt särskilt beslut gäller frankeringsfrihet vid postbefordran av vissa försändelser till yrkesinspektionen. Denna ordning innebär olägenheter för postverket. Generalpoststyrelsen har därför föreslagit övergång till s. k. svarsförsändelsesystem. Postavgiften skulle därvid erläggas av yrkesinspektionen när försändelsen utlöses. Arbetarskyddsstyrelsen vill inte motsätta sig ett dylikt system, ehuru det kommer att innebära en viss merbelastning för inspektionen. En särskild medelsanvisning av förslagsvis 2 000 kronor under delposten till expenser erfordras för att täcka dessa portokostnader.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1958/59 113 819, 1959/60 138 835; anslag 1960/61 151 500. — Av medelsanvisningen för innevarande budgetår utgör 6 000 kronor engångsbelopp för anskaffning av snabbtelefoner. Styrelsen hemställer om ett motsvarande belopp även för nästa budgetår. För dikterings- och skrivmaskiner beräknas 35 500 kronor. I fråga om löpande utgifter beräknas ytterligare 4 400 kronor för renhållning och städning. Totalt beräknas en ökning med, avrundat, 40 000 kronor.

4. *Anskaffning av instrument.* Utgift 1958/59 4 096, 1959/60 12 312; anslag 1960/61 10 000. — För nästa budgetår beräknas endast medel för komplettering av den instrumentutrustning som redan erhållits.

Departementschefen

Den av arbetarskyddsstyrelsen föreslagna höjningen av anslagsposten till reseersättningar torde kunna begränsas till 20 000 kronor. För övriga expenser beräknar jag ytterligare 18 800 kronor. Jag har därvid under denna post inräknat 20 000 kronor för engångsanskaffningar av kontorsmaskiner och andra inventarier. Styrelsens förslag till medelsberäkning för vissa portokostnader och anskaffning av instrument kan jag godta. Vidare förordar jag, att anslagsposten till sjukvård m. m. ökas med 1 000 kronor med hänsyn till belastningen (utgift 1958/59 7 626; 1959/60 10 007; anslag 1960/61 7 000). Anslaget bör sålunda höjas med (20 000 + 18 800 + 2 000 — 5 000 + 1 000) 36 800 kronor och upptas med 1 006 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 006 000 kronor.

[111] 5. **Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	100 000
1960/61 (statsliggaren s. 387)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Arbetarskyddsstyrelsen har upplyst, att bidrag för budgetåret 1960/61 begärts av Arbetarnas bildningsförbund med 16 000 kronor, Föreningen för arbetarskydd med 30 000 kronor, Göteborgs arbetarskyddsförening med 5 000 kronor, Jordbrukets skyddspropaganda med minst 17 500 kronor, Skogsbrukets skyddspropaganda med 20 000 kronor och Svenska röda korset med 35 000 kronor. Tillsammans uppgår de begärda bidragen alltså till ett belopp av minst 123 500 kronor.

Arbetarskyddsstyrelsen finner det i hög grad önskvärt om ifrågavarande verksamhet kunde främjas genom högre statsbidrag än tidigare. Dels har de olika organisationerna hemställt om ökade bidrag, dels uppkommer varje år behov av att bidraga till annan undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område än den av nämnda organisationer bedrivna. Styrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 115 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget bör under nästa budgetår utgå med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[112] 6. **Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 000	6 181
1960/61 (statsliggaren s. 387)	5 000	
1961/62 (förslag)	6 000	

Arbetarskyddsstyrelsen har föreslagit, att anslaget med hänsyn till belastningen höjes med 1 000 kronor.

Departementschefen

Jag biträder arbetarskyddsstyrelsens förslag till medelsanvisning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 kronor.

I. Diverse

[113] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Med åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till förevarande delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 639 000 kronor.

[114] 2. **Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till förevarande fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 173 000 kronor.

[115] 3. **Statens hyresråd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	962 500	877 135
1960/61 (statsliggaren s. 393)	981 500	
1961/62 (förslag)	982 000	

Yrkanden

Statens hyresråd har hemställt, att anslaget höjes med 39 100 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Arvoden åt ordförande och ledamöter m. m.		9 600
2. Ersättningar till kanslipersonal m. m.		20 600
3. Automatiska förändringar		
a) löneklassförändringar	6 500	
b) generell lönehöjning	62 800	
	69 300	30 200
	+ 39 100	

Motivering

1. och 2. Antalet inkommande mål har fr. o. m. budgetåret 1952/53 fortlöpande minskat. Balansen av ärenden har också efter hand kunnat nedbringas och utgjorde den 30 juni 1960 1 342 mål. Minskningen av antalet

mål kan förväntas fortsätta, framför allt med hänsyn till den pågående regionala och kategorimässiga avvecklingen av hyresregleringen. Rådet har i uppdrag att åt Kungl. Maj:t bereda frågorna rörande denna avveckling. Rådet erinrar om att chefen för justitiedepartementet i propositionen 1957: 154 ansett det uppenbarligen påkallat, att rådets arbetskrafter är tillräckliga för dessa uppgifter. Möjligheterna till personalinskränkningar måste därför enligt rådet bedömas med stor försiktighet. Anslagsbehovet har nedräknats med hänsyn till minskat antal sammanträden samt två befattningshavares avgång.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen under anslaget torde de beräknade kostnadsökningarna för höjda löner m. m. kunna inrymmas inom det nuvarande anslagets ram. Jag föreslår därför, att anslaget uppföres med oförändrat belopp eller, avrundat, 982 000 kronor. Jag har därvid inräknat en ökning under posterna till ersättningar till kanslipersonal m. m. och ersättningar till personal för undersökningar rörande fastighetsomkostnadernas utveckling med 28 900 resp. 4 700 kronor samt en minskning under posten till arvoden åt ordförande och ledamöter samt suppleanter för dem och posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 25 600 resp. 7 500 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hyresråd: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 982 000 kronor.

[116] 4. **Statens hyresråd: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	73 200	88 163
1960/61 (statsliggaren s. 394)	74 200	
1961/62 (förslag)	88 000	

Yrkanden

Statens hyresråd har hemställt, att anslaget höjes med 14 500 kronor.

1. Sjukvård m. m.	1 000
2. Expenser	13 100
3. Undersökningar rörande fastighetsomkostnadernas utveckling...	400
	+ 14 500

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1958/59 4 143, 1959/60 6 225; anslag 1960/61 4 000. — Med hänsyn till belastningen bör anslagsposten höjas med 1 000 kronor.

2. *Expenser.* Utgift 1958/59 71 199, 1959/60 73 200; anslag 1960/61 61 200. — Ökade kostnader beräknas för tryckning av blanketter och tillämpningsföreskrifter med 7 000, städning med 800, anskaffning av kontorsmaskiner med 2 800 samt till följd av den allmänna varuskatten med 2 500 kronor, sammanlagt 13 100 kronor.

3. *Undersökningar rörande fastighetsomkostnadernas utveckling.* Utgift 1958/59 8 981, 1959/60 9 000; anslag 1960/61 9 000. — Höjningen motiveras av varuskatten.

Departementschefen

Hyresrådets förslag bör i huvudsak godtas. Jag föreslår, att anslaget uppföres med ett till 88 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en höjning med 13 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hyresråd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 88 000 kronor.

[117] 5. **Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 000	7 985
1960/61 (statsliggaren s. 395)	8 000	
1961/62 (förslag)	9 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med 9 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kronor.

[118] 6. **Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	80 000	47 020
1959/60	90 000	33 858
1960/61 (statsliggaren s. 396)	70 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Från förevarande anslag utbetalas ersättning för skador, som vållats av personer intagna på fångvårdsanstalter, ungdomsvårdsskolor, mentalsjukhus och vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Ersättning utgår för skada,

förorsakad av intagen som rymt från anstalten eller lämnat denna som frigångare eller för permission.

Anslagsbelastningen har under de senaste budgetåren minskat. Anslaget synes därför kunna räknas ned med 20 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[119] 7. **Internationellt socialpolitiskt samarbete**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	830 000	829 445
1960/61 (statsliggaren s. 396)	970 000	
1961/62 (förslag)	1 035 000	

Från anslaget bestrides främst kostnaderna för Sveriges deltagande i den internationella arbetsorganisationens verksamhet, för delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet samt för det nordiska socialpolitiska samarbetet.

Sveriges andel i kostnaderna för den internationella arbetsorganisationen uppgick för år 1960 till ca 801 000 kronor. Detta belopp har erlagts under innevarande budgetår. Sveriges andel för år 1961, vilken skall betalas under budgetåret 1961/62, utgör ca 866 000 kronor. Med hänsyn till ökningen av ifrågavarande utgift bör anslaget höjas med 65 000 kronor.

Frågan om ett svenskt bidrag till grundfonden för internationella arbetsorganisationens institut för arbetsmarknadsfrågor och socialpolitik har behandlats under tredje huvudtiteln.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 035 000 kronor.

SAMMANFATTNING

Vid bifall till mina förslag skulle utgifterna under femte huvudtiteln för budgetåret 1961/62 komma att uppgå till sammanlagt 4 722 milj. kronor. I riksstaten för innevarande budgetår är huvudtiteln upptagen med 4 502 milj. kronor. Förslagen innebär således en ökning av huvudtitelns summa med i runt tal 220 milj. kronor. Av denna ökning är 151 milj. kronor av automatisk och 69 milj. kronor av icke-automatisk karaktär.

Förändringarna inom huvudtiteln framgår av följande sammanställning.

Avdelning	Anvisat 1960/61	Äskat 1961/62	Ökning Minskning
A. Socialdepartementet m.m.	2 621 300	3 038 000	+ 416 700
B. Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m.m.	5 648 600	6 256 000	+ 607 400
C. Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m.m.	881 069 000	873 244 000	— 7 825 000
D. Nykterhetsvård	43 244 900	49 701 000	+ 6 456 100
E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet	469 554 700	483 541 000	+ 13 986 300
F. Bostadsbyggande m.m.	370 894 100	463 894 000	+ 92 999 900
G. Sjukförsäkring, folkpensionering m.m.	2 714 923 700	2 827 234 000	+ 112 310 300
H. Arbetarskydd	6 755 100	7 363 000	+ 607 900
I. Diverse	7 601 100	7 976 000	+ 374 900
Summa kronor	4 502 312 500	4 722 247 000	+ 219 934 500

Huvudtiteln domineras liksom tidigare av fem stora utgiftsposter, nämligen anslagen till allmänna barnbidrag, sysselsättningsfrämjande åtgärder och arbetslöshetsförsäkring, bostadssubventioner samt bidragen till sjukkassor och folkpensioner. I riksstaten för innevarande budgetår omfattar dessa utgiftsområden tillsammans 4 254 milj. kronor, och för nästa budgetår beräknas de till 4 446 milj. kronor, d. v. s. i båda fallen omkring 94 % av huvudtitelns totalsumma.

Ett centralt område är liksom tidigare *arbetsmarknadspolitiken*. En ytterligare intensifiering av yrkesutbildningen av handikappade och arbetslösa förutsättes. Med hänsyn härtill föreslås bidragen till omskolningskurser skola öka från 40 till 70 milj. kronor. Anslaget till vissa sysselsättningspolitiska åtgärder föreslås skola anvisas med 280 milj. kronor, d. v. s. samma belopp som för motsvarande ändamål under innevarande budgetår. Härav beräknas 210 milj. kronor för beredskapsarbeten. Återstående belopp, 70 milj. kronor, avser främst utbildningsbidrag till personer som

genomgår yrkesutbildning och kostnader för arkivarbeten. Anslagen till arbetslöshetsförsäkringen beräknas minska med 28 milj. kronor.

Samtidigt med effektiviseringen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna förutsättes en förstärkning av administrationen för denna verksamhet. Inom arbetsmarknadsstyrelsen föreslås en utbyggnad av prognosverksamheten rörande behovet av fackutbildad arbetskraft. En förstärkning föreslås av arbetsförmedlingens personal för yrkesvägledning och arbetsvård. Sammanlagt beräknas 22 nya tjänster för dessa ändamål. Till avlöningar åt tillfällig personal beräknas ytterligare en milj. kronor. Härigenom beredes bl. a. tjänstemannaförmedlingen ökade resurser. Vidare sammanslås i enlighet med tidigare beslut sjömanshusverksamheten och sjömansförmedlingen.

Särskild uppmärksamhet ägnas verksamheten för de *handikappade*. Som redan omnämnts föreslås en ökning av omskolningsverksamheten och vidare en personalförstärkning vid arbetsförmedlingens arbetsvårdsavdelningar. För den under innevarande budgetår införda bidragsgivningen till verkstäder för handikappade föreslås en ytterligare medelsanvisning av 3 milj. kronor. En provisorisk utbyggnad förordas i fråga om statens arbetsklinik. För den s. k. näringshjälpen föreslås en ökning med 0,5 milj. kronor. Vidare förordas ökade bidrag till olika föreningar m. m. för handikappade.

Beträffande anslagen till *bostadsbyggande m. m.* ligger den största utgiftsökningen, 65 milj. kronor, på anslaget till ränteeftergifter å vissa bostadslån. Ökningen är automatiskt betingad av ränteläget och tillkomsten av ytterligare en årgång bostadshus för vilka räntesubvention utgår. En höjning av familjebostadsbidragen föreslås i syfte att motverka de generella hyreshöjningarnas effekt på barnfamiljernas ekonomi. Kostnadsökningen härför beräknas nästa budgetår till 20 milj. kronor. En kraftig ökning av medelsanvisningen till bostadsförbättringsverksamhet förordas. Anslaget härför föreslås för nästa budgetår uppräknat från 22 till 29 milj. kronor.

I fråga om anslagen till *familjepolitiska och ungdomsvårdande åtgärder* framlägges förslag till fortsatt utbyggnad av ungdomsvårdsskolorna. Platsantalet skall ökas med drygt 60 platser till omkring 1 100 platser. En ökad medelsanvisning beräknas bl. a. för eftervården. Sålunda föreslås sex nya assistenttjänster, ökade anslag till inackordering i enskilda hem, nya statsbidragsregler för inackorderingshem samt ökat antal platser vid sådana hem.

Statens bidrag till förskoleseminarierna förutsättes skola väsentligt ökas. Sammanlagt beräknas 0,3 milj. kronor för ändamålet.

Totalt beräknas emellertid en minskning under dessa anslag till följd av nedgången av medelsbehovet för allmänna barnbidrag. På grund av minskat antal barn i bidragsberättigande ålder förutses en minskning av

anslaget med 11 milj. kronor. Därjämte bortfaller i enlighet med tidigare beslut den nuvarande särskilda medelsanvisningen till avlöningar till hemvårdarinnor, f. n. 2,4 milj. kronor.

Inom *nykterhetsvården* sker en fortsatt upprustning av vårdresurserna. Fr. o. m. nästa budgetår utvidgas den nuvarande vårdanstalten vid Brotorp för kvinnliga alkoholmissbrukare, varigenom denna kan ta hand om den kategori som nu är omhändertagen vid Växjöanstalten. Medel har inräknats för de ökade driftkostnaderna för anstalten. Även vid andra vårdanstalter har personalförstärkningar beräknats. Vidare föreslås en ökad medelsanvisning till anordningsbidrag för erkända och enskilda vårdanstalter samt inackorderingshem. Driftbidragen till anstalterna föreslås höjda, varjämte utbetalningen av statsbidrag föreslås omlagd i syfte att förbättra anstalternas ekonomi. Utbyggnaden av den kommunala nykterhetsvården föranleder en uppräkning av bidragen till kommunala nykterhetsnämnder med två milj. kronor. Ett ökat statligt stöd förordas till de frivilliga insatser på nykterhetsvårdens område som utföres av länkrörelsen.

För att effektivisera den centrala ledningen av nykterhetsvården föreslås en omorganisation av socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå.

I fråga om *arbetarskyddet* föreslås en förstärkning av arbetarskyddsstyrelsen, främst genom en omorganisation av styrelsens nuvarande tekniska byrå på två byråer samt inrättande av ytterligare tjänster.

Under anslagen till *sjukförsäkring, folkpensionering m. m.* beräknas automatiska ökningar av bidragen till sjukkassor med 20 milj. kronor och till folkpensioner med 49 milj. kronor, bl. a. till följd av befolkningsförskjutningen mot högre åldersgrupper och i fråga om pensionerna ökat antal änkepensioner. För folkpensionerna har vidare inräknats kostnaderna för ytterligare ett indextillägg med i runt tal 41 milj. kronor.

I fråga om socialförsäkringens administration skall förslag läggas fram senare.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Jan Thyberg

Register

till

Femte huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Socialdepartementet m. m.

Sid.		Kronor
	Socialdepartementet:	
1	Avlöningar	1 590 000
2	Omkostnader	103 000
3	Socialattachéer	245 000
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1 000 000
4	Extra utgifter	100 000
		3 038 000

B. Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m. m.

	Socialstyrelsen:	
5	Avlöningar	4 436 000
13	Omkostnader	820 000
15	Statistiska specialundersökningar	1 000
	Statens socialvårdskonsulenter:	
16	Avlöningar	457 000
17	Omkostnader	122 000
	Arbetsdomstolen:	
17	Avlöningar	226 000
18	Omkostnader	19 000
	Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.:	
19	Avlöningar	150 000
19	Omkostnader	25 000
		6 256 000

C. Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m. m.

20	Mödrahjälp	6 000 000
21	Mödrahjälpsnämnderna	160 000
21	Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor	250 000
22	Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna m. m.	6 500 000
24	Socialhjälp och barnavård för lappar	250 000
24	Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem	10 000 000
25	Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem	117 000
27	Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem	70 000
28	Allmänna barnbidrag	798 000 000

Sid.		Kronor
29	Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag	2 800 000
30	Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag	18 000 000
31	Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem	300 000
33	Bidrag till driften av barnhem	1 800 000
34	Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem	64 000
34	Bidrag till driften av barnstugor	4 900 000
36	Försöksverksamhet rörande daghem m. m.	100 000
38	Bidrag till utbildning av förskollärare	825 000
40	Ferieresor för barn	1 600 000
42	Ferieresor för husmödrar	900 000
43	Bidrag till driften av semesterhem	480 000
44	Stipendier för underlättande av husmoderssemester	1 000 000
44	Bidrag till driften av barnkolonier m. m.	1 700 000
	Ungdomsvårdsskolorna:	
45	Avlöningar	10 687 000
61	Omkostnader	5 462 000
67	Engångsanskaffning av inventarier m. m.	247 000
68	Anordnande och drift av provisoriska förläggningar	750 000
69	Personalutbildning	55 000
70	Bidrag till inackorderingshem m. m.	227 000
		873 244 000

D. Nykterhetsvård

	Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare:	
73	Avlöningar	1 420 000
75	Omkostnader	1 081 000
	Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare:	
77	Avlöningar	271 000
78	Omkostnader	115 000
	Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare:	
79	Avlöningar	1 145 000
82	Omkostnader	782 000
84	Vårdavdelning i Fagersta	322 000
	Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare:	
86	Avlöningar	250 000
89	Omkostnader	208 000
	Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare:	
91	Avlöningar	1 066 000
95	Omkostnader	480 000
96	Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	850 000
103	Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	21 000 000
110	Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.	1 000 000
111	Utbildning av nykterhetsvårdspersonal	80 000

Sid.		Kronor
	Länsnykterhetsnämnderna:	
111	Avlöningar	1 795 000
113	Omkostnader	553 000
114	Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder	17 000 000
115	Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.	83 000
116	Bidrag till Länkrörelsen	200 000
		49 701 000

E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

	Arbetsmarknadsstyrelsen:	
118	Avlöningar	8 808 000
129	Omkostnader	1 402 000
	Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen:	
131	Avlöningar	34 725 000
148	Omkostnader	8 655 000
151	Bidrag till erkända arbetslöshetskassor	69 000 000
154	Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder, därav förslagsvis 110 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	280 000 000
169	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet	1 000
172	Statens arbetsklinik i Stockholm	600 000
177	Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade	3 000 000
179	Bidrag till driften av verkstäder för handikappade	3 100 000
181	Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.	70 000 000
186	Understöd åt flyktingar m. m.	3 500 000
187	Bidrag till De blindas förening	515 000
189	Bidrag till De vanföras riksförbund	150 000
190	Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral	85 000
		483 541 000

F. Bostadsbyggande m. m.

	Bostadsstyrelsen:	
192	Avlöningar	4 583 000
197	Omkostnader	796 000
	Länsbostadsnämnderna:	
198	Avlöningar	5 162 000
200	Omkostnader	741 000
200	Ränteeftergifter å vissa bostadslån m. m.	260 000 000
202	Bostadsrabatter	150 000 000
209	Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet	29 000 000
216	Bidrag till inrättande av pensionärshem	9 000 000
217	Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor	1 000
217	1960 års bostadsräkning	3 350 000
219	Byggnadsforskning	530 000
220	Statens nämnd för samlingslokaler	81 000

Sid.		Kronor
220	Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler	30 000
221	Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler	300 000
	Statens bosättningslån:	
221	Ersättning åt ortsombud	60 000
222	Ersättning åt riksbanken	260 000
		463 894 000

G. Sjukförsäkring, folkpensionering m. m.

	Försäkringsrådet:	
223	Avlöningar	[1] 717 000
224	Omkostnader	[1] 32 000
	Riksförsäkringsanstalten:	
224	Avlöningar	[1] 8 057 000
224	Omkostnader	[1] 733 000
	Pensionsstyrelsen:	
224	Avlöningar	[1] 7 800 000
224	Omkostnader	[1] 2 100 000
225	Pensionsstyrelsens ortsombud	[1] 635 000
225	Bidrag till sjukkassor m. m.	285 000 000
227	Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	760 000
227	Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	3 400 000
228	Bidrag till folkpensioner m. m.	2 496 000 000
233	Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar	5 100 000
234	Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	16 900 000
		2 827 234 000

H. Arbetarskydd

	Arbetarskyddsstyrelsen:	
238	Avlöningar	1 985 000
251	Omkostnader	263 000
	Yrkesinspektionen:	
253	Avlöningar	4 003 000
254	Omkostnader	1 006 000
256	Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område	100 000
257	Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen	6 000
		7 363 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	I. Diverse	
258	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond	5 639 000
258	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	173 000
	Statens hyresråd:	
258	Avlöningar	982 000
259	Omkostnader	88 000
260	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	9 000
260	Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.	50 000
261	Internationellt socialpolitiskt samarbete	1 035 000
		7 976 000
	Summa	**4 722 247 000**

SJÄTTE HUVUDTITELN

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, omfattande anslagen till kommunikationsdepartementet, och anför därvid följande.[1]

A. Kommunikationsdepartementet

[1] **1. Kommunikationsdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 219 500	1 189 200
1960/61 (statsliggaren s. 397)	1 337 600	
1961/62 (förslag)	1 544 000	

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som förste kanslisekreterare i Ao 23 på departementets byrå för personal- och organisationsärenden m. m. förändras till en byrådirektörstjänst i Ao 26. Vidare medför den ökade belastningen på departementets regeringsrätts-

[1] En sammanfattning av förslagen under sjätte huvudtiteln finnes å s. 134. I anslutning härtill lämnas även en översikt av övriga i statsverkspropositionen framlagda förslag, som avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

byrå behov av ytterligare ett biträde i reglerad befordringsgång. Dessa förslag medför ett ökat anslagsbehov å 14 648 kr.

Med hänsyn till arvodeshöjningar m. m. bör anslagsposten Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft uppräknas med 20 000 kr.

För automatiska kostnadsökningar i anledning av 1960 års riksdags beslut om höjda löner samt för löneklassuppflyttningar, höjt rörligt tillägg och ökning av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag 171 981 kr.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (1 337 600 + 14 648 + 20 000 + 171 981) i runt tal 1 544 000 kr.

I departementets personalförteckning bör uppföras en tjänst som byrådirektör i Ao 26, medan en tjänst som förste kanslisekreterare i Ao 23 bör utgå ur förteckningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för kommunikationsdepartementet vidtaga av mig förordad ändring;

b) godkänna följande avlöningsstat för kommunikationsdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	564 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	125 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	460 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	322 500
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	21 500
Summa kr.	1 544 000

c) till *Kommunikationsdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 544 000 kr.

[2] **2. Kommunikationsdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	68 000	80 500
1960/61 (statsliggaren s. 398)	83 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

I anledning av belastningen samt föreslagen personalförstärkning och fortsatt upprustning av inventarier m. m. bör förevarande anslag uppräknas

med 5 000 kr. för reseersättningar samt 24 000 kr. för expenser. Av sistnämnda belopp avser 20 000 kr. engångskostnader. Då för innevarande budgetår beräknade engångsbelopp å tillhopa 12 000 kr. avgår, skulle anslaget uppföras med (83 000 + 5 000 + 24 000 — 12 000) 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunikationsdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

[3] 3. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1959/60	375 000	300 800	216 700
1960/61 (statsliggaren s. 435)	375 000		
1961/62 (förslag)	600 000		

Med hänsyn till förutsebar ökning av belastningen behöver anslaget uppräknas med 225 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

[4] 4. **Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1959/60	75 000	56 900	50 400
1960/61 (statsliggaren s. 435)	75 000		
1961/62 (förslag)	115 000		

Från Förenta Nationerna har gjorts en förfrågan om Sverige kan åta sig att hösten 1961 stå som värd för ett expertmöte rörande regionplanefrågor i världsorganisationens regi. Till behandling skall upptas de invecklade samt mycket betydelsefulla och uppmärksammade problem, som sammanhänger med planläggandet av storstaden och dess omgivning. I konferensen avses delta ett begränsat antal erkända experter, som utväljes av vederbörande organ i Förenta Nationerna. Mötet beräknas pågå i tre veckor och resultera i rekommendationer, som skall göras allmänt tillgängliga i tryck. Finansieringsfrågan avses skola lösas på så sätt, att Förenta Nationerna svarar för kostnaderna för framställning av diskussionsunderlaget samt för resor, uppehälle och eventuella arvoden till mötesdeltagarna och FN-representanterna, medan värdlandet skall bestrida utgifterna för teknisk personal, lokaler och transportmedel m. m.

Med hänsyn till det regionplanearbete, som pågår inom landet, får det anses vara ett svenskt intresse att mötet förläggs till Stockholm. Kostnaderna för Sveriges del, som jag uppskattar till 40 000 kr., bör bestridas från här ifrågavarande anslag.

I övrigt har jag beräknat medelsbehovet till 75 000 kr. eller samma belopp, som anvisats för vartdera av budgetåren 1959/60 och 1960/61.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 115 000 kr.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet

VÄG- OCH VATTENBYGGNADSVERKET

[5] 1. **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 872 900	8 979 900
1960/61 (statsliggaren s. 398)	10 232 300	
1961/62 (förslag)	11 386 000	

Yrkanden

I. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 281 400 kr.

1. *Löneregleringar*	Ökning eller minskning
a) 4 byråchefer i B 3 i st. f. B 1	+ 17 597
Vägbyrån	
b) 1 avdelningsdirektör i Bp 1 i st. f. 1 byrådirektör i ABp 26	+ 4 087
c) 1 gatuinspektör i Bp 1 i st. f. ABp 26	+ 4 087
Byggnads- och underhållsbyrån	
d) 1 väginspektör i Bp 1 i st. f. ABp 26	+ 4 087
Konstruktionsbyrån	
e) 1 avdelningsdirektör i Bp 1 i st. f. 1 byrådirektör i ABp 26	+ 4 087
Förråds- och verkstadsbyrån	
f) 1 avdelningsdirektör i Bp 1 i st. f. 1 byrådirektör i ABp 26	+ 4 087
Rationaliseringsavdelningen	
g) 1 avdelningsdirektör i Bp 1 i st. f. 1 byrådirektör i ABp 26	+ 4 087
Sakkontrollen	
h) 1 avdelningsdirektör i Bp 1 i st. f. 1 byrådirektör i ABp 26	+ 4 087
Juridiska byrån	
i) 1 byrådirektör i Ao 26 i st. f. Ao 24	+ 1 763

Administrativa byrån		Ökning eller minskning
j) 1 kamrerare i Ao 23 i st. f. 1 biträdande kamrerare i Ao 21	+	1 498
2. *Extraordinariesättning*		
Konstruktionsbyrån		
a) 1 byrådirektör (chef för avd. III) i Ag 26		—
Byggnads- och underhållsbyrån		
b) 1 byrådirektör (studiechef) i Ag 26		—
c) 1 byrådirektör (chef för statistikkontoret m. m.) i Ag 24		—
Förråds- och verkstadsbyrån		
d) 1 byrådirektör (chef för sekretariatet) i Ag 24		—
3. *Personalförstärkningar*		
Vägbyrån		
a) 1 förste byråingenjör i Ae 23	+	28 439
Vatten- och avloppsbyrån		
b) 1 byrådirektör i Ae 24	+	29 936
Trafikbyrån		
c) 1 vägtrafikinspektör i Ae 26	+	33 197
d) 1 byråingenjör i Ag 21	+	25 646
4. *Personalminskning*		
Vid bifall till 2. c) indragning av 1 förste aktuarie i Ae 23	—	28 439
5. *Omräkningar*		
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1960 års riksdag uppflyttade tjänster (prop. 151)	+	67 006
b) Löneklassförändringar	+	111 800
c) Höjt rörligt tillägg	+	961 800
d) Tjänstetidsbefordran	+	2 548
	+	1 281 400

Motiv

Inledningsvis lämnas en översikt av den genom rationalisering i viss mån ändrade inriktningen av verksamheten inom väg- och vattenbyggnadsverket och de i anledning därav närmast förutsedda personalbehoven och organisationsåtgärderna. Styrelsen framhåller bl. a., att den under 1950-talet väsentligt ökade vägbyggnadsverksamheten förutsatt en intensifierad och effektiviserad projekteringsverksamhet såväl inom väg- och

vattenbyggnadsstyrelsen som vid vägförvaltningarna. En ytterligare ökning av vägbyggnadsanslagen kan förutses med hänsyn till den förväntade trafikutvecklingen. För den fortsatta verksamheten måste förutom arbeten med ordinarie anslag av arbetsmarknadsskäl även bedrivas viss projektering av beredskapsarbeten. Projekteringen bör därvid ligga minst ett par år före byggandet. En framsynt vägplanering på längre sikt förutsätter, att man nu inriktar verksamheten på att för landsbygdens del nå en omfattning i fråga om fastställda arbetsplaner för år 1962 och för år 1967 som är 2 resp. 3 gånger så stor som under år 1958. Planeringsverksamheten har därjämte erhållit en delvis ny inriktning. Projekteringen omfattar sålunda numera betydligt större vägföretag än tidigare. Vidare har vägtransporternas betydelse i samhällsekonomin alltmer accentuerats. Detta nödvändiggör, att noggranna angelägenhetsgraderingar och prioritetsberäkningar de olika vägföretagen emellan måste göras upp. Väg- och trafikplaneringen kräver särskild uppmärksamhet såsom en viktig del av tätortsplaneringen och av samhällsplaneringen i stort. Väg- och vattenbyggnadsverkets resurser i fråga om projektering måste därför kraftigt och snabbt ökas. I första hand måste åtgärder vidtas för att åstadkomma en förstärkning av samt en fastare organisationsform för vägbyråns fotogrammetriska avdelning och dess avdelning för automatisk databehandling.

I fråga om vägförvaltningarnas projekteringsavdelningar har någon väsentlig ändring eller utbyggnad inte skett under den senaste 10-årsperioden. Den försöksverksamhet, som sedan 1956 bedrivits med ett planeringskontor i Stockholm och ett i Malmö (numera Göteborg), har givit goda resultat och har visat fördelen med planering i större skala speciellt på viktigare trafikleder, som sträcker sig genom flera län. Styrelsen avser att med tillgängliga resurser i den mån kvalificerad personal kan anskaffas ytterligare utvidga denna verksamhet. De senaste årens utveckling och ökning av biltrafiken har medfört successivt ökade krav på vägbyggarna därigenom att de moderna vägarna måste ges en sådan standard i fråga om linjeföring och bärighet, att det tekniska utförandet i hög grad komplicerats. Vidare har de trafiktekniska anordningarna med tilltagande användning av planskilda korsningar mellan trafikleder medfört krav på en byggnadskonstruktiv utformning av mycket större noggrannhet än tidigare. Fordringarna på vägadministrationen har härigenom skärpts. De geotekniska frågorna måste bl. a. ägnas ökad uppmärksamhet. Vidare har planläggningen till följd av kraftigt stegrad entreprenadverksamhet blivit allt mera betydelsefull. Upprättandet av entreprenadhandlingar måste föregås av omfattande undersökningar. Under arbetets gång erfordras även en kontinuerlig och intensiv kontroll under erfaren ledning för att garantera ett fullgott tekniskt utförande och för att undvika ekonomiska förluster. Vid sidan om entreprenadverksamheten är det därför nödvändigt att verket alltjämt bedriver egenregiverksamhet av sådan omfattning, att

yrkesskickligheten hos den tekniska personalen kan vidmakthållas och att en tillräcklig kontroll över prisutvecklingen kan utövas.

Den byggnadspersonal, som f. n. är anställd hos vägförvaltningarnas byggnadsavdelningar, har till övervägande del fått sin yrkesutbildning inom verket. Den befintliga byggnadsorganisationen har visat sig vara en god tillgång, när det gällt att anpassa byggnadsverksamheten såväl efter den fortgående utvecklingen mot större entreprenadverksamhet som till konjunkturutvecklingen. Möjligheterna att behålla en kvalitativt högtstående byggnadsorganisation måste tillvaratas. Styrelsen finner det nödvändigt att framlagda förslag till löneuppflyttning för den mest kvalificerade personalen kan genomföras.

Under 1950-talet har inom vägunderhållet skett en omfattande mekanisering av driften. Av största betydelse för driftekonomien är att utvecklingen mot ökad rationell verksamhet kan fortsättas. Det ankommer på vägförvaltningarna att planera och övervaka verksamheten inom vägmästarområdena, så att effektivast möjliga resultat uppnås. De stora belopp, varom här är fråga, gör det angeläget, att den personal, som svarar för vägunderhållet — närmast vägingenjörerna — besitter sådana kvalifikationer, att den kan lösa förekommande frågor på ett tekniskt-ekonomiskt riktigt sätt.

Den tekniska utvecklingen på brobyggnadsområdet går snabbt framåt. Den allmänna bristen på kvalificerade ingenjörer har ytterligare aktualiserat nödvändigheten av en rationalisering av arbetet på byrån. Genom att standardritningar för mindre broar och systemritningar för motorvägar i viss mån upprättats och riktlinjer uppdragits för projektering av vissa typer av större broar har möjligheter till rationalisering tillvaratagits. Trots detta arbetar konstruktionsbyrån under trycket av svåra personalproblem, då konkurrensen om den kvalificerade arbetskraften gör att omsättningen av personal på byrån är stor.

Förråds- och verkstadsbyråns organisation har sedan förstatligandet icke varit föremål för översyn. Under de gångna åren har byråns verksamhetsområde vuxit starkt och kommit att omfatta nya uppgifter. Då framför allt maskinavdelningen icke längre är uppbyggd under hänsynstagande till betydelsen och omfattningen av dess arbetsuppgifter har styrelsen påbörjat utredning beträffande denna avdelnings organisation.

2. a) I fråga om såväl befogenheter och tekniskt-ekonomiskt ansvar som arbetsbörda är den femte avdelningschefstjänsten (Ag 26) jämförlig med övriga avdelningschefstjänster på konstruktionsbyrån, av vilka tre tjänster placerats i Bp 1 och den fjärde nu begärts uppflyttad till samma lönegrad. I och för sig föreligger starka skäl för att även den femte tjänsten uppflyttas men styrelsen vill nu inskränka sig till att begära dess överförande på extra ordinarie stat.

2. b) Inom väg- och vattenbyggnadsverket bedrives en relativt omfattande kursverksamhet, som organiseras, planeras och ledes av en särskild avdelning inom byggnads- och underhållsbyrån. Kurserna bedrivs huvudsakligen i verkets egen regi. Från personalens sida har ett mycket stort intresse visats och anslutningen till kurserna har varit stor. De ökade krav på specialutbildad personal, som den snabba expansionen inom vägområdet ställer, gör det nödvändigt, att kursverksamheten inom verket blir av bestående natur och att den utökas för att kunna tillgodose uppkommande nya behov. Som föreståndare för kursverksamheten (studierektor) finnes en byrådirektör i Ag 26. För att erhålla en för framtiden fast och bestående organisation av kursverksamheten föreslås byrådirektörsbefattningen överföras på extra ordinarie stat.

3. a) Vägbyråns fotogrammetriavdelning har genom att införa och utveckla nya metoder vid vägplaneringen kommit att inta en särställning på planeringsområdet. Arbetet på avdelningen utgör numera ett betydelsefullt led i den intensifierade och effektiviserade vägprojektering, som blivit nödvändig för att fullfölja den i vägplanen skisserade vägupprustningen. Den förberedande planeringen utföres till viss del ute på vägförvaltningarna med hjälp av stereoinstrument, medan den mera precisionskrävande delen av verksamheten, d. v. s. noggrann kartläggning och numerisk mätning för detaljplaneringen, utföres på styrelsens fotogrammetriavdelning. Vägplaneringens ökade omfattning har medfört stort behov av olika bearbetningar och till följd härav ökande behov av precisionsbearbetning. Detta ställer stora krav på effektivitet och kapacitet hos fotogrammetriavdelningen. Härtill kommer nödvändigheten av ytterligare utvecklingsarbete för att hålla verksamheten à jour med den allmänna utvecklingen på fotogrammetrins område. Detta arbete har ej ansetts böra eftersättas till förmån för högre produktion. En annan av avdelningens huvuduppgifter består i undervisning av vägförvaltningarnas personal i fotogrammetri och mätningsteknik. Styrelsen avser att successivt föreslå utbyggnad av avdelningens arbetskrafter. Nu bör en förste byråingenjörstjänst i Ae 23 inrättas. Innehavaren av denna tjänst skall tjänstgöra som ställföreträdare för chefen för avdelningen och biträda med ledningen av verksamheten.

Yttrande

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna lönegradsplaceringen för tjänsterna som förste byråingenjör i A 23 på vägbyrån, byråingenjör i A 21 på trafikbyrån, byrådirektör i A 26 på konstruktionsbyrån och byrådirektör (studiechef) i A 26 på byggnads- och underhållsbyrån.

Lönenämnden ifrågasätter behovet av en särskild tjänst som vägtrafikinspektör i A 26 på trafikbyrån. Rörande styrelsens förslag till extraordi-

nariesättning av två extra byrådirektörer i A 24 på byggnads- och underhållsbyrån resp. förråds- och verkstadsbyrån framhåller nämnden som sin mening, att de med tjänsterna förenade arbetsuppgifterna är sådana, att löneställningen bör vara lönegrad A 23 och tjänstebenämningen förste aktuarie eller förste byråsekreterare resp. förste byråsekreterare.

II. I gemensam skrivelse den 31 augusti 1960 har *cheferna för samtliga byråer inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt, att befattningen som generaldirektör och chef för väg- och vattenbyggnadsverket måtte fr. o. m. den 1 juli 1961 uppflyttas från lönegrad Bp 8 till Bp 9 samt att tjänsten som överdirektör och souschef från samma tidpunkt måtte uppflyttas från lönegrad Bp 5 till Bp 7.

Departementschefen

I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser jag det angeläget, att personalresurserna för projekteringsverksamheten inom styrelsens vägbyrå förstärks. I enlighet härmed bör en ny tjänst som förste byråingenjör i Ae 23 på byråns fotogrammetriavdelning inrättas, vilket skulle öka anslagsbehovet med 28 439 kr.

Styrelsen har föreslagit extraordinariesättning av två tjänster som byrådirektör i Ag 26 vid konstruktionsbyrån resp. byggnads- och underhållsbyrån. Ifrågavarande befattningshavare innehar f. n. tjänster som byrådirektör i Ao 24 i styrelsen. Med hänsyn härtill och då jag inte har något att erinra mot att dessa tjänster placeras i lönegrad A 26, förordar jag, att två tjänster som byrådirektör i nämnda lönegrad uppföres på ordinarie stat. Två tjänster som byrådirektör i Ao 24 kan därvid indragas.

Styrelsens förslag i övrigt till personalförstärkningar, löneregleringar och tjänsteförändringar anser jag mig icke kunna biträda. Ej heller kan jag tillstyrka de av cheferna för styrelsens byråer i särskild skrivelse framlagda förslagen till uppflyttning av vissa chefstjänster.

För automatiska kostnadsökningar i anledning av 1960 års riksdags beslut samt löneklassuppflyttningar, höjt rörligt tillägg och tjänstetidsbefordran upptager jag i enlighet med styrelsens beräkningar (67 006 + 111 800 + 961 800 + 2 548) 1 143 154 kr. Posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde kunna minskas med 17 500 kr.

I enlighet härmed skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (10 232 300 + 28 439 + 1 143 154 — 17 500) i runt tal 11 386 000 kr.

I styrelsens personalförteckning bör uppföras två byrådirektörer i Ao 26 och en förste byråingenjör i Ae 23. Ur förteckningen bör utgå två byrådirektörer i Ao 24.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vidtaga av mig förordade ändringar;

b) godkänna följande avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	3 122 300
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	7 000
3. Avlöningar till tillfällig personal m. m., *förslagsvis*	587 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	5 053 500
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 452 700
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	163 500
Summa kr.	11 386 000

c) till *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 386 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[6] 2. **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 494 800	1 586 300
1960/61 (statsliggaren s. 400)	1 559 800	
1961/62 (förslag)	1 715 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 263 500 kr.

	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar m. m. (anvisat 1960/61 570 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 511 000 och 568 300 kr.): ökade kostnader till följd av höjda resekostnadsersättningar (10 000 kr.), äskad personalförstärkning (16 000 kr.) samt nödvändig ökning av styrelsens inspektionsresor (80 000 kr.)	+ 106 000
2. Bränsle, lyse och vatten (anvisat 1960/61 85 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 60 500 och 93 700 kr.): ökning med hänsyn till belastningen	+ 5 000
3. Övriga expenser för eget behov (anvisat 1960/61 644 800 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 586 300 och 648 100 kr.):	

a) ökade kostnader med anledning av äskad personalförstärkning, varav 6 000 kr. engångskostnad	+	12 000
b) ökade kostnader med anledning av höjda städningslöner, utökade lokaler och ökad verksamhet m.m., varav 87 000 kr. engångskostnader	+	143 000
c) avgår för budgetåret 1960/61 beräknat engångsbelopp	—	8 500
4. Övriga expenser för annat än eget behov (anvisat 1960/61 234 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 258 700 och 276 700 kr.): ökade kostnader till följd av ökad blankettåtgång m.m.	+	26 000
5. Särskilda uppbördsmedel: Försäljning av publikationer, ljuskopiering åt utomstående m. m. (1960/61 60 000 kr.; inkomster 1958/59 och 1959/60 resp. 76 900 och 96 300 kr.): uppräkning med hänsyn till utfallet vilket medför ett minskat medelsbehov	—	20 000
	+	263 500

Departementschefen

För reseersättningar m. m. förordar jag en uppräkning med 50 000 kr. med hänsyn till höjda resekostnadsersättningar m. m.

Beträffande delposten till bränsle, lyse och vatten föreslår jag en ökning med 4 700 kr.

Under delposten till övriga expenser för eget behov bör med anledning av föreslagen personalförstärkning upptagas 3 000 kr., varav 1 500 kr. såsom engångsbelopp, och för ökade expenser i övrigt 100 000 kr. Av det sist nämnda beloppet torde 60 000 kr. beräknas för engångskostnader i samband med flyttningar. Då ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp om 8 500 kr. utgår, skulle nettoökningen å delposten bli (3 000 + 100 000 — 8 500) 94 500 kr.

Delposten till övriga expenser för annat än eget behov synes i enlighet med styrelsens förslag böra höjas med 26 000 kr. med hänsyn till ökad blankettåtgång m. m.

Slutligen biträder jag styrelsens förslag om uppräkning med 20 000 kr. av posten Särskilda uppbördsmedel.

I enlighet härmed skulle anslaget uppföras med (1 559 800 + 50 000 + 4 700 + 94 500 + 26 000 — 20 000) 1 715 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 715 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[7] 3. **Vägförvaltningarna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	27 218 300	24 496 400
1960/61 (statsliggaren s. 402)	28 207 700	
1961/62 (förslag)	31 396 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1960) föreslår, att anslaget ökas med 3 530 500 kr.

	Ökning eller minskning
1. *Löneregleringar*	
a) 25 förste vägingenjörer i Ao 26 i st. f. 25 vägingenjörer i Ao 24	+ 44 850
b) 9 förste vägingenjörer i ABp 25 i st. f. 9 vägingenjörer i Ao 24	+ 33 275
c) 7 förste vägingenjörer i Ae 26 i st. f. 7 vägingenjörer i Ae 24	+ 12 558
Enskilda vägar	
d) 22 ingenjörer i Ao 19 i st. f. 22 övervägmästare i Ao 17 (samtliga län utom Malmöhus och Blekinge)	+ 27 113
e) 4 ingenjörer i Ae 15 i st. f. 4 vägmästare i Ae 13 samt extraordinariesättning av 6 ingenjörer i Ag 15	+ 4 056
2. *Personalförstärkningar*	
a) 5 vägmästare i Ae 13	+ 80 574
b) 3 ingenjörer i Ae 23	+ 82 976
3. *Omräkningar*	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1960 års riksdag uppflyttade tjänster m. m. (prop. 151)	+ 510 523
b) Löneklassförändringar	+ 218 400
c) Höjt rörligt tillägg	+ 2 617 200
d) Tjänstetidsbefordran	— 101 025
	3 530 500

Yttrande

Statens lönenämnd anser sig icke kunna tillstyrka förslaget om uppflyttning av fyra vägmästare i Ae 13 till ingenjör i Ae 15.

Departementschefen

Styrelsens förslag angående löneregleringar och personalförstärkningar kan jag icke tillstyrka.

Mot styrelsens beräkning av de under punkten 3 angivna automatiska kostnadsförändringarna har jag intet att erinra. Posten Kompensation för höjda folkpensioner torde kunna minskas med 56 700 kr.

Anslaget skulle sålunda uppföras med (28 207 700 + 510 523 + 218 400 + 2 617 200 — 101 025 — 56 700) i runt tal 31 396 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för vägförvaltningarna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	11 300 800
2. Avlöningar till tillfällig personal, *förslagsvis* ...	1 969 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	10 992 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	6 687 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	445 900
Summa kr.	31 396 000

b) till *Vägförvaltningarna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 31 396 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[8] 4. **Vägförvaltningarna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 896 400	4 824 800
1960/61 (statsliggaren s. 403)	5 120 400	
1961/62 (förslag)	5 239 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 260 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m. (anvisat 1960/61 70 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 68 000 och 74 200 kr.), ökning med hänsyn till belastningen m. m.	+ 5 000
2. Reseersättningar (anvisat 1960/61 3 498 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 3 362 000 och 3 287 700 kr.), ökning för äskad personalförstärkning (75 000 kr.) och för höjda ersättningar vid tjänsteresa med egen bil (85 000 kr.)	+ 160 000
3. Bränsle, lyse och vatten (anvisat 1960/61 155 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 141 100 och 137 200 kr.), minskning med hänsyn till belastningen	— 10 000

4. Övriga expenser (anvisat 1960/61 1 337 400 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 1 233 400 och 1 272 700 kr.):	
a) ökade städningskostnader till följd av nya avtal (30 000 kr.) och utökade lokaler (15 000 kr.)	+ 45 000
b) ökade telefonkostnader till följd av utökade lokaler och större samtalsfrekvens (17 000 kr.) samt utbyte av äldre växelanläggning (25 000 kr.)	+ 42 000
c) ökade kostnader till följd av personalförstärkning, varav 12 000 kr. engångskostnad	+ 24 000
d) engångskostnad för anskaffning av tre ljuskopieringsanläggningar	+ 25 000
e) engångskostnader för flyttningar (bl. a. vägförvaltningen i Västmanlands län) och lokalutökningar	+ 60 000
f) ökade kostnader till följd av ökad verksamhet m. m.	+ 25 000
g) avgår för budgetåret 1960/61 beräknat engångsbelopp	— 111 000
5. Underhåll och drift av tjänstebilar (anvisat 1960/61 50 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 50 800 och 38 000 kr.), minskning med hänsyn till belastningen	— 10 000
6. Övriga utgifter (anvisat 1960/61 10 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 14 200 och 15 000 kr.), ökning med hänsyn till belastningen	+ 5 000
	+ 260 000

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen bör sjukvårdsposten uppräknas med 4 600 kr.

På grund av höjda ersättningar vid tjänsteresor med egen bil m. m. torde anslagsposten för reseersättningar böra ökas med 75 000 kr.

Delposten för bränsle, lyse och vatten torde enligt styrelsens förslag kunna räknas ned med 10 000 kr.

Under delposten Övriga expenser förordar jag en uppräkning med tillhopa 80 000 kr. för ökade städnings- och telefonkostnader. Av beloppet torde 25 000 kr. böra betraktas såsom engångskostnader i samband med utbyte av växelanläggning. Vidare förordar jag en ökning med 85 000 kr. såsom engångsbelopp för anskaffning av tre ljuskopieringsanläggningar och för utgifter i samband med flyttningar. Då jag i övrigt icke anser mig kunna förorda någon medelsökning under denna delpost och ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp å 111 000 kr. bortfaller, skulle delposten öka med (80 000 + 85 000 — 111 000) 54 000 kr.

I enlighet med styrelsens förslag torde anslagsposten till underhåll och drift av tjänstebilar kunna räknas ned med 10 000 kr.

Slutligen bör delposten till övriga utgifter med hänsyn till belastningen ökas med 5 000 kr.

Vid bifall till mina förslag skulle anslaget uppföras med (5 120 400 + 4 600 + 75 000 — 10 000 + 54 000 — 10 000 + 5 000) 5 239 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägförvaltningarna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 239 000 kr., därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

[9] 5. **De lokala vägnämnderna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	300 000	280 900
1960/61 (statsliggaren s. 404)	300 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Departementschefen. I enlighet med förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1960) uppföres anslaget med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *De lokala vägnämnderna m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[10] 6. **Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	700 000	787 600
1960/61 (statsliggaren s. 405)	800 000	
1961/62 (förslag)	875 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 75 000 kr.

Motiv

Av den totala belastningen 1959/60 belöpte ca 402 600 kr. på skador förorsakade av styrelsens motorfordon och vägmaskiner och 385 000 kr. på övriga skador. Med hänsyn till den ständigt växande trafiken och den parallellt därmed kraftigt ökande omfattningen av väg- och vattenbyggnadsverkets skaderegleringsverksamhet anser styrelsen nödigt, att anslaget höjes med 75 000 kr.

Departementschefen

Med biträdande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 875 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

VÄGUNDERHÅLL OCH VÄGBYGGNADER

[11] Allmän översikt över beräkningen av väganslagen m. m.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

I skrivelse den 30 augusti 1960 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* framlagt förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår i vad avser vägunderhåll och vägbyggnader m. m.

Inledningsvis lämnar styrelsen en översikt över motorfordonstrafikens och vägnätets utveckling under 1950-talet. Härav framgår bl. a., att det totala bilbeståndet ökat från 281 000 vid början av år 1950 till ca 1 225 000 vid slutet av år 1959 och biltätheten från en bil på var tjugofemte invånare till en på var sjätte. Motorcykelbeståndet har minskat till ca 210 000 enheter. Under decenniet har tillkommit ca 700 000 mopeder. Den totala biltrafiken på de allmänna vägarna var under år 1959 mellan tre och fyra gånger så stor som under år 1950. Längden av det allmänna vägnätet har ökat från ca 90 000 km till ca 94 000 km. Vid decenniets slut var 13,9 % av de allmänna vägarna belagda mot 5,8 % vid decenniets början. Medräknas även oljegrusbehandlade vägar var vid 1959 års slut 18,2 % av det allmänna vägnätet försett med beläggning. Av riksvägnätet var 83 % försett med beläggning vid decenniets utgång mot 45 % vid dess början. Ett högsta axeltryck av 8 ton tilläts under år 1959 på 38 % av landsbygdens allmänna vägar. Statistik i detta avseende finns fr. o. m. år 1953. Detta år tilläts ett axeltryck av högst 7 ton på endast 1,5 % av de allmänna vägarna. Uppgifter beträffande största tillåtna boggietryck finns att tillgå fr. o. m. 1956, då ett högsta boggietryck om 12 ton tilläts på 0,2 % av landsbygdens allmänna vägar. Under år 1959 var motsvarande procentsats 37,7. — Det statsbidragsberättigade enskilda vägnätet ökade under decenniet från ca 29 000 km till ca 52 000 km och det statsbidragsberättigade väg- och gatunätet i städerna från ca 5 000 km till inemot 6 000 km.

Trots de mycket betydande förbättringar, som under det gångna decenniet skett på vägväsendets område, föreligger alltjämt stora eftersläpningar såväl vad bärighet som framkomlighet i övrigt beträffar. Avstängning av vägar under tjällossningsperioderna har under slutet av 1950-talet tenderat att öka i omfattning. Vägunderhållsmedlen har i alltför stor utsträckning måst användas för att hålla ett företrädesvis äldre och otidsenligt grusvägnät i ett för trafikanterna någorlunda tillfredsställande skick.

En fortsatt kraftig tillväxt av såväl motorfordonsbeståndet som det av motorfordon utförda trafikarbetet kan förutses för de närmaste åren. Enligt vägplanens prognoser för fordonsbeståndets utveckling skulle omkring år 1965 det totala bilbeståndet uppgå till mellan 1,6 och 1,8 milj.

enheter, varav mellan 1,4 och 1,6 milj. personbilar. Personbilarnas antal uppgick redan i slutet av år 1959 till ca 1,1 milj. enheter och beräknas mot slutet av år 1960 uppgå till ca 1,25 milj. enheter. Totala antalet bilar beräknas vid 1961 års ingång komma att uppgå till 1,4 milj. enheter. Med hänsyn till den sålunda konstaterade trenden i antalsutvecklingen kan det redan inom de närmaste åren bli aktuellt att revidera den fordonsprognos, som ligger till grund för vägplanen. Det totala av vägmotorfordon utförda trafikarbetet, som under år 1955 uppgick till ca 12 miljarder fordonskm, kan om 10 år väntas ha ökat till 25 och om 20 år till 35 à 40 miljarder fordonskm per år. Den största ökningen beräknas falla på lastbilssidan. För år 1965 kan man vänta två à tre gånger och för år 1975 fyra à sex gånger så stort transportarbete som under år 1955, då det utgjorde ca 5 miljarder tonkm. En sådan utveckling skulle innebära, att mellan hälften och två tredjedelar av godstransportarbetet skulle utföras av lastbilar år 1975 mot f. n. knappt en tredjedel.

Vad vägunderhållet beträffar, har verksamheten sedan tre till fyra år tillbaka i allt högre grad inriktats på att förse största möjliga längd grusvägar med varaktiga slitlager i form av enkla asfaltbeläggningar eller oljegrus. Ett ersättande av grusslitbanan med beläggning eller oljegrus har visat sig ekonomiskt lönsamt redan vid en så måttlig trafikmängd som 200 fordon per dygn. När trafiken stiger upp mot 1 000 fordon per dygn och däröver är det inte längre möjligt att till en rimlig kostnad hålla en grusvägbana i ett för trafikanterna tillfredsställande skick. Av de totalt ca 77 000 km grusvägarna i landet hade vid slutet av år 1960 enligt vissa av styrelsen gjorda, approximativa beräkningar ca 23 000 km att uppbära en trafikmängd större än 200 fordon per dygn, 5 000 km större än 500 fordon per dygn och 800 km större än 1 000 fordon per dygn.

Under år 1959 utfördes med vägunderhållsmedel slitlager av oljegrus till en sammanlagd längd av 2 000 km och enkla beläggningar till en längd av 300 km. Med medel från byggnadsanslag tillkom vidare sammanlagt 1 300 km beläggningar. Nettominskningen under år 1959 av den totala grusväglängden uppgick till 3 000 km. Grusväglängden beräknas under år 1960 komma att minska med ytterligare ca 3 000 km. Med den nuvarande takten i beläggningsverksamheten skulle det dröja minst 8 år, innan grusvägar med en trafikmängd överstigande 200 fordon per dygn hunnit förses med varaktigt slitlager.

Den ökade beläggningsverksamheten har kunnat komma till stånd endast genom att styrelsen medvetet eftersatt sådana underhållsåtgärder som avser vägkroppens bestånd och i stället koncentrerat verksamheten på själva vägbanans underhåll. Enligt styrelsens uppfattning kan det i längden inte vara försvarbart att utföra nya slitlager på bekostnad av andra underhållsåtgärder. Allvarliga efterverkningar i andra avseenden kan nämligen uppstå härigenom.

För att nedbringa kostnaderna för oljegrusbehandlingen har förarbetena begränsats till det minsta möjliga. Under de gångna åren har också i första hand sådana vägar utvalts som haft en relativt god bärighet och följaktligen krävt ringa förstärkningsåtgärder. Allt eftersom verksamheten fortskrider måste man emellertid räkna med att övergå till vägar med sämre bärighet, vilket medför ökade kostnader för förarbetena. Under senare år har en del av dessa förarbeten i form av smärre förbättringsarbeten utförts som beredskapsarbeten.

Enligt beslut av statsmakterna vid 1960 års riksdag (prop. 81, SL³U 1, Rskr 309) skall kronan fr. o. m. den 1 januari 1961 delvis överta väghållningen i vissa städer och stadsliknande samhällen. En del av underhållskostnaderna kommer därför i fortsättningen att belasta anslaget till vägunderhållet, medan däremot svarande minskning kommer att ske i fråga om bidragsanslaget till underhåll av vägar och gator i städer och stadsliknande samhällen, som själva är väghållare.

Ytterligare medel bör ställas till styrelsens förfogande för utförande av förstärkningsåtgärder utöver vad som är att hänföra till normalt underhåll, d. v. s. enkla beläggningar och grusstabilisering med olja samt påförande av förstärkningslager på svaga och tjälkänsliga vägar. Ökat medelsbehov betingas också av den från vissa städer och stadsliknande samhällen övertagna väghållningen. För budgetåret 1961/62 föreslår styrelsen en ökning av anslaget för det *statliga vägunderhållet* till 415 milj. kr. mot 365 milj. kr. för innevarande budgetår. — Styrelsen framhåller ånyo önskvärdheten av en omläggning av underhållsanslaget att avse utgifterna för kalenderår i stället för budgetår. Ett rationellt utfört vägunderhåll kräver en mycket noggrann planläggning. Genom en ändring på angivet sätt skulle tid vinnas för en omsorgsfullare planläggning före arbetsårets början. De ur kostnadssynpunkt mycket svårberäknade arbetena med vintervägh̊allning och tjälskadereparationer skulle infalla redan i början av arbetsåret. Eventuella rubbningar i den planerade medelsanvändningen skulle därvid kunna motverkas under återstående del av året. Vid bifall till styrelsens förslag erfordras för nästa budgetår ett anslag för det statliga vägunderhållet om 640 milj. kr., varav 225 milj. kr. avser andra halvåret 1962.

I fråga om det statliga väg- och brobyggandet meddelar styrelsen, att såsom ett led i uppföljandet av vägplanen ett flertal större utredningar f. n. pågår. Dessa utredningar har till syfte att ge ytterligare underlag för den mera översiktliga planläggningen. Avsikten är att ge vägplaneringen en sådan inriktning, att ett ur hela samhällets synpunkt så gott ekonomiskt resultat som möjligt kan ernås av de kommande väginvesteringarna. Sålunda pågår en inventering för att kartlägga den nuvarande beskaffenheten av i första hand de vägar, som ingår i det enligt vägplanen utökade

riksvägnätet. Vidare pågår en utredning angående de tyngre transporterna med syfte att urskilja de vägar, som bär en proportionsvis större del av godstransporterna i förhållande till andra vägar. Jämsides härmed har även påbörjats mätningar i större skala av axeltryck i olika snitt av vägnätet. — En fullständig sammanställning av materialet från dessa undersökningar kan göras först om något eller några år. Redan nu kan emellertid bl. a. vissa informationer erhållas om de tunga transporterna inom olika regioner. Sålunda har skogstransportkartor i en del fall färdigställts med uppgifter om färdvägar och belastning inom vissa flottningsområden.

Inventeringen av riksvägnätet har framskridit så långt, att vissa preliminära beräkningar rörande ombyggnadsbehovet kunnat göras. Sålunda kan med ledning av det vid inventeringen erhållna materialet och en på särskilt sätt verkställd poängsättning för varje delsträcka ca 3 000 km eller 60 % av det nuvarande riksvägnätet sägas ha en med hänsyn till den aktuella trafikens behov godtagbar standard. 2 000 km eller 40 % är i dagens läge i behov av ombyggnad. Av det enligt vägplanen utökade riksvägnätet om ytterligare 9 000 km har hittills ca 6 000 km inventerats och av dessa beräknas en än högre andel ha icke godtagbar standard. För det totala utökade riksvägnätet beräknas i dagens läge ett ombyggnadsbehov av mellan 7 000 och 8 000 km föreligga. Om man sätter ombyggnadsbehovet i relation till vägplanens målsättning för år 1975 kommer i den mån trafiken ökar ytterligare ett flertal vägdelar, som nu har godtagbar men inte fullgod standard, att bli aktuella för ombyggnad. Det totala ombyggnadsbehovet torde därför kunna uppskattas till minst 10 000 km.

Länsvägnätets tillstånd har inte kunnat kartläggas på samma sätt. Om man emellertid förutsätter, att ombyggnadsbehovet i första hand koncentreras till de för näringslivet viktiga lederna och övriga viktiga länsvägar, uppgår denna väglängd till ca 40 000 à 50 000 km.

Under de första åren av 1960-talet beräknas trafiksvaga bandelar, omfattande en sammanlagd banlängd av ca 3 000 km, komma att nedläggas. Ett stort behov av förbättrade vägförbindelser kan förutses i samband med dessa järnvägsnedläggningar.

Vad gäller investeringarna i städernas gator och vägar har den stora återhållsamheten under 1950-talet medfört ett uppdämt byggnadsbehov. På grund av den bristande kapaciteten hos såväl infarts- och genomfartslederna som gatunäten i de centrala delarna har trafiksvårigheterna på många håll i de större och medelstora städerna fått en sådan omfattning, att mycket radikala och kostnadskrävande åtgärder måste vidtas för att trafiken skall kunna äga rum på ett godtagbart sätt. Landets tätorter hyser i dag mer än 70 % av totalbefolkningen. Redan om femton år beräknas 80 à 85 % av befolkningen vara bosatt i tätorter. Denna urbaniseringsprocess i förening med en snabbt stegrad biltäthet kommer att få stora återverkningar för tätortstrafikens del. Investeringar av helt annan

storleksordning än tidigare, då mindre genomgripande trafiklösningar kunde tillgripas, kommer att bli en följd härav.

För att erhålla möjligheter till en *totalbedömning av det närmast aktuella vägbehovet inom vägplanens ram* har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samband med upprättandet av nya flerårsplaner för landsbygdens vägar under perioden 1961—1965 gjort en behovsinventering för riksvägar och storbroar inom de skilda länen, avseende de närmaste två femårsperioderna. Inventeringen beträffande övriga vägar däremot har begränsats till den närmaste femårsperioden.

Till ledning vid inventeringen har bl. a. legat den i vägplanen förutsatta investeringsserien — med ett års senareläggande. Med beaktande av den omfördelning av anslagen som föranledes av att till riksvägar överföres en stor del av de nuvarande länsvägarna, har investeringsramen vad *landsbygden* beträffar beräknats enligt följande sammanställning.

	1961	1962	1963	1964	1965	Summa
			milj. kr.			
Byggande av riksvägar	223	265	315	365	425	1 593
» » länsvägar	160	185	220	265	300	1 130
» » ödebygdsvägar.....	11	13	15	15	15	69
» » storbroar	16	17	20	25	30	108
Totalt	**410**	**480**	**570**	**670**	**770**	**2 900**

I den angivna ramen för tiden 1961—1965 beräknas vägföretag på det nya riksvägnätet inrymmas till en längd av ca 3 000 km, varav 2 700 km avser ny- och ombyggnad av tvåfiliga vägar och ca 300 km fyrfiliga vägar i närheten av de större städerna. Detta motsvarar ungefär en tredjedel av det totalt beräknade ombyggnadsbehovet. Bland större företag, som beräknas kunna färdigställas under perioden, kan nämnas av riksväg 1, delarna Stockholm—Södertälje och Jönköping—Gränna, av riksväg 2, delarna Malmö—Landskrona, Hälsingborg—Ängelholm och Kungsbacka —Göteborg, av riksväg 6, delen Göteborg—Alingsås, av riksväg 13, delarna Stockholm—Arlanda och Gävle—Söderhamn samt av riksväg 14, delarna inom Västernorrlands län samt Östersund—Duved.

Storbroplanen för tiden 1961—1965 beräknas komma att omfatta ett 15-tal företag, däribland Alnöbron, bro över Göta älv vid Jordfallet och broförbindelse till Orust vid Nötesund.

Vad länsvägarna beträffar har man i vägplanen skilt mellan länsvägar av synnerligen stor betydelse för näringslivet, befolkningen och riksförsvaret, andra viktiga länsvägar samt övriga länsvägar. De i förhållande till väglängderna högst begränsade investeringsresurserna torde i ett första skede få koncentreras till den först nämnda gruppen. Denna grupp omfattar ca 30 % av länsvägnätet. Det måste härvid bl. a. beaktas, att de senaste årens omfattande industriinvesteringar på många håll skapat ett

ökat trafikunderlag inom områden, där behovet tidigare varit ringa, och i andra fall medfört, att planerade vägprojekt måst tidigareläggas.

De investeringar, som måste göras till följd av nedläggning av trafiksvaga järnvägar, har styrelsen för den närmaste tioårsperioden beräknat till ca 350 milj. kr. Vissa av de aktuella företagen ingår i gällande flerårsplaner men måste delvis tidigareläggas för att samordning med järnvägsnedläggningarna skall kunna ske.

För *städernas* del anges i vägplanen — med ett års senareläggande — för perioden 1961—1965 investeringsbehovet till 145, 165, 185, 205 resp. 225 milj. kr., eller totalt 925 milj. kr. Styrelsen anser vägplanen med ett års försening böra läggas till grund för anslagsberäkningen till bidraget till byggande av gator och vägar i städerna. — Bland större företag under de närmaste åren kan nämnas Essingeleden och Huvudstaleden i Stockholm samt tunnelförbindelse under Göta älv vid Tingstad jämte Västerbron i Göteborg. För dessa företag har den sammanlagda kostnaden beräknats uppgå till ca 400 milj. kr.

För år 1961 har statsmakterna medgivit en investeringsram för det statliga väg- och brobyggandet om 370 milj. kr. varjämte under anslaget till vissa vägbyggnadsarbeten anvisats 20 milj. kr. för innevarande budgetår. I förhållande till vägplanen med ett års försening innebär detta en nedskärning. För budgetåret 1961/62 anser styrelsen en återgång till vägplanens investeringsserie med ett års försening böra ske. I sitt planeringsarbete har därför styrelsen utgått från att en investeringsram för år 1962 om 480 milj. kr. skall medgivas. Projekterings- och byggnadsläget möjliggör en sådan ökning av ramen. Några hinder mot en sådan investeringsomslutning ur arbetskraftssynpunkt torde inte heller föreligga. I anslutning härtill hemställer styrelsen därför om anslag till den *ordinarie statliga väg- och brobyggnadsverksamheten* under år 1962 om sammanlagt 480 milj. kr. i överensstämmelse med styrelsens riktlinjer för utarbetande av nya flerårsplaner för åren 1961—1965.

Under anslaget till *vissa vägbyggnadsarbeten* räknar styrelsen med ett anslagsbehov av 20 milj. kr.

I anslutning härtill erinrar styrelsen om sina i petita hösten 1959 framlagda förslag, att medelsanvisningen under anslaget till vissa vägbyggnadsarbeten i fortsättningen skall upphöra under vissa villkor. Genom de dispositionsregler, som gäller för detta anslag, avses medel från anslaget tas i anspråk för sådana oförutsedda vägarbeten, som aktualiseras av järnvägsnedläggelser och kraftverksutbyggnader m. m. och som ej hunnit eller kunnat inordnas i flerårsplanerna. Vid den fortlöpande vägplaneringen beaktas emellertid i största möjliga utsträckning även de ytterligare vägbehov, som kan föranledas av berörda nedläggningar m. m. Vissa medel för dessa vägarbeten beräknas även under de ordinarie anslagen. I princip föreligger enligt styrelsens mening icke någon egentlig

skillnad mellan de vägbehov som tillgodoses med medel från detta anslag och andra vägbehov. Då emellertid vissa svårigheter kan beräknas uppstå, när det gäller att inplacera företagen i femårsplanerna och samtidigt samordna arbetenas utförande med det forcerade nedläggningsprogrammet, föreslår styrelsen, att anslaget t. v. kvarstår.

Vad angår *den kommunala väghållningen* upptar styrelsen för bidrag till underhåll av vägar och gator 59 milj. kr. samt för bidrag till byggande av vägar och gator 165 milj. kr. eller tillhopa 224 milj. kr.

I fråga om *den enskilda väghållningen* har man att beträffande vägunderhållet emotse en fortgående utvidgning av det statsbidragsberättigade vägnätet, medförande ökat anslagsbehov för bidragsverksamheten. Styrelsen föreslår även en ökning av bidragsprocenten. På grund härav upptages ett från 22 till 26 milj. kr. ökat anslagsbehov. För bidrag till byggande av enskilda vägar upptages 13,5 milj. kr. eller sammanlagt för den enskilda väghållningen 39,5 milj. kr.

För *administrativa och diverse ändamål* har upptagits ca 236 milj kr. Härvid har de anslag under sjätte huvudtiteln, som äskas av andra myndigheter än väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, samt förevarande anslag under nionde, elfte och tolfte huvudtitlarna uppförts med samma belopp som för innevarande budgetår. Anslagen under femte och tionde huvudtitlarna har upptagits med belopp som uppgivits från arbetsmarknadsstyrelsen resp. sjöfartsstyrelsen.

Totalt skulle alltså utgifterna på automobilskattemedelsbudgeten upptagas till sammanlagt ca 1 415 milj. kr. Inkomsterna av bilskattemedel under budgetåret 1961/62 har styrelsen beräknat till ca 1 400 milj. kr.

Beträffande automobilskattemedlens specialbudget anför styrelsen, att under väganslagen den 30 juni 1960 befintliga reservationer uppgår till ca 364,4 milj. kr. och behållningen på bilskattemedelsfonden till ca 764,7 milj. kr. eller sammanlagt 1 129,1 milj. kr. Den 30 juni 1961 beräknas behållningen på fonden uppgå till ca 850 milj. kr., medan reservationerna då kan uppskattas till ca 360 milj. kr. eller totalt i fond och reservationer ca 1 210 milj. kr.

Yttrande

I remissyttrande den 17 september 1960 har *arbetsmarknadsstyrelsen* intet att erinra mot väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anslagsäskanden. Arbetsmarknadsstyrelsen utgår från att projekteringsverksamheten inom vägväsendet alltjämt bedrives så att en betydande utökning av byggnadsverksamheten kan äga rum när så behövs ur sysselsättningssynpunkt.

Departementschefen

1959 års riksdag beslöt efter förslag i statsverkspropositionen att i princip godtaga den framlagda s. k. vägplanen för Sverige som ett program

för fortsatt utbyggnad och upprustning av vägnätet. Beslutet innebar dock inte något ställningstagande till den takt, vari planen borde realiseras. Frågan om väginvesteringarnas omfattning borde årligen få bedömas med hänsyn till det samhällsekonomiska och statsfinansiella läget. För kalenderåret 1960 fastställdes en medelsförbrukningsram för den statliga vägbyggnadsverksamheten av 360 milj. kr., motsvarande vägplanens investeringsprogram med ett års försening.

För kalenderåret 1961 fastställdes efter förslag i 1960 års statsverksproposition en medelsförbrukningsram för det statliga vägbyggandet av 370 milj. kr.

I sina petita för nästa budgetår hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om en medelsökning i förhållande till innevarande budgetårs anslag om sammanlagt 204 milj. kr. till 1 139 milj. kr. under de ordinarie anslagen till den statliga och kommunala väghållningen. För det statliga vägunderhållet beräknar styrelsen för nästa budgetår medelsbehovet till ett 50 milj. kr. högre belopp än för innevarande budgetår. Bidragsanslaget till det kommunala väg- och gatuunderhållet beräknas däremot kunna minskas med 6 milj. kr. till följd av överföring till kronan fr. o. m. den 1 januari 1961 av viss tidigare kommunal väghållning. Anslagen till den statliga vägbyggnadsverksamheten föreslås skola öka med 110 milj. kr., vilket innebär en uppräkning i enlighet med vägplanens investeringsprogram med ett års senareläggning. Bidraget till byggande av vägar och gator föreslås öka med 50 milj. kr. och skulle därmed för kalenderåret 1962 uppgå till vägplanens belopp med ett års försening.

I anslutning till medelsberäkningen för nästa budgetår presenterar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen en plan för de ordinarie statliga och kommunala väginvesteringarna för femårsperioden 1961—1965. Denna plan ansluter helt till vägplanens investeringsprogram med ett års försening. Inom ramen för detta investeringsprogram beräknar styrelsen vägföretag för det nya riksvägnätet kunna inrymmas till en längd av 3 000 km. Vad länsvägnätet beträffar måste de i förhållande till våglängderna högst begränsade investeringsresurserna i första hand koncentreras på upprustning av de länsvägar, som är av synnerlig vikt för näringslivet, befolkningen och totalförsvaret. Storbroplanen bör kunna inrymma ett 15-tal större företag. De vägföretag, som erfordras till följd av nedläggning av trafiksvaga järnvägslinjer, ställer högst betydande krav på medelstillgång och måste i stor utsträckning läggas in i flerårsplanerna. — För de kommunala väg- och gatuinvesteringarna bedömer styrelsen en successiv höjning vara oundgängligen nödvändig, om de påbörjade eller omedelbart förestående mycket stora byggnadsprojekten i de större städerna skall kunna genomföras planenligt.

För det statliga vägunderhållet är innevarande budgetår upptaget ett anslag om 365 milj. kr., innebärande en ökning med 5 milj. kr. i förhållande till budgetåret 1959/60. För nästa budgetår förordar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen en övergång till kalenderårsvis beräknad medelsanvisning samt har i enlighet härmed anmält ett medelsbehov av 415 milj. kr. för budgetåret 1961/62 och 225 milj. kr. för andra halvåret 1962 eller sammanlagt 640 milj. kr. Jag anser mig — liksom tidigare — icke kunna biträda förslaget om en övergång till kalenderårsvis beräkning av vägunderhållsanslaget. Enligt min mening synes möjligheter föreligga till ytterligare besparingar inom vägunderhållet genom ökad användning av moderna maskiner. Hänsyn har tagits härtill vid bedömningen av erforderliga medel till det under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond upptagna anslaget Motorfordon och vägmaskiner m. m. Sålunda höjdes detta anslag med 2 milj. kr. för innevarande budgetår och för nästa budgetår kommer jag att föreslå en ytterligare uppräkning med ca 3 milj kr. Det bör vara möjligt att därigenom nedbringa underhållskostnaderna.Vidare leder de senaste årens ökade takt i utförandet av såväl permanenta beläggningar som oljestabilisering till minskat vägunderhåll. Med beaktande härav anser jag mig kunna förorda ett anslag till vägunderhållet för nästa budgetår om 375 milj. kr. Detta innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetårs anslag med 10 milj. kr.

Anslaget till bidrag till underhåll av vägar och gator bör i överensstämmelse med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag minskas med 6 milj. kr. till 59 milj. kr.

Under åren 1958 och 1959 har beredskapsarbeten på landsbygdens vägar utförts för ett belopp av ca 95 resp. ca 250 milj. kr. För kalenderåret 1960 har beredskapsarbetena beräknats omfatta en byggnadsvolym motsvarande ett belopp av ca 250 milj. kr. Det totala vägbyggandet har därmed uppgått till belopp, som överstiger de i vägplanen upptagna. Jämväl för åren 1961 och 1962 kan beredskapsarbeten i viss, ehuru mera begränsad omfattning, förutses komma till utförande. Vad beträffar den ordinarie statliga vägbyggnadsverksamheten under år 1962 anser jag mig böra förorda anslag om sammanlagt 380 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till den för år 1961 medgivna medelsomslutningen med 10 milj. kr.

I sina petita för nästa budgetår har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat, att anslaget till vissa vägbyggnadsarbeten upptages med ett i förhållande till budgetåret 1960/61 oförändrat belopp av 20 milj. kr. Under år 1960 har beslut om total eller partiell nedläggning meddelats i fråga om 20 järnvägslinjer med en sammanlagd banlängd av närmare 900 km. Det har därvid i flera fall visat sig erforderligt att i samband med nedläggning av järnvägstrafiken genomföra viss upprustning av vägväsendet i de berörda bygderna. En fortsatt kraftig nedläggning av trafiksvaga bandelar

kommer att behöva äga rum under de närmaste åren. Allteftersom nedläggningarna fortskrider måste man räkna med att järnvägslinjer med större trafikunderlag än vad som hittills varit fallet kan komma i fråga för nedläggning. Behovet av vägförbättringar i samband med nedläggningarna måste därför bedömas komma att öka. Nedläggningarna kan enligt min mening icke få stoppas upp av det skälet, att erforderliga vägupprustningar icke kan göras. Såsom framhållits i fjolårets statsverksproposition (bil. 8) är det särskilt angeläget, att man vid den ordinarie vägplanläggningen i största möjliga utsträckning även beaktar de vägbehov, som kan föranledas av väntade framtida järnvägsnedläggningar. Även om ett stort antal vägförbättringar kan genomföras med medel inom de ordinarie anslagens ram måste en viss reserv finnas att tillgå därutöver. Såvitt nu kan bedömas torde det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under anslaget Vissa vägbyggnadsarbeten äskade beloppet av 20 milj. kr. vara tillräckligt för utförande av sådana vägbyggnadsarbeten, som erfordras i samband med järnvägsnedläggningar och icke kunnat inrymmas inom den ordinarie vägbyggnadsverksamheten. Jag tillstyrker därför ett anslag för ändamålet med det äskade beloppet.

I fråga om bidragsanslaget till det kommunala väg- och gatubyggandet har statsmakterna i anslutning till förslag i statsverkspropositionerna åren 1959 och 1960 fastställt bidragsramarna till 90 resp. 115 milj. kr. Allteftersom en rad vägbyggnader på landsbygden utförts under senare år för att avhjälpa de största bristerna i landsbygdens allmänna vägnät, har det blivit alltmer tydligt, att eftersläpningarna i gatubyggandet i städerna blivit betydande.

I detta sammanhang vill jag även nämna, att jag efter bemyndigande den 15 september 1960 tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa en översyn av gällande rättsregler om anordnande av parkeringsplatser för motorfordon och därmed sammanhängande spörsmål. I de riktlinjer för de sakkunnigas arbete, som framgår av mitt anförande till statsrådsprotokollet, har jag bl.a. framhållit, att den kraftiga ökningen av antalet motorfordon i många fall orsakat allvarlig överbelastning av väg- och gatunätet i städerna. Väg- och gatufrågorna kan icke behandlas isolerade utan måste samordnas med andra planeringsfrågor, varvid det inom tätorterna är av särskild vikt att beakta sambandet mellan väg- och gatuplanering samt bebyggelseplanering. I anslutning härtill vill jag nu framhålla, att det är utomordentligt angeläget, att den totala planeringen för våra tätorter sker så, att de mycket stora investeringar inom kommunikationsområdet, som ofrånkomligen måste komma till stånd, kan ske på ett rationellt och för framtiden ändamålsenligt sätt. Bland de större projekten kan bl. a. nämnas Essingeleden i Stockholm samt Tingstadsleden och Västerbroleden i Göteborg. Dessa arbeten har hög angelägenhetsgrad. Behovet av bidragsmedel för övriga projekt i en rad städer är

likaledes stort. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört förordar jag, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ges rätt att för byggnadsverksamheten under år 1962 ställa i utsikt statsbidrag till ett belopp, som motsvarar en sammanlagd byggnadsvolym av 155 milj. kr. i statsbidrag. Medelsbehovet å anslaget till bidrag till byggande av vägar och gator uppskattar jag likaledes till 155 milj. kr. Detta belopp är 40 milj. kr. högre än det för år 1961 anvisade och innebär en ökning av statsbidraget med ca 35 %. Härigenom blir det möjligt att under år 1962 påbörja en upprustning i forcerad takt av städernas gatuväsende.

Sammanfattningsvis föreslår jag en ökad medelsanvisning för det *statliga vägunderhållet* om 10 milj. kr. till 375 milj. kr.

Jag förordar vidare, att anslag till *statliga ordinarie väginvesteringar* äskas hos riksdagen med sammanlagt 380 milj. kr.

Det bör få ingå i Kungl. Maj:ts befogenheter på samma sätt, som gäller för innevarande budgetår, att i den mån arbetsmarknadsläget så medgiver eller påkallar, bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att utöka byggnadsverksamheten utöver angivna medelsomslutning om 380 milj. kr. genom att under budgetåret i förväg taga i anspråk erforderliga belopp av de medel på de kalenderårsberäknade anslagen, som är anvisade för den ordinarie verksamheten under andra halvåret 1962. Kungl. Maj:t bör även ha befogenhet att minska byggnadsverksamheten, om detta erfordras ur arbetsmarknadssynpunkt.

Anslaget till *vissa vägbyggnadsarbeten* föreslås till oförändrat belopp om 20 milj. kr.

I fråga om bidragsanslagen till den *kommunala väghållningen* tillstyrker jag väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om 59 milj. kr. till underhåll av vägar och gator. För det kommunala väg- och gatubyggandet föreslås en arbetsomslutning under år 1962, som motsvarar 155 milj. kr. i statsbidrag. Anslaget till bidrag till byggande av vägar och gator torde upptagas med motsvarande belopp.

Vad slutligen beträffar bidragsanslagen till *enskild väghållning* förordar jag att till bidrag till underhåll av enskilda vägar anvisas 24,5 milj. kr. Byggnadsanslaget torde böra upptagas med ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat belopp av 13 milj. kr. Totalt äskas för enskild väghållning alltså 37,5 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 2,5 milj. kr.

För *administration och diverse ändamål* beräknar jag under andra anslagspunkter under sjätte huvudtiteln tillhopa ca 63,2 milj. kr., att avräknas mot automobilskattemedlen. Under femte, åttonde, nionde, tionde, elfte och tolfte huvudtitlarna föreslås därjämte att omkring 165,3 milj. kr. skall avräknas. Totalt skulle alltså för de till administration m. m. hänförliga ändamålen ca 228,5 milj. kr. avräknas mot automobilskattemedlen,

vilket i förhållande till innevarande budgetårs anslag innebär en minskning med omkring 34,7 milj. kr.

Enligt den sålunda redovisade beräkningen skulle det totalbelopp, som avses skola täckas av automobilskattemedlen, för budgetåret 1961/62 uppgå till sammanlagt (375 + 380 + 20 + 59 + 155 + 37,5 + 228,5) 1 255 milj. kr. eller exakt angivet 1 255 026 400 kr., vilket innebär en ökning i förhållande till motsvarande på riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslagsbelopp med omkring 21,8 milj. kr.

Chefen för finansdepartementet har i annat sammanhang beräknat inkomsterna på automobilskattemedlens specialbudget för budgetåret 1961/62 till 1 341 milj. kr.

Av detta belopp skulle alltså 1 255 milj. kr. disponeras för att täcka anslag på driftbudgeten. Återstoden, ca 86 milj. kr., torde få tillföras budgetutjämningsfonden och där redovisas under särskild titel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle avgiva yttrande i anledning av vad jag sålunda anfört.

Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare

[12] 7. **Vägunderhållet**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
1958/59	320	320,0	2,5
1959/60	360	360,3	2,2
1960/61 (statsliggaren s. 405)	365		
1961/62 styrelsen	415		
departementschefen ...	375		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

För budgetåret 1960/61 utgöres de för vägunderhållet tillgängliga medlen av dels hos styrelsen och vägförvaltningarna oförbrukade ca 2,2 milj. kr., dels det av 1960 års riksdag beviljade anslaget å 365 milj. kr. eller tillhopa 367,2 milj. kr.

Vissa kostnadsökningar har uppkommit under innevarande budgetår, till vilka hänsyn icke tagits vid anslagsberäkningen förra året. Sålunda har 1960 års avtalsförhandlingar medfört en ökning av arbetslönerna med 7,1 milj. kr. Vidare har den allmänna varuskatten lett till en kostnadsökning om ca 4,7 milj. kr. Sammanlagt skulle sålunda ytterligare ca 11,8 milj. kr. erfordras för att underhållet skulle kunna hållas på den nivå, som ursprungligen avsågs för budgetåret 1960/61.

För budgetåret 1961/62 kan följande automatiska kostnadsförändringar förutses. Genom 1960 års avtalsförhandlingar kan arbetslönerna beräknas komma att öka med 3,2 milj. kr. Merkostnaden för den ökade förslitning av vägbanorna, som uppstår genom den fortgående trafikökningen, kan uppskattas till ca 15 milj. kr. Genom ökning av längden allmänna vägar förutses en kostnadsökning av 0,8 milj. kr. Då kronan fr. o. m. den 1 januari 1961 kommer att överta underhållet av vissa vägar i en del städer och samhällen, som nu själva är väghållare, kan en belastningsökning på underhållsanslaget av storleken 8 milj. kr. beräknas uppkomma för helt budgetår. Genom ökad längd belagda eller med oljegrus försedda vägar beräknas kostnadsminskningar om ca 10 milj. kr. uppkomma. Den fortgående rationaliseringen förutsättes medföra en besparing av 5 milj. kr. Slutligen kan ytterligare kostnadsökningar beträffande arbetslöner, maskiner, materiel m. m. beräknas komma att inträffa. Överslagsvis bör ett belopp av 5 milj. kr. tas upp härför. På grund av kostnadsändringar beräknas sålunda för nästa budgetår en merkostnad av (3,2 + 15,0 + 0,8 + 8,0 — 10,0 — 5,0 + 5,0) 17 milj. kr.

Därest underhållet av det allmänna vägnätet för budgetåret 1961/62 skall kunna hållas på oförändrad standard i förhållande till vad som förutsattes i 1960 års statsverksproposition för innevarande budgetår erfordras (365,0 + 11,8 + 17,0) 393,8 eller avrundat 394 milj. kr.

Styrelsen avser att under budgetåret 1961/62 utföra oljestabilisering och enkla beläggningar på ungefär samma längd vägar som under innevarande budgetår eller ca 3 000 km. Med hänsyn till att man fortsättningsvis måste räkna med att beläggningsarbeten kommer att utföras på vägar med sämre bärighet än tidigare, uppkommer ökade kostnader för bl. a. förarbetena. Styrelsen räknar med en kostnadsökning av 8 milj. kr. för att kunna genomföra ett i stort sett oförändrat program för dessa beläggningsarbeten.

Behovet av förstärkningsarbeten i övrigt av vägkroppen är mycket stort. Det är nödvändigt att öka arbetena för att eliminera tjälkänsliga delar i vägkroppen och att förstärka broar med svag bärighet. Förbättrad vattenavledning erfordras på många håll. Dikningsarbetena måste därför ges större omfattning än f. n. Totalt räknar styrelsen med ett ökat medelsbehov av 9 milj. kr för dessa ändamål.

För åtgärder av trafiksäkerhetsfrämjande karaktär såsom röjning, slåtter, trafiklinjer och vägmärken räknar styrelsen med ett ökat anslagsbehov av 1,5 milj. kr. Underhåll av ökat antal färjor ställer anspråk på ytterligare medel om ca 0,5 milj. kr. Slutligen räknar styrelsen med att vintervägh̊allningen måste intensifieras och uppskattar det härför erforderliga medelsbehovet till 2,0 milj. kr.

Totalt erforderligt anslag för vägunderhållet för budgetåret 1961/62 uppgår alltså till (394,0 + 8,0 + 9,0 + 1,5 + 0,5 + 2,0) 415 milj. kr. Fördelningen på olika poster av kostnaderna framgår av följande av styrelsen under hand lämnade sammanställning.

	Milj. kr.		
Grusning m. m.	21		
Dammbindning	36		
Hyvling	26		
Reparation och underhåll av beläggningar och oljegrus	33		
Utförande av enkla beläggningar och oljegrus	35	151	
Tjälskadereparationer m. m.	21		
Förstärkningsarbeten	23		
Trummor och diken	26	70	
Röjning, slåtter, räcken, vägmärken, trafiklinjer m. m.	26		
Broar och bryggor	8		
Färjor (drift och underhåll)	16	50	
Summa barmarksunderhåll			271
Snöröjning	28		
Sandning	26		
Snöskärmar, utmärkning av väg vintertid, vintervägar på is m. m.	11		
Summa vintervägunderhåll			65
Tillverkning och lagring av grus och sand	39		
Skötsel av förråd, personalutrymmen, trafikräkningar m. m., ersättning till arbetare för semester m. m., resekostnader för ledningspersonal, löner för biträdespersonal m. m.	34		
Summa gemensamma kostnader			73
Katastrofreserv			6
			415

Styrelsen föreslår en omläggning av underhållsanslaget att avse utgifterna för kalenderår i stället för budgetår. För budgetåret 1961/62 skulle därvid även anvisas anslag för utgifterna under andra halvåret 1962. Styrelsen beräknar kostnaderna för vägunderhållet under tiden den 1 juli—den 31 december 1962 till 225 milj. kr. Sammanlagt skulle sålunda erfordras ett anslag av 640 milj. kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 365 milj. kr. Som jag tidigare anmält i den allmänna översikten är jag icke beredd förorda en övergång till kalenderårsvis beräknad anslagsanvisning. Förevarande anslag torde därför böra beräknas för medelsbehovet under budgetåret 1961/62. I enlighet med vad jag tidigare anmält förordar jag en uppräkning av anslaget för nästa budgetår med 10 milj. kr. Jag beräknar sålunda

ett anslag av 375 milj. kr. Härigenom bör med hänsyn till möjligheten av ytterligare rationaliseringar nuvarande vägunderhållsstandard i stort sett kunna vidmakthållas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägunderhållet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 375 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[13] 8—11. Byggande av vägar och broar

	Anslag 1959/60	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång	Anslag 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	Departementschefens förslag 1961/62
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
8. Byggande av riksvägar	135,0	130,2	113,6	200,0	265,0	210,0
9. Byggande av länsvägar	200,0	193,1	130,7	144,0	185,0	145,0
10. Byggande av ödebygdsvägar	11,0	9,3	9,7	11,0	13,0	10,0
11. Byggande av storbroar	14,0	12,2	18,3	15,0	17,0	15,0
	360,0	**344,8**	**272,3**	**370,0**	**480,0**	**380,0**

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Behållningen å anslagen till den statliga väg- och brobyggnadsverksamheten uppgick den 1 januari 1960 till 385,3 milj. kr. Medelsförbrukningsramen för år 1960 har av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1959 års riksdag angivits till 360 milj. kr. För år 1961 har anvisats anslag om tillhopa 370 milj. kr. För budgetåret 1961/62 (arbetsåret 1962) föreslår styrelsen en medelsanvisning om tillhopa 480 milj. kr. i enlighet med »Vägplan för Sverige» med ett års försening.

Styrelsens förslag till fördelning av anslagen överensstämmer nära nog helt med den plan, som gäller för innevarande budgetårs anslag. Den procentuella fördelningen mellan anslagen för innevarande och nästa budgetår framgår av följande sammanställning, vari vägplanens terminologi använts för klassificeringen av riksvägar, länsvägar och ödebygdsvägar.

Anslag till byggande av	Procentuell fördelning 1960/61	Belopp i milj. kr 1961/62	Procentuell fördelning 1961/62
riksvägar	54	265	55
länsvägar	39	185	39
ödebygdsvägar	3	13	2,5
storbroar	4	17	3,5
	100	480	100

Styrelsen framhåller att marginalen mellan tillgängliga anslagsmedel och fastställda investeringsramar kommit att bli mycket liten på grund av de begränsningar, som gjorts av vägbyggnadsanslagen vid behandlingen av tidigare års anslagsäskanden. Behov kan därför uppkomma att mot slutet av år 1961 å något av berörda anslag i förväg taga i anspråk medel från de för budgetåret 1961/62 äskade och för kalenderåret 1962 avsedda medlen.

Departementschefen

Medelsförbrukningen för den ordinarie statliga väg- och brobyggnadsverksamheten under år 1959 uppgick till 355,2 milj. kr. För år 1960 har fastställts en medelsförbrukningsram om 360 milj. kr. Enligt uppgift från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknas omslutningen under år 1960 komma att uppgå till sistnämnda belopp.

För väg- och vattenbyggnadsverkets vägbyggnadsverksamhet under år 1961 har riksdagen i enlighet med förslag i 1960 års statsverksproposition angivit en ram om 370 milj. kr.

Den vid ingången av år 1961 disponibla medelsbehållningen under förevarande anslag kan beräknas till 385,3 milj. kr. Den marginal om 15,3 milj. kr., som alltså skulle föreligga mellan de tillgängliga medlen och ramen för år 1961, kan komma att visa sig så liten eller vara så fördelad att vissa administrativa svårigheter kan uppstå att nå den tänkta medelsomslutningen om 370 milj. kr. Jag förutsätter att Kungl. Maj:t, på samma sätt som gällt för år 1960 — i mån av behov för att uppnå den sammanlagda medelsförbrukningsramen — får bemyndiga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att för verksamheten under år 1961 i förväg taga i anspråk medel från väganslagen för budgetåret 1961/62.

För den ordinarie statliga vägbyggnadsverksamheten under år 1962 har jag såsom framgår av den allmänna översikten förordat anslag om sammanlagt 380 milj. kr.

Jag övergår nu till frågan hur nämnda totalbelopp för budgetåret 1961/62 (kalenderåret 1962) skall fördelas på de skilda vägbyggnadsanslagen.

Med hänsyn till den begränsning av medelsförbrukningen under år 1962, som här angivna anslagsbelopp innebär i förhållande till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens äskande, och det förhållandet att en viss del av medlen avses för vägarbeten i samband med järnvägsnedläggningar, har jag berett styrelsen tillfälle att under hand ange den fördelning av anslagsmedlen, som styrelsen i detta läge anser mest lämplig. Styrelsen har därvid föreslagit en fördelning, som i stort sett är proportionell mot den i petita föreslagna, nämligen 210 milj. kr. eller 55 % på anslaget till byggande av riksvägar, 145 milj. kr. eller 38 % på anslaget till byggande av länsvägar, 10 milj. kr. eller 2,5 % på anslaget till byggande av öde-

bygdsvägar samt 15 milj. kr. eller 4 % på anslaget till byggande av storbroar. Jag finner den av styrelsen föreslagna anslagsberäkningen böra godtagas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1961/62 anvisa följande reservationsanslag, att avräknas mot automobilskattemedlen, nämligen till

a) *Byggande av riksvägar* ..... kr. 210 000 000
b) *Byggande av länsvägar* ..... » 145 000 000
c) *Byggande av ödebygdsvägar* ..... » 10 000 000
d) *Byggande av storbroar* ..... » 15 000 000

[14] 12. **Vissa vägbyggnadsarbeten**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
	Milj kr..	Milj. kr.	Milj. kr.
1958/59	4,0	0,9	4,8
1959/60	4,0	2,5	6,3
1960/61 (statsliggaren s. 407)	20,0		
1961/62 styrelsen	20,0		
departementschefen ...	20,0		

Anslaget skall fr. o. m. budgetåret 1958/59 användas för oförutsedda vägarbeten, som icke hunnit eller ej lämpligen kunnat inordnas i den ordinarie planläggningen. Särskilt avses därvid vägarbeten i samband med nedläggning av trafiksvaga järnvägslinjer samt med vattenkraftsbyggen etc. För väg- och gatuarbeten i sysselsättningssyfte skall fr. o. m. budgetåret 1961/62 utnyttjas medel från det under femte huvudtiteln uppförda anslaget *Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder.* De för dessa arbeten avsedda medlen avräknas mot automobilskattemedlen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Den vid utgången av budgetåret 1959/60 förefintliga reservationen var i sin helhet bunden. Styrelsen hemställer att anslaget för nästa budgetår upptages med ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat belopp om 20 milj. kr.

Departementschefen

Såsom jag anmält i den allmänna vägöversikten torde förevarande anslag för nästa budgetår böra upptagas till ett oförändrat belopp av 20 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa vägbyggnadsarbeten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare

[15] 13. **Bidrag till underhåll av vägar och gator**

	Anslag Milj. kr.	Nettoutgift Milj. kr.
1958/59	52,0	53,1
1959/60	51,0	51,4
1960/61 (statsliggaren s. 407)	65,0	
1961/62 styrelsen	59,0	
departementschefen ...	59,0	

I och med att ny förordning om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen (SFS 1960: 374) trätt i kraft den 1 januari 1961 utgår bidrag från förevarande anslag enligt en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för två år i sänder fastställd kostnadsberäkning. Jämkning av sådan beräkning kan ske under löpande tvåårsperiod i den mån väsentligt ändrade förhållanden inträder i avseende å underhållet.

Den före nya förordningens ikraftträdande senast verkställda beräkningen av städernas och de stadsliknande samhällenas kostnader för väg- och gatuunderhåll enligt den äldre författningen i ämnet (SFS 1943: 438) skall ligga till grund för beräkning av statsbidrag t. o. m. år 1961. I fråga om jämkning av beräkningen skall dock nya författningen äga tillämpning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

I samband med den fördelning av anslagsmedlen, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställt i juni 1960, beräknas den för perioden 1960—1963 årliga underhållskostnaden för städernas del till 69,0 milj. kr. motsvarande ett statsbidrag av 65,6 milj. kr. Det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget beräknas sålunda komma att överskridas med 0,6 milj. kr.

I anledning av beslut vid 1960 års riksdag (prop. 81; SL³U 1; Rskr 309) rörande lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar (SFS 1960: 375) har Kungl. Maj:t den 28 juli 1960 förordnat, att kronan skall vara väghållare inom vissa områden i ett antal städer och samhällen, som är väghållare. Härigenom kommer ca 1 100 km vägar att överföras till kronans väghållning fr. o. m. den 1 januari 1961. Detta

kommer att medföra ett minskat anspråk å ifrågavarande anslag under år 1961 av uppskattningsvis 7,6 milj. kr. Samtidigt beräknas utökningen av städernas statsbidragsberättigade väg- och gatunät i övrigt medföra en ökning av anslagsbehovet under samma år av ca 1,0 milj. kr.

Det totala anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen sålunda till 59,0 milj. kr.

Departementschefen

Med hänsyn till att kronan i enlighet med de riktlinjer, som angavs i proposition nr 81 till 1960 års riksdag, fr. o. m. den 1 januari 1961 övertagit väghållningen för ca 1 100 km vägar och gator, som tidigare åvilat kommunala väghållare, kommer belastningen å detta anslag att minska avsevärt under nästa budgetår. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till underhåll av vägar och gator* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 59 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[16] **14. Bidrag till byggande av vägar och gator**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
1958/59	—[1]	84,4	70,9
1959/60	55,0	87,8	38,2
1960/61 (statsliggaren s. 407)	115,0		
1961/62 styrelsen	165,0		
departementschefen	155,0		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Enligt gällande bestämmelser utgår till städer och samhällen, som är väghållare, i mån av tillgång på därtill anslagna medel, statsbidrag med 95 % till kostnader för byggande av allmän väg och iordningställande av för biltrafiken viktig gata. Bidragen fördelas enligt en plan som, efter länsstyrelsernas hörande, upprättas och fastställes av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för tvåårsperioder.

I och med att ny förordning om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen (SFS 1960: 374) träder i kraft den 1 januari 1961 kommer beträffande företag, som påbörjas efter den 31 december 1960, nya regler att gälla i fråga om bidragsgivningen, inne-

[1] Formellt belopp.

bärande bl. a. att statsbidrag utgår till stads eller samhälles kostnad för byggnadsföretag med 95 % till byggande av väg samt till byggande av gata mot vilken enligt gällande stadsplan utfart eller annan utgång från tomt eller annan fastighet ej må anordnas. Härjämte utgår statsbidrag med 95 % till utförande av större konstarbete eller trafikanordning, som ingår i gata. Till annat bidragsberättigat gatubyggnadsarbete utgår statsbidrag med 85 %. I kostnaden för byggnadsföretag må inräknas skälig ersättning för mark och för intrång, som föranledes av vägs eller gatas byggande eller begagnande.

Statsbidrag till byggande av väg eller gata utgår enligt den nya förordningen i mån av tillgång på därtill anslagna medel och enligt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställd fördelningsplan avseende fem år. Fördelningsplanen skall förnyas vart tredje år, såvida Kungl. Maj:t inte annorlunda förordnar.

I enlighet härmed kommer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att för perioden 1961—1965, jämsides med upprättandet och fastställandet av flerårsplaner för landsbygdens vägar, upprätta och fastställa fördelningsplan för byggande av vägar och gator i städer och samhällen, som är väghållare. Härvid har styrelsen att ta hänsyn till att, i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 28 juli 1960, viss del av städernas väghållning eller totalt ca 1 100 km vägar och gator kommer att överföras till kronan.

Genom att fördelningsplanen kommer att omfatta en period av fem år mot tidigare två föreligger väsentligt bättre förutsättningar än tidigare för en mera långsiktig planering av väg- och gatubyggnadsverksamheten i städerna. För att verksamheten skall fungera på ett tillfredsställande sätt krävs emellertid att den kan grundas på ett i möjligaste mån realistiskt antagande beträffande storleken av de bidragsmedel, som kan vara att påräkna. Detta är särskilt viktigt med hänsyn till att vissa speciellt stora och angelägna företag såsom Essingeleden (150 milj. kr.) och Huvudstaleden (50 milj. kr.) i Stockholm och Solna samt förbindelserna över Göta älv i Göteborg (225 milj. kr.) kräver så stora insatser under en följd av år, att deras inpassning i planen är av avgörande betydelse för hela planens utformning.

Styrelsen anser, mot bakgrunden av de stora utbyggnadsbehov som föreligger inom städerna och som senast ingående redovisats i styrelsens äskanden för innevarande budgetår, att ett påbörjande och fullföljande av nyssnämnda företag kräver en investeringsutveckling i vad avser den statsbidragsberättigade väg- och gatubyggnadsverksamheten som lägst följer den i vägplanen angivna utvecklingen med ett års eftersläpning. Fördelningsplanen för åren 1961—1965 bör sålunda grundas på följande belopp, nämligen 115, 165, 185, 205 resp. 225 milj. kr.

I anslutning härtill äskar styrelsen för budgetåret 1961/62 ett anslag om 165 milj. kr.

Departementschefen

Nya bidragsbestämmelser för statsbidrag till väg- och gatuhållningen i vissa städer och stadsliknande samhällen har i enlighet med riksdagens beslut trätt i kraft den 1 januari 1961. De nya bestämmelserna innebär, såsom av den tidigare redogörelsen framgår, att statsbidrag utgår i något vidgad omfattning i förhållande till bidragsbestämmelserna enligt den äldre författningen i ämnet. Genom att fördelningsplanen kommer att omfatta en period av fem år mot tidigare två ökar förutsättningarna för en mera långsiktig planering av väg- och gatubyggnadsverksamheten i städerna. Fördelningsplanen skall förnyas vart tredje år, såvida inte Kungl. Maj:t förordnar annorlunda.

För verksamheten under år 1959 fastställdes ursprungligen en bidragsram av 90 milj. kr., vilken sedermera höjdes till 105 milj. kr. Omslutningen av anläggningsverksamheten för år 1959 har uppgått till ca 104 milj. kr., räknat i statsbidrag.

För verksamheten under år 1960 fastställde statsmakterna en bidragsram om 90 milj. kr. för gatubyggandet. Omslutningen av anläggningsverksamheten för år 1960 kan beräknas till motsvarande belopp räknat i statsbidrag.

För år 1961 har statsmakterna (prop. 1960: 81, SL³U 1, Rskr 309) fastställt en bidragsram om 115 milj. kr. För budgetåret 1960/61 anvisades ett lika stort belopp.

För år 1962 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med hänsyn till det stora investeringsbehov, som föreligger inom det kommunala vägväsendet, ansett sig böra räkna med ett medelsbehov av 165 milj. kr., motsvarande vägplanens beräknade belopp med ett års försening.

I enlighet med vad jag anfört i den allmänna översikten bör väg- och vattenbyggnadsstyrelsen givas rätt att för år 1962 ställa statsbidrag i utsikt intill vad som motsvarar en sammanlagd byggnadsvolym av 155 milj. kr. i statsbidrag. Detta innebär en höjning i förhållande till omslutningen för år 1961 med 40 milj. kr. För budgetåret 1961/62 torde böra anvisas ett anslagsbelopp, som motsvarar det beräknade bidragsbehovet eller 155 milj. kr.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande av vägar och gator* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 155 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Enskild väghållning

[17] 15. **Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
1958/59	19,5	18,2	5,4
1959/60	21,0	20,0	6,4
1960/61 (statsliggaren s. 408)	22,0		
1961/62 styrelsen	26,0		
departementschefen ...	24,5		

Enligt den ursprungliga lydelsen av kungörelsen den 19 december 1952 angående statsbidrag till enskild väghållning (SFS 1952: 793), vilken i huvudsak reglerar anslagets användning, skulle underhållsbidrag utgå med 60 % och, då synnerliga skäl förelåge, med 75 % av den beräknade kostnaden för underhåll av bidragsberättigad enskild väg. Sedermera har emellertid 1956 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i 1956 års statsverksproposition — vari en närmare redogörelse för anslagets användning lämnas — godkänt en höjning av underhållsbidraget med 5 % till 65 resp. — då synnerliga skäl föreligger — 80 % av den beräknade kostnaden för underhåll av bidragsberättigad enskild väg. Samtidigt godkändes en utvidgning av tillämpningsområdet för iståndsättningsbidraget, så att anordnande av mötesplatser samt förstärkningsarbeten på lokalt begränsade vägsträckor gjordes bidragsberättigade.

I anledning av motionsledes framställda yrkanden vid 1960 års riksdag om en höjning av bidragsprocenten för underhållet av de enskilda vägarna uttalade statsutskottet (SU 6), att utskottet funne skäl tala härför. Utskottet erinrade därjämte om tidigare gjorda uttalanden i denna fråga (jfr SU 1958: 6 och 1959: 6) och dessas innebörd. Med beaktande härav syntes det utskottet angeläget, att Kungl. Maj:t till förnyad prövning upptoge frågan om en höjning av bidragsprocenten för det enskilda vägunderhållet. Resultatet av prövningen borde om möjligt redovisas redan i statsverkspropositionen till 1961 års riksdag.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

I sina petita hösten 1958 framlade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förslag om höjning av statsbidraget till underhåll av enskild väg fr. o. m. år 1959. Enligt förslaget borde en höjning ske av bidraget med 5 % till normalt 70 % och, då synnerliga skäl föreligger, till 85 %. Förslaget avsågs gälla jämväl bidrag, varom länsstyrelserna tidigare meddelat beslut. Departementschefen förklarade sig emellertid icke beredd tillstyrka förslaget.

I brev den 20 maj 1960 rörande anslagsregleringen för budgetåret 1960/61 har Kungl. Maj:t fäst styrelsens uppmärksamhet på statsutskottets uttalande i dess utlåtande nr 6 vid 1960 års riksdag angående angelägenheten av en förnyad prövning av frågan om höjning av bidragsprocenten till det enskilda vägunderhållet. I anledning härav och under hänvisning till styrelsens framställning i ämnet hösten 1958 föreslår styrelsen, att den då förordade höjningen med 5 % genomföres att gälla fr. o. m. den 1 januari 1961.

Styrelsen övergår härefter till att redogöra för medelsbehovet under nästa budgetår.

Den bokföringsmässiga behållningen å anslaget den 30 juni 1960, i runt tal 6,4 milj. kr., utgjordes av en hos Kungl. Maj:t förefintlig reservation av ca 1,4 milj. kr. samt en reservation hos länsstyrelserna av sammanlagt ca 5,0 milj. kr. Av sistnämnda belopp utgjorde ca 1,1 milj. kr. ofördelad reservation, vilket beaktats vid fördelningen mellan länen av anslaget för budgetåret 1960/61. Den hos länsstyrelserna fördelade reservationen, d. v. s. bidrag som beviljats men ej utanordnats, uppgick sålunda vid nämnda tidpunkt till 3,9 milj. kr.

Sedan innevarande års anslag fördelats mellan länen finns hos Kungl. Maj:t en reservation av ca 0,3 milj. kr.

För år 1961 erfordras till 1940—1960 års vägar i runt tal 20,2 milj. kr. och för 1961 års nya vägar enligt länsstyrelsernas beräkning ett belopp av 0,9 milj. kr. Till 1940—1961 års vägar erfordras sålunda sammanlagt 21,1 milj. kr. Vid bifall till förslaget om en höjning av bidragsprocenten bör anslaget ökas med 1,5 milj. kr. till 22,6 milj. kr.

För iståndsättningsbidrag till 1941, 1946, 1951, 1956 och 1961 års vägar beräknar länsstyrelserna ett sammanlagt bidragsbelopp av 4,6 milj. kr. och för redskapsbidrag 0,4 milj. kr.

Medelsbehovet för budgetåret 1961/62 skulle sålunda uppgå till (22,6 + 4,6 + 0,4) 27,6 milj. kr.

Med hänsyn till dels den hos Kungl. Maj:t förefintliga reservationen å anslaget, 0,3 milj. kr., dels de besparingar som erfarenhetsmässigt visat sig uppstå å anslaget och som styrelsen för innevarande budgetår uppskattat till 1,3 milj. kr., synes den av länsstyrelserna beräknade bidragsverksamheten på förevarande område kunna fullföljas med ett anslag av 26,0 milj. kr.

Medgivande att bevilja statlig kreditgaranti för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner torde under budgetåret 1961/62, liksom för innevarande budgetår, kunna begränsas till ett sammanlagt belopp av 500 000 kr.

Från anslaget skall fr. o. m. innevarande budgetår jämväl bestridas bidrag till vissa kommunikationsändamål. För budgetåret 1961/62 torde 250 000 kr. komma att erfordras härför.

Departementschefen

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen må underhållsbidrag till enskild väg beviljas att utgå med 65 % av den kostnad, vartill underhållet av vägen skäligen uppskattas. Då synnerliga skäl föreligger, utgår bidraget med 80 % av den uppskattade kostnaden. Dessa procenttal fastställdes av 1956 års riksdag, varvid tidigare utgående bidrag höjdes med 5 %. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslår nu under hänvisning till sina i petita hösten 1958 framlagda förslag, att underhållsbidragen måtte höjas med 5 % till 70 resp. 85 % för att bereda de enskilda väghållarna kompensation för den del av de ökade underhållskostnaderna, som beror på inträdd trafikökning. I anslutning härtill förordar styrelsen en höjning av anslaget med 1,5 milj. kr.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1960 har jag tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa översyn av väglagstiftningen. I utredningsuppdraget ingår bl. a., att reglerna i 1952 års kungörelse angående statsbidrag till enskild väghållning skall bli föremål för en allmän och förutsättningslös översyn. Med hänsyn till pågående utredning finner jag mig icke kunna tillstyrka väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag i berörda hänseenden.

Anslagsberäkningen i övrigt har inte givit mig anledning till erinran. Jag förordar sålunda en höjning av anslaget med 2,5 milj. kr. till 24,5 milj. kr.

Liksom tidigare budgetår torde slutligen medgivande att bevilja statlig kreditgaranti för lån till inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar böra avse ett belopp av 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 24 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) medgiva, att under budgetåret 1961/62 statlig lånegaranti må beviljas för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar intill ett totalbelopp av 500 000 kr.

[18] **16. Bidrag till byggande av enskilda vägar**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
1958/59	15,0	15,7	23,0
1959/60	14,0	15,5	21,5
1960/61 (statsliggaren s. 408)	13,0		
1961/62 styrelsen	13,5		
departementschefen ...	13,0		

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Den bokföringsmässiga behållningen å anslaget den 30 juni 1960, 21,5 milj. kr., utgjordes av en hos Kungl. Maj:t förefintlig reservation av ca 2,0 milj. kr. samt hos länsstyrelserna av dels en fördelad reservation, d. v. s. beviljade men ej utanordnade bidrag, av ca 12,0 milj. kr., dels en ofördelad reservation av ca 7,5 milj. kr. Sistnämnda belopp kan förväntas bli i huvudsak disponerat under sista halvåret 1960.

Under de senare budgetåren har till bidrag till byggande av enskilda vägar anvisats anslagsmedel i den omfattningen att bidragsverksamheten årligen kunnat uppgå till ca 15 milj. kr. Enligt styrelsens uppfattning bör ifrågavarande bidragsverksamhet ges en motsvarande omfattning även i vad avser år 1962.

Med utgångspunkt härifrån har styrelsen beräknat bidragsbehovet på följande sätt:

Till äldre företag, d. v. s. bundna belopp	5,4	milj. kr.
Till nya företag	9,0	»
Tilläggsbidrag, förhöjda bidrag m. m.	1,1	»
Summa	15,5	milj. kr.

Med hänsyn till de reservationer och besparingar som kan beräknas uppkomma på anslaget anser styrelsen att anslaget bör för budgetåret 1961/62 upptagas till ett belopp av 13,5 milj. kr.

Departementschefen

Med hänsyn till de reservationer och besparingar, som erfarenhetsmässigt kan beräknas uppkomma på anslaget, förordar jag att anslaget upptages med oförändrat belopp av 13 milj. kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 13 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Diverse ändamål

[19] 17. **Utredningar**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	435 000	438 600	84 000
1959/60	435 000	338 700	180 300
1960/61 (statsliggaren s. 409)	435 000		
1961/62 (förslag)	300 000		

Från anslaget bestrides kostnaderna för bl. a. bidrag till samfundet för hembygdsvård och ingeniörsvetenskapsakademiens transportforskningskommission samt till speciella utredningar inom väg- och vägtrafikväsendet jämte studieresor.

Yrkanden

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) föreslår, att anslaget med hänsyn till förefintlig reservation upptages med ett med 135 000 kr. minskat belopp.

I skrivelse den 7 september 1960 har *samfundet för hembygdsvård* anhållit om höjning av statsbidraget till 30 000 kr. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 27 september 1960 föreslagit, att bidraget för budgetåret 1961/62 upptages till oförändrat belopp eller 15 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorda beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår och tillstyrker i enlighet härmed att anslaget upptages med ett belopp av 300 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[20] 18. **Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	50 000	7 400	68 200
1959/60	65 000	75 500	57 600
1960/61 (statsliggaren s. 409)	100		
1961/62 (förslag)	1 000		

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) meddelar, att från anslaget tages i anspråk medel för deltagande från svensk sida i kongresser, sammanträden och konferenser samt för resor och kommittéarbete i anslutning härtill. Som exempel härpå nämner styrelsen den internationella ständiga kommissionen för behandling av frågor rörande vägväsendet, den internationella föreningens för bro- och byggnadskonstruktioner ständiga utskott, internationella svetskommittén och nordiska betongförbundet. I åtskilliga fall uppkommer fråga om deltagande i detta slag av internatio-

nellt samarbete med kort varsel, varför det inte är möjligt att mera exakt beräkna medelsbehovet i samband med anslagsäskandena. Med hänsyn till storleken av reservationsmedelsbehållningen anser styrelsen anslaget för nästa budgetår kunna upptagas med blott ett formellt belopp.

Departementschefen

I enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag torde anslaget kunna uppföras med endast formellt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[21] 19. **Avsättning till statens automobilskattemedelsfond**

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 11 angående dispositionen av automobilskattemedelsinkomsterna föreslår jag, att förevarande anslag uppföres endast med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till statens automobilskattemedelsfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

VATTEN- OCH AVLOPPSLEDNINGAR

[22] 20. **Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång	Därav ej disponerat
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
1958/59	30,0	36,6	15,3	0,01
1959/60	45,0	32,6	27,7	0,01
1960/61 (statsliggaren s. 411)	45,0			
1961/62 (förslag)	45,0			

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget till bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp höjes med 5 milj. kr., samt föreslår, att rubriceringen av anslaget ändras till bidrag till vatten- och avloppsanläggningar i överensstämmelse med beteckning i gällande bidragsförfattning.

Motiv

Den omfattning, i vilken statsbidragsberättigade vatten- och avloppsföretag utförts under senare år, samt utvecklingen av den balans av bidragsärenden, räknad i anläggningskostnader, som blivit en följd av de otillräckliga bidragsanslagen, framgår av följande siffror.

Budgetår	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62
			Milj. kr.			(beräknat)	
Nya företag	101	138	166	181	148	180	180
Balans vid årets slut	315	405	515	638	705	795	885

Den årliga omfattningen av nya bidragsföretag har sedan verksamhetens början 1944 stegrats snart sagt varje år. För budgetåret 1959/60 bedömdes hösten 1959 omslutningen räknad i anläggningskostnad till 180 milj. kr. Det verkliga utfallet blev 148 milj. kr. Nedgången är emellertid icke föranledd av att vatten- och avloppsverksamheten blev mindre än beräknat, utan beror på att ett stort antal företag startades som beredskapsarbeten. Under budgetåret utfördes sålunda företag för en kostnad av drygt 30 milj. kr. med direktbidrag från arbetsmarknadsstyrelsen. Att förutsäga den fortsatta utvecklingen är vanskligt. Styrelsen bedömer omslutningen för 1960/61 och 1961/62 till storleksordningen 180 milj. kr. per år.

Under de närmaste budgetåren kommer bidragets storlek enligt övergångsbestämmelserna i gällande bidragsförfattning (SFS 1959: 251) att i huvudsak beräknas enligt reglerna i förut gällande författning (SFS 1953: 40). Styrelsen har tidigare bedömt utvecklingen så, att bidragsprocenten på grund av det stigande skatteunderlaget i kommunerna under denna tid skulle successivt komma att minska. Så synes nu emellertid knappast bli fallet, i varje fall ej i den omfattning som antagits. Detta beror främst på att anläggningskostnaden per betjänad person, vilken kostnad bl. a. påverkar bidragskvoten, stegrats som följd av dels att företagen nu alltmer omfattar glesare bebyggda områden, dels att kostnaden för främst avloppsreningsanläggningar med stigande krav på vattenvård blir allt högre. Härtill kommer att de tidigaste anläggningarna byggdes av kommuner med relativt högt skatteunderlag, medan arbetena nu i allt större omfattning avser kommuner med lågt skatteunderlag. Det förefaller nu som om bidraget beräknat enligt den äldre författningen under de närmaste åren skulle bli av storleksordningen 50 % av anläggningskostnaden. När vid mitten av 1960-talet den nya bidragsförfattningens beräkningsmetod slår igenom, kommer bidragskvoten att nedgå till i genomsnitt 20 %.

Trots att bidragsanslaget budgetåret 1959/60 kraftigt ökades fortsätter väntetiden på bidraget att stiga och beräknas under budgetåret 1961/62 komma att uppgå till 6½ år, räknat från arbetets påbörjande. Nackdelen härav är särskilt stor för avloppsreningsanläggningar. För att främja tillkomsten av särskilt angelägna reningsanläggningar, t. ex. sådana större,

stundom regionala företag, som ur allmän synpunkt bedömts bättre än ett flertal separata anläggningar, har styrelsen i viss utsträckning under de senaste åren med förbigående av den normala turordningen lämnat bidrag i anslutning till arbetets utförande. Styrelsen anser mycket vara att vinna ur vattenvårdssynpunkt på en vidgad omfattning av förtursbidrag till reningsverk. Samtidigt måste beaktas att väntetiden på bidrag till övriga anläggningsdelar — vattenverk, ledningsnät etc. — genom sådana åtgärder icke väsentligt får öka. Styrelsen äskar därför en ökning av bidragsanslaget med 5 milj. kr. till 50 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget höjdes med 15 milj. kr. fr. o. m. budgetåret 1959/60. Jag kan icke tillstyrka en ytterligare höjning av anslaget för budgetåret 1961/62.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om ändrad anslagsrubricering biträder jag. Eventuell förefintlig behållning vid utgången av budgetåret 1960/61 å det nuvarande anslaget till bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp torde böra överföras till det nya anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 000 kr.

C. Vägtrafikväsendet

[23] 1. Statens bilinspektion: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 105 000	2 950 400
1960/61 (statsliggaren s. 411)	3 321 800	
1961/62 (förslag)	3 809 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 434 200 kr.

1. *Personalförstärkningar*	Ökning
a) 12 bilinspektörer i Ae 19	267 322
b) 3 kanslibiträden i Ae 7	35 334
c) 2 skriv- och kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	21 185
Vid bifall till förslag om efterkontrollbesiktning av bilar erfordras fr. o. m. den 1 oktober 1961 ytterligare:	
d) 5 bilinspektörer i Ag 21	93 073
e) 20 bilinspektörer i Ag 19	334 152
f) 20 besiktningsassistenter i Ag 12	228 852
g) 10 skriv- och kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	79 443
2. *Omräkningar*	
a) Löneklassuppflyttningar	32 939
b) Höjt rörligt tillägg	331 600
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	10 300
	1 434 200

Motiv

Verksamhetens omfattning vid statens bilinspektion belyses i viss mån av följande sammanställning över antalet utförda förrättningar.

År	Registreringsbesiktning	Kontrollbesiktning föranledd av		Lämplighetsintyg	Typbesiktning	Körkort	Trafikkort	Prov med lärare och instr.
		flygande inspekt.	annan orsak					
1950	50 204	10 151	14 821	4 158	275	93 560	10 705	142
1955	52 428	24 055	23 776	7 449	436	185 641	13 532	1 025
1956	46 712	26 457	41 494	15 136	368	179 418	13 866	883
1957	41 787	27 120	46 176	10 685	493	183 690	13 698	670
1958	42 496	28 832	39 024	4 728	459	176 962	12 583	725
1959	50 113	34 782	37 574	3 480	466	155 164	12 991	452
1960[1]	26 283	18 091	20 977	1 588	166	73 445	6 801	259

[1] Avser första halvåret 1960.

Ett bedömande av verksamhetens omfattning kan emellertid inte enbart grundas på den redovisade sammanställningen över utförda förrättningar. Såväl besiktningarna som körkortsproven har blivit allt mera tidskrävande. Viss kontroll av fordonsutrustning såsom färdskrivare och taxameterapparater på droskbilar skall numera utföras i anslutning till registreringsresp. kontrollbesiktning av fordon med sådan utrustning. Dessa besiktningar tar därför mycket längre tid i anspråk än normala kontrollbesiktningar. Körkortsprovet har sedan den 1 juli 1958 utökats med muntligt förhör. En oundviklig följd därav har blivit, att tiden för varje prov ökat, varigenom antalet prov per tidsenhet gått ned med omkring 20 %.

Arbetsförhållandena vid statens bilinspektion är inte tillfredsställande med nuvarande personalstyrka. Pressen på besiktningsmännen från den förrättningssökande allmänheten och bilskolorna blir allt starkare. Detta gäller inte endast under våren och försommaren, som tidigare var toppbelastningstider, utan snart sagt året runt. Landets bilskolor måste i många fall arbeta under synnerligen svåra förhållanden, då färdigutbildade elever inte inom rimlig tid kan beredas plats för uppkörning. Nya elever avskräcks dessutom att påbörja körkortsutbildning. Bilskolorna torde även i många fall vara nödsakade att avvisa nya elever enbart därför att tid för uppkörning inte kan påräknas inom rimlig tid. De nuvarande långa väntetiderna kan vidare medföra stora ekonomiska avbräck för fordonsägarna. Lastbilar och fordonskombinationer kan få stå outnyttjade veckotals i avvaktan på registrerings- eller ombesiktning. Bilinspektionen ställs här inför ständiga avvägningsproblem beträffande personalinsatsen för körkort och trafikkort resp. besiktningar.

Att verksamheten vid bilinspektionen dock kunnat upprätthållas utan rent katastrofala konsekvenser för den förrättningssökande allmänheten beror i första hand på att vissa i och för sig mycket viktiga arbetsuppgifter av icke löpande natur fått åsidosättas helt eller delvis. Sålunda har exempelvis inspektionen av körskolor, som framhållits såsom en betydelsefull uppgift i trafiksäkerhetsarbetet, inte kunnat utföras i önskvärd omfattning. Någon avmattning i belastningen är heller inte skönjbar. Den statliga och kommunala polisens allt intensivare trafikövervakning och flygande inspektion av motorfordon föranleder i sin tur ökat arbete vid statens bilinspektion med kontrollbesiktningar. Utbildningen av polispersonal genom bilinspektionens och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg har vidare blivit alltmer betungande. Om utbildningsverksamheten fördelades jämnt över hela året skulle två besiktningsmän vara ständigt sysselsatta härmed. Genom Kungl. Maj:ts förordning om mopeder (SFS 1960: 134) har en ytterligare arbetsuppgift med viss besiktning av mopeder pålagts väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och bilinspektionen fr. o. m. den 1 juli 1961.

Styrelsen har i sina petita för de två senaste budgetåren begärt 15 nya

bilinspektörstjänster. För varje år har emellertid endast erhållits tre nya befattningar. En kraftig ökning av bilinspektionens personal är ofrånkomlig. Styrelsen uppskattar nu den oundgängliga förstärkningen till tolv bilinspektörer.

Som styrelsen tidigare framhållit bör det finnas en kanslibiträdestjänst på varje stationsort. För de fyra nya stationsorter, som inrättats de senaste två åren, har erhållits en ny kanslibiträdestjänst. Biträdesfrågan för de nya orterna har i övrigt fått lösas provisoriskt genom lån av tjänster från andra orter. Styrelsen föreslår därför, att tre nya kanslibiträdesbefattningar inrättas, avsedda för Hudiksvall, Karlskoga och Mariestad. Den föreslagna ökningen av antalet bilinspektörstjänster medför även behov av två nya skrivbiträdesbefattningar.

I särskild skrivelse den 31 augusti 1960 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagt förslag om obligatorisk kontrollbesiktning av motorfordon och släpfordon med tillämpning från den 1 januari 1962. I princip innebär förslaget, att samtliga i automobilregistret införda motorfordon och släpfordon skall undergå årlig kontrollbesiktning vid statens bilinspektion eller särskilt auktoriserad bilprovningsanstalt. För den successiva utbyggnaden av bilinspektionen enligt de i förslaget utstakade riktlinjerna beräknar styrelsen i sina petita behovet av personal för budgetåret 1961/62 till 20 bilinspektörer i Ag 19 och 20 besiktningsassistenter i Ag 12 samt tio skriv- och kontorsbiträden i reglerad befordringsgång. För övervakning av kontrollanstalternas arbete och för samordningen av anstalternas och bilinspektionens verksamhet samt för utbildnings- och upplysningsarbete hemställer styrelsen därjämte om inrättande av ytterligare fem tjänster som bilinspektör i Ag 21. Styrelsen avser, att under förutsättning av bifall till framställningen anställa de nämnda befattningshavarna fr. o. m. den 1 oktober 1961.

Departementschefen

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1960 har jag tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning angående periodisk kontrollbesiktning av motorfordon och släpfordon. Riktlinjerna för de sakkunnigas arbete framgår av mitt anförande till statsrådsprotokollet nämnda dag, till vilket jag i detta sammanhang torde få hänvisa. Utredningsarbetet förutsättes bedrivas skyndsamt och jag räknar med såsom möjligt att förslag i ämnet skall kunna föreläggas 1962 års riksdag.

Sedan några år tillbaka har bilinspektionen för sin nuvarande verksamhet erhållit successiv förstärkning av resurserna. Denna utbyggnad har emellertid icke kunnat hålla jämna steg med de kraftigt ökade krav, som motorfordonstrafikens utveckling ställt på inspektionen. Jag anser mig därför nu böra förorda, att bilinspektionens personal utökas med ytterligare fem bilinspektörer i Ae 19. Kostnaderna härför beräknas till 111 384 kr.

Vidare bör inspektionen ges möjligheter att anställa viss tillfällig personal för skriv- och kontorsgöromål. I enlighet härmed förordar jag en uppräkning av posten Avlöningar till icke-ordinarie personal med 15 000 kr.

De automatiska kostnadsökningarna för löneklassuppflyttningar och höjt rörligt tillägg upptager jag i enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkningar till (32 939 + 331 600) 364 539 kr. Posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde kunna minskas med 3 900 kr.

I enlighet härmed skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (3 321 800 + 111 384 + 15 000 + 364 539 — 3 900) i runt tal 3 809 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens bilinspektion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 335 900
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 553 300
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	862 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	57 800
Summa kr.	3 809 000

b) till *Statens bilinspektion: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 809 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[24] 2. **Statens bilinspektion: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	978 800	1 036 100
1960/61 (statsliggaren s. 412)	1 143 800	
1961/62 (förslag)	1 234 000	

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 461 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m. (anvisat 1960/61 7 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 8 000 och 9 100 kr.), ökning med hänsyn till belastningen	+ 1 000
2. Reseersättningar m. m. (anvisat 1960/61 764 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 688 000 och 709 200 kr.), ökning med hänsyn till höjda resekostnadsersättningar (10 000 kr.) samt äskad personalförstärkning (230 000 kr.)	+ 240 000

3. Övriga expenser (anvisat 1960/61 337 800 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 248 000 och 282 000 kr.):

a) ökning på grund av ökade lönekostnader för städning (9 000 kr.) samt utökade lokaler (2 000 kr.)	+ 11 000
b) kostnader för äskad personalförstärkning, varav 78 000 kr. engångskostnad	+ 162 000
c) kostnader med anledning av beräknade flyttningar till nya lokaler, varav 75 000 kr. engångskostnad	+ 88 000
d) engångskostnad för anskaffning av räknemaskiner	+ 4 000
e) avgår för budgetåret 1960/61 beräknat engångsbelopp ...	— 45 000
	+ 461 000

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör uppräknas med 1 200 kr. med hänsyn till belastningen.

Anslagsposten till reseersättningar m. m. torde böra ökas med 25 000 kr.

Under delposten till övriga expenser beräknar jag ett ökat medelsbehov av 11 000 kr. för städning m. m., 15 000 kr. i anledning av personalförstärkning, 79 000 kr. för kostnader i samband med flyttningar till nya lokaler samt 4 000 kr. för anskaffning av räknemaskiner. Sammanlagt torde 70 000 kr. få anses som engångskostnader. Med borträknande av det för budgetåret 1960/61 anvisade engångsbeloppet om 45 000 kr. skulle delposten till övriga expenser ökas med (11 000 + 15 000 + 79 000 + 4 000 — 45 000) 64 000 kr.

Vid bifall till vad jag här förordat skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (1 143 800 + 1 200 + 25 000 + 64 000) 1 234 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bilinspektion: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 234 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[25] 3. **Statens bilinspektion: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1959/60	120 000	61 600	59 800
1960/61 (statsliggaren s. 413)	155 000		
1961/62 (förslag)	50 000		

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget minskas med 30 000 kr.

Motiv

För att fortsätta planenlig anskaffning av utrustning till statens bilinspektion hemställes om oförändrat belopp om 50 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Statens institut för folkhälsan har i samarbete med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och statens bilinspektion i Stockholm utfört bullermätningsprov på motorfordon. Ett förslag om införande av bullermätningar på motorfordon torde vara att vänta från institutet inom kort. Senast under budgetåret 1961/62 kommer därför att erfordras medel för anskaffning av utrustning för bullermätning vid bilinspektionen. Styrelsen beräknar kostnaden per utrustning till 1 500 kr. Då minst femtio sådana utrustningar behövs, hemställer styrelsen om ett belopp av 75 000 kr. för anskaffning av utrustning för bullermätning.

För budgetåret 1960/61 har anvisats 105 000 kr. för inköp av teknisk utrustning till tre nya besiktningshallar, som skall uppföras i byggnadsstyrelsens regi, nämligen i Sundsvall, Göteborg och Falun. Tidigare har beviljats anslag för inköp av sådan utrustning till besiktningshallarna i Norrköping och Luleå. På grund av byggnadsprogrammets försening torde för nästkommande budgetår icke erfordras ytterligare medel för utrustning av besiktningshallar.

Sammanlagt skulle alltså ett anslag på 125 000 kr. vara erforderligt för utrustning vid statens bilinspektion budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Jag tillstyrker att ett oförändrat belopp om 50 000 kr. ställes till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande för anskaffning av utrustning enligt den i 1958 års statsverksproposition anmälda planen.

Då det av statens institut för folkhälsan aviserade förslaget om bullermätningar på motorfordon icke avgivits vid tidpunkten för behandlingen av anslagsfrågorna för nästa budgetår, har jag icke funnit mig kunna biträda förslaget om medel för inköp av utrustning för bullermätningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bilinspektion: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[26] 4. **Registrering av motorfordon**

	Anslag
1959/60	1 000
1960/61 (statsliggaren s. 413)	1 000
1961/62 (förslag)	1 000

Departementschefen. I enlighet med förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) uppföres anslaget med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Registrering av motorfordon* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[27] 5. **Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägskorsningar**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	2 400 000	3 364 800	379 000
1959/60	3 500 000	142 600	3 736 400
1960/61 (statsliggaren s. 414)	5 000 000		
1961/62 (förslag)	6 000 000		

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget upptages till 6 000 000 kr.

Motiv

Vid utgången av budgetåret 1959/60 återstod å anslaget en ofördelad behållning av ca 3 736 000 kr. För budgetåret 1960/61 tillgängliga medel uppgår därför till 8 736 000 kr. Hos styrelsen inneliggande, ännu ej slutligt behandlade ansökningar om statsbidrag representerar ett sammanlagt bidragsbelopp av ca 8 500 000 kr. Då dessa ansökningar beräknas kunna slutbehandlas under budgetåret, kan vid utgången av detta behållningen å anslaget beräknas till ca 236 000 kr.

Kostnaderna för sådana säkerhetsanordningar, som beräknas bli färdigställda under år 1960 och till vilka statsbidrag kommer att sökas före den 1 april 1961, har av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter samråd med järnvägsstyrelsen uppskattats till sammanlagt ca 7 000 000 kr. De erforderliga bidragsmedlen kan beräknas uppgå till 6 300 000 kr. vid statsbidrag med 90 %. För budgetåret 1961/62 erfordras således ett anslag av (6 300 000 — 236 000) 6 064 000 kr. Styrelsen föreslår med hänsyn härtill, att anslaget upptages till 6 000 000 kr.

Departementschefen

Arbetet för att höja trafiksäkerheten vid järnvägskorsningar genom anläggande av olika slag av säkerhetsanordningar har under senare år intensifierats. Bidragsanslaget har sålunda mer än fördubblats från budgetåret 1958/59 till innevarande budgetår.

Antalet dödsolyckor vid järnvägskorsningar har sedan början av 1950-

talet visserligen nedgått men är alltjämt stort. Under åren 1958 och 1959 dödades sålunda 44 resp. 48 personer vid järnvägskorsningar och under tiden januari—november 1960 45 personer. Det är därför enligt min mening synnerligen angeläget, att arbetet med anläggandet av säkerhetsanordningar kan fortskrida i den takt resurserna medgiver. Med hänsyn härtill tillstyrker jag den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordade uppräkningen av anslaget med ytterligare 1 milj. kr. för nästa budgetår till totalt 6 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägskorsningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[28] 6. **Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägskorsningar**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	450 000	513 300	444 700
1959/60	450 000	434 700	460 000
1960/61 (statsliggaren s. 414)	500 000		
1961/62 (förslag)	500 000		

Detta anslag har uppförts på riksstaten fr. o. m. budgetåret 1955/56. Bidrag från anslaget avses skola utgå till järnvägsföretag med 90 % av engångskostnaderna för utförande av vissa trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid plankorsningar mellan järnväg och enskild ej allmänneligen befaren väg (VI ht 1955 s. 56).

Yrkande

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 150 000 kr. till 650 000 kr.

Motiv

Vid utgången av budgetåret 1959/60 var tillgängliga anslagsmedel helt disponerade. Under innevarande budgetår kan, enligt uppgifter som inhämtats från järnvägsstyrelsen och de enskilda järnvägsförvaltningarna, ansökningar om bidrag förväntas i sådan omfattning, att nu disponibla medel icke blir tillräckliga.

Anslaget har möjliggjort vidtagande av siktförbättrande åtgärder m. m. av stor betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt. Behovet är emellertid så stort, att en successiv ökning av medelstilldelningen är synnerligen önskvärd. Efter samråd med järnvägsstyrelsen förordas därför att anslaget för budgetåret 1961/62 upptages till ett belopp av 650 000 kr.

Departementschefen

Här ifrågavarande anslag upptogs på riksstaten första gången för budgetåret 1955/56 med ett belopp av 250 000 kr. Anslaget har möjliggjort åtgärder av stor betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt och har successivt kunnat höjas med tillhopa 250 000 kr., så att det för innevarande budgetår utgår med ett belopp av 500 000 kr. Jag förordar, att ett anslag av samma storlek utgår även för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägskorsningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[29] 7. **Statens biltrafiknämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	497 200	490 000
1960/61 (statsliggaren s. 414)	516 200	
1961/62 (förslag)	573 000	

Yrkande

Statens biltrafiknämnd (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 97 800 kr.

	Ökning
1. *Löneregleringar*	
a) 1 byrådirektör i Ag 26 i st. f. Ag 24	3 806
b) 1 byrådirektör i Ae 24 i st. f. 1 förste byråsekreterare i Ae 23	1 763
c) 1 förste byråsekreterare i Ae 23 i st. f. Ae 21	3 260
2. *Tjänsteförändringar*	
a) 1 arvodistbefattning (arvode svarande mot 23 löneklassen) förändras till tjänst i Ae 23, varvid innehavaren beräknas bli placerad i 24 löneklassen	1 520
b) 1 kontorsbiträde i Ao 5 i st. f. Ae 5	—
3. *Personalförstärkningar*	
a) 1 assistent i Ae 15	18 798
b) 1 skriv- eller kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	11 216
4. *Omräkningar*	
a) Merkostnad för höjning av lönerna å löneplan B m. m. enligt beslut av 1960 års riksdag (prop. 151)	6 436
b) Arvode till organisationsföredragande	600
c) Löneklassförändringar m. m.	4 922
d) Höjt rörligt tillägg	43 653
e) Tjänstetidsbefordran	1 172
f) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	654
	97 800

Nämnden hemställer vidare, att den under en följd av år framförda frågan om ordinariesättning av en byråchef, två byrådirektörer, en förste byråsekreterare, en kontorist samt en expeditionsvakt upptages till förnyad prövning.

Motiv

Nämnden har sedan flera år tillbaka, under hänvisning till den fortsatta ökningen av nämndens arbetsbörda, i sina framställningar om anslag för verksamheten hemställt om personalförstärkning. Endast i mycket begränsad omfattning har en förstärkning av nämndens resurser ägt rum.

Antalet till nämnden inkomna ärenden under första halvåret 1956 uppgick till 4 187 och under första halvåret 1960 till 6 278. Antalet ärenden har sålunda sedan 1956 ökat med ca 50 %. Den rådande bristen på personal har nödgat nämnden att åsidosätta vissa arbetsuppgifter av betydelse för att ernå en tillfredsställande överblick över förhållandet mellan efterfrågan och tillgång på transportmedel samt över möjligheterna att på gynnsammaste sätt utnyttja den samlade transportapparaten ur det allmännas synpunkt. Även handläggningen av löpande ärenden släpar efter. För dem, som för sin näring är beroende av nämndens avgöranden, är detta högst otillfredsställande.

Yttrande

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot förslaget om inrättande av en tjänst som assistent i lönegrad Ae 15.

Departementschefen

Då ett kontorsbiträde enligt grunderna för den reglerade befordringsgången bör erhålla ordinarie anställning, torde i personalförteckningen böra uppföras ytterligare en tjänst som kontorsbiträde i Ao 5.

De automatiska kostnadsökningarna i anledning av 1960 års riksdags beslut om höjning av vissa löner m. m. samt för löneklassförändringar, höjt rörligt tillägg och tjänstetidsbefordran beräknar jag i enlighet med nämndens förslag till (6 436 + 4 922 + 43 653 + 1 172) 56 183 kr. Vidare tillstyrker jag förslaget om arvode till organisationsföredragande om 600 kr. Posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde böra ökas med 100 kr.

Då jag i övrigt icke anser mig kunna tillstyrka nämndens förslag, skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (516 200 + 56 183 + 600 + 100) avrundat 573 000 kr.

I förevarande sammanhang vill jag anmäla, att i ett den 21 juni 1960 dagtecknat betänkande angående riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, dess verksamhet och organisation, vilket f. n. är föremål för prövning inom handelsdepartementet, har föreslagits bl. a. att riksnämnden

nu åvilande planläggningsarbete, som sammanhänger med ledningen av landsvägstransporter i krig, överföres till statens biltrafiknämnd. Det är att räkna med att proposition i ämnet kommer att underställas innevarande års riksdag och att en eventuell omorganisation i enlighet med vad nyss sagts kommer att träda i kraft under budgetåret 1961/62. Om riksdagen inte har någon erinran däremot torde av omorganisationen föranledda merutgifter för biltrafiknämndens del få täckas genom överskridande av berörda anslagsposter i nämndens avlönings- och omkostnadsstater.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens biltrafiknämnd vidtaga av mig förordad ändring;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens biltrafiknämnd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	50 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	25 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	377 400
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	111 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	8 500
Summa kr.	573 000

c) till *Statens biltrafiknämnd: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 573 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[30] 8. **Statens biltrafiknämnd: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	51 500	51 000
1960/61 (statsliggaren s. 415)	53 500	
1961/62 (förslag)	58 000	

Yrkande

Biltrafiknämnden (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 5 500 kr.

	Ökning
1. Sjukvård m. m. (anvisat 1960/61 2 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 2 035 och 3 313 kr.), ökning med hänsyn till belastningen	1 500

	Ökning
2. Övriga expenser (anvisat 1960/61 42 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 36 300 och 39 800 kr.), ökade städningskostnader till följd av nya avtal (800 kr.) samt ökade kostnader till följd av stigande antal ärenden m. m. (3 200 kr.)	4 000
	5 500

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde böra höjas med 1 500 kr. Under delposten till övriga expenser förordar jag en uppräkning med 800 kr. för ökade städningskostnader och med 2 200 kr. för ökade kostnader i anledning av stigande antal ärenden. Anslaget skulle i enlighet härmed för nästa budgetår upptagas till (53 500 + 1 500 + 3 000) 58 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biltrafiknämnd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[31] 9. **Statens trafiksäkerhetsråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	173 000	166 000
1960/61 (statsliggaren s. 415)	184 700	
1961/62 (förslag)	203 000	

Yrkande

Statens trafiksäkerhetsråd hemställer i skrivelse den 27 augusti 1960 att anslaget Statens trafiksäkerhetsråd m. m. utbyts mot två förslagsanslag, att avräknas mot automobilskattemedlen, benämnda det ena »Statens trafiksäkerhetsråd: Avlöningar» och det andra »Statens trafiksäkerhetsråd: Omkostnader m. m.».

Rådet har för budgetåret 1961/62 för de med det nuvarande anslaget avsedda ändamålen yrkat en ökning med 82 300 kr. till 267 000 kr. Härav skulle 173 600 kr. upptagas under det föreslagna nya avlöningsanslaget samt 93 400 kr. under det nya omkostnadsanslaget.

I. *Statens trafiksäkerhetsråd: Avlöningar* (särskilt förslagsanslag)	Ökning
1. Arvoden till ledamöter	7 000
2. Löneregleringsfråga	
1 kanslichef i Bo 1 i stället för arvode enligt Ae 26/29 + omkring 340 kr./mån.	2 286

3. Personalökningar
   a) 1 tekniskt-vetenskaplig sekreterare i Ag 24 ..... 29 936
   b) 1 skrivbiträde i Ag 5 ..... 11 216
   c) extra skrivhjälp 500

4. Vikariatsersättningar 1 500
5. Ökad lön till kanslichefen enligt Kungl. brev 30/6 1960 ..... 2 982
6. Höjt rörligt tillägg 2 980
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 500

58 900

II. *Statens trafiksäkerhetsråd: Omkostnader m. m.*
(särskilt förslagsanslag)

1. Sjukvård .....
2. Reseersättningar ..... } 19 000
3. Expenser .....
4. Publikationstryck m. m. .....
5. Kostnader för snabbstatistik rörande vägtrafikolyckor: ökning i anledning av lönehöjning och kompensation för höjda folkpensionsavgifter (2 933 kr.) samt ökade kostnader för maskinell bearbetning och material (1 467 kr.) 4 400

23 400

I + II 82 300

Motiv

De av statsmakterna under senare år vidtagna åtgärderna för upprustning av rådets resurser har skapat förutsättningar för en intensifiering av trafiksäkerhetsforskningen. Ytterligare åtgärder erfordras emellertid för att den del av trafiksäkerhetsarbetet, som rådet har att svara för, skall kunna bedrivas i den takt och på den breda front, som den aktuella oroväckande trafiksäkerhetssituationen kräver.

Under budgetåret 1961/62 måste rådet beredas nya och större lokaler. Medel för flyttning (1 500 kr.) och för utrustning av de utökade lokalerna (5 000 kr.) har beräknats bland omkostnaderna för nästa budgetår.

Yttrande

Statens lönenämnd uttalar att, därest rådets kansli anses böra utökas med en särskild befattningshavare för sekreteraregöromål i tekniskt-vetenskapliga frågor, nämnden inte har något att erinra mot den föreslagna lönesättningen.

Departementschefen

Med hänsyn till vad jag föreslår i det följande synes anslaget böra uppföras såsom förslagsanslag. En stat bör därvid fastställas upptagande huvudrubrikerna Avlöningar och Omkostnader. Av de i staten upptagna anslagsposterna bör posterna Avlöning till ordinarie tjänsteman, Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter vara förslagsvis betecknade.

Sedan 1949 har befattningen som kanslichef hos statens trafiksäkerhetsråd uppehållits av en extra ordinarie regeringsrättssekreterare i Ae 26 i kommunikationsdepartementet. Befattningshavaren åtnjuter f. n. lön enligt Ae 26: 29 och därutöver arvode motsvarande skillnaden mellan lönen i B 1 och Ae 26: 29. Rådet föreslår nu, att kanslichefen måtte erhålla ordinarie anställning i Bo 1. Med hänsyn till sin långa tjänstgöring hos rådet synes mig kanslichefen böra erhålla ordinarie tjänst. Löne- och arvodesförhållanden bör i övrigt vara oförändrade. Jag tillstyrker därför inrättandet av en befattning som byrådirektör i Ao 26, varvid den nuvarande innehavaren av befattningen som kanslichef liksom hittills förutsättes fungera som chef för rådets kansli.

Rådets förslag om höjda arvoden till ledamöter, personalförstärkningar och vikariatersättningar anser jag mig ej kunna tillstyrka.

Posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde kunna upptagas med oförändrat belopp. För automatiska lönekostnadsstegringar (2 286 + 2 982 + 2 980) beräknas 8 248 kr. Beträffande omkostnaderna tillstyrker jag en ökning med 10 400 kr., varav 4 400 kr. för snabbstatistik.

I enlighet härmed skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (184 700 + 8 248 + 10 400) avrundat 203 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande personalförteckning för statens trafiksäkerhetsråd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Personalförteckning

Tjänsteman å ordinarie stat

Befattning	Lönegrad
1 byrådirektör	Ao 26

b) godkänna följande stat för statens trafiksäkerhetsråd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, *förslagsvis*	29 800
2. Arvoden till ledamöter	38 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	34 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	19 000

5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 300
Säger kr.	122 600

Omkostnader

1. Kostnader för snabbstatistik rörande vägtrafikolyckor	48 400
2. Övriga omkostnader	32 000
Säger kr.	80 400
Summa kr.	203 000

c) till *Statens trafiksäkerhetsråd m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 203 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[32] 10. **Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	100 000	103 500	400
1959/60	450 000	402 200	48 200
1960/61 (statsliggaren s. 416)	500 000		
1961/62 (förslag)	550 000		

Yrkande

Statens trafiksäkerhetsråd hemställer i skrivelse den 27 augusti 1960, att anslaget höjes med 250 000 kr. till 750 000 kr.

Motiv

Ur skrivelsens innehåll återges här i sammandrag följande.

Från rådets forskningsanslag för innevarande budgetår hade redan vid petitaskrivelsens avlämnande ansökts om bidrag med tillhopa ca 925 000 kr. Denna summa översteg sålunda väsentligt det tillgängliga anslaget. En del av de inkomna ansökningarna avser forskningsprojekt, som icke är av det direkta trafiksäkerhetsintresse, att rådets knappa forskningsmedel omedelbart bör anlitas. Det är emellertid uppenbart, att hela det för budgetåret 1960/61 tillgängliga forskningsanslaget kommer att konsumeras för undersökningar av vital betydelse för trafiksäkerhetsarbetet. Brist på medel för igångsättande av nya forskningsprojekt under senare delen av innevarande budgetår förutses.

I skilda sammanhang har konstaterats, att behovet av trafiksäkerhetsforskning är stort. Intresset för sådan forskning hos enskilda forskare och vid vetenskapliga institutioner är i tilltagande. För att fortsättningsvis kunna stimulera intresset för forskning på området är det nödvändigt,

att även tillgången på forskningsmedel ökar. Det är emellertid inte utan vidare klart, att det spirande forskningsintresset på området utgör garanti för att verkliga forskarkrafter finns till hands och att vederbörande vetenskapliga institutioner kan åta sig alla förefintliga forskningsprojekt på trafiksäkerhetens område.

För ett fullföljande av det forskningsprogram, som f. n. är aktuellt, och för igångsättande av nya angelägna forskningsprojekt föreslår rådet, att anslaget för budgetåret 1961/62 höjes med 250 000 kr. till 750 000 kr. Den intensifiering av forskningen, som en sådan ökning av forskningsmedlen skulle tillåta, är enligt rådets mening realistiskt bedömd. Den kan alltså ske på betryggande vetenskaplig nivå och behöver inte bereda de engagerade vetenskapliga institutionerna några problem.

Departementschefen

I 1959 års statsverksproposition uttalade jag, att ifrågavarande anslag i fortsättningen borde avvägas i sammanhang med övriga forskningsanslag och att trafiksäkerhetsforskningen därvid i förekommande fall borde ges ett ökat ekonomiskt stöd i likhet med andra forskningsgrenar. I överensstämmelse härmed tillstyrker jag, att anslaget för nästa budgetår upptages till 550 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[33] 11. **Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande**

	Anslag
1959/60	550 000
1960/61 (statsliggaren s. 416)	650 000
1961/62 (förslag)	800 000

Yrkande

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) hemställer i skrivelse den 29 augusti 1960, att anslaget måtte höjas med 560 000 kr.

Motiv

Inledningsvis belyser föreningen med siffror den fortsatta kraftiga ökningen av motorfordonsbeståndet. Vid halvårsskiftet 1960 kan det totala motorfordonsbeståndet beräknas till 2 150 000 fordon, varav 1 250 000 bilar, 200 000 motorcyklar och 700 000 mopeder. Vid nämnda tidpunkt fanns sålunda ett fordon per 3,5 invånare. Härtill kommer ca 165 000 traktorer, som också till en del frekventerar vägarna. I stort sett synes

trafikutvecklingen fortfarande löpa parallellt med ökningen av motorfordonens antal. Cykelåkningen däremot uppvisar tillbakagång med 6 % under 1959 vid jämförelse med år 1958. Cykeltrafiken är dock alltjämt av mycket betydande omfattning. Vägtrafikolyckornas antal har ökat men icke i samma takt som trafikintensiteten. De senast tillgängliga siffrorna, som avser år 1958, utvisar att vägtrafikolyckornas antal uppgick till 57 058 mot 52 480 år 1957. Antalet trafikolyckor var enligt preliminära uppgifter under år 1959 ca 56 600 och antalet skadade ca 22 000 (1958 21 800). Antalet vid trafikolyckor dödade personer har nedgått till 927 (1958 941). De ekonomiska förlusterna genom trafikolyckor uppskattas under år 1959 till betydligt mer än en miljard kr.

För budgetåret 1960/61 har NTF kunnat fastställa en inkomststat om 1 565 000 kr. Trafikförsäkringsföreningen har lämnat ett bidrag av 750 000 kr. Av detta belopp har föreningen medgivit NTF att under första halvåret 1960 ta i anspråk 250 000 kr. för genomförande av 1960 års trafiksäkerhetskampanj. Beloppet har helt tagits i anspråk. Statsbidrag utgår med 650 000 kr. Med stöd av erfarenheter, vunna under de båda senaste verksamhetsåren, har NTF därjämte beräknat att genom försäljning, gåvor, medelsavgifter m. m. kunna tillföra verksamheten 400 000 kr.

För att NTF:s arbete skall bli ett verksamt led i bekämpandet av trafikolyckorna, är ett ekonomiskt underlag av den storleksordning, som f. n. står till förfogande, ej tillfyllest. För att närmare ange det ökade medelsbehovet utgår NTF från sin för innevarande budgetår gällande utgiftsstat.

	1960/61 kr	1961/62 Ökning resp. minskning kr
1. Löner och arvoden, kontors- och distributionskostnader, inventarier och diverse utgifter	355 000	+ 143 000
2. Resor och representation	45 000	—
3. Länskommittéer:		
a) expeditionskostnader, tillfälliga instruktörer, länskommittékonferens	90 000	+ 75 000
b) kostnader i samband med 1960 års trafiksäkerhetskampanj	75 000	— 75 000
4. Trafikundervisning	35 000	+ 40 000
5. Kurser och konferenser	120 000	+ 30 000
6. Tillfälliga aktioner, utställningar m. m.	30 000	—
7. Förnyelse av trycksakslager	20 000	—
8. Tidskiften »Trafiken och vi»	30 000	—
9. Filmproduktion	100 000	+ 50 000
10. Allmän propaganda (kampanjer)	650 000	+ 300 000
11. Reserv	15 000	— 15 000
	1 565 000	+ 548 000

Det under posten Löner och arvoden m. m. upptagna beloppet för innevarande budgetår motsvarar vad som oundgängligen erfordras för verksamheten med nuvarande kansliorganisation och lokalförhållanden. NTF finner det vara nödvändigt att snart anställa en tjänsteman med uppgift att helt ägna sig åt den fortlöpande kontaktverksamheten med de lokala trafiksäkerhetsorganen. NTF beräknar de totala kostnaderna för denne tjänsteman till 38 000 kr. Biträdespersonalen inom NTF:s kansli bör därjämte ökas med ytterligare en tjänst till en årskostnad av ca 12 000 kr. — Sedan NTF uppsagts från sina nuvarande lokaler har nya och rymligare kanslilokaler förhyrts. Hyreskostnaderna kommer därvid att öka med omkring 28 000 kr. Inventariebeståndet behöver i samband med flyttningen utökas och förnyas för ca 65 000 kr. Totalt behöver posten därför uppräknas med 143 000 kr.

NTF stödjer sedan några år tillbaka den verksamhet, som länens trafiksäkerhetskommittéer bedriver. Varje länskommitté beräknas få omkring 2 000 kr. Återstoden av det under posten 3 a) upptagna beloppet erfordras för tillfällig instruktionsverksamhet och en länskommittékonferens. För att kunna bättre motsvara önskemålet och behoven från länskommittéernas sida borde bidragen vara avsevärt större, åtminstone 5 000 kr. per län. En uppräkning med 75 000 kr. av beloppet finner NTF därför angelägen.

Posten Trafikundervisning, som avser stöd åt trafikundervisningen vid alla slag av skolor, bör uppräknas för 1961/62 med 40 000 kr. NTF anser det angeläget att framdeles i betydligt högre grad än hittills stödja skolornas trafiksäkerhetsarbete. I sitt anslagsäskande 1959 framhöll NTF särskilt, att föreningens serviceverksamhet åt förskolorna borde ökas väsentligt. Detta behov kvarstår fortfarande, liksom också behovet av kraftigare stöd åt den s. k. skolpatrullverksamheten. På det hela taget medför de nya från den 1 juli 1959 gällande bestämmelserna för trafikundervisningen (SFS 1959: 137) samt de i juni 1960 av skolöverstyrelsen utfärdade anvisningarna i anslutning till dessa bestämmelser ökade krav på NTF.

Upplysningsverksamhet bedriven genom konferenser och kurser måste vara en förstahandssak för NTF. Hittills har de ekonomiska resurserna inte medgett, att kursverksamheten inrymt mer än ett fåtal kurser i NTF:s egen regi. Dessa har avsett huvudsakligen lärare och polismän samt rektorer vid folk- och enhetsskolor. Vidare har kurser för bilskolornas funktionärer anordnats i samarbete med Sveriges bilskolors riksförbund. Till de senare har NTF bidragit med mindre anslag. Det är angeläget att utöka kursverksamheten. En höjning av det för innevarande budgetår upptagna beloppet med 30 000 kr. skulle möjliggöra ytterligare tre kurser.

Filmen är ett nödvändigt medel i propagandans och upplysningens tjänst. Bristen på användbara filmer är stor. Särskilt kännbar är bristen på filmer för skolornas olika åldersstadier. NTF räknar med ett behov av ytterligare 50 000 kr. till filmproduktion under budgetåret 1961/62.

Härvid har NTF utgått ifrån att vissa medel skall inflyta genom uthyrning och försäljning av filmerna.

En huvudpunkt i NTF:s propagandaarbete utgör de kampanjer, som avser att nå hela folket eller, i begränsad form, vissa trafikantgrupper. Under 1961/62 beräknar NTF komma att genomföra ett kampanjprogram, som målsättes med ledning av de erfarenheter NTF vinner av trafiksituationen under innevarande budgetår. Varje kampanj bör nu med den enorma utveckling, som trafiken fått under det senaste decenniet, ges mycket stor omfattning och räckvidd. NTF utgår från att under budgetåret 1961/62 behöva genomföra en större kampanj för 600 000 kr. och två mindre kampanjer för 300 000 kr. och beräknar för övrig fortlöpande propagandaverksamhet 50 000 kr. Sammanlagt erfordras sålunda 950 000 kr., innebärande en ökning med 300 000 kr.

Till verksamheten under budgetåret 1961/62 behöver NTF alltså (1 565 000 + 143 000 + 75 000 — 75 000 + 40 000 + 30 000 + 50 000 + 300 000 — 15 000) 2 113 000 kr. Genom egna åtgärder beräknar NTF kunna täcka 400 000 kr. därav. Under förutsättning att NTF från trafikförsäkringsföreningen kan påräkna samma bidrag som för budgetåret 1959/60, 500 000 kr., erfordras ett statsbidrag med (2 113 000 — 400 000 — 500 000) 1 213 000 kr. eller avrundat 1 210 000 kr., motsvarande en ökning med 560 000 kr.

Departementschefen

Under de senaste åren har det statliga bidraget till NTF höjts väsentligt. Med hänsyn till trafiksäkerhetsarbetets växande betydelse i samband med motorfordonstrafikens ökning synes den av NTF bedrivna verksamheten böra ges ytterligare ökat statligt stöd. Enligt min mening är det därvid särskilt angeläget, att trafikundervisningen i skolorna kan intensifieras. Jag föreslår, att bidragsanslaget för nästa budgetår höjes med 150 000 kr. till 800 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 800 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

D. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

[34] 1. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 350 400	3 342 400
1960/61 (statsliggaren s. 416)	4 706 500	
1961/62 (förslag)	5 458 000	

I. SMHI:s petita

I skrivelse den 29 augusti 1960 hemställer *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*, att anslaget höjes med 1 607 000 kr.

1. *Personalförstärkningar*	Ökning eller minskning	
Väderleksbyrån		
väderleksavdelningen		
a) 1 förste statsmeteorolog Ae 24	+	29 936
b) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	+	18 798
c) 2 meteorologassistenter Ae 11	+	30 607
d) 1 kontorist Ae 9	+	13 806
e) 1 kartbiträde i reglerad befordringsgång	+	10 124
aerologiska avdelningen		
f) 1 statsmeteorolog Ae 23	+	28 439
g) 2 meteorologer i reglerad befordringsgång	+	37 596
h) 2 meteorologassistenter Ae 11	+	30 607
i) 3 kartbiträden i reglerad befordringsgång	+	30 373
veckoprognosavdelningen		
j) 1 kartbiträde i reglerad befordringsgång	+	10 124
teleavdelningen		
k) 1 statsmeteorolog Ae 23	+	28 439
l) 1 radioassistent Ae 13	+	16 957
Klimatbyrån		
klimatavdelningen		
m) 1 förste statsmeteorolog Ae 24	+	29 936
n) 1 statsmeteorolog Ae 21	+	25 646
o) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	+	16 957
p) 1 meteorologassistent Ae 11	+	15 304
instrumentavdelningen		
q) 1 förste byråingenjör eller statsmeteorolog Ae 23	+	28 439

		Ökning eller minskning
r)	1 hydrolog i reglerad befordringsgång	+ 16 957
s)	2 biträdande ingenjörer Ae 13	+ 33 914
t)	1 instrumentmekaniker Ae 10	+ 14 539
	aerologiska stationerna	
	Göteborg—Torslanda	
u)	1 meteorologassistent Ae 11	+ 14 461
	Kiruna	
v)	1 meteorolog Ae 19	+ 23 135
x)	2 förste meteorologassistenter Ae 13	+ 33 914
y)	5 meteorologassistenter Ae 11	+ 76 518
	Hydrologiska byrån	
	kontrollavdelningen	
z)	1 byrådirektör Ae 26	+ 33 197
	isavdelningen	
å)	1 byrådirektör Ae 26	+ 33 197
	Kansliavdelningen	
ä)	1 förste kansliskrivare Ae 12	+ 16 115
ö)	1 biblioteksbiträde Ae 7	+ 12 449
aa)	2 expeditionsvakter Ae 7	+ 24 898
ab)	1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	+ 9 126
	Forskningsavdelningen (nyinrättas)	
ac)	1 laborator Be 1	+ 42 853
ad)	1 förste meteorologassistent Ae 15	+ 18 798
ae)	2 kanslibiträden Ae 7	+ 24 898
2.	*Omorganisation*	
	Flygväderleksbyrån	
a)	1 byråchef i Bo 1 i st. f. 1 byrådirektör i Ae 26	+ 4 087
b)	1 förste meteorologassistent i Ae 15	+ 18 798
3.	*Löneregleringar*	
	Klimatbyrån	
	aerologiska stationerna	
a)	1 biträdande ingenjör i Ae 15 i st. f. Ae 13	+ 1 841
	Kansliavdelningen	
b)	1 förste byråsekreterare i Ae 21 i st. f. 1 byråsekreterare i Ae 19	+ 2 512

	Ökning eller minskning
4. *Omräkningar*	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1960 års riksdag uppflyttade tjänster m. m. (prop. 151)	+ 87 705
b) Löneklassförändringar	+ 22 600
c) Höjt rörligt tillägg	+ 345 200
d) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	— 4 400
e) Arvode åt organisationsföredragande	+ 1 200
5. *Arvoden* åt hydrologelever under utbildning till hydrologisk tjänsteexamen	+ 14 000
6. *Observatörsarvoden*	
a) Ökning med hänsyn till löneregleringen för 1961	+ 72 000
b) Utbyggnad av stationsnätet m. m.	+ 210 400
	+ 1 607 000

Motiv

I proposition nr 77 till 1960 års riksdag (SU 56, Rskr 177) har lämnats en redogörelse för SMHI-utredningens betänkande (SOU 1959: 21) och i anslutning därtill behandlats frågor rörande Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts arbetsuppgifter och organisation. Den utbyggnad av institutets resurser, som föreslogs av utredningen och som genom riksdagens beslut i anledning av nämnda proposition påbörjats, förutsättes kunna fortsätta under budgetåren 1961/62 och 1962/63. De förslag, som framlägges, hänför sig i huvudsak till en fortsatt upprustning enligt utredningens riktlinjer. Institutet räknar med att — om man bortser från anslaget Väderlekstjänst för luftfarten — det för SMHI-utredningens genomförande krävs 77 nya tjänster av vilka institutet nu föreslår 42 till inrättande fr. o. m. budgetåret 1961/62. I övrigt begär institutet under ifrågavarande anslag endast ett begränsat antal nya tjänster, huvudsakligen föranledda av förslag i det betänkande angående organisationen av forskningen och undervisningen i meteorologi, som avgivits den 15 juli 1960 av inom ecklesiastikdepartementet särskilt tillkallade sakkunniga.

1. a)—e) Lika med SMHI-utredningens förslag, med undantag av att en byrådirektörstjänst i Ae 26 ersatts med en förste statsmeteorologtjänst i Ae 24.

1. f)—i) Lika med SMHI-utredningens förslag. Om de ökade arbetsuppgifterna för jetflyget skall kunna medhinnas med föreslagen begränsad personalökning, är det nödvändigt att vissa beräkningsarbeten kan utföras med matematikmaskin, vilket förutsätter bifall till av institutet bebegärd ökning av anslagsposten Kostnader för försök med matematikmaskin under omkostnadsanslaget.

1. j) Lika med SMHI-utredningens förslag.

1. k)—l) SMHI-utredningen föreslog en förstärkning av teleavdelningen med en statsmeteorolog i Ae 23, en förste radiotelegrafist i Ae 12 och fem teleprinterbiträden i Ae 7. Av den föreslagna personalförstärkningen erhölls tre teleprinterbiträden fr. o. m. budgetåret 1960/61. Institutet anser, att fr. o. m. budgetåret 1961/62 medel bör beräknas för en statsmeteorolog i Ae 23 samt — med hänsyn till att förste radiotelegrafisterna i Ae 12 enligt prop. 1959: 152 uppflyttats till radioassistenter i Ae 13 — en radioassistent i Ae 13.

1. m)—p) Lika med SMHI-utredningens förslag, dock att institutet i stället för en byrådirektör i Ae 26 bör tillföras en förste statsmeteorolog i Ae 24.

1. q)—t) Lika med SMHI-utredningens förslag, dock att institutet i stället för en hydrolog i Ae 19 och två laboratorieassistenter i Ae 12 eller Ae 13 bör tillföras en hydrolog i reglerad befordringsgång och två biträdande ingenjörer i Ae 13.

1. u)—y) samt 3. a) Utredningen betecknade det såsom angeläget, att en ny aerologisk station inrättades i övre Norrland samt anförde, att det kunde bli aktuellt med ytterligare en station i Götaland, förslagsvis på eller i närheten av Öland. Utredningen föreslog därjämte, att apparatur för höjdvindmätning successivt anskaffades vid samtliga stationer. Budgetåret 1960/61 förstärktes personalen vid Torslanda med två av de tre assistenter SMHI-utredningen beräknat för höjdvindmätning. Institutet föreslår nu, att ytterligare en tjänst som meteorologassistent i Ae 11 tillföres stationen i Torslanda. Detta är nödvändigt, om observationerna regelbundet skall kunna utföras.

I avvaktan på färdigställandet av en nybyggnad vid stationen i Östersund torde en utökning av verksamheten vid denna station få anstå. I stället bör nu en ny station i övre Norrland inrättas. Ett viktigt skäl härför är, att den aerologiska stationen i Tromsö kommer att nedläggas, vilket gör det än mera angeläget att erhålla aerologiska observationer från Kiruna. Luftfartsstyrelsen har ställt i utsikt lokaler för stationen vid det nya flygfältet i Kiruna fr. o. m. den 1 juli 1961. I enlighet med SMHI-utredningens förslag beräknar institutet den för en aerologisk station i Kiruna med endast radiosondering erforderliga personalen till en meteorolog, två förste meteorologassistenter och två meteorologassistenter. Under förutsättning att radarapparatur kan anskaffas för höjdvindmätningarna i Torslanda, bör nuvarande höjdvindsapparatur där överflyttas till stationen i Kiruna. För höjdvindmätningarna i Kiruna erfordras ytterligare tre meteorologassistenter i Ae 11. Uppflyttningen av en tjänst som biträdande ingenjör i Ae 13 till Ae 15 överensstämmer med vad SMHI-utredningen förutsatt.

1. z)—å) Lika med SMHI-utredningens förslag.

1. ä)—ab) samt 3. b) Lika med SMHI-utredningens förslag, dock att ett kanslibiträde i Ae 7 har upptagits som biblioteksbiträde i samma lönegrad samt att medel äskas för ytterligare en expeditionsvakt i Ae 7.

1. ac)—ae) Institutet understryker med hänvisning till meteorologiutredningens betänkande vikten av att institutet får tillfredsställande möjligheter att delta i forskningsarbetet på väderlekslärans område, så att de av institutet tillämpade prognosmetoderna förbättras. Betydelsefullt är därvid att såsom ledare för den forskningsavdelning, som bör finnas vid institutet, kan erhållas en väl kvalificerad kraft. För detta ändamål anser institutet i likhet med meteorologiutredningen det erforderligt att en tjänst såsom laborator i B 1 inrättas, vilken tjänst bör vara extra-ordinarie. Institutet ansluter sig även till meteorologiutredningens förslag om den övriga personalen vid forskningsavdelningen.

2. a)—b) Lika med SMHI-utredningens förslag, dock att institutet dessutom föreslår inrättandet av en tjänst som förste meteorologassistent i Ae 15.

5. Institutet föreslår, att utbildning av elever för hydrologisk tjänsteexamen inordnas i institutets allmänna verksamhet. Vid bifall till detta förslag bör under förevarande anslag beräknas medel för arvoden åt hydrologelever med 14 000 kr.

6. b) Beloppet avser på grundval av SMHI-utredningens förslag viss utbyggnad av stationsnätet, nämligen med 20 000 kr. för en timobsstation, med 8 200 kr. för klimatstationer och med 23 800 kr. för höjda arvoden vid vissa synoptiska stationer, bl. a. varningsstationer, eller tillsammans 52 000 kr. Beloppet utgör skillnaden mellan i föregående års petita på grundval av SMHI-utredningens förslag för 1960/61 begärda 195 700 och beviljade 143 700 kr. Därtill kommer vad SMHI-utredningen föreslagit för 1961/62 eller 144 000 kr., vilket belopp med hänsyn till sedermera inträdda automatiska löneökningar bör höjas till 158 400 kr. Institutet framhåller, att upprustningen av varningsstationerna, som med ett belopp om 12 000 kr. ingår i de begärda anslagsförstärkningarna, är nödvändig med hänsyn till dessa stationers funktion att i första hand betjäna den växande civila flygtrafiken med varningar vid plötsligt inträffade väderleksförsämringar. Genom att antalet inrikes flygfält med civil trafik ökat har också antalet varningsstationer måst öka.

Yttrande

Statens lönenämnd har inte något att erinra mot inrättande av de föreslagna tjänsterna på en forskningsavdelning, i fråga om laboratorstjänsten dock under förutsättning att beträffande denna skall gälla samma regler om kompetensvillkor och tillsättningsförfarande som de för laboratorstjänsterna vid universiteten gällande.

II. Meteorologiutredningen

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 mars 1959 tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet samma dag fyra sakkunniga[1] för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning beträffande organisationen av undervisningen och forskningen vid universitet och högskolor i ämnet meteorologi. De sakkunniga, som sedermera antog benämningen *meteorologiutredningen*, har avgivit ett den 15 juli 1960 dagtecknat betänkande (stencilerat) med förslag rörande organisationen av forskningen och undervisningen i meteorologi. Härvid har utredningen även behandlat forsknings- och utbildningsverksamheten vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Härom anför meteorologiutredningen i huvudsak följande.

Den snabba utvecklingen inom meteorologien har medfört ett ökat behov av *meteorologisk forskning*. Forskningen vid universiteten måste få röra sig fritt inom hela meteorologiens område. Den speciella inriktningen blir med nödvändighet i stor utsträckning beroende av den enskilde forskarens intresseområde. Enligt utredningens mening bör genom inrättandet av en forskningsavdelning vid SMHI garantier bäst skapas för forsknings- och utvecklingsarbeten inom det för samhället så viktiga väderleksanalys- och väderleksprognosområdet. Personalen på en sådan avdelning skall omsätta och pröva sina vunna forskningsresultat inom den praktiskt tillämpade meteorologien samt dessutom själv utexperimentera, effektivisera och framför allt stimulera utvecklingsarbetet inom väderlekstjänsten i intimt samarbete med aktiva prognostiker. — Som ledare för en sådan verksamhet vid SMHI kan endast en vetenskapligt väl kvalificerad meteorolog ifrågakomma, som är väl insatt i den praktiska väderlekstjänstens problemställningar. Tjänsteställningen bör vara laborator i lägst B 1. Denne bör åläggas ca 50 tim. årlig undervisningsskyldighet vid undervisningsavdelningen. På grund av forskningens natur och arbetssätt inom området krävs för bl. a. kvalificerat beräkningsarbete en förste meteorologassistent och för omfattande kartritnings- och räknearbeten två rit- och räknebiträden. Dessutom måste tillräckliga ekonomiska resurser ställas till forskningsavdelningens förfogande för försök med numerisk analys- och prognosverksamhet med användning av matematikmaskiner.

I fråga om *undervisningen vid SMHI* framhåller utredningen bl. a. följande. SMHI:s rekrytering av universitetsutbildad personal, som tidigare skedde direkt från universiteten, har under de senaste tio åren nästan uteslutande skett via tjänsteexamensmeteorologerna. Den hittillsvarande utbildningen för meteorologisk tjänsteexamen, som är gemensam för SMHI:s och flygvapnets elever, är enligt utredningens mening lämplig för mete-

[1] Generaldirektören R. G. Renlund, ordförande, docenten B. R. J. Bohlin, professorn G. H. Liljequist och överdirektören A. E. G. Nyberg.

orologpersonalens arbetsuppgifter. Behov av meteorologutbildning bedömes föreligga i sådan omfattning, att meteorologelever bör antas varje år fr. o. m. 1960 t. o. m. 1963, varefter antagning av elever bör ske åtminstone vartannat år med början år 1965.

Större delen av den förberedande undervisningen för meteorologisk tjänsteexamen liksom första årskursens matematik- och fysikundervisning är gemensam med hydrologikursens motsvarande undervisning, vilken förutsättes skola omhänderhas av och vara förlagd till SMHI. Den andra årskursens undervisning, som tar sikte på den praktiska väderlekstjänstens arbetsuppgifter och metodik, bör enligt utredningens mening till övervägande del omhänderhas av och vara förlagd till SMHI.

Mot bakgrunden härav anser utredningen det vara ur praktisk synpunkt ändamålsenligt, att den nuvarande utbildningsformen för meteorologisk tjänsteexamen bibehålles och att utbildningen sker vid institutet. Kurserna i vissa teoretiska ämnen bör kunna samordnas med undervisningen vid Stockholms universitets meteorologiska institution. Det torde få ankomma på universitetsinstitutionen och SMHI att i samarbete överväga den lämpliga omfattningen av denna samordning. Eleverna bör vidare i slutet av sin utbildning beredas tillfälle att följa speciella orienteringskurser anordnade av universitetens meteorologiska institutioner för att få den vetenskapliga metodiken och problematiken belysta.

Vad beträffar den övriga undervisningen vid institutet räknar utredningen med att hydrologelever kommer att behöva antagas vartannat år med början år 1961. Vidare bör den universitetsutbildade personal, som ej rekryteras via tjänsteexamensmeteorologerna men som ämnar fortsätta som yrkesmeteorologer inom väderlekstjänstens verksamhetsområde, under alla förhållanden få en fortsatt utbildning i den tillämpade meteorologiens metoder vid SMHI:s undervisningsavdelning. Dessutom hålles vidareutbildningskurser för meteorologer vid SMHI. Tillräckligt rekryteringsunderlag finnes inom meteorologkåren för årligen återkommande kurser av sistnämnda slag under de närmaste tio åren.

Undervisningsverksamheten vid institutet kommer således enligt utredningens förslag fram till år 1965 att omfatta fyra kurser, frånsett utbildningen av värnpliktiga till biträdande meteorologer. Sammanlagda antalet elever per år för de fyra kurserna beräknas uppgå till ca 40. De totala kostnaderna beräknas till 134 000 kr. per år (enligt 1960 års löneläge). Även efter 1965 kommer undervisningsverksamheten att ha permanent karaktär, men omfattningen minskar så att vartannat år två och vartannat år tre kurser kommer att pågå. Kostnaderna beräknas minska till ca 74 000 resp. ca 84 000 kr. per år.

Utredningen föreslår inrättandet av en befattning som föreståndare för undervisningen med benämningen förste statsmeteorolog och placering i lönegrad A 24 eller — om befattningshavaren fullgjort disputationsprov — A 26. Föreståndaren bör vara ålagd undervisningsskyldighet av 210 timmars lektorsundervisning per år. Dessutom bör liksom hittills finnas en

fast biträdesbefattning samt för den mera omfattande undervisningen under de fyra närmaste åren en extra biträdesbefattning.

Utredningen beräknar medelsbehovet för lärararvoden för meteorologiundervisning vid SMHI till 89 500 kr., varifrån avgår för föreståndarens undervisningsskyldighet 10 500 kr. Det förutsättes också att den under avlöningsanslaget föreslagna laboratorn vid forskningsavdelningen skall meddela viss undervisning, varigenom medelsbehovet för lärararvoden kommer att kunna minskas med ytterligare 3 200 kr. Genom den förutsatta samordningen av SMHI:s undervisning med undervisningen vid meteorologiska institutionen vid Stockholms universitet kan ytterligare 4 000 kr. avräknas. Medelsbehovet för lärararvodena skulle alltså under angivna förutsättningar uppgå till (89 500 — 10 500 — 3 200 — 4 000) 71 800 kr. enligt 1960 års löner.

Materialkostnader för meteorologiundervisningen kan under de närmaste fyra åren uppskattas till minst 10 000 kr. per år och därefter till minst 6 000 kr. per år.

Beträffande undervisningsverksamhetens finansiering ansluter sig meteorologiutredningen helt till SMHI-utredningens förslag, att all vid institutet bedriven undervisning bör ingå bland dess allmänna åligganden och helt bekostas av allmänna anslagsmedel. Dock bör kostnaderna för kurser för värnpliktiga biträdande meteorologer fr. o. m. 1962/63 bestridas av flygvapnet och ingå i SMHI:s uppdragsverksamhet.

Yttranden

Meteorologiutredningens förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *chefen för försvarsstaben, försvarets forskningsanstalt, luftfartsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, fiskeristyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, skogs- och lantbruksakademien, svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik, meteorologiska och hydrologiska rådet, Aktiebolaget Atomenergi, Linjeflyg aktiebolag* och *Scandinavian airlines system.*

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut tillstyrker utredningens förslag och betonar, att ett fortsatt bedrivande av undervisningen för tjänstemeteorologer inom ramen för institutets verksamhet oundgängligen kräver en organisationsform med en särskild föreståndare för undervisningsavdelningen. Beträffande forskningen framhåller institutet, att den växande ekonomiska betydelsen av goda väderleksförutsägelser för skilda ändamål kräver en effektivt bedriven forskningsverksamhet på väderleksanalysens och väderprognostikens område. Det synes därför rationellt att koncentrera den tillämpade forskningen på dessa områden till SMHI, där tillämpningen inom landet i första hand skall äga rum.

Chefen för flygvapnet tillstyrker utredningens förslag men anser, att en närmare samordning av meteorologiundervisningen vid SMHI med den akademiska undervisningen vid Stockholms universitet bör övervägas.

Flera myndigheter och organisationer har tillstyrkt meteorologiutredningens förslag om inrättande av en forskningavdelning vid SMHI, nämligen *vattenfallsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, skogshögskolans lärarråd och statens skogsforskningsinstitut, medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd, statens naturvetenskapliga forskningsråd, statens råd för atomforskning* samt *Sveriges akademikers centralorganisation.*

Några myndigheter och organisationer, som uttalat sig över meteorologiutredningens förslag om undervisningen vid SMHI, har framfört erinringar i olika avseenden.

Kanslern för rikets universitet framhåller sålunda, att all undervisning av akademisk karaktär bör förläggas till universiteten. Samordningen mellan universitetsinstitutionen vid Stockholms universitet och SMHI förefaller ej vara övervägd i önskvärd omfattning. Det föreligger dock ett behov av viss specialiserad utbildning vid institutet, varför en särskild organisation härför är erforderlig. Liknande synpunkter framföres av *statens naturvetenskapliga forskningsråd* och *1955 års universitetsutredning.*

Sveriges akademikers centralorganisation anser, att tjänstemeteorologutbildningen bör upphöra bl. a. med hänsyn till den ökade tillströmning av meteorologistuderande vid universiteten, som förväntas under 1960-talet. En viss undervisning, i första hand vidareutbildning av praktisk art, torde dock även i fortsättningen böra handhas av SMHI.

Departementschefen

I proposition nr 77 till 1960 års riksdag angående anslag för budgetåret 1960/61 till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m. m. företogs en ingående prövning av institutets medelsbehov på grundval av SMHI-utredningens betänkande. Jag föreslog därvid en betydande förstärkning av institutets personella och materiella resurser, innebärande sammanlagda anslagshöjningar med ca 1,6 milj. kr. inkl. automatiska utgiftsstegringar. Ett tjugotal nya tjänster föreslogs till inrättande för institutets allmänna verksamhet m. m., i första hand den civila flygväderlekstjänsten, den aerologiska verksamheten och observationstjänsten. Härvid borde jämväl beaktas, att institutet genom beslut av 1959 års riksdag för budgetåret 1959/60 erhållit medel för tillhopa 13 nya tjänster, vilka ingick i det förslag om personalupprustning, som lagts fram av utredningen. I proposition nr 77 föreslog jag vidare, att ca tio extra tjänster skulle extraordinariesättas för den allmänna verksamheten m. m. och att för uppdragsverksamheten skulle inrättas inemot 20 nya fasta tjänster, varigenom institutets personalorganisation erhöll en ökad stadga. Vidare uttalade jag, att frågan om institutets fortsatta upprustning borde upptagas till prövning i samband med den årliga granskningen av institutets anslagsäskanden.

I vad avsåg forskningen och undervisningen var jag i avvaktan på meteorologiutredningens betänkande ej beredd att framlägga några förslag. — Riksdagen beslöt i enlighet med vad jag sålunda anfört och förordat (SU 56, Rskr 177).

I nu föreliggande petita har institutet föreslagit, att för budgetåret 1961/62 inrättas inemot femtio nya tjänster i huvudsaklig överensstämmelse med SMHI-utredningens förslag. Institutet har därvid förutsatt, att härefter återstående tjänster enligt den i betänkandet framlagda upprustningsplanen skall tillkomma budgetåret 1962/63.

Med hänsyn till den betydande utbyggnad av institutets resurser, som enligt vad jag anfört redan genomförts, är jag ej beredd att för nästa budgetår förorda en så långtgående expansion av institutets personalorganisation, som institutet begärt. Likväl anser jag mig böra föreslå en relativt betydande ytterligare upprustning av institutets centrala delar. På den allmänna verksamheten innebär mitt förslag att tolv nya tjänster inrättas, varav en under anslaget till undervisning. Denna utbyggnad i förening med de ökningar i övrigt, som jag i det följande kommer att föreslå i fråga om materielanslagen och anslaget till väderlekstjänst för luftfarten, innebär sammanlagt en högst väsentlig förstärkning av institutets resurser.

Som särskilt angelägen betraktar jag den fortsatta utbyggnaden av väderleksbyrån. Jag förordar därför inrättandet av tre nya tjänster på byråns väderleksavdelning, nämligen en meteorolog i reglerad befordringsgång, en meteorologassistent i Ae 11 och ett kanslibiträde i Ae 7. Vidare synes byråns aerologiska avdelning böra förstärkas med en statsmeteorolog i Ae 23, en meteorolog i reglerad befordringsgång, en meteorologassistent i Ae 11 och ett kartbiträde i reglerad befordringsgång. Jag anser mig även böra föreslå en viss förstärkning av institutets klimatbyrå och förordar inrättandet av en tjänst som meteorologassistent i Ae 11 på byråns klimatavdelning och en tjänst som biträdande ingenjör i Ae 13 på dess instrumentavdelning. Slutligen bör med hänsyn till att institutet erhållit vissa nya lokaler en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7 på kansliavdelningen inrättas. — De av mig sålunda föreslagna nya tjänsterna medför ett ökat anslagsbehov av 168 044 kr.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en befattning som biträdande ingenjör i Ae 13 på klimatbyrån förändras till en ingenjörstjänst i Ae 15. Merkostnaden härför uppgår till 1 841 kr.

I vad avser forskningen och undervisningen vid institutet föreligger nu meteorologiutredningens betänkande. I likhet med utredningen och flertalet av de myndigheter och organisationer, som avgivit yttranden över betänkandet, anser jag, att forsknings- och undervisningsverksamheten vid institutet bör ges ökade resurser. Jag är emellertid icke beredd att för

nästa budgetår tillstyrka någon fastare organisation för vare sig forskningen eller undervisningen. Enligt min mening måste emellertid tills vidare forskning och undervisning ledas av en kvalificerad befattningshavare. Jag tillstyrker därför förslaget om inrättande av en särskild tjänst som laborator i Be 1 vid institutet. Innehavaren av laboratorstjänsten bör inom ramen för sin ordinarie tjänstgöring åläggas ledningen för undervisningen ävensom viss undervisningsskyldighet. Vad beträffar kompetenskrav och tillsättningsförfarande för laboratorstjänsten bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela särskilda föreskrifter. Laboratorstjänsten medför en kostnad av 42 853 kr.

För arvode åt organisationsföredragande beräknar jag 1 200 kr., vilket bör redovisas under särskild, obetecknad anslagspost Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t. Vidare upptages för observatörsarvoden till följd av viss utbyggnad av stationsnätet en ökning med 25 000 kr.

Institutets övriga förslag till personalförstärkningar och löneregleringar m. m. kan jag icke tillstyrka. Jag är sålunda icke beredd förorda inrättandet av en aerologisk station i Kiruna. Under undervisningsanslaget kommer jag att förorda, att hydrologiundervisningen liksom hittills bestrides från uppdragsverksamheten. Härav följer att jämväl arvoden till hydrologelever bör bekostas av medel från denna verksamhet.

För automatiska kostnadsökningar i anledning av 1960 års riksdags beslut om uppflyttning av vissa tjänster m. m. samt för löneklassförändringar, höjt rörligt tillägg och höjda observatörsarvoden upptager jag i likhet med institutet (87 705 + 22 600 + 345 200 + 72 000) 527 505 kr. Posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde kunna minskas med 14 700 kr.

I enlighet härmed skulle anslaget uppföras med (4 706 500 + 168 044 + 1 841 + 42 853 + 1 200 + 25 000 + 527 505 — 14 700) i runt tal 5 458 000 kr.

I personalförteckningen för institutet bör uppföras en laborator i Be 1 och en statsmeteorolog i Ae 23.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut vidtaga av mig förordade ändringar;

b) godkänna följande avlöningsstat för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	802 200
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 200
3. Arvoden till sakkunniga	21 100
4. Arvoden till observatörer	1 066 700

5. Avlöningar till icke-ordinarie personal	2 556 400
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	943 300
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	67 100
Summa kr.	5 458 000

c) till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 458 000 kr.

[35] 2. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Undervisning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 400	24 000
1960/61 (statsliggaren s. 418)	27 700	
1961/62 (förslag)	27 000	

Yrkande

Institutet (skr. 29/8 och 15/10 1960) hemställer, att anslaget ökas med 156 500 kr.

	Ökning eller minskning
1. *Personalkostnader*	
a) 1 förste statsmeteorolog Ae 24	+ 29 936
b) 2 kanslibiträden Ae resp. Ag 7	+ 11 911
c) lärararvoden	— 28 560
d) särskilda kostnader för hydrologiundervisning	
d 1) 1 förste statshydrolog Ae 24 (fr. o. m. 1/1 1962)	+ 14 968
d 2) lärararvoden	+ 7 620
d 3) 1 kanslibiträde Ae 7 (fr. o. m. 1/1 1962)	+ 6 225
2. *Omkostnader*	
a) meteorologkursen	— 2 200
b) hydrologkursen	+ 1 600
3. *Flygvapnets bidrag upphör*	+ 115 000
	+ 156 500

Motiv

I fråga om *meteorologutbildningen* ansluter sig institutet i allt väsentligt till de förslag som meteorologiutredningen framfört i sitt betänkande. En närmare redogörelse härför har lämnats under föregående anslag.

1. a—b) Lika med meteorologiutredningens förslag. Den under 1 b) angivna ökningen avser merkostnaden för ett kanslibiträde i Ag 7. Biträdet i Ae 7 avlönas från den i nuvarande stat upptagna posten Avlöningar och arvoden till icke-ordinarie personal.

1. c) Lika med meteorologiutredningens förslag. Utredningens beräkningar av lärararvodenas storlek måste dock revideras med hänsyn till att dessa arvoden vid universiteten blivit väsentligt höjda fr. o. m. den 1 juli 1960. I enlighet härmed bör lärararvodena för meteorologiundervisningen beräknas till 88 940 kr. Det för innevarande budgetår beräknade beloppet för lärararvoden kan därigenom minskas med 28 560 kr.

3. I likhet med utredningen anser institutet, att kostnaderna för kursen för värnpliktiga biträdande meteorologer bör bestridas från anslaget Uppdragsverksamhet och ersättas av flygvapnet enligt institutets taxa. Denna kurs är emellertid inte aktuell under budgetåret 1961/62. I fråga om andra årskursen av kursen för meteorologisk tjänsteexamen föreligger under budgetåret 1961/62 det särskilda förhållandet att antalet elever från flygvapnet är ovanligt stort. De härav föranledda extra kostnaderna beräknas för lärararvoden, ett biträde samt expenser till resp. 20 000, 13 000 och 3 300 kr. och bör bekostas av flygvapnet såsom annan institutets uppdragsverksamhet. Dessa merkostnader har därför inte inräknats i förevarande anslag.

Hydrologutbildningen. Institutet framhåller, att ytterst stora rekryteringssvårigheter redan under första hälften av 1950-talet rådde för hydrologiska byrån i fråga om akademiker och civilingenjörer. För att förbättra personalsituationen påbörjade institutet år 1957 undervisning i hydrologi, till omfattning och uppläggning motsvarande kursen för meteorologisk tjänsteexamen. De hydrologer, som på detta sätt utbildats, har visat sig mycket väl lämpade att utföra framförallt praktiska hydrologiska uppgifter av skiftande slag. Den första kursen avslutades år 1959 och fullföljdes av fyra elever, en andra kurs slutföres våren 1961 och beräknas fullföljas av ca tio elever.

Trots att tämligen många hydrologer kommer att ha utbildats fram till våren 1961, kommer bristen på hydrologer då att fortfara, emedan institutet sannolikt blott kommer att få behålla högst hälften av de utexaminerade hydrologerna. Det är därför nödvändigt, att institutet får möjlighet att meddela undervisning i hydrologi under ytterligare åtminstone ett tiotal år.

Undervisningen i hydrologi vid institutet har hittills bekostats av vattenkraftindustrien, men något ytterligare ekonomiskt bidrag härför kan inte längre påräknas. Efter 1961 kan institutet därför genomföra denna undervisning blott under förutsättning att statliga medel beviljas härför. Kostnaderna för utbildning för hydrologisk tjänsteexamen, vilka hittills bestritts från anslaget Uppdragsverksamhet, bör överflyttas till förevarande anslag och alltså helt bestridas av statsmedel. Detta står också i överensstämmelse med SMHI-utredningens och meteorologiutredningens förslag. Innevarande budgetår avslutas den andra årskursen för hydrologisk tjänsteexamen. Kurser torde i fortsättningen böra anordnas vartannat år med början budgetåret 1961/62 med en förberedande kurs under vårterminen.

Undervisningen i hydrologi bör organiseras på samma sätt som undervisningen i meteorologi.

Yttrande

Statens lönenämnd har inte något att erinra mot lönegradsplaceringen av de föreslagna tjänsterna på en undervisningsavdelning. Förslaget om placering av tjänsterna som förste statsmeteorolog och förste statshydrolog i A 26, därest innehavarna fullgjort disputationsprov, kan nämnden dock inte tillstyrka.

I fråga om lärararvoden till lärare, som inte har tjänster vid institutet, har lönenämnden inte något att erinra mot att arvodena anpassas till vad som gäller beträffande timarvoden till lärare inom filosofisk fakultet vid universiteten, under förutsättning att därvid gällande bestämmelser jämväl i övrigt iakttages. I den mån undervisningen avses skola fullgöras av tjänstemän vid institutet, vill nämnden ifrågasätta, huruvida inte organisationen bör utformas så att tjänstemännen kan åläggas hithörande arbetsuppgifter i tjänsten.

Departementschefen

Såsom jag anfört under institutets avlöningsanslag är jag ej beredd att förorda det av meteorologiutredningen framförda förslaget om en fastare organisation av meteorologiundervisningen vid institutet. I stället för att en särskild tjänst som föreståndare för undervisningen vid institutet inrättas, torde innehavaren av den föreslagna nya laboratorstjänsten vid sidan av sina forskningsuppgifter få leda jämväl undervisningsverksamheten.

Då det synes angeläget att det från förevarande anslag avlönade kanslibiträdet avlastas från enklare rutingöromål, bör en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång inrättas, vilket ökar medelsbehovet å anslaget med 11 500 kr.

Lärararvodena för meteorologiundervisningen under nästa budgetår har av institutet beräknats till 88 940 kr., varvid förutsatts undervisningsskyldighet i tjänsten för en särskild föreståndare motsvarande 12 600 kr. och för laboratorn motsvarande 4 400 kr. Då jag ej kunnat tillstyrka inrättandet av den särskilda föreståndartjänsten, upptager jag för lärararvoden 101 540 kr., vilket innebär en minskning med 15 960 kr. i förhållande till det för innevarande budgetår beräknade beloppet.

I enlighet med vad jag anfört under avlöningsanslaget, kan jag ej tillstyrka att kostnaderna för utbildningen för hydrologisk tjänsteexamen bestrides med medel från institutets allmänna verksamhet. Hydrologiundervisningen torde liksom hittills få bedrivas som ett led i institutets uppdragsverksamhet.

På grund av minskade omkostnader för meteorologiundervisningen bör i enlighet med institutets förslag anslagsposten för expenser m. m. minskas med 2 200 kr.

Undervisningsverksamheten torde få finansieras enligt nu gällande grunder. I enlighet härmed kan bidraget från flygvapnet nedräknas med 6 000 kr.

I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (27 700 + 11 500 — 15 960 — 2 200 + 6 000) i runt tal 27 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Undervisning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 27 000 kr.

[36] 3. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	267 500	271 200
1960/61 (statsliggaren s. 418)	1 075 900	
1961/62 (förslag)	1 220 000	

Yrkande

Institutet (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 335 500 kr.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m. (anvisat 1960/61 9 500 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 9 200 och 10 500 kr.), ökning med hänsyn till belastningen (1 000 kr.) och föreslagen personalökning (1 500 kr.)	+ 2 500
2. Reseersättningar (anvisat 1960/61 73 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 54 600 och 53 100 kr.), ökning med hänsyn till höjda taxor (3 000 kr.) och föreslagen personalökning (12 000 kr.)	+ 15 000
3. Bränsle, lyse och vatten (anvisat 1960/61 23 500 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 16 900 och 17 600 kr.), ökning med hänsyn till prishöjningar (1 000 kr.) och föreslagen personalökning (4 000 kr.)	+ 5 000
4. Övriga expenser (anvisat 1960/61 135 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 113 000 och 112 100 kr.), ökning med hänsyn till prishöjningar (7 000 kr.) och föreslagen personalökning (23 000 kr.)	+ 30 000
5. Publikationstryck (anvisat 1960/61 55 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 43 700 och 61 300 kr.), ökning med hänsyn till prishöjningar och ökade upplagor m.m. (15 000 kr.) samt utvidgad publikationsverksamhet (15 000 kr.)	+ 30 000

	Ökning eller minskning
6. Biblioteket (anvisat 1960/61 4 000 kr.), ökning med hänsyn till verksamhetens allmänna ökning	+ 2 000
7. Kostnader för försök med matematikmaskin (anvisat 1960/61 40 000 kr.), ökning med hänsyn till höjda taxor (13 000 kr.) och för utvidgad försöksverksamhet (225 000 kr.)	+ 238 000
8. Telegramkostnader m. m. (anvisat 1960/61 758 400 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 650 800 och 698 800 kr.):	
a) ökning för teleprinterförbindelse mellan institutets telecentral och Sundsvall/Härnösands flygväderlekstjänst, varav engångskostnad 4 400 kr.	+ 23 700
b) avgår för 1960/61 anvisat engångsbelopp	— 2 200
9. Särskilda uppbördsmedel: Försäljning av publikationer (beräknat 1960/61 22 500 kr.; influtet 1958/59 och 1959/60 resp. 21 900 och 25 900 kr.), ökning till följd av prishöjningar, ökade upplagor o. dyl. (4 500 kr.) samt föreslagen personalökning (4 000 kr.)	— 8 500
	+ 335 500

Motiv

7) Taxorna för beräkningar med matematikmaskin har av matematikmaskinnämnden under 1960 höjts med ca 33 %. Som följd härav bör nuvarande anslagspost om 40 000 kr. uppräknas med 13 000 kr.

SMHI-utredningen uppskattade de årliga kostnaderna för försök med matematikmaskin till 220 000 kr. Utredningen räknade därvid med en successiv utveckling av verksamheten under budgetåren 1960/61—1964/65. Anslaget för budgetåret 1960/61 borde därvid enligt utredningen ökas med 40 000 kr. till 70 000 kr. I första hand synes nu den del av ökningen som ej erhölls för 1960/61, 30 000 kr., böra anvisas. Härtill bör komma en ökning för budgetåret 1961/62 med 40 000 kr. Å beloppen, tillsammans 70 000 kr., bör med hänsyn till taxehöjningarna beräknas ett tillägg om 33 %, varför medelsanvisningen för budgetåret 1961/62 bör ökas med i runt tal 93 000 kr.

För budgetåret 1961/62 har av flygsäkerhetsskäl krävts bl. a., att nuvarande vindprognosverksamhet utökas. Vindprognoserna kan därvid, om de skall lämnas med konventionella metoder, icke erhållas utan en betydande personalförstärkning av väderleksbyråns aerologiska avdelning. Det är dock möjligt att erhålla ett väsentligt ökat antal vindprognoser genom en praktiskt taget fullständig automation, som dock medför tämligen stora utgifter för maskinhyror. Merkostnaderna för vindprognoserna har uppskattats till 120 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Institutets hittillsvarande erfarenhet visar, att även bearbetning av hydrologiskt grundmaterial i icke oväsentlig utsträckning bör kunna utföras

med hjälp av databehandlingsmaskin. Kostnaderna för försök med dylika bearbetningar beräknas under budgetåret 1961/62 till 12 000 kr.

Departementschefen

För sjukvård m. m. torde böra beräknas en ökning med 1 800 kr.

Till ökade reseersättningar tillstyrker jag 5 000 kr.

Beträffande expenserna förordar jag en uppräkning med 3 000 kr. för bränsle, lyse och vatten samt med 25 000 kr. för övriga expenser.

Posten Publikationstryck torde böra uppräknas med 19 000 kr. med anledning av utvidgad publikationsverksamhet m. m. Med hänsyn till verksamhetens allmänna ökning torde anslagsposten Biblioteket böra ökas med 1 000 kr.

Jag förordar vidare, att posten Kostnader för försök med matematikmaskin uppräknas med 100 000 kr. med hänsyn till bl.a. SMHI-utredningens förslag.

Då jag icke kan biträda förslaget om inrättande av en teleprinterförbindelse mellan institutets telecentral och Sundsvall/Härnösands flygväderlekstjänst och ett för innevarande budgetår beräknat engångsanslag om 2 200 kr. utgår, torde posten till telegramkostnader m. m. böra nedräknas med nämnda belopp.

Slutligen förordar jag en uppräkning med 8 500 kr. av posten Särskilda uppbördsmedel.

I enlighet härmed skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (1 075 900 + 1 800 + 5 000 + 3 000 + 25 000 + 19 000 + 1 000 + 100 000 — 2 200 — 8 500) 1 220 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 220 000 kr.

[37] 4. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m.**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 419)	510 800
1961/62 (förslag)	541 000

Yrkande

Institutet (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 248 200 kr.

	Ökning
1. Ökning till följd av ökade priser och löner	75 000
2. Ökning för meteorologiska markstationer	8 200
3. Materiel för aerologiska stationen i Kiruna	165 000
	248 200

Departementschefen

Jag förordar en ökning av anslaget med sammanlagt 30 200 kr., varav 8 200 kr. för meteorologiska markstationer och återstoden för vissa kostnadsstegringar. Med hänsyn till vad jag tidigare anfört under avlöningsanslaget, har jag sålunda icke beräknat några medel för inrättandet av en aerologisk station i Kiruna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 541 000 kr.

[38] 5. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Nyanskaffning av instrument m. m.**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 419)	240 000
1961/62 (förslag)	105 000

Yrkande

Institutet (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 157 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Ökning till följd av prishöjningar	+ 7 000
2. Nyanskaffning vid de meteorologiska markstationerna	+ 10 000
3. Nyanskaffning av mareografinstrument	+ 45 000
4. Engångskostnader för aerologiska stationen i Kiruna	+ 285 000
5. Avgår för 1960/61 anvisat engångsbelopp	— 190 000
	+ 157 000

Motiv

2. För att bringa medlen för nyanskaffning för de meteorologiska markstationerna i nivå med vad SMHI-utredningen förutsatte för 1960/61 erfordras en anslagsökning om 10 000 kr.

3. SMHI-utredningen förutsatte i fråga om det hydrologiska stationsnätet bl. a. anskaffning av tre mareografinstrument per år under tiden 1960/61—1964/65. Institutet föreslår, att medel härför beräknas med 45 000 kr. årligen fr. o. m. 1961/62 under fem år framåt.

Departementschefen

Av institutets förslag finner jag mig kunna tillstyrka 10 000 kr. för nyanskaffning vid de meteorologiska markstationerna och 45 000 kr. för nyanskaffning av mareografinstrument. Då ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp om 190 000 kr. utgår, bör alltså anslaget uppföras med (240 000 + 10 000 + 45 000 — 190 000) 105 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Nyanskaffning av instrument m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kr.

[39] 6. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 553 000	1 986 500
1960/61 (statsliggaren s. 419)	1 979 500	
1961/62 (förslag)	2 504 000	

Yrkande

Institutet (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 525 000 kr.

Avlöningar

Omräkningar	Ökning
a) Löneklassuppflyttningar m. m.	7 000
b) Höjt rörligt tillägg	125 000
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	25 000
d) Uppräkning med hänsyn till ökad uppdragsverksamhet (meteorologisk 93 000 kr., hydrologisk 150 000 kr.)	243 000

Omkostnader

Reseersättningar (anvisat 1960/61 235 000 kr., belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 291 200 och 355 500 kr.), ökning med hänsyn till belastningen	125 000
	525 000

Departementschefen

Såsom jag tidigare anfört bör kostnaderna för hydrologiundervisningen liksom hittills bestridas från förevarande anslag. Med hänsyn till anslagets karaktär av förslagsanslag och den beräknade omfattningen av undervisningen under nästa budgetår torde detta likväl icke böra medföra någon särskild uppräkning av anslaget.

För automatiska kostnadsökningar i anledning av löneklassuppflyttningar, höjt rörligt tillägg, kompensation för höjda folkpensionsavgifter och ökad uppdragsverksamhet upptager jag, lika med institutet, (7 000 + 125 000 + 25 000 + 243 000) 400 000 kr.

Under reseersättningsposten beräknar jag en ökning med 124 500 kr.

Jag förordar därför, att anslaget uppföres med (1 979 500 + 400 000 + 124 500) 2 504 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 504 000 kr.

[40] 7. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlekstjänst för luftfarten**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 663 200	1 636 600
1960/61 (statsliggaren s. 420)	2 192 700	
1961/62 (förslag)	2 567 000	

Yrkande

Institutet (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 895 100 kr.

Avlöningar

1. *Löneregleringar*

	Ökning eller minskning
Karlstads flygväderlekstjänst	
a) 3 meteorologassistenter Ae 9 förändras till Ae 11	+ 4 025
Jönköpings flygväderlekstjänst	
b) 1 assistent Ae 12 förändras till förste meteorologassistent i Ae 13	+ 827
Umeå flygväderlekstjänst	
c) 1 assistent Ae 12 förändras till förste meteorologassistent i Ae 13	+ 858

2. *Tjänsteförändringar*

Diverse flygväderlekstjänster

a) 3 meteorologassistenttjänster i Ag 11 och 1 kartbiträdestjänst i Ag 7 överföres till Ae 11 resp. Ae 7 —
b) 3 kanslibiträdestjänster i Ao 7 överföres till kartbiträden i Ao 7 —
c) 1 kontorsbiträdestjänst i Ao 5 indrages samt 7 kontorsbiträdestjänster i Ao 5 föres å övergångsstat. Dessa 8 tjänster ersättes av 8 kartbiträdestjänster i reglerad befordringsgång —

3. *Personalförstärkningar*

Stockholm—Bromma flygväderlekstjänst

a) 1 förste meteorologassistent Ae 13 + 16 957
b) 2 meteorologassistenter Ae 11 + 30 607

	Ökning eller minskning
Malmö—Bulltofta flygväderlekstjänst	
c) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	+ 17 082
d) 2 kartbiträden i reglerad befordringsgång	+ 18 002
Sundsvall/Härnösands flygväderlekstjänst	
e) 1 statsmeteorolog Ae 21	+ 24 820
f) 1 meteorolog i reglerad befordringsgång	+ 16 115
g) 2 meteorologassistenter Ae 11	+ 28 922
h) 4 kartbiträden i reglerad befordringsgång	+ 38 314
Jönköpings flygväderlekstjänst	
i) 2 meteorologassistenter Ae 11	+ 27 238
Hultsfreds flygväderlekstjänst	
j) 1 assistent Ae 12	+ 14 414
Kiruna flygväderlekstjänst	
k) 1 meteorologassistent Ae 11	+ 15 304
Umeå flygväderlekstjänst	
l) 2 meteorologassistenter Ae 11	+ 29 234
Kristianstads flygväderlekstjänst	
m) 1 assistent Ae 12	+ 14 414
Rommeheds flygväderlekstjänst	
n) 1 assistent Ae 12	+ 14 414
Skellefteå flygväderlekstjänst	
o) 1 assistent Ae 12	+ 15 569
Örnsköldsviks flygväderlekstjänst	
p) 1 assistent Ae 12	+ 15 413
Diverse flygväderlekstjänster	
q) Obekvämhetstillägg för den under a)—d) och f)—p) begärda personalen	+ 15 000
4. *Omräkningar*	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1960 års riksdag uppflyttade tjänster (2 900 kr.) och ökade obekvämhetstillägg (13 000 kr.)	+ 15 900
b) Löneklassändringar	+ 10 000
c) Höjt rörligt tillägg	+ 170 071
d) Kompensation för höjda folkpensionsutgifter	+ 2 800
Summa ökade avlöningskostnader	+ 556 300

	Ökning eller minskning
Omkostnader	
5. *Reseersättningar* (anvisat 1960/61 57 900 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 19 600 och 26 200 kr.), ökning med hänsyn till höjda taxor (3 500 kr.) och föreslagen personalökning (10 000 kr.)	+ 13 500
6. *Expenser* (anvisat 1960/61 63 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 28 700 och 58 100 kr.), ökning med hänsyn till prishöjningar (6 000 kr.) och utökad verksamhet (27 000 kr.)	+ 33 000
7. *Speciell instrumentutrustning* (engångsbelopp)	
a) Reservmottagare för telefax vid Bulltofta	+ 22 000
b) Telefaxutrustning vid Sundsvall/Härnösand	+ 58 000
c) 1 registrerande dagmolnhöjdmätare, 1 fjärrtermometer, 1 fjärrhygrometer (Arlanda)	+ 86 500
d) 2 indikerande dagmolnhöjdmätare (Visby och Jönköping)	+ 100 000
e) 8 byvindmätare, 5 mörkermolnhöjdmätare, 2 fjärrtermohygrometrar (div. flygplatser)	+ 105 800
f) Avgår för 1960/61 anvisat engångsbelopp	— 239 000
8. *Speciella teleprinternät för flygväderlekstjänsten*	
a) Kostnader för Sveriges deltagande i internationellt teleprinternät (MOTNE)	+ 9 000
b) Kostnader för ett inhemskt teleprinternät (MOTIS)	+ 150 000
Summa ökade omkostnader	+ 338 800
Summa ökade kostnader kronor	+ 895 100

Motiv

2. a) I 1957 års statsverksproposition anvisades 100 000 kr. för provisorisk personalförstärkning i avvaktan på SMHI-utredningens slutförande. Med dessa medel har vissa extra tjänster inrättats. En del av dessa har efter förslag i prop. 1960: 77 förändrats till extra-ordinarie. Därutöver bör nu en extra meteorologassistenttjänst vid vardera av flygväderlekstjänsterna vid Stockholm—Bromma, Göteborg—Torslanda och Malmö—Bulltofta samt en extra kartbiträdestjänst vid Malmö—Bulltofta flygväderlekstjänst förändras till extra-ordinarie tjänster.

2. b)—c) I personalförteckningen finnes uppförda åtta kontorsbiträdestjänster i Ao 5. Genom den nya befordringsgången för kartbiträden kommer dessa tjänster icke att uppehållas i fortsättningen. En tjänst (vid Stockholm—Bromma) är f. n. vakant och kan indragas. Övriga sju tjänster bör föras på övergångsstat. Innehavarna uppehåller icke-ordinarie kart-

biträdestjänster i högre lönegrad. Samtidigt torde tjänstebenämningen på tre kanslibiträden i Ao 7 böra ändras till kartbiträden.

3. a)—b) Tillfällig förstärkning med en meteorologassistent fr. o. m. den 1 april 1960 medgavs genom Kungl. brev samma dag för att möjliggöra utsändningar av prognoskartor per telefax från Bromma till andra flygväderlekstjänster. Kopiering och sändning av prognoskartor per telefax bör utföras av erfarna assistenter. Då arbetet bör bedrivas i två skift erfordras, att medel beräknas för ytterligare en meteorologassistenttjänst. För att de två nya teleprinternäten MOTNE och MOTIS skall kunna skötas på ett tillfredsställande sätt fordras särskild personal för passning av apparaterna. Tjänsten kommer att pågå dygnet runt, varför nuvarande antal meteorologassistenter måste ökas med en. Av de tre nya meteorologassistenterna bör en ha ställning som förste meteorologassistent.

3. i) och 1. b) Den nya flygplatsen i Jönköping väntas få livlig trafik och är även en viktig alternativflygplats för inrikesflyget. Öppethållningstid och personalmängd bör bli ungefär desamma som i Visby. I Jönköping förekommer nu s. k. AFIS-tjänst, vilket innebär, att trafikledning och väderlekstjänst skötes gemensamt med fördelning växelvis å såväl luftfartsstyrelsens som institutets personal. Denna anordning måste på grund av trafikökningen upphöra. Därvid bör nuvarande assistent i Ae 12 placeras som förste meteorologassistent och föreståndare för institutets personal på platsen.

3. j) Genom Kungl. brev den 1 april 1960 har institutet erhållit bemyndigande att överskrida anslagsposten till icke-ordinarie personal för budgetåret 1959/60 för anställande fr. o. m. den 1 april 1960 av en assistent i Ag 12 vid flygplatsen i Hultsfred. Medel för denna tjänst, som bör bli extra-ordinarie, torde tillföras anslaget.

3. l) och 1. c) När flygplatsen i Umeå tages i bruk bör personalen i Nordmaling överflyttas dit och förstärkas, så att observationstjänsten kan pågå dygnet runt. Väderlekspersonalen förutsättes ej längre deltaga i AFIS-tjänst. Av samma skäl som anförts i fråga om Jönköping bör nuvarande assistenttjänst i Ae 12 förändras till förste meteorologassistenttjänst i Ae 13.

3. m)—p) Väderlekspersonal bör placeras vid dessa flygplatser enligt de principer som tidigare tillämpats i liknande fall vid Hultsfred och andra mindre flygplatser. AFIS-tjänst förutsättes förekomma.

7. De tjänstemän, som deltager i den under 8. b) nämnda utredningen rörande inrikesflygets behov av väderlekstjänst, har granskat behovet av instrumentutrustning vid de olika flygplatserna och som ett minimum för budgetåret 1961/62 enats om den instrumentanskaffning, som här angivits.

8. a) Vid beräkningen av innevarande års anslag hade preliminärt räknats med ett engångsbelopp om 15 000 kr. och abonnemangskostnader

om 41 000 kr., tillsammans 56 000 kr. Kostnaderna för MOTNE utgör enligt skrivelse från televerket den 22 mars 1960 9 500 kr. i engångsavgifter och 62 130 kr. i abonnemangsavgifter, tillsammans 71 630 kr. Med hänsyn till oförutsedda utgifter bör de årliga kostnaderna beräknas till åtminstone 65 000 kr. Då engångskostnaderna beräknas falla å innevarande budgetår, bör för budgetåret 1961/62 räknas med en årskostnad av 65 000 kr., innebärande en kostnadsökning för MOTNE i förhållande till innevarande budgetårs anslag om 9 000 kr.

8. b) Efter uppdrag av cheferna för institutet och luftfartsstyrelsen pågår ett utredningsarbete av tjänstemän vid institutet och styrelsen i syfte att klarlägga hur inrikesflygets behov av väderlekstjänst på rationellaste sätt skall kunna tillgodoses. Utredningsmännen torde komma att föreslå bl. a. att väderlekstjänsterna vid Stockholm—Bromma, Göteborg—Torslanda, Malmö—Bulltofta, Sundsvall/Härnösand och Kallax får fungera som prognoscentraler inom resp. flyginformationsregion (FIR) och utfärda erforderliga prognoser för inom området befintliga flygplatser samt övervaka väderleksutvecklingen inom resp. FIR. Därvid är det nödvändigt, att mycket snabba kommunikationsmedel finnes såväl mellan observatörerna på de olika flygplatserna inom resp. FIR och vederbörande prognoscentral som mellan prognoscentralerna inbördes. Hittills har använts telex, som dock kommer bäst till sin rätt vid måttlig eller relativt gles trafik. Man måste därför vid ökande trafik gå över till ett system med fasta teleprinterförbindelser, grundande sig på samma principer, som kommit till användning för motsvarande internationella teleprintersystem inom Europaregionen (MOTNE). Systemet, som kan benämnas MOTIS (meteorologiskt operationellt teleprintersystem i Sverige), torde avses bli utbyggt under tre år med början budgetåret 1961/62. För den första utbyggnadsetappen beräknas i avvaktan på utredningens slutförande preliminärt ett belopp om 150 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en assistenttjänst i Ae 12 vid vardera av flygväderlekstjänsterna i Jönköping och Umeå förändras till befattning som förste meteorologassistent i Ae 13. Merkostnaderna härför beräknar jag till 1 685 kr.

Beträffande institutets förslag till tjänsteförändringar tillstyrker jag, att en extra tjänst som meteorologassistent i A 11 vid vardera av flygväderlekstjänsterna vid Göteborg—Torslanda och Malmö—Bulltofta flygplatser förändras till extraordinarie i samma lönegrad. Vid flygväderlekstjänsten på sistnämnda plats torde därjämte en extra kartbiträdestjänst i A 7 böra extraordinariesättas. I enlighet med institutets förslag bör i personalförteckningen tjänstebenämningen på tre kanslibiträden i Ao 7 ändras till

kartbiträden i samma lönegrad. Vidare torde en vakant tjänst som kontorsbiträde i Ao 5 vid Stockholm—Bromma flygväderlekstjänst böra indragas. På grund av den nya befordringsgången för kartbiträden kommer övriga sju i personalförteckningen upptagna kontorsbiträdestjänster i Ao 5 icke att uppehållas i fortsättningen. Innehavarna av dessa befattningar uppehåller icke-ordinarie kartbiträdestjänster i högre lönegrad. Med hänsyn härtill bör i enlighet med institutets förslag nämnda ordinarie tjänster föras på övergångsstat.

Flygväderlekstjänsten vid Stockholm—Bromma torde böra förstärkas med en meteorologassistent i Ae 11. Med hänsyn till att flera nya flygplatser för inrikesflyget kommer att tagas i bruk under innevarande eller nästa budgetår och att inrikesflygets omfattning ökar jämväl i övrigt tillstyrker jag förslagen om inrättande av en assistenttjänst i Ae 12 vid envar av flygväderlekstjänsterna i Hultsfred, Kristianstad, Rommehed, Skellefteå och Örnsköldsvik. Vidare torde en tjänst som meteorologassistent i Ae 11 inrättas vid väderlekstjänsten i Umeå. Nu förordade personalförändringar torde medföra en merkostnad om tillhopa 110 301 kr., varav 6 000 kr. för ökade obekvämhetstillägg.

Institutets förslag till lönereglering och personalförstärkningar i övrigt kan jag icke biträda.

För automatiska lönekostnadsstegringar i anledning av 1960 års riksdags beslut om uppflyttning av vissa tjänster m. m., löneklassändringar och höjt rörligt tillägg upptager jag i likhet med institutet (15 900 + 10 000 + 170 071) 195 971 kr. Posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde kunna nedräknas med 1 000 kr.

I vad avser omkostnaderna bör ytterligare 5 000 kr. beräknas för reseersättningar. Till ökade expenser upptager jag 17 000 kr. Beträffande äskandena för speciell instrumentutrustning kan jag icke tillstyrka förslaget om anskaffning av telefaxutrustning för väderlekstjänsten vid Sundsvall/Härnösands flygplats. För inköp av instrumentutrustning i huvudsaklig överensstämmelse med institutets förslag i övrigt beräknar jag ett belopp av 275 000 kr. Samtidigt bortfaller ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 239 000 kr. Slutligen bör ett belopp om 9 000 kr. anvisas för ökade kostnader i anledning av Sveriges deldeltagande i det internationella teleprinternätet MOTNE. Med hänsyn till att utredningen rörande ett eventuellt inhemskt teleprinternät ännu ej slutförts, kan jag icke förorda bifall till institutets äskande om medel till kostnader för ett sådant teleprinternät.

Sammanlagt skulle omkostnaderna alltså öka med (5 000 + 17 000 + 275 000 — 239 000 + 9 000) 67 000 kr.

Vid bifall till mina förslag skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (2 192 700 + 1 685 + 110 301 + 195 971 — 1 000 + 67 000) i runt tal 2 567 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för väderlekstjänsten för luftfarten vidtaga av mig förordade ändringar;

b) godkänna följande stat för väderlekstjänsten för luftfarten, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	31 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 585 100
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	433 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	32 300
Omkostnader, förslagsvis	484 900
Summa kr	2 567 000

c) till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlekstjänst för luftfarten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 567 000 kr.

[41] 8. **Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 063 600	1 173 200
1960/61 (statsliggaren s. 422)	1 127 000	
1961/62 (förslag)	880 000	

Yrkande

Institutet (skr. 15/10 1960) hemställer, att anslaget minskas med 247 000 kr. I anslutning härtill anför institutet i huvudsak följande.

Budgeten för budgetåret 1961/62 för de svensk-norska väderleksfartygen fastställdes vid ett sammanträde mellan svenska och norska myndigheter i Bergen den 1 september 1960 till 2 920 000 norska kr., vilket innebär en ökning i förhållande till 1960/61 med 65 000 norska kr. I budgeten har inräknats ett engångsbelopp om 150 000 kr. för vissa ombyggnadsarbeten å fartygen. Å andra sidan har kostnaderna för olja kunnat beräknas väsentligt lägre än tidigare till följd av bl. a. att någon tjänstgöring på en mera avlägset liggande station ej skall förekomma under 1961/62. Sedan 1954 års Parisöverenskommelse angående grunderna för fördelning av kostnaderna för stationsnätet mellan de deltagande staterna varit föremål för översyn i

Haag under mars 1960, fastställdes ICAO:s bidrag för de svensk-norska fartygen till i runt tal 1 637 000 norska kr. Av nettoutgiften (2 920 000 — 1 637 000) om 1 283 000 norska kr. skulle 59 % eller 756 970 norska kr. falla på Sverige. Emellertid skall Sverige gottskrivas drygt 30 000 norska kr. såsom bidrag till administrationskostnader m. m., varför den svenska nettoutgiften för fartygen kommer att uppgå till ca 726 700 norska kr., motsvarande i runt tal 530 000 svenska kr. Med hänsyn till att bidragen från ICAO ofta blir försenade och inte hinner inflyta under resp. budgetår föreslår institutet, att det svenska bidraget för budgetåret 1961/62 upptages till 550 000 kr., vilket i förhållande till innevarande budgetårs anslag innebär en minskning med 337 000 kr.

På grund av föreliggande uppgifter om de förhållanden, som ligger till grund för beräkningen av Sveriges bidrag till väderleksstationerna på Grönland m. m., bör preliminärt räknas med ett bidrag om ca 330 000 kr. för kalenderåret 1962, vilket innebär en ökning med 90 000 kr. Av ökningen hänför sig 20 000 kr. till Sveriges andel i det i tidigare statsverkspropositioner nämnda nya kommunikationssystemet i nordatlantområdet och 70 000 kr. i huvudsak till allmänna kostnadsstegringar.

Anslaget för budgetåret 1961/62 kan sålunda beräknas till (1 127 000 — 337 000 + 90 000) 880 000 kr.

Departementschefen

Institutets beräkning av medelsbehovet för väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland har icke givit mig anledning till erinran. I enlighet med institutets förslag bör därför anslaget för nästa budgetår minskas med 247 000 kr. till 880 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 880 000 kr.

E. Byggnadsväsendet

[42] 1. Byggnadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 887 200	3 714 800
1960/61 (statsliggaren s. 422)	4 082 000	
1961/62 (förslag)	4 718 000	

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 850 900 kr.

1. *Löneregleringar m. m.*

	Ökning
a) 5 avdelningsdirektörer i Bo 1 i st. f. 5 byrådirektörer i Ao 26	19 500
b) 1 avdelningsdirektör i Be 1 i st. f. 1 byrådirektör i Ae 26 ...	[1]—
Administrativa byrån	
allmänna avdelningen	
c) 1 byrådirektör i Ao 26 i st. f. Ao 24 med arvode 3 300 kr. per år för särskilt uppdrag	—
kameralavdelningen	
d) 1 förste bokhållare i Ao 17 i st. f. 1 bokhållare i Ao 15 (Ae 16)	1 164
Intendentsbyrån	
stockholmsavdelningen	
e) 1 byrådirektör i Ae 24 i st. f. 1 intendent i Ae 23	1 440
landsortsavdelningen	
f) 1 byrådirektör i Ao 24 i st. f. 1 intendent i Ao 23	1 668
allmänna avdelningen	
g) 1 byrådirektör i Ae 24 i st. f. 1 intendent i Ae 23	1 440
Kulturhistoriska byrån	
h) 1 kontorist i Ao 9 i st. f. 1 kanslibiträde i Ao 7	1 500
Utredningsbyrån	
i) 1 förste byråsekreterare i Ae 23 i st. f. Ag 21	[2]—

[1] Av byggnadsmedel avlönad personal.
[2] Personal avlönad från anslaget Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag.

	Ökning
expeditionen	
j) 1 kansliskrivare i Ae 10 i st. f. 1 kontorist i Ae 9	732
avdelningen för central förvaltning	
k) 1 byrådirektör i Ae 26 i st. f. 1 arkitekt i Ae 23 (Ag 24) ...	2—
l) 1 intendent i Ae 23 i st. f. 1 byråarkitekt i Ag 21	2—
avdelningen för muséer, bibliotek m. m.	
m) 1 intendent i Ae 23 i st. f. Ag 23	2—
avdelningen för universitet m. m.	
n) 1 byrådirektör i Ae 26 i st. f. 1 intendent i Ae 23 (Ag 24) ...	2—
o) 1 byråingenjör i Ae 21 i st. f. Ae 19	2—
p) 2 intendenter i Ae 23 i st. f. 2 byråarkitekter i Ae 21	2—
2. *Personalförstärkningar*	
Administrativa byrån	
kameralavdelningen	
a) 1 kontorsskrivare i Ae 13	16 152
Intendentsbyrån	
expeditionen	
b) 1 förste byråsekreterare i Ae 21	24 408
c) 1 kanslibiträde i Ae 7 (stenograf)	11 856
stockholmsavdelningen	
d) 2 förste byråingenjörer i Ae 23	54 120
e) 1 byråingenjör (kontrollant) i A 19 (Stockholms universitet)	22 020
f) 1 kontorist i A 9 (Stockholms universitet)	13 128
hyresavdelningen	
g) 1 förste byråsekreterare i Ae 21	24 408
h) 1 kontorist i Ae 9 (tjänstebostadssektionen)	13 128
allmänna avdelningen	
i) 1 byråingenjör i Ae 21 (vvs-specialist)	24 408
j) 1 byråingenjör i Ae 19 (el-specialist)	22 020
k) 1 biträde i reglerad befordringsgång	10 680
utrikesavdelningen	
l) 1 byrådirektör i Ae 24	28 500
m) 1 biträde i reglerad befordringsgång	10 680
3. *Omräkningar*	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1960 års riksdag uppflyttade tjänster (prop. 151)	45 944

	Ökning
b) Löneklassuppflyttningar m. m.	69 794
c) Arvode åt organisationsföredragande	1 200
d) Höjt rörligt tillägg	427 210
e) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	3 800
	850 900

Motiv

I det rådande konjunkturläget får styrelsen alltmera känning av teknikerbristen. Det blir allt svårare att med de reguljära statliga lönerna hävda sig i konkurrensen om den kvalificerade tekniska arbetskraften. Bättre villkor erbjudes nu denna arbetskraft av det enskilda näringslivet och i betydande omfattning också av kommunerna. Eftersom teknikerbristen torde komma att bli bestående under hela 1960-talet, torde stora svårigheter komma att uppstå för ett verk som byggnadsstyrelsen, som i så hög grad är beroende av arkitekt- och ingenjörspersonal. Det gäller inte endast att söka bibehålla den nuvarande personalen, som från andra håll lockas med gynnsammare anställningsförhållanden, utan också att för de successivt ökade arbetsuppgifterna få en någorlunda nöjaktig nyrekrytering. Även om styrelsen förutsätter, att för det kommande budgetåret åtskilliga löneregleringar måste genomföras förhandlingsvägen och med hänsynstagande till den allmänna löneutvecklingen inom det byggnadstekniska området, har styrelsen trots den anbefallda återhållsamheten därför hemställt om en del som särskilt angelägna ansedda löneregleringar för i första hand teknisk personal.

1 d) Dispositionsbokföring, räkningsgranskning och därmed sammanhängande uppgifter för intendentsbyråns inrikes- och slottsavdelningar sker f. n. på en särskild till kameralavdelningen hörande räkenskapsavdelning under ledning av en bokhållare i lönegrad Ao 15. Personalen på avdelningen består dessutom av två förste kansliskrivare, en kontorist och ett kontorsbiträde. Avdelningens arbetsuppgifter har ständigt ökat, sedan statens allmänna fastighetsfond inrättades. För att bemästra det starkt ökade bokföringsmaterialet har under bokhållarens ledning bokföringen fr. o. m. den 1 juli 1959 omlagts och mekaniserats med hjälp av en modern bokföringsmaskin. På grund av de kvalificerade arbetsuppgifter och det ökade ansvar, som särskilt under de senare åren ålagts bokhållaren, anser styrelsen, att tjänsten, som haft oförändrad lönegradsplacering alltsedan den inrättades år 1925, bör såsom förste bokhållare placeras i lönegrad Ao 17.

1 k) Ökningen av arbetsvolymen på utredningsbyrån har i början av år 1960 nödvändiggjort en omorganisation av byrån. Härvid har antalet avdelningar utökats från fyra till fem. I den nya avdelningens arbetsuppgifter ingår bl. a. projekteringen av byggnader för den centrala statliga förvaltningen, större post- och telehus samt anläggningar för vissa tek-

niska institutioner, samarbetet med luftfartsstyrelsen rörande flygplatsbyggnader samt handläggningen av några av de största husbyggnadsföretag, som staten hittills haft, nämligen radio- och TV-husen. Uppgifterna inom avdelningen är av den art, att de förutsätter omfattande tekniskt-ekonomiska kunskaper och lång erfarenhet hos befattningshavarna. Befattningen som chef för avdelningen innehas f. n. av en arkitekt i lönegrad Ae 23 (Ag 24). Med hänsyn till de stora krav, som måste ställas på denne, bör han enligt styrelsens mening ha samma lönegradsplacering som övriga byrådirektörer inom styrelsen med egna avdelningar, nämligen A 26.

1 l) Byråarkitekten handläggar projekteringen av TV-anläggning för Sveriges Radio i Stockholm samt radio- och TV-husen i Göteborg. Då detta är ett arbete på mycket lång sikt, är det önskvärt att befattningshavaren erhåller en extraordinarie tjänst, som knyter honom fastare till byrån, samt att tjänsten flyttas upp lönemässigt.

1 m) Befattningshavaren svarar för projekteringen av specialskolor för handikappade. Verksamheten kräver speciell erfarenhet. Vidare handhar han samtliga frågor på byrån rörande byggnader inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde. Häri ingår bl. a. projektering av hus för veterinärhögskolan, skogshögskolan, skogsforskningsinstitutet, lantbrukshögskolan, frökontrollanstalten, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, veterinärmedicinska anstalten och växtskyddsanstalten. För nämnda högskolor har av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga föreslagit en omfattande upprustning, vilken kommer att ställa stora krav på projekteringen av de härför erforderliga ny- och ombyggnaderna.

1 n) De totala kostnaderna för erforderliga investeringar i byggnader i samband med upprustningen av universitet och högskolor har av 1955 års universitetsutredning beräknats till omkring 650 milj. kr. Den snabba utbyggnadstakten ställer långtgående anspråk på styrelsens förmåga att samordna och planlägga verksamheten. — På grund av de stora krav, som måste ställas på avdelningschefen, anser styrelsen denne böra placeras i Ae 26.

1 o) För att kunna i avsedd snabb takt genomföra bl. a. den av statsmakterna beslutade upprustningen av universitet och högskolor har styrelsen avdelat en särskild befattningshavare med uppgift att svara för detaljplanering av de byggnadsföretag, som handlägges på utredningsbyrån. I dennes uppgifter ingår utarbetande av detaljerade tidsscheman för arbetenas projektering, bevakning av att de olika åtgärderna vidtas i enlighet med tidsschemat samt utredningar i samband härmed. På befattningshavaren kommer härigenom att vila arbetsuppgifter av mera kvalificerad art än tidigare, varför styrelsen anser att tjänsten bör uppflyttas i Ae 21.

2 a) Omhänderhavandet av beskickningsfastigheternas delfond av statens allmänna fastighetsfond har på grund av den sedan länge pågående förstärkningen av den svenska utrikesförvaltningen i olika delar av världen medfört en fortgående ökning av arbetsuppgifterna för intendentsbyråns utrikesavdelning i vad avser såväl nybyggnadsverksamheten som den rena förvaltningsverksamheten. I en inom utrikesdepartementet verkställd utredning om utrikesförvaltningens administrativa organisation har föreslagits, att byggnadsstyrelsen i samråd med departementet snarast fastställer nya anvisningar för utrikesrepresentationen angående redovisningen till byggnadsstyrelsen av inkomster och utgifter, som avser fastighetsförvaltningen. Förslagets realiserande innebär för byggnadsstyrelsen ökat kameralt arbete. Styrelsen anser sig inte kunna utfärda de nya anvisningarna med mindre än att styrelsen får den personalförstärkning, som erfordras för att möta det ökade kameralarbetet. Styrelsen bedömer behovet motsvara en kontorsskrivarebefattning. Arbetsuppgifterna för den nya kontorsskrivaren blir av kvalificerad och självständig art samt förutsätter språkkunskaper. Kontorsskrivaren skall vidare vid förfall för avdelningens andre kontorsskrivare vikariera för denne.

2 b) För fullgörande av administrativa arbetsuppgifter på intendentsbyrån finns sedan den 1 juli 1959, formellt med placering på allmänna avdelningen, en för byrån gemensam tjänst som byråsekreterare. Den tekniska personalen har emellertid alltjämt ett betydande behov att få avlasta administrativt arbete på därför särskilt utbildad personal. På längre sikt är det även rationellare och mera förenligt med stordriftens principer att ytterligare renodla den tekniska personalens arbetsuppgifter, varför styrelsen anser det angeläget att förstärka den administrativa personalen på intendentsbyrån med en befattningshavare som inte bör placeras lägre än i A 21.

2 e—f) Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1960 angående redovisning på byggnadsstyrelsens delfond av Stockholms universitets byggnader bemyndigades styrelsen att av den för budgetåret 1960/61 under styrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. taga i anspråk erforderligt belopp för att för nämnda budgetår anställa en teknisk befattningshavare i Ag 19 och en kontorist i Ag 9 på styrelsens intendentsbyrå. Styrelsen hemställer att fr. o. m. budgetåret 1961/62 i stället för nämnda tjänster inrättas dels för fastighetsunderhållet vid universitetet en byråingenjörstjänst (kontrollanttjänst) i A 19, dels ock för räkenskapsföringen rörande universitetsfastigheterna en kontoristtjänst i A 9.

2 g—h) Arbetsvolymen på intendentsbyråns hyresavdelning har ökat betydligt under de senaste 20 åren. Fr. o. m. budgetåret 1950/51 t. o. m. budgetåret 1959/60 har hyresutgifterna ökat från 4,9 till ca 13,7 milj. kr. per år. Statens övertagande av ansvaret för allt flera samhällsfunktioner

nödvändiggör ökat antal centrala och regionala myndigheter och en stor del av lokalanskaffningen måste ske genom förhyrning.

Bland tillkommande arbetsuppgifter under budgetåret 1960/61 må nämnas förhyrning av lokaler för lantmäteriet, universitet och högskolor, husliga seminarier samt skolor för ungdomsvård och yrkesutbildning. Ansvaret för lokalanskaffningen för ytterligare ett antal myndigheter kan väntas komma att överflyttas till styrelsen. Utöver arbetet med anskaffningarna av lokaler sker en omfattande rådgivning i hyresfrågor till Kungl. Maj:ts kansli, kommittéer och sakkunniga, de affärsdrivande verken och militära myndigheter.

För att bemästra de ökade arbetsuppgifterna behöver avdelningen ett personaltillskott av en förste byråsekreterare i Ae 21 för den snabbt tillväxande verksamheten på landsortssidan och en kontorist i Ae 9, avsedd att i första hand avlasta den högre biträdespersonalen på avdelningen.

Yttrande

Statens lönenämnd har inte något att erinra mot att utredningsbyråns avdelningar för central förvaltning m. m. samt universitet m. m. förestås av byrådirektörer i Ae 26. Nämnden vill inte heller motsätta sig förslagen att tjänsten som byråingenjör i Ae 19 på utredningsbyråns avdelning för universitet m. m. uppflyttas till Ae 21 samt att tjänsten som intendent i Ag 23 på utredningsbyråns avdelning för muséer, bibliotek m. m. extraordinariesättes.

Nämnden kan inte biträda de framförda förslagen om uppflyttning av ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 på kulturhistoriska byrån, en förste byråsekreterare i Ag 21 till förste byråsekreterare i Ae 23 på utredningsbyrån, en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 på utredningsbyråns expedition och en byråarkitekt i Ag 21 till intendent i Ae 23 på utredningsbyråns avdelning för central förvaltning m. m.

Nämnden har inte något att erinra mot den förordade löneställningen för följande till inrättande föreslagna tjänster, nämligen en kontorsskrivare i Ae 13 på administrativa byrån, en förste byråsekreterare i Ae 21 på intendentsbyråns expedition — nämnden ifrågasätter dock om den tjänsteman som skall biträda förste byråsekreteraren behöver vara amanuens — en byråingenjör i Ae 19 på intendentsbyråns stockholmsavdelning samt två byråingenjörer, en i Ae 21 och en i Ae 19, på intendentsbyråns allmänna avdelning.

Beträffande de till inrättande föreslagna två tjänsterna som förste byråingenjör i Ae 23 på intendentsbyråns stockholmsavdelning kan lönenämnden inte tillstyrka högre placering än 21 lönegraden.

Lönenämnden kan inte tillstyrka förslaget om inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24 på intendentsbyråns utrikesavdelning.

Departementschefen

I 1959 års statsverksproposition (VI ht s. 125—126) anmäldes, att byggnadsstyrelsen frångått tidigare framfört önskemål om tillkallande av särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande styrelsens arbetsuppgifter och organisation. Styrelsen skulle i stället försöka att inom ramen av sina befogenheter anpassa organisationen efter de nya krav, som föranleddes av den starka utvecklingen inom styrelsens verksamhetsområde. I den mån detta icke visade sig möjligt ämnade styrelsen successivt antingen i samband med petitaframställningar eller i annan ordning väcka förslag hos Kungl. Maj:t. Chefen för byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 2 november 1960 åter aktualiserat frågan om ämbetsverkets organisation och därvid hemställt, att en utredning måtte komma till stånd. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 november 1960 har jag tillkallat särskilda sakkunniga för att skyndsamt verkställa en översyn av byggnadsstyrelsens organisation. Riktlinjerna för de sakkunnigas arbete framgår av mitt anförande till statsrådsprotokollet nämnda dag, till vilket jag i detta sammanhang torde få hänvisa.

De förslag, som byggnadsstyrelsen framlagt i årets petita, måste prövas med särskild hänsyn till att ett kommande utredningsresultat icke bör föregripas. Vissa särskilt angelägna behov i fråga om löneregleringar och personalförstärkningar synes mig emellertid böra tillgodoses redan under nästa budgetår. Vid bedömandet av vilka åtgärder, som närmast behöver vidtagas, har jag ansett mig böra i första hand beakta såväl den pågående upprustningen av den högre undervisningen som vad styrelsen anfört i fråga om svårigheterna att rekrytera och behålla teknisk personal ävensom angelägenheten av att avlasta denna personal från administrativa uppgifter.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en befattning som bokhållare i Ao 15 på administrativa byråns kameralavdelning förändras till en tjänst som kamrerare i Ao 17. Detta medför ett ökat anslagsbehov å 1 217 kr.

En tjänst som arkitekt i Ae 23 på utredningsbyråns avdelning för central förvaltning torde böra utbytas mot en byrådirektörstjänst i Ae 26. Vidare bör en byråarkitekttjänst i Ag 21 på nämnda avdelning och en intendenttjänst i Ag 23 på avdelningen för muséer, bibliotek m. m. förändras till extraordinarie. Med hänsyn till de alltmer kvalificerade arbetsuppgifter som på grund av utbyggnaden av bl.a. Stockholms universitet ankommer på avdelningen för universitet m. m. bör i enlighet med styrelsens förslag en byrådirektörsbefattning i Ae 26 inrättas på byrån. En tjänst som intendent i Ae 23 kan därvid indragas. Därjämte bör i enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor en byråingenjörstjänst i Ae 19 uppflyttas till

Ae 21. Innehavarna av samtliga nu nämnda tjänster på utredningsbyrån avlönas från anslaget Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag.

Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifterna på administrativa byråns kameralavdelning bör en kanslist i reglerad befordringsgång anställas på avdelningen. Vidare bör på intendentsbyråns expedition inrättas en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 samt på byråns stockholmsavdelning en tjänst som byråingenjör i Ae 19 för fastighetsunderhållet vid Stockholms universitet och en tjänst som kontorist i Ae 9 för förande av räkenskaperna rörande universitetets fastigheter. Slutligen torde intendentsbyråns hyresavdelning på grund av den ökande arbetsbelastningen böra förstärkas. Jag vill därför förorda, att en befattning som förste byråsekreterare i Ae 21 inrättas på denna avdelning. De av mig sålunda förordade nya tjänsterna skulle medföra ett ökat medelsbehov av 105 190 kr.

Styrelsens övriga förslag till löneregleringar m. m. och personalförstärkningar anser jag mig icke kunna biträda.

Till arvode åt organisationsföredragande upptager jag i likhet med styrelsen 1 200 kr. De automatiska kostnadsstegringarna i anledning av 1960 års riksdagsbeslut om uppflyttning av vissa tjänster samt för löneklassuppflyttningar m. m. och höjt rörligt tillägg beräknar jag till (48 173 + 76 892 + 403 124) 528 189 kr. Posterna till kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde uppräknas med sammanlagt 400 kr.

I överensstämmelse härmed skulle anslaget uppföras med (4 082 000 + 1 217 + 105 190 + 1 200 + 528 189 + 400) i runt tal 4 718 000 kr.

I styrelsens personalförteckning för byggnadsstyrelsens verksamhet i allmänhet bör uppföras två förste byråsekreterare i Ae 21 och en kamrerare i Ao 17 samt ur förteckningen utgå en bokhållare i Ao 15. Vidare bör i personalförteckningen för utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. uppföras två byrådirektörer i Ae 26 samt en byråarkitekt i Ae 21 och en byråingenjör i Ae 21. Ur samma förteckning bör utgå en arkitekt i Ae 23.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen vidtaga av mig förordade ändringar;

b) godkänna följande avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Byggnadsstyrelsens verksamhet i allmänhet

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 406 800
2.	Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	3 000
3.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 982 100
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 016 600

5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	67 800
Säger kr.	4 476 300

Byggnadsstyrelsens värmeledningspersonal

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	76 900
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	106 300
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	54 900
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 600
Säger kr.	241 700
Summa kr.	4 718 000

c) till *Byggnadsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 718 000 kr.

[43] 2. **Byggnadsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	486 600	429 900
1960/61 (statsliggaren s. 425)	509 600	
1961/62 (förslag)	559 000	

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 78 600 kr.

Byggnadsstyrelsens verksamhet i allmänhet	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar (anvisat 1960/61 114 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 98 200 kr. och 102 000 kr.) ökning på grund av ökning av tjänsteresor (8 000 kr.) och för begärd personalförstärkning (9 000 kr.)	+ 17 000
2. Övriga expenser (anvisat 1960/61 342 400 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 258 300 och 320 300 kr.)	
a) städningskostnader; ökning på grund av avtalsmässig lönehöjning (7 000 kr.), utökade lokaler (3 000 kr.) och personalförstärkning (1 000 kr.)	+ 11 000
b) telefonkostnader; ökning på grund av begärd personalförstärkning (inträdes- och abonnemangsavgifter 3 000 + 5 600 kr.) och utökade lokaler (5 000 kr.)	+ 13 600
c) engångsutgifter för inköp av inventarier för begärd ny personal m. m. (14 000 kr.) samt för särskilda anläggningar (45 000 kr.); se särskild P.M.	+ 59 000
d) avgår för budgetåret 1960/61 anvisade engångsbelopp	— 22 000
	+ 78 600

Departementschefen

Anslagsposten för reseersättningar torde med hänsyn till nödvändig ökning av styrelsens tjänsteresor böra uppräknas med 5 000 kr.

Under delposten till övriga expenser upptager jag 10 000 kr. för ökade städningskostnader samt 7 400 kr. för ökade telefonkostnader i anledning av nytillkomna lokaler och av den under avlöningsanslaget föreslagna personalförstärkningen. Till engångsutgifter för inköp av inventarier upptager jag 49 000 kr., varav 45 000 kr. avses för särskilda anläggningar. Med hänsyn till att för innevarande budgetår anvisade engångsbelopp om 22 000 kr. bortfaller, skulle expensposten sålunda ökas med (10 000 + 7 400 + 49 000 — 22 000) 44 400 kr.

I enlighet härmed torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med (509 600 + 5 000 + 44 400) 559 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 559 000 kr.

[44] 3. **Länsarkitektsorganisationen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 020 500	4 477 200
1960/61 (statsliggaren s. 425)	5 179 600	
1961/62 (förslag)	5 911 000	

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 748 700 kr.

1. Löneregleringar	Ökning
a) 3 ingenjörer i Ae 21 i st. f. Ae 19	8 568
b) 2 kontorister i Ao 9 i st. f. 2 kanslibiträden i Ao 7	2 892
c) 4 kontorister i Ae 9 i st. f. 4 kanslibiträden i Ae 7	5 640
2. Omräkningar	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1960 års riksdag uppflyttade tjänster (prop. 151)	200 616
b) Löneklassuppflyttningar	41 185
c) Höjt rörligt tillägg	487 731
d) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 068
	748 700

Yttrande

Statens lönenämnd kan inte biträda de framförda förslagen om uppflyttning av två kanslibiträden i Ao 7 till kontorister i Ao 9 samt fyra kanslibiträden i Ae 7 till kontorister i Ae 9.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsens förslag till löneregleringar anser jag mig icke kunna tillstyrka. För merkostnader, som föranledes av vissa av 1960 års riksdag beslutade tjänsteuppflyttningar, och på grund av i övrigt erforderliga omräkningar upptager jag i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag sammanlagt 731 600 kr.

Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med (5 179 600 + 731 600) i runt tal 5 911 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för länsarkitektsorganisationen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 070 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	2 939 000
3. Avlöningar till biträdande ingenjörer och arkitekter m. fl., *förslagsvis*	474 900
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 346 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	80 400
Summa kronor	5 911 000

b) till *Länsarkitektsorganisationen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 911 000 kr.

[45] 4. **Länsarkitektsorganisationen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	495 500	489 100
1960/61 (statsliggaren s. 426)	536 500	
1961/62 (förslag)	549 000	

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 13 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar (anvisat 1960/61 255 000 kr., belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 248 000 och 225 400 kr.), ökning med hänsyn till belastningen och till höjd resekostnadsersättning vid resor med egen bil	+ 10 000

2. Övriga expenser (anvisat 1960/61 252 500 kr., belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 228 100 och 235 900 kr.)	Ökning eller minskning
a) Ökade städningskostnader till följd av höjda löner (8 000 kr.) och utvidgade lokaler (2 000 kr.)	+ 10 000
b) avgår för 1960/61 anvisat engångsbelopp	— 7 000
	+ 13 000

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar torde böra ökas med 9 500 kr. Byggnadsstyrelsens beräkning av anslagsbehovet i övrigt har icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde därför uppföras med (536 500 + 9 500 + 10 000 — 7 000) 549 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsarkitektsorganisationen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 549 000 kr.

[46] 5. **Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	100	3 900	311 900
1959/60	100	900	311 100
1960/61 (statsliggaren s. 426)	500 000		
1961/62 (förslag)	700 000		

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget upptages till 700 000 kr.

Motiv

Anslaget är avsett för bidrag till kostnader dels för upprättande av regionplan och dels till vägförening för genomförande av byggnadsplan (SFS 1958: 163).

Under budgetåret 1959/60 har från anslaget utbetalats ca 900 kr. Vid budgetårets utgång uppgick tillgängliga medel till 311 100 kr.

Inom vissa regioner har planeringsarbetet nu fortskridit så långt, att frågan om statsbidrag kan tänkas bli aktuell under budgetåret 1960/61 eller 1961/62. Det totala bidragsbehovet kan f. n. uppskattas till storleken 2,8 milj. kr. Av detta belopp kan med all sannolikhet intill utgången av budgetåret 1961/62 i runt tal 1,5 milj. kr. komma i fråga för utbetalning. Med hänsyn härtill föreslår byggnadsstyrelsen, att under beaktande av förefintlig reservation å anslaget ett belopp av 700 000 kr. anvisas för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar därför att anslaget för nästa budgetår upptages till 700 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

[47] 6. **Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000	24 100
1960/61 (statsliggaren s. 427)	10 000	
1961/62 (förslag)	25 000	

Departementschefen. I enlighet med förslag av byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1960) förordar jag, att anslaget uppföres med 25 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kr.

[48] 7. **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	190 000	85 500	344 500
1959/60	240 000	188 600	395 900
1960/61 (statsliggaren s. 427)	500 000		
1961/62 (förslag)	700 000		

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 200 000 kr.

Motiv

För arbetet med generalplanerna i Uppsala, Lund m. m. återstår att anvisa ett belopp av 240 000 kr. (VI ht 1960 s. 78). Härutöver erfordras 167 000 kr. för förskottering av kostnaderna för generalplanearbetet för utbyggnaden av tekniska högskolan i Stockholm.

Den del av utredningsanslaget, som ej hänför sig till de angivna generalplanearbetena, har utgjort 240 000 kr. för ett vart av de två senaste budget-

åren. Den erforderliga medelsinvesteringen under budgetåren 1960/61—1964/65 för de husbyggnader, som förutsatts skola projekteras genom styrelsens utredningsbyrå, beräknas till, exkl. post- och telehus, 125 milj. kr. per år enligt byggnadskostnadsindex den 1 juli 1959. Detta utgör en fyrdubbling av verksamheten jämfört med femårsperioden 1954/55—1958/59 och innebär — även om hänsyn ej tages till de prisstegringar som ägt rum efter den 1 juli 1959 — att utredningsanslaget måste höjas. För budgetåret 1961/62 uppskattar styrelsen den del av utredningsanslaget, som ej hänför sig till generalplanearbetena, till 300 000 kr. I detta belopp har hänsyn ej kunnat tagas till kostnader för utredningar angående större byggnadsfrågor, som kan bli aktuella när vissa pågående utredningar — exempelvis nykterhetsvårdsutredningen — avgivit sina betänkanden. Sammanlagt erfordras sålunda för nästa budgetår (240 000 + 167 000 + 300 000) 707 000 kr. eller avrundat 700 000 kr.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag tillstyrker därför, att anslaget uppföres med (500 000 + 200 000) 700 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

F. Tekniska institut

[49] 1. **Statens väginstitut**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	942 000	920 200
1960/61 (statsliggaren s. 427)	959 000	
1961/62 (förslag)	1 138 000	

I. Direktionen för statens väginstitut

Direktionen för statens väginstitut (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 221 500 kr.

Avlöningar

A. *Statens väginstituts verksamhet i allmänhet*

	Ökning eller minskning
1. *Löneregleringar m. m.*	
a) 4 forskningschefer i Bo 3 i st. f. 4 avdelningschefer i Bo 1	+ 17 597
b) 1 forskningschef i Be 3 i st. f. 1 avdelningschef i Be 1	+ 4 399
c) 1 förste forskningsingenjör i Ae 24 i st. f. 1 väggeolog i Ae 21	+ 2 933
d) 1 förste byråsekreterare i Ao 23 i st. f. Ao 21	+ 2 792
e) 1 förste forskningsingenjör i Ae 23 i st. f. 1 forskningsingenjör i Ae 21	+ 1 435
f) 1 förste verkmästare i Ao 16 i st. f. 1 verkmästare i Ao 14	+ 2 278
g) 1 biträdande ingenjör i Ae 13 i st. f. 1 tekniker i Ae 12	+ 1 014
h) 1 förste instrumentmakare i Ae 13 i st. f. 1 instrumentmakare i Ae 11	+ 1 950
i) 1 förste kansliskrivare i Ao 12 i st. f. 1 kansliskrivare i Ae 10	—
j) 2 instrumentmakare i Ae 11 i st. f. 2 mekaniker i Ae 10	+ 1 810
2. *Tjänsteförändringar*	
4 kontorsbiträden i Ao 5 i st. f. Ae 5	—
3. *Personalförstärkningar*	
a) 1 ingenjör i Ae 17	+ 21 965
b) 1 biblioteksassistent i Ae 11	+ 16 957
c) 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9	+ 13 806
d) 2 kanslibiträden i Ae 7	+ 25 553

	Ökning eller minskning
4. *Omräkningar*	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1960 års riksdag uppflyttade tjänster (prop. 151)	+ 29 671
b) Löneklassuppflyttningar m. m.	+ 9 208
c) Höjt rörligt tillägg	+ 89 007
d) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 1 300
B. *Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning*	
1. *Lönereglering m. m.*	
1 assistent i Ae 11 i st. f. 1 institutionstekniker i Ag 9	+ 1 654
2. *Tjänsteförändring*	
1 ingenjör i Ae 15 i st. f. Ag 15	—
3. *Personalminskning*	
Överflyttning av tjänster enligt A 3 a—d	— 78 281
4. *Omräkningar*	
a) Uppräkning i anledning av ökad uppdragsverksamhet	+ 231 114
b) Höjt rörligt tillägg	+ 57 938
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 2 200

Omkostnader

A. *Statens väginstituts verksamhet i allmänhet*	
1. Reseersättningar (anvisat 1960/61 13 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 9 500 och 13 000 kr.); ökning för resor till de nordiska länderna	+ 2 000
2. Övriga expenser (anvisat 1960/61 39 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 29 000 och 46 000 kr.); ökade kostnader till följd av höjda löner för städning (1 500 kr.), ökade abonnemangskostnader på grund av telefonväxelns utbyggnad (3 000 kr.) samt ökade kostnader till följd av personalförstärkning (2 500 kr.)	+ 7 000
3. Materialkostnader m. m. (anvisat 1960/61 55 500 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 10 000 och 55 400 kr.); ökade kostnader till följd av personalförstärkning	+ 2 000
4. Tekniska inventarier och maskiner (anvisat 1960/61 21 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 18 000 och 21 000 kr.); ökade kostnader till följd av personalförstärkning	+ 1 000
B. *Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning*	
Ökade omkostnader i samband med ökad uppdragsverksamhet	+ 100 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Ersättningar för materialkontroll m. m. (för 1960/61 upptaget med 5 000 kr., influtet 1958/59 och 1959/60 resp. 6 100 och 9 600 kr.). Föreslås utgå	—
2. Ersättning för tillfälliga uppdrag m. m. (för 1960/61 upptaget med 920 000 kr., influtet 1958/59 och 1959/60 resp. 854 700 och 1 216 700 kr.). Beräknat för 1961/62 till 1 273 800 kr., vilket motsvarar beräknade utgifter för uppdragsverksamheten, ökat med 20 % av lönekostnaderna	— 348 800
	+ 221 500

Motiv

På grundval av en år 1958 verkställd översyn av statens väginstituts arbetsuppgifter och organisation har i enlighet med 1959 och 1960 års riksdagars beslut en upprustning av institutet påbörjats.

Den starkt ökade trafiken och vägnätets fortsatta utbyggnad ställer allt större krav på institutet i fråga om forskning och undersökningar. Direktionen för statens väginstitut anser, att en fortsatt upprustning av institutets resurser i huvudsak i enlighet med utredningens förslag bör följa. Direktionen begär därför vissa nya tjänster samt vissa tjänsteförändringar. Då proportionerna mellan personal på allmän verksamhet och personal på uppdragsverksamhet alltjämt är helt andra än i utredningens förslag, göres därjämte hemställan om överförande av viss personal från uppdragsverksamheten till den allmänna verksamheten.

A 1 e) Bärighetsavdelningen anlitas i mycket stor utsträckning av såväl statliga som kommunala myndigheter och enskilda. På grund av att avdelningen endast har sex tjänster, kommer samtliga i huvudsak att sysselsättas med uppdrag. Vissa arbetsuppgifter, som inom andra avdelningar utföres av förste forskningsingenjörerna, har måst åläggas forskningsingenjören, såsom att leda och utföra vissa mera kvalificerade uppdrag, att sammanställa och utarbeta utlåtanden och rapporter m. m. Direktionen anser en uppflyttning av tjänsten till Ae 23 vara väl motiverad.

A 2) Tjänsterna är avsedda för personal, som innehar för tjänst som kontorsbiträde i Ao 5 erforderlig kvalifikationstid. Tre av tjänsterna — två om förslaget under punkten 3 d bifalles — avlönas med medel från verksamheten för särskilda uppdragsgivares räkning.

A 3 b) Då ständig tillgång till biblioteket är ett oeftergivligt krav för verksamheten, heltidsanställdes en biblioteksassistent först mot arvode och sedermera i en för ändamålet inrättad extra tjänst på uppdragsverksamheten. Biblioteket är dock i första hand nödvändigt för forskningsverksamheten och befattningen bör därför överflyttas till den allmänna verksamheten.

B 2) Ingenjörstjänsten har varit inrättad ett tiotal år. Tjänsten är stadigvarande och synes böra inrättas som extra ordinarie.

Särskilda uppbördsmedel. Ersättning för materialkontroll m. m. har hittills redovisats separat. Då denna ersättning i huvudsak avser arbete som utföres på grund av uppdrag, föreslås att samtliga inkomster redovisas under den gemensamma rubriken »Ersättning för tillfälliga uppdrag m. m.» Ersättningar för tillfälliga uppdrag m. m. har beräknats utgöra summan av löner och omkostnader för uppdragsverksamheten jämte ett tillägg å 20 % på lönerna för pensionskostnader.

Sammanförandet av ersättning för materialkontroll m. m. och ersättning för tillfälliga uppdrag m. m. till en post samt beräkningen av tillägget för tillfälliga uppdrag har skett i enlighet med en av statens sakrevision verkställd utredning angående taxesättningen vid statens väginstitut.

II. Statens sakrevision angående taxesättningen vid statens väginstitut

Med skrivelse den 25 april 1960 har *statens sakrevision* efter verkställd utredning angående taxesättningen vid statens väginstitut överlämnat en promemoria i ämnet. Av promemorian framgår bl. a., att institutets verksamhet är under stark utveckling, vilket medfört krav på förbättrad redovisning. Kostnads- och intäktsberäkningen för budgetåret 1958/59 visar visserligen ett underskott å drygt 150 000 kr. för uppdragsverksamheten, men med hänsyn till att bl. a. intäktsredovisningen icke är fullständig synes det lämpligast att avvakta resultatet för budgetåret 1959/60, innan en bedömning av institutets taxesättning sker. I institutets stat bör angivas, att ersättningarna för materialkontroll och tillfälliga uppdrag m. m. inkluderar pensions- och allmänna administrationskostnader m. m. Då ersättningen för materialkontroll m. m. avser ersättning för arbete, som utföres på grund av uppdrag, har i promemorian beloppet härför medräknats bland intäkterna för särskilda uppdragsgivares räkning.

Yttranden

I. *Statens lönenämnd* har icke något att erinra mot bifall till förslaget om uppflyttning av en tjänst som forskningsingenjör i Ae 21 på bärighetsavdelningen till förste forskningsingenjör i Ae 23, därest avdelningen anses böra förstärkas med en civilingenjör.

Lönenämnden anser tillräckliga skäl icke föreligga för bifall till förslaget om uppflyttning av en tjänst som tekniker i Ae 12 på trafiktekniska avdelningen till biträdande ingenjör i Ae 13.

Riksräkenskapsverket har icke något att invända mot förslaget, att den nuvarande uppdelningen av väginstitutets inkomster under rubriken för särskilda uppbördsmedel slopas och att ifrågavarande inkomster redovisas i en gemensam post.

I detta sammanhang ifrågasätter riksräkenskapsverket, om icke bruttoredovisning borde införas för institutet i likhet med vad som vanligen tillämpas i fråga om myndigheter med uppdragsverksamhet. Enligt gällande ordning upptages vid statens väginstitut avlönings- och omkostnadsstaterna under ett gemensamt anslag, å vilket institutets inkomster redovisas såsom särskilda uppbördsmedel. Denna ordning, som infördes budgetåret 1939/40, motiverades med att väginstitutets utgifter skulle avräknas mot automobilskattemedlen. Något skäl att bibehålla denna redovisningsform torde icke längre föreligga, då i likhet med vad som gäller beträffande förrättningsavgifter vid statens bilinspektion samt inkomster vid väg- och vattenbyggnadsverket väginstitutets inkomster kan tillgodoföras automobilskattemedlen över en särskild inkomsttitel å riksstatens inkomstsida. Riksräkenskapsverket föreslår därför, att för statens väginstitut den ändringen vidtages att väginstitutet erhåller ett särskilt avlöningsanslag och ett särskilt omkostnadsanslag samt att institutets inkomster redovisas å en särskild inkomsttitel under rubriken Uppbörd i statens verksamhet å riksstatens inkomstsida. Avlöningar och omkostnader avseende verksamheten för särskilda uppdragsgivares räkning synas härvid lämpligen böra brytas ut och sammanföras under ett särskilt anslag.

II. *Direktionen för statens väginstitut* har i utlåtande den 23 augusti 1960 meddelat, att bokföringen omlagts i enlighet med sakrevisionens förslag. En provisorisk kostnadsberäkning för budgetåret 1959/60 har dessutom uppgjorts, varvid i sakrevisionens utredning angivna principer följts. Denna beräkning har under hand granskats av sakrevisionen. Ny taxa har därefter fastställts att tills vidare tillämpas från den 1 juli 1960. I enlighet med sakrevisionens förslag föreslår direktionen vidare, att ersättning för materialkontroll och ersättningar för tillfälliga uppdrag sammanslås till en post.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 3 juni 1960 icke funnit anledning till erinran mot vad sakrevisionen anfört och förordat.

Departementschefen

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som forskningsingenjör i Ae 21 på bärighetsavdelningen uppflyttas till lönegrad Ae 23 med benämningen förste forskningsingenjör. Detta medför en merkostnad av 1 435 kr.

En tjänst som biblioteksassistent i Ae 11 torde i enlighet med direktionens förslag böra inrättas under allmänna verksamheten. Då en motsvarande extra tjänst under uppdragsverksamheten bortfaller, medför förslaget ingen ökning av det totala medelsbehovet. En befattning som ingenjör i

Ag 15 under uppdragsverksamheten synes såsom direktionen föreslagit böra förändras till extra ordinarie tjänst i samma lönegrad.

Under institutets verksamhet i allmänhet upptager jag, i enlighet med direktionens förslag, för vissa automatiska kostnadsökningar (29 671 + 9 208 + 89 007) 127 886 kr. Posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde kunna minskas med 200 kr. För institutets verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning upptager jag 231 114 kr. i anledning av ökad uppdragsverksamhet, 57 938 kr. för höjt rörligt tillägg samt 3 200 kr. för höjning av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter eller sammanlagt 292 252 kr.

Vad gäller omkostnaderna för den allmänna verksamheten tillstyrker jag en uppräkning med 2 000 kr. av posten till reseersättningar m. m. Delposten till övriga expenser bör höjas med 4 500 kr. för ökade kostnader för städning och telefon. Omkostnadsposten för institutets verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning bör i enlighet med direktionens förslag höjas med 100 000 kr. på grund av ökad uppdragsverksamhet.

De särskilda uppbördsmedlen torde kunna uppräknas med 349 000 kr. Jag tillstyrker den av statens sakrevision och direktionen för väginstitutet föreslagna sammanslagningen av posterna Ersättningar för materialkontroll m. m. och Ersättningar för tillfälliga uppdrag m. m. Vad sakrevisionen och direktionen i övrigt anfört beträffande taxesättningen vid statens väginstitut har icke givit mig anledning till erinran. Riksräkenskapsverket har i detta sammanhang framfört förslag om övergång till bruttoredovisning för statens väginstitut. Då institutets verksamhet i sin helhet nyligen varit föremål för utredning, kan jag f. n. icke tillstyrka en omläggning av redovisningen i enlighet med de principer, som förordats av riksräkenskapsverket.

Då jag i övrigt icke kan biträda av direktionen för väginstitutet framförda förslag, skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (959 000 + 1 435 + 127 886 — 200 + 292 252 + 2 000 + 4 500 + 100 000 — 349 000) i runt tal 1 138 000 kr.

I institutets personalförteckning för verksamheten i allmänhet bör uppföras en förste forskningsingenjör i Ae 23 samt ur förteckningen utgå en forskningsingenjör i Ae 21. Då vidare fyra kontorsbiträden enligt tillämpade grunder bör erhålla ordinarie anställning, torde i personalförteckningen för verksamheten i allmänhet uppföras ytterligare en befattning som kontorsbiträde i Ao 5 och i personalförteckningen för särskilda uppdragsgivares räkning tre befattningar som kontorsbiträde i Ao 5.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens väginstitut vidtaga av mig förordade ändringar;

b) godkänna följande stat för statens väginstitut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

Statens väginstituts verksamhet i allmänhet

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	307 400
2.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	494 100
3.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	240 500
4.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	16 000
	Säger kr.	1 058 000

Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning

1.	Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	657 900
2.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	197 400
3.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	13 200
	Säger kr.	868 500
	Säger för avlöningar kr.	1 926 500

Omkostnader

1.	Statens väginstituts verksamhet i allmänhet, *förslagsvis*	185 500
2.	Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning, *förslagsvis*	300 000
	Säger för omkostnader kr.	485 500
	Summa kr.	2 412 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättningar för tillfälliga uppdrag m. m.		1 274 000
	Nettoutgift kr.	1 138 000

c) till *Statens väginstitut* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 138 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[50] 2. **Statens väginstitut: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	40 000	40 700	39 300
1959/60	40 000	58 300	21 100
1960/61 (statsliggaren s. 429)	60 000		
1961/62 (förslag)	67 000		

Yrkande

Direktionen för statens väginstitut (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 7 000 kr.

Motiv

För budgetåren 1957/58, 1958/59 och 1959/60 har anvisats sammanlagt 120 000 kr. Den 1 juli 1960 återstod härav 21 100 kr., vilket belopp genom beställningar av laboratoriekrossar, proctorinstampningsapparat m. m. är helt disponerat.

Enligt en hösten 1959 företagen undersökning erfordrades ett sammanlagt belopp av 402 000 kr. för fortsatt utrustning med tekniska hjälpmedel, varav för laboratorieutrustning m. m. 90 000 kr. samt för anskaffning av ny teknisk utrustning 312 000 kr. Direktionen hemställde efter gradering av behoven att 60 000 kr. skulle anvisas för budgetåret 1960/61, vilket också på förslag av Kungl. Maj:t blev riksdagens beslut. Anslaget beräknas genom inköp och beställningar vara helt utnyttjat per den 30 juni 1961. Såsom ett fortsatt led i moderniseringen och kompletteringen av utrustningen bör under budgetåret 1961/62 utrustning om sammanlagt 67 000 kr. anskaffas, varav 20 000 kr. för ersättning av försliten laboratorieutrustning för jordartsundersökning, 30 000 kr. för komplettering av laboratorieutrustning för undersökning av bituminösa bindemedel och beläggningar, 10 000 kr. för portabel radioutrustning för trafikstudier och 7 000 kr. för släpvagn inrättad för trafikstudier.

Departementschefen

Med hänsyn till behovet att i ökad utsträckning förnya och komplettera institutets utrustning anser jag mig böra tillstyrka den av direktionen föreslagna höjningen av förevarande anslag med 7 000 kr. till 67 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens väginstitut: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 67 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[51] 3. **Statens geotekniska institut: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	942 400	1 060 400
1960/61 (statsliggaren s. 429)	1 042 800	
1961/62 (förslag)	1 177 000	

Yrkande

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 226 000 kr.

	Ökning
1. *Löneregleringar*	
a) 1 överdirektör i Bp 5 i st. f. 1 överingenjör och chef i Bp 4	2 980
b) 3 avdelningschefer i Bo 3 i st. f. 2 i Bo 1 och 1 i Be 1	13 197
c) 2 statsgeotekniker i Ae 26 i st. f. i Ae 24	2 504
2. *Personalförstärkningar*	
a) 1 förste forskningsingenjör i Ae 26	33 196
b) 1 förste avdelningsingenjör i Ae 24 (konsultationsverksamhet)	—
c) 1 avdelningsingenjör i Ae 23 (konsultationsverksamhet)	—
d) 1 avdelningsingenjör i Ae 21	25 646
e) 1 assistent i Ae 12	16 114
f) 1 laboratorieassistent i Ae 11 (konsultationsverksamhet) ...	—
g) 1 expeditionsvakt i Ae 7	12 448
3. *Avlöningar till biträdande personal för konsultationsuppdrag m. m.*	
Ökning på grund av belastningen; utgifterna täckes genom inflytande ersättningar från uppdragsgivare	40 000
4. *Omräkningar*	
a) Merkostnader för vissa enligt beslut av 1960 års riksdag uppflyttade tjänster (prop. 151)	19 724
b) Löneklassuppflyttningar	3 463
c) Höjt rörligt tillägg	56 128
d) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	600
	226 000

Motiv

Den 19 juli 1960 tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande sakkunniga med uppgift att verkställa översyn av institutets organisation och arbetsuppgifter. Utredningen torde inte kunna bedrivas så, att av densamma föranledda förslag hinner framläggas till 1961 års riksdag. Direk-

tionen anser dock, att behovet av en förstärkning av institutets resurser framför allt på personalsidan är så trängande, att viss upprustning av institutet bör ske redan under budgetåret 1961/62.

1 a) Överingenjören och chefen för institutet är placerad i lönegrad Bp 4. Med hänsyn till de krav på kunnighet, auktoritet och förmåga till initiativ m. m., som är förenade med tjänsten, föreslår direktionen att densamma nu uppflyttas till Bp 5, varvid samtidigt tjänstebenämningen bör ändras till överdirektör.

2 g) Institutet räknar med att under innevarande budgetår kunna samla hela sin verksamhet i nya lokaler. I samband härmed uppkommer ett stadigvarande behov av en befattning såsom expeditionsvakt.

Yttrande

Statens lönenämnd har inte funnit anledning till erinran mot förslagen om inrättande av en tjänst som avdelningsingenjör i lönegrad Ae 23 för konsultationsverksamheten och av en tjänst som avdelningsingenjör i Ae 21 för forskningsverksamheten.

Förslagen om inrättande av en tjänst som förste forskningsingenjör i Ae 26 och av en tjänst som förste avdelningsingenjör i Ae 24 utgör en upprepning av i petita under tidigare år framlagda förslag, ehuru tjänsterna då föreslagits placerade i lägre lönegrad. Då det nu framlagda förslaget om högre lönegradsplacering för tjänsterna, såvitt lönenämnden kunnat bedöma, grundar sig på andra omständigheter än en ändring av föreliggande arbetsuppgifter, bör lönegradsplaceringen inte prövas i förevarande ordning.

Departementschefen

Befattningen som överingenjör och chef i Bp 4 torde böra förändras till tjänst som överdirektör i Bp 5. Vidare bör med hänsyn till att institutets lokalfråga fått en lösning en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7 inrättas. Dessa förslag medför en merkostnad av 15 428 kr.

Då jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1960 tillkallat sakkunniga för att verkställa översyn av statens geotekniska instituts arbetsuppgifter och organisation, är jag icke beredd att tillstyrka övriga av direktionen för institutet föreslagna löneregleringar och personalförstärkningar.

Anslagsposten Avlöningar till biträdande personal för konsultationsuppdrag m. m. torde i enlighet med direktionens förslag böra uppräknas med 40 000 kr.

För vissa automatiska kostnadsökningar upptager jag i likhet med direktionen (19 724 + 3 463 +56 128) 79 315 kr. Posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde kunna minskas med 800 kr.

I överensstämmelse härmed skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (1 042 800 + 15 428 + 40 000 + 79 315 — 800) i runt tal 1 177 000 kr.

I institutets personalförteckning bör under verksamheten i allmänhet uppföras en överdirektör i Bp 5, medan en överingenjör och chef i Bp 4 bör utgå ur förteckningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens geotekniska institut vidtaga av mig förordad ändring;

b) godkänna följande stat för statens geotekniska institut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	106 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	2 400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	389 700
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	148 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	9 900
6. Avlöningar till biträdande personal för konsultationsuppdrag m. m., *förslagsvis*	520 000
Summa kr.	1 177 000

c) till *Statens geotekniska institut: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 177 000 kr.

[52] 4. **Statens geotekniska institut: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	823 500	764 700
1960/61 (statsliggaren s. 430)	605 500	
1961/62 (förslag)	703 000	

Yrkande

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 98 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Särskilda utgifter för konsultationsuppdrag m. m. (anvisat 1960/61 500 000 kr.; belastning 1958/59 och 1959/60 resp. 566 200 och 667 300 kr.), ökning med hänsyn till belastningen; utgifterna täckes genom inflytande ersättningar från uppdragsgivare	+ 100 000
2. Särskilda uppbördsmedel: försäljning av publikationer (beräknat 1960/61 3 000 kr.); ökning genom ökad försäljning	— 2 000
	+ 98 000

Departementschefen

Direktionens beräkning av anslagsbehovet har icke givit mig anledning till erinran, ehuru jag för avrundning av anslagsbeloppet förordar att uppräkningen av posten Särskilda utgifter för konsultationsuppdrag m. m. begränsas till 99 500 kr. Jag tillstyrker därför, att anslaget uppföres med (605 500 + 99 500 — 2 000) 703 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 703 000 kr.

[53] 5. **Statens geotekniska institut: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	20 000	20 000	—
1959/60	20 000	20 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 430)	40 000		
1961/62 (förslag)	50 000		

Yrkande

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 30 000 kr.

Motiv

För anskaffning av geoteknisk utrustning vid institutet har för budgetåret 1960/61 anvisats 40 000 kr. Under årens lopp har en avsevärd eftersläpning i anskaffningen uppkommit. Behovet av medel för utrustning är därför på sikt betydande. För att eftersläpningen i anskaffningarna inte skall öka ytterligare erfordras ett belopp av 70 000 kr. för nästa budgetår. Härav avses 15 000 kr. för apparatur för skärförsök, 10 000 kr. för komplettering av rotationsborrmaskin, 10 000 kr. för apparatur för geofysiska undersökningar, 20 000 kr. för mätutrustning samt 15 000 kr. för verkstadsmaskiner.

Departementschefen

För att möjliggöra en ökad anskaffning av utrustning torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppräknas med 10 000 kr. till 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

G. Statens elektriska inspektion m. m.

[54] 1. **Statens elektriska inspektion: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	488 500	429 000
1960/61 (statsliggaren s. 431)	504 400	
1961/62 (förslag)	603 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 124 500 kr.

	Ökning
1. *Löneregleringar*	
a) 4 överinspektörer i Bo 1 i st. f. Ao 26	20 156
b) 2 byrådirektörer i Ao 26 i st. f. 2 förste distriktsingenjörer i Ao 23	5 023
2. *Personalförstärkning*	
Extra personal	44 866
3. *Omräkningar*	
a) Löneklassuppflyttningar	3 588
b) Höjt rörligt tillägg	50 367
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	500
	124 500

Motiv

Inledningvis anför kollegium i huvudsak följande. Den snabba utvecklingen på det elektrotekniska området ökar kraven på tillsyn. Den statliga tillsynsverksamheten är nu otillräcklig och en förstärkning av densamma är angelägen. Kollegium har genom en särskilt tillkallad sakkunnig låtit undersöka bl. a. elektriska inspektionens arbetsformer. Den sakkunnige har starkt understrukit kravet på decentralisering av inspektionens verksamhet. Som motiv för en sådan decentralisering har bl. a. anförts, att kollegium med nuvarande organisation saknar personal med erforderlig lokal kännedom samt att inspektionen bör få odelat ägna sig åt tillsynsverksamheten ute i distrikten. Som skäl mot en decentralisering har anförts, att den minskar möjligheterna till samråd mellan inspektionen och kollegium samt mellan inspektionens befattningshavare inbördes, vilket i sin tur kan leda till minskad enhet-

lighet vid bedömningen av säkerhetsfrågor. Genom olika åtgärder har kollegium sökt minska sådana betänkligheter mot en decentralisering. Detta oaktat kommer en decentraliserad organisation att kräva ökade resurser hos kollegiets elektriska byrå. Kollegium inser att det f. n. kan vara svårt att anvisa de ökade medel som erfordras i samband med en decentralisering och finner det därför bättre att t. v. behålla nuvarande organisation. Sammanfattningsvis framhålles, att kollegium alltjämt finner en decentralisering och en utökning av elektriska inspektionen önskvärd, men att kollegium under rådande förhållanden icke vill påyrka att åtgärder i denna riktning vidtages.

1 b) Svårigheterna att i konkurrens med andra ämbetsverk och näringslivet rekrytera kompetenta krafter till de högre tjänsterna gör sig alltmer gällande. Av de fyra förste distriktsingenjörstjänsterna i lönegrad A 23 har endast en kunnat besättas, medan de övriga får hållas vakanta. Rekryteringssvårigheterna sammanhänger främst med att krav på civilingenjörsexamen uppställts för dessa tjänster. Kollegium har nu övervägt, om icke detta kompetenskrav kunde slopas. I viss omfattning torde detta kunna ske. Förutsättningen för undantag från detta krav måste emellertid under alla förhållanden vara, att sådan tjänst kan besättas med läroverksingenjör, som inte endast har praktisk erfarenhet av hithörande arbetsuppgifter utan även ådagalagt betydande skicklighet inom sitt område. För en sådan kraft bör förutsättningar finnas att genom fortbildning på det elektrotekniska området meritera sig även för högre tjänster hos inspektionen. Genom att på detta sätt skapa gynnsammare befordringsutsikter ökas möjligheterna att få en tillfredsställande rekrytering till ifrågavarande tjänster.

Kollegium vågar emellertid inte utgå från att det blir möjligt att till samtliga fyra förste distriktsingenjörstjänster förvärva läroverksingenjörer, som uppfyller nödvändiga anspråk på skicklighet och praktisk erfarenhet. Med hänsyn härtill och då dessa tjänster dessutom skall utgöra rekryteringsbas för överinspektörstjänsterna måste även i fortsättningen civilingenjörsexamen krävas för förslagsvis två av dessa tjänster. Eftersom erfarenheten visat, att tillräckligt kompetenta sökande med civilingenjörsexamen inte står till buds med mindre befattningarna utgörs åtminstone av byrådirektörstjänster i A 26, föreslår kollegium att två förste distriktsingenjörstjänster i Ao 23 ombildas till byrådirektörstjänster i Ao 26.

2) Vissa medel, som är avsedda för tre vakanta förste distriktsingenjörstjänster, användes enligt medgivande av Kungl. Maj:t för avlöning huvudsakligen av biträdespersonal, som anställts för inritning på nya kartor av koncessionerade starkströmsanläggningar. Detta arbete får inte avbrytas. Om de tre distriktsingenjörstjänsterna blir tillsatta, bör särskilda medel anvisas för ritningsarbetet. Kostnaderna beräknas till ca 45 000 kr. per år. Arbetet torde kunna fullföljas på fyra år.

Departementschefen

I 1957 års statsverksproposition (VI ht, s. 128—131) upptogs med hänvisning till elkraftutredningens huvudbetänkande (SOU 1954: 12) frågan om decentralisering av statens elektriska inspektion till behandling. Härvid uttalade departementschefen, att man vid den fortsatta upprustningen av elinspektionen, för vilken ett starkt behov förelåg, syntes böra syfta till att på längre sikt skapa förutsättningar för en decentralisering av verksamheten på i första hand sex distrikt. Departementschefen fann tiden icke mogen att med en gång genomföra denna reform. För ett uppskov med decentraliseringen — vilken borde ske i etapper — talade bl. a. önskvärdheten av att under någon tid stationera viss personal centralt i utbildningssyfte samt behov av att avarbeta rådande arbetsbalans och kopiera visst kartmaterial m. m. I anslutning härtill föreslogs viss mindre upprustning av inspektionens resurser. Riksdagen gjorde ingen erinran mot vad departementschefen anfört och förordat (SU 6, Rskr 6).

En decentralisering av elinspektionen synes alltjämt önskvärd. Med hänsyn till svårigheterna att erhålla kvalificerad teknisk personal är jag emellertid ej beredd att förorda, att omläggningen påbörjas under nästa budgetår. För uppskov talar även behovet av att slutföra den kopiering av kartmaterialet, som decentraliseringen oavvisligen kräver. Jag förutsätter emellertid, att kollegium ägnar frågan fortlöpande uppmärksamhet och framlägger förslag om decentralisering i etapper, så snart förhållandena det medgiver.

Kollegiets förslag till löneregleringar kan jag icke tillstyrka. Jag har i princip intet att erinra mot vad kollegium anfört i fråga om kompetenskravet för vissa distriktsingenjörstjänster.

Jag biträder kollegiets förslag om särskilda medel för extra kartritningspersonal och upptager ett avrundat belopp om 45 000 kr. för detta ändamål. Jag förordar, att beloppet redovisas under särskild anslagspost till avlöningar till tillfällig personal.

De automatiska kostnadsökningarna för löneklassuppflyttningar och höjt rörligt tillägg upptager jag i enlighet med kollegiets beräkningar till (3 588 + 50 367) 53 955 kr. Posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde kunna minskas med 500 kr.

Anslaget skulle sålunda för nästa budgetår uppföras med (504 400 + 45 000 + 53 955 — 500) i runt tal 603 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens elektriska inspektion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 238 700
2. Avlöningar till tillfällig personal, *förslagsvis* 45 000

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 183 900
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* 126 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis* 8 500

Summa kr. 603 000

b) till *Statens elektriska inspektion: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 603 000 kr.

[55] 2. **Statens elektriska inspektion: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	47 200	40 200
1960/61 (statsliggaren s. 431)	53 700	
1961/62 (förslag)	54 000	

Departementschefen. Kommerskollegiets (skr. 31/8 1960) förslag om oförändrat anslag har icke givit mig anledning till erinran, ehuru jag för avrundning av anslagsbeloppet till 54 000 kr. förordar en höjning av posten Sjukvård m. m. med 300 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 54 000 kr.

[56] 3. **Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 000	8 200
1960/61 (statsliggaren s. 432)	6 000	
1961/62 (förslag)	6 000	

Departementschefen. Anslaget bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 kr.

H. Djurgårdsnämnden

[57] 1. **Djurgårdsnämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	166 400	159 400
1960/61 (statsliggaren s. 432)	170 400	
1961/62 (förslag)	184 000	

Yrkande

Djurgårdsnämnden (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 13 700 kr.

Omräkningar	Ökning
a) Löneklassuppflyttningar	1 541
b) Höjt rörligt tillägg	12 159
	13 700

Departementschefen

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1959 tillkallades särskilda sakkunniga med uppgift att utreda frågan om djurgårdsnämndens uppgifter och därmed sammanhängande spörsmål. I avvaktan på resultatet av denna utredning torde ändring av avlöningsanslaget icke böra ske i annan mån, än som föranledes av erforderliga omräkningar.

Djurgårdsnämndens beräkning av anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 har icke givit mig anledning till erinran. Jag tillstyrker därför, att anslaget uppföres med (170 400 + 13 700) avrundat 184 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för djurgårdsnämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	21 600
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	127 800
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	32 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 600
Summa kr.	184 000

b) till *Djurgårdsnämnden: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 184 000 kr.

[58] 2. **Djurgårdsnämnden: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	12 000	11 700
1960/61 (statsliggaren s. 433)	12 000	
1961/62 (förslag)	12 000	

Departementschefen. I enlighet med förslag av djurgårdsnämnden (skr. 26/8 1960) bör anslaget upptagas till oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Djurgårdsnämnden: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kr.

I. Diverse

[59] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 433)	2 002 000
1961/62 (förslag)	2 855 000

Departementschefen. Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 855 000 kr.

[60] 2. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 433)	2 876 000
1961/62 (förslag)	3 140 000

Departementschefen. Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 140 000 kr.

[61] 3. **Driftbidrag till statens järnvägar**

	Anslag
1959/60	100 000 000
1960/61 (statsliggaren s. 433)	80 000 000
1961/62 (förslag)	80 000 000

SJ har sedan budgetåret 1958/59 erhållit ett årligt driftbidrag som kompensation i viss utsträckning för sådana icke företagsekonomiskt motiverade prestationer, som statsbaneföretaget har att utföra. I proposition nr

77 till 1958 års B-riksdag (prop. B 1, bil. 8; SU B 6, pkt 3; Rskr. B 74) anknöts kompensationen till de av 1948 års järnvägstaxekommitté redovisade årliga förlusterna om 200 milj. kr. till följd av upprätthållandet av trafik på trafiksvaga järnvägslinjer. Bidraget för budgetåret 1958/59 upptogs till hälften av dessa förluster eller 100 milj. kr. Till grund för beräkningen av förlusterna låg en av järnvägsstyrelsen på begäran av 1948 års järnvägstaxekommitté verkställd resultatredovisning för olika bandelar, avseende förhållandena år 1952. Bidraget förutsattes böra betraktas som ett utpräglat provisorium och icke såsom en definitiv lösning. En omprövning av bidraget förutsattes vidare komma att ske i samband med att ställning toges till 1953 års trafikutrednings kommande förslag. Driftbidraget upptogs för budgetåret 1959/60 med ett oförändrat belopp av 100 milj. kr.

Vid behandlingen av frågan om driftbidrag för budgetåret 1960/61 (statsverksprop. 1960, VI ht, pkt 61; SU 6; Rskr 6) förelåg bl. a. en av 1953 års trafikutredning i september 1959 avgiven redogörelse för nedläggningsfrågorna, i vilken trafikutredningen i samråd med järnvägsstyrelsen dragit upp riktlinjerna för ett realistiskt program för nedläggningsundersökningarna. I nedläggningsprogrammet förutsattes, att lönsamhetskalkyler skulle ha upprättats till den 1 juli 1960 rörande en sammanlagd banlängd av ca 3 000 km, avseende sådana linjer beträffande vilka det stode klart, att de av samhälleliga skäl måste bibehållas på längre sikt, t. ex. inlandsbanan. Trafikutredningen framhöll, att för budgetåren fr. o. m. 1961/62 ett gradvis förbättrat beräkningsunderlag torde komma att föreligga, och att en omprövning av kompensationsbeloppet för dessa budgetår torde t. v. årligen böra äga rum. För budgetåret 1960/61 ansåg trafikutredningen ett driftbidrag om 100 milj. kr. icke vara för högt beräknat. Med hänsyn till angelägenheten att begränsa statsutgifterna fastställdes emellertid bidraget till 80 milj. kr. Sedermera beviljade 1960 års riksdag (prop. 156, SU 139, Rskr. 320) ett anslag för täckning av beräknat underskott om 70 milj. kr. å statens järnvägars fond, då en väsentlig försämring av statsbaneföretagets driftresultat beräknades komma att äga rum under innevarande budgetår till följd av främst löneöverenskommelserna våren 1960.

Järnvägsstyrelsen

Järnvägsstyrelsen (skr. 10/9 1960) har efter visst samråd med 1953 års trafikutredning verkställt den av trafikutredningen förutsatta separatredovisningen. Härom anför styrelsen i huvudsak följande.

Den nya separatredovisningen har i likhet med den år 1952 verkställda resultatredovisningen utförts enligt de principer, som angivits av 1942 års järnvägskostnadsutredning.

Det i separatredovisningen undersökta trafiksvaga bannätets omfattning har fastställts på grundval av linjernas trafikintensitet under år 1958. Redovisningen har vidare baserats på 1958 års kostnads- och intäktsläge

samt trafikstrukturen 1958/59. Resultatet har därefter uppräknats till 1961 års lönenivå och i övrigt 1960 års kostnads- och intäktsnivå.

1952 års separatredovisning omfattade bandelar, vilka praktiskt taget samtliga hade en trafikintensitet understigande 625 000 bruttotonkm per bankm och år. Samtliga dessa bandelar visade sig vara underskottsbandelar, vilket tydde på att även bandelar med högre trafikintensitet kunde vara förlustbringande. Vid den nu utförda separatredovisningen har därför medtagits linjer med en högre trafikintensitet. Som gräns har valts 800 000 bruttotonkm per bankm och år. Även med denna övre gräns har samtliga bandelar uppvisat underskott.

Till skillnad från redovisningen per bandel vid 1952 års separatredovisning har det trafiksvaga nätet vid den nu utförda redovisningen i samråd med 1953 års trafikutredning och under beaktande av trafikutredningens och järnvägsstyrelsens gemensamma undersökningsplan uppdelats på i huvudsak två linjegrupper (A och B).

Linjegrupp A omfattar trafiksvaga linjer, vilka bedömts vara t. v. *icke nedläggningsbara*. Denna grupp har uppdelats i undergrupperna A 1—A 4.

Linjegrupp A 1 omfattar den del av det i den gemensamma undersökningsplanen ingående A-nätet, som är lokaliserad till norra delen av landet. I huvudsak utgöres A 1-nätet av inlandsbanan norr om Vansbro med sidobanor.

Linjegrupp A 2 omfattar huvudsakligen den del av det i den gemensamma undersökningsplanen ingående A-nätet, som ligger utanför IV och V distrikten.

Linjegrupp A 3 omfattar huvudsakligen de linjer med en trafikintensitet under 625 000 bruttotonkm per bankm, vilka ej är medtagna i den gemensamma undersökningsplanen.

Linjegrupp A 4 omfattar de linjer med en trafikintensitet mellan 625 000 och 800 000 bruttotonkm per bankm, vilka ej är medtagna i den gemensamma undersökningsplanen.

Linjegrupp B omfattar trafiksvaga linjer, vilka bedömts kunna vara mer eller mindre omedelbart *nedläggningsbara*.

Denna gruppindelning har valts främst för att jämförbarhet skall erhållas med trafikutredningens och järnvägsstyrelsens tidsplan för nedläggningsundersökningarnas bedrivande. Denna plan omfattar dock ett avsevärt mindre bannät än separatredovisningen. De angivna linjegrupperna A 1—A 2 och B överensstämmer i huvudsak med de i undersökningsplanen intagna linjegrupperna A resp. B. Linjerna i grupperna A 3 och A 4 ingick däremot ej i undersökningsplanen.

Linjer, som helt eller partiellt nedlagts före den 1 juli 1960, har ej medtagits i separatredovisningen. Denna omfattar sammanlagt 7 374 km, vilket utgjorde 50 % av SJ:s totala trafikerade banlängd i juli 1960. Det i

redovisningen ingående bannätet fördelar sig med 3 919 km på linjegrupp A och 3 455 km på linjegrupp B.

Resultatet av separatredovisningen vid den till år 1960 — ifråga om lönenivån år 1961 — omräknade kostnads- och intäktsnivån framgår av följande sammanställning.

Linjegrupp	Banlängd km	Kostnader Milj. kr.	Intäkter Milj. kr.	Underskott Milj. kr.
A 1	2 098,3	77	20	57
A 2	620,3	35	13	22
A 1 + A 2	2 718,6	112	33	79
B	3 454,8	161	49	112
A 1 + A 2 + B	6 173,4	273	82	191
A 3	611,5	38	17	21
A 4	589,5	53	24	29
A + B	7 374,4	364	123	241

För den del av det separatredovisade bannätet, som motsvarar trafikutredningens och järnvägsstyrelsens gemensamma undersökningsplan (linjegrupperna A 1 + A 2 + B), har erhållits kostnader om 273 milj. kr., intäkter om 82 milj. kr. och således ett underskott om 191 milj. kr. Det må erinras om att i separatredovisningen ej medtagits partiellt nedlagda linjer, varför underskottet i verkligheten torde vara något större.

Totalt har för de separatredovisade linjegrupperna erhållits kostnader om 364 milj. kr. och intäkter om 123 milj. kr. innebärande ett underskott om ca 240 milj. kr. vid 1960/61 års kostnads- och intäktsnivå.

Vid separatredovisningen har ej full hänsyn tagits till det trafiksvaga järnvägsnätets s. k. matarvärde för det trafikstarka nätet. Enligt en särskild beräkning kan detta anges till maximalt ca 14 milj. kr. Tages hänsyn till detta matarvärde blir *underskottet* i runt tal *225 milj. kr.*

I likhet med vad 1953 års trafikutredning i sin i september 1959 avgivna redogörelse framhållit, anser styrelsen det vara ett villkor för en rationellare taxepolitik att den hittillsvarande kostnadsutjämningen mellan trafikstarka och trafiksvaga järnvägslinjer avvecklas och att underskotten på trafiksvaga järnvägslinjer elimineras dels genom fullföljande av nedläggningsplanerna, dels genom att SJ erhåller driftbidrag för täckande av underskotten på sådana trafiksvaga linjer, som ej kunnat nedläggas. Genom en dylik eliminering av de trafiksvaga linjernas underskott skapas förutsättningar för en mera långsiktig, såväl ur företagsekonomisk som samhällsekonomisk synpunkt riktig taxepolitik. Utöver tillgodoseende av det av statsmakterna uppställda kravet på full realekonomisk kostnadstäckning inklusive förräntning av statskapitalet skulle SJ därigenom erhålla möjlighet till en mera rationell taxeanpassning på affärsbanenätet. Därest driftbidrag motsvarande full ersättning för underskottet på samtliga trafiksvaga linjer erhålles, är det styrelsens avsikt att vid bibehållet ungefärligt kostnadsläge genomföra vissa reduktioner i gods- och persontaxorna.

Sedan järnvägsstyrelsen nu verkställt den av trafikutredningen förutsatta separatredovisningen för de trafiksvaga järnvägslinjerna föreligger ett aktuellt underlag för att fastställa behovet av driftbidrag. Separatredovisningen visar ett underskott för det trafiksvaga järnvägsnätet av 225 milj. kr. per år efter hänsynstagande till nätets matarvärde. För att på affärsbanenätet snarast möjligt och med beaktande av SJ:s ekonomiska målsättning kunna införa en med hänsyn till detta näts kostnads- och efterfrågeförhållanden mera anpassad taxesättning, vilket styrelsen anser angeläget ur såväl företagsekonomisk som samhällsekonomisk synpunkt, skulle för budgetåret 1961/62 erfordras ett driftbidrag, motsvarande det nu angivna underskottet om 225 milj. kr.

En järnvägsfullmäktig har vid behandlingen av frågan om driftbidrag anmält, att han helt delade styrelsens uppfattning, att SJ borde erhålla ersättning för förlusterna på de trafiksvaga järnvägslinjerna. Med hänsyn till sitt ledamotskap i 1953 års trafikutredning vore han emellertid icke beredd att taga ställning i frågan, om denna ersättning borde avse underskotten på samtliga trafiksvaga linjer eller endast på sådana linjer, som anses f. n. icke nedläggningsbara.

Departementschefen

Enligt vad jag inhämtat avser 1953 års trafikutredning att under vårens lopp framlägga sina tidigare aviserade förslag bl.a. i fråga om driftbidrag till statens järnvägar. I avbidan på ett ställningstagande till trafikutredningens här avsedda förslag synes ett oförändrat anslag av 80 milj. kr. böra upptagas för nästa budgetår. Till frågan om täckning av underskott i övrigt å SJ:s rörelse för budgetåret 1961/62 återkommer jag i det följande vid behandlingen av beräknat underskott å statens järnvägars fond för nästa budgetår (bil. 17). Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftbidrag till statens järnvägar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 80 000 000 kr.

[62] 4. **Bidrag till viss busstrafik**

	Anslag
1961/62 (förslag)	2 000 000

Departementschefen

I särskild framställning den 22 februari 1960 (stencilerad) har 1953 års trafikutredning lämnat en redogörelse för busstrafikens driftekonomiska förhållanden samt framlagt vissa förslag, som enligt utredningens mening i nuvarande läge erfordras för att trygga upprätthållandet av busstrafiken främst i glesbygderna. Över framställningen har, efter remiss, yttranden

avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer. Beredningen av ärendet är ännu icke helt avslutad. Avsikten är emellertid, att ärendets beredning skall slutföras inom sådan tid, att en särskild proposition i ämnet kan föreläggas vårriksdagen. I avbidan härpå torde i riksstatsförslaget under förevarande rubrik böra upptagas ett beräknat belopp av 2 000 000 kr. Anslaget synes böra avräknas mot automobilskattemedlen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna till *Bidrag till viss busstrafik* ett anslag av 2 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[63] 5. **Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 600 000	42 100 600
1960/61 (statsliggaren s. 433)	42 600 000	
1961/62 (förslag)	46 000 000	

Enligt en promemoria den 25 augusti 1960 beräknar *generalpoststyrelsen* ersättningarna för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1960/61 till 44 350 000 kr.

Ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet utgår jämlikt 2 § tjänstebrevsförordningen med viss procent av postverkets frankoteckensuppbörd. Ersättningen erlägges under kvartalet näst efter det, som ersättningen avser. Storleken av ifrågavarande procent bestämmes av generalpoststyrelsen och statskontoret. Fr. o. m. budgetåret 1956/57 t. v. har procenttalet bestämts till 12. Med utgångspunkt från nämnda procenttal har ersättningen för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet under budgetåret 1961/62 kunnat beräknas till 41 300 000 kr.

Jämväl ersättningen för befordran av post från de statliga kristidsorganen erlägges kvartalsvis i efterskott. För andra kvartalet 1960 uppgick ersättningen för dylik post till ca 16 100 kr. Ersättningen under budgetåret 1961/62 beräknas till 75 000 kr.

Från anslaget utgår från den 1 januari 1948 även ersättning för postdelgivning (SFS 1947: 641). Ersättningen uppgick under budgetåret 1959/60 till ca 712 000 kr. och beräknas för budgetåret 1961/62 till 725 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av militärbrev utgår jämväl från förevarande anslag. Ersättningen för denna befordran beräknas under innevarande budgetår till ca 150 000 kr. Samma belopp beräknas för budgetåret 1961/62.

För budgetåret 1959/60 har postverket i ersättning för tjänsteförsändelserna från de allmänna sjukkassorna erhållit ca 3 686 000 kr. Storleken

av ifrågavarande post för budgetåret 1961/62 är svår att beräkna men synes böra upptagas till ca 3 700 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1961/62 skulle alltså enligt styrelsens beräkningar uppgå till (41 300 000 + 75 000 + 725 000 + 150 000 + 3 700 000) 45 950 000 eller avrundat 46 000 000 kr.

Departementschefen

Mot generalpoststyrelsens medelsberäkning för budgetåret 1961/62 har jag inte något att erinra. Anslaget torde därför böra upptagas till det av styrelsen föreslagna beloppet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 000 000 kr.

[64] 6. **Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	115 000	97 300
1960/61 (statsliggaren s. 434)	115 000	
1961/62 (förslag)	115 000	

Departementschefen. Anslaget torde kunna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Ma.j:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 115 000 kr.

[65] 7. **Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetsårets utgång
1958/59	500 000	524 600	24 800
1959/60	385 000	256 800	153 000
1960/61 (statsliggaren s. 435)	250 000		
1961/62 (förslag)	50 000		

Framställning

Länsstyrelsen i Älvsborgs län (skr. 31/8 1960) hemställer — under hänvisning till promemorior den 3 augusti 1960 från statens geotekniska institut och den 9 augusti 1960 från Sveriges geologiska undersökning — att för fortsatta undersökningar i Götaälvdalen m. m. måtte för budget-

året 1961/62 anvisas 170 000 kr., varav 100 000 kr. för geotekniska och 70 000 kr. för geologiska undersökningar. Länsstyrelsen meddelar i anslutning härtill, att ledamöterna av den s. k. Götaälvskommittén, som enligt sina direktiv har att utreda vissa genom rasriskerna i Götaälvdalen aktualiserade spörsmål, underhand tillställts promemoriorna och därvid inte haft någon erinran att göra mot de framlagda förslagen. Att geologisk-geotekniska undersökningar fortsättes under ytterligare ett budgetår, finge dock inte medföra, att undersökningsresultaten, till den del dessa vore nödvändiga för kommittéarbetets bedrivande, framlades senare än hittills varit förutsatt.

Av promemoriornas innehåll återges här i sammandrag följande.

För den pågående s. k. definitiva undersökningsetappen av stabilitetsutredningen i Göta älvs dalgång, vilken enligt det uppgjorda programmet skulle avslutas under år 1961, har *statens geotekniska institut* beviljats 1 040 000 kr. intill utgången av budgetåret 1959/60. Under det gångna budgetåret har utförts vissa kompletterande mätningar på tidigare undersökta älvsträckor. Vidare påbörjades utredning om stabilitetsförhållandena på älvsträckan mellan Intagan och Utby på västra älvstranden samt vid Älvängen och vid Ekeberg strax söder om Agnesberg på östra älvstranden. Institutet har därjämte bl. a. konsulterats i samband med att vissa markrörelser och sprickbildningar uppstått invid eller i riksväg 2 och riksväg 7 på några sträckor, där dessa vägar går utmed eller tämligen nära älven. Dessa undersökningar har dock delvis bekostats av vägväsendet.

För budgetåret 1960/61 står 180 000 kr. till institutets förfogande. I första hand avser institutet att avsluta de pågående undersökningarna. I den mån anslagen räcker, kommer ytterligare områden att undersökas. På vissa sträckor har grundundersökningarna emellertid blivit mera omfattande än vad som ursprungligen projekterades, beroende på bl. a. omfattande kvicklereförekomster, sprickbildningar och i övrigt varierande grundförhållanden. Detta har medfört, att de anslagna medlen inte kommer att räcka för undersökning av vissa områden, som bedömts böra undersökas.

För att kunna bestämma skredrisken på de undersökta älvsträckorna utför institutet studier beträffande skilda provningsmetoder för bestämning av hållfastheten hos olika lertyper. Resultaten av dessa studier visar så stora skiljaktigheter i förhållande till gängse uppfattningar, att det synes nödvändigt att de fortsättes. Vidare har institutet bedrivit forskning för att söka klarlägga orsaken till kvicklerebildningen. Med hänsyn till den betydelse förekomst av kvicklera måste tillmätas vid bedömningen av huruvida ett skred kommer att omfatta ett större terrängavsnitt, är det angeläget att även detta forskningsarbete kan fortsätta. Därvid skulle man om möjligt även söka finna någon metod varigenom bildningen av kvickleran kunde hindras eller fördröjas. Till följd av bl. a. erosion uppstår årligen sprickbildningar och småskred i strandbrinkarna. Dessa mark-

rörelser kan i ogynnsamma fall förorsaka mera omfattande skred. På institutet har utexperimenterats en metod att mäta rörelser i jorden. Mätapparater har utplacerats på några ställen utmed älven och synes lämna ett tillförlitligt resultat. Det är önskvärt, att anslag beviljas, så att mätningar kan utföras på flera älvsträckor. Härutöver har institutet påbörjat vissa mätningar för kontroll av grundvattentrycket i jorden. Även dessa mätningar bör fortsätta ytterligare några år, varför anslag erfordras till kostnaderna för avläsning och registrering.

Mot bakgrunden av det anförda föreslår institutet, att Götaälvsundersökningen fortsättes jämväl under budgetåret 1961/62, och att anslaget för institutets del fastställes till 100 000 kr., varav till mätning av markrörelser 20 000 kr., forskning rörande kvicklera 20 000 kr., avläsning och registrering av grundvattentryck 5 000 kr., fortsatt allmän grundundersökning 45 000 kr. och forskning rörande hållfasthetsproblemet 10 000 kr.

Sveriges geologiska undersökning har t. o. m. budgetåret 1960/61 beviljats anslag för ändamålet med sammanlagt 550 000 kr. Bearbetning pågår f. n. av det material, som insamlats under tidigare fältarbeten i Göta älvdal. Jämsides härmed utföres i intimt samarbete med statens geotekniska institut ny provtagning mellan Hjärtrum och Trollhättan, där större kvicklereområden påträffats. Starka skäl talar för att smärre kompletteringar av fältundersökningarna, vilka på grund av begränsning av anslagen nedskurits till ett minimum, genomföres innan slutrapporten framläggs.

På laboratorierna fortsätter undersökningarna av lerornas egenskaper. Vid den pågående sammanställningen av hittills vunna resultat har det visat sig önskvärt med kompletteringar för att vinna ökad kännedom om lerornas hållfasthet. Tillgängliga medel medger icke en så fullständig bearbetning av materialet, som vore önskvärd med hänsyn till frågans stora betydelse.

Enär det skulle vara särskilt beklagligt att avbryta undersökningarna i ett skede, då vissa till utvecklingen av större skred bidragande faktorer kan urskiljas, synes det angeläget, att undersökningarna får pågå ytterligare ett år. För fortsatta arbeten under budgetåret 1961/62 beräknas kostnaderna till 70 000 kr., varav 50 000 kr. till laboratoriearbeten m. m. och 20 000 kr. till vissa fältarbeten m. m.

Departementschefen

Enligt uppgjort program skall den pågående s. k. definitiva etappen av stabilitetsutredningen i Götaälvdalen slutföras under innevarande budgetår. I statsverkspropositionen till 1960 års riksdag (VI ht, s. 106—107) föreslog jag efter framställning av länsstyrelsen i Älvsborgs län att för arbetenas slutförande måtte för budgetåret 1960/61 anvisas 70 000 kr. utöver den av statsmakterna angivna totala kostnadsramen. Riksdagen biföll förslaget (SU 6, Rskr. 6).

Statens geotekniska institut och Sveriges geologiska undersökning har nu föreslagit, att undersökningarna måtte få fortsätta även under nästa budgetår. Merkostnaderna härför har beräknats till 170 000 kr., varav 100 000 kr. för geotekniska och 70 000 kr. för geologiska undersökningar.

Under hand har jag från geotekniska institutet inhämtat, att ytterligare fältundersökningar å sträckan Intagan—Utby bör göras för att inringa de såsom farligast bedömda skredområdena samt att vissa mätningar av markrörelser och registreringar av grundvattentryck bör fortgå även under budgetåret 1961/62. Härför erforderligt belopp har beräknats till 50 000 kr. Med hänsyn till angelägenheten av dessa undersökningar och arbeten synes mig ett belopp av 50 000 kr. böra ställas till förfogande för geotekniska undersökningar nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

[66] 8. **Viss beredskapsutrustning**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 435)	100 000
1961/62 (förslag)	100 000

I skrivelse den 11 oktober 1960 har Sveriges Radio AB hemställt att sammanlagt 400 000 kr. måtte anvisas till vissa närmare angivna ändamål.

Med hänsyn till skrivelsens innehåll torde någon närmare redogörelse icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde få beredas tillfälle taga del av skrivelsen genom att denna tillhandahålles utskottet.

Departementschefen

Jag förordar, att för ändamål som avses i nämnda skrivelse förevarande anslag för nästa budgetår upptages till oförändrat belopp om 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss beredskapsutrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

SAMMANFATTNING

Medan å riksstaten för budgetåret 1960/61 under sjätte huvudtiteln anvisats ..... kr. 1 230 126 600
kommer vid bifall till de nu framlagda förslagen huvudtitelns slutsumma att för budgetåret 1961/62 uppgå till » 1 303 568 000
innebärande en ökning med ..... » 73 441 400
Anslagen av *skattemedel i allmänhet*, vilka för budgetåret 1960/61 utgått med ..... » 204 939 300
skulle för nästa budgetår utgöra ..... » 213 847 600
Mot de mot *automobilskattemedlen* under sjätte huvudtiteln avräknade anslagen för budgetåret 1960/61, sammanlagt » 1 025 187 300
skulle för budgetåret 1961/62 svara anslag till ett sammanlagt belopp av ..... » 1 089 720 400

Förändringarna inom huvudtitelns avdelningar framgår av följande sammanställning:

	Anvisat 1960/61	Äskat 1961/62	Ökning
A. Kommunikationsdepartementet[1]	1 870 600	2 359 000	488 400
B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet:			
Väg- och vattenbyggnadsverket.....	46 220 200	50 911 000	4 690 800
Vägunderhåll och vägbyggnader	970 435 200	1 026 802 000	56 366 800
Vatten- och avloppsledningar	45 000 000	45 000 000	—
C. Vägtrafikväsendet	12 026 000	13 778 000	1 752 000
D. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	11 860 100	13 302 000	1 441 900
E. Byggnadsväsendet	11 317 700	13 162 000	1 844 300
F. Tekniska institut	2 707 300	3 135 000	427 700
G. Statens elektriska inspektion m. m.	564 100	663 000	98 900
H. Djurgårdsnämnden.....	182 400	196 000	13 600
I. Diverse[1]	127 943 000	134 260 000	6 317 000
Summa kr.	1 230 126 600	1 303 568 000	73 441 400

[1] Anslagen Kommittéer och utredningar genom sakkunniga samt Extra utgifter har hänförts till avdelning A.

Under sjätte huvudtiteln redovisas sålunda en nettoökning å 73,4 milj. kr. De anslag, som avräknas mot automobilskattemedlen, ökar med 64,5 milj. kr. och de mot den allmänna budgeten avräknade anslagen med 8,9 milj. kr. Av den redovisade nettoökningen kan 20,0 milj. kr. hänföras till utgiftsförändringar av automatisk och 53,4 milj. kr. till utgiftsförändringar av icke-automatisk karaktär.

En sammanfattning av framlagda förslag av större vikt och allmänt intresse presenteras i det följande.

Eftersläpningarna i vägbyggandet hänför sig i första hand till städer och samhällen, som är egna väghållare. Om kapaciteten för de större trafikstråken skall kunna ökas i takt med trafikutvecklingen blir det under 1960-talet nödvändigt att planera och genomföra projekt av en helt annan storleksordning än vad som varit fallet under 1950-talet. Vid fördelningen av de totala vägbyggnadsmedlen för budgetåret 1961/62 har därför det kommunala vägbyggandet ansetts böra tillgodoses i ökad utsträckning. Anslaget till bidrag till byggande av vägar och gator har sålunda upptagits med 155 milj. kr., innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 40 milj. kr. eller med ca 35 %.

Vad beträffar det ordinarie statliga vägbyggandet föreslås en ökning med 10 milj. kr. För år 1962 förordas således en medelsomslutning av 380 milj. kr. och en anslagsanvisning härför med samma belopp. Med det förordade beloppet för det ordinarie statliga vägbyggandet skulle väginvesteringarna på landsbygden kunna hållas på en hög nivå även under nästa kalenderår. Med hänsyn till de järnvägsnedläggningsärenden, som kan beräknas bli aktuella under tiden fram till nästa budgetårs slut, begäres — i likhet med föregående år — ett särskilt anslag av 20 milj. kr. till sådana vägföretag, som inte kan finansieras inom de ordinarie väganslagen. — Anslaget till det statliga vägunderhållet upptages till 375 milj. kr., vilket torde medge att en i stort sett oförändrad underhållsstandard kan vidmakthållas. Vidare beräknas en automatisk anslagsminskning av 6 milj. kr. under anslaget till bidrag till underhåll av vägar och gator. — För den enskilda väghållningen uppföres anslag, som möjliggör en bidragsgivning av i huvudsak samma omfattning som hittills. Totalt äskas 37,5 milj. kr. för detta ändamål.

En närmare redogörelse för anslagen rörande vägbyggnader och vägunderhåll lämnas i den allmänna översikten över beräkningen av väganslagen m. m. (s. 17). Sammanfattningsvis innebär förslagen en anslagsmässig höjning med 56,5 milj. kr. till 1 026,5 milj. kr.

Antalet trafikolyckor i vårt land har under senare år kraftigt stegrats. Relativt sett har dock en viss minskning kunnat iakttagas, då olycksfallsfrekvensen icke ökat i samma omfattning som vägtrafiken och antalet fordon. Icke desto mindre är utvecklingen synnerligen oroväckande. Statsmakterna har under senare tid intensifierat sina ansträngningar att

åstadkomma en ökad trafiksäkerhet. En bättre fordonskontroll kan bidraga till att förebygga olyckor. Med hänsyn härtill har särskilda sakkunniga nyligen tillkallats med uppgift att skyndsamt verkställa utredning rörande periodisk kontrollbesiktning av motorfordon och släpfordon. För att minska antalet trafikolyckor vid vinterkörning har bl. a. sandningsberedskapen beträffande vägarna genom olika åtgärder förstärkts. Som ett ytterligare led i försöken att komma till rätta med trafiksäkerhetsproblemet har generell hastighetsbegränsning över hela landet införts under tiden den 22 december 1960—den 9 januari 1961. De trafikövervakande myndigheterna och säkerhetsorganen har ålagts att noga följa trafiksituationen under den period, då hastighetsbegränsningen gäller, och att omsorgsfullt bearbeta det insamlade materialet. Vidare må erinras om att särskilda sakkunniga tillkallats med uppdrag att studera resultatet av vissa i utlandet gjorda försök att genom temporär hastighetsbegränsning nedbringa antalet trafikolyckor. Dessutom bör framhållas, att propaganda- och upplysningsverksamheten rörande trafiksäkerhetsproblemen intensifierats.

Då en ytterligare förstärkning av de trafiksäkerhetsfrämjande åtgärderna erfordras från statsmakternas sida, framlägges olika förslag därtill. På grund av det stora antalet olycksfall vid järnvägsövergångar är det angeläget att säkerhetsanordningar vid dessa kan byggas ut i den takt resurserna medgiver. Därför föreslås att bidraget till säkerhetsanordningar vid järnvägskorsningar höjes med en milj. kr. Anslaget till vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning föreslås höjt i ungefär samma utsträckning som de i övrigt på driftbudgeten uppförda forskningsanslagen, d. v. s. med 10 %. Det skulle därmed komma att uppgå till 550 000 kr. Vidare föreslås, att bidraget till Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande ökas med 150 000 kr. till 800 000 kr. Dessutom förordas viss förstärkning av personalen vid statens bilinspektion.

Den tidigare påbörjade personella och materiella upprustningen av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut föreslås fortsätta jämväl under nästa budgetår. Förslaget innebär bl. a. en förstärkning av institutets centrala delar med tolv nya tjänster och av flygväderlekstjänsten med sju nya tjänster. Vidare förordas en icke obetydlig ökning av de för materiel avsedda anslagsmedlen. Totalt innebär förslagen en betydande förstärkning av institutets resurser.

Efter framställning av chefen för byggnadsstyrelsen har nyligen tillkallats särskilda sakkunniga för att skyndsamt verkställa översyn av byggnadsstyrelsens organisation. I avbidan på kommande utredningsresultat föreslås nu viss förstärkning av ämbetsverkets personalresurser.

Ett oförändrat driftbidrag till SJ om 80 milj. kr. föreslås för nästa budgetår.

Slutligen må nämnas, att 1953 års trafikutredning framlagt vissa förslag till tryggande av att busstrafik kan upprätthållas främst i glesbygderna.

Över framställningen har, efter remiss, yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer. Beredningen av ärendet är ännu icke helt avslutad. Avsikten är emellertid, att ärendets beredning skall slutföras inom sådan tid, att en särskild proposition kan föreläggas vårriksdagen. I avbidan härpå har beräknats ett anslag av 2 milj. kr. för nästa budgetår.

För att ge en samlad överblick av de förslag i statsverkspropositionen, som hänför sig till kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, lämnas i det följande även en sammanfattning av övriga till departementet hörande anslagsfrågor.

Under *statens affärsverksfonder* (bil. 17) upptages 50 milj. kr. till täckning av beräknat underskott å statens järnvägars fond för budgetåret 1961/62. Inberäknat förut nämnda driftbidrag om 80 milj. kr. utgör således de på driftbudgeten uppförda anslagen till statens järnvägar 130 milj. kr.

Underskottet å *luftfartsfonden* (bil. 18) beräknas för nästa budgetår öka till 18,3 milj. kr., vilket är 5,2 milj. kr. mer än det i riksstaten för innevarande budgetår upptagna beloppet. Utgifterna under fonden upptages till 40,3 milj. kr. och inkomsterna till 22 milj. kr. Vid beräkningarna har förutsatts, att utrikes luftfart på Stockholm skall under våren 1962 överflyttas från Bromma till Arlanda flygplats. Under budgetåret 1961/62 beräknas nya flygplatser komma att tas i bruk vid bl. a. Skellefteå, Umeå, Örnsköldsvik och Jönköping.

Förslagen under kommunikationsdepartementets *kapitalbudget* (bil. 28) innebär, att affärsverkens investeringar fortfarande hålles på en hög nivå. För de ramreglerade investeringarna beräknas en medelsförbrukning under budgetåret 1961/62 av 1 103,5 milj. kr., vilket jämfört med beräkningarna för innevarande budgetår innebär en ökning med 20,5 milj. kr. I fråga om de icke ramreglerade investeringarna beräknas medelsförbrukningen till 66,6 milj. kr., vilket är ca 14 milj. kr. mindre än för innevarande budgetår. Den totala medelsförbrukningen för affärsverkens investeringar beräknas således till ca 1 170 milj. kr. I övrigt föreslås för investeringar under statens allmänna fastighetsfond, fonden för låneunderstöd och fonden för förlag till statsverket anslag om tillhopa 30,9 milj. kr., vilket innebär en ökning med 3,7 milj. kr. i förhållande till budgetåret 1960/61.

Beträffande postverket tillstyrkes bl. a. en om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm samt en upprustning av postdiligensrörelsens fordonspark.

Vad gäller televerket kräver pågående utbyggnad av fjärrförbindelsenätet på sträckan Stockholm—Göteborg—Malmö samt från Stockholm till Övre Norrland betydande belopp för nästa budgetår. Vidare framlägges förslag om anläggande av en radiolänk för telefoni och television mellan Sverige och Finland. Automatiseringen beräknas fortsätta i takt med trafikökningen. Vad angår ljudradio- och televisionsradioverksamheten kan åtta

permanenta FM-stationer samt lika många sändarstationer med full räckvidd för television uppföras. För televisionens programproduktion föreslås en väsentligt höjd medelstilldelning, som möjliggör såväl en utökad sändningstid som en kvalitativ förbättring av programmen.

Statens järnvägars investeringar kommer under nästa budgetår liksom hittills att till stor del avse arbeten och anskaffningar för ökning av kapaciteten på huvudlinjerna och rangerbangårdarna och för fortsatt rationalisering i övrigt. Bl. a. sker en kraftig upprustning av Malmbanan. I samband härmed skall en ny malmbangård anläggas på Svartön vid Luleå. I fråga om statens järnvägars övriga investeringsobjekt må nämnas elektrifiering av järnvägen Älvsjö—Nynäshamn samt ombyggnad till normalspår av järnvägssträckan Skärblacka—Finspång.

För vattenfallsverkets del syftar investeringarna i första hand till att verket snarast möjligt eller till budgetåret 1962/63 skall uppnå en sådan produktionsnivå, att ransoneringsriskerna även vid svåra torrår elimineras. Därjämte strävas efter att få till stånd en ur ekonomiska och andra synpunkter lämplig avvägning mellan vatten- och värmekraft. I dessa syften föreslås att vattenfallsstyrelsen skall få bemyndigande att under nästa budgetår påbörja Ajaure vattenkraftstation i Ume älv och ett tredje aggregat i Stenungsunds ångkraftstation.

Beträffande luftfartsverket upptas medel bl. a. till förstärkning av huvudbanan på Bromma flygplats samt till en ny taxibana på Bulltofta flygplats. Kontrollcentralen för flygtrafikledningen inom Stockholms flyginformationsområde föreslås bli förlagd till Arlanda flygplats. I fråga om sistnämnda flygplats räknas med att färdigställandet av stationsbyggnaden kommer att uppskjutas åtminstone till år 1966, samt att vissa temporära anordningar får vidtas för tiden dessförinnan.

Anslagen under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond har upprättats bl. a. för att genom en ökad anskaffning av moderna fordon och maskiner möjliggöra en fortsatt rationalisering av vägunderhållet.

När det gäller övriga kapitalinvesteringar kan nämnas att en utbyggnad av bilinspektionens lokaler ansetts som angelägen.

Vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Jan Thyberg

Register

till

Sjätte huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Kommunikationsdepartementet

Sid.			Kr.
	Kommunikationsdepartementet:		
1	Avlöningar	1 544 000	
2	Omkostnader	100 000	1 644 000
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga		600 000
3	Extra utgifter		115 000
	Säger för kommunikationsdepartementet		2 359 000

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet

Väg- och vattenbyggnadsverket

	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:		
5	Avlöningar, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	11 386 000	
11	Omkostnader, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	1 715 000	13 101 000
	Vägförvaltningarna:		
13	Avlöningar, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	31 396 000	
14	Omkostnader, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	5 239 000	36 635 000
16	De lokala vägnämnderna m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen		300 000
16	Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde, att avräknas mot automobilskattemedlen		875 000
			50 911 000

Vägunderhåll och vägbyggnader

17	Allmän översikt över beräkningen av väganslagen m. m.		
	Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:		
28	Vägunderhållet, att avräknas mot automobilskattemedlen	375 000 000	
31	Byggande av riksvägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	210 000 000	
31	Byggande av länsvägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	145 000 000	
31	Byggande av ödebygdsvägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	10 000 000	
31	Byggande av storbroar, att avräknas mot automobilskattemedlen	15 000 000	
33	Vissa vägbyggnadsarbeten, att avräknas mot automobilskattemedlen	20 000 000	775 000 000

Sid.			Kr.
	Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare:		
34	Bidrag till underhåll av vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	59 000 000	
35	Bidrag till byggande av vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	155 000 000	214 000 000
	Enskild väghållning:		
38	Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen..	24 500 000	
40	Bidrag till byggande av enskilda vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	13 000 000	37 500 000
	Diverse ändamål:		
41	Utredningar, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	300 000	
42	Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 000	
43	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond.....	1 000	302 000
			1 026 802 000
	Vatten- och avloppsledningar		
43	Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar ..		45 000 000
	Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet		1 122 713 000

C. Vägtrafikväsendet

	Statens bilinspektion:		
46	Avlöningar, att avräknas mot automobilskattemedlen	3 809 000	
49	Omkostnader, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 234 000	
50	Utrustning, att avräknas mot automobilskattemedlen	50 000	5 093 000
51	Registrering av motorfordon		1 000
52	Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägskorsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen.....		6 000 000
53	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägskorsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen		500 000
	Statens biltrafiknämnd:		
54	Avlöningar, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	573 000	
56	Omkostnader, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	58 000	631 000

Sid.			Kr.
57	Statens trafiksäkerhetsråd m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen		203 000
60	Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning, att avräknas mot automobilskattemedlen		550 000
61	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, att avräknas mot automobilskattemedlen		800 000
	Säger för vägtrafikväsendet		13 778 000

D. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:

65	Avlöningar	5 458 000	
76	Undervisning	27 000	
79	Omkostnader	1 220 000	
81	Underhåll av materiel m. m.	541 000	
82	Nyanskaffning av instrument m. m.	105 000	
83	Uppdragsverksamhet	2 504 000	
84	Väderlekstjänst för luftfarten	2 567 000	12 422 000
90	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m.m.		880 000
	Säger för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut		13 302 000

E. Byggnadsväsendet

Byggnadsstyrelsen:

92	Avlöningar	4 718 000	
100	Omkostnader	559 000	5 277 000

Länsarkitektsorganisationen:

101	Avlöningar	5 911 000	
102	Omkostnader	549 000	6 460 000
103	Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.		700 000
104	Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden		25 000
104	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.		700 000
	Säger för byggnadsväsendet		13 162 000

F. Tekniska institut

106	Statens väginstitut, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 138 000
113	Statens väginstitut: Utrustning, att avräknas mot automobilskattemedlen	67 000

Sid.			Kr.
	Statens geotekniska institut:		
114	Avlöningar	1 177 000	
116	Omkostnader	703 000	
117	Utrustning	50 000	1 930 000
	Säger för tekniska institut		3 135 000

G. Statens elektriska inspektion m. m.

	Statens elektriska inspektion:		
118	Avlöningar	603 000	
121	Omkostnader	54 000	657 000
121	Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström		6 000
	Säger för statens elektriska inspektion m. m.		663 000

H. Djurgårdsnämnden

	Djurgårdsnämnden:		
122	Avlöningar	184 000	
123	Omkostnader	12 000	196 000
	Säger för djurgårdsnämnden		196 000

I. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
124	Slottsbyggnadernas delfond	2 855 000	
124	Byggnadsstyrelsens delfond	3 140 000	5 995 000
124	Driftbidrag till statens järnvägar		80 000 000
128	Bidrag till viss busstrafik, att avräknas mot automobilskattemedlen		[1] 2 000 000
129	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser		46 000 000
130	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.		115 000
130	Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m.m.		50 000
133	Viss beredskapsutrustning		100 000
	Säger för diverse		134 260 000
	Summa för huvudtiteln		1 303 568 000

[1] Beräknat belopp.

Sthlm 1961. K. L. Beckmans Boktr.

SJUNDE HUVUDTITELN

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, redogör härefter för de frågor som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, avseende anslagen till finansdepartementet, och anför därvid följande.

A. Finansdepartementet m. m.

[1] **1. Finansdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 498 000	3 121 732
1960/61 (statsliggaren s. 437)	3 601 000	
1961/62 (förslag)	4 219 000	

Inom finansdepartementet har sedan budgetåret 1958/59 en budgetsekreterare förordnats att bestrida på byråchef ankommande göromål vid handläggningen av internationella ekonomiska samarbetsfrågor. Arbetsuppgifterna har i första hand avsett att bereda och föredraga sådana aspekter av det nordiska liksom det vidare europeiska ekonomiska integrationsarbetet vilka faller inom finansdepartementets verksamhetsområde. Befattningshavaren har även handlagt ärenden föranledda av OEEC-samarbetet ävensom betalningsfrågor m. m. Vidare har i arbetsuppgifterna ingått spörsmål sammanhängande med finansiellt och annat bistånd till utvecklingsländerna, särskilt verksamheten inom Världsbanken med anslutna organ samt Förenta Nationerna. Förevarande områden torde i fortsättningen komma att påförd-

ra ökad uppmärksamhet från departementets sida, bland annat på grund av tillkomsten av EFTA samt OEEC:s ombildning till OECD. Jag förordar därför, att för ändamålet inrättas en tjänst som byråchef i Br 2 inom finansdepartementet.

Med hänsyn till den fortgående ökningen i övrigt av arbetsbelastningen på departementets statssekreteraravdelning föreslår jag vidare, att ytterligare en tjänst som budgetsekreterare inrättas. Därutöver torde den ekonomiska avdelningen inom departementet, vilken för närvarande består av en avdelningschef i Br 4, en förste kanslisekreterare i Ao 23 jämte amanuens- och biträdespersonal, böra förstärkas med likaledes en budgetsekreterare.

För tillgodoseende av det ökade behovet av biträdespersonal inom departementet, bland annat för arkivgöromål, torde ytterligare en tjänst såsom kanslibiträde i Ae 7 böra inrättas.

Chefen för statens upplysningsbyrå, vilken även är redaktör för »Från departement och nämnder», åtnjuter för närvarande arvode med belopp svarande mot lönen i löneklass 27. Jag förordar, att denna tjänst från och med nästa budgetår utbytes mot en extra ordinarie befattning som redaktör i lönegrad Ae 24. Vidare förordar jag, att en tjänst som bilförare i Ae 8 inrättas.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör två kanslibiträdestjänster i Ao 7 uppflyttas till tjänster som kontorist i Ao 9. Vidare bör jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången en telefonisttjänst i Ao 5 uppföras på personalförteckningen.

Såsom jag förutsatt i propositionen nr 126 till 1960 års riksdag kommer utanordningarna från vissa anslag att från och med den 1 juli 1961 överföras från statskontoret till statsdepartementens kassakontor. I anslutning härtill räknar jag i det följande under statskontorets avlöningsanslag med viss personalminskning vid ämbetsverkets fondbyrå. Som en följd av de ökade arbetsuppgifterna vid statsdepartementens kassakontor torde personalen därstädes, vilken för närvarande består av en kassör i Ao 15, en förste kansliskrivare i Ae 12, två kanslibiträden i Ae 7, ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång samt en arvodesanställd tjänsteman, böra förstärkas med en kamrerare i Ae 21, en förste kansliskrivare i Ae 12, en kontorist i Ae 9 och ett kanslibiträde i Ae 7. Vidare torde en av kanslibiträdestjänsterna i Ae 7 böra uppflyttas till tjänst som kontorist i Ae 9 och i stället för arvodestjänsten likaledes inrättas en tjänst som kontorist i Ae 9.

De automatiska utgiftsökningarna under anslaget uppskattar jag till avrundat 377 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöning till departementschefen 51 000 (+ 3 800) kronor;
avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 176 000 (+ 89 000) kronor;
ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft oförändrat 425 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 648 000 (+ 130 000) kronor;
rörligt tillägg 863 000 (+ 392 200) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 56 000 (+ 3 000) kronor.

Anslaget torde alltså böra uppföras med 4 219 000 (+ 618 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i finansdepartementets personalförteckning företaga de ändringar som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för finansdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 176 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	425 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 648 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	863 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	56 000
Summa kronor	4 219 000

c) till *Finansdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 219 000 kronor.

[2] **2. Finansdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 104 000	1 223 845
1960/61 (statsliggaren s. 438)	1 129 000	
1961/62 (förslag)	1 161 000	

För övriga expenser för annat än eget behov uppskattar jag medelsbehovet till 761 000 (+ 57 000 kronor). Uppräkningen hänför sig till automatiskt ökade kostnader för renhållning och städning samt nattvakter ävensom till ökade telefonkostnader, vartill kommer en engångskostnad på 21 500 kronor för anskaffning av möbler och maskiner m. m. på grund av den föreslagna utvidgningen och omorganisationen av statsdepartementens kassakontor.

Med hänsyn till bortfallet av det för innevarande budgetår under delpos-

ten till kostnader för tjänstebilar anvisade engångsbeloppet, 25 000 kronor, synes denna post kunna minskas från 41 000 kronor till 16 000 kronor.

Övriga poster i omkostnadsstaten torde böra uppföras med samma belopp som de för innevarande budgetår anvisade.

Totalt skulle anslaget alltså uppföras med 1 161 000 (+ 32 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Finansdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 161 000 kronor.

[3] **3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 600 000	1 403 020
1960/61 (statsliggaren s. 479)	1 600 000	
1961/62 (förslag)	1 600 000	

För budgetåret 1960/61 har å riksstaten anvisats 1 600 000 kronor. Reservationen den 30 juni 1960 utgjorde cirka 326 000 kronor. Sammanlagt disponeras sålunda för detta budgetår i runt tal 1 926 000 kronor. Med hänsyn till beräknad medelsförbrukning torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor.

[4] **4. Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	85 000	37 516
1960/61 (statsliggaren s. 479)	65 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Med hänsyn till beräknade utgifter under budgetåret 1961/62 synes anslaget kunna nedräknas till 50 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

[5] 1. Kammarkollegiet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 184 300	1 146 607
1960/61 (statsliggaren s. 438)	1 197 600	
1961/62 (förslag)	1 383 000	

Kammarkollegiet hemställer, att anslaget höjes med 119 000 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar m. m.	
a) indragning av 1 kontorsbiträde Ae 5	— 11 389
b) indragning av arvoden till	
1 extra föredragande Ag 23	— 28 876
1 extra amanuens Ag 19	— 23 491
1 extra kontorsbiträde Ag 5	— 11 389
c) indragning av arvoden till 2 adjungerade ledamöter	— 9 600
d) arvode till organisationsföredragande	+ 600
2. Tjänsteförändringar	
a) 1 advokatfiskal Ao 24—26	+ 3 310
b) 1 advokatfiskal Ao 23—24	+ 1 521
c) 1 advokatfiskal Ae 23—24	+ 1 521
d) 2 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektörer Ao 24	+ 3 041
e) 1 kontorsbiträde Ae 5—Ao 5	—
3. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	+ 56 812
b) rörligt tillägg	+ 135 844
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 1 096
	+ 119 000

Motiv

1. a) På grund av gjorda rationaliseringar anser sig kollegiet kunna föreslå indragning av en kontorsbiträdestjänst.

b—c) Arbetet med pastoratsindelningen beräknas för kollegiets del vara avslutat under innevarande budgetår. Kollegiet föreslår därför, att hittills anvisade medel för den personalförstärkning som erhållits för arbetet med

pastoratsindelningsreformen ävensom ersättningarna åt de adjungerade ledamöterna indrages.

d) I enlighet med vad som förutsatts i propositionen nr 126 år 1960 har kollegiet upptagit ett arvode om 600 kronor till organisationsföredraganden.

2. a) Som motivering för denna lönegradsuppflyttning anföres bl. a. att befattningshavaren, som är chef för andra avdelningen inom advokatfiskalsämbetet, är ålagd särskilda uppgifter enligt lagen om allmänna arvsfonden samt kollegiets instruktion och arbetsordning.

b—c) Advokatfiskalerna i Ao 23 respektive Ae 23 har främst att på eget ansvar handlägga de mål och ärenden som överlämnas till dem av förste advokatfiskalen. Expansionen på vattenbyggnadsområdet liksom det ökade antalet vattendomstolar och vattendomstolsavdelningar har enligt kollegiet medfört större behov av självständigt verksamma befattningshavare. Kollegiet anser, att tjänsterna numera inte har mot arbetsuppgifternas art svarande lönegradsplaceringar och att de därför bör uppflyttas till lönegrad 24.

d) Innehavarna av dessa tjänster är föredragande på kollegiets fjärde respektive första byrå. Föredraganden på fjärde byrån har att i inte ringa utsträckning i stället för kammarrådet föredraga ärenden av principiell innebörd eller av större betydelse, beroende på att kammarrådets ställföreträdarskap för generaldirektören visat sig vara förenat med avsevärt arbete. Förste byråsekreteraren på första byrån föredrar komplicerade ärenden — därvid ofta omfattande arkivforskningar och stor förtrogenhet med äldre tids lagstiftning erfordras — samt uppsätter kollegiets skrivelser och utlåtanden i samma ärenden. Kollegiet hemställer, att de båda tjänsterna uppflyttas till byrådirektörstjänster i Ao 24.

Kollegiet anmäler vidare, att det även under nästa budgetår föreligger behov av en särskild förste advokatfiskal för bevakande av Kronans talan i fiskeersättningsmål enligt 1950 års fiskelagstiftning. Till kollegiet hade intill den 1 september 1960 inkommit 1 408 sådana mål, varav endast 486 slutligen avgjorts. Tiden för framställande av ersättningsanspråk utgick med 1957 års utgång, men åtskillig tid torde krävas innan de inkomna målen avarbetats. Kollegiet utgår från att vikariatslön till den tjänsteman som förordnas att i förste advokatfiskalens ställe handlägga ifrågavarande mål må som hitintills bestridas från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän (jfr 1952: VII ht, s. 6).

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över de under 2. a—c) framförda yrkandena, anser inte tillräckliga skäl föreligga för bifall till de under dessa punkter framlagda förslagen till tjänsteförändringar.

Departementschefen

Mot den av kammarkollegiet föreslagna indragningen av de medel, som för innevarande budgetår anvisats för arbetet med pastoratsindelningen, har

jag ingen erinran. Även övriga under personalförändringar m. m. framförda förslag kan jag godtaga. Av de förordade tjänsteförändringarna tillstyrker jag endast ordinariesättning av en kontorsbiträdestjänst. Vidare godtar jag uppskattningen av de automatiska utgiftsförändringarna.

Såsom understrukits av chefen för justitiedepartementet i propositionen nr 189 år 1960 angående ändrad lydelse av 4 och 6 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. får de 1957 års reformer, varigenom Kronan fick klagorätt och fiskevärderingsnämnderna ombildades till domstolar, anses ha givit ett klart uttryck för statsmakternas önskan, att ersättningsfrågorna skall prövas med största omsorg och Kronans intressen beaktas på bästa möjliga sätt. Tredje lagutskottet har i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 15 år 1960 uttalat sig för att det bör övervägas om något kan göras för att ytterligare öka Kronans möjligheter att tillvarataga sin rätt. Utskottet synes närmast ha åsyftat, att kammarkollegiet, som för Kronans talan i mål av detta slag, bör tillförsäkras erforderliga resurser för fullgörande av sin uppgift i detta hänseende.

Jag förordar, att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppräknas med 75 000 kronor med hänsyn till angelägenheten av att kollegiet utrustas med ytterligare expertis i mål angående ersättning för mistad fiskerätt. Av detta belopp avses 45 000 kronor för fiskeribiologisk expertis och 30 000 kronor för statistisk expertis med uppgift bl. a. att undersöka fiskets lönsamhet.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 684 600 (+ 22 600) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 75 600 (+ 66 000) kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 305 800 (— 22 200) kronor;
rörligt tillägg 297 200 (+ 119 000) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter oförändrat 19 800 kronor.

Anslaget torde alltså böra uppföras med 1 383 000 (+ 185 400) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga den ändring i den för kammarkollegiet gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för kammarkollegiet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ..	684 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	75 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	305 800
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	297 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	19 800
Summa kronor	1 383 000

c) till *Kammarkollegiet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 383 000 kronor.

[6] **2. Kammarkollegiet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	99 159
1960/61 (statsliggaren s. 439)	108 000	
1961/62 (förslag)	105 000	

Kammarkollegiet föreslår, att anslaget minskas med 2 800 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar	— 5 000
2. Övriga expenser	+ 2 200
	— 2 800

Motiv

1. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 27 700; anslag 1960/61 35 000. — Då arbetet med pastoratsindelningen för kollegiets del kommer att vara avslutat under innevarande budgetår, föreslås anslagsposten nedräknad till 30 000 kronor.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 56 497; anslag 1960/61 56 500. — Medelsbehovet ökar med cirka 2 100 kronor på grund av höjda kostnader för renhållning och städning. Vidare anses det nödvändigt att binda vissa delar av ekonomiska kartverket och att åstadkomma ändamålsenliga anordningar för kartverkets förvaring. Härför erfordras cirka 3 500 kronor. Å andra sidan bortfaller ett belopp om 2 500 kronor, utgörande för innevarande budgetår anvisade medel för bestridande av vissa engångsutgifter. Delposten beräknas totalt till 58 700 kronor.

Departementschefen

Kammarkollegiets förslag till medelsberäkning kan jag biträda. Anslaget torde böra uppföras med avrundat 105 000 (— 3 000) kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kammarkollegiet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 kronor.

[7] **3. Kammarrätten: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 834 000	2 722 188
1960/61 (statsliggaren s. 440)	2 882 800	
1961/62 (förslag)	3 312 000	

Kammarrätten hemställer, att anslaget höjes med 457 400 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Tjänsteförändringar	
a) 2 assessorer Ae 26—kammarrättsråd Bo 1	+ 12 074
b) 4 kammarrättsfiskaler Ae 21—assessorer Ag 26	+ 13 042
c) 1 förste byråsekreterare (aktuarie) Ao 21—Ao 23	+ 3 260
d) kassören Ao 12—bokhållare Ao 13	+ 1 014
e) 1 kontorist Ae 9—biblioteksassistent Ae 11	+ 764
f) 1 kontorsbiträde Ae 5—Ao 5	— 11 809
2 kontorsbiträden Ao 5—Ae 5	— 3 775
2. Personalförändringar	
1 assistent å aktuariekontoret Ae 12	+ 10 655
3. Ersättningar åt särskilda ledamöter å fastighetstaxeringsdivisionen	— 4 000
4. 2 assessorer Ag 26 och 2 skrivbiträden Ag 3 i anl. av fastighetstaxeringsdivisionen indrages	— 14 882
5. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	+ 162 757
b) rörligt tillägg	+ 285 800
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 2 500
	+ 457 400

Motiv

1. a) Under hänvisning till vad kammarrätten anfört i sina petita för budgetåren 1959/60 och 1960/61 (se senast 1960: VII ht, s. 10) har kammarrätten såsom sista etapp i förstärkningen av den ordinarie domarkåren upptagit två nya kammarrättsrådstjänster i stället för två tjänster som extra ordinarie assessor.

b) Kammarrätten äger utsätta mål till muntlig handläggning, bl. a. om det finns anledning antaga, att parts eller annans personliga närvaro i avsevärd mån kan gagna utredningen i målet. Sammanträde må för muntlig handläggning och för syn hållas utom Stockholm. I syfte att nedbringa rese- och traktamentskostnader anses under en tingsresa — vari deltar tre av divisionens fem ledamöter — böra koncentreras flera mål, vari muntlig handläggning bör äga rum. Detta medför att under dylika resor divisionen, som då består av endast två i Stockholm kvarvarande ledamöter, inte är domför. Om divisionen ägde tillgång till en sjätte ledamot, skulle divisionen under tingsresorna kunna arbeta också i Stockholm. Genom den ökade processledningen och de skärpta kraven på utslagens avfattning blir ledamöterna vidare i behov av ledighet från löpande föredragning i större utsträckning än tidigare. Särskilt vid beredning av mål som blir föremål för muntlig handläggning anses detta behov vara framträdande. Dessa skäl skulle enligt kammarrätten motivera inrättande av en extra ledamotstjänst på varje di-

vision. I avbidan på ytterligare erfarenhet av den nya processordningen begränsar sig dock kammarrätten till att hemställa om inrättande av fyra tjänster som extra assessor i lönegrad Ag 26 i stället för samma antal fiskalstjänster i Ae 21.

c) Arbetsuppgifterna för innehavaren av den förste byråsekreterartjänst, som är avsedd för aktuariegöromål, har ökat avsevärt, främst beroende på den nya lagstiftningen om fullföljdsbegränsning. Då tjänsten inte har en mot arbetsuppgifternas art och omfattning svarande lönegradsplacering, föreslås tjänsten uppflyttad till Ao 23.

d) Stora kvalifikationskrav måste enligt kammarrätten ställas på innehavaren av kassörstjänsten. Bland arbetsuppgifterna ingår upprättandet av kammarrättens avlöningslistor. Kassören utför sitt arbete i stor utsträckning på eget ansvar och har inte tillgång till något biträde. Vidare är kassören från och med den 1 juli 1960 föredragande i kassaärenden. Kammarrätten hemställer, att tjänsten ändras till bokhållartjänst i Ao 13.

e) Ifrågavarande befattningshavare har att under överinseende av en ledamot självständigt sköta biblioteket. Med hänsyn till de krävande och mångskiftande arbetsuppgifter som åvilar kontoristen hemställer kammarrätten, att tjänsten uppflyttas till biblioteksassistenttjänst i Ae 11.

f) I personalförteckningen finns upptagna tolv kontorsbiträdestjänster i Ao 5, av vilka dock tre är obesatta. Den 1 juli 1961 beräknas ett extra ordinarie kontorsbiträde uppnå den tjänstetid, som erfordras för ordinarie anställning. Med hänsyn härtill bör i personalförteckningen uppföras endast tio kontorsbiträdesbefattningar. Då i anslaget för avlöningar till ordinarie tjänstemän redan ingår avlöning till tio biträden, erfordras inte någon uppräkning av denna anslagspost. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör däremot nedräknas med 9 084 kronor, motsvarande avlöning till ett extra ordinarie kontorsbiträde. De två övriga kontorsbiträdesbefattningarna anses böra ersättas med extra ordinarie befattningar.

2. Kammarrätten har sedan några år haft anställd en tjänsteman med en arbetstid av tre timmar dagligen för att på aktuariekontoret biträda aktuarien med konferering av inkommande skattemål. Denna arbetskraft har enligt kammarrätten visat sig vara otillräcklig. Kammarrätten hemställer, att i stället en assistenttjänst i Ae 12 inrättas. Merkostnaden beräknas till 10 655 kronor.

3 och 4. Fastighetstaxeringsdivisionens arbete har slutförts under hösten 1960. För detta arbete tidigare beräknade medel kan därför utgå.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att avgiva utlåtande i fråga om de under 1. c) och d) framförda yrkandena, anser inte tillräckliga skäl föreligga för bifall till de föreslagna tjänsteförändringarna.

Departementschefen

Vid behandlingen av kammarrättens förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 (se 1959: VII ht, s. 13) anslog jag mig i likhet med kammar-

rätten böra utgå ifrån att fullföljdsreformen jämte tillgodoseendet av riksdagens önskemål angående förfarandet i kammarrätten skulle komma att ställa större krav på domstolen såväl kvantitativt som kvalitativt. Jag fann därför en upprustning av kammarrätten motiverad men var inte beredd tillstyrka förslaget i dess helhet. Den av mig förordade begränsningen gällde främst uppflyttningen av ett antal assessorstjänster till tjänster som kammarrättsråd. Härutinnan föreslog jag, att man för budgetåret 1959/60 skulle inskränka sig till en uppflyttning av två tjänster. För den fortsatta upprustningen biträdde jag föregående år (se 1960: VII ht, s. 11) kammarrättens förslag om uppflyttning av ytterligare två assessorstjänster. Dessa förslag har bifallits av riksdagen. I likhet med kammarrätten anser jag, att upprustningen nu bör fullföljas genom uppflyttning av ytterligare två tjänster till befattningar som kammarrättsråd, varigenom samtliga åtta divisioner vid kammarrätten skulle komma att bestå av fyra kammarrättsråd och en assessor.

Kammarrättens förslag om utbyte av fyra kammarrättsfiskaler i Ae 21 mot samma antal assessorer i Ag 26 är jag inte för närvarande beredd tillstyrka.

Av övriga förslag till tjänsteförändringar kan jag endast biträda förslagen om ordinariesättning av en tjänst som kontorsbiträde och utbyte av två ordinarie kontorsbiträdesbefattningar mot samma antal extra ordinarie.

Kammarrättens hemställan om inrättande av en tjänst som assistent i Ae 12 på aktuariekontoret kan jag inte tillstyrka.

Övriga förslag under anslaget godtar jag, varjämte jag i enlighet med de principer som redovisats i den av riksdagen godkända propositionen nr 126 år 1960 under arvodesposten beräknar ett belopp om 600 kronor såsom arvode till särskild organisationsföredragande.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 447 900 (+ 106 800) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 21 300 (— 3 400) kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 044 900 (+ 4 300) kronor;
rörligt tillägg 747 700 (+ 319 000) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 50 200 (+ 2 500) kronor.

Anslaget skulle alltså uppföras med 3 312 000 (+ 429 200) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga de ändringar i den för kammarrätten gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för kammarrätten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ..	1 447 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	21 300

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 044 900
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	747 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	50 200
Summa kronor	3 312 000

c) till *Kammarrätten: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 312 000 kronor.

[8] **4. Kammarrätten: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	117 000	113 987
1960/61 (statsliggaren s. 442)	125 000	
1961/62 (förslag)	134 000	

Kammarrätten hemställer, att anslaget höjes med 11 200 kronor samt att ökningen tillgodoföres delposten till övriga expenser.

Motiv

Övriga expenser. Utgift 1959/60 82 970; anslag 1960/61 86 000. — Städningskostnaderna beräknas enligt det nya städningsavtalet komma att öka med 4 000 kronor. På grund av prisförhöjningar på skrivmaterialier, bokinköp m. m. beräknas ett med 6 800 kronor ökat medelsbehov. Genom det muntliga förfarandet vid handläggning av skattemål erfordras vidare en bandinspelningsapparat för upptagande av vittnesförhör m. m. Kostnaden härför beräknas till 2 000 kronor. Å andra sidan minskas medelsbehovet med 1 600 kronor, sedan session på fastighetstaxeringsdivisionen upphört. Slutligen hemställer kammarrätten under hänvisning till vad som anförts i föregående års petita (se 1960: VII ht, s. 13), att för närvarande anvisat belopp för inventarieupprustning, 10 000 kronor, får kvarstå under delposten. Denna föreslås sålunda uppräknad med 11 200 kronor till 97 200 kronor.

Departementschefen

För innevarande budgetår under expensposten upptaget belopp om 10 000 kronor för anskaffning av inventarier torde böra kvarstå även under nästa budgetår för att den inventarieupprustning, som tidigare (se 1959: VII ht, s. 14) ansetts erforderlig, skall kunna slutföras. För skrivmaterialier, bokinköp m. m. räknar jag med en kostnadsökning av 4 600 kronor. Kammarrättens förslag i övrigt kan jag biträda.

Totalt beräknar jag alltså anslaget till 134 000 (+ 9 000) kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kammarrätten: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 134 000 kronor.

[9] **5. Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 324 200	3 385 686
1960/61 (statsliggaren s. 442)	3 903 900	
1961/62 (förslag)	4 459 000	

Statistiska centralbyrån **hemställer, att anslaget höjes med 857 200 kronor.**

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar	
a) 1/2 kanslibiträde Ag 7	+ 5 040
b) 2 amanuenser Ag 17	+ 32 088
6 2/12 biträden Ag 5	+ 53 206
minskning med 4 2/12 biträden Ag 5	— 35 950
c) minskning med 3 biträden Ag 5	— 25 884
d) 1/2 arkivamanuens Ag 19	+ 10 386
1 bibliotekarie Ao 21	+ 19 728
e) 1 amanuens Ag 17	+ 16 044
1 förste byråsekreterare Ag 21	+ 19 728
f) minskning med 5 biträden Ag 5	— 43 140
1/2 amanuens Ag 17	+ 8 022
g) 1 förste byråsekreterare Ag 21	+ 19 728
1 materialförvaltare Ae 11	+ 11 772
1 kontorist Ag 9	+ 10 620
1 kanslibiträde Ag 7	+ 10 080
1 biträde Ag 5	+ 8 628
h) medel för planeringsarbete	+ 114 000
i) ökning av erhållna medel för planeringsarbete	+ 12 500
2. Tjänsteförändringar	
a) 1 överdirektör Bo 5—generaldirektör Bo 6	+ 2 832
b) 2 byrådirektörer Ao 24—byrådirektörer Ao 26	+ 3 936
c) 2 förste aktuarier Ao 23—byrådirektörer Ao 24	+ 2 448
d) 1 förste aktuarie Ae 21—förste aktuarie Ae 23	+ 2 148
1 kanslibiträde Ag 7—kontorist Ae 9	+ 564
e) 1/2 kanslibiträde Ag 7—kontorist Ag 9	+ 996
f) 1 kansliskrivare Ao 10—förste kansliskrivare Ao 12	+ 1 416
g) 1 bibliotekarie Ao 21—bibliotekarie Ao 23	+ 1 152
1 kontorist Ag 9—kansliskrivare Ag 10	+ 648
h) 1 byråsekreterare Ae 19—förste byråsekretare Ag 21	+ 1 104
1 förste byråsekreterare Ao 21—byrådirektör Ag 24	+ 2 508
i) 1 registrator Ao 13—kamrer Ao 19	+ 3 336
j) 7 kontorsbiträden Ae 5—kanslibiträden Ae 7	+ 10 164

	Ökning eller minskning
3. Rörligt tillägg i anledning av föreslagna personal- och tjänsteförändringar	+ 83 954
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter i anledning av föreslagna personal- och tjänsteförändringar	+ 5 597
5. Kostnader för insamling av viss statistik, arvoden m. m.	+ 9 800
6. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	+ 64 020
b) rörligt tillägg m. m.	+ 412 542
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 1 442
	+ 857 203

Motiv

1. a) En utvidgning av bearbetningen av den svenska dödsorsaksstatistiken till att även omfatta skadans natur anses önskvärd. Centralbyrån föreslår efter samråd med medicinalstyrelsen en förstärkning med ett halvt kanslibiträde för bearbetning av denna statistik.

b) Centralbyrån erinrar om en under budgetåret 1959/60 genomförd undersökning inom taxeringsstatistikens område. Genom denna undersökning skulle dels utredas förekomsten av vissa schablonavdrag vid taxeringen till inkomst av tjänst respektive kapital samt sammansättningen av vid inkomsttaxeringen medgivna allmänna avdrag och dels belysas sambandet mellan de tre taxeringstekniska inkomstbegreppen, sammanräknad nettoinkomst, taxerad inkomst och beskattningsbar inkomst. Centralbyrån föreslår efter samråd med riksräkenskapsverkets finansstatistiska avdelning, att undersökningen upprepas vartannat år med början budgetåret 1961/62. — Under budgetåret 1959/60 har centralbyrån påbörjat en begränsad kreditmarknadsundersökning på urvalsbasis rörande kommunerna. Från bl. a. konjunkturinstitutet har önskemål framförts om mer detaljerade kreditmarknadsstatistiska halvårsvisa uppgifter från kommunerna. Centralbyrån anser, att dylik statistik bör ingå i dess ordinarie årliga arbetsuppgifter och att särskilda medel bör anvisas för löpande totalräkningar inom detta område. — Centralbyrån har fått i uppdrag att dels i samråd med konjunkturinstitutet och socialstyrelsen verkställa utredning om användandet för statistiskt bruk av i samband med allmänna varuskattens administration tillgängligt material, dels för varje uppbördstermin genomföra en statistisk bearbetning i överensstämmelse med under januari—februari 1960 utförd provundersökning. Utredningsarbetet beräknas leda till att en mer utvecklad statistik kommer att upplåggas. — Efter samråd med bl. a. arbetsmarknadsstyrelsen och konjunkturinstitutet har inom centralbyrån förundersökningar påbörjats angående statistisk redovisning av kommunal personal. Centralbyrån räknar med att planeringsarbetet skall framskrida så långt, att en kommunal årlig personalstatistik kan igångsättas samtidigt med den

statliga personalstatistiken den 1 oktober 1961. — Med hänsyn till det anförda hemställer centralbyrån om två amanuenser i Ag 17 samt 6 2/12 biträden i Ag 5. Centralbyrån redovisar dessutom en minskning med fyra biträden i Ag 5 genom omläggning av kommunal finansstatistik från manuell bearbetning till hålkort. Vidare framhålles, att en minskning med två biträdesmånader kommer att ske genom viss omläggning av inkomststatistiken.

c) För förberedelser i samband med den kommande fastighetstaxeringen har prisstatistiken över bostads- och affärsfastigheter under innevarande budgetår förstärkts med tre biträden i Ag 5. Kostnaden för dessa bortfaller fr. o. m. budgetåret 1961/62.

d) Centralbyrån hemställer ånyo (se senast 1960: VII ht, s. 17) om förändring av arkivamanuensens halvtidstjänst till heltidstjänst. Särskilt framhålles betydelsen av att kvalificerad arkivtjänsteman finns tillgänglig hela arbetsdagen, då allt större krav ställs i fråga om rådgivning. Centralbyrån understryker även den ekonomiska betydelsen av fackutbildad arbetskraft för arkivvården. — På grund av personalbrist har balans uppstått i fråga om katalogiseringen av till biblioteket nyinkommen litteratur. För att förbereda och planera biblioteket för arbetsuppgifterna i samband med den beslutade centraliseringen av den statliga statistiken anses en ökning av den biblioteksutbildade personalen böra ske ett år tidigare än den första etappen i centraliseringen. Centralbyrån hemställer om inrättandet av en ny bibliotekarietjänst i Ao 21.

e) Centralbyrån återkommer till personalknappheten på folkbokföringsavdelningen (se senast 1960: VII ht, s. 17) och framhåller det avsevärda övertidsarbete som där förekommer. Centralbyrån upprepar därför sin begäran om en amanuens. Om en ny namnlag blir antagen den 1 januari 1962, kommer arbetsbördan ytterligare att påverkas. Även om namnlagens antagande eller ikraftträdande uppskjuts, anser verket nödvändigt att grundligt ompröva vissa rutiner för vinnande av ökad säkerhet. För tiden till dess en i samband med namnlagens antagande beslutad ny organisation för namnärendenas handläggning träder i funktion hemställer centralbyrån därutöver om medel för avlöning av en förste byråsekreterare i Ag 21.

f) Vissa rationaliseringsåtgärder i fråga om registreringsförfarandet vid centrala bilregistret håller på att genomföras (se 1960: VII ht, s. 17). Tillgången till en datamaskin med magnetband ger vidgade möjligheter till rationalisering. Centralbyrån föreslår en minskning av personalen med fem biträden i Ag 5. — Fordonsstatistiken har den 1 juli 1960 överflyttats från centralbyråns maskincentral till den befolkningsstatistiska avdelningen. Med hänsyn till bilismens expansion och det stora samhällsekonomiska intresse som är förknippat därmed hemställer centralbyrån, att medel ställs till förfogande för en halv amanuenstjänst i Ag 17 för uppläggning, bearbetning och analys av statistiken.

g) Centralbyrån framhåller, att den beslutade centraliseringen av den statliga statistiken kommer att ställa större krav på verkets kansli. För att

sätta kansliet i stånd att fullgöra vissa engångsuppgifter av planeringsnatur anser centralbyrån nödvändigt, att kansliet förstärkes med en förste byråsekreterare, tills vidare i Ag 21 fr. o. m. budgetåret 1961/62. Centralbyrån framhåller, att resurser saknas för en effektivisering av förrådsvården. Dess problem anses svåra, och centralbyrån finner till fullo motiverat, att kansliet förstärkes med en materialförvaltare i Ae 11. — Centralbyrån framhåller svårigheten att beräkna hur stor biträdesstyrka som den i gruppen för metod- och utvecklingsfrågor ingående expertpersonalen kommer att sysselsätta med stenografi, maskinskrivning m. m. Det anses lämpligast, att dessa biträden ur administrativ synpunkt hänföres till kansliet. Centralbyrån beräknar detta biträdesbehov till minst en kontorist i Ag 9, ett kanslibiträde i Ag 7 och ett biträde i reglerad befordringsgång. I statskrivelsen för budgetåret 1960/61 har centralbyrån erinrat om att besparingar uppkommer i biträdesutgifterna genom rationaliseringen av det centrala bilregistret, vilka besparingar anses böra utnyttjas för biträdespersonal till experterna (jfr. 1. f).

h) Den i propositionen nr 104 år 1960 beräknade kostnadsökningen för ledning av samordningsfunktionerna inom verket, arbetet med rationalisering av det statistiska trycket samt vetenskaplig expertis föreslås införd under anslagsposten till expertis. För de två första funktionerna föreslogs i propositionen 75 000 kronor, vilket exklusive rörligt tillägg motsvarar ungefär 64 000 kronor, och för vetenskaplig expertis 50 000 kronor.

i) För att anställningen av expertpersonal skall kunna fullföljas med relativt sett oförminskad konkurrenskraft yrkar centralbyrån, att tidigare erhållna medel för experter uppräknas med 12 500 kronor.

2. a) Centralbyrån återkommer till sitt yrkande om att verkschefen skall erhålla generaldirektörs ställning (se senast 1960: VII ht, s. 19). Centralbyrån åberopar vad som i denna fråga anförts i propositionen nr 104 år 1960 (s. 115).

b) Centralbyrån återkommer till frågan om vissa avdelningschefers lönegradsplacering samt föreslår en uppflyttning av cheferna för den undervisningsstatistiska avdelningen samt kansliavdelningen till lönegrad Ao 26. De tidigare anförda motiveringarna härför har enligt centralbyrån genom vidgade arbetsuppgifter erhållit allt större tyngd. Centralbyrån understryker särskilt den allt större vikt, som måste läggas vid ledningen och planeringen av arbetet, samt hänsynen till det allmänna löneläget för befattningshavare av förevarande slag med avdelningschefs ansvar.

c) Avdelningschefens närmaste män på avdelningarna för jordbruksstatistik och ekonomisk statistik är för närvarande placerade som förste aktuarier i Ao 23. Centralbyrån framhåller, att dessa biträder avdelningschefen i det allt angelägnare planerings- och rationaliseringsarbetet. Därjämte handhar de vissa löpande uppgifter i ledningen av avdelningens arbete. Ämbetsverket betonar också, att hänsyn bör tagas till att löneläget för statistiker i den allmänna marknaden stigit till allt högre nivå, och hemställer att tjänsterna uppflyttas till byrådirektörstjänster i Ao 24.

d) Centralbyrån erinrar om att ledaren för personalstatistiken omhänderhar sin statistikgren mer självständigt än vad som eljest brukar vara fallet med tjänstemän i lönegrad A 21. Därför föreslås uppflyttning av dennes tjänst till Ae 23. Förste aktuariens närmaste underlydande är ett kanslibiträde. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art och arbetets varaktiga karaktär hemställer centralbyrån, att tjänsten placeras som kontoristtjänst i Ae 9.

e) Med hänsyn till de arbetsuppgifter som åligger innehavaren av kanslibiträdestjänsten vid snabbstatistiken rörande polisundersökta vägtrafikolyckor hemställer centralbyrån om uppflyttning av tjänsten till kontoristtjänst. Från anslag under sjätte huvudtiteln utgår för närvarande medel till avlöning av ett halvt årsbiträde i kontorists lönegrad, varför under sjunde huvudtiteln medel erfordras för en halv kontoristtjänst i Ag 9.

f) Centralbyrån återkommer till sin framställning i föregående års statskrivelse om uppflyttning av kansliskrivartjänsten i Ao 10 vid avdelningen för undervisningsstatistik till tjänst som förste kansliskrivare i Ao 12 (se 1960: VII ht, s. 14—15). Genom att statistiken över högre studier och skolstatistiken numera sammanförts till en avdelning inom centralbyrån har kansliskrivarens kvalificerade arbetsuppgifter utökats. Vid övriga statistiska avdelningar finns förste kansliskrivartjänster i Ao 12.

g) Centralbyrån föreslår, att den nuvarande bibliotekarietjänsten uppflyttas från Ao 21 till Ao 23. Centralbyrån erinrar dels om befattningshavarens ställning som chef för biblioteket närmast under avdelningschefen och dels om löneläget för befattningshavare med motsvarande ställning vid andra specialbibliotek av jämförlig storlek. På redaktionen för Statistisk tidskrift är placerad en extra kontorist i Ag 9, som har ett omfattande och kvalificerat arbete. Befattningshavaren ansvarar självständigt för en mängd arbetsuppgifter som gäller tidskriften och handhar dessutom sådana personalärenden för hela avdelningen som eljest brukar ombesörjas av förste kansliskrivare i A 12. Centralbyrån anser en förbättrad löneställning starkt motiverad och hemställer, att befattningen ändras till en extra kansliskrivartjänst i Ag 10.

h) Centralbyrån upprepar sitt yrkande i föregående års statskrivelse, att i stället för en av befattningarna i Ae 19 som byråsekreterare inrättas en tjänst som förste byråsekreterare i Ag 21 (se senast 1960: VII ht, s. 18). Ämbetsverket erinrar även om att namnrättskommittén ansett en höjning av föredragandens tjänsteställning erforderlig (SOU 1960: 5, s. 249) samt föreslår, att tjänsten tills vidare placeras i Ag 24.

i) För handläggningen av centralbyråns ekonomiska ärenden är kanslichefens närmaste medarbetare en kontorsskrivare i Ao 13. Kamrers- och kassörsarbetet har kvalitativt och kvantitativt förändrats genom den vidgade verksamheten. Centralbyrån finner en högre lönegrad än 19 ej utesluten men inskränker sig för närvarande till att föreslå ett utbyte av den nuvarande kontorsskrivartjänsten i Ao 13 mot en befattning som kamrer i Ao 19.

j) Den av centralbyrån tillsatta arbetsgruppen för biträdestjänsterna in-

om centralbyrån har påvisat behovet av ytterligare kanslibiträdestjänster för att man skall kunna förse avdelningscheferna med egna sekreterare. Centralbyrån föreslår, att sex kontorsbiträdestjänster i Ae 5 höjes till kanslibiträdestjänster i Ae 7. Verket avser att till dessa sekreterare söka koncentrera inom respektive avdelningar förekommande diktamens- och därmed sammanhängande maskinskrivningsarbete. Med hänvisning till arbetsgruppens betänkande hemställer centralbyrån dessutom, att ytterligare en uppflyttning sker av ett statistiskt biträde till kanslibiträdesgrad.

5. För arvode åt generaldirektörens ställföreträdare (jfr punkt 2. a) äskas 1 800 kronor. För bearbetningen av det material, som ligger till grund för statistiken för dödsorsaker, hemställer centralbyrån om ett belopp av 4 000 kronor för medicinsk expertis. Med åberopande av vad som anförts i den av riksdagen godkända propositionen nr 126 år 1960 föreslår centralbyrån, att ett belopp av 1 200 kronor beräknas för en organisationsföredragande. Vidare föreslås en ökning av anslagsposten till arvoden till författare av artiklar i Statistisk tidskrift, bl. a. emedan tidskriften enligt verkets mening bör utbyggas med flera artiklar över metod- och utvecklingsfrågor. Slutligen beräknas ett med 1 000 kronor förhöjt belopp för ersättning åt personal i vissa hovrättsstäder, vilken på ackord verkställer utdrag ur småprotokollsrenovationer för avdelningen för rättsstatistik.

Yttranden

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över de under 2. c), d), e), g) och i) framförda yrkandena, har inte någon erinran mot uppflyttning av en tjänst som kanslibiträde i Ag 7 vid snabbstatistiken rörande vägtrafikolyckor till kontorist i Ag 9 och av en tjänst som kontorist i Ag 9 på redaktionen för Statistisk tidsskrift till kansliskrivare i Ag 10. Däremot biträder inte lönenämnden yrkandena om uppflyttning av en tjänst som förste aktuarie i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 på envar av avdelningarna för jordbruksstatistik och ekonomisk statistik, av en tjänst som förste aktuarie i Ae 21 till Ae 23 och en tjänst som kanslibiträde i Ag 7 till kontorist i Ag 9 vid personalstatistiken, av en tjänst som bibliotekarie i Ao 21 till Ao 23 samt av en tjänst som kontorsskrivare i Ao 13 med kamrers-, kassörs- och registratorsuppgifter till kamrer i Ao 19.

Delegationen för statistikfrågor framhåller inledningsvis, att det är av stor vikt att behovet av resurser för rationaliserings- och utvecklingsarbetet beaktas, och understryker starkt vikten av att arbetsuppgifter, lönesättning och karriärmöjligheter för den personal det här är fråga om utformas så, att statistikproduktionen på ett bättre sätt än hittills kan konkurrera med andra arbetsgivare.

Med hänsyn till nödvändigheten, att en viss rörelsefrihet bibehålles vad beträffar den organisatoriska utformningen av såväl statistiska centralbyrån och dess avdelningar som de verksamhetsgrenar, vilka kommer att överflyttas till centralbyrån, anses de tjänsteförändringar som kan komma att genomföras fr. o. m. 1961/62 böra utformas så, att de inte på ett för fram-

tiden olämpligt sätt binder de enskilda avdelningarnas organisatoriska utformning.

I fråga om centralbyråns äskanden under punkten 2. b) finns ur delegationens synpunkt intet att erinra mot uppflyttning av chefstjänsten på kansliet från lönegrad 24 till lönegrad 26. Inte heller beträffande de under punkterna 2. b), d) och g) föreslagna uppflyttningarna av chefstjänsten på undervisningsstatistiska avdelningen från lönegrad 24 till lönegrad 26 samt av en förste aktuarietjänst på avdelningen för ekonomisk statistik och en bibliotekarietjänst från lönegrad 21 till lönegrad 23 har delegationen något att erinra.

Vad gäller de under punkt 2. c) föreslagna uppflyttningarna av avdelningschefens närmaste man på jordbruksstatistiska avdelningen och avdelningen för ekonomisk statistik från förste aktuarie i lönegrad Ao 23 till byrådirektör i lönegrad Ao 24 biträder delegationen den principiella inställning, som ligger bakom den utvidgning av dessa tjänstemäns arbetsuppgifter, som företagits. Delegationen anser sig inte för närvarande kunna ta ställning till huruvida den föreslagna lösningen är den mest lämpliga.

Vad gäller framlagda förslag till ny statistik har delegationen inte ansett sig ha möjlighet att på nuvarande stadium gå in på vare sig en inbördes avvägning av de åberopade konsumentbehoven eller en mer ingående prövning av de föreslagna undersökningsmetoderna.

Beträffande den föreslagna särskilda undersökningen på taxeringsstatistikens område finner delegationen det vara mindre lämpligt, att man nu binder sig för viss periodicitet.

Planläggningen av den föreslagna utvidgningen av personalstatistiken till att omfatta även kommunalanställda befinner sig ännu på ett förberedande stadium. Delegationen bedömer det vara angeläget, att man vid utformningen av statistiken i fråga tillvaratar möjligheterna till samordning dels mellan statliga och kommunala konsumentönskemål, dels — för undvikande av dubbelarbete — mellan statlig och kommunal statistikproduktion på området. Delegationen förutsätter, att kommunerna själva och deras centrala förbund är presumptiva konsumenter av den föreslagna statistiken, i synnerhet om denna utformas så, att den även kan utnyttjas i samband med avtalsförhandlingarna. Delegationen föreslår, att förhandlingar om fördelningen av kostnaderna för statistiken upptages i samband med planeringen av ifrågavarande statistik.

Delegationen har inte haft tillfälle att närmare pröva organisation och dimensionering av bibliotek, arkiv och upplysningsavdelning samt kansli. Av centralbyråns skrivelse framgår, att dessa enheters resurser redan nu betraktas som otillräckliga, varför vissa förstärkningar enligt delegationen kan vara befogade.

Departementschefen

Inledningsvis vill jag erinra om att föregående års riksdag beslutat, att sådan statlig statistik, som inte av administrativa skäl är bunden till ett

visst verk, skall koncentreras till statistiska centralbyrån. I första hand innebär detta en överflyttning till centralbyrån av statistik som för närvarande produceras inom kommerskollegium, socialstyrelsen, konjunkturinstitutet och arbetsmarknadsstyrelsen, men även vissa andra statistikproducerande verk kan komma att beröras av omorganisationen. Omläggningen avses skola genomföras successivt med början under budgetåret 1962/63 samt vara avslutad med budgetåret 1965/66.

Den beslutade centraliseringen av den statliga statistiken kommer bl. a. att ställa större krav på centralbyråns kansli, dels genom en automatisk ökning av de löpande arbetsuppgifterna, dels genom viss engångsplanering i samband med överförandet av statistiken. Jag biträder därför ämbetsverkets förslag om personalförstärkning för kansliet i så måtto att jag för ändamålet under icke-ordinarieposten beräknar ett belopp av 10 000 kronor. Därutöver beräknar jag under samma post 30 000 kronor för anställande av biträden åt den i gruppen för metod- och utvecklingsfrågor ingående expertpersonalen.

Vidare tillstyrker jag, att folkbokföringsavdelningen förstärkes med en amanuenstjänst. I detta sammanhang vill jag meddela, att en utredning påbörjats inom centralbyrån angående akademikernas arbetsuppgifter, varvid samtidigt kommer att belysas, i vad mån amanuenstjänster hos ämbetsverket vid uppkommande vakanser kan och bör ersättas med kanslisttjänster eller kvalificerade biträdestjänster.

I likhet med delegationen för statistikfrågor finner jag angeläget, att centralbyråns behov av resurser för rationaliserings- och utvecklingsarbete beaktas. Utöver det belopp som för innevarande budgetår beräknats för planeringspersonal torde anslaget därför böra förstärkas med ytterligare 125 000 kronor för bestridande av kostnaderna för ledningen av samordningsfunktionerna inom verket, arbetet med rationalisering av det statistiska trycket samt anknytningen av vetenskaplig expertis till verket. Jag vill erinra om att detta förslag redan framlagts av mig i propositionen nr 104 år 1960 och inte mött någon erinran från riksdagens sida. Vidare föreslår jag en ökning av erhållna medel för planeringsarbete med 10 000 kronor.

För övriga av verket föreslagna personalförstärkningar beräknar jag i förevarande sammanhang inga medel. Vid bestämmandet av anslaget till särskilda undersökningar avser jag dock att taga viss hänsyn till kostnaden för den utvidgning av den ekonomiska statistiken som centralbyrån föreslagit.

De besparingar, vilka centralbyrån redovisat under anslaget, avser dels rationaliseringsvinster vid bilregistret och den kommunala finansstatistiken, dels indragning av de medel som för innevarande budgetår anvisats för prisstatistiken över bostads- och affärsfastigheter. Dessa beräkningar kan jag godtaga.

Vidkommande föreslagna tjänsteförändringar vill jag erinra om att statsmakterna redan beslutat, att överdirektörstjänsten skall ändras till tjänst som generaldirektör i B 6, men lämnat frågan om anställningsform öppen.

Jag förordar nu, att tjänsten placeras i Bp 6. I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör vidare en halvtidstjänst som kanslibiträde i Ag 7 vid snabbstatistiken rörande vägtrafikolyckor uppflyttas till kontorist i Ag 9, en tjänst som kontorist i Ag 9 på redaktionen för statistisk tidskrift ändras till kanslisskrivartjänst i Ag 10 samt sju tjänster som kontorsbiträden uppflyttas till kanslibiträdestjänster i Ae 7. Övriga under tjänsteförändringar framförda förslag, som jag nu ej särskilt berört, lämnar jag utan tillstyrkan.

Centralbyråns beräkning av de automatiska utgiftsförändringarna samt av kostnaderna för insamling av viss statistik m. m. kan jag godtaga med den inskränkningen att jag inte beräknar medel för medicinsk expertis för bearbetning av det material som ligger till grund för dödsorsaksstatistiken. Det beräknade arvodet till organisationsföredragande torde dock böra anvisas under en särskild arvodespost.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 987 100 (+ 21 500) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 200 (+ 1 200) kronor;
ersättning till expertis 260 000 (+ 135 000) kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 175 600 (+ 12 900) kronor;
rörligt tillägg 970 000 (+ 384 500) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter oförändrat 65 100 kronor.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 4 459 000 (+ 555 100) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga den ändring i den för statistiska centralbyrån gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för statistiska centralbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ..	1 987 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 200
3. Ersättning till expertis	260 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 175 600
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	970 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	65 100
Summa kronor	4 459 000

c) till *Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 459 000 kronor.

[10] **6. Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1960 års folkräkning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	430 000	365 351
1960/61 (statsliggaren s. 443)	3 100 000	
1961/62 (förslag)	4 500 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 4 500 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 förelåg på anslaget en reservation om 135 927 kronor. I statskrivelsen för budgetåret 1960/61 uppskattades de totala kostnaderna för folkräkningen till 8,5 miljoner kronor. Sedan kalkylen för folkräkningen uppgjordes, har i planen intagits uppgifter om huvudsysselsättningen under året. Vidare har Kungl. Maj:t bemyndigat centralbyrån att inhämta vissa uppgifter om areal, åker och skog. Kostnaderna för dessa båda ändamål beräknas till 275 000 kronor. Slutligen har centralbyrån och bostadsstyrelsen haft överläggningar med universitets- och forskningsinstitutioner i syfte att utröna intresset för och behovet av en vidgad och samordnad analys av folk- och bostadsräkningsresultaten. Med hänsyn till de positiva reaktionerna vid överläggningarna hoppas ämbetsverket, att en sådan analys skall kunna komma till stånd. Det är sannolikt, att centralbyrån och bostadsstyrelsen bör bidraga med upplysningsverksamhet till eventuella forskare angående primärmaterialet och med maskinbearbetning. I avvaktan på att utredningen av denna fråga slutförts har centralbyrån för ändamålet preliminärt beräknat ett belopp av 100 000 kronor. De i kalkylen upptagna beloppen har vidare uppräknats med hänsyn till inträdd höjning av löne- och kostnadsläget.

Vid ingången av budgetåret 1961/62 kan personalstyrkan vid folkräkningen beräknas ha uppnått sin maximala storlek, d. v. s. 175 à 200 personer. I kalkylen för innevarande budgetår har räknats med att personaluppsättningen vid budgetårets slut skulle vara 1 byråchef, 4 förste aktuarier, varav 2 i lönegrad 23, 1 befattningshavare för personalärenden m. m. i lönegrad 21, 4 amanuenser, 1 förste kansliskrivare samt cirka 180 personer i lägre lönegrad än 12. För att folkräkningen inte skall komma i försämrat konkurrensläge anses det nödvändigt att vidtaga vissa ändringar beträffande folkräkningens personal.

Av de båda förste aktuarierna i lönegrad 23 skall den ene vara byråchefens närmaste man. I dennes arbetsuppgifter ingår att vara avdelningens kontaktman vid den maskinella bearbetningen. Med hänsyn till de stora krav som måste ställas på befattningshavaren anser centralbyrån, att han bör placeras som byrådirektör i lönegrad Ag 24. För budgetåret 1961/62 anser verket följande personaluppsättning i lägst amanuenslönegrad vara erforderlig, nämligen 1 byråchef, 1 byrådirektör, 2 förste aktuarier i Ag 23,

2 förste aktuarier i Ag 21, 1 byråsekreterare i Ag 21 och 3 amanuenser. Av övriga befattningshavare kommer ett relativt stort antal att vara placerade i lönegrad 7 eller högre.

Under större delen av budgetåret 1961/62 kommer personalstyrkan att behållas vid oförändrad storlek. Under senare delen av budgetåret kommer en successiv avveckling att påbörjas. Centralbyrån räknar med att den sammanlagda personalstyrkan vid utgången av budgetåret 1961/62 inte skall överstiga 100 personer. Personalkostnaden (exklusive maskinbearbetningen) har för budgetåret beräknats till 2 875 000 kronor.

Huvudparten av den maskinella bearbetningen faller på budgetåret 1961/62. Bearbetningen kommer att ske med moderna databehandlingsmaskiner, vilka levereras först under våren 1961. Enligt den uppgjorda kalkylen kommer maskinkostnaderna att under budgetåret 1961/62 uppgå till 1 125 000 kronor. Maskinkostnadernas storlek är emellertid beroende av om maskinerna förhyres eller kan köpas. I föreliggande kalkyl har räknats med köp. För den händelse endast förhyrning skulle komma till stånd, bör enligt centralbyrån förenämnda belopp uppräknas med 75 000 kronor.

Posten »övriga utgifter» har för budgetåret 1961/62 beräknats till sammanlagt 500 000 kronor.

Centralbyrån understryker angelägenheten av att möjlighet föreligger till förskjutningar mellan de olika delposterna.

Under hänvisning till det anförda hemställer centralbyrån om ett reservationsanslag för 1960 års folkräkning på 4 500 000 kronor.

Yttrande

Statens lönenämnd anser, i fråga om förslaget om uppflyttning av en tjänst som förste aktuarie i Ag 23 till byrådirektör i Ag 24 med bibehållande av antalet förste aktuarier men med minskning av antalet amanuenser till tre, att tillräckliga skäl inte föreligger för de lönegradsuppflyttningar som ett bifall till förslaget skulle innebära.

Departementschefen

Vid behandlingen av folkräkningsanslaget för innevarande budgetår (se 1960: VII ht, s. 33) har jag ansett mig kunna godtaga den preliminära plan för folkräkningen, som därvid redovisats. De närmare riktlinjer för arbetet, vilka Kungl. Maj:t sedermera den 30 juni 1960 meddelat, överensstämmer i allt väsentligt med denna plan.

Statistiska centralbyråns anslagsberäkning för nästkommande budgetår kan jag biträda. Vad gäller de slutliga kostnaderna för folkräkningen synes dessa inte för närvarande kunna med säkerhet bestämmas. Jag vill emellertid framhålla angelägenheten av att all möjlig sparsamhet iakttages vid arbetets utförande, så att de totala kostnaderna — även efter den mindre utvidgning av folkräkningen som redovisats i centralbyråns anslagsframställning — kan hållas inom ramen för det approximativa belopp, 8,5 mil-

joner kronor, som i förra årets statsverksproposition beräknats som erforderligt för ändamålet.

Vad centralbyrån anfört i fråga om den med folkräkningen sysselsatta personalen och dennas lönegradsplacering föranleder inte annan erinran från min sida än att jag i likhet med statens lönenämnd inte anser mig kunna tillstyrka de lönegradsuppflyttningar som ett bifall till ämbetsverkets förslag i detta hänseende skulle innebära.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1960 års folkräkning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 500 000 kronor.

[11] **7. Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1961 års jordbruksräkning**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 443)	50 000
1961/62 (förslag)	575 000

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 575 000 kronor.

Motiv

Centralbyrån har nu utarbetat ett närmare preciserat program för den jordbruksräkning, som är avsedd att äga rum den 15 september 1961 efter i stort sett samma metod, som användes vid 1956 års jordbruksräkning.

Från statistikkonsumenternas sida har förslag framförts, att uppgifter i samband med arealinventering och kreatursräkning även skall inhämtas beträffande användning av viktigare maskiner inom jordbruket. Det har vidare framhållits som önskvärt, att insamlade data blir föremål för en sådan differentierad analys att ökad information genom jordbruksräkningarna i fortsättningen kan erhållas bl. a. om jordbrukets strukturella omvandling inom lokala områden. Centralbyrån hemställer, att medel anvisas för utvidgning av 1961 års jordbruksräkning i dessa avseenden. Centralbyrån planerar att snarast genomföra en provundersökning av nötkreaturens rasfördelning. Under förutsättning att denna ger positiva resultat bör en allmän undersökning av nötkreaturens rasfördelning sammankopplas med 1961 års jordbruksräkning. Centralbyrån hemställer vidare, att en urvalsundersökning av vissa jordbruk och lägenheter med högst två hektar åkerjord företages vid 1961 års jordbruksräkning, och föreslår, att denna konstrueras så att totalräkning av berörda brukningsenheter företages inom ungefär en fjärdedel av de cirka 2 400 församlingar, där någon form av jordbruksdrift förekommer. Med denna omfattning kommer urvalsundersökningen att beröra 15 000—20 000 brukningsenheter. Verket har även

ansett det önskvärt att nu göra vissa mindre kostnadskrävande utvidgningar beträffande jordbruksdrift vid andra fastigheter, i första hand avseende förekomsten av svin- och hönsbesättningar med inriktning på avsaluproduktion. Slopandet från och med 1956 års räkning av bl. a. den noggranna jämförelse, som tidigare företagits mot materialet från fastighetstaxeringarna, har kvarlämnat ett med tiden ökat behov av särskilda granskningS- och kontrollåtgärder. Förutom behovet av stor noggrannhet i räkningens resultat har även en annan kvalitetsaspekt ägnats ökad uppmärksamhet under senare år inom skilda statistikgrenar. Vid såväl uppgiftslämnande som bearbetning i samband med en statistisk undersökning är det ofrånkomligt att ett stort antal felaktigheter blir begångna. Centralbyrån anser det angeläget att åstadkomma en siffermässig precisering av skilda fel- och osäkerhetsmarginaler. Härigenom vinnes inte endast större möjligheter för statistikkonsumenterna att utnyttja resultaten på bästa sätt utan även bättre underlag för förbättringar och rationaliseringar i den framtida statistikproduktionen.

Centralbyrån understryker, att kvalitetskontrollen är förenad med många tekniska problem och att ett mera fullständigt grepp om kvalitetskontrollfrågorna kan vinnas först på längre sikt. Vid den kommande jordbruksräkningen anser centralbyrån emellertid, att icke oväsentliga resurser bör avdelas för detta ändamål, varvid man i första hand bör koncentrera ansträngningarna på frågor i samband med fullständigheten och korrektheten i räkningens primärmaterial.

Centralbyrån beräknar att genomförandet av 1961 års jordbruksräkning under budgetåren 1961/62 och 1962/63 kommer att medföra en totalkostnad av kronor 607 000. För budgetåret 1961/62 hemställer centralbyrån om ett reservationsanslag av (336 000 + 199 000 + 40 000) 575 000 kronor. Härav hänför sig 336 000 kronor till avlöningar, 199 000 kronor till omkostnader och 40 000 kronor till kostnader för kvalitetskontrollen. De angivna beloppen har beräknats med utgångspunkt från kostnaderna för 1956 års jordbruksräkning och med justering för inträffade pris- och lönestegringar samt angivna utvidgningar och fördjupningar av räkningen. Vid kostnadsberäkningarna har centralbyrån utgått ifrån att materialet skall bearbetas manuellt liksom vid 1956 års jordbruksräkning. I realiteten räknar centralbyrån dock med att för ändamålet utnyttja verkets stora databehandlingsanläggning.

Beträffande den för arbetet erforderliga personalen räknar centralbyrån med en byrådirektör i Ag 24 under tiden 1 juli 1960—31 december 1962, en förste aktuarie i Ag 21 under nio månader, en assistent i Ag 15 under sex månader, en kontorist i Ag 9 under tiden 1 januari 1961—31 december 1962, två kanslibiträden i Ag 7 under tiden 1 juli 1961—31 december 1962 respektive 1 oktober 1961—1 oktober 1962 samt 285 biträdesmånader i A 1—5.

Ledaren för jordbruksräkningen påbörjar jämte ett biträde under budgetåret 1960/61 planeringsarbetet. Det har förutsatts att ledaren förutom den organisatoriska ledningen i första hand skall svara för den statistiska detalj-

planeringen. Till sin hjälp anses han böra erhålla en tjänsteman med kvalificerad jordbruksutbildning, som främst skall leda granskningen av primäruppgifterna. Centralbyrån hemställer därför, att medel anvisas för anställning under nio månader av en förste aktuarie i Ag 21. Under räkningen måste ett mycket stort antal kontakter tagas med uppgiftslämnare och kommunala myndigheter. För medverkan i detta arbete föreslås anställande av en assistent i lönegrad Ag 15 under sex månader.

Departementschefen

Föregående års riksdag har beslutat, att en ny jordbruksräkning skall anordnas den 15 september 1961 efter i stort sett samma metod som användes vid 1956 års jordbruksräkning. Denna metod, som möjliggjort mycket betydande reduceringar beträffande såväl bearbetningstiden som kostnaderna, innebär dels en bearbetning av RLF:s hålkortsregister över jordbruksfastigheter för undersökning av jordbrukets struktur i avseende på brukningsformer och ägoslag, dels en allmän arealinventering och kreatursräkning för brukningsenheter med mer än två hektar åker. Bearbetning och resultatredovisning sker i båda fallen med uppdelning på kommuner och storleksgrupper.

Beträffande omfattningen av 1961 års jordbruksräkning framhöll jag i föregående års statsverksproposition, att räkningen borde innefatta också en urvalsundersökning av jordbruk och lägenheter med högst två hektar åker. Centralbyråns nu framlagda definitiva förslag härutinnan kan jag därför godtaga.

Efter kontakter med de viktigare konsumenterna av jordbruksstatistik har centralbyrån också föreslagit, att uppgifter skall inhämtas beträffande användningen av viktigare maskiner inom jordbruket samt att insamlade data skall bli föremål för en sådan differentierad analys, att ökad information genom jordbruksräkningarna i fortsättningen kan erhållas bl. a. om jordbrukets strukturella omvandling inom lokala områden. Dessa uppgifter kommer sannolikt också att bli av stort värde för vissa pågående utredningar inom jordbruksområdet. Jag tillstyrker centralbyråns förslag i detta hänseende.

Den förenklade metod för jordbruksräkningen, som tillämpades år 1956, synes ha gett tillfredsställande resultat. Det är emellertid uppenbart, att slopandet av den noggranna jämförelse, som tidigare företagits mot materialet från fastighetstaxeringarna, kvarlämnat ett behov av särskilda granskningS- och kontrollåtgärder, vilket vuxit i styrka bl. a. genom strukturomvandlingen inom jordbruket. Jag har därför inte någon erinran mot att medel beräknas för de åtgärder för kvalitetskontroll som centralbyrån ansett erforderliga.

Kostnaderna för 1956 års jordbruksräkning uppgick till cirka 447 000 kronor. Vid bifall till mina förslag i det föregående kan kostnaderna för motsvarande räkning innevarande år beräknas komma att uppgå till i runt tal 657 000 kronor. Av ökningen, 210 000 kronor, hänför sig cirka 80 000

kronor till löne- och omkostnadsstegringar, medan återstoden beror på den föreslagna utökningen av jordbruksräkningen.

I detta sammanhang torde böra erinras om att Kungl. Maj:t genom beslut den 20 maj 1960 förordnat, att ledaren för jordbruksräkningen skall vara placerad i lönegrad Ag 24.

Då jag inte heller i övrigt funnit anledning till erinran mot vad centralbyrån anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1961 års jordbruksräkning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 575 000 kronor.

[12] 8. **Statistiska centralbyrån: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 176 000	1 146 375
1960/61 (statsliggaren s. 443)	1 257 700	
1961/62 (förslag)	1 950 000	

Statistiska centralbyrån föreslår, att anslaget ökas med 889 000 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m.	+ 4 000
2. Reseersättningar	+ 500
3. Övriga expenser	+ 113 000
4. Publikationstryck	+ 17 500
5. Övriga utgifter	
a) bibliotekets underhåll	+ 2 000
b) ersättning till maskincentralen för hålkortsbearbetning	+ 168 000
c) ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar m. m.	+ 525 000
d) kostnader för representation	+ 1 000
e) kostnader för ny telefonväxel	+ 60 000
6. Ökning av försäljningsmedlen för publikationer	— 2 000
	+ 889 000

Motiv

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 21 706; anslag 1960/61 20 000. — Centralbyrån föreslår på grund av belastningen och tjänstemannaantalets ökning, att anslagsposten höjes med 4 000 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 3 790; anslag 1960/61 8 500. — Av anslagsposten för innevarande budgetår belöper sig 2 500 kronor på internordiska resor. Centralbyrån föreslår en uppräkning av denna del av an-

slagsposten med 500 kronor med hänsyn till beräknad ökning av den nordiska utskottsverksamheten.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 251 072; anslag 1960/61 292 700. — På grund av de höjda städningslönerna och inrättandet av två nya städningsområden anses expenserna böra uppräknas med 27 000 kronor. För blanketter, papper och skrivmateriel m. m. beräknas en merkostnad på 12 000 kronor, främst på grund av väntad fördyring av blankettryck m. m. Genom personalökningarna m. m. beräknas vidare telefonkostnaderna öka med 5 000 kronor. På grund av prisstegringar beräknar centralbyrån vidare en ökning med 4 000 kronor för möbler m. m. samt med 2 000 kronor för bindning av böcker m. fl. ändamål. Den årliga kostnaden för driften av ämbetsverkets nya mikrofilmanläggning uppskattas till 1 500 kronor. För löpande utgifter föreslås sålunda totalt en ökning med 51 500 kronor.

För innevarande budgetår har engångsutgifterna upptagits till 14 000 kronor, vilket belopp bortfaller under budgetåret 1961/62. Vad gäller engångsutgifter för detta budgetår framhåller centralbyrån, att den första etappen av utbyggnaden av kriminalstatistiken medför vissa expenskostnader. För ändamålet beräknas sålunda ett belopp av 17 000 kronor, varav för blanketter och anvisningar 8 000 kronor, för möbler och inventarier 5 500 kronor och för maskiner m. m. 3 500 kronor. Ett bifall till centralbyråns förslag om nya arbeten vid avdelningen för ekonomisk statistik skulle medföra en ökning med 5 000 kronor för löpande expenser. Centralbyrån föreslår dock, att detta belopp tills vidare får utgöra tillfälliga medel. Ett belopp av 1 000 kronor anses vidare böra beräknas för eftersläpande expensutgifter för 1960 års valstatistik. För möblering av ett nytt sammanträdesrum hemställer centralbyrån om ett engångsbelopp på 2 500 kronor. Centralbyrån beviljades förra året en tillfällig ökning under budgetåret 1960/61 med 7 000 kronor för kompletteringsmöbler m. m. i samband med skolstatistikens överflyttning dit. Det nya lokalområdets iordningställande enligt normal statlig standard har emellertid av olika skäl medfört avsevärt högre kostnader än som kunnat förutses. Centralbyrån hemställer därför om ytterligare 10 400 kronor för ändamålet. För inventarier till de i förevarande petita föreslagna nya tjänstemännen äskas ett engångsbelopp av 15 600 kronor. Vidare beräknas 15 000 kronor för automatiska räknemaskiner, additionsmaskiner och skrivmaskiner samt 9 000 kronor för 100 moderna kontorsstolar.

4. *Publikationstryck.* Utgift 1959/60 376 800; anslag 1960/61 359 500. — Beträffande löpande publikationer framhåller centralbyrån, att önskemål uttalats, att publikationen Folkmängden inom administrativa områden skulle tillställas jämväl kommunerna, vilket centralbyrån tillstyrker. Förslaget innebär en anslagsökning med 800 kronor. Vidare räknar centralbyrån med att Statistisk tidskrift under budgetåret 1961/62 utbygges med flera artiklar rörande metod- och utvecklingsfrågor. För detta ändamål räknar centralbyrån med omkring 15 000 kronor i ökade tryckkostnader. Beloppet för löpande publikationer föreslås sålunda ökat med 15 800 kronor till 301 800

kronor. För intermittenta publikationer anges utgifterna till dels 3 900 kronor för trycket av den vart femte år publicerade redogörelsen Allmän sparbanksstatistik, dels 6 800 kronor för trycket av Riksdagsmannavalen del II. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet å 43 500 kronor för trycket av Riksdagsmannavalen del I och Översiktstabeller för Historisk statistik bortfaller, vilket innebär en minskning av kostnaderna för intermittenta publikationer med (43 500 — 10 700 =) 32 800 kronor. För oförutsedda utgifter m. m. äskas oförändrat 30 000 kronor. Sammanlagt skulle sålunda för publikationstryck beräknas 342 500 kronor. Därutöver räknar emellertid centralbyrån med en kostnadsökning med 10 procent fram till budgetåret 1961/62, varför posten föreslås uppräknad till 377 000 kronor. Centralbyrån föreslår vidare, att beloppet för försäljningsmedel budgetåret 1961/62 beräknas till 40 000 (+ 2 000) kronor.

5. *Övriga utgifter.*

a) *Bibliotekets underhåll.* Utgift 1959/60 10 005; anslag 1960/61 10 000. — På grund av skolstatistikens överförande till centralbyrån samt inträffade och väntade höjningar av priserna på böcker och tidskrifter hemställer verket, att anslagsposten upptages med 12 000 (+ 2 000) kronor.

b) *Ersättning till maskincentralen för hålkortsbearbetning.* Utgift 1959/60 503 043; anslag 1960/61 557 000. — Den ökade användning av maskinell bearbetning, som det nya magnetbandsystemet medger, leder enligt centralbyrån till engångsinsatser för programmeringen. För detta ändamål beräknas ett belopp av 40 000 kronor. Vid behandlingen av maskincentralen hemställer centralbyrån om inköp av det beställda datamaskinsystemet. I sina beräkningar har ämbetsverket utgått från köpalternativet samt en mycket försiktig syn på beläggningen. Det är då aktuellt att för centralbyråns egna arbeten tillgodogöra anslagen för en del av den vinst som följer av köp i stället för hyra. Vid dessa beräkningar, som baseras på köpalternativet, förutsättes bl. a. förevarande anslag kunna minskas med 25 000 kronor. Ökningar i materialet ger anledning till uppräkning av anslaget med 20 000 kronor. En under innevarande budgetår genomförd taxehöjning, tills vidare begränsad till cirka 5 procent, nödvändiggör vidare en uppräkning av anslagsposten med 30 000 kronor. Genom de nya arbetena med den ekonomiska statistiken bör posten uppräknas med 103 000 kronor. Däri ingår också en omläggning av den kommunala finansstatistiken till databehandling med motsvarande minskning på löneanslaget. Det sammanlagda medelsbehovet under denna post skulle sålunda uppgå till 725 000 (+ 168 000) kronor.

c) *Ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar m. m.* — Statistiska centralbyrån hemställer, att en ny post till Ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar m. m. upptages i omkostnadsstaten, motsvarande den post på vilken ersättning till maskincentralen redovisas.

I samband med utredningsinstitutets tillkomst konstruerades ett s. k. basurval, vilket innebär att samma uppsättning av geografiska områden utnyttjas för ett flertal riksomfattande undersökningar. I princip kan detta

basurval användas hur många år som helst, men i praktiken har varje basurval en begränsad livslängd. Tiden anses nu vara inne att förbereda en omläggning av systemet för de stickprovsundersökningar som utredningsinstitutet kommer att utföra. Som grundval för detta arbete fordras bl. a. en ingående analys av de erfarenheter som gjorts av det nuvarande basurvalet under åren 1953—1960. Kostnaderna under budgetåret 1961/62 för planering av en omläggning av urvalsmetodiken har beräknats till cirka 25 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen påbörjade år 1959 vissa intervjuundersökningar för att statistiskt belysa sysselsättningsförhållandena inom samtliga befolkningsgrupper (s. k. labour force-undersökningar). Styrelsen och centralbyrån har funnit övervägande skäl tala för att statistikproduktionen på detta område överflyttas till centralbyrån fr. o. m. budgetåret 1961/62. Inte endast av kostnadsskäl utan även för att i görligaste mån säkra kontinuiteten mellan undersökningarnas resultat vid en omläggning anses det önskvärt att det organ, som i framtiden skall omhänderha labour force-undersökningarna, redan nu får tillfälle att följa dem.

Ett överförande av själva statistikproduktionen skulle i princip innebära, framhåller centralbyrån, att dess utredningsinstitut ansvarar för det statistisk-metodologiska förberedelsearbetet, fältarbetet, maskinbearbetning samt analys ur rent statistisk synpunkt av resultaten. Återstående uppgifter, bl. a. beställning av uppgifter i form av tabeller och publicering av resultaten, anses lämpligen kunna handhas av särskild huvudman, till vars disposition anslaget skall ställas. Som huvudman anses såväl statistiska centralbyrån som arbetsmarknadsstyrelsen kunna ifrågakomma. Innevarande budgetår anses en utredningsman böra tillsättas för att utreda de problem som uppkommer vid överföringen samt övervaka urvalsdragningen för den första undersökningen 1961/62. Han anses även böra deltaga i analysen av de experiment, som gjorts i de tidigare undersökningarna, avseende förbättringar i undersökningsmetodiken. Denna utredningsman beräknas bli sysselsatt under fem månader och kräva en lönekostnad av cirka 10 200 kronor.

En av arbetsmarknadsstyrelsen upprättad kalkyl rörande kostnaderna för fyra undersökningar under budgetåret 1960/61 slutar på 374 000 kronor. För budgetåret 1961/62 torde kostnaderna på grund av prisstegringar komma att öka cirka fem procent till omkring 395 000 kronor. Till detta belopp kommer allmänna administrationskostnader, lokalhyror, lyse och bränsle m. m. Utredningsinstitutet debiterar statliga uppdragsgivare 25 procent av de rörliga kostnaderna för dessa poster. De totala kostnaderna för undersökningarna blir sålunda (395 000 kronor + 25 procent av 395 000 kronor =) 494 000 kronor. Centralbyrån anser sig kunna godtaga den av arbetsmarknadsstyrelsen uppgjorda kostnadskalkylen med det uttryckliga förbehållet, att kalkylen skall avse ett provår samt betraktas som preliminär och inte bindande för framtiden. Statistiska centralbyrån hemställer sålunda, att ett avrundat belopp av 500 000 kronor ställs till centralbyråns förfogande för fyra labour force-undersökningar under budgetåret 1961/62.

Under anslagsposten erfordras alltså ett belopp av (25 000 + 500 000) 525 000 kronor.

d) *Kostnader för representation.* — För att förenkla det nuvarande förfarandet vid representation föreslår centralbyrån, att ett belopp på högst 1 000 kronor upptages under särskild anslagspost för representation efter verkschefens beslut.

e) *Kostnader för ny telefonväxel.* — De i fastigheten Linnégatan 87 placerade myndigheterna betjänas av en gemensam växelanläggning. Denna är starkt försliten. Härtill kommer den emotsedda centraliseringen av statistiken och därigenom uppkommande behov av nya telefonlinjer. En växel med 300 linjers kapacitet enbart för centralbyråns behov skulle dra en anläggningskostnad av 110 000 kronor, medan en 600-linjers växel för gemensamt bruk skulle kosta 200 000 kronor. En närmare undersökning anses böra ske innan ett slutgiltigt avgörande i frågan träffas. Därest utredningen skulle resultera i en beställning före den 1 juli 1961, kan kostnaderna erläggas budgetåret 1961/62 eller 1962/63 eller fördelas på båda åren. Centralbyrån anhåller tills vidare om ett beställningsbemyndigande för att utbyta den gamla växeln mot en ny. Om kostnaden anses böra fördelas på två budgetår, hemställer verket om ett anslag på 60 000 kronor.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen förklarar sig helt dela de av centralbyrån framförda motiven för överflyttande av styrelsens statistikproduktion på labour force-området till centralbyrån.

Delegationen för statistikfrågor delar centralbyråns uppfattning att behov föreligger av ett nytt basurval. Den anser det också motiverat att förberedelserna för att konstruera detta inleds under budgetåret 1961/62, då det härigenom blir möjligt att vid utarbetandet av det nya basurvalet utnyttja färska data från folk- och bostadsräkningen. Delegationen anser det realistiskt att räkna med att basurvalet i fortsättningen kommer att behöva förnyas regelbundet. En sådan förnyelse kommer alla utredningsinstitutets kunder tillgodo. Delegationen finner det därför vara i princip oriktigt att kostnaderna för förnyelsen skall belasta enbart statistiska centralbyrån. Vid prissättningen av sina tjänster anses därför utredningsinstitutet böra inkalkylera avskrivningskostnaden för basurvalet och under en följd av år amortera förnyelsekostnaden för detta.

Då en överflyttning av labour force-undersökningarna från arbetsmarknadsstyrelsen till centralbyrån ur organisatorisk synpunkt anses vara motiverad på längre sikt, tillstyrker delegationen, att centralbyrån beviljas medel härför. Delegationen betonar, att undersökningarna fortfarande har karaktär av försöksverksamhet. Med hänsyn härtill anser delegationen det vara av största vikt att de bedrivs så, att erforderligt underlag för ett framtida ställningstagande till denna statistik och dess metodologiska utformning erhålles. I konsekvens härmed understryker delegationen starkt vik-

ten av att centralbyrån bereds tillfälle genomföra det förutsatta utvecklingsarbetet.

Departementschefen

Centralbyråns äskanden under anslagsposterna till sjukvård m. m., till publikationstryck samt till bibliotekets underhåll biträder jag. Inte heller har jag något att erinra mot den föreslagna uppräkningen av uppbördsmedlen.

Vidare vill jag inte motsätta mig en ökning av medlen för internordiska resor. En sådan synes emellertid kunna ske genom en omfördelning inom den nuvarande reseersättningspostens ram.

Beträffande delposten till övriga expenser räknar jag med en ökning av de löpande utgifterna med 45 000 kronor och av engångsutgifterna med 36 000 kronor.

Vid sin beräkning av ersättningen till maskincentralen för hålkortsbearbetning har centralbyrån utgått ifrån att det beställda datamaskinsystemet skall köpas i stället för att hyras. Då jag i det följande ämnar förorda, att ett sådant köp får anstå, bör förevarande delpost i och för sig uppräknas med 193 000 kronor. I likhet med vad jag föreslagit vid behandlingen av ämbetsverkets avlöningsanslag synes emellertid kostnaderna för de nya arbetena med den ekonomiska statistiken böra bestridas från anslaget till särskilda undersökningar. Jag upptar därför posten till 647 000 (+ 90 000) kronor.

Mot centralbyråns förslag om en särskild anslagspost till ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar har jag inte någon erinran. Under denna torde i enlighet med centralbyråns av arbetsmarknadsstyrelsen och delegationen för statistikfrågor tillstyrkta förslag ett belopp om 500 000 kronor böra anvisas för s. k. labour force-undersökningar. Förslaget innebär en överflyttning av dessa från arbetsmarknadsstyrelsen till centralbyrån samt en utökning av antalet undersökningar per år från två till fyra. Jag har inte heller någon erinran mot att medel anvisas för ett nytt s. k. basurval. Kostnaderna härför, 25 000 kronor, synes emellertid böra bestridas från anslaget till statistiska centralbyråns utredningsinstitut.

Jag förutsätter, att centralbyrån skall ha befogenhet att om så erfordras redan före den 1 juli 1961 föranstalta om ett utbyte av den gamla växeln mot en ny sådan. Några medel synes emellertid inte behöva beräknas för ändamålet under nästa budgetår. Inte heller kan jag tillstyrka centralbyråns förslag om särskilda medel för representation.

Vid bifall till mina förslag skulle omkostnadsanslaget uppföras med avrundat 1 950 000 (+ 692 300) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 950 000 kronor.

[13] **9. Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 444)	50 000
1961/62 (förslag)	250 000

Statistiska centralbyrån hemställer, att förevarande anslag uppföres med 50 000 kronor.

Motiv

Detta anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för provundersökningar och speciella planeringsutgifter. Innevarande års anslag beräknas komma att tagas i anspråk bl. a. för provundersökningar i samband med översyn och utbyggnad av rättsstatistiken, undersökningar för uppläggningen av jordbruks- och fiskestatistiken samt planering av viss utbyggnad av kreditmarknadsstatistiken. Vissa prov på ny tryckningsteknik i samband med användningen av elektroniska databehandlingsmaskiner kan också komma att behöva bestridas från detta anslag. Centralbyrån föreslår, att anslaget upptages med oförändrat 50 000 kronor.

Yttrande

Delegationen för statistikfrågor anmäler, att behov kan uppstå att med stöd av detta anslag genomföra undersökningar, som aktualiseras genom delegationens arbete och till vilka centralbyrån vid utformningen av sina äskanden inte haft möjlighet att taga hänsyn. Frågan om vissa undersökningar i samband med uppläggningen av ett centralt företagsregister kommer att aktualiseras nästa budgetår. Delegationen har för avsikt att taga initiativ till att den genom socialdepartementet bedrivna utredningen i ämnet snarast uppföljes med det kompletterande utrednings- och planeringsarbete, som krävs för att uppläggningen av registret skall kunna genomföras. Ansvaret för ledningen av detta arbete torde få åvila delegationen. Det anses emellertid väsentligt att även de i sammanhanget berörda verken kan aktivt medverka i detta arbete. Bl. a. vid ett uppdrag åt statistiska centralbyrån att närmare undersöka vissa problem förknippade med upprättandet av ett register över företag utan anställd arbetskraft bör enligt delegationen behovet av medel för undersökningar i samband med uppläggningen av ett allmänt företagsregister beaktas vid fastställandet av förevarande anslag.

Departementschefen

Vad centralbyrån föreslagit kan jag tillstyrka. Därutöver torde emellertid, i enlighet med vad jag anfört vid behandlingen av ämbetsverkets avlönings- och omkostnadsanslag, ett belopp om ytterligare 200 000 kronor böra beräknas under förevarande anslag för vissa nya arbeten inom avdelningen för ekonomisk statistik. Eventuellt behov av medel för de undersökningar i samband med uppläggningen av ett allmänt företagsregister,

som delegationen för statistikfrågor aktualiserat, torde kunna tillgodoses inom ramen för detta anslag.

Liksom för innevarande budgetår torde anslaget få disponeras av statistiska centralbyrån efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[14] **10. Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet**

	Anslag	Nettoinkomst
1959/60	100	827
1960/61 (statsliggaren s. 444)	100	
1961/62 (förslag)	25 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget upptages till oförändrat 100 kronor. Härvid framhålles beträffande utredningsinstitutets verksamhet under budgetåret 1959/60 bl. a. följande.

Antalet nytillkomna uppdrag uppgick till 21, varav 5 konsultationsuppdrag, som krävt medverkan endast av institutets centrala organ, och 16 fältundersökningar. Av de förra kom tre från statliga, ett från kommunal och ett från enskild uppdragsgivare. Fältundersökningarna har i åtta fall verkställts åt statlig beställare, i ett fall åt kommunal myndighet samt i sju fall åt privat uppdragsgivare.

Årets inkomster utgjorde 632 100 kronor. Då utgifterna uppgått till 631 273 kronor, har verksamheten lämnat ett kassamässigt överskott på 827 kronor. Utestående fordringar har under året ökat med 5 386 kronor till 112 740 kronor och utestående skulder med 34 218 kronor till 87 478 kronor. Sammanlagt utgjorde sålunda nettoförlusten för årets verksamhet 28 005 kronor. Nettoförlusten har uppstått på grund av att utredningsinstitutets kostnader för första etappen i en undersökning beträffande personer med låga inkomster enligt beslut av Kungl. Maj:t avförts från anslaget till utredningsinstitutet. Om ersättning för utfört arbete lämnats, skulle resultatet ha blivit en nettovinst på 667 kronor.

Departementschefen

Vad statistiska centralbyrån anfört under förevarande anslag föranleder inte någon erinran från min sida.

Vid behandlingen av centralbyråns omkostnadsanslag har jag förklarat mig dela ämbetsverkets uppfattning, att behov föreligger av ett nytt basurval. I enlighet med vad jag därvid anfört torde kostnaderna emellertid böra belasta förevarande anslag. Såsom delegationen för statistikfrågor framhållit är det realistiskt att räkna med att basurvalet i fortsättningen kommer att behöva förnyas regelbundet. En sådan förnyelse kommer alla institutets kunder till godo. I likhet med delegationen anser jag därför, att utrednings-

institutet vid sin prissättning bör inkalkylera avskrivningskostnaden för basurvalet och under en följd av år amortera förnyelsekostnaden för detta. För nästa budgetår synes nödvändigt att med hänsyn till nyssnämnda kostnad uppföra förevarande anslag med 25 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[15] **11. Statistiska centralbyrån: Maskincentralen**

	Anslag	Nettoinkomst
1959/60	100	11 606
1960/61 (statsliggaren s. 445)	100	
1961/62 (förslag)	1 000	

Statistiska centralbyrån hemställer om oförändrat anslag samt anför i huvudsak följande beträffande maskincentralens verksamhet under budgetåret 1959/60.

Såväl utgifter som inkomster för maskincentralen har under budgetåret 1959/60 överstigit vad som förutsågs i staten. Utgifterna uppgick till 2 709 849 kronor och inkomsterna till 2 721 455 kronor. Som resultat av det gångna budgetårets verksamhet har till statsverket inlevererats ett överskott om 11 606 kronor.

Under budgetåret har arbeten förutom åt statistiska centralbyrån utförts åt 52 statliga myndigheter och vetenskapliga institutioner samt statliga kommittéer, 27 kommunala myndigheter och 60 privata beställare. Av dessa har åtskilliga lämnat mer än ett uppdrag, varför antalet uppdrag är väsentligt större än antalet beställare.

I förslaget till anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 lämnades under anslaget en redogörelse för beställningen av en datamaskinanläggning av typen IBM 7070 i hålkortsversion till maskincentralen samt motiven härför. Sedan kontraktet hade tecknats beträffande denna anläggning, introducerades på marknaden en maskin med beteckningen IBM 1401, avsedd att kunna användas som en självständig ehuru mindre typ av dataanläggning, men dessutom som kompletterings- och »satellitmaskin» till 7070.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande har centralbyrån utökat sin beställning till att omfatta magnetbandsutrustning till 7070 och dessutom en därmed samarbetande 1401. Jämförande kostnadsberäkningar har visat att ett köp, om man räknar med en avskrivningstid om sju år och fem procents ränta på ej amorterat kapital, jämte samtliga kostnader för teknisk service och underhåll, medför så väsentligt lägre driftskostnader jämfört med hyresalternativet, att alla möjligheter till inköp måste noga prövas. Köpalternativet innebär i förhållande till förhyrning en minskning av driftskostnaderna med 360 000 kronor under det första året, varefter differensen växer med varje år för att under det sjunde uppgå till 555 000 kronor och efter

avskrivningstidens slut nå ett årligt belopp på nära 1 400 000 kronor. Ett flertal faktorer talar för att den beslutade anskaffningen representerar en långsiktig och ekonomisk lösning av datamaskinfrågan. För statistikproduktionen innebär beslutet, att rationaliseringssträvandena kan definitivt och målmedvetet inriktas mot att överföra databehandlingen till detta maskinsystem. Det råder emellertid ingen tvekan om att det kommer att dröja åtskilliga år innan rationaliseringsarbetet nått det stadium, då maskinsystemet på grund av tekniska ofullkomligheter hindrar en fortsatt utveckling inom statistikens område. Det anses vidare troligt, att förberedelse- och systemarbetets omfattning och tidsutdräkt även inom andra områden än statistikens är av sådan storlek, att några risker knappast skulle föreligga att det planerade maskinsystemet blir omodernt före avskrivningstidens utgång. Även om alltmer fulländade maskintyper kommer att utvecklas och föras ut i marknaden är det centralbyråns bestämda uppfattning, att alla skäl talar för köp av datamaskinsystemet. Centralbyrån framhåller vidare, att statistiska bearbetningar sällan präglas av den bundenhet och periodicitet som är förenlig med önskemålet om en jämn beläggning av maskinsystemet. Rollen som serviceanläggning för andra grenar av statsförvaltningen med vitt skilda typer av databehandling och med varierande periodicitet och angelägenhetsgrad kommer troligen att ge upphov till fluktuationer i beläggningen. Hyresalternativet kan då innebära, att en genomsnittsbeläggning, som understiger ett skift för 7070 respektive två skift för 1401, ändock kan komma att ianspråktaga anläggningen under inte oväsentlig del av nästa skift och orsaka avsevärda kostnadsökningar. Dessa har inte någon motsvarighet i köpalternativet. Ämbetsverket hemställer om ett särskilt anslag på 5 500 000 kronor för inköp av det beställda datamaskinsystemet. Medelsbehovet fördelar sig med 4 300 000 kronor för 7070, 1 000 000 kronor för 1401 och med 200 000 kronor för tullkostnaderna.

Yttranden

Kommittén för maskinell databehandling påpekar, att vissa förändringar i centralbyråns maskinkontrakt företagits sedan anslagsäskandena framlades och att hela anskaffningskostnaden nu utgör 6 000 000 kronor.

Betalning för de beställda maskinerna kan ske genom köp, förhyrning eller förhyrning med option å köp. I sistnämnda fall erhåller beställaren mot en viss deposition rätt att inom viss tid inköpa maskinerna under avräkning av en del av den erlagda hyran. Depositionen — som uppgår till en procent av maskinernas anskaffningspris — är förverkad om köp inte kommer till stånd. De faktorer som mest inverkar på frågans bedömning är avskrivningstidens längd samt maskinernas utnyttjandegrad. Ekonomisk jämvikt mellan hyres- och köpalternativet uppnås för enskiftsdrift vid cirka fyra år och för treskiftsdrift vid cirka två år. Vid utnyttjande under flera år ställer sig köpalternativet förmånligare.

Kommittén har beaktat eventualiteten av att det inom de allra närmaste åren befinnes nödvändigt att byta ut anläggningen eller vissa delar av denna, exempelvis för att nå större kapacitet. Skall ett sådant utbyte företagas,

är man i ett gynnsammare läge om de utbytta delarna är förhyrda än om de är köpta, såvida de inte — i köpalternativet — är fullt avskrivna.

En möjlighet till kapacitetsökning för en i förhållande härtill ringa kostnadsökning föreligger i utbyte av den aritmetiska enheten i IBM 7070 jämte vissa andra organ mot nya, snabbare versioner. En 7070-maskin, modifierad på detta sätt, erhåller typbeteckningen 7074. Huruvida man genom övergång till typ 7074 kan få tillräcklig kapacitet i centralbyråns databehandlingsanläggning för att denna även skall kunna utföra det väntade arbetet för skatter och folkbokföring, kan inte nu bedömas. Utöver denna modifieringsmöjlighet kan på grund av den tekniska utvecklingen andra möjligheter yppa sig och visa sig vara i och för sig önskvärda och lönsamma.

Av det anförda anses emellertid framgå, att en förlust vid modifiering av en köpt anläggning endast inträder om den utbytta delen av anläggningen varit i drift högst fyra år vid enskiftsdrift eller högst två år vid treskiftsdrift. Vid användning under mer än fyra respektive två år inträder i stället en vinst vid köp.

Med hänsyn härtill anser databehandlingskommittén, att ett köp av maskinerna i detta fall ställer sig klart förmånligast. Därest emellertid inköp av maskinerna inte anses nu böra ifrågakomma, kan man genom att komplettera förhyrningsavtalet med avtal om option å köp hålla möjligheten öppen att senare inköpa utrustningen.

Delegationen för statistikfrågor anser utifrån de synpunkter delegationen har att företräda, att starka skäl talar för att man håller fast vid det maskinsystem som man bestämt sig för under en längre tid, beroende på de betydande följdinvesteringar i program, register, dataarkiv etc., som erfordras för anpassning av den statistiska produktionsprocessen till ett givet maskinsystem. Detta krav på kontinuitet, som delegationen tillmäter stor betydelse i sammanhanget, anser delegationen — med hänsyn till tidsfaktorns väsentliga betydelse vid valet mellan köp- och hyresalternativet — tala för att utrustningen köpes.

Departementschefen

Jag delar i och för sig vad statistiska centralbyrån anfört angående lämpligheten ur ekonomisk synpunkt av ett inköp av de beställda datamaskinerna m. m. Jag vill emellertid erinra om att såväl kommittén för maskinell databehandling som uppbördsorganisationskommittén inom en nära framtid väntas komma att avlämna sina betänkanden. I avvaktan på resultaten av dessa utredningar beräknar jag inte för närvarande några medel för inköp av den ifrågavarande anläggningen. I sammanhanget vill jag dock anmäla, att centralbyrån numera, i enlighet med vad kommittén för maskinell databehandling rekommenderat därest köp inte nu skulle komma till stånd, kompletterat förhyrningsavtalet med avtal om option å köp och därigenom håller möjligheten öppen att senare inköpa hela utrustningen. Utan hinder av vad jag nu sagt torde centralbyrån böra ha möjlighet att inköpa maskinen med beteckningen IBM 1401. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t äger befogenhet att — därest kostnaderna för inköp av förenämnda maskin jämte

option m. m. inte i sin helhet kan bestridas från maskincentralens vinstmedel — medgiva det överskridande av förevarande anslag som må komma att föranledas härav.

Vad statistiska centralbyrån i övrigt anfört beträffande verksamheten vid maskincentralen föranleder inte någon erinran från min sida. Jag förordar, att anslaget uppföres med ett formellt belopp om 1 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Maskincentralen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[16] **12. Delegationen för statistikfrågor**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 446)	200 000
1961/62 (förslag)	220 000

Delegationen för statistikfrågor hemställer, att anslaget uppföres med 220 000 kronor.

Motiv

Till delegationens ledamöter utgår dels vissa fasta arvoden, dels sammanträdesarvoden. Den sammanlagda årskostnaden för dessa arvoden uppskattas till i runt tal 30 000 kronor.

Förevarande anslag är avsett att täcka kostnaderna för arvoden till delegationens ledamöter, ersättning till kansli och experter, särskilda undersökningar samt expenser.

Personalen vid kansliet består av en kanslichef, en byrådirektör och en kontorist med arvoden motsvarande lönegraderna Bg 4, Ag 26 respektive Ag 9. Räknat efter 1959 års löneläge uppgår helårskostnaden för personalen till cirka 84 000 kronor. Den del av delegationens anslag som inte tas i anspråk för arvoden till ledamöterna eller ersättningar till kansliets personal uppgår således till cirka 86 000 kronor, vilket belopp skall täcka kostnaderna för expenser samt experter eller annan personal, häri inräknat kostnaderna för särskilda undersökningar. Det anses bl. a. bli fråga om att för särskilda utredningsuppgifter för längre eller kortare tid anställa speciella experter med arvode i form av månadslön. Eventuellt kan också ifrågakomma utgifter i samband med statistiska provundersökningar.

I propositionen nr 104 år 1960 angående den statliga statistikens organisation förutsattes att ett belopp av samma storleksordning (200 000 kronor) skulle erfordras årligen under en femårsperiod för delegationens verksamhet. Med hänsyn till omfattningen av delegationens arbetsuppgifter anses ett anslag av samma reala storlek som för innevarande budgetår vara nödvändigt även för 1961/62.

Anslaget för 1960/61 är beräknat med utgångspunkt från 1959 års lönenivå. Under 1960 träffade löneöverenskommelser innebär en höjning av års-

lönekostnaderna för kansliet med drygt 12 000 kronor. Därtill kommer att en betydande del av delegationens anslag i övrigt beräknas komma att tagas i anspråk för löner till personal för speciella utredningsuppdrag eller provundersökningar. Delegationen finner det motiverat med en uppräkning av förevarande anslag med 20 000 kronor.

Departementschefen

För delegationen för statistikfrågor, inklusive arvoden till ledamöter, ersättning till kansli och experter, särskilda undersökningar och expenser, har för innevarande budgetår anvisats ett belopp om 200 000 kronor. Vid behandlingen av anslagsfrågan i propositionen nr 104 år 1960 har jag beräknat, att ett belopp av denna storleksordning skulle komma att erfordras under en femårsperiod. Den uppräkning av beloppet, som föreslagits av delegationen, hänför sig helt till förändringar av automatisk karaktär och kan av mig godtagas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Delegationen för statistikfrågor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 220 000 kronor.

[17] **13. Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	49 000	39 365
1960/61 (statsliggaren s. 446)	40 000	
1961/62 (förslag)	49 000	

Statistiska centralbyrån föreslår, att anslaget uppföres med 49 000 kronor.

Motiv

Den låga belastningen på anslaget under budgetåren 1958/59 och 1959/60 beror bl. a. på att en planerad sammankomst med kyrkobokföringsinspektörerna inte kunnat hållas. För innevarande budgetår har medel för detta ändamål inte beräknats under anslaget. Centralbyrån räknar emellertid med att mötet skall kunna hållas nästa budgetår. Med hänsyn härtill föreslås anslaget höjt med 9 000 kronor.

Departementschefen

Jag biträder centralbyråns förslag till medelsanvisning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kronor.

[18] **14. Folkbokföringen: Ersättningar till Stockholm, Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	131 700	131 500
1960/61 (statsliggaren s. 447)	168 900	
1961/62 (förslag)	147 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 147 400 kronor.

Motiv

Enligt avtal med städerna Stockholm, Göteborg och Malmö utgår till dessa städer dels årligt statsbidrag, dels särskilda gottgörelser för vissa arbeten. Centralbyrån framhåller, att man för budgetåret 1961/62 har att räkna med särskild gottgörelse endast för tryckning av folkräkningslängder.

De årliga bidragen utgör för Stockholm, Göteborg och Malmö resp. 47 000, 56 000 och 28 000 kronor, och de särskilda gottgörelserna beräknas till resp. 7 000, 7 200 och 2 200 kronor. De totala bidragen till resp. städer anger centralbyrån sålunda till 54 000, 63 200 och 30 200 kronor.

Departementschefen

Centralbyråns beräkning av medelsbehovet för utbetalning till städerna Stockholm, Göteborg och Malmö av ifrågavarande årliga statsbidrag och särskilda gottgörelser för vissa arbeten kan jag godtaga. Anslaget synes emellertid kunna uppföras med avrundat 147 000 (— 21 900) kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Ersättningar till Stockholm, Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 147 000 kronor.

[19] **15. Folkbokföringen: Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 560 000	1 558 866
1960/61 (statsliggaren s. 447)	1 839 000	
1961/62 (förslag)	1 942 000	

I. *Statistiska centralbyrån* föreslår, att anslaget ökas med 89 000 kronor.

II. *Statistiska centralbyrån* hemställer, att ett reservationsanslag på 14 000 kronor anvisas till anskaffande av en begagnad adressmaskin samt två förvaringsskåp.

Motiv

I. Den i anslaget ingående löneposten föreslås uppräknad med 130 000 kronor till 1 750 000 kronor. I posten ingår kostnader för dels årsbiträden, dels ett antal biträdesmånader som förstärkning för arbeten i samband med mantalsskrivningen och för viss fortlöpande översyn av det tryckande registret. Posten till reparationer och underhåll av maskinparken beräknas till 177 000 (— 41 000) kronor. Kostnaderna för årlig översyn och löpande reparationer beräknas komma att minska med 10 000 kronor till 105 000 kronor såsom följd av fullbordad och pågående renovering av äldre tryckmaskiner. Hittills företagna maskinrenoveringar har utfallit mycket väl. För innevarande budgetår har medel beviljats för 23 maskiner. För budgetåret 1961/62 hemställer centralbyrån om medel för genomgång av ytterligare 16 tryckmaskiner. Härför erfordras 72 000 kronor eller 31 000 kronor mindre än för innevarande budgetår.

II. Med hänsyn till möjligheten av att nuvarande maskinella system framdeles utbytes mot ett system med hålkorts- och datamaskiner har centralbyrån sedan länge sökt undvika större nyinvesteringar i det nuvarande maskinsystemet. En sådan övergång torde vara tänkbar tidigast fr. o. m. år 1965. I avvaktan härpå föreslår centralbyrån, att en begagnad maskin inköpes för 12 000 kronor. Vidare erfordras för de tryckande registren i Stockholms län ytterligare två förvaringsskåp för en kostnad av 2 000 kronor.

Departementschefen

Jag förordar, att medel för tillgodoseende av samtliga nu nämnda ändamål anvisas under förevarande anslag. Med godtagande av centralbyråns medelsberäkning uppskattar jag detta till 1 942 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 942 000 kronor.

[20] **16. Konjunkturinstitutet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	515 000	538 605
1960/61 (statsliggaren s. 450)	555 600	
1961/62 (förslag)	648 000	

Konjunkturinstitutet hemställer, att anslaget höjes med 147 800 kronor.

	Ökning
1. Tjänsteförändringar	
a) 1 ekonometriker Ag 24—Ae 26	1 669
b) 1 forskningsassistent Ag 21—förste forskningsassistent Ae 23	1 498
c) 1 forskningsassistent Ag 21—förste forskningsassistent Ae 23	2 792
d) 1 forskningssekreterare Ae 24 i stället för arvode	4 236

	Ökning
2. Personalförändringar m. m.	
a) 1 förste byråsekreterare Ae 23	28 439
b) 1 biblioteksassistent Ae 13	11 957
c) 1 kontorist Ae 9	13 806
d) arvode till organisationsföredragande	600
3. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	27 167
b) rörligt tillägg	53 836
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 800
	147 800

Motiv

1. a) Ekonometrikertjänsten är en experttjänst med höga krav på teoretisk utbildning i såväl statistik som nationalekonomi samt praktisk erfarenhet av ekonomisk forskning. Skall dessa krav även i fortsättningen kunna upprätthållas, erfordras enligt institutet en med hänsyn till kompetenskraven bättre avvägd lönesättning.

b—c) Vid institutet finns inrättade två forskningsassistenttjänster i Ag 21. För tjänsterna gäller särskilda kompetenskrav, bl. a. licentiatexamen. Med hänsyn till att arbetskraft med den för dessa tjänster fordrade utbildningen normalt kan påräkna mycket bättre anställningsvillkor inom såväl privat som offentlig verksamhet samt med hänsyn till de mindre stränga kompetenskrav, som gäller för andra tjänster i mellangraderna vid institutet, hemställer institutet, att tjänsterna placeras i Ae 23.

d) För innevarande budgetår har beräknats ett belopp om 28 700 kronor, vilket är avsett att täcka lönekostnader för arbetskraft, som löpande skall sysselsättas med arbete för institutets kvartalstidskrift. Då detta arbete är av fortlöpande karaktär, anses en motsvarande tjänst böra uppföras på institutets personalplan. Med hänsyn till de arbetsuppgifter och det ansvar, som kommer att åvila innehavaren av tjänsten, anser institutet en placering i Ae 24 lämplig. Vid bifall till detta förslag kan det för innevarande budgetår anvisade beloppet till extra arbetskraft reduceras i motsvarande grad.

2. a) Institutet återkommer till sitt i tidigare års petita gjorda yrkande om inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 23 (se senast 1960: VII ht, s. 48), varjämte institutet framhåller, att behovet härav ytterligare accentuerats av det ständigt växande administrativa arbetet.

b) I föregående års petita hemställde institutet, att en halvtidstjänst för en bibliotekarie i Ae 21 skulle inrättas. Denna hemställan bifölls inte, men institutet kunde även i fortsättningen disponera ett belopp på 5 000 kronor för översyn av biblioteket. Denna översyn beräknas bli avslutad innevarande budgetår. Institutet anser en lämplig lösning på längre sikt vara att klassificeringsarbetet anförtros en av institutets amanuenser eller forskningsassistenter, medan det övriga arbetet handhas av en biblioteksassistent. In-

stitutet hemställer därför, att en tjänst som biblioteksassistent i Ae 13 inrättas.

c) Liksom i föregående års statskrivelse äskas en kontoristtjänst i Ae 9 hos institutet (se 1960: VII ht, s. 48).

d) I enlighet med vad som förordats i den av riksdagen godkända propositionen nr 126 år 1960 har upptagits ett arvodesbelopp om 600 kronor till särskild organisationsföredragande.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att avgiva utlåtande beträffande yrkandena vid punkten 1 — uppflyttning av tjänsten som ekonometriker från Ag 24 till Ae 26 och uppflyttning av två tjänster som forskningsassistent i Ag 21 till tjänster som förste forskningsassistent i Ae 23 — kan inte tillstyrka de föreslagna lönegradsuppflyttningarna.

Departementschefen

Innan jag behandlar konjunkturinstitutets äskanden för nästa budgetår torde jag få anmäla, att nämnden för institutet i skrivelse den 21 november 1960 anhållit, att Kungl. Maj:t ville till omprövning upptaga frågan om nämndens fortsatta verksamhet.

Nämnden, som består av cheferna för kommerskollegium, statistiska centralbyrån, socialstyrelsen och riksbanken samt en av Kungl. Maj:t särskilt förordnad ledamot, fungerade som institutets styrelse fram till år 1946, då de administrativa funktionerna övertogs av chefen för institutet. Enligt nu gällande instruktion skall nämnden höras innan institutet utger publikation. Nämnden skall vidare verka för en rationell arbetsfördelning mellan institutet och övriga utredande organ inom statsförvaltningen. Slutligen föreskrives bl. a. i instruktionen, att institutets chef skall höra nämnden, innan förslag till besättande av byråchefs- eller sakkunnigtjänst avges till Kungl. Maj:t. Nämndens kvarstående funktioner har numera antingen i praktiken upphört eller alltmer blivit av formell natur. Under sådana förhållanden torde anledning saknas att bibehålla nämnden som en särskild institution. Jag har därför för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att besluta om sådan ändring i institutets instruktion, att nämndens verksamhet upphör. Med hänsyn härtill förordar jag, att för innevarande budgetår till arvoden åt nämndens ledamöter beräknat belopp, 7 200 kronor, utgår ur avlöningsstaten.

Vidkommande institutets äskanden för nästkommande budgetår torde, i enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, ekonometrikertjänsten i Ag 24 böra höjas till högst Ae 26. I fråga om nya tjänster kan jag endast biträda förslaget om att tillföra institutet en kontorist i Ae 9 med uppgift att bl. a. fungera som sekreterare åt institutets chef. Vidare godtar jag förslaget om arvode till organisationsföredraganden samt uppskattningen av de automatiska utgiftsförändringarna. Institutets övriga förslag är jag inte beredd att biträda.

Anslaget beräknas sålunda:
avlöningar till ordinarie tjänstemän 126 900 (+ 19 900) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 600 (—6 600) kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 368 500 (+ 13 000) kronor;
rörligt tillägg 141 500 (+ 64 300) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 10 500 (+ 1 800) kronor.

Anslaget torde alltså kunna uppföras med 648 000 (+ 92 400) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga den ändring i den för konjunkturinstitutet gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för konjunkturinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	126 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	368 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	141 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	10 500
Summa kronor	648 000

c) till *Konjunkturinstitutet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 648 000 kronor.

[21] **17. Konjunkturinstitutet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	103 000	73 382
1960/61 (statsliggaren s. 450)	123 600	
1961/62 (förslag)	122 000	

Konjunkturinstitutet hemställer, att anslaget ökas med 11 900 kronor.

	Ökning
1. Sjukvård	400
2. Reseersättningar	600
3. Övriga expenser	10 900
	11 900

Motiv

1. *Sjukvård.* Utgift 1959/60 2 176; anslag 1960/61 1 800. — Med hänsyn till belastningen föreslås anslagsposten uppräknad med 400 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 1 200; anslag 1960/61 2 400 . — Institutet avser att som under tidigare år sända representanter till de nordiska utskottens sammanträden. Vidare planeras vissa tjänsteresor inom Sverige. Kostnaderna uppskattas till 3 000 kronor.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 36 597; anslag 40 200. — På grund av lönehöjningar för städningspersonalen väntas renhållnings- och städningskostnaderna öka med 1 000 kronor. Då möjligheterna att låna ekonomisk och statistisk litteratur är alltför begränsad, anser konjunkturinstitutet nödvändigt med ett årligt anslag på 3 000 kronor för komplettering av biblioteket. På grund av föreslagna personalförändringar hemställer institutet slutligen om 11 500 kronor, varav 8 000 kronor utgör engångskostnad för anskaffning av möbler och annan utrustning. Å andra sidan bortfaller för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 4 600 kronor. Institutet hemställer, att till övriga expenser anvisas 51 100 kronor.

Departementschefen

Anslagsposterna till sjukvård och reseersättningar synes böra beräknas på sätt konjunkturinstitutet föreslagit. Beträffande delposten till övriga expenser godtar jag en ökning med 1 000 kronor för renhållnings- och städningskostnader samt med 1 100 kronor för engångskostnad för möbler och annan utrustning. Med beaktande av att för innevarande budgetår anvisats ett engångsbelopp om 4 600 kronor under delposten beräknar jag därför denna till 37 700 (— 2 500) kronor.

Totalt torde sålunda anslaget för nästa budgetår böra beräknas till avrundat 122 000 (— 1 600) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 122 000 kronor.

[22] 18. **Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	240 000	264 225
1960/61 (statsliggaren s. 450)	307 000	
1961/62 (förslag)	370 000	

Konjunkturinstitutet hemställer, att anslaget höjes med 284 000 kronor.

Motiv

De disponibla medlen under detta anslag uppgick vid ingången av budgetåret 1960/61 till 427 340 kronor, varav det obundna beloppet utgjorde 18 338 kronor.

För genomförande av undersökningen om *hushållens finanser* år 1958 har till förfogande ställts 314 000 kronor, fördelat på budgetåren 1958/59 och 1959/60. För innevarande budgetår har 32 000 kronor anvisats för att bereda institutet möjlighet att bearbeta resultaten. Materialet beräknas i sin helhet bli tillgängligt för analys under nästa budgetår. Institutet har endast i mycket begränsad omfattning haft möjlighet att utnyttja resultaten för analytiska problemställningar. Vissa förberedelsearbeten har bedrivits dels i form av statistiskt-metodologiska studier, dels genom att förutsättningarna för beräkningsarbetets utförande med hjälp av databehandlingsmaskin utretts. Detta arbete anses böra fullföljas med hänsyn till behovet av att få vissa grundläggande beteenden hos konsumenterna belysta. Kostnaderna för dessa studier beräknas till 70 000 kronor. Institutet anser inte, att det för närvarande föreligger tillräckliga skäl för att under nästa budgetår återupptaga undersökningarna i full omfattning för belysning av 1961 års hushållssparande. De redan gjorda undersökningarna anses däremot böra bearbetas ur metodologiska synpunkter, bl. a. såsom förberedelser för vissa undersökningar längre fram. Kostnaderna härför uppskattas till 15 000 kronor. Institutet avser även att undersöka möjligheterna att i framtiden infoga vissa av sparundersökningens frågeställningar i annan utanför institutet befintlig statistikproduktion. Vidare är det möjligt att med hjälp av det redan insamlade materialet bedöma, vilka av de i sparundersökningarna belysta variablerna som är så stabila att de kan kartläggas med längre tidsintervall. Institutet anser, att man genom bearbetningarna kan komma fram till en form för undersökningar som kan genomföras snabbare och eventuellt också till lägre kostnad. Institutet anser även, att det är av stor betydelse för analysen av den ekonomiska utvecklingen i landet att de väsentligaste och mest variabla faktorerna i hushållens beteende följs genom kontinuerliga undersökningar. Förberedelsearbetet för kommande undersökningar beräknas till årsskiftet 1961/62 ha hunnit så långt, att behov uppstår av vissa provundersökningar. Kostnaderna för dessa beräknas till 75 000 kronor. Med hänsyn till det anförda hemställer konjunkturinstitutet, att till institutets förfogande ställes dels 70 000 kronor för analyser av de utförda sparundersökningarna, dels 15 000 kronor för förberedelsearbeten för kommande undersökningar, dels 75 000 kronor för praktiskt genomförande av vissa provundersökningar.

Beträffande *barometerverksamheten* nämner institutet, att fyra undersökningar genomförts inom vardera textil-, verkstads-, gruv- samt järn- och stålindustrierna. Vidare övertogs från och med undersökningstillfället i december 1959 barometerenkäterna inom skogsindustrierna. Innevarande budgetår disponeras 110 000 kronor för dels nu nämnda ändamål, dels de barometerundersökningar inom övriga delar av industrin som tidigare genomförts i arbetsmarknadsstyrelsens regi. Under budgetåret 1960/61 kommer dessutom vissa smärre utökningar av barometerverksamheten att genomföras. På grund av industristatistikens omläggning till en redovisning enligt ISIC-nomenklaturen måste institutet under innevarande budgetår anpassa barometrarnas branschindelning och företagsurval därtill, varför ett nytt

företagsregister måste skapas och ett nytt företagsurval får göras. Institutet avser att utforma urvalsprocessen så, att det nya urvalet i så stor utsträckning som möjligt blir jämförbart med det gamla. Kvartalsvisa barometerundersökningar täckande den egentliga industrin utgör ett viktigt informationsmaterial för institutets nya kvartalstidskrift. Institutet tar därför för givet, att konjunkturbarometerundersökningar inom industrin under nästa budgetår skall bedrivas i samma omfattning. Kostnaderna har beräknats till 120 000 kronor. Härav har de direkta personalkostnaderna beräknats till 70 000 kronor, motsvarande lön för en förste aktuarie i Ag 23, en amanuens, ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde. Kostnaderna för expenser har upptagits till oförändrat 50 000 kronor. Konjunkturinstitutet avser även att fortsätta att pröva olika metoder för att förbättra konjunkturbarometermetodiken. Kostnaderna för förundersökningar och specialenkäter i anslutning härtill uppskattas till 10 000 kronor.

Arbetet med en revidering och utvidgning av *nationalräkenskapen*, vilket påbörjades under budgetåret 1957/58, fortsattes under efterföljande budgetår. I redogörelser för verksamheten under budgetåren 1957/58 och 1958/59 har bl. a. redogjorts för hur de beräkningar av nationalprodukten enligt den s. k. produktionsstatistiska metoden (commodity flow method), som har utförts hos kommerskollegium, ingår i dessa arbeten. Vid utgången av budgetåret 1959/60 var utredningsarbetet avseende kalenderåren 1950—54 framfört till det stadium, att arbetet kunde flyttas över till konjunkturinstitutet. Inom institutet kommer under budgetåret 1960/61 att arbetas med en inbördes avstämning av resultaten på de olika kontona inom räkenskapssystemet samt utarbetas resultattabeller av olika slag. Samtidigt sker en integrering av nyssnämnda beräkningar med övriga delar av räkenskaperna inom institutet. Under innevarande budgetår beräknar institutet vidare att verkställa en framräkning av siffror enligt det utvidgade räkenskapssystemet för åren 1955—58. Det anses lämpligt och försvarligt att begränsa arbetena avseende åren 1955—58 till en sorts förlängda serier med förankring i den mer omfattande genomarbetningen för åren 1950—54. Under budgetåret 1961/62 beräknas slutliga resultat kunna framkomma inom det utvidgade räkenskapssystemet för åren 1950—58. Institutet syftar till att från och med hösten 1962 siffror till den löpande nationalbokföringsstatistiken enligt nuvarande beräkningsgrunder kan ersättas med siffror enligt den reviderade och utvidgade nationalräkenskapen. I samband med de omläggningar inom stora delar av primärstatistiken, som sker på grund av genomförandet av ny varunomenklatur och ändrad branschindelning, kommer även nationalbokföringen för 1959 i ett nytt läge, varför det anses nödvändigt att nedlägga mera arbete på detta år än på åren 1955—58. För att det, innan den nuvarande löpande statistiken kan ersättas med siffror enligt det nya systemet, inte skall uppstå svårigheter med tillförseln av siffermaterial för den löpande rapporteringen är det nödvändigt att de serier som hittills har presenterats beräknas enligt samma metoder som tidigare fram till hösten 1962. Den fortsatta aktualiseringen av de tidigare inom kommerskolle-

gium utförda beräkningarna enligt den produktionsstatistiska metoden, infogandet av dessa i institutets övriga delar av nationalräkenskapen samt en fortsättning av de nuvarande löpande beräkningarna kräver enligt institutet en personalstyrka av minst samma omfattning som under innevarande budgetår. Kostnaderna härför uppskattas till 88 000 kronor. — Vissa arbeten för igångsättning av kvartalsvisa beräkningar av den s. k. försörjningsbalansen påbörjades under budgetåret 1959/60. Under innevarande budgetår fortsätter dessa planeringsarbeten, och provberäkningar kommer att utföras för vissa poster inom försörjningsbalansen. Under budgetåret 1961/62 räknar institutet med att arbetet med försörjningsbalanser kvartalsvis har kommit så långt, att beräkningarna kan börja utföras löpande. Det statistiska underlag som kommer att anlitas kan emellertid inverka på periodvalet. Genomförandet av beräkningarna för sådana korttidsredovisningar förutsätter en utbyggnad av den löpande ekonomiska korttidsstatistiken samt vidare att korttidsredovisningar av de statliga och kommunala utgifterna kan åstadkommas. Genom uppgifterna i samband med uppbörden av den allmänna varuskatten föreligger möjligheter att få fram ett värdefullt material för en ny snabbstatistik över den inhemska omsättningen. Grundmaterialet för dessa bearbetningar behöver granskas, kompletteras och tillrättaläggas. Statistiska centralbyrån har därför fått i uppdrag att utreda och planlägga den framtida utformningen av bearbetningen av detta material. Denna typ av snabbstatistik anses inte göra den tidigare berörda utbyggnaden av den ekonomiska korttidsstatistiken överflödig. När korttidsberäkningarna av försörjningsbalansen kommit i den planerade tidsrytmen, beräknas resultaten för sist förflutna redovisningsperiod (kvartal) föreligga under närmast följande period (kvartal). För att under budgetåret 1961/62 bringa arbetet med uppläggningen och beräkningarna av försörjningsbalansen i korttidsintervall till det skisserade stadiet räknas med en förste aktuarie i lönegrad 23 och två amanuenser samt ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde. Inklusive vissa expenser skulle kostnaderna för detta arbete uppgå till 103 000 kronor. Institutet har tidigare understrukit behoven av att kunna infoga redovisningar för kredittransaktionerna i nationalbokföringen för att härigenom skapa möjligheter till en koordinering av kreditmarknadsanalysen och analysen i realekonomiska termer. Hittills har tillgängliga resurser endast möjliggjort blygsamma arbeten. De beräkningsarbeten som beräknas kunna förverkligas begränsar sig i huvudsak till att ge material för belysning av de reala ekonomiska företeelserna (den reala cirkulationen). Den samlade ekonomiska analysen förblir ofullständig så länge det inte framkommer redovisningar som i systematiserad form belyser den finansiella sidan, nämligen de finansiella transaktionerna (cirkulationen av finansobjekt). De arbeten som institutet här räknar med att kunna utföra under nästa budgetår siktar främst på att utreda de principiella problem som institutet står inför på området samt att kunna medverka i pågående internationella arbeten. Institutet anser, att dessa arbeten kräver en kvalificerad person, vilken lägst kan placeras i lönegrad 23. Kostnaderna härför

inklusive viss biträdeshjälp och vissa expenser beräknas uppgå till 40 000 kronor.

Äskandena för de undersökningar, där huvuddelen av kostnaderna faller på *maskinell bearbetning*, har sammanförts till en anslagspost, dels genom att vissa planeringskostnader är gemensamma, dels på grund av att de enskilda kostnadsposterna är svåra att beräkna med hänsyn till att planeringsarbetet för de projekt, för vilka anslag erhållits för det innevarande budgetåret, endast hunnit påbörjas. Institutet räknar med att i och med nästa budgetår omläggningar av de årsvisa volym- och prisindexberäkningarna för utrikeshandeln skall ha genomförts. Omläggningen medför en utökad differentiering av indextalen samt, om resurserna det medger, även specialindextal för handeln med viktigare länder eller ländergrupper. Maskinanslaget kommer sålunda under budgetåret 1961/62 att belastas med kostnader för en årsindex- och fyra kvartalsindexberäkningar. Huvuddelen av verksamheten kommer enligt institutets planer för nästkommande budgetår att ägnas säsongrensningsproblemen. Behovet av säsongrensade tidsserier har blivit starkt accentuerat i och med beslutet om utgivande av en kvartalstidskrift. Inom institutet pågår vidare en undersökning om prognoser och utfall för industriinvesteringarna. Även detta arbete beräknas komma att sträcka sig in på nästkommande budgetår. Institutet, som anser en undersökning av utrikeshandeln under femtiotalet vara av hög angelägenhetsgrad, hemställer slutligen, att medel beviljas för planläggning och maskinbearbetningar av en sådan undersökning. Kostnaderna för samtliga nu nämnda undersökningar beräknas uppgå till 70 000 kronor.

Anslaget skulle sålunda för nästa budgetår uppföras med (160 000 + 130 000 + 231 000 + 70 000) 591 000 kronor.

Yttrande

Delegationen för statistikfrågor understryker starkt önskvärdheten av att institutet beredes möjlighet att ytterligare analysera de hittills gjorda undersökningarna rörande hushållens finanser för omprövning av formerna för dessa undersökningar.

Vad beträffar frågan om ett företagsregister för barometerverksamheten utgår delegationen från att konjunkturinstitutets arbete på denna punkt koordineras med arbetet på ett centralt företagsregister. Delegationen anser det angeläget, att konjunkturbarometern även i övrigt samordnas med annan näringsstatistik och främst då med korttidsstatistiken, som är föremål för utredning inom kommerskollegium.

Nationalräkenskapen kan ses som ett instrument genom vilket en systematisk överblick över vissa viktiga konsumentönskemål kan erhållas. Med den utvidgning av nationalräkenskapen som nu pågår eller planeras skulle dess värde ur denna synpunkt öka väsentligt. Den planerade utbyggnaden av nationalräkenskapen utgör därför ett ur principiell synpunkt viktigt led i den planläggning av en kommande omorganisation med åtföljande prövning av statistikens framtida utformning som det åligger delegationen att genom-

föra. Delegationen finner utifrån sina utgångspunkter angeläget, att konjunkturinstitutet ges resurser för en fortsatt utbyggnad av nationalräkenskapssystemet. Delegationen framhåller emellertid, att den varken kunnat pröva frågan om den lämpliga inriktningen av arbetet eller storleken av det begärda anslaget. Delegationen betonar i sammanhanget, att den här angivna funktionen hos nationalräkenskapen förutsätter, att utbyggnaden sker i nära samarbete med såväl andra konsumenter som med producenter av ekonomisk statistik.

Delegationen förutsätter slutligen, att konjunkturinstitutets arbete med planläggning och utförande av maskinbearbetningar av den pågående undersökningen av prognoser och utfall för industriinvesteringarna sker i nära samarbete mellan institutet och kommerskollegium, och framhåller, att vid densamma vunna erfarenheter bör kunna bli av värde vid ett framtida ställningstagande till investeringsstatistikens utformning.

Departementschefen

För budgetåren 1958/59 och 1959/60 har för genomförande av undersökningen om hushållens finanser år 1958 anvisats sammanlagt 314 000 kronor. Därutöver har för innevarande budgetår anvisats 32 000 kronor för bearbetning av resultaten av denna undersökning. Detta arbete synes nu böra fullföljas genom analyser av materialet ur såväl ekonomisk som metodologisk synpunkt. För ändamålet torde ett belopp om 70 000 kronor böra anvisas. Den ytterligare medelsanvisning för förberedelser för kommande undersökningar rörande hushållens finanser, som konjunkturinstitutet ansett erforderlig, är jag inte beredd tillstyrka.

För konjunkturinstitutets barometerverksamhet beräknar jag ett belopp om 120 000 (+ 10 000) kronor. Jag förutsätter, att det skall bli möjligt att inom ramen för detta belopp även i fortsättningen pröva olika metoder för en förbättring av metodiken på området. Såsom delegationen för statistikfrågor framhållit måste det anses angeläget att konjunkturbarometern samordnas med annan näringsstatistik och främst då med korttidsstatistiken, som är föremål för utredning inom kommerskollegium.

För innevarande budgetår har under anslaget beräknats dels 80 000 kronor för aktualisering inom konjunkturinstitutet av de hittills inom kommerskollegium utförda beräkningarna av nationalprodukten, dels 45 000 kronor för kvartalsvisa försörjningsbalansräkningar. De inom konjunkturinstitutet pågående eller planerade utvidgningarna av nationalräkenskapsberäkningarna avser i första hand en integrering av nyssnämda beräkningar av nationalprodukten (enligt den s. k. produktionsstatistiska metoden) med övriga delar av nationalräkenskaperna till ett samordnat och i jämförelse med nuvarande löpande beräkningar betydligt utvidgat redovisningssystem. Institutet syftar till att från och med hösten 1962 ersätta det nuvarande nationalräkenskapssystemet med detta system. Vidare avser institutet att utföra vissa förarbeten på det principiella planet för att kunna infoga redovis-

ningar av kredittransaktionerna i nationalbokföringen. I likhet med delegationen för statistikfrågor finner jag angeläget, att konjunkturinstitutet ges resurser för en fortsatt utbyggnad av detta system. Jag är emellertid inte beredd förorda en större medelsanvisning för ändamålet än 140 000 kronor. Jag vill understryka vikten av att institutet vid arbetet med beräkningar av nationalprodukten liksom vid sin övriga verksamhet särskilt uppmärksammar behovet av snabb statistisk information för att öka förutsättningarna för en effektiv anpassning av den ekonomiska politiken till förändringar i det ekonomiska läget.

Även för nästa budgetår torde slutligen ett belopp om 40 000 kronor böra ställas till institutets förfogande för maskinbearbetning av vissa undersökningar.

Anslaget skulle alltså uppföras med totalt (70 000 + 120 000 + 140 000 + 40 000) 370 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 370 000 kronor.

[23] **19. Statskontoret: Avlöningar**

Nytt anslag (förslag) 3 384 000

Organisationskommittén för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten hemställer, att anslaget uppföres med 3 383 700 kronor.

Motiv

Angående bakgrunden till äskandena under denna och de fyra följande punkterna torde följande få anföras.

I propositionen nr 126 till 1960 års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna i propositionen förordade riktlinjer för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten, att besluta att statskontoret, riksräkenskapsverket, statens sakrevision och statens organisationsnämnd skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1961 samt att fr. o. m. sagda dag ett statligt centralt rationaliseringsorgan, benämnt statskontoret, och ett statligt centralt revisions- och statsbokföringsorgan, benämnt riksrevisionsverket, skall inrättas. Kungl. Maj:t har tillika föreslagit riksdagen att godkänna, att statskontoret och riksrevisionsverket skall förses med tjänster till det antal och i de lönegrader som förordats i propositionen. Kungl. Maj:t har vidare hemställt om riksdagens bemyndigande att vidtaga erforderliga åtgärder för förslagens genomförande. Riksdagen, som i skrivelse den 28 maj 1960, nr 282, anmält sina beslut i anledning av propositionen jämte i ämnet väckta motioner, har bifallit vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t vidare bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillsätta en organisationskommitté med uppgift att närmare utreda och avgiva förslag rörande de åtgärder som erfordras

med anledning av riksdagens beslut om inrättande från och med den 1 juli 1961 av de nya centrala rationaliserings- och revisionsverken.

Som ledamöter i organisationskommittén har departementschefen den 7 juni 1960 tillkallat numera budgetavdelningschefen i departementet A. L. G. Lindmark, tillika ordförande, tillförordnade generaldirektören I. Löfqvist, generaldirektören R. G. Renlund, utnämnde överdirektören P. A. V. Tammelin och numera tillförordnade generaldirektören G. B. Wallén samt byråchefen i civildepartementet R. I. T. Wetterblad. I Walléns ställe har den 26 augusti 1960 tillförordnade kanslichefen S. E. Granström förordnats att vara ledamot i kommittén.

Enligt till kommittén överlämnad P.M. angående dess arbetsuppgifter bör kommittén med ledning av i propositionen angiven personaluppsättning för de nya ämbetsverken i första hand bedöma lokalbehoven för verken och, i den mån så anses nödvändigt, hos byggnadsstyrelsen göra framställning om erforderliga ombyggnadsarbeten. Sedan lokalbehoven sålunda utretts, skall kommittén undersöka berörda myndigheters inventariebestånd och kontorsmaskinella utrustning samt med ledning härav bedöma det nyanskaffningsbehov som kan aktualiseras för de nya ämbetsverken. Vidare skall kommittén för budgetåret 1961/62 inkomma med anslagsäskande för de nya ämbetsverken. I fortsättningen åligger det kommittén att efter vederbörligt ledigkungörande avge förslag till Kungl. Maj:t om tjänstetillsättningar vid de nya verken beträffande tjänster i lönegraderna 21—26. För den händelse personal inom de nuvarande fyra myndigheterna inte skulle kunna beredas tjänst inom den nya organisationen, skall kommittén undersöka och överväga de möjligheter som kan finnas att på annat håll inom statsförvaltningen bereda vederbörande anställning samt föreslå de övergångsåtgärder som kan bli betingade av organisationsförändringarna (se prop. 126/1960, s. 75). Vidare bör kommittén utarbeta förslag till instruktioner och arbetsordningar för de nya ämbetsverken samt närmare ange de typer av ärenden som efter den 1 juli 1961 bör remitteras till respektive verk. Slutligen ankommer det bl. a. på kommittén att avge förslag till slutlig lösning av frågan om fondbyråns placering.

Kommittén anför bl. a. följande.

Innan kommittén i enlighet med sina direktiv avger förslag till anslagsäskanden för de nya ämbetsverken för budgetåret 1961/62, vill kommittén meddela, att lokalbehoven närmare utretts i samråd med byggnadsstyrelsen, som i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t redovisat de byggnadsåtgärder, vilka kommittén och styrelsen för närvarande funnit böra vidtagas. Såsom framgår av nämnda skrivelse erfordras inga större ingrepp i befintliga byggnader. Totalkostnaderna på grund av omorganisationen uppskattas till cirka 350 000 kronor. Genom de föreslagna byggnadsåtgärderna kommer statskontoret, såvitt nu kan överblickas, att erhålla för sin verksamhet tillräckliga och ändamålsenliga lokaler. Vad gäller riksrevisionsverket torde föreslagna ändringar nödtorftigt täcka verkets lokalbehov på kort sikt. Kommittén vill understryka, att lösningen av lokalfrågorna i denna del är att betrakta som provisorisk och att det på längre sikt erfordras andra åtgärder för att lösa lokalfrågan.

Då kommittén erfarit, att frågan om en samordning av de statliga tjänstepensionsmyndigheternas verksamhet kommer att bli föremål för särskild beredning inom Kungl. Maj:ts kansli, beräknar kommittén inga medel för statskontorets pensionsbyrå för nästkommande budgetår.

De äskanden som kommittén framlägger avser anslag till avlöningar och omkostnader för statskontoret och riksrevisionsverket samt ett för de båda

verken gemensamt reservationsanslag för utrustning och inredning av nya lokaler m. m.

Under anslaget till Statskontoret: Avlöningar äskar kommittén ett belopp av 3 383 700 kronor, vilket med 308 000 kronor understiger summan av statskontorets och statens organisationsnämnds avlöningsanslag för innevarande budgetår. Om kostnaderna för avlöningar till pensionsbyråns befattningshavare medräknas, skulle avlöningsanslaget med 571 100 kronor överstiga summan av de två nuvarande verkens avlöningsanslag för innevarande budgetår. Riksrevisionsverkets avlöningsanslag beräknas av kommittén till 4 127 300 kronor. Detta belopp överstiger med 389 100 kronor summan av de för innevarande budgetår till Riksräkenskapsverket: Avlöningar och Statens sakrevision: Avlöningar anvisade anslagen. De sammanlagda ökade kostnaderna uppgår sålunda till cirka (571 100 + 389 100) 960 000 kronor. Om man emellertid tar hänsyn till lönehöjningarna och indragningen av specialrevisioner vid andra verk, innebär den nya organisationen, att en mindre besparing uppkommer.

Då flertalet tjänster i verken är nya, saknas möjligheter att exakt ange lönekostnaderna. I avvaktan på närmare erfarenheter har kommittén därför i anslagsberäkningarna utgått från tredje löneklassen i den för varje tjänst gällande lönegraden. Beträffande personal i reglerad befordringsgång har räknats med 19 löneklassen såvitt avser amanuenser och 5 löneklassen i fråga om biträden. Kostnaderna för rörligt tillägg och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter har i enlighet med givna direktiv upptagits med 30 respektive två procent av vederbörliga beräkningsunderlag. Med hänsyn till de stora svårigheter som föreligger att beräkna anslagsposterna till icke-ordinarie personal vill kommittén förorda, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att, därest så visar sig oundgängligen nödvändigt, medgiva överskridande av sagda poster under de båda verkens första verksamhetsår.

I sammanhanget vill kommittén erinra om att vid de nuvarande verken finns anställda ordinarie tjänstemän vilka ej samtliga — med hänsyn till att tjänsterna vid de nya verken huvudsakligen beräknas bli extra ordinarie — kan erhålla ordinarie tjänster i samma eller högre lönegrad. Vissa ordinarie tjänster torde därför få föras på övergångsstat. Möjlighet torde även böra föreligga för Kungl. Maj:t att medgiva, att förening må ske av ordinarie och extra ordinarie tjänster i samma lönegrad. Bemyndigande att vidtaga dylika övergångsåtgärder har tidigare lämnats Kungl. Maj:t av riksdagen.

Under de nya verkens båda omkostnadsanslag äskar kommittén i stort sett samma belopp som för innevarande budgetår totalt anvisats för de fyra nuvarande verken.

I fråga om inventariebeståndet vid de fyra nuvarande verken har kommittén konstaterat, att detta till mycket stor del är föråldrat och förslitet och att en upprustning, oavsett omorganisationen, är nödvändig. Härtill kommer ett tillskott för statskontoret av ytterligare lokaler. Vid den genomgång kommittén gjort av den erforderliga nyanskaffningen har kommittén för statskontorets del, med utgångspunkt från normal kontorsmöbelstandard, räknat med anskaffning av möbler och inventarier för i runt tal 160 000 kronor och kontorsmaskiner för cirka 60 000 kronor. För riksrevisionsverkets del räknar kommittén efter samma grunder med kontorsmöbler m. m. för cirka 144 000 kronor och med maskinell utrustning m. m. för i runt tal 257 000 kronor. Vidare anser kommittén oundgängligen nödvändigt, att såväl statskontoret som riksrevisionsverket förses med en automatisk telefonväxel. Kostnaderna härför kan beräknas till sammanlagt cirka 125 000

kronor. Det totala medelsbehovet för nu nämnda ändamål skulle sålunda uppgå till cirka 746 000 kronor. Utrustningen torde dock kunna fördelas på flera budgetår.

Kommittén övergår härefter till att behandla förevarande avlöningsanslag och erinrar inledningsvis om att riksdagens förenämnda beslut rörande det nya rationaliseringsorganet innebär, att antalet fasta tjänster fastställts till 97 samt att alla kvalificerade tjänster med undantag för verkschefstjänsten i Bp 7 och tjänsten som överdirektör i Bp 5 inrättas såsom icke ordinarie. Till antalet experter togs inte ställning vid riksdagsbehandlingen. Det nya organet motsvaras i viss mån av delar av det nuvarande statskontoret — första och andra utgiftsbyråerna ävensom kassabyrån med undantag av de delar, som sysslar med checkräkningskontroll och upprättande av statsliggare och vilka skall överföras till riksrevisionsverket — samt statens organisationsnämnd.

De fasta tjänsterna på rationaliseringsbyråerna är i propositionen nr 126 till 1960 års riksdag angivna såväl till antal som till tjänstebenämningar och lönegrader. Däremot har frågan om anställningsformen i vissa fall lämnats öppen. I enlighet med sina direktiv har organisationskommittén i förevarande sammanhang föreslagit fördelning av tjänsterna i biträdesgraderna på ordinarie och extra ordinarie anställning. Av de till sammanlagt 20 uppgående tjänsterna i lönegraderna A 12—A 7 — teknikern ej medräknad — föreslås ordinariesättning av följande nio, nämligen kassörstjänsten och sex kanslibiträdestjänster samt de för förste expeditionsvakten och en av de båda expeditionsvakterna avsedda tjänsterna. Med hänsyn till rådande personalläge inom de av omorganisationen berörda delarna av statskontoret och statens organisationsnämnd anses vidare antalet ordinarie kontorsbiträden i Ao 5 kunna beräknas till fem. Övriga tjänster i biträdesgraderna och högre lönegrader med undantag av de båda förordnandetjänsterna har i anslutning till statsmakternas beslut upptagits som extra ordinarie.

Vad beträffar kostnaderna under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har kommittén utgått från de arvodesnormer, som nu tillämpas vid statens organisationsnämnd och statens sakrevision. Sammanträdesfrekvensen under det första året efter omorganisationen kan för närvarande inte klart överblickas. Kommittén uppskattar emellertid kostnaderna under posten till 60 000 kronor. I detta sammanhang framhåller kommittén, att det torde bli nödvändigt, att den nya styrelsen sammanträder redan före den 1 juli 1961. Härav föranledda kostnader föreslås få bestridas från motsvarande post i statens organisationsnämnds avlöningsstat för innevarande budgetår. Vidkommande experterna har kommittén ansett sig böra kalkylera med ett antal av tio samt som utgångspunkt tagit ett genomsnittligt månadsarvode av 2 000 kronor, vilket i stort sett motsvarar 1960 års arvodesnivå för experterna vid statens organisationsnämnd, förhöjt med beräknad löneökning under 1961 med fem procent.

I fråga om avlöningsstatens uppställning förordar kommittén, att kostna-

derna för expertpersonalen — med hänsyn till behovet av viss rörelsefrihet beträffande anställning av personal — redovisas under en särskild, förslagsvis betecknad post.

Vad löneställningen för personalen i rationaliseringsorganet angår föreslår kommittén på en punkt en avvikelse från den av statsmakterna beslutade organisationen. I propositionen nr 126 har tjänsten som tekniker, vilken i nuvarande organisation motsvaras av en teknisk assistent i Ae 10 vid statens organisationsnämnd, upptagits i lönegrad A 10. Med beaktande av de kvalificerade göromål, som skall vara förenade med teknikertjänsten, finner organisationskommittén löneställningen väl låg. I detta sammanhang erinrar kommittén om att genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 maj 1960 t. v. inrättats en tjänst som teknisk assistent i Ag 12 vid nämnden, varvid samtidigt föreskrivits, att assistenttjänsten i 10 lönegraden inte får uppehållas under motsvarande tid. Teknikertjänsten vid statskontoret bör enligt kommittén sålunda under alla förhållanden inte sättas lägre än i 12 lönegraden. Emellertid anser kommittén vid en jämförelse med löneförhållandena för andra liknande befattningar inom statsförvaltningen en placering av teknikern i något högre löneläge motiverad. Kommittén föreslår, att tjänsten placeras i Ae 15.

Vid beräkningen av medelsbehovet för fondbyrån har kommittén utgått ifrån att, i enlighet med vad i propositionen nr 126 förutsatts, utanordningarna från anslaget till extra utgifter samt till kommittéer och utredningar genom sakkunniga skall kunna överföras till statsdepartementens kassakontor fr. o. m. den 1 juli 1961. En sådan överflyttning berör i första hand revisionsavdelningen men påverkar även omfattningen av räntekammarens uppgifter. På grund härav kan för fondbyråns del medelsbehovet beräknas minska med ett belopp motsvarande kostnaderna för 1 revisor i A 19, 2 kanslibiträden, varav ett i Ao 7 och ett i Ag 7, samt 1 biträde i reglerad befordringsgång. Revisorstjänsten är placerad i Ao 19, men då innehavaren av densamma sedan flera år tillbaka uppehåller högre tjänst å annan byrå, har såsom vikarie på befattningen till helt nyligen tjänstgjort en arvodesanställd revisor. Medel härför är innevarande budgetår beräknade under icke-ordinarieposten. Fr. o. m. den 1 september 1960 t. v. fullgöres göromålen å revisorstjänsten försöksvis av en förste kansliskrivare i Ag 12.

I propositionen nr 126 har förutsatts att även övriga utanordningsärenden successivt skall överföras till andra myndigheter. Den ytterligare minskning av medelsbehovet för fondbyråns del, som härigenom åstadkommes, kan dock organisationskommittén inte nu redovisa.

Departementschefen

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 126 år 1960 har riksdagen (SU 107; rskr. 282) beslutat, att statskontoret, riksräkenskapsverket, statens sakrevision och statens organisationsnämnd skall upphöra från och med den 1 juli 1961. Samtidigt har riksdagen fattat beslut om att från och med samma dag skall inrättas ett statligt centralt rationaliseringsorgan, be-

nämnt statskontoret, och ett statligt centralt revisions- och statsbokföringsorgan, benämnt riksrevisionsverket. Vidare har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för förslagens genomförande.

Den organisationskommitté, som jag numera tillkallat med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 och som skall närmare utreda och avgiva förslag rörande de åtgärder vilka erfordras med anledning av riksdagens förenämnda beslut, har som en första arbetsuppgift haft att bedöma lokalbehoven för de nya verken. Det har därvid visat sig, att några större ingrepp i befintliga byggnader inte för närvarande kommer att erfordras. Såvitt nu kan överblickas kommer statskontoret genom de föreslagna byggnadsåtgärderna att få för sin verksamhet tillräckliga och ändamålsenliga lokaler. Däremot torde ändringarna endast nödtorftigt täcka riksrevisionsverkets lokalbehov på kort sikt. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 november 1960 medgivit, att byggnadsstyrelsen må med anlitande av ordinarie underhållsmedel låta utföra dessa arbeten.

I propositionen nr 126 år 1960 har jag utgått ifrån att avlöningskostnaderna för rationaliserings- och revisionsverksamheten efter omorganisationen skulle bli i stort sett desamma som för nuvarande organisation. Kostnadsminskningarna till följd av personalreduktionen skulle sålunda komma att uppvägas av ökade utgifter på grund av lönegradsförbättringar. Med hänsyn till vad organisationskommittén anfört angående de beräknade kostnaderna för verksamheten under nästkommande budgetår synes man kunna räkna med att den nya organisationen innebär en mindre besparing. Jag vill erinra om att i andra sammanhang denna dag — i enlighet med vad jag förutsatte i nyssnämnda proposition — föreslås indragningar av arbetsmarknadsstyrelsens och lantbruksstyrelsens specialrevisioner samt av revisionen av skogsvårdsstyrelserna, vilket totalt medför minskade avlöningskostnader under andra anslag med cirka 270 000 kronor.

Jag övergår härefter till att behandla statskontorets avlöningsanslag och vill till att börja med erinra om att riksdagens beslut i fråga om statskontoret innebar, att antalet fasta tjänster fastställdes till 97 samt att alla kvalificerade tjänster med undantag för verkschefstjänsten i Bp 7 och tjänsten som överdirektör i Bp 5 skulle inrättas såsom icke ordinarie. Vad beträffar övriga tjänster lämnades anställningsformen i vissa fall öppen. Kommitténs nu framlagda förslag om ordinariesättning av nio av de 21 tjänsterna i lönegraderna A 12—A 7, nämligen kassörstjänsten och sex kanslibiträdestjänster samt de för förste expeditionsvakten och en av de båda expeditionsvakterna avsedda tjänsterna, kan jag godtaga. I likhet med kommittén beräknar jag vidare antalet kontorsbiträden i Ao 5 till fem. Övriga nu ej särskilt nämnda tjänster i lönegrad 7 och högre torde i enlighet med riksdagens beslut böra inrättas som extra ordinarie.

Vad gäller lönegradsplaceringen av personalen har kommittén på en punkt föreslagit en avvikelse från den fastställda organisationen. Jag biträder

detta förslag och förordar därför, att tjänsten som tekniker uppflyttas från A 10 till A 15. Jag vill erinra om att denna tjänst i nuvarande organisation motsvaras av en tjänst som teknisk assistent i Ag 12 hos statens organisationsnämnd.

Kommitténs uppskattning av kostnaderna för arvoden åt den nya styrelsen för statskontoret, vilken beräkning givetvis är osäker med hänsyn till att sammanträdesfrekvensen inte för närvarande kan överblickas, kan jag godtaga. I likhet med kommittén förutsätter jag, att eventuella kostnader för ändamålet före den 1 juli 1961 får bestridas från den i statens organisationsnämnds avlöningsstat uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Jag har inte heller någon erinran mot att antalet experter vid det nya rationaliseringsorganet under dess första verksamhetsår beräknas till tio. Med hänsyn till behovet av viss rörelsefrihet beträffande anställningen av sådan personal delar jag kommitténs åsikt att kostnaderna för denna personal bör beräknas under en särskild, förslagsvis betecknad post i avlöningsstaten.

Mot bakgrunden av det anförda kan jag godtaga den föreslagna medelsberäkningen för nästa budgetår. Anslaget torde böra fördelas på de poster, som framgår av min efterföljande hemställan. Jag föreslår, att den däri upptagna posten till övrig icke-ordinarie personal — med hänsyn till svårigheterna att exakt beräkna löneklassplaceringen för nyanställd personal m. m. — under verkets första verksamhetsår uppföres förslagsbetecknad.

Kostnaderna för pensionsbyråns verksamhet torde, i enlighet med vad chefen för civildepartementet senare denna dag kommer att föreslå, under nästa budgetår böra bestridas från Statens pensionsanstalts avlönings- och omkostnadsanslag. Däremot torde kostnaderna för fondbyrån tills vidare böra bestridas från anslagen till statskontoret.

Slutligen vill jag erinra om att Kungl. Maj:t redan tidigare erhållit riksdagens bemyndigande att vidtaga sådana övergångsanordningar för statskontoret och riksrevisionsverket som organisationskommittén nu aktualiserat.

Jag upptar anslaget till avrundat 3 384 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för statskontoret i enlighet med vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för statskontoret, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ..	381 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	60 000
3. Ersättning till expertis, *förslagsvis*	240 000

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 951 900
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	698 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	51 500
Summa kronor	3 384 000

c) till *Statskontoret: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 384 000 kronor.

[24] **20. Statskontoret: Omkostnader**

Nytt anslag (förslag) 461 000

Organisationskommittén för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten hemställer, att anslaget uppföres med 461 400 kronor.

	Belopp
1. Sjukvård m. m.	6 700
2. Reseersättningar	180 000
3. Expenser:	
a) Bränsle, lyse och vatten	30 300
Övriga expenser:	
b) För eget behov	179 000
c) För annat än eget behov	60 000
4. Övriga utgifter:	
a) Förvaring i riksbanken av värdehandlingar	4 200
b) Besiktning och värdering av fastigheter	1 200
	461 400

Motiv

1. För sjukvård m. m. har under statskontorets och statens organisationsnämnds omkostnadsanslag för innevarande budgetår anvisats 5 000 respektive 2 200 kronor. Kommittén uppskattar medelsbehovet under anslagsposten för nästa budgetår till 6 700 kronor.

2. För innevarande budgetår har för bestridande av reseersättningar vid statens organisationsnämnd anvisats 170 000 kronor. Under budgetåret 1959/60 uppgick belastningen till i runt tal 136 600 kronor. Den uppkomna besparingen sammanhängde med att antalet resande befattningshavare på grund av befintliga vakanser var mindre än tidigare beräknats. Vid full personalstyrka anses anvisade medel ha helt utnyttjats. Med den omfattning rationaliseringsverket i personellt hänseende kommer att få uppskattar organisationskommittén behovet av medel för resor under nästkommande budgetår till i runt tal 180 000 kronor. Av detta belopp anses 2 500 kronor böra få disponeras för internordiska tjänsteresor.

3. a) För innevarande budgetår har till bränsle, lyse och vatten under statskontorets omkostnadsanslag anvisats ett belopp av 25 000 kronor. Belastningen under budgetåret 1959/60 utgjorde 25 043 kronor. För nästkommande budgetår erfordras en ökad medelsanvisning med hänsyn till de nya lokalutrymmen, som kommer att färdigställas till den 1 juli 1961. Merkostnaden inom statskontorets huvudbyggnad beräknar kommittén till omkring 4 000 kronor. För statens organisationsnämnds lokaler vid Västra Trädgårdsgatan, vilka avses skola disponeras av fondbyrån, uppskattas utgifterna till 1 300 kronor. Sammanlagt skulle således under förevarande post erfordras ett belopp av 30 300 kronor.

b) För innevarande budgetår har till övriga expenser för eget behov under statskontorets och statens organisationsnämnds omkostnadsanslag anvisats totalt (134 600 + 86 800) 221 400 kronor. Av detta belopp utgör 14 700 kronor engångskostnader för möbler och maskiner m. m. Återstående belopp, 206 700 kronor, motsvarar i stort sett den totala belastningen på dessa poster under de senaste budgetåren. Efter granskning av de på olika undertitlar bokförda utgifterna och med beaktande av personalens storlek under nästkommande budgetår anser kommittén angivna belopp om 206 700 kronor kunna läggas till grund för medelsberäkningen. Sedan kostnaderna för pensionsbyrån avdragits, återstår ett belopp av 161 500 kronor. För städning av nya lokalutrymmen m. m. beräknas merkostnader om cirka 8 000 kronor. Vidare har statskontoret, sedan förste expeditionsvakten avgått med pension, för tillsyn av lokalerna nattetid nödgats anlita särskild nattvakt. De årliga kostnaderna härför uppgår till 2 200 kronor. För det nya rationaliseringsorganets behov måste en ny telefonväxel installeras. De ökade driftskostnaderna beräknas inte understiga 3 300 kronor. Under organisationsnämndens delpost till övriga expenser finns slutligen för innevarande budgetår upptaget ett belopp om 2 000 kronor till bestridandet av avgifter för kurser eller kostnader för annan erforderlig utbildning av nämndens personal. I samband med en intensifiering av den centrala statliga rationaliseringsverksamheten anser kommittén angeläget, att detta belopp uppräknas till 6 000 kronor.

Sammanlagt uppskattar kommittén behovet av medel under delposten till övriga expenser för eget behov till i runt tal 179 000 kronor.

c) Med hänsyn till belastningen under de båda senaste budgetåren — 61 100 respektive 57 935 kronor — på den under statskontorets omkostnadsanslag anvisade delposten till övriga expenser för annat än eget behov anses denna för budgetåret 1961/62 böra upptagas till 60 000 kronor.

4. a) och b) För förvaring i riksbanken av värdehandlingar samt för besiktning och värdering av fastigheter räknar kommittén med 4 200 respektive 1 200 kronor, d. v. s. samma belopp som för innevarande budgetår anvisats under statskontorets omkostnadsanslag. Båda posterna är avsedda för fondbyråns behov.

Departementschefen

Den medelsanvisning som kommittén förordat under förevarande anslag understiger med 207 500 kronor summan av de för innevarande budgetår under statskontorets och statens organisationsnämnds omkostnadsanslag anvisade medlen. Skillnaden förklaras i allt väsentligt av den av riksdagen tidigare beslutade överflyttningen av arbetet med statsliggaren till det nya riksrevisionsverket samt bortfallet av de medel som för budgetåret 1960/61 beräknats för pensionsbyråns verksamhet. Några säkra hållpunkter för en beräkning i övrigt av förevarande anslag under det nya statskontorets första verksamhetsår synes inte förefinnas. Den uppskattning av medelsbehovet som kommittén gjort på grundval av de belopp vilka erfordrats för de nuvarande båda ämbetsverken synes emellertid kunna godtagas. Jag beräknar anslaget till avrundat 461 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statskontoret: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 461 000 kronor.

[25] **21. Riksrevisionsverket: Avlöningar**

Nytt anslag (förslag) 4 127 000

Organisationskommittén för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten hemställer, att anslaget uppföres med 4 127 300 kronor.

M o t i v

Enligt statsmakternas beslut skall riksrevisionsverket ledas av en styrelse med en generaldirektör i lönegrad Bp 7 som ordförande och chef. Under verksledningen skall sortera sex byråer och ett kansli. Varje byrå skall stå under ledning av en byråchef i lönegrad Bo 1. Härjämte skall finnas följande personal, nämligen

6 byrådirektörer	högst A 26
6 byrådirektörer	» A 24
1 förste aktuarie	» A 23
15 förste revisorer	» A 23
20 förste revisorer	» A 21
1 aktuarie eller amanuens	rb
35 revisorer, amanuenser eller kanslister	rb
1 förste kansliskrivare	A 12
1 kassör	A 12
8 kansliskrivare	A 10
10 kontorister	A 9
1 materialförvaltare	A 9

6 expeditionsvakter	A 7
28 kanslibiträden	A 7
49 biträden för skriv- och kontorsgöromål	rb
1 kontorsbud	arvode

I fråga om de olika tjänsternas anställningsform har beslutats att, såvitt gäller tjänster i lönegrad 19 och högre, endast generaldirektörstjänsten och byråchefstjänsterna skall vara ordinarie. Beträffande övriga tjänster föreslår organisationskommittén, att följande tjänster inrättas som ordinarie, nämligen

förste kansliskrivartjänsten
kassörstjänsten
materialförvaltartjänsten
kansliskrivartjänsterna
6 av de 10 kontoristtjänsterna
4 av de 6 expeditionsvaktstjänsterna samt
18 av de 28 kanslibiträdestjänsterna.

Vid ingången av budgetåret 1961/62 synes 40 biträden ha uppfyllt villkoren för erhållande av ordinarie tjänst i lönegrad Ao 5, varför personalförteckningen anses böra upptaga nämnda antal ordinarie kontorsbiträdestjänster. På grundval av erfarenheterna inom riksräkenskapsverket under senare år kan emellertid enligt kommittén förväntas att ett stort antal ordinarie kontorsbiträden uppehåller högre extra ordinarie tjänster eller förordnanden på högre tjänster. Såvitt nu kan bedömas beräknas högst tio biträden komma att avlönas enligt lönegrad Ao 5, varför kommittén under icke-ordinarieposten beräknat medel för icke-ordinarie ersättare för återstående kontorsbiträden, vilka kan antagas uppehålla högre tjänster inom eller utom riksrevisionsverket.

Vad löneställningen för personalen vid riksrevisionsverket angår föreslår kommittén i två hänseenden avvikelse från den av statsmakterna beslutade organisationen.

Mot bakgrunden av den fortgående utvecklingen av arbetsmetoderna på finansstatistiska byrån och en samtidig tendens till ansvällning av arbetets omfattning föreslår organisationskommittén, att tjänsten som förste aktuarie i högst lönegrad Ae 23 uppflyttas till byrådirektör i högst lönegrad Ae 24. En uppflyttning av förste aktuarietjänsten skulle även medföra att tidigare relationer till övriga jämförbara tjänster inom riksräkenskapsverket återställdes.

Vidare har från Civilförvaltningens Personalförbund till kommittén inkommit en skrivelse, vari yrkas uppflyttning av materialförvaltartjänsten från A 9 till A 12. Organisationskommittén framhåller i detta hänseende, dels att upphandlingsverksamheten är en nytillkommen arbetsuppgift, som materialförvaltaren har att utföra delvis självständigt, dels att arkivvården

numera ställer ökade krav på materialförvaltaren, sedan svårigheter uppstått för riksarkivet att övertaga räkenskapsmaterialet i avsedd omfattning. Organisationskommittén anser en höjning av materialförvaltartjänsten väl motiverad och tillstyrker personalförbundets yrkande.

Beträffande tjänsterna för revisorer, amanuenser och kanslister i reglerad befordringsgång skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att senare bestämma om fördelning av dessa på amanuens- respektive kanslistkarriären. Enligt organisationskommitténs mening är det, med hänsyn till att kanslisterna är en personalkategori som inte finns hos riksräkenskapsverket och sakrevisionen, ytterligt svårt att förutse något om tillgången på dylik personal för riksrevisionsverkets del. Det anses sålunda bli nödvändigt att låta denna kategori successivt växa in i organisationen allteftersom vakanser uppkommer inom den samlade revisors-, amanuens- och kanslistgruppen. Vad gäller den slutliga proportionen mellan revisorer-amanuenser och kanslister synes det kommittén vanskligt att i dagens läge utan närmare erfarenhet av revisionsarbetets uppläggning m. m. taga definitiv ställning. Organisationskommittén har vid anslagsberäkningen utgått från att tio kanslister kommer att ingå i riksrevisionsverkets personaluppsättning under det första budgetåret.

För den för finansstatistiska byrån avsedda tjänsten såsom aktuarie eller amanuens förordar organisationskommittén tjänstebenämningen revisor eller amanuens, vilket är ägnat att underlätta personalbyte på tjänsten med andra avdelningar inom verket.

För ersättning till ordförande och ledamöter i sakrevisionens styrelse har för innevarande budgetår under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, anvisats 50 000 kronor. Det anses inte möjligt att, innan riksrevisionsverkets styrelse är utsedd, med säkerhet beräkna erforderligt belopp för arvoden och andra ersättningar till densamma. Organisationskommittén utgår emellertid från att medelsbehovet för ersättningar åt riksrevisionsverkets styrelse kommer att bli ungefär detsamma som nu beräknats för sakrevisionens styrelse. Kommittén anser det vidare önskvärt att en av riksrevisionsverkets byråchefer erhåller uppdrag att fungera som generaldirektörens ställföreträdare. Härför anses sedvanligt ställföreträdararvode böra utgå.

Liksom beträffande statskontoret förordar kommittén, att kostnaderna för av riksrevisionsverket anlitad expertis redovisas under en särskild, förslagsvis betecknad post. För sakrevisionens del har för sådant ändamål under senare budgetår beräknats ett belopp av 50 000 kronor under icke-ordinarieposten. Sakrevisionens kostnader för expertpersonal uppvisar emellertid stora variationer från år till år, varför kommittén för riksrevisionsverkets del tills vidare beräknar ett belopp om 25 000 kronor såsom erforderligt för ändamålet.

Departementschefen

Inledningsvis vill jag erinra om att jag under statskontorets avlöningsanslag behandlat vissa för de nya rationaliserings- och revisionsverken gemensamma frågor.

Riksdagens beslut föregående år i fråga om organisationen av riksrevisionsverket innebar, att vid verket skulle finnas 196 tjänster. Av dessa skulle tjänsten som generaldirektör placeras i Bp 7 och byråchefstjänsterna i Bo 1. I fråga om anställningsformen beslöt riksdagen att, såvitt gällde tjänster i lönegrad 19 och högre, endast nu nämnda tjänster skulle vara ordinarie. Beträffande övriga befattningar bestämdes lönegradsplaceringarna, medan frågan om anställningsformen tills vidare lämnades öppen. Vad kommittén nu härutinnan föreslagit i fråga om denna personal kan jag godtaga. På personalförteckningen torde sålunda som ordinarie tjänster böra uppföras förste kansliskrivartjänsten, kassörstjänsten, materialförvaltartjänsten, samtliga åtta kansliskrivartjänster, sex av de tio kontoristtjänsterna, fyra av de sex expeditionsvakttjänsterna samt 18 av de 28 kanslibiträdestjänsterna. Vidare synes förteckningen böra upptaga 40 biträdestjänster i Ao 5. Totalt innebär detta förslag, att 79 av de 105 tjänsterna i lägre lönegrad än 19 göres ordinarie.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör vidare tjänsten som förste aktuarie i högst Ae 23 uppflyttas till byrådirektörstjänst i högst Ae 24 och materialförvaltartjänsten höjas från A 9 till A 12, varvid denna tjänst samtidigt, såsom nyss anförts, bör göras ordinarie.

I likhet med kommittén upptar jag arvodesposten till 50 000 kronor. Jag vill emellertid understryka svårigheterna att beräkna denna post, innan riksrevisionsverkets styrelse är utsedd och sammanträdesfrekvensen närmare kan bedömas. Såsom kommittén framhållit bör en av verkets byråchefer erhålla uppdrag att fungera som generaldirektörens ställföreträdare, för vilket sedvanligt arvode bör utgå. I den mån styrelsesammanträden måste hållas före den 1 juli 1961 torde härav föranledda kostnader få bestridas från den i sakrevisionens avlöningsstat för innevarande budgetår upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Av samma skäl som jag anfört beträffande statskontoret förordar jag i likhet med kommittén, att lönerna för av riksrevisionsverket anlitad expertis får bestridas från en särskild, förslagsvis betecknad anslagspost, vilken torde böra beräknas till 25 000 kronor.

Mot bakgrunden av det anförda godtar jag organisationskommitténs förslag till anslagsberäkning. Anslaget synes kunna uppföras med avrundat 4 127 000 kronor. Jag förordar liksom under statskontorets avlöningsanslag, att anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal — med hänsyn till svårigheterna att exakt beräkna löneklassplaceringen för nyanställd personal m. m. — under verkets första verksamhetsår uppföres förslagsbeteckning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för riksrevisionsverket i enlighet med vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för riksrevisionsver-

ket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ..	785 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	50 000
3. Ersättning till expertis, *förslagsvis*	25 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	2 286 900
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	919 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	61 100
Summa kronor	4 127 000

c) till *Riksrevisionsverket: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 127 000 kronor.

[26] **22. Riksrevisionsverket: Omkostnader**

Nytt anslag (förslag) 660 000

Organisationskommittén för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten hemställer, att anslaget uppföres med 660 000 kronor.

	Belopp
1. Sjukvård	18 000
2. Reseersättningar	55 000
3. a) Bränsle, lyse och vatten	28 000
b) Övriga expenser	410 000
4. Publikationstryck	158 000
5. Övriga utgifter	6 000
Summa	675 000
6. Särskilda uppbördsmedel	15 000
Nettoutgift	660 000

Motiv

1. För budgetåret 1960/61 har till riksräkenskapsverket och statens sakrevision för sjukvård anvisats tillhopa 18 000 kronor. Anslagsposten anses även för riksrevisionsverkets del böra uppföras med 18 000 kronor.

2. För inrikes tjänsteresor disponerar riksräkenskapsverket och sakrevisionen under innevarande budgetår 44 000 kronor (nettoutgift 1959/60 tillhopa 35 000 kronor). Då kameral revision enligt statsmakternas beslut skall bedrivas av riksrevisionsverket i mera begränsad omfattning än som för närvarande sker inom riksräkenskapsverket, har man enligt organisationskommitténs mening att räkna med att den kamerala kontrollen kommer att utövas i form av inspektion och inventering i större utsträckning än hittills.

På grund härav anser kommittén, att ytterligare 6 000 kronor bör beräknas för ändamålet under anslagsposten. Vidare föreslår organisationskommittén, att därutöver åt riksrevisionsverket — liksom för närvarande åt riksräkenskapsverket — anvisas 5 000 kronor till ersättningar i samband med inventeringsförrättningar utomlands. Totalt upptages anslagsposten alltså till 55 000 kronor.

3. a) Under delposten till bränsle, lyse och vatten har av riksräkenskapsverket och sakrevisionen förbrukats tillhopa 27 900 kronor under budgetåret 1959/60. Med hänsyn härtill anses nämnda delpost böra uppföras med 28 000 kronor, d. v. s. 2 600 kronor mindre än vad som anvisats för de båda ämbetsverken för budgetåret 1960/61.

b) Delposten till övriga expenser är för riksräkenskapsverkets del uppdelad på två poster, nämligen dels för eget behov med högst 108 000 kronor, dels för annat än eget behov med förslagsvis 300 000 kronor. Belastningen på förstnämnda post utgjorde under budgetåret 1959/60 110 000 kronor. Sakrevisionens delpost till övriga expenser är för innevarande budgetår uppförd med 22 400 kronor och har under senast förflutna budgetår belastats med 22 100 kronor. Den sammanlagda anslagsbelastningen har sålunda utgjort drygt 132 000 kronor. Abonnemangskostnaderna för riksrevisionsverkets telefonväxel kan beräknas bli omkring 6 000 kronor högre än de sammanlagda årliga abonnemangskostnaderna för riksräkenskapsverkets och sakrevisionens telefonväxlar. Härtill kommer behovet av tryckning av brevpapper, kuvert och blanketter m. m. för det nya ämbetsverket. Med hänsyn till det anförda och till svårigheterna att beräkna förevarande delpost bör enligt organisationskommitténs mening riksrevisionsverkets post till övriga expenser för eget behov upptagas till 145 000 kronor. Å andra sidan anses delposten till övriga expenser för annat än eget behov med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60, 262 500 kronor, kunna nedsättas från 300 000 kronor till 265 000 kronor.

4. Riksräkenskapsverkets anslagspost till publikationstryck är för innevarande budgetår uppförd med 29 000 kronor. På grundval av nu föreliggande offerter kan för nästkommande budgetår beräknas åtgå till budgetredovisningen cirka 16 000 kronor, till utdrag ur rikshuvudboken cirka 3 500 kronor och till årsboken cirka 11 400 kronor. Härtill kommer korrigeringskostnader med i runt tal 2 000 kronor. Dessutom bör enligt organisationskommitténs mening beredas möjlighet för riksrevisionsverket att i publikationsform bedriva aktiv upplysningsverksamhet angående vissa tolkningsfrågor m. m. Kommittén uppskattar medelsbehovet härför till 5 000 kronor. Enligt statsmakternas beslut skall arbetet med sammanställning och tryckning av statsliggaren övergå från statskontoret till riksrevisionsverket. För tryckningen disponerar statskontoret under innevarande budgetår 120 000 kronor. Detta belopp anser kommittén böra fr. o. m. budgetåret 1961/62 överföras till riksrevisionsverkets anslagspost till publikationstryck, som sålunda bör upptagas till sammanlagt 158 000 kronor.

5. Den i riksräkenskapsverkets omkostnadsstat upptagna anslagsposten

till Övriga utgifter: Transportkostnader är för närvarande uppförd med 3 000 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen för budgetåret 1959/60, 6 900 kronor, synes enligt kommittén motsvarande anslagspost för riksrevisionsverkets del böra uppföras med 6 000 kronor.

6. Under inkomstposten Särskilda uppbördsmedel: Försålda blanketter m. m. har riksräkenskapsverket för budgetåret 1959/60 redovisat en inkomst av drygt 14 000 kronor. Motsvarande inkomstpost föreslås i riksrevisionsverkets omkostnadsstat upptagen till 15 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår beräknats för riksräkenskapsverket.

Departementschefen

Organisationskommitténs förevarande anslagsäskande överstiger med 115 000 kronor summan av de för innevarande budgetår under riksräkenskapsverkets och statens sakrevisions omkostnadsanslag anvisade medlen. Skillnaden förklaras nästan helt av den tidigare berörda överföringen av arbetet med statsliggaren från statskontoret till riksrevisionsverket.

Liksom vid behandlingen i det föregående av statskontorets omkostnadsanslag vill jag även i förevarande sammanhang understryka svårigheterna att mera exakt beräkna det under det nya verkets första verksamhetsår erforderliga anslaget. Kommitténs beräkningar, vilka grundar sig på för närvarande för de båda verken anvisade belopp, synes emellertid kunna godtagas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksrevisionsverket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 660 000 kronor.

[27] **23. Statskontoret och riksrevisionsverket: Utrustning och inredning av nya lokaler m. m.**

Nytt anslag (förslag) 500 000

Organisationskommittén för den statliga centrala rationaliserings- och revisionsverksamheten **hemställer, att till Statskontoret och riksrevisionsverket: Utrustning och inredning av nya lokaler m. m. anvisas ett reservationsanslag om 500 000 kronor.**

Motiv

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen har kommittén konstaterat, att inventariebeståndet vid de fyra nuvarande verken till mycket stor del är föråldrat och förslitet. På sätt närmare framgår av det föregående beräknar kommittén den erforderliga nyanskaffningen av möbler och inventarier m. m. — inklusive installationskostnaderna för automatiska telefonväxlar — till 746 000 kronor. En del av anskaffningen anses emellertid kunna anstå något år, varför kommittén förordar, att anslaget uppföres med 500 000 kronor. I detta belopp ingår kostnaderna för de båda telefonväxlarna, ca

125 000 kronor, samt den för statskontoret erforderliga möbel- och inventarieanskaffningen, 220 000 kronor. Återstående 155 000 kronor avses för påbörjande av inventarieanskaffningen för riksrevisionsverket.

Departementschefen

I likhet med organisationskommittén finner jag erforderligt, att medel anvisas för utrustning av de båda ämbetsverken med nya möbler och maskiner m. m. Mot kommitténs beräkning av medelsbehovet härför har jag inte heller funnit anledning till erinran. För ändamålet synes i riksstaten böra uppföras ett särskilt för statskontoret och riksrevisionsverket gemensamt reservationsanslag. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att senare meddela bestämmelser om fördelningen av anslaget på de båda verken.

I detta sammanhang torde böra anmälas, att organisationskommittén numera för statskontorets och riksrevisionsverkets räkning beställt de nya telefonväxlar, för vilka medel beräknats under förevarande anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statskontoret och riksrevisionsverket: Utrustning och inredning av nya lokaler m. m.* anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[28] **24. Matematikmaskinnämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 411 000	1 163 921
1960/61 (statsliggaren s. 454)	1 610 700	
1961/62 (förslag)	2 382 000	

Matematikmaskinnämnden hemställer, att anslaget höjes med 944 900 kronor.

	Ökning
1. Personalförändringar	
a) 6 matematiker högst Ag 23	170 496
b) 2 matematiker högst Ag 23	56 832
c) 15 matematiker högst Ag 23	426 240
d) 2 kanslibiträden Ag 7	24 888
e) 3 kontorsbiträden Af 1—Ae 5	33 660
2. Tjänsteförändringar	
a) 2 byrådirektörer Ae 26—avdelningsdirektörer Be 1 samt 1 byrådirektör Ag 26—avdelningsdirektör Be 1	28 944
b) 2 förste byråingenjörer Ae 23, 2 matematiker Ae 23, 1 förste byråingenjör Ag 23, 1 matematiker Ag 23—byrådirektörer högst A 26	20 388

	Ökning
c) 3 matematiker Ag 23, 1 förste byråingenjör Ae 21, 2 matematiker Ae 21, 2 byråingenjörer Ae 19, 2 matematiker Ae 19, 1 förste byråingenjör Ag 21, 3 matematiker Ag 21, 1 matematiker Ag 19—15 förste byråingenjörer eller matematiker högst A 23	41 160
3. Automatiska förändringar	
a) löneklassförändringar m. m.	8 357
b) rörligt tillägg	121 935
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	12 000
	944 900

Motiv

1. a) Nämnden kommer att förfoga över viss tid å försvarets forskningsanstalts datamaskin typ IBM 7090 för körningar inom den civila sektorn av beräkningsproblem som är för stora för att behandlas i Besk eller Facit EDB. Den för perioden 1/1 1962—31/12 1962 avdelade tiden, 1 000 timmar, torde motsvara den årliga kapaciteten hos flera datamaskiner av typen Besk. Nämnden måste därför ha ett antal matematiker för att handlägga problem och arbetsuppgifter för IBM 7090 och har som ett absolut minimum stannat för sex sådana tjänster. Av skäl som närmare framgår av motiveringen till punkterna 2. b) och c) föreslås att dessa tjänster placeras i högst A 23.

b) Under åberopande av i föregående års petita anförda skäl hemställer nämnden ånyo om inrättande av en matematikertjänst för vartdera området numerisk analys och automatisk kodning (se 1960: VII ht s. 60).

c) Databehandlingsavdelningen disponerar sedan den 1 juli 1959 över en tjänst i Ag 26, tre i Ag 23, tre i Ag 21 och en i Ag 19. Det anses nu organisatoriskt möjligt att genomföra en anpassning av avdelningens arbetsstyrka i riktning mot de ökade krav som ställes på densamma. Nämnden anser sig böra begränsa sig till en utbyggnad, som endast kan tillgodose de allra angelägnaste kraven från nämndens kunder inom statsförvaltningen. Avdelningens verksamhet har två grenar, dels undervisning, dokumentation och vad därmed sammanhänger, dels systemarbete och programmering. Den utåtriktade undervisningsverksamheten har i huvudsak legat nere sedan våren 1959. Det kommer att bli nödvändigt att återupptaga denna och nu med en mera praktisk inriktning än förut. Nämnden beräknar att detta kommer att kräva tre årsarbetskrafter, men för att inte riskera att förlora kontakten med den snabba utvecklingen bör undervisningsstyrkan bestå av sex personer, som delar sin tid mellan undervisning och system- eller programmeringsarbete. En verksamhet, som är besläktad med undervisningen, är följandet av utvecklingen på databehandlingsområdet samt dokumentationen. Det gäller dels materielutvecklingen, dels metodutvecklingen. Med hänsyn till den hittillsvarande tidsåtgången för förstnämnda slag av arbete finner nämnden, att en årsarbetskraft bör beräknas härför. För närvarande anser sig

nämnden inte heller kunna föreslå att mer än en person följer metodutvecklingen på databehandlingsområdet. Denna måste därvid täcka både automatkodningstekniken och övriga metodfrågor inom den kommersiella och administrativa databehandlingen. När det gäller direkt medverkan i system- och programmeringsarbete krävs dels viss personal för enstaka långsiktiga uppgifter, dels personal som med kort varsel kan sättas in på mindre uppgifter. Bland sådana större uppgifter, som tar i anspråk personal för längre tid, kan nämnas, att uppbördsorganisationskommittén från den 1 september 1960 disponerar tre personer ur databehandlingsavdelningen. Man kan förutse, att liknande långsiktiga arbetsinsatser kommer att behövas bl. a. för folkpensioneringen och för den allmänna tilläggspensioneringen. Nämnden räknar med att insatser av detta slag under lång tid framåt kommer att kräva sammanlagt ytterligare sex årsarbetskrafter. Nämnden har för databehandlingsavdelningens del kommit fram till ett oundgängligt personalbehov, bortsett från administration, arbetsledning samt skriv- och kontorsgöromål, av 20 årsarbetskrafter. För administration och arbetsledning erfordras vid denna arbetsstyrka tre personer, varför databehandlingsavdelningens numerär, bortsett från skriv- och kontorspersonal, skulle behöva stiga till 23 personer. Frånsett avdelningschefen, som anses böra placeras i B 1, bör enligt nämnden två befattningshavare inneha tjänst i högst A 26 och de övriga placeras i tjänster i högst A 23.

d—e) Biträdespersonalen för den matematiska avdelningen och för databehandlingsavdelningen är otillräcklig. Framför allt är det databehandlingsavdelningens tillkomst, som aktualiserat också arbetsuppgifter av biträdesnatur. Med de under tidigare punkter framförda äskandena följer också ett ökat behov av biträdespersonal. Nämnden föreslår därför inrättande av fem biträdestjänster, varav två som kanslibiträde och de övriga i reglerad befordringsgång.

2. a) Cheferna för de tre avdelningarna inom nämnden är numera samtliga byrådirektörer i lönegrad A 26. Nämnden föreslår, att samtliga tre tjänster upptages vid B-listeförhandlingarna för inplacering i lönegrad B 1. Som motiv härför framhåller nämnden, att uppflyttningen av universitetslaboraturerna från A 26 till B 1 redan fått ogynnsam verkan för nämnden. På det senaste årets B-lista har vidare uppflyttning skett av ett relativt stort antal laboraturer från A 26 till B 1.

b—c) Nämnden har arbetsområden, där personaltillgången röner stark konkurrens från den enskilda sektorn och där utvecklingen går så snabbt att för ändamålet utbildad personal ej finns att anställa, utan intern kursverksamhet måste till. Det anses därför vara särskilt värdefullt med flexiblast möjliga lönesystem. Nämnden föreslår, att de kvalificerade tjänsterna inom nämnden förändras från vissa fixa lönegradstjänster till s. k. högsttjänster. De nuvarande tjänsterna för ingenjörs- respektive matematikerpersonalen i lönegraderna A 23, A 21 och A 19 anses därvid böra omändras till högsttjänster. Inom var och en av de tre avdelningarna bör två av dessa tjänster kunna möjliggöra inplacering i lönegrad A 26, varför dessa sex

tjänster anses böra placeras i högst A 26. Samtliga övriga här nämnda tjänster föreslås omvandlade till tjänster i högst A 23.

Yttrande

Kommittén för maskinell databehandling framhåller — efter att ha något berört utvecklingen på databehandlingsområdet och vissa överväganden rörande det framtida organiserandet av databehandlingsarbetet inom statsförvaltningen — att organisationen i personalhänseende torde få utbyggas successivt men redan från början måste kunna möjliggöra en aktiv insats. Härför erfordras speciellt, att systemsidan är tillräckligt dimensionerad. Den nuvarande personaluppsättningen hos nämndens databehandlingsavdelning och matematiska avdelning behöver byggas ut för att motsvara de krav som sålunda måste ställas. Det synes enligt kommittén ofrånkomligt, att denna utbyggnad får fortsätta under budgetåret 1961/62. Den personal man kan räkna med att erhålla behöver utbildas såväl teoretiskt som i praktiskt arbete, och det tar viss tid innan mera påtagliga insatser kan påräknas. Den nuvarande personalstyrkan anses emellertid behöva utökas även av den anledningen, att ett ökat behov av hjälp med systemuppläggning och programmering kan förutses uppkomma på olika håll inom statsförvaltningen under budgetåret 1961/62. Även med hänsyn till nödvändigheten av att intensifiera undervisningsverksamheten anses en snar personalförstärkning erforderlig.

Med hänsyn härtill är enligt kommitténs uppfattning en förstärkning i personellt hänseende av såväl matematiska avdelningen som databehandlingsavdelningen påkallad. Det anses dock inte möjligt att nu med bestämdhet ange storleken av den personalstyrka som kan sättas in under budgetåret och dennas fördelning på olika arbetsuppgifter. Kommittén finner lämpligast, att medel för av nämnden föreslaget antal tjänster ställes till Kungl. Maj:ts förfogande och att dessa medel av nämnden må tagas i anspråk med Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Vad angår lönegradsplaceringen av tjänsterna framhåller kommittén, att konkurrensförhållandena på förevarande starkt expanderande område är sådana, att lönesättningen måste vara relativt hög, för att personal skall kunna förvärvas och behållas. Ur denna synpunkt anses den friare lönesättning, som följer av systemet med högsttjänster, fördelaktigt. Ett bifall till nämndens förslag i vad angår lönebeloppen väntas inte föregripa kommitténs förslag.

Vad gäller förslaget om inrättande av fem biträdestjänster erinrar kommittén om, att tjänsterna synes böra tillsättas i samma takt som de nya tjänsterna på databehandlingsavdelningen och matematiska avdelningen inrättas.

Departementschefen

Under budgetåret 1959/60, vilket var det första då bruttoredovisning förekom för matematikmaskinnämndens del, har inkomsterna av nämndens

verksamhet väsentlig understigit de beräknade. De har nämligen uppgått till 1 070 000 kronor mot i anslagsframställningen för sagda budgetår angivna 2 000 000 kronor. Orsakerna härtill är, enligt vad nämnden uppgivit, bl. a. att Facit EDB-maskinen inte kommit i bruk från budgetårets början utan först under hösten 1959 samt att en länge planerad höjning av tarifferna inte kunnat ske förrän den 1 maj 1960. Vidare har beläggningen ökat något långsammare än beräknat. Å andra sidan har också utgifterna understigit de anvisade anslagen med ca 200 000 kronor.

Det bör understrykas, att den angivna differensen mellan utgifter och inkomster, ca 1,2 miljoner kronor, inte bör betraktas som ett ekonomiskt resultat av verksamheten. Sålunda ingår i utgifterna ett amorteringsbelopp på förenämnda datamaskin (cirka 685 000 kronor), vilket avsevärt överstiger normal avskrivningskostnad, och vidare lönekostnaderna för databehandlingsavdelningen (omkring 200 000 kronor), vilken är avsedd att fungera som ett serviceorgan åt statliga myndigheter. På inkomstsidan är bl. a. att märka att de subventionerade uppdragen, med bortseende från sistnämnda serviceverksamhet, beräknas motsvara inkomster om ca 650 000 kronor.

Inkomsterna för budgetåret 1961/62 beräknas av nämnden till 2 miljoner kronor. Härtill bör emellertid läggas cirka 700 000 kronor i gratisprestationer till universitet och högskolor samt ytterligare minst 250 000 kronor för en uppräkning till normaltaxa för vissa åt statliga organ utförda uppdrag. Vid bifall till de förslag jag under denna och de båda nästföljande punkterna framlägger skulle utgiftsramen bli 3 649 000 kronor. Om härifrån borträknas kostnaderna (för nästa budgetår cirka 900 000 kronor) för databehandlingsavdelningen, som ju utan särskild ersättning tjänar som serviceorgan åt myndigheterna, kan man från dessa utgångspunkter räkna med ett visst överskott av nämndens verksamhet i övrigt.

Vad gäller äskandena under avlöningsanslaget har nämnden funnit nödvändigt, att medel anvisas för avlöning av ett antal matematiker för handläggning av vissa arbetsuppgifter avseende IBM 7090. För databehandlingsavdelningen har nämnden vidare föreslagit en utökning av antalet befattningar från åtta till 23. Av dessa skulle tre avses för undervisning, två för uppföljning och dokumentation, tre för skatter och folkbokföring, sex för folkpensioner m. m. samt sex för inte i detalj förutsebara uppgifter, vartill kommer tre tjänstemän för administration och arbetsledning. För egen del finner jag det vara av stor vikt att nämnden — i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till det snart föreliggande betänkandet från kommittén för maskinell databehandling — beredes möjlighet att tillgodose i varje fall de angelägnaste kraven från kunderna inom statsförvaltningen. Jag är därför beredd att i så måtto tillstyrka nu nämnda förslag, att jag för ändamålet beräknar ett belopp om 600 000 kronor. Inom denna ram synes även kunna tillgodoses behovet av viss biträdesförstärkning. Beloppet torde böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att disponeras av nämnden efter framställning i varje särskilt fall.

Verksamheten inom autokodning och numerisk analys syftar till en förenkling och rationalisering beträffande matematiska beräkningar. Värdet härav har jag tidigare understrukit. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att en av de för dessa ändamål begärda tjänsterna inrättas.

De föreslagna tjänsteförändringarna kan jag inte tillstyrka.

Härutöver beräknar jag under arvodesposten, i enlighet med i propositionen nr 126 år 1960 angivna grunder, ett belopp av 600 kronor såsom arvode till organisationsföredragande.

Med godtagande av uppskattningen av de automatiska utgiftsförändringarna under anslaget beräknar jag detta sålunda:

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 17 600 (+ 600) kronor;

ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft oförändrat 220 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 632 300 (+ 490 400) kronor;

rörligt tillägg 476 500 (+ 268 300) kronor;

kompensation för höjda folkpensionsavgifter 35 600 (+ 12 000) kronor.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 2 382 000 (+ 771 300) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för matematikmaskinnämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	17 600
2. Ersättningar till expertis och fillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	220 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 632 300
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	476 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	35 600
Summa kronor	2 382 000

b) till *Matematikmaskinnämnden: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 382 000 kronor.

[29] **25. Matematikmaskinnämnden: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	145 500	188 154
1960/61 (statsliggaren s. 455)	204 000	
1961/62 (förslag)	648 000	

Matematikmaskinnämnden hemställer, att anslaget ökas med 72 000 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m.	+ 1 000
2. Reseersättningar	— 2 000
3. Bränsle, lyse, elektrisk kraft och vatten	+ 5 000
4. Övriga expenser	+ 26 000
5. Nattlig bevakning av nämndens lokaler	+ 1 000
6. Studier och konferenser utomlands rörande matematik- och databehandlingsmaskiner samt besök i Sverige av utländska fackmän	+ 15 000
7. Kostnader för svenskt medlemskap i CIPC	+ 26 000
	+ 72 000

Motiv

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 3 659; anslag 1960/61 3 000. — Med hänsyn till belastningen föreslås en höjning av anslagsposten med 1 000 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 2 674; anslag 1960/61 10 000. — De inrikes tjänsteresor, som kan krävas genom databehandlingsavdelningens tillkomst, kommer sannolikt att rymmas inom ramen för tidigare anvisat anslag om 8 000 kronor.

3. *Bränsle, lyse m. m.* Utgift 1959/60 27 520; anslag 1960/61 25 000. — Med hänsyn till belastningen föreslås delposten uppförd med 30 000 kronor.

4. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 98 000; anslag 1960/61 79 000. — För innevarande budgetår har bl. a. anvisats ett engångsbelopp om 21 000 kronor, varför den begärda höjningen egentligen uppgår till 47 000 kronor. I engångsanvisning för möbler och övrig utrustning för äskade tjänster beräknas ett belopp av 20 000 kronor. Vidare föreslås en upprustning av nämndens kontorsmaskinpark. Härför äskas i engångsanvisning 10 000 kronor. Nämnden hemställer vidare om ett belopp av 2 000 kronor för taxiresor mellan nämndens lokaler och de av nämnden utnyttjade datamaskinanläggningarna. För ökad expensförbrukning till följd av den vidgade verksamheten äskas 10 000 kronor. Slutligen anses för automatiska kostnadsökningar på grund av höjda städerskelöner, omsättningsskatt m. m. böra anvisas ett belopp av 5 000 kronor.

5. *Nattlig bevakning.* Utgift 1959/60 6 901; anslag 1960/61 7 000. — På grund av höjda lönekostnader erfordras en anslagshöjning av 1 000 kronor.

6. *Studier och konferenser utomlands rörande matematik- och databehandlingsmaskiner samt besök i Sverige av utländska fackmän.* Utgift 1959/60 29 400; anslag 1960/61 30 000. — Den föreslagna ökningen av arbetsstyrkan gör det möjligt att effektivare än hittills inhämta och nyttiggöra utländska erfarenheter. Till stor del bör detta ske genom studiebesök eller

medverkan och deltagande i kurser och konferenser utomlands. Programutbytet med IBM för försvarets forskningsanstalts maskin 7090 kommer vidare att kräva åtminstone ytterligare en resa årligen till USA. Posten föreslås höjd med 15 000 kronor.

7. *Kostnader för svenskt medlemskap i Centro Internazionale Provisorio di Calcolo (CIPC).* — År 1951 uppgjordes en konvention om inrättande av Centro Internazionale di Calcolo i Rom (CIC) för vetenskaplig forskning, utbildning, rådgivning och beräkningsservice. I avvaktan på att konventionen skall ratificeras av tillräckligt många stater bildades 1958 ett provisoriskt CIC (CIPC) genom ett avtal mellan UNESCO och ett italienskt institut. Till CIPC är ett flertal organisationer från olika länder anslutna som s. k. korresponderande institutioner — däribland matematikmaskinnämnden — vilka alla därigenom kan deltaga i det av CIPC planerade internationella arbetet. Anslutningen som korresponderande institution är avgiftsfri. För att Sverige skall kunna även aktivt deltaga i planeringen av detta internationella arbete genom medlemskap i CIPC:s styrelse fordras antingen att Sverige officiellt ratificerar konventionen om CIC eller att matematikmaskinnämnden, såsom statlig institution, anmäler sig som medlem i CIPC och åtager sig att betala den stipulerade årsavgiften så länge CIPC är provisoriskt, det vill säga till utgången av år 1961. Årsavgiften, som för Sveriges del i båda fallen blir 5 000 U.S. dollars, är avhängig av Sveriges relativa andel i UNESCO:s budget. Av de båda alternativen anses det sistnämnda vara att föredraga. Nämnden äskar därför medel för årsavgiften för år 1961.

Yttrande

Kommittén för maskinell databehandling tillstyrker, att medel anvisas för medlemskap i Centro Internazionale Provisorio di Calcolo för budgetåret 1961/62. Huruvida framdeles medel för detta ändamål skall ställas till förfogande, bör enligt kommittén få bli beroende på de erfarenheter angående denna organisation som kan förvärvas.

Departementschefen

Vad matematikmaskinnämnden föreslagit under denna punkt kan jag godtaga med den inskränkningen, att jag inte tillstyrker nämndens anslutning till CIPC och inte heller någon medelsanvisning för taxiresor. I enlighet med vad jag närmare utvecklar i det följande torde därutöver under anslaget böra beräknas ett belopp om 400 000 kronor, motsvarande av nämnden under nästföljande punkt äskade medel för vissa löpande materielomkostnader och smärre nyanskaffningar samt magnetband till Facit EDB. Totalt torde anslaget sålunda böra uppföras med 648 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Matematikmaskinnämnden: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 648 000 kronor.

[30] **26. Matematikmaskinnämnden: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	725 000	936 604
1960/61 (statsliggaren s. 456)	1 196 000	
1961/62 (förslag)	619 000	

Matematikmaskinnämnden **hemställer, att anslaget uppföres med 1 619 000 kronor.**

	Förslag
1. Amortering och ränta på Facit EDB	318 000
2. Avtalsenligt kristillägg till Facit EDB	41 000
3. Hyreskostnader för Alwac III E	60 000
4. Löpande materielomkostnader och smärre nyanskaffningar för BESK, Facit EDB, Alwac III E, laboratorium och verkstad	300 000
5. Magnetband till Facit EDB	100 000
6. Fortlöpande modernisering av BESK och Facit EDB	100 000
7. Utvecklings- och konstruktionsarbete rörande Superbesk-projektet	600 000
8. Medelsreserv	100 000
	1 619 000

Motiv

1. *Amortering och ränta på Facit EDB.* I och med detta amorteringsbelopp är Facit EDB-maskinen helt amorterad. Detta gäller även magnetbands- och hålkortsutrustning.

2. *Avtalsenligt kristillägg till Facit EDB.* I kontraktet med AB Åtvidabergs industrier angående leverans av Facit-maskinen omfattade betalningsbeloppet bl. a. en av prisändringar beroende indexbunden del. Ett pristillägg om i runt tal 41 000 kronor uppstod, vilket skulle erläggas vid godkänd leverans. I enlighet med överenskommelse med leverantören har betalning skett den 2 juli 1960. Nämnden hemställer, att detta belopp anvisas för budgetåret 1961/62.

3. *Hyreskostnader för Alwac III E.* Detta belopp är sista hyresinbetalningen på Alwac III E. Den har därmed övergått i nämndens ägo.

4. *Löpande materielomkostnader och smärre nyanskaffningar för BESK, Facit EDB, Alwac III E, laboratorium och verkstad.* Denna post har nedjusterats med 40 000 kronor, delvis på grund av kostnadsutfallet för budgetåret 1959/60.

5. *Magnetband till Facit EDB.* Med fem magnetbandstationer installerade under 1961/62 väntar nämnden en kraftig ökning av efterfrågan på magnetband. Det erinras om att nämnden i sin tur tillhandahåller band till uppdragsgivarna, varför motsvarande inkomster inflyter.

6. *Fortlöpande modernisering av BESK och Facit EDB.* Förslaget avser

den fortlöpande moderniseringen av Besk och är sålunda en direkt rationaliseringsåtgärd.

7. *Utvecklings- och konstruktionsarbete rörande Superbesk-projektet.* Vissa förslag till riktlinjer för Superbesk-arbetet har uppdragits av nuvarande laboratorn vid Stockholms universitet, förre byrådirektören vid nämnden G. Erlandsson. Enligt dessa är Superbesk planerad snarare som ett system av maskiner än som en enhetlig maskin. Systemet avses dirigeras av en central kontrollenhet och bli utbyggbart i olika avseenden efter de behov, som kan bli aktuella. I motsats till många kommersiella maskiner behöver Superbesk alltså inte från början planeras med stor marginal för växande behov. För att underlätta programmering av de stora problemkomplex, som kan bli aktuella för Superbesk, har övervägts möjligheten att i maskinen bygga in vissa egenskaper, som man på artificiell väg med så kallad automatisk kodning ger nuvarande maskiner. En fullt utbyggd maskin enligt de antydda riktlinjerna för Superbesk-arbetet med en stor uppsättning av magnetband och andra yttre organ kan uppskattas kosta ca 7 miljoner kronor. Från såväl ekonomisk som teknisk synpunkt synes det inte lämpligt att redan nu binda sig vid ett projekt av denna omfattning. Den tidigare nämnda byggbarheten i det planerade Superbesk-systemet gör det emellertid möjligt att realisera projektet etappvis, så att varje etapp utgör en användbar maskin. Systemet kan successivt byggas ut och förbättras. En första etapp i Superbesk-projektet kan utgöras av en maskin med 12 000 ords snabbminne och en räknehastighet ungefär tio gånger så hög som i Besk. En sådan maskin beräknas kosta ungefär 1,5 miljoner kronor och kan realiseras inom några år. Under budgetåret 1961/62 koncentreras arbetet lämpligen på konstruktions- och utvecklingsarbete, och materielanslaget härför kan då begränsas till 600 000 kronor. Resterande 900 000 kronor väntas bli erforderliga under nästföljande budgetår.

Yttrande

Kommittén för maskinell databehandling, som utgår från att de för systemsidan erforderliga resurserna ställes till förfogande, finner sig inte nu böra förorda, att medel anvisas för ett fullföljande av Superbeskprojektet. Frågan därom anses dock längre fram böra upptagas till förnyad prövning med utgångspunkt från då föreliggande erfarenheter. I avvaktan härpå och med hänsyn till det behov av undervisning på datamaskinteknikens område, som kan föreligga, motsätter sig kommittén likväl inte, att lika stort belopp som för innevarande budgetår ställes till nämndens förfogande för utvecklingsarbete. Det är enligt kommitténs uppfattning önskvärt, att utvecklingsarbetet liksom under innevarande år inriktas på sådant sätt, att det kan komma till nytta även för nämndens nuvarande maskinpark. En mindre uppräkning av de föreslagna anslagsposterna för löpande materielomkostnader och för fortlöpande modernisering av Besk och Facit synes enligt kommittén också rimlig. Det anses även angeläget, att den begärda medelsreserven beviljas.

Departementschefen

Vad matematikmaskinnämnden föreslagit under punkterna 1—5 kan jag biträda. Vidare beräknar jag för fortlöpande modernisering av BESK och Facit EDB, utvecklings- och forskningsarbete samt medelsreserv ett belopp om sammanlagt 200 000 kronor. Jag kan därför tillstyrka, att ett belopp om 1 019 000 kronor anvisas för nu ifrågavarande ändamål.

Jag vill emellertid erinra om att det anslag som numera brukar anvisas matematikmaskinnämnden för anskaffning av materiel till en del kan sägas bestå av rena driftskostnader, vilka delvis är beroende av verksamhetens omfattning som i sin tur påverkar inkomsterna av verksamheten, till en annan del av rena investeringskostnader, såsom amortering på matematikmaskiner, byggande av maskiner i egen regi eller kompletteringar och moderniseringar. Med hänsyn till karaktären av förstnämnda kostnader torde dessa — såsom jag förutsatt under nästföregående punkt — böra bestridas från nämndens omkostnadsanslag. Dit synes sålunda böra hänföras det belopp om sammanlagt 400 000 kronor som jag föreslagit för löpande materielomkostnader och smärre nyanskaffningar samt magnetband. Förevarande materielanslag torde sålunda böra uppföras med 619 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Matematikmaskinnämnden: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 619 000 kronor.

[31] **27. Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	700 000	242 123
1960/61 (statsliggaren s. 456)	400 000	
1961/62 (förslag)	700 000	

Från förevarande anslag bestrides kostnaderna dels för uppbördsorganisationskommittén, dels för försöksverksamhet i samband med de organisationsundersökningar inom den civila och militära statsförvaltningen som nu bedrives av statens organisationsnämnd och som efter den 1 juli 1961 är avsedda att övertagas av statskontoret, dels ock för eventuella kostnader för försök med elektroniska databehandlingsmaskiner inom statsförvaltningen.

Med hänsyn främst till beräknad ökning av kostnaderna för uppbördsorganisationskommitténs verksamhet synes anslaget för nästkommande budgetår böra uppföras med 700 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

C. Skatte- och kontrollväsen

[32] **1. Tullverket: Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 593 800	3 458 015
1960/61 (statsliggaren s. 456)	3 593 800	
1961/62 (förslag)	4 319 000	

Generaltullstyrelsen **hemställer, att anslaget höjes med 772 600 kronor.**

	Ökning
1. Personalförändringar	
a) 1 byrådirektör Ao 26	212 810
3 byråinspektörer Ao 21	
3 tullkontrollörer Ao 19	
b) 1 kontorist Ao 9	16 361
c) ökning av den icke-ordinarie personalen	28 040
2. Tjänsteförändringar	
a) 1 förste byråsekreterare Ao 23 — byrådirektör Ao 24	1 789
b) 1 förste revisor Ao 21—Ao 23	3 310
c) 1 kammarskrivare Ao 15—förste kammarskrivare Ao 17	2 422
d) 3 kanslibiträden Ao 7—kontorister Ao 9	4 798
e) 2 kanslibiträden Ae 7—Ao 7	—
3. Automatiska förändringar	
a) rörligt tillägg	377 494
b) övriga	125 576
	772 600

Bifall till förslagen under 1. a) och b) medför en minskning av avlöningsanslaget för tullstaten med 129 302 kronor.

Motiv

1. a) Arbetsuppgifterna för styrelsens tullbehandlingsbyrå har avsevärt ökats, främst till följd av Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA). Härigenom har tillkommit en helt ny grupp av ärenden, avseende tillämpning av ett författningskomplex av delvis mycket invecklad natur, och det är enligt styrelsen nödvändigt att tillskapa en särskild organisation för kontroll av varors ursprung. Införandet av den allmänna varuskatten har inneburit en förändring av liknande karaktär. Tillkomsten den 1 januari 1959

av en ny tulltaxa har också, i vad avser laboratoriearbetet, medfört en ökad arbetsbörda. Tulltaxan upptar till övervägande del värdetullar, varför en avsevärd intensifiering av tullvärdekontrollen blivit nödvändig. Värdebestämmelserna i den nya tulltaxeförordningen påkallar även en mera aktiv insats från den centrala ledningens sida. Byråns arbetsuppgifter har vidare utvidgats bl. a. genom den ökade möjligheten till tullindring för varor som delvis är av svenskt ursprung. Vidare erinrar styrelsen om att tullsamarbetsrådets nomenklaturkommitté trätt i verksamhet innevarande år och att Sverige kommer att ingå som medlem i rådets värdekommitté. Även det nordiska samarbetet på tullområdet har på senare tid krävt ökad uppmärksamhet. Vidare har tillkomsten av EFTA även i detta hänseende inneburit en ökad arbetsbelastning. Inom byrån finns två specialavdelningar, tullverkets huvudlaboratorium och tullvärdekontoret, vilka under byråchefen förestås av en byrådirektör i Ao 26 respektive en förste byråinspektör i Ao 23. I övrigt handlägges göromålen på byråns allmänna avdelning under byråchefens direkta ledning. Med den redovisade utökningen av arbetsuppgifterna är det enligt styrelsen nödvändigt att från byråchefen avlasta det omedelbara ansvaret även för andra ärenden. Arbetsuppgifterna i samband med dels den med EFTA sammanhängande verksamheten för ursprungskontroll, dels den allmänna varuskatten står nära de kontrolluppgifter som ankommer på tullvärdekontoret. Det anses därför lämpligt, att byråns verksamhet på dessa områden ställes under ledning av en tjänsteman i sådan ställning att han i stort sett kan handha denna uppgift på eget ansvar. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna och den självständiga ställningen anses han i likhet med föreståndaren för huvudlaboratoriet böra placeras i Ao 26. — För att närmast under byrådirektören handha ledningen av ursprungskontrollen bör enligt styrelsen tills vidare anställas en byråinspektör. För det mera kvalificerade granskning- och utredningsarbete, som krävs i hithörande frågor, anses böra avses tjänstemän i tullkontrollörs grad. Tills vidare föreslås åtminstone två tjänster i denna grad inrättade. Frågor rörande allmän varuskatt har hittills handlagts av en tjänsteman, som för ändamålet förordnats att bestrida på byråinspektör ankommande göromål. Efter hand torde han kunna få tillfälle att i större utsträckning ägna sig också åt erforderlig kontrollverksamhet. Styrelsen föreslår i detta hänseende inrättande av en tjänst som byråinspektör. — För att kontrollverksamheten skall få den effektivitet, som påkallas av den ökade användningen av värdetullar, erfordras enligt styrelsen förstärkning på tullvärdekontoret av den personal, som handhar det mera kvalificerade granskning- och utredningsarbetet. Härför har hittills under kontorets chef funnits en byråinspektör och en tullkontrollör. Emellertid kommer byråinspektören att i anledning av tillkomsten av EFTA tagas i anspråk jämväl för bokföringsgranskning för ursprungskontorets räkning. En ökning av personalen anses ofrånkomlig, varför styrelsen föreslår inrättande av ytterligare en tjänst som tullkontrollör. — Den ökning av huvudlaboratoriets arbetsbörda, som den mera komplicerade varuklassificeringen på det

kemiska området medfört, kommer enligt styrelsen att bli bestående. Tillkomsten av EFTA och utjämningsskatten kommer för övrigt att ställa ökade krav på laboratoriet. Denna avdelning anses därför böra förstärkas med en byråinspektör.

b) Registreringen av resultaten av undersökningarna på huvudlaboratoriet handhas av ett kanslibiträde vid centraltullkammaren i Stockholm, vilket beordrats tjänstgöra på laboratoriet. Tjänstemannen har att övervaka utskrivning av analyskort samt göra sammandrag på registerkort över varors sammansättning och användning. Detta förutsätter kunskaper i kemi, varukännedom och språk. De arbetsuppgifter som åvilar tjänstemannen är av så kvalificerad art, att de enligt styrelsen bör ankomma på en kontorist.

c) På grund av trafikstegringen och de ökade arbetsuppgifterna, bl. a. till följd av EFTA-konventionen, anser styrelsen erforderligt med en ökning av den icke-ordinarie personalen.

2. a) Ifrågavarande tjänst är placerad på revisionsbyråns allmänna avdelning. Innehavaren av tjänsten är bl. a. byråchefens ställföreträdare. Främst på grund av det växande internationella samarbetet på tullområdet har förste byråsekreterarens föredragningsskyldighet utökats. Med hänsyn till det ökade ansvar, som numera åvilar innehavaren av tjänsten, anses denna böra ändras till byrådirektörstjänst i Ao 24.

b) Kameralbyråns revisionskontor har tidigare förestått av en förste revisor i Ao 23. Denne har numera erhållit ökade arbetsuppgifter och befogenheter och har bl. a. att utan föredragning i styrelsen besluta på styrelsens vägnar i vissa personalärenden. Med hänsyn till det ökade arbete, som numera åvilar förste revisorn i Ao 23, har chefskapet för revisionskontoret överflyttats till innehavaren av förevarande tjänst. Då denne därigenom erhållit allt mer kvalificerade arbetsuppgifter, anser styrelsen skäligt, att tjänsten placeras i Ao 23.

c) Innehavaren av denna tjänst, som är avsedd för kameralbyråns upphandlingskontor, är ansvarig för att inom tullverket erforderliga blanketter finns att tillgå. Tullverkets blankettförteckning upptar omkring 800 blanketter. Styrelsen framhåller, att arbetet med konstruktion och revision av dessa är både omfattande och krävande. Styrelsen anser angeläget, att tjänsten höjes till Ao 17.

d) Innehavarna av dessa tjänster är byråregistratorer på personal-, revisions- och tullbehandlingsbyråerna. De arbetsuppgifter, som numera åvilar dessa befattningshavare, är enligt styrelsen av sådan art och omfattning, att tjänsterna med tillämpning av de normer för byråregistrators lönegradsplacering, som föreslagits av 1947 års biträdesutredning, bör uppflyttas till kontoristgraden.

e) Innehavarna av två av styrelsens fyra extra ordinarie kanslibiträdestjänster har erhållit förordnande på tjänsterna år 1957. Då ett stadigvarande behov föreligger av dessa tjänster, anses de böra ordinariesättas.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att avge utlåtande över förslagen under 1. a) och b) samt 2. a)—d), kan inte biträda förslaget om uppflyttning av tjänsten som förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 och av tre tjänster som kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9.

Beträffande förslaget om uppflyttning av en tjänst som kammarskrivare i Ao 15 till förste kammarskrivare i Ao 17 på kameralbyrån skulle detta innebära ett avsteg från de principer, efter vilka befordran till kammarskrivare i Ao 15 och förste kammarskrivare i Ao 17 numera sker efter det att 1960 års riksdag efter förhandlingar mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisation godkänt inrättande av ett antal tjänster som kammarskrivare i Ao 15 och förste kammarskrivare i Ao 17 i utbyte mot tjänster som kammarskrivare i Ao 13. Lönenämnden avstyrker därför bifall till detta förslag.

Den till inrättande föreslagna tjänsten som byrådirektör i Ao 26 bör enligt nämndens mening placeras i lönegrad A 24.

Nämnden ifrågasätter, huruvida inte den för tullbehandlingsbyråns ursprungskontor yrkade förstärkningen med två tjänster som tullkontrollör i Ao 19 kan tillgodoses genom inrättande av en tjänst som tullkontrollör i Ao 19 och en tjänst som kammarskrivare.

Mot övriga förslag har nämnden inte funnit anledning till erinran.

Departementschefen

Den av generaltullstyrelsen föreslagna förstärkningen av personalen vid styrelsens tullbehandlingsbyrå kan jag tillstyrka i så måtto att jag föreslår inrättande av en tjänst som byrådirektör i Ao 26, två tjänster som byråinspektör i Ao 21, två tullkontrollörstjänster i Ao 19 samt en kammarskrivartjänst i Ao 15. Vidare torde i enlighet med styrelsens förslag böra inrättas en tjänst som kontorist i Ao 9 och avlöningsmedlen för den icke-ordinarie personalen ökas med 28 000 kronor. Vid bestämmandet av lönegradsplaceringen för byrådirektören har jag särskilt beaktat angelägenheten av att tullbehandlingsbyråns verksamhet på av styrelsen nämnda områden ställes under ledning av en tjänsteman i sådan ställning, att han i stort sett kan handha denna uppgift på eget ansvar.

Ett bifall till vad jag nu föreslagit i fråga om nya befattningar medför, att sex kammarskrivartjänster i Ao 13 och en kanslibiträdestjänst i Ao 7 på tullstaten kan indragas. Avlöningsanslaget till tullstaten torde på grund härav, såsom jag föreslår i det följande, böra minskas med 112 900 kronor.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör vidare en tjänst som förste revisor på styrelsens kameralbyrå uppflyttas från Ao 21 till Ao 23. Övriga förslag till tjänsteförändringar kan jag inte biträda.

Styrelsens uppskattning av de automatiska utgiftsförändringarna godtar jag.

Anslaget beräknas sålunda:
avlöningar till ordinarie tjänstemän 2 355 500 (+ 243 100) kronor;
arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, oförändrat 1 800 kronor;
avlöningar till tillfälliga biträden m. m. vid statistiska avdelningen, oförändrat 21 200 kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 894 700 (+ 21 300) kronor;
rörligt tillägg 980 800 (+ 455 800) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 65 000 (+ 5 000) kronor.

Anslaget torde alltså kunna beräknas till 4 319 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga de ändringar i den för generaltullstyrelsen gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för generaltullstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	2 355 500
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 800
3. Avlöningar till tillfälliga biträden m. m. vid statistiska avdelningen, *förslagsvis*	21 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	894 700
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	980 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	65 000
Summa kronor	4 319 000

c) till *Tullverket: Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 319 000 kronor.

[33] **2. Tullverket: Avlöningar till befattningshavare å tullstaten.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	64 494 000	63 915 039
1960/61 (statsliggaren s. 457)	65 247 000	
1961/62 (förslag)	71 592 000	

Generaltullstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 6 374 000 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Indragning av 1 tullöveruppsyningsmanstjänst i Ao 12 i Klintehamn-Burgsvik	— 16 394
2. Beräknad minskning av avlöningsmedlen till följd av minskad rekrytering av icke-ordinarie personal	— 235 000

	Ökning eller minskning
3. Vissa personalförändringar vid kustbevakningen	— 185 000
4. Vissa personalförändringar vid gränsbevakningen	— 92 000
5. Övriga personal- och tjänsteförändringar	
a) 5 tullkontrollörer Ao 19 vid lokaltullförvaltningen, varvid 5 kammarskrivartjänster i Ao 13 kan indragas	+ 20 830
b) 8 tullöveruppsyningsmän Ao 12 vid centraltullkamrarna i Göteborg och Malmö samt tullkamrarna i Nyköping, Landskrona, Lidköping, Borås, Örebro och Umeå, varvid 8 förste tulluppsyningsmanstjänster i Ao 10 kan indragas	+ 14 953
c) 9 tullöverinspektörer Ao 24—Ao 25 vid centraltullkamrarna, 1 tullförvaltare Ao 24—Ao 25 vid frihamnstullavdelningen i Stockholm	+ 19 325
d) 3 tullförvaltare Ao 21—Ao 23 i Södertälje, Linköping och Karlshamn	+ 10 312
e) 1 tullförvaltare Ao 19—Ao 21 i Motala	+ 3 089
f) 1 tullförvaltare Ao 17—Ao 19 i Storlien	+ 1 236
g) 2 tullkontrollörer Ao 19—tullöverkontrollörer Ao 21 vid centraltullkammaren i Stockholm resp. tullkammaren i Hälsingborg	+ 6 082
h) 5 kammarskrivare Ao 13—förste kammarskrivare Ao 17, 13 kammarskrivare Ao 13—Ae 15, 25 kammarskrivare Ae 13—Ae 15	+ 73 877
i) 2 tullöveruppsyningsmän Ao 12—tullmästare Ao 14 vid centraltullkamrarna i Stockholm och Malmö	+ 4 181
j) 50 tulluppsyningsmän Ao 9—förste tulluppsyningsmän Ao 10 samt 32 nya tulluppsyningsmanstjänster i Ae 9	—
k) 50 tullvakter Ao 7—Ae 7	—
l) 3 kanslibiträden Ao 7—kontorister Ao 9 vid tullkamrarna i Eskilstuna, Karlshamn och Ystad	+ 4 514
m) 2 kontorister Ae 9—Ao 9, 5 kanslibiträden Ae 7—Ao 7	—
6. Indragning av tjänster å tullstaten till följd av inrättande av vissa tjänster hos generaltullstyrelsen	— 129 305
7. Automatiska förändringar	
a) rörligt tillägg	+6 360 000
b) obekvämhetstillägg	+ 204 000
c) övriga	+ 309 300
8. Förflyttning av kammarskrivarpersonal mellan de olika förvaltningsgrenarna m. m.	—
	+6 374 000

Motiv

1. Vardera tullstationen i Klintehamn och Burgsvik har förestått av en tullöveruppsyningsman. Under en följd av år har trafiken vid dessa tullstationer varit obetydlig. Styrelsen föreslår därför, att en tullöveruppsyningsmanstjänst indrages.

2. Olika rationaliseringsåtgärder inom lokalbevakningen beräknas i och för sig medföra en minskning av personalbehovet under nästa budgetår med omkring 50 man. Minskningen motverkas dock i viss utsträckning av att personal måste avdelas för nytillkomna arbetsuppgifter. Sålunda krävs omkring 10 man till följd av nyinrättade färjeleder och cirka 20 man för den nya storflygplatsen Arlanda. Anslaget anses kunna minskas med 235 000 kronor.

3. Vid översyn av kustbevakningens organisation har det ansetts möjligt att nu verkställa en jämförelsevis genomgripande rationalisering av bevakningen genom en anpassning av posteringsorganisationen efter moderna tekniska resurser. En sådan rationalisering beräknas, om den genomföres under en femårsperiod, kunna ske utan större olägenheter för personalen. Efter samråd med statens organisationsnämnd har styrelsen fastställt en ny bemanningsplan för kustdistrikten, vilken innebär, att bevakningen sammanföres i färre men i regel mera slagkraftiga enheter. Antalet kustposteringar, för närvarande omkring 90, minskas med nära hälften och personalstyrkan från något mer än 400 till inte fullt 320 man. Under förutsättning av tillgång till erforderlig teknisk utrustning anses kustbevakningen i sin utformning enligt den nya planen få samma effektivitet som hittills. För att kustbevakningen med minskad personalstyrka skall kunna bevara sin effektivitet erfordras tillgång till tidsenlig teknisk utrustning och en viss omläggning av arbetsmetoderna. Tjänstgöringen förutsättes bli mindre rutinmässig än hittills och mera anpassad efter förekommande konkreta uppgifter, vilket ställer ökade krav på arbetsledningen. Kustbevakningen anses därför böra tillföras ytterligare ett antal förmanstjänster. Eftersom de nya arbetsmetoderna måste tillämpas redan från början, är det enligt styrelsen angeläget, att organisationsförändringen genomföres snarast möjligt. Ett antal nya förmanstjänster anses därför böra inrättas från och med nästa budgetår. — Befälet över kusttullmästarområden och distriktbåtar anses liksom hittills närmast under kustdistriktcheferna böra utövas av kusttullmästare. Den nya bemanningsplanen innebär, att antalet kusttullmästarområden minskas med ett och att antalet distriktbåtar ökas med två. Det erfordras därför ytterligare en kusttullmästartjänst. — Förmanskapet över kustposteringarna utövas nu av kustöveruppsyningsmän eller, i en del fall, förste kustuppsyningsmän. Vid uppgörandet av den nya bemanningsplanen har beaktats, att förmännen måste äga kunskaper i författningar på skiftande områden och förstå att rätt använda en ofta komplicerad och dyrbar teknisk utrustning. Det har ansetts erforderligt, att varje kustpostering föreståsav en kustöveruppsyningsman och att vid vissa posteringar en eller två med mera självständigt befäl utrustade tjänstemän därutöver placeras i samma lönegrad. Vad angår inrättandet av två eller flera förmanstjänster vid en och samma postering anför styrelsen, att en för stadigvarande patrullering använd båt och en vid samma postering för motsvarande uppgifter använd bil bör kunna oberoende av varandra rycka ut under befäl av en kustöveruppsyningsman. Enligt bemanningsplanen erfordras ett tillskott av 20

kustöveruppsyningsmanstjänster. — Den nya kusttullmästartjänsten och de 20 nya kustöveruppsyningsmanstjänsterna anses tills vidare böra vara extra ordinarie. Härvid är avsikten, att 7 ordinarie förste kustuppsyningsmanstjänster och 14 ordinarie kustuppsyningsmanstjänster inte skall uppehållas. — I fråga om antalet tjänster på ordinarie stat i bevakningskarriären föreslås de ändringar, som framgår av följande sammanställning.

Tjänstebenämning	Nuvarande antal	Föreslaget antal
kusttullmästare Ao 14	26	26
kustöveruppsyningsmän Ao 12	57	57
förste kustuppsyningsmän Ao 10	79	79
kustuppsyningsmän Ao 9	158	80
kustvakter Ao 8	29	29
kustvakter Ao 7	20	—

I avvaktan på att personalöverskottet avvecklas, anses 78 kustuppsyningsmanstjänster i Ao 9 och 5 kustvakttjänster i Ao 7 böra föras på övergångsstat. Anslaget för nästa budgetår beräknas komma att belastas med avlöning åt 73 kustuppsyningsmän och en kustvakt på övergångsstat. Vid beräkningen av det föreslagna antalet förste kustuppsyningsmanstjänster har förutsatts, att vikariatsförordnande i allmänhet inte skall meddelas på sådan tjänst. Antalet ordinarie kustuppsyningsmanstjänster har beräknats så, att befordran till ordinarie kustuppsyningsman, under förutsättning av jämn rekrytering, skall ske efter ungefär samma anställningstid som för närvarande, sju och ett halvt år. Avsikten är att vikariatsförordnanden framdeles i allmänhet inte skall meddelas på kustuppsyningsmanstjänster. Med hänsyn till att befordran till kustvakt i Ao 8 för närvarande sker efter en förhållandevis kort anställningstid föreligger inte längre något behov av ordinarie tjänster i lägre grad inom kustbevakningskarriären. Under ickeordinarieposten har medel beräknats för den nya kusttullmästartjänsten och de 20 nya kustöveruppsyningsmanstjänsterna. Dessutom har medel beräknats för redan nu befintliga 2 kustöveruppsyningsmanstjänster i Ae 12 och 12 kustuppsyningsmanstjänster i Ae 9 samt för erforderligt antal tjänster i rekryteringsgraderna, nämligen 45 kustvakttjänster i Ae 7 och 5 kustvaktsaspiranttjänster i Af 5. Vid bibehållande av antalet kustuppsyningsmanstjänster i Ae 9 erhålles vid kustbevakningen ungefär samma standard i fråga om befordran till sagda lönegrad som under punkt 5. j) föreslås för lokalbevakningen.

4) Det numera slutligt genomförda *svensk-norska gränstullsamarbetet* har för Sveriges del medfört indragning av 15 tullstationer och minskning av gränsbevakningspersonalen med omkring 60 tjänstemän. Gränstullsamarbetet innebär, att personalen vid kvarvarande svenska tullstationer får fullgöra tulltjänst för både svensk och norsk räkning. Personalen måste sålunda vara väl insatt inte blott i de svenska tull- samt in- och utförselbestämmelserna utan även i motsvarande norska bestämmelser. Härtill kom-

mer att tulltaxeringsarbetet vid tullstationerna ökat allt mer både kvantitativt och kvalitativt. — Tullstationerna i Svinesund, Hån och Eda, som förestås av gränstullmästare i Ao 14, intar ur arbetssynpunkt en särställning i förhållande till övriga tullstationer vid landgränsen. Styrelsen anser det därför skäligt, att nyssnämnda tjänster uppflyttas till lönegrad Ao 16. — I bemanningsplanen för gränsdistrikten vid norska gränsen har gränstullmästarna, som är chefer för var sitt gränstullmästarområde med förmanskap över gränsbevakningspersonalen inom området samt med inspektionsskyldighet beträffande inom området liggande tullstationer och gränsposteringar, placerats också som föreståndare för en tullstation inom området. Vid fem av dessa tullstationer är såsom gränstullmästarens närmaste man placerad en förste gränsuppsyningsman. Enär gränstullmästaren ofta befinner sig på inspektionsresor, varvid hans närmaste man får utöva föreståndarskapet vid tullstationen, anses det skäligt, att dessa förste gränsuppsyningsmanstjänster utbytes mot gränsöveruppsyningsmanstjänster. — Vid gränsposteringen Långflon är för närvarande placerade en förste gränsuppsyningsman och en gränsuppsyningsman. Vid envar av fyra andra gränsposteringar av samma storleksordning och med samma arbetsuppgifter är som chef för posteringen placerad en gränsöveruppsyningsman. Styrelsen anser, att också posteringen Långflon bör ledas av en gränsöveruppsyningsman, varför en förste gränsuppsyningsmanstjänst föreslås utbytt mot en gränsöveruppsyningsmanstjänst. — Vad beträffar den *svensk-finska gränsen* inleddes den 1 oktober 1960 ett gränstullsamarbete mellan svenska och finska tullmyndigheter vid fyra mellanriksvägar (tullvägar). Sedan gränsälven isbelagts, kommer gränstullsamarbetet att utvidgas till ytterligare två mellanriksvägar. Vid den svensk-finska gränsen förekommer en betydligt större smuggling än vid den svensk-norska gränsen. Härtill kommer att i Tornedalen under våren 1960 inletts ett mera fast samarbete mellan tull- och polispersonalen därstädes. Tullpersonalen har därvid att biträda med polisiär gräns- och främlingskontroll och polisiär ordningstjänst. Vid sagda gräns är åtta gränsposteringar utrustade med tjänstebil. Befälhavare för bilpatrullerna är vid två av posteringarna gränsöveruppsyningsmän men vid de övriga sex posteringarna förste gränsuppsyningsmän. Styrelsen anser, att såsom befälhavare för dessa bilpatruller bör avses gränsöveruppsyningsmän. Härför skulle erfordras inrättande av sex gränsöveruppsyningsmanstjänster i utbyte mot sex förste gränsuppsyningsmanstjänster. — För förbättring av befordringsgången inrättades år 1959 30 förste kustuppsyningsmanstjänster vid kustbevakningen och 200 förste tulluppsyningsmanstjänster vid lokalbevakningen. Enär gränsbevakningens omorganisation då ej slutförts, inrättades samtidigt inte några nya förste gränsuppsyningsmanstjänster. På grund av att de kvalificerade arbetsuppgifterna vid gränsbevakningen ökat anses från och med nästa budgetår 35 förste gränsuppsyningsmanstjänster böra inrättas i utbyte mot 35 gränsuppsyningsmanstjänster. Vid beräkning av antalet nya förste gränsuppsyningsmanstjänster har förutsatts, att vikariatsförordnande i allmänhet inte skall meddelas på sådan tjänst. Till be-

gränsning av kostnadsökningen bidrar vidare, att flertalet av de nya förste gränsuppsyningsmanstjänsterna i allmänhet beräknas komma att besättas med gränsuppsyningsmän, som på grund av tjänstetidsbefordran innehar personliga extra ordinarie tjänster i lönegrad 10. Med avseende på gränsbevakningen föreslår styrelsen sålunda inrättande av 3 gränstullmästartjänster i Ao 16 i utbyte mot 3 gränstullmästartjänster i Ao 14, 12 gränsöveruppsyningsmanstjänster i Ao 12 i utbyte mot 12 förste gränsuppsyningsmanstjänster i Ao 10 samt 35 förste gränsuppsyningsmanstjänster i Ao 10 i utbyte mot 35 gränsuppsyningsmanstjänster i Ao 9. — Personalen vid gränsbevakningen har successivt reducerats i enlighet med riktlinjerna för den omorganisation, för vilken redogörelse lämnats i förra statförslaget (se 1960: VII ht, s. 72). Personalreduceringen beräknas i och för sig medföra en kostnadsminskning av 125 000 kronor för nästa budgetår. Efter genomförandet av nu föreslagna personalförändringar beräknas nettobesparingen för gränsbevakningen under nästa budgetår till 92 000 kronor.

5. a) Trafikstegringen har medfört ökad arbetsbelastning för bl. a. den med tulltaxering och kamerala göromål sysselsatta personalen. Tillgången på kammarskrivarutbildad personal har sedan länge varit knapp och kommer att ytterligare minska. En successiv omgruppering av arbetskraften i riktning mot ökad användning av icke-kammarskrivarutbildad personal har därför ägt rum och kommer även i fortsättningen att bli nödvändig. Detta medför i sin tur behov av ökad kontroll och förstärkt arbetsledning. Vidare innehåller den nya tulltaxan värdetullar i betydligt större utsträckning än den gamla. Tulltaxeringen av värdevaror har visat sig vara mera krävande än tulltaxeringen av varor, som är belagda med specifika tullar. På grund av EFTA-konventionen samt tillkomsten av allmän varuskatt har tullverket tillförts nya arbetsuppgifter. Den kammarskrivarutbildade personalen måste därför i ännu högre grad än tidigare anlitas för kontroll-, arbetsledningsoch utredningsuppgifter. Med hänsyn härtill är det enligt styrelsen angeläget, att åtminstone fem nya tullkontrollörstjänster inrättas. Vid bifall härtill kan fem kammarskrivartjänster i Ao 13 indragas.

b) Med hänvisning till sin motivering i statförslaget för budgetåret 1959/60 upprepar styrelsen sin hemställan om en ny tullöveruppsyningsmanstjänst vid flygtullavdelningen i Göteborg (se senast 1960: VII ht, s. 74) samt framhåller, att trafiken vid avdelningen under år 1959 ytterligare ökat, varför bevakningspersonalen vid avdelningen måst utökas med en man. — Under senare år har färjetrafiken i Malmö ökat avsevärt, och nya visitationslokaler har tillkommit. Enär det föreligger ett stadigvarande behov av ytterligare en ordinarie tullöveruppsyningsmanstjänst i Malmö, föreslår styrelsen, att en sådan tjänst nyinrättas. — Enär tullförvaltarens vid tullkammaren i Nyköping arbetsbörda alltmera ökat, är denne inte längre i tillfälle att utöva den direkta ledningen av bevakningsarbetet. För ändamålet anses böra inrättas en tullöveruppsyningsmanstjänst. — Mellan Landskrona och danska hamnar vid Öresund förekommer nästan hela dygnet en omfattande trafik med båtar och bilfärjor. På grund av den ökade trafiken har

tullkammaren bemyndigats att förordna två tjänstemän att bestrida på tullöveruppsyningsman ankommande göromål. Den ordinarie förmanspersonalen vid tullkammaren anses böra förstärkas genom inrättande av ytterligare en tullöveruppsyningsmanstjänst. — Den utrikes fartygstrafiken inom Lidköpings tulldistrikt har under senare år avsevärt ökat, och tullförvaltaren har inte möjlighet att tillräckligt ägna sig åt ledningen av bevakningsarbetet. Styrelsen föreslår därför, att en tullöveruppsyningsmanstjänst tillföres tullkammaren. — Vid tullkamrarna i Borås och Örebro har trafiken ökat avsevärt. Även vid dessa tullkamrar är möjligheten för tullförvaltarna att ägna sig åt ledningen av bevakningsarbetet starkt begränsad. Tullkamrarna anses därför böra tillföras var sin tullöveruppsyningsmanstjänst. — Under de senare åren har styrelsen bemyndigat tullkammaren i Umeå att förordna en tjänsteman att förrätta på tullöveruppsyningsman ankommande göromål. Den tjänsteman, som erhållit dylikt förordnande, har varit förman för bevakningspersonalen vid stadens uthamn i Holmsund. En för förmannen avsedd tullöveruppsyningsmanstjänst anses böra inrättas från och med nästa budgetår. — I samband med inrättandet av de nu föreslagna åtta tullöveruppsyningsmanstjänsterna kan åtta ordinarie förste tulluppsyningsmanstjänster indragas.

c) De till uppflyttning föreslagna nio tullöverinspektörstjänsterna är placerade vid kameral-, taxe- och personalkontoren vid tulldirektionerna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Tullöverinspektörerna förestår var sitt kontor och är direkt underställda respektive tulldirektörer, vilka samtliga är placerade i lönegrad Bo 1. Den nuvarande skillnaden i lönehänseende mellan tullöverinspektörerna och tullöverkontrollörerna i Ao 23 är alltför obetydlig i förhållande till de skillnader, som föreligger i fråga om ställning i organisationen, arbetsuppgifter och ansvar. Vidare har till följd av den ökande trafiken, genomförda personalminskningar och andra omständigheter allt större krav kommit att ställas på tullöverinspektörerna, deras organisationsförmåga och allmänna kunnighet. Det anses därför skäligt, att tjänsterna placeras i Ao 25. — Tullförvaltaren, som är placerad vid centraltullkammaren i Stockholm, är föreståndare för frihamnstullavdelningen och ansvarig för verksamheten där. Likställigheten i lönehänseende mellan tullförvaltartjänsten i Stockholms frihamn och tullöverinspektörstjänsterna anses böra bibehållas. Med hänsyn härtill föreslås, att även denna tullförvaltartjänst uppflyttas till lönegrad Ao 25.

d) Rörelsen vid tullkamrarna i Södertälje, Linköping och Karlshamn är numera av sådan omfattning, att det anses skäligt, att tullförvaltartjänsterna placeras i lönegrad Ao 23.

e) Rörelsen vid tullkammaren i Motala är numera av sådan omfattning, att det anses skäligt, att tullförvaltartjänsten placeras i lönegrad Ao 21.

f) Rörelsen vid tullkammaren i Storlien har sedan flera år varit av sådan omfattning, att en högre lönegradsplacering av tullförvaltartjänsten än den nuvarande kunde ha varit motiverad. Tillkomsten av den nya mellanriksvägen över Storlien har medfört en såväl kvalitativ som kvantitativ ökning

av göromålen vid tullkammaren. Det anses därför skäligt, att tullförvaltartjänsten nu höjes till lönegrad Ao 19.

g) Styrelsen återkommer till sin hemställan i statskrivelsen för budgetåret 1958/59 (se 1958: VII ht, s. 60) om lönegradsuppflyttning för föreståndaren för tullavdelningen Centralstationen i Stockholm. De tjänsteåliggande, som åvilar denne, är enligt styrelsen betydligt mer kvalificerade än dem, som i allmänhet ankommer på tullkontrollör. Styrelsen hemställer därför ånyo, att tjänsten utbytes mot en tullöverkontrollörstjänst i Ao 21. — Tulltaxeringssektionen vid tullkammaren i Hälsingborg förestås av en tullöverkontrollör i Ao 23. För att alltför stora kostnader för trafiken genom anhopning av järnvägsvagnar och lastbilar skall kunna undvikas, anses det angeläget, att en väl kvalificerad tulltaxeringstjänsteman kan avdelas för den direkta ledningen av maskin- och partigodsexpeditionerna. En av de två tullkontrollörstjänster, som är placerade vid dessa expeditioner, föreslås därför utbytt mot en tullöverkontrollörstjänst i Ao 21.

h) För att bibehålla den befordringsstandard, som åstadkommits genom 1960 års B-listeförhandlingar, bör enligt styrelsen från och med ingången av nästa budgetår 5 förste kammarskrivartjänster i Ao 17 och 38 kammarskrivartjänster i Ae 15 inrättas. Härvid kan dels de 18 kammarskrivartjänster i Ao 13, som återstår efter genomförande av övriga föreslagna personalförändringar, dels 25 kammarskrivartjänster i Ae 13 indragas. Enär innehavarna av 17 kammarskrivartjänster i Ao 13 inte torde ha avgått från sina befattningar vid ingången av nästa budgetår och innehavarna av 4 av de föreslagna nya kammarskrivartjänsterna i Ae 15 beräknas inneha jämväl kammarskrivartjänst i Ao 13, bör 21 kammarskrivartjänster i Ao 13 föras på övergångsstat.

i) Vid centraltullkammaren i Stockholm har bevakningspersonalen under 1950-talet successivt minskats från 608 till omkring 500. Trafiken har samtidigt ökat avsevärt. I syfte att höja bevakningseffektiviteten utan att den totala bevakningsstyrkan vid centraltullkammaren därvid utökas, bör enligt styrelsen spanings- och visitationsverksamheten intensifieras ytterligare, varvid framför allt arbetsledningen behöver förstärkas. Fråga har därför uppkommit om att förstärka ledningen av gruppen med en eller ett par tulläveruppsyningsmän, varvid gruppchefen skulle uppflyttas till tullmästargraden. Styrelsen inskränker sig emellertid till att tills vidare föreslå, att en tullmästartjänst inrättas för gruppchefen i utbyte mot en tullöveruppsyningsmanstjänst. — Med hänvisning till sin motivering i föregående års statförslag (se 1960: VII ht, s. 77) upprepar styrelsen sin hemställan om uppflyttning av en tullöveruppsyningsmanstjänst i Malmö till tullmästare. Styrelsen framhåller därutöver bl. a., att trafikökningen vid flygtullavdelningen fortsatt och att allt större krav kommit att ställas på bevakningsförmannens självständighet och förmåga att själv lösa uppkommande problem.

j) Förordnanden på förste tulluppsyningsmanstjänster meddelas för närvarande i viss utsträckning. I syfte bl. a. att minska det administrativa arbete, som föranledes av dylika förordnanden, anser styrelsen angeläget, att för-

ordnandena begränsas och att 50 förste tulluppsyningsmanstjänster inrättas i utbyte mot 50 tulluppsyningsmanstjänster. Kostnaden beräknas motsvara den inbesparade kostnaden för vikariatsersättning, cirka 38 000 kronor. — De vid 1952 års tjänsteförteckningsrevision framkomna proportionerna mellan tulluppsyningsmans- och tullvaktskadrerna innebar en genomsnittstid för befordran till tulluppsyningsman av åtta år efter anställningen i tullverket. För att denna befordringsstandard skulle kunna hållas inrättades under åren 1955—1957 50 ordinarie och 105 extra ordinarie tulluppsyningsmanstjänster. Det förutsattes därvid, att antalet tulluppsyningsmanstjänster skulle minskas, när förhållandena så föranledde. År 1959 inrättades bl. a. 30 förste tulluppsyningsmanstjänster i utbyte mot 30 tullvakttjänster i Ao 7, varigenom tiden för befordran till tulluppsyningsman sänktes till omkring sju och ett halvt år. Hittills har förordnanden i viss utsträckning meddelats även på tulluppsyningsmanstjänster. Kostnaden för dessa förordnanden motsvarar i stort sett den kostnadsökning, som skulle uppkomma, om befordran till uppsyningsmansgraden vunnes efter sex års anställning i verket. För att möjliggöra en sådan befordran erfordras från och med ingången av nästa budgetår ytterligare 32 extra ordinarie tulluppsyningsmanstjänster. Enär antalet tjänster i tulluppsyningsmansgraden kommer att minska successivt, anser styrelsen tillräckligt, att ett belopp, motsvarande lönen till 22 extra ordinarie tulluppsyningsmän, överföres från ordinarieposten till icke-ordinarieposten.

k) Nyanställningen av tullvaktsaspiranter har under de senaste åren varit lägre än som motsvarat avgången av personal inom bevakningskåren. På grund härav och genom tillkomsten av vissa nya ordinarie tjänster har befordran till tullvakt i Ao 7 erhållits redan efter omkring två års icke-ordinarie anställning. Med hänsyn härtill anses 50 tullvakttjänster i Ao 7 kunna indragas, varvid under icke-ordinarieposten bör beräknas avlöningar till motsvarande antal icke-ordinarie tullvakter.

l) De till uppflyttning föreslagna tjänsterna är placerade vid kameralsektionerna vid tullkamrarna i Eskilstuna, Karlshamn och Ystad. Den övervägande delen av de arbetsuppgifter, som åligger innehavarna av dessa tjänster, är sådana som i allmänhet ankommer på tullkontoristutbildad personal eller kontorister i Ao 9, när uppgifterna är av den omfattningen, att de upptar större delen av tjänstemannens arbetstid. Det anses därför skäligt, att tjänsterna höjes till kontoristgraden.

m) Vid lokaltullförvaltningen finns för närvarande 13 extra ordinarie kontoristtjänster och 23 extra ordinarie kanslibiträdestjänster. De nuvarande innehavarna av två av kontoristtjänsterna och fem av kanslibiträdestjänsterna har erhållit förordnanden på tjänsterna år 1957 eller tidigare. Enär stadigvarande behov föreligger av sistnämnda kontorist- och kanslibiträdestjänster, anses dessa böra ordinariesättas. Därvid kan sju ordinarie kontorsbiträdestjänster vid lokaltullförvaltningen avföras från personalförteckningen.

6. Ett bifall till förslaget om inrättande av vissa tjänster hos styrelsen medför, att sju kammarskrivartjänster i Ao 13 och en kanslibiträdestjänst i Ao 7 på tullstaten kan indragas. Avlöningsanslaget för tullstaten anses i anledning härav böra minskas med 129 305 kronor.

7. c) Inrättandet av vissa nya tjänster samt höjningen av lönebeloppen på löneplan B och timbeloppen för övertidsersättning från och med den 1 juli 1960 beräknas föranleda en höjning av anslaget med sammanlagt 256 600 kronor. Uppflyttningen av samtliga till ortsgrupp 2 hänförda orter till ortsgrupp 3 medför, att anslaget för nästa budgetår bör höjas med 34 300 kronor. Arvoden åt kammarskrivarelever kommer vidare att med omkring 88 400 kronor överstiga det belopp, som beräknats för innevarande budgetår. På grund av att vikariatsförordnanden är avsedda att meddelas i mindre omfattning än tidigare, kan anslaget slutligen minskas med 70 000 kronor.

8. Styrelsen har i förevarande sammanhang hemställt om dels utbyte av kammarskrivartjänster i Ao 13 mot högre tjänster, dels indragning av dylika kammarskrivartjänster till sådant antal, att de på personalförteckningarna nu upptagna 30 kammarskrivartjänsterna i Ao 13 kan avföras från förteckningarna. Enär det tid efter annan kan uppkomma behov av att utbyta kammarskrivartjänst i Ao 15 hos styrelsen mot förste kammarskrivartjänst å tullstaten respektive omvänt, hemställer styrelsen om bemyndigande att verkställa sådant utbyte av tjänster.

Till sist upplyser styrelsen, att två kammarskrivare Ao 14, 21 kammarskrivare Ao 13, en tillsyningsman Ao 7, 78 kustuppsyningsmän Ao 9, fem kustvakter Ao 7 och två gränsuppsyningsmän Ao 9 bör föras på övergångsstat.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över de under 5. a), b), g), i) och l) framförda yrkandena, kan inte biträda förslaget om uppflyttning av en tjänst som tullkontrollör i Ao 19 vid centraltullkammaren i Stockholm till tullöverkontrollör i Ao 21 samt en som tullöveruppsyningsman i Ao 12 vid centraltullkammaren i Malmö till tullmästare i Ao 14. Mot övriga yrkanden har nämnden ingen erinran.

Departementschefen

Generaltullstyrelsens förslag till minskningar under anslaget genom indragning av en tullöveruppsyningsmanstjänst i Klintehamn—Burgsvik och genom mindre rekrytering av icke-ordinarie personal kan jag biträda.

Vidare tillstyrker jag ett genomförande av den av styrelsen föreslagna nya bemanningsplanen för kustdistrikten, vilken innebär en minskning av antalet kustposteringar från omkring 90 till cirka 45 och av personalstyrkan från något mer än 400 till inte fullt 320 man. Även de i anslutning härtill föreslagna lönegradsförändringarna kan jag tillstyrka.

Den successiva minskningen av personalen vid gränsbevakningen i enlig-

het med riktlinjerna för den omorganisation, för vilken jag lämnat en redogörelse i förra årets statsverksproposition (1960: VII ht, s. 68), beräknas under nästa budgetår medföra en kostnadsminskning med 125 000 kronor. Denna beräkning kan jag godtaga. I fråga om de i samband härmed föreslagna tjänsteförändringarna vid gränsbevakningen tillstyrker jag endast, att 12 förste gränsuppsyningsmanstjänster i Ao 10 utbytes mot samma antal gränsöveruppsyningsmanstjänster i Ao 12.

Beträffande övriga personal- och tjänsteförändringar tillstyrker jag, att fem kammarskrivartjänster i Ao 13 ändras till tullkontrollörstjänster i Ao 19. Vidare torde följande kammarskrivartjänster böra uppflyttas, nämligen sju från Ao 13 till tjänster som förste kammarskrivare i Ao 17, 12 från Ao 13 till Ae 15 samt 25 från Ae 13 till Ae 15, och 50 tullvaktstjänster i Ao 7 överföras till extra-ordinarie stat. Jag tillstyrker även generaltullstyrelsens förslag om överförande från ordinarieposten till icke-ordinarieposten av ett belopp motsvarande lönen till 22 extra ordinarie tulluppsyningsmän. Slutligen bör, i enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, följande lönegradsuppflyttningar ske, nämligen av åtta förste tulluppsyningsmanstjänster i Ao 10 till tjänster som tullöveruppsyningsmän i Ao 12, en tullkontrollörstjänst i Ao 19 vid tullkammaren i Hälsingborg till tjänst som tullöverkontrollör i Ao 21, en tjänst som tullöveruppsyningsman i Ao 12 vid centraltullkammaren i Stockholm till tullmästartjänst i Ao 14 samt tre kanslibiträdestjänster i Ao 7 till kontoristtjänster i Ao 9.

Vid bifall till mitt förslag under generaltullstyrelsens avlöningsanslag om inrättande av vissa tjänster för styrelsens tullbehandlingsbyrå kan förevarande anslag minskas med 112 900 kronor.

På övergångsstat bör för nästa budgetår uppföras följande tjänster, nämligen två som kammarskrivare i Ao 14, 21 som kammarskrivare i Ao 13, en som tillsyningsman i Ao 7, 78 som kustuppsyningsmän i Ao 9, fem som kustvakter i Ao 7 och två som gränsuppsyningsmän i Ao 9.

Med godtagande slutligen av styrelsens uppskattning av de automatiska utgiftsförändringarna samt förslaget om förflyttning av kammarskrivarpersonal mellan de olika förvaltningsgrenarna m. m. beräknar jag anslaget sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 44 575 000 (— 1 166 500) kronor;
avlöningar till icke-ordinarie personal 10 092 000 (+ 1 220 500) kronor;
rörligt tillägg 15 832 000 (+ 6 290 000) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 1 093 000 (+ 1 000) kronor.

Anslaget föreslås alltså skola upptagas till 71 592 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga de ändringar i den för tullstaten gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för tullstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	44 575 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	10 092 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	15 832 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 093 000
Summa kronor	71 592 000

c) till *Tullverket: Avlöningar till befattningshavare å tullstaten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 71 592 000 kronor.

[34] **3. Tullverket: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 573 000	7 281 619
1960/61 (statsliggaren s. 458)	7 719 000	
1961/62 (förslag)	8 197 000	

Generaltullstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 478 000 kronor.

	Ökning
1. Sjukvård m. m.	50 000
2. Övriga expenser	160 000
3. Publikationstryck	68 000
4. Drift och underhåll av fortskaffningsmateriel	200 000
	478 000

Motiv

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 280 425; anslag 1960/61 230 000. — Anslagsposten har med hänsyn till belastningen uppräknats med 50 000 kronor.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 2 092 681; anslag 1960/61 2 190 000. — Utgifterna för renhållning och städning har för innevarande budgetår beräknats till 850 000 kronor. Höjningen av arbetslönerna för renhållning och städning samt tillkomsten av nya lokaler beräknas komma att medföra en ökning av kostnaderna under nästa budgetår till 970 000 (+ 120 000) kronor. — Inkomsterna av blankettförsäljningen, som stigit från 72 000 kronor under budgetåret 1957/58 till 88 000 respektive 118 000 kronor under de båda senaste budgetåren, väntas komma att ytterligare öka. På grund av bl. a. tillkomsten av nya blanketter och stegrade tryckningskost-

nader beräknas utgifterna för blanketter till 210 000 kronor. Kostnaderna för statistikkort och tabulatorpapper samt för skrivmateriel och kontorsutensilier i övrigt beräknas till 75 000 respektive 135 000 kronor. Totalt uppskattas således utgifterna för skrivmateriel, papper, blankettryck o. dyl. för nästa budgetår till 420 000 (+ 70 000) kronor. — Generaltullstyrelsen framhåller, att utrikestrafikens höga nivå skärpt behovet av snabb kommunikation mellan tullanstalterna samt mellan dessa och styrelsen. Utgifterna för telegram, telefon och annonsering beräknas därför under nästa budgetår komma att uppgå till omkring 710 000 (+ 20 000) kronor. — För innevarande år har för möbler och maskiner beräknats ett belopp av 250 000 kronor. Antalet kontorsmaskiner i tullverket utgör omkring 1 700, av vilka cirka 1 300 användes i så stor utsträckning, att de efter tio år är starkt förslitna. Under innevarande budgetår beräknas utbyte kunna ske av 125 maskiner mot nya. För fortsatt utbyte under nästa budgetår av 130 äldre maskiner mot nya erfordras ett belopp om 110 000 kronor. Fortsatt anskaffning av kombinerade additions- och multiplikationsmaskiner samt fotokopieringsapparater åt vissa större tulltaxeringsavdelningar beräknas kosta 20 000 kronor. Utgifterna för reparation och underhåll av kontorsmaskiner beräknas till 30 000 kronor samt kostnaderna för anskaffning, reparation och underhåll av möbler till samma belopp, 30 000 kronor. De sammanlagda utgifterna för möbler och maskiner har sålunda för nästa budgetår beräknats till 190 000 (— 60 000) kronor. — Utgifterna för bokinköp m. m. har för nästa budgetår upptagits till 60 000 (+ 10 000) kronor. Styrelsen hemställer alltså, att delposten till övriga expenser för nästa budgetår uppföres med (970 000 + 420 000 + 710 000 + 190 000 + 60 000) 2 350 000 kronor.

3. *Publikationstryck.* Utgift 1959/60 191 217; anslag 1960/61 197 000. — För tryckning av ändringsblad till hittills utkomna ävensom under innevarande budgetår utkommande författningshandböcker erfordras för nästa budgetår ett belopp av 145 000 kronor. Kostnaderna för ändringstryck till tullverkets varuhandböcker samt för Tullverkets författningssamling och Kungl. Generaltullstyrelsens meddelanden har beräknats till 120 000 kronor. Anslagsposten till publikationstryck har således för nästa budgetår upptagits till 265 000 (+ 68 000) kronor.

4. *Drift och underhåll av fortskaffningsmateriel.* Utgift 1959/60 1 472 169; anslag 1960/61 1 650 000. — På grund av höjda arbetslöner och införandet av den allmänna varuskatten beräknas en utgiftsökning med 70 000 respektive 45 000 kronor. Vidare har underhållet av radionätet, som är under utbyggnad, och av tullverkets växande bilbestånd beräknats medföra en utgiftsökning med 85 000 kronor. För nästa budgetår har delposten därför upptagits till 1 850 000 (+ 200 000) kronor.

Departementschefen

Generaltullstyrelsens äskanden under förevarande anslag hänför sig nästan helt till förändringar av automatisk natur och kan av mig godtagas.

Jag tillstyrker sålunda uppräkning av följande poster i tullverkets omkostnadsstat, nämligen av Sjukvård m. m. med 50 000 kronor, av Övriga expenser med 160 000 kronor, av Publikationstryck med 68 000 kronor samt av Drift och underhåll av fortskaffningsmateriel med 200 000 kronor. Övriga anslagsposter synes böra upptagas med samma belopp som de för innevarande budgetår anvisade.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tullverket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 197 000 kronor.

[35] 4. **Tullverket: Anskaffning av viss materiel**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	600 000	625 814
1960/61 (statsliggaren s. 460)	500 000	
1961/62 (förslag)	600 000	

Generaltullstyrelsen hemställer, att för anskaffning av viss materiel för tullverket anvisas ett reservationsanslag av 775 000 kronor.

1. Större motorbåtar	
a) Båtar för kustbevakningen	500 000
b) Hamnbåt i Stockholm	80 000
2. Smärre motorbåtar, motorfordon m. m.	100 000
3. Radioanläggningar	75 000
4. Radaranläggningar	20 000
	775 000

Motiv

1. Större motorbåtar.

a) Båtar för kustbevakningen. I statförslaget för budgetåret 1959/60 anförde styrelsen, att såsom ersättning för föråldrad båtmateriel borde under den närmaste sjuårsperioden anskaffas tre till fyra större båtar per år (se 1959: VII ht, s. 60). Enligt fördelningsplanerna för de för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisade reservationsanslagen har medel beräknats för sammanlagt tre båtar. Nybyggnaden av ytterligare minst tre båtar har därigenom blivit uppskjuten. Den i statförslaget för budgetåret 1959/60 gjorda beräkningen avsåg behovet av båtar vid hittillsvarande organisation av kustbevakningen. Ändringen i kustbevakningens organisation innebär bl. a., att ett flertal små posteringar indrages och att i stället inrättas ett mindre antal stora posteringar med vidsträckta bevakningsområden. Styrelsen anser därför oundgängligen nödvändigt, att de stora posteringarna förses med modern materiel. Vid kustbevakningen finns för närvarande — förutom ett antal mindre prejbåtar — omkring 60 båtar. Av dessa är knappt

30 moderna och i sådant skick, att de kan användas någon längre tid. Efter genomförd rationalisering av kustbevakningen erfordras med avseende på stor och medelstor båtmateriel omkring 55 fullvärdiga båtar. Under tiden för rationaliseringens genomförande måste kustbevakningen därför tillföras omkring 25 stora eller medelstora båtar, vilket beräknas motsvara ett årligt behov av fyra till fem nya båtar. För nästa budgetår har styrelsen emellertid begränsat sig till att föreslå nybyggnad av två stora båtar för en kostnad av 250 000 kronor per båt.

b) Hamnbåt i Stockholm. Den av centraltullkammaren i Stockholm disponerade hamnbåten är numera inte helt ändamålsenlig och dessutom i sådant skick att den för att kunna användas i fortsättningen måste undergå en dyrbar reparation. Det anses lämpligt att i stället för att reparera den gamla båten anskaffa en ny, mindre och mera lätthanterlig båt, som drar mindre drifts- och underhållskostnader. Härför har beräknats ett belopp av 80 000 kronor.

2. *Smärre motorbåtar, motorfordon m. m.* För en rationalisering av bevakningsarbetet erfordras en fortsatt ökning av bilbeståndet vid större tullanstalter och vid posteringar med vidsträckta bevakningsområden. Kostnaden härför har för nästa budgetår beräknats till 100 000 kronor.

3. *Radioanläggningar.* Utbyggnad av radiosambandsnätet ingår även som ett led i rationaliseringen av bevakningsarbetet. För detta ändamål erfordras under nästa budgetår ett belopp om 75 000 kronor.

4. *Radaranläggningar.* Av kustbevakningens båtar har endast de fyra största försetts med radarapparatur. Under nästa budgetår anses ytterligare en större båt böra utrustas med radar. Kostnaden beräknas till 20 000 kronor.

Departementschefen

Den ändring i kustbevakningens organisation, som jag redovisat i det föregående, innebär bl. a., att ett flertal små posteringar indrages och att i stället inrättas ett mindre antal posteringar med vidsträckta bevakningsområden. För att en dylik rationalisering skall kunna genomföras är det nödvändigt, att de stora posteringarna förses med modern materiel. Jag anser mig därför böra tillstyrka en medelsanvisning av sådan storlek, att åtminstone en stor båt för kustbevakningen kan anskaffas. Även i övrigt ingår verkets äskanden till största delen som ett led i den fortgående rationaliseringen av bevakningsarbetet. Mot bakgrunden av det anförda föreslår jag, att förevarande anslag höjes till 600 000 kronor.

Såsom tidigare skett torde Kungl. Maj:t sedermera efter förslag av generaltullstyrelsen böra fastställa dispositionsplan för anslaget med beaktande av då föreliggande omständigheter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tullverket: Anskaffning av viss materiel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[36] **5. Kontrollstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 242 800	1 991 083
1960/61 (statsliggaren s. 460)	2 289 200	
1961/62 (förslag)	2 636 000	

Kontrollstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 356 100 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Tjänsteförändringar	
a) 1 byrådirektör Ae 26—Ao 26	—
b) 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	+ 3 806
c) 1 byrådirektör Ae 24—Ao 26	+ 1 856
d) 1 förste aktuarie Ao 23—byrådirektör Ag 24	+ 1 762
e) 1 förste byråinspektör Ag 23—Ao 23	—
f) 1 förste byråsekreterare Ae 21—Ae 23	+ 1 435
g) 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 10	+ 842
h) 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 10	+ 764
i) 1 kontorsbiträde Ae 5—Ao 5	—
2. Personalförändringar	
a) 1 amanuens Af 15/Ae 19	+ 18 798
b) 3 biträden för skriv- och kontorsgöromål Af 1/Ae 5	+ 30 373
c) 1 assistent Ae 15—kontorist Ae 9	— 4 759
d) arvode till organisationsföredragande	+ 1 200
3. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassuppflyttningar	+ 73 040
b) rörligt tillägg	+ 224 983
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 2 000
	+ 356 100

Motiv

1. a) Innehavaren av denna tjänst förestår kontrollstyrelsens juridiska avdelning. Då arbetsuppgifterna är av stadigvarande natur, anses tjänsten böra inrättas som ordinarie. I samband härmed kan en förste byråsekreterartjänst i lönegrad Ao 23, som för närvarande inte får återbesättas och för vilken medel inte beräknats, indragas.

b—c) Två av styrelsens byrådirektörstjänster har från och med den 1 juli 1960 uppflyttats från 24 till 26 lönegraden. Enligt styrelsens mening är någon skillnad i lönegradsplacering mellan byrådirektörsbefattningarna inte motiverad. Styrelsen anser därför, att också de övriga båda befattningarna, som är placerade på styrelsens skattebyråer, bör uppflyttas till lönegrad 26. Med hänsyn till arbetsuppgifternas stadigvarande natur anses tjänsterna böra upptagas som ordinarie.

d) Innehavaren av denna tjänst, som är placerad på styrelsens första byrå, föreståt statistiska avdelningen och straffregistret. Framställning om uppflyttning av denna befattning har gjorts tidigare (se 1959: VII ht, s. 61—62). Genom den successiva utvidgningen av den konsumtionsbeskattning, som styrelsen handhar, har under senare år en utökning av statistiken på området ansetts påkallad. Åt förste aktuarien har även uppdragits att verkställa beräkningar av inkomsterna på styrelsens olika skattetitlar. Också verksamheten vid styrelsens straffregister har successivt ökat. Styrelsen hemställer ånyo om uppflyttning av befattningen till byrådirektörstjänst i Ag 24. Vid bifall härtill kommer förste aktuarietjänsten i Ao 23 inte att uppehållas.

e) Denna tjänst, som inrättades från och med den 1 juli 1958, är placerad på styrelsens avdelning för försäljningsskatt och omsättningsskatt på motorfordon. Då arbetsuppgifterna på denna avdelning anses vara av stadigvarande natur, föreslås tjänsten ordinariesatt.

f) Det åligger i huvudsak denna befattningshavare, som är placerad på juridiska avdelningen, att bereda och föredraga ärenden rörande utdömande av vite enligt förfarandeförordningen, att i konkurser företräda styrelsen vid borgenärssammanträden och sammanträden inför rättens ombudsman och vid domstol samt att i övrigt fullgöra de arbetsuppgifter som anförtros åt honom, t. ex. utredningar i frågor av allmän juridisk natur och i frågor angående tolkning av författningar. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art anser styrelsen, att tjänsten bör vara placerad i lönegrad 23.

g) Innehavaren av denna tjänst förestår expeditionen för avgående post samt maskinskrivningscentralen. Befattningshavarens arbetsbörda har under senare år undergått en fortlöpande ökning och differentiering. Den underställda personalen uppgår numera till ett kanslibiträde, åtta kontors- och skrivbiträden samt ett tillfälligt biträde. Med hänsyn till tjänstens centrala ställning och det särskilda ansvar som åvilar innehavaren anses tjänsten böra placeras i 10 lönegraden.

h) Innehavaren av ifrågavarande kontoristtjänst är föreståndare för expeditionen på avdelningen för brännoljeskatt och har närmast att organisera, leda och övervaka arbetet för fyra kanslibiträden och sju kontors- och skrivbiträden. De med tjänsten förenade arbetsuppgifterna är enligt styrelsen av så kvalificerad natur, att tjänsten bör placeras i kansliskrivarlönegraden.

2. a—b) Enligt bestämmelser i den förordning den 3 juni 1960 (nr 258) om utjämningsskatt å vissa varor, som trädde i kraft den 1 juli 1960, är kontrollstyrelsen beskattningsmyndighet i fråga om utjämningsskatt som utgår annorledes än vid införsel. Till följd härav kommer viss personalförstärkning att bli erforderlig. För budgetåret 1961/62 erfordras enligt styrelsen en amanuens i reglerad befordringsgång och tre biträden för skriv- och kontorsgöromål.

c) I samband med viss omorganisation vid pensioneringen av en assistent i Ae 15 kommer en nyinrättad kontoristtjänst i Ae 9 att tagas i anspråk från och med den 1 februari 1961.

d) I enlighet med vad som förordats i den av riksdagen godkända propositionen nr 126 år 1960 har upptagits ett arvodesbelopp till särskild organisationsföredragande.

Yttrande

Statens lönenämnd har inte funnit anledning till erinran mot förslaget om uppflyttning av tjänsten som kontorist på avdelningen för brännoljeskatt till kansliskrivare i A 10 men kan inte biträda förslaget om motsvarande uppflyttning för föreståndaren på expeditionen för avgående post och maskinskrivningscentralen.

Departementschefen

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör tjänsten som kontorist i Ae 9 på avdelningen för brännoljeskatt uppflyttas till kansliskrivartjänst i Ae 10. Övriga förslag av styrelsen i fråga om tjänsteförändringar kan jag inte tillstyrka i vidare mån än att jag förordar, att tjänsten som förste byråinspektör i Ag 23 på tredje byrån förändras till extra ordinarie samt att en extra ordinarie kontorsbiträdestjänst överföres på ordinarie stat.

Kontrollstyrelsen är jämlikt förordningen om utjämningsskatt å vissa varor från och med den 1 juli 1960 beskattningsmyndighet i fråga om sådan skatt, då den utgår annorledes än vid införsel. Den personalförstärkning, vilken styrelsen bedömt som erforderlig för kontrollen av denna skatt, finner jag mig kunna godtaga. Inte heller styrelsens övriga förslag till personalförändringar och beräkning av automatiska utgiftsförändringar under anslaget föranleder någon erinran från min sida.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 751 000 (+ 21 000) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 200 (+ 1 200) kronor;
avlöningar till icke-ordinarie personal 1 253 500 (+70 500) kronor;
rörligt tillägg 590 000 (+ 252 100) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 40 300 (+ 2 000) kronor.

Anslaget torde alltså böra uppföras med 2 636 000 (+ 346 800) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga de ändringar i den för kontrollstyrelsen gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för kontrollstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ...	751 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 253 500

4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* 590 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis* 40 300

Summa kronor 2 636 000

c) till *Kontrollstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 636 000 kronor.

[37] **6. Kontrollstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	239 800	228 049
1960/61 (statsliggaren s. 461)	265 000	
1961/62 (förslag)	284 000	

Kontrollstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 19 400 kronor samt att ökningen tillgodoföres delposten Övriga expenser.

	Ökning
Övriga expenser	19 400

Motiv

Övriga expenser. Utgift 1959/60 194 600; anslag 1960/61 214 600. — Enär kontrollstyrelsen anses böra bidraga med en större del av kostnaderna för den med Nya systemaktiebolaget gemensamma telefonväxeln, räknar styrelsen med en kostnadsökning med 10 000 kronor. På grund av ständig ökning av antalet skattskyldiga beräknas vidare kostnaderna för skrivmaterialier, papper, blankettryck o. dyl. öka med 5 000 kronor. För ökade städningskostnader beräknas 2 000 kronor. Slutligen föreligger för inköp och underhåll av inventarier, bindning av böcker m. m. ett med 2 400 kronor ökat medelsbehov. Totalt upptar styrelsen sålunda delposten till 234 000 kronor.

Departementschefen

Kontrollstyrelsens förslag till medelsanvisning kan jag godtaga. Anslaget torde emellertid kunna avrundas till 284 000 (+ 19 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kontrollstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 284 000 kronor.

[38] **7. Kontrollstyrelsen: Kontrollstyrelsens lokalförvaltning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 286 000	2 182 618
1960/61 (statsliggaren s. 462)	2 376 500	
1961/62 (förslag)	2 618 000	

Kontrollstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 246 900 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Tjänsteförändringar	
a) 2 överkontrollörer Ae 21—Ao 21	—
2 kontrollörer Ae 19—Ao 19	—
b) 1 kanslibiträde Ae 7—kansliskrivare Ae 10	+ 764
c) 3 kanslibiträden Ae 7—kontorister Ae 9	+ 2 855
d) 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibiträde Ao 7	+ 1 435
2. Personalförändringar m. m.	
a) 1 assistent högst Ae 15	+ 17 940
b) medel för vikarier m. m.	— 13 000
3. Kontrollen av utskänkningsskatten	+ 9 000
4. Kontrollen över brännvins- och maltdryckstillverkningen	+ 27 000
5. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar	+ 35 836
b) rörligt tillägg	+ 163 770
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 800
6. Omkostnader	+ 500
	+ 246 900

Motiv

1. a) I sina statskrivelser för budgetåren 1952/53—1960/61 har kontrollstyrelsen bl. a. hemställt om ordinariesättning av vissa distriktsöverkontrollörs-, överkontrollörs- och kontrollörstjänster. Ordinariesättning har medgivits av de fyra distriktsöverkontrollörstjänsterna från och med den 1 juli 1959 och av fyra överkontrollörstjänster och fyra kontrollörstjänster från och med den 1 juli 1960. Styrelsen anser, att en ordinariesättning av ytterligare ett antal befattningshavare är önskvärd. Det framhålles, att 14 befattningshavare i lönegrad 19 och högre fortfarande inte innehar ordinarie anställning. Styrelsen föreslår, att två överkontrollörer och två kontrollörer nu överföres på ordinarie stat.

b—c) Innehavarna av dessa fyra tjänster, som är placerade vid distriktskontoren i Stockholm, Malmö, Göteborg och Sundsvall, förestår expeditionerna samt leder arbetet på kontoren. Arbetsbördan och ansvaret för ifrågavarande tjänstemän har ökat högst väsentligt på grund av utökning av styrelsens verksamhetsområde och den kontinuerliga ökningen av antalet skattskyldiga. Styrelsen anser en lönegradsuppflyttning av tjänsterna motiverad. Härvid anses den vid distriktskontoret i Stockholm böra placeras i lönegrad 10 och de övriga i lönegrad 9.

d) Innehavaren av denna kontorsbiträdestjänst, som är placerad på distriktskontoret i Stockholm, har till huvudsaklig uppgift att ansvara för göromålen på expeditionen i vad avser ärenden rörande brännoljeskatt. Med

hänsyn till de med tjänsten förenade göromålen anses denna böra placeras i lönegrad Ao 7.

2. a) Inspektionsfrekvensen anses otillfredsställande inom samtliga kontrolldistrikt men särskilt inom norra distriktet. De längre reseavstånden medför att inspektionsförrättarna där måste använda längre tid för varje inspektion än i de andra distrikten. För att nedbringa tiden mellan återbesök och i övrigt effektivisera kontrollen av brännoljeskatt i norra distriktet föreslår styrelsen inrättande av en assistenttjänst med placering i Sundsvall.

b) I samband med omläggning av redovisningen av malt- och läskedrycksskatterna minskas behovet av medel för tillfällig personal. Härigenom beräknas en besparing på 13 000 kronor uppkomma.

3. Styrelsens bidrag till Nya systemaktiebolagets lönekostnader för dess intendenters medverkan vid utskänkningsskattekontrollen har för vart och ett av budgetåren 1958/59 och 1959/60 beräknats till 70 000 kronor. Lönekostnaderna för 1958/59 uppgick emellertid till 73 590 kronor och för 1959/60 till 78 000 kronor samt kommer att öka ytterligare under innevarande budgetår. För att kommande löneökningar skall kunna täckas, föreslås beloppet för budgetåret 1961/62 höjt till 88 000 kronor.

4. Genom fortsatta åtgärder för begränsning av kontrollen vid lantbruksbrännerierna beräknas en besparing på cirka 20 000 kronor bli möjlig på arvodesposten. Eftersom brännvinstillverkningen emellertid beräknas nedgå, kommer kontrollkostnadsbidrag att inflyta med minskat belopp. Styrelsen föreslår därför, att posten till särskilda uppbördsmedel nedräknas med 7 000 kronor. I samband med slopandet av kontrollkostnadsbidrag från bryggerier som tillverkar lättöl beräknas uppbördsmedlen komma att minska med ytterligare 40 000 kronor.

6. Anslagsposten till sjukvård m. m. föreslås med hänsyn till belastningen uppräknad från 2 000 kronor till 3 000 kronor. Av samma skäl anses delposten till bränsle, lyse och vatten böra höjas med 700 kronor till 2 500 kronor. Vidare föreslår styrelsen, att följande poster minskas, nämligen delposten till övriga expenser med 200 kronor till 61 000 kronor samt anslagsposten till övriga utgifter med 1 000 kronor till 7 000 kronor. Totalt räknar styrelsen sålunda med en ökning av omkostnaderna med 500 kronor.

Departementschefen

Kontrollstyrelsens yrkande om ordinariesättning av två överkontrollörstjänster i Ae 21 föranleder inte någon erinran från min sida. Övriga förslag till tjänsteförändringar kan jag däremot inte tillstyrka.

I likhet med styrelsen anser jag angeläget, att kontrollen över brännoljeskatt i norra distriktet effektiviseras. Jag tillstyrker därför, att en tjänst som assistent i högst Ae 15 inrättas för ändamålet. Även styrelsens övriga förslag i förevarande sammanhang finner jag mig kunna godtaga.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 334 500 (+ 5 700) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 110 000 (— 20 000) kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 176 000 (+ 30 500) kronor;
rörligt tillägg 425 700 (+ 177 000) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 30 300 (+ 800) kronor;
sjukvård m. m. 3 000 (+ 1 000) kronor;
reseersättningar oförändrat 524 000 kronor;
expenser 63 500 (+ 500) kronor;
övriga utgifter 7 000 (— 1 000) kronor;
kontrollkostnadsbidrag m. m. 56 000 (— 47 000) kronor.

Anslaget torde sålunda böra beräknas till 2 618 000 (+ 241 500) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga den ändring i den för kontrollstyrelsens lokalförvaltning gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) till *Kontrollstyrelsen: Kontrollstyrelsens lokalförvaltning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 618 000 kronor.

[39] **8. Mynt- och justeringsverket: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 685 000	1 644 497
1960/61 (statsliggaren s. 464)	1 730 000	
1961/62 (förslag)	1 920 000	

I. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 tillkallade chefen för finansdepartementet den 23 i samma månad *dels* en sakkunnig med uppdrag att verkställa utredning rörande organisationen av mynt- och medaljtillverkningen ävensom övriga å mynt- och justeringsverket nu ankommande uppgifter, *dels ock* en förhandlingsdelegation med högst tre medlemmar med uppdrag att förhandla med Stockholms stad rörande den framtida dispositionen av kvarteret Kungl. Myntet och därmed sammanhängande frågor, dock utan rätt för delegationen att träffa något för Kungl. Maj:t och Kronan bindande avtal, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag till myntverkets och sedeltryckeriets förläggning, som påkallades av förhandlingarnas utfall. Utredningen och förhandlingsdelegationen, som antagit benämningarna *1955 års myntverksutredning* respektive *delegationen för förhandlingar rörande kvarteret Kungl. Myntet*, har den 1 december 1959 avgivit ett gemensamt betänkande angående vissa frågor rörande mynt- och justeringsverket samt riksbankens sedeltryckeri. Vid betänkandets avlämnande har utredningen bestått av överdirektören G. B. Öhman, tillika ordförande, byråchefen i byggnadsstyrelsen, kanslirådet Å. Wirseen och ledamoten av riksdagens första kammare, rektorn B. F. Elm-

gren samt delegationen av Öhman, tillika ordförande, Wirseen och ledamoten av riksdagens första kammare, bankofullmäktigen R. V. Persson.

II. *Mynt- och justeringsverket* hemställer, att anslaget höjes med 231 200 kronor.

	ökning eller minskning
1. Tjänsteförändringar	
a) 1 kamrerare Ao 19—Ao 21	+ 1 378
b) 1 kanslibiträde Ao 7 — kontorist Ao 9	+ 1 600
2. Personalförändringar	
a) 1 förste ingenjör Ao 23	+ 28 877
b) 1 kanslibiträde Ae 7	+ 12 641
3. Automatiska förändringar	
a) indragning 30 september 1960 av 1 byråsekreterare Ae 19	— 6 855
b) lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	+ 5 487
c) uppräkning av kontrollstämplingsförrättarnas och myntgravörens arvoden	+ 10 672
d) avlöningar till förmän och arbetare	+ 80 000
e) extra arbetshjälp på kontrollavdelningen	+ 2 600
f) rörligt tillägg	+ 94 800
	+ 231 200

Motiv

I. (Utredningens och delegationens förslag.)

I anslutning till av riksbanksfullmäktige år 1953 framlagt förslag att riksbanken skulle övertaga ansvaret för mynttillverkningen — genom mynt- och justeringsverkets anknytning till riksbankens sedeltryckeri — har myntverksutredningen jämlikt sina direktiv haft att verkställa utredning rörande organisationen av mynt- och medaljtillverkningen ävensom övriga på mynt- och justeringsverket nu ankommande göromål. Skulle utredningens överväganden leda till att en sammanslagning inte är lämplig, skulle det ankomma på utredningen att taga formerna för distribution av skiljemynt under omprövning.

Förhandlingsdelegationen har enligt direktiven ålegat att — i anslutning till av riksbanksfullmäktige framställd begäran om att för utvidgning av sedeltryckeriets byggnad få disponera visst ytterligare område av kvarteret Kungl. Myntet samt på grund av en av Stockholms stadskollegium gjord hemställan om förhandlingar mellan Kronan och staden om överlåtelse till staden av nämnda kvarter — förhandla med Stockholms stad rörande den framtida dispositionen av kvarteret Kungl. Myntet och därmed sammanhängande frågor samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag till mynt- och justeringsverkets och sedeltryckeriets förläggning, som påkallades av förhandlingarnas utfall.

Utredningens och delegationens ställningstaganden har föregåtts av särskilda expertutredningar. Härvid har framkommit, att konstitutionella hinder inte föreligger för en sammanslagning av mynt- och justeringsverket och sedeltryckeriet. Vidare har det visat sig, att tillverkningstekniska skäl inte lägger hinder i vägen för sammanslagning av de båda industrierna. De ekonomiska vinster, som beräknats kunna utvinnas vid en sammanslagning, är dock enligt dessa utredningar inte av någon större storleksordning. Vinsterna bedömes kunna till stor del ernås redan vid ett organiserat samarbete. Sedan fråga uppkommit om uppförande av en nybyggnad för postverkets frimärkstryckeri och om utvidgning av den av sedeltryckeriet disponerade byggnaden har riksdagen uttalat, att förutsättningarna för och konsekvenserna av en samordning av den av dessa tryckerier bedrivna verksamheten borde klarläggas, innan de aktuella byggnadsplanerna sattes i verket. En på initiativ av postutredningen 1956 och myntverksutredningen verkställd driftteknisk och driftekonomisk expertundersökning har utvisat, att en sammanslagning av sedel- och frimärkstryckerierna vore möjlig och i vissa fall tekniskt fördelaktig men att några ekonomiska fördelar av betydelse inte härigenom kan vinnas. Slutligen har genom expertutredning klarlagts möjligheterna att inom kvarteret Kungl. Myntet inrymma mynt- och justeringsverket och ett utbyggt sedeltryckeri, eventuellt innefattande också frimärkstryckeriet. Härvid har beaktats, att delar av kvarteret kan komma att avstås till staden för gatuändamål i enlighet med ett den 22 maj 1957 dagtecknat stadsplaneförslag.

Överläggningar har ägt rum mellan myntverksutredningen och postutredningen 1956 samt mellan delegationen och lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet. Vidare har diskussion ägt rum mellan utredningen och ordföranden i provningsanstaltsutredningen. Under arbetets gång har utredningen också samrått med statens organisationsnämnd.

Enligt utredningens uppfattning föreligger svårigheter att med större säkerhet beräkna de ekonomiska fördelar, som kan vinnas vid en sammanslagning av mynt- och justeringsverket och sedeltryckeriet. Den ekonomiska vinst, som direkt är hänförlig till en dylik sammanslagning, anses inte vara av någon större storleksordning. För den händelse en sammanslagning av de båda institutionerna kommer till stånd i samband med att nybyggnad uppföres för dem, beräknas emellertid större ekonomiska fördelar kunna ernås. Då bestyret med justerings- och kontrollgöromålen inte lämpligen anses kunna överföras till riksbanken, förutsätter organiserandet av ett mynt- och sedelverk enligt utredningens mening, att de arbetsuppgifter, som nu åvilar mynt- och justeringsverkets avdelningar för mått och vikt och för kontroll av ädelmetaller, överföres till annan statlig myndighet, förslagsvis statens provningsanstalt. Med hänsyn till att provningsanstaltsutredningen inte räknat med att justerings- och kontrollgöromålen för närvarande skall komma att inordnas i provningsanstalten, anses det enligt myntverksutredningen vara realistiskt att förutsätta, att nämnda göromål tills vidare alltjämt kommer att åligga mynt- och justeringsverket. Med beak-

tande av dessa omständigheter finner utredningen, att en sammanslagning av de båda institutionerna för närvarande inte lämpligen bör genomföras.

Enär frimärkstryckeriets nuvarande lokaler befunnits i stort sett tillräckliga och då en sammanslagning av sedel- och frimärkstryckerierna skulle medföra ökade lokalkostnader utan att några ekonomiska fördelar av betydelse kan påvisas, anser utredningen, att ställning till frågan om en dylik sammanslagning bör tagas först vid den tidpunkt, då nybyggnad för frimärkstryckeriet kan komma att erfordras.

Myntverksutredningen har vid sina överväganden i distributionsfrågan kommit till den uppfattningen, att myntdistributionen i största möjliga omfattning bör ombesörjas av riksbankens huvudkontor och avdelningskontor. Dock anser sig utredningen inte beredd att föreslå ett omedelbart upphävande av det i instruktionen för mynt- och justeringsverket intagna stadgandet om skyldighet för ämbetsverket att till envar utväxla skiljemynt i den utsträckning verkets förråd av sådant mynt tillåter. Utredningen föreslår i stället, att under lämplig tidsperiod den anordningen försöksvis tillämpas, att mynt- och justeringsverket utväxlar skiljemynt endast till riksbankens huvudkontor och avdelningskontor samt att den vidare utväxlingen (distributionen) av skiljemynten ombesörjes av riksbanken. När närmare erfarenheter vunnits om lämpligheten av denna distributionsordning, bör enligt utredningen slutlig ställning tagas i frågan. Utredningen anser vidare, att bestämmelserna om skyldighet för mynt- och justeringsverket att på dess ansvar och bekostnad försända vissa skiljemynt till ort utanför Stockholm bör sättas ur kraft.

I övrigt förutsätter myntverksutredningen, att de besparingsmöjligheter — t. ex. gemensam verkstadslokal och gemensam bevakning — som förutsatts kunna ernås vid ett organiserat samarbete mellan mynt- och justeringsverket och riksbankens sedeltryckeri beaktas vid genomförandet av de byggnadsåtgärder, vilka — bl. a. i samband med Klarabergsgatsledens framdragande till Norr Mälarstrand — blir erforderliga inom kvarteret Kungl. Myntet.

Såsom grundval för delegationens förhandlingar med Stockholms stad har värdering av kvarteret Kungl. Myntet ägt rum genom representanter för Kronan och staden. Värderingen har skett med utgångspunkt från två alternativa förutsättningar, nämligen

I. bebyggelse av tomten utan bibehållande av de kulturhistoriska byggnaderna samt

II. bebyggelse av tomten med bibehållande av porthusen, stora inkörsporten vid Hantverkaregatan och staketet mot nämnda gata.

Värderingssummorna enligt de båda alternativen uppgår till 7 500 000 respektive 6 720 000 kronor.

Vid förhandlingar mellan delegationen och Stockholms stads förhandlingsdelegerade uttalade stadens representanter, att staden, med hänsyn till dess hårt ansträngda ekonomiska läge och det avsevärda värde, som åsatts

kvarteret Kungl. Myntet, inte hade möjlighet att för närvarande med äganderätt förvärva detta. I anslutning härtill överenskoms vid sammanträde mellan delegationen och stadens förhandlingsdelegerade, att förhandlingarna mellan Kronan och staden i fråga om dispositionen av kvarteret Kungl. Myntet skulle anses avslutade samt att ersättning för de delar av kvarteret, som vid bifall till förenämnda stadsplaneförslag skulle för gatuändamål avstås till staden, skulle fastställas med tillämpning av gällande byggnadslag.

Sedan 1957 års riksdag medgivit, att riksbanksfullmäktige finge taga i anspråk ett belopp av förslagsvis 2,5 miljoner kronor för anskaffning och inmontering av en helrotationsmaskin för sedeltryckeriet ävensom för erforderliga ändringsarbeten i tryckeribyggnaden, har inom riksbanken en omprövning skett av sedeltryckeriets lokalbehov. Därvid har framkommit, att tryckeriets ytterligare lokalbehov tills vidare kunde tillgodoses genom ianspråktagande av en tjänstebostadsvåning samt genom påbyggnad av den nuvarande terrassbyggnaden med en våning. Dessa åtgärder skulle medföra, att ytterligare mark inom kvarteret Kungl. Myntet inte behövde tagas i anspråk av riksbanken.

Delegationen har även övervägt frågan om mynt- och justeringsverkets och sedeltryckeriets lokalisering. En lokalisering av sedeltryckeriet utanför Stockholms-området är enligt delegationens mening visserligen möjlig. Delegationen anser emellertid, att några fördelar — bortsett från dem, som kan vara att hänföra till lokaliseringspolitiska bedömanden — inte är förbundna med en flyttning av sedeltryckeriet till ort utanför Stockholmsområdet. Däremot anses vissa nackdelar kunna påvisas, främst de avsevärda investeringskostnader, som föranledes av en dylik lokalisering. Då sedeltryckeriets krav på ökade lokalutrymmen kan utan alltför kostnadskrävande åtgärder tillgodoses inom den nuvarande tomten, har statsfinansiella skäl för närvarande ansetts tala emot en ändrad lokalisering av tryckeriet.

Vidkommande mynt- och justeringsverket bedömer utredningen de av ämbetsverket disponerade lokalutrymmena inom kvarteret Kungl. Myntet såsom tillräckliga för verksamheten under avsevärd tid. Vissa av verket framförda önskemål om ytterligare utrymmen beräknas i huvudsak kunna tillgodoses genom omändringsarbeten eller genom ianspråktagande av tjänstebostäder.

Delegationen anser, att en lokalisering av mynt- och justeringsverkets avdelningar för mått och vikt samt för kontroll av ädelmetaller till ort utanför Stockholms-området av organisatoriska skäl inte är möjlig. Vad angår verkets tillverkningsavdelning bör enligt delegationen en dylik lokalisering endast kunna komma i fråga i samband med sammanslagning med ett utflyttat sedeltryckeri. Vid en ändrad lokalisering — i samband med sammanslagning — av sedeltryckeriet och mynt- och justeringsverkets tillverkningsavdelning, varvid avdelningarna för mått och vikt samt för kontroll av ädelmetaller överföres till annan myndighet (statens provningsan-

stalt), anses de härmed förenade investeringskostnaderna kunna nedbringas genom försäljning av kvarteret Kungl. Myntet.

II. (Mynt- och justeringsverkets anslagsframställning.)

1. a) Kamreraren är föreståndare för verkets kameralavdelning och har bl. a. att direkt inför myntdirektören föredraga till avdelningen hörande ärenden av beskaffenhet att prövningen därav ankommer på denne. Med hänsyn härtill och till de kvalificerade arbetsuppgifter, som åvilar kamreraren rörande verkets medelsförvaltning och bokslut, verkets förråd av färdigt mynt samt in- och utväxling av skiljemynt och expediering av medaljer, anses den nuvarande löneställningen alltför låg. Kamreraren bör såsom avdelningsföreståndare enligt verket inte vara lägre placerad än i lönegrad Ao 21.

b) Sedan budgetåret 1959/60 har kanslibiträdet i Ao 7 varit förordnad såsom kontorist i lönegrad Ag 9. Förordnandet motiverades (se 1959: VII ht, s. 69) med den betydande ökningen av den utländska korrespondensen efter Sveriges anslutning till Organisation Internationale de Métrologie Légale samt genom verkets uppdrag såsom sekretariatsrapportör för vissa metrologiska frågor. Detta arbete har alltmer ökat och väntas bli av stadigvarande natur. Verket hemställer, dels att en kanslibiträdestjänst i Ao 7 uppflyttas till kontoristtjänst i Ao 9, dels att den nuvarande kontoristtjänsten i Ag 9 får bibehållas under villkor att en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 inte uppehålles, så länge kontoristtjänsten i Ag 9 är besatt. Som motiv för bibehållande av sistnämnda tjänst anföres bl. a. att översättningsarbete även har måst anförtros det kanslibiträde, som är placerat i lönegrad Ae 7.

2. a) Under åberopande av tidigare anförda skäl (se 1960: VII ht, s. 88 f.) hemställer ämbetsverket ånyo om inrättande av en tjänst som förste ingenjör i Ao 23. Oavsett det genom Sveriges inträde i den internationella organisationen för legal metrologi nytillkomna arbetsområdet är personalbesättningen enligt verket otillräcklig för avverkningen av det ökade antalet konstruktionsgodkännanden.

b) Den 30 september 1960 har byråsekreteraren avgått med ålderspension. Genom omfördelning av arbetsuppgifterna anses befattningen kunna ersättas med en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ae 7.

Yttranden

I. Över det av 1955 års myntverksutredning och delegationen för förhandlingar rörande kvarteret Kungl. Myntet avgivna betänkandet har utlåtanden avgivits av fullmäktige i riksbanken, byggnadsstyrelsen, generalpoststyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd, mynt- och justeringsverket, statens provningsanstalt och provningsanstaltsutredningen, postutredningen 1956, lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet, föreningen statens justerare av mått och vikt samt Stockholms stad.

Förslagen i betänkandet har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser.

Fullmäktige i riksbanken åberopar ett yttrande av *riksbankens industristyrelse*. Däri framhålles, att sedeltryckeriets kapacitet, sedan en helrotationsmaskin numera anskaffats, beräknas vara tillräcklig för behovet under överskådlig tid. Genom vissa anordningar har riksbanken förbättrat lokalförhållandena för sedeltryckeriet, och någon utökning av tomtområdet för att tillgodose sedeltryckeriets eget behov är därför inte aktuell. Även om i och för sig större fördelar är att vinna med en sammanslagning än de utredningen redovisar, ansluter sig styrelsen till utredningens uppfattning att sammanslagning för närvarande inte bör genomföras.

De skäl utredningen framlagt mot ändringar i sedeltryckeriets organisation och lokalisering anser sig *byggnadsstyrelsen* för närvarande kunna godtaga. På längre sikt finner dock styrelsen föga rationellt att bibehålla mynt- och sedeltillverkningen på myntverkstomten med hänsyn till dess centrala läge och stora värde. Vidare framhålles, att Kronan inte utan starka skäl bör avhända sig äganderätten till myntverkstomten med hänsyn till Kronans alltmer ökade behov av mark i det centrala Stockholm.

Generalpoststyrelsen har intet att erinra mot betänkandet och förklarar, att det numera inte finns anledning att med postverkets lokalfråga som bakgrund överväga en flyttning av frimärkstryckeriet från de fördelaktigt placerade och väl lämpade lokalerna i centralposthuset. Detta och flera andra skäl talar enligt styrelsens mening helt för att frimärkstillverkningen bibehålles inom postverket.

Frågan om en sammanslagning av mynt- och justeringsverket och riksbankens sedeltryckeri bör inte slutligt prövas, framhåller *statskontoret*, förrän lokaliseringsfrågan lösts. Av avgörande betydelse kommer den undersökning av frågan om de två institutionernas lämpliga förläggning att vara, som lokaliseringsutredningen kommer att verkställa. De i betänkandet gjorda bedömandena i lokaliseringsfrågan finner statskontoret inte övertygande. Om avgörandet i lokaliseringsfrågan drar ut på tiden, anser statskontoret, att åtgärder bör vidtagas för införandet av ett organiserat samarbete mellan mynt- och justeringsverket och sedeltryckeriet.

Även om vissa skäl talar för en sammanslagning och utflyttning av mynt- och justeringsverket och sedeltryckeriet finner *riksräkenskapsverket*, att därmed dock bör anstå tills vidare.

Statens organisationsnämnd framhåller, att ett organiserat samarbete mellan sedeltryckeriet och mynt- och justeringsverket snarast bör upptagas enligt i betänkandet angivna riktlinjer. Nämnden motsätter sig inte att distributionen av nytillverkade mynt till riksbanken till att börja med sker försöksvis.

Mynt- och justeringsverket instämmer i allt väsentligt i de synpunkter, som utredningen framlagt.

Statens provningsanstalt och provningsanstaltsutredningen ansluter sig

till utredningens förslag, att mynt- och justeringsverket tills vidare i den utsträckning som tidigare förekommit handlägger ärenden beträffande såväl justering av mått och vikt som kontroll av ädelmetaller.

Nybyggnad för postens frimärkstryckeri och utflyttning av detta är för närvarande inte aktuell, framhåller *postutredningen 1956*. Då utflyttning framdeles kan komma att aktualiseras, bör, såsom myntverksutredningen framhållit, spörsmålet om en sammanslagning av frimärks- och sedeltryckerierna undersökas. Dessutom anses då förutsättningarna för att sammanslå frimärkstryckeriet med postverkets blankettryckeri i Ulvsunda böra övervägas.

Lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet anser en omlokalisering av riksbankens sedeltryckeri, postverkets frimärkstryckeri och avdelningen för tillverkning av mynt och medaljer inom mynt- och justeringsverket vara i princip möjlig och lämplig och nackdelarna inte vara större än att de, med hänsyn till den lokaliseringspolitiska effekten, kan godtagas. En sådan åtgärd bör emellertid enligt utredningen genomföras samtidigt med en organisatorisk samordning av dessa verksamhetsgrenar. Lokaliseringsutredningen har inte ansett sig för närvarande kunna framlägga något konkret förslag beträffande lokaliseringen av mynt- och justeringsverket, riksbankens sedeltryckeri och postverkets frimärkstryckeri.

Utredningens förslag tillstyrkes i allt väsentligt av *Föreningen Statens justerare av mått och vikt*. Föreningen anser dock att, även om i framtiden mynt- och medaljtillverkningen inordnas under samma verk som sedeltryckeriet, ett självständigt justerings- och proberingsverk mycket väl kan motiveras.

Stockholms stad framhåller slutligen, att ett förvärv av kvarteret Kungl. Myntet inte är aktuellt men att staden förbehåller sig rätten att göra gällande sitt intresse för ett förvärv, om fråga åter skulle uppkomma att nedlägga kostnader inom kvarteret.

II. *Statens lönenämnd*, som haft att yttra sig över mynt- och justeringsverkets anslagsäskanden i vad de avser yrkandena under anslaget Mynt- och justeringsverket: Avlöningar, punkt 1, kan inte biträda förslaget om uppflyttning av kamreraretjänsten till Ao 21, medan förslaget om uppflyttning av en kanslibiträdestjänst i Ao 7 till kontorist i Ao 9 inte föranlett någon erinran. Därest ifrågavarande översättningsarbete är av sådan omfattning, att detsamma måste fördelas på två befattningar, har lönenämnden ingen erinran mot att kontoristtjänsten i Ag 9 bibehålles.

Departementschefen

Fullmäktige i riksbanken framlade år 1953 förslag om att riksbanken skulle övertaga ansvaret för mynttillverkningen och att mynt- och justeringsverket och riksbankens sedeltryckeri skulle sammanslås. Den utredning, som med anledning härav år 1955 tillsattes av dåvarande chefen för finansdepartementet för att pröva frågan om den framtida organisationen av mynt- och medaljtillverkningen m. m. (1955 års myntverksutredning),

har visat, att några konstitutionella hinder inte föreligger för en sammanslagning och att inte heller tillverkningstekniska skäl kan åberopas mot en sådan. Å andra sidan kan inte några större ekonomiska fördelar vinnas vid en sammanslagning av de båda institutionerna. Sålunda räknar utredningen med en besparing om högst 100 000 kronor. Omkring hälften av denna beräknas uppkomma redan vid ett organiserat samarbete. Givetvis ställer det sig dock mycket svårt att med större säkerhet beräkna de ekonomiska fördelar, som kan vinnas genom en sammanslagning. I likhet med utredningen och samtliga de remissorgan, som yttrat sig i frågan, har jag kommit till den uppfattningen, att den ifrågasatta sammanslagningen inte lämpligen bör genomföras, så länge dessa institutioner bedömes böra kvarstanna i sina nuvarande lokaler i kvarteret Kungl. Myntet. Större ekonomiska vinster torde kunna uppnås vid en sammanslagning i samband med att institutionerna måste flytta till lokaler utanför detta kvarter och nybyggnad i samband därmed måste uppföras.

Sedan fullmäktige i riksbanken i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t år 1953 hemställde om medgivande att få disponera viss del av kvarteret Kungl. Myntet för utvidgning av sedeltryckeriet, har förhållandena vad beträffar riksbankens behov av ökat tomtområde ändrats. Såsom omnämnts i betänkandet har riksbanken numera anskaffat en s. k. helrotationsmaskin för sedeltryckeriet, varigenom kapaciteten beräknas vara tillräcklig för överskådlig tid. Till detta förhållande torde också ha bidragit den omständigheten, att åtgången på sedlar, uttryckt i sedelenheter, i stort sett stagnerat under de senaste åren genom en förskjutning av sedlarna i den allmänna rörelsen mot högre valörer. Även i övrigt synes genom utredningens expertundersökningar ha klarlagts, att marken i kvarteret Kungl. Myntet är tillräcklig för avsevärd tid framåt för båda de där befintliga institutionerna, även sedan delar av kvarteret avståtts till Stockholms stad för gatuändamål.

Myntverksutredningen har inte heller ansett sig kunna påvisa några ekonomiska fördelar av betydelse vid en sammanslagning av riksbankens sedeltryckeri och postverkets frimärkstryckeri. Då härtill kommer, att såväl generalpoststyrelsen som postutredningen 1956 bedömt frågan om nybyggnad för sistnämnda tryckeri och dess utflyttning från centralposthuset såsom inte längre aktuell, delar jag utredningens uppfattning, att detta spörsmål bör upptagas till avgörande först vid den tidpunkt, då nybyggnad för ettdera tryckeriet kan komma att erfordras. Såsom postutredningen 1956 framhållit torde därvid också eventuellt böra prövas förutsättningarna för en sammanslagning av frimärkstryckeriet med postverkets blankettryckeri i Ulvsunda och de båda sammanslagningsmöjligheterna vägas mot varandra.

Beträffande frågan om mynt- och justeringsverkets och sedeltryckeriets lokalisering har förhandlingsdelegationen framhållit, att en utflyttning utanför Stockholms-området visserligen är möjlig, men då de båda institutionernas krav på ökade lokalutrymmen kan tillgodoses utan alltför kostnads-

krävande åtgärder, har statsfinansiella skäl ansetts för närvarande tala mot en ändrad lokalisering. För egen del ifrågasätter jag, om det är rationellt att på längre sikt bibehålla två verksamhetsgrenar av så industriell art som sedel- och mynttillverkningarna i kvarteret Kungl. Myntet med hänsyn till dess centrala belägenhet och betydande värde. Jag bedömer i och för sig inte heller nackdelarna för verksamheten av en utflyttning som större än att de, med hänsyn till den lokaliseringspolitiska effekten, kan godtagas. I likhet med utredningen och samtliga remissorgan, som berört denna fråga, anser jag mig emellertid — sedan frågan om ianspråktagande av ytterligare mark för sedeltryckeriet visat sig inte längre vara aktuell — inte böra för närvarande ifrågasätta en ändrad lokalisering av mynt- och justeringsverket och sedeltryckeriet. Jag förutsätter, att lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet i sitt fortsatta arbete ägnar frågan ytterligare uppmärksamhet och, i den mån förutsättningar härför föreligger, framlägger de förslag, vartill utredningen kan finna anledning.

Utredningen har påvisat vissa ekonomiska fördelar, som skulle vinnas genom utvidgning av det samarbete, som redan förekommer mellan verken. Enligt vad jag inhämtat har åtgärder redan vidtagits för införande av ett organiserat samarbete efter i betänkandet angivna riktlinjer.

En viktig rationaliseringsåtgärd utgör vidare utredningens särskilda förslag, att myntdistributionen i största möjliga utsträckning skall ombesörjas av riksbankens huvudkontor och avdelningskontor. I anslutning härtill vill jag erinra om att en avsevärd lagerhållning av skiljemynt sker hos såväl mynt- och justeringsverket som riksbanken. På grund härav har sedan en längre tid tillbaka varje inkommande rekvisition från riksbanken och övriga banker omgående kunnat effektueras. Då emellertid bankerna vid rekvisition från verket dels erhållit nya mynt, dels i enlighet med bestämmelserna i verkets instruktion fått sig mynten tillsända portofritt, har denna distributionsform för dem blivit den fördelaktigaste med påföljd att rekvisitionen direkt från verket blivit mycket omfattande och att återströmmande mynt till riksbanken medfört en ökning av lagerbehållningen därstädes. Postavgifterna för försändelserna från mynt- och justeringsverket har av utredningen för år 1958 angivits till omkring 60 000 kronor. Till följd av denna utveckling har myntverket redan för två år sedan upphört att utväxla skiljemynt i valörerna 1 krona, 50 öre och 25 öre till de enskilda bankerna och hänvisat dem till närmaste riksbankskontor. Några olägenheter av detta system synes inte ha förmärkts, och i fortsättningen torde denna distributionsform i princip böra omfatta även övriga skiljemynt. Något hinder bör emellertid inte föreligga för mynt- och justeringsverket att där så befinnes lämpligt expediera skiljemynt till avhämtande kunder. Den föreslagna ordningen synes lämpligen genomföras genom ett upphävande av bestämmelserna i 3 § mynt- och justeringsverkets instruktion om skyldighet för verket att på dess ansvar och bekostnad försända vissa skiljemynt till ort utanför Stockholm. Härigenom skulle alla försändelser av skiljemynt komma att ske på beställarens bekostnad. Jag har för avsikt att senare framlägga förslag i detta hänseende för Kungl. Maj:t.

Vidkommande mynt- och justeringsverkets anslagsframställning torde, på sätt verket föreslagit, en kanslibiträdestjänst i Ao 7 böra uppflyttas till tjänst såsom kontorist i Ao 9. I övrigt biträder jag endast vad verket föreslagit i fråga om automatiska utgiftsförändringar under nästa budgetår. Därutöver beräknar jag under arvodesposten, i enlighet med i propositionen nr 126 år 1960 angivna grunder, ett belopp av 1 200 kronor såsom arvode till organisationsföredragande.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 388 000 (+ 12 400) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 100 800 (+ 11 900) kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 431 000 (— 9 600) kronor;
rörligt tillägg 237 700 (+ 95 300) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter oförändrat 16 300;
avlöningar till förmän och arbetare 746 200 (+ 80 000) kronor.

Anslaget torde alltså böra uppföras med 1 920 000 (+ 190 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga den ändring i den för mynt- och justeringsverket gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för mynt- och justeringsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ...	388 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	100 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	431 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	237 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	16 300
6. Avlöningar till förmän och arbetare, *förslagsvis*	746 200
Summa kronor	1 920 000

c) till *Mynt- och justeringsverket: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 920 000 kronor.

[40] **9. Mynt- och justeringsverket: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	186 400	188 723
1960/61 (statsliggaren s. 465)	190 000	
1961/62 (förslag)	197 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget höjes med 5 000 kronor.

	Ökning
1. Övriga expenser	1 300
2. Publikationstryck	1 000
3. Övriga utgifter:	
a) Tomtskötsel, yttre renhållning m. m.	400
b) Maskiner och diverse materialier	1 300
c) Omkostnader i övrigt	1 000
	5 000

Motiv

1. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 26 993; anslag 1960/61 29 700. — Uppräkningen motiveras med den allmänna varuskatten.

2. *Publikationstryck.* Utgift 1959/60 4 852; anslag 1960/61 3 000. — Med hänsyn till det ökade antalet ansökningar om konstruktionsgodkännande samt till belastningen under föregående budgetår anser verket, att anslagsposten bör uppräknas med 1 000 kronor.

3. *Övriga utgifter*

a) *Tomtskötsel, yttre renhållning m. m.* Utgift 1959/60 1 953; anslag 1960/61 1 500. — Anvisade medel har varit oförändrade sedan budgetåret 1946/47. Höjningen motiveras med allmän kostnadsstegring.

b) *Maskiner och diverse materialier.* Utgift 1959/60 33 668; anslag 1960/61 31 200. — Med hänsyn till varuskattens införande föreslås delposten uppräknad med 1 300 kronor.

c) *Omkostnader i övrigt.* Utgift 1959/60 9 490; anslag 1960/61 7 300. — Höjningen motiveras med ökade abonnemangsutgifter för överfalls- och inbrottsalarmanläggning.

Departementschefen

Under erinran om att för innevarande budgetår anvisats ett belopp om 1 600 kronor för vissa engångsutgifter anser jag mig kunna godtaga en ökning av förevarande anslag med 3 400 kronor. Härutöver beräknar jag under anslaget ett belopp om ytterligare 3 400 kronor, avseende av verket under nästföljande punkt äskade medel för inköp av vertikalskåp och lysrörsarmatur m. m. Jag förordar, att anslaget uppföres med avrundat 197 000 (+ 7 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 197 000 kronor.

[41] 10. **Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	45 000	34 183
1960/61 (statsliggaren s. 466)	25 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 490 200 kronor.

Motiv

Avdelningen för tillverkning av mynt och medaljer. Den minskning i myntbehovet, som inträtt under budgetåren 1955/56—1958/59, har förbytts i en kraftig stegring. Då genom varuskattens införande lagerbehållningen av mynt inom riksbanken och myntverket under det senaste budgetåret sjunkit med cirka 7 miljoner kronor, hemställer verket ånyo om medel för utökning av verkets maskinbestånd. Någon bristsituation föreligger inte nu, men verket anser, att maskinbeståndet bör vara sådant, att ett påkommande behov av ökad mynttillverkning skall kunna tillgodoses inom rimliga gränser, så att en sådan situation inte uppstår.

Valsverksavdelningen. För att uppnå den prägling, som åstadkommits under budgetåret 1959/60, har skiftarbete ägt rum i valsverket under nästan hela budgetåret. Under hänvisning också till vad som anförts i tidigare anslagsframställningar (se senast 1959: VII ht, s. 71) hemställer verket ånyo om medel för anskaffande av ett nytt valsverk. Kostnaden härför anges till totalt 263 900 kronor. Verket gör denna hemställan under förutsättning att byggnadsstyrelsen beviljas erforderliga medel, cirka 85 000 kronor, för vidtagande av vissa omändringsarbeten.

Skurningsavdelningen. De nuvarande skurtrummorna är omkring 50 år gamla och måste på grund av sin konstruktion manövreras av två man. Verket önskar utbyta dessa skurtrummor mot andra av nyare typ, som kan manövreras av endast en man. För inköp av två trummor jämte diverse materiel m. m. beräknas 13 200 kronor.

Den centrifug, som användes i skurningsavdelningen för upptorkning av myntplattar, visar tecken på förslitning på grund av hård belastning. Verket är därför i behov av en ny centrifug med luftvärmning och större kapacitet, varigenom upptorkningen kan ske mera effektivt. Kostnaderna härför jämte diverse materiel m. m. uppgår till 14 300 kronor.

Präglingsavdelningen. Fyra av verkets åtta präglingsmaskiner är mer eller mindre förslitna och i behov av genomgripande reparationer, varjämte de är av lättare konstruktion och därför numera endast kan användas för småmynt. För de mellanstora mynten har verket behov av två mellanstora pressar, vilka givetvis kan användas även för små mynt. Kostnaderna för två präglingsmaskiner samt elektrisk utrustning uppgår till 167 000 kro-

nor, vartill kommer kostnaderna för diverse materiel m. m. med 24 400 kronor.

Myntverkets tomtområde. För underlättande av arbetena med underhåll och skötsel av myntverkets park och tomtområde hemställes om 4 900 kronor för anskaffande av en trädgårdstraktor.

Avdelningen för mått och vikt. Ett belopp om 800 kronor äskas för inköp av ytterligare två vertikalskåp för förvaring av ansökningshandlingar beträffande godkännande av konstruktion och utförande av mätnings- och vägningsredskap.

Avdelningen för kontroll av ädelmetaller. Belysningsarmaturen i stämplingssalen är ålderdomlig och motsvarar inte yrkesinspektionens fordringar, varför den anses böra ersättas. Även för expeditionen för in- och utlämning av precisionsredskap och ädelmetallarbeten begäres medel för utökning av där befintlig lysrörsarmatur. Kostnaderna beräknas totalt till 1 700 kronor.

Departementschefen

Jag är alltjämt inte beredd tillstyrka, att medel anvisas för ett nytt valsverk. Av mynt- och justeringsverkets övriga äskanden anser jag mig kunna godtaga vad verket föreslagit i fråga om inköp för skurningsavdelningen samt för avdelningarna för mått och vikt och för kontroll av ädelmetaller. Jag vill dock erinra om att jag under nästföregående punkt förutsatt, att en mindre del av dessa kostnader skall bestridas från verkets omkostnadsanslag. Anslaget torde sålunda böra uppföras med avrundat 30 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[42] **11. Statens justerare: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	768 000	759 147
1960/61 (statsliggaren s. 466)	799 000	
1961/62 (förslag)	891 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget höjes med 153 600 kronor.

	Ökning
1. Personalförändringar	
2 justerare Ae 19	44 383
2. Tjänsteförändringar	
4 förste justerare Ae 21—Ao 21	—
17 justerare Ae 19—Ao 19	—

	Ökning
3. Uppräkning av posten till arvoden åt arbetsbiträden	16 000
4. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar	7 801
b) utbyte av en pensionsavgången major i reserven mot en justerare i Ae 19	9 316
c) uppräkning av arvodet till justeraren i Visby distrikt	600
d) uppräkning av arvodet till verkstadsvakter	2 600
e) rörligt tillägg	72 900
	153 600

Motiv

1. I sina anslagsframställningar för budgetåren 1958/59—1960/61 har verket hemställt om personalförstärkning med fem förste biträdande justerare i Ae 17 resp. tre justerare i Ae 19. Medel anvisades för budgetåren 1958/59 och 1959/60 för två resp. en justerare i Ae 19, medan för 1960/61 medel inte anvisades för ytterligare tjänster. Med hänvisning till tidigare motivering (se senast 1960: VII ht s. 93), vilken enligt verket nu är än mer bärande, äskas medel för ytterligare två justerare i Ae 19.

2. Verket har tidigare ansett lämpligt, att fem justerare kvarstår såsom extra ordinarie, enär biträdande justerares förmåga att självständigt uppehålla justerarbefattning inte alltid kan tillförlitligen prövas. År 1958 har inrättats två justerartjänster och år 1959 en sådan tjänst. De har placerats i distrikt, vars justerare är förste justerare. I förevarande petitaskrivelse har verket anhållit om ytterligare två justerartjänster. Vid bifall härtill ämnar verket placera också dessa i sådana distrikt. Då det anses kunna förutses, att ifrågavarande tjänster regelmässigt kommer att sökas av biträdande justerare, bör dessa fem tjänster bibehållas på icke-ordinarie stat, varvid den önskvärda prövningen av vederbörandes förmåga och lämplighet kan verkställas under förste justerares omedelbara överinseende, innan de tilldelas eget distrikt. Med hänsyn härtill anses samtliga övriga löneplansplacerade justerartjänster kunna överföras till ordinarie stat.

3. Justerarna har ofta erhållit mindre dugliga personer såsom tillfälliga biträden vid justering. Verket anser därför önskvärt, att samma biträde kan anlitas på såväl stationerings- som förrättningsorterna. Någon traktamentsersättning utgår dock inte för närvarande till dessa biträden. Verket anses böra erhålla bemyndigande att meddela justerarna rättighet att efter vissa av verket fastställda normer för arbetshjälp utbetala ersättning för kost och logi samt eventuellt för resa. Kostnaderna härför skulle för närvarande komma att uppgå till cirka 14 000 kronor per år. Då anslaget på 40 000 kronor endast genom kraftig nedsättning av de 23 justerarnas önskemål kunnat hållas inom anslagsramen, hemställer verket, att detsamma ökas till 56 000 kronor.

4. b) En av statens justerare har i egenskap av major i reserven erhållit

lön enligt löneklass 24 minskad med uppburen tjänstepension. Då han i januari 1961 uppnår 66 års ålder, kommer han att ersättas med en justerare i Ac 19. Merkostnaden utgör 9 316 kronor.

c) Arvode åt statens justerare i Visby utgår med 3 600 kronor per år sedan den 1 juli 1957. Med hänsyn till de lönejusteringar, som ägt rum efter denna tidpunkt, anses en uppräkning av arvodet med 600 kronor vara motiverad.

d) Den begärda ökningen av verkstadsvakternas arvoden med 10 procent är betingad av den allmänna löneregleringen för åren 1960 och 1961.

Departementschefen

Jag anser mig inte kunna tillstyrka någon utökning av antalet justerartjänster i Ae 19.

Inte heller biträder jag mynt- och justeringsverkets förslag till tjänsteförändringar, till höjning av det för innevarande budgetår beräknade beloppet för ersättning till arbetsbiträden samt till uppräkning av arvodet till justeraren i Visby distrikt.

Med godtagande av ämbetsverkets uppskattning av de automatiska förändringarna i övrigt beräknar jag anslaget sålunda:
avlöningar till icke-ordinarie personal 692 400 (+ 15 500) kronor;
rörligt tillägg 185 000 (+ 76 300) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 13 600 (+ 200) kronor.

Anslaget torde alltså böra uppföras med 891 000 (+ 92 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens justerare, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis* ...	692 400
2. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	185 000
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	13 600
Summa kronor	891 000

b) till *Statens justerare: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 891 000 kronor.

[43] **12. Statens justerare: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	114 000	121 952
1960/61 (statsliggaren s. 466)	115 000	
1961/62 (förslag)	118 000	

Mynt- och justeringsverket hemställer, att anslaget höjes med 9 000 kronor.

	Ökning
1. Reseersättningar	7 000
2. Övriga expenser	2 000
	9 000

Motiv

1. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 83 546; anslag 1960/61 73 000. — Med hänsyn bl. a. till höjningen av bilersättningen och förslaget under föregående anslag om inrättande av två nya justerartjänster föreslås posten uppräknad till 80 000 kronor.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 34 190; anslag 1960/61 35 400. — På grund av den allmänna varuskattens införande och för komplettering av inventariebeståndet erfordras enligt ämbetsverket en höjning av delposten med 2 000 kronor.

Departementschefen

Under hänvisning till att jag under nästföregående anslag inte ansett mig kunna tillstyrka en utökning av antalet justerartjänster beräknar jag för reseersättningar en ökning med 2 000 kronor. Höjningen av delposten till övriga expenser torde kunna bestämmas till 1 000 kronor. Anslaget synes sålunda för nästa budgetår böra upptagas med 118 000 (+ 3 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens justerare: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 118 000 kronor.

[44] 13. **Riksskattenämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	442 100	502 015
1960/61 (statsliggaren s. 467)	709 900	
1961/62 (förslag)	751 000	

Riksskattenämnden hemställer, att anslaget höjes med 51 600 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Tjänsteförändringar	
a) 1 kontorsbiträde Ae 5—Ao 5	+ 2 298
b) 1 kontorsbiträde Ag 5—kanslibiträde Ag 7	+ 2 556
2. Personalförändringar m. m.	
a) arvode såsom expeditionsvaktsbiträde	+ 10 152

	Ökning eller Minskning
b) arvode till organisationsföredragande	+ 600
c) arvoden till övriga föredraganden	— 29 000
d) indragning av 1 kontorsbiträde Ag 5	— 8 628
e) arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	+ 10 600
3. Automatiska förändringar	
a) lönegrads- och löneklassförändringar m. m.	+ 6 410
b) arvodeshöjning	+ 5 112
c) rörligt tillägg	+ 51 200
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 300
	+ 51 600

Motiv

1. a) Till innehavare av en ledig extra ordinarie kontorsbiträdestjänst har antagits ett ordinarie kontorsbiträde.

b) Ifrågavarande kontorsbiträde handhar diarieföring, den omedelbara skötseln av varuskattebyråns expedition samt utskrifter av protokoll och korrespondens. Då den befattningshavare, som sköter likartade göromål beträffande handräckning i beskattningsärenden, är placerad i Ao 7, anses tjänsten böra uppflyttas till kanslibiträdestjänst i Ag 7.

2. a) Expeditionsvaktens arbete har ökat genom varuskattebyråns tillkomst, varför nämnden ansett biträdeshjälp erforderlig från och med den 1 mars 1960. Behovet härav beräknas kvarstå under hela budgetåret 1961/62.

b) I enlighet med vad som förordats i den av riksdagen godkända propositionen nr 126 år 1960 har upptagits ett arvodesbelopp till särskild organisationsföredragande.

c) Då det anses uppenbart att det för innevarande budgetår anvisade beloppet om 61 800 kronor för särskilda föredraganden för varuskatteärenden inte kommer att förbrukas, har detta nedräknats med 26 800 kronor till 35 000 kronor. Vidare beräknas för kanslibyrån en minskning med 2 200 kronor.

d) Med hänsyn till arbetsuppgifterna på varuskattebyrån anses en kontorsbiträdestjänst kunna indragas.

e) Kostnaderna för arvoden m. m. till nämndens ledamöter och suppleanter har för vardera avdelningen beräknats till 45 000 kronor eller tillhopa 90 000 kronor, vilket innebär en ökning med 10 600 kronor.

Departementschefen

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som kontorsbiträde i Ag 5 uppflyttas till kanslibiträdestjänst i Ag 7. Vidare torde en extra ordinarie kontorsbiträdestjänst ordinariesättas.

Jag kan inte tillstyrka, att medel anvisas för arvode till expeditionsvaktsbiträde.

Vad riksskattenämnden i övrigt föreslagit under anslaget kan jag godtaga.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 132 300 (+ 12 600) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 90 600 (+ 11 200) kronor ;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 392 300 (— 34 000) kronor;
rörligt tillägg 126 400 (+ 51 000) kronor;
kompensation för höjda folkpensionsavgifter 9 400 (+ 300) kronor.

Anslaget skulle alltså uppföras med 751 000 (+ 41 100) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga den ändring i den för riksskattenämnden gällande personalförteckningen som följer av det anförda;

b) godkänna följande avlöningsstat för riksskattenämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	132 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	90 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	392 300
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	126 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	9 400
Summa kronor	751 000

c) till *Riksskattenämnden: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 751 000 kronor.

[45] **14. Riksskattenämnden: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	62 300	55 868
1960/61 (statsliggaren s. 468)	81 700	
1961/62 (förslag)	86 000	

Riksskattenämnden hemställer, att anslaget höjes med 9 000 kronor.

	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar	+ 10 000
2. Bränsle, lyse och vatten	— 1 000
	+ 9 000

Motiv

1. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 14 220; anslag 1960/61 25 000. — Införandet av den allmänna varuskatten har föranlett en ökning av kontrollbyråns personal, och kontrollverksamheten utanför Stockholm beräknas bli väsentligt intensifierad. Nämnden beräknar därför resekostnaderna för nästa budgetår till 35 000 kronor.

2. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1959/60 802; anslag 1960/61 3 000. — Någon merkostnad för varuskattebyråns lokaler har ännu inte belastat delposten. Denna beräknas därför till 2 000 kronor.

Departementschefen

Under anslagsposten till reseersättningar godtar jag en ökning med 5 000 kronor. Jag har ingen erinran mot riksskattenämndens förslag att nedräkna delposten till bränsle, lyse och vatten med 1 000 kronor. Anslaget torde sålunda böra uppföras med avrundat 86 000 (+ 4 300) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksskattenämnden: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 86 000 kronor.

[46] **15. Avsättning till bankinspektionens fond.** De intäkter, som inflyter å inkomsttiteln Bidrag till bank- och fondinspektionen, bör över tre särskilda avsättningsanslag å sjunde huvudtiteln omföras till bankinspektionens fond, fondinspektionens fond och jordbrukskassetillsynens fond. Avsättningsanslagen bör för nästa budgetår upptagas med 375 000 (+ 5 000) kronor till bankinspektionens fond, 70 000 (+ 15 000) kronor till fondinspektionens fond och oförändrat 100 000 kronor till jordbrukskassetillsynens fond.

Beträffande de båda sistnämnda anslagen återkommer jag i det följande. Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till bankinspektionens fond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 375 000 kronor.

[47] **16. Avsättning till fondinspektionens fond.** Med åberopande av vad jag under föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fondinspektionens fond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[48] **17. Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond.** Med hänvisning till vad som anförts under avsättningsanslaget till bankinspektionens fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[49] 18. **Avsättning till sparbanksinspektionens fond.** Detta anslag är avsett för omföring av det belopp som inflyter på inkomsttiteln Bidrag till sparbanksinspektionen. Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 370 000 kronor.

Anslaget har för nästa budgetår beräknats till 400 000 (+ 30 000) kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till sparbanksinspektionens fond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[50] 19. **Revision av sparbankernas förvaltning.** Från detta anslag skall täckas av länsstyrelserna förskottsvis bestridda kostnader avseende ersättning till revisorer och ombud, vilka förordnats enligt 81 § eller 82 § 1 mom. lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker. För uppbörd av sparbankernas bidrag till dessa kostnader är å riksstatens inkomstsida upptaget en motsvarande inkomsttitel, benämnd Bidrag för revision av sparbankerna. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 410 000 kronor. Enligt sparbanksinspektionens till riksräkenskapsverket ingivna beräkningar torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat 410 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Revision av sparbankernas förvaltning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 410 000 kronor.

[51] 20. **Stämpelomkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	965 000	1 000 605
1960/61 (statsliggaren s. 473)	1 020 000	
1961/62 (förslag)	1 060 000	

Enligt en inom *generalpoststyrelsen* upprättad promemoria beräknas postverkets direkta stämpelomkostnader för år 1961 till 367 000 kronor samt personalkostnaderna och andra indirekta kostnader för handhavandet av stämpelväsendet till 660 000 kronor. Sammanlagt uppskattas verkets stämpelomkostnader sålunda till avrundat 1 025 000 (+ 40 000) kronor. Från anslaget bör även anvisas medel för att bestrida bank- och fondinspektionens stämpelomkostnader. För detta ändamål beräknas oförändrat 35 000 kronor. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 1 060 000 (+ 40 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stämpelomkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 060 000 kronor.

[52] **21. Kostnader för årlig taxering m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	17 000 000	18 387 313
1960/61 (statsliggaren s. 473)	17 000 000	
1961/62 (förslag)	18 500 000	

Beträffande de utgiftsändamål som tillgodoses från förevarande anslag vill jag hänvisa till vad jag anfört i 1959 års statsverksproposition (VII ht s. 79).

Såsom ersättningar till ordförande och kronoombud i taxeringsnämnder för medverkan i arbetet med inkomst- och förmögenhetstaxeringen under år 1960 har Kungl. Maj:t ställt till överståthållarämbetets och länsstyrelsernas förfogande ett sammanlagt belopp av 10 482 000 kronor, vilket i jämförelse med motsvarande ersättningar för år 1959 innebär en ökning med 141 000 kronor. Härutöver har länsstyrelserna bemyndigats att enligt av Kungl. Maj:t angivna grunder utbetala ersättningar till sådana konsulenter, som övergångsvis fortfarande finns, innan den nya taxeringsorganisationen genomförts i full utsträckning. Vidare har Kungl. Maj:t anvisat sammanlagt 2 997 000 kronor som gottgörelse till städer med egen uppbördsförvaltning för medverkan i taxeringsarbetet enligt 16 § 1 mom. taxeringsförordningen samt bidrag till kostnader för dessa städers medverkan enligt 16 § 2 mom. samma förordning.

De totala kostnaderna under anslaget beräknas för innevarande budgetår komma att uppgå till omkring 17 000 000 kronor. Detta innebär i jämförelse med närmast föregående budgetår en nedgång med inemot 1 400 000 kronor, vilken sammanhänger med den av mig vid anmälan av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål i fjolårets statsverksproposition omnämnda förskjutningen i utbetalningarna över anslaget.

Ersättningarna till taxeringsnämndsordförande och kronoombud samt bidrag och gottgörelser till kommunerna torde under budgetåret 1961/62 komma att stiga med ett belopp av uppskattningsvis storleksordningen en halv miljon kronor till följd av den volymmässiga ökningen av taxeringsmaterialet, vilken kommer att påverka de utgående ersättningarna. I övrigt kan nu inte förutses några mera väsentliga förändringar i medelsåtgången för de ändamål som hittills tillgodosetts under anslaget.

Däremot kommer taxeringen i första instans till allmän varuskatt, vilken under år 1961 verkställes för första gången, att medföra en ökad belastning på förevarande anslag i form av ersättningar till ordförandena i taxeringsnämnderna m. fl. samt gottgörelse till städerna med egen uppbördsförvaltning för medverkan i taxeringsarbetet. Jag vill erinra om att jag i propositionen nr 162 till 1959 års riksdag med förslag till förordning om allmän varuskatt, m. m. (s. 327) beräknade dessa kostnader till en miljon kronor.

Under hänvisning till det sagda beräknar jag anslagsbehovet för budget-

året 1961/62 till ett belopp av 18 500 000 (+ 1 500 000) kronor. Alltså hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till *Kostnader för årlig taxering m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 18 500 000 kronor.

[53] 22. **Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 400 000	7 657 970
1960/61 (statsliggaren s. 475)	7 700 000	
1961/62 (förslag)	8 800 000	

Av en inom *generalpoststyrelsen* upprättad promemoria framgår, att styrelsen under budgetåret 1961/62 torde komma att rekvirera ersättning *dels* för distribution av debetsedlar avseende preliminär skatt, tillkommande skatt och slutlig skatt, som inlämnas till postbefordran tiden 1 november 1960—31 oktober 1961, *dels* för uppbörd och redovisning av den skatt som kommer att inbetalas genom postverket och vissa penninginrättningar under uppbördsåret 1961/62, *dels ock* för utbetalning genom postanstalterna av överskjutande preliminär skatt tiden november 1961—januari 1962.

Med hänsyn till inträffade löne- och prisstegringar har i promemorian ersättningen kalkylerats efter något ändrade grunder mot tidigare. Med utgångspunkt härifrån beräknas ersättningen till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden enligt följande sammanställning.

	Antal	Föreslaget à-pris	Kronor
A. Ersättning till postverket			
1. Utsända debetsedlar	9 050 000	0,10	905 000
2. Inbetalningar			
a) genom postanstalter och postgirokontorets skatteavdelning	4 800 000	0,60	2 880 000
b) genom penninginrättningar, arbetsgivare, länsstyrelser och uppbördsverk	17 200 000	0,32	5 504 000
c) genom centrala skattekontot	1 100 000	0,84	924 000
3. Restförda poster och förfrågningar	1 200 000	0,26	312 000
4. Återbetalningskort	2 500 000	0,59	1 475 000
Summa postverket tillkommande ersättning			12 000 000
B. Ersättning att utbetalas genom postverket till vid skatteuppbörden medverkande penninginrättningar			300 000
Summa kronor			12 300 000

	Antal	Föreslaget á-pris	Kronor
Avgår ersättning från städer med egen uppbördsförvaltning			3 700 000
		Nettoutgift	8 600 000

På grund av bestyret med allmän varuskatt anses anslaget böra ökas med 200 000 kronor till 8 800 000 (+ 1 100 000) kronor.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har efter framställning av generalpoststyrelsen genom beslut den 2 december 1960 fastställt ändrade grunder för ersättning till postverket för bestyret med skatteuppbörden m. m. Då de priser, som styrelsen utgått ifrån vid sin uppskattning av medelsbehovet, överensstämmer med de av Kungl. Maj:t sålunda fastställda och då jag inte heller i övrigt har något att erinra mot beräkningarna, finner jag mig kunna godtaga styrelsens förslag.

Anslaget kan sålunda för nästa budgetår upptagas med 8 800 000 (+ 1 100 000) kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 800 000 kronor

[54] **23. Anmärkningsarvoden**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 000	3 371
1960/61 (statsliggaren s. 475)	15 000	
1961/62 (förslag)	1 000	

Som framhållits i statsverkspropositionerna för de senaste budgetåren (se senast 1960: VII ht s. 101) kommer kostnaderna under förevarande anslag successivt att upphöra. Anslaget synes för nästa budgetår kunna upptagas med 1 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anmärkningsarvoden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.

[55] **1. Ersättning till städerna för mistad tolag**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	31 500 000	30 909 050
1960/61 (statsliggaren s. 476)	32 000 000	
1961/62 (förslag)	37 000 000	

Med hänsyn till beräknad ökning av tullmedlen torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 5 000 000 kronor och upptagas till 37 000 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att 1955 års stadsutredning beräknas slutföra sitt arbete under år 1961.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till städerna för mistad tolag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av **37 000 000 kronor.**

[56] **2. Städers friheter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	29 446
1960/61 (statsliggaren s. 476)	30 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Städers friheter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[57] **3. Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 400 000	8 430 996
1960/61 (statsliggaren s. 477)	11 000 000	13 000 000 (beräknad)
1961/62 (förslag)	16 500 000	

För lindring av det kommunala skattetrycket utgår statsbidrag åt synnerligt skattetyngda kommuner jämlikt förordningen den 18 maj 1951 (nr 278).

Enligt denna förordning skall bidragen till kommunerna för visst år fast-

ställas i förväg. De utbetalas i huvudsak halvårsvis. Skattelindringsbidrag för år 1960 beviljades 78 kommuner m. fl. till ett sammanlagt belopp av 10 359 480 kronor. För år 1961 har skattelindringsbidrag beviljats 111 kommuner m. fl. till ett sammanlagt belopp av 15 788 963 kronor, varav ungefär hälften eller 7 890 000 kronor hänför sig till budgetåret 1961/62.

Ökningen med över 5 400 000 kronor i utgifterna för skattelindringsbidrag för kalenderåret 1961 jämfört med närmast föregående år beror på dels det icke obetydligt ökade antalet bidragsberättigade kommuner, dels höjning av de enligt skattelindringsförordningen beräknade utdebiteringssatserna för år 1961 inom skattelindringskommunerna till följd av bl. a. ökade löne- och pensionskostnader, dels ock höjd utdebitering för år 1961 inom flertalet berörda landsting. Den vidgade kretsen av bidragsberättigade kommuner är i huvudsak förorsakad av en mindre gynnsam utveckling av skatteunderlaget i ett stort antal kommuner, särskilt i Kalmar och Jämtlands län. På nytillkomna kommuner faller av 1961 års bidrag sålunda omkring 1 200 000 kronor. En i jämförelse med riket i övrigt sämre utveckling av skatteunderlaget i Gotlands, Blekinge och Västerbottens län har — utan att i nämnvärd utsträckning öka antalet bidragsberättigade — lett till betydligt ökade bidrag till kommuner m. fl. i dessa län.

Vad angår beräkningen av medelsåtgången för år 1962 saknas i många avseenden fastare hållpunkter för en närmare bestämning härav. Beräkningen försvåras av att de bidragsberättigade kommunerna numera i långt större utsträckning än tidigare är att återfinna inom även andra delar av riket än i Norrbottens län. Denna tendens har särskilt framträtt vid bidragstilldelningen för åren 1960 och 1961. Sistnämnda båda år uppgick sålunda skattelindringsbidraget till kommuner i Norrbottens län — ehuru till beloppen större än för år 1959 — endast till 56 procent respektive 42 procent av bidragstilldelningen för hela riket, medan motsvarande procentsiffra för år 1959 var 80. En överslagsberäkning på grundval av bidragsgivningen för år 1961 pekar mot ett skattelindringsbehov för år 1962 av omkring 17 000 000 kronor, varav hälften eller omkring 8 500 000 kronor kommer att falla på nästa budgetår. Härvid har räknats med att skatteunderlagen hos de enskilda skattelindringskommunerna inte kommer att visa någon större ökning vid 1961 års taxering. Den inverkan sistnämnda förhållande utövar på avräkningslikviderna från statsverket under år 1962 och därmed även på kommunernas utdebiteringsbehov har jämväl beaktats. Kommunernas utdebiteringsbehov har dessutom antagits komma att öka till följd av stigande kommunala utgifter.

Sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1961/62 skulle alltså kunna beräknas till (7 890 000 + 8 500 000) 16 390 000 eller avrundat 16 500 000 (+ 5 500 000) kronor.

Jämlikt 71 § kommunalskattelagen inflytande skattemedel för gemensamt kommunalt ändamål har uppskattats till omkring 400 000 kronor. Dessa medel redovisas på vederbörande inkomsttitel på riksstatens inkomst-

sida och påverkar inte de här lämnade uppgifterna om medelsbehov och nettoutgifter.

Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t liksom under innevarande budgetår må besluta om anvisande från förevarande anslag av medel till kostnader för visst biträde vid den räkenskapsgranskning och undersökning av kommunernas ekonomiska förvaltning m. m., som sker vid beredningen inom departementet av ärenden rörande skattelindringsbidrag. Från anslaget bör även bestridas kostnaderna dels för skattelindringsnämnden, dels ock för ersättning till den av Kungl. Maj:t förordnade ledamoten i kommunala finansrådet och suppleanten för denne liksom även kostnader, som kan uppkomma i anledning av medverkan i övrigt i rådets arbete.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 16 500 000 kronor.

[58] **4. Skatteersättning till kommunerna**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	610 000 000	618 580 981
1960/61 (statsliggaren s. 477) ...	595 000 000	601 000 000 (beräknad)
1961/62 (förslag)	540 000 000	

Enligt beslut vid 1957 års riksdag har de kommunala ortsavdragen höjts fr. o. m. år 1958. Som kompensation för den inkomstminskning som kommunerna härigenom åsamkas skall statsbidrag utgå till dem. Under en första övergångstid av tre år — åren 1958—1960 — har statsbidraget utgått till alla kommuner och då i princip utgjort full kompensation för den av ortsavdragshöjningen föranledda inkomstminskningen. Under de härefter följande fem åren — åren 1961—1965 — skall statsbidraget successivt minska i en del kommuner samt i de beträffande tillgången på skatteunderlag bäst ställda kommunerna helt avvecklas. Frågan om en fortsatt reducering eller avveckling av statsbidraget till de kommuner, för vilka bidraget vid 1965 års utgång inte helt indragits, prövas av 1958 års skatteutjämningskommitté.

Den provisoriska skatteersättning i anledning av 1950 års ortsavdragsreform som tidigare utgått till kommunerna (SFS 1951: 568) är inarbetad i det nya statsbidraget.

De närmare bestämmelserna på förevarande område återfinnes i kungörelsen den 16 maj 1957 (nr 205) angående skatteersättning i anledning av 1957 års ortsavdragsreform.

För innevarande budgetår har till skatteersättning till kommunerna anvisats ett förslagsanslag av 595 000 000 kronor.

Vid en beräkning av kostnaderna för nästa budgetår skall jämlikt bestämmelserna rörande skatteersättningen hänsyn tas till dels de utdebiteringssatser, som kommunerna fastställt för kalenderåret 1961 och dels den reducering av skatteersättningen som skall äga rum. Enligt nu föreliggande uppgifter har den genomsnittliga utdebiteringssatsen för år 1961 höjts i förhållande till år 1960, vilket inverkar på kostnadsberäkningen för budgetåret 1961/62. De belopp som under kalenderåret 1961 skall utbetalas till kommunerna som skatteersättning utgör jämlikt länsstyrelsernas i november 1960 lämnade uppgifter till riksräkenskapsverket närmare 575 000 000 kronor.

Hälften av denna kostnad eller omkring 287 000 000 kronor faller på innevarande budgetår. Då skatteersättningen för första hälften av innevarande budgetår uppgått till ca 314 000 000 kronor, blir belastningen för hela budgetåret 1960/61 ca 601 000 000 kronor och kommer sålunda att överstiga de förut beräknade kostnaderna med omkring 6 000 000 kronor.

Beträffande nästa budgetår belöper därå dels omkring 287 000 000 kronor, utgörande hälften av skatteersättningen för kalenderåret 1961 och dels skatteersättningen för första hälften av kalenderåret 1962. Kostnaderna för sistnämnda kalenderår är beroende såväl av kommunernas utdebiteringssatser för samma år som därav att enligt gällande bestämmelser under detta kalenderår en ytterligare reducering av skatteersättningen i förhållande till år 1961 skall äga rum. De av utdebiteringssatserna för år 1962 beroende kostnaderna kan givetvis inte nu närmare beräknas. Om man emellertid utgår från de för år 1961 fastställda utdebiteringssatserna, skulle skatteersättningen för år 1962 komma att uppgå till samma belopp som för år 1961 med avdrag för den besparing — ca 74 000 000 kronor — som kan beräknas för kalenderåret 1962 till följd av skatteersättningens reducering. Då den besparing som faller på budgetåret 1961/62 alltså kan uppskattas till ca 37 000 000 kronor, skulle kostnaden för första halvåret 1962 kunna beräknas till i runt tal (287 000 000 — 37 000 000) 250 000 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna under budgetåret 1961/62 för skatteersättning till kommunerna utgör alltså enligt nu angivna beräkningsgrunder omkring (287 000 000 + 250 000 000) 537 000 000 kronor. Jag föreslår, att anslaget uppföres med avrundat 540 000 000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skatteersättning till kommunerna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 540 000 000 kronor.

E. Diverse

[59] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Under hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 241 000 kronor.

[60] **2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Generaltullstyrelsens delfond.** Med åberopande av vad jag anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor angående ersättning till generaltullstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Generaltullstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 523 000 kronor.

[61] **3. Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	178 000	165 676
1960/61 (statsliggaren s. 478)	168 000	
1961/62 (förslag)	210 000	

Förevarande anslag disponeras för Sveriges bidrag till rådet för samarbete på tullområdet, GATT-organisationen, internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag, internationella byrån för mått och vikt i Paris, internationella tulltariffbyrån i Bryssel, den internationella organisationen för legal metrologi samt internationella institutet för administrativ forskning.

På grund av beräknad ökning av det svenska bidraget till internationella byrån för mått och vikt i Paris samt GATT-organisationen ävensom vissa smärre justeringar av bidragen i övrigt förordar jag, att anslaget uppföres med 210 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kronor.

[62] 4. **Vissa kostnader för internationell representation**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	20 000	9 904
1960/61 (statsliggaren s. 478)	20 000	
1961/62 (förslag)	1 000	

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 20 000 kronor. Reservationen den 1 juli 1960 utgjorde i runt tal 46 000 kronor. Med hänsyn härtill och till det beräknade medelsbehovet för nästa budgetår anser jag tillfyllest, att anslaget uppföres med endast ett formellt belopp av 1 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för internationell representation* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[63] 5. **Upplysningsarbete rörande samhällsekonomiska frågor m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 000	34 627
1960/61 (statsliggaren s. 478)	1 000	
1961/62 (förslag)	1 000	

En kortfattad redogörelse för anslagets användning har senast lämnats i 1958 års statsverksproposition (VII ht s. 99).

På anslaget fanns den 1 juli 1960 en reservation om i runt tal 178 000 kronor. Då anslaget för innevarande budgetår upptagits med ett formellt belopp av 1 000 kronor, disponeras alltså för budgetåret sammanlagt cirka 179 000 kronor. Med hänsyn till nu föreliggande planer torde man kunna räkna med en sådan reservation den 1 juli 1961, att den täcker utgifterna för verksamheten jämväl under budgetåret 1961/62. Jag föreslår därför, att anslaget även för nästa budgetår uppföres med ett formellt belopp av 1 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att jag har för avsikt att snarast till närmare övervägande upptaga frågan om den lämpligaste formen för bedrivandet av förevarande upplysningsverksamhet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsarbete rörande samhällsekonomiska frågor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[64] **6. Bidrag till Föreningen fruktdrycker**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 478)	25 000	
1961/62 (förslag)	25 000	

Kontrollstyrelsen hemställer, att förevarande anslag — som disponeras för utbetalning av bidrag till Föreningen fruktdrycker på sätt angivits i proposition nr 22 till 1955 års riksdag — för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Med godtagande av kontrollstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Föreningen fruktdrycker* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

[65] **7. Kvalitetsstöd till svensk filmproduktion**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 478)	1 000 000
1961/62 (förslag)	1 000 000

I propositionen nr 79 år 1960 framlades vissa förslag i fråga om filmstöd och biografnöjesskatt. Förslagen syftade till att möjliggöra en anpassning för den svenska filmproduktionen och biografnäringen till det konkurrensläge som blivit följden av televisionens genombrott i vårt land. Nöjesskatten på biografföreställningar föreslogs sålunda sänkt med sex procentenheter från 33 till 27 procent. Den särskilda skattelindringen för mindre biografer föreslogs därjämte höjd från 75 till 100 kronor i veckan. Filmstödet skulle enligt förslaget utformas så, att i princip hela den statliga andelen av nöjesskatten på svensk film skulle återgå till producenterna. Återbäringen avsågs skola ske dels i form av ett generellt stöd till vederbörande filmproducent med 80 procent av skattebeloppet och dels genom ett speciellt kvalitetsstöd till producenterna av de 3 à 5 bästa svenska filmerna under året; för sistnämnda ändamål äskades ett särskilt reservationsanslag om 1 000 000 kronor. Riksdagen beslöt sänka nöjesskatten på biografföreställningar till 25 procent samt bestämde den särskilda skattelindringen för mindre biografer till 125 kronor i veckan. I övrigt biföll riksdagen de genom propositionen framlagda förslagen (SU 88; rskr 234).

Kungl. Maj:t har den 20 maj 1960 fastställt instruktion (SFS nr 366) för statens filmpremienämnd, som skall ha till uppgift att av nyssnämnda anslag besluta om utdelning av premier till producenter av kvalitativt högtstående svensk film.

Jag förordar, att även för nästa budgetår för ändamålet anvisas ett belopp om 1 000 000 kronor, att användas i enlighet med de principer som redovisats i förenämnda proposition.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kvalitetsstöd till svensk filmproduktion* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[66] **8. Bidrag till vanföra ägare av motorfordon**

Nytt anslag (förslag) 1 000 000

I propositionen nr 165 år 1960 föreslogs, att vanför ägare av motorfordon, som befriats från fordonsskatt, skulle erhålla bidrag av staten med belopp, som motsvarar skattekostnaderna för viss mängd bensin eller brännolja. Bidragen avsågs enligt förslaget bli skattefria samt skulle utgå i efterskott för budgetår och utbetalas av länsstyrelserna. Förslagen godkändes av riksdagen (BevU 77; rskr 358).

Kungl. Maj:t har den 25 november 1960 utfärdat förordning om bidrag till vanföra ägare av motorfordon (SFS nr 603). Förordningen skall träda i kraft den 1 juli 1961, och bidrag skall första gången utgå i efterhand för bidragsåret den 1 juli 1960—den 30 juni 1961.

I förenämnda proposition har kostnaderna för statsverket för ändamålet beräknats till cirka 1 000 000 kronor per år. Jag förordar, att för budgetåret 1961/62 uppföres ett förslagsanslag på detta belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vanföra ägare av motorfordon* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

Sammanfattning

Sjunde huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1960/61 utgörande 908 715 200
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen att för budgetåret 1961/62 uppgå till 762 189 000
innebärande en minskning med 146 525 800

Under huvudtiteln föreslås icke-automatiska utgiftsökningar med knappt 2,8 miljoner kronor, varav de största ökningarna hänför sig till vissa personalförstärkningar vid matematikmaskinnämnden, generaltullstyrelsen och statistiska centralbyrån ävensom till kostnaderna för labour force-undersökningar inom centralbyrån. De icke-automatiska minskningarna, vilka nästan helt beror på tullverkets rationaliseringsverksamhet, uppgår till något över 600 000 kronor. De automatiska utgiftsökningarna kan beräknas till 28,1 miljoner kronor. Härav hänför sig 5,5 miljoner kronor till anslaget till bidrag till skattetyngda kommuner m. m., 5 miljoner kronor till ersättning till städerna för mistad tolag, 1,4 miljoner kronor till kostnader för 1960 års folkräkning samt 1 miljon kronor till bidrag till vanföra ägare av motorfordon. De automatiska utgiftsminskningarna utgör 176,8 miljoner kronor, varav 120,5 miljoner kronor hänför sig till bortfallet av anslaget till premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956 samt 55 miljoner kronor till minskat anslag till skatteersättning till kommunerna. Den automatiska utgiftsminskningen uppgår sålunda netto till 148,7 miljoner kronor och nettominskningen under huvudtiteln till 146,5 miljoner kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

Register

till

Sjunde huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Finansdepartementet m. m.

Sid.		Kronor
	Finansdepartementet:	
1	Avlöningar	4 219 000
3	Omkostnader	1 161 000
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1 600 000
4	Extra utgifter	50 000
	Säger för finansdepartementet m. m.	7 030 000

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

	Kammarkollegiet:	
5	Avlöningar	1 383 000
8	Omkostnader	105 000
	Kammarrätten:	
8	Avlöningar	3 312 000
12	Omkostnader	134 000
	Statistiska centralbyrån:	
13	Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet	4 459 000
22	Kostnader för 1960 års folkräkning	4 500 000
24	Kostnader för 1961 års jordbruksräkning	575 000
27	Omkostnader	1 950 000
33	Särskilda undersökningar	250 000
34	Utredningsinstitutet	25 000
35	Maskincentralen	1 000
38	Delegationen för statistikfrågor	220 000
	Folkbokföringen:	
39	Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer	49 000
40	Ersättningar till Stockholm, Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen	147 000
40	Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.	1 942 000
	Konjunkturinstitutet:	
41	Avlöningar	648 000
44	Omkostnader	122 000
45	Särskilda undersökningar	370 000
	Statskontoret:	
51	Avlöningar	3 384 000
58	Omkostnader	461 000
	Riksrevisionsverket:	
60	Avlöningar	4 127 000
64	Omkostnader	660 000

Sid.		Kronor
	Statskontoret och riksrevisionsverket:	
66	Utrustning och inredning av nya lokaler m. m.	500 000
	Matematikmaskinnämnden:	
67	Avlöningar	2 382 000
72	Omkostnader	648 000
75	Materiel m. m.	619 000
77	Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen	700 000
	Säger för allmänna centrala ämbetsverk m. m.	33 673 000

C. Skatte- och kontrollväsen

	Tullverket:	
78	Avlöningar till befattningshavare hos generaltullstyrelsen	4 319 000
82	Avlöningar till befattningshavare å tullstaten	71 592 000
93	Omkostnader	8 197 000
95	Anskaffning av viss materiel	600 000
	Kontrollstyrelsen:	
97	Avlöningar	2 636 000
100	Omkostnader	284 000
100	Kontrollstyrelsens lokalförvaltning	2 618 000
	Mynt- och justeringsverket:	
103	Avlöningar	1 920 000
113	Omkostnader	197 000
115	Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.	30 000
	Statens justerare:	
116	Avlöningar	891 000
118	Omkostnader	118 000
	Riksskattenämnden:	
119	Avlöningar	751 000
121	Omkostnader	86 000
122	Avsättning till bankinspektionens fond	375 000
122	Avsättning till fondinspektionens fond	70 000
122	Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond	100 000
123	Avsättning till sparbanksinspektionens fond	400 000
123	Revision av sparbankernas förvaltning	410 000
123	Stämpelomkostnader	1 060 000
124	Kostnader för årlig taxering m. m.	18 500 000
125	Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörden	8 800 000
126	Anmärkningsarvoden	1 000
	Säger för skatte- och kontrollväsen	123 955 000

D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.

127	Ersättning till städerna för mistad tolag	37 000 000
127	Städers friheter	30 000
127	Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m.	16 500 000
129	Skatteersättning till kommunerna	540 000 000
	Säger för ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.	593 530 000

E. Diverse

Sid.		Kronor
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
131	Byggnadsstyrelsens delfond	1 241 000
131	Generaltullstyrelsens delfond	523 000
131	Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.	210 000
132	Vissa kostnader för internationell representation	1 000
132	Upplysningsarbete rörande samhällsekonomiska frågor m. m.	1 000
133	Bidrag till Föreningen fruktdrycker	25 000
133	Kvalitetsstöd till svensk filmproduktion	1 000 000
134	Bidrag till vanföra ägare av motorfordon	1 000 000
	Säger för diverse	4 001 000
	Summa	762 189 000

601701 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

ÅR 1961

FÖRSTA SAMLINGEN

TREDJE BANDET

Bilaga till Kungl. Maj:ts proposition nr 1
angående statsverkets tillstånd och behov:
åttonde huvudtiteln

BILAGA 10 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN ÅR 1961

ÅTTONDE HUVUDTITELN

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, redogör för de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, och anför därvid:

Inledning

Ändrad litteraindelning m. m. under åttonde huvudtiteln

Anslagen under åttonde huvudtiteln har sedan många år varit fördelade på fjorton littera, A—N, med en genom åren i stort sett oförändrad ordningsföljd mellan de skilda utgiftsändamålen. Framför allt genom utbildningsväsendets omdaning har det blivit allt svårare att på grundval av den hittillsvarande uppställningen av de olika littera- och anslagsrubrikerna med åtföljande anslagssummor överblicka utgiftsinriktningen inom de huvudsakliga verksamhetsområdena. En ändring av litteraindelningen och ordningsföljden mellan de skilda anslagen i syfte att göra huvudtiteln åskådligare har därför ansetts böra genomföras från och med budgetåret 1961/62.[1]

[1] En förteckning över samtliga nuvarande anslags littera- och nummerbeteckningar med hänvisning till motsvarande nya beteckningar är intagen efter huvudtitelns register.

Den nya litteraindelningen avser åtta huvudavsnitt, nämligen

A. Ecklesiastikdepartementet
B. Allmänna kultur- och bildningsändamål
C. Kyrkliga ändamål
D. Skolväsendet
E. Högre utbildning och forskning
F. Lärarutbildning
G. Studiesociala ändamål
H. Diverse

Inom de nya littera B, D, E och F har vidare anslagen uppdelats på undergrupper med särskilda rubriker. Dessa framgår av den i tredje avsnittet av denna inledning intagna sammanställningen av utgiftsförändringarna för nästa budgetår. I förevarande sammanhang torde jag i korthet få ange den väsentliga innebörden av den ändrade litteraindelningen.

Under litt. *A. Ecklesiastikdepartementet* upptages departementets avlönings- och omkostnadsanslag samt — i likhet med vad som sker beträffande övriga departementshuvudtitlar — jämväl anslagen till kommittéer och utredningar genom sakkunniga samt till extra utgifter.

Under litt. *B. Allmänna kultur- och bildningsändamål* samlas i olika undergrupper vissa av nuvarande anslag under litt. M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m., de nuvarande anslagen under litt. B. Arkiv, bibliotek och museer, flertalet nuvarande anslag under litt. D. Akademier m. m. och under litt. K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m., några av de nuvarande anslagen under litt. I. Folkskoleväsendet m. m., vilka avser kulturell verksamhet bland blinda och döva, samt de nuvarande anslag under litt. N. Diverse, som avser nordiskt och internationellt samarbete.

Beträffande litt. *C. Kyrkliga ändamål* har i förevarande avseende inte vidtagits några förändringar.

Under litt. *D. Skolväsendet* upptages i olika undergrupper de nuvarande anslag under litt. G. Skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m., som inte avser lärarutbildning, samt flertalet nuvarande anslag under litt. H. Allmänna läroverken m. m., under litt. I. Folkskoleväsendet m. m. och under litt. J. Yrkesundervisningen.

Till litt. *E. Högre utbildning och forskning* sammanföres i olika anslagsgrupper flertalet nuvarande anslag under litt. E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m., nuvarande anslag under litt. F. Tekniska högskolor, nuvarande anslag till högre konstnärlig utbildning under litt. D. Akademier m. m. samt nuvarande anslag till olika forskningsändamål under litt. M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst. Under den nya litt. E. redovisas även de anslag till handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg, som hittills upptagits under tionde huvudtiteln.

Litt. *F. Lärarutbildning* omfattar samtliga de anslag till skilda slag av lärarutbildning, som för närvarande redovisas under litt. G. Skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m., under litt. H. Allmänna läroverken m. m., under litt. I. Folkskoleväsendet m. m., under litt. J. Yrkesundervisningen samt under litt. L. Gymnastiska centralinstitutet. Däremot avspeglar den nya litt. F. givetvis inte de insatser för lärarutbildning, som sker via universitetsanslagen.

Till litt. *G. Studiesociala ändamål* sammanföres nuvarande anslag till studiehjälps- och garantilånenämnderna under litt. K respektive E, nuvarande stipendie- och övriga studiehjälpsanslag under litt. E och H samt nuvarande skolmåltidsanslag under litt. I.

Under litt. *H. Diverse* upptages slutligen nuvarande ersättningsanslag till statens allmänna fastighetsfond och till domänverkets fond för upplåten mark.

I samband med denna omläggning av anslagsredovisningen i riksstaten bör vissa sammanslagningar av skilda anslag äga rum, liksom även vissa förändringar av anslagsrubriker bör vidtagas. Beträffande de närmare detaljerna härutinnan torde jag få hänvisa till vad jag i det följande anför vid anmälan av i detta hänseende berörda anslagspunkter.

Vissa huvuddrag i åttonde huvudtitelns utveckling

Innan jag kommenterar de föreslagna utgiftsförändringarna för nästa budgetår kan det finnas skäl att — i största korthet — göra en återblick på hur anslagen under åttonde huvudtiteln utvecklats under efterkrigsperioden.

I följande tabell anges för tiden fram till och med 1957/58 de faktiska nettoutgifterna enligt budgetredovisningen och för 1960/61 utgifterna enligt riksstaten, allt enligt den föreslagna nya litteraindelningen under huvudtiteln.

Huvudavsnitt	1948/49	1955/56	1957/58	1960/61
	Absoluta tal (miljoner kronor, löpande priser)			
A. Ecklesiastikdepartementet	2,0	2,4	2,9	4,1
B. Allmänna kultur- och bildningsändamål	12,9	36,5	48,2	52,6
C. Kyrkliga ändamål	5,7	6,5	7,3	6,6
D. Skolväsendet	418,9	856,0	1 112,0	1 379,9
E. Högre utbildning och forskning	42,7	95,0	132,6	202,7
F. Lärarutbildning	13,1	33,0	39,7	53,5
G. Studiesociala ändamål	32,8	64,7	85,6	121,4
H. Diverse	9,2	13,1	16,2	22,8
Summa[1]	537,3	1 107,2	1 444,5	1 843,6

[1] Till följd av avrundningar av beloppen för de skilda huvudavsnitten överensstämmer ej de här redovisade summorna exakt med motsvarande summor enligt budgetredovisningar och riksstat.

	1948/49	1955/56	1957/58	1960/61
		Procenttal		
A. Ecklesiastikdepartementet	0,3	0,2	0,2	0,2
B. Allmänna kultur- och bildningsändamål	2,4	3,3	3,3	2,8
C. Kyrkliga ändamål	1,1	0,6	0,5	0,4
D. Skolväsendet	78,0	77,3	77,0	74,9
E. Högre utbildning och forskning	7,9	8,6	9,3	11,0
F. Lärarutbildning	2,4	3,0	2,7	2,9
G. Studiesociala ändamål	6,1	5,9	5,9	6,6
H. Diverse	1,7	1,2	1,1	1,2
Summa	100	100	100	100

Förutom den starka ökningen i de totala utgifterna — vilken framträder såsom betydande även vid en beräkning av utgifterna i fasta priser — är vissa förskjutningar mellan huvudavsnitten särskilt påtagliga. Sålunda har utgifterna för skolväsendet (D) trots den absoluta ökningen minskat sin andel av huvudtitelns totala utgiftssumma från 78 procent budgetåret 1948/49 till knappt 75 procent innevarande budgetår. Utgifterna för högre utbildning och forskning (E) har under motsvarande tid ökat sin andel av totalutgifterna från knappt 8 till 11 procent.

Mot bakgrunden av förändringarna i berörda åldersgruppers storlek under efterkrigsperioden framstår de här nämnda förskjutningarna än mer påtagligt. Som framgår av följande sammanställning har nämligen de åldersgrupper, som rekryterar studerande till och med gymnasiestadiet, 7—18 år, ökat stadigt fram till innevarande år, medan däremot åldersgruppen 19—24 år, vilken rekryterar huvuddelen av de studerande vid de högre utbildningsanstalterna, visat en växlande storlek under perioden.

Antal personer i 1 000-tal vid slutet av år

Åldersgrupp	1950	1955	1960	1965	1970
7— 9	339	388	325	316	307
10—12	287	396	356	319	309
13—15	264	309	385	330	317
16—18	260	282	364	369	320
19—21	264	255	289	388	338
22—24	282	261	272	331	377
Summa	1 696	1 891	1 991	2 053	1 968
7—15	890	1 093	1 066	965	933
16—18	260 1 150	282 1 375	364 1 430	369 1 334	320 1 253
19—24	546	516	561	719	715
Summa	1 696	1 891	1 991	2 053	1 968

Den förväntade utvecklingen under 1960-talet för de berörda åldersgrupperna visar, att antalet barn och ungdomar i de obligatoriska skolåldrarna kommer att minska väsentligt, medan däremot antalet ungdomar, som bildar rekryteringsunderlaget för gymnasierna och i än högre grad de högre

utbildningsanstalterna, kommer att öka betydligt. Denna markanta och olikartade utveckling av befolkningsunderlaget för skilda utbildningsnivåer kommer att få stor betydelse för den utbildningspolitik, som fortsättningsvis kommer att föras under 1960-talet, och den spelar redan en väsentlig roll för de förslag, som i det följande kommer att framläggas under skilda anslag.

I samband med att myndigheterna äskat medel för nästa budgetår har de även avgivit mer summariska anslagsberäkningar för därpå följande budgetår. Dessa beräkningar för budgetåren 1961/62 och 1962/63 visar att de förskjutningar i fördelningen av utgifterna, som under efterkrigsperioden ägt rum mellan skolväsendet (D) och högre utbildning och forskning (E), av vederbörande myndigheter har förutsatts komma att fortsätta, i varje fall under de närmast kommande åren. Detta framgår av följande procentsiffror, baserade på myndigheternas beräkningar.

	1961/62	1962/63
Hela åttonde huvudtiteln	100 %	100 %
D. Skolväsendet	73,5 %	72,7 %
E. Högre utbildning och forskning	11,6 %	11,7 %

Givetvis utvisar dessa och de tidigare redovisade siffrorna tendenserna endast i mycket grova drag. Förskjutningarna inom skolväsendets ram tar sig sålunda inte uttryck i dessa siffror. För att i viss mån belysa vilka förändringar som i det senare avseendet kan komma att bli aktuella har gjorts en sammanställning över hur stor del av ungdomen i skilda åldersklasser som nu står och som — med en bedömning på grundval av myndigheternas beräkningar — om fem år kan komma att befinna sig under utbildning.

	Utbildningsprocent	
Åldersgrupp	1960	1965
7—15	91 %	95 %
16—18	32 %	38 %
19—24	12 %	13 %

Den nyss påpekade tillväxten i de två äldre åldersgruppernas sammanlagda numerär under 1960-talet betyder i detta sammanhang att bakom den relativt måttliga ökningen i sammanställningens procentsiffror för dessa åldersgrupper döljer sig betydande ökningar i det absoluta antalet ungdomar under utbildning.

I syfte att ytterligare belysa den utveckling på utbildningens område som ligger till grund för förändringarna av de under litt. D och E redovisade anslagen återges i följande tabell uppgifter rörande totalantalet studerande vid ett antal av de viktigaste skol- och utbildningsformerna.

År	Grundskolenivån			Gymnasienivån				Viss yrkesutbildning		Högsk.nivå
	Folk- och försöks-skolor	Real-skolor	Samtliga	Allmänb. gymnasier	Tekniska gymnasier och fack-skolor	Handels-gymnasier	Samtliga	Hela antalet elever	därav i heltidskurser om minst 5 mån. längd	Samtliga universitet och högskolor under VIII, IX o. X ht.
1950	612 000[1]	105 000[1]	717 000[1]	20 093	3 790	1 962	25 845	88 000	13 000	16 828
1955	818 000	146 000	964 000	30 807	3 784	2 779	37 370	112 000	19 000	22 576
1960	839 000[2]	168 000[2]	1 007 000[2]	54 000	9 600	3 800	67 400	147 000[3]	45 000	34 000

Anm.: Siffrorna för 1960 är av bland annat gymnasieutredningen gjorda uppskattningar. Siffrorna för yrkesutbildningen omfattar centrala verkstadsskolor, statsunderstödda kommunala och enskilda yrkesskolor samt företagsskolor.

[1] Avser 1949/50.
[2] Avser 1959/60.
[3] Avser oktober 1959.

Sammanfattning av utgiftsförslagen för budgetåret 1961/62

Huvudtitelns slutsumma, för budgetåret 1960/61 utgörande 1 843 657 900
kommer vid bifall till de i det följande framlagda förslagen
för budgetåret 1961/62 att uppgå till 2 135 647 000
innebärande en höjning med 291 989 100

Förändringarna inom de olika avsnitten framgår av följande sammanställning, i vilken summorna för innevarande budgetår omräknats enligt den för nästa budgetår föreslagna litteraindelningen:

	Anvisat 60/61	Äskas 61/62		Förändring
A. *Ecklesiastikdepartementet*	*4 138 500*	*4 476 000*	+	*337 500*
B. *Allmänna kultur- och bildningsändamål*	*52 641 900*	*57 746 000*	+	*5 104 100*
Konst, litteratur, musik m. m.	1 792 900	2 412 000	+	619 100
Arkiv, bibliotek, museer m. m.	14 981 700	16 759 000	+	1 777 300
Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m.	31 083 800	35 843 000	+	4 759 200
Internationellt-kulturellt samarbete ..	4 783 500	2 732 000	—	2 051 500
C. *Kyrkliga ändamål*	*6 577 800*	*6 734 000*	+	*156 200*
D. *Skolväsendet*	*1 379 891 600*	*1 570 166 000*	+	*190 274 400*
Centrala och regionala myndigheter m. m.	20 181 300	22 529 000	+	2 347 700
Försöksverksamhet m. m.	3 455 800	3 616 000	+	160 200
Det obligatoriska skolväsendet	789 189 800	910 635 000	+	121 445 200
Realskolor och gymnasier m. m.	318 186 500	350 629 000	+	32 442 500
Yrkesskolor m. m.	105 625 200	123 260 000	+	17 634 800
Folkhögskolor	16 738 000	18 852 000	+	2 114 000
Investeringsbidrag	126 515 000	140 645 000	+	14 130 000

	Anvisat 60/61	Äskas 61/62	Förändring
E. *Högre utbildning och forskning*	*202 664 800*	*237 973 000*	+ *35 308 200*
Centrala myndigheter m. m.	897 400	1 067 000	+ 169 600
Universiteten m. m.	110 900 900	135 683 000	+ 24 782 100
Tekniska högskolorna	36 119 500	43 287 000	+ 7 167 500
Högre konstnärlig utbildning	2 676 700	3 128 000	+ 451 300
Gemensamt för universitet och högskolor	1 545 000	2 175 000	+ 630 000
Vissa forskningsändamål	35 514 500	37 421 000	+ 1 906 500
Inredning och utrustning	15 010 800	15 212 000	+ 201 200
F. *Lärarutbildning*	*53 484 700*	*64 589 000*	+ *11 104 300*
Klass- och ämneslärarutbildning	42 961 000	48 909 000	+ 5 948 000
Övnings- och yrkeslärarutbildning	8 359 300	12 561 000	+ 4 201 700
Fortbildning m. m.	2 164 400	3 119 000	+ 954 600
G. *Studiesociala ändamål*	*121 422 500*	*170 107 000*	+ *48 684 500*
H. *Diverse*	*22 836 100*	*23 856 000*	+ *1 019 900*
Summa kronor	1 843 657 900	2 135 647 000	+ 291 989 100

I anslutning till vad jag anfört i det föregående torde det vara av intresse att här också ange den relativa fördelningen mellan huvudtitelns anslagsgrupper av de för nästa budgetår äskade anslagssummorna.

	Relativ andel
A. Ecklesiastikdepartementet	0,2
B. Allmänna kultur- och bildningsändamål	2,7
C. Kyrkliga ändamål	0,3
D. Skolväsendet	73,5
E. Högre utbildning och forskning	11,1
F. Lärarutbildning	3,0
G. Studiesociala ändamål	8,0
H. Diverse	1,1

Åttonde huvudtiteln föreslås alltså för budgetåret 1961/62 höjd med i runt tal 292 miljoner kronor. Den automatiska nettohöjningen kan uppskattas till omkring 230,2 miljoner kronor och den icke-automatiska utgiftsökningen till i runt tal 61,8 miljoner kronor. I sistnämnda ökningsbelopp ingår bland annat två betydande poster, nämligen 16 miljoner kronor till statsbidrag för ökat skolbyggande samt ett preliminärt beräknat belopp av 22 miljoner kronor till kostnader för avskrivning av vissa studieskulder.

Av den automatiska utgiftsökningen belöper omkring 113 miljoner kronor på anslaget till bidrag till driften av folkskolor m. m. Utgifterna under detta anslag för nästa budgetår grundas på förhållandena under innevarande redovisningsår. Den betydande utgiftsökningen för nästa budgetår förklaras till väsentlig del av metoden för de förskottsutbetalningar och

efterskottsregleringar, varigenom kommunerna får täckning för sina kostnader för 1960 års löneförhöjningar.

I övrigt beror de automatiska utgiftsstegringarna — förutom på kostnaderna under avlöningsanslagen för 1960 och 1961 års löneförhöjningar — främst på utbildningsväsendets fortsatta expansion och ökat antal studerande. Sålunda uppräknas på grund härav anslaget till studiebidrag och stipendier inom skolväsendet med 23 miljoner kronor och anslaget till naturastipendier vid universitet och högskolor med 4,75 miljoner kronor. Utbyggnaden kan också belysas med följande exempel, att för den allmänna och tekniska läroverksorganisationen föreslås inrättande av sammanlagt 188 nya lektorstjänster, att den automatiska utgiftsstegringen under driftbidragsanslagen för centrala och lokala yrkesskolor för nästa budgetår beräknas uppgå till i runt tal 17,5 miljoner kronor samt att den automatiska utgiftsökningen för fortsatt utbyggnad av de filosofiska fakulteternas lärarresurser uppskattas till närmare 7 miljoner kronor.

I de automatiska utgiftsökningarna ingår bland annat också erforderliga medelsanvisningar för genomförande och fullföljande av tidigare beslutade reformer. Däribland kan nämnas den fortsatta utbyggnaden av medicinska högskolan i Umeå och lärarhögskolan i Malmö samt igångsättandet av verksamheten inom den förstatligade seminarieorganisationen för huslig utbildning.

Åtskilliga av de förslag om icke-automatiska utgiftsökningar, som jag framlägger i det följande, bör ses mot bakgrunden av huvudpunkterna i det handlingsprogram, som uppställdes i samband med fjolårets behandling av frågan om riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor m. m. (prop. 1960: 119), nämligen förstärkning av yrkesvägledningen, ökning av intagningskapaciteten vid fackgymnasierna, utbyggnad av de akademiska utbildningsvägar, som har intagningsbegränsning, samt ökade insatser beträffande de icke-akademiska yrkesutbildningslinjerna och anordningar för differentierad humanistutbildning.

Beträffande dessa förslag samt andra förslag av mera allmänt intresse torde jag här få anföra följande.

Allmänna kultur- och bildningsändamål

Förslag om ökat stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet avses skola framläggas i särskild proposition. För ändamålet beräknas i riksstatsförslaget preliminärt en utgiftsökning med 600 000 kronor.

Förslag framlägges om inrättande av ytterligare en professur i skulptur vid konsthögskolan. Nationalmuseums inköpsanslag föreslås uppräknat med 50 000 kronor.

Till studieförbunden, ungdomsledarutbildning, instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationerna samt stöd åt nykterhetsrörelsen föreslås anslagshöjningar med sammanlagt omkring 550 000 kronor. Härtill kan nämnas, att de automatiska utgiftsstegringarna under anslagen till bidrag till studiecirklar och fritidsgrupper beräknas till sammanlagt 4,5 miljoner kronor.

För svenskt deltagande i Unescos Nubienprojekt föreslås ett bidrag av 200 000 kronor, varav hälften dock avser täckning för vissa kostnader under innevarande budgetår.

Den av 1958 års riksdag beslutade avsättningen av statsmedel till svenskfinska kulturfonden är nu avslutad, varför anslag för detta ändamål, för innevarande budgetår 2,5 miljoner kronor, inte vidare upptages i riksstatsförslaget.

Skolväsendet

Skolöverstyrelsens yrkesvägledningsresurser föreslås ökade. Beträffande överstyrelsen för yrkesutbildning förordas en betydande personalförstärkning.

Den reella höjningen av det till skolöverstyrelsens förfogande stående anslaget till försöksverksamhet m. m. beräknas till i runt tal 500 000 kronor. På grund av överföring av vissa kostnader till andra anslag stannar den formella uppräkningen vid 40 000 kronor.

Fastare statsbidragsregler föreslås för de svenska skolorna i utlandet. Beträffande Skytteanska skolan i Tärna förordas riksdagens godkännande av en med kommunen träffad överenskommelse angående avveckling av statens engagemang i skolan. De personella och materiella resurserna vid skolorna för blinda och döva föreslås bli ytterligare förbättrade.

De med statliga realskolor förenade kommunala gymnasierna i Mora och Älmhult föreslås skola förstatligas. Vidare förordas inrättande av två statliga försöksgymnasier, ett i Huskvarna och ett i Sundsvallsregionen.

Beträffande gymnasieorganisationen lägges i övrigt tyngdpunkten i den icke-automatiska utgiftsökningen på fackgymnasieutbildningen. Förslag framlägges om upprättande av två nya tekniska läroverk, ett i Kalmar och ett i Växjö. Vid de befintliga tekniska läroverken beräknas tillkomma ett betydande antal nya intagningsavdelningar. Medel beräknas för försök med s. k. studentklasser i det tekniska gymnasiet. Vidare föreslås bemyndigande för Kungl. Maj:t att som försöksverksamhet besluta om inrättande av tekniska linjer vid allmänbildande gymnasier. I särskild proposition avses skola framläggas förslag om en reformering och utbyggnad av handelsgymnasieorganisationen.

Antalet bidragsrum för lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. fl. föreslås ökat med 100.

Statsbidrag beräknas för ytterligare en folkhögskola.

Beträffande skolbyggnadsverksamheten föreslås, främst med hänsyn till det nybyggnadsbehov som enhetsskolans successiva genomförande medför, en väsentlig utvidgning av investeringsramarna. För det allmänna skolväsendet förordas en utökning av ramen från (130 för permanenta + 30 för provisoriska =) 160 miljoner kronor till (175 + 50 =) 225 miljoner kronor. För yrkesskolbyggnader beräknas en höjning av ramen från (40 + 10 =) 50 till (50 + 20 =) 70 miljoner kronor. Detta medför för nästa budgetår utgiftsökningar om sammanlagt 16 miljoner kronor.

Högre utbildning och forskning

I anslutning till de i propositionen 1960: 119 uppdragna och av riksdagen godkända riktlinjerna för utbyggande av universitet och högskolor m. m. må, såvitt gäller detta avsnitt, här framhållas följande.

Förslag framlägges om utbyggnad av den matematisk-naturvetenskapliga utbildningen vid universitetet i Göteborg. Medel beräknas för ökad intagning av studerande vid Chalmers tekniska högskola. I särskild proposition avses skola framläggas förslag om anordnande av högre teknisk utbildning och forskning i Lund. Civilekonomutbildning föreslås anordnad vid universitetet i Lund. Beträffande handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg, för vilka anslag från och med nästa budgetår avses skola redovisas under åttonde huvudtiteln, pågår förhandlingar om ökad elevintagning och därmed sammanhängande ekonomiska spörsmål; i avbidan på särskild proposition i ämnet upptages anslagen i riksstatsförslaget preliminärt med oförändrade belopp. Till frågan om ökad läkar- och tandläkarutbildning torde det bli anledning att återkomma i annat sammanhang. Beträffande den i propositionen 1960: 119 berörda frågan om anordnande av civilingenjörsutbildning i Uppsala torde det, på grund av vissa förseningar i utredningsarbetet, inte bli möjligt att framlägga förslag för årets riksdag.

Till vissa kostnader i samband med försök med olika former av differentierad humanistutbildning beräknas en medelsanvisning av 400 000 kronor. Förslag framlägges vidare om ökad intagning av studerande vid socialinstituten i Lund och Göteborg.

Vad i övrigt gäller högre utbildning och forskning må här nämnas följande.

I enlighet med tidigare fattade beslut av statsmakterna föreslås skola nästa budgetår inrättas vid Uppsala universitet en professur i allmän rättslära och en preceptur i civilrätt, vid Lunds universitet likaledes en professur i allmän rättslära och preceptur i civilrätt, vid Göteborgs universitet en professur i fysiologi, vid Stockholms universitet en professur i allmän rättslära, en preceptur i civilrätt och en laboratur i analytisk kemi, vid karolinska institutet en för docenten B. Gustafsson personlig professur i medicinsk symbiosforskning, en för docenten C. von Euler personlig laboratur i

hjärnforskning och en laboratur i hygien, vid medicinska högskolan i Umeå fyra professurer, nämligen i allmän bakteriologi, farmakologi, medicinsk kemi och patologi, samt två prosekturer i patologi ävensom vid tekniska högskolan i Stockholm två professurer, nämligen i fasta tillståndets fysik och reaktorfysik.

I samband med vissa av de förutnämnda, i anslutning till propositionen 1960: 119 framlagda förslagen förordas vidare skola inrättas vid Lunds universitet två professurer i företagsekonomi (varav en från och med budgetåret 1962/63) och en professur i nationalekonomi, vid Göteborgs universitet fyra professurer, nämligen i fysiologisk botanik, zoofysiologi, zoologi (från och med budgetåret 1962/63) och matematik (från och med budgetåret 1963/64) samt vid Chalmers tekniska högskola tre professurer, nämligen två i fysik (varav en från och med budgetåret 1962/63) och en i matematik. Därjämte föreslås skola inrättas vid Uppsala universitet en professur i socialmedicin, en professur i nationalekonomi (från och med budgetåret 1963/64 genom omvandling av befintlig preceptur i ämnet) och en för docenten K. M. Båth personlig laboratur i seismologi, vid Lunds universitet en för laboratorn J. A. Levan personlig professur i cytologi (med samtidig vakantsättning av laboraturen i ämnet), vid Göteborgs universitet en professur i neurokirurgi och en professur i geografi (naturgeografi alternativt kulturgeografi med ekonomisk geografi), vid Stockholms universitet en professur i meteorologi (genom överflyttning av den av de båda meteorologiprofessurerna vid Uppsala universitet, som enligt Kungl. Maj:ts beslut för närvarande hålles vakant) och en professur i oorganisk kemi (genom omvandling av befintlig laboratur i oorganisk och fysikalisk kemi) samt vid karolinska institutet en professur i endokrinologi (genom omvandling av befintlig laboratur i ämnet) och en laboratur i immunologi. Tillika förordas att den vid tekniska högskolan i Stockholm befintliga professuren i teknisk elektrokemi, vilken enligt Kungl. Maj:ts beslut hålles vakant, återbesättes såsom en professur i teknisk elektrokemi och korrosionslära.

Sammanlagt 26 ordinarie universitetslektorat föreslås inrättade, varav sex vid Uppsala universitet, fyra vid Lunds universitet, ett vid Göteborgs universitet, fem vid Stockholms universitet, två vid tekniska högskolan i Stockholm och åtta vid Chalmers tekniska högskola.

Antalet docenttjänster föreslås ökat med 10 (Uppsala en, Lund två, Göteborg tre, Stockholm två, Umeå en och tandläkarhögskolan i Malmö en) och antalet forskardocenttjänster med 5 (Uppsala, Göteborg, Stockholm, karolinska institutet och tekniska högskolan i Stockholm). Vidare förordas inrättande av sammanlagt 27 forskarassistenttjänster, såvitt gäller tio av dessa dock med indragning av motsvarande antal tjänster som biträdande lärare.

Den personella basorganisationen vid universiteten och högskolorna föreslås bli förstärkt med omkring 170 biträdestjänster av skilda slag.

Personalstaten för den högre tekniska utbildningen och forskningen i Lund kommer, som förut nämnts, att redovisas i särskild proposition.

Förslag framlägges om inrättande av 7 nya särskilda forskartjänster. Anslagen till forskningsråden avses skola redovisas i särskild proposition, varför i riksstatsförslaget för detta ändamål upptas ett preliminärt beräknat belopp.

Till inredning och utrustning av nya lokaler vid universiteten och högskolorna äskas i förevarande sammanhang anslag om tillhopa omkring 15,1 miljoner kronor, varav en betydande del är avsedd för förstärkning av forskningens grundutrustning.

Lärarutbildning

Som förut nämnts beräknas medel för fortsatt utbyggnad av lärarhögskolan i Malmö och för igångsättande av verksamheten vid de förstatligade seminarierna för huslig utbildning. I enlighet med tidigare fattat principbeslut föreslås inrättande vid nämnda lärarhögskola av en professur i praktisk pedagogik.

De icke-automatiska utgiftsökningarna under detta avsnitt inriktas huvudsakligen på följande. Ytterligare ett provårsläroverk föreslås skola inrättas. Förslag framlägges om ökad intagning av studerande vid gymnastiska centralinstitutet. För ökad utbildning av yrkeslärare beräknas en utgiftsökning med 1,5 miljoner kronor. För att möjliggöra en intensifiering av fortbildningsverksamheten för lärare inom det allmänna skolväsendet förordas anslagsökningar med tillhopa i runt tal 900 000 kronor.

Studiesociala ändamål

Frågan om studiehjälpsnämndens organisation avses skola behandlas i särskild proposition, varför i riksstatsförslaget i detta hänseende endast upptages preliminärt beräknade belopp.

I särskild proposition kommer även att behandlas spörsmålet om avskrivning av vissa studieskulder. I riksstatsförslaget beräknas för detta ändamål preliminärt en utgiftsökning av 22 miljoner kronor. Detta belopp återspeglar emellertid inte hela det för nästa budgetår aktuella avskrivningsbeloppet, vilket utgör cirka 37 miljoner kronor. På de under kapitalbudgeten uppförda studielånefonderna faller cirka 15 miljoner kronor. Av tekniska skäl erfordras dock nästa budgetår ingen medelsanvisning under kapitalbudgeten för detta ändamål.

A. Ecklesiastikdepartementet

[1] 1. Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 825 000	1 722 465
1960/61 (statsliggaren s. 481)	1 898 000	
1961/62 (förslag)	2 305 000	

Under denna punkt torde först böra bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1960 förordnat byråchefen i departementet S. Moberg att tills vidare inom departementets statssekreterareavdelning med avdelningschefs ansvar handlägga ärenden rörande prognos- och allmän planeringsverksamhet samt i övrigt de ärenden rörande utbyggande av universitet och högskolor m. m., som departementschefen bestämmer, ävensom föreskrivit, att Moberg under detta förordnande skall åtnjuta vikariatslön enligt lönegrad Br 4 och ha tjänstetiteln avdelningschef samt att lönekostnaderna för förordnandet skall bestridas från den i departementets avlöningsstat upptagna anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel dels för uppflyttning av en tjänst som förste kanslisekreterare i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 26, dels för uppflyttning av en kontoristtjänst i Ae 9 till kansliskrivartjänst i Ae 10, dels ock för uppflyttning av två kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång till kanslibiträdestjänster i Ae 7.

Anslagsposten till ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft är för närvarande uppförd med 154 000 kronor. Då ett väsentligt ökat medelsbehov för detta ändamål kan förutses, förordar jag en uppräkning av anslagsposten med 106 000 kronor till 260 000 kronor.

Ur departementets kommittéanslag bestrides för närvarande bland annat kostnader för arvode åt vissa befattningshavare vid en skrivcentral, inrättad i de lokaler, till vilka kanslierna för ett antal av departementets kommittéer förlagts. Då stadigvarande behov av denna arbetskraft för skriv- och andra biträdesgöromål föreligger, förordar jag att utgifterna för ändamålet överföres till departementets avlöningsanslag, varunder alltså bör beräknas medel för anställande av ett kanslibiträde i Ae 7 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Jag räknar vidare med extraordinariesättning av en för närvarande inrättad kanslibiträdestjänst i Ag 7.

De automatiska utgiftsförändringarna beräknar jag till 269 000 kronor. Hela avlöningsanslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 2 305 000 kronor, vilket innebär en höjning med 407 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för ecklesiastikdepartementet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för ecklesiastikdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	883 000
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 800
4. Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	260 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	621 000
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	460 000
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	28 200
Summa kronor	2 305 000

c) till *Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 305 000 kronor.

[2] **2. Ecklesiastikdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 500	113 728
1960/61 (statsliggaren s. 482)	140 500	
1961/62 (förslag)	141 000	

Anslagsposten till expenser är nu uppförd med 86 000 kronor, varav 20 000 kronor utgör engångsanvisning. Med hänsyn till behovet av ytterligare nyanskaffning av möbler, kontorsmaskiner o. dyl. samt till belastningen i fråga om utgifter för skrivmateriel, bokbindning, telefon m. m. torde expensposten för nästa budgetår böra beräknas till (86 000 — 20 000 + 12 500 + 8 000 =) 86 500. Då jag beträffande övriga anslagsposter inte

räknar med några förändringar, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 141 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ecklesiastikdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 141 000 kronor.

[3] **3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 250 000	1 236 203
1959/60	1 600 000[1])	1 583 785
1960/61 (statsliggaren s. 855)	1 770 000	
1961/62 (förslag)	1 700 000	

Under departementets avlöningsanslag har jag föreslagit överförande av vissa utgifter från kommittéanslaget till förstnämnda anslag och vidare beräknat en höjning av anslagsposten till expertis och tillfällig personal. Med beaktande å ena sidan härav och å andra sidan av den väntade utvecklingen av kommittéverksamheten inom departementets område, innebärande bland annat ökade utredningskostnader för gymnasieutredningen och betydande utgifter för de på den högre utbildningens område verksamma utredningarna samtidigt med bortfall av huvuddelen av kostnaderna för skolberedningen, förordar jag att förevarande anslag för nästa budgetår nedräknas med 70 000 kronor till 1 700 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

[4] **4. Extra utgifter.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 330 000 kronor (statsliggaren s. 855). Anslaget belastas årligen av en mängd utgifter av skilda slag, vilka inte ansetts vara av sådan natur, att särskilda anslagsmedel för ändamålen bort anvisas under åttonde huvudtiteln, och därjämte av åtskilliga tillfälliga utgifter av engångsanslags karaktär, ofta av så brådskande art eller av sådan beskaffenhet, att riksdagens medverkan inte ansetts böra ifrågasättas.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 330 000 kronor.

---

[1]) Härav å tilläggsstat II 150 000 kronor.

B. Allmänna kultur- och bildningsändamål

Konst, litteratur, musik m. m.

[5] **1. Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet.** Under riksstatens åttonde huvudtitel är för innevarande budgetår upptagna bland annat anslag till Statens konstråd, till Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader, till Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek samt till Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m. Dessa anslag är uppförda med respektive 14 800, 200 000, 1 020 000 och 80 000 kronor. Vidare har till stipendieändamål vid akademien för de fria konsterna med konsthögskolan inom ramen för ett visst riksstatsanslag för innevarande budgetår anvisats 101 600 kronor. Den sammanlagda summan av här angivna belopp uppgår till 1 416 400 kronor. Beredningen av frågan om medelsanvisningen för nästa budgetår till de ändamål det här gäller är ännu inte avslutad. I avbidan på särskild proposition i ämnet torde i riksstatsförslaget böra uppföras ett preliminärt beräknat, sammanlagt belopp av 2 017 000 kronor, vilket i jämförelse med motsvarande belopp för innevarande budgetår innebär en höjning med i runt tal 600 000 kronor. Det preliminärt beräknade beloppet bör uppföras under rubriken Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet* för budgetåret 1961/62 beräkna ett anslag av 2 017 000 kronor.

[6] **2. Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst.** Ur detta anslag utdelas belöningar eller s. k. meritstipendier för högklassigt litterärt skapande. Meritstipendierna utdelas av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen för Sveriges författarfond. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 100 000 kronor (statsliggaren s. 844) har disponerats av Kungl. Maj:t genom beslut den 11 november 1960.

Styrelsen för Sveriges författarfond hemställer att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med författarfondens styrelse förordar jag för nästa budgetår oförändrad medelsanvisning, 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[7] **3. Bidrag till samfundet De nio.** Detta anslag torde för nästa budgetår i enlighet med en av samfundet gjord framställning böra uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till samfundet De nio* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

[8] **4. Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** Detta anslag, som utgått alltsedan budgetåret 1936/37, höjdes av riksdagen från och med budgetåret 1955/56 från 4 800 kronor till 6 000 kronor och från och med budgetåret 1959/60 till 7 000 kronor. För nästa budgetår föreslår jag att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 7 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 7 000 kronor.

[9] **5. Teaterrådet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000	9 975
1960/61 (statsliggaren s. 844)	10 000	
1961/62 (förslag)	10 000	

Teaterrådet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 200 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av detta anslag, vilket alltså bör uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Teaterrådet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[10] **6. Statens biografbyrå: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	174 300	168 459
1959/60	192 200	197 925
1960/61 (statsliggaren s. 831)	199 500	
1961/62 (förslag)	217 000	

Direktören för biografbyrån föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 20 300 kronor. Av höjningarna beror ett belopp av 17 500 kronor på löneökningar av automatisk natur och ett belopp av 2 800 kronor på förslag om dels lönegradsuppflyttning av tre teknikertjänster från Ao 10 till Ao 11, dels utbyte av en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 mot kanslibiträdestjänst i Ao 7.

Statens lönenämnd avstyrker de föreslagna lönegradsuppflyttningarna.

Departementschefen. De föreslagna lönegradsuppflyttningarna kan jag inte tillstyrka. Mot beräkningen av de automatiska kostnadsökningarna, 17 500 kronor, har jag ingen erinran utan förordar, att anslaget höjes till 217 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	107 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	74 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	31 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 100
Summa kronor	217 000

b) till *Statens biografbyrå: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 217 000 kronor.

[11] 7. Statens biografbyrå: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	14 800	15 821
1959/60	14 800	16 999
1960/61 (statsliggaren s. 832)	15 000	
1961/62 (förslag)	16 000	

På grund av ökade utgifter för resor bör detta anslag uppräknas med 1 000 kronor till 16 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 kronor.

[12] **8. Bidrag till barnfilmkommittén**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	35 000	35 000
1959/60	35 000	35 000
1960/61 (statsliggaren s. 833)	35 000	
1961/62 (förslag)	35 000	

Barnfilmkommittén anhåller om oförändrat anslagsbelopp för nästkommande budgetår. Kommittén har vid uppgörandet av sitt förslag räknat med att till nästa år kunna överföra en reservation av omkring 11 500 kronor.

Departementschefen. I enlighet med kommitténs förslag torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp, 35 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnfilmkommittén* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

Arkiv, bibliotek, museer m. m.

[13] 9. Riksarkivet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 178 000	1 185 358
1960/61 (statsliggaren s. 482)	1 206 000	
1961/62 (förslag)	1 385 000	

Riksarkivet har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. Assistent i Ae 10.
2. Biträde i Ag 7 och samtidigt minskad medelsanvisning till övertidsersättningar med 3 926 kronor (reproduktionsavdelningen).

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa tjänstinnehavare

3. Förste arkivarie och statsheraldiker i Ae 26 i stället för i Ae 24.
4. Två arkivarier i Ao 24 i stället för i Ao 23.
5. Två arkivarier i Ao 23 i stället för i Ao 21.
6. Bokbinderiförman i Ao 11 i stället för i Ae 11.
7. Konserveringsassistent i Ao 11 i stället för i Ae 11.
8. Bokbindare i Ao 9 i stället för i Ae 9.
9. Förste fotograf i Ao 11 i stället för fotograf i Ae 9.
10. Fotograf i Ae 9 i stället för biträde i Ae 7 (reproduktionsavdelningen).
11. Personlig tjänst som konservator i Ae 13 för bokbinderiförmannen G. Alered och samtidigt vakanssättning av den av honom innehavda tjänsten som bokbinderiförman.

Till stöd för det under *punkt 1* redovisade förslaget om inrättande av en tjänst som assistent i Ae 10 anför riksarkivet bland annat följande.

I sina anslagsäskanden, avsedda att föreläggas 1959 års riksdag, hemställde riksarkivet om en förstärkning av personalen vid dess andra byrå för en aktiv gallringsverksamhet och en allmän arkivservice hos den statliga förvaltningens centrala organ. Den begärda förstärkningen begränsades av statsmakterna till en tjänst som byrådirektör och en som assistent. Genom den av riksarkivet därefter bedrivna gallringsservicen har erfarenheter av sådant arbete i större skala också vunnits. Dessa synes ännu ej tillräckligt säkra för att förslag nu skall kunna framläggas om den fortsatta utbyggnaden i dess helhet. Innan så sker bör nämligen de gjorda erfarenheterna ytterligare ökas och differentieras, detta särskilt med hänsyn till en så effektiv arbetsfördelning som möjligt mellan akademiskt utbildad personal och personal med lägre kompetens. På en punkt är dock erfarenheten uppenbar. Byrådirektören behöver ännu en assistent som hjälp vid

de mera rutinmässiga arbetena. En betydande ökning av arbetseffekten skulle vinnas, om arbetsgruppen förstärktes med ytterligare en assistent, detta så mycket mer som byrådirektören av olika skäl måste samtidigt arbeta i flera myndigheters arkiv.

Beträffande de under *punkterna 6—8* redovisade förslagen inhämtas av riksarkivets anslagsframställning huvudsakligen följande.

En från och med innevarande budgetår genomförd reglering av den tekniska biträdespersonalens löner har medfört, att de två förste expeditionsvakterna vid landsarkiven i Visby och Östersund uppflyttats till lönegrad Ao 9 med tjänstebenämningen bokbindare, medan motsvarande tjänstinnehavare vid de fem större landsarkiven liksom riksarkivets tre extra ordinarie bokbindare placerats i lönegrad Ae 9. Enligt riksarkivets mening saknas anledning att göra åtskillnad mellan bokbindarna vid ifrågavarande arkivinstitutioner. För riksarkivets del föreslås, att en tjänst som bokbindare i Ae 9 samt en som bokbinderiförman och en som konserveringsassistent i Ae 11 ordinariesättes.

Departementschefen. Gallringsverksamhetens betydelse motiverar starkt, att den för riksarkivets gallringsservice avsedda personalen förstärkes. Förstärkningen bör såsom riksarkivet föreslagit ske genom inrättande av ytterligare en tjänst som assistent i lönegrad Ae 10. Jag beräknar alltså medel i enlighet härmed.

I överensstämmelse med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 torde under den i avlöningsstaten ingående arvodesposten böra beräknas 600 kronor till arvode åt en organisationsföredragande.

Riksarkivets förslag om ordinariesättning av en tjänst som bokbinderiförman i Ae 11 och en som bokbindare i Ae 9 biträder jag. Nämnda tjänster bör redovisas på personalförteckningen för riksarkivet.

I övrigt räknar jag beträffande förevarande anslag ej med andra ändringar än sådana som betingas av automatiska utgiftsökningar.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 385 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 179 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för riksarkivet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för riksarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	544 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	2 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	505 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	311 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	21 000
Summa kronor	1 385 000

c) till *Riksarkivet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 385 000 kronor.

[14] 10. Riksarkivet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	111 200	123 217
1960/61 (statsliggaren s. 483)	106 900	
1961/62 (förslag)	116 000	

Riksarkivet föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 5 900 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 4 500)	+ 500
2. Övriga expenser (nu 65 600)	+ 9 400
3. Publikationstryck (nu 6 000)	+ 250
4. Reproduktionsverksamheten (nu 14 750)	+ 650
5. Materiel för bokbindning och konservering m. m. (nu 12 900)	+ 2 100
6. Ökade inkomster av reproduktionsverksamheten (nu 23 000)	— 7 000
Summa kronor	+ 5 900

Av riksarkivets framställning inhämtas bland annat följande.

Reseersättningar. Den begärda ökningen motiveras med angelägenheten av att de med gallringsverksamheten sysselsatta tjänstemännen beredes ökade möjligheter till tjänsteresor.

Övriga expenser. Till särskilda utbildningskurser för tjänstemän, som har arkiveringsansvar, äskas 3 000 kronor. En medelsanvisning av 600 kronor begäres för svenskt bidrag till utgivning av tidskriften Nordisk Arkivnyt. Anslagsmedlen till nattbevakning och städning föreslås höjda med i runt tal 4 300 kronor. Såsom kompensation för kostnadsfördyringar, föranledda av den allmänna varuskatten, äskas en uppräkning med 1 500 kronor.

Publikationstryck. Det ökade medelsbehovet beror helt på den allmänna varuskatten.

Reproduktionsverksamheten. Den begärda höjningen betingas helt av den allmänna varuskatten.

Materiel för bokbindning och konservering m.m. Till stöd för den äskade ökningen åberopas, förutom prisstegringar på bokbindning samt den allmänna varuskatten, behovet av ökad bindningstakt.

Ökade inkomster av reproduktionsverksamheten. Beräkningen av dessa inkomster grundas på inkomstutfallet under det sistförflutna budgetåret.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor, som handhar inredningen och utrustningen av riksarkivets nybyggnad, hemställer, att för nästa budgetår anslag beviljas med 200 000 kronor för inredning och utrustning av ifrågavarande nybyggnad samt att vidare bemyndigande utverkas åt nämnden att beställa inredning och utrustning för nybyggnaden intill en kostnad av 3 200 000 kronor. Detta belopp bör enligt utrustningsnämnden gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Nybyggnaden, vilken beslöts av 1958 års riksdag, skall uppföras på det s. k. Mariebergsområdet på Kungsholmens västra del i Stockholm. Byggnadsföretaget omfattar dels en bergrumsanläggning med arkivlokaler fördelade på sex våningar, dels en administrationsbyggnad, innehållande kontorslokaler och utrymmen för vetenskaplig verksamhet. Sprängningsarbetena för anläggningen påbörjades hösten 1959 och avses vara fullbordade under första hälften av 1961. Byggnadsarbetena för bergrumsmagasinet och administrationsbyggnaden har beräknats vara slutförda under loppet av år 1963.

Nämnden framhåller, att riksarkivet sommaren 1960 avlämnat förslag till inredning och utrustning av nybyggnaden. Bortsett från ett förslag om hyllinredning i bergsmagasinen har nämndens granskning och bearbetning av dessa förslag ännu ej avslutats. Nämnden avser därför att först i sina anslagsframställningar för budgetåret 1962/63 framlägga beräkningar av det totala anslagsbehovet m. m. För nästa budgetår synes det nämnden tillräckligt, att 200 000 kronor beräknas till förberedande åtgärder m. m. Beträffande hyllinredningen i bergsmagasinen bör enligt nämndens uppfattning förutsättningar skapas för ett definitivt ställningstagande redan under nästa budgetår. Något anslag härför är enligt nämnden inte erforderligt för sistnämnda budgetår. Ett beställningsbemyndigande synes sålunda tillräckligt. Ramen härför uppskattar nämnden till 3 200 000 kronor.

Departementschefen. Vad först beträffar omkostnadsstatens utgiftsposter föreslår jag, att delposten till övriga expenser höjes med 5 400 kronor, varav 1 000 kronor för särskilda utbildningskurser för tjänstemän, som har arkiveringsansvar, och 4 400 kronor för nattbevakning och städning. Jag tillstyrker därjämte, att delposten till materiel för bokbindning och konservering m. m. ökas med 500 kronor.

Vad härefter gäller de under de särskilda uppbördsmedlen uppförda pos-

terna bör den post, som avser inkomster av reproduktionsverksamheten, på grund av inkomstutfallet under det sistförflutna budgetåret uppräknas med 6 800 kronor. Å andra sidan bör den post, som avser inkomster av den heraldiska verksamheten, med hänsyn till de för de tre senast förflutna budgetåren redovisade inkomsterna, nedräknas med 10 000 kronor till 35 000 kronor. Sammanlagt föranleder de av mig beträffande de särskilda uppbördsmedlen föreslagna förändringarna ett ökat medelsbehov under anslaget av 3 200 kronor. Då ett bifall till mina förut framlagda förslag beträffande omkostnadsstatens utgiftsposter innebär en höjning med 5 900 kronor, bör hela anslaget för nästa budgetår ökas med 9 100 kronor.

Vad slutligen angår utrustningsnämndens förslag vill jag till en början erinra om att jag i samband med min anmälan förra året av utrustningsnämndens avlöningsanslag framhöll, att medelsbehov till förberedande åtgärder till inredning och utrustning av vetenskapliga institutioner och andra inrättningar enligt min mening borde tillgodoses genom att nämnden finge möjlighet att ur de till byggnadsstyrelsens förfogande ställda anslagen förskottsvis få disponera visst belopp för förberedande inrednings- och utrustningsåtgärder. I konsekvens härmed förutsätter jag, att nämnden skall ur nyssnämnda anslag kunna förskottsvis disponera erforderliga medel för förberedande åtgärder för inredning och utrustning av riksarkivets nybyggnad. Jag räknar således inte nu med någon särskild medelsanvisning för ändamålet utan förordar i stället, att beställningsbemyndigande lämnas för anskaffande av inredning och utrustning för nya lokaler för riksarkivet till ett värde av högst 3 200 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör förevarande anslag uppföras med 116 000 kronor. Vidare torde böra utverkas riksdagens medgivande att beställa inredning och utrustning i enlighet med vad jag nyss förordat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning för nya lokaler för riksarkivet må beställas till ett värde av högst 3 200 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) till *Riksarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 116 000 kronor.

[15] 11. Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 000	8 086
1960/61 (statsliggaren s. 484)	9 000	
1961/62 (förslag)	9 000	

Riksarkivet föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 2 000 kronor. Höjningen hänför sig helt till anslagsposten till inköp av tryckta arbeten, vilken sedan budgetåret 1956/57 varit uppförd med sitt nuvarande belopp, 4 000 kronor.

Departementschefen. Riksarkivets förslag om ökad medelsanvisning under detta anslag är jag ej beredd att biträda. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 9 000 kronor. Det torde från och med nästa budgetår få ankomma på riksarkivet att besluta om dispositionen av tillgängliga medel under anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 kronor.

[16] **12. Riksarkivet: Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som är av vikt för fäderneslandets historia**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500	—
1960/61 (statsliggaren s. 484)	1 500	
1961/62 (förslag)	2 000	

Medelsanvisningen under detta reservationsanslag avser främst utgivande av serien Svenska riksdagsakter, en publikation av central betydelse för den historiska forskningen och den akademiska undervisningen. Plan för denna publiceringsverksamhet finns intagen i 1954 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 7 f.

Riksarkivet hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår uppföres med i runt tal 5 800 kronor. Till stöd härför anför riksarkivet huvudsakligen följande.

År 1960 utgavs rådsprotokollen för 1658, och utgivaren, docenten Thanner, är nu sysselsatt med protokollen för 1659, vilka beräknas kunna färdigställas under loppet av två år. De ännu tillgängliga reservationerna jämte det sedvanliga årsbeloppet — 1 500 kronor — torde kunna trygga möjligheterna att återuppta arbetet med Svenska riksdagsakter, vilket arbete till följd av professorn Ahnlunds frånfälle ej kunnat bedrivas under de senaste åren. Efter det ingrepp i reservationerna, som betalningen av 1658 års rådsprotokoll medfört (i runt tal 8 300 kronor), torde emellertid icke det pågående arbetet med 1659 års rådsprotokoll kunna bringas i hamn utan en förstärkning av anslaget. Med utgångspunkt i ett beräknat omfång av 1659 års protokoll, som ungefär motsvarar 1658 års, kan kostnaderna för de förras tryckning beräknas till omkring 8 500 kronor. Något särskilt redigeringsarvode utgår ej i detta fall, då redaktören utför arbetet på den tjänstetid, som kan inbesparas från andra uppgifter. Riksarkivet uppför för

nästkommande budgetår halva denna tryckningskostnad och avser, att för budgetåret 1962/63 anhålla om samma belopp. Den sammanlagda behövliga summan för budgetåret 1961/62 skulle alltså bli: 1 500 kronor (riksdagsakterna) + 4 250 kronor (rådsprotokollen) = 5 750 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker en höjning av detta anslag med 500 kronor till 2 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksarkivet: Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som är av vikt för fäderneslandets historia,* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 kronor.

[17] **13. Landsarkiven: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	943 000	952 546
1960/61 (statsliggaren s. 484)	1 023 000	
1961/62 (förslag)	1 129 000	

I sina anslagsäskanden beträffande landsarkiven för nästa budgetår har *riksarkivet* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. En arkivarie i Ao 21 vid vartdera av arkiven i Vadstena och Göteborg.
2. En amanuens i reglerad befordringsgång vid vartdera av arkiven i Visby och Östersund.
3. Konserveringsbiträde i Ae 7 vid arkivet i Lund.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa tjänstinnehavare

4. Landsarkivarie i Bo 1 i stället för i Ao 26 vid ettvart av arkiven i Uppsala, Vadstena, Lund, Göteborg och Härnösand.
5. Landsarkivarie i Ao 26 i stället för i Ao 24 vid vartdera av arkiven i Visby och Östersund.
6. Arkivarie i Ao 23 i stället för i Ao 21 vid ettvart av arkiven i Uppsala, Vadstena, Lund, Göteborg och Härnösand.
7. Bokbindare i Ao 9 i stället för i Ae 9 vid ettvart av arkiven i Uppsala, Vadstena, Lund, Göteborg och Härnösand.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka andra utgiftsökningar under förevarande anslag än sådana av automatisk karaktär. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 129 000 kronor.

Detta innebär en anslagsökning med 106 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för landsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	388 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	473 300
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	250 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	17 200
Summa kronor	1 129 000

b) till *Landsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 129 000 kronor.

[18] **14. Landsarkiven: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	176 000	172 345
1960/61 (statsliggaren s. 485)	160 300	
1961/62 (förslag)	153 000	

I fråga om detta förslagsanslag föreslår *riksarkivet* en sänkning med 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Bränsle, lyse och vatten (nu 66 000)	— 1 500
2. Övriga expenser (nu 69 500)	
a) städning	+ 6 350
b) skrivmateriel m. m.	+ 1 000
c) telegram, telefon m. m.	+ 1 300
d) inköp och underhåll av möbler m. m.	+ 5 300
e) den allmänna varuskatten	+ 600
f) bortfall av engångsanvisningar	— 13 550
Summa kronor	— 500

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Bränsle, lyse och vatten. Den företagna nedräkningen betingas, förutom av prissänkningar på eldningsolja, av anslagsbelastningen under det sistförflutna budgetåret.

Övriga expenser. *Städning.* Det ökade medelsbehovet betingas, förutom av höjda löner till följd av nytt kollektivavtal, av utvidgade städningsområden.

Inköp och underhåll av möbler m. m. Av de för dessa ändamål begärda medlen hänför sig 1 300 kronor till arkivet i Uppsala, 1 000 kronor till arkivet i Vadstena och 3 000 kronor till arkivet i Lund.

Vidare har riksarkivet under det för landsarkivens vidkommande uppförda anslaget till bokbindning och konservering av arkivalier äskat sammanlagt 7 200 kronor till vissa utgifter av engångsnatur. Av detta belopp avses 1 850 kronor för inköp av en pappsax vid arkivet i Visby samt återstoden, 5 350 kronor, för anskaffning av en snabbkopieringsapparat vid vartdera av arkiven i Lund och Östersund.

Departementschefen. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör i överensstämmelse med föreliggande förslag nedräknas med 1 500 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser tillstyrker jag en höjning med 7 750 kronor, varav 4 800 kronor för städningskostnader och 2 950 för engångsutgifter. Ur sistnämnda belopp bör utgå 1 100 kronor till inköp och underhåll av möbler m. m. vid arkiven i Uppsala och Vadstena samt 1 850 kronor till inköp av begärd utrustning vid arkivet i Visby. Å andra sidan bör delposten minskas med 13 550 kronor, motsvarande för innevarande budgetår anvisade engångsbelopp. Delposten till övriga expenser bör alltså minskas med 5 800 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör hela omkostnadsanslaget för nästa budgetår sänkas med 7 300 kronor till 153 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 153 000 kronor.

[19] 15. Landsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 200	5 077
1960/61 (statsliggaren s. 486)	5 200	
1961/62 (förslag)	6 000	

Riksarkivet hemställer för nästa budgetår om en höjning av förevarande reservationsanslag med 1 800 kronor. Till stöd härför åberopas, förutom prisstegringar, den växande vetenskapliga produktionen och de ökade krav på landsarkivens biblioteksresurser, som föranledes av det stegrade och vidgade forskningsintresset.

Departementschefen. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår höjes med 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 kronor.

[20] **16. Landsarkiven: Bokbindning och konservering av arkivalier**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	12 700	13 379
1960/61 (statsliggaren s. 486)	12 700	
1961/62 (förslag)	13 000	

Riksarkivet hemställer för nästa budgetår om en höjning av förevarande reservationsanslag med 12 000 kronor. Av den begärda höjningen avser 4 800 kronor en allmän förstärkning av anslaget, föranledd främst av den allmänna varuskatten och i övrigt inträffade kostnadsstegringar. Återstoden eller 7 200 kronor hänför sig till vissa utgifter av engångsnatur, vilka behandlats vid anmälan av landsarkivens omkostnadsanslag i det föregående.

Departementschefen. Jag förordar, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 13 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 13 000 kronor.

[21] **17. Ortnamnskommissionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	165 600	169 679
1960/61 (statsliggaren s. 631)	172 000	
1961/62 (förslag)	183 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *ortnamnskommissionen* dels beräknat medel för automatiska utgiftsförändringar, dels framlagt följande förslag.

1. Arkivchef i Be 1 i stället för i Ae 26.
2. Förste arkivarie i Ae 26.
3. Redaktör i Ae 26.
4. Expeditionsvakt i Ae 7.
5. Kanslibiträde i Ae 7 i stället för kontorsbiträde i Ao 5.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka andra utgiftsförändringar än sådana av automatisk natur. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 183 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 11 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänsteman, *förslagsvis*	9 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	4 200
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	127 200
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	39 900
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 700
	Summa kronor	183 000

b) till *Ortnamnskommissionen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 183 000 kronor.

[22] **18. Ortnamnskommissionen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	18 900	18 918
1960/61 (statsliggaren s. 632)	18 900	
1961/62 (förslag)	19 000	

Med anledning av en av ortnamnskommissionen gjord framställning torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med ett belopp av 19 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 19 000 kronor.

[23] **19. Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	41 000	41 000
1960/61 (statsliggaren s. 632)	41 000	
1961/62 (förslag)	41 000	

Ortnamnskommissionen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 24 000 kronor enligt följande sammanställning.

1.	Reseersättningar till kommissionens personal (nu 3 800)	+ 1 200
2.	Tillfälliga vetenskapliga medarbetare (nu 13 000)	+ 13 000
3.	Insamling av vetenskapligt material rörande de svenska ortnamnen (nu 20 500)	+ 7 500
4.	Insamling av finska och lapska ortnamn i Sverige (nu 3 700)	+ 2 300
	Summa kronor	+ 24 000

Departementschefen. Jag är inte beredd att förorda någon höjning av förevarande anslag, som alltså för nästa budgetår bör uppföras med oförändrat belopp, 41 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 41 000 kronor.

[24] **20. Ortnamnskommissionen: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I särskild framställning har *ortnamnskommissionen* hemställt om ett engångsanslag av 90 000 kronor för den nyanskaffning av inventarier, som beräknas bli erforderlig i samband med kommissionens flyttning från Dekanhuset till nya lokaler i Uppsala Borgargilles nybyggnad i kvarteret S:t Johannes vid S:t Johannesgatan i Uppsala. Kommissionen föreslår, att detta engångsanslag uppdelas på två budgetår och att 45 000 kronor därav anvisas för nästa budgetår. Kommissionen anför bland annat följande.

Kommissionen avser givetvis att i största möjliga utsträckning utnyttja förefintliga inventarier. Dessa förslår emellertid inte långt i de nya lokalerna, som har en golvyta av cirka 600 m^2 mot nuvarande cirka 300 m^2. Arkivets kortfackskåp innehåller cirka 2 000 lådor med omkring fyra miljoner namnkort, som nu står så tätt att det med största svårighet går att arbeta med dem. Inköp av nya kortfackskåp måste därför ske i betydande omfattning. Bokhyllorna, som till stor del är tillverkade för Dekanhusets takhöjd (3,20 m), passar inte in i de nya lokalerna med en takhöjd av 2,60 m. Enbart inredningen med skåp och bokhyllor samt möbler och textilier har beräknats till i runt tal 58 000 kronor.

Departementschefen. Jag förordar, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 36 000 kronor till bestridande av kostnader för den första etappen av den nyanskaffning av inredning och utrustning, som synes mig nödvändig i och med att ortnamnskommissionen erhåller nya lokaler. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i vilken utsträckning ifrågavarande medel skall disponeras av utrustningsnämnden för universitet och högskolor. Därjämte förordar jag, att utrustningsnämnden bemyndigas att göra beställningar för ändamålet intill ett belopp av högst 40 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning för ortnamnskommissionen må beställas till ett värde av högst 40 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) att till *Ortnamnskommissionen: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 36 000 kronor.

[25] **21. Landsmålsarkiven: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	379 100	381 628
1960/61 (statsliggaren s. 633)	387 300	
1961/62 (förslag)	426 000	

Detta anslag disponeras av styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt styrelsen för landsmålsarkivet i Lund.

Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal är innevarande budgetår uppförd med 326 400 kronor, varav 228 400 kronor för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala och 98 000 kronor för landsmålsarkivet i Lund.

Styrelsen för Uppsala-arkivet hemställer, att arkivets andel av anslaget höjes med i runt tal 61 800 kronor. Höjningen föranledes — förutom av automatiska utgiftsökningar till följd av den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner och förändringar i personalens löneklassplaceringar — av följande förslag, nämligen inrättande av en tjänst som fonogramassistent, uppflyttning av fyra förste arkivarietjänster från Ae 24 till Ae 26 och förändring av en kansliskrivartjänst till en tjänst som förste arkivassistent i Ae 13.

Styrelsen för Lunda-arkivet hemställer, att — därest en av det större konsistoriet i Lund gjord framställning om inrättande av en personlig professur vid universitetet för arkivchefen, docenten Sven Benson bifalles — arkivchefstjänsten vakantsättes och en tjänst som förste amanuens inrättas. Därjämte föreslår styrelsen uppflyttning av arkivchefstjänsten från Ae 26 till Be 1 och inrättande av en kanslibiträdestjänst. Vid bifall till förstnämnda förslag innebär styrelsens äskanden en minskning av arkivets andel av anslaget med i runt tal 4 300 kronor. Eljest föreslås andelen höjd med i runt tal 30 400 kronor, i vilket belopp ingår kostnaderna för arkivchefstjänstens uppflyttning till Be 1 och nyssnämnda förstärkning med en kanslibiträdestjänst samt vissa automatiska utgiftsökningar.

Departementschefen. Den höjning av anslaget som erfordras på grund av de automatiska utgiftsökningarna beräknar jag till 38 700 kronor. Då jag i övrigt inte ifrågasätter någon ändring beträffande anslaget, föreslår jag, att detta för nästa budgetår höjes med nämnda belopp till 426 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Av det belopp, som i avlöningsstaten upptages under icke-ordinarieposten, beräknar jag 230 000 kronor för arkivet i Uppsala och 98 700 kronor för arkivet i Lund.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	328 700
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	91 100
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	6 100
Summa kronor	426 000

b) till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 426 000 kronor.

[26] **22. Landsmålsarkiven: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	22 000	20 727
1960/61 (statsliggaren s. 633)	22 600	
1961/62 (förslag)	24 000	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala äskar en höjning av arkivets andel av anslaget med 900 kronor till 18 800 kronor. Av ökningen hänför sig 800 kronor till anslagsposten till expenser (nu 14 700 kronor) och 100 kronor avser inköp av skåp för förvaring av ordsamlingar (nu 1 500 kronor). Såsom skäl för de begärda höjningarna åberopas prisstegringar och, såvitt gäller expenser, dessutom ökade lönekostnader för städning.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund hemställer, att den för detta arkivs del uppförda delposten till expenser (nu 3 300 kronor) höjes med 1 000 kronor. I sin motivering för höjningen anför styrelsen, att anslagsposten jämfört med motsvarande expensanslag för Uppsala-arkivets del är mycket knappt tilltagen. Styrelsen förutser även vissa ökade omkostnader i samband med arkivets inflyttning i nya lokaler.

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka, att de under respektive anslagsposter till de båda arkiven uppförda delposterna till expenser höjes med 400 kronor för Uppsala-arkivets del och med 1 000 kronor för Lunda-arkivets del. Hela omkostnadsanslaget bör sålunda för nästa budgetår höjas med 1 400 kronor till 24 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

[27] **23. Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	81 000	81 000
1960/61 (statsliggaren s. 634)	81 000	
1961/62 (förslag)	81 000	

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår fördelat på två anslagsposter, en å 58 000 kronor till landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala och en å 23 000 kronor till landsmålsarkivet i Lund.

Styrelsen för Uppsala-arkivet föreslår, att anslagsposten till arkivet höjes med 54 500 kronor till 112 500 kronor enligt följande sammanställning.

1.	Reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda medarbetare (nu 14 500)	+ 12 000
2.	Tillfälliga vetenskapliga medarbetare (nu 15 000)	+ 20 000
3.	Inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning, fotostatering m. m. (nu 17 700)	+ 12 300
4.	Garagehyra, underhåll och drift av automobil m. m. (nu 3 000)	+ 2 000
5.	Forskningar rörande lapskt språk och lapsk kultur (nu 3 300)	+ 2 700
6.	Fortsatta undersökningar av estlandssvenskarnas språk och folkkultur (nu 4 500)	+ 5 500
	Summa kronor	54 500

Styrelsen för Lunda-arkivet äskar höjning av arkivets andel i anslaget med 10 000 kronor till 33 000 kronor enligt följande sammanställning.

1.	Inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning, insamling av dialektala ortnamnsformer i Skåne m. m. (nu 14 000)	+ 3 000
2.	Inlösen av folkskolläraren Emil Södermans samlingar från Bjäre härad (nu 0)	+ 5 000
3.	Undersökning av dialektala personnamn och personbenämningar (nu 0)	+ 2 000
	Summa kronor	10 000

Departementschefen. Då jag icke är beredd förorda någon höjning av förevarande anslag föreslår jag, att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 81 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 81 000 kronor.

[28] **24. Kungl. biblioteket: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 556 000	1 546 061
1960/61 (statsliggaren s. 487)	1 698 000	
1961/62 (förslag)	1 887 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *riksbibliotekarien* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. Halvtidsanställd kontorist i Ae 9 (centrala administrationen).
2. Telefonist i Ae 5 (centrala administrationen).
3. Förste biblioteksassistent i Ae 17 (svenska tryckavdelningen).
4. Expeditionsvakt i Ae 7 (katalogavdelningen).
5. Bokbinderibiträde i Ae 5 (bokvårdsavdelningen).
6. Fotobiträde i reglerad befordringsgång (bokvårdsavdelningen).
7. Expeditionsbiträde i Ae 9 (förvärvsavdelningen).
8. Förste biblioteksassistent i Ae 17 (bibliografiska institutet).
9. Chaufför i Ae 7 (depåbiblioteket).

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa tjänstinnehavare

10. Kamrerare i Ao 17 i stället för kontorsskrivare i Ao 13 (centrala administrationen).
11. Kansliskrivare i Ao 10 i stället för kontorist i Ao 9 (centrala administrationen).
12. Tamburvakt i Ae 5 i stället för i Ae 2/3 (centrala administrationen).
13. Nattvakt i Ae 7 i stället för arvodesanställd sådan (centrala administrationen).
14. Förste bibliotekarie i Ao 26 i stället för bibliotekarie i Ao 23 (katalogavdelningen: accessionskatalogen).

Övriga förslag

15. Bibehållande av den från och med budgetåret 1959/60 för katalogväsendets omläggning beviljade tillfälliga personalförstärkningen, dock med nedflyttning av den ena av de i denna förstärkning ingående två biblioteksbiträdestjänsterna i Ag 9 till Ag 7.
16. Ökad medelsanvisning till vissa katalogiserings- och bindningsarbeten (kostnad 1 700 kronor).
17. Ökning med 1 000 kronor av medelsanvisningen till bibliotekets kursverksamhet (nu 6 000 kronor).

Till stöd för de under *punkterna 1, 2, 13 och 16* redovisade förslagen anför riksbibliotekarien huvudsakligen följande.

1. Halvtidsanställd kontorist i Ae 9. Bibliotekets kassaförvaltning med därtill hörande verksamhet, såsom personalredovisning och sjukkasseärenden, ombesörjes av bibliotekets kontorsskrivare. Denna verksamhet har ökat kraftigt utan att någon förstärkning ställts till förfogande. I och med den allmänna konsolidering och upprustning, som inletts parallellt med att biblioteket byggts ut, har kassarörelsens omfattning

under senaste sjuårsperioden utvidgats så, att en viss förstärkning är ofrånkomlig. Den sammanlagda omslutningen, som vid periodens början utgjorde 989 830 kronor, har under budgetåret 1959/60 gått upp till 2 798 527 kronor, innebärande en ökning med över 180 procent. Denna ökning måste naturligtvis i någon mån tillskrivas penningvärdesförändringen, men samtidigt har antalet verifikationer per budgetår ökat från 1 600 till 2 400 eller en ökning med 50 procent. Den sammanlagda personalstabens numerär har under samma tid ökat från 63 till 140. Därjämte har en helt ny uppgift tillkommit, nämligen sjukkasseverksamheten med uppläggande av sjukkort, redovisning till sjukkassan vid sjukdomsfall, friskanmälan, ersättningsberäkning samt kontakter med anvisningsläkare. För hela detta arbete beräknas en daglig arbetstid av 1—1 ½ timme. Kontorsskrivaren handhar också den biblioteket åvilande delen av arbetet med bibliotekets fonder (ökning från två till fyra) samt redovisningen av de statliga anslagen för Bibliothèque Sainte-Geneviève i Paris och Landsbókasafn i Reykjavik. Det åligger vidare kontorsskrivaren att handha hela redovisningen av den av arbetsmarknadsstyrelsen till biblioteket för tjänstgöring hänvisade personalen, vilken ökat från två till för närvarande tio. Det anförda utgör endast en begränsad exemplifiering av ökningen av arbetsbelastningen på kontorsskrivaren. Trots att ökningen på flera väsentliga områden är så stor att den skulle motivera ett heltidsanställt biträde, har äskandet för nästa budgetår begränsats till att avse en halvtidsanställd kontorist i lönegrad Ae 9.

2. Telefonist i Ae 5. Det är angeläget, att en telefonisttjänst i lönegrad Ae 5 tillkommer i samband med den under omkostnadsanslaget föreslagna växelinstallationen. Noggranna praktiska undersökningar har givit som resultat, att växeln måste vara bemannad. Med hänsyn till bibliotekets personalsituation i övrigt kan denna funktion ej bestridas av från annat håll inom biblioteket tagen tjänsteman.

13. Nattvakt i Ae 7 i stället för arvodesanställd sådan. Bibliotekets nattvakt har hittills varit anställd mot arvode med belopp motsvarande löneklass 5 på löneplan A. Med befattningen är förenad oavbruten tjänstgöring varje natt mellan kl. 21.00 och 06.00 med patrullering, passning och eldning samt kontroll av det elektriska systemet, ventilationssystemet, avlopp m. m. Som en särskild uppgift åligger det även nattvakten att kl. 21.00—23.00 sköta bibliotekets garderob. Genom detta arrangemang har en betydande besparing kunnat göras. Anspråken på befattningen, som under det senaste året ökat, kommer under de närmaste åren att stegras ytterligare i samband med den omläggning, som den pågående ombyggnaden av bland annat ventilationssystemet innebär.

16. Ökad medelsanvisning till vissa katalogiserings- och bindningsarbeten. De till accessionskatalogens tioårsregister, femårskatalogen och bokbinderiarbetare anslagna arvodesmedlen har för innevarande budgetår upptagits till samma belopp som de två föregående budgetåren, nämligen respektive 15 200, 10 000 och 7 700 kronor. Med hänsyn till den senast genomförda allmänna löneökningen synes dessa arvoden böra ökas med cirka 5 procent till respektive 16 000, 10 500 och 8 100 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda för ändamålet en ökad medelsanvisning med 1 700 kronor.

Statens lönenämnd, vars utlåtande avser punkt 10, har intet att erinra mot bifall till den föreslagna lönegradsuppflyttningen.

Departementschefen. I likhet med riksbibliotekarien anser jag, att den för kungl. bibliotekets centrala administration avsedda biträdespersonalen bör förstärkas. För ändamålet bör därför under förevarande anslag beräknas medel till ett kanslibiträde i Ae 7 med halvtidstjänstgöring.

Vid anmälan i det följande av bibliotekets omkostnadsanslag avser jag att beräkna medel för den av riksbibliotekarien föreslagna växelinstallationen. För bemanning av växeln bör en tjänst som telefonist i reglerad befordringsgång inrättas. Då denna tjänst enligt vad jag erfarit blir erforderlig först från och med den 1 januari 1962, beräknar jag nu medel i överensstämmelse härmed.

För nattbevakning m. m. förordar jag, att en tjänst som vaktmästare i Ae 7 inrättas vid biblioteket. Vid bifall härtill bör indragas ett under icke-ordinarieposten beräknat belopp för nattvaktsgöromål.

Då jag inte anser mig böra förorda, att den för katalogväsendets omläggning beviljade tillfälliga personalförstärkningen bibehålles under nästa budgetår, bör de i denna förstärkning ingående båda biblioteksbiträdestjänsterna i Ag 9 indragas.

I överensstämmelse med riksbibliotekariens förslag bör medelsanvisningen till katalogiserings- och bindningsarbeten ökas med 1 700 kronor.

I enlighet med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 bör under en särskild arvodespost anvisas 1 200 kronor till arvode åt en organisationsföredragande.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för en kamrerare i Ao 17 i stället för en kontorsskrivare i Ao 13 vid centrala administrationen. Tjänsten bör redovisas på personalförteckningen för kungl. biblioteket.

I övrigt räknar jag under förevarande anslag ej med andra utgiftsökningar än sådana av automatisk natur.

Jag beräknar kungl. bibliotekets hela avlöningsanslag för nästa budgetår till 1 887 000 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 189 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för kungl. biblioteket, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för kungl. biblioteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	514 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	935 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	407 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	29 000
Summa kronor	1 887 000

c) till *Kungl. biblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 887 000 kronor.

[29] **25. Kungl. biblioteket: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	420 200	325 088
1960/61 (statsliggaren s. 488)	383 900	
1961/62 (förslag)	508 000	

Riksbibliotekarien föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 633 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 2 100)	+ 300
2. Bränsle, lyse och vatten (nu 76 300)	+ 3 700
3. Övriga expenser (nu 187 400)	
a) löpande utgifter (nu 120 900)	+ 32 734
b) engångsutgifter	+ 620 340
c) bortfall av engångsutgifter	— 66 500
4. Publikationstryck (nu 114 000)	+ 20 000
5. Övriga utgifter: Reproduktionsverksamheten (nu 30 000)	+ 22 200
Summa kronor	+ 632 774

Av riksbibliotekariens framställning inhämtas bland annat följande.

Reseersättningar. Till stöd för den föreslagna höjningen av denna anslagspost åberopas bibliotekets alltmer utvidgade befattning med angelägenheter som rör landets övriga bibliotek samt behovet av medel för deltagande i vissa inhemska bibliotekskonferenser.

Bränsle, lyse och vatten. Den begärda höjningen motiveras huvudsakligen med de genom bibliotekets ombyggnad utvidgade lokalerna och elektrifiering av vissa andra lokaler, som hittills saknat belysning.

Övriga expenser. *Löpande utgifter.* På grund av kostnadsfördyringar, föranledda av den allmänna varuskatten, beräknas en höjning

av den nuvarande medelsanvisningen till löpande utgifter med 5 078 kronor. — Städningskostnaderna beräknas automatiskt öka med 5 000 kronor på grund av nytt avtal och utvidgade städningsområden. — Till driftkostnader för den för låneservicen inom Stockholm avsedda transportbilen äskas ytterligare 5 000 kronor. — En till installation föreslagen automatisk telefonväxel betingar enligt offert från televerkets avdelning för automatväxlar en kvartalskostnad av 4 414 kronor. Till driftkostnader för denna växel äskas därför ett sammanlagt belopp av 17 656 kronor.

Engångsutgifter. Av den begärda engångsanvisningen hänför sig 87 475 kronor huvudsakligen till en maskinell upprustning av kungl. biblioteket i syfte att åstadkomma en rationalisering av verksamheten och en förbättring av servicen gentemot andra bibliotek. Nämnda del av medelsanvisningen avser sålunda dels anskaffning av bokbinderimaskiner, bokvagnar, filmskåp, vykortslådor, registerbord, kontorsmaskiner, kassaskåp och ny transportbil för Stockholmsräjongen, dels komplettering av beståndet av tidningsfilm och vissa merutgifter för centralkatalogiseringskort till universitetet i Göteborg. — Installation av en automatisk telefonväxel har enligt riksbibliotekarien länge varit ett trängande behov för biblioteket, som för närvarande arbetar med 16 skilda telefonabonnemang, kompletterade av 20 sidoapparater. Äskandet om telefonväxel har de senaste åren uppskjutits i avvaktan på att en installation skulle kunna samordnas med den pågående omdaningen av bibliotekshuset. Ombyggnaden anses nu ha nått en för en installation lämplig etapp. Telefonväxeln föreslås därför komma till stånd under förra delen av nästa budgetår. Under den snart avslutade etappen har på varje punkt hänsyn tagits till en växel av planerad omfattning, rör inlagts, erforderliga utrymmen iordningställts o. s. v. Enligt offert från televerkets avdelning för automatväxlar drar anläggningen en kostnad av 76 465 kronor. — Den nu pågående etappen av ombyggnaden av bibliotekshuset i Humlegården bedrives som beredskapsarbete; kostnaderna för såväl byggnadsarbeten som inredning m. m. bestrides med medel, som ställts till förfogande av arbetsmarknadsstyrelsen. Biblioteket har för innevarande budgetår erhållit bemyndigande att beställa för tredje etappen avsedd inredning m. m. till ett värde av högst 374 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62, dock under förutsättning att ifrågavarande etapp kommer till utförande såsom beredskapsarbete men de i anslutning därtill uppkommande kostnaderna för inredning m. m. ej kommer att bestridas med medel, som står till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande. Riksbibliotekarien anser det högst sannolikt att tredje etappen med hänsyn till nuvarande arbetsmarknadsläge icke kommer att kunna genomföras som beredskapsarbete. Då tredje etappen måste, oberoende av läget på arbetsmarknaden, fullföljas i direkt anslutning till andra etappen, anhåller riksbibliotekarien, att det till inredningsanslaget knutna förbehållet måtte bortfalla. Vidare är det enligt riksbibliotekarien önskvärt, att anslaget höjes från 374 000 kronor till 446 400 kronor. Större delen av denna ökning, 35 000 kronor, hänför sig till en utvidgning av etappen, avseende att möjliggöra ett ökat antal forskarplatser. — Till ytterligare inredning av biblioteksdepån äskas nu 10 000 kronor. — För inredning, flyttningskostnader och transportbil för depån har för innevarande budgetår anvisats ett engångsbelopp av 66 500 kronor, vilket bortfaller för nästa budgetår.

P u b l i k a t i o n s t r y c k. För kungl. bibliotekets *årsredogörelse* be-

räknas för nästa budgetår 6 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en ökning med 3 000 kronor.

För *accessionskatalogen* framlades i petita för budgetåren 1959/60 och 1960/61 redogörelser för de fortlöpande kostnaderna enligt den nya utgivningsplanen (1959:1, VIII ht, s. 28 f. respektive 1960:1, VIII ht, s. 23). Riksbibliotekarien meddelar, att de beräkningar för katalogens utgivning under 1959/60 och 1960/61, som lagts till grund för anslagsäskanden inte kommit att motsvara verkligheten. Förskjutning och ändringar i utgivningsprogrammet har sålunda framtvingats, dels på grund av att det inströmmande material, som det ålegat redaktionen att bearbeta, visat sig större än förutsetts, dels därför att redaktionen måst arbeta med genom vakanser och långvariga sjukdomsfall tidvis starkt reducerad styrka. Ändringen i utgivningsprogrammet innebär, att det sammanfattande tioårsregistret 1946—55 icke hittills kunnat färdigställas för tryckning, varjämte, som tidigare framhållits, systematiska delar till de separata årsvolymerna tills vidare ej skall utges utan avses skola ersättas av en samlad systematisk indexvolym 1956/1960. I beräkningarna för 1959/60 ingick dels 57 000 kronor som begynnelseanslag för tioårsregistret, dels cirka 50 000 kronor för en systematisk del 1956—1957. Av för budgetåret 1959/60 anvisade 193 000 kronor har sålunda cirka 107 000 kronor ej förbrukats. Mot bakgrunden härav beräknas medelsbehovet för budgetåret 1961/62 enligt följande:

a) alfabetisk del 1959: 58 500 kronor, vilket belopp med hänsyn till växande storlek och ökat tryckningspris höjts med 10 procent i jämförelse med beräkningen för föregående del;

b) tioårsregister 1948—1955: hela kostnaden 183 600 kronor avsedd att uppdelas i tre rater; då tidigare anvisats 114 500 kronor, äskas nu återstoden 69 100 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten publikationstryck uppgår alltså för nästa budgetår till (6 000 + 58 500 + 69 100 =) 133 600 kronor eller i avrundat belopp 134 000 kronor.

Övriga utgifter: Reproduktionsverksamheten. Fotodetaljen har under sommaren 1960 inflyttat i sina nya och moderna lokaler men har på grund av brist på tillräcklig apparatutrustning icke möjlighet att nu omedelbart på ett mera påtagligt sätt tillgodogöra sig den lokala förbättringen. Sedan de inköp verkställts, som beräknas kunna inkluderas i vinstmedlen, kvarstår ett ersättnings- och nyanskaffningsprogram, som bland annat omfattar fotokopistapparat, torkskåp, skärmaskin, exponeringsmätare, förstoringsapparater och avmaskiningsram. För bestridande av kostnaderna för detta program, 41 000 kronor, föreslås att 22 200 kronor anvisas nästa budgetår och återstoden budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör i överensstämmelse med riksbibliotekariens förslag uppräknas med 3 700 kronor.

För nästa budgetår bör under delposten till övriga expenser beräknas 90 200 kronor till engångsutgifter. Av detta belopp avser 76 500 kronor installation av en telefonväxel, 3 200 kronor vissa merutgifter för centralkatalogiseringskort till universitetet i Göteborg och 10 500 kronor anskaffning av inventarie- och maskinutrustning. Jag har vid min avvägning inte

räknat med någon medelsanvisning till inköp av ny transportbil för Stockholmsräjongen eller till ytterligare inredning av biblioteksdepån. För löpande utgifter bör delposten vidare uppräknas med 22 700 kronor, varav 5 000 kronor för ökade städningskostnader och 17 700 kronor för driftkostnader för den automatiska telefonväxeln. Då jag inte räknar med någon ökad medelsanvisning till övriga av riksbibliotekarien äskade, till löpande utgifter hänförliga ändamål, bör delposten sålunda höjas med 112 900 kronor. Å andra sidan bör denna delpost minskas med 66 500 kronor, motsvarande för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp. Sammanlagt bör alltså delposten till övriga expenser höjas med 46 400 kronor.

Beträffande det förra året lämnade bemyndigandet, avseende beställning av inredning m. m. för tredje etappen av kungl. bibliotekets ombyggnad, ifrågasätter jag ingen annan ändring än att bemyndigandet, såvitt gäller tidigaste tidpunkten för betalning, bör avse budgetåret 1962/63.

Vid sin uppskattning av medelsbehovet till accessionskatalogen synes riksbibliotekarien ha räknat med att ett för budgetåret 1959/60 anvisat men ej förbrukat belopp av 57 000 kronor skall kunna stå till förfogande för nästa budgetår. Då detta av anslagstekniska skäl ej låter sig göra, bör för nyssnämnda budgetår till accessionskatalogen beräknas 57 000 kronor utöver av riksbibliotekarien begärda 128 000 kronor eller sammanlagt 185 000 kronor. Någon ökad medelsanvisning till bibliotekets årsredogörelse anser jag mig inte böra tillstyrka. Anslagsposten till publikationstryck bör således för nästa budgetår uppföras med 188 000 kronor, innebärande en ökning med 74 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit bör hela omkostnadsanslaget höjas med 124 100 kronor till 508 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 508 000 kronor.

[30] **26. Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	440 000	440 001
1960/61 (statsliggaren s. 489)	490 000	
1961/62 (förslag)	530 000	

Riksbibliotekarien hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 125 000 kronor. Till stöd härför åberopar riksbibliotekarien den alltjämt fortgående kostnadsstegringen med avseende på såväl böcker som bindning. Riksbibliotekarien framhåller därvid, att den för innevarande budgetår beviljade anslagshöjningen med 50 000 kronor i stort sett helt åtgått för att täcka merkostnaderna för den allmänna varuskatten och in-

träffade prisstegringar på bindningsarbeten. Vidare understryker riksbibliotekarien vikten av att anslaget kraftigt uppräknas, så att icke kungl. biblioteket genom en förnyad eftersläpning av inköpsverksamheten ånyo tvingas till för statsverket oekonomiska kompletteringsaktioner. Anslaget bör enligt riksbibliotekariens mening utgå med ungefär samma belopp som universitetsbibliotekens motsvarande anslag. Riksbibliotekarien erinrar därvid om att kungl. biblioteket vid sidan av sina traditionella uppgifter som landets nationalbibliotek och centralt forskningsbibliotek för huvudstaden jämväl skall fungera som humanistiskt-samhällsvetenskapligt universitetsbibliotek därstädes.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår böra tillstyrka en höjning av förevarande anslag med 40 000 kronor till 530 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 530 000 kronor.

[31] **27. Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 000	62 821
1960/61 (statsliggaren s. 489)	66 900	
1961/62 (förslag)	72 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *ordföranden i styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt förslag om inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ag 7 och om ökning med 2 000 kronor av medelsanvisningen till expenser (nu 6 000 kronor). Vid bifall till förslaget om inrättande av en kanslibiträdestjänst kan ett under icke-ordinarieposten nu beräknat belopp av 5 200 kronor, avseende tillfällig skrivhjälp och viss vaktmästarersättning, indragas.

Departementschefen. Jag anser mig inte böra tillstyrka andra utgiftsökningar under detta anslag än sådana av automatisk natur. Anslaget i dess helhet beräknar jag för nästa budgetår till 72 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 5 100 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med staten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

1.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	51 500	
2.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	13 400	
3.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 000	65 900

Omkostnader

1.	Sjukvård, *förslagsvis*	100	
2.	Expenser, *förslagsvis*	6 000	6 100
		Summa kronor	72 000

b) till *Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 72 000 kronor.

[32] **28. Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	20 000	19 778
1960/61 (statsliggaren s. 489)	25 000	
1961/62 (förslag)	27 000	

Ordföranden i styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor. Såsom skäl härför åberopas huvudsakligen följande.

Antalet studerande inom ämnesområdet är ständigt växande ävensom antalet forskare och företrädare för den tillämpade verksamheten. Detta har medfört, att anspråken på pedagogiska biblioteket och dess standard har stigit år från år. Bibliotekets ställning som centralt specialbibliotek och de mycket höga krav som måste ställas på ett sådant innebär, att en kontinuerlig utbyggnad av såväl bok- som tidskriftsbeståndet är inte bara önskvärd utan helt nödvändig. En ändamålsenlig nyanskaffning av relevant litteratur är emellertid mycket kostnadskrävande. Vetenskapliga tryckalster har under det senaste året ökat i pris med i runt tal 10 procent. Med den tilltagande specialiseringen inom här berörda ämnesområden — dikterad av psykologins allt vidare tillämpningsmöjligheter och samhällets behov av specialexpertis — har framför allt behovet av obrutna serier av vetenskapliga tidskrifter blivit allt mera nödvändigt att tillgodose. En förskjutning av litteraturbehovets tyngdpunkt mot specialiserad facklitteratur kan förmärkas inom praktiskt taget alla vetenskapsområden, men den är måhända något mer accentuerad inom de psykologiska vetenskaperna, där utvecklingen just nu är mest språngartad.

Departementschefen. En viss förstärkning av förevarande anslag synes mig erforderlig. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår upp-

föres med 27 000 kronor, vilket är 2 000 kronor mer än för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 27 000 kronor.

[33] **29. Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	350 000	343 956
1960/61 (statsliggaren s. 489)	362 000	
1961/62 (förslag)	408 000	

Landsbiblioteksorganisationen avser att på grundval av de större stifts- och läroverksbiblioteken skapa en biblioteksform, som skall utgöra en förbindelselänk mellan folkbiblioteken och de stora vetenskapliga biblioteken, bland annat genom att tjänstgöra som central för övriga inom respektive län belägna bibliotek. Genom särskilda riksdagsbeslut har fyra sådana bibliotek tillkommit, nämligen år 1926 i Linköping, år 1937 i Skara, år 1952 i Västerås och år 1953 i Växjö. Med landsbiblioteken i stort sett analoga uppgifter har centralbiblioteken, vilka upprättats i enlighet med föreskrifterna i kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet (numera i hithörande delar ersatt av kungörelsen 1955: 540). Centralbiblioteken, vilka ej får inrättas i län, där landsbibliotek finns, skiljer sig från dessa bibliotek däri, att de är kommunala institutioner, som i egenskap av lånecentral inom länet erhåller statsunderstöd. Enligt den plan, som låg till grund för förstnämnda kungörelse, skulle i varje län upprättas ett landsbibliotek eller ett centralbibliotek. Genom inrättandet av biblioteket i Växjö har denna plan blivit fullföljd.

För nästa budgetår hemställer styrelsen för biblioteket i *Linköping* om uppflyttning av expeditionsvaktstjänsten från Ao 7 till Ao 8. Styrelsen för biblioteket i *Västerås* föreslår inrättande av en kontoristtjänst i Ae 9, en biblioteksbiträdestjänst i Ae 9 och en tjänst som expeditionsvaktsbiträde i Ae 5 samt uppflyttning av expeditionsvaktstjänsten i Ao 7 till tjänst som uppsyningsman i Ao 9. Styrelsen för biblioteket i *Växjö* hemställer om anvisande av 3 000 kronor till extra arbetskraft för kameralt arbete samt höjning med 4 750 kronor av den nuvarande medelsanvisningen för katalogiseringsarbeten (5 250 kronor). I övrigt ifrågasättes från biblioteksstyrelsernas sida inga andra utgiftsökningar än sådana av automatisk karaktär.

Riksbibliotekarien finner en förbättring av expeditionsvaktstjänsternas ställning vid biblioteken i Linköping och Västerås vara befogad med hänsyn till önskvärdheten att på dessa platser om möjligt undgå täta personalbyten. Av framställda önskemål om nya tjänster synes riksbibliotekarien avseende främst böra fästas vid Västeråsbibliotekets äskande av ett biblio-

teksbiträde. Ett behörigt handhavande och vård av de från forskningssynpunkt viktiga äldre samlingarna och de i anslutning till dessa av statsmedel bestridda nyanskaffningarna kräver enligt riksbibliotekariens mening denna ökade personalinsats. Växjöbibliotekets äskande om ökat anslag för de vid bibliotekets nyorganisation övertagna äldre samlingarnas katalogmässiga inordnande synes riksbibliotekarien också starkt befogat.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka andra utgiftsökningar än sådana av automatisk natur. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 408 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 46 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för stifts- och landsbiblioteken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	146 600
2.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	162 800
3.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	92 400
4.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	6 200
	Summa kronor	408 000

b) till *Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 408 000 kronor.

[34] **30. Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	11 000	12 546
1960/61 (statsliggaren s. 490)	11 000	
1961/62 (förslag)	11 000	

I fråga om anslagsmedlen till expenser (nu 2 550 kronor per bibliotek) föreslås av biblioteksstyrelserna i *Linköping* och *Skara* höjning med 750 respektive 450 kronor samt av biblioteksstyrelserna i *Västerås* och *Växjö* höjning med 1 450 kronor för vartdera biblioteket.

Riksbibliotekarien konstaterar för sin del, att biblioteksstyrelsernas äskanden om höjda expensmedel grundar sig på ökad omfattning av biblioteksverksamheten. Dessa äskanden bör därför enligt hans mening tillgodoses.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag anser jag mig inte böra förorda. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 11 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 kronor.

[35] **31. Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	76 700	72 684
1960/61 (statsliggaren s. 490)	80 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

I fråga om detta reservationsanslag hemställer *biblioteksstyrelserna* om höjningar med tillhopa 37 700 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

Bokinköp och bokbindning	
Linköping (nu 19 100)	+ 5 900
Skara (nu 15 900)	+ 9 100
Västerås (nu 15 650)	+ 9 350
Växjö (nu 14 650)	+ 10 750
Konserveringsarbeten	
Skara (nu 1 900)	+ 100
Västerås (nu 3 250)	+ 1 750
Växjö (nu 3 150)	+ 750
Summa kronor	+ 37 700

Riksbibliotekarien anför huvudsakligen följande.

Nu utgående anslag till bokinköp och bokbindning vid stifts- och landsbiblioteken har under senare år blivit föremål för endast obetydlig höjning. Med hänsyn till såväl de avsevärt höjda bokpriserna respektive bindningskostnaderna som till behovet att i görligaste mån hålla biblioteken av denna speciella organisationstyp försedda med för forskning och studier erforderlig vetenskaplig litteratur framstår enligt min mening ett tillgodoseende av äskandena i detta avseende som i hög grad nödvändigt.

Vidare hemställer riksbibliotekarien om oförändrad medelsanvisning, 4 000 kronor, till fortsatta konserveringsarbeten vid stifts- och läroverksbiblioteket samt domkyrkobiblioteket i Strängnäs (jfr 1957 års åttonde huvudtitel, p. 16).

Departementschefen. Jag anser mig kunna tillstyrka en höjning av förevarande reservationsanslag med 5 000 kronor till 85 000 kronor. Anslaget torde liksom hittills böra fördelas av Kungl. Maj:t. För att därvid de ange-

lägnaste önskemålen skall kunna i möjligaste mån tillgodoses, torde förslag till fördelningen böra avgivas av riksbibliotekarien efter hörande av vederbörande biblioteksstyrelser. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kronor.

[36] **32. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 968 000	2 044 639
1960/61 (statsliggaren s. 514)	2 031 000	
1961/62 (förslag)	2 296 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.

1. Konservator i Ae 19 (tekniska avdelningen).
2. Amanuens i reglerad befordringsgång (administrativa och kamerala avdelningen).
3. Amanuens i reglerad befordringsgång med samtidig indragning av tjänst som förste arkivbiträde i Ao 10 (arkivet).
4. Fotograf i Ae 11 (tekniska avdelningen).
5. Kanslibiträde i Ae 7 (administrativa och kamerala avdelningen).
6. Kanslibiträde i Ae 7 (tekniska avdelningen).
7. Kanslibiträde i Ae 7 (pedagogiska avdelningen).
8. Biblioteksbiträde i Ae 7 (biblioteket).
9. Expeditionsvakt i Ae 7 (biblioteket och arkivet).

Riksantikvarieämbetet m. m.

10. Arkitekt i Ae 23 (byggnadsminnesavdelningen).
11. Antikvarie i Ae 21 med samtidig indragning av tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång (fornminnesavdelningen).
12. Två amanuenser i reglerad befordringsgång (fornminnesavdelningen; en för löpande ärenden och en för fornminnesinventeringen).
13. Halvtidsanställd amanuens i reglerad befordringsgång (runverket).
14. Förman i Ae 9 (fornminnesavdelningen; arbetena på Björkö m. fl. platser).
15. Kontorsbiträde i reglerad befordringsgång (byggnadsminnesavdelningen).

Statens historiska museum m. m.

16. Två amanuenser i reglerad befordringsgång.
17. Hantverkare i Ae 8.
18. Museibiträde i Ae 7 (osteologiska avdelningen).
19. Ökad medelsanvisning till extra museivakter (kostnad i runt tal 15 800 kronor).

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa tjänstinnehavare

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.

20. Byrådirektör i Ao 26 i stället för i Ao 24.
21. Förste byråsekreterare i Ao 23 i stället för byråsekreterare i Ao 19.
22. Kassör i Ao 15 i stället för i Ao 12.
23. Kontorist i Ao 9 i stället för kanslibiträde i Ao 7 (administrativa och kamerala avdelningen).

Riksantikvarieämbetet m. m.

24. Antikvarie i Ao 21 i stället för i Ae 21 (fornminnesavdelningen).

Statens historiska museum m. m.

25. Kontorist i Ao 9 i stället för museibiträde i Ao 7.
26. Två antikvarier i Ao 21 i stället för i Ae 21 (en vid myntkabinettet och en vid osteologiska avdelningen).

Till stöd för den begärda tjänsten som konservator i Ae 19 vid tekniska avdelningen åberopas huvudsakligen följande.

Den tekniskt utbildade personalen vid tekniska avdelningen är till numerären oförändrad sedan år 1938 och utgöres av en konservator (avdelningschef) i lönegrad Ao 23, en assistent i lönegrad Ao 12 och ett konserveringsbiträde i lönegrad Ae 7. Avdelningen tjänstgör som central institution för den tekniska vården av landets museiföremål. Inom avdelningen konserveras således icke endast museiföremål, tillhörande statens historiska museum, utan även föremål från ett stort antal andra museer och myndigheter i landet. Avdelningens tjänstemän deltager vidare i kulturminnesvårdsarbeten i fältet, t. ex. vid tillvaratagande av fynd eller med konservering av runstenar och byggnadsdetaljer på kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Problemställningar beträffande materialundersökningar och konserveringsmetoder för kulturvårdsobjekt och museiföremål uppkommer i ständigt nya former, som icke låter sig rutinmässigt behandlas. Detta föranleder i sin tur ett oavlåtligt behov av nya metoder, grundade på teknisk-naturvetenskaplig konserveringsforskning. I den mån institutionens egna resurser icke förslår, kräves samarbete med andra vetenskapliga institutioner. Avdelningschefen — för närvarande den ende tjänstinnehavaren med teknisk vetenskaplig utbildning på avdelningen — bör i första hand ha tillfälle att ägna sig åt denna vetenskapliga forskning och utarbetandet av nya eller förbättrade metoder för konserveringsarbetet. Härigenom skulle oersättliga kultur-

skatter måhända kunna räddas. Inrättandet av den begärda tjänsten skulle underlätta för avdelningschefen att medhinna detta viktiga forskningsarbete genom att en del göromål kunde avlastas på den nye tjänstinnehavaren.

Statens lönenämnd, vars utlåtande avser punkt 23, anser sig inte kunna tillstyrka det under denna punkt redovisade förslaget.

Departementschefen. En förstärkning av den tekniska avdelningens personal synes mig erforderlig. Jag förordar därför, att en tjänst som konservator i Ae 19 från och med nästa budgetår inrättas vid denna avdelning.

I enlighet med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 bör under en särskild arvodespost anvisas 1 200 kronor till arvode åt en organisationsföredragande.

I övrigt räknar jag beträffande förevarande förslag allenast med utgiftsökningar av automatisk karaktär.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 2 296 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 265 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	935 400
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 200
3.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	813 600
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	510 800
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	35 000
	Summa kronor	2 296 000

b) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 296 000 kronor.

[37] **33. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	328 900	345 060
1960/61 (statsliggaren s. 516)	345 300	
1961/62 (förslag)	376 000	

Akademien föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta förslagsanslag höjes med 77 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 59 400)	+ 14 600
2. Övriga expenser (nu 138 000)	+ 26 900
3. Övriga utgifter (nu 7 000)	+ 5 000
4. Växlande utställningar (nu 6 000)	+ 4 000
5. Material m. m. för tekniska avdelningen (nu 1 500)	+ 1 500
6. Studieverksamheten (nu 4 000)	+ 6 000
7. Fotograferingsverksamheten (nu 0)	+ 4 000
8. Laboratoriet för radioaktiv datering (nu 65 000)	+ 15 000
Summa kronor	+ 77 000

Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Övriga expenser. Av den föreslagna ökningen avser 4 700 kronor nattbevakning, 6 400 kronor renhållning och städning, 1 000 kronor skrivmateriel m. m., 3 000 kronor telefon, 10 000 kronor annonsering, 2 000 kronor möbler, skrivmaskiner m. m. samt 5 800 kronor reparationer, frakter m. m. En engångsanvisning av 6 000 kronor för budgetåret 1960/61, avseende stegutrustning, bortfaller för nästa budgetår. Sammanlagt föreslås sålunda förevarande delpost höjd med 26 900 kronor.

I en sedermera inkommen skrivelse har akademien hemställt om anvisande för nästa budgetår av 25 000 kronor för reparation av alarmanläggningen i ämbetslokalerna vid Storgatan 41 och Narvavägen 17 i Stockholm. Såsom skäl härför åberopas huvudsakligen följande.

Alarmanläggningen inom de av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m. disponerade lokalerna i ämbetsbyggnaden och museet i kvarteret Krubban nr 17 i Stockholm är bristfällig och kräver vissa reparationer. För budgetåret 1957/58 anvisades 20 000 kronor för reparation av det befintliga alarmsystemet och för nyanläggning av tjuvalarm i bottenvåningen av ämbetsbyggnadens östra del. Anslagets storlek medgav inte en fullständig reparation utan arbetet fick avbrytas sedan de då mest angelägna reparationerna utförts. Systemet är fortfarande behäftat med allvarliga fel, vilka orsakar täta driftavbrott. Den sammanlagda kostnaden för den nu erforderliga reparationen av alarmanläggningen kommer enligt införskaffad offert att belöpa sig till i runt tal 25 000 kronor. Arbetet bör utföras av byggnadsstyrelsen.

Byggnadsstyrelsen finner kompletteringar av anläggningen erforderliga och har intet att erinra mot de härför beräknade kostnaderna.

Departementschefen. I fråga om delposten till övriga expenser föreslår jag en höjning med 36 700 kronor, varav 25 000 kronor utgör engångsanvisning för reparation av alarmanläggningen i ämbetslokalerna vid Storgatan 41 och Narvavägen 17 i Stockholm. Då samtidigt ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 6 000 kronor faller bort, innebär vad jag nu förordat en ökning av delposten med 30 700 kronor. I övrigt räknar jag inte med några ändringar beträffande förevarande anslag. Detta bör därför för nästa budgetår ökas med sistnämnda belopp till 376 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m.m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 376 000 kronor.

[38] **34. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	44 305
1960/61 (statsliggaren s. 517)	50 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

För budgetåren 1939/61 har för inredning och utrustning av statens historiska museums nya lokaler vid Narvavägen anvisats tillhopa 1 095 000 kronor. Ursprungligen angavs ett belopp av 400 000 kronor som den ram, inom vilken kostnaderna för inredning och utrustning av museilokalerna samt flyttning av samlingarna borde hållas. Sedermera har akademien, bland annat med hänsyn till inträffade prisstegringar, framlagt flera generalplaner för dessa arbeten, den sista i skrivelse den 1 november 1949. Enligt sistnämnda plan skulle totalsumman av de anslag som ansetts erforderliga för ändamålet uppgå till 1 305 000 kronor. Statsmakterna har emellertid icke ansett sig kunna binda sig för någon generalplan. (Se åttonde huvudtiteln för åren 1950, 1951 och 1952, s. 57, s. 55 respektive s. 79.)

Akademien framhåller, att fortsatt medelsanvisning för inredning och utrustning av historiska museet är erforderlig, och hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Till stöd härför åberopas bland annat följande.

Resterande anslag för budgetåret 1959/60 måste på förekommen anledning reserveras för utbyte av glas och vissa lås på montrar i museet. Det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget på 50 000 kronor kommer att tagas i anspråk för sten- och bronsåldersavdelningen. Den plan, som prin-

cipiellt fortfarande ligger till grund för sten- och bronsåldersutställningens ombyggnad, förelåg år 1949. Kostnaderna detaljberäknades då till (191 000 + 124 000 =) 315 000 kronor. Även om vissa förenklingar i den angivna kalkylen vid planernas definitiva fastställande skulle vara tänkbara, betyder detta icke någon sänkning av totalsumman. Det är nämligen icke möjligt att bortse från den prisstegring, som måste beräknas på arbeten av detta slag sedan 1949 års kalkyl gjordes. — Även medeltidsavdelningens textilgalleri måste ombyggas. En nyuppställning är med hänsyn till textilierna icke endast önskvärd utan nödvändig. Den ram, som för mer än femton år sedan skapades kring museets utomordentligt dyrbara medeltida textilsamling, var såväl estetiskt som museitekniskt tillfredsställande. Men det mindre hållfasta material, som av ekonomiska hänsyn användes för monterkonstruktionerna och som ansågs försvarligt med tanke på en planerad snar ombyggnad, måste nu från vårdsynpunkt, d. v. s. med tanke på dammsäkerhet etc., anses mindre tillfredsställande. Enligt under år 1959 utarbetat detaljförslag beräknas textilutställningens ombyggnad draga en sammanlagd kostnad av 200 000 kronor.

Departementschefen. För nästa budgetår bör i överensstämmelse med akademiens förslag till ifrågavarande ändamål anvisas ett oförändrat anslag av 50 000 kronor.

Arbetena med nyuppställning av historiska museets samlingar har nu pågått i två decennier. För ändamålet har hittills anvisats inemot 1,1 miljoner kronor. Flera generalplaner för arbetena har upprättats, den sista för ett tiotal år sedan. Det synes mig angeläget, att omfattningen av de inrednings- och utrustningsarbeten, som — frånsett dem för vilka jag nu beräknat medel — överväges av akademien, närmare redovisas. Akademien torde därför anmodas att i samband med avgivande av förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 framlägga detaljerade kalkyler i detta hänseende.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m.m.: Inredning och utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[39] **35. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	600 000	562 460
1960/61 (statsliggaren s. 517)	603 700	
1961/62 (förslag)	670 000	

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1955: 68 har riksdagen godkänt nya grunder för statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen. Bestämmelserna i ämnet, vilka meddelats i kungörelsen

1955: 317 (ändrad genom kungörelsen 1957: 387), innebär bland annat, *att* landsantikvarie skall vara anställd hos organisation med kulturminnesvårdande uppgifter, *att* landsantikvaries verksamhetsområde i regel skall vara visst län, *att* statsbidrag må utgå till avlöning åt såväl landsantikvarie som, efter medgivande av riksantikvarieämbetet, amanuens i landsantikvariedistrikt, *att* statsbidrag till avlöning åt landsantikvarie utgår med viss procent av den kontanta lönen i löneklass 26 på löneplan A i statens löneförordning, nämligen med 66 ⅔ procent, om statsbidrag utgår jämväl till avlönande av amanuens, och eljest med 90 procent, *att* statsbidrag till avlönande av amanuens utgår med 50 procent av den kontanta lönen i löneklass 17, *att* till främjande av kulturminnesvården på Gotland må, utöver statsbidrag enligt förutnämnda bestämmelser, efter medgivande av riksantikvarieämbetet utgå statsbidrag till avlönande av en särskild antikvarie i distriktet med 90 procent av den kontanta lönen i löneklass 21, *att* från fastställt statsbidrag skall avräknas avkastningen av förefintlig, anvisad lönefond, försåvitt denna ej överlämnats till statskontoret med rätt för statsverket att disponera avkastningen, *att* statsbidrag för visst budgetår utbetalas av riksantikvarieämbetet efter årets utgång *samt att* förskott å statsbidraget må under löpande år utbetalas med högst 90 procent av det belopp, vartill bidraget kan beräknas komma att uppgå.

Ur förevarande förslagsanslag utgår, förutom statsbidrag enligt de i det föregående redovisade grunderna, jämväl bidrag enligt särskilda bestämmelser till en landsantikvarie i Borås och en museiföreståndare i Varberg (se statsliggaren s. 517).

Akademien beräknar för nästa budgetår det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till i avrundat tal 1 012 000 kronor och föreslår sålunda en anslagshöjning med 408 300 kronor. Därvid beräknar akademien medel för en ny landsantikvarietjänst i Stockholms län samt bortfall av bidraget till museiföreståndaren i Varberg, då denne avses avgå från tjänsten med utgången av juni 1961. Härjämte förordar akademien bifall till en av *landsantikvarieorganisationernas samarbetsråd* gjord framställning, att statsbidraget måtte utgå efter högre procentsats och löneklass, nämligen 90 procent av löneklass 28 för landsantikvarier, oberoende av om amanuens finns anställd, och 90 procent av löneklass 17 för amanuenser. Akademien beräknar kostnaderna för förslagens genomförande till i runt tal 312 000 kronor. Uppräkningen i övrigt föranledes av den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner.

Till stöd för den beräknade medelsanvisningen för en ny landsantikvarietjänst i Stockholms län erinrar akademien om vad riksdagens statsutskott i sitt utlåtande 1960: 40 under punkten 47 anfört i ämnet samt om vad Stockholms läns landsting den 7 oktober 1955 beslutat i fråga om bestridande av vissa kostnader för landsantikvarien m. m. (1956: 1, VIII ht, s.

93). Därjämte erinras om att länsstyrelsen i Stockholms län i skrivelse den 27 augusti 1956 till riksantikvarieämbetet framhållit, att organisatoriska och övriga förutsättningar förelåge för inrättande av landsantikvarietjänsten samt att Stockholms stadsmuseum förklarat sig efter den 1 juli 1956 icke kunna — såsom dittills — åtaga sig arkeologiska undersökningar i fältet för riksantikvarieämbetet inom de delar av Storstockholm, som icke tillhörde Stockholms stads område med tillhörande lantegendomar.

Såsom skäl för den föreslagna förbättringen av grunderna för statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen åberopas huvudsakligen följande.

I sitt betänkande Landsantikvarieorganisationen (SOU 1954: 26) anförde landsantikvarieutredningen, att användningen av dåvarande löneklass 33 kunde motiveras av hänsyn till huvudmannens beräknade utgifter för sociala förmåner och löneklassuppflyttningar. Då landsantikvarierna för närvarande i regel åtnjuter lön, motsvarande lägst 26 lönegraden med samma löneklassuppflyttningar som för statliga tjänstemän, erhåller huvudmännen icke längre den av utredningen beräknade ersättningen av statsmedel för sociala förmåner och löneklassuppflyttningar. En lägre lönesättning för landsantikvarierna än till 26 lönegraden torde numera icke vara möjlig, därest kompetenta sökande skall erhållas till dessa tjänster. Med hänsyn härtill synes det rimligt, att löneklass 28 blir utgångspunkt för beräkning av statsbidraget.

I skilda sammanhang har gjorts gällande, att de nuvarande procentsatserna för statsbidrag till landsantikvarie och amanuens är för låga för att i tillräcklig mån kompensera huvudmännen. Därjämte har framhållits, att landsantikvarierna och deras medhjälpare i allt större utsträckning pålägges uppgifter för den statliga kulturminnesvården. De på landsantikvarierna och deras amanuenser ankommande statliga arbetsuppgifterna har därför ökat avsevärt sedan landsantikvarieorganisationen år 1955 fick sin nuvarande utformning. En höjning av statsbidragsprocenten synes därför motiverad.

I en sedermera inkommen skrift har även *Föreningen Sveriges landsantikvarier* hemställt, att såsom underlag för den procentuella beräkningen av statsbidrag till avlönande av landsantikvarie måtte användas det kontanta lönebeloppet i löneklass 28 på löneplan A i statens löneförordning.

Departementschefen. Jag vill redan här nämna, att jag i det följande avser att beräkna medel under ett särskilt anslag till avlönande av en museiföreståndare vid Varbergs museum.

Akademiens förslag om bidrag av statsmedel till inrättande av en landsantikvarietjänst i Stockholms län är jag inte beredd att tillstyrka. Ej heller kan jag biträda föreliggande förslag om ändring av nuvarande grunder för statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen.

Jag beräknar, med beaktande av den automatiska ökningen av avlöningskostnaderna, hela medelsbehovet under anslaget till 670 000 kronor. Ansla-

get bör därför höjas med 66 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 670 000 kronor.

[40] **36. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	52 000	52 219
1960/61 (statsliggaren s. 518)	52 000	
1961/62 (förslag)	56 000	

Akademien föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 52 300 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Underhåll och ökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna (nu 23 000 kronor)	+ 21 000
2. Vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket (nu 22 000 kronor)	+ 23 000
3. Vård och underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet (nu 7 000 kronor)	+ 8 300
Summa kronor	+ 52 300

Till stöd för förslaget åberopas, förutom prisstegringar, vissa närmare angivna anskaffningsbehov, som enligt akademiens uppfattning ej kan tillgodoses inom ramen för den nuvarande medelstilldelningen.

Departementschefen. En viss förstärkning av förevarande anslag synes mig erforderlig. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med 56 000 kronor, vilket är 4 000 kronor mer än för innevarande år. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av akademien, besluta angående dispositionen av det sålunda ökade anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 56 000 kronor.

[41] **37. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	275 000	270 421
1960/61 (statsliggaren s. 518)	275 000	
1961/62 (förslag)	285 000	

Akademien hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 180 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Fornlämningars vård och undersökning (nu 33 500 kronor)	+ 30 000
2. Byggnadsminnesmärkens vård och undersökning (nu 211 500 kronor)	+ 145 500
3. Oförutsedda arkeologiska undersökningar (nu 10 000 kronor)	—
4. Arkeologiska undersökningar å fastigheten Bona 4[43] i Ekerö socken (nu 20 000 kronor)	+ 5 000
Summa kronor	+ 180 500

Av akademiens framställning inhämtas i huvudsak följande.

1. Fornlämningars vård och undersökning. De alltmera omfattande fältundersökningar, som ämbetet har att utföra, nödvändiggör en ökning av anslagsposten. Antalet fornminnesplatser, vilka erhåller en kontinuerlig vård genom ämbetets försorg, har ökat under de senaste åren. En höjning av anslagsposten motiveras även av de växande arbetsuppgifterna, höjda arbetslöner och större materielkostnader.

2. Byggnadsminnesmärkens vård och undersökning. För restaurering av Visingsborgs slottsruin, Tynnelsö slott och medeltidskyrkan Suntak erfordras för nästa budgetår sammanlagt 128 000 kronor. För underhåll av Mälsåkers slott, Glimmingehus och Åholmen, Ytterns socken, samt övriga byggnader under akademiens vård och förvaltning beräknar akademien tillhopa 95 000 kronor. I fråga om underhåll och vård av fasta fornlämningar från medeltid och nyare tid, för vilka riksantikvarieämbetet jämlikt fornminneslagen har att svara, beräknar akademien ett medelsbehov av minst 50 000 kronor. Slutligen erfordras för konsultation av sakkunniga byggnads- och orgeltekniker, för undersökningsarbeten och tillfällig arbetsledning, fotografering i samband med undersökningsarbetena samt tillsyn av Åholmens kronopark och Mälsåkers slott sammanlagt 84 000 kronor.

4. Arkeologiska undersökningar å fastigheten Bona 4[43] i Ekerö socken. För detta ändamål har hittills anvisats 151 600 kronor. Kostnaderna, inberäknat förvärvet av fastigheten, beräknades ursprungligen till 116 200 kronor (se 1955 års åttonde huvudtitel, p. 62). I akademiens anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 framlades en av undersökningarnas ledare, förste antikvarien W. Holmqvist, upprättad plan rörande fortsatta undersökningar av ifrågavarande fornlämningsområde under en femårsperiod. Kostnaderna för planens totala genomförande kalkylerades till 269 000 kronor. Ett av undersökningsledaren förordat partiellt genomförande av planen, vilket tillstyrktes av akademien, beräknades kosta 127 000 kronor. Såsom en tredje medelsanvisning för nyssnämnda femårsperiod äskas nu ett belopp av 25 000 kronor.

Departementschefen. Detta anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med 285 000 kronor, innebärande en ökning med 10 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av akademien, besluta angående anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kronor.

[42] **38. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	144 000	143 836
1960/61 (statsliggaren s. 518)	144 000	
1961/62 (förslag)	174 000	

Detta reservationsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för en inventering av vårt lands fasta fornlämningar i syfte att i enlighet med det av 1937 års riksdag fattade beslutet om utarbetande av en på flygfotografering grundad ekonomisk karta kunna på denna upptaga dylika fornlämningar. Kostnaderna för avlöning av åtta extra ordinarie antikvarier och amanuenser (fältarkeologer) och fem ritbiträden, som året runt är sysselsatta med inventeringsarbetet och det insamlade materialets bearbetning, bestrides från riksantikvarieämbetets avlöningsanslag.

Akademien beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 255 800 kronor. Därest ett av akademien framfört förslag om anvisande under riksantikvarieämbetets avlöningsanslag av medel till avlöning åt en ny amanuens, avsedd för arbetet med fornminnesinventeringen, inte vinner bifall, beräknas dock medelsbehovet under förevarande anslag stiga till 274 600 kronor. Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Enligt meddelande från rikets allmänna kartverk angående den ekonomiska fältrekognosceringen skall kartverkets kartläggning under budgetåret 1961/62 omfatta cirka 97 kvmil, därav i Älvsborgs län 20 kvmil, i Skaraborgs län 18 kvmil, i Västmanlands län 10 kvmil, i Västerbottens län 20 kvmil och i Västernorrlands län 29 kvmil. Utöver ifrågavarande fältarbeten skall revidering utföras av den ekonomiska kartan över Gotland. Fältrekognosceringen i Västmanland väntas bli synnerligen krävande, eftersom den ekonomiska kartläggningen i huvudsak kommer att utföras inom mycket fornminnesrika bygder. Vid beräkningen av kostnaderna för detta arbete har byggts på erfarenheterna från inventeringen av områdena kring Mälaren. Mälartrakterna hyser landets ojämförligt tätaste fornlämningsbestånd.

Departementschefen. Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppräknas med 30 000 kronor till 174 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 174 000 kronor.

[43] **39. Nationalmuseet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 132 000	1 171 029
1960/61 (statsliggaren s. 491)	1 189 000	
1961/62 (förslag)	1 351 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *museichefen* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. Kanslibiträde i Ae 7 (museets centrala kansli).
2. Amanuens i reglerad befordringsgång (slottssamlingsavdelningen).
3. Halvtidsanställd amanuens i reglerad befordringsgång (moderna museet).
4. Museivakt i Ae 7.
5. Telefonist i Ae 5.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa tjänstinnehavare

6. Förste intendent i Ao 26 i stället för i Ae 26.
7. Fyra kontorister i Ao 9 i stället för i Ae 9.
8. Fyra museivakter i Ao 7 i stället för i Ae 7.
9. Tavelkonservator i Ae 23 i stället för i Ag 23.
10. Museitekniker i Ae 9 i stället för i Ag 9 (tavelkonservatorns ateljé).
11. Registrator i Ao 13 i stället för kansliskrivare i Ao 10.
12. Kamrerare i Ao 21 i stället för i Ao 17.
13. Assistent i Ae 13 i stället för i Ae 10 (svenska porträttarkivet).
14. Uppsyningsman i Ao 11 i stället för i Ao 9.
15. Museivakt (packmästare) i Ao 9 i stället för i Ao 7.
16. Tre expeditionsbiträden i Ao 9 i stället för museivakter i Ao 7 (två vid avdelningen för handteckningar och gravyrer och en vid biblioteket).

Övriga förslag

17. Arvoden åt ledamöterna i moderna museets inköpsnämnd (kostnad 1 440 kronor).
18. Arvode åt organisationsföredragande (kostnad 1 200 kronor).

Av museichefens framställning inhämtas bland annat följande.

P u n k t e r n a 1 o c h 1 1. Personalen vid det centrala museikansliet består — förutom av en arvodesavlönad, deltidstjänstgörande sekreterare — av en kamrerare och en kansliskrivare. Detta innebär, att organisationen såvitt gäller tjänstinnehavarnas antal är densamma som för ett par decennier sedan, oaktat arbetsbelastningen under senare år ökat högst väsentligt. Dels har nationalmuseets verksamhet över huvud taget ökat i omfattning och intensitet — det må vara nog att som exempel nämna tillkomsten under de allra senaste åren av moderna museet, Gustaf III:s antik-

museum och östasiatiska museet — dels har de administrativa arbetsuppgifterna redan i sig själv ökat inte bara i omfattning utan även i svårighetsgrad. Med hänsyn till att situationen för kansliskrivaren befunnits ohållbar synes kansliet böra förstärkas redan från och med nästa budgetår. Kansliskrivaren kan ej som hittills på en gång vara överintendentens sekreterare och därjämte sköta registratorsgöromål samt ansvara för personalredovisningen m. m. En registratorstjänst, lämpligen placerad i lönegrad Ao 13, föreslås därför inrättad. Vid bifall härtill kan kansliskrivartjänsten indragas och i stället som registratorns biträde å kansliet anställas ett kanslibiträde.

Punkt 3. Under det sistförflutna budgetåret har personalsituationen på moderna museet visat sig allt svårare att bemästra. Biträdespersonalen har därför — inom anslagets ram — utökats med ett halvtidsanställt kanslibiträde. Denna åtgärd har bedömts som absolut ofrånkomlig trots att den innebär, att till avlönande av biträdespersonal anlitas medel, som egentligen är avsedda för amanuenspersonal. Anställandet av nyssnämnda kanslibiträde har medfört en viss lättnad såvitt gäller biträdespersonalen. Det tidigare anmälda behovet av en förstärkning av den vetenskapligt utbildade personalen kvarstår emellertid. Därför föreslås anvisande av medel till en halvtidsamanuens.

Punkt 5. I programmet för den pågående ombyggnaden av den gamla museibyggnaden å Blasieholmen ingår även inrättandet av en telefonväxel. Härigenom tillgodoses ett länge närt önskemål. För bemanning av växeln äskas medel till en växeltelefonist i lönegrad Ae 5.

Punkterna 7 och 8. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen om ordinariesättning åberopas, att i fråga om biträdespersonalen men även museivaktspersonalen antalet ordinarie tjänster synes påfallande litet i förhållande till antalet icke-ordinarie. Därför föreslås ordinariesättning av fyra tjänster inom vardera kategorien i lönegrad Ao 9 respektive Ao 7.

Punkterna 9 och 10. Från och med budgetåret 1958/59 omorganiserades tavelkonservatorns ateljé. Därvid gjordes de då nyinrättade tjänsterna — en som konservator i lönegrad 23 och en som institutionsvaktmästare (numera museitekniker) i lönegrad 9 — till extra tjänster, eftersom omorganisationen betraktades som ett försök. Försökstiden har nu varat i två år, och anledning att överväga en återgång till det gamla systemet har ej uppkommit. Såväl tavelkonservatorn som museiteknikern synes därför böra erhålla extra ordinarie anställning i lönegrad, som i varje fall ej är lägre än den för dem hittills tillämpade.

Punkt 17. Några medel till arvoden åt den från och med innevarande budgetår inrättade inköpsnämnden för moderna museet har ej anvisats. De konstnärer, som med föreståndaren för moderna museet skall dela huvudansvaret för en väsentlig del av inköpen vid denna avdelning av nationalmuseum, synes böra erhålla gottgörelse för sina insatser. Det ansvar som vilar på nämnden är stort, och den måste räkna med att möta en städse vaken kritik. Dess avgöranden i inköpsfrågor, både i positiv och negativ riktning, kan bli av stor betydelse i framtiden. Ett arvode av 720 kronor för varje konstnärsledamot av nämnden överensstämmer med vad som nu gäller för konstrådets ledamöter.

Punkt 18. I enlighet med vad som förutsatts i propositionen 1960: 126 föreslås anvisande av medel till ett särskilt arvode åt en organi-

sationsföredragande vid nationalmuseum. Då museets personal, inberäknat arvodister av olika slag, torde uppgå till omkring 110, bör arvodet utgå med 1 200 kronor.

Statens lönenämnd, vars utlåtande avser punkterna 11—14, har inte ansett sig kunna tillstyrka de under punkterna 11, 12 och 14 redovisade förslagen. Vad beträffar det under punkt 13 redovisade äskandet om uppflyttning av en assistenttjänst i Ae 10 vid svenska porträttarkivet finner nämnden handlingarna i ärendet utvisa, att tjänstens nuvarande innehavare med hänsyn till sina personliga kvalifikationer delvis erhållit andra och mera kvalificerade uppgifter än vad som kan ha varit avsett vid tjänstens inrättande. Nämnden motsätter sig med hänsyn härtill icke den föreslagna lönegradsuppflyttningen men anser, att, om uppflyttning sker, tjänstens lönegradsplacering bör omprövas vid den nuvarande innehavarens avgång.

Departementschefen. En viss förstärkning av personalorganisationen vid centrala kansliet och vid moderna museet synes mig motiverad. För nästa budgetår bör därför beräknas 3 000 kronor till extra arbetskraft vid kansliet. Därjämte bör medel beräknas för utökning av tjänstgöringstiden från halvtid till heltid för en kontorist i Ae 9 vid moderna museet. Då jag funnit behov föreligga av en för den nytillkommande telefonväxeln avsedd tjänst som telefonist i reglerad befordringsgång, förordar jag, att medel för en sådan tjänst beräknas från och med nästa budgetår.

I enlighet med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 torde under den i avlöningsstaten ingående arvodesposten böra beräknas 1 200 kronor till arvode åt en organisationsföredragande. Med biträdande av föreliggande förslag beräknar jag vidare under nyssnämnda post 1 440 kronor till arvoden åt de båda konstnärsledamöterna i moderna museets inköpsnämnd.

Museichefen har framställt förslag om ändrad anställningsform för ett antal tjänstinnehavare vid museet. Dessa förslag anser jag mig böra såtillvida biträda, som jag tillstyrker, att två kontoristtjänster i Ae 9 ordinariesättes i Ao 9 samt att en tjänst som tavelkonservator i Ag 23 och en som museitekniker i Ag 9 förändras till extra ordinarie tjänster i Ae 23 respektive Ae 9. Tjänsterna som kontorist och tavelkonservator bör redovisas på personalförteckningen för nationalmuseet.

Under förevarande anslag bör vidare medel beräknas för en assistent i Ae 13 i stället för i Ae 10 vid svenska porträttarkivet. Lönegradsplaceringen för och benämningen av tjänsten bör omprövas vid inträffande ledighet.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga andra ändringar beträffande detta anslag än sådana, som beror av automatiska utgiftsökningar. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 351 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 162 000 kronor. Anslaget torde

böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nationalmuseet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	453 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	7 940
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	564 760
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	304 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	20 500
Summa kronor	1 351 000

c) till *Nationalmuseet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 351 000 kronor.

[44] **40. Nationalmuseet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	173 500	213 046
1960/61 (statsliggaren s. 492)	173 900	
1961/62 (förslag)	189 000	

Museichefen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 65 800 kronor enligt följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 8 000)	+ 1 000
2. Övriga expenser (nu 95 900)	+ 34 500
3. Tjänstedräkter för museivakter m.m. (nu 1 200)	+ 300
4. Försäkring och transport av konstföremål (nu 1 500)	+ 3 000
5. Publikationstryck (nu 0)	+ 5 000
6. Föreläsningsverksamhet (nu 0)	+ 2 000
7. Minskade inkomster av tavelkonservering (nu 30 000)	+ 20 000
Summa kronor	+ 65 800

Av museichefens framställning inhämtas bland annat följande.

Reseersättningar. Medel i tillräcklig utsträckning står ej till förfogande för resor, som från de olika avdelningarnas synpunkt framstår som

synnerligen önskvärda för en rätt bedriven verksamhet. Tillkomsten av en särskild inköpsnämnd för moderna museet kommer att ytterligare öka medelsbehovet för resor. — Av förevarande anslagsmedel bör avdelas ett belopp av 500 kronor för internordiska resor.

Övriga expenser. Av den begärda höjningen avser 3 000 kronor renhållning och städning, 2 000 kronor skrivmateriel m. m., 4 400 kronor löpande utgifter för inköp och underhåll av möbler, 20 000 kronor anskaffning av hopfällbara montrar till tillfälliga utställningar och vandringsutställningar samt 5 100 kronor nattbevakning.

Tjänstedräkter för museivakter m. m. Det ökade medelsbehovet under denna delpost föranledes av att åtskilliga nyanställningar skett under senare år.

Försäkring och transport av konstföremål. Denna delpost har under en följd av år uppförts med oförändrat belopp. Den nuvarande omfattningen av verksamheten har lett till att posten visat sig otillräcklig för sitt ändamål.

Departementschefen. I fråga om nationalmuseets anslagsmedel till övriga expenser tillstyrker jag en höjning med 11 800 kronor. Av detta belopp avses 8 100 kronor för de ökade kostnaderna för renhållning och städning samt nattbevakning. Återstoden, 3 700 kronor, bör utgöra engångsanvisning. Delposterna till tjänstedräkter för museivakter m. m. samt till försäkring och transport av konstföremål bör i överensstämmelse med museichefens förslag ökas med respektive 300 och 3 000 kronor. Då jag i övrigt inte ifrågasätter någon ändring beträffande detta anslag, bör detsamma för nästa budgetår ökas med sammanlagt 15 100 kronor till 189 000 kronor. Den föreslagna anordningen beträffande anslagsposten till reseersättningar är jag inte beredd att förorda. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 189 000 kronor.

[45] **41. Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	142 000	136 873
1960/61 (statsliggaren s. 493)	245 500	
1961/62 (förslag)	296 000	

Museichefen föreslår, att förevarande reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 167 500 kronor enligt följande sammanställning.

1. Avdelningarna för äldre bildhuggar- och målarkonst (nu 15 250), modern bildhuggar- och målarkonst (moderna museet) (nu 15 250), handteckningar och gravyrer (nu 9 200) samt konsthantverk (nu 14 000)	+ 150 000
2. Vandringsutställningar (nu 3 000)	+ 2 500
3. Östasiatiska museet (nu 0)	+ 15 000
Summa kronor	+ 167 500

Till stöd för sina förslag anför museichefen bland annat följande.

1. Avdelningarna för äldre bildhuggar- och målarkonst, modern bildhuggar- och målarkonst, handteckningar och gravyrer samt konsthantverk. Prisutvecklingen på konstmarknaden har efterhand lett till att de anslagsmedel, som anvisas till inköp av konst åt nationalmuseum, numera är försvinnande små i förhållande till priserna på god konst.

Med en medelstilldelning av exempelvis 15 250 kronor till inköp av konst till avdelningen för äldre bildhuggar- och målarkonst kommer museet aldrig någonsin i praktiken att kunna för statsmedel göra en komplettering av samlingarna av den art, att nyförvärvet skulle kunna som jämbördigt träda vid sidan av de mästerverk, vilka lämnats oss i arv av tidigare generationer. Detta är att betrakta som så mycket allvarligare som det ofta förhåller sig så, att ett försuttet tillfälle icke kommer åter, eftersom de verkligt stora, äldre mästarnas verk i allt större utsträckning samlas på fasta händer och därmed kommer ut ur konstmarknaden. Detta gäller ingalunda endast avdelningen för äldre måleri och skulptur, där man i dag, såvitt gäller utländsk konst, för varje mera väsentlig komplettering måste räkna med sexsiffriga belopp, utan även moderna museet. Som det nu är måste nationalmuseum för sina inköp helt lita till sina stödföreningar eller till enskilda donationer, vilka som bekant i våra dagar allt mera sällan står att uppbringa. Det rådande nödläget gäller ej blott avdelningarna för målnings- och bildhuggarkonst, där priserna av naturliga skäl håller den högsta nivån. Även i fråga om konsthantverk och handteckningar och gravyrer har på den internationella marknaden en prisstegring inträtt, varom man för tio år sedan knappast kunde drömma. En mästarteckning betingar i dag priser mellan 50 000 och 100 000 kronor, varvid jag icke åsyftar de ännu mycket högre rekordbelopp som betalas för de största sällsyntheterna. Ett flertal holländska silverpjäser från 1600-talet betingade förra året priser över 100 000 kronor och en större bordsuppsättning franskt 1700-talssilver gick under klubban för nära 3 miljoner.

För den moderna svenska konstens del har nationalmuseum i dag tack vare en lika välkommen som berättigad höjning av inköpsanslagen med 100 000 kronor fått möjlighet att även i fortsättningen hävda sin ställning som landets ledande samling på området. Det vore till stor båtnad också för det inhemska konstlivet om en liknande upprustning kunde ske beträffande museets övriga inköpsanslag, där det senaste årtiondets prisutveckling gör den alldeles särskilt berättigad. En höjning av anslaget med 150 000 kronor från nuvarande 53 700 till 203 700 kronor utgör i verkligheten föga mer än ett återförande av de sedan mer än tjugo år oförändrade anslagen till deras ursprungliga köpkraft.

2. Vandringsutställningar. Museet åtnjöt tidigare förmånen av restitution av de fraktgodsavgifter för vandringsutställningarna, som erlades till statens järnvägar. År 1950 nedsattes emellertid denna förmån till att gälla endast halva fraktgodsavgiften intill ett sammanlagt belopp av 2 500 kronor. Från och med hösten 1959 har också denna förmån upphört, varvid avsikten emellertid torde ha varit, att museet i stället skulle tillerkännas motsvarande höjning av anslaget till vandringsutställningarna.

3. Östasiatiska museet. De inköp, som hittills skett till östasiatiska arkeologiska samlingarna av bronser, keramik och annat arkeologiskt material har helt bekostats av enskilda medel, främst bidrag från den

s. k. Kinakommittén. Några statliga anslagsmedel till inköp har däremot icke anvisats. Vad de östasiatiska samlingarna inom nationalmuseum beträffar har de fåtaliga föremålsförvärv, som kunnat ske, på ytterligt få undantag när kommit till stånd med hjälp av fondmedel eller bidrag från föreningen Nationalmusei vänner eller enskilda donatorer. Kinakommittén kan icke beräknas i fortsättningen vara i stånd att lämna bidrag till inköp. Då inköp och underhåll av östasisatiska museets samlingar icke rimligen kan baseras på bidrag från privat håll och då ett museum av den internationellt höga klass, det här är fråga om, icke kan helt avstå från viktiga kompletteringar av sina samlingar torde ett särskilt belopp böra anvisas för ändamålet. Också här gör sig en ständigt fortskridande prishöjning gällande.

Departementschefen. För innevarande budgetår har nationalmuseets anslagsmedel till inköp av modern svensk konst höjts med 100 000 kronor. Museichefen har nu — under hänvisning till bland annat de stigande priserna på konstmarknaden — begärt en ytterligare höjning av museets inköpsmedel. Behovet av ökade medel till inköp av utländsk och äldre svensk konst har därvid särskilt understrukits.

För egen del finner jag det angeläget, att nationalmuseet nu ges förstärkta resurser för inköp av främst sådan konst som museichefen åsyftat. För nästa budgetår tillstyrker jag en höjning av museets inköpsmedel med 50 000 kronor. Hela anslaget bör uppföras med ett avrundat belopp av 296 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta om anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 296 000 kronor.

[46] **42. Livrustkammaren: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	263 500	284 521
1960/61 (statsliggaren s. 493)	275 000	
1961/62 (förslag)	309 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *föreståndaren för livrustkammaren,* med tillstyrkan av *nordiska museets nämnd,* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

1. Kanslibiträde i Ae 7.
2. Förste biblioteksassistent i Ae 13 i stället för biblioteksassistent i Ae 11.
3. Förste museivakt i Ao 11 i stället för i Ao 8.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka andra utgiftsökningar än sådana av automatisk karaktär. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 309 000 kronor. Detta innebär en anslags-

ökning med 34 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för livrustkammaren, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	133 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	102 400
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	67 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 700
Summa kronor	309 000

b) till *Livrustkammaren: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 309 000 kronor.

[47] **43. Livrustkammaren: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	32 700	30 785
1960/61 (statsliggaren s. 494)	33 700	
1961/62 (förslag)	37 000	

Föreståndaren för livrustkammaren föreslår, med tillstyrkan av *nordiska museets nämnd,* att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 5 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Bränsle, lyse och vatten (nu 10 000)	+ 2 000
2. Övriga expenser (nu 11 700)	
a) nattbevakning	+ 325
b) städning	+ 1 500
c) metallkonservering	+ 1 200
d) bortfall av engångsanvisning	— 900
3. Inköp av fotografiskt material (nu 2 000)	+ 800
4. Konservering av riddarspelsrekvisita (nu 3 900)	+ 575
Summa kronor	+ 5 500

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Bränsle, lyse och vatten. Den föreslagna höjningen föranledes av att det av nämnden för statens trofésamling hittills lämnade bidraget bortfaller.

Övriga expenser. *Nattbevakning* och *städning*. De för dessa ändamål ökade kostnaderna är av automatisk natur.

Metallkonservering. Av det för detta ändamål begärda beloppet avses 800 kronor såsom engångsanvisning för inköp av en slipmaskin. Det ökade medelsbehovet motiveras med att utvecklingen på metallkonserveringens område går mot mer laboratoriemässiga och maskinkrävande arbetsmetoder, vilka ställer ökade krav på såväl maskinell utrustning som annat arbetsmaterial.

Inköp av fotografiskt material. Till stöd för den begärda höjningen åberopas, att teknikens snabba frammarsch på det fotografiska området i förening med penningvärdesförändringen högst väsentligt ökat priserna på fotografiskt material.

Konservering av riddarspelsrekvisita. Den begärda ökningen motiveras, förutom med prisstegringar, med angelägenheten av att konserveringen i fråga intensifieras.

Departementschefen. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör ökas med 1 900 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser tillstyrker jag en uppräkning med 1 800 kronor på grund av automatiska utgiftsökningar för nattbevakning och städning. Å andra sidan bör denna delpost nedräknas med ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 900 kronor. Sammanlagt bör således delposten ökas med 900 kronor. Anslagsposten till inköp av fotografiskt material bör höjas med 500 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör hela omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjas med 3 300 kronor till 37 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Livrustkammaren: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[48] **44. Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 365 000	1 361 902
1960/61 (statsliggaren s. 494)	1 392 000	
1961/62 (förslag)	1 587 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *vetenskapsakademien*, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

1. Museibiträde i Ae 7 vid evertebratavdelningen.
2. Personlig tjänst som ritare i Ae 12 för konstnärinnan Milda Liepina vid paleozoologiska avdelningen.
3. Kontorist i Ao 9 vid vertebratavdelningen.
4. Museitekniker i Ao 9 i stället för museibiträde i Ao 7 vid entomologiska avdelningen.

Till stöd för förslaget om inrättande av en tjänst som kontorist i Ao 9 vid vertebratavdelningen åberopas huvudsakligen följande.

Arbetet vid avdelningen är inriktat på väsentligen tre områden, nämligen den för allmänheten avsedda skådesamlingen, den vetenskapliga huvudsamlingen och forskningsverksamheten. På alla dessa områden omfattar den dagliga tjänsten till stor del rent rutinarbete vid sidan av mer expertmässig verksamhet. Underbemanningen vid avdelningen betyder därför, att den vetenskapliga personalen vid sidan av sina egentliga arbetsuppgifter i stor omfattning tvingas att utföra olika rutinarbeten. Samtidigt eftersättes den verksamhet, för vilken den är kvalificerad. De rutinärenden det här gäller har oftast karaktären av kontorsgöromål. Även skötseln av avdelningens handbibliotek, främst den stora och snabbt expanderande separatsamlingen, ställer stora krav ifråga om arbetstid. Tillkomsten av en tjänstinnehavare med huvudsaklig uppgift att sköta avdelningens kontorsgöromål och biträda med dess administration skulle öka avdelningens effektivitet. Av alla museets avdelningar är vertebratavdelningen den enda, som helt saknar biträdestjänster.

Statens lönenämnd, vars utlåtande avser punkt 3, har ingen erinran mot den föreslagna löneställningen.

Departementschefen. Då jag funnit behov föreligga av en förstärkning av vertebratavdelningens biträdespersonal förordar jag, att en tjänst som kontorist i Ae 9 från och med nästa budgetår inrättas vid denna avdelning.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för en museitekniker i Ao 9 i stället för ett museibiträde i Ao 7 vid entomologiska avdelningen. Tjänsten bör redovisas på personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår endast med utgiftsförändringar av automatisk natur.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 587 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 195 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	704 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	24 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	496 800
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	338 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	24 000
Summa kronor	1 587 000

c) till *Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 587 000 kronor.

[49] **45. Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	194 000	155 378
1960/61 (statsliggaren s. 496)	212 200	
1961/62 (förslag)	198 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, att delposten till bränsle, lyse och vatten (nu 128 000 kronor) sänkes med 28 000 kronor och att delposten till övriga expenser (nu 61 000 kronor) ökas med 7 000 kronor. Sammanlagt föreslås sålunda en anslagsminskning med 21 000 kronor. Nedräkningen av förstnämnda delpost föranledes, förutom av medelsåtgången under sistförflutna budgetår, av att avgifterna för elektrisk energi och gas för Sveriges geologiska undersökning ej längre erlägges av riksmuseet. Höjningen av delposten till övriga expenser betingas av ökade städningskostnader på grund av nytt kollektivavtal.

Departementschefen. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör i överensstämmelse med föreliggande förslag nedräknas med 28 000 kronor. Å andra sidan bör delposten till övriga expenser på grund av ökade städningskostnader uppräknas med 13 800 kronor. Anslaget i dess helhet bör sålunda minskas med 14 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 198 000 kronor.

[50] **46. Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	204 000	197 416
1960/61 (statsliggaren s. 497)	211 000	
1961/62 (förslag)	230 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 56 000 kronor. I fråga om den närmare motiveringen för akademiens framställning torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen. En viss förstärkning av förevarande anslag synes mig erforderlig. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med 230 000 kronor, vilket är 19 000 kronor mer än för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 kronor.

[51] **47. Statens etnografiska museum: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	198 200	193 524
1960/61 (statsliggaren s. 497)	202 100	
1961/62 (förslag)	226 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *vetenskapsakademien*, på förslag av *museiföreståndaren*, dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt förslag om inrättande av en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång och om en fördubbling av medelsanvisningen till skrivhjälp (nu 4 500 kronor).

Departementschefen. Jag är inte beredd att förorda andra förändringar beträffande detta anslag än sådana som beror av automatiska utgiftsökningar. Hela avlöningsanslaget beräknar jag för nästa budgetår till 226 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens etnografiska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	88 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	89 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	44 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 600
Summa kronor	226 000

b) till *Statens etnografiska museum: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 226 000 kronor.

[52] **48. Statens etnografiska museum: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 800	68 375
1960/61 (statsliggaren s. 497)	65 300	
1961/62 (förslag)	73 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *museiföreståndaren*, att delposten till övriga expenser och därmed anslaget i dess helhet för nästa budgetår höjes med i runt tal 5 900 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

Övriga expenser (nu 34 900 kronor)

a) ökade utgifter för städning på grund av nytt avtal	+ 2 890
b) engångsutgifter:	
färgspruta med kompressor	+ 1 000
rullgardiner för magasinslokalerna	+ 2 000
Summa kronor	+ 5 890

Departementschefen. Under museets anslag till underhåll och ökande av samlingarna m. m. har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 250 kronor för tjänsteresor i Sverige. Medel för ändamålet bör från och med nästa budgetår beräknas under förevarande anslag, som därför bör ökas med nyssnämnda belopp. På grund av automatiska utgiftsökningar för städning bör delposten till övriga expenser uppräknas med 6 450 kronor. Därjämte bör under denna delpost beräknas 1 000 kronor för engångsutgifter. Sammanlagt bör alltså delposten ökas med 7 450 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör hela omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjas med 7 700 kronor till 73 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 73 000 kronor.

[53] **49. Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 000	6 786
1960/61 (statsliggaren s. 498)	6 000	
1961/62 (förslag)	6 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *museiföreståndaren*, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 2 000 kronor till 8 000 kronor. Till stöd för förslaget åberopas prisstegringar, föranledda av bland annat den allmänna varuskatten, och vissa anskaffningsbehov, som enligt akademiens uppfattning ej kan tillgodoses inom ramen för den nuvarande medelstilldelningen.

Departementschefen. Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 6 000 kronor. Jag erinrar om att jag för nästa budgetår beräknat medel till tjänsteresor under museets omkostnadsanslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 kronor.

[54] **50. Medelhavsmuseet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	124 400	129 171
1960/61 (statsliggaren s. 498)	128 800	
1961/62 (förslag)	141 000	

Från detta förslagsanslag bestrides utgifterna för såväl avlöningar som omkostnader för medelhavsmuseet enligt en av riksdagen godkänd stat.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har, efter förslag av *museiföreståndaren,* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels hemställt om följande förändringar i den nuvarande medelsanvisningen.

1. Vaktmästare i Ae 7 och samtidigt indragning av ett för vaktmästargöromål beräknat belopp av 1 000 kronor	+ 11 444
2. Museibiträde i Ae 7	+ 12 444
3. Övriga expenser (nu 13 500)	
a) konserveringsarbeten	+ 1 825
a) löpande utgifter	+ 1 150
c) utökning av bildarkivet	+ 1 000
d) museiguider	+ 500
e) bokinköp	+ 4 000
Summa kronor	+ 32 363

Akademien har vidare, efter förslag av museiföreståndaren, äskat uppförande av ett särskilt reservationsanslag av 5 000 kronor till ökande av museets samlingar.

Departementschefen. Beträffande förevarande anslag räknar jag för nästa budgetår ej med andra ändringar än sådana av automatisk karaktär. Anslaget i dess helhet beräknar jag för nästa budgetår till 141 000 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 12 200 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med staten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för medelhavsmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

1.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	93 500	
2.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	27 700	
3.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 900	123 100

Omkostnader

1.	Sjukvård m. m., *förslagsvis*	100	
2.	Expenser, *förslagsvis*	17 800	17 900
		Summa kronor	141 000

b) till *Medelhavsmuseet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 141 000 kronor.

[55] **51. Bidrag till nordiska museet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	526 200	526 200
1960/61 (statsliggaren s. 499)	588 600	
1961/62 (förslag)	655 000	

Nordiska museets nämnd anhåller, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 71 600 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1.	Bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän (nu 457 200) ..	+ 57 100
2.	Bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition (nu 83 200)	+ 6 500
3.	Bidrag till undervisnings- och forskningsverksamhet vid museets institut för folklivsforskning (nu 48 200)	+ 8 000
	Summa kronor	+ 71 600

Den av nämnden företagna uppräkningen motiveras med den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner och med författningsenliga förändringar i personalens löneklassplaceringar.

Departementschefen. Någon höjning av anslagsposten 3 anser jag mig inte böra tillstyrka. Däremot uppräknar jag i nära anslutning till museinämndens förslag anslagsposterna 1 och 2 med respektive 61 400 och 5 000 kronor. Sammanlagt bör anslaget sålunda höjas med 66 400 kronor till 655 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 655 000 kronor.

[56] **52. Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	86 700	86 700
1960/61 (statsliggaren s. 499)	88 400	
1961/62 (förslag)	93 000	

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige anhåller, att anslaget för nästa budgetår höjes med 6 800 kronor. Det ökade medelsbehovet föranledes, förutom av den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner, av önskemål om anvisande av medel till pensionering av personalen vid museet.

Departementschefen. Med anledning av föreliggande förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 600 kronor till 93 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 93 000 kronor.

[57] **53. Bidrag till musikhistoriska museet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	67 000	67 000
1960/61 (statsliggaren s. 500)	67 000	
1961/62 (förslag)	47 000	

Musikaliska akademien föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 28 300 kronor. Härvid föreslår akademien förändring av befattningen som museiföreståndare (arvode 20 880 kronor) till extra ordinarie tjänst i Ae 26, höjning av årsarvodet åt en assistent från 11 856 kronor till 16 956 kronor och ökning av medelsanvisningen till omkostnader med 10 881 kronor. Akademien hemställer därjämte, att bidrag av statsmedel måtte ställas till förfogande för en kontinuerlig anpassning av vid museet utgående arvoden till statstjänstemännens lönenivå.

Till stöd för förslaget om ändring av befattningen som museiföreståndare till en extra ordinarie tjänst i Ae 26 erinrar akademien om vad riksdagens statsutskott i sitt utlåtande 1960: 131 under punkten 2 anfört i ämnet. Akademien anför vidare huvudsakligen följande.

Sedan år 1949 har framställningar gjorts om förbättrade anställningsförhållanden för det år 1901 grundade museets föreståndare. Med hänsyn till museets ställning i vårt lands musikliv och betydelse för svensk och utländsk forskning och med hänsyn inte minst till den nuvarande föreståndarens allmänt erkända vetenskapliga kapacitet måste det betecknas som otillfredsställande, att föreståndaren inte erhåller skälig ersättning för det högt kvalificerade arbete han utför i museets tjänst och inte heller åtnjuter den trygghet i detta arbete som endast en reglerad tjänst kan skänka.

Departementschefen. Föreståndaren för musikhistoriska museet, doctor philosophiae Ernst Emsheimer, är en såväl inom som utom landet allmänt erkänd vetenskapsman inom sitt ämnesområde. Musikhistoriska museet har under hans ledning nått en även internationellt uppmärksammad ställning som vetenskaplig institution. Inte minst genom hans insatser har museet också kommit att inta en framträdande plats inom musiklivet och blivit av allt större betydelse för musikutbildningen. Vägande skäl talar för att Emsheimer nu kommer i åtnjutande av de förmåner, som är förenade med en lönegradsplacerad tjänst. Jag förordar därför, att för nästa budgetår inrättas en för Emsheimer personlig tjänst som föreståndare vid musikhistoriska museet. Tjänsten bör placeras i lönegrad Ae 26 och i formellt hänseende knytas till musikaliska akademien med musikhögskolan. Jag återkommer härtill vid anmälan i det följande av avlöningsanslaget för nyssnämnda institutioner.

Utöver vad jag nu förordat är jag inte beredd att tillstyrka några förändringar beträffande detta anslag.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör förevarande anslag för nästa budgetår minskas med belopp, motsvarande det till Emsheimer nu utgående arvodet eller i runt tal 20 000 kronor. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med 47 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 47 000 kronor.

[58] **54. Bidrag till Drottningholms teatermuseum**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	43 000	43 000
1960/61 (statsliggaren s. 500)	43 000	
1961/62 (förslag)	43 000	

Drottningholms teatermusei nämnd hemställer, med tillstyrkan av *riksmarskalksämbetet,* för nästa budgetår om en höjning av detta anslag med 7 200 kronor. Höjningen motiveras med ökade kostnader för avlöning och pensionering av personalen vid museet.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag är jag inte beredd att förorda. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 43 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Drottningholms teatermuseum* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 43 000 kronor.

[59] **55. Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet.** Detta anslag har, sedan det uppfördes på riksstaten från och med budgetåret 1947/48, utgått med 10 000 kronor. Det är avsett såsom bidrag till bestridande av

stiftelsen Thielska galleriets löpande utgifter. I enlighet med en av styrelsen för stiftelsen gjord framställning torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

[60] **56. Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem.** Detta anslag utgår med 15 000 kronor och är avsett såsom bidrag till stiftelsens driftkostnader. I enlighet med en av stiftelsens styrelse gjord framställning torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[61] **57. Bidrag till Varbergs museum.** Under en följd av år har statsbidrag utgått till föreståndaren för museet i Varberg. Alltsedan det nuvarande anslaget till Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen uppfördes på riksstaten budgetåret 1955/56 har dylikt bidrag utgått från nämnda anslag enligt särskilda grunder. Innevarande budgetår har bidraget beräknats till 15 360 kronor.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 74 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 68 samma år angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen m. m. vitsordade statsutskottet den enligt utskottet i och för sig betydelsefulla verksamhet som bedrevs vid museet i Varberg. Ehuru denna verksamhet icke företedde några bestämda anknytningspunkter till landsantikvarieorganisationen, ansåg utskottet likväl att formen för statligt stöd åt verksamheten borde bli föremål för prövning vid uppkommande vakans på museichefstjänsten. Mot förslaget i propositionen beträffande statsbidrag till avlönande av museiföreståndaren i Varberg fann utskottet icke någon anledning till erinran.

Styrelsen för Varbergs museum har, mot bakgrunden av att vakans kunde beräknas uppkomma på museichefstjänsten i och med den nuvarande befattningshavarens avgång, hemställt, att till bidrag för avlönande även i fortsättningen av en föreståndare vid museet måtte anvisas ett särskilt anslag under riksstatens åttonde huvudtitel. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 25 000 kronor. Såsom villkor för anslagets åtnjutande bör enligt styrelsen föreskrivas, att föreståndaren avlönas med belopp, motsvarande den kontanta lönen i löneklass 24 på löneplan A i statens löneförordning.

I ärendet har utlåtanden avgivits av statskontoret, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt nordiska museets nämnd.

Statskontoret anser, att statsbidrag till museet endast bör ifrågakomma, därest det visas, att särskilda skäl föreligger att ge museet en undantagsställning i förhållande till andra jämförbara museer. *Vitterhetsakademien* förklarar sig inte beredd att ta ställning till frågan om vilken form en fortsatt medelsanvisning till Varbergs museum bör ges. *Nordiska museets nämnd* framhåller, att Varbergs museum i åtskilliga hänseenden står i en särklass bland de svenska lokalmuseerna och att det även i jämförelse med de större provinsmuseerna väl synes kunna hävda sin plats. Nämnden framhåller särskilt de omfattande föremålssamlingarna, arkivet och det enligt nämndens uppfattning omsorgsfullt hopbragta biblioteket. Nämnden tillstyrker, att statsbidrag till verksamheten vid Varbergs museum även i fortsättningen beviljas. För ändamålet bör enligt nämnden i riksstatens åttonde huvudtitel anvisas ett särskilt anslag, uppfört med ett avrundat belopp, minst motsvarande det nuvarande anslaget.

Enligt uppgift av vitterhetsakademien i dess anslagsframställning röranде bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen för nästa budgetår beräknas föreståndaren för Varbergs museum, vilken är född den 13 maj 1893, avgå från sin tjänst med utgången av juni 1961. Någon medelsanvisning till Varbergs museum för nästa budgetår har akademien icke räknat med i nyssnämnda anslagsframställning.

Departementschefen. Då den nuvarande föreståndaren vid Varbergs museum beräknas avgå från sin befattning med utgången av juni detta år, bör i enlighet med vad som tidigare förutsatts formen för det statliga stödet åt museets verksamhet omprövas. För egen del finner jag det motiverat, att denna verksamhet även i fortsättningen understödjes med statsmedel. Med hänsyn till det ursprungliga syftet med statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen bör emellertid ett bidrag till Varbergs museum inte i fortsättningen inrymmas inom ramen för förstnämnda bidrag. Jag förordar därför, att ett särskilt anslag anvisas för ändamålet. Detta bör benämnas Bidrag till Varbergs museum och för nästa budgetår uppföras med 25 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Varbergs museum* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

[62] **58. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	181 500	120 592
1960/61 (statsliggaren s. 835)	150 000	
1961/62 (förslag)	150 000	

Detta reservationsanslag disponeras för innevarande budgetår på följande sätt.

1. Bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon	80 000
2. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt	70 000
Summa kronor	150 000

1. Bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1958 tillkallades sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om fortsatt statligt stöd åt den personhistoriska forskning och publiceringsverksamhet, som för närvarande representeras av Svenskt biografiskt lexikon. De sakkunniga, som antagit benämningen 1958 års utredning angående Svenskt biografiskt lexikon, har den 20 maj 1960 överlämnat ett betänkande i ämnet. I betänkandet framlägges förslag till riktlinjer för fortsatt utgivning av Svenskt biografiskt lexikon med den riktpunkten att verket slutföres inom en tid av cirka 30 år. Under den angivna förutsättningen finner utredningen en fortsatt verksamhet fordra en förstärkning av personalen vid redaktionen för lexikonet samt av redaktionens resurser i övrigt. Utredningen föreslår en successiv utbyggnad av redaktionen under åren 1961/64. Vid full utbyggnad i enlighet med utredningens förslag beräknas de årliga kostnaderna för utgivningen av lexikonet till i runt tal 260 000 kronor. Detta innebär i förhållande till nuvarande medelsanvisning för ändamålet en kostnadsökning med 180 000 kronor.

Över betänkandet har utlåtanden avgivits av ett betydande antal myndigheter och organisationer.

Samfundet för Svenskt biografiskt lexikons utgivande beräknar — under hänvisning till utredningens förslag — medelsbehovet för lexikonets utgivande till 198 800 kronor för nästa budgetår.

2. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt. Den av 1957 års riksdag beslutade omläggningen av bidragsgivningen till vetenskapliga tidskrifter och arbeten på de teologiska och humanistiska samt medicinska och odontologiska områdena har i enlighet med ett av Kungl. Maj:t i 1958 års statsverksproposition framlagt förslag utsträckts till att avse även sådana samhälls- och rättsvetenskapliga publikationer, till vilkas utgivande bidrag till och med budgetåret 1957/58 utgått från förevarande anslagspost. Anslagsposten är nu uppförd med 70 000 kronor och står till Kungl. Maj:ts förfogande för bidrag till sådan publiceringsverksamhet, som icke kan hänföras till nyss angivna områden.

Musikaliska akademien föreslår i sina petita för nästa budgetår, att under förevarande anslag anvisas ett belopp av 20 000 kronor såsom bidrag till Svenska samfundet för musikforskning för utgivande av en serie äldre svenska musikverk. Monumenta musicae svecicae.

Departementschefen. Jag är inte beredd att utan ytterligare överväganden taga ställning till föreliggande sakkunnigförslag beträffande Svenskt biografiskt lexikon. För nästa budgetår räknar jag med oförändrad medelsanvisning, 80 000 kronor, till uppehållande av den nuvarande verksamheten.

Anslagsposten till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 70 000 kronor.

Då jag inte anser mig kunna tillstyrka förslaget om särskild medelsanvisning till utgivande av Monumenta musicae svecicae, bör hela anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 150 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[63] **59. Bidrag till nämnden för svensk språkvård.** I enlighet med en av nämnden gjord framställning torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nämnden för svensk språkvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m.

[64] 60. Bidrag till folkbibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	10 797 000	10 777 827
1959/60	7 174 700	6 941 114
1960/61 (statsliggaren s. 821)	7 455 800	
1961/62 (förslag)	7 236 000	

Anslaget var till och med budgetåret 1958/59 rubricerat Bidrag till folk- och skolbibliotek. Från och med budgetåret 1959/60 har anslagsposten till skolbibliotek utbrutits ur förevarande anslag och uppförts såsom ett särskilt anslag i samband med övriga anslag under skolväsendet. Detta har inneburit en minskning av anslaget med 4 091 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 340 000 kronor i enlighet med följande sammanställning.

1. Folk-, studiecirkel-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek (nu 6 573 700):	
a) omläggning av bidragen till studiecirkelbiblioteken ..	+ 18 000
b) minskning på grund av minskad belastning	— 200 000
2. Centralbibliotek (nu 680 000):	
a) höjning av det särskilda centralbiblioteksanslaget	+ 370 000
b) bidrag till lånecentralverksamhet	+ 60 000
3. Vandringsbiblioteksverksamhet m. m. vid landsbiblioteken (nu 52 000)	+ 80 000
4. Bibliotekskurser (nu 83 500)	+ 12 000
Summa ökning kronor	340 000

Av överstyrelsens framställning i ärendet inhämtas bland annat följande rörande de olika förslagen.

1 a. Till riksförbund för studiecirkelverksamhet utgår för närvarande statsbidrag för folkbiblioteksverksamhet i samband med studiecirkelarbete med ett belopp, som står i relation till de lokala utgifterna för varje särskilt till förbundet anslutet bibliotek.

Statsbidragets konstruktion har medfört ett mycket betydande granskningsarbete dels för riksförbunden, dels för skolöverstyrelsen. Eftersom biblioteks- och studieverksamhet ofta försiggår i samma lokaler, har överstyrelsen att avgöra, huruvida de av vederbörande bibliotek angivna kostnaderna verkligen avser biblioteksverksamhet och ej annan, icke statsbidragsberättigad verksamhet. Det gäller vidare att avgöra, huruvida hyreskostnader får medräknas eller ej, huruvida andra lokalkostnader — för uppvärmning, belysning, städning och renhållning — kan godtagas, huruvida revision företagits i föreskriven ordning o. s. v. Till detta kommer, att bidragsbeloppen i många fall är obetydliga. Av 1 480 bibliotek hade föregående år icke mindre än 495 eller 1/3 mindre än 100 kronor i statsbidrag. Bidrag utgår dock inte till bibliotek med lägre lokala utgifter än 25 kronor.

De skäl, som en gång föranledde statsmakterna att detaljreglera statsbidragen till studiecirkelbiblioteken, har enligt överstyrelsens mening numera inte samma tyngd som tidigare. Till studieförbunden utgår mångdubbelt större statsbidrag, vilkas fördelning i princip ankommer på studieförbunden själva. Folkbibliotekssakkunniga var i sitt betänkande 1949 inne på tanken, att studieförbunden själva skulle fördela biblioteksbidragen. Fördelarna skulle ligga i förenklat administrativt förfarande både för skolöverstyrelsens och studieförbundens del. Studieförbunden skulle lämna sedvanliga statistiska uppgifter men endast behöva redovisa utgifter för bokinköp och personal intill det belopp, vartill statsbidraget uppginge. Överstyrelsen, som på denna punkt samrått med de berörda studieförbunden, föreslår, att statsbidragsbestämmelserna omarbetas i här antydd riktning och att de nya bestämmelserna blir tillämpliga för de bidrag, som belastar förevarande anslag för budgetåret 1961/62, d. v. s. bidrag avseende kalenderåret 1961.

Till biblioteksverksamhet i samband med studiecirkelarbete har under budgetåret 1959/60 utbetalats i runt tal 370 000 kronor. Om bidraget för budgetåret 1961/62 fixeras till 350 000 kronor, minskas alltså anslagsbehovet under denna punkt med 20 000 kronor. Genom att den föreslagna omläggningen nödvändiggör ändring av vissa maximeringsbestämmelser ökas det å andra sidan med 38 000 kronor. Den totala ökningen blir alltså (38 000 — 20 000 =) 18 000 kronor.

2 b. Överstyrelsen har vid upprepade tillfällen i anslutning till folkbibliotekssakkunnigas förslag föreslagit, att medel skulle anvisas för inrättande av s. k. lånecentraler med uppgift att komplettera central- och landsbibliotekens verksamhet. De skulle vart och ett inom sitt område tillhandahålla forskare och andra sådan litteratur, som vederbörande central- och landsbibliotek icke för närvarande kan anses ha anledning att inköpa och som icke är av den speciella natur, att endast de vetenskapliga biblioteken bör anskaffa den. Uppgiften skulle vara dubbel: genom lånecentralerna skulle bokförsörjningen förbättras samtidigt som en viss avlastning av de vetenskapliga bibliotekens interurbana låneverksamhet skulle kunna ske.

Redan nu har stadsbiblioteken i Malmö och Umeå i viss utsträckning åtagit sig att fungera som lånecentraler, Malmö för de södra landskapen och Umeå för Norrland. Verksamheten har hittills varit av relativt begränsad omfattning. Ur de medel, som anvisats som tilläggsbidrag till centralbibliotek, för vilka centralbiblioteksverksamheten på grund av geografiska förhållanden eller liknande orsaker medför särskilt betungande kostnader eller som bedriver mer omfattande utlåning utanför det egna länet, har de båda biblioteken för budgetåret 1959/60 erhållit bidrag om 20 000 respektive 10 000 kronor.

Överstyrelsen skulle för sin del finna det angeläget, att lånecentralorganisationen genomfördes för landet i dess helhet. Med hänsyn till kostnaderna finner överstyrelsen sig emellertid böra förorda, att organisationen genomföres etappvis. Liksom tidigare finner överstyrelsen, att den första lånecentralen bör förläggas till Malmö stadsbibliotek med hänsyn till den insats, som biblioteket redan nu gjort på detta område, och de resurser, som biblioteket förfogar över.

Vad kostnaderna för verksamheten angår, har Malmö stads biblioteksnämnd uppskattat dessa till 60 000 kronor. Överstyrelsen finner ett bidrag av denna storlek skäligt.

4. Delposten till bibliotekskurser har uppräknats med 12 000 kronor med hänsyn till överstyrelsens i annat sammanhang framlagda förslag om en höjning till 20 kronor av traktamentet till kursdeltagare.

Departementschefen. Jag är inte beredd att biträda förslaget om ändrade regler rörande bidragsgivningen till studiecirkelbiblioteken eller de övriga förslag till förbättrade bidragsgrunder, som framlagts av skolöverstyrelsen. Med hänsyn till anslagsbelastningen budgetåret 1959/60 synes anslagsposten 1 kunna nedräknas med 220 000 kronor och anslaget i dess helhet således uppföras med ett till 7 236 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 236 000 kronor.

[65] **61. Bidrag till föreläsningsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	955 000	862 325
1959/60	955 000	859 307
1960/61 (statsliggaren s. 823)	955 000	
1961/62 (förslag)	885 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår i fråga om föreläsningsverksamheten ett sammanförande av det obetecknade anslaget till Bidrag till föreläsningsverksamhet å 955 000 kronor och förslagsanslaget till Resekostnadsersättning åt föreläsare å 325 000 kronor. Överstyrelsen föreslår vidare att anslaget betecknas såsom förslagsanslag samt att vissa förändringar av bidragskonstruktionen göres. Anslaget höjes i förhållande till nuvarande medelsanvisning med 456 500 kronor och höjningen fördelas på anslagsposter enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till föreläsningsförbundens föreläsningsverksamhet (nu 425 000)	— 5 000
2. Bidrag till studieförbundens föreläsningsverksamhet (nu 320 000)	— 110 000
3. Bidrag till folkbildningsförbundens kursverksamhet (nu 130 000)	+ 20 000
4. Bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet (nu 30 000)	+ 16 500
5. Bidrag till föreläsnings- och folkbildningsförbundens administrationskostnader (nu 50 000)	+ 35 000
6. Bidrag till föreläsares rese- och traktamentskostnader (nu 325 000)	+ 490 000
7. Bidrag till resekostnadsersättning åt inspektor för föreläsnings- och folkbildningsförbund (ny anslagspost)	+ 10 000
Summa ökning kronor	456 500

För anordnande av föreläsningar utgår för närvarande statsbidrag till centralbyråer, föreläsningsförbund, lokala föreläsningsanstalter, studieförbund och militärförband. För de i längre folkbildningskurser och ämneskurser ingående föreläsningarna utgår bidrag till folkbildningsförbund. I vissa fall utgår endast bidrag till täckande av arvodeskostnader, medan i andra fall bidrag dessutom erhålles för såväl rese- som traktamentskostnader. Beloppen per föreläsningstimme är varierande.

Till lokal föreläsningsanstalt utgår sålunda, utöver resekostnadsersättning för högst 30 av anstalten anordnade föreläsningar per budgetår, statsbidrag med högst 35 kronor för varje under ett och samma budgetår anordnad föreläsning upp till ett antal av 10 och med högst 15 kronor för varje under budgetåret därutöver anordnad föreläsning. Föreläsningsförbund erhåller för anordnande av föreläsningar bland annat i kommuner, där föreläsningsanstalt ej finnes, bidrag med högst 35 kronor för varje föreläsning samt resekostnadsersättning. Till föreläsningsverksamhet vid truppförband utgår understöd av statsmedel med högst 65 kronor för varje enkel föreläsning och högst 90 kronor för varje dubbelföreläsning samt resekostnadsersättning och traktamente. För längre folkbildningskurs utgör statsbidraget högst 500 kronor för 30 timmars kurs, med tillägg av högst 10 kronor för överskjutande timme upp till 60 timmar, och för ämneskurs, omfattande minst 10 och högst 20 undervisningstimmar, högst 20 kronor för undervisningstimme. Beträffande de av studieförbunden i samband med lokalt eller centralt organiserat studiearbete anordnade föreläsningarna är statsbidragets belopp ej fixerat i de av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut fastställda bestämmelserna.

Skolöverstyrelsen upprepar sina i samband med anslagsäskandena senast för innevarande budgetår framställda förslag till förenkling och förenhetligande av statsbidragsbestämmelserna. Då överstyrelsens förslag såväl i fråga om bidragsgrunderna som kostnadsberäkningen under anslagsposterna 1—3 samt 5 och 6 överensstämmer med det förslag, som i detalj redovisades vid anmälan av förevarande anslag i 1958 års statsverksproposition (s. 688 f.) må här blott hänvisas till den därvid lämnade redogörelsen.

Beträffande anslagsposten 4. Bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet anför *chefen för försvarsstaben*, att erfarenheterna bestyrker behovet av en höjning av anslagsposten, bland annat som stöd för undervisningen i samhällslära för de värnpliktiga. Anslagsposten föreslås bli upptagen med 40 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att bidrag utgår till högst 900 föreläsningar per år, varav högst 300 enkelföreläsningar, samt beräknar ett belopp av (300 × 65 kronor + 300 × 90 kronor =) 46 500 kronor under denna anslagspost.

Departementschefen. Med anledning av skolöverstyrelsens förslag under förevarande punkt vill jag erinra om att jag, efter vederbörligt bemyndi-

gande, den 17 februari 1960 tillkallat särskilda sakkunniga för översyn av statsbidragsgivningen till folkbildnings- och ungdomsverksamheten — 1960 års folkbildningsutredning. Med hänsyn till det pågående utredningsarbetet bör sådana förslag rörande folkbildningsarbetet, som är av mera genomgripande natur, inte nu upptagas till prövning. Medel för resekostnadsersättning och — såvitt gäller föreläsare vid truppförbanden — traktamente bör liksom hittills beräknas under ett särskilt såsom förslagsanslag betecknat anslag. Vidare bör bidrag till s. k. cirkelföreläsningar alltjämt utgå av de anslagsmedel, som anvisas under posten 2. Föreslagna höjningar under anslagets delposter kan jag inte tillstyrka.

På grund av redovisad belastning av anslaget synes en nedräkning av detta för nästa budgetår kunna ske. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 885 000 kronor, vilket innebär en minskning med 70 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 885 000 kronor.

[66] **62. Resekostnadsersättning åt föreläsare**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	300 000	326 312
1959/60	300 000	301 602
1960/61 (statsliggaren s. 824)	325 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Såsom jag vid anmälan av närmast föregående anslag anfört, torde medel till här ifrågavarande ändamål liksom hittills böra upptagas under ett särskilt förslagsanslag. Med hänsyn till belastningen torde anslaget kunna nedräknas med 25 000 kronor till 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resekostnadsersättning åt föreläsare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[67] **63. Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	204 000	204 000
1959/60	204 000	204 000
1960/61 (statsliggaren s. 824)	204 000	
1961/62 (förslag)	223 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 29 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till centralbyråer (nu 135 000)	+ 10 000
2. Folkbildningsförbundens konsulentverksamhet (nu 69 000)	+ 19 000

Av skolöverstyrelsens framställning framgår bland annat följande.

1. Bidrag till centralbyråer utgår för innevarande budgetår med 135 000 kronor. De fyra centralbyråerna anhåller om ett bidrag för budgetåret 1961/62 med sammanlagt 170 750 kronor. Överstyrelsen föreslår en höjning av anslagsposten Bidrag till centralbyråer med 10 000 kronor, vilken höjning motiveras av de ökningar av utgifter för löner och pensionsavgifter, som inträffat sedan nuvarande bidrag fastställdes.

2. Överstyrelsen vill liksom tidigare år understryka vikten av att kvalificerade krafter anställes som bildningskonsulenter. För närvarande måste bildningsförbunden tillskjuta betydligt mer än det belopp, som utgår i statsbidrag, för att överhuvudtaget kunna få behålla de konsulenter, de har anställda. Med hänsyn härtill och till de senaste årens lönestegringar upprepar överstyrelsen föregående års framställning, att bidraget per heltidsanställd konsulent höjes till 8 000 kronor. Bidragsunderlaget blir då 16 000 kronor.

Överstyrelsen har tidigare föreslagit, att bidrag måtte utgå till samtliga verksamma bildningskonsulenter. Genom inrättandet av de tre kombinerade folkhögskollärartjänster, som överstyrelsen enligt kungl. brev den 18 april 1958 ägt placera, har läget beträffande bildningskonsulenttjänsterna förändrats så, att behovet av ytterligare medel inskränker sig till att gälla endast en heltidsanställd konsulent, nämligen i Jönköpings län. Bildningskonsulenter är för närvarande verksamma i 15 län. Härav är tre konsulenttjänster kombinerade med folkhögskollärartjänst, nämligen i Skaraborgs, Värmlands och Gävleborgs län, halvtidstjänster är inrättade i Gotlands och Västmanlands län och heltidstjänster i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Blekinge, Älvsborgs, Örebro, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län. Till samtliga tjänster med undantag av den i Jönköpings län utgår statsbidrag. Överstyrelsen finner skäligt att statsbidrag utgår till avlönande även av den i Jönköpings län sedan 1957 anställda konsulenten.

Medelsbehovet för folkbildningsförbundens konsulentverksamhet skulle vid bifall till skolöverstyrelsens förslag för nästkommande budgetår uppgå till (11 × 8 000 =) 88 000 kronor, vilket innebär en höjning av här ifrågavarande anslagspost med 19 000 kronor.

Departementschefen. Jag är inte beredd att förorda någon uppräkning av bidraget till centralbyråer.

Bidragsgivningen till folkbildningsförbundens konsulentverksamhet synes nu böra kompletteras med bidrag till kostnaderna för avlönande av en bildningskonsulent också i Jönköpings län. Antalet konsulentbidrag skulle därigenom komma att uppgå till sammanlagt 11.

Med hänsyn till föreliggande förslag förordar jag, att maximibidraget per heltidskonsulent höjes från 6 900 kronor till 8 000 kronor. Medelsbehovet för konsulentverksamheten skulle härigenom komma att uppgå till (11 × 8 000 =) 88 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör detta anslag uppföras med

(135 000 + 88 000 =) 223 000 kronor, vilket innebär en höjning med 19 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 223 000 kronor.

[68] **64. Bidrag till studieförbund**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 245 000	2 245 000
1959/60	2 345 000	2 345 000
1960/61 (statsliggaren s. 825)	2 545 000	
1961/62 (förslag)	2 745 000	

Av anslaget må sammanlagt högst 20 000 kronor beviljas på landsbygden verksamma studieförbund såsom särskilda bidrag för bildningspropaganda på landsbygden. Återstoden skall användas för bidrag till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader.

Skolöverstyrelsen föreslår att detta anslag höjes med 1 400 000 kronor. Höjningen avser bidraget till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader.

Av överstyrelsens framställning framgår bland annat följande.

Jämfört med föregående år ökade antalet studiecirklar med 5 000 1959/60. Detta medför ofrånkomligen höjda administrationskostnader för studieförbunden. På många håll har verksamheten nu nått en sådan omfattning, att man ej längre enbart kan lita till frivilliga krafter. Arvodesavlönad personal måste anställas. Antalet instruktörer på distrikts- och lokalplanet måste ökas, för att en effektiv och fortlöpande kontroll av verksamheten skall vara möjlig. Självfallet måste detta anses vara av stort intresse för det allmänna, eftersom det innebär större garantier för att anslagna medel utnyttjas på bästa sätt.

Från studieförbundens sida göres stora ansträngningar att förbättra rapporterings- och redovisningsförfarandet. Arbetarnas bildningsförbund rapporterar sålunda, att det inför studiesäsongen 1960/61 kommer att genomföra en omfattande och kostnadskrävande aktion på detta område, en aktion som berör varje lokalavdelning. Kurser och konferenser i redovisningsteknik kommer att hållas i förbundets samtliga distrikt.

Den påtagliga strävan mot kvalitetsförbättring, som kommit till synes under senare år, kräver också den ständigt ökade insatser från studieförbundens sida. Det studiematerial i form av brevkurser och kursböcker, som studieförbunden utger för studiecirklar har på senare tid rönt ett visst intresse även från det allmänna skolväsendets sida. Även utländska folkbildningsorganisationer visar stegrat intresse för svenskt studiecirkelmaterial, och några typböcker översättes för närvarande till engelska.

1950-talet har präglats av pedagogiska förnyelsesträvanden i svenskt folkbildningsarbete. Flertalet studiecirkelledare saknar dock ännu pedagogisk utbildning. En strävan mot kvalitetshöjning måste således i stor utsträck-

ning bli en fråga om en utökad handledarutbildning. En sådan aktion hämmas nu av brist på medel till veckoslutskurser och studieledarveckor.

Den av studieförbunden planerade centrala verksamheten under budgetåret 1961/62 beräknas dra en kostnad av 11 270 000 kronor. För denna söker förbunden i enlighet med fastställda principer 50 procent, d. v. s. 5 635 000 kronor. Som jämförelse erinras, att den centrala statsbidragsberättigade verksamheten budgetåret 1959/60 kostade 7 900 000 kronor, och att statsbidraget för detta ändamål uppgick till 2 325 000 kronor. Av dessa siffror från budgetåret 1959/60 kan också utläsas, att knappt 30 procent av dessa kostnader täckts med statsbidrag, trots att staten i princip accepterat ett bidrag med hälften av de totala utgifterna. Ett vidmakthållande av denna regel borde för budgetåret 1961/62 resultera i ett anslag på 5 635 000 kronor, medan däremot ett fasthållande vid nuvarande anslagsbelopp skulle medföra, att den statliga andelen procentuellt sett ytterligare minskar.

Med hänvisning till förut anförda motivering finner överstyrelsen det synnerligen angeläget, att ifrågavarande bidrag höjes så, att studieförbunden får möjlighet att fullfölja sina strävanden att effektivisera sin centrala förvaltning, att genomföra förbättrade redovisnings- och kontrollsystem, att producera fackmässigt och pedagogiskt högtstående studiematerial, att öka antalet instruktörer och att intensifiera handledarutbildningen.

Departementschefen. Med hänsyn till den fortgående ökningen av studieförbundens arbetsuppgifter anser jag mig böra förorda en höjning av bidraget till förbundens organisations- och administrationskostnader med 200 000 kronor. Anslaget skulle vid bifall härtill komma att för nästa budgetår uppgå till (2 545 000 + 200 000 =) 2 745 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 2 745 000 kronor.

[69] **65. Bidrag till studiecirkelverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	9 000 000	10 947 239
1959/60	9 000 000	11 936 952
1960/61 (statsliggaren s. 825)	11 000 000	
1961/62 (förslag)	13 500 000	

Enligt kungörelsen 1947: 508 utgår statsbidrag till studiecirkelverksamhet för närvarande enligt följande grunder, nämligen för *allmän studiecirkel* med högst hälften av kostnaden för handledararvode och studiemateriel, dock med högst 7 kronor 50 öre för studietimme, och för *ungdomscirkel* med högst tre fjärdedelar av kostnaden för handledararvode och studiemateriel, dock med högst 11 kronor för studietimme. Alltsedan budgetåret 1952/53 har statsbidraget dessutom varit begränsat till sammanlagt högst 300 kronor för studiecirkel och budgetår. Som villkor för statsbidrag gäller

— om skolöverstyrelsen ej medgiver undantag — att studietiden skall utgöra minst tjugu studietimmar fördelade på minst tio sammankomster och att antalet deltagare i varje sammankomst skall utgöra minst fem.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 1 000 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning föranledd av verksamhetens ökade omfattning	950 000
2. Överflyttning av kostnaderna för s. k. studiecirkelföreläsningar från anslaget till Bidrag till föreläsningsverksamhet	50 000
Summa ökning kronor	1 000 000

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Studiecirkelverksamheten har under den gångna tioårsperioden trefaldigats till sin omfattning från 23 315 statsbidragsberättigade studiecirklar 1950/51 till omkring 71 000 1959/60. Under den senare delen av perioden har den årliga procentuella ökningen av antalet studiecirklar varierat mellan 15 och 26 procent för att 1958/59 stanna vid 3,2 procent. Som överstyrelsen anförde i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 torde de av överstyrelsen den 14 april 1958 utfärdade nya anvisningarna för erhållande av statsbidrag till studiecirklar med inslag av praktiskt övningsarbete ha bidragit till verksamhetens stabilisering.

Under budgetåret 1959/60 har de av Samverkande bildningsförbundens pedagogiska nämnd utarbetade kvalificerade studieplanerna i anförda ämnesgrupper kunnat tagas i mer allmänt bruk. Otvivelaktigt har detta medfört en icke oväsentlig kvalitativ förbättring inom berörda ämnesområden.

Jämfört med närmast föregående år ökade antalet statsbidragsberättigade studiecirklar med omkring 5 000 (9 procent) och medelsåtgången med cirka 1 miljon kronor.

De samhällsbetonade studierna fortfar att öka. Arbetarnas bildningsförbund anför t. ex. att en kampanj på detta område med sikte på den fackligt organiserade ungdomen resulterade i över 3 000 studiecirklar med omkring 35 000 deltagare 1959/60. Samhällsämnena omfattade 28 procent av förbundets totala studiecirkelantal. Liknande tendenser rapporteras från Tjänstemännens bildningsverksamhet och andra studieförbund.

Med ledning av de senare årens erfarenheter beräknar överstyrelsen en fortsatt automatisk årlig stegring av studiecirkelverksamheten med 6—10 procent.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagets belastning synes ökningen av anslaget för nästa budgetår böra beräknas till 2 500 000 kronor.

Såsom vid min anmälan av anslaget till bidrag till föreläsningsverksamhet framgått, bör medel till de s. k. cirkelföreläsningarna även i fortsättningen utgå från nämnda anslag.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört, föreslår jag en uppräkning av detta anslag med 2 500 000 kronor till 13 500 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 500 000 kronor.

[70] **66. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	226 000	235 503
1959/60	226 000	233 635
1960/61 (statsliggaren s. 825)	227 000	
1961/62 (förslag)	229 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 95 000 kronor i enlighet med följande sammanställning, vari tillika angives medelsanvisningen under de olika delposterna innevarande budgetår.

	Anslag 1960/61	Av överstyrelsen förordad höjning
1. Bidrag till Arbetarnas bildningsförbund för bildningsverksamhet bland sjömän	40 000	20 000
2. Bidrag till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för bildningsverksamhet bland sjömän	5 000	—
3. Bidrag till Svenska fiskarenas studieförbund för bildningsverksamhet bland fiskare	7 500	7 500
4. Bidrag till kursverksamhet bland samerna	5 000	—
5. Bidrag till anordnande av universitetscirklar	50 000	—
6. Bidrag till utgivande av tidskrifter	25 000	2 000
7. Bidrag till Musikfrämjandet	15 000	—
8. Bidrag till kurs- och konferensverksamhet	24 500	10 500
9. Stöd åt försöksverksamhet och undersökningar inom det folkliga bildningsarbetet	10 000	40 000
10. Bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet	45 000	15 000
	Summa ökning kronor	95 000

Av skolöverstyrelsens motivering för de föreslagna ökningarna framgår bland annat följande.

6. Samverkande bildningsförbunden och Folkbildningsförbundet utger från och med andra halvåret 1959 tidskriften Folkbildningsarbetet i stället för de av respektive förbund tidigare utgivna Folklig kultur och Tidskrift för föreläsningsverksamheten. För 1960/61 utgår 11 000 kronor i bidrag till tidskriften Folkbildningsarbetet.

Tidskriftens huvudmän anhåller om ett bidrag på 15 000 kronor för fortsatt utgivande under 1961/62. Den nya tidskriften har goda utsikter att bli ett samlande forum för folkbildningsdebatten och för information om svenskt och internationellt folkbildningsarbete. Därför föreslår överstyrelsen en höjning av bidraget till tidskriften Folkbildningsarbetet med 2 000 kronor till 13 000 kronor.

Till tidskriften Studiekamraten föreslår överstyrelsen oförändrat bidrag med 14 000 kronor.

7. Till Musikfrämjandet, som hemställt om ett bidrag av 25 000 kronor, föreslår skolöverstyrelsen oförändrat bidrag med 15 000 kronor, eftersom

frågan om en höjning av bidraget bör bedömas i anslutning till den pågående utredningen rörande det fria och frivilliga musikbildningsarbetet.

8. Den kurs- och konferensverksamhet, som bedrives med hjälp av detta bidrag, måste anses vara av stor betydelse för folkbildningsarbetet i landet. I den period av snabb utveckling, där folkbildningsarbetet för närvarande befinner sig, är det av vikt att kunna samla företrädare för olika organisationer till gemensamma kurser och konferenser för överläggningar om metoder och medel ägnade att höja verksamheten i innehålls- och kvalitetshänseende.

Den stora ökningen av antalet studiecirklar gör det nödvändigt att ägna ständigt ökad uppmärksamhet åt handledarutbildningen. Överstyrelsens egna studieledarkurser avser att vidareutbilda studieförbundens instruktörer och ett antal folkhögskollärare, så att dessa i sin tur kan ombesörja handledarutbildningen på distrikts- och lokalplanet.

Överstyrelsen finner det synnerligen angeläget, att ifrågavarande anslagspost höjes med 10 500 kronor till 35 000 kronor.

10. Bidraget till allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet utgår med 45 000 kronor. I samband med att arvodena år 1958 höjdes med 10 kronor per föreläsning utan motsvarande höjning av den totala bidragssumman, minskade följaktligen möjliga antalet föreläsningar per år.

Föreläsningsverksamheten på detta område utövas av högt kvalificerade föreläsare, den röner ett stort intresse och synes fylla ett väsentligt behov hos människor i dagens samhälle. Överstyrelsen finner, att verksamheten med det snaraste bör återfå samma omfattning som före 1958. För att så skall kunna ske erfordras en höjning av anslagsposten med 15 000 kronor till 60 000 kronor.

Departementschefen. Bidragsgivningen under detta anslag torde komma att beröras av två nu arbetande utredningar, nämligen 1960 års folkbildningsutredning och musikledarutredningen. Den senare utredningen — efter vederbörligt bemyndigande tillkallad den 29 april 1960 — har enligt sina direktiv att pröva bland annat frågan om det allmännas stöd till Musikfrämjandet. Med hänsyn till det sålunda pågående utredningsarbetet är jag inte beredd att tillstyrka andra förändringar av bidragsgivningen från detta anslag än en höjning av bidraget till tidskriften Folkbildningsarbetet (p. 6) med 2 000 kronor. Förevarande anslag bör således för nästa budgetår uppföras med ett sammanlagt belopp av (227 000 + 2 000 =) 229 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 229 000 kronor.

[71] **67. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	200 000	200 000
1959/60	200 000	200 000
1960/61 (statsliggaren s. 826)	300 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Av detta anslag skall till riksförbundet Sveriges hemgårdar utgå ett belopp av 36 000 kronor såsom bidrag till bestridande av förbundets administrationskostnader under budgetåret.

Riksförbundet Sveriges hemgårdar anhåller, att anslaget till verksamheten vid hemgårdar för budgetåret 1961/62 höjes till 375 000 kronor.

Riksförbundet anför, att det vid en beräkning av hemgårdarnas omedelbara behov framgått, att gårdarna för att bedriva sin verksamhet i önskvärd omfattning under budgetåret 1961/62 skulle behöva statsbidrag med 855 500 kronor. Vidare framhålles att gårdarnas ekonomi ytterligare belastats genom tillkomsten av varuskatten och kostnaderna för allmänna tilläggspensionen, som ökat gårdarnas utgifter med cirka 10 procent.

Skolöverstyrelsen anser sig för närvarande, med hänsyn till anslagshöjningen för innevarande budgetår, inte böra föreslå någon ytterligare anslagshöjning. En viss del av statsbidraget, dock högst 36 000 kronor, bör liksom för närvarande få användas för bestridande av kostnaderna för förbundets sekretariat.

Departementschefen. I likhet med skolöverstyrelsen förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 300 000 kronor, och att härav högst 36 000 kronor får användas till bestridande av kostnaderna för riksförbundet Sveriges hemgårdars administrationskostnader.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 300 000 kronor.

[72] 68. Utbildning av ungdomsledare

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	878 000	1 007 758
1959/60	953 000	906 715
1960/61 (statsliggaren s. 826)	1 353 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Detta anslag är nu fördelat sålunda:

1. Bidrag till regionala och centrala kurser för ungdomsledare	1 285 000
2. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av kurser för ungdomsledare	18 000
3. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av försökskurs för ungdomsledare	50 000
Summa kronor	1 353 000

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 915 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till regionala och centrala kurser för ungdomsledare	+ 515 000
2. Bidrag till specialkurser för ungdomsledare (ny anslagspost)	+ 378 000
3. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av kurser för ungdomsledare	+ 7 000
4. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av längre ungdomsledarkurs	+ 15 000
Summa ökning kronor	915 000

Beträffande punkterna 1 och 2 i sammanställningen inhämtas av överstyrelsens framställning bland annat följande.

1. De statsunderstödda ungdomsledarkursernas omfattning under budgetåren 1955/60 framgår av följande uppgifter.

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Antalet kurser	237	274	522	673	866
Deltagarantalet	9 325	7 399	14 210	17 908	22 350
Antalet deltagardagar	22 134	24 481	46 553	57 110	71 503

För budgetåret 1961/62 har 53 ungdomssammanslutningar anmält behov av 3 069 340 kronor i statsbidrag för ungdomsledarutbildning. Överstyrelsen har vid prövning av organisationernas anslagsäskanden funnit dessa vara väl motiverade. Med kännedom om den redan bedrivna kursverksamhetens omfattning är överstyrelsen övertygad om att organisationernas bedömning av medelsbehovet för kursverksamhet är realistisk och att sammanslutningarna kraftigt såväl kvantitativt som kvalitativt skulle förmå utveckla sin ledarskolning, därest de äskade medlen ställdes till deras förfogande. Anslagsgivningens konstruktion förutsätter ju att utnyttjandet av ökande statsbidrag ställer växande krav på ekonomiska motprestationer från ungdomsorgansiationernas sida, då statsbidraget för närvarande endast synes täcka cirka 30 procent av de verkliga kostnaderna. Med hänsyn till meddelade sparsamhetsdirektiv finner emellertid överstyrelsen det inte vara möjligt att tillmötesgå organisationernas framförda önskemål.

Överstyrelsen föreslår, att den direkta statsbidragsgivningen till ungdomsorganisationernas ledarutbildning enligt i det följande angivna fördelningsprinciper ökas från för budgetåret 1960/61 1 285 000 kronor till för budgetåret 1961/62 2 178 000 kronor. Överstyrelsen föreslår därvid, att under anslagsposten Bidrag till regionala och centrala kurser för ungdomsledare uppföres ett med 515 000 kronor till 1 800 000 kronor ökat belopp.

Vidare föreslås att 378 000 kronor anvisas till organisationernas specialledarutbildning och att detta belopp uppföres under en ny anslagspost, rubricerad Bidrag till specialkurser för ungdomsledare. Överstyrelsen anför i anslutning härtill, att de ungdomar, som tillhör de stora årskullarna från 1940-talet, för närvarande befinner sig i en ålder, då markanta specialintressen utvecklas. Överstyrelsen finner det ytterst angeläget, att ungdomsorganisationerna nu genom att bidrag lämnas till deras specialinriktade ledarutbildning beredes möjlighet att intensifiera sin vidareskolning. Härigenom skulle ungdomsarbetets kvalitet ytterligare effektivt främjas.

Bidraget till specialledarkurser bör i princip konstrueras efter de grunder, som gäller för de allmänna ungdomsledarkurserna, och alltså utgå med viss summa per deltagare och dag jämte bidrag till resekostnad. Med hänsyn

till att kurserna bör spridas över en längre tid med flera kurssamlingar föreslås bidraget utgå till specialkurser för lokalt verksamma ledare omfattande minst 4 och högst 8 dagar fördelade på minst 2 och högst 4 kurssamlingar om vardera minst 2 och högst 4 dagar inom högst 12 veckor. Varje kursdag skall omfatta minst 6 undervisningstimmar. Antalet kursdeltagare må icke överstiga 30. Statsbidrag bör utgå med 10 kronor per deltagare och kursdag. Statsbidrag bör vidare utgå till ersättning för deltagarnas resa till och från kursens förläggningsort för varje kurssamling enligt billigaste färdsätt.

Statsbidrag bör utgå till anordnandet av 150 specialkurser för lokalt verksamma ledare inom riksomfattande ungdomsorganisationer, vilket innebär ungefär 3 kurser per organisation.

För att en effektiv undervisning skall kunna bedrivas vid specialkurserna, krävs föreläsare och övningsledare med god fackutbildning och pedagogisk erfarenhet. Endast handledare, som kompetensförklarats av skolöverstyrelsen, bör godkännas som lärare vid specialkurserna.

Bidrag bör utgå till arvode åt föreläsare och handledare vid specialkurserna, då undervisningen vid dessa enligt erfarenhet är synnerligen kostnadskrävande. Handledarbidrag bör utgå med 10 kronor per undervisningstimme.

Skolöverstyrelsen har slutligen också föreslagit, att överstyrelsens försökskurs för kvalificerad ungdomsledarutbildning nu godtages som ordinär anordning (p. 4).

Statens ungdomsråd tillstyrker skolöverstyrelsens förslag beträffande regionala och centrala kurser, specialkurser samt överstyrelsens försökskurs för kvalificerad ungdomsledarutbildning.

Departementschefen. De nuvarande formerna för stöd åt ungdomens förenings- och fritidsverksamhet — däribland bidraget till utbildning av ungdomsledare — infördes genom beslut av 1954 års riksdag. De olika åtgärderna har inneburit en kraftig stimulans för den ungdomsfostrande verksamheten, inte minst då det gäller ungdomsledarutbildningen. Som framgår av överstyrelsens uppgifter har antalet deltagare i statsunderstödda regionala och centrala kurser ökat från 9 325 budgetåret 1955/56 till 22 350 budgetåret 1959/60. Denna utveckling har möjliggjorts genom ett successivt ökat statligt stöd åt utbildningsverksamheten. För innevarande budgetår har medelsanvisningen för berörda kurser höjts med 400 000 kronor, vilket motsvarar en ökning med 45 procent av närmast föregående budgetårs anslagsbelopp. Uppräkningar av anslaget bör med hänsyn till bidragsbestämmelsernas utformning kunna medföra en motsvarande procentuell ökning av utbildningskapaciteten.

Oaktat den fortgående ökningen av bidragsgivningen har ungdomssammanslutningarnas önskemål om statsbidrag för ungdomsledarutbildningen visat sig väsentligt överstiga de medel som anvisats. Uppenbarligen före-

ligger också ett betydande behov av sådan ledarutbildning som visat sig kunna tillgodoses efter de riktlinjer för kurserna som angivits i statsbidragsbestämmelserna.

Den kraftiga expansionen av anslaget och kursverksamheten efter bidragsbestämmelsernas tillkomst aktualiserar enligt min mening frågan, huruvida de nuvarande bidragsformerna helt tillgodoser det föreliggande utbildningsbehovet. Det nuvarande bidraget avser företrädesvis att främja en grundläggande ledarutbildning av allmän karaktär. Ett starkt behov härav torde alltid komma att föreligga, men i den mån detsamma genom bidragsgivningens tillväxt i stor utsträckning kunnat tillgodoses, kan jämväl andra önskemål komma att göra sig gällande. Skolöverstyrelsen har haft sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och i sina anslagsäskanden för såväl innevarande som för nästkommande budgetår föreslagit, att en på olika fritidssysselsättningar specialinriktad ledarutbildning skulle understödjas med statsbidrag i härför särskilt avpassade former.

Jag finner det för egen del sannolikt, att behov föreligger av en viss differentiering av utbildningsverksamheten. Jag är emellertid inte nu beredd att upptaga denna fråga till närmare prövning med hänsyn till det pågående arbetet inom folkbildningsutredningen, vilken även har till uppgift att överse bidragsgivningen till ungdomsverksamheten. Enligt de meddelade direktiven skall utredningen för ungdomsverksamhetens del summera de hittills vunna erfarenheterna för att på grundval därav söka göra en bedömning av befintliga och eventuellt nytillkommande verksamhetsformers framtida omfattning. I direktiven framhålles särskilt betydelsen av en ökad ungdomsledarutbildning.

I avvaktan på resultatet av folkbildningsutredningens arbete anser jag att ungdomsledarutbildningen i huvudsak bör stödjas i hittillsvarande former. Med hänsyn till det av överstyrelsen påvisade behovet av specialledarutbildning bör emellertid enligt min mening statsmedel i begränsad omfattning kunna tagas i anspråk även för detta ändamål. Jag anser det dock inte nödvändigt att härför anvisa medel under en särskild anslagspost, utan det torde få ankomma på överstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med av överstyrelsen angivna normer anordna specialledarutbildning i den utsträckning överstyrelsen med hänsyn till behovet av grundläggande ledarutbildning och tillgängliga totala resurser anser motiverad. Jag vill emellertid framhålla, att bidraget till eventuella specialkurser inte bör vara förmånligare för kursarrangörerna än det som enligt gällande bestämmelser utgår vid anordnande av centrala och regionala kurser.

Under innevarande år har liksom tidigare särskilda anslagsbelopp ställts till överstyrelsens disposition dels för anordnande av kurser för ungdomsledare, dels för anordnande på försök av en längre kurs för ungdomsledare. Överstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit ökade medel till denna kurs-

verksamhet samt beträffande försökskursen förordat, att den godtages som en ordinär anordning för ungdomsledarutbildning.

Med hänsyn till det pågående arbetet inom folkbildningsutredningen anser jag mig inte nu böra ta närmare ställning till omfattningen eller utformningen av sistnämnda kursverksamhet. Inför den summering och bedömning av vunna erfarenheter, som är att vänta från folkbildningsutredningens sida, anser jag inte heller, att särskilda medel nu bör beräknas för av överstyrelsen anordnade kurser enligt hittillsvarande utformning. Huruvida längre ledarutbildning erfordras och huru den i så fall bör utformas, torde böra bedömas först efter det att folkbildningsutredningen avgivit sina förslag.

Om skolöverstyrelsen under nästa budgetår skulle finna behov föreligga av sådana av överstyrelsen anordnade kurser, för vilka medel hittills anvisats under särskilda poster, bör det få ankomma på överstyrelsen att härför ta medel ur förevarande anslag i anspråk till belopp, vilka motsvarar vad som för innevarande budgetår anvisats för dessa ändamål. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår inte uppdelas i olika poster utan i den mån ej annat framgår av vad jag förut anfört tas i anspråk för anordnande av centrala och regionala kurser för ungdomsledare. Förefintlig reservation — vid ingången av budgetåret 1960/61 ett sammanlagt belopp av cirka 150 000 kronor — bör därvid inte längre vara bunden till olika anslagsposter utan kunna tas i anspråk för de med anslaget avsedda ändamålen som helhet.

Bristen på utbildade ungdomsledare motiverar att samhället även för nästa budgetår ökar sina insatser i syfte att motverka denna brist. Vid bedömningen av denna ökning har jag emellertid ansett att hänsyn bör tagas dels till den betydande höjning av detta anslag, som skedde vid förra årets riksdag, dels till att den nu ifrågavarande bidragsgivningen befinner sig under utredning, vilken kan antagas bli slutförd under detta år. Med beaktande av de angivna omständigheterna har jag ansett mig böra förorda en höjning av detta anslag till 1 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 147 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av ungdomsledare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[73] **69. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 000 000	3 568 991
1959/60	3 000 000	4 241 203
1960/61 (statsliggaren s. 827)	3 400 000	
1961/62 (förslag)	5 400 000	

Enligt kungörelsen 1954: 575 utgår statsbidrag för anordnande av fritidsgrupp dels med högst hälften av kostnader för handledning och materiel, dock högst med 4 kronor 50 öre per medlem, dels ock med 2 kronor per medlem för lokalkostnad och därmed jämförlig utgift. Gruppen skall bestå av lägst fem, högst tjugufem medlemmar och dess verksamhet skall omfatta minst tjugu timmar, fördelade på minst tio sammankomster. Statsbidraget utgår till studieförbund eller kommun, som åtagit sig att vara huvudman för fritidsverksamheten.

Utvecklingen av antalet grupper och deltagare under budgetåren 1955/60 framgår av följande sammanställning.

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Fritidsgrupper ..	20 188	31 789	47 926	44 041	53 105
Deltagarantal ...	297 879	489 196	745 591	579 235	863 970

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 100 000 kronor.

Enligt överstyrelsens mening bör åldern för deltagare i fritidsgrupper, för vilka statsbidrag kan utgå, från och med budgetåret 1961/62 sänkas från för närvarande 12 år till 10 år. Överstyrelsen uppskattar det med anledning av den föreslagna ålderssänkningen ökade medelsbehovet till cirka 250 000 kronor.

Överstyrelsen hemställer vidare, att av äskat belopp få användas högst 40 000 kronor för främjande av försöksverksamhet och undersökningar rörande ungdomens fritidsverksamhet.

Med ledning av medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60 och med hänsyn tagen till förut nämnda förslag hemställer överstyrelsen, att anslaget till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet för budgetåret 1961/62 uppföres med 4 500 000 kronor.

Statens ungdomsråd tillstyrker vad skolöverstyrelsen sålunda föreslagit.

Departementschefen. I avvaktan på resultatet av folkbildningsutredningens arbete är jag nu endast beredd att förorda en uppräkning av anslaget, motsvarande vad som synes motiverat med hänsyn till automatiskt verkande faktorer. Jag förordar en anslagshöjning med 2 000 000 kronor till 5 400 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor.

[74] **70. Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	574 000	427 482
1959/60	574 000	476 936
1960/61 (statsliggaren s. 827)	674 500	
1961/62 (förslag)	771 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 765 500 kronor och anför som motivering härför bland annat följande.

Anslaget för budgetåret 1960/61 är avsett för 47 instruktörsbidrag, vilka uppgår till högst 14 350 kronor vardera. Kungl. Maj:t fördelar bidragen efter förslag av överstyrelsen mellan ungdomsorganisationerna utanför idrottsrörelsen. Budgetåret 1959/60 fördelades 40 instruktörsbidrag. Sex ungdomssammanslutningar eller grupp av sådana erhöll vardera två instruktörer medan 28 organisationer respektive grupper av sammanslutningar tilldelades vardera en instruktör.

För budgetåret 1961/62 har 53 sammanslutningar anmält behov av 101 instruktörsbidrag. Enligt överstyrelsens uppfattning skulle flertalet av dessa bidrag kunna beviljas om erforderliga medel vore tillgängliga.

Med hänsyn till instruktörernas betydelsefulla roll för ledarutbildningen och deras betydelse för aktivitet riktad mot den föreningslösa ungdomen, vore det i och för sig rimligt att organisationernas äskanden helt bifölles. Enligt överstyrelsens mening kan dock en höjning av antalet instruktörsbidrag med 25 från nuvarande 47 till 72 tillgodose de mest näraliggande behoven. Denna ökning skulle leda till en betydande förstärkning av organisationernas resurser i det ungdomsfostrande arbetet, varigenom tillgången på ungdomsinstruktörer bättre än vad nu är fallet skulle komma att motsvara det aktuella behovet av instruktörer.

Skolöverstyrelsen erinrar vidare om, att den senaste höjningen av instruktörsbidraget skedde budgetåret 1957/58 på grundval av överstyrelsens sommaren 1956 upprättade förslag. Med hänsyn till att löne- och resekostnaderna stigit kraftigt under de senaste åren är det enligt överstyrelsens mening nu ytterst angeläget att instruktörsbidragen höjes. Erfarenhetsmässigt synes instruktörslönerna böra ligga på samma nivå som folkskollärarnas löner.

För närvarande utgår bidrag till instruktörerna med högst 10 350 kronor eller med tre fjärdedelar av 13 800 kronor. Överstyrelsen föreslår, att det högsta belopp, varpå statsbidrag får beräknas, höjes till 20 000 kronor och att statsbidraget härigenom maximalt höjes från 10 350 kronor till 15 000 kronor. Till instruktörernas rese- och traktamentskostnader utgår därtill för närvarande bidrag med 4 000 kronor per år och instruktör. Med hänsyn till kostnadsökningarna i samband med reseverksamheten föreslår överstyrelsen, att detta bidrag höjes till 5 000 kronor per år och instruktör eller till 25 kronor (nu 20) per »fältarbetsdag» under högst 200 dagar. Motsvarande bestämmelser föreslår överstyrelsen i annat sammanhang skola tillämpas beträffande statsbidrag till avlöning m. m. till instruktörer inom nykterhetsorganisationer.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer överstyrelsen, att medel för budgetåret 1961/62 anvisas för 72 instruktörsbidrag vilket innebär ett anslagsbehov av 72 × (15 000 + 5 000 =) 1 440 000 kronor.

Statens ungdomsråd tillstyrker skolöverstyrelsens förslag såväl beträffande antalet instruktörer som beträffande uppräkningen av bidragen till löner samt rese- och traktamentskostnader.

Departementschefen. Någon ökning av antalet instruktörsbidrag kan jag inte tillstyrka. Jag ansluter mig emellertid till skolöverstyrelsens upp-

fattning att en uppräkning av bidragen nu är påkallad och förordar, att bidragsunderlaget vid bestämmande av bidraget till instruktörsavlöning höjes från nuvarande maximibelopp 13 800 kronor till 16 000 kronor, vilket innebär en höjning av bidragets maximibelopp från 10 350 kronor till 12 000 kronor. Maximibidraget till instruktörs rese- och traktamentskostnader bör likaledes höjas och jag förordar en uppräkning härav från nuvarande 4 000 kronor till 4 400 kronor.

Anslaget torde således böra upptagas med (47 × 12 000 + 47 × 4 400 =) avrundat 771 000 kronor, vilket innebär en höjning med 96 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 771 000 kronor.

[75] **71. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	900 000	900 000
1959/60	860 000	860 000
1960/61 (statsliggaren s. 827)	860 000	
1961/62 (förslag)	897 000	

Det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till centralförbundet är uppdelat på två anslagsposter; av dessa avser den ena å 500 000 kronor bidrag till förbundets verksamhet och den andra å 360 000 kronor bidrag till förbundets organisationskostnader. Den förra anslagsposten har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Centralförbundet anhåller om höjning av bidraget till verksamheten med 100 000 kronor till 600 000 kronor och om ett bidrag till organisationskostnader med 397 000 kronor, vilket innebär en höjning av innevarande års anslag med 37 000 kronor. Sammanlagt anhåller alltså förbundet om ett bidrag med 997 000 kronor.

Av förbundets framställning inhämtas bland annat följande.

Den föreslagna höjningen av verksamhetsbidraget, vilket varit oförändrat sedan budgetåret 1958/59, hänför sig till viss del till föreläsningsverksamheten, vilken under senare år av brist på medel måst inskränkas både till omfattningen och i fråga om bidragsnormerna. Förbundet anser det angeläget, att den återfår sin tidigare omfattning. Därtill kommer att kostnaderna för en oförändrad verksamhet ökats genom höjda traktamentskostnader och genom att föreläsningsarvodena i annan föreläsningsverksamhet höjts, vilket tvingat förbundet att från och med den 1 januari 1959 höja även sina arvoden. En allt större roll inom nykterhetsupplysningen har filmen och bildbandet kommit att spela. Förbundet planerar ett utvidgat inköp av filmkopior, huvudsakligen för distribution genom länsombuden samt inspelning av en undervisningsfilm.

Förbundet planerar en utvidgad kurs- och konferensverksamhet i syfte

att söka nå kretsar, som icke tidigare varit direkt engagerade i upplysningsarbetet på alkoholfrågans område. Därvid anser förbundet det angeläget att söka nå personer i nyckelställning, vilka i sin tur har möjlighet att påverka andra. Kurskostnaderna ökar dessutom automatiskt genom stigande inackorderings- och arvodeskostnader.

Skolöverstyrelsen påpekar, att reglerna för statens stöd åt Centralförbundet för nykterhetsundervisning fastställts så sent som 1954 i samband med de nya principerna för nykterhetslagstiftningen. De förutsättningar, på vilka beslutet grundade sig, har sedan 1954 icke förändrats. Utvecklingen synes ge vid handen att en systematisk, långsiktig verksamhet på detta område är i ännu högre grad påkallad än man kunde förutse 1954.

Beträffande centralförbundets hemställan om bidrag till verksamheten anser överstyrelsen det inte råda något tvivel om att en förstärkning är påkallad. Överstyrelsen vitsordar de ökade kostnaderna för föreläsningsverksamheten och framhåller särskilt betydelsen av att förbundet får tillräckliga resurser för att framställa film, bildband, planscher och annan undervisningsmateriel för skolbruk. Det finns, enligt vad överstyrelsen erfarit, ett stort behov av sådan undervisningsmateriel och förbundets planer i detta hänseende synes utgöra ett minimum i förhållande till detta behov. Överstyrelsen understryker även vikten av de kurser och pedagogdagar för lärare inom olika skolformer, som centralförbundet anordnar.

I fråga om organisationskostnaderna anser överstyrelsen, att de av förbundet beräknade personalkostnaderna är rimliga och nödvändiga för att motverka en nedskärning av förbundets verksamhet. En sådan nedskärning av verksamheten skulle enligt överstyrelsens mening vara synnerligen olycklig. Den begärda ökningen är uteslutande motiverad av den höjda lönenivån. Överstyrelsen tillstyrker därför denna höjning.

Överstyrelsen tillstyrker sålunda en höjning av anslaget till Centralförbundet för nykterhetsundervisning med 137 000 kronor till 997 000 kronor, fördelat med 600 000 kronor till verksamheten och 397 000 kronor till organisationskostnader.

Departementschefen. Jag förordar, att bidraget till centralförbundets organisationskostnader höjes med 37 000 kronor. Anslaget i dess helhet bör som en följd härav uppföras med (860 000 + 37 000 =) 897 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 897 000 kronor.

[76] **72. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 454 100	1 536 693
1959/60	1 454 100	1 379 873
1960/61 (statsliggaren s. 828)	1 554 000	
1961/62 (förslag)	1 607 000	

Detta reservationsanslag är nu fördelat på följande poster.

1.	*Grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl.*		400 000
2.	*Speciella bidrag:*		
	A. Samfälld upplysnings- och propagandaverksamhet	90 000	
	B. Nykterhetsfrämjande verksamhet för barn och ungdom	350 000	
	C. Upplysning i alkoholfrågan på arbetsplatser och för hemmen	145 000	
	D. Publiceringsverksamhet i alkoholfrågan	75 000	
	E. Upplysningsverksamhet bland speciella befolkningskategorier	90 000	750 000
3.	*Bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan*		369 000
	Anm. Härav må utgå såsom bidrag till:		
	a) Avlöning	269 000	
	b) Resekostnadsersättning och traktamente	100 000	
4.	*Bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande*		9 000
5.	*Till Kungl. Maj:ts disposition*		25 000
6.	*Till skolöverstyrelsens disposition för samordning av instruktörsverksamheten*		1 000
		Summa kronor	1 554 000

Var och en av anslagsposterna har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Grundbidrag utgår nu dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Antalet instruktörsbidrag uppgår till 25. Till avlöning åt instruktör utgår bidrag med belopp, motsvarande tre fjärdedelar av instruktörens årslön, dock högst 10 350 kronor för helt budgetår; till Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund utgår emellertid bidrag, motsvarande vederbörande instruktörs hela årslön, dock att bidrag till vartdera förbundet ej får överstiga 13 800 kronor för helt budgetår. Bidraget till resekostnadsersättning och traktamente åt instruktör uppgår till högst 4 000 kronor för helt budgetår.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en ökning av anslaget med 662 100 kronor enligt följande sammanställning.

1.	Grundbidrag	+ 200 000
2.	Speciella bidrag	+ 250 000
3.	Bidrag till instruktörer	+ 210 900
4.	Bidrag till internationella byrån i Lausanne	+ 1 000
5.	Till överstyrelsens disposition för samordning av instruktörsverksamheten	+ 200
	Summa ökning kronor	662 100

Av överstyrelsens motiveringar för höjningarna inhämtas bland annat följande.

Överstyrelsen erinrar om att alkoholmissbruket starkt tilltagit efter den 1 oktober 1955 och att en stor del av missbruksökningen fallit på ungdomen. Överstyrelsen anser det sannolikt, att olägenheterna härav skall bestå avsevärd tid framåt och att det är ett klart samhällsintresse, att den förebyggande upplysnings- och föreningsverksamheten intensifieras.

1. För budgetåret 1960/61 är upptagen en anslagspost av 400 000 kronor såsom grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl. vilket belopp överstyrelsen fördelat med iakttagande av de i propositionen 1954: 155 angivna grunderna i viss proportion till organisationernas medlemsantal.

För budgetåret 1961/62 har nykterhetsorganisationerna under olika motiveringar begärt en sammanlagd höjning av grundbidragen med 460 000 kronor till 860 000 kronor, alltså mer än fördubbling. Överstyrelsen har i och för sig ingenting att invända mot att ett belopp av begärd storlek beviljas som grundbidrag. Då emellertid en avvägning av olika behov måste ske, förordar överstyrelsen att höjningen av grundbidraget begränsas till 200 000 kronor.

2. Anslagsposten till speciella bidrag utgår för innevarande budgetår med 750 000 kronor. Den utgick budgetåret 1954/55 med 825 000 kronor, åren 1955/56 och 1956/57 med 525 000 kronor och budgetåren 1957/60 med 650 000 kronor.

Nykterhetsorganisationerna har inkommit med preliminära ansökningar för budgetåret 1961/62 med cirka 1 600 000 kronor. Bidragen under denna rubrik är inte begränsade till nykterhetssällskapen utan utnyttjas även av politiska ungdomsorganisationer, kvinnoorganisationer, länkorganisationer, försvarsstabens upplysningsavdelning m. fl. Efterfrågan på dessa bidrag är alltså betydligt större än vad som framgår av nykterhetsrörelsens anslagsäskanden. Under de hittills förflutna åren, sedan denna bidragsform tillkom år 1954, har tillgången inte något år ens tillnärmelsevis motsvarat efterfrågan, detta trots att de bidragssökande organisationerna i regel själva måst tillskjuta minst lika stora belopp som statsbidragen. Ofta har organisationernas egna bidrag varit avsevärt större än statsbidragen.

Då det för närvarande är ytterst angeläget, att det förebyggande nykterhetsarbetet intensifieras, synes den utåtriktade verksamhet, som bedrives med stöd av de speciella bidragen, i första hand böra understödjas. Överstyrelsen föreslår därför en höjning av anslagsposten från 750 000 kronor till 1 000 000 kronor eller med 250 000 kronor.

3. Överstyrelsen föreslår beträffande anslagsposten 3,

att bidragsunderlaget för instruktörerna för upplysning i alkoholfrågan höjes från högst 13 800 kronor till högst 20 000 kronor,

att bidrag till instruktörernas rese- och traktamentskostnader höjes från 20 kronor till 25 kronor per dag och maximibidraget per instruktör från 4 000 kronor till 5 000 kronor,

att bidraget till instruktören hos Sveriges lärares nykterhetsförbund får för kompetent lärare utgå med tre löneklasser över innehavd lön, dock högst 25 000 kronor samt

att antalet instruktörer ökas från 25 till 28.

Det ökade medelsbehovet för instruktörsverksamheten blir enligt nämnda förslag 210 900 kronor.

Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund, Sveriges godtemplares ungdomsförbund, Godtemplarordens ungdomsverksamhet, Nationaltemplarordens ungdomsförbund, Sveriges blåbandsungdom och Frikyrkliga ungdomsrådet har i gemensam skrivelse anhållit om ökat statligt stöd åt ungdoms- och nykterhetsarbetet.

Departementschefen. I likhet med vad jag föreslagit beträffande ungdomsinstruktörer bör det högsta belopp, på vilket statsbidrag till instruktör för upplysning i alkoholfrågan får beräknas, höjas från 13 800 kronor till 16 000 kronor och statsbidragets maximum från 10 350 kronor till 12 000 kronor — för Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund från 13 800 kronor till 16 000 kronor. Vidare bör bidraget till instruktörernas rese- och traktamentskostnader höjas från 4 000 kronor till 4 400 kronor. Medelsbehovet under anslagsposten till bidrag till instruktörer i alkoholfrågan skulle sålunda uppgå till (22 × 12 000 + 3 × 16 000 + 25 × 4 400 =) 422 000 kronor, vilket innebär en höjning med 53 000 kronor.

Då jag i övrigt ej är beredd att förorda några bidragsökningar, kan medelsbehovet under anslaget beräknas till (1 554 000 + 53 000 =) 1 607 000 kronor, och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 607 000 kronor.

[77] **73. Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 000	15 000
1959/60	15 000	15 000
1960/61 (statsliggaren s. 830)	15 000	
1961/62 (förslag)	15 000	

Anslaget står till skolöverstyrelsens förfogande, att av överstyrelsen disponeras för utbetalning till Svenska nykterhetsfrämjandet, riksförening för bekämpande av alkoholmissbruk och alkoholsjukdomar, vilken äger använda de utbetalade medlen för bestridande av föreningens organisationskostnader. Bidrag ur anslaget utgår med lika stort belopp, som riksföreningen visar sig ha erhållit från annat håll för bestridande av föreningens organisationskostnader och övriga utgifter under budgetåret, dock att bidraget ej må överstiga 15 000 kronor.

Skolöverstyrelsen tillstyrker i likhet med föregående år en höjning av anslaget med 5 000 kronor till 20 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av förevarande anslag anser jag mig icke kunna förorda. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[78] **74. Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	70 000	68 309
1959/60	70 000	83 614
1960/61 (statsliggaren s. 782)	140 000	
1961/62 (förslag)	153 000	

Detta reservationsanslag är innevarande budgetår uppdelat på följande poster:

1. Bidrag till framställning av blindskrifter	20 000
2. Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda	70 000
3. Ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker	50 000
Summa kronor	140 000

Anslagsposten 1 disponeras av direktionen över blindinstitutet å Tomteboda, medan posten 2 disponeras av skolöverstyrelsen. Från sistnämnda post tilldelar överstyrelsen styrelsen för De Blindas Förening bidrag till dess biblioteks- och tryckeriverksamhet. Rörande dispositionen av posten 3, som i år för första gången uppförts, har Kungl. Maj:t ännu icke fattat beslut.

Skolöverstyrelsen föreslår en uppräkning av anslagsposten 1 med 12 700 kronor och av anslagsposten 2 med 30 000 kronor eller en sammanlagd anslagsökning av 42 700 kronor. Överstyrelsen anför härom följande.

I fråga om posten 1 begär direktionen höjning till 32 700 kronor. Förutom ett medelsbehov budgetåret 1961/62 av 26 000 kronor, vilket utgör 6 000 kronor mer än innevarande år beviljat belopp, äskar direktionen 6 700 kronor till timavlöning åt en ny stereotypör (30 timmar per vecka à 5 kronor per timme under 45 veckor om året). Genom lokalutvidgningar har möjlighet att utöka verksamheten skapats. Direktionen framhåller, att de läroböcker, kurser, populärvetenskapliga arbeten och skönlitterära verk, som utges från institutets bokförlag, är ett mycket magert bokbestånd i jämförelse med vad som bjudes en seende allmänhet. Dessa synpunkter bör enligt överstyrelsens mening beaktas. Den förbättrade anpassningsundervisning, som nu erbjudes vuxna blinda och som kommer att ytterligare utökas genom de regionala kurserna, torde också medföra en allt större efterfrågan på blindskriftslitteratur. Överstyrelsen tillstyrker begärt belopp 32 700 kronor.

Överstyrelsen, som har för avsikt att företa utredning samt uppta förhandlingar med De Blindas Förening i syfte att pröva huruvida biblioteks-

verksamheten för blinda lämpligen bör inrymmas inom den allmänna biblioteksverksamheten, föreslår i avvaktan härpå, att bidraget till anskaffande av böcker åt blinda höjes från 70 000 kronor till av föreningen begärda 100 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker den av skolöverstyrelsen föreslagna uppräkningen av anslagsposten 1 med 12 700 kronor. Anslagsposten 2 har för innevarande budgetår höjts med 20 000 kronor. I avvaktan på resultatet av omförmälda utredning och förhandlingar rörande den framtida organisationen av biblioteksverksamheten för blinda är jag inte beredd att förorda någon ytterligare uppräkning av denna anslagspost. I enlighet med överstyrelsens förslag torde också anslagsposten 3 böra upptagas till oförändrat belopp.

Vid bifall till vad jag här förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (140 000 + 12 700 =) 152 700 kronor eller avrundat 153 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 153 000 kronor.

[79] **75. Bidrag till kulturell verksamhet bland döva**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	10 000	9 285
1959/60	10 000	9 500
1960/61 (statsliggaren s. 788)	11 500	
1961/62 (förslag)	12 000	

Ur detta anslag utgår bidrag till föreläsningsverksamhet och korrespondensundervisning för döva samt bidrag till Sveriges dövas riksförbund för utgivande av tidning.

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att bidrag för dessa ändamål för nästa budgetår får utgå med oförändrade belopp, eller sammanlagt 11 500 kronor. Anslaget bör emellertid uppföras med ett till 12 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kulturell verksamhet bland döva* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

[80] **76. Bidrag till Hörselfrämjandet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	62 000	62 000
1959/60	64 000	32 000
1960/61 (statsliggaren s. 789)	64 000	
1961/62 (förslag)	70 000	

Detta obetecknade anslag är uppdelat på två poster, varav en till bidrag till driften av Hörselfrämjandets centralbyrå å 30 000 kronor och en till bidrag till anordnande av pedagogiska kurser för hörselskadade vuxna å 34 000 kronor.

Hörselfrämjandet har för nästa budgetår anhållit om höjda bidrag till pedagogisk terapi för vuxna hörselskadade och till riksförbundets allmänna verksamhet. Härjämte anhåller riksförbundet om bidrag till anordnande av en koncentrerad sommarkurs för hörselskadade skolbarn i åldern 8—14 år, som bor på orter där möjligheter till specialundervisning saknas. Slutligen upprepar Hörselfrämjandet sin hemställan om statsbidrag till utgivande av tidskriften Auris.

Skolöverstyrelsen anser kursverksamheten för vuxna hörselskadade synnerligen värdefull och finner det angeläget, att det beräknade antalet kurser genomföres. Överstyrelsen finner sig dock böra beräkna ett något lägre timarvode för kursläraarna än vad förbundet räknat med samt anser, att medel till kursdeltagarnas vivre i viss utsträckning bör kunna erhållas från hemkommunerna. Överstyrelsen beräknar en sammanlagd höjning av anslaget för dessa kurser med 10 310 kronor. Beträffande sommarkurserna för skolbarn anser överstyrelsen det vara realistiskt att räkna med ett permanent behov av dylika kurser men finner det rimligt, att hemkommunerna och landstingen bidrar med visst belopp för sina egna elever, varför statsbidrag föreslås utgå endast med belopp motsvarande lärarnas arvoden eller 7 392 kronor. Bidraget till riksförbundets sociala och allmänt upplysande verksamhet föreslås med hänsyn till den allmänna lönehöjningen uppräknas med 10 procent eller 3 000 kronor. Statsbidrag till tidskriften Auris avstyrkes. Sammanlagt föreslår överstyrelsen således en uppräkning av anslaget med (10 310 + 7 392 + 3 000 =) 20 702 eller avrundat 21 000 kronor till 85 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde anslagsposten till bidrag till driften av Hörselfrämjandets centralbyrå böra höjas med 3 000 kronor med hänsyn till den allmänna lönehöjningen. I övrigt anser jag mig beträffande detta anslag endast kunna tillstyrka en höjning av bidraget till anordnande av pedagogiska kurser för hörselskadade vuxna med i runt tal 3 000 kronor, varför anslaget för nästa budgetår torde uppföras med (64 000 + 3 000 + 3 000 =) 70 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hörselfrämjandet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 70 000 kronor.

Internationellt-kulturellt samarbete

[81] **77. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 415 000 kronor och disponeras på följande sätt.

1.	Bidrag till svenska institutet för stipendier m. m.	250 000
2.	Bidrag till Sverige-Amerika stiftelsen för stipendier åt tre amerikanska och en kanadensisk studerande för studier vid svenska universitet och högskolor	18 000
3.	Bidrag till Tessinsällskapet för Institut Tessin i Paris	25 000
4.	Resebidrag vid Uppsala universitet	25 000
5.	Resebidrag vid Lunds universitet	25 000
6.	Resebidrag vid Göteborgs universitet	15 000
7.	Resebidrag vid Stockholms universitet	15 000
8.	Resebidrag vid karolinska mediko-kirurgiska institutet	17 000
9.	Resebidrag vid medicinska högskolan i Umeå	2 000
10.	Resebidrag vid tandläkarhögskolan i Stockholm	3 500
11.	Resebidrag vid tandläkarhögskolan i Malmö	2 500
12.	Resebidrag vid tekniska högskolan i Stockholm	10 000
13.	Resebidrag vid Chalmers tekniska högskola	7 000
	Summa kronor	415 000

Styrelsen för svenska institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av anslagsposten 1 med 157 000 kronor enligt följande sammanställning.

a)	stipendieverksamheten (nu 169 835)	37 000
b)	lektorsverksamheten (nu 33 400)	65 000
c)	kurs- och konferensverksamhet (nu 0)	15 000
d)	föreläsarutbytet (nu 6 450)	5 000
e)	kulturutbyte med Sovjetunionen (nu 40 000)	35 000
	Summa kronor	157 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Stipendieverksamheten. De för innevarande budgetår till stipendieverksamhet beräknade medlen avses för sammanlagt 38 stipendier, fördelade på 21 länder. Institutets styrelse hemställer nu om medel till sex nya stipendier. Kostnaderna härför beräknas till 27 000 kronor. Vidare äskas 10 000 kronor såsom bidrag till täckande av de fördyrade levnadskostnaderna för vissa stipendiater. Av de föreslagna nya stipendierna avses ett för respektive Grekland, Polen, Västtyskland och Japan samt två icke bundna till viss nation. Såsom skäl för den föreslagna utökningen av stipendieverksamheten åberopas främst önskemål om vidgat stipendiatutbyte från flertalet europeiska länder och förfrågningar icke minst från de s. k. utvecklingsländerna om studie- och stipendiemöjligheter i Sverige.

Lektorsverksamheten. För att kunna tillgodose några av de mest trängande behoven av löneförstärkningar m. m. beträffande lektoraten i ett antal europeiska länder äskas en höjning av medelsanvisningen med 15 000 kronor. Styrelsen framlägger vidare en plan över åtgärder för att förstärka undervisningen i svenska vid amerikanska universitet, vilken skulle draga en ytterligare årskostnad av 121 000 kronor. För genomförande av vissa av dessa projekt, såsom stöd till några universitet, där svenskundervisning bedrives, stipendier åt lärare vid dessa läroanstalter för vistelse i Sverige samt förstärkning av de svenska bokförråden äskar institutet nu en sammanlagd anslagsökning med 50 000 kronor.

Kurs- och konferensverksamhet. De härför äskade medlen avses för att i större utsträckning än hittills möjliggöra anordnandet av kurser och seminarier för gästande utländska studiegrupper.

Föreläsarutbytet. Sådant utbyte äger för närvarande rum med Frankrike, Nederländerna, Storbritannien och Tyskland. Kostnaderna härför har enligt styrelsen under budgetåret 1959/60 uppgått till 16 677 kronor och institutet har därför måst tillskjuta egna medel för ändamålet.

Kulturutbyte med Sovjetunionen. För den under innevarande budgetår försöksvis inledda kulturella utbytesverksamheten i vad avser Sovjetunionen anhåller institutet, att en höjning av anslagsposten till inalles 75 000 kronor måtte ske. Till de fyra första stipendierna för studier i Sovjetunionen anmälde sig 31 välkvalificerade sökande. Resebidragen torde komma att genomgående dra större kostnader än vad eljest sker. Det torde också vara ofrånkomligt att vidga utbytesprogrammet till att omfatta ytterligare ett antal stipendier.

Sverige-Amerika stiftelsen upprepar sin i fjol gjorda framställning om höjning av anslagsposten 2 med 3 600 kronor till 21 600 kronor. Den begärda uppräkningen avser en höjning av stipendierna, motiverad med de ökade levnadskostnaderna.

Styrelsen för Tessinsällskapet äskar oförändrad medelsanvisning under anslagsposten 3. Beträffande anslagsposterna 4—11, om sammanlagt 105 000 kronor, föreslår *universitetskanslern* en höjning med 25 000 kronor, medan *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* ifråga om anslagsposterna 12 och 13, om sammanlagt 17 000 kronor, föreslår en höjning med 13 000 kronor. Till stöd härför åberopas den stora betydelsen av att universitetens och högskolornas lärare beredes tillfälle att deltaga i vetenskapliga kongresser och symposier utomlands. Därjämte framhålles, att internationella kontakter med hänsyn till den snabba utveckling, som forskningen inom flertalet vetenskapsgrenar för närvarande genomgår, är nödvändiga för att sätta forskaren i stånd att följa den senaste händelseutvecklingen inom sitt område. I en framställning, som av *universitetskanslern* och *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* lämnats utan erinran, anhåller jämväl *organisationskommittén för teknisk högskola i Lund* om ett anslag å 3 000 kronor för att bereda de nya lärarna vid denna högskola möjlighet att hastigt öka sina internationella kontakter.

Musikaliska akademien hemställer om anvisande av 4 000 kronor för lärar- och elevutbyte med konservatorier i utlandet. Akademien framhåller

därvid, att den hittills med bidrag av statsmedel för varje särskilt fall anordnade utbytesverksamheten givit mycket goda resultat och betraktas som ett normalt led i de internationella relationerna.

Nordisk biennalutredning, som på uppdrag av regeringarna i de fem nordiska länderna haft att utreda frågan om en gemensam nordisk utställningspaviljong för de vartannat år återkommande internationella utställningarna av nutida skulptur, måleri och grafik på Biennalen i Venedig, har i oktober 1959 avgivit betänkande med förslag rörande dels uppförande av en för Finland, Norge och Sverige gemensam paviljonganläggning, dels visst samarbete mellan nämnda länder och Danmark i samband med utställningarna. För sistnämnda ändamål föreslås i betänkandet, att det uppdrages åt en lämpligt sammansatt kommitté inom varje land att planera utställningsverksamheten samt att samråd mellan kommittéerna äger rum inom ramen av ett nordiskt biennalråd, bestående av kommittéordförandena samt de för varje utställningstillfälle särskilt utsedda utställningskommissarierna.

Beträffande kostnaderna för utställningsverksamheten anföres i betänkandet i huvudsak följande.

Varje land, som deltager i en biennalutställning, skall självt svara för sina utställningskostnader (försäkringar, transport, montering etc.). Utredningen beräknar med stöd av erfarenheter från tidigare utställningstillfällen, att kostnaderna för ett lands deltagande i en biennalutställning — högst vartannat år — uppgår till 10 000—20 000 svenska kronor, men dessa kostnader kan naturligtvis variera rätt avsevärt, främst med hänsyn till arten av utställda konstverk och omfattningen av den reklam man finner nödvändig.

De olika ländernas biennalkommittéer torde vidare böra få till sitt förfogande ett mindre årsanslag för löpande utgifter, som förorsakas av samarbetet inom det nordiska biennalrådet, såsom sammanträdesresor, sekretariat etc.

Kostnaderna för gemensamma arrangemang vid utställningarna, t. ex. gemensamt kommissariat, representation, katalog o. dyl., bör i princip fördelas lika mellan de samverkande länderna men kan givetvis efter omständigheterna tänkas fördelas enligt andra grunder. Detta torde från fall till fall få dryftas i det nordiska biennalrådet.

Utredningen beräknar, att ett årligt belopp av 3 000 kronor bör ställas till biennalkommitténs disposition för biennalrådets sammanträden, gemensamma arrangemang vid utställningar m. m.

Departementschefen. Från lotterimedelsfonden har innevarande år anvisats medel till täckande av drygt hälften av de på Sverige belöpande kostnaderna för uppförande av en för Finland, Norge och Sverige gemensam paviljong för utställningar på Biennalen i Venedig. Återstående belopp avses skola utgå av nästa budgetår tillgängliga lotterimedel. Paviljongen beräknas bli tagen i bruk första gången i samband med 1962 års biennalutställning. Under detta anslag bör nu beräknas medel för den kommitté, som skall förbereda ett svenskt utställningsdeltagande, samt för bestridande

av kostnaderna i samband med 1962 års utställning. På grundval av föreliggande förslag bör för ändamålet beräknas ett sammanlagt belopp av 23 000 kronor.

I övrigt anser jag mig inte kunna tillstyrka någon uppräkning av ifrågavarande anslag, vilket således för nästa budgetår torde uppföras med (415 000 + 23 000 =) 438 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta om den närmare dispositionen av anslaget, varjämte Kungl. Maj:t bör äga besluta angående dispositionen av uppkomna eller uppkommande reservationer å de olika anslagsposterna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 438 000 kronor.

[82] **78. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 1 013 000 kronor och disponeras på följande sätt.

1. Årsbidrag till Unesco, *förslagsvis*	835 000
2. Kostnader för deltagande i generalkonferensens sammanträde år 1960	30 000
3. Deltagande i sammanträden med Unescos styrelse och svensk medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt	30 000
4. Deltagande i konferenser m. m. anordnade av eller i samband med Unesco	20 000
5. Svenska Unescorådets verksamhet, *förslagsvis*	98 000
Summa kronor	1 013 000

Den för innevarande budgetår fastställda staten för svenska Unescorådet återfinnes å s. 853 i statsliggaren.

Svenska Unescorådet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 153 000 kronor till 1 166 000 kronor, och beräknar därvid medelsbehovet på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Årsbidrag till Unesco	900 000
2. Kostnader för deltagande i sammanträden med Unescos styrelse	30 000
3. Kostnader för deltagande i konferenser m. m. anordnade av eller i samarbete med Unesco	20 000
4. Kostnader för medverkan i vissa med Unesco samarbetande internationella organisationer och i av dessa anordnade konferenser m. m. (ny anslagspost)	15 000
5. Kostnader för Sveriges medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt (ny anslagspost)	78 000
6. Kostnader för svenska Unescorådets verksamhet	123 000
Summa kronor	1 166 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

1. Storleken av årsbidraget till Unesco är beroende av FN:s medlemskvot och den av Unescos generalkonferens fastställda årsbudgeten. Vad avser denna för åren 1961 och 1962 kommer beslut härom att fattas först i december 1960. I avvaktan på generalkonferensens beslut upptages posten till 900 000 kronor.

4. För Sveriges medverkan i vissa organisationer med konsultativ status hos Unesco på konstens, musikens och teaterns områden har sedan några år kostnaderna, för bland annat avgifter, de svenska sekretariaten och för deltagande i konferenser, huvudsakligen bestritts från posten till kostnader för deltagande i konferenser m. m. anordnade av eller i samarbete med Unesco. Dessa kostnader uppgår årligen i runt tal till 10 000 kronor. Möjligheterna till direkta svenska kontakter med Unescos verksamhet och deltagande i av Unesco anordnade konferenser m. m. har därigenom under de senare åren kraftigt reducerats. Svenska unescorådet föreslår därför, att till kostnader för Sveriges medverkan i med Unesco samverkande organisationer upptages en särskild post med 15 000 kronor.

6. Den för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t fastställda staten slutar på 98 000 kronor. Unescorådet föreslår, att posten ökas med 25 000 kronor enligt följande sammanställning.

Dagarvode och ersättning för mistade löneförmåner åt rådets ordinarie ledamöter och ersättare för dem samt av rådet tillkallade sakkunniga ävensom resekostnadsersättning och traktamente (nu 9 000 kronor)	+ 2 000
Kanslipersonal (nu 61 500 kronor)	+ 7 500
Utredningskostnader m. m. (nu 5 000 kronor)	+ 10 000
Upplysningsverksamhet (nu 7 000 kronor)	+ 3 000
Expenser (nu 11 200 kronor)	+ 1 000
Mottagande av utländska studiegrupper och besökare (nu intet)	+ 1 500
	+ 25 000

Förslaget om höjning av den förstnämnda delposten föranledes av höjda rese- och traktamentskostnader och av önskemål om ökad representation vid konferenser, kurser m. m. Delposten till kanslipersonal, som varit oförändrad sedan 1957, föreslås nu uppräknad med 10 procent, motsvarande automatiska löneökningar, samt med erforderligt belopp för uppflyttning av sekreteraren från lönegrad 23 (löneklass 25) till lönegrad 26, d. v. s. byrådirektörsgrad. Höjningen av expensposten motiveras av allmänna prisstegringar och den växande verksamheten. Till stöd för övriga förslag åberopas också verksamhetens ökade omfattning och önskemålet att stärka Sveriges medverkan i det internationella samarbetet.

I detta sammanhang bör anmälas, att *svenska unescorådet* i särskild framställning underställt Kungl. Maj:t frågan om Sveriges medverkan i Unescos Nubienprojekt. Av därvid lämnad redogörelse för projektets innebörd framgår bland annat följande.

För bevattningsändamål uppföres nu den stora dammanläggningen vid Assuan i Egypten. Den vattenreservoar, som kommer att bildas, när dammen är färdig, kommer att täcka ett område på cirka 50 mils djup och upp till 2,5 mils bredd i södra Egypten och norra Sudan. I detta område finns

ett stort antal arkeologiska fyndplatser och kulturhistoriska minnesmärken, tempel, fästningar, gravar och kyrkor, som av expertis karakteriserats som oersättliga och som nu hotas av förstörelse. Beträffande den sudanesiska delen av översvämningsområdet tillkommer, att stora delar aldrig blivit föremål för systematiska arkeologiska undersökningar.

I april 1959 vände sig Förenade Arabrepubliken och senare samma år Sudan till Unesco med anhållan om internationell hjälp för utgrävningar och för att rädda de kulturella minnesmärkena etc. i det översvämningshotade området. En sådan hjälpaktion måste utföras inom de närmaste fem åren, d. v. s. före 1966. Som motprestation utlovades 50 procent av gjorda fynd och, vad Egypten beträffar, även möjlighet att erhålla vissa fynd från tidigare utgrävningar.

Unesco har beslutit ställa sig bakom en snabb räddningsaktion och har vänt sig till medlemsstaterna, internationella fonder etc. med en appell om bistånd för den planerade aktionen. Sådant förutsattes kunna lämnas t. ex. i form av penningbidrag, materialbidrag, utsändande av arkeologiska expeditioner eller genom att experter ställes till förfogande.

Såväl i Egypten som i Sudan har arbetet påbörjats, framför allt i form av flygfotograferingar, marksonderingar, mätningar, kostnadsberäkningar och allmän planering. Grävningar synes tills vidare endast förekomma på ett fåtal platser.

I samtliga de nordiska länderna har särskilda s. k. Nubienkommittéer tillsatts och förberedande åtgärder vidtagits för medverkan i projektet.

På inbjudan av svenska unescorådet ägde en nordisk expertkonferens kring projektet rum i Stockholm den 11 juni 1960. Konferensen förordade nordisk samverkan och samtidigt erbjudande om en nordisk insats i Egypten och Sudan.

För Egypten ansågs en arkeologisk insats ej i första hand aktuell utan borde en insats där främst bestå av teknisk hjälp vid dammbyggen och tempelförflyttningar. I Sudan förordades en arkeologisk insats med erbjudande att göra en »Survey» i första hand och i andra hand utgrävningar. För en sådan insats vore nordisk samverkan av primär betydelse. Eventuell expedition bör så vitt möjligt organiseras och arbeta som en nordisk enhet samt finansieras på gemensam basis.

På grundval av uppgifter från erfarna arkeologer beräknades kostnaderna för en expedition av önskvärd storlek och tid till Sudan till cirka 250 000 kronor. Med en motsvarande insats för Egypten kan de årliga kostnaderna för en nordisk insats uppskattas till i runt tal 500 000 kronor årligen under ungefär 4 år.

Sverige har i den av Unesco för ändamålet bildade internationella aktionskommittén företrätts av professor Torgny Säve-Söderberg, som också — med bidrag från humanistiska fonden — besökt Sudan och Egypten för att bilda sig en uppfattning om projektet och lämpliga former för en svensk och ev. nordisk insats. Under hans ordförandeskap har också den av svenska unescorådet tillsatta förberedande Nubienkommittén framlagt bland annat följande rekommendationer och förslag.

Mot bakgrund av Sveriges allmänna intressen och förutsättningar är det synnerligen viktigt och önskvärt, att en svensk insats av någorlunda stor omfattning kan komma till stånd. Bland annat ligger projektet mycket väl

till för aktiva insatser såväl av svensk arkeologisk som av annan teknisk och vetenskaplig expertis.

Nordisk samverkan bör i möjligaste mån eftersträvas.

Projektet bör ses som ett helhetsprojekt och insatser inriktas på såväl de egyptiska som sudanesiska delarna av Nubien.

Direkta penningbidrag bör ej lämnas utan biståndhuvudsakligast lämnas i form av arkeologiska och tekniska insatser och materielbidrag.

För *den egyptiska sidan* föreslås i första hand materielbidrag (t. ex. lyftkranar, transportmedel och byggnadsmaterial) och teknikerhjälp (t. ex. vattenbyggnadsexperter och arkitekter). Förslag beträffande sådana insatser förutsättes senare erhållas från Unesco.

För *den sudanesiska sidan* bör främst förutses materielbidrag och arkeologiska fältarbeten. Det arkeologiska arbetet kan kompletteras med bland annat socialantropologiska och etnografiska fältstudier.

Allmänt bör för svenska insatser främst beaktas deras vetenskapliga syfte. Effekten av ev. insatser blir större ju förr de kan göras. Man bör därför sträva efter att om möjligt komma igång med arbetet i den sudanesiska delen av Nubien redan under senhösten 1960.

Under förutsättning av föreslaget nordiskt samarbete, i vilket Sverige i princip bör stå för 2/5 av kostnaderna, kan kostnaderna för en rimlig svensk insats preliminärt beräknas till cirka 200 000 kronor årligen under 4—5 år.

I första hand bör bidrag eller garantier lämnas från statsmakterna. Detta torde bland annat vara en förutsättning för enskilda bidrag från fonder, industrier och andra möjliga enskilda bidragsgivare.

Statens humanistiska forskningsråd, som icke ser någon möjlighet att inom ramen för de medel, som står till dess förfogande, inrymma anslag av här ifrågvarande storleksordning, tillstyrker bidrag till projektet och betonar, att det torde ligga i Sveriges intresse att medverka i ett internationellt projekt av denna art, icke minst med tanke på det internationella samarbetet inom arkeologien, samt att det är av största vikt, att Sverige handlar i samverkan med de övriga nordiska länderna.

Departementschefen. I överensstämmelse med Unescorådets förslag bör för nästa budgetår beräknas 900 000 kronor för Sveriges årsbidrag till Unesco, eller 65 000 kronor mer än för innevarande år, medan den för detta budgetår uppförda anslagsposten om 30 000 kronor till kostnader för deltagande i generalkonferensens sammanträde bortfaller. Beträffande övriga för innevarande budgetår uppförda poster under anslaget föreslår jag endast den förändringen, att anslagsposten till svenska Unescorådets verksamhet höjes med i runt tal 2 000 kronor. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, beräknar jag nämligen här medel för uppflyttning av förste byråsekreterartjänsten i lönegrad Ae 23 till byrådirektörstjänst i Ae 24. Liksom hittills bör stat för rådet få fastställas av Kungl. Maj:t.

Det av Unesco understödda s. k. Nubienprojektet tilldrar sig stort intresse i fackkretsar och de nordiska ländernas arkeologiska forskning torde ha förutsättningar att lämna ett värdefullt bidrag till det omfattande internationella lagarbete, som här måste utföras under en mycket begränsad tid. Jag vill därför tillstyrka, att en svensk insats göres på detta område inom ramen för ett nära nordiskt samarbete. För Sveriges del bör staten lämna ett ekonomiskt stöd åt projektet, som möjliggör en fullvärdig vetenskaplig insats, främst inriktad på ett arkeologiskt fältarbete för kartläggning och utgrävningar av hittills obeaktade områden. Jag förordar, att statens medverkan skall avse att bestrida kostnaderna för arkeologiska expeditioner enligt dessa överväganden under en period av tre år. För innevarande budgetår har man räknat med endast en kortare expedition under cirka tre månader i början av år 1961, medan man för de följande åren förutsatt expeditioner under cirka sex månader. Expeditionskostnaderna beräknas för 1960/61 till i runt tal 90 000 kronor och för åren därefter till det dubbla. För första året tillkommer kostnader för utrustning åt expeditionen, beräknade till cirka 80 000 kronor, medan för följande år endast omkring 10 000 kronor beräknas för underhåll och nyanskaffning av utrustning. Av dessa kostnader förutses Sverige svara för två femtedelar. Kostnaderna för arvoden etc. åt experter samt för vetenskapligt efterarbete beräknas för Sveriges del för 1960/61 till 15 000 respektive 3 000 kronor och för efterföljande år till dubbla beloppen. Härtill kommer vissa kommitté- och kanslikostnader, för 1960/61 beräknade till 20 000 kronor och därefter till 10 000 kronor för år. Kostnaden för den avsedda medverkan från Sveriges sida beräknas således för 1960/61 uppgå till [$\frac{2}{5}$ (90 000 + 80 000) + 15 000 + 3 000 + 20 000 =] 106 000 kronor och för budgetåret 1961/62 och följande år till [$\frac{2}{5}$ (180 000 + 10 000) + 30 000 + 6 000 + 10 000 =] 122 000 kronor.

Mot bakgrunden av det sagda anser jag mig böra föreslå, att statens medverkan i Unescos Nubienprojekt lämnas i form av ett årligt bidrag av i runt tal 100 000 kronor till bestridande av kostnaderna för en arkeologisk expedition. För innevarande budgetår erforderligt belopp kan bestridas med medel, som humanistiska forskningsrådet förskottsvis ställt till förfogande. Vid bifall till vad jag här förordat torde för nästa budgetår under förevarande anslag böra anvisas 200 000 kronor för Nubienprojektet, av vilket belopp hälften sålunda skall avse täckande av nämnda förskott.

Anslaget torde med hänsyn till vad jag här anfört böra för nästa budgetår uppföras med sammanlagt (1 013 000 + 65 000 — 30 000 + 2 000 + 200 000 =) 1 250 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor.

[83] **79. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	37 000	38 270
1959/60	37 000	40 184
1960/61 (statsliggaren s. 845)	38 000	
1961/62 (förslag)	46 000	

Vetenskapsakademien beräknar i sina anslagsäskanden medel till en ny årsavgift, nämligen 25 dollars i årsavgift till internationella kommissionen för matematikundervisning, samt till höjning av årsavgifterna till internationella unionen för vetenskaplig radio från 250 till 500 dollars, till internationella unionen för ren och tillämpad kemi från 1 300 till 2 600 dollars, till internationella unionen för teoretisk och tillämpad mekanik från 100 till 210 dollars och till internationella mineralogiska associationen från 40 till 60 dollars. Tillika anhåller akademien, att i de fall, höjningar av årsavgifter kommer att ske, medel måtte få tagas i anspråk härför ur förevarande anslag. Vidare hemställer akademien, att medel måtte anvisas såsom bidrag till de olika nationalkommittéernas utgifter för expenser med 1 000 kronor för varje kommitté, tillsammans dock högst 12 000 kronor, och såsom bidrag till bestridande av resekostnader för svenska representanter vid deltagande i ifrågavarande sammanslutningars sammanträden med 1 500 kronor.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien äskar medel för höjning av den på Sverige ankommande årsavgiften till Union académique internationale från 10 000 till 15 000 belgiska francs.

Universitetet i Uppsala — med tillstyrkan av *universitetskanslern* — *svenska nationalkommittén för hushållsundervisning* och *riksföreningen mot cancer* hemställer om oförändrad medelsanvisning till årsavgifter till de av dem representerade sammanslutningarna. Detsamma är fallet med *svenska nationella kommittén av The International Council of Museums,* som därjämte anhåller om anvisande av 200 kronor för kommitténs expenser, samt *svenska kommittén för internationellt historiskt samarbete,* som tillika hemställer om ett bidrag å 500 kronor till kostnaderna för utarbetande av Sveriges andel i en internationell historisk årsbibliografi.

Departementschefen. Vetenskapsakademiens framställning om medelsanvisning för den svenska årsavgiften till internationella kommissionen för matematikundervisning anser jag mig böra biträda, liksom också förslagen rörande höjning av årsavgifterna till internationella unionen för ren och tillämpad kemi, internationella unionen för teoretisk och tillämpad mekanik samt internationella mineralogiska associationen. Akademiens förnyade förslag om anvisande av medel till de olika nationalkommittéernas utgifter för

expenser och till höjning av årsavgiften till internationella unionen för vetenskaplig radio kan jag däremot inte ansluta mig till.

Jag tillstyrker, att medel beräknas för den höjda årsavgiften till Union académique internationale. Framställningarna om bidrag för nya ändamål ur detta anslag är jag inte beredd att förorda. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle anslaget för nästa budgetår ökas med i runt tal 8 000 kronor till 46 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 000 kronor.

[84] **80. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 250 000 kronor (statsliggaren s. 854). Ur anslaget utgår bidrag till sex kongresser, av vilka fem hållits år 1960 och en skall hållas år 1962.

Bidrag har nu äskats för följande kongresser.

1.	Femte internationella symposiet över fria radikaler i Uppsala år 1961	20 000
2.	Sjätte nordiska kongressen för växtfysiologi i Lund år 1961	10 800
3.	Första internationella farmakologkongressen i Stockholm år 1961	100 000
4.	Barnkirurgisk kongress i Stockholm år 1961	20 000
5.	Första internationella biofysikkongressen i Stockholm år 1961	85 000
6.	Internationella matematikerkongressen i Stockholm år 1962	40 000
7.	Internationell kongress för koordinationskemi i Stockholm år 1962	50 000
	Summa kronor	325 800

Departementschefen. Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 250 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om dispositionen av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[85] **81. Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 135 000 kronor. Därav avses, såsom framgår av statsliggaren (s. 847), 110 000 kronor för svenska institutet i Rom m. m., att disponeras enligt en av Kungl. Maj:t fastställd stat, samt 25 000 kronor för svenska institutet i Athen.

Styrelsen för svenska institutet i Rom anhåller om en ökad medelstilldelning för nästa budgetår med sammanlagt 38 300 kronor till 148 300 kronor. Till grund för äskandet ligger ett förslag till omläggning av den för institutet fastställda staten.

Enligt denna stat utgöres föreståndarens avlöning av 17 768 kronor jämte ett ortstillägg av 6 012 kronor eller tillhopa 23 780 kronor. Han föreslås nu i stället erhålla tjänst med placering i lönegrad Ae 24, högsta ortsgruppen, vilket innebär en kostnadsökning av 6 148 kronor.

I arvode åt bibliotekarie, tillika sekreterare utgår enligt gällande stat 14 000 kronor. Ifrågavarande befattningshavare, som förenar uppgifterna som bibliotekarie och intendent, föreslås erhålla lön motsvarande lönegrad 17, innebärande en merkostnad av 6 850 kronor.

Vidare föreslås inrättande av en tjänst som kanslibiträde i lönegrad Ag 7 vid institutet till en beräknad kostnad av 12 444 kronor.

Vid institutet finnes för närvarande två vaktmästare, den ene tillika portvakt, den andre tillika eldare. Deras lönekostnader, sammanlagt 12 650 kronor, har hittills bestritts från expensanslaget. Nu föreslås, att de avlönas från en anslagspost till löner och arvoden samt att med hänsyn till ofrånkomlig lönehöjning och obligatoriska socialförsäkringsavgifter de sammanlagda årskostnaderna för vaktmästarna beräknas till 16 410 kronor eller ett med 3 760 kronor höjt belopp.

Den i staten uppförda omkostnadsposten till reseersättningar m. fl. utgifter för föreståndaren (nu 1 050 kronor) föreslås uppräknad med 950 kronor.

Ur delposten till expenser (nu 34 470 kronor) utgår nämnda avlöningskostnader för vaktmästarna med 12 650 kronor, som nu föreslås bestridas från annan anslagspost. De återstående egentliga expensmedlen utgör sålunda 21 820 kronor, vilket belopp med hänsyn till allmänna kostnadsökningar under tiden 1958—1960 bör uppräknas med 15 procent eller 3 275 kronor till 25 095 kronor. För nyanskaffningar och underhåll av institutets bibliotek föreslås en ytterligare uppräkning av delposten med cirka 5 000 kronor till i runt tal 30 000 kronor, innebärande en sammanlagd kostnadsökning å denna delpost med 8 180 kronor.

Till stipendier föreslås utgå oförändrat belopp 36 700 kronor.

Styrelsen för svenska institutet i Athen anhåller om oförändrat anslag för budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Någon höjning av bidraget till svenska institutet i Rom anser jag mig icke kunna tillstyrka. Jag förordar att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 135 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 135 000 kronor.

[86] **82. Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris.** Detta anslag har från och med budgetåret 1953/54 upptagits med 10 500 kronor.

Styrelsen för svenska studenthemmet i Paris upprepar sin i fjolårets anslagsäskanden gjorda framställning att anslaget måtte uppföras med 25 500 kronor, innebärande en anslagsökning med 15 000 kronor. Den begärda ökningen avses såsom bidrag till det årliga underhållet av hemmets fastighet och inventarier. Styrelsen har därvid uppgivit, att de fondmedel, som avsetts för ändamålet, till följd av en serie omständigheter utanför styrelsens kontroll reducerats så kraftigt, att de ej längre kunde motsvara sitt ursprungliga syfte.

Departementschefen. Någon medelsanvisning till löpande underhåll av studenthemmet är jag ej beredd att förorda. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med ett till 11 000 kronor avrundat belopp, avseende bidrag till avlöning av studenthemmets föreståndare. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 11 000 kronor.

[87] **83. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève-biblioteket i Paris m. m.** Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 7 000 kronor, disponeras på följande sätt.

1. Bidrag med 350 kronor för månad till avlönande av bibliotekarie vid nordiska avdelningen vid S:te Geneviève-biblioteket i Paris	4 200
2. Anskaffande av svensk litteratur åt omförmälda avdelning	2 800
Summa kronor	7 000

Riksbibliotekarien hemställer om höjning av anslagsposten 1 med 350 kronor under budgetåret 1961/62, då man är nödsakad att räkna med sedvanlig dubblering å tjänsten under en månad i samband med byte av tjänstinnehavare i maj 1962. Under anslagsposten 2 äskas oförändrat belopp för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève-biblioteket i Paris m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 7 000 kronor.

[88] **84. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 375 000 kronor och disponeras på följande sätt.

1.	Nordiska docentstipendier	50 100
2.	Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete	25 000
3.	Bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	80 000
4.	Bidrag till svenska föreningen Norden för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet, abnormundervisningsväsendet och folkhögskolorna mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland	25 000
5.	Anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte	1 000
6.	Bidrag till Nordens skolresetjänst för främjande av skolresor och skolungdomsutbyten mellan de nordiska länderna	5 000
7.	Bidrag till gemensam nordisk journalistutbildning	23 000
8.	Bidrag till vetenskapsakademien för bestridande av vissa kostnader förenade med det nordiska samarbetet på marinbiologiens område	28 500
9.	Bidrag till inköp av svensk litteratur till isländska riksbiblioteket	2 000
10.	Bidrag till svenska föreningen Norden för verksamheten inom föreningens historiska och geografiska facknämnder	3 000
11.	Bidrag till svenska institutet till avlöning åt en lektor i svenska språket vid universitetet i Reykjavik	7 500
12.	Bidrag till svenska landsavdelningen av nordiska sommaruniversitetet för svenskt deltagande i sommaruniversitetets möte	28 000
13.	Bidrag till nordiska kulturkommissionens svenska avdelning	60 000
14.	Till Kungl. Maj:ts disposition	36 900
	Summa kronor	375 000

Universitetskanslern hemställer om en höjning av anslagsposten 1 med 63 500 kronor dels för en ökning av antalet nordiska docentstipendier från tre till fyra eller ett vid varje universitet, dels för en ökning av stipendiernas belopp från 16 700 kronor till 28 416 kronor, motsvarande lön enligt löneklass 24, löneplan A, i ortsgrupp 3. *Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete* förordar höjning av anslagsposten 2 med 20 000 kronor. Den begärda ökningen hänför sig till delposten till bidrag till anordnande av gruppresor för studerande vid svenska universitet och högskolor till de övriga nordiska länderna. *Föreningen Nordens centralstyrelse* äskar oförändrad medelsanvisning under anslagsposten 10. Beträffande anslagsposten 3 anhåller centralstyrelsen om en höjning med 21 000 kronor för att vid numera höjd timersättning till lektorerna bibehålla verksamhetens hittillsvarande omfattning. Härjämte hemställer centralstyrelsen om ökning av anslagsposten 4 med 10 000 kro-

nor för ökat lärarutbyte. Centralstyrelsen anhåller slutligen om ett nytt årligt anslag av statsmedel med 150 000 kronor till föreningens allmänna verksamhet och skötsel. Till stöd för denna anhållan åberopas dels föreningens expanderande verksamhet, dels automatiskt verkande faktorer, såsom lönehöjningar och övergången till ATP, vilka medfört fördyringar av föreningens administration, dels ock det förhållandet att föreningens intäkter av ett årligt varulotteri starkt minskat under de senaste två åren. *Styrelsen för Nordens skolresetjänst* äskar oförändrad medelsanvisning under anslagsposten 6. Enligt skrivelse från *danska statsministeriet* ifrågasättes ingen ändring av anslagsposten 7. Den svenska underkommittén under *Nordiska kollegiet för marinbiologi* anhåller om höjning av anslagsposten 8 med 11 700 kronor, varav 1 200 kronor för ökade kostnader för kollegiets verksamhet på grund av fler sammanträden m. m., 2 000 kronor i merkostnad för en kurs i sandfaunans biologi, som avses ersätta den år 1960 anordnade kursen i jämförande fysiologi, 2 000 kronor för en intensifiering av upprättandet av fauna- och floraförteckningar och 6 500 kronor för svenskt deltagande i biologilärarkurser i Bergen och Helsingör sommaren 1961. *Universitetskanslern* tillstyrker bifall till kollegiets framställning. *Svenska landsavdeningen av nordiska sommaruniversitetet* anhåller om ökning av anslagsposten 12 med 34 700 kronor för svenskt deltagande i sommaruniversitetets möte i Sigtuna sommaren 1961 och för en intensifiering av verksamheten över huvud taget. *Styrelsen för stiftelsen för föreningen Nordens institut på Biskops-Arnö* anhåller om ett statsbidrag av 25 000 kronor för institutets verksamhet, vilken avser kortare kurser, seminarier, symposier, konferenser m. m. *Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning* hemställer, att anslagsposten 13 uppföres med 113 000 kronor, vilket innebär en höjning med 53 000 kronor. I syfte att mot bakgrunden av den vidgade nordiska tentamensgiltigheten stimulera svenska studenter till universitetsstudier i annat nordiskt land föreslår avdelningen vidare anvisande av ett anslag av 50 000 kronor, ur vilket skulle bestridas resekostnader samt stipendier å 350 kronor — motsvarande merkostnaderna under en lästermin — för 100 studenter. Härutöver framlägges ifråga om medelstilldelningen till det nordiskt-kulturella samarbetet förslag om vissa ändringar av teknisk art. Slutligen framhålles, att anslagsposten 14 för nästa budgetår icke bör upptagas till lägre belopp än 150 000 kronor. Avdelningen understryker, att det är ett självklart svenskt intresse, att Sverige icke framstår som otillräckligt rustat för de uppgifter på det nordisk-kulturella samarbetets område som tilldelas vårt land. Det erinras om att nordiska rådet i sin rekommendation 22/1959 anbefallt regeringarna att ställa medel till förfogande i ettvart av de nordiska länderna för gemensamma kulturella företag.

Skolöverstyrelsen hemställer, att 22 300 kronor anvisas för anordnande av en kurs i Sverige sommaren 1961 för finskspråkiga lärare i

svenska från olika stadier inom Finlands skolväsen. Vidare äskar överstyrelsen medel för internordiskt samarbete om kursplaner i matematik. Av överstyrelsens motivering för sistnämnda äskande inhämtas bland annat följande.

Samhällsutvecklingen har lett till att matematikämnet i ännu högre grad än tidigare blivit ett av skolans nyckelämnen och detta på alla skolans stadier. Härigenom har ämnesstudiernas inriktning och uppläggning blivit en fråga av allt större vikt. I skolöverstyrelsens kursplanearbete har under de senare åren frågan i hög grad uppmärksammats och en modernisering metodiskt och en ändrad inriktning av studierna har successivt genomförts.

Internationellt har frågan uppmärksammats bland annat inom OEEC och planer på att genomföra undersökningar på området i internationell regi befinner sig under förverkligande.

Det arbete som här förestår åsyftar mera genomgripande förändringar än vad som kan ske inom ramen för den kontinuerliga översyn av kursplaner och metodiska anvisningar som normalt sker. I Norden har det befunnits ändamålsenligt att utföra detta arbete regionalt.

Presidiet för nordiska kulturkommissionen har utsett en gemensam nordisk kommitté för ändamålet. För utarbetande av undervisningsmateriel avses särskilda expertgrupper anlitas.

Skolöverstyrelsen bedömer det som ytterst angeläget, att kommittén ges tillräckliga ekonomiska resurser för att på ett effektivt sätt kunna bedriva arbetet efter angivna riktlinjer och i samarbete med den internationellt bedrivna verksamheten.

Sedan den för ändamålet utsedda kommittén börjat sitt arbete i oktober 1960 har en närmare plan för verksamheten uppgjorts. På grundval av denna kan kostnaderna för Sveriges del under budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till i runt tal 80 000 kronor.

Nordiska institutet för folkdiktning äskar för budgetåret 1961/62 till sin verksamhet samt vissa etableringskostnader ett belopp av sammanlagt 17 000 kronor.

Departementschefen. Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 50 000 kronor till 375 000 kronor. Den fortgående utbyggnaden av det nordiska samarbetet på olika områden ställer emellertid alltjämt ökade krav på medel från anslaget, varför jag förordar en höjning för nästa budgetår med 180 000 kronor, varav 80 000 kronor torde få utgå såsom bidrag till föreningen Nordens allmänna verksamhet.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om dispositionen av anslaget, varjämte Kungl. Maj:t alltjämt bör äga besluta angående dispositionen av uppkomna eller uppkommande reservationer å de olika anslagsposterna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 555 000 kronor.

[89] **85. Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen.** I proposition nr 88 till 1960 års riksdag begärde Kungl. Maj:t riksdagens bemyndigande att såsom svensk statsegendom mottaga den norska nationalgåvan svenskhemmet Voksenåsen. Vidare föreslogs, bland annat, att till stipendieverksamhet vid svenskhemmet skulle för budgetåret 1960/61 anvisas ett reservationsanslag av 40 000 kronor. Propositionen bifölls av riksdagen.

Den norska nationalgåvan har i oktober 1960 överlämnats till Sverige. Ifrågavarande stipendieverksamhet utgör ett komplement till den värdefulla gåva vårt land fått mottaga, och kan bidraga till att svenskhemmets resurser effektivare tillvaratages. Anslaget bör uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

C. Kyrkliga ändamål

[90] 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 028 800	930 470
1959/60	1 040 800	971 633
1960/61 (statsliggaren s. 501)	1 115 300	
1961/62 (förslag)	1 258 000	

Ur detta anslag bestrides kostnaderna för *dels* avlöning åt den vid domkapitlen och stiftsnämnderna anställda personalen *dels* arvoden och andra ersättningar åt ledamöter i domkapitlen och stiftsnämnderna m. fl. *dels ock* avlöning åt kyrkoherdarna för döva. Av kostnaderna faller på statsverket alla utgifter för den vid domkapitlet i Stockholm avlönade personalen ävensom utgifterna för nämnda arvoden och andra ersättningar till den del de avser domkapitlen samt på kyrkofonden alla utgifter för avlönande av den skogliga personalen hos stiftsnämnderna, för arvoden och andra ersättningar avseende stiftsnämnderna och för avlönande av kyrkoherdarna för döva. Kostnaderna för kanslipersonalen vid andra domkapitel än domkapitlet i Stockholm delas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål upptages som särskilda uppbördsmedel i den för domkapitlen och stiftsnämnderna fastställda avlöningsstaten. Nämnda bidrag utgör för innevarande budgetår 1 737 300 kronor.

Av anslagsäskandena rörande domkapitlen och stiftsnämnderna samt kyrkoherdarna för döva inhämtas huvudsakligen följande.

Flertalet domkapitel föreslår uppflyttning av stiftssekreterartjänsterna från lönegrad Ao 26 till Bo 1. En motsvarande uppflyttning av stiftsjägmästartjänsterna föreslås av *domkapitlet i Västerås* och *stiftsnämnderna i Göteborg och Luleå.*

Domkapitlen i Stockholm, Strängnäs, Västerås och Lund föreslår tillika utbyte av nuvarande tjänster mot högre tjänster och inrättande av nya tjänster på sätt framgår av följande sammanställning.

Domkapitel	Nuvarande tjänst	Föreslagen tjänst
Stockholm	kontorist i Ao 9	kansliskrivare i Ao 10
Strängnäs	förste stiftsnotarie i Ao 21	förste stiftsnotarie i Ao 23
	———	e. o. kanslibiträde i Ae 7
Västerås	förste stiftsnotarie i Ao 21	förste stiftsnotarie i Ao 24
	kansliskrivare i Ao 10	kanslist i Ao 15
	———	kontorist i Ao 9
	expeditionsvakt i Ao 7	förste expeditionsvakt i Ao 8
	———	kontorsbiträde i reglerad befordringsgång
Lund	två amanuenser (stiftsnotarier) i reglerad befordringsgång	två e. o. förste stiftsnotarier i Ae 21

Domkapitlet i Visby anhåller vidare om uppförande å ordinarie stat av en förste stiftsnotarietjänst och en kontoristtjänst.

Domkapitlen har i övrigt huvudsakligen endast räknat med automatiska förändringar av medelsbehovet, delvis till följd av en fortgående anpassning till det av 1960 års riksdag godkända förslaget till personalorganisation för domkapitlen.

Departementschefen. Det nyssnämnda av föregående års riksdag godkända förslaget till personalorganisation vid domkapitlens kanslier skall ses mot bakgrunden av samtidigt av mig förordade förenklingar av handläggningsförfarandet vid domkapitlen och stiftsnämnderna. Vissa dylika förenklingar håller på att genomföras till följd av 1960 års riksdagsbeslut men för att genomföra en del ytterligare reformer, som föreslagits av stiftskansliutredningen, erfordras medverkan av allmänt kyrkomöte, varför de fulla verkningarna av en möjlig rationalisering av domkapitelsverksamheten ännu låter vänta på sig. Innan erfarenhet vunnits av dessa verkningar, bör emellertid utvidgning inte ske av den så nyligen beslutade personalorganisationen vid domkapitlen, vilken hittills är fullt genomförd endast vid domkapitlen i Uppsala, Skara, Strängnäs, Lund och Stockholm. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag dock medel för uppflyttning av de två å ordinarie stat uppförda förste stiftsnotarietjänsterna i Ao 21 vid domkapitlen i Strängnäs och Västerås till förste stiftsnotarietjänster i Ao 23. I övrigt är jag endast beredd att tillstyrka sådana förändringar av medelsbehovet under anslaget, som är av automatisk natur, och har därvid även beaktat de förändringar på anslagsposterna, som följer av genomförandet av den nya organisationen, allteftersom förutsättningarna härför uppfylles. Sålunda beräknar jag under icke-ordinarieposten bland annat medel för avlönande

av en kanslist i reglerad befordringsgång vid vartdera domkapitlet i Uppsala och Skara och två vid domkapitlet i Lund.

I fråga om de åt domkapitlen anvisade anslagsmedlen till anställande av icke-ordinarie personal bör anpassningen till den nya personalorganisationen ske successivt med hänsyn dels till de svårigheter, som kan uppstå att finna en ny placering för övertalig personal, och dels till det nyssnämnda dröjsmålet med rationaliseringsåtgärdernas genomförande.

För att tillgodose behovet av vikarier samt tillfällig personal, då ökade arbetsuppgifter av olika slag lagts på domkapitlen, t. ex. i samband med pastoratsregleringen, har under en följd av år medel anvisats från ett särskilt av riksdagen anvisat anslag ur kyrkofonden. Likaledes har ett särskilt anslag ur kyrkofonden anvisats till bestridande av kostnader för skrivhjälp åt biskoparna. I propositionen nr 101 till 1960 års riksdag anslöt jag mig i princip till stiftskansliutredningens förslag att framdeles en särskild anslagspost skulle upptagas i avlöningsstaten för att tillgodose uppkommande behov av tillfällig arbetskraft m. m. vid domkapitlen samt tillstyrkte, att ur denna anslagspost medel även skulle få anlitas för avlönande av särskild biträdeshjälp åt biskoparna i Strängnäs, Västerås, Luleå och Stockholms stift, medan biskoparna i övriga stift — ärkebiskopen därvid undantagen — skulle äga anlita domkapitlets personal för erforderligt biträde med skrivgöromål. Under budgetåret 1960/61 skulle dock övergångsvis såsom dittills särskilda anslag utgå ur kyrkofonden med 60 000 kronor för tillfällig personal vid domkapitlen och med 30 000 kronor till skrivhjälp åt biskoparna. Från och med budgetåret 1961/62 bör emellertid dessa anslag ersättas med den av mig förordade särskilda anslagsposten i avlöningsstaten. Denna bör vara betecknad förslagsvis och torde i enlighet med stiftskansliutredningens förslag uppföras med ett belopp av 60 000 kronor. Jag räknar därvid med att eventuella besparingar på de för innevarande budgetår anvisade kyrkofondsanslagen kan få tagas i bruk för här ifrågavarande ändamål även under budgetåret 1961/62.

Jag övergår härefter till beräkningen av medelsbehovet under de olika avdelningarna i avlöningsstaten.

Beträffande det till *domkapitlet i Stockholm* nu utgående avlöningsanslaget räknar jag med en minskning av icke-ordinarieposten med 2 500 kronor med hänsyn till att kostnaderna för ett vaktmästarbiträde, vilka nu bestrides från denna post, i fortsättningen skall gäldas från den omförmälda särskilda anslagsposten till tillfällig personal. Anslagsposten till rörligt tillägg bör uppräknas med 8 600 kronor. Den totala medelsanvisningen blir härvid *98 900 kronor* för detta domkapitel, vilket belopp utgår helt av statsmedel.

I fråga om anslagsmedlen till *kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.* räknar jag med en minskning av ordinarieposten med 6 800 kronor samt uppräkning av icke-ordinarieposten med 16 900

kronor. Vidare bör höjning ske av anslagsposterna till rörligt tillägg med 203 300 kronor och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 200 kronor. Under denna del av avlöningsstaten bör till följd härav uppföras ett sammanlagt belopp av *2 212 600 kronor*. Hithörande anslagsposter fördelas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

I enlighet med vad jag i det föregående anfört, bör för bestridande av kostnaderna för *tillfällig personal vid domkapitlen m. m.* uppföras en ny särskild anslagspost å *60 000 kronor*. Beloppet torde böra utgå med lika delar från statsverket och kyrkofonden.

I fråga om avlöningskostnaderna för *skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.* beräknar jag höjning av ordinarieposten med 5 000 kronor, av icke-ordinarieposten med 300 kronor, av posten till rörligt tillägg med 63 700 kronor och av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 100 kronor. Förändringarna är helt av automatisk natur. Sammanlagt torde under denna avdelning böra uppföras ett belopp av *689 700 kronor*, vilket innebär en höjning med 69 100 kronor, som faller helt på kyrkofonden.

Beträffande *kyrkoherdar för döva* beräknar jag en automatisk ökning av ordinarieposten med 1 800 kronor samt av anslagsposterna till rörligt tillägg och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med respektive 14 600 kronor och 100 kronor. Sammanlagt bör då under denna avdelning anvisas *156 700 kronor*. Kostnaderna berör endast kyrkofonden.

Avlöningsstatens utgiftssida slutar enligt de här gjorda beräkningarna på (98 900 + 2 212 600 + 60 000 + 689 700 + 156 700 =) *3 217 900 kronor*, vilket innebär en höjning med 365 300 kronor. Kyrkofondens bidrag, som nu är uppfört med 1 737 300 kronor, bör enligt dessa beräkningar ökas med (106 800 + 30 000 + 69 100 + 16 500 =) 222 400 kronor till *1 959 700 kronor*. Anslaget å riksstaten, som nu uppgår till 1 115 300 kronor, bör således för nästa budgetår uppföras med (3 217 900 — 1 959 700 =) 1 258 200 eller avrundat *1 258 000 kronor*, vilket innebär en höjning av anslaget med 142 700 kronor.

Den sammanlagda medelsanvisningen, som efter nyssnämnda avrundning av riksstatsanslaget uppgår till 3 217 700 kronor, bör fördelas på olika avdelningar och poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för domkapitlen, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

I. Domkapitlet i Stockholm

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	65 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	3 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	6 300
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	22 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 500
Summa kronor	98 900

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 012 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	46 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	618 300
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	503 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	32 600
Summa kronor	2 212 400

III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, *förslagsvis* 60 000

IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	460 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	39 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	23 700
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	156 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	9 700
Summa kronor	689 700

V. Kyrkoherdar för döva

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	118 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	600
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	35 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 400
Summa kronor	156 700

VI. Sammanfattning

I. Domkapitlet i Stockholm	98 900
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	2 212 400
III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande	60 000
IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.	689 700
V. Kyrkoherdar för döva	156 700
Summa kronor	3 217 700
Särskilda uppbördsmedel	
Bidrag från kyrkofonden	1 959 700
Nettoutgift kronor	1 258 000

c) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 258 000 kronor.

[91] **2. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	151 400	145 244
1959/60	158 700	130 637
1960/61 (statsliggaren s. 506)	188 300	
1961/62 (förslag)	166 000	

Ur detta anslag bestrides domkapitlens och stiftsnämndernas kostnader för sjukvård m. m., reseersättningar, expenser, publikationstryck, hyresersättningar och vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m. samt vissa omkostnader för kyrkoherdarna för döva. Innevarande budgetår är under anslaget uppförd en särskild delpost å 50 000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition, ur vilken bestrides kostnader av engångsnatur för en upprustning av beståndet av kontorsmaskiner och

inventarier vid stiftskanslierna i samband med den i propositionen 1960: 101 förordade rationaliseringen av domkapitelsverksamheten. Ur kyrkofonden utgår bidrag med belopp motsvarande hälften av de beräknade sjukvårds- och expenskostnaderna för samtliga domkapitel utom Stockholms samt hela den beräknade kostnaden för stiftsnämndernas och kyrkoherdarnas för döva verksamhet. Återstoden av de beräknade kostnaderna bestrides med medel från riksstaten.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål uppföres som särskilda uppbördsmedel i den för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva fastställda omkostnadsstaten. Nämnda bidrag utgör för innevarande budgetår 312 150 kronor.

Om man bortser från den automatiska minskning av anslaget, som är en följd av bortfallet av det för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppet å 50 000 kronor, innebär domkapitlens anslagsäskanden för nästa budgetår en sammanlagd höjning av övriga delposter med 23 700 kronor, vilket skulle innebära att medelsbehovet för 1961/62 skulle minska med endast 26 300 kronor. Av äskandena inhämtas i huvudsak följande.

Domkapitlet i Stockholm räknar med oförändrad medelstilldelning, medan övriga domkapitel anhåller om en sammanlagd höjning av den nuvarande medelstilldelningen för dessa domkapitels behov med 21 100 kronor till 272 100 kronor. Sistnämnda medel föreslås fördelade på de olika anslagsposterna med följande belopp: sjukvård m. m. 3 200 kronor (oförändrat belopp), reseersättningar 47 700 kronor (nu 46 800 kronor), expenser 208 500 kronor (nu 188 500 kronor) — varav för bränsle, lyse och vatten 34 600 kronor och för övriga expenser 173 900 konor — samt publikationstryck 12 700 kronor (nu 12 500 kronor). För stiftsnämndernas del föreslås en ökning av den nuvarande medelsanvisningen med 1 900 kronor, som belöper å delposten till reseersättningar m. m. (nu 135 200 kronor). Beträffande kyrkoherdar för döva föreslås en höjning med 700 kronor under delposten till expenser (nu 2 500 kronor).

Departementschefen. För *domkapitlet i Stockholm* beräknar jag under förevarande anslag oförändrad medelstilldelning med *8 800 kronor* nästa budgetår.

I fråga om anslagsmedlen till *övriga domkapitel* finner jag mig böra föreslå en höjning av delposten till bränsle, lyse och vatten med 400 kronor med hänsyn till belastningen. Delposten till övriga expenser torde böra uppräknas med 5 000 kronor. Jag beräknar därvid ett engångsanslag å 10 000 kronor till domkapitlet i Luleå för nyinredning av de renoverade kanslilokalerna. Anslagsposten till publikationstryck bör likaså höjas med 200 kronor med hänsyn till belastningen.

Till omkostnader för domkapitlen — utom domkapitlet i Stockholm — bör sålunda för nästa budgetår anvisas ett sammanlagt belopp av (3 200 + 46 800 + 193 900 + 12 700 =) *256 600 kronor*, innebärande en höjning med 5 600 kronor, vilken fördelar sig med 2 900 kronor på statsverket och 2 700 kronor på kyrkofonden.

Beträffande *stiftsnämnderna* föreslår jag en höjning av anslagsposten till reseersättningar m. m. med 5 000 kronor. Jag har därvid i viss utsträckning velat tillmötesgå önskemål från stiftsjägmästarna om att inom anslagspostens ram skall kunna täckas vissa kostnader för deltagande i allmänna skogliga sammankomster och exkursioner. Till omkostnader för stiftsnämnderna torde för nästa budgetår anvisas sammanlagt *154 600 kronor*, vilket belopp helt belastar kyrkofonden.

Vad beträffar omkostnaderna för *kyrkoherdar för döva*, som nu beräknats uppgå till sammanlagt 41 650 kronor, föreslår jag höjning av anslagsposten till expenser med 250 kronor. Höjningen faller helt på kyrkofonden.

Då, såsom förut nämnts, den för innevarande budgetår anvisade anslagsposten *Till Kungl. Maj:ts disposition* bortfaller nästa budgetår minskar anslaget med 50 000 kronor, vilket belopp fördelats lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Under omkostnadsanslaget redovisas för närvarande såsom *särskilda uppbördsmedel* dels kyrkofondens bidrag till omkostnaderna, dels hyra för vaktmästarbostad vid domkapitlet i Linköping. Den senare torde för nästa budgetår böra upptagas till oförändrat belopp, 600 kronor. Kyrkofondens bidrag, som innevarande år utgör 312 150 kronor, bör, enligt vad jag i det föregående anfört, upptagas till ett belopp av (312 150 +2 700 + 5 000 + 250 — 25 000 =) 295 100 kronor. De sammanlagda uppbördsmedlen uppgår således till (295 100 + 600 =) *295 700 kronor*.

I enlighet med vad jag föreslagit bör för nästa budgetår till domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva för omkostnader anvisas (8 800 + 256 600 + 154 600 + 41 900 =) *461 900 kronor*, innebärande en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 39 150 kronor. Omkostnadsanslaget å riksstaten bör alltså för nästa budgetår uppföras med (461 900 — 295 700 =) 166 200 eller i runt tal *166 000 kronor*, vilket innebär en sänkning av anslaget med 22 300 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 166 000 kronor.

[92] **3. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Kostnader för skogsbiträden.** Detta förslagsanslag uppfördes första gången på riksstaten för budgetåret 1954/55 (se 1954 års statsverksproposition, VIII ht, p. 41). Ur anslaget gäldas kostnader för avlöning m. m. åt sådana skogsbiträden som är anställda för skötsel av de under stiftsnämndernas förvaltning stående ecklesiastika arrendegårdarnas skogar. Ifrågavarande kostnader, som för budgetåret 1958/59 beräknades till 44 200 kronor, för budgetåret 1959/60 till 46 600 kronor och för innevarande budgetår beräknats till 48 300 kronor, skall emellertid helt täckas med uppbördsmedel ur kyrkofonden. Anslaget är därför uppfört med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Att kostnaderna för nämnda skogsbiträden, vilka innehar tjänstemannaanställning, ansetts böra formellt gäldas ur anslag å riksstaten men slutligt bestridas ur kyrkofonden sammanhänger med att detsamma sedan länge gäller beträffande kostnaderna för stiftsnämndernas övriga skogliga befattningshavare (stiftsjägmästarna m. fl.). Kostnaderna för sistnämnda befattningshavare gäldas nämligen formellt från domkapitlens och stiftsnämndernas gemensamma avlönings- och omkostnadsanslag, men riksstaten tillgodoföres ur kyrkofonden ett beräknat belopp för täckande av dessa kostnader. Anledningen till att ett särskilt anslag uppförts å riksstaten för skogsbiträdenas avlönande m. m. är att anvisande av medel härför å nyssnämnda domkapitels- och stiftsnämndsanslag skulle på grund av föreliggande speciella förhållanden avsevärt inveckla regleringen av dessa två anslag.

Kungl. Maj:t har den 6 september 1957 meddelat föreskrifter angående anställande av skogsbiträde för skötseln av ecklesiastik arrendegårds skog.

Beträffande dispositionen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till kostnader för skogsbiträden gäller av Kungl. Maj:t den 22 april 1960 meddelade föreskrifter. Enligt dessa får de olika stiftsnämnderna under budgetåret 1960/61 disponera följande belopp:

Stiftsnämnden i Uppsala	9 680
» i Skara	11 300
» i Västerås	2 200
» i Växjö	12 300
» i Göteborg	600
» i Karlstad	12 200
Summa kronor	48 280

För budgetåret 1961/62 begär de berörda stiftsnämnderna uppräkning av de till deras förfogande stående medlen med följande belopp, nämligen stiftsnämnden i Uppsala med 723 kronor, Skara med 2 500 kronor, Västerås med 450 kronor, Växjö med 13 000 kronor, varav 9 800 kronor utgör ett engångsbelopp för täckande av uppkommet samt för budgetåret 1960/61

beräknat underskott till följd av att inträffade lönehöjningar först i efterhand påverkat anslagsberäkningarna för budgetåren 1957/61, samt slutligen Karlstad med 1 000 kronor. Höjningarna är av närmast automatisk natur.

Departementschefen. Jag tillstyrker de av stiftsnämnderna begärda höjningarna av nu utgående anslagsmedel å tillhopa 17 673 kronor, varav 9 800 kronor skall utgöra engångsanvisning till stiftsnämnden i Växjö för uppkomna underskott.

Vid bifall till vad jag här förordat torde för budgetåret 1961/62 ett sammanlagt belopp av (48 280 + 17 673 =) 65 953 eller avrundat 66 000 kronor böra för nästa budgetår ställas till vederbörande stiftsnämnders förfogande för bestridande av kostnaderna för här avsedda skogsbiträden. I enlighet med vad jag förut framhållit i min redogörelse för anslagets konstruktion torde emellertid anslaget även för nästa budgetår böra uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Vid anvisande av nämnda anslag torde erforderliga medel, beräknade till förslagsvis 66 000 kronor, få disponeras ur kyrkofonden för täckande av de verkliga kostnaderna å riksstatsanslaget.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Kostnader för skogsbiträden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[93] **4. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Iordningställande av ett arkivrum för domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö.** Hos Kungl. Maj:t har *domkapitlet i Växjö* anhållit om anslag för inredande av ett handarkiv i domkapitlets lokaler, som är inrymda i huvudbyggnadens bottenvåning å Östrabo biskopsgård. I skrivelsen anföres, att domkapitlets arkivförhållanden är synnerligen otillfredsställande. De äldre arkivalierna förvaras i en förhyrd arkivdepå ute i staden, medan de aktuella bestånden nu är placerade utan skydd på öppna hyllor i domkapitelsexpeditionen. Sedan överläggningar med riksarkivet givit vid handen, att anordnande av ett mindre arkivrum i domkapitlets lokaler ur utrymmessynpunkt skulle vara att föredraga framför anskaffande av arkivskåp, har länsarkitekten Hans Lindén på uppdrag av domkapitlet upprättat förslag till dylikt arkivrum med utrymme för cirka 24 hyllmeter, vilket kostnadsberäknats till 9 500 kronor.

Byggnadsstyrelsen, som i ärendet samrått med riksantikvarieämbetet, har i likhet med ämbetet ej något att erinra mot förslaget men finner, att kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1960 synes böra beräknas till 11 000 kronor.

Kammarkollegiet anser förslaget innebära en avsevärd förbättring av de nuvarande otillfredsställande förhållandena beträffande det på Östrabo förvaltade handarkivet. Då kostnaden för dess genomförande synes förhållandevis måttlig tillstyrkes förslaget. Kammarkollegiet anför vidare.

Enär stiftsnämnden åtminstone till någon del, beräkningsvis till drygt en fjärdedel, bör kunna begagna sig av det föreslagna arkivrummet, torde av kostnaden för detsamma ur kyrkofonden böra bestridas i avrundat tal 3 000 kronor. För den återstående kostnaden, som sålunda belöper på domkapitlet, torde domkyrkan i princip vara skyldig att svara. Med hänsyn till dess svaga ekonomi och den nyligen genomförda restaureringen av domkyrkan har det icke ansetts möjligt att pålägga domkyrkan någon del av kostnaderna för vissa under senare år utförda bättringsarbeten å domkapitelslokalerna. Sedan domkyrkans restaurering nu avslutats uppgår emellertid för närvarande behållningen av domkyrkans reserverade medel till i runt tal 12 500 kronor. Kammarkollegiet föreslår med hänsyn härtill, att domkyrkan får svara för 3 000 kronor av den beräknade kostnaden för arkivrummet jämte det belopp varmed den verkliga kostnaden kan komma att överstiga den beräknade. Återstående kostnad eller (11 000 — 3 000 — 3 000 =) 5 000 kronor skulle då enligt vedertagna principer anslås på riksstaten.

Departementschefen. Då någon ändrad förläggning av domkapitlets och stiftsnämndens lokaler i Växjö för närvarande icke är aktuell, bör lämpligen för det på domkapitlets expedition förvarade handarkivet inrättas ett brandsäkert arkivrum i enlighet med föreliggande förslag, som kostnadsberäknats till 11 000 kronor. Beträffande fördelningen av kostnaderna ansluter jag mig till kammarkollegiets förslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Iordningställande av ett arkivrum för domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 5 000 kronor;

b) medgiva, att ur kyrkofonden må för samma ändamål utgå ett belopp av 3 000 kronor.

[94] 5. Kleresistaten

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	7 000	7 967
1959/60	7 000	8 398
1960/61 (statsliggaren s. 510)	7 000	
1961/62 (förslag)	8 000	

Ur detta anslag utbetalades tidigare dels ersättningar för vissa friheter från prästutlagor, dels indelningsersättningar till pastor primarius samt vissa domkyrkosysslomän, klockare och organister, dels ock s. k. djäkne-

penningersättning till en av domkyrkoorganisterna. Från och med budgetåret 1942/43 utgår ur anslaget endast indelningsersättningar till domkyrkosysslomän. Övriga ersättningar har avförts ur anslaget eller indragits, dock med viss rätt för tjänstinnehavare, som tillträtt sin befattning före den 1 juli 1942, att bibehållas vid indelningsersättning, så länge han kvarstår i tjänst. Anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 7 000 kronor, torde för nästa budgetår med hänsyn till belastningen böra uppräknas till i runt tal 8 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kleresistaten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 kronor.

[95] **6. Vissa ersättningar till kyrkofonden.** Enligt lagen om kyrkofond skall från statsverket för varje år till kyrkofonden utgå ersättning med 5 050 737 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m. Ersättningen bestrides från detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med i avrundat tal 5 050 800 kronor. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med ett till 5 051 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 5 051 000 kronor.

[96] **7. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	67 000	62 769
1959/60	72 000	68 002
1960/61 (statsliggaren s. 511)	81 600	
1961/62 (förslag)	88 000	

Enligt kyrkomusikerstadgan skall kantorstjänst i regel vara inrättad i kyrkomusikerdistrikt med lägre invånarantal än 5 000. Genom ändring i kyrkomusikerstadgan (1958: 369) har vid sidan av dittillsvarande kantorstjänst, d. v. s. tjänst såsom kyrkomusiker och folk- eller småskollärare, i fortsättningen benämnd skolkantorstjänst, införts en ny typ av självständig kyrkomusikalisk tjänst, benämnd kyrkokantorstjänst.

För utbildningen av skolkantorer anordnas varje år särskilda sommarkurser, vilka är öppna för elever och — i mån av utrymme — förutvarande elever vid folkskoleseminarium ävensom vid lärarhögskolas småskollärar- och mellanskollärarlinje. I anslutning till kurserna förrättas organist- och kantorsexamen, vilken utgör det kyrkomusikaliska behörighetsvillkoret för anställning som kantor. För varje kurs finnes en av Kungl. Maj:t förordnad

kursledare som uppbär dels resekostnadsersättning och traktamente, dels arvode i form av grundarvode med 150 kronor för varje kurs samt tilläggsarvode med 40 kronor för varje seminarium (lärarhögskola), varifrån elever må uttagas till under hans ledning stående kurs, under förutsättning att han är närvarande under de vid läroanstalten i fråga anordnade inträdesprövningarna för kursen. Undervisningen bestrides vid varje kurs av två till fyra lärare, vilka åtnjuter arvode och resekostnadsersättning.

För behörighet till kyrkokantorstjänst krävs utöver den kyrkomusikaliska behörigheten en särskild pedagogisk examen för kyrkokantorer. För avläggande av sistnämnda examen anordnas särskilda kurser, vilka utgöres av brevkurser i musikhistoria och pedagogik samt sommarkurser i metodik jämte övningsundervisning. Musikaliska akademien fastställer brevkurserna och timplan för sommarkurserna. Undervisningen bestrides vid varje sommarkurs av två till tre lärare, varav en förordnas av akademien att tillika vara kursledare. Lärare åtnjuter arvode och resekostnadsersättning, varjämte kursledaren uppbär särskilt arvode med 150 kronor för varje kurs.

Kurser för avläggande av organist- och kantorsexamen samt pedagogisk examen för kyrkokantorer må under vissa villkor anordnas jämväl vid svenska diakonsällskapets diakonskola å Stora Sköndal.

Censor vid organist- och kantorsexamen eller vid pedagogisk examen för kyrkokantorer erhåller arvode med 60 kronor för examensdag samt resekostnadsersättning och traktamente, varjämte till examinator vid organist- och kantorsexamen utgår resekostnadsersättning.

Under sommaren 1960 har anordnats fem kurser för avläggande av organist- och kantorsexamen, nämligen vid folkskoleseminarierna i Uppsala, Linköping, Lund och Umeå samt vid Annedals folkskoleseminarium i Göteborg, ävensom två kurser för avläggande av pedagogisk examen för kyrkokantorer, förlagda till Stora Sköndal, varav den ena anordnats av direktionen för Svenska diakonsällskapet för medel, som särskilt anvisats ur kyrkofonden för ändamålet. Examina har under den gångna sommaren förrättats på kursorterna.

Musikaliska akademien föreslår, att medel beräknas för fem kurser för utbildning av skolkantorer samt en sommarkurs för avläggande av pedagogisk examen för kyrkokantorer under år 1961.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 hemställer akademien, att anslaget uppräknas med sammanlagt 11 320 kronor, varav 7 240 kronor avser höjda timarvoden åt kurslärare och utgör en utgiftsökning av närmast automatisk natur.

Akademien föreslår höjning av grundarvodet till kursledare till 250 kronor för varje kurs samt en höjning av dagarvodet åt censorerna till 100 kronor, vilket skulle medföra merkostnader å respektive 520 och 3 920 kronor.

För annonsering av de i kurserna för avläggande av pedagogisk examen för kyrkokantorer ingående brevkurserna äskas 200 kronor.

För innevarande budgetår har till tryckning av en broschyr samt betygsblanketter anvisats engångsbelopp å tillhopa 1 160 kronor, som bortfaller nästa budgetår. Akademien anhåller nu i stället om anvisande av 600 kronor såsom tilläggsarvode till kursbrevsförfattare samt om förskottering ur anslaget av högst 16 200 kronor för tryckning av kursbrev. Härom anför akademien följande.

Genom nådigt brev den 8 maj 1959 ställdes 4 000 kronor till förfogande för utarbetande av kursbrev i musikhistoria och pedagogik, vilken summa utbetalats i arvoden till de av akademien anlitade författarna. Då erfarenhet saknades av hur kursbreven i fråga lämpligast borde utformas, har en första upplaga framställts i stencilerat skick. De i maj 1960 avslutade första brevkurserna ha givit vid handen, att breven i stort sett fyller sin uppgift men att vissa partier fått en med hänsyn till kursdeltagarnas allmänna förutsättningar mindre lyckad utformning och disposition. Vissa omarbetningar måste därför göras av så genomgripande art, att respektive författare inte rimligen kan åläggas att verkställa omarbetningen utan erhållande av tilläggsarvode. I de 24 kursbreven (16 i musikhistoria och 12 i pedagogik) torde det sammanlagda omfånget av erforderliga större ändringar motsvara cirka 3 $^1/_2$ kursbrev, d. v. s. cirka 15 procent av kursbrevens sammanlagda antal. Tilläggsarvodet till kursbrevsförfattare har i överensstämmelse härmed upptagits till 15 procent av grundarvodet 4 000 kronor eller 600 kronor.

Sedan erforderliga ändringar i den stencilerade upplagan gjorts, bör kursbreven tryckas, vilket lämpligen kan ske i så god tid att deltagarna i brevkurserna läsåret 1961/62 kunna arbeta med tryckta brev, varefter det av akademien föreslagna förskottet successivt återbetalas medelst influtna kursavgifter. Tryckningskostnaderna (inklusive framställning av i brevkursen i musikhistoria ingående notexempel) för en upplaga om 300 ex. uppgår i dagens läge till högst 16 200 kronor.

Departementschefen. Förslagen om höjning av arvodena åt kursledare och censorer anser jag mig inte kunna biträda. Mot vad musikaliska akademien i övrigt föreslagit har jag inte något att erinra. Jag beräknar således medel för annonsering av brevkurser och arvoden till kursbrevsförfattare med äskade 200 respektive 600 kronor.

Med beaktande jämväl av automatiska utgiftsförändringar under anslaget förordar jag, att det för nästa budgetår höjes med i runt tal 6 400 kronor till 88 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 88 000 kronor.

[97] **8. Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken.** Ur detta anslag utgår för närvarande tre stipendier, varav två för utbildande av präster, förtrogna med finska språket, samt ett företrädesvis för utbildande av lapsktalande präster inom Luleå stift. Varje stipendium utgår med ett belopp av 1 600 kronor om året och utdelas för högst tre år i sänder med 800 kronor för varje lästermin, dock att stipendium må utgå med 1 200 kronor för termin, då ej flera än två stipendiater finnes.

Domkapitlet i Luleå föreslår, under åberopande av att prästbristen alltjämt är mycket besvärande inte minst i stiftets tvåspråkiga delar, att stipendiebeloppen höjes till åtminstone 2 000 kronor för att göra stipendierna mera lockande och hemställer sålunda om ett anslag å 6 000 kronor.

Departementschefen. Domkapitlets förslag om höjning av stipendiebeloppen från 1 600 kronor per år till 2 000 kronor anser jag mig böra biträda. Jag beräknar under detta anslag medel för tre stipendier med tillhopa 6 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken,* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 6 000 kronor.

[98] **9. Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka.** I skrivelse den 27 april 1960 har *domkapitlet i Uppsala* hemställt, att 37 000 kronor måtte anvisas för utförande av vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka. Av domkapitlets skrivelse framgår i huvudsak följande.

I anslutning till överläggningar, som ägt rum mellan representanter för domkapitlet, byggnadsstyrelsen och riksantikvarien rörande skador på naturstenen i avtäckningen på bröstningar och kontreforter i portalen på Uppsala domkyrkas södra fasad, har domkapitlet låtit utföra en översyn med kostnadsberäkningar angående de mest trängande reparationerna av fasader och fönster. Reparationerna har upptagits under åtta olika punkter och kostnadsberäknats till 50 383 kronor. Med undantag för vissa arbeten å tillhopa i runt tal 15 000 kronor anser domkapitlet samtliga arbeten vara att betrakta som skyddsarbeten, vilka — liksom tillförene skett — bör gäldas av statsmedel. Domkapitlets egen kassa saknar möjlighet att gälda dessa stora kostnader, varför domkapitlet hemställer om ett anslag å 37 000 kronor varav 2 000 kronor för oförutsedda behov.

Statskontoret vill för sin del icke motsätta sig, att statsmedel i viss utsträckning ställes till domkapitlets förfogande för ifrågavarande arbeten. Enligt ämbetsverkets mening bör dock översyn och lagning av befintliga spröjsar och glas i fönsterpartier samt målning av järnförstärkningar — vilka arbeten kostnadsberäknats till sammanlagt cirka 17 000 kronor — hänföras till reguljära underhållsarbeten. Dessa arbeten, vilka torde kunna

fördelas på ett antal år, bör således — jämte de av domkapitlet nämnda — bekostas av domkyrkans egen kassa. Statskontoret förordar, att Kungl. Maj:t av riksdagen äskar anslag för ändamålet å 19 000 kronor, varav 1 000 kronor för oförutsedda behov.

Kammarkollegiet ansluter sig till vad statskontoret anfört i ärendet.

I skrivelse den 21 september 1960 har *domkapitlet i Uppsala* anhållit att utöver tidigare äskade 37 000 kronor måtte anvisas ytterligare 4 000 kronor samt åberopar till stöd härför följande.

Vid besiktning av domkyrkotornen efter sommarens ihållande och kraftiga regn har nu konstaterats, att det provisoriska skyddstak av papp på underlag av bräder, vilket pålades ljudfönstrens fyra solbänkar å norra tornet vid utförandet av vissa skyddsarbeten under åren 1944—1945, i så hög grad skadats av väder och vind, att ny papp omedelbart måste påläggas för en beräknad kostnad av 4 020 kronor.

Departementschefen. I likhet med statskontoret finner jag vissa av de underhållsarbeten å Uppsala domkyrka, varom i ärendet är fråga, vara av den art att de — fördelade på ett antal år — bör bestridas av domkyrkans egen kassa. Övriga arbeten avser översyn och reparation av natursten sbetäckning på södra tvärskeppets portal och vissa kontreforter, översyn och reparation av solbänkars fogar, fastsättning av lösa granitstenar i sockel samt utbyte av papp å skyddstak. Dessa arbeten, som huvudsakligen berör domkyrkans murverk och av vilka några bedömts vara av så brådskande natur, att domkapitlet funnit sig nödsakat påbörja desamma under hösten 1960 och förskottera kostnaderna av domkyrkokassan, torde vara att anse såsom skyddsarbeten, för vilkas utförande, i likhet med vad som tidigare skett, bidrag bör utgå av statsmedel. Jag förordar, att medel till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande skyddsarbeten får anvisas från ett särskilt reservationsanslag, vilket torde uppföras med ett belopp av 25 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[99] **10. Ersättningar till kyrkor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	90 000	95 026
1959/60	90 000	99 998
1960/61 (statsliggaren s. 513)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Ur detta anslag utgick tidigare tillhopa omkring 1 500 ersättningar till egentliga församlingskyrkor samt vissa domkyrkor och förutvarande dom-

kyrkor. Efter medgivande av 1946 års kyrkomöte (skrivelse 1946: 6) och enligt beslut av 1947 års riksdag (skrivelse 1947: 168) har ur ifrågavarande anslag utgående ersättningar för vin- och byggnadssäd, för kronotiondeanslag och för avskrivna mjöl- och kvarnräntor samt andra därmed jämförliga ersättningar till församlingskyrkor — domkyrkor samt förutvarande domkyrkorna i Kalmar och Mariestad därvid undantagna — indragits med utgången av budgetåret 1946/47. Möjlighet föreligger emellertid för Kungl. Maj:t att av särskilda skäl låta församling behålla dylik ersättning eller erhålla gottgörelse för densamma. Anslaget belastas sålunda numera med ersättningar till domkyrkor och förutvarande domkyrkor samt med eventuellt kvarstående ersättningar till församlingar eller gottgörelse härför.

Departementschefen. Alltifrån år 1952 har i varje års statsverksproposition vid anmälan av medelsbehovet under förevarande anslag uttalats, att den tidigare aktualiserade frågan om indragning av de från detta anslag till vissa domkyrkor och de från förslagsanslaget till Kleresistaten till vissa domkyrkosysslomän utgående indelningsersättningarna samt dessa gamla statsanslags ersättande med moderna statsbidrag syntes böra prövas först sedan 1951 års kyrkomöteskommitté fullgjort den åt kommittén uppdragna utredningen rörande kyrkomötets grundlagsenliga befogenheter m. m. och ställning kunnat tagas till i vad mån frågan berör prästerskapets privilegier. Kyrkomöteskommittén avlämnade i december 1955 sitt betänkande (SOU 1955: 47). I avvaktan på resultatet av fortsatta överväganden inom departementet av denna fråga vill jag förorda, att anslaget med hänsyn till belastningen uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[100] **11. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord.** Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 1 000 kronor, bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord,* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[101] **12. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden.** Under denna rubrik har från och med budgetåret 1951/52 anvisats ett anslag till svenska ekumeniska nämnden, avsett såsom bidrag till bestridande av Sveriges års-

avgift till Kyrkornas världsråd. Anslaget var under budgetåren 1951/55 uppfört med 20 000 kronor och har från och med budgetåret 1955/56 höjts till 25 000 kronor.

Svenska ekumeniska nämnden har, under åberopande av att årsavgiften till Kyrkornas världsråd från och med 1960 höjts med 15 procent, anhållit om en motsvarande procentuell höjning av statsbidraget med 3 750 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag kan jag inte tillstyrka utan föreslår, att det för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska ekumeniska nämnden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

D. Skolväsendet

Centrala och regionala myndigheter m. m.

[102] 1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 480 000	5 324 802
1959/60	5 554 000	5 635 191
1960/61 (statsliggaren s. 657)	5 474 000	
1961/62 (förslag)	6 254 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 1 280 500 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar, av följande förslag.

1. En överdirektör i Bp 4 jämte ställföreträdararvode.
2. Ändring av tolv undervisningsrådstjänster i Bo 1, tre i Be 1 och en i Bg 1 samt tre byråchefstjänster i Bo 1 till förordnandetjänster i Bp 3.
3. Höjning av befattningsarvoden åt fem avdelningschefer.
4. Utbyte av fyra tjänster som amanuens/byråsekreterare mot kanslisttjänster.

Undervisningsavdelningen

5. Höjning av konsulenttjänstens för specialundervisning lönegradsställning från Ae 21 till Ae 23.
6. En konsulent för handläggning av undervisningsmaterielfrågor i Ae 23.
7. En förste byråsekreterartjänst i Ae 23 (rotel U 5).
8. En konsulent för audivisuella hjälpmedel (arvode).
9. Höjning av lönegradsplaceringen från Ao 24 till Ao 26 för de två byrådirektörer, som förestår sektionerna för fysisk fostran respektive för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet.
10. a) Två konsulenter i Ae 21 (halvtid) i barnavård och vävning.
    b) Utbyte av en amanuenstjänst mot en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 21 vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet.
    c) En kansliskrivare i Ao 10 vid samma sektion.

Försöksavdelningen

11. En byrådirektör i Ao 26 som chef för en ny, särskild yrkesvägledningssektion.

12. En konsulent för yrkesvägledning (arvode). Överföring av kostnaderna från försöksanslaget.
13. En kanslisttjänst i Ae 13.
14. Ett kanslibiträde i Ae 7.

Organisationsavdelningen

15. Fortsatt dubblering av en undervisningsrådstjänst.
16. Tre kanslibiträden i Ao 7 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Planerings- och byggnadsavdelningen

17. Fortsatt dubblering av en undervisningsrådstjänst.
18. Ändring av en arkitekttjänst i ABp 26 till en sådan tjänst i Bp 3 samt av en arkitekttjänst i Ae 24 till en sådan i Ae 26.
19. Ändring av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24 (rotel Pb 3).
20. Utbyte av en kansliskrivartjänst i Ae 10 och en kontoristtjänst i Ae 9 mot två kanslisttjänster i Ae 13 (rotel Pb 2 och 3).

Administrativa avdelningen

21. Ändring av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24.
22. Utbyte av en extra förste kansliskrivartjänst i Ag 12 mot en kanslisttjänst i Ae 13 (rotel A 3).

Skolsociala roteln

23. Ökade medel till konsulentverksamheten för undervisning av synsvaga och hörselsvaga barn.

Folkbildningsroteln

24. Arvode till avdelningschef i samband med rotelns omvandling till avdelning.
25. Ändring av folkhögskolinspektörens befattning från arvodestjänst till extra ordinarie tjänst i Be 1.
26. Ändring av en byrådirektörstjänst i Ao 26 till tjänst som bibliotheksdirektör i Bo 1.
27. Utbyte av en tjänst som amanuens/byråsekreterare vid bibliotekssektionen mot en tjänst som bibliotekarie i Ae 21.
28. Utbyte av två kansliskrivartjänster i Ao 10 mot kanslisttjänster i Ae 13.
29. Ändring av benämningen för konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning till konsulent för alkoholfrågan samt utökning av hans tjänstgöring.

Kanslisektionen m. m.

30. Ordinariesättning av en extra tjänst som tryckeriföreståndare i Ag 10 och höjning av densamma till Ao 12.
31. En extra ordinarie biträdande tryckeriföreståndare i Ae 9.
32. Ändring av tjänsteställningen för verkschefens handsekreterare från kontorist i Ae 9 till extra ordinarie kansliskrivare i Ae 10.
33. En kontorist i Ae 9 (överdirektörens handsekreterare).
34. Ökning med 15 000 kronor av medelsanvisningen under anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. (nu 80 000).

Inledningsvis torde få erinras om att *kompetensutredningen* den 21 december 1959 till chefen för civildepartementet överlämnat en redogörelse för sin jämlikt nådigt beslut den 6 februari 1959 verkställda undersökning av möjligheterna att hos skolöverstyrelsen införa den nya personalkategorien kanslister. Utredningen anser, att inemot ett tjugotal kanslisttjänster bör, i den mån avgång sker bland den nuvarande akademiskt utbildade personalen, inrättas vid överstyrelsen. Utredningen konstaterar vidare, att ett mindre antal tjänstemän i biträdeskarriären redan fullgör kanslistuppgifter hos överstyrelsen (jfr p. 4, 20, 22 och 28).

Skolöverstyrelsen lämnar i sina anslagsäskanden inledningsvis en översikt över de stora arbetsuppgifter, som de närmaste åren kommer att åvila överstyrelsen, bland annat i samband med genomförandet av den obligatoriska nioåriga skolan. Beträffande de nyss redovisade förslagen för budgetåret 1961/62 inhämtas av överstyrelsens framställning bland annat följande.

1. Under jämförelse med organisationen av en del andra myndigheter, närmast arbetsmarknadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen, föreslog skolöverstyrelsesakkunniga (SOU 1951: 29) att en överdirektörstjänst skulle inrättas hos överstyrelsen. Överstyrelsen består nu av fem avdelningar med vardera minst tre rotlar, vidare tre fristående rotlar och en kanslisektion. Ehuru envar av överstyrelsens arbetsenheter är organiserad så att den självständigt bereder de ärenden, som åligger densamma, förutsätter beredningen merendels samråd mellan olika verksenheter. De pedagogiska, organisatoriska och administrativa aspekterna måste i ett mycket stort antal ärenden samordnas för att en helhetsuppfattning skall nås. Verkschefen måste med hänsyn till ärendenas natur i betydande utsträckning inträda vid sådana överläggningar. En betydande del av verkschefens arbetstid på tjänsterummet tages i anspråk för ledning av sammankomster inom verket. Återstoden av arbetstiden skall disponeras för överläggningar med enskilda befattningshavare, för mottagande av besök, för konferenser med andra verk och institutioner samt med fackdepartementen, för granskning av överstyrelsens utlåtanden och expeditioner i den mån verkschefen deltagit i handläggningen, för planläggning och förberedande av verksåtgärder, för tjänsteresor och för övriga tjänsteangelägenheter. Ehuru givetvis också fritid i betydande omfattning får tagas i anspråk för tjänsteåligganden, är den tid som står till förfogande för kontaktverksamhet, för planläggning och resor helt otillräcklig.

Åtskilliga åtgärder har vidtagits för att genom överflyttning av beslutanderätten till avdelningsplena, till avdelningschefer och till rotelchefer samt genom annan decentralisering förenkla verkets arbete och lätta belastningen på verkschefen. Dessa åtgärder har visat sig mycket verksamma men kan likväl inte drivas längre än till en viss gräns, som i det närmaste är uppnådd. Den starka utveckling, som pågår inom skolväsendet, ställer växande krav på skolöverstyrelsen. Inrättandet av en överdirektörstjänst ter sig därför såsom en nödvändig åtgärd. Överstyrelsen förordar att en sådan tjänst inrättas i lönegraden Bp 4. Överdirektören bör vara generaldirektörens ställföreträdare och i den egenskapen erhålla ett särskilt arvode av 3 000 kronor, vilket belopp utgår som ställföreträdararvode till överdirektören hos medicinalstyrelsen.

4, 20, 22 och 28. Inom överstyrelsen har kompetensutredningens förslag studerats och kompletterande undersökningar med hänsyn till möjligheterna att ersätta amanuenser med k a n s l i s t e r har verkställts, varvid hela kåren av amanuenser, byråsekreterare och förste byråsekreterare avgivit arbetsredogörelser, vilka bedömts av vederbörande avdelningschefer och chefer för fristående rotlar. Det har härvid visat sig, att möjligheterna att ersätta akademiskt utbildade amanuenser med kanslister bedömts vara för närvarande mindre än kompetensutredningen räknat med.

Överstyrelsen har tagit fasta på kompetensutredningens uttalande, att införandet av kansliſttjänster vid överstyrelsen sker på sådant sätt att arbetslöshet icke uppkommer för redan anställda amanuenser och byråsekreterare utan att arbetsöverflyttningen får ske successivt alltefter inträffade ledigheter eller omplaceringar inom överstyrelsen. Överstyrelsen anser sig nu icke kunna räkna med att den frivilliga avgången av amanuenser/byråsekreterare fram till utgången av budgetåret 1961/62 kommer att överstiga fyra tjänstemän.

Antalet utbildade kanslister med tjänst hos skolöverstyrelsen torde vid ingången av nämnda budgetår utgöra fem, varjämte ytterligare ett biträde torde få anses besitta motsvarande kompetens.

Överstyrelsen föreslår, att i den mån vakanser uppstår, fyra tjänster som amanuens/byråsekreterare, må utbytas mot kansliſttjänster och räknar därvid med att innehavarna skall kunna tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring i sådan omfattning, att de omedelbart må kunna placeras i lönegraden Ae 13.

Vidare föreslår överstyrelsen, att fem tjänster inom biträdeskarriären, vilka är förenade med sådana arbetsuppgifter som enligt kompetensutredningens bedömande bör anförtros åt kanslister, utbytes mot kansliſttjänster. Av dessa fem tjänster finns två på planerings- och byggnadsavdelningen, nämligen en extra ordinarie kansliskrivartjänst i Ae 10 vid byggnadsroteln och en extra ordinarie kontoristtjänst i Ae 9 vid statsbidragsroteln. Folkbildningsroteln har två tjänster med arbetsuppgifter av kanslistkaraktär, nämligen två kansliskrivarbefattningar i lönegrad Ao 10. Även vid den administrativa avdelningens tredje rotel bör en tjänst ombildas, nämligen en extra förste kansliskrivartjänst i lönegrad Ag 12. Fyra av de ifrågavarande befattningshavarna deltar i den av kompetensutredningen ordnade kanslistkursen. Den ena av de två kansliskrivarna vid folkbildningsroteln har av överstyrelsen föreslagits till deltagande i kanslistkurs men ej antagits på grund av sin ålder.

8. Alltsedan 1953 har överstyrelsen haft en deltidsanställd filmkonsulent.

Dennes arvode är för närvarande 4 800 kronor per år, varjämte utgår ersättning för avstådda löneförmåner under tjänstledighet under högst tre månader. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 begärde överstyrelsen medel till en arvoderad heltidstjänst som filmkonsulent. Förslaget upptogs ej av departementschefen i statsverkspropositionen 1960. I en motion till 1960 års riksdag (II: 198) förordades inrättande av en sådan heltidstjänst i överstyrelsen. Vid statsutskottets behandling av motionen framhöll utskottet (SU 48), att vissa skäl i och för sig syntes tala för inrättandet av en heltidstjänst som filmkonsulent. Utskottet var emellertid inte berett att tillstyrka att en dylik tjänst kom till stånd från och med 1960/61. Sex av utskottets ledamöter reserverade sig och förordade, att tjänsten inrättades från och med 1960/61. Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets hemställan (Rskr 157).

Utvecklingen på de audivisuella hjälpmedlens område har skett mycket snabbt. För ett tiotal år sedan var det i stort sett endast fråga om film, bildband och skolradio. I dag har nya hjälpmedel tillkommit såsom filmslingor, diabilder och ljudbildband. Bland de nyaste hjälpmedlen, som börjar användas i skolorna, kan overhead-projektorn nämnas. Under våren 1961 kommer försök med skoltelevisionssändningar att göras. Överstyrelsen redogör vidare för de uppgifter, som bör åligga överstyrelsen vad beträffar de audivisuella hjälpmedlen. Stor oklarhet råder nu över dessa hjälpmedels rätta utformning och riktiga pedagogiska användande. Vidare är lärarutbildningen otillfredsställande på detta område. Överstyrelsen betonar, att det erfordras mycket upplysningsarbete beträffande skolornas utrustning med de nya hjälpmedlen, vartill kommer att vunna erfarenheter beträffande inredning av skollokaler behöver samlas och bearbetas.

Vid en inventering av arbetsuppgifternas omfattning har överstyrelsen funnit, att dessa skulle kunna skötas i önskvärd utsträckning, om tre konsulenter kunde anställas. I nuvarande läge begränsar sig överstyrelsen till att föreslå, att med indragning av den nuvarande arvodesbefattningen som filmkonsulent en ny heltidsbefattning som konsulent för de audivisuella hjälpmedlen inrättas. Denne bör avlönas på sätt som gäller beträffande ämneskonsulent hos överstyrelsen och medel för ändamålet torde böra anvisas från anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. För fullgörande av övriga till AV-området hörande arbetsuppgifter anser överstyrelsen behov föreligga av särskild expertis och beräknar, att budgetåret 1961/62 för detta ändamål erfordras 12 000 kronor att utgå från anslagsposten till Arvoden till experter och tillfällig personal m. m.

10. I yttrandena över 1953 års lärarinneutbildningskommittés betänkande angående lärarutbildningen på det husliga området har från olika håll påpekats, att, om denna lärarutbildning skall sortera under skolöverstyrelsen, en förstärkning av sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet behövs. I propositionen 1960: 95 uttalade departementschefen, att uppgiften att utöva tillsynen över den nya utökade seminarieorganisationen kommer att medföra en viss ökning av skolöverstyrelsens arbetsbörda, i första hand för sektionen för husligt arbete och skolmåltidsverksamhet. Frågan huruvida en viss förstärkning av personalen på denna sektion är nödvändig skulle prövas i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1961/62.

Överstyrelsen föreslår, att en extra ordinarie halvtidstjänst i lönegrad

Ae 21 inrättas för en barnavårdskonsulent ävensom en extra ordinarie halvtidstjänst som konsulent i vävning i samma lönegrad.

Kanslipersonalen vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet utgöres av en amanuens, ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde. Denna personal skall för närvarande biträda följande till sektionen hörande experter inom olika områden, nämligen byrådirektören, konsulenten för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet, konsulenten för skolmåltidsverksamhet och konsulenten i barnavård samt dessutom konsulenten i kvinnlig slöjd. För att den inom sektionen anställda pedagogiska expertisen — byrådirektören och konsulenterna — skall kunna ägna sig åt konsulentverksamhet i egentlig mening och i enlighet med instruktionen för överstyrelsens konsulenter är det nödvändigt, att sektionen har tillräcklig och väl kvalificerad kanslipersonal. Så har inte varit fallet hittills. På grund av vad sålunda anförts och med särskild hänsyn till de ökade arbetsuppgifterna i samband med omorganisationen av lärarutbildningen föreslår överstyrelsen, att amanuenstjänsten omvandlas till en förste byråsekreterartjänst i lönegrad Ao 21 och att en ny kansliskrivartjänst i lönegrad Ao 10 inrättas vid sektionen.

11—14. För yrkesvägledningsarbetet disponerar skolöverstyrelsen nu en konsulent för enhetsskolans yrkesvägledningsfrågor på försöksavdelningen, och — från och med den 1 juli 1960 — en konsulent för folkskolans yrkesvägledningsfrågor på skolsociala roteln. Dessutom är förste läroverkskonsulenten i arbetsmarknadsstyrelsen föredragande och kontaktman i yrkesvägledningsfrågor rörande högre skolor. De båda hos överstyrelsen anställda befattningshavarna avlönas med arvode.

Yrkesvägledningsärendenas art och omfattning kräver alltjämt minst två konsulenter hos överstyrelsen. En enhetlig planläggning och ledning av de sinsemellan visserligen samhörande men mången gång disparata arbetsuppgifterna är emellertid behövlig, detta även av den anledningen, att yrkesvägledningsärendena i själva verket har intresse för många av överstyrelsens avdelningar och att de föranleder samråd och kontakt med en rad olika myndigheter och organisationer utanför överstyrelsen. Av vikt är därför att dessa ärenden sammanhålles inom en särskild arbetsenhet, som planmässigt kan genomföra det mycket omfattande arbete som förestår inom detta område. I förberedelserna för den nioåriga obligatoriska skolans genomförande ingår dessa uppgifter som ett mycket viktigt led.

Överstyrelsen föreslår därför, att en särskild yrkesvägledningssektion inrättas, vilken tillsvidare bör administrativt vara knuten till försöksavdelningen. Sektionen bör stå under ledning av en byrådirektör i lönegrad Ao 26. Till den bör höra de redan hos överstyrelsen inrättade konsulenttjänsterna, vilka båda bör konstrueras som arvodestjänster enligt samma bestämmelser, som gäller beträffande ämneskonsulent, och bekostas med medel ur avlöningsanslaget. Sektionen bör också utrustas med en kanslist och ett kanslibiträde.

15 och 17. Två undervisningsrådstjänster, den ena vid organisationsavdelningen och den andra vid planerings- och byggnadsavdelningen, uppehålles genom dubblering av respektive avdelningschefers undervisningsrådstjänster. Främst med hänsyn till att frågan om antalet ledamotstjänster inom överstyrelsen torde komma att upptagas till prövning i samband med kommande överväganden rörande handläggningen av de ärenden, som nu åvilar försöksavdelningen, föreslår överstyrelsen en fortsättning av det nuvarande provisoriet med dubblering av de båda undervisningsrådstjänsterna.

23. Överstyrelsen har för budgetåret 1960/61 beviljats 1 200 kronor till arvode åt en konsulent för synsvageundervisning i folkskolan jämte medel till ersättning för mistade löneförmåner under en månads tjänstledighet för uppdragets fullgörande.

Redan vid början av höstterminen 1960 har dock så många förfrågningar från skoldistrikt, lärare och föräldrar inkommit till skolöverstyrelsen rörande de synsvaga elevernas problem att det står klart för överstyrelsen, att konsulentverksamheten måste göras mer omfattande. Genom länsskolnämndernas försorg har numera inhämtats uppgifter om antalet synsvaga barn i obligatoriska skolor, varav framgår att som synsvaga rubricerats 412 barn av vilka endast 39 beretts specialundervisning. Ofta placeras sådana barn i hjälpklass, där de dock inte intelligensmässigt hör hemma.

Skolöverstyrelsens konsulent för dövundervisningen kan på grund av bristande tid ej lämna den medverkan som är nödvändig för en ändamålsenlig organisation av de hörselskadade elevernas undervisning.

Överstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1961/62 arvode för en konsulenttjänst, beräknat efter samma grunder som gäller beträffande ämneskonsulent, ställes till överstyrelsens förfogande och att detta får fördelas så, att synsvageundervisningen tillgodoses under viss del av året och hörselsvageundervisningen under resterande tid med den fördelning som överstyrelsen kan finna motiverad.

30—31. Överstyrelsen lät tidigare verkställa tryckning av prov för student- och realexamen hos en tryckerifirma, men av olika skäl, bland annat det behov av särskild vakthållning, som ansågs föreligga i samband med sättning, tryckning och skärning, övergick överstyrelsen år 1948 till att själv utföra arbetet på en för ändamålet anskaffad offsetmaskin.

Personalen på arbetsenheten, som kallas tryckerikontoret, består förutom tryckeriföreståndaren av två expeditionsvakter. Tryckeriföreståndaren skall svara för verkets tryck samt för duplicering av färdigställda stenciler. Han har därvid bland annat att framställa fotografiska plåtar m. m. till multilithtryck, verkställa tryckning och fotostatkopiering samt svara för vård och tillsyn av apparatur och maskinutrustning, bland annat en offsetmaskin och en varitypermaskin, fotoutrustning och stencilapparater.

Statens lönenämnd, från vilken yttrande inhämtats i vad avser vissa frågor om lönegradsplacering, anför följande.

Lönenämnden har ingen erinran mot löneställningen för följande till inrättande äskade tjänster, nämligen en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång på den föreslagna yrkesvägledningssektionen (p. 13), en kanslibiträdestjänst i Ae 7 på samma sektion (p. 14) samt tre kanslibiträdestjänster i Ao 7 och en skriv- och kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång på organisationsavdelningen (p. 16).

Beträffande de under punkterna 11 och 12 äskade tjänsterna som byrådirektör i Ao 26 och konsulent med arvode enligt de regler, som gäller för s. k. ämneskonsulent, båda på yrkesvägledningssektionen, får nämnden erinra om att närmast jämförliga organisationsenhet inom arbetsmarknadsstyrelsen, nämligen yrkesvägledningsbyråns första sektion (för ungdomsförmedlings- och yrkesvägledningsfrågor) förestås av en byrådirektör i Ao 24, och att konsulenttjänsterna på sistnämnda sektion är placerade i A 19 eller A 21. Nämnden får vidare erinra om att nämnden i utlåtande

angående anslag till skolöverstyrelsen för budgetåret 1960/61 uttalade, att den i detta sammanhang yrkade konsulenttjänsten för yrkesvägledning i A 23 enligt nämndens mening borde placeras i A 21, d. v. s. den högre av de lönegrader, som tillämpas för omförmälda konsulenter hos arbetsmarknadsstyrelsen. Enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut konstruerades emellertid tjänsten som arvodesbefattning enligt samma regler som gäller beträffande ämneskonsulent. Inrättande av en särskild, till försöksavdelningen knuten yrkesvägledningssektion inom skolöverstyrelsen gör enligt lönenämndens mening en jämförelse med tjänsterna på yrkesvägledningsbyråns första sektion inom arbetsmarknadsstyrelsen särskilt naturlig. En sådan jämförelse talar för att byrådirektörstjänsten bör placeras i A 24 och konsulenttjänsterna i A 21.

För de arbetsuppgifter, som avses skola förknippas med den till inrättande föreslagna tjänsten som kansliskrivare i Ao 10 vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet (p. 10 c), torde en kontoristtjänst i A 9 vara tillfyllest. Tjänsterna som tryckeriföreståndare (p. 30) och kontorist i Ae 9 (p. 33, överdirektörens handsekreterare) bör enligt nämndens mening placeras i A 11 respektive A 7 (kanslibiträde).

Nämnden kan ej tillstyrka bifall till yrkandena om uppflyttning av två byrådirektörer från Ao 24 till Ao 26 (p. 9, cheferna för sektionerna för fysisk fostran samt hemkunskap och skolmåltidsverksamhet), två förste byråsekreterare från Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 (p. 19 och 21, planerings- och byggnadsavdelningens statsbidragsrotel respektive administrativa avdelningens andra rotel, lönefrågor) samt en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 (p. 32, generaldirektörens handsekreterare).

Departementschefen. Skolöverstyrelsens äskanden för nästa budgetår beträffande verkets egen personal innefattar ett flertal förslag, som berör chefstjänstemän. En förstärkning av verkets ledning föreslås genom inrättande av en överdirektörstjänst och förbättrade löneförmåner yrkas för avdelningschefer, undervisningsråd och byråchefer. Ett par organisatoriska förändringar förordas vidare, nämligen inrättande av en yrkesvägledningssektion och, liksom i tidigare anslagsäskanden, förändring av folkbildningsroteln till avdelning. I åtskilliga fall föreslås uppflyttning av tjänster till högre lönegrad. Förslag om införande av den nya personalkategorien kanslister framlägges. Personalökningar krävs enligt överstyrelsens mening för konsulentverksamhet och för administrativa uppgifter, i flertalet fall för biträdesgöromål.

Jag anser det inte möjligt att tillmötesgå överstyrelsens önskemål annat än i begränsad omfattning och inriktar då givetvis mina förslag om förstärkningar på sådana områden, där av olika skäl ökade insatser ter sig särskilt angelägna.

Förslaget om inrättande av en överdirektörstjänst är jag ej beredd tillstyrka (p. 1).

Någon ändrad löneställning för undervisningsråden och byråcheferna (p. 2) eller arvodeshöjning för avdelningscheferna (p. 3) kan jag inte tillstyrka.

De under en följd av år medgivna dubbleringarna av två undervisningsrådstjänster (p. 15 och 17) torde böra få ske även under nästa budgetår.

Jag tillstyrker förslaget att ett antal amanuens/byråsekreterartjänster, i den mån vakanser uppstår, utbytes mot kanslisttjänster (p. 4). Enligt överstyrelsens bedömning beräknas fyra amanuenser/byråsekreterare avgå under tiden intill utgången av budgetåret 1961/62. Om avgången skulle bli större än väntat, bör frågan om eventuellt utbyte av ytterligare tjänster underställas Kungl. Maj:ts prövning. Överstyrelsen har vidare föreslagit, att fem tjänster inom biträdeskarriären utbytes mot kanslisttjänster. Jag tillstyrker utbyte av tre tjänster med hänsyn bland annat till det förhållandet att eljest, om vakanser skulle uppstå på någon av dessa tjänster, amanuenspersonal torde behöva anställas. De tre tjänster jag avser, är de som enligt vad kompetensutredningen påvisat är förenade med kanslistuppgifter, nämligen på planerings- och byggnadsavdelningen en kansliskrivartjänst i Ae 10 och en kontoristtjänst i Ae 9 (p. 20) samt på folkbildningsroteln den kansliskrivartjänst i Ao 10, vars innehavare skall handlägga vissa folkhögskoleärenden (p. 28). Den sistnämnda ordinarie tjänsten torde vid bifall till mitt förslag få uppföras på övergångsstat. Kanslisttjänsterna torde böra inrättas i reglerad befordringsgång.

Med hänsyn till den vid föregående års riksdag beslutade omorganisationen av lärarutbildningen på det husliga området finner jag en förstärkning av personalen vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet erforderlig. Jag anser mig ej böra biträda förslagen om två extra ordinarie halvtidstjänster som konsulenter i barnavård och i vävning (p. 10 a) på annat sätt än att jag under expertposten räknar med en ökning om sammanlagt 18 000 kronor för ifrågavarande uppgifter. Det föreslagna utbytet av en tjänst som amanuens/byråsekreterare mot en förste byråsekreterartjänst i Ao 21 (p. 10 b) anser jag inte böra komma till stånd. Om överstyrelsen med sitt förslag bland annat velat tillgodose kravet på mindre ombyte av personal inom sektionen, är det troligt att detta syfte skulle kunna nås genom utbyte av amanuens/byråsekreterartjänsten mot en kanslisttjänst. Vad beträffar förstärkningen av sektionens personal i övrigt förordar jag inrättande av en kontoristtjänst i Ae 9 (p. 10 c).

Särskilt mot bakgrunden av det ökade behovet av yrkesvägledning för elever i högre skolor finner jag det angeläget med en utökning av den personal inom överstyrelsen som är sysselsatt med yrkesvägledningsfrågor. Vid överstyrelsen finns för närvarande två konsulenter för yrkesvägledning, den ene knuten till försöksavdelningen och den andre till skolsociala roteln, vartill kommer att förste läroverkskonsulenten i arbetsmarknadsstyrelsen fullgör vissa uppgifter i överstyrelsen. Jag kan ej tillstyrka förslaget om inrättande av en särskild sektion för yrkesvägledningsfrågor med en byrådirektör i spetsen (p. 11). Enligt min mening bör behovet av förstärkning till-

godoses genom att möjligheter beredes överstyrelsen att anställa ytterligare en konsulent för yrkesvägledning. De tre konsulenterna bör lämpligen hänföras till en och samma avdelning inom verket. Även för den nytillkommande konsulenten förordar jag en arvodesbefattning, konstruerad enligt samma regler som gäller beträffande ämneskonsulent. Medel till den av konsulenterna, för vilken nu utgår arvode från försöksanslaget, beräknar jag för nästa budgetår — i likhet med vad som sker med arvodena till de andra två konsulenterna — under förevarande anslag (p. 12).

Med hänsyn till det alltmer framträdande behovet av åtgärder på de audivisuella hjälpmedlens område tillstyrker jag överstyrelsens förslag att en arvodesbefattning som konsulent med heltidstjänstgöring inrättas i stället för nuvarande deltidssyssla (p. 8).

Från och med innevarande budgetår finns inrättad en befattning som konsulent för synsvaga barn i folkskolan med ett arvode av 1 200 kronor jämte ersättning för mistad lön under högst en månad. Då jag finner en utökning av denna verksamhet önskvärd, räknar jag med en sådan höjning av medelsanvisningen att konsulenten kan tjänstgöra tre månader per år (p. 23). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att senare fastställa storleken av det arvode, som skall utgå till ifrågavarande konsulent.

Någon utökning av tjänstgöringstiden för konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning anser jag mig ej böra räkna med (p. 29). Lämpligheten av den föreslagna ändrade benämningen torde kunna sättas i fråga. Det bör därför ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera taga ställning till frågan om konsulentens tjänstetitel.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, beräknar jag här medel för uppflyttning av tryckeriföreståndartjänsten från A 10 till A 11, varjämte jag förordar att tjänsten förändras från extra till extra ordinarie (p. 30).

De under olika punkter framförda förslagen om utökning av biträdespersonalen anser jag mig med ett undantag — nämligen vad beträffar den nyss nämnda kontoristtjänsten vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet — ej böra biträda. Det behov av personalförstärkning, som ansetts föreligga för vissa arbetsenheter inom överstyrelsen, torde i möjligaste mån få tillgodoses genom omplacering av inom ämbetsverket nu förefintlig biträdespersonal.

Enligt vad jag nyss förordat bör anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal uppräknas med sammanlagt 18 000 kronor för konsulentverksamhet i barnavård och i vävning. Någon ytterligare uppräkning av posten (p. 34) torde ej böra ske, men jag vill erinra om att genom tillkomsten av en befattning som konsulent för audivisuella hjälpmedel med arvode från annan anslagspost en realökning av medlen till experter sker med samma

belopp som tidigare beräknats för filmkonsulenten under expertposten, nämligen 12 000 kronor.

Utöver vad jag nu förordat, räknar jag inte med några andra förändringar av förevarande anslag än sådana, som är av automatisk natur. Med utgångspunkt häri beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslag till 6 254 000 kronor, vilket innebär en ökning med 780 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Med hänsyn till ett av de här framlagda förslagen bör gällande personalförteckning ändras.

Under åberopande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för skolöverstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 844 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	668 000
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., *förslagsvis*	98 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 306 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 255 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	83 000
Summa kronor	6 254 000

c) till *Skolöverstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 254 000 kronor.

[103] 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	800 000	822 263
1959/60	891 000	879 206
1960/61 (statsliggaren s. 659)	961 000	
1961/62 (förslag)	965 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 59 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1.	Sjukvård m. m. (nu 16 000)	of.
2.	Reseersättningar (nu 281 000)	+ 31 000
3.	Tjänstgöringstraktamenten åt vikarierande undervisningsråd (nu 50 000)	— 20 000
4.	Bränsle, lyse och vatten (nu 43 000)	of.
5.	Övriga expenser (nu 486 000)	+ 30 000
6.	Publikationstryck (nu 163 000)	+ 18 000
7.	Prenumerationsavgifter m. m. avseende tidskriften »Aktuellt från skolöverstyrelsen» (nu 78 000)	of.
	Summa ökning kronor	59 000

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

2. För att tillmötesgå behovet av ökad reseverksamhet för ämneskonsulenterna har vissa inskränkningar måst ske i reseverksamheten för överstyrelsens fast anställda befattningshavare. Överstyrelsen beräknar att för återställande av bland annat undervisningsrådens möjligheter att företa resor i avsedd omfattning erfordras ett tillskott av 15 000 kronor. Innevarande budgetår får högst 10 000 kronor utgå till kostnader för internordiska tjänsteresor efter överstyrelsens eget bestämmande. Den fortgående ökningen av det internordiska samarbetet på skolans område gör en höjning av anslagsposten, i vad den avser internordiska tjänsteresor, erforderlig med ytterligare 2 000 kronor. För att täcka höjningen av biljettpriser m. m. beräknar överstyrelsen erforderligt, att anslagsposten höjes med 10 000 kronor. Överstyrelsen beräknar vidare 4 000 kronor till bestridande av kostnaderna för inspektion av sådana ferieskolor i utlandet för svenska barn, som efter särskilda beslut ställes under skolöverstyrelsens inseende. Tillhopa erfordras en höjning av anslagsposten med 31 000 kronor.

3. Då belastningen under budgetåret 1959/60 understigit den beräknade med 21 000 kronor och ökad belastning ej är att vänta, torde anslagsposten kunna minskas till 30 000 kronor.

5. Delposten till övriga expenser har från innevarande budgetår höjts med 35 000 kronor, varav dock 8 000 kronor avsetts ha karaktär av engångsanvisning till inköp av kontorsmaskiner och mattor. Behovet av en sådan engångsanvisning kvarstår även för budgetåret 1961/62. Trots sträng sparsamhet ökar årligen överstyrelsens kostnader för skrivmateriel och telefon. Från budgetåret 1958/59 steg sålunda kostnaden budgetåret 1959/60 för skrivmateriel med omkring 50 000 kronor och för telefon med 8 000 kronor. De sammanlagda utgifterna sistnämnda budgetår för enbart dessa båda ändamål utgjorde omkring 253 000 kronor. Den fortsatta kostnadsökningen, som är av automatisk karaktär, torde för budgetåret 1961/62 göra en höjning av anslagsposten med 30 000 kronor erforderlig. För övriga utgifter under denna delpost räknar överstyrelsen med oförändrat medelsbehov.

6—7. Anslagsposten till publikationstryck är budgetåret 1960/61 upptförd med 163 000 kronor, varav för tidskriften »Aktuellt från skolöverstyrelsen» beräknats 113 000 kronor och för övrigt publikationstryck 50 000 kronor. Budgetåret 1959/60, då det anvisade beloppet, 138 000 kronor, skolat användas med 95 000 kronor till »Aktuellt från skolöverstyrelsen» och återstående 43 000 kronor till övrigt publikationstryck, har belastningen och kostnadsfördelningen blivit den avsedda. Inkomsterna av prenumera-

tionsavgifter och lösnummerförsäljning av tidskriften har däremot uppgått till 75 000 kronor mot beräknade 60 000. Antalet prenumeranter har 1959 utgjort 3 657, vilket innebär en minskning med omkring 350 sedan föregående år. Det för budgetåret 1960/61 gjorda antagandet, att antalet prenumeranter kommer att utgöra cirka 4 000, vilket med ett prenumerationspris av 18 kronor möjliggör en inkomst av 72 000 kronor, samt att lösnummerförsäljning kommer att inbringa 6 000 kronor, torde få läggas till grund för kostnadsberäkningen även för budgetåret 1961/62. Det är önskvärt att tidskriftens spridning inom lärarkårerna icke motverkas av höjda prenumerationspriser. Ökningen av arbets- och materielkostnader bör därför liksom budgetåret 1960/61 medföra en höjning av delposten, förslagsvis med samma belopp, 18 000 kronor. Beträffande övrigt publikationstryck föreslår överstyrelsen oförändrad medelstilldelning.

Departementschefen. Beträffande anslagsposten till reseersättningar (p. 2) förordar jag en till 3 000 kronor begränsad uppräkning. Jag har därvid ej räknat med några medel till resor för inspektion av ferieskolor i utlandet. Med hänsyn till belastningen under föregående budgetår torde anslagsposten till tjänstgöringstraktamenten åt vikarierande undervisningsråd (p. 3) i enlighet med överstyrelsens förslag kunna nedräknas med 20 000 kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett särskilt anslag om 3 500 kronor till Bidrag till svenska skolmuseet. Skolöverstyrelsen och styrelsen för federationen Sveriges allmänna folkskollärarförening föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 1 500 kronor till 5 000 kronor. Jag föreslår, att bidrag för detta ändamål ej vidare upptages under ett särskilt anslag utan enligt överstyrelsens närmare bestämmande får utgå ur anslagsposten till expenser under förevarande anslag. För innevarande år har under delposten till övriga expenser beräknats en engångsanvisning om 8 000 kronor till inköp av kontorsmaskiner och mattor. Enligt min mening bör delposten till övriga expenser för nästa budgetår ökas med 11 000 kronor, varav 3 000 kronor bör ha karaktär av engångsanvisning (p. 5). Den på grund av ökade arbets- och materielkostnader erforderliga höjningen av anslagsposten till publikationstryck torde kunna begränsas till 10 000 kronor (p. 6).

Den sammanlagda ökningen under förevarande anslag för nästa budgetår beräknar jag sålunda till 4 000 kronor. Vid bifall till vad jag här föreslagit bör alltså anslaget uppföras med 965 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 965 000 kronor.

[104] **3. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 311 000	2 267 207
1959/60	2 559 000	2 850 395
1960/61 (statsliggaren s. 790)	3 716 600	
1961/62 (förslag)	4 534 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 032 400 kronor. Förutom av vissa automatiska utgiftsökningar å i runt tal 304 000 kronor betingas höjningen av följande förslag.

1. Uppflyttning av överdirektörstjänsten i Bp 5 till generaldirektörstjänst i Bp 6.
2. Ställföreträdararvode till tjänsteman, som innehar förordnande att vara verkschefens ställföreträdare.
3. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23.
4. Förändring av byråchefstjänsterna å överstyrelsens fem byråer från Bo 1 till Bp 3, därvid tjänsterna å andra—femte byråerna benämnas undervisningsrådstjänster.

Första byrån

5. Inrättande av två förste byråsekreterartjänster i Ae 23.
6. Uppflyttning och ordinariesättning av kamreraretjänsten i Ae 17 till Ao 19.
7. Inrättande av en amanuenstjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
8. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 15.
9. Inrättande av en amanuenstjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
10. Inrättande av två assistenttjänster i Ae 15.
11. Inrättande av en bokhållartjänst i Ae 13 (kamrerarkontoret).
12. Förändring av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.

Andra byrån

13. Ordinariesättning av en byrådirektörstjänst i Ae 26.
14. Omändring av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24.
15. Omändring av en förste byråingenjörstjänst i Ag 23 till en förste konsulenttjänst i Ae 24.
16. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
17. Inrättande av en byråingenjörstjänst i Ae 19.

Tredje byrån

18. Inrättande av en förste konsulenttjänst i Ae 24.
19. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 23.
20. Uppflyttning av en assistenttjänst i Ae 17 till byråassistenttjänst i Ae 19.
21. Inrättande av en amanuenstjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
22. Inrättande av en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång (Af 9).

Fjärde byrån

23. Omändring av en förste konsulenttjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24.
24. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
25. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 17.

Femte byrån

26. Inrättande av fyra lektorstjänster, beräknade i Ae 26.
27. Uppflyttning av en konsulenttjänst i Ae 23 till en byrådirektörstjänst i Ae 24.
28. Uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst i Ao 21 till Ao 23.
29. Inrättande av en bibliotekarietjänst i Ae 19.
30. Inrättande av två assistenttjänster (Ae 17).

Sjätte byrån (föreslås inrättad genom uppdelning av andra byrån så, att dess verkstadsskolesektion ombildas till en särskild byrå)

31. Omändring av byrådirektörstjänsten i Ao 26 till undervisningsrådstjänst i Bp 3.
32. Uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst i Ao 21 till Ao 23.
33. Inrättande av två konsulenttjänster i Ae 23.
34. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
35. Inrättande av en byråingenjörstjänst i Ae 19.
36. Förändring av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.

Sjunde byrån (föreslås inrättad genom ombildning av fristående sektionen till en byrå)

37. Omändring av byrådirektörstjänsten i Ae 26 till byråchefstjänst i Bp 3.
38. Omändring av en förste byråingenjörstjänst i Ae 21 till byrådirektörstjänst i Ae 24.
39. Inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24.
40. Inrättande av en förste byråingenjörstjänst i Ae 23.
41. Inrättande av två förste byråingenjörstjänster i Ae 21.
42. Inrättande av en amanuenstjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
43. Inrättande av en kontoristtjänst i Ae 9 (registrator).

Sektionen för arbetsmarknadsärenden och statistik (ingår som en självständig enhet i första byrån)

44. Uppflyttning av en byrådirektörstjänst i Ao 24 till Ao 26.
45. Inrättande av en amanuenstjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
46. Förändring av en kontoristtjänst i Ae 9 till kansliskrivartjänst i Ae 10.

Sektionen för centralupphandling

47. Inrättande av en byråassistenttjänst i Ae 19.
48. Inrättande av två assistenttjänster i Ae 15.
49. Inrättande av två assistenttjänster i Ae 12.

Sektionen för utbildning inom vissa vårdyrken (upprättad inom överstyrelsen våren 1960)

50. Inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24.
51. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
52. Inrättande av en byråassistenttjänst i Ae 19.
53. Inrättande av en kontoristtjänst i Ae 9.

Personalbehov i övrigt m. m.

54. Inrättande av två kontoristtjänster i Ae 9.
55. Inrättande av två expeditionsvaktstjänster i Ae 7.
56. Ordinariesättning, beräknad efter näst högsta löneklassen, av tre extra ordinarie kanslibiträdestjänster.
57. Inrättande av 14 skriv- och kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång.
58. Ökning av anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m.

Ur överstyrelsens motivering för de framförda förslagen inhämtas bland annat följande.

3. Av många skäl har åtskilliga frågor inom överstyrelsens område knutits till verkschefen personligen. Det framstår också som nödvändigt att han har en kvalificerad befattningshavare, som ständigt står till hans disposition. Denne befattningshavare skall ha förmåga att självständigt göra de utredningar och förslag, som verkschefen uppdrager åt honom, och således uppfylla mycket höga kvalifikationer.

5. Under budgetåret 1959/60 uppgick antalet av överstyrelsen behandlade studiehjälpsärenden till cirka 28 000. Ökningen av antalet stipendieansökningar har de senare åren varit stor och byråchefen har själv måst ägna avsevärd tid åt deras handläggning. Arbetsbördan i övrigt gör det nödvändigt att i görligaste mån avlasta byråchefen hithörande ärenden. Överstyrelsen hemställer därför om inrättande av en tjänst som förste byråsekreterare för studiehjälpsärenden. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art anser överstyrelsen, att tjänsten bör placeras i lönegrad Ae 23.

15. Som närmaste medarbetare till den under punkt 13 angivna byrådirektören i A 26 föreslog överstyrelsen i föregående års anslagsäskanden inrättande av en förste byråingenjörstjänst i Ae 23 och överstyrelsens hemställan bifölls i så måtto, att en tjänst i Ag 23 inrättades från och med budgetåret 1960/61.

Det har visat sig vara omöjligt att i konkurrens med den enskilda arbetsmarknaden förvärva en tillräckligt kvalificerad tekniker å tjänsten. Det har

icke heller varit möjligt att få någon kvalificerad lärare vid tekniskt läroverk att söka tjänsten. Överstyrelsen ser sig därför nödsakad att redan nu föreslå uppflyttning av tjänsten till förste konsulenttjänst i lönegrad Ae 24.

18. Den del av yrkesutbildningen som tredje byrån har fått på sin lott kallas av tradition handelsutbildning. Denna benämning är ej adekvat. Huvuddelen av de elever som får sin utbildning inom detta område får nämligen inte handelsutbildning i egentlig mening utan kontorsutbildning. Inom heltidsutbildningen vid yrkesskolor med s. k. handelsundervisning är antalet elever på kontorslinjer cirka 4 gånger så stort som antalet elever på detaljhandelslinjer. Utbildningen på heltid för annan handel än detaljhandel är mycket obetydlig och representeras närmast av en 2-årig kurs vid en enskild statsunderstödd yrkesskola. I övrigt finns endast deltidsutbildning eller korta kurser på någon vecka. Även handelsgymnasierna är inriktade på kontorsutbildning och endast i ringa mån på handel i egentlig bemärkelse.

Av utbildningsområdets båda delar — kontorsutbildning och handelsutbildning — är sålunda den senare mycket illa tillgodosedd. Att här ett stort utbildningsbehov finns har framkommit bland annat genom de kontakter, som från olika håll inom näringslivet under de senaste åren tagits med överstyrelsen för att få till stånd en ordnad försäljarutbildning för annan handel än butikshandeln liksom också för att få till stånd en utbildning av inköpare.

För att överstyrelsen skall kunna tillgodose dessa utbildningsbehov krävs en fast anställd kvalificerad befattningshavare på byrån. Denna måste ha högskoleutbildning eller motsvarande utbildning på området. Vidare måste vederbörande ha kvalificerad praktisk erfarenhet av distribution samt lärarerfarenhet. För att några utsikter att förvärva en sådan befattningshavare skall finnas måste tjänsten vara placerad i lägst lönegrad 24. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen inrättande av en förste konsulenttjänst för utbildningsfrågor närmast avseende distributionsutbildning.

20. Överstyrelsen hemställde i sina anslagsäskanden för budgetåren 1959/60 och 1960/61, att den nuvarande assistenttjänsten i lönegrad Ae 17 måtte uppflyttas till lönegrad Ae 19. Överstyrelsen anförde härvid bland annat att för innehavaren av tjänsten fordrades kompetens som handelslärare. Med hänsyn till den stora efterfrågan på handelslärare, som för närvarande råder och som i framtiden väntas komma att ytterligare stiga, är det i längden omöjligt att med denna lönesättning hålla tjänsten besatt med kompetent innehavare. Genom det i år ingångna avtalet rörande handelslärarnas löner har den lärarkategori ur vilken assistenttjänsten rekryteras erhållit slutlöneklass motsvarande assistenttjänstens. Den nuvarande innehavaren av assistenttjänsten har återgått till handelslärarbanan. Överstyrelsen finner med hänsyn till det anförda ofrånkomligt att assistenttjänsten i lönegrad Ae 17 å tredje byrån uppflyttas till Ae 19.

22. Samordningen mellan enhetsskolans och yrkesskolans handelsundervisning vid utarbetande av undervisningsplaner kräver allt större uppmärksamhet. Det har därför blivit ofrånkomligt att avlasta den pedagogiskt utbildade assistenten (se p. 20) ärendegrupper av mera rutinmässig karaktär. Av denna karaktär är exempelvis vissa behörighetsärenden samt materialärenden. Överstyrelsen föreslår, att för handläggning av dylika ärenden inrättas en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång (Af 9) på överstyrelsens tredje byrå.

26. I proposition nr 90 till 1960 års riksdag sidan 80 äskade departementschefen medel till fyra lektorat i psykologi och metodik i Ae 24 eller 26. De avsågs för utbildning av lärare inom yrkesundervisningen. I samband därmed uttalades, att övriga tjänster, som borde inrättas inom detta område, skulle vara adjunkturer. I betänkandet angående utbildning av lärare i yrkesämnen (SOU 1959: 8) hade föreslagits att samtliga tjänster av detta slag borde vara lektorat. Till denna uppfattning anslöt sig överstyrelsen i sitt yttrande.

Överstyrelsen anser det mycket betydelsefullt, att de lärartjänster, som inrättas på detta område, tillsättes med lektorer. Dessa lärare skall i sin undervisning även pröva och introducera nya undervisningsmetoder och reformpedagogiska rön. Överstyrelsen hemställer, att ytterligare fyra lektorstjänster i psykologi och pedagogik i Ae 24 respektive 26 allt efter sökandenas kompetens inrättas.

I kostnadsberäkningarna för anslaget till utbildning av lärare vid yrkesundervisningen har överstyrelsen i konsekvens härmed räknat ner bruttokostnaderna med 4 × 30 000 = 120 000.

30. Utbildningen av lärare vid yrkesundervisningen har såväl ifråga om antalet kurser som antalet deltagare ökat mycket kraftigt under senare år. 1959 var antalet deltagare dubbelt så stort som 1957. 1959 anordnades 77 kurser. Innevarande år har redan anordnats eller utannonserats 98 kurser. Ytterligare ökning är att emotse. Redan nu är tillgången på mera kvalificerad biträdespersonal för knapp, vilket medfört att högre befattningshavare i alltför stor omfattning måst ägna sig åt arbetsuppgifter, som bort ombesörjas av personal i lägre tjänsteställning. Behovet av en förstärkning av byrån på denna punkt är därför mycket stort. Två assistenttjänster i Ae 17 bör därför inrättas. Den ena bör avses för verksamheten med utbildning av lärare inom industri och hantverk och därför äga kompetens såsom yrkeslärare. Den andre bör avses för lärarutbildningen inom handelns område och därför ha handels- eller kontorsutbildning samt helst någon lärarerfarenhet.

35. Ifrågavarande tjänsteman avses närmast skola biträda med teknisk granskning av ärenden rörande anskaffande av undervisningsmateriel till skolor för industri och hantverk. Den mycket betydande ökning av upphandlingsverksamheten, som ägt rum de senaste åren, avser till väsentlig del materiel för kurser inom verkstadsskolesektionens arbetsområde. En enda tjänsteman kan icke längre på ett tillfredsställande sätt förbereda den mängd av ärenden rörande anskaffning av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel, som måste behandlas av denna sektion. Befattningshavaren i fråga avses även skola förbereda byggnadsärenden då det gäller att lämna sakupplysningar beträffande utformningen av lokaler, utrymmesbehov för olika avdelningar m. m. samt därjämte granska ritningar till lokaler för verkstadsskolor. Det torde icke vara möjligt att erhålla en lämplig kraft för ovan nämnda arbetsuppgifter, om tjänsten placeras i lägre lönegrad än Ae 19.

47—49. Inköpsverksamheten genom överstyrelsens centralupphandling har stegrats mycket väsentligt. Ökningen av verksamheten framgår av nedanstående tablå:

	antal order	inköpssumma
1955	5 200	4 850 000
1956	7 860	7 821 224
1957	11 344	14 300 760
1958	16 348	23 683 875
1959	32 658	46 414 050
1960 (1:a halvåret)	24 675	38 985 631

I viss omfattning har ökningen föranletts av anskaffning till kurser för arbetslösa m. fl. En mycket väsentlig ökning har emellertid skett också på grund av det ordinarie yrkesskolväsendets utveckling. Vad beträffar den förra delen av verksamheten har uppkomna personalbehov i någon mån kunnat tillgodoses genom anställning av tillfällig personal, som avlönats från anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal. Den »ordinarie» verksamhetens tillväxt kräver emellertid även den ökade personalresurser. Denna del av verksamheten kan förväntas även fortsättningsvis bli av mycket stor omfattning.

Det må i detta sammanhang framhållas, att den genom centralupphandlingen bedrivna anskaffningsverksamheten med tiden — delvis efter förslag från statens sakrevision — kommit att omfatta andra behovsområden än de från början förutsatta. Sålunda förekommer upphandling för arbetsträningsverkstäder, försöksskolans klass 9 y, universitet och högskolor, mentalsjukhusens och fångvårdens utrustningskommittéer. Härtill kommer strököp för ett flertal olika myndigheter. Sakrevisionen har för överstyrelsen framhållit betydelsen av att avsevärda belopp kunnat sparas genom denna anordning och att en utvidgning av denna anskaffningshjälp måste för statsverket anses önskvärd och ekonomiskt befogad. Centralupphandlingen bör, har sakrevisionen framhållit, ges en kapacitet, som ger den möjlighet att handha den upphandling det är önskvärt att lägga på den. Särskilt betydelsefullt har sakrevisionen ansett det vara, att anskaffningen för klass 9 y kan fortsätta och utvidgas i den takt, utbyggandet av denna skolform gör det erforderligt.

Vid sidan av upphandlingsverksamheten står centralupphandlingen skolorna till tjänst med upplysningar i olika hänseenden. Omfattningen av denna verksamhet, som får anses mycket betydelsefull, har under åren ökat och tar nu en icke oväsentlig tid i anspråk.

Med stöd av vad ovan anförts och under hänvisning till den stora kostnadsbesparing för statsverket som inköpsverksamheten medför — lågt räknat torde det för närvarande röra sig omkring 5 000 000 kronor per år — får överstyrelsen föreslå inrättandet av en byråassistenttjänst i lönegrad Ae 19, två assistenttjänster i lönegrad Ae 15 och två assistenttjänster i lönegrad 12.

50. Vid sektionen för utbildning inom vissa vårdyrken handlägges för närvarande ärenden dels rörande utbildning av personal för sjukvården (sjukvårdsbiträden och undersköterskor), dels ock utbildning av arbetsterapeuter.

Sektionen står tills vidare under ledning av en konsulent, vilken uppbär arvode motsvarande lönegrad A 24 av, för närvarande, medel från anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. Konsulenten handhar alla frågor rörande yrkesutbildningen för ovannämnda kategorier.

Utbildning för ifrågavarande sjukvårdspersonal har i relativt blygsam omfattning pågått från och med budgetåret 1957/58, men under budgetåret 1959/60 har verksamheten undergått en kraftig utveckling och från och med innevarande år har också en omläggning av undervisningen ägt rum. Antalet kurser för utbildning av sjukvårdsbiträden, som under budgetåret 1959/60 utgjorde omkring 50, beräknas för budgetåret 1961/62 utgöra omkring 250. Undersköterskeutbildningen beräknas öka i motsvarande omfattning. Konsulentens arbete omfattar med hänsyn till den kraftiga utbredningen av kursverksamheten inom enbart angivna yrkesområden utöver normalt till tjänsten hörande administrativa och rådgivande uppgifter även i mycket stor utsträckning utredande och planläggande verksamhet. Detta torde i fortsättningen bli fallet i ökad omfattning, då insikten om behovet av intensifierad utbildning inom berörda vårdyrken stiger. Med hänsyn bland annat till de krav, som måste ställas på chefen för ifrågavarande sektion, bör denna ha byrådirektörs tjänsteställning. Överstyrelsen föreslår därför, att en byrådirektörstjänst med placering i lönegrad Ae 24 inrättas.

53. För närvarande är på sektionen för utbildning inom vissa vårdyrken placerat ett kanslibiträde i lönegrad Ae 7, som för närvarande avlönas med medel från anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. Med denna tjänst har förenats arbetsuppgifter, som i regel utföres av befattningshavare i väsentligt högre tjänsteställning. Även i fortsättningen måste på denna befattningshavare läggas uppgifter av kvalificerad natur, varför en kontoristtjänst i lönegrad Ae 9 föreslås inrättad.

54. Å överstyrelsens första byrå tjänstgör för närvarande två kontorister, som upprättar jämförande meritöversikter över sökande till lediga tjänster, bland annat lektorstjänster vid högre tekniska läroverk och rektorstjänster vid yrkesskolor. Omfattningen av arbetet har visat sig vara så stor, att överstyrelsen varit nödsakad att tidvis detta år tillsätta extra personal för att icke alltför stor eftersläpning skulle uppstå. Utan förstärkning av personalen kommer arbetet med upprättandet av nämnda meritöversikter ej att kunna skötas tillfredsställande framdeles, då man har att räkna med den ökning som följer av ökat antal såväl yrkesskolor som tekniska läroverk. Överstyrelsen hemställer därför, att för dessa arbetsuppgifter inrättas en ny tjänst som kontorist i Ae 9.

58. Överstyrelsen finner det nödvändigt att tillräckliga medel står till överstyrelsens förfogande för anlitande av sakkunskap i form av fackkonsulenter och övrig expertis inom de olika byråernas verksamhetsområden. Den vidgade pedagogiska och konsulterande verksamhet, som från överstyrelsens sida är nödvändig inom de olika områdena, kräver ett mera kontinuerligt anlitande av experter än vad som blir möjligt inom ramen för nu anvisade medel. För nästkommande budgetår räknar överstyrelsen med ett medelsbehov för detta ändamål av 1 539 000 kronor, vilket innebär en ökning av årets anslag med 402 000 kronor.

Årsarvodet per examensombud utgår från och med budgetåret 1957/58 med högst 450 kronor till ombud vid tekniskt gymnasium och tekniska fackskolan vid högre tekniska läroverket i Stockholm samt med högst 300 kronor till ombud vid övriga fackskolor. Överstyrelsen föreslår en höjning av arvodena till 550 respektive 400 kronor. Merkostnaderna härför, vilka inräknats i ovan angivna ökning med 402 000 kronor, torde kunna beräknas till 8 300 kronor.

Statens lönenämnd har icke haft något att erinra mot bifall till det under punkt 25 framförda förslaget om inrättande av en tjänst som assistent i Ae 17, ej heller mot bifall till inrättande av en av de under punkt 54 föreslagna kontoristtjänsterna. Under punkt 39 föreslagen byrådirektör i Ae 24 bör enligt nämndens mening placeras som förste byråsekreterare i Ae 23, under punkt 40 föreslagen förste byråingenjör i Ae 23 placeras i Ae 21, under punkt 50 föreslagen byrådirektör i Ae 24 placeras som förste byråinspektör i Ae 23, under punkt 52 föreslagen byråassistent i Ae 19 placeras som assistent i Ae 17 samt under punkt 53 föreslagen kontorist i Ae 9 och en av de under punkt 54 föreslagna kontoristerna i Ae 9 placeras som kanslibiträden i Ae 7. I fråga om den under punkt 18 föreslagna tjänsten som förste konsulent i Ae 24 tillstyrker nämnden placering i Ae 23, därest på tredje byrån behov av tjänst för kvalificerad självständig föredragande föreligger. Nämnden kan icke biträda de under punkterna 12, 14, 15, 27, 36 och 46 framförda förslagen om lönegradsuppflyttning.

Departementschefen. Frågan om yrkesutbildningens centrala ledning befinner sig alltjämt under utredning. Med hänsyn till den pågående snabba utbyggnaden av landets yrkesskolväsen finner jag det emellertid för min del nödvändigt att överstyrelsens personalresurser nu väsentligt förstärkes. Det bör ske i enlighet med vad jag i det följande föreslår.

Beträffande överstyrelsens första byrå tillstyrker jag ordinariesättning av den befintliga kamreraretjänsten i Ae 17 (p. 6).

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag här medel för uppflyttning av en byråingenjörstjänst i Ag 23 på andra byrån till en förste konsulenttjänst i Ag 24 (p. 15). Jag tillstyrker vidare en förstärkning av andra byråns verkstadsskolesektion med en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång för administrativa arbetsuppgifter (p. 34) och med en byråingenjörstjänst i Ae 19 för biträde med teknisk granskning av ärenden rörande anskaffande av undervisningsmateriel (p. 35).

En förstärkning av tredje byrån synes påkallad inte minst med hänsyn till det förslag om handelsgymnasiereform, som jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen. Jag förordar därför, att på nämnda byrå inrättas dels en konsulenttjänst i Ae 23 (p. 18) och dels en assistenttjänst i Ae 12 för fullgörande av de arbetsuppgifter, för vilka överstyrelsen föreslagit en kanslisttjänst (p. 22).

Med hänsyn till arbetsuppgifternas ökade omfattning på fjärde byrån tillstyrker jag, att en assistenttjänst i Ae 17 inrättas på denna byrå (p. 25).

Under hänvisning till vad jag anfört i proposition 1960: 90 s. 80 föreslår jag, att fyra adjunktstjänster i Ao 23 inrättas för tjänstgöring inom utbild-

ningen av lärare vid yrkesundervisningen (p. 26). Den pågående utbyggnaden av denna utbildningsverksamhet motiverar vidare att femte byrån förstärkes med en assistenttjänst i Ae 17 (p. 30).

Jag anser mig även böra tillstyrka, att sektionen för centralupphandling förstärkes med en assistenttjänst i Ae 17 (p. 47) och två assistenttjänster i Ae 12 (p. 49).

Vid sektionen för utbildning inom vårdyrken bör finnas, som chef för sektionen en konsulent i Ae 23 (p. 50) samt vidare en assistent i Ae 17 (p. 52) och ett kanslibiträde i Ae 7 (p. 53). Jag tillstyrker inrättande av dessa tjänster.

Med anledning av vad överstyrelsen under skilda punkter föreslagit tillstyrker jag vidare inrättande av två amanuenstjänster i reglerad befordringsgång samt en ytterligare ökning av biträdespersonalen genom inrättande av fem nya biträdestjänster i reglerad befordringsgång. Slutligen vill jag i detta sammanhang beträffande förslaget under punkten 3 framhålla, att behovet av arbetskraft av där avsett slag får tillgodoses inom ramen av för överstyrelsen tillgängliga personalresurser.

Anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. har i staten för innevarande budgetår uppförts med 1 137 000 kronor. Härav har 900 000 kronor beräknats för ersättning till personal för omskolningsverksamheten. I enlighet med överstyrelsens förslag torde för nästa budgetår anslagsmedlen för detta särskilda ändamål böra bibehållas vid detta belopp. Beloppet bör ställas till överstyrelsens disposition först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t. Beträffande de för övriga ändamål avsedda medlen under denna anslagspost tillstyrker jag en uppräkning med 50 000 kronor.

Av överstyrelsen i övrigt framförda förslag kan jag inte biträda.

Under hänvisning till vad jag sålunda förordat och med beaktande jämväl av utgiftsförändringar av i huvudsak automatisk natur beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 4 534 000 kronor, vilket innebär en höjning med 817 400 kronor.

Anslaget torde böra fördelas på olika poster på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	951 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	12 200
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., *förslagsvis*	1 187 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 561 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	759 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	63 000
Summa kronor	4 534 000

c) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 534 000 kronor.

[105] **4. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	288 200	349 238
1959/60	535 200	530 313
1960/61 (statsliggaren s. 792)	443 200	
1961/62 (förslag)	543 000	

Överstyrelsens för yrkesutbildning äskanden under detta anslag innebär, att anslaget för nästa budgetår höjes med 231 800 kronor enligt följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. (nu 8 000)	of.
2. Reseersättningar (nu 106 000)	+ 39 000
3. Expenser (nu 316 700)	+ 140 800
4. Publikationstryck (nu 12 500)	+ 17 000
5. Särskild anslagspost till anskaffande av automatväxel (nu 0)	+ 35 000
	+ 231 800

Ökningen under anslagsposten till reseersättningar motiveras främst med av överstyrelsen under föregående anslag begärda personalökningar. Även om de föreslagna personalförstärkningarna ej i allt vinner gehör blir en ökad reseverksamhet nödvändig. Sålunda räknar överstyrelsen bland annat med ett belopp av 10 000 kronor för tjänsteresor till de nordiska grannländerna och hemställer, att av anslagsposten högst sagda belopp får användas för tjänsteresor till dessa länder.

Av ökningen under expensposten belöper 6 000 kronor på av överstyrelsen beräknad kostnadsökning för bränsle, lyse och vatten samt 70 000 kro-

nor på inköp av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier, avsedda för den av överstyrelsen under föregående anslagspunkt föreslagna utökade personalen. Med hänsyn till den förväntade fortsatta expansionen av verksamheten räknar överstyrelsen även med ett ökat behov av expensmedel av icke engångsnatur till ett belopp av 64 800 kronor.

Höjningen under punkt 4 motiveras bland annat med behovet att utge en engelsk version av broschyren »Yrkesutbildningen i Sverige».

Kostnaderna för anskaffande av en automatisk telefonväxel beräknar överstyrelsen till 80 000 kronor. Genom nådigt beslut den 4 november 1960 har överstyrelsen bemyndigats beställa en dylik växel. För ändamålet kan av tillgängliga medel disponeras ett belopp av 45 000 kronor. För att täcka resterande kostnader hemställer överstyrelsen nu om anvisande av 35 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till att delposten för reseersättningar icke helt utnyttjats under senare budgetår, kan jag inte tillstyrka någon uppräkning av denna delpost. För bränsle, lyse och vatten tillstyrker jag en uppräkning med begärda 6 000 kronor. Den för övriga expenser begärda anslagshöjningen torde böra begränsas till 22 000 kronor, huvudsakligen för anskaffande av de möbler och den kontorsutrustning m. m., som erfordras till följd av den under föregående anslagspunkt förordade personalökningen. Under ifrågavarande delpost bör, liksom för innevarande budgetår, beräknas ett särskilt belopp av 100 000 kronor att efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t ställas till överstyrelsens förfogande för eventuellt uppkommande behov i samband med överstyrelsens handhavande av omskolningskurser för arbetslösa.

Delposten till publikationstryck har innevarande budgetår höjts med 8 000 kronor för bekostande av en ny upplaga av broschyren »Yrkesutbildningen i Sverige». För budgetåret 1961/62 torde en nedräkning av posten böra ske med samma belopp.

Det för anskaffande av en telefonväxel tillgängliga belopp å 45 000 kronor, som överstyrelsen räknar med, utgöres av icke ianspråktagna medel, som anvisats för kostnader i samband med ämbetsverkets flyttning. Starka skäl talar för att överstyrelsen förses med en automatisk telefonväxel. Här torde emellertid böra beräknas medel för hela den till 80 000 kronor uppgående kostnaden härför.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (443 200 + 6 000 + 22 000 — 8 000 + 80 000 =) 543 000 kronor i avrundat tal. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 543 000 kronor.

[106] **5. Länsskolnämnderna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 859 000	3 618 635
1959/60	3 859 000	3 920 951
1960/61 (statsliggaren s. 664)	4 041 000	
1961/62 (förslag)	4 732 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 1 397 900 kronor till 5 438 900 kronor. Ökningen är delvis av automatisk natur på grund av den allmänna lönehöjningen, löneklassuppflyttningar och ökade kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter. I övrigt är ökningen föranledd av följande förslag om inrättande av nya tjänster m. m.

1. Inrättande av en tjänst som skolinspektör i Bo 1 vid länsskolnämnden i Uppsala län.
2. Inrättande av 21 kanslisttjänster i Ae 15.
3. Inrättande av 14 kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång eller, om detta förslag ej bifalles, ökning av delposten till experter samt extra sekreterar- och biträdeshjälp med 40 000 kronor.
4. Anvisande av 48 000 kronor till arvoden åt fortbildningskonsulenter.
5. Anvisande av 24 000 kronor till sekreterar- och biträdeshjälp åt fortbildningskonsulenterna.
6. Anvisande under posten till Arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal m. m. av 40 000 kronor till oförutsedda behov.

Som motivering till förslagen anför skolöverstyrelsen bland annat följande.

1. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår väckte överstyrelsen förslag om inrättande av en ny skolinspektörstjänst vid länsskolnämnden i Uppsala län. Som överstyrelsen då framhöll, hade redan skolstyrelseutredningen i sitt betänkande angående skolväsendets lokala och regionala ledning (SOU 1955: 31 s. 323) räknat med att en förstärkning av inspektörspersonalen vid denna nämnd inom kort skulle vara erforderlig. Överstyrelsen ansåg, att den arbetsbörda, som åvilade länsskolinspektören, var så mångskiftande och tung, att effektiva åtgärder för en förbättring av förhållandena var oundgängligen erforderliga. Förslaget om inrättande från och med den 1 juli 1960 av en ny ordinarie skolinspektörstjänst vann emellertid icke Kungl. Maj:ts bifall.

De skäl, på vilka överstyrelsen i nästföregående års anslagsäskanden grundade sitt yrkande, har under det gångna budgetåret vunnit i styrka genom ökad erfarenhet av länsskolnämndens svårigheter på grund av underbemanningen på inspektörssidan.

2. Beträffande behovet av personalförstärkning för länsskolnämndernas expeditioner vill överstyrelsen först med skärpa framhålla, att organisationen på denna punkt är alltför knappt tilltagen. Detta förhållande torde nu, sedan större erfarenhet vunnits om nämndernas arbetsförhållanden,

vara så starkt betygat att någon ytterligare dokumentering icke synes erforderlig. Som i nästföregående års anslagsäskanden framhölls, har den egentliga inspektionsverksamheten genomgående måst inskränkas till följd av inspektörernas ökade arbete på kanslierna, och övertidsarbete har i stor utsträckning måst tillgripas.

Överstyrelsen — som med beklagande konstaterat, att förhållandena vid länsskolnämnderna på grund av personalknapphet synes vara på väg att utvecklas i just den riktning, för vilken departementschefen vid bedömningen av personalbehovet i propositionen 1956: 182 varnade — vill ånyo understryka vikten av att personalorganisationen får en sådan omfattning och kapacitet, att det pedagogiska och organisatoriska arbete, som i första hand åvilar inspektörerna, icke skall behöva eftersättas för rent administrativa uppgifter, vilka lämpligen bör utföras av andra tjänstemän. Tillika vill överstyrelsen ånyo framhålla, att en rimlig utökning av länsskolnämndernas personal utgör förutsättningen för en delegering av ärendegrupper från överstyrelsen till nämnderna i den utsträckning överstyrelsen förutsatt.

Överstyrelsen föreslår inrättande vid länsskolnämnderna av 21 kanslisttjänster, d. v. s. en sådan tjänst vid varje länsskolnämnd utom i Gotlands, Blekinge samt Göteborgs och Bohus län.

Då en länsskolnämnd är ett så relativt litet verk, i viss mening isolerat, och icke kan bjuda samma möjligheter till befordran som de centrala verken eller deras vederlikar finner överstyrelsen det synnerligen angeläget, att kanslisttjänsterna vid länsskolnämnderna inrättas som fasta tjänster ovanför den reglerade befordringsgången och som extra ordinarie placeras i lönegrad Ae 15.

3. I och för sig skulle enligt överstyrelsens mening en betydande höjning av delposten till experter samt extra sekreterar- och biträdespersonal vara erforderlig med hänsyn till de successivt stegrade lönekostnaderna samt den ökning i arbetsbelastningen, som för vissa länsskolnämnder kommer att inträda genom s. k. lokala skolinspektörers avgång och överflyttandet på länsskolnämndernas kanslier av deras expeditionsarbete. Därtill kommer att vissa nämnder avstått från att begära inrättande av kanslisttjänster eller nyinrättande av kontorsbiträdestjänster och i stället önskat att få detta behov tillfredsställt genom förbättring av tillgången på medel för ersättningar till experter samt för extra sekreterar- och biträdeshjälp. Emellertid måste hänsyn tagas till att överstyrelsen förordar inrättande av fjorton kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång. Bifall till detta yrkande måste innebära, att kraven på nu ifrågavarande delpost minskas. Med hänsyn till den knapphet, med vilken posten utmätts, vill överstyrelsen emellertid icke föreslå någon nedskärning av de för nu angivna ändamål beräknade medlen utan föreslår, att även för budgetåret 1961/62 för dessa ändamål räknas med ett oförändrat belopp, 235 500 kronor, således under förutsättning att den föreslagna kontorsbiträdespersonalen förverkligas. Skulle så icke bliva fallet, föreslår överstyrelsen en uppräkning av detta belopp till 275 000 kronor.

4. Under hänvisning till vad överstyrelsen föreslagit i fråga om anslag till lärares fortbildning m. m. vill överstyrelsen här hemställa, att ur anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal medel måtte ställas till förfogande också till arvoden åt fortbildningskonsulenter hos länsskolnämnderna. För detta ändamål räknar överstyrelsen med ett belopp av (24 × 2 000 =) 48 000 kronor. Härvid förutsätter emellertid överstyrelsen, att arvodena lämpas efter förhållandena i

de enskilda fallen och att eventuella merkostnader bestrides ur de under posten i övrigt till förfogande stående medlen.

Överstyrelsen föreslår vidare, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i fortsättningen betecknas förslagsvis och anför som motivering härför bland annat följande.

Ur posten utgår först och främst grundlönerna till ett genom regleringsbrev bestämt antal tjänstemän i reglerad befordringsgång (för närvarande amanuens- och viss biträdespersonal), för vilket ändamål envar av de länsskolnämnder, som har sådan personal, fått visst belopp sig tilldelat. Vidare har posten att tillgodose avlöningskostnader för vikarier för skolinspektörer, förste byråsekreterare och kanslibiträden utom i de fall, då till vikarie förordnas en ordinarie statstjänsteman, t. ex. en läroverkslektor eller en övningsskollärare vid ett seminarium. I dessa sistnämnda fall belastar vikariatskostnaderna anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän, som ju har förslagsanslags natur. Det bör observeras, att när icke-ordinarieposten belastas blir kostnaderna mycket betydande. Med hänsyn till att denna anslagspost icke haft förslagsanslags natur utan varit maximerad, borde strängt taget överstyrelsen, då den meddelat vikarieförordnande på inspektörstjänst, och vederbörande länsskolnämnd, då den förordnat vikarier på förste byråsekreterartjänst eller kanslibiträdestjänst, alltid först ha undersökt, i vad mån anslagspostens dagsläge tilläte, att man för vikariatet anlitade den person, som vore den för detsamma lämpligaste, och om så icke vore fallet — något som på grund av postens ringa storlek skulle ha varit det normala — inskränkt sig till ett urval bland statsanställda ordinarie befattningshavare. Att hänsynen till en anslagsposts tekniska natur sålunda skulle bliva avgörande eller få spela en betydande roll för rekryteringen av vikarier på ifrågavarande tjänster synes dock orimligt. Men anslagspostens reella belastningssiffror talar, som i det följande närmare kommer att angivas, sitt tydliga språk, och det kan ifrågasättas huruvida icke — om nu gällande förutsättningar kommer att bestå — rekryteringsfrågan då måste helt underordnas hänsynen till anslagspostens art och villkor.

Det ligger i sakens natur, att omfattningen av de vikariat, varom här är fråga, endast delvis kan överblickas och kostnadsberäknas. De vikariat, som föranledes av ifrågavarande tjänstemäns semester, utgör ju en säker faktor för bedömningen. Men tjänstledighet av olika anledningar — sjukdom, förordnanden på andra tjänster, offentliga uppdrag o. s. v. — kan i allmänhet icke förutses, och det är i själva verket ogörligt att med någon större grad av säkerhet beräkna den anslagsbelastning, som blir följden av de så uppkomna vikariaten. Att under alla förhållanden vikariat under vakanser vid länsskolnämnderna måste förekomma i full utsträckning finner överstyrelsen självklart. För ett så litet verk med en så knappt tilltagen personalorganisation och en så stor arbetsbelastning som en länsskolnämnd är varje frånvaro av en arbetskraft alltför kännbar för att kunna lämnas utan täckning.

Den nu förda argumenteringen, som också stöder sig på överstyrelsens erfarenhet av de betydande olägenheterna av den nuvarande ordningen, leder först och främst fram till ett upprepande av överstyrelsens tidigare framförda yrkande på att denna anslagspost måtte få förslagsanslags natur från och med budgetåret 1961/62.

De nyss återgivna synpunkterna är även avsedda att tjäna som stöd för överstyrelsens förslag om att det belopp under icke-ordinarieposten, som står till skolöverstyrelsens disposition höjes med 202 000 kronor till 300 000 kronor. Härom anför överstyrelsen dessutom bland annat följande.

För budgetåret 1959/60 har för avlöningskostnader till annan här avsedd icke-ordinarie personal än den som är infogad i reglerad befordringsgång disponerats 78 000 kronor, vilket belopp varit ställt till överstyrelsens förfogande. För innevarande budgetår har detta belopp höjts till 98 000 kronor. Även om det är ganska vanskligt att bilda sig en säker föreställning om de verkliga belastningssiffrorna på posten — beroende bland annat därpå att länsstyrelsernas bokföringspraxis beträffande den angivna differentieringen av avlöningskostnader för vikarier synes ha varit vacklande — är det uppenbart, att medelsåtgången står i en orimlig proportion till postens tillgångar. Enligt från länsskolnämnderna infordrade uppgifter har kostnaderna för avlöningar till vikarier för nämnda budgetår, frånsett rörligt tillägg, uppgått till något över 350 000 kronor. Därav synes på nu ifrågavarande anslagspost belöpa icke mindre än något över 275 000 kronor. Även om dessa siffror icke är fullt säkra, finnes anledning till antagandet, att posten på denna punkt skulle ha haft än högre belastning, därest bokföringskungörelsens föreskrifter strikt följts. Under hänvisning till den förda argumenteringen beträffande denna anslagsposts budgettekniska natur liksom också beträffande nödvändigheten av att vikarierekryteringen säkerställes efter de riktlinjer, som nyss angivits, finner överstyrelsen, med hänsyn också tagen till belastningssiffrorna, en mycket betydande höjning av anslagsposten i detta hänseende oundgängligen nödvändig. Överstyrelsen beräknar för ändamålet 300 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Statskontoret anför beträffande överstyrelsens förslag om förstärkning av den administrativa personalen, att det icke lämnats några mera ingående uppgifter rörande nämndernas arbete under det andra verksamhetsåret, exempelvis beträffande minskningen av inspektionsverksamheten eller om övertidsarbetet. Någon ny utredning, motsvarande den som gjordes av statens skolinspektörsförbund under våren 1959 och som åberopades av överstyrelsen i anslagsäskandena för innevarande budgetår, synes för övrigt icke ha företagits. Säkra hållpunkter saknas enligt statskontorets mening för ett bedömande av frågan i vad mån behovet av ökad personal är av bestående art, särskilt som nämnderna varit i verksamhet endast två år. Bland annat mot bakgrunden härav anser statskontoret, att försiktighet bör iakttagas i vad det gäller att tillgodose nämnderna med nya administrativa tjänster. Tillskapandet av sådana bör föregås av noggrann utredning rörande arbetsmängden och arbetsförhållandena i övrigt vid de olika nämnderna. I samband därmed bör jämväl möjligheterna att vinna arbetslättnad genom rationaliseringsåtgärder undersökas. Med hänsyn till kompetensutredningens uttalande att länsskolnämndernas kansliuppgifter med fördel kan handläggas av kanslister och då det måste anses värdefullt att vid framtida överväganden om eventuella utökningar av nämndernas personal ha tillgång till erfarenheter av kanslisters arbete på nämndernas kanslier, före-

slår statskontoret, att vid envar av fyra à fem större nämnder — dock icke vid nämnden i Malmöhus län, som förfogar över en amanuenstjänst — från och med budgetåret 1961/62 försöksvis inrättas en extra kanslisttjänst i reglerad befordringsgång. Ämbetsverket förutsätter, att kanslisterna skall genomgå särskild kanslistutbildning. Statskontoret föreslår även, att delposten till ersättningar till experter samt extra sekreterar- och biträdeshjälp för nästkommande budgetår uppräknas med 35 000 kronor, vilket belopp enligt ämbetsverkets mening till större delen utgör kompensation för höjning av löner och arvoden.

Departementschefen. Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår, liksom tidigare, föreslagit en betydande personalförstärkning vid länsskolnämnderna genom inrättande av ytterligare en skolinspektörstjänst samt 21 kanslisttjänster och 14 kontorsbiträdestjänster (p. 1—3). Jag finner mig inte heller i år kunna tillstyrka dylika förstärkningar utan förordar i detta sammanhang endast en uppräkning med 30 000 kronor av delposten till ersättningar till experter samt extra sekreterar- och biträdespersonal. Den under punkten 6 föreslagna medelsanvisningen till oförutsedda behov kan jag inte heller förorda.

Under hänvisning till det förslag jag i det följande kommer att framlägga om ökade insatser för lärares fortbildning, förordar jag under detta anslag i enlighet med överstyrelsens förslag en medelsanvisning av sammanlagt 72 000 kronor för att möjliggöra anställandet av arvoderade fortbildningskonsulenter vid länsskolnämnderna samt för viss biträdeshjälp åt dessa konsulenter (p. 4 och 5).

Med anledning av vad överstyrelsen anfört rörande anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förordar jag att en viss uppräkning av posten för nästa budgetår göres i anslutning till numera vunna erfarenheter om medelsbehovet för vikarier. Därvid bör, likaså med ledning av erfarenheterna om belastningen, en viss justering ske av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Med hänsyn till vad jag här förordat och med beaktande av automatiska utgiftsförändringar, huvudsakligen till följd av beslutade lönehöjningar, beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår till 4 732 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 691 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för länsskolnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	2 624 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	323 000

3. Arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal m. m., *förslagsvis*	364 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	440 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	920 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	61 000
Summa kronor	4 732 000

b) till *Länsskolnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 732 000 kronor.

[107] **6. Länsskolnämnderna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 121 000	761 912
1959/60	1 039 000	853 315
1960/61 (statsliggaren s. 665)	1 024 000	
1961/62 (förslag)	994 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i avrundat tal 88 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. (nu 4 000)	+ 4 000
2. Reseersättningar åt länsskolnämndernas ledamöter (nu 150 000)	— 25 000
3. Reseersättningar åt skolinspektörerna och nomadskolinspektören (nu 420 000)	of.
4. Reseersättningar i övrigt (nu 160 000):	
a) vikarier för inspektörer (nu beräknat 100 000)	of.
b) experter (nu högst 30 000)	— 8 000
c) förste byråsekreterare m. fl. (nu högst 17 000)	of.
d) vikarier för andra tjänstemän än skolinspektörer	+ 15 000
e) resor för skolinspektörer i samband med skolstudier	+ 10 000
f) flyttningsersättningar (nu beräknat 13 000)	+ 2 000
g) resor för fortbildningskonsulenter	+ 20 000
5. Expenser (nu 290 000):	
a) ersättning till skolinspektör, som ej är stationerad på länsskolnämnds kansliort, och till nomadskolinspektören för tillhandahållande av tjänstelokal med möbler och annan erforderlig rumsinredning samt för belysning och städning av sådan lokal (nu 10 000)	— 4 250
b) telefon (nu 90 000)	+ 15 000
c) belysning (nu 10 000)	of.
d) övriga expenser (nu 180 000)	+ 58 500
Summa ökning kronor	87 250

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas i övrigt beträffande de olika posterna bland annat följande.

2. Belastningen av delposten för budgetåret 1959/60 visade i avrundat tal 95 000 kronor. För budgetåret 1961/62 har länsskolnämnderna beräknat medelsbehovet till 128 000 kronor. Med hänsyn till att under posten bör beräknas medel till resekostnader för deltagande i ett större länsskolnämndsmöte, anordnat av överstyrelsen, anser sig överstyrelsen emellertid icke böra föreslå en större sänkning än till 125 000 kronor.

4 b. Medelsbehovet under denna post har uppenbarligen varit mindre än vad som tidigare beräknats, och överstyrelsen anser sig med hänsyn därtill nu böra räkna med ett med 8 000 kronor till 22 000 kronor minskat belopp.

4 d. Överstyrelsen beräknar under denna post en medelsökning med 15 000 kronor för sådana rese- och traktamentskostnader, vilka föranledes av en på annan ort än kansliorten stationerad vikaries resor mellan dessa orter i samband med till- eller frånträdandet av sitt vikariat och av hans rätt att under vikariatet åtnjuta traktamente.

5 a. Med hänsyn till att antalet lokala skolinspektörer minskat och beräknas komma att på grund av avgång med pension ytterligare minska torde de för denna grupp av inspektörer anvisade medlen för detta ändamål kunna för budgetåret 1961/62 nedskäras med 4 250 kronor.

5 b. Kostnaderna för telefon beräknas med hänsyn till den föreslagna personalökningen komma att stiga under budgetåret 1961/62. Kostnaderna för av denna ökning föranledda telefonanläggningar och abonnemang beräknar överstyrelsen till omkring 13 000 kronor. För budgetåret 1959/60 har hela det för året anvisade beloppet, 85 000 kronor, förbrukats och visat sig endast nätt och jämnt täcka behovet.

5 d. Delposten till övriga expenser var för budgetåret 1959/60 uppförd med 140 000 kronor. Posten blev helt förbrukad, och i samband med viss omfördelning av de belopp, som av överstyrelsen tidigare tilldelats nämnderna för detta ändamål, kunde ett överskridande på något över 4 400 kronor konstateras.

Posten är nu uppförd med 180 000 kronor. För budgetåret 1961/62 torde för länsskolnämnderna kvarstå ett icke obetydligt behov av utrustning med engångskaraktär. Detta framgår dels av till överstyrelsen ingivna framställningar om nyanskaffning, framförallt av kontorsmaskiner, dels också av det förhållandet att nämndernas yrkanden på denna punkt slutar på ett så högt belopp som 200 000 kronor. Överstyrelsen hemställer därför, att innevarande budgetårs engångsanvisning på 40 000 kronor får kvarstå oförändrad även för budgetåret 1961/62. — Överstyrelsen har vidare föreslagit en personalförstärkning, omfattande en ny skolinspektörstjänst, 21 kanslisttjänster och 14 kontorsbiträdestjänster. För utrustning åt dessa nya tjänstemän beräknar överstyrelsen sammanlagt i avrundat tal 48 500 kronor, varav 2 000 kronor för inspektören, 27 300 kronor för kanslisterna och 19 040 kronor för kontorsbiträdena. — Härutöver föreslås delposten bli höjd med 10 000 kronor med hänsyn till prisstegringen och medelsbehovet.

Departementschefen. Jag förordar, att anslagsposten till sjukvård (p. 1) höjes med 3 000 kronor och att anslagsposten till reseersättningar åt ledamöter (p. 2) sänkes med 25 000 kronor. Anslagsposten till reseersättningar

åt inspektörerna (p. 3) torde såsom överstyrelsen föreslagit böra upptagas med oförändrat belopp.

Under anslagsposten till reseersättningar i övrigt ansluter jag mig till överstyrelsens beräkning av oförändrat belopp till vikarier för inspektörer (p. 4 a), en minskning med 8 000 kronor till experter (p. 4 b) och en ökning med 2 000 kronor till flyttningsersättningar (p. 4 f). I enlighet med överstyrelsens förslag torde vidare ett oförändrat belopp av högst 17 000 kronor böra upptagas för reseersättningar till förste byråsekreterare m. fl. (p. 4 c) och ett belopp av 15 000 kronor beräknas för vissa resekostnadsersättningar och traktamenten i samband med vikariat (p. 4 d). Förslaget om bidrag till resor för inspektörer i samband med skolstudier (p. 4 e) finner jag ej skäl biträda. I anslutning till vad jag under närmast föregående anslagspunkt förordat beträffande anställande av fortbildningskonsulenter vid länsskolnämnderna beräknar jag slutligen under anslagsposten till reseersättningar i övrigt ett belopp av 20 000 kronor till resor för dessa konsulenter (p. 4 g). Hela anslagsposten torde böra uppföras med i avrundat tal 190 000 kronor, innebärande en sammanlagd ökning med 30 000 kronor.

I vad avser den under anslagsposten till expenser upptagna delposten till vissa ersättningar åt inspektörer, som ej är stationerade på länsskolnämnds kansliort, och åt nomadskolinspektören (p. 5 a) beräknar jag en minskning med i avrundat tal 4 000 kronor till 6 000 kronor. Delposten till telefon (p. 5 b) torde böra upptagas med oförändrat belopp och delposten till övriga expenser (p. 5 d) nedräknas med 34 000 kronor med hänsyn till vissa för innevarande budgetår beräknade utgifter av engångskaraktär.

Vid bifall till vad jag här föreslagit, bör länsskolnämndernas omkostnadsanslag för nästa budgetår minskas med 30 000 kronor till 994 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsskolnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 994 000 kronor.

[108] 7. Läroboksnämnden

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	63 500	72 499
1959/60	67 000	67 000
1960/61 (statsliggaren s. 747)	82 000	
1961/62 (förslag)	92 000	

Genom beslut den 7 juli 1960 har Kungl. Maj:t medgivit, att det åt läroboksnämnden för budgetåret 1959/60 anvisade förslagsanslaget finge överskridas med högst 12 000 kronor.

Läroboksnämnden föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 30 900 kronor, varav 19 200 kronor beräknas för utgivande av en ny läroboksförteckning. I övrigt utgår nämnden vid sina beräkningar av an-

slagsbehovet för budgetåret 1961/62 från medelsåtgången för olika ändamål under förra budgetåret. Förutom av kostnadshöjningar av automatisk natur betingas ökningen av i huvudsak följande omständigheter. Kostnaderna för kanslibiträde och skrivhjälp beräknas till följd av stegrad arbetsbelastning öka med 2 600 kronor. Vidare beräknar nämnden en kostnadsökning med 2 000 kronor för arvoden till granskare. Beträffande expenser föreslås en medelsökning med sammanlagt 2 250 kronor, varvid bland annat medel beräknats för inköp av en ny dupliceringsmaskin samt för ökade städningskostnader.

Till stöd för sin hemställan om medel för utgivande av en ny läroboksförteckning framhåller nämnden bland annat följande.

Den senaste av nämnden utgivna läroboksförteckningen utkom 1955. Beträffande därefter av nämnden godkända läroböcker har meddelanden publicerats efter hand i Aktuellt från skolöverstyrelsen.

På grund av ändrade kursplaner för realskolan och gymnasiet, ny undervisningsplan för folkskolan samt försöksskolans utbyggnad har under de senaste åren ett stort antal nya läroböcker utgivits av bokförlagen och upptorts på förteckningen. I 1955 års utgåva av läroboksförteckningen upptogs sålunda i runt tal 1 600 läroböcker, medan antalet på förteckningen nu uppförda är omkring 2 250. Emellertid har åtskilliga äldre läroböcker under senare tid avförts från förteckningen, varför antalet nya läroböcker i denna utgör omkring 800. Härtill kommer att ett betydande antal av de böcker, som finns upptagna i 1955 års utgåva av förteckningen, sedermera utkommit i nya, väsentligt omarbetade upplagor. Vidare har åtskilliga ändringar skett i fråga om läroböckernas priser.

Utgivandet av en ny förteckning är sålunda i hög grad av behovet påkallat.

I medelsbehovet för utgivandet av en ny läroboksförteckning ingår kostnader för granskning av vissa läroböcker, upptagna i den tidigare förteckningen. Kostnaderna härför beräknas till 10 000 kronor, vilka kostnader icke kan inrymmas i det ordinarie medelsbehovet, avseende granskning av nya läroböcker. Nämnden räknar med att den nya utgåvan av läroboksförteckningen bör omfatta 6 000 exemplar. Kostnaden för tryckning beräknas till 7 400 kronor och för distribution till 1 800 kronor. De totala kostnaderna för utgivandet av en ny läroboksförteckning skulle alltså utgöra 19 200 kronor.

Departementschefen. Läroboksnämndens anhållan om medel till utgivande av en ny läroboksförteckning anser jag mig icke kunna biträda. Jag kan icke heller förorda ökad medelsanvisning för arvoden till granskare. Övriga av nämnden äskade höjningar är i huvudsak av automatisk natur och föranleder ingen erinran från min sida. Jag föreslår således, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med i runt tal 10 000 kronor till 92 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 92 000 kronor.

[109] **8. Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	9 000	—
1959/60	9 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 747)	9 000	
1961/62 (förslag)	1 000	

Skolöverstyrelsen finner det angeläget att centralnämndens verksamhet även i fortsättningen understödjes och föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Till stöd för förslaget anför överstyrelsen, att centralnämnden, som inte behövt taga i anspråk anslaget för budgetåret 1959/60, likväl med hänsyn till en planerad personalförstärkning och till svårigheterna att på förhand överblicka storleken av nämndens inkomster och utgifter hemställt om medelsanvisning även för budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Centralnämndens verksamhet skall i huvudsak vara självförsörjande, och detta förslagsanslag är närmast avsett att tagas i anspråk om och i den mån inkomsterna inte är tillräckliga att bestrida nämndens kostnader. Jag avser inte att föreslå någon reell förändring i detta hänseende. Den omständigheten att nämnden inte behövt taga i anspråk anslagen för vare sig budgetåret 1958/59 eller 1959/60 talar dock enligt min mening för att anslaget för nästa budgetår endast bör uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Liksom tidigare torde böra föreskrivas, att anslaget inte må överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[110] **9. Bidrag till skolbibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 018 000	4 086 214
1959/60	4 091 000	4 055 807
1960/61 (statsliggaren s. 751)	4 091 000	
1961/62 (förslag)	4 091 000	

I sitt betänkande angående förenklad statsbidragsgivning (SOU 1956: 8) föreslog allmänna statsbidragsutredningen bland annat, att bidragen till skolbibliotek i folkskolan samt till skolbibliotek vid högre kommunala skolor och kommunala anstalter för yrkesundervisning skulle avlösas. I propositionen 1957: 112 angående förenklad statsbidragsgivning avseende driftbidragen till primärkommunerna uttalades, att det särskilda statsbidraget

till skolbiblioteksverksamhet tills vidare borde bibehållas — dock ej längre än till den 1 juli 1960.

Med hänsyn till behovet av viss ytterligare utredning föreslog skolöverstyrelsen i samband med anslagsäskandena för innevarande budgetår, att avlösningen av bidraget till skolbiblioteksverksamheten skulle uppskjutas ytterligare ett år, d. v. s. till den 1 juli 1961. På Kungl. Maj:ts förslag beslutade 1960 års riksdag, att då gällande bestämmelser skulle äga fortsatt giltighet under budgetåret 1960/61 (prop. 1960: 1 VIII ht s. 537 ff; SU 8 p. 57; Rskr 8).

Skolöverstyrelsen har i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 föreslagit, att statsbidragen till skolbibliotek vid obligatoriska skolor och högre kommunala skolor avlöses, dock enligt regler, som delvis avviker från dem som förordats i propositionen 1957: 112. Enligt förslaget skulle således endast cirka hälften av nu utgående bidrag till skolbibliotek kompenseras genom minskning av lärarlönebidragets kommunandel. Återstående bidragsbelopp skulle kompenseras genom att biblioteksarbete i viss omfattning skulle få inräknas i lärares tjänstgöringsskyldighet och således medföra rätt till statsbidrag efter samma grunder som vanlig lärartjänstgöring.

Skolöverstyrelsens förslag har tillstyrkts av *överstyrelsen för yrkesutbildning* men avstyrkts av *Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund* och *de till TCO anslutna lärarförbunden*. I de avstyrkande yttrandena har förordats, att avlösningen av bidraget i sin helhet sker genom minskning av lärarlönebidragets kommunandel. *SACO* har i sitt yttrande föreslagit, att gällande statsbidragsbestämmelser skall äga fortsatt giltighet i avvaktan på prövningen av de nu framlagda resultaten av rationaliseringsundersökningen vid folkbiblioteken.

Departementschefen. Vid prövning av frågan om avlösning av bidragen till skolbibliotek har jag funnit starka skäl föreligga för ytterligare uppskov med avlösning av det nuvarande statsbidraget. Jag vill härvid bland annat erinra om att en kommitté med företrädare för skolöverstyrelsen, Svenska stadsförbundet och Svenska folkbibliotekarieföreningen nyligen avgivit en utredning rörande organisation och arbetsmetoder vid kommunala bibliotek, vilken rimligen bör beaktas vid ställningstagandet till nu förevarande spörsmål. Skolbiblioteksfrågorna är dessutom föremål för bedömning av skolberedningen i samband med beredningens prövning av spörsmålet om skolans hjälpmedel m. m. Förutsättningar föreligger därför enligt min mening inte att i nuvarande läge ta ställning till vilken saklig innebörd som bör ges åt de normerande föreskrifter i ämnet, vilka måste utfärdas vid en bidragsavlösning. Den tekniska avlösningen av förevarande bidrag bör därför ske först från och med budgetåret 1962/63. Bidraget bör under nästa budgetår utgå i hittillsvarande former, och jag beräknar därför

ett oförändrat medelsbehov av 4 091 000 kronor under detta anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skolbibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 091 000 kronor.

[111] 10. Bidrag till vissa särskilda skoländamål

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	320 000	192 333
1959/60	350 000	314 101
1960/61 (statsliggaren s. 770)	336 000	
1961/62 (förslag)	323 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 183 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till arbetsstudier m. m. i syfte att förbilliga skolmåltidsverksamheten (nu 10 000)	of.
2. Framställning av undervisningsfilm m. m. (nu 100 000)	+ 225 000
3. Kontrollstandardisering samt tryckning av standardprov (nu 151 000)	+ 12 000
4. Bidrag till standardisering av skolinventarier och undervisningsmateriel (nu 75 000)	— 54 000
Summa ökning kronor	183 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

2. Den produktion, som pågår eller planeras, beräknas ta i anspråk dels de medel som kvarstår från budgetåret 1959/60, dels de som anvisats för innevarande budgetår.

Nordiska kulturkommissionens andra sektion tillsatte under 1959 ett utskott för samnordisk produktion av lärarutbildningsfilm. Utskottets arbete har hittills resulterat i att man efter hänvändelse till olika nordiska instanser kunnat upprätta ett produktionsförslag, vilket behandlades bland annat vid kulturkommissionens möte i Reykjavik i juli 1960. I enlighet med kommissionens förslag äskar överstyrelsen 150 000 kronor för samnordisk produktion av lärarutbildningsfilm.

De medel, som tidigare anvisats för framställning av undervisningsfilm, har till största delen använts för produktion av metodikfilmer, emedan inget bolag velat påtaga sig de ekonomiska förluster dylik filmframställning innebär. Överstyrelsen har emellertid ansett det ytterst otillfredsställande, att intet stöd kunnat lämnas åt produktionen av filmer även för annan undervisning än den som främst avser lärares utbildning och fortbildning.

Såväl 1940 års skolutredning som 1946 års skolkommission framhöll det stora behovet av ett dylikt stöd. 1957 utfördes inom skolöverstyrelsen en utredning, vilken påpekade den stora brist på god undervisningsfilm som förelåg.

Medelsanvisningen för hithörande ändamål bör enligt överstyrelsens mening avse framställning av film, filmslingor, bildband, ljudbildband, ljudband, grammofonskivor och i den mån utvecklingen så kräver även andra

uttrycksmedel. För dessa ändamål beräknar överstyrelsen för budgetåret 1961/62 ett medelsbehov av 175 000 kronor utöver det belopp, som enligt vad som förut nämnts beräknats för framställning av lärarutbildningsfilmer.

Av ifrågavarande medel torde även böra bestridas kostnader för granskning av audivisuella uttrycksmedel. Det stora omgranskningsarbete, som omnämndes i föregående års petita, är nu slutfört och under hösten 1960 kommer resultatet att publiceras i form av överstyrelsens katalog över rekommenderade filmer och bildband. Överstyrelsen avser att för framtida granskningsarbete tillsätta en särskild nämnd med uppgift att granska audivisuella uttrycksmedel; denna skall upprätthålla intim kontakt med kommersiella producenter och med överstyrelsen för yrkesutbildning. Nämnden skall dessutom genom att delge producenter och lärare sina erfarenheter bidra till kännedomen om hur de audivisuella hjälpmedlen bör utformas för att bäst tjäna undervisningen.

Vidare förutsätter skolöverstyrelsen att sådana kostnader för ledning av förevarande filmproduktion, vilka bör ankomma på överstyrelsen, självfallet bestrides från dessa anslagsmedel.

Sammanlagt äskar överstyrelsen ett belopp av (150 000 + 175 000 =) 325 000 kronor till framställning av undervisningsfilm m. m.

3. Under 1958/59 anvisades 16 000 kronor för *översyn av standardproven i folkskolan.* Av dessa medel förbrukades 15 973 kronor. Ett belopp av 15 000 kronor har för år 1959/60 utanordnats till lärarhögskolan i Stockholm för detta ändamål.

Översynen har hittills gällt proven i modersmålet och matematik. Sedan proven i engelska nu kommit till allmän användning har det visat sig, att en motsvarande översyn av dessa prov är erforderlig. Överstyrelsen äskar därför höjning av berörda medel med 2 000 kronor till 18 000 kronor för 1961/62.

Till *kostnaderna för tryckning, distribution och viss kontrollstandardisering* av standardprov för årskurs 4 och 6 anvisades för budgetåret 1958/59 115 000 kronor. De verkliga kostnaderna uppgick detta år till 111 060 kronor.

För budgetåret 1959/60 har för kostnader i samband med standardproven sammanlagt anvisats 165 000 kronor. Anslag och förbrukning framgår av följande sammanställning.

	Anslag	Förbrukning
a) För översyn av standardproven i folkskolan ..	15 000	15 000
b) För tryckning och distribution av standardprov i modersmålet och matematik för årskurs 4 och 6 i folkskolan	130 000	128 970
c) För tryckning och distribution av standardprov i engelska för årskurs 6 i folkskolan	20 000	15 058
	165 000	159 028

I summan 128 970 kronor ingår också vissa kostnader för tryckning och distribution av standardprov i engelska eftersom anvisningarna för dessa prov från och med 1959/60 inarbetats i övriga anvisningar, och eftersom distributionen av samtliga prov från och med detta år sker gemensamt. Överstyrelsen kommer därför att i fortsättningen i sina äskanden sammanföra samtliga kostnader för tryckning och distribution av standardprov i

årskurs 4 och 6. Med hänsyn till förut redovisade faktiska kostnader äskar överstyrelsen 145 000 kronor till detta ändamål för budgetåret 1961/62.

Då standardproven allmänt användes i både sådana kommuner, som har vanlig folkskola, och i de kommuner, där försöksverksamhet med nioårig enhetsskola bedrives, synes det lämpligt att benämna proven »standardprov i obligatoriska skolor».

Under hänvisning till vad som anförts i det föregående hemställer överstyrelsen, att under här ifrågavarande anslag för budgetåret 1961/62 för i det följande angivna ändamål anvisas 163 000 kronor:

A. Översyn av standardprov i obligatoriska skolor	18 000
B. Tryckning och distribution av standardprov i modersmålet och matematik för årskurs 4 och 6 och i engelska för årskurs 6 i obligatoriska skolor	145 000
	163 000

4. Överstyrelsen föreslår, att en tjänst som konsulent för handläggning av undervisningsmaterielfrågor med placering i Ae 23 inrättas från och med budgetåret 1961/62. Medel för ändamålet beräknas under anslaget Skolöverstyrelsen: Avlöningar.

Då det beträffande posten Utexperimenterande av ny undervisningsmateriel föreligger reservationer från tidigare år som uppgår till belopp som beräknas täcka planerad verksamhet även för budgetåret 1961/62, har överstyrelsen icke räknat med någon ytterligare medelstilldelning för ifrågavarande verksamhet, varför delposten minskats med 25 000 kronor.

Det totala medelsbehovet — bortsett från överstyrelsens i annat sammanhang framförda förslag angående konsulenttjänst — för standardiseringsverksamheten beräknar överstyrelsen till 21 000 kronor, varav 3 000 kronor beräknats för expertarvoden och återstoden för experiment, provtillverkningar m. m.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att beloppet till tryckning av standardprov ökas med 12 000 kronor. I övrigt synes anslaget inte böra undergå annan förändring än att det minskas med 25 000 kronor på grund av att någon medelsanvisning inte är erforderlig för utexperimenterande av ny undervisningsmateriel. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med (336 000 + 12 000 — 25 000 =) 323 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa särskilda skoländamål* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 323 000 kronor.

Försöksverksamhet m. m.

[112] 11. Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 000 000	694 828
1957/58	1 250 000	1 490 616
1958/59	1 500 000	1 831 465
1959/60	1 400 000	1 398 844
1960/61 (statsliggaren s. 660)	2 000 000	
1961/62 (förslag)	2 040 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att det här ifrågavarande reservationsanslaget, som nu är rubricerat Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m., för nästa budgetår uppräknas med 830 000 kronor till 2 830 000 kronor.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 förelåg en anslagsreservation av 1 186 kronor. Med hänsyn tagen till vissa återstående kostnader från nämnda budgetår, vissa förskottsregleringar och vissa tilläggsanvisningar till följd av genomförda allmänna lönehöjningar beräknar överstyrelsen emellertid att vid budgetårsskiftet den 1 juli 1960 förelåg ett reellt underskott på i avrundat tal 90 000 kronor. Överstyrelsen räknar med ett lika stort underskott vid utgången av innevarande budgetår, då det, trots stora ansträngningar, visat sig svårt att undvika en viss överskjutning av kostnaderna till ett följande budgetår.

Medelstillgången på försöksanslaget under budgetåret 1960/61 skulle alltså motsvara det beviljade anslaget 2 000 000 kronor. Då överstyrelsen äskat 2 260 000 kronor och då vissa kostnader, som ej inräknats i denna summa, enligt föredragande departementschefen (1960 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln s. 399) skall belasta anslaget, har ny plan för verksamheten under nämnda budgetår uppgjorts inom överstyrelsen.

Det av överstyrelsen för nästa budgetår föreslagna anslaget av 2 830 000 kronor beräknas bli disponerat på sätt framgår av följande sammanställning. Siffrorna inom parentes avser jämförelse med den nyss nämnda, förnyade planen för användningen av det för innevarande budgetår anvisade försöksanslaget på 2 000 000 kronor.

I. *Försöksverksamhet inom enhetsskolan*	*1 398 700*	(+ *781 490*)
1. Kurser för enhetsskolans lärare m. fl. ..	335 300	(+ 205 550)
2. Länsskolnämndernas konsulent- och fortbildningsverksamhet	300 000	(+ 150 000)
3. Konferenser med ledamöterna i länsskolnämnderna m. fl.	72 900	(+ 46 900)
4. Studieresor för enhetsskolans lärare och skolledare	60 000	(+ 40 000)

5. Utarbetande och tryckning av metodiska anvisningar m. m.	95 000	(+ 83 190)
6. Undersökningar och prov	125 000	(+ 25 000)
7. Språkassistentverksamhet	240 500	(+ 135 850)
8. Övergång till annan studieriktning	170 000	(+ 95 000)
II. *Försöksgymnasier*	*59 300*	(+ *24 030*)
III. *Skolor med särskild försöksverksamhet*	*226 200*	(+ *30 465*)
IV. *Försöksverksamhet med korrespondensundervisning*	*244 100*	(— *331 555*)
1. Korrespondensgymnasier	—	(— 392 014)
2. Kostnader för korrespondensundervisning i vissa kommuner	213 900	(+ 56 450)
3. Övrig korrespondensundervisning	30 200	(+ 4 009)
V. *Annan försöksverksamhet*	*580 800*	(+ *142 800*)
1. Fri försöksverksamhet	74 800	(+ 29 800)
2. Fortsatt utgivande av en för försöksverksamheten gemensam publikation	50 000	(+ 20 000)
3. Resekostnadsersättningar och traktamenten m. m. för vissa befattningshavare i samband med planering och tillsyn av försöksverksamheten	40 000	(+ 5 000)
4. Resekostnadsersättningar och traktamenten m. m. till ledamöter och suppleanter i lekmannanämnden	6 000	(+ 3 000)
5. Övrig försöksverksamhet	410 000	(+ 85 000)
VI. *Regional skolpsykologverksamhet*	*318 000*	(+ *178 388*)
Summa summarum	2 827 100	(+ 825 618)

Liksom tidigare förutsätter skolöverstyrelsen, som i sin framställning redovisar även den närmare fördelningen av medlen på olika underposter, att möjlighet skall föreligga att vidtaga de jämkningar mellan de beräknade posterna, som vid det fortsatta planläggningsarbetet kan visa sig erforderliga.

I sin allmänna motivering för det begärda anslaget framhåller överstyrelsen, att vid programmets uppläggning ännu större vikt än tidigare lagts vid den rent pedagogiska instruktionsverksamheten (delposterna I: 1, I: 2, I: 5). Likaså har i högre grad än tidigare uppmärksammats yrkesvägledningen för eleverna (delposterna I: 1, I: 6 och V: 1). Överstyrelsen understryker, att ökningen på ett stort antal poster helt eller till stor del sammanhänger med den snabba ökningen av antalet försökskommuner. Detta gäller t. ex. för kurser, konferenser, konsulentverksamhet, språkassistent-

verksamhet och övergång till annan studieriktning, där åtgärderna ej kan förbehållas vissa kommuner eller vissa landsdelar utan måste tillförsäkras alla i verksamheten inbegripna kommuner. Beträffande omfattningen av försöksverksamheten med nioårig enhetsskola anför överstyrelsen följande.

Försöksverksamhet med nioårig enhetsskola pågick budgetåret 1959/60 i 217 kommuner samt omfattade cirka 11 200 klasser och 266 000 elever. Budgetåret 1960/61 tillkommer 78 kommuner samt utökad försöksverksamhet i en kommun. Sammanlagt kommer försöksverksamheten då att omfatta 295 kommuner med cirka 12 500 klasser och 313 000 elever.

Överstyrelsen räknar med att utbyggnad av försöksverksamheten med nioårig enhetsskola kommer att ske i ungefär samma omfattning budgetåret 1961/62 som budgetåret 1960/61 under förutsättning att för byggnader anvisas medel i den utsträckning som överstyrelsen anger i sina petita. Försöksverksamheten skulle då komma att omfatta cirka 370 kommuner, 17 800 klasser och 445 000 elever.

Beträffande innehållet i överstyrelsens framställning i övrigt torde redovisningen här — under hänvisning till handlingarna i ärendet — få inskränkas till följande i korthet relaterade punkter, som upptager bland annat vissa nyheter i det framlagda programmet.

I: 1. Under posten till *kurser för enhetsskolans lärare m. fl.* upptages bland annat ett belopp av 40 000 kronor såsom bidrag till kurser anordnade av lärarorganisationer m. fl. och ett belopp av 50 000 kronor såsom bidrag till kurser anordnade av andra arbetsenheter inom verket än försöksavdelningen. Därest den av överstyrelsen i annat sammanhang förordade omorganisationen av fortbildningsverksamheten för lärare kommer till stånd från och med nästa budgetår, bör enligt överstyrelsens mening dessa två poster överföras till det föreslagna särskilda fortbildningsanslaget.

I: 6. Under rubriken *undersökningar och prov* beräknas medel huvudsakligen för fortsättande och fullföljande av tidigare påbörjade undersökningar. Delposter upptages för följdundersökning av vissa elever i Stockholm, undersökning av enhetsskolelevernas utbildning efter avslutad nioårig skolgång, undersökning av effekterna av försöken med undervisning i engelska i årskurserna 1—4, undersökningar i samband med försöken vid högre skolor med särskild försöksverksamhet respektive inom fri försöksverksamhet, utprovning av olika praktiska tillämpningsformer för begåvnings- och intressedifferentierande metoder, utprovning av olika metoder för elevbedömning m. m. samt utprovning av olika metoder för överföring av vissa elever till specialundervisning.

I: 8. I fråga om medelsanvisning till *stödundervisning vid övergång till annan studieriktning* redovisar överstyrelsen vissa nya riktlinjer. På grundval av de erfarenheter, som överstyrelsen erhållit av den under läsåren 1957/60 medgivna stödundervisningen, har överstyrelsen utfärdat kompletterande anvisningar för verksamheten, varigenom viss stödundervisning generellt skall kunna medges utan ansökan i varje särskilt fall. Stödundervisning skulle inte längre påbörjas vid godtycklig tidpunkt under läsåret utan endast vid terminsskiftena, varigenom samordningen av denna undervisning såväl inom ett rektorsområde (en kommun) som mellan olika rektorsområden skulle underlättas och den utgiftsökning, som ett generellt

medgivande av stödundervisningstimmar kan medföra, komma att motverkas.

Varje kommun skulle få disponera en undervisningstimme för var 20:e elev, dock minst 40 undervisningstimmar. Ett antal undervisningstimmar skulle därutöver finnas tillgängliga för att efter ansökan och på särskilda skäl tilldelas kommuner, som anmälde ytterligare behov av stödundervisning.

Medelsramen för denna stödundervisning, vilken för läsåren 1957/60 belöpt sig till 7 981, 15 476 respektive 45 000 kronor, skulle med utgångspunkt i den hittillsvarande medelsåtgången och med hänsyn tagen till det ökade elevantalet på högstadiet uppgå till 102 000 kronor för läsåret 1960/61 och till 170 000 kronor för läsåret 1961/62. Av sistnämnda belopp skulle, efter den generella tilldelningen till varje kommun med högstadium, återstå ett belopp av 55 600 kronor för ytterligare tilldelning i vissa fall.

II. Under posten till *försöksgymnasier* beräknar överstyrelsen medel till konferens med rektorer och lärare vid sådana gymnasier och till obligatorisk studievägledning, omfattande handledning i studieteknik och studieorientering, på tid utom timplanen. Under posten I: 1 har upptagits medel för en särskild kurs för lärare på försöksgymnasierna, avsedd att göra dessa bättre skickade att handha det för dem nya moment i undervisningen, som berörda studievägledning utgör.

III. I fråga om *skolor med särskild försöksverksamhet* föreslår överstyrelsen, att verksamheten under läsåret 1961/62 bedrivs vid samma skolor och i samma omfattning som tidigare. Först sedan försöken pågått även under läsåret 1961/62 har nämligen — beroende på den försenade starten höstterminen 1958 — fyra av de sju deltagande skolorna fullbordat den från början avsedda minimitiden om minst tre hela läsår. Övriga skolor har vid den nämnda tidpunkten deltagit blott 4—5 terminer. Då försöksverksamheten icke bedrives isolerad vid varje skola, utan planläggningen i viss utsträckning är gemensam, vore det också fördelaktigt, om försöksperioden avslutades samtidigt vid alla skolor.

Utöver kostnader för nedsättning av undervisningsskyldigheten m. m. enligt vissa för verksamheten hittills tillämpade normer och för en konferens med lärare från dessa skolor, beräknar överstyrelsen medel motsvarande ungefär sju veckotimmar för planläggning, auskultationer m. m. i samband med introducerandet av ny metodik. Hur en viss metodik snabbt skall kunna överflyttas till en annan skola är ett specialproblem, som måste lösas, om försöksverksamhetens resultat på effektivaste sätt skall kunna tillföras de högre skolorna över lag. Själva distributionen blir en fristående försöksuppgift av stor betydelse.

IV. Under posten till försöksverksamhet med *korrespondensundervisning* beräknas för nästa budgetår inga kostnader för korrespondensgymnasier. Överstyrelsen föreslår nämligen i annat sammanhang, att korrespondensgymnasier i fortsättningen skall förekomma som en reguljär anordning och att de statliga kostnaderna för sådana gymnasier skall överföras till det anslag, varur statsbidrag till kommunala gymnasier nu utgår.

Under posten beräknas däremot, liksom tidigare, medel för korrespondensundervisning på försöksskolans högstadium i Finnskoga-Dalby och Norra Ny kommuner (delposten 2).

Den anordning, som tillämpas i Finnskoga-Dalby, innebär bland annat, att i ämnen, till vilka det vid planeringen för stundande läsår visar sig att

kompetenta lärare ej går att skaffa, användes korrespondensundervisning. Kostnaderna för nyttjande av korrespondenskurser förutsättes helt ersatta av statsmedel. Under budgetåren 1958/60 har de särskilda kostnaderna för korrespondensundervisning i Finnskoga-Dalby — i runt tal 470 kronor per elev — blivit betydligt större än som beräknats på grund av att kompetenta lärare kunnat erhållas endast i begränsad omfattning och korrespondensundervisning därför bedrivits i flertalet ämnen. Högstadiet är fullt utbyggt fr. o. m. läsåret 1960/61 och elevantalet torde sammanlagt uppgå till cirka 305 elever. Beräknas korrespondensundervisningen pågå i ungefär samma omfattning i samtliga årskurser budgetåret 1961/62 som i årskurserna 7 och 8 budgetåret 1959/60 skulle kostnaderna i Finnskoga-Dalby för korrespondensundervisningen uppgå till 143 350 kronor.

Fr. o. m. läsåret 1960/61 pågår i Norra Ny försöksverksamhet med s. k. enkelt högstadium enligt medgivande av Kungl. Maj:t den 30 juni 1958. Budgetåret 1961/62 omfattar detta försök enligt Kungl. Maj:ts beslut även glesbygdskommunerna Fredrika, Hallen, Ramsjö och Rätan. Då Kungl. Maj:t för Norra Ny föreskrivit att kostnaderna för korrespondensundervisning skall utgå ur försöksanslaget, har överstyrelsen under detta anslag också ansett sig böra beräkna kostnaderna för övriga glesbygdshögstadier. I vilken utsträckning korrespondensundervisning kommer att tillgripas på dessa högstadier är beroende av tillgången på kompetenta lärare. Under uppbyggnaden torde man under alla omständigheter få lita till korrespondensundervisning i ungefär samma utsträckning som i Finnskoga-Dalby. Då erfarenhetsmässigt underlag för beräkning av kostnaderna saknas, utgår överstyrelsen därför från förhållandena i Finnskoga-Dalby. Kostnaderna för korrespondensundervisningen skulle för de här avsedda kommunerna då uppgå till sammanlagt 70 500 kronor.

Under delposten 3 inräknar överstyrelsen kostnader för dels vissa korrespondenskurser för lärares utbildning och fortbildning, avseende yrkesvägledning och yrkesämnen, dels korrespondenskurser, som användes vid den förberedande yrkesutbildningen och vid individualiserad undervisning inom klassens ram.

V: 1. Under delposten till *fri försöksverksamhet* beräknar överstyrelsen medel för fortsatta försök med studiegång ledande till särskild normalskolekompetens och med intensifierad undervisning i muntlig framställning, framför allt dramatisk framställning. Vidare upptages ett belopp av 10 000 kronor för att tillgodose de behov, som följer av den intensifiering av den rent pedagogiskt inriktade försöksverksamhet, som nu är aktuell för enhetsskolans högstadium.

Efter förslag av studieförbundet Folkuniversitetet planerar överstyrelsen också att för en kostnad av omkring 12 000 kronor, såsom ett komplement till den yrkesvägledning arbetsmarknadsstyrelsen anordnar, vid ett begränsat antal skolor försöksvis anordna särskild orientering för gymnasister rörande de akademiska studiernas innebörd. I verksamheten skulle huvudsakligen engageras assistenter och amanuenser vid olika vetenskapliga institutioner för att, efter genomgången instruktionskurs, såsom studieupplysare vid besök på gymnasierna lämna eleverna information om de akademiska studierna. För gymnasister i universitetsstäder skulle också kunna förekomma demonstration av arbetet på en vetenskaplig institution m. m.

V: 5. Av medlen till *övrig försöksverksamhet* är de största posterna av

sedda till ersättningar åt experter och sakkunniga samt viss annan till försöksavdelningen knuten arbetskraft. Till kostnader för särskilda försök och publikationstryck vid statens försöksskola i Linköping har upptagits 63 000 kronor. Vidare har här, bland annat, i anslutning till ett av glesbygdsutredningen i betänkandet »Undantagsformer av allmänbildande gymnasier» framlagt förslag beräknats ett belopp av 15 000 kronor, avsett att såsom försök i vissa fall ställas till rektorers förfogande för anordnande av tillsyn av gymnasieelever under deras väntetider, håltimmar och fritid.

VI. I fråga om den *regionala skolpsykologverksamheten* föreslår överstyrelsen, att två nya skolpsykologtjänster inrättas från och med nästa budgetår med den placering och det verksamhetsområde, som överstyrelsen kan finna lämplig. Medel beräknas därvid även till utrustning, biträdeshjälp m. m. åt dessa skolpsykologer. Vidare föreslås, att de tre befintliga tjänsterna (Ag 24) förändras till extra ordinarie tjänster och att de föreslagna nya tjänsterna redan från början blir extra ordinarie. För tjänsterna kräves sådana såväl teoretiska som praktiska kvalifikationer (filosofie licentiatexamen med praktik jämte lärarerfarenhet), som enligt överstyrelsens mening väl motiverar en sådan förändring; den nuvarande anställningsformen har utan tvivel medverkat till svårigheterna att få kompetenta sökande till tjänsterna. Därest av formella skäl ifrågavarande tjänster icke kan omändras till extra ordinarie så länge medel för deras avlöningar utgår ur förevarande anslag, hemställer överstyrelsen, att de överföres till förslagsanslaget till Skolöverstyrelsen: Avlöningar och inplaceras såsom extra ordinarie tjänstemän å personalförteckningen.

Bland kostnaderna under förevarande post inräknar överstyrelsen även medel till kurser för utbildning av lärare till medhjälpare på det lokala planet åt de regionala psykologerna i det skolpsykologiska arbetet.

Departementschefen. Vid omgruppering av riksstatsanslagen under åttonde huvudtiteln enligt framlagt förslag bör reservationsanslaget till Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m. i fortsättningen benämnas Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet. Eventuellt förefintlig reservation vid utgången av innevarande budgetår bör givetvis tillgodoföras det omrubricerade anslaget.

Här ifrågavarande anslag är nu uppfört med 2 000 000 kronor. Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 830 000 kronor till 2 830 000 kronor. Med hänsyn till att överstyrelsen därjämte räknat med att medelsanvisning till korrespondensgymnasier från och med nästa budgetår skall upptagas under annat anslag och vidare under överstyrelsens avlöningsanslag upptagit vissa kostnader för bland annat en yrkesvägledningskonsulent, som nu belastar försöksanslaget, så innebär den äskade medelsanvisningen en reell ökning av medelstillgången för övriga ändamål under anslaget med i runt tal 1 260 000 kronor.

Trots den höga angelägenhetsgrad, som jag tillmäter dessa anslagsändamål, finner jag det inte möjligt att ge utrymme för en sådan högst betydande uppräkning, som överstyrelsen föreslagit.

Förslaget att kostnader för korrespondensgymnasierna nu överflyttas till det anslag, varur bidrag till kommunala gymnasier utgår, biträder jag och återkommer till frågan om korrespondensgymnasierna längre fram. Om vid en sådan överflyttning försöksanslaget ändå bibehålles vid sitt nuvarande belopp, skulle medelstilldelningen reellt ökas med i det närmaste 400 000 kronor. Jag vill emellertid inte stanna härvid utan förordar en realökning med drygt 500 000 kronor, vilket skulle innebära att anslaget uppfördes med 2 100 000 kronor. I enlighet med överstyrelsens rekommendation (se I: 1) hänför jag emellertid viss del av medlen till kursverksamhet för enhetsskolans lärare, nämligen sådana medel som utgår såsom bidrag till kurser anordnade av andra arbetsenheter inom överstyrelsen än försöksavdelningen och till kurser anordnade av lärarorganisationer m. fl., till det anslag till lärares fortbildning m. m., som längre fram behandlas. Då jag, i nära anslutning till vad som för innevarande budgetår av överstyrelsen avdelats för dessa ändamål, beräknar denna medelsöverföring till 60 000 kronor, förordar jag att försöksanslaget för nästa budgetår upptages med 2 040 000 kronor. Att jag därvid också räknar med att anslaget befrias från kostnaderna för en yrkesvägledningskonsulent, har framgått av vad jag anfört vid min behandling av skolöverstyrelsens avlöningsanslag.

Överstyrelsens ånyo framförda förslag att de regionala skolpsykologerna ges extra ordinarie anställning kan jag inte biträda. Någon ökning av antalet regionala skolpsykologer bör enligt min mening inte heller komma till stånd nu. Den begränsade medelstilldelning jag för nästa budgetår förordat medför givetvis att beskärningar i det framlagda programmet får göras även på åtskilliga andra punkter. I samband med övervägandena om anslagets närmare disposition torde överstyrelsen få anledning att i särskild ordning underställa Kungl. Maj:t vissa i anslagsäskandena berörda större frågor, främst sådana åtgärder av organisatorisk art, som sträcker sig över längre tid än det löpande budgetåret och förutsätter fortsatt medelsanvisning.

Med åberopande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 040 000 kronor.

[113] **12. Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar.** Under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, är nu uppfört ett förslagsanslag av 1 211 000 kronor (statsliggaren s. 662).

I riksstaten för budgetåret 1959/60 fanns upptagna ett förslagsanslag på 1 186 000 kronor till Statens försöksskola i Linköping: Driftkostnader och ett reservationsanslag på 34 000 kronor till Statens försöksskola i Linkö-

ping: Utrustning. Det förstnämnda av dessa båda anslag disponerades enligt en av riksdagen fastställd stat, som omfattade både avlöningar och omkostnader. Från och med innevarande budgetår har en uppdelning skett på ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag. Något utrustningsanslag har efter budgetåret 1959/60 ej upptagits.

På grundval av förslag från skolans försöksledare föreslår *skolöverstyrelsen,* att anslaget till avlöningar för nästa budgetår höjes med 84 100 kronor. Om skolans omfattning anför överstyrelsen följande.

Statens försöksskola är från och med budgetåret 1959/60 fullt utbyggd. Antalet elever under budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till cirka 900, varav cirka 300 på högstadiet, samt antalet klasser till 32 normalklasser och 3 specialklasser. Överstyrelsen förutsätter därvid, att årskurserna 8 och 9 utan hinder av meddelade riktlinjer får omfatta vardera 4 klasser (jfr Kungl. Maj:ts beslut den 6 augusti 1959 och den 3 juni 1960).

Utöver beräknade automatiska utgiftsförändringar till följd av skolans elevomslutning, den generella lönehöjningen m. m. — en ökning med i runt tal 72 000 kronor — föreslår skolöverstyrelsen de förändringar under anslaget, som anges i följande sammanställning.

1. Uppflyttning av försöksledartjänsten från ABp 26 till Bp 1. Särskilt arvode om 3 600 kronor till försöksledaren.
2. Ordinariesättning av skolpsykologtjänsten (nu Ae 24).
3. Uppflyttning av kanslibiträdestjänsten i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.
4. Arvode om 1 200 kronor åt lärare, som avses biträda försöksledaren vid utförandet av vissa kamerala och administrativa göromål.
5. Undervisning i frivillig musik; 7 veckotimmar.
6. Ersättning enligt kommittékungörelsen till vissa ledamöter av försöksnämnden; 1 800 kronor.
7. Ökning med 1 000 kronor av anslagsmedlen till extra biträdeshjälp (nu 11 000).
8. Minskning med 2 000 kronor av anslagsmedlen till ersättningar åt lärare i externa försöksklasser (nu 22 000).
9. Minskning med 2 000 kronor av anslagsmedlen till ersättningar åt lärare för utförande av individualtestningar (nu 8 000).

Till grund för överstyrelsens förslag under punkten 6 ligger en framställning i ämnet av de rektorer vid lärarutbildningsanstalter i Linköping, som enligt gällande föreskrifter skall vara ledamöter av försöksnämnden. Om överstyrelsens yrkanden i övrigt inhämtas av handlingarna bland annat följande.

4. Försöken vid skolan torde budgetåret 1961/62 ha framförts så långt, att ett omfattande arbete med författandet av försöksrapporter är att vänta. Det av försöksledaren framförda förslaget, att en lärare vid skolan mot ett arvode av 1 200 kronor skall tjänstgöra som biträde åt honom vid

utförandet av vissa kamerala och administrativa göromål, finner överstyrelsen motiverat.

5. För att möjliggöra en önskvärd utbyggnad av sång- och musikundervisningen vid skolan föreslår försöksledaren, att skolan tilldelas 9 veckotimmar utöver dem, som enligt stadgan tillkommer ämnet musik. I anslutning till vad överstyrelsen anfört om undervisning i frivillig musik på försöksskolans högstadium under folkskoleanslaget tillstyrker ämbetsverket 7 veckotimmars undervisning på detta stadium vid statens försöksskola i Linköping (6 timmar för instrumentalmusik och solosång samt en timme för körsång). Beträffande de återstående två veckotimmarna anser sig överstyrelsen ej kunna tillstyrka försöksledarens förslag.

7. Såsom en ny post har försöksledaren upptagit 5 200 kronor till extra vaktmästare. Överstyrelsen finner ej skäl tillstyrka detta förslag men anser, att beloppet för extra biträdeshjälp m. m. bör höjas med 1 000 kronor på grund av den allmänna löneökningen.

8. Försöksledaren har upptagit 22 000 kronor till ersättningar åt lärare i externa försöksklasser. Överstyrelsen, som ej är övertygad om nödvändigheten av att för närvarande använda externa försöksklasser i föreslagen omfattning, anser, att beloppet för ändamålet bör nedskäras från 22 000 kronor till 20 000 kronor.

9. Individuella testningar i årskurs 6 synes enligt överstyrelsens mening i viss utsträckning kunna ersättas med grupptest. På grund härav föreslås 6 000 kronor för ändamålet i stället för det belopp av 8 000 kronor, som anvisats för innevarande budgetår.

Departementschefen. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, beräknar jag här medel för uppflyttning av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9 (p. 3).

Jag förordar en ökning med 1 000 kronor av anslagsmedlen till extra biträdeshjälp vid skolans forsknings- och försöksverksamhet (p. 7) samt att medel anvisas till arvode åt en lärare med uppdrag att biträda försöksledaren med vissa kamerala och administrativa göromål (p. 4); arvodesbeloppet torde få fastställas av Kungl. Maj:t. Vad beträffar medlen till ersättningar åt lärare i externa försöksklasser (p. 8) och till ersättningar åt lärare för utförande av individualtestningar (p. 9) ansluter jag mig till skolöverstyrelsens beräkningar.

Jag räknar i övrigt icke med några förändringar under förevarande anslag med undantag av sådana automatiska kostnadsökningar, som är föranledda av antalet klasser på skolans olika stadier, den generella lönehöjningen m. m.

Med hänsyn till mina här redovisade ställningstaganden beräknar jag medelsbehovet under förevarande avlöningsanslag för nästa budgetår till 1 281 000 kronor, vilket innebär en höjning med 70 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens försöksskola i Linköping, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	740 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	5 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	269 600
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	246 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	20 000
Summa kronor	1 281 000

b) till *Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 281 000 kronor.

[114] **13. Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader.** Under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, är nu uppfört ett förslagsanslag av 44 800 kronor (statsliggaren s. 663). Anslaget är fördelat på följande sätt.

1. Sjukvård	5 000
2. Reseersättningar	16 000
3. Expenser	23 800
Summa kronor	44 800

Skolans försöksledare anhåller, att expensposten nästa budgetår höjes med 6 200 kronor och att därutöver anslås 6 100 kronor till inköp av facklitteratur och till prenumeration på tidningar och tidskrifter. *Skolöverstyrelsen* anser sig dock böra tillstyrka endast en av den allmänna omsättningsskatten betingad höjning av anslagsposten till expenser med 700 kronor. Av anslagsposten bör enligt överstyrelsens mening liksom under innevarande budgetår beräknas ett belopp av 2 000 kronor till bestridande av kostnader för facklitteratur för lärarbiblioteket och ett belopp av 800 kronor till bestridande av kostnader för prenumeration på tidningar och tidskrifter.

Departementschefen. Jag förordar, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med ett till 45 000 kronor avrundat belopp, innebärande en höjning med 200 kronor. Inom detta anslagsbelopp bör en viss omfördelning ske på så sätt att posten till reseersättningar sänkes till 15 000 kronor och posten till expenser höjes till 25 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

[115] **14. Yrkespedagogisk reformverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	140 000	153 952
1959/60	140 000	107 957
1960/61 (statsliggaren s. 793)	200 000	
1961/62 (förslag)	250 000	

Detta anslag — som nu har rubriken Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet — utgör för yrkesundervisningens del en motsvarighet till det för det allmänna skolväsendet avsedda reservationsanslaget till Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet m. m. Reformverksamheten syftar till en effektivisering av såväl lärarutbildningen som yrkesundervisningen i allmänhet (propositionerna 1949: 167 och 1955: 139).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 250 000 kronor och framhåller, att denna höjning är nödvändig, om överstyrelsen under nästa budgetår skall kunna genomföra de projekt som redan nu är planerade. Som ett väsentligt skäl för att ökade resurser ställes till överstyrelsens förfogande åberopar överstyrelsen den utökning av lärarutbildningen för yrkesundervisningen, som beslutats av riksdagen i anledning av propositionen 1960: 90. Överstyrelsen föreslår i annat sammanhang en ytterligare utökning av denna lärarutbildning.

Departementschefen. Detta anslag bör i fortsättningen benämnas Yrkespedagogisk reformverksamhet. Eventuell reservation vid utgången av innevarande budgetår bör tillföras det omrubricerade anslaget. För innevarande budgetår har anslaget höjts med 60 000 kronor. En ytterligare höjning synes nödvändig bland annat med hänsyn till den av överstyrelsen åberopade utbyggnaden av lärarutbildningen för yrkesundervisningen. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 50 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Det obligatoriska skolväsendet

[116] 15. Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	540 550 000	602 008 314
1958/59	646 000 000	653 863 120
1959/60	700 000 000	771 792 883
1960/61 (statsliggaren s. 752)	720 000 000	
1961/62 (förslag)	833 000 000	

Enligt beslut av 1957 års riksdag (prop. 1957: 112, SU 91, Rskr 239) har en omläggning genomförts av statsbidragsgivningen till primärkommunernas driftutgifter. Omläggningen innebär bland annat, att ett antal olika bidrag sammanslagits och nu utgår i form av statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet. Enligt kungörelsen 1958: 665 utgår allmänt driftbidrag till kommunernas kostnader för dels obligatoriska skolor, dels högre kommunala skolor. Kungörelsen reglerar därjämte statsbidragen till kostnaderna för avlöning och pensionering av skoldirektör. Den innehåller slutligen bestämmelser om särskilda bidrag för försöksskolor (försökskostnadsbidrag).

Bidragsunderlaget för de allmänna driftbidragen och för statsbidraget till kostnaderna för avlöning av skoldirektör beräknas enligt vissa schematiska regler samt utgöres i huvudsak av årslönebeloppen enligt löneklass för i föreskriven ordning inrättade tjänster. Ur bidragsunderlaget erhålles det allmänna driftbidraget för *obligatoriska skolor* efter avdrag av en mindre kommunandel. Det allmänna driftbidraget för *högre kommunala skolor* samt statsbidrag för *avlöning av skoldirektör* utgår med 79 procent av bidragsunderlaget. Statsbidraget till kostnaderna för *pensionering av skoldirektör* utgår med 58 procent av årsbeloppet för fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt. *Försökskostnadsbidrag* utgår med 80 kronor per år och elev på försöksskolans högstadium.

Ur förevarande anslag bestrides i första hand kostnaderna för allmänt driftbidrag till obligatoriska skolor samt för statsbidrag för avlöning och pensionering av skoldirektör. De för inbyggd realskollinje i folkskolan och inbyggd korrespondensrealskollinje utgående statsbidragen, vilka i huvudsak beräknas enligt de för driftbidrag för högre kommunal skola gällande grunderna, bestrides därjämte ur detta anslag. Anslaget belastas vidare med vissa kostnader för statsbidrag till dels avgiftskompensation enligt lagen om folkpensionering, dels avgifter för allmän tilläggspension. Slutligen utgår ur anslaget vissa bidrag till enskilda skolor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 113 000 000 kronor till 833 000 000 kronor enligt följande sammanställning.

	Anvisat för 1960/61	Förslag för 1961/62	Ökning
1. Lärarlönebidrag m. m., *förslagsvis*	718 871 400	831 000 000	112 128 600
2. Bidrag till korrespondensrealskolor, *förslagsvis*	500 000	723 000	223 000
3. Ersättning för sjukvårdskostnad, *förslagsvis* ...	200 000	700 000	500 000
4. Ersättning för flyttningskostnad och resor, *förslagsvis*	110 000	110 000	—
5. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, lärarlöner, *förslagsvis*	183 600	308 000	124 400
6. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, undervisningsmateriel, *förslagsvis* ..	5 000	5 000	—
7. Bidrag till estniska folkskolan i Stockholm ...	100 000	116 000	16 000
8. Bidrag till estnisk skola i Göteborg	10 000	24 500	14 500
9. Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm	20 000	40 000	20 000
Summa kronor	720 000 000	833 026 500	+ 113 026 500
Avrundat till kronor		833 000 000	+ 113 000 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Anslagsposten 1 kommer under budgetåret 1961/62 att belastas med dels slutreglering av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61, dels under budgetåret 1961/62 utgående förskott, motsvarande 90 procent av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61. Kostnaderna för slutregleringen för 1960/61 är lika med skillnaden mellan det faktiska bidraget för det året och det för samma år utbetalade förskottet, vilket sistnämnda i sin tur motsvarar 90 procent av lärarlönebidraget för år 1959/60. För beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 måste därför en uppskattning göras av lärarlönebidraget avseende redovisningsåren 1959/60 och 1960/61.

Sedan rekvisitionerna för redovisningsåret 1958/59 nu slutgranskats, har överstyrelsen införskaffat uppgifter från länsskolnämnderna. Enligt dessa uppgifter utgör *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1958/59*, inklusive bidrag till inbyggda realskollinjer och bidrag till avlöning åt och pensionering av skoldirektörer *672,32 miljoner kronor*, varav för inbyggda realskollinjerna 4,54 miljoner kronor och för skoldirektörer 1,88 miljoner kronor.

I avsaknad av motsvarande uppgifter för redovisningsåret 1959/60 måste kostnaderna för 1959/60 och 1960/61, vilka som förut sagts bestämmer anslagsbehovet för budgetåret 1961/62, framräknas med utgångspunkt i nämnda belopp för 1958/59.

Hänsyn måste därvid först tagas till de generella lönehöjningarna den 1 januari 1959 med 2 procent och den 1 januari 1960 med 5 procent. Kostnaden för lönehöjningarna stannar helt på statsverket utom vad gäller de bidrag, som utgår med viss procent av bidragsunderlaget, d. v. s. bidrag till i folkskolan inbyggda realskollinjer och bidrag till avlönande och pensionering av skoldirektörer. Kostnadsökningen för statsverket skall därför beräknas på årslönebeloppet och, i fråga om bidraget till inbyggda linjer och till skoldirektörer, på statsbidraget. Årslönebeloppet för 1958/59 utgör avrundat 701 miljoner kronor, medan statsbidraget till inbyggda linjer och skoldirektörer uppgår till (1,88 + 4,54 =) 6,42 miljoner kronor, sammanlagt 707,42 miljoner kronor. I detta belopp är den 2-procentiga lönehöjningen redan inkluderad för ett halvt år. Efter tillägg av 2 procent för ytterligare ett halvt år erhålles ett belopp av 714 miljoner kronor. Detta belopp skall i sin tur uppräknas med 5 procent för ett halvt år, varvid erhålles 731,85 miljoner kronor. Härifrån avgår summa kommunandelar, som

för 1958/59 enligt länsskolnämndernas uppgifter utgör 35,25 miljoner kronor. *Lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1959/60, beräknat enligt för respektive hälft av redovisningsåret gällande löneläge men hänsyn ej tagen till förändringarna i antalet tjänster m. m. från 1958/59 till 1959/60, skulle alltså utgöra (731,85 — 35,25 =) 696,6 miljoner kronor.*

Beräkningen av kostnadsförändringen på grund av ändrat antal tjänster m. m. torde kunna ske på följande sätt.

Vad först *folkskolan* beträffar har från 1958/59 till 1959/60 enligt från länsskolnämnderna införskaffade uppgifter antalet folkskollärartjänster minskat med 416 och antalet småskollärartjänster ökat med 17. Statsbidraget för 416 folkskollärartjänster kan beräknas till 7,43 miljoner kronor och för 17 småskollärartjänster till 0,22 miljoner kronor. Detta innebär en nettominskning av kostnaderna med 7,21 miljoner kronor.

I föregående års petita beräknades kostnaderna för ökningen av antalet tjänster för lärare i läroämnen på *försöksskolans högstadium* från 1958/59 till 1959/60 till 11 miljoner kronor, motsvarande kostnaden för omkring 540 heltidstjänster. Enligt nu föreliggande uppgifter torde denna beräkning ha varit för låg; man torde ha att räkna med en ökning av ytterligare omkring 80 heltidstjänster för en sammanlagd kostnad av 1,6 miljoner kronor. Däremot torde den föregående år beräknade nettoökningen av kostnaderna för yrkeslärare, övningslärare, lärare vid inbyggda realskollinjer och vid fortsättningsskolan samt för lönegradsuppflyttningen av vidareutbildade folkskollärare, 2,1 miljoner kronor, kunna godtagas. Den nu angivna sammanlagda kostnadsökningen uppgår till (11,0 + 1,6 + 2,1 =) 14,7 miljoner kronor. Då den är beräknad enligt 1959 års löneläge, torde den med hänsyn till lönehöjningen den 1 januari 1960 böra uppräknas till 15,1 miljoner kronor.

Överstyrelsen uppskattar sålunda *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1959/60* till (696,6 — 7,21 + 15,1 =) 704,49 miljoner kronor, avrundat *704,5 miljoner kronor.*

Vid uppskattningen av lärarlönebidraget för *redovisningsåret 1960/61* skall i första hand uppräkning ske med hänsyn till lönehöjningarna dels den 1 januari 1960 med 5 procent, dels den 1 januari 1961 med ytterligare 5 procent. Kostnaden för lönehöjningen den 1 januari 1960 kan för ett halvt år beräknas till 18,05 miljoner kronor och kostnaden för lönehöjningen den 1 januari 1961 för likaledes ett halvt år till 18,5 miljoner kronor.

Vid oförändrat antal lärartjänster och under även i övrigt *oförändrade förhållanden* skulle sålunda lärarlönebidraget *avseende redovisningsåret 1960/61*, beräknat enligt det för vartdera halvåret gällande löneläget, uppgå till (704,5 + 18,05 + 18,5 =) 741,05 miljoner kronor, avrundat 741 miljoner kronor. Beloppet måste korrigeras med hänsyn till faktorer, som innebär kostnadsförändringar för redovisningsåret 1960/61.

a) Enligt kungörelsen 1960: 302 har de i 13 § kungörelsen 1958: 665 angivna *kommunandelarna* för bidragsgrundande tjänst minskats med 110 kronor (sammanhängande med avlösningen från och med den 1 juli 1960 av bidraget till avlönande av hemvårdarinnor). Den kostnadsökning för statsverket, som detta innebär, kan enligt från länsskolnämnderna införskaffade uppgifter om antalet bidragsgrundande tjänster redovisningsåret 1958/59, 44 450, beräknas till omkring 4,9 miljoner kronor. Förändringen av antalet tjänster från 1958/59 till 1960/61 påverkar ej nämnvärt detta belopp.

b) Vad beträffar förändringen av antal *lärartjänster* kan i fråga om *folk-*

skolan enligt från länsskolnämnderna införskaffade uppgifter antalet folkskollärartjänster förutses minska med 890 och antalet småskollärartjänster öka med 95 från läsåret 1959/60 till läsåret 1960/61. Det har därvid förutsatts, att läsåret 1960/61 ytterligare 200 småskollärare kommer att övertaga undervisningen i årskurs 3. Statsbidraget för 890 folkskollärartjänster kan beräknas till 16,8 miljoner kronor, och statsbidraget till 95 småskollärartjänster till 1,3 miljoner kronor. Detta innebär en nettominskning av kostnaderna för folk- och småskollärare med (16,8 — 1,3 =) 15,5 miljoner kronor.

Minskningen av kostnaderna för folkskolan motväges av ökning för *försöksskolans högstadium*. Enligt den av överstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 8 april 1960 angående det antal tjänster i läroämnen, som högst må vara inrättade på försöksskolans högstadium redovisningsåret 1960/61, gjorda fördelningen av tjänster under redovisningsåret kan antalet ordinarie tjänster beräknas öka med 627, varav 185 i Ao 23 (21), 187 i Ao 21 (19) och 255 i Ao 19 (folkskollärare med särskild ämnesutbildning). Vidare kan beräknas tillkomma 15 tjänster för läroverksingenjörer (Ae 19). Statsbidraget för dessa nytillkommande 642 tjänster kan uppskattas till 14,3 miljoner kronor. Kostnadsökningen för icke-ordinarie lärare i övrigt beräknas till 10 procent av nyssnämnda belopp eller 1,4 miljoner kronor, alltså sammanlagt 15,7 miljoner kronor för lärare i läroämnen på högstadiet.

För lärare i *övningsämnen* och *yrkesämnen* beräknas kostnadsökningar med respektive 1,7 och 0,9 miljoner kronor.

Vad beträffar i *folkskolan inbyggda realskollinjer* sker en successiv minskning på grund av övergången till försöksverksamhet. För 1960/61 beräknas en minskning med 33 tjänster, motsvarande ett statsbidrag på 0,7 miljoner kronor. Kostnadsminskning kan även antagas för *fortsättningsskolan*, uppskattningsvis med 0,3 miljoner kronor.

c) Slutligen måste beaktas kostnaderna för den från och med den 1 juli 1960 genomförda *reglerade befordringsgången* för folk- och småskollärare. Med ledning av inom civildepartementet gjorda beräkningar, vilka under hand delgivits överstyrelsen, uppskattas kostnadsökningen för den reglerade befordringsgången, inklusive uppflyttningarna till Ae 16 respektive Ae 10, till sammanlagt 5,8 miljoner kronor.

Med beaktande av de nu redovisade antagbara kostnadsförändringarna skulle sålunda *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61* uppgå till (741,0 + 4,9 — 15,5 + 15,7 + 1,7 + 0,9 — 0,7 — 0,3 + 5,8 =) 753,5 miljoner kronor, avrundat *754 miljoner kronor*.

Då lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1959/60 förut uppskattats till 704,5 miljoner kronor, kan *det under 1960/61 utgående förskottet* beräknas till (0,9 × 704,5 =) 634,05 miljoner kronor, avrundat 634 miljoner kronor.

Belastningen på anslagspost 1 budgetåret 1961/62 för lärarlönebidraget erhålles då på följande sätt:

Slutreglering av bidraget för budgetåret 1960/61 (754,0 — 634,0 =)	120,0 miljoner kronor
Under budgetåret 1961/62 utgående förskott (0,9 × 754 =)	678,6 miljoner kronor
Summa	798,6 miljoner kronor

Från anslagspost 1 torde från och med budgetåret 1961/62 böra bestridas även kostnaderna för statsbidraget till *skolor vid vissa sjukvårdsanstalter och barnhem*, för vilket statsbidrag hittills funnits ett särskilt riksstatsanslag. Från och med den 1 juli 1960 har genomförts en omläggning av detta bidrag innebärande att bestämmelserna i driftbidragskungörelsen 1958: 665 skall i tillämpliga delar gälla jämväl för dessa skolor. I 1960 års statsverksproposition uttalas att medel för detta ändamål från och med budgetåret 1961/62 torde böra beräknas under förevarande anslag. Anslaget till detta bidrag är för innevarande budgetår uppfört med 635 000 kronor. Med hänsyn till lönehöjningarna torde kostnaderna för 1961/62 kunna beräknas till 700 000 kronor.

Under denna anslagspost är för budgetåret 1960/61 medel beräknade för *statsbidrag till kostnaderna för ATP-avgifter och kompensation för höjda folkpensionsavgifter* med sammanlagt 20 miljoner kronor. Bestämmelser om bidrag för dessa ändamål har numera utfärdats, nämligen kungörelsen 1960: 498 om statsbidrag till avgifter för år 1960 för allmän tilläggspension för rektorer och vissa lärare inom det obligatoriska skolväsendet och kungörelsen 1960: 95 om statsbidrag till avgiftskompensation till vissa tjänstemän inom det allmänna skolväsendet. Överstyrelsen beräknar, att statsbidragskostnaderna för dessa ändamål under 1961/62 kommer att uppgå till sammanlagt 31,0 miljoner kronor.

Från anslagsposten bestrides även kostnad för *fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt* för lärare i läroämnen på försöksskolans högstadium samt bidrag till vissa engångsavgifter för övningslärare. Enligt pensionsanstaltens rekvisition uppgår de fortlöpande avgifterna avseende redovisningsåret 1958/59 till 462 000 kronor. Kostnaden för 1960/61 uppskattas till 600 000 kronor. Bidrag till engångsavgifter för övningslärare har av överstyrelsen enligt rekvisitioner från statens pensionsanstalt utanordnats med 209 000 kronor under tiden 1 juli 1959—30 juni 1960. För pensionsavgifter beräknas sålunda sammanlagt, avrundat, 0,8 miljoner kronor.

Överstyrelsen föreslår att *anslagspost 1* uppföres med (798,6 + 0,7 + 31,0 + 0,8 =) avrundat *831 miljoner kronor.*

2. Bidraget till *korrespondensrealskolorna* har beräknats i enlighet med de av 1959 års riksdag fastställda grunderna. Antalet skolor har ökat med fyra, nämligen skolorna i Björna, Föllinge, Östervåla och Offerdal. De tre förstnämnda är inrättade genom skilda beslut av Kungl. Maj:t den 10 september 1959 och den sistnämnda genom beslut den 11 augusti 1960. Under läsåret 1960/61 kommer skolorna i Finnskoga-Dalby och Oviken att helt avvecklas. Eleverna i de sista klasserna vid dessa skolor kommer att under höstterminen 1960 genomgå preparandkurs förlagd till vederbörande korrespondensinstitut.

Vid beräkningen av medelsbehovet för samtliga skolor med undantag för korrespondensrealskolan i Björkvik har överstyrelsen utgått från att antalet avdelningar kommer att uppgå till 21. Statsbidraget till kostnaderna för avlöning åt lärarna beräknas uppgå till 350 459 kronor. Därvid har ej räknats med några lärartjänster vid skolorna i Finnskoga-Dalby och Oviken.

Vid beräkningen av bidraget till kostnaderna för korrespondens- och preparandkurserna har överstyrelsen i likhet med föregående år utgått från en genomsnittskostnad av 250 kronor per elev och termin och ett elevantal av 24 i varje avdelning, varvid den sammanlagda kostnaden utgör 252 000 kronor.

För de besök korrespondensinstitutets representanter har rätt att göra på skolorten beräknas enligt samma beräkningsnorm som tidigare 3 072 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för de ovan nämnda skolorna utgör således (350 459 + 252 000 + 3 072 =) 605 531 kronor.

Till korrespondensrealskolan i Björkviks kommun utgår statsbidrag med ett för varje år fastställt belopp på grund av de speciella betingelser varunder skolan arbetar. För budgetåret 1960/61 har detta belopp fastställts till 60 000 kronor. Styrelsen för skolan hemställer om en höjning av nämnda belopp till 80 000 kronor. Om statsbidrag skulle utgå efter samma normer som gäller för övriga skolor men med hänsyn tagen till det lägre antalet veckotimmar vid skolan i Björkvik, synes det, om skolan beräknas omfatta 5 avdelningar, enligt för övriga skolor tillämpade normer kunna beräknas till 117 460 kronor eller 23 492 kronor per avdelning. Skolöverstyrelsen föreslår, att statsbidrag till denna skola får utgå med 117 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under denna anslagspost uppgår alltså till (605 531 + 117 000 =) 722 531 kronor eller avrundat 723 000 kronor.

3. Posten till *ersättning för sjukvårdskostnad* är för innevarande budgetår uppförd med 200 000 kronor. Detta torde emellertid ej svara mot de verkliga kostnaderna. Under budgetåret 1959/60 har nämligen överstyrelsen och länsstyrelserna, från vilka överstyrelsen infordrat uppgifter, utanordnat sammanlagt 695 000 kronor från posten. Med hänsyn härtill torde posten böra uppräknas till 700 000 kronor.

5. Statsbidraget till svenska *utlandsskolor* är budgetåret 1960/61 beräknat för tre lärare vid skolan i Addis Abeba, för två lärare vid envar av skolorna i Paris, Madrid, London, Kodaikanal, Debre Zeit, Asmara, Pointe Noire och Nzega, samt för en lärare vid var och en av skolorna i Berlin, Hamburg, Mussoorie, Lemera och Bukoba. Det bidragsbelopp, som beräknats för varje lärare är av mycket skiftande storlek. Sålunda utgår statsbidrag till avlönande av en lärare vid skolan i Berlin med 9 100 kronor och till motsvarande ändamål vid skolan i Lemera med 4 200 kronor. Genomgående är dock bidragen mycket låga, och då huvudmännen för skolorna endast i ringa omfattning har möjlighet att bidraga till lärarnas avlönande, har lönerna kommit att ligga på en betydligt lägre nivå för dessa lärare än för lärare vid folkskolor i Sverige. Denna omständighet har i en del fall visat sig försvåra lärarrekryteringen och medfört täta lärarbyten, vilka annars kunnat undvikas.

Överstyrelsen finner det ej skäligt, att bidragsbeloppen varierar vid de olika skolorna på sätt nu sker utan finner det mest ändamålsenligt att ett visst belopp fastställes att utgå till avlönande av lärare vid utlandssvensk skola, oavsett var denna är placerad.

Överstyrelsen föreslår, att för varje folkskollärare utgår ett bidrag med 11 000 kronor och för varje småskollärare ett bidrag med 7 500 kronor. Beloppen har framräknats på följande sätt. Lärarna har tänkts vara placerade i lägsta tillämpliga löneklass, d. v. s. A 12 för folkskollärare och A 7 för småskollärare. Från årslönebeloppen i dessa löneklasser (ortsgrupp 3, 1961 års löner) 14 388 respektive 11 076 kronor har dragits dels belopp motsvarande kommunandelen (980 kronor, hyresgrupp 3), dels ett belopp på 2 400 kronor, motsvarande värdet av den bostad, som huvudmännen är skyldiga att tillhandahålla lärarna.

För korrespondensrealskolan i Paris bör bidrag utgå med 32 000 kronor.

Överstyrelsen har därvid räknat med två heltidsanställda lärare med en förutsatt placering i löneklass A 15. Från årslönebeloppen, sammanlagt 34 152 kronor, har dragits endast belopp, motsvarande kommunandelen. Huvudmannen är ej skyldig att hålla dessa lärare med bostad, varför avdrag för bostadskostnader ej gjorts.

Överstyrelsen förutsätter, att uppräkning av respektive belopp sker i förhållande till lönehöjningar för lärare i Sverige.

Överstyrelsen föreslår vidare, att överstyrelsen erhåller bemyndigande att — enligt vissa normer — fastställa antalet statsbidragsberättigade lärare vid varje skola. Det synes skäligt, att statsbidrag kan utgå till två lärare, om elevantalet kan beräknas uppgå till minst 21 och till tre lärare, om elevantalet kan beräknas överstiga 30. Möjlighet att avvika från dessa normer bör dock finnas, om så befinnes motiverat, exempelvis på grund av elevernas fördelning på klasser.

Därest de av överstyrelsen föreslagna principerna för beräkning av antalet statsbidragsberättigade lärare tillämpades, skulle — med de uppgifter som nu finns tillgängliga — statsbidrag utgå till 17 folkskollärare och 6 småskollärare vid skolor, som redan åtnjuter statsbidrag. Emellertid föreligger ansökningar om statsbidrag från ytterligare fyra skolor, nämligen Kidugala (Tanganyika), Numazu (Japan), Nimba och Lower Buchanan (Liberia). Då överstyrelsen finner dessa skolor vara väl behövliga, tillstyrker överstyrelsen att statsbidrag utgår även till dem. Med hänsyn till det beräknade elevantalets storlek skulle statsbidrag böra utgå till en folkskollärare vid var och en av skolorna. Det sammanlagda antalet lärare, för vilka statsbidrag bör utgå, uppgår således till 21 folkskollärare och 6 småskollärare. Därtill kommer bidraget till korrespondensrealskolan i Paris. Med ett bidragsbelopp av 11 000 kronor för varje folkskollärare och 7 500 kronor för varje småskollärare, synes anslagsposten för 1961/62 böra uppföras med (21 × 11 000 + 6 × 7 500 + 32 000 =) 308 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har intet att erinra mot anslagsberäkningarna i vad avser anslagsposterna 1—4 och 6—9.

Beträffande anslagsposten 5: Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, lärarlöner, har riksräkenskapsverket ansett, att vid en omläggning enligt överstyrelsens förslag bidraget till lärarlönerna bör utgå enligt något lägre belopp än vad skolöverstyrelsen föreslagit nämligen med 10 000 kronor för varje folkskollärare och till 7 500 kronor för varje småskollärare. Till korrespondensrealskolan i Paris föreslås bidraget utgå med 31 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas vissa av skolöverstyrelsen framlagda förslag, vilka dock icke påverkar anslagsberäkningarna för budgetåret 1961/62.

Skolöverstyrelsen framlägger bland annat förslag om vissa *vidgade möjligheter att dela klass vid undervisning i yrkeskunskap i folkskolan.*

För att möjliggöra placering av halv klass vid yrkespraktik i näringslivet i vissa fall, hemställer överstyrelsen om bemyndigande att medgiva skola med endast en klass av årskurs, vars timplan innehåller yrkeskun-

skap, att vidtaga sådan anordning, att läraren må undervisa halv klass även i ämne, där delning eljest ej kan förekomma, under förutsättning att varje elev erhåller det antal veckotimmar i andra ämnen än yrkeskunskap, som ingår i timplanen, och att yrkespraktiken är förlagd till näringslivet.

Den begärda anordningen beräknas ej behöva medföra ökade kostnader, då den i de skolor, som här avses ifrågakomma, ej kommer att kosta något utöver vad det i respektive skola skulle ha kostat att tillämpa timplansalternativ *utan* yrkeskunskap.

Anordningen bör kunna medgivas vid ett elevantal i klassen av lägst 24 elever. Den behöver för den enskilda skolan endast avse tid intill det fullständiga genomförandet av enhetsskolan.

Överstyrelsen erinrar vidare om sitt i anslagsäskandena för innevarande budgetår framlagda förslag om *frivillig undervisning i instrumentalmusik och solosång samt körsång*. Enligt detta förslag bör samma bestämmelser, som i detta avseende gäller vid allmänna läroverk och högre kommunala skolor, bli tillämpliga även på högstadiet. Överstyrelsen erinrar i sin motivering för förslaget bland annat om att på orter, där realskolan successivt avvecklats och ersatts med enhetsskola, staten genom bortfallet av den frivilliga musikundervisningen gjort vissa besparingar, medan musikaliska ungdomar gått miste om för dem värdefull undervisning. I kommuner, som jämsides har både real- och enhetsskollinjer, måste vissa barn förvägras en musikalisk-social förmån, som tillkommer andra.

Överstyrelsen beräknar, att antalet veckotimmar skulle bli 1 000 i instrumentalmusik och solosång och 150 i körsång. Statsbidraget för redovisningsår beräknas till 654 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med vad jag förordade i föregående års statsverksproposition bör anslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare m. m. vid vissa sjukvårdsanstalter och barnhem inte vidare uppföras i riksstaten utan medel för de ändamål, vilka nu tillgodoses genom detta anslag, i fortsättningen beräknas under förevarande anslag.

Under *anslagsposten 1* har skolöverstyrelsen beräknat ett medelsbehov av 831 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 112 128 600 kronor. Med beaktande av bland annat återverkningarna på bidragsbehovet genom höjningen av löner, ATP-avgifter och folkpensionsavgifter samt minskning av kommunandelen som kompensation för indragningen av bidraget till avlönande av hemvårdarinnor, enhetsskolans framväxt m. m. torde intet vara att erinra mot den gjorda beräkningen.

Skolöverstyrelsens tidigare redovisade förslag om vissa *vidgade möjligheter att dela klass vid undervisning i yrkeskunskap i folkskolan* avser närmast att underlätta att vid mindre skolor tillämpa timplansalternativ med yrkeskunskap i årskurs 8. Jag förordar, att medgivande till anordningen lämnas i enlighet med förslaget.

Skolöverstyrelsens förslag om statsbidrag för *frivillig undervisning i in-*

strumentalmusik och solosång samt körsång på försöksskolans högstadium anser jag mig inte heller i år kunna tillstyrka.

Under *anslagsposten 2* har skolöverstyrelsen förordat en avsevärd uppräkning av bidraget till den under särskilda betingelser arbetande korrespondensrealskolan i Björkvik. Med hänsyn till den höjning av bidraget, som skett för innevarande budgetår, kan jag inte tillstyrka någon ytterligare uppräkning utan förordar att bidraget upptages med ett oförändrat belopp av 60 000 kronor. För övriga korrespondensrealskolor räknar jag liksom skolöverstyrelsen med en automatisk ökning av bidragsbehovet med 166 000 kronor till 606 000 kronor. Anslagsposten bör således uppföras med sammanlagt (606 000 + 60 000 =) 666 000 kronor.

Anslagsposten 3 till ersättning för sjukvårdskostnad torde med hänsyn till skolöverstyrelsens uppgifter om belastningen för budgetåret 1959/60 böra uppräknas med 500 000 kronor till 700 000 kronor. *Anslagsposten 4* till ersättning för flyttningskostnad och resor torde böra uppföras med oförändrat belopp, 110 000 kronor.

I anslutning till medelsberäkningen under *anslagsposten 5* har skolöverstyrelsen framlagt förslag om en närmare reglering av bidragsgivningen till utlandsskolorna.

Överstyrelsens förslag går i första hand ut på att de nuvarande varierande bidragen till avlönande av lärare skall ersättas med enhetliga belopp, oavsett skolans belägenhet. Överstyrelsen skulle vidare enligt i förslaget närmare angivna grunder erhålla bemyndigande att fastställa antalet statsbidragsberättigande tjänster vid varje skola.

Jag finner skolöverstyrelsens förslag ändamålsenligt och vill förorda, att detsamma genomföres med vissa i det följande angivna ändringar och kompletteringar.

Beträffande storleken av de bidrag, som bör utgå för varje bidragsberättigad lärartjänst, vill jag förorda något lägre belopp än vad skolöverstyrelsen föreslagit, nämligen 6 500 kronor för varje småskollärartjänst och 10 000 kronor för varje folkskollärartjänst. Det lägre av beloppen bör därvid utgå för lärartjänst, som avser undervisning enbart på småskolstadiet och det högre beloppet i övriga fall. För lärartjänster vid korrespondensrealskolan i Paris bör utgå ett belopp av 13 500 kronor.

Det bör ankomma på överstyrelsen att i enlighet med fastställda normer fatta beslut om det antal bidrag som bör utgå till i utlandet anordnade skolor för svenska barn i skolpliktig ålder. Statsbidrag för *en* lärare bör därvid i allmänhet kunna utgå, då elevantalet under läsåret kan beräknas uppgå till minst 7. Om elevantalet nedgår till 5 anser jag att bidrag bör upphöra att utgå. I övrigt bör överstyrelsens förslag om regler för bidrag för flera än en lärare bli tillämpligt. De förordade bestämmelserna torde genomgående medföra något förbättrade bidragsförhållanden för de skolor, som för närvarande åtnjuter statsbidrag. För det fall de här angivna reglerna likväl skulle medföra ett bortfall av helt bidrag för någon lärar-

tjänst, bör dock som en övergångsanordning fortsatt bidrag kunna utgå med högst här föreslagna belopp.

De av skolöverstyrelsen föreslagna reglerna innebär, att bidragen till nu statsunderstödda skolor icke längre skulle behöva bli föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning. I fråga om statsbidrag till nya skolor torde det från och med nästa budgetår böra ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut.

Vid bifall till vad jag förordat torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen utfärda närmare bestämmelser rörande svensk undervisning åt svenska barn i utlandet i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder jag här angivit.

Enligt dessa grunder kan det sammanlagda antal lärare, för vilka bidrag nästa budgetår bör utgå, beräknas till 21 folkskollärare och 6 småskollärare, vartill kommer bidrag för två lärare vid korrespondensrealskolan i Paris. Med ett bidragsbelopp av 6 500 kronor för varje småskollärare, 10 000 kronor för varje folkskollärare samt 13 500 kronor för lärare vid korrespondensrealskolan i Paris synes anslagsposten 5 för budgetåret 1961/62 böra uppföras med 276 000 kronor, vilket innebär en höjning med 92 400 kronor.

Anslagsposten 6, som avser bidrag till undervisningsmateriel vid utlandsskolorna, synes kunna utgå i samband med omläggningen i övrigt av bidragsgivningen till skolorna. Åtgärden, som innebär viss administrativ förenkling, medför en anslagsminskning av 5 000 kronor.

För bidragen under *anslagsposterna 7 och 8* till estniska folkskolan i Stockholm och till estnisk skola i Göteborg föreslår jag en uppräkning med respektive 15 000 och 10 000 kronor. Bidragen synes i fortsättningen kunna sammanföras till en gemensam anslagspost, vilken således bör uppföras med 135 000 kronor.

Anslagsposten 9, som avser bidrag till Kristofferskolan i Stockholm, torde böra uppföras med ett oförändrat belopp av 20 000 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit skulle det av mig beräknade medelsbehovet under anslagsposterna 2—9 uppgå till (666 000 + 700 000 + 110 000 + 276 000 + 135 000 + 20 000 =) 1 907 000 kronor, vilket innebär en sammanlagd ökning med 778 400 kronor.

Totalt bör således förevarande anslag uppföras med (831 000 000 + 1 907 000 =) 832 907 000 kronor, vilket belopp genom ökning av anslagsposten 1 bör avrundas till 833 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 113 000 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder för statsbidrag till svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62;

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 833 000 000 kronor.

[117] **16. Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 600 000	1 295 866
1959/60	2 000 000	1 851 723
1960/61 (statsliggaren s. 767)	1 700 000	
1961/62 (förslag)	1 900 000	

Till kostnaderna för inackordering för sådana elever i folkskolor, fortsättningsskolor och försöksskolor, som har lång eller besvärlig skolväg, utgår statsbidrag enligt kungörelsen 1958: 380 per elev och dag med 3 kronor 25 öre vid inackordering i enskilt hem och med 3 kronor vid inackordering i elevhem.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 200 000 kronor. Överstyrelsen utgår därvid från de av länsskolnämnderna till 1 870 000 kronor beräknade statsbidragen till inackorderingsverksamheten under innevarande budgetår.

Departementschefen. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med det av skolöverstyrelsen beräknade beloppet, 200 000 kronor, till 1 900 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kronor.

[118] **17. Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	41 000 000	43 010 184
1959/60	45 000 000	45 641 654
1960/61 (statsliggaren s. 767)	48 000 000	
1961/62 (förslag)	52 000 000	

Enligt kungörelsen 1958: 380 utgår statsbidrag till kommun för anordnande av skolskjutsar för sådana elever i folkskolor, fortsättningsskolor och försöksskolor, som har lång eller besvärlig skolväg. Efter beslut av 1959 års riksdag om bidrag även för elever i folkskolans högre avdelning och för elever, som efter skolpliktens upphörande genomgår i kommunen anordnad obligatorisk årskurs, har genom kungörelsen 1959: 311 begränsningen av bidragsrätten till skolpliktiga elever upphävts.

Bidraget utgår med 80 procent av kommunens verkliga kostnad för skolskjutsar, under förutsättning att skolvägen är i fråga om elever i årskurserna 1—3 minst 3 kilometer och i fråga om övriga elever minst 4 kilometer. För självskjuts, d. v. s. skjuts med fordon, som framföres av eleven själv, utgår statsbidrag med 80 procent av en kostnad, vilken för varje dag, som

eleven besökt skolan, må utgöra högst 50 öre, om skolvägen är längre än 7 kilometer, och eljest högst 40 öre.

Skolöverstyrelsen föreslår, med stöd av från länsskolnämnderna inhämtade uppgifter rörande de beräknade statsbidragen till skolskjutsar under redovisningsåret 1960/61, att anslaget höjes med 4 000 000 kronor.

Under hänvisning till ett uttalande av statsutskottet vid 1960 års riksdag (SU 1960: 8, p. 68) har överstyrelsen även tagit upp frågan, huruvida bidraget till självskjutsar för närvarande är lämpligt avvägt. Överstyrelsen har funnit att så inte kan sägas vara fallet och föreslår, att maximibeloppen för bidrag till självskjuts höjes från 50 och 40 öre till respektive 90 och 75 öre för varje dag, som elev besökt skolan. Höjningen skulle medföra ökade statsbidragskostnader med 95 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Den av skolöverstyrelsen föreslagna bidragshöjningen för självskjutsar har jag inte funnit mig böra förorda. I enlighet med överstyrelsens beräkningar i övrigt torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 4 000 000 kronor till 52 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 52 000 000 kronor.

[119] 18. Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 540 000	2 464 323
1959/60	3 540 000	3 734 125
1960/61 (statsliggaren s. 764)	4 900 000	
1961/62 (förslag)	8 075 000	

Ur detta anslag, som uppförts på riksstaten från och med budgetåret 1953/54, utgår särskilda bidrag — *försökskostnadsbidrag* och *extra försökskostnadsbidrag* — till försöksverksamheten med nioårig enhetsskola (prop. 1953: 126, SU 139, Rskr 276; prop. 1955: 120, SU 122, Rskr 285).

I samband med omläggningen av bidragsgivningen till bland annat lärarlönekostnaderna på enhetsskolans högstadium enligt beslut av 1957 års riksdag (prop. 122; SU 104; Rskr 274) omreglerades även försökskostnadsbidraget. Enligt kungörelsen 1958: 665 utgår numera bidraget med 80 kronor för varje elev, som vid läsårets början finns på försöksskolans högstadium. För statens försöksskola i Linköping utgår jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1959 statsbidrag till Linköpings stad med 75 kronor för varje elev, som vid läsårets början finns på skolans högstadium.

Försökskostnadsbidraget är avsett att utgöra kompensation till försöksdistrikten för de merkostnader som föranledes av försöksverksamheten.

Det extra försökskostnadsbidraget är avsett som ett stimulansbidrag till försöksdistrikt, för vilka högstadieverksamheten av olika skäl medför särskilt betungande ekonomiska konsekvenser. Kungl. Maj:t har att inom ramen för det sammanlagda belopp, som riksdagen årligen bestämmer, besluta rörande extra försökskostnadsbidrag.

Av anslaget för innevarande budgetår har det erforderliga beloppet till försökskostnadsbidrag beräknats till 4 850 000 kronor, medan ramen för extra försökskostnadsbidrag bestämts till 50 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har på grundval huvudsakligen av uppgifter rörande elevantalet under läsåret 1959/60 uppskattat medelsbehovet för det regelmässiga försökskostnadsbidraget under nästa budgetår till 8 000 000 kronor.

Till extra försökskostnadsbidrag föreslår överstyrelsen för budgetåret 1961/62 oförändrat belopp eller 50 000 kronor. Statsbidraget till Linköpings stad avseende högstadiet vid statens försöksskola beräknar överstyrelsen till 25 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet enligt överstyrelsens beräkning uppgår alltså till (8 000 000 + 50 000 + 25 000 =) 8 075 000 kronor.

Departementschefen. Den av skolöverstyrelsen föreslagna uppräkningen av anslaget med 3 175 000 kronor är helt beroende av automatiskt verkande faktorer. Då jag inte har någon invändning mot beräkningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 075 000 kronor.

[120] **19. Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	50 000	34 043
1959/60	40 000	29 954
1960/61 (statsliggaren s. 765)	40 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till föreliggande uppgifter om belastningen av anslaget synes detta kunna minskas med 10 000 kronor till 30 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[121] **20. Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	690 000	590 476
1959/60	540 000	620 703
1960/61 (statsliggaren s. 769)	500 000	
1961/62 (förslag)	630 000	

Ifrågavarande undervisning ombesörjes av skolradioavdelningen vid Sveriges Radio AB i samråd med och under överinseende av skolöverstyrelsen. Ur förevarande reservationsanslag bestrides dels Sveriges Radio AB:s utgifter för själva undervisningen och dels televerkets kostnader för radioutsändningarna. Statsbidraget till avlönande av handledare i skolorna för undervisningen skall avföras från förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.

Under budgetåret 1960/61 beräknas den verksamhet, för vilken anslaget är avsett, omfatta första studieåret (årskurs 5) omkring 17 380 elever, andra studieåret (årskurs 6) omkring 15 645 och tredje studieåret (årskurs 7) omkring 6 050 elever. Därjämte avser anslaget dels särskilda stödkurser för lärare med behörighet i anknytning till nybörjarkursen (årskurs 5) och i anknytning till undervisningen i årskurs 6, dels sommarkurser för handledare utan behörighet. Den sålunda redovisade verksamheten har beräknats kosta sammanlagt 655 500 kronor. Med hänsyn till förefintlig reservation har emellertid anslaget för innevarande budgetår uppförts med 500 000 kronor.

Skolöverstyrelsen beräknar för nästa budgetår, efter samråd med skolradiochefen, att undervisningen i engelska kommer att omfatta 17 400 elever i femte, 16 500 elever i sjätte och 6 700 elever i sjunde årskursen. Kostnaderna för de tre årskurserna beräknas för Sveriges Radios del belöpa sig till 173 000 kronor, för stödkurser till 36 000 kronor samt för sommarkurser för handledare utan behörighet till 18 000 kronor.

Sammanlagt erfordras sålunda enligt skolöverstyrelsens beräkning för anordnande av ovannämnda kurser 227 000 kronor för Sveriges Radio, vartill kommer televerkets kostnader med 432 000 kronor, eller tillsammans 659 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår vidare, att försök göres med en stödkurs i tyska för lärare med behörighet. Kursen skulle avse årskurs 7 i försöksskolan samt motsvarande stadium i andra skolformer och anordnas under en tvåårsperiod med nybörjarkurs båda åren. Kostnaderna för denna kurs beräknas till 79 500 kronor.

Den sammanlagda medelsåtgången för budgetåret 1961/62 beräknas av skolöverstyrelsen till 738 500 kronor. Med hänsyn till en beräknad reservation av cirka 30 000 kronor från budgetåret 1960/61 bör enligt skolöverstyrelsens mening anslaget ökas med 210 000 kronor och således uppföras med 710 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Jag är icke beredd tillstyrka anordnande av den föreslagna stödkursen i tyska. Mot överstyrelsens medelsberäkning i övrigt har jag intet att erinra. Med hänsyn till den förefintliga reservationen föreslår jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 630 000 kronor, vilket innebär en höjning med 130 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 630 000 kronor.

[122] **21. Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	290 000	246 548
1959/60	220 000	239 264
1960/61 (statsliggaren s. 766)	290 000	
1961/62 (förslag)	240 000	

Genom beslut årligen eller i varje särskilt fall anvisar Kungl. Maj:t medel från detta reservationsanslag till de ändamål för vilka anslaget är avsett. Endast en mindre del av anslaget utgår med stöd av generella föreskrifter. De ändamål till vilka bidrag regelmässigt utgår återfinnes i en sammanställning å s. 505 i 1955 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln. Därjämte skall enligt beslut av 1959 års riksdag från detta anslag bestridas kostnader för särskilda undervisningsgrupper för undervisning i finska som valfritt ämne i årskurserna 8 och 9.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 26 000 kronor. Höjningen motiveras bland annat med behovet av att räkna upp beloppen för de s. k. finnbygdsstipendierna från 800 till 1 200 kronor för läsår.

Departementschefen. Förslaget att uppräkna beloppet för de s. k. finnbygdsstipendierna kan jag inte biträda. Med hänsyn till förefintliga reservationer torde anslaget för nästa budgetår kunna minskas med 50 000 kronor till 240 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kronor.

[123] **22. Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.** Under denna rubrik är för innevarande budgetår upptaget ett förslagsanslag av 52 400 kronor. Den föregående år vid anmälan av detta anslag (1960 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 578) omnämnda utredningen rörande statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan i Tärna är nu slutförd, och jag torde därför här få anmäla därav föranledda förslag.

Inledning

I 1952 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, s. 345) uttalade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, att han ville fästa uppmärksamheten på den oklarhet som rådde rörande statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan. Då det kunde ifrågasättas, om de skäl, som föranlett att staten till huvudsaklig del bekostade skolans upprätthållande, ägde samma styrka som tidigare, förutsatte departementschefen, att skolöverstyrelsen till behandling upptog frågan, om och i vad mån staten alltjämt borde ekonomiskt ansvara för skolan.

Skolöverstyrelsen har med skrivelse den 7 september 1955 avgivit utredning angående statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan i Tärna.

Över utredningen har utlåtanden avgivits av kammarkollegiet, statskontoret, justitiekanslersämbetet och skolstyrelsen i Tärna.

Historik

Skytteanska skolan leder sitt ursprung till en i Piteå år 1619 inrättad undervisningsanstalt för lappgossar. År 1631 utfärdade konung Gustaf II Adolf stiftelsebrev för skolan, som i samband därmed förlades till Lycksele. Direktionen över skolan uppdrogs åt riksrådet Johan Skytte, efter vilken skolan sedermera benämnts Skytteanska lappskolan.

Den ekonomiska grunden för skolans verksamhet utgjordes ursprungligen av dels vissa kyrkotionden, dels ett genom riksrådet Johan Skyttes försorg insamlat kapital å 5 000 daler silvermynt. Detta kapital utlånades till kronan, som till säkerhet härför pantförskrev räntorna från hemman med tillhopa 32 7/32 mantal i Umeå socken.

Genom reduktionen år 1686 återgick de hemman, som förpantats till skolan, till kronan och skolans fordran skulle anses återbetald. Följande år utfärdades emellertid ett kungl. brev, som innebar att räntorna från de tidigare pantsatta godsen anslogs till skolans fortsatta understöd.

I samband med en omorganisation av skolväsendet i lappmarken ställdes lappskolan i Lycksele år 1739 under direktion av lappmarks ecklesiastikverk. Även under denna förvaltning synes Skytteanska skolan till en början ha erhållit hela inkomsten av hemmanen. Genom kungl. beslut år 1773 anslogs dock en del av inkomsten till andra ändamål.

Genom beslut av 1834 års riksdag bragtes den särskilda förvaltning av inkomster och utgifter, som ecklesiastikverket för lappmarken utgjorde, att upphöra. Utgifterna täcktes i stället genom särskilda anslag å dåvarande tionde huvudtitelns stat. Statsverkets andel i kostnaderna för den årliga driften av läroanstalten kom härigenom att utgå ur anslaget till lappmarks ecklesiastikverk. Genom beslut av 1919 års riksdag utbröts kostnaderna för skolans uppehållande från detta anslag, och för ändamålet uppfördes i rikstaten ett särskilt förslagsanslag å 7 000 kronor. Detta anslag har därefter

vid olika tillfällen höjts och är i riksstaten för budgetåret 1960/61 upptaget med 52 400 kronor.

Lycksele skola förflyttades jämlikt nådigt beslut år 1865 till Tärnafors i Tärna kapellförsamling. Enligt beslut av 1895 års riksdag skedde ytterligare en förflyttning av skolan, denna gång till en plats strax väster om Tärna kyrka, där ett skolhus och senare bland annat elevhem uppfördes. Av denna anläggning användes numera endast elevhemmet för skolväsendets behov. Skolanläggningen i övrigt förflyttades år 1948 till sin nuvarande plats öster om kyrkan.

Skytteanska skolan var fram till år 1895 i huvudsak avsedd endast för lappbefolkningens barn. I samband med beslutet nämnda år om anvisande av statsmedel för uppförande av en ny skola skedde en förändring i detta hänseende. Som villkor för statsbidraget föreskrevs nämligen, att skolan skulle mottaga som lärjungar dels i främsta rummet barn av lapska föräldrar, dels ock församlingens övriga barn till det antal, som där lämpligen kunde undervisas jämte lappbefolkningens barn. Skolan kom sedermera att närmast motsvara en mindre folkskola. Enligt kungl. brev den 27 juni 1927 skulle skolan från den 1 juli samma år vara anordnad enligt första B-formen samt mottaga sådana Tärna skoldistrikt tillhörande barn, som skolrådet dit hänvisade. I samband därmed ändrades den tidigare benämningen Skytteanska lappfolkskolan till Skytteanska skolan. Skolan har sedermera organiserats enligt Aa-formen och är att betrakta som centralskola för Tärna kommun.

Nuvarande förhållanden

a) *Fastigheter.* Skolan omfattar tre olika fastigheter, nämligen Skytteanska skolan nr 1, Laxnäs 1[26] och Laxnäs 1[27].

Den förstnämnda fastigheten avsattes för skoländamål genom beslut av statsmakterna år 1895 och omfattar cirka 160 hektar. På området uppfördes med bidrag av statsmedel ett folkskolehus och ett barnhem jämte vissa uthusbyggnader. Staten åtog sig i samband med 1895 års beslut om byggnadsbidrag till skolan att svara för underhållskostnaderna.

Med hänsyn till de bristfälliga skolförhållandena i Tärna beslöt 1926 års riksdag att anvisa ett belopp av sammanlagt 140 000 kronor för nybyggnad av skolhem, ombyggnad av barnhem till skolhus samt ombyggnad av skolhus till lärarbostad.

Skolhuset användes för sitt ändamål fram till år 1948, då en ny skola togs i bruk. Det gamla skolhuset är för närvarande genom byggnadsstyrelsens försorg uthyrt till Tärna kommun, som inrättat kommunalkontor därstädes.

Skolhemmet i anslutning till det äldre skolhuset utgör förläggning för ett 25-tal barn. Den på området uppförda lärarbostadsbyggnaden brann ned år 1948.

Då frågan om en ny skolbyggnad aktualiserades i början av 1940-talet befanns de lokala förhållandena motivera en förflyttning av skolan. Genom statsmakternas försorg förvärvades en ny tomtplats, Laxnäs 1[27]. Den nya skolanläggningen bekostades helt av statsmedel, som anvisades genom investeringsanslag och uppfördes i riksstaten för budgetåret 1945/46 och på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48. För en tillbyggnad för barnbespisningslokaler m. m. anvisades för budgetåret 1956/57 ytterligare ett investeringsanslag. Huvudbyggnaden, som färdigställdes år 1948, omfattar i huvudsak 8 klassrum, slöjdsal, skolkök och bibliotek. I den år 1959 uppförda fristående tillbyggnaden inrymmes, förutom barnbespisningslokaler, även två klassrum samt naturkunnighetsrum. De sammanlagda kostnaderna för de båda byggnadsföretagen har uppgått till 870 000 kronor.

Sedan lärarbostadsbyggnaden vid gamla Skytteanska skolan nedbrunnit år 1948, beslöt samma års riksdag att anslå medel till uppförande av en lärarbostadsbyggnad med tre lägenheter. Byggnaden uppfördes på ett intill den nya skolan beläget område, Laxnäs 1[26], som staten erhöll i gåva av Tärna kommun. Byggnadskostnaderna uppgick till sammanlagt 255 000 kronor.

Underhållet av Skytteanska skolan bekostas av statsmedel och ombesörjes av byggnadsstyrelsen. Underhållskostnaderna i vad avser gårdsrenhållning, sotning, snöskottning och liknande regelbundet återkommande arbeten kan beräknas uppgå till 4 000 à 5 000 kronor årligen. Härtill kommer kostnaderna för större underhållsarbeten. Som exempel härpå kan nämnas, att en in- och utvändig målning av den år 1948 uppförda skolbyggnaden dragit en kostnad av 52 000 kronor.

b) *Det särskilda statsbidraget.* Det särskilda bidraget till Skytteanska skolan utgår från det i riksstaten uppförda anslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna. För budgetåret 1960/61 har anvisats 52 400 kronor och följande stat fastställts.

Utgifter

A. Skolan

1.	Undervisning i slöjd	700	
2.	Undervisningsmateriel, *förslagsvis*	400	1 100

B. Skolhemmet

a) Avlöningar

1.	Bidrag till avlöning åt föreståndarinna och biträdande föreståndarinna intill författningsenligt belopp, *förslagsvis*	1 100
2.	En vaktmästare, *förslagsvis*	5 900
3.	Två ekonomibiträden, *förslagsvis*	18 800

b) Egentliga driftkostnader

1.	Underhåll m. m. för i skolhemmet intagna barn	15 000	
2.	Uppvärmning, belysning, renhållning, inventariers underhåll m. m., *förslagsvis*	13 500	54 300
		Summa kronor	55 400

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning för bostad, kost och tvätt åt ekonomibiträden		3 000
	Nettoutgift kronor	52 400

Enligt i anslutning till medelsanvisningarna meddelade bestämmelser (kungl. br. 22/6 1951; ändr. 30/6 1952 och 28/5 1959) skall Skytteanska skolan tillhöra Tärna kommuns skolväsen. Vid skolan jämte skolhemmet skall mottagas sådana kommunen tillhörande barn, som av skolstyrelsen dit hänvisas. Skolan skall vara anordnad enligt den skolform, som i vederbörlig ordning bestämmes. För skolhemmet skall i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i gällande stadga för statsunderstödda skolhem.

Beträffande tillsättning av lärare skall bestämmelserna i allmänna skolstadgan äga motsvarande tillämpning.

Statsverkets kostnader för avlöning åt lärare skall, i den mån ej annat framgår av staten för skolan, bestridas i samma ordning som motsvarande kostnader för avlöning åt lärare vid folk- och småskolor.

De kostnader för avlöning åt föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid skolhemmet samt åt vikarie för sådan befattningshavare, vilka enligt gällande författningar bestrides av statsmedel, skall gäldas i samma ordning som motsvarande kostnader vid skoldistrikt tillhörigt skolhem.

Beträffande avlöning åt ekonomibiträden vid skolhemmet skall vad som föreskrives rörande avlöning åt dylika biträden vid nomadskolhemmen äga motsvarande tillämpning.

c) *Skolförhållanden m. m.* Tärna kommun, som är belägen i Västerbottens län vid gränsen mot Norge, är en utpräglad glesbygd. Ytvidden motsvarar ungefär Gotlands medan invånarantalet den 1 januari 1960 uppgick till 1 952.

Det obligatoriska skolväsendet omfattade läsåret 1959/60 179 elever, varav 122 fullgjorde sin skolgång i Skytteanska skolan i Tärnaby. Skolan är organiserad enligt Aa-formen med en klass av varje årskurs. En stor del av eleverna är inackorderade, dels i Skytteanska skolans skolhem, dels i ett kommunalt skolhem.

Den påbörjade försöksverksamheten med enhetsskola nådde läsåret 1960/61 högstadiet, vilket förlagts till Skytteanska skolan.

Införande av högstadium medför ökat lokalbehov, och skolöverstyrelsen har vid prövning härav funnit behov föreligga av ytterligare lokaler med en sammanlagd nettogolvyta av 781 kvadratmeter.

Under de närmaste åren kommer elevantalet vid skolorna att påverkas av befolkningstillväxten i samband med den påbörjade vattenkraftsutbyggnaden. I ett för denna byggnadsverksamhet anordnat centralsamhälle i Ajaure har från och med höstterminen 1960 inrättats en skola för låg- och mellanstadiet. Ytterligare ett antal elever kommer härigenom att tillföras högstadiet vid Skytteanska skolan.

Skolöverstyrelsens förslag jämte remissyttranden

I den av *skolöverstyrelsen* den 7 september 1955 framlagda utredningen rörande statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan i Tärna uttalas, att överstyrelsen från sina utgångspunkter och med beaktande av de inom skolväsendet rådande förhållandena icke kunnat finna tillräckligt starka skäl föreligga, att Tärna kommun erhåller större bidrag till kostnaderna för folkskoleväsendet än andra likartade kommuner. Överstyrelsen anser därför, att statens särskilda åtaganden gent emot kommunen borde kunna avvecklas. Någon rätt för Tärna kommun till vissa tillgångar eller viss avkastning på grund av Skytteanska donationen anser överstyrelsen inte föreligga. Om Tärna kommun bör få äganderätt till Skytteanska skolans byggnader jämte erforderlig tomt för skolanläggningen, bör tagas under övervägande.

Skolöverstyrelsen uttalar vidare, att för Skytteanska skolan och det därmed förbundna skolhemmet bör — från och med viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt — med upphävande av häremot stridande föreskrifter gälla samma bestämmelser som för övriga folkskolor och skolhem i anslutning till folkskolor.

Beträffande avvecklingen av det särskilda statliga anslaget till skolan framhåller skolöverstyrelsen följande.

För att minska de svårigheter i ekonomiskt hänseende, som kan uppkomma för kommunen, kan ifrågasättas huruvida icke anslaget bör utgå under en övergångstid med successivt minskade belopp. Emellertid har inhämtats, att Tärna kommun brukar erhålla statsbidrag ur det under VII huvudtiteln uppförda anslaget Bidrag till skattetyngda kommuner m. m. samt att bortfallet av nu ifrågavarande särskilda understöd av statsmedel torde komma att medföra en höjning av statsbidraget till Tärna kommun ur nämnda anslag. Skälen för en successiv avveckling försvagas av denna anledning. Det oaktat finner sig överstyrelsen, med beaktande av att det särskilda statsbidraget utgått under avsevärd tid och med hänsyn till kommunens ringa ekonomiska bärkraft, böra föreslå, att nu ifrågavarande särskilda anslag avvecklas under en femårsperiod med en femtedel varje i perioden ingående budgetår.

Folkskolestyrelsen i Tärna hade i en till skolöverstyrelsen ingiven skrivelse i samband med den utredning, som företagits av överstyrelsen, hävdat, att skrivsättet i 1687 års kungl. brev innebär, att en verklig donation av vissa hemman då ägde rum. Genom brevet tillförsäkrades skolan enligt

styrelsens mening för framtiden besittningsrätten till 32 7/32 mantal i Umeå socken som ett vederlag för den ursprungliga donationssumman av 5 000 riksdaler, varjämte statliga myndigheter ålades att bevaka skolans rätt.

Styrelsen uttalade vidare bland annat följande.

På vilket sätt skolan under 1800-talet frånkänts rätten till donationsgodsen är inte utrett, men då donationen förvaltats av staten, synes förlusten av donationsgodsen, lika litet som förlusten av räntor och kontanta medel kunna åberopas som motivering för att staten nu skulle undandraga sig ansvaret för Skytteanska skolans framtida underhåll.

Skolstyrelsen hävdade vidare, att skolan var att betrakta som en från kommunen fristående stiftelse med kommunens skolstyrelse som fungerande styrelse för skolan.

Skolöverstyrelsen erinrar i sin förut berörda skrivelse om att reduktionen under Karl XI kom att drabba även de till Skytteanska lappskolan förpantade hemmanen och därmed också den institution, till vars förmån de pantsatts.

I fortsättningen uttalar överstyrelsen följande.

1686 års riksdags beslut må vara i hög grad stridande mot nu gällande rättsuppfattning. I den mån konung och riksdag beslutat på angivet sätt, utgjorde beslutet dock ett uttryck för vad som var rätt eller i varje fall för vad som kunde föreskrivas vid tiden för åstadkommandet av nämnda förordnanden. Att på grund av nu gällande grundsatser riva upp åtgöranden med stöd av statsmakternas beslut 1686 torde icke vara möjligt.

En given följd av de år 1686 tillkomna stadgandena blev också, att lappskolans hemman återföll till kronan.

Genom kungl. brev den 18 april 1687 fick emellertid lappskolan viss rätt till hemmanen. Uttryckssättet i brevet är: »Ty hafve vij — — — skiänkia, unna och efterlåta welat, som wi jämvähl härmed och i kraft af detta vårt öppna bref, skiänka, gifva ock efterlåta Lapp-Scholan i Uhmå och till dess underhållande ofvanbem:te pantegods, till at alt framgient både nu och i tillkommande tijder niuta, bruka och besitta desamma, samt den deraf gående räntan upbära. — — —».

Visserligen tyder ordalagen på att här är fråga om överlåtelse med äganderätt, men mot att någon sådan överlåtelse i själva verket förekommit talar den omständigheten, att ifrågavarande hemman utgjorde skattehemman, således var i enskilda personers ägo. Innebörden av det kungl. brevet 1687 är, att Kungl. Maj:t anslagit vissa hemmansräntor till skolans verksamhet, vilka räntor sedermera vid grundskatternas avskrivande utbytts mot riksstatsanslag.

I enlighet härmed skulle sålunda Kungl. Maj:t och riksdagen numera vara oförhindrade att helt eller delvis indraga nu utgående anslag till Skytteanska skolan utan att i stället sätta annan förmån, vare sig till Skytteanska skolans verksamhet eller till annat ändamål.

Kammarkollegiet framhåller bland annat, att lappskolan alltsedan 1687, ehuru benämnd Skytteanska skolan, utgjort — såvitt kan bedömas av

tillgängligt material — en helt med publika medel underhållen undervisningsanstalt. Kollegiet bygger sin uppfattning på att en utredning visat att det ursprungligen insamlade kapitalet pantsattes mot hemman, som var av skattenatur. Kollegiet uttalar vidare bland annat följande.

Pantsättningen år 1634 och anslaget år 1687 kunde endast avse kronans rätt till hemmanen, d. v. s. rätten till de från hemmanen utgående skatterna eller vissa av dem. Detta kan synas strida mot ordalagen i exempelvis 1687 års brev, vari Kungl. Maj:t förklarar sig »skänka, giva och efterlåta lappskolan i Umeå och till dess underhållande ovanbemälte pantegods till att allt framgent, både nu och i tillkommande tider, njuta, bruka och besitta desamma samt den därav gående räntan uppbära.» Den återgivna formuleringen lärer få förklaras med hänvisning till då gängse schabloner i kungliga anslagsbeslut. Intet antyder, att kronan i någon form sökt förvärva skatterätten d. v. s. äganderätten till hemmanen för att ställa denna till skolans förfogande. Innebörden av detta kronoanslag framstår klart vid en jämförelse med konung Gustaf II Adolfs stora jorddonation den 31 augusti 1624 till Uppsala universitet. I sistnämnda fall var fråga om s. k. arv och egna gods, vilka brukades av landbönder och som donatarien sålunda kunde framdeles upplåta under arrende.

Av det sagda följer att det knappast är fullt riktigt att, såsom folkskolestyrelsen i Tärna gör, påstå att donationsgodsen under 1800-talet på outrett sätt frånhänts skolan. Brukningsrätt till ifrågavarande gods har över huvud aldrig tillkommit skolinrättningen.

Intet av vad som förekommit kan enligt kammarkollegiets mening givas den innebörden att staten förbundit sig gentemot den Skytteanska skolan såsom ett från densamma fristående rättssubjekt att oberoende av statens övriga åtgärder för undervisningsväsendet inom lappmarken uppehålla en skolinrättning av den art som den Skytteanska skolan utgör. Skulle ett sådant åtagande anses ligga i 1687 års anslagsbeslut, må anmärkas att det ursprungliga donationskapitalet 5 000 daler silvermynt motsvarar 2 500 kronor, de enligt räntearrende år 1775 utgående hemmansräntorna om 3 608 daler kopparmynt 601 kronor samt skolans ränteinkomster år 1832 — enligt statsutskottets utlåtande nr 88 vid 1834 års riksdag (punkt 12 s. 25) 1 053 riksdaler 36 skillingar 11 runstycken banco — 1 580 kronor.

Gentemot Tärna folkskolestyrelses uppfattning, att skolans nuvarande fastigheter äges av den stiftelse, som skolan utgör, erinrar kammarkollegiet, att inkomsten, motsvarande räntorna enligt 1687 års upplåtelse, icke tillnärmelsevis skulle ha förslagit till att utrusta och driva skolan på sätt som skett. Skolans nuvarande jord och byggnader bör därför enligt kammarkollegiets mening betraktas som statsegendom och icke som stiftelsetillhörighet.

Av *statskontorets* yttrande framgår, att myndigheten betraktar Skytteanska skolan i Tärna som en uteslutande med allmänna medel upprätthållen undervisningsanstalt samt att de i Tärna kommun rådande förhållandena icke utgör tillräckliga skäl för ett bibehållande av de speciella statliga åtagandena med avseende på sagda skola. Det särskilda förslagsanslaget bör därvid bringas att upphöra. Statskontoret framhåller vidare,

att detta anslag kan anses ha en begränsad ekonomisk betydelse. Ett bortfall av bidraget skulle väsentligen komma att kompenseras genom bidrag över anslaget till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem. För den resterande bidragsminskningen kan kommunen beräkna erhålla viss gottgörelse genom förhöjt skattelindringsbidrag. Med hänsyn till dessa förhållanden anser statskontoret, att hinder icke bör möta för att avveckla bidraget i ett sammanhang utan övergångstid.

Beträffande byggnaderna vid skolan framhåller statskontoret, att en avveckling av bidraget till skolan aktualiserar frågan om ett överförande av skolfastigheterna i kommunens ägo. De därmed sammanhängande problemen bör klarläggas genom särskilda undersökningar.

Justitiekanslersämbetet uttalar i sitt utlåtande bland annat följande.

Att taga bestämd ställning till spörsmålet om skolans rättsliga ställning och statens skyldigheter gentemot skolan är i viss mån vanskligt. Ämbetet har dock, i anslutning till vad kammarkollegiet anfört, kommit till den uppfattningen, att skolan är att betrakta som en med allmänna medel underhållen undervisningsanstalt och ej som ett självständigt rättssubjekt samt att någon juridisk skyldighet icke föreligger för statsverket att — utöver vad eljest åligger staten i fråga om det allmänna undervisningsväsendet — uppehålla skolinrättningen. Därest statsmakterna underlåter att besluta, att anslaget till skolan skall utgå, är visserligen därmed frågan om statens skyldighet att uppehålla skolan icke rättsligen avgjord, men det lärer för sådant fall ankomma å den, som anser sig därtill befogad och som ej vill finna sig i statsmakternas ställningstagande, att genom stämning å kronan till domstol hävda sin rätt.

Ämbetet ansluter sig till uppfattningen, att egendomen är att betrakta som statens, samt understryker avslutningsvis vad statskontoret anfört beträffande den framtida dispositionen av egendomen och vad därmed sammanhänger. Enligt ämbetets mening vore det måhända möjligt att vid sådana förhandlingar, som kan komma till stånd rörande dessa spörsmål, jämväl ernå överenskommelse i frågan om fortsatta anslag till skolan.

Skolstyrelsen i Tärna framhåller i yttrande över det framlagda utredningsmaterialet som sin mening, att 1687 års kungl. brev var av sådan innebörd, att Johan Skyttes donation alltjämt existerar, och att Skytteanska skolan i Tärna alltjämt är en donationsskola, vars tillgångar förvaltas av statsverket. Till stöd för denna uppfattning åberopar skolstyrelsen bland annat ett uttalande av statsutskottet vid riksdagen 1850/51 (utlåtande nr 220).

Styrelsen hemställer, att staten även framdeles i ekonomiskt hänseende ansvarar för skolan.

Sedan ifrågavarande yttrande avgavs har överläggningar ägt rum mellan företrädare för ecklesiastikdepartementet och Tärna kommun, varvid preliminär överenskommelse träffats av det innehåll som framgår av följande förslag.

Förslag till överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Tärna kommun, å andra sidan, angående Skytteanska skolan.

Mellan företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt företrädare för Tärna kommun, å andra sidan, har — under förutsättning av Kungl. Maj:ts respektive kommunalfullmäktiges godkännande före den 1 juli 1961 — träffats följande överenskommelse angående Skytteanska skolan.

1. Staten överlåter utan vederlag till Tärna kommun följande i Tärna socken belägen fast egendom, nämligen fastigheterna Laxnäs 1[26] och 1[27] samt det område av fastigheten Skytteanska skolan nr 1, som jämlikt nådigt brev den 12 juni 1931 är avsett för Skytteanska skolans och skolhemmets bruk.

Tillträde avses äga rum den 1 juli 1961.

Kommunen åtager sig att svara för den fasta egendomen åvilande avgifter och onera, som belöpa på tiden efter tillträdesdagen.

Kommunen svarar för kostnaderna för lagfart och avstyckning.

Med det överlåtna området av fastigheten Skytteanska skolan nr 1 skall ej följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga som eljest är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten.

Staten fritager sig från hemulsskyldighet beträffande det överlåtna området.

Stamfastigheten skall vid blivande utbrytningsförrättning beträffande det överlåtna området tillförsäkras nödig väg enligt jorddelningslagens bestämmelser.

Det överlåtna områdets ägare skall, om stamfastighetens ägare så påfordrar, utan stamfastighetens betungande hålla laggillt stängsel i gränsen mot stamfastigheten.

2. Den nuvarande särskilda bidragsgivningen enligt fastställd stat under förslagsanslaget Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna upphör med utgången av budgetåret 1960/61 och ersättes med ett under en femårsperiod successivt minskande avvecklingsbidrag enligt följande uppställning:

Budgetår	Bidrag
1961/62	50 000
1962/63	40 000
1963/64	30 000
1964/65	20 000
1965/66	10 000

Av fastigheten Skytteanska skolan nr 1 härflytande arrendeavgifter och eventuella skogsförsäljningsmedel skola icke tillgodoföras anslaget efter ingången av budgetåret 1961/62.

3. Av Kungl. Maj:t meddelade särskilda bestämmelser för Skytteanska skolan skola upphöra att gälla med utgången av juni 1961.

4. Därest kommunen låter uppföra de nu aktuella ytterligare skollokaler för försöksskolans högstadium vid Skytteanska skolan, som i vederbörlig ordning prövas erforderliga, äger kommunen uppbära byggnadsbidrag härför med belopp motsvarande 75 procent av det bidragsunderlag, Kungl. Maj:t på grundval av eljest gällande regler fastställer.

Departementschefen

Såsom framgår av den tidigare lämnade historiken var de särskilda statliga åtagandena för Skytteanska skolan ursprungligen ett led i åtgärderna för nomadundervisningen. Med förflyttningen av skolan från Lycksele till Tärna under slutet av 1800-talet inleddes en utveckling, som nu resulterat i att skolan tillgodoser det obligatoriska skolväsendets behov av centralskola i Tärna kommun. Till skolan har under senare år en allt större del av kommunens skolväsende koncentrerats.

Det statliga stödet åt skolan, som således från början avsåg undervisning av nomadbarn, har fortsatt, oavsett att skolan helt inordnats i Tärna kommuns skolväsende. Stödet har i första hand haft formen av ett årligt driftbidrag, som under tiden från 1919 till 1960 stigit från 7 000 kronor till 52 400 kronor. Bidraget har till huvudsaklig del utgått som komplement till andra statsbidrag men till den del bidraget avsett kostnader för skolhemmet har det också ersatt statsbidrag till inackordering enligt gällande bestämmelser. Det extra stödet till Skytteanska skolan kan på grund härav i realiteten anses ha varit cirka 16 000 kronor lägre än det belopp, varmed anslaget är uppfört.

De särskilda åtagandena med avseende på byggnaderna vid skolan har under efterkrigstiden medfört statliga investeringskostnader på något över 1,1 miljon kronor. Därest det statliga stödet i stället lämnats genom statsbidrag i vanlig ordning, skulle en betydande del av denna kostnad stannat på kommunen. Värdet av statens underhåll av skolanläggningen torde kunna uppskattas till 10 000 à 15 000 kronor per år.

Av den gjorda sammanfattningen torde framgå, att de särskilda statliga åtagandena för Skytteanska skolan varit av avsevärd ekonomisk betydelse för Tärna kommun. Detta förhållande har i första hand historiska orsaker. Staten har ansetts ha speciella skyldigheter som en följd av de dispositioner för skolans underhåll, som vidtogs vid skolans grundande och i samband med Karl XI:s reduktion. Statens skyldigheter med hänsyn härtill har emellertid länge ansetts oklara. Den nu föreliggande utredningen synes ge vid handen, att några statliga skyldigheter inte föreligger med hänsyn till de ursprungliga åtgärderna för skolans underhåll. Jag ansluter mig i detta hänseende till den av skolöverstyrelsen uttalade och av kammarkollegiet och justitiekanslern stödda uppfattningen, att någon rätt inte synes föreligga för Tärna kommun till vissa tillgångar eller viss avkastning på grund av Skytteanska donationen.

Även om några rättsliga skyldigheter för staten således inte torde föreligga, kan skäl anföras för det särskilda statliga stödet. Ett väsentligt sådant är, att de ekonomiska resurserna i Tärna är sämre än i flertalet andra kommuner. Genom avsides läge, ringa befolkningsnumerär och svagt skatteunderlag har kommunen synnerligen begränsade möjligheter att tillgodose olika allmänna behov, varav skolväsendet utgör en dominerande del. Men

inte heller skäl av detta slag kan tillmätas sådan betydelse, att ett bibehållande av det särskilda stöd till kommunens skolväsen, varom nu är fråga, framstår som motiverat, eftersom Tärna kommun inte kan anses inta någon unik ställning bland landets kommuner. En granskning av senaste uppgifter om antalet skattekronor i Norrlandskommunerna ger vid handen, att ett 20-tal kommuner har lägre eller ett med Tärna kommun likartat antal skattekronor per invånare. Härtill kommer, att skatteunderlaget inom kommunen torde komma att förbättras genom den påbörjade vattenkraftsutbyggnaden.

Hur de för Tärna liksom andra kommuner av utpräglad glesbygdskaraktär uppkommande problemen av organisatorisk och ekonomisk art skall lösas för att dessa kommuner skall tillförsäkras ett skolväsen av tillfredsställande standard, är för närvarande föremål för utredning.

De nu anförda omständigheterna gör enligt min mening klart, att de särskilda statliga åtagandena för Skytteanska skolan nu kan börja avvecklas. I princip bör detta ske från och med den 1 juli 1961, från vilken tidpunkt för skolan meddelade särskilda föreskrifter bör upphöra att gälla. Från samma tidpunkt bör även de skolfastigheter, som är i statens ägo, utan vederlag överlämnas till Tärna kommun.

Då det gällt att närmare fastställa formerna för avvecklingen av statens åtaganden, har jag funnit det angeläget att ta stor hänsyn till de speciella förhållandena. Kommunen har hittills kunnat bygga upp sitt skolväsende med utgångspunkt i ett särskilt statligt stöd och således anpassat sin ekonomi härtill. Avvecklingen av detta stöd bör därför ske successivt och med beaktande av behovet av vissa särskilda statliga åtgärder i ett övergångsskede. Vid överläggningar med Tärna kommun har det framkommit, att kostnaderna för att i form av kommunalt skolbygge tillgodose ytterligare lokalbehov i samband med enhetsskolans genomförande vållar avsevärda svårigheter. Jag anser det därför skäligt, att kommunen erhåller statsbidrag till detta skolbygge med högre belopp än vad som skulle bli fallet med tillämpning av gällande allmänna bestämmelser. Efter ingående prövning av relevanta omständigheter har jag funnit mig böra förorda, att statsbidrag får utgå med 75 procent av i vederbörlig ordning fastställt bidragsunderlag. För att mildra verkningarna av bortfallet av det särskilda driftbidraget bör dessutom under en femårsperiod utgå ett särskilt successivt minskande avvecklingsbidrag. För budgetåret 1961/62 bör detta bidrag fastställas till 50 000 kronor. Bidraget bör därefter minska med 10 000 kronor för varje budgetår. Avvecklingen av statens särskilda åtaganden för Skytteanska skolan har i övrigt närmare preciserats i det förut redovisade förslaget till överenskommelse. Jag förordar att en överenskommelse i enlighet med detta förslag kommer till stånd.

Beträffande överlåtelsen av en del av fastigheten Skytteanska skolan nr 1 vill jag framhålla, att om det vid avstyckningen visar sig lämpligt att

företa jämkningar i den avgränsning av skolområdet, som fastställts jämlikt nådigt brev den 12 juni 1931, det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut därom.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder för avveckling av statens särskilda åtaganden för Skytteanska skolan i Tärna;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med Tärna kommun enligt upprättat förslag samt vidtaga i samband med avvecklingen i övrigt erforderliga åtgärder;

c) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[124] **23. Nomadskolor: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 214 000	1 105 764
1959/60	1 223 000	1 237 980
1960/61 (statsliggaren s. 771)	1 276 000	
1961/62 (förslag)	1 400 000	

Skolöverstyrelsen räknar för nästkommande budgetår med en höjning av anslaget med 123 500 kronor. Den övervägande delen av höjningen eller 123 100 kronor är av automatisk natur och förorsakas av de allmänna lönehöjningarna samt kostnadsökningar för extra eldningspersonal samt biträdespersonal till följd av arbetstidsförkortningen.

Överstyrelsen har vidare på nomadskolinspektörens förslag beräknat 400 kronor för undervisning i slakthygien m. m. Överstyrelsen finner sådan undervisning vara av stor betydelse för de blivande renskötarna och för renskötselns fortsatta utveckling samt för kvalitetsförbättringen av renköttet. Undervisningen bör meddelas i de fyra nomadskolor till vilka sjunde årskurserna är förlagda. Överstyrelsen föreslår att nämnda undervisning måtte få meddelas under 5 timmar vid vardera av ovan nämnda skolor mot ett som skäligt beräknat arvode av 20 kronor per undervisningstimme. Den föreslagna timersättningen är beräknad med hänsyn till nödvändigheten att erhålla kvalificerad person (t. ex. renveterinären) för denna speciella undervisning.

Liksom under budgetåret 1960/61 har överstyrelsen under icke-ordinarieposten beräknat 4 000 kronor för försök med särskild specialundervisning och 1 700 kronor för undervisning i skogsvård och renskötsel m. m.

Departementschefen. Nomadskolväsendets organisation och därmed sammanhängande spörsmål har behandlats av 1957 års nomadskolutredning.

Vid tiden för beredningen av förevarande anslag förelåg inte resultatet av utredningens arbete. Med hänsyn till erforderlig tid för remissbehandling och beredning räknar jag därför inte med att ytterligare förslag rörande nomadundervisningen skall föreläggas 1961 års riksdag.

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag om medelsanvisning för undervisning i slakthygien. Överstyrelsens medelsberäkning i övrigt föranleder ingen erinran från min sida.

Hela anslaget torde för nästa budgetår — med den fördelning på olika poster som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan — böra uppföras med ett till 1 400 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en höjning med 124 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	537 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	10 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	590 900
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	250 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	27 900
Summa kronor	1 417 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	17 000
Nettoutgift kronor	1 400 000

b) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[125] **24. Nomadskolor: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	548 000	549 878
1959/60	638 400	485 848
1960/61 (statsliggaren s. 773)	620 400	
1961/62 (förslag)	607 000	

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat, att anslaget kommer att minska med 13 000 kronor enligt följande sammanställning.

1.	Ersättning åt lärare och föreståndarinnor för resor i tjänsten	+ 1 000
2.	Resekostnad för vissa instruktörer	+ 800
3.	Övriga expenser	— 6 000
4.	Kostnader för lärjungars inackordering i skola	—10 000
5.	Kostnader för lärjungars resor till simundervisning från Karesuando, Lannavaara och Jukkasjärvi	+ 1 000
6.	Bidrag till anordnande av exkursioner	+ 500
7.	Skolbiblioteksverksamhet	— 300
	Summa minskning kronor	13 000

Av skolöverstyrelsens framställning i övrigt inhämtas bland annat följande.

1. Överstyrelsen föreslår att nomadskolans lärare försöksvis vid början av läsåret 1961/62 samlas till konferensdagar på tre platser för planläggning av skolarbetet, information och instruktion samt att överstyrelsen erhåller bemyndigande att för dessa konferensdagar medgiva, att undervisningen vid nomadskolorna inställes under högst två dagar. Ersättning för resor till och från konferenserna bör få utgå till lärarna.

Enär konferenserna är avsedda att förläggas till respektive nomadskolhem torde dagtraktamenten icke vara erforderliga annat än i undantagsfall och därvid endast för de lärare, som tjänstgör så långt bort ifrån konferensorten, att traktamente erfordras för resdagen. Traktamenten om högst 10 kronor per resdag bör få utbetalas efter nomadskolinspektörens bedömande.

Överstyrelsen har uppskattat kostnaderna för lärarnas resor och traktamenten i samband med konferensdagarna till i runt tal 700 kronor. I övrigt betingas höjningen med sammanlagt 1 000 kronor, främst av kostnader för lärares resor med lärjungar till simundervisning i Kiruna enligt punkt 5.

2. De verkliga kostnaderna för instruktörer i renskötsel och skogsbruk har enligt nomadskolinspektören betydligt överskridit tidigare anvisade 700 kronor. Med anledning härav och i anslutning till under avlöningsanslaget föreslagen undervisning i slakthygien m. m. föreslår överstyrelsen att posten höjes med 800 kronor varav 500 kronor torde vara erforderliga för reseersättningar och traktamenten till den som skall undervisa i slakthygien m. m.

3. Sänkningen med 6 000 kronor motsvarar det belopp som för budgetåret 1960/61 anvisades för utarbetande av slöjdserier.

4. Minskningen med 10 000 kronor sammanhänger med minskat barnantal i nomadskolorna.

5. Överstyrelsen tillstyrker nomadskolinspektörens förslag om simundervisning för vissa nomadskolbarn. För barnen i Karesuando, Lannavaara och Jukkasjärvi nomadskolor har möjligheter till simundervisning uppkommit i det att Kiruna stad erbjudit sig att kostnadsfritt ställa simhall till förfogande, under förutsättning att nomadskolan kan bekosta resorna för barnen. Överstyrelsen har beräknat kostnaderna för ifrågavarande resor till 1 000 kronor. Kostnader för medresande lärare har inräknats under punkten 1.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att medel anvisas till kostnaderna för anordnande av konferensdagar för nomadskolans lärare samt för resor i samband med simundervisning i Kiruna för vissa nomadskolbarn. Då jag även i övrigt kan godtaga överstyrelsens medelsberäkning, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med ett till 607 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en minskning med 13 400 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 607 000 kronor.

[126] **25. Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	65 000	55 465
1959/60	70 700	105 929
1960/61 (statsliggaren s. 774)	98 000	
1961/62 (förslag)	81 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 16 600 kronor.

Det minskade medelsbehovet sammanhänger i första hand med att den sista tvååriga fortsättningsskolkursen upphör i samband med att samtliga kurser kommer att utgöras av ettåriga s. k. fältstudiekurser. Anslagsminskningar uppkommer även genom att medelsanvisningar av engångskaraktär under innevarande budgetår bortfaller. Sammanlagt räknar överstyrelsen med att de ifrågavarande automatiska anslagsminskningarna kommer att uppgå till 21 000 kronor. Anslaget kan emellertid inte nedräknas med hela detta belopp på grund av vissa ökningar i kostnaderna för lärarlöner och inackordering med sammanlagt 4 400 kronor.

Överstyrelsens medelsberäkning innefattar bland annat ett belopp av 2 000 kronor, som avser uppförande av ytterligare en torvkåta, förlagd till Kårtjevuolle och avsedd att användas av fältstudiekursen i Gällivare-området. Överstyrelsen erinrar i detta sammanhang om att erfarenheterna från kalla och regniga somrar visar, att det är nödvändigt att övergå från tält- till torvkåtor i vad avser hushållskåtor. Tältkåtorna ger ett dåligt skydd, särskilt i de fall då de måste användas till förläggningsplats för sjuka barn.

För budgetåret 1960/61 beräknades medel för anordnande av en fortbildningskurs för i första hand sådana, som avgått från sexårig nomadskola under de senaste åren. Kursen är planerad att äga rum under vårterminen 1961 och beräknas kunna mottaga cirka 30 elever. Överstyrelsen framhåller, att denna kurs emotses med stort intresse bland sameungdomarna och deras målsmän men att den icke torde kunna helt tillgodose det behov av fortbildning, som förefinnes inom den berörda ungdomskategorin. Överstyrelsen föreslår därför, att kursen får upprepas under budgetåret 1961/62 och har vid sina anslagsberäkningar för ändamålet inräknat samma belopp som innevarande år, d. v. s. 7 900 kronor.

Departementschefen. Sedan undervisningen genomgående blivit sjuårig inom nomadskolväsendet, bortfaller behovet av tvååriga fortsättningsskolkurser. Undervisningen kommer framdeles att helt anordnas i form av ettåriga s. k. fältstudiekurser. Genom denna omläggning uppkommer vissa kostnadsminskningar.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag, att den pågående förbättringen av förläggningsförhållandena genom ersättande av tältkåtor för hushållsändamål med torvkåtor bör fortsätta och beräknar för uppförande av en torvkåta i Kårtjevuolle ett belopp av 2 000 kronor.

Då jag anser det angeläget, att alla ungdomar som så önskar beredes tillfälle att komplettera sin tidigare skolgång i sexårig nomadskola, tillstyrker jag, att medel för en fortbildningskurs anvisas även för budgetåret 1961/62.

Då jag inte heller i övrigt har någon erinran mot skolöverstyrelsens medelsberäkning, förordar jag, att anslaget uppföres med (98 000 — 16 600 =) 81 400 kronor, avrundat till 81 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 81 000 kronor.

[127] 26. Statens blindskolor m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 406 700	2 364 289
1959/60	2 560 800	2 575 983
1960/61 (statsliggaren s. 778)	2 823 000	
1961/62 (förslag)	3 153 000	

Kungl. Maj:t har den 13 maj 1960 utfärdat ny stadga för statens blindskolor (SFS 1960: 508). I anslutning till dess terminologi bör anslaget, som tidigare rubricerats Skolor för blinda: Avlöningar, nu erhålla här angivna rubrik.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 367 000 kronor. I den mån anslagshöjningen icke hänför sig till automatiska utgiftsförändringar uppgår den till 133 100 kronor och grundar sig på följande förslag.

1. Inrättande av ytterligare en tjänst som lärare i läroämne i Ag 17, en förskollärartjänst i Ag 12, en skötartjänst i Ag 6 och en ekonomibiträdestjänst i Ag 2 vid vårdanstalten i Lund.
2. Inrättande av en lärartjänst i diktafonskrivning i Ae 14 vid skolan i Växjö.
3. Uppflyttning av en maskinisttjänst i Ao 9 till Ao 10 (Tomteboda).
4. Inrättande av 4 nya vårdartjänster i Ae 8 (Tomteboda).
5. Ökat antal timlärartimmar i musik vid Tomteboda.

6. Ytterligare timlärartimmar vid anpassningsskolorna.
7. Ökade kostnader för arvoden till läkare.
8. Höjning av arvode till skriv- och bokföringshjälp (Växjö).
9. Arvode till fritidssysselsättning (Kristinehamn).

Av överstyrelsens motivering för anslagsäskandena inhämtas bland annat följande.

1. Platsbristen vid vårdanstaltens skolhem har under senare år varit kännbar. Frågan om tillbyggnad har därför under lång tid varit aktuell men uppskjutits av olika skäl. En av överstyrelsen tillsatt kommitté för utredning av behovet av utbyggnad vid vårdanstalten har föreslagit att skolavdelningen skiljes från vårdanstalten och förläggs till någon stad i mellersta Sverige.

Enligt vad överstyrelsen erfarit beräknar byggnadsstyrelsen att inom kort lägga fram lokalprogram beträffande en ny skolanläggning. Någon nybyggnad med utökat platsantal torde dock icke kunna vara klar att tagas i bruk förrän tidigast budgetåret 1963/64.

Vårdanstaltens rektor har meddelat, att 19 barn för vilka plats icke tidigare beräknats, anmälts för intagning på skolan hösten 1961. Även om några av dessa kan erhålla något års skoluppskov återstår minst 15 barn, som är i trängande behov av plats vid skolan från och med nämnda tidpunkt. Rektor har föreslagit viss provisorisk omdisponering av befintliga lokaler, varigenom nämnda antal elever skulle kunna beredas plats. Enär situationen i såväl skola som internat på grund av lokalförhållandena redan är svårbemästrad kommer vid en ytterligare överbeläggning påfrestningarna för såväl klientel som lärare och övrig personal att avsevärt öka. Trots detta tillstyrker överstyrelsen den av rektor föreslagna anordningen med hänsyn till vikten av att ifrågavarande barns skolgång och vård icke uppskjutes ytterligare. Kostnaderna för erforderlig personalökning med de i sammanfattningen nyss angivna 4 extra tjänsterna beräknar överstyrelsen till sammanlagt 52 700 kronor.

2. Vid skolan i Växjö bedrives i stor utsträckning undervisning i diktafonskrivning. Under ett 10-tal år har utbildats cirka 60 elever, vilka erhållit platser vid hovrätter, domsagor, rådhusrätter, statliga verk, sjukhus, affärsföretag m. m. Enligt inhämtade uppgifter sköter de flesta av dessa sitt arbete till full belåtenhet, och det är endast ett fåtal, som går utan arbete. Undervisningen ombesörjes av en timlärare, som senast förflutna arbetsår haft 29 veckotimmar och som innevarande arbetsår förordnats för 35 veckotimmar. I undervisningen ingår modersmål, blankettskrivning m. m. På grund av tjänstens omfattning och betydelse föreslås, att en heltidstjänst inrättas.

3. Innehavaren av maskinisttjänsten å Tomteboda handhar även tillsyn och reparation av blindskriftmaskiner, av vilka cirka 150 är i användning, samt stereotyperingsmaskiner för tryckning av blindskrift. Överstyrelsen hävdar nödvändigheten av att lönesättningen av maskinisttjänsten blir sådan, att kvalificerad innehavare kan bibehållas på densamma, och tillstyrker förslaget om uppflyttning av tjänsten till Ao 10. Skulle detta icke låta sig göra, är enligt överstyrelsens mening ett personligt lönetillägg av motsvarande storlek ofrånkomligt, då undervisningen praktiskt taget skulle omöjliggöras, därest punktskriftmaskinerna ej kan hållas funktionsdugliga.

8. Styrelsen för skolan i Växjö anhåller om höjning av arvodet från

2 500 till 3 500 kronor. Det nu utgående beloppet räcker endast till ersättning för cirka 10 timmars arbete per vecka. På grund av skolans art skulle överstyrelsen anse berättigat inrätta en heltidstjänst för skriv- och bokföringsarbetet. Överstyrelsen tillstyrker nu begärd höjning av arvodet.

9. Styrelsen för skolan i Kristinehamn begär 3 000 kronor till elevernas fritidssysselsättningar. Dylik verksamhet har hittills varit anordnad för medel, som tillskjutits av privatpersoner eller influtit vid skolans julmässor o. dyl. Verksamheten betraktas som ett led av anpassningen och har visat sig synnerligen betydelsefull. Överstyrelsen ansluter sig till styrelsens synpunkter att skolan bör förfoga över egna medel härtill, så att verksamheten kan planeras på längre sikt.

I underdånig skrivelse den 1 augusti 1960 har skolöverstyrelsen behandlat frågan om skyldighet för lärare i läroämne vid blind- och dövskolorna att biträda med tillsyn av eleverna och anfört i huvudsak följande.

För närvarande gäller, att lärare i läroämne vid statens blindskolor har att meddela undervisning 27—30 veckotimmar samt att biträda med tillsynen av eleverna högst 7 veckotimmar, dock sammanlagt högst 34 veckotimmar, medan motsvarande lärare vid vårdanstalten i Lund har en undervisningsskyldighet av 28—30 veckotimmar samt därutöver skyldighet att efter rektors bestämmande deltaga i tillsynen över lärjungarnas uppförande. Lärare i läroämne och biträdande lärare vid dövskola skall meddela undervisning 30 veckotimmar och biträda med tillsyn av eleverna högst 3 veckotimmar.

Lärarnas skyldighet att utöva tillsyn har föranlett erinringar från såväl lärare som rektorer. Vad blindskolan å Tomteboda beträffar, där utövande av tillsyn utgör mer än en femtedel av hela tjänstgöringen för lärare i läroämnen, anser skolöverstyrelsen, att man kan tala om ren misshushållning med kvalificerade lärarkrafter. Om lärarnas undervisningsskyldighet ökades till 30 veckotimmar och tillsynsskyldigheten slopades, skulle man kunna spara in en hel lärartjänst, som eljest behöver inrättas vid denna skola. Vid dövskolorna uppgår lärarnas tillsyn till ett obetydligt timantal per vecka för varje lärare, men det ideliga ombytet av jourhavande är icke nyttigt för barnen.

Med hänsyn härtill finner överstyrelsen, att tillsynen över barnen på fritid bör, utom när det gäller rasterna, överflyttas från lärare i läroämne till annan lämplig personal. Överstyrelsen hemställer att undervisningsskyldigheten för lärarna i läroämne vid blindskolorna fastställes till 30 veckotimmar, varvid tillsynsskyldigheten utom vid raster bör utgå, samt att lärarna i läroämne vid dövskolorna befrias från tillsynsskyldigheten utom vid raster.

Departementschefen. Med hänsyn till angelägenheten av att nästa läsår öka intagningen vid vårdanstalten i Lund av barn i skolåldern tillstyrker jag, att medel beräknas för den extra personal vid skolan, som föreslagits av skolöverstyrelsen (p. 1). Det torde få bero av Kungl. Maj:ts prövning, i vilken utsträckning medlen skall tagas i anspråk för ändamålet.

Jag biträder också förslaget om inrättande av en lärartjänst i diktafonskrivning vid skolan i Växjö (p. 2). På Kungl. Maj:t torde få ankomma att framdeles besluta om lönegradsplacering för ifrågavarande tjänst och om den

tjänstgöringsskyldighet som skall gälla för tjänstens innehavare. Jag beräknar tills vidare medel för tjänsten enligt löneklass 14. Med hänsyn till bortfallet av timlärartimmar vid inrättandet av den nya tjänsten uppgår merkostnaderna för denna endast till i runt tal 2 200 kronor.

Förslaget om ändrad lönesättning för maskinisttjänsten vid Tomteboda (p. 3) kan jag inte tillstyrka. För den kontinuerliga översynen av blindskriftmaskiner m. m. vid skolan förordar jag i stället, att ett särskilt reparatörsarvode å 800 kronor beräknas under anslaget. Jag finner det även angeläget att inrätta ytterligare vårdartjänster vid denna skola och beräknar i det följande medel för två nya sådana tjänster (p. 4). Jag biträder vidare skolöverstyrelsens förslag under punkterna 5—8 och beräknar sålunda medel för ökat antal timlärartimmar vid Tomteboda och anpassningsskolorna med tillhopa 6 665 kronor, ökade arvoden till skolläkare med 350 kronor samt höjning av arvode till skriv- och bokföringshjälp vid skolan i Växjö med 1 000 kronor. Förslaget om särskilt arvode till fritidssysselsättning (p. 9) anser jag mig däremot inte kunna biträda.

Med beaktande jämväl av automatiska kostnadsökningar beräknar jag avlöningsanslaget för nästa budgetår till 3 153 000 kronor, vilket innebär en uppräkning med 330 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Skolöverstyrelsens förslag rörande lärarnas befrielse från tillsynsskyldighet vid blind- och dövskolorna är jag inte beredd att i detta sammanhang taga ställning till.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens blindskolor m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	828 700
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	26 800
3.	Avlöningar till personal vid tillfälliga anpassningskurser för nyblinda, *förslagsvis*	154 000
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 497 800
5.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	599 200
6.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	46 500
	Summa kronor	3 153 000

b) till *Statens blindskolor m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 153 000 kronor.

[128] 27. Statens blindskolor m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	663 800	436 234
1959/60	805 400	854 495
1960/61 (statsliggaren s. 781)	715 700	
1961/62 (förslag)	831 000	

Beträffande anslagets rubricering hänvisas till vad som anförts under föregående anslagspunkt.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 152 000 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning
1. Sjukvård åt personal (nu 4 600)	600
2. Övriga expenser (nu 34 000)	19 500
3. Undervisnings- och arbetsmateriel (nu 54 000)	3 000
4. Inventarier och maskiner (nu 54 000)	60 300
5. Tvätt och renhållning (nu 26 800)	1 400
6. Kosthåll (nu 277 900)	21 600
7. Beklädnad för elever (nu 73 500)	3 000
8. Utrustningsbidrag åt avgående elever (nu 72 400)	12 300
9. Sjukvård åt elever (nu 26 200)	14 800
10. Tandvård åt elever (nu 22 500)	7 500
11. Utgifter för dimitterade elever (nu 17 200)	5 000
12. Vissa kostnader för tillfälliga anpassningskurser (nu 58 000)	3 000
Summa ökning	152 000

Av överstyrelsens motivering framgår bland annat följande.

2. Överstyrelsen tillstyrker av skolstyrelserna begärda höjningar med sammanlagt 4 500 kronor med hänsyn till belastningen samt beräknar vidare medel till lokalhyror för regionala anpassningskurser med 15 000 kronor.

3. Utgifterna å delposten har budgetåret 1959/60 varit höga. Å andra sidan har även inkomsterna ökat. En höjning av nu utgående belopp med 4 procent motsvarar ungefär av styrelserna begärda belopp.

4. Skolstyrelserna begär sammanlagt 109 900 kronor. Däri ingår större engångsbelopp: till institutet å Tomteboda 23 900 kronor till inredning av ny bad- och gymnastikbyggnad, till skolan i Kristinehamn 31 300 kronor till komplettering av all-roundverkstaden och till diverse annan utrustning, till skolan i Växjö 12 700 kronor till möbler i elevernas sovrum och till vårdanstalten i Lund 5 000 kronor till klassrums- och sovrumsinredning vid skolavdelningen. Från rektor vid Tomteboda har vidare inkommit framställning om ett belopp av 6 338 kronor för upprustning av tandkliniken.

De framställda kraven på engångsmedel till institutet å *Tomteboda* är av sådan natur, att de måste tillgodoses i huvudsak. Den till framställningen fogade förteckningen över föreslagen gymnastikmateriel har granskats av förste gymnastikkonsulenten i överstyrelsen, som funnit den begärda materielen erforderlig med undantag för fyra lejdare och en fyrradig lodstege.

Kostnaden för sistnämnda materiel uppgår till 1 932 kronor, vilket belopp alltså kan frånräknas. — Större delen av de medel, som begärts av styrelsen för skolan i *Kristinehamn* hänför sig till komplettering av all-roundverkstaden, vilken tillstyrkes. Överstyrelsen ansluter sig vidare till förslag om inköp av kylskåp, servis m. m. för elevernas dagrum. Anordningen med lunch på skolan, tillhandahållen och serverad av privat företag, är med tanke på skolans klientel mycket fördelaktig. Självfallet bör skolan kunna ställa matservis m. m. till förfogande. Den ytterligare utrustning, som begäres, skrivmaskiner, akustikplattor, persienner till expeditionerna, fotostatkopieringsmaskin, projektionsapparat och dammsugare, är av behovet påkallad. — Möbleringen i elevrummen vid skolan i *Växjö* är omodern och tråkig. Styrelsen påpekar, att sängarna, som inköpts år 1935, är gammalmodiga och obekväma. Vidare behövs skrivbord med god belysning — skolan mottar nu fler elever med synrester än förr — och vissa nya textilier. Överstyrelsen tillstyrker begärt belopp. — För vårdanstalten i *Lund* begäres ett engångsbelopp av 5 000 kronor till klassrums- och sovrumsinredning för att möta behovet av ökad elevintagning hösten 1961. Överstyrelsen tillstyrker den begärda medelsanvisningen. — Skolstyrelsernas krav i vad avser löpande kostnader är enligt överstyrelsens mening befogade. En höjning på grund av den allmänna prishöjningen är ofrånkomlig. På grund härav och med hänsyn till vad anförts beträffande engångsanskaffningar tillstyrker överstyrelsen av skolstyrelserna äskat belopp, reducerat med 2 000 kronor för ej tillstyrkt gymnastikmateriel samt uppräknat med 6 400 kronor till Tomtebodas tandklinik eller (109 900 — 2 000 + 6 400 =) 114 300 kronor, d. v. s. höjning av nu utgående belopp med 60 300 kronor.

7. Höjningen motiveras av den beräknade ökade elevintagningen vid vårdanstalten i Lund.

8. Under delposten, nu 72 400 kronor, upptas från och med innevarande budgetår även medel till skrivmaskiner åt avgående elever. För nästkommande budgetår begäres för dylika maskiner sammanlagt 68 700 kronor. Överstyrelsen har intet att erinra mot skolstyrelsernas beräkningar härvidlag. Det anses numera självfallet, att en anpassningselev, som lärt sig använda skrivmaskiner, för blindskrift och för vanlig skrift, erhåller sådana vid avgången från kursen. Till annan utrustning begär skolstyrelserna i Kristinehamn och Växjö sammanlagt 16 000 kronor eller 2 000 kronor mindre än som innevarande budgetår avsetts för ändamålet.

11. Delposten användes till böcker, kartor, tekniska hjälpmedel, diktamen, resor, avgifter m. m. för blinda elever, som fullgör sin skolgång vid skolor och kurser för seende elever (realskolor, folkhögskolor, yrkesskolor, jordbruksspraktik o. dyl.). Antalet elever, som budgetåret 1959/60 erhållit bidrag ur delposten utgör 20. Utgifterna för dessa uppgick till 21 757 kronor. Direktionen räknar med högre elevantal budgetåren 1960/61 och 1961/62. Det är glädjande att kunna konstatera, att blinda i allt större utsträckning mottages vid skolor för seende. Överstyrelsen räknar med ytterligare utvidgning av verksamheten, sedan medel nu beviljats för en ambulerande blindlärare, som får till uppgift att bistå de blinda eleverna ävensom lärarna vid de besökta skolorna. Begärd höjning med 5 000 kronor tillstyrkes.

12. Ur anslagsposten bestrides kostnaderna för expenser, undervisnings- och arbetsmateriel samt skrivmaskiner åt avgående elever vid de tillfälliga anpassningskurserna för nyblinda. Överstyrelsen beräknar en höjning av nu utgående belopp med 5 procent eller avrundat 3 000 kronor.

Departementschefen. De av skolöverstyrelsen beräknade kostnadsökningarna är i flertalet fall huvudsakligen av automatisk natur och föranleder inte någon erinran från min sida. Av den föreslagna höjningen av delposten till övriga expenser avser ett belopp av 15 000 kronor lokalhyror för de regionala anpassningskurserna. Förhyrande av lokal för dessa kurser bör emellertid alltjämt ske genom byggnadsstyrelsens försorg, varför medel för ändamålet inte skall beräknas under detta anslag. Delposten bör följaktligen endast höjas med 4 500 kronor. Beträffande delposten till inventarier och maskiner begränsar jag mig till att förorda en uppräkning med 46 000 kronor, bland annat med hänsyn till att medel redan innevarande budgetår blivit anvisade till utrustning för tandkliniken å Tomteboda.

De såsom särskilda uppbördsmedel i omkostnadsstaten beräknade inkomsterna av försäljning av slöjdalster m. m. torde vidare böra uppföras med i runt tal 50 000 kronor i stället för nu 43 000 kronor, varigenom den totala anslagsökningen blir 7 000 kronor mindre än överstyrelsen beräknat.

Med de av mig nu förordade avvikelserna från överstyrelsens beräkningar, vilka i övriga delar bör godtagas, skulle förevarande anslag behöva uppräknas med 115 700 kronor till 831 400 kronor. Jag föreslår, att anslaget för nästa år uppföres med ett till 831 000 kronor avrundat belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens blindskolor m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 831 000 kronor.

[129] **28. Statens dövskolor m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 841 500	4 820 456
1959/60	4 819 000	4 898 572
1960/61 (statsliggaren s. 783)	5 020 000	
1961/62 (förslag)	5 629 000	

Kungl. Maj:t har den 13 maj 1960 utfärdat ny stadga för statens dövskolor (SFS 1960: 509). I anslutning till dess terminologi bör anslaget, som tidigare rubricerats Skolor för döva: Avlöningar, erhålla här angivna rubrik.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 366 500 kronor. Överstyrelsen räknar därvid med automatiska utgiftsökningar å tillhopa 358 300 kronor. Bland mera omfattande förslag, som därutöver påverkar medelsbehovet, märkes förslag om förstatligande av den teoretiska fortsättningsskolan för döv ungdom å Blockhusudden i Stockholm samt förslag om överflyttande av skolhemsdelen från anstalten å Mogård till Charlottendals skolhem i Gnesta, vilket för detta ändamål skulle övertagas av staten. Arbetshemmet å Mogård skulle i samband därmed upphöra att belasta detta anslag, vilket beräknas medföra en kostnadsminskning å anslaget med i runt tal 252 000 kronor.

De förändringar, som påverkar anslagsberäkningen och icke är av automatisk natur, framgår av följande sammanställning.

1. Förändring av en rektorstjänst i lönegrad Bp 1 till rektorstjänst i ABp 24 (Manilla).
2. Inrättande av en rektorstjänst i lönegrad ABp 22 (Charlottendal).
3. Inrättande av en icke-ordinarie lärartjänst i läroämnen i Ae 21 (Blockhusudden).
4. Inrättande av tre icke-ordinarie lärartjänster i läroämnen i Ag 14 (Örebro och Blockhusudden).
5. Inrättande av en e. o. teckningslärartjänst i Ae 16 och samtidig indragning av en ordinarie slöjdlärartjänst i Ao 12 (Örebro).
6. Inrättande av en förskollärartjänst med halvtidstjänstgöring i Ae 12 vid Eugeniahemmet.
7. Inrättande av en biträdande husmoderstjänst i Ae 9 (Härnösand).
8. Inrättande av en vårdartjänst i Ae 8 (Lund).
9. Uppflyttning av en ordinarie vaktmästartjänst i Ao 7 till Ao 8 (Örebro).
10. Inrättande av en vaktmästartjänst i Ae 7 (Charlottendal).
11. Inrättande av en ekonomibiträdestjänst med halvtidstjänstgöring i Ae 2 (Lund).
12. Inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Ag 1 (Vänersborg).
13. Arvode till praktikant vid förskolan i Boden.
14. Timlärartimmar för skolan å Blockhusudden.
15. Ytterligare timlärartimmar i musik och rytmik (Örebro).
16. Arvode åt studierektor (Blockhusudden).
17. Minskade kostnader för arvoden åt läkare.
18. Arvode åt skolsköterska (Charlottendal).
19. Höjning av arvoden till bibliotekarier.
20. Arvode för skriv- och bokföringshjälp (Charlottendal).
21. Arvode för vissa kurser för elever vid skolan å Blockhusudden.
22. Ökade kostnader för arvoden vid dövlärarseminariet.
23. Arvoden till viss personal vid fritidsverksamhet.
24. Minskning på grund av arbetshemmets å Mogård avförande från anslaget.
25. Arvoden till viss utökad personal vid skolan i Örebro.

Innan jag går närmare in på förslagen i denna sammanställning torde en redogörelse böra lämnas för de båda inledningsvis nämnda förslagen. Beträffande förslaget om *förstatligande av skolan å Blockhusudden* anför överstyrelsen bland annat följande.

Sedan budgetåret 1955/56 har skolan drivits av Sveriges scoutförbunds stiftelse för döva och hörselskadade barn såsom en teoretisk fortsättningsskola för döv ungdom.

Sedan stiftelsen ansökt om statsbidrag till skolan för budgetåret 1958/59, anvisades 48 000 kronor eller 4 000 kronor per undervisad elev av lotterimedel. Från och med budgetåret 1959/60 har statsbidrag utgått med 4 000 kronor per elev ifrån riksstatsanslaget till Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn.

Verksamheten har skötts på ett synnerligen förtjänstfullt sätt och givit värdefulla erfarenheter rörande teoretiskt begåvade och studieintresserade döva ungdomars möjligheter att tillägna sig högre undervisning. Överstyrelsen tillstyrker därför scoutstiftelsens nu gjorda hemställan om skolans förstatligande. Den bör organisatoriskt knytas till skolan å Manilla.

För den pedagogiska ledningen av skolan bör en studierektor anställas efter samma princip som gäller för i folkskolan inbyggd realskollinje eller för enhetsskolan, där studierektor anställes för högstadiet, därest skolans rektor har utbildning och erfarenhet av i första hand låg- och mellanstadiet. Studierektorstjänsten bör enligt skolöverstyrelsens mening förenas med föreståndarskapet för dövlärarseminariet, då det för båda uppdragen är angeläget att ha tillgång till en lärare med kvalificerad akademisk utbildning inom för dövundervisningen viktiga områden. På grund av skolans särkaraktär föreslår överstyrelsen att undervisningsskyldigheten för studierektorn i denna hans egenskap nedsättes med 3 veckotimmar för 3 klasser. Därjämte bör vederbörande åtnjuta nedsättning i undervisningsskyldigheten med ytterligare 10 veckotimmar för uppdraget som seminarieföreståndare.

Arvode till studierektor, som skall vara lärare i läroämnen, bör utgå som till studierektor vid i folkskolan inbyggd realskollinje, där årsarvode vid sådan realskola med 1—9 klasser från och med den 1 juli 1960 utgår med 1 920 kronor (p. 16). För seminarieföreståndarskapet föreslår överstyrelsen dessutom ett särskilt arvode av 5 604 kronor (p. 22). Föreståndaren bör åläggas skyldighet att inom ramen för detta arvode hålla två föreläsningar i veckan vid seminariet.

Skolöverstyrelsen förutsätter, att de lärare som skall undervisa vid den teoretiska fortsättningsskolelinjen, beredes tillfälle till vidareutbildning på samma villkor som folkskollärare. För budgetåret 1961/62 beräknas 3 heltidsanställda lärare behövas (p. 3 och 4). Av dessa beräknas en (eventuellt två) ha förskaffat sig kompetens för högre tjänst varför de bör placeras i lönegrad 21 (p. 3). Utöver heltidstjänsterna beräknar skolöverstyrelsen behov av timlärare för i runt tal 30 veckotimmars undervisning (p. 14). Vilket timlärararvode, som skall utgå, torde få bestämmas efter prövning av skolöverstyrelsen i varje särskilt fall med utgångspunkt från kompetens och innehavd tjänst.

Medel bör vidare stå till förfogande för vissa kursavgifter för elever under tredje respektive fjärde utbildningsåret. Stiftelsen har i sin stat beräknat 3 000 kronor för ändamålet, vilket torde vara skäligt (p. 21).

Scoutstiftelsen överlämnar som gåva till staten samtliga inventarier och undervisningsmateriel inklusive teknisk apparatur samt förbinder sig att mot skälig hyra ställa lokalerna till förfogande, så länge stiftelsens kontrakt med Djurgårdsförvaltningen gäller.

Den faktiska merkostnaden för statsverket vid övertagande av skolan belöper sig till omkring 75 000 kronor. På grund av bidragssystemets utformning kommer dock merkostnaden under det första året efter förstatligandet att bli omkring 170 000 kronor. Häri ingår kostnader, avsedda att bestridas från såväl detta som efterföljande anslag.

I fråga om *överflyttning av skolhemsdelen vid Mogårdshemmet till Charlottendals skolhem* anför skolöverstyrelsen bland annat följande.

På Mogård undervisas och vårdas döva barn, vilka inte kan följa undervisningen vid distriktsskolorna, tillsammans med äldre personer med komplicerade lyten. Denna anordning är från flera synpunkter högst otillfredsställande. Då möjlighet nu finnes att utnyttja lokalerna vid Charlottendals skolhem, tillhörigt föreningen Sävstaholmsskolorna, föreslår överstyrelsen därför att skolhemsdelen av Mogårdsanstalten från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem.

Antalet elever vid skolhemmet å Mogård har under de senaste fem läsåren varierat mellan 22 och 27 med ett medeltal av 24,4. En anläggning för ifrågavarande elever bör således omfatta minst 25 platser.

I anledning av hemställan från föreningen Sävstaholmsskolorna om statens övertagande av Charlottendals skolhem har skolöverstyrelsen verkställt utredning av frågan om den fortsatta verksamheten vid detta skolhem. Av utredningen framgår, att Charlottendals skolhem är avsett för psykiskt efterblivna skolelever (särskoleelever) med svåra talfel. Platsantalet var avsett att utgöra 28. Särskild specialundervisning för elever med talfel är emellertid behövlig för cirka 5 procent av särskolans elever, d. v. s. för närvarande omkring 200. Verksamheten bör därför enligt överstyrelsens mening huvudsakligen organiseras regionalt i landstingens regi. Charlottendalshemmets uppgift som undersökningscentral torde likaledes i nuvarande läge med fördel kunna övertagas av något eller några särskoleinternat i närheten av Stockholm eller annan ort med tillgång till erforderlig medicinsk och annan expertis. Vid sådant förhållande bör Charlottendalshemmet upptagas för annat ändamål och överstyrelsen har funnit det möjligt att efter en tillbyggnad av anläggningens skollokaler dit överföra skoleleverna från Mogård. Överstyrelsen föreslår således, att staten för detta ändamål förvärvar ifrågavarande fastigheter med samtliga inventarier från och med den 1 juli 1961 samt uppför en paviljong med erforderligt antal undervisningslokaler.

I det följande kommer, i anslutning till gjorda framställningar, att anmälas *dels* under anslagspunkten Statens dövskolor: Engångsanskaffning av utrustning m. m. överstyrelsens framställning om medel för övertagande av skolhemmets inventarier, *dels* under kapitalbudgeten byggnadsstyrelsens äskande av investeringsanslag för ändamålet.

Efter föreslagen utbyggnad av Charlottendal, vilken borde kunna vara färdigställd till höstterminens början 1962, skulle skolhemmet kunna mottaga högst 28 elever. Läsåret 1961/62 beräknas antalet elever kunna begränsas till högst 20.

Följande tjänster bör enligt överstyrelsens mening överflyttas till Charlottendal från Mogård, respektive nyinrättas:

1 rektor (ny) ABp 22
1 lärare i läroämnen Ao 19
3 lärare vid skolhem Ao 13 och Ae 13
1 lärare i kvinnlig slöjd Ao 12
1 husmor Ao 12
4 vårdare Ae 8
1 vaktmästare (ny) Ae 7
3 ekonomibiträden Ae 4, 3

Övriga heltidstjänster vid Mogård föreslås i fortsättningen belasta elfte huvudtiteln, eftersom Mogård efter skolhemmets bortflyttning till sin verksamhet närmast kommer att överensstämma med arbetshem för allmänt psykiskt efterblivna. Av nämnda skäl har överstyrelsen också efter samråd med medicinalstyrelsen beslutat föreslå, att arbetshemmet Mogård ställes under medicinalstyrelsens tillsyn.

Vid Charlottendal erfordras också särskilda arvoden till skolläkare, skolsköterska, skrivbiträde och lärare i manlig slöjd.

Under läsåret 1961/62, då antalet elever kan beräknas uppgå till högst 20, räknar överstyrelsen med att en överflyttad icke-ordinarie lärartjänst hålles vakant.

Mogårdselevernas överflyttning till Charlottendalshemmet beräknas av skolöverstyrelsen medföra en total merkostnad på driftbudgeten för 1961/62 av 118 000 kronor, varav 65 000 kronor utgör engångskostnad för övertagande av inventarier vid skolhemmet.

I fråga om de punkter i den tidigare redovisade sammanställningen av skolöverstyrelsens förslag, som icke berörts av de organisatoriska förändringar, för vilka nu redogjorts, kan ur överstyrelsens motiveringar återgivas följande.

1. Rektorstjänsten vid distriktsskolan å Manilla har varit kombinerad med föreståndarskapet för dövlärarseminariet. Tjänsten har med hänsyn härtill varit placerad i lönegrad Bp 1. Sedan innehavaren avlidit under vårterminen 1960, har de med tjänsten förenade uppgifterna med Kungl. Maj:ts medgivande uppdelats på två personer, av vilka den ene mot lön enligt lönegrad ABp 24 tjänstgjort som rektor vid distriktsskolan. Överstyrelsen anser att en dylik uppdelning bör bli bestående och föreslår, att rektorstjänsten i lönegrad Bp 1 omvandlas till en rektorstjänst i lönegrad ABp 24.

3—4. Skolan i Örebro, som nu har 15 läraravdelningar, varav en uppehålles av biträdande lärare, räknar med ett behov av minst 16 läraravdelningar efter nyintagningen höstterminen 1961. Skolöverstyrelsen ansluter sig till förslaget om 16 tjänster för Örebroskolans räkning, vilket innebär ökning av det nuvarande antalet icke-ordinarie tjänster med 1. Lägges härtill de 3 tidigare föreslagna tjänsterna vid skolan på Blockhusudden blir antalet behövliga nya icke-ordinarie lärartjänster i läroämnen 4, därav minst en i 21 lönegraden.

5. Överstyrelsen föreslog i petita till 1957 års riksdag, att slöjdlärartjänsterna i skrädderi och skomakeri vid dövskolorna skulle successivt avvecklas. Sedan dess har en slöjdlärartjänst av förstnämnda slag vid skolan i Örebro indragits och ersatts med en slöjdlärartjänst i snickeri. I överstyrelsens ovannämnda förslag förutsattes, att barndomsskolorna skulle ha tillgång till — förutom slöjdlärartjänst i kvinnlig slöjd — två andra slöjdlärartjänster, därav en i snickeri. Den tredje tjänsten skulle förenas med undervisning i andra för dövskolan lämpliga arbetsuppgifter. Det nu av skolan i Örebro väckta förslaget att i stället inrätta teckningslärartjänster har varit föremål för diskussion bland dövskolornas rektorer och vunnit

allmän anslutning. Det framhölls bland annat, att teckning för det döva klientelet spelar samma roll som musiken för de blinda. Vid blindinstitutet är sedan lång tid tillbaka kvalificerad musiklärare anställd. Teckningsundervisningen bör innesluta andra närliggande ämnen såsom modellering, keramik- och mosaikarbeten, linoleumtryck m. m. Överstyrelsen anser, att teckningslärartjänster snarast bör inrättas vid samtliga dövskolor och ansluter sig nu till styrelsens för skolan i Örebro förslag om inrättande budgetåret 1961/62 av en extra ordinarie tjänst, vilken bör placeras i lönegrad 16. Även Härnösandsskolan har begärt att få inrätta en teckningslärartjänst. För denna skolas del torde frågan böra upptas först då vakans å nuvarande tjänster i skrädderi och skomakeri uppstår.

6. Under läsåret 1959/60 har en grupp förskolebarn varierande mellan 4—6 elever erhållit vård och undervisning vid Eugeniahemmets sjukavdelning. Eleverna har intagits för medicinsk, pedagogisk och psykologisk undersökning och observation. På grund av elevernas svårbedömbarhet samt behovet av tidig tal-, språk- och hörselträning har vistelsen vid hemmet måst utsträckas över minst en termin. Då medel saknas för en fortsatt verksamhet beträffande den pedagogiska delen av observationerna föreslås, att en befattning som förskollärare med halvtidstjänst inrättas från och med läsåret 1961/62. Befattningen avses bli kombinerad med en halvtidstjänst, som Karolinska sjukhuset begärt för budgetåret 1961/62.

7—11. Sedan 1960 års riksdag beviljat en andra biträdande husmodersstjänst, har nu två av skolorna (Vänersborg och Manilla) kunnat förses med dylika befattningshavare. En avsevärd förbättring av den personliga omvårdnaden om barnen kommer att vinnas. Även de övriga skolinternaten för döva barn har behov av biträdande husmödrar. Mest angeläget är behovet vid den stora skolan i Härnösand, där närmare hundratalet barn mottages. — Den föreslagna nya vårdartjänsten är avsedd för den nyinrättade sovavdelningen för stora flickor vid skolan i Lund. Genom tillkomsten av denna samt en ny utvidgad avdelning för sömnad och kvinnlig slöjd vid skolan har städerskornas arbete avsevärt utökats, varför en halvtidstjänst som ekonomibiträde bör inrättas vid skolan i Lund. — I Örebro kommer vaktmästarens arbetsuppgifter att utökas i samband med tillkomsten av den nya skolbyggnaden.

12. Vid skolan i Vänersborg är för kontorsarbetet anställd en kontorsskrivare. Med hänsyn till skolans storlek och den affärsverksamhet som drives vid fortsättningsskolan är kontorsarbetet synnerligen omfattande. Styrelsens krav att få anställa ett kontorsbiträde i den reglerade befordringsgången synes överstyrelsen vara berättigat.

13. Den egentliga undervisningen vid förskolan i Boden bedrives med små grupper, högst 4 elever per grupp. Då antalet lärare är endast 3 — eller 4 när även föreståndaren undervisar — måste en lärare ta hand om en större grupp, 12 eller 16 elever. Barnen sysselsättes då med barnträdgårdsarbete. Den effektiva undervisningen av varje barn blir härigenom relativt ringa. En betydande förbättring skulle vinnas och lärarnas specialutbildning bättre utnyttjas, om särskild lärare anställdes för barnträdgårdsarbetet. Överstyrelsen tillstyrker, att för detta ändamål tills vidare anställes en praktikant mot ett arvode av 200 kronor per månad.

19. Flera skolstyrelser begär höjda arvoden till bibliotekarierna. En höjning av dessa överlag synes överstyrelsen vara berättigad. Samtliga arvo-

den föreslås höjda från 360 till 400 kronor med undantag av skolan i Örebro, där arvodet liksom hittills bör upptas till 500 kronor. Förslaget innebär en ökning med sammanlagt 290 kronor.

Vid anmälan av avlöningsanslaget till blindskolorna har redogjorts för skolöverstyrelsens förslag att lärarna i läroämne vid dövskolorna skall befrias från skyldighet att utöva tillsyn över eleverna under dessas fritid. I gengäld bör enligt överstyrelsens mening fritidsverksamhet för eleverna, ledd av därför anställd särskild personal anordnas från och med budgetåret 1961/62.

23. Överstyrelsen anför i sina äskanden följande. Styrelsen för skolan i Härnösand har med stark motivering begärt 5 000 kronor för detta ändamål. Överstyrelsen instämmer i denna motivering men anser sig ej för närvarande kunna tillstyrka ett så stort belopp för var och en av skolorna. Då slöjdlärarnas tjänstgöringsskyldighet utöver den schemabundna undervisningen i största möjliga utsträckning bör utnyttjas för ledande av hobbyverksamhet och eleverna i större utsträckning än tidigare bör kunna lämnas att sysselsätta sig på egen hand utan direkt övervakning i samma mån som elevhemmen göres mer ändamålsenliga och trivsamma, föreslår överstyrelsen att 15 000 kronor ställes till förfogande för verksamheten ifråga. Det bör därvid ankomma på överstyrelsen att fördela beloppet mellan skolorna med hänsyn till respektive skolors storlek och lokala förhållanden.

25. För den nya skolbyggnaden i Örebro, som beräknas komma att tas i bruk från och med budgetåret 1961/62, upptar styrelsen för 5 nya städerskor arvoden med 17 940 kronor, en kokerska mot arvode av 7 400 kronor, 2 köksbiträden mot en ersättning av tillhopa 7 700 kronor samt en gårdskarl med halvtidstjänstgöring mot ett arvode av 5 400 kronor. Överstyrelsen föreslår, att ett belopp av 38 500 kronor ställes till förfogande ur anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för anställning av ny personal vid skolan i Örebro i den omfattning som kan finnas påkallat.

Statens lönenämnd har ingen erinran mot vad skolöverstyrelsen föreslagit under punkterna 1 och 2.

Skolöverstyrelsen har efter samråd med *medicinalstyrelsen* äskat medel för budgetåret 1961/62 från elfte huvudtiteln till arbetshemmet för döva å Mogård. I det föregående har redogjorts för den personal, som enligt överstyrelsens förslag bör överflyttas från Mogård till Charlottendalshemmet. Beträffande personalen vid arbetshemmet innebär överstyrelsens äskande i huvudsak följande förändringar.

1. För arbetshemmets ledning bör inrättas en tjänst som föreståndare i lönegrad 23.
2. Två sömmersketjänster i Ae 6, vilkas innehavare tjänstgör som arbetsledare i vävning respektive sömnad för arbetshemseleverna, föreslås omändrade till arbetsledaretjänster i Ae 9.
3. Antalet vårdare vid arbetshemmet bör vara sex, vilket innebär inrättande av en ny vårdartjänst i Ae 8 för arbetshemmet.

4. För Mogård beräknas ett behov av fem ekonomibiträdestjänster. Då antalet tjänster för närvarande är fem, varav tre föreslås överflyttas till Charlottendal, erfordras inrättande av tre nya ekonomibiträdestjänster för arbetshemmet. De fem ekonomibiträdestjänsterna föreslås placerade i lönegrad Ae 4 i stället för nuvarande lönegrad Ae 2/3.

Skolöverstyrelsen föreslår, att ett avlöningsanslag för arbetshemmet å Mogård uppföres med 356 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Statskontoret finner den föreslagna lönegradsplaceringen för föreståndaren vid arbetshemmet hög. Under förutsättning att antalet vid arbetshemmet intagna skyddslingar — såsom rektor förutsatt — kommer att öka, vill ämbetsverket icke göra erinran mot det äskade antalet vårdare och ekonomibiträden.

Statens lönenämnd föreslår, att föreståndartjänsten placeras i lönegrad A 21, att de föreslagna arbetsledartjänsterna placeras i lönegrad A 6 med tjänstebenämningen sömmerska eller väverska samt att de i lönegrad Ae 4 föreslagna ekonomibiträdestjänsterna hänföres till den för budgetåret 1960/61 vid Mogård tillämpade lönegraden för motsvarande tjänster.

Departementschefen. Vid anmälan i 1959 års statsverksproposition av anslaget till Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn uttalade jag, att det var rimligt att staten påtog sig huvudparten av det ekonomiska ansvaret för skolan å Blockhusudden med hänsyn till värdet av den där bedrivna försöksverksamheten med teoretisk fortsättningsskollinje för döva barn. Skolan borde dock under budgetåren 1959/61 alltjämt drivas i enskild regi. När ansökan nu föreligger om förstatligande av skolan vid utgången av nämnda tid, anser jag mig böra tillstyrka, att skolan införlivas med det statliga dövskolväsendet såsom en teoretisk fortsättningsskollinje inom detta. Den hittills bedrivna verksamheten vid skolan å Blockhusudden har givit goda resultat och jag finner det därför angeläget, att möjlighet nu beredes därtill lämpad döv ungdom att erhålla fortsatt teoretisk skolutbildning såsom ett led i den reguljära dövundervisningen. I organisatoriskt avseende bör skolan knytas till den allmänna dövskolan å Manilla. Vad skolöverstyrelsen i övrigt i detta sammanhang föreslagit återkommer jag till i samband med anslagsberäkningen under detta och följande anslag. Jag vill dock redan i detta sammanhang erinra om att anslaget till Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn även nästa budgetår kommer att belastas med kostnader för statsbidrag till skolan å Blockhusudden, eftersom det nuvarande statsbidraget utbetalas i efterskott för budgetår.

Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om överflyttande av skolhemsdelen av Mogårdsanstalten till Charlottendals skolhem kan jag i princip ansluta mig till. Jag beräknar sålunda erforderliga medel för förslagets genomförande under detta och närmast följande båda anslag samt under ett anslag å kapitalbudgeten. Till enskildheterna i förslaget återkommer jag i samband med anslagsberäkningarna under respektive anslag. Till överstyrelsens förslag i fråga om arbetshemmets å Mogård framtida ställning i organisatoriskt avseende är jag inte beredd att utan en närmare utredning taga slutlig

ståndpunkt. Kungl. Maj:t har numera uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med skolöverstyrelsen verkställa utredning i frågan. I avvaktan på resultatet därav, torde medel för arbetshemsdelen av Mogårdsanstalten även för nästa budgetår böra beräknas under åttonde huvudtiteln.

Jag övergår härefter till beräkningarna av detta avlöningsanslag.

Överstyrelsens förslag rörande rektorstjänsten vid Manilla (p. 1) och en ny rektorstjänst vid Charlottendals skolhem (p. 2) föranleder ingen erinran från min sida. Tjänsterna bör uppföras i lönegrad ABp 24 respektive ABp 22. För skolan å Blockhusudden bör inrättas tre icke-ordinarie lärartjänster i läroämne, varav den ena i enlighet med överstyrelsens förslag torde placeras i lönegrad Ae 21 (p. 3), medan de båda övriga bör inrättas i reglerad befordringsgång. Även vid skolan i Örebro bör inrättas en dylik lärartjänst i reglerad befordringsgång (p. 4). Jag tillstyrker också förslaget om indragning av en slöjdlärartjänst vid sistnämnda skola och inrättande av en teckningslärartjänst i Ae 16 vid skolan. Denna tjänst bör vara en övningslärartjänst, på vilken övningslärarstadgan skall äga tillämpning (p. 5). För tal- och hörselträning av döva barn i förskolåldern med cerebral pares, vilka vistas för observation vid Eugeniahemmet, förordar jag, att en halvtidstjänst som förskollärare i Ae 12 inrättas (p. 6). Denna torde förenas med en motsvarande halvtidstjänst vid Karolinska sjukhuset, varom chefen för inrikesdepartementet senare denna dag kommer att framlägga förslag.

Förslagen om inrättande av en tjänst som biträdande husmoder vid skolan i Härnösand (p. 7), och ytterligare en vårdartjänst vid skolan i Lund (p. 8) är jag inte beredd att tillstyrka och ej heller de under punkterna 11 och 12 föreslagna biträdestjänsterna.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag här medel för uppflyttning av vaktmästartjänsten vid skolan i Örebro från lönegrad Ao 7 till Ao 8 (p. 9). För skolhemmet Charlottendal föreslår jag inrättande av en vaktmästartjänst med placering i lönegrad Ae 8 (p. 10).

För att bereda lärarna vid förskolan i Boden bättre möjligheter att ägna sig åt undervisning i smågrupper finner jag det lämpligt att en praktikant anställes för att under tiden leda barnträdgårdsarbetet med övriga barn. För detta ändamål beräknar jag ett arvode av 200 kronor i månaden (p. 13).

I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag vidare medel för timlärartimmar vid skolorna å Blockhusudden och i Örebro med tillhopa 22 521 kronor (p. 14 och 15).

Under arvodesposten beräknar jag i likhet med överstyrelsen ett arvode å 1 920 kronor åt den lärare, som tjänstgör såsom studierektor vid skolan å Blockhusudden (p. 16). Jag kan däremot inte biträda förslaget om nedsättning av undervisningsskyldigheten för detta uppdrag. Vidare beräknar jag arvoden för skolsköterska (p. 18) och skrivhjälp (p. 20) vid Charlottendalshemmet med 1 200 kronor respektive 1 500 kronor. Någon uppräkning av

bibliotekariearvodena kan jag inte tillstyrka (p. 19). Däremot bör ett belopp av 3 000 kronor beräknas till arvoden för vissa kurser för elever vid skolan å Blockhusudden (p. 21). Då jag har för avsikt att i senare sammanhang föreslå, att medel beräknas för utbildningsarvoden åt sammanlagt 25 blivande dövskollärare under nästa budgetår, bör vidare upptagas ett belopp av 30 000 kronor till handledararvoden vid dövlärarseminariet (p. 22), vilket innebär en höjning med 9 600 kronor i förhållande till innevarande år.

Föreståndarskapet för dövlärarseminariet har tidigare varit förenat med rektorstjänsten vid Manilla. Skolöverstyrelsen föreslår nu, att studierektorn vid skolan å Blockhusudden tillika skall vara föreståndare för nämnda seminarium. Mot detta förslag har jag ingen erinran. Föreståndaren för seminariet bör i denna egenskap åtnjuta nedsättning i sin undervisningsskyldighet med tio veckotimmar. Vidare förordar jag, att till föreståndaren skall utgå ett särskilt arvode av 2 400 kronor mot skyldighet för honom att hålla två föreläsningar per vecka vid seminariet (p. 22).

För anordnande av särskild fritidsverksamhet för eleverna vid dövskolorna föreslår jag, att ett belopp av 6 000 kronor ställes till skolornas förfogande (p. 23).

Vid skolan i Örebro torde en viss ökning av personalen bli erforderlig i samband med att den nya skolbyggnaden tages i bruk nästa läsår. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör för detta ändamål beräknas ett belopp av 38 500 kronor (p. 25). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning av personalbehovet anvisa erforderliga medel åt skolan.

I det föregående har redovisats skolöverstyrelsens förslag i fråga om de tjänster, som bör överflyttas från Mogård till det nya skolhemmet Charlottendal eller nyinrättas för dettas behov. Jag har redan uttalat mig rörande rektorstjänsten och viss annan personal samt i frågan om inrättande av en vaktmästartjänst vid skolan. Överstyrelsen har också föreslagit överflyttande till Charlottendal av tre ekonomibiträdestjänster vid Mogård. Jag anser mig endast böra tillstyrka, att två sådana tjänster överflyttas. Dessa bör liksom hittills vara placerade i lönegrad Ae 2/3. Vad överstyrelsen eljest i denna del föreslagit, föranleder ingen erinran från min sida. Således bör en lärartjänst, som överflyttas till Charlottendal, hållas vakant nästa budgetår.

För den kvarvarande arbetshemsdelen å Mogård bör, som jag förut anfört, medel alltjämt beräknas under åttonde huvudtiteln. Kostnaderna bör lämpligen belasta detta anslag. Jag anser mig efter skolhemsdelens bortflyttning böra räkna med ett behov av sex vårdartjänster och fyra ekonomibiträdestjänster vid arbetshemmet, vilket innebär att i stället för överflyttade tjänster en vårdartjänst i Ag 8 och en ekonomibiträdestjänst bör inrättas vid Mogård. Ekonomibiträdestjänsterna vid hemmet bör såsom hittills vara placerade i lönegrad Ae 2/3. Jag föreslår vidare, att en föreståndartjänst i lönegrad Ag 21 inrättas vid arbetshemmet. I övrigt finner

jag mig inte böra föreslå någon förändring beträffande den vid arbetshemmet kvarvarande personalen. Någon minskning av de från detta anslag utgående läkararvodena anser jag mig således inte böra räkna med (p. 17).

Med beaktande jämväl av automatiska utgiftsförändringar torde hela anslaget — med den fördelning på poster, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan — böra uppföras med 5 629 000 kronor, vilket innebär en höjning med 609 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att en teoretisk fortsättningsskollinje för döva barn från och med budgetåret 1961/62 skall vara organisatoriskt knuten till skolan å Manilla;

b) besluta, att skolhemmet å Mogård skall från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem i Gnesta;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens dövskolor m. m., som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

d) godkänna följande avlöningsstat för statens dövskolor m. m. att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	2 007 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	106 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	2 315 100
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 114 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	86 100
Summa kronor	5 629 000

e) till *Statens dövskolor m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 629 000 kronor.

[130] 29. Statens dövskolor m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 614 100	1 457 229
1959/60	1 684 200	1 580 304
1960/61 (statsliggaren s. 786)	1 652 300	
1961/62 (förslag)	1 909 000	

Beträffande anslagets rubricering hänvisas till vad som inledningsvis anförts under föregående anslag.

Skolöverstyrelsen har med hänsyn till sina under föregående anslag redovisade förslag inte beräknat medel för arbetshemmet å Mogård under detta anslag. Överstyrelsen föreslår likväl, att anslaget höjes med 115 500 kronor enligt följande sammanställning.

		Ökning
1.	Sjukvård åt personal (nu förslagsvis 10 000)	5 000
2.	Övriga expenser (nu 34 000)	7 000
3.	Undervisnings- och arbetsmateriel (nu förslagsvis 90 000)	12 000
4.	Tvätt och renhållning (nu förslagsvis 47 000)	9 000
5.	Tandvård åt elever (nu förslagsvis 37 700)	7 300
6.	Bad åt elever (nu förslagsvis 12 100)	1 900
7.	Utackordering av elever (nu förslagsvis 375 000)	60 000
8.	Fickpengar åt elever (nu förslagsvis 45 800)	4 200
9.	Parkers underhåll (nu 4 400)	4 050
10.	Underhåll av hörselapparatur (nu 19 000)	5 000
	Summa ökning	115 450

Kostnadsökningarna är till stor del av automatisk natur och hänför sig till den allmänna prisstegringen. Eljest förorsakas ökningen huvudsakligen dels av Örebroskolans utvidgning i samband med att dess nya lokaler från och med nästa läsår kan tagas i bruk, dels av de organisatoriska förändringar, som föreslagits av skolöverstyrelsen och som redovisats under föregående anslag. Sålunda beror kostnadsökningen under punkten 7 på att utackorderingskostnaderna för eleverna vid skolan å Blockhusudden beräknas belasta detta anslag. Under punkten 2 har inräknats ett belopp av 2 000 kronor för flyttning av vissa inventarier från anstalten å Mogård till Charlottendalshemmet.

I fråga om anslagsposten till Reseersättningar, vilken förutsättes uppförd med oförändrat belopp eller 5 000 kronor, föreslår skolöverstyrelsen att ur anslagsposten måtte få disponeras förslagsvis 500 kronor till resor för föreståndare och lärare vid förskolan i Boden för hembesök.

Skolöverstyrelsen har efter samråd med *medicinalstyrelsen* äskat medel från elfte huvudtiteln till omkostnader för arbetshemmet för döva å Mogård. De sammanlagda utgifterna för arbetshemmet beräknas därvid till 183 200 kronor, från vilket belopp dock avgår särskilda uppbördsmedel vid anstalten, beräknade till 20 500 kronor. Den beräknade nettoutgiften för nästa budgetår skulle således bli 162 700 kronor. Under anslagsposten till övriga utgifter har överstyrelsen uppfört en delpost till resor för patienter å 12 000 kronor. Överstyrelsen anför härom följande.

Skyddslingarna i arbetshemmet åtnjuter nu fria resor till hemorten och åter. Medel härtill utgår ur det särskilda förslagsanslaget till Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare. Skyddslingarna bör även i fort-

sättningen åtnjuta denna förmån. För 80 personer jämte 40 ledsagare med en genomsnittlig resekostnad av 100 kronor beräknar överstyrelsen förslagsvis 12 000 kronor. Medel härtill torde påföras omkostnadsstaten.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens beräkningar rörande omkostnaderna för dövskolorna — däri inräknat skolan å Blockhusudden och det nya skolhemmet Charlottendal men ej arbetshemmet å Mogård — ger inte anledning till någon annan erinran från min sida än att inkomsterna av försålda arbeten och produkter bör beräknas till i runt tal 100 000 kronor eller 9 500 kronor högre än i överstyrelsens förslag. Anslagsökningen för dövskolorna skulle då kunna begränsas till (115 450 — 9 500 =) 105 950 kronor. Jag biträder överstyrelsens förslag, att ett belopp av 500 kronor skall få disponeras för hembesök utav lärarna vid förskolan i Boden.

Av skäl, som jag i det föregående redovisat, torde medel för arbetshemmet å Mogård även för nästa budgetår få anvisas från åttonde huvudtitelns anslag. Omkostnaderna för anstalten bör därvid, liksom hittills, belasta förevarande anslag, medan resor för skyddslingar vid arbetshemmet alltjämt bör bestridas från det särskilda anslaget till Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare. Såsom kommer att framgå vid min anmälan i det följande av sistnämnda anslag, har skolöverstyrelsen inte heller räknat med någon minskning därav, svarande mot arbetshemmets bortfall. Jag anser mig kunna godtaga överstyrelsens anslagsberäkningar rörande omkostnaderna för arbetshemmet å Mogård, bortsett från den föreslagna delposten å 12 000 kronor till resor. För anstalten bör då beräknas ett belopp av (162 700 — 12 000 =) 150 700 kronor.

Förevarande anslag torde med hänsyn till det anförda böra höjas med (105 950 + 150 700 =) 256 650 kronor till 1 908 950 kronor eller i runt tal 1 909 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens dövskolor m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 909 000 kronor.

[131] **30. Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	70 000	96 741
1959/60	170 000	129 789
1960/61 (statsliggaren s. 788)	190 000	
1961/62 (förslag)	410 000	

Beträffande anslagets rubricering hänvisas till vad som anförts under avlöningsanslaget för dövskolorna.

För här ifrågavarande ändamål har ett reservationsanslag varit uppfört på riksstaten sedan budgetåret 1949/50. Av de anvisade anslagen har

Kungl. Maj:t i vissa fall reserverat bestämda belopp för särskilda ändamål, medan under anslaget tillgängliga medel i övrigt disponerats av skolöverstyrelsen på sätt överstyrelsen prövat lämpligt. De huvudsakliga utgiftsändamålen under de olika budgetåren har varit följande: inredningsarbeten, nyanskaffning av inventarier av olika slag, apparatur för prövning och träning av hörselrester, hörapparater, böcker, film och filmapparater samt lek- och idrottsmateriel.

Å anslaget fanns den 1 juli 1960 en reservation av 44 689 kronor, vilken dock till allra största delen var bunden.

Skolöverstyrelsen hemställer, att anslag för nästa budgetår beviljas till följande ändamål.

1.	Teknisk apparatur vid skolorna	17 900
2.	Viss utrustning för seminariet	7 000
3.	Filmer och filmband	10 000
4.	Maskiner, skolbuss, m.m.	35 375
5.	Utrustning för restaurerade lokaler i Vänersborg	52 800
6.	Utrustning av tandkliniken vid skolan i Härnösand	3 900
7.	Utrustning för nybyggnader i Örebro	275 000
8.	Övertagande av befintliga inventarier vid skolhemmet Charlottendal, Gnesta	65 000
	Summa kronor	466 975
	eller avrundat	465 000

Förslaget innebär en uppräkning av anslaget med i runt tal 275 000 kronor. Av överstyrelsens motivering inhämtas följande.

1. År 1958 erhöll första klasserna vid skolorna för döva specialkonstruerade vibratorer, en för varje elev, monterade i hörträningsborden. Vibratorerna användes så, att när läraren eller barnen talar i mikrofonerna förmedlas ett tydligt känselintryck till barnens fingertoppar samtidigt som barnen efter graden av hörselnedsättning uppfattar en del av talet genom hörtelefonerna. Genom vibratorerna erhåller barnen huvudsakligen en klar uppfattning av rytmen i talet. Tiden kan nu anses vara mogen för en utvidgad användning av vibratorer till att omfatta också tredje klassen vid skolorna, vid Manilla tredje och femte klasserna. En utveckling i riktning mot att använda vibratorer under alla åtta skolåren kan tänkas vara rationell. Den klass vid Manilla, där de första försöken med vibratorer gjordes läsåret 1956/57, har alltsedan dess haft tillgång till detta hjälpmedel. Barnen har nu avslutat sitt femte skolår. Lärarinnan är angelägen om att barnen också under sin fortsatta skolgång beredes tillfälle att utnyttja vibratorer. Prov med anslutning av vibratorer till flygel har visat, att resultatet är betydligt överlägset den hittills tillämpade metoden, som innebär att barnen får känna på flygellocket. En sådan anläggning bör utföras. 120 vibratorer till ett pris av 100 kronor per styck beräknas. Dessutom erfordras 18 stycken volymkontroller à 20 kronor och monteringsmaterial beräknat till 200 kronor. Skolöverstyrelsen beräknar för ändamålet ($120 \times 100 + 18 \times 20 + 200$) 12 560 kronor.

Tekniken att använda bandspelare anslutna till gruppförstärkare för att reproducera särskilt tillrättalagda rytmiska tonföljder och enkla visor har vunnit mer och mer terräng vid undervisningen på lågstadiet vid Manilla. År 1958 erhöll varje klassavdelning i intagningsklassen en bandspelare. Dylika portabla bandspelare à 577 kronor bör nu anskaffas till var och en av skolorna i Lund, Vänersborg och Härnösand, ytterligare en till Manilla samt tre bandspelare tilldelas förskolan i Boden, en för varje grupp, varjämte sju väskor à 59 kronor till dessa bör anskaffas. Dessutom erfordras 4 stycken mikrofoner à 205 kronor och 4 stycken bordstativ à 18 kronor eller sammanlagt ($7 \times 577 + 7 \times 59 + 4 \times 205 + 4 \times 18$) 5 344 kronor.

2. I föregående års petita begärdes 14 000 kronor för viss apparatur vid dövläraremariet. Beträffande bland annat detta äskande uttalade departementschefen i statsverkspropositionen att lägre belopp beräknats då den önskvärda upprustningen kan fördelas på ett par år. Skolöverstyrelsen beräknar att halva beloppet skall kunna utgå under innevarande budgetår och äskar nu resterande 7 000 kronor.

3. Det förråd av filmer och filmband som skolorna genom anslag de två senaste åren erhållit bör utökas. För ändamålet föreslår skolöverstyrelsen 10 000 kronor.

4. Bland äskanden, som skolornas styrelser framställt under omkostnadsanslaget, anser skolöverstyrelsen att vissa större poster av engångsnatur bör tas upp i detta sammanhang. Detta gäller främst maskinuppsättningar och möbler m. m. Sålunda tillstyrker överstyrelsen anvisande av 5 000 kronor för fortsatt förnyelse av utrustningen för elevmatsal och träslöjd vid Manilla, vidare för samma skola 2 000 kronor till skåp och förvaringsboxar för undervisningsmateriel, 1 500 kronor till anordnande av en teaterscen och anskaffning av vissa dagrumsinventarier samt 13 500 kronor för inköp av en skolbuss. För skolorna i Vänersborg beräknas 7 500 kronor till maskinutrustning för köket och 4 000 kronor för utbyte av skolbänkar i fortsättningsskolan. För skolan i Härnösand tillstyrkes 1 875 kronor till nödvändig armatur.

5. Vid distriktsskolan i Vänersborg pågår en serie av ny- och ombyggnader. Två nya elevhem står nu färdiga att tagas i bruk och under innevarande höst väntas den s. k. externatbyggnaden, inrymmande flertalet skollokaler, bli klar. Framställning om medel för erforderlig nyanskaffning till denna byggnad göres nu, samtidigt som medel äskas för den s. k. internatbyggnaden, där bland annat ytterligare skollokaler skall inredas. Arbetena kommer att påbörjas i höst och beräknas vara slutförda i början av budgetåret 1961/62. De beräknade kostnaderna för båda byggnaderna uppgår till i runt tal 52 800 kronor.

6. Rektor vid skolan i Härnösand anhåller om 3 900 kronor till utrustning av skolans tandklinik. Kliniken har inspekterats av tandvårdsinspektören i Västernorrlands län, som föreslår nyanskaffning av materielen ifråga. Överstyrelsen tillstyrker framställningen.

7. Från Örebro har inkommit förteckning över erforderlig inventarieanskaffning för nybyggnaden vid specialskolan för tal- och hörselskadade. Den sammanlagda kostnaden beräknas till 425 220 kronor. Då för innevarande budgetår beviljats 150 000 kronor, återstår 275 220 eller avrundat 275 000 kronor att uppföra för budgetåret 1961/62.

8. Under avlöningsanslaget för dövskolorna föreslår överstyrelsen, att staten förvärvar Charlottendals skolhem i Gnesta, till vilket skulle över-

flyttas verksamheten vid skolhemmet å Mogård. Byggnadsstyrelsen äskar investeringsanslag för övertagande av hemmet från och med budgetåret 1961/62. Avsikten är att statens förvärv skall omfatta jämväl samtliga inventarier på skolhemmet. För detta erfordras ett belopp av högst 65 000 kronor. Överstyrelsen förutsätter därvid att kostnaderna beträffande vissa fasta inventarier belastar det av byggnadsstyrelsen äskade investeringsanslaget.

Departementschefen. För utrustning av de ombyggda lokalerna i Vänersborg och den nya skolbyggnaden i Örebro samt för övertagande av inventarier vid Charlottendals skolhem bör för nästa budgetår beräknas medel under detta anslag med av överstyrelsen äskade belopp eller med sammanlagt 392 800 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 202 800 kronor. För att därutöver några av de mest angelägna anskaffningsbehoven vid dövskolorna skall kunna tillgodoses, anser jag, att anslaget bör uppföras med totalt 410 000 kronor, vilket skulle innebära en sammanlagd höjning för nästa budgetår med 220 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 410 000 kronor.

[132] 31. Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	380 000	297 328
1959/60	529 000	356 348
1960/61 (statsliggaren s. 788)	517 000	
1961/62 (förslag)	477 000	

Enligt kungörelsen 1956: 252 (ändrad 1960: 201) utgår till kommun eller landstingskommun ävensom till enskild, förening eller stiftelse statsbidrag till driften av sådana förskolor och skolhem för döva och hörselskadade barn i förskolåldern, som godkänts av Kungl. Maj:t. Statsbidraget utgår i efterskott med 2 000 kronor för varje barn, som erhållit undervisning vid förskolan, samt därutöver med 1 000 kronor för varje barn, som tillika varit intaget i skolhem eller eljest genom huvudmannens försorg och på dennes bekostnad åtnjutit vård och underhåll. Från och med innevarande år utgår också statsbidrag med 1 000 kronor för varje barn, som — utan att ha varit inskrivet vid förskola — under redovisningsåret erhållit regelbunden hemundervisning av förskolans lärare. Såsom statsbidragsvillkor gäller bland annat, att undervisningen är avgiftsfri och att huvudmannen i den utsträckning så kan ske mottager barn från annat område än det, för vilket förskolan eller skolhemmet i första hand avsetts, samt att, där huvudmannen är enskild, förening eller stiftelse, skäligt bidrag till verksamheten lämnas av landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Ur detta anslag utgår för närvarande även bidrag till verksamheten vid skolan å Blockhusudden, vars driftkostnader bestrides av Sveriges scoutförbunds stiftelse för döva och hörselskadade barn. Enligt av Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 utfärdade bestämmelser utgår statsbidrag till kostnaderna för skolan med 4 000 kronor per elev och läsår.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 40 000 kronor på grund av minskat elevantal vid förskolorna, sammanhängande med att intagning vid upptagningsskolorna äger rum höstterminen 1961.

Departementschefen. Såsom jag i tidigare sammanhang antytt, kommer detta anslag att under nästa budgetår belastas med kostnader för bidrag till skolan å Blockhusudden, avseende verksamheten vid skolan läsåret 1960/61 och beräknade till oförändrat belopp, 96 000 kronor.

Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke någon erinran utan föreslår att anslaget för nästa budgetår minskas med 40 000 kronor till 477 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 477 000 kronor.

[133] **32. Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	160 000	149 804
1959/60	160 000	153 066
1960/61 (statsliggaren s. 789)	160 000	
1961/62 (förslag)	213 000	

Ur förevarande anslag bestrides *dels* för elev, som vistas i skolinternat eller är inackorderad genom skolans försorg, ersättning för kostnader för resor till och från skolorten vid läsårets (arbetsårets) början och slut samt vid påsk- och julferierna, alltså för varje sådan elev sex enkla resor om året, *dels ock* för elev, som under skoltiden är bosatt i sitt hem eller i inackorderingshem, kostnaderna för dagliga resor mellan skolan och hemmet.

Skolöverstyrelsen hänvisar till att den rabatt av 25 procent å gällande biljettpriser, som tidigare gällt för dessa resor, upphört att gälla med utgången av juni 1960 och hemställer om en uppräkning av anslaget i motsvarande mån eller med 53 000 kronor.

Departementschefen. På den grund som anförts av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att anslaget höjes med 53 000 kronor till 213 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 213 000 kronor.

Realskolor och gymnasier m. m.

[134] 33. Allmänna läroverken: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	195 000 000	175 134 254
1959/60	204 638 000	197 562 210
1960/61 (statsliggaren s. 701)	216 442 000	
1961/62 (förslag)	239 275 000	

Elevantalet i de allmänna läroverken har under en följd av år varit i snabb tillväxt, vilket medfört att medelsbehovet under förevarande anslag ökat starkt. Utvecklingen åskådliggöres av följande sifferuppgifter.

Budgetår	Elevantal			Anvisat anslag kronor	Förbrukat belopp kronor
	Realskolan	Gymnasiet	Summa		
1948/49	59 816	13 909	73 725	55 882 000	52 807 743
1949/50	66 828	14 271	81 099	59 105 000	55 988 232
1950/51	74 170	14 833	89 003	64 200 000	67 183 809
1951/52	79 445	15 618	95 063	64 714 000	80 880 886
1952/53	83 713	16 654	100 367	79 000 000	96 307 133
1953/54	87 087	18 906	105 993	110 353 000	105 989 007
1954/55	89 690	21 475	111 165	117 500 000	114 960 059
1955/56	94 221	23 876	118 097	121 800 000	128 992 360
1956/57	101 058	26 391	127 449	136 000 000	146 654 809
1957/58	104 065	29 174	133 239	165 200 000	164 145 717
1958/59	104 940	32 737	137 677	195 000 000	175 134 254
1959/60	105 152	38 030	143 182	204 638 000	197 562 210

För innevarande läsår föreligger inga definitiva sifferuppgifter, men preliminära beräkningar tyder på att den punkt nu är nådd, där det totala elevantalet visserligen alltjämt ökar något men där denna ökning faller helt på gymnasiet, medan realskolans elevantal börjar sjunka.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar *skolöverstyrelsen* i sina anslagsäskanden, under förutsättning att inkomsterna av särskilda uppbördsmedel upptages med ett oförändrat belopp av 37 600 kronor, till omkring 241 021 000 kronor, vilket innebär en höjning med omkring 24 579 000 kronor.

Skolöverstyrelsen framlägger för budgetåret 1961/62 följande förslag i fråga om organisationsförändringar, inrättande av nya tjänster m. m.

A. *Förstatligande av kommunala gymnasier*

1. Ombildning av samrealskolorna i Mora och Älmhult till högre allmänna läroverk genom successivt förstatligande av de till dessa skolor anknutna kommunala gymnasierna.

2. Ombildning av rektorstjänsterna vid de under p. 1 angivna läroverken.
3. Inrättande av 5 ordinarie lektorstjänster vid de under p. 1 angivna läroverken.
4. Inrättande av 21 ordinarie lektorstjänster vid gymnasier under förstatligande (inklusive till S:t Petri högre allmänna läroverk i Malmö hörande försöksgymnasielinjer).

B. *Försöksgymnasierna*

5. Inrättande av nya försöksgymnasier i Huskvarna och Skön. (Skolöverstyrelsen avstyrker framställning om inrättande av nytt försöksgymnasium i Timrå.)
6. Inrättande av två rektorstjänster i Bp 1 vid försöksgymnasierna i Huskvarna och Skön.
7. Inrättande av 21 nya ordinarie lektorstjänster vid försöksgymnasierna, varav två i Göteborg, fem i Huddinge, två i Linköping, tre i Nacka, en i Kärrtorp, tre i Sundbyberg, tre i Huskvarna och två i Skön, samt indragning av fyra lektorstjänster vid försöksgymnasiet i Lund.
8. Inrättande av 9 nya adjunktstjänster i Ao 23 vid försöksgymnasierna.

C. *Kompletteringsgymnasiet i Stockholm*

9. Ombildning av befintlig kanslibiträdestjänst till kontoristtjänst samt inrättande av en kanslibiträdestjänst.
10. Anvisande av 6 000 kronor (nu 12 000) för anställande av tillfällig biträdespersonal, däri inräknat 3 000 kronor för assistent åt rektor.
11. Lärararvoden vid egna kurser 20 000 kronor (nu 10 000).

D. *Lärare i läroämnen i övrigt*

12. Upphävande av gällande besparingsföreskrifter i vad avser uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet.
13. Inrättande av 115 ordinarie lektorstjänster.
14. Ökning av det totala antalet lärare i teoretiska och praktiska läroämnen.
15. Inrättande av 77 adjunktstjänster i Ao 23.
16. Indragning av 204 adjunkts- eller ämneslärarinnetjänster i Ao 21 respektive Ao 19.
17. Indragning av återstående 2 övningsskollärartjänster i Ao 20 vid statens normalskola.
18. Inrättande av 2 extra ordinarie lektorstjänster och 2 adjunktstjänster i Ae 23 vid läroverket för vuxna.
19. Ökning av antalet extra ordinarie lektorstjänster i Ae 24 (utbytestjänster) från 30 till 40.

E. *Övningslärare*

20. Oförändrat antal ordinarie tjänster.
21. Automatisk minskning av antalet veckotimmar i övningsämnen på grund av ändringar i elevantalet.
22. Införande av frivillig teckning jämväl å realskolestadiet.

F. *Skolsköterskor*

23. Uppflyttning av 11 skolsköterskетjänster i Ao 9 till Ao 12.
24. Inrättande av 7 skolsköterskетjänster i Ao 12.
25. Sänkning av elevantalet per heltidsanställd sköterska till högst 1 300 för samtliga skolformer.

G. *Vaktmästare*

26. Oförändrat antal ordinarie tjänster. (Skolöverstyrelsen avstyrker inrättandet av en andra tjänst vid högre allmänna läroverket i Filipstad och ordinariesättning av en tjänst vid samrealskolan i Båstad.)
27. Inrättande av 10 vaktmästartjänster i Ae 8.
28. Inrättande av 2 halvtidstjänster såsom vaktmästare i Ae 8.
29. Ombildning av en halvtidstjänst såsom vaktmästare i Ae 8 till heltidstjänst.
30. Anvisande av medel till tillfällig och extra vaktmästarpersonal.

H. *Biträdande rektorer m. m.*

31. Tillämpning av nu gällande föreskrifter om inrättande av befattning som biträdande rektor även beträffande allmänt läroverk, i vilket avdelningar av försöksskolan ingår som en kommunal sektor.
32. Inrättande av befattningar som biträdande rektor vid allmänna läroverk (och högre kommunala skolor), där elevantalet överstiger 1 000.
33. Inrättande av tillsynslärarbefattningar vid allmänna läroverk (och högre kommunala skolor) med mer än 150 lärjungar i sådana fall, då rektor innehar skolchefsbefattning men befattning som biträdande rektor ej kan komma i fråga.

I. *Skolkuratorer*

34. Inrättande av 5 skolkuratorstjänster i Ae 12 med heltidstjänstgöring.
35. Ökning av antalet halvtidstjänstgörande skolkuratorer m. m.

J. *Övriga förslag*

36. Ökad medelsanvisning till biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna och justering av gällande beräkningsgrunder m. m.
37. Inrättande av praktisk lärarkurs vid ytterligare två läroverk.
38. Vissa anordningar i samband med praktisk lärarkurs.
39. Arvode åt föreståndare vid fortbildningsinstitut.
40. Höjning av medelsanvisningen till vissa institutionsarbeten från 13 000 kronor till 16 000 kronor.

Utöver här uppräknade förslag förordar överstyrelsen justeringar av vissa anslagsposter med hänsyn till automatiskt verkande omständigheter.

Av handlingarna i ärendet inhämtas beträffande de olika förslagen bland annat följande.

1—3. I enlighet med vissa av 1952 års riksdag uppdragna riktlinjer angående det fortsatta utbyggandet av den statliga gymnasieorganisationen genom *förstatligande av kommunala gymnasier* har årligen från och med budgetåret 1952/53 ett antal kommunala gymnasier förstatligats, hittills sammanlagt 40 gymnasier.

Vid innevarande budgetårs ingång var 26 gymnasier, däri inräknade fyra, vilka inrättats från och med budgetåret 1960/61, alltjämt helt kommunala. De ännu helt kommunala gymnasierna startade 1956, nämligen vid samrealskolorna i Mora, Spånga och Älmhult, eller senare. Av de nämnda gymnasierna är det i Spånga 4-årigt.

Skolöverstyrelsen föreslår, att gymnasierna i Mora och Älmhult förstatligas med början av budgetåret 1961/62. Tillkomstår, lärjungeantal m. m. för dessa gymnasier framgår av följande sammanställning.

Läroverksort	Tillkomstår	Bildningslinjer 1960/61	För läsåret 1960/61 beräknat antal lärjungar i		Avstånd i km till närmaste högre allmänna läroverk	Statsbidrag läsåret 1960/61
			första ringen	hela gymnasiet		
Mora	1956	L^3 R^3	90	218	89	45 000
Älmhult	1956	L^3 R^3	60	144	51	30 000

Överstyrelsen räknar med att ombildningen första året kommer att medföra en merkostnad för statsverket av i medeltal 100 000 kronor per läroverk. Merkostnaden per läroverk sedan omorganisationen helt genomförts beräknas till i medeltal 350 000 kronor. De angivna kostnaderna uppväges i viss utsträckning av minskad belastning på anslaget till Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.

Rektorstjänsterna vid de statliga realskolorna i Mora och Älmhult är placerade i avlöningsgrupp III respektive IV. Vid skolornas ombildning till högre allmänna läroverk kommer rektorstjänsterna att placeras i lönegrad Bp 1. För båda rektorstjänsterna föreslår överstyrelsen avlöningsgrupp III. Överstyrelsen föreslår vidare inrättande av fem ordinarie lektorstjänster, varav tre vid gymnasiet i Mora och två vid gymnasiet i Älmhult.

4. De av *överstyrelsen* föreslagna 21 ordinarie *lektorstjänsterna vid gymnasier under förstatligande* är avsedda för de tre grupper av gymnasier, vilkas ombildning till statliga läroverk beslutits vid de tre sistlidna årens riksdagar.

5. När det gäller frågan om *upprättande av nya försöksgymnasier* tillstyrker *skolöverstyrelsen* en av stadsfullmäktige i Huskvarna gjord ansökan om upprättande av ett försöksgymnasium i staden. Med hänsyn till den betydelse ett dylikt skulle få för försöksskolan i Jönköping och Huskvarna samt under hänvisning till riksdagens ställningstagande till frågan om inrättande av försöksgymnasium i Sundbyberg föreslås, att det nya gymnasiet i Huskvarna inrättas som försöksgymnasium redan från och med läsåret 1961/62.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 uttalar skolöverstyrelsen, att den finner inrättandet av ytterligare ett allmänbildande gymnasium i Sundsvallsregionen erforderligt från och med budgetåret 1961/62. Gymnasiet synes böra inrättas som försöksgymnasium.

Överstyrelsen har sedermera med skrivelse den 15 november 1960 överlämnat ansökningar från Timrå och Sköns köpingar angående upprättande av försöksgymnasium inom respektive kommun.

Länsskolnämnden i Västernorrlands län, som den 1 juni 1959 tillstyrkt upprättande av gymnasium i Timrå, har den 10 oktober 1960, sedan ansökning inkommit även från Sköns köping, enhälligt tillstyrkt gymnasiets förläggande till Skön.

Skolöverstyrelsen anför i lokaliseringsfrågan följande.

I såväl Skön som Timrå kan erforderliga lokaler ställas till förfogande från och med höstterminen 1961. Olika alternativ för avgränsningen av det nya gymnasiets elevupptagningsområde är tänkbara, om gymnasiet lokaliseras till Timrå. Med hänsyn till kommunala önskemål och elevernas restid synes Timrå vara den naturliga platsen för ett gymnasium med den egna köpingen samt Hässjö kommun och en mindre del av Sköns köping som upptagningsområde. Ett dylikt upptagningsområde skulle emellertid vara helt otillräckligt. En förutsättning för att ett gymnasium i Timrå skall erhålla ett tillräckligt stort elevunderlag och dessutom medföra en tillräcklig avlastning av gymnasiet i Sundsvall synes vara, att elever från hela Sköns köping jämte Alnö kommun hänvisas till Timrå. En sådan anordning skulle emellertid innebära, att flertalet elever från dessa båda kommuner finge en längre restid än om gymnasiet förlägges till Skön. Bland annat skulle ett betydande antal elever i Skön, som bor på gångavstånd till gymnasiet i Sundsvall tvingas resa till Timrå. Sundsvall/Skön är hela regionens naturliga centralpunkt och samhörigheten har bland annat lett till att bildandet av en administrativ enhet av Sundsvall, Skön, Alnö och Njurunda är föremål för utredning.

Med hänsyn till såväl elevernas restid som de kommunala önskemålen synes det större Timrå-alternativet ej böra komma i fråga.

Det mindre Timrå-alternativet skulle visserligen innebära, att antalet gymnasister, som är bosatta på gångavstånd till gymnasium, ökar något samtidigt som 1—2 elever i varje årskull från nuvarande inackorderingsområde beredes dagliga resmöjligheter, men gymnasiet skulle ej i tillräcklig omfattning avlasta Sundsvall.

Ett gymnasium i Skön kan förutsättas få ett med Sundsvall gemensamt upptagningsområde. Härigenom kan en med hänsyn till elevernas bostad, tillgång på lärare och lokaler lämplig och ekonomisk fördelning av eleverna ske.

Överstyrelsen hemställer, att gymnasiet förlägges till Skön.

9—10. *Skolöverstyrelsen* anser sig böra tillstyrka en ökning av det belopp, som utgår till expeditionspersonal vid *statens kompletteringsgymnasium*. Överstyrelsen utgår från att anslagsbeloppet blir bättre utnyttjat, om fasta biträdestjänster inrättas. Då arbetsuppgifterna är av skiftande art, bör en lämplig fördelning av dessa kunna göras på en kontorist, ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde. Med hänsyn till svårig-

heterna att bedöma behovet av ytterligare expeditionspersonal vid detta gymnasium, som till organisation och arbetssätt skiljer sig betydligt från övriga skolor, har överstyrelsen hos statens organisationsnämnd anhållit om dess medverkan beträffande organisationen av gymnasiets expedition. I avvaktan på nämndens utlåtande anser sig överstyrelsen icke kunna tillstyrka, att anslag till tillfällig biträdeshjälp utgår med högre belopp än 6 000 kronor, i vilket belopp inkluderas 3 000 kronor för assistent åt rektor.

Kostnaderna för biträdespersonal enligt detta förslag kan beräknas till 39 700 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till för innevarande budgetår beviljade medel med cirka 7 000 kronor.

11. Rektor vid kompletteringsgymnasiet har föreslagit, att kostnaderna för *egna kurser* skall uppföras som förslagsanslag, detta för att ge rektor större rörelsefrihet att anordna egna kurser, när så blir nödvändigt. *Skolöverstyrelsen* anser sig icke kunna tillstyrka detta förslag. Däremot anser överstyrelsen, att rektor bör beredas större möjligheter än för närvarande att vid behov anordna egna kurser, och tillstyrker rektors alternativa hemställan, att anslaget för löner åt lärare vid egna kurser höjes från nuvarande 10 000 kronor till 20 000 kronor.

12. I punkt 1 av tilläggsbestämmelserna till gällande timplaner för realskolan medgives bland annat viss rätt till *uppdelning av klass eller klassavdelning vid undervisning i modersmålet* under en veckotimme i de klasser, i vilka undervisningen i ämnet börjar. Samtidigt har emellertid Kungl. Maj:t meddelat den besparingsföreskriften, att här avsedd uppdelning, om särskilda kostnader för statsverket därav föranledes, icke må tillämpas, förrän Kungl. Maj:t gett tillstånd därtill. *Skolöverstyrelsen* anför, att bristen på modersmålslärare nu icke längre behöver stå hindrande i vägen för en uppdelning. En av modersmålslärarnas förening verkställd utredning visar nämligen, att den allra största delen av landets modersmålslärare uttryckt sin villighet att åtaga sig erforderliga övertimmar för att uppdelningen skall kunna komma till stånd. Överstyrelsen föreslår, att inom första klassen av den treåriga realskolan och försöksskolans klass 7 klassavdelning vid undervisning i modersmålet får uppdelas under en veckotimme, om antalet elever i klassen uppgår till lägst 21. Kostnaden för reformen kan för de allmänna läroverkens del beräknas till 276 300 kronor för budgetåret 1961/62.

13—15 och 18. *Skolöverstyrelsen* beräknar *totala antalet lärartjänster i teoretiska och praktiska läroämnen* vid de allmänna läroverken (utom läroverket för vuxna, försöksgymnasierna och kompletteringsgymnasiet) budgetåret 1961/62 till 6 435, varav 5 687 ordinarie tjänster och 748 icke-ordinarie tjänster. Härutöver beräknas 13 tjänster för försöksgymnasierna, 11 tjänster vid statens aftonskola, 12 tjänster vid läroverket för vuxna, 2 tjänster vid de till förstatligande föreslagna kommunala gymnasierna, 5 tjänster vid försöksskollinjen vid statens normalskola samt 1 tjänst för stödundervisning i engelska i klass 1^4. Sammanlagda antalet erforderliga icke-ordinarie heltidstjänster beräknas således till (748 + 13 + 11 + 12 + 2 + 5 + 1 =) 792. Antalet vikarier för tjänstlediga ordinarie lärare eller på vakanta tjänster uppskattas till 1 200. Totalbehovet heltidsanställda icke-ordinarie lärare i teoretiska och praktiska läroämnen beräknas alltså till (792 + 1 200 =) 1 992.

Enligt överstyrelsens beräkningar bör — utöver de lektorstjänster, som föreslagits i samband med förstatligande av kommunala gymnasier och för

försöksgymnasierna — inrättas 115 *ordinarie lektorstjänster.* Överstyrelsen understryker vikten av att lektorsrepresentationen fyller de anspråk, som ur undervisningens synpunkt bör ställas på densamma och anser det därför angeläget, att samtliga dessa tjänster inrättas. Överstyrelsen är vidare angelägen framhålla, att man genom att ersätta lektorstjänster med adjunktstjänster i Ao 23 kan komma att lägga hinder i vägen för senare inrättande av lektorstjänster i önskad omfattning.

Vid bifall till förslaget om inrättande av lektorstjänster uppskattar överstyrelsen behovet av nya befordringstjänster till 86, däri inräknat 9 adjunktstjänster i Ao 23 vid försöksgymnasierna. Överstyrelsen, som föreslår oförändrat antal ämneslärarinnetjänster i lönegrad Ao 21, hemställer, att dessa 86 befordringstjänster inrättas som *adjunktstjänster i Ao 23.* I den mån av överstyrelsen föreslagna lektorstjänster eventuellt icke inrättas, bör antalet befordringstjänster i motsvarande grad ökas.

Med hänsyn till den stora omfattning som undervisningen vid *läroverket för vuxna* fått, tillstyrker skolöverstyrelsen rektors förslag om utökning av antalet extra ordinarie lektorstjänster från 2 till 4 och inrättande av 2 extra ordinarie adjunktstjänster vid skolan.

19. Då de ordinarie lektorstjänsternas antal för varje år växer och då för ett smidigt utnyttjande av *utbytestjänsterna* kräves en ej alltför snäv marginal disponibla dylika tjänster, hemställer *skolöverstyrelsen,* att antalet extra ordinarie lektorstjänster i Ae 24 (utbytestjänster) ökas från 30 till 40 från och med budgetåret 1961/62.

20—22. *Skolöverstyrelsen* föreslår inga nya ordinarie *övningslärartjänster* för nästa budgetår. Antalet icke-ordinarie övningslärartjänster beräknas av överstyrelsen minska med 165.

I fråga om *frivillig teckning* har tilldelningen hittills varit maximerad till en veckotimme vid varje fullt utbyggt högre allmänt läroverk och väl närmast varit motiverad av att teckning ej förekommer på timplanen för högsta ringen. Överstyrelsen föreslår nu, att frivillig teckning införes även å realskolestadiet. Överstyrelsen hemställer, att varje läroverk tilldelas en veckotimme i frivillig teckning, dock att läroverk med såväl gymnasium som realskola tilldelas två veckotimmar. Förslaget kan beräknas medföra en kostnadsökning av cirka 152 000 kronor för de allmänna läroverkens del.

26—30. *Skolöverstyrelsen* föreslår beträffande inrättande av *nya vaktmästartjänster,* att en fjärde tjänst inrättas vid vart och ett av de högre allmänna läroverken i Karlstad, Solna, Västerås och Växjö samt vid statens normalskola i Stockholm, varvid dock beträffande sistnämnda skola förutsättes, att den redan inrättade halvtidstjänsten vid läroverket indrages. Vidare föreslås en tredje vaktmästartjänst inrättad vid högre allmänna läroverket i Trollhättan samt en andra vaktmästartjänst vid vartdera av de högre allmänna läroverken i Hedemora och Tranås. Vid samrealskolan i Falkenberg föreslås inrättande av en halvtidstjänst och vid Mörby läroverk i Danderyd av en heltids- och en halvtidstjänst. Slutligen bör en vaktmästartjänst beräknas för vartdera av de båda föreslagna nya försöksgymnasierna. Överstyrelsens förslag innebär en utökning av vaktmästartjänsterna med sammanlagt elva och en halv tjänst. Samtliga tjänster föreslås inrättade såsom extra ordinarie i lönegrad Ae 8.

Kostnaderna för extra vaktmästar- och värmeskötarhjälp beräknar överstyrelsen därvid till oförändrat belopp, eller 500 000 kronor.

31—33 och 36. *Skolöverstyrelsen* framhåller att rekryteringen av rektorstjänsterna alltmer försvåras. På grund av den betungande arbetsbördan ter sig dessa mindre eftersträvansvärda än tidigare. Antalet rektorer, som icke önskar förlängning av sina rektorsförordnanden utan begär att få återgå till sina ordinarie lärartjänster, tenderar att öka. Möjligheterna att besätta lediga rektorstjänster har ytterligare försämrats. En undersökning av antalet sökande till ledigförklarade rektorstjänster vid de högre allmänna läroverken avseende kalenderåren 1946—1959 visar tydligt denna utveckling. Tjänster, som icke lockat någon behörig sökande eller till vilka endast en behörig sökande anmält sig, uppgår enligt undersökningen under treårsperioderna 1946—48, 1949—51, 1952—54, 1955—57 och under åren 1958—59 till respektive 33, 28, 26, 58 och 63 procent. Tjänster, som lockat mer än tre behöriga sökande uppgår under samma perioder till respektive 47, 44, 48, 21 och 0 procent. En liknande tendens gör sig gällande vid realskolorna och de högre kommunala skolorna.

Mot bakgrunden härav har överstyrelsen ansett sig böra ånyo föra fram *förslag om förstärkning av hjälpen åt rektorerna,* i fråga om såväl pedagogiska som administrativa och sociala arbetsuppgifter. Överstyrelsens förslag innefattar *dels* utvidgning av möjligheterna att inrätta befattningar som biträdande rektor, *dels* införande av tillsynslärarbefattningar, *dels* ökad medelsanvisning till biträdeshjäp på rektorsexpeditionerna, *dels* utökning av skolkuratorsverksamheten.

Vad först angår hjälpen åt sådan rektor, som är förordnad som förste rektor i kommunen, föreslår överstyrelsen, att de nu gällande bestämmelserna om inrättande av befattningar som biträdande rektorer utsträckes att gälla även högre allmänt läroverk (allmänt läroverk, förenat med kommunalt gymnasium), i vilket avdelningar av försöksskolan ingår som en kommunal sektor. Kostnaderna för biträdande rektor vid skola, som består av en statlig och en kommunal del, torde böra fördelas på stat och kommun i proportion till antalet lärjungar vid läroanstaltens statliga och vid dess kommunala del. Överstyrelsen föreslår vidare i likhet med föregående år en utvidgning av tillsynslärarinstitutionen att gälla de allmänna läroverken i de fall, då rektor är förordnad som förste rektor och då befattning som biträdande rektor icke enligt bestämmelserna kan inrättas. Enligt förslaget skall tillsynslärare — därest rektor innehar skolchefsbefattning — finnas vid skola med mer än 150 lärjungar. Vad åter angår frågan om beredande av hjälp med pedagogiska arbetsuppgifter åt rektorer vid stora läroverk — oberoende av om de innehar skolchefsbefattning — föreslår överstyrelsen liksom i fjol, att befattningar som biträdande rektor inrättas vid allmänna läroverk och högre kommunala skolor, där lärjungeantalet överstiger 1 000. Det sammanlagda behovet av befattningar som biträdande rektor i dylika fall torde för budgetåret 1961/62 kunna beräknas till 39 vid de högre allmänna läroverken, 1 vid samrealskolorna, 1 vid de kommunala flickskolorna och 4 vid de praktiska kommunala realskolorna. Beträffande arvode för biträdande rektor vid skolor av denna typ föreslår överstyrelsen samma bestämmelser, som gäller för de nu inrättade befattningarna som biträdande rektor, och förutsätter alltså, att arvode utgår med 1 200 kronor. I fråga om nedsättning i undervisningsskyldigheten föreslår överstyrelsen, att denna i princip beräknas på det sätt, som angivits i läroverksstadgan.

Beträffande biträdeshjälpen på rektorsexpeditionerna upprepar skolöverstyrelsen sina i fjolårets petita framförda förslag om ändrade grunder för beräkning av anslagsmedel till rektorsexpeditionerna.

Rektorernas riksförening har i en underdånig skrivelse den 25 november 1960 uttalat, att de av skolöverstyrelsen i detta sammanhang föreslagna åtgärderna inte torde vara tillräckliga. Förslaget om inrättande av biträdande rektorstjänster avser sålunda endast läroverk med mera än 1 000 elever, medan det enligt riksföreningen är de större landsortsläroverken med 600—1 000 elever, som är svårast utsatta för lärar- och rektorskrisen.

Rektorsföreningen betonar vidare, att det måste ställas så kvalificerad administrativ hjälp till förfogande, att den brännande frågan om en relativ trygghet för rektorernas semester kan lösas och att samtliga rektorer bör ha en ställföreträdare, som kan fungera i rektors frånvaro. Det torde fordras inte endast höjda anslag utan även organisatoriska förändringar av läroverksledningen, om verksam rättelse skall kunna ske. En skyndsam höjning av kanslianslagen skulle dock säkerligen vara en betydelsefull provisorisk åtgärd.

34—35. Innevarande budgetår finns fyra heltidstjänster som *skolkuratorer* inrättade, nämligen två i lönegrad Ae 14, placerade vid högre allmänna läroverket för gossar å Norrmalm och högre allmänna läroverket för flickor å Södermalm i Stockholm, och två i lönegrad Ae 12, placerade vid högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm och högre allmänna läroverket i Östersund. Därjämte har till arvodesanställda skolkuratorer och kuratorspraktikanter beviljats ett belopp av i runt tal 121 000 kronor för innevarande budgetår.

Skolöverstyrelsen, som anser att en kraftig förstärkning av skolkuratorsverksamheten skulle vara ett effektivt medel i den förebyggande ungdomsvården, föreslår inrättande av fem nya heltidstjänster som skolkuratorer vid högre allmänna läroverken i Enskede i Stockholm, Solna, Linköping, Västerås och Skara. Vidare föreslår överstyrelsen, att i utbyte mot nuvarande arvodesbefattningar medel beräknas till 29 extra ordinarie halvtidstjänster samt till praktikantarvoden med tillhopa i runt tal 230 000 kronor.

37. *Skolöverstyrelsen* betonar vikten av att *den praktiska lärarutbildningen* får en sådan kapacitet, att någon provårskö inte behöver förekomma utöver den som betingas av att lärarkandidaterna före hänvisningen måste ha viss tjänstgöring. För närvarande är utbildningskapaciteten vid de läroverk och folkskoleseminarier, vid vilka egentlig lärarkurs är anordnad, cirka 230 lärarkandidater per termin. Till den egentliga lärarkursen höstterminen 1960 hade 301 sökande anmält sig. Antalet disponibla platser uppgick till 231. Höstterminen 1959 och vårterminen 1960 var antalet sökande 313 respektive 205 och antalet disponibla platser 216 respektive 215. Till vårterminens lärarkurser är i regel ansökningarna färre, bland annat beroende på att många lärare ogärna vill avbryta sin tjänstgöring under pågående läsår och på att rektorerna ofta har svårt att finna någon vikarie. Överstyrelsen räknar med en ökning av antalet sökande, vilken inte kan utjämnas genom tillkomsten av en ny lärarhögskola.

Då utbildningskapaciteten vid de nuvarande lärarkursanstalterna inte kan väsentligt ökas, anser överstyrelsen det ytterst angeläget att från och med budgetåret 1961/62 egentlig lärarkurs inrättas vid ytterligare två läroanstalter. Härigenom skulle utbildningskapaciteten öka med 20 kandidater per termin.

38. *Skolöverstyrelsen* finner det med hänsyn till det ökade deltagarantalet i de förberedande lärarkurserna motiverat, att *föreståndararvodet vid förberedande lärarkurs* i Stockholm höjes till 1 500 kronor och i Göteborg och Lund till 1 000 respektive 1 100 kronor. Den härav föranledda ökningen utgör 1 800 kronor.

Med anledning av en av skolöverstyrelsen gjord framställning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 7 juli 1960, att *auskultation och undervisningsövningar* för lärarkandidat, som genomgick praktisk lärarkurs vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, finge under budgetåret 1960/61 i vissa fall förläggas till försöksskola. Föreskrifter har även meddelats rörande bestridande av resekostnader m. m. för kursföreståndare, handledare eller medbedömare samt vissa lärarkandidater ävensom handledararvode åt lärare vid försöksskolas högstadium i dylika fall. Överstyrelsen hemställer nu, att den för innevarande budgetår medgivna anordningen får bestå tills vidare.

Överstyrelsen hemställer också om anvisande av 1 500 kronor till resekostnadsersättning och traktamenten för att bereda lärare, som anlitas såsom *föreläsare* under förberedande lärarkurs, tillfälle att besöka någon försöksskola för att taga närmare kännedom om arbetet där.

39. Överstyrelsen har framlagt förslag om i viss utsträckning ändrade anordningar för lärares fortbildning, innebärande bland annat att ett *fortbildningsinstitut* skulle anknytas till något läroverk med praktisk lärarkurs. Överstyrelsen beräknar ett arvode åt föreståndaren för ett dylikt institut till 2 900 kronor.

40. Då genom skolväsendets utbyggnad frekvensen av mera omfattande arbeten beträffande *institutionsinredningar* m. m. kraftigt ökar, finner överstyrelsen en höjning av denna post till det även för innevarande budgetår äskade beloppet, 16 000 kronor, motiverad.

I detta sammanhang torde få erinras om att *skolöverstyrelsen* i underdånig skrivelse den 9 februari 1960 — på grundval av ett betänkande, som avgivits av den av överstyrelsen tillsatta kommittén för utredning angående glesbygdernas skolfrågor — framlagt vissa förslag angående undantagsformer av allmänbildande gymnasier. I skrivelsen föreslås, att där möjligheter för eleverna att dagligen resa till befintligt gymnasium ej kan åstadkommas eller där restiden för flertalet elever skulle komma att överstiga en timme i vardera riktningen, bör korrespondensgymnasium eller gymnasium med muntlig undervisning kunna inrättas under förutsättning, dels att största delen av det blivande gymnasiets elever har sina hem på den tilltänkta gymnasieorten eller på sådant avstånd från denna, att de kan resa dagligen, dels att det nya gymnasiets tillkomst ej kan befaras ogynnsamt påverka något redan befintligt gymnasiums organisation. Vidare bör fordras en beräknad årlig tillströmning av minst tolv inträdesberättigade elever för upprättande av korrespondensgymnasium och

minst 20 för upprättande av gymnasium med muntlig undervisning. Överstyrelsen hemställer, att bestämmelser angående särskilda anordningar vid mindre gymnasier av i skrivelsen närmare angiven innebörd utfärdas.

Slutligen torde här också få anmälas, att *skolöverstyrelsen* i underdånig skrivelse den 9 november 1960 lämnat en redogörelse för erfarenheterna under läsåret 1959/60 av den av 1959 års riksdag beslutade timtalsförstärkningen i ämnet matematik i vissa klasser.

Departementschefen. Utbyggnaden av den statliga gymnasieorganisationen genom förstatligande av kommunala gymnasier har hittills omfattat 40 gymnasier. Vid innevarande budgetårs ingång befintliga, helt kommunala gymnasier — treåriga, där ej annat anges — och dessas tillkomstår framgår av följande sammanställning.

Mora	1956	Falkenberg	1959
Stockholm: Spånga*	1956	Norrtälje	1959
Älmhult	1956	Ulricehamn	1959
Ånge	1957	Mjölby	1959
Hallsberg	1957	Finspång	1959
Hultsfred	1957	Lindesberg	1959
Vetlanda	1957	Stockholm: Bandhagen*	1959
Kramfors	1958	Stockholm: musikgymnasiet (Adolf Fredriks skola*)	1959
Göteborg: Östra realskolan*	1958	Sollentuna	1960
Klippan	1958	Täby	1960
Ljungby	1958	Göteborg: Burgårdens samrealskola*	1960
Malmö: Johannes samrealskola*	1958	Stockholm: Vällingby (Vasa realskola*)	1960
Nybro	1958		
Ronneby	1958		

* Fyraårigt.

Av dessa kommunala gymnasier har skolöverstyrelsen föreslagit, att gymnasierna i Mora och Älmhult förstatligas från och med nästa budgetår. Häremot har jag ingen erinran (p. 1). I samband med förstatligandet bör rektorstjänsterna vid dessa läroanstalter ombildas till rektorstjänster i lönegrad Bp 1 (p. 2). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om tjänsternas inplacering i avlöningsgrupper. Vidare bör vid bifall till förslaget om förstatligande av ifrågavarande läroanstalter inrättas tillhopa 5 ordinarie lektorstjänster, nämligen 3 vid det nya högre allmänna läroverket i Mora och 2 vid läroverket i Älmhult (p. 3).

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att 21 ordinarie lektorstjänster inrättas vid läroverk, vilka på grund av tidigare beslut är under ombildning till högre allmänna läroverk (p. 4). Antalet dylika läroverk är sju. Beträffande två sker förstatligandet från och med den 1 juli 1958, beträffande tre från

och med den 1 juli 1959 och beträffande två från och med den 1 juli 1960. Jag har ingen erinran mot överstyrelsens förslag.

Skolöverstyrelsen har framlagt förslag om inrättande från och med nästa budgetår av två nya försöksgymnasier (p. 5), varav det ena i Huskvarna. Beträffande det andra har överstyrelsen övervägt frågan om dess förläggande till Timrå eller Skön och har därvid förordat den senare kommunen som förläggningsort. Jag tillstyrker, att från och med nästa budgetår ett försöksgymnasium inrättas i Huskvarna. Jag föreslår vidare, att från och med samma tidpunkt inrättas ett försöksgymnasium i Sundsvallsregionen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles taga ställning till frågan om dess förläggning till endera Timrå eller Skön. I enlighet med överstyrelsens förslag bör rektorstjänster i Bp 1 inrättas vid de båda nya försöksgymnasierna (p. 6). Beträffande skyldigheter för innehavarna av dessa tjänster i vad avser ledningen av lägre stadium, förlagt till samma skolenhet som gymnasiet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut. På Kungl. Maj:t torde även få ankomma att besluta om rektorstjänsternas inplacering i avlöningsgrupper.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om inrättande av 21 nya ordinarie lektorstjänster vid försöksgymnasierna, därav två för det nya gymnasiet i Sundsvallsregionen, samt om indragning av fyra lektorstjänster vid försöksgymnasiet i Lund (p. 7). Vidare ansluter jag mig till förslaget om inrättande av 9 nya ordinarie adjunktstjänster i 23 lönegraden vid försöksgymnasierna från och med nästa budgetår (p. 8).

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för ombildning av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 vid kompletteringsgymnasiet till kontoristtjänst i Ae 9. I avvaktan på den av överstyrelsen hos statens organisationsnämnd begärda översynen av organisationen av gymnasiets expedition är jag däremot inte beredd att tillstyrka inrättande av en ny kanslibiträdestjänst där utan förordar i stället, att medelsanvisningen för tillfällig biträdespersonal höjes från 12 000 till 19 000 kronor (p. 9 och 10). Jag tillstyrker vidare, att kompletteringsgymnasiets anslag till löner åt lärare vid egna kurser höjes från 10 000 till 20 000 kronor (p. 11).

Jag är med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna inte beredd att föreslå någon ändring för nästa budgetår i gällande besparingsföreskrifter (p. 12).

Överstyrelsen har föreslagit inrättande av 115 ordinarie lektorstjänster vid de allmänna läroverken för nästa budgetår (p. 13). Jag tillstyrker, att 100 nya tjänster inrättas utöver dem jag här tidigare tillstyrkt. Överstyrelsens beräkning i övrigt av det totala lärarbehovet föranleder i stort sett ingen erinran från min sida (p. 14). Överstyrelsen har räknat med inrättande av 77 adjunktstjänster från och med nästa budgetår (p. 15) utöver de 9 tidigare av mig förordade tjänsterna vid försöksgymnasierna. Mot över-

styrelsens beräkning har jag ingen erinran. Med hänsyn till att jag föreslagit ett mindre antal lektorstjänster än överstyrelsen räknat med, bör emellertid antalet adjunktstjänster i Ao 23 i motsvarande mån ökas. Jag räknar således med inrättande av 77 + 15 = 92 dylika tjänster.

Överstyrelsens förslag under punkterna 16—19 föranleder ingen erinran från min sida.

I detta sammanhang torde emellertid böra omnämnas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 september 1960 medgivit, att vid läroverket för vuxna arbetsveckan i gymnasiet, såvitt avser obligatoriska ämnen, under läsåret 1960/61 får omfatta högst 37 lektioner. Enligt min mening bör denna anordning, som torde få anses nödvändig från pedagogisk synpunkt och som innebär en ökning från författningsenligt högst 32 lektioner per arbetsvecka i gymnasiet, erhålla permanent karaktär. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga härför erforderliga ändringar i gällande kungörelse.

Vidare torde böra anmälas för riksdagen, att Kungl. Maj:t genom beslut den 9 december 1960 låtit bero vid att av misstag under budgetåren 1958/60 tagits i anspråk 21 utbytestjänster i Ae 24 för lektorer vid högre allmänna läroverk och försöksgymnasier i stället för medgivna 20.

Överstyrelsens beräkningar beträffande antalet lärartjänster och veckotimmar i övningsämnen ger mig inte anledning till erinran (p. 20 och 21). Förslaget om införande av frivillig teckning jämväl å realskolestadiet (p. 22) är jag däremot inte beredd tillstyrka.

De ånyo framförda förslagen rörande skolsköterskor kan jag inte biträda (p. 23—25).

I fråga om vaktmästarorganisationen vid läroverken (p. 26—29) anser jag mig, i enlighet med hittills tillämpade riktlinjer för inrättande av nya tjänster, böra förorda, att fyra nya tjänster inrättas, varav två vid de föreslagna nya försöksgymnasierna och de båda övriga vid högre allmänna läroverket i Trollhättan respektive Mörby läroverk. Samtliga tjänster torde såsom överstyrelsen föreslagit böra inrättas i lönegrad Ae 8. Till bestridande av kostnaderna för tillfällig och extra vaktmästarpersonal (p. 30) beräknar jag för nästa budgetår ett oförändrat belopp av högst 500 000 kronor. Det torde få ankomma på skolöverstyrelsen att meddela erforderliga föreskrifter rörande användningen av de medel som anvisas för detta ändamål.

För fjolårets riksdag redovisades i samband med anmälan av detta anslag en av skolöverstyrelsen verkställd undersökning av arbetssituationen för de högre skolornas rektorer och av överstyrelsen på grundval därav framlagda förslag om förstärkning av hjälpen åt rektorerna. Överstyrelsen upprepar i årets anslagsäskanden i huvudsak samma förslag (p. 31—33). Av dessa är jag nu endast beredd tillstyrka förslaget att utvidga hjälpen åt sådana rektorer, som är förordnade som förste rektorer i kommuner, till att gälla även allmänt läroverk, i vilket avdelningar av försöksskolan ingår som en kommunal sektor (p. 31). Jag har emellertid övertygats om att åtgärder med

det snaraste erfordras för att avlasta läroverksrektorerna en del av deras växande arbetsbörda. Med hänsyn till att olika uppfattningar synes råda om vilka åtgärder som är lämpligast att vidtaga och om vilka kategorier rektorer, som i första hand bör avlastas, är jag inte beredd att ta ställning till nu föreliggande förslag. Jag avser emellertid att skyndsamt föranstalta om en organisationsundersökning beträffande läroverkens rektorsexpeditioner i syfte att nå full klarhet om förhållandena och om möjligheterna att genom rationaliseringar av detta områdes administration och på annat sätt ändra på de arbetsförhållanden, som nu råder för åtskilliga av de högre skolornas rektorer. Resultatet av denna undersökning skall kunna läggas till grund för förslag i samband med skolöverstyrelsens anslagsäskanden hösten 1961.

I detta sammanhang anhåller jag att få beröra en fråga om rektorstjänst vid kommunalt gymnasium. I regel är kommunalt gymnasium förenat med en realskola och dennas rektor är rektor också för gymnasiet. Därvid behåller han sin rektorstjänst vid realskolan och sin ordinarie lärartjänst samt uppbär särskild ersättning för rektorsgöromålen vid gymnasiet. I en del fall finnes emellertid ingen realskola att knyta gymnasiet till, utan detta förenas med en i folkskolan inbyggd realskollinje eller med enhetsskolans högstadium. För dylika gymnasier är det vanligen lämpligast att en särskild rektorstjänst inrättas. Enligt gällande avlöningsbestämmelser torde innehavare av en dylik rektorstjänst — i motsats till rektor vid statligt gymnasium — icke utan riksdagens samtycke kunna samtidigt inneha ordinarie lärartjänst vid läroverk eller därmed jämförlig läroanstalt. Detta förhållande kan befaras ytterligare försvåra möjligheterna att få rektorstjänst besatt med lämplig person. Om riksdagen icke framställer erinran häremot, torde fördenskull böra medgivas, att ordinarie lärartjänst vid läroverk m. fl. läroanstalter, som avses i 6 § statens allmänna avlöningsreglemente, må förenas med särskild rektorstjänst vid kommunalt gymnasium, under förutsättning att tjänstemannen frånträder utövningen av lärartjänsten.

Beträffande skolkuratorsverksamheten beräknar jag — förutom automatiska utgiftsökningar — endast en begränsad höjning av medelsanvisningen med 34 000 kronor för ökat antal tjänster och arvoden (p. 34 och 35).

Vad beträffar överstyrelsens förslag om inrättande av två nya lärarkursanstalter (p. 37), anser jag mig endast kunna tillstyrka, att egentlig lärarkurs inrättas vid ytterligare en läroanstalt från och med nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande förläggningen av kursen.

Under hänvisning till vad jag i det följande kommer att närmare anföra vid anmälan av anslaget till Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar, beräknar jag här medel för vissa kostnader i samband med att Johannes samrealskola i Malmö och det med denna förenade kommunala gymnasiet från och med nästa budgetår föreslås bli med lärarhögskolan samverkande läroverk.

Jag tillstyrker, att den för innevarande budgetår medgivna anordningen,

som medger förläggande till försöksskola av auskultation och undervisningsövningar för lärarkandidat, får bestå tills vidare. I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag också medel för att bereda föreläsare vid förberedande lärarkurs tillfälle att göra studiebesök vid försöksskola (p. 38). Förslaget om höjda arvoden åt föreståndare vid förberedande lärarkurs är jag icke beredd att tillstyrka. I samband med behandlingen i det följande av frågan om medelsanvisning till lärares fortbildning avser jag att föreslå, att ett lärarkursläroverk jämväl får tjäna som fortbildningsinstitut. Under detta anslag beräknar jag nu arvode åt föreståndare för detta institut (p. 39) med 2 640 kronor.

Slutligen förordar jag en med 3 000 kronor till 16 000 kronor höjd medelsanvisning till vissa institutionsarbeten (p. 40).

I den förut berörda skrivelsen den 9 februari 1960, vari skolöverstyrelsen behandlat glesbygdsområdenas gymnasiefrågor, framlades förslag — förutom i fråga om korrespondensgymnasier — även i fråga om gymnasier med muntlig undervisning, för vilka skulle medges särskilda undantagsanordningar. Med hänsyn till det mindre elevantalet i dylikt gymnasium skulle överstyrelsen enligt förslaget få, i den mån så skulle anses påkallat och lämpligt, besluta om anordnande av samläsning i större omfattning än eljest, om anordnande av korrespondensundervisning i ett fåtal ämnen samt om vissa jämkningar i fråga om undervisningsplanerna m. m. För riksdagen torde nu böra anmälas, att Kungl. Maj:t nyligen har medgivit upprättande av vissa kommunala gymnasier i glesbygdsområden och därvid — i anslutning till skolöverstyrelsens förslag — bemyndigat överstyrelsen att meddela bestämmelser om sådana anordningar som nyss nämnts. Med ett slutligt ställningstagande till de föreslagna anordningarna, vilka kan betecknas såsom kostnadsminskande, torde böra anstå till dess att frågan aktualiseras genom framställning om förstatligande av dylikt gymnasium. Jag förutsätter emellertid, att dessa anordningar skall få tillämpas också vid andra mindre gymnasier än egentliga glesbygdsgymnasier, om så skulle anses påkallat.

I samband med anmälan av detta anslag vill jag också erinra om att genom kungörelsen 1960: 230 läroämnet historia med samhällslära på gymnasiet uppdelats i ämnena historia och samhällskunskap. Uppdelningen, som tillgodoser ett ofta påvisat behov och som tidigare genomförts vid försöksgymnasierna, har i huvudsak kunnat ske utan ökning av timtalet. Enligt den plan för delningen, som skolöverstyrelsen uppgjort och som följts av Kungl. Maj:t, har det dock ansetts ofrånkomligt, att timtalet i ring III[3] på vardera av latin- och reallinjerna ökas med en veckotimme. Skälet härtill är väsentligen att de relativt låga timtalen för historia med samhällslära i dessa ringar eljest skulle givit ettdera av de nya ämnena alltför ringa tid. En timtalsökning medför tyvärr ökad arbetsbörda för eleverna, en olägenhet som dock avses skola mildras genom att den nya timmen göres läx-

fri. Därjämte medför timökningen en merutgift, som uppskattats till omkring 180 000 kronor för budgetår och som inträder från och med läsåret 1963/64. Denna kostnadsfråga bör anmälas för riksdagen. I avvaktan på riksdagens beslut har bestämmelserna om ökning av timtalet i de berörda ringarna inte satts i kraft. Om riksdagen ej gör någon invändning däremot, torde föreskrift om tillämpning av timtalsökningen meddelas.

Jag vill här slutligen något beröra en fråga, som enligt min mening kan bli av stor betydelse för den framtida gymnasiepolitiken, nämligen frågan om en samorganisation av olika gymnasieformer. Hithörande problem är under utredning av särskilda av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning gemensamt tillkallade sakkunniga, vilka har sig uppgiften förelagd att undersöka möjligheterna att samorganisera allmän och fackutbildande gymnasieutbildning inom en och samma skolenhet och under enhetlig ledning. Vid fullgörandet av sitt uppdrag skall de sakkunniga beakta de fördelar ur rekryterings- och kostnadssynpunkt, som en samordning kan medföra, ävensom de praktiska problem som uppkommer vid inbyggande av facklinjer i ett allmänt gymnasium eller av exempelvis reallinjer i ett fackgymnasium, liksom formerna för bevarandet av den kontakt med näringsliv och kommun, som nu förmedlas av de tekniska läroverkens styrelser, möjligheterna att — eventuellt i samverkan med näringslivet — tillgodose laboratoriebehov och de samordnade gymnasiernas lämpliga storlek.

I uppdraget ingår även att föreslå de ändringar i gällande författningar och bestämmelser rörande skilda gymnasieformer som erfordras vid införande av ifrågavarande nya gymnasieformer, varvid särskilt skall beaktas frågor rörande rektors och lärares kompetens- och tjänstgöringsförhållanden, frågor rörande intagning och examen, dessa läroanstalters ställning i förhållande till lokala, regionala och centrala skolmyndigheter samt i samband därmed anslags- och redovisningsförhållanden inom olika gymnasieformer.

Enligt lämnade besked har de sakkunniga drivit sitt arbete så långt, att resultatet därav inom kort kan framläggas. Den del av utredningsarbetet, till vilket det största intresset knyter sig, är enligt min mening förslagen rörande de administrativa och organisatoriska former, som kan komma i fråga vid förläggande av tekniska gymnasielinjer till högre allmänna läroverk och övriga med en sådan integration av läroverksorganisationen sammanhängande problem. Även om dessa frågor också kommer att behandlas av den nyligen tillsatta gymnasieutredningen är det — med hänsyn till de båda huvudsyften en dylik samorganisation skall fylla, nämligen att dels vidga rekryteringen av ingenjörer, dels bereda ungdom på orter, som nu saknar tekniska läroverk, förbättrade möjligheter att få ingenjörsutbildning — av vikt att möjligheter säkras för ett snabbt förverkligande åtminstone försöksvis av framkommande förslag rörande den nämnda samorganisationen. Kungl. Maj:t bör därför utverka riksdagens bemyndigande att, om de nämnda sakkunnigas förslag skulle visa sig ändamålsenliga som

grundval för åtgärder, medge att tekniska gymnasielinjer försöksvis inordnas i allmänbildande gymnasium i den utsträckning Kungl. Maj:t prövar lämplig. En dylik åtgärd är inte merkostnadskrävande, utan innebär endast att man får mera tillfredsställande möjligheter att organisera gymnasieutbildningen praktiskt och på ett sätt som bättre än nu svarar mot önskemål och behov från skilda synpunkter.

Vid bifall till vad jag nu förordat beträffande detta anslag torde de sammanlagda utgifterna under anslaget komma att uppgå till 239 312 600 kronor. Avkastningen av donationer från kronan m. m. torde för nästa budgetår böra beräknas till oförändrat 37 600 kronor. Med beaktande härav beräknar jag det erforderliga anslagsbeloppet till (239 312 600 — 37 600 =) 239 275 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 22 833 000 kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att samrealskolorna i Mora och Älmhult från och med budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall ombildas till högre allmänna läroverk med den linjeorganisation Kungl. Maj:t bestämmer; och skall ombildningen tillgå sålunda, att första ringen vid ombildningen omedelbart upprättas och sedan ytterligare en ring per år, till dess gymnasierna är i sin helhet färdigbildade;

2. besluta, att ett treårigt, för manlig och kvinnlig ungdom öppet försöksgymnasium från och med budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall successivt upprättas i Huskvarna samt — efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande — inom kommun i Sundsvallsregionen, under villkor att respektive kommun åtager sig dels de skyldigheter, som enligt läroverksstadgan ankommer på läroverkskommun, dels ock att för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek bevilja ett engångsbidrag av 10 000 kronor;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa linjeorganisationen vid de under föregående punkt avsedda försöksgymnasierna;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att medge, att linje av tekniskt gymnasium försöksvis inordnas i allmänt gymnasium;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

6. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	135 454 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	2 954 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	44 727 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	52 573 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 603 600
Summa kronor	239 312 600

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 600
Nettoutgift kronor	239 275 000

7. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 239 275 000 kronor.

[135] **34. Allmänna läroverken: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 187 100	1 145 550
1959/60	12 605 200	13 314 668
1960/61 (statsliggaren s. 731)	12 188 200	
1961/62 (förslag)	13 859 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 966 200 kronor. Utgiftsförändringarna hänför sig till följande poster.

1.	Sjukvård m. m. (nu 275 095)	+ 75 000
2.	Rese- och flyttningsersättningar (nu 270 000)	+ 80 000
3.	Teknisk utrustning vid läroverk och seminarier med egentlig lärarkurs (nu 40 000)	— 19 200
4.	Expenser (utom vid läroverket för vuxna och kompletteringsgymnasiet i Stockholm) (nu 5 000 000)	+ 1 600 000
5.	Bibliotek och materiel (nu 5 375 000)	+ 125 000
6.	Understöd och premier (nu 300 000)	— 10 000
7.	Kursavgifter till korrespondensinstitut vid läroverket för vuxna (nu 210 000)	— 50 000
8.	Expenser vid läroverket för vuxna (nu 61 400)	+ 3 400
9.	Kursavgifter för främmande kurser m. m. vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm (nu 563 000)	+ 162 000
10.	Expenser vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm (nu 50 000)	+ 10 000
11.	Övriga utgifter (nu 40 000)	— 10 000
	Summa ökning kronor	+ 1 966 200

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas beträffande de olika förslagen bland annat följande.

1—2. Höjningarna är av automatisk karaktär.

3. För anskaffande av erforderlig teknisk utrustning beräknade överstyrelsen 1955 10 000 kronor per lärarutbildningsanstalt eller sammanlagt 230 000 kronor. Under budgetåren 1956/61 har 240 000 kronor anvisats, varav 10 000 kronor till den från och med innevarande budgetår nyinrättade lärarkursanstalten. Överstyrelsen har under den i de allmänna läroverkens avlöningsstat ingående anslagsposten Särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs hemställt, att egentlig lärarkurs inrättas vid ytterligare 2 läroanstalter från och med budgetåret 1961/62. Överstyrelsen finner det angeläget, att utrustningen av de tekniska hjälpmedlen även vid dessa läroanstalter förbättras, och räknar för detta ändamål liksom tidigare med ett belopp av minst 10 000 kronor per utbildningsanstalt. Med hänsyn till allmän omsättningsskatt bör beloppet dock höjas till 10 400 kronor och sammanlagt 20 800 kronor anvisas för budgetåret 1961/62.

4. Under budgetåret 1959/60 har enligt beslut av överstyrelsen statsmedel till expenser utgått med 6 311 800 kronor. Med hänsyn till elevantalets ökning från omkring 143 000 till beräknade omkring 145 000, sålunda med drygt en procent, och kostnadsstegringen genom omsättningsskatten torde utgifterna under posten budgetåret 1961/62 kunna uppskattas till i avrundat tal 6 600 000 kronor.

5. Enligt nådigt brev den 20 maj 1960 angående anslag för budgetåret 1960/61 till de allmänna läroverken m. m. har föreskrivits, att överstyrelsen icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande disponera högre sammanlagt belopp än som för budgetår räknat motsvarar 36 kronor för varje vid höstterminens början närvarande elev. Alltsedan terminsavgifterna från och med budgetåret 1957/58 avskaffades vid flertalet läroverk, har för läroverken med avgiftsfri undervisning en dylik maximeringsbestämmelse gällt, dock med den skillnaden, att beloppet under budgetåren 1957/60 varit 35 kronor i stället för 36 kronor. Det oaktat var medelstillgången i genomsnitt större per elev räknat under budgetåren 1957/59, enär läroverkens biblioteks- och materielkassor då tillfördes hälften av vid läroverken inflytande hyresmedel. Från och med budgetåret 1959/60 har hyresmedlen i sin helhet tillfallit vederbörande kommun. Då inkomstbortfallet motsvarade ungefär 2 kronor per elev, hade alltså under budgetåren 1957/59 disponibla medel för bibliotek och materiel utgjort i genomsnitt 37 kronor per elev. Under budgetåret 1959/60 har medelstillgången endast motsvarat 35 kronor per elev. I sina petita för budgetåren 1959/61 har överstyrelsen utförligt redogjort för de faktorer, som nödvändiggör ytterligare materielanskaffning. Särskilt den fortsatta expansionen av realgymnasiet ökar behovet för varje år. Enligt överstyrelsens mening borde därför den relativa medelstillgången åtminstone bli densamma som under budgetåren 1957/59, alltså 37 kronor per elev. Under alla omständigheter måste hänsyn tagas till omsättningsskatten. En höjning med 4 procent av beloppet 36 kronor per elev skulle motsvara 37 kronor 44 öre, medan beloppet 37 kronor skulle motsvaras av 38 kronor 48 öre. Överstyrelsen föreslår, att beloppet bestämmes till 38 kronor och att anslagsposten upptages till (38 × 145 000 =) 5 510 000 kronor eller avrundat 5 500 000 kronor.

6. Enligt nyssnämnda nådiga brev den 20 maj 1960 utgår ur denna anslagspost för varje läroverk ett belopp, motsvarande två kronor för varje vid höstterminens början närvarande elev. Vid oförändrade beräkningsgrunder bör anslagsposten upptagas till (2 × 145 000 =) 290 000 kronor.

7—8. De beräknade utgiftsförändringarna är i huvudsak av automatisk karaktär.

9. I fråga om kursavgifter för främmande kurser m. m. vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm räknar skolöverstyrelsen med automatiska kostnadsökningar till ett belopp av 140 600 kronor och tillstyrker härutöver en uppräkning med 21 400 kronor för av rektor förordad ökad intagning vid gymnasiet.

10. Överstyrelsen förordar, att anslagsposten upptages med 60 000 kronor, vilket innebär en ökning med 10 000 kronor. Av ökningarna avser 1 000 respektive 500 kronor resekostnadsersättning och traktamente åt rektor respektive studierektor, 800 kronor renhållning m. m., 1 000 kronor skrivmateriel, 700 kronor telefon, lyse m. m., 1 000 kronor inköp av inventarier, 3 000 kronor bokinköp m. m., 1 000 kronor tryck m. m. samt 1 000 kronor reklam.

11. Vid genomförande av förslaget rörande lärares fortbildning anser överstyrelsen att anslagsposten kan sänkas med 10 000 kronor till 30 000 kronor. För det fall att nämnda förslag ej genomföres föreslår överstyrelsen, med hänsyn till angelägenheten av att läroverkens lärare i nuvarande läge vid pedagogdagar och möten beredes tillfälle till orientering i pedagogiska och skolorganisatoriska frågor, att anslagsposten uppräknas med 15 000 till 55 000 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till att jag under föregående anslagspunkt tillstyrkt upprättande av en ny lärarkursanstalt från och med nästa budgetår och till vad jag i det följande kommer att föreslå beträffande ett med lärarhögskolan i Malmö samverkande läroverk, anser jag mig böra beräkna ett belopp av 20 000 kronor för ändamål, som avses under punkten 3. Jag är inte beredd att föreslå någon höjning av det per elev utgående beloppet till läroverkens bibliotek och materiel (p. 5). Medelsanvisningen för detta ändamål torde då i stället böra minskas med 165 000 kronor till 5 210 000 kronor med hänsyn till beräknat elevantal.

Beträffande posten till kursavgifter för främmande kurser m. m. vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm (p. 9) vill jag anföra följande. Jag tillstyrker fortsatt tillämpning under budgetåren 1961/63 av de med stöd av 1959 års riksdags beslut meddelade föreskrifterna om antagande vid detta gymnasium av studenter med examen på allmän linje eller latinlinje med företräde för student, som ämnar komplettera något eller några av ämnena matematik, fysik eller kemi. Vidare biträder jag förslaget om ökad intagning vid gymnasiet och förutsätter därvid, att under höstterminen 1961 och vårterminen 1962 inte utan Kungl. Maj:ts tillstånd i gymnasiet intages flera nya elever än 210 respektive 160 icke-studenter och 110 respektive 60 studenter. Då jag inte har någon erinran mot de av skolöver-

styrelsen verkställda medelsberäkningarna, föreslår jag, att förevarande delpost uppräknas med 162 000 kronor till 725 000 kronor.

Till expenser vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm torde anvisas ett med 5 000 kronor höjt belopp (p. 10).

Posten till övriga utgifter bör, med hänsyn till vad jag kommer att föreslå i det följande rörande lärares fortbildning, minskas med 10 000 kronor till 30 000 kronor (p. 11). Övriga av överstyrelsen beräknade förändringar under detta anslag, vilka tillsammans innebär en höjning av anslaget med 1 698 400 kronor, är av huvudsakligen automatisk natur och föranleder ingen erinran från min sida.

Anslaget torde med hänsyn till det sagda böra höjas med (1 698 400 — 20 000 — 165 000 + 162 000 + 5 000 — 10 000 =) 1 670 400 kronor till 13 858 600 kronor, eller avrundat 13 859 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 859 000 kronor.

[136] **35. Bidrag till driften av högre kommunala skolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	46 184 000	45 763 558
1959/60	48 862 000	57 307 045
1960/61 (statsliggaren s. 734)	51 400 000	
1961/62 (förslag)	52 868 000	

Kommun äger erhålla statsbidrag till sina kostnader för driften av högre kommunala skolor enligt kungörelsen 1958: 665 (ändrad 1959: 353 och 1960: 302). Statsbidraget beräknas på grundval av ett bidragsunderlag, som i huvudsak utgöres av årslönebeloppen enligt löneklass för i föreskriven ordning inrättade rektors- och lärartjänster. Av det sålunda beräknade bidragsunderlaget utgår statsbidrag med 79 procent. Från statsbidraget skall avdragas vissa s. k. huvudmansavgifter enligt i kungörelsen närmare angivna grunder.

I besparingssyfte har för innevarande liksom för tidigare budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar samt om inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal realskola. Dessa bestämmelser ansluter sig till de för allmänna läroverken meddelade.

Skolöverstyrelsen räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 52 868 000 kronor, innebärande en höjning av detta förslagsanslag med 1 468 000 kronor. Höjningen är av automatisk natur.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Antalet högre kommunala skolor, som budgetåret 1960/61 minskat med en skola, kommunala realskolan i Hallstahammar, kommer att under budgetåret 1961/62 minskas med ytterligare tre skolor, nämligen de då helt avvecklade kommunala realskolorna i Jokkmokk och Åseda samt högre folkskolan i Jämshög. Några nya högre kommunala skolor har ej tillkommit innevarande budgetår och beräknas ej heller tillkomma under nästa. Följande skolor kommer att vara under avveckling: kommunala flickskolan i Lund (fr. o. m. budgetåret 1958/59) och kommunala realskolorna i Boliden och Bureå (fr. o. m. budgetåret 1960/61) samt i Berg, Dorotea, Ragunda, Älvsbyn och Övertorneå (fr. o. m. budgetåret 1961/62).

Den sålunda beräknade organisationen för redovisningsåret 1961/62 framgår av följande sammanställning, i vilken även anges ändringar i förhållande till organisationen 1960/61.

Skolform	Antal skolor	Antal klassavdelningar
Kommunala flickskolor	50	814 (— 3)
Kommunala realskolor	66 (— 2)	528 (— 20)
Praktiska kommunala realskolor	27	582 (+ 1)
Högre folkskolor	2 (— 1)	6 (— 1)

Det ovannämnda antalet klassavdelningar motsvarar följande antal ordinarie adjunktstjänster i lönegraderna Ao 23 och 21 samt ämneslärartjänster i lönegraderna Ao 21 och 19.

Skolform	Hela antalet tjänster	Därav adjunktstjänster i Ao 23 och ämneslärartjänster i Ao 21
Kommunala flickskolor	831	472
Kommunala realskolor	494	290
Praktiska kommunala realskolor	588	327
Högre folkskolor	2	—
Summa	1 915	1 089

Härtill kommer vid de praktiska kommunala realskolorna och yrkesbestämda högre folkskolorna ett beräknat behov av 66 ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ao 16 och 65 ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ao 15.

Beträffande extra ordinarie adjunktstjänster i lönegrad Ae 21 och extra ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ae 19, sammanlagt 109, samt brist- och utbytestjänster, respektive 30 och 50, föreslår överstyrelsen oförändrat antal tjänster. Vidare föreslår överstyrelsen, att därest innehavare av brist- eller utbytestjänst vid högre kommunal skola på grund av skolans avveckling i samband med införande av försöksverksamhet med 9-årig enhetsskola icke kan bibehållas vid förordnandet vid den högre kommunala skolan men en motsvarande tjänst erfordras för försöksskolans högstadium, vederbörande lärare må efter skolöverstyrelsens beprövande utan tjänstens ledigförklarande i stället erhålla förordnande på motsvarande tjänst vid försöksskolans högstadium i kommunen.

Antalet erforderliga extra ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ae 19 för läroverksingenjörer beräknas till 35.

Departementschefen. Under förevarande anslag finner jag endast anledning föreligga att räkna med automatiska utgiftsförändringar. I enlighet härmed bör anslaget, som överstyrelsen föreslagit, uppräknas med 1 468 000 kronor till 52 868 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 52 868 000 kronor.

[137] **36. Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	335 000	352 500
1959/60	335 000	357 500
1960/61 (statsliggaren s. 734)	395 000	
1961/62 (förslag)	913 000	

Anslaget, som för närvarande benämnes Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m., bör erhålla angivna nya rubrik.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 8 182 000 kronor. Denna höjning är till huvudsaklig del beroende på att överstyrelsen föreslår övergång till samma bidragsgrunder för kommunala gymnasier, som gäller för högre kommunala skolor, men betingas även av vissa förslag rörande korrespondensgymnasierna. Överstyrelsen föreslår nämligen, att den försöksverksamhet med korrespondensgymnasier, som sedan läsåret 1958/59 har pågått i tre kommuner, Jokkmokk, Torsås och Undersåker, nu såsom en permanent anordning skall inordnas under detta anslag och ej längre belasta försöksanslaget. Vid beräkning av medelsbehovet för korrespondensgymnasierna har överstyrelsen utgått från nu gällande beräkningsgrunder samt vissa av skolöverstyrelsen i skrivelse den 9 februari 1960 angående undantagsformer av allmänbildande gymnasier föreslagna anordningar, vilka överstyrelsen förutsätter bli tillämpliga även beträffande existerande korrespondensgymnasier. På grundval härav beräknar överstyrelsen den totala kostnaden för dessa gymnasier till 511 935 kronor för nästa budgetår eller i runt tal 120 000 kronor mer än för 1960/61 äskat belopp. Överstyrelsen beräknar vidare medel för fyra nya korrespondensgymnasier, som föreslås skola inrättas från och med läsåret 1961/62. Kostnaderna för dessa upptages av överstyrelsen till 209 790 kronor.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens ånyo framförda förslag om ändrade grunder för bidrag till gymnasierna under det kommunala stadium, som regelmässigt föregår förstatligandet, är jag inte beredd tillstyrka.

Jag har i det föregående förordat förstatligande av ytterligare två kommunala gymnasier från och med nästa budgetår, varav följer en viss minsk-

ning av medelsbehovet under detta anslag. Samtidigt kan emellertid nya anslagsberättigade avdelningar beräknas tillkomma, varför anslaget som helhet torde böra uppräknas med 75 000 kronor.

Förslaget om överförande från försöksanslaget till detta anslag av kostnaderna för de tre nu existerande korrespondensgymnasierna biträder jag. Bidragen till dessa bör emellertid utgå enligt hittills gällande grunder. Kostnaden för dessa gymnasier har för innevarande budgetår under försöksanslaget beräknats uppgå till 392 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp av omkring 51 000 kronor för 1961/62, utgörande kostnaden för den slutliga utbyggnaden av gymnasiet i Undersåker med en tredje ring, varför anslaget skulle komma att belastas med en sammanlagd ökad kostnad av i runt tal 443 000 kronor för de befintliga korrespondensgymnasierna. För inrättandet av nya korrespondensgymnasier under nästa budgetår kan jag inte tillstyrka någon anslagsuppräkning.

Anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 395 000 kronor, torde vid bifall till vad jag nu förordat böra höjas med (75 000 + 443 000 =) 518 000 kronor till 913 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 913 000 kronor.

[138] **37. Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	11 280 000	10 838 838
1959/60	11 480 000	11 489 121
1960/61 (statsliggaren s. 741)	11 710 000	
1961/62 (förslag)	11 750 000	

Ur detta anslag utgår statsbidrag till vissa av Kungl. Maj:t i beslut den 29 juni 1951 (ändrat den 17 oktober 1958), den 4 juni 1954, den 6 juni 1957 och den 2 maj 1958 angivna privatläroverk. Deras antal är 21 och beträffande dem gäller stadgan 1960: 92 för statsunderstödda privatläroverk. Statsbidrag utgår enligt kungörelsen 1960: 93 om statsbidrag till vissa privatläroverk med 60 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning enligt vederbörliga avlöningsbestämmelser och av de fortlöpande huvudmansavgifterna för lärarnas pensionering, med möjlighet för skola att, om särskilda skäl föreligger, efter framställning till Kungl. Maj:t erhålla ytterligare statsbidrag. Dock må bidragen till samtliga nu avsedda privatläroverk icke sammanlagt överstiga 78 procent av skolornas sammanlagda lärarlönekostnader och fortlöpande huvudmansavgifter, i förekommande fall minskade med vissa sjukpenningbelopp. Utöver statsbidrag enligt nu angivna bestämmelser utgår ur anslaget ett belopp av 30 000 kro-

nor till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 530 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1.	Automatisk ökning	+ 40 000
2.	Inordnande under anslaget av gymnasiet vid Franska skolan	+ 126 000
3.	Inrättande av internatgymnasium vid Osby samskola	+ 77 000
4.	Inordnande under anslaget av Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan	+ 1 257 000
5.	Bidrag till beredande av friplatser åt stipendiater vid Restenässkolan	+ 30 000
	Summa ökning kronor	1 530 000

Överstyrelsen föreslår vidare, att de under punkten Allmänna läroverken: Avlöningar föreslagna förstärkningsanordningarna även skall få till tillämpas vid de statsunderstödda privatläroverken.

Departementschefen. Överstyrelsens förslag att statsbidrag från detta anslag under nästa budgetår skall utgå till flera läroanstalter än för närvarande kan jag inte biträda. Mitt ställningstagande till de av överstyrelsen föreslagna förstärkningsanordningarna vid läroverken har framgått av vad jag anfört under anslagsposten Allmänna läroverken: Avlöningar.

Någon annan förändring bör icke ske med anslaget för nästa budgetår, än att det i enlighet med överstyrelsens förslag bör uppräknas med 40 000 kronor på grund av automatiska kostnadsstegringar. Anslaget torde sålunda uppföras med 11 750 000 kronor, och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 750 000 kronor.

[139] 38. **Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	35 500	25 303
1959/60	35 500	29 698
1960/61 (statsliggaren s. 746)	35 500	
1961/62 (förslag)	35 000	

Ur detta anslag utgår bidrag till avlönande av skolläkare och skolsköterska vid vissa privatläroverk enligt av Kungl. Maj:t den 29 juni 1956 och den 3 juni 1960 meddelade bestämmelser.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 5 500 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen synes någon uppräkning av anslaget inte vara erforderlig. Jag föreslår, att det uppföres med ett avrundat belopp av 35 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 35 000 kronor.

[140] **39. Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	675 000	685 308
1959/60	675 000	773 787
1960/61 (statsliggaren s. 746)	685 000	
1961/62 (förslag)	770 000	

Ur detta anslag utgår statsbidrag till Restenässkolan i Ljungskile kommun, i vad avser fyraårig realskola och en förberedande klass, till Viggbyholmsskolan i Täby köping, i vad avser fyraårigt gymnasium, till Solbacka läroverk i Daga kommun samt till Sigtunaskolan. Bidraget utgår med tre kronor per elev och dag av läsåret.

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår att följande båda skolor inordnas under förevarande anslag, nämligen Mariannelundsskolan, i vad avser treårig realskola, och Ekebyholmsskolan i Rimbo, i vad avser fyraårig realskola. För dessa skolor beräknas de erforderliga bidragsbeloppen till respektive 80 000 kronor och 105 000 kronor. Å andra sidan har överstyrelsen föreslagit, att de fyra internatläroverk, till vilka statsbidrag nu utgår ur detta förslagsanslag, skall inordnas under anslaget Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk. Vid bifall till sistnämnda förslag skulle medelsbehovet under förevarande anslag minska med det belopp, som för innevarande budgetår beräknats till dessa fyra läroverk, nämligen sammanlagt 685 000 kronor.

Med överlämnande av en av styrelsen för stiftelsen Katrineholms enskilda läroverk gjord ansökning om statsbidrag till lärarlöner och administrationskostnader har skolöverstyrelsen vidare tillstyrkt statsbidrag till denna skola med 15 000 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att anslaget för nästa budgetår skulle uppföras med 200 000 kronor, d. v. s. ett med 485 000 kronor minskat belopp.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka att flera skolor än som nu åtnjuter bidrag från detta anslag tillerkännes bidrag under nästa budgetår.

I det föregående har jag förklarat mig icke kunna biträda förslaget om inordnande under anslaget till Bidrag till vissa privatläroverk av Solbacka

läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan. Dessa skolor bör sålunda enligt min mening alltjämt åtnjuta bidrag ur förevarande anslag. Med hänsyn till den starkt ökade anslagsbelastningen under budgetåret 1959/60, vilken beror på att elevantalet ökat i en utsträckning, som inte kunnat förutses, finner jag, att anslaget för nästa budgetår bör uppräknas med 85 000 kronor till 770 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 770 000 kronor.

[141] **40. Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	21 700	28 446
1959/60	25 700	37 897
1960/61 (statsliggaren s. 748)	34 400	
1961/62 (förslag)	34 000	

Ur förevarande förslagsanslag bestrides innevarande budgetår kostnaderna för arvoden och andra ersättningar åt annan ledamot av intagningsnämnd än ordförande, ersättningar för arbete med centraliserad intagning av elever i första klassen och i gymnasiets första ring vid läroanstalter i större städer åt befattningshavare vid berörda skolor, kostnader för biträdeshjälp på rektorsexpeditioner, som tages i anspråk för arbete med centraliserad intagning i första klassen och första ringen, samt statens andel i kostnaderna för skolornas centrala intagningsnämnd i Stockholm samt för den gemensamma intagningsnämnden för Stor-Stockholms gymnasier.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, samt anför bland annat följande.

Överskridandet under budgetåret 1959/60 beror dels på att antalet intagningsnämnder varit väsentligt fler än de beräknade 200, dels på statens bidrag till den vid avgivandet av anslagsäskandena icke beslutade centraliserade intagningen vid Stor-Stockholms gymnasier.

För budgetåret 1961/62 räknar överstyrelsen med 250 intagningsnämnder med i genomsnitt fyra ledamöter, vilket innebär en sammanlagd kostnad av 15 000 kronor. Enär enhetsskolan förväntas bli helt införd i Stockholm från och med läsåret 1961/62, torde några kostnader för skolornas centrala intagningsnämnd därstädes icke komma att belasta förevarande anslag. Intagningen av elever i Stockholms återstående högre skolor (praktiska realskolor, kommunala flickskolor och privatskolor) kan dock beräknas bli av stor omfattning med ett betydande antal sökande, varför överstyrelsen räknar med ett centraliserat intagningsförfarande. Kostnaderna härför torde beräknas till 1 000 kronor.

Ersättning för mistade avlöningsförmåner, resekostnader och traktamenten uppskattas till oförändrat belopp eller sammanlagt 1 700 kronor.

Till ersättning för kostnader åt biträdeshjälp på rektorsexpeditioner, vilken tages i anspråk för arbete med centraliserad intagning i första klassen och första ringen, beräknar överstyrelsen ett medelsbehov av 6 000 kronor.

För centraliserad intagning i gymnasiets första ring i andra städer än Stockholm torde ett belopp av 3 000 kronor vara erforderligt.

För den gemensamma intagningsnämnden för Stor-Stockholms gymnasier slutligen beräknas statens kostnader till oförändrade 7 700 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke någon erinran. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett till 34 000 kronor avrundat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 kronor.

[142] **41. Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	130 000	140 038
1959/60	130 000	133 228
1960/61 (statsliggaren s. 748)	150 400	
1961/62 (förslag)	160 000	

Ur anslaget bestrides kostnader för av skolöverstyrelsen anordnad undervisning genom infödda lärare (språkassistenter) i engelska, tyska, franska och spanska språken vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga, under överstyrelsens inseende stående kommunala och enskilda läroanstalter samt vid folkskoleseminarierna.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 34 600 kronor till 185 000 kronor. Höjningen beror till en del på automatiska kostnadsökningar men betingas eljest av förslag om höjning av arvodena för vissa språkassistenter från 16 548 kronor till 25 630 kronor per läsår.

Statens lönenämnd finner frågan om en lämplig avvägning av här ifrågavarande arvoden svårbedömlig med hänsyn till avsaknaden av jämförliga tjänster inom förvaltningen i övrigt. Nämnden ifrågasätter emellertid, huruvida det för vinnande av överstyrelsens syftemål kan vara nödvändigt med en så avsevärd arvodeshöjning, som överstyrelsen föreslagit.

Departementschefen. Den automatiska höjningen av detta anslag kan beräknas till 8 700 kronor. Jag kan endast tillstyrka en höjning med detta belopp och förordar, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med ett till 160 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

[143] **42. Vissa kostnader för student- och realexamina**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	989 000	752 518
1959/60	1 039 500	878 095
1960/61 (statsliggaren s. 749)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	950 000	

Det nuvarande anslaget å 1 000 000 kronor disponeras på följande sätt.

1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten samt för utarbetande av anvisningar till bedömande av examensprov	36 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten i studentexamen samt i realexamen och praktisk realexamen	29 300
3. Övriga utgifter, *förslagsvis*	934 700
Summa kronor	1 000 000

Ur anslagsposten 3 bestrides bland annat kostnader för ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att övervaka och leda realexamen vid enskild läroanstalt eller vid i folkskola inbyggd realskollinje, för censorer samt för granskning- och examensnämnder.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en total minskning av detta anslag med 8 000 kronor. Under anslagsposterna 1 och 2 föreslås ökningar med respektive 3 500 och 8 200 kronor, medan anslagsposten 3 enligt överstyrelsens beräkningar torde kunna minskas med 19 700 kronor.

Ökningen under anslagsposten 1 motiveras av förslag om arvodeshöjning åt de lärare, som utarbetar markerings- och bedömningsförslag avseende de skriftliga proven i latin, moderna språk, matematik och fysik.

Beträffande anslagsposten 2 betingas den yrkade höjningen av vissa förslag rörande eftergranskning av de skriftliga proven i såväl student- som realexamen och därav föranledda kostnadsökningar i fråga om arvode. Med avseende på studentexamen förekommer eftergranskning av nämnt slag för närvarande i matematik och fysik och föreslås omfatta jämväl engelska, tyska och franska, och i fråga om realexamen föreslås viss ökning av antalet eftergranskade prov i modersmålet, engelska och tyska.

Departementschefen. Beträffande de under anslagsposten 1 avsedda arvodena torde det liksom hittills få ankomma på skolöverstyrelsen att fastställa beloppen. Någon höjning av anslagsposten är jag icke beredd att tillstyrka. Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om eftergranskning av skriftliga prov i student- och realexamen kan jag biträda och jag tillstyrker den beräknade höjningen av anslagsposten 2 för detta ändamål.

Med hänsyn till belastningen på anslaget anser jag mig emellertid böra förorda, att det för nästa budgetår upptages med ett 50 000 kronor lägre

belopp än för innevarande år eller med 950 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

[144] **43. Högre tekniska läroverk: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	11 856 000	11 672 076
1959/60	14 097 000	13 829 300
1960/61 (statsliggaren s. 793)	16 506 000	
1961/62 (förslag)	20 835 000	

Överstyrelsens för yrkesutbildning beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62 under detta anslag grundar sig på framlagda överväganden och förslag rörande *dels* utbyggnad av befintliga läroverk med nya klassavdelningar, *dels* upprättande av två nya tekniska läroverk *dels ock* anordnande av nya utbildningsformer i viss anslutning till den nuvarande utbildningen vid de tekniska läroverken.

Utbyggnad av befintliga läroverk.

Automatisk utbyggnad. Innevarande budgetår är antalet tekniska läroverk 23 med tillhopa 277 avdelningar (statsliggaren s. 794 f.) och ett elevantal av omkring 7 200. På grund av tidigare fattade beslut kommer antalet avdelningar att under läsåret 1961/62 ökas med 28. Antalet avdelningar vid de tekniska läroverken kommer sålunda automatiskt att växa till 305.

Förslag om ytterligare utbyggnad. Antalet intagningsavdelningar vid de tekniska läroverken uppgår innevarande budgetår till 110, varav 84 vid gymnasierna och 26 vid fackskolorna. Överstyrelsen föreslår nu en utbyggnad av befintliga läroverk med ytterligare 12 intagningsavdelningar, varav 10 vid gymnasierna och 2 vid fackskolorna.

De nya gymnasieavdelningarna föreslås inrättade vid läroverken i *Borås, Jönköping, Karlstad, Linköping, Luleå, Malmö, Norrköping, Västerås* och *Östersund* med en ny avdelning per läroverk utom vid läroverket i Västerås, där två nya gymnasieavdelningar föreslås inrättade. Överstyrelsen föreslår vidare, att beslut fattas om inrättande av en ny intagningsavdelning vid tekniska gymnasiet i *Hälsingborg* från och med budgetåret 1962/63. I fråga om läroverket i Luleå, samt eventuellt också i Norrköping och Västerås avses en avdelning av första årskursen vid vartdera läroverket skola förläggas till annan ort, nämligen vad Luleåläroverket beträffar till Piteå och beträffande de båda andra läroverken till ort som vid närmare utredning härom visar sig lämplig. De två nya fackskoleavdelningarna föreslås inrättade vid läroverken i *Härnösand* och *Västerås.*

Inom ramen av den sålunda föreslagna läroverksorganisationen, såvitt gäller antalet avdelningar, framlägges förslag om inrättande av en ny maskinteknisk gymnasielinje i *Malmö*, en ny mätningsteknisk fackskolelinje i *Härnösand* och en ny produktionsteknisk fackskolelinje i *Västerås*.

För förslaget om en ny mätningsteknisk linje, vilket bygger på i betänkandet Mätningsteknisk och kartteknisk utbildning (SOU 1959: 36) framlagda förslag, redogöres närmare i det följande. Beträffande den föreslagna utbyggnaden av befintliga läroverk må här av överstyrelsens motivering endast anföras *dels* att överstyrelsen anser sig kunna konstatera, att enighet råder om att en fortsatt utbyggnad av läroverksorganisationen är oundgängligen nödvändig, *dels* att höga tal genomgående redovisas i fråga om avvisade inträdessökande.

Inrättande av nya läroverk.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att tre nya tekniska läroverk inrättas, nämligen dels från och med budgetåret 1961/62 ett i vardera *Kalmar* och *Växjö*, dels från och med budgetåret 1962/63 ett i *Kristianstads län*, förlagt till antingen Kristianstad eller Hässleholm. Till vilken av sistnämnda städer det föreslagna läroverket bör förläggas avser överstyrelsen att efter ytterligare utredning inkomma med förslag om.

Ingivna framställningar om inrättande av tekniska läroverk i *Ljungby*, *Oskarshamn* och *Västervik* avstyrkes av överstyrelsen.

Förslag om inrättande av tekniska läroverk i Kalmar och Växjö framlades av överstyrelsen redan i dess anslagsframställning för budgetåret 1960/61. Över framställningarna från dessa och övriga nyssnämnda städer hade yttranden dessförinnan inhämtats från länsstyrelserna i Kronobergs och Kalmar län samt arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen. Redogörelse härför har lämnats i föregående års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 631 ff.

Överstyrelsens ånyo framlagda förslag i ämnet har föregåtts av fortsatta överläggningar med arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen, varjämte yttranden inhämtats från *länsstyrelsen i Kristianstads län* och *Sveriges Industriförbund*. Härutöver har inkommit dels ytterligare utredning från *skoldirektören i Växjö*, vari redogöres för stadens teknikerbehov samt rekryteringsunderlaget för ett tekniskt läroverk, dels en skrivelse från *skolstyrelsen i Oskarshamn*, vari närmare utvecklas de skäl, som anses tala för att ett tekniskt läroverk förlägges till denna stad. Slutligen har inkommit en framställning från *Växjö stad* om att i staden få inrätta en filialklass av årskurs I till gymnasiet vid tekniska läroverket i Karlskrona.

Arbetsmarknadsstyrelsen har, under hänvisning till tidigare yttranden i ärendet, vidhållit sin ståndpunkt att rekryteringsunderlaget är tillräckligt för högre tekniska läroverk i Kalmar och Växjö. Styrelsen har vidare framhållit, att sådant underlag finnes i Kristianstads län, men att det bör när-

mare övervägas, om detta läroverk skall lokaliseras till Hässleholm eller Kristianstad.

Skolöverstyrelsen har, utifrån överslagsmässiga beräkningar av underlaget för nya tekniska läroverk på ifrågavarande orter vid alternativa lösningar av den tekniska gymnasieorganisationen i sydöstra Sverige, sammanfattat sina synpunkter i frågan på följande sätt:

antalet inträdesberättigade sökande torde vara tillräckligt för att rekrytera elever till tekniska gymnasier i förutom Karlskrona även Kalmar, Växjö och Kristianstad alternativt Hässleholm;

ett gymnasium i Kristianstad alternativt Hässleholm synes få ett betydligt större underlag än ett gymnasium i Växjö;

behovet av ett tredje gymnasium i Skåne synes med hänsyn till det stora elevunderlaget vara större än behovet av två gymnasier i sydöstra Småland;

upptagningsområdet kring läroverket i Karlskrona torde reduceras mera genom upprättandet av ett gymnasium i Växjö än i Kristianstads län.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har i yttrande över framställningarna om inrättande av tekniska läroverk i Hässleholm och Kristianstad förklarat, att länsstyrelsen funnit övervägande skäl tala för att det tilltänkta gymnasiet förlägges till Kristianstad.

Sveriges industriförbund anser, att man vid bedömandet av lokaliseringsfrågorna för de tekniska läroverken bör fästa största vikt vid näringslivets och inte minst industrins karaktär och sannolika utvecklingsmöjligheter på läroverksorten och inom den kringliggande bygden. Förbundet uttalar vidare bland annat följande.

Förekomsten av differentierade utbildningsmöjligheter på gymnasiestadiet är i många fall avgörande för industriföretagens möjligheter att förvärva högt kvalificerade tjänstemän, enär dessa merendels önskar låta sina barn få högre utbildning i hemorten. För regioner vilkas näringsliv huvudsakligen sysselsätter lägre utbildad personal har förekomsten av ett gymnasium ur denna synpunkt mindre värde. Förbundet anser fördenskull, att tillkommande teknisk gymnasieutbildning vid i övrigt likartade förhållanden i första hand bör förläggas till starkt industrialiserade orter.

Under hänvisning till ovanstående finner förbundet det angeläget, att Kalmar snarast erhåller ett tekniskt läroverk. Kristianstad, inom vars reseområde några av landets större och snabbt expanderande industrier (ex. Olofström och Ifö verken) är belägna, torde även lämpa sig väl som gymnasieort.

Beträffande övriga ifrågasatta orter anser förbundet, att man bör avvakta resultatet av 1959 års blandgymnasieutredning, innan slutgiltig ställning tages till deras läroverksproblem.

Överstyrelsen för yrkesutbildning finner övertygande skäl ha framförts för inrättande av tre nya tekniska läroverk, ett i *Kalmar*, ett i *Växjö* och ett i *Kristianstads län*. Överstyrelsen föreslår därför, som redan nämnts, att tre nya tekniska läroverk inrättas, av vilka de i Kalmar och Växjö föreslås

börja sin verksamhet från och med budgetåret 1961/62 och det i Kristianstads län från och med budgetåret 1962/63.

I samband med redovisningen av skälen för sitt ställningstagande ingår överstyrelsen på frågan om den inverkan, som inrättandet av dessa tre nya läroverk kan få på tekniska läroverket i Karlskrona. Överstyrelsen anser det fullständigt klart, att Karlskronaläroverkets rekryteringsområde kommer att minska avsevärt genom inrättandet av de tre nya tekniska läroverken, vilka kommer att ligga inom en halvcirkel med 60—90 km radie från Karlskrona. Överstyrelsen anför vidare.

Karlskronaläroverket omfattar för närvarande gymnasium med tre parallellklasser av varje årskurs och en tvåårig fackskola med en klass av varje årskurs. Antalet klasser är sålunda 11 (9 + 2) och antalet intagningsklasser 4 (3 + 1). Gymnasiet har byggnadsteknisk, maskinteknisk och teleteknisk linje samt fackskolan maskinteknisk linje. Enligt läroverkets katalog för hösten 1959 var av de 94 närvarande ordinarie eleverna i gymnasiets första årskurs 41 från Blekinge län, 19 från Kalmar län, 14 från Kronobergs län, 8 från Kristianstads län och 10 från Malmöhus län. Av dessa gymnasieelever var sålunda endast cirka 43,5 procent från Blekinge län och ej mindre än cirka 54,5 procent från de fyra förut nämnda länen. Höstterminen 1959 var på gymnasiet summan av antalet intagna respektive på grund av platsbrist avvisade godkända inträdessökande (89 + 65 =) 154. Räknar man med att hälften av de 154 sökande haft sin hemort i Kalmar, Kronobergs, Kristianstads och Malmöhus län och att de sökt sig till eventuella läroverk i Kalmar, Växjö och Kristianstads län, innebär det att Karlskronaläroverket höstterminen 1959 endast skulle ha haft 75—80 sökande, som kunnat godkännas, vilket icke täcker tillgängliga platser. Det torde emellertid icke kunna anses vara orimligt att räkna med att 25 procent av dem, som har sin hemort i de fyra nyss angivna länen, alltjämt skulle ha sökt sig till Karlskronaläroverket. Vid sådant förhållande skulle antalet godkända inträdessökande till Karlskronaläroverket kunna beräknas till cirka 95, vilket något överskrider det beräknade platsantalet (80—85).

Till skillnad från skolöverstyrelsen, enligt vars uppfattning rekryteringen till Karlskrona mest skulle påverkas av ett tekniskt läroverk i Växjö, anser överstyrelsen för yrkesutbildning elevfördelningen tala för att det snarast torde vara Kalmar, som mest skulle påverka rekryteringen till Karlskronaläroverket särskilt som Kalmar läns andel visar en stigande tendens.

För sitt förslag om inrättande av tekniska läroverk i Kalmar och Växjö samt i Kristianstads län anför överstyrelsen, utöver sina i föregående års anslagsframställning framförda synpunkter, följande motivering.

Till förmån för *Kalmar* pekar överstyrelsen nu endast på det mycket deciderade uttalandet från Sveriges Industriförbund till förmån för ett tekniskt läroverk på denna ort. Överstyrelsen föreslår, att det tekniska läroverket i Kalmar skall omfatta gymnasium med byggnadsteknisk och maskinteknisk linje samt två klasser av varje årskurs.

Beträffande *Växjö* bedömer överstyrelsen rekryteringsunderlaget som tillräckligt för ett tekniskt läroverk och överstyrelsen åberopar som ytterligare stöd för denna uppfattning den av skoldirektören i staden ingivna komplet-

terande utredningen rörande rekryteringsunderlaget och teknikerbehovet på orten. Överstyrelsen framhåller, att Växjö är centrum för en relativt tätt befolkad del av landet med en väl företrädd och expanderande industri och att denna del av landet otvivelaktigt ur ren avståndssynpunkt är missgynnad i fråga om tekniska läroverk. Överstyrelsen föreslår därför, att i Växjö successivt från och med budgetåret 1961/62 upprättas ett tekniskt läroverk, omfattande gymnasium med två klasser av varje årskurs samt preliminärt maskinteknisk och byggnadsteknisk linje. Skulle detta förslag icke bifallas, är överstyrelsen icke beredd att tillstyrka den alternativa framställningen om en filialklass till Karlskronalläroverket, därest en sådan organisation skulle innebära en utökning av Karlskronalläroverkets gymnasium till fyra parallellklasser och en ny linje.

Enligt överstyrelsens uppfattning talar mycket starka skäl för att ett tekniskt läroverk inrättas i *Kristianstads län*. De enda tänkbara lokaliseringsorterna för ett sådant läroverk anses vara Hässleholm eller Kristianstad. Överstyrelsen, som inte nu är beredd att taga ställning till vilken av dessa båda orter, som bör väljas, avser att redovisa sitt ställningstagande i denna fråga i samband med nästa års anslagsframställning.

Nya utbildningsformer

1. *Studentlinjer vid tekniska gymnasier.* I sitt betänkande VI (SOU 1959: 45) framlade 1955 års universitetsutredning förslag bland annat om inrättande vid högre tekniska läroverk av en speciell linje, avsedd för studenter, som avlagt examen vid allmänbildande gymnasium. Studiegången borde enligt utredningens mening omfatta tre terminer.

I propositionen 1960: 119 angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor m. m. konstaterades att remissinstanserna, också överstyrelsen för yrkesutbildning och styrelserna för de tekniska läroverken, i stort sett genomgående anslöt sig till universitetsutredningens förslag i princip men att en viktig invändning mot förslaget var, att tre terminers utbildning för studenter från allmänbildande gymnasier knappast vore tillräckligt för att leda fram till gymnasieingenjörskompetens. För egen del uttalade jag att, även om jag ej blivit helt övertygad om riktigheten i de framförda invändningarna, syntes de böra föranleda en överarbetning av utredningens principförslag. Åt *överstyrelsen för yrkesutbildning* har uppdragits att utföra denna överarbetning och att inkomma med förslag i ämnet i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1961/62.

Med anledning härav har överstyrelsen uppdragit åt förutvarande rektorn vid högre tekniska läroverket i Stockholm Axel Nordhult att verkställa en utredning i berörda fråga, närmast i syfte att klarlägga förhållandet mellan lärokursens omfattning i matematik, fysik och mekanik på tekniskt gymnasium och på reallinjens matematiska gren. Vid utredningen har Nordhult biträtts av ytterligare några sakkunniga.

Överstyrelsen sammanfattar utredningens resultat i följande uttalanden. — Om en fristående studentklass skall upprättas så kommer veckotimtalet i de tre nu aktuella ämnena endast att obetydligt kunna understiga de timantal, som nu är fastställda för klass II i tekniskt gymnasium. Att minska undervisningen så mycket att den totala utbildningstiden till en gymnasieingenjörsexamen skulle kunna begränsas till tre terminer är icke möjligt. Det måste nämligen även beaktas, att de studerande, som här kommer i fråga, har relativt svaga studentbetyg och att de efter avlagd studentexamen vanligen gör ett uppehåll i studierna på ett eller flera år på grund av militärtjänstgöring m. m., varför de ej har kunskaperna aktuella. — Vad som framkommit ger enligt överstyrelsens mening ytterligare stöd för överstyrelsens redan tidigare intagna ståndpunkt i frågan, nämligen att utbildningen av den kategori studenter, varom här är fråga, måste omfatta fyra terminer, om utbildningen skall ge önskat resultat.

Beträffande organisationen av utbildningen anger överstyrelsen olika tänkbara alternativ. Den bästa lösningen finner överstyrelsen vara att studenterna, såsom nu vanligen sker, intages som ordinarie elever i årskurs II och i huvudsak följer den vanliga undervisningen. Överstyrelsen föreslår, att överstyrelsen får förfoga över ett visst antal parallellklasser för att vid uppkommande behov från och med budgetåret 1961/62 tilldela läroverk extra parallellklass av årskurs II och från och med följande budgetår även av årskurs III. Överstyrelsen föreslår vidare, att budgetåret 1961/62 högst åtta sådana klasser ställes till överstyrelsens förfogande.

Sedan överstyrelsen framlagt sina här redovisade förslag rörande anordnande av studentlinjer vid de tekniska läroverken har *styrelsen för högre tekniska läroverket i Uppsala* gjort framställning om anslag med 40 270 kronor för budgetåret 1961/62 för anordnande från och med vårterminen 1962 av försöksverksamhet med en tre terminer omfattande ingenjörsutbildning för studenter. I skrivelsen samt därtill fogade bilagor utvecklas närmare den uppfattningen, att skillnaderna i kursfordringar mellan å ena sidan studentexamen på det allmänna gymnasiets reallinje och å andra sidan det tekniska gymnasiets årskurs I och II ej är större än att felande kursmoment mycket väl kan inhämtas, om studenterna får bilda en egen klassavdelning under en termin av årskurs II. Läroverksstyrelsen framhåller, att studenter redan nu intages i årskurs II av tekniskt gymnasium, varför överstyrelsens förslag om fyra terminers studiegång knappast innehåller något av försöksverksamhet. Syftet med en sådan bör enligt styrelsen vara att, därest så visar sig möjligt, öppna en särskild utbildningsväg för studenter, som önskar erhålla läroverksingenjörskompetens.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har anmodat förutnämnda sakkunniga att yttra sig över Uppsalaläroverkets framställning. De sakkunniga har i ett med anledning härav avgivet yttrande framlagt en utförlig redogörelse innehållande dels mer allmänna synpunkter på den aktuella frågan och dels

ytterligare jämförelser mellan kursfordringarna vid å ena sidan realgymnasiet och å andra sidan det tekniska gymnasiet. Utgående från den uppfattningen att ifrågavarande särskilda utbildningsform främst är avsedd för studenter med otillräckliga kvalifikationer för inträde vid teknisk högskola finner de sakkunniga de fortsatta jämförelserna styrka deras uppfattning om att fyra terminers utbildning erfordras. Denna uppfattning delas av överstyrelsen för yrkesutbildning, som för sin del förutsätter som självfallet, att denna utbildning skall leda till samma nivå som en gymnasieingenjörsexamen.

2. *Vidareutbildning på läroverksingenjörsexamens grund.* Jämte sitt förslag om studentklasser vid de tekniska läroverken har universitetsutredningen också förordat, att — utöver redan existerande fortbildningskurser och särskilda påbyggnadskurser — en viss ytterligare kvalificerad vidareutbildning på läroverksingenjörsexamens grund kommer till stånd. Utbildningen borde inrymma en viss grad av specialisering men borde även till icke obetydlig del ägnas åt vissa grundläggande obligatoriska ämnen såsom exempelvis tillämpad matematik, industriell ekonomi samt engelska och tyska. Studietiden borde normalt omfatta två à tre, högst fyra terminer och stå öppen för alla, som avlagt läroverksingenjörsexamen ävensom i viss utsträckning andra lämpliga personer. Det borde vara möjligt att påbörja denna vidareutbildning omedelbart efter examen.

Beträffande remissinstansernas inställning till ifrågavarande förslag, vilken i allmänhet var positiv, torde här få hänvisas till propositionen 1960: 119 s. 260 ff. Bland de i någon mån avvikande meningarna, som framkom under remissbehandlingen, må dock här framhållas att det enligt *arbetsmarknadsstyrelsen* kunde ifrågasättas, om icke de föreslagna kurserna skulle komma att rekrytera främst nyutexaminerade läroverksingenjörer och sålunda skapa den nya ingenjörskategori på mellanstadiet, som utredningen ej funnit motiverad. För en sådan utveckling talade företagens svårigheter att undvara sina ingenjörer under längre tid. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* konstaterade, att utredningen icke skiljt på två sinsemellan mycket olika kurstyper, nämligen å ena sidan vidareutbildning för redan yrkesverksamma ingenjörer och å andra sidan fördjupad utbildning i direkt anslutning till ingenjörsexamen.

Åt överstyrelsen för yrkesutbildning har uppdragits att företaga en överarbetning av universitetsutredningens principförslag även i detta avseende och att i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 framlägga förslag om anordnande av en försöksverksamhet vid lämpliga tekniska läroverk.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1961/62 har överstyrelsen föreslagit, att överstyrelsen från och med budgetåret 1961/62 försöksvis får anordna högst fem kurser med en studietid av två terminer, syftande till

en vidareutbildning i direkt anslutning till ingenjörsexamen. Flera tekniska läroverk har förklarat sig intresserade av att ordna en sådan utbildning.

3. *Handledd privatistundervisning.* Från såväl Hermods korrespondensinstitut som NKI-skolan har framlagts vissa planer på utbildning av läroverksingenjörer genom korrespondensstudier kombinerade med muntlig undervisning, övningar och laborationer samt preparandkurser. Tentamen i ämnet skulle på vanligt sätt ske inför lärare vid tekniskt läroverk i den form, som är föreskriven för teknisk privatistexamen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har ansett, att största möjliga stöd bör lämnas åt privatister och förordar en försöksverksamhet med bidrag av statsmedel från och med budgetåret 1961/62 enligt följande riktlinjer.

På orter, där tekniskt läroverk finnes, bör den handledda undervisningen anknytas till det tekniska läroverket och ledas av lärare vid läroverket, allt självfallet under förutsättning att läroverkets resurser i fråga om lokaler, materiel och lärarkrafter medger detta. Den grupp, som skall erhålla undervisning, bör icke understiga 12—15 elever. Fyra à fem timmar i veckan skall anslås till genomgång av vissa i förväg inlästa delar av ett ämne. Vidare skall anordnas laborationer och preparandkurser.

På de orter, där den handledda undervisningen icke kan anknytas till tekniskt läroverk men där elevunderlaget bedömes som tillräckligt (minst 12—15 elever), bör undervisningen kunna anknytas till den lokala yrkesskolan och i stort sett ske på samma sätt som ovan angivits.

Tänkbart är vidare att statsbidrag i någon form kunde utgå till korrespondensinstitut, som anordnar en mer reguljär undervisning på viss ort.

4. *Mätningsteknisk utbildning.* Nuvarande utbildning av mätningstekniker anordnas av lantmäteristyrelsen i huvudsaklig överensstämmelse med av 1953 års riksdag beslutade riktlinjer. Utbildningen, som är förlagd till Stockholm, är tvåårig och bedrives i provisoriska former.

I ett den 20 oktober 1959 avgivet betänkande, benämnt *Mätningsteknisk och kartteknisk utbildning* (SOU 1959: 36) har lantmäteristyrelsen framlagt förslag till omläggning av nuvarande utbildningsformer i syfte att skapa en långsiktig lösning av utbildningsfrågan för den mätningstekniska personalen. Betänkandet har vid remissbehandlingen i det stora hela tillstyrkts.

I fråga om utbildningens organisation har lantmäteristyrelsen, efter övervägande av olika alternativa lösningar, stannat för att den mätningstekniska utbildningen bör förläggas till nyinrättade tvååriga mätningstekniska fackskolor vid högre tekniska läroverk och i anslutning till de i betänkandet framlagda förslagen har *överstyrelsen för yrkesutbildning* i sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 föreslagit, att en mätningsteknisk fackskollinje inrättas vid högre tekniska läroverket i Härnösand från och med nämnda budgetår.

Anslagsäskanden

1. *Befintliga och föreslagna läroverk*

Avlöningskostnaderna under nästa budgetår för den *nuvarande läroverksorganisationen* med i det föregående redovisad utbyggnad m. m. beräknas komma att uppgå till 20 856 000 kronor, vilket innebär ett ökat medelsbehov av 4 350 000 kronor. Höjningen är till ett belopp av cirka 3 133 000 kronor föranledd av automatiskt verkande faktorer såsom organisationens utbyggnad på grund av tidigare beslut, lönehöjningar m. m.

Avlöningskostnaderna för *föreslagna nya läroverk* beräknas för vartdera läroverket, efter avdrag för såsom uppbördsmedel redovisade inkomster, till 185 000 kronor. De båda läroverken skulle sålunda för budgetåret 1961/62 draga en sammanlagd kostnad av 370 000 kronor på förevarande anslag.

Vad överstyrelsen i sina äskanden föreslagit rörande de befintliga och de föreslagna båda nya läroverken är i huvudsak följande.

1. En ny rektorstjänst vid vartdera av de föreslagna tekniska läroverken i Kalmar och Växjö,
2. Höjning av avlöningsgrupp för nio rektorstjänster,
3. En ny tjänst som biträdande rektor i Bp 1 vid tekniska läroverket i Stockholm,
4. En ny tjänst som biträdande rektor vid tekniska läroverket i Göteborg med ersättning i form av nedsatt undervisningsskyldighet,
5. 48 nya lektorstjänster,
6. 26 nya adjunktstjänster i Ao 23,
7. 3 nya vaktmästartjänster i Ao 8,
8. 25 nya tekniska biträdestjänster i Ao 9 och Ao 7,
9. 11 nya adjunktstjänster i Ae 23,
10. Ökade kostnader för timlärare m. fl. lärare,
11. Ökade kostnader för skolläkare m. m.,
12. Ökade kostnader för arvoden åt bibliotekarier,
13. 2 nya maskinisttjänster i Ae 9,
14. Ökade kostnader för gymnastiklärare,
15. Ökade kostnader för biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna,
16. Minskade kostnader för arvoden till eldar- och vaktmästargöromål m. m.,
17. Ökade kostnader för påbyggnadskurser,
18. Ökade kostnader för teknisk privatistexamen.

Som motivering för dessa äskanden anför överstyrelsen bland annat följande.

2. Den allmänna förordnandeperioden för rektorstjänster vid bland annat tekniska läroverk utgår med utgången av juni 1961, varför överst y-

relsen nu ansett det lämpligt att föreslå en reglering av rektorstjänsternas placering i avlöningsgrupp.

Förslaget, som ansluter till nuvarande praxis, innebär en uppflyttning av fem rektorstjänster från grupp III till IV (läroverken i Hälsingborg, Härnösand, Luleå, Norrköping och Västerås) samt av fyra rektorstjänster från grupp II till III (läroverken i Borlänge, Eskilstuna, Gävle och Linköping). Kostnaderna härför beräknas till 10.800 kronor.

3. Vid högre tekniska läroverket i Stockholm finnes från och med budgetåret 1947/48 inrättad en tjänst som biträdande rektor. Undervisningsskyldigheten å tjänsten är 14 veckotimmar i medeltal för läsår.

Som biträdande rektor har i allmänhet förordnats en lektor vid läroverket och förordnandet har begränsats till ett budgetår. Ombyte på tjänsten har skett flera gånger och det har varit förenat med stora svårigheter att få lärare att åtaga sig denna tjänst, därvid man i första hand gjort gällande, att ersättningen, motsvarande cirka 7 veckotimmar (21—14), vore alltför ringa för det med tjänsten förenade arbetet.

Styrelsen för tekniska läroverket i Stockholm hemställer, att den nuvarande tjänsten måtte utbytas mot en tjänst i Bp 1, avlöningsgrupp I med en tjänstgöringsskyldighet av i medeltal 10 veckotimmar för läsår.

Överstyrelsen finner det synnerligen angeläget, att ifrågavarande tjänst inrättas och anser den föreslagna undervisningsskyldigheten å tjänsten väl avvägd.

4. Tekniska läroverket i Göteborg hemställer, att från och med budgetåret 1961/62 vid läroverket inrättas en tjänst som biträdande rektor med en tjänstgöringstid av 14 veckotimmar i medeltal per år och ett arvode motsvarande ersättningsbeloppet för två veckotimmar. Till stöd härför åberopar läroverket, att rektors arbetsbörda utökats väsentligt genom den fortskridande utvecklingen av läroverket.

Göteborgsläroverket, som har såväl gymnasium som fackskola, omfattar innevarande år 22 klasser, varav 17 på gymnasiet och fem på fackskolan. Till läsåret 1961/62 kommer läroverket att automatiskt öka till 26 klasser (19 + 7) och fullt utbyggt enligt hittills fattade beslut kommer det läsåret 1962/63 att omfatta 30 (21 + 9) klasser.

Överstyrelsen finner starka skäl tala för att en tjänst som biträdande rektor inrättas vid läroverket i Göteborg. Undervisningsskyldigheten för tjänsteinnehavaren bör i enlighet med förslaget nedsättas till 14 veckotimmar. Yrkandet om särskilt arvode därutöver kan överstyrelsen icke biträda.

5. Antalet lektorstjänster budgetåret 1960/61 uppgår till 255. Med samtliga tjänster besatta och i medeltal 21 veckotimmars undervisning, skulle av det totala timantalet 47,6 procent falla på lektorer.

Överstyrelsen föreslår, med hänsyn tagen också till det i särskild ordning framlagda förslaget om utbyggnad av läroverket i Linköping, att från och med budgetåret 1961/62 inrättas 48 nya lektorstjänster, varigenom totala antalet, en för den mätningstekniska linjen föreslagen lektorstjänst ej inberäknad, skulle bli 303. Då antalet klasser (studentklasserna och den mätningstekniska linjen oräknade) vid bifall till föreslagen utvidgning blir 320 (+ 43), skulle antalet lektorstjänster sålunda icke komma att uppgå till en per klass. Med samtliga de 303 lektorstjänsterna besatta, skulle på lektorerna komma att falla i det närmaste 49,7 procent av totala antalet veckotimmar i läroämnen. Förbättringen av lektorsandelen skulle sålunda inskränka sig till cirka 2 procent.

6. Under hänvisning till bland annat den höga utnämningsåldern vid erhållande av ordinarie tjänst har överstyrelsen sedan flera år sökt få den s. k. sjuårsregeln mildrad och därvid i stället föreslagit en fyraårsregel. I anslutning till av tekniska läroverkens lärarförbund gjord framställning anser sig överstyrelsen böra upprepa denna hemställan. Överstyrelsen räknar således med ordinariesättning av högst 26 tjänster i Ae 23.

7—8. Vid vartdera av de föreslagna nya läroverken i *Kalmar* och *Växjö* bör vara inrättad en vaktmästartjänst (expeditionsvakt) i lönegrad Ae 8.

Vid läroverket i *Skövde* finns för närvarande blott en vaktmästartjänst, som är placerad i Ao 7. Överstyrelsen föreslår att i utbyte mot den enda nuvarande tjänsten inrättas dels en vaktmästartjänst (expeditionsvakt) i lönegrad Ao 8, dels ock en tjänst som institutionstekniker i lönegrad Ao 9.

Totala antalet tjänster för teknisk biträdespersonal är budgetåret 1960/61 (Skövde frånräknat) 33 (14 Ao 9, 1 Ao 7, 15 Ae 9, 1 Ae 8 och 2 Ae 7). I anslutning till från läroverken inkomna framställningar och till vad överstyrelsen begärt i anslagsäskandena för innevarande budgetår föreslår överstyrelsen, att den tekniska biträdespersonalen, en för den mätningstekniska linjen föreslagen institutionsteknikertjänst ej inberäknad, från och med budgetåret 1961/62 skall omfatta 52 tjänster som institutionstekniker i Ao 9 — minst en och normalt två till tre vid varje läroverk — samt 7 vaktmästartjänster i Ao 7.

9. Budgetåret 1960/61 finns i de högre tekniska läroverkens personalförteckning 14 adjunktstjänster i lönegrad Ao 23 och 108 i Ae 23, eller sålunda sammanlagt 122 tjänster i A 23. Vid bifall till hemställan under punkt 6 skulle, om antalet tjänster i lönegrad Ae 23 icke utökades, budgetåret 1961/62 finnas (108 — 26 =) 82 adjunktstjänster i Ae 23. Med hänsyn till läroverksorganisationens fortsatta utbyggnad räknar överstyrelsen med ett totalt behov av 159 (+ 37) adjunkter i A 23, en för den mätningstekniska linjen föreslagen adjunktstjänst ej inberäknad, varav vid bifall till yrkandet under punkt 6 40 skulle vara ordinarie.

13. Jämlikt nådigt brev den 13 maj 1960 angående klassificering av vissa fasta maskinanläggningar har föreskrivits, att de fasta maskinanläggningarna vid de högre tekniska läroverken i Eskilstuna och Norrköping skall tillhöga klassificeringsgrupp 2. Av nådigt brev den 30 december 1959 framgår vidare att ansvarsmän i kvalificeringsgrupp 2 skall ha tjänstebenämningen maskinist och vara placerade i lönegrad A 9.

Då några tjänster som maskinist i lönegrad A 9 icke finns inrättade vid dessa läroverk budgetåret 1960/61, föreslår överstyrelsen inrättandet av desamma och att de tills vidare placeras som extra ordinarie.

2. *Nya utbildningsformer*

Studentklasser. Beräknat efter 40 veckotimmar för vardera av de föreslagna åtta studentklasserna samt lärararvoden efter AT 21 å 4-ort anger överstyrelsen kostnaderna till 330 880 kronor, vartill för skolsjukvård, bibliotekarier samt biträdeshjälp kommer en kostnad av i runt tal högst 10 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna beräknas sålunda till i runt tal 340 000 kronor.

Vidareutbildning på läroverksingenjörsexamens grund. Utgår man från att undervisningen i envar av de fem kurserna kommer att omfatta 36 veckotimmar under ett läsår samt att cirka hälften av undervisningen kom-

mer att falla på lönegradsplacerade lärare, för vilka avlöningen beräknas efter AT 24 å 4-ort, blir lärarkostnaderna 444 960 kronor. Därtill kommer vissa kostnader för skolläkare och skolsköterska, bibliotekarie samt biträdeshjälp på rektorsexpeditionen, tillsammans högst 6 500 kronor. De sammanlagda kostnaderna beräknas sålunda till i runt tal 450 000 kronor.

Handledd privatistundervisning. För ifrågavarande försöksverksamhet räknar överstyrelsen med ett preliminärt belopp av 200 000 kronor.

Mätningsteknisk utbildning. För ifrågavarande utbildning beräknar överstyrelsen ett sammanlagt medelsbehov av 320 500 kronor, varav 90 000 kronor för avlöningar och resterande belopp för omkostnader och materiel. Överstyrelsen har vid sin beräkning av avlöningskostnaderna utgått från att för ifrågavarande fackskolelinje skulle budgetåret 1961/62 inrättas en lektorstjänst, en adjunktstjänst i A 23 samt en institutionstekniker i A 9. Härutöver avser kostnaderna arvoden till timlärare, skolläkare, biträdeshjälp m. fl.

Departementschefen

Den tekniska läroverksorganisationen kommer under nästa budgetår att automatiskt öka med 28 klassavdelningar. Utöver denna ökning har överstyrelsen för yrkesutbildning föreslagit en utbyggnad av de *befintliga läroverken* med ytterligare 12 intagningsavdelningar, varav 10 gymnasieavdelningar och 2 fackskoleavdelningar, en av de sistnämnda avsedd för den föreslagna mätningstekniska utbildningen. Därest man bortser från den föreslagna avdelningen för mätningsteknisk utbildning, vilken syftar till att successivt ersätta en i annan form bedriven motsvarande utbildning, skulle den föreslagna utbyggnaden öka intagningskapaciteten vid de tekniska läroverken från cirka 2 850 elever höstterminen 1960 till omkring 3 150 höstterminen 1961.

Härjämte föreslår överstyrelsen inrättande av två *nya läroverk* från och med budgetåret 1961/62, vartdera med två intagningsavdelningar. Tillkomsten av dessa läroverk skulle öka den för höstterminen 1961 beräknade intagningskapaciteten till omkring 3 260 elever.

Den under de senaste åren företagna utbyggnaden av de tekniska läroverken kan i och för sig med fog anses betydande. Överstyrelsen för yrkesutbildning påvisar emellertid, att det trots denna utbyggnadstakt kan anses praktiskt taget omöjligt att täcka det ingenjörsbehov, som enligt en av Sveriges industriförbunds teknikerkommitté år 1957 företagen utredning kunde bedömas föreligga år 1965. Däremot skulle det med nuvarande utbyggnadstakt vara möjligt att täcka det av samma kommitté beräknade behovet för år 1975. Behovet hade vid en antagen årlig produktionsstegring av 3 ½ procent och en i proportion härtill stående ökning av antalet erforderliga ingenjörer angivits till 33 900 ingenjörer år 1965 och 51 600 år 1975.

I föregående års anslagsframställning uttalade överstyrelsen för yrkes-

utbildning den uppfattningen, att den skedda och den förutsebara snabba tekniska utvecklingen medfört, att den år 1957 gjorda prognosen saknade giltighet. Överstyrelsen ger ånyo uttryck för denna uppfattning och påvisar, att nya behovsområden efter hand framträder, inom vilka läroverksingenjörer erfordras.

Jag delar överstyrelsens bedömning rörande det växande behovet av ingenjörer på olika områden. Den av industriförbundets teknikerkommitté gjorda prognosen har erbjudit tidigare saknade hållpunkter för en bedömning av detta behovs omfattning. Det ligger emellertid i sakens natur, att de antaganden, som år 1957 kunde anses utgöra en hållbar grund för en bedömning av det framtida ingenjörsbehovet, numera förlorat i aktualitet till följd av den synnerligen snabba utvecklingen på detta område. Det synes mig på goda grunder kunna antagas, att den tekniska utvecklingen i accelererat tempo kommer att resa krav på ökad utbildning av ingenjörer, emedan behovet av arbetsinsatser av kvalificerad teknisk art troligen kommer att öka inte blott i takt med utan snabbare än den av bland annat den tekniska utvecklingen avhängiga allmänna produktionsökningen.

Frågan om den önskvärda utbildningskapaciteten på detta område har emellertid också en annan sida. Sålunda framhöll jag i föregående års statsverksproposition (VIII ht s. 638) att de tekniska läroverkens gymnasielinjer utgjorde ett viktigt led i våra samlade resurser för utbildningen på gymnasiestadiet och ett betydelsefullt alternativ till det allmänbildande gymnasiet med dess allt starkare elevtillströmning. Detta uttalande biträddes av riksdagen (SU 1960: 77 s. 3). Åt samma uppfattning har 1955 års universitetsutredning givit uttryck, då den i sitt betänkande VI s. 184 f. uttalat den meningen, att en stigande andel av gymnasieorganisationens resurser bör sättas in på de yrkesutbildande specialgymnasierna. De remissinstanser, som uttalade sig häröver, anslöt sig till utredningens uppfattning, i ett flertal fall med än starkare understrykande av betydelsen av en sålunda utformad gymnasiepolitik.

Mot bakgrunden av det anförda och med erinran om vad jag i detta avseende uttalat i propositionen 1960: 119 (s. 153 f.) och i direktiven för gymnasieutredningen bör givetvis ingen erinran riktas mot att de befintliga läroverken utbygges i enlighet med överstyrelsens förslag med ytterligare 11 intagningsavdelningar, varav 10 gymnasieavdelningar och 1 fackskolavdelning. Inom ramen av den sålunda utvidgade organisationen bör vid läroverket i Malmö inrättas en maskinteknisk gymnasielinje och vid läroverket i Västerås en treårig produktionsteknisk fackskollinje. Till frågan om inrättande av en mätningsteknisk linje återkommer jag i det följande.

På samma grunder och med hänvisning jämväl till det ådagalagda behovet av möjligheter till teknisk utbildning inom berörda delar av landet tillstyrker jag vidare upprättandet av ett nytt tekniskt läroverk i Kalmar och ett i Växjö. Skäl synes tala för att ett tekniskt läroverk inrättas också i Kristianstads län. Frågan härom bör dock ytterligare utredas av överstyrelsen för yrkesutbildning innan ställning härtill tages. Resultatet här-

av torde kunna redovisas i överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1962/63.

Jag förordar således inrättande från och med budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, av ett högre tekniskt läroverk i Kalmar och ett i Växjö, båda omfattande gymnasium med två parallellklasser av varje årskurs. Vid läroverket i Kalmar och preliminärt även vid läroverket i Växjö bör finnas maskinteknisk och byggnadsteknisk linje.

Det nyss anförda ger emellertid anledning också till övervägande av huruvida den tekniska läroverksorganisationens tillväxt alltjämt bör vara beroende av riksdagens år från år gjorda ställningstaganden i detalj i fråga om inrättande av nya intagningsavdelningar. De som motivering för inrättande av nya sådana avdelningar varje år åberopade siffrorna över antalet avvisade godkända sökande ådagalägger klart, att nuvarande ordning utgör en hämsko för utvecklingen av den utbildningsform, vars utveckling det såväl absolut som i relation till andra utbildningsformer finns särskilt starka skäl att främja. Jag förordar därför, att det överlåtes åt överstyrelsen för yrkesutbildning att — såsom redan skett när det gäller de allmänna läroverken och skolöverstyrelsen — årligen besluta om antalet intagningsavdelningar vid de högre tekniska läroverken. För överstyrelsens beslut härutinnan bör, under hänsynstagande till de tekniska läroverkens speciella förhållanden, gälla i princip motsvarande riktlinjer, som tillämpas beträffande de allmänna läroverken. Grundläggande bestämmelser härom torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t. En nödvändig förutsättning för att denna delegering skall kunna ge avsett resultat i form av en ändamålsenligt balanserad expansion av gymnasieutbildningens kapacitet är också, att ett intimt samarbete etableras mellan de båda överstyrelserna och att dessa sålunda — såväl i sak som administrativt och organisatoriskt — effektivt koordinerar sina olika åtgärder med avseende på gymnasieorganisationen inom sina respektive verksamhetsområden. Jag utgår ifrån att sådan samordning kommer till stånd genom ämbetsverkens försorg vid bifall till vad jag här föreslagit.

Till grund för beräkningen av medelsbehovet för de tekniska läroverken torde få läggas överstyrelsens bedömning av den för ifrågavarande budgetår erforderliga läroverksorganisationens omfattning. Dock bör det givetvis även i fortsättningen ankomma på riksdagen att besluta om inrättande av nya tekniska läroverk. Likaledes bör det alltjämt tillkomma Kungl. Maj:t att besluta om linjeorganisationen vid de tekniska läroverken med iakttagande av att — bortsett från sådan specialisering av facklinje, som grundas på visst bemyndigande av 1956 års riksdag (jfr prop. 1956: 63 s. 59) — fråga om nya slag av facklinjer bör underställas riksdagens prövning.

Överstyrelsens förslag till anordnande vid de tekniska läroverken av en utbildningsväg för studenter från allmänbildande gymnasier innebär, att denna utbildning skulle omfatta fyra terminer. Sett utifrån detta ståndpunktstagande har överstyrelsen föreslagit en ändamålsenlig lösning

av härmed förknippade organisatoriska problem. Huruvida den ifrågavarande utbildningen bör omfatta fyra eller tre terminer kan emellertid diskuteras. Utgångspunkten för ett ställningstagande härtill är givetvis, som överstyrelsen framhåller, att finna i kravet på att åtminstone flertalet studenter, som genomgår denna utbildning, verkligen uppnår ett utbildningsmål på gymnasieingenjörsexamens nivå. Ett av riksdagen i anslutning härtill uttalat önskemål är att utbildningen icke får bli för hårt pressad och att studiegången upplägges med hänsyn härtill.

För egen del tillstyrker jag, utan att däri inlägga ett ställningstagande till frågans slutliga lösning, att en försöksverksamhet med studentlinjer omfattande tre terminer igångsättes nästa budgetår, med början vårterminen 1962. För en sålunda upplagd försöksverksamhet anser jag i första hand tala dels det förhållandet att en icke obetydlig intagning av studenter i årskurs II, innebärande en studiegång omfattande 4 terminer, redan förekommer sedan flera år, dels önskemålet om att vinna erfarenhet av hur kort den ifrågavarande studiegången kan vara för att utan olägenheter leda till det åsyftade målet. För en sålunda utformad försöksverksamhet talar därjämte, att det med hänsyn till den aktuella intagningssituationen vid de tekniska högskolorna torde kunna påräknas ett relativt gott rekryteringsunderlag för denna nya utbildningsväg. I syfte att garantera en tillfredsställande elevstandard bör dessutom uppställas vissa betygskrav för rätt till inträde vid studentlinjerna. Jag förordar, att försöksverksamheten tills vidare får omfatta högst tre studentlinjer, förlagda till läroverk, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Av överstyrelsen framlagda förslag rörande anordnande under budgetåret 1961/62 av vidareutbildning på läroverksingenjörsexamens grund, handledd privatistundervisning samt mätningsteknisk fackskolelinje vid högre tekniska läroverket i Härnösand har jag icke funnit mig kunna biträda.

Jag övergår så till att behandla överstyrelsens anslagsäskanden för nästa budgetår.

Mot överstyrelsens förslag att rektorstjänsterna vid läroverken i Kalmar och Växjö placeras i lönegrad Bp 1, avlöningsgrupp II, har jag ingen erinran (p. 1). Förslaget om uppflyttning av nio rektorstjänster i högre avlöningsgrupp (p. 2) är jag inte beredd att ta ställning till. Förslagen rörande biträdande rektorstjänster vid läroverken i Stockholm och Göteborg (p. 3 och 4) kan jag inte biträda.

Med hänsyn till den utvidgning av de nuvarande läroverkens organisation, som föranledes av tidigare fattade beslut och av mig här förordade utvidgningar, bör antalet nya lektorstjänster vid befintliga läroverk samt de båda föreslagna nya läroverken för nästa budgetår bestämmas till 43 (p. 5).

I enlighet med hittills tillämpade principer föreslår jag, att en adjunktstjänst i Ae 23 ordinariesättes på de i propositionen 1956: 63 s. 110 angivna villkoren (p. 6).

Jag tillstyrker vidare, att vid ett vart av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö inrättas en vaktmästartjänst i Ao 8; för övrigt kan jag endast förorda en utökning av antalet vaktmästartjänster och tekniska biträdestjänster med sammanlagt 6 nya tjänster. I fråga om arten och fördelningen av dessa tjänster torde Kungl. Maj:t efter förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning få meddela beslut (p. 7 och 8).

I fråga om antalet nya adjunktstjänster kan jag tillstyrka inrättande av 18 nya adjunktstjänster i Ae 23, varigenom en oförändrad andel av undervisningen i läroämnen kommer att bestridas av adjunkter (p. 6 och 9).

Den ökning av timlärarbehovet, som följer av överstyrelsens förslag, ökar ytterligare som en följd av skillnaden mellan antalet av överstyrelsen och av mig föreslagna lektors- och adjunktstjänster (p. 10).

De ökade kostnaderna för skolläkare m. m. och för arvoden åt bibliotekarier är av huvudsakligen automatisk natur (p. 11 och 12). Av i huvudsak samma natur är vidare förslaget om inrättande av två maskinisttjänster, de ökade kostnaderna för gymnastiklärare, för biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna, för påbyggnadskurser samt för teknisk privatistexamen (p. 13, 14, 15, 17 och 18). Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om minskade kostnader för arvoden till eldar- och vaktmästargöromål m. m. sammanhänger med det av överstyrelsen framlagda förslaget till utökning av den tekniska biträdespersonalen. Med hänsyn till vad jag i detta avseende föreslagit räknar jag för ifrågavarande arvoden med oförändrat belopp i förhållande till innevarande budgetår (p. 16).

Vid bifall till vad jag förordat beträffande de föreslagna nya utbildningsformerna bör här beräknas medel för anordnande av tre studentlinjer vårterminen 1962. Kostnaderna för dessa kan beräknas till i runt tal 80 000 kronor.

Kostnaderna för vartdera av de nya läroverken i Kalmar och Växjö beräknar jag till 185 000 kronor. Jag förordar därvid, såvitt gäller tjänster på personalförteckningen, att följande tjänster inrättas vid vartdera läroverket, nämligen en rektorstjänst i Bp 1, avlöningsgrupp II, två lektorstjänster i Ao 26 eller 24, en vaktmästartjänst i Ao 8 samt en adjunktstjänst i Ae 23. Dessa tjänster är medräknade i mina förut redovisade ställningstaganden till överstyrelsens under skilda punkter framförda förslag.

På grundval av vad jag här föreslagit, beräknar jag, med beaktande jämväl av övriga automatiska utgiftsförändringar samt förändringar under inkomstposten hyror och hyresersättningar m. m., den sammanlagda höjningen av förevarande avlöningsanslag för nästa budgetår till 4 329 000 kronor, vilket innebär, att anslaget bör uppföras med (16 506 000 + 4 329 000 =) 20 835 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på utgifts- och inkomstposter på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning från och med budgetåret 1961/62, meddela de bestämmelser, som föranledes av vad jag föreslagit rörande ordningen för beslut om antalet intagningsavdelningar vid de högre tekniska läroverken;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning från och med budgetåret 1961/62, meddela de bestämmelser, som föranledes av vad jag föreslagit rörande försöksverksamhet med studentlinjer vid högre tekniska läroverk;

3. besluta, att i Kalmar och Växjö skall från och med budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas högre tekniska läroverk under villkor, att städerna åtager sig tillhandahålla för läroverken erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, motsvarande kontant ersättning;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de högre tekniska läroverken, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

5. godkänna följande avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		9 277 200
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a) Arvoden åt skolläkare m. m., *förslagsvis*	77 800	
	b) Arvoden åt bibliotekarier, *förslagsvis*	28 700	106 500
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*		7 531 100
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*		3 741 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*		354 500
		Summa kronor	21 010 300

Särskilda uppbördsmedel

Hyror och hyresersättningar m. m.	175 300
Nettoutgift kronor	20 835 000

6. till *Högre tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 20 835 000 kronor.

[145] **44. Högre tekniska läroverk: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 298 000	1 254 539
1959/60	1 643 000	1 454 257
1960/61 (statsliggaren s. 800)	1 761 000	
1961/62 (förslag)	2 227 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 786 000 kronor enligt följande sammanställning. Av den föreslagna höjningen hänför sig 87 400 kronor till de under föregående punkt föreslagna nya läroverken i Kalmar och Växjö.

1. Ökade kostnader för reseersättningar till examensombud (nu 26 000)	+ 4 000
2. Ökade kostnader för rese- och flyttningsersättningar åt befattningshavare (nu 30 000)	+ 10 000
3. Ökade kostnader för bränsle, lyse och vatten (nu 659 000)	+ 229 000
4. Ökade kostnader för övriga expenser (nu 775 000)	+ 495 000
5. Ökning av anslagsposten till ersättning för borttagna elevavgifter (nu 315 500)	+ 53 000
6. Ökning av posten till särskilda uppbördsmedel (nu 65 200)	— 5 000
	+ 786 000

Ur överstyrelsens framställning inhämtas beträffande förslaget under punkten 4 följande.

För budgetåret 1961/62 begär de läsåret 1959/60 i gång varande läroverken sammanlagt 1 074 700 kronor, varav på städlöner skulle falla 641 000 kronor, på övriga kostnader för städning 85 100 kronor och på andra kostnader under övriga expenser 348 600 kronor. Om man härutöver för vartdera av de nya läroverken i Halmstad och Skövde räknar med (15 000 + 2 000 + 10 000 =) 27 000 kronor och för vartdera av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö med (15 000 + 2 000 + 15 000 =) 32 000 kronor blir totalbeloppet (1 074 700 + 2 × 27 000 + 2 × 32 000 =) 1 192 700 kronor.

De läsåret 1959/60 i gång varande läroverkens utgifter under denna delpost budgetåret 1959/60 uppgick till, för städlöner cirka 420 000 kronor, för övriga städningskostnader cirka 55 000 kronor och för andra kostnader cirka 250 000 kronor, eller sammanlagt cirka 725 000 kronor. Anslaget för övriga expenser var detta budgetår 660 000 kronor. Underskottet har delvis

kunnat täckas genom att överstyrelsen ställt medel till förfogande ur det av överstyrelsen disponerade beloppet å 50 000 kronor.

De i allmänhet otillräckliga expensanslagen har under många år vållat läroverken stora bekymmer, och särskilt bekymmersamt har läget varit i fråga om kostnaderna för städning. Av sistnämnda kostnader kan man räkna med att mellan 85 och 90 procent faller på löner för städpersonal. Då dessa löner regleras genom kollektivavtal samt de träffade avtalen om städning följer vissa fastställda normer, har läroverken praktiskt taget icke några möjligheter att påverka dessa kostnader.

Överstyrelsen finner med beaktande av de från och med den 1 januari 1961 ytterligare ökade lönekostnaderna, att till övriga expenser skulle för budgetåret 1961/62 erfordras sammanlagt 1 270 000 kronor i enlighet med följande fördelning, varvid beloppet till löner till städningspersonal bör uppföras som en särskild post och betecknas förslagsvis.

1. Löner till städningspersonal, *förslagsvis*	738 500
2. Övriga kostnader för renhållning och städning	95 000
3. Andra kostnader under övriga expenser	366 500
4. Till överstyrelsens disposition	70 000
	1 270 000

Kostnadsökningen under delposten till övriga expenser blir härigenom som tidigare angivits 495 000 kronor.

Utgifterna för omkostnader för vartdera av de föreslagna nya läroverken i Kalmar och Växjö beräknar överstyrelsen till, för bränsle, lyse och vatten 10 000 kronor, för städlöner 15 700 kronor och för övriga kostnader under delposten till övriga expenser 17 000 kronor. Härtill bör läggas 2 000 kronor i ersättning för borttagna elevavgifter och avdrag göras med 1 000 kronor för särskilda uppbördsmedel.

För ett nytt läroverk beräknas således kostnadsökningen under anslaget uppgå till 43 700 kronor och för de båda föreslagna läroverken till sammanlagt 87 400 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till det ökade antalet avgångsklasser vid de tekniska läroverken tillstyrker jag en uppräkning av anslagsposten till reseersättningar till examensombud med 3 000 kronor (p. 1). De av överstyrelsen beräknade anslagshöjningarna under punkterna 2, 3 och 5 samt inkomstökningen under punkt 6 är huvudsakligen av automatisk natur och föranleder ingen erinran från min sida.

Beträffande anslagsposten till övriga expenser kan jag endast tillstyrka en uppräkning med 176 000 kronor, varav för de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö beräknats ett belopp av 52 000 kronor. För att denna post skall kunna beräknas säkrare än för närvarande torde överstyrelsen för yrkesutbildning till nästkommande anslagsframställning böra närmare utreda, vilka städningskostnader som, vid tillvaratagande av alla besparingsmöjligheter, direkt följer av läroverkslokalernas omfattning och karak-

tär samt gällande kollektivavtal för städningspersonal. Samråd bör därvid äga rum med statens städningskonsulent.

Vid bifall till vad jag nu förordat, torde anslaget för budgetåret 1961/62 böra uppföras med (1 761 000 + 3 000 + 10 000 + 229 000 + 176 000 + 53 000 — 5 000 =) 2 227 000 kronor, vilket innebär en höjning med 466 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 227 000 kronor.

[146] **45. Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 535 000	1 277 436
1959/60	2 095 000	1 776 049
1960/61 (statsliggaren s. 801)	2 230 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 1 395 000 kronor enligt följande sammanställning. Av den föreslagna höjningen hänför sig 316 000 kronor till föreslagna nya läroverk i Kalmar och Växjö samt 220 000 kronor till föreslagen mätningsteknisk linje vid läroverket i Härnösand.

1. Böcker, samlingar och undervisningsmateriel (nu 160 000)	+ 57 500
2. Materiel m. m. till laborationer (nu 170 000)	+ 57 500
3. Laboratorieutrustning m. m. (nu 1 820 000)	+ 1 160 000
4. Till överstyrelsens disposition (nu 80 000)	+ 120 000
	+ 1 395 000

Ur överstyrelsens motivering för dessa förslag inhämtas bland annat följande.

1—2. Under dessa poster har för de i gång varande läroverken begärts sammanlagt (233 500 + 243 000 =) 476 500 kronor, det vill säga en ökning med 146 500 kronor. För de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö beräknar överstyrelsen vidare sammanlagt 16 000 kronor.

På grund av pågående utvidgning föreligger ett ökat behov av anslag för ändamål, varom är fråga. Priset på böcker och annan materiel ökar ständigt. För att kunna upprätthålla samma standard vid läroverken fordras en ökning av anslaget. Då nuvarande standard på intet sätt är hög — snarast ligger den under vad som får anses försvarligt med hänsyn till teknikens utveckling — finner överstyrelsen det nödvändigt att begära medel även för viss standardförbättring. Överstyrelsen anser dock, att vissa nedskärningar kan göras i de begärda beloppen, samt räknar med ett anslag för ändamålet (inberäknat läroverken i Kalmar och Växjö) på sammanlagt 445 000 kronor, varav 217 500 kronor för böcker m. m. och 227 500 kronor

för materiel m. m. till laborationer. Under post 1 har därvid beräknats fyra engångsanslag till bibliotek, ett vart å 3 000 kronor. Kostnadsökningen skulle bli 57 500 kronor å vardera anslagsposten.

3. Från de under läsåret 1959/60 i gång varande läroverkens sida har begärts sammanlagt cirka 5 600 000 kronor. I flera fall rör det sig om medel för en planläggning för flera år framåt. Räknar man med 125 000 kronor för vartdera av de nya läroverken i Halmstad och Skövde, 150 000 kronor för vartdera av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö samt 220 000 kronor för den föreslagna mätningstekniska linjen, skulle totalsumman bli cirka 6 370 000 kronor.

Överstyrelsen, som finner att den begärda utrustningen i stort sett är nödvändig men att upprustningsprogrammet i vissa fall kan utsträckas över två eller flera år, föreslår, att för budgetåret 1961/62 beräknas ett sammanlagt belopp av 2 980 000 kronor, att disponeras av läroverken. Härav är 150 000 kronor beräknade för vartdera av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö samt 220 000 kronor för den föreslagna mätningstekniska utbildningen i Härnösand. Avdrages dessa belopp, uppgår ökningen till (2 980 000 — 520 000 — 1 820 000 =) 640 000 kronor. Tager man hänsyn till den pågående kraftiga utbyggnaden av läroverksorganisationen samt till nödvändigheten av att öka standarden på laboratorierna med hänsyn till teknikens synnerligen snabba utveckling ävensom till att det här är fråga om mycket kostnadskrävande materiel, kan överstyrelsen icke finna annat än att denna kostnadsökning är befogad.

4. Till överstyrelsens disposition står innevarande budgetår ett belopp av 80 000 kronor för fördelning mellan läroverken i mån av behov för *dels* inköp av instrument för skolhälsovården, *dels* särskilda påbyggnadskurser, *dels* kostnader för försöksverksamhet i samband med laborationer och övningar *dels ock* annat särskilt uppkommande behov. Den övervägande delen av anslaget har hittills använts för inköp av materiel till de särskilda påbyggnadskurserna.

Överstyrelsen föreslår, att detta belopp höjes med 120 000 kronor till 200 000 kronor. Höjningen avses i första hand för den planerade vidareutbildningen av läroverksingenjörer samt i någon mån också för planerad »handledd undervisning» för teknisk privatistexamen. Överstyrelsen understryker vikten av att det för vidareutbildningen ges sådana resurser, att materiel av högsta klass kan anskaffas, vilket är nödvändigt, om utbildningen skall kunna leda till avsett resultat.

Departementschefen. Under hänvisning till de betydande höjningar av detta anslag som ägt rum tidigare år samt till den stora reservationen på anslaget, 930 000 kronor vid senaste budgetårsskifte och 611 000 kronor vid det närmast föregående, anser jag mig inte kunna tillstyrka någon ökad medelsanvisning i vad gäller befintliga läroverk.

För vartdera av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö räknar jag med ett medelsbehov av 135 000 kronor, fördelat med 125 000 kronor på anslagsposten till laboratorieutrustning m. m. och med 5 000 kronor på vardera av anslagsposterna till böcker, samlingar och undervisningsmateriel respektive materiel m. m. till laborationer.

Jag förordar sålunda en höjning av anslaget med 270 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

[147] **46. Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	62 000	32 333
1959/60	1 000	83 851
1960/61 (statsliggaren s. 802)	60 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 340 000 kronor. Härav beräknar överstyrelsen för föreläsningsverksamhet 40 000 kronor och för fortbildningskurser 300 000 kronor.

Av anslagsframställningen framgår att hos överstyrelsen anmälts önskemål om anordnande av ett tiotal fortbildningskurser till en kostnad av sammanlagt cirka 250 000 kronor. Enligt senare lämnade uppgifter har ytterligare ett betydande antal framställningar om kurser gjorts, varigenom den sammanlagda beräknade kostnaden stigit till drygt 500 000 kronor. Vissa av dessa kurser har angivits utgöra endast en i liten skala planerad försöksverksamhet. Det verkliga behovet av sådana kurser skulle sålunda vara betydligt större. Överstyrelsen erinrar om, att den snabba tekniska utvecklingen ställer växande krav på ingenjörernas teoretiska kunskaper och framhåller, att stora områden inom matematiken och de grundläggande naturvetenskapliga ämnena, vilka blott för några år sedan saknade praktisk-teknisk betydelse, i dag är i hög grad aktuella. Bristande kunskaper inom dessa områden försvårar tillämpningen av nya tekniska landvinningar. Överstyrelsen hänvisar till att statens tekniska forskningsråd nyligen konstaterat, att landets näringsliv i alltför liten utsträckning och med avsevärd försening tillämpar nya tekniska och naturvetenskapliga rön.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag har jag vid fördelningen av tillgängliga resurser för olika ändamål inom yrkesutbildningens område inte ansett mig kunna ge utrymme för. Jag förordar, att anslaget uppföres med oförändrat belopp för budgetåret 1961/62 och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[148] **47. Bidrag till handelsgymnasier.** I enlighet med av Kungl. Maj:t den 18 januari 1957 givet uppdrag har överstyrelsen för yrkesutbildning verkställt översyn av gällande bestämmelser rörande handelsgymnasierna. Förslag i ämnet avgavs av överstyrelsen i anslutning till anslagsäskandena för budgetåret 1958/59. Dessa förslag, som även åren därefter av överstyrelsen framförts i samband med äskandena under förevarande anslag, hittills rubricerat Understöd åt handelsgymnasier, har ej tidigare föranlett förslag till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Jag har emellertid nu bedömt det vara möjligt att framlägga förslag om en reformering och utbyggnad av handelsgymnasieorganisationen och avser att senare föreslå, att proposition i ämnet förelägges 1961 års riksdag. I avvaktan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget böra uppföras med ett preliminärt beräknat belopp av 4 343 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till handelsgymnasier* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 4 343 000 kronor.

[149] **48. Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	30 000	29 433
1959/60	35 000	43 490
1960/61 (statsliggaren s. 808)	42 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Från detta anslag bestrides från och med budgetåret 1958/59 dels kostnaderna för avgångsexamen från handelsgymnasierna, dels ock kostnaderna för handelsgymnasieexamen för elever från enskild undervisning.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 13 000 kronor. Härav belöper 8 000 kronor på ökade kostnader till följd av ett växande antal examinander. Överstyrelsen hemställer vidare om vissa höjningar av de av Kungl. Maj:t fastställda arvoden, som utgår för skilda uppdrag i samband med examina. Som skäl för dessa höjningar, vilka skulle medföra en kostnadsökning med omkring 5 000 kronor, anföres, att det under de senaste åren varit svårt att engagera rektors- och lärarpersonal för medverkan i privatistexamen. På grund av svårigheten att erhålla lärare på examensorten som examinatorer har kostnaden för resor och traktamenten ökat betydligt.

Departementschefen. Jag är icke beredd tillstyrka annan uppräkning av detta anslag än med 8 000 kronor för täckande av de till följd av ett växande antal examinander ökade kostnaderna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Yrkesskolor m. m.

[150] **49. Konstfackskolan: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 300 000	1 185 273
1959/60	1 312 500	1 322 455
1960/61 (statsliggaren s. 803)	1 375 500	
1961/62 (förslag)	1 531 000	

Kostnaderna för konstfackskolan har intill utgången av juni 1960 fördelats mellan staten och Stockholms stad enligt grunder, som i propositionen 1945: 296 underställts riksdagen för godkännande. I enlighet med vad i nämnda proposition förutsatts har grunderna för fördelning av kostnaderna mellan staten och staden sammanfattats och preciserats i ett mellan parterna ingånget avtal.

Den 18 januari 1957 har Kungl. Maj:t uppdragit åt en särskilt tillkallad sakkunnig att utreda frågan om fördelningen mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för konstfackskolan och därmed sammanhängande spörsmål, med uppdrag tillika att å statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad om de ändringar av avtalet, vartill utredningen kan giva anledning (jfr 1957 års VIII ht s. 657 och 658). Denna utredning har ännu inte slutförts. Från såväl statens som stadens sida har ifrågavarande avtal uppsagts till upphörande med utgången av juni 1960.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 203 100 kronor till 1 578 600 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar med i runt tal 130 000 kronor — främst föranledda av höjda löner och arvoden — av förslag om inrättande av tre nya tjänster vid skolan, därav en lektorstjänst i Ae 23 för metodikundervisning vid teckningslärarinstitutet, en vaktmästartjänst i Ae 7 och en kanslibiträdestjänst i samma lönegrad. Vidare föreslås uppflyttning av tjänsten som biträdande rektor från ABp 25 till ABp 26 samt höjning av utgående arvoden till föreläsare och speciallärare. Sistnämnda arvoden har fastställts genom av Kungl. Maj:t den 31 maj 1957 meddelade föreskrifter.

Bidraget från Stockholms stad har av överstyrelsen upptagits till 273 600 kronor, innebärande en höjning i förhållande till innevarande budgetår med 11 800 kronor eller 5 procent.

Stockholms stadsfullmäktige har anmält, att i förslag till stadens utgiftsstat för år 1961 uppförts ett förslagsanslag till Konstfackskolan å 188 200 kronor, avseende stadens bidrag för andra halvåret 1961.

Departementschefen. I avvaktan på slutförandet av nyssnämnda utredning förutsätter jag, att överenskommelse träffas med Stockholms stad om

att det uppsagda avtalet om kostnadsfördelningen mellan staten och Stockholms stad provisoriskt förlänges att gälla till och med budgetåret 1961/62.

Jag är icke beredd att tillstyrka någon annan uppräkning av anslaget än som betingas av automatiska utgiftsförändringar. Jag beräknar dessa till i runt tal 155 500 kronor. Anslaget bör således uppföras med (1 375 500 + 155 500 =) 1 531 000 kronor, att fördelas på olika poster på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	531 600
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	37 600
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	885 900
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	315 900
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	21 800
	Summa kronor	1 792 800

Särskilda uppbördsmedel

1.	Elevavgifter, *förslagsvis*	22 000	
2.	Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 880	
3.	Bidrag från Stockholms stad, *förslagsvis*	236 920	261 800
	Nettoutgift kronor		1 531 000

b) till *Konstfackskolan: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 531 000 kronor.

[151] **50. Konstfackskolan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	250 000	123 934
1959/60	250 000	235 603
1960/61 (statsliggaren s. 804)	200 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 200 000 kronor, och räknar därvid, med hänsyn till den pågående utredningen om fördelningen av kostnaderna för konstfackskolan, med oförändrat bidrag från Stockholms stad.

Departementschefen. I enlighet med vad överstyrelsen föreslagit tillstyrker jag, att detta anslag för budgetåret 1961/62 uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[152] **51. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	375 900	715 146
1959/60	276 000	821 804
1960/61 (statsliggaren s. 805)	80 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

Under detta anslag har, utom för den ordinarie anskaffningen av undervisningsmateriel m. m., för ettvart av budgetåren 1957/60 även beräknats medel för statens bidrag till kostnaderna för inredning, inventarier och undervisningsmateriel till konstfackskolans nybyggnad. Medel för sistnämnda ändamål har sålunda för budgetåret 1957/58 upptagits med 1 000 000 kronor, för budgetåret 1958/59 med 300 000 kronor och för budgetåret 1959/60 med 200 000 kronor eller med tillhopa 1 500 000 kronor. Det för innevarande budgetår uppförda anslaget avser däremot i sin helhet endast ordinarie anskaffning vid skolan.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget uppräknas med 12 000 kronor till 92 000 kronor. Av den föreslagna höjningen hänför sig 5 000 kronor till ökade kostnader för modellarvoden, 3 000 kronor till uppräkning av medlen för biblioteksändamål och 4 000 kronor till uppräkning av medlen för anskaffande av förbrukningsmateriel. Överstyrelsen har utgått från en höjning jämväl av Stockholms stads bidrag med lägst 3 400 kronor till 18 900 kronor.

Departementschefen. Jag kan endast tillstyrka en höjning av detta anslag med 5 000 kronor, svarande mot de ökade kostnaderna för modellarvoden. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kronor.

[153] **52. Bidrag till driften av centrala yrkesskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 100 000	17 473 644
1959/60	17 815 000	19 165 131
1960/61 (statsliggaren s. 810)	21 365 000	
1961/62 (förslag)	27 000 000	

Ur detta anslag skall enligt gällande bestämmelser bestridas statsbidrag till driftkostnader vid följande slag av centrala yrkesskolor, nämligen centrala verkstadsskolor, statsunderstödda sjömansskolor, de kommunala tekniska skolorna i Hässleholm, Katrineholm och Örnsköldsvik ävensom de andra skolor och kurser, som Kungl. Maj:t i särskild ordning bestämmer. Föreskrifter om statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1957: 480 (ändrad 1958: 361, 1959: 376 och 1960: 303). Gällande bestämmelser innebär i huvudsak följande.

För driften av centrala verkstadsskolor utgår statsbidrag till kostnaderna för *avlöning* åt rektor, fast anställd yrkeslärare och fast anställd ämneslärare å befattning, som inrättats efter Kungl. Maj:ts medgivande, samt åt vikarier för dessa befattningshavare ävensom åt andra timlärare i princip med belopp, som motsvarar skolans samtliga minimilönekostnader. Rektors och lärares löner har i fråga om beloppen knutits till löneklass å löneplan A i statens löneförordning respektive timarvode enligt timlärarkungörelsen. Förändringarna i löneläget för statstjänstemännen påverkar således automatiskt de författningsenligt utgående bidragen till avlöning åt lärare vid dessa skolor.

Utom till lönekostnader utgår statsbidrag bland annat till *övriga kostnader* med ett belopp av 8 000 kronor för år och yrkesavdelning.

Till driften av övriga centrala yrkesskolor utgår statsbidrag till heltidskurs med normalläsår till *avlöning* åt rektor och lärare med belopp, som enligt huvudregeln skall motsvara hela avlöningskostnaden och som är maximerat till vissa normalbelopp, vilka motsvarar lönebeloppen enligt vissa löneklasser å löneplan A i statens löneförordning. Statsbidrag utgår vidare till *övriga kostnader* med följande belopp: vid kurs för industri och hantverk av verkstadsskolekaraktär med 8 000 kronor för år, vid kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär med 1 500 kronor för år samt vid kurs för husligt arbete med 2 000 kronor för år. Statsbidragen till deltidskurser och till ersättning åt föreläsare beröres under närmast följande anslagspunkt.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 7 635 000 kronor till 29 000 000 kronor med den fördelning av höjningen som framgår av följande sammanställning.

1. Ökat medelsbehov på grund av verksamhetens utbyggnad och andra automatiskt verkande faktorer	+ 5 636 000
2. Ökat medelsbehov vid föreslagen höjning av bidraget till övriga kostnader med hänsyn till sedan 1955 inträffade förändringar i priser och löner	+ 1 384 300
3. Ökat medelsbehov vid föreslagen höjning av statsbidraget till lärarlöner vid kommunala tekniska skolor	+ 773 000
4. Ökat medelsbehov vid inrättande av 10 nya ämneslärartjänster vid centrala verkstadsskolor	+ 70 290
	+ 7 863 590
för avrundning uppfört med	+ 7 635 000

Ur överstyrelsens framställning inhämtas beträffande de olika förslagen bland annat följande.

2. Bidraget till övriga kostnader ersätter tidigare bidrag till komplettering av stadigvarande undervisningsmateriel samt till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel. Det avses också (prop. 1955: 139 s. 92) utgöra bidrag till vissa administrationskostnader. I de senare ingår till väsentlig del lönekostnader. Lönerna har stigit väsentligt sedan förslaget om bidragsbeloppens storlek framlades. Prisutvecklingen är i detta sammanhang av betydelse, eftersom bidraget även skall möjliggöra för skolorna att underhålla undervisningsmaterielen och ersätta försliten sådan.

Överstyrelsen anser det synnerligen befogat, att bidraget till övriga kostnader ökas med hänsyn till de inträffade förändringarna av priser och löner och framhåller att det är väsentligt, att detta bidrag hålles så högt, att huvudmännen icke underlåter att i erforderlig mån tillse, att underhåll och komplettering av undervisningsmateriel sker. Höjning bör enligt överstyrelsens mening ske med omkring 25 procent. Bidraget har, när det gäller kurser för handel samt för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär ävensom för husligt arbete, från början satts lägre än som kan anses skäligt. En ytterligare justering uppåt av bidragen för dessa kurser bör därför ske med omkring 15 procent. För kurs vid teknisk skola bör bidraget ökas ännu mer. Överstyrelsen föreslår, att de i det föregående omnämnda beloppen för olika kurser höjes till respektive 10 000 kronor för kurs för industri och hantverk av verkstadsskolekaraktär, 2 100 kronor för kurs för handel och för annan kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär än kurs vid teknisk skola, 3 000 kronor för kurs av sistnämnt slag vid teknisk skola och 2 800 kronor för kurs för husligt arbete.

3. Vid de tekniska skolorna är lönenivån generellt sett något högre än eljest vid yrkesskolor i gemen och det har visat sig, att nuvarande regler icke ger den hundraprocentiga täckning av lärarlönekostnaden som avsetts. Från huvudmännen för de berörda centrala skolorna har detta framhållits samtidigt som man pekat på, att det icke kan vara rimligt, att berörda kommuner skall bära så väsentliga lärarlönekostnader, som det här kan bli fråga om.

Överstyrelsen anser starka skäl tala för att reglerna för statsbidrag till de centrala tekniska skolorna ändras och föreslår, att statsbidraget för heltidskurs med normalläsår skall utgå med belopp motsvarande hela avlöningskostnaden, dock att bidraget i denna del icke må överstiga 3/2 av de kon-

tanta avlöningsförmåner som för budgetåret skulle ha tillkommit en å orten stationerad tjänsteman, placerad i 23 löneklassen å löneplan A. En sådan bidragsregel synes i dagens läge komma att ge ett bidrag av den storleksordningen, att det i allmänhet kan förväntas ge i det närmaste full täckning för lönekostnaderna.

Departementschefen. Jag kan inte förorda andra höjningar av detta anslag för nästa budgetår än sådana som är av automatisk natur. Mot överstyrelsens beräkning av dessa har jag ingen erinran.

Överstyrelsens förslag om inrättande av tio nya ämneslärartjänster vid de centrala verkstadsskolorna föranleder i och för sig ingen erinran från min sida. Frågan härom är emellertid av den natur, att det ankommer på Kungl. Maj:t att fatta beslut, varför något ställningstagande nu inte erfordras. Någon uppräkning av anslaget med hänsyn särskilt till detta förslag finner jag ej anledning föreslå.

Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 5 635 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centrala yrkesskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 000 kronor.

[154] **53. Bidrag till driften av lokala yrkesskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	42 000 000	48 248 837
1959/60	55 000 000	59 720 347
1960/61 (statsliggaren s. 812)	80 000 000	
1961/62 (förslag)	92 000 000	

Bestämmelserna rörande statsbidragsgrunderna för de lokala yrkesskolorna finns i kungörelsen 1957: 480 (ändrad 1958: 361, 1959: 376 och 1960: 303) och innebär, såvitt gäller driftbidrag, i huvudsak följande.

K o m m u n a l a y r k e s s k o l o r: Till *heltidskurs* utgår statsbidrag dels med 78 procent av en beräknad normallönekostnad, dels med visst årligt belopp till övriga kostnader, nämligen 8 000 kronor till kurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär eller kurs, som bedömes eljest vara av sådan art, att den bör föras till denna grupp, 1 000 kronor till kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär, samt 1 500 kronor till kurs för husligt arbete. Den beräknade normallönekostnaden utgör för industri- och hantverkskurser 4/3 av lönen enligt löneklass 17, för handelskurser och andra övervägande teoretiska kurser 4/3 av lönen enligt löneklass 20 och för husligt arbete 4/3 av lönen enligt löneklass 16. Statsbidrag till *deltidskurs* utgår med nio kronor 85 öre per undervisningstimme, dock att, då särskilda skäl föreligger, bidrag må utgå med högst 14 kronor 60 öre. Till *inbyggd skola* inom industri och hant-

verk samt, med viss begränsning, inbyggd skola inom det husliga arbetets område utgår statsbidrag för teoriundervisning enligt samma grunder som till deltidskurs samt för undervisning i yrkesarbete med ett belopp av, för förstnämnda slag av skolor högst 13 000 kronor och för sistnämnda slag av skolor högst 10 800 kronor för år. För annan inbyggd skola inom det husliga arbetets område än sådan, som utbildar personal för sjukvård, utgår statsbidrag endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. Statsbidrag till ersättning åt *föreläsare* utgår med 75 procent av verkliga kostnaden, dock högst 25 kronor för föreläsningstimme, när rese- och traktamentsersättning icke utgår till föreläsare, och högst 50 kronor för föreläsningstimme, när sådan ersättning utgår.

E n s k i l d a y r k e s s k o l o r: Enskilda yrkesskolor indelas i statsbidragshänseende i två grupper, A-skolor och B-skolor. Kungl. Maj:t bestämmer till vilken grupp skola skall hänföras. Till A-skola utgår statsbidrag efter samma grunder som gäller för lokal yrkesskola. Till B-skola utgår statsbidrag med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 16 000 000 kronor till 96 000 000 kronor. Höjningen hänför sig till följande förslag.

1. Ökat medelsbehov på grund av skedd och väntad utbyggnad	+ 10 000 000
2. Höjning av statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser	+ 3 140 000
3. Höjning av statsbidraget till deltidskurser från 9 kronor 85 öre respektive 14 kronor 60 öre per undervisningstimme till 11 kronor respektive 16 kronor 40 öre	+ 2 484 000
4. Statsbidrag till inbyggda skolor inom handelns område samt till företagsskolor inom handelns och det husliga arbetets områden	+ 200 000
	+ 15 824 000
eller avrundat	+ 16 000 000

Ur överstyrelsens motivering för dessa anslagshöjningar inhämtas bland annat följande.

1. Med ledning av inkomna ansökningar kan det beräknas, att statsbidrag för innevarande budgetår kommer att beviljas med omkring 83 000 000 kronor, och det kan förväntas att summan för budgetåret 1961/62 kommer att stiga till över 95 000 000 kronor.

Deltidskurser kommer emellertid icke alltid till stånd i den omfattning, som skolorna planerat, och anslagsbelastningen kan antagas i viss omfattning falla på ett följande budgetår. De anförda siffrorna ger dock vid handen, att en avsevärd uppräkning av anslaget är erforderlig. Vid oförändrade bidragsgrunder torde anslagsbehovet, med beaktande av vad i övrigt här

anförts, icke komma att understiga 90 000 000 kronor, vilket innebär en automatisk kostnadsökning med 10 000 000 kronor.

2. Överstyrelsen har under föregående anslagspunkt föreslagit, att statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser vid centrala yrkesskolor ökas. Samma skäl för en höjning av detta bidrag föreligger i fråga om lokala yrkesskolor, och överstyrelsen föreslår, att det årliga bidraget per heltidskurs med normalläsår — nu 8 000 kronor vid kurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär, 1 000 kronor vid kurs för handel samt för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär och 1 500 kronor vid kurs för husligt arbete — höjes till respektive 10 000, 1 400 och 2 100 kronor.

Merkostnaderna för genomförandet av detta förslag beräknas till omkring (1 200 × 2 000 + 800 × 400 + 700 × 600 =) 3 140 000 kronor.

3. Överstyrelsen har i det föregående föreslagit höjning av statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser. Den för sådana kostnader beräknade andelen av statsbidraget för deltidskurser — respektive 1 och 2 kronor — bör också ökas med hänsyn till ökade löner (administration) och ökade priser på varor och tjänster i övrigt. Överstyrelsen föreslog föregående år en höjning med respektive 15 öre och 30 öre per undervisningstimme, varvid bidragsbeloppen skulle kommit att uppgå till lägst (9.85 + 0.15 =) 10 kronor och högst (14.60 + 0.30 =) 14 kronor 90 öre. Överstyrelsen föreslår nu, med hänsyn till den fortsatta uppgången av löner och priser, att de sålunda framräknade bidragsbeloppen ökas med ytterligare 10 procent. Bidragsbeloppen skulle därvid komma att uppgå till lägst 11 kronor och högst 16 kronor 40 öre.

För budgetåret 1959/60 har statsbidrag beviljats till deltidskurser, omfattande i runt tal 1 960 000 undervisningstimmar. För i runt tal 354 000 undervisningstimmar av dessa har högre bidrag än det lägsta beviljats. Beräknat sålunda, att det lägsta bidragsbeloppet utgår för (1 960 000— 354 000 =) 1 606 000 timmar och det högsta för 354 000 timmar skulle det ökade medelsbehovet bli (1 606 000 × 1.15 + 354 000 × 1.80 =) 2 484 100 kronor eller avrundat 2 484 000 kronor.

4. Tidigare har statsbidrag utgått för inbyggd skola endast inom industri och hantverk. Från och med innevarande budgetår får statsbidrag utgå även till inbyggd skola inom det husliga arbetets område inklusive vårdyrken. Överstyrelsen har tidigare föreslagit att statsbidrag skall kunna utgå till inbyggd skola för handel och till företagsskolor förutom inom industri och hantverk även inom handel och husligt arbete. Överstyrelsen hemställer ånyo, att förslag förelägges riksdagen om att statsbidrag även får utgå till inbyggda skolor inom handelns område och till företagsskolor för handel och för husligt arbete.

Överstyrelsen föreslår, med beaktande av storleken av det statsbidrag, som utgår till inbyggd skola inom industri och hantverk och inom det husliga arbetets område, att statsbidrag till kostnaderna för undervisning i yrkesarbete må utgå till inbyggd skola för handel med 13 000 kronor för år och avdelning. Till kostnaderna för teoriundervisning bör statsbidrag, liksom när det gäller inbyggd skola inom industri och hantverk samt inom husligt arbete, utgå enligt 38 § statsbidragskungörelsen.

Till enskild skola (företagsskola), som meddelar såväl undervisning i yrkesarbete som undervisning i teori, föreslår överstyrelsen, att statsbidrag skall utgå med 14 500 kronor för år och avdelning till skola inom handelns område och med 13 000 kronor till skola inom det husliga arbetets område.

Statsbidragsgivningen till inbyggda skolor inom handelns område och till företagsskolor inom handel och inom det husliga arbetets område torde till att börja med icke kunna förväntas få någon större omfattning. Medelsbehovet beräknas till 200 000 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkning av de automatiska kostnadsökningarna under detta anslag till 10 000 000 kronor har jag ingen erinran. I övrigt kan jag endast tillstyrka en höjning av statsbidraget för undervisningstimme till deltidskurser i vad gäller den del av bidraget, som är avsedd att täcka lönekostnaderna. Denna del kan anses utgöra 8 kronor 85 öre av nu utgående lägstbelopp och 12 kronor 60 öre av nu utgående högstbelopp. Jag föreslår en uppräkning av dessa delbelopp med i runt tal 10 procent, vilket skulle öka bidraget per undervisningstimme till lägst (9,75 + 1,00 =) 10 kronor 75 öre och högst (13,85 + 2,00 =) 15 kronor 85 öre. Denna uppräkning skulle medföra ett ökat medelsbehov av 1 890 000 kronor. Vad här föreslagits torde böra gälla även för det fall att deltidskurs anordnas vid central yrkesskola med statsbidrag från anslaget till driften av centrala yrkesskolor. Jag finner i detta sammanhang anledning understryka, att även deltidskurser, som anordnas vid yrkesskolor, skall ha ett klart yrkesutbildande syfte. Då det givits anledning att dra i tvivelsmål att så alltid är fallet finner jag, med hänsyn till de mycket betydande kostnaderna för deltidskurser, angeläget att överstyrelsen för yrkesutbildning företager en undersökning av deltidskursernas omfattning, innehåll och målsättning samt i samband med nästa års anslagsäskanden inkommer med redovisning för resultatet av denna undersökning och förslag till de åtgärder överstyrelsen med anledning därav kan finna erforderliga.

Vid bifall till vad jag här förordat torde detta anslag för nästa budgetår böra höjas med 11 890 000 kronor till 91 890 000 kronor, eller avrundat 92 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordad höjning från och med redovisningsåret 1961/62 av statsbidraget till deltidskurser vid yrkesskolor;

b) till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 92 000 000 kronor.

[155] **54. Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	92 300	92 300
1959/60	92 300	92 300
1960/61 (statsliggaren s. 808)	95 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Detta anslag skall enligt Kungl. Maj:ts beslut för budgetåret 1960/61 disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad	93 348
2. Bidrag till kostnaden för pension åt f. d. vaktmästaren vid bergsskolan i Falun Fredrik Edvard Skoog	1 652
	95 000

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 anhöll Jernkontoret om statsbidrag enligt för bergsskolan förmånligare grunder samt framlade en plan för omorganisation av undervisningen vid skolan. För innebörden av den avsedda omorganisationen lämnades en redogörelse i 1959 års statsverksproposition, VIII ht, s. 599. Denna framställning upprepades i anslagsäskandena för innevarande budgetår.

Jernkontoret framför i sin framställning om anslag för budgetåret 1961/62 ånyo sin anhållan om ändrade bidragsgrunder och framlägger härvid även i huvudsak samma förslag till omorganisation av undervisningen, som framlagts de båda föregående åren. Härjämte begär Jernkontoret ett bidrag till inrättande av en tillfällig parallellklass å den metallurgiska linjen vid skolan.

Överstyrelsen för yrkesutbildning vidhåller sin föregående år framförda mening, att statsbidrag till bergsskolan i Filipstad bör utgå efter i huvudsak samma grunder som statsbidragen till de båda textilinstituten i Borås och Norrköping. Överstyrelsen tillstyrker, att statsbidrag må för budgetåret 1961/62 utgå med 280 700 kronor varav till avlöningar 190 022 kronor, till verksamheten i allmänhet 37 900 kronor, till stadigvarande undervisningsmateriel 14 800 kronor, till en tillfällig avdelning å den metallurgiska linjen 36 200 kronor och till pension åt f. d. vaktmästaren F. E. Skoog 1 778 kronor.

Departementschefen. Jag kan endast tillstyrka, att detta anslag, med hänsyn till skedda löneökningar samt föreslagen höjning av utgående pensionsbidrag, uppräknas med ett belopp av 5 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[156] **55. Bidrag till textilinstitutet i Borås**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	262 000	253 372
1959/60	262 000	262 405
1960/61 (statsliggaren s. 809)	266 000	
1961/62 (förslag)	285 000	

Kungl. Maj:t har den 1 juni 1956 meddelat bestämmelser (ändrade 31 maj 1957) angående statsbidrag till textilinstitutet i Borås och Lennings textiltekniska institut i Norrköping, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57. Bestämmelserna (statsliggaren s. 810) innebär i huvudsak följande.

Statsbidrag till textilinstitut utgår till avlöningar m. m., till verksamheten i allmänhet samt till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel. Statsbidrag till avlöningar m. m. utgår med 78 procent av ett på visst sätt fastställt bidragsunderlag. Statsbidrag till verksamheten i allmänhet och till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel utgår med två tredjedelar av de bidragsunderlag, som Kungl. Maj:t och riksdagen för varje budgetår bestämmer.

Såsom villkor för statsbidrag gäller a) att undervisningen vid institutet bedrives i överensstämmelse med av överstyrelsen för yrkesutbildning meddelade bestämmelser; b) att institutet, i den utsträckning och under de villkor, som överstyrelsen efter hörande av vederbörande skolstyrelse bestämmer, ombesörjer undervisning, såvitt gäller institutet i Borås, i de textiltekniska fackämnena å den textiltekniska gymnasielinjen vid tekniska läroverket i Borås och, såvitt gäller institutet i Norrköping, i de textiltekniska och färgeritekniska fackämnena å de textiltekniska samt färgeri- och appreturtekniska gymnasielinjerna vid tekniska läroverket i Norrköping, allt i den mån nämnda fackämnen ingår i institutets egna kurser; och skall därvid i största möjliga utsträckning gemensam undervisning äga rum för elever på gymnasielinje och vid institutet inskrivna elever.

Länsstyrelsen äger under budgetåret utanordna förskott intill ett belopp av 90 procent av det statsbidrag, som för budgetåret beräknas tillkomma institutet. Slutlig utbetalning av statsbidrag må verkställas först sedan överstyrelsen för yrkesutbildning vitsordat, att föreskrivna statsbidragsvillkor blivit uppfyllda.

Sedan Älvsborgs läns landstingskommun beslutat att från den 1 januari 1957 inträda som huvudman för textilinstitutet, har Kungl. Maj:t den 1 februari samma år utfärdat vissa bestämmelser i anledning härav.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 47 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Avlöningar m. m. (nu 184 000)	+ 39 000
2. Verksamheten i allmänhet (nu 42 000)	+ 8 000
	+ 47 000

Förutom en uppräkning av posten till avlöningar (p. 1) med belopp motsvarande de generella lönehöjningarna m. m. för statstjänstemän — i runt tal 19 000 kronor — har överstyrelsen föreslagit, att bidragsunderlaget vid beräkning av lönebidraget ökas på så sätt att kostnaderna för full tjänstgöring i stället för som nu är fallet 7/10 tjänstgöring skall utgöra bidragsunderlag för en fackläraretfattning i mönsterkomposition i lönegrad 15: 17 samt att bidragsunderlaget för timlärare på grund av lönehöjningar samt utökning av undervisningen uppräknas från för närvarande 12 750 kro-

nor till 30 000 kronor. Vidare har överstyrelsen i bidragsunderlaget inräknat kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Statsbidragsökningen skulle vid bifall härtill bli i avrundat tal 39 000 kronor.

Förslaget under punkt 2 grundar sig på en av textilinstitutets styrelse upprättad stat, enligt vilken statsbidraget till institutet i denna del beräknats till 111 574 kronor mot för innevarande budgetår utgående 42 000 kronor. Överstyrelsen har emellertid funnit sig icke kunna förorda en uppräkning av denna post med mer än 8 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår endast böra tillstyrka en uppräkning av detta anslag som motsvarar inträffade automatiska kostnadsökningar. Detta ställningstagande bör delvis ses i sammanhang med vad jag under nästa anslagspunkt ämnar framhålla rörande utredning om textilindustriens utbildningsbehov. På nyssnämnda grund bör detta anslag höjas med 19 000 kronor till 285 000 kronor och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 kronor.

[157] **56. Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	210 000	220 921
1959/60	210 000	211 081
1960/61 (statsliggaren s. 810)	190 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Beträffande statsbidrag till detta institut gäller under närmast föregående anslagspunkt redovisade bestämmelser.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 14 000 kronor till 204 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Avlöningar m. m. (nu 114 000)	+ 12 000
2. Verksamheten i allmänhet (nu 46 000)	+ 2 000
	+ 14 000

Av höjningen under punkt 1 hänför sig cirka 10 000 kronor till generella lönehöjningar m. m. och närmare 2 000 kronor till inräknande i bidragsunderlaget av kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Höjningen under punkt 2 motiveras med att en stor del av kostnaderna under ifrågavarande post utgöres av avlöningar samt att kostnaderna även i övrigt ökat beroende på den allmänna kostnadsstegringen.

Departementschefen. Såsom förutskickades vid anmälan av denna anslagspunkt i föregående års statsverksproposition har särskilda sakkunniga nu

tillkallats för att utreda frågan om textil- och konfektionsindustriens utbildningsbehov. Enligt sina direktiv skall de sakkunniga, mot bakgrunden av vad som framkommer rörande detta utbildningsbehov, överväga och framlägga förslag om hur utbildningen framdeles lämpligen bör organiseras. Utredningen bör sålunda komma att ge ett underlag för en bedömning av de båda textilinstitutens framtida ställning och arbetsuppgifter.

I fråga om anslaget för nästa budgetår anser jag mig, liksom beträffande föregående anslagspunkt, endast böra tillstyrka en uppräkning som kan anses motsvara inträffade automatiska kostnadsökningar. På denna grund bör anslaget höjas med 10 000 kronor till 200 000 kronor, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[158] **57. Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100 000	79 838
1959/60	80 000	52 175
1960/61 (statsliggaren s. 814)	80 000	
1961/62 (förslag)	80 000	

Ur detta anslag utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser bidrag till vid centrala och lokala yrkesskolor anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen 1939: 219 angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbeten, ävensom fortbildningskurser för personer, som redan förvärvat sådan behörighet, därav högst två kurser för utbildning av driftledare m. fl. vid elektriska distributionsföretag. Anslaget må icke överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 16 000 kronor med hänsyn till ökade lönekostnader och övriga kostnader.

Departementschefen. Anslaget synes mig böra också för nästkommande budgetår uppföras med oförändrat belopp. Därest vid överstyrelsens närmare planering av utbildningen för budgetåret 1961/62 medelsåtgången beräknas bli större än anslagsbeloppet, skall planen för kursverksamheten underställas Kungl. Maj:t för prövning av frågan om eventuellt anslagsöverskridande. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[159] **58. Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	65 500	56 430
1959/60	60 000	58 005
1960/61 (statsliggaren s. 814)	50 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Under denna rubrik har sedan budgetåret 1955/56 medel anvisats till ettårig utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter. Anslaget disponeras av överstyrelsen för yrkesutbildning för anordnande vid slöjdföreningens skola i Göteborg av avsedd utbildning i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen 1955: 139 angivna riktlinjer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 68 000 kronor. Överstyrelsen har härvid beräknat, bland annat, att arvodet till rektor vid slöjdföreningens skola (nu 5 000 kronor) höjes med 1 000 kronor.

Departementschefen. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har jag den 21 maj 1960 tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter. I avvaktan på resultatet av denna utredning är det angeläget, att utbildningen i dess hittillsvarande utformning bedrives i oförminskad omfattning.

Den av överstyrelsen föreslagna arvodeshöjningen är jag icke beredd att biträda. I övrigt finner jag ej anledning till erinran mot överstyrelsens beräkning av kurskostnaderna. Med hänsyn till den vid ingången av detta budgetår föreliggande reservationen å anslaget, anser jag emellertid en medelsanvisning för budgetåret 1961/62 av 60 000 kronor vara tillfyllest. Jag föreslår således, att förevarande anslag höjes med 10 000 kronor till 60 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[160] **59. Kurser för utbildning av preparatriser m. m.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 54 700 kronor (statsliggaren s. 815). Anslagsbeloppet disponeras på följande sätt.

1. Bidrag till svenska preparatrisföreningen för anordnande av en kurs i vardera Stockholm och Lund för preparatriselever	34 200
2. Bidrag till svenska laboratrisföreningen för anordnande av fortbildning av laboratriser	20 500
Summa kronor	54 700

Bestämmelser rörande anslaget har meddelats genom beslut av Kungl. Maj:t den 3 juni 1960.

Svenska preparatrisföreningen har anhållit, att statsbidrag till föreningen för utbildning av preparatriser måtte utgå även för nästa budgetår. Föreningen har därvid meddelat, att den avser att under nämnda budgetår anordna en utbildningskurs för preparatriselever i Stockholm och en i Uppsala. Kostnaderna har för vardera kursen beräknats till 26 910 kronor.

Svenska laboratrisföreningen har för bedrivande jämväl under budgetåret 1961/62 av fortbildning av laboratriser anhållit om bidrag med 30 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har tillstyrkt statsbidrag till de båda föreningarnas kursverksamhet med oförändrade belopp.

Medicinalstyrelsen har beträffande preparatrisföreningens framställning framhållit som angeläget, att föreningen får fortsätta sin kursverksamhet i oförminskad omfattning under nästa budgetår. Möjligheter föreligger icke att före den 1 juli 1962 utbygga medicinalstyrelsens histologisk-patologiska vidareutbildningslinje för laboratoriebiträden till erforderlig omfattning. Medicinalstyrelsen tillstyrker, att bidrag må utgå till föreningen med 50 650 kronor för anordnande av en kurs i vardera Stockholm och Uppsala.

I fråga om laboratrisföreningens framställning framhåller medicinalstyrelsen, att den för närvarande otillräckliga kapaciteten hos den av medicinalstyrelsen anordnade vidareutbildningen ej kan anses inverka på behovet av laboratrisföreningens fortbildningsverksamhet, vilken i stället bör betraktas som en värdefull påbyggnad på vidareutbildningen. Medicinalstyrelsen tillstyrker ett till 30 000 kronor förhöjt bidrag till föreningens kursverksamhet.

Departementschefen. Jag tillstyrker att bidrag till ifrågavarande ändamål får utgå ännu ett budgetår samt att anslaget uppräknas med 8 300 kronor till 63 000 kronor. Beslut om anslagets fördelning torde senare böra fattas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildning av preparatriser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 63 000 kronor.

[161] **60. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 400 000	1 219 733
1959/60	1 690 000	1 103 248
1960/61 (statsliggaren s. 819)	1 780 000	
1961/62 (förslag)	1 552 000	

Från förevarande anslag utgår bidrag till kostnader för lärlingsutbildning dels hos hantverksmästare, dels inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket med flera byggnadsyrken.

Enligt gällande bestämmelser beviljas statsbidrag för *lärlingsutbildning hos hantverksmästare* med 2 000 kronor (grundbidrag) för varje lärling samt, om lärlingen beredes tillfälle att med bibehållen lärlingslön deltaga i teoriundervisning av viss omfattning, med ett tilläggsbidrag av 1 200 kronor (kurstillägg). Det förra beloppet utanordnas med 1 000 kronor efter första utbildningsåret, med 500 kronor efter andra utbildningsåret och med 500 kronor efter utbildningstidens slut, sedan lärlingsombud styrkt att utbildningen bedrivits ändamålsenligt. Kurstillägget utbetalas sedan lärlingen genomgått den föreskrivna teoriundervisningen.

Statsbidraget till *lärlingsutbildning inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket m. m.* utgår med 1 100 kronor för varje lärling. Beloppet utanordnas med 800 kronor efter första utbildningsåret och med 300 kronor efter utbildningstidens slut sedan de av överstyrelsen utsedda lärlingsombuden insänt intyg rörande utbildningen.

Antalet *bidragsrum* för lärlingsutbildning hos hantverksmästare höjdes successivt från 300 till 900 under budgetåren 1950/59, då särskilt anslag till denna lärlingsutbildning utgick. Antalet bidragsrum för lärlingsutbildning inom byggnadsyrken uppgick under en följd av år till och med budgetåret 1958/59 till 300. Sedan budgetåret 1959/60, då bidragsgivningen till dessa båda slag av lärlingsutbildning sammanfördes under ett anslag, har hela antalet bidragsrum för lärlingsutbildningen uppgått till 1 200.

Till *lärlingsombud* utgår ersättning med 45 kronor per lärlings utbildningsår och, om ombudet är bosatt å annan ort än den, där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass C i allmänna resereglementet samt traktamente med 12 kronor per dag för resor i den omfattning överstyrelsen må föreskriva.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 353 000 kronor till 2 133 000 kronor. Vid sin anslagsberäkning har överstyrelsen utgått från att antalet under innevarande budgetår ianspråktagna bidragsrum kommer att uppgå till 1 200, d. v. s. hela det till förfogande stående antalet. I fråga om antalet bidragsrum för budgetåret 1961/62 framför överstyrelsen ånyo förslaget om att detta antal skall bestämmas av Kungl. Maj:t. Överstyrelsens anslagsberäkning grundar sig härvidlag på den förutsättningen, att antalet bidragsrum för budgetåret 1961/62 kommer att uppgå till 1 500, varav 1 100 för hantverkslärlingar och 400 för lärlingar vid byggnadsföretag. Slutligen föranledes den äskade anslagshöjningen av förslag, dels om en höjning av ersättningen till lärlingsombuden från 45 till 100 kronor per år, dels om ersättning till ombuden för förlorad arbetsförtjänst i samband med inspektionsbesök med, i princip, 25 kronor för varje avlagt besök.

Överstyrelsen föreslår vidare, utan att detta beräknas påverka medelsbehovet för budgetåret 1961/62, *att* det med reducerat belopp utgående grundbidraget för lärling, som genomgått verkstadsskola före lärlingsut-

bildningens början (nu 1 000 kronor efter ettårig och 500 kronor efter tvåårig verkstadsskoleutbildning), höjes till 1 500 respektive 1 000 kronor, *att* kurstillägg må utgå också för genomgång av korrespondenskurser och av hantverkets organisationer anordnade kurser som överstyrelsen godkänt, *att* kurstillägg om 1 200 kronor må kunna utgå jämväl för lärlingsutbildning inom byggnadsfacket, *att* bidrag må utgå för lärlingsutbildning även inom yrken, som ej faller inom hantverkets eller byggnadsfackets områden *samt att* bidrag försöksvis må utgå även vid kortare utbildningstid än tre år, dock lägst två år, därvid grundbidrag normalt bör utgå med 1 500 kronor och, om lärlingen genomgått ettårig verkstadsskoleutbildning, med 1 000 kronor.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka överstyrelsens förslag i fråga om ändrad ordning för fastställandet av antalet bidragsrum.

Överstyrelsens förslag om att kurstillägg bör få utgå också för genomgång av korrespondenskurser och av hantverkets organisationer anordnade kurser, som överstyrelsen godkänt, kan jag biträda. Statsbidragsgivningens utvidgning till att omfatta även andra slag av lärlingsutbildning än de nu statsbidragsberättigade är jag däremot inte beredd att förorda utan föregående utredning rörande omfattningen och avgränsningen av ett sålunda utvidgat bidragsområde ävensom rörande de ekonomiska konsekvenserna av en dylik åtgärd. Överstyrelsen för yrkesutbildning bör företaga denna utredning och sedermera inkomma med redovisning för resultatet härav.

Framlagda förslag om höjning av bidragen för lärling, som tidigare genomgått verkstadsskola, kurstillägg för lärlingsutbildning inom byggnadsfacket samt om förbättrad ersättning till ombuden kan jag icke tillstyrka.

Till följd av att anslaget samt medgivet antal bidragsrum tidigare inte fullt utnyttjats skulle vid bibehållande av oförändrat antal bidragsrum för nästa budgetår uppkomma en beräknad kostnadsminskning med 271 000 kronor. För nästa budgetår förordar jag emellertid ett med 100 till 1 300 ökat antal bidragsrum att, i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår, disponeras för de olika slagen av lärlingsutbildning i enlighet med föreliggande behov. Denna ökning kan beräknas medföra en merkostnad av 43 000 kronor för nästa budgetår, varför den nyssnämnda kostnadsminskningen skulle stanna vid 228 000 kronor.

Utifrån angivna förutsättningar torde anslaget för nästa budgetår böra minskas med 228 000 kronor till 1 552 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 552 000 kronor.

[162] **61. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	25 000	13 640
1959/60	10 000	18 785
1960/61 (statsliggaren s. 820)	5 000	
1961/62 (förslag)	20 000	

Ur detta reservationsanslag må, då bedömning av gesällprov äger rum på annan ort än vederbörandes bostadsort och på grund därav föranleder resekostnad, utgå bidrag till resekostnad och traktamente dels åt ordförande och ledamöter i granskningsnämnd inom hantverksdistrikt, dels ock åt granskningsman, som deltager i granskningen av gesällprov, anordnad enligt av Sveriges hantverks- och industriorganisation godkänt granskningsförfarande. Bidraget utgår högst med belopp, motsvarande resekostnadsersättning enligt reseklass C allmänna resereglementet och traktamente med 18 kronor för dag. Nu angivna bestämmelser äger jämväl tillämpning beträffande lärling, som företager resa för avläggande av gesällprov på annan ort än anställningsorten.

Överstyrelsen för yrkesutbildning redovisar en fortsatt ökning av antalet godkända gesällprov under året 1959. Bidragen uppgick under budgetåret 1959/60 till 18 785 kronor och översteg sålunda avsevärt anslaget för budgetåret. Reservationen å anslaget, vid ingången av budgetåret 1960/61 uppgående till 7 679 kronor, kommer att vara förbrukad vid utgången av detta budgetår. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen en höjning av anslaget till 25 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår härjämte vissa ändringar i gällande, av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter rörande utbetalningen av ifrågavarande bidrag i syfte att åstadkomma en förenkling av formerna härför.

Departementschefen. Mot en uppräkning av detta anslag har jag ingen erinran. Jag anser dock, att denna uppräkning bör kunna begränsas till 15 000 kronor och anslaget sålunda uppföras med 20 000 kronor.

Ehuru skäl i och för sig synes tala för de av överstyrelsen föreslagna ändringarna i fråga om ordningen för utbetalning av bidragen, torde ett ställningstagande härtill böra anstå, då det enligt min mening först bör utredas, huruvida tillräckliga skäl föreligger för ett bibehållande av detta stöd i dess hittillsvarande utformning, innebärande utdelning av förhållandevis ringa bidragsbelopp till enskilda personer. Denna fråga bör utredas av överstyrelsen för yrkesutbildning, som, efter hörande av berörda organisationer, bör inkomma med förslag i ämnet i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[163] **62. Resestipendier för yrkesutbildning**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	80 000	77 440
1959/60	84 000	81 895
1960/61 (statsliggaren s. 820)	84 000	
1961/62 (förslag)	84 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 23 000 kronor till 107 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av ifrågavarande anslag anser jag mig icke kunna tillstyrka. Jag hemställer, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 84 000 kronor.

Folkhögskolor

[164] 63. Folkhögskolor: Bidrag till driften av folkhögskolor

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	10 492 000	12 477 068
1958/59	15 323 000	16 434 898
1959/60	15 793 000	15 860 797
1960/61 (statsliggaren s. 774)	16 695 000	
1961/62 (förslag)	18 808 000	

Till huvudman för folkhögskola, som av Kungl. Maj:t förklarats berättigad till statsunderstöd, utgår enligt kungörelsen 1958: 479 från och med den 1 oktober 1958 statsbidrag dels till kostnaderna för avlönande av rektor och övriga lärare *(avlöningsbidrag)*, dels till vissa pensionsavgifter för dessa befattningshavare *(pensionsavgiftsbidrag)*, dels ock till övriga kostnader för skolans drift *(allmänt driftbidrag)*. Avlönings- och pensionsavgiftsbidragen utgår med 90 procent av skolans kostnader enligt gällande avlönings- och pensionsreglementen. Det allmänna driftbidraget utgår med ett grundbidrag av 26 kronor för varje dag, då undervisning pågår vid skolan, och ett tilläggsbidrag av 1 krona 40 öre per elev och dag.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 2 365 000 kronor, varav 1 987 000 kronor hänför sig till automatiska kostnadsökningar. I övrigt grundar sig höjningarna på förslag om statsbidrag till tre nya folkhögskolor.

Av överstyrelsens motivering framgår bland annat följande.

Genom beslut den 30 juni 1960 beviljade Kungl. Maj:t statsbidrag till en ny skola, Hjälmareds folkhögskola. Därmed utgår under nämnda arbetsår statsbidrag till 95 folkhögskolor.

Med undantag av Hjälmareds folkhögskola har ytterligare fyra folkhögskolor uppehållit verksamhet utan statsbidrag med början från och med eller under arbetsåret 1958/59, nämligen Dalarö folkhögskola (med Frälsningsarmén som huvudman), Oskarshamns folkhögskola (Växjö stift), Skara stifts folkhögskola, Hjo, och Storumans folkhögskola (Västerbottens läns landsting). Samtliga dessa skolor har inspekterats av överstyrelsen, som tillstyrkt ansökan om statsbidrag.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat kommer ytterligare två folkhögskolor att påbörja verksamhet under arbetsåret 1960/61, nämligen Löftadalens folkhögskola, Åsa station (Hallands läns landsting) och Skinnskattebergs folkhögskola (Västmanlands läns landsting).

Elevtillströmningen till folkhögskolorna har under lång tid varit mycket stor och många elever måste avvisas på grund av platsbrist. Den tidigare utvecklingen och de stora ungdomskullarna ger stöd för antagandet, att en ökning av antalet sökande till folkhögskolorna är att emotse under de närmaste åren. De statsbidragsberättigade folkhögskolorna har inte möjlighet att med tillfälliga arrangemang möta det växande behovet och såväl filialskolor som längre ämneskurser för arbetslös ungdom täcker endast en ringa del av det behov, som uppkommit genom ungdomskullarnas tillväxt. Även bortsett från denna mera tillfälliga efterfrågan på elevplatser, anser överste-

relsen med hänsyn till det starkt växande behovet av utbildning och fortbildning både allmänt och yrkesmässigt, att en viss utökning av antalet folkhögskolor är motiverad. Överstyrelsen föreslår därför statsbidrag till tre nya folkhögskolor.

Statsbidraget till lärarlöner och fortlöpande avgifter för de nya skolorna beräknas uppgå till 95 000 kronor per skola eller sammanlagt 285 000 kronor.

Driftbidraget till de föreslagna tre nya folkhögskolorna beräknas uppgå till vardera 31 000 kronor eller totalt 93 000 kronor.

Det torde i detta sammanhang böra anmälas, att *skolöverstyrelsen* föreslagit att följande nya anslag uppföres på riksstaten, nämligen dels 10 000 kronor till pedagogisk försöksverksamhet vid folkhögskolorna, dels ock 521 000 kronor till kvalificerad ungdomsledarutbildning vid nämnda skolor.

Statens ungdomsråd tillstyrker förslaget om kvalificerad ungdomsledarutbildning vid folkhögskolorna.

Departementschefen. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att medel för nästa budgetår beräknas till bidrag till tre nya folkhögskolor. Jag kan för egen del endast förorda, att anslaget höjes med belopp motsvarande lönebidrag av 95 000 kronor och driftbidrag av 31 000 kronor eller med tillhopa 126 000 kronor, avseende bidragskostnaderna för en ny folkhögskola.

Mot överstyrelsens beräkning av de automatiska utgiftsökningarna till 1 987 000 kronor har jag ingen erinran. I enlighet med vad jag nyss förordat, torde förevarande anslag således böra höjas med (1 987 000 + 126 000 =) 2 113 000 kronor till 18 808 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 18 808 000 kronor.

[165] **64. Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	37 500	41 621
1959/60	40 000	8 127
1960/61 (statsliggaren s. 778)	43 000	
1961/62 (förslag)	44 000	

Statsbidraget till arvoden åt skolläkare vid folkhögskolorna utgår jämlikt kungörelsen 1956: 354 med 4 kronor 50 öre per elev och år. Som villkor för att bidrag skall utgå gäller bland annat, att arvodet utgår med minst samma belopp. Statsbidraget utbetalas i efterskott för arbetsår.

Skolöverstyrelsen anför i anslagsäskandena för budgetåret 1961/62, att vid nu gällande statsbidragsgrunder och med nuvarande omfattning av skolläkarverksamheten vid folkhögskolorna ett anslag av 44 000 kronor

skulle vara erforderligt. Överstyrelsen föreslår sålunda en uppräkning av anslaget med 1 000 kronor.

Överstyrelsen förordar därjämte i enlighet med tidigare framfört förslag (se prop 1959: 1, VIII ht s. 530), att skolläkare skall vara anställd vid samtliga folkhögskolor samt att skolsköterskor skall anställas vid skolorna.

Departementschefen. Jag är icke beredd att förorda det av skolöverstyrelsen ånyo framlagda förslaget om ökade statliga åtaganden för den förebyggande hälsovården vid folkhögskolorna.

I övrigt har jag intet att erinra mot beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag. Anslaget torde således för nästa budgetår böra höjas med 1 000 kronor till 44 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 44 000 kronor.

Investeringsbidrag

[166] **65. Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	69 700 000	76 168 298
1959/60	82 600 000	85 240 726
1960/61 (statsliggaren s. 752)	75 700 000	
1961/62 (förslag)	84 000 000	

Det är av olika skäl lämpligt att i ett sammanhang behandla anslagsfrågorna rörande byggnadsarbeten såväl inom det allmänna skolväsendet som inom yrkesskolväsendet. Jag ämnar göra det under denna anslagsrubrik, men återkommer i det följande med särskild hemställan rörande anslagsbehovet för yrkesskolbyggnader.

1. *Det allmänna skolväsendet.*

Från anslaget till Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet avföres statsbidrag, som utgår enligt kungörelsen 1957: 318 om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. I denna kungörelse har i samband med av 1957 års riksdag beslutade ändrade grunder för beräkning av bidragsunderlaget vid bestämmandet av statsbidrag till skolbyggnader av olika slag (prop. 122, SU 104, Rskr 274) sammanförts tidigare i skilda kungörelser intagna bestämmelser angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet, till provisoriska skolbyggnader för folkskoleväsendet samt till byggnadsarbeten vid vissa högre skolor. I fråga om permanenta skollokaler skall dock enligt övergångsbestämmelserna i kungörelsen 1957: 318 de äldre statsbidragsbestämmelserna alltjämt tillämpas beträffande företag, för vilka ansökan om statsbidrag före den 1 mars 1957 inkommit till vederbörande statsmyndighet.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 44 800 000 kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Strävandena att rationalisera och förbilliga skolbyggnadsproduktionen synes ha lett till betydande besparingar i förhållande till tidigare byggnadskostnader. Sålunda har de beräknade kostnaderna för permanenta skolanläggningar, till vilka statsbidrag beviljades under budgetåret 1959/60, endast med 4 procent överstigit statsbidragsunderlaget, vilket i förhållande till läget 1956, då metoden med enhetspris per kvadratmeter nettogolvyta såsom beräkningsgrund för statsbidragsunderlaget infördes, skulle innebära en kostnadssänkning med 10 procent, om de verkliga kostnaderna visar sig svara mot de beräknade. Därtill kommer de ytterligare besparingar, som vinnes genom de utrymmesbesparande åtgärder, som överstyrelsens nya lokalprogram innebär.

Byggnadsbehovet för skolväsendet kommer emellertid under ett decennium framåt att vara så stort, att det trots alla besparingsåtgärder är ofrån-

komligt att höja det till byggnadsarbeten för det allmänna skolväsendet utgående anslaget.

Enligt en av överstyrelsen i juni 1960 företagen inventering av investeringsbehovet under budgetåren 1961/62—1970/71 beträffande statsbidragsberättigade byggnadsföretag inom det allmänna skolväsendet, som avses i kungörelsen 1957: 318, representerar investeringsbehoven en sammanlagd summa av 1 995 miljoner kronor, varav 1 385 miljoner kronor kommer på inventeringsperiodens förra hälft. Denna ojämnhet i medelsbehovet sammanhänger med att beräkningen grundar sig på ett genomförande av enhetsskolan enligt det tidsschema, som 1957 års riksdag uttalat sig för, och som går ut på att enhetsskolan efter en allmän övergång, som tar sin början läsåret 1962/63, skall vara helt genomförd i början av 1970-talet. Kostnaderna för de för undervisningen erforderliga lokalerna — särskilt de speciallokaler av olika slag, som krävs på högstadiet — kommer att till större delen belasta förra hälften av inventeringsperioden.

Enbart kostnaderna för redan projekterade byggnadsföretag avseende högstadiet av enhetsskolan i försökskommuner uppgår enligt en i april 1960 upprättad sammanställning till 214 miljoner kronor. Kan dessa lokaler icke komma till utförande enligt beräknad tidsplan, torde risk föreligga för att den redan igångsatta försöksverksamheten i vissa av dessa kommuner ej kan fullföljas på högstadiet. Ifrågavarande för försöksskolan nödvändiga byggnader jämte andra oundgängligen erforderliga byggnadsföretag, såsom nybyggnader i inflyttningsområden och vissa ersättningsbyggnader, representerar sålunda ett akut byggnadsbehov, som i första hand måste tillgodoses.

Detta är emellertid icke möjligt med anslagsramar av den storlek, som under senare år stått till buds. Om därtill de byggnader skall kunna anskaffas, som en utvidgning av försöksverksamheten och ett genomförande av enhetsskolan enligt det förordade tidsschemat förutsätter, är en avsevärd höjning av anslaget till skolbyggnader under de närmaste åren ofrånkomlig. Det torde få anses uteslutet, att enhetsskolan skall genomföras under betingelser, som omöjliggör en något så när tillfredsställande undervisning.

Permanenta skollokaler. Investeringsramarna har hittills avsett totalkostnader för bygge inklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering. Med hänsyn till svårigheterna att med denna metod göra beräkningarna så noggranna, att investeringsramar och anslag svarar mot varandra och då det av olika skäl vore angeläget, att överensstämmelsen dem emellan blir så god som möjligt, har departementschefen i årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln (s. 554) uttalat, att det torde böra övervägas, om icke investeringsramarna kunde beräknas på annat sätt än som för närvarande sker, exempelvis genom att bidragsunderlaget och icke den totala byggnadskostnaden lades till grund för beräkningen av rambeloppet.

Överstyrelsen delar helt departementschefens uppfattning, att investeringsramar, baserade på bidragsunderlag, skulle bättre än de på byggnadskostnader baserade ramarna tillgodose det av departementschefen angivna syftet, eftersom bidragsunderlaget för ett bygge utgör den direkta grundvalen för beräkning av statsbidraget. I överensstämmelse härmed är de ramberäkningar överstyrelsen i det följande framlägger helt grundade på bidragsunderlag (utan tillägg för kostnader för utvändiga ledningar och pla-

nering), vare sig bidrag skall utgå enligt enhetsprissystemet eller på grundval av beräknade kostnader. Beträffande särskilt byggen med statsbidrag enligt enhetsprissystemet vill överstyrelsen här nämna, att på grund av stegring av byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex nu räknats med ett — jämfört med fjolårets petita — från 1 000 kronor till 1 050 kronor höjt genomsnittsbelopp per kvadratmeter nettogolvyta.

För beräkning av den erforderliga investeringsramen för budgetåret 1961/62 synes det lämpligt att utgå från en tvåårsram, omfattande budgetåren 1960/61 och 1961/62. Denna tvåårsram bör enligt överstyrelsens mening inrymma, förutom byggen till vilka statsbidrag redan beviljats inom 1960/61 års ram, sådana byggen, för vilka statsbidragsansökning nu föreligger hos Kungl. Maj:t eller överstyrelsen eller enligt av länsskolnämnderna lämnade upplysningar väntas inkomma före den 1 juli 1961. Dessutom bör tvåårsramen lämna utrymme för arbeten, utgörande ett led i avvecklingen av de s. k. kvarvarande etapperna. Kostnaderna för dessa etapper kan uppskattas till sammanlagt 130 miljoner kronor, varav 40 miljoner kronor för de högre skolornas etappbyggen, uppkomna före statsbidragsområdets utvidgning till byggnadsföretag för sådana skolor.

Resultatet av ifrågavarande ramberäkning framgår av följande tablå.

	Miljoner kronor
Avgjorda statsbidragsansökningar inom 1960/61 års ram	25
Inneliggande ansökningar	145
Ansökningar som väntas inkomma före den 1 juli 1961	260[1]
Avveckling av kvarvarande etapper	70
Tvåårsram för 1960/62	500
Avgår 1960/61 års ram	120[2]
Erforderlig investeringsram för 1961/62	380

Överstyrelsen räknar med att anslaget för budgetåret 1961/62 huvudsakligen kommer att belastas av bidrag, som beviljats till byggen inom investeringsramarna för budgetåren 1959/62.

Beträffande frågan om relationen mellan investeringsram och utgående statsbidrag till byggen inom denna ram har överstyrelsen gjort en undersökning i fråga om förhållandena budgetåret 1959/60. Med investeringsramen för detta budgetår uttryckt i beräknade totalkostnader inklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering uppgick den genomsnittliga statsbidragsprocenten till omkring 35. Med en häremot svarande investeringsram, innefattande enbart bidragsunderlagen för ifrågavarande byggen, utgjorde bidragsprocenten omkring 38. Överstyrelsen förutsätter, att dessa relationstal kommer att äga sin giltighet även i fråga om investeringsramarna för budgetåren 1960/61 och 1961/62. Mot den för budgetåret 1960/61 till 130 miljoner kronor fastställda investeringsramen, avseende byggnadskostnader, skulle således svara en i bidragsunderlag uttryckt investeringsram om cirka 120 miljoner kronor. Bidragsprocenten kan då beträffande investeringsramarna för budgetåren 1960/61 och 1961/62, båda uttryckta i bidragsunderlag, beräknas till 38.

[1] Bidragsunderlagen för de byggen, för vilka enligt länsskolnämndernas uppgifter statsbidragsansökning kan väntas inkomma före den 1 juli 1961, uppgår sammanlagt till omkring 325 miljoner kronor. Med hänsyn till erfarenhetsmässigt inträffande förseningar i ett icke ringa antal fall har i tablån upptagits ett reducerat belopp.

[2] Den fastställda investeringsramen, avseende byggnadskostnader, utgör 130 miljoner kronor.

För de ytterligare statsbidrag, som kan komma att beviljas för utförda byggnadsföretag, räknar överstyrelsen för budgetåret 1961/62 med ett medelsbehov av 2 miljoner kronor.

Med hänsyn till det anförda och då de beviljade statsbidragen till byggen inom investeringsramen för budgetåret 1959/60 uppgick till omkring 79,5 miljoner kronor skulle — under antagande att hälften av statsbidraget utanordnas under det budgetår, då bidraget beviljats samt att återstående del utgår med en fjärdedel under ett vart av de två påföljande budgetåren — medelsbehovet för budgetåret 1961/62 beträffande permanenta skollokaler kunna beräknas till

$$\frac{79{,}5}{4} + \frac{38}{100}\left(\frac{120}{4} + \frac{380}{2}\right) + 2 =$$

i avrundat tal 105,5 miljoner kronor.

Provisoriska skollokaler. Under budgetåret 1959/60 har Kungl. Maj:t enligt kungörelsen 1957: 318 beviljat statsbidrag till provisoriska skolbyggnader (paviljonger) med sammanlagt omkring 9 miljoner kronor.

De beräknade kostnaderna för de paviljongbyggen, till vilka statsbidrag beviljades under budgetåret 1959/60, utgjorde omkring 20,5 miljoner kronor inklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering (omkring 19 miljoner kronor exklusive dylika utgifter). Med hänsyn till det i 1960 års statsverksproposition anförda beräknar överstyrelsen, att under budgetåret 1960/61 kommer efter beviljande av statsbidrag att igångsättas sådana byggen för en kostnad av 30 miljoner kronor inklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering. För budgetåret 1961/62 räknar överstyrelsen med en kostnadssumma av samma storlek, exklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering.

Överstyrelsen beräknar, att utgående statsbidrag till paviljongbyggen genomsnittligt motsvarar 50 procent av kostnaderna. Överstyrelsen räknar vidare med att hälften av statsbidraget utbetalas under det budgetår, då bidraget beviljats, och den andra hälften under det därpå följande budgetåret.

Enligt dessa beräkningsgrunder skulle medelsbehovet för budgetåret 1961/62 utgöra

$$\frac{50}{100}\left(\frac{30}{2} + \frac{30}{2}\right) = 15 \text{ miljoner kronor.}$$

Sammanlagda beloppet av de bidrag till anskaffande av permanenta och av provisoriska skollokaler, som enligt det förut nämnda kan beräknas belasta anslaget för budgetåret 1961/62, uppgår till (105,5 + 15 =) 120,5 miljoner kronor, vilket belopp sålunda skulle utgöra medelsbehovet för sagda budgetår.

2. *Yrkesskolväsendet.*

Bidraget till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor föreslås av *överstyrelsen för yrkesutbildning* uppräknat med 14 000 000 kronor till 54 000 000 kronor för nästa budgetår. Överstyrelsen anför härom följande.

För budgetåret 1960/61 har räknats med en investeringsram av 40 miljoner kronor för permanenta yrkesskolbyggnader och 10 miljoner kronor

för provisoriska yrkesskolbyggnader. Detta innebär jämfört med budgetåret 1959/60 en minskning med 28 miljoner kronor. Redan vid ingången av budgetåret 1960/61 föreligger statsbidragsbeslut eller statsbidragsansökningar beträffande byggnadsprojekt, som tillsammans avsevärt överstiger hela den för budgetåret medgivna investeringsvolymen. Planerade ytterligare yrkesskolbyggnader kommer att draga betydande investeringskostnader; det torde röra sig om enbart byggnadskostnader av minst 350 miljoner kronor. Beträffande cirka hälften av ifrågavarande byggnadsprojekt har planeringen fortskridit så långt, att framställningar om statsbidrag till deras förverkligande kan förväntas inkomma inom en nära framtid. Det är av central betydelse för yrkesutbildningsväsendets utveckling att investeringsramen för yrkesskolbyggnader avsevärt utökas under de närmaste åren.

Överstyrelsen anser sig vid sina anslagsberäkningar böra utgå från att statsbidrag budgetåret 1961/62 kan beviljas till *permanenta yrkesskolbyggnader* med en byggnadskostnad, inklusive inventarier och inredning, icke understigande 85 miljoner kronor. Statsbidragsandelen kan med hänsyn till att det i viss omfattning rör sig om centrala yrkesskolor beräknas till 45 procent. För byggnadskostnader kan från här angivna utgångspunkter medelsbehovet 1961/62 beräknas till 31,5 miljoner kronor.

Överstyrelsen har allt mera sökt animera skolornas huvudmän att tillgodose aktuella lokalbehov genom uppförande av *provisoriska lokaler*. Budgetåret 1960/61 kan på grundval av den beräknade investeringsramen statsbidrag beräknas komma att utgå med omkring 6 miljoner kronor. Överstyrelsen anser, att man för budgetåret 1961/62 bör räkna med en investeringsram för provisoriska lokaler av 15 miljoner kronor, vilket skulle medföra, att statsbidrag med nuvarande regler kommer att utgå med omkring 9 miljoner kronor. Om man räknar med att hälften av statsbidraget utbetalas under det budgetår, då bidraget beviljas, och den andra hälften under följande budgetår, skulle medelsbehovet för budgetåret 1961/62 bli 7,5 miljoner kronor.

Anskaffningen av *första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel* förskjutes något framåt i tiden i förhållande till byggnadsbidragen. Överstyrelsen räknar med att medelsbehovet för budgetåret 1961/62 kommer att uppgå till 15 miljoner kronor.

Sammanfattningsvis beräknar överstyrelsen medelsbehovet för 1961/62 till (31,5 + 7,5 + 15 =) 54 miljoner kronor.

I detta sammanhang torde även få anmälas två framställningar om statsbidrag till byggnadsarbeten vid enskilda yrkesskolor, för vilka frågan om bidrag är beroende av riksdagens beslut i varje särskilt fall.

Direktionen för stiftelsen Sunnerdahls praktiska ungdomsskolor på landet har, sedan viss del av skolanläggningen våren 1960 nedbrunnit, i framställning den 31 augusti 1960 hemställt om statsbidrag för uppförande av lokaler vid skolan.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Den ifrågavarande skolan, som är tillkommen genom donationsmedel, startade sin verksamhet år 1911 och är en internatskola. Huvudman är en stiftelse, vars direktion utses av Kungl. Maj:t och Stockholms stadsfullmäk-

tige. Skolans ändamål är att åt ungdom, i första hand från Stockholms stad och län, bereda tillfälle att i trivsam, lantlig miljö erhålla praktisk och teoretisk yrkesutbildning samt undervisning i allmänbildande ämnen. Skolan är belägen vid Mälaren på Säbyholms gård, som ägs och drivs av stiftelsen. Vid skolan har anordnats följande heltidskurser, nämligen en verkstadsskola för möbelsnickare, en verkstadsskola för metallarbetare, en ettårig och en tvåårig husmodersskola samt en yrkeskurs för utbildning av barnsköterskor. Vidare anordnas en tvåårig och en ettårig jordbrukskurs. Totala antalet elever uppgår till cirka 130. Skolan står — utom vad beträffar sistnämnda kurser — under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning och åtnjuter statsbidrag såsom enskild yrkesskola, tillhörande grupp A.

Natten till den 4 maj 1960 nedbrann skolans verkstadsbyggnad jämte tillhörande förrådsbyggnader. Verkstadsbyggnaden innehöll lokaler för verkstadsskolorna för möbelsnickare och metallarbetare, tvättinrättning för skolans tvätt samt för tvättundervisningen i husmodersskolorna och barnsköterskekursen, bastu och personalbad samt vissa personalbostäder. För att verksamheten vid skolan skulle kunna fortgå utan avbrott anskaffades så gott som omedelbart provisoriska lokaler, vilka emellertid är av sådan beskaffenhet, att undervisningen icke kan bedrivas där under den kallare årstiden. På grund härav har direktionen varit nödsakad att vidtaga omedelbara åtgärder för att få de brunna lokalerna återuppbyggda. Efter ett mycket forcerat utrednings- och förberedelsearbete kunde byggnationen påbörjas redan den 1 augusti 1960, sedan samråd ägt rum mellan direktionen och, bland andra, överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen. Härvid beslutades även att den tidigare verkstadsskolan för möbelsnickare skulle ersättas av en verkstadsskola för verkstadssnickare och den tidigare verkstadsskolan för metallarbetare av en verkstadsskola för bil- och traktormekaniker. Byggnadsarbetet beräknas vara avslutat omkring den 1 december 1960.

Enligt till framställningen fogade ritningar skall uppföras en enplans paviljongbyggnad med till en mindre del utgrävt källarplan. Byggnaden skall inrymma verkstadslokaler jämte biutrymmen för verkstadsskolorna för verkstadssnickare och bil- och traktormekaniker, en teorisal, tvättstugeavdelning m. m. Byggnadskostnaden anges till 815 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i detta ärende anfört följande.

Den totala byggnadskostnaden anges, som förut nämnts, till 815 000 kronor. Brandförsäkring har utgått med 335 000 kronor. Efter avdrag med nyss angivna belopp utgör den återstående byggnadskostnaden (815 000 — 335 000 =) 480 000 kronor. Kostnaden för anskaffning av inventarier och inredning anges till 32 875 kronor. I runt tal rör det sig således om kostnader, som icke täckes av erhållen försäkring, på 510 000 kronor. Härtill kommer så kostnaden för stadigvarande undervisningsmateriel.

Av handlingarna inhämtas, att stiftelsens tillgångar den 30 juni 1959 omfattade Säbyholms gård med ett taxeringsvärde av 897 900 kronor, reversfordringar om 473 500 kronor, obligationer och förlagsbevis till ett bokfört värde av 462 485 kronor, aktier till ett bokfört värde av 903 155 kronor, en fastighet, Gruvan nr 4, med ett taxeringsvärde av 1 200 000 kronor samt en fastighet, Röda Rosen nr 1, med ett taxeringsvärde av 970 000 kronor.

Bidrag till driftskostnaderna för skolan åtnjuter stiftelsen — förutom av statsmedel — också från Stockholms stad och Stockholms läns landsting.

Sunnerdahls praktiska ungdomsskolor har i snart femtio år spelat en betydelsefull roll för yrkesutbildningen inom Stockholms län och stad. För att verksamheten skall kunna bedrivas är det av betydelse att de kapitaltillgångar, som ger avkastning, lämnas i görligaste mån intakta. För finansiering av nu ifrågavarande byggnad torde, om statsbidrag ej erhålles, enligt vad sökanden framhåller, avyttring av dylika tillgångar få tillgripas. Överstyrelsen anser det med hänsyn till vad sålunda anförts synnerligen angeläget, att statsbidrag till byggnadskostnaderna utgår.

Den byggnad, som är under uppförande, är av samma slag som i andra fall betecknats inrymma provisoriska skollokaler. Statsbidrag torde därför böra beräknas efter i huvudsak de grunder, som eljest gäller för provisoriska skollokaler. Nettogolvytan av de lokaler, för vilka statsbidrag därvid bör beräknas, uppgår till 1 262 kvadratmeter, och statsbidrag skulle sålunda efter för kommunala yrkesskolor gällande grunder utgå med (1 262 × 325 =) 410 150 kronor. Överstyrelsen tillstyrker, att statsbidrag utgår med avrundat 410 000 kronor.

Föreningen praktiska hushållsskolan i Lund med Lunds hemsysterskola har i en den 13 juni 1959 gjord och sedermera kompletterad framställning hemställt om statsbidrag till kostnaderna för vissa ombyggnadsarbeten i skolans nuvarande lokaler. Av handlingarna i ärendet samt i övrigt tillgängliga uppgifter framgår bland annat följande.

Föreningen är huvudman för praktiska hushållsskolan i Lund, som tillkom år 1884 för att utbilda kvinnlig ungdom till duglig hemhjälp. Skolan flyttade in i sina nuvarande lokaler år 1904, då fastigheten nr 19 i kvarteret Thomander inköptes för 26 000 kronor. År 1936 överläts fastigheten för 70 000 kronor till ett av föreningen ägt nystartat aktiebolag, Praktiska hushållsskolans i Lund Byggnadsaktiebolag med ett aktiekapital av 11 000 kronor. År 1959 uppgick taxeringsvärdet för fastigheten till 159 000 kronor.

Vid skolan anordnas nu huslig utbildning vid en husmodersskola samt utbildning av hemvårdarinnor. Antalet elever, som samtidigt erhåller undervisning, uppgår till cirka 65. Antalet inträdessökande överstiger väsentligt tillgången på elevplatser, och sökanden framhåller, att det vore önskvärt att kunna mottaga flera elever. Skolan åtnjuter statsbidrag till årliga kostnader såsom enskild yrkesskola, tillhörande grupp A.

Sökanden framhåller särskilt, att ombyggnad av skollokalerna är nödvändig, om skolan skall kunna bedriva sin verksamhet enligt tidens krav.

Byggnadskostnaderna anges enligt en den 6 april 1960 upprättad kostnadsberäkning till 130 000 kronor. Kostnaden för anskaffning av inventarier och inredning för undervisningslokaler beräknar sökanden till 12 700 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning anför i ärendet följande.

Praktiska hushållsskolan i Lund bedriver för närvarande sin verksamhet i trånga och otidsenliga lokaler. Det är enligt överstyrelsens mening angeläget att skolan får bättre undervisningslokaler än de nuvarande. Ett realiserande av det föreliggande förslaget skulle medföra väsentliga förbättringar.

Beräknade byggnadskostnader samt kostnader för erforderlig anskaffning av inventarier och inredning till undervisningslokaler uppgår till totalt (130 000 + 12 700 =) 142 700 kronor.

Sökanden framhåller, att skolan icke har några medel till den påtänkta och absolut nödvändiga ombyggnaden. Skolan driver ett litet bageri för att finansiera de utgifter, som anslag och elevavgifter icke täcker. Bageriet anlitar uteslutande betald arbetskraft med undantag för kortare perioder, då hemsystereleverna får deltaga i bakning i undervisningssyfte. Skolans fastighet är för närvarande intecknad med 60 000 kronor. Banklån torde kunna erhållas med 40 000 kronor mot säkerhet av inteckning å samma belopp i fastigheten. Utsikter torde också föreligga att för byggnadsföretagets utförande upplåna medel — intill 44 500 kronor har nämnts — hos Lunds stad.

Enligt en ingiven översikt över elevernas geografiska fördelning under 10-årsperioden 1950—1959 har av hela elevantalet, 912, 94 kommit från Lunds stad, medan 455 kommit från andra kommuner inom Malmöhus län och 358 från landet i övrigt. Överstyrelsen anser det skäligt, att skolans omfattande rekryteringsområde beaktas vid statsbidragets utmätande och att detta därför utgår med femtio procent av det beräknade bidragsunderlaget.

Överstyrelsen får sålunda tillstyrka, att statsbidrag utgår med femtio procent av 142 700 kronor eller med 71 350 kronor.

Departementschefen. Som framgår av de båda överstyrelsernas äskanden föreligger ett mycket betydande, omedelbart behov av investeringar för skolbyggnader på såväl det allmänna skolväsendets som yrkesskolväsendets område. I första hand föranledes investeringsbehovet av att enhetsskolans högstadium införes i allt flera kommuner. De möjligheter vi har att tillgodose behovet av lokaler för högstadierna blir avgörande för möjligheterna att framgångsrikt förverkliga den skolreform, vars allmänna genomförande enligt statsmakternas beslut skall ta sin början under budgetåret 1962/63. Jag bedömer det därför vara av största vikt, att ansträngningarna intensifieras i syfte att lösa skolornas lokalfrågor på sådant sätt, att tidsschemat för enhetsskolans successiva genomförande inte behöver rubbas. Även yrkesskolväsendets fortsatta utbyggnad är avhängig av möjligheterna att anskaffa lokaler i ökad utsträckning.

Skolbyggnadsbehovet ställer stora krav på samhällets resurser och på de statliga och kommunala organ, som skall medverka till byggnadsfrågornas lösning. I alla sammanhang måste ju beaktas, att samhällsresurserna är begränsade i förhållande till de samlade behov, som föreligger på många olika områden. En sträng hushållning är nödvändig och alla möjligheter måste med hänsyn härtill tillvaratagas i syfte att nedbringa byggnadskostnaderna. Detta kan ske genom insatser i flera olika sammanhang. Jag vill, när det gäller skolbyggnadsverksamheten, särskilt betona vikten av att skolornas lokalisering mycket noga överväges med hänsyn till befolkningsutvecklingen. Fortsatta ansträngningar fordras också för att genom goda planlösningar och förbilligat byggnadssätt begränsa kostnaderna för varje enskilt byggnadsföretag och därigenom möjliggöra ett utökat byggande inom de ramar, som under nuvarande konjunkturförhållanden kan medges.

Beträffande avvägningen av investeringsramarna för nästa budgetår har det visserligen inte visat sig möjligt att bereda utrymme för hela det skolbyggande, som föreslagits av de båda överstyrelserna, men jag har likväl funnit det möjligt att förorda icke oväsentliga ökningar av investeringsramarna för såväl allmänna skolbyggnader som yrkesskolbyggnader. Med hänsyn till nödvändigheten att på allt sätt ta till vara tillgängliga resurser föreslår jag, att en väsentlig del av den möjliga ökningen beräknas för provisoriska skollokaler.

Vad först beträffar det allmänna skolväsendet anser jag, att statsbidrag bör få beviljas motsvarande en investeringsram av 175 000 000 kronor för permanenta och 50 000 000 kronor för provisoriska anläggningar. För byggnadsföretag inom yrkesskolväsendet räknar jag med att statsbidrag sammanlagt skall få beviljas motsvarande en ram av 50 000 000 kronor för permanenta och 20 000 000 kronor för provisoriska skolbyggnader. Liksom hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t, att inom den här avsedda totala investeringsramen göra av omständigheterna påkallade jämkningar i fördelningen såväl mellan de förevarande båda investeringsområdena som mellan permanenta och provisoriska anläggningar. Under anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor beräknar jag ett belopp av 15 000 000 kronor till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel.

Vid bestämmande av de angivna ramarna har jag utgått ifrån de totala byggnadskostnaderna. Jag har således för närvarande inte ansett mig böra förorda övergång till en beräkning av investeringsramarna på grundval av bidragsunderlaget.

De av mig förordade investeringsramarna föranleder för budgetåret 1961/62 en ökning med 8 300 000 kronor beträffande anslaget till Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet och med 7 700 000 kronor beträffande anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor.

De angivna båda anslagen bör således för budgetåret 1961/62 uppföras med (75 700 000 + 8 300 000 =) 84 000 000 kronor respektive med (40 000 000 + 7 700 000 =) 47 700 000 kronor.

Som förut redovisats har överstyrelsen för yrkesutbildning till Kungl. Maj:t inkommit med två ansökningar om statsbidrag till byggnadsarbeten vid två enskilda yrkesskolor, nämligen Sunnerdahls praktiska ungdomsskola och praktiska hushållsskolan i Lund. Jämlikt beslut av 1957 års riksdag skall i dylika fall frågan om statsbidrag till byggnadsarbeten underställas riksdagens prövning. Jag finner för egen del båda de här avsedda byggnadsföretagen vara av hög angelägenhetsgrad och tillstyrker, att statsbidrag får utgå. Då jag emellertid inte är beredd att nu ta slutlig ställning till bidragsbeloppens storlek för byggnadsföretagen förordar jag, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att efter ytterligare prövning av

ärendet ur anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor bevilja byggnadsbidrag med belopp, som befinnes vara skäliga.

I detta sammanhang torde jag få beröra vissa frågor om skolbyggnadsverksamheten som ett led i beredskapsplaneringen mot arbetslöshet. Jag vill då först erinra om att Kungl. Maj:t vid olika tillfällen såsom beredskapsåtgärder för att trygga full sysselsättning inom byggnadsfacket ställt extra investeringsramar till förfogande för skolbyggnadsverksamheten (se bland annat prop. 1959: 82, s. 16 ff.). Det är angeläget att man även i fortsättningen vid uppkommande behov kan använda skolbyggnadsföretag som sysselsättningsobjekt. Under hösten 1960 har därför inom ecklesiastik- och socialdepartementet överläggningar ägt rum med de centrala skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna samt företrädare för kommunförbunden i syfte att klarlägga förutsättningarna härför.

Det har vid dessa överläggningar framhållits, att skolbyggnadsföretagen inte alltid är så långt drivna i planeringshänseende som önskvärt vore från beredskapssynpunkt. En anledning härtill torde vara, att kommunerna i regel inte fullföljer detaljplaneringen av ett skolbygge genom att färdigställa detaljritningar och övriga för utlysande av entreprenad erforderliga handlingar, förrän statsbidragsbeslut meddelats. Ett tidsintervall på åtta à tio månader mellan statsbidragsbeslut och igångsättande är därför vanligt. Anledningen till detta handlingssätt från kommunernas sida torde vara, att de vill undvika risken att behöva omarbeta i förväg färdigställda ritningar m. m. på grund av att de ursprungliga byggnadsplanerna måste ändras.

I avsikt att få en förkortning av nyssnämnda intervall till stånd har Kungl. Maj:t bemyndigat skolöverstyrelsen att utfärda vissa tillämpningsföreskrifter till gällande kungörelse om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. Avsikten därmed är att man genom att stimulera kommunerna att beträffande angelägna skolbyggnadsföretag fullfölja sitt planeringsarbete, redan innan statsbidragsbeslut meddelats, skall kunna få fram en beredskapsreserv av skolbyggen av ganska betydande omfattning. De företag, som inrymmes inom denna reserv, skall naturligtvis inte därigenom komma i sämre ställning i vad gäller tilldelning av statsbidrag i ordinär ordning men de kommer — om reserven tages i anspråk — att kunna få statsbidrag tidigare än vad annars skulle bli fallet.

För kommunerna bör denna möjlighet att komma med inom en eventuell extra investeringsram således vara en särskild anledning att påskynda planeringsarbetet. Det har emellertid ansetts nödvändigt att, inom ramen av gällande statsbidragssystem, dessutom öppna en möjlighet för dem att erhålla ersättning för de merkostnader, som kan uppkomma därigenom att deras av vederbörande statsmyndigheters önskemål föranledda detaljplanering blir inaktuell med påföljd att nya detaljritningar m. m. måste ut-

arbetas. Givetvis har det därvid förutsatts, att orsakssammanhanget mellan forceringen av detaljplaneringen och de uppkomna merkostnaderna skall vara fullt klart och att det skall röra sig om kostnader av någon betydelse.

I regel torde ersättningen för de merkostnader, varom jag här talat, kunna inrymmas inom det bidrag, som må utgå enligt gällande bidragskungörelse. Bidragssystemet är nämligen så utformat, att bidragets storlek bestämmes med hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft. Som mått på denna användes i första hand det genomsnittliga antalet skattekronor per invånare beräknat på visst sätt. För olika skatteunderlag gäller olika, i procent av bidragsunderlaget angivna latituder, inom vilka bidraget skall ligga. Om exempelvis antalet skattekronor överstiger 17, skall bidraget ligga mellan 45 och 35 procent av bidragsunderlaget. Inom latituderna har man att taga hänsyn till olika i kungörelsen exemplifierade omständigheter. Till dylika omständigheter torde böra räknas nu ifrågavarande extra detaljplaneringskostnader, vilka i princip bör ersättas inom ramen för bidragstilldelningen.

Som redan torde ha framgått räknar jag med att det endast i undantagsfall blir fråga om ersättning för extra planeringskostnader, eftersom forceringen av detaljeplaneringen endast skall ifrågakomma beträffande angelägna byggnadsföretag. När det gäller utmätandet av merkostnadsersättningen torde i regel någon svårighet ej uppstå att hålla statsbidraget inom den i varje särskilt fall gällande latituden. Emellertid bör Kungl. Maj:t äga rätt att, om så i undantagsfall skulle erfordras av nu avsedd anledning, något jämka den eljest gällande latituden. Tänkbart är också att det någon enstaka gång kan inträffa att ett byggnadsföretag, som på angivet sätt detaljplanerats, därefter mister sin aktualitet med påföljd att något ordinärt statsbidragsbeslut ej meddelas. Om i ett dylikt fall förutsättningar för merkostnadsersättning enligt de angivna grunderna skulle föreligga, torde dylik ersättning få utgå utan hinder av att byggnadsföretaget ej kommer till utförande.

Jag har här närmast uppehållit mig vid det allmänna skolväsendets byggnadsföretag men förutsätter, att motsvarande skall få gälla även yrkesskolbyggen och, om så befinnes önskvärt, även andra byggnadsföretag inom skolväsendet.

Jag erinrar i anslutning till det nu anförda om att 1945 års riksdag (prop. 1: VIII s. 386, SU 8 s. 31, Rskr 8) bemyndigat Kungl. Maj:t att, där i särskilda fall omständigheterna det föranleda, besluta om statsbidrag till kommunal skola utan hinder av att någon mindre avvikelse från de av riksdagen beträffande statsbidraget fastställda grunderna och villkoren ägt rum (jfr även prop. 1955: 120 s. 91).

Kostnaderna för ifrågavarande ersättningar låter sig icke närmare uppskattas. Man torde emellertid kunna utgå ifrån att antalet ersättnings-

ärenden blir litet och att ifrågakommande ersättningsbelopp inte blir så stora att hänsyn därtill behöver tagas vid anslagsberäkningen.

Med hänsyn till det angelägna i att riksdagen hålles underrättad om de olika åtgärder som från Kungl. Maj:ts sida vidtages i syfte att hålla en hög sysselsättningsberedskap, torde nu redovisade förhållanden böra bringas till riksdagens kännedom.

I det följande gör jag under en särskild punkt hemställan beträffande anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor. Med avseende på anslaget till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet får jag under åberopande av vad som förut anförts hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 84 000 000 kronor.

[167] **66. Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 000 000	2 400 550
1959/60	4 000 000	1 825 496
1960/61 (statsliggaren s. 752)	2 000 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

Statsbidrag till kostnaderna för uppförande av elevhem utgår enligt två olika kungörelser, nämligen kungörelsen 1936: 202 angående statsbidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning samt kungörelsen 1945: 594 angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem.

Statsbidrag utgår enligt den förra författningen till kommuner för uppförande av elevhem åt folkskolans elever och enligt den senare till kommun eller annan huvudman för uppförande av elevhem för elever i praktiskt taget alla övriga skolformer. De båda kungörelserna överensstämmer i allt väsentligt. Kungl. Maj:t bestämmer i båda fallen bidragsbeloppens storlek. Gäller det elevhem för folkskolan, bestämmes dock bidraget enligt kungörelsens lydelse från fall till fall. Bidraget till andra elevhem utgår med 75 procent av verkliga kostnaderna med möjlighet för Kungl. Maj:t att, om särskilda skäl föreligger, höja bidraget till 90 procent av dessa kostnader. Handläggningen av bidragsärendena är också något olika.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 700 000 kronor.

Av överstyrelsens framställning framgår bland annat följande.

Elevhem planeras för elever vid de högre skolorna i Borlänge, Linköping och Mora samt för elever vid det obligatoriska skolväsendet (högstadiet)

i Söderköping och Vittangi. Stiftelsen Mariannelundsskolan planerar elevhem för 90 elever. I flera fall har man för avsikt att bygga om befintliga elevhem varigenom högstadieelever skall kunna mottagas. Elevhemmet för barn på låg- och mellanstadiet i Jokkmokk är i behov av grundlig ombyggnad.

En av skolöverstyrelsen tillsatt kommitté för utredning av vissa skolsociala frågor rörande elever vid gymnasiala läroanstalter har i sin i februari 1960 till skolöverstyrelsen överlämnade utredning framhållit, att åtgärder snarast måste vidtagas för att öka inackorderingsmöjligheterna på skolorten för studiebegåvad landsbygdsungdom. Kommittén har efter i utredningen redovisad beräkning kommit fram till att elevhemsorganisationen måste utbyggas i snabbare takt än hittills skett, med hänsyn till att övriga inackorderingsmöjligheter är knappa och därtill ofta otillfredsställande.

Med hänsyn till det anförda föreslås, att Kungl. Maj:t för budgetåret 1961/62 bemyndigas bevilja statsbidrag med 5 500 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till för närvarande kända aktuella byggnadsplaner finner jag inte skäl att räkna med behov av en större ram för summan av beviljade bidrag än den som fastställts för innevarande budgetår, eller 4 000 000 kronor. Med denna bidragsram och med beaktande av föreliggande reservationsmedelsbehållning synes anslaget för nästa budgetår kunna nedräknas till 1 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må budgetåret 1961/62 bevilja statsbidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet med ett sammanlagt belopp av högst 4 000 000 kronor;

b) till *Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[168] **67. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 000 000	3 033 540
1959/60	3 000 000	2 951 781
1960/61 (statsliggaren s. 767)	3 000 000	
1961/62 (förslag)	3 000 000	

Anslaget, som innevarande budgetår är rubricerat Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten har här upptagits med ändrad rubrik på grund av ändrad disposition av huvudtiteln.

Enligt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet skulle motsvarande bestämmelser i den äldre kungörelsen i ämnet, 1936: 45, alltjämt i huvudsak äga tillämpning beträffande byggnadsarbeten, till vilka Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag före den 1

januari 1946. Dock tillskapades vissa övergångsbestämmelser, möjliggörande omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av vissa genom kungörelsen 1945: 882 fastställda grunder. Den nya kungörelsen 1957: 318 om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet innebar icke någon förändring med avseende å de statsbidrag, som utgick enligt dessa äldre bestämmelser. De bidrag till byggnadsarbeten, som sålunda alltjämt utgår enligt bestämmelserna i 1936 års kungörelse, avföres från här ifrågavarande anslag.

Skolöverstyrelsen räknar icke med någon nämnvärd ändring i medelsbehovet och föreslår oförändrat anslagsbelopp.

Departementschefen. Detta anslag bör uppföras med 3 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

[169] **68. Byggnadsbidrag till vissa äldre undervisningslokaler för folkskoleväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	300 000	211 441
1959/60	250 000	192 465
1960/61 (statsliggaren s. 768)	175 000	
1961/62 (förslag)	125 000	

Anslaget som innevarande budgetår är rubricerat Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler har här erhållit ändrad rubrik med hänsyn till omdisponeringen av huvudtiteln.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 50 000 kronor.

Departementschefen. Då bidragen till de lokaler om vilka här är fråga successivt bortfaller, blir följden en automatisk minskning av anslagsbehovet. Jag finner i likhet med överstyrelsen, att anslaget kan sänkas med 50 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsbidrag till vissa äldre undervisningslokaler för folkskoleväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

[170] **69. Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 500 000	3 733 150
1959/60	4 000 000	3 832 374
1960/61 (statsliggaren s. 768)	3 000 000	
1961/62 (förslag)	2 200 000	

Med hänsyn till omläggningen av statsbidragssystemet beträffande lärarbostadsbyggena har anslaget till Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder här upptagits med ändrad benämning.

I samband med avveckling av tjänstebostadssystemet för folkskolans lärare har kungörelsen 1946: 887 angående statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare ersatts av kungörelsen 1960: 387 om statsbidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet, vilken sistnämnda kungörelse trädde i kraft den 1 juli 1960. Enligt meddelade övergångsbestämmelser skall emellertid, om Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag till tjänstebostad före ikraftträdandet av kungörelsen 1960: 387 eller ansökan om dylikt bidrag inkommit till vederbörande myndighet före den 1 mars 1960, äldre bestämmelser alltjämt äga tillämpning.

Enligt kungörelsen 1960: 387 är statsbidraget till anskaffande av lärarbostad begränsat till landskommunerna. Bidrag utgår till sådan kommun i huvudsak endast för bostad vid skola, som inte är belägen å tätort med minst 200 invånare. Bidragsbeloppet utgör 18 000 kronor för varje lärarbostad, dock med tillägg av ytterligare 4 000 kronor för lärarbostad i de fyra nordligaste länen.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget sänkes med 800 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller, att tillkomsten av det nya statsbidragssystemet icke kan beräknas få någon nämnvärd inverkan på medelsbehovet för budgetåret 1961/62. Till följd av eftersläpning i fråga om utbetalningen av beviljade bidrag torde nämligen anslaget för sagda budgetår huvudsakligen komma att belastas av de bidrag, som beviljades under budgetåret 1959/60. Överstyrelsen beräknar medelsbehovet för budgetåret 1961/62 till 2 200 000 kronor.

Departementschefen. De nya bestämmelserna om statsbidrag till lärarbostäder medför att behovet av anslagsmedel kommer att bli avsevärt mindre än tidigare, men de torde inte till fullo återverka på anslagsbehovet för budgetåret 1961/62. Jag anser, att anslaget i enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar kan minskas med 800 000 kronor till 2 200 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[171] **70. Övergångsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	160 000	154 860
1959/60	160 000	140 923
1960/61 (statsliggaren s. 768)	140 000	
1961/62 (förslag)	120 000	

Anslaget, som innevarande budgetår är rubricerat Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder, uppföres här på grund av huvudtitelns omdisponering under ändrad rubrik.

Enligt övergångsbestämmelse i kungörelsen 1960: 387, som ersatt kungörelsen 1946: 887, skall vad i 3 avd. 17—22 §§ sistnämnda kungörelse är stadgat om övergångsbidrag alltjämt äga tillämpning.

Förevarande bidrag utgår till skoldistrikt, som under de tjugo åren 1927—1947 verkställt nybyggnad av tjänstebostad eller nedlagt mera avsevärda kostnader på om- eller tillbyggnad av tjänstebostad. Bidraget utgår med visst belopp för varje av byggnadsåtgärderna berörd tjänstebostad, dock endast övergångsvis intill dess 20 år förflutit från det att ifrågavarande byggnadsåtgärder vidtagits.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 20 000 kronor.

Departementschefen. Förevarande anslag torde lämpligen böra uppföras med 120 000 kronor för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Övergångsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[172] **71. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	12 000 000	22 062 156
1959/60	33 000 000	26 578 359
1960/61 (statsliggaren s. 814)	40 000 000	
1961/62 (förslag)	47 700 000	

Från detta anslag utgår bidrag till kommuner och landstingskommuner till kostnaderna för dels anskaffande av lokaler för yrkesskolväsendet, dels anskaffande av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till yrkesskolor, dels ock anskaffande av lokaler för elevhem samt inventarier och inredning till dylika lokaler. Bestämmelser om dessa statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1957: 480 (ändrad 1958: 361, 1959: 376 och 1960: 303) om statsbidrag till yrkesskolor.

Såsom närmare redovisats under punkten 166, föreslår *överstyrelsen för yrkesutbildning* att anslaget för nästa budgetår höjes med 14 000 000 kronor till 54 000 000 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående under punkten 166 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att statsbidrag för byggnadsarbeten må utgå till stiftelsen Sunnerdahls praktiska ungdomsskolor och föreningen praktiska hushållsskolan i Lund;

b) till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 47 700 000 kronor.

[173] **72. Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 500 000	—
1959/60	2 500 000	510 750
1960/61 (statsliggaren s. 777)	2 500 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

Förestående reservationsanslag är under innevarande budgetår uppfört under rubriken Folkhögskolor: Byggnadsbidrag. Den här använda ändrade benämningen har föranletts av omläggningen av anslagens uppställning under åttonde huvudtiteln.

Enligt kungörelsen 1958: 480 kan statsbidragsberättigad folkhögskola erhålla bidrag till kostnaderna för anskaffande av *permanenta* skollokaler och bostäder åt lärare och elever genom ny-, till- eller ombyggnad eller genom förvärv och iordningställande av befintlig byggnad. Statsbidraget till permanenta lokaler utgår med högst 75 procent av ett bidragsunderlag, vilket beräknas på olika sätt beroende på lokalernas karaktär. Till kostnaderna för uppförande av *provisoriska* lokaler kan statsbidrag utgå med 325 kronor per kvadratmeter nettogolvyta.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 500 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller, att de hittills anvisade medlen torde komma att till fullo fördelas under innevarande budgetår. Med utgångspunkt från de till överstyrelsen inlämnade byggnadsärendena kan det återstående aktuella statsbidragsbehovet beräknas uppgå till omkring 12 500 000 kronor. Överstyrelsen har vid denna beräkning inte ansett sig kunna uppskatta omfattningen av det behov utöver nyssnämnda belopp, som under tiden fram till budgetåret 1961/62 sannolikt kommer att anmälas till överstyrelsen. Enligt överstyrelsens mening har de hittills anmälda byggnadsarbetena en synnerligen hög angelägenhetsgrad.

Det sammanlagda byggnadsbehovet, uttryckt i beräknade totalkostnader, bedömer skolöverstyrelsen för närvarande uppgå till minst 56 000 000 kronor.

Departementschefen. Den medelsbehållning, som torde komma att finnas på det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget, bör tillgodoföras det omrubricerade anslaget.

Jag kan inte tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om ökad medelstilldelning. Anslaget torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

E. Högre utbildning och forskning

Centrala myndigheter m. m.

[174] 1. Universitetskanslersämbetet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	419 000	397 503
1960/61 (statsliggaren s. 525)	488 000	
1961/62 (förslag)	591 000	

Universitetskanslern hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 102 500 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar, av följande förslag.

1. Byrådirektör i Ao 26 i stället för Ag 26.
2. Höjning av anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal med 50 000 kronor till 145 000 kronor.

Det under punkten 2 redovisade förslaget motiveras med att behovet av experter och tillfällig personal ständigt ökar.

Departementschefen. En förstärkning av den centrala universitetsförvaltningens resurser synes mig i nuvarande läge starkt påkallad. Jag vill här endast erinra om det omfattande och betydelsefulla organisationsplanearbetet för examensämnen inom de filosofiska fakulteterna och därmed sammanhängande frågor. I enlighet med universitetskanslerns förslag bör därför anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig arbetskraft höjas med 50 000 kronor. I överensstämmelse med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 bör under en särskild arvodespost anvisas 600 kronor till arvode åt en organisationsföredragande. I övrigt ifrågasätter jag beträffande detta anslag inga andra ändringar än sådana, som är av automatisk natur.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 591 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 103 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvode till universitetskanslern	54 888
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	600
3. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	158 000
4. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., *förslagsvis*	145 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	137 500
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	88 012
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 000
Summa kronor	591 000

b) till *Universitetskanslersämbetet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 591 000 kronor.

[175] **2. Universitetskanslersämbetet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	44 000	38 209
1960/61 (statsliggaren s. 526)	58 000	
1961/62 (förslag)	58 000	

I enlighet med en av universitetskanslern gjord framställning torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 58 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

[176] **3. Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	23 961
1960/61 (statsliggaren s. 628)	50 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Universitetskanslern hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Anslag för förevarande ändamål är innevarande budgetår uppfört under rubriken Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser. Jag föreslår, att medel för ändamålet från

och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Med beaktande av den behållning, som kan väntas föreligga vid utgången av innevarande budgetår, förordar jag att medelsanvisningen nästa budgetår begränsas till 30 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[177] 4. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	86 100	88 612
1960/61 (statsliggaren s. 637)	115 300	
1961/62 (förslag)	135 000	

Överstyrelsen hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 20 900 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar, av följande förslag.

1. Förändring av tjänsten som kontorist i Ae 9 till tjänst som kansliskrivare i Ae 10.
2. Ökad medelsanvisning till extra arbetshjälp och vikariatsersättningar m. m. (kostnad 8 400 kronor).
3. Ökad medelsanvisning till ersättningar åt sakkunniga (kostnad 1 000 kronor).

Till stöd för de under *punkterna 2 och 3* redovisade förslagen anför överstyrelsen huvudsakligen följande.

2. Ökad medelsanvisning till extra arbetshjälp och vikariatsersättningar m. m. Överstyrelsen förfogar för närvarande över endast en tjänst i lägre lönegrad än A 19, nämligen en kontoristtjänst i Ae 9. Kontoristens arbetsuppgifter har under senare år vuxit i omfattning och den ökande verksamheten inom överstyrelsen kommer att ställa ytterligare krav på tillgång till biträdeshjälp. Under innevarande budgetår står endast ett mindre belopp till förfogande för anställande av extra arbetskraft. Under nästa budgetår beräknas behov uppkomma av ytterligare skrivhjälp, motsvarande ett kontorsbiträde med tjänstgöring uppgående till tre fjärdedelar av full tjänstgöring. Ett däremot svarande belopp, 8 400 kronor, bör därför ställas till överstyrelsens förfogande.

3. Ökad medelsanvisning till ersättningar åt sakkunniga. Den i överstyrelsens regi bedrivna verksamheten genom särskilda sakkunniga kommer att intensifieras under nästa budgetår. Den be-

slutade utvidgningen av den högre tekniska undervisningen kommer att medföra ett flertal problem, som för sin lösning kräver särskilda utredningar inom överstyrelsen i större omfattning än hittills varit fallet. En höjning av den för ändamålet avsedda medelsanvisningen från 2 000 till 3 000 kronor framstår därför såsom erforderlig.

Departementschefen. Med anledning av överstyrelsens förslag tillstyrker jag att anslagsmedlen till biträdeshjälp och till ersättningar åt sakkunniga för nästa budgetår ökas med respektive 8 400 och 1 000 kronor. I övrigt räknar jag endast med automatiska utgiftsförändringar.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 135 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 19 700 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	33 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	18 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	59 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	22 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 700
Summa kronor	135 000

b) till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 kronor.

[178] **5. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	14 000	15 057
1960/61 (statsliggaren s. 638)	11 700	
1961/62 (förslag)	16 000	

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 300 kronor, varav 2 000 kronor hänför sig till anslagsposten till reseersättningar (nu 5 000 kronor) och 2 300 kronor till delposten till övriga expenser (nu 6 300 kronor). Såsom skäl för den begärda ökningen av anslagsposten till

reseersättningar åberopas, att den ökade omfattning av överstyrelsens arbetsuppgifter, som förväntas under nästa budgetår, kommer att medföra ett stegrat behov av sammanträden med överstyrelsens ledamöter och av tjänsteresor för överstyrelsens tjänstemän. Det ökade medelsbehovet under delposten till övriga expenser föranledes, förutom av ökade utgifter för städning (600 kronor), telefon (600 kronor), skrivmateriel och papper m. m. (200 kronor), av önskemål om en engångsanvisning av 900 kronor till inköp av kontorsmöbler. I motiveringen erinras om att städningspersonalens löner höjts genom nytt kollektivavtal och att den administrativt utbildade personalen förstärkts.

Departementschefen. Anslaget torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra höjas med 4 300 kronor till 16 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 kronor.

[179] **6. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Avlöningar.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 106 400 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 526 i statsliggaren.

Utrustningsnämnden föreslår, att anslaget höjes med 49 100 kronor. Höjningen föranledes, förutom av automatiska utgiftsökningar, av följande förslag.

1. Byråingenjör i Ae 19.
2. Kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.
3. Ersättning för vaktmästargöromål m. m. (kostnadsökning 600 kronor).
4. Tillfällig arbetskraft och vikariatsersättningar (kostnadsökning 1 600 kronor).

Nämnden erinrar inledningsvis om att för närvarande fyra extra ordinarie tjänstemän finnes anställda, vilkas avlöningskostnader bestrides från förevarande anslag. Utöver dessa befattningshavare är i olika egenskaper ytterligare ett antal personer knutna till nämndens verksamhet. Kostnaderna för arvoden och ersättningar till dessa gäldas helt från åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Syftet med denna uppdelning på olika anslag av bl. a. lönekostnaderna synes enligt nämnden vara att dels skapa en basorganisation bestående av ett antal extra ordinarie tjänstemän, dels genom anlitande av kommittéanslag smidigt anpassa arbetskraftstillgången efter växlingarna i arbetssituationen vid nämnden. För nästa budgetår äskar nämnden bland annat extra ordinarie-sättning för en befattningshavare, vars avlöning hittills bestritts från kommittéanslag. Under hänvisning till vad chefen för ecklesiastikdepartementet förra året

anförde angående önskvärdheten av konsolidering och effektivisering av arbetet med utrustningsfrågorna framhåller nämnden bland annat följande.

Punkt 1. Byråingenjör i Ae 19. Av synnerlig betydelse finner nämnden det vara, att byråingenjören H. Kihlman, som åtnjuter arvode motsvarande lönen i löneklass 19, snarast erhåller fastare anknytning till nämnden. Kihlman omhänderhar främst frågor om lokalplanering samt problem av teknisk art inom optik och elektricitet. Hans erfarenhet av apparatur för undervisning och forskning är omfattande och för institutionerna och nämnden av synnerligen stort värde. För Kihlman bör därför inrättas en tjänst som byråingenjör i Ae 19.

Punkt 2. Kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Vid utrustningsnämnden är för närvarande ett skrivbiträde anställt mot arvode för heltidstjänstgöring. På grund av den starkt växande mängden skrivarbete torde det inom kort bli nödvändigt att anställa ytterligare ett skrivbiträde på heltid. Nämnden anser det därför motiverat, att ett skrivbiträde nu vinner anställning som kontorsbiträde inom reglerad befordringsgång.

Punkt 3. Ersättning för vaktmästargöromål. Vaktmästargöromålen har ökat i omfattning efter nämndens inflyttning i nya lokaler. Anslagsmedlen till vaktmästargöromål bör därför höjas med 600 till 1 200 kronor.

Punkt 4. Tillfällig arbetskraft m m. Anslagsmedlen till tillfällig arbetskraft och vikariatsersättningar har visat sig otillräckliga och bör därför ökas med 1 600 kronor.

Departementschefen. Liksom utrustningsnämnden finner jag det angeläget att nämndens basorganisation förstärkes. Jag tillstyrker därför, att en tjänst som byråingenjör i Ae 19 inrättas vid nämnden från och med nästa budgetår. Jag beräknar vidare medel för ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. I överensstämmelse med nämndens förslag bör anslagsmedlen för vaktmästargöromål samt tillfällig arbetskraft och vikariatsersättningar ökas med 2 200 kronor. I övrigt ifrågasätter jag under detta anslag inga andra ändringar än sådana, som är av automatisk natur. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 156 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 49 600 kronor. Anslaget torde böra fördelas på poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för utrustningsnämnden för universitet och högskolor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	120 500
2. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	32 700
3. Kompensation för höjda folkpensionsagvifter, *förslagsvis*	2 800
Summa kronor	156 000

b) till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 156 000 kronor.

[180] **7. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Omkostnader**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 527)	38 000
1961/62 (förslag)	50 000

Utrustningsnämnden äskar under omkostnadsstaten en höjning med 16 000 kronor till 54 000 kronor. Nämnden finner, att anslagsposten till sjukvård m. m. bör höjas med 100 kronor. Förslaget under avlöningsanslaget om inrättande av en tjänst som byråingenjör motiverar enligt nämnden en höjning av posten till reseersättningar med 7 000 kronor. Under posten till expenser har nämnden beräknat anslagsbehovet dels med hänsyn till den fortgående expansionen av nämndens verksamhet, dels under hänvisning till att nämnden inflyttat i större lokaler hösten 1960. Det ökade medelsbehovet under denna post, innebärande en höjning med sammanlagt 8 900 kronor, föranledes av stegrade utgifter för bränsle, lyse och vatten (300 kronor), städning (4 000 kronor) samt skrivmateriel, inventarier m. m. (4 600 kronor).

Departementschefen. Den föreslagna höjningen av posten till reseersättningar bör begränsas till 3 000 kronor. I övrigt biträder jag nämndens förslag. Förevarande anslag torde sålunda böra uppföras med ett avrundat belopp av 50 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[181] **8. Bidrag till akademiska rektorskonventet i Stockholm.** För innevarande budgetår har under anslagsrubriken Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet anvisats ett reservationsanslag av 30 000 kronor (statsliggaren s. 629). För budgetåret 1959/60 redovisad nettoutgift under anslaget uppgick till 30 000 kronor.

Akademiska rektorskonventet i Stockholm hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår om en höjning av förevarande anslag med 15 000 kronor till 45 000 kronor, varav ett med 5 000 kronor till 20 000 kronor förhöjt belopp avses för bestridande av rektorskonventets egna utgifter och 25 000 kronor för den akademiska musikverksamheten i Stockholm, vilket i jämförelse med det för sistämnda ändamål för innevarande budgetår beräknade beloppet innebär en höjning med 10 000 kronor. Rektorskonventet framhåller bland annat, att utgifterna för de av konventet anordnade installations- och promotionshögtidligheterna ständigt ökat till följd av allmänna kostnadsstegringar.

Departementschefen. Inledningsvis vill jag förorda, att medel till förevarande ändamål från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Bidrag till akademiska rektorskonventet i Stockholm. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget.

En viss höjning av medelstilldelningen för konventets ordinarie verksamhet synes mig erforderlig. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 000 kronor till 31 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till akademiska rektorskonventet i Stockholm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 31 000 kronor.

Universiteten m. m.

[182] 9. Uppsala universitet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	19 095 000	20 612 522
1960/61 (statsliggaren s. 527)	21 226 000	
1961/62 (förslag)	27 010 000	

Det större konsistoriet i Uppsala har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framställt förslag om en väsentlig förstärkning av universitetets personal.

Universitetskanslern biträder i betydande omfattning konsistoriets förslag. I fråga om den principiella behandlingen av anslagsäskandena för nästa budgetår från universiteten och karolinska institutet framhåller kanslern i huvudsak följande.

Lärosätenas till mig inkomna förslag rörande nya tjänster och övriga förstärkningar för budgetåret 1961/62 har utarbetats under loppet av vårterminen 1960. De beslut angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor, som fattats av innevarande års riksdag i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition 1960: 119, har därför ej i full omfattning kunnat vara vägledande vid förslagens uppgörande. Vid min prövning av de inkomna förslagen har jag dock ansett mig böra i största möjliga utsträckning beakta de av statsmakterna angivna riktlinjerna, vilka innebär, att det av 1955 års universitetsutredning framlagda allmänna programmet lägges till grund för en utbyggnad av universitet och högskolor under de närmaste åren.

Ett realiserande av detta program kräver en under loppet av några år genomförd väsentlig förstärkning av lärosätenas resurser för forskning och undervisning. För att detta stora företag skall kunna genomföras planmässigt och med framgång, synes det nödvändigt att i första hand bereda ett någorlunda tillfredsställande utgångsläge, från vilket sedermera den egentliga upprustningen kan taga sin början. För att uppnå ett sådant utgångsläge fordras i främsta rummet dels vissa kompletteringar av lärosätenas organisation genom inrättande av sådana lärarbefattningar, som erfordras för att viktiga läro- och examensämnen skall få en tillfredsställande och någorlunda likformig representation, dels även ett inhämtande av den betydande eftersläpning som för närvarande föreligger med avseende på resurser för forskningen. Jag tänker därvid bland annat på det starkt ökade behovet av differentiering på högstadiet inom de stora ämnena.

Vad forskningsresurserna beträffar har jag redan i mina underdåniga utlåtanden angående universitetsutredningens betänkanden V och VI framhållit, att ett omedelbart genomförande av de förslag utredningen framlagt i sitt betänkande V rörande »Forskningens villkor och behov» enligt min mening är ofrånkomligt, om ett tillfredsställande utgångsläge för den fortsatta upprustningen beträffande såväl forskning som undervisning skall komma till stånd. Mina uttalanden härom överensstämmer helt med den uppfattning, som tillkännagivits av de akademiska remissmyndigheterna.

De förslag från lärosätena, vilka jag i år anser mig böra tillstyrka för genomförande under budgetåret 1961/62 avser i huvudsak endast att bereda ett sådant utgångsläge. Jag vill här i korthet redogöra för några huvudsynpunkter vilka varit för mig vägledande.

Från de mig underställda universiteten och högskolorna har i årets petitaskrivelser framställts förslag om inrättande av mer än 170 nya tjänster i professors- eller laboratorsgraderna. Av naturliga skäl har jag endast funnit det möjligt att tillstyrka en del av dessa förslag till omedelbart genomförande. I det urval bland förslagen till nya topptjänster, som jag sålunda haft att göra, har jag i främsta rummet ansett mig böra upptaga dels sådana tjänster som enligt min mening redan nu erfordras för en kompletteringav lärosätenas organisation, dels ett antal personliga tjänster som synts mig starkt motiverade med hänsyn till behovet av forskarhandledning och forskning. Av det anförda framgår, att ett betydande antal av de framställda äskandena om nya topptjänster ej kunnat av mig tillstyrkas till omedelbart genomförande. Jag vill dock uttryckligen framhålla, att vägande motiveringar har förebragts även för flertalet av dessa förslag, vilka i åtskilliga fall torde böra genomföras redan under de allra närmaste åren. Jag framställer sålunda redan i år förslag om principbeslut rörande vissa professurer.

Som jag tidigare i olika sammanhang framhållit, är det utomordentligt angeläget, att ett genomförande av universitetsutredningens förslag rörande en ökning av antalet docent- och forskardocenttjänster ej längre uppskjutes. De förslag, jag i år framställer rörande dessa tjänster, syftar till att bringa upp deras antal till den nivå, utredningen räknat med för budgetåret 1961/62. Ett genomförande av dessa förslag skulle utgöra ett betydelsefullt led i strävandena att effektivt tillvarataga våra forskarbegåvningar. Liksom föregående år framställer jag även nu förslag om inrättande av ett antal ordinarie befattningar som universitetslektor. Vidare har jag föreslagit ytterligare forskarassistenttjänster inom de medicinska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna, ävensom inom de humanistiska fakulteterna för samhällsvetenskapliga ämnen, varjämte jag föreslagit dylika tjänster inom de juridiska fakulteterna. I detta sammanhang vill jag uttala, att det till ett kommande år torde bli nödvändigt att inrätta forskarassistenttjänster jämväl för övriga ämnen inom de humanistiska fakulteterna för att fylla den lucka i forskarkarriären, som uppstår genom den fortgående indragningen av tjänster som biträdande lärare.

Innan den förutvarande filosofiska fakulteten uppdelades i två fakulteter, den humanistiska och den matematisk-naturvetenskapliga, redovisades de till filosofiska fakulteten hörande lärarna å ordinarie stat i de för universiteten i Uppsala och Lund gällande personalförteckningarna under respektive sektion. För ernående av bättre överskådlighet föreslår jag, att Kungl. Maj:t hemställer om riksdagens medgivande att i överensstämmelse härmed i personalförteckningarna för universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm uppdela den under de humanistiska fakulteterna (i Göteborg den filosofiska fakulteten) redovisade personalen i sektioner.

Beträffande anslagen till materiel och nyanskaffning av apparater vill jag framhålla att ännu icke några godtagna principer för en inbördes avvägning mellan de olika lärosätenas och institutionernas behov kommit till stånd. Jag har därför i dessa avseenden funnit det nödvändigt att i huvudsak endast förorda en allmän procentuell uppräkning av hithörande anslag.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag till ändringar i universitetets personalorganisation m. m. samt redovisar därvid först de till de olika fakulteterna (sektionerna) hänförliga förslagen och därefter sådana förslag, som avser universitetet i dess helhet. Vid min redogörelse kommer jag att närmare beröra endast de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. *Teologiska fakulteten*

1) docent,
2) förste amanuens i stället för andre amanuens vid teologiska seminariet,
3) sex förste amanuenser,
4) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5,
5) höjning av kursanslaget (nu 23 100) med 40 800 kronor.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 2. I den av riksdagen godtagna propositionen 1958: 104 angående vissa åtgärder för upprustning av universitet och högskolor uttalades, att tjänster som andre amanuens efter hand borde ombildas till förste amanuenstjänster (s. 97). Kanslern anför, att här ifrågavarande amanuens tjänstgör som bibliotekarie vid teologiska fakultetens seminariebibliotek. Med hänsyn bland annat till bibliotekets storleksordning torde tjänsten nu böra förändras till en förste amanuenstjänst.

B. *Juridiska fakulteten*

1) professor i internationell rätt med samtidig vakantsättning av precepturen i offentlig rätt samt förändring av professuren i förvaltningsrätt och statsrätt med folkrätt till professur i offentlig rätt,
2) professor i stället för preceptor i nationalekonomi,
3) professor i allmän rättslära,
4) preceptor i civilrätt,
5) forskarassistent,
6) två assistenter,
7) kanslibiträde i Ae 7,
8) höjning av kursanslaget (nu 54 900) med 17 500 kronor.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 2. I ämnet nationalekonomi fanns det tidigare vid Uppsala universitet endast en professur, benämnd nationalekonomi med finansrätt och tillhörande den juridiska fakulteten. Genom beslut av 1947 års riksdag inrättades inom filosofiska fakulteten ytterligare en professur i ämnet. Samtidigt beslöts, att när den dåvarande innehavaren av professuren i nationalekonomi med finansrätt avgick med pension, denna professur skulle ombildas till en professur i finansrätt med finansvetenskap. Ifrågavarande beslut genomfördes från och med budgetåret 1958/59. Såsom ersättning för den nationalekonomiska delen av professuren i fråga inrättades samtidigt den preceptur i nationalekonomi, det här gäller.

Kanslern anför, att de arbetsuppgifter i fråga om undervisning och examination, som åvilar preceptorn i nationalekonomi, är desamma som inom övriga ämnen i fakulteten ankommer på professor, inberäknat handledning och undervisning på högstadiet. Preceptorn tas vidare i anspråk inom den humanistiska fakulteten för undervisning och examination på trebetygs- och licentiatstadiet. — Precepturen är för närvarande vakant. Enligt kanslern föreligger en allvarlig risk, att tjänsten kommer att fungera som en ren genomgångstjänst för dem som aspirerar på en professur i ämnet. På grund av den stora efterfrågan på ekonomer med kvalificerad utbildning måste man räkna med att tjänsten vissa tider kommer att stå vakant, varvid undervisningen kan komma att upprätthållas av mindre väl skolade lärarkrafter. Med hänsyn härtill tillstyrker kanslern den föreslagna förändringen av den nuvarande precepturen i nationalekonomi till en professur i ämnet.

Punkterna 3—4. Enligt beslut av 1957 års riksdag (jfr prop. 1957: 86, s. 102) skall vid fakulteten från och med budgetåret 1961/62 inrättas en professur i allmän rättslära och en preceptur i civilrätt.

Punkterna 6—8. I enlighet med det förut under punkterna 3 och 4 redovisade beslutet av 1957 års riksdag skall vid fakulteten från och med nästa budgetår även inrättas en assistenttjänst.

Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t medgivit, bland annat, att undervisningsresurserna vid fakulteten med hänsyn till det växande studerandeantalet må förstärkas budgetåret 1960/61 med anlitande av medel från dels den under avlöningsanslaget till Uppsala universitet uppförda delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., dels den under nämnda avlöningsanslag uppförda anslagsposten till rörligt tillägg, dels även den i reservationsanslaget till Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter ingående anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition genom anställande av en assistent (alternativt två förste amanuenser), ett kanslibiträde i Ag 7 samt genom höjning av kursanslaget med högst 17 500 kronor. Enligt kanslern föreligger även i fortsättningen behov av ifrågavarande förstärkningar av fakultetens undervisningsresurser, varför universitetets avlöningsanslag för nästa budgetår bör uppräknas med belopp motsvarande de medel som enligt Kungl. Maj:ts medgivande må anlitas innevarande budgetår. Samtidigt föreslår kanslern, att kanslibiträdestjänsten i Ag 7 extra ordinariesättes.

C. *Medicinska fakulteten*

Anatomi

1) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Bakteriologi

2) forskarassistent i stället för assistent,
3) halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Barnpsykiatri

4) professor i stället för arvode till biträdande lärare (nu 1 740 kronor) (alternativt höjning av nämnda arvode med 180 kronor),
5) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
6) kontorist i Ae 9.

Dermato-venereologi

7) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Farmakologi

8) forskarassistent i stället för assistent,
9) halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Ftisiologi

10) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Fysiologi

11) assistent i stället för förste amanuens (medicinsk fysik),
12) förste laboratorieassistent i Ae 13,
13) halvtidsanställd djurvårdare i Ae 7.

Histologi

14) halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5,
15) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Hygien

16) professur (principbeslut).

Klinisk fysiologi

17) kontorist i Ae 9,
18) assistent i stället för arvode för kursundervisning (nu 4 200 kronor).

Medicinsk kemi

19) forskarassistent i stället för biträdande lärare i allmän kemi,
20) assistent,
21) tre förste amanuenser,
22) personlig tjänst som överassistent i Ae 17 för assistenten E. Lindberg, och samtidigt vakantsättning av den av Lindberg innehavda tjänsten som assistent i Ao 13 och av en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9,
23) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Neurokirurgi

24) höjning av arvode till lärare (nu 2 100) med 720 kronor.

Neurologi

25) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
26) höjning av arvode till biträdande lärare (nu 5 220) med 5 060 kronor.

Nosokomial epidemiologi

27) professur med laboratorn G. Laurell som förste innehavare.

Obstetrik och gynekologi

28) höjning av arvode till biträdande lärare (nu 1 980) med 9 820 kronor.

Oftalmiatrik

29) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Ortopedi

30) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Oto-rhino-laryngologi

31) arvode om 1 660 kronor till speciallärare i foniatri m. m.,
32) arvode om 1 800 kronor till speciallärare i audiologi.

Patologi

33) två forskarassistenter i stället för två biträdande lärare,
34) institutionstekniker i Ae 9,
35) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
36) ett heltidsanställt och ett halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Plastikkirurgi

37) kontorist i Ae 9.

Psykiatri

38) höjning av arvode till biträdande lärare i social- och rättspsykiatri (nu 1 800) med 600 kronor,
39) arvode å 1 200 kronor för amanuensarbete under praktisk tjänstgöring på Ulleråkers sjukhus.

Radioterapi

40) professur — i stället för laboratur — med laboratorn B. A. Nohrman som förste innehavare,
41) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
42) kontorist i Ae 9 i stället för halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Rättsmedicin

43) förste amanuens,
44) halvtidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Socialmedicin

45) professor med samtidig sänkning av arvode till biträdande lärare (nu 12 420) med 3 080 kronor (alternativt höjning av arvode till biträdande lärare — nu 12 420 — med 4 140 kronor),
46) biträdande lärare (kurator) i Ae 15,
47) arvode om 13 500 kronor till statistiker,
48) kontorist i Ae 9.

Thoraxkirurgi

49) personlig professur för docenten V. O. Björk,
50) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
51) kontorist i Ae 9.

Virologi

52) kontorist i Ae 9.

Gemensamt för fakulteten

53) sex docenter,
54) två forskarassistenter,
55) fyra kvalificerade tekniska medhjälpare i högst Ae 23.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 2, 8, 19, 33 och 54. 1955 års universitetsutredning föreslog i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32, s. 72), att fyra forskarassistenttjänster skulle från och med budgetåret 1959/60 inrättas vid fakulteten. Genom beslut av 1959 och 1960 års riksdagar har hittills tre tjänster inrättats. Konsistoriet har för budgetåret 1961/62 äskat dels en icke ämnesbunden tjänst, dels fyra tjänster bundna till vissa ämnen, dels ock ombildning till forskarassistenttjänster av två assistenttjänster, den ena i bakteriologi och den andra i farmakologi, samt av tre tjänster som biträdande lärare, varav en i allmän kemi och två i patologi. Kanslern tillstyrker de av konsistoriet föreslagna ombildningarna samt därutöver inrättande av ytterligare två tjänster, vilka bör stå till förfogande för kliniska ämnen.

Punkterna 3, 7, 9, 10, 13, 14, 25, 29, 30, 34, 36, 37, 44 och 52. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas främst forskningens behov.

Punkt 4. Kanslern hemställer — under åberopande av bland annat vad 1948 års läkarutbildningskommitté anfört i ämnet (SOU 1953: 7) — att en professur i barnpsykiatri inrättas vid universitetet från och med nästa budgetår. Vid bifall till förslaget bör det nu utgående arvodet om 1 740 kronor till biträdande lärare i ämnet indragas. Därest professuren icke skulle inrättas bör sistnämnda arvode i överensstämmelse med beslut av 1959 års riksdag rörande ökning av de medicinska läroanstalternas utbildningskapacitet (jfr prop. 1959: 93, s. 29, 48) höjas med 180 kronor från och med budgetåret 1961/62.

Punkt 17. Genom beslut av 1958 års riksdag inrättades från och med den 1 juli 1958 en professur i klinisk fysiologi. I fråga om hjälpkrafter åt innehavaren av professuren beviljade 1959 års riksdag medel till inrättandet av en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9. Enligt kanslerns mening bör basorganisationen för ämnet förstärkas med en kontoristtjänst.

Punkterna 22 och 55. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas främst forskningens behov.

Punkterna 24, 26, 28, 38 och 39. Vid 1959 års riksdag fattades beslut om en förstärkning av de medicinska läroanstalternas utbildningskapacitet i enlighet med ett i propositionen 1959: 93 framlagt förslag (SU 82; Rskr 230). De under nu ifrågavarande punkter upptagna anslagsförändringarna överensstämmer med grunderna för den utbyggnad det här gäller.

Punkterna 45—48. 1948 års läkarutbildningskommitté föreslog i sitt betänkande (SOU 1953: 7), att professurer i socialmedicin skulle inrättas vid samtliga medicinska lärosäten. I propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen uttalade departementschefen, att han anslöt sig till kommitténs åsikt, att ämnet borde ha en fullgod representation vid varje lärosäte. I likhet med flera av remissinstanserna fann han det lämpligt, att de socialmedicinska institutionerna utbyggdes successivt. Under hänvisning till att institutionslokaler kunde beredas i Lund och Göteborg föreslogs, att professurer i ämnet skulle inrättas vid dessa lärosäten. Vid övriga lärosäten borde tills vidare undervisning meddelas av timarvoderade lärare. Riksdagen beslöt i enlighet med detta förslag. Sedermera har en professur i socialmedicin inrättats även vid medicinska högskolan i Umeå.

Undervisning i socialmedicin enligt 1955 års stadga angående medicinska examina har i full omfattning förutsatts genomförd från och med budget-

året 1959/60. Fakulteten motiverar förslaget om inrättande av en professur i ämnet bland annat med att försök att bedriva undervisningen med hjälp av timarvoderade lärare visat sig ge mycket otillfredsställande resultat. I bästa fall kan undervisning meddelas i stadgeenligt antal timmar, men denna blir ej av den kvalitet som läkarutbildningskommittén förutsatte. Dessutom föreligger svårigheter att överhuvud erhålla lämpliga lärarkrafter. Under läsåret 1960/61 kommer undervisningen att kunna genomföras endast med hjälp av tillfälliga lärarkrafter från annan ort.

Kanslern tillstyrker förslaget om inrättande av en professur i socialmedicin samt framhåller bland annat, att lokaler till en socialmedicinsk institution numera finns i en barackbyggnad, för vars uppförande 1958 års riksdag beviljat anslag (jfr 1958 års statsverksproposition, bil. 32, punkt 6). I fråga om ämnets personella basorganisation tillstyrker kanslern inrättande av i huvudsak samma tjänster som finns vid de socialmedicinska institutionerna i Lund, Göteborg och Umeå, nämligen en tjänst som biträdande lärare (kurator) i Ae 15, en arvodesbefattning som statistiker och en kontoristtjänst i Ae 9.

Enligt beslut av 1959 års riksdag (jfr prop. 1959: 93, s. 30, 49) skall nu utgående medelsanvisning till arvoden för biträdande lärare i socialmedicin höjas från 12 420 till 16 560 kronor. Därest förslaget om professur i ämnet vinner bifall bör enligt kanslern nämnda medelsanvisning upptagas med 9 340 kronor.

D. *Humanistiska fakulteten*

Historisk-filosofiska sektionen

Allmän och jämförande etnografi

1) professur — i stället för tjänst som biträdande lärare — med docenten R. S. Lagercrantz som förste innehavare,
2) 500 assistenttimmar.

Egyptologi

3) arvode å 12 000 kronor till tecknare.

Ekonomisk historia

4) kartbiträde i Af 3—Ae 7.

Företagsekonomi

5) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Kulturgeografi

6) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7,
7) kartbiträde i Af 3—Ae 7,
8) räknebiträde i Af 1—Ae 5,
9) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5 (gemensamt för geografiska och geologiska institutionerna).

Historia

10) professor i modern politisk och social historia,
11) 1 000 assistenttimmar.

Klassisk fornkunskap och antikens historia

12) 500 assistenttimmar.

Konsthistoria med konstteori

13) förste museiintendent i Ao 26,
14) tekniskt biträde i Ae 9,
15) kontorist i Ae 9.

Musikforskning

16) 475 assistenttimmar.

Nordisk och jämförande fornkunskap

17) förste museiintendent i Ao 26.

Pedagogik och pedagogisk psykologi

18) kanslibiträde i Ae 7,
19) heltidsanställd i stället för halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7.

Psykologi

20) institutionstekniker i Ae 9.

Sociologi

21) räknebiträde i Af 1—Ae 5.

Språkvetenskapliga sektionen

Fonetik

22) professor,
23) 700 assistenttimmar.

Keltiska språk

24) utländsk lektor.

Romanska språk

25) professor i franska språket och litteraturen,
26) 1 000 assistenttimmar.

Biblioteken

27) biblioteksbiträde i Ae 9,
28) höjning av arvode till bibliotekarier vid seminariebiblioteken (nu 6 500) med 1 000 kronor.

Gemensamt för humanistiska fakultetens två sektioner

29) tio docenter,
30) forskarassistent i samhällsvetenskapligt ämne.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 4—9, 14, 15, 18—21 och *27*. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 28. Seminariebiblioteken är nu av den storleksordningen, att nuvarande personal icke förslår för bibliotekens skötsel. Eftersläpningen i katalogisering och andra arbetsuppgifter är betydande. Tillkomsten av nya institutionslokaler ökar kravet på ytterligare arbetskraft. Kanslern

tillstyrker konsistoriets förslag om en höjning med 1 000 kronor till 7 500 kronor av medelsanvisningen till arvoden till bibliotekarier vid seminariebiblioteken.

Punkt 29. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan förordat i sitt femte betänkande föreslår kanslern, att från och med nästa budgetår ytterligare tio docenttjänster inrättas inom den humanistiska fakulteten.

Punkt 30. 1955 års universitetsutredning förordade i sitt femte betänkande inrättande av forskarassistenttjänster vid de filosofiska fakulteterna för de matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnenas vidkommande. Det borde emellertid enligt utredningen ankomma på universitetsmyndigheterna själva att framlägga förslag om inrättande av dylika tjänster. Konsistoriet har äskat inrättande från och med nästa budgetår av forskarassistenttjänster i sociologi och statskunskap. Enligt kanslerns mening bör dock forskarassistenttjänsterna tills vidare icke vara ämnesbundna. För nästa budgetår tillstyrker kanslern inrättandet av en forskarassistenttjänst för samhällsvetenskapligt ämne.

E. *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten*

Astronomi

1) astronom vid observatoriet på Mount Stromlo i Australien (med arvode motsvarande lön enligt löneklass A 24),
2) institutionstekniker i Ao 9 vid Kvistabergsobservatoriet.

Systematisk botanik

3) förste museiintendent i Ao 26,
4) halvtidsanställd instrumentmakare i Ae 11,
5) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
6) 1 000 assistenttimmar.

Fysiologisk botanik

7) personlig forskarbefattning för docenten A. Vegis med arvode motsvarande lön enligt löneklass A 24,
8) personlig laboratur i cytologi för docenten B. Kihlman,
9) 500 assistenttimmar,
10) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
11) halvtidsanställd instrumentmakare i Ae 11.

Elektricitetslära

12) laboratorieingenjör i högst Ae 15.

Fysik

13) laborator i fasta tillståndets fysik,
14) 1 000 assistenttimmar,
15) instrumentmakare i Ae 11,
16) institutionstekniker i Ae 9.

Fysisk antropologi

17) lärare i Ae 26.

Genetik

18) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Geodesi

19) lärare i Ae 26.

Naturgeografi

20) instrumentmakare i Ae 11 (gemensam med geologiska institutionerna),
21) vaktmästare i Ae 7 (gemensam med geologiska institutionerna).

Fysisk geografi

22) laborator,
23) 500 assistenttimmar,
24) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Kvartärgeologi

25) professur — i stället för laboratur — med laboratorn S. Florin som förste innehavare,
26) 500 assistenttimmar,
27) kanslibiträde i Ae 7,
28) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Historisk geologi och paleontologi

29) förste museiintendent i Ao 26.

Oorganisk kemi

30) halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7.

Biokemi

31) instrumentmakare i Ae 11,
32) 1 000 assistenttimmar,
33) halvtidsanställd kansliskrivare i Ae 10.

Fysikalisk kemi

34) två institutionstekniker i Ae 9,
35) vaktmästare i Ae 7,
36) halvtidsanställd kansliskrivare i Ae 10.

Kvantkemi

37) kontorist i Ae 9.

Matematik

38) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7,
39) ekonomibiträde i Ae 2/3,
40) medelsanvisning av 5 000 kronor till vaktmästarhjälp.

Teoretisk fysik

41) ändring av benämningen av professuren i mekanik och matematisk fysik till professur i teoretisk fysik,
42) laborator,
43) 500 assistenttimmar.

Meteorologi

44) personlig laboratur i seismologi för docenten K. M. Båth,
45) 500 assistenttimmar,
46) två forskarassistenter med samtidig minskning av 2 000 assistenttimmar,
47) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
48) laboratorieassistent vid Marsta-observatoriet.

Växtbiologi

49) laboratorieassistent i Ae 11,
50) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Zoologi

51) professur i entomologi — i stället för laboratur — med laboratorn B. Kullenberg som förste innehavare,
52) 500 assistenttimmar,
53) anslag om 9 000 kronor till vaktmästarhjälp vid Klubbans biologiska station,
54) två laboratoriebiträden i högst Ae 9.

Zoofysiologi

55) två institutionstekniker i Ae 9,
56) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
57) djurvårdare i Ae 7.

Botaniska trädgården

58) höjning av delposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården (nu 257 000) med 25 000 kronor.

Gemensamt för fakulteten

59) fem docenter,
60) tre forskarassistenter,
61) sex kvalificerade tekniska medhjälpare i högst Ae 23.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 12. Vid åskledarekontrollanstalten inom institutet för högspänningsforskning har sedan 1940 funnits en assistent, anställd mot ett från materielanslaget utgående arvode ungefärligen motsvarande lön enligt 8 löneklassen. Denna assistent, vilken fyllde 65 år i februari 1959, slutade sin anställning med utgången av mars 1959. Då materielanslaget numera icke får användas för avlönande av permanent anställd personal, är det angeläget, att en tjänst på universitetets stat inrättas som ersättning för nämnda arvodesbefattning. Tjänsten bör enligt kanslern med hänsyn till arbetsuppgifterna placeras i för laboratorieingenjörer gällande befordringsgång.

Punkt 21. Konsistoriet har äskat dels en tjänst som vaktmästarbiträde i Ag 1 vid geografiska institutionens naturgeografiska avdelning, dels en tjänst som vaktmästare i Ae 7 vid mineralogisk-geologiska institutionen, dels även en tjänst som vaktmästare i Ae 7 vid ifrågavarande institutions kvartärgeologiska avdelning. Samtliga dessa institutioner och avdelningar har i den nya, gemensamma institutionsbyggnaden fått väsentligt större lokaler. I samband därmed har även studerandeantalet ökat kraftigt. Detta har medfört, att vaktmästargöromålen icke längre kan klaras av nuvarande

personal. Kanslern är icke beredd att nu tillstyrka samtliga äskade tjänster utan föreslår inrättande från och med nästa budgetår av en tjänst som vaktmästare i Ae 7, gemensam för nämnda institutioner och avdelningar.

Punkt 40. Från läsåret 1960/61 disponerar matematiska institutionen provisoriska lokaler i Göteborgs nation. En befintlig tjänst som institutionsvaktmästare är gemensam för nämnda institution och institutionen för mekanik och matematisk fysik, vilka haft lokaler i samma byggnad. I samband med överflyttningen till nya lokaler har därför för matematiska institutionens del uppstått visst behov av särskild vaktmästarpersonal. Den nuvarande institutionsvaktmästaren skall dock även i fortsättningen ansvara för vaktmästargöromålen inom båda institutionerna. Kanslern föreslår, att ett belopp av 5 000 kronor anvisas till vaktmästarhjälp.

Punkt 41. Benämningen professur i mekanik och matematisk fysik har sedan länge varit inadekvat. Centrala områden inom professuren såsom elektricitetslära, atomfysik, kvantteori och relativitetsteori täckes inte av denna beteckning. Det är därför principiellt viktigt och ur praktisk synvinkel väsentligt, t. ex. inför uppkommande ledighet av professuren, att dess nuvarande benämning ändras till professur i teoretisk fysik.

Punkterna 44, 45 och *47.* Konsistoriet har föreslagit, att en personlig laboratur i seismologi inrättas från och med nästa budgetår för docenten Karl Markus Båth. Det seismologiska laboratoriet vid meteorologiska institutionen i Uppsala, vars föreståndare Båth är, har under senare år kraftigt utvidgats. Laboratoriet torde för närvarande vara ett av de bäst utrustade som finns. Genom anslag från enskilt håll samt från statens naturvetenskapliga forskningsråd har även uppförts en seismisk station nära Skalstugan i Jämtland samt en seismografstation i Göteborg. För ett rationellt utnyttjande av dessa stationer och deras utrustning fordras en mycket skicklig geofysiker. Kanslern anför, att för närvarande finns ingen annan svensk seismolog än docenten Båth, som kan åtaga sig uppgiften att leda verksamheten vid stationerna i fråga. För att säkerställa den verksamhet, som nu bedrivs av Båth, är det ytterst angeläget, att en lärartjänst inrättas för honom. Någon tvekan om Båths kompetens till den ifrågasatta tjänsten föreligger icke. Kanslern tillstyrker att en för Båth personlig laboratur i seismologi inrättas från och med nästa budgetår.

Därest ifrågavarande förslag vinner bifall bör medel beräknas för dels 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, dels ett laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Punkt 53. Vid Klubbans biologiska station vid Fiskebäckskil, där viss undervisning i zoologi bedrivs under sommarmånaderna, är två vaktmästare anställda, den ene under 6 månader och den andre under 4 månader per år. Lönerna, som uppgår till sammanlagt omkring 9 000 kronor, utgår ur stationens materielanslag. Konsistoriet äskar nu ett belopp av 9 000 kronor till arvoden åt ifrågavarande befattningshavare. Kanslern biträder konsistoriets förslag.

Punkt 58. Delposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården är för innevarande budgetår uppförd med 257 000 kronor. Under hänvisning till att ifrågavarande medelsanvisning visat sig otillräcklig på grund av löneökningar föreslår kanslern, att anslagsposten för nästa budgetår uppföres med 282 000 kronor, vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en höjning med 25 000 kronor.

Punkt 60. 1955 års universitetsutredning förordade i sitt femte betän-

kande (SOU 1958: 32, s. 72) inrättande av forskarassistenttjänster vid de filosofiska fakulteterna för de matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnenas vidkommande. Det borde emellertid ankomma på universitetsmyndigheterna själva att framlägga förslag om inrättande av dylika tjänster.

Konsistoriet har för den matematisk-naturvetenskapliga fakultetens del äskat inrättande av sju forskarassistenttjänster nämligen en i fysiologisk botanik, en i genetik, en i oorganisk kemi, en i organisk kemi, en i fysikalisk kemi, en i matematik och en i meteorologi (väderlekslära).

Enligt kanslerns mening bör dock forskarassistenttjänsterna tills vidare i regel icke vara ämnesbundna. För nästa budgetår tillstyrker kanslern inrättandet av tre forskarassistenttjänster.

Punkt 61. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan förordat föreslår kanslern, att från och med nästa budgetår sex nya tjänster som kvalificerad teknisk medhjälpare inrättas.

F. *Gemensamt för de filosofiska fakulteterna*

Förstärkning med 300 000 kronor av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Kanslern anför härom i huvudsak följande.

I det föregående har jag under de särskilda ämnena inom de filosofiska fakulteterna icke — frånsett inrättande av vissa fasta tjänster — räknat med förstärkningar av undervisningsresurserna. Jag har sålunda härutinnan utgått från den i nådigt brev den 3 juni 1960 till statskontoret fastställda dispositionen av Uppsala universitets delpost till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. och mina beslut rörande tilldelning av medel för lärare i de ämnen för vilka organisationsplan fastställts. Detta förutsätter emellertid ett i jämförelse med innevarande läsår oförändrat studentantal. Med hänsyn härtill anser jag mig böra beräkna särskilda medel för att möta uppkommande behov av förstärkning under nästa budgetår till följd av ökad tillströmning av studerande. Härutöver torde i vissa fall medel erfordras för justeringar av de planer, varpå lärartilldelningen för innevarande budgetår grundar sig, allt inom ramen för de av riksdagen antagna riktlinjerna (propositionen 1958: 104, s. 128—130). För nu angivna ändamål beräknar jag för Uppsalas del ett belopp av 300 000 kronor.

G. *Gemensamt för universitetet*

Forskardocenter

1) tre forskardocenter.

Röst- och talvård

2) lärare i Ae 21 med indragning av arvode å 21 500 kronor.

Akademiska kansliet

3) förste byråsekreterare i Ae 23,
4) kanslibiträde i Ae 7.

Akademiska räntkammaren

5) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5 vid byggnadskontoret,
6) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5 vid akademiska kontoret.

Universitetsbiblioteket

7) anslag å 5 100 kronor till kurs i bibliotekskännedom och bibliografi,
8) bibliotekarie i Ae 21,
9) bokbindare i Ae 9,
10) förste fotograf i Ao 11.

Studenthälsovården

11) höjning av anslaget (nu 8 400) med 8 000 kronor för psykiatrisk vård.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare m. m.

12) förste bibliotekarie i Ao 26 i stället för i Ae 26 vid universitetsbiblioteket,
13) förste bibliotekarie i Ao 26 i stället för bibliotekarie i Ae 23 vid universitetsbiblioteket,
14) förste byråsekreterare i Ao 23 i stället för i Ae 23 vid akademiska kansliet,
15) forskningsingenjör i Ae 23 i stället för i Ag 23 vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten,
16) två byggnadsingenjörer i Ao 23 i stället för i Ae 21 vid byggnadskontoret och egendoms- och skogsförvaltningen,
17) förste byråsekreterare i Ao 23 i stället för i Ae 21 vid akademiska kansliet,
18) kamrerare i Ao 23 i stället för i Ae 21 vid akademiska räntkammaren,
19) gymnastiklärare i Ao 19 i stället för i Ae 18 vid gymnastik- och idrottsinstitutionen,
20) förste kansliskrivare i Ao 12 i stället för kontorist i Ae 9 vid akademiska räntkammaren,
21) kansliskrivare i Ao 10 i stället för kontorist i Ae 9 vid akademiska kontoret.

Härjämte föreslås vid universitetsbiblioteket

22) expeditionsassistent i Ao 10 i stället för expeditionsvakt i Ao 7,
23) sex expeditionsbiträden i Ao 9 i stället för två expeditionsvakter i Ao 7 och fyra i Ae 7,
24) tre expeditionsbiträden i Ae 7 i stället för tre expeditionsvakter i Ae 7,
25) tre expeditionsvakter i Ao 7 i stället för i Ag 7 samt
26) tre expeditionsvakter i Ae 7 i stället för i Ag 7.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 1. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan föreslagit i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32) tillstyrker kanslern konsistoriets förslag att från och med nästa budgetår tre nya forskardocenttjänster inrättas vid universitetet.

Punkt 2. För undervisning i röstvård och talteknik av studerande vid universitetet har för innevarande budgetår anvisats arvodesmedel, 21 500 kronor. Undervisningen har hittills huvudsakligen varit begränsad till att

ge hjälp åt elever med mera allvarliga röst- och talfel. En väsentlig utvidgning av undervisningen synes emellertid enligt konsistoriet ofrånkomlig. Ej endast de studerande som lider av röst- och talfel utan framför allt alla som skall bli lärare är i starkt behov av undervisning i talorganens rätta bruk. Det torde emellertid möta betydande svårigheter att anställa en kompetent lärare, som är villig att mot timarvode meddela en så omfattande undervisning som det här torde bli fråga om. Kanslern tillstyrker konsistoriets förslag om inrättande av en tjänst som lärare i Ae 21 i röst- och talvård samt föreslår att innehavaren av tjänsten ålägges en undervisningsskyldighet av 600 timmar per år. Vid bifall till förslaget om tjänstens inrättande torde nu utgående medelsanvisning om 21 500 kronor böra indragas.

Punkt 3. Den starka ökningen av studentantalet ställer mycket stora krav på universitetets administrativa personal, vars arbetsuppgifter har ökat betydligt under de senaste åren. Om icke ifrågavarande personalkategori förstärkes, riskerar man enligt kanslern, att den pågående universitetsupprustningen försvåras eller icke genomföres på bästa sätt. Med hänsyn härtill tillstyrker kanslern konsistoriets förslag om ytterligare en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23 vid kansliet.

Punkterna 13, 22—24. Genom beslut av 1959 och 1960 års riksdagar har personalorganisationen vid universitetsbiblioteken förstärkts i syfte att få till stånd en rationalisering av biblioteksverksamheten. Ifrågavarande beslut grundades på förslag, vilka framlagts efter en översyn av organisationen utförd av statens organisationsnämnd. Denna översyn berörde endast den biblioteksutbildade personalen och kontorspersonalen (jfr 1959: 1 VIII ht, s. 20). Som ett fortsatt led i rationaliseringen av verksamheten vid universitetsbiblioteket har överbibliotekarien framlagt förslag om ändring av dels en tjänst som bibliotekarie till tjänst som förste bibliotekarie med uppgift att leda den inre tjänsten vid biblioteket, dels även av sammanlagt tio tjänster som expeditionsvakt i A 7 till tjänster som expeditionsassistent i A 10 respektive expeditionsbiträden i A 7. Båda de ifrågavarande förslagen har framlagts i anslutning till organisationsnämndens översyn och har tillstyrkts av statskontoret.

I fråga om den föreslagna förste bibliotekarietjänsten inhämtas bland annat, att tjänstens innehavare skall dels under bibliotekschefens överinseende leda bibliotekets centrala sekretariat, dels i avdelningschefs ställning leda vissa för bibliotekets samtliga avdelningar gemensamma serviceenheter samt handlägga frågor rörande bibliotekets fastighet och övriga lokaler, verkskydd, personal, utbildning m. m.

Beträffande de föreslagna tjänsterna som expeditionsassistent respektive expeditionsbiträden anföres, att de arbetsuppgifter, som fylles av den grupp expeditionsvakter, vilka arbetar i bokmagasin, låneexpedition och bindningssektion, är på grund av de speciella förhållandena vid ett stort vetenskapligt bibliotek av helt annan art och kräver helt andra förutsättningar än de, som vanligen utföres av expeditionsvaktspersonal. Bland annat fordras viss språklig orientering samt biblioteksutbildning. För såväl innehavaren av den föreslagna tjänsten som expeditionsassistent, vilken avses tjänstgöra i förmans ställning, som de föreslagna tjänsterna som expeditionsbiträde bör följande kompetenskrav föreskrivas: grundlig skolutbildning, innefattande eller kompletterad med språkkunskaper motsvarande dem som krävs i realexamen, teoretisk utbildning i bibliotekskunskap inom universitetsbiblioteket samt omfattande praktisk yrkesverksamhet.

Utöver de förut under rubriken Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare redovisade förslagen har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett stort antal befattningshavare vid universitetet.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har kanslern äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Med hänsyn till belastningen å delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. föreslår kanslern slutligen, att nämnda delpost uppräknas med 1 000 000 kronor.

Vidare har kanslern i särskild skrivelse den 4 november 1960 för nästa budgetår föreslagit inrättande av följande ordinarie universitetslektorat, nämligen två i ämnet pedagogik och pedagogisk psykologi samt ett i vartdera av ämnena nationalekonomi, sociologi, engelska språket, nordiska språk, romanska språk, matematik samt teoretisk fysik med mekanik.

I denna redovisning torde även ett föreliggande sakkunnigförslag beträffande organisationen av undervisningen och forskningen vid universitet och högskolor i ämnet *meteorologi* böra anmälas.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 mars 1959 tillkallades samma dag sakkunniga[1] för att inom departementet biträda med utredning beträffande ifrågavarande spörsmål. De sakkunniga, som antagit benämningen meteorologiutredningen, har den 15 juli 1960 överlämnat ett betänkande i ämnet. I nämnda betänkande föreslås, såvitt gäller universiteten, en förstärkning av undervisnings- och forskningsresurserna för ämnet meteorologi. Som ett led häri förordas bland annat, att de två redan existerande meteorologiska institutionerna i Uppsala och Stockholm ges likartade resurser för såväl undervisning som forskning. Sålunda föreslås, att vid vardera institutionen skall finnas inrättade två professurer i ämnet, d. v. s. att stockholmsinstitutionen ställes i paritet med motsvarande institution i Uppsala. Vidare förordas, att meteorologien blir representerad vid universiteten i Lund och Göteborg på ett sådant sätt att de studerande tillförsäkras en fullgod lägre undervisning.

Över betänkandet har utlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

---

[1] Generaldirektören R. G. Renlund, tillika ordförande, docenten B. R. J. Bolin, professorn G. H. Liljequist samt överdirektören A. E. G. Nyberg.

Departementschefen

Universitetens, de medicinska läroanstalternas och de tekniska högskolornas förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår innebär krav på mycket betydande förstärkningar. I avsevärd utsträckning har dessa krav understötts av de centrala myndigheterna. Om jag bortser från de förslag, som i allt väsentligt, direkt eller indirekt, hänför sig till tillkomsten av nya utbildningsenheter eller ökning av antalet studerande, är det framför allt önskemål om differentiering av undervisningskrafterna och förbättrade betingelser för forskningen och forskarutbildningen, som kommer till uttryck i myndigheternas framställningar. Jag har i mitt inledande anförande sammanfattat mina egna ställningstaganden på vissa centrala punkter under åttonde huvudtiteln, sålunda även i fråga om universitets- och högskoleväsendet. Jag hänvisar i detta sammanhang till vad jag där anfört.

Allmänt vill jag understryka, att, såvitt gäller framförda äskanden om kvalitetsförbättringar i olika hänseenden på detta område, angelägenheten av en balanserad utveckling på utbildningsområdet nödvändiggjort, att jag endast ansett mig kunna tillstyrka ett begränsat urval av de framförda förslagen. Genom statsmakternas beslut i anledning av propositionerna 1958: 104 och 1959: 105 har vissa normer skapats för att universitetens resurser i väsentliga hänseenden skall kunna svara mot de anspråk som utvecklingen ställer. En analys av de högre utbildningsanstalternas anslagsäskanden ger emellertid vid handen, att kraven — fortfarande såvitt gäller standardförbättringar — ofta går långt utanför vad som kan anses realistiskt. I någon mån tenderar den metodik, som nu tillämpas i fråga om myndigheternas äskanden beträffande resurser för forskningen, att skapa en icke ändamålsenlig procedur. Jag kan som exempel här nämna framförda önskemål om ökat antal assistenttjänster eller biträdesbefattningar av olika slag. Enligt min mening bör krav på dylika tjänster utöver vad som kan komma att ställas till förfogande genom fördelning av tjänster, hänförliga till den efter generella normer utmätta basorganisationen, i åtskilliga fall, exempelvis när det gäller resurser för att initiera ny forskning, hänvisas till prövning av de organ som är tillskapade för denna uppgift, nämligen forskningsråden. I den mån fråga om förstärkningar i detta hänseende anses böra prövas i budgetarbetet, måste denna prövning ske på grundval av speciella, utförligt belysta motiveringar. En av anledningarna till mitt uttalande i dessa frågor är att erfarenheten visat, att den naturligaste vägen att nå ett rationellt utnyttjande av de förefintliga tillgångarna, nämligen att universiteten och högskolorna själva fördelar eller begär en omfördelning av tillgängliga resurser efter verkliga behov, inte synes prövad i tillräcklig omfattning. Det är självfallet att de administrativa och organisatoriska problem, som sammanhänger med hithörande praktiska förvalt-

ningsspörsmål, är en av kärnpunkterna i det problemkomplex, som 1955 års universitetsutredning nu har att lösa. Å andra sidan bör enligt min mening redan nuvarande institutionella förhållanden inom universitets- och högskoleväsendet medge att initiativ, som åsyftar en anpassning och fördelning av personella och materiella resurser efter växlingar på behovssidan, skall kunna resultera i tillfredsställande anordningar. Jag finner det därför angeläget att universitets- och högskolemyndigheterna i fortsättningen mera ingående överväger hithörande spörsmål. Jag torde vid min anmälan av frågan om Uppsala universitets materielanslag få återkomma till här berörda problem.

Jag övergår härefter till att behandla förevarande avlöningsanslag.

Teologiska fakulteten. Med biträdande av kanslerns förslag beräknar jag medel till en förste amanuens i stället för en andre amanuens vid fakultetens seminariebibliotek (p. 2). I övrigt räknar jag inte med några förstärkningar för denna fakultets del under förevarande anslag.

Juridiska fakulteten. För egen del har jag funnit bärande skäl föreligga för att precepturen i nationalekonomi omvandlas till professur. Jag är emellertid inte beredd att föreslå, att en sådan åtgärd företages redan från och med nästa budgetår, utan förordar, att omvandlingen kommer till stånd från och med den 1 juli 1963 (p. 2). Med hänsyn till vikten av att professuren kan utnyttjas för den samhällsvetenskapliga undervisningen och forskningen i dess helhet torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera besluta i fråga om tjänstens ställning inom universitetsorganisationen.

I enlighet med statsmakternas beslut angående omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen (prop. 1957: 86; SU 128; Rskr 318) skall från och med nästa budgetår vid fakulteten inrättas en professur i allmän rättslära, en preceptur i civilrätt och en tjänst som assistent. Jag beräknar nu medel härtill (p. 3, 4 och 6).

Liksom för innevarande budgetår torde — därest så med hänsyn till antalet studerande befinnes nödvändigt — erforderliga medel för förstärkning av fakultetens undervisningsresurser få anvisas från det i det följande föreslagna anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor (p. 6—8).

Medicinska fakulteten. Socialmedicinen har kommit att inta en allt viktigare plats inom den förebyggande medicinen. Vägande skäl talar sålunda för att detta ämne blir företrätt av professur även vid Uppsala universitet. Såsom framgått av kanslerns redogörelse står lokaler till förfogande för en socialmedicinsk institution. Jag tillstyrker därför, att en professur i socialmedicin från och med nästa budgetår inrättas vid universitetet. Vid bifall härtill bör det till biträdande lärare i ämnet utgående arvodet sänkas från 12 420 till 9 340 kronor. Därjämte bör till professuren knytas en biträdande lärare i Ac 15, en statistiker med ett årligt arvode av 13 500 kronor och ett kanslibiträde i Ae 7. Jag beräknar alltså nu härför erforderliga medel (p. 45—48).

Det synes mig angeläget, att antalet forskarassistenttjänster vid fakulteten utökas. Jag förordar därför, att en rörlig sådan tjänst inrättas samt att tre tjänster som biträdande lärare, av vilka en i allmän kemi och två i patologi, omvandlas till tjänster som forskarassistent i motsvarande ämnen (p. 19, 33 och 54).

I anledning av kanslerns under punkterna 22 och 55 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som kvalificerad teknisk medhjälpare anser jag mig böra förorda, att tre av de vid fakulteten nu inrättade biträdestjänsterna omvandlas till motsvarande antal tjänster som kvalificerad teknisk medhjälpare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av kanslern besluta om ifrågavarande tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner. Därest tjänsterna i fråga härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för budgetåret 1961/62 innehavarna böra anställas såsom extra tjänstemän i för vederbörande tjänst avsedd lönegrad.

Enligt statsmakternas beslut (prop. 1959: 93; SU 82; Rskr 230) skall vid fakulteten från och med den 1 juli 1961 ytterligare förstärkningsanordningar genomföras. Kanslerns i anledning härav framställda, under punkterna 24, 26, 28, 38 och 39 redovisade förslag överensstämmer med de i nämnda proposition förordade grunderna för utökning av fakultetens utbildningskapacitet. Jag beräknar därför nu för förslagens genomförande erforderliga medel. Då jag inte ansett mig kunna tillstyrka, att en professur i barnpsykiatri inrättas, bör därjämte det till biträdande lärare i ämnet utgående arvodet uppräknas med 180 kronor till 1 920 kronor (p. 4).

I anledning av kanslerns under punkterna 3, 7, 9, 10, 13, 14, 25, 29, 30, 34, 36, 37, 44 och 52 redovisade förslag om utökning av antalet tjänster som institutionsbiträde, laboratoriebiträde, djurvårdare, institutionstekniker, kontorist m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för ytterligare tre extra ordinarie biträdestjänster. I fråga om dessa tre tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut. Jag beräknar vidare medel för en kontorist i Ae 9 i stället för ett laboratoriebiträde i högst Ae 9 vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet (p. 17).

I anslutning härtill bör framhållas, att vissa av de i övrigt av kanslern föreslagna nya biträdestjänsterna motsvaras av befattningar, som nu bekostas med medel från statens medicinska forskningsråd. Forskningsrådet har för sin del också förordat, att ifrågavarande befattningar överföres till universitetet. I enlighet med vad därom anförts i propositionen 1959: 105 bör frågan om åtgärder rörande överflyttning till den fasta personalorganisationen av dylika arvodesbefattningar prövas i den mån en forskningsverksamhet, som påbörjats med hjälp av medel från forskningsråd, under arbetets gång tagit fastare former och av allt att döma blivit av mer permanent art. Tillräckliga skäl, varigenom den permanenta karaktären av forskningsverksamheten bestyrkts, föreligger enligt min mening inte nu.

Jag anser mig därför inte kunna tillstyrka bifall till de gjorda framställningarna avseende ifrågavarande biträdestjänster.

Humanistiska fakulteten. Då jag funnit behov föreligga av ytterligare en e. o. docenttjänst med företräde för samhällsvetenskapligt ämne, tillstyrker jag, att en sådan tjänst inrättas från och med nästa budgetår (p. 29).

Kanslerns under punkt 28 redovisade förslag om ökad medelsanvisning till arvoden åt bibliotekarier vid seminariebiblioteken biträder jag. För ändamålet erforderliga medel bör alltså beräknas under förevarande anslag.

Med anledning av kanslerns under punkterna 4—9, 14, 15, 18—21 och 27 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som kartbiträde, kanslibiträde, räknebiträde m. m. har jag ansett mig böra beräkna medel för ytterligare fem extra ordinarie biträdestjänster. Av dessa tjänster bör två tillföras samhällsvetenskapliga ämnen och återstående tre andra humanistiska ämnen. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta angående ifrågavarande tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten. Med hänsyn till vad som anförts till stöd för förslaget om ändring av benämningen av professuren i mekanik och matematisk fysik till professur i teoretisk fysik biträder jag detta förslag, som bör genomföras från och med nästa budgetår (p. 41).

Meteorologien är för närvarande endast representerad vid universiteten i Uppsala och Stockholm. Vid förstnämnda läroanstalt företrädes ämnet av två professurer, nämligen en i meteorologi, särskilt väderlekslära, samt en i meteorologi, särskilt experimentell och teoretisk meteorologi. Förstnämnda professur är numera vakant och med dess återbesättande skall enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter tills vidare anstå. Vid universitetet i Stockholm är meteorologien numera företrädd av innehavare av docenttjänst.

Förslag beträffande organisationen av forskningen och undervisningen i meteorologi har — såsom tidigare redovisats — framlagts av särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga, meteorologiutredningen. Utredningen har för sin del ansett det önskvärt att universitetens undervisnings- och forskningsresurser förstärkes. Vidare har utredningen funnit, att meteorologiinstitutionerna i Uppsala och Stockholm bör ges likartade resurser i dessa avseenden. Utredningen föreslår därför, att ytterligare två professurer inrättas i ämnet. Vid bifall härtill skulle sålunda vartdera av de båda universiteten komma att förfoga över två professurer i meteorologi.

Jag hyser full förståelse för strävandena att förstärka universitetsorganisationen i meteorologi. En utgångspunkt för mina egna överväganden i frågan har varit det i och för sig starkt motiverade kravet på en förbättring av resurserna vid universitetet i Stockholm, som nu helt saknar självständig

företrädare för meteorologien. I rådande läge har jag emellertid inte funnit det möjligt att förorda inrättande av ytterligare professurer i ämnet. Under sådana förhållanden har jag ansett mig böra föreslå dels att den enligt Kungl. Maj:ts beslut vakantsatta professuren i meteorologi, särskilt väderlekslära, indrages samtidigt som benämningen av professuren i meteorologi, särskilt experimentell och teoretisk meteorologi, ändras till professur i meteorologi, dels att en professur i meteorologi inrättas vid universitetet i Stockholm, allt med verkan från och med nästa budgetår.

Med professuren i meteorologi, särskilt väderlekslära, är förenade 2 250 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete samt en tjänst som kontorist i Ae 9 och en som kartbiträde i Ae 7. Dessa assistenttimmar och tjänster bör vid bifall till vad jag nu föreslagit knytas till den förordade professuren i meteorologi i Stockholm. Jag beräknar sålunda medel i överensstämmelse härmed såväl under förevarande anslag som vid min anmälan i det följande av motsvarande anslag för universitetet i Stockholm. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta angående den överflyttning av undervisnings- och forskningsresurser i meteorologi från universitetet i Uppsala till universitetet i Stockholm, som i övrigt kan befinnas erforderlig i anledning av mitt förslag, samt att inom ramen för anvisade medel företaga de omdispositioner, vilka på grund härav kan anses påkallade.

Arbetet vid meteorologiska institutionens seismologiska laboratorium ledes av docenten K. M. Båth. I och med utgången av innevarande budgetår kan Båth enligt gällande bestämmelser icke längre inneha docenttjänst. Ett rationellt utnyttjande av seismologiska laboratoriet samt stationerna i Jämtland och Göteborg fordrar en skicklig geofysiker. För närvarande anses ingen annan än Båth, under vars ledning verksamheten utvecklats väsentligt, stå till förfogande för ändamålet. För att säkerställa verksamheten synes det angeläget, att Båth tillförsäkras en stadigvarande tjänst vid universitetet. Med hänsyn härtill och med beaktande av hans väl vitsordade vetenskapliga kvalifikationer förordar jag, att nästa budgetår inrättas en för honom personlig ordinarie laboratorstjänst i seismologi. Vid bifall härtill bör med laboraturen förenas 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete och en tjänst som vaktmästare i Ae 7. Jag beräknar alltså nu medel i överensstämmelse härmed (p. 44, 45 och 47).

En ökning av antalet kvalificerade tekniska medhjälpare vid fakulteten synes mig motiverad. Jag beräknar därför medel för ytterligare fyra sådana tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av kanslern besluta om här avsedda tjänsters lönegradsplacering och fördelning på institutioner. Därest tjänsterna i fråga härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för budgetåret 1961/62 innehavarna böra anställas såsom extra tjänstemän i för vederbörande tjänst avsedd lönegrad (p. 61).

Med biträdande av kanslerns förslag beräknar jag medel under förevarande anslag för en laboratorieingenjör i högst Ae 15, avsedd för den till institutet för högspänningsforskning hörande åskledarekontrollanstalten, samt för en vaktmästare i Ae 7, gemensam för naturgeografiska avdelningen och de geologiska institutionerna (p. 12 och 21). Till vaktmästarhjälp vid matematiska institutionen och vid Klubbans biologiska station bör vidare i överensstämmelse med kanslerns förslag beräknas respektive 5 000 och 9 000 kronor (p. 40 och 53).

Kanslerns förslag om höjning av delposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården har jag funnit mig böra biträda (p. 58).

Gemensamt för de filosofiska fakulteterna. Enligt kanslerns förslag skulle för nästa budgetår inrättas fyra tjänster som forskarassistent, varav en för samhällsvetenskapligt och tre för matematisk-naturvetenskapliga ämnen. För egen del förordar jag — i anslutning till vad som förutsatts i propositionen 1959: 105 — att fyra dylika tjänster inrättas med samtidig indragning av två tjänster som biträdande lärare. Av de sålunda föreslagna fyra nya tjänsterna som forskarassistent torde minst två böra avses för samhällsvetenskapligt eller matematiskt-naturvetenskapligt ämne. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela i övrigt erforderliga bestämmelser härom.

Med anledning av kanslerns förslag om ordinariesättning av vissa universitetslektorat förordar jag, att från och med nästa budgetår inrättas ett ordinarie universitetslektorat, vart och ett av följande sex ämnen, nämligen nationalekonomi, pedagogik och pedagogisk psykologi, sociologi, romanska språk, matematik samt teoretisk fysik med mekanik. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva, att tjänst som ordinarie universitetslektor icke må tillsättas eller uppehållas, så länge organisationsplan för vederbörande ämne ej fastställts, samt att i stället må inrättas tjänst som extra universitetslektor.

Behovet av en förstärkning av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. beräknar jag med hänsyn till den hittillsvarande belastningen och med beaktande av den ökning av studerandeantalet, som nu kan förväntas läsåret 1961/62, till 2 700 000 kronor.

Gemensamt för universitetet. Universitetet förfogar nu över tio forskardocenttjänster. För nästa budgetår anser jag mig böra tillstyrka, att ytterligare en sådan tjänst inrättas (p. 1).

Kanslerns förslag om inrättande av en tjänst som lärare i röst- och talvård i Ae 21 med samtidig indragning av för ändamålet anvisade arvodesmedel, 21 500 kronor, har jag ansett mig böra biträda. Tjänsten, med vilken bör förenas en undervisningsskyldighet av 840 timmar för läsår vid full tjänstgöring, bör avses för all undervisning i röst- och talvård (talteknik) vid universitetets samtliga fakulteter (p. 2).

Då jag funnit behov föreligga av en förstärkning av personalen vid universitetskansliet beräknar jag här medel till en kanslist i reglerad befordringsgång vid nämnda kansli.

Som ett led i rationaliseringen av verksamheten vid universitetsbiblioteändring av en bibliotekarietjänst till tjänst som förste bibliotekarie i samband med inrättande av en särskild avdelning för de av överbibliotekarien föreslagna uppgifterna. Vidare föreslås förändring av sammanlagt tio tjänster som expeditionsvakt till tjänster som expeditionsassistent respektive expeditionsbiträde. Detta förslag till omorganisation har jag funnit ändamålsenligt. Med det undantaget, att jag inte tillstyrker ändrad anställningsform för någon av de av omorganisationen berörda tjänsterna, biträder jag därför förevarande förslag. Jag beräknar alltså nu för förslagets genomförande erforderliga medel. Vid bifall härtill torde såsom kompetenskrav för tjänst som expeditionsassistent eller expeditionsbiträde böra uppställas följande kompetenskrav, nämligen grundlig skolutbildning, innefattande eller kompletterad med språkkunskaper motsvarande dem som krävs i realexamen, och teoretisk utbildning i bibliotekskunskap inom universitetsbiblioteket samt omfattande praktisk yrkesverksamhet. Vidare torde nuvarande tjänst som uppsyningsman i Ao 9 böra omprövas vid vakans.

Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har chefen för civildepartementet föreslagit uppflyttning i lönegrad av, bland andra, vissa tjänster vid universitetet. Jag beräknar här för förslagens genomförande erforderliga medel.

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Jag avser härvid ökat medelsbehov på grund av dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 151 framlagda förslag angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m., dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 178 framlagda förslag angående lönegradsplaceringen av vissa tjänster m. m., dels uppflyttning i löneklass av vissa tjänstemän vid universitetet, dels slutligen kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Med biträdande av kanslerns förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen utverka bemyndigande att i personalförteckningarna för universiteten uppdela under humanistisk fakultet redovisad personal på en historisk-filosofisk och en språkvetenskaplig sektion.

Slutligen torde av anslagstekniska skäl för nästa budgetår medel för ersättning till läkare för övervakande av studenternas hälsovård — 8 400 kronor — böra beräknas under delposten till avlöningar till annan icke-ordinarie personal i stället för, såsom för innevarande budgetår, under posten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 27 010 000

kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 5 784 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för universitetet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	6 405 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	25 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., *förslagsvis*	8 387 000
b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, *förslagsvis*	282 000
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	6 669 600
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	4 900 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	384 000
Summa kronor	27 052 600

Särskilda uppbördsmedel

Ränta å vissa donationsfonder	42 600
Nettoutgift kronor	27 010 000

c) till *Uppsala universitet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 27 010 000 kronor.

[183] **10. Uppsala universitet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 427 000	1 371 638
1960/61 (statsliggaren s. 550)	1 576 000	
1961/62 (förslag)	1 601 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	31 000	31 000
2. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	1 200 000	1 200 000
3. Städning och rengöring, *förslagsvis*	332 500	357 500
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	21 000	21 000
5. Ersättningar till ledamot i samarbetsnämnd, *förslagsvis*	300	300
6. Ersättning för avskaffade examensavgifter	12 500	12 500
Summa kronor	1 597 300	1 622 300
Särskilda uppbördsmedel		
Ersättning för värme, lyse och vatten	21 300	21 300
Nettoutgift kronor	1 576 000	1 601 000

Höjningen av anslagsposten 3 med 25 000 kronor betingas av stegrade lönekostnader för städning samt av tillkomsten av nya institutionslokaler.

Departemenschefen. I enlighet med kanslerns förslag torde detta anslag för nästa budgetår böra höjas med 25 000 kronor till 1 601 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 601 000 kronor.

[184] **11. Uppsala universitet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 390 000	2 397 206
1960/61 (statsliggaren s. 551)	2 725 000	
1961/62 (förslag)	3 050 000	

Det större konsistoriet har äskat en ökning av detta reservationsanslag med i runt tal 879 000 kronor.

Enligt *universitetskanslern* framstår en successivt genomförd, kraftig höjning av materielanslagen såsom ett av de för de akademiska läroanstalterna mest angelägna behoven. Härför talar, framhåller kanslern, icke blott det förhållandet att inköpspriserna för nästan all materiel stigit samtidigt som antalet lärare och studenter år från år ökat utan även den betydelse, som detta anslag har för den vetenskapliga forskningen och för möjliggörande av en effektiv och ändamålsenlig uppläggning av undervisningen. Enligt kanslern kommer de förstärkningar av lärarorganisationen, som genomföres, att delvis förfela sin verkan, därest inte samtidigt medel ställs till förfogande för höjning av vederbörande materielanslag. Trots varje år företagna höjningar av anslagen har de, tillägger kanslern, icke förstärkts i takt med förstärkningen av personalorganisationen och ökningen av studentantalet. Bland annat synes det vara av vikt, att exkursionsanslagen höjes.

Kanslern föreslår i fråga om medelstilldelningen under förevarande anslag en allmän uppräkning med 20 procent av nu utgående anslagsbelopp eller med 550 000 kronor. Utöver den allmänna förstärkningen beräknar kanslern i enlighet med propositionen 1959: 93 ett belopp av 14 500 kronor avseende ökade materielkostnader för vissa ämnen hörande till den medicinska fakulteten.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag inledningsvis anfört vid min anmälan av Uppsala universitets avlöningsanslag vill jag i detta sammanhang något beröra vissa problem rörande fördelningen av materielanslag.

Genom beslut den 26 april och den 6 juni 1957 föreskrev Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, att det skulle ankomma på kanslern för rikets universitet att, efter förslag av universiteten, karolinska institutet, vederbörande lärarkollegium vid tandläkarhögskolorna samt styrelsen för Stockholms högskola, besluta rörande fördelningen av de av riksdagen anvisade reservationsanslagen till materiel m. m. (motsvarande) till respektive läroanstalter. Genom beslut den 27 juni samma år gavs ett motsvarande bemyndigande åt överstyrelsen för de tekniska högskolorna, så vitt gällde dessa läroanstalter. Vid anmälan i 1957 års statsverksproposition av frågan om materielanslagens fördelning (bil. åttonde huvudtiteln, s. 130 f. och 340) erinrade min företrädare om att dessa anslag då fördelades på vederbörande lärosätes olika institutioner m. m av Kungl. Maj:t efter förslag av kanslern respektive överstyrelsen, vilka i sin tur infordrat förslag från lärosätena i fråga. Vid anslagsmedlens fördelning hade Kungl. Maj:t i regel helt följt kanslerns respektive överstyrelsens förslag, vilka brukat nära ansluta sig till lärosätenas förslag. Med hänsyn härtill och då en decentralisering av beslutanderätten på här avsedda punkt av flera skäl syntes mycket angelägen ansåg departementschefen sig böra förorda den omläggningen, att

ifrågavarande anslagsmedel i fortsättningen fördelades av kanslern respektive överstyrelsen för de tekniska högskolorna efter förslag av vederbörande.

Riksdagen hade intet att erinra mot den föreslagna omläggningen, som på sätt jag nyss redogjort för genomfördes under våren 1957.

Kanslern har i ett inledande avsnitt av sin framställning angående Uppsala universitets avlöningsanslag för nästa budgetår framhållit ifråga om medelsanvisningen till materiel m. m., att några godtagbara principer för en inbördes avvägning mellan de olika lärosätenas och institutionernas behov ännu inte kommit till stånd.

Det är sålunda två sammanhängande frågor, som kanslern här berört. Enligt min mening är den sistnämnda delen av spörsmålet, d. v. s. frågan om den *interna* fördelningen av resurserna vid ett lärosäte, av grundläggande karaktär. Det är uppenbart, att en tillfredsställande överblick av ett visst lärosätes samlade behov av nytillskott på materielsidan inte kan ernås, förrän det tillräckligt klart visats att förefintliga resurser fördelats enligt normer, som åtminstone i stort sett kan sägas vara rättvisande uttryck för de enskilda institutionernas anspråk i ett givet läge. Jag vill i detta sammanhang understryka, att erfarenheten visat, att betydande ojämnheter föreligger. Det måste enligt min mening vara en viktig uppgift för de skilda läroanstalterna att med erforderligt stöd av de centrala universitets- och högskolemyndigheterna söka genomlysa den problematik, som här föreligger, och så långt möjligt kartlägga de faktorer som bör vara bestämmande för en rimlig intern fördelning av för varje lärosäte tillgängliga resurser av ifrågavarande slag. Vissa faktorer synes uppenbarligen böra tillmätas särskild vikt. Jag avser bland annat antal studerande, antal licentiander och doktorander samt vederbörandes institutions eller avdelnings allmänna karaktär med avseende på omfattningen av experimentell eller materielkrävande verksamhet över huvud taget.

Jag anser mig böra föreslå, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 325 000 kronor till 3 050 000 kronor. Vid min anslagsavvägning har jag beaktat, att jag under universitetets avlöningsanslag beräknat medel avseende vissa avlöningskostnader — i runt tal 20 000 kronor — vilka hittills bestritts ur materielanslaget. Jag har vidare beaktat den av kanslern föreslagna höjningen för visst särskilt ändamål. Därutöver har jag ansett mig böra under detta anslag beräkna medel för bestridande av kostnaderna för förhyrning av vissa aggregat till en matematikmaskin, typ IBM 1620, som enligt vad jag under hand erfarit kommer att från och med oktober 1961 ställas till fysiska institutionens vid universitetet disposition. För detta ändamål beräknar jag en särskild medelsanvisning av 60 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 050 000 kronor.

[185] **12. Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	600 000	492 032
1960/61 (statsliggaren s. 551)	630 000	
1961/62 (förslag)	630 000	

Det under detta reservationsanslag för innevarande budgetår uppförda beloppet — 630 000 kronor — har anvisats för ospecificerade ändamål.

Det större konsistoriet har hemställt, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 870 000 kronor. Härutöver har konsistoriet äskat 270 000 kronor för vissa speciella ändamål.

Universitetskanslern tillstyrker en uppräkning av nu utgående anslag med 25 procent eller med 160 000 kronor. Kanslern har vidare, under hänvisning till en av det större konsistoriet gjord särskild framställning, hemställt, att förslag måtte föreläggas riksdagen om bemyndigande att för universitetets räkning beställa en elektronisk matematikmaskin intill ett belopp av 1 800 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Det föreslagna beställningsbemyndigandet avseende en elektronisk matematikmaskin är jag inte beredd att tillstyrka. Jag vill emellertid erinra om att jag vid anmälan av universitetets materielanslag förordat, att vissa medel under sistnämnda anslag beräknas för bestridande av kostnaderna för förhyrning av vissa aggregat till en matematikmaskin IBM 1620, som universitetet avses få disponera. Då jag inte är beredd att tillstyrka någon höjning av förevarande anslag förordar jag, att detta upptages med oförändrat belopp för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 630 000 kronor.

[186] **13. Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	500 000	500 002
1960/61 (statsliggaren s. 552)	560 000	
1961/62 (förslag)	600 000	

Det större konsistoriet har på förslag av *överbibliotekarien* hemställt om en anslagsförstärkning för nästa budgetår med 120 000 kronor.

Universitetskanslern finner en förhållandevis kraftig höjning av förevarande anslag ofrånkomlig. Såsom kanslern framhöll i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår synes emellertid höjningen böra genomföras successivt. För nästa budgetår föreslår kanslern en uppräkning av anslaget med 60 000 kronor, varav 55 000 kronor för bibliotekets ordinarie behov och 5 000 kronor för det medicinskt-kliniska specialbiblioteket vid akademiska sjukhuset.

Departementschefen. Jag anser mig såtillvida böra biträda kanslerns förslag om ökad medelsanvisning till biblioteket, att jag förordar en anslagshöjning med 40 000 kronor. Vid min avvägning har jag förutsatt att förstärkningen skall möjliggöra bland annat anskaffning av viss ytterligare litteratur till det medicinskt-kliniska specialbiblioteket. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 600 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[187] **14. Lunds universitet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	18 313 000	19 771 845
1960/61 (statsliggaren s. 552)	20 443 000	
1961/62 (förslag)	25 523 000	

Det större konsistoriet i Lund har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlagt förslag om en avsevärd utökning av universitetets personal.

Universitetskanslern biträder i väsentlig utsträckning konsistoriets förslag.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag till ändringar i universitetets personalorganisation m. m. samt redovisar därvid först de till de olika fakulteterna (sektionerna) hänförliga förslagen och därefter sådana förslag, som avser universitetet i dess helhet. Vid min redogörelse kommer jag att närmare beröra endast de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. Teologiska fakulteten

1) docent,
2) två assistenter,
3) förste amanuens i stället för andre amanuens,

4) kanslibiträde i Ae 7,
5) höjning av kursanslaget (nu 16 400) med 33 500 kronor,
6) höjning av anslaget för den praktisk-teologiska undervisningen (nu 78 800) med 10 300 kronor,
7) kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 3. I den av riksdagen godtagna propositionen 1958: 104 angående vissa åtgärder för upprustning av universitetet och högskolor uttalades, att tjänster som andre amanuens efter hand borde ombildas till förste amanuenstjänster (s. 97). Kanslern anför, att arbetsbördan för här ifrågavarande amanuens starkt ökat. Sålunda krävs längre tid för studierådgivning på grund av att studentantalet blivit större. Vidare har arbetet med fakultetens schema givits i uppdrag åt vederbörande amanuens. Med hänsyn härtill erfordras en utökning av befattningshavarens tjänstgöringsskyldighet.

B. Juridiska fakulteten

1) universitetslektor i rättskunskap med samtidig indragning av tjänst som biträdande lärare i rättskunskap,
2) heltidsanställd i stället för halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7,
3) professor i allmän rättslära,
4) preceptor i civilrätt,
5) assistent,
6) docent,
7) preceptor i civilrätt,
8) forskarassistent,
9) förste amanuens,
10) kanslibiträde i Ae 7,
11) höjning av kursanslaget (nu 38 300) med 66 800 kronor,
12) biträdeshjälp å 6 000 kronor vid undervisningsnämnden.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 3—5. Enligt beslut av 1957 års riksdag (jfr prop. 1957: 86, s. 103) skall vid fakulteten från och med budgetåret 1961/62 inrättas en professur i allmän rättslära, en preceptur i civilrätt och en assistenttjänst.

Punkterna 9—12. Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t medgivit, bland annat, att undervisningsresurserna vid fakulteten med hänsyn till det växande studerandeantalet må förstärkas budgetåret 1960/61 med anlitande av medel ur dels den under avlöningsanslaget till Lunds universitet uppförda delposten till avlöningar till annan icke-ordinarie personal, dels den under nämnda avlöningsanslag uppförda anslagsposten till rörligt tillägg, dels även den i reservationsanslaget till Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter ingående anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition genom anställande av bland annat en förste amanuens och ett kanslibiträde i Ag 7 samt genom anvisning av 6 000 kronor till arvodering av biträdeshjälp vid undervisningsnämnden och högst 66 800 kronor till höjning av kursanslaget. Enligt kanslern föreligger även i fortsättningen behov av ifrågavarande förstärkning av fakultetens undervisningsresurser, varför

universitetets avlöningsanslag för nästa budgetår bör uppräknas med belopp motsvarande de medel som enligt Kungl. Maj:ts medgivande må anlitas innevarande budgetår. Samtidigt föreslår kanslern, att kanslibiträdestjänsten i Ag 7 extraordinariesättes.

C. Medicinska fakulteten

Bakteriologi (Lund)

1) professor i virologi,
2) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
3) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Epidemiologi

4) professor i klinisk epidemiologi i stället för lärararvode å 8 220 kronor.

Farmakologi

5) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Ftisiologi

6) heltidsanställt i stället för halvtidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Histologi

7) laboratorieassistent i Ae 11.

Kirurgi (Lund)

8) laboratur i anestesiologi med docenten E. Nilsson som förste innehavare,
9) kanslibiträde i Ae 7.

Kirurgi (Malmö)

10) kontorist i Ae 9.

Klinisk fysiologi (Lund)

11) professor i klinisk fysiologi,
12) kanslibiträde i Ae 7,
13) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Klinisk kemi (Malmö)

14) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Klinisk neurofysiologi

15) laborator i klinisk neurofysiologi,
16) kanslibiträde i Ae 7.

Medicin (Lund)

17) anslag av 2 000 kronor till medicinska konferenser,
18) klinisk amanuens (njurkliniken),
19) djurvårdare i Ae 7 (njurkliniken).

Medicin (Malmö)

20) laboratur i klinisk koagulationsforskning med docenten Inga Marie Nilsson som första innehavare.

Medicinsk kemi

21) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Neurologi (Lund)

22) arvode om 4 740 kronor till biträdande lärare.

Neurokirurgi

23) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Obstetrik och gynekologi

24) arvode om 2 160 kronor till biträdande lärare (Lund),
25) arvode om 2 160 kronor till biträdande lärare (Malmö),
26) klinisk amanuens (Malmö),
27) laboratoriebiträde i högst Ae 9 (Malmö).

Oftalmiatrik

28) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Oto-rhino-laryngologi

29) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Patologi (Lund)

30) vaktmästare i Ae 7,
31) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Psykiatri (Lund)

32) arvoden om 3 000 kronor för ledande av undervisningsronder vid S:t Lars sjukhus,
33) arvode om 5 700 kronor till biträdande lärare,
34) arvode om 240 kronor till biträdande lärare i barnpsykiatri.

Radiofysik (Lund)

35) professur i medicinsk radiofysik — i stället för laboratur i radiofysik — med laboratorn K. Lidén som förste innehavare.

Radioterapi (Lund)

36) professor i stället för lärare i Bo 1,
37) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Reumatologi (Lund)

38) professur — i stället för lärartjänst i Bo 1 — med läraren i ämnet, överläkaren G. Edström som förste innehavare.

Rättsmedicin

39) professor i stället för arvode å 6 420 kronor till lärare i rättsmedicin,
40) assistent,
41) kanslibiträde i Ae 7,
42) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Socialmedicin

43) arvode om 3 900 kronor till biträdande lärare (Lund),
44) räknebiträde i Af 1—Ae 5 (Lund-Malmö).

Gemensamt för fakulteten

45) sju docenter,
46) en forskarassistent,
47) fem forskningsingenjörer i Ae 19.

Sydsvenska sjukgymnastinstitutet

48) höjning av arvodet till chefsgymnast (nu 3 600) med 2 200 kronor,
49) höjning av arvodet för 15 instruktionsgymnaster (nu 2 400 kronor för åtta gymnaster respektive 2 700 kronor för sju gymnaster) med 2 100 respektive 1 800 kronor per år.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 3 och 31. Gemensamt för bakteriologiska och patologiska institutionerna finns för närvarande en djurvårdare (institutionsbiträde). Sedan de båda institutionerna erhållit nya lokaler med helt åtskilda djurutrymmen, framstår det som synnerligen angeläget, att institutionerna erhåller vardera en heltidsanställd djurvårdare.

Punkterna 6, 9, 10, 19, 23, 27—30, 37, 42 och 44. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl forskningens som undervisningens behov.

Punkterna 22, 24—26, 33, 34 och 43. Vid 1959 års riksdag fattades beslut om en förstärkning av de medicinska läroanstalternas utbildningskapacitet i enlighet med ett av Kungl. Maj:t i propositionen 1959: 93 framlagt förslag (SU 82; Rskr 230). De under nu ifrågavarande punkter upptagna anslagsförändringarna överensstämmer med grunderna för den utbyggnad det här gäller.

Punkt 46. 1955 års universitetsutredning föreslog i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32, s. 72), att fyra forskarassistenttjänster skulle från och med budgetåret 1959/60 inrättas vid fakulteten. Genom beslut av 1959 och 1960 års riksdagar har hittills tre tjänster inrättats. Kanslern hemställer, att den återstående tjänsten inrättas nästa budgetår och att densamma göres rörlig inom fakulteten.

Punkt 47. Konsistoriet har äskat att från nästa budgetår måtte inrättas fyra nya tjänster som forskningsingenjör, avsedda för respektive histologi, klinisk kemi (Malmö), patologi (Lund) och radiofysik. Härjämte hemställer konsistoriet, att en tjänst som forskningsingenjör vid fysiologiska institutionen, för vars avlönande medel anvisats av medicinska forskningsrådet, överföres till universitetets avlöningsstat. Kanslern biträder konsistoriets förslag men förordar att tjänsterna göres rörliga.

D. Humanistiska fakulteten

Historisk-filosofiska sektionen

Ekonomisk historia

1) 500 assistenttimmar,
2) kanslibiträde i Ae 7.

Praktisk och teoretisk filosofi

3) kanslibiträde i Ae 7 (gemensamt för den filosofiska institutionen).

Historia (allmänna linjen)

4) 1 000 assistenttimmar med samtidig inbesparing av 144 timmar lektorsundervisning (undervisning i paleografi gemensam för fakulteterna).

Klassisk fornkunskap och antikens historia

5) heltidsanställt i stället för halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7 (gemensamt för klassiska institutionen).

Konsthistoria med konstteori

6) intendent i Ae 23 vid arkivet för dekorativ konst,
7) 500 assistenttimmar (vid konsthistoriska institutionen),
8) heltidsanställd i stället för halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7,
9) kanslibiträde i Ae 7.

Litteraturhistoria med poetik

10) 500 assistenttimmar.

Nordisk och jämförande fornkunskap

11) förste museiintendent i Ae 26,
12) konserveringsbiträde i Ae 7.

Pedagogik och pedagogisk psykologi

13) 500 assistenttimmar,
14) heltidsanställt i stället för halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Sociologi

15) räknebiträde i Af 1—Ae 5.

Statskunskap

16) preceptor,
17) 500 assistenttimmar,
18) kanslibiträde i Ae 7.

Språkvetenskapliga sektionen

Grekiska språket

19) utländsk lektor i nygrekiska (med halvtidstjänstgöring).

Slaviska språk

20) kanslibiträde i Ae 7.

Fonetik

21) 500 assistenttimmar.

Gemensamt för humanistiska fakultetens två sektioner

22) tre docenter, varav två företrädesvis för samhällsvetenskapliga ämnen och en företrädesvis för fonetik,
23) telefonist i Af 1—Ae 5.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 2, 3, 5, 9, 12, 14, 15 och 20. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 22. Med hänsyn till vad 1955 års universitetsutredning härvidlag förordat i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32) föreslår kanslern, att från och med nästa budgetår tre nya docenttjänster inrättas. Av dessa bör två företrädesvis stå till förfogande för samhällsvetenskapliga ämnen och en företrädesvis för ämnet fonetik. I sin motivering för nämnda förslag anför kanslern, att forskarrekryteringen bör stimuleras samt att varje ämne bör disponera över en fast docenttjänst.

Punkt 23. Emedan humanistiska fakultetens nybyggnad torde kunna tagas i bruk vid början av nästa budgetår, erfordras att medel beräknas för avlöning av en växeltelefonist i reglerad befordringsgång.

E. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

Astronomi

1) observatorieintendent i Ae 24,
2) fotograf i Ae 9.

Fysiologisk botanik

3) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Systematisk botanik

4) förste trädgårdsintendent i Ae 26,
5) förste museiintendent i Ae 26 vid botaniska museet,
6) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Botaniska trädgården

7) höjning av delposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården (nu 103 400) med 48 200 kronor,
8) kanslibiträde i Ae 7.

Fysik

9) personlig professur i kärnfysik för docenten S. Johansson,
10) 2 000 assistenttimmar,
11) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
12) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Genetik

13) personlig professur i cytologi för laboratorn J. A. Levan och samtidigt vakantsättning av laboraturen i ämnet,
14) 500 assistenttimmar.

Geografi (naturgeografi)

15) 475 assistenttimmar,
16) fotograf i Ae 9.

Geologi (kvartärgeologi)

17) professur — i stället för laboratur — i kvartärgeologi med laboratorn T. Nilsson som förste innehavare,
18) 500 assistenttimmar.

Kemi

19) professor i stället för laborator i fysikalisk kemi,
20) personlig professur i termokemi för docenten S. Sunner,

21) 3 000 assistenttimmar,
22) instrumentmakare i Ae 11,
23) institutionstekniker i Ae 9.

Biokemi

24) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Limnologi

25) laborator,
26) 1 000 assistenttimmar.

Matematik

27) kanslibiträde i Ae 7,
28) vaktmästare i Ag 7 (gemensam för matematik, teoretisk fysik med mekanik samt numerisk analys).

Meteorologi

29) universitetslektor i Ao 26,
30) assistent,
31) kanslibiträde i Ae 7.

Numerisk analys

32) maskinoperatör i Ae 11,
33) 1 325 assistenttimmar för serviceverksamheten vid avdelningen.

Teoretisk fysik med mekanik

34) ändring av benämningen av professuren i mekanik och matematisk fysik till professur i teoretisk fysik,
35) laborator,
36) 500 assistenttimmar,
37) kanslibiträde i Ae 7.

Zoofysiologi

38) ekonomibiträde i Ae 2/3,
39) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Zoologi

40) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Gemensamt för fakulteten

41) nio docenter,
42) två laboratorieintendenter i Ae 19,
43) fem laboratorieingenjörer, varav fyra i Ae 17 och en i högst Ae 15.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 1, 42 och 43. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen om inrättande av tjänster för kvalificerad teknisk personal åberopas främst forskningens men även undervisningens behov.

Punkterna 2, 3, 8, 11, 16, 22, 24, 27, 28, 32, 37, 39 och 40. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkterna 13 och 14. Konsistoriet har efter framställning från fakulteten i likhet med tidigare år föreslagit inrättande av en personlig professur i cytologi för laboratorn i ämnet J. A. Levan med samtidig vakantsätt-

ning av den laboratur Levan nu innehar. Till stöd härför framhålles, att Levan är eminent meriterad inom allmän kromosomforskning, samt att han öppnat och med ständigt växande framgång bearbetat ett nytt betydelsefullt forskningsområde, cancerkromosomforskning. Han har bland annat påvisat, att ändringar i kromosomernas antal och struktur ligger till grund för uppkomsten av cancer. Enligt fakulteten har de forskningsresultat han uppnått förändrat hela synen på cancerproblemet.

Kanslern tillstyrker med hänvisning till Levans stora vetenskapliga kapacitet och den viktiga ämnesinriktning han representerar, att en för Levan personlig professur i cytologi inrättas från och med nästa budgetår, varvid den nu befintliga laboraturen i ämnet bör vakantsättas. Därest ifrågavarande förslag vinner bifall, bör medel beräknas för ytterligare 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Punkt 34. Benämningen professur i mekanik och matematisk fysik har sedan länge varit inadekvat. Centrala områden inom professuren såsom elektricitetslära, atomfysik, kvantteori och relativitetsteori täckes ej av denna beteckning. Det är därför principiellt viktigt och ur praktisk synvinkel väsentligt, t. ex. inför uppkommande ledighet av professuren, att dess nuvarande benämning ändras till professur i teoretisk fysik.

Punkt 41. Med hänsyn till vad 1955 års universitetsutredning härvidlag förordat i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32) föreslår kanslern, att från och med nästa budgetår nio nya docenttjänster inrättas. Ifrågavarande tjänster bör enligt kanslern vara rörliga inom fakulteten.

F. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna

1) fyra forskarassistenter i Ae 21,
2) förstärkning med 300 000 kronor av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 1. 1955 års universitetsutredning har i det femte betänkandet (SOU 1958: 32, s. 73) för de filosofiska fakulteternas vidkommande förordat inrättande av forskarassistenttjänster inom de matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnesområdena, där behovet av förbättrad forskarrekrytering bedömdes vara särskilt starkt. För nästa budgetår äskas inrättande av fyra forskarassistenttjänster varav en för samhällsvetenskapligt ämne och tre för ämnen inom matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.

Punkt 2. Kanslern anför: I det föregående har jag under de särskilda ämnena inom de filosofiska fakulteterna icke — frånsett inrättande av vissa fasta tjänster — räknat med förstärkningar av undervisningsresurserna. Jag har sålunda härutinnan utgått från den i nådigt brev den 3 juni 1960 till statskontoret fastställda dispositionen av Lunds universitets delpost till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. och mina beslut rörande tilldelning av medel för lärare i de ämnen för vilka organisationsplan fastställts. Detta förutsätter emellertid ett i jämförelse med innevarande läsår oförändrat studentantal. Med hänsyn härtill anser jag mig böra beräkna särskilda medel för att möta uppkommande behov av förstärkning under nästa budgetår

till följd av ökad tillströmning av studerande. Härutöver torde i vissa fall medel erfordras för vissa justeringar av de planer, på vilka lärartilldelningen för innevarande budgetår grundar sig, allt inom ramen för de av riksdagen antagna riktlinjerna (propositionen 1958: 104, s. 128—130). För nu angivna ändamål beräknar jag för Lunds universitets del ett belopp av 300 000 kronor.

G. Ekonomiska fakulteten

Enligt beslut av 1960 års riksdag (jfr prop. 1960: 119, s. 351) skall civilekonomutbildning anordnas vid Lunds universitet och tills vidare meddelas inom ramen för en ekonomisk fakultet. Denna fakultet skall dimensioneras så, att den vid full utbyggnad skall kunna ge en med nuvarande civilekonomutbildning likvärdig utbildning åt 200 nya studerande varje läsår. Utbildningen är avsedd att igångsättas höstterminen 1961. Enligt propositionen borde det ankomma på de lokala universitetsmyndigheterna att efter samråd med företrädare för näringslivet och andra intressenter framlägga förslag rörande för utbildningen erforderliga lokaler, anslag, bestämmelser m. m. I enlighet härmed har konsistoriet äskat anslag till avlöningar vid den ekonomiska fakulteten för budgetåret 1961/62 och i samband därmed berört vissa frågor, som sammanhänger med den nya fakultetens organisation och dess verksamhet även på längre sikt.

I det följande kommer att lämnas en översikt av konsistoriets och kanslerns synpunkter rörande sistnämnda spörsmål, varefter kanslerns förslag till personalorganisation för fakulteten för budgetåret 1961/62 kommer att återgivas.

Ämnesrepresentation vid fakulteten

Enligt konsistoriet hade det varit önskvärt att söka uppskatta lärarbehovet under olika etapper av uppbyggnadstiden fram till full utbyggnad av undervisningskapaciteten. Konsistoriet har emellertid ej funnit detta möjligt med hänsyn till att definitiva förslag till examensstadga och studieplaner ej kan utarbetas förrän under det kommande budgetåret. Då civilekonomutbildningen i Lund skall göras likvärdig med den utbildning, som meddelas vid handelshögskolorna, har konsistoriet vid beräkningen av behovet av undervisning vid den nya fakulteten i huvudsak utgått från handelshögskolornas examensstadgar och studieplaner. Härvid har förhållandena vid handelshögskolan i Stockholm närmast tagits till förebild, bland annat därför att nämnda högskola med hänsyn till studentantalet är jämförlig med den nya fakulteten vid full utbyggnad.

Konsistoriet finner det självklart, att ämnena företagsekonomi och nationalekonomi, vilka är obligatoriska i ekonomexamen, blir företrädda inom fakulteten. Även rättsvetenskap, ekonomisk geografi och internationell ekonomi bör enligt förslaget erhålla egna professurer. Konsistoriet anför härom i huvudsak följande.

Företagsekonomi är det mest omfattande ämnet i civilekonomutbildningen. Handelshögskolan i Stockholm har fyra och handelshögskolan i Göteborg två professurer i ämnet. Vid full utbyggnad av fakulteten blir det nödvändigt att inrätta tre professurer utöver den redan befintliga inom humanistiska fakulteten. Sistnämnda professur bör överföras till den ekonomiska fakulteten, som då förutsättes svara för all undervisning i ämnet vid universitetet, alltså även undervisning för studerande inom de humanistiska och juridiska fakulteterna. Detta synes stå i överensstämmelse med departementschefens uttalande i propositionen 1960: 119 (s. 350), att ekonomutbildningen skall ordnas i nära anknytning till den samhällsvetenskapliga utbildningen.

I *nationalekonomi* bör två professurer inrättas vid fakulteten. Beträffande den nuvarande professuren i ämnet har konsistoriet antagit, att denna tills vidare bör kvarstå i humanistiska fakulteten. Detta hindrar ej att samtliga lärare och forskare i nationalekonomi sammanföres i en gemensam institution.

I fråga om ämnet *rättsvetenskap* kan juridiska fakulteten ej svara för undervisningen utan att en ny professur inrättas för de speciella delar av juridiken — framför allt handelsrätt — som är av betydelse för civilekonomerna. Med hänsyn härtill och till det stora antal ekonomie studerande som beräknas komma att läsa rättsvetenskap — vid de båda handelshögskolorna studeras ämnet av så gott som samtliga elever — bör en professur i rättsvetenskap inrättas vid den ekonomiska fakulteten. Arbetsplatser för professorn m. fl. bör beredas inom den juridiska fakultetens institutionslokaler.

Professuren i *ekonomisk geografi* bör på samma sätt tillhöra den ekonomiska fakulteten, medan ämnet institutionsmässigt hänföres till den befintliga geografiska institutionen, som f. n. är gemensam för de humanistiska och naturvetenskapliga fakulteterna.

Ämnet *internationell ekonomi* är ej självständigt läroämne vid handelshögskolorna men studeras i form av en specialkurs vid handelshögskolan i Stockholm. Med hänsyn till den internationella handelns ökade betydelse bör ämnet ges en framskjuten plats vid fakulteten. Det bör företrädas av en professur, som dock ej kan inrättas förrän om några år, eftersom man för närvarande ej kan räkna med kompetent innehavare.

Som lärare i *främmande språk* torde i huvudsak komma att anlitas svenska och utländska lärare, vilka ej bör ha säte och stämma i fakulteten. Det förutsättes, att vederbörande ämnesrepresentanter i språk adjungeras till den ekonomiska fakulteten, då ärenden rörande språkundervisningen behandlas.

Tidsplan för utbyggnaden

Civilekonomutbildningen föreslås i anslutning till propositionen 1960: 119 börja hösten 1961. Vid full utbyggnad avses intagningskapaciteten bli 200 studenter per år. På grund av svårigheter att under utbyggnadsskedet lösa alla lokal- och personalfrågor kan enligt konsistoriets mening endast 100 elever intagas under vartdera av läsåren 1961/62 och 1962/63. Full intagning beräknas kunna ske från och med hösten 1963 under förutsättning att lokalfrågorna då är lösta. Härom anför konsistoriet bland annat följande.

Enligt föreliggande planer, skall de företagsekonomiska, nationalekonomiska och om möjligt även vissa av de övriga samhällsvetenskapliga institutionerna erhålla lokaler i lasarettets nuvarande köksbyggnad, vilken kommer att friställas senast sommaren 1962. Erforderliga ombyggnadsarbeten beräknas taga omkring ett år, varför byggnaden bör kunna disponeras från och med höstterminen 1963. Undervisningslokaler för civilekonomutbildningen och den samhällsvetenskapliga utbildningen avses skola inrymmas i en nybyggnad, belägen omedelbart intill den blivande institutionsbyggnaden. För läsåret 1961/62 kommer provisoriska undervisningslokaler att anskaffas genom universitetets försorg.

I fråga om tidsplan för inrättande av professurer m. m. understryker konsistoriet ytterligare, att det på nuvarande stadium av förberedelsearbetet icke är möjligt att framlägga definitiva förslag till examensstadga, studieplaner m. m. Konsistoriet framlägger emellertid ett principförslag till studiegång inom fakulteten, vilket endast visar de stora dragen men som har till syfte att tjäna såsom underlag för bedömningen av behovet av professurernas inrättande vid olika tidpunkter.

Första studieåret ägnas dels åt nationalekonomi, dels åt förberedande delar och vissa huvudavsnitt av företagsekonomi samt åt en elementär kurs i statistik.

Under *andra studieåret* studeras de återstående avsnitten av den allmänna kursen i företagsekonomi samt rättsvetenskap, alternativt annat i ekonomexamen ingående ämne.

Det *tredje studieåret* ägnas dels specialkurser i företagsekonomi, dels kompletterande studier enligt de olika alternativ, som kommer att framgå av examensstadgan.

Ett främmande språk skall obligatoriskt studeras, vilket bör kunna ske när som helst under studietiden. Dock avses icke någon språkundervisning speciellt för ekonomie studerande komma till stånd under budgetåret 1961/62.

För att den skisserade studiegången skall kunna genomföras är det enligt konsistoriet erforderligt, att de för civilekonomutbildningen avsedda nya professurerna inrättas enligt följande tidsschema:

1/7 1961	professur	i företagsekonomi
	»	» nationalekonomi
1/7 1962	»	» företagsekonomi
	»	» rättsvetenskap
1/7 1963	»	» företagsekonomi
	»	» nationalekonomi
	»	» ekonomisk geografi
Senast		
1/7 1965	»	» internationell ekonomi

Beträffande professurerna i företagsekonomi och nationalekonomi måste vid inrättande och ledigförklarande tillses, att de olika för civilekonomutbildningen väsentliga ämnesområdena blir företrädda vid universitetet. Sålunda bör för företagsekonomiens del de olika professurerna företräda i stort

sett följande ämnesområden, nämligen redovisning och finansiering, kostnads- och intäktsanalys, distributionsekonomi samt administration.

Konsistoriet framhåller, att tidpunkterna för inrättande av professurer inom fakulteten är föreslagna med hänsyn till att redan den första årskursen måste ges möjlighet att få den specialiserade undervisning, som krävs för att likvärdighet med utbildningen vid handelshögskolorna skall uppnås. Konsistoriet understryker även nödvändigheten av att principbeslut rörande tidpunkten för inrättande av respektive lärostolar fattas redan vid 1961 års riksdag.

Konsistoriet framhåller, att det icke är i stånd att nu framlägga en plan över behovet av andra lärare än professorer. Antalet lärartjänster av olika slag inom fakultetens ämnen kommer att sammanhänga med utformningen av examensstadga och studieplaner. Konsistoriet förutsätter, att de för filosofiska fakulteterna gällande normerna för undervisningsgruppernas storlek skall tillämpas även i fråga om den ekonomiska fakulteten.

Beträffande konsistoriets nu återgivna förslag uttalar *kanslern*, att han i stort sett kan ansluta sig till vad konsistoriet anfört om den ekonomiska fakultetens organisation och verksamhet. Intagningen av elever under första året bör enligt kanslern emellertid med hänsyn till lokalsvårigheterna begränsas till 75 studerande. Tidsplanen för inrättande av professurer biträder kanslern såtillvida, att han tillstyrker att från och med nästa budgetår inrättas en professur i vartdera av ämnena företagsekonomi och nationalekonomi samt att principbeslut fattas om inrättande från och med budgetåret 1962/63 av ytterligare en professur i företagsekonomi och av en professur i rättsvetenskap. Frågan om inrättande av ytterligare professurer inom fakulteten bör upptagas till förnyad behandling först sedan organisationen blivit mera i detalj prövad.

Personalorganisation 1961/62

För undervisning m.m. i ämnet företagsekonomi står för närvarande till förfogande en professor, en extra universitetslektor och en biträdande lärare i Ae 21, 393 timmar lektorsundervisning, 1 450 assistenttimmar (varav 1 000 timmar för forskning och allmänt institutionsarbete), specialföreläsare (arvode 1 600 kronor) samt ett kanslibiträde i Ae 7.

Kanslerns förslag till äskanden för budgetåret 1961/62 beträffande personalorganisation för fakulteten framgår av följande sammanställning.

Företagsekonomi

1) professor,
2) professur från och med 1962/63 (principbeslut),
3) 2 000 assistenttimmar,
4) huvudlärare (lektor) i bokföring i Ao 26 samt minskning av antalet lektorstimmar för bokföringsundervisning (nu 320) med 170 timmar,
5) kanslibiträde i Ae 7.

Nationalekonomi

6) professor,
7) 1 000 assistenttimmar,
8) kanslibiträde i Ae 7.

Rättsvetenskap

9) professur från och med 1962/63 (principbeslut).

Gemensamt för fakulteten

10) arvode om 1 650 kronor till dekanus,
11) två forskarassistenter i Ae 21.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 1. I enlighet med den av konsistoriet föreslagna tidsplanen bör ytterligare en professur i företagsekonomi inrättas från och med budgetåret 1961/62. Då innehavaren av den nuvarande professuren i ämnet närmast har redovisning och finansiering som specialområde, bör det vid ledigförklarandet av den nya professuren anges, att denna bör vara inriktad på något av ämnesområdena kostnads- och intäktsanalys, distributionsekonomi eller administration. Med hänsyn till den begränsade tillgången på professorskompetenta personer synes det vara lämpligt, att professuren ledigförklaras utan prioritet för något av de tre nämnda specialområdena. Lärostolen kan lämpligen inrättas i ämnet företagsekonomi utan att specialiseringen anges i dess benämning.

Punkterna 2, 6 och 9. Beträffande motiveringen till de under dessa punkter redovisade förslagen hänvisar kanslern till sitt i det föregående redovisade uttalande angående konsistoriets förslag till tidsplan för inrättande av professurer vid fakulteten.

Punkt 3. Vid bifall till den under punkten 1 föreslagna professuren bör medel beräknas för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete i ämnet företagsekonomi. Ytterligare 1 000 assistenttimmar torde bli erforderliga för biträde vid undervisningen i ämnet, vilken till stor del har karaktären av praktikfallsdiskussioner, företagsspel och andra övningar.

Punkt 4. För närvarande meddelas 320 timmars undervisning om året i bokföring av fyra timarvoderade lärare, vilka har denna undervisning som bisysselsättning. Konsistoriet har beräknat ett behov av ytterligare 230 timmars undervisning, vilket innebär ett sammanlagt undervisningsbehov av 550 timmar. Att bestrida all bokföringsundervisning med lärare som har annan huvudsysselsättning torde under dessa förhållanden bli omöjligt. Det är enligt kanslern nödvändigt, att en huvudlärare i bokföring fast knytes till universitetet. Tjänstgöringen för denne befattningshavare bör omfatta 400 timmar per år, vartill kommer dels examination, dels även uppgiften att självständigt svara för bokföringsundervisningen vid fakulteten, inklusive de organisations- och samordningsproblem, som blir en följd av att även utomstående lärare måste anlitas. Befattningshavaren i fråga bör benämnas lektor. De teoretiska kraven bör ej ställas så höga som för universitetslektorat; i stället måste kraven bli mycket höga i fråga om pedagogisk skicklighet och erfarenhet. Tjänsten bör vara ordinarie och placerad i lönegrad Ao 26.

Punkt 5. Konsistoriet har äskat inrättande av två kanslibiträdestjänster i Ae 7 och en kontoristtjänst i Ae 9. Kanslern tillstyrker, att en kanslibiträdestjänst inrättas från och med nästa budgetår.

Punkterna 7—8. Vid bifall till den under punkten 6 föreslagna professuren i nationalekonomi bör medel beräknas för dels 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete i ämnet, dels även ett kanslibiträde i Ae 7.

Punkt 10. Arvodet till fakultetens dekanus föreslås utgå med samma belopp som nuvarande arvoden till dekanerna vid teologiska och juridiska fakulteterna.

Punkt 11. Konsistoriet har föreslagit inrättande från och med nästa budgetår av tre forskarassistenttjänster avsedda för ämnet företagsekonomi. Enligt konsistoriets beräkningar finns det ett behov av 240 timmars lektorsundervisning i ämnet, vilket skulle kunna tillgodoses genom inrättandet av ett universitetslektorat. Även om lektorns undervisningsskyldighet efter nedsättning för examination blir mer än 240 timmar, kan det överskjutande timantalet fylla det behov av ytterligare lektorsundervisning, som finns inom de humanistiska och juridiska fakulteterna. För de närmaste åren kan emellertid inga ordinarie universitetslektorat i företagsekonomi inrättas med hänsyn till bristen på kompetenta sökande. Att inrätta extra lektorat låter sig enligt konsistoriet ej göra, eftersom erfarenheten visat, att de företagsekonomer, som önskar göra en akademisk karriär men ännu ej avslutat sin utbildning, inte vill binda sig för heltidsundervisning. Under dessa omständigheter föreslår konsistoriet, att forskarassistenttjänster inrättas för att lösa det speciellt för företagsekonomin svåra lärarrekryteringsproblemet, varvid två tjänster föreslås för undervisningens samt en tjänst för forskningens behov.

Kanslern tillstyrker inrättande av två tjänster som forskarassistent, vilka dock icke bör vara ämnesbundna.

Utöver de av kanslern i det föregående tillstyrkta tjänsterna vid fakulteten har konsistoriet äskat inrättande av en ordinarie universitetslektorstjänst i nationalekonomi samt tilldelning av 44 timmar lektorsundervisning i nationalekonomi och 100 timmar dylik undervisning i statistik. Kanslern förutsätter, att samma beräkningssystem, som gäller vid tilldelning av undervisningsresurser för de filosofiska fakulteterna (jfr prop. 1958: 104), skall tillämpas i fråga om den ekonomiska fakulteten samt anser sig därför icke i detta sammanhang böra taga ställning till konsistoriets ifrågavarande äskanden.

H. Gemensamt för universitetet

Universitetsbiblioteket

1) två tamburvakter i Ae 2/3,
2) nio expeditionsvakter i Ae 7.

Kansliet

3) kanslist i Af 9—Ae 13,
4) kanslibiträde i Ae 7.

Räntekammaren

5) assistent i Ae 19,
6) kanslibiträde i Ae 7.

Inrättningen för gymnastik och idrott

7) gymnastik- och idrottslärare i Ae 18,
8) höjning av arvode till ledarinna för studentskegymnastiken (nu 1 200) med 3 150 kronor.

Studenthälsovården

9) ersättning till läkare för psykiatrisk hälsovård med 2 500 kronor,
10) ersättning till en vid studentläkarmottagningarna tjänstgörande sjuksköterska med 1 100 kronor.

Röst- och talvård

11) lärare i Ae 21.

Ersättning åt laboratoriebiträden, som genomgår under medicinalstyrelsens överinseende anordnad utbildning

12) medelsanvisning av 50 400 kronor.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare

13) förste bibliotekarie i Ao 26 i stället för Ae 26 vid universitetsbiblioteket,
14) förste byråsekreterare i Ao 23 i stället för Ae 23 vid kansliet,
15) förste byråsekreterare i Ao 23 i stället för Ae 21 vid kansliet,
16) lärare i gymnastik och idrott i Ao 20 i stället för Ae 18 vid gymnastikinrättningen,
17) fotograf i Ao 9 i stället för Ag 9 vid universitetsbiblioteket,
18) fotobiträde i Ao 7 i stället för högst Ag 5 vid universitetsbiblioteket.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 11. Kanslern tillstyrker konsistoriets äskande om en lärartjänst i röst- och talvård i Ae 21. Som motivering för förslaget anges önskvärdheten av att det nuvarande provisoriet med en mot timarvode bedriven undervisning ersättes med en fastare reglerad ordning. Tjänsten förutsättes bli gemensam för samtliga fakulteter.

Punkt 12. Genom beslut den 10 september 1959 har föreskrivits — under erinran om att genom kungl. brev den 10 april 1959 uppdragits åt medicinalstyrelsen att bland annat leda och samordna viss vidareutbildning av laboratoriebiträden — att myndighet, som anordnar dylik utbildning, skall till den som genomgår utbildningen utbetala ersättning med 600 kronor per månad. Denna ersättning skall bestridas från vederbörlig anslagspost i myndighetens avlöningsstat. Kostnaderna för dylika kurser, förlagda till Lunds universitet, beräknas för budgetåret 1961/62 uppgå till 50 400 kronor.

Utöver de förut under rubriken Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare redovisade förslagen har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett stort antal befattningshavare vid universitetet.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har kanslern äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Med hänsyn till belastningen å delposten till löner och arvoden till uni-

versitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. föreslår kanslern slutligen, att nämnda delpost uppräknas med 1 000 000 kronor.

Vidare har kanslern i särskild skrivelse den 4 november 1960 för nästa budgetår föreslagit inrättande av följande ordinarie universitetslektorat, nämligen två i ämnet sociologi samt ett i vartdera av ämnena pedagogik, nordiska språk, romanska språk samt matematik.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört under Uppsala universitets avlöningsanslag.

Teologiska fakulteten. Med biträdande av kanslerns förslag beräknar jag medel till en förste amanuens i stället för en andre amanuens vid fakulteten (p. 3). I övrigt räknar jag inte med några förstärkningar för denna fakultets del under förevarande anslag.

Juridiska fakulteten. Enligt statsmakternas beslut angående omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen (prop. 1957: 86; SU 128; Rskr 318) skall från och med budgetåret 1961/62 vid fakulteten inrättas en professur i allmän rättslära, en preceptur i civilrätt och en tjänst som assistent. Jag beräknar nu härför erforderliga medel (p. 3—5).

Liksom för innevarande budgetår torde — därest så med hänsyn till studerandeantalets ökning befinnes nödvändigt — för förstärkning av fakultetens undervisningsresurser erforderliga medel få anvisas från det i det följande föreslagna anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor (p. 9—12).

Medicinska fakulteten. I likhet med kanslern finner jag det angeläget, att antalet forskarassistenttjänster utökas och förordar, att ytterligare en rörlig sådan tjänst inrättas vid fakulteten (p. 46).

Jag anser en utökning av antalet tjänster som kvalificerad teknisk medhjälpare vid fakulteten befogad och beräknar därför medel för ytterligare två sådana tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta om ifrågavarande tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner. Därest tjänsterna i fråga härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för budgetåret 1961/62 innehavarna böra anställas såsom extra tjänstemän i för vederbörande tjänst avsedd lönegrad (p. 47).

Enligt statsmakternas beslut (prop. 1959: 93; SU 82; Rskr 230) skall nästa budgetår ytterligare förstärkningsanordningar genomföras vid fakulteten. Kanslerns i anledning härav framställda, under punkterna 22, 24—26, 33, 34 och 43 redovisade förslag överensstämmer med de i nämnda proposition förordade grunderna för utökning av fakultetens utbildningskapacitet. Jag beräknar därför nu för förslagens genomförande erforderliga medel.

Kanslerns förslag om en särskild medelsanvisning till täckande av kostnaderna för konferenser vid medicinska kliniken i Lund rörande aktuella

medicinska problem har jag icke ansett mig böra biträda. Enligt min mening torde ifrågavarande kostnader lämpligen böra bestridas från medicinska fakultetens kursanslag (p. 17).

I anledning av kanslerns under punkterna 6, 9, 10, 19, 23, 27—30, 37, 42 och 44 redovisade förslag om utökning av antalet tjänster som laboratoriebiträde, kanslibiträde, kontorist m. m. har jag ansett mig böra beräkna medel för ytterligare sju extra ordinarie biträdestjänster, av vilka en med halvtidstjänstgöring. I fråga om dessa sju tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut. Jag beräknar vidare medel för ett institutionsbiträde i reglerad befordringsgång vid vardera av de bakteriologiska och patologiska institutionerna. Vid bifall till sistnämnda förslag torde en nu befintlig för ifrågavarande institutioner gemensam tjänst som institutionsbiträde i reglerad befordringsgång böra indragas (p. 3 och 31). I anslutning härtill torde böra erinras om vad jag i det föregående vid min anmälan av Uppsala universitets avlöningsanslag anfört beträffande sådana arvodesbefattningar, som nu bekostas med medel från forskningsråd, och som av kanslern föreslagits överflyttade till universitetets fasta personalorganisation.

Humanistiska fakulteten. I likhet med kanslern anser jag, att antalet docenttjänster vid fakulteten bör utökas. Jag tillstyrker därför, att ytterligare en docenttjänst, avsedd att företrädesvis stå till förfogande för samhällsvetenskapligt ämne, inrättas från och med nästa budgetår (p. 22).

I anledning av kanslerns under punkterna 2, 3, 5, 9, 12, 14, 15 och 20 redovisade förslag om utökning av antalet tjänster som kanslibiträde, konserveringsbiträde m. m. har jag ansett mig böra beräkna medel för ytterligare sex extra ordinarie biträdestjänster. Av dessa tjänster bör två tillföras samhällsvetenskapliga ämnen och fyra andra humanistiska ämnen. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta angående ifrågavarande tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner. I anledning av kanslerns förslag under punkten 23 om inrättande av en tjänst som telefonist i reglerad befordringsgång beräknar jag medel för ytterligare en sådan tjänst vid universitetsbiblioteket, till vars växelanläggning telefonerna i humanistiska fakultetens nybyggnad kommer att anslutas.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten. Med hänsyn till vad som anförts till stöd för förslaget om ändring av benämningen av professuren i mekanik och matematisk fysik till teoretisk fysik biträder jag detta förslag, som bör genomföras från och med nästa budgetår (p. 34).

Jag tillstyrker bifall till förslaget om inrättande av en för laboratorn J. A. Levan personlig professur i cytologi, varvid laboraturen i ämnet bör hållas obesatt så länge Levan innehar denna personliga tjänst. Vid bifall härtill

bör beräknas medel till ytterligare 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (p. 13 och 14).

En förstärkning av fakultetens docentorganisation synes mig befogad. För nästa budgetår beräknar jag därför medel för ytterligare en docenttjänst utan avseende å något angivet ämne eller ämnesgrupp (p. 41).

I likhet med kanslern anser jag en ökning av antalet tjänster som kvalificerad teknisk medhjälpare motiverad. Jag beräknar därför medel för ytterligare fyra sådana tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta om nämnda tjänsters lönegradsplacering och fördelning på institutioner. Därest tjänsterna i fråga härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för budgetåret 1961/62 innehavarna böra anställas som extra tjänstemän i för vederbörande tjänst avsedd lönegrad (p. 1, 42 och 43).

I anledning av kanslerns under punkterna 2, 3, 8, 11, 16, 22, 24, 27, 28, 32, 37, 39 och 40 redovisade förslag om utökning av antalet tjänster som laboratoriebiträde, kanslibiträde, fotograf m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för ytterligare nio extra ordinarie biträdestjänster. I fråga om dessa tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut.

Gemensamt för de filosofiska fakulteterna. I likhet med kanslern finner jag en utökning av antalet forskarassistenttjänster vid de filosofiska fakulteterna angelägen. Jag förordar att nästa budgetår inrättas två dylika tjänster, avsedda för samhällsvetenskapliga och matematiskt-naturvetenskapliga ämnen.

I anledning av kanslerns förslag om ordinariesättning av vissa universitetslektorat förordar jag, att från och med nästa budgetår inrättas tre ordinarie universitetslektorat, nämligen ett i vart och ett av ämnena sociologi, romanska språk och matematik. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva, att tjänst som ordinarie universitetslektor icke må tillsättas eller uppehållas, så länge organisationsplan för vederbörande ämne ej fastställts, samt att i stället må inrättas tjänst som extra universitetslektor.

Behovet av en förstärkning av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. beräknar jag med hänsyn till den hittillsvarande belastningen och med beaktande av den ökning av studerandeantalet, som nu kan förväntas läsåret 1961/62, till 1 600 000 kronor.

Ekonomiska fakulteten. Den sedan länge påtalade bristen på civilekonomer föranledde mig att i propositionen 1960: 119 förorda en ökning av kapaciteten i fråga om ekonomutbildningen. Jag fann därför starka skäl tala för anordnande av ekonomutbildning vid ytterligare minst ett lärosäte. I enlighet med mitt förslag i denna fråga beslöt 1960 års riksdag, att civilekonomutbildning tills vidare skulle organiseras inom ramen för

en ekonomisk fakultet vid Lunds universitet. Enligt beslutet skall riktpunkten för dimensioneringen av en sådan fakultet vara, att den, förutom bedrivande av ekonomisk forskning, vid full utbyggnad skall kunna ge en med nuvarande civilekonomutbildning likvärdig utbildning åt 200 nya studerande varje läsår.

Efter det att universitetsmyndigheterna erhållit i uppdrag att framlägga förslag i frågor rörande den ekonomiska fakulteten, har det större konsistoriet i Lund i särskild skrivelse avgivit förslag till bestämmelser för fakulteten. Genom beslut den 2 december 1960 har i universitetsstatuterna föreskrivits, att vid universitetet i Lund från och med den 1 januari 1961 skall tills vidare finnas jämväl en ekonomisk fakultet. Enligt särskilt utfärdade bestämmelser överföres professuren i företagsekonomi från den humanistiska till den ekonomiska fakulteten. Då det är angeläget, att nära samarbete åstadkommes mellan den ekonomiska fakulteten och representanter för näringslivet samt avnämarsidan i övrigt, har genom förutnämnda beslut även meddelats föreskrifter angående ett till den ekonomiska fakulteten i Lund knutet rådgivande organ, fakultetsrådet för ekonomutbildning.

Jag övergår nu att behandla de förslag rörande den ekonomiska fakulteten som det större konsistoriet i Lund framlagt i samband med sina äskanden för budgetåret 1961/62. I likhet med konsistoriet förutsätter jag, att utbildningen av civilekonomer i Lund påbörjas hösten 1961. Under hänvisning till lokalsvårigheter framhåller konsistoriet, att intaget under de två första läsåren bör begränsas till 100 studerande, medan kanslern för sin del anser, att endast 75 studerande bör intagas under det första läsåret. I avvaktan på resultatet av pågående förhandlingar beträffande ökad intagning av studerande vid handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg utgår jag från att intaget vid den ekonomiska fakulteten från och med budgetåret 1961/62 skall omfatta minst 100 studerande.

Som jag nyss nämnt, har till den ekonomiska fakulteten överförts den till humanistiska fakulteten hörande professuren i företagsekonomi. I anledning av kanslerns förslag i fråga om tidsplanen för inrättande av professurer m. m. för den ekonomiska fakulteten tillstyrker jag för budgetåret 1961/62, att en andra professur i företagsekonomi inrättas. Tills vidare torde ej någon specialisering av professurens ämnesinriktning böra anges i dess benämning (p. 1). Mitt förslag om sistnämnda professur innebär att medel även bör beräknas för dels 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, dels 1 000 assistenttimmar för biträde vid undervisningen i ämnet (p. 3). Därjämte bör medel beräknas för en kontorist i Ae 9 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid företagsekonomiska institutionen.

Inom den ekonomiska fakulteten bör ämnet nationalekonomi från början vara företrätt av en professur. Jag tillstyrker därför, att en professur i detta ämne inrättas från och med budgetåret 1961/62 (p. 6). Vid bifall till den föreslagna professuren torde medel böra beräknas till 1 000 assistenttimmar

för forskning och allmänt institutionsarbete (p. 7). Vidare bör medel beräknas för ett kanslibiträde i Ae 7 (p. 8).

Kanslern har i likhet med konsistoriet förutsatt, att från och med budgetåret 1962/63 ytterligare en professur i företagsekonomi inrättas. Med biträdande av föreliggande framställning föreslår jag, att beslut redan nu fattas om inrättande av en tredje professur i företagsekonomi från och med budgetåret 1962/63 (p. 2).

Undervisningen och examinationen i till företagsekonomi hörande bokföring m. m. har en sådan omfattning, att en lärare i detta ämne synes böra fast knytas till universitetet. Jag föreslår därför, att från och med nästa budgetår inrättas en tjänst som lärare i företagsekonomi i Ae 24. Vid min anslagsberäkning har jag beaktat, att tillkomsten av denna tjänst nästa budgetår föranleder ett minskat medelsbehov för timarvoderad undervisning i bokföring (p. 4).

Jag anser mig vidare böra tillstyrka, att en tjänst som universitetslektor i nationalekonomi i lönegrad Ao 26 i enlighet med konsistoriets förslag inrättas vid den ekonomiska fakulteten från och med nästa budgetår. Därjämte beräknar jag här medel till lektorsundervisning, omfattande 44 timmar i nationalekonomi och 100 timmar i statistik. Vidare föreslår jag för nästa budgetår inrättande av två forskarassistenttjänster, avsedda för ämnet företagsekonomi (p. 11).

Slutligen tillstyrker jag, att medel till arvode åt ekonomiska fakultetens dekanus beräknas med samma belopp, som för närvarande utgår till dekanerna vid de teologiska och juridiska fakulteterna (p. 10).

Gemensamt för universitetet. Kanslerns förslag om inrättande av en tjänst som lärare i röst- och talvård i Ae 21 har jag ansett mig böra biträda. Tjänsten, med vilken bör förenas en undervisningsskyldighet av 840 timmar för läsår vid full tjänstgöring, bör avses för all undervisning i röst- och talvård — talteknik — vid universitetet. Jag har vid mina anslagsberäkningar beaktat att — under förutsättning av bifall till ifrågavarande förslag — medel ej längre behöver beräknas för timarvoderad undervisning i röstvård och talteknik (p. 11).

Till ersättning åt laboratoriebiträden, som genomgår vid universitetet anordnad vidareutbildning, torde under delposten till avlöningar till annan icke-ordinarie personal böra beräknas 50 400 kronor (p. 12).

Med anledning av förslag från konsistoriet, syftande till en rationalisering av verksamheten vid universitetsbiblioteket, tillstyrker jag inrättande av en tjänst som förste bibliotekarie i Ae 26 såsom chef för en avdelning för den inre tjänsten m. m. Samtidigt bör en tjänst som bibliotekarie i Ae 21 indragas. Jag vill härvid erinra om vad jag förut vid min anmälan av Uppsala universitets avlöningsanslag anfört i motsvarande sammanhang.

Jag förordar vidare, att en tjänst som fotograf i Ag 9 samt en tjänst som fotobiträde i högst Ag 5, båda vid universitetsbiblioteket, extraordinariesättes (p. 17 och 18).

Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har chefen för civildepartementet föreslagit uppflyttning i lönegrad av bland annat vissa tjänster vid universitetet. Jag beräknar här för förslagens genomförande erforderliga medel.

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Jag avser härvid ökat medelsbehov på grund av dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 151 framlagda förslag angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m., dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 178 framlagda förslag angående lönegradsplaceringen av vissa tjänster m. m., dels uppflyttning i löneklass av vissa tjänstemän vid universitetet, dels slutligen kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 25 523 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 5 080 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för universitetet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	5 897 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	26 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., *förslagsvis*	8 053 000
b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, *förslagsvis*	104 000
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	6 371 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	4 693 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	379 000
Summa kronor	25 523 000

c) till *Lunds universitet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 523 000 kronor.

[188] **15. Lunds universitet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	959 000	835 926
1960/61 (statsliggaren s. 566)	953 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	25 500	25 500
2. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	570 000	655 000
3. Städning och rengöring, *förslagsvis*	336 000	375 000
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	24 500	24 500
5. Ersättning för avskaffade examensavgifter	12 000	12 000
6. Hyreskostnad m. m. för studentläkarens mottagningslokaler	—	6 000
Summa kronor	968 000	1 098 000
Särskilda uppbördsmedel		
Ersättning för värme, lyse och vatten	15 000	15 000
Nettoutgift kronor	953 000	1 083 000

Uppräkningen av posterna 2 och 3 motiveras med tillkomsten av nya institutionslokaler. Genom beslut den 30 juni 1960 har Kungl. Maj:t från åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter anvisat högst 6 000 kronor för bestridande av hyreskostnader m. m. för studentläkarens mottagningslokaler under budgetåret 1960/61. Motsvarande belopp föreslås bli överfört till omkostnadsstaten för nästa budgetår.

Departementschefen. Kostnaderna för städning och rengöring torde böra uppräknas med 41 000 kronor. Någon höjning av anslagsposten till bränsle, lyse och vatten anser jag mig inte böra beräkna. I övrigt biträder jag kanslerns förslag och tillstyrker sålunda, att ett belopp av 6 000 kronor uppföres på omkostnadsstaten för lokaler för studenthälsovården i Lund. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget i dess helhet höjas med 47 000 kronor till 1 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[189] **16. Lunds universitet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 290 000	2 005 265
1960/61 (statsliggaren s. 566)	2 595 000	
1961/62 (förslag)	2 925 000	

Det större konsistoriet har äskat höjning av detta reservationsanslag med 882 000 kronor, varav sammanlagt 27 000 kronor avser materielkostnader för den nya ekonomiska fakulteten och vissa till denna hörande ämnen samt 50 000 kronor uppbyggande av ett seminariebibliotek vid nämnda fakultet.

Universitetskanslern föreslår för sin del en anslagsökning med 547 000 kronor, vartill kommer en i särskild framställning äskad medelsanvisning av 30 000 kronor för utbyggande av bokbeståndet vid ett för den ekonomiska fakulteten gemensamt institutionsbibliotek. Av den förstnämnda höjningen hänför sig 519 000 kronor — motsvarande 20 procent av nuvarande anslagsbelopp — till en generell uppräkning; av återstoden avser 16 000 kronor materielkostnader för den jämlikt propositionen 1959: 93 ökade utbildningskapaciteten vid den medicinska fakulteten och 12 000 kronor materielkostnader för den ekonomiska fakulteten och vissa till denna hörande ämnen.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet.

Med anledning av föreliggande förslag torde förevarande anslag för nästa budgetår böra höjas med 330 000 kronor till 2 925 000 kronor. Därvid har jag beräknat 257 000 kronor för en allmän höjning av anslagsmedlen till materiel och sammanlagt (30 000 + 16 000 + 27 000 =) 73 000 kronor för de av kanslern angivna särskilda ändamålen. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 925 000 kronor.

[190] **17. Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	660 000	665 436
1960/61 (statsliggaren s. 567)	630 000	
1961/62 (förslag)	630 000	

Det under detta reservationsanslag för innevarande budgetår uppförda beloppet — 630 000 kronor — har anvisats för ospecificerade ändamål.

Det större konsistoriet har för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 1 025 000 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker en uppräkning av nu utgående anslag med 25 procent eller med i runt tal 158 000 kronor.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka någon höjning av förevarande anslag, som därför för nästa budgetår bör upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 630 000 kronor.

[191] **18. Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	485 000	468 002
1960/61 (statsliggaren s. 567)	530 000	
1961/62 (förslag)	615 000	

Det större konsistoriet har på förslag av *överbibliotekarien* hemställt om en anslagsökning för nästa budgetår med 185 000 kronor, varav 135 000 kronor för bibliotekets ordinarie behov och 25 000 kronor som fast anslag till vartdera av det medicinska centralbiblioteket och kurslitteraturbiblioteket. Konsistoriet har vidare i särskild på grund av tillkomsten av en ekonomisk fakultet föranledd framställning i enlighet med överbibliotekariens förslag hemställt om dels ett på fyra budgetår fördelat engångsanslag om 150 000 kronor, dels en höjning med 30 000 kronor av det årliga anslaget till bokinköp och bokbindning.

Universitetskanslern finner en förhållandevis kraftig höjning av förevarande anslag ofrånkomlig men förordar ånyo, att höjningen genomföres successivt. För nästa budgetår föreslår kanslern en uppräkning av medelsanvisningen till bibliotekets ordinarie behov med 50 000 kronor och med 20 000 kronor för vartdera av det medicinska centralbiblioteket och kurslitteraturbiblioteket, tillhopa 90 000 kronor. Därjämte har kanslern i särskild framställning tillstyrkt konsistoriets äskande om en engångsanvisning av 150 000 kronor, varav 40 000 kronor för nästa budgetår, avseende kostnader föranledda av tillkomsten av en ekonomisk fakultet.

Departementschefen. En förstärkning av anslagsmedlen till bibliotekets ordinarie behov synes mig erforderlig. Jag föreslår i denna del en anslagshöjning med 45 000 kronor. Vidare biträder jag kanslerns förslag om anvisande för nästa budgetår av 40 000 kronor till engångsanskaffning av litteratur i samband med tillkomsten av en ekonomisk fakultet. Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 615 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 615 000 kronor.

[192] **19. Göteborgs universitet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	8 562 000	8 757 705
1960/61 (statsliggaren s. 568)	10 366 000	
1961/62 (förslag)	13 249 000	

Det större konsistoriet i Göteborg har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit en väsentlig förstärkning av universitetets personal.

Universitetskanslern tillstyrker i betydande omfattning konsistoriets förslag.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag till ändringar i universitetets personalorganisation m. m. samt redovisar därvid först de till de olika fakulteterna hänförliga förslagen och därefter sådana förslag, som avser universitetet i dess helhet. Vid min redogörelse kommer jag att närmare beröra endast de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. Medicinska fakulteten

Anatomi

1) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Histologi

2) laboratorieassistent i Ae 11,
3) ekonomibiträde i Ae 2/3,
4) halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7.

Fysiologi

5) professor i fysiologi,
6) två assistenter och två förste amanuenser,
7) två laboratoriebiträden i högst Ae 9,
8) vaktmästare i Ae 7 i stället för 1/3 vaktmästartjänst i Ag 7,
9) djurvårdare i Ae 7 i stället för 1/3 tjänst som institutionsbiträde i högst Ag 5,
10) kontorist i Ae 9.

Medicinsk fysik

11) assistent,
12) institutionstekniker i Ae 9.

Psykologi

13) lärararvode om 225 kronor.

Medicinsk kemi

14) biträdande lärare i Ae 21,
15) assistent, två förste amanuenser och tredje amanuens,
16) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
17) vaktmästare i Ae 7 i stället för 1/3 vaktmästartjänst i Ag 7,

18) djurvårdare i Ae 7 i stället för 1/3 tjänst som institutionsbiträde i högst Ag 5,
19) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Medicinsk biokemi

20) instrumentmakare i Ae 11,
21) assistent,
22) kanslibiträde i Ae 7.

Allmän bakteriologi

23) förste instrumentmakare i Ae 13,
24) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ag 5,
25) laborator,
26) institutionstekniker i Ae 9,
27) två ekonomibiträden i Ae 2/3.

Virologi

28) professor,
29) två laboratoriebiträden i högst Ae 9.

Farmakologi

30) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
31) vaktmästare i Ae 7 i stället för 1/3 vaktmästartjänst i Ag 7,
32) djurvårdare i Ae 7 i stället för 1/3 tjänst som institutionsbiträde i högst Ag 5,
33) assistent.

Patologi

34) instrumentmakare i Ae 11,
35) två ekonomibiträden i Ae 2/3.

Gemensamt för vissa teoretiska institutioner m. m.

36) hantverkare i Ae 8,
37) arvode om 10 000 kronor till gårdskarl.

Vissa kurser under propedeutiska året

38) klinisk amanuens.

Medicin I

39) klinisk amanuens,
40) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
41) halvtidsanställd översköterska i Ae 10.

Medicin II

42) klinisk amanuens,
43) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
44) halvtidsanställd översköterska i Ae 10.

Kirurgi I

45) klinisk amanuens,
46) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Kirurgi II

47) klinisk amanuens,
48) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Ortopedi

49) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
50) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Extremitetskirurgi

51) klinisk amanuens,
52) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Klinisk fysiologi

53) vaktmästare i Ae 7.

Klinisk kemi

54) professur — i stället för laboratur — med laboratorn G. Jungner som förste innehavare.

Klinisk bakteriologi

55) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7,
56) institutionstekniker i Ae 9,
57) steriliseringsbiträde i Ae 4.

Ftisiologi

58) professur — i stället för lärararvode (nu 7 680 kronor) — med docenten G. Birath som förste innehavare,
59) klinisk amanuens,
60) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
61) kanslibiträde i Ae 7.

Neurokirurgi

62) professur i neurokirurgi — i stället för arvode till biträdande lärare i neurologi (nu 7 320 kronor) — med docenten G. Norlén som förste innehavare,
63) kanslibiträde i Ae 7.

Klinisk neurofysiologi

64) laboratur med docenten I. Petersén som förste innehavare,
65) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Obstetrik och gynekologi

66) översköterska i Ae 10.

Öron-, näs- och halssjukdomar

67) heltidsanställd kontorist i Ae 9 i stället för halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Röntgendiagnostik

68) professur med docenten G. I. Wickbom som förste innehavare,
69) kanslibiträde i Ae 7,
70) lärare i Ae 24 med samtidig minskning av arvode till biträdande lärare med 8 100 kronor.

Hygien

71) förste amanuens i stället för kursamanuens (arvode nu 900 kronor),
72) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
73) institutionstekniker i Ae 9.

Radioterapi

74) uppförande på ordinarie stat av den för M. T. P. Strandqvist personliga professuren i radioterapi,
75) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
76) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Radiofysik

77) kanslibiträde i Ae 7,
78) laboratorieingenjör i högst Ae 15,
79) halvtidsanställd djurvårdare i Ae 7.

Socialmedicin

80) räknebiträde i Af 1—Ae 5.

Gemensam personal för medicinska fakultetens undervisningslokaler inom Sahlgrenska sjukhusets centralkomplex

81) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
82) fotograf i Ae 9,
83) djurvårdare i Ae 7.

Gemensamt för fakulteten

84) sex docenter,
85) forskarassistent,
86) fem forskningsingenjörer i Ae 19, varav en personlig tjänst för ingenjören G. Fölsch och samtidigt vakantsättning av den av Fölsch innehavda tjänsten som laboratorieassistent i Ao 11.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 4, 8—10, 12, 17, 18, 22—24, 26, 30—32, 34, 36, 41, 43, 44, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 60, 61, 66, 67, 72, 73, 75 samt 77—83. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl forskningens som undervisningens behov.

Punkterna 5—7, 11 och 13—16. Vid 1959 års riksdag fattades beslut om en förstärkning av de medicinska läroanstalternas utbildningskapacitet i enlighet med ett av Kungl. Maj:t i propositionen 1959: 93 framlagt förslag (SU 82; Rskr 230). De under ifrågavarande punkter upptagna anslagsförändringarna överensstämmer med grunderna för den utbyggnad det här gäller. I fråga om professuren i fysiologi (p. 5) har vederbörande myndigheter, i enlighet med vad som förutsattes i nämnda proposition (s. 47), övervägt frågan om huruvida professurens ämnesområde bör vara fysiologi eller medicinsk fysik och därvid uttalat sig till förmån för en professur i fysiologi. Kanslern godtager det av konsistoriet slutgiltigt framlagda förslaget om benämningen av professurens ämnesområde.

Punkt 21. Professorn i medicinsk biokemi har för närvarande inte annan personal till sitt förfogande än ett laboratoriebiträde. Enligt kanslern bör till ämnet knytas en vetenskapligt-teoretiskt skolad kraft, som kan biträda i forskningsarbetet och forskningsundervisningen.

Punkterna 27, 35 och 57. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas behovet av förstärkning av den för diskning, steriliseringsarbeten och liknande göromål avsedda biträdespersonalen i samband med tillkomsten av nya eller utvidgade institutionslokaler för de ämnen, som förslagen avser.

Punkterna 62 och 63. 1955 års läkarutbildningskommitté framlade i sitt betänkande (SOU 1956: 34) förslag om samordning och fördelning av neurologiundervisningen på de neurologiska och neurokirurgiska klinikerna. Förslaget förutsatte en omprövning av lärarnas ställning på de neurokirurgiska klinikerna. Från undervisningens synpunkt fann utredningen det nödvändigt, att det vid den föreslagna ökade undervisningsbelastningen på neurokirurgiska klinikerna inrättades professurer i neurokirurgi i Uppsala och Göteborg. I överensstämmelse med beslut av 1959 års riksdag skall från och med budgetåret 1962/63 inrättas en professur i ämnet vid universitetet i Uppsala (jfr prop. 1959: 93, s. 47). Konsistoriet framhåller, att inte heller den medicinska utbildningen i Göteborg, där antalet kliniska utbildningsplatser är större än i Uppsala, kan undvara en professur i neurokirurgi. Vid bifall till förslaget om inrättande av ifrågavarande professur bör enligt kanslern nu utgående medelsanvisning till arvode till biträdande lärare i neurologi indragas. Kanslern tillstyrker konsistoriets förslag att till förste innehavare av professuren — utan särskilt ansökningsförfarande — utnämnes överläkaren vid neurokirurgiska kliniken, docenten Gösta Norlén. Därest professuren inrättas bör till densamma knytas en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 (p. 63).

Punkt 70. Genom beslut den 7 juli 1960 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid universitetet må budgetåret 1960/61 vara inrättad en extra tjänst som lärare i lönegrad Ag 24 i röntgendiagnostik samt att kostnaderna för denna tjänst må bestridas från den i reservationsanslaget till Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter ingående anslagsposten Till Kungl. Maj:ts disposition.

Kanslern föreslår, att den extra lärartjänsten i Ag 24 extraordinariesättes. Under förutsättning av bifall till kanslerns förslag att ytterligare en professur i röntgendiagnostik inrättas vid universitetet från och med budgetåret 1961/62 tillstyrker kanslern, att det nuvarande arvodesbeloppet till biträdande lärare i ämnet, i enlighet med konsistoriets beräkningar, minskas från 12 600 kronor till 4 500 kronor.

Punkt 84. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan förordat i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32) tillstyrker kanslern konsistoriets förslag att för budgetåret 1961/62 sex nya docenttjänster inrättas. Kanslern anför:

Inom ramen för det ökade antalet tjänster torde, såsom jag även framhöll i fjol, en viss minskning av antalet rörliga tjänster och en däremot svarande ökning av antalet tjänster med företrädesrätt vara befogade, särskilt som enligt min mening åtminstone de stora undervisningsämnena bör erhålla docenttjänster med företrädesrätt.

Punkt 85. 1955 års universitetsutredning föreslog i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32, s. 72) att fyra forskarassistenttjänster skulle från och med budgetåret 1959/60 inrättas vid fakulteten. Genom beslut av 1959 och 1960 års riksdagar har hittills tre tjänster inrättats. Kanslern tillstyrker konsistoriets äskande om medel för nästa budgetår för ytterligare en tjänst,

varigenom fakulteten skulle erhålla det antal forskarassistenter, som beräknats av universitetsutredningen.

Punkt 86. Till stöd för det under denna punkt redovisade förslaget åberopas främst forskningens behov.

B. Filosofiska fakulteten

Etnografi

1) 500 assistenttimmar.

Ekonomisk historia

2) docent.

Filosofi

3) lärare i Ae 26 i stället för biträdande lärare i praktisk filosofi.

Geografi

4) uppdelning av professuren i geografi i två professurer, den ena benämnd geografi, särskilt naturgeografi, den andra geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi,
5) 1 000 assistenttimmar,
6) 500 assistenttimmar.

Historia

7) professor,
8) 1 000 assistenttimmar.

Idé- och lärdomshistoria

9) personlig professur för docenten H. Sandblad i stället för arvode för undervisning och examination (nu 7 100 kronor),
10) 500 assistentimmar.

Litteraturhistoria med poetik

11) professur (principbeslut),
12) docent.

Psykologi

13) docent,
14) 500 assistenttimmar,
15) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Statistik

16) docent,
17) 500 assistenttimmar.

Vetenskapsteori

18) personlig professur för docenten H. Törnebohm,
19) 500 assistenttimmar.

Engelska språket

20) professor,
21) 1 000 assistenttimmar.

Fonetik

22) lärare i Ae 26 i stället för undervisningsarvode (nu 6 000 kronor).

Grekiska språket

23) utländsk lektor i nygrekiska.

Romanska språk

24) docent.

Slaviska språk

25) 250 assistenttimmar.

Tyska språket

26) docent.

Botanik

27) kanslibiträde i Ag 7.

Marin botanik

28) professur — i stället för laboratur — med laboratorn T. Levring som förste innehavare,
29) 500 assistenttimmar.

Matematik

30) professur (principbeslut).

Meteorologi

31) universitetslektor i Ao 26,
32) assistent,
33) kanslibiträde i Ae 7.

Zoologi och zoofysiologi

34) två halvtidsanställda kanslibiträden i Ag 7,
35) vaktmästare i Ae 7,
36) indragning av medelsanvisning till arvoden till skrivhjälp och vaktmästare (nu 14 000 kronor gemensamt för botanik och zoologi) under förutsättning av bifall till punkterna 27, 34 och 35.

Forskarassistenttjänster

37) två forskarassistenter.

Filosofiska fakultetens undervisningsresurser

38) uppräkning med 200 000 kronor av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Undervisningsnämnderna

39) ökning av medelsanvisningen till förvaltningskostnader vid undervisningsnämnderna inom den filosofiska fakulteten (nu 20 000) med 5 000 kronor.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 2, 12, 13, 16, 24 och 26. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl forskningens som undervisningens behov.

Punkt 4. Vid vart och ett av universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm finns två professurer i geografi med uppdelning på ämnesdelar på det sätt som nu föreslås beträffande Göteborgs universitet. Uppdelningen har betingats av den fortgående, från forskningens och den högre utbildningens synpunkt önskvärda specialiseringen. Härigenom har givetvis möjligheterna försvårats för den enskilde forskaren att ha den allmänna överblick över ämnet, som erfordras för att kunna leda forskning och undervisning inom ämnet som helhet. Den redan genomförda uppdelningen på ämnesdelar av professurerna vid andra lärosäten har medfört, att allt flera forskare specialiserat sig inom ett visst område av ämnet. Till följd härav ökas svårigheterna att vid tillsättning av ordinarie akademiska lärartjänster upprätthålla krav på meritering i båda ämnesdelarna. Ytterligare uppskov med professurens uppdelning kan enligt kanslern vara till men för forskningsarbetet och handledningen av licentiander och doktorander.

Punkt 30. Enligt uttalande i Kungl. Maj:ts proposition nr 119 till 1960 års riksdag förutsattes, att en successivt genomförd utbyggnad skulle komma att äga rum av den matematisk-naturvetenskapliga forsknings- och utbildningsverksamheten vid universitetet. Med hänsyn till att den under senare år kraftigt ökande tillströmningen av studenter i ämnet matematik kan förväntas fortfara, finner konsistoriet starka skäl tala för att ytterligare en professur i ämnet inrättas vid universitetet från och med budgetåret 1961/62. Dubbleringen av professuren är motiverad inte minst med hänsyn till den väntade ökningen av studerande för högre betyg och för högre examina i ämnet och till de därmed växande kraven på forskarhandledning. Med anledning av konsistoriets förslag föreslår kanslern, att principbeslut nu fattas om inrättande av ytterligare en professur i matematik från och med budgetåret 1962/63.

Punkt 37. 1955 års universitetsutredning har i det femte betänkandet (SOU 1958: 32, s. 73) för de filosofiska fakulteternas vidkommande förordat inrättande av forskarassistenttjänster inom de matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnesområdena, där behovet av förbättrad forskarrekrytering bedömdes vara särskilt starkt. För nästa budgetår tillstyrker kanslern inrättande av två sådana tjänster, den ena i matematisk-naturvetenskapligt och den andra i samhällsvetenskapligt ämne.

Punkt 38. Kanslern anför huvudsakligen följande.

I det föregående har jag under de särskilda ämnena inom de filosofiska fakulteterna icke — frånsett inrättande av vissa fasta tjänster — räknat med förstärkningar av undervisningsresurserna. Jag har sålunda härutinnan utgått från den i nådigt brev den 3 juni 1960 till statskontoret fastställda dispositionen av Göteborgs universitets delpost till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. och mina beslut rörande tilldelning av medel för lärare i de ämnen för vilka organisationsplan fastställts. Detta förutsätter emellertid ett i jämförelse med innevarande läsår oförändrat studentantal. Med hänsyn härtill anser jag mig böra beräkna medel för att möta uppkommande behov av förstärkning under nästa budgetår till följd av ökad tillströmning av studerande. Härutöver torde i vissa fall medel erfordras för justeringar

av de planer, varpå lärartilldelningen för innevarande budgetår grundar sig, allt inom ramen för de av riksdagen antagna riktlinjerna (propositionen 1958: 104, s. 128—130). För nu angivna ändamål beräknar jag för Göteborgs del ett belopp av 200 000 kronor.

D. Gemensamt för universitetet

Universitetsbibliotekets allmänna sektion

1) expeditionsvakt i Ae 7,
2) två expeditionsassistenter i Ao 10 i stället för två expeditionsvakter i Ao 7,
3) fyra expeditionsbiträden i Ao 9 i stället för fyra expeditionsvakter i Ao 7,
4) två expeditionsbiträden i Ae 7 i stället för två expeditionsvakter i samma lönegrad.

Universitetsbibliotekets medicinska sektion

5) amanuens i reglerad befordringsgång,
6) förste biblioteksbiträde i Ae 9,
7) fotograf i Ae 8,
8) två kanslibiträden i Ae 7,
9) medelsanvisning av 10 000 kronor till extra arbetskraft,
10) expeditionsbiträde i Ao 9 i stället för expeditionsvakt i Ao 7.

Forskardocenter

11) forskardocent.

Idrott

12) idrottslärare i Ae 18 i stället för arvode åt halvtidsanställd idrottslärare (nu 9 336 kronor).

Kansliet och räntekammaren

13) förste byråsekreterare i Ae 21 (kansliet),
14) kanslibiträde i Ae 7 i stället för i Ag 7 (räntekammaren),
15) medelsanvisning av 30 000 kronor till extra arbetskraft.

Övriga förslag

16) medelsanvisning av 619 700 kronor till kostnader för statens övertagande av universitetsbiblioteket,
17) ökning med 1 240 000 kronor av inkomstposten Bidrag från Göteborgs stad till universitetsbiblioteket (nu 160 000 kronor).

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 1. Förslaget betingas främst av behovet av arbetskraft för ombesörjande av transporter med bibliotekets skåpbil. Dessa transporter spelar en viktig roll för den dagliga kontakten såväl med andra bibliotek på orten som med universitetets olika institutioner, vilka är spridda över stora delar av staden. För att kunna uppehålla denna transportservice och för att erhålla en behövlig förstärkning av vaktmästarpersonalen för övriga göromål har biblioteket behov av en fast tjänst som expeditionsvakt.

Punkterna 2—4 och 10. Av de under dessa punkter upptagna tjänsterna är för närvarande två tjänster som expeditionsassistent i Ao 10 och fyra

tjänster som expeditionsbiträde i Ao 9 i universitetets personalförteckning uppförda på övergångsstat. Vid nuvarande innehavares avgång skall de nyssnämnda tjänsterna ersättas med sex tjänster som expeditionsvakt i Ao 7. De i föreliggande förslag ingående tjänsterna som expeditionsassistenter och biträden tillhör den personalgrupp, som är avdelad för tjänstgöring i bibliotekets bokmagasin. Som motivering för äskandet anföres, att de arbetsuppgifter som åvilar magasinspersonalen är av helt annan art och kräver helt andra förutsättningar än de uppgifter som ombesörjes av bibliotekets vaktmästare. Denna differentiering mellan magasinspersonal och vaktmästare har visat sig vara av stor betydelse för bibliotekets service. Det synes angeläget att biblioteket beredes möjlighet att även i fortsättningen för magasinstjänster förfoga över en särskild grupp av speciellt utbildade och rutinerade assistenter och biträden.

Punkt 9. Under förevarande anslag har för senare hälften av innevarande budgetår beräknats ett belopp av 10 000 kronor. Den sammanlagda medelsanvisningen för ändamålet utgör emellertid 20 000 kronor för innevarande budgetår. Resterande belopp eller 10 000 kronor har anvisats under anslaget till Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek. Den nu föreslagna medelsanvisningen är enligt kanslern avsedd att disponeras för dels ett extra kontorsbiträde i låneexpeditionen, dels extra arbetskraft för bibliotekets nya, fullt utrustade bokbinderi.

Punkt 11. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan föreslagit i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32), tillstyrker kanslern konsistoriets förslag att för budgetåret 1961/62 inrättas en ny forskardocenttjänst vid universitetet.

Punkt 14. Ifrågavarande extra tjänst som kanslibiträde i Ag 7 inrättades den 1 juli 1959. Då behovet av tjänsten bedömes såsom stadigvarande tillstyrker kanslern förslaget om extraordinariesättning av densamma.

Punkt 15. I likhet med konsistoriet anser kanslern en förstärkning av biträdespersonalen vid kansliet och räntekammaren nödvändig. I motiveringen hänvisas till att arbetsbelastningen för den centrala universitetsadministrationen kommer att öka dels genom stadsbibliotekets förstatligande, dels genom den pågående universitetsupprustningen.

Punkt 16. Under förevarande anslag har för innevarande budgetår beräknats medel för löner m. m. till den personal, som från och med den 1 januari 1961 tillförts universitetet genom övertagandet av Göteborgs stadsbibliotek. Under denna punkt äskas den anslagsökning som erfordras för att täcka merkostnaderna för ifrågavarande personal under hela budgetåret 1961/62.

Punkt 17. Kanslern anför: Enligt avtalet rörande statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek skall staden till staten lämna bidrag till driftkostnaderna för biblioteket under de första fyra åren efter övertagandet. Bidraget skall utgöra 1 600 000 kronor första året och 1 200 000 kronor andra året efter övertagandet. Bidragen skall gäldas halvårsvis i efterskott och, såvitt gäller första hälften av varje kalenderår, inbetalas senast den 30 juni varje år. Under budgetåret 1961/62 skall således till universitetet inbetalas ett bidrag av 800 000 + 600 000 = 1 400 000 kronor. Detta innebär att inkomstposten bör höjas med 1 240 000 kronor.

Vidare har kanslern i särskild skrivelse föreslagit ordinariesättning av ett universitetslektorat i engelska språket och av ett i tyska språket.

Kanslern har tillika i särskild framställning framlagt förslag om uppflyttning i högre lönegrad av ett antal befattningshavare vid universitetet.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under 1960 och 1961 m. m. Därjämte har kanslern äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Kanslern beräknar dessutom en ökning med 19 700 kronor av inkomstposten avkastning från vissa donationsfonder (nu 224 500 kronor) betingad av ökad fondavkastning.

E. Forsknings- och undervisningsorganisationen för botanik och zoologi m. m.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsattes den 3 juni 1960 en kommitté, bestående av högst nio ledamöter, med uppgift att dels verkställa närmare utredningar och avgiva förslag angående successiv utbyggnad av den matematisk-naturvetenskapliga forskningen och utbildningen i Göteborg, dels ock leda samordningen av viss utbildnings- och forskningsverksamhet vid universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola.

De sakkunniga,[1] som antagit benämningen *naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg*, har i skrivelse den 13 oktober 1960 framlagt förslag beträffande uppbyggnaden av en forsknings- och undervisningsorganisation i Göteborg för ämnena botanik och zoologi samt därtill närmast angränsande ämnen ävensom gjort framställning rörande medelsanvisning för budgetåret 1961/62.

I det följande återges det huvudsakliga innehållet i kommittens skrivelse samt i kanslerns utlåtande.

Inledningsvis erinrar kommittén om att det vid Göteborgs universitet sedan flera år finns provisoriskt ordnad undervisning i ämnena botanik och zoologi samt anför härom i huvudsak följande.

Till en början förekom undervisning och examination endast för betygsgraden Godkänd i filosofisk ämbetsexamen och filosofie kandidatexamen. Sedermera har undervisningen utvidgats och numera anordnas i vart och ett av ämnena varje läsår dels en ettbetygskurs och dels en kompletteringskurs från ett till två betyg, ävensom i begränsad omfattning undervisning för tre betyg. Därjämte meddelas licentiatundervisning. Antalet provisoriskt ordnade undervisningsplatser är 25 i vart och ett av ämnena. Undervisningen i botanik försiggår i botaniska institutionen inom botaniska trädgården i Göteborg. Zoologiundervisningen kommer under läsåret 1960/61 att i sin helhet förläggas till en av Göteborgs stad förhyrd fastighet med

[1] Tf. avdelningschefen S. Moberg, ordförande, professorn S. Bergström, professorn H. Frisk, professorn S. Hörstadius, generaldirektören S. Larsson, numera avdelningschefen L. Lindmark, professorn E. Lönnroth, professorn L. Rönnmark och professorn N. Svartholm.

adress Fjärde Långgatan 7. För sistnämnda undervisning utnyttjas i icke obetydlig utsträckning samlingarna i naturhistoriska museet i Göteborg. Konkurrensen om utbildningsplatserna har successivt hårdnat. Sålunda har innevarande läsår till ettbetygskursen i zoologi anmält sig 57 sökande samt till samma kurs i botanik 56 sökande. Detta innebär beträffande båda ämnena, att mer än hälften av de sökande måst avvisas till följd av det starkt begränsade antalet nybörjarplatser.

Kommittén föreslår, att uppbyggnaden av den permanenta organisationen vid universitetet i Göteborg för forskning och undervisning i de biologiska ämnena, varom 1960 års riksdag fattat principbeslut, påbörjas läsåret 1961/62 och att i vad avser ettbetygs- och tvåbetygsundervisningen resurser i olika hänseenden därvid beräknas för 12—15 respektive 40 studerande i vart och ett av ämnena botanik och zoologi. Till stöd för detta sitt förslag framhåller kommittén bland annat följande.

Universitetsutredningen redovisade i sitt utbyggnadsprogram för de större matematisk-naturvetenskapliga ämnena av experimentell karaktär ett behov senast läsåret 1966/67 av 50 nybörjarplatser på tvåbetygsstadiet vid universitetet i Göteborg i vart och ett av ämnena botanik och zoologi. Enligt statsmakternas beslut (propositionen 1960: 119) skall för kommitténs verksamhet universitetsutredningens beräkning av totalantalet studerande i matematisk-naturvetenskapliga ämnen vara i stort sett normgivande.

Med hänsyn till redan nu föreliggande utbildningsbehov och det stora antalet sökande till undervisningsplatserna i Göteborg är det angeläget, att utbildningskapaciteten i Göteborg utökas redan från och med nästa läsår. Lokalmässiga förutsättningar föreligger för anordnande av undervisning av den föreslagna omfattningen. Det kan emellertid icke komma i fråga att genomföra en så betydande ökning av antalet studerande som förslaget innebär, om till de studerandes förfogande ställes endast en provisoriskt organiserad undervisning. Utbildningskapaciteten i ämnena botanik och zoologi vid universitetet i Uppsala är 36 tvåbetygsstuderande per år. Antalet professurer är sex. Ett provisorium innebär alltid betydande olägenheter, bland annat på grund av att undervisningen i stor utsträckning bestrides av tillfälligt engagerade lärarkrafter. Att provisoriet medför olägenheter även för forskningen torde inte behöva särskilt påpekas. Å andra sidan bör — särskilt med hänsyn till det stora antalet sökande, vilket antal kommande år kan förväntas bli än större — föreliggande möjlighet att från och med läsåret 1961/62 i Göteborg öka antalet utbildningsplatser tillvaratagas.

Kommittén behandlar därefter lokalfrågorna. En allmän översikt av lokalsituationen har enligt kommittén visat, att dessa spörsmål för närvarande endast kan lösas på kort sikt. Kommittén framhåller, att en lösning på längre sikt kan uppnås endast genom nybyggnader eller övertagande av lokaler, som nu disponeras för andra ändamål. I övrigt anför kommittén härom i huvudsak följande.

De lokaler inom botaniska institutionen, som hittills upplåtits för undervisningsändamål, erfordras numera för institutionens egna behov. Därtill kommer att lokalerna i fråga är högst otillräckliga redan vid nuvarande

studerandeantal. Det är sålunda helt uteslutet, att ett ökat antal studerande skulle kunna beredas plats inom institutionen. I ämnet zoologi kommer — som förut nämnts — all undervisning under innevarande läsår att överflyttas till Fjärde Långgatan 7.

Beträffande lokalfrågornas lösning *på längre sikt* har vissa förberedande undersökningar rörande möjligheterna att upprätta en ny universitetsinstitution för ämnet botanik i anslutning till de inom botaniska trädgården befintliga botaniska och marinbotaniska institutionerna visat, att en dylik ny institution skulle kunna vara färdig för inflyttning om kanske fem år. Den zoologiska institutionen bör enligt kommittén vara centralt belägen i förhållande till naturhistoriska museet och medicinska institutionerna. I fråga om denna lokalfråga hyser kommittén den förhoppningen att vissa preliminära planer rörande sjukvårdens framtida expansion i Göteborg skall leda till att för zoologin lämpade lokalutrymmen sedermera friställes.

För en lösning *på kort sikt* av lokalfrågorna har kommittén diskuterat två alternativ, det ena kallat Långgatsalternativet och det andra Carnegiealternativet. Det förra alternativet innebär, att fastigheten Fjärde Långgatan 7, vilken redan nu förhyrs för universitetets räkning, helt tages i anspråk för ämnena botanik och zoologi. Lokalerna är emellertid icke tillräckliga för att inrymma den zoofysiologiska forskningen. Kommittén har för detta ämne funnit en lokalmässig samverkan med medicinska fakulteten möjlig på så sätt att vissa lokaler på Medicinargatan, vilka nu är reserverade för den blivande tandläkarhögskolan i Göteborg, tills vidare kan få disponeras av zoofysiologerna. Carnegiealternativet innebär, att fastigheten Fjärde Långgatan 7 i sin helhet upplåtes för undervisning och forskning i zoologi, alltså jämväl för den zoofysiologiska forskningen, samt att ämnet botanik anvisas lokaler i laboratoriebyggnaden i f. d. Carnegie sockerbruk. Göteborgs stad, som numera äger denna fastighet, har förklarat sig beredd att för ifrågavarande ändamål hyra ut två våningsplan, varav det ena inrymmer sockerbrukets tidigare laboratorium, samt vissa andra utrymmen i fastigheten, allt om en total yta av omkring 500 m^2.

Om Långgatsalternativet väljes, måste omfattande ändringsarbeten utföras. Kostnaden härför har av byggnadsstyrelsen preliminärt beräknats till cirka 115 000 kronor. Även Carnegiealternativet förutsätter vissa arbeten på Fjärde Långgatan, dock av mindre omfattning. De har preliminärt kostnadsberäknats till cirka 60 000 kronor, vartill kommer kostnader om cirka 30 000 kronor för ändringsarbeten inom sockerbruket. Beträffande inredning och utrustning synes de två alternativen i kostnadshänseende icke innebära någon större skillnad. Kostnaderna av engångsnatur blir alltså något högre vid Långgatsalternativet än vid Carnegiealternativet. Å andra sidan medför sistnämnda alternativ större årliga kostnader. Merkostnaderna har av kommittén beräknats till cirka 22 000 kronor. Medan Carnegiealternativet innebär, att fastigheten Fjärde Långgatan 7 definitivt omändras till zoologisk institution, om än till en provisorisk sådan, måste vid Långgatsalternativet ganska omfattande ändringsarbeten ånyo göras i fastigheten på Fjärde Långgatan i samband med att ämnet botanik överflyttar till en nybyggnad.

Kommittén föreslår, att lokalfrågan på kort sikt löses genom att Carnegie sockerbruk förhyres och att där iordningställes provisoriska lokaler för den botaniska institutionen samt att Fjärde Långgatan 7 i sin helhet reserveras

för ämnet zoologi. Som ytterligare skäl för detta förslag framhåller kommittén bland annat följande.

Enligt sina direktiv har kommittén att klarlägga de sakliga och lokalmässiga förutsättningarna för en nära samverkan mellan de biologiska ämnena samt ämnen tillhörande medicinska fakulteten vid universitetet. Ett realiserande av Långgatsalternativet skulle innebära, att föreliggande möjligheter att förlägga all zoofysiologisk forskning till vissa lokaler inom i första hand institutionen för medicinsk fysiologi tillvaratoges. Otvivelaktigt är denna lokalmässiga samverkan ett förhållande som talar för detta alternativ. Även om den zoofysiologiska forskningen på skisserat sätt anvisas lokaler utanför Långgatan blir emellertid båda ämnena botanik och zoologi där synnerligen trångbodda, varför Långgatsalternativet enligt kommitténs bedömande avgjort är en nödlösning. Carnegiealternativet innebär dels ett nettotillskott av lokaler, vilket med hänsyn till den svårartade lokalsituationen i Göteborg icke är minst viktigt och dels för båda ämnena en om ej fullgod så dock bättre lösning av lokalfrågan, då till deras utnyttjande skulle komma att ställas lokaler, vilka, såvitt nu kan bedömas, skulle vara tillräckliga under övergångstiden. I detta sammanhang bör dessutom påpekas, att nuvarande universitetslektorn i zoologi har sin forskningsverksamhet förlagd till anatomiska institutionen, samt att universitetslektorn i fysiologisk botanik beretts forskarlokaler inom mikrobiologiska institutionen. Kommittén har ansett sig böra särskilt understryka, att den räknar med att lokaler för botanikens och zoologins forskare i fortsättningen i ökad utsträckning kommer att upplåtas i universitetets teoretiskt medicinska institutioner och givetvis då i första hand för zoofysiologisk forskning.

Sammanfattningsvis redovisar kommittén sina förslag till anslagsförstärkningar för ämnena botanik och zoologi på följande sätt.

	Totalt	Därav engångsanslag
Avlöningar	432 000	
Omkostnader	22 800	12 000
Materiel	98 700	
Inredning och utrustning	400 000	400 000
Summa kronor	953 500	412 000

Avlöningar

Kommitténs förslag till personalförstärkningar framgår av följande sammanställning.

1) professor i fysiologisk botanik,
2) 1 000 assistenttimmar,
3) professor i zoofysiologi,
4) 1 000 assistenttimmar,
5) professur i zoologi (principbeslut),
6) docent, tills vidare i systematisk botanik,
7) fyra laboratoriebiträden i Ae 9,
8) två vaktmästare i Ae 7,

9) två kanslibiträden i Ae 7,
10) indragning av medelsanvisning till arvoden till vaktmästar- och skrivhjälp (nu 14 000 kronor),
11) tre ekonomibiträden i Ae 2/3,
12) medelsberäkning av 160 000 kronor avseende löner och arvoden till universitetslektorer, assistenter, m. m.
13) två laboratoriebiträden i Ae 9 i stället för Ag 9.

Av kommitténs skrivelse framgår bland annat följande.

Punkterna 1 och 6. Ämnet fysiologisk botanik saknar ämnesföreträdare vid universitetet i Göteborg. För en permanent forsknings- och undervisningsorganisation i botanik är en professur i detta ämne nödvändig, varför kommittén föreslår, att professur i fysiologisk botanik inrättas från och med budgetåret 1961/62. — Till prefekturen vid botaniska trädgården finns för närvarande knuten en forskningsprofessur i botanik. Innehavare är professor B. Lindquist, vars ämnesområde fastställts av Kungl. Maj:t att omfatta särskilt växtbiologi och växtsystematik. För att professor Lindquist under en övergångsperiod, intill dess att en professur i systematisk botanik inrättas, skall kunna upprätthålla undervisnings- och examinationsskyldigheten i ämnet fordras en lindring i dennes arbetsbörda. Kommittén föreslår därför inrättande av en docenttjänst, tills vidare med företrädesrätt för systematisk botanik. — I detta sammanhang påpekas, att innehavaren av laboraturen i marin botanik vid universitetet bör utnyttjas för tvåbetygsundervisningen i botanik.

Punkterna 3 och 5. Såväl zoologi som zoofysiologi är av central och grundläggande betydelse för undervisning och forskning inom den zoologiska ämnesgruppen. Det är därför nödvändigt, att en professur i vartdera ämnet snarast kommer till stånd. Kommittén har emellertid ansett sig böra föreslå, att endast professuren i zoofysiologi inrättas från och med budgetåret 1961/62. För att professuren i zoologi skall vara besatt vid höstterminens början 1962, måste principbeslut nu fattas om dess inrättande från och med budgetåret 1962/63. — För undervisningen i zoologi torde även i viss utsträckning kunna utnyttjas chefen vid naturhistoriska museet, fil. dr B. Hubendick.

Punkterna 2 och 4. För forskning och allmänt institutionsarbete beräknas kostnader för 1 000 assistenttimmar för envar av de föreslagna professurerna i fysiologisk botanik och zoofysiologi.

Punkterna 7 och 13. För tillgodoseende av forskningens och undervisningens behov av teknisk biträdespersonal fordras i stället för de nuvarande två extra laboratoriebiträdestjänsterna sex tjänster som laboratoriebiträde i Ae 9.

Punkterna 8, 9 och 10. Inom såväl den botaniska som den zoologiska institutionen behövs tillgång till en heltidsanställd vaktmästare. De föreslagna professurerna och det förutsatta ökade antalet studerande medför behov av en heltidstjänst som kanslibiträde vid envar av institutionerna. Samtidigt kan indragning ske av arvodesmedel om 14 000 kronor som nu utgår för vaktmästar- och skrivhjälp.

Punkt 11. För städning m. m. erfordras ett ekonomibiträde vid botaniska institutionen och två ekonomibiträden vid den zoologiska institutionen.

Punkt 12. Innevarande budgetår har för undervisning i botanik och zoologi medel anvisats bland annat till arvoden åt fyra universitetslektorer, 133 timmar extra lektorsundervisning samt 8 400 assistenttimmar. Den för

budgetåret 1961/62 erforderliga förstärkningen av medelsanvisningen för tillgodoseende av undervisningens behov uppskattar kommittén till 160 000 kronor. Kommittén har för avsikt att senare inkomma med petitaplaner avseende undervisningen läsåret 1961/62 i här ifrågavarande ämnen.

Omkostnader

Omkostnaderna har beräknats med hänsyn till att lokalfrågan löses enligt Carnegiealternativet. Anslaget föreslås höjt med 22 800 kronor, varav beräknas för städning och rengöring en ökning om 2 500 kronor, för nattbevakning av institutionerna ett belopp av 3 300 kronor, för ökade telefonabonnemangsavgifter i samband med den utvidgade personalorganisationen 2 000 kronor samt för inköp och drift av en skåpbil, avsedd i första hand för transporter av erforderligt studiematerial mellan botaniska trädgården och den botaniska institutionen, 15 000 kronor.

Materiel

Materielanslaget för ämnena botanik och zoologi med genetik har av universitetet för nästa budgetår beräknats behöva uppgå till 70 000 kronor (nu 46 300). Den utvidgade forsknings- och undervisningsverksamheten samt den ökade omfattningen av det allmänna institutionsarbetet medför enligt kommitténs beräkningar ett medelsbehov för zoologin av totalt 65 000 kronor, för botaniken totalt 60 000 kronor samt för exkursionskostnader totalt 20 000 kronor, sammanlagt 145 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 98 700 kronor.

Inredning och utrustning

Inredning och utrustning torde enligt uppskattningar gjorda i samråd med utrustningsnämnden för universitet och högskolor kunna beräknas kräva för budgetåret 1961/62 en medelsanvisning av 400 000 kronor. Det föreslagna beloppet bör enligt kommittén få disponeras endast för sådan inredning och utrustning som oundgängligen erfordras för undervisning av ett utökat antal studerande samt för anskaffande i begränsad omfattning av grundutrustning för forskning. Handläggandet av frågan om inredning och utrustning av institutionerna för zoologi och botanik bör uppdragas åt utrustningsnämnden.

I avgivet yttrande över kommitténs förslag erinrar *kanslern* om att han i skrivelse angående anslag för budgetåret 1961/62 till Göteborgs universitet: Avlöningar framfört vissa förslag till personalförstärkningar inom ämnena botanik, marin botanik samt zoologi och zoofysiologi, vilka i det föregående återgivits under punkterna B: 27—29 samt 34—36. Vid bifall till kommitténs förslag torde ifrågavarande yrkanden avseende botanik samt zoologi och zoofysiologi böra förfalla. Kanslerns yrkanden avseende marin botanik påverkas däremot icke av kommitténs förslag. Med dessa erinringar tillstyrker kanslern kommitténs samtliga förslag.

I detta sammanhang torde också frågan om oceanografiska institutets i Göteborg organisation och framtida ställning få beröras.

Alltsedan budgetåret 1948/49 har under riksstatens åttonde huvudtitel medel anvisats till bestridande av kostnaderna för verksamheten vid oceanografiska institutet i Göteborg. För innevarande budgetår är anslaget till Bidrag till oceanografiska institutet uppfört med 149 600 kronor. Från anslaget bestrides kostnaderna för följande personal, nämligen en laborator i B 1, en assistent i A 14, en instrumentmakare i A 12, en sekreterare och bibliotekarie i A 9, en vaktmästare i A 7 och ett tekniskt biträde i A 5. Beträffande samtliga tjänster gäller att löneställningen prövats vid bestämmandet av statsbidraget. Under anslaget har vidare till omkostnader och materiel beräknats 39 800 kronor.

Institutet tillkom genom en donation till Kungl. Vetenskaps- och vitterhetsamhället i Göteborg — i fortsättningen benämnt huvudmannen — av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse och invigdes i januari 1939. De närmare bestämmelserna rörande institutets uppgifter m. m. återfinnes i en för institutet gällande stadga, fastställd av huvudmannen den 13 februari 1939. Enligt § 1 i stadgan har institutet till uppgift vetenskaplig havsforskning och dess nyttiggörande för svenskt näringsliv. Det skall utan särskild kostnad för universitetet tillhandahålla för undervisningen i oceanografi erforderliga lokaler och materiel (§ 2). Prefekt för institutet är innehavaren av den på universitetets stat uppförda professuren i oceanografi (§ 2). Institutet är inrymt i en huvudmannen tillhörig fastighet nr 31 i 1:sta kvarteret Gatenhielm i stadsdelen Majorna. Lagfart har beviljats huvudmannen den 12 april 1939.

I underdånig skrivelse den 20 juli 1959 hemställde *det större konsistoriet i Göteborg* att åtgärder måtte vidtas för införlivande av institutet med Göteborgs universitet i överensstämmelse med i skrivelsen angivna riktlinjer. Konsistoriets framställning föranleddes av att huvudmannen i skrivelse den 18 mars 1958 erbjudit universitetet att med full äganderätt mottaga Oceanografiska institutet, under villkor att institutets uppgift även efter överlåtelsen skall vara oceanografisk forskning jämte undervisning i oceanografi, att dess lokaler endast får användas för dessa ändamål, att befattningshavarna vid institutet uppföres på universitetets avlöningsstat samt att ingen befattningshavare vid institutet på grund av överlåtelsen skall få vidkännas minskning i dittills utgående avlöningsförmåner eller tillerkända pensionsförmåner. I fråga om det närmare innehållet i konsistoriets och huvudmannens skrivelser torde få hänvisas till handlingarna. Nämnas bör emellertid, att styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse enligt vad som framgår av sistnämnda skrivelse lämnat sitt medgivande till att huvudmannen avhänder sig institutet.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår uttalade *kanslern*, att han intog en positiv inställning till frågan om oceanografiska institutets

närmare anknytning till universitetet. Frågan syntes emellertid, framhöll kanslern, erfordra en mera omfattande utredning än den som redovisats i universitetets framställning. Kanslern ansåg sig därför icke då kunna tillstyrka bifall till det större konsistoriets förslag.

Med skrivelse den 5 december 1960 har *naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg,* till vilken handlingarna under hand överlämnats, avgivit förslag angående institutets införlivande med universitetet från och med nästa budgetår.

I ärendet har kommittén samrått med berörda universitetsmyndigheter. Universitetskanslern har funnit kommitténs förslag innefatta de ytterligare utredningar som han i sin förutnämnda anslagsframställning ansåg erforderliga. Vidare har institutets styrelse — enligt till kommittén översänt protokollsutdrag — den 2 december 1960 beslutat biträda förslaget om institutets införlivande med universitetet.

Kommittén framhåller, att det från forsknings- och undervisningssynpunkt är ändamålsenligt och överensstämmande med utvecklingen att den verksamhet, som nu bedrives vid institutet, blir en del av verksamheten vid universitetet. De med gåvoutfästelsen förbundna villkoren bör enligt kommitténs mening ej utgöra hinder för ett accepterande av gåvan. Såvitt gäller institutsbyggnaden har kommittén anfört i huvudsak följande.

Kommitténs arbetsutskott har den 23 november 1960 besiktigat fastigheten i närvaro av prefekten för institutet, professorn B. Kullenberg och arkitekten vid länsarkitektkontoret i Göteborg G. Steneby. Efter vissa ytterligare undersökningar har länsarkitektkontoret avgivit redogörelse för byggnadens tillkomst, utförande och standard. Byggnaden ger ett vårdat och välskött intryck. Den har enligt länsarkitektkontoret uppförts i en utomordentligt god standard både vad material och utförande beträffar och synes icke vara i behov av annan upprustning än sådan som kan hänföras till normalt underhåll. Fastigheten, som icke besväras av några inteckningar, har åsatts ett taxeringsvärde av 360 000 kronor, varav markvärde 40 000 kronor och byggnadsvärde 320 000 kronor.

Avlöningar

Kommittén föreslår, att samtliga nuvarande sex statsbidragsberättigade tjänster överföres på universitetets stat samt erhåller tjänstebenämning och lönegradsplaceras på sätt framgår av efterföljande sammanställning:

1. Laborator i Bo 1
2. Assistent
3. Förste instrumentmakare i Ae 13
4. Kontorist i Ae 9
5. Vaktmästare i Ae 7
6. Institutionsbiträde i Ae 5.

I förhållande till den nuvarande lönegradsplaceringen innebär kommitténs förslag, vilket helt överensstämmer med det större konsistoriets förslag i förutnämnda skrivelse den 20 juli 1959, avvikelser i vad gäller tjänsterna som assistent och instrumentmakare.

I vad sålunda gäller den nuvarande assistenttjänsten är medel innevarande budgetår beräknat för arvode efter lönegrad och löneklass 14. I likhet med det större konsistoriet anser samordningskommittén, att tjänsten bör utbytas mot en tjänst som assistent i reglerad befordringsgång. Med hänsyn till de arbetsuppgifter som åligger innehavaren av tjänsten som förste instrumentmakare bör denna tjänst enligt kommitténs mening i likhet med motsvarande tjänster vid universitetet vara placerad i lönegrad 13.

Nuvarande befattningshavare vid institutet synes utan ansökningsförfarande böra få övergå till motsvarande tjänster vid universitetet. För löneklassplacering och vidare löneklassuppflyttning torde dessa befattningshavare böra få tillgodoräkna tjänstgöringstiden i de av dem den 30 juni 1961 innehavda befattningarna vid institutet.

Åt innehavaren av tjänsten som vaktmästare har upplåtits en i institutsbyggnaden inrymd lägenhet om två rum och kök, för vilken vaktmästaren erlägger viss hyra. Samtidigt uppbär han emellertid lönetillägg med belopp motsvarande hyran. I realiteten åtnjuter alltså vaktmästaren förmånen av fri bostad. Med hänsyn till det med gåvan förbundna villkoret rörande minskning i nu utgående avlöningsförmåner föreslår kommittén, att vaktmästaren beviljas förmånen av fri tjänstebostad, så länge han innehar sin nuvarande vaktmästartjänst.

Befintliga tjänster vid institutet är registrerade i statens pensionsanstalt. Om institutet från och med den 1 juli 1961 införlivas med universitetet kommer huvudmansavgifterna till pensionsanstalten att bortfalla. Då ifrågavarande avgifter erlägges kalenderårsvis i efterskott, erfordras för budgetåret 1961/62 endast en till i runt tal 4 600 kronor beräknad medelsanvisning avseende avgifter för första halvåret 1961.

Därest oceanografiska institutet införlivas med universitetet erfordras enligt kommittén för budgetåret 1961/62 en uppräkning av universitetets avlöningsanslag med 114 312 kronor till avlöning åt institutets personal, varjämte under avlöningsanslaget torde böra anvisas nyssnämnda belopp av 4 600 kronor till bestridande av huvudmansavgifter för första halvåret 1961.

Omkostnader

Universitetets omkostnadsanslag bör enligt kommittén uppräknas med 5 000 kronor för kostnader för bränsle, lyse och vatten, med 5 000 kronor för kostnader för städning och rengöring, med 2 000 kronor för reseersättningar och med 800 kronor för telefonabonnemangsavgifter eller alltså med tillhopa 12 800 kronor.

Materiel m. m.

I den för budgetåret 1960/61 fastställda staten för institutet har 16 300 kronor beräknats för laborations- och verkstadsmateriel, 3 500 kronor för expenser, likaledes 3 500 kronor för nyanskaffningar till biblioteket samt 2 500 kronor för underhåll av byggnader och inventarier. Det sammanlagda materielanslagsbehovet synes kommittén för budgetåret 1961/62 böra i runt tal angivas till 25 000 kronor.

I förhållande till medelsanvisningen budgetåret 1960/61 innebär kommitténs förslag till anslag till omkostnader och materiel en minskning med

2 000 kronor, vilket belopp i den för nämnda budgetår av styrelsen för institutet fastställda staten avsatts för vissa försäkringsavgifter.

I skrivelse den 9 juni 1960 har *institutets styrelse* — under förutsättning av oförändrade förhållanden i organisatoriskt hänseende — hemställt om ett bidragsanslag för budgetåret 1961/62 av 181 800 kronor.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört under Uppsala universitets avlöningsanslag.

Medicinska fakulteten. Inte minst med hänsyn till undervisningens behov finner jag det starkt motiverat att fakultetens personalorganisation förstärkes med en professur i neurokirurgi. Jag tillstyrker därför, att en sådan professur inrättas från och med nästa budgetår. Vid bifall härtill torde det till biträdande lärare i ämnet utgående arvodet av 7 320 kronor böra indragas. Vidare bör till professuren knytas en tjänst som kanslibiträde i Ae 7. Jag beräknar alltså medel i överensstämmelse härmed. Till förste innehavare av professuren torde utan vederbörligt ansöknings- och sakkunnigförfarande få utses överläkaren vid den neurokirurgiska kliniken, docenten Gösta Norlén (p. 62 och 63).

Enligt statsmakternas beslut (prop. 1959: 93; SU 82; Rskr 230) skall vid fakulteten från och med den 1 juli 1961 ytterligare förstärkningsanordningar genomföras. Kanslerns i anledning härav framställda, under punkterna 5—7, 11 och 13—16 redovisade förslag överensstämmer med de i nämnda proposition förordade grunderna för utökning av fakultetens utbildningskapacitet. Jag biträder därför dessa förslag med den ändringen att jag beräknar medel till en forskarassistent i stället för en biträdande lärare i medicinsk kemi (p. 14) samt till institutionsbiträde i högst Ae 5 i stället för ett av de föreslagna laboratoriebiträdena vid fysiologiska institutionen (p. 7). Nyssnämnda beslut innebär bland annat att en professur i fysiologi eller medicinsk fysik skall inrättas vid universitetet från och med nästa budgetår (p. 5). Beträffande frågan om ämnesinriktningen ansluter jag mig till konsistoriets, av kanslern tillstyrkta förslag och förordar sålunda att professuren skall avse fysiologi. Jag beräknar här medel för tjänsten.

En förstärkning av fakultetens docentorganisation synes mig befogad. För nästa budgetår beräknar jag därför medel till ytterligare en docenttjänst utan avseende å något angivet ämne eller ämnesgrupp (p. 84).

Med anledning av föreliggande förslag om förstärkning av undervisningsresurserna i röntgendiagnostik förordar jag att en tjänst som lärare i Ae 24 inrättas och att nuvarande arvode av 12 600 kronor till biträdande lärare i ämnet bibehålles (p. 68—70).

Då jag funnit behov föreligga av en utökning av fakultetens forskarassistenttjänster, tillstyrker jag, att vid fakulteten inrättas ytterligare en

sådan tjänst utan avseende å något angivet ämne eller någon ämnesgrupp (p. 85).

För erforderligt vetenskapligt biträde åt professorn i medicinsk biokemi beräknar jag i överensstämmelse med kanslerns förslag medel till en assistent (p. 21).

En ökning av antalet kvalificerade tekniska medhjälpare vid fakulteten finner jag motiverad. Jag beräknar därför medel till ytterligare tre sådana tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta om här avsedda tjänsters lönegradsplacering och fördelning på institutioner. Därest tjänsterna i fråga härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för budgetåret 1961/62 innehavarna böra anställas såsom extra tjänstemän i för vederbörande tjänst avsedd lönegrad (p. 86).

I anledning av kanslerns under punkterna 4, 8—10, 12, 17, 18, 22—24, 26, 30—32, 34, 36, 41, 43, 44, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 60, 61, 66, 67, 72, 73, 75 och 77—83 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som vaktmästare, djurvårdare, institutionstekniker, laboratoriebiträde, kontorist, kanslibiträde m. m. har jag ansett mig böra beräkna medel till fem extra ordinarie biträdestjänster, varav en med halvtidstjänstgöring. I fråga om dessa tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut. I anslutning till vad jag här föreslagit i fråga om utökning av fakultetens biträdespersonal vill jag erinra om vad jag vid anmälan i det föregående av motsvarande anslag till Uppsala universitet anfört beträffande sådana arvodesbefattningar, som för närvarande bekostas med medel från forskningsråd och som av kanslern föreslagits överflyttade till den fasta personalorganisationen vid vederbörande universitet.

Med anledning av kanslerns under punkterna 27, 35 och 57 redovisade förslag beräknar jag medel till tre ekonomibiträden i Ae 2/3, av vilka ett för allmän bakteriologi, ett för patologi och ett för klinisk bakteriologi.

F i l o s o f i s k a f a k u l t e t e n. Behovet av en differentierad och förstärkt ämnesrepresentation i geografi framstår som alltmer angeläget. Jag anser mig därför böra förorda, att ytterligare en professur från och med nästa budgetår inrättas i ämnet. De två professurerna bör benämnas, den ena professur i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi, och den andra geografi, särskilt naturgeografi. Innehavaren av den nuvarande professuren i geografi bör medgivas välja, vilket av de bägge ämnesområdena han önskar företräda. Den andra professuren bör därefter ledigförklaras i vanlig ordning. Vidare torde för nästa budgetår böra beräknas medel till ytterligare 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, avsedda för den nytillkommande professuren.

Inte minst med hänsyn till undervisningens behov har jag funnit det angeläget, att ytterligare en professur i matematik inrättas. Jag förordar

därför, att beslut vid årets riksdag fattas om inrättande av en professur i detta ämne från och med budgetåret 1963/64. Professuren bör vara knuten till universitetet i formellt hänseende. Med hänsyn till att tillkomsten av professuren i fråga bör betraktas som ett tillskott till hela den matematisk-naturvetenskapliga och tekniska utbildnings- och forskningsorganisationen i Göteborg bör innehavaren av professuren vara skyldig att tjänstgöra jämväl vid Chalmers tekniska högskola.

Med anledning av kanslerns under punkterna 2, 12, 13, 16, 24 och 26 redovisade förslag om utökning av fakultetens docentorganisation tillstyrker jag, att för nästa budgetår inrättas en docenttjänst med företräde för samhällsvetenskapligt ämne.

I anslutning till vad som förutsatts i propositionen 1959: 105 förordar jag, att för nästa budgetår inrättas två forskarassistenttjänster med samtidig indragning av en tjänst som biträdande lärare. Av de sålunda föreslagna tjänsterna som forskarassistent torde minst en böra avses för samhällsvetenskapligt eller matematiskt-naturvetenskapligt ämne. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela i övrigt erforderliga bestämmelser härom (p. 37).

Till den propedeutiska kursen i juridik vid fakulteten torde för nästa budgetår böra beräknas 8 000 kronor. Detta innebär en ökning med i runt tal det belopp, varmed ifrågavarande anslagsmedel enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 november 1960 får överskridas för innevarande budgetår, eller 1 500 kronor.

Med anledning av kanslerns förslag om ordinariesättning av vissa universitetslektorat förordar jag, att från och med nästa budgetår inrättas ett ordinarie universitetslektorat i tyska språket.

Behovet av en förstärkning av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. beräknar jag med hänsyn till den hittillsvarande belastningen och med beaktande av den ökning av studerandeantalet, som nu kan förväntas läsåret 1961/62, till 750 000 kronor.

Forsknings- och undervisningsorganisationen för botanik och zoologi m. m. Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i propositionen 1960: 119 angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor m. m. framlagt förslag beslöt riksdagen i fjol, att en matematisk-naturvetenskaplig fakultet, omfattande bland annat de biologiska ämnena, successivt skulle upprättas vid Göteborgs universitet. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatte jag den 3 juni 1960 en kommitté med uppgift bland annat att efter samråd med universitetet successivt framlägga förslag till forsknings- och utbildningsorganisation för ämnena botanik och zoologi samt därtill närmast angränsande ämnen. Såsom framgått av min tidigare redogörelse har denna kommitté föreslagit, att uppbyggnaden av

nämnda forsknings- och undervisningsorganisation skall påbörjas läsåret 1961/62.

I anledning av kommitténs förslag vill jag först erinra om att viss undervisning i ämnena botanik och zoologi kontinuerligt meddelats i Göteborg alltsedan 1953. Staden har upplåtit för undervisningen i botanik erforderliga lokaler inom botaniska institutionen i botaniska trädgården, och zoologiundervisningen är sedan november månad förra året förlagd till fastigheten Fjärde Långgatan 7, vilken av staden förhyrts för ändamålet. I vart och ett av ämnena kan emellertid årligen mottagas högst 25 studerande. Att intagningen begränsats till 25 beror främst på att lokaltillgångarna ej medgivit ett större antal utbildningsplatser.

Vid sin inventering av lokaltillgångarna i Göteborg har kommittén funnit lokalmässiga förutsättningar föreligga för en väsentlig förstärkning av utbildningskapaciteten i ämnena botanik och zoologi. Kommittén föreslår sålunda, att intagningen i såväl ämnet botanik som ämnet zoologi skall från och med nästa läsår utökas till 40 studerande för två betyg och 12—15 studerande för ett betyg. Jag vill erinra om att universitetsutredningen i sitt utbyggnadsprogram för de större matematisk-naturvetenskapliga ämnena av experimentell karaktär redovisade ett behov vid universitetet i Göteborg senast läsåret 1966/67 av 50 nybörjarplatser för tvåbetygsstadiet i vart och ett av ämnena botanik och zoologi. Kommitténs förslag innebär, att man redan nästa läsår — sålunda betydligt tidigare än förut ansetts möjligt — i stor utsträckning förverkligar utbyggnadsplanen såvitt gäller ämnena botanik och zoologi vid Göteborgs universitet. Det växande behovet av arbetskraft med naturvetenskaplig högskoleutbildning gör det synnerligen angeläget, att utbyggnaden sker så snabbt som möjligt. Med hänsyn härtill och till det stora intresse som de studerande visat för undervisningen i de biologiska ämnena anser jag det angeläget, att den av kommittén föreslagna utökningen kommer till stånd. Jag tillstyrker sålunda kommitténs förslag härom.

Vad därefter gäller möjligheterna att lösa de lokalfrågor som uppkommer vid den föreslagna ökningen av utbildningskapaciteten har kommittén redovisat två alternativ, Långgatsalternativet och Carnegiealternativet. Jag har i det föregående lämnat en detaljerad redogörelse för de två alternativen, till vilken jag tillåter mig att hänvisa. I likhet med kommittén förordar jag det s. k. Carnegiealternativet. Detta innebär i huvudsak, att lokaler för ämnet botanik iordningställes i det av staden ägda Carnegie sockerbruk och att fastigheten Fjärde Långgatan 7 i dess helhet upplåtes till zoologisk institution. Det torde böra ankomma på byggnadsstyrelsen att träffa erforderligt hyresavtal med staden samt att ombesörja de ändringsarbeten m. m., som är erforderliga inom sockerbruket, i fastigheten på Långgatan och i institutionsbyggnaden för marinbotanik.

Den nuvarande undervisningsorganisationen för de biologiska ämnena

vid universitetet i Göteborg lider av brister, som kvarstår så länge organisationens nuvarande karaktär av provisorium bibehålles. Då jag redan för nästa budgetår föreslår en betydande utökning av antalet nybörjarplatser i ämnena botanik och zoologi, är det naturligt att jag också förordar, att uppbyggnaden av den fasta organisation för forskning och undervisning i de biologiska ämnena, varom 1960 års riksdag fattat principbeslut, påbörjas i samband med kapacitetsökningen. Att kommittén inte redan nu kunnat redovisa ett förslag till definitiv organisation och ej heller en fullständig tidsplan för uppbyggnaden bör alltså enligt min mening ej utgöra hinder för att åtgärder för den nya organisationens genomförande vidtages från och med budgetåret 1961/62.

I fråga om personalorganisationen är jag ense med kommittén om att ämnena fysiologisk botanik, zoofysiologi och zoologi snarast bör bli företrädda av lärare i professors ställning. I överensstämmelse med kommitténs förslag förordar jag, att från och med budgetåret 1961/62 inrättas en professur i fysiologisk botanik (p. 1) och en i zoofysiologi (p. 3). Vad beträffar de med professurerna förenade behoven av hjälpkrafter beräknar jag medel för sammanlagt 2 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (p. 2 och 4). Vidare förordar jag i likhet med kommittén, att beslut fattas vid årets riksdag om inrättande från och med budgetåret 1962/63 av en professur i zoologi (p. 5). Däremot är jag inte beredd att tillstyrka kanslerns förslag om omvandling av laboraturen i marin botanik till professur (p. B: 28). Innehavaren av denna laboratur bör, såsom kommittén framhållit, ombesörja undervisning även för tvåbetygsstuderande. Jag räknar sålunda med tre nya professurer för de biologiska ämnenas del. Emellertid torde jag få erinra om att det i Göteborg finns en forskningsprofessur i botanik, knuten till prefekturen vid Göteborgs botaniska trädgård. Innehavaren av denna professur har förklarat sig beredd att även i fortsättningen tills vidare svara för undervisningen i växtbiologi och växtsystematik, vilket jag från olika synpunkter finner värdefullt. Jag finner det också tillfredsställande, att samarbetet med naturhistoriska museet i Göteborg utvidgas och förstärkes därigenom, att museichefen lovat ställa sig till förfogande för undervisningen. Med biträdande av kommitténs förslag beräknar jag vidare medel till en docenttjänst, tills vidare med företräde för systematisk botanik (p. 6).

I enlighet med kommitténs under punkt 12 redovisade förslag beräknar jag under delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. ett belopp av 160 000 kronor.

Kommittén har föreslagit extra-ordinariesättning av två extra tjänster som laboratoriebiträde. Detta förslag biträder jag (p. 13). Vidare har föreslagits fyra nya tjänster som laboratoriebiträde i Ae 9. Jag beräknar med anledning härav medel för två tjänster som laboratoriebiträde i högst Ae 9 från och med nästa budgetår. Vidare föreslår jag att ytterligare två

extra ordinarie biträdestjänster inrättas från och med budgetåret 1962/63 (p. 7). I fråga om sistnämnda två tjänsters inplacering i lönegrad m. m. torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela beslut. Även kommitténs övriga förslag till personalförstärkningar har jag ansett mig böra tillstyrka. Jag beräknar sålunda medel från och med nästa budgetår för två tjänster som vaktmästare i Ae 7 (p. 8) och två som kanslibiträde i Ae 7 (p. 9) med samtidig indragning av arvodesmedel av 14 000 kronor till vaktmästar- och skrivhjälp (p. 10) samt för tre tjänster som ekonomibiträde i Ae 2/3 (p. 11).

De för budgetåret 1961/62 erforderliga förstärkningarna av universitetets omkostnads- och materielanslag har kommittén beräknat till respektive 22 800 och 98 700 kronor. Vidare har kommittén föreslagit, att ett anslag av 400 000 kronor anvisas för nästa budgetår till inredning och utrustning av de botaniska och zoologiska institutionerna. Jag har inte funnit anledning till erinran mot kommitténs uppskattning av sålunda angivna medelsbehov, vilka jag kommer att beakta då jag anmäler motsvarande anslagsbehov för universitetet i dess helhet. Frågan om inredning och utrustning av institutionslokaler torde böra anförtros utrustningsnämnden för universitet och högskolor. Jag är angelägen att understryka, att förutberörda anslagsbelopp av 400 000 kronor avser inredning och utrustning, som oundgängligen erfordras för undervisningens behöriga bedrivande, samt anskaffande i begränsad omfattning av grundutrustning för forskning. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 torde utrustningsnämnden böra redovisa ett fullständigt utrustningsprogram och en härpå grundad kostnadsberäkning.

Oceanografiska institutet har tillkommit på enskilt initiativ och är inrymt i en av Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg ägd fastighet. Kostnaderna för verksamheten vid institutet bestrides emellertid alltsedan budgetåret 1948/49 av statsmedel. För innevarande budgetår är anslaget till Bidrag till oceanografiska institutet uppfört med 149 600 kronor. I institutets regi bedrives ett värdefullt och internationellt uppmärksammat vetenskapligt forskningsarbete av stort teoretiskt och praktiskt intresse. Enligt överenskommelser, som träffades i samband med institutets upprättande, är innehavaren av den på universitetets stat uppförda professuren i oceanografi prefekt för institutet. Vidare är universitetets oceanografiska institution liksom den undervisning, som åvilar innehavaren av professuren, förlagd till institutet. Jag vill erinra om att ämnet oceanografi sedan 1956 är examensämne inom universitetets filosofiska fakultet.

Frågan om institutets närmare anknytning till universitetet har nu aktualiserats därigenom, att huvudmannen förklarat sig vilja överlåta institutet som gåva till universitetet. Av den tidigare redogörelsen framgår, att med gåvoutfästelsen förbundits villkor rörande institutets fram-

tida uppgift, byggnadens användning samt den nuvarande personalens anställnings- och avlöningsförhållanden.

I likhet med naturvetenskapliga samordningskommittén finner jag det från forsknings- och undervisningssynpunkt ändamålsenligt, att den verksamhet, som nu bedrives vid institutet, inordnas i universitetsorganisationen. Med hänsyn härtill och då styrelsen för berörda stiftelse inte haft något att erinra mot att institutet upphör såsom en självständig enhet, anser jag mig böra föreslå, att institutet på angivna villkor införlivas med universitetet den 1 juli 1961. Jag vill inte underlåta att framhålla, att det enligt min mening är en synnerligen värdefull och förnämlig gåva Vetenskaps- och vitterhetssamhället erbjudit. Institutionsbyggnaden, fastigheten nr 31 i 1:sta kvarteret Gatenhielm i Majornas 3:dje rote, bör överföras till redovisning och förvaltning på byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond.

Vid bifall till mitt förslag bör de nuvarande sex tjänsterna vid institutet, till vilka medel utgår från bidragsanslaget, ombildas till statliga tjänster. Jag föreslår sålunda, att vid universitetet inrättas följande sex tjänster, avsedda för den oceanografiska institutionen, nämligen en laboratur i Bo 1, en assistenttjänst i reglerad befordringsgång, en tjänst som instrumentmakare i Ae 11 — övergångsvis i Ae 12 för nuvarande innehavaren — en kontoristtjänst i Ae 9, en vaktmästartjänst i Ae 7 och en institutionsbiträdestjänst i högst Ae 5.

Nuvarande befattningshavare vid institutet synes utan ansökningsförfarande böra få övergå till motsvarande tjänster vid universitetet. För löneklassplacering och vidare löneklassuppflyttning torde dessa befattningshavare böra få tillgodoräkna tjänstgöringstiden i de befattningar vid institutet, vilka de innehar den 30 juni 1961. Genom att de nuvarande sex tjänsterna vid institutet är registrerade i statens pensionsanstalt kommer ingen av institutets nuvarande befattningshavare vid övergång till de av mig föreslagna statliga tjänsterna att få vidkännas minskning i nu tillförsäkrade pensionsförmåner. För huvudmansavgifter till statens pensionsanstalt avseende första halvåret 1961 torde i enlighet med naturvetenskapliga samordningskommitténs förslag böra beräknas ett belopp av 4 600 kronor. Jag föreslår, att under universitetets avlöningsanslag för ändamålet uppföres en ny, förslagsvis betecknad anslagspost, benämnd Huvudmansavgifter.

I enlighet med kommitténs förslag och med hänsyn till ett med gåvoutfästelsen förbundet villkor, att nuvarande befattningshavare icke skall vidkännas minskning i sina avlönings- eller pensionsförmåner, föreslår jag slutligen, att den nuvarande vaktmästaren vid institutet medgives rätt att, utan hinder av bestämmelserna i 38 § statens allmänna avlöningsreglemente, hyresfritt få disponera den av honom innehavda vaktmästarbostaden i institutsbyggnaden, så länge han innehar vaktmästartjänsten.

Det genom institutets införlivande med universitetet uppkommande medelsbehovet under universitetets anslag till omkostnader och till materiel avser jag att beakta, då jag anmäler motsvarande behov för universitetet i dess helhet. Jag vill dock redan här nämna, att jag icke funnit anledning till erinran mot naturvetenskapliga samordningskommitténs förslag på denna punkt. I enlighet med nämnda förslag kommer jag att beräkna till omkostnader 12 800 kronor och till materiel 25 000 kronor.

Gemensamt för universitetet. Universitetet förfogar nu över fem forskardocenttjänster. För nästa budgetår anser jag mig böra tillstyrka, att ytterligare en sådan tjänst inrättas (p. 11).

Som ett led i rationaliseringen av verksamheten vid universitetsbiblioteket har framlagts ett under punkterna 2—4 och 10 redovisat förslag om ändring av sammanlagt nio tjänster som expeditionsvakt till tjänster som expeditionsassistent respektive expeditionsbiträde. Med anledning härav har jag ansett mig böra beräkna medel till en expeditionsassistent i Ao 10 i stället för en expeditionsvakt i Ao 7, till fem expeditionsbiträden i Ao 9 i stället för fem expeditionsvakter i Ao 7, till ett expeditionsbiträde i Ao 7 i stället för en expeditionsvakt i Ao 7 och till två expeditionsbiträden i Ae 7 i stället för två expeditionsvakter i Ae 7. Under hänvisning till vad jag i detta hänseende anfört vid anmälan av avlöningsanslaget till Uppsala universitet förordar jag vidare, att för tjänst som expeditionsassistent och expeditionsbiträde vid universitetet uppställes samma kompetenskrav som dem jag tillstyrkt för motsvarande tjänster vid universitetet i Uppsala. Tillika torde tjänsten som uppsyningsman böra omprövas vid vakans.

För förstärkning av vaktmästarpersonalen vid biblioteket beräknar jag medel till en expeditionsvakt i Ae 7 (p. 1). Med biträdande av kanslerns under punkt 9 redovisade förslag beräknar jag 10 000 kronor till extra arbetskraft vid biblioteket.

Kanslerns under punkt 14 redovisade förslag om extra-ordinariesättning av en kanslibiträdestjänst i Ag 7 vid räntekammaren biträder jag. För förstärkning av biträdespersonalen vid kansliet och räntekammaren beräknar jag 7 000 kronor till extra arbetskraft (p. 15).

I överensstämmelse med kanslerns under punkt 16 redovisade förslag beräknar jag under förevarande anslag ytterligare 619 700 kronor, avseende de för nästa budgetår uppkommande merkostnaderna för personal i anledning av statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek.

Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har chefen för civildepartementet föreslagit uppflyttning i lönegrad av bland annat vissa tjänster vid universitetet. Jag beräknar här för förslagens genomförande erforderliga medel.

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Jag avser härvid ökat medelsbehov på grund av dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propo-

sitionen 1960: 151 framlagda förslag angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m., dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 178 framlagda förslag angående lönegradsplaceringen av vissa tjänster m. m., dels uppflyttning i löneklass av vissa tjänstemän vid universitetet, dels slutligen kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

De under de särskilda uppbördsmedlen i gällande avlöningsstat uppförda inkomstposterna 3. »Bidrag från Göteborgs stad till universitetsbiblioteket» och 4. »Avkastning från vissa donationsfonder» torde i överensstämmelse med kanslerns förslag böra uppräknas med respektive 1 240 000 och 19 700 kronor. Detta föranleder ett minskat medelsbehov under anslaget av sammanlagt 1 259 700 kronor.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 13 249 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 2 883 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för universitetet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Göteborgs universitet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Göteborgs universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	3 655 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	15 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., *förslagsvis*	4 051 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	4 817 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 906 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	220 000
6. Huvudmansavgifter, *förslagsvis*	4 600
Summa kronor	15 669 100

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Göteborgs stad till avlönande av de kliniska amanuenserna	375 200
2. Bidrag från Göteborgs stad till filosofiska fakulteten	400 000
3. Bidrag från Göteborgs stad till universitetsbiblioteket	1 400 000
4. Avkastning från vissa donationsfonder	244 200
5. Diverse inkomster	700
Summa kronor	2 420 100
Nettoutgift kronor	13 249 000

c) till *Göteborgs universitet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 249 000 kronor.

[193] **20. Göteborgs universitet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	598 000	614 415
1960/61 (statsliggaren s. 578)	908 000	
1961/62 (förslag)	1 064 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	7 800	8 600
2. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	518 600	567 700
3. Städning och rengöring, *förslagsvis*	223 000	276 100
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	23 500	25 000
5. Nattbevakning, *förslagsvis*	17 400	21 300
6. Telefonabonnemangsavgifter, *förslagsvis*	46 000	49 000
7. Ersättning för avskaffade examensavgifter	3 300	3 300
8. Lokaler för undervisning i idrott för universitets- och högskolestuderande i Göteborg	5 000	5 000
9. Tandtekniker- och tandsköterskeskolorna i Göteborg:		
a) Reseersättningar, *förslagsvis*	800	800
b) Expenser, *förslagsvis*	62 600	66 200
Summa kronor	908 000	1 023 000

Uppräkningen av posten 1 motiveras med statens övertagande av Göteborgs stadsbibliotek. Nämnda övertagande åberopas som ett av skälen även

för höjning av anslagsposterna 2—6. Den föreslagna uppräkningen av posterna 2, 3, 5 och 6 betingas dessutom av tillkomsten av nya institutionslokaler samt, såvitt gäller posterna till bränsle, lyse och vatten samt till städning och rengöring, jämväl av anslagsbelastningen och automatiska utgiftsökningar. Höjningen av posten 4 — till reseersättningar — motiveras dels med att överbibliotekariens tjänsteresor i fortsättningen kommer att belasta anslaget, dels med att en medelsanvisning av 1 000 kronor bedömes erforderlig för att täcka kostnaderna för de tjänsteresor, som företages av undervisningsnämndernas sekreterare. Under delposten 9 b beräknas löneökningar till den kollektivanställda personalen medföra en kostnadsökning med 1 500 kronor, medan den föreslagna höjningen i övrigt hänför sig till ökade kostnader för nyanskaffning av apparater och för inköp av förbrukningsmateriel.

Departementschefen. Med anledning av kanslerns förslag torde anslagsposten till bränsle, lyse och vatten böra uppräknas med 47 200 kronor. Jag tillstyrker förslaget att posten till reseersättningar uppräknas med 500 kronor avseende överbibliotekariens tjänsteresor. På grund av löneökningar till den kollektivanställda personalen vid tandtekniker- och tandsköterskeskolorna räknar jag under delposten 9 b med en höjning av 1 500 kronor. I övrigt ansluter jag mig till kanslerns förslag.

Till följd av vad jag förut under universitetets avlöningsanslag anfört i fråga om dels utbyggnad av den matematisk-naturvetenskapliga undervisningen och forskningen vid universitetet, dels oceanografiska institutets införlivande med Göteborgs universitet bör i enlighet med föreliggande förslag omkostnadsanslaget dessutom uppräknas med i runda tal 23 000 kronor respektive 13 000 kronor. Härutöver torde slutligen böra beräknas ett sammanlagt belopp av 10 000 kronor avseende omkostnader för bränsle, lyse och vatten, städning och rengöring samt telefonabonnemangsavgifter i samband med den undervisning för studerande vid avdelningen för kemi vid Chalmers tekniska högskola, som avses bli förlagd till lokaler inom nybyggnaden för den medicinska fakulteten.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget i dess helhet höjas med 156 000 kronor till 1 064 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 064 000 kronor.

[194] **21. Göteborgs universitet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 090 000	1 135 844
1960/61 (statsliggaren s. 579)	1 275 000	
1961/62 (förslag)	1 600 000	

Det större konsistoriet har för nästa budgetår föreslagit en höjning av detta reservationsanslag med 727 400 kronor.

Universitetskanslern föreslår för sin del en anslagsökning med 393 000 kronor. Av denna ökning hänför sig 317 000 kronor till en generell uppräkning motsvarande i stort sett 25 procent av nuvarande anslagsbelopp och 86 000 kronor till vissa särskilda ändamål. Kanslern har sålunda i enlighet med propositionen 1959: 93 beräknat 46 000 kronor avseende ökade materielkostnader för vissa ämnen hörande till den medicinska fakulteten. Vidare har kanslern — under hänvisning till att i propositionen 1960: 70 beräknats för senare hälften av innevarande budgetår, förutom 10 000 kronor i engångsanvisning, ett belopp av 40 000 kronor avseende materielkostnader vid universitetsbibliotekets allmänna sektion (förutvarande Göteborgs stadsbibliotek) — för nästa budgetår räknat med en medelsanvisning av ytterligare 40 000 kronor för bestridande av kostnader av här avsett slag vid universitetsbiblioteket.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet.

Med anledning av kanslerns förslag förordar jag dels en allmän uppräkning av förevarande anslag med 125 000 kronor, dels en ökad medelsanvisning av 76 000 kronor för de av kanslern angivna särskilda ändamålen. Därvid har jag i likhet med kanslern räknat med en ökning av universitetsbibliotekets materielkostnader med 40 000 kronor men samtidigt tagit hänsyn till att ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 10 000 kronor bortfaller.

Till följd av vad jag förut under universitetets avlöningsanslag anfört ifråga om dels utbyggnad av den matematisk-naturvetenskapliga undervisningen och forskningen vid universitetet, dels oceanografiska institutets införlivande med Göteborgs universitet torde anslaget därutöver böra uppräknas med 99 000 kronor respektive 25 000 kronor.

De av mig sålunda föreslagna anslagsökningarna uppgår till 325 000 kronor. Jag förordar alltså, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 600 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor.

[195] **22. Göteborgs universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	207 200	238 969
1960/61 (statsliggaren s. 579)	210 000	
1961/62 (förslag)	210 000	

Det under detta reservationsanslag för innevarande budgetår uppförda beloppet — 210 000 kronor — har anvisats för ospecificerade ändamål.

Det större konsistoriet har för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 325 000 kronor, varav 40 000 kronor beräknats för universitetsbibliotekets del.

Universitetskanslern tillstyrker en uppräkning av nu utgående anslag med 25 procent eller med i runt tal 53 000 kronor.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka någon höjning av förevarande anslag, som därför för nästa budgetår bör upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

[196] **23. Göteborgs universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 580)	270 000
1961/62 (förslag)	460 000

Det större konsistoriet har för nästa budgetår hemställt om en höjning av förevarande anslag med 390 000 kronor för universitetsbibliotekets allmänna sektion (förutvarande Göteborgs stadsbibliotek) och med 100 000 kronor för universitetsbibliotekets medicinska sektion. I förstnämnda summa har — med hänsyn till att medelsberäkningen för ändamålet för innevarande budgetår (160 000 kronor) avser endast senare hälften av budgetåret (propositionen 1960: 70) — inräknats ett belopp av ytterligare 160 000 kronor. För bibliotekets allmänna sektion föreslås dessutom — förutom en engångsanvisning av 150 000 kronor — en höjning med 80 000 kronor av det årliga anslaget. Av den för bibliotekets medicinska sektion föreslagna anslagsökningen hänför sig 15 000 kronor till en höjning av det årliga anslaget och sammanlagt 85 000 kronor till vissa engångsanslag, nämligen 40 000 kronor för kompletterande bindning av tidskriftsårgångar och 45 000 kronor för inköp av viss kemisk litteratur.

Universitetskanslern föreslår i likhet med konsistoriet, att för bibliotekets allmänna sektion beräknas ett med 240 000 kronor (160 000 + 80 000) till 400 000 kronor förhöjt ordinarie anslag. Kanslern tillstyrker dessutom konsistoriets förslag om höjning av anslaget med 15 000 kronor såvitt gäller medicinska sektionens ordinarie behov och med 85 000 kronor i engångsanvisningar för de av konsistoriet äskade särskilda ändamålen.

Departementschefen. För nästa budgetår torde förevarande anslag, såsom kanslern föreslagit, böra uppräknas med 160 000 kronor avseende ytterligare merkostnader föranledda av statens övertagande av Göteborgs stads-

bibliotek. Med anledning av kanslerns förslag har jag dessutom funnit mig böra förorda en förstärkning av universitetsbibliotekets ordinarie anslag och beräknar härför ett belopp av 30 000 kronor. Däremot är jag inte beredd att tillstyrka någon engångsanvisning för de föreslagna särskilda ändamålen. Jag beräknar det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 460 000 kronor för nästa budgetår, vilket innebär en anslagshöjning med 190 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 460 000 kronor.

[197] **24. Göteborgs universitet: Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	182 400	184 468
1960/61 (statsliggaren s. 580)	198 700	
1961/62 (förslag)	104 000	

Ur förevarande förslagsanslag erhåller Göteborgs stad — enligt ett år 1948 mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad ingånget avtal angående samordnande av medicinska högskolans bibliotek med Göteborgs stadsbibliotek — av staten efter varje budgetårs slut ersättning för sina kostnader för avlöning och pensioner till personalen vid medicinska fakultetens bibliotek. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 198 700 kronor, vilket motsvarar den beräknade ersättningen för redovisningsåret 1959/60.

Sedan staten från och med den 1 januari 1961 övertagit Göteborgs stadsbibliotek och detta inordnats under Göteborgs universitet som universitetsbibliotek, bestrides ifrågavarande kostnader från universitetets avlöningsanslag. Med hänsyn till att förut nämnda ersättning till staden utgår i efterskott föreslår vederbörande myndigheter att medel för nästa budgetår anvisas under detta anslag för täckande av stadens kostnader för avlöning och pensioner till den vid förutvarande medicinska fakultetens bibliotek under tiden den 1 juli—den 31 december 1960 anställda personalen.

Det större konsistoriet har för nyss angivna tid beräknat ett medelsbehov för avlöningskostnader av i runt tal 91 900 kronor, för extra arbetskraft m. m. av 10 000 kronor samt för arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen av 2 100 kronor eller sammanlagt 104 000 kronor. Av konsistoriets framställning framgår, att det sålunda beräknade beloppet avser kostnader för avlöning m. m. till personal och extra arbetskraft, som enligt vederbörligt medgivande fick vara anställd vid medicinska fakultetens bibliotek under den här aktuella tidsperioden.

Universitetskanslern har ingen erinran mot konsistoriets beräkningar.

Departementschefen. Den sålunda redovisade anslagsberäkningen föranleder ingen erinran från min sida. Jag föreslår alltså, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 104 000 kronor, vilket innebär en minskning med 94 700 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs universitet: Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 104 000 kronor.

[198] **25. Stockholms universitet: Avlöningar**

Detta förslagsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 12 319 000 kronor (statsliggaren s. 581).

Universitetskanslern har — på grundval av förslag från universitetets sida — hemställt om en väsentlig förstärkning av universitetets personalorganisation.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag till ändringar i personalorganisationen m. m. samt redovisar därvid först de till de olika fakulteterna hänförliga förslagen och därefter sådana förslag, som avser universitetet i dess helhet. Vid min redogörelse kommer jag att närmare beröra endast de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. Juridiska fakulteten

1) professor i allmän rättslära,
2) professor i offentlig rätt, särskilt socialvårdsrätt,
3) professor i kriminologi,
4) preceptor i civilrätt,
5) två forskarassistenter,
6) assistent,
7) två förste amanuenser,
8) biblioteksassistent i Ae 11,
9) kansliskrivare i Ae 11,
10) kanslibiträde i Ae 7,
11) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5,
12) höjning av kursanslaget (nu 76 300) med 59 800 kronor.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 1, 4, 6 och 11. Enligt beslut av 1957 års riksdag (jfr prop. 1957: 86, s. 103) skall vid fakulteten från och med budgetåret 1961/62 inrättas en professur i allmän rättslära, en preceptur i civilrätt, en assistenttjänst samt en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Punkterna 7, 9, 10 och 12. Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t medgivit, bland annat, att undervisningsresurserna vid fakulteten med

hänsyn till det växande studerandeantalet må förstärkas budgetåret 1960/61 med anlitande av medel ur dels den under avlöningsanslaget till Stockholms universitet uppförda delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., dels den under nämnda avlöningsanslag uppförda anslagsposten till rörligt tillägg, dels även den i reservationsanslaget till Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter ingående anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition genom anställande av två förste amanuenser, två kanslibiträden i Ag 7 samt genom höjning av kursanslaget med högst 59 800 kronor. Enligt kanslern föreligger även i fortsättningen behov av ifrågavarande förstärkningar av fakultetens undervisningsresurser, varför universitetets avlöningsanslag för nästa budgetår bör uppräknas med belopp motsvarande de medel som enligt Kungl. Maj:ts medgivande må anlitas innevarande budgetår. Beträffande de två biträdestjänsterna föreslår kanslern, att den ena inrättas som en kanslibiträdestjänst i Ae 7 och den andra som en tjänst som kansliskrivare i Ae 11.

B. Humanistiska fakulteten

Historisk-filosofiska sektionen

Teoretisk filosofi

1) kontorist i Ae 9 (gemensamt med praktisk filosofi och historia),
2) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5 (gemensamt med praktisk filosofi och historia).

Psykologi

3) laborator i tillämpad psykologi,
4) 1 000 assistenttimmar,
5) institutionstekniker i Ae 9.

Pedagogik

6) vaktmästare i Ae 7,
7) 1 000 assistenttimmar,
8) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Historia

9) personlig tjänst som lärare i Ae 24 i historiens hjälpvetenskaper för docenten E. Schieche.

Teaterhistoria

10) kanslibiträde i Ae 7.

Klassisk fornkunskap och antikens historia

11) halvtidsanställd kontorist i Ae 9.

Nordisk och jämförande fornkunskap

12) halvtidsanställd kontorist i Ae 9.

Musikforskning

13) professor,
14) 500 assistenttimmar.

Statskunskap

15) kanslibiträde i Ae 7 (gemensamt med nationalekonomi och sociologi),
16) ökning av medelstilldelningen för kurs för högre förvaltningsutbildning (nu 9 900) med 2 100 kronor.

Företagsekonomi

17) professor och samtidigt sänkning av humanistiska fakultetens kursanslag (nu 25 000) med 15 000 kronor,
18) 1 000 assistenttimmar.

Sociologi

19) 500 assistenttimmar.

Psykotekniska institutet

20) 1 000 assistenttimmar.

Språkvetenskapliga sektionen

Grekiska språket

21) professor,
22) 500 assistenttimmar.

Romanska språk

23) professor i romanska språk, särskilt ibero-romanska språk, i stället för biträdande lärare i spanska språket,
24) utländsk lektor i spanska språket och samtidigt indragning av arvode (nu 1 200),
25) utländsk lektor i portugisiska språket,
26) 1 000 assistenttimmar.

Slaviska språk jämte ryska institutet

27) bibliotekarie och lärare i Ag 23 och samtidigt indragning av arvode (nu 20 000),
28) 1 000 assistenttimmar.

Finska språket och litteraturen

29) professor,
30) 500 assistenttimmar.

Fonetik

31) lärare i Ae 26 och samtidig sänkning av anslaget till undervisning m. m. i ämnet (nu 18 500) med 3 500 kronor.

Gemensamt för humanistiska fakultetens två sektioner

Humanistiska biblioteket

32) biblioteksassistent i Ae 11,
33) förste biblioteksbiträde i Ae 9,
34) dagvakt med arvode motsvarande lön enligt löneklass A 2 i stället för nuvarande arvode å 7 554 kronor,
35) kvällsvakt med arvode motsvarande lön enligt löneklass A 2 i stället för nuvarande arvode å 4 500 kronor.

Fotolaboratorium

36) kanslibiträde i Ae 7.

Humanistiska fakultetens kursanslag

37) höjning av anslaget (nu 25 000) med 15 000 kronor.

Docenter och forskarassistenter

38) tio docenter,
39) två forskarassistenter.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 1, 2, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 15 och 36. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 27. Ryska institutet, som inrättades år 1944, har som mål för sin verksamhet att genom ett omfattande bibliotek ge möjlighet till allmän kunskap om det moderna Ryssland och dess historiska bakgrund samt att stimulera till vetenskaplig specialisering på olika ryska forskningsområden. Biblioteket med dess över 50 000 band omfattar förutom seminariebibliotek för de studerande i slaviska språk även modern rysk statsvetenskap, juridik, nationalekonomi och modern politisk historia.

Institutets personal har sedan länge varit alldeles otillräcklig för att motsvara den alltmer växande efterfrågan på service i fråga om biblioteks- och upplysningsverksamhet. Från och med läsåret 1957/58 har fil. dr. Bruno Kalnins varit knuten till biblioteket som specialist på moderna ryska statsvetenskapliga och juridiska frågor. Kalnins utbildning, kapacitet och arbetsuppgifter motiverar, att han nu beredes anställning som extra tjänsteman med inplacering i lönegrad Ag 23.

Punkterna 34 och 35. Vid humanistiska biblioteket tjänstgör för närvarande en dagvakt på heltid och en kvällsvakt på deltid. Sedan biblioteket utvidgat öppethållandet till 14 timmar per dag, kan vakttjänsten ej längre fördelas på en dagvakt och en kvällsvakt, då den ständiga kvällstjänstgöringen blir alltför krävande. Med hänsyn härtill äskas inrättande av två vakttjänster på heltid med arvode motsvarande löneklass A 2. Tjänstgöringen bör fördelas med alternerande dag- och kvällspass.

Punkt 37. Humanistiska fakultetens kursanslag utgör för närvarande 25 000 kronor, varav 15 000 kronor utgår som ersättning till handelshögskolan i Stockholm för där anordnad undervisning i företagsekonomi för universitetsstuderande. Kanslern, som tillstyrkt ett äskande om inrättande av professur i företagsekonomi vid universitetet, föreslår att vid bifall till detta förslag kursanslaget nedräknas med 15 000 kronor motsvarande den nuvarande ersättningen till handelshögskolan. Med hänsyn till att kursanslaget avser att tillgodose ämnen, som ej ingår i den ordinarie undervisningen, föreslår kanslern emellertid en uppräkning av anslaget i övrigt med 15 000 kronor, vilket totalt sett innebär en oförändrad medelstilldelning under anslaget.

Punkt 38. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan förordat i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32) tillstyrker kanslern lärarrådets förslag att för budgetåret 1961/62 tio nya docenttjänster inrättas. Ifrågavarande tjänster bör enligt kanslern vara rörliga inom fakulteten.

Punkt 39. 1955 års universitetsutredning har i det femte betänkandet

(SOU 1958: 32, s. 73) för de filosofiska fakulteternas vidkommande förordat inrättande av forskarassistenttjänster inom de matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnesområdena, där behovet av förbättrad forskarrekrytering bedömdes vara särskilt starkt. För nästa budgetår äskas inrättande av två för samhällsvetenskapliga ämnen avsedda tjänster.

C. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

Matematik

1) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Matematisk statistik

2) laborator i matematisk statistik, särskilt försäkringsmatematik,
3) 500 assistenttimmar.

Teoretisk fysik

4) ändring av benämningen på professuren i mekanik och matematisk fysik till professur i teoretisk fysik,
5) laborator,
6) 500 assistenttimmar,
7) kanslibiträde i Ae 7,
8) extra personalanslag om 4 000 kronor.

Fysik

9) förste instrumentmakare i Ae 13,
10) förste institutionsbiträde i Ae 7,
11) kanslibiträde i Ae 7.

Kemi

12) laborator i analytisk kemi,
13) 1 000 assistenttimmar,
14) ändring av professuren i oorganisk och fysikalisk kemi till professur i fysikalisk kemi och samtidigt omvandling av laboraturen i oorganisk och fysikalisk kemi till professur i oorganisk kemi,
15) 1 000 assistenttimmar,
16) ändring av professuren i organisk kemi och biokemi till professur i biokemi och samtidigt omvandling av laboraturen i organisk kemi och biokemi till professur i organisk kemi,
17) 2 000 assistenttimmar.

Meteorologi

18) professor i meteorologi,
19) 1 500 assistenttimmar,
20) professor i meteorologi,
21) 1 000 assistenttimmar,
22) docent,
23) forskarassistent,
24) forskarassistent i stället för biträdande lärare,
25) laboratorieassistent i Ae 11,
26) institutionstekniker i Ae 9,
27) kansliskrivare i Ae 10,
28) två biträden för kontorsgöromål i högst Ae 7.

Geologiska ämnesgruppen

29) extra personalanslag om 14 000 kronor.

Morfologisk botanik

30) 500 assistenttimmar,
31) extra personalanslag om 10 000 kronor.

Zoologi

32) personlig laboratur i zoologi, särskilt etologi för docenten E. Fabricius,
33) 500 assistenttimmar,
34) extra personalanslag om 2 700 kronor.

Experimentell zoologi och cellforskning jämte Wenner-Grens institut

35) laborator i cellfysiologi — i stället för biträdande lärare — med biträdande läraren, docenten T. Hultin som förste innehavare,
36) laborator i fysiologisk kemi,
37) 1 000 assistenttimmar,
38) 3 000 assistenttimmar,
39) tre laboratoriebiträden i högst Ae 9,
40) två vaktmästare i Ae 7,
41) djurvårdare i Ae 7,
42) tre ekonomibiträden i Ae 2/3,
43) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Mikrobiologi

44) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
45) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Genetik

46) extra personalanslag om 4 800 kronor.

Strålningsbiologi

47) personlig professur för docenten L. Ehrenberg,
48) 1 000 assistenttimmar.

Geografi, särskilt naturgeografi

49) laborator,
50) 500 assistenttimmar.

Matematisk-naturvetenskapliga biblioteket

51) personlig tjänst som bibliotekarie i Ae 21 för den nu arvodesanställde bibliotekarien vid biblioteket A. Kåre och samtidigt indragning av till Kåre nu utgående arvode (motsvarande lön enligt löneklass A 15).

Gemensamt för fakulteten

52) fjorton docenter,
53) tre forskarassistenter.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 1, 7, 8, 9, 10, 11, 29, 44 och 46. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 4. Benämningen professur i mekanik och matematisk fysik har sedan länge varit inadekvat. Centrala områden inom professuren såsom elektricitetslära, atomfysik, kvantteori och relativitetsteori täckes ej av denna beteckning. Det är därför principiellt viktigt och ur praktisk synvinkel väsentligt, t. ex. inför uppkommande ledighet av professuren, att dess nuvarande benämning ändras till professur i teoretisk fysik.

Punkterna 12 och 13. Enligt beslut av 1960 års riksdag (jfr prop. 1960: 46, s. 16) skall en tjänst som laborator i analytisk kemi inrättas vid fakulteten från och med budgetåret 1961/62. Med anledning härav bör medel även beräknas för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Punkterna 14 och 15. För närvarande finns vid universitetet en professur samt en laboratur i ämnet oorganisk och fysikalisk kemi. De grenar av kemin, som hör under ifrågavarande ämne, har vuxit till sådan omfattning, att det icke längre ter sig rimligt att ledningen av forskning och högre undervisning åvilar professorn i ämnet. Såväl oorganisk som fysikalisk kemi är centrala forsknings- och undervisningsämnen. Båda ämnesgrenarna är i vårt land företrädda av självständiga professurer vid Uppsala universitet samt vid de tekniska högskolorna liksom vid ett flertal utländska universitet. 1955 års universitetsutredning har i sitt sjätte betänkande (SOU 1959: 45) föreslagit att kemiämnet delas, varvid bland annat oorganisk och fysikalisk kemi skulle bli självständiga examensämnen. Vid Stockholms universitet har sedan flera år det stora antalet kemistuderande motiverat en uppdelning i ämnesgrenar av den högre undervisningen och forskningshandledningen. I fysikalisk kemi ombesörjes dessa utbildningsmoment av professorn och i oorganisk kemi av laboratorn. Med hänsyn till behovet av komplettering och differentiering av lärarkrafterna inom nämnda ämnesområden och under hänvisning till den faktiska uppdelningen av ämnet som redan genomförts framlägges förslag om att ämnesområdet för professuren i oorganisk och fysikalisk kemi ändras till fysikalisk kemi samt att laboraturen i oorganisk och fysikalisk kemi ombildas till professur i oorganisk kemi från och med den 1 januari 1962. Emedan laboraturens nuvarande innehavare, fil. dr. A. Magnéli, vid två tillfällen förklarats kompetent till professur, bör han enligt kanslern utan ansökan och utan särskild sakkunnigprövning utnämnas till förste innehavare av den föreslagna professuren.

Vid bifall till ifrågavarande förslag bör medel beräknas för ytterligare 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete i ämnet.

Punkt 24. Meteorologiutredningen har i sitt betänkande om organisationen av forskningen och undervisningen i meteorologi framlagt en rad förslag avsende detta ämne vid Stockholms universitet. Kanslern har i sitt utåtande över betänkandet tillstyrkt en av utredningen föreslagen ombildning av en tjänst som biträdande lärare till forskarassistenttjänst.

Punkterna 35—43. Till 1 § i avtalet mellan staten, Stockholms stad och Stockholms högskola angående inrättande av ett universitet i Stockholm m. m. (jfr prop. 1959: 106) har fogats en anmärkning angående de till högskolan knutna särskilda instituten med egna styrelser eller direktioner. Enligt ifrågavarande anmärkning tillhör Wenner-Grens institut för experimentell biologi, fysiologisk kemi och ämnesomsättningsforskning högskolan och överföres till universitetet i och med högskolans ombildning. Wenner-Grensinstitutets verksamhet finansieras för närvarande dels från universitetets avlönings- och materielanslag, dels genom ett årligt driftbidrag från

Wenner-Grenska samfundet, om 350 000 kronor, vilket bidrag disponerats både till arvoden åt personal och kostnader för materiel m. m.

Samfundet har emellertid i maj 1959 meddelat, att institutet i fortsättningen ej kan räkna med några regelbundna bidrag från samfundet för driftkostnaderna. I propositionen 1960: 46 angående anslag för budgetåret 1960/61 till universitetet i Stockholm uttalades, att ett av kanslern framlagt förslag om överförande av institutet till universitetet borde bearbetas ytterligare i fråga om personalorganisationen. Med anledning härav har prefekten vid institutet till kanslern överlämnat en promemoria angående institutets organisation samt anslagsäskanden för budgetåret 1961/62. Enligt nämnda promemoria bör verksamheten vid institutet fortsätta med samma syften och med samma organisationsformer som hittills. Ett definitivt förslag om institutets framtida organisation och stadgar torde emellertid kunna framläggas först i samband med beredningen av institutets petita för budgetåret 1962/63.

I avvaktan på det slutgiltiga organisationsförslaget anser kanslern, att den personal, som avlönats från Wenner-Grenska samfundets driftbidrag, bör beredas motsvarande statlig anställning (p. 37—43). Kanslern har även funnit det angeläget, att två avdelningsföreståndare, som för närvarande innehar tjänst som e. o. docent respektive biträdande lärare, beredes fast anställning. Inom institutet finns fem avdelningar, en för vardera cellfysiologi, utvecklingsfysiologi och ärftlighetslära, fysiologisk kemi, ämnesomsättningsforskning samt biofysik. För institutets verksamhet är det av vital betydelse, att föreståndarna utgöres av högt kvalificerade forskare. För att institutet skall kunna behålla och i en framtid rekrytera lämpliga forskare för dessa befattningar är det nödvändigt, att fasta föreståndartjänster inrättas. Under hänvisning härtill äskar kanslern för nästa budgetår inrättande av två laboraturer, en i cellfysiologi — med samtidig indragning av tjänsten som biträdande lärare — och en i fysiologisk kemi. Docenten T. Hultin bör, efter vederbörlig sakkunnigprövning, utan ansökan utnämnas till förste innehavare av laboraturen i cellfysiologi. Vid bifall till förslaget om inrättande av de båda laboraturerna bör medel beräknas för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Punkt 51. Bibliotekarien A. Kåre har sedan inrättandet av det matematisk-naturvetenskapliga biblioteket år 1943 förestått detta mot ett av Kungl. Maj:t fastställt särskilt arvode, vilket för närvarande utgår med belopp motsvarande löneklass A 15. Under hänvisning till bland annat vad som anförts angående Kåres långa tjänstgöring vid ifrågavarande bibliotek tillstyrker kanslern högskolemyndigheternas förslag om inrättande av en för Kåre personlig tjänst som bibliotekarie i Ae 21. Vid bifall till ifrågavarande förslag bör nu utgående arvodesbelopp indragas.

Punkt 52. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan förordat i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32) föreslår kanslern, att från och med nästa budgetår fjorton nya docenttjänster inrättas. Ifrågavarande tjänster bör enligt kanslern vara rörliga inom fakulteten.

Punkt 53. 1955 års universitetsutredning har i det femte betänkandet (SOU 1958: 32, s. 73) för de filosofiska fakulteternas vidkommande förordat inrättande av forskarassistenttjänster inom de matematisk-naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnesområdena, där behovet av förbättrad forskarrekrytering bedömes vara särskilt starkt. För nästa budgetår äskas inrättande av tre forskarassistenttjänster avsedda för ämnen inom matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.

D. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna

Förstärkning med 300 000 kronor av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Kanslern anför härom i huvudsak följande.

I det föregående har jag under de särskilda ämnena inom de filosofiska fakulteterna icke — frånsett inrättande av vissa fasta tjänster — räknat med förstärkningar av undervisningsresurserna. Jag har sålunda härutinnan utgått från den i nådigt brev den 3 juni 1960 till statskontoret fastställda dispositionen av Stockholms universitets delpost till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. och mina beslut rörande tilldelning av medel för lärare i de ämnen för vilka organisationsplan fastställts. Detta förutsätter emellertid ett i jämförelse med innevarande läsår oförändrat studentantal. Med hänsyn härtill anser jag mig böra beräkna särskilda medel för att möta uppkommande behov av förstärkning under nästa budgetår till följd av ökad tillströmning av studerande. Härutöver torde i vissa fall medel erfordras för justeringar av de planer, varpå lärartilldelningen för innevarande budgetår grundar sig, allt inom ramen för de av riksdagen antagna riktlinjerna (propositionen 1958: 104, s. 128—130). För nu angivna ändamål beräknar jag för Stockholms del ett belopp av 300 000 kronor.

E. Gemensamt för universitetet

Biblioteken

1) arvode om 30 000 kronor till konsulterande biblioteksexpert,
2) höjning av nu utgående anslag (25 000 kronor) med 60 000 kronor.

Kansliet

3) expeditionsvakt i Ae 7 (gemensamt med räntekammaren).

Räntekammaren

4) assistent i Ae 17,
5) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Ekonomipersonal

6) extra personalanslag om 12 000 kronor.

Forskardocenttjänster

7) tre forskardocenter.

Idrottsinstitutionen

8) två idrottslärare i Ae 18 (med samtidig överföring från karolinska institutets avlöningsanslag av arvode till en för universitets- och högskolestuderande i Stockholm gemensam idrottslärare utgående med belopp motsvarande lön enligt löneklass 18).

Studenthälsovården

9) arvode till läkare om 10 000 kronor,
10) arvode till sköterska och biträde om 7 000 kronor.

Ändrad anställningsform för vissa befattningshavare

11) bibliotekarie i Ao 21 i stället för Ae 21 vid juridiska biblioteket,
12) förste byråsekreterare i Ao 21 i stället för Ae 21 vid kansliet,
13) kamrerare i Ao 21 i stället för Ae 21 vid räntekammaren,

14) biblioteksassistent i Ao 11 i stället för Ae 11 vid humanistiska biblioteket,
15) två institutionstekniker i Ao 9 i stället för Ae 9 vid fysiska institutionen,
16) institutionstekniker i Ao 9 i stället för Ae 9 vid institutionen för oorganisk och fysikalisk kemi,
17) institutionstekniker i Ao 9 i stället för Ae 9 vid kemiska övningslaboratoriet,
18) kontorist i Ao 9 i stället för Ae 9 vid fysiska institutionen,
19) kontorist i Ao 9 i stället för Ae 9 vid kemiska övningslaboratoriet,
20) kontorist i Ao 9 i stället för Ae 9 vid psykologiska institutionen,
21) förste expeditionsvakt i Ao 8 i stället för Ae 8 vid humanistiska biblioteket,
22) expeditionsvakt i Ao 7 i stället för Ae 7 tillhörig ekonomipersonalen,
23) expeditionsvakt i Ao 7 i stället för Ae 7 vid humanistiska biblioteket.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 5. Det ökade behovet av biträdeshjälp för skrivgöromål vid räntekammaren motiverar enligt kanslern, att en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång inrättas nästa budgetår.

Punkt 7. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan föreslagit i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32), tillstyrker kanslern lärarrådets förslag att för budgetåret 1961/62 inrättas tre nya forskardocenttjänster vid universitetet.

Punkt 8. I anslutning till en av Stockholms högskolors rektorskonvent verkställd utredning angående organisationen av idrottsverksamheten och därtill knuten undervisning vid högskolorna i Stockholm har kanslern framhållit, att idrottslärarinstitutionen för framtiden bör anknytas till Stockholms universitet. Ett bibehållande av den nuvarande arvodesbefattningen som idrottslärare, för vilken medel nu anvisas under karolinska institutets avlöningsanslag, synes olämpligt på grund av svårigheten att erhålla kompetent innehavare. Med hänsyn till antalet studerande i Stockholm, som kan komma att beröras av idrottsundervisningen, föreslår kanslern vidare, att två tjänster som idrottslärare i Ae 18 inrättas från och med den 1 juli 1961 för universitets- och högskolestuderande i Stockholm och studerande vid socialinstitutet. Samtidigt bör nu utgående medelsanvisning under karolinska institutets avlöningsanslag till arvode åt idrottslärare indragas.

Punkterna 9 och 10. Stockholms studentkårers hälsovårdsbyrå har i en den 22 september 1960 ingiven skrift anhållit om anslag till sin verksamhet. Kanslern finner, att studenthälsovården har en synnerligen betydelsefull uppgift. Verksamheten erhåller för närvarande statligt stöd både i Uppsala och i Lund. Studenthälsovården i Stockholm bör enligt kanslern komma i åtnjutande av motsvarande stöd. Den genomsnittliga kostnaden för läkararvode torde kunna beräknas till 20 kronor per besök. Med en frekvens av 2 000 besök per år skulle läkararvodena uppgå till 40 000 kronor årligen. Härav ersätter staten enligt bestämmelserna i sjukförsäkringslagen tre fjärdedelar. Återstoden — beräknad till 10 000 kronor — betalas av studenterna. Såväl detta belopp som kostnaderna för sköterska och biträde (nu 7 000 kronor) bör för nästa budgetår uppföras som särskilda poster under avlöningsanslaget.

Utöver de förut under rubriken Ändrad anställningsform för vissa befattningshavare redovisade förslagen har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett stort antal befattningshavare vid universitetet.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdagsbeslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har kanslern äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Vidare har kanslern i särskild skrivelse den 4 november 1960 för nästa budgetår föreslagit inrättande av följande ordinarie universitetslektorat, nämligen ett i vart och ett av ämnena nationalekonomi, pedagogik och pedagogisk psykologi, sociologi, statskunskap, engelska språket, fysik, matematik och teoretisk fysik med mekanik.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört under Uppsala universitets avlöningsanslag.

Juridiska fakulteten. Enligt statsmakternas beslut angående omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen (prop. 1957: 86; SU 128; Rskr 318) skall från och med nästa budgetår vid fakulteten inrättas en professur i allmän rättslära och en preceptur i civilrätt. Vidare skall inrättas en tjänst som assistent och en som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Jag beräknar alltså nu härför erforderliga medel (p. 1, 4, 6 och 11).

Liksom för innevarande budgetår torde — därest så med hänsyn till studerandeantalets ökning befinnes nödvändigt — för förstärkning av fakultetens undervisningsresurser erforderliga medel få anvisas från det i det följande förordade anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor (p. 7, 9, 10 och 12).

Vid fakulteten är nu inrättad en professur i rättshistoria och romersk rätt. Motsvarande professurer vid universiteten i Uppsala och Lund är benämnda professur i rättshistoria med romersk rätt respektive professur i rättshistoria. Innehavaren av professuren i rättshistoria och romersk rätt vid universitetet i Stockholm beräknas avgå med pension den 30 juni 1962. Under hänvisning härtill har det större konsistoriet i Stockholm i en särskild av kanslern biträdd framställning anhållit, att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen utverka bemyndigande att få vidtaga den ändring av benämningen av ifrågavarande professur, som med hänsyn till inträffande omständigheter må befinnas ändamålsenlig. Med biträdande av föreliggande framställning förordar jag, att det med framställningen avsedda bemyndigandet utverkas.

Humanistiska fakulteten. Då jag funnit behov föreligga av ytterligare en docenttjänst med företräde för samhällsvetenskapligt ämne, tillstyrker jag, att en sådan tjänst inrättas från och med nästa budgetår (p. 38).

Jag anser det motiverat, att vid ryska institutet inrättas en tjänst som bibliotekarie i Ae 23 samtidigt som ett för bibliotekarie- och lärargöromål

utgående arvode av 20 000 kronor indrages. Jag beräknar därför medel i överensstämmelse härmed. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av kanslern, meddela närmare föreskrifter angående de åliggan-den som bör vara förenade med ifrågavarande tjänst (p. 27).

Ur fakultetens kursanslag, nu 25 000 kronor, utgår för närvarande ett bidrag av 15 000 kronor till handelshögskolan i Stockholm såsom ersättning för där anordnad undervisning i företagsekonomi för universitetsstuderande. Medel för denna undervisning avser jag att beräkna i annat sammanhang. På grund härav och då jag inte är beredd att tillstyrka någon höjning av kursanslaget i övrigt bör detta för nästa budgetår uppföras med 10 000 kronor (p. 37).

I anledning av kanslerns under punkterna 1, 2, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 15 och 36 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som kontorist, kanslibiträde, kontorsbiträde och vaktmästare har jag ansett mig böra beräkna medel för ytterligare åtta extra ordinarie biträdestjänster. Av dessa tjänster bör tre tillföras samhällsvetenskapliga ämnen och fem andra humanistiska ämnen. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta om ifrågavarande tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner.

För nästa budgetår bör i stället för nu utgående arvoden till en dagvakt och en kvällsvakt vid humanistiska biblioteket beräknas medel till två garderobsvakter med arvode motsvarande lön i A 2/3 (p. 34 och 35).

M a t e m a t i s k - n a t u r v e t e n s k a p l i g a f a k u l t e t e n. Med hänsyn till vad som anförts till stöd för förslaget om ändring av benämningen av professuren i mekanik och matematisk fysik till professur i teoretisk fysik biträder jag detta förslag, som bör genomföras från och med nästa budgetår (p. 4).

I överensstämmelse med statsmakternas förra året fattade beslut (prop. 1960: 46; SU 99; Rskr 274) beräknar jag nu medel till en laboratur i analytisk kemi och 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, avsedda för denna tjänst (p. 12 och 13).

Vägande skäl talar enligt min mening för en ytterligare differentiering och förstärkning av ämnesrepresentationen i kemi. Jag förordar, att ämnesområdet för professuren i oorganisk och fysikalisk kemi från och med nästa budgetår ändras till fysikalisk kemi samt att laboraturen i oorganisk och fysikalisk kemi omvandlas till professur i oorganisk kemi. Vid bifall härtill torde böra beräknas medel för ytterligare 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, avsedda för den sålunda nybildade professuren. Till förste innehavare av denna professur torde utan vederbörligt ansöknings- och sakkunnigförfarande få utses den nuvarande innehavaren av laboraturen, filosofie doktorn Per Arne Magnéli (p. 14 och 15).

Under hänvisning till vad jag anfört och föreslagit vid anmälan i det föregående av motsvarande anslag till Uppsala universitet beräknar jag under förevarande anslag medel till en professur i meteorologi jämte för

densamma avsedda hjälpkrafter, nämligen 2 250 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete samt en kontorist i Ae 9 och ett kartbiträde i Ae 7. Jag tillstyrker därjämte, att en vid förevarande fakultet inrättad biträdande lärartjänst i meteorologi omvandlas till tjänst som forskarassistent i samma ämne (p. 24).

En förstärkning av fakultetens docentorganisation synes mig befogad. För nästa budgetår beräknar jag därför medel till ytterligare en docenttjänst utan avseende å något angivet ämne eller ämnesgrupp (p. 52).

Jag finner bärande skäl anförda för att bibliotekarien Alf Kåre, som mot särskilt arvode sedan år 1943 förestått fakultetens då inrättade bibliotek, beredes en fastare anställning vid universitetet. Jag tillstyrker därför, att en för honom personlig tjänst som bibliotekarie i Ae 21 inrättas från och med nästa budgetår. Vid bifall härtill bör det till honom nu utgående arvodet indragas (p. 51).

Slutligt förslag beträffande organisationen av Wenner-Grens institut för experimentell biologi, fysiologisk kemi och ämnesomsättningsforskning föreligger ännu ej. Jag är emellertid ense med kanslern om att medel redan för nästa budgetår bör beräknas under förevarande anslag till personal vid institutet, vilken nu avlönas med medel från Wenner-Grenska samfundet. Även kostnader för viss materiel bestrides nu med nyssnämnda medel. Jag återkommer härtill vid min anmälan i det följande av universitetets materielanslag. Jag biträder sålunda de av kanslern framställda, under punkterna 37—43 redovisade förslagen med den ändringen, att jag beräknar medel till ett institutionsbiträde i högst Ae 5 i stället för en djurvårdare i Ae 7 (p. 41). Till kanslerns under punkterna 35 och 36 redovisade förslag om inrättande av laboratorstjänster för två avdelningsföreståndare vid institutet torde ståndpunkt inte böra tagas, förrän ett slutligt förslag beträffande institutionens framtida organisation föreligger. Med anledning av att en av de avdelningsföreståndare det här gäller innehar förordnande som biträdande lärare, vilket förordnande enligt för docent inom filosofisk fakultet gällande bestämmelser om begränsning av tiden för innehav av biträdande lärartjänst utlöper med utgången av juni 1961, vill jag erinra om att Kungl. Maj:t enligt riksdagens beslut äger medge dispens från dylik begränsning av tiden för innehav av biträdande lärartjänst (prop. 1958: B 104, s. 96; SU B 48, s. 64; Rskr B 76).

I anledning av kanslerns under punkterna 1, 7, 8, 9, 10, 11, 29, 44 och 46 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som kontorsbiträde, kanslibiträde, laboratoriebiträde m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för ytterligare sju extra ordinarie biträdestjänster. I fråga om dessa tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut.

Gemensamt för de filosofiska fakulteterna. I anslutning till vad som förutsatts i propositionen 1959: 105 förordar jag att för

nästa budgetår vid de filosofiska fakulteterna inrättas fem forskarassistenttjänster med samtidig indragning av tre tjänster som biträdande lärare. Av de sålunda föreslagna tjänsterna som forskarassistent torde minst en böra avses för samhällsvetenskapligt och minst en för matematiskt-naturvetenskapligt ämne. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela i övrigt erforderliga bestämmelser härom (p. B 39 och C 53).

Med anledning av kanslerns förslag om ordinariesättning av vissa universitetslektorat förordar jag, att från och med nästa budgetår inrättas ett ordinarie universitetslektorat i vart och ett av följande fem ämnen, nämligen nationalekonomi, statskunskap, fysik, matematik och teoretisk fysik med mekanik. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva, att tjänst som ordinarie universitetslektor icke må tillsättas eller uppehållas, så länge organisationsplan för vederbörande ämne ej fastställts, samt att i stället må inrättas tjänst som extra universitetslektor.

Behovet av en förstärkning av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. beräknar jag med hänsyn till den hittillsvarande belastningen och med beaktande av den ökning av studerandeantalet, som kan förväntas läsåret 1961/62, till 1 600 000 kronor.

Gemensamt för universitetet. Universitetet förfogar nu över sju forskardocenttjänster. För nästa budgetår anser jag mig böra tillstyrka, att ytterligare en sådan tjänst inrättas (p. 7).

Jag är ense med kanslern om att den för universitets- och högskolestuderande i Stockholm avsedda idrottslärarinstitutionen bör överflyttas från karolinska institutet till universitetet. Någon utökning av antalet idrottslärare är jag däremot ej beredd att föreslå. Under förevarande anslag bör sålunda för nästa budgetår beräknas medel till en idrottslärare med arvode enligt löneklass A 18 samtidigt som en motsvarande medelsanvisning under karolinska institutets avlöningsanslag indrages. Jag återkommer härtill vid min anmälan i det följande av sistnämnda anslag (p. 8).

Till ersättning åt läkare samt sköterska och biträde vid studenthälsovården i Stockholm torde under delposten till avlöningar till annan icke-ordinarie personal böra beräknas respektive 10 000 kronor och 7 000 kronor (p. 9 och 10).

För förstärkning av biträdespersonalen vid universitetets räntekammare beräknar jag medel till ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång (p. 5).

Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har chefen för civildepartementet föreslagit uppflyttning i lönegrad av bland annat vissa tjänster vid universitetet. Jag beräknar här för förslagens genomförande erforderliga medel.

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Jag avser härvid ökat medelsbehov på grund av dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i proposi-

tionen 1960: 151 framlagda förslag angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m., dels uppflyttning i löneklass av vissa tjänstemän vid universitetet, dels slutligen kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 16 044 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 3 725 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för universitetet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms universitet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Stockholms universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	3 296 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	33 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., *förslagsvis*	6 316 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	3 857 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 610 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	226 000
6. Livräntor m. m., *förslagsvis*	306 000
Summa kronor	16 644 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Avkastning från vissa fonder	550 000
2. Bidrag från enskilt håll	45 000
3. Diverse inkomster	5 000
Summa kronor	600 000
Nettoutgift kronor	16 044 000

c) till *Stockholms universitet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 16 044 000 kronor.

[199] **26. Stockholms universitet: Omkostnader**

Detta förslagsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 965 000 kronor (statsliggaren s. 590).

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	15 000	15 000
2. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	350 000	360 000
3. Städning och rengöring, *förslagsvis*	384 000	424 800
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	4 000	5 000
5. Telefonavgifter, *förslagsvis*	124 000	160 000
6. Försäkringar, *förslagsvis*	80 000	—
7. Räntor och amorteringar, *förslagsvis*	1 000	—
8. Ersättning för avskaffade examensavgifter	7 000	7 000
9. Lokaler m. m. för undervisning i idrott för studerande vid universitet och högskolor i Stockholm	—	20 000
10. Lokaler m. m. för studenthälsovården i Stockholm	—	8 500
Summa kronor	965 000	1 000 300

Uppräkningen av posten 2 betingas av bland annat höjda vatten- och avloppsavgifter. Löneförhöjningar och utökade städningsområden anföres såsom motivering för en uppräkning av posten 3. Höjningen av posten 5 motiveras dels med vissa anläggnings- och inträdeskostnader för utökning av telefonväxelns kapacitet samt för nya anknytningar, dels med ytterligare abonnemangsavgifter och kostnader på grund av ökad samtalsfrekvens. För de under posten 9 angivna ändamålen har för innevarande budgetår anvisats 11 000 kronor under karolinska institutets omkostnadsanslag. I anslutning till ett i det föregående redovisat förslag om överförande från karolinska institutets till universitetets avlöningsanslag av kostnaderna för avlöning åt en idrottslärare föreslår kanslern, att nyssnämnda medelsanvisning i fortsättningen sker under universitetets omkostnadsanslag. På grund av ökade kostnader för lokaler m. m. föreslås dessutom en höjning av beloppet med 9 000 kronor till 20 000 kronor. Kanslern finner tillika att medel under förevarande anslag bör beräknas för kostnader i samband med studenthälsovården i Stockholm. Av det sålunda under posten 10 angivna beloppet avser 6 000 kronor hyreskostnader och 2 500 kronor kostnader för telefon, städning m. m.

Stockholms studenters idrottsförening har för nästa budgetår anhållit om ett anslag av 24 340 kronor för lokalhyror m. m.

Departementschefen. Under anslagsposten till bränsle, lyse och vatten räknar jag med en höjning av 20 000 kronor. För posten till städning och rengöring beräknar jag en höjning med 33 000 kronor, motsvarande utgifterna för ökade lönekostnader samt nya städningsområden. Till reseersättningar beräknar jag ett oförändrat belopp av 4 000 kronor. Jag tillstyrker förslaget, att medel under detta omkostnadsanslag beräknas för lokaler m. m. för undervisning i idrott för studerande vid universitet och högskolor i Stockholm. För ändamålet är nu under karolinska institutets omkostnadsanslag beräknat ett belopp av 11 000 kronor. Jag kommer vid min anmälan av sistnämnda anslag att föreslå, att detsamma minskas med ifrågavarande belopp och förordar en uppräkning av förevarande anslag med 11 000 kronor. Någon höjning av ifrågavarande medelsanvisning är jag alltså ej beredd att tillstyrka. Till bestridande av kostnader för lokaler för studenthälsovården i Stockholm bör ett belopp av 6 000 kronor uppföras på omkostnadsstaten. Mot vad kanslern i övrigt föreslagit har jag ingen erinran. Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget i dess helhet höjas med 25 000 kronor till 990 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms universitet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 990 000 kronor.

[200] **27. Stockholms universitet: Materiel m. m.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 365 000 kronor (statsliggaren s. 591).

I *lärarrådets* petitaskrivelse, vilken sedermera kompletterats med särskild framställning, har för nästa budgetår äskats en höjning av anslaget med 790 000 kronor till 2 155 000 kronor. Av den sålunda begärda ökningen hänför sig 113 000 kronor till de merkostnader under förevarande anslag, vilka föranledes av förslaget om Wenner-Grensinstitutets överförande till universitetet.

Universitetskanslern föreslår för sin del en uppräkning av nu utgående anslagsbelopp med 25 procent eller med i runt tal 340 000 kronor.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet.

Med anledning av kanslerns förslag förordar jag en allmän uppräkning av materielanslaget med 137 000 kronor. I anslutning till vad jag anfört under universitetets avlöningsanslag räknar jag dessutom med en anslagsökning av 113 000 kronor, avseende ökade materielkostnader för Wenner-Grensinstitutet. Därjämte beräknar jag under förevarande anslag en särskild medelsanvisning av 15 000 kronor såsom bidrag till vetenskapsakademien för täckande av vissa kostnader i samband med kurser vid Kristinebergs zoologiska laboratorium, avsedda för studerande vid universitetet.

De av mig sålunda förordade anslagsökningarna uppgår till sammanlagt

265 000 kronor. Jag föreslår alltså, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 630 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 630 000 kronor.

[201] **28. Stockholms universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 470 000 kronor (statsliggaren s. 591). Av beloppet avser 50 000 kronor underhåll och återanskaffning av inventarier (jfr prop. 1960: 46, s. 25).

Lärarrådet har hemställt om en höjning av anslaget för nästa budgetår med 505 000 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker för ospecificerade ändamål under förevarande anslag en allmän uppräkning motsvarande 25 procent av nuvarande medelstilldelning och beräknar därjämte ytterligare 50 000 kronor för underhåll och återanskaffning av inventarier. Kanslerns förslag innebär en anslagshöjning med i runt tal 165 000 kronor.

Departementschefen. Utgångsläget i Stockholm har övertygat mig om behovet av en höjning av den under förevarande anslag beräknade särskilda medelsanvisningen för underhåll och återanskaffning av inventarier. Jag beräknar härför ytterligare 20 000 kronor. I övrigt ifrågasätter jag ingen förändring av detta anslag, vilket alltså för nästa budgetår torde böra höjas med nyssnämnda belopp och uppföras med 490 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 490 000 kronor.

[202] **29. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	8 848 000	8 791 853
1960/61 (statsliggaren s. 592)	9 867 000	
1961/62 (förslag)	11 618 000	

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framställt förslag om en avsevärd förstärkning av institutets personal.

Universitetskanslern tillstyrker i betydande omfattning lärarkollegiets förslag.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag till ändringar i institutets personalorganisation m. m. Därvid kommer jag att närmare beröra endast de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra

helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

Kanslerns förslag framgår av efterföljande sammanställning.

Anatomiska institutionen

1) instrumentmakare i Ae 11 och samtidigt indragning av tjänst som institutionstekniker i Ae 9,
2) kanslibiträde i Ae 7.

Histologiska institutionen

3) instrumentmakare i Ae 11 i stället för halvtidsanställd institutionstekniker i Ae 9.

Medicinsk symbiosforskning

4) personlig professur i medicinsk symbiosforskning för docenten B. Gustafsson,
5) två laboratoriebiträden i högst Ae 9.

Kemiska institutionerna

6) förste amanuens,
7) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Biokemiska institutionen

8) laboratorieassistent i Ae 11.

Fysiologiska institutionerna

9) laboratorieassistent i Ae 11,
10) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Neurofysiologiska institutionerna

11) personlig laboratur i hjärnforskning för docenten C. von Euler,
12) instrumentmakare i Ae 11,
13) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Institutionen för medicinsk cellforskning och genetik

14) laborator i medicinsk cellforskning och genetik,
15) kanslibiträde i Ae 7.

Institutionen för tumörbiologi

16) assistent,
17) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
18) djurvårdare i Ae 7,
19) vaktmästare i Ae 7,
20) tre ekonomibiträden i Ae 2/3.

Radiobiologiska institutionen

21) personlig professur i radiobiologi för laboratorn A. G. Forssberg och samtidigt vakantsättning av laboratur i radiobiologi,
22) assistent.

Institutionen för medicinsk fysik

23) utökning av tjänstgöringstiden för ekonomibiträde i Ae 2/3 från halvtid till heltid,
24) halvtidsanställd djurvårdare i Ae 7.

Isotopforskningslaboratoriet vid kvinnokliniken å Sabbatsbergs sjukhus

25) personlig forskardocenttjänst utan tidsbegränsning för docenten E. Odeblad.

Bakteriologiska institutionen

26) assistent,
27) laboratorieingenjör i högst Ae 15,
28) djurvårdare i Ae 7,
29) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Institutionen för virusforskning

30) laborator i immunologi,
31) institutionstekniker i Ae 9,
32) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
33) ekonomibiträde i Ae 2/3,
34) vaktmästare i Ae 7.

Farmakologiska institutionen

35) laborator i neuro- och psykofarmakologi,
36) forskarassistent i farmakologi,
37) forskningsingenjör i Ae 19,
38) förste amanuens,
39) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
40) kanslibiträde i Ae 7,
41) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt ekonomibiträde i Ae 2/3.

Institutionen för teoretisk alkoholforskning

42) assistent och samtidigt minskning av medelsanvisning till assistent- och vaktmästarhjälp m. m. med 10 000 kronor,
43) förste instrumentmakare i Ae 13 fr. o. m. 1/1 1962 och samtidigt minskning av medelsanvisning till assistent- och vaktmästarhjälp m. m. med 5 000 kronor, avseende tiden 1/1—30/6 1962,
44) djurvårdare i Ae 7 fr. o. m. 1/1 1962,
45) två ekonomibiträden i Ae 2/3 fr. o. m. 1/1 1962.

Patologiska institutionen å karolinska sjukhuset

46) förste amanuens,
47) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
48) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Patologiska institutionen å Sabbatsbergs sjukhus

49) förste amanuens,
50) institutionsbiträde i högst Ae 5.

Radiopatologiska institutionen

51) assistent,
52) förste amanuens i stället för tredje amanuens,
53) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Medicinska kliniken å karolinska sjukhuset

54) kanslibiträde i Ae 7.

Medicinska kliniken å serafimerlasarettet

55) förste amanuens,
56) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
57) kanslibiträde i Ae 7 och samtidigt indragning av medelsanvisning av 5 000 kronor för skrivgöromål vid undervisningen å S:t Eriks sjukhus.

Reumatologiska kliniken

58) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
59) kanslibiträde i Ae 7.

Endokrinologiska forskningslaboratoriet

60) professur i endokrinologi — i stället för laboratur — med laboratorn R. Luft som förste innehavare,
61) laboratorieassistent i Ae 11.

Kirurgiska kliniken å karolinska sjukhuset

62) professur i urologi med docenten G. B. Giertz som förste innehavare,
63) laboratur i anestesiologi med docenten T. Gordh som förste innehavare,
64) två kanslibiträden i Ae 7.

Kirurgiska thoraxkliniken

65) professur i hjärt- och lungkirurgi med professorn C. Crafoord som förste innehavare och samtidigt indragning av den för Crafoord personliga professuren i thoraxkirurgi.

Dermatologiska kliniken

66) laborator i dermato-venereologi, särskilt dess histopatologi, och samtidigt indragning av arvoden till biträdande lärare och specialföreläsare i dermato-venereologi (nu 4 020 kronor).

Allergilaboratoriet

67) instrumentmakare i Ae 11.

Epidemiologiska kliniken

68) professor i klinisk epidemiologi och samtidigt minskning av arvoden till lärare m. fl. i klinisk epidemiologi med 11 400 kronor.

Hygieniska institutionen

69) laborator i hygien och samtidigt indragning av arvoden till biträdande lärare och specialföreläsare i hygien (nu 900 kronor),
70) kanslibiträde i Ae 7.

Ögonkliniken å karolinska sjukhuset

71) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Psykiatriska kliniken å karolinska sjukhuset

72) kanslibiträde i Ae 7.

Psykiatriska kliniken å S:t Görans sjukhus

73) assistent.

Rättspsykiatriska kliniken

74) psykolog i Ae 24 och samtidigt indragning av assistent,
75) arkivbiträde i Ae 7 och samtidigt indragning av arvode till arkivbiträde motsvarande lön vid halvtidsanställning i löneklass A 7.

Barnkliniken å karolinska sjukhuset

76) kanslibiträde i Ae 7.

Undervisningen i socialmedicin

77) professur (principbeslut).

Undervisningen i krigsmedicin

78) uppräkning av arvoden till lärare m. fl. i krigsmedicin med 4 050 kronor.

Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet å karolinska sjukhuset

79) assistent.

Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet å serafimerlasarettet

80) laboratorieassistent i Ae 11.

Kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet

81) assistent,
82) kanslibiträde i Ae 7.

Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet å karolinska sjukhuset

83) instrumentmakare i Ae 11,
84) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet å karolinska sjukhuset

85) laboratorieassistent i Ae 11.

Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet å serafimerlasarettet

86) assistent i stället för förste amanuens.

Blodgivarecentralen

87) förste amanuens.

Kliniken för alkoholsjukdomar

88) förste amanuens.

Radioterapeutiska kliniken

89) kanslibiträde i Ae 7.

Radiumhemmets forskningslaboratorium

90) uppförande på övergångsstat av den för docenten B. E. G. W. Sylvén inrättade personliga laboraturen i experimentell tumörforskning i lönegrad Bg 1.

Biblioteket

91) kansliskrivare i Ae 10,
92) förste biblioteksbiträde i Ae 9 och samtidigt minskning av medel för tillfällig förstärkning av personalorganisationen med 5 000 kronor,
93) bokbindare i Ae 9,
94) halvtidsanställd biblioteksassistent i Ae 11.

Idrottsinstitutionen

95) överföring till Stockholms universitets avlöningsanslag av arvode till idrottslärare (motsvarande lön enligt löneklass A 18).

Kansliet

96) amanuens i reglerad befordringsgång,
97) kontorist i Ae 9,
98) halvtidsanställd expeditionsvakt i Ae 7,
99) kontorsbiträde i högst Ae 5.

Intendentkontoret

100) amanuens i reglerad befordringsgång,
101) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7,
102) halvtidsanställd expeditionsvakt i Ae 7.

Ekonomipersonalen

103) reparatör i Ae 9,
104) gårdskarl i Ae 7.

Institutet i dess helhet

105) tre forskardocenter,
106) sex docenter,
107) tre forskarassistenter,
108) fyra forskningsingenjörer i högst Ae 23.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare

109) byrådirektör i Ao 26 i stället för i Ae 26 vid kansliet,
110) bibliotekarie i Ao 23 i stället för i Ae 21 vid biblioteket,
111) förste byråsekreterare i Ao 23 i stället för i Ae 21 vid kansliet,
112) förste biblioteksassistent i Ao 17 i stället för i Ae 13 vid biblioteket,
113) instruktionssköterska i Ao 14 i stället för i Ae 14 vid kliniskt kemiska centrallaboratoriet, karolinska sjukhuset,
114) instruktionssköterska i Ao 14 i stället för i Ae 14 vid kliniskt kemiska centrallaboratoriet, serafimerlasarettet,
115) förste kansliskrivare i Ao 12 i stället för kansliskrivare i Ae 10 vid medicinska kliniken, karolinska sjukhuset,
116) förste kansliskrivare i Ao 12 i stället för kontorist i Ae 9 vid hygieniska institutionen,
117) två förste biblioteksbiträden i Ao 9 i stället för i Ae 9 vid biblioteket,
118) kontorist i Ao 9 i stället för i Ae 9 vid kliniken för alkoholsjukdomar,
119) kontorist i Ao 9 i stället för kanslibiträde i Ae 7 vid kirurgiska kliniken, serafimerlasarettet,
120) expeditionsvakt i Ao 7 i stället för i Ae 7 vid biblioteket,
121) kanslibiträde i Ae 7 i stället för i Ag 7 vid audiologiska laboratoriet.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 4—5. Genom beslut av 1960 års riksdag inrättades en för docenten vid universitetet i Lund B. Gustafsson personlig professur från och med den 1 juli 1961. Professurens anknytning till lärosäte och inordnande i lämplig forskningsorganisation borde ytterligare övervägas. Det förutsattes, att kanslern i samråd med statens medicinska forskningsråd skulle verkställa den kompletterande utredning, som fordrades (jfr 1960: 1 VIII ht, sid. 146).

Statens medicinska forskningsråd har i en till kanslern ställd skrivelse föreslagit, att Gustafsson beredes tillfälle att flytta sin forskningsverksam-

het till Stockholm. Till skrivelsen har bland annat fogats ett yttrande av Gustafsson angående vissa frågor i samband med inrättandet av professuren. Enligt skrivelsen beräknas nödvändiga laboratorieutrymmen från senhösten 1960 kunna ställas till Gustafssons förfogande i en av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse finansierad laboratoriebyggnad vid karolinska institutet. Den utrustning, som för Gustafssons forskningsarbeten inköpts med hjälp av anslag från forskningsrådet, får enligt rådets medgivande överflyttas till Stockholm. Från Lunds universitets sida möter inte hinder, att viss av Gustafsson nu disponerad utrustning och apparatur flyttas till annat lärosäte.

Medicinska fakulteten vid universitetet i Lund och det mindre akademiska konsistoriet därstädes samt lärarkollegiet vid karolinska institutet har icke funnit skäl till erinran mot det av forskningsrådet framlagda förslaget. För egen del anför kanslern i huvudsak följande.

De lokaler vid histologiska institutionen i Lund, över vilka Gustafsson hittills disponerat är uppenbarligen icke tillräckliga för hans forskningsverksamhet. En lösning av lokalfrågan i Lund skulle kräva antingen en tillbyggnad av nuvarande lokaler eller en nybyggnad för ändamålet. Förutom de avsevärda kostnader, som är förknippade härmed, skulle ett dylikt byggnadsföretag ta relativt lång tid i anspråk. Jag delar medicinska forskningsrådets uppfattning om angelägenheten av att Gustafsson snarast får ökade utrymmen till sitt förfogande. Jag är också ense med rådet om lämpligheten av att Gustafssons forskningsverksamhet flyttas till Stockholm. Frågan om flyttning av erforderlig utrustning och apparatur för ifrågavarande forskningsverksamhet från Lund till Stockholm har lösts på ett tillfredsställande sätt. Behovet av personal torde i första rummet böra tillgodoses genom att till professuren knytes två laboratoriebiträdestjänster i högst Ae 9. Vidkommande professurens benämning vill jag efter samråd med såväl Gustafsson som vissa företrädare för medicinska discipliner förorda, att professuren erhåller beteckningen »professur i medicinsk symbiosforskning».

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på personalförteckningen för karolinska institutet för nästa budgetår uppföra en för docenten B. Gustafsson personlig professur i medicinsk symbiosforskning.

Punkterna 11 och 13. Enligt beslut av 1960 års riksdag skall ifrågavarande, för docenten C. von Euler personliga laboratur i hjärnforskning inrättas från och med den 1 juli 1961. Till laboraturen bör knytas en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Punkt 16. Institutionen för tumörbiologi kommer inom kort att inflytta i en med donationsmedel bekostad nybyggnad på institutets område. Ehuru institutionens verksamhet i mycket hög grad finansieras medelst forskningsanslag från enskilt håll, bör enligt kanslerns mening professuren i tumörbiologi nu tillföras hjälpkrafter på institutets avlöningsstat, i första hand genom att en assistenttjänst inrättas.

Punkt 22. 1951 års strålskyddskommitté förordade i sitt betänkande (SOU 1956: 38) inrättande av en assistenttjänst vid radiobiologiska institutionen. Kanslern hemställer, att ifrågavarande tjänst, som erfordras för vetenskaplig assistans åt laboratorn i radiobiologi, inrättas från och med nästa budgetår.

Punkt 30. Immunologien, som vuxit fram ur ämnet bakteriologi, utgör

en oumbärlig hjälpvetenskap till de mikrobiologiska disciplinerna. Ämnet har sedan länge även omfattat forskningsfält utan direkt anknytning till mikrobiologien, t. ex. allergiforskning och blodgruppsserologi. Under senare år har tillkommit en rad betydelsefulla upptäckter, vilka lett till helt nya synpunkter på de immunologiska processerna och deras allmänmedicinska betydelse. I detta sammanhang bör nämnas den aktuella forskningen rörande självimmunisering och dess eventuella betydelse som sjukdomsorsak. Då immunologien måste betraktas som en självständig och synnerligen betydelsefull disciplin, bör detta ämne snarast beredas plats i den svenska forsknings- och undervisningsorganisationen. Kanslern, som funnit starka skäl tala för inrättande av en laboratur i immunologi från och med nästa budgetår, förutsätter att innehavaren av laboraturen beredes arbetsplats och hjälpkrafter inom institutionen för virusforskning.

Punkt 33. Till stöd för förslaget åberopas behovet av biträdeshjälp i samband med städningen i den nya institutionsbyggnaden för virusforskning.

Punkterna 42—44. Till institutionen för teoretisk alkoholforskning utgår för närvarande en medelsanvisning för assistent- och vaktmästarhjälp m. m. av 20 000 kronor. För nästa budgetår äskas en assistenttjänst, en tjänst som förste instrumentmakare i Ae 13 och en tjänst som djurvårdare i Ae 7. De båda sistnämnda tjänsterna bör inrättas från och med den 1 januari 1962, då institutionen beräknas kunna flytta till nya lokaler. Vid bifall till här framförda förslag torde nuvarande medelsanvisning till assistent- och vaktmästarhjälp m. m. kunna indragas. Med hänsyn till arbetskraftsbehovet under sista halvåret 1961 bör dock indragas endast 15 000 kronor, då 5 000 kronor erfordras för vaktmästarhjälp m. m. under första hälften av nästa budgetår.

Punkt 51. De ordinarie lärarna i radiopatologi erhöll ej någon förstärkning av sin personalorganisation i samband med den undervisningsreform, som genomfördes på grundval av 1948 års läkarutbildningskommittés förslag (SOU 1953: 7). Kanslern finner det skäligt, att dessa förlänas samma mått av vetenskaplig assistans som motsvarande lärare vid matematisk-naturvetenskaplig fakultet. Kanslern förordar därför inrättande av bland annat en assistenttjänst vid institutionen.

Punkt 60. Med hänsyn till dels endokrinologiens centrala ställning inom medicinen, dels den snabba utökningen av dess arbetsområde föreslås inrättande av en professur i ifrågavarande ämne. Den endokrinologiska avdelningen vid karolinska sjukhuset, där laboratorn R. Luft är överläkare, är den enda självständiga avdelningen i sitt slag i de skandinaviska länderna och utgör ett skandinaviskt centrum för den inresekretoriska forskningen. Undervisningen i endokrinologi vid institutet handhas sedan flera år av Luft, som tillhör de ledande endokrinologerna i världen. Hans vetenskapliga insats sträcker sig över en vid sektor. De forskningsresultat han presenterat har varit banbrytande för förståelsen av bland annat kroppens vätske-elektrolytsammansättning, det humana tillväxthormonets effekt samt tumörsjukdomarnas hormonella behandling. Kanslern förordar, att den föreslagna professuren i endokrinologi inrättas från och med budgetåret 1961/62 med laboratorn R. Luft som förste innehavare och att samtidigt den nuvarande laboraturen i ämnet indrages.

Punkterna 69 och 70. I överensstämmesle med beslut av 1960 års riksdag skall ifrågavarande laboratur i hygien inrättas från och med budgetåret 1961/62 (jfr 1960: 1 VIII ht, s. 176). Samtidigt skall en beräknad me-

delsanvisning av 900 kronor för arvode till biträdande lärare och specialföreläsare indragas. För erforderlig skrivhjälp till laboratorn föreslås ett kanslibiträde i Ae 7.

Punkt 90. Genom beslut av 1950 års riksdag inrättades en för docenten B. Sylvén personlig arvodesbefattning som laborator i experimentell tumörforskning. Med ändring av det tidigare beslutet inrättade 1957 års riksdag en för Sylvén personlig tjänst som extra laborator i nyssnämnda ämne. numera placerad i lönegrad Bg 1. Kanslern hemställer nu, att ifrågavarande tjänst ordinariesättes och uppföres på övergångsstat.

Punkt 95. Kanslern har i sin framställning angående anslag till avlöningar vid universitetet i Stockholm för nästa budgetår föreslagit, att medel till avlöning av den för Stockholms högskolor gemensamme idrottsläraren i fortsättningen anvisas under universitetets avlöningsanslag. Vid bifall härtill bör nu utgående medelsanvisning under karolinska institutets avlöningsanslag till arvode åt idrottslärare indragas.

Punkterna 96 och 100. Den snabbt expanderande verksamheten vid institutet nödvändiggör en utökning av den kvalificerade administrativa personalen. Kanslern förordar därför, att en amanuenstjänst från och med nästa budgetår inrättas vid vartdera kansliet och räntekammaren.

Punkt 105. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning härutinnan föreslagit i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32), biträder kanslern lärarrådets förslag om inrättande från och med nästa budgetår av tre nya forskardocenttjänster vid institutet.

Punkt 107. 1955 års universitetsutredning föreslog i sitt under föregående punkt omnämnda betänkande att fem forskarassistenttjänster skulle inrättas vid institutet från och med budgetåret 1959/60. Genom beslut av 1959 och 1960 års riksdagar har hittills tre tjänster inrättats. Kanslern hemställer, att tre icke ämnesbundna forskarassistenttjänster inrättas nästa budgetår.

Punkt 108. Till stöd för under denna punkt redovisade förslag om inrättande av fyra tjänster för kvalificerad teknisk personal åberopas forskningens behov.

Utöver de förut under rubriken Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare redovisade förslagen har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett stort antal befattningshavare vid institutet.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdagsbeslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har kanslern äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Härjämte torde i detta sammanhang böra upptagas till behandling en skrivelse från karolinska institutets lärarkollegium av den 17 november 1960. I denna skrivelse erinras om att 1960 års riksdag beslutat utöka antalet *kvalificerade tekniska medhjälpare* vid karolinska institutet med två tjänster (jfr prop. 1960: 1 VIII ht, s. 177). I enlighet med riksdagens bemyndigande har Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1960 för nämnda ändamål medgivit inrättande av två nya tjänster som forskningsingenjör i lönegraden Ag 23, den ena vid institutionen för medicinsk cellforskning och

genetik samt den andra vid allergilaboratoriet. Sistnämnda tjänst är personlig för S. G. Blohm och skall med avseende på lönegradsplacering och tjänstebenämning omprövas vid vakans. Lärarkollegiet hemställer nu, att tjänsterna från och med den 1 juli 1961 uppföres på institutets personalförteckning med placering i löneklass Ae 23.

Institutets lärarkollegium har vidare i skrivelse samma dag berört fråga om undervisningen i *klinisk bakteriologi*. För undervisningen i detta ämne svarar vid karolinska institutet i första hand en laborator i ämnet, tillika överläkare vid serafimerlasarettet. Den till karolinska sjukhuset förlagda undervisningen i ämnet bestrids emellertid av laboratorn vid sjukhusets kliniskt-bakteriologiska laboratorium. Enligt övergångsbestämmelse till reglementet den 30 juni 1960 för karolinska sjukhuset åligger det denne att meddela sagda undervisning utan särskild ersättning. Laboratorn vid här ifrågavarande laboratorium, docenten H. M. Ericsson, har av särskilt tillkallade sakkunniga befunnits vara kompetent till laboratorstjänst i klinisk bakteriologi. Lärarkollegiet föreslår, att den laboratorstjänst Ericsson nu innehar överföres till institutets stat, varigenom kravet på en formellt akademisk representation för ämnet vid sjukhusets kliniskt-bakteriologiska centrallaboratorium tillgodoses. Laboratorstjänsten bör även fortsättningsvis vara placerad i Bo 1, varför den föreslagna åtgärden ej kommer att medföra utgiftsökning för statsverket. Ericsson bör utan ansökan utses till förste innehavare av ifrågavarande laboratorstjänst. I fråga om den med laboratorstjänsten förenade föreståndarbefattningen är ändring av nuvarande förhållanden icke erforderlig. Kollegiet förutsätter skyldighet för Ericsson att underkasta sig de framtida förändringar av sagda befattning som kan bli nödvändiga. I en bifogad skrift har Ericsson förklarat sig villig att acceptera denna förutsättning i fråga om befattningen som föreståndare.

Kanslern har i utlåtande över skrivelsen tillstyrkt det framförda förslaget.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört under Uppsala universitets avlöningsanslag.

Enligt statsmakternas beslut i fjol skall från och med den 1 juli 1961 vara inrättad en personlig professur för docenten vid universitetet i Lund, B. Gustafsson. Vid min anmälan av denna fråga i föregående års statsverksproposition under Lunds universitets avlöningsanslag (VIII ht, s. 146 och 147) ansåg jag mig inte beredd att taga slutlig ställning till frågan om professurens anknytning till lärosäte och dess närmare inordnande i lämplig forskningsorganisation. Jag förutsatte därför, att universitetskanslern i samråd med statens medicinska forskningsråd verkställde den kompletterande utredning, som fordrades för ett slutligt ställningstagande, och inkom med förslag i ämnet i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1961/62.

Universitetskanslern har, sedan vederbörlig utredning verkställts, framlagt förslag i ämnet. Jag ansluter mig till kanslerns, statens medicinska forskningsråds och vederbörande högskolemyndigheters uppfattning, att den av Gustafsson bedrivna forskningsverksamheten rörande bakteriefria försöksdjur bör överflyttas från universitetet i Lund till karolinska institutet. I enlighet med kanslerns förslag rörande professurens benämning och placering förordar jag att en för Gustafsson personlig professur i medicinsk symbiosforskning inrättas vid karolinska institutet från och med nästa budgetår. Till professuren bör knytas två tjänster som laboratoriebiträde i högst Ae 9. Jag beräknar härför erforderliga medel (p. 4 och 5).

Viktiga framsteg inom den medicinska forskningen har under de senaste åren skett inom ämnesområdet endokrinologi. Centrum för forskningen på området i Sverige är karolinska sjukhusets endokrinologiska avdelning, där laboratorn i endokrinologi vid karolinska institutet R. Luft är överläkare. Luft, som dokumenterat sig som en framstående forskare, handhar även undervisningen i ämnet vid institutet. Då jag funnit bärande skäl anförda för att endokrinologien i vårt land blir företrädd av en professur, tillstyrker jag, att laboraturen i ämnet från och med nästa budgetår omvandlas till professur. Till förste innehavare torde i överensstämmelse med kanslerns förslag böra utan vederbörligt ansöknings- och sakkunnigförfarande utses laboratorn Luft (p. 60).

I överensstämmelse med statsmakternas beslut förra året om inrättande från och med den 1 juli 1961 av en personlig tjänst som laborator i hjärnforskning för docenten C. von Euler samt en tjänst som laborator i hygien beräknar jag nu härför erforderliga medel (p. 11 och 69). I samband med inrättande av sistnämnda laboratur bör, såsom också förutsatts i beslutet, ett belopp av 900 kronor, utgörande arvoden till biträdande lärare och specialföreläsare i hygien, indragas. Till laboraturen i hjärnforskning bör knytas en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9 (p. 13) och till laboraturen i hygien en kanslibiträdestjänst i Ae 7 (p. 70). Jag beräknar erforderliga medel för dessa biträdestjänster.

Starka skäl kan enligt min mening anföras för att ämnesområdet immunologi nu blir representerat av en fast tjänst inom universitets- och högskoleorganisationen. Jag tillstyrker därför kanslerns förslag att en laboratur i immunologi inrättas vid institutet från och med nästa budgetår (p. 30). Till denna laboratur bör knytas två extra ordinarie biträdestjänster. Jag beräknar erforderliga medel härför. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av dessa tjänster.

Jag tillstyrker, att den för docenten B. Sylvén inrättade personliga tjänsten som extra laborator i experimentell tumörforskning i Bg 1 i överensstämmelse med kanslerns förslag från och med nästa budgetår omändras till en på övergångsstat uppförd personlig ordinarie tjänst som laborator i Bo 1 i nämnda ämne (p. 90).

I enlighet med föreliggande förslag förordar jag, att från och med nästa budgetår vid institutet inrättas en tjänst som laborator i Bo 1 i klinisk bakteriologi, förenad med befattning som överläkare vid karolinska sjukhusets kliniskt-bakteriologiska centrallaboratorium, och att till förste innehavare av tjänsten utan vederbörligt ansöknings- och sakkunnigförfarande utses nuvarande laboratorn i samma lönegrad vid laboratoriet, tillika föreståndaren för nämnda laboratorium H. M. Ericsson. Chefen för inrikesdepartementet avser att vid sin anmälan senare denna dag av karolinska sjukhusets avlöningsanslag föreslå indragning av den av Ericsson nu innehavda laboraturen. Nu framlagda förslag föranleder således ingen merkostnad. Jag anser mig inte heller böra räkna med att statsverket skall åsamkas särskilda följdkostnader i anledning av den förordade åtgärden.

Vid institutet finns för närvarande inrättade tre forskardocenttjänster i Ae 24. Kanslern har föreslagit att ytterligare tre forskardocenttjänster inrättas från och med nästa budgetår. För egen del förordar jag att en sådan tjänst inrättas (p. 105).

Med anledning av föreliggande förslag om inrättande av tjänster som forskarassistent beräknar jag här medel för ytterligare en rörlig forskarassistenttjänst i Ae 21 (p. 107).

I likhet med kanslern finner jag det angeläget att antalet kvalificerade tekniska medhjälpare vid institutet utökas. Jag beräknar därför medel för ytterligare två sådana tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta om ifrågavarande tjänsters lönegradsplacering och fördelning på institutioner. Därest tjänsterna härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för nästa budgetår innehavarna böra anställas såsom extra tjänstemän i för vederbörande tjänst avsedd lönegrad (p. 108). Härjämte torde i enlighet med lärarkollegiets förslag två för innevarande budgetår inrättade tjänster som forskningsingenjör i Ag 23, den ena vid institutionen för medicinsk cellforskning och genetik samt den andra, för S. G. Blohm personliga tjänsten vid allergilaboratoriet, böra extraordinariesättas. Sistnämnda tjänst bör med avseende på lönegradsplacering och tjänstebenämning omprövas vid uppkommande vakans.

Institutets assistentpersonal synes mig böra förstärkas. Jag föreslår därför, att ytterligare fyra assistenttjänster inrättas, nämligen en vid institutionen för tumörbiologi, en vid radiobiologiska institutionen, en vid institutionen för teoretisk alkoholforskning och en vid radiopatologiska institutionen (p. 16, 22, 42 och 51). Med anledning av kanslerns förslag under punkterna 43 och 44 bör vid institutionen för teoretisk alkoholforskning från och med den 1 januari 1962 inrättas en extra ordinarie biträdestjänst. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av denna biträdestjänst. Vid bifall till mitt

förslag om inrättande av ifrågavarande tjänster som assistent respektive biträde vid sistnämnda institution bör samtidigt den nuvarande medelsanvisningen till assistent- och vaktmästarhjälp vid institutionen, sammanlagt 20 000 kronor, indragas.

Kanslerns förslag om inrättande av en tjänst som ekonomibiträde i Ae 2/3 vid institutionen för virusforskning biträder jag (p. 33).

Under erinran om vad jag vid min anmälan i det föregående av Stockholms universitets avlöningsanslag anfört och förordat beträffande överflyttning till nämnda anslag av arvodeskostnaderna för en idrottslärare vid institutet, beräknar jag här motsvarande minskning av institutets avlöningsanslag (p. 95).

Kanslern har föreslagit en förstärkning av personalen vid vartdera kansliet och intendentkontoret med bland annat en amanuenstjänst. För egen del förordar jag, att en för båda avdelningarna gemensam amanuenstjänst i reglerad befordringsgång inrättas. Jag beräknar för nästa budgetår härför erforderliga medel (p. 96 och 100).

Jag har inte något att erinra mot att en tjänst som kanslibiträde i Ag 7 vid audiologiska laboratoriet från och med nästa budgetår extraordinariesättes (p. 121).

Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har chefen för civildepartementet föreslagit uppflyttning i lönegrad av bland andra vissa tjänster vid institutet. Jag beräknar här för förslagets genomförande erforderliga medel.

Utöver de av mig i anslutning till vissa nya högre tjänster föreslagna biträdestjänsterna vid institutet är jag inte beredd att förorda inrättandet av ytterligare biträdestjänster. I anslutning härtill vill jag erinra om vad jag vid min anmälan i det föregående av Uppsala universitets avlöningsanslag anfört beträffande sådana arvodesbefattningar, som nu bekostas med medel från forskningsråd och som av kanslern föreslagits överflyttade till universitetets fasta personalorganisation.

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Jag avser härvid ökat medelsbehov på grund av dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 151 framlagda förslag angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m., dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 178 framlagda förslag angående lönegradsplaceringen av vissa tjänster m. m., dels slutligen kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

I avlöningsstaten för innevarande budgetår finns under anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagen en delpost till Avlöningar till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. Ifrågavarande delpost bör från och med nästa budgetår betecknas Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 11 618 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 1 751 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för institutet bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	3 268 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	8 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a) Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., *förslagsvis*	1 349 000
b) Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	4 179 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 640 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	204 000
Summa kronor	11 648 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Bidrag från Malmstenska donationsfonden	4 600
2. Bidrag från Ekmanska donationsfonden	9 200
3. Bidrag från Mimi Althainz donationsfond	16 200
Summa kronor	30 000
Nettoutgift kronor	11 618 000

c) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 618 000 kronor.

[203] **30. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	644 500	780 060
1960/61 (statsliggaren s. 598)	846 000	
1961/62 (förslag)	1 020 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	5 000	5 000
2. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	615 000	750 000
3. Städning och rengöring, *förslagsvis*	97 100	137 100
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	23 000	23 000
5. Abonnemangsavgifter vid den automatiska telefonväxeln, *förslagsvis*	80 000	90 000
6. Bevakning av institutets område nattetid, *förslagsvis*	14 600	14 600
7. Ersättning för avskaffade examensavgifter	4 300	4 300
8. Lokaler m. m. för undervisning i idrott för högskolestuderande i Stockholm	11 000	—
Summa kronor	850 000	1 024 000
Ersättning för värme, lyse och vatten	4 000	4 000
Nettoutgift kronor	846 000	1 020 000

Med hänsyn dels till att institutet numera har att till Solna stad erlägga avloppsavgifter, beräknade till 100 000 kronor per år, dels till att den nya institutionsbyggnaden för tumörbiologi beräknas bli tagen i bruk i juni 1961 föreslår kanslern, att posten 2 höjes med 135 000 kronor. Höjningen av posten 3 motiveras med utvidgade städningsområden. Uppräkningen av posten 5 betingas av tillkomsten av institutionsbyggnaden för tumörbiologi. Under hänvisning till sin framställning angående anslag till omkostnader vid Stockholms universitet för budgetåret 1961/62 föreslår kanslern, att anslagsposten 8 utgår.

Departementschefen. Mot kanslerns anslagsberäkning har jag inte någon erinran. I enlighet med vad jag uttalat vid min anmälan av anslaget till omkostnader vid Stockholms universitet bör medel till lokaler m. m. för undervisning i idrott för studerande vid universitet och högskolor i Stockholm — nu 11 000 kronor under detta omkostnadsanslag — från och med nästa budgetår upptagas på universitetets omkostnadsstat. Förevarande

anslag bör i dess helhet höjas med 174 000 kronor till 1 020 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 020 000 kronor.

[204] **31. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 470 000	1 357 679
1960/61 (statsliggaren s. 599)	1 625 000	
1961/62 (förslag)	1 785 000	

Lärarkollegiet har äskat höjning av detta reservationsanslag med 1 375 000 kronor.

Universitetskanslern föreslår för nästa budgetår en generell uppräkning av anslaget med 300 000 kronor, motsvarande i stort sett 20 procent av det nuvarande anslagsbeloppet.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet.

Med anledning av kanslerns förslag om en höjning av medelsanvisningen förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 160 000 kronor till 1 785 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 785 000 kronor.

[205] **32. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	200 000	159 338
1960/61 (statsliggaren s. 600)	210 000	
1961/62 (förslag)	210 000	

Det under detta reservationsanslag för innevarande budgetår uppförda beloppet — 210 000 kronor — har anvisats för ospecificerade ändamål.

Lärarkollegiet har för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 400 000 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker en uppräkning av nu utgående anslag med i stort sett 25 procent eller 50 000 kronor.

Departementchefen. Jag är inte beredd att tillstyrka någon höjning av förevarande anslag, som därför för nästa budgetår bör upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

[206] **33. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	95 000	95 000
1960/61 (statsliggaren s. 600)	115 000	
1961/62 (förslag)	125 000	

Lärarkollegiet har på förslag av *överbibliotekarien* hemställt om en höjning för nästa budgetår av detta reservationsanslag med 26 000 kronor, varav 14 000 kronor för bibliotekets ordinarie behov och 12 000 kronor för vissa speciella ändamål.

Universitetskanslern föreslår, under hänvisning till sitt uttalande under motsvarande anslag till universiteten i Uppsala och Lund, en höjning av detta anslag med 12 000 kronor till 127 000 kronor.

Departementschefen. Med anledning av kanslerns förslag förordar jag, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor till 125 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

[207] **34. Medicinska högskolan i Umeå: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 648 000	1 338 434
1960/61 (statsliggaren s. 600)	2 481 000	
1961/62 (förslag)	3 096 000	

Beslut om successivt inrättande från och med budgetåret 1958/59 av en medicinsk högskola i Umeå fattades av statsmakterna hösten 1957. Högskolan omfattar för närvarande endast klinisk utbildning men är avsedd att omfatta även propedeutisk utbildning. Årligen intages 40 studerande. Den kliniska undervisningen, som igångsattes med en kurs i medicin den 1 januari 1959 och med en kurs i kirurgi den 1 augusti 1959, kommer under innevarande budgetår att vara i huvudsak genomförd enligt det i propositionen 1957: 188 (s. 43 ff.) föreslagna utbyggnadsprogrammet. Den propedeutiska undervisningen beräknas kunna börja höstterminen 1962.

Västerbottens läns landsting och Umeå stad har förpliktat sig att i väsentliga avseenden bidraga till högskolans uppbyggnad och drift. Härom har år 1958 avtal ingåtts mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt landstinget respektive staden, å den andra.

Organisationskommittén för den medicinska högskolan i Umeå föreslår, att förevarande förslagsanslag för nästa budgetår uppföres med 3 394 000 kronor. Till stöd härför anför kommittén inledningsvis bland annat följande.

Den fortsatta utbyggnaden av högskolan bör ske i enlighet med de i propositionen 1957: 188 angivna grunderna. Kommittén hemställer sålunda, att professurerna i allmän bakteriologi, farmakologi och medicinsk kemi samt den andra professuren i patologi jämte två prosekturer i sistnämnda ämne inrättas under budgetåret 1961/62. — Biträdespersonalen vid medicinska högskolan i Umeå utgör för den kliniska ämnesgruppen något mindre än hälften av det normala behov som antagits av 1955 års universitetsutredning i dess femte betänkande, Forskningens villkor och behov (SOU 1958: 32, s. 103 ff.). Kommittén, som anser, att denna personalkategori vid högskolan bör utbyggas successivt, föreslår, att medel beräknas för avlöning av ett flertal laboratoriebiträden redan från och med budgetåret 1961/62.

Universitetskanslern biträder i huvudsak organisationskommitténs äskanden. Kanslerns förslag till ändringar i högskolans personalorganisation framgår av efterföljande sammanställning.

Allmän bakteriologi

1) professor från och med 1/1 1962,
2) assistent från och med 1/1 1962,
3) kontorist i Ae 9 från och med 1/1 1962,
4) två laboratoriebiträden i högst Ae 9 från och med 1/4 1962,
5) institutionstekniker i Ae 9 från och med 1/4 1962,
6) vaktmästare i Ae 7 från och med 1/1 1962,
7) ekonomibiträde i Ae 2/3 från och med 1/4 1962.

Patologi

8) professor från och med 1/5 1962,
9) två prosektorer från och med 1/5 1962,
10) assistent från och med 1/5 1962,
11) förste amanuens från och med 1/5 1962,
12) två tredje amanuenser, varav en från och med 1/5 1962,
13) institutionstekniker i Ae 9 från och med 1/5 1962,
14) laboratoriebiträde i högst Ae 9 från och med 1/5 1962,
15) kontorist i Ae 9 från och med 1/5 1962.

Farmakologi

16) professor från och med 1/1 1962,
17) assistent från och med 1/1 1962,
18) kontorist i Ae 9 från och med 1/1 1962,
19) två laboratoriebiträden i högst Ae 9 från och med 1/4 1962,
20) institutionstekniker i Ae 9 från och med 1/4 1962.

Medicinsk kemi

21) professor från och med 1/5 1962.

Psykiatri

22) assistent (psykolog).

Dermato-venereologi

23) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Neurologi

24) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Obstetrik och gynekologi

25) ökning av arvode till biträdande lärare (nu 9 000) med 600 kronor.

Oftalmiatrik

26) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Oto-rhino-laryngologi

27) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Krigsmedicin

28) indragning av 2 580 kronor för en kurs i ämnet,
29) minskning av arvode till kursamanuens (nu 1 440) med 480 kronor,
30) ökad medelsanvisning till lärare med 2 100 kronor.

För de vetenskapliga institutionerna gemensam personal (verkstaden)

31) laboratorieingenjör i Ae 17 från och med 1/4 1962,
32) två förste instrumentmakare i Ae 13 från och med 1/4 1962,
33) institutionstekniker i Ae 9 från och med 1/1 1962.

Administrationen

34) amanuens i reglerad befordringsgång,
35) medelsanvisning om 11 760 kronor till extra vaktmästarhjälp.

Medicinska biblioteket

36) ökning av medelsanvisning till extra arbetskraft (nu 12 000) med 3 500 kronor.

Gemensamt för högskolan

37) docent,
38) forskarassistent,
39) förste fotograf i Ae 11,
40) arvode om 2 300 kronor till lärarkollegiets ordförande.

Av tillgängliga handlingar framgår bland annat följande.

Punkterna 1—14, 16—21, 31—33 samt 37. De under dessa punkter framlagda förslagen överensstämmer med de enligt propositionen 1957: 188 (s. 40 ff.) godtagna organisations- och tidsplanerna för högskolans utbyggande. Den under punkten 37 föreslagna docenttjänsten har av organisationskommittén föreslagits med företräde för ämnet patologi. Enligt kanslern bör tjänsten i fråga tills vidare icke bindas till visst ämne.

Punkterna 15, 23—24, 26—27 samt 39. Med hänsyn till såväl undervisningens som forskningens behov samt till vad organisationskommittén anfört rörande behovet av förstärkning av basorganisationen föreslår kanslern, att sammanlagt sex nya biträdestjänster inrättas vid högskolan.

Punkterna 28 och 29. I enlighet med propositionen 1957: 188 har för budgetåret 1960/61 arvoden till lärare och kursamanuens beräknats för tre kurser i krigsmedicin. Under budgetåret 1961/62 kommer planenligt endast två kurser att hållas.

Punkt 30. Kostnaden för arvoden åt lärare vid två kurser i krigsmedicin årligen beräknades i propositionen 1957: 188 till 5 160 kronor. För undervisning av den omfattning som gällande studieplan förutsätter räknar organisationskommittén med en kostnad av 3 630 kronor per kurs eller 7 260 kronor årligen.

Punkt 34. Byrådirektören vid högskolan är inför organisationskommittén ansvarig för såväl kansligöromålen som den ekonomiska förvaltningen. I åliggandena ingår även att tjänstgöra som sekreterare i organisationskommittén, dess arbets- och byggnadsutskott samt i lärarkollegiet. Nämnda förhållanden jämte högskolans fortsatta utbyggnad kommer att föranleda en sådan ökning av byrådirektörens arbetsuppgifter, att en avlastning måste komma till stånd. Med anledning härav hemställer organisationskommittén, att en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång inrättas vid högskolans administration.

Punkt 36. Nu utgående medelsanvisning till extra arbetskraft vid biblioteket, 12 000 kronor, tages enligt organisationskommittén nästan helt i anspråk för skrivbiträdeshjälp. Biblioteket är emellertid även i starkt behov av arbetskraft för vissa bindningsarbeten, snabbkopiering m. m. Organisationskommittén hemställer i anledning härav, att till extra arbetskraft vid biblioteket för budgetåret 1961/62 anvisas 15 500 kronor.

Punkt 40. I enlighet med av Kungl. Maj:t meddelad föreskrift finns sedan vårterminen 1960 ett lärarkollegium vid högskolan. Organisationskommittén hemställer, att lärarkollegiets ordförande tillerkännes ett arvode, vilket bör fastställas till samma belopp som arvodet åt dekanus vid medicinska fakulteten i Uppsala eller 2 300 kronor.

Kanslern har även gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett antal befattningshavare vid högskolan.

Tillika har kanslern framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Dessutom har kanslern äskat ökning av medelsanvisningen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört under Uppsala universitets avlöningsanslag.

De framförda äskandena överensstämmer, såsom även torde framgå av den i det föregående lämnade redogörelsen, i väsentliga delar med det av statsmakterna godkända tidsschemat för utbyggnaden av den medicinska högskolan i Umeå. Sålunda överensstämmer de under punkterna 1—14, 16—21, 31—33 och 37 redovisade förslagen — innebärande bland annat inrättande under nästa budgetår av fyra professurer, två prosektorstjänster och en docenttjänst — med de i propositionen 1957: 188 förordade grunderna. Jag kan därför i huvudsak tillstyrka förslagen under de nämnda punkterna men föreslår dock följande avvikelser därifrån. Jag beräknar medel för två kanslibiträdestjänster i Ae 7 i stället för de under punkterna 3 och 18 föreslagna kontoristtjänsterna. I stället för de under punkten 4 föreslagna två laboratoriebiträdestjänsterna bör inrättas en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9 och en som institutionsbiträde i högst Ae 5. Under punkterna 13 och 20 föreslår jag inrättande av två

vaktmästartjänster i Ae 7. Beträffande den under punkterna 32 och 33 föreslagna personalen för verkstaden förordar jag inrättande av en tjänst som instrumentmakare i Ae 11 för glasblåsning samt två institutionstekniker-tjänster i Ae 9.

Den nya docenturen bör i enlighet med kanslerns förslag vara rörlig.

Vad organisationskommittén anfört rörande anslagsbehovet för undervisning i krigsmedicin föranleder ingen erinran från min sida. Jag beräknar således för nästa budgetår en med 960 kronor minskad medelsanvisning för ändamålet (p. 28—30).

Till extra arbetskraft för biträde med juridiskt-administrativa uppgifter vid högskolan beräknar jag ett belopp av 5 000 kronor (p. 34). Jag tillstyrker en höjning av medelsanvisningen till extra arbetskraft för medicinska biblioteket med 2 000 kronor (p. 36).

Framställningen om ett särskilt arvode åt lärarkollegiets ordförande (p. 40) anser jag mig böra biträda. Arvodet bör nu bestämmas till samma belopp som arvodet åt dekanus för medicinska fakulteten i Uppsala eller 2 300 kronor men torde sedermera få omprövas, när organisationskommitténs arbete upphör.

Med anledning av äskandena under punkterna 15, 23, 24, 26, 27 och 39 om tjänster som laboratoriebiträde m. m. har jag ansett mig böra beräkna medel för ytterligare tre extra ordinarie biträdestjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta i fråga om tjänsternas inplacering i lönegrad och placering vid institution.

Jag förordar vidare, att medelsanvisningen till vikarier, vikariatsersättningar, tillfällig arbetskraft m. m. för nästa budgetår höjes med 12 000 kronor.

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Jag avser härvid ökat medelsbehov på grund av dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 151 framlagda förslag angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m., dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 178 framlagda förslag angående lönegradsplaceringen av vissa tjänster m. m., dels uppflyttning i löneklass av vissa tjänstemän vid högskolan, dels slutligen kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

I avlöningsstaten för innevarande budgetår finns under anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagen en delpost till Avlöningar till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. Ifrågavarande delpost bör från och med nästa budgetår betecknas Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 3 096 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 615 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemstäl-

lan. I personalförteckningen för högskolan bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för medicinska högskolan i Umeå, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för medicinska högskolan i Umeå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	748 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	38 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a) Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., *förslagsvis*	612 000
b) Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 101 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	688 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	60 000
Summa kronor	3 247 000

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från Västerbottens läns landsting till avlönande av kliniska amanuenser	151 000
Nettoutgift kronor	3 096 000

c) till *Medicinska högskolan i Umeå: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 096 000 kronor.

[208] **35. Medicinska högskolan i Umeå: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	162 000	130 053
1960/61 (statsliggaren s. 603)	222 700	
1961/62 (förslag)	232 000	

Organisationskommitténs förslag till omkostnadsstat för nästa budgetår redovisas i nedanstående sammanställning, som även upptager den nu gällande omkostnadsstaten. *Universitetskanslern* ansluter sig till organisationskommitténs förslag.

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	3 850	4 500
2. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	60 000	60 000
3. Städning och rengöring, *förslagsvis*	33 000	33 000
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	70 000	80 000
5. Telefonavgifter, *förslagsvis*	30 000	30 000
6. Ersättning till Umeå stad enligt 2 § avtal mellan Kungl. Maj:t å ena samt Umeå stad å andra sidan angående vissa åtaganden i samband med anordnande av medicinsk och odontologisk utbildning i Umeå	5 000	5 000
7. Bidrag till Umeå studentkår till drift av kårhus	4 650	3 000
8. Underhåll av byggnader	15 000	15 000
9. Bidrag till kollegiekassa	1 200	2 500
Summa kronor	222 700	233 000

Då antalet befattningshavare med rätt till fri sjukvård kommer att öka, föreslås höjning av anslagsposten 1. Under budgetåret 1961/62 väntas ett antal medicine kandidater komma att fullgöra assistenttjänstgöring på annan ort. I likhet med vad som redan gäller vid övriga medicinska läroanstalter synes enligt organisationskommittén resekostnadsersättning böra utgå vid sådan tjänstgöring. Anslagsposten till reseersättningar föreslås av sagda skäl för nästa budgetår uppräknad med 10 000 kronor. I överensstämmelse med vad därom uttalats i propositionen 1957: 188 (s. 71 och 79) har posten 7 upptagits med ett med 1 650 kronor minskat belopp. Posten 9, vilken tillkommit innevarande budgetår såsom motsvarighet till de under universitetens och karolinska institutets omkostnadsstater upptagna anslagsposterna till ersättning för avskaffade examensavgifter, föreslås höjd med 1 300 kronor.

Departementschefen. Den föreslagna uppräkningen av anslagsposten till sjukvård m. m. torde kunna begränsas till 450 kronor. Såvitt gäller anslagsposterna till reseersättning m. m. och till bidrag till Umeå studentkår till drift av kårhus biträder jag de av organisationskommittén föreslagna och av kanslern tillstyrkta förändringarna. Förslaget om höjning av bidrag till

kollegiekassan är jag såtillvida beredd att biträda, att jag förordar en ytterligare medelsanvisning av 500 kronor för ändamålet. Vid bifall till vad jag föreslagit torde anslaget böra uppföras med 232 000 kronor, vilket är 9 300 kronor mer än för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Umeå: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 232 000 kronor.

[209] **36. Medicinska högskolan i Umeå: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	260 000	186 447
1960/61 (statsliggaren s. 604)	341 000	
1961/62 (förslag)	416 000	

Organisationskommittén föreslår, att detta reservationsanslag nästa budgetår uppföres med ett till 506 000 kronor förhöjt belopp.

Universitetskanslern tillstyrker organisationskommitténs förslag i de delar detta ansluter sig till den genom propositionen 1957: 188 godtagna tidsplanen för högskolans utbyggnad. Såvitt gäller den därutöver av kommittén föreslagna allmänna uppräkningen har kanslern endast delvis tillstyrkt förslagen och framhållit, att den sammanlagda anslagsökningen bör begränsas till 100 000 kronor.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet.

Med anledning av kanslerns förslag förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 416 000 kronor, innebärande en anslagsökning med 75 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Umeå: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 416 000 kronor.

[210] **37. Medicinska högskolan i Umeå: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	70 000	70 000
1960/61 (statsliggaren s. 604)	70 000	
1961/62 (förslag)	70 000	

Organisationskommittén föreslår, att med hänsyn till högskolans fortsatta utbyggnad detta reservationsanslag för nästa budgetår uppföres med ett till 100 000 kronor förhöjt belopp.

Kanslern biträder organisationskommitténs ifrågavarande förslag.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka någon höjning av förevarande anslag, som därför för nästa budgetår bör upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Umeå: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

[211] **38. Medicinska högskolan i Umeå: Bokinköp och bokbindning för biblioteket**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	145 000	227 766
1960/61 (statsliggaren s. 604)	150 000	
1961/62 (förslag)	150 000	

Organisationskommittén hemställer, att detta reservationsanslag liksom för innevarande budgetår uppföres med 150 000 kronor, varav 90 000 kronor såsom ordinarie årsanslag och 60 000 kronor såsom en sista del av den i propositionen 1957: 188 beräknade engångsanvisningen av sammanlagt 240 000 kronor med lika fördelning på fyra budgetår.

Universitetskanslern har ej funnit anledning till erinran mot kommitténs förslag.

Departementschefen. Detta anslag torde i enlighet med föreliggande förslag böra uppföras med oförändrat belopp eller 150 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Umeå: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[212] **39. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 181 000	5 511 054
1960/61 (statsliggaren s. 605)	5 554 000	
1961/62 (förslag)	6 369 000	

I skrivelse nr 326 anmälde 1955 års riksdag, att riksdagen — i enlighet med vad statsutskottet i ämnet anfört i utlåtande nr 148 — godkänt av departementschefen i propositionen 1955: 138 (s. 19—81) förordade anordningar för ökad examination av tandläkare. Detta beslut innebar bland annat, att den årliga intagningen av elever vid tandläkarhögskolan i Stockholm skulle från och med läsåret 1955/56 ökas med 40 till omkring 140 om året samt att en till högskolan anknuten odontologisk läroanstalt skulle inrättas i Umeå. Denna läroanstalt skulle successivt utbyggas under budgetåret 1956/57 och de närmast följande budgetåren.

Vid tandläkarinstitutet i Umeå mottages från och med höstterminen 1956 20 nya odontologie kandidater varje termin för utbildning under tredje—

åttonde studieterminerna. Från och med vårterminen 1959 uppgår antalet studerande vid Umeåinstitutet till 120, d. v. s. det totala antal studerande som kan mottagas för utbildning därstädes under de sex förutnämnda studieterminerna. Den återstående utbildningen, nionde och tionde studieterminerna, skall i enlighet med förutnämnda beslut ske i Stockholm. Under läsåret 1959/60 ägde för första gången dylik avslutande utbildning rum vid tandläkarhögskolan.

Ett förslag om utbyggnad av tandläkarinstitutet i Umeå till högskola för fullständig utbildning från tandläkarkandidatexamen till tandläkarexamen har den 20 januari 1960 framlagts av organisationskommittén för medicinska högskolan i Umeå.

Till Umeåinstitutet är ansluten en tandsköterskeskola, vid vilken undervisningen började höstterminen 1957.

Universitetskanslern har efter förslag i ämnet från *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm* för nästa budgetår hemställt om viss personalförstärkning m. m. vid högskolan och institutet i Umeå.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag. Därvid kommer jag att närmare beröra endast de förslag som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

Kanslerns förslag framgår av efterföljande sammanställning.

A. Tandläkarhögskolan i Stockholm

Avdelningen för karieslära

1) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Avdelningen för endodonti

2) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Avdelningen för proteslära

3) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Avdelningen för tandkirurgi

4) kanslibiträde i Ae 7.

Avdelningen för barntandvård

5) professor i stället för laborator,
6) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Avdelningen för tandhistopatologi

7) professur — i stället för laboratur — med laboratorn G. Bergman som förste innehavare,
8) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
9) kanslibiträde i Ae 7.

Avdelningen för odontologisk farmakologi

10) kanslibiträde i Ae 7.

Avdelningen för oral bakteriologi

11) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Mottagningsavdelningen

12) kanslibiträde i Ae 7.

Undervisningen i anatomi

13) prosektor i stället för kursgivararvode (nu 9 600 kronor),
14) heltidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9 i stället för halvtidsanställt i högst Ag 9.

Undervisningen i histologi

15) prosektor i stället för biträdande lärare,
16) heltidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9 i stället för halvtidsanställt i högst Ag 9.

Undervisningen i radioterapi och tumördiagnostik

17) höjning av kursgivararvode (nu 280) med 560 kronor.

Undervisningen i rättsodontologi

18) höjning av medelsanvisning till kurser (nu 2 160) med 3 240 kronor.

Tandsköterskeskolan

19) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Intendentkontoret

20) verkmästare i Ae 15 i stället för förste instrumentmakare i Ao 13,
21) kassör i Ae 10 med samtidigt förande över stat av tjänst som kassör i Ao 10,
22) kanslibiträde i Ae 7.

För högskolan gemensamt

23) två docenter,
24) forskarassistent,
25) uppräkning av arvode till bibliotekarie (nu 4 500) med 4 500 kronor,
26) fotobiträde i högst Ae 5.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare

27) laboratoriebiträde i högst Ae 9 i stället för laboratoriebiträde i högst Ag 9 vid laboratoriet för speciell bakteriologi,
28) expeditionsvakt i Ae 7 i stället för vaktmästarbiträde i Ag 3.

B. Tandläkarinstitutet i Umeå

Tandsköterskeskolan

kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 2—4, 6, 9—11, 14, 16 och 26. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens krav.

Punkt 17. Lärarkollegiet understryker ånyo angelägenheten av att utöka undervisningen i radioterapi och tumördiagnostik. Kursundervisning i dessa

ämnen meddelas av professorn i radioterapi vid karolinska institutet. Kanslern finner det starkt motiverat, att kursen utökas till att omfatta minst 12 timmars föreläsningar med arvode av 840 kronor.

Punkt 21. Innehavaren av befattningen som kassör i Ao 10 uppehåller för närvarande en tjänst som kontorsskrivare i Ae 13 vid utrustningsnämnden för universitet och högskolor. Kanslern förordar, att den ordinarie kassörstjänsten vid högskolan hålles vakant så länge innehavaren av densamma innehar förordnande å högre tjänst och att under samma tid högskolan tillföres en extra ordinarie kassörstjänst i Ae 10.

Punkt 25. Med hänsyn till den av lärarkollegiet redovisade stegringen av besöks- och utlåningsfrekvensen vid högskolans bibliotek och till vikten av att få en kvalificerad innehavare av bibliotekariebefattningen biträder kanslern förslaget om en uppräkning av arvodet till bibliotekarien.

Utöver de förut under rubriken Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare redovisade förslagen har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett antal befattningshavare vid högskolan.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har kanslern äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört under Uppsala universitets avlöningsanslag.

Med anledning av kanslerns under punkterna 2—4, 6, 9—11, 14, 16 och 26 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som laboratoriebiträde, kanslibiträde m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för ytterligare fem extra ordinarie tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta i fråga om inplacering i lönegrad och fördelning på avdelningar av här avsedda tjänster. I enlighet med kanslerns förslag under punkt 28 beräknar jag därjämte medel för en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7 i stället för vaktmästarbiträde i Ag 3. Jag biträder också kanslerns förslag om uppförande på extra ordinarie stat av en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ag 9 (p. 27).

Det av kanslern framlagda förslaget om en förhöjd medelsanvisning för utökning av undervisningen i radioterapi och tumördiagnostik (p. 17), ävensom förslaget om höjning av arvodet till högskolans bibliotekarie (p. 25) har jag ansett mig böra tillstyrka.

Den nuvarande ordinarie tjänsten som kassör i Ao 10 vid tandläkarhögskolan innehaves för närvarande av extra ordinarie kontorsskrivaren vid utrustningsnämnden för universitet och högskolor. Jag biträder kanslerns förslag att nämnda kassörstjänst, så länge innehavaren är förordnad å högre tjänst, skall hållas vakant samt att under samma tid skall vara inrättad en extra ordinarie kassörstjänst i Ae 10 vid högskolan (p. 21).

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Jag avser härvid ökat medelsbehov på grund av dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 151 framlagda förslag angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m., dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 178 framlagda förslag angående lönegradsplacering av vissa tjänster m. m., dels uppflyttning i löneklass av vissa tjänstemän vid högskolan, dels slutligen kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

I avlöningsstaten för innevarande budgetår finns under anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagen en delpost till Avlöningar till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. Ifrågavarande delpost bör från och med nästa budgetår betecknas Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 6 369 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 815 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	978 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	8 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., *förslagsvis*	1 161 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	2 697 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 423 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	102 000
Summa kronor	6 369 000

b) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 369 000 kronor.

[213] 40. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	835 300	919 760
1960/61 (statsliggaren s. 609)	914 800	
1961/62 (förslag)	935 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	7 700	7 700
2. Expenser:		
a. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	215 000	215 000
b. Övriga expenser	447 000	467 000
3. Publikationstryck, *förslagsvis*	500	500
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	16 500	16 500
5. Övriga utgifter:		
a. Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet, *förslagsvis*	225 000	230 000
b. Ersättning för avskaffade examensavgifter	3 100	3 100
Summa kronor	914 800	939 800

Anslaget avser dels tandläkarhögskolan i Stockholm, dels tandläkarinstitutet i Umeå. Den föreslagna uppräkningen med 20 000 kronor av delposten 2 b motiveras av ökade kostnader för städning, tvätt, telefonabonnemang, bevakning m. m. Då det förbrukningsmateriel som används för högskolans praktiska verksamhet fördyrats, föreslås en höjning av delposten 5 a med 5 000 kronor.

Departementschefen. Delposten till förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet torde böra beräknas till oförändrat belopp. I övrigt biträder jag kanslerns förslag. Förevarande omkostnadsanslag bör sålunda för nästa budgetår höjas med 20 000 kronor till ett avrundat belopp av 935 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 935 000 kronor.

[214] **41. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	170 000	142 439
1960/61 (statsliggaren s. 610)	187 000	
1961/62 (förslag)	206 000	

Lärarkollegiet har äskat en höjning av detta reservationsanslag med 223 000 kronor.

Universitetskanslern föreslår för nästa budgetår en generell uppräkning av anslaget med 37 000 kronor. Såsom bidrag till utgivande av en för högskolan i Stockholm och institutet i Umeå gemensam vetenskaplig årsskrift hemställer kanslern därutöver ånyo om en medelsanvisning av 10 000 kronor.

Departementschefen. Först vill jag erinra om vad jag inledningsvis anfört vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet.

Jag anser mig såtillvida böra biträda kanslerns förslag om en allmän höjning av medelsanvisningen, att jag förordar att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 19 000 kronor till 206 000 kronor. Särskilda medel för utgivande av årsskrift har jag däremot icke ansett mig böra beräkna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 206 000 kronor.

[215] **42. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	22 658
1960/61 (statsliggaren s. 610)	33 000	
1961/62 (förslag)	36 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget avser 18 000 kronor årliga utgifter vid biblioteket i Stockholm och 15 000 kronor årliga utgifter vid biblioteket i Umeå.

Lärarkollegiet har begärt en höjning av anslaget med 7 000 kronor, varav 5 000 kronor för biblioteket i Stockholm.

Universitetskanslern tillstyrker en höjning av anslaget med 3 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder kanslerns förslag och föreslår alltså, att detta anslag höjes med 3 000 kronor till 36 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 36 000 kronor.

[216] **43. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	190 000	139 004
1960/61 (statsliggaren s. 610)	200 000	
1961/62 (förslag)	215 000	

Lärarkollegiet har hemställt, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 100 000 kronor.

Universitetskanslern förordar en höjning av anslaget för nästa budgetår med 50 000 kronor, varav 20 000 kronor för en generell uppräkning och 30 000 kronor för tillgodoseende av högskolans behov av successiv nyanskaffning av försliten apparatur och utrustning, behövlig för den patientvårdande verksamheten.

Departementschefen. Någon generell uppräkning av förevarande anslag är jag inte beredd att tillstyrka. Jag anser mig emellertid såtillvida böra biträda kanslerns förslag, att jag förordar en särskild medelsanvisning av 15 000 kronor för de äskade speciella ändamålen. Vid bifall härtill torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 215 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 215 000 kronor.

[217] **44. Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 405 000	3 747 292
1960/61 (statsliggaren s. 610)	3 613 000	
1961/62 (förslag)	4 036 000	

Vid behandlingen i det föregående av avlöningsanslaget vid tandläkarhögskolan i Stockholm har erinrats om 1955 års beslut angående ökad examination av tandläkare m. m. (prop. 1955: 138; Rskr 1955: 326). För Malmöhögskolans del innebar detta beslut, att den årliga elevintagningen från och med läsåret 1955/56 ökades med 20 till omkring 100.

Universitetskanslern har efter förslag i ämnet av *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö* framlagt förslag om förstärkning av högskolans personal m. m.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag. Därvid kommer jag att närmare beröra endast de förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

Kanslerns förslag framgår av efterföljande sammanställning.

Undervisningen i histologi

1) prosektor i stället för biträdande lärare,
2) heltidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9 i stället för halvtidsanställt i Ag 7.

Avdelningen för proteslära

3) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Avdelningen för odontologisk ortopedi

4) avdelningstandläkare i Ae 19,
5) halvtidsanställt kontrollbiträde i Ae 7.

Avdelningen för barntandvård

6) professur — i stället för laboratur — med laboratorn A. E. Syrrist som förste innehavare,
7) kanslibiträde i Ae 7.

Avdelningen för tandhistopatologi

8) professur — i stället för laboratur — med laboratorn G. Gustafsson som förste innehavare,
9) förste amanuens,
10) kanslibiträde i Ae 7.

Djurlaboratoriet

11) ekonomibiträde i Ae 2/3.

Instrumentverkstaden

12) vaktmästare i Ae 7.

Biblioteket

13) biblioteksbiträde i Ae 7.

Undervisningen i fysik och fysiologi

14) laborator i stället för biträdande lärare,
15) heltidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9 i stället för halvtidsanställt i Ag 7.

Undervisningen i odontologisk farmakologi

16) assistent i stället för förste amanuens.

Allmänna mottagningen

17) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

För högskolan gemensamt

18) docent.

Tandsköterskeskolan

19) medelsanvisning om 75 000 kronor för ökning av antalet vid högskolan praktiserande tandsköterskeelever från 45 till 60.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare

20) halvtidsanställt laboratoriebiträde i högst Ag 9 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i Af 1—Ae 5.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkterna 2—3, 5, 7, 10, 12 och 15. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens krav.

Punkt 18. Docenttjänster saknas för närvarande vid högskolan. Lärarkollegiet har — under hänvisning till att universitetsutredningen i sitt betänkande V (SOU 1958: 32, s. 85) föreslagit inrättande vid Malmöhögskolan av två docenttjänster (en budgetåret 1959/60 och en budgetåret 1960/61) — hemställt att en dylik tjänst måtte komma till stånd från och med den 1 juli 1961. Kanslern erinrar om, att genom beslut av 1960 års riksdag vid tandläkarhögskolan i Stockholm inrättats en docenttjänst. Då kanslern finner det angeläget, att även tandläkarhögskolan i Malmö utrustas med docenttjänster tillstyrkes, att den av lärarkollegiet begärda tjänsten kommer till stånd från och med nästa budgetår.

Utöver förslag som i det föregående redovisats under rubriken Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett antal befattningshavare vid högskolan.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har kanslern äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört under Uppsala universitets avlöningsanslag.

Med hänsyn till angelägenheten av att forskarkarriären vid tandläkarhögskolorna bygges ut, tillstyrker jag kanslerns under punkten 18 framlagda förslag om inrättande av en docenttjänst vid högskolan. Tjänsten bör vara rörlig.

I anledning av kanslerns under punkterna 2—3, 5, 7, 10, 12 och 15 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som laboratoriebiträde, kanslibiträde m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för ytterligare tre extra ordinarie tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta om inplacering i lönegrad och fördelning på avdelningar av här avsedda tjänster.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om lönegradsplacering av vissa tjänster beräknar jag under detta anslag medel för uppflyttning av en tjänst som halvtidsanställt institutionsbiträde i Af 1—Ae 5 till tjänst som halvtidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9 vid avdelningen för allmän patologi (p. 20).

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Jag avser härvid ökat medelsbehov

på grund av dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 151 framlagda förslag angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m., dels riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1960: 178 framlagda förslag angående lönegradsplaceringen av vissa tjänster m. m., dels uppflyttning i löneklass av vissa tjänstemän vid högskolan, dels slutligen kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

I avlöningsstaten för innevarande budgetår finns under anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagen en delpost till Avlöningar till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. Ifrågavarande delpost bör från och med nästa budgetår betecknas Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 4 036 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 423 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för högskolan bör vidtagas den ändring, som föranledes av vad jag i det föregående föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för tandläkarhögskolan i Malmö, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	476 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	9 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m., *förslagsvis*	785 000
b. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 899 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	800 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	67 000
Summa kronor	4 036 000

c) till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 036 000 kronor.

[218] **45. Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	602 000	589 170
1960/61 (statsliggaren s. 613)	593 600	
1961/62 (förslag)	613 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	4 000	6 000
2. Expenser:		
a. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	160 000	155 000
b. Övriga expenser	243 600	268 600
3. Publikationstryck, *förslagsvis*	500	500
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	2 000	2 000
5. Övriga utgifter:		
a. Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet, *förslagsvis*	181 000	185 000
b. Ersättning för avskaffade examensavgifter	2 500	2 500
Summa kronor	593 600	619 600

Anslagsposten 1 föreslås uppräknad med 2 000 kronor på grund av belastningen för budgetåret 1959/60, medan delposten 2 a av samma skäl föreslås minskad med 5 000 kronor. Kanslern finner delposten 2 b böra höjas med 25 000 kronor med hänsyn till löne- och prisstegringar. Den fördyring som inträffat i fråga om förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet anföres till stöd för förslaget om höjning av delposten 5 a.

Departementschefen. Den av kanslern föreslagna höjningen av delposten 2 b torde böra begränsas till 18 400 kronor. I övrigt biträder jag kanslerns förslag och förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 613 000 kronor, vilket innebär en höjning med 19 400 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 613 000 kronor.

[219] **46. Tandläkarhögskolan i Malmö: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	115 000	112 268
1960/61 (statsliggaren s. 613)	128 000	
1961/62 (förslag)	141 000	

Lärarkollegiet har äskat en höjning av detta reservationsanslag med 31 000 kronor.

Universitetskanslern föreslår för nästa budgetår en generell uppräkning av anslaget med 25 000 kronor.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anfört vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet.

Med anledning av kanslerns förslag förordar jag, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 13 000 kronor till 141 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 141 000 kronor.

[220] **47. Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	18 000	18 115
1960/61 (statsliggaren s. 613)	20 000	
1961/62 (förslag)	22 000	

Lärarkollegiet anhåller om en höjning av detta reservationsanslag med 5 000 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker en allmän uppräkning av anslaget med 2 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag torde detta anslag böra höjas med 2 000 kronor till 22 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 22 000 kronor.

[221] **48. Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	130 000	126 163
1960/61 (statsliggaren s. 613)	140 000	
1961/62 (förslag)	140 000	

I överensstämmelse med *lärarkollegiets* förslag hemställer *universitetskanslern* om en höjning av detta reservationsanslag med 14 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka någon höjning av förevarande anslag, som därför för nästa budgetår bör upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

[222] **49. Tandläkarhögskolorna: Lärarkliniker**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	120 000	431 649
1960/61 (statsliggaren s. 614)	120 000	
1961/62 (förslag)	120 000	

Medel för ifrågavarande ändamål har anvisats från och med budgetåret 1949/50. Beträffande tillkomsten av dessa kliniker och syftet med desamma torde få hänvisas till i propositionen 1949: 92 lämnad redogörelse. Utgifterna för klinikerna bestrides från högskolornas inkomster av patientavgifter och, i den mån dessa icke förslår, från förevarande förslagsanslag. Från och med den 1 juli 1958 har den vid kliniken anställda biträdespersonalen erhållit extra ordinarie anställning och därmed överförts till högskolornas avlöningsstater (se 1958 års åttonde huvudtitel, s. 276). Nya högre taxor har fastställts för klinikernas patienter, vid högskolan i Stockholm och vid det till denna högskola hörande institutet i Umeå från och med den 1 januari 1958 samt vid högskolan i Malmö från och med den 1 juli 1958.

Universitetskanslern anser sig liksom i sin år 1959 avgivna anslagsframställning böra understryka angelägenheten av att frågan om Västerbottens läns landstings årliga driftbidrag till tandläkarinstitutet i Umeå snarast blir föremål för förhandlingar. I avsaknad av fasta hållpunkter för bedömande av anslagets storlek för nästa budgetår föreslår kanslern, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. I avvaktan på upptagande av förhandlingar mellan staten och Västerbottens läns landsting angående landstingets årliga driftbidrag till tandläkarinstitutet i Umeå torde detta anslag böra upptagas med oförändrat belopp, 120 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Lärarkliniker* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[223] **50. Farmaceutiska institutet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 075 200	1 065 377
1960/61 (statsliggaren s. 615)	1 303 000	
1961/62 (förslag)	1 472 000	

I propositionen 1958: 94 föreslogs vissa åtgärder för ökad intagning av studerande vid farmaceutiska institutet. Propositionen, som grundade sig på

ett av farmaceututbildningskommittén den 8 januari 1958 dagtecknat betänkande, åsyftade att möjliggöra en provisoriskt ökad intagning av studerande vid institutet från 40 till 80 studerande på apotekarlinjen och från 120 till 180 på receptarielinjen. Den ökade elevintagningen har erfordrat personalförstärkningar, för vilka medel anvisats budgetåren 1958/59—1960/61, men föranleder inga kostnadsökningar för nästa budgetår.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslår *styrelsen för farmaceutiska institutet*, på framställning av *institutets lärarkollegium*, att förevarande anslag höjes med 379 500 kronor till 1 682 500 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar, av följande förslag.

Analytisk kemi

1) forskarassistent.

Farmaceutisk mikrobiologi

2) forskarassistent.

Farmakognosi

3) assistent,
4) laboratorieassistent i Ae 11.

Galenisk farmaci

5) assistent.

Organisk kemi

6) assistent,
7) laboratorieassistent i Ae 11

Oorganisk och fysikalisk kemi

8) förste amanuens.

Farmakodynamik och toxikologi

9) förste amanuens,
10) laboratorieassistent i Ae 11.

Gemensamt för institutet

11) två kontorister i Ae 9 vid kemiska respektive farmakognostiska avdelningen,
12) heltidsanställt i stället för halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7 vid kansliet,
13) ekonomibiträde i Ae 2/3 vid mikrobiologiska avdelningen.

Till stöd för förslaget om inrättande av två kontoristtjänster i Ae 9 vid kemiska respektive farmakognostiska avdelningen åberopas huvudsakligen följande.

Den avsevärda ökningen av såväl den vetenskapligt arbetande personalen som antalet studerande vid institutet har medfört en kraftig ökning av kontorsgöromålen. Då den förefintliga kanslipersonalen är underdimensionerad, måste avdelningarnas laboratoriebiträden i allt större utsträckning tas

i anspråk för sekreteraruppgifter. Särskilt kännbara är förhållandena vid kemiska och farmakognostiska avdelningarna, som vardera föreslås erhålla en kontorist i Ae 9.

Departementschefen. Jag vill erinra om att frågan om farmaceutiska institutets utbildningskapacitet på längre sikt och därmed sammanhängande spörsmål — i första hand lokalproblem och frågor rörande utbildningens anordnande — för närvarande överväges av farmaceututbildningskommittén.

Såvitt gäller styrelsens förslag är jag endast beredd att förorda viss förstärkning av institutets personella basorganisation. Jag föreslår sålunda, att medel beräknas för en tjänst som kanslibiträde i Ae 7, gemensam för de kemiska och farmakognostiska avdelningarna. I övrigt räknar jag för nästa budgetår endast med utgiftsförändringar av automatisk natur.

I avlöningsstaten för innevarande budgetår finns under anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagen en delpost till Avlöningar till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. Ifrågavarande delpost bör från och med nästa budgetår betecknas Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 472 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 169 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för farmaceutiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	170 800
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	2 520
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
	a) Löner och arvoden till biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. *förslagsvis*	455 000
	b) Avlöningar till annan icke-ordinarie personal	529 080
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	301 500
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	20 100
	Summa kronor	1 479 000

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationsfond	7 000
Nettoutgift kronor	1 472 000

b) till *Farmaceutiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 472 000 kronor.

[224] **51. Farmaceutiska institutet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	115 700	119 958
1960/61 (statsliggaren s. 617)	139 700	
1961/62 (förslag)	142 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *styrelsen för farmaceutiska institutet* för nästa budgetår föreslagna:

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av styrelsen för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	700	700
2. Expenser:		
a. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	47 000	47 000
b. Övriga expenser	89 000	94 000
3. Ersättning för avskaffade examensavgifter..	3 000	3 000
Summa kronor	139 700	144 700

Förslaget om höjning av delposten övriga expenser motiveras med bl. a. ökade städningskostnader.

Departementschefen. Jag förordar en höjning av delposten till övriga expenser med 2 300 kronor. Mot styrelsens anslagsberäkning i övrigt har jag ingen erinran. Omkostnadsanslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med 142 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 142 000 kronor.

[225] **52. Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	218 000	217 767
1960/61 (statsliggaren s. 618)	298 000	
1961/62 (förslag)	328 000	

Styrelsen för farmaceutiska institutet föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 30 000 kronor. Styrelsen ansluter sig därvid till *lärarkollegiets* motivering, enligt vilken en anslagsökning bör ske med hänsyn till bland annat sedan våren 1959 inträffade prisstegringar m. m.

Departementschefen. Jag tillstyrker styrelsens förslag om ökad medelstilldelning under förevarande anslag och förordar sålunda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 328 000 kronor, innebärande en ökning med 30 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 328 000 kronor.

[226] **53. Farmaceutiska institutet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	20 000	9 873
1960/61 (statsliggaren s. 618)	20 000	
1961/62 (förslag)	20 000	

Institutets styrelse föreslår, att anslaget på av *lärarkollegiet* anförda skäl för nästa budgetår höjes med 40 000 kronor till 60 000 kronor. Enligt lärarkollegiet skulle — främst med hänsyn till behovet av successiv förnyelse av apparatbeståndet — allvarliga olägenheter uppstå för institutets verksamhet, därest icke den föreslagna höjningen komme till stånd.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka någon höjning av förevarande anslag, som därför för nästa budgetår torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[227] **54. Bidrag till handelshögskolan i Stockholm.** Under riksstatens tionde huvudtitel finns för innevarande budgetår under denna rubrik uppfört ett anslag av 561 900 kronor. Såsom inledningsvis anförts torde ifrågavarande anslag från och med nästa budgetår böra uppföras under åttonde huvudtiteln. I avvaktan på slutförandet av pågående förhandlingar om ökad intagning av studerande vid handelshögskolan samt de ekonomiska spörsmål, som äger samband därmed, torde anslaget preliminärt böra uppföras i riksstatsförslaget med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna till *Bidrag till handelshögskolan i Stockholm* ett anslag av 562 000 kronor.

[228] **55. Bidrag till handelshögskolan i Göteborg.** Under riksstatens tionde huvudtitel finns för innevarande budgetår under denna rubrik uppfört ett förslagsanslag av 734 500 kronor. Såsom inledningsvis anförts torde anslag till ifrågavarande ändamål från och med nästa budgetår böra uppföras under åttonde huvudtiteln. I avvaktan på slutförandet av pågående förhandlingar om ökad intagning av studerande vid handelshögskolan samt de ekonomiska spörsmål, som äger samband därmed, torde anslaget preliminärt böra uppföras i riksstatsförslaget med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna till *Bidrag till handelshögskolan i Göteborg* ett förslagsanslag av 735 000 kronor.

[229] **56. Bidrag till socialinstituten**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	879 200	886 468
1960/61 (statsliggaren s. 629)	943 500	
1961/62 (förslag)	1 163 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning har 469 700 kronor disponerats till institutet i Stockholm, 247 800 kronor till institutet i Göteborg och 226 000 kronor till institutet i Lund, eller sammanlagt 943 500 kronor.

I det följande kommer att redovisas dels de olika socialinstitutens anslagsäskanden för nästa budgetår jämte av riksbibliotekarien avgivet utlåtande angående vissa därvid framförda förslag rörande socialvetenskapliga biblioteket i Stockholm, dels ock ett av socionomutbildningskommittén framlagt förslag till åtgärder i syfte att öka utbildningskapaciteten vid de befintliga socialinstituten.

Socialinstitutens anslagsäskanden

Styrelsen för socialinstitutet i Stockholm hemställer, att bidraget till institutet måtte höjas — förutom med vissa belopp för bestridande av automatiska utgiftsökningar — med i runt tal 86 600 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1) uppflyttning av lärartjänst i praktisk socialvård från Ae 23 till Ao 26,
2) höjning av timarvoden från 50 till 60 kronor per timme samt från 90 till 100 kronor per dubbeltimme,
3) anvisande av 13 500 kronor till konferenser för utbildning av praktikhandledare,
4) anvisande av 7 500 kronor till viss försöksverksamhet beträffande utbildning av handledare,

5) minskning av medelsbehovet med 2 160 kronor för undervisning i tillämpad psykologi (under förutsättning att av Stockholms universitet framlagt äskande om inrättande av en laboratorstjänst i tillämpad psykologi vid universitetet från och med budgetåret 1961/62 bifalles och att en del av den med nämnda tjänst förenade undervisnings- och examinationsskyldigheten förlägges till socialinstitutet),
6) arvode om 15 000 kronor till biträdande lärare i teoretiska ämnen,
7) ökning av medelsanvisningen till bokinköp och bokbindning med 3 000 kronor (nu 18 000),
8) bortfall av engångsanvisningen om 3 000 kronor till inköp av kurslitteratur,
9) anvisande av 1 500 kronor till underhåll av kurslitteraturbeståndet,
10) engångsanvisning av 6 000 kronor för utbyggnad och montering av bokhyllor,
11) ombildning av tjänst som biblioteksassistent i Ae 11 till bibliotiksamanuens i reglerad befordringsgång,
12) retroaktivt engångsbelopp av 18 000 kronor till ersättning åt vikarie för institutets bibliotekarie under budgetåren 1959/60 och 1960/61,
13) inrättande av tjänst som kanslibiträde i Ae 7,
14) anvisande av 3 500 kronor till studieresor.

Av styrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Punkt 2. En mycket betydande del av undervisningen bestrides av timarvoderade lärare från universitet och från olika praktiska verksamhetsfält. De nu gällande arvodena har på grund av löneutvecklingen kommit att släpa efter så, att det visat sig svårt att intressera lämpliga lärare för timtjänstgöring. Den förbättring av lönerna som ägt rum under senare år har ej medfört någon parallell förbättring av timarvodena. Styrelsen begär med hänsyn härtill höjda arvoden motsvarande en sammanlagd ökning av löpande anslag med 6 750 kronor.

Punkt 11. Biblioteksassistenten har som föreståndare för låneexpeditionen en självständig och ansvarsfylld arbetsuppgift, vilken vid de större biblioteken åvilar en bibliotekarie eller förste bibliotekarie. Under bibliotekariens ledigheter har assistenten ansvaret för hela biblioteket. Styrelsen finner den föreslagna omvandlingen av tjänsten starkt motiverad och framhåller dessutom, att biblioteket från och med nästa läsår avser att tillåta utlåning av kurslitteratur i vidgad omfattning, något som kommer att kräva ökad arbetsinsats i expeditionen och därmed större ansvar för expeditionsföreståndaren.

De pensionsavgifter institutet skall erlägga har främst på grund av lagen om försäkring för allmän tilläggspension blivit avsevärt höjda. Då institutet saknar täckning för dessa ökade kostnader, begär styrelsen dels ett retroaktivt engångsanslag för budgetåren 1959/60 och 1960/61 om sammanlagt 10 350 kronor, dels ett bidrag av 14 500 kronor för täckande av kostnaderna för ATP-avgifter budgetåret 1961/62.

Styrelsen har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har styrelsen äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Riksbibliotekarien, som haft att yttra sig över förslagen rörande socialvetenskapliga biblioteket, anför bland annat följande.

Den nuvarande användningen av bibliotekets assistenttjänst synes ej vara rationell, då befattningshavaren har att utföra en rad tjänsteåligganden av så underordnad natur, att de med största sannolikhet skulle kunna överföras till mindre kvalificerad personal. I avvaktan på en utredning om socialvetenskapliga bibliotekets organisation och målsättning torde dock den befintliga assistenttjänsten böra ombildas till en förste assistenttjänst i Ae 13.

Styrelsen för socialinstitutet i Göteborg hemställer för nästa budgetår, att bidraget till institutet måtte höjas — förutom med vissa belopp för bestridande av automatiska utgiftsökningar — med i runt tal 25 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1) biträdande lärare i praktisk socialvård med samtidigt bortfall av medelsanvisning av 15 000 kronor till utbyggnad av den praktiska kursen,
2) höjning av timarvoden från 50 till 60 kronor per timme samt från 90 till 100 kronor per dubbeltimme,
3) halvtidsanställt kontorsbiträde i reglerad befordringsgång,
4) höjning av medelsanvisning till bokinköp och bokbindning med 1 000 kronor (nu 6 000),
5) höjning av medelsanvisning till arbetsmateriel och trycksaker med 500 kronor (nu 6 000),
6) höjning av medelsanvisning till telefon och porto med 300 kronor (nu 5 000),
7) höjning av medelsanvisning till övriga omkostnader med 400 kronor (nu 3 802),
8) ökade kostnader för städning och nattvakt med 1 100 kronor.

Av styrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Punkt 1. Under en följd av år har styrelsen understrukit behovet av en kompletterande lärarkraft i praktisk socialvård, enär institutet vid utbildningen måste noga följa den utveckling, som svensk socialpolitik undergått på senare tid — från generella hjälpåtgärder till en mera individuell, orsakssökande och återanpassande socialvård. För innevarande budgetår har som provisorium anvisats ett bidrag av 15 000 kronor till utbyggnad av den praktiska kursen. Den förstärkningen är icke tillfyllest, och styrelsen äskar därför en uppräkning av det provisoriska anslaget med 7 000 kronor, så att en befattning som biträdande lärare i lönegrad Ae 19 kan inrättas.

Punkt 2. I förhållande till andra jämförliga utbildningsanstalter har socialinstituten mycket få fasta lärare. Instituten är därför hänvisade till att i stor utsträckning anlita lärarkrafter från annat håll. I regel är det förenat med betydande svårigheter att förvärva och under en längre tid behålla kvalificerade timlärare. Främsta orsak härtill synes vara de låga undervisningsarvoden som för närvarande utgår vid socialinstituten. Den höjning av timarvodena som styrelsen föreslår föranleder en merutgift av 7 000 kronor.

Punkt 3. Allteftersom institutets verksamhet utökats, har även expeditionens arbetsbelastning vuxit. Kontorsarbetet har nu fått en omfattning, som nödvändiggör en personalförstärkning. Styrelsen begär därför att me-

del måtte beräknas för avlöning av ett halvtidsanställt kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Punkterna 4—7. Den allmänna kostnadsstegringen medför ökat medelsbehov för bland annat bokinköp och bokbindning samt arbetsmateriel och trycksaker.

På grund av höjda pensionsavgifter begär styrelsen dels ett retroaktivt engångsanslag för budgetåren 1959/60 och 1960/61 av sammanlagt 3 460 kronor, dels ett bidrag av 3 967 kronor för täckande av kostnaderna för ATP-avgifter budgetåret 1961/62.

Styrelsen har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har styrelsen äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Styrelsen för sydsvenska socialinstitutet anhåller att institutets bidragsbelopp höjes — förutom med vissa belopp för bestridande av automatiska utgiftsökningar — med i runt tal 11 400 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1) lärare i socialrätt med halv tjänstgöringsskyldighet vid socialinstitutet och resterande del förlagd till Lunds universitet såsom universitetslektor i Ao 26 i socialpolitik (halva lönekostnaden),
2) minskning med 5 000 kronor av medelsanvisningen till undervisningsarvoden under förutsättning av bifall till äskandet om lärartjänst i socialrätt,
3) höjning av medelsanvisningen till bokinköp och bokbindning med 500 kronor (nu 6 500).

Av styrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Punkt 1. Styrelsen för sydsvenska socialinstitutet finner den mest angelägna förstärkningen för institutet vara inrättandet av ett lektorat i socialrätt. För närvarande har institutet i detta ämne endast tillgång till arvodesanställda lärare. Vederbörande har att undervisa årskurserna utan gruppindelning. Enligt styrelsens uppfattning är det synnerligen önskvärt, att en uppdelning av eleverna i undervisningsgrupper kommer till stånd, något som möjliggöres genom ett inrättande av nämnda lektorat. Det är vidare av synnerligen stort intresse, att de studerande i tillräcklig omfattning ges handledning för överbetygsstudierna och seminariearbetet.

De höjda pensionsavgifterna medför, enligt styrelsen, behov av dels ett retroaktivt engångsanslag för budgetåren 1959/60 och 1960/61 av sammanlagt 1 500 kronor, dels ett bidrag av 4 500 kronor för täckande av kostnaderna för ATP-avgifter budgetåret 1961/62.

Styrelsen har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har styrelsen äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Ökad utbildningskapacitet vid socialinstituten

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 3 juni 1960 sex sakkunniga med uppgift att verkställa utredning rörande socionomutbildningens uppgifter, innehåll och organisation.

De sakkunniga,[1] som antagit benämningen *socionomutbildningskommittén,* har som första uppgift ägnat sig åt frågan om en ökning av utbildningskapaciteten vid de befintliga socialinstituten och i skrivelse den 28 september 1960 framlagt förslag till åtgärder i sådant syfte.

I det följande återges det huvudsakliga innehållet i kommitténs skrivelse.

Som framgår av en inom arbetsmarknadsstyrelsen verkställd undersökning (Arbetsmarknadsinformation, serie S, nr 6/1959) råder för närvarande en besvärande brist på socionomutbildad arbetskraft. Antalet årligen utexaminerade har under de senaste fem åren varierat mellan 174 och 230. För de närmaste tio åren beräknas ett betydande utvidgningsbehov på socionomernas arbetsområde föreligga. I nämnda utredning företas en genomgång av de olika socionomyrkena, varvid med nuvarande tendenser på efterfrågesidan den årliga examinationen under 1960-talet beräknas böra öka till cirka 330. Det betonas att prognosen snarast är att betrakta som en minimiprognos. En examination av denna storleksordning förutsätter att antalet årligen antagna elever höjes till cirka 375, medan antalet under de senaste fem åren varierat mellan 217 och 259.

Kommittén delar i huvudsak arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning om ökat behov av socionomutbildad arbetskraft. En snabb ökning av socialinstitutens utbildningskapacitet är därför angelägen.

Kommittén anser att åtgärder bör vidtagas för att möjliggöra ökad elevintagning vid de befintliga socialinstituten redan från och med läsåret 1961/62. Styrelserna för socialinstitutet i Göteborg och för sydsvenska socialinstitutet har förklarat sig beredda att medverka till ökad elevintagning, trots att en sådan ökning för med sig många svårlösta problem. Styrelsen för socialinstitutet i Stockholm framhåller, att en ökad elevintagning vid Stockholmsinstitutet är möjlig endast på förvaltningslinjen och teoretiska linjen, medan den sociala linjen redan nu är fullt utnyttjad. Ett ökat elevantal på sociala linjen skulle medföra en förhållandevis kraftig ökning av personal- och lokalkostnaderna. Dessutom anser styrelsen att många skäl talar för en utjämning i elevantal mellan instituten.

Då styrelsen för socialinstitutet i Stockholm sålunda inte för närvarande anser sig kunna medverka till ökad elevintagning, har kommittén stannat för att föreslå åtgärder i syfte att öka utbildningskapaciteten vid de andra instituten. Kommittén föreslår, att intagningen vid socialinstitutet i Göteborg ökas från 65 till 80 elever och vid sydsvenska socialinstitutet från 70 till 85 elever. I båda fallen bör ökningen främst ske på sociala linjen. Dels är efterfrågan på socionomer som utexaminerats från denna linje större, dels föreligger här ett betydande överskott av kompetenta sökande.

Den ökade elevintagningen får inte medföra att standarden på undervisningen sjunker. Eftersom instituten för närvarande har jämförelsevis få

[1] Ledamoten av riksdagens andra kammare T. Andersson, ordförande, socialinspektören Märta Iveroth, rektorn P. Lindblom, numera kanslichefen R. Linnér, tf. kanslirådet O. Petersson och förste ombudsmannen O. Schärman.

fasta lärartjänster och dessutom är inrymda i trånga lokaler är en ökad elevintagning möjlig endast om instituten får ökade resurser. Kommittén föreslår därför, att bidraget till socialinstituten för budgetåret 1961/62 höjes — utöver vad institutens styrelser tidigare äskat — med i runt tal 107 000 kronor, fördelade med 52 750 kronor på socialinstitutet i Göteborg och 54 250 kronor på sydsvenska socialinstitutet.

Det äskade beloppet för *socialinstitutet i Göteborg* avser följande ändamål:

1) halvtidsanställt kontorsbiträde i reglerad befordringsgång,
2) 12 960 kronor till dubblering av föreläsningar,
3) 500 kronor till ökade kostnader för anordnande av inträdesprov,
4) 1 800 kronor till ökad examination,
5) 7 500 kronor till förstärkning av undervisningen i praktisk socialvård,
6) 600 kronor till telefon,
7) 600 kronor till arbetsmateriel,
8) 1 000 kronor till biblioteket,
9) 1 000 kronor till övriga omkostnader,
10) 15 000 kronor till hyreskostnad för undervisningssalar,
11) 7 000 kronor i engångsanslag för ombyggnadsarbeten för anordnande av nytt tjänsterum.

Av kommitténs utredning framgår bland annat följande.

Punkt 1. Den skrivbiträdestjänst på halvtid, som institutet på grund av växande arbetsuppgifter på expeditionen begärt i sina ordinarie anslagsäskanden för 1961/62, förutsättes inrättad. För det merarbete, som en utökning av elevantalet kommer att medföra, kräves att halvtidstjänsten förvandlas till en heltidstjänst.

Punkt 2. Dubblering av föreläsningar är nödvändig i nästan samtliga teoretiska ämnen. Kursen måste nämligen vara uppdelad på två parallellavdelningar om vardera 40 studerande, då den befintliga lärosalen rymmer endast 65 personer.

Punkterna 3—4 och 6—9. Utökningen av antalet studerande medför kostnadsökningar i samband med inträdesprövningar och examination samt i fråga om arbetsmateriel, kurslitteratur och övriga omkostnader.

Punkt 5. Den av institutets styrelse för nästa budgetår begärda tjänsten som biträdande lärare i praktisk socialvård förutsättes inrättad. Det nu utgående provisoriska anslaget av 15 000 kronor erfordras för att bestrida de merkostnader, som följer med ytterligare en undervisningsgrupp och det utökade administrativa arbetet med praktikplaceringar etc. Med hänsyn till att utvidgningen under 1961/62 endast kommer att gälla det första läsåret för en årskurs, har nyssnämnda belopp — 15 000 kronor — halverats. För efterföljande år behöver hela beloppet disponeras.

Punkt 10. Stora svårigheter kommer att möta, då man söker nya undervisningslokaler för socialinstitutet. Kostnadsmarginalen måste göras vid, eftersom det är osäkert, om institutet kan få tillgång till mera permanenta lokaler eller kommer att tvingas att från gång till gång hyra sådana, ofta till höga priser.

Punkt 11. Tjänsterum för biträdande lärare i praktisk socialvård torde kunna erhållas inom institutet genom ombyggnad av vindsutrymme.

Kommittén framhåller, att enligt styrelsens beräkningar kostnaderna med anledning av den ökade utbildningskapaciteten kommer att budgetåret 1962/63 öka med ytterligare 15 000 kronor och budgetåret 1963/64 med ytterligare 3 600 kronor. Samtidigt bortfaller emellertid det för nästa budgetår begärda engångsanslaget av 7 000 kronor till ombyggnadsarbeten.

Det av kommittén för *sydsvenska socialinstitutet* äskade beloppet hänför sig till följande ändamål:

1) halvtidsanställd lektor i psykologi i Ao 26 och samtidig indragning av arvode om 4 400 kronor,
2) biträdande lärare i praktisk socialvård i Ae 19,
3) halvtidsanställt kontorsbiträde i reglerad befordringsgång,
4) 4 440 kronor till dubblering av föreläsningar,
5) 500 kronor till ökade kostnader för anordnande av inträdesprov,
6) 1 150 kronor till ökad examination,
7) 1 000 kronor till förstärkning av undervisning i praktisk socialvård,
8) 1 500 kronor för nedsättning av rektors undervisningsskyldighet,
9) 3 400 kronor till telefon och inventarier,
10) 1 000 kronor till biblioteket,
11) 1 000 kronor till övriga omkostnader,
12) 2 800 kronor i hyreskostnad för undervisningssalar och tjänsterum.

Av kommitténs utredning framgår bland annat följande.

Punkt 1. Beräkningarna rörande undervisningens organisation förutsätter, att institutet från och med läsåret 1961/62 kan disponera över en halvtidsanställd fast lärare i vartdera av ämnena socialrätt och psykologi. Behovet av fasta tjänster accentueras ytterligare genom att examination, handledning och överbetygsundervisning blir betydligt mera omfattande i såväl socialrätt som psykologi, när antalet studerande på sociala linjen ökar. Såsom tidigare framgått har institutets styrelse äskat förstnämnda lärartjänst i årets ordinarie petitaskrivelse. I samband med förslaget om ökat studerandeantal begär styrelsen, att institutet erhåller en halvtidsanställd lärare i praktisk psykologi. Samtidigt torde ett nu utgående arvode av 4 400 kronor kunna indragas.

Punkt 2. Med ökningen av elevantalet på den sociala linjen till 65 studerande följer större krav på undervisning i praktisk socialvård samt ökat arbete med placering av praktikanter. Socialinstitutet i Stockholm har med motsvarande elevantal tre lärare i praktisk socialvård. En förstärkning vid sydsvenska socialinstitutet till två heltidsanställda lärare är nu absolut nödvändig.

Punkt 3. Med hänsyn till att expeditionspersonalen vid institutet endast består av en kansliskrivare, ett kanslibiträde och ett halvtidsanställt skrivbiträde är en förstärkning av denna personal synnerligen angelägen.

Punkterna 4—6 och 9—11. Utökningen av antalet studerande medför kostnadsökningar för bland annat dubblering av föreläsningar, inträdesprövningar och examination samt i fråga om inventarier, kurslitteratur och övriga omkostnader.

Punkt 7. Det ökade antalet studerande motiverar en särskild medelsanvisning för förstärkning av undervisningen i praktisk socialvård.

Punkt 8. Nuvarande undervisningsskyldighet för institutets rektor är 200 timmar. Med ett ökat antal studerande ökar examination, individuell handledning och administration, varför undervisningsskyldigheten föreslås begränsad till 175 timmar.

Punkt 12. Ingendera av institutets nuvarande två föreläsningssalar kommer framdeles att kunna rymma en hel årskurs. Styrelsen begär därför medelsanvisning för täckande av hyreskostnader för föreläsningssal vid gästföreläsningar, då föreläsaren icke har möjlighet att dubblera. Styrelsen äskar även medel motsvarande hyreskostnaderna för två nya lärarrum.

Kommittén framhåller, att enligt styrelsens beräkningar kostnaderna med anledning av den ökade utbildningskapaciteten kommer att budgetåret 1962/63 öka med 4 000 kronor och budgetåret 1963/64 med ytterligare 4 000 kronor.

Departementschefen

I propositionen 1960: 119 angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor m. m. behandlades även frågan om utbildningen vid socialinstituten. Jag uttalade vid min anmälan av denna fråga, att en utredning borde komma till stånd för att överse socionomutbildningen med hänsyn till dess uppgifter, innehåll och organisation. Den mest brådskande uppgiften för denna utredning borde vara att framlägga förslag om ökning av utbildningskapaciteten. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har de av mig med stöd av vederbörligt bemyndigande för ändamålet tillkallade sakkunniga, socionomutbildningskommittén, som ett led i sitt arbete inkommit med förslag om dylik utökning.

I likhet med nämnda kommitté finner jag det angeläget, att en ökning av utbildningskapaciteten kommer till stånd redan från och med läsåret 1961/62. Denna ökning torde, såsom kommittén föreslagit, böra ske vid befintliga institut. Jag delar kommitténs uppfattning, att en ökad intagning av studerande i första hand bör ske vid den sociala linjen. Styrelsen för socialinstitutet i Stockholm har funnit det ogörligt att redan från och med nästa läsår öka elevintagningen vid detta instituts sociala linje. Från dessa utgångspunkter biträder jag kommitténs förslag, att den aktuella utvidgningen av utbildningskapaciteten begränsas till instituten i Göteborg och Lund. Vid Göteborgsinstitutet bör från och med budgetåret 1961/62 i enlighet med kommitténs förslag intagas sammanlagt 80 elever per år och vid institutet i Lund sammanlagt 85 elever per år, vilket i båda fallen innebär en ökning med 15 nyintagna elever.

Det ökade elevantalet kommer för dessa två institut att medföra höjda kostnader såväl för undervisning och lokaler som för arbetsmateriel, kurslitteratur m. m. Jag återkommer härtill i samband med min behandling av äskandena beträffande respektive institut.

En för samtliga tre institut gemensam fråga torde först få beröras. Förslag har framförts om höjning av undervisningsarvodena för timlärare från

50 till 60 kronor per timme och från 90 till 100 kronor per dubbeltimme. Jag biträder detta förslag och beräknar härför erforderliga medel.

Åt socialinstitutet i Stockholm har för innevarande budgetår anvisats ett engångsbelopp av 3 000 kronor för inköp av kurslitteratur för socialvetenskapliga biblioteket, vilket belopp bortfaller för nästa budgetår. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för ombildande av en tjänst som biblioteksassistent i Ae 11 till tjänst som förste biblioteksassistent i Ae 13 vid nämnda bibliotek. I övrigt räknar jag för socialinstitutet i Stockholm endast med förändringar av automatisk natur under nästa budgetår. Bland annat beräknar jag en minskning med 10 000 kronor av medelsanvisningen till vikariatsersättning.

Socialinstitutet i Göteborg har äskat medel för inrättande av en tjänst som biträdande lärare i praktisk socialvård. Medan det vid institutet i Stockholm finns tre fast anställda lärare i detta ämne, har instituten i Göteborg och Lund hittills vardera haft endast en dylik lärare. Kommittén har vid sina anslagsberäkningar utgått från att en biträdande lärare i praktisk socialvård i Ae 19 inrättas vid göteborgsinstitutet. Jag biträder det sålunda framförda förslaget och beräknar för tjänsten i fråga erforderliga medel. Samtidigt beräknar jag en minskning med 7 500 kronor av nu utgående medelsanvisning till den praktiska kursen. För genomförande av en ökad intagning vid institutet kräves härutöver medelsförstärkning på en rad punkter. Med hänsyn till dels vad kommittén föreslagit, dels vad styrelsen anfört såväl i samband med sina ordinarie petita som med anledning av den föreslagna utökningen av studerandeantalet, beräknar jag medel för avlönande av ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. För dubblering av föreläsningar förordar jag en medelsanvisning av 12 960 kronor. Vidare beräknar jag ytterligare 500 kronor för ökade kostnader i samband med inträdesprov, 1 800 kronor för kostnader i samband med utökad examination samt tillhopa 4 200 kronor för kostnadsökningar avseende bokinköp och bokbindning, arbetsmateriel och omkostnader i övrigt. Av sistnämnda belopp hänför sig 1 000 kronor till institutets ordinarie behov. I överensstämmelse med föreliggande förslag beräknar jag härjämte 15 000 kronor för täckande av hyreskostnader för ytterligare undervisningslokaler. Jag tillstyrker dessutom ett engångsanslag av 7 000 kronor för vissa ombyggnadsarbeten. I övrigt räknar jag för socialinstitutet i Göteborg endast med kostnadsförändringar av automatisk natur för nästa budgetår.

Jag övergår härefter till att behandla föreliggande förslag beträffande förstärkning av sydsvenska socialinstitutets resurser. I likhet med vad jag i det föregående förordat i fråga om göteborgsinstitutet beräknar jag för

lundainstitutets del medel för en tjänst som biträdande lärare i praktisk socialvård i Ae 19. Samtidigt räknar jag emellertid med en minskning för nästa budgetår med 7 500 kronor av nu utgående medel till utbyggnad av den praktiska kursen. För undervisningen i ämnet psykologi utgår för närvarande ett belopp av 4 400 kronor. Jag föreslår, att till timarvoderad undervisning i detta ämne beräknas sammanlagt 12 000 kronor, vilket sålunda innebär en höjning av nu utgående bidrag med 7 600 kronor. Vidare förordar jag anvisande av 4 440 kronor för dubblering av vissa föreläsningar. För en förstärkning av biträdespersonalen beräknar jag medel motsvarande avlöningskostnaderna för ett halvtidsanställt kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Vidare beräknar jag 500 kronor för ökade kostnader vid anordnande av inträdesprov och 1 150 kronor för kostnader i samband med ökad examination. För ökade kostnader avseende bokinköp och bokbindning beräknar jag 1 500 kronor, varav 500 kronor hänför sig till institutets ordinarie behov, samt för inventarier och vissa omkostnader i övrigt dessutom ett belopp av 4 400 kronor. Undervisningsskyldigheten för rektorerna vid instituten i Stockholm och Göteborg är för närvarande 175 timmar per läsår. På grund av det utökade elevantalet vid sydsvenska socialinstitutet finner jag det motiverat att även här begränsa rektors undervisningsskyldighet till 175 timmar, vilket medför en kostnadsökning med 1 500 kronor. För täckande av hyreskostnader för undervisningslokaler och två lärarrum beräknar jag 2 800 kronor. Jag räknar i övrigt endast med förändringar av automatisk natur för sydsvenska socialinstitutet under nästa budgetår.

Under förevarande anslag bör för nästa budgetår för täckande av socialinstitutets i Stockholm, socialinstitutets i Göteborg och sydsvenska socialinstitutets kostnader för ATP-avgifter beräknas respektive 24 900, 7 500 och 6 000 kronor eller sammanlagt 38 400 kronor. Härav bör respektive 10 400, 3 500 och 1 500 kronor eller tillhopa 15 400 kronor anses såsom engångsanvisning, avseende retroaktivt bidrag för berörda avgifter för budgetåren 1959/61. Vidare bör för kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknas 10 800 kronor, varav 5 800 kronor till institutet i Stockholm och 2 500 kronor till vartdera av de två övriga instituten.

Jag beräknar de tre socialinstitutens totala medelsbehov för nästa budgetår till 1 163 000 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 219 500 kronor. Jag har härvid beräknat till institutet i Stockholm 525 000 kronor, till institutet i Göteborg 339 000 kronor och till institutet i Lund 299 000 kronor. Anslaget torde i riksstaten böra uppföras under den ändrade rubriken Bidrag till socialinstituten. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till socialinstituten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 163 000 kronor.

[230] **57. Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 12 000 kronor (statsliggaren s. 633).

Institutets styrelse hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med i runt tal 35 800 kronor. Det ökade anslagskravet motiveras främst med angelägenheten av att anställa en fast medarbetare såsom assistent åt undersökningsledaren. Därjämte åberopas, förutom prisstegringar, behovet av medel för vissa engångsanskaffningar.

Departementschefen. Någon höjning av förevarande anslag anser jag mig icke böra förorda. Jag föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 12 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

[231] **58. Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg.** Detta anslag är nu uppfört med 28 900 kronor (statsliggaren s. 635).

Institutets styrelse begär för nästa budgetår ett till 32 600 kronor förhöjt statsbidrag. Höjningen föranledes av förslag om löneförbättring åt institutets föreståndare.

Departementschefen. Jag förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett till 29 000 kronor avrundat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 29 000 kronor.

[232] **59. Vidareutbildning av läkare.** Under detta reservationsanslag har för innevarande budgetår anvisats 31 000 kronor. Beloppet disponeras på följande sätt.

1. Vidareutbildning av läkare	30 000
2. Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare	1 000
Summa kronor	31 000

Bestämmelser i övrigt rörande anslagsdispositionen framgår av statsliggaren s. 630 och 631. Nettoutgiften under de båda anslagsposterna, som var och en har karaktär av särskilt reservationsanslag, utgjorde för budgetåret 1959/60 respektive 18 992 och 6 614 kronor.

Universitetskanslern föreslår, såvitt gäller anslagsposten 1, en höjning med 10 000 kronor. Kanslern utgår därvid från att det skall bli möjligt att

inom ramen för anslaget arvodera en sekreterare vid varje lärosäte för den utbildning det här gäller.

Medicinalstyrelsen föreslår i fråga om anslagsposten 2 en medelsanvisning av i runt tal 110 000 kronor. Under budgetåret 1961/62 avser medicinalstyrelsen att anordna fyra fortsättnings- och repetitionskurser, en med högst trettio deltagare och tre med vardera högst femton deltagare. De sammanlagda kostnaderna för denna kursverksamhet beräknas till 60 000 kronor. Därvid räknar medicinalstyrelsen med en kostnad av 22 000 kronor för anordnande av kurserna. Till stipendier åt kursdeltagare beräknas 5 000 kronor. Vidare föreslår medicinalstyrelsen, att statsanställda kursdeltagare skall tillerkännas traktaments- och resekostnadsersättning i enlighet med bestämmelserna i allmänna resereglementet och uppskattar kostnaderna för dessa förmåner till 33 000 kronor. Medicinalstyrelsen hemställer sålunda om en medelsanvisning för ifrågavarande ändamål av 60 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en höjning med 59 000 kronor.

Därjämte hemställer medicinalstyrelsen, att 50 000 kronor anvisas till vidareutbildning i socialmedicin för tjänsteläkare. Styrelsen anför därvid bland annat följande.

I proposition 1954: 212 behandlades frågan om utformningen av läkarnas vidare- och efterutbildning. I propositionen föreslogs en utvidgning av de tjänsteläkarkurser, som ingår i vidareutbildningen. Åt medicinalstyrelsen uppdrogs att utarbeta detaljförslag i frågan samt upprätta en plan för dessa kurser. En särskild kommitté har sedermera av medicinalstyrelsen tillsatts för utformning av den kurs, som inom ramen för vidareutbildningen bör genomgås av dem som avser att ägna sig åt provinsialläkarbanan. Kurskommittén, i vilken ingått representanter för bland annat universitetskanslersämbetet, har den 24 juni 1959 avlämnat förslag till utformning av en sådan kurs. Vid förslagets utarbetande har beaktats de riktlinjer, som kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket framlagt i sitt betänkande (SOU 1958: 15) beträffande tjänsteläkarnas framtida arbetsuppgifter.

Medicinalstyrelsen ansluter sig i princip till vad kurskommittén anfört och förordar att nuvarande tjänstekurs uppdelas på två avsnitt — hygien och socialmedicin — vardera omfattande en tid av fem och en halv veckor med 138 timmars undervisning. Kursen i hygien bör anordnas av statens institut för folkhälsan, dit nuvarande tjänsteläkarkurs är förlagd, under det att den socialmedicinska kursen bör anordnas av medicinalstyrelsen och förläggas till en socialmedicinsk institution. I fråga om kursen i socialmedicin skall samråd ske med universitetskanslern.

Styrelsen delar kurskommitténs uppfattning, att kursen i socialmedicin bör genomgås inom högst fyra till fem år från tillträde av tjänst i öppen vård. Styrelsen delar också kurskommitténs mening att genomgång av kursen ej bör göras till behörighetskrav för tjänsteläkarbefattning. Däremot bör den tillmätas så stort värde i merithänseende, att de flesta av de läkare, för vilka tjänsteläkarkursen är avsedd, efter viss övergångstid kommer att genomgå densamma inom avsedd tid. Ej minst ur rekryteringssynpunkt torde en sådan ordning vara att föredraga framför ett obligatorium.

Till en början torde endast en hygienkurs och en socialmedicinsk kurs böra anordnas per år med vardera högst tjugu deltagare. Medicinalstyrelsen beräknar totalkostnaderna för en socialmedicinsk kurs under nästa budgetår till i runt tal 50 000 kronor. Timarvoden till lärare avses utgå med högst 60 kronor per föreläsning och 30 kronor per demonstration till lärare med minst docentkompetens samt med högst 50 kronor per föreläsning och 25 kronor per demonstration till övriga. Med en genomsnittskostnad av 45 kronor per timme skulle dessa arvoden uppgå till (45 × 138) 6 210 kronor. För arvode till en assistent (kursamanuens) beräknas cirka 2 750 kronor, för administrationskostnader, inklusive arvode till kursledare, 3 000 kronor.

Medicinalstyrelsen utgår från att samma förmåner beträffande traktaments- och reseersättningar skall utgå till statsanställda deltagare i här avsedd kurs, som föreslagits för deltagare i fortsättnings- och repetitionskurserna, och beräknar kostnaden härför till 34 000 kronor. Styrelsen föreslår, att dessutom 5 stipendier vart och ett på 1 000 kronor skall utgå till andra än statsanställda läkare, som ej åtnjuter oavkortad lön.

Departementschefen. I fråga om medelstilldelningen till kurser för vidareutbildning av läkare — anslagsposten 1 — föreslår jag att denna post för nästa budgetår uppföres med 15 000 kronor. Detta innebär en minskning av medelsanvisningen med 15 000 kronor. Jag har emellertid — sedan jag under hand erfarit att en behållning under anslaget torde komma att föreligga vid ingången av nästa budgetår — vid mina beräkningar utgått från, att ifrågavarande kursverksamhet skall kunna bedrivas i minst samma omfattning som hittills. Någon särskild medelsanvisning för arvodering av sekreterare har jag icke beräknat.

Beträffande anslagsposten 2 har medicinalstyrelsen dels hemställt om en medelsanvisning av 60 000 kronor för vissa fortsättnings- och repetitionskurser för läkare, dels framlagt förslag om en utvidgning av tjänsteläkarutbildningen i form av en kurs i socialmedicin. Äskandet beträffande de nuvarande fortsättnings- och repetitionskurserna innebär inga förändringar i fråga om uppläggningen och omfattningen. Medicinalstyrelsen föreslår emellertid, att för statsanställda deltagare i ifrågavarande kurser skall utgå traktaments- och resekostnadsersättning i enlighet med bestämmelserna i allmänna resereglementet. För egen del är jag inte beredd att tillstyrka detta ändringsförslag. Däremot biträder jag styrelsens hemställan om medelsanvisning för fortsatt kursverksamhet nästa budgetår och räknar sålunda med ett i förhållande till innevarande budgetår i stort sett oförändrat belopp för ändamålet.

Förslaget om anordnande av undervisning i socialmedicin för tjänsteläkare grundar sig på uttalanden i propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen. En av medicinalstyrelsen tillsatt kommitté har utarbetat förslag till utformning av en tjänsteläkarkurs i ämnet. Jag finner det framlagda förslaget väl utformat och förordar att en kurs i socialmedicin anordnas under nästa budgetår i överensstämmelse med de rikt-

linjer, som medicinalstyrelsen anvisat. Till följd av mitt ställningstagande nyss till förslaget om ändrade grunder för traktaments- och resekostnadsersättning vill jag endast framhålla att jag räknar med att statsanställda deltagare i den socialmedicinska kursen härvidlag skall ha rätt till ersättning i samma omfattning, som nu gäller för denna kategori deltagare i de förut behandlade fortsättnings- och repetitionskurserna.

Anslagsposten till fortsättnings- och repetitionskurser för läkare är, som inledningsvis framhållits, för innevarande budgetår uppförd med 1 000 kronor. Mina i det föregående framlagda förslag innebär, att sammanlagt 45 000 kronor bör anvisas för de kurser, som må av medicinalstyrelsen anordnas under nästa budgetår. Detta medför en höjning av anslagsposten med 44 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av medicinalstyrelsen, meddela erforderliga bestämmelser om dispositionen av förevarande anslagsmedel.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör hela anslaget uppföras med 60 000 kronor. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vidareutbildning av läkare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[233] 60. **Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	37 347
1960/61 (statsliggaren s. 615)	50 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Från detta förslagsanslag bestrides medicinalstyrelsens kostnader för sådana inspektioner av auktoriserade arbetsplatser för utbildning av tandtekniker och tandsköterskor, som icke ombesörjes av styrelsen eller inom folktandvårdens ram. Ur anslaget utgår dessutom visst statsbidrag för tandsköterskeutbildningen vid Eastmaninstitutet i Stockholm. I 1952 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 157 f., har förutsatts, att eventuella kostnader för studier utomlands av tandhygienistutbildning och försöksutbildning av tandhygienister i Svergie skall få bestridas från förevarande anslag.

Medicinalstyrelsen hemställer, att för nästa budgetår under förevarande anslag anvisas ett oförändrat belopp, 5 000 kronor, för inspektioner av auktoriserade arbetsplatser för utbildning av tandtekniker och tandsköterskor.

Departementschefen. Till inspektion av auktoriserade arbetsplatser för utbildning av tandtekniker och tandsköterskor beräknar jag i enlighet med

medicinalstyrelsens förslag ett oförändrat belopp, 5 000 kronor. Statsbidraget till tandsköterskeutbildningen vid Eastmaninstitutet beräknar jag för nästa budgetår till 40 000 kronor, vilket i jämförelse med motsvarande bidrag innevarande budgetår innebär en ökning med 3 000 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen torde emellertid anslaget i sin helhet kunna för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[234] **61. Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	46 000	39 800
1960/61 (statsliggaren s. 630)	46 000	
1961/62 (förslag)	40 000	

Av förevarande anslag disponeras för innevarande budgetår 37 800 kronor för anordnande av mentalhygienisk kurs vid socialinstitutet i Stockholm samt resterande 8 200 kronor för vissa kortare fortbildningskurser m. m.

Styrelsen för socialinstitutet i Stockholm hemställer för nästa budgetår om oförändrad medelsanvisning för anordnande av mentalhygienisk kurs.

Departementschefen. Med hänsyn till föreliggande reservation torde anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med ett till 40 000 kronor begränsat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[235] **62. Bidrag till den internationella engelskspråkiga kursverksamheten vid Stockholms universitet.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 80 000 kronor (statsliggaren s. 629).

Det större konsistoriet vid Stockholms universitet har, under hänvisning till en framställning från *styrelsen för the Stockholm University Institute for English-speaking Students (IES)* — vilken styrelse handhar ifrågavarande kursverksamhet — hemställt om ett bidrag för nästa budgetår av 115 000 kronor.

Universitetskanslern föreslår, att bidraget för nästa budgetår uppräknas med 10 000 kronor för att dels möjliggöra en höjning av timarvodena för

såväl professors- som lektorsundervisning, dels täcka styrelsens ökade lönekostnader till följd av 1960 års lönereglering för den för ifrågavarande verksamhet anställda kanslipersonalen.

Departementschefen. Jag anser mig böra biträda kanslerns förslag och förordar en uppräkning av förevarande anslag med 10 000 kronor till 90 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till den internationella engelskspråkiga kursverksamheten vid Stockholms universitet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kronor.

Tekniska högskolorna

[236] 63. Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	13 555 000	13 511 173
1960/61 (statsliggaren s. 638)	15 827 000	
1961/62 (förslag)	18 401 000	

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framställt förslag om en avsevärd förstärkning av högskolans personal m. m.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna tillstyrker i betydande omfattning kollegienämndens förslag. Överstyrelsens anslagsäskanden utmynnar i en höjning av anslaget med 5 248 000 kronor till 21 075 000 kronor. Av den föreslagna anslagshöjningen utgör enligt överstyrelsen i runt tal 2 000 000 kronor automatisk utgiftsökning.

I det följande lämnar jag en redogörelse för överstyrelsens förslag till ändringar i högskolans personalorganisation m. m. Därvid kommer jag, såvitt gäller motiveringar, att närmare beröra endast de av överstyrelsens förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

Överstyrelsens förslag framgår av efterföljande sammanställning.

A. Professorer m. fl.

Avdelningen för teknisk fysik (F)

1) professur i fasta tillståndets fysik,
2) professur i reaktorfysik med samtidig indragning av befattningen som tillfällig lärare i ämnet (arvode 13 750),
3) universitetslektorat i fysik,
4) universitetslektorat i mekanik,
5) universitetslektorat i matematik,
6) utökning av den med speciallärarbefattningen i allmän teleteknik förenade undervisningsskyldigheten, arvodeshöjning 490 kronor,

Avdelningen för maskinteknik (M)

7) professur i reaktorteknologi med samtidig indragning av befattningen som tillfällig lärare i ämnet (arvode 4 140),
8) universitetslektorat i elektroteknik med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i elektroteknik I (arvode 13 230),
9) utökning av den med speciallärarbefattningen i nationalekonomi förenade undervisningsskyldigheten, arvodeshöjning 490 kronor,

10) befattning som speciallärare i ytbehandlingsteknik, arvode 2 180,
11) befattning som biträdande lärare i läran om maskinelement V (arvode 8 440) med minskning av den med speciallärarbefattningen i läran om maskinelement II förenade undervisningsskyldigheten med 4 410 kronor,

Avdelningen för flygteknik och skeppsteknik (S)

12) laboratur i flygteknik med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i ämnet (arvode 12 960),
13) universitetslektorat i hållfasthetslära,
14) befattning som speciallärare i avionik, arvode 4 140,

Avdelningen för elektroteknik (E)

15) universitetslektorat i radioteknik med samtidig indragning av befattningarna som biträdande lärare II och IV i ämnet (arvoden 5 710 respektive 7 215),
16) befattning som biträdande lärare i fasta tillståndets fysik, arvode 3 350,
17) utökning av den med befattningen som biträdande lärare i elektrisk anläggningsteknik II förenade undervisningsskyldigheten, arvodeshöjning 2 260 kronor,
18) befattning som biträdande lärare i telegrafi och telefoni IV, arvode 3 840,

Avdelningen för väg- och vattenbyggnad (V)

19) professur i geoteknik med grundläggning med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i geoteknik och befattningen som biträdande lärare i byggnadsteknik (arvode 5 120 för vardera),
20) laboratur i brobyggnad (bärande konstruktioner),
21) laboratur i byggnadsteknik (byggnadsmateriallära),
22) universitetslektorat i byggnadsstatik,
23) befattning som biträdande lärare i gruvbrytning med gruvmätning III, arvode 2 560,

Avdelningen för kemi (K)

24) återbesättande av professuren i teknisk elektrokemi med ändrad benämning av densamma till teknisk elektrokemi och korrosionslära,
25) ändring av professuren i livsmedelskemi till professur i biokemi samt en professur i biokemisk teknologi med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i jäsningslära (arvode 7 220),
26) omvandling av laboraturen i kvantitativ kemisk analys till professur i analytisk kemi,
27) laboratur i kemisk apparatteknik med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare II i ämnet (arvode 8 000),
28) befattning som biträdande lärare i fysikalisk kemi, arvode 5 010,

Avdelningen för bergsvetenskap (B)

29) professur i värme- och ugnsteknik i stället för den vakanta professuren i allmän maskinteknik och gruvmaskinteknik med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i värmeteknik II (arvode 12 490) och namnändring av speciallärarbefattningen i värmeteknik III,
30) befattning som speciallärare i industriell anläggningsteknik, arvode 4 875,
31) befattning som speciallärare i pulvermetallurgi, arvode 2 670,
32) befattning som biträdande lärare i industriell ekonomi och organisation IV, arvode 2 000,
33) befattning som biträdande lärare i metallografi (arvode 3 540) med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i lättmetall- och legeringsteknik (arvode 3 160),

Avdelningen för arkitektur (A)

34) utökning av den med befattningen som biträdande lärare i arkitektur II förenade undervisningsskyldigheten med 3 920 kronor,

Avdelningen för lantmäteri (L)

35) professur i fastighetsekonomi,
36) laboratur i geodesi med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i ämnet (arvode 5 535),
37) utökning av den med befattningen som biträdande lärare i fotogrammetri förenade undervisningsskyldigheten, arvodeshöjning 980 kronor,
38) befattning som biträdande lärare i fastighetsteknik, arvode 2 560,

B. Docenter m. fl.

39) en forskardocenttjänst och två docenttjänster i Ae 24,
40) tre tjänster som forskarassistent i Ae 21 jämte docenttillägg,
41) höjning av delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter med i runt tal 1 372 000 kronor,
42) åtta tjänster som forskningsingenjör i Ae 21,
43) ändrad benämning av tre tjänster som förste driftingenjör i Ae 24 och sex tjänster som driftingenjör i Ae 21 till tjänster som förste forskningsingenjör respektive forskningsingenjör,
44) höjning av representationsbidraget åt rektor med 900 kronor,

C. Bibliotekspersonal

45) en tjänst som förste biblioteksbiträde i Ae 9 och en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7,

D. Kanslipersonal

46) tre tjänster som kanslibiträde i Ae 7 och en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7 vid rektorsexpeditionens ekonomiavdelning,
47) tio tjänster som kontorist i Ae 9 och aderton tjänster som kanslibiträde i Ae 7 vid högskolans avdelningar och institutioner,

E. Teknisk biträdespersonal

48) en tjänst som förste instrumentmakare i Ae 13, två tjänster som instrumentmakare i Ae 11 och tio tjänster som institutionstekniker i Ae 9,
49) ökad medelsanvisning till teknisk biträdespersonal i övrigt,

F. Vissa äskanden i övrigt

50) tjänst som expeditionsvakt i Ae 7 vid post- och godsexpeditionen,
51) tjänst som gårdskarl i Ae 7,
52) tjänst som telefonist (reglerad befordringsgång),
53) överförande av medel för avlönande av fem kontorsbiträden från ordinarieposten till icke-ordinarieposten,
54) ökad medelsanvisning för vikariatsersättningar,
55) ändring av delposten till särskilda uppbördsmedel: Bidrag från Stockholms stad m. fl.

Överstyrelsen har därjämte framställt förslag om ökad medelsanvisning på grund av 1960 och 1961 års lönehöjningar, från och med den 1 juli 1960 vidtagna lönegradsändringar för vissa tjänster, löneklassförändringar samt andra automatiska utgiftsförändringar.

Högskolans studentkår har i särskild framställning hemställt om anslag för nästa budgetår till den studiekurativa försöksverksamheten vid högskolan med 10 000 kronor.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

P u n k t 1. *Överstyrelsen* har beräknat medel för den professur i fasta tillståndets fysik, som enligt statsmakternas beslut i fjol skall vara inrättad vid högskolan från och med 1 juli 1961.

P u n k t 2. Enligt statsmakternas beslut i fjol rörande civilingenjörsutbildning på atomenergiområdet skall en professur inom ämnesområdet reaktorfysik inrättas vid högskolan tidigast från och med den 1 juli 1961. Enligt beslutet skall det ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt fastställa professurens benämning och dess ställning i organisatoriskt hänseende. För undervisningen i reaktorfysik vid högskolan finns från och med innevarande budgetår inrättad en befattning som tillfällig lärare.

Överstyrelsen föreslår nu att ifrågavarande professur tillsättes från och med nästa budgetår och att befattningen som tillfällig lärare i reaktorfysik samtidigt indrages.

Av överstyrelsens framställning framgår i huvudsak följande.

Riksmuseiutredningen har med hänsyn till att utredningen även skall framlägga förslag rörande institutets för experimentell fysik framtida ställning m. m. i skrivelse till överstyrelsen den 14 januari 1960 tagit upp frågan om professurens benämning m. m.

Med anledning av riksmuseiutredningens skrivelse har *avdelningskollegiet för avdelningen för teknisk fysik* vid högskolan anfört:

Avdelningskollegiet har efter samråd med andra högskoleinstanser jämte medlemmar av avdelningsrådet för teknisk fysik kommit till den bestämda uppfattningen, att de uppgifter inom undervisning och forskning, som omfattar reaktorns fysikaliska problem, är av sådan vidd, att en hel professur måste ägnas åt densamma. En särskild kommitté vid högskolan har upprättat ett förslag till program för denna professur. Programmet bygger på denna uppfattning som en förutsättning. Det har accepterats av högskolans kollegienämnd.

I betydligt högre grad än vad som förutsågs i utredningen beträffande »Civilingenjörsutbildningen på atomenergiområdet» har det sålunda framstått som nödvändigt att professuren i reaktorfysik får ägnas åt reaktorn. Den grundläggande kärnfysiken samt laborationer och forskning beträffande acceleratorer har därigenom utgått ur professurens program, åtminstone vad beträffar den ej enbart orienterande undervisningen. Det är därför uppenbart att professuren i reaktorfysik icke kan lösa frågan om undervisningen i kärnfysik, icke heller frågan om formerna för det framtida samarbetet med vetenskapsakademiens forskningsinstitut för fysik.

Vad angår utbildningen i kärnfysik vid högskolan framhåller avdelningskollegiet, att den framtida organisationen av denna utbildning alternativt kan lösas antingen genom inrättande av en professur i kärnfysik vid högskolan med forskningsverksamhet och därmed förbunden avancerad utbildning förlagd till vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik eller också genom inrättande av en professur i ämnet vid nämnda institut. Denna professur bör då enligt avdelningskollegiet förenas med viss undervisningsskyldighet vid högskolan.

Kollegienämnden har i sitt utlåtande i anledning av riksmuseiutredningens skrivelse i princip anslutit sig till det program för professuren, som avdelningskollegiet låtit utarbeta.

Programmet för professuren bör enligt *överstyrelsens* mening i huvudsak fastställas i enlighet med det förslag, som framlagts av avdelningskollegiet. Enligt detta kommer, framhåller överstyrelsen, innehavaren av professuren att i sin verksamhet helt ägna sig åt reaktorns fysikaliska problem med forskningen huvudsakligen förlagd till reaktorn R 1 vid Drottning Kristinas väg och till Studsviksanläggningarna. Frågan om institutets för experimentell fysik framtida ställning och verksamhet samt om undervisningen och forskningen inom kärnfysiken kommer enligt överstyrelsens uppfattning därför inte att beröra ifrågavarande professur.

P u n k t 3. Beträffande det föreslagna universitetslektoratet i fysik har *kollegienämnden* framhållit, att en omläggning av undervisningen i fysik måste göras med hänsyn till de intagningsökningar som avses komma till stånd höstterminerna 1962 och 1964. Enligt en av de båda professurerna i fysik genomförd undersökning skulle undervisningen behöva uppdelas på två professurer, två laboraturer och ett lektorat. Att inrätta ifrågavarande universitetslektorat är enligt kollegienämnden praktiskt taget ofrånkomligt.

Överstyrelsen tillstyrker.

P u n k t 6. *Kollegienämnden* har föreslagit en ökning av den av speciallärarен i allmän teleteknik meddelade undervisningen i ämnet med 14 timmar övningar, motsvarande en höjning av speciallärarens arvode med 490 kronor till 10 055 kronor. Ökningen av undervisningen skulle ske i form av laborationer och ett mindre antal räkneövningar i den valfria kursen i allmän teleteknik, i vilken kurs genomginges ämnesområden av mycket stor betydelse för en teknisk fysiker.

Överstyrelsen tillstyrker kollegienämndens förslag.

P u n k t 7. *Överstyrelsen* tillstyrker ett förslag av *kollegienämnden* om inrättande från och med nästa budgetår av en professur i reaktorteknologi med samtidig indragning av befattningen som tillfällig lärare i ämnet. Överstyrelsen erinrar om att enligt statsmakternas beslut förra året skall vid full utbyggnad av utbildningsorganisationen på atomenergiområdet vid högskolan budgetåret 1962/63 finnas inrättade en professur i matematisk fysik II, en i reaktorfysik eller däremot svarande ämne, en i kärnkemi och en i reaktorteknologi. Av dessa fyra professurer har den i kärnkemi inrättats från och med innevarande budgetår samt principbeslut fattats om inrättande tidigast från och med nästa budgetår av professuren i reaktorfysik eller däremot svarande ämne. Av de återstående båda professurerna i reaktorteknologi och i matematisk fysik II finner överstyrelsen den förstnämnda vara den mest angelägna.

P u n k t 13. *Överstyrelsen* tillstyrker förslag av *kollegienämnden*, att ett universitetslektorat i hållfasthetslära inrättas från och med nästa budgetår. Till stöd för förslaget har — mot bakgrunden av det ökade studerandeantalet — åberopats behovet av en sammanhållande kraft för den elementära undervisningen. Det gäller särskilt för den inom ämnet bedrivna gruppundervisningen, där såväl föreläsningar som övningar handhas av assistenterna.

P u n k t 24. *Överstyrelsen* erinrar beträffande frågan om återbesättande av den nu vakanta professuren i teknisk elektrokemi först om att denna fråga två gånger tidigare prövats av statsmakterna. I sitt ställningstagande i 1959 års statsverksproposition uttalade, framhåller överstyrelsen, chefen för ecklesiastikdepartementet, att han för egen del ej blivit helt övertygad om det fortsatta behovet av professuren och att han icke vore beredd att taga slutlig ställning i denna fråga, förrän högskolemyndigheterna ytterligare prövat frågan om en ändamålsenlig organisation av forskningen och undervisningen vid avdelningen för kemi. Sedan avdelningskollegiet för denna avdelning gjort en utredning av frågan om professurens bibehållande förklarade, fortsätter överstyrelsen, departementschefen vid sin anmälan av frågan i 1960 års statsverksproposition (bilagan åttonde huvudtiteln, s. 339), att han vid sin avvägning icke funnit det möjligt att förorda, att professuren återbesattes och att den därför borde hållas vakant jämväl under innevarande budgetår.

Överstyrelsen återger vidare bland annat följande med avseende på avdelningskollegiets och kollegienämndens förslag i ämnet i årets anslagsäskanden.

Avdelningskollegiet för avdelningen för kemi:

Programmet för professuren i teknisk elektrokemi kan enligt ett nu föreliggande förslag sägas i vad det avser den tekniska elektrokemien ha förskjutits mot de teoretiska grundläggande delarna av ämnet. Det allt viktigare området korrosion har vidare medtagits. Det är sålunda i realiteten

frågan om en professur med ett i väsentliga delar fördjupat och moderniserat program och av stor ekonomisk betydelse för vårt land. Kollegiet vidhåller därför sin uppfattning att professuren snarast bör återbesättas och har ansett, att det korta namnet teknisk elektrokemi väl kan bibehållas. Skulle statsmakterna däremot finna önskvärt, att professurens namn bättre täckte dess reella innehåll, har kollegiet intet att erinra mot den längre benämningen teknisk elektrokemi och korrosionslära.

Kollegienämnden har hemställt, att åtgärder måtte få vidtagas för tillsättande av professuren — lämpligen då med den nuvarande korta benämningen teknisk elektrokemi. I namnfrågan har emellertid ledamoten av kollegienämnden, *professorn i anrikning Gudmar Kihlstedt* uttalat, att enligt hans mening i professurens benämning borde ingå korrosionslära, enär — enligt uppfattningen inom avdelningen för bergsvetenskap — detta ämne utgjorde den viktigaste delen av professuren.

Överstyrelsen förklarar sig slutligen för egen del vid sitt förnyade ställningstagande till detta spörsmål ha styrkts i sin uppfattning om vikten av att professuren bibehålles. Överstyrelsen framhåller särskilt behovet av ett självständigt forskningscentrum inom landet på korrosionens område, och förordar, att professurens benämning ändras till »teknisk elektrokemi och korrosionslära».

P u n k t 33. *Överstyrelsen* biträder ett förslag av *kollegienämnden,* att en befattning som biträdande lärare i metallografi, avsedd för avdelningarna M och Ss inrättas och att samtidigt därmed den nuvarande speciallärarbefattningen i lättmetall- och legeringsteknik indrages. Till stöd för förslaget har åberopats belastningen av professorn i metallografi samt önskvärdheten av att avdelningarna M och S erhåller en från avdelning V skild undervisning.

P u n k t 37. Med hänsyn till det stora antalet studerande — för närvarande 125 — måste enligt *kollegienämndens* av *överstyrelsen* tillstyrkta förslag övningstiden för biträdande läraren i fotogrammetri dubbleras, innebärande en arvodeshöjning motsvarande 28 timmar övningar.

P u n k t 38. *Kollegienämnden* har hemställt om en befattning som biträdande lärare i fastighetsteknik. Såsom grund för förslaget har anförts behovet av en avlastning av undervisningstiden för professorn i ämnet med hänsyn till det stora antalet övningstimmar och framför allt fältövningsdagar.

Överstyrelsen biträder förslaget.

P u n k t 39. Vid högskolan finns innevarande budgetår en tjänst som e. o. forskardocent och åtta tjänster som e. o. docent.

Kollegienämnden har — under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning i sitt betänkande rörande »Forskningens villkor och behov» (SOU 1958: 32) uttalat i fråga om angelägenheten av en förstärkning av här avsedda tjänster — hemställt om inrättande av ytterligare en forskardocenttjänst och två docenttjänster vid högskolan.

Överstyrelsen biträder ifrågavarande förslag.

P u n k t 40. Från och med innevarande budgetår finns vid högskolan fyra tjänster som forskarassistent i lönegrad Ae 21.

Kollegienämnden har hemställt, att tre dylika tjänster inrättas från och med nästa budgetår.

Överstyrelsen, som erinrar om att 1955 års universitetsutredning i sitt i föregående punkt omnämnda betänkande föreslagit att sammanlagt 16 fors-

karassistenttjänster skall inrättas vid högskolan, finner det angeläget att utredningens förslag härutinnan successivt fullföljes samt tillstyrker kollegienämndens framställning.

Punkt 41. I fråga om delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter har *kollegienämnden* föreslagit bland annat inrättande av ytterligare 35 befattningar som assistent och en väsentlig förstärkning av medelsanvisningen för anlitande av övningsassistenter.

Vad till en början angår medelsbehovet för tillfälliga lärare har *kollegienämnden* för extra kurser föreslagit anvisande av ett belopp av 80 000 kronor. *Överstyrelsen* uppskattar medelsbehovet till 50 000 kronor, varav ett oförändrat belopp av 4 000 kronor beräknats för frivillig undervisning i humanistiska och allmänorienterande ämnen. I enlighet med ett av kollegienämnden framställt förslag har överstyrelsen hemställt om oförändrad medelsanvisning, 4 450 kronor respektive 4 520 kronor, åt de båda tillfälliga lärarna i skogsbruksekonomi och i lantbruksekonomi. Härjämte har överstyrelsen beräknat oförändrade arvoden med 5 500 kronor åt en tillfällig lärare i matematisk fysik och 5 120 kronor åt en tillfällig lärare i reaktormateriallära. Arvodena åt två tillfälliga lärare i reaktorfysik respektive reaktorteknologi — 13 750 och 4 140 kronor — kommer enligt överstyrelsen att bortfalla vid bifall till förslagen om inrättande av professurer i dessa ämnen. — *Överstyrelsen* beräknar alltså medelsbehovet för tillfälliga lärare till sammanlagt i avrundat tal 70 000 kronor.

I fråga om assistenter gäller, att ur ifrågavarande delpost skall utgå grundlön till högst 247 heltidstjänster som assistent. Vid bifall till överstyrelsens i det föregående framförda förslag om professurer i fasta tillståndets fysik, reaktorfysik, reaktorteknologi och fastighetsekonomi finner *överstyrelsen* att tillhopa fem nya assistenttjänster bör tillkomma. Av dessa tjänster avses två för fasta tillståndets fysik och en tjänst för ettvart av övriga ämnen. Härtill kommer enligt överstyrelsen ett ytterligare behov av assistenttjänster på grund av det ökade studerandeantalet vid högskolan. Med hänsyn till denna omständighet förordar överstyrelsen, att ytterligare 25 sådana tjänster inrättas.

Det erforderliga antalet assistenter uppskattas alltså av överstyrelsen till (247 + 5 + 25 =) 277, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med 30 tjänster. Medelsbehovet till grundlöner vid under budgetåret 1960/61 förefintliga tjänster kan — efter en genomsnittlig placering i 17 löneklassen — uppskattas till i runt tal 3 960 000 kronor. För grundlöner vid ytterligare 30 tjänster — vid en placering i samma löneklass — uppkommer ett ökat medelsbehov av 481 000 kronor, vartill kommer rörligt tillägg för dessa tjänster med 144 000 kronor. Medelsbehovet för grundlöner åt assistenter uppskattas alltså för budgetåret 1961/62 till (3 960 000 + 481 000 =) 4 441 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för övningsassistenter har kollegienämnden uppgivit, att antalet ordinarie studerande vid högskolan budgetåret 1961/62 kan förväntas komma att uppgå till 2 800. *Överstyrelsen* har vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår uppskattat det årliga medelsbehovet för här avsett ändamål till 930 kronor för varje studerande, vilket med hänsyn till höjning av utgående ersättningar för övningsassistenter för nästa budgetår skulle motsvara ett belopp av omkring 1 015 kronor. Härjämte finner överstyrelsen en ytterligare uppräkning av grundbeloppet för medelsbehovets uppskattning påkallad och uppskattar sålunda nu den

årliga kostnaden för övningsassistenter till i genomsnitt 1 050 kronor för varje studerande. I enlighet härmed beräknar överstyrelsen medelsbehovet för övningsassistenter för budgetåret 1961/62 till (2 800 × 1 050 =) 2 940 000 kronor. Härtill bör enligt överstyrelsen läggas ett belopp av 31 000 kronor för fortbildning av ett antal av 30 redan utexaminerade civilingenjörer, vilka beräknats komma att såsom specialstuderande följa den ordinarie undervisningen i ämnena inom atomenergiområdet. Det sammanlagda medelsbehovet för övningsassistenter uppskattas alltså till (2 940 000 + 31 000 =) 2 971 000 kronor.

Till vikariatsersättningar vid icke vakanta professurer och laboraturer beräknar *överstyrelsen* i enlighet med *kollegienämndens* förslag ett medelsbehov av 100 000 kronor.

Till grundlön åt rektors vikarie, som är placerad i Bg 1, bör enligt *överstyrelsen* beräknas ett med 2 000 kronor till 33 300 kronor förhöjt belopp på grund av ökade grundlönebelopp å löneplan B.

Anslagsbehovet för här ifrågavarande ändamål uppskattas således för nästa budgetår till sammanlagt (70 000 + 4 444 000 + 2 971 000 + 100 000 + 33 300 =) 7 618 300 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med 1 372 000 kronor.

Punkterna 42 och 43. Vid högskolan finns från och med den 1 juli 1959 — förutom en tjänst som förste driftingenjör i Ae 24 för högskolans elektriska anläggningar i allmänhet och en tjänst som driftingenjör i Ae 21 vid högskolans värme- och kraftcentral — två tjänster som förste driftingenjör, av vilka en gemensam för institutionerna för elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik och en gemensam för avdelningen för teknisk fysik, samt sex tjänster som driftingenjör i Ae 21, av vilka en vid envar av institutionerna för elektronik, för radioteknik, för telegrafi och telefoni samt för kemisk teknologi, en gemensam för institutionerna för byggnadsstatik och brobyggnad ävensom en gemensam för institutionerna för elektromaskinlära och elektrisk anläggningsteknik.

Härjämte finns sex tjänster som forskningsingenjör i Ae 21, av vilka en vid institutionen för kemisk teknologi, en gemensam för institutionerna för hållfasthetslära samt för flygplanstatik och flygplanbyggnad, en gemensam för institutionerna för mekanisk värmeteori och kyltekmik, för uppvärmnings- och ventilationsteknik samt för ångteknik, en gemensam för institutionerna för mekanisk teknologi samt läran om verktygsmaskiner, en vid institutionen för flygteknik ävensom en gemensam för institutionerna för fotogrammetri och geodesi.

Tillhopa finns sålunda vid högskolan tre tjänster som förste driftingenjör, sju tjänster som driftingenjör och sex tjänster som forskningsingenjör.

Kollegienämnden har hemställt om ytterligare åtta tjänster som forskningsingenjör i Ae 21.

Överstyrelsen säger sig ha blivit övertygad om behovet av en ytterligare förstärkning av forskningsingenjörspersonalen vid högskolan. Överstyrelsen framhåller härtill, att övergången för högskolans assistenter till för universitetsassistenterna gällande avlöningsvillkor medfört ett ökat behov av nu ifrågavarande personal. Överstyrelsen biträder därför kollegienämndens äskande om åtta nya tjänster som forskningsingenjör i Ae 21 vid högskolan. Vid bifall härtill synes det enligt överstyrelsen lämpligen böra få ankomma på kollegienämnden att besluta rörande den närmare fördelningen av dessa tjänster mellan de olika institutioner, där behovet är särskilt framträdande.

Även här begärda tjänster bör emellertid — såsom överstyrelsen tidigare med avseende på driftingenjörspersonalen uttalat — ställas under direkt inseende av högskolans rektor, för att denna personal så långt möjligt skall kunna utnyttjas av högskolan i dess helhet.

Överstyrelsen förordar härjämte, att de hittillsvarande tjänstebenämningarna »förste driftingenjör» och »driftingenjör» — med nedan angivet undantag — utbytes mot »förste forskningsingenjör» respektive »forskningsingenjör» för att därigenom ernå önskvärd enhetlighet i förevarande avseende. I enlighet härmed föreslår överstyrelsen, att nuvarande tre tjänster som förste driftingenjör i Ae 24 och sex av sju befintliga tjänster som driftingenjör i Ae 21 i stället erhåller tjänstebenämningen förste forskningsingenjör respektive forskningsingenjör. Endast den vid högskolans värme- och kraftcentral förefintliga tjänsten som driftingenjör i Ae 21 synes enligt överstyrelsen böra bibehålla denna tjänstebenämning.

Punkterna 47—49. *Kollegienämnden* har hemställt om inrättande av femtiotvå tjänster som kanslibiträde i Ae 7 för högskolans institutioner. Nämndens äskande motiveras med önskemålet att i första hand professorernas, laboratorernas och lektorernas arbetskraft skall kunna rationellt utnyttjas för kvalificerat arbete. Nämnden har därjämte anmält behov av kontoristtjänster vid ett visst antal institutioner med arbete av särskilt kvalificerad art. Kollegienämnden har slutligen föreslagit att följande antal nya tjänster av kategorien teknisk biträdespersonal inrättas, nämligen en tjänst som förste instrumentmakare i Ae 13, tre tjänster som instrumentmakare i Ae 11, aderton och en halv tjänster som institutionstekniker i Ae 9 samt tjuguåtta och en halv tjänster som vaktmästare eller tekniskt biträde i Ae 7.

Överstyrelsen föreslår att aderton tjänster som kanslibiträde i Ae 7 och tio tjänster som kontorist i Ae 9 inrättas. Härjämte förordar överstyrelsen inrättande av en tjänst som förste instrumentmakare i Ae 13, två tjänster som instrumentmakare i Ae 11 samt tio tjänster som institutionstekniker i Ae 9. Slutligen förordar överstyrelsen med anledning av kollegienämndens förslag om inrättande av nya tjänster som vaktmästare eller tekniskt biträde i Ae 7 en förstärkning av medelsanvisningen till teknisk biträdespersonal i övrigt vid högskolan med 174 000 kronor. Vid denna medelsberäkning har överstyrelsen utgått från ett behov — inräknat behovet för nytillkommande professurer — av fjorton tjänster som tekniskt biträde i Ag 7.

Punkt 52. *Kollegienämnden* har föreslagit, att en tjänst som telefonist i reglerad befordringsgång inrättas för högskolans telefonväxel. Behovet av tjänsten grundar sig enligt kollegienämnden på av televerket utförda trafikmätningar.

Överstyrelsen biträder förslaget och beräknar därvid medel för en tjänst som kontorsbiträde.

Departementschefen

Enligt de riktlinjer för en utbyggnad av civilingenjörsutbildningens kapacitet, som angivits genom statsmakternas beslut i anledning av propositionen 1960: 119, avses intagningen av studerande vid de båda befintliga högskolorna komma att ökas väsentligt under de närmaste åren. Därjämte

planeras i enlighet med statsmakternas beslut tillkomsten av en tredje enhet för högre teknisk utbildning och forskning. Verksamheten vid denna avses skola börja till hösten. Tekniska högskolan i Stockholm beröres inte nästa läroår av den planerade ökningen av intagningskapaciteten. Först från och med läroåret 1962/63 beräknas en ytterligare ökning av intagningen av studerande komma till stånd vid denna högskola. För Chalmers tekniska högskolas del har en ökning av intagningen redan påbörjats hösten 1960. Den successiva utbyggnaden av denna högskola beräknas fortsätta med en ytterligare ökning av intagningen under instundande höst. Jag återkommer till hithörande spörsmål vid min anmälan i det följande och senare av anslagsfrågor under drift- och kapitalbudgeten avseende nämnda läroanstalter.

För den professur i fasta tillståndets fysik, som enligt statsmakternas beslut i fjol skall vara inrättad från och med nästa budgetår, bör medel nu beräknas. Från och med samma budgetår skall enligt beslutet till professuren även knytas en tjänst som assistent samt tre biträdestjänster, för vilka tjänster jag i det följande kommer att beräkna erforderliga medel. För biträdestjänsterna räknar jag med en sammanlagd avlöningskostnad av i runt tal 39 300 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av överstyrelsen, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av tjänster, som rymmes inom den nu angivna kostnadsramen.

Överstyrelsen har, som framgått av den tidigare redogörelsen, föreslagit att en professur i reaktorfysik inrättas från och med den 1 juli 1961. Överstyrelsen har därvid åberopat det principbeslut i frågan, som fattats av statsmakterna i fjol. Jag vill i anledning av överstyrelsens förslag erinra om vad jag vid min anmälan av denna fråga i föregående års statsverksproposition uttalade (åttonde huvudtiteln s. 317 f.). Såsom jag i det sammanhanget anförde, borde den av mig förordade utbildningsreformen på atomenergiområdet, såvitt gällde tekniska högskolan i Stockholm, få till följd att frågan om det fortsatta samarbetet mellan forskningsinstitutet för experimentell fysik — nobelinstitutet för fysik — och tekniska högskolan beaktades även mot bakgrunden av de nya samordningsproblem, inte minst i lokalmässigt hänseende, som genomförandet av denna organisation i Stockholm på atomenergiområdet aktualiserade.

Den av mig sålunda berörda samordningsfrågan liksom det därmed sammanhängande spörsmålet om ämnesområdets avgränsning gjorde, att jag då inte var beredd att ta ställning till hur den ifrågavarande professuren skulle närmare inordnas i tekniska högskolans i Stockholm utbildningsorganisation. Jag förordade därför, att en professur inom hithörande ämnesområde skulle inrättas vid högskolan tidigast från och med den 1 juli 1961. Det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt fastställa professurens benämning och dess ställning i organisatoriskt hänseende. Riksdagen lämnade vad jag sålunda uttalat och förordat utan erinran.

Frågan om en professur i reaktorfysik har, som framgått av det föregående, ingående dryftats av vederbörande instanser. Avdelningskollegiet för avdelningen för teknisk fysik har framlagt ett program för en professur i ämnet, vilket — i jämförelse med den av de sakkunniga för utbildningen av civilingenjörer på atomenergiområdet föreslagna ämnesinriktningen — i huvudsak utesluter den grundläggande kärnfysiken samt laborationer och forskning beträffande acceleratorer. Enligt såväl överstyrelsens som kollegienämndens och avdelningskollegiets bestämda uttalande kommer frågorna om nyssnämnda forskningsinstituts framtida ställning och verksamhet samt om undervisningen och forskningen inom kärnfysiken därför ej att beröra ifrågavarande professur.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att den plan för utbyggnad av en personalorganisation för undervisningen och forskningen inom atomenergiområdet, som statsmakterna i princip godkände i fjol, upptar bland annat en professur i ämnet reaktorteknologi. Enligt vad jag numera erfarit synes frågan om reaktorteknologiens framtida ställning inom undervisnings- och forskningsorganisationen vid högskolan kunna komma att bedömas i samband med ett ställningstagande till behovet av personella resurser inom närbesläktade ämnesområden inom avdelningen för maskinteknik.

Jag har för egen del blivit övertygad om att från och med nästa budgetår en professur inom reaktorområdet bör inrättas vid högskolan. Med beaktande av den precisering av programmet för den föreslagna professuren i reaktorfysik, som numera skett, har jag kommit till den uppfattningen, att högskolans eget behov av företrädare för främst reaktorns fysikaliska problem motiverar inrättande av en professur i reaktorfysik från och med den 1 juli 1961. Jag förordar därför att så sker. Statsmakternas principbeslut i fjol beträffande en särskild professur även i reaktorteknologi bör enligt min mening modifieras därhän att frågan om organisationen av undervisningen och forskningen i detta ämne tills vidare bör hållas öppen. Det bör ankomma på överstyrelsen och berörda högskolemyndigheter att närmare överväga hur representationen av detta ämnesområde lämpligen bör ordnas inom tekniska högskolan.

Mitt förslag om inrättande av en professur i reaktorfysik bör samtidigt innebära, att i enlighet med överstyrelsens förslag den nu befintliga befattningen som tillfällig lärare i ämnet med ett arvode av 13 750 kronor indrages. Till professuren bör knytas en assistenttjänst, för vilken jag i det följande avser att beräkna erforderliga medel, samt tre biträdestjänster. För sistnämnda tjänster beräknar jag en avlöningskostnad av i runt tal 39 300 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av överstyrelsen, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av tjänster, som rymmes inom denna kostnadsram.

Frågan om återbesättande av den vakanta professuren i teknisk elektro-

kemi har utförligt behandlats i samband med de två senaste årens statsverkspropositioner. Jag torde i huvudsak få hänvisa till mina tidigare redogörelser i ämnet. Avdelningskollegiet vid avdelningen för kemi vid högskolan har, såsom framgått av det föregående, redogjort för det förslag till nytt program för en professur i teknisk elektrokemi, som nu utarbetats. De teoretiska, grundläggande delarna av ämnesområdet har i förslaget skjutits i förgrunden. Vidare har medtagits ämnet korrosionslära.

Jag finner grundtankarna bakom det förordade nya programmet riktiga. Förslaget att genom en professur med den tänkta inriktningen skapa särskilda förutsättningar för undervisning och forskning inom korrosionsläran anser jag särskilt betydelsefullt. De rost- och övriga ytskador som uppstår hos järn och stål samt andra metaller vållar årligen stora förluster. En självständig forskning på detta fält torde från samhällsekonomiska synpunkter bedömas kunna bli av betydande värde. Jag finner vägande skäl föreligga, att en professur, betecknad teknisk elektrokemi och korrosionslära, inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår. Den nu befintliga vakantsatta professuren bör samtidigt härmed indragas.

Överstyrelsen har föreslagit inrättande från och med nästa budgetår av sex ordinarie universitetslektorat. För egen del anser jag mig kunna tillstyrka två sådana lektorat, nämligen ett i fysik och ett i hållfasthetslära.

Vid högskolan finns för närvarande inrättad en tjänst som forskardocent. Jag förordar i enlighet med överstyrelsens förslag att ytterligare en sådan tjänst inrättas från och med nästa budgetår. Överstyrelsens förslag om inrättande av två extra ordinarie docenttjänster är jag däremot inte beredd att biträda.

I anledning av överstyrelsens under punkterna 6, 33, 37 och 38 redovisade förslag om ökning av arvodena vid två befattningar som speciallärare respektive biträdande lärare samt om utökning av antalet befattningar som biträdande lärare med två, har jag för dessa ändamål funnit mig böra beräkna sammanlagt 4 410 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av överstyrelsen, besluta beträffande fördelningen dels av ifrågavarande belopp, dels jämväl i övrigt av delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare.

I fråga om delposten till tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter har överstyrelsen föreslagit en uppräkning med i runt tal 1 372 000 kronor. För egen del förordar jag att uppräkningen begränsas till 253 600 kronor. Vid avvägningen av medelsanvisningen har jag beräknat medel till, bland annat, grundlön åt ytterligare två assistenttjänster för ämnena fasta tillståndets fysik och reaktorfysik samt ett med 2 000 kronor förhöjt grundlönebelopp åt rektors vikarie.

Överstyrelsen har, såsom framgår av den föregående redogörelsen, föreslagit att åtta nya tjänster som forskningsingenjör i Ae 21 inrättas från och

med nästa budgetår. För egen del tillstyrker jag att sex sådana tjänster inrättas. Mot vad överstyrelsen i övrigt föreslagit beträffande den närmare fördelningen av ifrågavarande tjänster och tillsynen över desamma har jag ingen erinran. Jag tillstyrker vidare med ett undantag överstyrelsens förslag under punkten 43 om ändrad benämning av vissa tjänster som förste driftingenjör och driftingenjör till förste forskningsingenjör respektive forskningsingenjör. Enligt min mening bör nämligen tjänsten som förste driftingenjör vid högskolans elektriska anläggningar i allmänhet även i fortsättningen benämnas förste driftingenjör.

I anledning av överstyrelsens under punkterna 47—49 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som kontorist m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för — utöver tidigare av mig föreslagna biträdestjänster för två professurer i respektive fasta tillståndets fysik och reaktorfysik — ytterligare sju extra ordinarie och extra tjänster för förstärkning av basorganisationen, motsvarande i runt tal 91 700 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av överstyrelsen, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av tjänster som rymmes inom nämnda kostnadsram ävensom rörande placering av dessa tjänster vid institutioner.

Jag tillstyrker förslaget under punkten 52 om inrättande av en tjänst som telefonist i reglerad befordringsgång vid högskolans telefonväxel.

I enlighet med överstyrelsens förslag bör medel för avlönande av fem kontorsbiträden överföras från högskolans ordinariepost till icke-ordinarieposten.

Posten Bidrag från Stockholms stad m. fl. torde böra uppräknas med 10 000 kronor, motsvarande den ökning av inflytande bidragsmedel som är att förutse för nästa budgetår.

Utöver vad som framgår av det föregående är jag icke beredd att föreslå några ändringar i högskolans personalorganisation.

Hela avlöningsanslaget bör i enlighet med de förslag, som jag nu framlagt, för nästa budgetår uppföras med 18 401 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 2 574 000 kronor. Av höjningen avser 2 057 400 kronor automatiska utgiftsökningar. Anslagsmedlen torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för högskolan bör vidtagas vederbörliga ändringar i anledning av vad jag i det föregående förordat.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		3 934 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, *förslagsvis*	661 400	
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, *förslagsvis* ...	43 600	705 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Ersättningar åt tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter, *förslagsvis*	6 499 900	
b. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan	3 628 600	10 128 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*		3 461 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*		239 300
Summa kronor		18 468 000

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från Stockholms stad m. fl.	67 000
Nettoutgift kronor	18 401 000

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 18 401 000 kronor, varav 121 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[237] **64. Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 006 800	1 662 644
1960/61 (statsliggaren s. 643)	1 969 000	
1961/62 (förslag)	2 124 000	

Förevarande anslag disponeras innevarande budgetår på sätt framgår av följande sammanställning, vilken jämväl utvisar *överstyrelsens* beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår.

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av överstyrelsen för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	15 000	15 000
2. Reseersättningar, *förslagsvis*	64 000	97 000
3. Expenser, *förslagsvis:*		
a. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	1 050 000	890 000
b. Övriga expenser:		
Biblioteket	10 000	10 000
Högskolan i övrigt	1 273 000	1 462 000
4. Övriga utgifter:		
a. Publikationstryck, *förslagsvis*	85 000	90 000
b. Bevakning av högskolans lokaler om natten, *förslagsvis*	34 000	43 000
c. Intagningsförfarande medelst databehandlingsmaskin	—	30 000
Summa utgifter	2 531 000	2 637 000
Särskilda uppbördsmedel		
I. Ersättning för bränsle, elektrisk ström, gas och vatten	550 000	410 000
II. Övriga uppbördsmedel	12 000	12 000
Summa uppbördsmedel	562 000	422 000
Nettoutgift	1 969 000	2 215 000

Höjningen av *posten 2* föranledes av en kraftig utökning av antalet exkursions- och fältövningsdagar, av den senast vidtagna höjningen av traktamentsersättningarna och av den utökade verksamheten vid högskolan. Nedräkningen av *posten 3 a* beror på att en övergång till eldning med prisbilligare oljekvaliteter ägt rum. Ökningen av *posten 3 b: högskolan i övrigt* är till väsentlig del av automatisk natur. Den betingas huvudsakligen av förhöjd ersättning åt städningspersonalen, nytillkommande lokaler, anläggnings- och inträdesavgifter för telefon, ökade annonseringskostnader samt stegrat behov av skrivmateriel m. m. Härjämte föreslås under posten anvisande av medel till byte av traktor och till inköp av möbler m. fl. inventarier. Höjningen av *posten 4 a* föranledes, förutom av prisstegringar, av att antalet lärare och licentiander ökat. Det ökade medelsbehovet under *posten 4 b* betingas av att utgifterna för nattbevakning stigit till följd av höjda taxor. Vidare föreslås ånyo, att under anslagsposten till övriga utgifter uppföres en särskild delpost för intagningsförfarande medelst databehandlingsmaskin. Av det för ändamålet begärda beloppet avses 25 000 kronor såsom en engångsanvisning. Den under *särskilda uppbördsmedel, punkten I*, beräknade minskningen motiveras med samma skäl som anförts för den i det föregående redovisade nedräkningen av utgiftsposten 3 a. Slutligen hemställes om bemyndigande att beställa en ny, fyrsiffrig telefon-

växel till ett belopp av 250 000 kronor. Till stöd härför åberopas, att högskolans nuvarande tresiffriga telefonväxel väntas vara fullt utbyggd under nästa budgetår och att därefter uppkommande behov av ytterligare anknytningsmöjligheter kan förutses redan nu.

Departementschefen. Den föreslagna höjningen av anslagsposten till reseersättningar synes mig böra begränsas till 15 000 kronor. Delposten till övriga expenser: högskolan i övrigt uppräknar jag med 151 000 kronor. Jag har därvid icke räknat med någon medelsanvisning för byte av traktor. Någon höjning av delposten till publikationstryck anser jag mig ej böra tillstyrka. Föreliggande förslag om särskild medelsanvisning för intagningsförfarande medelst databehandlingsmaskin och om beställningsbemyndigande, avseende en ny telefonväxel, är jag inte heller beredd att biträda. I övrigt godtar jag överstyrelsens beräkningar av omkostnadsanslaget, som därför bör höjas med 155 000 kronor till 2 124 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 124 000 kronor.

[238] **65. Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 900 000	1 802 195
1960/61 (statsliggaren s. 644)	1 345 000	
1961/62 (förslag)	1 963 000	

Kollegienämnden har beräknat medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till sammanlagt 2 545 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår att anslaget upptages till 2 294 000 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 949 000 kronor. Såsom utgångspunkt för anslagsberäkningen har överstyrelsen angivit en beräknad årlig kostnad per ordinarie studerande och licentiand av 700 kronor. Överstyrelsens förslag innebär, med hänsyn till det antagna antalet sådana studerande nästa läroår, sammanlagt 3 140, ett anslagsbehov för det kommande budgetåret av 2 198 000 kronor. Härtill kommer för vissa av överstyrelsen under avlöningsanslaget äskade nya högre tjänster sammanlagt 75 000 kronor. Vidare beräknar överstyrelsen ett belopp för materiel för civilingenjörsutbildningen på atomenergiområdet av 145 000 kronor, motsvarande vad i sakkunnigförslaget om ifrågavarande utbildning beräknats för den andra utbyggnadsetappen för tekniska högskolan i Stockholm vid en fördelning av utbyggnaden på tre år. Då en odisponerad behållning av 216 000 kronor kan antagas komma att förefinnas å anslaget vid utgången av innevarande budgetår finner över-

styrelsen emellertid, att det nu redovisade medelsbehovet under anslaget kan minskas med sistnämnda belopp. Med hänsyn till den allmänna varuskatten föreslås slutligen en uppräkning med i runt tal 92 000 kronor.

Departementschefen. Under förevarande anslag beräknar jag 134 000 kronor för den andra utbyggnadsetappen av civilingenjörsutbildningen på atomenergiområdet. Då samtidigt ett för innevarande budgetår anvisat belopp av engångskaraktär på 30 000 kronor till första etappen av ifrågavarande utbildning faller bort, betyder detta en reell förstärkning för ändamålet med 104 000 kronor. Med beaktande av bland annat den reservation som kan beräknas föreligga vid utgången av innevarande budgetår, beräknar jag den för nästa budgetår erforderliga medelsanvisningen under anslaget i övrigt till 1 859 000 kronor. Hela anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt 1 963 000 kronor. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en anslagshöjning med 618 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 963 000 kronor.

[239] **66. Tekniska högskolan i Stockholm: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 663 527
1960/61 (statsliggaren s. 644)	1 325 000	
1961/62 (förslag)	1 425 000	

Kollegienämnden har uppskattat det totala medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 3 070 000 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen innevarande budgetår innebär en ökning med 1 745 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 869 000 kronor till 2 194 000 kronor. Därvid har överstyrelsen beräknat 2 000 000 kronor till nyanskaffningar, motiverade av nödvändigheten att successivt ersätta den utrustning som tillkommit genom de särskilda utrustningsanslagen samt av det ökade studerandeantalet. Med hänsyn till att en odisponerad reservation av i runt tal 100 000 kronor antages komma att föreligga vid utgången av innevarande budgetår kan enligt överstyrelsens mening medelsanvisningen för här avsedda behov stanna vid 1 900 000 kronor. Härtill kommer emellertid enligt överstyrelsen vissa anslagsbehov för särskilda ändamål. I sakkunnigförslaget rörande civilingenjörsutbildningen på atomenergiområdet har sålunda för den andra utbyggnadsetappen upptagits ett belopp av 125 000 kronor för en reaktorsimulator vid

tekniska högskolan i Stockholm. Vidare beräknar överstyrelsen i enlighet med kollegienämndens förslag ett medelsbehov av ytterligare 45 000 kronor för utbildningen på detta område, varav för kärnkemi — utöver för innevarande budgetår anvisat belopp — 25 000 kronor, för reaktormateriallära 10 000 kronor och för reaktorteknologi 10 000 kronor. Härutöver beräknar överstyrelsen vid bifall till förslagen om vissa nya tjänster ett medelsbehov av 34 000 kronor. Slutligen upptager överstyrelsen för inredning och utrustning av lokaler för institutionen för gruvbrytning med gruvmätning ett belopp av 90 000 kronor.

Departementschefen. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, 1 325 000 kronor, är 25 000 kronor att anse såsom en engångsanvisning, vilken bör bortfalla. Å andra sidan bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av 125 000 kronor för anskaffning av en reaktorsimulator för utbildning av civilingenjörer på atomenergiområdet. Även detta belopp bör betraktas som en engångsanvisning. Då jag i övrigt inte räknar med någon förändring beträffande förevarande anslag, bör detta ökas med 100 000 kronor till 1 425 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 425 000 kronor.

[240] **67. Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	140 000	145 630
1960/61 (statsliggaren s. 645)	150 000	
1961/62 (förslag)	160 000	

Kollegienämnden har hemställt om höjning av anslaget till 160 000 kronor. Till stöd härför har åberopats bland annat följande.

Den kraftiga utvecklingen av den tekniska litteraturen som fortgått alltsedan krigsslutet visar ännu inga tecken på att avtaga. Den ökade forskningen inom landet ställer också allt större krav på de tekniska centralbiblioteken. De kraftiga prishöjningarna på tidskrifter som karakteriserat just de senaste åren har inte upphört. Nya dyrbara handböcker och monografier, speciellt inom atomfysiken, utges ständigt. Vidare måste påpekas den starka efterfrågan på den ryska litteraturen och på de kompletta översättningarna till engelska av ryska tidskrifter. För närvarande existerar ett åttiotal sådana tidskrifter, men nya tillkommer successivt. Genom ett aktivt samarbete mellan samtliga tekniska bibliotek i de skandinaviska länderna har man med en rimlig belastning för de enskilda biblioteken lyckats täcka praktiskt taget hela denna litteratur. Trots detta samarbete och ständiga

underhandlingar med andra bibliotek för att undvika onödig dubbelanskaffning har biblioteket under de senaste åren varit nödsakat att varje år skaffa 50—60 nya tidskrifter.

Överstyrelsen föreslår likaledes, att anslaget ökas med 10 000 kronor till 160 000 kronor. Överstyrelsen anför därvid huvudsakligen följande.

Med hänsyn bland annat till den tekniska forskningens alltmera ökade omfattning och specialisering framstår en ytterligare höjning av ifrågavarande anslagsmedel såsom i hög grad motiverad. En anslagsuppräkning betingas även av de ökade kostnaderna för förvärv av litteratur på den internationella marknaden, vilka föranletts av stegrade priser och tillkomsten av viktig litteratur från länder, vilkas litterära produktion på det tekniskt-vetenskapliga området tidigare ej varit tillgänglig.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens förslag torde detta anslag för nästa budgetår böra höjas med 10 000 kronor till 160 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

[241] **68. Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	61 000	59 560
1960/61 (statsliggaren s. 645)	75 000	
1961/62 (förslag)	75 000	

Med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1958/59 gäller, att från förevarande anslag skall — efter bestämmande av kollegienämnden — utgå bidrag till studerande för nödiga kostnader för resor och uppehälle vid på högskolans läroplan upptagna obligatoriska exkursioner och fältövningar.

Kollegienämnden har på grund av det ökade studerandeantalet och de alltmera ökade svårigheterna att därvid finna för fältövningar lämpade områden hemställt om en anslagsökning, som kollegienämnden i avsaknad av närmare erfarenheter rörande medelsbehovet begränsat till 5 000 kronor.

Överstyrelsen biträder kollegienämndens framställning.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag anser jag mig inte böra förorda. Anslaget bör således uppföras med oförändrat belopp, 75 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 75 000 kronor.

[242] **69. Chalmers tekniska högskola: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 385 000	9 007 522
1960/61 (statsliggaren s. 645)	11 097 000	
1961/62 (förslag)	13 854 000	

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framställt förslag om en avsevärd förstärkning av högskolans personal m. m.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna tillstyrker i betydande omfattning kollegienämndens förslag. Överstyrelsens anslagsäskanden utmynnar i en höjning av anslaget med 5 891 000 kronor till 16 988 000 kronor. Av den äskade höjningen utgör i runt tal 2 000 000 kronor automatisk utgiftsökning.

I det följande lämnar jag en redogörelse för överstyrelsens förslag till ändringar i högskolans personalorganisation m. m. Därvid kommer jag, såvitt gäller motiveringar, att närmare beröra endast de av överstyrelsens förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning att uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

Överstyrelsens förslag framgår av efterföljande sammanställning.

A. Professorer m. fl.

Avdelning F[1]

1) professur i fysik,
2) professur i matematik,
3) ordinariesättning av en extra tjänst som universitetslektor i matematisk fysik,
4) två universitetslektorat i Ao 26, av vilka ett i tillämpad matematik och ett i fysik i stället för nuvarande extra tjänster (avser överföring av kostnaderna från anslaget till Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m.),
5) universitetslektorat i fysik i Ao 26 i stället för nuvarande extra tjänst (avser överföring av kostnaden från anslaget till Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m.),
6) två universitetslektorat i Ao 26, av vilka ett i fysik och ett i matematisk fysik,

Avdelning M

7) professur i industriell ekonomi och organisation med samtidig indragning av speciallärarbefattning i industriell ekonomi (arvode 7 980),
8) professur i fläktanläggnings- och luftbehandlingsteknik,

[1] Beträffande förkortningarna torde få hänvisas till tekniska högskolans avlöningsanslag.

Avdelningen för skeppsbyggnad (S)

9) befattning som biträdande lärare i skeppsbyggnadsteknik, arvode 3 540,

Avdelning E

10) professur i tillämpad elektronik (delning av professuren i allmän teleteknik),
11) universitetslektorat i elektricitetslära och elektrisk mätteknik i Ao 26 i stället för nuvarande extra tjänst (avser överföring av kostnaden från anslaget till Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m.),
12) tre universitetslektorat i elektricitetslära och elektrisk mätteknik med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare III i ämnet (arvode 15 900),
13) universitetslektorat i elektronik med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i ämnet (arvode 6 970),
14) två universitetslektorat i allmän teleteknik (tillämpad elektronik) i Ao 26 med samtidig indragning av befattningarna som biträdande lärare II och III i ämnet (arvoden 3 350 respektive 6 970),
15) universitetslektorat i telekommunikation med samtidig indragning av befattningarna som biträdande lärare II och III i ämnet (arvoden 2 860 respektive 6 970),

Avdelning V

16) professur i vägbyggnad med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i vägbyggnadslära (arvode 9 830),
17) professur i geoteknik med grundläggning med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i geoteknik (arvode 5 120),
18) laboratur i byggnadsteknik,
19) universitetslektorat i byggnadsstatik,
20) befattning som biträdande lärare i vattenförsörjnings- och avloppsteknik (vattenkemi), arvode 2 315,
21) befattning som biträdande lärare i vattenförsörjnings- och avloppsteknik (limnologi), arvode 1 580,

Avdelning K

22) laboratur i teknisk kemi med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i ämnet (arvode 6 480),
23) universitetslektorat i organisk kemi med samtidig indragning av befattningen som biträdande lärare i ämnet (Ae 21 med docenttillägg),

Avdelning A

24) professur i arkitekturens teori och historia med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i arkitekturens historia (arvode 10 020),
24 a) ändrad benämning av laboraturen i husbyggnadslära till laboratur i husbyggnad,

B. Forskarassistenter m. fl.

25) nio tjänster som forskarassistent i Ae 21 jämte fem docenttillägg,
26) höjning av delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter med i runt tal 2 185 000 kronor,
27) två tjänster som forskningsingenjör i Ae 21,
28) ändrad benämning av två tjänster som förste driftingenjör i Ae 24 och fem tjänster som driftingenjör i Ae 21 till tjänster som förste forskningsingenjör respektive forskningsingenjör,
29) höjning av representationsbidraget åt rektor med 600 kronor,

C. Bibliotekspersonal

30) tjänst som bibliotekarie i Ae 21,
31) tjänst som garderobsvakt i Ae 2 samt förstärkt medelsanvisning med 5 000 kronor till extra arbetshjälp,
32) tjänst som bokbindare i Ae 8,

D. Kanslipersonal

33) tjänst som förste byråsekreterare i Ag 23,
34) tjänst som förste kanslist i Ag 19 i stället för en tjänst som bokhållare i Ag 15,
35) två tjänster som kanslibiträde i Ae 7, av vilka en vid rektorsexpeditionens kansliavdelning och en vid dess ekonomiavdelning,
36) två tjänster som biträde för skriv- och kontorsgöromål (reglerad befordringsgång), av vilka en vid rektorsexpeditionens kansliavdelning och en vid dess ekonomiavdelning,
37) tjänst som uppsyningsman i Ae 9,
38) tjänst som expeditionsvakt i Ae 7,
39) uppflyttning av fyra kanslibiträdestjänster i Ae 7 till kontoristtjänster i Ae 9,
40) tjugo tjänster som kanslibiträde i Ae 7 (varvid kostnaderna för tre av tjänsterna överföres från anslaget till Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m.),

E. Laboratorieingenjörer och teknisk biträdespersonal

41) tio tjänster som laboratorieingenjör (A 9—12),
42) fem tjänster som instrumentmakare i Ae 11 och tolv tjänster som institutionstekniker i Ae 9 (varvid kostnaderna för en tjänst som instrumentmakare i Ae 11 och tre tjänster som institutionstekniker i Ae 9 vid institutionen för fysik överföres från anslaget till Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m.),
43) två tjänster som fotograf i Ag 9,
44) ökad medelsanvisning till teknisk biträdespersonal i övrigt,

F. Övrigt

45) bortfall av delposten till särskilda uppbördsmedel: Bidrag från Göteborgs stad m. fl.

Överstyrelsen har därjämte framställt förslag om ökad medelsanvisning på grund av 1960 och 1961 års lönehöjningar och från och med den 1 juli 1960 vidtagna lönegradsändringar för vissa tjänster samt andra automatiska utgiftsförändringar.

I särskild skrivelse den 21 oktober 1960 har härjämte *universitetskanslern,* efter förslag av *det större konsistoriet vid universitetet i Göteborg,* bland annat hemställt om inrättande vid högskolan från och med budgetåret 1962/63 av ytterligare en professur i fysik, avsedd för undervisningen av universitetsstuderande i ämnet.

Slutligen har *naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg* med skrivelse den 2 december 1960 överlämnat en av kommittéledamoten, *professorn L. Rönnmark* på kommitténs uppdrag utarbetad promemoria angående intagningsökningen av studerande vid avdelningen för kemi vid högskolan från och med den 1 juli 1961.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

P u n k t 1. *Kollegienämnden* har upprepat sitt för innevarande budgetår framförda förslag om en dubblering av professuren i fysik vid högskolan och därvid erinrat, att undervisningsbördan i detta ämne, som läses inom högskolans samtliga avdelningar med undantag för avdelningen för arkitektur, blivit särskilt betungande till följd av de senaste årens ökade intagning av studerande. Till stöd för äskandet har vidare åberopats bland annat behovet av forskarhandledning. Antalet forskare, som för närvarande arbetar vid fysikinstitutionen, anges till ett fyrtiotal.

Överstyrelsen, som erinrar om att överstyrelsen redan i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår tillstyrkte kollegienämndens förslag, framhåller, att behovet av en andra fysikprofessur vid högskolan ytterligare skärpts genom statsmakternas beslut i fjol om en ökning av intagningen vid högskolan med ytterligare 44 studerande. Enligt överstyrelsen framstår förslaget om dubblering av professuren väl motiverat redan med hänsyn till den högre tekniska utbildningen vid högskolan. Överstyrelsen anmärker att motsvarande professur vid tekniska högskolan i Stockholm dubblerats redan från och med budgetåret 1949/50. Härtill kommer, framhåller överstyrelsen, den numera betydande utbildningen vid högskolan av filosofie studerande vid Göteborgs universitet. Denna utbildning omfattar även licentiand- och doktorandundervisning.

Såsom inledningsvis anförts har härjämte *universitetskanslern,* efter förslag av det större *konsistoriet* vid universitetet, hemställt om inrättande av ytterligare en professur i fysik vid högskolan.

Konsistoriet har mot bakgrunden av det ökade antalet platser för tvåbetygsstuderande i fysik och det ökade antalet licentiander och doktorander i ämnet funnit uppenbart, att en professur för universitetsundervisning samt forskning och forskarhandledning för universitetsstuderande bör inrättas redan från och med nästa budgetår.

Enligt kanslern föreligger för närvarande behov av ytterligare två professurer i fysik vid högskolan, den ena för undervisningen av högskolestuderande och den andra för undervisningen av universitetsstuderande. Kanslern anser därför, att en fysikprofessur bör inrättas från och med nästa budgetår och att principbeslut bör fattas redan nu om inrättande från och med budgetåret 1962/63 av ännu en dylik professur. För innehavaren av den ena professuren synes, framhåller kanslern, böra föreskrivas skyldighet att låta förflytta sig till enahanda tjänst vid universitetets blivande matematisk-naturvetenskapliga fakultet.

Punkt 2. *Kollegienämnden* har hemställt om en dubblering av professuren i matematik vid högskolan.

Enligt *överstyrelsen* har den förstärkning av lärarkrafterna i grundläggande ämnen vid de tekniska högskolorna, som successivt skett under senare år, varit ett uttryck för en allmän uppfattning att undervisningen i dessa ämnen är av väsentlig betydelse för den högre tekniska utbildningen. Såsom ett led i strävandena att förbättra högskolornas resurser härutinnan har, erinrar överstyrelsen, även professuren i matematik vid tekniska högskolan i Stockholm dubblerats redan från och med budgetåret 1955/56 under det att vid Chalmers tekniska högskola alltjämt endast en professur i ämnet finns inrättad. Överstyrelsen framhåller, att denna — såsom även från högskolans sida anförts — vid nuvarande antal ordinarie studerande är förenad med en undervisningsskyldighet, som avsevärt överstiger den för en professur normala. Vid en fortsatt ökning av studerandeantalet kommer, påpekar överstyrelsen, belastningen på professurens innehavare att ytterligare öka, vartill kommer behovet av utvidgad licentiandundervisning. Med hänsyn till här angivna omständigheter finner överstyrelsen det angeläget att ifrågavarande professur dubbleras även vid Chalmers tekniska högskola. Överstyrelsen tillstyrker därför för sin del att ytterligare en professur i matematik inrättas vid högskolan.

Punkt 4. Innevarande budgetår finns vid högskolan bland andra ett universitetslektorat i tillämpad matematik och ett i fysik, båda i lönegrad Ag 26. Medel för dessa tjänster har för samma budgetår beräknats under förslagsanslaget till Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m. *Överstyrelsen* hemställer nu att kostnaderna för ifrågavarande tjänster överföres till avlöningsanslaget samt att tjänsterna, beträffande vilka bestämmelserna rörande ordinarie universitetslektorat vid de tekniska högskolorna gäller, från och med nästa budgetår omvandlas till ordinarie tjänster.

Punkt 5. *Överstyrelsen* har hemställt, att kostnaderna för en extra tjänst som universitetslektor i fysik, vilka innevarande budgetår bestrides ur det i föregående punkt omnämnda anslaget till ökad intagning av studerande, m. m. överföres till avlöningsanslaget, och att ifrågavarande tjänst, som tillkommit i anledning av beslutad ökning av antalet filosofie studerande i ämnet vid universitetet i Göteborg, samtidigt ordinariesättes.

Punkt 6. *Kollegienämnden* har föreslagit inrättande av ett lektorat i fysik och ett i matematisk fysik samt till stöd härför anfört i huvudsak följande.

Av de tre universitetslektoraten i fysik vid högskolan är en ordinarie och en extra tjänst närmast avsedda för undervisningen av universitetsstuderande. Det tredje universitetslektoratet — också en extra tjänst — är avsett för högskolans egen fysikundervisning, som enbart i första års-

kursen omfattar omkring 400 teknologer. Kollegienämnden begränsar sig nu till att äska ytterligare ett andra lektorat i fysik för högskolans eget behov. — Med den ökning av antalet teknologer, som skett och avses ske från och med höstterminen 1960, är undervisningsresurserna i matematisk fysik helt otillräckliga. Kollegienämnden erinrar om att från och med hösten 1960 kommer intagningen vid avdelningarna F och E att öka till 30 respektive 160. Motsvarande siffror vid tekniska högskolan i Stockholm — där lektorat finns inrättat i matematisk fysik — är 30 respektive 135.

Överstyrelsen tillstyrker med hänvisning till vad kollegienämnden anfört ifrågavarande förslag.

Punkt 11. I överensstämmelse med vad som i det föregående (p. 4) angivits med avseende å de extra universitetslektoraten i tillämpad matematik och i fysik bör enligt *överstyrelsen* även det extra universitetslektoratet i elektricitetslära och elektrisk mätteknik ordinariesättas från och med nästa budgetår.

Punkt 12. *Kollegienämnden* har — förutom en dubblering av professuren i elektricitetslära och elektrisk mätteknik — hemställt om två nya universitetslektorat i detta ämne. Till stöd därför har i huvudsak anförts:

Timplanerna upptager för närvarande 12 terminsveckotimmar föreläsningar och 14 terminsveckotimmar övningar för elektricitetslära. Motsvarande siffror för ämnet mätteknik är 11 respektive 9. För att undervisningen skall bli effektiv är det oundgängligen nödvändigt att, i överensstämmelse med universitetsutredningens intentioner, kurserna i avsevärd utsträckning organiseras som lektionsundervisning och att de bli omhändertagna av beprövade krafter — lektorer — som kan ägna avsevärd tid åt de pedagogiska problemen. Intagningsökningen hösten 1960 kommer redan vårterminen 1961 att medföra en ökning av institutionens undervisningsvolym och kommer från höstterminen 1961 att innebära en väsentlig belastning på institutionens undervisningsresurser. Redan nu är undervisningssituationen inom avdelningen för elektroteknik prekär.

Sedermera har *högskolans rektorsämbete* i skrivelse till överstyrelsen anmält behov av ytterligare ett lektorat inom ämnesområdet med hänsyn till den ökade intagning av 25 studerande vid avdelning E, som planerats taga sin början hösten 1961. Inräknat det befintliga universitetslektoratet skulle härför enligt rektorsämbetet krävas sammanlagt fyra lektorat, två för undervisningen i elektricitetslära och två för undervisningen i elektrisk mätteknik.

Överstyrelsen, som ej nu funnit sig beredd att förorda en dubblering av professuren i elektricitetslära och elektrisk mätteknik, tillstyrker att ytterligare tre tjänster som universitetslektor inom detta ämnesområde inrättas. Samtidigt förutsätter överstyrelsen att nuvarande befattning som biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik III med arvode av 15 900 kronor indrages.

Punkt 13. *Kollegienämnden,* som framhåller att en betydande förstärkning av undervisningsorganisationen vid de svagströmstekniska institutionerna är erforderlig, har föreslagit att ett universitetslektorat i elektronik inrättas. Till stöd för förslaget framhålles bland annat den stora anhopningen av elever i nuvarande andra årskursen samt det omfattande förberedelsearbete som behövs för att möta elevtillströmningen i elektronikämnena, så att fortsatta provisorier kan undvikas. Det nämnes i detta sammanhang, att elektronikundervisningen numera börjar redan i andra

årskursen. Den allmänna elektroniken är nämligen, framhåller kollegienämnden, ett grundläggande ämne för alla elektriker.

Överstyrelsen biträder ifrågavarande förslag.

Punkt 14. Med hänsyn till den omfattande undervisningsbörda, som enligt *kollegienämnden* åvilar institutionen för allmän teleteknik, har kollegienämnden föreslagit två universitetslektorat i allmän teleteknik, varvid dock — vid bifall till förslaget om en delning av professuren i allmän teleteknik — det ena avsetts skola underställas den nya professuren (tillämpad elektronik).

Överstyrelsen tillstyrker förslaget och förordar alltså att ett universitetslektorat i allmän teleteknik och ett i tillämpad elektronik inrättas eller — därest den äskade professuren däri ej kommer till stånd — att två universitetslektorat i förstnämnda ämne inrättas. Vid bifall härtill kan enligt överstyrelsen de nuvarande befattningarna som biträdande lärare i allmän teleteknik II och III indragas.

Punkt 23. *Kollegienämnden* har i stället för nuvarande befattning som biträdande lärare i organisk kemi i Ae 21 föreslagit en tjänst som universitetslektor i ämnet.

Föreståndaren för institutionen för organisk kemi har motiverat detta förslag med den ökade intagning av filosofie studerande, som kunde förväntas komma att äga rum vid avdelningen för kemi från och med läroåret 1961/62.

I skrivelse till överstyrelsen den 3 juni 1960 har sedermera *högskolans rektorsämbete* uttalat, att vid en ökning av intagningen av antalet ordinarie studerande vid kemiavdelningen från och med läroåret 1961/62 med 29 studerande universitetslektoratet i fråga erfordrades även för undervisningen av högskolans egna studerande.

Överstyrelsen tillstyrker förevarande förslag.

Punkt 24 a. Enligt statsmakternas beslut i fjol skall professuren i husbyggnadslära vid högskolan från och med den 1 juli 1960 benämnas professur i husbyggnad. I anslutning därtill föreslår överstyrelsen att också den professuren underställda laboraturen i husbyggnadslära erhåller den ändrade benämningen »husbyggnad».

Punkt 25. Vid högskolan finns innevarande budgetår tre tjänster som forskarassistent i Ae 21.

Kollegienämnden har hemställt, att tio dylika tjänster inrättas från och med nästa budgetår. För fem av tjänsterna beräknar kollegienämnden tilläggsarvoden.

Överstyrelsen erinrar om att 1955 års universitetsutredning i sitt betänkande rörande »Forskningens villkor och behov» föreslagit ett successivt inrättande under tre budgetår från och med 1959/60 av sammanlagt 12 forskarassistenttjänster vid högskolan. Högskolan har sålunda, anför överstyrelsen, ej kommit att tilldelas här avsedda tjänster i tillnärmelsevis den omfattning och takt, som universitetsutredningen förordat. Överstyrelsen finner det emellertid angeläget att utredningens förslag härutinnan fullföljes och förordar därför att återstående nio tjänster som forskarassistent inrättas. Härjämte beräknar överstyrelsen erforderlig medelsanvisning för docenttillägg vid fem av dessa tjänster.

Punkt 26. I fråga om delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter har *kollegienämnden* föreslagit bland an-

nat inrättande av ytterligare 97 tjänster som assistent och en väsentlig förstärkning av medelsanvisningen för anlitande av övningsassistenter.

Vad till en början angår medelsbehovet för tillfälliga lärare har *kollegienämnden* räknat med 65 000 kronor för ändamålet, i vilken summa inräknats kostnader för arvoden åt en tillfällig lärare i strålskyddsfysik samt åt tre tillfälliga lärare i reaktorteknologi.

Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet till i runt tal 66 000 kronor, varvid överstyrelsen — förutom arvoden åt förutnämnda tillfälliga lärare — inräknar ett arvode åt en tillfällig biträdande lärare i fysikalisk kemi med 5 500 kronor med hänsyn till ett från högskolans sida anmält behov att höstterminen 1961 anordna dubbla kurser i kvantitativ kemisk analys.

I fråga om assistenter gäller, att ur ifrågavarande delpost skall för innevarande budgetår utgå grundlön vid högst 186 tjänster.

Härjämte bestrids innevarande budgetår från anslaget till Chalmers tekniska högskola: Ökad intagning av studerande, m. m. för ökad intagning av ordinarie studerande vid högskolan avlöningskostnaderna för högst sju heltidstjänster som assistent, av vilka sex vid avdelning F och en vid avdelning E samt för ökning av antalet filosofie studerande i fysik vid universitetet i Göteborg avlöningskostnaderna för högst fyra tjänster som assistent vid institutionen för fysik. Vid högskolan innevarande budgetår befintliga heltidstjänster som assistent uppgår sålunda till ett antal av sammanlagt högst (186 + 7 + 4 =) 197. *Överstyrelsen* beräknar till en början erforderliga medel för överföring till nu ifrågavarande delpost av grundlönekostnaderna för de sammanlagt 11 assistenttjänsterna på anslaget till Ökad intagning av studerande, m. m. Vid bifall till överstyrelsens förslag om nya högre tjänster bör enligt överstyrelsen tillkomma två assistenttjänster inom vartdera av ämnena fysik och matematik ävensom en tjänst inom ettvart av ämnena tillämpad elektronik, geoteknik med grundläggning samt arkitekturens teori och historia eller sålunda tillhopa sju assistenttjänster. — Med hänsyn till det ökade antalet studerande i högre årskurser samt i övrigt till redan genomförda eller för nästa budgetår planerade intagningsökningar finner överstyrelsen en ytterligare förstärkning av antalet assistenttjänster vid högskolan motiverad samt förordar i sådant hänseende att ytterligare 62 nya tjänster, därav nio avsedda för filosofie studerande vid Göteborgs universitet, inrättas.

Det för nästa budgetår erforderliga antalet assistenter uppskattar överstyrelsen sålunda till (186 + 11 + 7 + 62 =) 266. Detta innebär — såvitt gäller här ifrågavarande delpost — en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 80 assistenttjänster. Medelsbehovet till grundlöner vid under budgetåret 1960/61 förefintliga 186 tjänster kan — vid en genomsnittlig placering i 17 löneklassen — uppskattas till i runt tal 2 860 000 kronor. För grundlöner vid ytterligare 80 tjänster — vid en placering i samma löneklass — uppkommer ett ökat medelsbehov av i runt tal 1 230 000 kronor, vartill kommer rörligt tillägg med 370 000 kronor. Medelsbehovet för grundlöner åt assistenter torde alltså böra för nästa budgetår uppskattas till (2 860 000 + 1 230 000 =) 4 090 000 kronor.

För en bedömning av medelsbehovet för övningsassistenter har *kollegienämnden* uppgivit, att antalet ordinarie studerande budgetåret 1961/62 kan förväntas uppgå till omkring 2 000 vid oförändrad intagning. Härtill kommer ytterligare 54 studerande vid en ökad intagning hösten 1961 av 29 studerande vid avdelning K och 25 vid avdelning E. Härjämte

beräknas ett 20-tal redan utexaminerade civilingenjörer, vilka förutses komma att såsom specialstuderande följa den ordinarie undervisningen i ämnen inom atomenergiområdet. Slutligen kan de studerande från Göteborgs universitet, vilka kommer att undervisas vid högskolan, uppskattas till omkring 150. Det sammanlagda antalet studerande vid högskolan nästa budgetår antages sålunda komma att uppgå till (2 000 + 54 + 20 + 150 =) i runt tal 2 220. Liksom tidigare för tekniska högskolans i Stockholm del uppskattar *överstyrelsen* den årliga kostnaden för övningsassistenter till i runt tal 1 050 kronor för varje studerande och beräknar alltså medelsbehovet för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål till (2 220 × 1 050 =) 2 331 000 kronor.

Till vikariatsersättningar vid icke vakanta professurer och laboraturer beräknar *överstyrelsen* i enlighet med kollegienämndens förslag ett medelsbehov av 90 000 kronor.

Till grundlön åt rektors vikarie, som är placerad i Bg 1 beräknas ett med 2 000 kronor till 33 300 kronor förhöjt belopp på grund av ökade grundlönebelopp å löneplan B.

Hela den ifrågavarande delposten skulle sålunda enligt överstyrelsens beräkningar för nästa budgetår komma att uppgå till sammanlagt (66 000 + 4 090 000 + 2 331 000 + 90 000 + 33 300 =) 6 610 300 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med 2 185 000 kronor.

Punkterna 27 och 28. Vid högskolan finns två tjänster som förste driftingenjör i Ae 24, den ena för högskolans elektriska anläggningar i allmänhet och den andra vid institutionen för teknisk kemi, samt en tjänst som driftingenjör i Ae 21 vid envar av institutionerna för fysik, elektricitetslära och elektrisk mätteknik, elektronik, allmän teleteknik samt elektromaskinlära eller tillhopa fem sådana tjänster. Härjämte finns från och med innevarande budgetår fyra tjänster som forskningsingenjör i Ae 21, nämligen en vid envar av institutionerna för telekommunikation, elektrisk anläggningsteknik, byggnadsteknik och vattenbyggnad. Tillhopa finns sålunda vid högskolan — förutom en tjänst som driftingenjör i Ag 19 vid värme- och kraftcentralen — två tjänster som förste driftingenjör, fem tjänster som driftingenjör och fyra tjänster som forskningsingenjör.

Kollegienämnden har bland annat hemställt om inrättande av två nya tjänster som forskningsingenjör i Ae 21 vid institutionen för elektronik med Råö-observatoriet och en ny tjänst som driftingenjör i Ae 21 vid institutionen för skeppsmaskinteknik.

Överstyrelsen förordar av samma skäl som beträffande tekniska högskolan i Stockholm att tjänstebenämningarna »förste driftingenjör» och »driftingenjör» utbytes mot »förste forskningsingenjör» respektive »forskningsingenjör». I enlighet härmed föreslår överstyrelsen, att nuvarande två tjänster som förste driftingenjör i Ae 24 och fem tjänster som driftingenjör i Ae 21 i stället erhåller tjänstebenämningen förste forskningsingenjör respektive forskningsingenjör.

Överstyrelsen tillstyrker härjämte, att två nya tjänster som forskningsingenjör i Ae 21 inrättas vid högskolan, varvid den ena tjänsten närmast avses för det till institutionen för elektronik hörande observatoriet vid Råö och den andra för institutionen för skeppsmaskinteknik. Liksom vid sin behandling av frågan om forskningsingenjörspersonalen vid tekniska högskolan i Stockholm framhåller överstyrelsen, att tjänsten bör ställas under direkt överinseende av högskolans rektor.

Punkt 35. *Överstyrelsen* biträder ett förslag av kollegienämnden om inrättande av två nya tjänster som kanslibiträde i Ae 7 med placering vid kansli- och ekonomiavdelningarna. Till stöd för förslaget har framhållits, att den ökade studerandeintagningen och den ökade utbildningen av filosofie studerande vid högskolan framkallat behov av förstärkningar även av biträdespersonalen inom högskolans centrala administration.

Punkt 36. *Kollegienämnden* har hemställt om inrättande av fyra tjänster som biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång för erforderlig nyrekrytering av biträdespersonalen vid kansli- och ekonomiavdelningarna.

Överstyrelsen tillstyrker att två av ifrågavarande tjänster inrättas. Dessa bör enligt överstyrelsen placeras vid kansli- respektive ekonomiavdelningen.

Punkt 37. För centralisering av förrådshållningen av kontors-, renhållnings- och belysningsmateriel m. m. inom »Nya Chalmers», för organisation av tentamensskrivningarna, för översyn av städerskepersonalen och för inköp av förbrukningsartiklar m. fl. arbetsuppgifter i samband med inflyttningen i den nya administrationsbyggnaden har *kollegienämnden* föreslagit en organisationsdetalj under ledning av en befattningshavare i kanslists lönestallning.

Överstyrelsen tillstyrker, att ledningen och ansvaret för de av kollegienämnden redovisade arbetsuppgifterna ålägges en särskild befattningshavare. Vad beträffar dennes lönestallning anser sig överstyrelsen däremot ej kunna biträda kollegienämndens förslag men förordar, att tjänsten — såsom skett med en liknande tjänst vid tekniska högskolan i Stockholm — placeras i lönegrad 9 och erhåller benämningen uppsyningsman.

Punkterna 40—44. *Kollegienämnden* har begärt inrättande av sju kontoristtjänster i Ae 9 och tio kanslibiträdestjänster i Ae 7. Under erinran om att högskolans snabbt växande verksamhet kräver en betydande förstärkning av den kvalificerade tekniska biträdespersonalen har kollegienämnden härjämte föreslagit att tillhopa sexton tjänster som laboratorieingenjör i olika lönegrader inrättas. Slutligen har kollegienämnden för förstärkning av den tekniska biträdespersonalen föreslagit inrättande av sammanlagt aderton tjänster som förste instrumentmakare, instrumentmakare och institutionsvaktmästare i olika lönegrader, två tjänster som fotograf i Ag 9 samt tjugu tjänster som laboratoriebiträde i Ag 7.

Överstyrelsen förordar inrättande av sammanlagt sjutton tjänster som kanslibiträde i Ae 7 och överföring från anslaget till ökad intagning av studerande, m. m. av tre tjänster som kanslibiträde i Ae 7. Härjämte förordar överstyrelsen inrättande av tio tjänster som laboratorieingenjör i Ae 9—Ae 12, fyra tjänster som instrumentmakare i Ae 11, nio som institutionstekniker i Ae 9 och två som fotograf i Ag 9. Beträffande förslaget om ytterligare tjänster som laboratoriebiträde tillstyrker överstyrelsen en ökad medelsanvisning för ändamålet av 117 780 kronor. Vid denna anslagsberäkning har överstyrelsen utgått från ett behov av ytterligare tio tjänster som tekniskt biträde i Ag 7. Slutligen föreslår överstyrelsen, att en tjänst som instrumentmakare i Ae 11 och tre tjänster som institutionstekniker i Ae 9 överföres till avlöningsanslaget från anslaget till ökad intagning av studerande, m. m.

Punkt 45. *Överstyrelsen* erinrar om att Kungl. Maj:t genom beslut den 8 juni 1951, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1951/52, föreskrivit, att av inflytande bidrag från Göteborgs stad m. fl. till

bestridande av de med professuren i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation förenade kostnaderna skall ett belopp, motsvarande högskolans utgifter för kontanta avlöningsförmåner åt professurens innehavare och en assistent eller annan dylik hjälpkraft åt denne, tillgodoföras högskolans avlöningsanslag och återstoden av de inflytande bidragen högskolans anslag till materiel m. m.

Här avsedda årliga bidrag, senast beräknade till i runt tal 44 000 kronor, har utfästs för en tid av tio år och kommer alltså att upphöra med utgången av innevarande budgetår, upplyser överstyrelsen. Med hänsyn härtill bortfaller enligt överstyrelsen delposten till Bidrag från Göteborgs stad m. fl. under Särskilda uppbördsmedel, vilket innebär en automatisk ökning av anslagsbehovet med 44 000 kronor.

Vad slutligen beträffar den inledningsvis omnämnda, av *naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg* överlämnade promemorian angående intagningsökningen vid avdelningen för kemi, framgår av denna, att den ökning med 29 till 55 elever vid avdelningen, som förutsatts skola ske från och med den 1 juli 1961, icke torde kunna genomföras i full utsträckning på grund av brist på laboratorieplatser. En förutsättning för en intagning vid avdelningen av ytterligare 20 studerande anges vara, att högskolan under budgetåret 1961/62 får disponera ett laboratorium med cirka 20 platser och ett amanuensrum vid institutionen för medicinsk kemi. Denna lokalupplåtelse bör enligt promemorian ske över naturvetenskapliga samordningskommittén. Enligt promemorian medför en på detta sätt begränsad intagningsökning även viss minskning av medelsbehovet under högskolans avlönings-, materiel- och utrustningsanslag i förhållande till de ursprungliga äskandena under dessa anslag.

Departementschefen

Den i det föregående omnämnda, av statsmakterna i fjol förutsatta ökningen av intagningen av studerande vid Chalmers tekniska högskola från och med höstterminen 1961 har föranlett högskolemyndigheterna att i anslagsäskandena för nästa budgetår starkt understryka behovet av en mot ökningen svarande förstärkning av undervisningsresurserna. Enligt den i propositionen 1960: 119 angivna planen för utbyggande av de tekniska högskolornas utbildningskapacitet skulle vid Chalmers tekniska högskola från och med nämnda termin intagningen vid avdelningen för elektroteknik ökas med 25 till 185 studerande och vid avdelningen för kemi med 29 till 55 studerande. Sedermera har från högskolans sida anmälts, att intagningsökningen vid kemiavdelningen synes böra begränsas till 20 till följd av vissa inträdda lokalsvårigheter. En förutsättning för denna senare ökning har angivits vara, att avdelningen under nästa budgetår får möjlighet att disponera härför erforderliga laboratorieutrymmen i medicinska fakultetens nybyggnad för teoretiska institutioner. Den begränsade intagningsökningen har beräknats i viss utsträckning minska behovet av medelsförstärkningar under bland annat förevarande anslag. Enligt vad som under hand inhämtats har överstyrelsen för sin del inte haft något att erinra mot att en sådan minskning i medelstilldelningen vidtages.

Jag har vid min medelsavvägning för nästa budgetår ansett mig böra särskilt beakta de krav på ytterligare resurser som föranledes av redan beslutade och planerade intagningsökningar vid högskolan. Då jag räknar med att avdelningen för kemi under nästa budgetår skall kunna disponera högst 20 laboratorieplatser i medicinska fakultetens ifrågavarande nybyggnad har jag vid min avvägning utgått från att en intagningsökning motsvarande detta antal platser skall komma till stånd.

Såsom tidigare framgått föreligger två framställningar om inrättande av professurer inom ämnesområdet fysik vid högskolan. Överstyrelsen har sålunda ånyo hemställt om inrättande av en professur i ämnet, avsedd i huvudsak för högskolans egen undervisning. Universitetskanslern har därjämte föreslagit, att principbeslut nu fattas om att en fysikprofessur, avsedd för utbildningen vid högskolan av filosofie studerande i ämnet, skall inrättas från och med budgetåret 1962/63.

Jag har för egen del blivit övertygad om att undervisningens samt forskningens och forskarhandledningens krav gör en förstärkning av undervisningsorganisationen i fysik vid högskolan starkt motiverad. Jag förordar därför att två professurer i fysik inrättas vid högskolan, den ena från och med nästa budgetår och avsedd för i första hand högskolans verksamhet och den andra från och med budgetåret 1962/63 och avsedd huvudsakligen för studerande i ämnet vid Göteborgs universitet. Beslut även beträffande sistnämnda professur bör fattas redan nu. För båda professurerna bör gälla att innehavaren skall ha tjänstgöringsskyldighet såväl vid Chalmers tekniska högskola som vid universitetet i Göteborg.

Till den förstnämnda professuren bör knytas en tjänst som assistent och tre biträdestjänster. Jag beräknar för biträdestjänsterna en sammanlagd avlöningskostnad av i runt tal 37 200 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av överstyrelsen, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av dessa biträdestjänster. Till assistenttjänsten återkommer jag i det följande.

Det grundläggande ämnet matematik företrädes vid Chalmers tekniska högskola av en professur under det att vid tekniska högskolan i Stockholm alltsedan budgetåret 1955/56 finns inrättade två professurer i ämnet. Starka skäl, särskilt matematikundervisningens nuvarande och beräknade framtida omfattning samt den nuvarande professorns arbetsbörda, talar för att även professuren vid Chalmers tekniska högskola dubbleras. Jag tillstyrker därför att ytterligare en professur i ämnet inrättas från och med nästa budgetår. Jag vill emellertid understryka, att tillkomsten av denna professur bör betraktas som en förstärkning av den högre tekniska och matematisk-naturvetenskapliga utbildnings- och forskningsorganisationen i dess helhet i Göteborg, ehuru tjänsten föreslås formellt anknuten till Chalmers tekniska högskola; undervisningen och forskarutbildningen vid universitetet i Göteborg bör sålunda repliera även på denna professur. Innehavaren av pro-

fessuren bör ha tjänstgöringsskyldighet jämväl vid universitetet i Göteborg. Till den föreslagna professuren bör knytas en assistenttjänst och en biträdestjänst, den senare motsvarande en avlöningskostnad av i runt tal 12 400 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av överstyrelsen, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av denna biträdestjänst.

Jag anser mig i detta sammanhang böra framhålla, att jag vid min avvägning icke funnit det möjligt att förorda inrättande av en professur i vägbyggnad vid högskolan. För nästa budgetår bör därför upptagas oförändrad medelsanvisning för speciallärarundervisning i ämnet.

Mot överstyrelsens förslag att laboraturen i husbyggnadslära bör benämnas laboratur i husbyggnad har jag icke något att erinra.

I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag här medel för överförande från anslaget till ökad intagning av studerande, m. m. av avlöningskostnaderna för dels tre tjänster som universitetslektor i Ag 26, nämligen en i tillämpad matematik, en i fysik samt en i elektricitetslära och elektrisk mätteknik, dels för en extra tjänst som universitetslektor i fysik, avsedd för undervisningen av universitetsstuderande i ämnet. De tre förstnämnda lektoraten torde böra ordinariesättas. Jag är däremot icke beredd att nu tillstyrka ordinariesättning av de för undervisningen av universitetsstuderande avsedda extra tjänsterna som universitetslektor i fysik och i matematisk fysik.

I anledning av föreliggande förslag om nyinrättande från och med nästa budgetår av elva ordinarie universitetslektorat anser jag mig vidare kunna tillstyrka fem ordinarie lektorat, nämligen två i elektricitetslära och elektrisk mätteknik samt ett i vartdera av ämnena fysik, matematisk fysik och allmän teleteknik. Jag beräknar slutligen medel för tilläggsarvode såsom universitetslektor åt den främst för universitetsundervisningen vid högskolan avsedde biträdande läraren i organisk kemi i lönegrad Ae 21. Vid bifall till mitt förslag om nya lektorat bör befattningarna som biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik III (arvode 15 900 kronor) samt i allmän teleteknik II (arvode 3 350 kronor) indragas.

I likhet med vad jag förordat beträffande motsvarande anslag vid tekniska högskolan i Stockholm föreslår jag att det får ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av överstyrelsen, besluta angående fördelningen av delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare.

Med anledning av överstyrelsens förslag under punkten 25 om utökning av antalet tjänster som forskarassistent beräknar jag medel för ytterligare två sådana tjänster jämte tilläggsarvoden vid dessa.

I fråga om delposten till ersättningar till tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter har överstyrelsen föreslagit en uppräkning med 2 185 000 kronor, inberäknat en automatisk utgiftsökning av 169 200 kronor på grund av överförande från anslaget till ökad intagning av studerande m. m. av kostnaderna för 11 assistenttjänster. För egen del förordar jag, att upp-

räkningen begränsas till 688 500 kronor. Vid avvägningen av medelsanvisningen har jag beräknat medel till, bland annat, grundlön åt ytterligare åtta assistenter, av vilka två för ämnena fysik och matematik. I övrigt har jag beräknat ett med 1 900 kronor förhöjt grundlönebelopp åt rektors vikarie.

Jag förordar i enlighet med överstyrelsens förslag att ytterligare två tjänster som driftingenjör i Ae 21 inrättas från och med nästa budgetår. Mot vad överstyrelsen i övrigt föreslagit beträffande den närmare fördelningen av tjänsterna och tillsynen över dessa har jag ingen erinran. Jag tillstyrker härjämte med ett undantag överstyrelsens förslag under punkten 28 om ändrad benämning av vissa tjänster som förste driftingenjör och driftingenjör till förste forskningsingenjör respektive forskningsingenjör. Enligt min mening bör nämligen tjänsten som förste driftingenjör vid högskolans elektriska anläggningar i allmänhet även i fortsättningen benämnas förste driftingenjör.

Överstyrelsen har föreslagit en förstärkning av antalet biträdestjänster vid högskolans kansli- och ekonomiavdelningar med två kanslibiträden i Ae 7 och två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång. För egen del förordar jag, att en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 inrättas. Jag beräknar härför erforderliga medel. Det torde få ankomma på högskolan att närmare besluta rörande tjänstens placering.

Jag delar överstyrelsens uppfattning om vikten av att ledningen av och ansvaret för vissa centrala arbetsuppgifter beträffande förrådshållning, organisation av tentamensskrivningar m. m. anförtros en särskild befattningshavare. I likhet med överstyrelsen förordar jag att för ändamålet inrättas en tjänst som uppsyningsman i Ae 9. Jag beräknar för nästa budgetår härför erforderliga medel.

I anledning av överstyrelsens under punkterna 40—44 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som kanslibiträde m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för — utöver tidigare av mig föreslagna biträdestjänster för två professurer i respektive fysik och matematik — ytterligare dels sju extra ordinarie och extra tjänster för förstärkning av basorganisationen, motsvarande i runt tal 86 700 kronor, dels ock avlöningskostnaderna för sju biträdestjänster, vilka bör överföras från anslaget till ökad intagning av studerande, m. m. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av överstyrelsen, besluta i fråga om inplacering i lönegrad av tjänster som rymmes inom förutnämnda kostnadsram ävensom rörande placering av dessa tjänster vid institutioner.

Såsom överstyrelsen angivit bortfaller för nästa budgetår delposten till Bidrag från Göteborgs stad m. fl. under Särskilda uppbördsmedel. Detta innebär en ökning av medelsbehovet under anslaget med 44 000 kronor.

Utöver vad som framgår av det föregående är jag icke beredd att föreslå några ändringar i högskolans personalorganisation.

Hela avlöningsanslaget bör i enlighet med de förslag, som jag nu framlagt, för nästa budgetår uppföras med 13 854 000 kronor. Detta innebär en an-

slagshöjning med 2 757 000 kronor. Av höjningen avser 1 712 400 kronor automatiska utgiftsökningar. Anslagsmedlen torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för högskolan bör vidtagas vederbörliga ändringar i anledning av vad jag i det föregående förordat.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		2 841 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, *förslagsvis*	498 100	
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, *förslagsvis* ...	55 700	553 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Ersättningar åt tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter, *förslagsvis*	5 113 800	
b. Undervisning om arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem	6 100	
c. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan	2 568 300	7 688 200
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*		2 555 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*		215 500
Summa kronor		13 854 000

c) till *Chalmers tekniska högskola: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 854 000 kronor.

[243] 70. Chalmers tekniska högskola: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	834 500	744 639
1960/61 (statsliggaren s. 650)	960 500	
1961/62 (förslag)	1 104 000	

Förevarande anslag disponeras innevarande budgetår på sätt framgår av följande sammanställning, som även utvisar *överstyrelsens* beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår.

Utgifter	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av överstyrelsen för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	5 200	5 200
2. Expenser, *förslagsvis:*		
a. Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	510 000	565 000
b. Övriga expenser:		
Biblioteket	10 000	12 000
Högskolan i övrigt	427 500	519 500
3. Publikationstryck, *förslagsvis*	40 000	40 000
4. Reseersättningar, *förslagsvis*	46 000	57 000
5. Övriga utgifter:		
a. Bevakning av högskolans lokaler om natten, *förslagsvis*	20 000	20 000
b. Flyttning av institutioner till nya lokaler m. m.	5 000	11 000
c. Anskaffning av ny economiser till kraftcentralen	—	25 000
d. Smärre ändrings- och inredningsarbeten inom högskolans lokaler	—	100 000
Summa utgifter	1 063 700	1 354 700
Särskilda uppbördsmedel		
I. Ersättning för bränsle, lyse och vatten	102 100	102 100
II. Hyror	1 100	1 100
Summa uppbördsmedel	103 200	103 200
Nettoutgift	960 500	1 251 500

Uppräkningen av *posten 2 a* föranledes av höjda vattenavgifter. Höjningen av *posten 2 b: biblioteket* motiveras med att bibliotekets verksamhet utökats. Ökningen av *posten 2 b: högskolan i övrigt* betingas, förutom av förhöjd ersättning åt städningspersonalen, av ett till följd av högskolans tillväxt ökat medelsbehov till telefoner, annonsering, skrivmateriel, underhåll av möbler, utvidgade städningsområden m. m. Till stöd för den föreslagna höjningen av *posten 4* åberopas, att det växande studerandeantalet och utbildningen av civilingenjörer på atomenergiområdet medför ökad reseverksamhet för lärarnas del. Därjämte framhålles, att behovet av resor

mellan Göteborg och Stockholm i högskolans angelägenheter stegrats. Det ökade medelsbehovet under *posten 5 b* sammanhänger med att högskolans kansli under nästa budgetår flyttas till »Nya Chalmers». Den föreslagna medelsanvisningen under *posten 5 c* motiveras med att det från driftsäkerhets- och ekonomisk synpunkt visat sig lämpligt att snarast inmontera en ny s. k. economiser i den ena av kraftcentralens pannor i stället för den nuvarande economisern, på vilken störningsfel uppstått. De under *posten 5 d* upptagna anslagsmedlen avses för smärre ändrings- och inredningsarbeten för iordningställande av tjänsterum för nytillkommande lärare, assistenter m. fl.

Departementschefen. Den föreslagna höjningen av delposten till övriga expenser: biblioteket bör begränsas till 500 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser: högskolan i övrigt och anslagsposten till reseersättningar förordar jag höjning med respektive 69 500 och 10 000 kronor. Av sistnämnda belopp avser 3 000 kronor utbildningen av civilingenjörer på atomenergiområdet. Kostnaderna för smärre ändrings- och inredningsarbeten inom högskolans lokaler är av natur att böra bestridas av byggnadsstyrelsen. Medel för dessa ändamål torde därför ej böra beräknas under förevarande anslag. Inkomstposten »Ersättning för bränsle, lyse och vatten» bör med hänsyn till de för budgetåret 1959/60 redovisade inkomsterna ökas med 22 500 kronor, vilket medför en motsvarande minskning av anslagsbehovet. I övrigt biträder jag överstyrelsens förslag. Anslaget bör därför höjas med 143 500 kronor till 1 104 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Chalmers tekniska högskola: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 104 000 kronor.

[244] **71. Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 460 000	1 608 388
1960/61 (statsliggaren s. 651)	1 536 000	
1961/62 (förslag)	1 728 000	

Kollegienämnden har begärt en medelsanvisning under anslaget för nästa budgetår av 1 959 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår en uppräkning av anslaget med 458 000 kronor till 1 994 000 kronor. Därvid har överstyrelsen, enligt samma grunder som vid beräkningen av materielanslaget till tekniska högskolan i Stockholm, räknat med ett anslagsbehov av 1 680 000 kronor med hänsyn till ett förväntat antal studerande nästa budgetår av 2 400, inberäknat 150 studerande vid Göteborgs universitet, vilka har sin undervisning förlagd till högskolan.

Härtill kommer för vissa av överstyrelsen under avlöningsanslaget äskade nya högre tjänster sammanlagt 80 000 kronor. Vidare beräknar överstyrelsen ett belopp för materiel för civilingenjörsutbildningen på atomenergiområdet av 120 000 kronor, vilket medelsbehov i sakkunnigförslaget om utbildningen på detta område beräknats för den andra utbyggnadsetappen för högskolan vid en fördelning av utbyggnaden på tre år. Slutligen har överstyrelsen upptagit särskilda belopp avseende dels utvecklingsarbeten m. m. i anslutning till vid högskolan deponerade matematikmaskiner — 50 000 kronor — dels verksamheten vid Råöobservatoriet — 10 000 kronor. Då en odisponerad behållning av 25 000 kronor kan antagas komma att förefinnas å anslaget vid utgången av innevarande budgetår finner överstyrelsen emellertid, att det nu redovisade medelsbehovet under anslaget kan minskas med sistnämnda belopp. Med hänsyn till den allmänna varuskatten föreslås slutligen en uppräkning med i runt tal 79 000 kronor.

Departementschefen. Under detta anslag beräknar jag 120 000 kronor för den andra utbyggnadsetappen av civilingenjörsutbildningen på atomenergiområdet. Med hänsyn till bortfallet av ett för innevarande budgetår anvisat belopp av engångskaraktär på 76 000 kronor till första etappen av ifrågavarande utbildning betyder detta en reell förstärkning för ändamålet med 44 000 kronor. Med beaktande av bland annat den reservation, som kan förväntas föreligga vid innevarande budgetårs utgång torde den för nästa budgetår erforderliga medelsanvisningen under anslaget i övrigt böra begränsas till 1 684 000 kronor. Hela anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt 1 728 000 kronor. Detta innebär i förhållande till innevarande budgetår en anslagsökning med 192 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 728 000 kronor.

[245] **72. Chalmers tekniska högskola: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 000 000	1 452 664
1960/61 (statsliggaren s. 651)	1 125 000	
1961/62 (förslag)	950 000	

Kollegienämnden har begärt en medelsanvisning för ifrågavarande ändamål av 2 000 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår en sammanlagd medelsanvisning av 1 376 000 kronor. Överstyrelsen har därvid räknat med att den utrustning, som tillkommit genom de särskilda utrustningsanslagen, successivt måste förnyas samt

att det avsevärt ökade antalet studerande medför ett stegrat medelsbehov, av överstyrelsen beräknat till 1 350 000 kronor. Med hänsyn till att en odisponerad reservation av 54 000 kronor antages komma att föreligga vid utgången av innevarande budgetår kan enligt överstyrelsens mening medelsanvisningen för här avsedda behov stanna vid 1 296 000 kronor. Härtill kommer emellertid enligt överstyrelsen vissa anslagsbehov för särskilda ändamål. I sakkunnigförslaget rörande civilingenjörsutbildningen på atomenergiområdet har sålunda för den andra utbyggnadsetappen upptagits ett belopp av 50 000 kronor till nyanskaffning av apparater m. m. Vidare beräknar överstyrelsen vid bifall till förslagen om vissa nya tjänster ett medelsbehov av 30 000 kronor.

Departementschefen. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, 1 125 000 kronor, är 225 000 kronor att anse såsom engångsanvisningar, vilka bör bortfalla. Å andra sidan bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av 50 000 kronor till apparatanskaffning för civilingenjörsutbildningen på atomenergiområdet. Även detta belopp bör betraktas som en engångsanvisning. Då jag i övrigt inte räknar med någon förändring beträffande förevarande anslag bör detta sänkas med 175 000 kronor till 950 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 950 000 kronor.

[246] **73. Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	140 000	139 107
1960/61 (statsliggaren s. 651)	150 000	
1961/62 (förslag)	160 000	

Kollegienämnden har föreslagit en uppräkning av detta anslag till 160 000 kronor. Till stöd härför har kollegienämnden åberopat inträffade prisstegringar på böcker och tidskrifter samt de under den senare tiden minskade möjligheterna att erhålla gratisexemplar av utländskt tidskriftsmaterial. Nämnden har därjämte framhållit, att högskolan har den största interurbanutlåningen bland landets vetenskapliga bibliotek och att biblioteksverksamheten ytterligare vuxit efter inflyttningen i den nya biblioteksbyggnaden.

Överstyrelsen, som tillstyrker en höjning till 160 000 kronor, hänvisar i sin motivering till vad kollegienämnden anfört och åberopar även vad överstyrelsen uttalat vid sin behandling av motsvarande anslag vid tekniska högskolan i Stockholm.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens förslag torde detta anslag för nästa budgetår böra höjas med 10 000 kronor till 160 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

[247] **74. Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 000	24 996
1960/61 (statsliggaren s. 652)	40 000	
1961/62 (förslag)	40 000	

Beträffande dispositionen av anslaget gäller samma bestämmelser som för motsvarande anslag vid tekniska högskolan i Stockholm.

Kollegienämnden har hemställt om en uppräkning av ifrågavarande anslag med 25 000 kronor till 65 000 kronor. Till stöd härför har anförts det växande antalet studerande och förekomsten av obligatoriska studieresor inom samtliga avdelningar ävensom att enbart till resor i samband med atomenergiutbildningen för budgetåret 1960/61 beräknats ett medelsbehov av 10 000 kronor.

Överstyrelsen förordar för sin del en uppräkning av ifrågavarande anslag med 20 000 kronor till 60 000 kronor.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka någon höjning av detta anslag, som därför bör uppföras med oförändrat belopp, 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

[248] **75. Högre teknisk utbildning och forskning i Lund.** Enligt statsmakternas beslut i fjol (prop. 1960: 119; Särsk. u. 1; Rskr 327) avses i Lund — under förutsättning att erforderliga markområden där ställes till förfogande för ändamålet på för staten godtagbara villkor — utbildning av civilingenjörer bli påbörjad hösten 1961. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsattes den 3 juni 1960 en organisationskommitté med uppgift att verkställa närmare utredningar och avgiva förslag angående anordnande av högre teknisk utbildning och forskning i Lund. Kommittén, som antagit namnet organisationskommittén för högre teknisk högskola i Lund, har i skrivelse den 29 september 1960 gjort framställning angående högskolans medelsbehov under driftbudgeten för nästa budgetår.

Med skrivelse den 2 december 1960 har byggnadsstyrelsen för Kungl. Maj:ts godkännande överlämnat tre mellan å ena sidan byggnadsstyrelsen och å andra sidan Lunds stad träffade avtal, avseende vissa fastighetsfrågor i Lund. Då dessa avtalsfrågor äger samband med frågan om förläggande till Lund av förutnämnda högre tekniska utbildning och forskning samt beredningen av hithörande spörsmål ännu icke avslutats, torde i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra under rubriken Högre teknisk utbildning och forskning i Lund upptagas ett preliminärt beräknat belopp av 1 303 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Högre teknisk utbildning och forskning i Lund* för budgetåret 1961/62 beräkna ett anslag av 1 303 000 kronor.

Högre konstnärlig utbildning

[249] **76. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	464 400	473 455
1960/61 (statsliggaren s. 518)	515 700	
1961/62 (förslag)	599 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlägger *akademien* följande förslag.

1. Professor i stadsplanekonst i Bq 1 med samtidig indragning av ett för undervisning i ämnet beräknat belopp av 10 000 kronor.
2. Professor i skulptur i ABq 23.
3. Ökad medelsanvisning till undervisning i trädgårdskonst (kostnad 3 200 kronor).
4. Ökad medelsanvisning till konsultarvoden i arkitekturskolan (1 800 kronor).
5. Arvode åt litografisk tryckare (kostnad 2 000 kronor).
6. Kassör i Ae 12.
7. Arvode åt biträdande sekreterare (kostnad 4 000 kronor).
8. Biträdande lärare i grafisk konst i Ae 17 i stället för i Ae 13.
9. Kansliskrivare i Ao 10 i stället för kontorist i Ao 9.

Till stöd för de under *punkterna 3 och 5* redovisade förslagen anför akademien huvudsakligen följande.

3. Ökad medelsanvisning till undervisning i trädgårdskonst. I trädgårdskonst meddelar en arvodesanställd befattningshavare undervisning fyra timmar i veckan mot ett arvode av 4 000 kronor. Arvodet bestrides från ett under icke-ordinarieposten beräknat belopp för undervisning i vissa specialämnen inom arkitekturskolan. I undervisningen ingår deltagande i seminariearbetet samt kritik av de uppgifter, som innefattar trädgårdskonst och terränggestaltning. Vid beräkningen av arvodet för undervisningen i trädgårdskonst bör de normer gälla, som tillämpas för lektorsundervisning vid universiteten, d. v. s. ett timarvode av 60—75 kronor. Med en undervisningstid av 30 veckor bör det till läraren utgående arvodet sålunda uppgå till 7 200 kronor.

5. Arvode åt litografisk tryckare. Den grafiska skolan, där undervisningen omfattar samtliga tekniker inom konstgrafiken, har länge saknat tillgång till en litografisk tryckare. Intresset för det litografiska förfarandet har ökat bland eleverna vid konsthögskolan. För att underlätta arbetet på detta område krävs tillgång till en litografisk tryckare med likartade arbetsuppgifter som den bland skolans biträden upptagne koppartryckaren. Han skall övervaka framställningen av elevernas litografiska arbeten och sköta den erforderliga materielen. Hans arbetsinsats beräknas omfatta i medeltal 10 timmar i veckan under pågående läroår, sammanlagt cirka 200 timmar.

Departementschefen. För förbättring och förstärkning av undervisningsresurserna i skulptur, vari en professur i ABq 23 nu är inrättad, tillstyrker jag, att från och med nästa budgetår inrättas ytterligare en sådan professur. Tjänsten bör redovisas på personalförteckningen för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan.

Med anledning av föreliggande förslag tillstyrker jag en ökning av medelsanvisningen till undervisningen i trädgårdskonst med 2 000 kronor. Då undervisningen vid den grafiska skolan synes kräva tillgång till litografisk tryckare, beräknar jag i överensstämmelse med akademiens förslag ett arvode av 2 000 kronor för ändamålet.

I övrigt räknar jag beträffande förevarande anslag endast med utgiftsökningar av automatisk karaktär.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 599 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 83 300 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	345 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	64 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	116 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	8 200
Summa kronor	599 000

c) till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 599 000 kronor.

[250] **77. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	104 400	97 233
1960/61 (statsliggaren s. 520)	107 400	
1961/62 (förslag)	109 000	

Akademien hemställer, att delposten till övriga expenser (nu 64 000 kronor) och därmed anslaget i dess helhet ökas med 6 000 kronor. Ökningen motiveras med kostnadsfördyringar, föranledda av den allmänna varuskatten, och med vissa anskaffningsbehov, som enligt akademiens uppfattning ej kan tillgodoses inom ramen för den nuvarande medelstilldelningen.

Departementschefen. Med anledning av föreliggande förslag tillstyrker jag en höjning av förevarande anslag med 1 600 kronor, avsedda för övriga expenser. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med 109 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 109 000 kronor.

[251] **78. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I riksstaten finns nu under denna rubrik uppfört ett reservationsanslag av 66 000 kronor (statsliggaren s. 520). Vidare är för innevarande budgetår under reservationsanslaget till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m. upptagna två särskilda anslagsposter till Elevernas studieresor och till Kostbidrag åt mindre bemedlade elever på respektive 7 000 och 18 800 kronor (statsliggaren s. 520).

Akademien hemställer för nästa budgetår om höjning av reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. med 28 000 kronor och av den i reservationsanslaget till stipendier m. m. ingående anslagsposten till elevernas studieresor med 10 000 kronor. Under anslagsposten till kostbidrag räknar akademien med oförändrad medelsanvisning 18 800 kronor.

Beträffande anslaget till undervisningsmateriel m. m. föreslås följande höjningar av däri ingående anslagsposter.

1. Till undervisningsmateriel m. m. (nu 24 000)	+ 18 000
2. Till levande modeller (nu 23 000)	+ 4 000
3. Till samlingarnas ökande och underhåll (nu 8 800)	+ 1 200
4. Till undervisning i speciella ämnen vid skolan för dekorativ konst (nu 10 200)	+ 4 800
Summa kronor	+ 28 000

Till stöd för de föreslagna ökningarna framhåller akademien huvudsakligen följande.

1. Med anledning av att en vakantsatt professur i målning återbesatts från och med innevarande budgetår erfordras ytterligare anslagsmedel till undervisningsmateriel. Anslagsposten till undervisningsmateriel m. m. bör av detta skäl uppräknas med belopp motsvarande en målarateljés materielbehov eller 5 000 kronor. Undervisningsmaterielen för arkitekturskolan, bland annat arkitekturmodeller, har kommit att draga en kostnad, som spränger anslagets ram. Arkitekturskolans andel av materielanslaget bör

därför ökas med 3 000 till 6 000 kronor. Vid bifall till akademiens förslag om inrättande av en professur i stadsbyggnadskonst och ytterligare en professur i skulptur erfordras materiel även för dessa professurer. Kostnaden härför uppskattas till sammanlagt 10 000 kronor.

2. Anslagsposten till levande modeller bör ökas med 4 000 kronor med hänsyn till att ytterligare en målarateljé tillkommit.

3. En ökning av den till samlingarna och deras underhåll avsedda anslagsposten med 1 200 kronor, synes erforderlig för att bibliotekets ackvisition skall kunna utvidgas med hänsyn till de olika skolornas önskemål.

4. För att tillgodose de ökade kraven på undervisning i sådana ämnen som gipsgjutning, stuckarbeten, glasmålning, svetsning, smide och träskärning bör anslagsposten till undervisning i speciella ämnen vid skolan för dekorativ konst höjas med 4 800 kronor.

Till stöd för förslaget om höjning av anslagsposten till elevernas studieresor under stipendieanslaget anför akademien bland annat följande.

Till elevernas studieresor står 7 000 kronor till förfogande. Av detta belopp har hälften utnyttjats som bidrag till arkitekturskolans stadgeenliga resa för studium av företrädesvis äldre svenska byggnadsmonument. Andra hälften har utgått som resebidrag till elever, som deltar i målarskolans studier i friluftsmålning. För intetdera av dessa ändamål har de disponibla beloppen visat sig tillräckliga. Flertalet elever har inte möjlighet att företaga någon studieresa. Den föreslagna höjningen avses skola användas till arkitekturskolans exkursion och målarskolans studier i friluftsmålning ävensom till en eller två kortare studieresor med elever från målar- och skulpturskolan samt grafiska skolan.

Departementschefen. Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel förordar jag, att medel till elevernas studieresor och till kostbidrag åt mindre bemedlade elever — för vilka ändamål nu finns uppförda två särskilda anslagsposter under reservationsanslaget till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m. — från och med nästa budgetår beräknas under förevarande reservationsanslag. Därvid bör anslagsposten till elevernas studieresor uppföras med 10 600 kronor, innebärande en ökning med 3 600 kronor. Anslagsposten till kostbidrag åt mindre bemedlade elever bör uppföras med nuvarande belopp, 18 800 kronor. De på de båda anslagsposterna fördelade anslagsbeloppen torde böra ha karaktär av särskilda reservationsanslag. Vid utgången av innevarande budgetår förefintliga reservationer på ifrågavarande anslagsposter under det nuvarande reservationsanslaget till Stipendier m. m. bör överföras till motsvarande anslagsposter under förevarande reservationsanslag.

Till undervisningsmateriel m. m. beräknar jag för nästa budgetår 70 600 kronor, innebärande en ökning av medelsanvisningen med 4 600 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta angående dispositionen av här berörda anslagsmedel.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör hela anslaget för nästa budgetår uppföras med 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m.m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[252] **79. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 572 000	1 571 262
1960/61 (statsliggaren s. 521)	1 676 000	
1961/62 (förslag)	2 027 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

1. Uppflyttning av tjänsten som akademiens sekreterare från Ao 26 till Bo 1.
2. Avlöningsförstärkning för direktören (kostnad 1 200).
3. Utbyte av två arvodeslärartjänster, den ena i musikens historia och estetik samt den andra i musikalisk formlära med undervisningsskyldighet i musikhistoria, mot en lektorstjänst i musikhistoria och musikalisk formlära i Ae 24.
4. Ändring av anställningsformen för en lärare i pianopedagogik, en lärare i musik- och gehörslära, en lärare i sång, en lärare i pianospelning, en lärare i harmonilära samt musik- och gehörslära ävensom en lärare i rytmik och solfège från biträdande lärare till extra ordinarie lärare.
5. Ersättning för examination enligt de för arvode åt biträdande lärare gällande grunderna, merkostnad 15 500.
6. Slopande av bidraget från kungl. teatern till undervisningen i operaklassen.
7. Inrättande av en tjänst som förste bibliotekarie i Ae 26.
8. Inrättande av en tjänst som förste biblioteksassistent i Ae 12.
9. Inrättande av en tjänst som biblioteksbiträde i Ae 7.
10. Inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 vid musikhögskolan.
11. Utökning och förbättring av undervisningen (kostnadsökning omkring 65 900).
12. Ökning med i runt tal 3 000 kronor av medelsanvisningen till musiklärarnas praktisk-pedagogiska utbildning (nu 34 200).
13. Anvisande av i runt tal 103 000 kronor för utbildning av musikfurirer till musikunderofficerare.

Till stöd för de under *punkterna 4, 10, 12 och 13* redovisade förslagen anför akademien huvudsakligen följande.

4. Ändring av anställningsformen för en lärare i pianopedagogik, en lärare i musik- och gehörslära, en lärare i sång, en lärare i pianospelning, en lärare i harmonilära samt musik- och gehörslära ävensom en lärare i rytmik och solfège från biträdande lärare till extra ordinarie lärare. Innehavarna av sådana lärarbefattningar, av vilka behovet är permanent, bör erhålla extra ordinarie anställning, under förutsättning att anställningen är förenad med tillräckligt omfattande tjänstgöring. I sistnämnda hänseende har gränsen så vitt angår lärare i rent musikaliska ämnen dragits vid 6 veckotimmars tjänstgöring. Akademien föreslår sålunda, att följande biträdande lärare, som uppfyller nämnda förutsättningar, från och med nästa budgetår erhåller extra ordinarie anställning, nämligen läraren i pianopedagogik Margit Andersson, som innehaft sin anställning sedan den 15 september 1949 och har 6 ½ veckotimmars tjänstgöring, läraren i musik- och gehörslära Eva Eklund, som innehaft sin anställning sedan läsåret 1958/59 och har full tjänstgöring, läraren i sång Kerstin Lindberg-Torlind, som innehaft sin anställning sedan läsåret 1958/59 och har full tjänstgöring, läraren i pianospelning Stina Sundell-Linné, som innehaft sin anställning sedan läsåret 1958/59 och har 16 veckotimmars tjänstgöring, läraren i harmonilära samt musik- och gehörslära Valdemar Söderholm, som innehaft sin anställning sedan läsåret 1956/57 och har full tjänstgöring, ävensom läraren i rytmik och solfège Dagmar Wide-Unterkircher, som innehaft sin anställning sedan läsåret 1954/55 och har 6 veckotimmars tjänstgöring, i vilken någon minskning icke är att förutse. Av dessa sex lärare innehar Söderholm en med pensionsrätt förenad tjänst såsom kantor i Hedvig Eleonora församling i Stockholm. Tjänsten är helt kommunal, och beträffande densamma gäller ej bestämmelser, som skulle omöjliggöra dess förening med statlig pensionsberättigande tjänst. Emellertid har Söderholm till kyrkorådet i Hedvig Eleonora församling inlämnat ansökan om avsked från denna pensionsberättigande tjänst, med förbehåll att han förordnas till e. o. lärare vid musikhögskolan från den 1 juli 1961. Därigenom skulle läget för Söderholm bli detsamma som för musikdirektören Harald Göransson, som från den 1 juli 1960 innehar en för honom avsedd e. o. tjänst vid musikhögskolan, sedan han beviljats avsked från pensionsberättigande kyrkomusikertjänst i Lidingö församling.

10. Inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 vid musikhögskolan. I yttrande över akademiens motsvarande förslag för innevarande budgetår fann statskontoret en förstärkning av högskolans kontorspersonal motiverad mot bakgrunden av den ökning av elevantalet, som ägt rum under de senaste budgetåren. Personalökningen borde emellertid enligt ämbetsverkets mening begränsas till en halvtidstjänst för biträde i reglerad befordringsgång. Förslaget genomfördes ej.

Hela kontorspersonalen, bortsett från den vid biblioteket, som enligt sakens natur är en tämligen fristående institution, utgöres sedan 1942 av en kansliskrivare och ett kanslibiträde. Mellan dessa har arbetet i allmänhet fördelats så, att kanslibiträdet helt tagits i anspråk av sekreteraren och kansliskrivaren av kamreraren och direktören. Det har inte kunnat undvikas att sådana uppgifter som arbetet med att föra elevjournaler m. m. vid musikhögskolan, fått eftersättas. Läraren i pedagogik och metodik har i stort sett saknat arbetshjälp vid organiserandet av provårsutbildningen, som är fördelad på ett stort antal läroanstalter i huvudstaden. Behov före-

ligger av en heltidstjänst, och om innehavaren härav skall kunna anförtros att på egen hand svara för elevjournaler m. m. synes lägre löneställning än Ae 7 inte motiverad.

12. Musiklärarnas praktisk-pedagogiska utbildning. För provårskursen 1961/62 beräknas ett behov av 250 undervisningsserier. För dessa serier erfordras 27 handledare, berättigade till ett särskilt arvode av 450 kronor per handledare och läsår. Ökningen av antalet serier beror på den fortsatta starka tillväxten av elevantalet i musiklärarklassen. Då seriearvodet är 100 kronor per serie, blir det totala anslagsbehovet $(250 \times 100) + (27 \times 450) = 37\,150$ kronor.

13. Utbildning av musikfurirer till musikunderofficerare. Enligt ett av Kungl. Maj:t den 15 juni 1956 fastställt provisoriskt reglemente för försvarets musikorganisation skall utbildningen av musikunderofficerare ingå som ett led i militärmusikernas befordringsgång. Akademien förutsätter att denna utbildning skall börja höstterminen 1961. Då utbildningen väntas bli tvåårig med cirka 25 elever i varje årgång, räknar akademien med detta antal elever för nästa budgetår. För denna undervisning krävs 87 lärartimmar per vecka, av vilka 83 timmar för individuell undervisning, 2 timmar för orkesterövningar och 2 timmar för föreläsningar i musikhistoria. Av de 87 veckotimmarna beräknas 35 komma att bestridas av lärare i lönegrad 21: 23, medan 52 — motsvarande 1 664 undervisningstimmar — synes böra ankomma på biträdande lärare.

Riksbibliotekarien, vars yttrande avser punkterna 7—9, förordar för sin del det under punkten 9 redovisade förslaget.

Departementschefen. Akademiens förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt vissa biträdande lärare vid musikhögskolan anser jag mig kunna till viss del tillstyrka. Jag förordar sålunda att extra ordinarie tjänster inrättas för följande befattningshavare, nämligen läraren i harmonilära samt musik- och gehörslära, läraren i pianopedagogik ävensom läraren i rytmik och solfège. Beträffande en av dessa tjänster, nämligen den för musikdirektören Söderholm avsedda extra ordinarie lärartjänsten i harmonilära samt musik- och gehörslära, bör emellertid gälla, att den ej får tillsättas, förrän Söderholm beviljats avsked från den av honom innehavda, pensionsberättigande kantorstjänsten i Hedvig Eleonora församling i Stockholm. Vid bifall till vad jag nu förordat bör på personalförteckningen för musikaliska akademien med musikhögskolan antalet lärare i lönegrad Ae 21 ökas från 14 till 17.

Jag finner i likhet med akademien en förstärkning av musikhögskolans kontorspersonal angelägen. Behovet härav bör emellertid enligt min mening tillgodoses genom att en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång inrättas. Jag beräknar härför erforderliga medel.

Med hänsyn till ökningen av antalet deltagare i den praktisk-pedagogiska utbildningen förordar jag en uppräkning av medelsanvisningen till denna utbildning med i runt tal 3 000 kronor.

Som ett led i den av statsmakterna år 1956 beslutade nya musikorgani-

sationen för försvaret (prop. 1956: 110, SU 121, Rskr 279) ingick bland annat en ny utbildningsgång för musikpersonalen från och med budgetåret 1956/57. Enligt ett av Kungl. Maj:t senast den 3 juni 1960 fastställt provisoriskt reglemente för försvarets musikorganisation (militärmusikreglemente) omfattar musikunderofficersutbildningen, som äger rum under två läsår, jämte viss annan utbildning studier vid musikhögskolan. I den av riksdagen godkända propositionen 1960: 110 angående bland annat förändringar beträffande försvarets musikorganisation uttalade chefen för försvarsdepartementet, att han vid sitt ställningstagande till frågan om indragning av vissa militära musikkårer förutsatt, att kostnaderna för musikunderofficersutbildningen från och med budgetåret 1961/62 skulle bestridas från anslag under åttonde huvudtiteln.

Akademien har nu föreslagit, att ifrågavarande utbildning skall taga sin början höstterminen 1961, och beräknat för det första utbildningsåret erforderliga medel. Jag tillstyrker akademiens förslag. Kostnaderna vid full utbyggnad av ifrågavarande utbildning torde enligt inhämtade uppgifter kunna uppskattas till i runt tal 265 000 kronor. För nästa budgetår bör i enlighet med akademiens förslag beräknas i runt tal 103 000 kronor för ändamålet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid bifall till vad jag nu förordat, efter förslag av akademien, meddela för ifrågavarande utbildning erforderliga bestämmelser.

Under hänvisning till vad jag vid min anmälan i det föregående av anslaget till Bidrag till musikhistoriska museet förordat beräknar jag under förevarande anslag medel för en för doctor philosophiae Ernst Emsheimer personlig tjänst i lönegrad Ae 26 som föreståndare för nämnda museum. Tjänsten torde böra redovisas på personalförteckningen för musikaliska akademien med musikhögskolan.

Utöver vad jag sålunda förordat ifrågasätter jag beträffande detta anslag inga andra ändringar än sådana, som beror av automatiska utgiftsökningar.

Jag beräknar hela anslaget för nästa budgetår till 2 027 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 351 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för musikaliska akademien med musikhögskolan, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	709 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	6 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	956 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	325 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	30 400
Summa kronor	2 027 000

c) till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 027 000 kronor.

[253] **80. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	96 900	107 233
1960/61 (statsliggaren s. 523)	104 300	
1961/62 (förslag)	107 000	

Akademien anhåller, att delposten till övriga expenser (nu 75 400 kronor) och därmed anslaget i dess helhet höjes med 3 300 kronor. Höjningen avser engångsutgifter för anskaffning av en räknemaskin, två skrivmaskiner och hyllor till ett lärarrum.

Departementschefen. Anslagsposten till sjukvård m. m. bör på grund av belastningen uppräknas med 700 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser tillstyrker jag en höjning med 2 000 kronor för utgifter av engångsnatur. Anslaget bör därför ökas med 2 700 kronor till 107 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 107 000 kronor.

[254] **81. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	46 500	44 490
1960/61 (statsliggaren s. 524)	46 500	
1961/62 (förslag)	51 000	

Akademien föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 9 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Inköp och bindning av böcker och musikalier för biblioteket (nu 36 500)	+ 6 000
2. Vård och underhåll av instrument (nu 5 000)	+ 3 000
Summa kronor	+ 9 000

Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Inköp och bindning av böcker och musikalier för biblioteket. Av den nuvarande medelsanvisningen, 36 500 kronor, hänför sig 34 000 kronor till musikaliska akademiens för betjäning av allmänheten avsedda bibliotek och 2 500 kronor till musikhögskolans för internt bruk avsedda referensbibliotek. — Det ökade medelsbehovet för verksamheten vid akademiens bibliotek beräknas till 3 000 kronor. Akademien framhåller därvid, att prisstegringen på bokmarknaden alltjämt fortsätter och att produktionen visar oavbruten ökning av bland annat nya dyrbara, vetenskapligt dokumenterade musikaliska monumentupplagor och samlingsutgåvor av enskilda tonsättares verk. Det anses också vara av största vikt att genom inköp successivt fylla ut betänkliga luckor i det äldre bokbeståndet. För musikhögskolans referensbibliotek erfordras en engångsanvisning av 3 000 kronor för anskaffning av viss ytterligare facklitteratur för undervisningen i pedagogik och metodik.

2. Vård och underhåll av instrument. Till stöd för den föreslagna höjningen av denna anslagspost åberopas, att kostnaderna för reparation och stämning stigit kraftigt på grund av ökat instrumentbestånd och höjda taxor för pianostämning.

Departementschefen. Jag förordar att detta anslag för nästa budgetår höjes med 4 500 kronor till 51 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av akademien, meddela närmare bestämmelser angående anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

> att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 51 000 kronor.

[255] **82. Bidrag till musikkonservatoriet i Göteborg.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 135 000 kronor. Genom beslut den 17 april 1959 har Kungl. Maj:t, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, föreskrivit, att som villkor för anslagets åtnjutande skall gälla, bland annat, att musikaliska akademien äger inspektera verksamheten vid konservatoriet och meddela erforderliga föreskrifter för densamma.

Göteborgs orkesterförening anhåller, att anslaget för nästa budgetår höjes med 70 000 kronor. Orkesterföreningen räknar med ett till omkring 60 ökat

elevantal under nästa budgetår och beaktar även behovet av löneförbättringar. Läsårets längd anges till oförändrat 33 veckor.

Musikaliska akademiens styrelse tillstyrker den begärda anslagshöjningen.

Departementschefen. Någon ökad medelsanvisning under detta anslag är jag inte beredd att förorda. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 135 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till musikkonservatoriet i Göteborg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 135 000 kronor.

Gemensamt för universitet och högskolor

[256] **83. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer.** Under riksstatens åttonde huvudtitel har för innevarande budgetår uppförts ett förslagsanslag av 95 000 kronor till Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer (statsliggaren s. 624). Den för budgetåret 1959/60 redovisade nettoutgiften under anslaget uppgick till 102 151 kronor.

Därjämte har uppförts ett förslagsanslag av 100 000 kronor till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m. Ur detta anslag utbetalas även ersättning åt vissa opponenter vid disputationer vid de tekniska högskolorna (statsliggaren s. 655 och 656).

Universitetskanslern föreslår med hänvisning till belastningen å det förstnämnda anslaget, att medelstilldelningen för ändamålet uppräknas med 5 000 kronor till 100 000 kronor.

Departementschefen. Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel förordar jag, att medel till ersättning åt vissa opponenter vid disputationer vid universiteten, karolinska institutet, medicinska högskolan i Umeå, tandläkarhögskolorna, farmaceutiska institutet och de tekniska högskolorna från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer. Av den nuvarande medelsanvisningen under anslaget till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m. beräknas 5 000 kronor till ersättning åt vissa opponenter vid disputationer. Ett belopp av denna storlek, avseende sistnämnda högskolor, bör nästa budgetår inräknas i det av mig nu förordade nya anslaget. Därutöver bör anslaget med hänsyn till belastningen uppräknas med 30 000 kronor och sålunda uppföras med sammanlagt 130 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av berörda centrala myndigheter, besluta angående anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

[257] **84. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden.** Under riksstatens åttonde huvudtitel har för innevarande budgetår uppförts ett förslagsanslag av 400 000 kronor till Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m. (statsliggaren s. 624—626) och ett förslagsanslag av 100 000 kronor till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkun-

niga i befordringsärenden m. m. (statsliggaren s. 655). För budgetåret 1959/60 redovisad nettoutgift under dessa båda anslag uppgick till respektive 537 649 och 113 045 kronor.

Universitetskanslern och *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* äskar för nästa budgetår anslagsuppräkning med respektive 150 000 och 10 000 kronor.

Organisationskommittén för teknisk högskola i Lund räknar för denna högskolas del med ett medelsbehov av 30 000 kronor.

Departementschefen. Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel vill jag till en början förorda, att de nuvarande förslagsanslagen till Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m. och till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m. sammanföres till ett förslagsanslag, benämnt Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden.

Vid anmälan under närmast föregående punkt av förslagsanslaget till Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer har jag på anförda skäl förordat, att i detta anslag för nästa budgetår inräknas 5 000 kronor, motsvarande vad som för närvarande beräknas utgå till dylik ersättning vid de tekniska högskolorna ur anslaget till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m. Till följd härav bör medelsanvisningen under det av mig nu förordade anslaget till Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden minskas med 5 000 kronor. Å andra sidan bör denna medelsanvisning med hänsyn till hittillsvarande anslagsbelastning och till behovet av medel för en nytillkommande enhet för högre teknisk utbildning och forskning i Lund ökas med 205 000 kronor. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget i dess helhet uppföras med 700 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t, att, efter förslag av berörda centrala myndigheter besluta angående anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[258] **85. Resestipendier åt lärare m. fl.** Under riksstatens åttonde huvudtitel har för innevarande budgetår upptagits ett reservationsanslag till Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. och ett till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl. Förstnämnda anslag är nu uppfört med 85 000 kronor och fördelat på två anslagsposter, en på 62 950 kronor till resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten, karolinska institutet,

medicinska högskolan i Umeå, tandläkarhögskolorna och farmaceutiska institutet och en på 22 050 kronor till tre större och sex mindre resestipendier åt obefordrade vetenskapsidkare vid nämnda läroanstalter. Det för de tekniska högskolorna avsedda anslaget är nu uppfört med 70 000 kronor. Härav hänför sig 44 000 kronor till resestipendier åt lärare m. fl. vid tekniska högskolan i Stockholm och 26 000 kronor till resestipendier åt lärare m. fl. vid Chalmers tekniska högskola.

Bestämmelser i övrigt angående dispositionen av dessa båda anslag återfinnes i statsliggaren, s. 626, 627 och 656. Nettoutgiften under anslagen uppgick budgetåret 1959/60 till respektive 75 100 och 38 500 kronor. Vid utgången av nyssnämnda budgetår utgjorde anslagsbehållningen respektive 73 112 och 67 800 kronor eller sammanlagt 140 912 kronor.

Universitetskanslern föreslår, att det för resestipendier vid universiteten m. fl. läroanstalter avsedda anslaget för nästa budgetår höjes med 40 000 kronor till 125 000 kronor.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna räknar med oförändrad medelsanvisning, 70 000 kronor, till resestipendier åt lärare vid dessa högskolor.

Organisationskommittén för teknisk högskola i Lund beräknar för denna högskolas del en medelsanvisning av 5 000 kronor till resestipendier åt lärare m. fl. Kommittén framhåller därvid vikten av att lärarna vid ett under utbyggnad varande lärosäte beredes goda resemöjligheter, inte minst i samband med arbetet med planering och inredning av laboratorier.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel förordar jag, att medel till förevarande ändamål för nästa budgetår anvisas under ett gemensamt reservationsanslag, benämnt Resestipendier åt lärare m. fl.

De nuvarande två anslagen är uppförda med tillhopa 155 000 kronor. Den sammanlagda anslagsbehållningen utgjorde vid utgången av budgetåret 1959/60 140 912 kronor, varav 73 112 kronor hänförde sig till anslaget till Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl Av sistnämnda del av behållningen har genom nådigt beslut den 25 november 1960 50 000 kronor tills vidare ställts till Kungl. Maj:ts disposition. Jag utgår från att detta belopp skall kunna disponeras nästa budgetår för de ändamål det här gäller. Med hänsyn härtill synes mig medelsanvisningen för dessa ändamål på riksstaten nästa budgetår kunna sänkas till 105 000 kronor. Jag föreslår därför, att det förordade gemensamma reservationsanslaget uppföres med nyssnämnda belopp. Jag räknar med att ett belopp av 5 000 kronor skall kunna avdelas för resestipendier åt lärare m. fl. vid en enhet för högre teknisk utbildning och forskning i Lund.

Vid utgången av innevarande budgetår förefintliga reservationer å de nuvarande två anslagen bör överföras till det förordade gemensamma reservationsanslaget. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan univer-

sitetskanslern i samråd med i övrigt berörda myndigheter avgivit förslag i ämnet, fördela tillgängliga anslagsmedel på anslagsposter och delposter samt att meddela i övrigt erforderliga bestämmelser angående medelsdispositionen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kronor.

[259] **86. Gästföreläsningar.** Under anslagsrubriken Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar har för innevarande budgetår uppförts ett reservationsanslag av 115 000 kronor. För budgetåret 1959/60 uppgick nettoutgiften under anslaget till 71 362 kronor. Såsom framgår av statsliggaren, s. 627, disponeras anslaget på följande sätt.

1. Inbjudan av gästföreläsare	70 000
2. Inbjudan av gästprofessorer	45 000
Summa kronor	115 000

Universitetskanslern föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 225 000 kronor. Höjningen hänför sig till anslagsposten 2 och motsvarar lönen under ett år för fem gästprofessorer jämte 25 000 kronor för deras resekostnader.

Departementschefen. Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel förordar jag, att medel till förevarande ändamål från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Gästföreläsningar. Vid utgången av innevarande budgetår förefintliga reservationer på de under nuvarande anslag uppförda anslagsposterna bör överföras till motsvarande anslagsposter under det nya anslaget.

I fråga om medelstilldelningen förordar jag, att anslagsposten 2 höjes med 45 000 kronor. Härigenom kan för nästa budgetår inbjudan av ytterligare en gästprofessor möjliggöras. I övrigt räknar jag inte med ändrad medelsanvisning under detta anslag. Anslaget bör sålunda uppföras med 160 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gästföreläsningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

[260] **87. Extra utgifter vid universitet och högskolor.** Under anslagsrubriken Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 680 000 kronor, som disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 628. Nettoutgiften under anslaget för budgetåret 1959/60 utgjorde 556 125 kronor.

Universitetskanslern föreslår för nästa budgetår en höjning med 240 000 kronor av anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition. Kanslern förordar därvid, att 40 000 kronor beräknas för bestridande av kostnaderna för det system med förhandsanmälningar avseende studier vid de filosofiska fakulteterna, varom förslag föreligger. Kanslern föreslår därjämte en höjning av samma anslagspost med 200 000 kronor för att täcka det behov av medel till biträdespersonal och viss apparatutrustning, som kan komma att uppstå vid anordnande av civilingenjörsutbildning vid universitetet i Uppsala.

I skrivelse den 30 september 1960 har förslag vidare framlagts av den med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 tillsatta *kommittén för nya utbildningsvägar vid de filosofiska fakulteterna*[1]. Av skrivelsen inhämtas i huvudsak följande.

Kommittén finner det nödvändigt att på olika vägar söka tillgodose behovet av en differentiering av språkundervisningen. Som ett första led i en dylik reform framlägger kommittén förslag till viss försöksundervisning vid universiteten i ämnena romanska språk och slaviska språk under budgetåret 1961/62. För ifrågavarande försöksundervisning bör enligt kommitténs förslag upprättas fyra undervisningsenheter, en vid varje universitet, omfattande ettdera av ämnena italienska, portugisiska, ryska och spanska språken. Vid beräkningen av det av förslaget föranledda anslagsbehovet har kommittén utgått från att undervisningsenheterna normalt bör omfatta en lärare i preceptors ställning, en lektor och en assistent. Till varje enhet bör dessutom utgå visst materielanslag. Kommittén finner med dessa utgångspunkter, att för varje undervisningsenhet bör beräknas ett belopp av 100 000 kronor. Totala anslagsbehovet för den föreslagna försöksundervisningen uppgår sålunda till 400 000 kronor, vilket belopp kommittén äskar för nästa budgetår.

Över kommitténs förslag har utlåtanden avgivits av *kanslern* samt *vissa organisationer och sammanslutningar*. Samtliga remissinstanser understryker angelägenheten av att försöksverksamhet med differentierad språkutbildning igångsättes.

Departementschefen. Kanslern har i sin framställning beträffande förevarande anslag föreslagit en särskild medelsanvisning av 40 000 kronor för bestridande av kostnaderna under nästa budgetår för det av särskilda sakkunniga föreslagna systemet med förhandsanmälning till studier vid de filosofiska fakulteterna. Jag torde få erinra om, att förslag om medelsanvisning för detta ändamål tidigare denna dag framlagts av chefen för socialdepartementet.

---

[1]) Professorn T. Segerstedt, ordförande, direktören F. Haldén, civilingenjören G. A. Hambraeus, ombudsmannen H. Håkansson, t. f. byrådirektören H. Å. Karlström, filosofie kandidaten A. Högström, sekreteraren P.-E. Rönquist och rektorn B. Zachrisson.

Beträffande frågan om anordnande av civilingenjörsutbildning vid universitetet i Uppsala torde det — såsom jag redan i mitt inledande anförande framhållit — på grund av vissa förseningar i utredningsarbetet inte bli möjligt att framlägga förslag till årets riksdag. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1960 uppdragit åt kanslern att efter samråd med överstyrelsen för de tekniska högskolorna vidtaga erforderliga åtgärder för anordnande av utbildning vid universitetet i Uppsala av filosofie kandidater till civilingenjörer. Med anledning av nämnda beslut har kanslern, efter samråd med överstyrelsen, den 23 september 1960 tillsatt en kommitté för att verkställa utredning och avgiva förslag angående erforderliga åtgärder för anordnande av ifrågavarande utbildning.

Jag vill understryka vikten av att försök med olika former av differentierad humanistutbildning påbörjas snarast möjligt. Det av kommittén för nya utbildningsvägar vid de filosofiska fakulteterna framlagda förslaget om en differentiering av språkundervisningen utgör enligt min mening ett värdefullt led i strävandena att åstadkomma en sådan differentiering. Frågan om den föreslagna försöksverksamhetens närmare utformning ävensom vilka lärarkategorier som därvid bör anlitas torde emellertid böra ytterligare övervägas. Det synes, bland annat med hänsyn härtill och till betydelsen av att andra möjligheter att pröva nya utbildningskombinationer utan onödigt uppskov tages till vara, böra få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om vilka åtgärder, som bör vidtagas i syfte att under nästa budgetår anordna försöksverksamhet med nya former av utbildning helt eller delvis inom filosofisk fakultet.

Under förevarande anslag har för innevarande budgetår anvisats 300 000 kronor under en särskild anslagspost till Kungl. Maj:ts disposition. Med hänsyn till vad jag nyss anfört angående försöksverksamhet torde denna anslagspost böra för nästa budgetår höjas med 400 000 kronor till 700 000 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring av medelsanvisningen under detta anslag.

Förutom för de ändamål jag i det föregående föreslagit torde det av mig förordade anslagsbeloppet till Kungl. Maj:ts disposition, 700 000 kronor, även för nästa budgetår böra få utnyttjas för erforderlig förstärkning av undervisningsresurserna vid samtliga till åttonde huvudtiteln hörande universitet och högskolor. Som jag anfört vid min anmälan av avlöningsanslagen till universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm kan därvid även under nästa budgetår en förstärkning av undervisningsresurserna vid de juridiska fakulteterna komma att bli erforderlig.

Såsom jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel torde medel för de med detta anslag avsedda ändamålen från och med nästa budgetår böra anvisas under anslagsrubriken Extra utgifter vid universitet och högskolor. Vid utgången av innevarande

budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit bör medelsanvisningen under anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition och därmed anslaget i dess helhet höjas med 400 000 kronor till 1 080 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter vid universitet och högskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 080 000 kronor.

Vissa forskningsändamål

[261] **88. Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet m. m.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 3 145 000 kronor, fördelat på två anslagsposter, en på 2 800 000 kronor till Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet och en på 345 000 kronor till Biträdeshjälp m. m. åt docenter. Ifrågavarande anslagsposter disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 618.

Universitetskanslern föreslår, såvitt gäller medelsbehovet till ifrågavarande ändamål vid de under kanslerns överinseende stående lärosätena, en sammanlagd anslagsökning av 735 000 kronor. Kanslern anför därvid huvudsakligen följande.

I min anslagsframställning för innevarande budgetår föreslog jag en ökning av medelsanvisningen under den nuvarande anslagsposten till främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet med 650 000 kronor. Såsom skäl härför framhöll jag, att en avsevärd ökning av antalet licentiander och doktorander ägt rum. Under åberopande härav och med hänsyn till den inträffade allmänna kostnadsstegringen föreslår jag nu en uppräkning av medelsanvisningen till ifrågavarande ändamål med 460 000 kronor, motsvarande i stort sett 20 procent av nu utgående belopp. — I mina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde jag — med hänsyn till det stora antalet av mig förordade nya docenttjänster — om en ökad medelsanvisning till biträdeshjälp m. m. åt docenter med 300 000 kronor. Den begärda ökningen begränsades av statsmakterna till 25 000 kronor. För nästa budgetår äskas återstoden av den sålunda tidigare begärda ökningen eller 275 000 kronor.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna föreslår — med hänsyn till ökningen av antalet ograduerade forskare vid de tekniska högskolorna — en anslagsförstärkning med tillhopa 137 000 kronor å de under anslagsposten till främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet uppförda delposterna till tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola. Överstyrelsen räknar därjämte med oförändrad medelsanvisning under de för tekniska högskolornas del uppförda delposterna till biträdeshjälp m. m. åt docenter.

Styrelsen för veterinärhögskolan hemställer, att till främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet vid veterinärhögskolan för nästa budgetår anvisas ett belopp av 200 000 kronor, vilket innebär en höjning med 65 000 kronor av den för detta ändamål nu uppförda delposten.

Direktionen för handelshögskolan i Stockholm äskar en medelsanvisning av 75 000 kronor till främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet vid denna högskola.

Departementschefen. Jag vill till en början framhålla, att ograduerade forskare vid handelshögskolan i Stockholm och handelshögskolan i Göteborg enligt gällande regler icke kan komma i åtnjutande av stöd för sitt forsk-

ningsarbete ur förevarande anslag. Då det synes mig naturligt att nämnda båda högskolor inordnas i det system, som i detta hänseende gäller för universiteten m. fl. läroanstalter, förordar jag att så sker från och med nästa budgetår.

Ökningen av antalet licentiander och doktorander var särskilt markant mellan åren 1958 och 1959. Den inträffade ökningen och den ytterligare ökning, som kan förväntas motiverar en förstärkning av anslagsmedlen till främjande av de ogradueradе forskarnas vetenskapliga verksamhet dels vid universiteten och de högskolor, som hittills erhållit medel för detta ändamål ur förevarande anslag, dels vid de båda handelshögskolorna. Jag förordar en höjning av den härför avsedda anslagsposten med 230 000 kronor till 3 030 000 kronor. Med hänsyn till de nya docenttjänster, som vid bifall till mina tidigare förslag kommer att inrättas från och med nästa budgetår, förordar jag en höjning av medelsanvisningen under anslagsposten till biträdeshjälp m. m. åt docenter med 50 000 kronor till 395 000 kronor. Anslaget i dess helhet torde sålunda böra uppföras med 3 425 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av universitetskanslern och i övrigt berörda myndigheter besluta angående anslagets disposition.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av ogradueradе forskares vetenskapliga verksamhet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 425 000 kronor.

[262] **89. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.** För detta ändamål har under riksstatens åttonde huvudtitel upptagits följande tre reservationsanslag, nämligen Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier vid rikets universitet och högskolor, Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier samt Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier. Dessa anslag är nu uppförda med respektive 780 500 kronor, 4 444 000 kronor och 323 500 kronor. För budgetåret 1959/60 redovisad nettoutgift under anslagen uppgick till respektive 695 801 kronor, 4 316 147 kronor och 226 176 kronor. Vid utgången av nyssnämnda budgetår utgjorde anslagsbehållningen respektive 103 644, 404 096 och 171 795 kronor eller sammanlagt 679 535 kronor. Bestämmelser angående anslagens disposition återfinnes i statsliggaren, s. 619—623 samt s. 653 och 654.

Under riksstatens tionde huvudtitel har för innevarande budgetår uppförts ett reservationsanslag av 38 500 kronor till Handelshögskolorna: Stipendier. Nettoutgiften under anslaget utgjorde budgetåret 1959/60 38 500 kronor. Vid utgången av nämnda budgetår förelåg ingen behållning å ansla-

get. Bestämmelser angående anslaget återfinnes i statsliggaren, s. 1020 och 1021.

I fråga om de två förstnämnda anslagen har *universitetskanslern* för nästa budgetår inte hemställt om annan förändring än inrättande av ytterligare två doktorandstipendier för studerande vid medicinska högskolan i Umeå.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna räknar med oförändrat antal stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier vid de tekniska högskolorna.

Direktionen för handelshögskolan i Stockholm anhåller, att antalet licentiandstipendier vid högskolan ökas från fyra till åtta. Därjämte föreslår direktionen, att fyra doktorandstipendier, vart och ett på 8 000 kronor, inrättas vid högskolan. Vid bifall härtill skulle högskolan komma att förfoga över fyra doktorandstipendier och åtta licentiandstipendier. Äskandet motiveras främst med det stigande behovet av ekonomer med kvalificerad utbildning.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel, förordar jag, att medel för samtliga under förevarande punkt omnämnda stipendieändamål anvisas under ett gemensamt reservationsanslag, benämnt Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.

De nuvarande fyra anslagen är uppförda med tillhopa 5 586 500 kronor. Behållningen å de tre under åttonde huvudtiteln upptagna anslagen uppgick vid utgången av budgetåret 1959/60 till sammanlagt 679 535 kronor. Kungl. Maj:t har genom beslut den 16 december 1960 föreskrivit, att vid ingången av år 1961 till medelsanvisning före innevarande budgetår hänförlig odisponerad behållning å sistnämnda tre anslag från och med den 1 januari 1961 tills vidare icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande utnyttjas. Vid min avvägning har jag utgått från att en icke disponerad behållning skall kunna tagas i anspråk nästa budgetår för de ändamål som här kommer i fråga. Med hänsyn härtill synes mig den sammanlagda medelsanvisningen för dessa ändamål på riksstaten nästa budgetår kunna sänkas till 5 000 000 kronor. Jag föreslår sålunda, att det förordade gemensamma reservationsanslaget uppföres med nyssnämnda belopp. Jag vill tillägga, att jag härvid räknar med att inom ramen av sålunda tillgängliga medel skall kunna inrymmas dels det antal stipendier, som för närvarande är upptagna under de nuvarande fyra stipendieanslagen, dels ytterligare fyra licentiandstipendier och fyra doktorandstipendier, avsedda för de båda handelshögskolorna.

Vid utgången av innevarande budgetår förefintliga reservationer å de nuvarande fyra anslagen bör överföras till det förordade gemensamma reservationsanslaget. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan universitetskanslern i samråd med i övrigt berörda myndigheter avgivit förslag i

ämnet, fördela tillgängliga anslagsmedel på anslagsposter och delposter samt att meddela i övrigt erforderliga bestämmelser angående medelsdispositionen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor.

[263] **90. Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** Under riksstatens åttonde huvudtitel har för innevarande budgetår uppförts ett förslagsanslag av 650 000 kronor till Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar (statsliggaren s. 624) och ett förslagsanslag av 25 000 kronor till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar (statsliggaren s. 655). För budgetåret 1959/60 redovisad nettoutgift under dessa båda anslag uppgick till respektive 622 566 och 34 255 kronor. Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel förordar jag, att nämnda anslag från och med nästa budgetår sammanföres till ett förslagsanslag, benämnt Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar. Liksom universitetskanslern och statens tekniska forskningsråd räknar jag med oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Anslaget bör sålunda uppföras med 675 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 675 000 kronor.

[264] **91. Anslag till vissa forskningsråd m. m.** Under riksstatens åttonde huvudtitel är för innevarande budgetår uppförda anslag till medicinsk forskning med 5 600 000 kronor, till humanistisk forskning med 1 450 000 kronor, till samhällsforskning med 1 160 000 kronor, till naturvetenskaplig forskning med 5 650 000 kronor och till atomforskning med 5 740 000 kronor samt därjämte följande anslag till vissa forskningsråds förvaltningskostnader, nämligen till statens medicinska forskningsråd med 170 000 kronor, till statens råd för samhällsforskning med 50 000 kronor och till statens naturvetenskapliga forskningsråd med 131 800 kronor. Den sammanlagda medelsanvisningen under här nämnda anslag uppgår till 19 951 800 kronor. Frågan om medelsanvisningen för nästa budgetår under ifrågavarande anslag kan emellertid komma att påverkas av ställningstagandet till betänkandet SOU 1960: 31 angående inrättande av en fond av malmvinstmedel till främjande av naturvetenskapligt och tekniskt forsk-

nings- och utvecklingsarbete. Med hänsyn härtill torde i riksstatsförslaget i stället för här ifrågavarande skilda forskningsrådsanslag böra upptagas ett preliminärt beräknat, sammanlagt belopp, vilket bör anges till 21 872 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna till *Anslag till vissa forskningsråd m. m.* ett anslag av 21 872 000 kronor.

[265] **92. Europeiskt samarbete inom kärnforskningen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 200 000	3 257 011
1960/61 (statsliggaren s. 840)	3 300 000	
1961/62 (förslag)	3 300 000	

Detta förslagsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet på kärnforskningens område (CERN) enligt den överenskommelse härom, som träffats mellan ett antal europeiska stater, däribland vårt land. Överenskommelsen, som trädde i kraft år 1954, är bindande för medlemsstaterna till och med år 1961 (se 1954 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 570 ff). Samarbetet under de första sju åren avser bland annat uppbyggande av ett europeiskt kärnforskningsinstitut i Genève.

Statens råd för atomforskning hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 3 300 000 kronor. Därvid anför rådet i huvudsak följande.

CERN:s budget för 1961 är ännu ej fastställd. Den totala kostnadsramen för åren 1960, 1961 och 1962 har preliminärt uppskattats till 195 miljoner schweizerfrancs eller 65 miljoner schweizerfrancs per år. För Sveriges del blir kostnaderna, beräknade efter den bidragskvot av 4,23 procent, som fastställts efter Österrikes inträde i CERN, 3,3 miljoner kronor för budgetåret 1961/62. Storleken av Sveriges bidrag beror emellertid inte endast av den slutgiltigt fastställda budgeten. Spaniens medlemskap i CERN, som troligen blir aktuellt under 1961, och storleken av det jugoslaviska bidraget återverkar på övriga medlemsländers bidragskvot. Tills vidare räknar emellertid rådet med ett medelsbehov av 3,3 miljoner kronor och föreslår därjämte, att rådet inom anslagets ram får disponera 22 000 kronor — mot 17 000 kronor för närvarande — för bestridande av kostnaderna för svenska representanters deltagande i sammanträden med CERN och dess kommittéer.

Departementschefen. Enligt vad jag numera erfarit har CERN:s budget för år 1961 fastställts till 67,7 miljoner schweizerfrancs. Sedan Spanien nu inträtt som medlem av CERN utgör bidragskvoten för Sveriges del 4,10 procent. Med hänsyn härtill kan medelsbehovet för första hälften av nästa budgetår uppskattas till 1 650 000 kronor. Då jag funnit mig böra räkna med minst samma medelsbehov för senare hälften av budgetåret förordar

jag, att förevarande anslag uppföres med 3 300 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär oförändrat anslagsbelopp.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma storleken av det belopp inom anslagsramen, som får användas till bestridande av kostnaderna för de svenska representanternas deltagande i sammanträden med CERN och dess kommittéer.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

[266] **93. Bidrag till vetenskaplig verksamhet vid vetenskapsakademien.** Detta förslagsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 504 900 kronor och disponeras på sätt framgår av följande sammanställning, vilken även utvisar *vetenskapsakademiens* beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår.

	För 1960/61 upptagna belopp, kronor	Av akademien för 1961/62 föreslagna belopp, kronor
1. Slätis, S. H. E., laborator i lönegrad Bo 1, personligen, *förslagsvis*	40 800	42 840
2. Laborator och föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station i lönegrad Ae 26, *förslagsvis*	33 300	34 944
3. Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik	437 600	508 600
Summa kronor	511 700	586 384

Akademien framhåller, att akademien i sin beräkning av utgiftsbehovet för nästa budgetår räknat med oförändrad omfattning av verksamheten och att det ökade medelsbehovet sålunda föranledes av lönestegringar. Akademien erinrar vidare om att ett akademien för budgetåret 1958/59 tilldelat statsbidrag av 15 300 kronor till uppehållande av verksamheten vid Kristinebergs zoologiska station indragits genom beslut av 1959 års riksdag (prop. 1959: 1, VIII ht, s. 75—85; SU 127; Rskr 295). I denna stations verksamhet ingår, framhåller akademien, sådant som kan anses vara av statligt intresse och därför synes motivera bidrag av statsmedel. Akademien nämner därvid särskilt de marinbiologiska kurser, som anordnas vid stationen i Kristineberg för studerande vid universitetet i Stockholm.

Departementschefen. För nästa budgetår bör medelsanvisningen till avlönande av laboratorn Slätis samt laboratorn och föreståndaren för Abisko

naturvetenskapliga station uppräknas till överensstämmelse med vad som enligt riksdagens beslut numera skall utgå till sådana tjänstinnehavare. Uppräkningen belöper sig till ett avrundat belopp av 11 100 kronor. I övrigt räknar jag inte med några förändringar beträffande förevarande anslag, som för nästa budgetår bör uppföras med 516 000 kronor.

Med anledning av vad vetenskapsakademien anfört rörande vissa marinbiologiska kurser vid Kristinebergs zoologiska station vill jag hänvisa till min anmälan tidigare denna dag av frågan om universitetets i Stockholm materielanslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vetenskaplig verksamhet vid vetenskapsakademien* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 516 000 kronor.

[267] **94. Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	240 000	240 000
1960/61 (statsliggaren s. 841)	240 000	
1961/62 (förslag)	240 000	

Tillkomsten av ifrågavarande institut grundar sig på en av Nordiska rådet vid dess femte session i Helsingfors 1957 antagen rekommendation. I propositionen 1957: 119 har en redogörelse lämnats för institutets organisation och uppgifter m. m. Här torde blott få erinras om att de årliga kostnaderna för institutet beräknades till 650 000 svenska kronor; räknat efter de nordiska ländernas invånarantal skulle Sverige för täckande av dessa kostnader lämna ett årligt anslag av 240 000 kronor. Institutet påbörjade sin verksamhet hösten 1957. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med förutnämnda belopp, 240 000 kronor.

Statens råd för atomforskning hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 240 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kronor.

[268] **95. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	486 500	473 749
1960/61 (statsliggaren s. 841)	516 800	
1961/62 (förslag)	576 000	

Flyg- och navalmedicinska nämnden hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 191 400 kronor enligt följande sammanställning. I min därefter lämnade redogörelse för nämndens anslagsäskanden har jag endast närmare berört de förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda. Jag tillåter mig i övrigt att hänvisa till handlingarna i ärendet.

Personalförstärkningar

Navalmedicinska avdelningen vid karolinska institutet:

1) två forskningsläkare i Ae 24 med samtidig indragning av en befattning som forskningsläkare med arvode motsvarande lön enligt löneklass A 24;

Flygmedicinska avdelningen vid karolinska institutet:

2) en psykolog i Ae 24 med samtidig indragning av en befattning som psykolog med arvode motsvarande lön enligt A 24,
3) en forskare med arvode motsvarande lön enligt A 24;

Gemensamt för de båda avdelningarna vid karolinska institutet:

4) en halvtidsanställd djurskötare i Ag 7;

Flyg- och navalmedicinska avdelningen vid universitetet i Lund:

5) en forskare med arvode motsvarande lön enligt A 24,
6) en ingenjör med arvode motsvarande lön enligt A 17,
7) ett laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång;

Flyg- och navalmedicinska avdelningen vid gymnastiska centralinstitutet:

8) en institutionstekniker i Ae 9;

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa tjänstinnehavare

9) en ingenjör i Ae 19 i stället för laboratorieingenjör i Ag 15 vid flyg- och navalmedicinska avdelningen vid karolinska institutet,
10) en driftingenjör i Ae 21 i stället för ingenjör i Ae 19 vid samma avdelning,
11) extra-ordinariesättning av tre tjänster som instrumentmakare i Ag 11 och en tjänst som laboratoriesköterska i Ag 9;

Övriga förslag

13) genomförda lönegradsförändringar enligt beslut av 1960 års riksdag (+ 48 200),
14) kompensation för höjda folkpensionsavgifter (+ 1 950).

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Punkt 1. Förslag om inrättande av två tjänster som forskningsläkare för navalmedicinens behov har tidigare framförts i nämndens anslagsäskanden. Behovet motiveras med hänvisning till en i bilaga till framställningen lämnad översikt över grundläggande och aktuella navalmedicinska forsknings-

uppgifter, bland vilka kan nämnas drunkningens och den konstgjorda andningens fysiologi, olika problem i samband med dykning med vanlig luft och med syrgasapparat, de praktiskt taget outredda riskerna vid snorkelsimning och den i olika avseenden betydelsefulla frågan om det »slutna rummets fysiologi». I översikten ingår även uppgifter om i vilken utsträckning man hittills kunnat fullfölja 1955 års program för den navalmedicinska forsknings- och försöksverksamheten av speciell betydelse för marinen.

Punkt 2. Av det stora antal prioriterade arbetsuppgifter, som angives i av nämnden verkställd inventering av aktuella forskningsproblem inom flygmedicinen, intar de psykofysiologiska och psykoteknologiska problemen en framskjuten plats. För den experimentalpsykologiska forskningen har nämnden sedan år 1956 mot arvode avlönat en heltidsanställd psykolog vid sin avdelning vid karolinska institutet. Denna forskarkraft, som under sin tjänstgöring vid avdelningen förvärvat docentur i psykologi och i övrigt är den enda i landet med specialutbildning på detta forskningsfält, bör nu erbjudas fastare anställningsform.

Försvarsmedicinska forskningsutredningen — tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 — framhåller i sitt yttrande över nämndens anslagsäskanden, att, ehuru utredningens huvudförslag inte beräknas föreligga förrän våren 1961, det hittills insamlade utredningsmaterialet jämte inom olika expertgrupper förda informativa diskussioner likväl i väsentliga delar bringat klarhet i läget inom den flyg- och navalmedicinska forskningen. Även om en viss omfördelning av uppgifter mellan den civila och militära forskningsorganisationen kan komma att erfordras, är enligt utredningen en minskning av den inom universitetsinstitutionernas (motsvarande) ram bedrivna flyg- och navalmedicinska forskningen dock utesluten. Utredningen förutser rentav en ökning av vissa sektorer av denna forskning och dess förslag om tillstyrkande av de i det följande nämnda punkterna i flyg- och navalmedicinska nämndens anslagsäskanden får enligt utredningen ses mot denna bakgrund.

Nämndens förslag i sammanställningen över anslagsäskanden för nästa budgetår tillstyrkes sålunda i vad avser inrättande av en av de två föreslagna tjänsterna som forskningsläkare (punkt 1), av tjänsterna som psykolog (punkt 2) och som djurskötare (punkt 4) samt av en tjänst som ingenjör i Ag 17 vid flyg- och navalmedicinska avdelningen vid universitetet i Lund (punkt 6). Därjämte biträder utredningen nämndens förslag under punkterna 9 och 10.

Departementschefen. Med anledning av nämndens förslag om personalförstärkningar anser jag mig i nuvarande läge icke böra föreslå andra åtgärder i detta hänseende än sådana som möjliggör inrättande av dels en extra tjänst som forskningsläkare för navalmedicinens behov, dels en extra tjänst som psykolog för den flygmedicinska forskningens behov, båda i Ag 24 och placerade vid nämndens avdelning vid karolinska institutet.

Detta medför en höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Samtidigt bör posten till ersättning till tillfällig arbetskraft minskas med det belopp, som nu utgår i arvoden till en forskningsläkare och en psykolog. Den förordade anordningen medför en anslagshöjning med i runt tal 5 600 kronor.

I övrigt ifrågasätter jag beträffande förevarande anslag inga andra ändringar än sådana av automatisk karaktär.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 576 000 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 59 200 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för flyg- och navalmedicinska nämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	3 000
2.	Ersättning till tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	25 900
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	421 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	117 700
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	8 400
	Summa kronor	576 000

b) till *Flyg- och navalmedicinska nämnden: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 576 000 kronor.

[269] **96. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	26 000	23 781
1960/61 (statsliggaren s. 842)	26 000	
1961/62 (förslag)	26 000	

Flyg- och navalmedicinska nämnden föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 3 000 kronor till 29 000 kronor. Av höjningen avser 2 000 kronor anslagsposten till expenser och 1 000 kronor anslagsposten till inköp av litteratur.

I sin motivering framhåller nämnden, att medelsbehovet under ifrågavarande anslagsposter, som nu är uppförda med respektive 10 000 kronor och 5 000 kronor, står i direkt relation till antalet hos nämnden verksamma

forskare. Vid bifall till nämndens förslag om ytterligare sådana tjänster blir enligt nämnden en förstärkning av dessa anslagsposter nödvändig.

Försvarsmedicinska forskningsutredningen tillstyrker en uppräkning av nämndens omkstnadsanslag med 2 000 kronor avseende anslagsposten till expenser.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av detta anslag, vilket alltså bör uppföras med oförändrat belopp, 26 000 kronor. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyg- och navalmedicinska nämnden: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 26 000 kronor.

[270] **97. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Flyg- och navalmedicinsk forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	200 000	169 106
1960/61 (statsliggaren s. 842)	200 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Flyg- och navalmedicinska nämnden föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 160 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Driftkostnader (nu 120 000)	+ 120 000
2. Stipendier för flyg- och navalmedicinska studier utomlands m. m. (nu 20 000)	+ 40 000
Summa kronor	160 000

I sin motivering framhåller nämnden, att avlöningsanslaget ökat från 53 000 kronor budgetåret 1947/48 till 516 800 kronor budgetåret 1960/61. Under samma tid har driftkostnadsposten ökat från 75 000 kronor till 120 000 kronor. Enligt nämndens mening kan således en påtaglig eftersläpning konstateras på materielsidan. Antalet forskartjänster hos nämnden utgjorde budgetåret 1947/48 tre och budgetåret 1960/61 nio. Redan mot bakgrunden härav, framhåller nämnden, skulle sålunda en tredubbling av 1947/48 års driftkostnadsanslag till (3 × 75 000 =) 225 000 kronor vara motiverad för den egna forskningspersonalens behov. Ingen hänsyn har härvid enligt nämnden tagits till penningvärdets fall sedan budgetåret 1947/48. Härtill kommer ett enligt nämndens mening synnerligen angeläget behov av medel för utläggande av forskningsuppgifter även på forskare utanför nämnden.

Till stöd för den under posten 2 äskade höjningen anför nämnden att, sedan den klassiska flygmedicinen, som 1946 — då anslagsposten tillkom — representerades av ett relativt fåtal experter, nu måst ersättas av ett

mera utvidgat forskningsområde med ett stort antal specialister av olika slag, måste nämnden för att kunna lösa vissa arbetsuppgifter för utlandsresor anlita inte bara sin egen personal utan även andra flyg- och navalmedicinska experter.

Nämnden erinrar slutligen om att ifrågavarande anslagspost, som ursprungligen endast var avsedd för flygmedicinska behov, numera även måste anlitas för navalmedicinens behov.

Försvarsmedicinska forskningsutredningen föreslår — med beaktande av den reservation som vid ingången av innevarande budgetår förelåg under anslaget — att medelsanvisningen till driftkostnader minskas med 20 000 kronor till 100 000 kronor. Då utredningen samtidigt tillstyrker en höjning av anslagsposten till stipendier för flyg- och navalmedicinska studier utomlands med 20 000 kronor till 40 000 kronor med tanke på den synnerliga vikten av rikliga kontakter med utländsk expertis inom forskningsområdet innebär förslaget, att anslaget för nästa budgetår bör beräknas till oförändrat belopp.

Departementschefen. Någon höjning eller omdisposition av nämndens forskningsanslag är jag inte beredd att tillstyrka. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 200 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyg- och navalmedicinska nämnden: Flyg- och navalmedicinsk forskning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[271] 98. **Särskilda forskartjänster.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 884 400 kronor (statsliggaren s. 842). Nettoutgiften under anslaget uppgick budgetåret 1959/60 till 492 556 kronor. Anslaget är avsett för bestridande av kostnaderna för 31 forskartjänster i lönegraden Ae 24 inom medicinsk forskning, samhällsforskning, naturvetenskaplig forskning och atomforskning. Forskartjänsterna tillsättes för en tid av tre år av kanslern för rikets universitet efter förslag av vederbörande forskningsråd.

Statens medicinska forskningsråd, statens råd för samhällsforskning, statens naturvetenskapliga forskningsråd och statens råd för atomforskning har för nästa budgetår hemställt, att sammanlagt 27 nya forskartjänster inrättas med följande fördelning:

1) elva tjänster för medicinsk forskning (nu 19),
2) en tjänst för samhällsforskning (nu 2),
3) nio tjänster för naturvetenskaplig forskning (nu 6),
4) sex tjänster för atomforskning (nu 4).

Forskningsrådens äskanden ansluter sig till 1955 års universitetsutrednings förslag angående det antal tjänster, som borde finnas inrättade bud-

getåret 1961/62 (jfr propositionen 1959: 105, s. 217 f.). Äskandena innebär en kostnadsökning av i runt tal 844 000 kronor. Härtill kommer vissa automatiska utgiftsökningar under anslaget, sammanlagt 88 100 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår böra förorda, att sammanlagt sju nya forskartjänster inrättas med placering i lönegrad Ae 24. Av de nya tjänsterna bör två reserveras för medicinsk forskning, en för samhällsforskning samt fyra för naturvetenskaplig forskning. Därest behov därav skulle uppkomma, torde Kungl. Maj:t — liksom nu —böra äga att inom ramen för det sammanlagda antalet forskartjänster besluta om jämkning i fördelningen mellan de olika forskningsområdena.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 192 000 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 307 600 kronor, varav i runt tal 88 000 kronor är av automatisk karaktär. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande personalförteckning för de särskilda forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Personalförteckning

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19

	Lönegrad
38 forskare	Ae 24;

b) godkänna följande stat för de särskilda forskartjänsterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	901 000	
2. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	270 000	
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	18 000	1 189 000

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	600	
2. Reseersättningar, *förslagsvis*	2 400	3 000
	Summa kronor	1 192 000

c) till *Särskilda forskartjänster* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 192 000 kronor.

[272] **99. Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	231 300	237 000
1960/61 (statsliggaren s. 843)	243 000	
1961/62 (förslag)	269 000	

Styrelsen för Konung Gustaf V:s 80-årsfond hemställer, efter förslag av forskningsinstitutets nämnd, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 320 000 kronor, innebärande en höjning med 77 000 kronor enligt följande sammanställning.

Personalförstärkningar

1) en förste underläkare (A 23),
2) en översköterska (A 10);

Ändrad lönegradsplacering av vissa tjänstinnehavare

3) en laboratorieassistent (A 11) i stället för laboratoriebiträde (A 9),
4) en institutionstekniker (A 9) i stället för vaktmästare (A 8);

Övriga förslag

5) genomförda lönegradsförändringar enligt beslut av 1960 års riksdag (+ 25 920),
6) kompensation för höjda folkpensionsavgifter (+ 695),
7) pensionsavgifter och avgifter till sjuk- och yrkesskadeförsäkringar (+ 4 000).

Departementschefen. Jag anser mig inte beträffande förevarande anslag kunna tillstyrka andra utgiftsökningar än sådana av automatisk karaktär. Den höjning som härför erfordras beräknar jag till 26 000 kronor. Hela anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 269 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 269 000 kronor.

[273] **100. Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	130 000	130 000
1960/61 (statsliggaren s. 843)	130 000	
1961/62 (förslag)	130 000	

Styrelsen för internationella meteorologiska institutet hemställer i överensstämmelse med det förslag, som avgivits av meteorologiutredningen angående organisationen av undervisningen och forskningen i meteorologi (jfr

punkt 182), om ett anslag för nästa budgetår av 30 000 kronor. Styrelsen förutsätter därvid, att utredningens förslag skall godtagas och träda i tillämpning från och med nästa budgetår. Därest så icke skulle bliva fallet, äskar styrelsen ånyo uppräkning av nu utgående anslag med 60 000 kronor till 190 000 kronor med hänsyn till den allmänna löne- och kostnadsstegringen samt till behovet av förstärkning av institutets basorganisation.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag anfört vid min anmälan av anslag för nästa budgetår till Uppsala universitet: Avlöningar räknar jag inte med någon förändring av det statliga stödet till internationella meteorologiska institutet. Då jag inte är beredd att tillstyrka styrelsens förslag om uppräkning av nu utgående anslag, förordar jag, att detta för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 130 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 130 000 kronor.

Inredning och utrustning

[274] **101. Inredning och utrustning av nya lokaler: Uppsala universitet.** Under rubriken Uppsala universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler är för innevarande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 1 528 000 kronor, vilket disponeras på sätt framgår av s. 552 i statsliggaren.

För nästa budgetår föreligger anslagsframställningar såväl från universitetsmyndigheterna som från utrustningsnämnden för universitet och högskolor.

Det större konsistoriet har föreslagit en medelsanvisning av i runt tal 1 577 000 kronor. *Universitetskanslern* tillstyrker för sin del en medelsanvisning av 440 500 kronor för de i efterföljande sammanställning angivna ändamålen. I detta belopp ingår även vissa medel till forskningsavdelningen vid Ulleråkers sjukhus, vilka ej upptagits i konsistoriets förslag. Sammanställningen upptager i förekommande fall konsistoriets äskanden i avrundade belopp för ifrågavarande ändamål.

	Konsistoriet	Kanslern
1. Forskningsavdelningen vid Ulleråkers sjukhus .	—	200 000
2. Teologiska institutionens lokaler i Dekanhuset	173 200	100 000
3. Klinisk-fysiologiska laboratoriet	50 000	44 000
4. Lokaler för socialmedicin	59 000	45 000
5. Företagsekonomiska institutionen	14 000	14 000
6. Meteorologiska institutionen	17 500	10 000
7. Kvantkemiska institutionen	14 800	15 000
8. Kemiska institutionen	12 500	12 500
Summa kronor	341 000	440 500

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

1. Ulleråkers sjukhus. Enligt propositionen 1959: 79 har för utrustning av forskningsavdelningen vid Ulleråkers sjukhus förordats en medelsanvisning av 200 000 kronor för budgetåret 1961/62.

2. Teologiska institutionen. I 1948 års förslag till generalplan för utbyggande av Uppsala universitet har förutsatts, att hela det s. k. Dekanhuset skulle komma att erfordras som institutionsbyggnad för teologiska fakulteten. Då ortnamnsarkivet under innevarande budgetår torde komma att lämna sina nuvarande lokaler i Dekanhuset, kan fakulteten nu erhålla med hänsyn till det stora och ökande antalet studerande erforderlig utökning av sina lokaler.

4. Lokaler för socialmedicin. Den barackbyggnad för ämnet socialmedicin, till vars uppförande 1958 års riksdag anvisat medel, är nu färdigställd. För inredning och utrustning av byggnaden har för budgetåret 1959/60 anvisats 25 000 kronor. Kanslern beräknade då 70 000 kronor för ändamålet och äskar nu återstoden, 45 000 kronor. I sin framställning om anslag för nästa budgetår till Uppsala universitet: Avlöningar har kanslern tillstyrkt, att en professur i socialmedicin inrättas från och med den 1 juli 1961.

6. Meteorologiska institutionen. Ett utrymme i institutionens källarvåning har byggts om till förrådsrum för instrument, för vilka institutionen hittills saknat ändamålsenliga förvaringsmöjligheter.

7. Kvantkemiska institutionen. Enligt beslut av 1959 års riksdag har en professur i kvantkemi inrättats vid universitetet från och med innevarande budgetår.

Härjämte har kanslern överlämnat en framställning från det större konsistoriet angående utrustningsanslag till seminariet för nordiska språk, särskilt ortnamnsforskning vid universitetet. Av framställningen inhämtas i huvudsak följande.

Seminariet för nordiska språk, särskilt ortnamnsforskning har nyligen flyttat från Dekanhuset till nya lokaler i Uppsala Borgargilles nybyggnad i kvarteret S:t Johannes. Viss nyanskaffning av inventarier är erforderlig för de nya lokalerna. Kostnaderna härför beräknas till i runt tal 17 400 kronor, varav drygt 11 000 kronor utgör kostnaderna för ny hyllinredning för seminariebiblioteket.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor hemställer, att 2 200 000 kronor anvisas för nästa budgetår för inredning och utrustning av vissa institutioner m. m. vid universitetet samt att nämnden dessutom bemyndigas att beställa inredning och utrustning för vissa av dessa institutioner m. m. intill ett värde av 1 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63. Utrustningsnämndens ifrågavarande förslag framgår av efterföljande sammanställning.

Institution m. m.	Anslagsbelopp, kronor	Beställningsbemyndigande, kronor
institutionen för fysiologisk botanik	100 000	300 000
limnologiska institutionen	200 000	400 000
zoofysiologiska institutionen	500 000	—
övningslaboratorium för kemi	800 000	400 000
övningslaboratorium för fysik	600 000	300 000
Summa kronor	2 200 000	1 400 000

Vidare föreslår utrustningsnämnden, att det av 1960 års riksdag lämnade bemyndigandet att för universitetsbiblioteket beställa inredning och utrustning till ett värde av högst 400 000 kronor, att gäldas tidigast under nästa budgetår, måtte ändras att avse beställningsbemyndigande för samma ändamål och intill högst samma belopp, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Institutionen för fysiologisk botanik. Byggnadsarbetena för ifrågavarande institutions tillbyggnad avses enligt utrustningsnämnden kunna igångsättas våren 1961 och vara slutförda hösten 1962. Tillbyggnaden möjliggör, framhåller nämnden, främst en fördubbling av antalet två-betygsstuderande i botanik (80 per år i stället för 36) jämte en

viss ökning av antalet ett-betygsstuderande och licentiander. Nämnden har räknat fram en kostnadsram för anskaffning av enbart utrustning för undervisningen samt möbler och annan kontorsutrustning. Denna kostnadsram slutar på 405 000 kronor. För nästa budgetår synes, framhåller nämnden, anslagsbehovet kunna begränsas till *100 000 kronor*. Förutsättningen härför anges vara att samtidigt ett beställningsbemyndigande meddelas motsvarande återstående kostnadsbelopp eller avrundat 300 000 kronor.

Limnologiska institutionen. Enligt vad utrustningsnämnden inhämtat, räknar byggnadsstyrelsen med att nybyggnadsarbetena för ifrågavarande institution skall kunna igångsättas våren 1961 och vara slutförda under hösten 1962. I nybyggnaden avses även skola inrymmas vissa lokaler för växtbiologiska institutionen. Nämnden uppger sig först i en blivande anslagsframställning för budgetåret 1962/63 kunna framlägga slutligt förslag till utrustning för institutionen och kostnadsramen härför. Då emellertid den nya institutionsbyggnaden torde bli inflyttningsklar någon gång omkring årsskiftet 1962/63 bör, framhåller nämnden, en del av den erforderliga inredningen och utrustningen inköpas eller i vart fall beställas under nästa budgetår. Nämnden beräknar de på grund härav för sistnämnda budgetår erforderliga medlen till *200 000 kronor*. Härjämte synes enligt nämnden ett beställningsbemyndigande på 400 000 kronor böra meddelas för samma budgetår.

Zoofysiologiska institutionen. För inredning och utrustning av ifrågavarande institution har anslag hittills beviljats med sammanlagt 1 200 000 kronor, därav för innevarande budgetår 800 000 kronor. Härjämte har nämnden erhållit bemyndigande att beställa inredning och utrustning intill en kostnad av 500 000 kronor, att gäldas tidigast under nästa budgetår. Nybyggnaden beräknas enligt nämnden vara inflyttningsklar sommaren 1961. Utrustningsnämnden erinrar om att totalkostnaden (kostnadsramen) för inredning och utrustning av institutionen ursprungligen beräknats till 2 070 000 kronor men att statsmakterna förra året på förslag av nämnden förordat, att anskaffningen tills vidare skulle begränsas inom ett totalt kostnadsbelopp av 1 700 000 kronor. För nästa budgetår erfordras anslag med *500 000 kronor* för fullföljande av utrustningsanskaffningen i enlighet med den begränsade planen, vilket belopp motsvarar det för innevarande budgetår lämnade beställningsbemyndigandet.

Övningslaboratorier för kemi och för fysik. Byggnadsarbetena för dessa övningslaboratorier avses enligt utrustningsnämnden skola påbörjas i april 1961. Nämnden framhåller att arbetena kommer att forceras med hänsyn till det trängande behovet av utökade lokaler för kemi- och fysikundervisningen. Nämnden räknar med möjligheten av att nybyggnaden — eller åtminstone delar därav — kan vara inflyttningsklar till höstterminen 1962. I sin helhet torde byggnadsarbetena vara avslutade senast våren 1963.

För inredning och utrustning av övningslaboratorierna har för innevarande budgetår anvisats ett gemensamt anslag av 400 000 kronor, av vilket belopp nämnden i det följande räknar med hälften eller 200 000 kronor för vartdera laboratoriet. Vidare har för samma budgetar meddelats ett beställningsbemyndigande på 700 000 kronor.

Nämnden finner inte möjligt att i sin anslagsframställning för nästa budgetår framlägga slutliga utrustningsförslag med kostnadsramar och anslagsberäkningar, då expertgranskning av föreliggande utrustningsförslag ännu

pågår. En del av anslagsbehoven — vilkas totala belopp ännu inte kan överblickas — synes enligt nämnden kunna tillgodoses genom anslag först för budgetåret 1962/63. För nästa budgetår föreslår nämnden att anslag beviljas för inredning och utrustning av övningslaboratorium för kemi med *800 000 kronor* och av övningslaboratorium för fysik med *600 000 kronor*. Slutligen föreslås, att nämnden bemyndigas beställa inredning och utrustning för samma övningslaboratorier intill en kostnad av 400 000 kronor för laboratoriet i kemi och 300 000 kronor för laboratoriet i fysik, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Till inredning och utrustning av nytillkommande lokaler och institutionsbyggnader m. m. vid universitet och högskolor har vederbörande anslagsäskande myndigheter hemställt om en sammanlagd medelsanvisning av i runt tal 18 332 000 kronor för nästa budgetår. För täckande av kostnader för dessa ändamål kan under 1960-talet avsevärda statliga insatser förväntas bli erforderliga, om det program för utbyggnad av universitet och högskolor, som framlagts i propositionen 1960: 119, i allt väsentligt skall kunna fullföljas. Jag vill i anslutning härtill understryka den synnerliga vikten av att redan vid uppgörande av utrustningsförslag de största ansträngningar göres för att kostnaderna för anskaffande av inredning och utrustning skall hållas nere utan att för den skull kraven på en rimlig standard för undervisningen och forskningen eftersättes.

Under förevarande anslag har utrustningsnämnden framlagt förslag i fråga om inredning och utrustning av tillbyggnaden till institutionen för fysiologisk botanik. Jag förordar att anslag beviljas för ändamålet inom den av nämnden angivna kostnadsramen. Jag beräknar sålunda, i enlighet med nämndens äskande, för nästa budgetår 100 000 kronor för inredning och utrustning av tillbyggnaden till institutionen i fråga samt tillstyrker nämndens hemställan om beställningsbemyndigande intill en kostnad därutöver av 300 000 kronor.

För inredning och utrustning av nybyggnaden för limnologiska institutionen har nämnden hemställt, att 200 000 kronor anvisas för nästa budgetår samt att därjämte bemyndigande utverkas åt nämnden att beställa inredning och utrustning för institutionen, intill ett belopp av högst 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63. Jag beräknar för nästa budgetår medel för inredning och utrustning av nämnda institution i enlighet med utrustningsnämndens förslag samt förordar det av nämnden begärda beställningsbemyndigandet.

För nästa budgetår beräknar jag vidare i enlighet med utrustningsnämndens förslag en slutanvisning av 500 000 kronor till inredning och utrustning av zoofysiologiska institutionen.

Slutligen har utrustningsnämnden föreslagit, att 1 400 000 kronor anvisas för nästa budgetår till inredning och utrustning av övningslaboratorier för

kemi och fysik vid universitetet, av vilket belopp 800 000 kronor är avsedda för kemilaboratoriet och 600 000 kronor för fysiklaboratoriet. Därjämte hemställer nämnden om bemyndigande att beställa inredning och utrustning för övningslaboratorium för kemi intill ett belopp av 400 000 kronor samt för övningslaboratorium för fysik intill ett belopp av 300 000 kronor. För innevarande budgetår har för ifrågavarande laboratorier anvisats 400 000 kronor, varjämte utrustningsnämnden bemyndigats att för ändamålet beställa inredning och utrustning intill ett belopp av högst 700 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62.

Med beaktande av vad jag kommer att föreslå vid min anmälan av frågan om investeringsanslag till byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala förordar jag, att den sammanlagda medelsanvisningen för ifrågavarande övningslaboratorier för nästa budgetår begränsas till 600 000 kronor. En dylik begränsning av medelsanvisningen synes mig möjlig jämväl med hänsyn till att jag av utrustningsnämnden under hand inhämtat, att av det för innevarande budgetår medgivna beställningsbemyndigandet högst ett belopp av 600 000 kronor kommer att utnyttjas för beställningar, som förfaller till betalning under budgetåret 1961/62. Av nämnden för nästa budgetår begärda beställningsbemyndiganden med avseende å de båda övningslaboratorierna har jag ansett mig böra förorda.

Utrustningsnämnden föreslår dessutom, att det av 1960 års riksdag lämnade bemyndigandet att för universitetsbiblioteket beställa inredning och utrustning intill ett belopp av högst 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62, måtte ändras att avse beställningsbemyndigande för samma ändamål och intill högst samma belopp, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63. Detta förslag föranleder ingen erinran från min sida.

Vad härefter beträffar kanslerns anslagsäskanden torde, i enlighet med tidigare fattat beslut, för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor till inredning och utrustning av forskningsavdelningen vid Ulleråkers sjukhus.

Vidare anser jag mig böra biträda kanslerns förslag om en medelsanvisning för nästa budgetår av 100 000 kronor för inredning och utrustning av de för teologiska fakultetens räkning friställda lokalerna i Dekanhuset. Jag förutsätter därvid, att den föreläsningssal, som avses bli iordningställd inom fastigheten i fråga, kommer att disponeras även för andra undervisningsbehov.

Av kanslerns anslagsäskanden i övrigt anser jag mig böra biträda förslaget om anvisande av medel till inredning och utrustning av lokaler för socialmedicinska och kvantkemiska institutionerna med respektive 45 000 och 15 000 kronor. Till inredning av ett instrumentförråd vid meteorologiska institutionen beräknar jag dessutom ett belopp av 5 000 kronor.

Slutligen torde under förevarande anslag böra beräknas medel jämväl till inredning och utrustning av de nya lokaler i Uppsala Borgargilles nybygg-

nad, som seminariet för nordiska språk, särskilt ortnamnsforskning, numera förfogar över. För ändamålet förordar jag en medelsanvisning av 12 000 kronor.

Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel föreslår jag att medel till de med detta anslag avsedda ändamålen från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Inredning och utrustning av nya lokaler: Uppsala universitet. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget torde få överföras till det nya anslaget.

Vid bifall till vad jag här förordat torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 1 777 000 kronor, vilket innebär en höjning med 249 000 kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning för institutionen för fysiologisk botanik vid Uppsala universitet må beställas till ett värde av högst 300 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) medgiva, att inredning och utrustning för limnologiska institutionen vid Uppsala universitet må beställas till ett värde av högst 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

c) medgiva, att inredning och utrustning för övningslaboratorier för kemi och fysik vid Uppsala universitet må beställas till ett värde av högst 700 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

d) medgiva, att det av 1960 års riksdag lämnade bemyndigandet att för universitetsbiblioteket i Uppsala beställa inredning och utrustning till ett värde av högst 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62, må ändras till att avse beställningsbemyndigande för samma ändamål och till högst samma värde, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

e) till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Uppsala universitet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 777 000 kronor.

[275] **102. Inredning och utrustning av nya lokaler: Lunds universitet.** För innevarande budgetår har under rubriken Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler anvisats ett reservationsanslag av 2 753 000 kronor, vilket disponeras på sätt framgår av s. 567 i statsliggaren.

För nästa budgetår föreligger anslagsframställningar såväl från universi-

tetsmyndigheterna som från utrustningsnämnden för universitet och högskolor.

Det större konsistoriet har föreslagit en medelsanvisning för inredning och utrustning av vissa angivna institutioner av i runt tal 1 566 000 kronor. *Universitetskanslern* föreslår för sin del och för de ändamål, som framgår av efterföljande sammanställning, en till 745 000 kronor begränsad medelsanvisning. Konsistoriets äskanden för ifrågavarande ändamål är i avrundade belopp medtagna i sammanställningen.

	Konsistoriet	Kanslern
1. Dermatologiska kliniken	8 100	8 000
2. Embryologiska institutionen	43 200	43 000
3. Epidemisjukhuset	8 600	8 000
4. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet (Lund)	14 500	14 000
5. Medicinska kliniken (Lund)	79 300	79 000
6. Klinisk avdelning för forskning och specialutbildning i psykiatri vid S:t Lars sjukhus	190 000	190 000
7. Ekonomisk-historiska institutionen	35 000	20 000
8. Filosofiska institutionen	5 000	5 000
9. Institutionen för nordisk och jämförande folklivsforskning	4 000	4 000
10. Historiska institutionen	10 000	10 000
11. Sociologiska institutionen	6 700	6 000
12. Fonetiska institutionen	4 300	4 000
13. Konsthistoriska institutionen	38 000	38 000
14. Astronomiska institutionen	4 800	4 000
15. Institutionen för systematisk botanik	57 900	57 000
16. Kvartärgeologiska institutionen	75 000	75 000
17. Zoologiska institutionen	144 000	130 000
18. Ekonomiska fakulteten	71 000	50 000
Summa kronor	799 400	745 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

1. Dermatologiska kliniken. Dermatologiska kliniken har hittills haft mycket otillräckliga utrymmen för forskning. Genom en under våren 1960 påbörjad genomgripande ombyggnad av klinikens vind beräknas emellertid 3 laboratorier med nödvändiga biutrymmen samt 3—4 arbetsrum för läkare, bibliotek och konferensrum m. m. kunna ställas till klinikens förfogande från och med den 1 januari 1961.

2. Embryologiska institutionen. Institutionsföreståndaren äger disponera övre våningen i institutionsbyggnaden som tjänstebostad. För att ytterligare lokaler skulle kunna ställas till institutionens förfogande har institutionschefen avflyttat från tjänstebostaden. Härigenom har sju rum frigjorts, vilka numera används som laboratorielokaler.

3. Epidemisjukhuset. I anledning av propositionen 1959: 93 har riksdagens beslutat inrätta en lärarbefattning i Ae 24 i klinisk epidemiologi. Ett kanslibiträde har därjämte anställts för undervisningen i ämnet. Epidemisjukhusets direktion har ställt två arbetsrum till förfogande och låtit reparera dessa för ändamålet.

6. S:t Lars sjukhus: Lokaler för psykiatri. Enligt beslut av 1959 års riksdag skall för ändamålet anvisas ytterligare 190 000 kronor (jfr propositionen 1959: 79, s. 37).

8. Filosofiska institutionen. Från och med den 1 juli 1960 disponerar filosofiska institutionen nya lokaler i fastigheten Sölvegatan 8. Det av konsistoriet äskade anslaget avser möbler m. m. för dessa lokaler.

9. Institutionen för nordisk och jämförande folklivsforskning. För möblering och utrustning av nya lokaler i institutionen för folklivsforskning (folklivsarkivet) har för budgetåret 1960/61 anvisats ett belopp av 10 000 kronor. Detta belopp svarar enligt konsistoriet ungefärligen mot behovet för inredning av de lokaler, som nu färdigställts. En andra etapp av omändringsarbetena avser inredning i institutionsbyggnadens källarvåning av ett läs- och samlingsrum, tre studie- och forskarrum samt lagerutrymmen.

11. Sociologiska institutionen. En dels redan genomförd, dels blivande utökning av lokalerna medför anskaffning av nya skriv- och arbetsbord samt förvaringsskåp.

12. Fonetiska institutionen. Vid institutionen har källarlokaler inretts till arbetsrum och verkstad, till vilka möbler och inredning erfordras.

14. Astronomiska institutionen. Institutionens vaktmästarbostad har reparerats, varigenom utrymme erhållits till en laborationssal för studenter och till arbetsrum åt observatoriets personal.

16. Kvartärgeologiska institutionen. De geologiska institutionerna kommer att få disponera en del av källarvåningen i humanistiska fakultetens nybyggnad. Kvartärgeologiska institutionen kommer därigenom att få behovet av uppackningsrum och magasin för borrprover tillgodosett i de för de geologiska ämnena gemensamma utrymmena. Genom omdisponering av vissa utrymmen i fakultetsbyggnadens källarvåning kommer dessutom kvartärgeologiska institutionen att tillföras nya lokaler om sammanlagt 55 m², avsedda att inredas för fysikalisk-kemiska jordartslaboratoriet. Härutöver kommer i nuvarande institutionsbyggnadens vindsvåning att inredas ett nytt arbetsrum om 7,5 m². Institutionen beräknas även få övertaga den barack på geologisk-geografiska institutionens tomt, som för närvarande disponeras av mineralogiska institutionen.

17. Zoologiska institutionen.

Allmän zoologi. Vid planeringen och påbörjandet av den tillbyggnad av zoologiska institutionen, som slutfördes hösten 1958, var professuren i allmän zoologi fortfarande vakant. På grund härav kunde behoven av undervisnings- och forskningsapparatur för den allmänna zoologin inte förutses. Vid tiden för tillsättandet av nämnda professur tillfördes institutionen för denna del av zoologin ytterligare tre rum samt fyra termokonstansrum med intilliggande laboratorium. Det vunna utrymmet kan emellertid inte utnyttjas planenligt på grund av att tillgången på materiel och instrument är otillräcklig.

Anatomi, histologi och embryologi. Vid den tillbyggnad av zoologiska

institutionen, som slutfördes hösten 1958, vanns bland annat två kurssalar för undervisning i anatomi, histologi och embryologi. Då professuren i anatomi vid tiden för planeringsarbetet ej var tillsatt, kunde behovet av instrument för undervisningen i denna del av ämnet inte beaktas.

I sin framställning om anslag för ändamålet för innevarande budgetår tillstyrkte kanslern ett utrustningsanslag av sammanlagt 230 000 kronor för den zoologiska institutionens räkning. 1960 års riksdag anvisade ett belopp av 100 000 kronor. Kanslern föreslår nu, att återstående belopp, 130 000 kronor, anvisas för budgetåret 1961/62.

18. Ekonomiska fakulteten. Det av konsistoriet äskade beloppet avser dels inredning av undervisningslokaler och seminariebibliotek, samt rum för fakultetsadministrationen, lärare, forskare och biträden, dels ock apparater och maskiner för fakultetsadministrationen, undervisningen och institutionsarbetet. Enligt kanslerns mening kan anslaget för nästa budgetår begränsas till 50 000 kronor.

Härjämte har kanslern överlämnat en framställning från det större konsistoriet angående utrustningsanslag till psykologiska institutionen vid universitetet. Av framställningen inhämtas i huvudsak följande.

Nya lokaler har nyligen ställts till förfogande för psykologiska institutionen, varigenom institutionen tillförts tretton rum. Till stöd för förslaget om en medelsanvisning av sammanlagt 270 600 kronor åberopas, förutom behovet av anslag för möblering av de nya institutionslokalerna, dels att undervisningen omändrats och att därvid de laborativa och apparatkrävande kursmomenten starkt utökats, dels att antalet experimentellt arbetande studerande på högstadiet kraftigt ökat. Av äskandet avser ett belopp av 174 200 kronor i huvudsak apparativ utrustning och kontorsmateriel och ett belopp av 67 900 kronor kompletterande utrustning för undervisningen och rutinarbetet på institutionen. Slutligen äskas ett belopp av 28 500 kronor för möblering.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor hemställer, att 1 320 000 kronor anvisas för nästa budgetår för inredning och utrustning av vissa institutioner m. m. vid universitetet, samt att nämnden vidare bemyndigas att beställa inredning och utrustning för institutionen för fysiologisk botanik intill ett värde av 300 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63. Utrustningsnämndens ifrågavarande förslag framgår av efterföljande sammanställning.

Institution m. m.	Anslagsbelopp, kronor	Beställningsbemyndigande, kronor
patologiska institutionen	530 000	—
rättsmedicinska institutionen och rättsläkarstationen	100 000	—
institutionen för fysiologisk botanik	300 000	300 000
övningslaboratoriet för fysik	390 000	—
Summa kronor	1 320 000	300 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Patologiska institutionen. Hittills har för inredning och utrustning av ifrågavarande institution beviljats anslag med sammanlagt 800 000 kronor. Härjämte har utrustningsnämnden erhållit bemyndigande att beställa inredning och utrustning för institutionen intill en kostnad av högst 500 000 kronor, att gäldas tidigast under nästa budgetår. Enligt vad utrustningsnämnden erfarit, torde nybyggnaden för institutionen stå färdig för inflyttning under loppet av nästa budgetår. För nämnda budgetår erfordras enligt nämnden anslag med återstående belopp av den för statens del beräknade kostnadsramen av 1 333 000 kronor eller avrundat *530 000 kronor.*

Rättsmedicinska institutionen och rättsläkarstationen. Anslag för inredning och utrustning av ifrågavarande institution och rättsläkarstation har hittills beviljats med sammanlagt 225 000 kronor. Härjämte har utrustningsnämnden bemyndigats beställa inredning och utrustning intill en kostnad av 100 000 kronor, att gäldas tidigast under nästa budgetår. Nämnden erinrar om att den totala utrustningskostnaden beräknats till 325 000 kronor. För nästa budgetår uppskattar nämnden det erforderliga anslagsbehovet till *100 000 kronor,* motsvarande det för innevarande budgetår meddelade beställningsbemyndigandet. Inflyttning i nybyggnaden torde enligt nämnden kunna ske under loppet av nästa budgetår.

Institutionen för fysiologisk botanik. Byggnadsarbetena för ifrågavarande institutions nybyggnad beräknas enligt nämnden skola igångsättas i februari 1961 i syfte att vara slutförda i början av år 1963. Till inredning och utrustning av institutionen har för innevarande budgetår anvisats 100 000 kronor, varjämte nämnden erhållit bemyndigande att beställa inredning och utrustning till ett värde av 200 000 kronor, att gäldas tidigast under nästa budgetår. Förseningen av nybyggnadens slutliga utformning har, framhåller nämnden, föranlett uppskov även med upprättandet av institutionens slutliga inrednings- och utrustningsförslag. Vid underhandssamråd med institutionschefen och vederbörande arkitekt har emellertid utrustningskostnaderna kunnat uppskattas till maximalt 1 460 000 kronor. Sedan utrustningsförslaget avlämnats, kommer det att inom nämnden i vanlig ordning underkastas ingående expert- och annan granskning. Kostnadsram kommer därefter att framläggas i nämndens blivande anslagsframställning för budgetåret 1962/63. Enligt nämndens uppfattning blir det emellertid erforderligt att inköpa eller i vart fall beställa en icke oväsentlig del av den erforderliga inredningen och utrustningen redan under nästa budgetår med hänsyn till att nybyggnaden avses vara inflyttningsfärdig i början av år 1963. Nämnden beräknar de på grund härav för sistnämnda budgetår behövliga medlen till *300 000 kronor,* under förutsättning att ett beställningsbemyndigande på ytterligare lägst 300 000 kronor meddelas. Slutanslag bör därefter enligt nämnden beviljas för budgetåret 1962/63.

Övningslaboratoriet för fysik. Byggnadsarbetena för ifrågavarande övningslaboratorium har påbörjats och beräknas vara slutförda i augusti 1961, varefter inflyttning kan ske. För innevarande budgetår har utrustningsanslag beviljats med 300 000 kronor, varjämte nämnden erhållit ett beställningsbemyndigande på 200 000 kronor. Det till nämndens bedömning föreliggande utrustningsförslaget slutar på i runt tal

790 000 kronor. Nämnden beräknar själv totalkostnaden (kostnadsramen) för inredning och utrustning av övningslaboratoriet till ett 100 000 kronor lägre belopp eller till 690 000 kronor. Med hänsyn till det för innevarande budgetår anvisade beloppet 300 000 kronor beräknar nämnden det för nästa budgetår erforderliga ytterligare anslagsbehovet till *390 000 kronor.*

Departementschefen. Till inredning och utrustning av utrymmen för forskning och undervisning i nybyggnaden för den patologiska institutionen beräknar jag i enlighet med utrustningsnämndens förslag för nästa budgetår en slutanvisning av 530 000 kronor. Vidare tillstyrker jag en slutlig medelsanvisning av 100 000 kronor till inredning och utrustning av rättsmedicinska institutionen och rättsläkarstationen.

Med beaktande av vad jag kommer att föreslå vid min anmälan av frågan om investeringsanslag till byggnadsarbeten vid universitetet i Lund förordar jag, att den av utrustningsnämnden begärda medelsanvisningen för inredning och utrustning av institutionen för fysiologisk botanik för nästa budgetår begränsas till 200 000 kronor. Beloppet motsvarar det åt nämnden för innevarande budgetår lämnade beställningsbemyndigandet. Nämndens förslag att beställningsbemyndigande lämnas för nästa budgetår intill ett belopp av 300 000 kronor biträder jag.

För inredning och utrustning av övningslaboratoriet för fysik vid universitetet torde i enlighet med nämndens förslag för nästa budgetår böra beviljas en slutanvisning av 390 000 kronor.

Vad härefter beträffar kanslerns anslagsäskanden beräknar jag medel till inredning och utrustning av embryologiska institutionen, kvartärgeologiska institutionen och zoologiska institutionen med respektive 25 000, 30 000 och 70 000 kronor. För bestridande av kostnaderna för utrustning av olika lokaler för den nytillkommande ekonomiska fakulteten vid universitetet beräknar jag ett medelsbehov av 70 000 kronor. Vidare torde, såsom kanslern föreslagit, i enlighet med tidigare fattat beslut anvisas 190 000 kronor för inredning och utrustning av den kliniska avdelningen för forskning och specialutbildning i psykiatri vid S:t Lars sjukhus. Jag förordar härjämte en till 20 000 kronor begränsad sammanlagd medelsanvisning för de institutioner m. m., som redovisas i sammanställningen av kanslerns anslagsäskanden under punkterna 1, 3, 8—9, 11—12 och 14.

Härjämte beräknar jag med anledning av föreliggande förslag medel till inredning och utrustning av nya lokaler för psykologiska institutionen samt för komplettering av denna institutions undervisningsutrustning. Jag förordar för dessa ändamål en medelsanvisning av 75 000 kronor.

Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel föreslår jag att medel till de med detta anslag avsedda ändamålen från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Inredning och utrustning av nya lokaler: Lunds universitet.

Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Vid bifall till vad jag här förordat torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 1 700 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 1 053 000 kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning för institutionen för fysiologisk botanik vid Lunds universitet må beställas till ett värde av högst 300 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) till *Inredning- och utrustning av nya lokaler: Lunds universitet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

[276] **103. Inredning och utrustning av nya lokaler: Göteborgs universitet.** Under rubriken Göteborgs universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 5 163 000 kronor, vilket disponeras på sätt framgår av s. 580 i statsliggaren.

För nästa budgetår föreligger anslagsframställningar dels från universitetsmyndigheterna, dels från utrustningsnämnden för universitet och högskolor, dels ock från utrustningskommittén för Göteborgs universitet.

Det större konsistoriet har äskat ett anslag för inredning och utrustning av vissa institutioner m. m. i enlighet med följande sammanställning. *Universitetskanslern* biträder konsistoriets förslag med de begränsningar, som framgår av sammanställningen.

	Konsistoriet	Kanslern
1. Patologiska institutionerna	488 000	250 000
2. Obstetrisk-gynekologiska kliniken	170 000	170 000
3. Psykiatriska kliniken	100 000	100 000
4. Radiofysiska institutionen	155 000	155 000
5. Institutionen för hygien	650 000	350 000
6. Psykologiska institutionen	30 000	30 000
7. Biokemiska institutionen	22 000	22 000
8. Räntekammaren	7 000	7 000
Summa kronor	1 622 000	1 084 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

1. Patologiska institutionerna. Vid överflyttningen av den bakteriologiska institutionen till den för mikrobiologiska institutioner i Göteborg uppförda nybyggnaden kommer de patologiska institutionerna att övertaga de provisoriska lokaler, som bakteriologin hittills disponerat i institutionsbyggnaden för patologi.

Enligt en av vederbörande institutionschefer lämnad redogörelse för den planerade dispositionen av ifrågavarande lokaler skall de nytillkommande utrymmena begagnas av den tumörbiologiska avdelningen, isotopavdelningen och neuropatologiska avdelningen samt för ett histokemiskt forskningslaboratorium.

Kanslern föreslår, att den av konsistoriet för detta ändamål föreslagna medelsanvisningen fördelas på två budgetår.

3. Psykiatriska kliniken. Enligt särskild överenskommelse mellan staten och Göteborgs stad skall genom stadens försorg uppföras en tillbyggnad av psykiatriska kliniken, vilken bland annat skall inrymma lokaler för undervisning och forskning. Såsom statligt bidrag till byggnadskostnaderna har för budgetåret 1960/61 anvisats ett belopp av 750 000 kronor. I punkt 4 av överenskommelsen stadgas, att staten skall ombesörja och bekosta utrustningen av de för undervisning och forskning avsedda lokalerna, inklusive de för klinisk lärare och amanuenser avsedda rummen.

4. Radiofysiska institutionen. I samband med att både statens och Göteborgs stads bakteriologiska och virologiska institutioner överflyttar till den snart färdigställda nybyggnaden för mikrobiologi kommer radioterapeutiska kliniken och radiofysiska institutionen att övertaga lokalerna i den byggnad, som nu inrymmer stadens bakteriologiska laboratorium m. m. Härigenom möjliggöres en utvidgad forskningsverksamhet inom både radioterapi och radiofysik.

Den radiofysiska institutionens forskningsmöjligheter har hittills på grund av otillfredsställande lokalförhållanden varit starkt beskurna. För att kunna ta upp vissa angelägna forskningsprojekt, exempelvis radiobiologiska arbeten av direkt radioterapeutiskt intresse, erfordras anskaffning av viss apparatur.

5. Institutionen för hygien. De för klinisk bakteriologisk odontologi avsedda lokalerna i det nya byggnadskomplexet för mikrobiologiska institutioner skall under en övergångstid användas som institutionslokaler för hygien. För innevarande budgetår har anvisats ett belopp av 40 000 kronor för viss inredning av ifrågavarande lokaler. Sedan professuren i hygien från och med den 1 november 1959 erhållit ordinarie innehavare föreligger nu ett specificerat förslag till utrustning av institutionen med apparatur för undervisning och forskning och med inventarier i övrigt utöver dem vartill medel hittills beviljats.

Den av konsistoriet begärda medelsanvisningen bör enligt kanslern fördelas på två budgetår.

8. Räntekammaren. Universitetets räkenskaper föres för närvarande genom manuell genomskriftsbokföring i enlighet med av riksräkenskapsverket fastställda formulär.

För att bemästra det ständigt stigande räkenskapsmaterialet — antalet verifikationshandlingar uppgick budgetåret 1959/60 till drygt 28 000 — samt för att hålla bokföringen mera à jour än vad som för närvarande är möjligt bör övergång ske till maskinbokföring. Vid förfrågan under hand i riksräkenskapsverket har en sådan omläggning av bokföringen tillstyrkts. En bokföringsmaskin, som tillgodoser rimliga krav i fråga om kapacitet och prestanda, torde kunna erhållas för en kostnad av cirka 7 000 kronor.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor, som den 20 februari 1959 erhållit uppdrag att handha inredningen och utrustningen av nybygg-

naden för filosofiska fakulteten vid universitetet, hemställer, att för nästa budgetår anvisas 430 000 kronor för inredning och utrustning avseende den första etappen av nybyggnaden. Beloppet motsvarar den av nämnden beräknade totalkostnaden för ifrågavarande inredning och utrustning. Denna del av anläggningen har närmast karaktären av en stor kontorsbyggnad. Byggnadsarbetena beräknas enligt nämnden skola igångsättas i februari 1961 och vara avslutade våren 1962.

Slutligen föreslår *utrustningskommittén för Göteborgs universitet* att för nästa budgetår anvisas dels 1 825 000 kronor för inredning och utrustning av nybyggnaderna för institutionerna för farmakologi, medicinsk kemi, fysiologi och medicinsk fysik, dels 750 000 kronor för inredning och utrustning av undervisnings- och forskningslokaler inom nybyggnaderna för mikrobiologi. — Till inredning och utrustning av förstnämnda fyra institutioner har hittills anvisats 5 075 000 kronor, därav för innevarande budgetår 3 500 000 kronor. Kommittén finner det erforderligt, att den återstående medelsanvisningen inom den tidigare beräknade kostnadsramen av 6 900 000 kronor sker för nästa budgetår. — Inrednings- och utrustningskostnaderna för undervisnings- och forskningslokaler inom nybyggnaderna för mikrobiologi uppgår enligt kommitténs beräkning till 2 950 000 kronor. Till bestridande av dessa kostnader har hittills anvisats 2 200 000 kronor, varav 1 500 000 för innevarande budgetår. Kommittén föreslår att återstoden av den beräknade medelsanvisningen eller 750 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen. Med beaktande av vad jag kommer att föreslå vid min anmälan av frågan om investeringsanslag till byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg, förordar jag, att den av utrustningsnämnden begärda medelsanvisningen för inredning och utrustning av nybyggnaden för filosofiska fakulteten för nästa budgetår begränsas till 230 000 kronor.

Utrustningskommittén för Göteborgs universitet föreslår, att återstoden av de beräknade totalkostnaderna för inredning och utrustning av institutionerna för farmakologi, medicinsk kemi, fysiologi och medicinsk fysik samt av undervisnings- och forskningslokaler inom nybyggnaderna för mikrobiologi ställes till förfogande för nästa budgetår. Jag tillstyrker kommitténs förslag och förordar, att 1 825 000 respektive 750 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål.

Vad härefter beträffar kanslerns anslagsäskanden beräknar jag för inredning och utrustning av nya lokaler för patologiska institutionerna en medelsanvisning av 150 000 kronor. För bekostande av utrustning av lokaler för undervisning och forskning inom tillbyggnaden till psykiatriska kliniken beräknar jag 80 000 kronor. Jag föreslår vidare anvisande av 73 000 kronor för utrustning av radiofysiska institutionens nya lokaler samt en medelsanvisning av 190 000 kronor till institutionen för hygien för komplettering

av denna institutions undervisnings- och forskningsutrustning. Jag tillstyrker slutligen kanslerns förslag om anvisande av 7 000 kronor för anskaffande av bokföringsmaskin för universitetets räntekammare.

I enlighet med vad jag vid min anmälan av universitetets avlöningsanslag anfört i fråga om föreliggande förslag till uppbyggnad av en forsknings- och undervisningsorganisation i Göteborg för ämnena botanik och zoologi torde slutligen under förevarande anslag böra beräknas 400 000 kronor dels för inredning av nya lokaler, dels för undervisningsutrustning jämte viss utrustning för forskning.

Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel förordar jag att medel till de med detta anslag avsedda ändamålen från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Inredning och utrustning av nya lokaler: Göteborgs universitet. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Vid bifall till vad jag här förordat torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 3 705 000 kronor, vilket innebär en minskning med 1 458 000 kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Göteborgs universitet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 705 000 kronor.

[277] **104. Inredning och utrustning av nya lokaler: Stockholms universitet.** Under rubriken Stockholms universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler har i riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 645 000 kronor, vilket disponeras på sätt framgår av s. 591 i statsliggaren.

För nästa budgetår föreligger anslagsframställningar såväl från universitetsmyndigheterna som från utrustningsnämnden för universitet och högskolor.

Lärarrådet och det större konsistoriet har hemställt, att i runt tal 652 000 kronor anvisas under förevarande anslag till inredning och utrustning av vissa institutioner m. m. Fördelningen av den begärda medelsanvisningen framgår av följande sammanställning.

1.	Juridiska fakulteten	52 600
2.	Matematiska m. fl. institutioner	75 000
3.	Fysiska institutionen	244 000
4.	Geologiska institutionen	18 900
5.	Geologiska institutionen: kvartärgeologiska avdelningen	28 000

6.	Genetiska institutionen	7 000
7.	Matematisk-naturvetenskapliga biblioteket	40 900
8.	Psykologiska institutionen	26 600
9.	Musikforskning	50 000
10.	Fotolaboratorium för humanistiska fakulteten	9 275
11.	Diverse lokaler	100 000
	Summa kronor i avrundat belopp	652 000

Universitetskanslern, som anser sig kunna godtaga lärarrådets och konsistoriets beräkningar av medel för i sammanställningen under punkterna 1—8 och 10—11 nämnda ändamål, föreslår härför en sammanlagd medelsanvisning av i runt tal 602 000 kronor. Kanslern anför därvid, att behovet av medel till inredning och utrustning av institutionen för musikforskning bör beaktas inom ramen för det av honom under punkten 11 tillstyrkta beloppet till diverse lokaler.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

1. Juridiska fakulteten. Det under denna punkt äskade beloppet avser kostnaderna för inredning och utrustning av tio tjänsterum för professorer och motsvarande, sex tjänsterum för assistenter och amanuenser samt fyra rum för skrivpersonal, allt inom fastigheten Norrtullsgatan 2.

2. Matematiska m. fl. institutioner. Nya lokaler har anskaffats för institutionerna för matematik, filosofi och historia samt de båda arkeologiämnena. Det för nästa budgetår äskade beloppet utgör skillnaden mellan den av dåvarande Stockholms högskola i framställning angående anslag för budgetåret 1960/61 begärda medelsanvisningen och det belopp av 80 000 kronor, som 1960 års riksdag anvisade för ändamålet.

3. Fysiska institutionen. Sedan numera även den från och med budgetåret 1958/59 inrättade andra professuren i fysik tillsatts med ordinarie innehavare har denne, professor Ekspong, gjort framställning om kompletterande forskningsutrustning avseende den forskningsinriktning, han företräder, nämligen experimentell kärnfysik. Det för nästa budgetår beräknade anslagsbehovet för nödvändiga investeringar i viss apparatur utgör 219 000 kronor. Vidare har från båda ämnesföreträdarnas sida framlagts förslag om en särskild medelsanvisning av 25 000 kronor för inköp av ytterligare utrustning till institutionens glasblåsarverkstad.

4 och 5. Geologiska institutionen. De under dessa punkter äskade beloppen avser dels kostnader för inredning och utrustning av de lokaler, som geologiska institutionen kommer att övertaga av matematiska institutionsbiblioteket, dels visst belopp av resterande kostnader för det utrustningsförslag, som framlades av vederbörande ämnesrepresentant efter kvartärgeologiska institutionens inflyttning i nya lokaler, Drottninggatan 95 B. För sistnämnda ändamål föreslog kanslern för budgetåret 1959/60 en medelsanvisning av 85 000 kronor. Det av 1959 års riksdag anvisade anslaget uppgick till 20 000 kronor. Därutöver har 10 000 kronor ställts till förfogande för ändamålet ur anslaget till nyanskaffning av apparater m. m. För nästa budgetår äskas en till 28 000 kronor begränsad andel av resterande kostnader enligt det ursprungliga utrustningsförslaget.

8. Psykologiska institutionen. Ämnesrepresentanten, professor Ekman, som i sin framställning om anslag för nästa budgetår hänvisar till den detaljerade inrednings- och utrustningsplan, som lagts till grund för tidigare anslagsframställningar, anser sig inte på någon punkt kunna reducera de ursprungliga beräkningarna. Utrustningsförslaget har kostnadsberäknats till 133 200 kronor, varav under förevarande anslag hittills anvisats sammanlagt 95 000 kronor. Därjämte har 11 620 kronor ställts till förfogande ur anslaget till nyanskaffning av apparater m. m.

10. Fotolaboratorium för humanistiska fakulteten. Vissa ämnen inom den humanistiska fakulteten, särskilt konsthistoria och de båda arkeologiämnena, har stort behov av tillgång till ett fotolaboratorium. För att tillgodose behovet kommer lokal att anskaffas för ett mindre laboratorium. Under förevarande anslag äskas medel, som beräknats erforderliga för inköp av viss enklare utrustning för detta ändamål.

11. Diverse lokaler. Den för detta ändamål äskade medelsanvisningen hänför sig till sådan inredning och utrustning, som erfordras för iordningställande av vissa för universitetets räkning förhyrda institutionslokaler.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor föreslår, att för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor för inredning och utrustning av nybyggnad för de botaniska institutionerna vid universitetet. Vidare hemställer utrustningsnämnden om bemyndigande att beställa inredning och utrustning dels för ifrågavarande botaniska institutioner intill en kostnad av ytterligare 200 000 kronor, dels för nybyggnaden för kemiskt övningslaboratorium intill en sammanlagd kostnad av 600 000 kronor. Samtliga kostnader för dessa beställningar avses skola gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Beträffande förslaget till inredning och utrustning av de botaniska institutionerna erinrar utrustningsnämnden, att dessa institutioner skall förläggas till ett område i Lilla Frescati i direkt anslutning till Bergianska trädgården. Byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas i augusti 1961 och vara slutförda under loppet av år 1963. Inflyttning synes möjligen kunna ske under loppet av år 1963. Redan för nästa budgetår erfordras, framhåller nämnden, att ett mindre belopp ställes till förfogande för vissa förberedande åtgärder och tidiga inköp. Härför beräknar nämnden 200 000 kronor. Det föreslagna beställningsbemyndigandet bör enligt nämnden meddelas för att möjliggöra beställning av utrustning, för vilken långa leveranstider gäller.

För inredning och utrustning av övningslaboratoriet för kemi har för innevarande budgetår anvisats 400 000 kronor, varjämte ett beställningsbemyndigande avseende 300 000 kronor meddelats nämnden. Enligt vad nämnden erfarit, räknar byggnadsstyrelsen numera med att byggnadsarbetena skall vara avslutade först under våren 1963. Någon ytterligare anslagstilldelning för ändamålet anser nämnden ej erforderlig för nästa budgetår. Nämnden, som förklarar att den inte ämnar utnyttja det för inne-

varande budgetår meddelade beställningsbemyndigandet, föreslår att den beredes möjlighet att beställa inredning och utrustning intill ett belopp av 600 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Utrustningsnämnden har hemställt att ett belopp av 200 000 kronor ställes till förfogande nästa budgetår för vissa förberedande åtgärder och inköp avseende inredning och utrustning av nybyggnaden för botanisk institution. Vidare har nämnden hemställt om bemyndigande att beställa inredning och utrustning avseende denna nybyggnad intill ett belopp av högst 200 000 kronor. Någon särskild medelsanvisning till angivna ändamål synes mig inte bli erforderlig för nästa budgetår. Jag hänvisar i detta sammanhang till vad jag kommer att föreslå vid min anmälan av frågan om investeringsanslag till byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm. Jag tillstyrker däremot utrustningsnämndens hemställan i vad den avser beställningsbemyndigande för nämnda ändamål intill ett belopp av 200 000 kronor.

Nämndens förslag i fråga om bemyndigande att intill ett belopp av 600 000 kronor beställa inredning och utrustning för övningslaboratorium för kemi föranleder ingen erinran från min sida. Då nämnden — med hänsyn till att byggnadsarbetena för ifrågavarande laboratorium beräknas bli avslutade först under våren 1963 — ej räknar med att under innevarande budgetår behöva utnyttja det av riksdagen i fjol lämnade bemyndigandet att beställa inredning och utrustning för laboratoriet intill ett belopp av högst 300 000 kronor, att gäldas tidigast under nästa budgetår, synes detta bemyndigande böra ändras till att avse beställning för samma ändamål och intill ett belopp av högst 600 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

I anledning av kanslerns anslagsäskanden beräknar jag till inredning och utrustning av nytillkommande lokaler för juridiska fakulteten samt för matematiska m. fl. institutioner 50 000 kronor respektive 75 000 kronor. För komplettering av fysiska institutionens undervisnings- och forskningsutrustning torde för nästa budgetår böra anvisas 80 000 kronor. För geologiska institutionen och för dess kvartärgeologiska avdelning beräknar jag en medelsanvisning av 15 000 kronor respektive 15 000 kronor. Jag föreslår vidare en slutanvisning av 20 000 kronor för psykologiska institutionen. Till utrustning av ett fotolaboratorium för humanistiska fakulteten tillstyrker jag anvisande av 5 000 kronor. Slutligen föreslår jag, att ett belopp av 100 000 kronor ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för att disponeras för inredning och utrustning av diverse nytillkommande institutionslokaler vid universitetet.

Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel förordar jag, att medel för de med detta anslag avsedda ändamålen från och med nästa budgetår anvisas under

anslagsrubriken Inredning och utrustning av nya lokaler: Stockholms universitet. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget torde överföras till det nya anslaget.

Vid bifall till vad jag här förordat torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 360 000 kronor, vilket innebär en minskning med 285 000 kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning för botanisk institution vid Stockholms universitet må beställas till ett värde av högst 200 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) med ändring av det av 1960 års riksdag lämnade medgivandet att beställa inredning och utrustning för övningslaboratorium för kemi vid Stockholms universitet till ett värde av högst 300 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62, medgiva, att inredning och utrustning för samma ändamål må beställas till ett värde av högst 600 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

c) att till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Stockholms universitet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 360 000 kronor.

[278] **105. Inredning och utrustning av nya lokaler: Karolinska mediko-kirurgiska institutet.** Under anslagsrubriken Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 600 000 kronor, vilket disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 600.

Karolinska sjukhusets utrustningskommitté har den 10 maj 1957 fått i uppdrag att handha inredningen och utrustningen av institutionen för teoretisk alkoholforskning vid karolinska institutet. För nästa budgetår hemställer utrustningskommittén om ett anslag för ifrågavarande ändamål av 400 000 kronor samt om bemyndigande för kommittén att beställa inredning och utrustning för institutionen intill ett belopp av ytterligare 259 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63. Kommittén har vid sina anslagsäskanden utgått ifrån, att institutionen kan tagas i bruk den 1 oktober 1961.

Kommittén erinrar om, att den totala utrustningskostnaden för institutionen i föregående års anslagsskrivelse angivits till 1 059 000 kronor. För innevarande budgetår har därav anvisats 400 000 kronor. Kommittén erhöll därjämte enligt beslut av 1960 års riksdag bemyndigande att beställa inredning och utrustning för ändamålet till ett belopp av högst 300 000

kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62. Det belopp av 659 000 kronor, som återstår att anvisa, föreslås fördelat i enlighet med nyssnämnda hemställan.

Departementschefen. Utrustningskommitténs tidigare redovisade beräkning av totalkostnaden för inredning och utrustning av institutionen för teoretisk alkoholforskning slutar på 1 059 000 kronor. För egen del anser jag mig böra räkna med en total ram av 960 000 kronor för ifrågavarande utrustningskostnader. I anslutning härtill vill jag understryka angelägenheten av att utrustningskommittén samråder med utrustningsnämnden för universitet och högskolor såväl i fråga om upphandlingen som vid behandlingen av senare uppkommande utrustningsfrågor.

Med anledning av kommitténs framställning föreslår jag för nästa budgetår en medelsanvisning av 300 000 kronor för institutionen i fråga. Därjämte torde bemyndigande lämnas åt kommittén att beställa inredning och utrustning för ändamålet intill ett belopp av högst 100 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel föreslår jag, att medel för de med detta anslag avsedda ändamålen från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Inredning och utrustning av nya lokaler: Karolinska mediko-kirurgiska institutet. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget torde överföras till det nya anslaget.

Vid bifall till vad jag i det förgeående anfört torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 300 000 kronor, vilket innebär en minskning med 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning till institutionen för teoretisk alkoholforskning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet må beställas till ett värde av högst 100 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[279] **106. Inredning och utrustning av nya lokaler: Medicinska högskolan i Umeå.** Under rubriken Medicinska högskolan i Umeå: Inredning och utrustning av nya lokaler har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor. Detta anslag disponeras på sätt framgår av s. 604 i statsliggaren.

Avtalet mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Västerbottens läns landsting, å andra sidan, angående inrättande av en medicinsk läroanstalt i

Umeå innehåller beträffande kostnaderna för inredning och utrustning i huvudsak följande.

I fråga om möbler, armatur och liknande utrustning, som skall disponeras uteslutande för undervisning och forskning, skall beträffande vissa i avtalet uppräknade lokaler staten lämna landstinget, som ombesörjer och bekostar anskaffningen, ett bidrag motsvarande 50 procent av de verkliga kostnaderna. För den patologiska institutionen samt för institutionerna för bakteriologi, klinisk bakteriologi, virologi, hygien, farmakologi och klinisk farmakologi samt djurlaboratorier har staten att anskaffa och ensam bekosta nyss nämnd rumsutrustning. Instrument, apparater och liknande utrustning, vilkas användning i all huvudsak avser undervisning och forskning, skall anskaffas och bekostas av staten ensam.

Statens kostnader för inredning och utrustning av den medicinska högskolans lokaler har i propositionen 1957: 188 (s. 73) beräknats till 10 000 000 kronor. Hittills har till ifrågavarande ändamål beviljats anslag om sammanlagt 2 800 000 kronor. Jämlikt beslut av 1960 års riksdag har Kungl. Maj:t bemyndigat utrustningsnämnden för universitet och högskolor att därjämte beställa ytterligare inredning och utrustning för högskolan till ett värde av högst 500 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62.

För nästa budgetår föreligger anslagsframställningar dels från utrustningsnämnden för universitet och högskolor, avseende i huvudsak inredning och utrustning för undervisningens behov, dels från organisationskommittén för högskolan — med tillstyrkan av universitetskanslern och nämnden — avseende forskningsutrustning för vissa kliniker och institutioner.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor hemställer, att 2 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår för inredning och utrustning av vissa institutioner m. m. vid högskolan, samt att nämnden därjämte bemyndigas att beställa inredning och utrustning för högskolan intill ett värde av 1 000 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63. Utrustningsnämndens förslag till medelsanvisning för nästa budgetår framgår av efterföljande sammanställning.

1. Bakteriologiska institutionen	1 000 000
2. Institutionen för klinisk bakteriologi	50 000
3. Patologiska institutionen	150 000
4. Farmakologiska institutionen och institutionen för klinisk farmakologi	750 000
5. Institutionen för klinisk kemi	97 000
6. Plastikkirurgiska kliniken	3 000
7. Verkstäder	150 000
8. Djurlaboratorier	100 000
9. Medicinsk-kemiska institutionen	200 000
Summa kronor	2 500 000

Nämnden framhåller, att vid bifall till nämndens förslag samtliga kliniker och flertalet institutioner kommer att ha tilldelats medel intill de för respektive kliniker och institutioner beräknade kostnadsbeloppen. Det understrykes dock att i vad gäller klinikerna dessa kostnadsbelopp inte avser utrustning för forskning utan endast för undervisning. I övrigt anför nämnden i anslutning till sammanställningen bland annat följande.

Hösten 1960 påbörjas första etappen och en del av andra etappen av nybyggnaderna för de *bakteriologiska, farmakologiska* och *hygieniska institutionerna*. Den nu aktuella nybyggnaden, som även innefattar en för dessa institutioner gemensam verkstad, beräknas vara färdigställd senast hösten 1962, dock att undervisningsdelen avses skola kunna tas i bruk från början av höstterminen 1962. Professurerna i bakteriologi och farmakologi skall enligt föreliggande plan vara tillsatta i början av 1962.

Ämnet *patologi* kommer att vid högskolan företrädas av två professorer. En av dem har redan utnämnts och tillträtt sin tjänst. På nämndens anmodan har denne upprättat och till nämnden överlämnat ett utrustningsförslag, som avser hela den blivande patologiska institutionen. Förslaget har kostnadsberäknats till cirka 2 500 000 kronor, vilket med ej mindre än omkring 1 800 000 kronor överstiger det belopp av 700 000 kronor, som beräknats för institutionen i den ursprungliga kostnadsramen. Sitt nu gjorda anslagsäskande har nämnden, som framgår av sammanställningen, begränsat inom berörda ram av 700 000 kronor. Det föreliggande förslaget kommer att inom nämnden underkastas sedvanlig granskning och först därefter kan nämnden bilda sig en uppfattning i frågan om det ytterligare utrustningsanslag, som må vara behövligt för institutionen. Härtill avser nämnden att återkomma i samband med sina anslagsframställningar för budgetåret 1962/63.

Forskningsprofessuren i *medicinsk kemi* vid högskolan kommer att tillsättas under våren 1962. I sammanställningen för den medicinsk-kemiska institutionen upptaget belopp avser anskaffande av viss utrustning för de provisoriska lokaler, som skall iordningställas för tjänstinnehavaren.

Lärarkollegiet vid högskolan har hemställt om anvisande för budgetåret 1961/62 av 1 225 000 kronor till grundutrustning för vissa klinikers och institutioners forskningsverksamhet. *Organisationskommittén för högskolan* framhåller, att högskolans kliniker och vissa institutioner måste utöver redan anvisade och tillstyrkta medel till huvudsakligen undervisningsändamål tillförsäkras anslag även till forskningsutrustning samt tillstyrker såsom en första etapp för tillgodoseende av de av lärarkollegiet angivna ändamålen en medelsanvisning för budgetåret 1961/62 av 577 000 kronor enligt följande uppställning:

1. Infektionskliniken	8 000
2. Institutionen för klinisk fysiologi	50 000
3. Institutionen för klinisk kemi	45 000
4. Kvinnokliniken	15 000
5. Medicinska kliniken	19 000
6. Neurologiska kliniken	50 000

7.	Pediatriska kliniken	60 000
8.	Psykiatriska kliniken	35 000
9.	Radioterapeutiska kliniken	70 000
10.	Radiofysiska institutionen	75 000
11.	Röntgendiagnostiska kliniken	100 000
12.	Öronkliniken	50 000
	Summa kronor	577 000

Organisationskommitténs förslag biträdes av *universitetskanslern* och *utrustningsnämnden för universitet och högskolor*. Utrustningsnämnden framhåller att den för statens insats i fråga om inredning och utrustning av medicinska högskolan i Umeå beräknade kostnadsramen av 10 000 000 kronor icke i någon nämnvärd mån omfattar forskningsutrustning för de kliniker och institutioner som avses i organisationskommitténs förslag. Nämnda kliniker och institutioner saknar för närvarande i stort sett helt forskningsutrustning och är i jämförelse med motsvarande institutioner och kliniker vid andra lärosäten härutinnan ställda i ett synnerligen ofördelaktigt och otillfredsställande läge. Nämnden finner det föreslagna anslaget av 577 000 kronor skäligt och i hög grad behövligt. Enligt nämnden torde äskanden om ytterligare anslag till forskningsutrustning vara att förvänta även från vissa andra institutions- och klinikchefer.

Departementschefen. Vad utrustningsnämnden föreslagit i fråga om medelsanvisning för nästa budgetår samt beställningsbemyndigande biträder jag.

Organisationskommitténs av universitetskanslern och utrustningsnämnden tillstyrkta särskilda framställning anser jag mig såtillvida böra tillmötesgå, att jag beräknar 300 000 kronor för nästa budgetår till viss grundutrustning för forskning avseende de institutioner och kliniker, som framställningen gäller. Härvid utgår jag från, att detta belopp inräknas i den till 10 000 000 kronor angivna kostnadsramen för inredning och utrustning av lokaler för högskolan.

Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel föreslår jag, att medel till de med detta anslag avsedda ändamålen från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Inredning och utrustning av nya lokaler: Medicinska högskolan i Umeå. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Vid bifall till vad jag här föreslagit torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 2 800 000 kronor, vilket innebär en höjning med 1 800 000 kronor. Därjämte bör utrustningsnämnden erhålla bemyndigande att beställa inredning och utrustning till ett belopp av högst 1 000 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning för medicinska högskolan i Umeå må beställas till ett belopp av högst 1 000 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Medicinska högskolan i Umeå* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 800 000 kronor.

[280] **107. Inredning och utrustning av nya lokaler: Farmaceutiska institutet.** Under anslagsrubriken Farmaceutiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler har för innevarande budgetår uppförts ett reservationsanslag av 151 800 kronor, som disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 618.

För nästa budgetår har *styrelsen för farmaceutiska institutet* hemställt om en medelsanvisning av 92 000 kronor, fördelad på följande sätt.

1. Ändring av vissa lokaler för kemi	75 000
2. Inrättande av kylrum	12 800
3. Iordningställande av utrymme för sotning och fixering av kymografpapper	4 200
Summa kronor	92 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande beträffande de i sammanställningen redovisade punkterna.

1. Det laboratorium, som står till förfogande för professorn i kemi och kemisk farmaci behöver undergå en genomgripande modernisering. Ny innehavare av professuren ifråga har utnämnts från och med den 1 juli 1960. Den av byggnadsstyrelsen utförda beräkningen av kostnaderna för iordningställande av laboratoriet slutar på 75 000 kronor.
2. Tillgång till kylrum inom institutets lokaler är i hög grad nödvändigt bland annat vid arbeten med enzym, som nu måste bedrivas vid andra institutioner, där tillfällig tillgång till kylrum kan erhållas.
3. I lokaler inom statens farmaceutiska laboratorium bedriver institutets farmakognostiska avdelning en djurexperimentell verksamhet, varvid registrering på kymograf förekommer i stor utsträckning. Sotning och fixering av kymografpapper bör kunna ske i nära anslutning till denna verksamhet.

Departementschefen. Den av farmaceutiska institutets styrelse begärda medelsanvisningen för nästa budgetår av sammanlagt 92 000 kronor anser jag mig böra tillstyrka.

Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel föreslår jag, att medel till förevarande ändamål från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Inredning och utrustning av nya lokaler: Farmaceutiska institutet. Vid utgången av

innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget torde överföras till det nya anslaget.

I enlighet med vad jag här förordat torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 92 000 kronor, vilket innebär en minskning med 59 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Farmaceutiska institutet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 92 000 kronor.

[281] **108. Inredning och utrustning av nya lokaler: Tekniska högskolan i Stockholm.** Under anslagsrubriken Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler är för innevarande år uppfört ett reservationsanslag av 530 000 kronor. Under erinran om vad jag inledningsvis anfört angående redovisningen av riksstatens åttonde huvudtitel föreslår jag, att medel till förevarande ändamål från och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Inredning och utrustning av nya lokaler: Tekniska högskolan i Stockholm. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Frågan om anslag till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår upptager jag till närmare behandling senare denna dag vid anmälan av frågan om investeringsanslag för samma budgetår till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Under hänvisning till vad jag därvid kommer att anföra och föreslå beträffande förevarande anslag hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att inredning och utrustning för nybyggnad för avdelningen för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm må beställas till ett värde av högst 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 148 000 kronor.

[282] **109. Inredning och utrustning av nya lokaler: Chalmers tekniska högskola.** För innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål uppfört ett reservationsanslag av 2 640 000 kronor (statsliggaren s. 652). Då beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår ännu inte är avslutad, torde för ändamålet i riksstatsförslaget böra uppföras ett preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 4 250 000 kronor.

[283] **110. Inredning och utrustning av nya lokaler: Musikaliska akademien med musikhögskolan.** För innevarande budgetår har lämnats bemyndigande att beställa inredning och utrustning för nya lokaler för musikaliska akademien med musikhögskolan till ett värde av högst 80 000 kronor, att betalas tidigast under budgetåret 1961/62. Bemyndigandet gäller dellikvid för en orgel, avsedd att inrymmas i den till andra etappen av akademiens nybyggnad hänförliga orgelsalen (1960: 1 VIII ht, s. 84; SU 1960: 131; Rskr 314). Med hänvisning härtill hemställer *akademien* om anvisande för nästa budgetår av 80 000 kronor till gäldande av dellikviden.

Departementschefen. I överensstämmelse med akademiens förslag torde för nästa budgetår till inredning och utrustning av nya lokaler för musikaliska akademien med musikhögskolan böra anvisas 80 000 kronor. Medelsanvisningen bör ske i form av ett reservationsanslag. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredning och utrustning av nya lokaler: Musikaliska akademien med musikhögskolan* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

F. Lärarutbildning

Klass- och ämneslärarutbildning

[284] 1. Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 402 000	5 685 000
1959/60	5 552 000	5 175 301
1960/61 (statsliggaren s. 667)	5 611 000	
1961/62 (förslag)	6 145 000	

Styrelsen för lärarhögskolorna föreslår, att detta förslagsanslag för budgetåret 1961/62 höjes med 574 000 kronor. Höjningen föranledes delvis av rent automatiskt verkande omständigheter, främst den generella lönehöjningen, och betingas i övrigt av vissa av styrelsen framlagda särskilda förslag, som anges i följande sammanställning.

1. Ordinariesättning av bibliotekarietjänsten (nu Ae 23).
2. Ordinariesättning av en kontorsbiträdestjänst i den reglerade befordringsgången.
3. Avlöningsförstärkning om 1 200 kronor till rektor vid övningsskolan.
4. Nedsättning av undervisningsskyldigheten för lärare i läroämnen på övningsskolans högstadium.
5. Bemyndigande för styrelsen att medge att viss del av den för lärare vid övningsskolan gällande undervisningsskyldigheten må anses fullgjord genom åligganden, betingade av forsknings- och försöksverksamheten vid skolan.
6. Jämkning av undervisningsskyldigheten för vissa lektorer i övningsämnenas metodik genom ytterligare tillgodoräknande av arbete vid obligatoriska vinter- och sommarkurser.
7. Befogenhet för styrelsen att medge nedsättning av undervisningsskyldigheten för lektorerna i psykologi och pedagogik på grund av betungande examinationsskyldighet.
8. En ny tjänst som lektor i psykologi och pedagogik i Ae 24.

Statens lönenämnd har funnit sig ej kunna tillstyrka bifall till förslaget om avlöningsförstärkning till rektor vid lärarhögskolans övningsskola.

I sina anslagsäskanden rörande lärarhögskolan i Stockholm har *styrelsen för lärarhögskolorna* vidare föreslagit, att för nästa budgetår upptages ett

nytt reservationsanslag på 60 000 kronor med rubriken »Lärarhögskolan i Stockholm: Basorganisation för kursplaneforskning». Kursplaneundersökningar av den art, som under de senaste åren genomförts av lärarhögskolan i samarbete med studieförbundet Näringsliv och samhälle samt 1957 års skolberedning beträffande matematik och modersmålet m. fl. ämnen, kommer enligt styrelsens mening ständigt att vara aktuella, eftersom man alltid måste räkna med att kursplaner för någon skoltyp eller något skolstadium behöver revideras. En basorganisation för sådan forskning bör enligt styrelsens förslag stå till lärarhögskolans förfogande under minst en treårsperiod. De medel, som här äskas, synes avse att täcka kostnaderna för en vetenskapligt utbildad befattningshavare såsom ledare för verksamheten, för ett skrivbiträde och för vissa expenser. Ytterligare erforderliga medel förutsättes bli anvisade i annan ordning i samband med att uppdrag ges institutionen av myndigheter och kommittéer.

Departementschefen. Jag har ingen erinran mot att en ordinarie kontorsbiträdestjänst inrättas för ett nu anställt extra ordinarie kontorsbiträde i reglerad befordringsgång (p. 2).

I samband med behandlingen i det följande av frågan om medelsanvisning till lärares fortbildning kommer jag att beröra lärarhögskolans uppgift på detta område och bestridandet av viss kostnad i anslutning därtill.

Under förevarande anslag räknar jag i övrigt inte med andra förändringar än sådana som är av rent automatisk natur, främst till följd av den av 1960 års riksdag beslutade allmänna lönehöjningen. Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med 6 145 000 kronor, vilket innebär en höjning med 534 000 kronor, och fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Styrelsens förslag om upptagande av ett särskilt reservationsanslag för en basorganisation för kursplaneforskning finner jag mig inte kunna tillstyrka. I den mån undersökningar av här avsedd typ finnes böra komma till stånd, torde liksom hittills kostnaderna få bestridas ur andra anslag, som kan disponeras för ändamålet.

Med åberopande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för lärarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 962 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	376 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	2 409 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 311 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	87 000
Summa kronor	6 145 000

c) till *Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 145 000 kronor.

[285] **2. Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	411 000	370 571
1959/60	411 000	317 539
1960/61 (statsliggaren s. 671)	406 000	
1961/62 (förslag)	414 000	

Detta förslagsanslag är för innevarande budgetår fördelat på följande sätt:

1. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	4 000
2. Reseersättningar, *förslagsvis*	81 500
3. Bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder m. m.	3 000
4. Expenser:	
Bränsle, lyse och vatten, *förslagsvis*	100 000
Övriga expenser	207 500
5. Publikationstryck, *förslagsvis*	10 000
Summa kronor	406 000

Styrelsen för lärarhögskolorna föreslår, att detta förslagsanslag höjes med 11 500 kronor till 417 500 kronor. Höjningen, som avser delposten till övriga expenser, motiveras av dels ökade kostnader för städning och rengöring på grund av gällande avtal för städerskor och på grund av den pedagogisk-psykologiska institutionens lokalutvidgning, dels en ökning av utgifterna i övrigt under delposten till följd av omsättningsskatten.

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka en höjning av delposten till övriga expenser med 8 000 kronor och föreslår sålunda, att anslaget för nästa budgetår upptages med 414 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 414 000 kronor.

[286] **3. Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100 000	115 000
1959/60	90 000	102 455
1960/61 (statsliggaren s. 672)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Styrelsen för lärarhögskolorna hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 4 000 kronor till 104 000 kronor. Anslaget, som innevarande budgetår är fördelat med 25 000 kronor till biblioteket och 75 000 kronor till materiel, böcker m. m., avses för nästa budgetår bli uppdelat på nyssnämnda två poster med 25 000 respektive 79 000 kronor. Styrelsen framhåller, att den begärda höjningen helt är att hänföra till fördyringen av materielen till följd av omsättningsskatt och att behovet av nyanskaffning av undervisningsmateriel i och för sig motiverar ytterligare anslagshöjning.

Departementschefen. Förevarande anslag har för innevarande budgetår höjts med 10 000 kronor. Någon ökning av anslaget för nästa budgetår anser jag mig inte böra förorda. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[287] **4. Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar.** Under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, är nu uppfört ett förslagsanslag av 1 356 000 kronor (statsliggaren s. 672).

Enligt de riktlinjer för lärarhögskolan i Malmö, som uppdrogs vid 1959 års riksdag (prop. 89, SU 77, Rskr 217), skall utbildningsverksamheten vid lärarhögskolan under innevarande läsår och läsåret 1961/62 omfatta endast utbildning av ämneslärare. Först läsåret 1962/63, då nybyggda lokaler beräknas bli tagna i bruk, påbörjas utbildning jämväl på mellanskollärarlinje och småskollärarlinje. Därvid ökas också intagningen på ämneslärarlinjen från för närvarande 60 lärarkandidater till 90 lärarkandidater årligen. Från och med innevarande budgetår har S:t Petri högre allmänna läroverk i Malmö erhållit ställning som med lärarhögskolan samverkande läroverk.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår för lärarhögskolan i Malmö

tar *styrelsen för lärarhögskolorna* först upp frågan om inrättande av ett andra med lärarhögskolan samverkande läroverk och föreslår, att tills vidare från och med läsåret 1961/62 Johannes samrealskola och kommunala gymnasium tages i anspråk för denna uppgift. Styrelsen anför härom följande.

I förslaget till anslagsäskanden för lärarhögskolan i Malmö budgetåret 1960/61 framhöll skolöverstyrelsen, att »det under nuvarande förhållanden är nödvändigt att tillvarataga alla möjligheter att utöka ämneslärarutbildningens kapacitet». Det ansågs önskvärt, att de egentliga lärarkurserna vid Malmö latinskola och vid Källängens högre allmänna läroverk tills vidare skulle bibehållas, varför skolöverstyrelsen föreslog, att S:t Petri högre allmänna läroverk skulle inrättas som med lärarhögskolan samverkande läroverk tillsvidare från och med läsåret 1960/61. Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade i enlighet med förslaget. Då nämnda, av skolöverstyrelsen anförda skäl för bibehållande av de egentliga lärarkurserna vid Malmö latinskola och Källängens högre allmänna läroverk fortfarande gäller och under mycket lång tid framåt kan beräknas gälla med oförminskad styrka, har styrelsen undersökt, om något av de båda återstående läroverken i Malmö, Slottsstadens och Johannes samrealskolor jämte med dessa förenade kommunala gymnasier, kan utnyttjas som samverkande läroverk. Styrelsen finner, att båda med hänsyn till läraruppsättning och lokaler är lämpliga härför och att detsamma även gäller beträffande utrustningen, dock först efter sådan komplettering, som normalt äger rum, då egentlig lärarkurs inrättas vid ett högre allmänt läroverk. Som samverkande läroverk tillsvidare från och med läsåret 1961/62 förordar styrelsen Johannes samrealskola och kommunala gymnasium på grund av dess avsevärt gynnsammare läge i förhållande till den nuvarande och framtida placeringen av lärarhögskolan. Styrelsen finner det angeläget, att det med Johannes samrealskola förenade kommunala gymnasiet snarast förstatligas.

Vidare upptar styrelsen frågan om överförande av viss ordinarie personal vid folkskoleseminariet i Lund till lärarhögskolan i Malmö och anför därom följande.

Enligt riksdagens beslut 1960 skall, som en följd av upprättandet av lärarhögskolan i Malmö, folkskoleseminariet i Lund avvecklas med utgången av läsåret 1962/63. I samband härmed uppkommer frågan om den ordinarie personalens placering vid andra läroanstalter. Styrelsen finner det lämpligt och med hänsyn till utbildningen vid lärarhögskolan önskvärt, att samtliga den 1 juli 1962 kvarstående ordinarie befattningshavare vid folkskoleseminariet i Lund utan ansökningsförfarande erbjudes motsvarande anställning vid de med lärarhögskolan i Malmö förenade övningsskolorna från och med läsåret 1962/63 respektive 1963/64. Dessutom bör, som närmare motiveras i anslagsäskandena, en av de båda ordinarie vaktmästarna vid seminariet överföras på lärarhögskolans personalstat redan från och med budgetåret 1961/62. Kungl. Maj:t torde dock äga befogenhet att utan riksdagens hörande besluta om ifrågavarande överflyttning av ordinarie personal. Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i förekommande fall och inom ramen av fastställd personalstat besluta om överflyttning av ordinarie personal vid folkskoleseminariet i Lund till övningsskolorna vid lärarhögskolan i Malmö.

Styrelsen föreslår, att anslaget till avlöningar vid lärarhögskolan för nästa budgetår uppföres med 2 490 000 kronor. Den föreslagna höjningen med 1 134 000 kronor hänför sig till största delen till sådana utgiftsökningar, som är en direkt följd av det under nästa läsår ökade antalet närvarande lärarkandidater, såsom kostnader för avlöning åt kandidaterna och för handledararvoden. Den generella lönehöjningen medför vidare en rent automatisk kostnadsstegring. Kostnadsförändringen betingas i övrigt i huvudsak av de förslag om inrättande av nya tjänster m. m., som anges i följande sammanställning.

1. En professor i praktisk pedagogik i Bo 3; från och med den 1 januari 1962.
2. Uppflyttning av bibliotekarietjänsten från Ao 21 till Ao 23.
3. En vaktmästare i Ao 8.
4. Ett kontorsbiträde i Ao 5.
5. En assistent i Ag 15 att biträda professorn vid forskningsarbetet; från och med den 1 januari 1962.
6. Ökade medel för särskilda pedagogiska och metodiska föreläsningar och övningar (nu beräknat cirka 12 500).
7. Delposten till arvoden till ledamöter av lärarhögskolans styrelse (2 000 kronor) utgår.

Av styrelsens framställning beträffande dessa förslag inhämtas i huvudsak följande.

2. Bibliotekarietjänsten vid lärarhögskolan i Malmö bör vara placerad i samma lönegrad (23) som motsvarande tjänst vid lärarhögskolan i Stockholm.

3 och 4. De föreslagna nyinrättade tjänsterna som vaktmästare i Ao 8 och kontorsbiträde i Ao 5 motiveras av dels det ökade administrativa arbetet året närmast före överflyttningen till Heleneholmsområdet, dels upprättandet av en pedagogisk forskningsinstitution från den 1 januari 1962. Med en sådan utökning av kanslipersonalen torde lärarhögskolan under budgetåret 1961/62 även kunna svara för den till lärarhögskolan anknutna textillärarlinjens vaktmästar- och skrivgöromål.

6. För skolhygien beräknas 10 föreläsningar, för undervisningen om tekniska hjälpmedel 4 föreläsningar och 168 övningar, för speciella pedagogiska frågor 32 föreläsningar samt för övningar i tal- och röstvård i genomsnitt 4 undervisningstimmar för varje lärarkandidat. Kostnaden för ifrågavarande undervisning uppgår till 15 450 kronor.

7. Enär styrelsen är gemensam för båda lärarhögskolorna och arvoden för styrelsens ledamöter upptagits i anslagsberäkningarna för lärarhögskolan i Stockholm har delposten ej upptagits här.

I inhämtat utlåtande från *skolöverstyrelsen* hemställes, att Johannes samrealskola i Malmö och det med denna förenade kommunala gymnasiet från och med budgetåret 1961/62 inrättas som med lärarhögskolan samverkande läroverk samt att Kungl. Maj:t utfärdar de bestämmelser med

avseende på det kommunala gymnasiet, som därav föranledes. Av överstyrelsens yttrande framgår vidare i huvudsak följande.

Överstyrelsen kan inte finna några hinder principiellt föreligga beträffande organisationen av samverkan mellan lärarhögskolan och den kommunala sektorn av ifrågavarande läroverk. Från och med innevarande läsår är S:t Petri högre allmänna läroverk med lärarhögskolan i Malmö samverkande läroverk utan att dess gymnasium ännu i sin helhet är förstatligat. Enligt uppgift av rektor vid Johannes samrealskola och kommunala gymnasium kommer lärarna inte att motsätta sig mottagandet av auskultanter från lärarhögskolan.

Överstyrelsen har av rektor vid lärarhögskolan i Malmö erhållit bekräftelse på att några pedagogiska eller organisatoriska hinder inte föreligger från lärarhögskolans sida beträffande samverkan med den ännu inte förstatligade delen av läroverket. Styrelsen för lärarhögskolorna har dock framhållit angelägenheten av att det med Johannes samrealskola förenade kommunala gymnasiet snarast förstatligas. Ifrågavarande kommunala gymnasium inrättades från och med budgetåret 1958/59, och studentexamen vid detta gymnasium kommer första gången att avläggas vårterminen 1962. Då överstyrelsen enligt praxis inte föreslår kommunala gymnasier till förstatligande förrän året efter det att studentexamen avlagts, skulle för berörda kommunala gymnasium frågan om förstatligande inte vara aktuell förrän år 1963. Om emellertid Kungl. Maj:t beslutar, att Johannes samrealskola och kommunala gymnasium skall vara med lärarhögskolan samverkande läroverk, avser överstyrelsen med hänsyn härtill att vid första lämpliga tidpunkt hemställa om gymnasiets förstatligande.

Överstyrelsen, som i sina anslagsäskanden beträffande de allmänna läroverken inte upptagit sådana kostnader, som skulle komma att belasta läroverksanslagen vid tillkomsten av ytterligare ett med lärarhögskolan i Malmö samverkande läroverk, framlägger i remissutlåtandet en beräkning av dylika kostnader, innefattande huvudsakligen kostnader för nedsättning av undervisningsskyldigheten för rektor och lärare samt ersättning till dessa motsvarande timarvode för två veckotimmar enligt de regler, som gäller för samverkande läroverk. Överstyrelsen föreslår, att kostnadsökningar av nyssnämnda slag även till den del de faller på det kommunala gymnasiet skall bestridas av statsverket. Vidare förutsättes, att ur de allmänna läroverkens omkostnadsanslag skall, liksom beträffande nytillkommande lärarkurslärоverk, få utgå medel till anskaffande av teknisk utrustning med ett belopp, som här föreslås till 10 400 kronor.

Departementschefen. Från och med läsåret 1960/61 har S:t Petri högre allmänna läroverk tagits i anspråk som ett med lärarhögskolan i Malmö samverkande läroverk. I likhet med styrelsen finner jag ytterligare ett samverkande läroverk erforderligt från och med nästa budgetår. Mot att Johannes samrealskola och det med denna förenade kommunala gymnasiet tages i anspråk för detta ändamål har jag inte något att erinra. De särskilda kostnader för viss nedsättning av undervisningsskyldigheten och för vissa ersättningar till lärare m. m., som normalt uppkommer genom tillkomsten av ett nytt samverkande läroverk, har beaktats vid min beräkning av medelsbehovet under det tidigare behandlade anslaget till avlöningar vid de

allmänna läroverken. Jag förutsätter, att dylika merkostnader även i vad de avser det kommunala gymnasiet skall bekostas av statsverket, att medel härför bör utgå ur nämnda avlöningsanslag och att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att — efter förslag av skolöverstyrelsen, som i samband därmed bör upptaga samråd med skolstyrelsen i Malmö — meddela erforderliga närmare föreskrifter beträffande dessa kostnadsfrågor och övriga frågor, som sammanhänger med att ett kommunalt gymnasium tages i anspråk på här föreslaget sätt. Vad gäller skolöverstyrelsens förslag om medelsanvisning till inköp av teknisk utrustning för det nya samverkande läroverket, förordar jag att medel härför enligt överstyrelsens närmare bestämmande får tagas i anspråk inom den ram som av mig föreslagits till dylika ändamål under de allmänna läroverkens omkostnadsanslag.

Genom beslut den 22 april 1960 utfärdades provisoriska bestämmelser angående styrelse för lärarhögskolorna i Stockholm och Malmö, varigenom dessa ställdes under en gemensam styrelse med i princip samma sammansättning, som tidigare gällt för styrelsen för lärarhögskolan i Stockholm. Av praktiska skäl bör i fortsättningen medel till arvoden till ledamöter av styrelsen endast upptagas under avlöningsanslaget till lärarhögskolan i Stockholm (p. 7).

Genom nämnda beslut den 22 april 1960 förordnades tillika, med stöd av beslut vid 1960 års riksdag, att från och med den 1 januari 1962 en professur, vars ämnesområde skulle benämnas praktisk pedagogik, skulle vara inrättad vid lärarhögskolan i Malmö. I enlighet härmed förordar jag, att en tjänst som professor i Bo 3 upptages i lärarhögskolans personalförteckning (p. 1). I samband med professurens inrättande bör lärarhögskolan i Malmö från och med den 1 januari 1962 i anslutning till de regler som numera gjorts tillämpliga beträffande lärarhögskolan i Stockholm, tilldelas assistenttimmar i en omfattning motsvarande 1 000 assistenttimmar för läsår räknat (p. 5). Medelsanvisningen för nästa budgetår blir sålunda begränsad till kostnaden för 500 assistenttimmar.

Någon förändring beträffande bibliotekarietjänsten räknar jag här inte med (p. 2).

Styrelsen har, inom den i propositionen 1959: 89 beräknade ramen för lärarhögskolans slutliga personalorganisation, föreslagit, att en ordinarie vaktmästartjänst i Ao 8 (p. 3) och en ordinarie kontorsbiträdestjänst i Ao 5 (p. 4) inrättas från och med nästa budgetår. Någon förstärkning av den nuvarande biträdespersonalen, en kansliskrivare och ett kanslibiträde, anser jag mig inte böra tillstyrka för nästa budgetår. Jag biträder däremot förslaget om inrättande av en ordinarie vaktmästartjänst i Ao 8 men räknar då med att nu utgående medel till avlönande av en vaktmästare med halvtidstjänstgöring samtidigt indrages. Förslaget att till ordinarie vaktmästare skall utan tjänstens ledigförklarande utses innehavaren av en motsvarande tjänst vid folkskoleseminariet i Lund torde senare få upptagas till prövning av Kungl. Maj:t. Den av styrelsen i sammanhanget väckta frågan om att

samtliga vid viss tidpunkt kvarstående innehavare av ordinarie tjänster vid folkskoleseminariet i Lund skulle utan ansökningsförfarande erbjudas motsvarande anställning vid de med lärarhögskolan i Malmö förenade övningsskolorna, torde i den mån sådana åtgärder visar sig berättigade få aktualiseras av styrelsen längre fram.

Det ökade antalet lärarkandidater vid lärarhögskolan nästa läsår medför vissa automatiska kostnadsstegringar, huvudsakligen för avlöningar åt kandidaterna och för ersättningar åt handledare vid praktisk lärarutbildning utanför lärarhögskolan enligt fastställda normer. I fråga om den föreslagna ökade medelsanvisningen till särskilda pedagogiska och metodiska föreläsningar och övningar (p. 6) torde inte vara något att erinra. Omfattningen av dylik verksamhet bör givetvis avvägas på samma sätt som vid lärarhögskolan i Stockholm, så långt en jämförelse mellan förhållandena vid de båda lärarhögskolorna är möjlig.

Medelsbehovet under förevarande anslag beräknar jag, med hänsyn tagen även till automatiska utgiftsförändringar till följd av lönehöjningar beslutade av 1960 års riksdag m. m., till 2 471 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 1 115 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vid bifall till vissa av mina nu framlagda förslag bör vidare ändringar göras i personalförteckningen.

Med åberopande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Malmö, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	519 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	168 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 244 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	506 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	34 000
Summa kronor	2 471 000

c) till *Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 471 000 kronor.

[288] **5. Lärarhögskolan i Malmö: Omkostnader.** Under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, har anvisats ett förslagsanslag av 76 000 kronor (statsliggaren s. 673).

Styrelsen för lärarhögskolorna föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 14 500 kronor till 90 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1.	Sjukvård m. m. (nu 1 000)	+ 500
2.	Reseersättningar (nu 26 000)	— 1 000
3.	Bränsle, lyse och vatten (nu 5 000)	of.
4.	Övriga expenser (nu 36 000)	+ 15 000
5.	Publikationstryck (nu 8 000)	of.
	Summa ökning kronor	14 500

Av överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

2. Under anslagsposten reseersättningar upptages rese- och traktamentskostnader i samband med styrelsens sammanträden, varvid beräknats 5 sammanträden i Stockholm och 5 i Malmö. Kostnaderna för rektors och lektorers resor i samband med lärarkandidaternas praktiktjänstgöring har uppskattats till 4 600 kronor och kostnaderna för lärarkandidaternas resor under praktikterminen till 6 000 kronor. Kostnaden för flyttningsersättningar beräknas till 5 000 kronor. Till reseersättningar föreslås alltså 24 800 kronor eller i runt tal 25 000 kronor.

4. Under delposten övriga expenser beräknas med ledning av uppgifter från Malmö stad utgifterna för städning och renhållning till 6 000 kronor. För att erforderlig kontorsutrustning skall finnas tillgänglig redan vid inflyttningen i de nya lokalerna hösten 1962 måste sådan anskaffas före 1 juli 1962. Kostnaderna härför torde icke komma att understiga 10 000 kronor. Utgifterna för skrivmateriel beräknas till 20 000 kronor och utgifterna i övrigt (telefon, annonser m. m.) till 15 000 kronor.

Departementschefen. Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet för omkostnader vid lärarhögskolan i Malmö för nästa budgetår har jag inte funnit anledning till erinran. Anslaget torde dock kunna uppföras med ett till 90 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Malmö: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[289] **6. Lärarhögskolan i Malmö: Materiel, böcker m. m.** Under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, är nu upptaget ett reservationsanslag av 60 000 kronor (statsliggaren s. 674).

Styrelsen för lärarhögskolorna hemställer, att anslaget för nästa budgetår ökas med 25 000 kronor till 85 000 kronor. Anslaget, som innevarande budgetår är fördelat med 50 000 kronor till biblioteket och med 10 000 kronor till materiel, böcker m. m., avses för nästa budgetår bli uppdelat på

två poster för vartdera av nämnda båda ändamål med 55 000 respektive 30 000 kronor.

Departementschefen. Anslaget torde för nästa budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp. Jag vill i detta sammanhang erinra om att materiel m. m. vid folkskoleseminariet i Lund i lämplig utsträckning avses bli överförd till lärarhögskolan i Malmö vid seminariets nedläggande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Malmö: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[290] **7. Lärarhögskolan i Malmö: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, har uppförts ett reservationsanslag av 40 000 kronor (statsliggaren s. 674).

Styrelsen för lärarhögskolorna hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår ökas med 220 000 kronor till 260 000 kronor. Som motivering för den föreslagna anslagshöjningen anför styrelsen följande.

I propositionen 1959: 89 (s. 77) beräknades till inredning och utrustning av den nya lärarhögskolan omkring 600 000 kronor. Styrelsen finner det angeläget att hälften av detta belopp ställes till lärarhögskolans förfogande före den 1 juli 1962, enär man har att räkna med att vissa förskottsbetalningar kan bli nödvändiga för att leveranstiderna skall kunna nedbringas. I det begärda beloppet ingår även arvode till inredningsarkitekt.

Departementschefen. I enlighet med styrelsens förslag torde för nästa budgetår 260 000 kronor böra anvisas för inredning och utrustning av nya lokaler. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Malmö: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 260 000 kronor.

[291] **8. Folkskoleseminarierna: Avlöningar**

I. Seminarieorganisationen

Inledningsvis torde här böra erinras om att med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 oktober 1960 tillkallats fem sakkunniga för att verkställa utredning rörande ämnes- och klasslärarutbildningens organisation m. m. Utredningsuppdraget innefattar bland annat beräkningar av lärarbehovet och frågan om övergång till lärarhögskolesystem.

Treårig småskollärarutbildning, som hittills förekommit endast som en undantagsform vid seminariet i Haparanda, införes allmänt från och med nästa budgetår, varvid tvåårig småskollärarutbildning blir avsedd endast för studenter (prop. 1957: 123, SU 105, Rskr 105; 1960 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln s. 436 ff, SU 8, Rskr 8).

Kungl. Maj:t har den 3 juni 1960 fastställt nya timplaner för samtliga linjer vid folkskoleseminarierna (SFS 1960: 310). Samtidigt har kungörelse utfärdats om vidareutbildning av småskollärare till folkskollärare (SFS 1960: 386). De nya timplanerna kommer läsåret 1961/62 att tillämpas i full utsträckning på tvåårig folkskollärarlinje, i de tre första årskurserna av fyraårig folkskollärarlinje samt i första årskursen av tre- och tvååriga småskollärarlinjer.

Liksom under budgetåret 1959/60 omfattar folkskoleseminarieorganisationen innevarande budgetår 21 seminarier. Vid 1960 års riksdag har beslut fattats om nedläggande av folkskoleseminariet i Lund med utgången av budgetåret 1962/63. Antalet seminarieklasser utgör innevarande budgetår 159 liksom närmast föregående budgetår.

I enlighet med givna föreskrifter har hösten 1960 i första årskursen intagits 8 klasser på fyraårig folkskollärarlinje, 12 på tvåårig folkskollärarlinje, 1 på treårig småskollärarlinje och 44 på tvåårig småskollärarlinje. Detta innebär i jämförelse med intagningen 1959 minskning med 4 klasser på fyraårig folkskollärarlinje men oförändrad intagning på övriga linjer. En klass på tvåårig folkskollärarlinje har i första hand avsetts för vidareutbildning av småskollärare till folkskollärare. Genom den hösten 1960 verkställda intagningen på tvåårig folkskollärarlinje och tvåårig småskollärarlinje har den totala examinationen av folk- och småskollärare vårterminen 1962 slutligt reglerats. Intagningen på treårig småskollärarlinje reglerar till en mindre del examinationen av småskollärare vårterminen 1963, medan intagningen på fyraårig folkskollärarlinje delvis reglerar examinationen av folkskollärare vårterminen 1964.

Skolöverstyrelsen föreslår, att intagningen av lärarkandidater vid folkskoleseminarierna hösten 1961 får en omfattning motsvarande följande antal klasser, nämligen för folkskollärarutbildning 8 klasser på fyraårig linje och 18 klasser på tvåårig linje, av vilka sistnämnda klasser en avses för vidareutbildning av småskollärare till folkskollärare, samt för småskollärarutbildning 24 klasser på treårig linje och 24 klasser på tvåårig linje. I jämförelse med intagningen innevarande år innebär förslaget oförändrad intagning på fyraårig folkskollärarlinje, ökning med 6 klasser på tvåårig folkskollärarlinje och med 23 klasser på treårig småskollärarlinje samt minskning med 20 klasser på tvåårig småskollärarlinje. Det totala antalet seminarieklasser kommer med den föreslagna intagningen att ökas från 159 till 164.

Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna av behovet av folk- och småskollärare och till att nya beräkningar under loppet av innevarande budgetår skulle kunna göra det önskvärt att i viss utsträckning ändra den nu föreslagna intagningens omfattning, vore det enligt överstyrelsens uppfattning lämpligt, att Kungl. Maj:t erhölle riksdagens bemyndigande att slutligt bestämma intagningens omfattning med beaktande av det förutse-

bara examinationsbehov, som kan komma att beräknas längre fram under budgetåret 1960/61.

Till grund för sitt förslag om intagningen vid seminarierna redovisar överstyrelsen bland annat de beräkningar av examinationsbehov och examination, som framgår av följande tabeller.

Tabell 1. Folkskollärare

Läsår	Examinationsbehov			Examination	Överskott respektive brist per år	Summa överskott eller brist
	1	2	Summa			
1959/60						— 950
60/61	— 325	310	— 15	260 + 260 + 85[1]) = 605	+ 620	— 330
61/62	— 380	530	150	260 + 260 + 85[1]) = 605	+ 455	+ 125
62/63	— 280	500	220	260 + 260 + 85[1]) = 605	+ 385	+ 510
63/64	60	450	510	260 + 390? + 85[1]) = 735	+ 225	+ 735
64/65	95	255	350	175 + 260? + 85[1]) = 520	+ 170	+ 905
65/66	230	255	485	175? + 260? + 175[2]) = 610	+ 125	+ 1 030
66/67	425	330	755	175? + 260? + 175[2]) = 610	— 145	+ 885
67/68	710	315	1 025	175? + 390? + 175[2]) = 740	— 285	+ 600
68/69	505	325	830	175? + 390? + 175[2]) = 740	— 90	+ 510

[1]) Examination vid lärarhögskolan i Stockholm.
[2]) Examination vid lärarhögskolorna i Stockholm och Malmö.

Tabell 2. Småskollärare

Läsår	Examinations-behov	Examination	Överskott respektive brist per år	Summa överskott eller brist
1959/60				— 100
60/61	705	20 + 910 = 930	+ 225	+ 125
61/62	810	20 + 1 005 = 1 025	+ 215	+ 340
62/63	880	20 + 1 005 = 1 025	+ 145	+ 485
63/64	645[1])	20 + 545? = 565	— 80	+ 405
64/65	825	545? + 410? = 955	+ 130	+ 535
65/66	800	455? + 410? + 45[2]) = 910	+ 110	+ 645
66/67	580	295? + 295? + 45[2]) = 635	+ 55	+ 700

[1]) Inget ytterligare övertagande av årskurs 3 detta år; eljest skulle behövas ytterligare 300 jämte motsvarande ökning av vikariebehovet (24).
[2]) Examination vid lärarhögskolan i Malmö.

I fråga om de i tabellerna åskådliggjorda beräkningarna inhämtas vidare av överstyrelsens framställning bland annat följande.

Uppgifterna i tabellerna (beträffande tabell 1 i kolumn 1) om *examinationsbehovet* grundar sig på vissa inom överstyrelsen utförda nya beräkningar angående lärarbehovet i folkskolan och på försöksskolans låg- och mellanstadier, avseende läsåren 1960/61—1968/69. Beträffande folkskollärarbehovet har beaktats också behovet av vidareutbildade folkskollärare

på försöksskolans högstadium (tabell 1, kolumn 2). Överstyrelsen utgår här i fråga om lärarkategoriernas användning på högstadiet från det s.k. 60-procentsalternativet och har vidare i den här redovisade tabellen grundat uppgifterna på en år 1959 inom överstyrelsen gjord beräkning av högstadiets kvantitativa utveckling under 1960-talet.

Beträffande *examinationen* har på samma sätt som tidigare år beaktats det bortfall som sker under och omedelbart efter utbildningstiden. I examinationskolumnen i tabell 1 anger det första talet examinationen på fyraårig linje, det andra talet examinationen på tvåårig linje och det tredje talet examinationen vid lärarhögskolorna. I motsvarande kolumn i tabell 2 anger det första talet examinationen på treårig linje, det andra talet examinationen på tvåårig linje och det tredje talet examinationen vid lärarhögskolan i Malmö. Med frågetecken markeras examinationstalen för ännu ej beslutad intagning. Med understrykning har dessutom markerats siffror, som följer av den av överstyrelsen nu föreslagna intagningen hösten 1961. Överstyrelsen betonar starkt, att övriga med frågetecken markerade examinationstal, vilka alltså avser examination på grundval av intagning från och med år 1962, icke får betraktas som slutliga förslag utan endast som preliminära beräkningar.

Såsom framgår av tabell 1 räknar överstyrelsen med att i fråga om folkskollärare hösten 1959 förelåg en *brist* på omkring 950 lärare. Om hänsyn ej alls tages till behovet av lärarkraft för vikariat för kortare tid än en månad skulle bristen enligt de gjorda beräkningarna anges till 790, medan den på motsvarande sätt ett år tidigare framräknade bristen uppgick till 670. Överstyrelsen finner att de folkskollärare utan föreskriven vidareutbildning, som tjänstgör vid högre skolor, givetvis kan betraktas som en latent tillgång för folkskolan och enhetsskolans mellanstadium, därest antalet akademiskt utbildade lärare blir större och sådana lärare kan komma att ersätta nyssnämnda folkskollärare utan vidareutbildning i högre skolor, men understryker att det är synnerligen ovisst, när en sådan återgång av folkskollärare från högre skolformer till folkskolan och enhetsskolans mellanstadium i större utsträckning kan påräknas eller om dylik återgång över huvud taget kommer att äga rum, eftersom en stor del av ifrågavarande kategori lärare torde komma att vidareutbilda sig för att erhålla behörighet att undervisa på högstadiet. — I fråga om småskollärare anger överstyrelsen i tabell 2 en brist på 100 lärare hösten 1959. Den siffermässigt framräknade bristen uppgår till omkring 280. Då samtidigt 253 icke pensionsavgångna småskollärare tjänstgjorde på folkskollärartjänster, vilka lärare vid ökad tillgång på folkskollärare kan komma småskolestadiet till godo, anser överstyrelsen det befogat att räkna med en brist av minst 100 lärare.

Överstyrelsen betonar angelägenheten av att intagningen vid folkskoleseminarierna så avpassas, att den nuvarande lärarbristsituationen snarast möjligt kan övervinnas. Med hänsyn härtill och på grund av kalkylernas osäkerhet bör beräkningarna lämpligen utmynna i ett siffermässigt överskott. Hur stort detta bör vara, kan det givetvis råda olika meningar om, men enligt överstyrelsens uppfattning bör överskottet beräknas relativt högt. Under en följd av år har vid beräkningarna av folkskollärarbehovet en ingående brist redovisats, som enligt kalkylerna skulle vara hävd inom

ett par år. Så har emellertid ej blivit fallet, utan i varje års beräkningar har på nytt en ingående brist måst redovisas. Denna är enligt de nu framlagda beräkningarna större än enligt föregående års beräkningar. Orsaken torde ligga delvis i större avgång från lärartjänstgöring än vad som beräknats, delvis i osäkerheten i de till grund för beräkningarna liggande primäruppgifterna från kommunerna och länsskolnämnderna (tidigare folkskolinspektörerna).

Överstyrelsen redovisar en sammanställning över det antal klasser, som kan beräknas vid folkskoleseminarierna läsåren 1961/67 på grundval av de i tabellerna 1 och 2 framlagda kalkylerna. Denna sammanställning utvisar att det totala antalet seminarieklasser, som innevarande läsår uppgår till 159, läsåren 1961/67 skulle utgöra 164, 155, 151, 135, 127 respektive 133.

Överstyrelsen lämnar vidare vissa kommentarer beträffande intagningen på den tvååriga småskollärarlinjen och i fråga om linjen för vidareutbildning av småskollärare till folkskollärare.

Den tvååriga småskollärarlinjen är från nästa läsår avsedd enbart för studenter, och den gamla tvååriga utbildningen ersätts av treårig linje. Tillströmningen av studenter till småskollärarutbildning har ökat avsevärt under de senaste åren, varför det torde vara möjligt att ta in ett ganska stort antal klasser år 1961 på den tvååriga småskollärarlinjen. Härigenom blir det möjligt att tillgodose examinationsbehovet för läsåret 1963/64, som dessutom begränsats genom att något ytterligare övertagande av årskurs 3 sagda läsår icke förutsatts.

Av de hösten 1960 intagna 12 klasserna på tvåårig folkskollärarlinje är en klass, förlagd till Guldhedens folkskoleseminarium i Göteborg, i första hand avsedd för vidareutbildning av småskollärare till folkskollärare. Det är sålunda i år första gången en klass tagits in på denna linje. Till denna utbildning anmälde sig 31 småskollärare, men av olika skäl återkallade en stor del av dessa sina ansökningar, så att till sist endast 17 kunde tagas in. Några studenter har icke tagits in på de återstående 7 platserna för utbildning till folkskollärare, då det visat sig icke vara möjligt att ordna samläsning i den utsträckning, som tidigare tänkts. Emellertid har seminariets rektor under hand meddelat, att det varit så många förfrågningar från småskollärare om möjlighet att enligt utfärdade föreskrifter vinna inträde i andra klassen av ifrågavarande linje, att de nuvarande vakanta platserna torde bli besatta läsåret 1961/62 och antalet utexaminerade år 1962 sålunda det ursprungligen beräknade. Även vid intagningen år 1961 till tvåårig folkskollärarlinje bör en klass reserveras för utbildning av småskollärare till folkskollärare och placeras vid Guldhedens folkskoleseminarium i Göteborg. Däremot torde ej böra beräknas någon ytterligare avgångsklass på denna linje.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll överstyrelsen, att frågan om övningsskolans organisation på enhetsskolans högstadium blivit allt mer aktuell, enär övningsskolan vid flera seminarier håller på att omorganiseras till enhetsskola. Överstyrelsen är ännu ej beredd att avgiva förslag i ämnet men avser att framlägga sådant förslag inom loppet av innevarande budgetår.

Departementschefen. Inledningsvis har här erinrats om att hösten 1960 tillkallats sakkunniga för utredning rörande ämnes- och klasslärarutbildningens organisation m. m., 1960 års lärarutbildningssakkunniga, och att åt dem uppdragits bland annat att verkställa beräkningar över lärarbehovet.

Skolöverstyrelsen har — med betonande av att varje år, trots tidigare kalkylerade överskott, konstaterats en lärarbrist som i de senaste beräkningarna till och med visat sig öka — framlagt ett förslag om intagning vid folkskoleseminarierna hösten 1961, som i jämförelse med intagningen 1960 innebär en ökning med sex klasser av folkskollärarutbildningen och en ökning med tre klasser av småskollärarutbildningen. I folkskollärarutbildningen skulle den ökade intagningen helt hänföras till tvåårig linje, som därmed skulle omfatta 18 intagningsklasser, medan på fyraårig linje oförändrat åtta klasser skulle tagas in. I småskollärarutbildningen, där från och med nästa läsår förlängningen till treårig utbildning börjar genomföras samtidigt med att tvåårig utbildning anordnas uteslutande för studenter, skulle intagningsklasserna fördelas med 24 klasser på vardera linjen.

Överstyrelsen har emellertid inte velat se det nu framlagda förslaget om intagningens omfattning såsom slutligt utan förordat, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att slutligt bestämma intagningens omfattning med beaktande av det examinationsbehov, som bättre kan förutses längre fram under innevarande budgetår. För egen del finner jag en sådan åtgärd välbetänkt och förutsätter att, därest riksdagen inte uttalar någon erinran häremot, intagningens omfattning hösten 1961 skall få slutligt bestämmas av Kungl. Maj:t. Åt skolöverstyrelsen bör då uppdragas att, så snart sig göra låter och i samråd med 1960 års lärarutbildningssakkunniga, avge slutligt förslag till intagningens omfattning vid folkskoleseminarierna hösten 1961.

Såsom grund för beräkningen av folkskoleseminariernas medelsbehov för nästa budgetår utgår jag i det följande från den av överstyrelsen förordade intagningen.

II. Beräkning av folkskoleseminariernas avlöningsanslag

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	23 775 000	23 590 146
1959/60	24 407 000	25 406 181
1960/61 (statsliggaren s. 674)	26 330 000	
1961/62 (förslag)	29 584 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att folkskoleseminariernas avlöningsanslag för nästa budgetår höjes med 3 317 000 kronor. Ökningen är till största delen av rent automatisk natur, huvudsakligen beroende på den vid 1960 års riksdag beslutade allmänna lönehöjningen och höjningen av grundlönerna

på löneplan B samt det successiva genomförandet av nya timplaner på samtliga utbildningslinjer vid seminarierna. Det ökade medelsbehovet betingas i övrigt av vissa av de förslag från överstyrelsens sida, som redovisas i följande sammanställning.

1. Ökad intagning av lärarkandidater (se avsnitt I).
2. Tillämpning av alternativa lönegrader (Ao 26 eller Ao 24) för ordinarie lektorstjänster vid folkskoleseminarierna enligt samma regler som vid de allmänna läroverken.
3. Indragning av fyra vakanta ordinarie lektorstjänster vid seminariet i Lund.
4. Indragning av tre vakanta ordinarie tjänster för lärare i hemkunskap.
5. Meddelande av vissa föreskrifter rörande lärare i trädgårdsskötsel.
6. Anvisande av medel för inrättande av ytterligare en förskoleklass vid seminariet i Stockholm (lärararvode).
7. Anvisande av medel för anordnande av förskolundervisning av försökskaraktär vid seminariet i Linköping (lärararvode).
8. Ökning av nuvarande beräkningsbelopp till handledararvoden från 350 till 400 kronor per lärarkandidat på fyraårig folkskollärarlinje i anslutning till den nya timplanens genomförande i årskurs III[4].
9. Minskning av medelsanvisningen till försök med metodisk handledning, enhetsskolans arbetsmetoder och liknande anordningar från 200 000 till 150 000 kronor i anslutning till de nya timplanernas genomförande.
10. Medel till undervisning i tal- och röstvård.
11. Minskat medelsbehov på grund av indragningen av egentlig lärarkurs för ämneslärare vid seminariet i Lund.
12. Minskning av delposten till arvoden åt seminarieläkare och seminariesköterskor på grund av förslag om inrättande av vissa ordinarie skolsköterskejänster, gemensamma för läroverk och seminarier.
13. Anvisande av medel till arvode åt en föreståndare för ett fortbildningsinstitut vid seminarium med egentlig lärarkurs (i anslutning till ett av överstyrelsen i annat sammanhang framlagt förslag om omorganisation av lärarnas fortbildning).
14. Ökning av kursverksamheten för utbildande av kyrkomusiker från 118 till 125 veckotimmar.

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas om de framlagda förslagen bland annat följande.

4. Ämnet *hemkunskap* (tidigare hushållsgöromål) förekommer icke längre i de nya timplanerna för folkskollärarutbildning och endast i begränsad omfattning i de nya timplaner för småskollärarutbildning, som skall börja tillämpas från och med budgetåret 1961/62.

Lärarna i hemkunskap vid seminarierna med folkskollärarutbildning torde för närvarande kunna beredas tillräcklig tjänstgöring i övningsskolan i dess nuvarande organisation. I avvaktan på resultaten av dels pågående

utredning om övningsskolornas högstadium, dels den igångsatta utredningen om ämnes- och klasslärarutbildningens organisation finner överstyrelsen att någon generell ändring nu icke bör företagas i fråga om de ordinarie lärartjänsterna i hemkunskap. Vid Guldhedens folkskoleseminarium i Göteborg samt vid seminarierna i Lycksele och Växjö är emellertid respektive ordinarie lärartjänster i hemkunskap vakanta. Dessa tjänster bör indragas.

5. Enligt de nya timplanerna förekommer *trädgårdsskötsel* på folkskollärarlinjerna endast såsom frivilligt ämne och på småskollärarlinjerna såsom obligatoriskt ämne med endast en veckotimme i första årskursen. Hur stor anslutningen blir till den frivilliga undervisningen i ämnet är det ännu ej möjligt ange. I växlande omfattning förekommer trädgårdsskötsel i seminariernas övningsskolor. Man torde böra räkna med att det vid vissa seminarier kan uppstå svårigheter att bereda lärarna i trädgårdsskötsel full tjänstgöring. Seminarieutredningen föreslog i sitt betänkande Seminarieorganisationen II, att besatta ordinarie lärartjänster i trädgårdsskötsel skulle placeras på övergångsstat med skyldighet för innehavarna att fullgöra fyllnadstjänstgöring vid ortens skolor.

I kungl. brev den 30 juni 1952 föreskrevs, att vid uppkommande ledighet på ordinarie eller extra ordinarie lärartjänst i trädgårdsskötsel tjänsten icke må återbesättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Av de 10 ordinarie lärartjänsterna i trädgårdsskötsel är nu 4 vakanta och av de 3 extra ordinarie tjänsterna i ämnet är 2 vakanta. Frågan om skötseln av seminariernas trädgårdar bör enligt överstyrelsens mening allsidigt prövas i samband med den igångsatta utredningen om seminarieorganisationen.

Lärarna i trädgårdsskötsel omfattas icke av övningslärarstadgan. I den nya stadgan för folkskoleseminarierna den 30 juni 1958 (nr 427) finns inga bestämmelser om lärarna i trädgårdsskötsel. Överstyrelsen föreslår, att Kungl. Maj:t föreskriver, att beträffande lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarierna skall tills vidare gälla föreskrifterna i 1937 års folkskoleseminariestadga § 94 mom. 3 (lydelse enligt KK 1951: 63) samt § 95 (lydelse enligt KK 1938: 41) om undervisningsskyldighet och tjänstgöringsskyldighet i övrigt. Därjämte torde böra föreskrivas skyldighet för ifrågavarande lärare att, om så erfordras och är möjligt, fullgöra fyllnadstjänstgöring i seminarieortens övriga skolor.

Överstyrelsen har i kostnadsberäkningarna icke medräknat de vakanta tjänsterna utan endast kostnaderna för undervisningens uppehållande i enlighet med rektorernas förslag. Någon ytterligare kostnadsminskning vid indragning av ifrågavarande tjänster kan sålunda icke beräknas.

9. Innevarande budgetår får ur icke-ordinarieposten till *försök med metodisk handledning*, försöksskolans arbetsmetoder och liknande anordningar utgå högst 200 000 kronor, att för användning huvudsakligen på den fyraåriga folkskollärarlinjen och småskollärarlinjerna av överstyrelsen fördelas mellan de olika seminarierna. Då budgetåret 1961/62 fortfarande avgångsklasserna på fyraårig folkskollärarlinje och på småskollärarlinjerna läser enligt de äldre timplanerna, erfordras medel för ifrågavarande ändamål även sagda budgetår. Beloppet torde dock kunna minskas med 50 000 kronor till 150 000 kronor.

10. Enligt tilläggsbestämmelserna till de nya timplanerna för folkskoleseminarierna skall kurs i *tal- och röstvård* omfatta sammanlagt högst 75 lärartimmar för varje klass under dess seminarietid. Överstyrelsen föreslog i 1959 års petita, att denna undervisning skulle genomföras på samtliga lin-

jer innevarande budgetår, men departementschefen ansåg i 1960 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, s. 457), att förstärkningen av denna undervisning borde ske successivt i takt med genomförandet av de nya undervisningsplanerna. I enlighet med departementschefens förslag anvisade riksdagen för innevarande budgetår sammanlagt 42 000 kronor för denna undervisning. Budgetåret 1961/62 är de nya timplanerna helt genomförda beträffande tvåårig folkskollärarlinje och omfattar tre årskurser av fyraårig folkskollärarlinje men endast första årskurserna av treårig och tvåårig småskollärarlinje. Med tillämpning av ungefär samma fördelningsnormer som innevarande budgetår och med beaktande av timarvodenas höjning beräknar överstyrelsen kostnaderna för ifrågavarande undervisning till i runt tal 82 000 kronor.

11. Då folkskoleseminariet i Lund i samband med inrättandet av den nya lärarhögskolan i Malmö successivt skall avvecklas, kommer lärarkandidater icke att kunna hänvisas till *egentlig lärarkurs* vid seminariet under budgetåret 1961/62. Överstyrelsen räknar emellertid med att seminariernas utbildningskapacitet för ifrågavarande budgetår skall uppgå till cirka 33 ämneslärarkandidater per termin, varför delposten endast torde kunna sänkas med 10 000 kronor.

Departementschefen. I det föregående avsnittet om folkskoleseminarieorganisationen har jag förutskickat, att den av överstyrelsen föreslagna intagningen av lärarkandidater vid folkskoleseminarierna hösten 1961 skall läggas till grund för beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår, samtidigt som jag förordat, att intagningens omfattning skall få slutligt bestämmas av Kungl. Maj:t (p. 1).

Jag biträder överstyrelsens förslag om indragning av fyra vakanta ordinarie lektorstjänster (p. 3) och tre likaledes vakanta ordinarie tjänster för lärare i hemkunskap (p. 4). Som en följd av nämnda ämnes förändrade ställning i de nya timplanerna för folkskoleseminarierna anser jag det vidare befogat, att övriga sju ordinarie tjänster för lärare i hemkunskap nu föres på övergångsstat för att vid uppkommande vakanser successivt indragas. Situationen har genom de nya timplanerna blivit på liknande sätt förändrad beträffande ämnet trädgårdsskötsel. Jag finner det inte lämpligt, att flera frågor rörande lärarna i trädgårdsskötsel och om seminarieträdgårdarna, som i viss utsträckning sedan länge varit aktuella, fortsättningsvis lämnas öppna och överlämnas till 1960 års lärarutbildningssakkunniga (p. 5). Så långt möjligt bör dessa problem lösas utan ytterligare dröjsmål. Jag förutsätter, att överstyrelsen, i den mån inte ställning tages i förevarande sammanhang, vidare överväger hithörande spörsmål och framlägger förslag i ämnet. De för närvarande vakanta tjänsterna för lärare i trädgårdsskötsel, fyra ordinarie och två extra ordinarie, bör enligt min uppfattning nu indragas. Återstående sex ordinarie tjänster bör, liksom tjänsterna i hemkunskap, föras på övergångsstat. Frågan om indragning av den återstående extra ordinarie tjänsten bör, efter erforderlig utredning från överstyrelsens sida, senare prövas av Kungl. Maj:t. Det torde vidare få ankomma på Kungl.

Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter om tjänstgöringsskyldighet och skyldighet att fullgöra fyllnadstjänstgöring för lärarna i trädgårdsskötsel.

Jag har inte något att erinra mot överstyrelsens förslag om ökning av beräkningsbeloppet för handledararvoden på fyraårig folkskollärarlinje (p. 8) eller i fråga om beräkningen av medel till undervisning i tal- och röstvård (p. 10) och till kostnader i samband med egentlig lärarkurs (p. 11). Den nuvarande medelsanvisningen till försök med metodisk handledning, enhetsskolans arbetsmetoder och liknande anordningar torde för nästa budgetår kunna sänkas till 100 000 kronor (p. 9). Under hänvisning till det förslag jag i det följande kommer att framlägga om åtgärder för lärarfortbildning, beräknar jag här också medel till arvode åt en föreståndare för fortbildningsinstitut (p. 13).

I övrigt räknar jag inte med andra förändringar under förevarande anslag än sådana, som föranledes av automatiskt verkande omständigheter, såsom tidigare beslutad intagning vid seminarierna, löneförhöjningar enligt beslut vid 1960 års riksdag m. m.

Medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår beräknar jag till 29 584 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 3 254 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Vad här tidigare föreslagits föranleder även ändringar i gällande personalförteckning.

Under åberopande av vad sålunda anförts och förordats hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	10 877 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	394 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	12 026 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	5 829 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	458 000
Summa kronor	29 584 000

c) till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 29 584 000 kronor.

[292] **9. Folkskoleseminarierna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 050 000	1 735 195
1959/60	2 064 000	1 850 232
1960/61 (statsliggaren s. 685)	2 121 000	
1961/62 (förslag)	2 214 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 125 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1.	Sjukvård m. m. (nu 55 000)	of.
2.	Reseersättningar (nu 14 970)	+ 330
3.	Bränsle, lyse och vatten (nu 860 000)	+ 34 000
4.	Övriga expenser (nu 954 700)	+ 50 300
5.	Trädgårdarnas underhåll och skötsel (nu 175 000)	+ 20 000
6.	Inkomster av trädgårdarna (nu 53 000)	of.
7.	Särskilda kurser och föreläsningar m. m. (nu 51 330)	+ 6 370
8.	Ersättning åt lärarkandidater i samband med studiebesök (nu 98 000)	of.
9.	Bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder (nu 13 000)	+ 9 000
10.	Upplåtelse av lokaler, ersättning för lyse (nu 48 000)	+ 5 000
	Summa ökning kronor	125 000

Ur överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

2. Överstyrelsen föreslår att det belopp, som må utgå till bestridande av resekostnadsersättning och traktamente åt rektorer eller deras ombud vid studieresor till folkskolor, höjes från 600 till 650 kronor för varje folkskoleseminarium. Kostnaderna för detta ändamål skulle då uppgå till 13 650 kronor. Övriga kostnader, som skall bestridas från anslagsposten till reseersättningar, beräknas till 1 650 kronor, varför de sammanlagda kostnaderna beräknas till 15 300 kronor, innebärande en höjning med 330 kronor.

3. Med hänsyn till den allmänna prisstegringen synes en höjning av delposten till bränsle, lyse och vatten icke kunna undvikas. Överstyrelsen föreslår, att den uppföres med 894 000 kronor, innebärande en höjning med 34 000 kronor.

4. Med hänsyn till de ökade städningskostnaderna och den allmänna prisstegringen torde en höjning av delposten till övriga expenser vara ofrånkomlig. Överstyrelsen föreslår, att den uppföres med 1 005 000 kronor, innebärande en höjning med 50 300 kronor.

5 och 6. En viss höjning av anslagsposten till trädgårdarnas underhåll och skötsel synes med hänsyn till kostnadsstegringarna icke kunna undvikas. Överstyrelsen föreslår, att posten höjes med 20 000 kronor till 195 000 kronor. Inkomsterna av trädgårdarna (under särskilda uppbördsmedel) torde kunna uppskattas till oförändrat belopp, 53 000 kronor.

7. Beträffande beloppen till simundervisning och bad samt förhyrande av idrottsplan erfordras vissa mindre justeringar av automatisk natur. I likhet med vad som varit fallet de senaste tre åren föreslår överstyrelsen

höjning av vissa till varje seminarium nu utgående belopp, nämligen i fråga om skolhygieniska föreläsningar från 430 till 470 kronor och beträffande föreläsningar i skilda ämnen från 650 till 715 kronor. Överstyrelsen beräknar en ökning av medelsbehovet med 6 370 kronor till 57 700 kronor.

10. Med ledning av rektorernas uppgifter kan inkomsterna genom upplåtelse av lokaler och ersättning för lyse uppskattas till 43 000 kronor, innebärande en minskning med 5 000 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkningar under punkterna 1—4, 6, 8 och 10 har jag ingen annan erinran än att det för varje seminarium beräknade maximibeloppet till reseersättningar åt rektorer eller deras ombud bör vara oförändrat 600 kronor. Jag anser mig inte böra tillstyrka någon höjning av posten till trädgårdarnas underhåll och skötsel (p. 5). Under anslagsposten till särskilda kurser och föreläsningar m. m. (p. 7) tillstyrker jag föreslagna mindre justeringar av automatisk natur beträffande de för simundervisning och bad ävensom förhyrande av idrottsplan avsedda beloppen, varför posten torde böra beräknas till 55 530 kronor. Någon ökad medelstilldelning för bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder (p. 9) kan jag inte tillstyrka.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, torde anslaget för nästa budgetår böra uppräknas med avrundat 93 000 kronor till 2 214 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 214 000 kronor.

[293] **10. Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	458 000	430 685
1959/60	400 000	515 439
1960/61 (statsliggaren s. 687)	400 000	
1961/62 (förslag)	400 000	

För budgetåret 1959/60 ställdes förutom det för budgetåret anvisade beloppet av 400 000 kronor ytterligare 100 000 kronor av reserverade medel till seminariernas förfogande för nu ifrågavarande ändamål.

Skolöverstyrelsen föreslår, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 250 000 kronor till 650 000 kronor, fördelade med 420 000 kronor till böcker, undervisningsmateriel och inventarier, 195 000 kronor till materiel för undervisning i slöjd och hemkunskap samt med 35 000 kronor till materiel för lek och idrott.

Som motivering för anslagshöjningen anför överstyrelsen bland annat följande.

För budgetåret 1961/62 begär rektorerna sammanlagt i runt tal 730 720 kronor. Överstyrelsen vill starkt understryka vikten av att lärarutbildningsanstalterna är väl försedda med undervisningsmateriel av olika slag, vilken

vid dessa läroanstalter är utsatt för mycket stark förslitning. Då genomförandet av de nya tim- och kursplanerna för folkskoleseminarierna ställer ökade krav på detta anslag och därjämte hänsyn måste tagas till den allmänna höjningen av prisnivån, bör anslagsbeloppet nu avsevärt höjas.

Departementschefen. Jag föreslår, att detta anslag upptages med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[294] **11. Folkskoleseminarierna: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	550 000	530 098
1959/60	550 000	600 997
1960/61 (statsliggaren s. 687)	500 000	
1961/62 (förslag)	500 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 395 000 kronor till 895 000 kronor, och anför som motivering härför bland annat att åtskilliga av de äldre seminarierna fortfarande i viss utsträckning arbetar med otidsenlig och försliten materiel, som måste förnyas.

Departementschefen. Jag är inte beredd att föreslå någon höjning av detta anslag för nästa budgetår utan förordar, att det uppföres med ett oförändrat belopp av 500 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[295] **12. Vidareutbildning av folkskollärare**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	600 000	810 643
1959/60	1 000 000	891 685
1960/61 (statsliggaren s. 688)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	910 000	

Skolöverstyrelsen lämnar i samband med sina anslagsäskanden beträffande förevarande reservationsanslag för nästa budgetår en redogörelse för bedriven kursverksamhet under 1959/60 och 1960/61, av vilken framgår följande.

Till terminskurserna samt vidareutbildningskurserna i merkantila ämnen och för hjälpklasslärare under läsåret 1959/60 anmälde sig såsom överstyrelsen meddelade i föregående års petita sammanlagt 427 sökande. Antalet sökande till kurserna i psykologi och pedagogik var 283 och till biämnes-

kurserna 317. Kurserna i psykologi och pedagogik under höstterminen 1959 hade vid kursernas början 164 deltagare, av vilka 163 hittills godkänts vid slutprövning. Uppgifter beträffande nämnda terminskurser och vidareutbildningskurser framgår av följande sammanställning.

Terminskurser, vidareutbildningskurser i merkantila ämnen och för hjälpklasslärare under läsåret 1959/60

Ämne och kursort	Antal deltagare vid kursernas början			Antal vid slutprövning hittills godkända		
	Höst-term.	Vår-term.	Läs-året	Höst-term.	Vår-term.	Läs-året
Modersmålet, Lund			15			15
Modersmålet, Umeå			21			21
Historia, Linköping	20			20		
Samhällskunskap, Linköping		21			21	
Samhällskunskap, Stockholm	21			21		
Yrkesvägledning, Stockholm		22			22	
Matematik, Göteborg	19			18		
Fysik, Göteborg		20			20	
Matematik, Jönköping	22			21		
Fysik, Jönköping		23			23	
Matematik, Stockholm	21			21		
Fysik, Stockholm		20			20	
Matematik, Uppsala	18			18		
Fysik, Skellefteå		13			13	
Matematik, Lund	9			8		
Kemi, Lund		10			9	
Matematik, Linköping	8			7		
Fysik, Stockholm	8			7		
Kemi, Stockholm		10			10	
Merkantila ämnen, Stockholm			20			20
Hjälpklasslärarkurs, Stockholm			17			17
Hjälpklasslärarkurs, Göteborg	18			18		
Summa	164	139	73	159	138	73

En biämneskurs ordnades vårterminen 1960 i kristendomskunskap, två i historia, en i samhällskunskap, två i geografi, en i matematik, två i fysik och fyra i kemi. Det sammanlagda antalet deltagare vid kursernas början var 286, varav 285 hittills godkänts vid slutprövning.

Vid slutet av läsåret 1958/59 hade sammanlagt 251 deltagare med godkänt resultat genomgått fullständig egentlig vidareutbildningskurs, vidareutbildningskurs i merkantila ämnen eller för hjälpklasslärare. Under och efter läsåret 1959/60 har ytterligare 157 folkskollärare med godkänt resultat genomgått nämnda vidareutbildning och sålunda förvärvat den särskilda ämnesutbildning, som fordras för behörighet till folkskollärartjänst i

lönegrad A 19. Efter kurserna i psykologi och pedagogik under augusti 1960 beräknas detta antal ha ökat ytterligare.

I de till överstyrelsen av kursföreståndarna och kursledarna ingivna pedagogiska redogörelserna för vidareutbildningsverksamheten under läsåret 1959/60 vitsordas, att kursdeltagarna genomgående väl tillgodogjort sig undervisningen och visat stort intresse för kursarbetet. Prövningsresultatet måste också anses gott.

Till de för läsåret 1960/61 planerade terminskurserna samt vidareutbildningskurserna i merkantila ämnen och för hjälpklasslärare anmälde sig 509 sökande samt till kurserna i psykologi och pedagogik 410. Kurser i psykologi och pedagogik ordnades höstterminen 1960 på 6 olika kursorter med ett sammanlagt deltagarantal av 261 vid kursernas början. Vissa uppgifter beträffande nyssnämnda terminskurser och vidareutbildningskurser framgår av följande sammanställning.

Terminskurser, vidareutbildningskurser i merkantila ämnen och för hjälpklasslärare läsåret 1960/61

Ämne och kursort	Antal deltagare vid läsårets början		
	Höst-term.	Vår-term.	Läs-året
Modersmålet, Lund			20
Modersmålet, Umeå			21
Historia, Linköping	20		
Samhällskunskap, Linköping		21	
Samhällskunskap, Stockholm	20		
Yrkesvägledning, Stockholm		24	
Matematik, Göteborg	17		
Fysik, Göteborg		17	
Matematik, Jönköping	26		
Fysik, Jönköping		20	
Matematik, Stockholm	20		
Fysik, Stockholm		20	
Matematik, Östersund	14		
Fysik, Östersund		13	
Matematik, Lund	10		
Kemi, Lund		10	
Matematik, Uppsala	18		
Kemi, Linköping		14	
Fysik, Stockholm	12		
Kemi, Stockholm		12	
Geografi, Karlstad		24	
Merkantila ämnen, Stockholm			20
Hjälpklasslärarkurs, Stockholm			20
Hjälpklasslärarkurs, Göteborg	20		
Summa	177	175	81

Vad gäller verksamheten under budgetåret 1961/62 anser skolöverstyrelsen det önskvärt, att innevarande budgetårs kurser kan upprepas. Viss utvidgning av den hittillsvarande verksamheten torde dock böra genomföras. Härom anför överstyrelsen i huvudsak följande.

Knappheten på utbildade yrkesvalslärare i landet är stor, varför det för kommande budgetår bör planeras ytterligare en terminskurs i yrkesvägledning. Sådan kurs bör liksom hittills kombineras med terminskurs i samhällskunskap. Därest sammanlagt två kurser i yrkesvägledning kommer till stånd, erfordras ytterligare en terminskurs i samhällskunskap. Kostnaderna för en kurs i yrkesvägledning beräknas till omkring 35 000 kronor och för en sådan i samhällskunskap till omkring 20 000 kronor.

Mot bakgrunden av bristen på lärare i naturvetenskapliga ämnen anser överstyrelsen, att en ny typ av vidareutbildningskurs i dessa ämnen bör prövas, nämligen en terminskurs förlagd helt till kvällstid och utsträckt till att omfatta två terminer. I övrigt skulle en sådan kurs helt överensstämma med hittills anordnad terminskurs beträffande kursinnehåll m. m. Deltagarna i denna kurs skulle efterföljande läsår endera kombinera kursen med terminskurs av vanlig typ eller kurs under kvällstid i annat ämne och därjämte genomgå biämneskurs och kurs i psykologi och pedagogik i vanlig ordning. Kostnaderna för en i Stockholm försöksvis anordnad kvällskurs i kemi uppskattar överstyrelsen till omkring 40 000 kronor.

I och med utvidgningen av terminskurserna behöver ytterligare en biämneskurs och en kurs i psykologi och pedagogik anordnas. Redan innevarande läsår var antalet sökande till kurserna i psykologi och pedagogik så stort, att svårighet rådde att placera de sökande. Folkskollärare, som uttages till deltagare i terminskurser eller som redan genomgått sådana kurser, synes icke böra avvisas från kurs i psykologi och pedagogik på grund av platsbrist, då de därigenom skulle få sin fullständiga ämnesutbildning fördröjd. Överstyrelsen beräknar kostnaderna för biämneskurs och kurs i psykologi och pedagogik till omkring 10 000 kronor vardera.

I samband med beräkningen av medelsbehovet under ifrågavarande anslag för nästa budgetår lämnar överstyrelsen följande redogörelse för den beräknade medelsåtgången innevarande budgetår.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns en reservation på här ifrågavarande anslag av i runt tal 360 000 kronor. Härav är dock genom Kungl. Maj:ts medgivande omkring 301 000 kronor bundna för bidrag till Hermods korrespondensinstituts akademiska kurser. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kronor. Sammanlagt står sålunda för budgetåret 1960/61 i runt tal 1 059 000 kronor till förfogande för ifrågavarande ändamål. Överstyrelsen beräknar kostnaderna för vidareutbildningskurserna under innevarande budgetår till 860 000 kronor, vartill kommer kostnader för planerade konferenser med kursföreståndare och kursledare, för annonsering m. m., vilka beräknas till omkring 10 000 kronor. Till stipendier till folkskollärare, som förvärvat akademiska betyg i vissa ämnen, och till stipendier till deltagare i Hermods korrespondensinstituts akademiska kurser beräknas omkring 90 000 kronor behöva tagas i anspråk. Enligt uppgift från Hermods beräknas kostnaderna för deras akademiska kursverksamhet under år 1961 uppgå till 210 000 kronor. Följaktligen skulle 99 000 kronor återstå under budgetåret 1960/61 för bidrag till

denna verksamhet. Då större delen av det årliga bidraget till Hermods kurser de närmast föregående åren i regel kommit att belasta anslaget först efter budgetårsskiftet, synes detta belopp vara tillräckligt. Någon reservation väntas inte föreligga vid ingången av budgetåret 1961/62.

Överstyrelsen föreslår, att kostnaderna för vidareutbildningskurserna för hjälpklasslärare — i runt tal 90 000 kronor — överföres till ett nytt anslag, rubricerat Lärares fortbildning m. m., som skulle ersätta det nuvarande anslaget till Kurser för lärare.

Från förevarande anslag utgår medel till studiestipendier åt folkskollärare, som förvärvat akademiskt betyg i vissa naturvetenskapliga ämnen, och till i anslutning till Hermods akademiska kurser utgående stipendier. Dessa stipendiekostnader har för innevarande budgetår, som nyss nämnts, beräknats till cirka 90 000 kronor. I sina anslagsäskanden beträffande folkskoleväsendet föreslår överstyrelsen, att medel för detta ändamål, tillsammans med kostnader för stipendier av annat slag, anvisas under ett nytt förslagsanslag med rubriken Stipendier åt folkskollärare.

För budgetåret 1961/62 uppskattar överstyrelsen medelsbehovet för sin vidareutbildningsverksamhet till 895 000 kronor. Därtill kommer bidrag till vissa av Hermods korrespondensinstitut anordnade kurser. Enligt i det föregående redovisade beräkningar skulle 111 000 kronor för Hermods akademiska kursverksamhet under år 1961 komma att belasta anslaget under budgetåret 1961/62. Därtill torde böra beräknas, att en viss del av kostnaderna för Hermods kursverksamhet under år 1962 kommer att belasta anslaget under samma budgetår. Detta belopp uppskattas liksom för år 1961 under budgetåret 1960/61 komma att uppgå till 99 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet på här ifrågavarande anslag uppskattar överstyrelsen sålunda till i runt tal 1 105 000 kronor, innebärande en anslagsökning med 105 000 kronor.

Departementschefen. Av skäl, som jag i ett senare sammanhang kommer att närmare redovisa, anser jag mig böra biträda skolöverstyrelsens förslag att kostnaderna för vidareutbildningskurser för hjälpklasslärare överföres från här ifrågavarande anslag till det anslag, som nu är uppfört under rubriken Kurser för lärare m. fl. och som inrymmer bland annat medel för hjälpklassläraru tbildning av annat slag. Under förevarande anslag torde däremot alltjämt böra upptagas medel för sådana stipendier, som nu utgår härur.

Någon uppräkning av medelsanvisningen för här ifrågavarande ändamål finner jag mig inte kunna tillstyrka utan förordar, med hänsyn till den nyss föreslagna överföringen av vissa kostnader till annat anslag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 910 000 kronor.

Med åberopande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vidareutbildning av folkskollärare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 910 000 kronor.

[296] **13. Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 890 000	3 766 334
1959/60	4 156 000	4 157 982
1960/61 (statsliggaren s. 733)	4 707 000	
1961/62 (förslag)	5 363 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 874 400 kronor i enlighet med följande sammanställning.

1. Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser (nu 4 242 000)	+ 837 043
2. Resekostnadsersättning och traktamente åt deltagare i praktiska lärarkurser (nu 461 000)	+ 37 400
Summa ökning kronor	874 443

Beträffande punkten 1 erinrar överstyrelsen om att under anslagspunkten Allmänna läroverken: Avlöningar föreslagits anordnande av egentlig lärarkurs vid ytterligare två läroanstalter, varigenom utbildningskapaciteten skulle öka med cirka 20 lärarkandidater per termin. Den härav föranledda kostnadsökningen som skulle belasta detta anslag beräknar överstyrelsen till 399 933 kronor. I övrigt betingas ökningen av den allmänna lönehöjningen.

Den äskade uppräkningen under punkten 2 motiveras av det ökade antalet lärarkandidater.

Departementschefen. Jag har i det föregående tillstyrkt anordnande av egentlig lärarkurs vid ett ytterligare läroverk från och med nästa budgetår. Med hänsyn härtill beräknar jag under punkten 1 — förutom automatiska kostnadsökningar — endast en ökning av medelsanvisningen med 200 000 kronor. Höjningen under punkten 2 bör likaledes begränsas, nämligen till 18 700 kronor. Jag föreslår, att anslaget höjes med 655 810 kronor eller i runt tal 656 000 kronor till 5 363 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 363 000 kronor.

[297] **14. Arvoden åt blivande lärare för blinda och döva**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	167 400	146 024
1959/60	130 000	155 174
1960/61 (statsliggaren s. 789)	254 000	
1961/62 (förslag)	398 000	

Vid blindinstitutet å Tomteboda utbildas lärare för blindskolorna och för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. Utbildningstiden för dessa lärare omfattar numera ett läsår.

Den slutliga utbildningen av lärare vid dövskolor meddelas vid dövlärarseminariet å Manilla. Detta gäller beträffande såväl lärare i läroämne och biträdande lärare vid de allmänna dövskolorna som lärare vid förskola samt vid skol- och arbetshemmet å Mogård. Lärarna i läroämne genomgår en tvåårig utbildning efter avlagd folkskollärarexamen, de biträdande lärarna en tvåårig samt övriga en ettårig utbildning efter avlagd småskollärarexamen eller därmed jämförlig examen.

Den som vid nämnda utbildningsanstalter genomgår utbildning till lärare vid blind- eller dövskolor åtnjuter arvode motsvarande för läsår årslönen inom ortsgrupp 5 åt statstjänstemän i följande löneklasser å löneplan A, nämligen löneklass 12, när det är fråga om utbildningslinje, för vilken såsom inträdesfordran gäller avlagd folkskollärarexamen, och eljest löneklass 7. Lärare, som åtnjutit dylikt arvode, är förpliktad att under tre år efter genomgången utbildning stå till förfogande för tjänstgöring inom den undervisning för vilken han utbildats.

Omfattningen av elevintagningen vid dövlärarseminariet bestämmes av Kungl. Maj:t, som genom beslut den 3 juni och den 11 augusti 1960 efter förslag av skolöverstyrelsen medgivit följande intagning av nya elever för läsåret 1960/61, nämligen *dels* högst åtta elever för tvåårig utbildning till lärare i läroämne, *dels* högst tre elever för tvåårig utbildning till biträdande lärare, *dels ock* två elever för ettårig utbildning till lärare vid förskola för döva eller vid skol- och arbetshemmet för döva å Mogård.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för budgetåret 1961/62 höjes med 144 000 kronor. Överstyrelsen beräknar därvid arvoden åt följande elever vid dövlärarseminariet, nämligen aderton blivande lärare i läroämne (åtta elever första utbildningsåret och tio elever andra utbildningsåret), tre blivande biträdande lärare (andra utbildningsåret) samt tre blivande förskollärare, varjämte föreslås att på förskollärarlinjen även får intagas en särskollärare för att utbildas för undervisning av hörselskadade barn inom särskolan. Härjämte beräknar överstyrelsen arvode under en ettårig kurs vid Tomteboda för en blivande lärare i läroämne samt arvode för specialutbildning vid Tomteboda av en blivande yrkeslärare. Beträffande sistnämnda utbildningsarvode anför överstyrelsen följande.

Av 1960 års riksdag beviljades medel till en blivande yrkeslärare vid Tomteboda, som kommer att deltaga i utbildningen där under fyra månader höstterminen 1960 med ett arvode motsvarande lön i lönegrad 9. Flera yrkeslärare kommer att avgå med pension inom de närmaste åren. Den här föreslagna lärarkandidaten är avsedd ersätta en yrkeslärare, som avgår den 30 juni 1962.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens i anslagsäskandena gjorda beräkningar av antalet arvoden åt elever vid dövlärarseminariet grundade sig på förutsättningen att samtliga tio av Kungl. Maj:t den 3 juni 1960 medgivna elevplatser för tvåårig utbildning av blivande lärare i läroämne fylldes. Då sedermera visats, att så inte blev fallet, har emellertid Kungl. Maj:t i stället den 11 augusti 1960 medgivit, att två av dessa elevplatser fick utbytas mot platser för blivande förskollärare. För budgetåret 1961/62 behöver således endast beräknas arvoden för åtta blivande lärare i läroämne under andra utbildningsåret. Denna reduktion bör emellertid enligt min mening om möjligt kompenseras genom en något större intagning hösten 1961 än vad överstyrelsen beräknat. Sammanlagt anser jag mig därför nu lika fullt böra beräkna 18 arvoden åt blivande lärare i läroämne vid dövlärarseminariet. I övriga delar kan jag helt ansluta mig till överstyrelsens förslag. Jag beräknar sålunda en höjning av anslaget med 144 000 kronor till 398 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arvoden åt blivande lärare för blinda och döva* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 398 000 kronor.

Övnings- och yrkeslärarutbildning

[298] 15. Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	536 300	497 093
1959/60	539 400	511 270
1960/61 (statsliggaren s. 833)	562 100	
1961/62 (förslag)	704 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslår *direktionen över gymnastiska centralinstitutet,* att detta förslagsanslag höjes med 70 000 kronor till 632 100 kronor. Höjningen betingas av dels automatiska utgiftsförändringar till följd av den allmänna löneförhöjningen, ökade kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m., dels de särskilda förslag, som framgår av följande sammanställning.

1. Ett laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång vid fysiologiska institutionen.
2. Ett ekonomibiträde i A 2/3 vid fysiologiska institutionen.
3. Överföring av 3 000 kronor från omkostnadsanslaget till anslagsposten till arvoden m. m. vid särskild undervisning i idrott och gymnastik under förevarande anslag.
4. Ökade medel till undervisning i rytmik och musik m. m. (nu 3 500 kronor).

Av direktionens framställning beträffande sistnämnda förslag inhämtas bland annat följande.

Den moderna gymnastiken, såväl den kvinnliga som den manliga, har alltmera utvecklats i riktning mot ett rytmiskt rörelsesätt. Den musikaliska rytmen har därmed fått större betydelse i synnerhet för de större flickornas gymnastik. Därför har sedan två och ett halvt år tillbaka utom rytmik, gymnastik till musik och musikteori även prövats musikundervisning med de kvinnliga eleverna vid institutet. Under de år, som undervisningen pågått, har delvis medel hopsamlats bland eleverna för att kunna genomföra densamma.

Då det visat sig att nämnda undervisning är av vital betydelse för elevernas utbildning till fullgoda ledare av modern gymnastik och det icke kan anses vara riktigt, att eleverna själva skall betala för undervisning som meddelas vid institutet, föreslår direktionen en höjning av medelsanvisningen med 3 840 kronor för de kvinnliga kurserna och 500 kronor för de manliga kurserna, eller med sammanlagt 4 340 kronor.

Direktionen föreslår även att de i personalförteckningen upptagna två lärarinnorna i lönegrad Ao 21 i fortsättningen benämnes lärare.

I särskild framställning har vidare *styrelsen för industrifysiologiska avdelningen* — en med gymnastiska centralinstitutet samarbetande och till institutet lokalmässigt anknuten institution — upprepat ett av styrelsen

föregående år framlagt förslag om inrättande av en personlig professur i arbetsfysiologi för medicine doktorn Nils Lundgren. Enligt förslaget bör professuren förläggas till den fysiologiska institutionen vid gymnastiska centralinstitutet eller vid universitet eller högskola i Stockholm. De med professuren förenade kostnaderna, vilka för tiden den 1 juli 1961—den 31 december 1967 avses skola bestridas av reserverade medel, tillgängliga för styrelsen, bör enligt förslaget senast från och med den 1 januari 1968 övertagas av staten.

I den tidigare redovisade framställningen om anslag för nästa budgetår tar vidare *direktionen över gymnastiska centralinstitutet* upp frågan om ökad examination vid institutet. Direktionen erinrar om att år 1958 framlagts en särskild utredning i frågan och hemställer, att åtgärder måtte vidtagas i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som därvid framlades. I detta sammanhang understryker direktionen även behovet av simhall och idrottshall vid institutet.

I skrivelse till direktionen av den 18 augusti 1960 har *skolöverstyrelsen* framhållit, att behovet av gymnastiklärare ökats i sådan omfattning, att den årliga examinationen från gymnastiska centralinstitutet numera är långt ifrån tillräcklig för att fylla behovet av lärare i gymnastik med lek och idrott. Överstyrelsen anhåller, att direktionen måtte vidtaga åtgärder för att öka examinationen, förslagsvis tills vidare till 100 gymnastiklärare årligen. Om behovet av sådana lärare anförde överstyrelsen vidare bland annat följande.

Undervisningen i gymnastik med lek och idrott bestreds under läsåret 1959/60 vid de högre statliga och kommunala skolorna till 9,3 procent av lärare, som icke avlagt gymnastiklärarexamen. Motsvarande procentsiffra för läsåret 1954/55 var 5 procent. Bristen på gymnastiklärare är procentuellt störst vid de kommunala realskolorna, där gymnastikundervisningen till över 37 procent bedrives av icke facklärare. Bristen kommer att ytterligare accentueras, genom att fackgymnaster numera i betydande omfattning anställes inom skolformer, som förut inte haft sådan lärarkraft. Så är exempelvis fallet inom den obligatoriska skolan (enhetsskolans högstadium) samt vid de centrala verkstadsskolorna och de kommunala yrkesskolorna.

Beträffande den tidigare behandlingen av frågan om ökad examination må följande anföras.

Med stöd av nådigt bemyndigande den 8 november 1957 tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet numera expeditionschefen i departementet Lennart Häggqvist att såsom sakkunnig inom departementet biträda med översyn av föreliggande förslag till utökning av gymnastiska centralinstitutets utbildningskapacitet. Sedan den sakkunnige överlämnat en promemoria i ämnet, har remissyttranden över densamma inhämtats från statskontoret, skolöverstyrelsen, byggnadsstyrelsen och direktionen över gymnastiska centralinstitutet.

Här torde få lämnas en kort redogörelse för innehållet i *utredningsmannens* promemoria.

Antalet antagna elever vid institutet har, påvisar utredningsmannen inledningsvis, ökat från 58 år 1950 till 73 år 1957, varjämte antalet utexaminerade stigit från 50 år 1950 till 65 år 1957. Utredningsmannen erinrar om att skolöverstyrelsen tidigare framfört önskemål om att tills vidare 80—85 elever måtte utexamineras från institutet varje år, för att behovet av gymnastiklärare på så sätt skulle kunna fyllas. På grund av ökad tillströmning till högre skolor skulle behovet av gymnastiklärare enligt en av gymnastiklärarutbildningssakkunniga gjord beräkning (SOU 1951: 59 s. 35) successivt stiga fram till läsåret 1960/61 och därefter långsamt sjunka. Huruvida denna prognos alltjämt står sig, är ovisst framför allt med hänsyn till enhetsskolans genomförande.

Utredningsmannen föreslår, att sedan härför erforderliga lokaler iordningställts, direktionen över gymnastiska centralinstitutet anbefalles att varje år antaga 84 nya elever till inträde vid institutet.

Den verkställda utredningen har, framhåller utredningsmannen, givit vid handen, att en ökad intagning av elever utöver vad som hittills skett icke utan särskilda åtgärder är möjlig att åstadkomma, såvida icke undervisningens standard skall sänkas. Utredningsmannen förordar, att institutet för att möjliggöra den föreslagna ökningen av utbildningskapaciteten i första hand förses med sådana utökade lokaler, som kan rymmas inom de nuvarande byggnaderna, nämligen en utökad föreläsningssal med plats för 84 åhörare, en skrivsal med 84 sittplatser och utökade matsals- och mässutrymmen för eleverna. Därjämte aktualiseras genom en ökad intagning ytterligare behovet av simhall och idrottshall. Om de erforderliga lokalerna anför utredningsmannen vidare bland annat följande.

Av byggnadsstyrelsen verkställd utredning har visat, att den största föreläsningssalen vid institutet genom smärre ändringar kan rymma 84 åhörare. Kostnaden för denna ändring inklusive bänkinredning beräknas till omkring 2 000 kronor. (Här liksom i utredningen i övrigt är kostnaderna för byggnads- och omändringsarbeten beräknade enligt prisläget den 1 juli 1957.)

Riksdagens revisorer har i sin år 1957 avgivna berättelse (del I: § 34) — med förmälan att genom en år 1944 träffad överenskommelse vissa lokaler inom institutet kostnadsfritt upplåtits till det s. k. idrottsmuseet, som sorterar under centralföreningen för idrottens främjande — framhållit som angeläget, att åtgärder snarast måtte vidtagas för ett frigörande av museilokalerna till förmån för institutet. Enligt utredningsmannens mening kan de nuvarande museilokalerna tagas i anspråk för att åstadkomma en skrivsal och utökade mässutrymmen för eleverna. Enligt en av byggnadsstyrelsen gjord utredning kan inom administrationsbyggnaden vid institutet inrymmas *dels* en skrivsal med 85 skrivplatser, *dels och* utökade utrymmen för elevmäss och restaurant. Kostnaderna för ombyggnadsarbetena beräknas till omkring 225 000 kronor, varav 40 000 kronor belöper på skrivsalen. Härtill kommer kostnaden för lös inredning såsom bord och stolar m. m., beräknad till omkring 13 000 kronor för skrivsalen och till omkring 25 000

kronor för de utökade mässlokalerna. Förutsättningen för genomförandet av denna ombyggnad är, att museet kan beredas andra lokaler, en fråga som är föremål för byggnadsstyrelsens undersökning.

Skrivsalen torde med hänsyn till dess takhöjd och avlånga form icke kunna förses med gradiner och följaktligen icke kunna utnyttjas såsom föreläsningssal. Genom att förse denna skrivsal med jalusiväggar kan den uppdelas i tre mindre rum, att vid behov användas för gruppundervisning. Kostnaden för anskaffande av två dylika jalusiväggar beräknas av byggnadsstyrelsen till omkring 15 000 kronor.

Beträffande uppförande av simhall och idrottshall förefaller det utredningsmannen lämpligt, att vissa med Stockholms stad inledda förhandlingar fullföljes för att utröna stadens intresse för ett samgående med staten för åstadkommande av nämnda byggnader inom sådant område, att de kan utnyttjas av eleverna vid institutet. I sådant syfte synes det utredningsmannen som om byggnadsstyrelsen borde anbefallas vidtaga erforderliga åtgärder.

En intagning av 84 elever medför ett ökat behov av lärarkrafter och medelsökningar för vissa andra ändamål. Härom anför utredningsmannen, vars kostnadsberäkningar utgår från 1958 års löneläge, bland annat följande.

För undervisning och forskning i fysiologi finns för närvarande en professor, en docent, en assistent och en amanuens. Laborationer i detta ämne kan av utrymmesskäl icke utföras av 84 elever samtidigt. Därför måste en uppdelning av de båda årskurserna i vardera två laborationsgrupper äga rum. Detta medför behov av ökat antal tillfälliga amanuenser såsom biträden vid laborationerna. För detta ändamål föreslås anställande av två tillfälliga amanuenser med ett arvode av 750 kronor åt vardera.

För undervisningen i anatomi finns för närvarande en lärare anställd. Även här måste en uppdelning av den yngre årskursen i flera grupper ske, vilket medför behov av ytterligare tillfälliga amanuenser för en sammanlagd kostnad av 400 kronor.

För undervisningen i gymnastik samt lek och idrott med för närvarande två ordinarie och två icke-ordinarie lärare i vartdera ämnet uppkommer behov av ytterligare två lärare i gymnastik samt två i lek och idrott från och med det läsår, då den ökade intagningen sker första gången samt av fyra lärare i vartdera ämnet från och med därpå följande läsår. Genom att i viss utsträckning inskränka antalet undervisningsövningar för lärarna skulle dessa i stället kunna åtaga sig flera timmar i metodik och praktik utan att undervisningsskyldigheten för dem skulle bli för stor och för fullgörande av undervisningsövningarna skulle kunna anlitas två handledare utanför institutet för en sammanlagd kostnad av 4 000 kronor. Härigenom skulle behovet av nya lärare från och med andra läsåret kunna inskränkas till sex. Med anledning härav föreslås anställande från och med första läsåret av ytterligare två lärare i lönegrad Ag 21 och från och med andra läsåret ytterligare fyra lärare i samma lönegrad.

Antalet handledare, som för närvarande utgör omkring 30 och vilka har till uppgift att jämte vid institutet anställda lärare fullgöra arbete med handledning av elevernas undervisningsövningar, behöver jämväl utökas. Under det första läsåret, då eleverna har undervisningsövningar under vårterminen, kan de två nya lärarna handleda sex elever, medan för övriga elever erfordras anställande av särskilda handledare till en kostnad av (9 × 250 =) 2 250 kronor, då varje elev för närvarande beräknas kosta 250

kronor per termin. Det andra läsåret handleder de fyra nya lärarna tolv elever från äldre kursen under höstterminen och lika många elever från yngre kursen under vårterminen. Kostnaden för särskilda handledare under detta läsår blir därför (18 × 250 =) 4 500 kronor.

Utöver ökade personalkostnader medför den ökade intagningen vissa andra årliga utgiftsökningar, nämligen för resebidrag till eleverna, för simundervisning, för ökade materielkostnader i fysiologi, anatomi samt gymnastik och idrott ävensom för förhyrning av lokaler för idrott utanför institutet. Den sammanlagda kostnaden för dessa ändamål blir för första läsåret 5 800 kronor och för andra läsåret 8 600 kronor.

Enligt utredningsmannens promemoria skulle således för den till 84 elever ökade intagningen erfordras *dels* engångsutgifter på sammanlagt 280 000 kronor för vissa ombyggnadsarbeten och inventarier, *dels* höjningar av institutets årliga anslag det första läsåret med sammanlagt 58 800 kronor och från och med det andra läsåret med 155 800 kronor.

Vid remissbehandlingen av utredningsmannens promemoria har *statskontoret* anfört, att, därest en ökad utbildning anses böra komma till stånd, ämbetsverket icke har något att erinra mot att de framlagda riktlinjerna lägges till grund för en utbyggnad. *Skolöverstyrelsen* har bland annat framhållit vikten av att de åtgärder angående ökad intagning av elever vid institutet, som föreslagits av utredningsmannen, snarast möjligt vidtages. *Byggnadsstyrelsen,* som biträtt utredningsmannen i byggnadsfrågorna, har intet att erinra mot vare sig föreslagna byggnadsåtgärder eller kostnader för dessa. Ombyggnadsarbetena för utökning av elevrestauranten m. m. inom administrationsbyggnaden förutsätter ett ianspråktagande av idrottsmuseets lokaler. Ehuru ingen skyldighet torde föreligga att skaffa museet nya lokaler, undersöker styrelsen möjligheter att i fortsättningen tillgodose museets lokalbehov.

Av *direktionens över gymnastiska centralinstitutet* remissyttrande framgår bland annat följande.

Direktionen har för sin del i princip intet emot en utökning av elevantalet, men vill ej att detta skall ske på bekostnad av undervisningens kvalitet. Den ena förutsättningen för att så inte skall ske är enligt direktionens mening, att de för undervisningens bedrivande nödvändiga lokalerna kommer till stånd, i första hand simhall, idrottshall, stor hörsal och utökade mässutrymmen, den andra är att tillräckligt antal nya lärare får anställas.

Den föreslagna ombyggnaden av de nuvarande museilokalerna till skrivsal samt matsals- och mässutrymmen finner direktionen vara oundgängligen nödvändig för en utökning av elevantalet.

Direktionen betonar svårigheterna att anordna effektiv simutbildning för de nuvarande eleverna, särskilt för de kvinnliga. Då vid ett genomförande av sakkunnigförslaget ytterligare två kurser på kvinnliga linjen skulle tillkomma, anser sig direktionen icke kunna biträda den föreslagna utökningen av elevantalet, om icke frågan om simundervisning för institutets kvinnliga elever kan lösas.

Beträffande anställning av nya lärare tillstyrker direktionen sakkunnigförslaget med en ändring. Enligt direktionens mening är det icke möjligt

att på ett tillfredsställande sätt genomföra undervisningen under det första året med endast två nya lärare. Direktionen föreslår därför att från och med det första läsåret anställes tre nya lärare och från och med det andra ytterligare tre lärare.

Beträffande handledare, resebidrag, materielkostnader och förhyrning av lokaler tillstyrker direktionen de framförda förslagen.

Här torde slutligen få erinras om att en ökad utbildningskapacitet vid gymnastiska centralinstitutet rekommenderats av *1955 års universitetsutredning* i betänkandet »Universitet och högskolor i 1960-talets samhälle» (SOU 1959: 45 s. 190) och att frågan härefter berörts i olika sammanhang vid 1960 års riksdag (prop. 119 s. 151, SäU 1 s. 57 f., SU 8 p. 114). Universitetsutredningen uttalade i nämnda betänkande följande.

Den utökning av gymnastiklärarutbildningen (från nuvarande knappt 70 till ungefär 100 årligen intagna), som räknats med i modellberäkningarna, har närmast sin grund i skolorganisationens expansion. Redan nu föreligger en betydande brist på gymnastiklärare, icke minst vid de kommunala yrkesskolorna. Beräkningarna rörande den pågående skolreformens återverkningar i avseende på det totala antalet behövliga gymnastiklärartjänster synes ge vid handen, att minskningen i antalet gymnastikveckotimmar inom vissa skolformer mer än uppväges av ökningar på andra håll inom skolorganisationen. Under sådana omständigheter vill universitetsutredningen för sin del rekommendera, att gymnastiska centralinstitutets intagningskapacitet ökas i huvudsak på det sätt som antagits i modellberäkningarna.

Departementschefen. Vad först beträffar direktionens anslagsäskanden för nästa budgetår anser jag mig inte böra biträda de däri framlagda förslagen om medel för ett laboratoriebiträde och ett ekonomibiträde vid fysiologiska institutionen (p. 1—2). För innevarande budgetår är, efter avvecklingen av ett tidigare särskilt riksstatsanslag, under avlöningsanslaget upptförd en anslagspost om 7 600 kronor till Arvoden m. m. vid särskild undervisning i idrott och gymnastik och under omkostnadsanslaget en anslagspost om 10 700 kronor till Lokaler m. m. för särskild undervisning i idrott och gymnastik. I enlighet med direktionens förslag bör 3 000 kronor överföras från nämnda anslagspost under omkostnadsanslaget till den angivna posten under avlöningsanslaget (p. 3). Jag tillstyrker vidare, att sistnämnda anslagspost uppräknas med ytterligare i avrundat tal 4 400 kronor till ökad undervisning i musik och rytmik m. m. (p. 4).

I personalförteckningen för institutet finns upptagna två lärare och två lärarinnor i Ao 21. I enlighet med direktionens förslag bör den ändringen vidtagas att för samtliga användes benämningen lärare.

Det av styrelsen för industrifysiologiska avdelningen ånyo framförda förslaget om inrättande av en personlig professur i arbetsfysiologi för medicine doktorn N. Lundgren kan jag inte biträda.

Vad så gäller frågan om en ökad utbildningskapacitet vid institutet, så föreligger, såsom här tidigare redovisats, ett av en särskilt tillkallad utredningsman i juli 1958 framlagt förslag om en ökning av den årliga elevintag-

ningen från omkring 70 till 84, vilket i dåvarande kostnads- och löneläge beräknades medföra engångsutgifter med 280 000 kronor och en årlig utgiftsökning med omkring 156 000 kronor vid full utbyggnad. Med hänsyn till den i relation till kapacitetsökningens storlek onekligen betydande kostnadsstegringen enligt detta förslag och då vidare 1955 års universitetsutredning, såsom nyss angivits, funnit sig böra rekommendera en intagningskapacitet av ungefär 100 elever årligen vid institutet har inom ecklesiastikdepartementet undersökts möjligheterna att inom en rimlig kostnadsram nå den större utbildningsvolym, universitetsutredningen angivit som riktpunkt.

Efter olika överväganden och kontakter i frågan med institutets ledning, anser jag mig nu böra tillstyrka, att intagningen ökas till omkring 100 elever per läsår med början läsåret 1961/62 och med tillämpning tills vidare.

För att tillgodose det behov av ytterligare lokaler, som denna ökade elevintagning medför, räknar jag med att vissa utrymmen i två våningsplan inom institutets hörsalsbyggnad, vilka nu kostnadsfritt disponeras av idrottsmuseet, snarast frigöres för att kunna tagas i anspråk för utbildningsverksamheten. Tillhandahållande från statens sida av lokaler för museets behov bör enligt min mening inte vidare komma i fråga. Inom de nuvarande museilokalerna kan efter viss ombyggnad inrymmas bland annat en skrivsal av erforderlig storlek. En viss utökning av den nuvarande elevmatsalen torde vidare vara erforderlig och den synes kunna vinnas genom ianspråktagande av ett till matsalen gränsande förrådsutrymme. Andra ombyggnadsarbeten än de nu nämnda torde ej behöva genomföras. Jag räknar sålunda inte med genomförande av det större ombyggnadsprogram för bland annat utökade elevmässutrymmen, som utredningsmannen förordat. Genom museilokalernas friställande torde även utan extra ombyggnad visst ökat utrymme kunna beredas eleverna under deras håltimmar m. m. För de av mig nu förordade ombyggnadsarbetena, inklusive jalusiväggar i skrivsalen, torde böra beräknas en kostnad av 115 000 kronor. I samband med behandlingen senare denna dag av förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för nästa budgetår kommer förslag om medelsanvisning för här berörda ändamål att framläggas av chefen för finansdepartementet.

För anskaffande av stolar och bord och annan lös inredning i den nya skrivsalen och den utökade matsalen beräknar jag en engångsanvisning av 25 000 kronor, vilken lämpligen torde upptagas under institutets materielanslag för nästa budgetår. Engångskostnaderna i samband med den av mig förordade elevökningen skulle sålunda uppgå till sammanlagt 140 000 kronor.

Beträffande den av direktionen starkt betonade frågan om en ny simhall kan något förslag till lösning inte framläggas i detta sammanhang. Jag anser mig dock ha anledning att antaga att fortsatta överväganden av de

olika parter, som har intresse av frågan, skall på något längre sikt kunna leda till att denna löses.

Den av utredningsmannen föreslagna förstärkningen av lärarkrafterna vid en ökning av elevintagningen till 84 synes i stort sett förslå även vid en elevintagning av 100. I fråga om lärare i Ag 21 i gymnastik samt i lek och idrott räknar jag inte med någon annan ändring i förhållande till utredningsmannens förslag än att av de sex beräknade nya lärartjänsterna tre inrättas från och med nästa budgetår och ytterligare tre från och med budgetåret 1962/63. Handledare torde erfordras endast i den utsträckning, som förutsatts i förslaget, liksom personal för undervisning i fysiologi och anatomi i samband med laborationer och vissa demonstrationer.

I fråga om främst den teoretiska undervisning, som nu sker gemensamt med hela årskursen, torde däremot en viss ytterligare förstärkning bli nödvändig, dels av det praktiska skälet att institutets största föreläsningssal inte kan rymma 100 elever, dels därför att en effektiv utbildning i t. ex. sådana centrala ämnen som fysiologi samt psykologi och pedagogik inte skäligen kan nås vid en undervisning av 100 elever samtidigt. Jag räknar därför med att en dubblering av undervisningen måste ske i de teoretiska ämnena. I psykologi och pedagogik samt kroppsövningarnas teori och historia torde den dubblerade undervisningen kunna meddelas av läraren i dessa ämnen mot att dennes uppgift att även vara handledare vid övningsundervisning i erforderlig utsträckning överflyttas till en arvoderad handledare. Den dubblerade undervisningen i fysiologi torde kunna tillgodoses genom att den personal, som är knuten till den fysiologiska institutionen, förstärkes med en amanuens. För dubblerad undervisning i anatomi, hälsolära, hållningslära och samaritlära får beräknas ökade medel till timlärararvoden (96, 32, 45 respektive 36 undervisningstimmar). Även beträffande vissa allmänna föredrag synes en dubblering bli erforderlig och för undervisningen i röstbehandling bör beräknas en ökning med ungefär 40 undervisningstimmar. För den här vid full utbyggnad beräknade dubblerade eller eljest utökade undervisningen utöver vad som förutsatts i utredningsmannens förslag, kan kostnaderna beräknas uppgå till omkring 21 000 kronor årligen. Då den undervisning det här är fråga om endast till viss del förekommer under första årskursen, kan kostnaderna härför under budgetåret 1961/62 beräknas till omkring 12 000 kronor.

Den föreslagna ökningen av intagningen till 100 elever skulle sålunda, i enlighet med vad jag här förordat, medföra en ökning av medelsbehovet under avlöningsanslaget med i runt tal 97 000 kronor för budgetåret 1961/62. Därpå följande budgetår, då utbildningskapacitetens utbyggnad är helt genomförd, stiger kostnadsökningen under detta anslag med ytterligare cirka 90 000 kronor till 187 000 kronor.

Den ökade elevintagningen föranleder även vissa kostnadsökningar under institutets omkostnads- och materielanslag. För nästa budgetår beräknar

jag sålunda under omkostnadsanslaget en ökning med 6 500 kronor, varav 4 000 kronor för resebidrag till eleverna vid obligatorisk undervisning utanför Stockholm, 1 000 kronor för badavgifter i samband med simundervisning och 1 500 kronor för förhyrning av lokaler för särskild undervisning i idrott och gymnastik. För budgetåret 1962/63 beräknas sådana omkostnader öka med ytterligare 5 000 kronor till 11 500 kronor. För materiel huvudsakligen vid undervisningen i fysiologi, anatomi samt gymnastik och idrott bör beräknas en årlig medelsökning av 2 000 kronor från och med budgetåret 1961/62.

Vid full utbyggnad skulle den av mig föreslagna kapacitetsökningen sålunda sammanlagt medföra en årlig merkostnad av 200 500 kronor och därjämte en engångskostnad på sammanlagt 140 000 kronor. För budgetåret 1961/62 beräknas kostnaderna, utöver de angivna engångsutgifterna, till 105 500 kronor.

Med hänsyn till vad jag här i olika hänseenden förordat och med beaktande jämväl av automatiska utgiftsförändringar till följd av beslutade lönehöjningar m. m. beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår under gymnastiska centralinstitutets avlöningsanslag till 704 000 kronor, innebärande en höjning med 141 900 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för gymnastiska centralinstitutet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	181 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	26 500
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	344 500
4.	Arvoden m. m. vid särskild undervisning i idrott och gymnastik, *förslagsvis*	15 000
5.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	127 000
6.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	10 000
	Summa kronor	704 000

c) till *Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 704 000 kronor.

[299] **16. Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	158 400	143 205
1959/60	158 100	151 224
1960/61 (statsliggaren s. 834)	169 800	
1961/62 (förslag)	178 000	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 1 500 kronor till 171 300 kronor på sätt som framgår av följande sammanställning.

1. Sjukvård (nu 800)	of.
2. Reseersättningar (nu 9 000)	+ 500
3. Resebidrag till elever (nu 23 000)	of.
4. Bränsle, lyse och vatten (nu 70 000)	of.
5. Övriga expenser (nu 66 000)	+ 4 000
6. Publikationstryck (nu 1 300)	of.
7. Lokaler m. m. för särskild undervisning i idrott och gymnastik (nu 10 700)	— 3 000
8. Särskilda uppbördsmedel (nu 11 000)	of.
Summa ökning kronor	1 500

Av direktionens framställning framgår att höjningen av anslagsposten till reseersättningar grundar sig på höjda rese- och traktamentskostnader och höjningen av delposten till övriga expenser på ökade kostnader för städning. I enlighet med vad som föreslagits under avlöningsanslaget avses anslagsposten till lokaler m. m. för särskild undervisning i idrott och gymnastik minskas med 3 000 kronor, att överföras till avlöningsanslaget.

Departementschefen. Mot direktionens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen annan erinran än att anslagsposten till sjukvård (p. 1) torde kunna nedräknas något med hänsyn till den under flera budgetår redovisade ringa belastningen av posten. Till följd av vad jag i samband med närmast föregående anslag föreslagit om en ökad elevintagning vid institutet från och med nästa läsår, beräknar jag emellertid här medel för vissa kostnader utöver de i anslagsäskandena upptagna, nämligen till resebidrag åt elever 4 000 kronor och under posten till lokaler m. m. för särskild undervisning i idrott och gymnastik 2 500 kronor. Med dessa justeringar bör anslaget för nästa budgetår uppföras med i avrundat tal 178 000 kronor, vilket innebär en höjning med 8 200 kronor. Beloppen under de olika posterna torde slutligt få fixeras i samband med omkostnadsstatens fastställande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 178 000 kronor.

[300] **17. Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	44 000	49 744
1959/60	41 000	39 304
1960/61 (statsliggaren s. 835)	41 000	
1961/62 (förslag)	72 000	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 15 600 kronor. Ökningen avser helt anslagsposten till materiel, som innevarande budgetår är uppförd med 38 000 kronor. Till bokinköp och bokbindning disponeras nu 3 000 kronor. Av direktionens framställning inhämtas bland annat följande.

Till gymnastik- och idrottsmateriel har innevarande budgetår beräknats 15 000 kronor. Behovet av materiel såsom skridskor, skidor, friidrottsredskap m. m. har under de senaste åren ökat på grund av att elevantalet stigit från cirka 120 till 140. Därtill kommer en icke oväsentlig prishöjning. Kostnaderna för reparation av redskapsutrustningen i gymnastiksalarna samt årlig översyn och kontroll av säkerhetsanordningarna bestrides också ur anslagsposten till materiel. I och med att arbetslöner och materielkostnader efterhand höjts, är det icke längre möjligt att med samma anslag som hittills hålla redskap och övrig materiel i stånd, vilket i sin tur inverkar menligt på undervisningen. För gymnastik- och idrottsmateriel är en ökning med 5 000 kronor till 20 000 kronor nödvändig.

Till allmän undervisningsmateriel har för innevarande budgetår beräknats 900 kronor. På grund av det ökade elevantalet och kostnadsstegringar är en ökning med 600 kronor för detta ändamål erforderlig.

Vid fysiologiska institutionen bedrives forskningsarbete på den funktionella rörelseanatomins och rörelsefysiologins område av läraren i anatomi vid institutet. Arbetet får praktisk tillämpning inom såväl idrotten som industrifysiologin. En upprustning inom denna sektor har under de sista två åren krävt en stor del av institutionens materielanslag. Även om en del av materielkostnaderna kan täckas genom forskningsanslag, är enligt direktionens mening det för innevarande budgetår disponibla beloppet på 20 000 kronor för materiel vid fysiologiska institutionen helt otillräckligt. Direktionen anhåller, att beloppet ökas med 10 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad direktionen anfört om behovet av en ökning av förevarande anslag förordar jag en till 4 000 kronor begränsad höjning. Under hänvisning till vad jag vid behandlingen av gymnastiska centralinstitutets avlöningsanslag anfört rörande behovet av ytterligare medel till utrustning och materiel vid institutet på grund av en nu föreslagen ökad intagning av elever, förordar jag vidare en höjning av materielanslaget med ytterligare 27 000 kronor, varav 25 000 kronor såsom engångsanvisning. Anslaget bör sålunda höjas med sammanlagt 31 000 kronor till 72 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 72 000 kronor.

[301] **18. Seminarier för huslig utbildning: Avlöningar.** Innevarande budgetår är i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda åtta särskilda förslagsanslag, avseende utbildning av lärare på det husliga området, med följande rubriker, nämligen Statens skolköksseminarium: Avlöningar, Statens skolköksseminarium: Omkostnader, Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå, Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium, Bidrag till vissa handarbetsseminarier, Provisorisk handarbetslärarinnelinje och Vissa förberedelseåtgärder för en omorganisation av lärarutbildningen på det husliga området (statsliggaren s. 690—696). Medelsanvisningen under dessa anslag uppgår sammanlagt till 3 089 900 kronor.

Vid 1960 års riksdag beslöts en omorganisation av utbildningen av lärare på det husliga området (prop. 95, SU 132, Rskr 315), innebärande bland annat utbildningsverksamhetens förstatligande från och med budgetåret 1961/62 och ett samtidigt eller i vissa fall successivt nedläggande av statsunderstödd verksamhet på området.

I enlighet med riksdagens nämnda beslut har Kungl. Maj:t den 30 juni 1960 förordnat, *att* från och med budgetåret 1961/62 statens skolköksseminarium i Stockholm skall ombildas till ett seminarium för huslig utbildning, *att* från och med samma budgetår tre nya statliga seminarier för huslig utbildning skall inrättas, förlagda till Göteborg, Umeå och Uppsala, *samt att* utbildning skall anordnas vid dessa seminarier av dels hushållslärare, textillärare, barnavårdslärare och yrkeslärare i klädsömnad, dels ekonomiföreståndare. Vidare har Kungl. Maj:t den 3 juni 1960 förordnat, att utbildning av lärare i textilslöjd skall bedrivas från och med budgetåret 1960/61 vid en provisoriskt anordnad utbildningslinje, organisatoriskt knuten till lärarhögskolan i Malmö.

Den nuvarande statsunderstödda utbildningsverksamheten vid Göteborgs skolköksseminarium, Nordenfeltska skolan i Göteborg, Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm, seminariet för huslig utbildning i Umeå och fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala har förutsatts skola upphöra med utgången av budgetåret 1960/61. Elever vid dessa läroanstalter, som vårterminen 1961 ej avslutat påbörjad lärarinneutbildning respektive utbildning till ekonomiföreståndarinna, skall från och med läsåret 1961/62 beredas fortsatt utbildning vid det statliga seminariet på respektive ort.

Skolöverstyrelsen, som enligt meddelade beslut skall ha ledning och inseende över de fyra statliga seminarierna och den provisoriska utbildningslinjen i Malmö, föreslår i sina anslagsäskanden, att från och med nästa budgetår till ifrågavarande utbildningsverksamhet i riksstaten upptages fyra nya anslag med den gemensamma överrubriken Seminarier för huslig utbildning, nämligen ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag, båda av förslagsanslags natur, samt ett reservationsanslag till materiel, böcker

m. m. och ett dylikt anslag till inredning och utrustning. Härutöver föreslår överstyrelsen för nästa budgetår ett särskilt förslagsanslag, avsett för slutreglering av de statsbidrag, som nu utgår till fackskolan i Uppsala, seminariet i Umeå, Göteborgs skolköksseminarium, Nordenfeltska skolans handarbetsseminarium och Andrea Eneroths handarbetsseminarium. Överstyrelsen förutsätter vid framläggandet av dessa förslag, att de åtta inledningsvis angivna anslagen efter utgången av innevarande budgetår icke vidare skall upptagas i riksstaten.

I framställningen behandlar överstyrelsen i samband med anslagsbehovet till avlöningar först frågan om omfattningen av intagningen av lärarkandidater och elever på olika utbildningslinjer inom organisationen. Överstyrelsen förordar det antal intagningsplatser läsåret 1961/62 som framgår av följande sammanställning.

	Göteborg	Stockholm	Umeå	Uppsala	Malmö	Summa
Hushållslärare						
allmän gren:						
I[2]	16	48	48	36 à 40	—	148 à 152
I[3]	16	48	36	48	—	148
lanthushållsgren:						
I[3]	—	—	—	16	—	16
Textillärare						
allmän gren:						
I[2]	28	24	24	—	—	76
I[3]	28	24	24	24	24	124
vävinriktad gren:						
I[3]	—	12	—	—	—	12
Yrkeslärare i klädsömnad						
1-årig linje	12	12	—	—	—	24
Barnavårdslärare						
I[3]	—	12	—	12	—	24
Ekonomiföreståndare						
1-årig linje	—	14	—	—	—	14
I[2]	—	14	—	14	—	28

Till detta förslag fogar överstyrelsen vissa reservationer och kommentarer.

På den tvååriga hushållslärarlinjen, där utbildningen i enlighet med de i propositionen 1960: 95 uppdragna riktlinjerna övergångsvis skall ske enligt nu gällande undervisningsplaner, har beräknats en intagning av 148 sökande, som genomgått förberedande skolkökslärarinnekurs. Läsåret 1960/61 genomgår 146 elever sådan kurs. Från föregående läsår återstår ca 10 elever med denna merit. Något elevbortfall sker dock alltid under och efter kursen.

Sammanlagt har beräknats en intagning av 212 kandidater på textillärarlinjerna. På den tvååriga linjen skall intagas sådana kandidater, som genomgått tvåårig verkstadsskola för klänningssömmerskor. Hur de beräknade 212 kandidaterna skall fördelas på tvåårig och treårig utbildning kan ej slutligt avgöras förrän i samband med granskningen av ansökningshandlingarna. Det torde vara möjligt att antalet på tvåårig linje bör ökas och antalet på treårig linje minskas.

Från överstyrelsen för yrkesutbildning har framhållits, att det är behövligt med en utexamination av 24 yrkeslärare i klädsömnad våren 1962. Detta skulle kunna ske genom att utbildning anordnades antingen, såsom i sammanställningen angivits, vid de statliga seminarierna i Stockholm och Göteborg eller hellre vid ett statligt seminarium och vid Fredrika-Bremerförbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning i Stockholm. Det är, enligt vad som meddelats, sannolikt, att vid sistnämnda skola utbildning av yrkeslärare i klädsömnad skall kunna ordnas även 1961/62. Definitivt besked från Fredrika-Bremerförbundet har emellertid ej erhållits. I nu föreliggande beräkning av anslaget till avlöningar kan omkring 25 000 kronor anses utgöra avlöningskostnader för utbildning av yrkeslärare i klädsömnad i Göteborg. Från och med budgetåret 1962/63 avses den ifrågavarande utbildningen uteslutande bli förlagd till det statliga seminariet i Stockholm med en årlig utexamination av 12 elever eller, när så visar sig behövligt, av 24 elever.

Bristen på lärare i barnavård är mycket stor. I propositionen 1960: 95 har beräknats, att utbildning av dessa lärare skall förläggas till Göteborg och Uppsala. Hösten 1960 startar överstyrelsen för yrkesutbildning en provisorisk kurs för utbildning av barnavårdslärare. Från denna överstyrelse har framhållits, att det dock är önskvärt med två kurser från och med hösten 1961. Det synes ej genomförbart att förrän hösten 1962 börja barnavårdslärarutbildning i Göteborg, bland annat på grund av de nuvarande seminariernas lokalförhållanden och på grund av att utbildningen av barnavårdslärare bör förberedas av rektor för det statliga seminariet, vilken förordnas först från och med den 1 juli 1961. I Stockholm kan emellertid hösten 1961 anordnas en extra kurs för utbildande av lärare i barnavård. Mycket meriterade sökande skulle — enligt överstyrelsens planer — kunna fullgöra utbildningen på kortare tid än tre år genom att praktiken vid barnavårdsinstitutioner och sjukhus ordnas individuellt med hänsyn till föregående verksamhet.

Utbildningen av ekonomiföreståndare sker för närvarande vid seminarierna i Stockholm och Uppsala samt vid Västkustens ungdomsskola i Ljungskile. Då det är brist på ekonomiföreståndare, är det angeläget, att utbildningskapaciteten om möjligt ej minskas vid övergången från ettårig till tvåårig utbildning. Överstyrelsen föreslår därför vid seminariet i Stockholm intagning hösten 1961 till såväl ettårig som tvåårig utbildning. De mest meriterade sökandena bör utväljas till ettårig kurs. Den ökade utbildningstiden medför, att vid Västkustens ungdomsskola elevantalet i ekonomiföreståndarkursen måste minskas från nuvarande 16 till 10. För att motverka denna minskning ökas intagningen på ekonomiföreståndarlinjen vid seminarierna i Stockholm och Uppsala trots svårigheter från 12 till 14.

Överstyrelsen har uppgjort en plan för intagning och utexamination vid samtliga linjer för utbildande av lärare och ekonomiföreståndare vid respek-

tive seminarier under en femårsperiod. Redovisningen av den uppgjorda planen torde här få inskränkas till följande uppgifter rörande den beräknade totala examinationen på olika linjer under perioden.

	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66
Hushållslärare	176[1]	180[1]	164	154	186
Textillärare	194	100	196	144	180
Yrkeslärare i klädsömnad	24[2]	12	12	12, ev. 24	12
Barnavårdslärare[3]	26	12	36	24	24
Ekonomiföreståndare	28	38[4]	34—38[4]	34—38[4]	34—38[4]

Överstyrelsen framhåller, att variationerna år från år i den framlagda planen i hög grad beror på seminariernas lokaler. Vid beräkningarna har förutsatts att ny seminariebyggnad skall kunna tagas i bruk i Göteborg från och med läsåret 1963/64 och nya lokaler för internatåret på den lanthushållsinriktade grenen från och med 1962/63. Från och med läsåret 1965/66 skall årligen 186 hushållslärare kunna utexamineras. Främst på grund av övergången från tvåårig till treårig utbildning blir det stora variationer i utexaminationen av textillärare under de närmaste åren. I övergångsvis anordnad tvåårig linje skall elever tagas in, som genomgått verkstadsskola. Om ett stort antal sådana väl meriterade sökande anmäler sig, kan det bli motiverat att utöka elevantalet i tvåårig textillärarkurs. Härigenom kommer en utjämning i utexaminationen att ske. Den framtida examinationen vid de fyra seminarierna kan, sedan samtliga fått tillfredsställande lokaler, beräknas till 168 lärare per år. Därtill kommer, så länge utbildningen i Malmö fortsätter, 24 lärare. Sammanlagt blir detta 192 lärare.

Överstyrelsen erinrar om departementschefens uttalande i propositionen 1960: 95 om att yrkeskurser inom seminarieorganisationen borde förekomma endast som en ren undantagsföreteelse. Överstyrelsen, som i denna fråga haft överläggningar med överstyrelsen för yrkesutbildning, framhåller att det beror på kommunerna hur fort sådana kurser kan avvecklas vid seminarierna. För läsåret 1961/62 ser sig skolöverstyrelsen nödsakad att föreslå, att yrkeskurser anordnas i följande utsträckning, nämligen vid seminariet i Göteborg vävkurs om en termin med åtta elever såväl höst- som vårtermin, vid seminariet i Umeå husmoderskurs om en termin med 24 elever såväl höst- som vårtermin samt vid seminariet i Uppsala, i den mån icke motsvarande kurser kommer till stånd i kommunal regi redan läsåret 1961/62, husmoderskurs om två terminer med 16 elever, husmoderskurs om en

[1] Häri har inräknats examination vid lanthushållningsseminariet på Rimforsa, beräknad till 14 lärare i september 1961 och till 28 lärare i september 1962.

[2] Härav eventuellt 12 vid Fredrika-Bremer-förbundets högre skola för kvinnlig yrkesutbildning.

[3] Under perioden kan beräknas någon ytterligare examination, nämligen från den provisoriska kurs, som anordnas av överstyrelsen för yrkesutbildning.

[4] Häri har inräknats en beräknad examination av 10 ekonomiföreståndare vid Västkustens ungdomsskola i Ljungskile.

termin med 48 elever såväl höst- som vårtermin, specialkurs i lanthushållning om två månader med 6—12 elever och barnsköterskekurser i den omfattning, som nu förekommer vid fackskolan för huslig ekonomi. Om dessa yrkeskurser anför överstyrelsen i övrigt följande.

Vid Nordenfeltska skolan i Göteborg, som skall uppgå i det statliga seminariet, har sedan några år funnits en kurs i vävning med fackteckning på 18—22 veckor. Denna kurs är den enda i sitt slag i Göteborg. Göteborgs stads yrkesskolor har förklarat sig på grund av lokalbrist icke ha möjlighet att för närvarande ordna vävkurser. Då en sådan kurs behövs för övningsundervisningen, synes det uppenbart, att den icke kan slopas. Det är även rimligt, att en kurs i vävning finns i Göteborg för den, som önskar meritera sig för inträde i textillärarlinjen.

Vid Umeå stads yrkesskolor finns en husmodersskola, som utnyttjas för såväl hushålls- som textillärarkandidaternas övningsundervisning. Dessutom har seminariets förberedande skolkökslärarinnekurser använts för övningsundervisning. Sålunda har 70 procent av undervisningstiden i de ämnen, vari dessa lärarkandidater sedermera skall undervisa, utnyttjats för övningslektioner. Då dessa kurser nu slopas, är det nödvändigt att under läsåret anordna husmoderskurser vid seminariet i den utsträckning, som nyss angivits. Under de närmaste åren torde nya kommunala husmoderskurser komma att startas i Umeå och eventuellt i dess närhet.

Det största antalet yrkeskurser har upptagits vid seminariet i Uppsala. Vid Uppsala yrkesskolor diskuteras för närvarande ett par olika förslag till lokal för husmodersskola. Det anses emellertid icke möjligt, att staden hösten 1961 skall kunna starta en husmodersskola. Yrkesskolan har för närvarande endast kortare kvällskurser i matlagning, förlagda till fackskolans för huslig ekonomi lokaler. Centrala verkstadsskolan i Uppsala har hösten 1960 startat en kurs för storkökspersonal. Denna kan icke i större utsträckning utnyttjas för övningsundervisning men väl till elevernas i ekonomiföreståndarkursen övningar i arbetsledning. Det beräknas, att seminariets såväl ettåriga som enterminiga husmoderskurser kommer att utnyttjas för övningsundervisning i ämnena matlagning och kostlära till 80 procent och i ekonomilära, bostadslära, sömnad och textil materiallära till 75 procent. Lärarinneelever har också i stor utsträckning hand om undervisningen i barnavård i den ettåriga husmoderskursen.

Att fackskolans barnsköterskekurser från och med den 1 juli 1961 kommer att övertagas av staden är troligt, men beslut därom har dock icke ännu fattats.

Så länge som lanthushållslärargrenen kommer att vara förlagd till Brogård, är det nödvändigt för övningsundervisningen, att där anordnas kurser i lanthushållning. När denna linje, såsom överstyrelsen förutsätter skall bli fallet, överflyttas till Källgården, kommer elever för övningsundervisning att finnas vid lanthushållsskolan. I inträdesfordringarna till lanthushållslärargrenen har, enligt de av Kungl. Maj:t den 14 juli 1960 meddelade föreskrifterna för intagning till läsåret 1961/62, medtagits tvåmånaders kurser, speciellt ordnade för att möjliggöra för en elev att efter endast ett års praktisk förberedelse kunna vinna inträde i lärarkurs. Åtminstone en, eventuellt flera, sådana kurser har beräknats förlagda till Brogård. Då dessa elever kommer att utbildas jämsides med lärarkandidaterna, medför specialkurserna icke någon extra kostnad för statsverket.

På grundval av de riktlinjer i fråga om personaluppsättning m. m., som uppdragits i propositionen 1960: 95, och med hänsyn tagen till den nu föreslagna omfattningen av utbildningsverksamheten under budgetåret 1961/62 föreslår överstyrelsen, att anslaget till avlöningar vid seminarierna för huslig utbildning för nämnda budgetår upptages med 4 360 000 kronor. Överstyrelsen framlägger därvid de förslag om inrättande av tjänster m. m., som framgår av följande sammanställning.

Lärarpersonal

1. Fyra rektorer i ABp 26.
2. Fyra ordinarie lektorer i psykologi och pedagogik med allmän metodik i Ao 26 eller Ao 24 jämte ersättning motsvarande timarvode för två veckotimmar.
3. Fyra ordinarie lektorer i kemi och näringslära i Ao 26 eller Ao 24.
4. Två ordinarie adjunkter i kemi och fysik i Ao 23 (seminarierna i Stockholm och Uppsala).
5. 27 extra ordinarie speciallärare i Ae 21 (tjänsterna i vissa fall förenade med uppdrag som huvudlärare).
6. Facklärare i hemkunskap:
   a) 27 ordinarie lärare i Ao 19;
   b) behovet av icke-ordinarie lärare med full tjänstgöring beräknas till 14.
7. Facklärare i hemkunskap med lanthushållning:
   a) fyra ordinarie lärare i Ao 19;
   b) behovet av icke-ordinarie lärare med full tjänstgöring beräknas till en.
8. Facklärare i textilslöjd:
   a) 16 ordinarie lärare i Ao 19, varav en dock först från och med den 1 januari 1962;
   b) behovet av icke-ordinarie lärare med full tjänstgöring beräknas till tio.
9. Två ordinarie facklärare i barnavård i Ao 19.
10. Lärare i teckning:
    a) tre ordinarie lärare i Ao 19 (seminarierna i Göteborg, Stockholm och Umeå);
    b) två lärare med icke-ordinarie anställning (seminariet i Uppsala och textillärarlinjen i Malmö).
11. Medelsanvisning för timlärare m. m.
12. Nedsättning av undervisningsskyldigheten i vissa fall, vissa arvoden m. m.
13. Löneförmåner och undervisningsskyldighet för föreståndarinnan för textillärarlinjen i Malmö.

14. Arvode till ledare av tillfällig barnavårdslärarutbildning i Stockholm.
15. Medel till handledararvoden.
16. Medel till ersättningar åt tillfälliga föreläsare.

Annan personal

17. Fyra ordinarie husmödrar i Ao 10.
18. Fyra ordinarie kontorister i Ao 9.
19. Icke-ordinarie biträdespersonal:
    a) fyra kanslibiträden i A 7, varav ett med halvtidstjänstgöring;
    b) ett kontorsbiträde i A 5;
    c) sex ekonomibiträden i A 2/3;
    d) ett belopp av 21 000 kronor för extra skrivhjälp.
20. Vaktmästare:
    a) tre ordinarie vaktmästare i Ao 8;
    b) ett belopp av 2 500 kronor till vaktmästarhjälp.
21. Arvoden till seminarieläkare och seminariesköterskor (10 800 kronor).
22. Arvoden till bibliotekarier.

I skolöverstyrelsens anslagsberäkning ingår, utöver medel till de ändamål som särskilt angivits i sammanställningen, även kostnader för vikarier, kallortstillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Under det följande omkostnadsanslaget upptager överstyrelsen vidare ett preliminärt beräknat belopp av 10 000 kronor till ersättning för eldning m. m. vid den skolanläggning på Lilla Essingen, som skall förhyras för textilutbildningen vid seminariet i Stockholm.

Beträffande de i sammanställningen angivna förslagen och medelsberäkningarna inhämtas i övrigt av överstyrelsens framställning i huvudsak följande.

2. Lektorn i psykologi och pedagogik med allmän metodik vid seminariet i Göteborg får måhända läsåret 1961/62 endast 19 à 20 veckotimmars undervisning i stället för 21 veckotimmar. Detta synes icke böra utgöra hinder för inrättande av tjänsten, då lektorns arbetsförhållanden på grund av att hushållslärarlinjen och textillärarlinjen har lokaler på olika ställen i staden blir besvärliga och då det är mycket svårt att erhålla kvalificerade timlärare för undervisningen i fråga.

6—9. Antalet ordinarie facklärartjänster i de särskilda ämnena har framräknats med ledning av överstyrelsens prognoser beträffande elevantalet. Procenten ordinarie lärare av hela behövliga antalet heltidsanställda facklärare, blir läsåret 1961/62 för ämnena hemkunskap och hemkunskap med lanthushållning sammantagna omkring 67, för textilslöjd omkring 70 (textillärarlinjen i Malmö har ej medräknats) och för barnavård 100. Procentsiffrorna blir lägre, om man tar hänsyn också till alla beräknade timlärartimmar i fackämnen — i hemkunskap och hemkunskap med lanthushållning omkring 65 veckotimmar, i textilslöjd omkring 80 veckotimmar och omkring 2 640 undervisningstimmar samt i barnavård 10—15 veckotimmar.

11. Överstyrelsen beräknar kostnaderna för sådan undervisning i teore-

tiska ämnen och fackämnen, som bestrides av timlärare till i runt tal 600 000 kronor. Överstyrelsen framhåller vidare, att en del av fackläräarnas undervisning liksom för närvarande bör kunna fullgöras vid andra läroanstalter, där lärarkandidaterna har övningsundervisning (propositionen 1960: 95 s. 97). Med hänsyn härtill har från andra läroanstalter beräknats inflyta sammanlagt omkring 165 000 kronor, vilket belopp frändragits vid anslagsberäkningen.

12. Vid beräkning av antalet lärare har överstyrelsen i fråga om undervisningsskyldigheten med några undantag räknat med tjänstgöring av den omfattning departementschefen angivit i förutnämnda proposition.

Lokalförhållandena blir synnerligen besvärliga i Göteborg och Stockholm. Också i Uppsala är undervisningen förlagd på flera håll. Överstyrelsen utgår från att i Göteborg och Stockholm en speciallärare, tillika huvudlärare för en av de stora grupperna hushållslärare eller textillärare, på vardera orten kommer att tjänstgöra på annan lokal än den där rektor har sin expedition. Undervisningsskyldigheten torde för dessa med hänsyn till omfattningen av göromålen böra kunna begränsas till lägst 8 veckotimmar. Särskilt arvode synes också motiverat med hänsyn till ansvar och arbetsuppgifter. Överstyrelsen föreslår för envar av dessa två huvudlärare ett arvode av 3 600 kronor. Titeln biträdande rektor synes böra tilldelas sådan förutvarande rektor som erhåller huvudlärartjänst i fråga.

Det kan vidare under vissa perioder av de första läsåren med dess många övergångsproblem, särskilt beträffande planering och inredning av nya lokaler, bli nödvändigt att bestämma rektors undervisning till lägre veckotimtal än av departementschefen förutsatt minimum (5 veckotimmar).

13. Vid den provisoriska textillärarlinjen i Malmö, som är organisatoriskt knuten till lärarhögskolan, har enligt regleringsbrev den 3 juni 1960 en extra ordinarie facklärare i Ae 17 uppdrag att vara föreståndarinna för linjen. Ett arvode av 660 kronor utgår och undervisningsskyldigheten är 24 veckotimmar med möjlighet för överstyrelsen att medge nedsättning till lägst 18 veckotimmar. Överstyrelsen anser, att föreståndarinnans undervisning från och med läsåret 1961/62 på grund av det då ökade elevantalet bör kunna begränsas till lägst 12 veckotimmar. Överstyrelsen har vidare övervägt att föreslå en speciallärartjänst för denna föreståndarinna men räknar nu för henne med anställning som extra ordinarie facklärare i Ae 19 med särskilt arvode uppgående till 2 400 kronor.

14. Till kursledare för den extra barnavårdslärarkurs i Stockholm, som överstyrelsen räknat med i det föregående, föreslås ett arvode om 3 000 kronor. Kursledaren skall planera elevernas övningsundervisning och auskultationer vid barnavårdsinstitutioner samt deras praktik på olika anstalter. Hon måste i stor utsträckning även åhöra och leda undervisningsövningarna.

15. Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet för ersättningar till handledare till närmare 350 000 kronor. För auskultationer beräknas 4 kronor för undervisningstimme och för undervisningsövningar 6 kronor 50 öre för undervisningstimme. Lärare, som mottar elever från barnavårdslärarlinje för auskultering med observationsövningar vid daghem och barnträdgårdar, samt föreståndare, som mottar elever från ekonomiföreståndarlinjen för auskultationer vid storkök, torde dock böra arvoderas med lägre belopp, då dessa auskultationer är till arten delvis något olika auskultationer vid undervisning. Överstyrelsen förutsätter, att överstyrelsen, eventuellt efter

vederbörliga förhandlingar beträffande nu sist nämnda arvodesbelopp, bemyndigas fastställa samtliga arvoden för undervisningsövningar och auskultationer.

16. Till tillfälliga föreläsare utgår under budgetåret 1960/61 2 000 kronor vid statens skolköksseminarium. Föreläsningarna har visat sig mycket betydelsefulla. Beloppet gäller endast en lärarkategori och ekonomiföreståndare. Ett belopp av 4 000 kronor synes därför motiverat vid vart och ett av seminarierna i Stockholm, Umeå och Uppsala. För Göteborgsseminariet torde 2 000 kronor räcka och för textillärarlinjen i Malmö 1 000 kronor. Totalt beräknas sålunda 15 000 kronor.

17—19. Vad gäller annan personal än lärare föreslås för varje seminarium en ordinarie tjänst för husmor och en ordinarie kontoristtjänst, detta i överensstämmelse med departementschefens uttalande i propositionen 1960: 95. Fördelningen av de nu föreslagna icke-ordinarie biträdestjänsterna avses bli följande: ett kanslibiträde i A 7 vid vart och ett av seminarierna, i Göteborg dock endast med halvtidstjänstgöring, ett kontorsbiträde i A 5 vid seminariet i Uppsala och sex ekonomibiträden i A 2/3, varav tre i Stockholm, ett i Umeå och två i Uppsala. Överstyrelsen förutsätter, att en del av tjänsterna utan ledigförklarande besättes med innehavare av motsvarande tjänster vid de nu privata seminarierna (propositionen 1960: 95 s. 99) och att dessa befattningshavare får räkna föregående likvärdig tjänstgöring så förmånligt som möjligt. Så småningom torde några av tjänsterna bli överflödiga, då nya lokaler kommit till stånd. Överstyrelsen hänvisar till departementschefens uttalande i propositionen 1960: 95 (s. 98) om att övergångsvis kan på grund av splittrade lokalförhållanden uppkomma ett extra behov av personal för kontors-, vaktmästar- och ekonomibiträdesgöromål.

Det föreslagna beloppet av 21 000 kronor till extra skrivhjälp beräknas bli fördelat med 10 000 kronor till seminariet i Stockholm, 5 000 kronor till vartdera av seminarierna i Umeå och Uppsala samt med 1 000 kronor till textillärarlinjen i Malmö.

20. En ordinarie vaktmästartjänst har beräknats för vart och ett av seminarierna i Stockholm, Umeå och Uppsala. Vid seminariet i Göteborg torde sådan tjänst ej vara erforderlig läsåret 1961/62. För vaktmästartjänsterna hade i propositionen 1960: 95 beräknats lönegrad A 7. Med hänsyn till nuvarande löneställning för de allmänna läroverkens vaktmästare föreslår överstyrelsen placering i A 8. Det för extra vaktmästarhjälp föreslagna beloppet av 2 500 kronor beräknas bli fördelat med 2 000 kronor till seminariet i Göteborg och med 500 kronor till textillärarlinjen i Malmö.

22. Till bibliotekariearvoden har beräknats 2 500 kronor till vart och ett av seminarierna i Stockholm, Umeå och Uppsala samt 600 kronor till seminariet i Göteborg, sammanlagt 8 100 kronor.

Departementschefen. I det föregående har i korthet erinrats om innebörden av riksdagens föregående år fattade beslut om en omorganisation av lärarutbildningen på det husliga området från och med budgetåret 1961/62. I anslutning till vissa av statsutskottet i sammanhang därmed gjorda uttalanden (SU 1960: 132 s. 24 ff) rörande utbildningskapacitetens dimensionering m. m. vill jag här inledningsvis nämna, att nya beräkningar rörande lärarbehovet på ifrågavarande område, vilka bör göras med beaktande av

bland annat vad 1957 års skolberedning inom kort kan komma att föreslå beträffande omfattningen av undervisningen i olika övningsämnen inom den obligatoriska nioåriga skolan, kan beräknas föreligga under senare delen av 1961.

En annan av statsutskottet i nämnda utlåtande (s. 27) särskilt berörd fråga, nämligen om seminarieutbildningens längd för yrkeslärare i klädsömnad, har nyligen aktualiserats genom en framställning från Svenska facklärarförbundet med yrkande om att denna utbildningstid ökas från ett till två år från och med läsåret 1961/62. I utlåtande över framställningen har skolöverstyrelsen anmält, att Fredrika-Bremer-förbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning i Stockholm — såsom i propositionen 1960: 95 förutsattes kunna ske — fortsätter sin ettåriga utbildning av yrkeslärare i klädsömnad även under läsåret 1961/62. Med hänsyn härtill finner överstyrelsen att ställningstagande i fråga om utbildningstidens längd ej behöver ske nu utan bör avse först läsåret 1962/63, då Fredrika-Bremer-förbundet upphört med ifrågavarande utbildning. Överstyrelsen ämnar ta upp frågan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63.

På grundval av de riktlinjer, som uppdrogs genom riksdagens beslut, har nu skolöverstyrelsen framlagt anslagsäskanden för de statliga seminarierna för huslig utbildning i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala samt den till lärarhögskolan i Malmö organisatoriskt anknutna textillärarlinjen.

Vid behandlingen av frågan om medelsbehovet för avlöningar framlägger överstyrelsen, såsom i det föregående redovisats, förslag om intagningens omfattning läsåret 1961/62 och därjämte en beräkning av intagning och examination för en femårsperiod. För egen del tillstyrker jag, att överstyrelsens förslag till intagning läsåret 1961/62 på olika lärarutbildningslinjer och på ekonomiföreståndarlinjerna — i sistnämnda fall övergångsvis på såväl ettårig som tvåårig linje — genomföres, dock med den justeringen att på linjen för utbildning av yrkeslärare i klädsömnad bör intagas endast omkring 12 lärarkandidater, då, som nyss nämnts, sådan utbildning detta läsår kommer att anordnas även vid Fredrika-Bremer-förbundets yrkesskola. Till vilket av de statliga seminarierna denna yrkeslärarutbildning nästa läsår skall förläggas, torde senare få bestämmas av Kungl. Maj:t. En omfördelning av intagningsplatserna mellan tvåårig och treårig textillärarlinje med hänsyn till de sökandes förutbildning bör, såsom överstyrelsen förutsatt, givetvis få göras liksom smärre avvikelser i fråga om antalet kandidater i intagningsklasserna.

Skolöverstyrelsens förslag i fråga om det antal yrkeskurser, som bör anordnas nästa läsår vid seminarierna i Göteborg, Umeå och Uppsala såsom underlag för viss del av övningsundervisningen, anser jag mig böra godtaga som ett maximiprogram. Jag förutsätter, att skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning uppmärksamt bevakar möjligheterna att successivt inskränka denna verksamhet vid seminarierna i enlighet med vad

som angavs i propositionen 1960: 95. Frågan om anordnandet av yrkeskurser vid seminarierna bör givetvis varje år prövas i samband med anslagsäskandena.

Överstyrelsens förslag om inrättande av tjänster och beräkning av medelsbehovet till olika ändamål bygger på de riktlinjer för verksamheten, som uppdrogs vid föregående års riksdag. De flesta punkterna i överstyrelsens äskanden torde därför kunna lämnas utan närmare kommentarer.

I den personalförteckning, som nu bör fastställas för de husliga seminarierna, bör upptagas ordinarie tjänster för rektorer, lektorer, adjunkter, facklärare och lärare i teckning samt extra ordinarie speciallärartjänster till det antal och med den lönegradsplacering, som skolöverstyrelsen föreslagit under punkterna 1—10.

Behovet av icke-ordinarie lärare, med heltidstjänstgöring eller såsom timlärare, påverkas av timplanernas slutliga utformning och kan därför inte nu beräknas alldeles exakt. Mot överstyrelsens beräkning av behovet (p. 6—8, 10 och 11) torde i huvudsak inte vara något att erinra. I någon mån minskas dock behovet genom den begränsning av intagningen, som nyss förordats beträffande yrkeslärare i klädsömnad. En viss inverkan på behovsbedömningen får också ställningstagandena till de förslag om nedsättning av undervisningsskyldigheten, som överstyrelsen framlägger.

Någon nedsättning av rektorernas undervisningsskyldighet under det minimum, som förutsattes i propositionen 1960: 95, räknar jag i detta sammanhang inte med (p. 12). Det behov av temporär lättnad i rektors arbetsbörda, som eventuellt skulle kunna uppstå i samband med planering och inredning av nya lokaler m. m. torde få tillgodoses på annat sätt. I fråga om löneställningen för föreståndaren vid textillärarlinjen i Malmö har jag ingen erinran mot att ett arvode utöver lönen som facklärare i Ae 19 utgår. Arvodesbeloppet torde Kungl. Maj:t senare få fastställa. Beträffande undervisningsskyldigheten för föreståndaren förutsätter jag likaledes, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att besluta, men räknar här inte med någon ändring av den undervisningsskyldighet, som gäller för innevarande läsår.

Till handledararvoden (p. 15), arvoden åt seminarieläkare och seminariesköterskor (p. 21) samt åt bibliotekarier (p. 22) och en ledare för den föreslagna tillfälliga barnavårdslärarutbildningen i Stockholm (p. 14) bör vidare medel beräknas. Normer för handledararvoden bör, liksom i den nuvarande organisationen, fastställas av skolöverstyrelsen. Beträffande övriga här nämnda arvoden torde Kungl. Maj:t böra besluta. Jag biträder överstyrelsens förslag om anvisande av 15 000 kronor för anlitande av tillfälliga föreläsare (p. 16).

Vad gäller förslaget om inrättande av ordinarie tjänster som husmor i Ao 10 (p. 17), förordar jag, att antalet sådana tjänster för nästa budgetår begränsas till tre, då enligt vad som under hand framkommit någon dylik tjänst vid seminariet i Göteborg ännu inte torde vara erforderlig. Däremot

torde inte vara något att erinra mot förslagen om inrättande av fyra ordinarie kontoristtjänster i Ao 9 (p. 18) och tre ordinarie vaktmästartjänster i Ao 8 (p. 20 a) samt anvisande av 2 500 kronor till vaktmästarhjälp (p. 20 b). Härjämte beräknar jag under detta anslag medel till ersättning för eldning m. m. vid den för textilutbildningen förhyrda skolanläggningen på Lilla Essingen i Stockholm, för vilket ändamål överstyrelsen upptagit medel under seminariernas omkostnadsanslag. I fråga om behovet av biträdespersonal av olika slag, utöver en kontorist och ett ekonomibiträde vid vart och ett av de fyra seminarierna, förutsattes i propositionen 1960: 95 att en närmare bedömning skulle ske i samband med de årliga anslagsäskandena. Ett extra behov av bland annat biträdespersonal förutsågs övergångsvis kunna föreligga på grund av splittrade lokalförhållanden. Skolöverstyrelsens förslag i fråga om icke-ordinarie biträdespersonal (p. 19) bör undergå en viss mindre justering. Medel bör sålunda beräknas i en omfattning, som möjliggör anställande av fyra extra ordinarie kanslibiträden i Ae 7, varav ett med halvtidstjänstgöring, ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång och sex ekonomibiträden i A 2/3 samt därutöver ett belopp av 5 000 kronor för extra skrivhjälp.

I fråga om personal vid statens skolköksseminarium tillämpas för närvarande den anordningen att löneutbetalning sker via lärarhögskolan i Stockholm. Denna anordning tillkom i samband med att lärarhögskolan vid avvecklingen av direktionen över Stockholms stads undervisningsverk tillfördes en kansliskrivartjänst i Ae 10, som är personlig för en tidigare vid direktionen anställd tjänsteman. De ändrade förhållanden, som inträder genom att statens skolköksseminarium från och med nästa budgetår utvidgas och omorganiseras till ett seminarium för huslig utbildning, torde böra föranleda en viss omprövning av den nu tillämpade ordningen för löneutbetalningar till seminariets personal och av tjänstgöringsförhållandena för nämnda kansliskrivare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga ändrade föreskrifter härom.

I propositionen 1960: 95 (s. 99 f) angavs vissa allmänna riktlinjer för lösningen av övergångsproblem beträffande personalen inom den nuvarande utbildningsorganisationen vid verksamhetens förstatligande. I viss anslutning till de förslag överstyrelsen under punkt 12 framlagt om användande av titeln biträdande rektor för speciallärare tillika huvudlärare, som tidigare innehaft rektorstjänst vid icke statligt seminarium, och om särskilt arvode m. m., vill jag här något beröra vissa detaljproblem, som kan tänkas uppstå vid övergången till den nya organisationen. I samband med den kommande tillsättningsproceduren torde det i något enstaka fall kunna visa sig oundvikligt att med hänsyn till speciella övergångsförhållanden i organisationen upptaga ordinarie tjänst, som till sin lönegradsplacering eller konstruktion i övrigt inte helt överensstämmer med de tjänstetyper, som förutsatts enligt den nya ordningen. Det bör i sådant fall vara möjligt för Kungl. Maj:t att besluta om upptagande av sådan tjänst på övergångs-

stat mot att en motsvarande eller närmast motsvarande tjänst i personalförteckningen inte uppehålles. Även i andra hänseenden, exempelvis i fråga om undervisningsskyldighet, arvodesförmån eller annan speciell förmån, torde det få förutsättas att Kungl. Maj:t skall äga frihet att besluta i syfte att undvika att tjänsteman, om vars överförande till den statliga organisationen ingen tvekan råder, får vidkännas en direkt försämring av hittillsvarande villkor.

Med tillämpning från och med nästa budgetår bör en personalförteckning för seminarierna för huslig utbildning fastställas i enlighet med vad jag i det föregående föreslagit. Den nu för statens skolköksseminarium gällande personalförteckningen skall givetvis i anslutning härtill upphöra att gälla med utgången av budgetåret 1960/61. Med beaktande av de avvikelser från skolöverstyrelsens förslag jag på vissa punkter förordat, beräknar jag medelsbehovet under det nya förslagsanslag, som för nästa budgetår bör upptagas i riksstaten under rubriken Seminarier för huslig utbildning: Avlöningar, till 4 293 000 kronor. Såsom skolöverstyrelsen förutsatt, bör de åtta särskilda förslagsanslag, avseende utbildning av lärare på det husliga området, som nu finns uppförda under åttonde huvudtiteln och som inledningsvis närmare angivits, icke vidare upptagas i riksstaten. Utöver de här närmast följande anslagen till omkostnader, till materiel, böcker m. m. samt till inredning och utrustning av nya lokaler för de statliga seminarierna räknar jag med att för nästa budgetår bör anvisas ett förslagsanslag till slutreglering av nu utgående statsbidrag till vissa icke statliga seminarier. Jag återkommer till denna fråga längre fram.

Jag vill i detta sammanhang vidare upptaga vissa frågor, som rör seminarielokalerna.

I propositionen 1960: 95 (s. 88) uttalade jag, att vissa av fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala disponerade fastigheter borde överlåtas till staten i samband med utbildningsverksamhetens förstatligande. Ett överförande av sådana kapitaltillgångar till staten såsom huvudman för den fortsatta utbildningsverksamheten, har också vid övervägandena i denna fråga befunnits stå i överensstämmelse med de stadgar, som av Kungl. Maj:t fastställts för sällskapet Uppsala enskilda läroverk, fackskolans huvudman och ägare av ifrågavarande fastigheter. Efter förhandlingar mellan representanter för, å ena sidan, ecklesiastikdepartementet och byggnadsstyrelsen, samt, å andra sidan, sällskapet har en preliminär överenskommelse träffats angående överlåtelse av vissa av fackskolan disponerade fastigheter och om vissa därmed sammanhängande frågor. Överenskommelsens huvudpunkter, vilka i ett slutligt avtal avses bli kompletterade med erforderliga detaljföreskrifter, är följande.

1. Sällskapet överlåter till kronan tomterna nr 6 och 14 i kvarteret Kaniken i Uppsala samt fastigheten Brogården 3[1] i Vattholma kommun. Tillträde skall ske den 1 juli 1961.

2. Sällskapet överlåter till kronan från och med den 1 juli 1961 all sällskapet tillhörig, till Fackskolan för huslig ekonomi och egendomen Brogård (Brogården 3[1]) hänförlig utrustning och undervisningsmateriel.

3. Såsom vederlag för den under punkterna 1 och 2 angivna egendomen skall kronan till sällskapet erlägga ett belopp, motsvarande hälften av sällskapets skulder per den 30 juni 1961, dock högst 575 000 kronor.

Vid vederlagets erläggande erhåller kronan samtliga i de under punkten 1 angivna fastigheterna gällande penninginteckningar.

4. Beträffande uthyrning av vissa i byggnad inom tomten nr 14 i kvarteret Kaniken inrymda skollokaler för Uppsala enskilda läroverks och Lundellska läroverkets behov för tid till och med den 30 juni 1966, förutsättes att hyresavtal i vederbörlig ordning träffas.

5. Kronan förbinder sig att från och med den 1 juli 1961 svara för att till den tidigare vid fackskolan anställda förvaltningspersonal, som före den 1 juli 1961 pensionerats i särskild ordning genom sällskapets försorg och som angives i en till överenskommelsen fogad förteckning, pensionsförmåner utgår enligt dittillsvarande grunder.

För egen del tillstyrker jag, att ett övertagande av fackskolans fastigheter kommer till stånd och jag föreslår, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att med sällskapet Uppsala enskilda läroverk träffa avtal i enlighet med de angivna huvudpunkterna i den preliminära överenskommelsen. Vissa kommentarer till denna torde här få lämnas.

Överlåtelsen avser dels fackskolans huvudanläggning i Uppsala, dels den för fackskolans utbildning av lanthushållslärarinnor utnyttjade lantegendomen Brogård. Den fastighet, som rymmer fackskolans barndaghem, liksom de sällskapet tillhöriga fastigheter, som hittills disponerats av Uppsala enskilda läroverk, avses bli överlåtna till Uppsala stad. Avsikten är att den samlade skuldbörda, som åvilar sällskapet, i samband med att sällskapet sålunda avhänder sig sina fastigheter skall komma att fördelas mellan staten och Uppsala stad med hälften på vardera. För statens del fixeras dock enligt överenskommelsen det vederlag, som beräknas motsvara hälften av skuldsättningen, till högst 575 000 kronor. Då taxeringsvärdena för de fastigheter, som överlämnas till kronan, uppgår till sammanlagt 1 010 100 kronor, kommer staten att tillföras tillgångar, som betydligt överstiger det överenskomna vederlaget. Överlåtelsen innefattar också utrustning och undervisningsmateriel.

För sällskapet har det för fastighetsöverlåtelsen varit av avgörande betydelse att staten övertager ansvaret för pensioner till viss genom sällskapets försorg i särskild ordning pensionerad förvaltningspersonal vid fackskolan. Överenskommelsen avser pensioner till högst åtta anställningshavare. Därest riksdagen inte har något att erinra häremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser om denna pensionering enligt i huvudsak hittillsvarande grunder. Pensionerna torde böra bestridas från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Diverse pensioner och understöd m. m.

För genomförandet av det av mig förordade fastighetsförvärvet enligt de grunder den preliminära överenskommelsen innehåller, föreslår jag, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 575 000 kronor med rubriken Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala. En hemställan härom kommer jag att framlägga i senare sammanhang denna dag.

Den nuvarande huvudanläggningen för fackskolan har under alla omständigheter beräknats få lov att fortsättningsvis utnyttjas för utbildningsverksamheten vid det statliga seminariet i Uppsala under ett antal år framåt i tiden. En prövning av nybyggnadsbehovet pågår och förhandlingar har upptagits med Uppsala stad om upplåtelse av tomtmark för en ny seminarieanläggning. Egendomen Brogård måste även den ännu någon tid nyttjas för utbildningen på den lanthushållsinriktade grenen. Det på denna punkt särskilt brådskande behovet av förbättrade och utvidgade lokaler understryks i propositionen 1960: 95 (s. 89) men någon definitiv ställning till frågan om det s. k. internatårets förläggning på längre sikt togs ej i det sammanhanget. Sedan övervägande skäl funnits tala för en förläggning i anslutning till Källgårdens lanthushållsskola, som äges av Uppsala läns landsting, har genom byggnadsstyrelsens försorg ett principavtal kommit till stånd med landstinget. Principavtalet innebär i korthet, att landstinget åtagit sig att invid nämnda lanthushållsskola uppföra en skolanläggning och att upplåta denna för den statliga utbildningen av hushållslärare med lanthushållsinriktning. Anläggningen skall om möjligt vara färdig att tagas i bruk den 1 augusti 1962, under förutsättning att landstinget genom lån kan anskaffa erforderliga medel för uppförandet. För upplåtelsen skall kronan i viss ordning utge ersättning.

Den enligt propositionen 1960: 95 planerade nybyggnaden för seminariet i Göteborg har, sedan tomtfrågan preliminärt lösts, nu avancerat så långt att byggnadsstyrelsen i november 1960 inkommit med förslag till byggnadsprogram för projektering av en seminarieanläggning. Förslag om godkännande av byggnadsprogrammet och anvisande av medel till projekteringen torde komma att föreläggas Kungl. Maj:t inom den allra närmaste tiden. Till följd av den från och med innevarande budgetår gällande ordningen för handläggning av byggnadsärenden bör anslag till det planerade byggnadsarbetets genomförande inte äskas av innevarande års riksdag.

Vad slutligen gäller de i nämnda proposition likaså berörda lokalproblemen för seminariet i Stockholm, så har den åt byggnadsstyrelsen anförtrodda utredningen om möjligheterna att uppföra tillbyggnader till den för textilutbildningen tills vidare blott förhyrda skolanläggningen på Lilla Essingen ännu inte helt slutförts.

Såsom framgår av den här lämnade redogörelsen, torde jag få anledning att vid senare tillfälle återkomma till de olika med seminarieorganisationen sammanhörande byggnadsfrågorna.

Under åberopande av vad jag här anfört och förordat, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med sällskapet Uppsala enskilda läroverk om överlåtelse till staten av vissa sällskapet tillhöriga fastigheter m. m. enligt de grunder jag i det föregående angivit;

b) godkänna följande personalförteckning för seminarierna för huslig utbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Personalförteckning

Tjänstemän å ordinarie stat

4	rektorer	ABp 26
8	lektorer	Ao 26 el. 24
2	adjunkter	Ao 23
2	facklärare i barnavård	Ao 19
27	facklärare i hemkunskap	Ao 19
4	facklärare i hemkunskap med lanthushållning	Ao 19
16	facklärare i textilslöjd	Ao 19

Anm. En av dessa tjänster inrättas från och med den 1 januari 1962.

3	lärare i teckning	Ao 19
3	husmödrar	Ao 10
4	kontorister	Ao 9
3	vaktmästare	Ao 8

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19

27	speciallärare	Ae 21

c) godkänna följande avlöningsstat för seminarierna för huslig utbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 432 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	25 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	2 018 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	758 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	60 000
	Summa kronor	4 293 000

d) till *Seminarier för huslig utbildning: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 293 000 kronor.

[302] **19. Seminarier för huslig utbildning: Omkostnader.** Till omkostnader vid seminarierna för huslig utbildning föreslår *skolöverstyrelsen* att för nästa budgetår uppföres ett förslagsanslag av 563 000 kronor, avseende medel för seminarierna i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala samt för den till lärarhögskolan i Malmö anknutna textillärarlinjen. Anslaget beräknas till olika ändamål bli fördelat på följande sätt.

1. Sjukvård m. m.	5 800
2. Reseersättningar m. m.	15 500
3. Expenser:	
a) Bränsle, lyse och vatten	91 500
b) Övriga expenser	371 600
4. Skötsel av trädgårdar m. m.	30 100
5. Särskild kurs	16 800
6. Bidrag till elever vid viss övningsundervisning och praktik	13 000
7. Bidrag till studieresor	8 700
8. Arvode för eldning m. m.	10 000
Summa kronor	563 000

Vid beräkningen av detta anslag har i stor utsträckning de nuvarande seminariernas omkostnader varit vägledande. Av överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

1. För budgetåret 1960/61 har till *sjukvård m. m.* 1 500 kronor beräknats för vartdera av seminarierna i Stockholm, Umeå och Uppsala, 1 000 kronor för seminariet i Göteborg samt 300 kronor till textillärarlinjen i Malmö.

2. Ur anslagsposten till *reseersättningar m. m.* torde böra utgå ersättning för flyttningskostnad i enlighet med gällande föreskrifter. Överstyrelsen räknar vidare med omkring 12 500 kronor till resekostnadsersättningar och traktamenten åt rektorer och andra befattningshavare vid resor företagna efter överstyrelsens beslut. Överstyrelsen förutsätter, att överstyrelsen skall disponera ifrågavarande anslagspost.

3 a. Delposten till *bränsle, lyse och vatten* har beräknats på grundval av uppgifter om de hittillsvarande verkliga kostnaderna, erhållna från respektive rektorer och beträffande lokalerna på Lilla Essingen från Stockholms skoldirektion.

Genom beslut den 5 juni 1953 medgav Kungl. Maj:t, att Västerbottens läns landsting finge för sin nybyggnad för seminariet för huslig utbildning i Umeå kostnadsfritt erhålla värme och elektricitet från folkskoleseminariets i Umeå värme- och elcentral. Den 29 januari 1960 har Kungl. Maj:t vidare medgivit, att landstinget må kostnadsfritt erhålla värme och elektricitet jämväl för den tillbyggnad av seminariet, som är i bruk hösten 1960. Överstyrelsen har emellertid nu av det belopp, som upptagits till seminariet för huslig utbildning beräknat 10 000 kronor till elektricitet. Seminariet har numera egen elcentral, varför det efter förstatligandet icke finnes skäl att belasta folkskoleseminariets omkostnadsstat med nämnda belopp. Däremot synes det motiverat, att det husliga seminariet såsom hittills kostnadsfritt erhåller värme och varmvatten från folkskoleseminariets värmecentral.

3 b. I delposten till *övriga expenser* ingår ett belopp av 11 800 kronor motsvarande en kostnad av 25 kronor per elev vid hushållslärar- och ekonomiföreståndarlinjerna i samband med undervisningen i experimentell matlagning. Till detta kommer ett belopp på 36 900 kronor till matvaror, textilier m. m. vid demonstrationer och prov.

I delposten har vidare inräknats 24 100 kronor till den fria kost, som lärare i hemkunskap enligt gällande avlöningsreglemente för övningslärare må åtnjuta i samband med de praktiska övningarna i ämnet.

Städning och rengöring har beräknats uppgå till 132 000 kronor. Städningen vid läroanstalter av denna typ kan, vad flera av undervisningslokalerna beträffar, icke följa vanliga normer för städning av skollokaler. Undervisningskök exempelvis fordrar daglig och jämförelsevis tidsödande städning.

För tvätt har beräknats 11 600 kronor och för skrivmateriel, tryckningsoch annonskostnader 56 000 kronor.

Till telefonavgifter har beräknats 21 400 kronor. För Stockholmsseminariet har upptagits ett jämförelsevis större belopp än för övriga seminarier. Inträdesavgift för tre telefoner jämte behövliga anknytningar har nämligen inräknats.

Till förbrukningsartiklar har beräknats 38 000 kronor. I samband med undervisningen förbrukas stora kvantiteter hushållspapper, frysemballage, rengöringsmedel o. s. v. För diverse omkostnader torde erfordras 45 800 kronor. Ett belopp av 6 000 kronor beräknas inflyta från andra läroanstalter, som utnyttjar seminarielokalerna.

4. Till *skötsel av trädgårdar* vid seminariet i Stockholm har upptagits 200 kronor, för Umeå 5 000 och för Uppsala 10 900 kronor, därav till Brogård 8 400 kronor. Dessutom har inräknats ett belopp av 14 000 kronor till preliminärt iordningställande av trädgård vid de byggnader, som beräknas bli uppförda av Uppsala läns landsting invid Källgårdens lanthushållsskola utanför Uppsala för den lanthushållsinriktade grenen av hushållslärarlinjen. Lokaler och trädgård torde tagas i bruk för undervisningen hösten 1962. Det är därför angeläget, att plantering av träd och buskar m. m. kan ske hösten 1961 och våren 1962.

5. I propositionen 1960: 95 (s. 78) har departementschefen framhållit, att utbildning av lärare för undervisning vid kurser för storkökspersonal tillfälligt bör anordnas genom fortbildning av hushållslärare. Då behovet av lärare med sådan utbildning för närvarande är stort, föreslår överstyrelsen, att en fyraveckors *fortbildningskurs* för 12—16 lärare anordnas. Kursen skulle fördelas på budgetåren 1961/62 och 1962/63 med två veckor under juni månad de båda åren. Kostnaderna för den del av kursen, som skall pågå sommaren 1962, beräknas till 16 800 kronor.

6. Under posten *Bidrag till elever vid viss övningsundervisning och praktik* har beräknats till seminarierna i Stockholm, Umeå och Uppsala (3 000 + 7 000 + 3 000 =) 13 000 kronor för rese- och bostadsbidrag till elever i samband med övningsundervisning och praktik på institutioner på annan ort än seminarieorten eller vid praktik, då dubbelhyrning av rum kan erfordras.

7. Ett sammanlagt belopp på 8 700 kronor har upptagits såsom *bidrag till studieresor* att fördelas på samtliga seminarier samt textillärarlinjen i Malmö, då de nuvarande seminarierna brukar anordna studieresor.

8. Då kontrakt med Stockholms stad vid framställningens avgivande

ännu ej skrivits rörande förhyrning eller förvärvande av den skola på Lilla Essingen i Stockholm, dit textillärarutbildning skall förläggas, är det ovisst, vilka utgifter i samband med fastighetens skötsel som kommer att belasta detta anslag. På grund härav har ett belopp av 10 000 kronor preliminärt upptagits till *arvode för eldning m. m.*

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag vid min behandling av närmast föregående anslag anfört och föreslagit, bör arvode för eldning (p. 8) upptagas under seminariernas avlöningsanslag. Mot överstyrelsens beräkning i övrigt av medelsbehovet till omkostnader vid seminarierna för huslig utbildning har jag i sak inte funnit anledning till erinran. Det nya förslagsanslag, som nu för detta ändamål bör upptagas i riksstaten, torde dock kunna uppföras med ett till 550 000 kronor avrundat belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare föreskrifter rörande anslaget, bland annat i anslutning till de under punkterna 5 och 6 beräknade medelsanvisningarna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Seminarier för huslig utbildning: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 550 000 kronor.

[303] **20. Seminarier för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.**
I sina anslagsäskanden för seminarierna för huslig utbildning föreslår *skolöverstyrelsen* anvisande av ett reservationsanslag av 211 000 kronor till materiel, böcker m. m. Anslaget, som avser seminarierna i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala samt den till lärarhögskolan i Malmö anknutna textillärarlinjen, beräknas bli fördelat på följande sätt.

1. Böcker, tidskrifter	24 500
2. Undervisningsmateriel	66 000
3. Inventarier	120 500
Summa kronor	211 000

I fråga om beräkningen av medelsbehovet anför överstyrelsen bland annat följande.

1. Under posten till *böcker och tidskrifter* har beräknats för seminariet i Göteborg 2 000 kronor, i Stockholm 12 000 kronor, i Uppsala 4 000 kronor och i Umeå 5 000 kronor samt för textillärarlinjen i Malmö 1 500 kronor.

2. För samtliga seminarier gäller, att utökning av *undervisningsmaterielen* behövs, exempelvis för att matlagningsundervisningen skall kunna effektiviseras på det sätt, som förutsättes i propositionen 1960: 95 (s. 85). För seminarierna i Stockholm och Umeå behövs engångsinköp av undervisningsmateriel till de nya lokalerna. För Umeå-seminariet beräknas 20 000 kronor. För Stockholms vidkommande beräknas till undervisningsmateriel totalt 21 000 kronor, varav för textillärarlinjen 15 000 kronor och för den föreslagna extra barnavårdslärarkursen 2 500 kronor. Den sistnämnda mate-

rielen kommer sedermera att överlämnas till Göteborgsseminariet, där barnavårdslärarlinje beräknas bli anordnad från och med läsåret 1962/63. För seminarierna i Göteborg och Uppsala har upptagits 9 000 respektive 14 000 kronor och för textillärarlinjen i Malmö 2 000 kronor.

3. De belopp, som under posten till *inventarier* beräknats för respektive seminarier — nämligen för Göteborg 11 000 kronor, för Stockholm 37 000 kronor, för Umeå 26 000 kronor, för Uppsala med Brogård 46 000 kronor och för Malmö 500 kronor — är dels avsedda till underhåll och dels till inköp av inventarier.

Skolöverstyrelsen framhåller, att vid beräkning av detta anslag en uppskattning har gjorts av kostnaderna för sådan litteratur och undervisningsmateriel samt sådana inventarier, som skulle ha behövt anskaffas, om nya lokaler ej tillkommit. Vid beräkning av det närmast följande anslaget, vilket avser inredning och utrustning till seminarierna, har upptagits kostnaderna för inventarier, som under budgetåret behöver anskaffas i samband med nybyggnad eller förhyrning av *nya* lokaler. Det har emellertid medfört svårigheter att dra en exakt gräns mellan vad som bör hänföras till här ifrågavarande anslag och till inrednings- och utrustningsanslaget. Det synes därför enligt överstyrelsens uppfattning sannolikt, att här angivna anslagsbelopp kan minskas kommande budgetår.

Departementschefen. Ett nytt reservationsanslag med den inledningsvis angivna rubriken bör från och med nästa budgetår upptagas i riksstaten. I fråga om medelstilldelningens storlek finner jag det inte möjligt att helt tillmötesgå det av överstyrelsen framlagda förslaget. Jag förordar, att anslaget upptages med 150 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av överstyrelsen, besluta om den närmare dispositionen av anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Seminarier för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[304] **21. Seminarier för huslig utbildning: Inredning och utrustning av nya lokaler.** *Skolöverstyrelsen* föreslår, att för nästa budgetår i riksstaten upptages ett nytt reservationsanslag med den rubrik, som nyss angivits, och att anslaget uppföres med 430 000 kronor. Anslaget har av överstyrelsen beräknats på följande sätt.

1. Inventarier till ny förhyrd kemisal i Göteborg	22 000
2. Inventarier till förhyrda lokaler för textillärarlinjen m. m. på Lilla Essingen i Stockholm	250 000
3. Komplettering av inventarier till ny förhyrd kemisal i Stockholm	17 000

4.	Komplettering av inventarierna i tillbyggnad vid seminariet i Umeå	47 000
5.	Maskinell utrustning m. m. för nybyggnad vid Källgården	45 000
6.	Komplettering av utrustningen till textillärarlinjen i Malmö	17 000
7.	Medel till överstyrelsens disposition	32 000
	Summa kronor	430 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

1. I Göteborg skall under de närmaste åren det husliga seminariet förläggas till de lokaler, som för närvarande disponeras av Göteborgs skolköksseminarium och Nordenfeltska skolan. Dessa seminarier saknar emellertid lokal för kemiundervisning, varför en sådan behöver hyras. Kostnaderna för inventarierna till denna beräknas till 22 000 kronor.

2. Till Lilla Essingens folkskola, som från och med den 1 juli 1961 kommer att hyras till linjerna för utbildning av textillärare och yrkeslärare i klädsömnad vid seminariet för huslig utbildning i Stockholm, behöver i stort sett ny inventarieutrustning anskaffas. Under senare år har till Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium utgått bidrag till driftkostnader. En del inventarier har därför betalats med statsmedel och dessa kommer att överflyttas till lokalerna på Lilla Essingen.

3. De lokaler, som nu disponeras av statens skolköksseminarium, skall utnyttjas av hushållslärarlinjen vid seminariet för huslig utbildning i Stockholm. Antalet lektionsrum är emellertid ej tillräckligt. Vid statens skolköksseminarium finns vidare en i många avseenden bristfällig lokal för undervisning i kemi. Den nuvarande kemisalen bör användas till lektionsrum. Ny kemisal, som ger möjlighet till mera laborationer, behöver förhyras. Till inventarier beräknas 17 000 kronor.

4. Innevarande höst har en tillbyggnad till seminariet för huslig utbildning i Umeå tagits i bruk. Västerbottens läns landsting har anskaffat så gott som hela inventarieutrustningen. En del kompletterande inköp behöver emellertid göras under budgetåret 1961/62, avseende inventarier till vävsal, symaskiner och annan utrustning för sömnadsundervisningen, maskiner till kök och tvättavdelning, diverse inventarier till kök och elevmatsal samt komplettering av den audivisuella utrustningen. Härför beräknas sammanlagt 47 000 kronor.

5. Lokaler till den lanthushållsinriktade grenen av hushållslärarlinjen vid seminariet för huslig utbildning i Uppsala beräknas bli uppförda av Uppsala läns landsting invid Källgårdens lanthushållsskola utanför Uppsala. De skall hyras av staten och beräknas vara färdiga sommaren 1962. Den för undervisningen behövliga apparatutrustningen, såsom tvättmaskiner av olika typ, centrifug, matlagningsmaskiner, spisar med olika konstruktion, behöver emellertid inköpas under budgetåret 1961/62, så att installationsarbetena blir utförda i samband med uppförandet av undervisningslokalerna. Vid beräkning av kostnaderna härför — 45 000 kronor — har hänsyn tagits till att viss utrustning, som för närvarande finnes på fackskolans för huslig ekonomi lanthushållsavdelning Brogård, kommer att överföras till Källgården.

6. Hösten 1960 intogs i den till lärarhögskolan i Malmö organisatoriskt knutna textillärarlinjen 24 elever i tvåårig kurs. Hösten 1961 beräknar överstyrelsen, att 24 elever skall intagas i treårig kurs. Under budgetåret

1961/62 blir elevantalet således fördubblat. Detta medför, att ytterligare lokaler behövs och därvid även en komplettering av inventarierna till en beräknad kostnad av 17 000 kronor.

7. Då ännu vid tidpunkten för överstyrelsens framställning förhandlingar pågår rörande förhyrning av lokaler till ifrågavarande seminarier, kan det visa sig erforderligt med inköp av ytterligare utrustning under budgetåret 1961/62. Överstyrelsen har därför tagit upp ett belopp av 32 000 kronor, att, om så skulle visa sig erforderligt, disponeras av överstyrelsen för ändamålet.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag till inredning och utrustning av nya lokaler vid seminarierna för huslig utbildning. Medelsanvisningen under det nya anslaget torde dock kunna begränsas till 400 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Seminarier för huslig utbildning: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[305] **22. Slutreglering av bidrag till vissa seminarier för huslig utbildning.** Bidrag till vissa icke statliga seminarier för huslig utbildning har hittills utgått från fyra under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslag med följande anslagsrubriker, nämligen Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå, Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium och Bidrag till vissa handarbetsseminarier (statsliggaren s. 692—695). Under sistnämnda rubrik har anvisats bidrag till Nordenfeltska skolans handarbetsseminarium i Göteborg och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm.

Riksdagen har i enlighet med proposition 1960: 95 beslutat, att i samband med omorganisationen av lärarutbildningen på det husliga området nämnda fem läroanstalter med utgången av budgetåret 1960/61 skall upphöra med sin verksamhet i nuvarande regi och avlösas av eller uppgå i statliga seminarier på respektive orter. Då ifrågavarande bidrag utgår i efterskott, erfordras emellertid medelsanvisning även under budgetåret 1961/62.

Skolöverstyrelsen föreslår, att medel till dessa efterskottsregleringar sammanföres till ett förslagsanslag med rubriken Bidrag till vissa seminarier för huslig utbildning. Anslaget bör enligt överstyrelsens beräkningar uppföras med 168 900 kronor, varav beräknats till fackskolan i Uppsala 78 600 kronor, till seminariet i Umeå 46 300 kronor, till Göteborgs skolköksseminarium 11 400 kronor samt till de två handarbetsseminarierna 32 600 kronor.

Departementschefen. Såsom skolöverstyrelsen föreslagit torde för nästa budgetår under ett gemensamt förslagsanslag böra upptagas medel för

slutreglering av statsbidragen till de förut nämnda icke statliga seminarierna för huslig utbildning. Jag förordar, att anslaget erhåller den inledningsvis angivna rubriken och upptages med 169 000 kronor. Jag hemställer sålunda att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Slutreglering av bidrag till vissa seminarier för huslig utbildning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 169 000 kronor.

[306] **23. Slöjdlärarseminariet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	43 000	30 255
1960/61 (statsliggaren s. 696)	388 000	
1961/62 (förslag)	390 000	

Vid slöjdlärarseminariet i Linköping, som upprättats jämlikt beslut av 1959 års riksdag (prop. 92, SU 116, Rskr 268), har utbildningen i enlighet med nämnda beslut tagit sin början under höstterminen 1960. Intagningen är under det första verksamhetsåret begränsad till 48 lärarkandidater såväl höst- som vårtermin, sammanlagt alltså 96 kandidater. Från och med läsåret 1961/62 beräknas utbildningskapaciteten komma att uppgå till 120 lärare per år.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för slöjdlärarseminariet för budgetåret 1961/62 föreslagit, att anslaget till avlöningar upptages med 391 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att då överstyrelsen i anslagsäskandena för innevarande budgetår föreslog, att rubricerade anslag skulle uppföras med 412 000 kronor, det betonades, att beräkningen av medelsbehovet var synnerligen approximativ. När förevarande förslag avgives, har utbildningsverksamheten påbörjats och en mer exakt kostnadsberäkning är möjlig. Då den kostnadsberäkning, som legat till grund för medelsanvisningen för budgetåret 1960/61, visat sig vara för hög i vad särskilt avser löneklassberäkningar och handledararvoden, finner överstyrelsen, att ifrågavarande anslag endast bör uppräknas med 3 000 kronor, trots den kostnadsökning, som föranledes av dels de i följande sammanställning angivna förslagen, dels rent automatiskt verkande omständigheter såsom den generella lönehöjningen och det ökade antalet lärarkandidater.

1. Uppflyttning av en vaktmästartjänst i Ae 7 till A 8 och ordinariesättning av tjänsten.
2. Höjning av arvodet till bibliotekarie från 1 000 till 1 800 kronor.
3. Ökning av medlen till biträdeshjälp på rektorsexpeditionen från 5 000 till 6 000 kronor.
4. Ökning av medlen till arvoden åt föreläsare från 750 till 1 500 kronor.

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

1. Vid seminariet finnes en extra ordinarie vaktmästartjänst i lönegrad Ae 7. Då vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna från och med budgetåret 1960/61 med vissa undantag är placerad i lönegrad 8 och då innehavaren av tjänsten före överflyttningen till slöjdlärarseminariet innehaft tjänst såsom extra ordinarie vaktmästare vid dåvarande folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Linköping sedan läsåret 1950/51, hemställer överstyrelsen, dels att tjänsten placeras i lönegrad 8, dels att den ombildas till ordinarie.

2. Till arvode åt bibliotekarie har för innevarande budgetår anvisats 1 000 kronor. Då bibliotekariens arbetsuppgifter vid slöjdlärarseminariet enligt överstyrelsens mening är jämförbara med dem, som åligger bibliotekarie vid folkskoleseminarium — han skall bland annat fördela 10 000 kronor för bokinköp — anser överstyrelsen, att samma arvode bör utgå till slöjdlärarseminariets bibliotekarie, som till bibliotekarie vid seminarium med 4—5 avdelningar av seminarieklasser eller med 1 800 kronor.

4. För föreläsningar över några speciella kursmoment, t. ex. skolhälsovård, olycksfallsvård och stilhistoria, har för innevarande budgetår anvisats 750 kronor. Då dessa föreläsningar är mycket betydelsefulla och seminariet finner det önskvärt att även anlita gästföreläsare från de nordiska grannländernas slöjdlärarseminarier, täcker ifrågavarande belopp icke kostnaderna för önskvärt antal föreläsningar, varför överstyrelsen föreslår, att ytterligare 750 kronor anvisas eller tillhopa 1 500 kronor.

Departementschefen. Utbildningskapaciteten vid slöjdlärarseminariet beräknas från och med läsåret 1961/62 vara fullt utbyggd, vilket innebär, att omkring 120 slöjdlärare kommer att utexamineras per år. Det ökade elevantalet leder till vissa automatiska kostnadsökningar, vad beträffar avlöningsanslaget genom ökade utgifter för timlärare.

Jag har intet att erinra mot förslaget om ordinariesättning av seminariets vaktmästartjänst, som nu är placerad i lönegrad Ae 7. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, beräknar jag vidare medel för uppflyttning av tjänsten till Ao 8 (p. 1).

Storleken av det arvode, som skall utgå till bibliotekarie torde få fastställas av Kungl. Maj:t (p. 2). Överstyrelsens förslag om höjning av medlen till biträdeshjälp på rektorsexpeditionen kan jag ej biträda (p. 3). Däremot anser jag mig böra förorda en viss ökning av medlen till arvoden till föreläsare (p. 4), för vilket ändamål jag beräknar 1 000 kronor, innebärande en höjning med 250 kronor.

Med hänsyn till mina här redovisade ställningstaganden och till vad skolöverstyrelsen anfört om medelsberäkningen för innevarande budgetår samt med beaktande av automatiska kostnadsökningar, föranledda av den generella lönehöjningen, ökat behov av timlärare m. m., beräknar jag medelsbehovet under förevarande avlöningsanslag för nästa budgetår till 390 000 kronor, vilket innebär en ökning med 2 000 kronor. Till följd av mitt förslag beträffande vaktmästartjänsten bör vidare ändring ske i gällande personalförteckning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för slöjdlärarseminariet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för slöjdlärarseminariet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	134 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	3 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	191 200
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	54 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 000
Summa kronor	390 000

c) till *Slöjdlärarseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 390 000 kronor.

[307] **24. Slöjdlärarseminariet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	15 000	9 092
1960/61 (statsliggaren s. 698)	53 500	
1961/62 (förslag)	68 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 15 300 kronor till 68 800 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. (nu 1 000)	+ 300
2. Reseersättningar (nu 8 000)	+ 10 500
3. Expenser:	
a) Bränsle, lyse och vatten (nu 18 000)	+ 2 000
b) Övriga expenser (nu 25 500)	+ 2 000
4. Bidrag till anordnande av studieutfärder (nu 1 000)	+ 500
Summa ökning kronor	15 300

Av överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

2. Ur anslagsposten skall innevarande budgetår bestridas dels resekostnadsersättning och traktamente åt rektor och lärare vid resor i seminariets angelägenheter, dels ersättning för flyttningskostnad. Då förevarande förslag avgives, har två av de föreslagna fasta lärartjänsterna icke tillsatts,

varför överstyrelsen räknar med att ersättning för flyttningskostnader kan komma att belasta anslagsposten budgetåret 1961/62. Överstyrelsen föreslår, att för ifrågavarande ändamål anvisas även för budgetåret 1961/62 8 000 kronor. — Läsåret 1961/62, då seminariet nått full utbildningskapacitet, kommer en del av den praktiska lärarutbildningen att förläggas till annan ort än seminarieorten. Härvid skall resebidrag och traktamente utgå till lärarkandidaterna (prop. 1959: 92 s. 67). Kostnaderna härför beräknas till 10 500 kronor.

3. Med hänsyn till att seminariet under nästa läsår uppnår full kapacitet och kostnadsökningar på grund av den allmänna omsättningsskatten föreslår överstyrelsen, att anslagsposten uppföres med 47 500 kronor, varav 27 500 till Övriga expenser.

Departementschefen. Jag anser mig inte böra tillstyrka någon ökning av medlen till anordnande av studieutfärder (p. 4). I fråga om beräkningen av medelsbehovet i övrigt ansluter jag mig till överstyrelsens förslag; anslaget torde dock avrundat kunna uppföras med 68 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 14 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Slöjdlärarseminariet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 68 000 kronor.

[308] **25. Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	43 000	7 874
1960/61 (statsliggaren s. 698)	30 000	
1961/62 (förslag)	46 000	

Med hänsyn till att seminariet under nästa läsår uppnår full kapacitet och till kostnadsökningar på grund av den allmänna omsättningsskatten föreslår *skolöverstyrelsen,* att detta reservationsanslag höjes med 2 000 kronor till 32 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår vidare, att för nästa budgetår i riksstaten upptages ett nytt reservationsanslag under rubriken Slöjdlärarseminariet: Utrustning och att detta anslag uppföres med 24 000 kronor. Överstyrelsen anför till stöd härför i huvudsak följande.

För budgetåret 1959/60 anvisades ett reservationsanslag på 105 000 kronor, rubricerat Slöjdlärarseminariet: Inredning och utrustning. Slöjdlärarutredningen hade i sina kostnadsberäkningar upptagit ett belopp av 105 000 kronor såsom engångskostnader till inredning och utrustning. Av pedagogiska skäl har emellertid seminarieledningen funnit sig böra företaga en viss omdisponering av skollokalerna. För att utbildningen i mångsidig slöjd bättre skall kunna tillgodoses, har sålunda en övningsklass helt förlagts till seminariet, och för den av denna disponerade salen erfordras viss utrustning, som icke medtagits i utredningens kostnadsberäkning. Denna slöjdsal skall

utrustas med sådana maskiner och verktyg, som förekommer i en ordinär slöjdsal. Kostnaderna härför beräknas till 11 200 kronor.

Det har vidare visat sig nödvändigt att utbyta en stor del av de kontorsmaskiner, som efter 12-årig användning vid dåvarande kvinnliga folkskoleseminariet i Linköping nu är i det närmaste förslitna. En elektrisk räknemaskin och en kopieringsmaskin måste därför inköpas och tre skrivmaskiner utbytas mot nya. För detta beräknas en kostnad av 5 300 kronor.

Överstyrelsen beräknar därutöver 3 000 kronor till utrustning av ett rum för fotografering av pedagogiskt intressanta slöjdföremål och hemställer slutligen om ett kompensationstillägg om 4 500 kronor, då det för budgetåret 1959/60 anvisade anslaget till inredning och utrustning först kommit till användning efter införandet av den allmänna omsättningsskatten.

Departementschefen. Jag föreslår, att för vissa ännu icke tillgodosedda utrustningsbehov vid slöjdlärarseminariet under förevarande anslag upptages ett belopp av 16 000 kronor. Någon höjning av anslaget därutöver anser jag mig icke böra tillstyrka utan förordar, att för nästa budgetår anvisas ett sammanlagt belopp av 46 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m.m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 46 000 kronor.

[309] **26. Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdlärarutbildning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	110 000	110 000
1960/61 (statsliggaren s. 698)	110 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Skolöverstyrelsen föreslår i enlighet med ett av stiftelsens styrelse framlagt statförslag, att detta obetecknade anslag för nästa budgetår sänkes med 10 000 kronor till 100 000 kronor och anför därvid i huvudsak följande.

Sedan slöjdlärarseminariet i Linköping inrättats kommer icke s. k. intygskurs eller betygskurs att i fortsättningen anordnas på Nääs. Övergångsvis kommer dock kurser att anordnas på Nääs för icke behöriga timlärare under somrarna 1960—62. I övrigt kommer utbildningsverksamheten på Nääs under dessa år att fortsätta i stort sett som hittills med bland annat kurser i träslöjd för folkskollärare (prop. 1959: 92 s. 70). Slutlig ställning till utbildningsverksamheten på Nääs kommer att tagas, när utredningen angående stiftelsens framtida verksamhet och organisation avslutats.

Vid bedömande av förevarande anslagsbehov har överstyrelsen ansett sig endast böra utgå från stiftelsens aktuella situation beträffande medelsbehovet för läroanstalten under kalenderåret 1961.

Departementschefen. Till följd av vad som beslöts vid 1959 års riksdag angående utbildningen av lärare i manlig slöjd har utbildningsverksamhe-

ten på Nääs från och med 1960 erhållit en delvis ändrad inriktning. Den av stiftelsens styrelse och skolöverstyrelsen beräknade omfattningen av kursverksamheten under kalenderåret 1961, vilken innebär en viss minskning av verksamhetens omfång, står i överensstämmelse med de i nämnda riksdagsbeslut uppdragna riktlinjerna. Jag biträder överstyrelsens förslag om sänkning av anslaget med 10 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdlärarutbildning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[310] 27. Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 124 000	897 201
1959/60	1 523 000	1 647 935
1960/61 (statsliggaren s. 815)	1 873 000	
1961/62 (förslag)	1 844 000	

Bestämmelser rörande ifrågavarande utbildning har utfärdats genom beslut av Kungl. Maj:t den 28 juli och den 1 september 1960.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 1 258 000 kronor. Den beräknade ökningen betingas av förslag om utvidgning av kursverksamheten, höjning av dagtraktamenten till kursdeltagare samt anordnande av kurser också för utbildning av lärare i omskolningskurser. För sistnämnda kurser, kostnadsberäknade till 600 000 kronor, äskas medel endast för det fall att bifall ej skulle lämnas till en av arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning gemensamt gjord framställning om bestridande av kostnaderna för denna lärarutbildning från det på femte huvudtiteln uppförda anslaget till Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.

Under innevarande budgetår kommer att anordnas åtta pedagogiska kurser för yrkeslärare med tillhopa cirka 250 deltagare, fyra kurser för handelslärare med cirka 70 deltagare samt tre kurser för läroverksingenjörer (blivande lärare i tekniska ämnen m. m.) med 36 deltagare. Kurserna omfattar två terminer utom handelslärarkurserna, som omfattar en termin. Utöver dessa längre kurser anordnas ett antal kortare pedagogiska kurser, ämneskurser, skoladministrativa och skolsociala kurser m. fl. Av antalet anmälningar till kurserna framgår, att intresset för ifrågavarande utbildning är stort. Överstyrelsen framhåller emellertid, att nuvarande utbildningskapacitet är för liten mot bakgrund av det ökande lärarbehovet och den föreliggande eftersläpningen i fråga om tillgången på utbildad lärarkraft.

För budgetåret 1961/62 föreslår överstyrelsen anordnande av tio kurser för yrkeslärare till en kostnad, frånsett ersättning till kursdeltagarna, av

900 000 kronor, sex kurser för handelslärare till en kostnad av 240 000 kronor samt tre kurser för läroverksingenjörer och — försöksvis — två kurser för civilingenjörer till en kostnad av 233 000 kronor.

Härjämte föreslår överstyrelsen anordnande av ett antal huvudsakligen kortare kurser till en sammanlagd kostnad av 1 210 000 kronor. I detta belopp ingår traktamentsersättning till kursdeltagare med undantag för deltagare i två kompletteringskurser om 15 veckor, för vilka överstyrelsen föreslagit att ersättning skall beräknas under följande anslag. De kurser för vilka överstyrelsen beräknat medel, är följande, vilka, där ej annat angivits, omfattar 2—14 dagar.

1. Kompletteringskurs i fackämnen för yrkeslärare om 15 veckor	50 000
2. Kompletteringskurs i fackämnen för handelslärare om 15 veckor	50 000
3. Pedagogiska kurser om 5 veckor	104 000
4. Ämneskurs om 5 veckor	26 000
5. Regionala kurser	40 000
6. Sommarkurser i psykologi, pedagogik m. m.	30 000
7. Fackkurser i handelsämnen	160 000
8. Fackkurser i industri och hantverk	185 000
9. Fackkurser i husligt arbete	95 000
10. Skoladministrativa och skolsociala kurser	20 000
11. Röst- och talvårdskurser	10 000
12. OEEC-kurser	40 000
13. Yrkesstudier samt förenings- och korrespondensstudier	80 000
14. Fackkurser för lärare vid tekniska läroverk	75 000
15. Pedagogiska kurser, en om två terminer och två om fem veckor, för lärare i vårdyrken	200 000
16. Kurser i audivisuella hjälpmedel	18 000
17. Kursledarkonferenser	7 000
18. Handledarkurser	20 000
	1 210 000

Dagtraktamentet till kursdeltagare föreslås av överstyrelsen höjt från nuvarande 14 kronor till 16 kronor. Merkostnaden härför beräknas för budgetåret 1961/62 till 68 000 kronor.

Slutligen beräknar överstyrelsen, som en konsekvens av sitt i annat sammanhang (jfr anslaget till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar) framförda förslag om inrättande av fyra lektorstjänster för här ifrågavarande lärarutbildning, att ovannämnda kurskostnader kan reduceras med 120 000 kronor, utgörande en mot de föreslagna lektorstjänsterna svarande besparing av lärararvoden.

De sammanlagda kostnaderna skulle sålunda enligt överstyrelsens förslag

bli (600 000 + 900 000 + 240 000 + 233 000 + 1 210 000 + 68 000 — 120 000 =) 3 131 000 kronor, vilket belopp med 1 258 000 kronor överstiger anslaget för innevarande budgetår.

Departementschefen. Kostnader för utbildning av lärare vid omskolningskurser avses skola bestridas från anslag under femte huvudtiteln, varför jag ej här beräknar medel för detta ändamål.

Vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår kalkylerades med en kostnad per pedagogisk kurs för yrkeslärare av 108 000 kronor, vilket för åtta kurser betydde en sammanlagd kostnad av 864 000 kronor. I sin anslagsberäkning för budgetåret 1961/62 räknar överstyrelsen, mot bakgrund av nu gjorda erfarenheter rörande de faktiska kurskostnaderna, med en kostnad per kurs av 90 000 kronor, d. v. s. för tio kurser 900 000 kronor. En utvidgning av denna kursverksamhet med ytterligare två yrkeslärarkurser medför således en anslagsökning med endast 36 000 kronor. Jag finner ej anledning till erinran mot den nu gjorda kostnadsberäkningen och tillstyrker, att tio pedagogiska grundutbildningskurser för yrkeslärare anordnas under budgetåret 1961/62.

Överstyrelsens förslag om anordnande under budgetåret 1961/62 av sex pedagogiska grundutbildningskurser för handelslärare, kostnadsberäknade liksom för innevarande budgetår till 40 000 kronor per kurs, kan jag biträda. Merkostnaden för den sålunda förordade utvidgningen av verksamheten med två handelslärarkurser har beräknats uppgå till 80 000 kronor.

Jag tillstyrker vidare anordnande under nästa budgetår av tre pedagogiska grundutbildningskurser för läroverksingenjörer och en kurs för civilingenjörer. Den sistnämnda kursen bör betraktas som anordnad på försök. Bortfallet av en kurs i förhållande till överstyrelsens förslag minskar de beräknade kostnaderna för dessa kurser till 205 000 kronor. I förhållande till den för innevarande budgetår gjorda medelsberäkningen för ifrågavarande slag av kurser, uppgående till 380 000 kronor, innebär detta belopp en kostnadsminskning med 175 000 kronor, vilken föranledes av att i beloppet 380 000 kronor ingående ersättningar till kursdeltagare föreslagits skola utgå ur nästföljande anslag.

Därjämte anser jag mig böra tillstyrka en uppräkning av de för övrig kursverksamhet till förfogande stående medlen med 150 000 kronor till omkring 620 000 kronor. Jag har därvid utgått ifrån att kompletteringskurser om 15 veckor inte anordnas på av överstyrelsen förutsatt sätt under nästa budgetår.

Slutligen räknar jag, vid bifall till mitt under anslaget till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar framförda förslag om inrättande av fyra adjunktstjänster för ifrågavarande lärarutbildning med den av överstyrelsen beräknade besparingen av 120 000 kronor, med vilket belopp detta anslag följaktligen bör reduceras.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, bör anslaget uppföras med (1 873 000 + 36 000 + 80 000—175 000 + 150 000—120 000 =) 1 844 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 29 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 844 000 kronor.

[311] **28. Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	800 000	487 731
1959/60	1 260 000	743 757
1960/61 (statsliggaren s. 818)	2 042 000	
1961/62 (förslag)	3 597 000	

Förevarande anslag är för innevarande budgetår rubricerat Ersättning till deltagare i vissa kurser för lärarutbildning men bör nu erhålla här använda benämning. Bestämmelser rörande bland annat ifrågavarande ersättning har utfärdats genom beslut av Kungl. Maj:t den 28 juli och den 1 september 1960.

Innevarande budgetår utgår från detta anslag ersättning till deltagare i pedagogiska grundutbildningskurser för yrkeslärare och handelslärare. Kostnaderna för ersättning till deltagare i dylika kurser för läroverksingenjörer bestrides däremot från ett annat anslag. För budgetåret 1961/62 föreslås att från detta anslag skall bestridas också kostnaderna för ersättning till deltagare i sistnämnda kurser ävensom till deltagare i motsvarande kurser för civilingenjörer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning beräknar för ersättning till deltagare i yrkeslärarkurser 2 611 200 kronor, till deltagare i handelslärarkurser 705 600 kronor samt till deltagare i en kompletteringskurs för yrkeslärare och en för handelslärare tillhopa 107 100 kronor. Till deltagare i lärarutbildningskurser för ingenjörer har beräknats sammanlagt 380 000 kronor, varav 180 000 kronor till deltagare i kurser för läroverksingenjörer och 200 000 kronor till deltagare i kurser för civilingenjörer. Det sammanlagda medelsbehovet skulle sålunda bli 3 803 900 kronor eller avrundat 3 804 000 kronor. I förhållande till innevarande års anslag innebär detta en höjning med 1 762 000 kronor, betingad dels av överstyrelsens förslag om ett ökat antal kurser, dels av ökat deltagarantal i varje kurs och dels slutligen av förslaget att medel för ersättning till deltagare i lärarutbildningskurser för läroverksingenjörer skall bestridas ur detta anslag.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkning av kostnaderna för ersättning till deltagare i de under föregående anslag förordade tio kurserna

för yrkeslärare och sex kurserna för handelslärare har jag ingen erinran. Jag tillstyrker vidare, att ersättning till deltagare i de för läroverksingenjörer och civilingenjörer föreslagna pedagogiska kurserna från och med budgetåret 1961/62 bestrides från förevarande anslag. Beträffande beräkningen av kostnaderna för ersättning till deltagare i sistnämnda kurser bör endast den justeringen vidtagas, att det för två kurser för civilingenjörer beräknade beloppet av 200 000 kronor reduceras till 100 000 kronor, avseende endast en sådan kurs. Något belopp för ersättning till deltagare i en för yrkeslärare och en för handelslärare avsedd kompletteringskurs i fackämnen om en termin har jag inte ansett mig böra räkna med.

Anslaget torde sålunda, vid bifall till föreslagen utvidgning av ifrågavarande lärarutbildning, böra uppföras med (2 611 200 + 705 600 + 180 000 + 100 000 =) 3 596 800 eller, i avrundat belopp, 3 597 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 597 000 kronor.

Fortbildning m. m.

[312] **29. Lärares fortbildning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 393 900	1 179 470
1959/60	1 393 900	1 587 861
1960/61 (statsliggaren s. 699)	1 541 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att det nuvarande reservationsanslaget Kurser för lärare m. fl. från och med nästa budgetår erhåller den inledningsvis angivna benämningen och höjes med 880 000 kronor till 2 421 000 kronor.

Det förslag till omorganisation av fortbildningsverksamheten, som överstyrelsen i samband med sina anslagsäskanden framlagt, föranleder också, såsom framgått av det föregående, yrkanden från överstyrelsens sida om medelshöjningar under andra anslag på sammanlagt 97 800 kronor, nämligen under länsskolnämndernas avlönings- och omkostnadsanslag för arvoden m. m. till fortbildningskonsulenter samt under de allmänna läroverkens och folkskoleseminariernas avlöningsanslag för arvoden åt två föreståndare för fortbildningsinstitut, medan beträffande de allmänna läroverkens omkostnadsanslag skulle uppstå en minskning av medelsbehovet med 10 000 kronor under anslagsposten Övriga utgifter, varifrån hittills efter särskilda beslut av Kungl. Maj:t bestritts vissa kostnader för auskultations- och instruktionsdagar. Den föreslagna ökningen av förevarande anslag innesluter också vissa kostnader på omkring 90 000 kronor, som nu belastar det tidigare behandlade anslaget till Vidareutbildning av folkskollärare, nämligen för vidareutbildningskurser för hjälpklasslärare. Dessa kostnader föreslås överförda till här ifrågavarande anslag. Vidare framhåller överstyrelsen i sina äskanden beträffande anslaget till försöksverksamhet, att viss del av däri beräknade medel till kursverksamhet för enhetsskolans lärare — för innevarande budgetår cirka 50 000 kronor och enligt överstyrelsens förslag för nästa budgetår 90 000 kronor — vid ett genomförande av den föreslagna omorganisationen av fortbildningsverksamheten lämpligen borde överflyttas till fortbildningsanslaget.

Utöver de angivna anslagsökningarna i den statliga budgeten har överstyrelsen för genomförande av det framlagda fortbildningsprogrammet räknat med ekonomiska insatser också från kommunernas sida, uppskattade för budgetåret 1961/62 till 2 151 000 kronor. Därest statsverket anses skola helt belastas med kostnader för lärarnas fortbildning, skall sålunda av överstyrelsen beräknat medelsbehov ökas med nämnda belopp.

Överstyrelsen, som i sin nu gjorda framställning liksom tidigare år i allt väsentligt bygger på de riktlinjer överstyrelsen föreslagit i skrivelse den 6

september 1957, anför i sin allmänna motivering för ökade insatser från statens och kommunernas sida på lärarfortbildningens område bland annat följande.

I sin anmälan av statsverkspropositionen år 1960 förklarade departementschefen det ännu ej möjligt att föreslå genomförandet av den ifrågasatta omorganisationen, främst med hänsyn till den negativa inställning, som kommunförbunden intagit till förslaget, men även till den statsfinansiella situationen.

För att få en bild av lärarfortbildningens nuvarande villkor på det lokala och regionala planet lät överstyrelsen hos samtliga länsskolnämnder inhämta redogörelser för deras åtgärder på detta område under tiden den 1 juli 1958—den 30 juni 1960 samt för skolstyrelsernas hållning till de ekonomiska anspråk, som i detta sammanhang ställes på dem. Genomgående redovisar länsskolnämnderna ett avsevärt intresse och arbete för effektivisering av lärarnas fortbildning inom ramen för de nuvarande anslagen. Två åtgärder dominerar. Den ena är en strävan att genom en regionindelning av länsskolnämndens verksamhetsområde dels nedbringa antalet i studiedagarna deltagande lärare till en för studiesyftet effektiv storlek, dels reducera kostnaderna för reseersättningar och traktamenten. Den andra åtgärden är att till länsskolnämnden knyta lämplig person, som på nämndens uppdrag kan leda och ombesörja det organisatoriska arbete, som från nämndens sida krävs för att stimulera och samordna fortbildningssträvandena.

Länsskolnämnderna rapporterar genomgående en positiv inställning från skolstyrelsernas sida till lärarnas fortbildningssträvanden. I en eller annan form är också skolstyrelserna i allmänhet beredda att ekonomiskt i större eller mindre utsträckning svara för kostnaderna. Man synes av länsskolnämndernas redogörelser för kommunernas nuvarande ekonomiska insatser för lärarfortbildningen kunna konstatera, att en övervägande positiv tendens har utbildat sig i kommunerna. De flesta av länsskolnämnderna uttalar därför sitt beklagande över den hållning, som de bägge kommunförbunden intagit till denna verksamhet i en cirkulärskrivelse i juni 1960, och uttrycker allvarliga farhågor, att fortbildningssträvandena inom landets skolväsende härigenom skall lida svårt avbräck.

Överstyrelsen kan inte bortse ifrån att kommunerna genom att inställa undervisningen tre dagar per läsår för lärarfortbildningen gör besparingar (genom inställda skolmåltider, skolskjutsar och renhållningsarbeten), vilka sannolikt i de flesta fall torde väl täcka utgifterna för lärarnas deltagande i fortbildningen eller i varje fall väsentligt reducera dem. Det är vanskligt att från uppgiften för skolstyrelsen enligt 7 § skolstyrelselagen att främja lärarnas vidareutbildning utesluta åtgärder, vilka förutsätter ekonomisk bidragsgivning. I så fall skulle stadgandet komma att i viss mån sakna praktisk innebörd. Överstyrelsen anser det riktigt, att staten i princip svarar för sådan vidareutbildning, som antingen leder fram till viss föreskriven kompetens eller är av mer speciell natur. Fortbildning i övrigt, vilken främst syftar till att göra läraren bättre skickad att undervisa inom sitt fack, kommer i första hand undervisningen vid ortens skola till godo och bör därför vara ett kommunalt intresse.

Den praktiska erfarenhet, som kommer till tals i länsskolnämndernas uttalanden, framhäver starkt lärarfortbildningens betydelse. Det är numera ännu mindre än tidigare möjligt att utbilda lärarna så att de därmed får

tillräcklig kompetens för hela sin aktiva tid. Redan det ständigt ökande tillflödet av nytt stoff för undervisningen gör detta otänkbart. Detta gäller så väl den naturvetenskapliga undervisningen som undervisningen om det moderna samhället och i många stycken även inom språkundervisningen. En lärare kan i våra dagar icke på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift, om han icke fortlöpande tillgodogör sig såväl nya fakta för sin undervisning som den nya metodik, som i många fall är nödvändig för att den väldiga mängden av nya fakta och rön skall kunna sovras och infogas i studiegången. En eftersläpning på lärarfortbildningens område kommer oundvikligen att innebära, att eleverna får en undervisning som mera är anpassad efter de förhållanden som rådde, då läraren examinerades, än efter de förhållanden som kommer att råda, då eleven skall tillämpa vad han lärt sig under sin utbildning. Försummelser i fortbildningsverksamheten kommer därför att bli kännbara under årtionden framåt. Lärarfortbildning måste därför betraktas som en oundgänglig förutsättning för att samhället skall få full nytta av de utgifter, som måste göras för utbildningsändamål.

Som ett viktigt led i skolreformen ingår arbetet för en pedagogisk förnyelse av skolarbetet. En sådan är i stora stycken närmast en förutsättning för att skolreformens syfte skall nås. Denna förutsätter i många fall en arbetsteknik från lärarnas sida, som ställer nya och än större krav på deras yrkesskicklighet. Det förefaller icke skäligt att ställa sådana krav på lärarna utan att samtidigt bereda dem möjlighet till skolning för de nya uppgifterna. Därtill kommer att många lärare, framförallt sådana med akademisk utbildning, nu kommer att få taga hand om elever med annan inriktning än dem de hittills mött i sin lärargärning. De kommer att undervisa hela årskullar av elever i stället för ett urval av elever. Mången lärare kan antagas komma att reagera med en viss osäkerhet inför denna uppgift, vars lösning dock är central i skolreformen. Även här anmäler sig därför fortbildningsbehovet med påtaglig styrka.

Överstyrelsen hävdar således, att en skolreform ej är fullständig och ej kan väntas ge de resultat som man hoppas på, om icke lärarna får tillfälle till fortbildning i tillfredsställande omfattning. För enhetsskolereformens praktiska genomförande är det utomordentligt betydelsefullt med ett snabbt ställningstagande i fortbildningsfrågan från statsmakternas sida.

Den av överstyrelsen föreslagna u p p l ä g g n i n g e n a v v e r k s a m h e t e n torde här få redovisas endast i huvuddrag.

Enligt överstyrelsens förslag skall den egentliga lärarfortbildningen främst ske i form av studiedagar under terminstid och orienteringskurser under ferietid samt en viss centralt ordnad informationstjänst. Därtill kommer speciella kurser i vissa fall av utbildningskaraktär och kurser för andra personalkategorier än lärare.

Överstyrelsen förordar benämningen studiedagar i stället för uttrycken auskultations- och instruktionsdagar eller pedagogdagar, som nu förekommer i olika skolstadgar. Maximiantalet dagar för undervisningens inställande för att bereda lärare tillfälle att deltaga i studiedagar — vilket enligt § 18 mom. 4 läroverksstadgan och 76 § folkskolestadgan nu är tre per läsår med möjlighet att för försöksskola eller blivande försöksskola öka med ytterligare två — föreslås i fortsättningen bli fyra med oförändrad öknings-

möjlighet för försöksskola. Samtidigt skulle maximiantalet friluftsdagar minskas med en.

Studiedagar för ämnes-, övnings- och yrkeslärare skulle anordnas av länsskolnämnden i sådan utsträckning att varje lärare skulle kunna deltaga i en studiedag per läsår. Beträffande sådana studiedagar skulle kommunerna bekosta resekostnadsersättning och traktamente till deltagarna, medan utgifterna i övrigt skulle bestridas av statsmedel. I fråga om studiedagar för klasslärare föreslår överstyrelsen, att sådana anordnas lokalt av skolstyrelsen, eventuellt i samverkan med annan kommun, och helt bekostas av kommunala medel. Skolstyrelse skulle åläggas att anordna minst två studiedagar för klasslärare under läsåret. Länsskolnämnden skulle ha en rådgivande och samordnande funktion beträffande dessa studiedagar. Studiedag avses också kunna anordnas av lärarorganisation eller uttagas individuellt för exempelvis auskultation i annan skola på orten eller på annan ort.

Orienteringskurserna, anordnade i betydligt större omfattning än för närvarande, avser ämnesfördjupning och orientering om nya vetenskapliga problem eller behandlar metodfrågor och olika pedagogiska hjälpmedel. De skall också kunna avse lärarnas orientering om dagens skolsituation, disciplinfrågor m. m. I fråga om orienteringskurser och även vissa specialkurser, vilka i det följande närmare anges, skulle kommunerna ekonomiskt bidraga genom att bekosta resekostnadsersättning och traktamente åt kursdeltagarna. Överstyrelsen räknar vidare med att kursverksamhet, anordnad av lärarorganisationer, även i fortsättningen bör stödjas med statsmedel, liksom de olika ämnesföreningarnas verksamhet.

En stor del av orienteringskurserna liksom de tidigare nämnda studiedagarna för ämnes-, övnings- och yrkeslärare avses bli administrerade av länsskolnämnderna. För de olika uppgifterna i samband med fortbildningsverksamheten skulle till varje länsskolnämnds kansli knytas en arvoderad fortbildningskonsulent. Vid konsulentens sida skulle stå en fortbildningskommitté med bland annat representanter för olika lärarorganisationer. Vissa specialkurser, exempelvis handledarkurser, yrkesvägledningskurser och kurser rörande läs- och skrivsvårigheter men också en del orienteringskurser skulle omhänderhavas av särskilda fortbildningsinstitut. Tre sådana institut avses bli inrättade, nämligen ett vid lärarhögskolan i Stockholm, som redan nu har en avsevärd verksamhet på området, ett vid folkskoleseminarium och ett vid lärarkursläroverk. En lärare vid lärarutbildningsanstalten i fråga, i regel ej rektor, skulle förordnas att mot arvode vara föreståndare för institutet. Skolöverstyrelsens uppgifter beträffande fortbildningsverksamheten skulle främst gälla planering och samordning. Informationstjänst, utarbetande av handledningar m. m. och anordnandet av någon kursverksamhet av rikskaraktär skulle också hänföras till överstyrelsen.

Överstyrelsen framhåller, att en mycket väsentlig del av kostnaderna för

lärarfortbildningen utgör resekostnadsersättningar och traktamenten för deltagarna i kurser och studiedagar. Denna del av kostnaderna skulle enligt överstyrelsens förslag så gott som helt falla på kommunerna. Överstyrelsen, som i framställningen den 6 september 1957 föreslog, att statens allmänna resereglemente härvidlag skulle tillämpas, vill nu av allmänna ekonomiska skäl ej motsätta sig, att traktamentet, som vid nuvarande kursverksamhet är fastställt till 14 kronor, tills vidare beräknas till 20 kronor per dygn och att resekostnadsersättning tills vidare utbetalas för resa i järnväg andra klass. Därvid förutsättes att anspråken på de nämnda ersättningarna nedbringas genom olika organisatoriska åtgärder. Traktamenten bör antingen nedsättas eller helt bortfalla, då inkvartering eller utspisning sker på det allmännas bekostnad.

Det av överstyrelsen för nästa budgetår äskade anslaget av 2 421 000 kronor föreslås fördelat på sätt framgår av följande sammanställning.

I.	*Studiedagar för ämnes-, yrkes- och övningslärare*		*57 000*
II.	*Kurser*		*2 194 000*
1.	Orienteringskurser (nu 639 100)		725 000
2.	Vissa specialkurser		1 074 400
	a) Handledarkurser	113 000	
	b) Småskollärares utbildning för årskurs 3	80 000	
	c) Testningskurser	45 000	
	d) Skolledarkurser	35 000	
	e) Kurser för utbildande av vissa specialklasslärare och särskollärare (nu under detta anslag sammanlagt 300 000)	463 000	
	f) Kurser för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter (nu 73 000)	51 000	
	g) Fortbildningskurs för lärare rörande röst- och talrubbningar (nu 14 500)	6 500	
	h) Kurs för utbildande av lärare för hörselskadade barn (nu 22 000)	14 200	
	i) Fortbildningskurser i yrkesvägledningsfrågor (nu 101 000)	116 000	
	j) Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor (nu 63 000)	24 000	
	k) Fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid elevhem (nu 12 000)	200	
	l) Instruktionskurser för utbildande av personal för skolmåltider (nu 100 000)	105 000	
	m) Fortbildningskurser för lärare i hemkunskap-hushållsgöromål	21 500	

3.	Fortbildningskurser för lärare med äldre behörighet i engelska (nu 170 000)	199 000
4.	Samnordiska kurser för lärare i matematik, fysik och kemi (nu under I ca 24 000)	24 000
5.	Fortbildningskurser för lärare i samhällskunskap (nu under I ca 65 000)	120 000
6.	Bidrag till vissa praktisk-pedagogiska kurser m. m. (nu 46 400)	51 600
III.	*Informationstjänst m. m.*	*170 000*
	Summa kronor	2 421 000

Om förslagen under vissa av punkterna i sammanställningen inhämtas av överstyrelsens anslagsframställning och övriga handlingar i ärendet bland annat följande.

I. Överstyrelsen räknar med att länsskolnämnderna skall anordna *studiedagar* i sådan utsträckning, att varje ämnes-, yrkes- och övningslärare skall kunna deltaga i en sådan dag per läsår. Antalet studiedagar beräknas då bli 40. Deltagarna förutsättes bli fördelade på grupper om cirka fyrtio personer. Kostnader för gruppledararvoden beräknas bli 45 000 kronor samt för resekostnadsersättningar och traktamenten åt gruppledare 12 000 kronor.

II: 1. *Orienteringskurserna* skall tillgodose ämnes-, klass-, yrkes- och övningslärarnas behov av fortbildning såväl för den ordinära yrkesutövningen som för vissa speciella arbetsuppgifter. Kursdeltagarna beräknas av vederbörande kommun erhålla resekostnadsersättningar och traktamenten. Med bortseende från kostnaderna för kursdeltagarnas resor och uppehåll har kostnaderna för kurs om en vecka beräknats till 5 000 kronor. För budgetåret 1961/62 räknar överstyrelsen med 125 kurser, varför de sammanlagda kostnaderna bör uppskattas till 625 000 kronor. I den mån lärare vid skolor, som icke står under skolstyrelses förvaltning, såsom folkskoleseminarierna, utses till deltagare i här ifrågavarande kurser, kan kommun icke förutsättas till sådana kursdeltagare betala resekostnadsersättningar och traktamenten, utan kostnaderna härför bör i dessa fall bestridas med till vederbörande kurs anvisade anslagsmedel. Dessa kostnader torde för budgetåret 1961/62 kunna inrymmas i det beräknade beloppet av 625 000 kronor. För vid lärarhögskolan i Stockholm anordnade fortbildningskurser (nu 200 000 kronor av posten I) beräknar överstyrelsen, som även här förutsätter, att vederbörande kommuner betalar deltagarnas resekostnadsersättningar och traktamenten, ett belopp av 100 000 kronor.

II: 2 a). *Handledarkurserna* är avsedda för lärare vid lärarutbildningsanstalterna — lärarhögskolorna, lärarkurslärоverken samt seminarier av olika slag — och bör behandla olika handledarproblem och frågor rörande lektionsbedömning. Sådan kurs bör omfatta cirka två veckor under ferietid och följas av en kvällskurs under påföljande termin. Överstyrelsen räknar med 7 handledarkurser à 2 veckor med cirka 30 deltagare.

II: 2 e). Överstyrelsen har under en följd av år begärt medel för anordnande av en administrativt ändamålsenligare och en pedagogiskt mera sam-

ordnad organisation för *utbildningen av specialklasslärare och särskollärare.* I gjorda utredningar har framhållits, att de nuvarande utbildningsmöjligheterna för lärare med tjänstgöring i olika former av specialundervisning, vare sig kvantitativt eller kvalitativt, motsvarar det aktuella utbildningsbehovet, att kursverksamheten i relation till utbildningseffekten är samhällsekonomiskt dyrbar och att kursverksamheten med sin karaktär av provisorium under ledning av deltidsanställd personal för sitt genomförande i allt för hög grad belastar verkets arbetsresurser.

Vid riksdagsbehandlingen av förevarande anslag för budgetåret 1960/61 underströk statsutskottet (SU 8 s. 31) vikten av att frågan om speciallärarutbildningen snarast möjligt får en lösning, som innebär att den nuvarande kursverksamheten kan ersättas av fastare organisatoriska anordningar.

Överstyrelsen har uppdragit åt en särskild utredningsman att verkställa en utredning om hur under en övergångsperiod de nuvarande värsta olägenheterna i fråga om speciallärarutbildningen skulle kunna elimineras samtidigt som hinder icke lades i vägen för en kommande utbildningsorganisation enligt förslag, som kan förväntas från de nyligen tillkallade 1960 års lärarutbildningssakkunniga.

Den av överstyrelsen föranstaltade utredningen utmynnar i ett förslag att inrätta ett specialpedagogiskt institut i Stockholm, som skulle övertaga den hittills av överstyrelsen bedrivna kursverksamheten för utbildande av särskollärare och lärare i specialklasser med undantag av kurser för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter, fortbildningskurs för lärare rörande röst- och talrubbningar samt kurs för utbildande av lärare för hörselskadade barn. Genom det specialpedagogiska institutets inrättande skulle de nuvarande vidareutbildningskurserna för hjälpklasslärare i Stockholm och Göteborg, observationsklasskursen i Stockholm samt kurs för hjälpklass- och särskollärare i Stockholm ersättas av det föreslagna institutets olika utbildningslinjer, vilka enligt utredningsmannens förslag skulle bli följande:

(A.) För hjälp- och observationsklassernas lärare med tjänstgöring på enhetsskolans högstadium (2 terminer).

(B.) För hjälp- och observationsklassernas lärare med tjänstgöring på enhetsskolans låg- och mellanstadium (1 termin).

(C.) För särskollärare (2 terminer).

(D.) För hjälp- och observationsklasslärare, som tidigare genomgått 18-veckors kurs i Stockholm eller motsvarande kurs i Göteborg, en vidareutbildningslinje för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium (1 termin).

(E.) För talpedagoger (logopedassistenter) och läskliniklärare (2 terminer; försöksvis anordnad utbildning).

I förhållande till nuvarande omfattning av utbildningsverksamheten på området innebär förslaget en viss utvidgning, nämligen genom att särskollärarutbildningen förutsättes bli förlängd från tjugo veckor till två terminer och genom anordnandet av utbildning av talpedagoger och läskliniklärare. Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas till 49 000 respektive 66 000 kronor. Även i fråga om utbildningen av observationsklasslärare innebär förslaget förändringar i förhållande till nuvarande läge, bland annat genom att sådan utbildning skulle ges för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium. Utredningsmannen föreslår inrättande vid det föreslagna institutet av en föreståndartjänst i ABp 26 och en lärar(psykolog-)tjänst i A 24 samt anvisande av medel till biträdeshjälp, arvoden vid föreläsningar, övningar, aus-

kultationer och undervisningsövningar m. m. Totalt beräknas kostnaderna för institutet för nästa budgetår till 463 000 kronor.

Överstyrelsen ansluter sig till utredningsmannens förslag och föreslår att 463 000 kronor anvisas för ändamålet.

II: 2 m). Överstyrelsen föreslår, att under budgetåret 1961/62 anordnas tre *fortbildningskurser för lärare i hemkunskap-hushållsgöromål,* nämligen kurs i hushållskemi för hushållslärare i försöksskolorna, kurs i familjekunskap för hushållslärare inom samtliga skolformer, dock främst från försöksskolorna, samt kurs i handledning för de lärare på seminarieorter, som är handledare för hushållslärarkandidater. För de lärare, som inte fått någon undervisning i familjekunskap under sin utbildningstid, är det nödvändigt med fortbildning. Övningsundervisningen kommer enligt den nya organisationen för utbildning av hushållslärare att få ökad omfattning. Den förlägges till olika skolformer på seminarieorten genom samarbete mellan seminariet och vederbörande skolledning. Seminariet kommer sålunda inte att ha egna övningsskolor, och handledningen kommer i många fall att skötas av arvoderade lärare i respektive skolor. Dessa lärare saknar i regel specialutbildning för denna ytterst viktiga del av lärarkandidaternas undervisning. Flera fortbildningskurser kommer sålunda att krävas, där både allmänna men också de för detta arbete speciella pedagogiska och metodiska problemen kan belysas och diskuteras.

Av samtliga under posten II: 2 nämnda specialkurser avses kommunerna få vidkännas kostnader för resekostnadsersättningar och traktamenten åt kursdeltagare endast beträffande kurserna för skolledare (d), kurserna för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter (f) samt rörande röst- och talrubbningar (g), kurserna för utbildande av lärare för hörselskadade barn (h) samt fortbildningskurserna i hygien (j).

II: 5. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t förordnat, att omkring 65 000 kronor ur anslagsposten till orienteringskurser skall användas till *fortbildningskurser för lärare i samhällskunskap,* av vilket belopp 25 000 kronor avses för utarbetande av kurser vid korrespondensundervisning i de i samhällskunskapen ingående delämnena. Den återstående summan, 40 000 kronor, användes för en kurs i nationalekonomi, omfattande två veckor i augusti 1960 och en vecka under julferien och gällande 30 lärare. Kursen planlägges att kombinera muntlig undervisning med självstudier och avslutas med examination enligt för universiteten gällande grunder för erhållande av intyg om genomgången godkänd kurs.

Det är överstyrelsens avsikt att under budgetåret 1961/62 upprepa nämnda kurs i nationalekonomi. För densamma beräknas 50 000 kronor, varvid förutsättes ett deltagarantal av 50 lärare. Emellertid är behovet stort också av fortbildningskurser i sociologi, rättskunskap och teoretisk yrkesorientering. Dessa kan anordnas antingen som feriekurser av ungefär samma typ som kursen i nationalekonomi och omfatta två veckor respektive en vecka (i teoretisk yrkesorientering) eller som korrespondenskurser. Den förra typen av kurser bör dubbleras under budgetåret 1961/62 med hänsyn till att undervisning i samhällskunskap som självständigt ämne i gymnasiet skall äga rum från och med läsåret 1962/63. Eftersom det inte kan förutses, i vilken utsträckning lärarna kan komma att välja ferie- eller korrespondenskurser, föreslår överstyrelsen, att ett anslag på 70 000 kronor

beräknas för fortbildningskurser i sociologi, rättskunskap och teoretisk yrkesorientering.

II: 6. Bidrag till *praktisk-pedagogiska kurser* för blivande läroverkslärare utgår nu till Sveriges yngre läroverkslärares förenings lokalavdelningar i Uppsala (7 300 kronor), Lund (7 300 kronor) och Göteborg (4 400 kronor). På sistnämnda ort anordnas kursutbildningen i samarbete med föreningen Göteborgsstudenternas kursverksamhet. Härjämte utgår ett belopp av 27 400 kronor såsom bidrag till av föreningen Kursverksamheten vid Stockholms universitet anordnad lärarutbildningsverksamhet. I sin anslagsframställning beräknar överstyrelsen för här ifrågavarande bidrag preliminärt 51 600 kronor i avvaktan på ansökningar från samtliga berörda organisationer. Sedermera har överstyrelsen för dessa bidrag tillstyrkt anvisande av ett sammanlagt belopp av 56 675 kronor.

III. För *informationstjänst m. m.* beräknar överstyrelsen 170 000 kronor, vilka medel avses till utarbetande av korrespondenskurser, vissa metodiska handledningar och bibliografier, till stöd åt de till ett tiotal uppgående ämnesföreningarna samt till vissa arvoden till sakkunniga m. m.

Sedan skolöverstyrelsen framlagt sina här redovisade anslagsäskanden rörande lärares fortbildning m. m. har överläggningar rörande kommunernas medverkan inom fortbildningsverksamheten hållits mellan representanter för, å ena sidan, ecklesiastikdepartementet samt, å andra sidan, Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet. Dessa överläggningar har lett fram till att båda parter godkänt vissa riktlinjer för en fördelning mellan staten och kommunerna av vissa arbetsuppgifter och ekonomiska insatser på området. Godkännandet har från departementets sida gjorts under förbehåll att Kungl. Maj:t och riksdagen godkänner de åtgärder i fråga om författningsändringar, medelsanvisning m. m., som riktlinjernas genomförande förutsätter. De överenskomna riktlinjerna har angivits på följande sätt:

1. Såsom en *allmän princip* för fördelningen mellan staten och kommunerna av arbetet med och de ekonomiska insatserna för lärarfortbildningen inom det allmänbildande skolväsendet bör gälla, att kommunerna inriktar sina insatser på fortbildningsverksamhet genom studiedagar under läsåret, medan staten inriktar sina insatser på övrig fortbildningsverksamhet.

Syftet med denna allmänna princip är endast att skapa klarhet beträffande sådana för fortbildningen nödvändiga åtgärder, som kräver en direkt ekonomisk insats från det allmännas sida. En dylik klarhet förutsättes stimulera fortbildningsverksamheten och leda till ett ännu bättre samarbete mellan olika organ på skolans område.

2. I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen användes beträffande auskultations- och instruktionsdagar (pedagogdagar) i fortsättningen uttrycket *studiedagar*.

3. Kommun bör varje läsår anordna minst två studiedagar för *klasslärare vid det obligatoriska skolväsendet*. Där så finnes lämpligt bör detta ske i samverkan med annan eller andra kommuner. Kommun svarar för kostnaderna för dessa studiedagar, däribland även resebidrag och traktamenten till deltagande lärare i sådana fall, då studiedag förlägges till annan ort än den egna skolorten. Dylika ersättningar till lärare, anställd vid folk-

skoleseminarium eller annan skola, som ej sorterar under skolstyrelsen, avses dock ej belasta kommunen.

4. För *ämneslärare, övningslärare* och *yrkeslärare* inom det allmänbildande skolväsendet bör *studiedagar* anordnas av *länsskolnämnden,* tills vidare i en utsträckning motsvarande minst en sådan studiedag per lärare och läsår. Beträffande Stockholm förutsättes att länsskolnämnds uppgift att anordna studiedag av detta slag skall handhavas av skoldirektionen. Kostnaderna för sådan studiedag, som anordnas av länsskolnämnd (resp. skoldirektionen) fördelas mellan stat och kommun på sådant sätt att *kommunen* bekostar resebidrag och traktamenten åt i studiedagen deltagande lärare från skolor sorterande under kommunens skolstyrelse, medan *staten* svarar för kostnaderna i övrigt, sålunda i huvudsak kostnader för själva programmet för studiedagen (arvoden åt ledare m. m.).

5. För av skolstyrelse anordnad studiedag skall för undervisningens inställande ej vidare fordras *godkännande* av skolöverstyrelsen eller länsskolnämnden. Däremot avses länsskolnämnden ha en rådgivande och stödjande funktion beträffande sådana studiedagar.

Vad som sägs om studiedag i p. 3 och 4 utgör givetvis intet hinder för att skolstyrelserna och länsskolnämnderna i samarbete anordnar sådana studiedagar gemensamma för lärare av olika kategorier.

6. Studiedag avses också, inom den medgivna ramen för undervisningens inställande, kunna utnyttjas *individuellt* för studiebesök vid annan skola efter medgivande av rektor.

7. *Annan fortbildningsverksamhet* än som avses ovan under p. 2—6 anordnas och bekostas av *staten* i den omfattning, som tillgängliga resurser medger.

8. Det förutsättes att *kommunförbunden* i skrivelse till kommunerna rekommenderar dem att följa de ovan uppdragna riktlinjerna för fortbildningsverksamheten.

Departementschefen. Skolöverstyrelsen har, såsom framgått av den tidigare redogörelsen, med starkt eftertryck framhållit nödvändigheten av en utvidgning och intensifiering av fortbildningsverksamheten för lärare. Det råder inte heller någon tvekan om att i den stora omdaning på skolans område, som inom kort skall genomföras över hela landet, lärarfortbildningen utgör en ytterst betydelsefull faktor. Erfarenheten visar att redan behovet av information om grundläggande fakta rörande den förestående skolreformen är mycket stort även hos den kår, som har sin dagliga gärning förlagd till undervisningens fält. Skolreformen medför genomgripande organisatoriska förändringar, men den avser också förändrade målsättningar och en förnyelse av skolans inre arbete. Man torde utan överdrift kunna säga, att alla de lärargrupper, som skall verka inom den obligatoriska nioåriga skolan, kommer att ställas inför nya eller väsentligt förändrade uppgifter, som kräver en många gånger radikal omställning hos den enskilde läraren inte minst i fråga om arbetsvanor och metoder. Med den grundläggande skolans omdaning och med den pågående utvecklingen inom utbildningsfältet och inom samhället över huvud taget ställes också krav på förändringar och

anpassning inom sådana skolformer, som ansluter till den obligatoriska skolan, inte minst gymnasiet. Den utbildning, som läraren en gång fått för sitt yrke, visar sig ofta redan nu och kommer än mer att visa sig vara otillräcklig, både rent kunskapsmässigt och i pedagogiskt hänseende, såsom grund för att i ett snabbt föränderligt samhälle ge nya generationer av barn och ungdom den grundläggande utbildning och fostran, som skall göra dem rustade att i skiftande sysslor föra utvecklingen vidare.

I dagens skolsituation och med sikte på morgondagens skola är det uppenbart att väsentligt ökade resurser måste sättas in för att genom fortbildning av olika slag bistå lärarna i deras viktiga värv.

Jag avser att föreslå en betydande ökning av den statliga medelsanvisningen för detta ändamål och genom den förut redovisade överenskommelsen med Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet är ökade ekonomiska insatser från kommunernas sida också att förvänta. Även med dessa förstärkningar blir dock de ekonomiska resurserna begränsade i förhållande till det stora behovet av fortbildning. Också tillgången på lämpliga personer att engagera i fortbildningsarbetet kan, särskilt till en början, visa sig knapp. Likaså kan organisatoriska svårigheter, t. ex. att samordna studiedagar för lärare i olika skolor, verka i viss mån hindrande. Det är således ytterst angeläget att verksamheten planeras och genomföres med omsorg och effektivitet och med en viss nyskapande fantasi, så att de resurser som står till buds blir rationellt utnyttjade och ger största möjliga utbyte. Verksamheten bör å andra sidan, särskilt under en begynnelseperiod, inte alltför hårt bindas av detaljföreskrifter och en invecklad administrativ apparat bör i möjligaste mån undvikas. Viktigt är att fortbildningsåtgärderna verkligen når ut över hela fältet, men samtidigt med en sådan avvägning, att speciellt väsentliga områden i första hand tillgodoses. Ett stort ansvar vilar i detta sammanhang på skolöverstyrelsen, som till en början torde få ägna stor uppmärksamhet åt bland annat planering och rådgivning för att länka in verksamheten i lämpliga banor. Det är dock inte mindre angeläget att länsskolnämnderna, såsom föreslagits, inkopplas på denna verksamhet och bland annat i allt större utsträckning övertager administrationen av kursverksamheten. Av stor betydelse är också att skolstyrelserna aktivt engageras i dessa frågor. Även om enligt den träffade uppgörelsen med de båda kommunförbunden kommunernas ekonomiska insatser inriktas på fortbildning genom studiedagar, särskilt för klasslärarna i den obligatoriska skolan, är det min förhoppning att skolstyrelserna nu, med ökad insikt om frågans betydelse även från lokala synpunkter, skall ägna intresse och kraft åt åtgärder inom fortbildningens hela område.

Genom insatser av lärarsammanslutningar och genom enskilda lärares initiativ har fortbildningsverksamheten hittills i stor utsträckning burits upp. Medverkan från lärarna själva och deras organisationer förblir själv-

fallet en kärna i fortbildningsarbetet. I den aktiva samverkan mellan olika intressenter på skolans område, som krävs för att nu genomföra en effektiv och givande fortbildning, bör en helhjärtad insats kunna väntas från lärarkårerna. Det mått av personlig uppoffring, som ett deltagande i studiedagar eller kurser ibland kan tänkas innebära för den enskilde läraren, bör kunna väl uppvägas av vad fortbildningen ger i form av stimulans och förbättrad grund för den dagliga yrkesutövningen. Med begränsade krav i fråga om kompensation för sådana merutgifter, som kan uppkomma, när studiedag eller kurs förlägges utanför den egna skolorten, kan de samlade resurserna i desto större utsträckning disponeras för att höja fortbildningens kvalitet och för att göra den tillgänglig för ännu fler.

Den positiva inställning de båda kommunförbunden nu intagit till en kommunal ekonomisk medverkan i fortbildningsarbetet utgör en betydelsefull faktor för en lösning av hithörande problem. De insatser från kommunal sida, som de överenskomna riktlinjerna anger, är visserligen av mindre omfattning än överstyrelsen föreslagit genom att ekonomiskt stöd till kursverksamheten inte innefattas i det kommunala programmet. Om emellertid kommunerna i enlighet med förbundens rekommendation helt svarar för arrangerandet av och kostnaderna för minst två studiedagar för klasslärarna inom den obligatoriska skolan och därjämte i form av resebidrag och traktamente till deltagande lärare ekonomiskt stöder av länsskolnämnd anordnade studiedagar för ämnes-, övnings- och yrkeslärare vid skolor, som sorterar under skolstyrelsen, så är en god grund lagd för just den viktiga fortbildningsåtgärd, som kan nå alla lärare inom de allmänbildande skolorna.

Det synes riktigt att inte längre, såsom villkor för undervisningens inställande i samband med studiedag, fordra särskilt godkännande av statlig regional eller central myndighet, när studiedagen anordnas av skolstyrelsen. I fråga om den av överstyrelsen föreslagna ökningen av maximiantalet dagar för undervisningens inställande för att bereda lärarna tillfälle att deltaga i studiedagar är jag inte beredd att nu taga definitiv ställning. Jag förordar, att frågan ytterligare överväges inom överstyrelsen i samband med det fortsatta planeringsarbetet och att det får ankomma på Kungl. Maj:t att senare besluta i denna sak.

I den medelsanvisning, som här är i fråga, bör, såsom överstyrelsen förutsatt, inrymmas vissa medel för anordnande av studiedagar för ämnes-, övnings- och yrkeslärare. Förslaget berör inte skolformer underställda överstyrelsen för yrkesutbildning och ej heller folkhögskolorna. I fråga om statliga medel till bekostande av studiedagar är också att beakta sådana i den träffade överenskommelsen (p. 3 och 4) berörda kostnader, som inte skulle behöva belasta kommunen.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att jag nu inte räknar med någon

ändring av de normer i fråga om resebidrag och traktamente till kursdeltagare, som för närvarande gäller. Dessa normer torde också böra göras tillämpliga i de fall då statliga medel skall tagas i anspråk för sådana ändamål i samband med studiedagar.

Huvuddelen av den här ifrågavarande medelsanvisningen åtgår till kursverksamhet av olika slag. På detta område bör nu väsentligt ökade resurser ställas till förfogande. Redan den omständigheten att överstyrelsen förutsatt ekonomisk medverkan från kommunernas sida även på detta område, gör att överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för olika slag av kurser inte utan vidare kan läggas till grund för en närmare fördelning på olika ändamål. Även av andra skäl anser jag det mindre lämpligt att nu i detalj låsa dispositionen av anslaget utan vill förorda att det, efter förnyat förslag av överstyrelsen, skall få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare fördela anslaget på olika ändamål.

Reservationsanslaget till Kurser för lärare m. fl. är nu uppfört med 1 541 000 kronor. Jag föreslår att anslaget, med rubriken ändrad till Lärares fortbildning m. m., för nästa budgetår uppföres med 2 500 000 kronor. Jag har därvid, i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, till detta anslag hänfört vissa medelsanvisningar, som nu är upptagna under andra riksstatsanslag, nämligen dels sådana nu under försöksanslaget beräknade medel för kurser för enhetsskolans lärare, som disponeras såsom bidrag till kurser anordnade av andra arbetsenheter inom överstyrelsen än försöksavdelningen och till kurser anordnade av lärarorganisationer m. fl., dels de medel för anordnande av vidareutbildningskurser för hjälpklasslärare, som nu är upptagna under anslaget till Vidareutbildning av folkskollärare. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig reservation på anslaget till Kurser för lärare m. fl. bör givetvis tillgodoföras det omrubricerade anslaget till fortbildning.

Utöver den medelsanvisning jag här förordat, beräknar jag, såsom redan tidigare framgått, under länsskolnämndernas avlöningsanslag medel till arvoden åt fortbildningskonsulenter och för biträdeshjälp åt dessa samt under nämndernas omkostnadsanslag medel till konsulenternas resor, allt i enlighet med överstyrelsens förslag. Det bör ankomma på skolöverstyrelsen att meddela erforderliga föreskrifter om konsulentarvodenas storlek och om dessa medels användning i övrigt vid nämnderna. Jag finner det vidare riktigt, att, såsom i viss utsträckning redan nu åstadkommits vid lärarhögskolan i Stockholm, en nära kontakt knytes mellan den reguljära lärarutbildningen och fortbildningen och att därför såsom fasta anordningar i fortbildningsverksamheten inrättas fortbildningsinstitut vid vissa lärarutbildningsanstalter. Lärarhögskolan i Stockholm torde få anses självklar för en sådan uppgift och jag ansluter mig också till överstyrelsens förslag att fortbildningsinstitut dessutom inrättas vid ett folkskoleseminarium och ett

läroverk med egentlig lärarkurs. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen utse det seminarium och det läroverk, till vilka fortbildningsinstitut, eventuellt för begränsad tid, skall anknytas, samt att bestämma arvode åt föreståndare för sådant institut och meddela i övrigt erforderliga föreskrifter. Jag har vid mina beräkningar av medelsbehovet under avlöningsanslagen för såväl lärarhögskolan som folkskoleseminarierna och de allmänna läroverken inräknat medel för föreståndararvode. Några andra särskilda medelsanvisningar för fortbildningsinstituten har inte ifrågasatts, utan dessa kommer att för den kursverksamhet, som befinnes böra förläggas dit, tilldelas medel ur reservationsanslaget till Lärares fortbildning m. m.

Såsom jag nyss antytt, bör fortbildningsanslagets närmare fördelning på poster till studiedagar, orienteringskurser och andra kurser av olika typer samt till fortbildningsändamål av det slag överstyrelsen upptagit under rubriken »Informationstjänst m. m.» inte nu fixeras utan senare fastställas av Kungl. Maj:t. Vissa synpunkter på överstyrelsens förslag till kursprogram torde dock redan i detta sammanhang böra framföras.

Flertalet av de under II, punkterna 2—6, upptagna ändamålen finns redan, sedan längre eller kortare tid, upptagna under det hittillsvarande kursanslaget. Jag räknar i stort sett inte med några förändringar i vad gäller dessa ändamål, även om vid den slutliga fördelningen av medlen en nödvändig angelägenhetsgradering kanske kan medföra någon ändrad medelstilldelning. Förefintliga medelsbehållningar på olika poster bör givetvis i det sammanhanget beaktas. I fråga om de helt nya ändamålen synes det mig finnas anledning att starkt ifrågasätta behovet av särskilda kurser för småskollärares utbildning för årskurs 3 (II: 2 b). När det vidare gäller särskild fortbildning för skolledare (II: 2 d), torde möjligheterna till ett samarbete med landskommunernas förbund och stadsförbundet böra prövas. Behov av handledarkurser (II: 2 a) torde utan tvekan föreligga. För närvarande synes sådana vara särskilt angelägna för den nyetablerade verksamheten vid slöjdlärarseminariet och vid seminarierna för huslig utbildning. De under II punkt 2 m) angivna ändamålen torde böra inordnas under andra punkter i programmet och i någon del eventuellt hänföras till försöksanslaget.

I fråga om kurser för vissa specialklasslärare och särskollärare (II: 2 e) framlägger överstyrelsen, såsom tidigare redovisats, förslag om ganska betydande förändringar av den nuvarande utbildningsverksamheten. Jag har stor förståelse för överstyrelsens önskemål att snarast möjligt sammanföra den nu splittrade kursverksamheten för utbildande av hjälpklasslärare på olika stadier, observationsklasslärare och särskollärare. Jag har redan givit min anslutning till förslaget att till detta anslag hänföra de medel till vidareutbildning av hjälpklasslärare för tjänstgöring på försöksskolans högstadium, som nu är upptagna under anslaget till Vidareutbildning av folkskollärare, i syfte att därmed underlätta en viss koncentration av likartad ut-

bildning. Innevarande budgetår har möjlighet till en viss förbättrad organisation av den till Stockholm förlagda kursverksamheten beretts genom att medel beräknats för anställande av en heltidstjänstgörande föreståndare. Jag har ingen erinran emot att åtgärder vidtages för att i möjligaste mån förbättra det nuvarande provisoriet, så långt detta kan ske utan att direkt föregripa den utredning om specialklasslärarutbildningens organisation, som nyligen anförtrotts åt 1960 års lärarutbildningssakkunniga. Jag vill i det sammanhanget nämna, att i en till ecklesiastikdepartementet inkommen skrivelse från rektor vid Annedals folkskoleseminarium i Göteborg uttalats vissa farhågor för att åtgärder för en centralisering av specialklasslärarutbildningen kan vara förhastade. Ett regelrätt inrättande i enlighet med överstyrelsens förslag av ett specialpedagogiskt institut i Stockholm med fasta tjänster torde i nuvarande läge ännu böra anstå. Jag är inte heller nu beredd att, på grundval av de föreliggande knapphändiga uppgifterna om behov och konsekvenser av åtgärderna ifråga, biträda förslagen om utökad tid för särskollärarutbildningen och om utbildning av observationsklasslärare för tjänstgöring på försöksskolans högstadium. En försöksvis och i begränsad omfattning anordnad utbildning av talpedagoger och läskliniklärare torde böra komma till stånd. Jag förutsätter dock, att frågan om denna utbildnings omfattning och närmare utformning skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, innan utbildningen igångsättes, varvid också närmare uppgifter om dessa lärares tjänstgöring efter genomgången utbildning och därmed sammanhängande frågor bör framläggas.

Jag torde slutligen i detta sammanhang få beröra ett spörsmål med räckvidd utöver detta anslag, nämligen möjligheterna att för kursverksamhet och dylikt utnyttja den av norska staten som nationalgåva till Sverige överlämnade anläggningen Voksenåsen.

Vid behandlingen föregående år av anslaget till kurser för lärare m. fl. lämnade riksdagen utan erinran ett av mig gjort uttalande att medel, anvisade för kursverksamhet av något slag, efter vederbörande myndighets eget bedömande skulle kunna tagas i anspråk, även då kurs anordnas såsom samnordisk.

Om riksdagen inte har någon erinran däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t därtill bemyndigar, att medgiva, att kurser, konferenser, möten och dylikt må förläggas till Voksenåsen, varvid i förekommande fall anvisade medel till reseersättningar skall få tagas i anspråk såsom om resan företagits inom Sverige.

Med åberopande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

[313] **30. Utbildning av lärare vid folkhögskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	46 000	28 264
1959/60	46 000	67 047
1960/61 (statsliggaren s. 778)	46 000	
1961/62 (förslag)	47 000	

Av det nuvarande anslaget Folkhögskolor: Utbildning av lärare avser ett belopp av 11 500 kronor anordnande av en utbildningskurs för folkhögskollärare rörande folkhögskolans tradition, målsättning och undervisningsmetoder, i huvudsaklig överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen föreslagit i sina anslagsäskanden rörande nämnda anslag för budgetåret 1950/51, ett belopp av 30 000 kronor anordnande av en femveckorskurs rörande metodproblem vid undervisning i visst eller vissa läro- eller övningsämnen vid folkhögskola samt slutligen ett belopp av 4 500 kronor stipendier åt folkhögskollärare för studieresor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 25 500 kronor. Av den begärda ökningen avser 20 000 kronor kostnader för införande av särskilt traktamente för deltagare i femveckorskursen rörande metodproblem samt 5 500 kronor ökning av medlen för stipendier för studieresor.

Departementschefen. En eventuell medelsbehållning på det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget bör tillgodoföras det omrubricerade anslaget.

Jag kan ej tillstyrka annan ökning av de under anslaget anvisade medlen än en höjning med 1 000 kronor av beloppet till stipendier åt folkhögskollärare för studieresor. Anslaget bör således uppföras med 47 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av lärare vid folkhögskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 47 000 kronor.

[314] **31. Bidrag till Ericastiftelsen**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	146 200	154 675
1959/60	149 300	142 039
1960/61 (statsliggaren s. 698)	158 900	
1961/62 (förslag)	175 000	

Gällande bidragsgrunder innebär i huvudsak följande.

Staten och Stockholms stad ger sådana bidrag till Ericastiftelsen, att bidragen tillsammans kan beräknas möjliggöra fortsatt verksamhet tills vidare av stiftelsen i ungefär den omfattning verksamheten hade vid de nya bidragsgrundernas fastställande år 1954. För varje budgetår fastställes den

normalstat, efter vilken det totala bidragsbehovet skall beräknas. Den sammanlagda subventionen fastställes till det belopp, som enligt normalstaten utgör skillnaden mellan de sammanlagda utgifterna och summan av andra inkomster än de statliga och kommunala bidragen. Det sålunda framräknade sammanlagda bidraget fördelas så, att staten betalar vad som bör anses belöpa på stiftelsens seminarium och staden vad som motsvarar kostnaderna för psykisk hälsovård åt de vid hälsovårdsavdelningen behandlade patienterna. För att förenkla beräkningen av statens och stadens andelar i totalbidraget har statens andel tills vidare bestämts till 45 procent av bruttokostnaderna enligt normalstaten, från vilket framräknade belopp sedan drages normalstatens belopp för inkomster av elevavgifter samt del av inkomsterna av lokalhyror och räntor (innevarande budgetår 200 kronor), medan staden svarar för 55 procent av bruttokostnaderna minus inkomsterna av patientavgifter och återstående del av inkomsterna av lokalhyror och räntor.

För budgetåret 1960/61 gäller följande normalstat:

Utgifter:	
avlöningsstaten	315 130
omkostnadsstaten	56 270
Summa	371 400
Inkomster:	
patientavgifter	15 500
elevavgifter	8 000
lokalhyror och räntor	500
subvention	347 400
Summa	371 400

Av subventionen faller på

staten: $\frac{45 \times 371\,400}{100} - 8\,200 = 158\,900$

staden: $\frac{55 \times 371\,400}{100} - 15\,800 = 188\,500$

Styrelsen för Ericastiftelsen har framlagt följande förslag till normalstat för budgetåret 1961/62:

Utgifter:		
avlöningsstaten	351 880	(+ 36 750)
omkostnadsstaten	57 390	(+ 1 120)
Summa	409 270	(+ 37 870)
Inkomster:		
patientavgifter	15 500	
elevavgifter	8 000	
lokalhyror och räntor	500	
subvention	385 270	(+ 37 870)
Summa	409 270	(+ 37 870)

Skolöverstyrelsen har beträffande den av stiftelsens styrelse gjorda framställningen anfört i huvudsak följande.

Den föreslagna ökningen av normalstaten, 37 870 kronor, är helt av automatisk natur. Överstyrelsen har i stort sett intet att erinra mot den föreslagna normalstaten. De två terapeuterna synes emellertid enligt 22 § statens allmänna avlöningsreglemente böra placeras i löneklass 18 i stället för i löneklass 19, vilket skulle innebära en sänkning av avlöningsstaten med avrundat 2 390 kronor. Vidare har pensionsavgifterna av överstyrelsen preliminärt beräknats till ett belopp, som med avrundat 3 640 kronor understiger det föreslagna. Svårigheterna att redan nu framräkna särskilt avgifterna för den allmänna tilläggspensionen framhålles dock av överstyrelsen.

Normalstaten skulle efter nämnda ändringar uppgå till (409 270 — 2 390 — 3 640 =) 403 240 eller avrundat 403 200 kronor. Statens bidrag kan då beräknas till $(\frac{45 \times 403\,200}{100} - 8\,200 =)$ 173 240 eller avrundat 173 200 kronor och Stockholms stads bidrag till $(\frac{55 \times 403\,200}{100} - 15\,800 =)$ 205 960 eller avrundat 206 000 kronor.

Stiftelsens styrelse har sedermera — med hänsyn till att vederbörande personalorganisation förklarat sig vid kommande löneförhandlingar avse att yrka lönegradsuppflyttning av dels två kuratorstjänster från A 13 till A 15, dels två barnpsykoterapeuttjänster och en barnpsykologtjänst från A 17 till A 20 — till komplettering av sitt tidigare anmälda anslagsbehov hemställt, att vid behandlingen av frågan om anslag till stiftelsens verksamhet hänsyn måtte tagas till de resultat, som kunde framgå av förhandlingarna.

Av det i ärendet inhämtade yttrandet från *Stockholms stadsfullmäktige* framgår, att från stadens sida erinran mot skolöverstyrelsens förslag göres endast i vad avser lönegradsplacering av vissa tjänster. *Stadens lönenämnd* anför följande.

I sitt yttrande över fjolårets förslag till lönestat för Ericastiftelsen tillstyrkte lönenämnden den av stiftelsen föreslagna inplaceringen av två terapeuter och en psykolog i lönegrad 17, d. v. s. en lönegrad högre än motsvarande tjänster hos staden. Någon ändring av lönegradsplaceringen för ifrågavarande tjänster hos staden har icke inträffat, varför nämnden anser, att den nuvarande inplaceringen av tjänsterna hos Ericastiftelsen i lönegrad 17 bör bibehållas.

Beträffande de två tjänsterna som barnpsykologisk kurator, vilka motsvarande tjänster hos staden är placerade i lönegrad 13—11, får nämnden föreslå, att — så länge utbildningsverksamheten bedrives vid Ericastiftelsen — tjänsterna inplaceras i lönegrad 14.

Departementschefen. Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag torde i och för sig inte vara något att erinra. Sedan överstyrelsens förslag framlagts, har emellertid riksdagen vid 1960 års höstsession godkänt en sådan uppflyttning av två kuratorstjänster från lönegrad A 13 till A 14, som här förordats från Stockholms stads sida. Med hänsyn härtill torde normalstatens utgiftssida i för-

hållande till överstyrelsens beräkning böra ökas med 2 000 kronor till 405 200 kronor. Då inkomsterna, utöver bidragen från staten och staden, beräknas till 24 000 kronor, skulle i subventioner erfordras 381 200 kronor.

Med utgångspunkt häri kan, vid oförändrad relation mellan statens och Stockholms stads bidrag, statens bidrag beräknas till ($\frac{45 \times 405\,200}{100}$ — 8 200 =) 174 140 kronor, vilket innebär en höjning med 15 240 kronor. Anslaget torde böra uppföras med ett avrundat belopp av 175 000 kronor.

Stockholms stads bidrag till stiftelsen kan beräknas till ($\frac{55 \times 405\,200}{100}$ — 15 800 =) 207 060 kronor, eller i avrundat tal 207 100 kronor, innebärande en ökning med 18 600 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

[315] **32. Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva.** Ur anslaget bestrides kostnaderna för anordnande av kursverksamhet *dels* för lärare och annan personal vid blind- och dövskolorna, *dels* för föräldrar till blinda och döva barn i förskolåldern, *dels ock* i form av repetitionskurser för f. d. yrkeselever vid skolorna för vuxna synskadade. Medelsanvisningarna för hithörande ändamål, vilka tidigare skett under skilda anslagsrubriker, sammanfördes från och med budgetåret 1959/60 under detta reservationsanslag, vilket då uppfördes med 7 000 kronor med hänsyn till förefintlig reservation. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 32 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår en höjning av anslaget med 7 500 kronor, eftersom man med hänsyn till det stigande intresset för kurserna från såväl personalens som föräldrarnas sida måste räkna med en något utökad verksamhet. För budgetåret 1961/62 planerar överstyrelsen sålunda tre kurser för personal till en beräknad kostnad av 3 000 kronor per kurs, åtta kurser för föräldrar till en kostnad av 3 375 kronor per kurs och två repetitionskurser till en kostnad av 1 750 kronor per kurs, eller tillhopa 39 500 kronor för alla kurserna.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens förslag föranleder i sak ingen erinran från min sida. Jag förordar emellertid, att anslaget uppräknas med i runt tal 8 000 kronor till 40 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[316] **33. Resestipendier till vissa lärare i främmande språk.** I rikstaten är för innevarande budgetår under olika avsnitt av åttonde huvudtiteln uppförda tre reservationsanslag avseende resestipendier till vissa lärare i främmande språk, nämligen ett å 10 500 kronor under rubriken Resestipendier åt lärare vid lärarhögskolor och folkskoleseminarier (statsliggaren s. 690), ett å 95 000 kronor benämnt Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter (statsliggaren s. 749) och ett å 63 000 kronor rubricerat Resestipendier åt lärare vid folkskolor m. m. (statsliggaren s. 770). Det sammanlagda belopp, som är anvisat under de tre anslagen, uppgår till 168 500 kronor. För budgetåret 1959/60 var dessa anslag upptagna med samma belopp som innevarande budgetår. Den sammanlagda nettoutgiften under de tre anslagen var enligt budgetredovisningen 1959/60 170 565 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att nämnda tre reservationsanslag från och med nästa budgetår sammanföres till ett nytt reservationsanslag med benämningen »Resestipendier åt lärare vid utbildningsanstalter och skolor under skolöverstyrelsens inseende». Överstyrelsen motiverar sitt förslag att sammanföra anslagen bland annat med att det under nu pågående omorganisation inom skolväsendet ofta är förenat med svårigheter att uppdela de olika lärarkategorierna med hänsyn till skolformer. En gemensam medelsanvisning för ändamålet skulle därjämte öka möjligheterna till ett mera rationellt utnyttjande av anslagsmedlen. Därtill kommer att stipendierna utgår enligt i huvudsak enhetliga bestämmelser, intagna i kungörelsen 1958: 497 om resestipendier till vissa lärare i främmande språk.

Under det nya anslaget förordar överstyrelsen en medelsanvisning av 335 000 kronor, vilket i förhållande till medelstilldelningen innevarande budgetår för motsvarande ändamål innebär en ökning med 166 500 kronor. Ökningen hänför sig till de förslag som framgår av följande sammanställning.

1. Resestipendier åt lärare i främmande levande språk (nu 168 500)	+ 50 000
2. Resestipendier åt lärare i andra läroämnen än moderna språk (nu 0)	+ 50 000
3. Resestipendier åt övningslärare (nu 0)	+ 14 500
4. Resestipendier åt lärare för kortare studiebesök vid olika skolor och skolformer (nu 0)	+ 27 000
5. Stipendier åt lärare för deltagande i lärarutbyte mellan Sverige och Amerika (nu 0)	+ 25 000
Summa ökning kronor	166 500

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om att de tre nuvarande reservationsanslagen till Resestipendier åt lärare vid lärarhögskolor och folkskoleseminarier, till Resestipendier åt lärare vid de all-

männa läroverken m. fl. läroanstalter och till Resestipendier åt lärare vid folkskolor m. m. sammanföres till ett gemensamt anslag. Då jag inte anser mig böra biträda överstyrelsens förslag om införande av resestipendier till andra lärare än språklärare, förordar jag att det nya reservationsanslaget benämnes Resestipendier till vissa lärare i främmande språk. Vid utgången av budgetåret 1960/61 eventuellt förefintliga reservationer på de tre nuvarande anslagen bör tillgodoföras det nya anslaget.

Det nya anslaget bör enligt min mening uppföras med samma belopp, som innevarande budgetår sammanlagt utgår under de tre nämnda anslagen till resestipendier, dock avrundat till 169 000 kronor. Med åberopande av vad här anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier till vissa lärare i främmande språk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 169 000 kronor.

[317] **34. Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	18 000	19 575
1959/60	18 000	12 625
1960/61 (statsliggaren s. 818)	18 000	
1961/62 (förslag)	18 000	

Detta anslag användes till resestipendier åt lärare vid läroanstalter, som står under överstyrelsens för yrkesutbildning inseende. Bestämmelser rörande ifrågavarande stipendier har meddelats i kungörelsen 1958: 595.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 47 000 kronor, varav 10 000 kronor avses möjliggöra för överstyrelsen att i särskild ordning utbetala ersättning åt deltagare i internationella kurser och konferenser på yrkesutbildningens område. Överstyrelsen hemställer om sådan ändring av kungörelsen 1958: 595, att resestipendium för sistnämnda ändamål skall kunna utdelas utan hinder av att ansökning ingives senare än den 1 mars.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna biträda överstyrelsens förslag om särskild medelsanvisning och ändrade bestämmelser för att möjliggöra stipendiering i särskild ordning för deltagande i internationella kurser och konferenser.

Jag kan ej heller tillstyrka ökat anslag för nästa budgetår utan förordar att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 18 000 kronor.

[318] **35. Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	280 000	199 092
1959/60	200 000	159 145
1960/61 (statsliggaren s. 770)	200 000	
1961/62 (förslag)	170 000	

Stipendium för vinnande av behörighet att undervisa i engelska i folkskolan utgår enligt kungörelsen 1960: 232 med belopp motsvarande kostnaderna för undervisning och prövning för behörigheten, dock med sammanlagt högst 500 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att medelsanvisningen för dessa stipendier och de under reservationsanslaget till Vidareutbildning av folkskollärare anvisade medlen till studiestipendier åt folkskollärare för förvärvat akademiskt betyg i vissa naturvetenskapliga ämnen m. m. skulle sammanföras under ett gemensamt anslag. För ändamålet har överstyrelsen beräknat ett sammanlagt belopp av 260 000 kronor.

Departementschefen. Jag kan inte förorda, att medlen under förevarande anslag sammanföres med de stipendiemedel, som anvisas under anslaget till Vidareutbildning av folkskollärare.

Med hänsyn till de enligt belastningssiffrorna minskande kostnaderna för behörighetsstipendier i engelska synes detta anslag kunna minskas med 30 000 kronor till 170 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 170 000 kronor.

G. Studiesociala ändamål

[319] **1. Studiehjälpsnämnden: Avlöningar. 2. Studiehjälpsnämnden: Omkostnader.** Under åttonde huvudtiteln är för innevarande budgetår anvisade till Studiehjälpsnämnden: Avlöningar ett förslagsanslag av 167 000 kronor och till Studiehjälpsnämnden: Omkostnader ett förslagsanslag av 34 000 kronor. På grund av särskild utredning av vissa frågor rörande studiehjälpsnämndens organisation är beredningen av frågan om medelsbehovet under ifrågavarande båda anslagsrubriker ännu ej avslutad. Anslagen torde därför i riksstatsförslaget för budgetåret 1961/62 preliminärt böra upptagas med samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Studiehjälpsnämnden: Avlöningar* ett förslagsanslag av 167 000 kronor;

b) till *Studiehjälpsnämnden: Omkostnader* ett förslagsanslag av 34 000 kronor.

[320] **3. Garantilånenämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	74 300	68 375
1960/61 (statsliggaren s. 635)	74 500	
1961/62 (förslag)	93 000	

Garantilånenämnden hemställer, att förevarande anslag höjes med 19 600 kronor till 94 100 kronor. Den sålunda äskade anslagshöjningen betingas av följande förslag.

Då nämnden räknar med ett ökat antal sammanträden per år, föreslås anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, höjd med 2 000 kronor till 16 200 kronor. Vidare hemställer nämnden, dels att tjänsten som förste byråsekreterare uppflyttas från Ae 21 till Ae 23, dels att den under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för innevarande budgetår beräknade medelsanvisningen till övrig biträdespersonal inklusive extrapersonal, vikariatsersättningar m. m. höjes med i runt tal 6 700 kronor till 14 100 kronor. Sistnämnda äskande framför nämnden under hänvisning till att arbetsvolymen ökar samt att en

överföring av arbetsuppgifter från högre till lägre befattningshavare håller på att genomföras i rationaliseringssyfte.

Nämnden har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till följd av 1960 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. Därjämte har nämnden äskat ökning av anslagsmedlen till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Departementschefen. I likhet med garantilånenämnden beräknar jag en höjning med 2 000 kronor av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Jag tillstyrker även nämndens äskande om ytterligare medelsanvisning till kostnader för övrig biträdespersonal m. m. och beräknar för detta ändamål en höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 6 750 kronor. Med beaktande jämväl av den automatiska utgiftsökningen under anslaget föreslår jag, att detta för nästa budgetår höjes med sammanlagt 18 500 kronor till 93 000 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av efterföljande avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för garantilånenämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	16 200
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	58 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	17 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 200
Summa kronor	93 000

b) till *Garantilånenämnden: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 93 000 kronor.

[321] **4. Garantilånenämnden: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	20 000	15 987
1960/61 (statsliggaren s. 635)	22 000	
1961/62 (förslag)	27 000	

Garantilånenämnden föreslår, att delposten till övriga expenser (nu 17 500 kronor) och därmed anslaget i dess helhet höjes med 5 000 kronor. Den föreslagna höjningen betingas förutom av väntad större åtgång av ansökningsblanketter för studielån och stipendier även av komplettering av nämndens kontorsmaskiner.

Departementschefen. Jag biträder nämndens förslag. Förevarande anslag bör alltså för nästa budgetår höjas med 5 000 kronor till 27 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garantilånenämnden: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

[322] 5. Studiebidrag och stipendier

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	65 255 000	73 587 087
1959/60	69 030 000	88 083 228
1960/61 (statsliggaren s. 750)	82 070 000	
1961/62 (förslag)	105 000 000	

Anslaget omfattar studiehjälp i form av allmänna och särskilda studiebidrag samt stipendier åt elever vid allmänna läroverk och därmed jämförliga läroanstalter, förberedande kurser vid vissa lärarutbildningsanstalter, tekniska och andra fackutbildningsanstalter, försöksskolor, folkhögskolor och yrkesskolor. Bestämmelserna angående studiehjälpen återfinnes i allmänt studiehjälpsreglemente den 30 maj 1958 (1958: 326; ändrat 1959: 356 och 1960: 203).

I *studiehjälpsnämndens* framställning om anslag för budgetåret 1961/62 — sådan den slutligen bestämts — hemställer nämnden, att anslaget höjes med 21 255 000 kronor till 103 325 000 kronor. Höjningen är huvudsakligen av automatisk natur men beror till en mindre del på vissa av nämnden framförda förslag om ändrade bestämmelser för stipendier åt elever vid lärarutbildningsanstalter och fackutbildningsanstalter.

Beträffande budgetutfallet för detta anslag under budgetåret 1959/60 anför nämnden, att enligt de redovisningar, som lämnats av skolstyrelser och rektorer har allmänna studiebidrag utgått med 22 834 060 kronor och särskilda studiebidrag med 33 848 828 kronor. Stipendier har av skolstyrelser och studiehjälpsnämnden utbetalats med 28 720 721 kronor. Studiehjälp skall sålunda enligt nämnda redovisningar ha utgått med tillhopa 85 403 609 kronor, vilket med i runt tal 16 000 000 kronor överskrider det för budgetåret upptagna förslagsanslaget på 69 030 000 kronor. Den stora överbelastningen av anslaget beror huvudsakligen på den starka expansionen inom läroverken och yrkesskolorna men också på det oväntat stora antalet allmänna studiebidrag, vilket antal endast högst approximativt kunde beräknas vid anslagskalkylen, eftersom då erfarenhet ännu saknades om frekvensen.

Nämndens förslag till medelsanvisning för de olika studiehjälpskategorierna under budgetåret 1961/62 framgår av följande sammanställning.

1.	Särskilda studiebidrag och stipendier vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter	37 635 000
2.	Särskilda studiebidrag och stipendier vid försöksskolorna	7 350 000
3.	Stipendier vid tekniska fackskolor m. fl. utbildningsanstalter	3 150 000
4.	Särskilda studiebidrag och stipendier vid folkhögskolorna	6 390 000
5.	Särskilda studiebidrag och stipendier vid yrkesskolorna	25 800 000
6.	Allmänna studiebidrag	23 000 000
	Summa kronor	103 325 000

Av studiehjälpsnämndens framställning inhämtas i övrigt följande.

1. *Särskilda studiebidrag och stipendier vid allmänna läroverk och därmed jämförliga läroanstalter och förberedande kurser.*

Budgetåret 1959/60 har utgått särskilda studiebidrag med 23 666 467 kronor och stipendier med 11 181 449 kronor, tillhopa 34 847 916 kronor.

För budgetåret 1961/62 räknar nämnden med en ökning av studiehjälpen med 8 procent. Procentsatsen är något lägre än vid föregående beräkningar, beroende på den kraftiga ökningen inom försöksskolorna, vilket påverkar elevantalet i realskolorna med därav följande minskning av de särskilda studiebidragen och även stipendierna. Ökningen skulle därmed uppgå till omkring 2 787 000 kronor och erforderlig studiehjälp blir 37 635 000 kronor.

2. *Särskilda studiebidrag och stipendier vid försöksskolorna.*

Budgetåret 1959/60 har till elever i försöksskolorna utgått stipendier med 2 844 388 kronor och särskilda studiebidrag med 185 122 kronor, varför sammanlagda studiehjälpen av dessa slag uppgått till 3 029 510 kronor.

Vid början av läsåret 1958/59 fanns i klasserna 5 och 6 av försöksskolorna 47 039 elever. Dessa har läsåret 1961/62 hunnit till klasserna 8 och 9. Av dessa bör 45 procent eller omkring 21 100 erhålla stipendium, vars medeltal kan uppskattas till 350 kronor. Erforderligt anslag blir därför 7 350 000 kronor.

3. *Stipendier vid tekniska fackskolor och andra utbildningsanstalter.*

Ifrågavarande stipendier är komplement till studielånen, som är den primära studiehjälpen för dessa elever och som budgetåret 1959/60 utgått med omkring 18 000 000 kronor. Samma budgetår utgick till 4 554 låntagare stipendier på 2 458 760 kronor. Medeltalet per stipendium var 540 kronor.

Nuvarande bestämmelser om stipendier vid förevarande utbildningsanstalter är icke desamma för alla elevkategorier. För elever vid lärarutbildningsanstalter, läroverket för vuxna och statligt kompletteringsgymnasium är stipendiemaximum 960 kronor, för elever i övriga främst tekniska fackutbildningsanstalter 900 kronor. För lärarutbildningsanstalternas elever gäller snävare villkor för erhållande av stipendium, varför dessa i mindre antal kan erhålla stipendium än de övriga läroanstalternas elever. Enligt nämndens mening finnes inga sakliga skäl att behålla skillnaden mellan dessa elevgrupper utan nämnden föreslår, att reglerna för stipendier åt låntagare ändras så, att stipendier på högst 1 000 kronor för äldre elev och högst 700 kronor för yngre elev må kunna tilldelas elever, som beviljas studielån, oavsett vilken låneberättigad utbildningsanstalt eleven tillhör.

Föreslagna bestämmelser kommer att öka antalet stipendiater vid lärarutbildningsanstalter, där på grund av de snävare grunderna endast omkring

25 procent av låntagarna erhållit stipendium, medan motsvarande tal vid övriga läroanstalter är 50 procent. Vid beräkning av stipendiesumma bör man därför utgå från att ungefär halva antalet låntagare bör få stipendium. Nämnden har räknat med omkring 10 500 låntagare och stipendiernas antal bör då uppskattas till omkring 5 250 eller 700 fler än nu. Med hänsyn till den föreslagna höjningen av stipendiemaximum bör räknas med ett medelstipendium på 600 kronor. Erforderlig stipendiesumma uppgår då till 3 150 000 kronor.

4. *Särskilda studiebidrag och stipendier vid folkhögskolorna.*

Vid folkhögskolorna har budgetåret 1959/60 särskilda studiebidrag utgått med 2 570 847 kronor. Stipendier har utgått med 3 665 343 kronor. Sammanlagda studiehjälpen uppgår sålunda till 6 236 190 kronor. Medeltalet studiehjälp per elev vid folkhögskolornas omkring 12 000 elever är 520 kronor. Sedan budgetåret 1958/59 har tillkommit tre statsunderstödda folkhögskolor och nämnden räknar med ytterligare två budgetåret 1961/62. För dessa fem skolor med i medeltal 60 elever bör till summan för budgetåret 1959/60 läggas studiehjälp av i runt tal 156 000 kronor. Erforderlig summa studiehjälp beräknas sålunda till i runt tal 6 390 000 kronor.

5. *Särskilda studiebidrag och stipendier vid yrkesskolorna.*

Vid centrala verkstadsskolor, kommunala och landstingskommunala yrkesskolor i övrigt samt enskilda yrkesskolor har budgetåret 1959/60 i särskilda studiebidrag utgått 7 426 392 kronor. Stipendier har utgått med 8 570 781 kronor. Tillhopa utgör studiehjälpen av dessa slag 15 997 173 kronor. Elevantalet i ovannämnda skolor var omkring 36 000. Medeltalet studiehjälp per elev blir därför omkring 445 kronor. För budgetåret 1961/62 beräknas antalet elever ha stigit till omkring 58 000. Efter samma medeltal för stipendium och elev som nu, uppgår studiehjälpssumman till 25 800 000 kronor.

6. *Allmänna studiebidrag.*

Allmänna studiebidrag har utgått vid allmänna läroverk med 17 947 603 kronor, vid försöksskolorna med 423 219 kronor, vid folkhögskolorna med 492 494 kronor, vid yrkesskolorna med 3 970 744 kronor. Inalles har utgått allmänna studiebidrag med 22 834 060 kronor. Nämnden föreslår, att för budgetåret 1961/62 upptages 23 000 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

I detta sammanhang bör vidare omnämnas ett förslag om viss höjning av det särskilda studiebidrag, som enligt 18 § första stycket c) allmänna studiehjälpsreglementet må utgå för måltid, som under huvudrasten intages utom hemmet. Med underdånig skrivelse den 9 maj 1960 har nämligen *skolöverstyrelsen* överlämnat en av den inom överstyrelsen tillsatta kommittén för utredning av vissa skolsociala frågor rörande elever vid gymnasiala läroanstalter verkställd utredning, vari förslag framlagts i bland annat nämnda hänseende. Överstyrelsen biträder detta förslag, som omfattar även elever vid en rad andra skolformer än allmänbildande gymnasier. Genomförandet härav beräknas med utgångspunkt i förhållandena budgetåret 1958/59 — bortsett från yrkesskolorna — medföra en ökning av statsverkets kostnader för studiehjälp med omkring 1 600 000 kronor för budgetår.

I yttrande över förslaget avstyrker *studiehjälpsnämnden* detta och anför därvid bland annat följande.

Trots att kommitténs uppdrag begränsats till gymnasiala läroanstalter framlägger den förslag om de särskilda studiebidragen, som avser samtliga skolor, vilkas elever enligt gällande studiehjälpsreglemente kan erhålla sådana. Genom denna utvidgning av uppdraget har frågan om höjning av den del av studiehjälpen, som består i bidrag till frukostmål, fått en principiell betydelse och räckvidd, som tydligen icke beaktats av förslagsställarna.

Enligt förslaget skulle samma belopp utgå för alla elever. Härvid har förbisetts, att studiebidragen enligt nu gällande grunder är olika stora för yngre och äldre elever. Skillnaden är konsekvent genomförd för alla former av studiehjälpen, med undantag för de allmänna studiebidragen. Någon utredning om vad ett slopande av skillnaden i belopp för yngre och äldre elever skulle innebära för andra särskilda studiebidrag och stipendier har icke förebragts och förslaget är därför samtidigt som det är ofullständigt icke underbyggt med nödvändig utredning. Nämnden anser för övrigt att skillnaden mellan yngre och äldre elever i fråga om studiehjälpen hellre bör ökas med hänsyn till den förmån, som det allmänna studiebidraget på 34 kronor per månad utgör för de yngre eleverna.

Departementschefen. Inledningsvis bör här anmälas, att den av statsutskottet i utlåtandet 1958: 8, punkt 46, avsedda översynen av gällande regler för behovsprövningen vid stipendieringen numera verkställts av studiehjälpsnämnden och vederbörligen remissbehandlats. Förslagen, som vid ett genomförande skulle medföra inte oväsentliga utgiftsökningar, torde inte nu böra bli föremål för ställningstagande från Kungl. Maj:ts sida.

I avvaktan på att studiesociala utredningens arbete avslutas anser jag mig inte böra biträda studiehjälpsnämndens förslag om ändrade bestämmelser för tilldelning av stipendier åt elever vid lärarutbildningsanstalter och fackutbildningsanstalter.

Förslaget om höjning av studiebidraget för frukostmåltid kan jag inte tillstyrka utan förordar, att vid medelsberäkningen hänsyn endast tages till automatiskt verkande faktorer. Den senast kända belastningen, vilken är väsentligt större än uppfört anslagsbelopp, föranleder mig att förorda, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med ett något högre belopp än nämnden räknat med, eller 105 000 000 kronor. Detta förslag innebär en anslagsökning med 22 930 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Studiebidrag och stipendier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 000 kronor.

[323] **6. Brevskolestipendier**

	Anslag	Reservation
1958/59	150 000	259 823
1959/60	1 000	179 243
1960/61 (statsliggaren s. 751)	150 000	
1961/62 (förslag)	1 000	

Studiehjälpsnämnden föreslår ändrade bestämmelser för brevskolestipendierna och en huvudsakligast därav föranledd ökning av anslaget med 150 000 kronor för budgetåret 1961/62. Härom anför nämnden bland annat följande.

Vid sina överväganden om stipendiestödets omfattning har nämnden sökt att återföra stödet ungefär till den omfattning, som ursprungligen avsetts för helt obemedlade elever. I kostnaden för kurs har då beräknats såväl egentliga kurskostnaden som kostnaden för preparandkurser. Sistnämnda kurser bevistas emellertid icke av samtliga elever, och åtskilliga elever deltager icke i alla de preparandkurser som står till buds. Stipendium för avgift till preparandkurser bör därför bestämmas till visst högsta belopp, och brevskolan skall ha skyldighet att för nämnden anmäla, vilken eller vilka kurser elev deltagit i och kursavgiften för de utnyttjade kurserna. Nämnden anser skäligt, att stipendier må kunna utgå för preparandkurser med högst 500 kronor för real- och studentexamen, med högst 300 kronor för handelsgymnasieexamen och med högst 1 000 kronor för ingenjörsexamen. Stipendiemaximum för övriga kurskostnader bör höjas från 300 till 400 kronor per läsår.

Nämnden framlägger vidare förslag bland annat rörande bidrag till inackordering och resor i samband med deltagande i preparandkurser, ändrad ordning för stipendiernas utbetalande samt förbättrad studiehjälp åt elever vid korrespondensrealskolan i Björkvik. Nämnden föreslår slutligen, att stipendier till ett belopp av högst 450 000 kronor får beviljas budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Studiehjälpsnämndens förslag till ändrade bestämmelser om brevskolestipendier är jag inte beredd att tillstyrka. Med beaktande av att det vid innevarande budgetårs ingång fanns en reservation på anslaget av i runt tal 180 000 kronor, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår endast uppföres med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Med hänsyn till det framtida medelsbehovet synes riksdagen som hittills böra fatta beslut om hur stort belopp nämnden skall få utdela under det kommande budgetåret. Jag föreslår, att detta belopp bestämmes till 175 000 kronor eller samma belopp, som fastställts för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att för budgetåret 1961/62 må till brevskolestipendier utdelas högst 175 000 kronor;

b) till *Brevskolestipendier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[324] **7. Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	6 980 000	6 969 214
1958/59	9 515 000	9 457 992
1959/60	11 450 000	11 480 582
1960/61 (statsliggaren s. 636)	17 865 000	
1961/62 (förslag)	22 615 000	

Det statliga naturastipendiesystemet infördes budgetåret 1939/40 för studerande vid universiteten och karolinska institutet. Genom beslut, senast av 1960 års riksdag (prop. 1960: 89; SU 131; Rskr 314), har stipendieringen efter hand utbyggts till att omfatta svenska studerande vid samtliga akademiska läroanstalter under åttonde, nionde och tionde huvudtitlarna, vissa utbildningsanstalter för högre konstnärlig utbildning, ävensom motsvarande läroanstalter i övriga nordiska länder. Stipendium kan även tilldelas flykting eller utlänning, som är bosatt i Sverige och icke vistas här i huvudsakligt syfte att erhålla utbildning för att därefter återvända till hemlandet.

Enligt gällande bestämmelser — reglementet 1953: 366 (ändr. 1954: 419, 1957: 493 och 1960: 406) för utdelning av statsstipendier vid universiteten m. fl. läroanstalter — skall naturastipendium i regel utgå i form av fri bostad och kost (s. k. helt stipendium) eller i form av endera av dessa förmåner (s. k. delstipendium). I undantagsfall må stipendium utgå, helt eller delvis, i kontant form. Stipendier må tilldelas obemedlade studerande med god studiebegåvning och får åtnjutas under högst nio månader av studieåret. Stipendium skall i regel utgå under den första hälften av studietiden, varvid tiden för innehav är maximerad med hänsyn till studietidens längd vid de olika läroanstalterna. Huvudregeln vid bestämmandet av stipendietidens längd har varit, att stipendierna skall utgå under ungefär halva studietiden; dock kan stipendium ej innehas i mer än tre år.

I fråga om principerna för beräkning av antalet stipendier har utbyggandet av stipendiesystemet skett i enlighet med riktlinjer, som beslutats av 1950 års riksdag på grundval av förslag, utformade av studentsociala utredningen (SOU 1948: 42). Nämnda riktlinjer syftar till stipendiering av obemedlade eller mindre bemedlade studenter, vilka uppfyller krav på god studiebegåvning. Sistnämnda krav skall anses ådagalagt vid ett genomsnittligt studentbetyg av Ba eller däremot svarande kvalifikationer. Från ifrågavarande utgångspunkter beräknade studentsociala utredningen, att stipendiebehov förelåg för omkring en fjärdedel av det totala antalet nyinskrivna studerande vid universiteten och högskolorna. Genom beslut av 1957 års riksdag anvisades det belopp som för budgetåret 1957/58 beräknades erforderligt för utdelning av dels fortsatta stipendier till alla därtill be-

rättigade, dels nya stipendier motsvarande en 26-procentig stipendiering av den då aktuella årgången nyinskrivna studerande.

Emellertid hade därmed den ursprungliga målsättningen icke helt förverkligats. Främst på grund av att socialgruppsfördelningen bland de universitets- och högskolestuderande förskjutits mot en ökad rekrytering av studerande från socialgrupp III visade det sig icke möjligt att vid oförändrad behovsprövning sänka studielämplighetskravet till den från början avsedda Ba-gränsen. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 beräknade garantilånenämnden, att — därest en sänkning av studielämplighetskravet till Ba genomfördes med bibehållande av ett oförändrat ekonomiskt behörighetskrav — 47 procent av en årgång nyinskrivna studerande skulle bli stipendieberättigade. 1960 års riksdag beslöt i enlighet med garantilånenämndens ifrågavarande beräkning; för innevarande budgetår har anvisats medel för dels oförändrad tilldelning av fortsatta stipendier, dels nya stipendier motsvarande en 47-procentig stipendiering av den aktuella årgången nyinskrivna studerande (jfr prop. 1960: 89).

Av innevarande budgetårs anslag till naturastipendier vid universiteten m. fl. läroanstalter, 17 865 000 kronor, har beräknats 17 675 000 kronor till naturastipendier, 9 700 kronor till bokstipendier, 160 000 kronor till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader och 20 300 kronor till Kungl. Maj:ts disposition.

Garantilånenämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 750 000 kronor till 22 615 000 kronor. Därvid beräknar nämnden en höjning av anslagsmedlen till naturastipendier med 4 725 000 kronor och till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader med 30 000 kronor. Anslagsposten till Kungl. Maj:ts förfogande föreslås minskad med 5 000 kronor, medan anslagsmedlen till bokstipendier beräknas till oförändrade belopp.

N a t u r a s t i p e n d i e r. Vid beräkningen av antalet erforderliga naturastipendier budgetåret 1961/62 har garantilånenämnden i enlighet med det förut nämnda, av 1960 års riksdag fattade beslutet utgått från att nya stipendier skall kunna tilldelas de studerande som har minst Ba i genomsnittligt studentbetyg eller häremot svarande kvalifikationer, och som uppfyller nu tillämpade ekonomiska behovskriterier.

Vad beträffar *fortsatta stipendier* erinrar garantilånenämnden om att fortsatt stipendium beviljas med förtursrätt framför utseende av nya stipendiater. På grundval av uppgifter från statsstipendienämnderna beräknar nämnden behovet av fortsatta stipendier under budgetåret 1961/62 till motsvarande sammanlagt 4 590 hela stipendier.

Behovet av *nya stipendier* har av garantilånenämnden beräknats motsvara, såvitt gäller universitet och högskolor, omkring 47 procent av det antal studenter, som läsåret 1961/62 kan förväntas komma att påbörja

studier (nyinskrivna) samt i fråga om de högre konstnärliga utbildningsanstalterna 60 procent av antalet nyintagna studerande. Därtill kommer av nämnden beräknade erforderliga nya stipendier vid socialinstituten.

Utvecklingen av antalet nya stipendier vid universitet och högskolor framgår av följande av nämnden upprättade tablå.

År	Antal student-examina	Nyinskrivna		Utdelade stipendier	
		Antal	% av student-examina	Antal	% av ny-inskrivna
1955	5 886	4 501	76,5	690	15
1956	6 502	5 163	79,4	1 081	21
1957	7 251	5 809	80,1	1 602	28
1958	7 866	6 732	86,9	1 710	26
1959	8 498	7 114[1])	83,7	1 914	27
1960	9 006[1])	7 682	85,3[2])	3 730	49
1961	10 409[1])	8 879	85,3[2])	4 173	47

Garantilånenämnden anför härefter bland annat följande.

Det kan nämnas, att 6 117 ansökningar om nytt stipendium inkom våren 1960. De båda närmast föregående åren, 1958 och 1959, var antalet 4 572 respektive 5 185. De utdelade nya stipendierna utgjorde 37, 37 respektive 60 procent av antalet sökande för åren 1958, 1959 och 1960. De antaganden, som i tablån gjorts beträffande inskrivningsfrekvensen under åren 1960 och 1961 och de därur erhållna talen för antalet nyinskrivna studerande, utgör en framskrivning av den under senare år iakttagna tendensen till fortsatt ökning av antalet nyinskrivna studerande. Garantilånenämnden vill dock framhålla, att det för närvarande föreligger en viss osäkerhet om den framtida utvecklingen. Denna osäkerhet sammanhänger med de uttalanden som under år 1960 gjorts av statsmakterna angående den önskvärda utvecklingen ifråga om övergången till högre studier och de åtgärder som i fortsättningen skall vidtagas för att minska den rådande höga övergångsfrekvensen till universitet och högskolor. Innan effekten av dylika åtgärder kunnat iakttagas, anser garantilånenämnden sig dock icke kunna i sina beräkningar förutsätta ett avbrott i den rådande tendensen beträffande inskrivningsfrekvensens utveckling för den relativt korta tidrymd, som beräkningarna avser. — Vid socialinstituten erfordras för utdelning under hösten 1961 nya stipendier till ett antal av 135. Vid de högre konstnärliga utbildningsanstalterna beräknas 62 stipendier krävas för utdelning till de under hösten 1961 vid dessa läroanstalter nyintagna studerandena.

Garantilånenämnden beräknar sålunda det totala antalet erforderliga nya stipendier för nästa budgetår till (4 173 + 135 + 62 =) 4 370, vilket i fråga om de stipendier som utdelas till studerande vid andra högskolor än de högre konstnärliga utbildningsanstalterna innebär en ökning av 690 stipendier jämfört med innevarande budgetår.

[1]) Beräknat av 1955 års universitetsutredning.

[2]) Medeltal av inskrivningsfrekvensen åren 1958 och 1959.

Den genomsnittliga årskostnaden för helt naturastipendium beräknas av garantilånenämnden för nästa budgetår till 2 500 kronor, vilket innebär en höjning med 50 kronor. Härom anför nämnden huvudsakligen följande.

Statsstipendienämnderna räknar för budgetåret 1961/62 med en genomsnittlig stipendiekostnad av 2 500 kronor i Uppsala och Lund, 2 650 kronor i Stockholm och 2 800 kronor i Göteborg. För den del av naturastipendierna, som avser att täcka kostnaden för kost, torde de prisstegringar, som inträffat i samband med den allmänna varuskattens införande, ha inneburit en nedgång i realvärde motsvarande den allmänna prisnivåns höjning. En ökning av stipendiebeloppet med 50 kronor är därför enligt nämndens uppfattning nödvändig för att bevara stipendiernas realvärde.

Garantilånenämden föreslår sammanfattningsvis, att för nästa budgetår medel anvisas till 4 590 fortsatta och 4 370 nya stipendier eller sammanlagt 8 960 stipendier. För ändamålet beräknar nämnden ett anslagsbelopp av (11 475 000 + 10 925 000 =) 22 400 000 kronor, vilket innebär en ökning med 4 725 000 kronor.

F ö r v a l t n i n g s k o s t n a d e r. Garantilånenämnden föreslår för nästa budgetår — som förut nämnts — en höjning av anslagsposterna till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader med 30 000 kronor till 190 000 kronor. Som skäl härför anföres bland annat följande.

Statsstipendienämnderna äskar för budgetåret 1961/62 sammanlagt 209 100 kronor under hänvisning till den väntade fortsatta expansionen beträffande stipendie- och låneverksamheten. Hur denna har utvecklats under de senaste fem budgetåren framgår av att sammanlagda antalet beviljade garantilån till studerande, räntefria studielån och naturastipendier under vart och ett av budgetåren 1955/56—1959/60 utgjorde 9 867, 13 279, 17 795, 19 646 respektive 24 012.

T i l l K u n g l. M a j : t s d i s p o s i t i o n. Ifrågavarande anslagspost, från vilken i huvudsak oförutsedda förvaltningskostnader är avsedda att bestridas, uppräknades med 10 000 kronor till 20 300 kronor i samband med att naturastipendieringen genom beslut av föregående års riksdag utvidgades till att omfatta vissa nya grupper studerande. För att täcka de ökade förvaltningskostnader, som uppstod på grund härav, har Kungl. Maj:t innevarande budgetår till statsstipendienämnderna anvisat 10 000 kronor från anslagsposten i fråga. Garantilånenämnden föreslår, att anslagsbeloppet budgetåret 1961/62 — under förutsättning av bifall till nämndens äskande i fråga om statsstipendienämndernas förvaltningskostnader — minskas med 5 000 kronor till 15 300 kronor.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) hemställer i skrivelse den 4 oktober 1960, att för nästa budgetår beräknas till naturastipendier ett anslag av 36 465 000 kronor. Vidare föreslår SFS, att de studerande beviljas stipendium för första gången även under den senare hälften av studietiden, att studerande vid farmaceutiska institutets apotekarlinje medgives rätt att

inneha stipendium under ytterligare ett halvt läsår, d. v. s. under sammanlagt två läsår samt att vid utdelningen av stipendier en väsentlig liberalisering av det ekonomiska behörighetskravet kommer till stånd, varjämte i fråga om gifta studenter hänsyn icke bör tagas till vederbörandes föräldrars ekonomi.

I sin skrivelse anför SFS i huvudsak följande.

Genom en sänkning av studiemeriteringskravet till Ba vid anslagstilldelningen 1960/61 har hänsyn tagits till det önskvärda i att sänka studiekostnaderna för studerande med lägre studentbetyg, samtidigt som man försäkrat sig om att de som erhåller statsstipendium har rimliga förutsättningar att bedriva akademiska studier. När det gäller kravet på behov av ekonomiskt stöd, har däremot icke motsvarande konklusion gjorts. Ifrågavarande krav tolkas för närvarande så, att den studerande — frånsett att han inte får ha nämnvärda egna tillgångar — ej heller beviljas stipendium, om hans föräldrar har en taxerad inkomst som överstiger omkring 20 000 kronor. Denna inkomstgräns har uppkommit på grund av begränsningen av tillgången på stipendiemedel och saknar helt principiell och studieekonomisk motivering. — Bidragen från föräldrarna spelar numera en mycket liten roll för studiernas finansiering. Med hjälp av siffror hämtade från den av statistiska centralbyrån utförda 1957 års studentekonomiska undersökning erhåller man en bild av föräldrabidragens storlek. Man kan konstatera, att medan studenterna 1951/52 finansierade sina studier till 40 procent genom understöd från föräldrar, denna finansieringskälla hade minskat med hälften fem år senare. De betydelsefulla inkomstposterna är nu lån och förvärvsarbete, som tillsammans svarar för 4/5 av studentens budget. Det bör anses fullt klart, att föräldrafinansiering såsom en hörnsten i stipendiesystemet icke är grundad på en realistisk bedömning av de studerandes ekonomiska situation. — För närvarande är omkring 25 procent av studenterna gifta. För denna grupp spelar föräldrabidragen praktiskt taget ingen roll. Enligt 1957 års studentekonomiska undersökning erhöll 85 procent av de gifta studenterna över huvud inte något som helst föräldrabidrag. En undersökning, företagen i Uppsala 1957/58 visar, att gifta låntagare har betydligt större skuldbörda än ogifta, vilket ofta sammanhänger med försörjningsplikt gentemot barn. Ett studentäktenskap är, som varje annat äktenskap, en självständig ekonomisk enhet, och en studentfamiljs behov av studiesocialt stöd måste bedömas helt med ledning av studentfamiljens egna ekonomiska situation.

Några kalkyler över vilka kostnader det skulle medföra att bygga ut stipendieringen till att omfatta alla studerande med tillräckliga studieförutsättningar torde aldrig ha presenterats. Kostnaderna för en sådan generell stipendiering under halva studietiden beräknas av SFS till i runt tal 46 miljoner kronor för budgetåret 1961/62, viket förefaller SFS vara en förhållandevis ringa investering i den allmänna upprustning, som nu otvivelaktigt måste ske på den akademiska undervisningens område. Även om det enligt SFS:s mening är motiverat och kostnadsmässigt icke avskräckande att beräkna kommande budgetårs stipendiebehov från ifrågavarande utgångspunkter, vill organisationen ändock inskränka sig till att föreslå en mindre höjning. SFS:s mål är härvid att söka undanröja de värsta olägenheterna med den nuvarande ekonomiska behovsprövningen. Fördenskull vill SFS föreslå, att stipendieanslaget, som ett första steg mot en rättvisare

stipendiering beräknas så, att en stipendiering skall bli möjlig för studerande som uppfyller Ba-kravet och vilkas föräldrar har en taxerad inkomst, som icke överstiger 30 000 kronor. Antalet stipendieberättigade beräknas härigenom omfatta 60 procent av en årgång studerande. Vidare föreslår SFS att prövningen mot föräldraekonomin helt slopas när det gäller gifta studenter.

Beträffande motiveringarna i övrigt för de av SFS framförda förslagen torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen. Det statliga naturastipendiesystemet har under de senaste tio åren stegvis utbyggts till sin nuvarande omfattning. Den senaste etappen i denna utveckling markeras av de beslut 1960 års riksdag fattade, varigenom naturastipendieringen utvidgades till att omfatta nya grupper studerande, samtidigt som studielämplighetskravet sänktes till den från början avsedda Ba-gränsen. Med utgångspunkt i nämnda beslut har medelsbehovet till naturastipendier för innevarande budgetår beräknats till det belopp som erfordras för utdelning av nya stipendier till ett antal motsvarande en 47-procentig stipendiering av en årgång nyinskrivna studerande vid universiteten och övriga högre läroanstalter.

Såsom framgår av den redogörelse jag i det föregående lämnat, har garantilånenämnden vid sin beräkning av stipendiebehovet för nästa budgetår utgått från oförändrad stipendieringsfrekvens — 47 procent — i fråga om antalet nya stipendier till studerande vid universitet och motsvarande läroanstalter. Om därtill lägges det av nämnden — i enlighet med för innevarande budgetår tillämpade principer — beräknade antalet nya stipendier vid övriga stipendieberättigade läroanstalter, erfordras under nästa budgetår sammanlagt 4 370 nya stipendier. Jämfört med innevarande budgetår innebär detta, att antalet nya stipendier till studerande vid andra högskolor än de högre konstnärliga utbildningsanstalterna skulle komma att öka med omkring 690. Garantilånenämnden har vidare räknat med ett behov för nästa budgetår av 4 590 fortsatta stipendier, varigenom någon inskränkning i den rätt till prolongering av stipendium, som enligt gällande bestämmelser föreligger, icke skulle komma att ske.

Till grund för nämndens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har lagts det sålunda framräknade sammanlagda antalet stipendier eller (4 370 + 4 590 =) 8 960. Enligt nämnden motsvarar detta antal stipendier ett anslagsbehov av 22 400 000 kronor, vilket jämfört med det belopp som anvisats innevarande budgetår innebär en höjning med 4 725 000 kronor. Denna anslagshöjning föranledes främst av studentantalets ökning samt av förutnämnda rätt till fortsatt innehav av stipendium. Till en mindre del orsakas den även av att garantilånenämnden, under hänvisning till höjningen av den allmänna prisnivån, föreslagit en uppräkning av genomsnittskostnaden per stipendium med 50 kronor till 2 500 kronor.

Garantilånenämnden har vidare föreslagit en höjning av anslagsbeloppet till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader med 30 000 kronor till 190 000 kronor samt, under förutsättning av bifall till sistnämnda äskande, en minskning av anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition med 5 000 kronor till 15 300 kronor.

Även SFS har i sin skrivelse utgått från ett studielämplighetskrav motsvarande Ba i genomsnittligt studentbetyg eller häremot svarande kvalifikationer. Härutöver har SFS beräknat anslagsmedel för en utvidgad stipendiering, innebärande att den ekonomiska behörighetsgränsen drages vid en taxerad föräldrainkomst om högst 30 000 kronor. Därigenom skulle enligt SFS cirka 60 procent av en årgång studerande komma att bli stipendieberättigade. SFS har dessutom föreslagit vissa andra utvidgningar av stipendiesystemet, bland annat stipendiering av gifta studerande utan hänsynstagande till deras föräldrars ekonomi.

För egen del anser jag mig böra tillstyrka, att medel till naturastipendier anvisas till det av garantilånenämnden angivna antalet hela stipendier. Jag är sålunda icke beredd att förorda den av SFS begärda utvidgningen av stipendiesystemet. I anslutning härtill vill jag erinra om att i uppdraget till den föregående år tillsatta utredningen rörande studiesociala åtgärder på den högre utbildningens område ingår bland annat att närmare pröva de av SFS nu resta spörsmålen. Mot garantilånenämndens beräkning av genomsnittskostnaden för ett helt stipendium har jag icke funnit anledning till erinran. Vidare tillstyrker jag en höjning med 30 000 kronor av medelsanvisningen till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader samt en minskning med 5 000 kronor av anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition. Medelsbehovet till bokstipendier torde böra beräknas till oförändrat belopp, 9 700 kronor. Jag föreslår alltså, att förevarande anslag i enlighet med garantilånenämndens förslag för nästa budgetår höjes med sammanlagt 4 750 000 kronor.

Vid bifall till mitt förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 22 615 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av garantilånenämnden, besluta om anslagsmedlens fördelning samt meddela i övrigt erforderliga föreskrifter rörande anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

> att till *Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 22 615 000 kronor.

[325] 8. **Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti.** Detta förslagsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 100 000 kronor. Från anslaget bestrides kostnader för avskrivning av lån med statlig kreditgaranti, s. k. akademikerlån, garantilån åt flykting-

studerande samt polislån. Förslag om medelsanvisning för nästa budgetår har i sedvanlig ordning framlagts av garantilånenämnden.

Sedan skattelagssakkunniga den 20 januari 1960 framlagt betänkandet »Studiekostnader vid beskattningen» (SOU 1960: 6) har inom finansdepartementet utarbetats en den 23 augusti 1960 dagtecknad promemoria angående stöd åt de studieskuldsatta. Beredningen av denna fråga, vilken ännu icke är avslutad, berör förevarande anslag. Detta torde därför i riksstatsförslaget böra uppföras med preliminärt belopp. Jag uppskattar detta belopp till 22 000 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 22 000 000 kronor.

[326] **9. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	110 000	125 260
1959/60	125 000	150 360
1960/61 (statsliggaren s. 831)	155 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1953 skall från och med budgetåret 1953/54 tills vidare för varje studielån, som beviljas ur statens lånefond för universitetsstudier och ur studielånefonden, utgå ett belopp av 10 kronor till generalpoststyrelsen såsom ersättning för dess bestyr med ifrågavarande lånerörelse. Ersättningen bestrides från förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 155 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till det ökade antalet beviljade lån torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 45 000 kronor till 200 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[327] **10. Bidrag till anordnande av skolmåltider**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	26 200 000	21 766 622
1958/59	26 200 000	21 960 823
1959/60	21 000 000	21 443 797
1960/61 (statsliggaren s. 751)	20 500 000	
1961/62 (förslag)	19 700 000	

Bestämmelser angående detta statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1946: 553 (omtryck 1959: 352). Kungörelsen avser folk- och fortsättningsskolor, seminariernas övningsskolor, allmänna och kommunala läroverk, tekniska läroverk, vissa läroanstalter för yrkesutbildning, vissa enskilda läroanstalter m. fl.

Statsbidraget utgår med viss procent av ett bidragsunderlag. Procentsatsen utgör 0,2 procent för varje tiotal skatteören, varmed kommunens skatteunderlag för redovisningsåret understiger 50 skattekronor per invånare (där synnerliga skäl föreligger, må Kungl. Maj:t fastställa högre procentsats). Bidragsunderlaget utgör 70 öre för varje utspisad måltid; vid bespisningsenhet med högst två läraravdelningar utgör dock bidragsunderlaget 90 öre per måltid. Kungl. Maj:t må, då synnerliga skäl därtill är, fastställa högre bidragsunderlag. För måltid utspisad till lärjunge, som tillhör annan kommun, utgår statsbidraget med belopp motsvarande kommunens kostnad för måltiden, dock med högst 85 öre.

Enligt gällande övergångsbestämmelser (1959: 352) må intill utgången av budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, som Kungl. Maj:t i särskilt fall kan medgiva, kommun åtnjuta statsbidrag för måltid av viss enklare typ, nämligen för a) oslofrukost eller b) gröt eller välling. Bidragsunderlaget liksom statsbidraget för »främmande» lärjunge utgör därvid för a) 35 öre och för b) 20 öre. Enligt övergångsbestämmelserna äger kommun vidare under samma tid begränsa skolmåltiderna till vissa kategorier av elever.

I fråga om utbetalningen av statsbidrag gäller som huvudregel utbetalning i efterskott, dock att 40 procent av det beräknade statsbidragsbeloppet för redovisningsåret må utbetalas i förskott under redovisningsåret.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 400 000 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning	Minskning
1. Automatisk höjning på grund av ökat deltagarantal	800 000	
2. Minskning på grund av förändrat antal skattekronor		800 000
3. Minskning på grund av lägre antal bespisningsdagar		800 000
4. Ökning på grund av föreslagen höjning av bidraget till elever från annan kommun ..	400 000	
Summa kronor	1 200 000	1 600 000
Återstående minskning kronor		400 000

Ur överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

Ett par kommuner har redan från tiden för startandet av skolmåltidsverksamheten icke serverat måltider på lördagarna. En och annan kommun har under årens lopp upphört med lördagsmåltider. Enligt vad överstyrelsen erfarit, slopade under läsåret 1959/60 i besparingssyfte allt flera

kommuner dessa måltider. Då detta förhållande skulle kunna inverka på storleken av här ifrågavarande anslag, företog överstyrelsen en undersökning av i vilken utsträckning skolmåltider ej serverats på lördagarna. Undersökningen visade, att inom 44 stads- och 166 landsbygdskommuner 157 000 elever endast erhöll skolmåltider mellan 160 och 180 dagar under läsåret mot att i vanliga fall antalet måltidsdagar ligger mellan 200 och 210. Detta förhållande kan beräknas medföra en minskning av anslaget med 800 000 kronor.

I sina anslagsäskanden avseende budgetåret 1960/61 framhöll överstyrelsen det angelägna i att de förslag till ändrade statsbidragsbestämmelser, som framlagts av de sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område i betänkandet Statsbidrag till anordnande av skolmåltider (SOU 1958: 37), förelades 1960 års riksdag. Då så icke skedde, vill överstyrelsen på nytt understryka vikten av att detta förslag snarast förelägges riksdagen. Skulle så icke ske vid 1961 års riksdag, vill överstyrelsen liksom föregående år framhålla, att det är angeläget, att successivt förbättringar genomföres, och att åtminstone de sakkunnigas förslag rörande höjt statsbidrag till skolmåltider för elever från annan kommun än skolkommunen, de så kallade främmande eleverna, nu framlägges.

Departementschefen. Jag anser det inte möjligt, att nu framlägga förslag till ändrade grunder för bidragsgivningen till kostnaderna för skolmåltider. Anslaget bör således inte beräknas undergå andra förändringar än som följer av automatiskt verkande faktorer. Anslagsbehovet kan beräknas minska med sammanlagt 1 600 000 kronor dels på grund av lägre antal bespisningsdagar, dels på grund av förbättrat skatteunderlag för kommunerna. Denna anslagsutveckling motverkas emellertid delvis av ökat medelsbehov med 800 000 kronor till följd av ökat deltagarantal. Anslaget kan således minskas med ett belopp av 800 000 kronor och uppföras med (20 500 000—800 000 =) 19 700 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 19 700 000 kronor.

[328] **11. Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	650 000	337 341
1958/59	400 000	272 521
1959/60	350 000	271 860
1960/61 (statsliggaren s. 752)	200 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Enligt kungörelsen 1946: 553 utgår statsbidraget såsom engångsbidrag med viss procent av ett bidragsunderlag, vilket beräknas med hänsyn till antalet i skolmåltiderna deltagande lärjungar enligt en fastställd skala. Vid viss senare ökning av antalet deltagare kan tilläggsbidrag utgå, vilket beräknas efter enahanda grunder. Bidragsprocenten beräknas på samma sätt som procentsatsen för statsbidrag till anordnande av skolmåltider. Utbetal-

ningen av statsbidraget sker i regel i efterskott för redovisningsår, men 40 procent av beräknat bidragsbelopp kan utbetalas i förskott.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget beräknas till oförändrat belopp.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet bör anslaget uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[329] **12. Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	105 000	81 800
1959/60	85 000	58 875
1960/61 (statsliggaren s. 751)	85 000	
1961/62 (förslag)	70 000	

Jämlikt kungörelsen 1945: 594 (ändrad 1952: 404) må efter Kungl. Maj:ts medgivande statsbidrag med 5 500 kronor för år utgå till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid allmänna läroverk och vissa andra i kungörelsen angivna läroanstalter.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av detta förslagsanslag med 50 000 kronor. Till stöd för sitt förslag anför överstyrelsen i huvudsak följande.

Överstyrelsen beräknar antalet av annan än primärkommun drivna statsunderstödda elevhem till 15 under budgetåret 1961/62.

Överstyrelsen har tillstyrkt det förslag om höjning av ifrågavarande statsbidrag till 10 000 kronor per år och tjänst, dock högst 80 procent av bruttolönen, som avgivits av kommittén för utredning av vissa skolsociala frågor rörande elever vid gymnasiala läroanstalter. Den skillnad, som föreligger beträffande statsbidraget till avlönande av föreståndare vid elevhem, som här avses, och vid folkskolans elevhem finner överstyrelsen icke skälig. Överstyrelsen räknar med att några mindre elevhem icke kommer att åtnjuta bidrag med högsta belopp.

Departementschefen. Någon ändring i gällande bestämmelser om statsbidrag till avlönande av ifrågavarande personal är jag inte beredd tillstyrka. Då antalet elevhem av skolöverstyrelsen för nästa budgetår beräknas till samma antal som under budgetåret 1959/60, eller 15 stycken, torde anslaget med hänsyn till belastningen sistnämnda budgetår kunna sänkas med 15 000 kronor. Jag förordar en sådan sänkning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

H. Diverse

[330] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond. 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond. 4. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond.** Anslagen är nu uppförda med respektive 41 000 kronor, 19 169 000 kronor, 2 031 000 kronor och 1 573 000 kronor. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1961/62 anvisa

a) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* ett förslagsanslag av 41 000 kronor;

b) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* ett förslagsanslag av 19 609 000 kronor;

c) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond* ett förslagsanslag av 2 283 000 kronor;

d) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond* ett förslagsanslag av 1 897 000 kronor.

[331] **5. Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 22 100 kronor. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet under rubriken för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 26 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Inga Bäcklin

REGISTER

till

Åttonde huvudtiteln för budgetåret 1961/62

Inledning

Sid.
1. Ändrad litteraindelning m. m. under åttonde huvudtiteln
3. Vissa huvuddrag i åttonde huvudtitelns utveckling
6. Sammanfattning av utgiftsförslagen för budgetåret 1961/62

Kronor

A. Ecklesiastikdepartementet

Ecklesiastikdepartementet:
13. Avlöningar 2 305 000
14. Omkostnader 141 000
15. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga 1 700 000
15. Extra utgifter 330 000

Säger för ecklesiastikdepartementet 4 476 000

B. Allmänna kultur- och bildningsändamål

Konst, litteratur, musik m. m.

16. Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet *2 017 000
16. Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst 100 000
17. Bidrag till samfundet De nio 10 000
17. Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg 7 000
17. Teaterrådet 10 000

Statens biografbyrå:
17. Avlöningar 217 000
18. Omkostnader 16 000
19. Bidrag till barnfilmkommittén 35 000

Arkiv, bibliotek, museer m. m.

Riksarkivet:
20. Avlöningar 1 385 000
22. Omkostnader 116 000
24. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten 9 000
25. Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som är av vikt för fädernes-landets historia 2 000

Landsarkiven:
26. Avlöningar 1 129 000
27. Omkostnader 153 000
28. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten 6 000
29 Bokbindning och konservering av arkivalier 13 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
	Ortnamnskommissionen:	
29.	Avlöningar	183 000
30.	Omkostnader	19 000
30.	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	41 000
31.	Inredning och utrustning av nya lokaler	36 000
	Landsmålsarkiven	
32.	Avlöningar	426 000
33.	Omkostnader	24 000
33.	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	81 000
	Kungl. biblioteket:	
34.	Avlöningar	1 887 000
38.	Omkostnader	508 000
41.	Bokinköp och bokbindning	530 000
42.	Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek	72 000
43.	Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek	27 000
	Stifts- och landsbiblioteken:	
44.	Avlöningar	408 000
45.	Omkostnader	11 000
46.	Bokinköp och bokbindning m. m.	85 000
	Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:	
	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:	
47.	Avlöningar	2 296 000
50.	Omkostnader	376 000
51.	Inredning och utrustning	50 000
52.	Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen	670 000
	Statens historiska museum m. m.:	
55.	Underhåll och ökande av samlingarna	56 000
	Riksantikvarieämbetet:	
55.	Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken	285 000
57.	Fornminnesinventering	174 000
	Nationalmuseet:	
58.	Avlöningar	1 351 000
61.	Omkostnader	189 000
62.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	296 000
	Livrustkammaren:	
64.	Avlöningar	309 000
65.	Omkostnader	37 000
	Naturhistoriska riksmuseet:	
66.	Avlöningar	1 587 000
68.	Omkostnader	198 000
68.	Materiel m. m.	230 000
	Statens etnografiska museum:	
69.	Avlöningar	226 000
70.	Omkostnader	73 000
70.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	6 000
71.	Medelhavsmuseet	141 000
72.	Bidrag till nordiska museet	655 000
73.	Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund	93 000
73.	Bidrag till musikhistoriska museet	47 000
74.	Bidrag till Drottningholms teatermuseum	43 000
74.	Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet	10 000
75.	Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem	15 000
75.	Bidrag till Varbergs museum	25 000
76.	Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker	150 000
78.	Bidrag till nämnden för svensk språkvård	20 000

Sid.		Kronor

Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m.

79.	Bidrag till folkbibliotek	7 236 000
81.	Bidrag till föreläsningsverksamhet	885 000
83.	Resekostnadsersättning åt föreläsare	300 000
83.	Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet	223 000
85.	Bidrag till studieförbund	2 745 000
86.	Bidrag till studiecirkelverksamhet	13 500 000
88.	Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder	229 000
89.	Bidrag till verksamheten vid hemgårdar	300 000
90.	Utbildning av ungdomsledare	1 500 000
94.	Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet	5 400 000
95.	Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer	771 000
97.	Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning	897 000
98.	Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.	1 607 000
101.	Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet	15 000
102.	Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda	153 000
103.	Bidrag till kulturell verksamhet bland döva	12 000
103.	Bidrag till Hörselfrämjandet	70 000

Internationellt-kulturellt samarbete

105.	Främjande av internationellt-kulturellt samarbete	438 000
108.	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.	1 250 000
113.	Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar	46 000
114.	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	250 000
114.	Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.	135 000
115.	Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris	11 000
116.	Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève-biblioteket i Paris m. m.	7 000
116.	Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete	555 000
120.	Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen	40 000
	Säger för allmänna kultur- och bildningsändamål	57 746 000

C. Kyrkliga ändamål

Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.:

121.	Avlöningar	1 258 000
126.	Omkostnader	166 000
129.	Kostnader för skogsbiträden	1 000
130.	Iordningställande av ett arkivrum för domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö	5 000
131.	Kleresistaten	8 000
132.	Vissa ersättningar till kyrkofonden	5 051 000
132.	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	88 000
135.	Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken	6 000
135.	Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka	25 000
136.	Ersättningar till kyrkor	100 000
137.	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord	1 000
137.	Bidrag till svenska ekumeniska nämnden	25 000
	Säger för kyrkliga ändamål	6 734 000

Sid.		Kronor

D. Skolväsendet

Centrala och regionala myndigheter m. m.

	Skolöverstyrelsen:	
139.	Avlöningar	6 254 000
149.	Omkostnader	965 000
	Överstyrelsen för yrkesutbildning:	
151.	Avlöningar	4 534 000
161.	Omkostnader	543 000
	Länsskolnämnderna:	
163.	Avlöningar	4 732 000
168.	Omkostnader	994 000
170.	Läroboksnämnden	92 000
172.	Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet	1 000
172.	Bidrag till skolbibliotek	4 091 000
174.	Bidrag till vissa särskilda skoländamål	323 000

Försöksverksamhet m. m.

177.	Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet	2 040 000
	Statens försöksskola i Linköping:	
183.	Avlöningar	1 281 000
186.	Omkostnader	45 000
187.	Yrkespedagogisk reformverksamhet	250 000

Det obligatoriska skolväsendet

	Folkskolor m. m.:	
188.	Bidrag till driften av folkskolor m. m.	833 000 000
198.	Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem	1 900 000
198.	Bidrag till anordnande av skolskjutsar	52 000 000
199.	Försökskostnadsbidrag	8 075 000
200.	Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor	30 000
201.	Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning	630 000
202.	Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.	240 000
202.	Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna	50 000
	Nomadskolor:	
214.	Avlöningar	1 400 000
215.	Omkostnader	607 000
217.	Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn	81 000
	Statens blindskolor m. m.:	
218.	Avlöningar	3 153 000
222.	Omkostnader	831 000
	Statens dövskolor m. m.:	
224.	Avlöningar	5 629 000
234.	Omkostnader	1 909 000
236.	Engångsanskaffning av utrustning m. m.	410 000
239.	Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn	477 000
240.	Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare	213 000

Sid.		Kronor
	Realskolor och gymnasier m. m.	
	Allmänna läroverken:	
241.	Avlöningar	239 275 000
258.	Omkostnader	13 859 000
261.	Bidrag till driften av högre kommunala skolor	52 868 000
263.	Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.	913 000
	Privatläroverk:	
264.	Bidrag till vissa privatläroverk	11 750 000
265.	Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk	35 000
266.	Bidrag till vissa internatläroverk	770 000
267.	Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter	34 000
268.	Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter	160 000
269.	Vissa kostnader för student- och realexamina	950 000
	Högre tekniska läroverk:	
270.	Avlöningar	20 835 000
287.	Omkostnader	2 227 000
289.	Materiel, böcker m. m.	2 500 000
291.	Föreläsningar och fortbildningskurser	60 000
292.	Bidrag till handelsgymnasier	*4 343 000
292.	Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen	50 000
	Yrkesskolor m. m.	
	Konstfackskolan:	
293.	Avlöningar	1 531 000
294.	Omkostnader	200 000
295.	Undervisningsmateriel m. m.	85 000
296.	Bidrag till driften av centrala yrkesskolor	27 000 000
298.	Bidrag till driften av lokala yrkesskolor	92 000 000
301.	Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.	100 000
302.	Bidrag till textilinstitutet i Borås	285 000
304.	Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping	200 000
305.	Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer	80 000
306.	Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter	60 000
306.	Kurser för utbildning av preparatriser m. m.	63 000
307.	Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.	1 552 000
310.	Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov	20 000
311.	Resestipendier för yrkesutbildning	84 000
	Folkhögskolor	
	Folkhögskolor:	
312.	Bidrag till driften av folkhögskolor	18 808 000
313.	Bidrag till arvoden åt skolläkare	44 000
	Investeringsbidrag	
315.	Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet	84 000 000
326.	Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet	1 000 000
327.	Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet	3 000 000
328.	Byggnadsbidrag till vissa äldre undervisningslokaler för folkskoleväsendet	125 000
328.	Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet	2 200 000
329.	Övergångsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare	120 000
330.	Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor	47 700 000
331.	Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor	2 500 000
	Säger för skolväsendet	1 570 166 000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor

E. Högre utbildning och forskning

Centrala myndigheter m. m.

Universitetskanslersämbetet:

333.	Avlöningar	591 000
334.	Omkostnader	58 000
334.	Ämnes- och fakultetskonferenser	30 000

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna:

335.	Avlöningar	135 000
336.	Omkostnader	16 000

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor:

337.	Avlöningar	156 000
339.	Omkostnader	50 000
339.	Bidrag till akademiska rektorskonventet i Stockholm	31 000

Universiteten m. m.

Uppsala universitet:

341.	Avlöningar	27 010 000
366.	Omkostnader	1 601 000
366.	Materiel m. m.	3 050 000
369.	Nyanskaffning av apparater m. m.	630 000
369.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	600 000

Lunds universitet:

370.	Avlöningar	25 523 000
392.	Omkostnader	1 000 000
393.	Materiel m. m.	2 925 000
393.	Nyanskaffning av apparater m. m.	630 000
394.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	615 000

Göteborgs universitet:

395.	Avlöningar	13 249 000
423.	Omkostnader	1 064 000
424.	Materiel m. m.	1 600 000
425.	Nyanskaffning av apparater m. m.	210 000
426.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	460 000
427.	Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek	104 000

Stockholms universitet:

428.	Avlöningar	16 044 000
443.	Omkostnader	990 000
444.	Materiel m. m.	1 630 000
445.	Nyanskaffning av apparater m. m.	490 000

Karolinska mediko-kirurgiska institutet:

445.	Avlöningar	11 618 000
459.	Omkostnader	1 020 000
460.	Materiel m. m.	1 785 000
460.	Nyanskaffning av apparater m. m.	210 000
461.	Bokinköp och bokbindning för biblioteket	125 000

Medicinska högskolan i Umeå:

461.	Avlöningar	3 096 000
466.	Omkostnader	232 000
468.	Materiel m. m.	416 000
468.	Nyanskaffning av apparater m. m.	70 000
469.	Bokinköp och bokbindning för biblioteket	150 000

Sid.		Kronor
	Tandläkarhögskolan i Stockholm:	
469.	Avlöningar	6 369 000
474.	Omkostnader	935 000
475.	Materiel m. m.	206 000
475.	Bokinköp och bokbindning m. m.	36 000
476.	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	215 000
	Tandläkarhögskolan i Malmö:	
476.	Avlöningar	4 036 000
480.	Omkostnader	613 000
480.	Materiel m. m.	141 000
481.	Bokinköp och bokbindning m. m.	22 000
481.	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	140 000
	Tandläkarhögskolorna:	
482.	Lärarkliniker	120 000
	Farmaceutiska institutet:	
482.	Avlöningar	1 472 000
485.	Omkostnader	142 000
485.	Materiel m. m.	328 000
486.	Nyanskaffning av apparater m. m.	20 000
486.	Bidrag till handelshögskolan i Stockholm	*562 000
487.	Bidrag till handelshögskolan i Göteborg	*735 000
487.	Bidrag till socialinstituten	1 163 000
497.	Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg	12 000
497.	Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg	29 000
497.	Vidareutbildning av läkare	60 000
500.	Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor	50 000
501.	Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst	40 000
501.	Bidrag till den internationella engelskspråkiga kursverksamheten vid Stockholms universitet	90 000

Tekniska högskolorna

	Tekniska högskolan i Stockholm:	
503.	Avlöningar	18 401 000
517.	Omkostnader	2 124 000
519.	Materiel m. m.	1 963 000
520.	Nyanskaffning av apparater m. m.	1 425 000
521.	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	160 000
522.	Resebidrag till studerande	75 000
	Chalmers tekniska högskola:	
523	Avlöningar	13 854 000
538.	Omkostnader	1 104 000
539.	Materiel m. m.	1 728 000
540.	Nyanskaffning av apparater m. m.	950 000
541.	Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	160 000
542.	Resebidrag till studerande	40 000
542.	Högre teknisk utbildning och forskning i Lund	*1 303 000

Högre konstnärlig utbildning

	Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
544.	Avlöningar	599 000
545.	Omkostnader	109 000
546.	Undervisningsmateriel m. m.	100 000

* Beräknat belopp.

Std.		Kronor
	Musikaliska akademien med musikhögskolan:	
548.	Avlöningar	2 027 000
552.	Omkostnader	107 000
552.	Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument	51 000
553.	Bidrag till musikkonservatoriet i Göteborg	135 000

Gemensamt för universitet och högskolor

555.	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	130 000
555.	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden	700 000
556.	Resestipendier åt lärare m. fl.	105 000
558.	Gästföreläsningar	160 000
558.	Extra utgifter vid universitet och högskolor	1 080 000

Vissa forskningsändamål

562.	Främjande av ogradueräde forskares vetenskapliga verksamhet m. m.	3 425 000
563.	Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier	5 000 000
565.	Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	675 000
565.	Anslag till vissa forskningsråd m. m.	*21 872 000
566.	Europeiskt samarbete inom kärnforskningen	3 300 000
567.	Bidrag till vetenskaplig verksamhet vid vetenskapsakademien	516 000
568.	Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik	240 000
	Flyg- och navalmedicinska nämnden:	
568.	Avlöningar	576 000
571.	Omkostnader	26 000
572.	Flyg- och navalmedicinsk forskning	200 000
573.	Särskilda forskartjänster	1 192 000
575.	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut	269 000
575.	Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm	130 000

Inredning och utrustning

	Inredning och utrustning av nya lokaler:	
577.	Uppsala universitet	1 777 000
582.	Lunds universitet	1 700 000
588.	Göteborgs universitet	3 705 000
591.	Stockholms universitet	360 000
595.	Karolinska mediko-kirurgiska institutet	300 000
596.	Medicinska högskolan i Umeå	2 800 000
600.	Farmaceutiska institutet	92 000
601.	Tekniska högskolan i Stockholm	148 000
601.	Chalmers tekniska högskola	*4 250 000
602.	Musikaliska akademien med musikhögskolan	80 000
	Säger för högre utbildning och forskning	237 973 000

F. Lärarutbildning

Klass- och ämneslärarutbildning

	Lärarhögskolan i Stockholm:	
603.	Avlöningar	6 145 000
605.	Omkostnader	414 000
606.	Materiel, böcker m. m.	100 000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Lärarhögskolan i Malmö:	
606.	Avlöningar	2 471 000
612.	Omkostnader	90 000
612.	Materiel, böcker m. m.	60 000
613.	Inredning och utrustning av nya lokaler	260 000
	Folkskoleseminarierna:	
613.	Avlöningar	29 584 000
623.	Omkostnader	2 214 000
624.	Materiel, böcker m. m.	400 000
625.	Utrustning	500 000
625.	Vidareutbildning av folkskollärare	910 000
630.	Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.	5 363 000
630.	Arvoden åt blivande lärare för blinda och döva	398 000

Övnings- och yrkeslärarutbildning

	Gymnastiska centralinstitutet:	
633.	Avlöningar	704 000
642.	Omkostnader	178 000
643.	Materiel, böcker m. m.	72 000
	Seminarier för huslig utbildning:	
644.	Avlöningar	4 293 000
660.	Omkostnader	550 000
662.	Materiel, böcker m. m.	150 000
663.	Inredning och utrustning av nya lokaler	400 000
665.	Slutreglering av bidrag till vissa seminarier för huslig utbildning	169 000
	Slöjdlärarseminariet:	
666.	Avlöningar	390 000
668.	Omkostnader	68 000
669.	Materiel, böcker m. m.	46 000
670.	Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdlärarutbildning	100 000
671.	Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen	1 844 000
674.	Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen	3 597 000

Fortbildning m. m.

676.	Lärares fortbildning m. m.	2 500 000
691.	Utbildning av lärare vid folkhögskolor	47 000
691.	Bidrag till Ericastiftelsen	175 000
694.	Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva	40 000
695.	Resestipendier till vissa lärare i främmande språk	169 000
696.	Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen	18 000
697.	Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska	170 000
	Säger för lärarutbildning	64 589 000

G. Studiesociala ändamål

	Studiehjälpsnämnden:	
698.	Avlöningar	*167 000
698.	Omkostnader	*34 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
	Garantilånenämnden:	
698.	Avlöningar	93 000
699.	Omkostnader	27 000
700.	Studiebidrag och stipendier	105 000 000
703.	Brevskolestipendier	1 000
705.	Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter	22 615 000
711.	Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti	*22 000 000
712.	Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån	200 000
712.	Bidrag till anordnande av skolmåltider	19 700 000
714.	Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider	200 000
714.	Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter	70 000
	Säger för studiesociala ändamål	170 107 000

H. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
716.	Slottsbyggnadernas delfond	41 000
716.	Byggnadsstyrelsens delfond	19 609 000
716.	Uppsala universitets delfond	2 283 000
716.	Lunds universitets delfond	1 897 000
716.	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	26 000
	Säger för diverse	23 856 000
	Summa	2 135 647 000

* Beräknat belopp.

Förteckning

med hänvisning från littera- och nummerbeteckningarna i riksstaten för budgetåret 1960/61 till motsvarande beteckningar i riksstatsförslaget för 1961/62.

1960/61	1961/62	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62
A 1	A 1	C 1	C 1	E 8	E 12	E 46	E 43	E 84	G 4
A 2	A 2	C 2	C 2	E 9	E 13	E 47	E 44	E 85	G 7
		C 3	C 3	E 10	E 102	E 48	E 45	E 86	G 8
B 1	B 9	C 4	—	E 11	E 14	E 49	E 46		
B 2	B 10	C 5	C 5	E 12	E 15	E 50	E 47	F 1	E 4
B 3	B 11	C 6	C 6	E 13	E 16	E 51	E 48	F 2	E 5
B 4	B 12	C 7	C 7	E 14	E 17	E 52	—	F 3	E 64
B 5	B 13	C 8	C 8	E 15	E 18	E 53	E 50	F 4	E 65
B 6	B 14	C 9	C 10	E 16	E 103	E 54	E 61	F 5	E 66
B 7	B 15	C 10	C 11	E 17	E 19	E 55	E 51	F 6	E 67
B 8	B 16	C 11	C 12	E 18	E 20	E 56	E 52	F 7	E 68
B 9	B 24			E 19	E 21	E 57	E 53	F 8	E 69
B 10	B 25	D 1	E 94	E 20	E 22	E 58	E 54	F 9	E 109
B 11	B 26	D 2	B 32	E 21	E 23	E 59	E 108	F 10	E 70
B 12	B 27	D 3	B 33	E 22	E 24	E 60	E 89	F 11	E 71
B 13	B 28	D 4	B 34	E 23	E 104	E 61	E 90	F 12	E 72
B 14	B 29	D 5	B 35	E 24	E 25	E 62	E 90	F 13	E 73
B 15	B 30	D 6	B 36	E 25	E 26	E 63	E 91	F 14	E 74
B 16	B 31	D 7	B 37	E 26	E 27	E 64	E 84	F 15	E 75
B 17	B 39	D 8	B 38	E 27	E 28	E 65	E 85	F 16	E 110
B 18	B 40	D 9	E 77	E 28	E 105	E 66	E 86	F 17	—
B 19	B 41	D 10	E 78	E 29	E 29	E 67	E 87	F 18	E 90
B 20	B 42	D 11	E 79	E 30	E 30	E 68	E 3	F 19	E 91
B 21	B 43	D 12	B 1,	E 31	E 31	E 69	E 88	F 20	E 84,
B 22	B 44		E 79	E 32	E 32	E 70	E 63		85
B 23	B 45	D 13	E 80	E 33	E 33	E 71	E 8	F 21	E 86
B 24	B 46	D 14	E 81	E 34	E 106	E 72	E 57		
B 25	B 47	D 15	E 82	E 35	E 34	E 73	E 62	G 1	D 1
B 26	B 48	D 16	B 1	E 36	E 35	E 74	E 60	G 2	D 2
B 27	B 49	D 17	E 83	E 37	E 36	E 75	B 17	G 3	D 11
B 28	B 50			E 38	E 37	E 76	B 18	G 4	D 12
B 29	B 51	E 1	E 1	E 39	E 38	E 77	B 19	G 5	D 13
B 30	B 52	E 2	E 2	E 40	E 107	E 78	E 58	G 6	D 5
B 31	B 53	E 3	E 6	E 41	—	E 79	B 21	G 7	D 6
B 32	B 54	E 4	E 7	E 42	E 39	E 80	B 22	G 8	F 1
B 33	B 55	E 5	E 9	E 43	E 40	E 81	B 23	G 9	F 2
B 34	D 2	E 6	E 10	E 44	E 41	E 82	E 59	G 10	F 3
B 35	B 56	E 7	E 11	E 45	E 42	E 83	G 3	G 11	F 4

1960/61	1961/62	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62
G 12	F 5	H 13	F 33	I 31	B 74	J 26	D 61	M 9	E 92
G 13	F 6	H 14	D 42	I 32	D 28	J 27	D 62	M 10	E 92
G 14	F 7	H 15	G 5	I 33	D 29			M 11	E 93
G 15	F 8	H 16	G 6	I 34	D 30	K 1	B 60	M 12	E 95
G 16	F 9	H 17	G 12	I 35	D 31	K 2	B 61	M 13	E 96
G 17	F 10			I 36	B 75	K 3	B 62	M 14	E 97
G 18	F 11	I 1	D 9	I 37	B 76	K 4	B 63	M 15	E 98
G 19	F 12	I 2	G 10	I 38	D 32	K 5	B 64	M 16	E 99
G 20	F 33	I 3	G 11	I 39	F 14	K 6	B 65	M 17	E 100
G 21		I 4	D 65	I 40	F 32	K 7	B 66	M 18	E 19
G 22		I 5	D 66			K 8	B 67	M 19	E 101
G 23		I 6	D 15	J 1	D 3	K 9	B 68	M 20	B 1
G 24	F 18—	I 7	D 18	J 2	D 4	K 10	B 69	M 21	B 2
G 25	22	I 8	D 19	J 3	D 14	K 11	B 70	M 22	B 4
G 26		I 9	D 15	J 4	D 43	K 12	B 71	M 23	B 1
G 27		I 10	D 21	J 5	D 44	K 13	B 72	M 24	B 1
G 28		I 11	D 16	J 6	D 45	K 14	B 73	M 25	B 5
G 29	F 23	I 12	D 17	J 7	D 46	K 15	G 1	M 26	B 3
G 30	F 24	I 13	D 67	J 8	D 49	K 16	G 2		
G 31	F 25	I 14	D 68	J 9	D 50	K 17	G 9	N 1	H 1
G 32	F 26	I 15	D 69	J 10	D 51	K 18	B 6	N 2	H 2
G 33	F 31	I 16	D 70	J 11	D 47	K 19	B 7	N 3	H 3
G 34	F 29	I 17	D 22	J 12	D 48	K 20	B 8	N 4	H 4
		I 18	D 20	J 13	D 54			N 5	H 5
H 1	D 33	I 19	F 33	J 14	D 55	L 1	F 15	N 6	B 79
H 2	D 34	I 20	F 35	J 15	D 56	L 2	F 16	N 7	B 81
H 3	F 13	I 21	D 10	J 16	D 52	L 3	F 17	N 8	B 83
H 4	D 36	I 22	D 23	J 17	D 53			N 9	B 82
H 5	D 35	I 23	D 24	J 18	D 71	M 1	B 58	N 10	B 77
H 6	D 37	I 24	D 25	J 19	D 57	M 2	B 59	N 11	B 84
H 7	D 38	I 25	D 63	J 20	D 58	M 3	E 92	N 12	B 85
H 8	D 39	I 26	D 72	J 21	D 59	M 4	E 92	N 13	—
H 9	D 7	I 27	D 64	J 22	F 27	M 5	E 92	N 14	B 78
H 10	D 8	I 28	F 30	J 23	F 28	M 6	E 92	N 15	B 80
H 11	D 40	I 29	D 26	J 24	F 34	M 7	E 92	N 16	A 3
H 12	D 41	I 30	D 27	J 25	D 60	M 8	E 92	N 17	A 4

Ivar Hæggströms Boktryckeri AB · Stockholm 1961
603450

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

ÅR 1961

FÖRSTA SAMLINGEN

FJÄRDE BANDET

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1
angående statsverkets tillstånd och behov:
nionde–tionde huvudtitlarna

BILAGA 11 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

NIONDE HUVUDTITELN

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, redogör härefter för de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, avseende anslagen till jordbruksdepartementet, och anför därvid följande.

I förra årets statsverksproposition äskades nionde huvudtitelns anslag till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga samt till Extra utgifter under avdelningen M. Diverse. I förevarande huvudtitel har motsvarande anslag för nästa budgetår i analogi med vad som föreslås under övriga huvudtitlar uppförts under avdelningen A. Jordbruksdepartementet m. m.

A. Jordbruksdepartementet m. m.

[1] **1. Jordbruksdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 062 000	1 010 711
1959/60	1 161 600	1 133 114
1960/61 (statsliggaren s. 857)	1 202 800	
1961/62 (förslag)	1 436 000	

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som förste kanslisekreterare i lönegrad Ao 23 å expeditionschefens avdelning utbytas mot en

byrådirektörstjänst i lönegrad Ao 26. Vidare bör dels en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ao 7 å sistnämnda avdelning utbytas mot en kontoristtjänst i lönegrad Ao 9, dels den kontoristtjänst i lönegrad Ae 9 å statssekreterarens avdelning, vars innehavare tjänstgör såsom departementschefens sekreterare, utbytas mot en tjänst som kansliskrivare i lönegrad Ae 10. Dessa förslag medför en kostnadsökning å i runt tal 3 500 kronor.

Med hänsyn till arbetsbelastningen å statssekreterarens avdelning föreslår jag, att från och med nästa budgetår inrättas ytterligare en tjänst som byråchef i lönegrad Br 2. För detta ändamål bör anslaget ökas med 45 000 kronor.

I övrigt torde anslaget böra uppräknas med sammanlagt 184 700 kronor på grund av beräknade löneklassförändringar, regleringen av lönerna på löneplan B, höjningen av det rörliga tillägget samt ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Vid bifall till vad jag förordat, skulle anslaget för nästa budgetår behöva uppföras med 1 436 000 kronor, vilket innebär en ökning med 233 200 kronor i förhållande till innevarande budgetårs anslag. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Å personalförteckningen bör uppföras dels ytterligare en byråchefstjänst i lönegrad Br 2, dels en tjänst som byrådirektör i lönegrad Ao 26 i stället för en tjänst som förste kanslisekreterare i lönegrad Ao 23, dels ock en kontoristtjänst i lönegrad Ao 9 i stället för en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ao 7.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för jordbruksdepartementet, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för jordbruksdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	606 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	200 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	281 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	281 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	17 000
Summa kronor	1 436 000

c) till *Jordbruksdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 436 000 kronor.

[2] **2. Jordbruksdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	76 700	79 650
1959/60	70 800	95 708
1960/61 (statsliggaren s. 858)	77 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Med hänsyn till belastningen å anslagsposten till publikationstryck torde denna böra uppräknas med 7 900 kronor till 30 000 kronor. Vidare föreslår jag, att anslagsposten till expenser ökas med 14 900 kronor till 50 000 kronor för inköp och underhåll av kontorsmaskiner samt för renovering av departementets inventarier. I övrigt torde anslagsposten till sjukvård m. m. böra upptagas med oförändrat belopp av 4 000 kronor och anslagsposten till reseersättningar uppföras med ett till 16 000 kronor avrundat belopp. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra höjas med sammanlagt 23 000 kronor till 100 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbruksdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[3] **3. Lantbruksattachéer: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	362 600	393 305
1959/60	362 600	292 274
1960/61 (statsliggaren s. 858)	147 600	
1961/62 (förslag)	160 000	

Föregående års riksdag beslöt, att antalet lantbruksattachéer eller lantbruksrepresentanter från och med innevarande budgetår skulle minskas från fyra till två. För närvarande bestrides från förevarande anslag avlöningarna till en lantbruksrepresentant i Bonn och en lantbruksrepresentant vid den svenska delegationen hos OEEC i Paris. Under anslaget disponeras därjämte visst belopp för avlönande av skrivhjälp åt representanten i Bonn. Något särskilt belopp för motsvarande hjälpkraft vid OEEC-delegationen finnes ej anvisat under detta anslag. Det torde dock få förutsättas, att erforderlig personal genom delegationens försorg ställes till lantbruksrepresentantens förfogande.

På grund av vissa automatiska förändringar av arvodena till lantbruksrepresentanterna bör anslaget för nästa budgetår uppräknas med 12 400 kronor till 160 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksattachéer, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	147 700
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	11 800
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	500
Summa kronor	160 000

b) till *Lantbruksattachéer: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kronor.

[4] **4. Lantbruksattachéer: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	62 700	46 043
1959/60	62 700	41 952
1960/61 (statsliggaren s. 859)	31 900	
1961/62 (förslag)	32 000	

Av innevarande års anslag avses 100 kronor för sjukvård m. m. och 31 800 kronor för resekostnader och expenser. Sistnämnda anslagspost bör uppräknas med 100 kronor, medan anslagsposten till sjukvård m. m. kan bibehållas oförändrad.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksattachéer: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kronor.

[5] **5. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	800 000	683 508	180 809
1959/60	800 000	731 982	248 827
1960/61 (statsliggaren s. 973)	800 000		
1961/62 (förslag)	900 000		

Ett flertal nu pågående kommittéer och utredningar beräknas komma att slutföra sitt arbete före och under budgetåret 1961/62. Våren 1960 tillsattes emellertid en utredning rörande riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken, vilken utredning räknar med att under budgetåret 1961/62 draga täm-

ligen betydande kostnader. Vidare kan nya kommittéer och utredningar förväntas. Den vid ingången av nu löpande budgetår befintliga reservationen under anslaget förutsättes vara helt ianspråktagen vid utgången av året. Med hänsyn till nu nämnda förhållanden och till vissa automatiska utgiftsstegringar vill jag förorda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 900 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kronor.

[6] **6. Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	117 000	98 209	33 342
1959/60	145 000	120 721	57 621
1960/61 (statsliggaren s. 973)	177 000		
1961/62 (förslag)	177 000		

Ifrågavarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 177 000 kronor.

B. Lantbruksstyrelsen

[7] **1. Lantbruksstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 815 600	2 565 461
1959/60	2 935 700	2 655 884
1960/61 (statsliggaren s. 860)	3 429 000	
1961/62 (förslag)	3 659 000	

Yrkanden. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med i runt tal 352 300 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 byrådirektör Ae 24	+ 29 936
b) 1 förste byråinspektör Ag 23	+ 31 527
c) arvode åt organisationsföredraganden	+ 1 200
2. *Personalminskningar*	
a) 1 kamrerare Ao 21	— 25 646
b) 1 skrivbiträde i reglerad befordringsgång	— 11 512
c) 1 byråagronom Ao 21 föres på övergångsstat	—
d) 2 räknebiträden i reglerad befordringsgång	— 23 778
e) arvodesavlönad inspektris	— 3 000
f) 1 lantbruksingenjör Ao 26	—
3. *Löneregleringar*	
a) 1 byrådirektör Ae 24 i st. f. 1 förste byråsekreterare Ae 23	+ 1 762
b) 1 förste byråsekreterare Ae 23 i st. f. 1 amanuens i reglerad befordringsgång	+ 2 792
c) 1 byrådirektör Ao 24 i st. f. 1 kamrerare på övergångsstat Ao 23	+ 1 762
d) 1 kanslist i reglerad befordringsgång i st. f. 1 kontorsskrivare Ae 13	—
e) 1 kanslist i reglerad befordringsgång i st. f. 1 förste kansliskrivare Ao 12	—
f) 1 kontorist Ao 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ao 7	+ 764
g) 1 byrådirektör Ao 24 i st. f. 1 byrådirektör Ao 23 på övergångsstat	+ 1 762
h) 2 statskonsulenter Ao 24 i st. f. Ao 23	+ 3 354
i) 1 byrådirektör Ae 24 i st. f. 1 förste byråagronom Ae 23	+ 1 497
j) 7 lantbruksingenjörer Bo 1 i st. f. Ao 25	+ 85 800

	Ökning eller minskning
4. *Omräkning*	
a) revision av löneplan B	+ 34 132
b) tjänstetidsbefordran, löneklassförändringar, reglerad befordringsgång m. m.	+ 22 063
c) rörligt tillägg	+ 338 600
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	— 2 878
e) 1 kontorist Ao 9 i st. f. 1 kansliskrivare på övergångsstat	— 1 653
f) 2 lantbruksingenjörer Ao 25 på övergångsstat	— 67 470
g) personalförstärkning i enlighet med riksdagens beslut	+ 63 133
h) personalminskning i enlighet med riksdagens beslut	— 131 866
	+ 352 281

M o t i v. 1 a) och 2 c). För lantbruksbyråns del har styrelsen alltsedan 1955 begärt viss organisatorisk förstärkning. Byrån är f. n. indelad i tre sektioner, nämligen en allmän sektion, en trädgårdssektion och en mejerisektion. Här beröres endast den allmänna sektionen, som står under byråchefens direkta ledning. Personalen utgöres av en förste byråagronom i Ae 23, en byråagronom i Ao 21, två amanuenser i reglerad befordringsgång samt biträdespersonal.

Byråns arbetsuppgifter är dels handläggning av löpande ärenden och dels utvecklingsarbete. Handläggningen av de löpande ärendena är fördelad på förste byråagronomen och byråagronomen.

För att utvecklingsarbetet skall kunna bedrivas med önskvärd effektivitet har styrelsen anfört, att det är nödvändigt att styrelsen får möjlighet att i möjligaste mån befria byråchefen från handläggning av löpande ärenden. Det är därjämte erforderligt att tjänsten som förste byråagronom i huvudsak kan tagas i anspråk för utredningsarbete. Detta förutsätter att en ny tjänst inrättas på byrån. Innehavaren skall som självständig föredragande handha de löpande ärendena. Tjänsten bör därför avses för en byrådirektör och placeras i lönegrad A 24. Samtidigt bör beslut fattas om avveckling och förande på övergångsstat av byråagronomtjänsten i Ao 21.

1 b) och 2 e). Förevarande yrkande, som innebär inrättande å undervisningsbyrån av en förste byråinspektörstjänst i Ae 23 för handläggning av ärenden rörande lanthushållsskolorna och hemkonsulentverksamheten, har framförts i styrelsens anslagsäskande under de senaste budgetåren. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till prop. 1959: 148 s. 188 p. A 1 a) och 2. Sedan den 1 oktober 1958 har styrelsen inom ramen för medel för avlöningar åt icke-ordinarie personal haft en extra tjänsteman i Ag 21 anställd för ändamålet. Under samma tid har det under posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna arvodet åt inspektrisen för lanthushållningen icke utnyttjats. Styrelsen räknar med att denna anordning skall kunna bibehållas även under innevarande budgetår. Under

nästa budgetår kan däremot medel icke beräknas stå till förfogande för ändamålet.

1955 års lantbruksundervisningskommitté utreder frågan om behovet av undervisningsanstalter på jordbrukets område och torde härvid även upptaga vissa administrativa spörsmål rörande undervisningsverksamhetens centrala ledning. I avbidan på att kommittén slutför sitt uppdrag och ställning tages till dess förslag har styrelsen föreslagit att den begärda tjänsten tills vidare inrättas endast som extra, varvid nyssnämnda arvode kan indragas.

1 c), 2 a) och b), 3 a)—f). I anledning av i propositionerna 1960: 96 och 126 framlagda förslag beslöt riksdagen att styrelsens kameral- och kanslibyråer skulle sammanslås fr. o. m. den 1 juli 1960. Därjämte beslöts bl. a. att tjänsten som byråchef i Bo 1 å förutvarande kameralbyrån, en kamrerartjänst i Ao 23 och en revisorstjänst i Ao 19 skulle föras på övergångsstat. Samtidigt skulle en byrådirektörstjänst i Ao 24 och en kamrerartjänst i Ao 21 inrättas; dessa båda tjänster finge dock ej besättas så länge ovannämnda byråchefstjänst resp. kamrerartjänst uppehölles. Under hösten 1959 överenskom styrelsen med statens organisationsnämnd om att nämnden skulle biträda styrelsen med organisationsundersökning för sammanslagning av kameral- och kanslibyråerna. Resultatet av undersökningen har av nämnden framlagts i en rapport den 16 juni 1960.

I huvudsak ansluter styrelsen sig till organisationsnämndens förslag. På några undantag när är styrelsen ense med nämnden även i fråga om detaljerna. Skiljaktigheterna framgår av det följande.

Nämnden föreslår att byrån skall vara indelad i tre sektioner: en personalsektion, en kameralsektion och en allmän sektion. På personalsektionen och kameralsektionen — vilka lämpligen kan benämnas personalkontoret och kameralkontoret — bör enligt nämndens mening handläggas enbart löpande ärenden. Styrelsen vill härutinnan framhålla, att även ärenden av mera principiell natur tillhörande resp. kontors verksamhetsområde lämpligen bör kunna handläggas inom kontoren; för handläggning av dylika uppgifter synes personal icke böra beräknas inom byrån i övrigt. Vid beräkningen av personalbehovet å de bägge kontoren synes styrelsen nödvändigt att hänsyn tages till att det inom vartdera kontoret bör finnas en befattningshavare, som normalt kan inträda i kontorschefens ställe vid semester och annan ledighet. Sektionsindelningen medför specialisering och utredningsmännen, vilka i huvudsak torde komma att handha uppgifter som icke tillhör kontorens verksamhetsområden, kan därför icke antagas vara eller kunna hålla sig så väl införsatta i kontorens speciella arbetsuppgifter. Enligt styrelsens mening bör vardera kontorschefen närmast under sig ha en assistent med sådana kvalifikationer att han vid behov kan tjänstgöra i chefens ställe. Därjämte bör för handhavandet av vissa mera rutinmässiga arbetsuppgifter å vartdera kontoret finnas ytterligare en assistent. I detta hänseende innebär nämndens förslag i fråga om personalkontoret enligt styrelsens mening en underskattning av arbetsbördan på detta, i synnerhet om, såsom styrelsen finner vara riktigt, på kontoret skall handläggas även frågor av allmän eller eljest principiell natur, som har samband med dess löpande verksamhet. Mot nämndens beräkning av behovet av biträdespersonal i övrigt å kontoren finner styrelsen i och för sig icke anledning till erinran.

Beträffande den s. k. allmänna sektionen, vill styrelsen framhålla att be-

fattningshavarna torde böra arbeta under byråchefens direkta ledning. För utredningsarbete och handläggning av andra arbetsuppgifter av administrativ eller juridisk natur, vilka icke tillhör annan byrå och ej heller något av kontoren, bör liksom å förutvarande kanslibyrån avses två kvalificerade befattningshavare. Den ena av dessa torde böra handlägga allmänt administrativa och juridiska frågor. Den andra torde huvudsakligen böra avses såsom biträde med mera omfattande utredningar o. d. Behovet av personal för kvalificerat utredningsarbete har alltid varit och är alltjämt — även efter den förstärkning i detta hänseende, som nu erhållits på rationaliseringsavdelningen — stort, varför styrelsen finner någon indragning av personal för sådant ändamål icke kunna komma i fråga. Styrelsen vill även framhålla att det inom styrelsen icke torde vara möjligt eller lämpligt att ha särskild personal anställd för rekrytering av utredningstjänsterna; dessa måste därför i framtiden normalt rekryteras utifrån, varför det är av vikt att de förenas med konkurrenskraftiga löner. Formella kompetensvillkor torde icke behöva uppställas för dessa tjänster; lämpligen bör dock tillses att åtminstone en av ifrågavarande befattningshavare alltid är jurist.

Avsaknaden av en tjänst som kunnat avses för organisationsföredragande har alltsedan styrelsens omorganisation 1948 varit starkt kännbar. De ökade kraven på rationalisering av arbetsmetoder m. m. gör det ofrånkomligt att en sådan tjänst nu inrättas. Det må framhållas att behovet av en organisationsföredragande inom styrelsen — hans uppgift skall givetvis även omfatta lantbruksnämnderna — torde komma att vara särskilt stort under de nu närmast följande åren. Vad särskilt lantbruksnämnderna beträffar har från vederbörande företagsnämnds sida efterlysts bättre kontakt i bl. a. organisatoriska frågor mellan styrelsen och nämnderna ävensom mellan nämnderna inbördes.

Såsom biträde åt byråchefen, utredningsmännen och organisationsföredraganden finner styrelsen nödvändigt att beräkna — förutom den assistent (kanslist) som upptagits i organisationsnämndens förslag — en kontorist och ett kanslibiträde. Sistnämnda två befattningshavare skall väsentligen ha till uppgift att inom sektionen biträda med utförande av sekreterargöromål ävensom med upprättande av tabeller, sammanställningar och sammandrag m. m., som erfordras för utredningsarbetet. De måste även avses såsom vikarier å kameral- och personalkontoren ävensom för verksregistratorn. En av dem kommer därjämte att tagas i anspråk såsom sekreterare åt överdirektören på lantbruksavdelningen. Tjänsterna bör beräknas för byrån utan avvaktan på den utredning rörande biträdesbehovet inom styrelsen, som organisationsnämnden föreslagit skola utföras av organisationsföredraganden i samråd med nämnden. Enligt styrelsens mening bör de båda kontorscheferna vara byrådirektörer i Ao 24. Enligt riksdagens beslut skall den för kameralkontoret avsedda byrådirektörstjänsten icke besättas så länge den på övergångsstat förda tjänsten som chef för förutvarande kameralbyrån uppehålles. Styrelsen vill nu föreslå att denna bestämmelse slopas så att ifrågavarande byrådirektörstjänst kan besättas omedelbart. Som skäl härför vill styrelsen anföra att byråchefen på övergångsstat av olika skäl ansetts icke böra placeras som chef för det nyorganiserade kameralkontoret.

En kanslisttjänst torde böra inrättas å vartdera kontoret. Detta synes styrelsen vara väl motiverat med hänsyn såväl till arbetsuppgifterna som till att det av personalen på kontoren måste krävas att den skall ha förmåga att fullgöra sina uppgifter med en jämförelsevis hög grad av självständighet, om kontorsorganisationen skall kunna fungera på avsett sätt. Samtidigt med att dessa tjänster inrättas bör en kontorsskrivartjänst i Ac 13 och en förste kansliskrivartjänst i Ao 12 indragas. Sistnämnda tjänst bör föras på

övergångsstat. Vad angår biträdespersonalen i övrigt synes tills vidare icke annan ändring vara erforderlig än att en kanslibiträdestjänst i Ao 7 utbytes mot en kontoristtjänst i Ao 9, avsedd att placeras på allmänna sektionen för i det föregående angivna arbetsuppgifter.

Såväl de för utredningsarbete och handläggning av ärenden av allmänt administrativ eller juridisk natur avsedda tjänstemännen som den tjänsteman, vilken skall kunna förordnas att vara organisationsföredragande, bör under byråchefens ledning självständigt kunna fullgöra de arbetsuppgifter som ålägges dem. De bör därför besitta vana vid dylikt arbete och jämväl i övrigt vara väl skickade för sin uppgift. Styrelsen finner en lägre placering av dessa befattningshavare än i 23 lönegraden icke kunna komma i fråga. Alternativt bör kunna övervägas om icke någon av tjänsterna bör vara placerad i 24 lönegraden. En sådan ordning kan vara ägnad att underlätta rekryteringen och göra det möjligt för styrelsen att i sin tjänst behålla en utredningsman, som visar sig särskilt dugande. Yrkande om en sådan differentiering har framställts vid förhandlingar med Sveriges Juristförbund. Härvid synes förste byråsekreterartjänsten i Ao 23 böra bibehållas oförändrad, förste byråsekreterartjänsten i Ae 23 utbytas mot en byrådirektörstjänst i Ae 24 samt en byråsekreterartjänst i reglerad befordringsgång ersättas med en förste byråsekreterartjänst i Ae 23.

Styrelsen förutsätter att den befattningshavare, som förordnas att såsom organisationsföredragande ägna särskild uppmärksamhet åt rationaliseringsfrågor, erhåller sådant arvode, som enligt förslag i propositionen 1960: 126 skall kunna utgå till sådan tjänsteman såsom särskild stimulans.

I likhet med organisationsnämndens förslag skiljer sig styrelsens från de av riksdagen beslutade riktlinjerna för byråns organisation bl. a. däri att kamrerartjänsten i Ao 21 funnits icke vara behövlig. Tjänsten kan därför indragas. I övrigt kan personalstyrkan minskas med ett skrivbiträde i reglerad befordringsgång.

Enligt organisationsnämndens förslag skall vissa serviceorgan — verksregistratorn, materialförvaltaren, expeditionsvakterna, biträdespersonal samt telefonist — ingå i en organisationsgrupp under organisationsföredraganden. Styrelsen finner en sådan ordning vara i och för sig lämplig. Behovet av personal inom gruppen skall göras till föremål för särskild undersökning.

2 d). Övergång till hålkortsbearbetning vid bokföringsverksamheten inom jordbruket kan förväntas medföra viss reducering av arbetet på styrelsen. Normalt skulle tjänstinnehavarna fr. o. m. innevarande budgetår ha befordrats till ordinarie kontorsbiträden. För båda tjänsterna är lön därför beräknad å posten Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

2 f) och 3 j). Förevarande yrkande, som innebär att lantbruksingenjörerna skall uppflyttas till Bo 1, har av styrelsen förra året framförts i förslag till ändrad personalorganisation vid lantbruksnämnderna. Beträffande motiveringen se prop. 1960: 96 s. 35. Den av riksdagen beslutade omorganisationen innebär att de till lantbruksnämnderna knutna lantbruksingenjörsavdelningarna har slopats och att för de mera komplicerade förrättningarna erforderlig expertis skall finnas i styrelsen. Sju lantbruksingenjörstjänster har — med oförändrad placering i lönegrad Ao 25 — överförts tilll styrelsen. Övriga lantbruksingenjörstjänster har antingen indragits eller förts på övergångsstat under styrelsen. Inom styrelsens inre rationaliseringsbyrå har in-

rättats en sektion för torrläggningsärenden, under vilken lantbruksingenjörerna skall sortera och vars chef tills vidare skall vara innehavaren av den på övergångsstat förda tjänsten som byråchef för förutvarande jordförbättringsbyrån. Emellertid har såsom särskild chefstjänst för sektionen inrättats en lantbruksingenjörstjänst i Ao 26, vilken icke må besättas så länge nämnda byråchefstjänst uppehålles. När den besättes skall en lantbruksingenjörstjänst i Ao 25 indragas. Vid uppflyttning av lantbruksingenjörstjänsterna i Ao 25 till Bo 1 synes en av dessa tjänster böra avses som chefstjänst för torrläggningssektionen. Den för detta ändamål särskilt inrättade, ännu icke besatta tjänsten i Ao 26 kan då indragas.

3 g). Enligt den plan till omorganisation av rationaliseringsavdelningen, som styrelsen förra året framlade, skulle å vardera av avdelningens båda byråer finnas en byrådirektörstjänst för handläggning av juridiska frågor. Å inre rationaliseringsbyrån skulle befattningshavaren därjämte handha ärenden rörande fjäll- och lapplägenheter, skördeskadehjälp, arealbidrag, m. m. d. v. s. ärenden med mer eller mindre starkt socialt inslag. För nämnda byrå avsågs tjänsten skola inrättas genom utbyte mot en på övergångsstat förd byrådirektörstjänst i Ao 23. (Jfr prop. 1960: 96 s. 13 i. f.)

3 h). Beträffande motiveringen till detta tidigare framförda yrkande hänvisas till prop. 1960: 96, s. 45—46.

3 i). I sitt förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår (jfr prop. 1960: 96 s. 44—45) har styrelsen lämnat en redogörelse för de speciella krav som bör ställas på innehavaren av denna tjänst.

4 a). Kostnadsökningen föranledes av de fr. o. m. den 1 juli 1960 höjda grundlönerna för tjänstemän hänförliga till löneplan B.

4 b) och c). Ökningarna är av automatisk karaktär. Tjänstetidsbefordringarna beräknas kosta 405 kr. Vid beräkningen av kostnadsökningen för löneklassuppflyttningar har hänsyn även tagits till kostnadsminskning på grund av pensionsavgång m. m.

4 e). Kostnadsminskningen föranledes av att innehavaren av den på lantbruksbyrån placerade kansliskrivartjänsten på övergångsstat avgår ur tjänst under innevarande budgetår, varvid tjänsten skall ersättas med en kontoristtjänst i Ao 9.

4 f). Två å övergångsstat förda tjänster såsom lantbruksingenjör i Ao 25, av vilkas innehavare den ene lämnat tjänsten för att övergå till annan verksamhet och den andre avgår ur tjänst under innevarande budgetår, bör avföras ur personalförteckningen.

4 g) och h). I enlighet med beslut av 1960 års riksdag (prop. 1960: 96; JoU 22; rskr 304) skall revisionsverksamheten vid lantbruksstyrelsen upphöra fr. o. m. den 1 juli 1961. De för verksamheten avsedda tjänsterna, en förste revisor i Ao 23 och en i Ao 21, en revisorstjänst i Ae 19, en kontoristtjänst i Ae 9, en kanslibiträdestjänst i Ae 7 samt en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång, skall vid samma tidpunkt överföras till det centrala revisionsorganet. Samtidigt skall för inspektion och ekonomisk granskning av verksamheten vid lantbruksnämnderna inom styrelsens rationalise-

ringsavdelning inrättas en förste byråinspektörstjänst i Ao 23 och en byråinspektörstjänst i Ao 21.

Departementschefen

1960 års riksdag (prop. 96; JoU 22; rskr. 304) beslöt att lantbruksstyrelsens kansli- och kameralbyråer den 1 juli samma år skulle sammanslås till en ny, administrativ byrå. Vid framläggandet av den proposition som bland annat behandlade detta ämne anförde jag, att till den nya byrån borde styrelsens samtliga uppgifter av administrativ och kameral natur i görligaste mån samlas. En betydelsefull uppgift för byrån skulle vara att handha frågor rörande ytterligare effektivering av verkets organisation. Vidare borde där handläggas samtliga personalärenden. De kamerala ärendena borde lämpligen sammanföras till en sektion under byrån, organisations- och personalärendena likaledes till en särskild sektion och övriga uppgifter till en allmän administrativ sektion. Någon annan ändring i sagda organisationsplan bör enligt min mening ej nu ske än att organisationsföredraganden skall kunna placeras å sistnämnda sektion.

Lantbruksstyrelsens förslag till löneregleringar inom den administrativa byrån kan jag biträda endast i så måtto att jag tillstyrker att en kontorsskrivartjänst i Ae 13 utbytes mot en tjänst som kanslist i reglerad befordringsgång samt att en tjänst som kanslibiträde i Ao 7 bytes ut mot en kontoristtjänst i Ao 9. Den kamrerartjänst i Ao 21, som inrättats genom förra årets riksdagsbeslut och som ej får besättas så länge en tjänst som kamrerare i Ao 23 å övergångsstat uppehålles, finner jag inte böra indragas medan undersökningen av möjligheterna att centralisera vissa av de kamerala uppgifter som nu åvilar bland annat lantbruksnämnder och hushållningssällskap alltjämt pågår. Vad i övrigt gäller den administrativa byrån tillstyrker jag, att särskilt arvode å 1 200 kronor skall utgå till organisationsföredraganden. Jag vill i detta sammanhang erinra om att 1960 års riksdag (prop. 126; SU 107; rskr. 282) uttalat, att det skall åligga sagda föredragande att årligen redovisa den inom myndigheten bedrivna, organisatoriska rationaliseringsverksamheten.

I överensstämmelse med lantbruksstyrelsens framställning bör följande förändringar ske vid nästkommande budgetårsskifte som följd av förra årets riksdagsbeslut rörande omorganisation av lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna, nämligen att avföra två å övergångsstat uppförda lantbruksingenjörstjänster i Ao 25 ur personalförteckningen, att minska den för lantbruksstyrelsens hittillsvarande revisionsverksamhet avsedda personalen med sex befattningshavare och att inrätta en förste byråinspektörstjänst i Ao 23 och en byråinspektörstjänst i Ao 21, båda med uppgift att genom inspektion och ekonomisk granskning följa lantbruksnämndernas fortlöpande rationaliseringsverksamhet, m. m. Därutöver bör två befattningar som räknebiträden i reglerad befordringsgång indragas vid sistnämnda tidpunkt, en kansliskrivartjänst å övergångsstat ersättas med en kontoristtjänst i Ao 9 samt en tjänst som byråingenjör i Ao 19 på byggnadssektionen uppföras å övergångs-

stat, varvid verksamheten liksom nu skall handhas av en icke-ordinarie befattningshavare i samma lönegrad. Här nämnda tjänsteförändringar, vilka föranleder vissa jämkningar i personalförteckningen, medför en utgiftsminskning å 160 900 kronor.

Anslaget bör ökas med 34 100 kronor på grund av grundlöneändring å löneplan B, 23 000 kronor till följd av tjänstetidsbefordran, löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad befordringsgång samt 337 400 kronor på grund av 1960 års allmänna lönereglering. Å andra sidan torde posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter minskas med 4 800 kronor. Då jag inte kan tillstyrka bifall till styrelsens övriga, nu ej särskilt berörda förslag, bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med 230 000 kronor till 3 659 000 kronor och fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 527 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	19 600
3. Ersättningar till sakkunniga, *förslagsvis*	21 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 214 100
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	822 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	54 800
Summa kronor	3 659 000

c) till *Lantbruksstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 659 000 kronor.

[8] **2. Lantbruksstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	346 500	322 403
1959/60	402 000	373 564
1960/61 (statsliggaren s. 862)	514 500	
1961/62 (förslag)	517 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 7 500 kr. enligt följande beräkning.

	Utgifter		Anslag	Ökning eller minskning
	1958/59	1959/60	1960/61	
1. Sjukvård m. m.	11 089	10 029	10 000	—
2. Reseersättningar	128 745	116 552	247 000	—
3. Expenser				
a) Bränsle, lyse och vatten	25 045	21 285	24 500	—
b) Övriga expenser	142 236	147 306	164 500	+ 6 500
4. Publikationstryck	6 849	6 968	10 000	+ 2 000
5. Upplysningsverksamhet	10 000	40 290	60 000	—
	Inkomster			
	1958/59	1959/60		
6. Försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m.	1 560	2 736	1 500	— 1 000
				+ 7 500

Motiv. 3 b). Av ökningen motiveras 3 000 kr. med stegrade kostnader i anledning av nytt kollektivavtal för städerskepersonalen. Ökningen i övrigt avser kostnaderna för anskaffning av lysrör till 30 rum inåt gården i våningarna 2 och 3 trappor för att rummen skall kunna utnyttjas mera rationellt och bättre arbetsförhållanden erhållas.

4. Höjningen motiveras av en väntad ökning av publikationsverksamheten i anledning av beslutade ändringar i verksamheten till jordbrukets rationalisering.

6. Fr. o. m. budgetåret 1959/60 har prenumerationsavgifter för den av jordbrukets upplysningsnämnd utgivna tidskriften »Försök och forskning», vilka avgifter tidigare redovisats under särskilda uppbördsmedel i nämndens omkostnadsanslag, tagits till uppbörd å nu ifrågavarande post. Under förutsättning att så skall ske även i fortsättningen torde en uppräkning av posten kunna göras med 1 000 kr.

Departementschefen

En beräkning av medelsförbrukningen under delposten till bränsle, lyse och vatten leder till att denna torde kunna minskas med 1 500 kronor. Delposten till övriga expenser föreslår jag uppräknad med 3 000 kronor till följd av nytt kollektivavtal för städningspersonalen. Någon ytterligare ökning av denna post kan jag ej biträda. Vidare synes posten till publikationstryck böra höjas med 2 000 kronor på grund av väntad ökning i utgivandet av cirkulär och anvisningar. Jag biträder styrelsens förslag att prenumerationsavgifterna för den av jordbrukets upplysningsnämnd utgivna tidskriften »Försök och Forskning» tages till uppbörd å posten till försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m., varför posten torde kunna uppräknas med 1 000 kronor.

Anslaget bör sålunda höjas med ett sammanlagt belopp av 2 500 kronor och jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 517 000 kronor.

C. Lantbrukets rationalisering och befrämjande av dess produktion, m. m.

[9] **1. Lantbruksnämnderna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	12 624 400	12 079 788
1959/60	12 509 500	12 291 730
1960/61 (statsliggaren s. 862)	11 702 500	
1961/62 (förslag)	12 969 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med i runt tal 1 214 200 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 8 assistenter Ae 19	+ 171 475
b) 1 kartbiträde i reglerad befordringsgång	+ 9 001
2. *Personalminskningar*	
a) 3 lantbruksassistenter i reglerad befordringsgång	— 64 303
b) 1 kontorist Ao 9	— 12 283
3. *Omräkningar*	
a) revision av löneplan B	+ 53 133
b) 3 kontorsbiträden Ao 5 i st. f. Ae 5	—
c) tjänstetidsbefordran, löneklassförändringar, reglerad befordringsgång	+ 134 735
d) rörligt tillägg	+1 098 500
e) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	— 6 045
f) personalminskning i enlighet med riksdagens beslut	— 165 952
g) arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.	— 4 000
h) 1 kanslibiträde Ao 7 å övergångsstat	—
	+1 214 257

M o t i v. 1 a) och 2 a). Styrelsen återkommer till sitt förslag i föregående års petita om förstärkning av den skogsutbildade personalen vid nämnderna så att den kommer att omfatta minst 25 befattningshavare. Beträffande motiveringen hänvisas till prop. 1960: 96, s. 29—30. Styrelsen framhåller, att den möjlighet till befordran av mera dugande tjänstemän med lägre utbildning genom inplacering i reglerad befordringsgång för agronomer, lantmätare och lantbruksingenjörer, vilken anvisats av departementschefen i pro-

positionen 1960: 96 s. 96, icke kan utnyttjas i större utsträckning än som redan skett om icke rekryteringen av den högskoleutbildade personalen skall äventyras. Av de 28 tjänsterna inom nämnda befordringsgång är sålunda redan sju ianspråktagna för icke högskoleutbildad personal. I likhet med vad styrelsen föreslog förra året torde emellertid tre av de föreslagna assistenttjänsterna i Ae 19 kunna inrättas i utbyte mot tre lantbruksassistenttjänster, vilka nu innehaves av skogsmästare.

1 b), 2 b) och 3 b). Enligt direktiven för de särskilda sakkunniga, vilka tillkallats för utredning rörande riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m. skall de sakkunniga bl. a. överväga frågan om sammanföring av den kamerala förvaltningen och av vissa personalärenden hos lantbruksnämnderna, hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna till ett för varje län gemensamt serviceorgan. I avvaktan på resultatet härav torde personaluppsättningen vid lantbruksnämndernas administrativa avdelningar tills vidare i stort sett böra bibehållas vid nuvarande sammansättning och numerär. Ledigblivande tjänster kommer dock icke att återbesättas utan tills vidare endast uppehållas på förordnande. Styrelsen finner emellertid lämpligt och skäligt att befordran av extra ordinarie tjänster till ordinarie skall kunna ske i stort sett i samma utsträckning som hittills utan hinder av ovannämnda utredning. Detta förutsätter emellertid att ytterligare tre ordinarie kontorsbiträdestjänster inrättas fr. o. m. nästa budgetår. En för huvudsakligen kart- och ritningsarbete inrättad kontoristtjänst i Ao 9, vilken är vakant och icke avses skola återbesättas bör indragas och ersättas med en tjänst för kartbiträde i reglerad befordringsgång.

3 f). Fyra byggnadskonsulenttjänster skall enligt beslut av årets riksdag indragas fr. o. m. den 1 juli 1960 eller senare tidpunkt, då tjänstinnehavarna kunnat omplaceras i annan verksamhet. (Jfr prop. 1960: 96 s. 96.) En av de fyra har redan begärt och erhållit entledigande. För de återstående beräknas omplaceringen vara genomförd vid utgången av innevarande budgetår. För nästa budgetår torde anslaget därför kunna minskas med ett belopp motsvarande lön åt fyra byggnadskonsulenter.

Två tjänster som biträdande lantbruksdirektör i Ao 24, placerade å övergångsstat, har varit vakanta sedan hösten 1959 och torde böra avföras ur personalförteckningen.

Tre tjänster som förste assistent i lönegrad Ao 19 placerade å övergångsstat bör avföras ur personalförteckningen. En av tjänsterna blev vakant med utgången av juni 1960. Innehavarna av de övriga två avgår ur tjänst under innevarande år. Anslaget torde böra minskas med ett belopp motsvarande lönen å sistnämnda tjänster.

3 g). Till följd av sammanslagningen av lantbruksnämnderna i Kalmar län fr. o. m. den 1 juli 1960 torde anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kunna minskas med ca 4 000 kr. motsvarande årsarvode åt ordförande (1 800 kr.), sammanträdes- och förrättningsarvoden åt ordförande och icke självskrivna ledamöter (1 000 kr.)

samt arvode åt lantmätare, som förordnas som särskild föredragande (1 200 kr.).

3 h). Tjänsten, vars innehavare avgår under innevarande budgetår, kan avföras ur personalförteckningen. Innehavaren har uppehållit en högre extra ordinarie tjänst. Medlen för avlönande av den ordinarie tjänsten indrogs i samband med ordinariepostens omräkning förra året.

Departementschefen

Inledningsvis vill jag erinra om att 1960 års riksdag (prop. 96; JoU 22; rskr. 304) beslutat om vissa organisationsändringar inom lantbruksnämnderna bland annat i syfte att anpassa personaluppsättningen efter utvecklingen samt i avsikt att ytterligare effektivisera organisationen. En betydande del av personalen överflyttades sålunda från inre till yttre rationaliseringsverksamhet samtidigt som avsevärda personalreduceringar genomfördes, väsentligen å lantbruksingenjörsavdelningarna, vilka slopades som fristående arbetsenheter. Lantbruksdirektörerna erhöll en mera fristående, ledande ställning medan den omedelbara ledningen av den yttre rationaliseringsverksamheten överläts på lantbrukskonsulenter i Ao 24. Vidare beslöts att lantbruksnämnderna i Kalmar län skulle sammanslås från och med den 1 juli 1960.

Med hänsyn till den nyligen genomförda omorganisationen är jag inte beredd att förorda att några nya tjänster inrättas vid nämnderna. Det är emellertid av sådan vikt att kunna tillgodose det alltmer ökade behovet av tillgång på skoglig expertis inom lantbruksorganisationen för att genomföra skogliga markbyten och kompletteringar i enlighet med 1959 års riksdagsbeslut med riktlinjer i ämnet, att jag för detta ändamål föreslår en uppräkning av posten till ersättningar till sakkunniga med 70 000 kronor. Jag vill erinra om att den skogliga personalen inom organisationen i erforderlig utsträckning också skall biträda lantmäterimyndigheterna med uppgifter av nyssnämnt slag.

I särskild skrivelse den 24 oktober 1960 har lantbruksstyrelsen anhållit om höjning av de till lantbruksnämndernas ortsombud utgående ersättningarna på så sätt att årsarvodet ökas från i genomsnitt 150 kronor till genomsnittligen 200 kronor samt att ersättningen för ärende, som nu utgår med 8 kronor, dock med högst 24 kronor för en och samma dag, höjes till 9 kronor respektive högst 27 kronor, varjämte det belopp varmed ersättning högst må utgå för mera omfattande uppdrag, ökas från 24 kronor till 27 kronor för dag. Jag föreslår att anslagsposten till arvoden till ortsombuden uppräknas med 80 000 kronor för att lämna erforderligt utrymme för den antydda jämkningen av ersättningsbeloppen.

Åberopande grunderna för reglerad befordringsgång för kontorspersonal förordar jag att tre kontorsbiträdestjänster i Ae 5 utbytes mot lika många ordinarie tjänster i samma lönegrad. En vakant kontoristtjänst i Ao 9 bör indragas. Förslaget att i stället för sistnämnda befattning skall inrättas en

tjänst för kartbiträde i reglerad befordringsgång kan jag däremot inte tillstyrka. Erforderliga ändringar i personalförteckningen torde få vidtagas i anledning av här angivna förslag. Ur personalförteckningen bör härjämte avföras dels två vakanta tjänster som biträdande lantbruksdirektör i Ao 24, dels tre likaledes vakanta tjänster som förste assistent i Ao 19 placerade å övergångsstat och dels en tjänst som kanslibiträde i Ao 7 å övergångsstat. Anslaget torde vidare minskas med belopp motsvarande lönerna till fyra byggnadskonsulenter, vilka beräknas vid ingången av nästa budgetår vara omplacerade i annan verksamhet. Härutöver torde posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kunna minskas med 4 000 kronor till följd av den av förra årets riksdag beslutade sammanslagningen av lantbruksnämnderna i Kalmar län. I detta sammanhang torde för riksdagen böra anmälas att Kungl. Maj:t i beslut den 30 december 1960 rörande tillsättning av vissa tjänster vid lantbruksorganisationen förordnat att fem lantbrukskonsulenttjänster i lönegrad Ao 23 skall föras på övergångsstat. Härav följer vissa jämkningar i personalförteckningen.

Slutligen föreslår jag att anslaget höjes med 53 200 kronor på grund av grundlöneändring å löneplan B, med 134 700 kronor till följd av tjänstetidsbefordran, löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad befordringsgång samt med 1 118 900 kronor till följd av 1960 års allmänna lönereglering. Å andra sidan bör posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter minskas med 8 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga de ändringar i personalförteckningen som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	4 956 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	170 000
3. Arvoden till ortsombuden, *förslagsvis*	356 000
4. Ersättningar till sakkunniga, *förslagsvis*	165 000
5. Ersättning till täckdiknings- och cementeringsförmän, *förslagsvis*	100 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	4 269 900
7. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 767 300
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	184 300
Summa kronor	12 969 000

c) till *Lantbruksnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 12 969 000 kronor.

[10] **2. Lantbruksnämnderna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 959 500	2 570 887
1959/60	2 971 500	2 808 047
1960/61 (statsliggaren s. 864)	2 772 100	
1961/62 (förslag)	2 860 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 116 400 kr. enligt följande beräkning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Sjukvård, m. m.	23 969	32 496	25 000	3 000
2. Reseersättningar	1 910 276	1 897 865	2 017 500	90 000
3. Expenser				
a) Bränsle, lyse och vatten	32 675	37 756	27 600	3 400
b) Ersättningsanskaffning av instrument och annan fältutrustning	22 796	24 649	25 000	—
c) Övriga expenser	517 872	588 172	612 000	20 000
4. Kostnader i samband med projekteringsverksamheten	63 298	54 086	65 000	—
				116 400

Motiv. 1. Ökningen motiveras av den stegrade medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60.

2. Den begärda ökningen föranledes till ett belopp av ca 60 000 kr. av de fr. o. m. den 1 juli 1960 ändrade grunderna för beräkning av resekostnadsersättning för tjänsteresor med egen bil. I övrigt sammanhänger ökningen med de under lantbruksnämndernas avlöningsanslag begärda fem nya tjänsterna för skogligt utbildad personal.

3 a). Höjningen motiveras av medelsförbrukningen under de senaste två budgetåren.

3 c). Av ökningen hänför sig 8 000 kr. till ökade kostnader i anledning av nytt kollektivavtal för städerskepersonalen, 4 000 kr. till ovan berörda personalökning samt återstoden till den allmänna kostnadsstegringen.

Departementschefen

Med anledning av ändrade grunder för beräkning av resekostnadsersättning för tjänsteresor med egen bil vill jag föreslå att den för dylika utgifter avsedda posten höjes med 42 500 kronor. Vidare vill jag förorda att delposten till bränsle, lyse och vatten med hänsyn till föreliggande medelsförbrukning uppräknas med 4 400 kronor samt delposten till övriga expenser med 8 000

kronor till följd av nytt kollektivavtal för städningspersonalen. Den under lantbruksnämndernas avlöningsanslag föreslagna medelsökningen för anlitande av skoglig expertis bör föranleda en uppräkning av sistnämnda delpost med ytterligare 3 000 kronor.

I anslutning till vad jag anfört under föregående punkt om höjda ersättningar till lantbruksnämndernas ortsombud förordar jag, att delposten till övriga expenser ökas med 30 000 kronor för att därigenom giva möjligheter till vissa jämkningar av de belopp som från denna post utgår till täckande av ombudens omkostnader.

Vad lantbruksstyrelsen i övrigt yrkat under anslaget kan jag inte biträda. Anslaget bör sålunda höjas med sammanlagt 87 900 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 860 000 kronor.

[11] **3. Lantbruksnämnderna: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	46 000	75 760	15 760
1959/60	70 000	43 122	42 638
1960/61 (statsliggaren s. 865)	70 000		
1961/62 (förslag)	20 000		

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) föreslår, att anslaget skall upptagas med ett belopp av 20 000 kr.

M o t i v. Den ovan redovisade reservationen vid utgången av budgetåret 1959/60 å 42 638 kr. utgöres till ett belopp av i runt tal 15 600 kr. av disponerade men ännu ej ianspråktagna medel. Anslaget skall till helt övervägande del användas till nyanskaffning av instrument och apparater samt kontors- och övrig utrustning för effektivisering av nämndernas insatser (jfr prop. 1959: 148 s. 255 och 1960: 96 s. 108). Enligt preliminär plan avser styrelsen att under innevarande budgetår av anslaget disponera nedan angivna ungefärliga belopp för följande ändamål:

Kontorsutrustning: kopieringsapparater, skriv- och räknemaskiner, m. m.	37 000
Projekteringsapparater, kamerautrustning, bildarkiv o. d. för upplysningsverksamheten	14 000
Instrument m. m. åt skogsmästare och annan fältarbetande personal	20 000
Kostnader i samband med inflyttning i nya lokaler	6 000
	77 000

Även under nästa budgetår torde viss nyanskaffning av utrustning för ovan angivna ändamål böra ske, dock — utom beträffande apparater för upplysningsverksamheten — i mindre skala än under innevarande bud-

getår. Det erforderliga medelsbehovet beräknar styrelsen till minst 40 000 kr. Anslaget skulle därför för nästa budgetår behöva uppföras med 20 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med lantbruksstyrelsens hemställan torde anslaget upptagas till 20 000 kronor. Vid medelsanvändningen bör lantbruksnämnderna inrikta sig på att tillföra organisationen sådan kontors- och övrig utrustning att en effektivisering av arbetet underlättas.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[12] **4. Lantbruksnämnderna: Utbildningskurser för viss personal**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1959/60	20 000	13 128	6 872
1960/61 (statsliggaren s. 865)	25 000		
1961/62 (förslag)	25 000		

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget även nästa budgetår tillföres 25 000 kr.

M o t i v. Anledningen till att årets anslag icke till fullo utnyttjats är att det blev nödvändigt att uppskjuta ett par kurser, som var avsedda att äga rum i slutet av budgetåret, till innevarande höst. Årets riksdag har fattat beslut rörande lantbruksstyrelsens och lantbruksnämndernas organisation. Den i anledning av beslutet pågående omorganisationen kommer att medföra förändrade arbetsuppgifter för många befattningshavare. Vid överläggningar inom samarbetsnämnden för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna har övervägts vissa fortbildningskurser för kontorspersonal, varom önskemål framförts från personalorganisationens sida. Då sådana kurser enligt styrelsens mening skulle vara ägnade att öka möjligheterna att effektivt organisera arbetet hemställes att en del av anslaget, förslagsvis intill 3 000 kr., får disponeras för fortbildningskurser för kontorspersonal vid lantbruksnämnderna. De sammanlagda kostnaderna för önskvärda fortbildningskurser under budgetåret 1961/62 har beräknats till 25 000 kr.

Departementschefen

Anslaget torde i likhet med vad som är fallet för innevarande budgetår böra upptagas till 25 000 kronor. För dispositionen av under denna anslagsrubrik anvisade medel har jag angivit vissa regler vid anmälan av propositionen 1959: 148. Av anslaget bör 3 000 kronor vara tillgängliga för anordnande av fortbildningskurser för de personalkategorier som ställts inför ändrade arbetsuppgifter genom de av föregående års riksdag beslutade orga-

nisationsändringarna. Jag förutsätter härjämte, att belopp ur anslaget tages i anspråk för informationskurser i syfte att fördjupa insikterna i fråga om kalkylverksamheten.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Utbildningskurser för viss personal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[13] **5. Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	7 501 100	7 317 313
1959/60	7 535 800	7 588 558
1960/61 (statsliggaren s. 865)	7 688 800	
1961/62 (förslag)	8 833 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 233 200 kr. enligt följande sammanställning.

	Ökning
1. *Lönereglering*	
26 sekreterare Bo 1 i st. f. Ao 26 (6 mån.)	88 700
2. *Omräkning*	
a) löneklassförändringar	71 800
b) tjänstetidsbefordran	3 000
c) löneökning enl. kungörelserna 204/60 och 207/60 samt enl. avtal avseende 1961	845 500
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	86 200
e) statsbidrag till ATP-avgifter	138 000
	1 233 200

Motiv

1. *Löneregleringen*

Detta yrkande har framförts jämväl i lantbruksstyrelsens förslag till anslagsäskanden för budgetåren 1958/59—1960/61 (IX ht 1958 s. 32 p. 2 a)). Styrelsen anför att genom lantbruksdirektörernas uppflyttning till lönegrad B 1, sekreterarna torde vara de enda chefstjänstemän på länsplanet, som i förhållande till kompetensfordringar och arbetsuppgifter är placerade lägre än i lönegrad B 1.

2. *Omräkning*

a)-c) Ökningarna är av rent automatisk karaktär

d) Kostnaderna har beräknats enligt följande

2 procent av grundlöner å 6 510 500	130 200

2 procent av ökning å ($\frac{100}{130}$ av 88 700 =) 68 230 i grundlöner genom ovan föreslagna löneregleringen	1 400
	131 600
Avgår för budgetåret 1960/61 anvisat kompensationsbelopp	45 400
	86 200

e) Hushållningssällskapens kostnader för preliminära ATP-avgifter under år 1961 har enligt från riksförsäkringsanstalten inhämtade anvisningar beräknats till 2,6 procent av de löner å högst 15 000, som utbetalats under år 1959 och som enligt av sällskapen till lantbruksstyrelsen avgivna redogörelser uppgår till sammanlagt 5 308 880 kr. 2,6 procent å 5 308 880 = 138 000

I skrivelse den 18 november 1960 har *byråchefen i lantbruksstyrelsen Henry Gustafsson* redovisat vissa resultat av sina överläggningar med de två hushållningssällskapen i Kalmar län och därvid anfört i huvudsak följande.

Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 96 till 1960 års riksdag angående vissa ändringar i lantbruksstyrelsens och lantbruksnämndernas organisation m. m. föreslagit sammanslagning av de två hushållningssällskapen i Kalmar län, beslöt riksdagen bifalla Kungl. Maj:ts framställning.

Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt undertecknad att med sagda hushållningssällskap överlägga om de spörsmål av organisatorisk-teknisk natur, som kunde uppkomma vid och hörde samman med genomförandet av omförmälda sammanslagning ävensom att till Kungl. Maj:t redovisa resultatet av överläggningarna.

Undertecknad får härigenom anmäla att anbefallda överläggningar har påbörjats. Hittills har i första hand behandlats vissa sådana frågor i anslutning till sammanslagningen, som är beroende av särskilda beslut från statsmakternas sida.

Ett genomförande av riksdagens beslut torde från berörda båda hushållningssällskaps sida böra föregås av formella beslut av respektive sällskap om avveckling och upphörande av verksamheten samt om sammanslagning av de båda sällskapen till ett nytt sällskap med hela Kalmar län såsom verksamhetsområde. Detta bör ske i samma ordning, som i sällskapens stadgar är föreskrivet för stadgeändring. Enligt dessa bestämmelser skall förslag till stadgar för sällskapen eller till ändring i sådana stadgar, för att anses antaget av sällskapen ha godkänts vid två på varandra följande sammanträden, därav minst ett ordinarie. Förslaget skall därefter för erhållande av Kungl. Maj:ts fastställelse ingivas till jordbruksdepartementet. Vid förenämnda sammanträden bör således framläggas och behandlas stadgeförslag för det nya sällskapet ävensom organisationsplan för detsamma. I denna plan bör ingå bl. a. statförslag samt grunder för överlåtelse till det nya hushållningssällskapet av tillgångar och skulder, överförande av tjänstemän m. m. Då sällskapen i Kalmar län stadgeenligt avhåller ordinarie årssammanträden i början av december månad, kan ärendet om sammanslagning icke hinna upptagas till behandling första gången vid de årssammanträden, som hålles innevarande år, varför sammanslagning av de båda sällskapen icke kan genomföras år 1961 utan tidigast fr. o. m. den 1 januari 1962. Riksdagen har icke heller fixerat någon bestämd tidpunkt härför, utan bestämt, att sammanslagningen skall äga rum snarast möjligt efter det överläggningar hållits med sällskapen.

Vid överläggningarna med representanter för de båda hushållningssällskapen har enighet nåtts därom, att strävandena borde inriktas på att genomföra riksdagens beslut fr. o. m. den 1 januari 1962. En förutsättning härför är emellertid, att frågan om sammanslagning upptages till behandling av vartdera sällskapet dels första gången på ett extra sammanträde år 1961 och dels vid ordinarie årssammanträde i slutet av samma år. Vidare erfordras ett konstituerande sammanträde med det nya hushållningssällskapet. Då sammanslagningen påkallats genom beslut av statsmakterna torde Kungl. Maj:t böra förordna att såväl extra sammanträde med ett vart av de båda nuvarande sällskapen som konstituerande sammanträde med det nya sällskapet skall hållas. Enligt de båda hushållningssällskapens stadgar åtnjuter vid sammanträde, varom Kungl. Maj:t förordnat, envar närvarande rösträttigad utom sällskapets sekreterare och lantbruksdirektören resekostnadsersättning och traktamente efter samma grunder, som inom området gäller för landstingsmän vid landstingssammanträde, dock för högst en sammanträdesdag. Kostnaderna för de båda sällskapens extra sammanträden skall i sådant fall gäldas direkt av statsmedel. Det synes skäligt att kostnaderna för det konstituerande sammanträdet även bestrides av statsmedel. Kostnaderna för de båda sällskapens extra sammanträden och det konstituerande sammanträdet med det nya sällskapet beräknas uppgå till omkring 8 000 kronor.

Enligt vad härom är särskilt stadgat i Kungl. Maj:ts kungörelse den 23 oktober 1952 (nr 674) skall val av lantbruksombud vid hushållningssällskapen äga rum under år 1961 för perioden 1962—1965. För det nya hushållningssällskapet synes lämpligen beslut böra fattas av statsmakterna, innebärande att detta val uppskjutes ett år och att de nuvarande ombudens mandattid utsträckes att gälla även under år 1962. Det bör vidare beslutas, att de nuvarande ombuden i södra respektive norra Kalmar läns hushållningssällskap tillsammans skall vara ombud i det nya hushållningssällskapet under sistnämnda år. Anmärkas må att en liknande utsträckning av mandattiden tillämpades i samband med 1948 års omorganisation av hushållningssällskapen, då enligt övergångsbestämmelserna till kungörelsen nr 394/1947 ombud, som valts enligt tidigare gällande stadgar, skulle t. o. m. utgången av år 1949 handha dem enligt 1947 års stadgar åvilande uppgifter. Genom likartade bestämmelser med avseende på nu ifrågavarande sammanslagning skulle vinnas den fördelen, att de nuvarande i de båda sällskapen utsedda ombuden under sin mandattid kunde medverka icke blott vid de båda sällskapens avveckling utan även vid genomförandet av nyorganisationen av det genom sammanslagning bildade gemensamma hushållningssällskapet i Kalmar län.

I de båda hushållningssällskapens stadgar, 3 §, föreskrives bl. a. att sådan ledamot i hushållningssällskap, som före den 1 januari 1948 jämlikt för sällskapen då gällande stadgar erlagt ledamotsavgift en gång för alla, är befriad från att erlägga årsavgift. Den omständigheten att sällskapen i Kalmar län sammanslås, synes icke böra medföra någon förändring för ledamot, som enligt tidigare ordning erlagt ledamotsavgift en gång för alla. I det nya hushållningssällskapets stadgar bör detta förhållande beaktas.

Vad beträffar övriga ledamöter i det nya sällskapet synes vidare böra gälla att den som år 1961 varit ledamot i något av de nuvarande båda sällskapen automatiskt blir ledamot i det nya hushållningssällskapet, dock att för ledamot stadgad skyldighet i 3 § kungörelsen nr 248/1958 med allmänna grunder för hushållningssällskapens organisation att vid utträde ur hushållningssällskap erlägga årsavgift jämväl för det kalenderår, varunder utträdet sker, icke skall gälla om ledamot begär utträde förslagsvis före den

1 mars år 1962. Bestämmelse härom synes böra intagas i stadgarna för det nya sällskapet. Någon ändring av i kungörelsen intaget stadgande om ledamotskap synes däremot icke erforderlig.

Det konstituerande sammanträdet torde, som ovan anförts, hållas efter förordnande av Kungl. Maj:t. Landshövdingen i Kalmar län bör erhålla Kungl. Maj:ts uppdrag att sammankalla den konstituerande församlingen, som synes böra bestå av samtliga lantbruksombud i Kalmar län samt ledamöterna i de båda nuvarande hushållningssällskapens förvaltningsutskott jämte av landstingen utsedda förvaltningsutskottsledamöter i det nya hushållningssällskapet. Sammanträdet synes böra hållas snarast efter de båda sällskapens sista ordinarie sammanträden i december år 1961. Vissa av de ärenden, som skall förekomma vid det konstituerande sammanträdet med det nya hushållningssällskapet, kommer genom den föreslagna ordningen att beredas av de båda nuvarande hushållningssällskapen. Vid detta sammanträde synes de av de båda landstingen utsedda förvaltningutskottsledamöterna i det nya sällskapet icke böra tillerkännas rösträtt vid val av förvaltningsutskottsledamöter och revisor jämte suppleanter för dessa. Vad i övrigt om beslutanderätt och sammanträden är stadgat i förenämnda kungörelse nr 248/1958 bör i tillämpliga delar gälla vid sammanträdet.

Vid detta sammanträde bör följande ärenden, som enligt gällande bestämmelser eljest är förbehållna ordinarie sammanträde, behandlas och avgöras, nämligen:

1) antagande av stadgar att föreläggas Kungl. Maj:t för fastställande;
2) val av ledamöter i förvaltningsutskott och suppleanter för dem;
3) val av revisor och suppleant för denne;
4) inval av ledamöter;
5) avgivande av föreskrivet förslag till Kungl. Maj:t i fråga om antalet lantbruksombud för hushållningssällskapet;
6) indelning i valkretsar och valdistrikt för val av lantbruksombud;
7) fastställande av organisationsplan innefattande inkomst- och utgiftsstat samt i övrigt beslut om utgifter, i den mån detta ej anförtrotts åt förvaltningsutskottet;
8) bestämmande av antalet hushållningsgillen och verksamhetsområden för ettvart av dessa;
9) fastställande av stadgar för hushållningsgillen; samt
10) bestämmande av årsavgiftens storlek.

Enligt gällande grunder beträffande hushållningssällskaps stadgar skall förslag till eller ändring i sådana ha godkänts vid två på varandra följande sammanträden, därav minst ett ordinarie. Med hänsyn till den tidsnöd och de omständigheter i övrigt, som föreligger vid ifrågavarande omorganisation, synes det önskvärt, att det nya sällskapets stadgar, som förutsättes komma att tillskapas genom ett sammanförande av de nuvarande båda sällskapens stadgar, kunde fastställas av Kungl. Maj:t efter att ha antagits endast vid det konstituerande sammanträdet.

I samband med fastställande av stadgar för det nya hushållningssällskapet bör den ändringen göras i 1 § kungörelsen nr 248/1958, att vad där sägs om Kalmar län bör utgå.

I 13 § sistnämnda kungörelse stadgas bl. a. att vid val av förvaltningsutskott fyra ledamöter jämte suppleanter skall utses av landstinget. Då det nya hushållningssällskapets verksamhet kommer att omfatta hela Kalmar län, inom vilket finns två landsting, har riksdagen beslutat att vartdera landstinget skall utse halva antalet sådana ledamöter. Detsamma synes böra gälla utseendet av suppleanter för dessa. Valet av förvaltningsutskott bör avse tiden intill utgången av år 1963. Det torde uppdragas åt förvaltningsut-

skotten i de båda hushållningssällskapen i Kalmar län att göra anmälan härom och om tidpunkten för sammanslagningen till respektive landstingskommuns förvaltningsutskott senast den 30 juni år 1961.

I 31 § förenämnda kungörelse stadgas om granskning av hushållningssällskaps räkenskaper och förvaltning. Revisorer skall utses för ett år, en av länsstyrelsen, en av hushållningssällskapet och en av landstinget. I enahanda ordning utses en suppleant för envar av revisorerna. Efter sammanslagningen av sällskapen torde lämpligen valet av en revisor jämte suppleant förrättas av de båda landstingens förvaltningsutskott gemensamt.

Det till år 1962 framflyttade valet av lantbruksombud bör avse tiden 1963—1965. Särskilt beslut härom torde erfordras.

I samband med frågan om fastställande av organisationsplan innefattande inkomst- och utgiftsstat bör även frågan om vidtagande av åtgärder för överförande till det nya sällskapet av de nuvarande sällskapens skulder till bl. a. statsverket, däribland ett av Kalmar läns norra hushållningssällskap upptaget förlagslån, nu upptagas till behandling.

Hushållningssällskapen fungerar i icke ringa utsträckning såsom förmedlare av lån från statliga lånefonder. De båda sällskapen i Kalmar län har uppgivit att man häftar i skuld till staten för av sällskapen förmedlade lån av följande slag, nämligen:

lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande;
lån ur statens lånefond för hästavelns befrämjande;
lån ur jordbrukets maskinlånefond;
lån för beredskapslagring av flytande traktorbränsle;
lån ur statens hantverks- och industrilånefond (tidigare hemslöjdslånefonden).

Beslut synes erforderligt som medger att det nya sällskapet övertager de nuvarande båda sällskapens av nämnda låneförmedling föranledda skulder till statsverket.

Jämlikt Kungl. brev den 25 februari 1949 anvisades genom 1949 års riksdags beslut ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor till förlagslån åt hushållningssällskap. Lån från anslaget kunde under vissa angivna villkor av lantbruksstyrelsen beviljas hushållningssällskap, som var i behov av förlagskapital. Lånen, som var räntefria, skulle i regel återbetalas inom tio år. Kungl. Maj:t kunde dock, därest särskilda skäl förelåg, utsträcka amorteringstiden härutöver.

Efter framställning från Kalmar läns norra hushållningssällskap erhöll sällskapet genom lantbruksstyrelsens beslut den 27 maj 1949 ett förlagslån å 100 000 kronor att återbetalas med lika belopp årligen under en tid av högst tio år. Genom beslut den 22 december 1950 utökade Kungl. Maj:t, efter framställning om anstånd tills vidare med erläggande av amortering på lånet, amorteringstiden till 15 år. Den första amorteringen på lånet erlades år 1950. Den 31 december 1961 återstår sålunda av lånet 19 999 kronor 97 öre att amortera.

Enligt nuvarande ordning ankommer det på hushållningssällskapen att under ca ett halvt år förskottera statsbidrag till bl. a. löner och omkostnader. Kalmar läns norra hushållningssällskap synes alltjämt ha ekonomiska svårigheter att bedriva sin verksamhet. Tillgängliga kapitaltillgångar synes vara starkt begränsade och likviditetssvårigheter vanliga. Vid ett sammanförande av sällskapen i Kalmar län skulle det av denna anledning vara önskvärt, att förenämnda förlagslån överfördes till det nya hushållningssällskapet. Då emellertid ett övertagande av förlagslånet för den tid av tre år, som återstår av amorteringstiden efter den 1 januari år 1962, skulle medföra en ekonomisk belastning för det nya sällskapet och menligt inverka på

sällskapets förmåga att bedriva sin verksamhet, synes resterande belopp å lånet vid tiden för sammanslagningen böra avskrivas.

Med hänsyn till att verksamheten vid de båda sällskapen under år 1961 kan beräknas komma att bedrivas med oförändrad organisation, synes några särskilda åtgärder från statsmakternas sida nu icke påkallade vad beträffar personalen vid de båda hushållningssällskapen. Lantbruksstyrelsens anslagsäskanden under anslagstitlarna Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar och Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader för budgetåret 1961/1962 avseende sällskapens verksamhet under kalenderåret 1961 beröres sålunda icke av sammanslagningen. I den händelse vakanser skulle uppstå på ordinarie tjänster, bör dessa tjänster intill tiden för sammanslagningen besättas med vikarier. Förslag till personalorganisation efter sammanslagningen av de båda sällskapen kommer vid en senare tidpunkt att överlämnas.

Departementschefen

Vid 1960 års riksdag (prop. 96; JoU 22; rskr. 304) fattades principbeslut om sammanslagning av de två hushållningssällskapen i Kalmar län till en förvaltningsenhet. Sammanslagningen skulle äga rum snarast möjligt efter det vissa överläggningar i ämnet hållits med de båda sällskapen. Sedan Kungl. Maj:t utsett en särskild sakkunnig för överläggningarna med respektive hushållningssällskap om de spörsmål av organisatorisk-teknisk natur som kunde uppkomma vid och hörde samman med sammanslagningen av sällskapen har vid sammanträden med representanter för de två organen enighet nåtts om att man borde inrikta sig på att genomföra riksdagens förenämnda beslut per den 1 januari 1962. För min del förordar jag att organisationsändringen kommer till stånd vid sistnämnda tidpunkt. Ändringen påverkar inte anslagsanvisningen till hushållningssällskapen för budgetåret 1961/62, vilken anvisning utgör bidrag till verksamheten under kalenderåret 1961. De skulder gentemot statsverket som de båda nuvarande sällskapen har torde, därest riksdagen inte har något att invända däremot, per den 1 januari 1962 överföras på det nya, för Kalmar län gemensamma sällskapet. De mera detaljerade organisatoriska spörsmålen som följd av sammanslagningen och andra i frågan uppkommande problem avser jag att beröra i samband med en särskild proposition angående den lägre undervisningen samt rådgivningen på jordbrukets område, vilken jag ämnar föreslå Kungl. Maj:t att senare framlägga för årets riksdag.

I den nyssnämnda, tilltänkta propositionen torde bland annat böra behandlas frågor om vissa allmänna förändringar i hushållningssällskapens organisation i anledning av det betänkande jordbruksupplysningskommittén för några veckor sedan avgivit. Jag vill emellertid redan i detta sammanhang föreslå att gemensam personalförteckning, innefattande de tjänster som finnes upptagna å de nuvarande, för varje hushållningssällskapsområde särskilt preciserade förteckningarna, skall fastställas för hushållningssällskapen från och med verksamhetsåret 1962. Lantbruksstyrelsen torde under sistnämnda år böra bibehålla fördelningen av tjänster på de olika länen i huvudsak på sätt nu gäller. Per den 1 juli 1961 bör dock — med hänsyn

till vad som framkommit vid den av fiskeristyrelsen gjorda undersökningen beträffande lämpligaste sättet att tillgodose behovet av en fiskerikonsulent i Göteborgs och Bohus län — en till Värmlands län nu hänförlig personalförtecknad tjänst som sådan konsulent i Ao 15 omföras till förstnämnda län.

Av lantbruksstyrelsens yrkanden under denna anslagsrubrik kan jag tillstyrka att 1 144 200 kronor anvisas för att täcka lönekostnadsstegringar av automatisk natur.

Anslaget bör, för avlöning m. m. av de personalförtecknade tjänsterna, fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer under åberopande av det sagda att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga sådana ändringar beträffande personalförteckningarna för hushållningssällskapen som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för hushållningssällskapen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	6 277 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	257 200
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 960 400
4. Sjukvårds- och flyttningskostnadsersättningar, *förslagsvis*	9 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	130 300
6. ATP-avgifter, *förslagsvis*	138 000
7. Arbetsgivaravgifter till sjuk- och moderskapsskapsförsäkringen, *förslagsvis*	60 500
Summa kronor	8 833 000

c) till *Bidrag till hushållningssällskapen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 833 000 kronor.

[14] **6. Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	4 890 000	4 890 000	—
1959/60	4 965 000	4 965 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 867)	5 085 000		
1961/62 (förslag)	5 210 000		

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 509 000 kr. till 5 594 000 kr. enligt följande sammanställning.

	Anvisat 1960/61	Begäres 1961/62	Ökning
1. För utbetalning av ersättning för driftsintrång å demonstrationsgård	30 000	70 000	40 000
2. För anlitande vid hushållningssällskap av expertis för driftsekonomisk rådgivnings- och upplysningsverksamhet	115 000	124 000	9 000
3. För bestridande av hushållningssällskapens omkostnader att fördelas enligt kungörelsen 226/1959	4 940 000	5 400 000	460 000
	5 085 000	5 594 000	509 000

Motiv. 1. Förslaget är detsamma som av lantbruksstyrelsen framförts i anslagsskrivelserna för de senaste fem åren (se IX ht. 1959 s. 24). Med hänsyn till den betydelse för rådgivnings- och upplysningsverksamheten inom jordbruket, som demonstrationsgårdarna visat sig ha, måste ett anslag av 70 000 kr., eller det belopp, som vid behandlingen av frågan vid 1952 års riksdag ansågs böra anvisas för verksamheten i fråga, framstå såsom en synnerligen billig investering. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör det få ankomma på lantbruksstyrelsen att verkställa fördelning av anvisade medel.

2. Sedan fr. o. m. budgetåret 1958/59 av anslaget avdelats ett belopp å 25 000 kr. för anlitande av tillfälligt biträde med konsulentverksamhet inom hushållningssällskapens ram på jordbrukets driftsekonomiska område, har genom beslut av innevarande års riksdag anslaget uppräknats med 90 000 kr. för bestridande av kostnader för anställande tills vidare av jordbruksekonomisk expertis. Lantbruksstyrelsen har för avsikt att inom den närmaste tiden hos Kungl. Maj:t föreslå att sex hushållningssällskap beviljas bidrag med vardera 15 000 kr. för anställande under innevarande budgetår av sådan expertis. Därest detta förslag vinner Kungl. Maj:ts bifall anser styrelsen att i avvaktan på erfarenheter av verksamheten i fråga medel bör anvisas för samma antal ekonomikonsulenter under nästa budgetår. Med hänsyn till den sedermera beslutade ca 10-procentiga löneökningen för statstjänstemännen under åren 1960—1961 synes även ifrågavarande anslag böra uppräknas i motsvarande grad. För ändamålet bör sålunda anvisas (25 000 + 90 000 + 9 000 =) 124 000 kr. Även beträffande dessa medel torde det böra få ankomma på lantbruksstyrelsen att verkställa fördelning.

3. Enligt vad lantbruksstyrelsen under hand erfarit kommer jordbruksupplysningskommittén att i sitt till i höst bebådade betänkande framlägga vissa förslag berörande hushållningssällskapens avlönings- och omkostnadsanslag. I avvaktan härpå vill lantbruksstyrelsen därför inskränka sig

Sammanställning rörande hushållningssällskapens

Hushållningssällskap	Inkomster						Utgifter	
	Egna	Från landsting	Från annat håll	Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder	Beräknat statsbidrag till omkostnader	Summa	Avlöningar m. m.	Resekostnader
Stockholms läns o. stads	84 800	31 400	10 050	—	236 410	362 660	144 460	88 000
Uppsala läns	107 600	20 000	16 000	—	193 760	337 360	130 610	60 500
Södermanlands »	137 800	—	20 000	—	204 680	362 480	154 830	87 000
Östergötlands »	134 550	—	—	—	271 020	405 570	206 770	74 000
Jönköpings »	86 100	22 500	35 500	—	228 960	373 060	157 230	52 400
Kronobergs »	51 500	5 000	14 000	—	194 980	265 480	63 630	71 000
Kalmar läns n:a	68 750	29 400	14 000	—	125 130	237 280	94 030	52 000
Kalmar läns s:a	109 000	22 800	5 000	—	169 000	305 800	88 800	58 000
Gotlands »	45 400	16 100	2 500	—	145 570	209 570	54 870	42 800
Blekinge »	57 000	35 000	3 500	—	147 800	243 300	65 300	45 000
Kristianstads	101 800	—	65 740	—	267 480	435 020	213 190	85 000
Malmöhus »	353 200	—	—	—	365 640	718 840	271 900	86 000
Hallands »	178 000	20 000	46 000	—	197 970	441 970	186 070	77 000
Göteborgs o. Bohus »	150 200	25 400	6 000	—	191 360	372 960	105 550	73 500
Älvsborgs läns n:a	137 700	25 000	5 500	—	170 530	338 730	85 930	60 000
Älvsborgs läns s:a	48 000	28 900	5 000	—	252 270	334 170	107 670	75 000
Skaraborgs »	340 000	—	35 000	—	248 630	623 630	232 110	96 000
Värmlands »	122 410	—	51 500	40 000	307 790	521 700	201 540	100 000
Örebro »	155 530	25 500	33 680	—	241 470	456 180	178 580	77 100
Västmanlands »	66 400	—	6 900	—	186 600	259 900	79 000	50 300
Kopparbergs »	134 100	62 000	16 500	75 000	244 380	531 980	212 830	80 000
Gävleborgs »	82 000	27 790	—	70 000	325 380	505 170	192 270	100 000
Västernorrlands »	73 020	62 250	—	95 000	325 680	555 950	214 280	122 000
Jämtlands »	192 600	33 000	32 000	170 000	242 340	669 940	198 740	115 000
Västerbottens »	148 000	76 570	38 000	145 200	377 230	785 000	191 600	162 000
Norrbottens »	64 500	12 000	18 400	195 000	431 260	721 160	186 080	146 500
Summa	**3 229 960**	**580 610**	**480 770**	**790 200**	**6 293 320**	**11 374 860**	**4 017 870**	**2 136 100**

till att nu föreslå en uppräkning av sällskapens omkostnadsanslag grundad på sådana utgiftsstegringar, som dels inträffat sedan omkostnadsanslaget fastställdes vid nuvarande nivå, dels kan beräknas inträffa under år 1961. Med hänsyn till att hushållningssällskapen beträffande personal nästan undantagslöst tillämpar avlöningsbestämmelserna för statstjänstemännen kommer sällskapens löneutgifter att under åren 1960—1961 öka med i runt tal 265 000 kr. Kostnaderna för kompensation till personalen i fråga för höjda folkpensionsavgifter samt för ATP-avgifter för densamma kan för åren 1960—1961 beräknas uppgå till resp. 60 000 kr. och 125 000 kr. Hushållningssällskapens ökade utgifter under åren 1960—1961 för avlö-

[1] Ifrågavarande uppgifter är icke direkt jämförbara med motsvarande uppgifter för tidigare år. Vid eftergranskning av uppgifterna avseende år 1960 har det nämligen visat sig att vissa hushållningssällskap för detta år trots utfärdade anvisningar redovisat vissa löne- och resekostnader bland nettoutgifter för växtodling, trädgårdsskötsel m. fl. I samband med infordrandet av uppgifterna för år 1961 meddelade lantbruksstyrelsen därför ytterligare anvisningar i syfte att åstadkomma enhetlighet i uppgiftsmaterialet och nu torde samtliga löne- och resekostnader ha redovisats under därför avsedda rubriker. Uppgifterna om beräknade avlöningskostnader, vilka lämnats på grundval av 1959 års lönenivå, har uppräknats till 1961 års nivå.

beräknade inkomster och utgifter under år 1961[1]

Utgifter

Hyror	Expenser	Nettoutgifter för									Summa
		växtodling	husdjursskötsel	veterinärverksamhet	trädgårdsskötsel	skogshushållning	fiske	huslig ekonomi	kursverksamhet	övrig verksamhet	
19 000	64 400	6 500	5 500	10 000	350	—	—	1 500	7 300	15 650	362 660
17 500	66 500	1 150	10 500	—	2 350	100	2 850	500	20 000	24 800	337 360
5 500	57 550	—	7 050	20 000	—	—	200	2 000	11 000	17 350	362 480
8 000	58 800	11 400	10 300	20 000	800	—	3 300	—	1 000	11 200	405 570
9 800	67 180	19 500	18 790	—	300	—	14 760	600	8 600	23 900	373 060
15 700	47 500	3 800	22 800	—	2 050	—	4 100	1 800	7 700	25 400	265 480
17 000	44 250	2 500	9 750	—	500	—	5 700	1 000	4 750	5 800	237 280
30 300	61 700	9 000	8 000	—	3 000	—	12 000	—	9 000	26 000	305 800
25 000	39 500	15 200	18 900	—	400	—	3 300	500	7 600	1 500	209 570
13 000	42 900	9 300	17 100	12 000	1 700	400	2 900	500	8 500	24 700	243 300
11 000	64 500	19 000	22 780	—	550	400	4 100	4 000	2 000	8 500	435 020
25 000	100 400	48 200	2 900	32 500	6 500	6 000	8 840	3 000	30 000	97 600	718 840
12 000	69 400	16 000	23 500	—	500	500	4 500	600	30 000	21 900	441 970
25 000	64 280	1 500	21 600	—	350	4 000	2 500	3 250	9 000	62 430	372 960
35 000	65 000	25 200	25 400	—	1 200	—	10 000	—	5 000	26 000	338 730
25 000	45 500	16 900	32 700	—	3 750	—	1 200	600	15 000	10 850	334 170
31 000	75 000	31 200	23 950	—	3 250	500	22 760	2 500	12 700	92 660	623 630
25 000	82 250	15 700	12 150	—	2 050	2 000	9 900	8 000	10 000	53 110	521 700
47 000	54 950	4 400	12 650	30 000	7 700	100	—	2 000	12 000	29 700	456 180
13 500	38 700	10 400	8 600	20 000	4 600	300	1 900	—	7 500	25 100	259 900
12 500	85 300	14 000	38 650	5 500	5 600	—	800	9 000	11 000	56 800	531 980
25 000	68 400	2 000	29 600	—	1 000	150	1 500	1 250	22 000	62 000	505 170
18 000	110 560	16 800	34 150	1 200	2 300	—	4 700	2 950	3 700	25 310	555 950
19 500	55 300	27 500	63 800	2 400	13 000	600	109 100	7 200	8 500	49 300	669 940
44 500	74 750	39 000	120 050	8 000	8 000	—	42 500	—	20 500	74 100	785 000
10 000	157 800	86 000	61 100	—	1 000	2 000	4 000	6 500	12 000	48 180	721 160
539 800	**1 762 370**	**452 150**	**662 270**	**161 600**	**72 800**	**17 050**	**277 410**	**59 250**	**296 350**	**919 840**	**11 374 860**

ningar m. m. till personal utanför personalförteckningarna kommer sålunda att uppgå till (265 000 + 60 000 + 125 000 =) 450 000 kr.

De nya bilersättningarna medför en merkostnad per tjänsteman av ca 250 kr. för år, eller totalt för tiden 1 juli 1960—31 december 1961 (380 × 250 × 1,5 = 142 500) i runt tal 140 000 kr., varav ca 105 000 kr. enbart för de personalförtecknade tjänstemännen. Vad beträffar återstoden av hushållningssällskapens mera fasta kostnader, såsom hyror och expenser, vilka i förenämnda sammanställning redovisats med ca 500 000 kr. resp. 1 600 000 kr., torde en beräknad ökning av 50 000 kr. för tiden t. o. m. utgången av år 1961 icke kunna betraktas såsom orealistisk. De sammanlagda här beräknade utgiftsstegringarna för hushållningssällskapen under åren 1960—1961 uppgår sålunda till (265 000 + 60 000 + 125 000 + 140 000 + 50 000 =) 640 000 kr. Med hänsyn till att denna kostnadsökning i viss utsträckning hänför sig till personal, som avlönas av andra medel än de statliga avlönings- och omkostnadsanslagen, får man förutsätta att hushållningssällskapen genom att söka öka sina övriga inkomster till viss del kan

bestrida densamma. Lantbruksstyrelsen anser emellertid skäligt att huvudparten av kostnadsökningen kompenseras genom en uppräkning av omkostnadsanslaget och vill föreslå att detta anslag höjes med 460 000 kr. för budgetåret 1961/62 (verksamhetsåret 1961).

I två särskilda skrivelser den 27 september 1960 har *Hushållningssällskapens förbund* hemställt d e l s om uppräkning av omkostnadsanslaget med 525 000 kr. under motivering att den ekonomiska situationen för hushållningssällskapen kommer att i hög grad förvärras och bli synnerligen besvärande om icke en väsentlig uppräkning kommer till stånd, d e l s o c k om åtgärder för en fortsatt utbyggnad av ekonomikonsulentorganisationen och om en uppräkning av den särskilda anslagsposten för ändamålet till 165 000 kr.

Departementschefen

I syfte att fortsätta utbyggnaden av hushållningssällskapens och till viss del även lantbruksnämndernas resurser för att kunna anlita jordbruksekonomisk expertis föreslår jag att det för detta ändamål särskilt avsedda beloppet för nästa budgetår ökas med 75 000 kronor till 190 000 kronor. Det torde liksom för innevarande år få ankomma på Kungl. Maj:t att — sedan lantbruksstyrelsen, med beaktande av de principer i ämnet som angivits i 1960 års statsverksproposition (p. 12), utarbetat fördelningsförslag — meddela erforderliga närmare föreskrifter beträffande dispositionen av de under anslagsposten i fråga anvisade medlen.

Med hänsyn till att hushållningssällskapen inte utnyttjat föreliggande möjligheter att öka sina inkomster genom höjning upp till tio kronor av medlemsavgifterna (jfr IX ht 1958, p. 12; JoU 1, p. 9; rskr. 9) samt genom uttagande av skäliga förrättningsavgifter — jordbruksupplysningskommittén har i sitt nyligen avgivna betänkande SOU 1960: 39 pekat på att förutsättningar föreligger att på dylikt sätt avsevärt höja sällskapens inkomster — finner jag mig böra förorda en uppräkning av det belopp som skall fördelas jämlikt kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 226) med blott 50 000 kronor. Något ökat statsbidrag till demonstrationsgårdsverksamheten kan jag inte tillstyrka.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat kommer det sammanlagda anslagsbehovet under denna rubrik att uppgå till 5 210 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 5 210 000 kronor.

[15] **7. Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 394 000	1 701 890
1959/60	1 600 000	1 794 468
1960/61 (statsliggaren s. 867)	1 640 000	
1961/62 (förslag)	2 040 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) föreslår, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppräknas med 234 000 kr. på sätt nedan angives:

	1960/61	1961/62	Ökning
1. Kurser med enbart muntlig eller kombinerad muntlig och skriftlig undervisning	1 558 000	1 762 000	+ 204 000
2. Studieresor	32 000	32 000	—
3. Framställning av undervisningsfilm och bildband	50 000	80 000	+ 30 000
	1 640 000	1 874 000	+ 234 000

Motiv

Förändringarna i anslagsbehovet under punkt 1 beror av höjda reseersättningar med 12 000 kr., höjda stipendier för förlorad arbetsförtjänst med 16 000 kr. till deltagare i kurser längre än fem dagar och av ökad kursverksamhet med 176 000 kr.

1. Fr. o. m. den 1 juli 1960 har genomförts vissa höjningar av utgående bilersättningar enligt allmänna resereglementet. Dessa har av styrelsen beräknats motsvaras av en ökning av omkostnaderna för kursverksamheten med 12 000 kr.

Lantbruksstyrelsen har tidigare yrkat höjning av i 8 § reglementet den 30 juni 1949 (nr 451 ändr. 151/1955 och 136/1960) för statsunderstödd utbildningsverksamhet på lantbrukets område nämnt stipendium för förlorad arbetstid. Här torde få hänvisas till IX ht 1959 s. 203 under I och IX ht 1960 s. 20.

Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och skogsstyrelsen har lantbruksstyrelsen beslutat föreslå att stipendiet för förlorad arbetsförtjänst till deltagare i kurs längre än fem dagar skall utgå med högst 13 mot nu 10 kr. per kursdag till icke familjeförsörjare och med högst 20 mot nu 17 kr. per dag då försörjningsplikt gentemot familj föreligger. Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om att stipendierna för förlorad arbetsförtjänst här angivits med högstbelopp och att en restriktiv behovsprövning genomföres av för kursen ansvarigt hushållningssällskap eller lantbruksundervisningsanstalt.

De ökade omkostnaderna till följd av höjda stipendiebelopp i kurser längre än 5 dagar för särskilt antagna elever beräknas av styrelsen under budgetåret 1961/62 komma att uppgå till 16 000 kr.

Den kursverksamhet som för medel från ifrågavarande anslag bedrives av hushållningssällskap, lantbruksnämnder och i vissa fall lantbrukets skolor, visar i fråga om antal kurser och kursdeltagare en jämn stegring.

Antal kurser, deltagare och statsbidrag vid kurser anordnade av hushållningssällskapen budgetåren 1954/55—1958/59.

År	Hushållningssällskap			Skolor			Summa summarum		
	antal kurser	antal deltagare	statsbidrag	antal kurser	antal deltagare	statsbidrag	antal kurser	antal deltagare	summa statsbidrag
1954/55....	5 562	171 588	1 127 309: 50	65	1 244	64 363: 87	5 627	172 832	1 191 673: 37
1955/56....	5 884	194 006	1 277 123: 84	65	969	80 929: 86	5 949	194 975	1 358 053: 70
1956/57....	6 201	211 883	1 300 589: 79	58	955	82 285: 62	6 259	212 838	1 382 875: 41
1957/58....	6 686	215 642	1 434 771: 73	71	1 020	97 519: 60	6 757	216 662	1 532 291: 33
1958/59....	6 504	215 805	1 501 393: 80	72	1 270	84 232: 96	6 576	217 075	1 585 626: 76

Enligt departementschefens uttalande under denna punkt i 1960 års statsverksproposition skall den utökade upplysningen och rådgivningen rörande lantbruksnämndernas verksamhet till en del verkställas genom kurser, som anordnas för medel från ifrågavarande anslag. Den begränsande faktorn för en ytterligare utökning av kursverksamheten har hittills varit de bristande personella resurserna. Om jämväl lantbruksnämndernas personal i ökad omfattning skall utnyttjas för en kursverksamhet av berört slag — vilket lantbruksstyrelsen anser i hög grad behövligt — förutsätter detta större medelstilldelning. Styrelsen yrkar på anförda skäl att anslaget uppräknas med ytterligare 176 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Kungl. Maj:t har med hänvisning till vad i statsverkspropositionen (1960: IX ht p. 13) anförts angående dispositionen av det anvisade beloppet till 1960/61 års kursverksamhet föreskrivit att ifrågavarande belopp, oaktat det alltjämt är anvisat under en post av förslagskaraktär, icke får överskridas annat än när arbetsmarknadsskäl därtill föreligger. Redan i föregående års anslagsäskanden framhöll lantbruksstyrelsen vilka olägenheter som är förknippade med denna inskränkning. De anförda siffrorna över kostnadsutvecklingen ger icke stöd för det antagandet att anslaget skulle komma att starkt överskridas om icke en begränsning förelåge. Med hänsyn till det sätt på vilket kursverksamheten planeras ute i länen är vid nuvarande förhållanden riskerna stora för att en i hög grad angelägen kursverksamhet skall komma att hämmas alltför starkt. Vetskapen om att en begränsning föreligger kommer med all säkerhet att leda till en överdriven försiktighet vid planläggningen.

Anslaget till kursverksamhet för jordbrukets rationalisering utnyttjas för kurser, som till sin karaktär i många fall överensstämmer med den kursverksamhet, som anordnas med medel från anslaget för Bidrag till studiecirkelverksamhet (VIII ht. 1960, p K6). I samband med detta senare anslag har diskuterats, vilka möjligheter som finns att något dämpa riskerna för alltför kraftig stegring av statsbidragskostnaderna. Åtgärderna har dock helt inriktats på att genom restriktivare normer åstadkomma vissa besparingar. Någon ändring av anslagets förslagskaraktär har inte ifrågasatts av departementschefen. Lantbruksstyrelsen vill därför ånyo framhålla angelägenheten av att här berörda anslag återfår sin karaktär av rent förslagsanslag.

Lantbruksstyrelsen har också i anledning av departementschefens uttalande i 1960 års statsverksproposition vidtagit vissa åtgärder i fråga om kursverksamhetens planering, som är ägnade att möjliggöra en ännu effektivare kontroll över medelsförbrukningen. Vidare har anvisningar utfärdats i vilka rekommenderas en inriktning av kursverksamheten på ekonomiskt betydelsefulla ämnen, vartill rekommenderats en ytterligare ökad restriktivitet i fråga om vissa med kursverksamheten förknippade utgifter.

2. För studieresor föreslår lantbruksstyrelsen för budgetåret 1961/62 ett oförändrat belopp av 32 000 kr.

3. I en till Kungl. Maj:t ställd, till lantbruksstyrelsen inkommen framställning har föreningen Skogs- och lantbruksfilm för budgetåret 1961/62 anhållit om statsbidrag med 100 000 kr. för framställning av undervisningsfilm och bildserier.

Filmer och bildserier har i den form av undervisning som hushållningssällskapen och lantbruksundervisningsanstalterna bedriver en mycket stor funktion att fylla. Föreningens verksamhet är därför av stor betydelse för undervisningsverksamheten på jordbrukets område. Föreningens egna medel är alldeles otillräckliga för bestridande av de höga framställningskostnaderna för undervisningsfilmer.

I skrivelse den 27 september 1960 har *Hushållningssällskapens förbund* hemställt, att anslaget åter måtte anvisas i form av ett rent förslagsanslag och att den spärr för förhindrande av anslagsöverskridande, som anses böra förekomma, i stället åstadkommes genom att ur yrkessynpunkt mindre angelägna kurser eller kurstyper — enligt anvisningar av tillsynsmyndigheten — undantages från rätten till statsbidrag.

Departementschefen

Såsom ett led i statens medverkan att rationalisera det mindre jordbruket och att därigenom förbättra jordbruksnäringens inkomststandard vill jag föreslå en uppräkning av anslaget med 400 000 kronor till 2 040 000 kronor. Av totalbeloppet bör 500 000 kronor disponeras uteslutande för särskild kursverksamhet och rådgivning rörande småbrukets ekonomiska och tekniska spörsmål, varvid bör anlitas jordbruksexpertis såväl utanför hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna, bland annat från skilda institutioner vid lantbrukshögskolan, som inom dessa organ. Verksamheten med utnyttjande av sagda belopp å 500 000 kronor bör organiseras i enlighet med riktlinjer som godkännes av Kungl. Maj:t. Det måste såväl allmänt jordbruksekonomiskt som privatekonomiskt anses betydelsefullt att genom fortbildning av småbrukare öka deras möjligheter till inkomstförstärkning inom och utom brukningsenheterna.

Jag vill i detta sammanhang anmäla min avsikt att i samband med framläggandet senare av en särskild proposition angående upprustning av lantbrukshögskolan förorda att ett belopp av 100 000 kronor anvisas speciellt för särskilda undersökningar vid högskolan rörande intensifierad rationalisering av det mindre jordbruket.

De av lantbruksstyrelsen föreslagna höjningarna av stipendier till elever i kursverksamheten kan jag inte biträda. Ej heller kan jag tillstyrka styrelsens övriga förslag rörande detta anslag. Liksom under innevarande budgetår bör styrelsen uppdraga de huvudsakliga riktlinjerna för dispositionen av de medel som direkt ställes till förfogande för kursverksamhet i allmänhet. Därvid torde betydligt större utrymme böra lämnas i kursplanerna för ämnet ekonomi.

Jag hemställer i överensstämmelse med det anförda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 040 000 kronor.

[16] **8. Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.**[1]

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	13 000 000	13 644 113	34 688 023
1959/60	9 000 000	13 896 263	29 791 760
1960/61 (statsliggaren s. 868)	13 000 000		
1961/62 (förslag)	7 000 000		

	Högsta medgivna bidragssumma	Beviljade bidrag m. m.	Odisponerad behållning vid budgetårets utgång
	kr.	kr.	kr.
1958/59	16 500 000	16 288 931	
1959/60	16 500 000	11 682 998	6 714 422
1960/61	16 500 000	—	—
1961/62 (förslag)	15 000 000		

Y r k a n d e n. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer,

1. att anslaget tillföres 7 000 000 kr., och

2. att den ram, inom vilken bidrag under budgetåret 1961/62 skall få beviljas för olika ändamål fastställes till 15 000 000 kr.

M o t i v. 1. Såsom reservationsanslag har till jordbrukets rationalisering för budgetåren 1948/60 anvisats tillhopa 159 850 000 kr. För samma tid uppgår summan av utbetalade bidrag och av lantbruksnämnderna beviljade men ännu icke utbetalade bidrag till 154 141 475 kr. (130 955 117 + 23 186 358). Den odisponerade behållning, som uppkommit främst på grund av att den anvisade bidragsramen icke i sin helhet utnyttjats under förra budgetåret men även genom att en del beviljade bidrag av olika anledningar icke utnyttjats och på grund härav indragits, samt genom att vid försäljning av fastigheter, bokförda å jordfonden, uppkommit vissa vinster (tillhopa

[1] Tidigare rubrik. Bidrag till jordbrukets rationalisering.

2 989 234 kr. under budgetåren 1948/60), uppgick den 30 juni 1960 till 6 714 422 kr. Styrelsen har anledning antaga, att ett antal äldre företag, vilka skulle slutförts till utgången av innevarande år, icke kommer till utförande. Det belopp, som på grund härav torde kunna indragas under budgetåret 1960/61, kan uppskattas till omkring 1,8 milj. kr. Vidare kan under budgetåret beräknas tillkomma vinstmedel från jordfonden med approximativt 700 000 kr. Som anslaget för innevarande budgetår tillförts 13 milj. kr. synes man sålunda kunna räkna med att till förfogande under budgetåret 1960/61 skall kunna stå omkring 22,2 miljoner kr. Härav kan ca 14,5 miljoner kr. antagas komma att förbrukas sagda budgetår. Vid utgången av detsamma skulle den disponibla behållningen sålunda utgöra ca 7,7 miljoner kr. Anslaget för nästa budgetår torde böra beräknas (jfr nedan) till ett belopp motsvarande erforderlig bidragsram, minskad med den sålunda framräknade odisponerade behållningen. Vid den av styrelsen föreslagna bidragsramen skulle detta innebära ett anslag av 7,3 miljoner kr., eller avrundat 7 miljoner kr.

2. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t bemyndigat lantbruksstyrelsen att av anslaget samt av vid ingången av budgetåret 1960/61 förefintlig reservation å anslaget disponera 2 500 000 kr. för bidrag till yttre rationalisering samt 14 000 000 kr. för bidrag till inre rationalisering. Inom ramen för bidrag till jordbrukets yttre rationalisering må under budgetåret 1960/61 disponeras dels högst 50 000 kr. för bestridande av kostnader för särskilda planeringsåtgärder, dels erforderliga medel för utbetalande av sådana statsbidrag till utflyttnings-, väganläggnings- och odlingskostnader, som åsyftas i övergångsbestämmelserna till kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 246) om ändring i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 342) angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m. Vidare har föreskrivits att inom ramen för bidrag till jordbrukets inre rationalisering medel i erforderlig utsträckning må disponeras för sådana förhöjda statsbidrag, som beviljas såsom avlösning av fordringar å kronan, vilka hänför sig till tidigare verkställda indragningar av ströängar. Härjämte må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande inom ramen för bidrag till jordbrukets inre rationalisering under budgetåret 1960/61 vissa belopp disponeras för bidrag till vissa undersökningar rörande äldre torrläggningsföretag, för åtgärder, ägnade att gagna torrläggningsverksamheten i dess helhet, samt för slutförande av pågående utredning rörande torrläggning av vissa marker vid Hjälmaren och i Kvismaredalen.

Slutligen må medel ur anslaget disponeras dels av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län för bestridande av på dem ankommande kostnader i samband med ströängsindragningen i resp. län, dels av länsstyrelsen i Västerbottens län för bestridande av kostnader i samband med tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark dels ock av samtliga länsstyrelser intill ett belopp av 5 000 kr. för i 7 § lagen 1947: 288 om uppsikt å jordbruk omförmälda syneförrättningar.

Under budgetåret 1959/60, då bidragsramen utgjorde 16 500 000 kr., dis-

ponerades härav 11 682 988 kr., varjämte av länsstyrelserna 196: 21 kr. togs i anspråk till kostnader för syneförrättningar.

Anslaget har under de tre sistförflutna budgetåren disponerats på sätt som framgår av följande sammanställning (miljoner kr.).

Ändamål	Budgetår 1957/58	1958/59	1959/60
Yttre rationalisering	1,02	1,31	2,04
Inre rationalisering	12,59	14,98	9,64
Därav till:			
Dikning, vattenavledning o. d.	3,12	4,66	1,65
Täckdikning	1,58	1,92	3,20
Vägar	1,51	2,26	0,57
Nyodling	0,23	0,22	0,12
Betesförbättring	0,53	0,46	0,18
Stenröjning	1,40	1,17	0,69
Andra förbättringsåtgärder	0,01	0,02	0,02
Ekonomibyggnader o. d.	4,20	4,27	3,22

Såsom framgår av sammanställningen har medelsåtgången för yttre rationalisering ökat starkt det senaste budgetåret. Ökningen beror till större delen på utbetalning av sådana statsbidrag till utflyttnings-, väganläggnings- och odlingskostnader, vilka jämlikt övergångsbestämmelserna till kungörelsen 1959: 246 skall utgå enligt bestämmelserna i kungörelsen 1928: 295. Efter hand som den nu pågående personalomfördelningen från inre till yttre rationalisering ger resultat är det att vänta att medelsbehovet för bidrag till yttre rationalisering stiger ytterligare. Styrelsen räknar sålunda med att det under budgetåret 1961/62 kommer att erfordras 3 000 000 kr. för bidrag till yttre rationalisering.

De från den 1 juli 1959 införda nya reglerna för det statliga stödet till jordbrukets inre rationalisering har nu tillämpats ett budgetår. Tillämpningen av de nya reglerna har såsom framgår av sammanställningen lett till en sänkt medelsåtgång. Särskilt markant har minskningen varit i fråga om bidrag till avdikningsåtgärder och vägar. Bidragsgivningen till täckdikning har ökat. Det torde vara att vänta att medelsåtgången för detta ändamål kommer att stiga ytterligare. Det är även att vänta att bidragsgivningen till vägar kommer att öka, främst beroende på behovet av vägar (bl. a. skogsbilvägar) i samband med den yttre rationaliseringen. Den minskade bidragsgivningen till ekonomibyggnader torde främst ha berott på den skärpta prövningen av byggnadsåtgärder. Det torde vara att vänta att medelsbehovet för bidrag till ekonomibyggnader kommer att öka. Det tilltagande behovet av arbetsbesparande byggnader samt byggnader för speciella ändamål torde även leda till ökad efterfrågan på dessa bidrag. Bidragsgivningen till stenröjning och betesförbättring har undergått en successiv minskning under senare år. Det är att vänta att medelsåtgången för dessa sistnämnda ändamål kommer att undergå en fortsatt minskning. Styrelsen beräknar, att

det kommer att erfordras en bidragsram om 12 000 000 kr. för statsbidrag till inre rationalisering under budgetåret 1961/62.

Styrelsen föreslår på grund av det anförda, att den totala bidragsramen för budgetåret 1961/62 bestämmes till 15 000 000 kr., varav 3 000 000 kr. avses för yttre rationalisering och 12 000 000 kr. avses för inre rationalisering. Möjlighet bör finnas att, om den för endera av de båda grupperna av rationaliseringsåtgärder avsedda bidragsramen till någon del icke skulle bli utnyttjad, i stället, efter medgivande av Kungl. Maj:t, använda behållningen för bidrag till den andra gruppen åtgärder.

Departementschefen

I överensstämmelse med lantbruksstyrelsens förslag vill jag förorda att den totala bidragsramen för nästa budgetår fastställes till 15 000 000 kronor. Med hänsyn till den ökade medelsåtgången för yttre rationalisering under senare tid bör av sagda belopp 3 000 000 kronor hänföras till åtgärder för yttre rationalisering. På grund av den redovisade minskningen av medelsförbrukningen för inre rationaliseringsåtgärder torde bidragsramen för dylika åtgärder kunna nedräknas till 12 000 000 kronor. Liksom nu är fallet, bör Kungl. Maj:t äga befogenhet att, om förhållandena föranleder därtill, jämka fördelningen mellan yttre och inre rationalisering.

Inom ramen för bidrag till yttre rationalisering bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande ett begränsat belopp få tagas i anspråk för täckande av kostnader för sådana slag av planeringsåtgärder, som tidigare bestritts från ett för ändamålet å riksstaten särskilt upptaget anslag. Inom samma ram bör även få disponeras erforderliga medel för utbetalande av sådana statsbidrag till utflyttnings-, väganläggnings- och odlingskostnader, som åsyftas i övergångsbestämmelserna till kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 246) om ändring i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 342) angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m., benämnd rationaliseringskungörelsen. Vidare bör, liksom tidigare, inom ramen för bidrag till jordbrukets inre rationalisering medel till av Kungl. Maj:t bestämda belopp få utnyttjas till bidrag till vissa undersökningar rörande äldre torrläggningsföretag och till åtgärder ägnade att gagna torrläggningsverksamheten i dess helhet. Länsstyrelserna torde alltjämt böra få disponera högst 5 000 kronor till täckande av deras kostnader för syneförrättningar enligt lagen den 30 juni 1947 (nr 288) om uppsikt å jordbruk.

Med utgångspunkt från angivna totala bidragsram samt den odisponerade reservation som kan antagas föreligga under anslaget vid slutet av budgetåret 1960/61 torde medelsanvisningen för hittills berörda ändamål kunna begränsas till 6 500 000 kronor. Härutöver vill jag föreslå, att under en särskild post 500 000 kronor avsättes för att efter Kungl. Maj:ts beslut disponeras till särskilda åtgärder för intensifiering av jordbrukets och skogsbrukets rationalisering i Kopparbergs län. Till väsentlig del torde dessa medel böra användas för sådant expertarbete som erfordras för rationaliseringsåtgärder i anslutning till strävandena att sammanlägga lotter och få bättre utforma-

de produktionsenheter. Förslaget bör ses i direkt samband med vad jag under andra punkter förordat för att höja rationaliseringsgraden å brukningsenheter som nu hänföres till det mindre jordbruket. Det är min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att framlägga en särskild proposition beträffande här åsyftade verksamhet i Kopparbergs län, varvid reglerna för dispositionen av sagda medel torde närmare beröras.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kronor.

[17] **9. Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	100 000	110 513	524 461
1959/60	100	88 005	436 556
1960/61 (statsliggaren s. 870)	100		
1961/62 (förslag)	1 000		

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 måtte uppföras med ett formellt belopp av 100 kr.

Motiv. Vid utgången av budgetåret 1958/59 förelåg en reservation på förevarande anslag å 524 461 kr. Under budgetåret 1959/60 har utbetalats ett sammanlagt belopp av 88 005 kr. Reservationen vid budgetårets utgång uppgick till 436 556 kr. Av detta belopp utgjorde emellertid 49 416 kr. beviljade, men ännu ej utbetalda bidrag. För nu löpande budgetår beräknas utgifterna till omkring 100 000 kr. Då styrelsen för budgetåret 1961/62 räknar med i stort sett samma utgifter på anslaget eller omkring 100 000 kr., torde med hänsyn till den alltjämt förhållandevis stora reservationen anslaget även denna gång böra uppföras med blott ett formellt belopp.

Departementschefen

Den odisponerade medelstillgången å förevarande anslag uppgick till 387 240 kronor vid ingången av innevarande budgetår. Med hänsyn härtill och till den väntade belastningen å anslaget detta och nästa budgetår synes tillräckligt att detsamma även för budgetåret 1961/62 uppföres allenast med ett formellt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[18] **10. Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	300 000	411 546
1959/60	300 000	354 191
1960/61 (statsliggaren s. 870)	400 000	
1961/62 (förslag)	400 000	

Y r k a n d e n. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer,

1. att anslaget för nästa budgetår uppföres med 400 000 kr.,

2. att den ram inom vilken statlig kreditgaranti under budgetåret 1961/62 skall få beviljas bestämmes till för yttre rationalisering 16 000 000 kr., för inre rationalisering 14 000 000 kr., för jordbruksegnahemslån 22 000 000 kr., för driftslån 7 000 000 kr. samt för lån till driftsrationalisering avseende att underlätta övergång helt eller i väsentlig utsträckning till eller startande av specialproduktion å jordbruksfastighet 1 000 000 kr.,

3. att den ram inom vilken statlig kreditgaranti under budgetåret 1961/62 skall få beviljas för lagerhus m. m. för jordbruksändamål bestämmes till 6 000 000 kr. samt

4. att den ram inom vilken statlig kreditgaranti under budgetåret 1961/62 skall få beviljas för trädgårdsnäringens rationalisering bestämmes till 2 000 000 kr.

M o t i v. 1. Med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåren 1958/59 och 1959/60 samt lånegarantiverksamhetens nuvarande omfattning synes anslaget böra uppföras med oförändrat belopp, 400 000 kr.

2. För innevarande budgetår gäller i fråga om yttre rationalisering, inre rationalisering, jordbruksegnahemslån och driftslån samt de fr. o. m. detta budgetår inrättade särskilda driftslånen för att underlätta övergång helt eller i väsentlig utsträckning till eller startande av specialproduktion garantiramarna resp. 14 000 000 kr., 15 000 000 kr., 20 000 000 kr., 6 000 000 kr. resp. 1 000 000 kr.

Statlig lånegaranti har under de två sistförflutna budgetåren beviljats för lån å följande belopp (miljoner kr.)

Ändamål	Budgetår 1958/59	1959/60
Yttre rationalisering	8,2	11,7
Inre rationalisering	8,3	8,3
Jordbruksegnahemslån	19,1	20,6
Driftslån	6,2	7,2

De för budgetåret 1959/60 ursprungligen medgivna maximibeloppen för lånegarantier avseende jordbruksegnahemslån och driftslån har under året visat sig icke räcka till. Efter framställning från lantbruksstyrelsen har Kungl. Maj:t medgivit sådan jämkning att ramarna för dessa ändamål ökats med anlitande av icke utnyttjade belopp avseende inre rationalisering.

Såsom framgår av sammanställningen har lånegarantigivningen till yttre rationalisering ökat i rätt betydande omfattning budgetåret 1959/60 (3,5 miljoner kr.). Med hänsyn till de strävanden som f. n. görs att ytterligare intensifiera den yttre rationaliseringen torde garantiramen för detta ändamål behöva ökas till 16 000 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Med hänsyn till att garantiramen för inre rationalisering ej utnyttjats helt finner lantbruksstyrelsen sig böra föreslå en minskning av denna ram till 14 000 000 kr.

De delvis nya reglerna för den statliga jordbruksegnahemsverksamheten (möjlighet till lån för förvärv av större fastigheter än tidigare m. m.) har medfört att garantiramarna för jordbruksegnahemslån och driftslån blivit för knappa. Dessa ramar bör ökas till 22 miljoner kr. resp. 7 miljoner kr. Garantiramen för driftslån för att underlätta övergång helt eller i väsentlig utsträckning till eller nystartande av specialproduktion synes böra uppföras med oförändrat belopp. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t äga befogenhet att, om förhållandena ger anledning därtill, medgiva jämkning i fördelningen av maximibeloppen för lånegaranti till de olika ändamålen.

Styrelsen hemställer i detta sammanhang att den årliga räntan å den stående delen av lån från egnahemslånefonden, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940 och för vilka amorteringsskyldighet inträtt, må för år 1962 nedsättas till 3,6 procent samt att i avseende å köpeskilling för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försålts från kronoegendom, räntan må, i den mån köpeskillingen förräntas enligt enahanda grunder, som gällt eller gäller för den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under år 1962 utgå efter 3,6 procent.

3. Beträffande behovet av kreditgaranti för lagerhus har lantbruksstyrelsen anfört, att av den för budgetåret 1959/60 medgivna ramen å 5 miljoner kr. endast 3 268 000 kr. kunnat utnyttjas. Detta beror närmast på att igångsättandet av anläggningsarbetena för tre anläggningar med en sammanlagd anläggningskostnad beräknad till över 7 milj. kr., som uppgivits komma i fråga under budgetåret, skjutits framåt något år. Hos styrelsen finnes tills vidare endast en ansökning rörande en mindre anläggning. Enligt en av Svenska lantmännens riksförbund under juli månad 1960 företagen undersökning bland de till förbundet anslutna föreningarna framgår emellertid, att styrelsen under budgetåren 1960/61 och 1961/62 kan vänta ansökningar avseende anläggningar till en nu beräknad sammanlagd anläggningskostnad av över 19 miljoner kr. Då den statliga kreditgarantien, som icke må beviljas för lån som kan erhållas som bottenlån, kan beräknas omfatta mellan 35 och 50 procent av anläggningskostnaderna, torde behovet av dylik garanti för tiden intill den 1 juli 1962 kunna uppskattas till 8 à 9 miljoner kr. för endast till sagda förbund anslutna föreningar. Hur stora anspråk som kan komma att ställas på kreditgaranti från andra liknande föreningar samt för

potatislagerhus och sorteringscentraler anser styrelsen ännu icke möjligt att överblicka.

Då ramen för statlig kreditgaranti under innevarande budgetår är fastställd till 4 miljoner kr., skulle för att tillfredsställa under nästkommande budgetår beräknade anspråk på sådan garanti för enbart förenämnda aviserade företag behövas en garantiram på ca 5 miljoner kr. Det synes dock angeläget, att tillräckliga resurser står till förfogande även för andra företag och ändamål, varför styrelsen anser en ram på 6 miljoner kr. erforderlig under budgetåret 1961/62.

4. Vid ingången av budgetåret 1959/60 låg under behandling hos lantbruksstyrelsen 28 ansökningar om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering och under året har inkommit ytterligare 60. 36 ansökningar har bifallits, varigenom lånegarantier beviljats för ett sammanlagt belopp av 419 735 kr. 24 ansökningar har av olika skäl antingen avslagits, hänvisats till lantbruksnämnd för handläggning enligt kungörelsen om statligt stöd till jordbrukets rationalisering eller återtagits. 28 ansökningar ligger vid budgetårets utgång under behandling hos styrelsen och avser rationaliseringsåtgärder för en sammanlagd kostnad av ca 400 000 kr.

Hittills årligen bestämt belopp av 2 000 000 kr. till lånegarantier har icke kunnat utnyttjas, huvudsakligen beroende på att stödverksamheten begränsats till företag med högst en årsanställd arbetare. Sedan lantbruksstyrelsen genom riksdagens beslut om ändring av 5 § kungörelsen den 3 juni 1955 (nr 354) om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering fått vidgade möjligheter att bevilja lånegarantier även till företag av större omfattning än nyss nämnts, räknar styrelsen med att den föreslagna lånegarantiramen om 2 000 000 kr. bättre kommer att motsvara efterfrågan på kreditgarantier.

Sedan *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 9 januari 1960 anmält, att styrelsen vidtagit åtgärder för utredning om översyn av bestämmelser rörande statligt stöd till jordbrukets rationalisering för gemensamma företag, har styrelsen inkommit med en den 22 mars 1960 dagtecknad skrivelse med förslag till riktlinjer för en utredning om vissa lagstiftningsåtgärder i frågan. Samtidigt har styrelsen ifrågasatt om inte vissa provisoriska åtgärder borde vidtagas i avvaktan på en definitiv lösning. Lantbruksstyrelsen anför bl. a. följande.

Frågan om säkerhet för garantilån erbjuder vissa svårigheter, då lånet beviljas sammanslutning av jordbrukare. De sammanslutningar som kan komma i fråga för erhållande av kreditgarantier utgöres av tvångssamfälligheter, som bildas under medverkan av offentlig myndighet vid särskilda förrättningar, och föreningssamfälligheter som tillkommer genom avtal mellan delägarna. Beträffande föreningssamfälligheterna anför styrelsen att lagberedningen torde komma att framlägga förslag till rättslig reglering av dessa. De behandlas därför inte vidare i styrelsens förslag. I fråga om tvångssammanslutningarna framhåller styrelsen, att de i praktiken vanligaste fall, då statligt stöd ifrågakommer till sådana sammanslutningar, torde avse dikning, anläggning av enskild väg samt vissa åtgärder i samband med fastig-

hetsreglering. En utredning av frågor, som sammanhänger med finansieringen av sistnämnda slag av företag, är enligt styrelsens mening beroende av pågående översyn av jordlagstiftningen och fastighetsbildningslagstiftningen. Styrelsen begränsar sig därför till väg- och dikningsföretagen. Enskilda väglagens regler om uttaxeringsrätt gentemot delägarna i vägsamfällighet, om delägarnas gemensamma ansvar för brist och om samfällighetens förmånsrätt för uttaxerade bidrag anser styrelsen vara fullt betryggande som säkerhet för statsgaranterade och andra lån åt sådana samfälligheter.

Beträffande torrläggningssamfälligheterna föreslår styrelsen att reglerna för sådana samfälligheter bör överarbetas med bestämmelserna om vägsamfälligheter som förebild. Något krav på förmånsrätt bör dock inte uppställas. Enligt styrelsens mening torde ett införande av gemensam ansvarighet för torrläggningsföretagets förbindelser knappast kunna ske utan att grundläggande principer i vattenlagen rubbas. Frågan härom kräver enligt styrelsens åsikt ingående utredning. Som tidigare anförts har styrelsen skisserat en provisorisk lösning i avbidan på en mera definitiv reglering. Denna provisoriska lösning innebär i huvudsak följande. Som villkor för att staten skall ikläda sig lånegaranti till ett torrläggningsföretag bör krävas, att delägarna i företaget — eller i vart fall de delägare som frivilligt ingått i företaget — inbördes kommer överens om att samfällighetens styrelse skall äga att enligt de i kostnadsfördelningslängden fastställda grunderna av dem uttaxera inte blott vad av lånet och kostnaderna för detta belöper på var och en utan även vad som därutöver fordras för att täcka brist som uppkommer genom att någon delägare inte fullgör sin betalningsskyldighet. Eftersom man inte kan räkna med att andra delägare än sådana som frivilligt anslutit sig till företaget skall vara villiga att åtaga sig betalningsansvar och med hänsyn till företagets allmännyttiga ändamål bör betalningsansvaret för brist hos någon delägare kunna begränsas till två på denne delägare belöpande andelar av årsannuiteten å lånet.

I anledning av förenämnda skrivelse upprättades inom *jordbruksdepartementet* i maj 1960 en promemoria angående säkerhet för lånegaranti till vissa samfälligheter. Efter en redogörelse över torrläggningssamfälligheternas organisation föreslås i promemorian en uppmjukning av 18 § i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 342) angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m., benämnd rationaliseringskungörelsen, sålunda att vägsamfälligheter och torrläggningssamfälligheter undantages från kravet på säkerhet vid lånegaranti om särskilda skäl därtill föreligger.

Y t t r a n d e n. Efter remiss har yttranden över jordbruksdepartementets promemoria rörande frågan om säkerhet för lånegaranti till vissa samfälligheter avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, Riksförbundet Landsbygdens folk och Sveriges lantbruksförbund.

Statskontoret har för sin del biträtt det framlagda förslaget till komplettering av 18 § rationaliseringskungörelsen.

Lantbruksstyrelsen anför att, i avbidan på att en mera slutlig reglering av med ämnet sammanhängande frågor, lån med statlig kreditgaranti tillsvidare bör kunna lämnas torrläggningssamfällighet med större antal delägare under samma förutsättningar som — bortsett från förmånsrätten — gäller för vägsamfällighet.

Sveriges lantbruksförbund och *Riksförbundet Landsbygdens folk* har intet att erinra mot den föreslagna ändringen i rationaliseringskungörelsen.

Departementschefen

Mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag budgetåret 1961/62 har jag intet att erinra, varför jag föreslår att ett oförändrat belopp av 400 000 kronor anvisas.

Beträffande frågan om garantiramarnas storlek finner jag att den för utlämnande av lånegarantier till yttre rationalisering avsedda ramen bör höjas dels med hänsyn till att garantigivningen ökat i betydande omfattning ej minst under det nu löpande budgetåret och dels i syfte att möjliggöra en ytterligare stegrad statlig insats på denna väg. Jag föreslår därför, att garantiramen i fråga för nästa budgetår fastställes till 15 000 000 kronor. Vad härefter gäller ramen för lånegarantier till inre rationalisering torde densamma enligt min mening i betraktande av att den ej helt utnyttjats på senare tid kunna sänkas till 12 000 000 kronor.

Enär jag finner det angeläget att — såsom ett led i strävandena att intensifiera rationaliseringen av det mindre jordbruket — en avsevärd vidgning sker av den garantiram som är avsedd för krediter upptagna för finansiering av övergång helt eller delvis till eller nystartande av specialproduktion förordar jag att denna ram bestämmes till 3 000 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att lantbruksnämnderna genom en ej alltför snäv tillämpning av gällande bestämmelser i ämnet medverkar till en sådan produktionsomställning som här åsyftas i avsikt att höja rationaliseringsgraden hos småbruk i riktning mot full bärkraft enligt nuvarande normer.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, om förhållandena ger anledning därtill, medgiva jämkning i fördelningen av maximibeloppen för lånegaranti för de tre nu berörda slagen av rationaliseringsåtgärder.

Med hänsyn till att de sedan 1959 delvis nya reglerna i ämnet ökat efterfrågan å statliga kreditgarantier till driftslån tillstyrker jag att garantiramen för sådana lån ökas till 7 000 000 kronor. Garantiramen för jordbruksegnahemslån synes dock böra hållas oförändrad vid 20 000 000 kronor. Det torde även beträffande sistnämnda båda ramar få ankomma på Kungl. Maj:t att, om så befinnes erforderligt, medgiva jämkning i fördelningen dem emellan.

Vad gäller garantiramarna för lån till uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål och för lån till trädgårdsnäringens rationalisering avser jag att inom kort återkomma till desamma i samband med behandlingen av ett förslag som trädgårdsnäringsutredningen nyligen framlagt angående statliga lånegarantier för anordnande av auktionslokaler för trädgårdsprodukter m. m. Förslaget i fråga synes mig böra läggas till grund för särskild proposition till 1961 års riksdag.

I anledning av vad lantbruksstyrelsen anfört om vissa tvångssamfälligheter och möjligheterna att tillgodose kravet på säkerhet för statliga ekonomiska åtaganden för dylika samfälligheters räkning vill jag uttala, att jag delar styrelsens uppfattning att de för vägsamfälligheterna gällande reglerna om uttaxering, förmånsrätt och gemensamt ansvar erbjuder betryggande säkerhet. Beträffande torrläggningssamfälligheterna är bestämmel-

serna mera knapphändiga. För att här uppnå betryggande säkerhet för staten erfordras vissa ändringar i vattenlagen. Härvid synes de bestämmelser, som gäller för vägsamfälligheter i huvudsak kunna tagas som mönster.

I avvaktan på att lagstiftningsfrågan överväges är det angeläget att provisoriska åtgärder vidtages i syfte att göra lånegarantigivningen för torrläggningsföretag så smidig som möjligt utan att statens krav på säkerhet mot ekonomiska förluster nämnvärt eftersättes. Härvid måste även uppmärksammas att det ur allmän jordbrukspolitisk och även finansiell synvinkel är betydelsefullt, att i allt väsentligt samma bedömningsgrunder och samma administrativa former tillämpas vid prövningen av frågor om stöd till torrläggningsföretag som till alla övriga slag av inre rationaliseringsåtgärder. Med beaktande av sagda synpunkter förordar jag att till 18 § andra stycket rationaliseringskungörelsen fogas en bestämmelse av innebörd att om sökande av lånegaranti är vägsamfällighet eller torrläggningssamfällighet må, därest särskilda skäl föreligger, garanti beviljas utan att säkerhet ställes.

Enligt min mening bör kravet på säkerhet från statens sida eftergivas endast i de fall den av rationaliseringsåtgärderna i fråga berörda samfälligheten omfattar ett så stort antal fastigheter med förhållandevis ringa, tilltänkta lånebelopp att det måste anses medföra avsevärda praktiska olägenheter att uttaga och förvalta inteckningar i fastigheterna. I de fall, där antalet delägare i en samfällighet uppgår till högst tio, synes i regel lånegaranti böra beviljas varje enskild sökande efter sedvanlig prövning av lantbruksnämnden. Säkerhet bör då också ställas i vanlig ordning. Då fråga är om stora torrläggningsföretag med avsevärda kostnads-, bidrags- och lånebelopp torde det i allmänhet inte komma att uppstå svårigheter för delägarna att svara för sina annuiteter. Statligt stöd till jordbrukets rationalisering förutsätter nämligen numera principiellt att de åtgärder som skall främjas är lönsamma och medför bestående förbättringar på berörda fastigheter. Samfälligheter som bör komma i fråga för statlig kreditgaranti äger nära nog alltid sådan stabilitet att det inte behöver befaras att företaget skall råka i ekonomiska svårigheter och staten därigenom löpa någon finansiell risk.

Det torde, därest riksdagen ej har något att erinra mot vad jag sålunda föreslagit beträffande ändrade normer för uttagande av säkerhet vid lånegaranti åt vissa samfälligheter, få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderlig författningsändring.

Liksom under tidigare år bör riksdagens medgivande inhämtas till nedsättning enligt tidigare tillämpade grunder av räntan på vissa lån från den förutvarande egnahemslånefonden m. m. Därest riksdagen lämnar detta medgivande, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de författningsbestämmelser, som därvid blir erforderliga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att den årliga räntan å den stående delen av lån från egnahemslånefonden, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940, må för år 1962 nedsättas till 3,6 procent

b) medgiva, att i avseende å köpeskilling för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet som år 1920 eller senare år försålts från kronoegendom, räntan må, i den mån köpeskillingen förräntas enligt enahanda grunder, som gällt eller gäller för den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under år 1962 utgå efter 3,6 procent

c) medgiva, att under budgetåret 1961/62 statlig kreditgaranti må beviljas dels för lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor, för lån till inre rationalisering intill ett belopp av 12 000 000 kronor och för lån till det i det föregående särskilt angivna slag av driftsrationalisering inom jordbruket intill ett belopp av 3 000 000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, dels för jordbruksegnahemslån m. m. intill ett belopp av 20 000 000 kronor och för driftslån intill ett belopp av 7 000 000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle ge anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning samt

d) till *Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[19] **11. Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 325 000	1 273 745
1959/60	1 210 000	1 178 210
1960/61 (statsliggaren s. 870)	1 210 000	
1961/62 (förslag)	1 100 000	

Yrkanden. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer,

1) att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 100 000 kr.,

2) att det belopp, inom vars ram under budgetåret 1961/62 utfästelser om bidrag till anskaffande av specialmaskiner för jordbruket samt maskiner för trädgårdsnäringen må göras, fastställes till samma belopp som för innevarande budgetår eller 300 000 kr.

Motiv. 1. Medelsbehovet har beräknats med ledning av till lantbruksstyrelsen inkomna redogörelser för av hushållningssällskapen under andra

hälften av budgetåret 1953/54 (590 000 kr.) och första hälften av budgetåret 1954/55 (510 000 kr.) gjorda utfästelser om bidrag.

2. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 har ramen för bidragsutfästelser sänkts från 1 000 000 kr. till 300 000 kr. samtidigt som bestämmelserna för bidrag ändrats så, att bidrag numera får beviljas endast för vissa specialmaskiner inom jordbruket samt maskiner för trädgårdsnäringen. Även om erfarenheterna efter sänkningen av anslaget givit vid handen att ytterligare medel skulle behövas för ändamålet, vill lantbruksstyrelsen inskränka sig till att föreslå en oförändrad bidragsram å 300 000 kr.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget. Som styrelsen föreslagit bör vidare det belopp, inom vars ram utfästelser om bidrag till återbetalning av lån på av 1958 års A-riksdag fastställda grunder högst får lämnas, för nästa budgetår vara oförändrat 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1961/62 må beviljas statsbidrag från anslaget till återbetalning av lån ur jordbrukets maskinlånefond å tillhopa 300 000 kronor

b) till *Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

[20] **12. Statens avdikningsanslag**

	Anslag	Utbetalat belopp
1958/59	3 000 000	2 358 813
1959/60	1 500 000	2 517 716
1960/61 (statsliggaren s. 870)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 000 000 kr.

Motiv. Bidragsgivningen till avdikningsåtgärder finansieras från den 1 juli 1959 med anlitande av reservationsanslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering.

Vid ingången av innevarande budgetår uppgick summan av beviljade men ej utbetalade bidrag till 2,67 miljoner kr. Under budgetåret 1961/62 torde omkring 1 miljon kr. komma att erfordras för infriande av före den 1 juli 1959 inom ramen för under tidigare budgetår medgivna bidragstilldelningar gjorda utfästelser till avdikningsföretag.

Departementschefen

De medel, som erfordras för infriande av före den 1 juli 1959 med stöd av tidigare gällande bidragsramar gjorda utfästelser om bidrag till torrläggningsföretag, kan för budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till 1 000 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens avdikningsanslag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[21] **13. Befrämjande av landsbygdens elektrifiering**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	11 000 000	3 627 330	13 213 831
1959/60	11 000 000	2 948 054	21 265 777
1960/61 (statsliggaren s. 871)	2 500 000		
1961/62 (förslag)	5 000 000		

Av det för innevarande budgetår under förevarande anslagsrubrik anvisade anslaget disponeras *dels* av statskontoret för bestridande intill 150 000 kr. av erforderliga kostnader för elektrifieringsberedningen, intill 30 000 kr. av kostnaderna för av beredningen ledd upplysningsverksamhet angående elupprustning och därmed sammanhängande frågor samt intill 300 000 kr. av kostnaderna för anlitande vid länsstyrelserna av tillfällig expertis i elkraftfrågor, *dels* av länsstyrelserna för utbetalning av beviljade nyanläggningsbidrag. Bestämmelser rörande ifrågavarande bidrag finnes meddelade i kungörelsen 1959: 369 om statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning.

Yrkanden. *Elektrifieringsberedningen* (skr. 17/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 9 000 000 kr. enligt följande fördelning.

1. Nyanläggning av elektriska distributionsnät m. m.	2 000 000
2. Upprustning av elektriska distributionsnät	7 000 000
	9 000 000

3. Vidare hemställer beredningen, att under budgetåret 1961/62 statlig kreditgaranti för lån avseende nyanläggnings- och upprustningsåtgärder berörande landsbygdens elnät får beviljas med oförändrat 5 000 000 kr.

Motiv. 1. Som motiv för sitt under punkten gjorda yrkande anför beredningen i huvudsak följande.

Vid slutet av budgetåret 1958/59 förelåg hos beredningen en balans av ansökningar motsvarande bidragsanspråk för nyanläggningar på 1,13 miljoner kr. Härav har under budgetåret 1959/60 av olika skäl avförts anspråk på sammanlagt 160 000 kr. De under budgetåret nytillkomna anspråken uppgick till i runt tal 1,8 miljoner kr. För några projekt, för vilka ansökningar tidigare förelegat men för vilka planläggningen varit så ofullständig att pro-

jekten ej varit genomförbara, har nya omarbetade ansökningar avseende bidrag på 300 000 kr. ingivits. De totalt under budgetåret aktualiserade projekten har sålunda motsvarat (1 800 000 + 300 000 =) 2 100 000 kr. Under budgetåret har för ändamålet tagits i anspråk 600 000 kr. I beloppen ingår kostnader för utredningar och beredningens verksamhet. Balansen av ansökningar motsvarade vid slutet av budgetåret 1959/60 bidragsanspråk på 2,15 miljoner kr. Som orsak till den inträffade begränsningen i anspråk kan — förutom att antalet kvarvarande oelektrifierade fastigheter successivt minskas — framhållas, att maximibeloppet för bidrag är för lågt i förhållande till kostnadsläget, och att svårigheter ej minst möter att genomföra elektrifiering för glesbygderna i Norrland. Dessutom har inverkat, att bidrag för täckande av felande belopp endast på vissa håll kunnat påräknas från landsting och kommuner. Här avsedda förhållanden har berörts bl. a. i beredningens underdåniga skrivelse den 17 januari 1957 rörande nya bidragsgrunder. Tveksamhet beträffande tillämpning av de sedan den 1 juli 1959 gällande bidragsgrunderna synes även ha inverkat.

Då beredningen utgår från att dessa bidragsgrunder ej skall behöva medföra någon större skärpning av bidragsprövningen gentemot tidigare grunder och då beredningen förutsätter, att beredningen skall kunna tillämpa de nya grunderna så att i särskilda fall bidrag med högre belopp än 450 kr. för normaltariffenhet kan utgå, har beredningen ej anledning att räkna med lägre belopp i inkommande bidragsanspråk under vartdera av innevarande och kommande budgetår än 3 miljoner kr. såsom varit normalt under tidigare år. Den inneliggande balansen den 1 juli 1960, 2,15 miljoner kr., jämte inkommande anspråk på sammanlagt 6 miljoner kr. under de båda budgetåren samt kostnadsuppgång för de äldre projekten motsvarar i runt tal 8,5 miljoner kr. i anspråk. Summan av reservation vid ingången av nuvarande budgetår, 4,3 miljoner kr, och årets riksdagsanslag på 2,5 miljoner kr., d. v. s. 6,8 miljoner kr., förslår ej för täckande av dessa anspråk. Beredningen förutsätter att reservationen kommer att få utnyttjas.

2. Beredningen anför under förevarande punkt bl. a. följande.

Vid slutet av budgetåret 1958/59 förelåg en balans hos beredningen av ansökningar motsvarande bidragsanspråk för upprustning på 2,05 miljoner kr., såsom framgår av ovannämnda verksamhetsberättelse. Härav har under budgetåret 1959/60 av olika skäl avförts anspråk på sammanlagt 450 000 kr. De under budgetåret nytillkomna anspråken uppgick till 8,44 miljoner kr. Under budgetåret har för ändamålet tagits i anspråk 4,07 miljoner kr., vari ingår medel för utredningar, upplysning och beredningens verksamhet. Balansen av ansökningar motsvarade vid slutet av budgetåret 1959/60 bidragsanspråk på i runt tal 6 miljoner kr. Därest ansökningar inkommer under innevarande budgetår i tidigare beräknad omfattning, 7 miljoner kr., skulle ett sammanlagt anslagsbehov av 13 miljoner kr. föreligga. Eftersom inget anslagstillskott anvisats för detta budgetår och reservationen från föregående budgetår var 9,4 miljoner kr., skulle vid utgången av innevarande budgetår anspråken sålunda överstiga tillgängliga anslagsmedel med 3,6 miljoner kr. Beredningen, som ej har belägg för antagande att takten i inkommande anspråk skall väsentligen ändras under det kommande budgetåret 1961/62, räknar med oförändrad storleksordning 7 miljoner kr. Vid anvisande av ett anslag av denna storlek skulle medelsbristen fortfarande bli 3,6 miljoner kr. vid budgetårets slut. Denna medelsbrist skulle i stort sett försvinna vid anvisande av det belopp på 11 miljoner kr., som upptogs i Elupprustningskommitténs betänkande, vilket refererats i prop. 1958: 116. I förra fallet skulle anslagen för de fyra budgetåren 1958/59—1961/62 bli sammanlagt (7 +

7 + 0 + 7 =) 21 miljoner kr. och i senare fallet (7 + 7 + 0 + 11 =) 25 miljoner kr. Beredningen förutsätter, att förskjutningen i anslagstilldelningen ej skall inverka begränsande på det totala anslagsbeloppet 50 miljoner kr., som angivits vid bidragsverksamhetens igångsättande.

3. I sin motivering under förevarande punkt anför beredningen.

I sitt förslag den 15 januari 1959 till riktlinjer för statlig lånegaranti för elektriska distributionsföretag (ellånegaranti) föreslog Ellånekommittén teckningsbemyndigande med 5 000 000 kr. för vart och ett av de två första budgetåren 1959/60 och 1960/61. Sådana bemyndiganden har också lämnats beredningen av Kungl. Maj:t i skrivelser den 28 maj 1959 och den 1 april 1960. Under budgetåret 1959/60 inkom framställningar om garantier på 700 000 kr., varav 540 000 kr. beviljades före budgetårets utgång. Balansen av ansökningar den 1 juli 1960 var 160 000 kr. Vissa inneliggande ansökningar om statsbidrag för upprustning har sedermera kompletterats eller måste kompletteras till att omfatta även framställning om statsgaranti för lån för belopp som ej kan anskaffas på annat sätt. Med hänsyn till tidsutdräkt för utredningar innan framställningar om garanti kan ingivas och då det gäller en ny stödverksamhet, ger det första verksamhetsåret ej tillräckligt underlag för bedömande av det kommande behovet.

I skrivelse den 9 november 1960 har *länsstyrelsen i Östergötlands län* hemställt, att en omprövning av statsbidraget till anläggande av elektriskt distributionsnät måtte ske så att högre belopp än 450 kr. per normaltariffenhet kan erhållas av statsmedel.

Departementschefen

Vad först angår anslagsanvisningen för nästa budgetår avseende bidrag till nyanläggning av elektriska distributionsnät m. m. anser jag det, med hänsyn till antagligt medelsbehov och tillgänglig reservationsmedelsbehållning, tillfyllest om anvisningen bestämmes till 2 300 000 kronor mot för innevarande budgetår 2 500 000 kronor.

Vid ställningstagande till frågan om anslagsbehovet under posten till upprustning av elektriska distributionsnät bör beaktas att en betydande, till posten hänförlig reservation beräknas föreligga vid ingången av budgetåret 1961/62. Enligt från elektrifieringsberedningen nyligen inhämtade uppgifter kan reservationen å posten den 1 december 1960 beräknas uppgå till 12 300 000 kronor. Då jag räknar med att ett belopp av högst 15 000 000 kronor skall behöva stå till förfogande för de bidragsutbetalningar för elupprustning vilka kan komma att ske före den 1 juli 1962, föreslår jag att under nästa budgetårs anslagspost för här ifrågavarande ändamål anvisas 2 700 000 kronor. För det fall sagda belopp å 15 000 000 kronor senare skulle visa sig vara otillräckligt för att täcka behovet av bidragsmedel avser jag att senare nästa budgetår taga upp frågan om ytterligare medelsanvisning. Den betydelsefulla elnätupprustningen på landsbygden bör inte, så länge densamma äger rum inom de normer och det totala stödbelopp å 50 000 000 kronor som bestämts av riksdagen, få hindras av bristande tillgång på medel för bidragsgivningen.

Av de under anslaget tillgängliga medlen bör liksom under innevarande

budgetår få utnyttjas högst cirka 150 000 kronor till täckande av erforderliga kostnader för elektrifieringsberedningen, högst cirka 300 000 kronor för anlitande vid länsstyrelserna av tillfällig expertis i elkraftfrågor samt högst 30 000 kronor för bestridande av kostnaderna för av beredningen ledd upplysningsverksamhet angående elupprustning och därmed sammanhängande frågor.

Ramen för statliga kreditgarantier för lån till finansiering av nyanläggnings- och upprustningsåtgärder berörande landsbygdens elnät bör även för nästa budgetår fastställas till 5 000 000 kronor. Den del av nuvarande garantiram som ej disponerats före utgången av innevarande budgetår bör ej få tagas i anspråk under det påföljande.

Vad slutligen angår den av länsstyrelsen i Östergötlands län gjorda, i det föregående redovisade framställningen vill jag erinra om att högre statsbidrag än 450 kronor per normaltariffenhet kan beviljas med stöd av 3 § kungörelsen den 28 maj 1959, nr 369, om statligt stöd till landsbygdens elförsörjning, därest särskilda omständigheter befinnes föreligga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1961/62 må beviljas statlig kreditgaranti för lån avseende nyanläggnings- och upprustningsåtgärder berörande landsbygdens elnät intill ett belopp av 5 000 000 kronor

b) till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor.

[22] **14. Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	1 250 000	1 225 600	158 000
1959/60	1 250 000	1 124 000	284 000
1960/61 (statsliggaren s. 871)	2 300 000		
1961/62 (förslag)	3 300 000		

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med oförändrat belopp.

Motiv. Årets riksdag beslöt överförande till anslaget av ytterligare medel, som tidigare utgått som fraktbidrag vid transport till Norrland av vissa slag av fodermedel, samt har därjämte fastställt nya riktlinjer för utnyttjande av anslagsmedlen. Med anledning av att sålunda ingen erfarenhet finnes om vare sig medlens användning eller effekten därav, föreslår styrelsen oförändrad medelstilldelning.

Departementschefen

Genom beslut av 1960 års riksdag (prop. 62; JoU 18 och 32; rskr. 305) har det särskilda statliga stödet till det norrländska jordbruket omlagts. Nyssnämnda riksdagsbeslut innebar sålunda bland annat att ett belopp av 1 050 000 kronor under förevarande anslag skulle avses för att genom koncentrerade rationaliseringsinsatser i de fyra nordligaste länen i ett sammanhang lösa frågor rörande maskinanskaffning och annan driftsrationalisering, investeringar i byggnader och på marken samt där så anses lämpligt yttre rationaliseringsåtgärder. Lantbruksnämnden, hushållningssällskapet, lantmäterimyndigheten samt skogsvårdsstyrelsen inom respektive län skulle enligt beslutet gemensamt upprätta samt för prövning och godkännande underställa Kungl. Maj:t förslag till lämpliga rationaliseringsobjekt och till tidsplan för de tilltänkta rationaliseringsåtgärderna samt summarisk totalkalkyl över kostnaderna för de statliga insatserna inom respektive områden. Nyligen har till Kungl. Maj:t inkommit förslag till planer för nu ifrågavarande slag av rationaliseringsåtgärder av sådan omfattning att, därest Kungl. Maj:t godkänner planerna, i det föregående angivet belopp i sin helhet kommer att disponeras till bidrag för åtgärder snarast inom berörda objekt ävensom för anlitande av för rationaliseringsarbetet erforderlig expertis. Enligt vad som upplysts från berörda myndigheters sida föreligger redan planer på koncentrerade rationaliseringsinsatser jämväl inom ett avsevärt antal andra objekt. Dessa, liksom de inom vilka rationaliseringsarbetet påbörjas detta budgetår, inrymmer så gott som uteslutande småbruk. Det bör därför anses vara ett betydelsefullt led i strävandena att främja rationaliseringen av mindre jordbruk att höja anslagsanvisningen under här ifrågavarande post. Jag föreslår att den för nästa budgetår bestämmes till 2 050 000 kronor, således till ett 1 000 000 kronor högre belopp än för nu löpande budgetår. För medlens utnyttjande bör gälla samma villkor som de vilka fastställts av 1960 års riksdag.

I övrigt bör liksom hittills ett belopp av 550 000 kronor anvisas för fördelning på hushållningssällskapen i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt Gävleborgs län utom Gästrikland i förhållande till antalet inom jordbruksnäringen sysselsatta i respektive län i och för främjande helt allmänt av näringens framåtskridande inom länen. Vidare bör oförändrat 200 000 kronor disponeras av Kungl. Maj:t i syfte att påskynda standardförbättringen inom det norrländska jordbruket, bland annat genom att stödja tillfällig forsknings- och försöksverksamhet med särskild inriktning på förhållandena inom det norrländska jordbruket. Slutligen anser jag att i likhet med innevarande budgetår ett belopp av 500 000 kronor bör upptagas under anslaget för utbetalande av fraktbidrag vid transport av fodermedel till mera avlägset belägna jordbruk i övre Norrland.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 300 000 kronor.

[23] **15. Befrämjande av husdjursaveln m. m.**[1]

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	1 822 000	2 107 939	781 020
1959/60	2 183 500	2 725 718	3 665 404
1960/61 (statsliggaren s. 872)	1 800 000		
1961/62 (förslag)	2 300 000		

Yrkanden. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 ökas med 659 000 kr. till 2 459 000 kr.

Ökningen betingas till huvudsaklig del av att för budgetåret 1960/61 en reservation å 640 000 kr. ställts till styrelsens förfogande utom anslagets nominella belopp 1 800 000 kr., varigenom för detta budgetår disponibla medel belöpt sig till sammanlagt 2 440 000 kr., vilken summa beräknas vara helt disponerad vid budgetårets utgång.

Lantbruksstyrelsen hemställer vidare, dels — med hänvisning till vad departementschefen anfört i Bilaga 11 till 1960 års statsverksproposition (IX ht s. 42—43) — att av den under anslaget upptagna anslagsposten Stöd åt hästaveln, till vilken anslagspost överförts under statens hästavelsfond den 30 juni 1959 odisponerad behållning samt under statens lånefond för hästavelns befrämjande samma dag befintlig disponibel behållning, må under budgetåret 1961/62 tagas i anspråk ett belopp av 300 000 kr. till statsbidrag för anordnande av ridhusanläggningar m. m., dels ock att statlig kreditgaranti för lån i allmänna marknaden, avsedda för inköp av avelshästar och ridhästar, må under budgetåret 1961/62 beviljas intill ett belopp av 1 100 000 kr.

		Beräknat belopp	Ökning eller minskning
A. Bidrag till avelsföreningar och liknande organisationer		219 000	+ 44 000
B. Stöd åt hästaveln			
1) varmblodsaveln	290 000		
2) kallblodsaveln	1 250 000	1 540 000	
C. Stöd åt amatörridsporten		250 000	
D. Bidrag till kontrollföreningsverksamheten		450 000	+ 25 000
E. Stöd åt den professionella trav- och galoppsportens organisationer		—	— 50 000
Summa kr.		2 459 000	+ 19 000

Lantbruksstyrelsen hemställer slutligen, att anslagsposten Stöd åt hästaveln uppföres i två delposter, nämligen 1) Varmblodsaveln och amatörridsporten å 540 000 kr. och 2) Kallblodsaveln å 1 250 000 kr.

[1] Tidigare rubrik Befrämjande av husdjursaveln.

Motiv. A. Anslagsposten skall enligt riksdagens beslut disponeras för utlämnande av bidrag dels till avelsföreningarna för nötboskap, svin, får, fjäderfä och kaniner till täckande av sådana utgifter som är en följd av att statliga uppgifter ålagts dem eller att den statliga eller statsunderstödda rådgivnings- och upplysningsverksamheten på grund av bristande resurser tills vidare måste kompletteras med organisationernas verksamhet i samma syfte, dels ock till nämnden för avkommeundersökning av tjurar.

Enligt riksdagens beslut åligger det lantbruksstyrelsen att draga försorg om stambokföringen av nötkreatur. Styrelsen har i överensstämmelse med statsverkspropositionen år 1958 överlåtit åt avelsföreningarna att föra rikstamböckerna. Medan den lokala rådgivningen i huvudsak skötes av hushållningssällskapen genom husdjurskonsulenter, husdjursinstruktörer och andra befattningshavare, utgör avelsföreningarna centrala rådgivningsorgan för resp. raser. Avelsföreningarna planlägger och samordnar avelsarbetet inom hela riket och avelsföreningarnas verksamhet har därigenom en i många avseenden avgörande betydelse för utvecklingen. De statsbidrag, som avelsföreningarna för nötboskap åtnjutit, har uppenbarligen och trots att dessa bidrag för budgetåret 1959/60 uppgick till sammanlagt endast 37 500 kr., haft stor betydelse och utgjort en garanti för att stambokföringen och verksamheten bedrivits enligt sådana linjer att de blivit till gagn för hela nötkreatursaveln. För att i viss mån kompensera den utgiftsökning, som avelsföreningarna haft på grund av automatiska lönehöjningar, borde bidragen höjas med ca sju procent.

På motsvarande sätt som avelsföreningarna för nötboskap och deras samarbetsorgan utgör centrala organ för nötboskapsavelns främjande, är Svenska svinavelsföreningen ett samarbetsorgan för hela svinaveln och utför som sådant i nära kontakt med lantbruksstyrelsen, hushållningssällskapen och jordbrukets ekonomiska föreningar ett betydelsefullt arbete. Styrelsen anser, att även detta bidrag bör höjas med ca sju procent.

Kungl. Maj:t uppdrog den 16 maj 1958 åt lantbruksstyrelsen att verkställa en undersökning rörande fårskötselns lönsamhet och produktionsbetingelser, och den 7 oktober 1959 överlämnade styrelsen till Konungen redogörelse över undersökningens resultat. Det synes av undersökningen framgå, bl. a., att en välordnad fårskötsel i många fall är ett fullgott alternativ till mjölkproduktion och köttproduktion genom uppfödning av ungnöt, och att avsättningsmöjligheterna för fårskötselns produkter ger utrymme för en ökning av fårskötseln. Jordbrukarnas ofta ringa erfarenhet av fårskötsel utgör dock i många fall ett hinder för fårskötselns utveckling, även om förutsättningarna härför eljest är gynnsamma, och endast en utökad upplysnings- och rådgivningsverksamhet kan avhjälpa dessa svårigheter. Dylik verksamhet utföres visserligen av hushållningssällskapen, men på grund av frågornas speciella karaktär behöver sällskapen tillgång till speciell sakkunskap. Svenska fåravelsföreningen och dess tjänstemän har härvid en viktig uppgift, men tyvärr har brist på medel hindrat föreningen att ge dylik specialrådgivning i tillräcklig omfattning. Föreningen utger en tidskrift, biträder hushåll-

ningssällskapen vid anordnandet av kurser och anordnar själv kurser i fårskötsel. Det synes därför ytterst angeläget, att föreningen genom ökat statsbidrag ges möjlighet att utvidga sin instruktionsverksamhet. Genom en viss omfördelning av anslaget till avelsföreningar och liknande organisationer kunde styrelsen för budgetåret 1959/60 höja bidraget från 13 000 kr. till 13 800 kr., men det synes ej möjligt att på denna väg åstadkomma ytterligare höjning av bidraget. Styrelsen anser, att anslaget till fåravelsföreningen bör höjas till minst 20 000 kr.

Rådgivnings- och upplysningsverksamheten på fjäderfäskötselns område har tyvärr ej ens tillnärmelsevis den omfattning, som denna näringsgrens ekonomiska betydelse förutsätter. Produktionen beräknades för år 1958 till 86 000 ton ägg och 14 000 ton fjäderfäkött. Av jordbrukarnas taxerade inkomster för jordbruksprodukter kom 184 miljoner kr. från fjäderfäskötseln, medan hela försäljningen av vegetabilier gav 941 miljoner kr. Även på fjäderfäskötselns område ankommer rådgivnings- och upplysningsverksamheten i första hand på hushållningssällskapen. Men i detta fall liksom i fråga om motsvarande verksamhet på fårskötselns område är problemställningarna specifika, och det erfordras betydande specialkunskaper. De mångskiftande problem, som hushållningssällskapens rådgivnings- och upplysningsverksamhet har att befatta sig med, och de begränsade resurser, som de flesta hushållningssällskap har, gör att Sveriges fjäderfäavelsförenings möjligheter att medverka blir av största betydelse. Det torde även bli betydligt billigare att ordna hela frågan genom att ge fjäderfäavelsföreningen erforderliga resurser än genom att avlöna specialister lokalt inom hushållningssällskapen. En relativt liten höjning av statsbidraget skulle ge fjäderfäavelsföreningen alla förutsättningar att effektivt bistå i detta arbete. Sveriges fjäderfäavelsförening utför även ett betydelsefullt arbete genom den värpkontroll, som den anordnar. Värpkontrollverksamhetens främsta uppgift är att genomföra en opartisk kontroll av avelsstammarna, men bristande tillgång på medel har tyvärr hindrat den nödvändiga utvecklingen av denna verksamhet. Underhållet av kontrollstationens byggnadsbestånd har sålunda blivit eftersatt, och föreningen har av ekonomiska skäl ej kunnat införa nya och bättre kontrollformer. Föreningen har tre tjänstemän med agronomexamen och erforderlig specialutbildning men har i fråga om sin personal på grund av bristande medel ej kunnat följa den allmänna löneutvecklingen. Lantbruksstyrelsen har vid anslagets fördelning försökt beakta behovet av medel för den verksamhet, som Sveriges fjäderfäavelsförening bedriver, och av anslagspostens totalsumma, 175 000 kr., erhöll Sveriges fjäderfäavelsförening för budgetåret 1959/60 51 200 kr. Detta bidrag är dock helt otillräckligt och bör höjas till 64 000 kr. för att verksamheten skall kunna säkerställas.

Svenska kaninavelsföreningarnas riksförbund för stambok för kaniner, utgiver en tidskrift och anordnar kurser samt bedriver allmän upplysningsverksamhet på kaninskötselns område. Kaninskötseln är i likhet med fjäderfäskötseln och i viss mån även fårskötseln en så speciell näringsgren, att man ej kan förutsätta, att exempelvis hushållningssällskapens husdjurskonsulen-

ter skall helt behärska alla till området hörande frågor. En specialorganisation erfordras sålunda i dessa fall ej endast för den centrala ledningen och planläggningen av arbetet, utan även för att kunna medverka i den lokala upplysningsverksamheten. Riksförbundet har för budgetåret 1959/60 uppburit statsbidrag med 7 000 kr.

Utom avelsföreningarna för de olika husdjursslagen har även Nämnden för avkommeundersökning av tjurar (NAT) erhållit statsbidrag av de medel, som upptagits på föreliggande anslagspost. Nämnden har under de senaste åren erhållit ett statligt bidrag om 59 000 kr. Den verksamhet, som denna nämnd bedrivit sedan den år 1952 bildades, har redan visat sig vara av utomordentligt stor betydelse och de resultat, som genom dess verksamhet framkommit, har haft en avgörande inverkan på nötboskapsaveln. För att de nya rön, som vetenskapen gör, skall kunna utnyttjas vid undersökning av tjurarnas anlag och för att de nya krav, som förändrade produktionsbetingelser ställer på avkommeundersökningarna, skall kunna tillgodoses, erfordras dock att statsbidraget höjes.

Lantbruksstyrelsen har kunnat konstatera, att de bidrag, som beviljats till avelsföreningar och liknande organisationer, haft och har stor betydelse för landets husdjursskötsel. Som styrelsen framhöll redan i sitt förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår, anser den, att en förstärkning av anslaget bör komma till stånd. Med hänsyn till att största krav på restriktivitet med statsutgifter f. n. måste uppställas, finner styrelsen sig emellertid endast kunna föreslå en ökning av anslagsposten med 44 000 kr. till 219 000 kr. Särskilt avses härvid en förstärkning av bidragen till Sveriges fjäderfäavelsförening, Svenska fåravelsföreningen och Nämnden för avkommeundersökning av tjurar.

B och C. De under dessa punkter äskade bidragen är desamma som av riksdagen fastställts för innevarande budgetår.

D. Anslaget minskades från budgetåret 1959/60 till budgetåret 1960/61 med inte mindre än 83 500 kr. till 425 000 kr. Av minskningen hänförde sig 7 000 kr. till anslaget för demonstrationsförsök, medan återstoden 76 500 kr. hänförde sig till anslaget för kontroll av nötkreatursbesättningar m. m. Nämnda minskning inträffade vid en tidpunkt, då kontrollföreningsverksamheten på grund av stegrade kostnader för löner kämpar med stora svårigheter. Följderna av det minskade anslaget och därmed följande minskade bidrag till A- och B-kontrollen kan ännu ej helt överblickas, men det torde vara fullt berättigat att räkna med att åtgärden medför ytterligare minskad anslutning till kontrollföreningsverksamheten. Med beaktande av den helt centrala ställning, som denna verksamhet intager bland olika åtgärder för rationalisering på nötboskapsskötselns område, måste en dylik utveckling väcka allvarsamma farhågor. Minskad anslutning liksom även tillfälliga avbrott i enskilda besättningar leder ej endast till försämrade möjligheter att planlägga och ordna arbetet i de enskilda besättningarna utan även till svåra störningar i det allmänna avelsarbetet. Då, såsom styrelsen påpekat i sitt förslag till anslagsäskanden för innevarande år, hela

verksamheten är föremål för utredning, är det av vikt att nu vidtaga åtgärder, som bidrager till att stabilisera verksamheten. Statsbidragets betydelse i detta avseende får ej underskattas. För att bidrag skall kunna utgå enligt samma normer som under budgetåren t. o. m. 1959/60, bör anslaget höjas med 25 000 kr. till 450 000 kr.

De demonstrationsförsök, som under tidigare år utförts med stöd av bidrag, som beviljats från medel upptagna på denna anslagspost, har enligt styrelsens uppfattning verksamt främjat utvecklingen. Tyvärr har dock för innevarande år medel ej beviljats för ifrågavarande ändamål, och styrelsen anser sig på grund av det avgörande, som Kungl. Maj:t sålunda träffat, sakna anledning att i sitt anslagsäskande beakta behovet av medel för demonstrationsförsök under budgetåret 1961/62.

E. Enligt riksdagens beslut skall något särskilt stöd i framtiden inte utgå över riksstaten till den professionella trav- och galoppsporten. I stället skall genom den pågående utredningen om totalisatorverksamheten eller på annat sätt prövas, hur ekonomiskt bistånd till omförmälda organisationer skall kunna lämnas direkt genom utnyttjande av totalisatormedel som ej inlevereras till staten. Posten som har karaktär av en övergångsanordning och som avser ekonomiskt stöd åt nämnda organisationer under tiden den 1 juli —31 december 1960, utgår sålunda, under förutsättning att frågan om dylikt stöd i annan form bringas till avgörande med verkan fr. o. m. den 1 januari 1961.

Departementschefen

Vid prövningen först av stödet åt avelsföreningar och liknande organisationer har jag tagit upp till övervägande den av lantbruksstyrelsen framlagda promemorian angående fårskötselns lönsamhet och produktionsbetingelser i landet. I likhet med styrelsen har jag härvid funnit att fårskötselns problem bör beaktas i större utsträckning än vad som nu är fallet. Fårskötseln får anses vara ett värdefullt komplement till övriga grenar av jordbruksproduktionen i de delar av landet där naturliga förutsättningar för förstnämnda näringsgren finnes, såsom exempelvis på Gotland och i Norrbotten. Finansiellt stöd till fårskötseln kan ges i form av statliga lånegarantier inom ramen för dylika garantier till driftsrationalisering i syfte att underlätta övergång helt eller delvis till eller startande av specialproduktion, vilken ram jag i det föregående föreslagit avsevärt utvidgad. Hushållningssällskapen torde i de län, där fårskötseln kan anses böra intensifieras, giva ämnet större utrymme i kurs- och rådgivningsverksamheten samt i erforderlig utsträckning samråda med lantbruksstyrelsens på spörsmålet inriktade befattningshavare. Någon anledning att öka statsbidraget till Svenska fåravelsföreningen kan jag däremot inte finna. Över huvud anser jag att posten till bidrag åt avelsföreningar och liknande organisationer å nu 175 000 kronor bör vara oförändrad nästa budgetår.

Vad härefter angår medelsanvisningen till stöd åt hästaveln tillstyrker jag att ett belopp av 1 540 000 kronor ställes till lantbruksstyrelsens förfo-

gande, av vilket belopp 290 000 kronor bör avse varmblodsaveln och 1 250 000 kronor kallblodsaveln. I enlighet med 1960 års riksdagsbeslut (IX ht 1960 p. 21; JoU 1 p. 9; rskr. 141) bör stödet till amatörridsporten upptagas å en särskild delpost. Anvisningen under denna post bör fastställas till 250 000 kronor. Jag tillstyrker vidare att 300 000 kronor ur den tillgängliga reservationsmedelsbehållningen må utgå som statsbidrag för anordnande av ridhusanläggningar. Mot lantbruksstyrelsens förslag om en oförändrad ram å 1 100 000 kronor för statlig kreditgaranti för lån å allmänna marknaden, avsedda för inköp av avelshästar och ridhästar, har jag intet att erinra.

Under anslagsposten för bidrag till kontrollföreningsverksamheten torde beräknas ett oförändrat belopp av 425 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit blir det samlade medelsbehovet för de under förevarande anslagsrubrik berörda ändamålen för budgetåret 1961/62 2 390 000 kronor. Enär en odisponerad reservationsmedelsbehållning kan tagas i anspråk för att reducera anslagsanvisningen kan denna bestämmas till 2 300 000 kronor. Under åberopande av det sagda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1961/62 må beviljas statlig kreditgaranti för lån avseende vissa i det föregående berörda åtgärder till hästavelns främjande intill ett belopp av 1 100 000 kronor

b) medgiva, att av under anslagsposten Stöd åt hästaveln befintlig reservation ett belopp av 300 000 kronor under budgetåret 1961/62 må tagas i anspråk till statsbidrag för anordnande av ridhusanläggningar

c) till *Befrämjande av husdjursaveln m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

[24] **16. Statens hingstdepå och stuteri: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	481 400	469 190
1959/60	482 100	489 739
1960/61 (statsliggaren s. 873)	492 100	
1961/62 (förslag)	564 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 ökas med 83 900 kr. till 576 000 kr. enligt nedanstående sammanställning.

	Ökning
1. Ökning av ordinarieposten genom uppflyttning från ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3	1 200
2. Ökning av icke-ordinarieposten till följd av *dels* uppflyttning från ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3, *dels ock* tjänstetidsbefordran av 19 befattningshavare	22 000

	Ökning
3. Ökning av posten Rörligt tillägg till följd av uppräkningen av statstjänstemännens löner	55 600
4. Ökning av posten Kompensationer för höjda folkpensionsavgifter	5 100
	83 900

Anslagshöjningen är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Jämlikt lantbruksstyrelsens yrkande bör anslagsposten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter ökas med 5 100 kronor. Vidare bör på grund av automatiska kostnadsstegringar posten för avlöningar till icke-ordinarie personal uppräknas med 15 000 kronor och posten rörligt tillägg med 51 800 kronor. Någon höjning av posten för avlöningar till ordinarie tjänstemän synes ej erforderlig då merkostnaderna i samband med slopandet av ortsgrupp 2 torde rymmas inom nuvarande belopp.

I detta sammanhang vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1960 bemyndigat mig att tillkalla särskilda sakkunniga med uppgift att verkställa översyn av verksamheten vid hingstdepån och stuteriet samt att samtidigt därmed överväga möjligheterna att även efter den 1 juli 1962 utnyttja de militära anläggningarna i Strömsholm för civila hästintressen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens hingstdepå och stuteri, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	73 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	357 000
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän	1 300
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	123 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	8 000
Summa kronor	564 000

b) till *Statens hingstdepå och stuteri: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 564 000 kronor.

[25] **17. Statens hingstdepå och stuteri: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	129 500	58 907
1959/60	118 500	84 861
1960/61 (statsliggaren s. 874)	68 500	
1961/62 (förslag)	67 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 30 500 kr. till 99 000 kr. enligt följande sammanställning.

	Ökning eller minskning
Utgifter	
2. Reseersättningar	+ 5 000
3. Expenser	+ 500
5. Övriga utgifter	
c) furage	+ 19 000
d) lantbeskällares underhåll	+ 6 000
	+ 30 500
Inkomster	
1. Arrendemedel, såld gräsown="skörd"	+ 19 000
4. Inkomster i övrigt	— 19 000
	0

M o t i v. Utgifter 2. Enligt lantbruksstyrelsens beslut den 21 januari 1957 åtnjuter stallbetjänt fr. o. m. år 1957 vid tjänstgöring å beskällarstation traktamentsersättning med 11 kr. 50 öre för dygn. Denna ersättning föreslås nu höjd till 13 kr. för dygn. Som skäl för höjningen anföres, bl. a., att dygnstraktamentet enligt allmänna resereglementet för nyssnämnda befattningshavare den 1 juli 1959 höjdes från 32 till 36 kr. eller med omkring 13 procent. Förslagets genomförande medför en kostnadsökning av omkring 2 500 kr. Härtill kommer ökning av resekostnaderna enligt allmänna resereglementet, bl. a. för stallbetjänternas resor till och från beskällarstationerna, likaledes med omkring 2 500 kr.

Utgifter 3. Delposten till lyse och vatten föreslås utgå med oförändrat belopp medan delposten till övriga expenser föreslås ökad med 500 kr. till 6 500 kr. Ökningen motiveras med stegrade utgifter för telefon samt med höjda annons- och tryckningskostnader.

Utgifter 5 c). Depån och stuteriet har för budgetåret 1961/62 räknat med en upphandling av 125 ton havre, 200 ton hö och 184 ton halm till ett pris av för havre 40, för hö 25 och för halm 10 öre per kg mot resp. 40, 20 och 8 öre i närmast föregående statsförslag. De faktiska inköpspriserna under budgetåret 1959/60 har belöpt sig till 45—48 öre för havre, 30 öre för hö och 10 öre för halm, allt räknat per kg.

Anslagsökningen motiveras sålunda av stegrade priser på hö och halm.

Utgifter 5 d). Den föreslagna anslagsökningen motiveras med dels de i det föregående omnämnda stegrade foderpriserna, dels ock den under senare år fortgående höjningen av arbetslönerna. Sistnämnda höjning har aktualiserat frågan om höjning av den nu till fodervärd utgående ersättningen för utstationerade hingstar. Denna ersättning har sedan flera år utgjort 5 kr. 25 öre för dygn, då stallbetjänt medföljer hingstarna och med 7 kr. i övriga fall. Kostnaderna för transport av hingstarna till och från beskällarstationer i samband med utstationering av hingstar i de län, där utstationering-

en tidigare ombesörjts av förutvarande Strömsholms hingstdepå, har också bidragit till ökad belastning av anslagsposten.

Inkomster 1. Höjningen motiveras av de faktiska inkomsterna under denna post under budgetåret 1959/60. Inkomsterna i fråga är dock ojämna och svåra att beräkna. Den största inkomstposten är arrendeavgiften för kronoegendomen Valleberg, uppgående till omkring 35 000 kr. Denna inkomstpost kan dock helt eller delvis komma att tagas i anspråk för av domänstyrelsen beslutade och utförda reparationsarbeten m. m. å Valleberg.

Inkomster 4. Minskningen motiveras med de faktiska inkomsterna å ifrågavarande post, som under budgetåret 1956/57 uppgick till 14 700 kr., under budgetåret 1957/58 till 12 360 kr. och under budgetåret 1958/59 till 16 500 kr. Av sistnämnda belopp utgjorde emellertid 2 400 kr. ersättning för av vägförvaltningen ianspråktagen mark. Under senast förflutna budgetår har inkomsten belöpt sig till 11 628 kr. Styrelsen anser sig därför inte kunna räkna med högre inkomst än 12 000 kr. under nu ifrågavarande inkomstpost.

Departementschefen

Som lantbruksstyrelsen föreslagit torde anslagsposten till reseersättningar på grund av automatiska kostnadsstegringar böra uppräknas med 5 000 kronor och delposten till lantbeskällares underhåll av samma anledning med 6 000 kronor. Härutöver föreslår jag att anslagsposten till sjukvård m. m. minskas med 1 000 kronor samt posterna till häst- och fölinköp och till utskylder och utgifter i övrigt med 5 000 kronor respektive 2 000 kronor. Några andra justeringar av anslagets utgiftsstat kan jag inte förorda.

Jämlikt styrelsens yrkande torde viss inbördes jämkning böra ske mellan inkomstposterna till arrendemedel, såld grässkörd m. m. samt till inkomster i övrigt. Vidare torde inkomstposten Språngavgifter kunna uppräknas med 4 500 kronor. Taxesättningen vid depån och stuteriet torde i sin helhet böra omprövas gemensamt av lantbruksstyrelsen och statens sakrevision.

I enlighet med vad jag här anfört kan anslagsbehovet begränsas till 67 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hingstdepå och stuteri: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 67 000 kronor.

[26] **18. Särskilt stöd åt biskötseln och fröodlingen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	30 000
1960/61 (statsliggaren s. 874)	30 000	30 000
1961/62 (förslag)	30 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppräknas med 10 000 kr. till 40 000 kr.

M o t i v. Av anslaget har hittills varje år utgått ett belopp av 15 000 kr. till vartdera Sveriges fröodlareförbund och Sveriges biodlares riksförbund.

Sveriges fröodlareförbund har i en av lantbruksstyrelsen överlämnad skrivelse hemställt om fortsatt stöd för sin verksamhet. Lantbruksstyrelsen anser, att med hänsyn till den stora betydelsen av förbundets verksamhet på fröodlingens område förbundet jämväl för budgetåret 1961/62 bör åtnjuta stöd i samma utsträckning som under innevarande år.

Sveriges biodlares riksförbund har i en av lantbruksstyrelsen överlämnad skrivelse anhållit att för sin upplysnings- och undervisningsverksamhet komma i åtnjutande av ett till 25 000 kr. förhöjt belopp. Förevarande yrkande har framförts i styrelsens anslagsäskande för innevarande budgetår. Beträffande motiveringen hänvisas till IX ht 1960 s. 45.

Av förbundets verksamhetsredogörelse framgår, att statsbidraget numera förbrukas under första hälften av budgetåret och att för andra hälften inga anslagsmedel står till förfogande. För att inte upplysnings- och rådgivningsverksamheten skulle behöva alltför mycket reduceras, har såväl riksförbundet som länsförbunden och lokalavdelningarna måst tillskjuta allt större belopp. Detta blir förenat med allt större svårigheter ju mera antalet biodlare minskar.

Departementschefen

Någon höjning av anslaget är jag ej beredd att förorda. Sveriges fröodlareförbund och Sveriges biodlares riksförbund bör sålunda för nästa budgetår erhålla 15 000 kronor vardera till sådan av organisationerna bedriven rådgivnings- och upplysningsverksamhet som enligt beslut av 1959 års riksdag (prop. 1 IX ht p. 28; JoU 1 p. 17; rskr. 9) må stödjas med statsbidrag.

I annat sammanhang har lantbruksstyrelsen framhållit att, med hänsyn till den bristande kännedomen om biodlingens betingelser, en utredning bör verkställas varigenom näringsgrenens nuvarande situation kan klarläggas. Enligt min mening är en dylik kartläggning angelägen och det bör ankomma på lantbruksstyrelsen att utföra densamma.

Spörsmålet om rådgivnings- och upplysningsverksamheten beträffande biodlingen avser jag att åter beröra i samband med den tilltänkta propositionen angående den lägre undervisningen samt rådgivningen på jordbrukets område m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilt stöd åt biskötseln och fröodlingen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

[27] **19. Bidrag till vissa åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	160 000	160 000
1960/61 (statsliggaren s. 874)	135 000	
1961/62 (förslag)	135 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med oförändrat belopp.

M o t i v. Av innevarande budgetårs anslag är ett belopp av 15 000 kr. avsett för Svensk matpotatiskontrolls (SMAK) allmänna verksamhet och 75 000 kr. till av kontrollorganet bedriven upplysningsverksamhet rörande matpotatis. Resterande anslagsbelopp å 45 000 kr. skall utgå till samarbetskommittén för potatisförsöksverksamheten såsom bidrag till dess forsknings- och försöksverksamhet rörande matpotatis.

Departementschefen

I detta sammanhang vill jag anmäla min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga årets riksdag en särskild proposition rörande ytterligare åtgärder för att höja standarden i fråga om matpotatis och utsädespotatis.

Mot beräkningen av förevarande anslag har jag intet att erinra. Såsom under innevarande budgetår bör statsbidrag med 15 000 kronor utgå till SMAK:s allmänna verksamhet samt med 45 000 kronor till samarbetskommittén för potatisförsöksverksamheten. För SMAK:s upplysningsverksamhet i avsikt att uppnå en kvalitetsförbättring av den salufördа matpotatisen bör för nästa budgetår ett oförändrat belopp av 75 000 kronor anvisas under detta anslag och 50 000 kronor ställas till organisationens förfogande av vid import av matpotatis influtna eller inflytande införselavgifter.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kronor.

[28] **20. Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	297 000	160 184
1959/60	300 000	154 240
1960/61 (statsliggaren s. 875)	300 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) föreslår, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med ett oförändrat belopp av 300 000 kr.

M o t i v. Storleken av det under denna anslagspunkt upptagna anslaget har ursprungligen grundats på av styrelsen årligen genomförda beräkningar över antalet jordfräsar inom yrkesmässig produktion av trädgårdsprodukter samt bensinförbrukningen till dessa jordfräsar.

Som framgår av styrelsens petitaskrivelse föregående år hade emellertid statistiska centralbyrån i remissyttrande över styrelsens anslagsäskande för

budgetåret 1959/60 anfört, att på grund av brister i grundmaterialet styrelsens beräkningar troligen utvisade för hög bensinförbrukning. Enligt centralbyråns uppfattning kunde tillförlitliga beräkningar genomföras först sedan man fått tillgång till ett register över samtliga yrkesutövare inom trädgårdsnäringen, vilket ansågs kunna realiseras i samband med 1960 års folkräkning.

Häröver anförde lantbruksstyrelsen i särskild skrivelse den 19 november 1958, att styrelsen fann det önskvärt att en invändningsfri undersökning på detta område kunde komma till stånd men att en sådan undersökning inte kunde begränsas till att omfatta endast de producenter av trädgårdsprodukter, som i folkräkningen komme att uppföras såsom företagare under rubriken Trädgårdsskötsel. En sådan begränsning skulle nämligen medföra att man i utredningen komme att utelämna jordbruk och övriga fastigheter, på vilka yrkesmässig produktion av trädgårdsalster bedrives utan att företagaren betecknas som trädgårdsmästare. Styrelsen föreslog därför att det borde uppdragas åt statistiska centralbyrån att i samband med en kommande jordbruksräkning upprätta ett register över samtliga brukningsdelar, som driver yrkesmässig odling av trädgårdsprodukter inklusive frukt och bär, och göra denna grupp till föremål för särskild utredning rörande innehav av jordfräsar och bensinförbrukning till dessa.

Styrelsen har under hand erfarit, att en undersökning av föreslagen art inte kan förväntas bli genomförd i samband med nu förestående jordbruksräkning. Som påpekats här ovan kan ej heller 1960 års folkräkning beräknas ge säkert underlag för en dylik undersökning. Till nu pågående trädgårdsutredning insamlas f. n. vissa statistiska uppgifter om trädgårdsproduktionen men blott från vissa odlare inom begränsade odlingsområden, och undersökningen torde därför inte kunna förväntas tjäna det syfte som här avses.

Hittills genomförda officiella statistiska undersökningar rörande trädgårdsnäringen har ingått som led i allmänna jordbruksräkningar i samband med fastighetstaxeringarna. Den mest fullständiga inventeringen av trädgårdsnäringen genomfördes 1943 och en mera begränsad sådan 1951. Även ur andra synpunkter än den här aktuella är det angeläget att genom officiell statistik få trädgårdsnäringens nuvarande omfattning och betydelse klarlagd, och det är därför önskvärt att en ny trädgårdsinventering kommer till stånd i samband med nästkommande allmänna fastighetstaxering. I det sammanhanget torde frågan om innehav av jordfräs böra särskilt beaktas.

Styrelsen får därför föreslå, att det uppdrages åt statistiska centralbyrån att i samband med kommande fastighetstaxering verkställa den för frågans bedömning erforderliga utredningen. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp.

Av medel, beviljade under denna anslagspunkt för budgetåret 1959/60, har av lantbruksstyrelsen efter samråd med av Kungl. Maj:t utsedda representanter för trädgårdsnäringen bidrag lämnats till ändamål och med belopp, som angives här nedan.

Ändamål	Kronor
Trädgårdslaboratorier	37 000
Tillfälliga försöks- och forskningsuppgifter	32 800
Åskådningsmaterial för rådgivnings- och upplysningsverksamhet	8 000
Tillfälliga statistiska undersökningar	82 500
Bidrag till packnings- och sorteringslokaler	38 500
Organisationsarbete	76 000
Ersättning till representanter för trädgårdsnäringen	240
Summa kronor	275 040

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med oförändrat belopp eller 300 000 kronor. Vissa spörsmål rörande dispositionen av medel under anslaget respektive i den fond, dit odisponerade anslagsbelopp överföres, avser jag att beröra samtidigt med behandlingen av den tidigare omnämnda, tillämnade propositionen angående statliga lånegarantier för anordnande av auktionslokaler för trädgårdsprodukter m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 300 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

D. Jordbruksprisreglering m. m. samt särskilt stöd åt vissa jordbruk

[29] **1. Statens jordbruksnämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 874 400	2 514 500
1959/60	2 872 200	2 627 644
1960/61 (statsliggaren s. 875)	2 906 600	
1961/62 (förslag)	3 227 000	

Yrkande. *Statens jordbruksnämnd* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 327 160 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkning*	
1 kontorist Ae 9	+ 16 115
2. *Personalminskning*	
1 tillförordnad kansliskrivare Ao 10	— 16 746
3. *Löneregleringar m. m.*	
a) 2 byrådirektörer Ao 24 i st. f. Ae 24	—
b) 1 byrådirektör Ao 26 i st. f. Ae 24	+ 2 344
c) 1 byrådirektör Ao 24 i st. f. förste aktuarie Ao 23	+ 1 763
d) 3 kontorister Ae 9 i st. f. kanslibiträden Ae 7	+ 2 293
e) 7 kanslibiträden Ao 7 i st. f. Ae 7	—
4. *Omräkning*	
a) anslagsposten till experter och sakkunniga	+ 10 000
b) lönereglering för viss personal m. m.	+ 27 700
c) rörligt tillägg	+ 284 199
d) justeringar av ordinarie- och icke-ordinarieposterna	— 1 596
e) 5 kontorsbiträden, vilka vikarierar på högre icke-ordinarietjänst, överförda från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	—
f) kostnader för tjänstetidsbefordran	+ 628
g) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 460
	+ 327 160

M o t i v. I en allmän motivering anför jordbruksnämnden följande.

Till åtlydnad av erhållna direktiv har jordbruksnämnden iakttagit största möjliga återhållsamhet i sina överväganden om anslagsäskanden till nämndens avlöningar. Anslagsminskning har dock, med den arbetsbelastning som nu kan förutses, endast på någon enstaka punkt ansetts möjlig. Det nu gällande sexåriga prissättningssystemet på jordbrukets område har, med sina relativt täta utlösningar av olika s. k. spärregler och därmed följande avgiftsändringar m. m., snarare ökat än minskat arbetet hos nämnden. I samband med EFTA-konventionens ikraftträdande har nämnden vidare förorsakats ett icke oväsentligt merarbete genom bl. a. den nytillkomna uppgiften att administrera en av konventionen föranledd råvaruprisutjämning till viss livsmedelsindustri. Tillkomsten och utvecklingen av europeiska eller andra mellanfolkliga organisationer, som på olika sätt har ingripit i de handelspolitiska förhållandena på bl. a. jordbrukets område, har för nämndens vidkommande även medfört ett alltmer omfattande arbete med statistiska undersökningar och andra utredningar. En ej oväsentlig merbelastning för nämnden har vidare tillkommit genom att livsmedelsberedskapen i viktiga avseenden måste revideras i samband med den pågående omläggningen av landets civila försvarsberedskap. Nämnden har likväl för budgetåret 1961/62 icke velat föreslå något ökat antal tjänster utan förutsatt, att de uppgifter, som nu med säkerhet kan överblickas, även under sagda budgetår skall kunna fullgöras genom ett så rationellt utnyttjande som möjligt av en personal av nuvarande storlek. I propositionen 1960: 126 förutsatt arvode till organisationsföredragande anses kunna rymmas inom avlöningsanslagets delpost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Inom avlöningsanslaget föreslås nu höjningar endast för automatiska utgiftsstegringar o. d. samt, i mindre omfattning, för löneregleringar i ett fåtal speciella fall, där starka skäl för en löneförbättring har ansetts föreligga.

Nämnden skall givetvis icke underlåta att fortlöpande genomföra eller föreslå de rationaliseringar och besparingar, som i fortsättningen kan befinnas möjliga. Nämnden skall även undersöka möjligheterna att framdeles genom överflyttning eller omfördelning av arbetsuppgifter utbyta befattning i reglerad befordringsgång för administrativ personal mot tjänst i mellangradskarriär eller mot högre biträdestjänst. Nämnden måste emellertid i detta sammanhang förutskicka, att ett ökat personalbehov för nämnden framdeles kan uppstå bl. a. vid ett genomförande av sådana prisutjämningar eller andra åtgärder i avseende å bageri- och konditoriindustrien samt malt- och läskedrycksindustrien, som kan föranledas av de genom Kungl. Maj:ts brev till nämnden den 27 maj 1960 anbefallda övervägandena.

Jordbruksnämnden erinrar vidare, att fr. o. m. budgetåret 1956/57 i förslagsanslaget till avlöningar till nämndens personal, i enlighet med riksdagens beslut på grund av propositionen 1956: 40, ingått en delpost, betecknad Avlöningar till personal för tillfälliga arbetsuppgifter. Om denna anför nämnden följande.

Såsom tillfälliga enligt nämnda proposition har i första hand upptagits arbetsuppgifter, som kvarstått från senaste världskris och vilkas avveckling inom en icke alltför avlägsen framtid kunde förutses. I viss omfattning betecknades arbetsuppgifter som tillfälliga även på grund av att deras framtida utformning vore under utredning eller av liknande anledning. Den personal, vars arbetsuppgifter bedömts såsom tillfälliga, har med några undantag erhållit extra anställning eller anställts mot arvode. Enligt nyss-

nämnda proposition skall ifrågavarande personal varken i fråga om pensionsrätt eller i andra hänseenden erhålla sämre villkor än vad som i propositionen 1950: 161 angavs vid inrättandet av jordbruksnämnden.

De arbetsuppgifter, som tidigare rubricerats som tillfälliga, har numera antingen väsentligen reducerats eller ock förlorat den tidigare karaktären av tillfälliga, samtidigt som — enligt vad förut redan berörts — nämnden även erhållit nya arbetsuppgifter av mera permanent natur. Sålunda har på nämndens utrikeshandelsbyrå de såsom tillfälliga betecknade arbetsuppgifterna med import- och exportlicensering minskat, under det att nya relativt omfattande uppgifter tillkommit i form av speciella utredningar i samband med Sveriges deltagande i internationella organisationer m. m. Vidare kan t. ex. arbetsuppgifterna med uppbörden och redovisningen av slaktdjursavgifterna på animaliebyrån icke längre anses vara av tillfällig natur. I varje fall synes de arbetsuppgifter inom nämnden, som alltjämt skulle kunna betecknas som tillfälliga i den tidigare använda bemärkelsen, icke längre vara av den omfattningen, att de motiverar bibehållandet av en uppdelning av personalen i två olika kategorier, en för permanenta och en för tillfälliga arbetsuppgifter, och att i anslutning därtill bibehålla den under avlöningsanslaget upptagna förslagsposten Avlöningar till personal för tillfälliga arbetsuppgifter.

Nämnden föreslår därför, att fr. o. m. budgetåret 1961/62 den nämnda förslagsposten och förslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal sammanföres under en förslagspost, benämnd Avlöningar till icke-ordinarie personal.

1 och 2. En befattningshavare i lägst lönegrad Ae 9 erfordras för den rutinmässiga granskningen av ansökningar om prisutjämning till livsmedelsindustrien och för att i anslutning därtill mera självständigt utföra enklare undersökningar och utredningar. Ett ledigblivet förordnande på annan avdelning som kansliskrivare i lönegrad Ao 10 anses i stället icke behöva återbesättas.

3 a). Yrkanden om ordinariesättning av ifrågavarande båda extraordinarie byrådirektörstjänster, som är placerade på animaliebyrån och vegetabiliebyrån, har även tidigare, senast i nästföregående års anslagsäskanden, framställts av nämnden. Nämnden anser starka skäl tala för att befattningarna, som innehas av tjänstemän med mer än 30 års statstjänst, överförs till ordinarie stat.

3 b). I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 september 1952 i anledning av anbefalld översyn av arbetsuppgifterna för nämnden och kommissionen för krisuppgifter framhöll nämnden starkt behovet av en ordinarie byrådirektörstjänst i lönegrad Ca 33 (motsvarande nuvarande Ao 26) på administrativa byrån, avsedd för arbetsuppgifter av juridisk natur. Nämndens förslag ingick i en organisationsplan, till vilken Kungl. Maj:t icke ansåg sig böra taga ställning utan ytterligare utredning. Denna verkställdes sedermera av statens sakrevision, som den 29 november 1954 föreslog bl. a. inrättandet av en tjänst i Ce 33 inom administrativa byrån, avsedd för huvudsakligen juridiska uppgifter. Jordbruksnämnden anslöt sig till detta förslag men yrkade på att tjänsten skulle vara ordinarie. Vidare anför nämnden följande.

Sakrevisionens förslag ägde samband med en avsedd omorganisation av administrativa byrån, som tog sikte på att byråchefen borde lösgöras från vissa löpande uppgifter för att i ökad utsträckning kunna fullgöra ställföreträdarskapet för generaldirektören. I propositionen 1956: 40, vari förslag framlades i anslutning till sakrevisionens utredning, blev denna utformning av ställföreträdarskapet ej formellt genomförd, beroende på att man då ej önskade slopa den dittillsvarande anordningen med en heltidsanställd ledamot, som hade att fullgöra vissa på generaldirektören eljest ankommande göromål. Detta torde utgöra en anledning till att Kungl. Maj:t i motsats till sakrevisionen föreslog byrådirektörstjänstens inplacering i Ce 31 (Ae 24).

Sedan våren 1958 har nämnden icke längre någon heltidsanställd ledamot och ställföreträdarskapet för generaldirektören åvilar odelat chefen för administrativa byrån. Numera föreligger således den situation, som sakrevisionen förutsatte, då den föreslog, att byrådirektörstjänsten i fråga skulle inplaceras i lönegrad motsvarande nuvarande lönegrad A 26. I anslutning härtill anför nämnden följande.

Befattningshavaren i fråga åligger bl. a. att handlägga allmänna juridiska ärenden, såsom att upprätta förslag till nya författningar samt till kontrakt och andra rättshandlingar, att lämna råd och anvisningar i juridiska frågor till nämndens övriga byråer och avdelningar och att vid behov företräda nämnden i rättssaker. De juridiska frågor, som uppkommer inom nämnden, är på grund av karaktären av nämndens verksamhet ofta av stor räckvidd, särskilt i samband med nämndens mera merkantilt betonade arbetsuppgifter. Med hänsyn till de kvalifikationer, som måste krävas av innehavaren av tjänsten, finner nämnden det mycket angeläget, att denna tjänst placeras i den nivå, som förut har begärts och som även sakrevisionen har funnit riktig. I sammanhanget bör även framhållas, att nämndens organisation innefattar ett flertal tjänster med juridiska arbetsuppgifter men att befordringsmöjligheterna för jurister inom nämnden får anses vara alltför begränsade, vilket medför en försämring av rekryteringsmöjligheterna.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer nämnden, att den befattning, varom är fråga, placeras i lönegraden A 26 och föres över på ordinarie stat.

3 c). Till stöd för förevarande förslag anför jordbruksnämnden följande.

Enligt personalplanen utgörs den under utredningsbyrån redovisade statistiksektionen av, förutom förste aktuarie såsom chef för sektionen, två amanuenser i reglerad befordringsgång, en kansliskrivare, tre kanslibiträden och tio biträden i reglerad befordringsgång. Sektionen ingår som en självständig arbetsenhet i utredningsbyrån, vilken handhar utredningsuppgifter beträffande den prisreglerande verksamheten på jordbrukets och fiskets område och fungerar bl. a. som kansli åt kalkylsakkunniga. Byråns uppgifter, som ligger till grund för nämndens prisreglerande verksamhet, är omfattande och av kvalificerad beskaffenhet. Statistiksektionen biträder nämnden med alla mera omfattande statistiska arbetsuppgifter. Vissa av sektionens arbetsuppgifter är regelbundet återkommande, såsom livsmedelsinventeringen, större delen av den preliminära fiskstatistiken, skördeprognoser, viss annan skördestatistik och markegångsberäkningar. Andra uppgifter är av engångsnatur, ofta föranledda av någon aktuell situation inom

jordbruket. Som exempel på sådana, ofta omfattande och komplicerade utredningar må nämnas beräkningar av odlingen av olika slag av matpotatis, statistik över antalet traktorer, skördetröskor och andra maskiner i jordbruket samt över åtgången av drivmedel för sådana maskiner, statistik över nötkreatursbesättningar, beräkningar i samband med föreslagen skördeförsäkring etc. Engångsutredningarna kräver i regel en betydande arbetsinsats av sektionschefen både på planläggningsstadiet och under arbetets gång. Sektionschefen föredrar i nämndens plenum eller inför generaldirektören de ärenden, som berör sektionen, samt vikarierar för byråchefen vid förfall för denne. Chefen för statistiksektionen handlägger i allmänhet helt självständigt de på sektionen ankommande ärendena.

Enligt jordbruksnämndens mening kräver de arbetsuppgifter och det ansvar, som åvilar chefen för statistiksektionen, att ifrågavarande befattning uppflyttas i högre lönegrad. Nämnden hemställer, att befattningen placeras som byrådirektör i lönegrad Ao 24. Den föreslagna uppflyttningen bör enligt nämndens mening kunna ske utan att resultatet avvaktas av den utredning, som den 30 juni 1960 tillsatts angående den statliga statistikens organisation.

3 d). På animaliebyrån utgörs biträdespersonalen av en kontorist, fyra kanslibiträden och tre biträden i den reglerade befordringsgången. Ett av kanslibiträdena, som i övrigt utför sekreterargöromål, är kontinuerligt sysselsatt även med mera kvalificerade självständiga biträdesuppgifter, bl. a. med att från utländska publikationer på eget ansvar sammanställa och registrera priser på animaliska produkter i utlandet, vilka prisuppgifter är oundgängliga för animaliebyråns löpande arbete. Nämnden anser, att befattningen i fråga uppfyller de kvalifikationer, som enligt vedertagen praxis gäller för befattning som kontorist.

De två övriga, i förslaget under 3 d) upptagna tjänsterna är avsedda, den ena som handsekreterare åt chefen för administrativa byrån och den andra som byråregistrator på utredningsbyrån. Jordbruksnämnden har redan tidigare, senast i fjolårets anslagsäskanden, föreslagit att ifrågavarande tjänster placeras i kontoristlönegraden. Vad nämnden tidigare har anfört i fråga om arbetsuppgifterna och de erforderliga kvalifikationerna för dessa befattningshavare äger enligt nämndens mening alltjämt giltighet. Nämnden anser det ytterst angeläget, att nämnden för rekryteringen av en för ifrågavarande arbetsuppgifter tillräckligt kvalificerad personal erhåller de här föreslagna två kontoristtjänsterna.

3 e). Hos nämnden finns anställda 27 kanslibiträden, av vilka f. n. sex är ordinarie och 17 extra ordinarie. Nämnden föreslår, liksom senast i nästföregående års anslagsäskanden, att ytterligare sju kanslibiträdestjänster ordinariesätts.

4 a). Höjningen med 10 000 kr. till 40 000 kr. är till en del motiverad redan med hänsyn till det nuvarande allmänna löneläget. Ett särskilt behov anses därjämte föreligga av tillfällig expertis i samband med den fortskridande översynen och utbyggnaden av försvarsberedskapen på livsmedelsområdet.

4 b)—g). Förändringarna är av automatisk karaktär.

Yttrande. *Statens lönenämnd*, som haft att avgiva utlåtande i vad avser punkten 1, har icke något att erinra mot bifall till under nämnda punkt framfört förslag om inrättande av en kontoristtjänst i lönegrad Ae 9.

Departementschefen

Jordbruksnämndens förslag till löneregleringar samt extraordinarie- och ordinariesättning finner jag mig inte kunna biträda. Däremot anser jag mig böra tillstyrka förslaget att förstärka nämndens personal med en tjänst som kontorist i lönegrad Ae 9. Då samtidigt ett ledigblivet förordnande som kansliskrivare i lönegrad Ao 10 inte behöver återbesättas, kan anslaget trots förstärkningen nedräknas med 700 kronor. Med hänsyn till väntad belastning av anslagsposten till experter och sakkunniga synes denna böra höjas med 10 000 kronor. Till följd av lönereglering för viss personal enligt 1960 års löneöverenskommelse bör anslaget uppräknas med 31 200 kronor. På grund av beräknade löneklassförändringar m. m. bör anslaget nedräknas med 3 500 kronor. Vidare bör anslaget minskas med 1 600 kronor på grund av lägre kostnader för vikariatsersättningar, övertidsersättningar samt extra personal m. m. Å andra sidan bör anslaget med hänsyn till ökade kostnader för tjänstetidsbefordran, kompensation för höjda folkpensionsavgifter samt rörligt tillägg höjas med respektive 600, 400 och 284 000 kronor. Medel till avlöning av fem kontorsbiträden, vilka vikarierar på högre icke-ordinarie tjänst bör överföras från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Mot jordbruksnämndens förslag att särskild arvodesersättning om 1 200 kronor till en organisationsföredragande vid nämnden i enlighet med principbeslut av 1960 års riksdag (prop. 126; SU 107; rskr. 282) inrymmes inom det under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, hittills upptagna beloppet har jag intet att erinra.

Jordbruksnämndens förslag att sammanföra posterna till avlöningar till personal för tillfälliga arbetsuppgifter och till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal finner jag mig inte kunna biträda. Anslaget bör sålunda fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens jordbruksnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	764 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	35 000

3. Avlöningar till personal för tillfälliga arbetsuppgifter, *förslagsvis*	343 700
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 279 500
5. Ersättningar till experter och sakkunniga, *förslagsvis*	40 000
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	716 200
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	47 800
Summa kronor	3 227 000

b) till *Statens jordbruksnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 227 000 kronor.

[30] **2. Statens jordbruksnämnd: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	647 000	572 905
1959/60	725 000	604 743
1960/61 (statsliggaren s. 877)	747 500	
1961/62 (förslag)	750 000	

Yrkande. *Statens jordbruksnämnd* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 18 100 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Utgifter		Anslag	Ökning eller minskning
	1958/59	1959/60	1960/61	
1. Sjukvård m. m.	17 443	13 275	13 000	—
2. Reseersättningar	188 598	208 419	210 000	+ 40 000
3. Expenser	311 953	300 749	379 500	— 21 900
4. Publikationstryck	60 647	52 163	70 000	—
5. Särskilda undersökningar	—	30 136	75 000	—
				+ 18 100

Motiv. Jordbruksnämnden framhåller, att vad nämnden anfört under avlöningsanslaget i fråga om förutsättningarna för besparingar gäller allmänt även anslaget till nämndens omkostnader.

1. Nettokostnaderna för sjukvård har under budgetåret 1959/60 något överstigit det för innevarande budgetår anvisade beloppet av 13 000 kr. Anslagsposten har för budgetåret 1961/62 upptagits till oförändrat belopp av 13 000 kr.

2. Jordbruksnämnden anför till en början följande.

Utgifterna på anslagsposten till reseersättningar för budgetåret 1959/60 beräknas, sedan kostnaderna för samtliga under budgetåret företagna tjänsteresor reglerats, till 215 000 kr. mot anvisade 240 000 kr. Besparingen sam-

manhänger med att nämndens kontrollantstyrka liksom under föregående budgetår ej har varit fulltalig. En av kontrollanterna har åtnjutit längre tids tjänstledighet för uppehållande av annan befattning och två kontrollanttjänster har varit vakanta. Lokal kontroll hos avgiftspliktiga företag m. fl. har endast tack vare en omfattande samordning av kontrolluppdragen i de olika orterna och en även i övrigt genomförd rationalisering av kontrollarbetet kunnat genomföras i en något så när tillfredsställande utsträckning. Viss eftersläpning av kontrollen hos kvarnar och mejerier har härvid dock icke kunnat undvikas.

Den prisutjämning, som fr. o. m. innevarande budgetår under nämndens medverkan skall utgå till viss livsmedelsindustri, medför även viss ökning av nämndens omkostnader. En kontroll genom resande kontrollanter hos de industrier, som åtnjuter prisutjämning genom nämndens försorg — f. n. omkring 300 företag — torde bli ofrånkomlig. Sådan kontroll bör i avsevärd omfattning ske redan under innevarande budgetår. Det blir vid sådant förhållande och med hänsyn till de tjänsteresor, som av ansvariga befattningshavare hos nämnden även i övrigt måste företagas, uppenbarligen svårt att, inom ramen för den anvisade anslagsposten på 210 000 kr., i betryggande omfattning fullgöra kontrolluppgifterna vid kvarnar, mejerier och andra avgiftspliktiga företag. Möjligheterna att inom tillgänglig anslagsram fullgöra de erforderliga kontrollresorna försvåras ytterligare av den fr. o. m. den 1 juli 1960 genomförda höjningen av resekostnadsersättningen vid tjänsteresor med egen bil. Sannolikheten talar för att nämnden längre fram under budgetåret blir nödsakad att begära medgivande till överskridande av här ifrågavarande anslagspost.

För budgetåret 1961/62 föreslår jordbruksnämnden, att anslagsposten till reseersättningar uppräknas till 250 000 kr. Det är enligt nämndens mening nödvändigt, att uppkomna eftersläpningar under sagda budgetår så snart kan ske inhämtas och att nya eftersläpningar i det löpande kontrollarbetet undviks. Till stöd härför anför nämnden vidare följande.

Nämnden förutsätter, att kontrollantkåren då är fulltalig och att nämnden vid behov även skall kunna taga i anspråk pensionsavgångna kontrollanter. Härjämte synes det angeläget, att befattningshavare hos nämnden, i samband med den fortskridande omläggningen av den civila försvarsberedskapen, i något större omfattning än hittills får företaga tjänsteresor inom landet för kontakter med andra myndigheter inom totalförsvaret och för inspektion av beredskapslager m. m. Kontrollarbetet i samband med fortsatt prisutjämning till livsmedelsindustrien i ungefär nuvarande omfattning förutsätts komma att sysselsätta minst en resande kontrollant. En utvidgning av prisutjämningen att jämväl omfatta ett flertal företag inom den egentliga bageri- och konditorinäringen m. m. kan komma att kräva en sådan ökning av kontrollverksamheten, att den nu begärda anslagsposten icke blir tillräcklig. Nämnden torde i samband med eventuella förslag om en utvidgning av prisutjämningssystemet få återkomma med hemställan om erforderlig anslagsförstärkning.

3. Nämnden har med utgångspunkt från medelsåtgången under sistförflutna budgetår för budgetåret 1961/62 upptagit anslagsposten till bränsle, lyse och vatten till 7 600 kr.

Den till övriga expenser för budgetåret 1959/60 anvisade delposten beräknas komma att i det allra närmaste få tagas i anspråk för erforderliga ex-

pensutgifter. För innevarande budgetår har inom ifrågavarande anslagspost avsetts dels för tryckning och distribution av licensblanketter ett engångsbelopp av 49 400 kr., dels för nämndens övriga expenser 323 800 kr. eller tillhopa 373 200 kr.

För budgetåret 1961/62 räknar nämnden med en icke obetydlig kostnadsökning på anslagsposten övriga expenser. Härom anför nämnden följande.

Enligt vad som underhand har inhämtats från byggnadsstyrelsen, kommer nämnden under hösten 1961 eller senast under våren 1962 att förflyttas till andra ämbetslokaler i Stockholm. Den härav uppkomna flyttningskostnaden kan enligt uppgift från armétygförvaltningen, som omhänderhar flyttning av statliga ämbetsverk, preliminärt beräknas till omkring 22 000 kr. Då härtill kommer sådana kostnader för nyanskaffning eller omändring av gardiner och möbler m. m., som regelmässigt medföljer en flyttning, har nämnden beräknat anslagsposten till övriga expenser till 350 000 kr. motsvarande en ökning med 26 200 kr. jämfört med det belopp som för motsvarande ändamål har anvisats för innevarande budgetår.

Vid ett genomförande av det av jordbruksnämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 februari 1958 i samband med fodermedelsutredningen avgivna förslaget rörande uttagande av ersättning från vederbörande näringsidkare för vissa kostnader för fodermedelsanalyser skulle, såsom anges i skrivelsen, en årlig besparing uppkomma på inemot 50 000 kr. Anslagsbehovet för övriga expenser skulle under denna förutsättning komma att begränsas till 300 000 kr.

4. Kostnaderna för nämndens publikationstryck för budgetåret 1959/60 beräknas, sedan kostnaderna likviderats för samtliga under budgetåret tryckta publikationer, komma att uppgå till 60 000 kr. Med hänsyn till de stegrade tryckningskostnaderna samt till förutsedd ökning av antalet cirkulär i samband med utlösningar av de olika spärreglerna i det nuvarande systemet för jordbruksregleringen, beräknas medelsbehovet för nämndens publikationstryck under budgetåret 1961/62 till lägst det för innevarande budgetår anvisade beloppet 70 000 kr.

5. Anslagsposten till särskilda undersökningar beräknas för budgetåret 1961/62 till oförändrat belopp av 75 000 kr. Härav bör liksom för innevarande budgetår ett belopp av 25 000 kr. anvisas till erforderliga kvalitetsundersökningar av spannmålsskörden (cereala undersökningar) vid cereallaboratoriet hos Sveriges allmänna utsädesförening.

Departementschefen

I fråga om posten till reseersättningar kan jag tillstyrka en uppräkning med 25 000 kronor. Vidare bör delposten till bränsle, lyse och vatten med hänsyn till kostnadsstegringar höjas med 1 200 kronor. Under delposten till övriga expenser bör beräknas ett engångsbelopp av 25 700 kronor för kostnader i samband med nämndens flyttning till nya ämbetslokaler. Samtidigt bortfaller emellertid ett för budgetåret 1960/61 anvisat engångsbelopp å 49 400 kronor till tryckning och distribution av licensblanketter, varför posten till övriga expenser för nästa budgetår kan nedräknas med 23 700 kronor. Anslagsposterna till sjukvård m. m., publikationstryck samt särskilda

undersökningar bör upptagas med oförändrade belopp. Jordbruksnämndens omkostnadsanslag bör sålunda ökas med 2 500 kronor till 750 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens jordbruksnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[31] **3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59[1]	173 000 000	172 156 145	69 377 100
1959/60	96 500 000	145 576 169	20 300 931
1960/61 (statsliggaren s. 877)	120 000 000		
1961/62 (förslag)	124 000 000		

Yrkande. *Statens jordbruksnämnd* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 7 000 000 kr. på sätt framgår av följande tablå.

	Anslag 1960/61	Förslag 1961/62	Ökning
1. Allmänt mjölkpristillägg	94 000 000	96 500 000	+ 2 500 000
2. Stöd åt odling och beredning av lin och hampa	1 500 000	1 750 000	+ 250 000
3. Prisutjämning av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrien	25 000 000	25 000 000	—
4. Diverse kostnader	3 710 000	3 710 000	—
Medelsbehov	124 210 000	126 960 000	+ 2 750 000
5. Avgår reserverade medel	4 150 000	—	+ 4 150 000
Anslagsbehov (avrundat)	120 000 000	127 000 000	+ 7 000 000

Motiv. 1. Jordbruksnämnden förutsätter, att det allmänna mjölkpristillägget för regleringsåret 1961/62 enligt grunderna för gällande prissättningssystem kommer att utgå med oförändrat belopp, 74,4 öre per kg mjölkfett. Omfattningen av mjölkinvägningen under regleringsåret 1961/62, liksom under regleringsåret 1960/61, har nu beräknats med ledning bl. a. av tillgängliga uppgifter om invägningen under de senast tilländalupna månaderna. Förskjutningar uppåt eller nedåt i de beräknade kvantiteterna kan givetvis, påpekar nämnden, liksom under tidigare år, komma att inträffa.

2. Jordbruksnämnden erinrar bl. a. följande.

I enlighet med de allmänna grunder för stöd åt odlingen och beredningen av lin och hampa, som godkändes vid 1956 års riksdag (prop. 1956: 38; JoU 6; rskr. 130), skall sådant stöd utgå tills vidare och lämnas i form av stat-

[1] Inkl. medel till leveranstillägg för mjölk samt till extra mjölkpristillägg i norra Sverige, vilka numera överförts till anslaget Särskilt stöd åt det mindre jordbruket.

ligt pristillägg för spinnbar lin- och hampfiber. För 1960 års skörd har, liksom för skörden under de närmast föregående åren, enligt beslut vid samma års riksdag (prop. 1960: 67; JoU 17; rskr. 180) såsom stödberättigad kvantitet bestämts för linfiber 1 325 ton och för hampfiber 720 ton. Pristilläggen, som under en följd av år hade varit maximerade till 79 öre per kg för linfiber och 94,5 öre per kg för hampfiber, sänktes däremot enligt nyssnämnda riksdagsbeslut såvitt gäller linfibern till ett maximibelopp av 61 öre per kg, medan maximibeloppet för hampfibern bibehölls.

Nämnden anmäler, att *Riksförbundet Lin och hampa, producentförening u. p. a.*, i skrift till nämnden den 18 augusti 1960, under hänvisning bl. a. till hotet av en pristryckande utländsk konkurrens, för 1961 års lin- och hampodling anhållit om stöd i form av statliga pristillägg i samma omfattning som gällde för pristilläggen för 1958 och 1959 års skördar. Medelsbehovet för ändamålet skulle sålunda utgöra för linfiber 1 046 750 kr. och för hampfiber 680 400 kr. eller tillhopa 1 727 150 kr.

Jordbruksnämnden tillstyrker för sin del, att medel beräknas i enlighet med förbundets framställning. I detta sammanhang erinrar nämnden emellertid följande.

Den 5 maj 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt nämnden att, efter samråd med kommerskollegium, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och arbetsmarknadsstyrelsen i vad på dessa myndigheter ankommer, dels närmare utreda frågan om det statliga stödet åt lin- och hamphanteringen efter Sveriges anslutning till Europeiska frihandelssammanslutningen, dels i samband härmed närmare utreda Hallands läns linodlareförenings och Gotlands hampodlareförenings ekonomiska ställning samt föreningarnas möjligheter i övrigt till fortsatt verksamhet, dels före den 1 februari 1961 till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, till vilka resultatet av nämnda utredningar kan föranleda.

Riksförbundet Lin och hampa har i sin skrivelse vidare anhållit, att sedvanligt statsbidrag å 14 000 kr. till bestridande av viss del av förbundets årliga kostnader för tekniska undersökningar och försöksverksamhet måtte utgå även under nästa budgetår. Framställning om sedvanligt statsunderstöd — dock med hänsyn till penningvärdets fall uppräknat från 5 000 till 6 000 kr. — även för nästkommande budgetår har hos jordbruksnämnden den 22 augusti 1960 jämväl gjorts av *Sveriges allmänna linodlingsförening*. De bidrag, som sålunda har begärts för riksförbundets tekniska verksamhet m. m. och av linodlingsföreningen, har jordbruksnämnden även för egen del funnit väl motiverade.

I anslutning till det anförda föreslår jordbruksnämnden, att anslagsposten för stöd åt odlingen och beredningen av lin och hampa, i avvaktan på de förslag i ämnet, som nämnden framdeles har att avge, för budgetåret 1961/62 beräknas till (1 727 150 + 14 000 + 6 000 =) avrundat 1 750 000 kr.

3. Nämnden erinrar om att det ännu torde vara för tidigt att bedöma, hur stort det faktiska medelsbehovet under innevarande budgetår kommer att bli för genomförandet av den prisutjämning till viss livsmedelsindustri, vartill den förevarande delposten på 25 miljoner kr. är avsedd. En omständig-

het, som talar för att det anslagna beloppet kan bli otillräckligt, är att prisutjämningsbeloppen för olika jordbruksråvaror har höjts och även i fortsättningen kan komma att höjas till följd av höjning av införselavgifterna på jordbrukets område.

Vad beträffar medelsanvisningen för en motsvarande prisutjämning till livsmedelsindustrien för budgetåret 1961/62 är jordbruksnämnden, redan med hänsyn till de otillräckliga erfarenheterna av det nyligen igångsatta prisutjämningsförfarandet, icke beredd att nu avge något förslag. Härtill kommer att nämnden har att framdeles avge förslag i fråga om en eventuell utsträckning av råvaruprisutjämningen jämväl till bl. a. bageri- och konditoriindustrien i allmänhet. Medelsbehovet torde komma att avsevärt öka i händelse av en dylik utvidgning av utjämningssystemet.

Det är nämndens avsikt att återkomma till frågan om det fortsatta medelsbehovet för prisutjämning av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrien i samband med avgivandet av nyssnämnda förslag. Nämnden föreslår, att medelsbehovet till hithörande ändamål för budgetåret 1961/62 i avvaktan härpå beräknas till oförändrat belopp, 25 miljoner kr.

4. Jordbruksnämnden föreslår, att från denna anslagspost för regleringsåret 1961/62 skall få bestridas utgifter av samma slag som de, för vilka anslagsposten reserverats vid den fr. o. m. budgetåret 1959/60 — efter förslag av jordbruksanslagsutredningen — genomförda omläggningen av vissa jordbruksanslag.

Från anslagsposten bör sålunda för regleringsåret 1961/62 det erforderliga medelsbehovet tillgodoses till fortsatt stöd åt ullproduktionen enligt principbeslut vid 1959 års riksdag (oförändrat 350 000 kr.), till utgifter för fortsatta objektiva skördeuppskattningar i anslutning till skördeskadeutredningens förslag (kostnaderna härför har av nämnden i samråd med statistiska centralbyrån uppskattats till 2 610 000 kr.), till ersättning till Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. för handhavandet av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter (oförändrat högst 250 000 kr.) ävensom till bestridande, efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall, av oförutsedda anslagsbehov, som mera direkt kan föranledas av den prisreglerande verksamheten (liksom för innevarande regleringsår ett belopp av 500 000 kr.).

5. Såvitt jordbruksnämnden kan bedöma, kommer de medel, som på ifrågavarande reservationsanslag har anslagits för ändamål belöpande på tiden intill utgången av regleringsåret 1960/61, att helt åtgå. Vad beträffar den kassamässiga ställningen på detta anslag vid utgången av budgetåret 1960/61 anser sig däremot nämnden, med hänsyn till att medlen för allmänna mjölkpristillägg för tiden maj—augusti normalt icke utbetalas förrän efter budgetårets utgång, nu böra räkna med ett behållet belopp i storleksordningen 35 à 40 miljoner kr. Härvid har emellertid nämnden förutsatt, att anslaget erhållit täckning för återstående belopp, 25 miljoner kr., av de medel, som enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen har förskotterats från anslaget till bestridande av kostnaderna för vissa skördeskador.

Jordbruksnämnden har för regleringsåret 1961/62, enligt vad som när-

mare framgår av det föregående, beräknat medelsbehovet för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område till sammanlagt 127 miljoner kr. Nämnden föreslår, att detta behov tillgodoses genom medelsanvisning för budgetåret 1961/62 på här ifrågavarande reservationsanslag.

I avvaktan på genomförandet av ett permanent system för reglering av skördeskador har under de senaste åren i fråga om regleringen av inträffande skördeskador lämnats vissa statliga utfästelser av mera allmän räckvidd (modifierad tillämpning av den s. k. 4-procentregeln). För det fall att ett permanent skadeskyddssystem icke heller under regleringsåret 1961/62 kan sättas i tillämpning föreslår nämnden, som i ärendet har samrått med jordbrukets förhandlingsdelegation, att även såvitt avser 1961 års skörd ett skydd för förluster genom skördeskador skall ges enligt den för de senaste åren gällande 4-procentregeln, i huvudsak sådan denna regel har utformats för 1960 års skörd.

I skrivelse den 22 november 1960 hemställer *statens jordbruksnämnd* — med hänvisning bl. a. till beslut av 1960 års riksdag (prop. 1960: 153; JoU 31; rskr. 311) — dels om bemyndigande att få använda de för regleringsåret 1961/62 inflytande införselmedlen på i huvudsak samma sätt som angivits för regleringsåret 1960/61, dels att totalramen för användningen av införselavgiftsmedlen under nästa regleringsår upptages till oförändrat 93 miljoner kr., dels om bemyndigande att för regleringsåret 1961/62 medge vederbörande regleringsföreningar på jordbrukets område att av införselavgiftsmedel och andra regleringsmedel använda sammanlagt 1 000 000 kr. för upplysningsverksamhet inom föreningarnas intresseområden, dels att de bemyndiganden, som nämnden erhållit för användningen av interna regleringsavgifter inom jordbruket, utan ändring förnyas för nästa regleringsår.

I särskilda, till skrivelsen fogade sammanställningar (s. 80—83) lämnar jordbruksnämnden dels uppgifter om införselavgifter på jordbruksregleringens område jämte utbetalning av sådana medel regleringsåret 1959/60, dels beräkningar om dylika införselavgifter under regleringsåren 1960/61 och 1961/62. I anslutning till sammanställningarna anför nämnden i huvudsak följande.

I jämförelse med den preliminära beräkningen för regleringsåret 1959/60 i jordbruksnämndens skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 november 1959 utvisar de definitiva inkomstsiffrorna en höjning av totalinkomsten med ca 12 miljoner kr. Det totala avgiftsbeloppet utgör sålunda ca 127,3 miljoner kr. Höjningen är huvudsakligen föranledd dels av en med 1959 års dåliga skördeutfall sammanhängande ökning av importen av brödsäd och fodersäd, dels av en stegrad fettvaruimport föranledd av en ökning av margarinkonsumtionen.

Beräkningarna för regleringsåret 1960/61 bygger på de under hittills gången del av året gällande avgiftssatserna. Hänsyn har dock tagits till att föreliggande löneuppgörelser i början av år 1961 kommer att medfö-

Införselavgifter på jordbruksregleringens område jämte utbetalning av sådana medel under regleringsåret 1959/60

Avgiftsbelagda importvaror	Avgiftsmedel (med avdrag för restitutioner), belöpande på import under regleringsåret 1/9 1959—31/8 1960 (socker 1/5 1959—30/4 1960) 1 000 kr.	Av regleringsåret 1959/60 influtna och inbalanserade avgiftsmedel har under regleringsåret utbetalats	
		1 000 kr.	till
1.	2.	3.	4.
Brödsäd (vete och råg) samt mjöl och gryn därav	16 378	6 920	Föreningen Svensk spannmålshandel för prisreglering för brödsäd
		3 000	Lantbruksstyrelsen för täckande av 1959 års skördeskador
Ärter och bönor (för människoföda) samt hampfrö	875	558	Svenska mejeriernas riksförening för prisreglering av mjölk och mejeriprodukter
Fodersäd och andra fodermedel (samt malt)	40 554	11 000	Sveriges export- och importförening för ägg för prisreglering för ägg och äggprodukter
		22 745	Föreningen Svensk kötthandel för prisreglering för kött och fläsk m. m.
		1 633	Föreningen Svensk spannmålshandel, pristillägg för groddskadad brödsäd av 1958 års skörd
		4 792	Svenska mejeriernas riksförening för prisreglering på mejeriområdet
		5 000	Lantbruksstyrelsen för täckande av 1959 års skördeskador
Matpotatis samt mjöl, gryn och flingor av potatis	4 022	50	Svensk matpotatiskontroll
		700	Sveriges potatisodlares riksförbund, bidrag för effektivisering av matpotatisodlingen m. m.
		642	Sveriges stärkelseproducenters förening för prisreglering på fabrikspotatisområdet
Stärkelse och stärkelseprodukter	3 740	3 975	Sveriges stärkelseproducenters förening för prisreglering på fabrikspotatisområdet
		750	Sveriges stärkelseproducenters förening för fortsatt rationalisering av stärkelseindustrien
Råsocker, sockerraffinad (även sockerkulör), sirap och sockerbetor	12 029	21 057	Svenska sockerfabriksaktiebolaget att användas för pristillägg på sockerregleringens område
Fettråvaror och fettvaror	26 103	23 900	Föreningen Sveriges oljeväxtintressenter för täckande av förluster i samband med inlösen av svenskt oljeväxtfrö
		2 000	Lantbruksstyrelsen för täckande av 1959 års skördeskador
Mjölk- och mejeriprodukter	4 021	3 480	Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa för prisreglering på mejeriområdet
Slakterivaror (samt slaktdjur; ej fjäderfä)	18 707	2 100	Föreningen Svensk kötthandel för prisreglering för kött och fläsk
		4 500	Svenska mejeriernas riksförening i utbyte mot fodermedelsavgifter som avstått till föreningen Svensk kötthandel
		2 669	Lagringsbidrag och frysrabattering
		6 241	Bidrag för slakt av smågrisar

1.	2.	3.	4.
Ägg och äggprodukter m. m., samt fjäderfäkött	907	800	Sveriges export- och importförening för ägg för prisreglering för ägg och äggprodukter
Summa för samtliga avgifter	**127 336**	**128 512**	
Ränteinkomster å hos jordbruksnämnden innestående införselavgiftsmedel	1 366		
Summa	**128 702**		

ra en utlösning av inkomstregeln, som för senare hälften av regleringsåret 1960/61 medför en höjning av införselavgifterna. Enligt dessa beräkningar uppkommer en väsentlig ökning av införselavgiftsmedlen jämfört med de uppskattningar, som gjordes i skrivelsen den 24 november 1959. Inkomstökningen sammanhänger huvudsakligen (ca 34 miljoner kr.) med kvalitetsbristerna hos 1960 års brödsädsskörd, vilka ger anledning förvänta en ökning av brödsädsimporten. Till följd av att avgiftssatserna höjts beräknas vidare större belopp än tidigare antagits komma att inflyta i införselavgifter på fodermedel. På grund av årets goda sockerskörd och med hänsyn till sockerbolagets lagerförhållanden beräknas däremot importen av socker komma att minska jämfört med vad som antogs vid beräkningarna i november 1959, varför införselavgifterna på sockerområdet nu beräknas till ett ca 4 miljoner kr. lägre belopp än vid nämnda tillfälle.

Förändringar i de beräknade beloppen av inflytande införselavgiftsmedel kan längre fram under regleringsåret tänkas komma att inträffa bl. a. som en följd av att andra utlösningar av spärregler än den förutnämnda föranleder förändringar i olika riktningar av nu gällande avgiftssatser.

Beräkningarna för regleringsåret 1961/62 bygger i huvudsak på de avgiftssatser, som i november 1960 gäller mellan prisgränserna, med det tillägg som föranledes av inkomstregelns blivande utlösning i februari 1961. Importkvantiteterna har beräknats under förutsättning av normala skörde- och marknadsförhållanden. Även beräkningen av inkomsterna av fodermedelsavgifterna — vilka är rörliga — bygger på förutsättningen av normala skörde- och marknadsförhållanden. Avgiftssumman för hela regleringsåret har på detta sätt beräknats till omkring 122 miljoner kr.

I fråga om införselavgiftsmedlens användning under regleringsåret 1959/60 anför jordbruksnämnden i huvudsak följande.

I kolumn 3 av sammanställningen för regleringsåret 1959/60 redovisas de belopp, som jordbruksnämnden under sagda regleringsår utbetalat av de under regleringsåret influtna eller till regleringsåret inbalanserade införselavgiftsmedlen. Av inkomsterna under året har i enlighet med statsmakternas beslut 5 miljoner kr. av fodermedelsavgifter tagits i anspråk för skördeskadebidrag med anledning av 1959 års skördeskador, 700 000 kr. för effektivisering av matpotatisodlingen m. m., 750 000 kr. för fortsatt rationalisering av stärkelseindustrin, 50 000 kr. till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet och 30 000 kr. för täckande av veterinärstyrelsens kostnader vid importkontroll av animala livsmedel.

Av det totala inkomstbeloppet om ca 127,3 miljoner kr. har således tillhopa 6 530 000 kr. tagits i anspråk för annat ändamål än egentlig jord-

Införselavgifter på jordbruksregleringens område under regleringsåren 1960/61 och 1961/62

(Tecknet . är utsatt i uppgiftskolumnerna för varugrupper, där inflytande avgiftsmedel beräknas icke uppgå till 10 000 kr.)

Avgiftsbelagda importvaror	Regleringsåret 1/9 1960—31/8 1961 (socker 1/5 1960—30/4 1961)			Regleringsåret 1/9 1961—31/8 1962 (socker 1/5 1961—30/4 1962)		
	Beräknad import ton	Antagen införselavgift kr. per 100 kg	Avgiftsmedel, som beräknas inflyta för importen (med avdrag för restitutioner) 1 000 kr.	Beräknad import ton	Antagen införselavgift kr. per 100 kg	Avgiftsmedel, som beräknas inflyta för importen (med avdrag för restitutioner) 1 000 kr.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Brödsäd samt mjöl och gryn därav:						
vete	150 000	16	24 000	10 000	16,50	1 650
råg	70 000	16	11 200	.	.	.
övriga slag	.	.	.	.	.	.
Ärter och bönor (för människoföda) samt hampfrö:						
bönor	2 000	26,15	523	2 000	27	540
ärter	1 000	7,90	79	1 000	8,10	81
hampfrö	500	26,15	131	500	27	135
Fodermedel (samt malt):						
korn, havre, sorghum (även i form av mjöl o. dyl.) och sockersnitsel	52 000	2-14	5 840	115 000	2-10	10 300
kli	25 000	7	1 750	50 000	7	3 500
majs	45 000	15	6 750	50 000	10	5 000
oljekraftfoder	200 000	7	14 000	200 000	7	14 000
malt	4 500	18	810	3 000	18	540
övriga (bl. a. melass)	12 000	5,50	660	12 000	5,50	660
Summa			29 810			34 000
Potatis:						
matpotatis (ej nyskördad, tullbelagd) samt mjöl, gryn och flingor av potatis	50 000	13,40	6 700	50 000	14	7 000
Stärkelse och stärkelseprodukter:						
vete-, ris- och potatisstärkelse	250	30,40	76	250	31,35	78
andra slag av stärkelse; maniok- och arrowrot samt diverse stärkelsehaltiga slag av mjöl, gryn och flingor	2 700	44,95	[1] 964	2 700	46,20	[1] 997
druv- och stärkelsesocker	800	57,40	[1] 309	800	59	[1] 322
dextrin, glättmedel m. m.	3 000	45,40	[1] 462	3 000	46,70	[1] 501
Summa			1 811			1 898

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Socker m. m.:						
råsocker	25 000	29,65	7 413	30 000	30,02	9 006
sockerraffinad (även sockerkulör)	30 000	35,65	10 695	30 000	36,02	10 806
sirap	50	31,65	16	50	32,02	16
sockerbetor	.	.	.	.	.	.
Summa			18 124			19 828
Fettråvaror och fettvaror	76 000	38	[2] 27 000	73 000	38	[2] 26 000
Mjölk- o. mejeriprodukter:						
hårdost och dessertost	6 900	69	[1] 4 536	6 900	76	[1] 5 019
mesost	50	23	12	50	25	13
smältost	.	.	.	.	.	.
torrmjölk	750	132	[1] 290	750	144	[1] 380
övriga slag (mjölk, grädde, smör, glass m. m.)			576			539
Summa			5 414			5 951
Slakterivaror (samt slaktdjur; ej fjäderfä):						
kalvkött (ostyckat)	750	122	915	800	134	1 072
annat nötkött (ostyckat)	3 000	128	3 840	4 000	140	5 600
fläsk (ostyckat)	50	92	46	50	100	50
hästkött (ostyckat)	4 500	95	4 275	4 500	104	4 680
fårkött (ostyckat)	600	149	894	600	163	978
charkuterivaror, organ, styckningsdetaljer (bl. a. salt hästkött) och konserver			[1] 10 484			[1] 11 428
övriga slag (levande djur m. m.)			[1] 340			[1] 375
Summa			20 794			24 183
Ägg och äggprodukter m. m.:						
fjäderfäkött			400			433
ägg och övriga slag			676			608
Summa för samtliga avgifter			**146 662**			**122 307**
Ränteinkomster å hos jordbruksnämnden innestående införselavgiftsmedel			1 500			1 500
Summa			**148 162**			**123 807**

[1] För restitutioner har avdragits: för maniok- och arrowrot m. m. 250 000 kr., för druv- och stärkelsesocker 150 000 kr., för dextrin m. m. 900 000 kr., för hårdost och dessertost 225 000 kr., för torrmjölk 700 000 kr., för levande djur 50 000 kr. och för köttvaror 130 000 kr.

[2] För regleringsbidrag och restitutioner i övrigt har avdragits 1 500 000 kr.

Preliminär plan för fördelning av införselavgiftsmedlen för import under regleringsåret 1960/61

Avgiftsbelagda importvaror	Av totalramen har preliminärt fördelats	
	1 000 kr.	till
1.	2.	3.
Brödsäd samt mjöl och gryn		
därav	7 700	Svensk spannmålshandel
Potatis	2 400	Sveriges stärkelseproducenters förening
Stärkelse och stärkelseprodukter	1 700	Sveriges stärkelseproducenters förening
Socker och sockerprodukter	14 000	Svenska sockerfabriks AB
Fettvaror	21 000	Sveriges oljeväxtintressenter
Mjölk- och mejeriprodukter	4 000	Svenska mejeriernas riksförening
Slakterivaror samt slaktdjur	19 000	Svensk kötthandel
Fjäderfekött	300	Sveriges export- och importförening för ägg
Ägg och övriga slag	900	Sveriges export- och importförening för ägg
Ärter och bönor		Sveriges export- och importförening för ägg
Fodermedel (samt malt)	22 000	Svensk kötthandel Svenska mejeriernas riksförening
	93 000	

bruksregleringsverksamhet. Sammanlagt 93 miljoner kr. skall i enlighet med förut angivna bestämmelser tillföras de olika regleringsföreningarna. Av därefter överskjutande belopp, 27,8 miljoner kr., hänför sig ca 8,4 miljoner kr. till införselavgifter för brödsäd, som importerats såsom ersättning för en ur handelspolitisk synpunkt angelägen och med prisregleringsmedel stödd export av brödsäd. I den i mars 1959 utförda inkomstberäkning, som ligger till grund för ramen om 93 miljoner kr., ingår för fodermedelsavgifter ett belopp av 22 miljoner kr. Utöver detta belopp har under regleringsåret 1959/60 (förutom förut nämnt belopp om 5 miljoner kr.) i fodermedelsavgifter influtit ca 14 miljoner kr. Vidare hänför sig ett belopp av 2,5 miljoner kr. till import av vete för foderändamål, som inköpts i samband med fiskexport.

Beträffande dessa belopp om resp. 8,4, 14 och 2,5 miljoner kr. eller tillhopa 24,9 miljoner kr. gäller, att de icke inneburit något inkomsttillskott för jordbruket, enär de motsvaras av utgiftsökningar av minst samma storlek för regleringsföreningarna eller de enskilda jordbrukarna. För regleringsåret överskjutande belopp utgör således (27,8 — 24,9 =) 2,9 miljoner kr.

Jordbruksnämnden anmäler, att nämnden — efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation och under förbehåll om vederbörligt godkännande — som ett led i åtgärderna med anledning av skadorna å 1960 års skörd överenskommit med föreningen Svensk spannmålshandel om att till dess förfogande ställa ett belopp av högst 20 miljoner kr. för täckande av kostnader i samband med stödköp av icke fullgod brödsäd m. m. Nämnden föreslår, att dessa kostnader får täckas med anlitande av dels det förut nämnda överskottsbeloppet om 2,9 miljoner kr., dels de belopp om 14 resp. 2,5 miljoner kr., som enligt vad förut sagts hänför sig till överskjutande införsel av fodermedel.

I fråga om införselavgifternas användning under regleringsåret 1960/61 anför jordbruksnämnden följande.

Införselavgiftsmedlen för regleringsåret 1960/61 tillgodoföres, inom ramen för av Kungl. Maj:t meddelade bemyndiganden, successivt de av riksdagen för regleringsåret fastställda ändamålen. Den preliminära fördelningsplanen för de under regleringsåret — inom en totalram av 93 miljoner kr. — inflytande avgiftsmedlen, som jordbruksnämnden upprättat, framgår av en särskild sammanställning (s. 84). Nämnden avser att i fråga om uppdelningen på regleringsföreningarna av det i tablån upptagna beloppet å 22 miljoner kr. av avgifter för fodermedel samt ärter och bönor samråda med jordbrukets förhandlingsdelegation. Vid uppgörandet av fördelningsplanen har nämnden utgått ifrån att för fördelning inom 93-miljonersramen icke skall upptagas de införselavgifter av fodermedel samt ärter och bönor, som inflyter utöver våren 1959 beräknad ram av ca 22 miljoner kr., ej heller införselavgifter för importerad brödsäd m. m., som motsvaras av utbytesexport. Inom ramen ingår enligt denna plan ej heller de belopp, som enligt riksdagsbeslut får disponeras för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet (700 000 kr. resp. 50 000 kr. av införselavgifter för matpotatis) eller för täckande av veterinärstyrelsens kostnader vid importkontroll av animala livsmedel (30 000 kr.).

De för regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen beröres av en till nämnden från veterinärstyrelsen inkommen framställning om anslag av införselavgiftsmedel för täckande av styrelsens kostnader under budgetåret 1961/62 vid importkontroll av animala livsmedel (30 000 kr.) och av de statliga kostnaderna för kontroll å uppvärmning av mjölk och grädde (100 000 kr.). Jordbruksnämnden erinrar om att kostnaderna för importkontroll av animala livsmedel alltsedan budgetåret 1958/59 — mot jordbruksnämndens och förhandlingsdelegationens avstyrkande — enligt riksdagsbeslut utgått ur införselavgiftsmedel för slakterivaror och slaktdjur. De statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen har under budgetåret 1960/61 täckts ur de införselavgiftsmedel, som upptagits under regleringsåren 1956/57—1958/59 och ännu icke disponerats. Nämnden erinrar om att i propositionen 1960: 153 (s. 59) i detta samband av departementschefen angivits, att denna kostnadstäckning kunde förordas »som en tillfällig åtgärd i rådande läge». Nämnden har för sin del såvitt gäller importkontrollen icke ansett sig böra frångå sin tidigare uppfattning och har i fråga om pastöriseringskontrollen, redan med hänsyn till vad härom anförts i proposition 1960: 153, funnit sig böra avstyrka en fortsatt användning av införselavgiftsmedel till sådant ändamål.

I övrigt bör, såvitt jordbruksnämnden nu kan bedöma, de för regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen få användas på samma sätt som här har redovisats för motsvarande avgiftsmedel för innevarande regleringsår. Vid fastställande av användningsramen för införselavgiftsmedel för innevarande regleringsår uttalade departementschefen (prop. 1960: 153, s. 59), att därest särskilda skäl skulle föreligga för att höja denna ram, frågan härom efter framställning av nämnden torde få anmälas för riks-

dagen. Då nämnden nu beträffande ramen för användning av införselavgiftsmedel under regleringsåret 1961/62 avstår från att påkalla någon höjning i förhållande till det under de båda närmast föregående regleringsåren gällande beloppet, ca 93 miljoner kr., har nämnden utgått ifrån att vid behov en höjning av rambeloppet skall kunna ske i likhet med vad som förutsatts för innevarande regleringsår.

I anslutning till vad härutinnan har medgivits för innevarande regleringsår hemställer jordbruksnämnden i detta sammanhang om bemyndigande att för regleringsåret 1961/62 medge vederbörande regleringsföreningar att av införselavgiftsmedel och andra regleringsmedel använda sammanlagt 1 000 000 kr. för upplysningsverksamhet inom föreningarnas intresseområden.

Beträffande användningen av sådana avgiftsmedel, som under regleringsåret 1961/62 inflyter genom upptagande av interna regleringsavgifter inom jordbruket (förmalningsavgifter, oljekraftfoderavgifter, tillverkningsavgifter för vissa produkter av potatis, m. m., utjämningsavgifter för mjölk och mejeriprodukter samt slaktdjursavgifter) och av motsvarande kompensationsavgifter föreligger enligt jordbruksnämndens mening icke anledning att för närvarande föreslå någon ändring i förhållande till vad som gäller för regleringsåret 1960/61. Nämnden hemställer sålunda, att de bemyndiganden, som nämnden erhållit för hithörande avgiftsmedel under innevarande regleringsår, måtte utan ändring förnyas för avgiftsmedlen under nästkommande regleringsår.

Departementschefen

Medelsbehovet för allmänt mjölkpristillägg under regleringsåret 1961/62 har av statens jordbruksnämnd beräknats till 96,5 miljoner kronor eller till ett 2,5 miljoner kronor högre belopp än för innevarande budgetår. Mot nämndens beräkning har jag intet att erinra.

För fortsatt stöd åt lin- och hamphanteringen har jordbruksnämnden beräknat ett med 250 000 kronor till 1 750 000 kronor höjt medelsbehov. Nämnden har därvid utgått från att stöd skall utgå till 1961 års lin- och hamphantering i form av statliga pristillägg av samma omfattning som under åren 1958 och 1959, vilket i fråga om linfiber innebär en ökning av det statliga pristillägget jämfört med det för 1960 års odling från 61 till 79 öre per kilogram. Emellertid skall jordbruksnämnden före den 1 februari 1961 till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, som kan föranledas av Kungl. Maj:ts uppdrag till nämnden den 5 maj 1960 att — efter samråd med kommerskollegium, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och arbetsmarknadsstyrelsen i vad på dessa myndigheter ankommer — dels närmare utreda frågan om det statliga stödet åt lin- och hamphanteringen efter Sveriges anslutning till Europeiska frihandelssammanslutningen, dels i samband härmed närmare utreda Hallands läns linodlareförenings och Gotlands hampodlareförenings ekonomiska ställning samt föreningarnas möjligheter i

övrigt till fortsatt verksamhet. Bland annat med hänsyn härtill finner jag mig inte nu böra taga ställning till utformningen av det fortsatta stödet åt lin- och hamphanteringen. Jag torde få återkomma härtill i ett senare sammanhang. Till detta stöd synes emellertid nu för nästa budgetår böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 1,5 miljoner kronor.

I avvaktan på närmare erfarenheter av medelsåtgången synes det under förevarande anslag för prisutjämning av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrien avsedda beloppet böra för nästa budgetår upptagas till oförändrat 25 miljoner kronor. Till frågan om en eventuell utsträckning av råvaruprisutjämningen till ytterligare områden torde jag få återkomma, när jordbruksnämnden redovisat resultatet av de utav 1960 års riksdag begärda utredningarna i ämnet.

Till täckande av diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen under regleringsåret 1961/62 bör, såsom jordbruksnämnden föreslagit, medel liksom för innevarande regleringsår anvisas till fortsatt stöd åt ullproduktionen, till ersättning till Svenska mejeriernas riksförening för handhavandet av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter samt till oförutsedda utgifter att disponeras efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. För sagda ändamål torde sålunda böra beräknas ett belopp av respektive förslagsvis 350 000 kronor, högst 250 000 kronor och 500 000 kronor. Medel för bestridande av kostnaderna för de fortsatta skördeuppskattningarna enligt provytemetod torde emellertid från och med budgetåret 1961/62 böra beräknas under det i det följande upptagna anslaget till kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd.

Till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen behöver sålunda enligt mina förslag för regleringsåret 1961/62 beräknas ett sammanlagt belopp av 1 100 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, uppgår det sammanlagda medelsbehovet till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under regleringsåret 1961/62 till 124 100 000 kronor. Som framgår av det föregående har jordbruksnämnden beräknat, att de medel, som anvisats under anslaget för ändamål belöpande på tiden intill utgången av regleringsåret 1960/61, helt kommer att förbrukas. Ifrågavarande anslag bör därför för budgetåret 1961/62 uppföras med avrundat 124 000 000 kronor.

Till frågan om den närmare beräkningen samt användningen av de medel, som influtit eller under innevarande och nästkommande regleringsår inflyter genom upptagande av införselavgifter på jordbrukets område, ävensom till frågan om användningen under nästa regleringsår av de medel, som inflyter genom upptagande av interna regleringsavgifter på jordbrukets område, torde jag få återkomma i senare sammanhang. Beträffande spörsmålet om statligt stöd för förluster genom skördeskador på 1961 års skörd torde

jag få hänvisa till vad som i det följande anföres under anslaget till kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd.

Enligt beslut av 1959 års riksdag (prop. 1959: 80; JoU 21; rskr. 152) skall viss vid försäljning av mejerismör m. m. under regleringsåret 1958/59 uppkommen merintäkt komma konsumenterna till godo under innevarande prissättningsperiod antingen genom en prissänkning, som svarar mot merintäkten, eller genom en mot denna svarande minskning av eventuellt överenskomna prishöjningar.

Det torde böra bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t den 3 juni 1960 godkänt ett av jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation föreslaget förfaringssätt för avräkning av tillhopa 20 miljoner kronor av ifrågavarande merintäkter å sammanlagt 32 miljoner kronor. Förfaringssättet innebär i huvudsak följande.

Tillämpningen av inkomstregeln våren 1960 innebär, att jordbruket skulle tillföras ett totalbelopp per år räknat om 65,6 miljoner kronor. Av merintäkten för smör fick därvid Svenska mejeriernas riksförening disponera 12,5 miljoner kronor till förbättring av mjölkpriset till leverantörerna. Riksföreningen fick vidare disponera ytterligare 7,5 miljoner kronor, utgörande en retroaktiv ersättning till jordbruket från 1 april 1960.

Återstoden av merintäkten, cirka 12 miljoner kronor, skall enligt Kungl. Maj:ts nyssberörda beslut på motsvarande sätt som skett beträffande förenämnda belopp av 12,5 miljoner kronor avräknas mot det belopp, varmed mjölkpriset eljest skulle ha höjts vid utlösning av 3-procentregeln i juni 1960.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 124 000 000 kronor.

[32] **4. Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 000 000	11 820 809
1959/60	15 000 000	14 797 397
1960/61 (statsliggaren s. 878)	15 000 000	
1961/62 (förslag)	15 000 000	

Yrkande. *Statens jordbruksnämnd* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 höjes med 5 000 000 kr. till 20 000 000 kr.

Motiv. Jordbruksnämnden erinrar om att nämnden i skrivelse den 5 juli 1960 hos Kungl. Maj:t anmält vissa aktuella frågor på livsmedelsbered-

skapens område. Därvid har bl. a. framlagts ett program till omläggning och utbyggnad av beredskapslagringen av livsmedel och fodermedel. Programmet är avsett att successivt genomföras under en följd av år. Det förutsätter bl. a. ett uppförande i Svenska lagerhusaktiebolagets regi av ytterligare ett antal lagerbyggnader av i huvudsak den typ, som har avsetts i de av nämnden i tidigare anslagsskrivelser, senast den 28 augusti 1959, lämnade redogörelserna för av bolaget i samråd med nämnden planerade eller uppförda lagerhus i Norrland och Dalarna.

Beträffande kostnaderna för den beredskapslagring av brödsäd och oljekraftfoder, som enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen skall administreras av Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, anför jordbruksnämnden bl. a. följande.

Svensk spannmålshandel har i skrivelse till nämnden den 23 augusti 1960 framlagt beräkningar över kostnader för beredskapslagringen av brödsäd och oljekraftfoder under budgetåret 1961/62. Föreningens kostnadsberäkningar omfattar två alternativ, det ena på 16,4 miljoner kr., avseende en ökning av brödsädslagren mot slutet av regleringsåret 1961/62 till 300 000 ton och det andra, med en ökning av brödsädslagren upp till 275 000 ton och en något mindre omfattande lageromsättning av brödsäd, slutande på 14,4 miljoner kr. Föreningen har i båda fallen räknat med ett oförändrat beredskapslager av oljekraftfoder (bomullsfrökakor, sojamjöl och jordnötskakor) på 65 000 ton.

För budgetåret 1961/62 räknar även jordbruksnämnden för sin del med en beredskapslagring av oljekraftfoder i oförändrad omfattning. Vad beträffar brödsäden finner nämnden det angeläget, att beredskapslagringen, till fullföljande av det i det föregående nämnda programmet, om möjligt redan under budgetåret 1961/62 uppbringas till minst 300 000 ton. Ur lagringstekniska synpunkter och med hänsyn till ovissheten i skördeutvecklingen anser sig emellertid nämnden för budgetåret 1961/62 nu icke kunna räkna med fullt så stor lagerökning.

Jordbruksnämndens beräkning stannar vid en totalkostnad för föreningen Svensk spannmålshandels beredskapslagring under nästa regleringsår på omkring 15,5 miljoner kr. Häri har då inräknats de något ökade kostnader för hyror, tillsyn och omsättning, som under budgetåret antages uppkomma efter en sådan omplacering av lagren, som tager sikte på en ur beredskapssynpunkt i möjligaste mån tillfredsställande lokalisering. Till jämförelse anför nämnden, att Svensk spannmålshandel beräknar kostnaderna för beredskapslagringen av brödsäd och oljekraftfoder under regleringsåret 1960/61 — med en maximal lagring av 250 000 ton brödsäd — till omkring 14,75 miljoner kr.

Även vid beräkningen av kostnaderna för en fortsatt beredskapslagring — genom jordbruksnämndens försorg — under budgetåret 1961/62 av andra varor än brödsäd och oljekraftfoder har nämnden förutsatt ett partiellt förverkligande av det i det föregående berörda, reviderade lagringsprogrammet. De sammanlagda kostnaderna har därvid beräknats komma att stiga till omkring 4,5 miljoner kr. Motsvarande belopp beräknades i fjolårets anslagsskrivelse till 2,6 miljoner kr. Beräkningen förutsätter — i överens-

stämmelse med det förut berörda programmet — bl. a. en successiv, ej oväsentlig ökning av beredskapslagret av socker, en fettvarulagring av i huvudsak oförändrad omfattning, en successiv avveckling av lagren av risgryn och bruna bönor och en däremot i huvudsak svarande utbyggnad av lagren av gula ärter. Av totalkostnaderna beräknas ca 1,75 miljoner kr. ankomma på fördyringar vid omsättning och tillsyn m. m. till följd av ökat hänsynstagande till de aktuella försvarssynpunkterna vid den fortsatta förläggningen av lagren.

Nämnden upplyser, att den förutsätter, att anslaget till kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. under budgetåret 1961/62 liksom tidigare skall få tagas i anspråk för täckande av sådana förluster, som kan uppkomma i anledning av att försäkringen av beredskapslagrade varor i vissa fall har ersatts av statliga, av jordbruksnämnden utställda garanti- eller ansvarsförbindelser.

Departementschefen

Såsom framgår av jordbruksnämndens framställning har nämnden i särskild skrivelse framlagt bland annat ett program till omläggning och utbyggnad av beredskapslagringen av livsmedel och fodermedel under en följd av år. I anledning härav har Kungl. Maj:t den 18 november 1960 meddelat vissa beslut i ämnet, varvid Kungl. Maj:t bland annat uppdragit åt nämnden att utreda möjligheten och lämpligheten av att i beredskapssyfte lagra livsmedel av sådana slag, som inte omfattas av nuvarande beredskapslagring, exempelvis torrmjölk och andra konserverade produkter, samt att så snart ske kan inkomma med de förslag, som må föranledas av utredningen. Vad gäller frågor i det av nämnden framlagda programmet, vilka torde böra underställas riksdagens prövning, har jag för avsikt att återkomma i senare sammanhang.

Till täckande av kostnaderna för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel under budgetåret 1961/62 har jordbruksnämnden beräknat ett belopp av 20 miljoner kronor. Nämnden har därvid räknat med normalt lager av oljekraftfoder samt med en viss ökning av kostnaderna för nämndens egen beredskapslagring med hänsyn till ett partiellt förverkligande av det nyssnämnda reviderade lagringsprogrammet. Mot dessa förslag torde inte vara något att erinra. Vidare har nämnden vid anslagsberäkningen utgått från en inte obetydlig ökning av beredskapslagren av brödsäd under loppet av åren 1960/61 och 1961/62. Genom denna ökning skulle dessa lager dock inte kunna bringas upp i normalkvantiteten 300 000 ton. Enligt min mening bör man givetvis syfta till att uppnå den av nämnden eftersträvade kvantiteten men med hänsyn till svårigheterna att öka lagren av 1960 års skörd, till ovissheten i fråga om kommande skördeutfall samt till den hittillsvarande belastningen å anslaget finner jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår upptages till oförändrat 15 miljoner kronor. Ur anslaget bör i enlighet med vad som nu gäller medel få ställas till förfogande för infrian-

de av jordbruksnämndens garanti- och ansvarsförbindelser för oförsäkrade varor, vilka lagras för statligt ändamål men formellt förblir i enskild ägo.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kronor.

[33] **5. Särskilt stöd åt det mindre jordbruket**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1959/60	114 000 000	17 182 671	96 817 329
1960/61 (statsliggaren s. 878)	112 500 000		
1961/62 (förslag)	98 000 000		

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har för arealtillägg 35 500 000 kr. ställts till lantbruksstyrelsens och för leveranstillägg för mjölk samt extra mjölkpristillägg i norra Sverige 77 000 000 kr. till statens jordbruksnämnds förfogande.

Y r k a n d e n. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 15/11 och 30/11 1960) hemställer, att det för arealtillägg avsedda beloppet minskas med 3 500 000 kr. till 32 000 000 kr. *Statens jordbruksnämnd* (skr. 26/8 1960) hemställer, att det för leveranstillägg för mjölk och extra mjölkpristillägg i norra Sverige avsedda beloppet höjes med 500 000 kr. till 77 500 000 kr.

M o t i v. Till stöd för sin framställning anför *lantbruksstyrelsen* bl. a. följande.

Antalet ansökningar om arealtillägg för år 1959 uppgår till i runt tal 122 000 varav ca 85 000 beräknas bli bifallna till ett sammanlagt belopp av 26,6 milj. kr. I fråga om bidragsgivningen för år 1961 torde beaktas, att ett stort antal mindre jordbruk försvinner årligen. Å andra sidan bör man räkna med en sådan förskjutning, föranledd av bidragsgrundernas utformning, att bland återstående småbruk sker en relativ ökning av antalet gårdar i storleksgruppen 4,1—7,0 ha åker, för vilka högsta arealtillägget utlämnas. Vidare har det framkommit andra omständigheter av beskaffenhet att påverka bedömningen av medelsbehovet för 1961 års arealtillägg. Sålunda har från skilda län upplysts, att det alltjämt till lantbruksnämnderna inflyter ansökningar, som icke kommit att vidarebefordras förrän nu från taxeringsmyndigheterna. Härtill kommer det förhållandet, att en del småbrukare, som icke varit berättigade till producentbidrag enligt äldre bestämmelser, icke uppmärksammat, att de kunde ha rätt till arealtillägg och därför icke kommit att ansöka därom. Det torde vara anledning att räkna med att sådana bidragsberättigade skall kunna få inkomma med sina ansökningar om arealtillägg för år 1959 i efterhand och få dem prövade. På grund av det sist anförda är det enligt styrelsens mening anledning att räkna med ökad medelsåtgång för 1959 års arealtillägg. Det ökade antalet bidragssökande kan väntas återkomma även efterföljande år.

Med hänsyn till nu angivna och andra faktorer såsom inkomst- och förmögenhetsutvecklingen finner sig styrelsen föranledd att räkna med ett medelsbehov av 32 milj. kr. för budgetåret 1961/62 (1961 års arealtillägg).

De för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisade medlen för arealtillägg har utgjort 37 resp. 35,5 milj. kr. Det synes lantbruksstyrelsen angeläget att de anvisade medel, som icke kommer att disponeras för arealtillägg, användes för att på lämpligt sätt ge småbruket stöd i dess strävan att genom rationalisering m. m. nå inkomstlikställighet. Styrelsen förordar att så sker, sedan olika alternativa förslag för användningen varit föremål för närmare överväganden.

Lantbruksstyrelsen erinrar vidare, att jordbruksutskottet i sitt utlåtande 1959: 31 utan erinran från riksdagens sida uttalat bl. a., att utskottet förutsätter, att myndigheterna noggrant följer verkningarna på produktionen inom vissa i utlåtandet angivna delar av norra Sverige som följd av arealtilläggets införande och föreslår de jämkningar, som kan befinnas påkallade. Enligt utskottsutlåtandet avsågs mjölkproduktionen i förslagsvis de fyra nordligaste länen samt eventuellt skogsbygderna i Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län.

Lantbruksnämnderna i nämnda sju län har i av lantbruksstyrelsen införskaffade yttranden meddelat, att man finner det vara för tidigt att redan nu söka ange någon erfarenhetsgrundad mening om på vad sätt och i vad mån bidragsverksamheten kan inverka på det mindre jordbrukets produktion. Lantbruksstyrelsen delar denna uppfattning.

Jordbruksnämnden beräknar på grundval av aktuella uppgifter om mjölkinvägningen det sammanlagda medelsbehovet till fortsatt stöd åt det mindre jordbruket i form av extra mjölkpristillägg för norra Sverige m. m. och leveranstillägg för mjölk för regleringsåret 1961/62 till något högre belopp än det för vart och ett av de närmast föregående regleringsåren beräknade medelsbehovet eller till 77,5 miljoner kr. Härav beräknas 33,5 miljoner kr. till extra mjölkpristillägg och 44 miljoner kr. till leveranstillägg. Jordbruksnämnden erinrar om att beräkningarna är, särskilt vad beträffar den sistnämnda posten, ganska osäkra, då erfarenhet ännu saknas om verkningarna av det år 1959 beslutade nya systemet för leveranstilläggen.

Departementschefen

Behovet av medel för arealtillägg för kalenderåret 1961 samt för leveranstillägg för mjölk och för extra mjölkpristillägg i norra Sverige under regleringsåret 1961/62 har, som återgivits i det föregående, av lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden beräknats till respektive 32, 44 och 33,5 miljoner kronor eller tillhopa 109,5 miljoner kronor. Ett hänsynstagande till det hittills kända utfallet av reglerna för småbruksstödet skulle kunna möjliggöra en betydande nedräkning av medelsbehovet. Å andra sidan har reglerna endast varit i tillämpning under kort tid. Bortfallet av bidragstagare på grund av inkomst- och förmögenhetsgränserna måste komma att växla i anslutning till sysselsättningsförhållandena inom övriga näringar, och då särskilt

de, som i högre grad ger småbrukarna tillfällen till inkomstutfyllnad. Ändringarna i sysselsättningsgraden torde inte endast påverka medelsbehovet för arealtilläggen utan även kunna få betydelse i vad avser medelsbehovet för leveranstilläggen och det extra mjölkpristillägget. Den tid, inom vilken arealtillägg kan sökas, har också nyligen blivit förlängd. Trots dessa osäkra faktorer torde emellertid redan nu en nedräkning av medelsbehovet kunna ske. Samtidigt bör i viss omfattning redan för nästa budgetår reservationsmedel under anslaget även kunna tas i anspråk. För budgetåret 1961/62 torde därför anslaget lämpligen kunna uppföras med 98 miljoner kronor.

I anledning av jordbruksutskottets uttalande vid 1959 års riksdag om att utskottet förutsatte, att myndigheterna skulle följa verkningarna på produktionen inom vissa angivna delar av norra Sverige som följd av arealtilläggets införande, vill jag framhålla, att jag i likhet med lantbruksstyrelsen anser det vara för tidigt att söka ange någon på erfarenhet grundad mening härom.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilt stöd åt det mindre jordbruket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 98 000 000 kronor.

[34] **6. Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 300 000	2 617 909
1959/60	2 850 000	2 614 138
1960/61 (statsliggaren s. 878)	2 495 000	
1961/62 (förslag)	2 540 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har 495 000 kr. ställts till lantbruksstyrelsens och 2 000 000 kr. till domänstyrelsens förfogande.

Yrkanden. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) och *domänstyrelsen* (skr. 18/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 upptages med ett till (540 000 + 2 000 000 =) 2 540 000 kr. höjt belopp.

Motiv. I anslutning till sin framställning anför *lantbruksstyrelsen* bl. a. följande.

Enligt beslut vid 1958 års riksdag skall ett 100-tal av lantbruksorganisationen förvaltade lägenheter i skogslandet ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län ställas under domänverkets förvaltning. Överflyttning skall vara genomförd den 1 juli 1962. Verksamheten med iordningställandet av byggnadsbeståndet på de av lantbruksnämnderna förvaltade lägenheterna har planmässigt pågått under en lång följd av år och kan nu anses vara praktiskt taget genomförd. De fortsatta husbyggnadsarbetena kommer att avse mer omfattande upprustning av några få lägenheter och i övrigt nödiga förbättrings- och underhållsåtgärder. Detta förhållande har redan medfört ett avsevärt minskat anslagsbehov för ändamålet.

Från lantbruksnämnderna har inkommit följande uppgifter rörande medelsbehovet för ändamålet under budgetåret 1961/62.

	Jämtlands län kr.	Västerbottens län kr.	Norrbottens län kr.	Summa kr.
Husbyggnadsarbeten				
Norrländska fjällägenheter	100 000	10 000	25 000	215 000
Andra lägenheter		40 000	40 000	
Summa	**100 000**	**50 000**	**65 000**	**215 000**
Andra utgifter				
Avträdesersättningar	10 000	10 000	25 000	58 000
Flyttningsbidrag		10 000	3 000	
Rotvärdesersättningar				
till arrendatorer	—	2 000	2 000	4 000
till domänverket	30 000	—	—	30 000
Gemensamma anordningar				
Vattenförsörjning	—	—	5 000	80 000
Elektrifiering	75 000	—		
Vägar och broar	100 000	10 000	—	110 000
Skatter	15 000	3 000	9 000	27 000
Summa	**230 000**	**35 000**	**44 000**	**309 000**
Summa utgifter	**330 000**	**85 000**	**109 000**	**524 000**
Inkomster				
Arrendeavgifter	40 000	9 000	8 500	57 500
Brandriskersättningar	4 000	1 000	1 500	6 500
Annat (försålda hus, ved m. m.)	2 000	2 000	10 000	14 000
Summa inkomster	**46 000**	**12 000**	**20 000**	**78 000**

I sammanställningen redovisas medelsbehov för husbyggnader av 215 000 kr. och för andra utgifter av 309 000 kr., eller tillhopa 524 000 kr. Under förutsättning att inkomsterna under anslaget, uppskattade till 78 000 kr., liksom hittills får tillgodogöras för verksamheten skulle nettomedelsbehovet stanna vid (524 000 — 78 000 =) 446 000 kr. för nästa budgetår. Härtill kommer emellertid ett belopp av 90 000 kr., som lantbruksnämnden i Jämtlands län anmält kan beräknas erforderligt för utbetalning av rotvärdesersättningar till domänverket i enlighet med vad som beslutats vid 1959 års riksdag om att domänverket mot räkning skall erhålla betalning för rotvärdet av visst byggnadsvirke, som fr. o. m. den 1 juli 1958 utlämnats eller framdeles utlämnas till lantbruksnämnd. För vardera budgetåren 1958/59—1960/61 har sagda ersättning uppskattats till ca 30 000 kr., likaså för budgetåret 1961/62.

I anslutning till förestående uppgifter har lantbruksnämnden i Jämtlands län framhållit, att 100 000 kr. jämte angivna inkomster å ca 45 000 kr. behövs liksom under löpande budgetår för att tillgodose arrendatorernas önskemål om att deras foderutrymmen skall utökas till att bli tillräckliga för hela högrödan, vilken alltfort i stor utsträckning måste bärgas i lador. Vidare väntas framställningar om lider med eller utan garage, vilka alltmer visat sig angelägna med hänsyn till den ökade mekaniseringen. Önskemålen om

sådana byggnader är många och nämnden anser det angeläget, att de i möjligaste utsträckning tillgodoses, så att en onödig värdeförstöring av arrendatorernas inventarieinnehav kan förhindras. Ehuru det icke är möjligt att med någon större säkerhet ange behovet av medel för avträdesersättningar och flyttningsbidrag, har nämnden medtagit en post på 10 000 kr. härtill. Såsom rotvärdesersättning till domänverket har uppförts en ny post å 30 000 kr. Lägenheternas förseende med elektrifiering fortskrider och för sju lägenheter beräknas kostnaderna till 75 000 kr. Liksom för innevarande budgetår påkallas arbete med vägar och broar för en kostnad av 100 000 kr. Under sistförflutna budgetår byggde nämnden ca 1,5 km vägar och påbörjades därjämte arbeten i avsikt att under följande budgetår kunna bygga ytterligare ca 5,5 km vägar.

Inom Västerbottens län är det endast fråga om förbättrings- och underhållsåtgärder på befintliga åbyggnader. Dessa beräknas draga en kostnad av 50 000 kr. Då det är önskvärt att avflyttningen från vissa sämre lägenheter underlättas, har posterna för avträdesersättningar och flyttningsbidrag upptagits till vardera 10 000 kr. För kostnadsandel i viss väg behövs 10 000 kr.

Lantbruksnämnden i Norrbottens län räknar med att utföra vissa mindre byggnadsarbeten för 25 000 kr. på norrländska fjällägenheter samt upprusta åbyggnaderna på en äldre lägenhet och reparera andra för en kostnad av 40 000 kr. Avträdesersättningar förutses till fyra arrendatorer med 25 000 kr. tillsammans.

De av lantbruksnämnderna framförda anslagsberäkningarna synes lantbruksstyrelsen omfatta åtgärder, som det är angeläget att få genomförda och som är av den beskaffenhet, att de bör bekostas av kronan såsom markägare. Lantbruksstyrelsen föreslår, att medelsbehovet utöver inkomsterna under anslaget beräknas till (450 000 + 90 000 =) 540 000 kr. för budgetåret 1961/62. Vid en jämförelse med löpande år bör bemärkas, att man då räknade med ett totalt medelsbehov av 520 000 kr. och att i det nu angivna beloppet ingår en nytillkommen utgift på (90 000 + 30 000 =) 120 000 kr. för rotvärdesersättningar till domänverket.

Domänstyrelsen erinrar om att för byggnadsbeståndet vid ifrågavarande kronolägenheter beräknats en saneringstid av tio år fr. o. m. budgetåret 1954/55. I enlighet med saneringsplanen har intill budgetåret 1958/59 anvisats ett årligt belopp av 1 200 000 kr. för byggnadshjälp och utlämnat virke. I samband med överförandet av ett 100-tal fjällägenheter från lantbruksorganisationens till domänverkets förvaltning utökades medelsbehovet för byggnadshjälp och utlämnat virke till ca 1 400 000 kr., vilket belopp anvisats för budgetåren 1959/60 och 1960/61. Domänstyrelsen beräknar dock, att kostnaderna för angivna ändamål under det närmaste budgetåret kommer att sjunka med ca 100 000 kr. till 1 300 000 kr. För utbetalning av bidrag till jord- och betesförbättring, vattenförsörjning och vissa övriga bidrag samt kostnader för diken och vägar, byggnadssakkunnig hjälp och skatter upptager domänstyrelsen oförändrat 200 000 kr. Domänstyrelsen räknar med att kostnaderna för avträdesersättningar, flyttningsbidrag och bidrag vid inlösen av kronolägenheter ännu några år framåt kommer att ligga på en relativt hög nivå, främst på grund av den höga medelåldern bland lägenhetsinnehavarna. Man torde kunna förutse, att många av dem av åldersskäl kommer att

lämna lägenheterna inom de närmaste åren, och domänstyrelsen beräknar kostnaderna för angivna ändamål under budgetåret 1961/62 till 500 000 kr.

Departementschefen

Lantbruksstyrelsen har beräknat nettomedelsbehovet för den på lantbruksstyrelsen ankommande delen av ifrågavarande verksamhet till omkring 540 000 kronor. Styrelsen har därvid bland annat inräknat ett belopp av 90 000 kronor, vilket ansetts erforderligt för att i enlighet med beslut av 1959 års riksdag kunna utbetala rotvärdesersättningar till domänverket för byggnadsvirke, som under budgetåren 1958/59—1960/61 utlämnats eller utlämnas till lantbruksnämnd för byggnadsarbete genom kronans försorg på ifrågavarande lägenheter. Domänstyrelsen har beräknat medelsbehovet för den på domänstyrelsen ankommande delen av verksamheten till 2 000 000 kronor. Mot ämbetsverkens anslagsberäkningar har jag inte något att erinra. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med ett belopp av 2 540 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera fastställa ramar för styrelsernas ifrågavarande verksamhet ävensom att vid behov medge jämkningar av desamma.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 540 000 kronor.

[35] **7. Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	1 126 600	1 073 727	1 048 226
1959/60	1 053 100	1 119 455	981 871
1960/61 (statsliggaren s. 881)	875 000		
1961/62 (förslag)	890 000		

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med 890 800 kr., vilket belopp jämte en beräknad reservation av 95 000 kr. den 1 juli 1961 erfordras för att täcka medelsbehovet.

Motiv. Till stöd för sin hemställan anför lantbruksstyrelsen bl. a. följande.

I 1960 års statsverksproposition överfördes från förevarande anslag till anslaget Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader dels ett belopp å 30 000 kr. till ekonomikonsulentverksamhet i Jönköpings samt Göteborgs och Bohus län, dels ett belopp av 25 000 kr. avseende kostnader för det arbete med den jordbruksekonomiska undersökningen, vilket de i nyss nämnda statsverksproposition föreslagna nya ekonomikonsulenterna förutsattes komma att utföra. Därutöver sänktes anslaget med i runt tal 20 000 kr.

I sin anslagsskrivelse har lantbruksstyrelsen äskat medel till fortsatt ekonomikonsulentverksamhet under anslaget Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader. Den i statsverkspropositionen företagna sänkningen med 20 000 kr. för budgetåret 1960/61 har styrelsen efter rekommendation av nämnden för lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning fördelat på sådana deltagande gårdar, för vilka skogsinventering ej upprättats. Styrelsen uppiyser, att skogsinventering ej göres på gårdar med ingen eller obetydlig skogsmarksareal samt ej heller på arrendegårdar. Antalet gårdar utan skogsinventering är ca 1 000 stycken. Styrelsen föreslår, att ersättningen till bokföringsorganen och till de deltagande lantbrukarna utgår efter oförändrade grunder.

För innevarande budgetår utgår som en särskild post under anslaget 25 000 kr. för en mera detaljerad redovisning vid 200 av gårdarna i den jordbruksekonomiska undersökningen. Anslaget disponeras för en arbets- och dragkraftsredovisning på enskilda grödor och djurslag vid ca 75 gårdar och en detaljerad gödslings-, utsädes-, skörde- och utfodringsredovisning vid ca 125 gårdar. Syftet med undersökningen är att erhålla ett bättre underlag för driftsekonomiska kalkyler. Härför erfordras dock att undersökningarna kan utsträckas till minst två skördeår, och styrelsen föreslår därför, att posten skall utgå med oförändrat belopp under budgetåret 1961/62.

Beträffande övriga poster föreslår styrelsen, att kostnaderna för kurser nedräknas med 3 000 kr., kostnaderna för den till undersökningen knutna nämnden med 1 000 kr. och kostnaderna för ordnad bokföring vid mindre jordbruk med 10 000 kr.

Som ny post har lantbruksstyrelsen upptagit kostnad för hålkortsbearbetning med 30 000 kr. Som speciell motivering härför anför styrelsen följande.

Den nuvarande manuella tabelleringen av bokslutsdata kombineras med en systematisk granskning av de avsnitt, där erfarenhetsmässigt fel av mera allvarlig karaktär kan förekomma. En övergång till hålkortsbearbetning har tidigare bedömts som förhållandevis kostnadskrävande genom att den skulle medföra ett dubbelarbete. Granskning och stansning kan nämligen ej med fördel kombineras. I samarbete med statistiska centralbyrån har emellertid styrelsen funnit det möjligt och lämpligt att genom viss förarbetning av materialet dels genomföra en effektivisering av granskningen, dels göra stansningsarbetet snabbare och billigare.

Fördelarna med en övergång till hålkortsbearbetning ligger främst i vidgade möjligheter att utnyttja materialet för undersökningar av driftsekonomisk och agrarpolitisk karaktär. Med de resurser, som hittills stått till styrelsens förfogande, har arbetet fått inriktas på att belysa den genomsnittliga situationen vid undersökningsgårdarna. Materialets omfattning har omöjliggjort ett närmare studium av intäkter, kostnader, lönsamhet och inkomst vid grupper av jordbruk med preciserade driftsbetingelser. Sedan materialet blivit stansat, kan det snabbt och utan större kostnad utnyttjas för dylika undersökningar. Inte minst torde detta bli av värde för den nytillsatta 1960 års jordbruksutredning, under förutsättning att omläggningen genomföres fr. o. m. bokföringsåret 1960.

Kostnaderna för hålkortsbearbetningen, som förutsättes komma att utföras av statistiska centralbyråns maskincentral, har beräknats till ca 30 000 kr. Då omläggningen kan förväntas medföra viss reducering i arbetet på lantbruksstyrelsen, har styrelsen i samband med behandlingen av anslaget till

styrelsens avlöningar räknat med en minskning av två skrivbiträden. Den kostnadsökning på ca 10 000 kr. netto, som omläggningen sålunda skulle komma att medföra, bör jämföras med de avsevärt högre kostnader, som skulle åsamkas statsverket, om de av övriga verk och institutioner önskade bearbetningarna, främst de som jordbruksutredningen kan komma att ha behov av, skulle verkställas med manuella metoder.

Kostnaderna för bokföringsverksamheten under budgetåret 1961/62 fördelar sig enligt styrelsens förslag på följande sätt.

	1960/61	1961/62	Ökning eller minskning
1. Bokföringskostnader	707 150	707 150	—
2. Resekostnader	75 000	75 000	—
3. Ersättning åt deltagande lantbrukare	72 200	72 200	—
4. Bokföringsmaterial	27 700	32 500	+ 4 800
5. Hålkortsbearbetning	—	30 000	+ 30 000
6. Kurser för ledare	6 000	3 000	— 3 000
7. Publikationstryck	7 500	7 500	—
8. Den till undersökningen knutna nämnden	2 000	1 000	— 1 000
9. Byggnadsinventering och skogstillväxtuppskattning	7 500	7 500	—
Summa	905 050	935 850	+ 30 800
10. Ordnad bokföring vid mindre jordbruk	60 000	50 000	— 10 000
Medelsbehov	965 050	985 850	+ 20 800
11. Avgår reserverade medel	90 000	95 000	— 5 000
Anslagsbehov	875 050	890 850	+ 15 800

Yttrande. *Statistiska centralbyrån* tillstyrker, att till hålkortsmaskinell bearbetning anvisas 30 000 kr. samt att denna bearbetning förlägges till centralbyråns maskincentral. Ämbetsverket delar lantbruksstyrelsens uppfattning, att en sådan bearbetningsform medför vidgade möjligheter till analyser av materialet från den jordbruksekonomiska undersökningen.

Departementschefen

Med hänsyn till bland annat de vidgade möjligheter till analyser av materialet från den jordbruksekonomiska undersökningen, som en övergång till hålkortsbearbetning av ifrågavarande material erbjuder, anser jag mig böra tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag härom. Hålkortsbearbetningen medför ett ökat medelsbehov under förevarande anslag av 30 000 kronor. Samtidigt minskar emellertid, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, medelsbehovet under styrelsens avlöningsanslag ävensom kostnaderna för av myndigheter och utredningar m. fl. önskade bearbetningar av materialet.

Lantbruksstyrelsens förslag till vissa omdispositioner inom anslaget i fråga om fördelningen på olika ändamål föranleder ingen erinran från min sida. Jag har ej heller något att invända mot att även under nästa budgetår av

anslaget ett belopp av 25 000 kronor användes för att från ett begränsat antal av de gårdar, som ingår i undersökningen, införskaffa och bearbeta sådant material, som kan skapa större möjligheter att utnyttja undersökningen i samband med upprättandet av investeringskalkyler i lantbruksnämndernas verksamhet. Styrelsens förslag att medelsbehovet till ett belopp av 95 000 kronor skall täckas av en per den 1 juli 1961 beräknad reservation av samma storlek föranleder ingen erinran från min sida.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med avrundat 890 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 890 000 kronor.

[36] **8. Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd**

	Anslag
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	12 700 000

Ett förslag till ett system för permanent skördeskadeskydd är för närvarande under slutlig prövning inom jordbruksdepartementet och det är min avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen en särskild proposition i ämnet. I denna kommer även att behandlas spörsmålen om medelsbehovet nästa budgetår för statens bidrag till ersättningskostnaderna ävensom för den objektiva skördeuppskattningen m. m. I avvaktan på sagda proposition torde under förenämnda anslagsrubrik böra beräknas ett belopp av 12 700 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 12 700 000 kronor.

E. Vissa kontrollanstalter på jordbrukets område m. m.

[37] 1. Statens centrala frökontrollanstalt: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 105 900	2 000 105
1959/60	2 145 600	2 046 925
1960/61 (statsliggaren s. 881)	2 204 200	
1961/62 (förslag)	2 566 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med i runt tal 277 200 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 överassistent Ae 23	+ 31 527
b) 1 inspektör Ae 15	+ 18 798
2. *Personalminskning*	
1 förste assistent Ae 21	— 29 936
3. *Löneregleringar*	
a) 1 förste assistent Ae 21 i st. f. assistent Ae 19	+ 1 357
b) 1 förste kansliskrivare Ae 12 i st. f. kansliskrivare Ae 10	+ 1 841
c) 1 kontorist Ao 9 i st. f. kanslibiträde Ao 7 å huvudanstaltens kansli	+ 1 062
d) 1 kontorist Ao 9 i st. f. kanslibiträde Ao 7 vid filialen	+ 748
e) 1 institutionsvaktmästare Ao 9 i st. f. förste vaktmästare Ao 8	+ 811
4. *Omräkning*	
a) ändrad dyrortsgruppering, löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	+ 28 928
b) rörligt tillägg	+ 221 352
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 800
	+ 277 288

Motiv. I en allmän motivering för framställda anslagsäskanden framhåller anstaltsstyrelsen, att anstaltens arbetsuppgifter utvisat en fortgående stegring, vilket också visat sig i form av ökade inkomster. Genom en ökad rationalisering av arbetsmetoderna har anstalten ändock under de senaste

åren kunnat minska den fast anställda personalen. Någon ytterligare minskning anses därför inte nu vara möjlig men styrelsen avstår från att begära kompensation för genom beslut av 1960 års riksdag genomförda lönegradsuppflyttningar av ett 20-tal tekniska biträdestjänster.

1 a) och 2. Beträffande motivet till dessa förslag, vilka framförts även de två närmast föregående åren, torde få hänvisas till IX ht 1959, s. 82—83 under 1 a) och 2.

1 b). Motsvarande förslag har framförts i anslagsäskandena under en följd av år. Beträffande motivet torde få hänvisas till IX ht 1958, s. 178—179 under 1. Anstaltsstyrelsen föreslår i årets anslagsskrivelse, att tjänsten inrättas i lönegrad Ae 15.

3 a). Detta förslag har framförts jämväl de två närmast föregående åren. Beträffande motivet torde få hänvisas till IX ht 1959, s. 83—84 under 3 b).

3 b). Anstaltsstyrelsen anför i fråga om detta förslag i huvudsak följande.

Befattningshavarens huvudsakliga arbetsuppgifter består i att under föreståndaren för huvudanstaltens renhetsavdelning leda den s. k. svalövsexpeditionen, vilken handhar kontrollen över det av anstalten helkontrollerade Svalövsbolaget, som torde representera 20—25 procent av anstaltens arbete. Helkontrollen innebär, att företagets hela försäljning står under anstaltens kontroll och att varje utsädespost plomberas av anstalten. För detta ändamål har anstalten stationerat magasinskontrollanter i lönegrad Ae 10 vid bolagets huvudkontor samt vid var och en av dess filialer i Norrköping, Göteborg och Skara. Magasinskontrollanterna verkställer provtagning och plombering, övervakar betning, rensning, blandning, s. k. isärvägning m. m. av bolagets tusentals utsädespartier samt för lagerböcker över dessa. Order om alla dessa olika kontrollåtgärder utgår från huvudanstaltens svalövsexpedition, där nu ifrågavarande befattningshavare, som är kansliskrivare i lönegrad Ae 10, tjänstgör såsom arbetsledare. Magasinskontrollanterna sorterar sålunda närmast under denna men är det oaktat placerade i samma lönegrad.

Beträffande utsädespartiernas godkännande i olika plomberingsklasser eller totala kasserande framlägger föreståndaren för svalövsexpeditionen förslag i form av analysattester, som signeras av föreståndaren för renhetsavdelningen. Kansliskrivaren för ett omfattande kortregister över alla utsädespartier, som passerar Svalövsbolaget och dess filialer. Han biträdes av två kvinnliga befattningshavare i lönegrad A 7 resp. A 5.

Dessutom biträder han föreståndaren för renhetsavdelningen med statistiska bearbetningar och sammanställningar inte endast beträffande förhållanden rörande Svalövsbolagets utsädesförsäljning utan även rörande avdelningens andra arbeten. Då den nuvarande befattningshavaren tillika är skicklig växtsystematiker, biträder han även renhetsavdelningen vid bestämningar av mera ovanliga ogräsarter samt med kompletteringar av avdelningens omfattande frösamlingar.

Befattningshavaren, som är agronom, har varit i anstaltens tjänst sedan år 1928. Anstalten kan givetvis för framtiden inte räkna med att få en agronomutbildad befattningshavare på denna tjänst och detta torde ej heller vara nödvändigt. Däremot är det ett absolut krav, att vederbörande besitter praktisk erfarenhet av utsädesfrågor samt därjämte har kontorsvana och förmåga att tjänstgöra som arbetsledare. I framtiden måste man enligt styrelsen räkna med en befattningshavare med lantmästarexamen eller motsvarande utbildning på denna post, som med hänsyn till arbetsuppgifternas art när-

mast torde kunna jämföras med jordbruksinstruktörernas eller lantbruksinstruktörernas hos hushållningssällskapen resp. lantbruksnämnderna. En placering av tjänsten som förste kansliskrivare i lönegrad Ae 12 föreslås därför.

3 c). Beträffande detta förslag anför anstaltsstyrelsen följande.

Ett kanslibiträde i lönegrad Ao 7 å huvudanstaltens kansli tjänstgör tillika som sekreterare åt anstaltens chef och ombesörjer utskrift av utländsk korrespondens. I egenskap av arbetsledare ansvarar hon för allt maskinskrivningsarbete, som utföres där, varjämte hon även biträder kansliskrivaren och kassören med debitering av analysavgifter m. m. På grund av anstaltens och flera av dess tjänstemäns förbindelser med utländska frökontrollanstalter och associationer blir den utländska korrespondensen mycket omfattande och visar tillika en fortgående ökning. Det är därför nödvändigt ha tillgång till ett rutinerat biträde, som behärskar såväl tyska som engelska för utskrift av denna korrespondens. Anstalten riskerar att mista den nuvarande befattningshavaren, som visat sig mycket lämplig för sina uppgifter, därest inte en uppflyttning av tjänsten äger rum, och annan kompetent maskinskriverska med goda språkkunskaper torde inte stå att erhålla med de avlöningsförmåner, som f. n. kan erbjudas. Det måste därför anses vara synnerligen befogat, att tjänsten uppflyttas till kontorist i lönegrad Ao 9.

3 d)—e). Dessa förslag framfördes även i fjol. Beträffande motiven torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 81—82 under 3 h)—i).

4 a). En väsentlig del av ökningen under denna punkt hänför sig till den uppflyttning i ortsgrupp, som skett med verkan fr. o. m. den 1 januari 1962 av Åkarp, där anstaltens filial är belägen. I övrigt beror ökningen på löneklassuppflyttningar eller uppflyttningar inom reglerad befordringsgång.

4 b)—c). Dessa ökningar är, i likhet med de under 4 a) angivna, av automatisk karaktär.

Y t t r a n d e n. *Statens växtskyddsanstalt* har avgivit utlåtande rörande yrkandet om att inrätta en överassistenttjänst för sundhetsundersökningar av utsädesvaror och därvid anfört följande.

I princip är sundhetsundersökningar av utsäden att anse som en förebyggande växtskyddsåtgärd och det kunde därför möjligen anses, att dess rätta plats vore växtskyddsanstalten. Växtskyddsanstalten saknar emellertid såväl lokaler som personal för en verksamhet av detta slag, som dessutom genom sin karaktär av omfattande och fortlöpande rutinarbete avviker från växtskyddsanstaltens övriga uppgifter. Då sundhetskontrollen vidare i regel måste ske på samma prover som frökontrollanstaltens övriga kontroll och i omedelbar anslutning till denna, vore det föga rationellt att lösrycka och till växtskyddsanstalten förlägga sundhetskontrollen av utsädesvaror. Även andra skäl av praktisk art talar mot ett dylikt arrangemang. Styrelsen anser därför, att enda rätta platsen för ifrågavarande sundhetskontroll är statens centrala frökontrollanstalt. Däremot ställer växtskyddsanstalten i detta som andra fall gärna sin sakkunskap beträffande skadeorganismers biologi och bekämpning till förfogande för samarbete på området, när så erfordras. Dessutom bör i detta sammanhang beaktas följande. Åtskilliga länder uppställer som villkor för import av vissa fröslag (ex. skogsfrö, betfrö, linfrö och flertalet fröer av trädgårdsväxter) att frihet från svårare sjukdomar (Colletotrichum m. m. på lin, Phoma på betor etc.) fastställts genom laboratorieundersökning vid statlig institution. Vid växtskyddsanstalten sak-

nas för ändamålet lämpat laboratorium. I de fall hittills, då sundhetscertifikat erfordrats vid försäljningen av fröer från Sverige på utlandet, har växtskyddsanstalten tvingats till improvisationer med hänsyn till personal och metoder, som både varit onödigt tidskrävande och störande på andra, redan pågående arbeten. Ett »fröpatologiskt» laboratorium vid statens centrala frökontrollanstalt skulle vara den naturliga platsen för dylika undersökningar och skulle kunna utföra dem utan omställning av personal och utrustning. På den befattningshavare vid frökontrollanstalten, som skulle svara för sundhetskontrollen av utsädesvaror, måste enligt styrelsens mening ställas sådana krav på kunnande och ansvarstagande, att tjänstens föreslagna placering i lönegrad Ae 23 är väl befogad.

Statens lönenämnd kan icke tillstyrka bifall till framställningarna under 3 b) och e) avseende tjänster som kansliskrivare resp. förste vaktmästare och ej heller förslaget avseende en kanslibiträdestjänst vid huvudanstaltens kansli under 3 c).

Departementschefen

Anstaltsstyrelsens yrkanden om personalförstärkningar, därmed sammanhängande personalminskning samt löneregleringar finner jag mig inte kunna tillstyrka. Däremot vill jag förorda en höjning av posten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 110 000 kronor att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande disponeras med 60 000 kronor för sådana avlöningskostnader som uppkommer i anslutning till spörsmålet om uttagande av växtförädlingsavgifter samt med 50 000 kronor för förstärkning av de personella resurserna för analysverksamhet m. m. på utsädespotatisområdet. I anledning av anstaltsstyrelsens förslag till beräkning av automatiska utgiftsökningar vill jag förorda, att anslaget höjes med sammanlagt 29 000 kronor till följd av ändrad dyrortsgruppering, löneklassförändringar samt lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad befordringsgång, 220 200 kronor på grund av 1960 års allmänna lönereglering samt 2 600 kronor såsom kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens centrala frökontrollanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	426 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 700
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 550 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	547 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	39 500
Summa kronor	2 566 000

b) till *Statens centrala frökontrollanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 566 000 kronor.

[38] **2. Statens centrala frökontrollanstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	674 300	701 409
1959/60	688 100	711 970
1960/61 (statsliggaren s. 883)	712 800	
1961/62 (förslag)	754 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 36 500 kr.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Reseersättningar	10 970	12 738	11 300	+ 10 000
2. Provtagning och plombering	185 234	186 806	185 000	+ 15 000
3. Fältkontroll	249 944	253 850	258 500	+ 11 500
				+ 36 500

Motiv. Anstaltsstyrelsen framhåller allmänt under förevarande anslagspunkt, att styrelsen i stor utsträckning begränsat sina anslagsäskanden, trots de automatiska utgiftsstegringar och den ökning av verksamheten, som otvivelaktigt skett. Detta har i hög grad möjliggjorts genom att anstalten rationaliserat vissa arbetsmetoder och genom att inbesparing av arbetskraft kunnat ske genom anskaffandet av moderna maskiner m. m. Styrelsen anför bl. a. följande exempel på dylika rationaliseringar.

Anstalten har nyligen anskaffat en elektrisk brännugn samt en betongblandare vid huvudanstaltens groningsavdelning. Härigenom beräknar man kunna inbespara en kollektivavtalsanställd manlig arbetare, som varit årsanställd, och i stället kunna utnyttja extra arbetskraft under den bråda tiden. Likaledes hoppas anstalten kunna nedbringa behovet av extra arbetskraft å kontrollfälten genom ytterligare anskaffning av maskiner. Försök pågår vid anstalten med användandet av fröbläster vid renhetsanalysering av vissa lättare gräsfröslag. Skulle dessa försök lyckas, kan man måhända härigenom inbespara en arbetskraft under säsongen. Å renhetsavdelningen har genom anskaffandet av medelprovsuttagare för såväl frö som spannmål inbesparing av viss arbetskraft kunnat ske.

1. Ökningen sammanhänger med förslaget om inrättande av en inspektörstjänst.

2. Anstaltsstyrelsen anmäler kostnadsstegringar beträffande från denna delpost utgående ersättningar åt anstaltens provtagare, resor och utrustning m. m. åt dessa samt viss tryckning. Styrelsen begränsar emellertid sitt höjningsyrkande till 15 000 kr. enligt följande.

Förlidet budgetår utgjorde ersättningarna till anstaltens provtagare tillhopa 116 600 kr. Den 10 maj 1960 träffades nytt avtal att gälla fr. o. m. den

1 juli 1960, varigenom ersättningen höjdes med i genomsnitt drygt tio procent. Då statsplomberingen av utsädet visar en fortgående tendens till stegring, måste man räkna med att ersättningen till provtagarna härigenom kommer att stiga med minst 12 000 kr.

Varje statsplomberat utsädeskolli åsättes ett plomberingsbevis med tryckta analysresultat. För denna tryckning anlitas dagligen under säsongen en boktryckare i Stockholm, som under en följd av år utfört dessa arbeten enligt av statskontorets tryckeriexpedition godkänt anbud. Fr. o. m. den 1 juli 1960 har avtalet höjts med i genomsnitt ca 25 procent men torde ändock anses mycket förmånligt för anstalten och har godkänts av tryckeriexpeditionen. Det innebär emellertid en ytterligare kostnadsstegring för anstalten med minst 3 000—4 000 kr.

3. I fråga om detta yrkande anför anstaltsstyrelsen i huvudsak följande.

Från denna post utbetalas bl. a. löner till kollektivavtalsanställda manliga arbetare vid huvudanstalten. Sedan nuvarande anslag fastställdes har lönerna enbart för dessa arbetstagare höjts med tillhopa ca 4 000 kr. per år. Vid filialen i Åkarp har anstalten anställda tre manliga och en kvinnlig arbetstagare. I juni månad 1960 har för dessa träffats kollektivavtal och kostnadsökningen uppgår redan nu till ca 4 500 kr. och ökar ytterligare fr. o. m. den 1 februari 1962 med ett par tusen kr. Härtill kommer löneökningar åt den tillfälliga personal om ett 25-tal skolungdomar m. fl., som under fem à sex veckors tid på sommaren sysselsättes på kontrollfälten med rensningsarbete o. d.

Den ökning, som skett av resekostnadsersättningen vid tjänsteresor med egen bil, kan beräknas medföra en merutgift på ca 1 000 kr. för de fältbesiktningsresor m. m., vilka utföres av anstaltens egna tjänstemän samt av personal hos hushållningssällskapen. Dessa sistnämnda utför nämligen enligt särskilt avtal mellan anstalten och Hushållningssällskapens förbund för anstaltens räkning och på dess bekostnad dels den första fältbesiktningen av för statsplombering anmälda utsädesodlingar, dels statsplombering av utsädespotatis efter ett visst à-pris för varje plomberat kolli. Resekostnads- och traktamentsersättningar gäldas jämväl av anstalten och vid fältbesiktningarna utgår tillika ett dagarvode, som alltsedan den 1 juli 1957 utgjort 15 kr., om förrättningen omfattat högst fyra timmar, och 30 kr., om längre tid tagits i anspråk. Fr. o. m. den 1 juli 1960 har avtalet uppsagts av Hushållningssällskapens förbund och nytt avtal har träffats, som innebär en höjning av dessa dagarvoden till 20 resp. 40 kr. Då enbart dessa dagarvoden förlidet budgetår uppgick till över 10 000 kr., kan man här räkna med stegrade utgifter på ett par tusen kr. Ytterligare kostnadsstegringar för inköp och underhåll av för fältkontrollarbetet erforderliga förbrukningsartiklar m. m. torde också vara ofrånkomliga.

Den begärda anslagsökningen måste enligt styrelsen anses oundgängligen nödvändig och har kunnat hållas så lågt som vid 11 500 kr. endast genom att anstalten kunnat nedbringa vissa andra utgifter genom rationalisering av vissa arbetsmetoder m. m.

Departementschefen

Med hänsyn till medelsförbrukningen under de senaste budgetåren torde anslagsposten till sjukvård böra ökas med 4 700 kronor. Någon uppräkning av posten till reseersättningar på sätt anstaltsstyrelsen föreslagit synes ej

vara erforderlig, eftersom jag ej biträtt anstaltsstyrelsens förslag om att inrätta en inspektörstjänst. Däremot vill jag i anslutning till frågan om uttagande av växtförädlingsavgifter förorda en uppräkning av posten till reseersättningar med 7 000 kronor och delposten till övriga expenser med 3 000 kronor. Härutöver finner jag delposterna till provtagning och plombering samt till fältkontroll böra uppräknas med 15 000 respektive 11 500 kronor. Vid bifall till vad jag nu förordat, bör förevarande anslag uppräknas med 41 200 kronor till 754 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens centrala frökontrollanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 754 000 kronor.

[39] **3. Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 212 200	1 215 978
1959/60	1 475 800	1 465 641
1960/61 (statsliggaren s. 883)	1 578 400	
1961/62 (förslag)	1 781 000	

Y r k a n d e. *Styrelsen för statens växtskyddsanstalt* (skr. 16/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med i runt tal 342 500 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 assistent i reglerad befordringsgång i Åkarp	+ 16 692
b) 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång i Åkarp	+ 7 908
c) 1 arbetsförman Ae 7 vid Röbäcksdalen	+ 11 910
d) 1 förste assistent Ae 21 å botaniska avdelningen	+ 25 646
e) 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång å botaniska avdelningen	+ 9 126
f) 1 förste assistent Ae 21 å upplysningsavdelningen	+ 25 646
g) 1 assistent i reglerad befordringsgång i Åkarp för prognostjänst	+ 16 692
h) 1 laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång å zoologiska avdelningen	+ 10 124
i) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång å kansliet	+ 9 126
j) 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång i Åkarp	+ 7 908
k) 1 inspektörsassistent Ae 12 i Landskrona	+ 14 414
l) medel för övervakning av berberisutrotningen	+ 2 700
2. *Löneregleringar*	
a) 2 avdelningsföreståndare Bo 1 i st. f. Ao 26	+ 17 550
b) 1 filialföreståndare Ae 26 i st. f. Ae 23	+ 1 728

c) 1 kansliskrivare Ao 10 i st. f. kontorist Ao 9 ..... + 842
d) 1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibiträde Ae 7 ..... + 1 576

3. *Omräkningar*
a) löneklassförändringar och reglerad befordringsgång, m. m. ..... + 11 605
b) personal för särskilda undersökningar (1960 års lönereglering) .. + 10 600
c) rörligt tillägg ..... + 137 500
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter ..... + 3 200
+ 342 493

M o t i v. 1 a)—c). För den resistensbiologiska verksamheten vid anstalten har fr. o. m. den 1 juli 1960 inrättats en förste assistenttjänst med botaniska arbetsuppgifter, en trädgårdsmästartjänst samt en tjänst som institutionsbiträde, samtliga vid anstaltens resistensbiologiska laboratorium i Skåne. Anstaltens styrelse föreslog föregående år till inrättande jämväl en befattning som assistent i reglerad befordringsgång samt ytterligare en institutionsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång (jfr IX ht 1960, s. 85—86 under 1 b) och 1 d)) bådadera för zoologiska arbetsuppgifter. Styrelsen finner det synnerligen angeläget, att laboratoriets personella resurser ges den omfattning, som styrelsen föreslog föregående år, då först härigenom viktiga arbeten inom det zoologiska ämnesområdet skulle kunna tagas upp.

Genom riksdagsbeslut år 1960 har vid anstaltens filial vid Röbäcksdalen inrättats en assistenttjänst i reglerad befordringsgång med arbetsuppgifter främst inom resistensbiologien. Filialens försökspersonal i övrigt utgöres endast av filialföreståndaren. För att dessa båda befattningshavare skall kunna bedriva någon försöksverksamhet av nämnvärd omfattning är det önskvärt, att en särskild arbetsförmanstjänst för de försökstekniska rutingöromålen inrättas. Härvid framhålles särskilt, att de resistensbiologiska arbeten, som filialen kommer att syssla med, är förenade med olika slag av fältförsök och dessutom med ett grannlaga växthusarbete, som ej kan tillfredsställande utföras av tillfälligt anställd, outbildad personal. Den nya befattningen, för vars erhållande skulle erfordras genomgången trädgårds- eller lantbruksskola, föreslås bli placerad i lönegrad Ae 7.

1 d)—e). I anslagsäskandena för innevarande budgetår uttalade styrelsen, att den för det dåvarande avstod från att äska medel för inrättandet av nya tjänster för bl. a. virusforskning. Styrelsen finner emellertid ej försvarligt att längre uppskjuta den förstärkning av anstaltens resurser för virusforskning, som anstalten föreslog i anslagsäskandena för budgetåret 1959/60. I fråga om betydelsen av nämnda forskning anförde styrelsen då bl. a. följande.

Över hela världen bedrives f. n. en betydande forskningsverksamhet rörande växternas virussjukdomar. Den viktigaste drivkraften härvidlag är att söka i dessa sjukdomars alltmera framträdande roll som försvårande faktorer i växtodlingen och det därav föranledda behovet av effektiva motåtgärder. Forskningsresultaten har också i stor utsträckning fått sin omedelbara

praktiska tillämpning och möjliggjort bl. a. minskade skördeförluster och höjd kvalitet på de skördade produkterna.

Vid växtskyddsanstalten har den för virusarbeten tillgängliga personalen hittills utgjorts av botaniska avdelningens föreståndare, som dock haft att ägna en stor del av sin tid åt andra uppgifter, samt ett tekniskt biträde åt denne. Anstalten har därmed kunnat tillgodose endast en mindre del av det faktiskt förefintliga behovet av forskning och försök rörande växtviroser i landet. En intensifiering av anstaltens verksamhet rörande växternas virussjukdomar är därför synnerligen önskvärd. Den kan emellertid inte åstadkommas utan ökning av personalen, förbättrad utrustning och höjda driftsanslag. Såväl arbetsuppgifternas omfattning som de ofta speciella metoderna och problemen skulle göra det naturligt, att virusforskningen anförtroddes åt en särskild avdelning jämnställd med anstaltens andra forskningsavdelningar. Innan vissa större organisatoriska frågor fått sin lösning och med hänsyn till den återhållsamhet på det ekonomiska området, som f. n. anbefallts, torde en stegvis utveckling mot detta mål vara att förorda. Virusforskningen bör därför tills vidare kvarstå som en botaniska avdelningens angelägenhet men ges förbättrade möjligheter genom förstärkning av avdelningens personella resurser.

När det sålunda talas om virusforskning avses en direkt praktiskt inriktad verksamhet omfattande diagnostik och rådgivning samt sådan därtill hörande forsknings- och försöksverksamhet, som erfordras för att anstalten inom rimliga gränser skall kunna fylla sin uppgift som sakkunnig instans på området. Härvidlag har den redan förut otillfredsställande situationen ytterligare tillspetsats genom att botaniska avdelningens föreståndare numera förordnats att uppehålla föreståndarbefattningen vid anstalten och därmed har ytterst begränsad tid att personligen deltaga i forskning och försök rörande växtviroserna. Anstaltens personella resurser för dylika arbeten är således f. n. nära nog inga.

Med hänvisning till bl. a. det anförda understryker styrelsen med skärpa nödvändigheten av en snar förstärkning av anstaltens botaniska avdelning och föreslår i första hand en vetenskapligt skolad assistent i lönegrad Ae 21 och ett institutionsbiträde i reglerad befordringsgång.

1 f)—j). Dessa förslag har framförts tidigare och senast för innevarande budgetår. Beträffande motiven torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 86—87 under 1 f)—h) samt j)—k).

1 k). Som motivering för detta förslag anför anstaltsstyrelsen i huvudsak följande.

Vid anstaltens växtinspektionsavdelning i Hälsingborg tjänstgör en växtinspektör, en inspektörsassistent samt ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Ifrågavarande personal har att — förutom i Hälsingborg — förrätta inspektion jämväl i Landskrona.

Under erinran om att en betydande växtimport sker över Landskrona samt att en ökning torde komma att ske i och med att färjetrafikens kapacitet stiger genom insättandet av ytterligare två bilfärjor har Landskrona stads hamnstyrelse framhållit det som oundgängligen nödvändigt, att växtskyddsanstalten kan fullgöra inspektion vid samtliga till staden ankommande färjor, samt hemställt, att åtgärder i sådant syfte omgående vidtages.

Den över Hälsingborg och Landskrona gående importen sker sålunda till övervägande del medelst bantåg och motorfordon, vilket medför att inspektionen blir särskilt tidsödande och arbetskrävande. Härtill framhålles att im-

porten över Landskrona och Hälsingborg till stor del består av lättförstörbart gods (frukt och grönsaker), vilket innebär att inspektionen måste ske utan alltför stort dröjsmål.

Anstaltens styrelse finner det uppenbart, att importörerna, med hänsyn bl. a. till de inspektionsavgifter de har att erlägga, är i sin fulla rätt att kräva en fullgod och snabb inspektion av inkommande växtmaterial. Styrelsen anser det därför väl motiverat, att ytterligare en inspektörsassistenttjänst i lönegrad Ae 12 inrättas vid växtinspektionen i Hälsingborg och med Landskrona som stationeringsort.

1 l). Under hänvisning till vad anstaltsstyrelsen anför under anslaget Bekämpande av växtsjukdomar föreslår styrelsen här en uppräkning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med tillhopa 2 700 kr. för att under två månader kunna anställa en befattningshavare med arvode enligt lönegrad A 12 samt med uppgift att övervaka berberisutrotningen i landet.

2 a). I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 har anstaltsstyrelsen framlagt förslag om uppflyttning av avdelningsföreståndartjänsterna vid zoologiska och botaniska avdelningarna från lönegrad Ao 26 till lönegrad Bo 1 (IX ht 1960, s. 88—89 under 2 a)). Styrelsen återkommer nu till denna fråga under erinran om att ett flertal avdelningsföreståndartjänster vid vetenskapliga institutioner genom beslut av 1960 års riksdag uppflyttats till sistnämnda lönegrad. Under hänvisning till vad som anförts i föregående års anslagsäskanden finner styrelsen det uppenbart, att en uppflyttning till lönegrad Bo 1 även bör komma i fråga vad angår avdelningsföreståndartjänsterna vid växtskyddsanstalten.

2 b). Beträffande motiven till dessa förslag, som framförts tidigare, torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 89 under 2 b) och d).

2 d). Detta förslag har framförts ett flertal gånger, senast år 1958 (IX ht 1959, s. 91 under 2 e)).

Kanslibiträdet har att utföra det expeditionella arbetet rörande den inre inspektionen. Detta arbete består bl. a. i att förarbeta de inspekterande fältassistenternas rapporter och införa utdrag av dessa i särskilda register över smittförklarade lokaler. Vidare åligger det befattningshavaren att i viss omfattning utarbeta de förslag, som skall tillställas länsstyrelserna angående utfärdandet av kungörelser om smittförklaringar samt att uppsätta skrivelser av olika slag. Därjämte sköter kanslibiträdet arkivering av skrivelser och rapporter samt upprättar föreskriven statistik.

Styrelsen finner det sålunda motiverat, att kanslibiträdesbefattningen utbytes mot en kontoristtjänst i lönegrad Ae 9.

3 a)—d). Ökningarna är av automatisk karaktär.

Y t t r a n d e n. *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* erinrar om den resistensbiologiska forskningens stora betydelse för resistensförädlingen och finner det angeläget, att den under innevarande budgetår påbörjade upprustningen av den resistensbiologiska forskningsverksamheten fullföljes och tillstyrker därför varmt anstaltens äskanden i detta avseende. Be-

träffande virusforskningen understryker styrelsen, att det med tanke på de senaste årens kraftiga virusangrepp i flera viktiga växtslag, t. ex. potatis och sockerbetor, ej kan anses försvarligt att längre uppskjuta den förstärkning av anstaltens resurser för virusforskning, som föreslogs i anslagsäskandena för budgetåret 1959/60. Styrelsen tillstyrker sålunda kraftigt den äskade förstärkningen av de personella resurserna på virusforskningens område. Styrelsen tillstyrker även övriga av växtskyddsanstalten äskade personalförstärkningar och löneregleringar och erinrar därvid beträffande upplysningsavdelningen om sitt utlåtande av den 30 september 1959, då styrelsen framhöll, att äskandet om en förste assistentbefattning vid upplysningsavdelningen var mycket väl motiverat. Beträffande inrättandet av en e. o. tjänst som inspektörsassistent i Landskrona finner styrelsen, med hänsyn till gällande inspektions- och importbestämmelser, det vara ett berättigat krav, att inspektionen av importerat växtmaterial sker på ett sådant sätt, att den enskilde icke åsamkas onödiga kostnader. Då detta ej kan ske under nuvarande omständigheter, tillstyrker styrelsen livligt inrättandet av denna tjänst.

Beträffande av anstalten föreslagna löneregleringar måste det enligt högskolestyrelsens mening anses skäligt, att avdelningsföreståndarna har samma löneställning som laboratorer vid universitet och högskolor och styrelsen tillstyrker därför, att dessa tjänster uppflyttas till lönegrad Bo 1.

Generaltullstyrelsen, som överlämnat yttranden av tulldirektionen i Malmö samt tullkamrarna i Hälsingborg och Landskrona, har anfört att, såsom framgår av tullmyndigheternas yttranden, den nuvarande ordningen för utövandet av växtskyddskontroll vid införsel av växter icke är fullt tillfredsställande. I likhet med växtskyddsanstalten anser styrelsen därför, att anstaltens resurser för växtinspektionen bör förbättras. Såvitt styrelsen kan finna, skulle genomförandet av växtskyddsanstaltens förslag komma att medföra icke oväsentliga förbättringar i nu ifrågavarande avseende. Förbättringarna skulle komma att beröra icke blott importen över Malmö, Hälsingborg och Landskrona utan även importen över andra orter, som tillhör tjänstgöringsområdena för växtinspektionerna i förstnämnda två städer. Styrelsen tillstyrker därför bifall till växtskyddsanstaltens förslag.

Kommerskollegium anser det angeläget, att växtinspektionen anordnas på ett sådant sätt, att importörernas intresse av en i möjlig mån snabb inspektion av importerat växtmaterial kan tillgodoses. Av såväl växtskyddsanstaltens framställning som Skånes handelskammares yttrande i ärendet framgår, att en ökning av inspektionens resurser i Skåne erfordras för att den skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter på ett ur nämnda synpunkt tillfredsställande sätt. Kollegium tillstyrker därför bifall till växtskyddsanstaltens förevarande förslag. Vid kommerskollegii utlåtande har fogats yttranden av handelskamrarna i Stockholm, Malmö och Göteborg.

Enligt av *statskontoret* införskaffad uppgift är importen av växter över Landskrona f. n. jämförelsevis ringa. Ämbetsverket är för sin del icke berett att på det antagandet, att importen kommer att öka genom införandet av

tätare färjetrafik, stödja förslaget om inrättande av en tjänst som inspektörsassistent med säte i Landskrona. En tids erfarenhet av de nya färjeförhållandena bör i allt fall avvaktas, innan förevarande fråga tages upp till behandling.

Lantbruksstyrelsen anför i yttrande över förslaget beträffande medel för övervakning av berberisutrotningen i huvudsak följande.

I förslaget äskas medel för anställande under två månader varje år av en extra befattningshavare (lönegrad A 12) med uppgift att studera berberissituationen och övervaka utrotningen inom landet. Anstalten motiverar sitt förslag med att densamma saknar egen erfarenhet om berberisfrågans läge och värdet av tillämpade bekämpningsmetoder. Med anledning härav är anstalten tveksam om tillgängliga medel fördelas så, att föreliggande behov tillgodoses på lämpligaste sätt. Lantbruksstyrelsen tolkar framställningen så, att växtskyddsanstalten med den föreslagna extra befattningshavarens uppgift att övervaka utrotningen inom landet endast avser inspektion av den verksamhet, som hushållningssällskapen sedan år 1918 bedriver med stöd av lagen om utrotande av berberis å viss mark samt kungörelsen angående statsbidrag till utrotande av berberis å viss mark — nu gällande lag av den 26 maj 1933 (nr 231) och kungörelsen den 26 april 1935 (nr 127) med i båda fallen sedermera vidtagna ändringar. Genom en sådan inspektionsverksamhet skulle anstalten kunna få en önskad säkrare överblick över berberissituationen i landet samt kännedom om tillämpade utrotningsmetoder och effekten av desamma, varigenom en något säkrare grund skulle erhållas för fördelning av för ändamålet anslagna medel och dessas användning. Det synes likväl kunna ifrågasättas, huruvida detta kan ernås genom en under två månader om året anställd extra arbetskraft. Bristen på kontinuitet torde medföra, att arbetet blir av ringa betydelse för både anstalten och hushållningssällskapen. Den föreslagna inspektionsuppgiften synes därför böra utföras av vid anstalten fast anställd befattningshavare. Skulle någon sådan icke utan vidare kunna frigöras för ändamålet, torde i första hand prövas, huruvida genom förstärkning av arbetskraft för övriga uppgifter viss befattningshavare kan avlastas så mycket annat arbete, att han kan verkställa inspektionen. Under förutsättning emellertid att sådana anordningar kan träffas, att samma person kan påräknas som extra arbetskraft under en följd av år, vill lantbruksstyrelsen icke motsätta sig bifall till den av växtskyddsanstalten föreslagna ordningen.

Statens lönenämnd, som avgivit utlåtande såvitt angår förslagen under 1 c) och d) samt 2 c) och d) avseende tjänster som resp. arbetsförman, förste assistent, kontorist och kanslibiträde, har anfört följande.

Den till inrättande yrkade tjänsten som arbetsförman i lönegrad Ae 7 synes nämnden vara en sådan teknisk biträdestjänst, för vilken löneställningen bör prövas i anslutning till den inom civildepartementet företagna omprövningen av tekniska biträdestjänster. Lönegradsplaceringen för den föreslagna tjänsten som förste assistent i lönegrad Ae 21 på botaniska avdelningen har icke givit nämnden anledning till erinran. Förslagen om lönegradsuppflyttning av en kontoristtjänst (p. 2 c)) och av en e. o. kanslibiträdestjänst anser sig lönenämnden icke kunna tillstyrka.

Departementschefen

I fjolårets statsverksproposition förordade jag vissa anslagsökningar under denna och efterföljande anslagspunkt för att möjliggöra igångsätt-

ning av verksamheten vid det då planerade resistensbiologiska laboratoriet i Åkarp i enlighet med det vid 1959 års riksdag (prop. 138; JoU 26; rskr. 261) fattade principbeslutet rörande den resistensbiologiska forsknings- och förädlingsverksamhetens organisation. I syfte att fullfölja riksdagsbeslutet beträffande berörda verksamhet i Åkarp vill jag förorda vissa personalförstärkningar. Sålunda bör medel under denna punkt beräknas för en assistent och ett institutionsbiträde, båda i reglerad befordringsgång. Vidare vill jag, vad angår den resistensbiologiska verksamheten, tillmötesgå det av växtskyddsanstaltens styrelse framlagda förslaget om utökning av personalen vid anstaltens filial vid Röbäcksdalen i så måtto, att jag föreslår inrättandet av en tjänst som vaktmästare i lönegrad Ae 7. Kostnaderna för nu berörda tjänster uppgår till respektive 16 700, 7 900 och 11 900 kronor.

Vad avser anstaltsstyrelsens äskande om en tjänst som växtinspektörsassistent i Landskrona finner jag mig i likhet med statskontoret böra förorda, att en tids erfarenhet av de nya färjeförhållandena i Landskrona avvaktas, innan frågan tas upp till prövning. Till frågan om vissa åtgärder för att underlätta och effektivisera inspektionsverksamheten återkommer jag under anstaltens omkostnadsanslag. Anstaltsstyrelsen har under förevarande anslag äskat medel för att anställa en befattningshavare med uppgift att under två månader om året studera berberissituationen och övervaka utrotningen av berberis inom landet. En dylik verksamhet bör enligt min mening komma till stånd. Såsom lantbruksstyrelsen anfört bör emellertid uppgiften utföras av vid anstalten fast anställd befattningshavare för att åstadkomma en önskvärd kontinuitet inom ifrågavarande arbetsområde. De i anledning av denna verksamhet uppkommande kostnaderna torde böra bestridas av medel, som redan nu står till anstaltens förfogande. Anstaltsstyrelsens äskanden beträffande personalförstärkningar i övrigt samt beträffande löneregleringar anser jag mig inte kunna biträda.

I anledning av anstaltsstyrelsens förslag till beräkning av automatiska utgiftsökningar vill jag förorda, att anslaget ökas med 14 600 kronor till följd av löneklassförändringar och reglerad befordringsgång m. m., med 150 400 kronor på grund av 1960 års allmänna lönereglering — varav 10 600 kronor belöper på personal för särskilda undersökningar — samt med 1 100 kronor såsom kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Vid bifall till mina förslag i det föregående behöver anslaget uppräknas med (16 700 + 7 900 + 11 900 + 14 600 + 150 400 + 1 100 =) 202 600 kronor till 1 781 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	196 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 500
3. Avlöningar till personal för särskilda undersökningar, *förslagsvis*	116 600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 073 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	368 100
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	25 400
Summa kronor	1 781 000

b) till *Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 781 000 kronor.

[40] **4. Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	297 800	328 460
1959/60	428 900	423 230
1960/61 (statsliggaren s. 885)	514 800	
1961/62 (förslag)	525 000	

Y r k a n d e. *Styrelsen för statens växtskyddsanstalt* (skr. 16/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med i runt tal 168 500 kr. enligt följande beräkning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Reseersättningar	59 387	60 135	79 500	+ 8 000
2. Övriga expenser	47 576	64 022	62 500	+ 25 850
3. Särskilda undersökningar	—	59 352	66 000	—
4. Skatter och onera	3 734	3 739	3 900	+ 325
5. Frakter och transporter	24 160	47 836	17 400	+ 44 200
6. Instrument, apparatur m. m.	12 928	22 666	32 000	+ 56 300
7. Förbrukningsartiklar o. d.	24 075	29 977	33 000	+ 2 500
8. Arbetskostnader	71 750	60 598	75 400	+ 19 600
9. Lokalhyra	7 377	15 424	20 700	+ 7 100
10. Städning och renhållning	26 324	28 891	32 300	+ 4 600
				+ 168 475

M o t i v. 1. Vid avvägningen av reseanslaget för innevarande budgetår har styrelsen utgått från att verksamheten vid det resistensbiologiska laboratoriet i Åkarp inte i alla avseenden påbörjas vid ingången av budgetåret. Med

hänsyn härtill anvisades endast 1 000 kr. för den av laboratorieverksamheten påkallade reseverksamheten. Då under nästa budgetår denna verksamhet kommer att vara fullt utbyggd, bör enligt anstaltsstyrelsen åtminstone ytterligare 1 000 kr. anvisas. För föreslagna nya befattningshavare bör beräknas 5 000 kr. samt för övervakning av hushållningssällskapens berberisutrotning, varom närmare förmäles under anslaget Bekämpande av växtsjukdomar, 2 000 kr.

Styrelsen hemställer i anslutning härtill, att ett belopp av 3 000 kr. ur denna anslagspost får disponeras för dels de nordiska växtskyddsmedelskonferenserna, dels de s. k. Nordkalottmötena, dels de kontaktresor, som Åkarps-filialens tjänstemän regelmässigt brukar företaga till Danmark.

2. Beträffande denna delpost anför anstaltsstyrelsen bl. a. följande.

För verksamheten vid det resistensbiologiska laboratoriet har förevarande post med iakttagande av nyss angiven avvägning höjts med 2 500 kr., varav viss del dock är att anse som engångsanslag för laboratoriets utrustning med möbler m. m. Ifrågavarande engångsanslag synes böra beräknas till 1 250 kr. Med denna beräkning bör för helt budgetår beräknas 2 500 kr. för löpande utgifter. Någon höjning av delposten i och för resistensbiologisk verksamhet är därför ej erforderlig.

Sedan budgetåret 1954/55 har anstaltens telefonkostnader — på grund av intensifierad och utbyggd verksamhet — stegrats från ca 12 400 kr. till ca 31 300 kr. eller med i runt tal 18 900 kr., vilket sistnämnda belopp inte motsvaras av ett i motsvarande grad höjt anslag. Emellertid har för tryckning av särskilda debiteringsblanketter för uppbörd av växtskyddsavgifter vid införsel av växter m. m. i nu löpande budgetårs stat beräknats ett belopp av 5 000 kr. Då ifrågavarande blanketter inte kommer till användning efter den 1 juli 1960 är nämnda belopp ej längre erforderligt för ändamålet i fråga. För att i någon mån kompensera berörda stegring av telefonkostnaderna föreslår styrelsen, att nämnda belopp å 5 000 kr. i stället får disponeras för täckande av dessa kostnader.

Genom telefonkostnadernas stegring har under senare år de medel, som kunnat avsättas för inköp av litteratur och bindning av böcker, blivit helt otillräckliga. Utöver prenumeration på viktigare facktidskrifter har nyförvärv av litteratur varit så gott som helt uteslutna och någon bindning av tidskrifter o. d. har över huvud taget ej kunnat ske på flera år med ty åtföljande svårigheter för såväl anstaltens forskningsverksamhet som skötseln av dess bibliotek. Styrelsen föreslår därför, att delposten till övriga expenser uppräknas med 3 000 kr. för att möjliggöra kontinuerliga inköp av litteratur samt att som engångsbelopp anvisas 3 000 kr. för bindning av böcker m. m.

Under anstaltens avlöningsanslag har föreslagits, att en tjänst som inspektörsassistent med placering i Landskrona inrättas. För utrustning av ett tjänsterum för denne bör upptagas ett belopp av 1 000 kr., varjämte för löpande expenser torde behöva disponeras 750 kr.

För utrustning av de olika inspektionsställena i Göteborg, Malmö och Hälsingborg anvisades för budgetåret 1959/60 ett engångsbelopp av 7 000 kr. Detta belopp har endast räckt till en synnerligen ofullständig utrustning. Styrelsen finner därför önskvärt, att ytterligare ett engångsanslag å 5 000 kr. anvisas för ifrågavarande ändamål. Som ytterligare motivering för detta yrkande framhålles, att styrelsen för att dels skapa bättre arbetsförhållanden för inspektionspersonalen, dels tillmötesgå önskemål från importörernas sida överväger att genom byggnadsstyrelsens förmedling anskaffa loka-

ler i det centrala Stockholm för växtinspektören därstädes. Denna överflyttning medför utgifter av engångsnatur för inköp av möbler m. m. samt för telefoninstallation. För löpande expenser — främst telefonkostnader — bör i sammanhanget därjämte beräknas 2 000 kr.

För att effektivera och rationalisera den vid anstalten förda importstatistiken har styrelsen träffat överenskommelse med postverket om användning av dess hålkortsanläggning för bearbetning av det statistiska materialet. Den årliga kostnaden för blanketter och hålkort kan uppskattas till 500 kr., varmed delposten sålunda bör höjas.

För den för virusforskning tillkommande personalen bör under delposten upptagas ett belopp av 1 000 kr.

Som närmare kommer att omnämnas under delposten till lokalhyra har anstalten för avsikt att vid nästkommande budgetårsskifte taga i anspråk nya lokaler för anstaltens Kalmar-filial. Kostnaderna för lokalernas lösa inredning har beräknats till ca 10 000 kr., vilket belopp sålunda bör upptagas som ett engångsanslag under denna delpost.

I skrivelse till anstalten har generalpoststyrelsen uttryckt önskemål om att den frankeringsfrihet för vissa postförsändelser, som anstalten nu åtnjuter, måtte upphöra fr. o. m. den 1 juli 1961 och att i stället ett system med svarsförsändelser måtte införas fr. o. m. sagda tidpunkt. För dessa försändelser skulle uttagas kontant ersättning av anstalten. Kostnaden för budgetår beräknas till ca 600 kr., varmed delposten sålunda bör uppräknas.

För innevarande budgetår har anvisats ett belopp av 1 800 kr. för inköp av ett kartskåp. För budgetåret 1961/62 bör anvisas ett oförändrat belopp för anskaffning av ett tredje och sista skåp. Liksom för innevarande budgetår bör fortfarande 3 000 kr. disponeras för anskaffning av skyddskläder till personal, sysselsatt med laboratoriearbete m. m.

Då för den resistensbiologiska verksamheten vid Röbäcksdalen anvisats ett engångsanslag å 1 000 kr., skulle med nyssnämnda beräkning delposten till övriga expenser behöva höjas med (3 000 + 3 000 + 1 000 + 750 + 5 000 + 2 000 + 500 + 1 000 + 10 000 + 600 — 1 000 =) 25 850 kr.

3. Kungl. Maj:t har den 28 juli 1960 meddelat bestämmelser rörande fördelningen av medlen för särskilda undersökningar (avlöningar och omkostnader) under budgetåret 1960/61. I beslutet har Kungl. Maj:t därjämte medgivit, att för undersökningar rörande nematoder må av för sådant ändamål upptagna anslagsposter (avlöningar och omkostnader) — utöver angivna belopp — till bestridande av utgifter för markkarteringsundersökningar för utrönande av förekomst av potatisål tagas i anspråk medel i den utsträckning, som motsvaras av under budgetåret 1960/61 för undersökningarna inflytande ersättningar med avdrag av ett belopp motsvarande 20 procent av nämnda utgifter. Då markkarteringsundersökningarna för utrönande av förekomst av potatisål avses fortsätta även under nästkommande budgetår, hemställer styrelsen om förlängning av nämnda medgivande.

4. För i det följande under delposten till frakter och transporter upptagna nya tjänstebilar bör beräknas ett bilskattebelopp av tillhopa 325 kr., varmed posten sålunda bör uppräknas.

5. I fråga om denna delpost anför anstaltsstyrelsen i huvudsak följande.

Från importörhåll har klagomål framförts mot att inspektion av inkommande växtmaterial ej utföres med önskvärd snabbhet. Det gäller härvid

huvudsakligen Malmö och Hälsingborg. Anstalten vill vitsorda, att de långa avstånden mellan de olika inspektionsplatserna å dessa orter i hög grad nedsätter inspektionens kapacitet. Härtill kommer de resor, som ofta måste företagas till andra orter, t. ex. Halmstad, Landskrona och Trelleborg. Då inspektionen är avgiftsbelagd, kan enligt styrelsens mening importörerna med fullt fog begära fullgod service från anstaltens sida. Styrelsen anser därför, att dessa inspektioner liksom fallet är beträffande Stockholm och Göteborg skall utrustas med tjänstebilar. Kostnaden härför beräknas till sammanlagt 20 000 kr., vilket belopp sålunda bör upptagas som engångsanslag. För driftskostnader synes böra beräknas tillhopa 4 000 kr.

För innevarande budgetårs verksamhet vid det resistensbiologiska laboratoriet har upptagits 1 000 kr. Med hänsyn till att beloppet inte beräknats för helt budgetår föreslår styrelsen, att delposten för ändamålet uppräknas med ytterligare 700 kr.

De fasta försöksfält, som brukas av anstaltens Åkarps-filial, har hittills omfattat ett ha, som arrenderats av Alnarps egendom. Därtill har kommit arealer för olika försök, som förlagts på för ändamålet lämpliga skiften av egendomens jord. Enligt tidigare avtal har brukningen av försöksjorden skett med redskap och personal tillhörande Alnarps egendom. En motorväg har under år 1959 byggts över Alnarps egendom. Växtskyddsanstaltens filial, dess fasta försöksfält samt ytterligare ca 2,5 ha av jord tillhörande Alnarps egendom har kommit att ligga tillsammans på ena sidan av motorvägen och återstående del av Alnarps egendom på andra sidan. Preliminära överläggningar mellan statens växtskyddsanstalt och Alnarps egendom har utmynnat i att växtskyddsanstalten för filialens och det resistensbiologiska laboratoriets behov från den 1 juli 1960 skulle få utnyttja hela den avskilda arealen ca 3,5 ha. Då arealen är avskuren från den övriga delen av egendomen genom motorvägen, uppstår nämligen svårigheter med transporten av redskap, varför det för Alnarps egendom ställer sig mindre fördelaktigt att bruka denna del av egendomen. Samtidigt skulle ett överlåtande av arealen på växtskyddsanstalten innebära, att dess behov av mark för fältförsök i huvudsak tillgodoses och samtidigt den koncentration av tidigare på skilda håll spridda försök kunde ske.

Det hittillsvarande systemet med brukning av försöksjorden medelst redskap och personal tillhörande Alnarps egendom har emellertid för båda parter visat sig vara en belastning, och särskilt har det för filialen varit föga ändamålsenligt, att det för fältförsöken uppställda tidsschemat beträffande bruknings- och bekämpningsåtgärder många gånger ej kunnat följas i erforderlig utsträckning, då hänsyn alltid måst tagas till det större jordbrukets behov i första hand. Oavsett hur jordfrågan löses, blir det därför enligt styrelsens mening nödvändigt, att Åkarps-filialen utrustas med traktor och erforderliga redskap enligt följande: traktor med hytt (11 810 kr.), plog (1 565 kr), kultivator (1 350 kr.), zick-zackharv (410 kr.), potatisredskap (1 430 kr.) samt vält (1 132 kr.). Till dessa belopp tillkommer varuskatt, varför den sammanlagda kostnaden beräknats till 18 500 kr. Den årliga driftskostnaden har uppskattats till 1 000 kr.

Delposten till frakter och transporter bör således enligt styrelsens förslag uppräknas med (20 000 + 4 000 + 700 + 18 500 + 1 000 =) 44 200 kr.

6. Frånsett de anslag, som beviljats för inköp av instrument m. m. för den resistensbiologiska verksamhetens behov, finnes under delposten tillgängligt ett belopp av 9 000 kr. Med hänsyn till den fortgående kostnadsfördyringen räcker detta belopp endast till sedvanliga förnyelser och underhåll av be-

fintlig apparatur. Anstaltens kemiska laboratorium, vars apparatutrustning inte kan anses fylla moderna krav, behöver därutöver kompletteras. Styrelsen anser därför lämpligt, att medel beviljas för en sådan komplettering. För nästa budgetår bör därför ett engångsbelopp av 4 300 kr. upptagas under delposten för inköp av en uvicordapparat att användas för kolonnkromatografi. Ifrågavarande apparat kommer till användning vid kontrollanalyser av växtskyddsmedel, som innehåller ett flertal verksamma substanser. På ett 20-tal av dessa preparat har kontrollanalyser hittills aldrig kunnat utföras på grund av att apparatur saknats. Det måste emellertid anses synnerligen angeläget, att även dessa preparat kontrolleras så mycket mera som de innehåller giftiga substanser och flera av dem användes i hem och hushåll.

I anslutning till förut berörda yrkanden om en utvidgning av anstaltens resurser för virusforskning äskas slutligen under denna delpost ett engångsbelopp av 75 000 kr. för anskaffande av följande för ifrågavarande forskning nödvändig apparatur.

Ljustermostater för värmeterapi (4 000 kr.), preparativ snabbcentrifug för framställning av virusantigener (42 000 kr.), kylskåp, frysbox och värmeskåp (tillhopa 9 000 kr.), stall med burar för de för serumframställning använda kaninerna (5 000 kr.), beskuggningsanordningar (8 000 kr.) samt lysrörsarmatur (7 000 kr.).

Med hänsyn till att för resistensbiologisk verksamhet för innevarande budgetår anvisats engångsbelopp av 15 000 och 8 000 kr. behöver delposten sålunda höjas med (4 300 + 75 000 — 15 000 — 8 000 =) 56 300 kr.

7. Då det resistensbiologiska laboratoriet i Åkarp nästa budgetår väntas vara i full verksamhet, bör för laboratoriet beräknas ytterligare 1 500 kr., varjämte viruslaboratoriet erfordrar ett belopp av 1 000 kr.

8. Förevarande delpost föreslår anstaltsstyrelsen uppräknad med sammanlagt 19 600 kr. med följande motivering.

Med hänsyn till inträffade och beslutade lönestegringar synes posten böra uppräknas med 7 600 kr. För verksamheten vid det resistensbiologiska laboratoriet bör — då innevarande års anslag för ändamålet inte är avsett att täcka ett helt budgetårs behov — beräknas ytterligare 2 000 kr.

Den vid huvudanstalten alltmer utvidgade försöksverksamheten har medfört att de kollektivavtalsanställda arbetarna särskilt under vegetationsperioden inte kan medhinna föreliggande arbeten. Den numera intensifierade inspektionsverksamheten har inte gjort situationen mindre bekymmersam. Nämnas bör också arbetstidsförkortningens ogynnsamma inverkan på möjligheterna att få nödigt arbete utfört. Det bör framhållas att möjligheterna till rationalisering i vetenskapligt arbete är starkt begränsade. Anstaltsstyrelsen framför därför ånyo sitt redan tidigare år framförda yrkande, att 10 000 kr. måtte upptagas under denna delpost för anställande vid huvudanstalten av extra arbetskraft under vegetationssäsongen.

9. Som motivering för detta yrkande anför anstaltsstyrelsen följande.

Växtskyddsanstalten har träffat preliminär överenskommelse med Kalmar stads parkförvaltning om förhyrande av utrymmen för anstaltens Kalmar-filial i en av förvaltningen planerad nybyggnad, vari — förutom de av anstalten disponerade lokalerna — även skulle inrymmas utrymmen för

stadsträdgårdsmästaren. De nya lokalerna beräknas stå färdiga omkring den 1 juli 1961. Anledningen till att anstalten sökt nya lokaler för ifrågavarande filial är, att filialens nuvarande lokaliteter är synnerligen bristfälliga. Filialen disponerar f. n. nedre botten i dels en för sitt ändamål mindre tjänlig träbyggnad i stadens utkant, dels ett kontorsrum i hushållningssällskapets lokaler, vilket rum huvudsakligen begagnas vintertid, då vistelse i nämnda träbyggnad tidtals är närmast hälsovådlig. Nuvarande förhållanden skapar stora svårigheter för den vid filialen bedrivna verksamheten. Sålunda saknas lämpliga laboratorieutrymmen och uppställningsplatser för instrument m. m. Genom ianspråktagande av de nya lokalerna skulle gynnsamma betingelser skapas för såväl upplysnings- som försöksverksamheten.

Det preliminärt avtalade hyresbeloppet utgör 7 000 kr. Då hyreskostnaderna för de nu disponerade lokalerna belöper sig till 1 700 kr., uppgår merkostnaden sålunda till 5 300 kr., med vilket belopp delposten behöver uppräknas.

För det expeditionsrum, som blir behövligt, därest en inspektörsassistent placeras i Landskrona, bör beräknas 1 800 kr.

10. På grund av lönelyftningen för innevarande och nästkommande år bör denna delpost enligt styrelsen höjas med 3 300 kr. För städning av Kalmarfilialens nya lokaler bör vidare beräknas 1 000 kr., då de nuvarande lokalernas städning endast åsamkat anstalten obetydlig kostnad. Härjämte bör uppföras ett belopp av 300 kr. avseende städning av det för inspektörsassistenten i Landskrona avsedda utrymmet.

Y t t r a n d e n. *Statskontoret* anför beträffande förslagen om växtskyddsinspektionen, att ämbetsverket från växtskyddsanstalten inhämtat, att importen av växter över Landskrona i stor utsträckning avser mindre partier, som trädgårdsmästare inför från Danmark till Sverige med egna bilar. Besiktningen verkställes av personal stationerad i Hälsingborg. Växtskyddspersonalen i nämnda stad saknar tjänstebil. I flera fall har kostnaderna i samband med personalens resor från Hälsingborg till Landskrona för inspektion med hänsyn till beräknade väntetider bedömts bli för höga i förhållande till de avgiftsintäkter, som beräknats kunna inflyta genom inspektionen. En del partier har därför fått införas utan inspektion, vilket givetvis icke kan anses tillfredsställande. För att råda bot härpå föreslår statskontoret följande anordning.

Den tjänstebil, varmed växtinspektionen i Göteborg utrustats, flyttas till Hälsingborg. Enligt vad statkontoret erfarit, innehar växtinspektören i Göteborg egen bil, vilken denne förklarat sig villig att även använda i tjänsten mot ersättning härför jämlikt de bestämmelser, som finnes upptagna i kungörelsen den 12 december 1952 (nr 780) angående resekostnadsersättning vid tjänsteresa med egen bil m. m. Inspektörsassistenten i Göteborg innehar egen scooter, som denne på enahanda villkor likaledes torde vara villig nyttja för tjänstebruk. Upplysningsvis må meddelas, att såväl växtinspektören som inspektörsassistenten i Hälsingborg innehar körkort.

Tillräckliga skäl att förse även Malmö med tjänstebil anser statskontoret icke föreligga. I likhet med vad som skulle bli fallet i Göteborg, om ämbetsverkets rekommendation följes, bör i Malmö färdproblemet lösas på så sätt, att inspektörsassistenten, som förfogar över egen bil använder denna

jämväl i tjänsten, vartill tjänstemannen samtyckt under förutsättning av gottgörelse enligt förenämnda kungörelse.

Beträffande anstaltsstyrelsens yrkande under punkten 5, frakter och transporter, om uppräkning med ytterligare 700 kr. av det belopp å 1 000 kr., som upptagits för innevarande budgetårs verksamhet vid det resistensbiologiska laboratoriet, erinrar statskontoret, att som grund för höjningen anföres, att beloppet å 1 000 kr. icke beräknats för helt budgetår (jfr IX ht 1960, s. 98 st. 2 i vad avser delposten till frakter och transporter). Enär laboratoriets verksamhet endast pågått under kortare tid, föreligger svårigheter att med större säkerhet bedöma behovet av medel för här ifrågavarande ändamål. Statskontoret anser sig emellertid icke vilja motsätta sig den begärda höjningen.

Vad härefter angår växtskyddsanstaltens styrelses hemställan att få öka det nuvarande Alnarps egendom till anstaltens filial i Åkarp utarrenderade försöksfältsområdet om 1 ha med en huvudsakligen egendomen tillhörig jordareal å ca 2,5 ha har för statskontoret uppgivits, att alnarpsinstitutets styrelse sannolikt icke skulle komma att ställa sig avvisande till att utarrendera även sistnämnda jordområde till anstaltens filial. I förevarande 2,5 ha jord ingår ett jordområde på ca 1/2 ha, tillhörigt sockerbolaget i Arlöv, varför ett ägoutbyte rekommenderats böra äga rum mellan Alnarps egendom och sockerbolaget i Arlöv. Sockerbolaget skulle vara villigt samtycka till ett sådant ägoutbyte. Under angivna förhållanden motsätter sig statskontoret icke bifall till förslaget.

Vad slutligen beträffar styrelsens yrkanden att erhålla tillhopa 18 500 kr. för anskaffande av en traktor jämte erforderliga jordbruksredskap för filialen i Åkarp samt 1 000 kr. för driften härav och 18 000 kr. i investeringsanslag till uppförande av en maskinhall med traktorgarage vid nämnda filial framhåller statskontoret följande.

Framställning om att förse filialen i Åkarp med en traktor har — med i huvudsak samma motivering — framförts av växtskyddsanstalten i anslagsäskandena för budgetåren 1959/60 och 1960/61 utan att vinna statsmakternas bifall (IX ht 1959, s. 96 p. 7 och s. 100 st. 1; IX ht 1960, s. 95 p. 7 och s. 98 st. 3). Statskontoret förutsätter, att statsmakterna icke nu kommer att intaga annan ståndpunkt härutinnan. Tilläggas må, att ämbetsverket från alnarpsinstitutet inhämtat, att det ej vore omöjligt för Alnarps egendom att även i fortsättningen sköta höstplöjningen och vårbruket på åkarpsfilialens försöksjord. Vidare har statens maskinprovningsanstalts filial i Alnarp på förfrågan av statskontoret uppgivit, att filialen kunde ställa för växtskyddsanstaltens filial i Åkarp erforderliga maskiner till förfogande, dock med förbehåll för att sådana maskiner vid det aktuella tillfället finnes tillgängliga och utlåning kan ske utan hinder för maskinprovningsprogrammet.

Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut uttalar, att den icke har något att erinra mot att växtskyddsanstalten får disponera den del av Alnarps egendom omfattande ca 3,5 ha, som är belägen öster om nya motorvägen.

Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök tillstyrker att omkostnadsanslaget höjes med 168 475 kr.

Departementschefen

I anslutning till vad jag närmare utvecklat under föregående anslagspunkt förordar jag vissa anslagsökningar för fullföljandet av den resistensbiologiska forskningens bedrivande. Sålunda bör posten till reseersättningar ökas med 1 000 kronor för den av laboratorieverksamheten påkallade reseverksamheten och med 1 400 kronor för föreslagna nya befattningshavare samt delposterna till förbrukningsartiklar och arbetskostnader höjas med 500 respektive 1 500 kronor. Å andra sidan bör delposterna till övriga expenser samt till instrument och apparatur minskas med för resistensbiologisk verksamhet för innevarande budgetår anvisade engångsbelopp å 1 000 respektive 23 000 kronor. För innevarande budgetår har under posten till övriga expenser anvisats 2 500 kronor för verksamheten vid det resistensbiologiska laboratoriet. Enär hälften av dessa medel avsetts som engångsanslag för laboratoriets utrustning med möbler m. m. och följaktligen bort bortfalla nästa budgetår men nu får kvarstå, finner jag någon ytterligare höjning av delposten för löpande resistensbiologisk verksamhet inte erforderlig. I enlighet med det anförda bör omkostnaderna för den resistensbiologiska verksamheten minskas med 19 600 kronor.

Såsom framgår av föregående anslagspunkt är jag inte beredd tillstyrka inrättandet av en tjänst som inspektörsassistent i Landskrona. För att emellertid söka underlätta och effektivisera inspektionsverksamheten finner jag mig i anslutning till det av statskontoret framlagda förslaget böra förorda, att den nuvarande tjänstebilen vid växtinspektionen i Göteborg flyttas till Hälsingborg. Samtidigt bör växtinspektören i Göteborg erhålla tillstånd att mot ersättning använda egen bil i tjänsten och inspektörsassistenten därstädes på enahanda villkor få använda egen scooter. Jag kan inte heller tillstyrka, att även växtinspektionen i Malmö utrustas med tjänstebil utan föreslår att inspektörsassistenten där, vilken förfogar över egen bil, likaledes får tillstånd att nyttja densamma för tjänstebruk. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit i fråga om växtinspektionen behöver anslagsposten till reseersättningar ökas med 5 500 kronor. Av sistnämnda post, vilken sålunda bör uppföras med 87 400 kronor, torde vidare enligt anstaltens bestämmande ett belopp av 3 000 kronor få disponeras för bestridande av kostnader för internordiska resor. Jag vill vidare förorda, att de löpande expenserna för växtinspektionen i Stockholm höjes och att delposten till övriga expenser sålunda uppräknas med 1 000 kronor. Under innevarande budgetår har ett belopp av 5 000 kronor anvisats för tryckning av särskilda debiteringsblanketter avsedda att underlätta uppbörden av anmälnings- och inspektionsavgifter vid införsel av växter m. m. Enär dessa debiteringsblanketter inte användes efter den 1 juli 1960, har jag intet att erinra mot att medlen i stället får disponeras för täckande av telefonkostnader. Likaså tillstyrker jag, att under delposten till övriga expenser såsom under innevarande budgetår beräknas medel för inköp av ett kartskåp och vissa skyddskläder.

Till omkostnaderna för den yttre inspektionen torde således under nästa budgetår böra beräknas ett med (5 500 + 1 000 =) 6 500 kronor höjt belopp.

Vad härefter angår de delar av anstalten, som berör vare sig den resistensbiologiska forskningen eller den yttre inspektionen, finner jag mig böra förorda följande. Posten till övriga expenser bör höjas med ytterligare (500 + 600 =) 1 100 kronor till kostnader för blanketter och hålkort samt för införande av ett system med svarsförsändelser. Under samma delpost bör vidare anvisas ett engångsbelopp å 5 000 kronor till inredning av nya lokaler, som förhyrts för filialen i Kalmar. För sagda lokaler erfordras ytterligare medel till lokalhyror. Denna delpost bör därför ökas med 5 300 kronor. Städningen av Kalmar-filialens nya lokaler påkallar en uppräkning av delposten till städning och renhållning med 1 000 kronor. Till följd av höjda löner bör sistnämnda post vidare ökas med 3 300 kronor och delposten till arbetskostnader uppräknas med 7 600 kronor.

Mot förslaget att tillgodose växtskyddsanstaltens behov av mark för fältförsök och genomföra en koncentration av tidigare på skilda håll spridda försök på sätt statskontoret föreslagit har jag intet att erinra. Anstaltsstyrelsens yrkande om inköp av en traktor och vissa redskap för brukning av försöksjorden kan jag däremot inte tillstyrka. Övriga av anstaltsstyrelsen framförda yrkanden, såvitt nu är i fråga, anser jag mig inte böra förorda.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit behöver växtskyddsanstaltens omkostnadsanslag uppföras med (514 800 — 19 600 + 6 500 + 1 100 + 5 000 + 5 300 + 1 000 + 3 300 + 7 600 =) 525 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

[41] **5. Bekämpande av växtsjukdomar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	250 000	347 777
1959/60	100 000	113 314
1960/61 (statsliggaren s. 886)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens växtskyddsanstalt* (skr. 16/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv. Det av hushållningssällskapen anmälda medelsbehovet för utrotande av berberis överstiger inte oväsentligt de för ändamålet tillgängliga medlen, 100 000 kr. Sällskapen erhåller vid bidragstilldelningen en viss procent av redovisade utgifter för bekämpandet. Då anstalten saknat egen erfarenhet av berberisfrågans läge och värdet av tillämpade bekämpningsmetoder, är styrelsen tveksam om de tillgängliga medlen fördelas så, att före-

liggande behov tillgodoses på lämpligaste sätt. Bristande resurser har hittills gjort det omöjligt för styrelsen att erhålla ett sådant underlag. Styrelsen har därför under avlöningsanslaget äskat medel för anställande under två månader varje år av en extra befattningshavare med arvode enligt lönegrad A 12, vars uppgift sålunda skulle bli att studera berberissituationen och övervaka utrotningen inom landet. Under omkostnadsanslaget har samtidigt upptagits ett belopp för erforderliga resor.

Y t t r a n d e. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* tillstyrker anstaltens äskande om medel för bekämpande av växtsjukdomar.

Departementschefen

Anstaltsstyrelsens förslag att studera berberissituationen och övervaka utrotningen av berberis inom landet har tidigare behandlats under anstaltens avlöningsanslag, till vilket jag torde få hänvisa. Mot beräkningen av förevarande anslag har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bekämpande av växtsjukdomar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[42] **6. Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	401 000	362 705
1959/60	405 600	383 666
1960/61 (statsliggaren s. 886)	414 500	
1961/62 (förslag)	466 000	

Y r k a n d e. *Styrelsen för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med i runt tal 100 500 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 laboratorieassistent Ae 11	+ 15 304
b) 1 förste forskningskemist Ag 24	+ 29 936
2. *Personalminskningar m. m.*	
Extra arbetskraft samt vikariats- och övertidsersättningar	— 8 190
3. *Löneregleringar m. m.*	
a) 1 professor och föreståndare Bo 3 i st. f. Bo 1	+ 4 399
b) 1 överassistent Ao 23 i st. f. botanist Ao 21	+ 2 114

	Ökning eller minskning
c) 1 registrator och kassör Ao 13 i st. f. förste kansliskrivare Ao 12	—
d) 1 institutionstekniker Ao 9 i st. f. vaktmästare Ao 7	—
e) 1 förste assistent Ae 21 i st. f. Ae 19 å jordavdelningen	+ 1 342
f) 1 förste assistent Ae 21 i st. f. Ae 19 å fodermedelsavdelningen	+ 2 207
g) 1 laboratorieassistent Ao 11 i st. f. Ae 11	—
h) 2 laboratoriebiträden Ao 9 i st. f. Ae 9	—
i) 1 provtagare och vaktmästare Ao 9 i st. f. vaktmästare Ae 7	+ 733
4. *Omräkningar m. m.*	
a) löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	+ 3 888
b) rörligt tillägg	+ 48 000
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 800
	+ 100 533

Motiv. 1 a). Detta förslag har framförts i anstaltsstyrelsens anslagsäskanden för de senaste budgetåren. I sin motivering påpekar styrelsen de allvarliga svårigheter, som åsamkas anstalten av att laboratoriebiträden och institutionsbiträden — sedan de väl erhållit den grundliga och för anstalten kostsamma utbildning, som erfordras för analysarbetets säkra och snabba utförande — lämnar sina befattningar för anställning å annat håll med bättre förmåner än dem anstalten kan erbjuda. Under arbetsåren 1955/56—1959/60 har i medeltal ca 50—60 procent per år av laboratoriebiträden och institutionsbiträden måst nyanställas efter egna uppsägningar. De nya löne-reglerna för laboratoriebiträden m. fl. förvärrar nu ytterligare förhållandena. Styrelsen framhåller vidare de allvarliga påfrestningar de ledande tjänstemännen utsättes för, när de dels måste offra mycken tid på utbildningen av nyanställda, dels ansvara för att det tidvis med orutinerade biträden bedrivna analysarbetet förlöper utan störningar. Analysresultaten skall ibland användas som grundval för rättslig prövning, varför de ledande tjänstemännens ansvar blir särskilt kännbart. Anställning av en laboratorieassistent, som kan förväntas kvarstå i tjänst en längre tid, skulle avsevärt bidraga till svårigheternas bemästrande. Ur rent driftsekonomisk synpunkt är en sådan åtgärd samtidigt väl motiverad.

1 b). Motsvarande förslag har framförts tidigare och senast i anslagsäskandena för innevarande budgetår. Anstaltsstyrelsen anför i årets petitaskrivelse följande.

Statens sakrevision har i sitt i februari 1955 avgivna förslag till sammanslagning av anstalten och lantbrukshögskolans kemiska analyslaboratorium föreslagit inrättande av en laboratorsbefattning och en befattning som laboratoriebiträde för metodforskning vid det nybildade lantbrukskemiska laboratoriet. De lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna har i en gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 maj 1956 begärt att dessa befattningar skulle inrättas inom anstalten redan den 1 juli 1957. Även enligt styrelsens

mening vore det för anstalten synnerligen fördelaktigt, om redan nu kunde inrättas åtminstone en tjänst som forskningskemist. Inom anstalten finnes lokalutrymmen för en forskare och viss speciell forskning kan ske med den härför bristfälliga utrustning, som nu står anstalten till buds. Resultat av forskning visar sig ofta först efter några år och för varje år sackar vi i vårt land alltmera efter i utvecklingen av t. ex. fodermedelskemisk analys. Främst tack vare professor H. Egnér vid lantbrukshögskolan är utvecklingsläget avsevärt bättre när det gäller markkartering av åkerjord, men även för jordanalysen behöves utveckling, t. ex. av spårämnesanalys, trädgårdsanalys, skogsjordsanalys och beträffande reservnäringstillgången även i åkerjord.

2. Under förutsättning av bifall till förslaget under punkt 1 a) minskas medelsbehovet till extra arbetskraft.

3 a). Beträffande motivet till detta förslag, som framfördes även i fjol, torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 101 under 3 a).

3 b). Motsvarande förslag har framförts under de tre senaste budgetåren. Beträffande motivet torde få hänvisas till IX ht 1958, s. 201 under 3 a). Befattningen i fråga är fr. o. m. den 1 juli 1960 uppförd i lönegrad Ao 21.

3 c). Motsvarande yrkande har framförts upprepade gånger under de senaste budgetåren. Skälen för uppflyttningen har redovisats i IX ht 1957, s. 269 under 1.

3 d). Beträffande detta yrkande om lönereglering anför anstaltsstyrelsen följande.

Lönegraden har enligt Kungl. Maj:ts beslut fr. o. m. den 1 juli 1960 — efter avtalsförhandlingar utan anstaltens hörande — sänkts från Ao 8 till Ao 7. Nuvarande innehavaren är placerad på övergångsstat i lönegrad Ao 8 (efter tjänstetidsbefordran Ae 9). Med hänvisning till proposition 1959: 152 angående löneställningen för teknisk biträdespersonal m. fl. hemställer styrelsen ånyo, att tjänsten omändras till en tjänst som institutionstekniker i lönegrad Ao 9. Efter nuvarande innehavarens pensionering torde det bli omöjligt att ens med bibehållen lönegrad få fullgod institutionstekniker.

3 e)—f). Beträffande motiven till dessa förslag, som framförts ett flertal gånger under de senaste budgetåren, torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 102 under 3 d).

3 g)—h). Motsvarande förslag har framförts tidigare. Innehavarna av dessa tjänster kan tillgodoräkna sig lång tjänstgöring vid anstalten, nämligen laboratorieassistenten fr. o. m. den 14 januari 1946 och de båda laboratoriebiträdena i Ae 9 fr. o. m. den 22 juli 1940 resp. den 16 augusti 1948. Då varaktigt behov av ifrågavarande befattningar föreligger, finner styrelsen det synnerligen angeläget, att de uppföres å ordinarie stat.

3 i). Anstaltsstyrelsen anför härom i huvudsak följande.

Lönegraden i fråga har — efter avtalsförhandlingar våren 1960 utan anstaltens hörande — sänkts från Ae 8 till Ae 7. Dessutom har tjänstebenämningen ändrats till vaktmästare. Befattningen bör enligt styrelsens mening uppföras på ordinarie stat, då varaktigt behov av densamma föreligger. Möjligheten att härigenom kunna behålla en god kraft på denna befattning bör även beaktas. Den nuvarande innehavarens arbetsuppgifter har dessutom utökats med viss provtagning enligt föreskrifter för anstalten beträffande kontroll av handelsgödsel och provtagningen bör ökas avsevärt, om

anstalten någorlunda skall fylla denna sin funktion. Befattningen bör därför dessutom enligt proposition 1959: 152 angående löneställningen för teknisk biträdespersonal m. fl. uppflyttas i lägst lönegrad A 9 samt benämnas provtagare och vaktmästare. När provtagning blir huvudsysselsättning bör lönegraden ytterligare höjas avsevärt.

4 a)—c). Ökningarna är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Vid 1956 års riksdag (prop. 77; JoU 14; rskr. 174) fattades principbeslut om att statens lantbrukskemiska kontrollanstalt samt kemiska analyslaboratoriet vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök skulle omorganiseras och sammanföras till en institution, benämnd statens lantbrukskemiska laboratorium, samt förläggas till Ultuna. I anslutning härtill har en särskild sakkunnig verkställt utredning om dels statens lantbrukskemiska laboratorium, dess arbetsuppgifter, organisation och ekonomi, dels ordnandet av den lokala statsunderstödda lantbrukskemiska analysverksamheten m. m. De av den sakkunnige framlagda förslagen skall enligt direktiven för utredningen rörande ny förläggningsort för statens centrala frökontrollanstalt och för statens växtskyddsanstalt och därmed sammanhängande frågor överses i anslutning till utredningens behandling av bland annat den lokala kontroll- och undersökningsverksamheten på jordbrukets område. Med hänsyn härtill är jag inte beredd att tillstyrka anstaltsstyrelsens förslag till personalförstärkningar eller till personalminskning i direkt samband därmed. Endast ändringar av automatisk karaktär bör nu komma i fråga. Förevarande anslag torde böra höjas på grund av löneklassförändringar och reglerad befordringsgång, 1960 års allmänna löneregelering samt höjd kompensation för folkpensionsavgifter med respektive 3 900, 47 500 och 100 kronor. Anslaget, som sålunda behöver höjas med 51 500 kronor till 466 000 kronor, bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	98 200
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	2 500
3.	Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	253 800
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	104 400
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 100
	Summa kronor	466 000

b) till *Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 466 000 kronor.

[43] 7. **Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	83 600	88 111
1959/60	86 700	90 743
1960/61 (statsliggaren s. 887)	88 700	
1961/62 (förslag)	111 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 68 300 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Sjukvård m. m.	762	1 904	1 000	+ 1 000
2. Reseersättningar	2 300	3 344	3 000	+ 1 000
3. Övriga expenser	18 296	19 300	19 800	+ 1 200
4. Publikationstryck	2 000	2 000	2 100	+ 900
5. Underhåll av byggnader	8 000	6 900	4 200	+ 5 800
6. Inventarier och apparater	14 122	5 072	10 600	+ 49 400
7. Förbrukningsmaterialier	21 876	30 923	26 000	+ 9 000
				+ 68 300

Motiv. 1. Sedan budgetåret 1959/60 har det i praktiken visat sig att anslagsposten betydligt överskridits.

2. Beträffande motivet till detta yrkande torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 104 under 1.

3. Beträffande delposten till övriga expenser begäres en ökning motsvarande uppskattade prishöjningar.

4. Motsvarande yrkande framställdes i fjol. I fråga om motivet torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 104 under 2.

5. De gamla byggnader, i vilka anstalten i avvaktan på den definitiva lösningen av lokalfrågan alltjämt är nödsakad bedriva sin verksamhet, nämligen dels själva institutionsbyggnaden, dels det s. k. jordmagasinet, kräver för sitt underhåll dryga kostnader, även om förbättringsarbeten och reparationer begränsas till det allra nödvändigaste. Särskilt ofta måste ledningsnät för avlopp, elström, gas och vatten repareras. Taket på jordmagasinet har provisoriskt lagats under budgetåret 1959/60 efter beviljat överskridande av delposten till underhåll av byggnader. En uppräkning av nu ifrågavarande delpost är starkt påkallad för att underlätta, att nödreparationer göres i tid.

6. Anstaltens tillgång på moderna instrument och apparater är, såsom styrelsen jämväl tidigare år framhållit i sina anslagsäskanden, otillräcklig (IX ht 1958, s. 205 under 4 b)). Styrelsen föreslår därför, att posten ökas med 50 000 kr.

I första hand avser detta belopp anskaffning av en del av följande apparater: vanlig kromatografiapparatur (ca 10 000 kr.), gaskromatografiapparatur (ca 20 000 kr.), titrerutrustning med registrering (ca 8 000 kr.), utrustning för vattentitrering enligt Fischer (ca 7 000 kr.), analysvågar (ca 4 000 kr.), vattentermostat (ca 1 000 kr.) samt radioaktivitetsmätningsutrustning (ca 28 000 kr.). De olika apparaterna är upptagna efter nuvarande behovsgrad.

7. Under arbetsåret 1959/60 har jordanalyserna ökat i omfattning, så att inkomsterna därav stigit avsevärt. Nu insättes från lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapen en upplysningskampanj, som väntas medföra ytterligare ökningar. En sådan utveckling är oförenlig med fastlåsta omkostnader för förbrukningsmaterial och styrelsen hemställer därför, att delposten förstärkes med 9 000 kr. Därvid har hänsyn jämväl tagits till diverse prishöjningar, bl. a. till följd av den allmänna varuskatten.

Departementschefen

För att möjliggöra en viss anskaffning av moderna instrument och apparater ävensom en ökning av anstaltens möjligheter att utföra analyser m. m. bör enligt min mening delposterna till inventarier och apparater samt förbrukningsmaterialier höjas med 14 400 respektive 5 000 kronor. I övrigt bör av skäl, som jag anfört vid behandlingen av föregående anslagspunkt, vid beräkningen av förevarande anslag hänsyn tagas endast till automatiska kostnadsstegringar. På grund av ökade kostnader bör sålunda posterna till sjukvård m. m., reseersättningar och publikationstryck samt delposten till övriga expenser höjas med respektive 900, 600, 400 och 1 000 kronor. Vid bifall till vad jag sålunda förordat, behöver ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppräknas med 22 300 kronor till 111 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 111 000 kronor.

[44] 8. **Statens maskinprovningar: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	393 600	378 948
1959/60	401 900	408 221
1960/61 (statsliggaren s. 887)	431 100	
1961/62 (förslag)	486 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens maskinprovningar* (skr. 28/7 1960) hemställer, att anslaget höjes med i runt tal 58 100 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 provningsingenjör Ae 23 i Ultuna	+ 26 880
b) 1 skrivbiträde Af 1 i Röbäcksdalen	+ 8 640
2. *Personalminskningar m. m.*	
a) 1 ingenjör Ag 15 i Ultuna	— 20 256
b) ersättning åt skrivhjälp i Röbäcksdalen	— 4 500
3. *Löneregleringar*	
a) 1 provningsbiträde i Alnarp Ae 12 i st. f. arvode motsvarande löneklass A 12	—
b) 1 montör i Röbäcksdalen Ae 9 i st. f. Ag 9	—
4. *Omräkning*	
a) löneklassförändringar	+ 3 000
b) 1960 års lönereglering (grundlöneförhöjningar)	+ 4 500
c) rörligt tillägg	+ 39 568
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 200
	+ 58 032

Motiv. 1 a) och 2 a). Motsvarande förslag har framförts tidigare (IX ht 1957, s. 314—315 under 3 a)). Styrelsen för statens maskinprovningar anför i samband med förevarande äskande följande.

Arbetet med den direkta ledningen av provningarna samt uppgörandet av förslag till berättelser över dessa är vid lantbruksavdelningen i Ultuna under avdelningsföreståndaren fördelat å två befattningshavare. I stort sett är uppdelningen gjord så, att den ene handhar traktorprovningar, vilka efter hand blivit en allt större och viktigare samt även mera komplicerad uppgift, medan den andre har att leda provningarna av övriga maskiner. Arbetsuppgifterna å dessa båda befattningar liksom kompetenskraven å deras innehavare är väl jämförbara. Därav följer att de också bör beredas ensartad löneställning. F. n. är förhållandet det, att medan provningsingenjören för »övriga» maskiner är placerad i lönegrad Ae 23, har ledaren för traktorprovningarna blivit kvarstående i lönegrad Ag 15. Att en sådan åtskillnad över huvud taget kunnat bestå finner för senare år sin huvudsakliga förklaring däri, att den sistnämnde för särskilda forskningsuppgifter på gengasområdet åtnjutit tjänstledighet å sin provningsingenjörstjänst och därunder uppburit arvode motsvarande lönen i löneklass A 23. Genom samarbete mellan honom och hans vikarie har det varit möjligt att under begränsad tid på kvalitativt riktigt sätt bedriva denna del av provningsverksamheten. Nämnda särskilda uppdrag nalkas nu sin fullbordan och tjänstledigheten

beräknas därför upphöra senast den 1 juli 1961. Den nu föreslagna lönegradsuppflyttningen bör vid den tidpunkten vara genomförd. Det torde inte kunna undvikas, att maskinprovningarna eljest — med hänsyn till den starka konkurrens som råder om kvalificerad teknisk arbetskraft på motorområdet — ställes inför svårigheter att hålla tjänsten besatt med en för arbetsuppgifterna kompetent arbetskraft.

1 b) och 2 b). Detta förslag har tidigare framförts flera gånger och senast upptagits i IX ht 1960, s. 106 under 1 b) och 2 b), vartill torde få hänvisas. Med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning är det nu enligt styrelsen oundvikligt, att den anlitade skrivhjälpen dagligen gör heltidsarbete. Någon ändring härutinnan är inte att förvänta.

3 a). Denna befattning inrättades år 1940 och har sålunda sedan länge förlorat karaktären av tillfällig biträdestjänst. Det kan då enligt styrelsen inte vara riktigt att ersättningen alltjämt utgår i form av arvode.

3 b). Sedan den 1 juli 1955 är denna tjänst placerad i lönegrad Ag 9. Det är uteslutet att avdelningsföreståndaren, som från ingången av budgetåret 1958/59 överfördes från extra till extra ordinarie anställning, skulle kunna reda sig utan biträde av montör. Under sådana förhållanden är det enligt styrelsen motiverat, att även montörstjänsten överflyttas i extra ordinarie ställning.

4 a)—d). Ökningarna är av automatisk karaktär.

Yttranden. *Statens lönenämnd*, som efter remiss avgivit utlåtande i vad avser punkterna 1 a) och 3 a), har icke något att erinra mot bifall till förslaget om utbyte av en arvodesbefattning mot en tjänst som provningsbiträde i lönegrad Ae 12 vid mejeriavdelningen i Alnarp (3 a)). Vad gäller yrkandet under punkt 1 a) om inrättande av en tjänst som provningsingenjör i lönegrad Ae 23 vid lantbruksavdelningen i Ultuna hänvisar lönenämnden till vad nämnden anfört rörande samma yrkande för budgetåren 1957/58 och 1958/59.

Lantbruksstyrelsen tillstyrker framställningen.

Departementschefen

Enligt instruktionen den 20 september 1957 för statens maskinprovningar (SFS nr 584) består styrelsen för maskinprovningarna av sex av Kungl. Maj:t för en tid av tre år förordnade ledamöter samt av föreståndaren såsom självskriven ledamot. För att möjliggöra ytterligare representation i styrelsen av intressen, vilka beröres av maskinprovningarnas verksamhet, finner jag mig böra föreslå, att antalet av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter utökas från sex till sju. I anledning av förslaget behöver anslagsposten till ersättningar till sakkunniga, tillfälliga biträden m. fl. höjas med 200 kronor.

Den direkta ledningen av provningsarbetet samt uppgörandet av förslag till provningsberättelser vid lantbruksavdelningen vid Ultuna är, såsom närmare framgår av anslagsframställningen, numera under avdelningsföreståndaren uppdelat på två sektioner. Med hänsyn härtill samt till de kompetenskrav, som ställes å befattningshavare, vilka handhar den direkta ledningen

av provningarna vid denna avdelning, har jag inte något att erinra mot att en tjänst som provningsingenjör inrättas även för ledaren av traktorprovningarna. Enligt min mening bör tjänsten placeras i lönegrad Ag 23. Samtidigt bör emellertid den nuvarande tjänsten som ingenjör i lönegrad Ag 15 vid Ultuna-avdelningen utgå ur maskinprovningarnas stat. Tjänsteförändringarna medför en kostnadsökning av 6 600 kronor.

De av maskinprovningarnas styrelse framförda förslagen om att icke-ordinariesätta vissa tjänster samt att utbyta nuvarande belopp för skrivhjälp vid lantbruksavdelningen i Röbäcksdalen mot en skrivbiträdestjänst anser jag mig inte kunna bifalla. Däremot torde anslaget böra uppräknas med hänsyn till förändringar av automatisk karaktär. På grund av löneklassförändringar, 1960 års allmänna löneregleringen samt höjd kompensation för folkpensionsavgifter erfordras sålunda en uppräkning med respektive 7 500, 40 400 och 200 kronor. Anslaget, som sålunda behöver höjas med 54 900 kronor till 486 000 kronor, bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens maskinprovningar, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Ersättningar till sakkunniga, tillfälliga biträden m. fl., *förslagsvis*	11 700
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	366 800
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	100 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 300
Summa kronor	486 000

b) till *Statens maskinprovningar: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 486 000 kronor.

[45] **9. Statens maskinprovningar: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	310 300	316 986
1959/60	328 700	328 678
1960/61 (statsliggaren s. 888)	336 200	
1961/62 (förslag)	342 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens maskinprovningar* (skr. 28/7 1960) hemställer, att anslaget ökas med 12 000 kr. för inköp av en mindre bil åt avdelningen i Röbäcksdalen.

M o t i v. Styrelsen anför härom följande.

Ett viktigt led i provningsverksamheten utgör de omfattande, över lång tid utsträckta undersökningar, som göres med maskinerna insatta i praktisk drift. De göres på olika platser för att skiftande arbetsförhållanden skall kunna studeras och för att tillräckligt lång körtid skall erhållas. Under denna tid har provningspersonalen att noggrant följa arbetet vid de företag, där provningen sker. Annat transportmedel än bil kan f. n. endast i undantagsfall komma i fråga.

Inte minst vid maskinprovningarnas norrlandsavdelning blir körsträckorna betydande, varjämte körningen särskilt vintertid utföres under ofta svåra, för personalen tröttande förhållanden. Vid nämnda avdelning står tjänstemännen tillhöriga privatbilar normalt inte till disposition för tjänsteresor. Sådana bilar vore i flera fall ej heller lämpliga där.

Maskinprovningarna använder vid avdelningen i fråga för dessa resor främst en s. k. jeep. Denna har varit i tjänst alltsedan avdelningen inrättades år 1954 och har gått ca 11 000 mil under svåra förhållanden. Den tillgodoser inte längre de krav på säkerhet och lämplighet, som måste ställas med hänsyn till personalen. De årliga reparationskostnaderna är därjämte höga, om bilen användes i normal omfattning. Bilen kan dock alltjämt användas för specialändamål, eftersom den är utrustad med såväl bakre kraftuttag som vinsch och därjämte är kompletterad med släpvagn för kortare maskintransporter.

Det är erforderligt, att nu nyanskaffas ett lämpligt, under vinterförhållanden användbart fordon för kombinerad person- och lättare godstransport.

Y t t r a n d e. *Lantbruksstyrelsen* tillstyrker framställningen.

Departementschefen

Med hänsyn till medelsförbrukningen under de senaste budgetåren torde delposten till bränsle, lyse och vatten kunna minskas med 6 400 kronor. Som en följd av den under föregående anslagspunkt förordade utökningen av styrelsen för maskinprovningarna med en ledamot bör anslagsposten till reseersättningar höjas med 200 kronor. Med hänsyn till vad maskinprovningarnas styrelse anfört föreslår jag vidare, att ett engångsbelopp av 12 000 kronor beräknas för anskaffning av en mindre bil till maskinprovningarnas norrlandsavdelning.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit behöver anslaget för nästa budgetår ökas med 5 800 kronor till 342 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens maskinprovningar: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 342 000 kronor.

F. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar

[46] **1. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	6 176 500	5 981 615
1959/60	6 302 800	6 232 773
1960/61 (statsliggaren s. 888)	6 448 400	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	7 675 000	

Yrkande. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 1 153 300 kr.

Departementschefen

Jordbrukshögskoleutredningen har den 16 december 1959 avgivit sitt betänkande (SOU 1960: 2) rörande högre utbildning, forskning och försök på lantbrukets område. Förslagen i ifrågavarande betänkande — över vilket inhämtats yttranden från ett flertal myndigheter och sammanslutningar — är för närvarande föremål för överväganden inom jordbruksdepartementet. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen en särskild proposition på grundval av nyssnämnda förslag. I denna proposition kommer att närmare behandlas bland annat anslagen för nästa budgetår till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök samt till Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. I avvaktan på sagda proposition torde ifrågavarande anslag böra uppföras med i det följande angivna beräknade belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 7 675 000 kronor.

[47] **2. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	775 900	786 648
1959/60	804 400	836 412
1960/61 (statsliggaren s. 891)	895 200	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	1 000 000	

Yrkande. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 226 100 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[48] **3. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Materiel**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	262 600	260 193	192 762
1959/60	265 000	307 648	149 511
1960/61 (statsliggaren s. 893)	470 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	620 000		

Yrkande. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl uppräknas med 138 000 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Materiel* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 620 000 kronor.

[49] **4. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Nyanskaffning och underhåll av utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	333 000	326 742	165 882
1959/60	333 000	376 117	122 765
1960/61 (statsliggaren s. 893)	258 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	258 000		

Yrkande. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl upptages med oförändrat belopp av 258 000 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 258 000 kronor.

[50] **5. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Bokinköp och bokbindning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	65 000	66 261	18 113
1959/60	75 000	80 405	12 708
1960/61 (statsliggaren s. 893)	85 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	100 000		

Yrkande. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 55 000 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[51] **6. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Lokal och fast försöksverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	840 500	828 845	30 247
1959/60	931 500	862 903	98 844
1960/61 (statsliggaren s. 893)	938 800		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	1 100 000		

Yrkande. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl ökas med 226 300 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Lokal och fast försöksverksamhet* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 1 100 000 kronor.

[52] 7. **Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Jordbruksdriften vid statens försöksgårdar**

	Anslag	*Nettoinkomst*
1958/59	100	*2 466*
1959/60	100	*2 446*
1960/61 (statsliggaren s. 893)	100	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	1 000	

Yrkande. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl uppföres med oförändrat belopp av 100 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Jordbruksdriften vid statens försöksgårdar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[53] 8. **Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 721 700	1 682 867
1959/60	1 749 300	1 724 841
1960/61 (statsliggaren s. 894)	1 810 600	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	2 093 000	

Yrkande. *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 471 500 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 2 093 000 kronor.

[54] **9. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	711 300	702 941
1959/60	716 000	742 787
1960/61 (statsliggaren s. 896)	754 000	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	830 000	

Yrkande. *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes till 979 900 kr. Av nämnda belopp belöper 435 700 kr. på statens trädgårdsförsök och 544 200 kr. på institutets övriga verksamhet.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 830 000 kronor.

[55] **10. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Materiel**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	34 000	34 003	23
1959/60	40 000	40 004	19
1960/61 (statsliggaren s. 897)	43 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	48 000		

Yrkande. *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 27 000 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Materiel* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 48 000 kronor.

[56] **11. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Nyanskaffning och underhåll av utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	110 000	100 031	39 531
1959/60	45 000	60 136	24 395
1960/61 (statsliggaren s. 897)	50 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	100 000		

Yrkande. *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl uppföres med 256 000 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[57] **12. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Bokinköp och bokbindning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	16 000	15 860	296
1959/60	16 000	16 180	116
1960/61 (statsliggaren s. 898)	16 500		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	17 000		

Yrkande. *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 8 500 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 17 000 kronor.

[58] **13. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Trädgårdsekonomisk byrå**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 000	14 630
1959/60	15 000	14 977
1960/61 (statsliggaren s. 898)	15 500	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	18 000	

Yrkande. *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 9 600 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Trädgårdsekonomisk byrå* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 18 000 kronor.

[59] **14. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Lokal och fast försöksverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	43 000	42 953	117
1959/60	43 000	42 943	174
1960/61 (statsliggaren s. 898)	44 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	45 000		

Yrkande. *Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 6 000 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av lantbrukshögskolans avlöningsanslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Lokal och fast försöksverksamhet* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 45 000 kronor.

[60] **15. Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	113 500	110 786
1959/60	107 500	
1960/61 (statsliggaren s. 898)	107 400	
1961/62 (förslag)	121 000	

Yrkande. *Skolöverstyrelsen* (skr. 29/8 1960) hemställer — med överlämnande av en anslagsframställning från styrelsen för specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande — att anslaget höjes med 13 400 kr. i enlighet med följande sammanställning.

	Anvisat 1960/61	Ökning eller minskning
1. Rektorsarvode	1 200	+ 600
2. Löner i övrigt	73 500	+ 12 100
3. Ersättning till folkhögskolan Vilan för undervisning	16 225	+ 1 675
4. Ersättning till garantiföreningen för utgiftsökning	870	— 870
		+ 13 500

Motiv. 1. Det förslagna beloppet synes synnerligen skäligt med hänsyn till vad som utgår till rektor vid en realskola, som ombesörjer rektorsgöromålen vid ett gymnasium. Som exempel kan nämnas försöksgymnasiet i Nacka, som läsåret 1959/60 omfattade tre avdelningar och där rektor, som vid sin sida har en studierektor, erhöll ett arvode på ca 4 800 kr., medan studierektorn vid samma skola, vilken endast hade vissa rektorsgöromål att ombesörja, vilka måste utgöra endast en liten del av de uppgifter, som ankommer på specialgymnasiets rektor, erhöll 1 200 kr. i arvode.

2 och 3. De av skolstyrelsen föreslagna beloppen har höjts dels enligt numera gällande lönebelopp, dels med ytterligare fem procent motsvarande löneökningarna den 1 januari 1961.

Departementschefen

Den föreslagna höjningen av rektorsarvodet kan jag inte tillstyrka. Mot skolöverstyrelsens beräkning av anslaget i övrigt har jag däremot inte något att erinra. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med ett till 121 000 kronor avrundat belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 121 000 kronor.

[61] **16. Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	266 900	271 631
1959/60	270 800	242 260
1960/61 (statsliggaren s. 898)	305 000	
1961/62 (förslag)	321 000	

Av anslaget för innevarande budgetår avses 206 065 kr. till avlöningar och 98 935 kr. till driftkostnader.

Y r k a n d e. Med överlämnande av en av styrelsen för lanthushållningsseminariet å Rimforsa gjord framställning hemställer *lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960), att anslaget höjes med 17 300 kr. enligt följande beräkning.

	Anvisat 1960/61	Ökning eller minskning
Avlöningar		
1. Avlöningar, pensionskostnader, arbetsgivarbidrag	190 300	+ 15 300
2. Timlärararvoden	8 300	+ 600
3. Handledararvoden	7 465	+ 13 235
Driftkostnader		
4. Grundbidrag	9 490	—
5. Tilläggsbidrag	23 145	— 7 745
6. Extra driftbidrag	50 300	—
7. Ersättning för elevernas undervisningsavgifter	16 000	— 4 800
8. Undervisningsmateriel vid experimentell matlagning	—	+ 700
	305 000	+ 17 290

9. Den av riksdagen (prop. 1960: 95) beslutade treåriga avvecklingsperioden för seminariet — innebärande att elevintagningen bör ske sista gången hösten 1961 — föreslås begränsad till två år.

M o t i v. 1 och 2. Det ökade anslagsbehovet sammanhänger med dels höjt rörligt tillägg, dels höjda pensionsavgifter, dels höjt belopp till arvoden åt timlärare, dels ock förslag att statsbidrag må utgå för täckande av 90 procent av seminariets arbetsgivaravgift i anledning av den allmänna tilläggspensioneringen. Till stöd för sistnämnda förslag åberopas, att avgiften är en betungande lönekostnad för seminariets huvudman, Fredrika Bremerförbundet.

3. För innevarande budgetår åtnjuter seminariet statsanslag till arvoden med 7 465 kr. åt handledare av sådan övningsundervisning, som icke handhas av seminariets egna lärare. Med hänsyn till det ökade elevantalet i andra årskursen samt till nödvändigheten av att eleverna erhåller ett större antal undervisningsövningar inom skilda skolformer föreslår lantbruksstyrelsen, att för budgetåret 1961/62 måtte utgå ett anslag med 20 762 kr. beräknat efter en timersättning av 4 kr. för teoretisk undervisningstimme med auskultation, 4 kr. för praktisk undervisningstimme med auskultation, 6 kr. 50 öre för teoretisk undervisningstimme och 6 kr. 50 öre för praktisk undervisningstimme. Lantbruksstyrelsen har i denna fråga samrått med skolöverstyrelsen, som äger att besluta om handledararvodenas storlek.

5 och 7. Den beräknade minskningen sammanhänger med seminariets avveckling. Eftersom den näst sista kursen lärare skulle utexamineras i september 1961 samt aspirantkurserna avvecklats kommer under större delen av budgetåret 1961/62 endast en årskurs att undervisas vid seminariet. För att eleverna ändock skall kunna erhålla samma möjligheter till övningsundervisning som tidigare föreslår seminariets styrelse, att en specialkurs, som kvalificerar för inträde vid hushållsseminarium med lanthushållsinriktad gren, bör anordnas. Detta innebär en ökning av antalet elevdagar med 732 samt en höjning av tilläggsbidraget med 1 025 kr. Eventuellt torde även elever från den närbelägna lanthushållsskolan komma att undervisas på seminariet.

8. I anslagsäskandena för innevarande budgetår framhölls nödvändigheten av att eleverna erhåller ökade möjligheter till experimentell matlagning. Enligt styrelsens beräkningar bör ett extra driftbidrag på 25 kr. per elev eller tillsammans 700 kr. utgå under budgetåret 1961/62 till undervisningsmateriel för experimentell matlagning.

9. Omorganisationen av lärarutbildningen på det husliga området innebär för seminariets del att verksamheten kommer att upphöra. I enlighet med prop. 1960: 95 har riksdagen beslutat att elevintagningen bör ske sista gången hösten 1961, varvid sista kursen lärare skulle utexamineras i september 1963. Seminariets styrelse har påpekat svårigheterna att erhålla kvalificerade lärare för undervisning vid seminariet under en treårig avvecklingsperiod samt föreslår, att denna tid borde begränsas till att omfatta två år. Under läsåren 1961—63 skulle vid seminariet normalt komma att utexamineras 48 lärare. Samma antal kommer att utexamineras under åren 1961—62 beroende på att elevintagningen ökats fr. o. m. hösten 1959. Vissa tillbyggnader ävensom avvecklingen av de vid seminariet anordnade obligatoriska förberedande lärarinnekurserna har möjliggjort, att ett större antal elever kunnat mottagas i lärarinnekurserna. Lantbruksstyrelsen finner det av seminariets styrelse framlagda förslaget med en tvåårig avvecklingsperiod väl motiverat.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot att den av 1960 års riksdag beslutade avvecklingen av lanthushållningsseminariet å Rimforsa i enlighet med vad

seminariets styrelse och lantbruksstyrelsen föreslagit begränsas till två i stället för tre år. Sista kursen hushållslärare skulle sålunda utexamineras från seminariet hösten 1962. Vad angår medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår torde enligt min mening den beräknade ökningen av beloppet till avlöningar kunna minskas med 1 300 kronor. Minskningen hänför sig i huvudsak till det i äskandena beräknade delbeloppet, från vilket skall utgå bidrag till kompensation för höjda folkpensionsavgifter. I övrigt har jag inte något att erinra mot lantbruksstyrelsens beräkning av anslaget. Detta bör sålunda för nästa budgetår höjas med 16 000 kronor till 321 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 321 000 kronor.

[62] **17. Lantbruksskolan vid Ultuna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	132 300	131 972
1959/60	133 200	133 474
1960/61 (statsliggaren s. 899)	137 700	
1961/62 (förslag)	160 000	

Y r k a n d e. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 22 500 kr. enligt följande sammanställning.

	Ökning eller minskning
1. Arbetsersättning till tvåårskursens elever	+ 10 600
2. Del av befallningsmans lön	+ 200
3. Lönegrads- och löneklassuppflyttningar	+ 2 600
4. Rörligt tillägg	+ 9 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	— 500
	+ 22 500

M o t i v. 1. Arbetsersättningen till tvåårskursens elever under första året har höjts med 750 kr. per elev och år till 3 750 kr. vid samtliga lantbruksskolor, vilket belopp fastställts av lantbruksstyrelsen.

2. Beloppet, vilket f. n. uppgår till 500 kr. och utgör arvode för teoretiska lektioner i arbetslära, har stått oförändrat sedan budgetåret 1951/52.

3—5. Ökningarna är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot den föreslagna höjningen av ersättningsbeloppet till tvåårskursens elever. För detta ändamål bör anslaget upp-

räknas med 10 500 kronor. På grund av lönegrads- och löneklassuppflyttningar samt beräknat medelsbehov till rörligt tillägg och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör anslaget vidare ökas med sammanlagt 11 800 kronor. Någon höjning av här ifrågavarande del av befallningsmannens lön är jag däremot inte beredd förorda. Jag föreslår sålunda, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 160 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksskolan vid Ultuna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	53 900
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	81 500
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	22 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 000
Summa kronor	160 000

b) till *Lantbruksskolan vid Ultuna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kronor.

[63] **18. Lantbruksskolan vid Ultuna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	20 800	20 416
1959/60	21 900	23 525
1960/61 (statsliggaren s. 900)	24 000	
1961/62 (förslag)	26 000	

Yrkande. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 10 500 kr. enligt följande sammanställning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Bränsle, lyse och vatten	10 700	12 327	10 200	+ 2 300
2. Övriga expenser	7 098	7 094	7 300	+ 8 200
				+ 10 500

Motiv. 1. Anslagsposten täcker ej de verkliga kostnaderna.

2. För städning, renhållning, sotning och eldning, som ombesörjes av

Ultuna egendom, erhåller egendomen f. n. ej full kompensation. För att helt täcka dessa kostnader har anslagsposten uppräknats.

Departementschefen

I anledning av högskolestyrelsens framställning föreslår jag, att delposten till bränsle, lyse och vatten höjes med 2 000 kronor. Däremot kan jag inte tillstyrka den föreslagna uppräkningen av delposten till övriga expenser. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 26 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksskolan vid Ultuna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 26 000 kronor.

[64] **19. Bidrag till vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	8 470 400	9 855 771
1959/60	8 693 200	9 415 883
1960/61 (statsliggaren s. 900)	9 460 300	
1961/62 (förslag)	10 880 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 1 553 700 kr. i enlighet med följande sammanställning.

	Anslag 1960/61		Ökning
1. a) Bidrag till avlöningar	8 127 200	+	1 179 200
b) Bidrag till pensionsavgifter	638 400	+	101 400
c) Bidrag till arvoden åt speciallärare	479 700	+	3 700
d) Bidrag till skolornas s. k. arbetsgivarbidrag	64 500	+	1 600
e) Bidrag till kompensationsavgifter för förhöjda folkpensionsavgifter	137 700	+	6 500
f) Bidrag till ATP-avgifter	—	+	150 700
2. Rektorerna vid lanthushållsskolorna Ao 23 i st. f. Ao 21	—	+	71 600
3. 31 ämneslärare vid lanthushållsskolorna Ao 18 i st. f. Ao 16	—	+	39 000
4. Bidrag till kostnader för trädgårdslärlingskurser vid lantmannaskolor, folkhögskolor m. fl. skolor	7 200		—
5. Bidrag till kostnader för korrespondenskurser för trädgårdslärlingar	5 600		—
	9 460 300	+	1 553 700

De under punkterna 1—3 äskade beloppens fördelning på de olika slagen av skolor framgår av följande sammanställning.

Skolor	Avlöningar	Pensionsavgifter	Arvoden åt speciallärare	Arbetsgivarbidrag	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	ATP-avgifter	Summa
Lantbruksskolor ...	263 000	21 700	42 100	1 700	5 300	3 900	337 700
Lantmannaskolor ..	4 741 500	380 300	346 200	29 900	72 900	68 100	5 638 900
Lanthushållsskolor .	4 142 600	333 500	80 800	33 100	63 800	75 500	4 729 300
Trädgårdsskolor ...	198 900	15 200	12 200	1 100	3 100	2 500	233 000
Fruktodlingsskola ..	51 100	4 300	2 100	300	800	700	62 300
Summa	**9 400 100**	**755 000**	**483 400**	**66 100**	**145 900**	**150 700**	**11 001 200**

Motiv. 1. Vid anslagsberäkningen har lantbruksstyrelsen räknat med följande antal skolor och lärare.

	3 lantbruksskolor	50 lantmannaskolor	43 lanthushållsskolor	2 trädgårdsskolor	Fruktodlingsskolan i Urshult	Antal lärare
Rektorer	3	50	43	2	1	99
Ämneslärare	3	77	103	4	—	187
Icke-ordinarie ämneslärare	5	67	69	1	1	143
Antal lärare	**11**	**194**	**215**	**7**	**2**	**429**

Såsom allmän motivering anför lantbruksstyrelsen följande.

Jämfört med anslagsberäkningen för innevarande budgetår innebär detta en ökning med tre lärare vid lantmannaskolorna och med två skolor och sju lärare vid lanthushållsskolorna. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 augusti 1959 resp. den 7 juli 1960 har lantbruksstyrelsen hemställt, att styrelsen för Vemmenhögs m. fl. häraders lantmanna- och lanthushållsskoleförening och föreningen Svalövs lanthushållsskola såsom huvudmän för lanthushållsskolan i Skurup resp. Svalöv måtte förklaras behöriga att uppbära statsbidrag enligt de för de lägre lantbruksundervisningsanstalterna gällande grunderna. Båda de ifrågavarande skolorna beräknas börja sin verksamhet läsåret 1961/62, lanthushållsskolan i Skurup med fyra lärare och lanthushållsskolan i Svalöv med tre lärare. Den föreslagna ökningen med sju lärare vid lanthushållsskolorna sammanhänger således helt med det större antalet skolor.

Ökningen med tre lärare vid lantmannaskolorna betingas av utökad kursverksamhet vid Tenhults, Sötåsens och Rättviks lantmannaskolor och härav följande behov av flera lärarkrafter.

Av de under punkterna 1 a)—1 e) äskade beloppen hänför sig 133 100 kr. till de nya lanthushållsskolorna i Svalöv och Skurup, varav 118 600 kr. belöper å avlöningar, 8 200 kr. å pensionsavgifter, 3 400 kr. å arvoden till speciallärare, 1 100 kr. å arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen och 1 800 kr. å avgiftskompensation för förhöjda folkpensionsavgifter. De tre nya lärartjänsterna vid Tenhults, Sötåsens och Rättviks lantmannasko-

lor innebär en kostnadsökning av 55 000 kr., varav 49 300 kr. belöper å avlöningar, 4 400 kr. å pensionsavgifter, 500 kr. å arbetsgivarbidrag och 800 kr. å avgiftskompensation för förhöjda folkpensionsavgifter. 1960 års riksdags beslut om uppflyttning fr. o. m. den 1 juli 1960 av 20 tjänster i lönegrad Ao 21 till lönegrad Ao 23 beräknas medföra en merkostnad av 33 300 kr., varav 28 100 kr. belöper å avlöningar, 4 600 kr. å pensionsavgifter samt 600 kr. å avgiftskompensation för förhöjda folkpensioner.

Beträffande de olika delbeloppen under punkten 1. anföres följande.

1 a). Det ökade anslagsbehovet sammanhänger med dels det större antalet lärartjänster, dels 1960 års riksdags beslut om uppflyttning fr. o. m. den 1 juli 1960 av 20 ämneslärartjänster vid lantbruks-, lantmanna-, trädgårds- och fruktodlingsskolorna från lönegrad Ao 21 till lönegrad Ao 23, dels löneklassförändringar, dels beräknad tjänstetidsbefordran av därtill behöriga ämneslärare i lönegrad Ao 16 till lönegrad Ae 17 vid lanthushållsskolorna, dels höjningen av det rörliga tillägget och kallortstilläggen fr. o. m. den 1 juli 1960, dels ock med den ändrade ortsgrupperingen fr. o. m. den 1 januari 1962.

1 b). Det ändrade anslagsbehovet till pensionsavgifter beror dels av det större lärarantalet, dels av uppflyttningen från lönegrad Ao 21 till lönegrad Ao 23 av vissa lärartjänster, dels av tjänstetidsbefordran, dels ock av höjningen av lönerna på grund av ändrat rörligt tillägg. De fortlöpande pensionsavgifterna för lärarpersonalen har liksom föregående år beräknats motsvara 7,5 procent av vederbörandes pensionslöner enligt lägst ortsgrupp 3. Vidare erinras om att 1954 års riksdag medgivit Kungl. Maj:t att — efter närmare utredning i varje särskilt fall — från förevarande anslag utbetala bidrag till engångsavgifter till statens pensionsanstalt i anslutning till de senaste årens pensionsregleringar för lantbruksundervisningsanstalternas lärarpersonal. Då lantbruksstyrelsen f. n. icke kan förutse i vilken omfattning ansökningar om sådant bidrag kommer att göras, kan styrelsen icke nu lämna någon uppgift om det för ändamålet erforderliga anslagsbehovet. Eftersom vid beräkningen av det för pensionsavgifter erforderliga beloppet hänsyn således endast tagits till fortlöpande engångsavgifter men icke till uppkommande engångsbelopp, kan kostnaderna för bidrag till pensionsavgifter komma att överstiga det av lantbruksstyrelsen nu för ändamålet beräknade beloppet.

1 c). Anslagsökningen är till större delen betingad av de nya lanthushållsskolorna i Skurup och Svalöv.

1 d) och e). Ökningen under dessa punkter beror av det större antalet lärare vid skolorna.

1 f). Enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension har skolornas huvudmän att utge arbetsgivaravgifter för lärarpersonalen vid skolorna. För huvudmännen framstår dessa avgifter som en löneutgift, som stundom är ganska betungande. Lantbruksstyrelsen erinrar i detta sammanhang om att huvudmännen icke endast utgöres av landsting och hushållningssällskap utan även av enskilda föreningar och stiftelser. Enligt styrelsens mening

talar därför goda skäl för att statsbidrag skall utgå även för dessa arbetsgivaravgifter. Styrelsen anser det också rimligt, att statsbidrag till dessa kostnader utgår efter samma grunder, som gäller för skolornas avlönings- och pensionskostnader samt för skolornas arbetsgivarbidrag i anledning av den allmänna sjukförsäkringen eller med 90 procent.

2. I anslagsäskandena för budgetåren 1958/59, 1959/60 och 1960/61 hemställde lantbruksstyrelsen om en uppflyttning av lanthushållsskolornas rektorer från lönegrad Ao 21 till lönegrad Ao 23. Under åberopande av tidigare anförda skäl förnyar styrelsen denna sin framställning. Kostnadsökningen för staten uppgår till i runt tal 71 600 kr. för år.

3. I en till lantbruksstyrelsen ingiven framställning har Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund bl. a. yrkat uppflyttning av lanthushållsskolornas ämneslärare från lönegrad Ao 16 till lönegrad Ao 18. Lantbruksstyrelsen anser skäligt, att en sådan löneflyttning sker för ett antal ämneslärare vid lanthushållsskolorna. Vid de större lanthushållsskolorna har nämligen icke endast rektorerna utan även lärarna en avsevärt tyngre arbetsbörda och större ansvar än motsvarande befattningshavare vid de mindre skolorna. På grund härav måste en lönelyftning av lärarna vid de större lanthushållsskolorna enligt styrelsens mening anses berättigad ur skälighetssynpunkt även i betraktande av att f. n. 26 ämneslärartjänster i lönegrad Ao 23 inrättats vid de större lantbruks-, lantmanna-, trädgårds- och fruktodlingsskolorna. Styrelsen anser vidare, att antalet tjänster i lönegrad Ao 18 vid lanthushållsskolorna bör förhålla sig till antalet tjänster i lönegrad Ao 16 som antalet tjänster i lönegrad Ao 23 vid lantbruks-, lantmanna-, trädgårds- och fruktodlingsskolorna förhåller sig till antalet tjänster i lönegrad Ao 21. Detta skulle innebära en uppflyttning av 31 ämneslärartjänster vid lanthushållsskolorna. Kostnadsökningen för staten beräknas uppgå till i runt tal 39 000 kr. för år.

Departementschefen

Den föreslagna lönegradsuppflyttningen av rektors- och vissa ämneslärartjänster vid lanthushållsskolorna kan jag inte tillstyrka. Jag är inte heller beredd föreslå, att under anslaget beräknas medel för bidrag till avlöning åt ytterligare en ämneslärare vid Rättviks lantmannaskola. Med undantag av några smärre korrigeringar i fråga om beloppen till bidrag till avlöningar och till kompensationsavgifter för höjda folkpensionsavgifter har jag i övrigt inte något att erinra mot lantbruksstyrelsens beräkning av anslaget. Detta innebär bland annat, att jag tillstyrker, att medel i enlighet med styrelsens förslag beräknas till avlöningskostnaderna vid de nya lanthushållsskolorna i Svalöv och Skurup.

I anslutning till vad lantbruksstyrelsen anfört med anledning av det av 1954 års riksdag givna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att — efter närmare utredning i varje särskilt fall — från förevarande anslag utbetala bidrag till engångsavgifter till statens pensionsanstalt vill jag erinra om, att

Kungl. Maj:t i ett den 30 december 1960 avgjort ärende beviljat statsbidrag även till sådan del av engångsavgift, som föranletts av tjänstetidsbefordran. Denna tolkning av nyssnämnda riksdagsbemyndigande torde bringas till riksdagens kännedom.

Under åberopande av det anförda föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 419 700 kronor till 10 880 000 kronor. Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 880 000 kronor.

[65] **20. Bidrag till vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 011 000	2 166 877
1959/60	2 326 800	2 160 703
1960/61 (statsliggaren s. 904)	2 516 600	
1961/62 (förslag)	2 260 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget avses 2 488 000 kr. till driftkostnader och till arvoden åt skolläkare samt 28 600 kr. för utbetalning till skogs- och lantbruksakademien såsom ersättning för hyra till byggnadsstyrelsen för fyra till akademiens trädgårdsskola upplåtna byggnader å Experimentalfältet.

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget minskas med 257 000 kr. enligt följande sammanställning.

	Anslag 1960/61	Minskning
1. Bidrag till driftkostnader och arvoden åt skolläkare	2 488 000	— 257 000
2. Hyreskostnader för fyra till skogs- och lantbruksakademiens trädgårdsskola upplåtna byggnader å Experimentalfältet	28 600	—
	2 516 600	— 257 000

Motiv. Med utgångspunkt från det under avlöningsanslaget angivna antalet skolor samt gällande statsbidragsgrunder har lantbruksstyrelsen — med ledning av till styrelsen inkomna uppgifter rörande den beräknade omfattningen av skolornas kursverksamhet läsåret 1961/62 — uppskattat det erforderliga medelsbehovet till skolornas driftkostnader och skolläkararvoden till 2 231 000 kr. Anslagsbeloppets fördelning å de olika slagen skolor och utgiftsposter ävensom ökningen eller minskningen av de olika utgiftsposterna i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade beloppen framgår av följande sammanställning.

Skolor	Grundbidrag	Tilläggs-bidrag	Bidrag till arvoden till skolläkare	Summa
1. Lantbruksskolor	28 500	75 000	800	104 400
		(+ 13 200)	(+ 200)	(+ 13 400)
2. Lantmannaskolor	363 000	675 500	15 900	1 054 400
	(— 3 800)	(— 16 200)	(+ 900)	(— 19 100)
3. Lanthushållsskolor	338 700	662 600	12 600	1 013 900
	(+ 19 300)	(— 270 600)	(+ 500)	(— 250 800)
4. Trädgårdsskolor	25 800	23 100	300	49 200
		(+ 200)		(+ 200)
5. Fruktodlingsskola	6 500	2 500	100	9 100
		(— 600)	(— 100)	(— 700)
Summa	**762 500**	**1 438 800**	**29 700**	**2 231 000**
	(+ 15 500)	(— 274 000)	(+ 1 500)	(— 257 000)

I avvaktan på slutförandet av 1955 års lantbruksundervisningskommittés arbete avstår lantbruksstyrelsen från att upprepa sin under senare år gjorda hemställan om en höjning av de nu utgående statsbidragen till skolornas driftkostnader.

Anslagsändringarna vid lantbruks-, lantmanna-, trädgårds- och fruktodlingsskolorna är relativt obetydliga. Trots att de nya lanthushållsskolorna i Svalöv och Skurup medför en merkostnad för statsverket av 41 500 kr., varav 16 000 kr. utgör grundbidrag, 25 000 kr. tilläggsbidrag och 500 kr. bidrag till arvoden åt skolläkare, inträder en kraftig minskning av anslagsbehovet vid lanthushållsskolorna. Denna minskning beror av förelupen felräkning vid uppskattningen av tilläggsbidragen för 23 lanthushållsskolor föregående budgetår. Var och en av dessa 23 lanthushållsskolor beräknades skola anordna två halvårskurser om vardera 154 dagar läsåret 1960/61. Vid uträkningen av anslagsbehovet kom det beräknade antalet elever i kurserna att multipliceras med 308 dagar i stället för 154.

Departementschefen

Mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet till driftkostnaderna vid här ifrågavarande lantbruksundervisningsanstalter, inklusive de nya lanthushållsskolorna i Skurup och Svalöv, har jag inte något att erinra. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett till 2 260 000 kronor avrundat belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 260 000 kronor.

[66] **21. Bidrag till jordbrukets yrkesskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	353 100	290 987
1959/60	354 800	391 708
1960/61 (statsliggaren s. 904)	354 300	
1961/62 (förslag)	373 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 19 600 kr. på sätt följande sammanställning utvisar.

	1960/61	Ökning
1. Lönekostnader		
a) avlöningar till fast anställd personal	209 848	+ 12 045
b) avlöningar till förmanspersonal	43 130	+ 3 584
c) arbetsgivarbidrag för sjukförsäkring	1 663	+ 11
d) speciallärare	15 350	+ 1 170
e) vikarier	6 300	+ 751
2. Driftkostnader	80 010	—
3. Skillnad mellan beräknat och anvisat belopp för budgetåret 1960/61	—	+ 2 001
	356 301	+ 19 562

Den beräknade fördelningen av anslaget mellan de olika skolorna framgår av följande tabell.

Skola	Avlöningar		Driftkostnader		Summa	
	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62	1960/61	1961/62
Gålö	92 491	99 894	37 242	37 242	129 733	137 136
Sorselegården	104 543	112 013	23 148	23 148	127 691	135 161
Pålkem	79 257	81 945	19 620	19 620	98 877	101 565
Summa	**276 291**	**293 852**	**80 010**	**80 010**	**356 301**	**373 862**

Motiv. 1 a). Det ökade anslagsbehovet under denna delpost beror på generella löneförhöjningar enligt kungörelsen 1960: 207, på löneklassuppflyttningar vid bl. a. Gålö samt på att två yrkeslärare fr. o. m. den 1 juli 1960 uppflyttats från lönegrad A 14 till A 15. Höjningarna reduceras i viss mån av en beräknad höjning av hyresbeloppen från den 1 juli 1960. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1959 godtagit lantbruksstyrelsens förslag att hyror för personalbostäderna vid jordbrukets yrkesskolor skall beräknas efter samma normer som tillämpas för hyresersättningen vid övriga lantbruksundervisningsanstalter. Nettoökningen för löner beräknas uppgå till 12 045 kr. I övrigt anföres följande.

Styrelsen för Gålö jordbruksskola har ånyo föreslagit, att statsbidrag även skulle utgå till pensionsavgifter för befattningshavare, vilkas befattningar är förenade med pensionsrätt i statens pensionsanstalt. Enligt kungörelsen 1951: 664 om statsbidrag till lantbruksundervisningsanstalter utgår statsbidrag med 90 procent av det belopp, som erfordras för att täcka de fortlöpande avgifter, lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor har att erlägga till statens pensionsanstalt. Lantbruksstyrelsen anser dock i enlighet med föregående år, att frågan om statsbidrag till lärarnas vid jordbrukets yrkesskolor pensionsavgifter — med hänsyn till den pågående utredningen om lantbruksundervisningens ordnande — bör anstå tills vidare.

1 b). Anslagsökningen betingas av generella löneförhöjningar och löneklassuppflyttningar och beräknas utgöra 3 584 kr.

1 c). Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 juni 1960 har medgivits att statsbidrag må fr. o. m. budgetåret 1960/61 utgå till kostnader för de arbetsgivarbidrag som jordbrukets yrkesskolor har att erlägga för den lärarpersonal, vars lön utgår med belopp motsvarande vissa av Kungl. Maj:t angivna lönegrader.

1 d). Höjningen av beloppet till speciallärare beror på utökad undervisning i skogsskötsel och träslöjd vid Sorselegården fr. o. m. budgetåret 1960/61 och beräknas utgöra 2 920 kr. Höjningen vid Sorselegården motverkas dock av ett minskat behov vid Pålkem och nettoökningen uppgår till 1 170 kr.

1 e). Ökningen är av automatisk karaktär.

2. Angående driftkostnadsbidraget anföres följande.

Styrelsen för Gålö jordbruksskola har föreslagit, att statsbidrag för täckande av skolans driftkostnader skall utgå efter samma normer, som gäller för övriga lantbruksundervisningsanstalter. Med hänsyn till den pågående utredningen om lantbruksundervisningens ordnande anser lantbruksstyrelsen, att höjningen av statsbidraget för täckande av driftkostnader bör anstå, och föreslår, att bidraget för driftkostnader utgår med oförändrat belopp.

Departementschefen

I det av lantbruksstyrelsen beräknade beloppet till avlöningar till fast anställd personal ingår visst belopp, från vilket skall utgå bidrag till av skolorna utbetalad kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Enligt min mening torde sistnämnda belopp kunna minskas med 900 kronor. Då jag i övrigt inte har något att erinra mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget, bör detta för nästa budgetår höjas med 18 700 kronor tilll 373 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till jordbrukets yrkesskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 373 000 kronor.

[67] **22. Särskilda utbildningskurser**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	141 300	127 031	39 116
1959/60	136 700	137 630	38 185
1960/61 (statsliggaren s. 905)	138 500		
1961/62 (förslag)	136 000		

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 64 900 kr. enligt följande sammanställning

	1960/61	Ökning
A. *Mejeriskola*		
1. Huvudman	4 000	—
2. Huvudlärare	2 200	—
3. Timlärare	3 400	—
B. *Utbildningskurser*		
1. Ladugårdsskötare	9 500	—
2. Svinskötare	7 600	—
3. Fårskötare	2 000	—
4. Kontrollassistenter	14 250	—
5. Mjölkbedömare	1 100	—
6. Köttklassificerare	1 600	—
7. Trädgårdskurser	12 000	—
8. Pedagogik för yrkeslärare och instruktörer	—	+ 30 000
C. *Fortbildningskurser*		
1. Mejeripersonal	23 000	—
2. Konsulenter, lärare m. fl.	71 450	+ 34 900
Summa	152 100	+ 64 900

Motiv. Angående reservationen å anslaget anföres inledningsvis följande.

Vid bestämmandet av anslagsbeloppet för innevarande budgetår togs hänsyn till att en reservation å 13 600 kr. beräknades föreligga vid budgetårets ingång.

Av reservationen på 38 185 kr. den 30 juni 1960 utgöres 17 369 kr. av beviljade men ej utbetalade statsbidrag till under budgetåret 1959/60 genomförda kurser, 9 600 kr. av det till mejeriskola för budgetåret 1959/60 anvisade, helt outnyttjade anslaget och 11 216 kr. av kvarstående medel å reservationen på anslaget den 30 juni 1959 efter avdrag för den del Kungl. Maj:t genom beslut den 28 maj 1959 ställt till lantbruksstyrelsens förfogande.

Någon kurs vid mejeriskolan kommer troligen ej till stånd under budgetåret 1960/61, varför de medel som anvisats härför ej kommer att förbrukas. Av befintlig reservation den 30 juni 1960 har genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 april 1960 till lantbruksstyrelsens förfogande ställts ett belopp av högst 13 600 kr., vilket innebär att (11 216 + 9 600 — 13 600 =) 7 216 kr. av detta års reservation kommer att kvarstå oförbrukad vid utgången av budgetåret.

I övrigt anför lantbruksstyrelsen följande.

A. I den under år 1959 framlagda utredningen rörande den lägre mejeriundervisningen föreslås att mejeriskolan vid Östersund skall nedläggas. Några kurser har ej heller ordnats vid skolan under de senaste åren. I avvaktan på proposition och riksdagsbeslut föreslår lantbruksstyrelsen oförändrad medelstilldelning under budgetåret 1961/62. Timlärararvodet till speciallärare, som är agronom eller folkskollärare, förutsättes liksom hittills utgå efter löneklass CT 12 i kungörelsen 1950: 495 angående timarvode till vissa lärare vid civila och militära skolor.

B. 1—7. I fråga om utbildningskurser för ladugårdsskötare, svinskötare, kontrollassistenter, mjölkbedömare, köttklassificerare samt i trädgårdsskötsel beräknas oförändrat antal kurser och en i förhållande till innevarande år oförändrad medelstilldelning.

Lantbruksstyrelsen har i samband med de senaste årens petitaframställningar hemställt om vissa höjningar av de till ladugårdsskötarkurserna och kontrollassistentkurserna utgående driftkostnadsbidragen. En sådan höjning framstår som synnerligen angelägen, men med hänsyn till att frågan om statsbidragsbestämmelser för kurser av detta slag f. n. prövas av 1955 års lantbruksundervisningskommitté, vars förslag enligt uppgift är att vänta under år 1960, har lantbruksstyrelsen här avstått från att föreslå några höjningar.

I det beräknade statsbidraget till svinskötarkurser ingår ett bidrag till Svenska svinavelsföreningen med 1 200 kr. för undervisning vid teoretisk utbildningskurs för svinskötare.

Till Svenska fåravelsföreningen föreslås ett oförändrat anslag med 2 000 kr. utgå till kurser på fårskötselns område.

B. 8. I anslagsäskandena för budgetåret 1960/61 hemställde lantbruksstyrelsen, att ett belopp å 30 000 kr. måtte ställas till förfogande för anordnande av en kurs i psykologi och pedagogik för yrkeslärare och instruktörer. Därvid framhölls bl. a. vikten av att kurser kontinuerligt kommer till stånd både med tanke på behovet av pedagogisk utbildning för lärare i olika former av förberedande jordbruksutbildning och med hänsyn till det stora behov av pedagogisk utbildning av instruktörer verksamma vid hushållningssällskap och lantbruksnämnder. Nu anföres vidare följande.

Sådana kurser har under vartdera av budgetåren 1957/58 och 1959/60 anordnats vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut för 16 resp. 20 deltagare. Några särskilda medel har icke beviljats för budgetåren 1958/59 resp. 1959/60 utan hänvisning har skett till de medel, som anvisats för fortbildningskurser i övrigt för lärare, konsulenter och instruktörer. Detta hade till följd att under budgetåret 1959/60 nära 40 procent av tillgängliga medel för fortbildningskurser förbrukades av kursen i Alnarp. Som närmare utvecklas i det följande är den ordinarie fortbildningsverksamheten så viktig att motsvarande inskränkningar icke kan vidtagas årligen. Lantbruksstyrelsen föreslår därför, att ett belopp av 30 000 kr. ställes till förfogande för en psykologisk-pedagogisk kurs för yrkeslärare, jordbruksinstruktörer m. fl. under budgetåret 1961/62.

C. 2. Den tekniska och ekonomiska utvecklingen på lantbrukets område försiggår snabbt. Behovet av fortbildning för lärarpersonal och befattningshavare vid hushållningssällskap och lantbruksnämnder är därför stort. Av berörda medel utnyttjas en del för kortare kurser i pedagogik och psykologi för lärare och konsulenter. Så länge ordnad pedagogisk utbildning saknas för denna personal framstår sådana kurser som synnerligen nödvändiga. Lantbruksstyrelsen anser det angeläget, att den fortbildningsverksamhet, som byggts upp under senare år, ytterligare utvecklas och förstärkes,

och föreslår därför, med hänvisning till anförda motivering, att bidraget till fortbildningskurser för lärare och konsulenter uppräknas med 34 900 kr. till 106 350 kr. för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

För den med anslaget avsedda verksamheten har för innevarande budgetår utöver anvisat belopp å 138 500 kronor beräknats stå till förfogande en reservation å 13 600 kronor, eller sammanlagt 152 100 kronor. Av detta belopp har beräknats 9 600 kronor till bidrag till en mejeriskola. Till den med anslaget avsedda kursverksamheten i övrigt har sålunda beräknats stå till förfogande 142 500 kronor. Enligt min mening bör ett belopp av samma storlek ställas till förfogande för sistnämnda verksamhet även under nästa budgetår. Jag anser mig sålunda inte kunna tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag, att ett särskilt belopp skall beräknas för utbildningskurser i pedagogik för yrkeslärare och instruktörer samt att beloppet till fortbildningskurser för konsulenter, lärare m. fl. skall höjas. Liksom under föregående budgetår bör emellertid, inom den nyss angivna kostnadsramen, medel få tagas i anspråk för en kurs för blivande lärare på enhetsskolans jordbrukslinje i klass 9 y och för blivande instruktörer vid lantbruksnämnder och hushållningssällskap. I anslutning härtill vill jag även föreslå, att inom sagda kostnadsram skall få disponeras erforderligt belopp till lokala informationskurser för konsulenter och instruktörer vid lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen i fråga om de nya riktlinjerna för jordbrukets rationalisering.

För i det föregående angivna ändamålet skulle således erfordras en medelsanvisning av 152 100 kronor. Då emellertid det för mejeriskolan avsedda beloppet inte torde komma att utnyttjas under innevarande budgetår och med hänsyn till att därutöver en reservation av i runt tal 7 000 kronor redan nu kan beräknas föreligga å anslaget vid utgången av budgetåret, torde det vara tillfyllest om anslaget för nästa budgetår uppföres med (152 100 — 9 600 — 7 000 =) avrundat 136 000 kronor. Denna medelsanvisning understiger med 2 500 kronor det för innevarande budgetår anvisade beloppet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda utbildningskurser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 136 000 kronor.

[68] **23. Studiehjälp åt elever vid vissa lantbruksundervisningsanstalter m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 900 000	2 873 797
1959/60	2 100 000	2 460 692
1960/61 (statsliggaren s. 905)	2 700 000	
1961/62 (förslag)	2 700 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp av 2 700 000 kr. Styrelsens beräkning av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

	Studiebidrag		Utbildningsbidrag	Stipendier	Summa	Ökning
	särskilt	allmänt				
1. Lantbruksskolor med ladugårdsförmans- och maskinskötarkurser						
1960/61	3 000	1 500	60 000	25 000	89 500	
1961/62	3 000	1 800	60 000	25 000	89 800	+ 300
2. Lantmannaskolor med maskinskötar-, kontrollassistent- och ladugårdsförmanskurser						
1960/61	560 000	80 000	25 000	550 000	1 215 000	
1961/62	550 000	95 000	25 000	550 000	1 220 000	+ 5 000
3. Lanthushållsskolor						
1960/61	530 000	90 000	—	500 000	1 120 000	
1961/62	530 000	95 000	—	500 000	1 125 000	+ 5 000
4. Trädgårds- och fruktodlingsskolor						
1960/61	30 000	—	—	70 000	100 000	
1961/62	30 000	—	—	70 000	100 000	—
5. Driftsledarkursen vid Alnarp						
1960/61	23 000	—	—	35 000	58 000	
1961/62	25 000	—	—	35 000	60 000	+ 2 000
6. Trädgårdskurser vid folkhögskolor						
1960/61	6 000	1 400	—	6 000	13 400	
1961/62	6 000	1 400	—	6 000	13 400	—
7. Hovslagarkurser						
1960/61	1 200	—	—	3 000	4 200	
1961/62	1 200	—	—	3 000	4 200	—
8. Praktiska och teoretiska svinskötarkurser						
1960/61	—	—	3 000	400	3 400	
1961/62	—	—	3 600	—	3 600	+ 200
9. Ladugårdsskötarkurser						
1960/61	—	—	—	5 000	5 000	
1961/62	—	—	—	5 000	5 000	—
10. Mejeriskolan vid Alnarp						
1960/61	3 000	—	—	12 000	15 000	
1961/62	5 000	—	—	15 000	20 000	+ 5 000
11. Lägre mejeriskolor						
1960/61	—	—	2 000	3 000	5 000	
1961/62	—	—	2 000	3 000	5 000	—
Summa						
1960/61	**1 156 200**	**172 900**	**90 000**	**1 209 400**	**2 628 500**	
1961/62	**1 150 200**	**193 200**	**90 600**	**1 212 000**	**2 646 000**	**+ 17 500**

Departementschefen

I enlighet med lantbruksstyrelsens beräkning torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med ett oförändrat belopp av 2 700 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Studiehjälp åt elever vid vissa lantbruksundervis-*

ningsanstalter m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor.

[69] 24. **Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	1 500 000	1 716 308	3 989 488
1959/60	1 000 000	2 701 556	2 287 932
1960/61 (statsliggaren s. 906)	1 000 000		
1961/62 (förslag)	3 000 000		

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 3 000 000 kr. till 4 000 000 kr., vilket belopp enligt styrelsens förslag helt skall avses för avveckling av de ansökningar om statsbidrag till redan färdigställda eller påbörjade byggnader vid lantbruksundervisningsanstalterna, som ingivits till lantbruksstyrelsen.

Motiv. Lantbruksstyrelsen anför inledningsvis följande.

Med anledning av riksdagens beslut har Kungl. Maj:t (kungörelse 1960: 45) förordnat att kungörelsen 1939: 910 angående statsbidrag till nybyggnader m. m. vid vissa lantbruksundervisningsanstalter fr. o. m. den 1 april 1960 tills vidare icke skall äga tillämpning i andra fall än sådana där före nyssnämnda dag statsbidrag beviljats eller med bidragsansökan avsedda byggnadsarbeten igångsatts eller därmed avsett förvärv av byggnad ägt rum.

I anslagsäskandena under senare år har lantbruksstyrelsen framhållit i vilken ringa utsträckning behovet av statsbidrag till nybyggnad m. m. inom lantbruksundervisningen kunnat tillgodoses till följd av den allt restriktivare medelstilldelningen. Det angelägna i en snar upprustning av lantbruksundervisningsanstalterna har förmått skolornas huvudmän att, sedan planer och ritningar godkänts av lantbruksstyrelsen, i stor utsträckning anvisa egna medel och igångsätta byggandet innan beslut om statsbidrag förelegat. En förutsättning för deras handlande har därvid varit att de ansett sig vara i god tro beträffande möjligheterna att sedermera utfå dem enligt gällande bestämmelser tillkommande statsbidrag. Av betydelse har i detta sammanhang varit att lantbruksstyrelsen årligen i sina anslagsäskanden redovisat det faktiska läget på denna punkt, utan att Kungl. Maj:t eller riksdagen haft något att erinra.

Vid jordbruksutskottets behandling av styrelsens anslagsäskanden under ifrågavarande punkt i 1960 års statsverksproposition framhöll utskottet, att de moraliska utfästelser om bidrag, som kan anses ha givits bl. a. i samband med lantbruksstyrelsens handläggning av ärendena, bör infrias.

Lantbruksstyrelsen anför vidare, att styrelsen under hand erfarit att 1955 års lantbruksundervisningskommitté inom kort kommer att överlämna sitt förslag till nya bestämmelser för statsbidrag till byggnader m. m. vid lantbruksundervisningsanstalterna. Styrelsen förutsätter, att det totalstopp, som f. n. föreligger beträffande nybyggnad m. m. av skolor för lantbrukets be-

hov, därefter kommer att hävas. I avvaktan på detta förslag och under hänvisning till jordbruksutskottets uttalande vill lantbruksstyrelsen inskränka sig till att föreslå, att medel anvisas för avveckling av de ansökningar om statsbidrag till redan färdigställda eller påbörjade byggnader vid lantbruksundervisningsanstalter, som ingivits till lantbruksstyrelsen.

Hos lantbruksstyrelsen finnes f. n. bidragsansökningar, som avser före den 1 april 1960 påbörjade eller färdigställda byggnader vid 51 skolor för en sammanlagd byggnadskostnad av i runt tal 35 000 000 kr. Bidragsansökningarna upptager de beräknade byggnadskostnaderna, vilka — med hänsyn till att beräkningarna är gjorda långt före byggnadernas färdigställande — i många fall torde ha överskridits. Samtidigt finnes hos lantbruksstyrelsen inne ansökningar till ännu ej igångsatta byggnadsarbeten från 20 skolor representerande en sammanlagd byggnadskostnad av i runt tal 9 000 000 kr.

I förevarande sammanhang torde vidare få anmälas ett av *1955 års lantbruksundervisningskommitté* den 11 september 1960 avgivet förslag (stencilerat) till nya bestämmelser angående statsbidrag till byggnadsarbeten vid lantbruksundervisningsanstalter. I anslutning till detta förslag föreslås även, att medel anvisas under ett särskilt anslag för avveckling av sådana bidragsansökningar, som avser före den 1 april 1960 färdigställda eller påbörjade byggnadsarbeten.

Enligt kommitténs förslag bör vidare ett belopp av 2 500 000 kr. anvisas för statsbidrag till nya byggnadsföretag vid nyssnämnda undervisningsanstalter. Sistnämnda anslag bör, liksom skolöverstyrelsens och överstyrelsens för yrkesutbildning motsvarande anslag, få karaktär av förslagsanslag.

Innan det närmare innehållet i kommitténs förslag och de däröver avgivna yttrandena redovisas, torde få lämnas följande redogörelse för huvuddragen av de hittills gällande bidragsreglerna i kungörelsen 1939: 910.

Statsbidrag till byggnadsarbeten vid här ifrågavarande undervisningsanstalter kan i mån av tillgång på medel utgå till landsting, hushållningssällskap eller sådan förening eller stiftelse, som har till ändamål att upprätthålla lantmannaskola, lanthushållsskola, lantbruksskola eller jordbrukets yrkesskola och vilkens stadgar blivit fastställda av Kungl. Maj:t. Därest särskilda skäl föreligger, kan bidrag utgå jämväl till annan huvudman än de nyss nämnda.

Bidrag utgår med dels 75 procent av de av Kungl. Maj:t godkända kostnaderna för förvärv, ny-, om- eller tillbyggnad av skollokaler, inklusive administrativa lokaler, dagrum, elevinternat samt elevhem, dels högst 75 procent av de av Kungl. Maj:t godkända kostnaderna för förvärv, ny-, om- eller tillbyggnad av bostad åt lärare dels ock 25 procent av de av Kungl. Maj:t godkända kostnaderna för förvärv, ny-, om- eller tillbyggnad av ekonomibyggnader till skoljordbruket vid lantmanna- och lanthushållsskola samt — om särskilda skäl föreligger — jämväl vid jordbrukets yrkesskolor.

I fråga om lärarbostäder vid skolor med landsting som huvudman har enligt under senare år tillämpad praxis bidrag utgått med 25 procent av de godkända byggnadskostnaderna, medan motsvarande bidrag vid skolor med hushållningssällskap som huvudman utgått med 50 procent. Skolor med

stiftelse eller förening som huvudman har erhållit bidrag med 75 procent av de godkända byggnadskostnaderna. I dessa får inräknas kostnader för fast inredning, iordningställande och inhägnande av byggnadstomt, anordnande av brunn eller vattenledning samt ritningar, arbetsledning och kontroll av utförda byggnader.

Den som ämnar söka bidrag till nybyggnad eller större ombyggnad bör, innan byggnadsplanen närmare utformas, underställa lantbruksstyrelsen frågan om förläggningsplatsens lämplighet. Bidragsansökan, vilken skall ställas till Kungl. Maj:t, skall inges till lantbruksstyrelsen, vilken det åligger att efter verkställd granskning av ansökningshandlingarna med eget utlåtande överlämna desamma till Kungl. Maj:t.

K o m m i t t é n s f ö r s l a g. Beträffande de bidragsansökningar, som avser påbörjade eller redan avslutade byggnadsarbeten, anför kommittén, att de huvudmän, som igångsatt dylika arbeten utan att avvakta Kungl. Maj:ts beslut i statsbidragsfrågan, saknat anledning förmoda, att statsbidragsgivningen skulle upphöra. Kommittén anser, att en avvecklingsplan bör upprättas för här ifrågavarande bidragsansökningar. Härom anför kommittén vidare följande.

Från lantbruksstyrelsen har infordrats uppgifter om inneliggande ansökningar om statsbidrag till byggnadsarbeten. I en särskild förteckning, vilken såsom bilaga fogats till kommitténs förslag, har redovisats sökta bidrag till dylika arbeten eller till förvärv av byggnader, vilka färdigställts eller bör anses vara påbörjade före den 1 april 1960. Den beräknade byggnadssumman för dessa arbeten, vilken med hjälp av byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex framräknats till den 1 juli 1959, uppgår till 36 485 953 kr. Statsbidraget beräknas uppgå till 23 854 507 kr. För avveckling av dessa ansökningar bör medel ställas till förfogande genom ett särskilt anslag under nionde huvudtiteln. Skulle avvecklingen av statsfinansiella skäl ej anses böra ske genom ett engångsanslag, bör dock den årliga medelstilldelningen för en successiv avveckling vara så stor, att avvecklingen slutföres inom en tid av högst fem år. Vid anslagsanvisningen bör beaktas, att de slutliga byggnadskostnaderna till följd av kostnadsstegringar under byggnadstiden, i många fall kan komma att överstiga de i ansökningarna beräknade. Beslut om bidrag bör liksom hittills i varje enskilt fall fattas av Kungl. Maj:t efter förslag av lantbruksstyrelsen.

Vad därefter angår de nya bidragsbestämmelserna bör dessa enligt kommitténs mening i sina huvuddrag anpassas till de statsbidragsbestämmelser, som gäller för folkhögskolor, skolor tillhörande det allmänna skolväsendet samt yrkesskolor. Beträffande den närmare utformningen av de nya bestämmelserna anför kommittén i huvudsak följande.

Innan ansökan om bidrag göres och ritningar till byggnadsföretag upprättas, bör skolas huvudman utreda det föreliggande behovet av lokaler. Lantbruksstyrelsen skall sedan pröva, vilka lokaler som kan anses erforderliga, samt meddela huvudmannen resultatet av prövningen. Statsbidrag bör därefter endast utgå för de lokaler, som härvid förklarats erforderliga. Bidragsansökningarna bör även i framtiden underställas Kungl. Maj:t. I anslutning härtill bör föreskrivas, att byggnadsarbete, för vilket statsbidrag avses skola utgå, icke må igångsättas, innan Kungl. Maj:t beslutat i bidragsfrågan.

Kommittén anser, att statsbidrag liksom hittills bör utgå icke endast för anskaffning av skollokaler utan även för bostäder åt elever och lärare. Kommittén erinrar om att statsbidrag utgår för anskaffning av dylika lokaler vid folkhögskolorna, som ju också liksom lantbruksundervisningsanstalterna är internat och belägna å landsbygden, där lämpliga bostäder inte står att finna. Statsbidrag bör vidare utgå även för anskaffning av inventarier och inredning av undervisningslokaler och bostäder för elever. Däremot anser kommittén, att de hittillsvarande statsbidragen till ny- och ombyggnad av skoljordbrukens ekonomibyggnader skall slopas. Möjligheten att erhålla statsbidrag för detta ändamål har under de gångna åren endast sparsamt utnyttjats. Ekonomibyggnaderna är främst betingade av skoljordbrukets krav. Kostnaderna för dessa byggnader är därför att betrakta som en omkostnad för jordbruksdriften. I den mån bidrag av statsmedel anses böra utgå till dessa omkostnader, på grund av det intrång som jordbrukens utnyttjande i undervisningen innebär, bör detta ske genom ökade driftkostnadsbidrag. Därest ekonomibyggnaderna förses med särskilda utrymmen, som kan karakteriseras som lokaler för undervisning, bör statsbidrag till dessa kunna utgå enligt de grunder, som föreslås för övriga skollokaler. Statsbidrag skall ej heller utgå till kostnader för anskaffning, iordningställande eller inhägnande av tomt, anordnande av brunn eller framdragande av ledningar till skolbyggnad.

I likhet med vad som gäller för folkhögskolorna, det allmänna skolväsendet och yrkesskolorna bör statsbidrag till här ifrågavarande undervisningsanstalter i fortsättningen utgå på grundval av särskilda enligt vissa grunder bestämda bidragsunderlag. Det bidragsunderlag, varå bidrag till ny- och tillbyggnad av permanenta skollokaler skall beräknas, bör liksom för övriga yrkesskolor utgöra de beräknade byggnadskostnaderna, dock högst 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta, bestämd på enahanda sätt som för dessa skolor. Inom lantbruksundervisningen förekommer nämligen även undervisningslokaler, exempelvis maskinhallar, vilkas anskaffningskostnader är jämförelsevis låga. Ett generellt bidragsunderlag av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta kan vid sådant förhållande leda till för högt statsbidrag. Begreppet skollokaler bör få samma innebörd som vid yrkesskolorna. Hit bör sålunda hänföras lokaler för undervisning, förvaring av skolmateriel, administration, måltidslokaler samt uppehållsrum för elever. Bidragsunderlaget för bostäder åt elever och lärare samt för anskaffning av permanenta skollokaler genom ombyggnad eller ändrings- och reparationsarbeten bör utgöra de i varje särskilt fall beräknade kostnaderna för lokalernas anskaffande. I den mån de verkliga kostnaderna blir lägre än de beräknade, skall i samtliga fall statsbidraget nedsättas i proportion härtill.

De hittillsvarande bidragen, vilka i regel motsvarar 75 procent av de av Kungl. Maj:t godkända byggnadskostnaderna, är högre än de bidrag, som utges till de landstingsägda yrkesskolor, som lyder under överstyrelsen för yrkesutbildning. Eftersom flertalet lantbruksundervisningsanstalter ägs av landsting, anser sig kommittén icke böra förorda, att dessa anstalter även i fortsättningen skall utfå ett högre generellt bidrag än ifrågavarande yrkesskolor. Kommittén föreslår därför, att bidrag till såväl permanenta skollokaler som bostäder åt elever och lärare i regel skall utgå med 50 procent av bidragsunderlaget. Det högre bidrag, som hittills utgått, har bl. a. motiverats med att en icke obetydlig del av lantbruksundervisningsanstalterna har annan huvudman än landsting. Antalet sådana skolor uppgår f. n. till cirka 20 procent. De föreningar, stiftelser och hushållningssällskap, som står som huvudmän för dessa skolor, har icke samma möjligheter som landstingen att

svara för skolornas byggnadskostnader. Kommittén anser därför, att bidrag, efter Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall, bör kunna beviljas intill 75 procent av bidragsunderlaget.

Vid lokalbehovsprövning kan det i många fall vara tveksamt om en planerad utökning av undervisningen kan väntas bli så beständig, att den motiverar anskaffandet av permanenta skollokaler och elevbostäder. För undvikande av felaktiga investeringar bör i sådana fall provisoriska lokaler kunna utnyttjas även inom lantbruksundervisningen. Statsbidrag till dylika provisoriska lokaler föreslås, i likhet med vad som gäller för övriga yrkesskolor, alltid utgå med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Beträffande behovet av medel för statsbidrag till nya byggnadsföretag erinrar kommittén om att det enligt en av lantbruksstyrelsen upprättad förteckning, vilken såsom bilaga fogats till kommitténs förslag, hos styrelsen finns ansökningar om bidrag till sådana byggnadsarbeten, vilka icke påbörjats före den 1 april 1960, för en sammanlagd byggnadssumma av 11 065 000 kr. Flera av dessa är redan något tiotal år gamla. Behovet av anslag till bidrag för byggnadsarbeten är emellertid betydligt större. Sålunda har många skolor, som projekterat olika byggnadsarbeten, underlåtit att söka statsbidrag, därför att detta bedömts vara utsiktslöst f. n. Vissa av de ny- och ombyggnadsarbeten, som innefattas i ifrågavarande ansökningar, kan bedömas som mycket angelägna. Speciellt är detta fallet med några av lanthushållsskolorna.

Vad angår lantbruksundervisningens framtida omfattning anför kommittén, att den i sitt kommande betänkande avser att föreslå vissa ändringar i fråga om undervisningens uppläggning. Vidare framhåller kommittén bl. a. följande.

Efterfrågan på statsbidrag till byggnadsarbeten vid lantbruksundervisningsanstalterna kommer givetvis att bli beroende av lantbruksundervisningens framtida omfattning. Enligt kommitténs uppfattning finns det ingen anledning förmoda, att elevantalet vid lantbruksundervisningsanstalterna skall minska till följd av den fortlöpande reduceringen av antalet yrkesutövare inom jordbruket. Kraven på företagare och anställda inom jordbruksnäringen kommer efterhand med all säkerhet att bli så stora, att dessa i väsentligt större utsträckning än nu tvingas skaffa sig en grundläggande jordbruksutbildning. Jämsides med den pågående strukturrationaliseringen sker en utveckling mot alltmer specialiserad jordbruksdrift. På grund härav torde man ha anledning räkna med ökat intresse för kompletterings- och specialkurser. Mycket tyder också på att lantbruksundervisningsanstalterna i ökad omfattning bör engagera sig i olika former av förberedande yrkesutbildning. Härtill kommer att efterfrågan på platser i lanthushållsskolorna redan nu är så stor, att många skolor kan betraktas som underdimensionerade. I motsats till vad som under senare år i olika sammanhang gjorts gällande, anser kommittén sålunda, att en fortsatt utbyggnad av lantbruksundervisningen kan bli aktuell.

Y t t r a n d e n. Över lantbruksstyrelsens här ifrågavarande anslagsäskande för budgetåret 1961/62 och lantbruksundervisningskommitténs förslag har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, lantbruksstyrelsen, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för

yrkesutbildning, arbetsmarknadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, 1957 års skolberedning, 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning och viss lärarutbildning, trädgårdsnäringsutredningen, skogs- och lantbruksakademien, förvaltningsutskotten vid samtliga landsting utom Stockholms läns samt Göteborgs och Bohus läns landsting, Svenska landstingsförbundet, Hushållningssällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund, Svenska lantmannaskolornas lärareförening samt Svenska lanthushållslärarinnornas förening. Vid lantbruksstyrelsens yttrande har fogats utlåtanden dels från förvaltningsutskotten vid samtliga hushållningssällskap med undantag av hushållningssällskapen i Blekinge, Kristianstads och Värmlands län, dels från styrelserna för de lantbruksundervisningsanstalter, som har annan huvudman än landsting eller hushållningssällskap. Landstingens förvaltningsutskott har avgivit sina yttranden efter hörande av styrelserna för samtliga lantbruksundervisningsanstalter med landsting som huvudman.

Vad först angår avvecklingen av de bidragsansökningar, som avser före den 1 juli 1960 avslutade eller påbörjade byggnadsarbeten framhåller *statskontoret,* att vederbörande skolas huvudman inte torde bli försatt i sämre läge, därest avvecklingsperioden utsträckes att omfatta en tidrymd av exempelvis tio år. Flertalet *övriga remissinstanser* har däremot framhållit, att avvecklingen bör ske så snabbt som möjligt och helst genom ett engångsanslag. Härom anföres i huvudsak följande.

Svenska landstingsförbundet anser angeläget, att frågan löses så snart som möjligt och att en snabb avveckling sker av den ackumulerade skuld till huvudmännen, som uppkommit genom en eftersläpning i fråga om anslagsanvisningen och som orsakat huvudmännen betydande räntekostnader. Därest det inte är möjligt att anvisa ett engångsanslag, synes anslaget för nästa budgetår i alla händelser böra uppgå till ett väsentligt högre belopp än 4 000 000 kr. Lämpligast torde vara att under de första åren av en femårsperiod — om denna tid anses nödvändig — anvisa ett relativt högt belopp för att möjliggöra snabb utbetalning av bidrag för de arbeten som varit färdigställda sedan lång tid tillbaka. Även *Sveriges lantbruksförbund* och *Riksförbundet Landsbygdens folk* understryker vikten av att avvecklingen sker så snabbt som möjligt. Enligt riksförbundets mening borde avvecklingen kunna ske i snabbare takt än kommittén föreslagit. *Hushållningssällskapens förbund* framhåller att, om engångsanslag ej anvisas, det kan förväntas att avvecklingen av de tidigare av lantbruksstyrelsen behandlade och tillstyrkta bidragsansökningarna kommer att påverka och begränsa medelsanvisningen för den fortsatta upprustningen. *Södermanlands läns landstings förvaltningsutskott* anser, att en successiv avveckling av de oreglerade statsbidragen, med hänsyn till de betydande ränteförluster, som landstingen redan fått vidkännas, i varje fall ej får omfatta en längre tidrymd än tre år. Även *Östergötlands läns landstings förvaltningsutskott* anser avvecklingen mycket angelägen med hänsyn till huvudmännens ränteförluster. Enligt *Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott* bör den av kommittén föreslagna tiden för avvecklingen vara en absolut maximitid. Även *Kalmar läns norra landstings förvaltningsutskott* anser, att den för avvecklingen föreslagna tiden under inga omständigheter får utsträckas utan att den snarare bör kunna något förkortas. Liknande uttalanden angående avvecklingsperiodens

längd göres av bl. a. *förvaltningsutskotten* vid *landstingen i Jämtlands och Norrbottens län* samt i *Gotlands läns* och *Älvsborgs läns södra hushållningssällskap*. Enligt *förvaltningsutskottet i Skaraborgs läns landsting* synes det, därest engångsanslag inte anvisas, rimligt, att de huvudmän, som först under senare delen av avvecklingsperioden utbekommer sina eftersläpande statsbidrag, i samband med beslutet om en sådan avveckling av statsmedel tillerkännes skälig ränta å sin utestående statsbidragsfordran. *Örebro läns landstings förvaltningsutskott*, som även framhåller angelägenheten av att avvecklingstiden begränsas till kortast möjliga tidrymd, anser att det inte är rimligt att åberopa det statsfinansiella läget som skäl för en utsträckning av avvecklingstiden, enär huvudmännens ekonomiska situation i allmänhet inte är gynnsammare än statens. *Riksräkenskapsverket* anser liksom kommittén, att bidragsutbetalningarna enligt de äldre bestämmelserna och enligt de föreslagna bestämmelserna bör särskiljas i redovisningshänseende och sålunda bestridas från skilda anslag. För bestridande av bidrag enligt äldre bestämmelser torde reservationsanslag böra användas jämväl i fortsättningen.

I några yttranden har påpekats, att de vid kommitténs förslag såsom bilagor fogade förteckningarna över redan sökta statsbidrag till byggnadsarbeten eller förvärv av byggnad borde korrigeras eller kompletteras i fråga om vissa skolor.

Lantbruksundervisningskommitténs förslag att de nya bidragsbestämmelserna så långt möjligt skall anpassas till motsvarande bestämmelser för bl. a. folkhögskolorna har i princip tillstyrkts i samtliga yttranden. Från ett flertal remissinstanser har dock anförts erinringar mot vissa av de av kommittén föreslagna bidragsreglerna.

Av de centrala myndigheterna och sammanslutningarna anför *statskontoret*, att bidragsgivningen inte längre bör omfatta bostäder åt lärare. Statskontoret understryker i detta sammanhang vad 1952 års tjänstebostadsutredning i sitt till grund för 1956 års tjänstebostadsreform liggande betänkande uttalade därom, att det numera framstode som en naturlig uppgift för kommunerna att så långt möjligt förhjälpa invånarna till goda bostäder. Detta borde enligt ämbetsverkets mening gälla i fråga om lantbruksundervisningsanstalternas lärare. Beträffande förslaget om byggnadsbidrag till lokaler för enskilda lantbruksundervisningsanstalter bör det liksom i fråga om enskilda yrkesskolor enligt statskontorets mening få bero på riksdagens beslut i varje särskilt fall, om dylikt bidrag skall utgå. I fråga om bidrag till lärarbostäder anföres liknande synpunkter av *skogsstyrelsen*, som framhåller, att bidrag till dylika bostäder som regel bör utgå endast då fråga är om tjänstebostad. I sådana fall, där bostäder åt lärare, som inte har tjänstebostadsplikt, rimligtvis inte kan erhållas i allmänna bostadsmarknaden, torde dock enligt styrelsen bidrag böra beräknas för uppförande av samtliga lärarbostäder. Å andra sidan betonas behovet av bidrag till lärarbostäder särskilt av bl. a. *lantbruksstyrelsen*, *Svenska lanthushållslärarinnornas förening* samt *Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund*, vilka bl. a. framhåller skolornas karaktär av internatskolor, belägna på landsbygden, samt bidragets betydelse för möjligheten att rekrytera lärare. *Lantbruksstyrelsen* kan däremot inte biträda förslaget om slopandet av statsbidrag till ekonomibyggnader vid skoljordbruk. Dessa byggnader kan enligt styrelsen inte dimensioneras eller utformas enbart efter jordbrukets behov utan stor hänsyn måste tagas till den praktiska undervisningen vid skolan. Kommitténs förslag om ökat driftkostnadsbidrag torde vara ganska svårt att rea-

lisera på ett rättvist sätt. Bidrag till uppförande av ekonomibyggnader vid lanthushållsskolor (i regel svin- och hönshus) bör utgå efter samma grunder som för permanenta undervisningslokaler, emedan dylika smådjursstallar uppföres och utnyttjas uteslutande för undervisningsändamål. Lantbruksstyrelsen föreslår vidare, att bidrag skall utgå för anordnande av brunn eller framdragande av ledningar, vilket för skolor å rena landsbygden kan föranleda stora kostnader. Styrelsen är slutligen något tveksam till bidrag till inredning och utrustning med hänsyn till risken för en alltför stor uniformitet. Kommitténs förslag i fråga om bidrag till ekonomibyggnader har vidare av i huvudsak samma skäl avstyrkts även av bl. a. *Sveriges lantbruksförbund* och *Svenska lanthushållslärarinnornas förening. Hushållningssällskapens förbund* anser motiverat, att de direkta merkostnader, som vid uppförandet av ekonomibyggnader uppkommer till följd av undervisningens behov, också blir statsbidragsberättigade. Beträffande de olika procentsatserna anser de *sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning,* att Kungl. Maj:t bör äga att efter prövning i varje särskilt fall tilldela huvudman bidrag med intill 75 procent av bidragsunderlaget. Någon kategoriklyvning av huvudmännen bör således inte företagas i detta hänseende. *Svenska landstingsförbundet* anför slutligen, att detaljplaneringen i möjligaste mån måste överlämnas åt de olika huvudmännen. Reglerna skulle då kunna förenklas. Bl. a. anser förbundet orimligt, att staten i detalj skall pröva frågan om inventarier och inredning till undervisningslokaler och elevbostäder. Förbundet föreslår i stället, att bidragsprocenten höjes eller att i bidragsunderlaget räknas in ett visst belopp för ändamålet.

Även vissa av landstingens förvaltningsutskott har framfört erinringar mot de av kommittén föreslagna bidragsbestämmelserna.

Förvaltningsutskottet i Jönköpings läns landsting anser sålunda, att bidrag bör utgå även för tomt, anläggning av brunn samt framdragning av ledningar. Detta föreslås även av *förvaltningsutskotten vid Östergötlands, Kristianstads, Skaraborgs* och *Norrbottens läns landsting.* Samtliga sistnämnda förvaltningsutskott samt *förvaltningsutskotten vid Värmlands* och *Jämtlands läns landsting* anser sig inte heller kunna biträda förslaget om slopande av de hittillsvarande bidragen till ny- och ombyggnad av skoljordbrukens ekonomibyggnader. Enligt *Malmöhus läns landstings förvaltningsutskott* synes motiverat att för lanthushållsskolornas ekonomibyggnader, vilka huvudsakligen användes för den praktiska undervisningen, medge statsbidrag på ett bidragsunderlag, som bestämmes i varje särskilt fall på grundval av de beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget. Av landstingens förvaltningsutskott är det endast *förvaltningsutskottet i Örebro läns landsting,* som avstyrkt förslaget om bidrag till uppförande av lärarbostäder. Utskottet anför bl. a., att arbetsmarknadsparterna under senare år varit eniga om att avveckla tjänstebostadssystemet. Lantbruksstyrelsens befattning med hyressättningen för lärarbostäder vid här ifrågavarande skolor bör omgående avvecklas och lärarna erlägga normal hyra för de bostäder, som ställs till förfogande, antingen av huvudmännen eller i den öppna hyresmarknaden. Utskottet framhåller vidare, att det numera torde vara allmänt accepterat, att bostadsförsörjningen i princip är en primärkommunal angelägenhet. Det synes emellertid skäligt, att landsting i fråga om det statliga stödet till bostadsproduktionen jämställes med primärkommun, vilket f. n. icke är fallet i alla avseenden. I yttrandet från *förvaltningsutskottet i Kalmar läns norra landsting* påpekas, att vissa skolor av här ifrågavarande typ är förlagda till platser, som ger möjlighet för lärarna att begagna

sig av den öppna hyresmarknaden. Utskottet anser därför mera angeläget, att stödet för uppförande av de egentliga skollokalerna göres kraftigare än stödet till lärarbostäder. Den f. n. tillämpade skillnaden, 75 procent till skollokaler och 25 procent till lärarbostäder, bör inskrivas i författningen.

I fråga om bidragets beräkning anser *förvaltningsutskottet vid Södermanlands läns landsting* att det inte är motiverat, att, innan översyn och justering av statsbidragen till landstingen på övriga verksamhetsområden ägt rum, förskjuta kostnadsfördelningen till landstingens nackdel på ytterligare ett verksamhetsområde. Utskottet finner därför synnerligen motiverat, att bidraget får beräknas utgå enligt hittills gällande grunder. Ett bibehållande av de nuvarande procenttalen förordas vidare av *förvaltningsutskotten vid Kronobergs, Kristianstads, Kopparbergs* och *Gävleborgs läns landsting*. Erinringar mot en differentiering av bidragsprocenten framföres av *förvaltningsutskotten vid Kalmar läns norra landsting* samt vid *Gotlands, Malmöhus, Älvsborgs, Skaraborgs* och *Örebro läns landsting*. Som skäl mot en differentiering framhålles bl. a., att den ekonomiska bärkraften kan vara mycket olika hos skilda landsting, att en högre bidragsprocent kan vara befogad även i fråga om skattetyngda landsting, att bestämmelserna om bidragsprocent helt bör överensstämma med vad som gäller för folkhögskolorna samt att en differentiering kan motverka en ur statsmakternas synpunkt önskvärd fortsatt utveckling mot att landstingen alltmer övertager huvudmannaskapet för hithörande skolor. I fråga om bidragsunderlaget föreslår *Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott*, att fullständigare och mera klarläggande regler ges för beräkning av bidrag till utrustning. Enligt utskottet bör en viss kostnad per elevplats kunna fastställas som bidragsunderlag.

Beträffande förfarandet vid bidragsgivningen har från *förvaltningsutskotten vid Kalmar läns norra landsting* samt vid *Kopparbergs, Gävleborgs* och *Västernorrlands läns landsting* framförts erinringar mot förslaget, att byggnadsarbete, för vilket statsbidrag avses skola utgå, icke må igångsättas, innan Kungl. Maj:ts beslut i bidragsfrågan föreligger. Från några håll föreslås, att dispens skall kunna ges. I övrigt framhåller bl. a. *förvaltningsutskotten vid Gotlands läns* och *Älvsborgs läns landsting*, att förfarandet i bidragsärendena bör förenklas avsevärt. Huvudmännen bör ges större frihet vid projekteringen och större inflytande vid utformningen.

Ur yttrandena från hushållningssällskapens förvaltningsutskott må följande återges.

Stockholms läns och stads hushållningssällskaps förvaltningsutskott understryker sålunda behovet av att bidrag skall kunna utgå till bostäder och att bidrag till hushållningssällskap och liknande skall kunna utgå med 75 procent av bidragsunderlaget. Vidare bör finnas möjlighet att ge bidrag även till ekonomibyggnader. Förslaget att byggnadsarbete ej skall få igångsättas, innan beslut i bidragsfrågan föreligger, kräver enligt utskottet snabb behandling och väl tilltagna anslag, om verksamheten inte skall hämmas. Sistnämnda förslag kan ej heller ovillkorligt tillstyrkas av *Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, som anför, att en dylik föreskrift kan äventyra genomförandet av ett angeläget byggnadsarbete. *Förvaltningsutskottet i Malmöhus läns hushållningssällskap* anser, att bestämmelsen om bidragsprocent bör utformas lika med den som gäller för bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor. Utskottet, som kan acceptera förslaget beträffande bidrag till ekonomibyggnader under förutsättning av ökade driftkostnadsbidrag, anser vidare, att byggnadsbidrag skall utgå till lanthushållsskolornas ekonomibygg-

nader. *Förvaltningsutskottet i Västmanlands läns hushållningssällskap* framhåller svårigheten att precisera intrångsbeloppet, när det gäller skoljordbrukens ekonomibyggnader, samt ifrågasätter om inte bidragsfrågan bör prövas från fall till fall, då det gäller dessa byggnader. *Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* ifrågasätter bl. a. om inte bidrag bör utgå till tomt och ledningar. *Kalmar läns norra hushållningssällskaps förvaltningsutskott* ifrågasätter bl. a., huruvida den föreslagna storleken av statsbidraget, hälften eller högst tre fjärdedelar av beräknat bidragsanslag, inte borde göras mera rörlig. Vidare synes i fråga om skolor i tätorter, där bostäder kan anskaffas på den allmänna hyresmarknaden, minskning av bidraget till lärarbostäder och en samtidig ökning av bidraget till skollokaler vara motiverad.

Beträffande yttrandena från de skolor, som ej har landsting eller hushållningssällskap till huvudman, understryker *styrelsen för Berga lantbruksskola* behovet av fortsatt bidrag till lärar- och elevbostäder. Däremot biträder styrelsen inte förslaget om slopande av bidragen till ekonomibyggnader. Bidragsunderlaget bör i dessa fall motsvara den merkostnad, som föranleds av att ekonomibyggnaderna även skall tjäna undervisningen. *Malmöhus läns samarbetskommitté* för lantmannaskolorna Vilan, Hörby, Skurup och Svalöv samt lanthushållsskolan Åkersberg anser, att bidrag efter prövning i varje enskilt fall bör utgå till tomt samt vatten- och avloppsledningar. Vid lanthushållsskolorna bör samtliga ekonomibyggnader jämställas med undervisningslokaler. Samarbetskommittén tolkar bestämmelsen om förbud för igångsättning av arbetena innan statsbidrag beviljats så, att Kungl. Maj:t kan fatta beslut i bidragsfrågan även om medel icke skulle finnas tillgängliga under ifrågavarande budgetår. Detta är en fråga av stor betydelse vid skolor med stiftelse som huvudman.

Lantbruksundervisningskommitténs förslag i övrigt i fråga om den fortsatta bidragsgivningen har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser. Därvid har särskilt från landstingens sida bl. a. betonats angelägenheten av att bidragsgivningen snarast åter kommer igång. I ett flertal yttranden har emellertid även invändningar gjorts mot vissa delar av förslaget.

Angående bidragsreformens genomförande, den fortsatta upprustningen av lantbruksundervisningsanstalterna, det erforderliga medelsbehovet m. m. har i yttrandena framförts i huvudsak följande synpunkter.

Enligt *statskontoret* måste det, med hänsyn till den omfattning i vilken ansökningar om statsbidrag föreligger beträffande ännu icke påbörjade byggnadsarbeten, anses motiverat att åtgärder i enlighet med förslaget nu vidtages för bidragsreformens genomförande. Statskontoret framhåller, att återhållsamheten vid avvägningen av medelsbehovet för innevarande budgetår i avvaktan på kommitténs kommande förslag alltjämt synes böra upprätthållas. För ändamålet i fråga bör därför kunna räknas med ett till 1 000 000 kr. begränsat anslagsbelopp. *Riksräkenskapsverket* anser inte skäl föreligga att i anledning av de nya bidragsreglerna ändra anslagstypen för här ifrågavarande anslag. Angående kommitténs motivering för en dylik ändring anför verket, att den bidragsberättigade byggnadsverksamheten inom det allmänna skolväsendet och yrkeskoleväsendet regleras av vissa av riksdagen godkända investeringsramar. Inom denna totala investeringsram äger Kungl. Maj:t göra jämkningar i fördelningen mellan nämnda båda investeringsområden, vilket torde underlättas om de två anslag, som anvisas

för ändamålen, är förslagsvis betecknade. Slutligen erinras om att anslaget till byggnadsbidrag till folkhögskolor, för vilket gäller liknande bestämmelser, anvisas såsom reservationsanslag. *Domänstyrelsen* framhåller vikten av att utbyggnaden sker med största möjliga beaktande av skogsbrukets behov av yrkesundervisningsanstalter och att samråd i lokaliseringsfrågor regelmässigt äger rum med företrädare för den skogliga undervisningen vid planeringen av den fortsatta utbyggnaden. *Skogsstyrelsen* anser, att varje till- eller nybyggnad i avsikt att möjliggöra en kvantitativ utökning av utbildningen bör föregås av noggranna kalkyler om rekryteringsunderlaget för utbildningen i fråga. Särskild vikt bör vidare fästas vid möjligheterna att samordna byggnadsverksamheten vid de ofta i närheten av varandra uppförda lantmanna- och lanthushållsskolorna. Enligt *arbetsmarknadsstyrelsen*, som i sitt yttrande behandlat bl. a. frågorna om utnyttjandet f. n. av utbildningskapaciteten vid lantbruksundervisningsanstalterna, om det framtida behovet av arbetskraft till jordbruket, om konsekvenserna av enhetsskolans utbyggnad samt om behovet av en mer differentierad utbildning inom jordbruket, synes det angeläget att inte minska utbildningskapaciteten på här ifrågavarande område. Vidare gäller det enligt styrelsen att tillse, att framtida skolor lokaliseras och inriktas med hänsyn till utbildningsmålet så, att de får möjlighet dra till sig en större del av den ungdom, som vill ägna sig åt jordbruket. Det är önskvärt, att styrelsen beredes tillfälle att yttra sig, innan nya avdelningar av lantbrukets undervisningsanstalter inrättas liksom i fråga om yrkesskoleväsendet och viss del av det allmänna skolväsendet. Slutligen anföres bl. a. att lantbruksstyrelsen och skolornas huvudmän bör medverka till att åstadkomma erforderlig planering för att angelägna byggnader för lantbruksundervisningen skall kunna komma till utförande, när behov ur sysselsättningssynpunkt föreligger. *1957 års skolberedning* anser sig f. n. inte kunna göra något uttalande om i vilken omfattning lantbruksundervisningsanstalterna kommer att tas i anspråk för grundskolans förberedande yrkesutbildning. Att i vissa delar av landet ett antal ungdomar i grundskolan årligen även i framtiden kommer att hänvisas till denna möjlighet är dock sannolikt. I statsbidragsfrågan anför beredningen bl. a., att den som riktlinje för sina förslag eftersträvar att nuvarande relationer mellan stat och kommun i fråga om bestridande av de totala kostnaderna för grundskolan blir oförändrade. *Trädgårdsnäringsutredningen* förutsätter, att vid eventuell planläggning i syfte att utarbeta en sammanställning av omfattningen och kostnaderna för lantbruksundervisningsanstalternas m. fl. anläggningar i sammanställningen kommer att infogas vad utredningen härutinnan kommer att föreslå. *Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund* påpekar, att särskilt stora statsbidrag torde behövas under en övergångsperiod på grund av det under lång tid uppdämda behovet av byggnadsarbeten. Av kommitténs förslag synes ej framgå om man tänkt sig statsbidrag även till trädgårdsskolorna. Enligt förbundets uppfattning finns inte någon anledning att behandla dessa skolor på annat sätt än övriga här berörda skolor. *Svenska lanthushållslärarinnornas förening* anser högre anslag erforderligt de första åren och därefter ett anslag å 2 500 000 kr. Ett anslag av sistnämnda storlek tillstyrkes av *Svenska lantmannaskolornas lärareförening* under förutsättning att anslaget får karaktären av förslagsanslag. I annat fall föreslås en avsevärd anslagsökning.

Även flera av *landstingens förvaltningsutskott* har framhållit, att det årliga anslaget bör uppräknas utöver vad kommittén föreslagit. I övrigt påpekar Södermanlands läns landstings förvaltningsutskott, att en förskjutning av kostnadsfördelningen från staten till landstingen redan skett beträffande

ett flertal av landstingens verksamhetsgrenar, varigenom betydande belopp övervältrats från den progressiva statliga till den proportionella kommunala beskattningen. Vidare föreslås att bestämmelsen »i mån av tillgång på medel» skall utgå ur författningen. Liknande synpunkter och förslag framföres av Göteborgs och Bohus resp. Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott. I Norrbottens län förbereds rätt avsevärda reformer inom den närmaste framtiden med betydande kostnader, av vilka staten bör bära en skälig andel. Gotlands läns landstings förvaltningsutskott anser, att huvudmannens beslut om byggnadsarbete bör vara avgörande för frågan om gamla eller nya bidragsbestämmelser skall gälla. Örebro och Västernorrlands läns landstings förvaltningsutskott anser, att förevarande utbildningsverksamhet bör överflyttas till överstyrelsen för yrkesutbildning.

Mot den av kommittén föreslagna medelsanvisningen har vidare invändningar framförts från flera av *hushållningssällskapens förvaltningsutskott.* Detta gäller bl. a. förvaltningsutskotten i Stockholms läns och stads, Jönköpings läns, Kalmar läns norra och södra, Gotlands läns samt Älvsborgs läns södra hushållningssällskap. Liknande invändningar har även framförts av några av de av lantbruksstyrelsen hörda skolstyrelserna.

Departementschefen

Den hittills gällande författningen (1939: 910) angående statsbidrag till nybyggnader m. m. vid här ifrågavarande undervisningsanstalter skall, som nämnts, i enlighet med ett av 1960 års riksdag på jordbruksutskottets hemställan fattat beslut, från och med den 1 april 1960 tills vidare inte äga tillämpning i andra fall än sådana, där före nyssnämnda dag statsbidrag beviljats eller med bidragsansökan avsedda byggnadsarbeten igångsatts eller därmed avsett förvärv av byggnad ägt rum. Statsbidrag till efter sistnämnda dag igångsatta byggnadsarbeten eller förvärvade byggnader kan således för närvarande inte beviljas. Jordbruksutskottet framhöll emellertid i sitt utlåtande bland annat, att vad utskottet anfört och föreslagit ej finge fattas så, att jordbrukets yrkesutbildning skulle eftersättas. Enligt utskottet borde den inom 1955 års lantbruksundervisningskommitté pågående översynen av bidragsgrunderna för övrigt påskyndas så att beslut i frågan snarast kunde fattas. I detta läge har kommittén, innan den slutfört sitt uppdrag i övrigt, framlagt det förslag till nya bidragsregler för här ifrågavarande byggnadsarbeten, för vilket närmare redogjorts i det föregående.

Enligt kommitténs mening bör de nya bidragsbestämmelserna i sina huvuddrag anpassas till de motsvarande bestämmelser, som gäller för folkhögskolor, skolor tillhörande det allmänna skolväsendet samt yrkesskolor. I likhet med remissinstanserna har jag i princip inte något att erinra mot en dylik anpassning. Liksom bland andra statskontoret anser jag vidare motiverat, att åtgärder i enlighet med förslaget nu vidtages för bidragsreformens genomförande.

Beträffande de olika detaljerna i kommitténs förslag till nya bidragsbestämmelser har i vissa avseenden framförts erinringar i ett flertal yttranden. Med anledning av bland annat vad därvid anförts har jag ansett motiverat, att på några punkter föreslå vissa avvikelser från de av kommittén föreslagna bidragsreglerna.

Vad därvid först angår frågan till vad bidrag skall kunna utgå har från några håll riktats kritik mot förslaget, att bidrag generellt skall kunna utgå till lärarbostäder. Enligt min mening bör liksom hittills bidrag till dylika bostäder utgå endast om det påkallas med hänsyn till särskilda förhållanden. Vidare har kommitténs förslag att slopa de hittillsvarande bidragen till ny- och ombyggnad av skoljordbrukens ekonomibyggnader avstyrkts från flera håll. I denna fråga delar jag kommitténs uppfattning, att bidrag enligt de grunder, som föreslås för skollokaler, bör kunna utgå endast för sådana särskilda utrymmen i ekonomibyggnader, som har karaktären av lokaler för undervisning. Skall ersättning utgå för det intrång, som jordbrukens utnyttjande i undervisningen kan innebära, bör detta ske genom ökade driftkostnadsbidrag. Denna fråga torde emellertid få upptagas till behandling först i samband med prövningen av kommitténs slutliga förslag. Liksom statskontoret anser jag vidare, att det i fortsättningen bör få bero på riksdagens beslut i varje särskilt fall, om byggnadsbidrag skall utgå till lokaler för enskilda lantbruksundervisningsanstalter.

I ett flertal yttranden har vidare framförts erinringar mot kommitténs förslag i fråga om den procentsats efter vilken bidrag skall beräknas. Såsom skäl mot den föreslagna sänkningen och differentieringen av bidragsprocenten har anförts bland annat, att den ekonomiska bärkraften kan vara mycket olika hos skilda landsting och att en differentiering skulle kunna motverka en ur statsmakternas synpunkt önskvärd fortsatt utveckling mot att landstingen alltmer övertager huvudmannaskapet för hithörande skolor. Enligt min mening synes bidrag till här ifrågavarande byggnadsarbeten i regel böra utgå med högst hälften av bidragsunderlaget. Därest särskilda skäl föreligger torde emellertid Kungl. Maj:t, oberoende av vem som är huvudman för skolan, äga rätt bevilja bidrag med högst tre fjärdedelar av bidragsunderlaget. Jag anser sålunda, att den av kommittén föreslagna bestämmelsen om beräkningen av bidraget bör tillämpas så, att den högre bidragsprocenten skall kunna tillämpas även då landsting är huvudman.

Beträffande förfarandet vid bidragsgivningen anser jag mig inte böra föreslå någon ändring i kommitténs förslag, att byggnadsarbete, för vilket statsbidrag avses skola utgå, i fortsättningen inte må igångsättas, innan Kungl. Maj:t beslutat i bidragsfrågan. Inte heller i övrigt har jag något att erinra mot de av kommittén föreslagna bidragsreglerna. Med anledning av att i några yttranden framförts önskemål om vissa korrigeringar och kompletteringar av de förteckningar över sökta statsbidrag till byggnadsarbeten eller förvärv av byggnad, vilka såsom bilagor fogats vid kommitténs förslag, vill jag i detta sammanhang framhålla, att vad jag sålunda förordat givetvis inte innebär, att ställning tagits till bidragsfrågan i de i förteckningarna redovisade enskilda fallen. Det torde inte heller ha varit kommitténs mening att så skulle ske, då det såväl enligt hittills gällande regler som de föreslagna nya bestämmelserna skall ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall pröva frågan om bidrag.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga författ-

ningsbestämmelser för genomförande av den sålunda föreslagna bidragsreformen.

Vad angår medelsbehovet under nästa budgetår för bidrag till nya byggnadsarbeten föreslår jag, att för ändamålet anvisas ett belopp av 1 000 000 kronor. För den bidragsgivning, vid vilken i enlighet med 1960 års riksdagsbeslut hittills gällande bestämmelser fortfarande skall äga tillämpning, kan jag tillstyrka en medelsanvisning av 2 000 000 kronor. Enligt min mening synes inte erforderligt att de sålunda föreslagna beloppen anvisas under särskilda anslag. Medelsanvisningen torde sålunda kunna ske under samma anslagsrubrik som tidigare. Förevarande anslag, vilket i enlighet med riksräkenskapsverkets yttrande fortfarande bör ha karaktären av reservationsanslag, bör alltså för nästa budgetår uppföras med 3 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 2 000 000 kronor i förhållande till innevarande budgetårs anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de i det föregående föreslagna nya grunderna för bidrag till byggnadsarbeten vid lantbruksundervisningsanstalter

b) till *Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

[70] 25. Bidrag till undervisningsmateriel för maskinundervisning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	165 000	126 485	50 787
1959/60	165 000	163 223	[1]52 564
1960/61 (statsliggaren s. 906)	165 000		
1961/62 (förslag)	165 000		

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 35 000 kr.

Motiv. Under hänvisning till de skäl, som anförts i samband med anslagsäskandena under tidigare år, framhåller lantbruksstyrelsen ånyo angelägenheten av att tillräckliga medel ställes till förfogande under anslaget. Medelsanvisningen har varit oförändrad sedan budgetåret 1953/54, under vilken tid starka prisstegringar inträffat. Utvecklingen på maskinområdet går snabbt både inom lantbrukets och lanthushållets område och behovet av medel för anskaffande av undervisningsmateriel på maskinområdet avspeglar sig i skolornas ansökningar, som sammanlagt uppgår till flera gånger det anvisade beloppet.

[1] Det som reservation redovisade beloppet utgöres av beviljade men icke utbetalda bidrag.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med ett oförändrat belopp av 165 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till undervisningsmateriel för maskinundervisning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 165 000 kronor.

[71] **26. Reseunderstöd för studier på lantbrukets område**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	26 000	31 270	7 423
1959/60	30 000	17 215	[1]13 208
1960/61 (statsliggaren s. 906)	75 000		
1961/62 (förslag)	75 000		

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att av anslaget ett belopp av 45 000 kr. får disponeras för studieresor m. m. på jordbrukets område. I beloppet beräknas ingå ett stipendium på 1 200 kr. för högre utbildning inom trädgårdsfacket.

Motiv. Lantbruksstyrelsen erinrar om att dispositionen av huvudparten av under anslaget anvisade medel överförts till statskontoret i samband med att anslaget efter förslag i 1960 års statsverksproposition (IX ht p. 68) ändrats från att avse reseunderstöd för studier på jordbrukets område till att avse reseunderstöd för studier på lantbrukets område. Av lantbruksstyrelsen disponeras för budgetåret 1960/61 1 200 kr. för utdelande av ett stipendium för högre studier på trädgårdsskötselns område samt av veterinärstyrelsen 4 000 kr. för resestipendier åt legitimerade veterinärer. Anslaget har för innevarande budgetår uppräknats till 75 000 kr. Detta har motiverats med att till följd av den indragning av två lantbruksattachétjänster, som verkställts, ökat behov av medel har ansetts föreligga för resor, som kan ge kunskap om förhållandena och utvecklingen inom vissa andra länders lantbruk. Lantbruksstyrelsen anför vidare följande.

Av de medel, som anvisades under anslaget för sistförflutna budgetår, disponerades 24 800 kr. för reseunderstöd åt befattningshavare vid lantbruksundervisningsanstalter, hushållningssällskap och lantbruksnämnder samt i betydande utsträckning även åt anställda vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt vid jordbrukets övriga vetenskapliga institutioner. Därutöver har bidrag för resor tilldelats Småbrukarnas riksförbund, Jordbrukarungdomens förbund och Nämnden för internationellt praktikantutbyte. Lantbruksstyrelsen förutsätter, att inom ramen för anslaget under innevarande budgetår ett belopp av minst samma storlek står till förfogande för samma ändamål.

Som lantbruksstyrelsen i tidigare års anslagsäskanden upprepade gånger

[1] Varav 4 150 kr. utgöres av redan beviljade men ej utbetalda bidrag.

framhållit är tillgången på medel för studieresor av utomordentlig betydelse för de personalkategorier, som det här är fråga om. Vid sidan om fortbildningskurser är studieresor och deltagande i internationella kurser och seminarier ett viktigt medel att hålla den undervisande och rådgivande personalen à jour med utvecklingen inom jordbruket samt att stimulera dem till allt bättre insatser på undervisnings- och rådgivningsområdet. För dem, som vid de vetenskapliga institutionerna är sysselsatta med högre undervisning och forskning på jordbrukets område, kan värdet av att deltaga i internationella seminarier och att genom egna studieresor få kontakt med forskningsproblemen i andra länder knappast överskattas.

De medel, som sålunda anvisats för dessa ändamål under senare år, har enligt lantbruksstyrelsens mening varit alltför knappa. Till reseunderstöd åt befattningshavare inom lantbruksadministrationen, högre och lägre lantbruksundervisning, rådgivningsinstitutioner, vetenskapliga institutioner och andra organisationer på jordbrukets område bör för budgetåret 1961/62 beräknas ett belopp av 45 000 kr.

Departementschefen

Från och med innevarande budgetår har förevarande anslags användningsområde utsträckts från att avse reseunderstöd för studier på jordbrukets område till att jämväl avse reseunderstöd för studier på skogsbrukets område. I avvaktan på närmare erfarenheter i fråga om medelsbehovet för det ändamål, som avses med anslaget, synes detta för nästa budgetår böra uppföras med ett oförändrat belopp av 75 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma angående anslagets disposition.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reseunderstöd för studier på lantbrukets område* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

G. Övrig forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område

[72] **1. Främjande av forskning på jordbrukets område m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	1 100 000	915 522	598 157
1959/60	1 300 000	1 285 293	612 864
1960/61 (statsliggaren s. 906)	1 430 000		
1961/62 (förslag)	1 605 000		

Yrkande. *Jordbrukets forskningsråd* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 970 000 kr. till 2 400 000 kr.

Motiv. I sina motiv för höjt anslag erinrar forskningsrådet om att för allmän jordbruksforskning, d. v. s. uppgifter ej att hänföra till mutations- eller lagringsforskning, t. o. m. föregående budgetår sammanlagt utdelats ett belopp, utgörande något över 60 procent av under samma tid sammanlagt sökt belopp. Det är sålunda en betydande del av det i form av ansökningar anmälda behovet av forskningsanslag, som icke kunnat tillgodoses. I verkligheten har emellertid föreliggande behov varit ännu större, i det att forskarna vid ansökan om anslag fått taga hänsyn till rådets medelstillgångar. Vederbörande forskare brukar nämligen rätt allmänt i förväg taga kontakt med ordföranden, sekreteraren eller annan ledamot av rådet och därefter vid ansökan eftersträva att anpassa sina önskemål till rådets aktuella medelstillgångar. I många fall har dessa varit så knappa, att vederbörande forskare sett sig nödsakade helt avstå från ansökan. Den bristande tillgången på medel har dessutom starkt hämmat initiativ från rådets sida. Så har man exempelvis av denna anledning ej sällan måst avstå från att organisera forskningsgrupper för och lämna anslag till angelägna forskningsarbeten av något större omfattning, vilka klarlagts och preliminärt planerats vid av rådet ordnade ämneskonferenser.

Beträffande mutationsforskning och lagringsforskning, där anslagsberedningen sker genom särskilda kommittéer, förekommer i ännu högre grad en förhandsanpassning till anslagsramen av de hos rådet slutligen anmälda behoven. Relationen mellan sökta och beviljade belopp kan därför i dessa fall inte användas som mätare på föreliggande faktiska anslagsbehov.

Genom reservationsanslagets höjning under senare år har rådets resurser självfallet förbättrats. Anslagshöjningarna har emellertid icke varit särskilt betydande. För innevarande budgetår har mutationsforskningen fått en an-

slagsökning med 30 000 kr., medan lagringsforskningen icke fått någon anslagsökning. Vidare har föreskrivits i regleringsbrevet av den 1 april 1960, att visst belopp efter förslag av rådet skall avdelas för främjande av angelägen strålskyddsforskning efter Kungl. Maj:ts fastställelse framdeles. Om storleken av detta belopp finnes alltså tills vidare intet utsagt. Då den totala anslagsökningen för budgetåret 1960/61 uppgår till 130 000 kr. och strålskyddsforskningen torde kunna förväntas upptaga ett anslagsbehov av ca 100 000 kr. blir sålunda ingen anslagsförstärkning över åt allmän jordbruksforskning. För en normal utveckling av vår jordbruksforskning, motsvarande jordbrukets berättigade anspråk, har enligt rådets mening ökningen av reservationsanslaget varit otillräcklig och skett i för långsam takt i förhållande till utvecklingen.

En betydande anslagshöjning för främjande av jordbruksforskningen motiveras först och främst av forskningens centrala och avgörande betydelse för jordbrukets fortgående utveckling. Dessutom bör beaktas, att den genomgripande omvandling, som näringen sedan krigsslutet undergått, aktualiserat ett stort antal problem för vilkas lösning omfattande forskning kräves. Inte minst utvecklingen under de senaste åren såväl av själva jordbruksdriften som på den internationella marknaden för jordbruksprodukter har ställt jordbruket i långt större behov av forskning än tidigare. Efter utredning och förslag av universitetsutredningen, som framhållit forskningens stora betydelse för samhällsutvecklingen och vitsordat forskningsrådens såväl nödvändighet som funktionsduglighet, har de andra forskningsråden erhållit betydande höjningar av sina anslag för främjande av forskning. Samma principiella motivering, som härvid varit avgörande, bör enligt rådets mening fullt ut kunna åberopas för en mera väsentlig höjning även av anslaget till jordbrukets forskningsråd.

Oaktat vägande motivering sålunda föreligger för en väsentlig anslagshöjning, har rådet vid övervägande av sitt förslag till anslagsäskande för budgetåret 1961/62 med hänsyn till det statsfinansiella läget ansett sig böra begränsa sin begäran om höjning av reservationsanslaget till främjande av forskning på jordbrukets område till 970 000 kr., varigenom totalanslaget skulle komma att uppgå till 2 400 000 kr. Härav beräknar rådet för allmän jordbruksforskning och strålskyddsforskning 1 570 000 kr., för mutationsforskning 430 000 kr. samt för lagringsforskning 400 000 kr.

Nordiska rådet har vid sin femte session rekommenderat (nr 21/1957) att regeringarna skulle uppta till gemensamt övervägande på vilket sätt en ytterligare utveckling av det nordiska samarbetet på jordbruksforskningens område bäst kunde främjas. I anledning därav har *Nordiska jordbruksforskares förening* i skrivelse den 3 juli 1958 framhållit betydelsen av, att åtgärder snarast möjligt vidtages för att bredda och fördjupa det nordiska samarbetet inom jordbruksforskningen. Enligt föreningens mening skulle en utveckling av detta samarbete innebära en väsentlig ökning av den samlade nordiska jordbruksforskningens effektivitet. Föreningen förklarade sig be-

redd att i mån av förmåga medverka i de strävanden, som från statsmakternas sida kunde komma att insättas för en utveckling av det nordiska samarbetet inom jordbruksforskningen samt att härvid ställa sin organisation och erfarenhet till förfogande. I en till berörda skrivelse fogad promemoria angående utvidgat nordiskt samarbete inom jordbruksforskningen har Nordiska jordbruksforskares förening skisserat olika förslag till organisation av forskningssamarbetet och framlagt en preliminär beräkning beträffande erforderliga statsanslag. Enligt denna beräkning skulle för Sveriges del erfordras 45 000 kr. för föreningens kontaktverksamhet och 250 000 kr. för forskningsarbetet.

Vid Nordiska rådets sjätte session avgav rådet en rekommendation (nr 28/1958) av innebörd att regeringarna skulle undersöka möjligheterna till en samordning av de nordiska ländernas resurser på husdjursforskningens område och stödja Nordiska jordbruksforskares förening i dess arbete.

Eftersom Sverige var koordinerande land för de av Nordiska rådet avgivna rekommendationerna sammankallades representanter för de nordiska ländernas jordbruksdepartement till överläggningar i Stockholm i april 1959. Som underlag för överläggningarna förelåg vid sammanträdet förutom Nordiska rådets rekommendationer och skrivelsen från Nordiska jordbruksforskares förening en särskild PM från Nordiska jordbruksforskares förenings kulturtekniska sektionskommitté för vattenvårdsfrågor. Av de under sammanträdet framförda synpunkterna framgick att förutsättningar tills vidare saknades för att organisera ett närmare samarbete helt efter de riktlinjer som uppdragits av Nordiska jordbruksforskares förening. Varje land borde emellertid närmare överväga huruvida det vore möjligt att fortsättningsvis avsätta exempelvis 200 000 kr. per år för sådan forskning som berörde eller företogs i de andra nordiska länderna. Det förutsattes då att beloppen tills vidare skulle administreras av redan befintliga organ såsom forskningsråd o. d. och att man först längre fram skulle uppta till diskussion om beloppen lämpligen borde sammanföras och administreras i särskild ordning. För kontaktverksamheten inkl. forskarutbyte borde övervägas årliga belopp om sammanlagt 30 000 kr. per land. Resultatet av överläggningarna sammanfattades i en PM som tillställdes deltagarna. Av de kommentarer som därefter avgavs framgick bl. a. att man på dansk sida ansåg att forskningen på jordbrukets område borde vara knuten till vederbörande lands särskilda organ och att medelsanvisning till forskningsverksamheten borde av institutionerna i vederbörande land sökas hos de egna myndigheterna.

Vid Nordiska rådets sjunde session behandlades ett medlemsförslag angående stöd åt inom Nordiska jordbruksforskares förening planerad vattenvårdsforskning. Rådet rekommenderade därvid (nr 18/1959) regeringarna att uppmärksamma betydelsen av ett gemensamt nordiskt forskningsprogram beträffande vattenvården och att ställa nödiga medel till förfogande för detta ändamål.

I skrivelse den 16 november 1960 har *Nordiska jordbruksforskares förenings svenska avdelning* under hänvisning till av Nordiska rådet beslutade

rekommendationer anhållit, att medel måtte anvisas för ökat stöd åt föreningens genom dess svenska avdelning bedrivna verksamhet och därvid anfört bl. a. följande. Centralstyrelsen för Nordiska jordbruksforskares förening hade vid sammanträde i Köpenhamn den 11—12 november 1960 beslutat att rekommendera föreningens danska, finska, norska och svenska avdelningar att, så snart tillfälle därtill kunde finnas, var och en hos statsmakterna göra framställning om anslag för gemensamma forskningsuppgifter. Var och en av nämnda avdelningar skulle sålunda för ordnande av kongresser, konferenser, symposier och övrig kontaktverksamhet för forskare i de nordiska länderna samt för forskarutbyte söka ett årligt statsanslag å 30 000 kr. Vidare uttalades såsom önskvärt, att anslagen ställdes till centralstyrelsens förfogande för gemensamt täckande av föreliggande behov oavsett i vilket land kostnadstäckning sker. Norska avdelningen hade redan tidigare detta år gjort en motsvarande framställning om ett anslag å 20 000 kr. Framställning om en ökning av anslagsbeloppet till 30 000 kr. skulle dock göras. Danska avdelningen hade i skrivelse till landbrugsministeriet den 28 oktober 1960 redan gjort framställning om anslag för sagda ändamål å 30 000 kr. per år. En motsvarande framställning till vederbörande myndighet kommer snarast att göras av föreningens finska avdelning. Under hänvisning till det anförda har Nordiska jordbruksforskares förenings svenska avdelning hemställt, att avdelningen för främjande av det nordiska samarbetet inom jordbruksforskningen genom ordnande av konferenser, övrig kontaktverksamhet m. m. samt forskarutbyte för budgetåret 1961/62 måtte tilldelas ett statsanslag å 30 000 kr.

Departementschefen

Främjandet av det nordiska samarbetet på jordbruksforskningens område finner jag vara en angelägen uppgift. Vid valet av de möjligheter som står till buds för att i Sverige stödja detta samarbete har jag stannat för att det tills vidare bäst kan ske genom att dels särskilt bidrag utbetalas till Nordiska jordbruksforskares förenings svenska avdelning och dels att ett visst belopp avsättes för forskning som kan anses vara av gemensamt nordiskt intresse. Jag har därvid utgått från att det jämväl för övriga nordiska länder skall visa sig möjligt att ge den nordiska jordbruksforskningen ett särskilt stöd.

Anslutningen av forskare till Nordiska jordbruksforskares förening synes vara sådan att föreningen är väl skickad att svara för nordiska kontakter på jordbruksforskningens område. Det av föreningen begärda beloppet synes vidare vara väl avpassat för sitt ändamål och jag vill därför tillstyrka att 30 000 kronor anvisas under förevarande anslag för att enligt jordbrukets forskningsråds närmare bestämmande ställas till Nordiska jordbruksforskares förenings svenska avdelnings disposition. Föreningen må under forskningsrådets överinseende använda beloppet för ordnande av kongresser, konferenser, symposier och till kontaktverksamhet i övrigt med forskare i de nordiska länderna.

Utöver det sålunda angivna beloppet kan jag föreslå en uppräkning av anslaget med 145 000 kronor. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 1 605 000 kronor.

För att ytterligare stimulera jordbruksforskning med nordiska aspekter vill jag även föreslå att 100 000 kronor av de medel som jordbrukets forskningsråd förfogar över avdelas för att i första hand tilldelas jordbruksforskning med nämnda aspekter. Den närmare dispositionen av detta belopp torde få ankomma på forskningsrådet. Tills vidare synes dock endast personer bosatta i Sverige eller i Sverige befintliga institutioner böra få komma i åtnjutande av anslag. I första hand synes uppgifter som representerar inte oväsentliga svenska intressen böra stödjas. För att säkerställa den erforderliga samordningen av forskningen i de enskilda länderna bör vidare nära kontakt hållas mellan forskningsrådet och Nordiska jordbruksforskares förenings svenska avdelning. Därest det för nordisk forskning avsedda beloppet inte skulle helt kunna utnyttjas för sitt ändamål bör hinder givetvis inte föreligga att använda medlen även för andra ändamål.

Förutom de belopp, som avdelats för nyssnämnda ändamål, bör vidare ett av Kungl. Maj:t senare fastställt belopp avdelas för främjande av angelägen strålskyddsforskning vid vissa under jordbruksdepartementet sorterande institutioner. Resterande del av totalbeloppet torde böra användas till stöd åt skilda grenar av jordbruksforskningen.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av forskning på jordbrukets område m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 605 000 kronor.

[73] **2. Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	242 600	239 872
1959/60	263 000	266 389
1960/61 (statsliggaren s. 906)	285 700	
1961/62 (förslag)	317 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader* (skr. 17/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med avrundat 93 800 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 agronom Ae 21	24 362
b) 1 ingenjör	20 400
c) 1 skrivbiträde i reglerad befordringsgång	9 139
2. *Löneregleringar*	
a) anstaltsföreståndare (överdirektör) B 4 i st. f. B 3	2 407
b) 2 försöksledare Ae 26 i st. f. Ae 24	6 874

	Ökning
3. *Omräkning*	
a) löneklassförändringar	4 498
b) rörligt tillägg	25 877
4. *Kompensation för höjda folkpensionsavgifter*	300
	93 875

Motiv. 1 a). Vid anstalten handhaves de jordbruksekonomiska utredningarna och arbetet med byggnadskostnadsindex m. m. av en agronomutbildad försöksledare.

De allt mera ökade kraven på forskningsanstalten bl. a. från olika statliga myndigheter i fråga om ekonomiska utredningar i anslutning till jordbrukets byggenskap gör det emellertid omöjligt för en ensam person att klara detta arbete. Lång tids eftersläpning med begärda utredningar har blivit en följd av denna brist på arbetskraft. Dessutom åligger det denna avdelning att i första hand svara för informations- och upplysningsverksamhet beträffande pågående försök. De skriftliga förfrågningarna rörande byggenskap och vad därmed sammanhänger ökar för varje år. Såväl det ökade antalet besökare som ökade krav på anstalten i fråga om aktuell skriftlig rådgivning nödvändiggör personalförstärkning, för så vitt inte denna del av verksamheten skall behöva inskränkas eller t. o. m. helt inställas. Det är av största vikt att anstalten kan bedriva en viss upplysningsverksamhet för utnyttjande av försöksarbetet så snabbt som möjligt. Anstalten besökes årligen av ett mycket stort antal jordbrukare, byggmästare, lärare vid lantbruks- och lantmannaskolor, försöksmän och forskare inom byggämnesindustrien m. fl.

De tusentals årliga besökarna vid forskningsanstalten kräver givetvis även en grundlig och saklig redogörelse för de pågående försöken. För information åt dessa besökare kräves för den skull att fullt sakkunnig person med erfarenhet ställes till förfogande vid anstalten. Anstaltens föreståndare och försöksledare är så hårt belastade med annat arbete, att det är orimligt att begära att dessa skall annat än i undantagsfall utföra demonstrationer vid dessa besök.

Under hänvisning till ovanstående vill styrelsen hemställa om att en tjänst i Ae 21 för en agronom inrättas.

I summan 24 362 kr. har inräknats ett belopp av 369 kr., utgörande kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

1 b). Forskningsanstalten har ett oundgängligt behov av elektroteknisk expertis och styrelsen hemställer därför att ett belopp om 20 400 kr. anvisas som arvode åt en elektroteknisk ingenjör vid anstalten.

I summan 20 400 kr. har inräknats ett belopp av 400 kr. utgörande kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

1 c). Såsom framgått under motiven i 1 a)—1 b) förekommer vid anstalten även en betydande kontors- och expeditionsverksamhet. Från allmänhe-

tens sida ökas efterfrågan på tjänster från anstalten genom brev, telefonförfrågningar m. m. Sedan den 1 juli 1959 har forskningsanstalten att uttaga ersättning med självkostnadspris för utsända försöksmeddelanden. Även detta expeditionsarbete har medfört ökade behov av kontorsarbetskraft. Vid forskningsanstaltens telefonväxel kräves numera ständigt en person. Antalet ingående telefonsamtal är vid forskningsanstalten större än vid flera andra statliga institutioner, där man har anställd telefonist. Styrelsen anser sig dock förmena, att telefonpassningen skall kunna förenas med visst annat arbete i huvudsak expediering av meddelanden. I detta sammanhang vill styrelsen erinra om att försäljningen av meddelanden kompenserar en del av skrivbiträdeslönen. Forskningsanstalten bedriver med utlandet en betydande utbytesservice av forskningsmeddelanden. Denna utbytesverksamhet synes öka år från år. Vid de tidigare omnämnda informationskurserna förekommer ett extra årligt återkommande skrivarbete vid anstalten. I detta sammanhang bör vidare erinras om att arbetsmarknadsstyrelsen har uppfört en förläggningsbyggnad för kurser vid anstalten och sålunda betraktar nämnda kursverksamhet som ett bestående behov.

Styrelsen vill hemställa om att en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång inrättas vid anstalten.

I summan 9 139 kr. har inräknats ett belopp av 138 kr., utgörande kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

2 a). Anstaltsföreståndaren, som enligt Kungl. Maj:ts beslut tillagts titel överdirektör, har allt sedan anstaltens tillkomst varit placerad i löneklass 3 å löneplan B. Forskningsanstalten är en helt fristående institution och arbetar inom ett för vårt lands jordbruk synnerligen viktigt område. Någon motsvarighet till anstalten har tidigare inte funnits utan forskningen beträffande jordbrukets byggenskap är ny och stora krav måste därför ställas på föreståndaren för anstalten i fråga om initiativrikedom och förmåga att utarbeta metoder för forskningens bedrivande. Då egna försöksgårdar är en förutsättning för forskningsverksamheten kräves av anstaltsföreståndaren därjämte att han har ingående kännedom och yrkeskunskap i fråga om svenskt jordbruk och dess utvecklingsbehov. Framhållas må sålunda, att anstalten numera driver jordbruk om ca 225 ha, vilka står och måste stå under anstaltsföreståndarens omedelbara ledning, eftersom varje forskningsåtgärd kan sägas vara invävd i jordbruksdriften. Den omfattande jordbruksdriften medför också att anstaltsföreståndarens ekonomiska ansvar är avsevärt större än inom andra jämförbara områden.

Med hänsyn till de krav som sålunda måste ställas på innehavaren av tjänsten som föreståndare för anstalten anser styrelsen det skäligt, att tjänsten placeras i lägst lönegrad 4 inom löneplan B. Styrelsen hemställer därför om denna löneklassuppflyttning. Anmärkas må, att föreståndaren för Statens institut för byggnadsforskning och Statens råd för byggnadsforskning har motsvarande löneklassplacering.

I summan 2 407 kr. ingår kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 36 kr.

2 b). Vid forskningsanstalten finnes två avdelningar, den ena bedriver byggnadsteknisk och byggnadsekonomisk forskning och den andra jordbruksekonomisk forskning i anslutning till byggnadsfrågor. Vid den senare avdelningen utföres arbetsstudier som grund för planlösning av ekonomibyggnader och för mekanisering av inomhusarbeten. Dessa båda försöksledartjänster är placerade i lönegrad Ae 24. Forskningsverksamheten inom det område anstalten bearbetar är tämligen ny både här i landet och annorstädes. De speciella förhållanden, som dikterar denna forskning här i landet i anslutning till den rationalisering av livsmedelsproduktionen, som här försiggår och som i högsta grad berör anstaltens verksamhet ställer stora krav på anstaltens försöksledare. Ombyten av innehavare av dessa tjänster har ofta skett på grund av att bättre förmåner erbjudits på annat håll. Då det dröjer åratal innan en ny försöksledare hunnit sätta sig in i arbetsuppgifterna och själv utbilda sig för dessa, är ett sådant personbyte ett stort avbräck i verksamheten.

Styrelsen anser det oundgängligen nödvändigt att dessa tjänster i likhet med avdelningsföreståndare vid statens maskinprovningar, statens växtskyddsanstalt och statens veterinärmedicinska anstalt placeras i lönegrad Ae 26 i stället för nuvarande Ae 24.

I summan 6 874 kr. ingår kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 104 kr.

3 a). Uppräkningen avser automatiska utgiftsstegringar på grund av löneklassförändringar.

3 b). Posten rörligt tillägg har för innevarande budgetår upptagits med 37 700 kr. Enligt för petitaarbetet för budgetåret 1960/61 utfärdade anvisningar skall posten rörligt tillägg upptagas till 30 procent av grundlönebeloppen. Anslagsposten till rörligt tillägg bör sålunda upptagas till ett belopp av 74 322 kr., vilket innebär en ökning med i runt tal 36 600 kr. i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet.

4. Enligt för petitaarbetet för budgetåret 1960/61 utfärdade anvisningar skall kostnaderna för samma budgetår beräknas motsvara 2 procent av de sammanlagda beloppen under ordinarie och icke-ordinarieposterna.

Departementschefen

Av anstaltsstyrelsens framlagda förslag kan jag endast biträda ändringar av automatisk karaktär. Löneklassförändringar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter påkallar en uppräkning av anslaget med 31 300 kronor. I förevarande sammanhang vill jag erinra att jag den 30 december 1960 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för utredning rörande forskningsanstaltens och jordbrukstekniska institutets verksamhet, organisation och ekonomi.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	36 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	15 500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	199 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	61 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 600
Summa kronor	317 000

b) till *Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 317 000 kronor.

[74] **3. Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	110 900	122 419
1959/60	112 400	112 783
1960/61 (statsliggaren s. 907)	111 900	
1961/62 (förslag)	115 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader* (skr. 17/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 25 000 kr. enligt följande beräkning.

	Utgifter		Anslag	Ökning eller minskning
	1958/59	1959/60	1960/61	
1. Reseersättningar	26 300	20 600	26 600	+ 6 400
2. Utrustning	3 984	6 000	8 000	+ 10 000
3. Övriga expenser	17 002	15 800	15 800	+ 8 200
4. Ersättning till jordbruksdriften	—	46 000	48 500	+ 500
				+ 25 100

Motiv. Innan styrelsen närmare ingår på de olika posterna i omkostnadsstaten, anför styrelsen i en *allmän motivering* bl. a., att omkostnadsanslaget allt ifrån anstaltens tillkomst varit otillräckligt tillmätt. Styrelsen kan inte finna annan förklaring härtill än att statsmakterna tidigare räknat med att de kostnader, som inte täcktes av anslaget, skulle bestridas med medel från anstaltens jordbruksdrift. Att detta inte varit möjligt framgår emellertid av jordbrukets räkenskaper och belyses också klart av det förhållandet, att styrelsen varje år nödgats begära överskridande av anslagsposterna. Sty-

relsen har ständigt framhållit det ohållbara i denna situation. Då enligt statsmakternas beslut jordbruket numera inte får belastas med dylika kostnader eller kostnader för försöksverksamheten utan en konsekvent åtskillnad framdeles måste göras i bokföringen och medelsförvaltningen mellan å ena sidan jordbruket och å andra sidan anstalten, är det enligt styrelsens mening oundgängligen nödvändigt, att en väsentlig uppräkning av anslaget kommer till stånd. Utan tillräckliga möjligheter att sprida och föra ut försöksresultaten för utnyttjande i det praktiska livet blir anstaltens verksamhet meningslös. Självfallet är det också nödvändigt att experiment kan utföras vid anstalten i sådan omfattning att inte försöksarbetet hämmas av brist på, i förhållande till värdet av försöksresultaten, obetydliga belopp. Anstaltens försöksverksamhet är av den karaktär, att ett försök måste genomföras i sin helhet innan försöket ger något svar på den aktuella frågeställningen.

1. En väsentlig del av anstaltens verksamhet belöper på fältförsök och observationer i olika delar av landet. Då utgifterna för fältförsöken i huvudsak inskränker sig till resekostnader, borde det enligt anstaltens mening vara en angelägen uppgift för statsmakterna att särskilt stödja denna verksamhet genom att bevilja anstalten högre anslag till reseersättningar. Styrelsen anser det nödvändigt, att anslagsposten till reseersättningar för budgetåret 1961/62 beräknas till 33 000 kr.

2. För löpande budgetår har anslagsposten till utrustning upptagits till 8 000 kr. Ända från anstaltens tillkomst 1951/52 och till föregående budgetår har emellertid detta anslag utgått med allenast 4 000 kr. Man kan inte för detta belopp per år både nyuppsätta en institution beträffande möbler, kontorsutrustning o. d. och utrusta denna instrumentkrävande verksamhet med nödiga instrument. Anstalten har förut nödgats belasta jordbruksdriften även med utgifter för anskaffning av möbler, skrivmaskiner och andra inventarier samt instrument.

Styrelsen har de senaste åren i sina anslagsäskanden anmält behovet av arkivlokal under framhållande att den nuvarande inhysningen av oersättliga originalhandlingar i garderober o. d. i institutionsbyggnaden inte godkännes av arkivmyndigheterna. Några medel för inredning av arkiv har emellertid hittills inte ställts till anstaltens förfogande. Styrelsen, som inte längre anser sig kunna taga ansvaret för den bristfälliga ordningen på detta område, hemställer att medel för ändamålet nu måtte anvisas.

3. Delposten till övriga expenser uppgick för föregående budgetår till 15 800 kr. sedan styrelsen erhållit tillstånd att få överskrida anslagsposten med 4 000 kr. Då styrelsen begärde att få överskrida anslagsposten med 7 000 kr. nödvändiggjorde Kungl. Maj:ts beslut att jordbruket måste belastas med avsevärda belopp för telefon- och städningsutgifter, enär någon annan möjlighet inte i det rådande läget stod till buds. Därtill kommer ökade telefonkostnader och ökad anskaffning av skrivmaterial, dels på grund av ökad verksamhet vid anstalten och dels genom den äskade personalförstärkningen.

4. Ersättning till jordbruksdriften utgår för löpande budgetår med 48 500 kr., motsvarande arrendekostnaden för försöksgårdarna. Arrendekostnaden för det löpande budgetåret skulle rätteligen ha utgjort 49 000 kr. På grund av intrång och tillfälligt avstående av mark i samband med omläggning av väg lyckades det anstalten att detta år få arrendet nedsatt med 500 kr. För budgetåret 1961/62 kommer arrendekostnaden emellertid att utgöra 49 000 kr.

Departementschefen

Under forskningsanstaltens poster till övriga expenser och till ersättning till jordbruksdriften föreslår jag en höjning med 2 200 kronor respektive 900 kronor samt förordar att anslaget i dess helhet för nästa budgetår upptages till 115 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 115 000 kronor.

[75] **4. Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Försöksverksamheten**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	48 000	48 002
1959/60	88 000	88 000
1960/61 (statsliggaren s. 908)	48 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader* (skr. 17/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 52 000 kr.

Motiv. Alla byggnadsexperiment är mycket kostnadskrävande. En mängd nya material måste prövas i olika sammanhang i jordbrukets byggnader. En stor del av experimenten kräver stora arbetskostnader, därför att byggnadsdetaljen i fråga oftast är helt ny.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut får inte jordbruksdriften belastas med direkta försökskostnader. Detta är heller inte möjligt, alldenstund redan den stora försöksverksamheten med hela jordbruksdriften, inriktad så att den skall tjäna försöksverksamheten, utgör en stor belastning för jordbruket. Försöken omöjliggör varje som helst normal konjunkturanpassning av jordbruksdriften. Likaså är de så gott som dagliga studiebesöken till hinder för en ekonomisk verksamhet. Större kostnader får nedläggas för renhållning och puts och i tillämpliga fall får även ledes jordbrukets personal taga hand om studiebesökare. Anstaltens försöksverksamhet kan inte göras beroende av varierande skördeutfall eller andra på jordbruksdriftens ekonomiska resultat inverkande faktorer.

Departementschefen

Då jag ej finner mig kunna förorda större anslagshöjning under förevarande rubrik än med 2 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Försöksverksamheten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[76] **5. Bidrag till jordbrukstekniska institutet**

	Anslag
1958/59	325 000
1959/60	325 000
1960/61 (statsliggaren s. 908)	325 000
1961/62 (förslag)	325 000

Jämlikt bemyndigande av 1945 års riksdag (prop. 37; rskr. 272) träffade Kungl. Maj:t avtal med jordbrukstekniska föreningen angående inrättande och drivande av ett jordbrukstekniskt institut. Enligt avtalet skulle staten till kostnaderna för institutets verksamhet vid full utbyggnad bidraga med 250 000 kr. om året och föreningen med ett årligt belopp av lägst 40 000 kr. Enligt beslut av 1953 års riksdag (IX ht. s. 208; rskr. 9) har statsbidraget höjts till 325 000 kr. Föreningens bidrag har ökats till lägst 50 000 kr. Dessa ändringar har sedermera intagits i avtalet. Avtalet gäller för perioder om fem år. Sker ej uppsägning förlänges avtalet automatiskt för ytterligare fem år. Nuvarande avtal har enligt beslut av Kungl. Maj:t den 25 juni 1959 uppsagts med gitlighet fr. o. m. den 1 juli 1960. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 juni 1960 har emellertid avtalet förlängts t. o. m. den 30 juni 1961.

Yrkande. *Styrelsen för jordbrukstekniska institutet* (skr. 31/8 1960) hemställer dels att till bidrag till jordbrukstekniska institutet för nästa budgetår anvisas ett anslag av 500 000 kr., dels att Kungl. Maj:t måtte tillkalla en utredningsman med uppdrag att verkställa nytt avtal angående bidrag till verksamheten vid jordbrukstekniska institutet.

Motiv. De höjningar av anslagen till institutet som hittills skett är alltför små för att möjliggöra en verksamhet av den omfattning, som avsågs vid riksdagsbeslutet om institutets inrättande. Redan mot slutet av 1940- och början av 1950-talet påverkade penningvärdets fall institutets ekonomi mycket ogynnsamt, och en successiv minskning av institutets ordinarie personal blev nödvändig. Då under senare delen av 1950-talet penningvärdet fortsatte att sjunka och det allmänna löneläget att stiga, blev institutets ekonomiska svårigheter allt större. Institutet har därför under en följd av år begärt men icke erhållit höjning av statsanslaget. Däremot har institutet fått höjning av anslag från enskilt håll.

Eftersom alltsedan år 1953 statsanslaget inte höjts, har institutet blivit nödsakat att lägga ned mycket stort arbete på att få forskningsbidrag från fonder, forskningsråd och stiftelser. Dessa medel utgör en avsevärd del av institutets totalinkomster, och det skulle inte ha varit möjligt att utan dessa tillfälliga bidrag driva verksamheten i den omfattning som skett. Det är dock inte sannolikt att så stora enskilda anslag i fortsättningen skall kunna anskaffas. En stor olägenhet med att vara beroende av dylika tillfälliga bidrag är, att man kan anställa endast tillfällig personal på sådana medel. Detta påverkar arbetet menligt, eftersom förhållandevis mycken tid åtgår till att sätta den tillfälliga personalen in i sina arbetsuppgifter och det dessutom erbjuder stora svårigheter att för sådana tillfälliga arbeten kunna anställa kvalificerad personal.

Styrelsen anser det vidare angeläget att det i ett nytt avtal intages bestämmelser om att Kungl. Maj:t svarar för löner och pensionsavgifter till viss angiven fast anställd personal — på liknande sätt som sker i fråga om flertalet andra halvstatliga institut, Sveriges utsädesförening, m. fl. — samt att Kungl. Maj:t ävenledes ställer medel till förfogande för allmänna löneförhöjningar till denna personal.

Departementschefen

Såsom jag anfört under statens forskningsanstalts för lantmannabyggnader avlöningsanslag har jag nyligen erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillsätta en utredning rörande jordbrukstekniska institutets och forskningsanstaltens verksamhet, organisation och ekonomi. I avvaktan på utredningens förslag och ställningstagandena därtill torde nuvarande avtal med föreningen böra förlängas för ytterligare ett år.

Medelsanvisningen för budgetåret 1961/62 föreslår jag skall vara oförändrad i jämförelse med innevarande budgetårs anslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal med jordbrukstekniska föreningen i enlighet med vad som anförts i det föregående

b) till *Bidrag till jordbrukstekniska institutet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 325 000 kronor.

[77] **6. Bidrag till Sveriges utsädesförening**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 492 100	1 492 100
1959/60	1 492 100	1 514 100
1960/61 (statsliggaren s. 908) ...	1 625 000	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	1 825 000	

Sveriges utsädesförening (skr. 27/7 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 471 900 kr.

Departementschefen

Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga särskild proposition angående statens stöd åt växtförädlingen, m. m., varvid bland annat statsbidragen för nästa budgetår till Sveriges utsädesförening, till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm samt till förädlingsarbeten med sojaväxter kommer att behandlas. I avvaktan härpå synes anslagen för angivna ändamål böra preliminärt uppföras med respektive 1 825 000 kronor, 210 000 kronor samt 20 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till Sveriges utsädesförening* för budgetåret 1961/62 beräkna ett anslag av 1 825 000 kronor.

[78] **7. Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm**

	Anslag
1958/59	210 000
1959/60	210 000
1960/61 (statsliggaren s. 910)	210 000
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	210 000

W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt (skr. 29/7 1960) anhåller på anförda skäl om ett till 540 000 kr. förhöjt anslag för nästa budgetår.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag uttalat under anslaget Bidrag till Sveriges utsädesförening hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm* för budgetåret 1961/62 beräkna ett anslag av 210 000 kronor.

[79] **8. Bidrag till institutet för växtförädling av frukt och bär**

	Anslag
1958/59	100 000
1959/60	100 000
1960/61 (statsliggaren s. 910)	200 000
1961/62 (förslag)	200 000

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer — med överlämnande av en framställning i ämnet från styrelsen för institutet för växt-

förädling av frukt och bär — att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp 200 000 kr.

Motiv. Enligt 5 § i av Kungl. Maj:t den 27 maj 1960 godkänt avtal med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär har Kungl. Maj:t åtagit sig att under en period av fem år, räknat från den 1 juli 1960, med ett belopp av 200 000 kr. för budgetår bidraga till bestridande av kostnaderna för verksamheten vid institutet.

Departementschefen

Under åberopande av det i överensstämmelse med 1960 års riksdagsbeslut träffade avtalet med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till institutet för växtförädling av frukt och bär* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 200 000 kronor.

[80] **9. Bidrag till förädlingsarbeten med sojaväxter**

	Anslag
1958/59	20 000
1959/60	20 000
1960/61 (statsliggaren s. 911)	20 000
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	20 000

Algot Holmberg & söner aktiebolag (skr. 20/8 1960) anhåller om ett från 20 000 till 30 000 kr. höjt statsbidrag till fullföljande under år 1961 av pågående förädlingsarbeten med sojaväxter.

Departementschefen

Åberopande vad jag anfört under anslagsrubriken Bidrag till Sveriges utsädesförening hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till förädlingsarbeten med sojaväxter* för budgetåret 1961/62 beräkna ett anslag av 20 000 kronor.

[81] **10. Täckdikningsförsök m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	125 000	125 000	—
1959/60	150 000		—
1960/61 (statsliggaren s. 911)	152 500		
1961/62 (förslag)	167 000		

Av medelsanvisningen för innevarande budgetår avses 80 000 kr. (1959/60: 80 000 kr.) till försöksverksamhet och forskning samt 72 500 kr. (1959/60: 70 000 kr.) till avlöningskostnader.

Yrkande. I en av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök med eget utlåtande överlämnad skrivelse den 5 augusti 1960 hemställer *täckdikningsförsöksnämnden*

1) att vid täckdikningsförsöksnämnden fr. o. m. den 1 juli 1961 inrättas en statsagronombefattning i lönegrad Ao 26, en förste assistentbefattning i lönegrad Ae 21, en assistentbefattning i lönegrad Ae 19 och en kontorsbiträdestjänst i lönegrad Ae 5,

2) att till försöksverksamheten på täckdikningens område och den i anslutning därtill bedrivna forskningen anvisas 109 000 kr. eller, därest detta belopp ej kan anvisas, lägst 95 000 kr.

Motiv. 1. Motsvarande förslag har framförts under en följd av år i nämndens anslagsskrivelser. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till IX ht 1959 s. 245, p. 1.

2. Av beloppet å 109 000 kr. hänför sig 85 000 kr. till kostnader för skötsel av försök, extra personal, resor och expenser samt 24 000 kr. till kostnader för forskning i anslutning till försöksverksamheten. Höjningarna motiveras med ändringarna i penningvärdet. Om en uppräkning med hänsyn till kronans fall inte kan genomföras så är det dock enligt nämnden oundgängligen nödvändigt att det för förevarande ändamål anvisade beloppet återställes till sin ursprungliga storlek, nämligen 95 000 kr., varav 75 000 kr. för skötsel av försök m. m. och 20 000 kr. för justering.

Departementschefen

För att täcka inträffade kostnadsstegringar av automatisk karaktär förordar jag att medelsanvisningen under anslaget för nästa budgetår höjes med 14 500 kronor. Övriga framförda äskanden kan jag ej biträda. Frågan om verksamhetens organisatoriska infogande i lantbrukshögskolan avser jag att senare beröra vid anmälan av den tillämnade särskilda propositionen angående denna högskolas upprustning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckdikningsförsök m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 167 000 kronor.

H. Veterinärväsendet m. m.

[82] 1. Veterinärstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	827 000	753 133
1959/60	834 900	796 536
1960/61 (statsliggaren s. 911)	842 300	
1961/62 (förslag)	959 000	

Yrkande. *Veterinärstyrelsen* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 120 700 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning
1. *Löneregleringar m. m.*	
a) 1 byrådirektör Ae 24 i st. f. byråveterinär Ae 23	+ 1 152
b) 1 byrådirektör Ao 24 i st. f. förste byråsekreterare Ao 23	+ 1 152
c) 1 biträdande statsinspektör Ae 24 i st. f. Ag 24	—
2. *Omräkningar*	
a) löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	+ 8 268
b) arvode till semestervikarie för serumkontrollanten	+ 600
c) 1960 års lönereglering (grundlöneförändringar)	+ 19 128
d) rörligt tillägg	+ 90 000
e) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 400
	+ 120 700

Motiv. 1 a). Veterinärstyrelsen anför som motivering för detta förslag följande.

1960 års lönereglering innebar bl. a., att två byråveterinärstjänster, den ena i lönegrad Ao 23 och den andra i lönegrad Ae 23, utbyttes mot två byrådirektörstjänster i lönegraderna Ao 24 resp. Ae 24. Härigenom erhöll två av veterinärstyrelsens tre veterinära byråer vardera en byrådirektörstjänst, medan den tredje blev utan. Något sakligt underlag för en sådan åtskillnad kan inte påvisas. För återställande av den paritet mellan byråerna, som i fråga om byråernas utrustning med fackpersonal är både sakligt och ur rättvisesynpunkt påkallad och hittills varit rådande, bör även den tredje byrån snarast tilldelas en byrådirektörstjänst. Av de från ingången av budgetåret 1960/61 tillkomna byrådirektörstjänsterna har den i lönegrad Ao 24 tillförts tuberkulosbyrån, å vilken byrå den enda ordinarie byråveterinärstjänsten sedan länge varit placerad, medan den i lönegrad Ae 24 place-

rats å hygienbyrån. Å styrelsens allmänna byrå har byråchefen såsom sina närmaste medarbetare två byråveterinärer, båda placerade i lönegrad Ae 23. Det är den ena av dessa tjänster som nu bör utbytas mot en byrådirektörstjänst i Ae 24. Såsom byråchefens närmaste man och hans ersättare vid ledigheter och tjänsteresor intar innehavaren av denna tjänst en ansvarsfull ställning, som ställer stora krav på förmåga av självständigt handlande.

1 b). I fråga om detta yrkande anför veterinärstyrelsen bl. a. följande.

Redan i sitt den 29 december 1955 till chefen för jordbruksdepartementet avgivna yttrande över en av landshövdingen A. Tottie avgiven promemoria angående vissa spörsmål i samband med den sanitära kontrollen av animala livsmedel framhöll veterinärstyrelsen den starka arbetsökningen å hygienbyrån. Särskilt har den nya livsmedelsstadgan, de omarbetade införsel- och utförselbestämmelserna för köttvaror och djurfett, konsekvenserna av den nya kommunindelningen, den livliga utvecklingstendensen inom slakteribranschen och reformarbetet på hälsovårdsområdet ställt byrån inför spörsmål, som ofta kräver medverkan av väl kvalificerad jurist. För byrån avdelades i anledning härav från den 1 juli 1957 en förste byråsekreterartjänst. Under den tid, som därefter förflutit, har byråns uppgifter av sådant slag, att de kräver biträde av juridisk-administrativ arbetskraft, ytterligare ökat bl. a. i samband med 1959 års lag om köttbesiktning m. m. Denna utveckling har fört med sig, att den nämnde förste byråsekreteraren kommit att få självständigt taga hand om utredningar i vad de avser juridiska eller administrativa frågor samt de ej sällan komplicerade spörsmål, som avser tolkning av författningar och uppgörande av förslag till dylika m. m.

Veterinärstyrelsen anser, att den kvalificerade karaktären hos de arbetsuppgifter, som åvilar förste byråsekreteraren å hygienbyrån, och det avsevärda mått av självständighet, som utmärker hans tjänstgöring, gör det befogat, att tjänsten förändras till en byrådirektörstjänst i lönegrad Ao 24. Paralleller till en sådan tjänsteförändring torde enligt styrelsen inte saknas inom andra ämbetsverk, exempelvis medicinalstyrelsen.

1 c). Härom anför styrelsen i huvudsak följande.

För att få till stånd en effektivare inspektion över köttkontrollen utverkade veterinärstyrelsen att från den 1 oktober 1954 fick försöksvis för ett antal månader anställas en biträdande statsinspektör över köttkontrollen. Anordningen gjordes från den 1 juli 1955 mera permanent genom inrättande av en extra tjänst för en dylik inspektör. I den under föregående punkt omnämnda utredningen av landshövdingen A. Tottie underströks vikten av en väl utbyggd inspektion från veterinärstyrelsens sida över de animala livsmedlen och däri föreslogs att ytterligare en tjänst såsom biträdande statsinspektör skulle inrättas. Så skedde också fr. o. m. den 1 juli 1957, från vilken tid alltså i veterinärstyrelsens personalförteckning finnes upptagna två befattningar såsom biträdande statsinspektör över köttkontrollen. Den ena av dessa är sedan den 1 juli 1958 inrättad såsom extra ordinarie. Under den tid, som därefter förflutit, har det blivit uppenbart, att ej heller den andra biträdande inspektörstjänsten kan undvaras. För att undvika för inspektionsverksamheten oförmånliga ombyten av innehavare (tjänsten har de tre senaste budgetåren innehafts av tre veterinärer) är det nödvändigt, att även sistnämnda tjänst omändras till extra ordinarie.

2 a). Ökningen är av automatisk karaktär.

2 b). Serumkontrollanten är berättigad till semester i samma utsträckning som gäller för extra ordinarie tjänsteman i lönegraderna A 10—20. Under sådan semester måste serumkontrollen upprätthållas med vikarie mot en ersättning, vilken enligt styrelsen bör bestämmas till samma belopp, som den ordinarie kontrollanten äger uppbära. För 35 dagar utgör detta 583 kr. 33 öre. Ett belopp å avrundat 600 kr. bör därför beräknas för ändamålet.

2 c)—e). Anslagsförändringarna är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Veterinärstyrelsens yrkanden i fråga om löneregleringar finner jag mig inte kunna biträda. Ej heller kan jag tillstyrka styrelsens förslag att omändra en extra tjänst såsom biträdande statsinspektör över köttkontrollen till extra ordinarie. I enlighet med principbeslut av 1960 års riksdag (prop. 126; SU 107; rskr. 282) rörande myndigheternas interna rationaliseringsverksamhet torde däremot ett belopp av 600 kronor böra beräknas under veterinärstyrelsens förevarande anslag att användas för särskild arvodesersättning till en organisationsföredragande vid styrelsen.

Mot styrelsens i år framförda yrkande om en anslagsuppräkning av 600 kronor för att täcka beräknade arvodeskostnader för semestervikarie åt serumkontrollanten har jag intet att erinra. Automatiska utgiftsökningar i övrigt synes påkalla en höjning av anslaget med sammanlagt 115 500 kronor, varav 10 800 kronor till följd av löneklassförändringar samt lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad befordringsgång, 104 300 kronor på grund av 1960 års allmänna lönereglering samt 400 kronor såsom kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Anslaget, som sålunda behöver höjas med 116 700 kronor, bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för veterinärstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	346 800
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	11 100
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	375 100
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	211 700
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	14 300
	Summa kronor	959 000

b) till *Veterinärstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 959 000 kronor.

[83] **2. Veterinärstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	91 300	85 741
1959/60	91 300	118 208
1960/61 (statsliggaren s. 912)	93 400	
1961/62 (förslag)	87 000	

Veterinärstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen

Under förevarande anslag anser jag mig böra förorda en uppräkning av posten till publikationstryck med 1 000 kronor på grund av belastningen. Å andra sidan bör delposten till bränsle, lyse och vatten kunna minskas väsentligt, sedan veterinärstyrelsen numera fått taga i anspråk kanslilokaler, beträffande vilka byggnadsstyrelsen kommer att svara för värme- och vattenkostnaderna. Då ett belopp av 2 500 kronor synes vara tillräckligt för att täcka kostnaderna för lyse under nästa budgetår, bör delposten i fråga nedräknas med 7 400 kronor.

Enär medelsbehovet i enlighet med det anförda minskar med 6 400 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 87 000 kronor.

[84] **3. Veterinärstaten: Avlöningar**

Förevarande anslag har tillförts sådan medelsanvisning, som i förra årets huvudtitel upptagits för avlöningskostnader under anslaget till karantänsanstalten i Haparanda för husdjur. Talen i följande tablå avser sålunda jämväl sistnämnda avlöningskostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 677 800	5 919 528
1959/60	5 732 000	6 425 999
1960/61 (statsliggaren s. 913 och 920)	6 077 000	
1961/62 (förslag)	7 067 000	

Yrkande. *Veterinärstyrelsen* (31/8 1960) hemställer, att anslaget Veterinärstaten: Avlöningar höjes med 1 068 000 kr. enligt följande beräkning samt att medelsanvisningen till avlöningar under anslaget Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur hålles oförändrad vid 9 000 kr.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar m. m.*	
a) 1 distriktsveterinär stationerad i Lidhult	+ 21 000
b) 1 distriktsveterinär stationerad i Mariestad	+ 17 000
c) ersättningar åt vikarier å länsveterinärtjänst	+ 40 000
d) jourersättningar	+ 40 000
2. *Omräkning*	
a) 1960 års lönereglering för länsveterinärerna (grundlöneförändringar)	+ 37 000
b) ersättningar åt vikarier å distriktsveterinärtjänst	+ 363 000
c) rörligt tillägg	+ 549 000
d) kompensation för höjda folkpensionavgifter	+ 1 000
	+1 068 000

Motiv. 1 a). Detta förslag framfördes även i fjol. Som motivering anförde veterinärstyrelsen då i huvudsak följande.

Behovet av att få en veterinär stationerad inom ifrågavarande del av Kronobergs län framkom på sin tid genom en framställning av de kommunala myndigheterna i Lidhults och angränsande socknar om anställande av en extra veterinär med placering i Lidhult. Veterinärstyrelsen ansåg sig då böra bifalla framställningen, framför allt därför att avstånden till närmaste veterinär var betydande och att djurägarna i dessa trakter, till största delen småbrukare, i många fall saknade ekonomiska betingelser för att under nämnda förhållanden tillkalla veterinär. Extra veterinär har av styrelsen varit förordnad i Lidhult åren 1946—1949. Orsaken till att sådant förordnande ej därefter skett är att en av kommunerna såsom villkor för bidrag till avlönandet av en extra veterinär efter år 1949 uppställt, att denne stationerades inom den egna kommunen. Enär varken veterinärstyrelsen eller de övriga i avlönandet deltagande kommunerna ansåg en sådan placering sakligt motiverad och då de sistnämnda kommunerna inte ansåg sig mäkta att ensamma svara för avlöningen, fick frågan om fortsatt förordnande av extra veterinär i orten förfalla.

Veterinärstyrelsen, som i ärendet senare mottagit framställningar från berörda kommuner och lokala organisationer samt inhämtat yttranden från länsstyrelsen och hushållningssällskapet i Kronobergs län, har vid sin nu företagna prövning av frågan stärkts i sin uppfattning rörande behovet av ett nytt veterinärdistrikt i västra delen av länet. Det nya distriktet synes i första hand böra bestå av Annerstads, Nöttja och Torpa socknar av Annerstads kommun samt Lidhults kommun i Kronobergs län ävensom Femsjö socken av Hylte kommun samt Södra Unnaryds socken av Unnaryds kommun i Jönköpings län. Måhända bör, såsom ifrågasatts, till distriktet även föras någon av de i Simlångsdalens kommun i Hallands län ingående socknarna.

Sedan Kungl. Maj:t i oktober 1959 anbefallt veterinärstyrelsen att ånyo avgiva utlåtande i ärendet, har styrelsen i årets anslagsskrivelse — efter hörande av länsstyrelsen, länsveterinären, hushållningssällskapet och berörda kommuner i Jönköpings län — ånyo hemställt om inrättande av en

ny distriktsveterinärtjänst, avsedd för ett distrikt med Lidhult som stationeringsort. Till motivering härför anför veterinärstyrelsen följande, efter att först ha redogjort för de av styrelsen infordrade yttrandena, i vilka tillskapandet av ett nytt veterinärdistrikt genomgående tillstyrkes och något delade meningar endast yppats beträffande valet av stationeringsort.

Veterinärstyrelsen kan inte finna skäl att ändra sin tidigare uppfattning om behovet av ytterligare veterinär arbetskraft i de områden, varom här är fråga. För år 1959 redovisar distriktsveterinären i Ljungby jämte av honom under hela året anställd extra veterinär tillsammans 11 362 behandlade fall, vartill kommer den praktik, som innehas av besiktningsveterinären vid det i fråga om antalet slaktenheter jämförelsevis lilla kontrollslakteriet i Ljungby. Det är inte möjligt att ange någon godtagbar uppgift på vad som skulle kunna sägas representera lämpligt eller normalt antal fall för en distriktsveterinär med hänsyn till de mycket varierande förhållandena i olika distrikt men antalet för distriktsveterinären i Ljungby motsvarar i varje fall mer än normal arbetsbörda för två veterinärer. Då huvuddelen av djuren befinner sig i området kring Ljungby, är det med denna arbetsbelastning förklarligt, om de längst bort liggande delarna av distriktet, d. v. s. Lidhultsområdet, finner det önskvärt, att möjligheterna till ingripande av veterinär förbättras för dessa trakter.

1 b). Veterinärstyrelsen framhåller, att systemet med särskilt praktikområde för länsveterinären — innebärande att denne i området har att utföra distriktsveterinärs arbetsuppgifter — numera måste betraktas som helt oförenligt med länsveterinärtjänsten. Styrelsen anför vidare bl. a. följande.

Av de år 1953 bestående 13 praktikområdena har i överensstämmelse med förslag av veterinärstyrelsen nio avskaffats. För sex av dessa har omläggningen skett genom inrättandet av nya distrikt och för de övriga tre genom områdets uppdelning på omgivande distrikt. I ett fall — Visby — har det tidigare praktikområdet i samband med viss ändring av dess omfattning givits benämningen distrikt, varvid länsveterinären förutsatts tjänstgöra också som distriktsveterinär. I fråga om de tre f. n. återstående praktikområdena — Mariestad, Gävle och Umeå — föreligger fortfarande och i ännu påtagligare grad än år 1953 behov av lösgörande av länsveterinärerna från den besvärande praktikskyldigheten. Härvid anser sig veterinärstyrelsen efter viss ytterligare utredning för praktikområdena i Gävleborgs och Västerbottens län böra föreslå uppdelning på kringliggande distrikt, varom särskild framställning senare kommer att avges. För länsveterinärens praktikområde i Skaraborgs län synes dock ett sådant förfarande ej genomförbart.

Sedan veterinärstyrelsen år 1953 föreslagit, att praktikområdet i Skaraborgs län skulle med vissa ändringar av gränserna omvandlas till ett nytt veterinärdistrikt, benämnt Mariestads distrikt, anbefallde Kungl. Maj:t styrelsen att verkställa undersökning, huruvida området kunde uppdelas på angränsande distrikt. Undersökningen, som av styrelsen redovisades i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1958/59, gav vid handen, att frågan om avlösning av länsveterinärens i Skaraborgs län praktikskyldighet avsevärt komplicerats genom nedgången i kreatursantalet. Styrelsen ansåg sig dåmera inte kunna avge förslag i ärendet (se IX ht 1958, s. 324). Enligt nu tillgängliga uppgifter är förändringarna i djurantalet inte av den storleksordningen, att de bör föranleda någon omprövning av det föreslagna distriktets omfång. De synes snarare ge besked om att behovet av veterinär i de berörda trakterna kan betraktas som tämligen konstant. Styrelsen vid-

håller också sin tidigare uppfattning om nödvändigheten av att här inrätta ett nytt distrikt. Då det är nödvändigt, att denna fråga snarast löses, har styrelsen ansett sig böra utbryta densamma ur tidigare avgivna förslag rörande distriktsindelningen i Skaraborgs län. I övrigt föreslagna ändringar beträffande indelningen i detta län förefaller enligt styrelsens mening ej brådskande och styrelsen är heller inte beredd att utan ytterligare prövning härutinnan inkomma med förnyad framställning. Eventuella ytterligare ändringar i indelningen kommer i varje fall inte att beröra det nu aktuella området kring Mariestad.

1 c). Veterinärstyrelsen anser det befogat, att dagarvodet till sådan vikarie å länsveterinärbefattning, vilken inte är länsveterinär eller distriktsveterinär — i nära analogi med vad vikarie å distriktsveterinärbefattning högst må åtnjuta — bestämmes skola utgå med högst det belopp, som under tjänstgöringen utgör daglönen i länsveterinärbefattning. Detta skulle innebära en stegring från 60 kr. till högst 109 kr. för dag.

1 d). Veterinärstyrelsen anför härom följande.

Kungl. Maj:t har den 9 juli 1959 bemyndigat veterinärstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av styrelsen angivna riktlinjer meddela erforderliga bestämmelser för anordnande tills vidare av jourtjänst för distriktsveterinärer. Dessa bestämmelser innehåller bl. a., att såsom jourveterinär bör i främsta rummet ifrågakomma distriktsveterinär. I enlighet härmed är jourtjänsten i regel organiserad så, att distriktsveterinärerna i två angränsande distrikt gör jourtjänst för varandra. Jourveterinären blir berättigad till ersättning enligt veterinärtaxan men åtnjuter ej särskilt dagarvode. Jourtjänsten medför med andra ord inte någon utgift för statsverket.

Det har emellertid vid veterinärdistriktens indelande i jouområden visat sig, att det inte överallt är möjligt att följa det nyss angivna principfallet att distriktsveterinärer gör jourtjänst för varandra. För att inte i sådant fall en distriktsveterinär skall bli ställd utanför möjligheten att komma i åtnjutande av helgdagsledighet, är det önskvärt, att annan veterinär å orten eller i grannskapet än distriktsveterinär, exempelvis en kommunalanställd veterinär, en besiktningsveterinär eller en privatpraktiserande veterinär, skall kunna anlitas för jourtjänstgöring. En sådan lösning förutsätter emellertid, att den jourtjänstgörande kan beredas skälig ersättning. Antalet sådana fall kan förväntas bli jämförelsevis fåtaliga och alltså även den för statsverket uppkommande kostnaden ringa. Veterinärstyrelsen vill föreslå, att ersättningen skall för dygn utgå med 30 kr. till hos staten anställd veterinär, som ej är distriktsveterinär, ävensom till pensionerad tjänsteveterinär samt med 40 kr. till övriga veterinärer som inte är distriktsveterinärer. Vid i anslutning till helgdag förekommande jourtjänstgöring, omfattande 43 timmar, bör dock ersättning få utgå med 50 kr. resp. 75 kr. Den vid bifall härtill uppkommande kostnaden för statsverket är vansklig att närmare ange men torde sannolikt ej komma att överstiga 40 000 kr.

2 a). Ökningen är av automatisk karaktär.

2 b). Sedan Kungl. Maj:t den 3 juni 1960 meddelat bestämmelser angående ersättning i vissa fall vid förordnande att såsom vikarie uppehålla länsveterinär- eller distriktsveterinärbefattning, har veterinärstyrelsen med verkan från den 1 juli 1960 beslutat om höjda dagarvoden till annan vete

rinär än distriktsveterinär, som förordnats att såsom vikarie uppehålla distriktsveterinärbefattning. Att exakt beräkna storleken av den härigenom uppkommande ökade medelsåtgången låter sig inte göra men en överslagsberäkning gör det sannolikt, att ökningen kan väntas uppgå till omkring 60 procent.

2 c)—d). Dessa ökningar är, liksom de under punkterna 2 a) och b) angivna, av automatisk karaktär.

Y t t r a n d e. *Statskontoret* anser sig f. n. inte kunna tillstyrka bifall till veterinärstyrelsens förslag att inrätta ytterligare två veterinärdistrikt och två distriktsveterinärtjänster. Enligt ämbetsverkets mening bör ny utredning i dessa frågor verkställas genom veterinärstyrelsens försorg, varvid anledning torde föreligga att överväga distriktsindelningen i sin helhet inom resp. län.

De av veterinärstyrelsen framförda motiven för en ändrad distriktsindelning för Ljungby-området är enligt statskontorets mening av den art, att de inte utan vidare kan avvisas. Frågan är emellertid om ej en lösning av problemet bör sökas efter andra linjer än de av styrelsen föreslagna. Bl. a. bör undersökas möjligheterna att avhjälpa de med nuvarande distriktsindelning förbundna olägenheterna genom en sådan justering av gränserna mellan Ljungby-distriktet och de till Lidhults-delen av detsamma angränsande veterinärdistrikten, att Lidhults kommun kommer att ligga inom något av sistnämnda distrikt, exempelvis Torups distrikt.

Beträffande länsveterinärens i Skaraborgs län praktikområde anser statskontoret, att skäl finnes för en avveckling av detsamma. Den lösning av frågan, som veterinärstyrelsen föreslagit, synes dock vara förenad med vissa olägenheter. I det nya veterinärdistrikt, som enligt förslaget skulle tillkomma som följd av praktikområdets avveckling, skulle nämligen komma att ingå delar av Töreboda och Götene veterinärdistrikt, vilka sålunda skulle minskas, ehuru båda är relativt små distrikt vad djurantalet beträffar. Det förefaller statskontoret ej osannolikt, att en närmare granskning av veterinärdistriktsindelningen i länet kan leda till en avveckling av praktikområdet antingen genom att det uppgår i något av de till området gränsande distrikten eller genom att det uppdelas på några av dessa distrikt. Ämbetsverket för även fram tanken på en uppdelning av ett annat distrikt inom länet, nämligen Karlsborgs distrikt. Om en undersökning skulle visa, att detta distrikt kan indragas, skulle praktikområdet kunna avvecklas utan att åtgärden medförde någon ökning av antalet veterinärdistrikt och distriktsveterinärer i Skaraborgs län, även om det befunnes, att avvecklingen måste ske på det sätt, veterinärstyrelsen föreslagit.

I detta sammanhang torde få anmälas, att veterinärstyrelsen i skrivelse den 6 juni 1959 redovisat en av styrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställd utredning i fråga om *statlig medverkan till anordnande av tjänstebostäder åt distriktsveterinärer*. Utredningen var föranledd av riksdagens skrivelse 1953: 142, enligt vilken riksdagen hemställt, att Kungl. Maj:t ville dels låta företaga en utredning rörande det sätt, på vilket statsmakterna bäst skulle kunna medverka till anordnande av tjänstebostäder åt distriktsveterinärer, dels ock förelägga riksdagen det förslag vartill utredningen kunde föranleda. Efter verkställd utredning har veterinärstyrelsen anfört, att

annan medverkan från statsmakternas sida ej synes — i varje fall f. n. — erforderlig än ökad möjlighet för kommunerna att för ändamålet erhålla statliga bostadsbyggnadslån. Styrelsen har i enlighet därmed hemställt, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande sådan ändring av bestämmelserna för statliga bostadsbyggnadslån att kommun, som ämnar uppföra bostad för distriktsveterinär, må kunna erhålla dylikt lån även då bostaden har större yta än 125 m². Såsom grund för sitt ställningstagande har styrelsen framhållit bl. a. följande.

Veterinärstyrelsen erhåller under förberedelserna för tillsättningen av distriktsveterinärbefattningarna ingående kännedom om bostadsförhållandena inom resp. distrikt. Styrelsen har därvid fått den uppfattningen, att man ute i kommunerna numera börjar få större förståelse för det berättigade i kravet från ortens veterinär att äga tillgång till en med hänsyn till tjänstens särart lämpad bostad med därtill hörande speciella utrymmen. Emellertid är det uppenbart, att finansieringen av anskaffningen av en veterinärbostad kan bereda en kommun betydande bekymmer. En veterinärbostad bör, tjänsteutrymmena oräknade, erfarenhetsmässigt hålla ca 150 m². Kommunernas möjligheter att erhålla statliga bostadsbyggnadslån är emellertid begränsade till bostäder om högst 125 m² yta. Det har framhållits för veterinärstyrelsen att en hel del av de svårigheter, som mött då det gällt att ordna bostadsfrågan å orter utan egentlig hyresmarknad, skulle elimineras, därest kommunerna kunde för ändamålet erhålla dispens från nämnda maximeringsvillkor.

Över veterinärstyrelsens utredning har yttranden inhämtats av statskontoret, bostadsstyrelsen och Sveriges veterinärförbund.

Statskontoret har förklarat sig ej ha något att erinra mot förslaget om dispens från det i 5 § kungörelsen 1957: 359 om egnahemslån m. m. upptagna villkoret för beviljande av egnahemslån vid nybyggnad av en- och tvåfamiljshus, innebärande att lägenhetsytan ej får överstiga 125 m².

Bostadsstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Eftersom tertiärlånekungörelsen, som reglerar långivningen till flerfamiljshus, inte innehåller någon föreskrift om begränsning av lägenheternas storlek, syftar veterinärstyrelsens framställning enbart på bestämmelserna i egnahemslånekungörelsen. Den övre storleksgräns på 125 m², som där finnes angiven, innebär ett slags behovsprövning, i det att den som har större krav på utrymmesstandard får anses ha möjligheter att betala de högre bostadskostnader, som följer av att företaget finansieras utan anlitande av statligt lån. Bestämmelserna i lånekungörelsen är dock så formulerade, att nyssnämnda maximistorlek må kunna överskridas när det föreligger särskilda skäl därtill. Denna undantagsmöjlighet brukar tillämpas beträffande en del jordbruksfastigheter samt i sådana fall, då familjens storlek i och för sig eller i förening med behov av särskilt arbetsrum i bostaden ger behov av större utrymme. Ett bifall till framställningen skulle innebära, att en viss yrkesgrupp kom i förmånligare ställning än övriga medborgare vad beträffar de statliga lånemöjligheterna. Bostadsstyrelsen är inte beredd att genom ändrad tillämpning av författningsbestämmelserna eller på annat sätt medverka till en sådan utveckling. Bostadsstyrelsen erinrar dock om att styrelsen, av skäl som sammanhänger med det allmänna önskemålet om administrativ förenkling, har avgivit förslag till Kungl. Maj:t om ett allmänt slopande av den storleksgräns, varom här är fråga.

Sveriges veterinärförbund har framhållit bl. a. följande.

I förbundets bostadsarbete är anskaffandet av tillfredsställande tjänsteutrymmen det primära. Orsaken härtill är ej blott ökningen av hund- och svinpraktiken, utan fastmer det sista decenniets erfarenheter från olika epidemier och epizootier, t. ex. salmonellos på människa, smittsam kastsjuka, mjältbrand och salmonellos på djur, vilka sistnämnda vunnit utbredning med importerade fodermedel. Allt för många distriktsveterinärer har inte haft sådana möjligheter till desinfektion och sterilisering av skyddskläder, instrument m. m., som djurägarna med hänsyn till risken för smittspridning kan fordra. Det förekommer givetvis, att veterinärerna själva iordningställer och bekostar nödvändiga utrymmen, men det synes ej rimligt att en veterinär i passagedistrikt, där han regelmässigt stannar högst tre eller fem år, skall belastas med kostnaden. Tjänsteutrymmena bör av praktiska skäl förläggas i anslutning till bostaden och det är inte alltid säkert att bostad och tjänsteutrymmen kan eller får övertagas av den nye tjänstinnehavaren. Dessbättre har förståelsen för problemet ökat ute i kommunerna. Detta gäller emellertid huvudsakligen de rena landskommunerna, där behovet av veterinär är störst. I städer och köpingar, där man ännu inte börjat utnyttja distriktsveterinären i hygieniska frågor på sätt livsmedelsstadgan och nya hälsovårdsstadgan avser och antalet djurägare är litet, är förståelsen mindre eller obefintlig.

Då tjänstelokalerna av praktiska skäl måste förläggas i anslutning till bostaden, måste denna med i bilden. Även i mycket intresserade kommuner kan därför bostadsfrågans lösande stöta på ekonomiska svårigheter. Veterinärförbundet erinrar om bestämmelserna i kungörelsen 1921:687 angående statsbidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden. Dessa bestämmelser ger kommunerna möjlighet till relativt stort bidrag. På grund av vissa kontrollföreskrifter samt framför allt maximering av hyran till 1 800 kr. har de emellertid utnyttjats i allt mindre omfattning, vilket inte utesluter att likartade, moderniserade bestämmelser skulle kunna tillämpas för veterinärbostäder. Den av veterinärstyrelsen föreslagna utökningen av maximibidragsytan har redan tidigare generellt föreslagits av bostadsstyrelsen, som inte torde vara beredd tillstyrka densamma endast för en viss grupp och för familjebostad. Tjänsteutrymmesfrågan torde å andra sidan i viss mån ligga utanför bostadsstyrelsens kompetensområde. Styrelsen lär dock redan med nuvarande bestämmelser ha möjligheter att höja det maximala lånebeloppet i vissa speciella fall, då fråga är om lokaler, som måhända principiellt kan jämställas med distriktsveterinärens tjänstelokaler. Utöver höjning av kvadratmetergränsen synes det förbundet således nödvändigt att antingen höja lånebeloppet speciellt för veterinär tjänstebostad eller utfärda anvisningar till bostadsstyrelsen om största möjliga tillmötesgående inom nuvarande bestämmelsers ram, då fråga är om lån för distriktsveterinärers tjänstebostad.

Som svar på frågan hur statsmakterna bäst kan medverka till anordnande av tjänstebostäder för distriktsveterinärer föreslår veterinärförbundet i första hand direkta bidrag till kommunerna och i andra hand utvidgade lånemöjligheter. Därutöver anser förbundet rättvisare avdragsmöjlighet vid beskattning böra beredas den, som anordnar tjänsteutrymmen i egen fastighet.

Departementschefen

Under anslaget Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur — eller annan motsvarande beteckning — har sedan lång tid tillbaka anvisats medel

för driften av ifrågavarande anstalt. Jag föreslår nu att nämnda anslag utgår samt att medelsanvisning för ändamålet i fortsättningen sker i fråga om avlöningskostnader från förevarande anslag och vad gäller omkostnader från anslaget Veterinärstaten: Omkostnader. Då de låga faktiska nettoutgifterna för karantänsanstaltens verksamhet under sistlidna budgetår — sammanlagt cirka 6 500 kronor — synes ha sin grund i förhållanden av extraordinär art, biträder jag veterinärstyrelsens förslag, att till verksamheten för nästa budgetår skall anvisas oförändrade belopp, d. v. s. till avlöningar 9 000 kronor och till omkostnader 3 400 kronor. Det torde, i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår, få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anstalten.

I anledning av veterinärstyrelsens förslag att inrätta en ny distriktsveterinärtjänst i samband med en förordad avveckling av länsveterinärens i Skaraborgs län s. k. praktikskyldighet har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1960 uppdragit åt styrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om lämpligaste sättet att avveckla såväl den omförmälda som den i ytterligare två län ännu gällande praktikskyldigheten för länsveterinärer. Styrelsen har i beslutet anbefallts bedriva utredningen med den målsättningen, att en avveckling skall kunna komma till stånd, utan att antalet veterinärdistrikt eller antalet distriktsveterinärtjänster i riket totalt sett ökas. Härav följer, att jag inte kan biträda nu föreliggande förslag berörande Skaraborgs län. Vad gäller veterinärstyrelsens ånyo framförda förslag att genom utökning av antalet distriktsveterinärtjänster möjliggöra inrättande av ett nytt veterinärdistrikt i västra delen av Kronobergs län finner jag mig ej heller i år kunna tillstyrka detsamma. I likhet med styrelsen anser jag det visserligen angeläget, att behovet av veterinärkraft blir bättre tillgodosett i berörda trakter. Då det emellertid enligt min mening inte är lämpligt att utöka antalet distriktsveterinärtjänster för riket i dess helhet, har jag för avsikt att utverka uppdrag åt veterinärstyrelsen att söka åstadkomma den begärda förbättringen inom ramen för gällande personalförteckning för veterinärstaten.

Styrelsens förslag om höjning av dagarvodet till länsveterinärs vikarie finner jag mig inte kunna tillstyrka. Däremot vill jag förorda, att ersättning vid jourtjänstgöring å distriktsveterinärtjänst i enlighet med veterinärstyrelsens förslag skall utgå med för dygn räknat 30 kronor till hos staten anställd veterinär, som ej är distriktsveterinär, ävensom till pensionerad tjänsteveterinär samt 40 kronor till annan veterinär, som ej är distriktsveterinär. Vid i anslutning till helgdag förekommande jourtjänstgöring omfattande minst 43 timmar bör dock, såsom veterinärstyrelsen föreslagit, ersättningarna i stället bestämmas till 50 respektive 75 kronor. Till täckande av nu berörda kostnader synes en anslagsuppräkning av 40 000 kronor erforderlig.

Automatiska utgiftsändringar hänförliga till detta anslag torde påkalla en anslagsuppräkning med sammanlagt 950 000 kronor. Härav belöper sig 140 000 respektive 446 000 kronor på lönehöjningar för länsveterinärer och

distriktsveterinärer i anledning av 1960 års allmänna lönereglering, 363 000 kronor på höjda ersättningar åt vikarier å distriktsveterinärtjänst samt 1 000 kronor på posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Beträffande veterinärstyrelsens tidigare omnämnda hemställan rörande statens medverkan till anordnande av tjänstebostäder åt distriktsveterinärer torde i detta sammanhang få erinras om Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1960 angående tillämpningen av bestämmelserna om begränsningen med avseende å bostadsbyggnadslån i fråga om lägenhets maximiyta. Sedan bostadsstyrelsen den 2 juni 1960 på Kungl. Maj:ts uppdrag — med beaktande av vad riksdagens statsutskott anfört i sitt utlåtande 1960: 50 i fråga om egnahemslån — avgivit förslag till föreskrifter beträffande tillämpningen i allmänhet av berörda bestämmelser om lägenhets maximiyta, har Kungl. Maj:t genom nyssnämnda beslut bemyndigat bostadsstyrelsen att utfärda föreskrifter i ämnet i huvudsaklig överensstämmelse med det avgivna förslaget. Förslaget innehåller vissa riktlinjer för beräkningen av lägenhets yta, vilka får anses vara mindre stränga än de förut tillämpade. I fråga om undantag från bestämmelsen om maximiyta utsäger förslaget, att sådant må kunna göras för mycket stora hushåll, för stora familjer med dokumenterat behov av arbetsrum, för lantbrukets bostäder och för familjer med vårdbehövande anhörig eller invalidiserad medlem. Ärenden, som avser dylika undantag, får enligt förslaget bedömas från fall till fall.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat beträffande anslagsomläggningen samt i anledning av veterinärstyrelsens anslagsskrivelse, behöver förevarande anslag för nästa budgetår uppräknas med tillhopa (9 000 + 40 000 + 950 000 =) 999 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för veterinärstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	4 507 700
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	137 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	980 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 352 300
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	90 000
	Summa kronor	7 067 000

b) till *Veterinärstaten: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 067 000 kronor.

[85] **4. Veterinärstaten: Omkostnader**

Förevarande anslag har tillförts sådan medelsanvisning, som i förra årets huvudtitel upptagits för omkostnader under anslaget till karantänsanstalten i Haparanda för husdjur. Talen i följande tablå avser sålunda jämväl sistnämnda omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	125 600	136 207
1959/60	143 900	148 802
1960/61 (statsliggaren s. 917 och 920)	144 800	
1961/62 (förslag)	153 000	

Yrkande. *Veterinärstyrelsen* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget Veterinärstaten: Omkostnader ökas med 36 900 kr. enligt följande uppställning samt att medelsanvisningen till omkostnader under anslaget Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur hålles oförändrad vid 3 400 kr.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Reseersättningar	102 601	124 001	115 000	+ 10 000
2. Expensmedel till länsveterinärerna	9 600	9 600	10 200	+ 18 600
3. Kursverksamhet	12 089	7 800	6 700	+ 8 300
				+ 36 900

Motiv. 1. Med hänsyn till belastningen budgetåret 1959/60 — enligt styrelsen ca 127 000 kr. — och då den ökade medelsåtgången för resor knappast kan antagas vara av blott tillfällig karaktär, synes anslagsposten böra höjas till förslagsvis 125 000 kr.

2. I fråga om detta förslag anför veterinärstyrelsen i huvudsak följande.

För innevarande budgetår har som bidrag till länsveterinärernas expenser anvisats 10 200 kr. eller 425 kr. till envar av dem. I skrivelse till veterinärstyrelsen har Sveriges veterinärförbund hemställt, att styrelsen för budgetåret 1961/62 ville för ändamålet äska 48 000 kr. eller 2 000 kr. för varje länsveterinär. Förbundet — som gör en jämförelse med de ersättningar, som med stöd av 33 § SAAR utgår till förste provinsialläkare för motsvarande utgifter — framhåller, att det anvisade beloppet på intet sätt svarar mot de faktiska kostnaderna, vilka enligt en av förbundet gjord utredning år 1958 uppgick till genomsnittligt 3 038 kr. för varje länsveterinär. Veterinärstyrelsen hyser den uppfattningen, att bidragen till länsveterinärernas expenser med stor sannolikhet bör differentieras på sätt som skett i fråga om förste provinsialläkarna. Styrelsen har från samtliga länsveterinärer införskaffat vissa uppgifter om havda utgifter för expenser under åren 1958 och 1959. Detta material är emellertid ofullständigt och styrelsen är inte beredd att utan inhämtande av ytterligare uppgifter och en ingående behandling av dessa framlägga förslag om differentierade expensbidrag, avsedda att så rättvist som möjligt ge ersättning för havda utgifter. Nu föreliggande ma-

terial visar emellertid klart, att nuvarande bidrag är helt otillräckligt. Det synes därför skäligt och möjligt att, under hänsynstagande till vissa ofrånkomliga utgiftsposter, redan nu föreslå en viss generell höjning av bidraget.

För expeditionslokal/konferensrum redovisar länsveterinärerna sålunda en genomsnittlig hyreskostnad inklusive värme på ca 1 200 kr. Om kostnaden för städning och elektrisk ström inräknas, blir genomsnittskostnaden ca 1 600 kr. Nödvändig telefonpassning kan i form av telefonsvarare erhållas för 240 kr. om året. Bland kostnaderna för skrivmateriel o. d. kan nämnas kostnaden för utskrivning och stencilering av årsberättelsen, vilken kostnad av t. ex. länsveterinären i Stockholms län verifierats uppgå till 450 kr.

Det sagda motiverar enligt veterinärstyrelsens uppfattning en uppräkning av bidragen till länsveterinärernas expenser till förslagsvis 1 200 kr. för envar. Anslagsposten synes då böra uppföras med 28 800 kr.

3. För innevarande budgetår är anslagsposten till kursverksamhet upptagen med 6 700 kr. för anordnande av en kurs i bakteriologisk köttkontroll. För budgetåret 1961/62 hemställer veterinärstyrelsen om medel till anordnande av två kurser, nämligen dels en fortsättnings- och repetitionskurs för äldre distriktsveterinärer, dels en kurs i patologisk anatomi och köttbedömning för besiktningsveterinärer vid vissa sanitetsslaktstationer. Beträffande den sålunda föreslagna fortsättnings- och repetitionskursen anför styrelsen i huvudsak följande.

En motsvarande kurs hölls under maj—juni 1956 med 25 veterinärer som deltagare och omfattades med största intresse, något som framgår därav att antalet sökande uppgick till inte mindre än 63. Behovet av fortsättnings- och repetitionskurser av detta slag har under de år som gått kvarstått och snarast accentuerats främst genom ändringen av djurskyddslagen och tillkomsten av nya hälsovårdsstadgan. Genom dessa har tjänsteveterinärerna på ett mera specificerat sätt ålagts arbetsuppgifter, som tidigare inte berört dem i lika hög grad. I detta sammanhang tillkommer nu också frågor berörande radiakskydd och bedömning av radiakkontaminerade livsmedel, foderförråd, betesmarker, ladugårdsbyggnader och djur m. m. Behov av utbildning har vidare uppkommit till följd av förskjutningen i husdjurshållningen mot ökat antal svin och fjäderfä, varigenom sjukdomar i dessa djurgrupper — främst smittsamma — fått avsevärt ökad ekonomisk betydelse. Kursen bör liksom tidigare pågå under tre veckor och antalet deltagare beräknas till 25. Dessa förutsättes erhålla oavkortad lön under kurstiden samt bidrag till resekostnader. Den kostnad, som bör bestridas från ifrågavarande anslagspost, kan uppskattas till 8 000 kr.

I fråga om den föreslagna kursen i patologisk anatomi och köttbedömning anför veterinärstyrelsen följande.

För nästkommande budgetår föreligger behov av en kurs för ett antal tjänsteveterinärer, huvudsakligen distriktsveterinärer, som på grund av bestämmelserna om nödslakt i den nya lagen om köttbesiktning m. m. måst vid sidan om tjänsten engageras som besiktningsveterinärer vid vissa självständiga sanitetsslaktstationer. Besiktningen av djur, som slaktats på grund av sjukdom eller olyckshändelse, ställer stora krav på besiktningsveterinärens utbildning, och med anledning härav anser veterinärstyrelsen nödvändigt, att de däri engagerade tjänsteveterinärerna ges tillfälle att komplettera sina kunskaper i patologisk anatomi och i köttbedömning i samband med

bakteriologisk köttkontroll. Den föreslagna kursen beräknas omfatta ca tio deltagare och pågå under en vecka. Kostnaderna för arvoden till lärare och andra direkta kostnader, som bör ersättas av statsmedel, torde kunna beräknas uppgå till 3 000 kr. Kostnaderna för kursdeltagarnas resor och uppehälle har beträffande de under senare år hållna kurserna i bakteriologisk köttkontroll inte ersatts av statsmedel. I allmänhet har vederbörande slakteriföretag ersatt besiktningsveterinären härför. I fråga om den nu föreslagna kursen för tjänsteveterinärer ligger förhållandena annorlunda till. Varken sanitetsavdelningens ägare eller tjänsteveterinären kan förväntas vilja ikläda sig utgifter för en fortbildningskurs, med hänsyn till att verksamheten vid dessa, genom lagstiftningen nödvändiggjorda sanitetsavdelningar i allmänhet är av ringa omfattning och följaktligen för båda parter av mindre ekonomisk betydelse. Det allmänna har däremot ett stort intresse av att bestämmelserna om nödslakt kan efterföljas och effektiv besiktning verkställas vid sanitetsavdelningarna. Med hänsyn härtill och då kursdeltagandet bör vara obligatoriskt, finner veterinärstyrelsen att av statsmedel bör ersättas jämväl kursdeltagarnas kostnader för resor och uppehälle under kurstiden, vilka kan uppskattas till sammanlagt ca 4 000 kr. och förutsättes skola gäldas från anslagsposten till reseersättningar under förevarande omkostnadsanslag. Därjämte bör deltagarna erhålla oavkortad lön under kurstiden. En förutsättning är dessutom att de vikarier, som förordnas att uppehålla vederbörande veterinärers tjänster, under kursen medgives rätt att för vikariatstiden få tillgodoräkna sig tjänsteår, trots att tiden inte uppgår till 15 dagar.

Med hänsyn till angelägenheten av denna kurs finner veterinärstyrelsen sig böra avstå från att för nästkommande budgetår hemställa om medel för anordnande av den tidigare årligen återkommande kursen i bakteriologisk köttkontroll för besiktningsveterinärer.

Yttrande. *Statskontoret* har i utlåtande över veterinärstyrelsens förslag om ökade expensmedel till länsveterinärerna anfört i huvudsak följande.

Vid beräkningen av det nuvarande bidragets storlek torde hänsyn ha tagits endast till länsveterinärernas kostnader för skrivhjälp, skrivmateriel, papper, kuvert o. d. Däremot synes inte ha beaktats eventuell kostnad för hyra av expeditionslokal. Sistnämnda kostnad åberopas emellertid nu av veterinärstyrelsen såsom grund för en höjning av bidraget. Styrelsens förslag om större expensbidrag torde få ses mot bakgrunden av den ökade omfattning, som länsveterinärernas administrativa uppgifter under senare år erhållit, särskilt vad beträffar åliggandena på livsmedelskontrollens och födoämneshygienens områden. Det synes sannolikt, att denna utveckling medfört ett ökat behov av tjänstelokaler för länsveterinärerna. Det förhöjda bidraget avses skola täcka kostnader för ett ändamål, vartill hänsyn tidigare inte tagits vid fastställandet av bidraget. Enligt statskontorets mening bör — även med beaktande av att fråga är om en provisorisk lösning — för ett rätt bedömande av spörsmålet krävas ett säkrare underlag än som nu redovisats. Härom framhålles ytterligare endast att, enligt vad statskontoret under hand inhämtat, i vart fall några länsveterinärer beretts tjänstelokaler hos statlig myndighet å stationeringsorten. Ämbetsverket är inte berett att utan en grundlig utredning, som klart belyser såväl behovet av tjänstelokaler över huvud för länsveterinärerna som nuvarande kostnader för sådana utrymmen, tillstyrka bifall till veterinärstyrelsens nu föreliggande förslag. Skulle en sådan utredning utvisa, att särskilda tjänstelokaler är nödvändiga, synes det ligga nära till hands att utforma eventuell ersättning på sätt skett i fråga om förste provinsialläkarna. Därest resultatet

av fortsatta undersökningar beträffande länsveterinärernas expenskostnader skulle visa, att länsveterinärerna vid bibehållande av nuvarande ordning bör tillerkännas ersättning för lokalkostnader, torde vidare enligt statskontorets mening övervägas huruvida inte denna ordning, där så är möjligt, bör ersättas av en annan, enligt vilken länsstyrelserna eller eventuellt annan statlig myndighet å stationeringsorten tillhandahåller dessa veterinärer erforderliga lokaler och skrivhjälp m. m.

Departementschefen

I enlighet med vad jag under närmast föregående anslagspunkt förordat beträffande viss anslagsteknisk omläggning behöver förevarande anslag uppräknas med 3 400 kronor till omkostnader för karantänsanstalten i Haparanda för husdjur. Angivna belopp torde böra upptagas såsom en särskild post i veterinärstatens omkostnadsstat.

Veterinärstyrelsens förslag om ökning av anslagsposten till expensmedel till länsveterinärerna kan jag inte tillstyrka. Pågående undersökningar rörande länsveterinärernas faktiska utgifter för ifrågavarande ändamål torde styrelsen emellertid böra fullfölja. Vid sin prövning av frågan synes styrelsen jämväl böra beakta vad statskontoret i nyss återgivet yttrande anfört i ämnet.

Förslaget angående kursverksamheten under nästa budgetår anser jag mig kunna biträda. Sålunda bör anordnas en fortsättnings- och repetitionskurs för äldre distriktsveterinärer samt en kurs i patologisk anatomi och köttbedömning för ett antal tjänsteveterinärer, vilka på grund av bestämmelserna om nödslakt i lagen om köttbesiktning m. m. skall anlitas som besiktningsveterinärer vid vissa självständiga sanitetsslaktstationer. Mot beräkningen av kurskostnaderna, 8 000 respektive 7 000 kronor, har jag intet att erinra. Då kostnaderna för den förstnämnda kursen i sin helhet och 3 000 kronor av kostnaderna för den sistnämnda kursen bör bestridas från anslagsposten till kursverksamhet samt då denna post för innevarande budgetår är upptagen med 6 700 kronor, behöver samma post ökas med (8 000 + 3 000 — 6 700 =) 4 300 kronor. Jag finner i likhet med styrelsen skäligt, att ersättning för resor och uppehälle under kurstiden skall utgå av statsmedel till deltagarna i kursen i patologisk anatomi och köttbedömning. För detta ändamål synes anslagsposten till reseersättningar för nästa budgetår böra uppräknas med 4 000 kronor. Någon ytterligare uppräkning av denna post, såsom styrelsen föreslagit, är jag däremot ej beredd tillstyrka.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslagets slutsumma för nästa budgetår bestämmas till avrundat (141 400 + 3 400 + 4 300 + 4 000 — 100 =) 153 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av veterinärstyrelsen meddela närmare bestämmelser om nyssnämnda kursverksamhet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärstaten: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 153 000 kronor.

[86] **5. Statens veterinärmedicinska anstalt: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 517 500	2 497 624
1959/60	2 535 000	2 576 544
1960/61 (statsliggaren s. 918)	2 615 700	
1961/62 (förslag)	3 057 000	

Yrkande. *Statens veterinärmedicinska anstalt* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med i runt tal 600 600 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 förste assistent Ae 21	+ 25 647
b) 1 konsulent högst Ae 26	+ 32 526
c) 1 kanslibiträde Ae 7	+ 12 450
d) 1 laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång	+ 12 450
e) 1 vaktmästare Ae 7	+ 15 303
f) 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång	+ 10 125
g) ersättning till elever	+ 86 400
h) personal för särskilda undersökningar	+ 9 996
2. *Löneregleringar m. m.*	
a) 1 laborator Ao 26 i st. f. Ae 26	—
b) 1 konsulent högst Ae 26 i st. f. Ag 23	+ 4 758
c) 1 konsulent Ae 26 i st. f. Ag 26 (avlönad från statens lappfond)	—
d) 1 laborator Ae 26 i st. f. förste assistent Ae 21	+ 7 551
e) 1 kamrerare Ao 17 i st. f. kassör Ao 13	+ 1 044
f)-g) 2 laboratorieassistenter Ao, Ae 11 i st. f. 2 förste laboratoriebiträden Ao, Ae 10	+ 1 909
h) 1 institutionstekniker Ae 9 i st. f. institutionsvaktmästare Ae 8	+ 810
i) 3 djurvårdare Ae 7 i st. f. 3 institutionsbiträden Ae 5	—
j) 1 institutionstekniker Ao 9 i st. f. förste vaktmästare Ao 8	+ 810
k) 1 förste fotograf Ao 11 i st. f. fotograf Ao 9	+ 1 749
l) 1 kansliskrivare Ao 10 i st. f. kontorist Ao 9	+ 843
m) 1 förste expeditionsvakt Ao 8 i st. f. vaktmästare Ao 7	—
n) 1 tvättföreståndare Ao 7 och 3 förste biträden Ao 5 i st. f. Ae 7 resp. Ae 5	—
o) personal för särskilda undersökningar	+ 2 508
3. *Omräkning*	
a) personal för särskilda undersökningar	+ 18 696
b) 1960 års löneregelring m. m.	+ 349 000
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 6 000
	+ 600 575

Motiv. I en allmän motivering framför anstaltsstyrelsen inledningsvis i huvudsak samma synpunkter som de båda närmast föregående åren (IX ht 1959, s. 254).

Härutöver anför styrelsen, att man vid bedömningen av utgiftsutvecklingen för anstalten bör taga hänsyn till att verksamheten tillför statsverket icke obetydliga inkomster. I en mängd fall, såsom då det gäller undersökningar på grund av misstanke å i epizootilagen upptagen sjukdom eller undersökningar i samband med statliga eller statsunderstödda sjukdomsbekämpanden, lämnas vidare nödiga laboratorieundersökningar och bakteriologiska preparat kostnadsfritt. De till statsverket inlevererade inkomstbeloppen har under de tre sista budgetåren uppgått till resp. 776 000 kr., 1 009 000 kr. och 1 131 500 kr. I anledning av att på riksstatens inkomstsida för budgetåret 1960/61 beräknats en höjning av inkomsterna från anstaltens verksamhet till 1 300 000 kr. har, efter förslag av anstalten, veterinärstyrelsen fr. o. m. den 1 juli 1960 fastställt nya undersöknings- och preparattaxor för anstalten.

1 a). Anstaltsstyrelsen framhåller, att på konsulentavdelningen förefinnes starka önskemål om personell ökning inom fjäderfä- och pälsdjurssjukdomarnas område.

Sedan konsulenttjänsten i fjäderfäsjukdomar för tolv år sedan tillkom, har främst genom den starka utveckling, som i dagens läge präglar fjäderfäskötseln, en avsevärd ökning av konsulentens rutinarbete med rådgivning och upplysning inträtt. Han har emellertid även en mängd andra arbetsuppgifter, exempelvis att vara expert i skilda frågor åt veterinärstyrelsen och andra myndigheter, att besvara förfrågningar och avgiva yttranden på begäran av domstolar, försäkringsföretag och läkemedelsfirmor, att veterinärmedicinskt följa och även medverka vid den ständigt fortgående nyordningen och rationaliseringen av den svenska fjäderfänäringen, att medverka vid undervisning samt att bedriva litteraturstudier och vetenskaplig forskning.

Styrelsen framhåller, att förenämnda uppgifter numera fått den omfattningen att de inte längre skäligen bör bestridas av en befattningshavare allena. Situationen synes i tillämpliga delar vara likartad för pälsdjurskonsulenten. Styrelsen anser sig dock för nästa budgetår kunna inskränka sig till att förorda nyinrättande av en förste assistenttjänst i lönegrad Ae 21, avsedd att disponeras av bägge befattningshavarna.

1 b). Sedan år 1952 har vid fiskeristyrelsen varit anställd en befattningshavare såsom konsulent på fisksjukdomarnas område. Han har avlönats med medel från bl. a. vattenfallsstyrelsen och haft tjänstelokal vid veterinärmedicinska anstalten. Tjänsten motiveras främst av fiskodlingarnas, framförallt laxodlingarnas sjukdomsproblem, och planer finnes på att helt knyta tjänstemannen till sagda verksamhet med placering vid ett fältlaboratorium i Älvkarleby. Emellertid kräver fiskerinäringen, den veterinära livsmedelshygienen och den allmänna vattenvården en, lämpligast vid anstalten placerad expert på fisk- och skaldjurssjukdomar. En rationell lösning vore därför enligt styrelsens mening dels en vid anstalten placerad

konsulent i fisksjukdomar med egen vetenskaplig utbildning och verksamhet främst inom patologins ämnesområde och med tillgång till anstaltens expertis, vilket fordras för en allsidig och effektiv forskning på fisksjukdomarnas område, dels en som platschef vid Älvkarleby placerad fiskpatolog för ledning av den där bedrivna försöksverksamheten. Ett nära samarbete mellan dessa båda experter förutsättes böra äga rum. På anstaltens stat bör sålunda en tjänst såsom konsulent i fisksjukdomar i högst lönegrad Ae 26 uppföras.

1 c), d) och f). Beträffande motiven till dessa förslag som framförts jämväl tidigare, torde få hänvisas till IX ht 1959, s. 257 under 1 f) resp. 1958, s. 332 under 1 m), IX ht 1959, s. 256 under 1 b) samt IX ht 1960, s. 208 under 1 d).

1 e). Vid patologisk-anatomiska avdelningen finnes en förste vaktmästare i lönegrad Ao 8 och en vaktmästare i lönegrad Ae 7, båda tjänstgörande i obduktionssalen. Dessutom har sedan flera år måst anställas en extra vaktmästare, vilken bl. a. har att utföra bränning av kadaver m. m. i destruktionsugnen. Sistnämnda arbete har betydligt tilltagit i omfattning, sedan överenskommelse om mottagande av material för bränning träffats med veterinärhögskolan. Samtidigt har en förutvarande institutionsvaktmästare vid avdelningen i allt större utsträckning fått åtaga sig fotograferingsarbete för hela anstalten, en utveckling som konfirmerats genom att den för honom inrättade tjänsten ombildats till fotograf placerad vid patologisk-anatomiska avdelningen men avsedd att utnyttjas av samtliga avdelningar. Styrelsen beräknar, att avdelningen genom fotograferingsarbetet förlorat minst en halv arbetskraft. Då vidare för destruktionsugnens betjänande beräknas minst en halvtidstjänst, föreslår styrelsen att för patologisk-anatomiska avdelningen upptages ytterligare en vaktmästarbefattning i lönegrad Ae 7.

1 g). Kungl. Maj:t har den 10 april 1959 uppdragit åt medicinalstyrelsen att fastställa normalplaner för viss vidareutbildning av laboratoriebiträden m. m. Vidare har Kungl. Maj:t den 10 september 1959 föreskrivit, att myndighet, som anordnar dylik utbildning, skall till den, som genomgår utbildningen, utbetala ersättning med 600 kr. för månad räknat. Enligt sistnämnda beslut skall ifrågavarande ersättning bestridas från vederbörlig anslagspost i myndighetens avlöningsstat.

I skrivelse den 1 juli 1960 har anstaltsstyrelsen anfört, att anstalten avsåg att under budgetåret 1960/61 anordna omförmäld vidareutbildning för tolv laboratoriebiträden, varefter Kungl. Maj:t den 11 augusti 1960 förklarat Sig vilja framdeles till prövning upptaga frågan angående det anslagsöverskridande, som kan komma att bli erforderligt för täckande av kostnaderna för eleversättningarna.

Även under nästa budgetår behöver elevarvoden finnas tillgängliga för vidareutbildning av laboratoriebiträden. Liksom för innevarande budgetår beräknar styrelsen tolv elever behöva utbildas, därav det övervägande antalet å bakteriologisk linje men även med enstaka elever placerade å histologisk-patologisk, biologisk-kemisk och/eller parasitologisk linje. Härigenom beräknas för elevarvoden uppkomma ett medelsbehov med (600 × 12 × 12 =) 86 400 kr.

1 h), 2 o) och 3 a). För avlöningar till personal för särskilda undersökningar har innevarande budgetår anvisats en anslagspost å 156 800 kr., varav 75 000 kr. till undersökningar rörande tillverkning av mul- och klövsjukevaccin, 79 800 kr. till undersökningar rörande lymfadenos hos nötkreatur samt 2 000 kr. till andra särskilda undersökningar. För nästa budgetår äskar anstaltsstyrelsen oförändrat belopp till sistnämnda ändamål. Till de båda förstnämnda ändamålen föreslår styrelsen 95 000 kr. resp. 91 000 kr., eller en ökning av tillhopa 31 200 kr. Ökningen är beräknad att täcka kostnaderna för dels en personalförstärkning med ett institutionsbiträde i högst lönegrad Ag 5 åt undersökningarna rörande mul- och klövsjukevaccin, dels en lönegradshöjning för den till lymfadenosundersökningarna knutne fältassistenten, dels 1960 års lönereglering beträffande den personal, som avlönas från ifrågavarande delposter till lymfadenos- samt mul- och klövsjukeundersökningar. Rörande behovet av institutionsbiträde anför styrelsen följande.

Genom att mul- och klövsjukeforskningen måste bemästra såväl ett stort program av grundforsknings karaktär som en omfattande serodiagnostisk verksamhet i samband med immunitetsprövningar kommer en alltmera ökad arbetsinsats att krävas för framställningen av vävnadskulturer. Styrelsen bedömer det därför vara nödvändigt med en förstärkning av biträdespersonalen med ett institutionsbiträde, avsett att huvudsakligen syssla med vävnadsodling.

Styrelsen föreslår i detta sammanhang, att det pågående forskningsarbetet avseende tillverkning av mul- och klövsjukevaccin måtte få utvidgas att gälla även vacciner mot vissa andra akuta viroser hos nötkreatur (parainfluensa 3 och virusdiarré). Som motivering härför anför styrelsen bl. a.

Under de två senaste åren har vissa andra akuta viroser hos nötkreatur blivit aktuella i vårt land. Sålunda isolerades och identifierades 1958—1959 ett nytt virus från utbrott av en smittsam slemhinneinfektion i Umeåtrakten, s. k. parainfluensa 3. Vidare har serologiska studier visat, dels att detta virus är starkt utbrett i vårt land, dels att kor ur insjuknade besättningar haft antikroppar ej endast mot parainfluensa 3 utan även mot virusdiarré-virus.

På grund av anstaltens bristande resurser på virologins område är det nödvändigt att alla till buds stående medel utnyttjas för att möta situationens krav. En mycket nära beröring föreligger mellan mul- och klövsjukeforskningen och den forskning, som sålunda blivit aktuell rörande vissa andra viroser hos nötkreatur. Hithörande problem har — vilket förra årets mul- och klövsjukeepizooti i Finland visade — bl. a. ett stort differentialdiagnostiskt intresse gentemot mul- och klövsjukan. Särskilt gäller detta virusdiarrén. Den närmaste avsikten med studiet av dessa nya viroser är framställningen av ett effektivt vaccin.

Beträffande motiven för en ändrad lönegradsplacering för fältassistenten torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 211 under 3 r).

2 a). Av de två extra ordinarie laboratorsbefattningarna vid anstalten bör enligt styrelsens uppfattning en ordinariesättas fr. o. m. nästa budgetår. Ifrågavarande befattning tillkom vid viruslaboratoriets inrättande år 1949

och tjänstinnehavaren, som är laboratoriets chef, har fyra laboratoriebiträden sig underställda. Då de virologiska arbetsuppgifterna blivit allt mera omfattande och betydelsefulla, synes det mindre tillfredsställande, att den befattningshavare, som har det främsta ansvaret för arbetets uppläggning och bedrivande, längre skall behöva förbli å icke ordinarie stat.

2 b) och c). Beträffande båda dessa befattningar gäller, att de arbetsuppgifter, som förbundits med desamma, är av speciell natur, att de problem det gäller måste ses på längre sikt och att följaktligen behov av tjänsterna i fråga kommer att föreligga för överskådlig tid framåt. Beträffande mastitkonsulenttjänsten har hittillsvarande extra förmåner inte visat sig tillräckligt lockande för att under längre tid kunna å tjänsten kvarhålla önskvärda tjänstinnehavare. F. n. fullgöres de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna av en avdelningsföreståndare å övergångsstat. För att befordra kontinuitet vid tjänsteutövningen är det nödvändigt, att jämväl mastitkonsulentbefattningen lönegradsplaceras i enlighet med den befordringsgång, som godkänts för renkonsulenten och fyra andra konsulenttjänster vid anstalten. Styrelsen finner dessutom önskvärt, att båda här behandlade tjänster fr. o. m. nästa budgetår uppföres såsom extra ordinarie i högst lönegrad Ae 26.

2 d). I huvudsak samma förslag har upptagits i anstaltsstyrelsens anslagsäskanden upprepade gånger tidigare. Rörande motiveringen för detsamma torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 207 under 1 a) och 2. Härutöver anför styrelsen i årets anslagsskrivelse bl. a. följande.

Med nuvarande begränsade personella möjligheter har den vetenskapliga bearbetningen av avdelningens stora forskningsunderlag blivit betydligt eftersatt. Anstaltens organisation med fackavdelningar och inte djurslagsspecialiserade avdelningar medför att den vetenskapliga personalen vid patologisk-anatomiska avdelningen skall räcka till för forskning på sjukdomsproblem hos så vitt skilda djurslag som nötkreatur, svin, fjäderfä, pälsdjur, häst, hund, vilt och fisk. För att skapa större möjligheter att forskningsmässigt täcka de speciella krav som de olika djurslagens sjukdomar uppställer vill styrelsen starkt understryka vikten av att här föreslagen personalförstärkning må kunna genomföras. Den patologisk-anatomiska diagnostiken och forskningen utgör särskilt inom veterinärmedicinen en viktig förutsättning för sjukdomsbekämpandet och livsmedelshygienen. Styrelsen anser att genom tillkomsten av en ny laboratorstjänst en förste assistenttjänst tills vidare kan lämnas obesatt.

2 e). Beträffande kassörens avlöningsförmåner har anstaltsstyrelsen tidigare framfört förslag (IX ht 1957, s. 208—209 under 20, 1958, s. 332 under 3 g) samt 1960, s. 210 under 3 j)).

Utöver vad tidigare anförts, erinrar styrelsen i årets anslagsskrivelse bl. a. om att för kvalificerade uppgifter vid statens bakteriologiska laboratoriums kameralsektion finnes såväl en förste byråsekreterare i lönegrad A 21 som en kamrerare i lönegrad A 19, en bokhållare i lönegrad A 13 och en kassör i lönegrad A 12. I SBL-utredningen, avgiven i maj 1960, föreslås inplacering av kamreraren i lönegrad A 21, en kassörstjänst i lönegrad A 13 och

en i lönegrad A 12 samt dessutom en byråassistenttjänst i lönegrad A 17.

2 f)—k). Enligt den av statsmakterna godkända överenskommelsen om statstjänstemännens löner under år 1960 och 1961 m. m. har tre förste laboratoriebiträden i lönegrad A 10 (två vid serologiska och en vid kemiska avdelningen) uppflyttats till laboratorieassistenter i lönegrad A 11, varemot två sådana tjänster (en vid patologisk-anatomiska och en vid parasitologiska avdelningen) nedflyttats till befattningar såsom laboratoriebiträde i högst lönegrad Ae 9. Statsmakternas beslut innebär vidare bl. a. oförändrad lönegradsplacering för två institutionsvaktmästare vid patologisk-anatomiska avdelningen, en i lönegrad Ao 8 med tjänstebenämningen ändrad till förste vaktmästare och en i lönegrad Ao 9 med tjänstebenämning ändrad till fotograf, samt sänkning av lönegradsplaceringen för en institutionsvaktmästare i lönegrad A 8 vid substratberedningen till lönegrad A 7 och av tre befattningar såsom vaktmästare i lönegrad Ae 7 vid stallar för försöksdjur till institutionsbiträden i högst Ae 5.

Då vid här nämnda lönegradsplaceringar enligt anstaltsstyrelsens mening tillräcklig hänsyn ej tagits till de arbetsuppgifter, som karakteriserar ifrågavarande tjänster, har styrelsen, som inte i samband med de löneförhandlingar, vilka föregått lönegradsplaceringarna, haft tillfälle meddela sina synpunkter, i skrivelse den 6 maj 1960 anmält, att det synes ofrånkomligt, att lönegradsplaceringarna för vissa av tjänsterna snarast tillrättalägges. Styrelsen återkommer nu till dessa frågor och anför härutinnan i huvudsak följande.

2 f). Tjänsten fanns redan vid anstaltens omorganisation år 1943, då även nuvarande placering såsom förste laboratoriebiträde vid patologisk-anatomiska avdelningen beslutades (prop. 1943: 129). Vid sitt avgivande i anslagsskrivelsen för budgetåret 1960/61 av förslag angående inplacering av ifrågavarande tjänst med ledning av de i propositionen 1959: 152 redovisade grunderna framhöll styrelsen — liksom för övriga främsta laboratoriebiträden å anstaltens olika avdelningar — att av tjänsteinnehavaren krävdes ett kunnande, som låg betydligt högre än vad som fordrades för laboratoriebiträde i allmänhet. Dessa uppgifter avsåg exempelvis arbetsledning och praktisk handledning av vederbörande laboratorium tilldelade elever, utprovning och vidareutveckling av undersökningsmetoder, handhavande av komplicerad apparatur, biträdande vid vetenskapligt forskningsarbete. I betraktande härav borde samtliga fem förste laboratoriebiträdestjänster, däribland även den vid förevarande avdelning, inplaceras såsom laboratorieassistent i lönegrad A 11.

För anstalten framstår den deklassering av förste laboratoriebiträdestjänsten vid patologisk-anatomiska avdelningen, som skedde vid 1960 års löneöverenskommelse, såsom helt oförklarlig. Anstalten anger tjänsteinnehavarens arbetsuppgifter på följande sätt.

1. Framställer snittpreparat för histopatologiska undersökningar väsentligen av forskningskaraktär. Tjänsteinnehavaren besitter en omfattande kännedom om histokemiska färgningsmetoder och specialfärgningar.

2. Ansvarar för vid avdelningen förekommande preparatriselevutbildning. Denna utbildning är helt skild från och av helt annan karaktär än den ut-

bildning av bakteriologielever, som delvis står under ledning av en laboratorieassistent i lönegrad Ao 13.

3. Leder arbetet för fyra anställda preparatriser och ansvarar därvid bl. a. för en successiv höjning av den tekniska standarden på avdelningens laboratorier.

4. Utprovar och vidareutvecklar självständigt mera invecklade undersökningsmetoder med ledning av övervägande utländsk facklitteratur.

Enligt anstaltens uppfattning täcker sålunda förekommande arbetsuppgifter helt fordringarna för tjänstens uppflyttning lägst till laboratorieassistent i lönegrad Ae 11.

2 g). Tjänsten som förste laboratoriebiträde å parasitologiska avdelningen inrättades år 1956 (prop. 124) genom omändring av en tidigare befattning. Med hänsyn till att avdelningen — det enda laboratorium av ifrågavarande slag i hela riket — ej tidigare disponerade någon befattning i nämnda grad, blev den nya tjänsten av anstaltens styrelse placerad å sagda laboratorium.

Arbetsuppgifterna för tjänsteinnehavaren är i huvudsak följande.

1. Behärskar alla parasitologiska undersökningsmetoder och förekommande sektionsarbete. Kan självständigt ställa diagnoser på alla regelbundet förekommande parasiter. Biträder vid vetenskapligt forskningsarbete.

2. Leder arbetet för tre anställda laboratorie- och institutionsbiträden.

3. Ansvarar för vid avdelningen tidvis förekommande elevutbildning.

4. Har översyn och kontroll av olika undersökningsmetoder med ledning av in- och utländsk litteratur.

Även nämnda arbetsuppgifter har styrelsen funnit berättiga till inplacering såsom laboratorieassistent i lönegrad Ao 11.

2 h). Innehavaren av tjänsten såsom institutionsvaktmästare vid kemiska avdelningen handhar på substratlaboratoriet tillverkningen av olika slags substrat för bakterieodling samt lösningar av kemiska substanser med stor fordran på noggrannhet. De tillverkade produkterna användes vid anstaltens olika avdelningar, veterinärhögskolan och en rad veterinärbakteriologiska laboratorier och slakterier i landet. Med den stora efterfrågan på produkterna, som föreligger, ifrågakommer inte att anlita tjänsteinnehavaren för vanligt vaktmästararbete.

Det krävande arbete liksom det ansvar som åvilar befattningshavaren, motiverar enligt styrelsens bestämda uppfattning, att tjänsten i fråga omändras till institutionstekniker i lönegrad Ae 9. I sammanhanget erinrar styrelsen om att enligt årets förhandlingsöverenskommelse en för motsvarande arbetsuppgifter vid veterinärhögskolans bakteriologiska institution inrättad befattning uppflyttats till institutionstekniker i lönegrad A 9. Vidare har i f. n. föreliggande förslag till omorganisation av statens bakteriologiska laboratorium föreslagits fyra institutionsteknikerbefattningar för sektionen för substrattillverkning.

2 i). Då årets löneöverenskommelse innehåller principförslag om utbyte av tre befattningar såsom vaktmästare i lönegrad Ae 7 mot befattningar såsom institutionsbiträde i högst Ae 5, måste styrelsen konstatera, att en sådan

organisationsändring vad angår anstalten strider mot de i propositionen 1959: 152 angivna grunderna för lönegradsplacering. I försöksstallarna förekommer visserligen vård av smärre djur men avdelningen handhar dock även vård av större djur och någon kategoriklyvning inom denna personalgrupp, omfattande vid försöksstallarna fem befattningshavare, är icke lämplig, bl. a. med hänsyn till att arbetet kräver kroppskrafter, som i allmänhet endast män besitter. Styrelsen anser det helt orealistiskt att kunna erhålla lämpliga innehavare å ifrågavarande befattningar med mindre inplacering i lönegrad Ae 7 kan erhållas.

2 j). Tjänsten såsom förste vaktmästare vid patologisk-anatomiska avdelningen erhöll sin nuvarande lönegradsplacering genom prop. 1952: 241. I sin anslagsskrivelse för budgetåret 1960/61 lämnade styrelsen en ingående motivering för att med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som är anförtrodda tjänsteinnehavaren, befattningen borde uppflyttas till institutionstekniker i lönegrad Ao 9. Särskild vikt hade därvid fästs vid det kvalificerade biträde vid obduktioner — alltså ej endast rent rutinmässiga göromål, för vilka kan anlitas vaktmästare utan särskild utbildning — vartill tjänsteinnehavaren genom mångårig tjänstgöring, särskild fallenhet och metodisk utbildning förskaffat sig synnerligen god kompetens, så att han möjliggör en betydande avlastning i arbetet för den veterinära personalen och därigenom medhinnande av ett ökat antal undersökningar. Den skedda löneöverenskommelsen har dock icke innefattat någon lönelyftning för ifrågavarande tjänst. Detta framstår desto mera anmärkningsvärt som samtidigt vid patologisk-anatomiska institutionen vid veterinärhögskolan en befattning såsom institutionsvaktmästare i lönegrad Ao 8 — vilkens arbetsuppgifter är i princip identiska och ej mera kvalificerade än här ifrågavarande anstaltstjänstemans — uppflyttats till institutionstekniker i Ao 9.

2 k). Benämningen å denna tjänst var tidigare institutionsvaktmästare men den blev fr. o. m. den 1 juli 1960 — med oförändrad löneställning — ändrad till fotograf. För sin del hade styrelsen i anslagsskrivelsen för innevarande budgetår föreslagit befattningens inplacering såsom förste fotograf i lönegrad Ao 11.

Den främsta arbetsuppgiften för tjänsteinnehavaren är att förestå anstaltens fotolaboratorium och utföra delvis mycket krävande fotografiska arbeten åt samtliga vetenskapligt arbetande avdelningar och befattningshavare vid anstalten. Härvid ifrågakommer såväl mikro- som makrofotografering med användning av både svartvit- och färgfilm. Även framkallning och kopiering samt skötsel och vård av den dyrbara fotoutrustningen ankommer på tjänstemannen i fråga. Särskilda krav måste ställas i fråga om kvaliteten hos det utförda arbetet, exempelvis när det gäller att ernå den rätta färgkompositionen på sjuka organdelar eller att i djurstallarna fotografera sjukliga förändringar. Övriga arbetsuppgifter för tjänsteinnehavaren är att utföra prepareringar av sjukligt förändrade organ, som önskas bevarade för vetenskapliga ändamål, för kursverksamhet m. m., att förestå och ansvara för anstaltens röntgenapparat med tillhörande utrustning samt dessutom att handha vissa registreringsuppgifter och skötseln av en slipmaskin å patologisk-anatomiska avdelningen.

2 l), m) och n). Dessa förslag har framförts även tidigare. Beträffande motiven torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 210 under 3 m), 1959, s. 258—259 under 3 g) samt 1958, s. 335 under 3 p)—r).

3 b). Med ledning av medelsåtgången å avlöningsposterna under nästföregående budgetår och de beräknade avlöningskostnaderna under innevarande budgetår finner anstaltsstyrelsen vissa uppräkningar av såväl ordinarie- som icke-ordinarieposterna bli erforderliga såsom en följd av 1960 års förhandlingsöverenskommelse, befordringsgång för laboratoriebiträden, tjänstetidsbefordran m. m. För att sålunda bringa avlöningsposterna i bättre överensstämmelse med den påräkneliga medelsåtgången för redan befintlig personal förordar styrelsen en uppräkning av ordinarieposten med 50 000 kr. och icke-ordinarie posten med 25 000 kr.

3 c). Ökningen är av automatisk natur.

Departementschefen

Anstaltsstyrelsens förslag om anvisning av medel under förevarande anslag för bestridande av ersättningar till elever vid viss vidareutbildning av laboratoriebiträden kan jag biträda. Anslaget bör i anledning härav uppräknas med 86 400 kronor. Yrkandet om förstärkning av personalen för särskilda undersökningar kan jag tillstyrka i så måtto, att för ändamålet anvisas ett belopp av 5 000 kronor. Övriga förslag till personalförstärkningar torde däremot inte böra bifallas. Inte heller finner jag mig kunna förorda av anstaltsstyrelsen föreslagna löneregleringar m. m.

Mot förslaget att utvidga undersökningarna rörande tillverkningen av mul- och klövsjukevaccin till att gälla även vaccin mot vissa andra akuta viroser hos nötkreatur har jag ingen erinran.

Vad angår yrkandena om anslagshöjning till följd av 1960 års lönereglering kan jag helt tillstyrka det som avser avlöningar till personal för särskilda undersökningar. Ifrågavarande anslagspost bör sålunda ökas med 18 700 kronor, varav 10 000 kronor skall anses belöpa å undersökningarna beträffande tillverkning av mul- och klövsjukevaccin m. m. och 8 700 kronor å undersökningarna rörande lymfadenos hos nötkreatur. Uppräkningen i övrigt på grund av nyssnämnda löneregleringar m. m. anser jag emellertid kunna stanna vid 328 000 kronor. Slutligen bör anslagsposten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter höjas med 3 200 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget uppräknas med (86 400 + 5 000 + 18 700 + 328 000 + 3 200 =) 441 300 kronor till 3 057 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens veterinärmedicinska anstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	773 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	400
3. Avlöningar till personal för särskilda undersökningar, *förslagsvis*	180 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinare personal, *förslagsvis*	1 431 700
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	627 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	44 100
Summa kronor	3 057 000

b) till *Statens veterinärmedicinska anstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 057 000 kronor.

[87] **6. Statens veterinärmedicinska anstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	703 000	708 207
1959/60	716 900	714 946
1960/61 (statsliggaren s. 920)	757 700	
1961/62 (förslag)	801 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 110 300 kr.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Sjukvård	10 134	10 558	8 500	+ 2 000
2. Reseersättningar	14 165	11 000	14 000	+ 3 000
3. Bränsle, lyse och vatten	101 543	106 769	107 500	+ 7 500
4. Publikationstryck	6 400	6 400	6 400	+ 5 600
5. Särskilda undersökningar	83 117	88 300	105 800	+ 7 700
6. Inköp och underhåll av inventarier och apparatur	24 998	52 000	46 500	+ 39 500
7. Förbrukningsartiklar	234 674	236 191	215 000	+ 25 000
8. Inköp och underhåll av djur	113 376	120 014	110 000	+ 10 000
9. Tvätt, inre renhållning	47 249	54 696	50 000	+ 10 000
				+ 110 300

M o t i v. 1. Ökningen motiveras främst av medelsåtgången under nästföregående budgetår.

2. Anstaltsstyrelsen har under avlöningsanslaget föreslagit förstärkning av konsulentsstaben med en fiskpatolog och en förste assistent åt fjäderfä- och pälsdjurskonsulenten. Även för dessa tjänstemän behöver ett reseanslag stå till förfogande. Under förutsättning av oförändrade ersättningsgrunder förordar styrelsen därför en uppräkning av reseanslaget med 3 000 kr.

3. Med hänsyn till medelsåtgången under nästföregående budgetår och till de nya vattenavloppsavgifterna föreslår styrelsen en höjning med 7 500 kr.

4. Från denna post bestrides kostnaderna för tryckning av anstaltens vetenskapliga meddelanden. Under nästa budgetår torde mera omfattande avhandlingar komma att utgivas från anstalten. Dessutom planeras, i anledning av anstaltens under hösten 1961 infallande 50-årsjubileum, utgivande av en festskrift med redogörelse för anstaltens utveckling och praktisk-vetenskapliga verksamhet. Detta förutsätter, att särskilda medel får disponeras för ändamålet. Med beräkning av ett medelsbehov om 9 000 kr. för vetenskapliga avhandlingar i allmänhet och 3 000 kr. för den planerade festskriften behöver ifrågavarande anslagspost uppföras med 12 000 kr.

5. Av ifrågavarande anslagspost avses för innevarande budgetår (18 500 + 68 800 =) 87 300 kr. för fortsättande av pågående undersökningar rörande tillverkning av mul- och klövsjukevaccin resp. lymfadenos hos nötkreatur. Vidare avses 18 500 kr. för andra vetenskapliga undersökningar vid anstalten. För nästa budgetår bör under här förevarande anslagspost upptagas, dels 18 500 kr. till omkostnader i samband med pågående mul- och klövsjukeundersökningar, dels 76 500 kr. till omkostnader i samband med omförmälda undersökningar rörande lymfadenos hos nötkreatur, vilket innebär en ökning med 7 700 kr. i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår. Vidkommande det till löpande vetenskapliga undersökningar avsedda anslagsbeloppet 18 500 kr. begäres icke någon ändring.

6. Av det för innevarande budgetår anvisade beloppet avses lägst 15 000 kr. för löpande utgifter och underhåll och 31 500 kr. för inköp av apparatur. Genom såväl fortgående prisstegringar å varor och tjänster som det ökade inventariebeståndet vid anstalten, beräknar styrelsen, att för löpande utgifter och underhåll bör beräknas lägst 20 000 kr. Härutöver föreligger behov av medel för inköp av följande apparatur.

För bakteriologiska avdelningen föreslås inköp av två laboratorie- och ett plattmikroskop för tillhopa 7 900 kr. och en högvarvig laboratoriecentrifug för 4 600 kr. Totalt begäres alltså för denna avdelning 12 500 kr., vilket belopp inte endast utgör en nödvändig investering för nu pågående verksamhet utan också beräknas delvis komma till nytta för en framtida virusavdelning. Såsom ersättning för utslitna mikroskop vid patologisk-anatomiska avdelningen föreslås inköp av två sådana för tillhopa 5 000 kr.

Produktionen av Botulinum-C-toxoid inom den serologiska avdelningen, vilken började i mindre skala och hittills skett med ett minimum av tekniska hjälpmedel, har nu fått en i hög grad ökad omfattning. I anledning härav erfordras anskaffning av en del apparatur såsom homogenisator, rörverk,

blandningskärl av rostfritt stål m. m. Därjämte behöver ett termostatutrymme ombyggas. De sammanlagda kostnaderna härför beräknas till 12 000 kr. Vidare behövs för sterilfiltrering av normalserum ett filterskikt à ca 2 300 kr., för utbyte av en kassationsfärdig centrifug å vaccinberedningen 3 700 kr., för bestämning av cellhalt i vacciner och antigener en turbidometer à 1 400 kr. och slutligen för arbetet med diagnos av Vibrio fetus en faskontrastutrustning till mikroskop för 2 000 kr. Anstaltens behov av destillerat vatten för laboratoriebruk har sedan år 1944 tillgodosetts med hjälp av en apparat, som är placerad på sustratlaboratoriet och på senare år kompletterats med en mindre apparat, då särskilda krav på vattnet ställts. Den större apparaten är nu i kassabelt skick och ett utbyte av densamma är enligt styrelsen en tvingande nödvändighet. En nyanläggning måste snarast möjligt anskaffas, om ej samtliga avdelningars arbetsmöjligheter skall äventyras. För att täcka behovet av destillerat vatten erfordras en s. k. jonbytaranläggning kopplad i serie med en destillationsapparat. Kostnaderna härför beräknas till 17 500 kr. För kemiska avdelningen erfordras vidare en frysbox, vilken betingar ett pris av 1 500 kr.

Vid parasitologiska avdelningen är ett för rutinarbete använt mikroskop av föråldrad modell utslitet och behöver ersättas för en beräknad kostnad av 1 300 kr. För serumkontrollanten begäres vidare 1 800 kr. till inköp av vattenbad. Dessutom upptages ett belopp av 5 000 kr. för ej specificerad utrustning och oförutsedda utgifter.

7. Medelsåtgången under ett vart av budgetåren 1958/59 och 1959/60 har varit drygt 230 000 kr., vilket sanktionerats genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1959 och den 30 juni 1960. Enligt sistnämnda beslut har emellertid samtidigt de i omkostnadsstaten för budgetåret 1960/61 anvisade belopp, vilka avses för de i staten under b) och d)—f) angivna ändamålen, däribland förbrukningsartiklar, minskats med 25 000 kr., varigenom anslagsställningen för innevarande budgetår blivit betydligt försämrad. Från ifrågavarande anslagspost bestrides bl. a. utgifter för glasvaror, kemikalier och substratmaterial såsom kött, ägg m. m.

Anstaltsstyrelsen betonar, att anstaltens möjlighet att i inskränkande syfte avsevärt påverka åtgången av förbrukningsartiklar är helt avhängig av de anspråk på undersökningar i diagnostiskt och annat syfte samt på preparat för diagnostik, profylax och terapi, vilka bl. a. de inom djursjukvården och födoämneskontrollen verksamma ställer på anstalten och som denna enligt sin instruktion är skyldig tillmötesgå. Någon nedgång av dessa anspråk har icke kunnat märkas. Vid bedömningen av de utgifter, vilka skäligen bör påräknas under nästa budgetår, måste enligt styrelsen vidare beaktas den fortgående prisstegringen å de flesta varuslag. Vidare har under det senaste året genom den allmänna varuskatten prishöjningar inträtt å praktiskt taget samtliga förbrukningsartiklar. På grund av det anförda finner styrelsen nödvändigt med en förbättrad medelstillgång under ifrågavarande anslagspost för nästkommande budgetår. Härvid bör hänsyn även tagas till den utökning av verksamheten avseende produktion av bakteriologiska preparat, som enligt medgivande i 1960 års statsverksproposition startas under innevarande år. För den sålunda upptagna tillverkningen av vaccin mot valpsjuka hos mink beräknas nämligen dels ägg för virusodling, dels vissa andra förbrukningsartiklar bli erforderliga för sammanlagt 13 000 kr. årligen. Då med be-

aktande av hittillsvarande medelsåtgång anslagsbehovet för förbrukningsartiklar i övrigt av styrelsen uppskattas till 230 000 kr., förordar styrelsen, att anslagsposten för nästa budgetår uppföres med 240 000 kr.

8. Vad beträffar medelsåtgången har denna under de två senaste budgetåren uppgått till 113 300 resp. 120 000 kr., vilket sanktionerats genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1959 och den 30 juni 1960. Enligt sistnämnda beslut har emellertid — vilket även framhållits under nästföregående punkt — samtidigt de i omkostnadsstaten för budgetåret 1960/61 anvisade belopp, som avses för de i staten under b) och d)—f) angivna ändamålen, däribland inköp och underhåll av djur, minskats med 25 000 kr., varigenom anslagsställningen för innevarande budgetår blivit betydligt försämrad och utsikterna att under innevarande budgetår hålla utgifterna inom ramen för anvisade belopp kraftigt reducerats.

Av väsentlig betydelse för medelsåtgången är enligt styrelsen foderpriserna. Såväl föregående som denna sommar har väderleken varit mycket ogynnsam för växtodling, varför också dessa priser sedan föregående år varit osedvanligt höga. Detta medför, att enbart för tillgodoseende av djurstallarnas behov av foder och halm kan påräknas utgifter med ca 70 000 kr. under innevarande budgetår. Av väsentlig betydelse är även inköpspriserna på serumhästar och andra försöksdjur. Hittills har genom arméintendenturförvaltningens medverkan kunnat tillhandahållas kasserade militärhästar för ett pris av 700 kr. per st. Under budgetåret 1961/62 beräknas ett 20-tal hästar behöva inköpas. Då emellertid vid armén numera kasseras endast ett mindre antal hästar, är det icke osannolikt, att hästar även måste inköpas i öppna marknaden, varvid priser på upp till 1 500 kr. ifrågakommer. Dessutom har anstalten fr. o. m. föregående budgetår fått vidkännas icke obetydliga utgifter för bortforsling av stallströ samt svin- och smådjursgödsel. Sådana avfallsprodukter har tidigare kunnat försäljas, varvid erhållna inkomstbelopp blivit redovisade bland anstaltens inkomster, men nu saknas all efterfrågan och bortforslingen av avfallet ådrager anstalten i stället kostnader med f. n. ca 4 000 kr. per år. Med hänsyn till det anförda och med beaktande av jämväl behovet av försöksdjur för den planerade tillverkningen av vaccin mot valpsjuka hos mink anser sig styrelsen ej kunna uppföra här förevarande anslagspost med lägre belopp än 120 000 kr.

9. Belastningen under nästföregående budgetår samt påräkneliga höjningar av städerskelönerna från den 1 januari 1961 har föranlett styrelsen att uppräkna anslagsposten till 60 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med anstaltsstyrelsens beräkningar bör anslagsposten till sjukvård m. m. höjas med 2 000 kronor och delposterna till bränsle, lyse och vatten samt till inköp och underhåll av djur med 7 500 kronor respektive 10 000 kronor. Till följd av väntad medelsförbrukning bör vidare delposterna till förbrukningsartiklar samt till tvätt och inre renhållning uppräknas med 10 000 kronor respektive 5 000 kronor.

Vad därefter angår anslagsposten till publikationstryck kan jag förorda, att densamma höjes med 3 600 kronor. Det synes enligt min mening inte finnas något att erinra mot att medel ur ifrågavarande post tas i anspråk för bestridande av utgifter för en till anstaltens 50-årsjubileum planerad festskrift.

Beträffande anslagsposten till särskilda undersökningar finner jag mig kunna tillstyrka, att det till undersökningar rörande lymfadenos hos nötkreatur avsedda beloppet ökas med 5 200 kronor. Några uppräkningar i övrigt under förevarande anslag kan jag inte tillstyrka.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat behöver anslaget för nästa budgetår ökas med (2 000 + 7 500 + 10 000 + 10 000 + 5 000 + 3 600 + 5 200 =) 43 300 kronor till 801 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens veterinärmedicinska anstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 801 000 kronor.

[88] **7. Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 530 100	1 480 982
1959/60	1 270 100	1 134 191
1960/61 (statsliggaren s. 921)	1 085 000	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	450 000	

Veterinärstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl minskas med 605 000 kr.

Departementschefen

Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga särskild proposition angående vissa bestämmelser till förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m.

Enligt mina beräkningar bör anslaget för nästa budgetår preliminärt uppföras med 450 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[89] 8. **Bidrag till främjande av juverhälsokontroll hos nötkreaturen**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	250 000	232 678
1959/60	230 000	242 484
1960/61 (statsliggaren s. 923)	230 000	
1961/62 (förslag)	280 000	

Veterinärstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 150 000 kr. Beträffande motiveringen hänvisar styrelsen till innehållet i en tidigare avlämnad, i det följande återgiven redogörelse m. m. avseende förevarande bidragsområde.

Efter uppdrag av Kungl. Maj:t den 22 januari 1960 har *veterinärstyrelsen* i skrivelse den 27 maj 1960 avgivit nyssberörd *redogörelse för den hittillsvarande verksamheten till främjande av juverhälsokontroll hos nötkreaturen samt för planerna för verksamhetens fortsatta bedrivande jämte förslag till de åtgärder, som kan påkallas för att genomföra ifrågavarande planer.*

Styrelsen lämnar inledningsvis en beskrivning av juverinflammationerna (mastiterna), varav framgår bl. a. följande.

Begreppet mastit är svårt att definiera. Ibland kan patologiska förändringar påvisas i juvret utan att mikroorganismer är påvisbara i mjölken. Ett motsatt förhållande förekommer även. Mjölken kan stundom synas normal och andra gånger vara starkt förändrad. Vid bakteriologisk undersökning kan mikroorganismer av mycket skiftande slag påträffas. Det har dessutom visat sig att bakteriefloran varierar i olika delar av riket. Ett klart sammanhang har påvisats mellan juverhälsan och en mängd yttre omständigheter, bl. a. förekomsten av maskinmjölkning och dess handhavande, ladugårdens, fodrets och dricksvattnets beskaffenhet eller olämpliga juver- och spenformer hos djuren. Rent smittsamma, s. k. specifika, mastiter förekommer men i flertalet fall torde icke bakterierna ensamma åstadkomma inflammation.

Veterinärstyrelsen framhåller vidare, att varaktiga resultat av mastitbekämpandet inte kan uppnås utan att varje enskild besättning undersökes med avseende å infektionens art samt vilka predisponerande faktorer, som förekommer. Först därefter kan man veta, vilka åtgärder som bör vidtagas. Juverinflammationerna kan således inte bekämpas efter epizootologiska riktlinjer såsom fallet varit med tuberkulos och kastsjuka, vilka kunnat utrotas genom nedslaktning av smittade djur eller besättningar. I fråga om den hittillsvarande verksamheten på området — vilken endast omfattat ca 5 procent av landets kobestånd — anför veterinärstyrelsen härefter bl. a. följande.

Orsakerna till att juverhälsokontrollen ännu varit av jämförelsevis blygsam omfattning är av skilda slag. Någon nämnvärd propaganda för anslutning har ej drivits. Förväntningarna på ett »mastitbekämpande» var nämligen på många håll högt spända efter framgångarna med utrotande av nötkreaturstuberkulosen och kastsjukan. En liknande effekt kunde emellertid

inte påräknas av åtgärder mot juverinflammationer och utbrett missnöje kunde befaras efter få år, då väntade resultat uteblev. Det var också önskvärt, att i det inledande skedet främst sådana djurägare deltog, som hade förståelse och intresse för verksamheten. Ytterligare var det av vikt, att deltagandet ej var större än att jämförelser mellan olika undersöknings- och behandlingsmetoder skulle kunna medhinnas och god tid kunna ägnas åt utredning inom varje enskild besättning.

Jämförelser har anställts mellan en mängd olika laboratoriemetoder inbördes samt mellan dessa och kliniska fynd i besättningarna. Enär det bakteriologiska odlingsförfarandet är dyrbart och tidsödande, har ansträngningarna i hög grad inriktats på att finna en lämplig teknik, med vilken sådana enskilda mjölkprov, som inte skulle behöva göras till föremål för närmare bakteriologisk undersökning, skulle kunna utsorteras. Ehuru behäftat med vissa svagheter förefaller det som om det s. k. Whiteside-provet i en modifikation, som går under namnet California Mastitis Test (CMT-metoden), skulle vara den för sådana undersökningar bäst lämpade. Metoden innebär inte något bakteriologiskt undersökningsförfarande i egentlig mening och indikerar närmast en över det normala ökad cellhalt i mjölken. En ökning av mjölkens cellhalt är emellertid i allmänhet för handen vid juverinflammation. CMT-metoden är användbar såväl för massundersökning på laboratorium som med viss modifikation direkt vid besök i en besättning. Det enkla utförandet måste anses uppväga bristerna i exakthet. En mindre avvikelse härutinnan får anses utan avgörande betydelse, enär det i första hand gäller att få en uppfattning om förhållandena i stort inom besättningen.

Juverhälsokontrollen har i huvudsak bedrivits genom enskild anslutning till hushållningssällskap, som har veterinärlaboratorium. Anslutningen har inneburit, att mjölkprov för bakteriologisk undersökning uttagits i besättningen ett par gånger årligen från varje mjölkande ko och att klinisk juverundersökning i kombination med miljöundersökning utförts minst en gång om året. Kollektiv anslutning till hushållningssällskapet genom mejeriföreningar har emellertid vunnit en ökad utbredning fr. o. m. år 1959. Kontrollen har vid dylik anslutning i huvudsak bedrivits så att samlingsprov, vanligen kannprov, uttagits vid mejeriet från samtliga leverantörers besättningar, varefter proven överlämnats till hushållningssällskapets laboratorium för undersökning. Om dessa förprov givit anledning misstänka dålig juverhälsa i en besättning, har närmare undersökning, ofta genom mejeriets mjölkningsinstruktör, företagits i besättningen. Mjölkprov från varje ko har tillställts laboratoriet och veterinärbesök för närmare undersökning och rådgivning har kunnat följa.

Av uppgifter, som veterinärstyrelsen inhämtat från 13 hushållningssällskap framgår en tydlig förbättring av förhållandena under den tid, som mastitbekämpande genom enskild anslutning har pågått. Ofta har sålunda förekomsten av juverinflammationer minskat till hälften av den ursprungliga, i vissa fall betydligt mera.

Genom den enskilda juverhälsokontrollen har viktiga erfarenheter vunnits för fortsatta åtgärder. Juverhälsokontroll i form av enbart enskild anslutning kan dock enligt veterinärstyrelsen svårligen medföra den allmännytta, som eftersträvas. Kontrollformen ställer sig nämligen dyrbar och ett landsomfattande deltagande skulle kräva större resurser i fråga om personal och

laboratorier än som står till buds. En möjlighet att genom kannprov vid mejerierna uppspåra besättningar med dålig juverhälsa har därför länge eftersträvats. Svårigheter har dock förelegat att finna en för ändamålet lämpad undersökningsteknik. Användbarheten av en mängd olika metoder har under årens lopp övervägts och prövats. Slutligen har framkommit, att den tidigare nämnda CMT-metoden tills vidare bäst får anses fylla kraven. Den kartläggning, som kan ske genom provet, synes således kunna bli av värde i avsaknad av andra lika prisbilliga och enkla men mera tillförlitliga metoder, men provet kan i sin nuvarande utformning endast betraktas som ett gott hjälpmedel. En bedömning av tillståndet i en besättning kan inte grundas på en enstaka undersökning av samlingsmjölk enligt CMT-metoden utan en serieundersökning är erforderlig, enär blandningsförhållandet mellan mjölk från friska och sjuka djur inom besättningen inverkar i hög grad.

I fråga om juverhälsokontroll med kollektiv anslutning av besättningar genom mejeriföreningar anför veterinärstyrelsen vidare bl. a. följande.

Kollektivt anordnad kontroll har fortgått endast omkring ett år och omfattar f. n. besättningar inom vissa mejerikretsar i Skåne, Uppland, Dalarna och Norrbotten. Verksamheten har försökskaraktär och åtskilliga frågor tarvar ytterligare utredning. Erfarenheten av CMT-metoden är inte tillräcklig för att avgörande skall kunna träffas hur många mejeriprov årligen, som behöver uttagas, vilken grad av reaktion vid provet och hur många prov i följd, som lägst skall fordras, innan besättningsundersökning kan anses befogad.

Av allt att döma torde man få gå fram etappvis med relativt mild bedömning i början och senare skärpning allteftersom saneringen i besättningarna fortskrider. En från början sträng bedömning av förproven torde nämligen medföra, att en alltför hög procent besättningar måste undergå särskild utredning med därav följande kostnader. För att vinna ytterligare erfarenhet av CMT-metoden bör emellertid å andra sidan kontroll ske av en del besättningar, för vilka provet ej visat reaktion.

Enär juverinflammationerna till övervägande del får betraktas som ett skötsel- och miljöproblem, bör enligt veterinärstyrelsen någon form av stimulans för berörda djurägare, såsom differentiering av mjölkpriset, kunna få stor betydelse. Ett par års erfarenhet av besättningsproven är emellertid nödvändig, innan avgörande kan träffas rörande de fordringar, som kan uppställas för ett högre eller lägre mjölkpris i detta sammanhang. Verkningarna av en prisdifferentiering bör enligt styrelsen även utredas. I vissa fall kan nämligen en dålig juverhälsa i en besättning vara betingad av faktorer, varöver djurägaren inte kan råda och ett eventuellt prisavdrag följaktligen komma att förefalla oberättigat.

För att komma till ytterligare klarhet rörande juverinflammationerna och bästa sättet att motverka desamma erfordras fortsatt forskningsarbete. Detta måste enligt styrelsen till största delen alltjämt förläggas till fältet för att tillräcklig erfarenhet skall kunna vinnas.

Beträffande de hittillsvarande kostnaderna för juverhälsokontrollen meddelar veterinärstyrelsen bl. a. följande.

Juverhälsokontroll genom enskild anslutning beräknas kosta 15 à 20 kr. per ko och år. De kliniska undersökningarna kostar 3 à 4 kr. per djur. Undersökningskostnaderna för ca 25—30 procent av samtliga mjölkprov uppgår till omkring 7 kr. per prov, och den som förprov använda metodiken torde draga en kostnad av 50 öre provet. Sammanlagt kan den årliga kostnaden under senare år beräknas ha uppgått till omkring 900 000 kr., varav djurägarna själva erlagt omkring 300 000 kr., statsverket 230 000 kr. och olika mejeriföreningar 160 000 kr. Återstående omkring 200 000 kr. har bestritts av statsbidraget till hushållningssällskapens veterinäravdelningar eller av överskott å annan verksamhet vid dessa.

Kostnaderna för juverhälsokontrollens fortsatta bedrivande finner veterinärstyrelsen svåra att beräkna. Den kollektiva kontrollformen kommer helt naturligt att ställa sig billigare än den enskilda anslutningen uträknat på varje ko. Medelsbehovet för den kollektiva kontrollformen sammanhänger emellertid med huru stor del av de anslutna besättningarna, som kan anses fordra besök för enskild undersökning. Under de närmaste åren torde sammanlagt omkring en tredjedel av de kollektivt anslutna besättningarna årligen fordra en sådan kontroll. Kostnaden beräknas uppgå till närmare 10 kr. per ko och år.

För att juverhälsokontrollen skall kunna fortsätta och vidare utvecklas torde enligt veterinärstyrelsen statsbidrag tills vidare vara oundgängliga. Bidraget bör utgå med en kr. för varje klinisk undersökning, 50 öre för varje undersökt mjölkprov från enskilda djur (enspensprov) samt 25 öre för varje undersökt, vid mejeri uttaget samlingsmjölkprov (kannprov).

Den enskilda anslutningen var vid början av år 1960 51 000 djur. Medelsåtgången för detta ändamål beräknas till 192 000 kr.

Den kollektiva anslutningen omfattar närmare 5 500 besättningar med 35 000 djur. Sex omgångar kannprov per besättning och år vid en leverans av tre kannor per besättning skulle innebära en undersökning av (5 500 × 6 × 3 =) 99 000 eller i runt tal 100 000 prov årligen. Klinisk undersökning beräknas ske i mer än en tredjedel av djurantalet, sannolikt 15 000 djur. Bakteriologisk undersökning (enspensprov) av mjölk från dessa djur beräknas ske en gång av samtliga djur och ytterligare en gång av halva antalet djur, vilket ger (15 000 + 7 500 × 4 =) 90 000 enspensprov. För den kollektiva juverhälsokontrollen kan därför enligt veterinärstyrelsens beräkningar det erforderliga medelsbehovet anges på följande sätt.

100 000 kannprov à 25 öre	25 000
15 000 kliniska undersökningar à 1 kr.	15 000
90 000 enspensprov à 50 öre	45 000
Summa kronor	85 000

Statsbidraget till juverhälsokontrollen under år 1961 skulle följaktligen enligt veterinärstyrelsen behöva uppgå till (192 000 + 85 000 =) avrundat 280 000 kr.

Styrelsen framhåller avslutningsvis, att för att genomföra en juverhälsokontroll på bred basis intet av nu befintliga laboratorier vid hushållningssällskapen kan undvaras. Dels måste uttagna prov undersökas fortast möjligt, dels rör det sig om stora mängder prov, dels fordras för provens rätta bedömning en nära kontakt med fältarbetet, vilket allt svårligen kan behärskas från ett centralt laboratorium med tillförselområde från flera län.

I en den 10 juni 1960 avgiven *promemoria angående statsbidrag till juverhälsokontrollen* har *veterinärstyrelsen,* som vid uppgörandet av nyss redovisade förslag förutsatt att allmänna statsbidrag till hushållningssällskapens veterinäravdelningar (s. k. laboratoriebidrag) skulle liksom tidigare utgå, efter erhållen kännedom om att så ej skulle bli fallet hemställt om ytterligare statsbidrag för juverhälsokontrollen. I sin motivering härför pekar styrelsen på att i det närmaste hälften av samtliga de serologiska, bakteriologiska och patologisk-anatomiska undersökningar, vilka under år 1959 utförts å sådana hushållningssällskapslaboratorier, som erhöll statsbidrag, härrörde från juverhälsokontrollen. Djurägaravgifterna torde enligt veterinärstyrelsen svårligen kunna höjas, så att täckning erhålles för såväl det genom laboratoriebidragets bortfall uppkomna underskottet som allmänna kostnadsstegringar. Veterinärstyrelsen föreslår, att statsbidraget till juverhälsokontrollen skall utgå med — förutom en kr. för varje klinisk undersökning — 75 (i stället för 50) öre per enspensprov och 35 (i stället för 25) öre per kannprov. Med beräknat antal undersökningar, sammanlagt 372 000 enspensprov och 100 000 kannprov, skulle denna höjning tillföra verksamheten ytterligare 103 000 kr., vilket innebär, att det totala statsbidraget skulle behöva uppgå till omkring 380 000 kr. under år 1961 och närmast därpå följande år.

Över veterinärstyrelsens förslag har utlåtanden efter remiss avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk.

Statskontoret kan inte tillstyrka veterinärstyrelsens förslag om ökad medelstilldelning för verksamhetsåret 1961. Till stöd härför anför ämbetsverket bl. a. följande.

Veterinärstyrelsens redogörelse utvisar, att den enskilda juverhälsokontrollen inom vissa hushållningssällskaps områden — oaktat den omständigheten att medelstilldelningen från statens sida efter budgetåret 1957/58 successivt nedgått från 270 000 kr. till 230 000 kr. — genomgående medfört en förbättring av hälsotillståndet på ifrågavarande område. Av redogörelsen framgår vidare, att ett klart samband kunnat påvisas mellan juverhälsan och en mängd yttre omständigheter, vilka borde kunna i gynnsam riktning påverkas genom upplysning och propaganda. Direktiven för 1954 års mjölkkommitté ger anledning till en förväntan att denna kommer att framlägga förslag, som kan få betydelse även för juverhälsokontrollen. Det måste vidare vara av största värde för berörda djurägare i deras kommersiella verksamhet, att nötkreatursbesättningarna hålles fria från juversjukdomar. Av denna anledning synes det befogat, att djurägarna huvudsakligen får bära kostnaderna för sjukdomsbekämpandet.

Det av veterinärstyrelsen i promemorian åberopade skälet till en uppräkning av de till hushållningssällskapen utgående statsbidragen finner statskontoret inte bärande och kan därför ej heller i denna del tillstyrka veterinärstyrelsens hemställan. I den reservation (JoU 1960: 22, s. 68 nr 5) som föranledde, att det tidigare statsbidraget till hushållningssällskapens veterinäravdelningar inte längre skall utgå, framhölls bl. a., att därest alla laboratorier skulle tillämpa de högsta anslutningsavgifter, som uttogs vid en del av dem — beträffande juverhälsokontroll 6 kr. per ko — underskottet vid flertalet laboratorier skulle försvinna eller t. o. m. förbytas i överskott, trots att statsbidraget ej skulle utgå. Det kan inte överensstämma med statsmakternas intentioner, att hushållningssällskapen skulle i den nu av veterinärstyrelsen föreslagna ordningen kompenseras för bortfallet av bidraget till sällskapens veterinäravdelningar.

Lantbruksstyrelsen tillstyrker veterinärstyrelsens förslag och anför bl. a. följande.

Av de yttranden, som av styrelsen införskaffats från hushållningssällskapen, framgår, att dessa anser juverhälsokontrollen vara av utomordentlig betydelse. Flera sällskap understryker kraftigt behovet av ökat statsbidrag för denna verksamhet som kompensation för de uteblivna bidragen till hushållningssällskapens veterinäravdelningar. Flera sällskap förordar också kollektiv anslutning genom mejerierna. Betydelsen av upplysnings- och rådgivningsverksamhet, i första hand genom billigare arbetskraft än veterinär, understrykes även av sällskapen. Lantbruksstyrelsen finner, att en väl anordnad juverhälsokontroll är av ett med hänsyn till hygienen allmänt intresse. Den kollektiva anslutningen bör ej begränsas till endast vissa hushållningssällskaps områden. Ett ökat statsbidrag är nödvändigt. Det synes verklighetsfrämmande att räkna med att verksamheten skall kunna få erforderlig omfattning, om djurägarnas avgifter avsevärt höjes. Då ett fortbestånd av hushållningssällskapens veterinärlaboratorier är en förutsättning för arbetets genomförande, synes den av veterinärstyrelsen föreslagna höjningen av statsbidragen per laboratorieundersökning vara nödvändig. Osäkerheten i fråga om verksamhetens framtida omfattning medför dock, att det ej är möjligt att nu beräkna varken totala kostnaderna eller totala behovet av statsbidrag på längre sikt. De närmaste åren torde verksamheten alltjämt i viss mån få karaktären av försök. Under förutsättning att alla möjligheter att använda förhållandevis billig arbetskraft tillvaratages, torde dock den totala bidragssumman under åren 1961 och 1962 kunna begränsas till föreslagna 380 000 kr. Om arbetet visar sig leda till framgång, torde dock anslutningen senare bli så stor, att ett ökat statsbidrag erfordras.

Styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt anser det möjligt att effektivt nedbringa frekvensen av mastiter hos nötkreatur och finner detta vara en angelägen uppgift av både nationalekonomiska och sanitära skäl.

Även om goda resultat uppnåtts inom juverhälsokontrollen och även om metoder för fortsatt arbete kan anses vara utprovade, synes det styrelsen f. n. vara mindre välbetänkt att överge det pågående försöksbekämpandet till förmån för ett allmänt, författningsbundet bekämpande. Ännu återstår nämligen åtskilliga olösta problem av praktisk och organisatorisk art, t. ex. hur provinslaboratorierna lämpligen bör utvidgas för erhållande av erforderlig ökad kapacitet, hur samordning mellan olika veterinära kategoriers

insatser i frågor rörande mastiter och mjölkhygien bör organiseras, hur djurägarnas investeringar i mera långsiktiga och kostnadskrävande saneringsprogram bör finansieras och hur myndigheterna och djurägarnas ekonomiska föreningar ekonomiskt och organisatoriskt bör medverka för stimulerande av djurägarnas intresse för saneringsåtgärder. Därför ansluter sig anstaltsstyrelsen till veterinärstyrelsens uppfattning, att den hittillsvarande på frivillighet baserade juverhälsokontrollen tills vidare bör få fortgå under i huvudsak oförändrade former.

Anstaltsstyrelsen understryker nödvändigheten av att juverhälsokontrollen får fortsatt stöd av statsmakterna. Då styrelsen inte funnit anledning till erinran mot veterinärstyrelsens beräkningar och förslag i statsbidragsfrågan, tillstyrkes också de ändringar i statsbidragsgrunderna veterinärstyrelsen förordat.

Sveriges lantbruksförbund framhåller, att mastiterna har stor produktionsekonomisk och hygienisk betydelse. Åtgärder för att motverka dem är i hög grad berättigade. Det är i första hand den kollektiva bekämpningsformen, som bör utbyggas. Därest de kommande årens försöksverksamhet kan ge ett tillförlitligt kvalitetsprov för bedömning av mjölken ur juverhälsosynpunkt, kan en dylik åtgärd mycket väl byggas in som ett komplement till reduktasprovet i kvalitetsbetalningen av leverantörsmjölk. En direkt differentiering av priset enbart med hänsyn till eventuell anslutning till juverhälsokontroll synes däremot mindre lämplig. Den av veterinärstyrelsen föreslagna höjningen av statsbidraget per undersökning anser sig förbundet böra tillstyrka. Slutligen påpekar förbundet, att en påtaglig ökning av den kollektiva anslutningen torde ligga inom räckhåll.

Riksförbundet Landsbygdens folk framhåller, att det är angeläget, att mastitbekämpandet bedrives med största möjliga intensitet. Statsbidrag för verksamheten synes oundgängligt. Riksförbundet tillstyrker därför det av veterinärstyrelsen begärda statsbidraget.

I detta sammanhang torde få anmälas att frågan om nötkreaturens juverhälsokontroll upptagits till behandling av *1954 års mjölkkommitté,* vilken i sitt *betänkande angående åtgärder för att förbättra konsumtionsmjölkens beskaffenhet* (SOU 1960: 29) härom anfört följande.

Kommittén anser, att mastitproblemet har så stor hygienisk och ekonomisk betydelse, att bekämpandet måste planläggas på lång sikt. Målsättningen bör därvid vara att inom största möjliga antal djurbesättningar minska mastitförekomsten, så att konsumenternas krav på en god konsumtionsmjölk uppfylles, och samtidigt även mjölkproduktionen når en ökad lönsamhet. För att uppnå detta, är ett intimt samarbete nödvändigt mellan mejeriorganisationerna, hushållningssällskapens veterinäravdelningar och hälsovårdsnämnderna.

Samtliga mjölkproducenter bör således efter hand kollektivt genom mejeriföreningarna anslutas till juverhälsokontrollen. Kreatursbesättningar med mastiter bör kunna uppspåras genom kontinuerlig provtagning på den till mejerierna levererade mjölken.

Kostnaderna bör såsom förut fördelas på djurägaren, mejeriorganisationerna och staten. I princip bör djurägaren, som kommer i åtnjutande av kontrollverksamheten, belastas med större delen av kostnaderna, men man torde inte kunna räkna med någon höjning av nuvarande avgift, eftersom man i så fall med all sannolikhet måste befara, att djurägarna ställer sig avvisande.

Inte heller torde man kunna räkna med högre statsbidrag per anslutet djur än vad som nu lämnas. Juverhälsokontrollen kommer att kräva ytterligare en viss försöksverksamhet. Vidare fordras väl utrustade laboratorier och kompetent personal. Med hänsyn härtill och till mastiternas betydelse för mjölkens hygieniska kvalitet anser kommittén det skäligt, att bidrag även i fortsättningen utgår ur allmänna medel.

Då juverhälsokontrollen ännu befinner sig på försöksstadiet kan ej kommittén föreslå av denna kontroll betingade nya eller ändrade bestämmelser om mjölk och mjölkhygien. Först måste veterinärstyrelsens försök i syfte att utröna lämplig undersökningsmetodik och organisation av arbetet avvaktas. Därefter synes juverhälsokontrollen böra göras obligatorisk, och föreskrifter härom utfärdas. Kommittén vill emellertid framhålla såsom angeläget, att veterinärstyrelsens försöksverksamhet intensifieras och på allt sätt underlättas och stödjes.

Departementschefen

Juverinflammationerna (mastiterna) hos kor torde få bedömas såsom det för närvarande allvarligaste problemet på husdjurshälsans område med hänsyn till både omfattning och skadeverkningar. Som framgår av veterinärstyrelsens i det föregående återgivna redogörelse rörande juverhälsokontrollen kan mastiterna, till skillnad från exempelvis nötkreaturstuberkulosen och den smittsamma kastsjukan, i regel inte lämpligen bekämpas genom nedslaktningar i drabbade besättningar. För att nå varaktiga resultat av mastitbekämpandet synes i stället erforderligt att de besättningar, där infektioner av ifrågavarande slag förekommer, först blir föremål för undersökning med avseende å infektionens art samt föreliggande, för sjukdomen predisponerande yttre faktorer, varefter åtgärderna för sjukdomsbekämpandet väljes med ledning av därvid erhållna resultat.

Juverhälsokontrollen har hittills bedrivits huvudsakligen genom enskild anslutning av kobesättningar till vederbörande hushållningssällskap. Den enskilda anslutningen omfattade vid början av år 1960 cirka 51 000 djur huvudsakligen tillhörande besättningar i områden med av hushållningssällskapet drivet veterinärlaboratorium. Anslutningen har inneburit, att mjölkprov för bakteriologisk undersökning uttagits i besättningen ett par gånger årligen från varje mjölkande ko och att klinisk juverundersökning i kombination med miljöundersökning utförts minst en gång om året.

Uppspårandet av infektioner vid ett i större skala bedrivet bekämpande synes lämpligast ske genom provtagning av mjölk levererad till mejeri. Detta förutsätter emellertid, att besättningarna kollektivt anslutes till kontrollen genom mejeriföreningarna. Sedan år 1959 pågår också ett mastitbekämpande försöksvis efter berörda linjer. Försöksverksamheten omfattar ännu så

länge endast ett antal mejeriföreningar i Skåne, Uppland, Dalarna och Norrbotten med närmare 5 500 besättningar om sammanlagt cirka 35 000 djur.

Juverhälsokontrollen genom enskild anslutning beräknar veterinärstyrelsen draga en kostnad av 15 à 20 kronor per ko och år. Den totala årskostnaden under senare år har med en anslutning av närmare 60 000 djur sålunda uppskattats till omkring 900 000 kronor. Av detta belopp beräknas djurägarna ha fått erlägga direkt omkring 300 000 kronor och genom mejeriföreningar cirka 150 000 kronor samt staten och berörda hushållningssällskap tillsammans återstående i runt tal 450 000 kronor, varav cirka 230 000 kronor över förevarande anslag. Kostnaderna för den genom kollektiv anslutning bedrivna juverhälsokontrollen beräknar veterinärstyrelsen för närvarande uppgå till närmare 10 kronor per ko och år.

Den försöksverksamhet, som under veterinärstyrelsens ledning sålunda bedrives i syfte att finna lämpliga metoder för en s. k. kollektiv juverhälsokontroll med mera allmän anslutning, anser jag i likhet med de hörda remissorganen böra fortsättas. Statsbidragsgivningen bör därvid hållas i stort sett oförändrad räknat per utförd undersökning men totalt sett ökas, så att det av veterinärstyrelsen föreslagna verksamhetsprogrammet rymmes inom anslagsramen. För budgetåret 1961/62 torde med angivna utgångspunkter erfordras ett anslag av 280 000 kronor, vilket innebär en ökning av 50 000 kronor i förhållande till innevarande budgetår.

Vad angår frågan om hur kontrollkostnaderna skall bestridas vid ett i större skala upplagt mastitbekämpande, synes ett ställningstagande härtill från statsmakternas sida inte vara påkallat, innan föreliggande metodfrågor på ett tillfredsställande sätt blivit lösta. Enligt veterinärstyrelsens bedömning är ännu ett par års erfarenhet nödvändig för att man skall erhålla nöjaktiga normer att lägga till grund för ett system med kvalitetsbetalning av mjölk med hänsyn till mastitförekomst. Beträffande frågan om de vid ett utvidgat mastitbekämpande erforderliga laboratorieresurserna vill jag i sammanhanget erinra om att jag den 4 april 1960 efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning angående, bland annat, den lokala kontroll- och analysverksamheten på jordbrukets område — inräknat den lokala veterinärbakteriologiska laboratorieverksamheten — vilken utredning alltjämt pågår. I sistnämnda fråga bör veterinärstyrelsen sålunda ha att bistå den särskilda utredningen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till främjande av juverhälsokontroll hos nötkreaturen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

[90] **9. Lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	625 000	512 250
1959/60	575 000	765 520
1960/61 (statsliggaren s. 924)	525 000	
1961/62 (förslag)	750 000	

Yrkande. *Veterinärstyrelsen* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 225 000 kr.

Motiv. Styrelsen anför, att den kraftigt ökade belastningen för budgetåret 1959/60 — drygt 760 000 kr. — främst torde ha sin grund i de från den 1 januari 1959 genomförda höjningarna av arvodena i den veterinära praktiktaxan. Då det därför synes sannolikt, att den ökade medelsåtgången inte är av blott tillfällig natur, bör anslaget enligt styrelsen höjas, förslagsvis till 750 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med veterinärstyrelsens förslag torde anslaget böra uppräknas med 225 000 kronor till 750 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[91] **10. Veterinärhögskolan: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 094 600	3 188 368
1959/60	3 181 900	3 402 397
1960/61 (statsliggaren s. 924)	3 421 100	
1961/62 (förslag)	3 970 000	

Yrkande. *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 721 200 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 laborator Bo 1 vid avdelningen för farmakologi	+ 42 840
b) 1 förste assistent Ae 21 vid kliniska centrallaboratoriet	+ 25 632
c) 1 bibliotekarie Ae 21	+ 25 632
d) 4 kanslibiträden Ae 7, därav ett vid envar av avdelningen för födoämneshygien, kliniska centrallaboratoriet och röntgenavdelningen samt ett (halvtidsanställt) vid avdelningen för bakteriologi och epizootologi	+ 43 554

	Ökning
e) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid avdelningen för kirurgi	+ 9 144
f) 1 laboratoriebiträde Ae 7 vid kliniska centrallaboratoriet	+ 12 444
g) 1 avdelningssköterska Ag 7 vid medicinska avdelningen för icke-idisslare	+ 12 444
h) 1 ekonomibiträde (diskerska) Ag 2/3 vid avdelningen för födoämneshygien	+ 9 612
i) 1 ekonomibiträde (städerska) Ag 2/3 vid avdelningen för kirurgi	+ 9 612
j) extra arbetskraft vid avdelningen för kirurgi	+ 18 000
2. *Lönereglering*	
1 förste assistent för artificiell insemination Ae 21 i st. f. Ag 21	—
3. *Omräkning m. m.*	
a) höjning av grundlönerna för tolv professorer (Bo 3) och 16 laboratorer och motsvarande (Bo 1)	+ 74 976
samt uppflyttning av 19 ordinarie befattningar	+ 18 696
b) uppflyttning av nio icke-ordinarie befattningar	+ 12 016
c) löneklassförändringar	+ 13 000
d) tjänstetidsbefordran	+ 1 430
e) extra arbetskraft på grund av arbetstidsförkortning	+ 7 550
f) vikariatsersättningar m. m.	+ 2 918
g) rörligt tillägg	+ 330 000
h) vissa ersättningar till jourhavande	+ 42 400
i) personal för särskilda undersökningar	+ 4 000
j) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 5 300
	+ 721 200

Anm. I anledning av att innehavaren av en utav de i gällande personalförteckning upptagna tjänsterna som tekniskt biträde i lönegrad Ao 7 den 1 juli 1960 avgått med ålderspension finner styrelsen antalet sådana tjänster böra minskas till tre och anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän kunna minskas med belopp, motsvarande löneklass A 10.

Motiv. I en allmän motivering framför högskolestyrelsen i huvudsak samma synpunkter som de senaste fyra åren. Beträffande denna motivering torde få hänvisas till IX ht 1957, s. 179.

1 a). Förslaget har framförts i tidigare anslagsäskanden, senast föregående år. Beträffande motivet torde få hänvisas till IX ht 1957, s. 179 under 1 a). Högskolestyrelsen påpekar i årets anslagsskrivelse härutöver, att även om den teoretiska möjligheten numera finnes, att förordnandet för den docent, som fr. o. m. år 1955 knutits till avdelningen, kan förlängas såsom avseende forskardocentur, anser styrelsen likväl de skäl styrelsen anfört vara fullt bärande för omedelbart inrättande av en laboratorsbefattning vid avdelningen.

1 b). Detta förslag framfördes även i förra årets anslagsäskanden. Beträffande motivet för detsamma torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 224—225 under 1 d).

1 c). Även detta förslag framfördes i föregående års anslagsäskanden. Beträffande motivet för detsamma torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 225 under 1 e).

1 d)—e). Biträden för skriv- och kontorsgöromål finnes f. n. vid allenast sju av högskolans 15 vetenskapliga avdelningar, nämligen en kanslisskrivare, en kontorist och fem kanslibiträden. Vidare anför styrelsen följande.

Den åt statens organisationsnämnd år 1956 anförtrodda utredningen om skrivbiträdespersonalen vid högskolans vetenskapliga avdelningar utmynnade i förslag om inrättande av fem kanslibiträdestjänster i dåvarande lönegrad 11, därav fyra med halvtid, och två skrivbiträdestjänster att avlönas enligt bestämmelserna om reglerad befordringsgång. Styrelsen framställde i 1956 års anslagsskrivelse äskanden om dessa tjänsters inrättande, men då remissbehandlingen av ärendet ännu icke avslutats, var departementschefen för det dåvarande icke beredd att taga ställning till organisationsnämndens förslag. Så har ej heller senare skett. Av de förordade biträdesbefattningarna har, med hänsyn till tillkomsten av högskolans nya stationära hundklinik, två framstått såsom alldeles särskilt nödvändiga, nämligen vid avdelningen för kirurgi och vid röntgenavdelningen, och styrelsen framställde i anledning härav år 1959 förslag om medel till två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång (IX ht 1960, s. 225 under 1 h)). Förslaget upptogs visserligen icke men genom beslut den 26 februari 1960 har Kungl. Maj:t medgivit styrelsen att överskrida anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med högst 23 600 kr. för anställande under tiden 1 februari—30 juni 1960 av bl. a. heltidsanställda biträden för skriv- och kontorsgöromål vid avdelningen för kirurgi och röntgenavdelningen.

Som behovet av betydande förstärkning av högskolans hjälpkrafter för skriv- och kontorsgöromål blivit styrkt redan år 1956 och behovet senare ständigt ökat, särskilt vid de högskolans avdelningar, vid vilka såväl forsknings- som serviceverksamhet bedrives och där skriv- och kontorsgöromålen bör anförtros åt särskilt biträde, hemställer styrelsen om inrättande av fyra kanslibiträdesbefattningar i lönegrad Ae 7, nämligen vid avdelningen för födoämneshygien, kliniska centrallaboratoriet och röntgenavdelningen samt en med halvtidstjänst vid avdelningen för bakteriologi och epizootologi, ävensom en befattning som biträde för skriv- och kontorsgöromål vid avdelningen för kirurgi.

1 f). I högskolans stat har sedan kliniska centrallaboratoriets tillkomst år 1949 medel varit anvisade för avlönande av allenast två biträden vid laboratoriet. Genom förenämnda beslut den 26 februari 1960 erhöll styrelsen möjlighet att för tiden 1 november 1959—30 juni 1960 anställa ytterligare ett laboratoriebiträde, oundgängligen nödigt för verksamhetens kontinuerliga bedrivande i vederbörlig utsträckning, omfattande rutinanalyser till ett beräknat antal av årligen 35 000. Styrelsen har den bestämda uppfattningen, att årliga antalet rutinanalyser vid laboratoriet även under budgetåret 1960/

61 och framdeles kommer att uppgå till sådan storleksordning, att vid laboratoriet måste finnas åtminstone tre fast anställda laboratoriebiträden.

1 g). Detta förslag har framförts tidigare, senast i föregående års anslagsäskanden. Beträffande motivet torde få hänvisas till IX ht 1959, s. 287 under 1 d).

1 h). Beträffande detta förslag, vilket framförts i de fyra närmast föregående årens anslagsäskanden, torde få hänvisas till IX ht 1957, s. 181 under 1 f).

1 i)—j). Genom förenämnda beslut den 26 februari 1960 erhöll styrelsen möjlighet att för tiden 1 februari—30 juni 1960 vid avdelningen för kirurgi anställa jämväl ett ekonomibiträde och viss extra arbetskraft för hundsjukvården. Det är styrelsens uppfattning, att den kontinuerliga verksamheten vid avdelningens nya stationära hundklinik kommer att även under budgetåret 1960/61 och framdeles erfordra tillgång till såväl ett ekonomibiträde för renhållning och städning som viss extra arbetskraft för utförande av talrika inom kliniken förekommande rutingöromål, vilkas utförande hittills i brist på personal måst anförtros de studerande till förfång för deras utbildning.

2. Den fr. o. m. den 1 juli 1948 inrättade extra assistentbefattningen såsom biträdande lärare i artificiell insemination har fr. o. m. den 1 juli 1960 ändrats till befattning som förste assistent i lönegrad Ag 21. Då ett stadigvarande behov av tjänsten föreligger och det vid upprepade tillfällen förelegat svårigheter att få densamma varaktigt tillsatt med fullt kompetent innehavare, förordar styrelsen befattningens överförande till extra ordinarie stat.

3 a) och b). Dessa yrkanden framställes i anledning av vad som föreslagits i propositionen 1960: 151.

3 c), d), f), g) och j). Ökningarna är av automatisk karaktär.

3 e). För nästa budgetår beräknas ett fortsatt medelsbehov å minst 15 800 kr. för avlönande av extra arbetskraft i anledning av den fr. o. m. den 1 juli 1959 genomförda arbetstidsförkortningen.

3 h). Kungl. Maj:t har den 3 juni 1960 fastställt ersättningsbelopp för jourhavande vid veterinärhögskolan att gälla fr. o. m. budgetåret 1960/61. Anslaget bör i anledning därav ökas med förslagsvis 42 400 kr.

3 i). Till personal för fortsatt bedrivande av särskilda undersökningar, nämligen forsknings- och försöksverksamhet rörande smittsam blodbrist hos häst samt undersökningar vid avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien rörande vissa utfodringsproblem, äskas för budgetåret 1961/62 ett med 1 828 kr. till 10 428 kr. resp. ett med 2 212 kr. till 9 612 kr. ökat belopp. Anslaget bör därför ökas med minst 4 000 kr.

Departementschefen

Vid behandlingen vid 1960 års riksdag av förevarande anslag befanns vissa personalförstärkningar vara av sådan angelägenhetsgrad, att de borde genomföras trots pågående utredning rörande forskningen och undervisningen vid veterinärhögskolan. Även i år anser jag mig kunna tillstyrka några

av de förslag till personalförstärkningar, som högskolestyrelsen framfört. Jag förordar sålunda, att vid högskolan inrättas en ny tjänst som förste assistent i lönegrad Ae 21, avsedd för kliniska centrallaboratoriet. Kostnaden härför uppgår till 25 600 kronor. Vidare vill jag föreslå, att medel anvisas för avlönande av ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid vardera av röntgenavdelningen och avdelningen för kirurgi samt av ett laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång vid förenämnda centrallaboratorium. De sistnämnda förslagen påkallar en anslagsuppräkning av tillhopa 30 700 kronor. Några ytterligare personalförstärkningar anser jag mig inte kunna förorda.

Av högskolestyrelsens förslag i övrigt under förevarande anslag kan jag endast biträda sådana, som är av automatisk karaktär. Styrelsens förslag att uppräkna anslagsposten till personal för särskilda undersökningar med 4 000 kronor bör sålunda bifallas. Därvid bör för nästa budgetår räknas med ett totalt avlöningsbelopp av 10 400 kronor för forsknings- och försöksverksamhet rörande smittsam blodbrist hos häst och 9 600 kronor för här ifrågavarande särskilda undersökningar vid avdelningen för avelsbiologi och husdjurshygien. Vidare bör för ersättningar till jourhavande vid högskolan beräknas ett belopp av 42 400 kronor. På grund av 1960 års lönereglering, löneklassförändringar samt tjänstetidsbefordran m. m. bör anslaget därjämte uppräknas med sammanlagt 458 200 kronor. Härutöver erfordras en höjning av anslagsposten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 2 600 kronor. I enlighet med högskolestyrelsens förslag kan anslaget slutligen nedräknas med 14 600 kronor, motsvarande kostnaderna för ett tekniskt biträde i löneklass A 10.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår uppräknas med (25 600 + 30 700 + 4 000 + 42 400 + 458 200 + 2 600 — 14 600 =) 548 900 kronor till 3 970 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med efterföljande hemställan.

Å personalförteckningen bör antalet tjänster som tekniskt biträde i lönegrad Ao 7 minskas med en och antalet tjänster som förste assistent i lönegrad Ae 21 utökas med en.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för veterinärhögskolan, som angivits i det det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för veterinärhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 1 423 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* 78 400

3. Avlöningar till personal för särskilda undersökningar, *förslagsvis*	20 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 525 300
5. Särskilda löneförmåner till viss tjänsteman	1 200
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	862 800
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	59 000
Summa kronor	3 970 000

c) till *Veterinärhögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 970 000 kronor.

[92] **11. Veterinärhögskolan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	990 700	1 027 517
1959/60	1 012 000	1 047 582
1960/61 (statsliggaren s. 927)	1 023 500	
1961/62 (förslag)	1 051 000	

Yrkande. *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 38 400 kr.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Reseersättningar	4 962	5 026	6 600	+ 1 400
2. Övriga expenser	202 600	209 104	216 000	+ 37 000
				+ 38 400

Motiv. 1. Ökningen avser att bereda högskolans avdelningsföreståndare och övriga forskare möjligheter att för ökat vetenskapligt utbyte företaga resor till vetenskapliga institutioner inom landet, såsom universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt lantbrukshögskolan i Ultuna.

2. Den föreslagna ökningen avser en huvudsakligen av höjda städerskelöner betingad höjning av anslagsposten. Totalt beräknas 150 750 kr. för renhållning, städning, fönsterputsning samt tvätt- och rengöringsmedel, 11 000 kr. för skrivmaterialier, papper, blankettryck o. d., 52 000 kr. till telefon och annonsering, 8 000 kr. till inköp och underhåll av skriv- och räknemaskiner, möbler och andra inventarier, 2 000 kr. för bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m. samt 29 200 kr. för nattvakthållning.

I förevarande sammanhang meddelar styrelsen, att styrelsen till täckande av den under avlöningsanslaget äskade medelsanvisningen för ersättningar till jourhavande beslutat om vissa avgiftshöjningar fr. o. m. den 1 juli 1960, vilka beräknas komma att tillföra högskolan ökade inkomster med omkring 45 000 kr. för år.

Departementschefen

Högskolestyrelsens förslag till höjning av anslagsposten till reseersättningar kan jag inte tillstyrka. Däremot finner jag mig i viss utsträckning kunna biträda förslaget att uppräkna delposten till övriga expenser. Jag förordar sålunda, att nämnda delpost höjes med 18 500 kronor i anledning av höjda städerskelöner, med 6 700 kronor för ökade nattvaktskostnader samt med 2 300 kronor på grund av stegrade kostnader i övrigt.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat behöver anslaget för nästa budgetår ökas med (18 500 + 6 700 + 2 300 =) 27 500 kronor till 1 051 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 051 000 kronor.

[93] **12. Veterinärhögskolan: Materiel**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	234 500	246 219	33 435
1959/60	250 000	223 298	60 137
1960/61 (statsliggaren s. 928)	265 000		
1961/62 (förslag)	292 000		

Yrkande. *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kr. Tillika anhåller högskolestyrelsen, efter lärarkollegiets ytterligare hörande, att få fördela anslaget mellan olika institutioner och ändamål.

Motiv. För att erhålla någon kompensation för de under senare år inträffade prishöjningarna men också för att till återstående delar realisera 1946 års högskoleutrednings förslag beträffande materielanslag har högskolestyrelsen under flera år hemställt om en betydande höjning av anslaget. Innevarande år har lärarkollegiet — sedan åtskilliga yrkanden om höjningar framställts från avdelningsföreståndare och bibliotekarien — förordat anslagets uppräkning med 100 000 kr. Styrelsen, som i likhet med föregående år finner det outförbart att i nu förevarande ovissa läge verkställa vederbörlig avvägning mellan de olika anspråkens angelägenhetsgrad, anser sig nödsakad och jämväl fullt befogad att framställa yrkande om uppräkning av anslaget med 100 000 kr. Styrelsen understryker därvid särskilt, att det sedan länge är uppenbart och av erfarenheten bekräftat, att nuvarande anslagsposter på grund av inträffade prishöjningar och starkt ökade materialbehov, särskilt i fråga om kliniskt material, i flera fall är alldeles otillräckliga för att kunna tillgodose synnerligen måttliga anspråk i fråga om såväl forskning som undervisning samt att högskolans nuvarande materielanslag å 265 000 kr. avsevärt understiger motsvarande anslag vid karolinska institutet och de medicinska fakulteterna.

Departementschefen

Vid behandlingen av veterinärhögskolans avlöningsanslag har jag trots pågående utredning rörande forskningen och undervisningen vid veterinärhögskolan funnit mig böra förorda en viss personalförstärkning vid högskolan. För att främja forskningen på det veterinärmedicinska området vill jag även föreslå en viss medelsförstärkning under såväl detta som de båda närmast följande anslagen. Samtliga ifrågavarande anslagsökningar bör därvid hänföras till sådana utgiftsändamål att ställningstagandet till de förslag, som veterinärhögskoleutredningen kan komma att framlägga, inte på ett ej önskvärt sätt föregripes.

Beträffande medelsanvisningen under förevarande anslag förordar jag i anslutning till det nyss anförda, att densamma för nästa budgetår ökas med 27 000 kronor till 292 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Materiel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 292 000 kronor.

[94] **13. Veterinärhögskolan: Nyanskaffning och underhåll av utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	160 000	131 326	272 886
1959/60	175 000	342 375	105 511
1960/61 (statsliggaren s. 928)	190 000		
1961/62 (förslag)	210 000		

Yrkande. *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 119 400 kr. till 309 400 kr. Fördelningen av det begärda anslaget framgår av följande sammanställning.

1. Röntgenavdelningen	80 100
2. Avdelningen för anatomi och histologi	11 000
3. » » avelsbiologi och husdjurshygien	1 500
4. » » bakteriologi och epizootologi	62 650
5. » » farmakologi	21 650
6. » » kemi	42 550
7. Medicinska avdelningen för idisslare	4 500
8. » » » icke-idisslare	17 800
9. Patologisk-anatomiska avdelningen	6 000
10. Kliniska centrallaboratoriet	30 000
11. Biblioteket	31 650
	309 400

M o t i v. 1. För anskaffande till röntgenavdelningen av ny röntgenapparat i utbyte mot den nuvarande, som varit i dagligt bruk å medicinska avdelningen för icke-idisslare under 20 år och således är både omodern och höggradigt försliten, erfordras numera 145 600 kr. Som för ändamålet för budgetåret 1960/61 anvisats 65 500 kr., begäres nu återstående belopp om 80 100 kr.

2. Beloppet avser anskaffande av mikromanipulator med mikrosmedja för hematologisk och annan cellforskning.

3. Beloppet avser anskaffande av tillbehör till ett faskontrastmikroskop för mikrofotografering, vartill tidigare anvisats sammanlagt 11 500 kr. av erforderliga 13 000 kr.

4. Nödvändiga förbättringar av avdelningens tekniska resurser för mikrobiologisk forskning, särskilt beträffande bakteriella toxiner och immunitet, påkallar anskaffande av viss modern apparatur.

Högskolestyrelsen understödjer därvid avdelningsföreståndarens, av lärarkollegiet tillstyrkta förslag om ett anslag för ändamålet å 62 650 kr., avseende en bakteriologcentrifug 21 600 kr., apparatur för toxinanalys 8 150 kr., kylbad 2 100 kr., vattendestillator 2 100 kr., termostatskåp och frysbox 4 900 kr., homogenisator 2 100 kr., Zeiss Revolver-Mikroprojektionsapparat 7 300 kr. samt Pherograph Original Frankfurt för analytisk och mikropreparativ separation genom högspänningselektrofores 14 400 kr.

5. Med hänsyn till den vid avdelningen bedrivna, synnerligen betydelsefulla forskningen rörande distributionen av läkemedel, märkta med radioaktiva isotoper av typen gammastrålar, förordar högskolestyrelsen anskaffande av viss för sådan forskning erforderlig apparatur, kostnadsberäknad till 21 650 kr., omfattande en gammaspectrometer 7 290 kr., en Rate-meter 5 020 kr., en scintillationsdetektor 3 230 kr., en kollimator 3 000 kr. samt en skrivare Varian 3 090 kr.

6. Beloppet avser anskaffande till avdelningen av dels aggregat jämte stabilisator för vätgaslampa för nätanslutning till avdelningens ackumulator och batteridrivna spectrofotometer 4 300 kr., dels apparatur för registrering av radioaktiv strålning vid å avdelningen utförda försök med radioaktiva isotoper, bl. a. rörande ämnesomsättningen 11 530 kr., dels en modern snabbcentrifug med kylaggregat 25 000 kr., alla priser exklusive omsättningsskatt.

7. Beloppet avser anskaffande av skåp för förbättrade förvaringsmöjligheter inom avdelningens lokaler.

8. Beloppet avser förnyelse av viss försliten utrustning, nämligen ett forskningsmikroskop 6 500 kr., fyra medicinskåp och fyra instrumentskåp 3 968 kr., sex avlastningsbord 1 116 kr., 25 m rostfri hyllängd 2 000 kr. samt två grisningsburar och tio kattburar 3 509 kr., alla priser exklusive omsättningsskatt.

9. Beloppet avser anskaffande av en s. k. histokinette för att inom ramen för avdelningens nuvarande personalresurser åstadkomma avsevärt förbättrade möjligheter att utföra preparatbäddning i paraffin.

10. Anskaffande av en direktskrivande Beckman-spectrofotometer till kliniska centrallaboratoriet synes enligt högskolestyrelsen kunna kompensera behovet av ytterligare laboratoriebiträdespersonal, åtminstone vid en inte alltför avsevärd ökning av antalet rutinanalyser. Styrelsen föreslår i rådande läge uppdelning av kostnaden (55 000 kr.) på två budgetår och förordar därför ett anslag å 30 000 kr.

11. Biblioteket, vars trängande behov av ytterligare utrymmen till en del kunnat tillgodoses genom tilldelandet fr. o. m. innevarande budgetår av vissa lokaler inom huvudbyggnaden, kan genom fortsatt friställande av utrymmen inom samma byggnad beräknas erhålla ytterligare utvidgade lokaler. För dessas utrustning erfordras minst 31 650 kr., varav för hyllinredning 11 000 kr., hyllrenovering 8 000 kr., tre arkivvagnar 750 kr., en bokvagn med boktråg 500 kr., en arkivfotograferingskamera för mikrofilm 5 000 kr., en skrivmaskin 800 kr., tre katalogskåp 2 100 kr. samt för möbler, gardiner m. m. 3 500 kr.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anfört vid behandlingen av nästföregående anslag är jag beredd tillstyrka en viss anslagsökning även under detta anslag. Enligt min mening bör detsamma för nästa budgetår upptagas med 210 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 20 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

[95] **14. Veterinärhögskolan: Bokinköp och bokbindning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	24 000	23 086	1 139
1959/60	30 000	27 667	3 472
1960/61 (statsliggaren s. 928)	40 000		
1961/62 (förslag)	43 000		

Yrkande. *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 10 000 kr. till 50 000 kr. Av sistnämnda belopp avses 35 000 kr. för bokinköp och tidskriftsanskaffning och 15 000 kr. för bindning av böcker, tidskrifter m. m. Vidare anför högskolestyrelsen bl. a., att alltjämt väsentliga luckor finnes i bibliotekets vetenskapliga litteraturbestånd och att styrelsen icke vill taga på sitt ansvar, att underhållet av landets enda offentliga veterinärbibliotek försummas.

Departementschefen

Jag har i det föregående föreslagit en viss uppräkning av såväl veterinärhögskolans materielanslag som högskolans anslag till nyanskaffning och underhåll av utrustning. Såsom jag framhållit vid behandlingen av nyssnämnda materielanslag bör för nästa budgetår ske en viss uppräkning även av nu ifrågavarande anslag. För min del vill jag förorda, att anslaget höjes med 3 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 43 000 kronor.

[96] **15. Veterinärinrättningen i Skara: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	223 300	234 081
1959/60	234 800	232 621
1960/61 (statsliggaren s. 928)	241 600	
1961/62 (förslag)	285 000	

Yrkande. *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 20/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 59 500 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 kanslibiträde Ae 7	+ 11 076
b) 1 gårdskarl Ae 7	+ 11 076
2. *Personalminskning*	
Belopp till gårdskarlshjälp	— 6 600
3. *Lönereglering*	
1 institutionstekniker Ae 9 i st. f. djursjukvårdare, tillika vaktmästare Ae 7	+ 660
4. *Omräkning m. m.*	
a) uppflyttning av tjänsterna som försöksledare och som klinikchef från Ao 26 till Bo 1	+ 13 130
b) uppflyttning av fyra extra ordinarie befattningar	+ 2 610
c) löneklassuppflyttningar	+ 2 200
d) vikariatsersättningar m. m.	+ 1 148
e) rörligt tillägg	+ 23 600
f) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 600
	+ 59 500

Motiv. I en allmän motivering framför högskolestyrelsen i huvudsak samma synpunkter som de närmast föregående budgetåren. Beträffande denna allmänna motivering torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 234—235.

1 a). Detta förslag har framförts även i de fyra närmast föregående årens anslagsäskanden. Beträffande motiven torde få hänvisas till IX ht 1957, s. 197—198 under 4.

1 b) och 2. Beträffande motiveringen för detta förslag, som även framförts ett flertal år, torde få hänvisas till IX ht 1960, s. 235 under 1 b) samt

2. Med hänsyn till beslutade ökningar av statstjänstemännens löner hemställer högskolestyrelsen i årets anslagsskrivelse under alla förhållanden om arvodesökning med tio procent eller 660 kr.

3. Innehavaren av den vid försöksavdelningen inrättade befattningen som djursjukvårdare, tillika vaktmästare, sysselsättes allt sedan år 1953 uteslutande i laboratoriearbetet och fullgör däri sådana arbetsuppgifter, såsom blod- och fodermedelsanalyser, provtagning m. m., vilka enligt högskolestyrelsen regelmässigt åvilar en institutionstekniker.

4. a)—f). Förändringarna är av automatisk natur.

Departementschefen

Högskolestyrelsens begäran om personalförstärkningar, som överensstämmer med de förslag, som flera gånger framförts under de senaste åren, anser jag mig inte kunna tillstyrka. Härav följer, att jag ej heller biträder det förslag till personalminskning, som sammanhänger med yrkandet om inrättande av en särskild gårdskarlsbefattning. Däremot vill jag föreslå, att det till gårdskarlshjälp avsedda arvodesbeloppet uppräknas med 900 kronor. Av styrelsens förslag i övrigt är jag endast beredd att biträda dem, som är av automatisk karaktär. Anslaget bör sålunda på grund av 1960 års lönereglering höjas med sammanlagt 42 200 kronor och anslagsposten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter ökas med 300 kronor. Anslaget, som sålunda bör höjas med sammanlagt (900 + 42 200 + 300 =) 43 400 kronor till 285 000 kronor, bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för veterinärinrättningen i Skara, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	66 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 700
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	150 400

4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	62 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 300
Summa kronor	285 000

b) till *Veterinärinrättningen i Skara: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 kronor.

[97] **16. Veterinärinrättningen i Skara: Omkostnader**

	Anslag	*Nettoinkomst*
1958/59	100	*19 218*
1959/60	100	*6 433*
1960/61 (statsliggaren s. 929)	100	
1961/62 (förslag)	1 000	

Yrkande. *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 20/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Övriga expenser	17 312	17 796	18 400	+ 3 000
2. Underhåll av park- och gårdsområden, vägar m. m.	1 700	1 500	1 000	+ 2 000
				+ 5 000

Motiv. 1. Ökningen sammanhänger med de allmänna höjningarna av städerskelönerna fr. o. m. den 1 januari 1960 och den 1 januari 1961 (800 kr.), städning, renhållning och fönsterputsning i utökade kliniklokaler (1 200 kr.) ävensom med de under senare åren ökade kostnaderna för litteraturanskaffning, bokbindning och underhållet av inrättningens boksamling (1 000 kr.).

2. Nuvarande anslagspost å 1 000 kr. har sedan flera år visat sig otillräcklig för alla de olika ändamål, såsom renhållning, snöplogning, sandning, väggrus, skötsel av inrättningens park med gräsmattor och rabatter samt underhåll och komplettering av maskiner och redskap, vilka därmed skall tillgodoses och för vilka utgifterna under det senast förflutna budgetåret måst begränsas till 1 500 kr.

Departementschefen

Högskolestyrelsens förslag till höjning av vissa poster i omkostnadsstaten anser jag mig endast delvis kunna biträda. Jag föreslår sålunda, att delposten till övriga expenser till följd av höjda städerskelöner och utökade städningsområden uppräknas med 2 000 kronor samt att anslagsposten till underhåll av park och gårdsområden, vägar m. m. på grund av kostnadssteg-

ringar höjes med 500 kronor. Ett ökat medelsbehov av 2 500 kronor föreligger därför. Någon medelsanvisning torde emellertid med gällande anslagskonstruktion inte vara erforderlig. Anslaget bör dock kvarstå och uppföras med ett formellt belopp av 1 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärinrättningen i Skara: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

I. Skogsväsendet

[98] 1. **Skogsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	775 400	736 949
1959/60	819 300	800 757
1960/61 (statsliggaren s. 930)	845 800	
1961/62 (förslag)	940 000	

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 98 400 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning
1. *Löneregleringar m. m.*	
a) 1 byrådirektör Ao 24 i st. f. förste byråsekreterare Ao 23	1 762
b) 1 konsulent Ae 23 i st. f. Ag 23	—
c) 1 förste byråsekreterare Ae 21 i st. f. amanuens Ae 17—Ae 19	2 512
d) 1 förste expeditionsvakt Ao 8 i st. f. Ae 8	—
e) arvode till organisationsföredragande	1 200
2. *Omräkning*	
a) löneklassförändringar m. m.	8 725
b) rörligt tillägg	84 001
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	200
	98 400

Motiv. Skogsstyrelsen har beträffande de särskilda förslagspunkterna anfört följande.

1 a). På en var av de båda skogsbyråerna har byråchefens närmaste man och ställföreträdare ställningen såsom byrådirektör i lönegrad A 24. Motsvarande funktion på administrativa byrån utövas av chefen för den juridiskt-administrativa sektionen, vilken endast placerats såsom förste byråsekreterare i Ao 23. Såväl arbetsuppgifternas art som den förutnämnda ställningen såsom byråchefens ställföreträdare gör det enligt skogsstyrelsens uppfattning påkallat, att tjänsten förändras till byrådirektörstjänst i Ao 24, varigenom vederbörande även kommer i paritet med befattningshavare av likartad karaktär på andra håll inom statsförvaltningen.

1 b) och c). I föregående års anslagsäskanden hemställde ämbetsverket dels att den på andra skogsbyrån placerade tjänsten såsom konsulent i Ag 23 skulle ombildas till extra ordinarie i Ae 23, dels att personalen på byrån

skulle förstärkas med en konsulent i Ae 21. Förslagen bifölls ej. De arbetsuppgifter, som motiverade den sålunda föreslagna personalförstärkningen, gör sig i nuläget än mer påminta än tidigare. Tillgodoseendet av det ökade personalbehovet med anledning härav torde emellertid åtminstone under ett visst övergångsskede kunna nödtorftigt lösas dels genom viss omfördelning av de nuvarande arbetsbiträdenas arbetsuppgifter med anledning av delegeringen av bidragsärendenas handläggning till skogsvårdsstyrelserna, dels genom temporärt inkallande av någon tjänsteman från skogsvårdsstyrelsehåll. Däremot synes det med hänsyn till angelägenheten av en god rekrytering av ämbetsverkets fasta personalkader oavvisligt, att vissa löneregleringar vidtas. Sålunda bör till en början den förutnämnda konsulenttjänsten i Ag 23 överföras till extra ordinarie stat. Därutöver är det emellertid viktigt, för att verket skall kunna försäkra sig om dugande arbetskraft, att den under byråchefen tjänstgörande befattningshavare, som närmast har att handlägga de angelägna frö- och plantförsörjningsfrågorna och vad därmed hänger samman, kan beredas en förbättrad löneställning. Vederbörande är f. n. placerad såsom amanuens (byråsekreterare) i befordringsgången, eller samma löneställning som tidigare tillkom assistent vid en mindre skogsvårdsstyrelse. Sistnämnda tjänster har emellertid fr. o. m. innevarande budgetår ombildats till tjänster för biträdande jägmästare i lönegrad A 21. Med hänsyn till arten och kvaliteten av de göromål, som ankommer på ifrågavarande med plant- och fröförsörjningsärenden sysselsatte befattningshavare i skogsstyrelsen, finner styrelsen det befogat att befattningshavaren tillförsäkras lön enligt lönegrad A 21.

1 d). Hos skogsstyrelsen har alltsedan slutet av år 1952 funnits anställda tre expeditionsvakter, varav en sedan början av år 1953 varit placerad såsom förste expeditionsvakt, till en början på förordnande mot vikariatsersättning och sedan år 1955 såsom extra ordinarie i Ae 8. De båda övriga expeditionsvakterna är placerade i Ao 7 resp. Ae 7. Styrelsen anser det skäligt, att ifrågavarande förste expeditionsvakt nu erhåller ordinarie anställning.

1 e). I enlighet med vad som förordats i prop. 1960: 126 har skogsstyrelsen, efter samråd med statens organisationsnämnd, under denna punkt upptagit ett arvode om 1 200 kr. till organisationsföredragande inom styrelsen, avseende verkets ämbetsområde (styrelsen och skogsvårdsstyrelserna). Den alldeles övervägande delen av vederbörandes arbetsuppgifter härutinnan kommer enligt sakens natur att beröra skogsvårdsstyrelseorganisationen med dess över ett par tusen befattningshavare av olika kategorier.

2 a)—c). Kostnadsförändringarna är av automatisk karaktär.

Departementschefen

I enlighet med föregående års riksdagsbeslut är skogsstyrelsens inre organisation för närvarande föremål för undersökningar, vid vilka expertis från statens organisationsnämnd anlitas. Resultaten av dessa undersökningar beräknas föreligga först senare under innevarande år. Med hänvisning härtill finner jag mig inte böra förorda någon ändring under budgetåret

1961/62 beträffande de lönegradsplaceringar som berörts i styrelsens anslagsskrivelse och ej heller biträda förslaget om ordinariesättning av tjänsten som förste expeditionsvakt i Ae 8. Däremot tillstyrker jag styrelsens förslag om årligt arvode å 1 200 kronor åt särskild föredragande i ärenden angående ämbetsverkets och skogsvårdsstyrelsernas organisation ävensom om extraordinariesättning av tjänsten som konsulent för återväxtfrågor i Ag 23. Ett bifall till sistnämnda förslag torde böra föranleda ändring i personalförteckningen.

På grund av beräknade automatiska kostnadsstegringar hänförliga till löneklassförändringar m. m., höjning av rörligt tillägg samt kompensation för folkpensionsavgifter bör anslaget vidare uppräknas med i runt tal 93 000 kronor. Sammanlagt behöver således förevarande anslag upptagas till 940 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för skogsstyrelsen, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för skogsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	301 900
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	10 200
3.	Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	402 200
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	211 600
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	14 100
	Summa kronor	940 000

c) till *Skogsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 940 000 kronor.

[99] **2. Skogsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	157 700	155 471
1959/60	161 800	162 892
1960/61 (statsliggaren s. 930)	166 500	
1961/62 (förslag)	177 000	

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 10 800 kr. enligt följande beräkning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Reseersättningar	40 141	44 397	46 400	+ 2 000
2. Bränsle, lyse och vatten	5 855	8 036	6 300	+ 1 700
3. Övriga expenser	45 399	48 993	47 000	+ 5 200
4. Blankettryck	36 249	36 803	38 600	+ 1 900
				+ 10 800

M o t i v. 1. Den föreslagna anslagsökningen föranledes av de merkostnader som kan beräknas uppstå vid förordnande för tjänstemän hos skogsvårdsstyrelserna att tillfälligt tjänstgöra hos skogsstyrelsen.

2. Utgifterna uppvisar en ökning för budgetåret 1959/60 i förhållande till budgetåret 1958/59 med ca 2 200 kr., huvudsakligen beroende på, förutom något högre avgifter för elektrisk ström, en viss förskjutning budgetåren emellan av räkningar från elverket samt med ca 900 kr. ökade bränslekostnader. Med hänsyn till sistnämnda ökade bränslekostnader samt till förväntade ytterligare stegrade dylika kostnader till följd av utökade tjänstelokaler torde i nuvarande läge kunna kalkyleras med en ökning för ifrågavarande ändamål med 1 700 kr.

3. För innevarande budgetår har anvisats 47 000 kr., varav 2 000 kr. utgör engångsbelopp för inköp av möbler m. m. För nästkommande budgetår bör för vissa möbelanskaffningar, bl. a. ett större, ändamålsenligt skåp för förvaring av skogsstyrelsens kartor, samt för upprustning av arkivutrymme upptas samma belopp som anvisats för sistnämnda budgetår eller 2 000 kr.

Den senaste löneregleringen för skogsstyrelsens städningspersonal i förening med det ökade rumsantalet medför en automatisk utgiftsökning med ca 2 900 kr. för år. Det ökade rumsantalet kräver jämväl abonnemang av ytterligare fem telefonapparater innebärande en merkostnad av ca 900 kr.

Utvidgningen av skogsstyrelsens arbetsuppgifter på skilda områden har föranlett att förbrukningen av stenciler samt dupliceringS-, kopie- och övrigt papper med nödvändighet ökat. En anslagsuppräkning med åtminstone 500 kr. anses behövlig för täckande av de stegrade kostnaderna för här avsedd materiel.

För att rationalisera arbetet med adressering bör anskaffas en adresseringsmaskin, betingande ett pris av i runt tal 900 kr.

I anslutning till det anförda skulle delposten behöva ökas med tillhopa (2 900 + 900 + 500 + 900 =) 5 200 kr.

4. Posten torde med hänsyn till anslagsbelastningen budgetåret 1959/60 samt väntade kostnadsfördyringar till följd av bl. a. höjningen av den allmänna lönenivån böra ökas med ca fem procent eller med 1 900 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till väntad belastning bör i enlighet med skogsstyrelsens beräkningar anslagsposterna till reseersättningar och blankettryck höjas med 2 000 kronor respektive 1 900 kronor samt delposten till bränsle, lyse och

vatten uppräknas med 1 700 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser kan jag tillstyrka en anslagsuppräkning med 4 900 kronor. Av beloppet under sistnämnda post skall i likhet med vad fallet varit de senaste budgetåren 2 000 kronor utgöra engångsbelopp för inköp av möbler m. m.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med totalt 177 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 177 000 kronor.

[100] **3. Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	12 158 000	12 336 067
1959/60	12 920 400	13 146 289
1960/61 (statsliggaren s. 931)	14 391 000	
1961/62 (förslag)	15 980 000	

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer om en höjning av anslaget med 1 776 700 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 4 föreståndare Ae 17	+ 80 600
b) 8 förste länsskogvaktare Ae 15	+ 143 000
2. *Löneregleringar m. m.*	
a) 13 länsjägmästare Bo 1 i st. f. Ao 26	+ 68 000
b) 3 biträdande länsjägmästare Ao 25 i st. f. Ao 24	+ 5 200
c) 1 kamrerare Ao 19 i st. f. Ao 17	+ 2 600
d) 1 kontorist Ao 9 i st. f. kanslibiträde Ao 7	+ 1 300
3. *Omräkning*	
a) anslagsposten till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	— 60 000
b) rörligt tillägg	+1 384 000
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 4 000
d) ATP-avgifter	+ 131 000
e) arbetsgivaravgifter till sjuk- och moderskapsförsäkringen	+ 17 000
	+1 776 700

Motiv. Enligt statsmakternas beslut har, erinrar skogsstyrelsen inledningsvis, fr. o. m. innevarande budgetår i enlighet med förslag i prop. 1960: 106 skett en betydande omläggning av skogsvårdsstyrelsernas organisation och principerna för finansieringen av styrelsernas verksamhet. Skogsstyrelsens medelsäskanden för budgetåret 1961/62 avseende skogsvårdsstyrelserna

baserar sig helt på de förutsättningar för skogsvårdsstyrelseverksamhetens bedrivande, som med hänsyn härtill är för handen. Några förändringar i fråga om verksamhetens organisation och uppbyggnad förutsättes sålunda ej komma till stånd. Ämbetsverket har emellertid räknat med att en fortsatt planmässig utbyggnad skall ske av den skogliga yrkesutbildningen och att fördenskull skogsvårdsstyrelsernas resurser på detta område skall förstärkas. I övrigt föreslås allenast mindre jämkningar och förbättringar av personaluppsättningar och övriga resurser. Styrelsen framhåller emellertid att väsentliga kostnadsfördyringar av automatisk natur inträder som följd av 1960 års beslut om löneförhöjningar m. m. Förrättningsdagskostnaden kommer härigenom att stiga.

De särskilda förslagspunkterna har av skogsstyrelsen motiverats sålunda.

1 a) och b). Innevarande budgetår är vid skogsvårdsstyrelserna för undervisningsuppgifter inrättade tolv extra ordinarie och fem extra föreståndartjänster samt sex ordinarie, 32 extra ordinarie och 30 extra tjänster såsom förste länsskogvaktare. Det förslag till fortsatt utbyggnad av den skogliga yrkesutbildningen, som framlägges under anslaget till skogsbrukskurser, föranleder att för budgetåret 1961/62 föreligger ett totalt behov av 21 föreståndartjänster och 86 tjänster såsom förste länsskogvaktare, eller en utökning med fyra resp. 18 tjänster. Härtill kommer ett utökat behov av arvodesanställda instruktörer. Med hänsyn bl. a. till att de extra tjänsterna vid skogsvårdsstyrelserna inte är förenade med pensionsrätt enligt SPR anser skogsstyrelsen det vara befogat, att ett antal tjänster för föreståndare och förste länsskogvaktare överföres på extra ordinarie stat. Ämbetsverket föreslår, att fyra extra föreståndartjänster och åtta tjänster såsom extra förste länsskogvaktare ombildas till extra ordinarie.

2 a). Av de efter sammanslagningen av skogsvårdsstyrelserna i Kalmar län på personalförteckning uppförda länsjägmästartjänsterna är elva placerade i Bo 1 och 13 i Ao 26. Med hänsyn till den ställning länsjägmästarna intar såsom chefstjänstemän inom resp. län anser skogsstyrelsen det vara befogat att samtliga länsjägmästare i likhet med vad fallet är med flertalet övriga chefstjänstemannakategorier inom länsorganisationerna hänföres till löneplan B. Enligt skogsstyrelsens mening måste det otvivelaktigt anses riktigt, att länsjägmästarna innehar en högre löneställning än exempelvis revirförvaltarna hos domänstyrelsen, vilka vid den senaste löneregleringen uppflyttades från Ao 25 till Ao 26. Jämväl detta förhållande talar alltså för en förbättring av de nu i Ao 26 placerade länsjägmästarnas löneläge. Styrelsen föreslår därför, att de ifrågavarande länsjägmästartjänsterna överföres till Bo 1.

2 b). Av tjänsterna för biträdande länsjägmästare är två placerade i Ao 25 och övriga 15 i Ao 24. I enlighet med de uttalanden som gjorts i prop. 1960: 106 har skogsstyrelsen i förslag till organisationsplaner funnit sig böra fördela tjänsterna på sådant sätt att vardera av skogsvårdsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län erhållit en tjänst i Ao 25 och en tjänst i Ao 24, en var av skogsvårdsstyrelserna i Kopparbergs, Västernorrlands och

Jämtlands län två tjänster i Ao 24 samt en var av skogsvårdsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Älvsborgs, Värmlands och Gävleborgs län en tjänst i Ao 24. Skogsstyrelsen anser att vid de styrelser, där två tjänster för biträdande länsjägmästare finns inrättade, den befattningshavare som intar ställning som länsjägmästarens ställföreträdare och närmaste man bör, såsom förutsatts för Västerbottens och Norrbottens läns vidkommande, ges visst försteg i lönegradsplaceringshänseende. Styrelsen hemställer därför, att tre tjänster i Ao 24, avsedda för Kopparbergs, Västernorrlands och Jämtlands län, uppflyttas till Ao 25.

2 c) och d). Efter sammanslagningen av de båda skogsvårdsstyrelserna i Kalmar län blir den nya skogsvårdsstyrelsen i kameralt hänseende likvärdig med styrelserna i Jönköpings och Älvsborgs län. Skogsstyrelsen anser därför, att för beredande av paritet styrelserna emellan kamrerartjänsten vid den nybildade skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län bör uppflyttas från Ao 17 till Ao 19 och en tjänst såsom kanslibiträde i Ao 7 ombildas till kontoristtjänst i Ao 9.

3 a). För att ernå anpassning till de verkliga kostnaderna har posten minskats med det angivna beloppet.

3 b)—e). Ökningarna är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Den av föregående års riksdag beslutade ändringen i skogsvårdsstyrelsernas organisation har genomförts den 1 juli 1960 och månaderna därefter utom vad gäller Kalmar län, där ändringen skett vid senaste kalenderårsskifte. Organisationsplaner för de olika skogsvårdsstyrelserna har fastställts av Kungl. Maj:t med giltighet från och med den 1 oktober 1960. Genom det förut berörda riksdagsbeslutet fastställdes också nya principer och regler för finansieringen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Det nya systemet, som tillämpas från och med innevarande budgetår, innebär bland annat, att ersättningarna för styrelsernas tjänsteåtgärder skall bestämmas med hänsyn till de reella kostnaderna samt att staten bör ekonomiskt svara för den del av styrelsernas verksamhet, som avser lagövervakning och andra uppgifter av uppenbart offentlig natur eller yrkesutbildning och allmän rådgivning på det skogliga området, dock ej den rådgivning som sker på begäran av enskild eller organisation. I uppdragsverksamheten skall skogsvårdsstyrelserna uttaga ersättning jämlikt taxa, utformad med utgångspunkt från självkostnadsprincipen ävensom från det förhållandet att belopp motsvarande skogsvårdsavgifterna tillföres styrelserna över skilda driftbudgetanslag. Frö- och plantproduktionen skall helt drivas enligt affärsmässiga principer.

Skogsstyrelsen har i sina medelsäskanden för nästkommande budgetår till avlöningar och omkostnader vid skogsvårdsstyrelserna utgått från att styrelsernas förrättningsverksamhet måste beräknas omfatta 286 000 dagar, av vilka 96 000 förutsatts ej vara taxebelagda och 190 000 hänförliga till uppdragsverksamheten. För innevarande budgetår är motsvarande tal 280 000 respektive 83 000 och 197 000. Förrättningsdagskostnaden har av styrelsen

på grundval av inträffade allmänna kostnadsstegringar uppräknats till 120 kronor, vilket innebär en ökning med fyra kronor i förhållande till det belopp som beräknats för innevarande budgetår.

I syfte att åstadkomma en ytterligare, ej oväsentlig utbyggnad av den skogliga yrkesutbildningen föreslår jag, att antalet förrättningsdagar härför och för kursverksamhet ökas från 30 000 till 33 000. Någon utökning av andra verksamhetsgrenar, som hänförts till den statliga sektorn, är jag inte beredd förorda. Antalet ej taxebelagda förrättningsdagar bör sålunda för nästa budgetår beräknas till 86 000. Då jag liksom skogsstyrelsen utgår från att skogsvårdsstyrelsernas förrättningsverksamhet nästa budgetår kommer att omfatta sammanlagt inemot 286 000 dagar och enär jag biträder styrelsens beräkning av förättningskostnaden per dag kan ramen för kostnaderna för skogsvårdsstyrelsernas inte taxebelagda verksamhet bestämmas till 10 320 000 kronor. Detta medför en anslagsförstärkning i förhållande till innevarande budgetår med 692 000 kronor. I enlighet med de nya finansieringsprinciperna bör vidare statsmedel tillskjutas för finansiering av kostnaderna för styrelsearvoden, investeringar i skogsbruksskolor, amorteringar å byggnadslån till sådana skolor och täckande av driftunderskott vid dem. Slutligen har jag beräknat, att statsbidrag skall utgå även nästa budgetår till rabatter i skogsvårdsstyrelsernas serviceverksamhet. Kostnaderna avseende budgetåret 1961/62 för ifrågavarande, till den direkta förrättningsverksamheten ej hänförliga utgifter vill jag, för fördelning på sätt framgår av det följande, föreslå skola bestämmas till 2 735 000 kronor. Sistnämnda förslag innebär en ökning av medelstilldelningen för här åsyftade ändamål med sammanlagt 400 000 kronor.

Såsom chefen för finansdepartementet tidigare denna dag framhållit kan statsverkets inkomst av skogsvårdsavgifter för nästa budgetår beräknas till 10 200 000 kronor.

I överensstämmelse med det anförda vill jag förorda, att den totala kostnadsramen för den med statliga medel finansierade delen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet för budgetåret 1961/62 bestämmes till (10 320 000 + 2 735 000 + 10 200 000 =) 23 255 000 kronor eller till ett 1 192 000 kronor högre belopp än för innevarande budgetår.

Medelsanvisningen till skogsvårdsstyrelserna bör nästa budgetår ske i samma ordning som nu gäller. De löpande pensioneringskostnaderna bör sålunda bestridas från anslaget Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt samt tjänstebrevskostnaderna från anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser. Vidare bör kostnaderna för reseersättningar åt undervisningspersonalen belasta anslaget Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m., vissa lönekostnader bestridas från anslaget Vägbyggnader å skogar i enskild ägo samt vissa förrättningskostnader bestridas från anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Ifrågavarande kostnader torde nästa budgetår böra beräknas till respektive 2 000 000, 200 000, 550 000, 230 000 och 150 000 kronor eller sammanlagt 3 130 000 kronor. Den återstående delen av den statliga medelsanvisningen,

(23 255 000 — 3 130 000 =) 20 125 000 kronor, bör utgå över skogsvårdsstyrelsernas avlönings- och omkostnadsanslag.

Av skogsstyrelsens under förevarande anslagspunkt framförda förslag till personalförstärkningar kan jag förorda inrättande samt uppförande på personalförteckning av två tjänster som föreståndare för skogsbruksskola i Ae 17 och fem tjänster som förste länsskogvaktare i Ae 15. Kostnaderna härför kan beräknas till 130 000 kronor. De av skogsstyrelsen framförda förslagen till lönegradsförändringar kan jag ej biträda. Som följd av utgiftsstegringar hänförliga till rörligt tillägg och kompensation för folkpensionsavgifter samt ATP-avgifter och arbetsgivaravgifter till sjuk- och moderskapsförsäkringen behöver anslaget uppräknas med 1 533 000 kronor. Å andra sidan är det, såsom skogsstyrelsen framhållit, möjligt att nedräkna posten till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, med 60 000 kronor. Vidare medför den gjorda sammanslagningen den 1 januari 1961 av de båda skogsvårdsstyrelserna i Kalmar län en kostnadsbesparing under avlöningsanslaget för budgetåret 1961/62 med 14 000 kronor. Sammanlagt bör anslaget sålunda höjas till 15 980 000 kronor.

Kungl. Maj:t torde äga bemyndiga skogsstyrelsen att — med beaktande bland annat av gällande personalförteckning och organisationsplaner — fördela såväl förevarande anslag som skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag ävensom fastställa inkomst- och utgiftsstater för skogsvårdsstyrelserna. I samband härmed bör skogsstyrelsen även äga meddela erforderliga föreskrifter rörande staternas tillämpning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skogsvårdsstyrelserna, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för skogsvårdsstyrelserna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	9 085 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	75 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	2 540 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	3 486 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	233 000
6. ATP-avgifter, *förslagsvis*	390 000
7. Arbetsgivaravgifter till sjuk- och moderskapsförsäkringen, *förslagsvis*	171 000
Summa kronor	15 980 000

c) till *Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 15 980 000 kronor.

[101] 4. **Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	7 710 000	7 164 205	665 335
1959/60	7 960 000	7 528 527	1 096 808
1960/61 (statsliggaren s. 932)	4 983 000		
1961/62 (förslag)	4 145 000		

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 995 000 kr.

Motiv. För innevarande budgetår har i prop. 1960: 106 den totala volymen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet beräknats till 280 000 förrättningsdagar, varav 83 000 dagar inom den offentliga sektorn och 197 000 dagar på servicesidan. Kostnaden per förrättningsdag har uppskattats till 116 kr.

Vid bedömandet av omfattningen av skogsvårdsstyrelsernas förrättningsverksamhet budgetåret 1961/62 har en viss utökning förutsatts i förhållande till innevarande budgetår, vilken helt skulle förorsakas av beräknad fortsatt utvidgning av styrelsernas verksamhet med skoglig yrkesundervisning. De ökade uppgifterna på detta område väntas sålunda få till följd, att ytterligare 8 000 dagar måste disponeras för nämnda verksamhet under nästkommande budgetår. Under det nyss tilländalupna budgetåret har enligt från skogsvårdsstyrelserna inhämtade uppgifter använts drygt 31 000 dagar för dylik undervisning, varför det synes skäl att räkna med åtminstone 39 000 dagar nästkommande budgetår, innebärande en ökning med 9 000 dagar i jämförelse med propositionens beräkningar för innevarande budgetår. Genom att en viss nedgång i serviceverksamheten samtidigt kan förväntas, har den totala förrättningsverksamheten budgetåret 1961/62 beräknats komma att omfatta 286 000 dagar. Då det av dagarnas fördelning budgetåret 1960/61 synes kunna utläsas, att den avgiftsfria stämplingsverksamhet, som av skogsvårdsstyrelserna bedrives inom svårföryngrade områden och skyddsskog, kommit att hänföras till serviceverksamhet i stället för offentlig verksamhet, har till rättelse härav den ej taxebelagda verksamheten vidare ansetts böra påföras ytterligare minst 4 000 dagar. Det förtjänar framhållas, att omfattningen av dylika arbetsuppgifter tidvis varit betydligt större och att vissa år det totala dagantalet överstigit 7 000. Sammanlagt skulle alltså på statens del falla (83 000 + 9 000 + 4 000 =) 96 000 förrättningsdagar och på servicesidan 190 000 förrättningsdagar.

Den kostnad för förrättningsdag, som bör ligga till grund för bedömandet

av skogsvårdsstyrelseorganisationens finansiering nästkommande budgetår, har skogsstyrelsen beräknat till 120 kr. och anför härom följande.

Vid framräknandet av förrättningsdagskostnaden har ämbetsverket utgått från den kostnadskalkyl, på vilken uppskattningen av motsvarande kostnad (116 kr.) innevarande budgetår baserats. Vissa i kalkylen ingående poster har härvid måst justeras uppåt till huvudsaklig del beroende på automatiskt verkande faktorer. Den utan jämförelse största kostnadsstegringen — ca 1 000 000 kr. — har sålunda förorsakats av de kraftigt ökade lönekostnader m. m., vilka redovisats vid behandlingen av skogsvårdsstyrelsernas avlöningsanslag. Vidare har räknats med höjda lönekostnader för tillfällig personal med hänsyn till att den för statstjänstemän m. fl. träffade löneuppgörelsen för lönegradsplacerad personal och andra slår igenom fullt ut under 1961/62. Denna kostnadsstegring har beräknats till 75 000 kr. Under den sistnämnda utgiftsposten har dessutom räknats med en kostnadsökning av 200 000 kr. för avtalad höjning av förmånerna för tillfälliga skogsvårdsförmän. De ändrade ersättningsnormer för tjänsteresa med egen bil, som skall tillämpas fr. o. m. 1 juli 1960, väntas för skogsvårdsstyrelsernas vidkommande medföra en kostnadshöjning av 125 000 kr. För posten tjänstelokaler och expenser har räknats med en kostnadshöjning av 200 000 kr. beroende bl. a. på nödvändigheten för vissa skogsvårdsstyrelser att flytta till större och ändamålsenligare kanslilokaler. Uppräkningen av posten föranleds jämväl av höjda kostnader för ATP-avgifter ävensom av beräknad kostnadsökning för anskaffning av flygbilder m. m. Slutligen har kalkylen påverkats i stigande riktning av att pensioneringskostnaderna beräknats öka med 380 000 kr. till 2 milj. kr., tjänstebrevskostnaderna med 20 000 kr. samt vissa förrättningskostnader under skogsväganslaget med 40 000 kr. Emellertid har kostnadskalkylen reducerats med ett belopp av 450 000 kr., motsvarande beräknade lönekostnader under 1960/61 till vaktmästare och husmödrar vid skogsvårdsstyrelsernas skogsbruksskolor. Ifrågavarande personal är helt knuten till styrelsernas undervisningsanläggningar, och utgifterna för denna personals avlönande måste anses vara av natur att böra ingå i skogsbruksskolornas driftkostnader. Lönekostnaderna för angivna befattningshavare kan för 1961/62 beräknas till 478 000 kr. En mindre del — uppskattningsvis 78 000 kr. — av lönekostnaderna för husmödrar har förutsatts kunna kompenseras genom inkomster från skolornas elevhushåll, varför ett belopp av 400 000 kr. överförts till titeln Täckande av driftunderskott å skogsbruksskolor.

Den sammanlagda uppräkningen av kostnadskalkylen uppgår följaktligen till (1 000 000 + 75 000 + 200 000 + 125 000 + 200 000 + 380 000 + 20 000 + 40 000 — 450 000 =) 1 590 000 kr., vilket motsvarar drygt 5 kr. per förrättningsdag. Emellertid utgår ämbetsverket från att det skall bli möjligt att inom andra utgiftsområden genomföra vissa besparingar, varför verket ansett kostnadsökningen kunna stanna vid 4 kr. per dag och förrättningsdagskostnaden vid 120 kr.

Den ej taxebelagda verksamhetens omfattning har av skogsstyrelsen angetts till 96 000 förrättningsdagar. Med utgångspunkt från den framräknade förrättningsdagskostnaden 120 kr. skulle statens kostnader för ifrågavarande verksamhet uppgå till 11 520 000 kr. Dessutom skall skogsvårdsstyrelseverksamheten enligt de fastställda nya finansieringsprinciperna tillföras ett belopp av 10 100 000 kr., motsvarande beräknade inkomster för statsverket av inflytande skogsvårdsavgifter.

Härutöver beräknas staten liksom under innevarande budgetår svara för vissa till den offentliga sektorn hänförliga utgifter, som ej bör belasta förrättningsverksamheten. Kostnadsramen för dylika utgifter har ämbetsverket beräknat till 3 655 000 kr. enligt följande.

	Anslag 1960/61	Förslag 1961/62	Ökning eller minskning
1. Arvoden till styrelseledamöter..	135 000	75 000	— 60 000
2. Investeringar i skogsbruksskolor	1 100 000	1 500 000	+ 400 000
3. Amorteringar å byggnadslån ..	190 000	210 000	+ 20 000
4. Driftunderskott å skogsbruksskolor	550 000	1 270 000	+ 720 000
5. Investeringar i skogsfröplantager	260 000	500 000	+ 240 000
6. Rabattering av vissa förrättningskostnader	100 000	100 000	—
	2 335 000	3 655 000	+ 1 320 000

I fråga om posten till investeringar i skogsbruksskolor har skogsstyrelsen med hänsyn till behovet av att öka utbyggnadstakten för dylika anläggningar ansett det vara nödvändigt med en anslagsförstärkning. Skogsvårdsstyrelserna har i sina medelsäskanden för nästa budgetår redovisat ett flertal byggnadsprojekt till vilka statsmedel begärts med sammanlagt 3 912 000 kr. Styrelsen har emellertid funnit sig böra stanna vid en relativt blygsam anslagsuppräkning för ändamålet i fråga. Den största ökningen i den angivna kostnadsramen faller på posten till driftunderskott å skogsbruksskolor. Den främsta anledningen härtill är den överflyttning av lönekostnaderna till vaktmästare och husmödrar, som enligt vad som tidigare berörts befunnits påkallad. En annan bidragande orsak är att fler skolor kommer att kunna tas i bruk nästa budgetår. Vidare påverkas medelsbehovet för skolornas drift i betydande grad av det förhållandet, att nettointäkterna genom försäljning av skogsprodukter beräknas kraftigt minska. Ökningen av anslagsdelen till amorteringar å byggnadslån sammanhänger med att fler lån för investeringar i undervisningsbyggnader och personalbostäder tillkommit. Det för investeringar i skogsfröplantager erforderliga medelsbeloppet överensstämmer i stort sett med vad skogsstyrelsen härutinnan uppgivit i de beräkningar som lämnats vid tidigare tillfällen. Bruttobehovet utgör 650 000 kr. Från det beräknade bruttomedelsbehovet skulle avräknas ett belopp motsvarande vad som via avlöningsanslaget kommer plantförsörjningen tillgodo. Nämnda belopp har styrelsen beräknat till 150 000 kr., varför nettomedelsbehovet för fröplantageinvesteringar nästa bugetår skulle utgöra 500 000 kr.

Den totala kostnadsramen för den del av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet budgetåret 1961/62, som bör finansieras med statliga medel, skulle i enlighet med det anförda utgöra (11 520 000 + 10 100 000 + 3 655 000 =) 25 275 000 kr. Av detta belopp förutsättes av avlöningsmedel 16 168 000 kr. bestridas från anslaget Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Avlöningar. De löpande pensioneringskostnaderna, vilka beräknats till 2 000 000 kr., bör

liksom för innevarande budgetår bestridas från anslaget Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt och de till 200 000 kr. beräknade tjänstebrevskostnaderna från anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser. Vidare bör 550 000 kr., motsvarande beräknade kostnader för reseersättningar åt undervisningspersonalen, belasta anslaget Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m., 230 000 kr., som beräknats för vissa avlöningskostnader, bestridas från anslaget Vägbyggnader å skogar i enskild ägo samt 149 000 kr., utgörande vissa beräknade förrättningskostnader, utgå från anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Den återstående delen av den statliga medelsanvisningen (25 275 000 — 16 168 000 — 2 000 000 — 200 000 — 550 000 — 230 000 — 149 000 =) 5 978 000 kr. bör utgå över nu ifrågavarande anslag. Anslaget bör enligt styrelsen disponeras efter följande stat.

1. Skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet		2 048 000
2. Utgifter för skogsbruksskolor:		
a) Investeringar	1 500 000	
b) Amorteringar å byggnadslån	210 000	
c) Täckande av driftunderskott	1 270 000	2 980 000
3. Investeringar i skogsfröplantager		500 000
4. Rabattering av vissa förrättningskostnader		100 000
5. Oförutsedda utgifter		350 000
		5 978 000

De beräkningar av antalet förrättningsdagar och dessas fördelning på skogsvårdsstyrelseverksamhetens huvudgrenar, för vilka tidigare redogjorts, innebär med tillämpning av den för budgetåret 1961/62 uppskattade förrättningsdagskostnaden, att utgifterna för skogsvårdsstyrelsernas serviceverksamhet sagda budgetår kan beräknas uppgå till (190 000 × 120 =) 22 800 000 kr. För täckande av dessa kostnader står i första hand till förfogande ett belopp av 10 100 000 kr., motsvarande vad som beräknats inflyta till statsverket i form av skogsvårdsavgifter. Resterande del — 12 700 000 kr. — måste följaktligen bestridas av taxeinkomster och andra inkomster i förrättningsverksamheten. Enligt redovisningar från skogsvårdsstyrelserna har under budgetåret 1959/60 de sammanlagda intäkterna av styrelsernas förrättningsverksamhet uppgått till omkring 10 200 000 kr. För innevarande budgetår har skogsstyrelsen vidtagit avsevärda taxehöjningar, vars verkningar i ekonomiskt hänseende ännu ej kan överblickas. Den tidigare berörda höjningen av förrättningsdagskostnaden föranleder att biträdestaxorna måste omprövas. Vilka taxejusteringar, som bör vidtas för budgetåret 1961/62, kan emellertid enligt skogsstyrelsen avgöras först längre fram.

Departementschefen

I enlighet med vad jag förordat redan under föregående anslagspunkt bör skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag uppföras med ett belopp av

4 145 000 kronor. I likhet med vad fallet varit de senaste budgetåren torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa dispositionsstat för den statliga anslagsgivningen till de skilda omkostnadsändamålen vid skogsvårdsstyrelserna.

I förhållande till dispositionsstaten för innevarande budgetår föreslår jag en uppräkning av posten till täckande av driftunderskott vid skogsbruksskolor med 720 000 kronor, medan posterna till investeringar i skogsbruksskolor, amorteringar å byggnadslån, rabattering av vissa förrättningskostnader samt oförutsedda utgifter bör vara oförändrade.

Jag vill vidare föreslå, att riksdagens medgivande inhämtas till att även för budgetåret 1961/62 statlig kreditgaranti i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 3 juni 1960 (nr 373) om statlig garanti för lån till viss skoglig plantskoleverksamhet får beviljas intill ett belopp av 1 000 000 kronor.

På Kungl. Maj:ts uppdrag har skogsstyrelsen utarbetat en redogörelse för skogsvårdsstyrelsernas fröplantageverksamhet samt beräknat kostnaderna för investeringar i skogsvårdsstyrelsernas fröplantager från och med budgetåret 1961/62 till och med budgetåret 1967/68, då samtliga erforderliga plantager beräknas vara slutligt iordningställda. Skogsstyrelsen har för sin del utgått från att ifrågavarande anläggningskostnader, som uppskattats till sammanlagt 2 300 000 kronor, skall bestridas med medel från skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag, dock med iakttagande av att det för vederbörande budgetår beräknade bruttomedelsbehovet skall minskas med ett belopp — av skogsstyrelsen för nästa budgetår beräknat till 150 000 kronor — motsvarande vad som via styrelsernas avlöningsanslag kommer plantförsörjningen till godo.

Den av skogsvårdsstyrelserna bedrivna skogsfröplantageverksamheten är enligt min mening av stor betydelse. Sedan staten under viss del av uppbyggnadsperioden medverkat med stöd i form av bidrag, anser jag att den fortsatta finansieringen av fröplantageverksamheten bör ske på liknande sätt som beträffande andra räntabla åtgärder inom skogsvårdsstyrelsernas arbetsområde. Någon anvisning av medel över skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag bör sålunda inte ske i fortsättningen till sagda ändamål. Däremot torde Kungl. Maj:t genom beviljande av lånetillstånd böra medverka till att skogsvårdsstyrelserna i erforderlig utsträckning erhåller lån på allmänna kreditmarknaden för finansiering av berörda verksamhet. För att underlätta övergången till det nu föreslagna finansieringssättet har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1960 av prisutjämningsmedel ställt ett belopp av 200 000 kronor till skogsstyrelsens förfogande till bestridande av kostnader för skogsvårdsstyrelsernas fröplantageverksamhet.

Återstående del av det tidigare nämnda totalbeloppet å 4 145 000 kronor, nämligen 1 135 000 kronor, torde upptagas under posten till skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet.

I detta sammanhang torde för riksdagens kännedom böra meddelas, att

Kungl. Maj:t i anledning av 1959 års riksdagsbeslut rörande användningen av flis såsom bränsle (JoU 28; rskr. 263) dels anmodat byggnadsstyrelsen och domänstyrelsen att låta verkställa fortsatta undersökningar beträffande möjligheterna att, där tekniska och ekonomiska förutsättningar föreligger, införa fliseldning i av ämbetsverken förvaltade byggnader, dels anmodat lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen att vidtaga enahanda åtgärder beträffande byggnader tillhöriga under sistnämnda båda ämbetsverk hörande statsunderstödda organ, dels ock anmodat domänstyrelsen, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och statens skogsforskningsinstitut att utifrån redan vunna erfarenheter gemensamt uppdraga riktlinjerna för statens medverkan vid den fortsatta forskningsverksamheten rörande de tekniska, ekonomiska och organisatoriska problemen i samband med ett ökat utnyttjande av flis som bränsle. Av det av myndigheterna nu redovisade materialet framgår, bland annat, att domänstyrelsen infört eller beslutat införa fliseldning vid två skogsskolor, en kursgård samt ett antal enfamiljshus, medan skogsvårdsstyrelserna hittills installerat eller beslutat installera fliseldningsaggregat i sammanlagt åtta skogsbruksskolor. Byggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen har däremot inte redovisat några anläggningar, där övergång till fliseldning kunde anses aktuell. I anslutning härtill må nämnas att det för vissa storkonsumenter av flis uppstått svårigheter att erhålla råvaruleveranser i avsedd utsträckning. Den av domänstyrelsen, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och statens skogsforskningsinstitut gemensamt utförda utredningen rörande statens medverkan vid den fortsatta forskningsverksamheten i fråga om fliseldning har utmynnat i ett förslag att Kungl. Maj:t måtte åt skogsstyrelsen, statens skogsforskningsinstitut och arméintendenturförvaltningen uppdraga att verkställa vissa ytterligare i ämbetsverkens skrivelse angivna undersökningar. Genom beslut den 30 december 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att sammanlagt 175 000 kronor av prisutjämningsmedel skall disponeras för dessa och andra fortsatta undersökningar beträffande fliseldning. Senare denna dag avser jag föreslå att samtidigt som gasgeneratorlånefonden avvecklas 1 000 000 kronor överföres från denna fond till jordbrukets maskinlånefond för att användas för långivning till inköp av flishuggningsmaskiner, som skall användas gemensamt av flera jordbruks- och skogsfastigheter.

I enlighet med det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1961/62 må beviljas statlig kreditgaranti för lån till i det föregående angiven skoglig plantskoleverksamhet intill ett belopp av 1 000 000 kronor

b) till *Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 145 000 kronor.

[102] **5. Statens skogsförbättringsanslag**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 600 000	2 662 348
1959/60	3 600 000	2 722 008
1960/61 (statsliggaren s. 933)	3 600 000	
1961/62 (förslag)	4 300 000	

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer,

1. att anslaget höjes med 1 350 000 kr.,

2. att av den föreslagna anslagsposten om 1 950 000 kr. avseende andra ändamål än skogsodling på sämre jordbruksmark ett belopp av förslagsvis 50 000 kr. får disponeras för utlämnande av bidrag till åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter,

3. att av nyssnämnda anslagspost ett belopp av högst 5 000 kr. får tagas i anspråk för anordnande av fortbildningskurser i de verksamhetsgrenar, som stödjes med medel från anslaget,

4. att viss ändring vidtages i bidragsbestämmelserna.

Motiv. För att möjliggöra ett snabbare överförande av sämre jordbruksmark till skogsmark anvisade riksdagen för budgetåret 1959/60 ett med 1 000 000 kr. förhöjt belopp under statens skogsförbättringsanslag. Fr. o. m. nämnda budgetår reserverades vidare huvudparten av anslaget eller 2 200 000 kr. för skogsodling på sämre jordbruksmark. Med stöd av nämnda medel skogsodlades under budgetåret 1959/60 en areal av omkring 6 900 hektar förutvarande jordbruksmark. Härtill kommer vissa arealer, som överförts till skogsmark utan särskilda åtgärder eller utan att statsbidrag utgått. Totalt beräknas 7 800 hektar sämre jordbruksmark ha överförts under budgetåret 1959/60. Till jämförelse kan nämnas, att lantbruksnämnderna och skogsvårdsstyrelserna vid en utredning, som framlades i mars 1960, kommit till en överförd areal under vartdera kalenderåret 1957 och 1958 av totalt 6 500 hektar och i medeltal under perioden 1951—1958 av 4 500 hektar per år.

Nämnda verksamhet har sålunda ökat betydligt under senare år, men fortfarande finns mycket stora arealer jordbruksjord som bör skogsodlas. Nämnda utredning redovisar en areal jordbruksjord av 575 000 hektar, som kan avföras från jordbruksproduktionen. Av denna areal anses 92 procent eller 530 000 hektar vara lämpliga att skogsplanteras. Med hänsyn till det föreliggande behovet av överföring måste enligt skogsstyrelsen takten i skogsodlingsarbetet på ifrågavarande marker fortfarande bedömas vara alltför långsam. Skogsstyrelsen har efter samråd med lantbruksstyrelsen funnit sig böra föreslå, att anslagsdelen för budgetåret 1961/62 uppräknas till 3 000 000 kr.

För verksamheten med återväxtåtgärder på annan mark än jordbruksmark och för skogsdikning har styrelsen ej ansett sig böra äska högre belopp än 1 650 000 kr. Denna summa skulle medge en måttlig utökning av verksamheten med återväxtåtgärder men fortfarande kräva stor återhållsamhet med bidragsgivning till skogsdikning.

Upprättande av skogsbruksplaner stödjes med bidrag från, förutom skogsförbättringsanslaget, anslaget till vägbyggnader å skogar i enskild ägo och anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. samt med lån från statens skogslånefond och skogsväglånefonden. Stödet till upprättande av skogsbruksplan kan emellertid endast utgå i samband med att stöd beviljas till utförande av annan bidrags- eller lånekvalificerande åtgärd på fastigheten i fråga, varvid kostnaden för skogsbruksplanen inräknas i den kostnad för åtgärden, varå bidraget resp. lånet beräknas. Denna hopkoppling av stödet till upprättande av skogsbruksplan med bidrag eller lån till utförande av annan åtgärd medför stora olägenheter av teknisk-praktisk art.

Styrelsen anser sig därför böra föreslå ändring av bidragsbestämmelserna. För att verksamheten med uppgörande av skogsbruksplaner skall få önskvärd omfattning, torde det vara nödvändigt att verksamheten separat kan stödjas med statsbidrag. Däremot torde långivning ej behövas för detta ändamål. Styrelsen föreslår därför, att upprättande av skogsbruksplan upptas såsom bidragskvalificerande åtgärd i författningarna rörande statens skogsförbättringsanslag och anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Vad angår stödets storlek föreslår styrelsen, att bidrag får utgå med högst 125 kr. per plan, motsvarande ungefär 50 procent av kostnaderna för en plan avseende en medelstor bondeskog.

För bidragsgivning från skogsförbättringsanslaget till upprättande av skogsbruksplaner har styrelsen beräknat att ett belopp av 300 000 kr. är erforderligt.

Departementschefen

Enligt skogsstyrelsens beräkningar kommer innevarande budgetår cirka 8 000 hektar jordbruksmark att på grund av bristande förutsättningar för en ekonomisk jordbruksdrift bli planterade med skog. Till stor del sker detta med bidrag från förevarande anslag. Den totalareal jordbruksmark som för närvarande anses böra skogsodlas uppgår enligt skogsstyrelsens och lantbruksstyrelsens gemensamt utförda beräkningar till cirka 530 000 hektar eller cirka tolv procent av landets hela areal av åker och betesmark. Vid gjorda undersökningar har särskilt uppmärksammats intresset bland småbrukarna för överföring av jordbruksmark till skogsmark. Jordbrukets utredningsinstitut har genom förfrågningar hos småbrukare kunnat konstatera, att i Mellansverige 11—19 procent och i Norrland 12—14 procent av arealen jordbruksmark hänförlig till fastigheter med mindre än tio hektar åker anses böra planteras med skog. Såsom en åtgärd på sikt till gagn för det mindre jordbruket vill jag under hänvisning till det förut sagda och till de principiella synpunkter som anfördes vid 1959 års riksdagsbehandling av ämnet (prop. 148; JoU 30; rskr. 284) förorda en förstärkning av den under anslaget upptagna posten till skogsodling på sämre jordbruksmark med 700 000 kronor. Anslagsförstärkningen bör huvudsakligen användas för skogsplantering på jordbruksfastighet med tio hektar åker eller mindre.

Till övriga med anslaget avsedda ändamål synes för nästkommande budgetår bidragsmedel böra stå till förfogande i oförändrad omfattning.

Skogsstyrelsens förslag om ändring i de av 1960 års riksdag fastställda grunderna för bidrag till upprättande av skogsbruksplaner — vilket förslag berör bidragsgivningen från såväl detta anslag som anslagen till vägbyggnader å skogar i enskild ägo och till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. — samt styrelsens yrkande om ianspråktagande av anslagsmedel för bestridande av de med de föreslagna ändringarna förenade merkostnaderna, enbart i fråga om skogsförbättringsanslaget beräknade till 300 000 kronor, finner jag böra lämnas utan åtgärd.

I överensstämmelse med det anförda bör anslaget för budgetåret 1961/62 uppföras med 4 300 000 kronor. Vid anslagets användning bör skogsstyrelsen alltjämt i erforderlig utsträckning samråda med arbetsmarknadsstyrelsen. I likhet med vad för närvarande är fallet torde av anslaget cirka 50 000 kronor få disponeras för utlämnande av bidrag till åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter och högst 5 000 kronor till bestridande av kostnaderna för lokalt anordnade kurser inom de verksamhetsgrenar, som stödjes med anslagsmedlen.

För budgetåret 1961/62 torde bidragsramen avseende skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark böra fastställas till 2 900 000 kronor och ramen för övriga med anslaget avsedda ändamål till 1 400 000 kronor. Sistnämnda bidragsram bör dock minskas i samma utsträckning som anslagsmedlen anlitas intill förut angivna belopp för åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter eller för kursverksamhet. Kungl. Maj:t bör liksom nu äga rätt att jämka fördelningen mellan sagda bidragsramar om förhållandena ger anledning därtill.

Under åberopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1961/62 må beviljas statsbidrag å tillhopa högst 2 900 000 kronor till skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark samt å tillhopa högst 1 400 000 kronor till med statens skogsförbättringsanslag i övrigt avsedda ändamål, dock med den inskränkning, som angivits i det föregående, med rätt för Kungl. Maj:t att göra jämkning i ifrågavarande fördelning

b) till *Statens skogsförbättringsanslag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 300 000 kronor.

[103] **6. Vägbyggnader å skogar i enskild ägo**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång	Därav odisp. bebållning
1958/59	7 700 000	6 749 105	8 323 527	6 929
1959/60	7 700 000	5 528 048	10 495 479	1 348
1960/61 (statsliggaren s. 934)	7 700 000			
1961/62 (förslag)	7 700 000			

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer,

1. att anslaget höjes med 3 800 000 kr.,

2. att av anslaget ett belopp av högst 10 000 kr. får disponeras för kursverksamhet rörande skogsvägbyggnad,

3. att anslagsposten till anlitande av skoglig eller teknisk expertis och tillfällig arbetskraft för vägbyggnadsändamål uppräknas till 275 000 kr.

Motiv. Under budgåret 1959/60 har av medel, som arbetsmarknadsstyrelsen ställt till skogsstyrelsens förfogande för utförande av beredskapsarbeten, ett belopp av omkring 2 790 000 kr. kunnat användas för skogsvägbyggnad. Dessa medel har utgjort ett värdefullt tillskott, men ett starkt behov av ytterligare bidragsmedel föreligger fortfarande, varför skogsstyrelsen ansett sig böra äska samma totalbelopp under anslaget som styrelsen upptog i fjolårets anslagsäskanden eller 11 500 000 kr.

Av skogsväganslaget har under senare år ett särskilt belopp — för innevarande budgetår 230 000 kr. — kunnat användas för anlitande vid skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna av skoglig eller teknisk expertis och tillfällig arbetskraft för vägbyggnadsändamål. Dessa medel har nästan helt måst anlitas för avlöning m. m. av sådan vägpersonal varav ett stadigvarade behov föreligger. I huvudsaklig överensstämmelse med 1955 års skogsvårdsutrednings förslag hemställde därför styrelsen i fjolårets petitaskrivelse, att två tjänster för skogsmästare skulle kostnadsmässigt överflyttas till styrelsens avlöningsanslag, att tolv nya tjänster för vägmästare skulle upptas på personalförteckning under skogsvårdsstyrelsernas avlöningsanslag och att ett belopp om 75 000 kr. skulle beräknas under skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag för vägteknisk sakkunskap. Styrelsens förslag avvisades emellertid av statsmakterna, varvid ifrågavarande post under skogsväganslaget uppräknades med 5 000 kr. till det förenämnda beloppet, 230 000 kr. Ehuru styrelsen håller före, att den föreslagna omläggningen är att föredra ur principiella synpunkter, har styrelsen ansett sig böra räkna med att kostnaderna för vägpersonalen även under budgetåret 1961/62 skall till väsentlig del bestridas från nämnda post under skogsväganslaget. Det synes styrelsen emellertid ofrånkomligt att beloppet uppräknas till 275 000 kr.

Planeringen av regionala skogsvägnät har särskilt under de senaste åren tilldragit sig stor uppmärksamhet. Ämnet har gjorts till föremål för konferenser och kurser, och en utökad undervisningsverksamhet är att emotse. Den översiktliga skogsvägplaneringen fordrar av sin utövare, förutom vägteknisk insikt, skogliga kunskaper och förtrogenhet med tolkning av fotogrammetriskt kartmaterial. Uppgiften är mycket krävande. Det är enligt styrelsens mening knappast möjligt för de olika skogsvårdsstyrelserna att anställa specialister för denna uppgift, som för övrigt tar avsevärd tid i anspråk. Verksamheten torde därför få bedrivas så, att någon tjänsteman hos varje skogsvårdsstyrelse genom eventuell vidareutbildning göres skickad att utföra arbetet efter anvisningar av specialist, som skogsstyrelsen tillhandahåller.

Det ökande arbetet med översiktlig vägplanering kommer att medföra en förskjutning av arbetsuppgifterna för skogsvårdsstyrelsernas vägpersonal,

vilket måste medföra behov av ytterligare, tillfällig arbetskraft för vägverksamheten. Delegeringen till skogsvårdsstyrelserna av beslutanderätten rörande bidragstilldelning från skogsväganslaget kräver intensifierad inspektions- och rådgivningsverksamhet från skogsstyrelsens sida. På grund härav torde även skogsstyrelsens behov av medel från den ifrågavarande anslagsposten komma att stiga.

Vad angår stöd från förevarande anslag till upprättande av skogsbruksplaner hänvisar skogsstyrelsen till vad styrelsen framhållit vid behandlingen av statens skogsförbättringsanslag.

Departementschefen

Skogsstyrelsen har i sin anslagsskrivelse för nästa budgetår återupptagit sitt tidigare yrkande om att anslaget måtte höjas med 3 800 000 kronor. Ehuru jag anser det vara synnerligen angeläget att skogsvägnätet snabbt utbygges, finner jag mig inte kunna tillstyrka någon ökad statlig medelsanvisning för ändamålet över detta anslag för budgetåret 1961/62 utan föreslår, att anvisningen skall uppgå till oförändrat 7 700 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Även nästkommande budgetår bör medel under anslaget få tagas i anspråk för bestridande av kostnader för anlitande av sådan skoglig och teknisk expertis samt tillfällig arbetskraft, som på grund av pågående utbyggnad av skogsvägnätet erfordras vid skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna. För ändamålet bör beräknas ett belopp av högst 250 000 kronor. Vidare bör högst 10 000 kronor få utnyttjas för att täcka utgifterna för lokalt anordnade vidareutbildningskurser i skogsvägbyggnad. Vid dispositionen av de medel, som avses till bidrag till skogsvägbyggnader, bör skogsstyrelsen liksom hittills i erforderlig utsträckning samråda med arbetsmarknadsstyrelsen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägbyggnader å skogar i enskild ägo* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 7 700 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

[104] **7. Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång	Därav odisp. behållning
1958/59	1 700 000	2 409 481	2 843 034	7 418
1959/60	1 700 000	1 594 997	2 948 037	238 706
1960/61 (statsliggaren s. 934)	2 600 000			
1961/62 (förslag)	3 600 000			

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 700 000 kr.

Motiv. Vad först angår de tidigare bildade skogsvårdsområdena inom lappmarkerna m. m. står för innevarande budgetår ett belopp av 1 600 000

kr. av anslaget till förfogande för fullföljande av skogsvårdsåtgärder. Härutöver kan, om arbetsmarknadsläget så motiverar, ett belopp av minst 2 000 000 kr. av beredskapsmedel disponeras under budgetåret för arbeten inom skogsvårdsområdena i fråga. Under budgetåret 1959/60 har av beredskapsmedel ett belopp av 830 000 kr. använts för skogliga åtgärder inom dessa områden.

De tillskott av beredskapsmedel, som kan erhållas för fullföljande av skogsvårdsåtgärder inom de tidigare bildade skogsvårdsområdena i lappmarkerna m. m., är i vissa fall av stort värde. Ett villkor för sådan medelsanvisning är emellertid att arbetena utföres med hänvisad arbetskraft. Detta innebär för markägarnas del, att de måste göra en kontant insats i stället för den arbetsinsats de ofta föredrar att göra, själva eller med eget folk. Förhållandet har enligt skogsstyrelsen medfört vissa svårigheter att utnyttja beredskapsmedlen inom skogsvårdsområden i lappmarkerna.

Såsom framgår av det anförda är man för fullföljande av arbetena inom skogsvårdsområden i lappmarkerna främst hänvisad till medlen under skogsproduktionsanslaget. För att de planerade arbetena skall kunna slutföras inom rimlig tid har styrelsen ansett sig böra äska ett belopp av 2 300 000 kr.

I fråga om området för de nya bidragsbestämmelsernas tillämpning torde verksamheten under innevarande budgetår i huvudsak komma att bestå i planering av områden för skoglig samverkan. Även om nämnda planering ej göres mera omfattande än förhållandena kräver, torde nämligen viss tid åtgå för propaganda m. m. för själva områdesbildningen. Styrelsen anför i detta sammanhang, att bidragsbestämmelserna i samband med anslaget erbjuder mycket blygsamma förmåner utöver dem, som markägarna kan erhålla vid bidragstilldelning från skogsförbättringsanslaget och skogsväganslaget för motsvarande åtgärder utan krav på områdesbildning. Emellertid bör organiserad skoglig samverkan vara till största fördel för skogsägarna själva, och styrelsen hyser förhoppningar om att de förmåner bidragsbestämmelserna medger skall visa sig tillräckliga som stimulans till önskvärd områdesbildning.

Innan erfarenhet vunnits av verksamheten i fråga, är det enligt styrelsen ytterst svårt att beräkna bidragsbehovet. Styrelsen har emellertid stannat för att äska samma belopp, som beviljats för innevarande budgetår, eller 1 000 000 kr.

De angivna beloppen av sammanlagt 3 300 000 kr. inrymmer förvaltningsbidrag till skogsvårdsstyrelserna. Beloppen torde enligt styrelsen medge även bidragsgivning till upprättande av skogsbruksplaner inom områdena i fråga på sätt styrelsen föreslagit vid behandlingen av statens skogsförbättringsanslag.

Departementschefen

I anledning av min förfrågan har skogsstyrelsen den 30 november 1960 avgivit en redogörelse för den med stöd av bidrag från detta anslag bedrivna verksamheten med skogsvårdsföretag inom kustområden och jämförbara

bygder i de fyra nordligaste länen. Styrelsen framhåller i denna redogörelse, att det med hänsyn till det stora intresse skogsägarna hittills visat för bildande av samverkanområden skulle vara synnerligen olyckligt om den nystartade verksamheten skulle stäckas genom alltför knapp medelstilldelning.

För min del vill jag förorda, att anslaget för budgetåret 1961/62 ökas med ett belopp av 1 000 000 kronor, vilket helt bör disponeras för bidragsgivning till samverkanområden i de delar av Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, som ligger inom de av skogsstyrelsen åsyftade, nyss nämnda områdena. För sagda verksamhet bör sålunda för nästa budgetår anvisas sammanlagt 2 000 000 kronor. Skogsvårdsstyrelserna bör genom regionalt samråd söka medverkan av lantmäteri, lantbruksnämnder och länsarbetsnämnder vid planläggning och genomförande av den verksamhet, som skall bedrivas med stöd av detta belopp.

Ehuru jag antager att verksamheten inom skogsvårdsområdena i lappmarken kommer att nästa budgetår vara av ungefärligen samma omfattning som under senare år har jag inte ansett mig böra föreslå någon uppräkning av det belopp som över detta anslag skall utgå som bidrag till dylika områden. Anslaget torde sålunda böra uppföras med totalt 3 600 000 kronor. Skogsstyrelsen bör vid anslagets användning samråda med arbetsmarknadsstyrelsen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 3 600 000 kronor.

[105] **8. Kostnader för virkesmätning**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	220 000	204 159
1959/60	222 500	214 642
1960/61 (statsliggaren s. 934)	226 000	
1961/62 (förslag)	244 000	

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 19 900 kr. på sätt framgår av denna uppställning.

	Ökning
1. Avlöningar till extra ordinarie personal	+ 19 300
2. Reseersättningar	+ 600
	+ 19 900

Motiv. 1. Vid åtskilliga tillfällen har skogsstyrelsen föreslagit, att virkesmätningsavdelningens chef och föredragande, vilken alltsedan den 1 juli 1947 varit placerad i lönegrad motsvarande den nuvarande, måtte erhålla förbättrad löneställning. Den nuvarande extra ordinarie anställningsformen har tillämpats alltsedan den 1 juli 1957. Löneplaceringen har hela tiden ända till den 1 juli 1960 legat över den som gällt för revirförvaltare inom domän-

styrelsen, fr. o. m. vilken tidpunkt emellertid revirförvaltartjänsterna blivit uppflyttade i samma lönegrad (A 26) som den förevarande föredragandetjänsten.

Föredraganden och chefen för virkesmätningsavdelningen har att direkt inför styrelsen och överdirektören svara för fullgörandet av de på ämbetsverket ankommande göromålen avseende virkesmätning och skoglig statistik. De förstnämnda arbetsuppgifterna, som ofta nog är mycket svårbemästrade, ömtåliga och grannlaga och avser frågor av stor ekonomisk räckvidd för skogsnäringen, omfattar i huvudsak tre områden, nämligen dels utfärdande av mätningsföreskrifter, vilket sker på grundval av företagna utredningar, överläggningar och undersökningar, dels beviljande av dispenser från tillämpningen av de generella föreskrifterna och godkännande av de avvikelser från nämnda föreskrifter, som kan visa sig erforderliga för skilda mätningsföreningar, dels ock upplysnings- och tillsynsverksamhet avseende mätningsföreskrifternas tillämpning och efterlevnad. Enligt styrelsens mening måste det anses uppenbart att de arbetsuppgifter, som åvilar ifrågavarande befattningshavare, allmänt sett är mer kvalificerade än de som ankommer på revirförvaltare. Styrelsen hemställer därför, att tjänsten uppflyttas till lönegrad Be 1. Kostnadsökningen med anledning härav uppskattar ämbetsverket till 2 052 kr. Utgiftsstegringen i övrigt sammanhänger med 1960 års allmänna löneregleringsbeslut samt löneklassuppflyttningar.

2. Uppräkningen är föranledd av de höjda ersättningarna för tjänsteresa med egen bil.

Departementschefen

Genom beslut den 21 oktober 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt skogsstyrelsen att verkställa översyn av gällande bestämmelser och organisation inom virkesmätningens område. Med anledning härav anser jag, att frågan rörande lönegradsplaceringen av tjänsten såsom föredragande i virkesmätningsärenden inte bör göras till föremål för omprövning i förevarande sammanhang.

I enlighet med skogsstyrelsens beräkning bör anslaget på grund av automatiska kostnadsstegringar för nästa budgetår höjas med 18 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för virkesmätning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 244 000 kronor.

[106] **9. Skogshögskolan: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 136 300	1 033 217
1959/60	1 159 300	1 126 495
1960/61 (statsliggaren s. 934)	1 203 900	
1961/62 (förslag)	1 429 000	

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 322 700 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 forskarassistent Ae 21	+ 19 728
b) 1 forskarassistent Ae 21	+ 19 728
c) 1 skogstekniker Ae 13	+ 13 044
d) 1 forskarassistent Ae 21	+ 19 728
e) 1 assistent Ae 17	+ 16 044
f) 1 forskarassistent Ae 21	+ 19 728
g) 1 skogstekniker Ae 13	+ 13 044
2. *Löneregleringar*	
a) 1 föreståndare Ae 26 i st. f. Ae 25	+ 1 344
b) 1 förste bibliotekarie Ao 26 i st. f. bibliotekarie Ao 21	+ 5 808
c) ökad undervisningsskyldighet för speciallärare i klimatologi	+ 140
d) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. kontorsbiträde Ae 5	+ 1 176
e) arvode till organisationsföredraganden	+ 600
3. *Omräkning*	
a) arvodesreglering 1960	+ 5 022
b) lönegradsförändringar, löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	+ 28 154
c) rörligt tillägg	+ 156 218
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 3 238
e) korrigeringspost	— 44
	+ 322 700

4. Högskolestyrelsen hemställer därjämte liksom föregående år, att maximering till högst 5 000 kr. för biträdeshjälp vid skogsbiblioteket bortfaller.

Motiv. I en allmän motivering anför högskolestyrelsen inledningsvis, att styrelsen, sedan 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté framlagt sitt betänkande Forskning och högre utbildning på skogsbrukets område (SOU 1960: 17), icke anser sig kunna framföra andra äskanden beträffande den administrativa personalen än vad berör löneuppflyttning för en telefonist och arvode till högskolans organisationsföredragande. Vidare har styrelsen emellertid föreslagit att viss forskarpersonal, som nu avlönas med forskningsbidrag från fonder m. m., överföres till skogshögskolans avlöningsstat. Därjämte har styrelsen äskat en ny tjänst för rotröteforskningen. I övrigt återfinnes den föreslagna forskarpersonalen inom ramen för kommitténs förslag, med undantag av en forskarassistent vid institutionen för skoglig marklära, där motsvarande forskare avlönas med medel från fonden för skoglig forskning m. m. efter den 1 juli 1959. Vissa löneregleringar har även föreslagits. I detta sammanhang framhåller styrelsen, att skogshögskolans sekreterare liksom statens skogsforskningsinstituts förste byråsekreterare nu har lägre löneplacering än motsvarande tjänster vid de flesta fack-

högskolor och forskningsinstitut. Vid dessa har inrättats minst byrådirektörstjänster i lönegrad A 24 som chefstjänster inom kansli och kameralkontor. Styrelsen, som vid flera tidigare tillfällen framfört önskemål om motsvarande löneregleringar inom skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut, upptar icke dessa löneregleringar i årets förslag med hänsyn till den förändring av organisationen, som kommittén föreslagit. Styrelsen framför dock såsom angeläget önskemålet om lönereglering för förenämnda tjänster, därest kommitténs förslag härutinnan icke skulle vinna statsmakternas gehör.

1 a). Under föregående budgetår har tre forskningsassistenter varit knutna vid institutionen för skoglig marklära sammanlagt 15 månader med medel, som erhållits från fonden för skoglig forskning samt skogs- och lantbruksakademien. Den begärda forskarassistenten avses ersätta dessa tre.

1 b)—c). Högskolestyrelsen finner det angeläget, att förhållandena ordnas för den viktiga rotröteforskningen, vilken till väsentliga delar i enlighet med kommitténs förslag redan överflyttats till skogsbotaniska institutionen från skogsforskningsinstitutet. Den forskningsassistent, som utsetts att tills vidare omhänderha denna forskning, avlönas för budgetåret 1960/61 med medel, som ställts till förfogande av skogsforskningsinstitutet och utgör tidigare vid institutet disponerade särskilda medel för rotröteforskning. Ett överförande av denna tjänst på extra ordinarie stat anser styrelsen nödvändigt. Huvudbefattningen för rotröteforskningen har ursprungligen föreslagits såsom en överassistenttjänst, men sedermera som en försöksledartjänst. Då det emellertid visat sig, att befattningar av denna typ av formella skäl ej kan inrättas men tjänsten ändå ansetts böra uppföras högre än forskarassistenttjänst för att locka verkligt kvalificerade sökande, har kommittén föreslagit en övningsledartjänst. Detta kan emellertid enligt styrelsens mening anses otillfredsställande ur flera synpunkter. För att erhålla en verkligt kvalificerad forskare borde denna befattning uppföras som en laboratorstjänst. Tillräckligt kompetenta forskare att söka en laboratorstjänst i rotröteforskning finnes redan nu, men i avvaktan på genomförande av kommitténs förslag föreslår styrelsen tills vidare, att den nuvarande forskarassistenten för rotröteforskning uppföres på extra ordinarie stat.

För att ge forskarassistenten möjlighet att fullfölja redan igångsatta fältundersökningar och effektivisera forskningen på detta viktiga område, föreslår styrelsen dessutom, att en i kommittébetänkandet uppförd befattning som skogstekniker samtidigt tillsättes. Dessa förslag innebär inga nya tjänster, enär ifrågavarande befattningar tidigare finnes vid skogsforskningsinstitutet och huvudsakligen varit avsedda för rotröteforskning.

1 d)—e). De tre övriga assistentbefattningar, som inrymmes i kommitténs förslag för skogsbotaniska institutionen, avlönas f. n. med tillfälliga anslag från fonden för skoglig forskning eller från skogs- och lantbruksakademien. Högskolestyrelsen föreslår, att av dessa forskare två överföres på extra ordinarie stat, nämligen såsom en forskarassistent för huvudsakligen mykorrhizaforskning och en assistent för markmikrobiologisk forskning.

1 f)—g). På olika forskningsanslag har institutionen för virkeslära under de senaste sju åren haft en forskarassistent och ett varierande antal biträden anställda. Denna forskningspersonal har sysslat med flytbarhets- och sågtimmersundersökningar av olika slag samt virkesmätningsproblem. Då ett fortlöpande behov av sådan forskningspersonal anses föreligga, hemställer styrelsen, att i första hand en forskarassistent och en skogstekniker överföres till extra ordinarie befattningar.

2 a). Domänverkets jägmästartjänster har uppflyttats från lönegrad A 25 till A 26. Föreståndartjänsten vid förläggningen i Garpenberg har hittills haft samma lönenivå som dessa. Enär sistnämnda tjänst vid genomförandet av en omorganisation kan väntas bli uppflyttad i högre lönegrad än den, som domänverkets jägmästare erhållit, finner högskolestyrelsen med hänsyn till blivande rekrytering av ny innehavare nödvändigt, att tjänsten redan nu uppflyttas en lönegrad.

2 b). Bibliotekarietjänsten skall inom kort nytillsättas. Då kommittén föreslagit densamma omändrad till en förste bibliotekarietjänst, föreslår högskolestyrelsen, att denna ändring kommer till stånd fr. o. m. nästa budgetår, och att tjänsten placeras i lönegrad Ao 26.

2 c). För nuvarande speciallärarен i en speciell del av klimatologien är i avlöningsanslaget upptaget ett arvode å 280 kr. för fyra timmars undervisning. Då hans undervisning sedan många år nödgats utsträckas till sex timmar, har extra ersättning för två timmar måst utbetalas från annat anslag. Detta tilläggsarvode bör belasta avlöningsanslaget.

2 d). I enlighet med resultatet av förda förhandlingar har telefonisttjänster blivit uppflyttade från lönegrad A 5 till lönegraderna A 7 eller A 9. Skogshögskolans växel har visserligen ej mer än fem ingående och fem utgående linjer med ett femtiotal telefonapparater, men tjänsten får dock enligt högskolestyrelsen anses krävande. Då det är av vikt att inte täta ombyten sker på skogshögskolans telefonisttjänst, föreslår styrelsen att densamma uppflyttas från lönegrad A 5 till lönegrad A 7.

2 e). Arvode till organisationsföredraganden har beräknats enligt prop. 1960: 126.

3 a)—e). Förändringarna är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté framlagt ett betänkande rörande forskningen och den högre utbildningen på skogsbrukets område. Det är min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att på grundval av sagda betänkande och däröver avgivna yttranden förelägga årets riksdag särskild proposition i ämnet. I berörda proposition torde böra framläggas principförslag till viss omorganisation av verksamheten vid skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut i syfte att främja och effektivera såväl skogsforskningen som den högre skogliga undervisningen.

Ehuru omorganisationen ej avses ske under nästa budgetår finner jag erforderligt att i detta sammanhang förorda att ett belopp av 50 000 kronor anvisas för bestridande av sådana avlöningskostnader som nämnda budgetår uppkommer i samband med förberedelsearbetet för organisationsändringarna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om den närmare användningen av ifrågavarande medel.

Utöver det nyss angivna beloppet å 50 000 kronor synes under denna punkt för budgetåret 1961/62 böra äskas ökade medel huvudsakligen motsvarande vad som betingas av automatiska kostnadsstegringar. Jag finner mig dock kunna förorda, att föreståndartjänsten vid högskolans förläggning i Garpenberg uppflyttas från lönegrad Ae 25 till lönegrad Ae 26. Kostnaden för denna lönegradsändring kan beräknas uppgå till 1 700 kronor. Vidare torde anslaget böra uppräknas med i runt tal 200 kronor för att möjliggöra en höjning av arvodet till en speciallärare i klimatologi och med 600 kronor för bestridande av arvode till särskild organisationsföredragande. De kostnader som sammanhänger med undervisningen i arbetslära bör även under det kommande budgetåret delvis bestridas av prisutjämningsmedel.

Anslagsuppräkningarna till följd av löneklass- och lönegradsförändringar samt reglerad befordringsgång ävensom på grund av arvodesreglering och omräkning av anslagsposterna till rörligt tillägg och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter medför en höjning av anslaget med sammanlagt 172 600 kronor.

Vad högskolestyrelsen föreslagit i fråga om disposition av medel under anslaget för biträdeshjälp vid högskolans bibliotek kan jag inte heller i år biträda.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit bör anslaget för nästa budgetår höjas med 225 100 kronor till 1 429 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Å personalförteckningen för skogshögskolan bör en tjänst som föreståndare i lönegrad Ae 25 utbytas mot en dylik tjänst i lönegrad Ae 26.

Under åberopande av det sagda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för skogshögskolan, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för skogshögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	390 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	38 900

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	674 700
4. Särskilda löneförmåner till viss tjänsteman ..	1 200
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	302 400
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	21 300
Summa kronor	1 429 000

c) till *Skogshögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 429 000 kronor.

[107] **10. Skogshögskolan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	345 000	314 851
1959/60	356 700	367 333
1960/61 (statsliggaren s. 936)	376 100	
1961/62 (förslag)	388 000	

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 49 100 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Reseersättningar till lärare och assistenter	61 149	64 207	72 600	+ 6 900
2. Övriga expenser	[1]87 598	[1]88 200	88 600	+ 5 300
3. Publikationstryck	5 300	5 300	5 500	+ 200
4. Praktiska övningar för ordinarie studerande	70 800	71 800	75 000	+ 35 200
5. Underhåll av skogshögskolans parker samt av byggnader i Malingsbo och Bogesund	9 100	7 500	4 500	+ 1 500
				+ 49 100

Motiv. 1. Sedan föregående års äskande av 7 400 kr. för höjda järnvägs- och biltaxor samt traktamenten tillgodosetts med 4 800 kr., återstår 2 600 kr. Därjämte kvarstår äskandet av 3 500 kr. för institutionen för skogsuppskattning med skogsindelning, som icke fått resemedlen ökade sedan personalen där ökats med en förste assistent och en docenttjänst. På grund av omläggning av de praktiska övningarna i skogsväghållning föreslås en ökning med 400 kr. och för höjda biltaxor beräknas en ökning med ytterligare 400 kr.

2. Städningskostnaderna vid högskolan i Stockholm och förläggningen i

[1] Inklusive belastningen å delposten Underhåll av möbler, som hopförts med övriga expenser fr. o. m. 1960/61.

Garpenberg beräknas genom kollektivavtal ha ökats med 4 300 kr. Den allmänna prishöjningen beräknas vidare medföra en kostnadsstegring för varuinköp med 1 000 kr.

3. Denna anslagspost har för vart och ett av budgetåren 1958/59 och 1960/61 uppräknats med fyra procent. En uppräkning med samma procenttal föreslås även för nästkommande budgetår.

4. Tidigare års förslag om ökade medel på grund av prishöjningar, främst höjda järnvägs- och biltaxor, har sammanlagt nedskurits med 21 200 kr. De studerandes förflyttningar med egna bilar har under senare år kunnat ersättas med ca 10 000 kr. per år. Detta belopp har i regel endast täckt ungefär hälften av de studerandes verkliga kostnader. Resekostnaden per kilometer har stigit med 40 procent. En kompensation härför bör beräknas till 4 000 kr. I fjolårets förslag anmäldes ökade inkvarteringskostnader i Lycksele och höjda hantlangningskostnader å tillhopa 4 350 kr., av vilka 3 200 kr. beviljades. Enligt högskolestyrelsen återstår därför en önskvärd kompensation med 1 150 kr. Det ökade antalet studerande medför att vid längre förflyttningar med buss två bussar i stället för en måste användas. Liksom föregående år föreslås en anslagsökning härför, nu beräknad till 6 400 kr. På grund av viss omläggning av övningarna i skogsväghållning har medelsbehovet ökat med 1 700 kr. För höjda hantlangningskostnader och för diverse övriga prisstegringar beräknas tillhopa 720 kr.

5. Det årliga anslaget av 1 500 kr., som hittills utgått för underhåll av skogshögskolans parker i Stockholm, Garpenberg och Malingsbo samt av Bogesunds inägor, har visat sig alldeles otillräckligt och icke tillåtit en välbehövlig upprustning av gräsmattorna i skogshögskolans park i Stockholm liksom ej heller önskvärd vård i övrigt av dessa s. k. undervisningsparker.

Departementschefen

Förslaget att uppräkna delposten för reseersättningar till lärare och assistenter kan jag inte biträda. Däremot förordar jag att posten till praktiska övningar för ordinarie studerande på grund av viss omläggning av övningarna i skogsväghållning samt till följd av inträdda kostnadsstegringar höjes med 3 000 kronor. Delposten till övriga expenser och posten till publikationstryck bör vidare av sistnämnda skäl uppräknas med 4 900 respektive 500 kronor. Det belopp som avses för underhåll av skogshögskolans parker samt av byggnader i Malingsbo och Bogesund bör ökas med 1 500 kronor. Ökningsbeloppet torde i sin helhet böra utnyttjas för byggnadsunderhållet.

Härjämte vill jag föreslå att 2 000 kronor anvisas för att täcka sådana omkostnader som kan förväntas vid förberedandet under nästa budgetår av den under föregående anslagspunkt berörda omorganisationen av verksamheten vid skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget ökas med 11 900 kronor till 388 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogshögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 388 000 kronor.

[108] **11. Skogshögskolan: Materiel**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	53 000	45 030	24 933
1959/60	63 000	71 387	16 546
1960/61 (statsliggaren s. 937)	73 000		
1961/62 (förslag)	120 000		

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 78 800 kr. enligt följande beräkning.

	Anslag 1960/61	Ökning
1. Skogshögskolans institutioner	70 000	+ 78 100
2. Fotografiska laboratoriet	1 800	+ 700
		+ 78 800

Motiv. 1. Högskolestyrelsen finner synnerligen angeläget att institutionernas resurser för forskning ökas. Styrelsen anser, att den ökning å 78 100 kr., varom institutionsföreståndarna hemställt, bör betraktas som skälig för deras forskningsverksamhet.

2. Den ökning av anslagsposten med 300 kr., som tillkommit för innevarande budgetår, är enligt högskolestyrelsen otillräcklig. Hela högskolans fototjänst vilar på det fotografiska laboratoriet. En ytterligare ökning av anslagsposten med 700 kr. anser styrelsen nödvändig.

Departementschefen

I avsikt att även i år förstärka resurserna för skogsforskningen och skogshögskoleundervisningen vill jag föreslå avsevärda medelsökningar under såväl förevarande materielanslag som högskolans nyanskaffnings- och bokinköpsanslag ävensom under skogsforskningsinstitutets avlönings-, omkostnads- och utrustningsanslag. I enlighet med vad som anfördes vid 1959 års riksdagsbehandling av då föreliggande äskanden under de nämnda anslagsrubrikerna, bör ökningarna avse sådana utgiftsändamål, att ställningstagandet till de förslag 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté framlagt inte försvåras eller föregripes på ett ej önskvärt sätt.

I anslutning till vad nu sagts föreslår jag, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 47 000 kronor till 120 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på högskolestyrelsen att fördela anslaget på olika ändamål. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogshögskolan: Materiel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 120 000 kronor.

[109] **12. Skogshögskolan: Nyanskaffning och underhåll av utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	35 000	44 470	27 807
1959/60	40 000	27 191	40 616
1960/61 (statsliggaren s. 937)	50 000		
1961/62 (förslag)	65 000		

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 31/8 1960) föreslår, att anslaget sänkes till 45 700 kr. Detta belopp avses skola disponeras enligt i huvudsak följande fördelning.

	Förslag
1. Utrustning och lös inredning i ett skogsbotaniskt kurslaboratorium och ett institutionsrum i Garpenberg	2 700
2. Universalprovningsmaskin för institutionen för virkeslära	5 100
3. Mikrotom för institutionen för virkeslära	1 400
4. Räknemaskiner för institutionerna för skogsuppskattning med skogsindelning och virkeslära	5 700
5. Våg (2 700 kr.) och bord för mikroskop och borrspånsmätningsmaskin samt stolar till laboratoriet (1 200 kr.) inom institutionen för virkeslära	3 900
6. Fotogrammetrisk utrustning i Stockholm och Garpenberg	4 900
7. Kartskåp och skåp för arkivering av jordprov för institutionen för skoglig marklära	3 300
8. Spektrofotometer för institutionen för skoglig marklära	6 300
9. Skioptikonanläggning inom institutionen för skogsuppskattning med skogsindelning	3 200
10. Skyddsanordningar över fotogrammetriskt åskådningsmaterial vid institutionen för skogsuppskattning med skogsindelning	1 500
11. Motorröjningssåg (1 250 kr.), skrivmaskin (700 kr.) och teodolit (1 000 kr.) i Garpenberg	2 950
12. Frontlastare och kranarm för traktor	3 050
13. Multi-divi-maskin för de studerande i Garpenberg	1 700
	45 700

Motiv. 1. För budgetåret 1958/59 äskade högskolestyrelsen 9 000 kr. för utrustning och lös inredning i ett skogsbotaniskt laboratorium i Garpenberg (IX ht 1958, s. 435 p. 1). Sedan 2 100 kr. därvid erhållits, återkom högskolestyrelsen budgetåret 1960/61 och erhöll för samma ändamål 4 300 kr. Ytterligare 2 700 kr. begäres för att anskaffningen av apparatur för enklare analysarbeten skall kunna fullföljas.

2. I förslaget till utgiftsstat för 1959/60 begärdes 22 800 kr. för inköp av en universalprovningsmaskin för institutionen för virkeslära (IX ht 1959, s. 332 p. 3), varav 9 700 kr. beviljades. För innevarande budgetår beviljades 8 000 kr. Högskolestyrelsen återkommer nu med hemställan om 5 100 kr. för att möjliggöra anskaffandet av ifrågavarande maskin.

3. För institutionen för virkeslära begärdes redan 1957 (IX ht 1958, s. 436 p. 5) medel för inköp av en mikrotom för åstadkommande av preparat för studier av vedens mikroskopiska byggnad. För anskaffning av detta instrument begärde högskolestyrelsen ånyo för innevarande budgetår 3 600 kr. Sedan 2 200 kr. beviljats härför, hemställes nu om resterande 1 400 kr.

4. Behovet av räknemaskiner vid institutionerna för skogsuppskattning med skogsindelning och virkeslära kan ej tillgodoses med det belopp å 8 300 kr., som disponeras innevarande budgetår för inköp av räkne- och skrivmaskiner för institutionerna och kansliet. För inköp av ytterligare räknemaskiner föreslås 5 700 kr.

5. Institutionen för virkeslära behöver en våg, som främst skall användas av de studerande vid utförandet av deras examensarbeten. Likaledes behövs å institutionen smärre specialgjorda bord för mikroskop och borrspånsmätningsmaskin samt stolar i laboratoriet. För dessa ändamål begäres 2 700 kr. resp. 1 200 kr.

6. Högskolestyrelsen hemställde 1957 om 28 000 kr. för inköp av huvudsakligen två svepstereoskop och tio spegelstereoskop med mätmikrometrar att användas vid undervisningen i fotogrammetri i Stockholm och Garpenberg (IX ht 1958, s. 435 p. 2). Högskolan erhöll för budgetåret 1958/59 6 600 kr. Till förenämnda inköp har sedermera 9 200 och 7 300 kr. beviljats. Högskolestyrelsen hemställer nu om resterande 4 900 kr.

7. Föregående år begärdes för institutionen för skoglig marklära 8 500 kr. för anskaffning av kartskåp och skåp för arkivering av jordprov (IX ht 1960, s. 255 p. 5). Härför erhölls 5 200 kr. Till följd av brist på sådana skåp måste jordprov för kommande analyser bevaras i institutionsföreståndarens bostad. För undvikande härav begäres ytterligare 3 300 kr.

8. Institutionen för skoglig marklära har behov av spektrofotometer jämte spänningsstabilisator. Kostnaderna för en sådan apparat torde komma att inbesparas på något mer än ett år genom mindre dyrbara analyskostnader. För inköp av förenämnda instrument begäres 6 300 kr.

9. Anskaffning av en skioptikonanläggning i föreläsningssalen å institutionen för skogsuppskattning med skogsindelning har länge varit ett önskemål och bör enligt institutionsföreståndaren icke längre uppskjutas. För anskaffning av en komplett anläggning begäres 3 200 kr.

10. Vissa skyddsanordningar erfordras över det fotogrammetriska åskådningsmaterial, som arrangerats i form av en provisorisk utställning inom lokalerna för institutionen för skogsuppskattning med skogsindelning. För ändamålet hemställes om 1 500 kr.

11. För innevarande budgetår anvisades 2 600 kr. för viss utrustning i Garpenberg samt 11 000 kr. för anskaffning av en jeep. Sistnämnda belopp

var inte tillräckligt för inköp av en jeep av minsta modell, utrustad med kraftuttag och vinsch, då en sådan betingar ett pris av ca 20 000 kr. Genom att använda förenämnda för Garpenberg anvisade belopp kunde en dieseltraktor anskaffas och därmed fylldes det oundgängliga behovet av ett arbetsfordon för undervisningen och de löpande arbetena vid förläggningen. Högskolestyrelsen återkommer därför med föregående års äskanden om motorröjningssåg, skrivmaskin och teodolit (IX ht 1960, s. 257 p. 9, 11 och 12).

12. Vid under föregående punkt omnämnda inköp av en traktor tillät det härför tillgängliga beloppet ej anskaffning av en så omfattande utrustning av traktorn, att dess allsidiga användbarhet kan demonstreras och utnyttjas. För inköp av en frontlastare och en kranarm begäres därför 1 900 resp. 1 150 kr.

13. För undervisningen i maskinräkning i Garpenberg disponeras endast några små handdrivna räknemaskiner. De studerande bör även få kontakt med moderna maskiner, varför inköp av en elektrisk multi-divi-maskin föreslås.

Departementschefen

Såsom framgår av vad jag uttalat under skogshögskolans materielanslag är jag beredd föreslå en betydande medelsförstärkning även under nu förevarande anslag. För min del vill jag förorda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 65 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 15 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av högskolestyrelsen sedermera bestämma den närmare fördelningen av anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogshögskolan: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[110] **13. Skogshögskolan: Bokinköp och bokbindning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	30 000	27 893	3 474
1959/60	30 000	31 695	1 779
1960/61 (statsliggaren s. 937)	30 000		
1961/62 (förslag)	40 000		

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 10 000 kr.

Motiv. Högskolestyrelsen, som under de tre senaste åren begärt en höjning av anslaget till 35 000 kr. (IX ht 1960, s. 257), hemställer nu om en höjning till 40 000 kr. i avvaktan på statsmakternas beslut rörande kom-

mitténs förslag om ett anslag för bokinköp och bokbindning å 50 000 kr. Den begärda ökningen motiveras med den fortgående prisstegringen. Biblioteksnämnden kan inte med det nuvarande anslaget inköpa all den litteratur, varmed ett vetenskapligt specialbibliotek på det skogliga området bör vara försett. En mångfald publikationer, som biblioteket under tidigare förhållanden kunnat förvärva genom byte eller såsom gåvor, måste numera köpas. Den stora utökningen av forskarpersonal vid skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut samt det ökade antalet studerande vid högskolan har skärpt kravet på nyutkommen skoglig och skogligt naturvetenskaplig litteratur.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag i det föregående sagt angående förstärkning av medelsanvisningen under bland annat förevarande anslag föreslår jag att detsamma för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor till 40 000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogshögskolan: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[111] **14. Statens skogsforskningsinstitut: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 974 100	1 987 215
1959/60	2 073 500	2 169 819
1960/61 (statsliggaren s. 937)	2 167 600	
1961/62 (förslag)	2 581 000	

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 12/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 980 000 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 4 forskarassistenter Ae 21	+ 102 586
b) 1 assistent Af 15—Ae 19	+ 20 857
c) särskilda undersökningar	+ 80 900
2. *Personalminskningar*	
Särskilda undersökningar	— 155 200
3. *Löneregleringar m. m.*	
a) 5 laboratorer Bo 1, varav 4 i st. f. 3 försöksledare Ao 25 och 1 förste assistent Ae 21	+ 75 379

	Ökning eller minskning
b) 4 försöksledare Ae 25, varav en i st. f. 1 förste assistent Ae 21 ..	+ 99 107
c) 7 forskarassistenter Ae 21, varav 3 i st. f. 2 förste assistenter Ae resp. Ag 21 och 1 assistent Ae 19	+ 114 972
d) 1 assistent, fältentomolog, Ae 17 i st. f. förste laboratoriebiträde Ae 13	+ 2 995
e) 6 assistenter Af 15—Ae 19	+ 125 143
f) 9 skogstekniker Ae 13, varav en i st. f. biträdande skogstekniker Ae 10	+ 141 671
g) 4 biträdande skogstekniker Ae 10	+ 58 921
h) 1 telefonist Ao 7 i st. f. kontorsbiträde Ao 5	+ 1 435
i) särskilda undersökningar	+ 39 900
4. *Omräkning*	
a) 1960 års löneregelring	+ 28 392
b) löneklassförändringar och av vissa förordnanden föranledda korrigeringar	+ 41 742
c)—d) tjänstetidsbefordran m. m.	+ 770
e) arvode till organisationsföredraganden	+ 1 200
f) rörligt tillägg	+ 186 619
g) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 12 600
h) utjämningspost	+ 11
	+ 980 000

M o t i v. 1 a)—b) och 3 a)—h). Institutsstyrelsen erinrar om att 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté bl. a. anfört att, i den mån tillgång på kompetenta sökande kan förväntas uppkomma, befintliga försöksledarbefattningar bör utbytas mot laboratorsbefattningar och förste assistentbefattningar mot forskarassistentbefattningar. Med anledning härav föreslår styrelsen, att vid avdelningens för botanik och marklära mykologiska sektion en laboratorstjänst inrättas i utbyte mot en ordinarie försöksledarbefattning, att vid zoologiska avdelningen två laboratorstjänster inrättas i utbyte mot en ordinarie försöksledarbefattning och en extra ordinarie förste assistenttjänst och att vid genetiska avdelningen en laboratorstjänst inrättas i utbyte mot en ordinarie försöksledarbefattning (3 a)). Styrelsen framhåller, att kommittén, som föreslagit att zoologiska avdelningen ombildas till institutionen för skogsentomologi, uttalat att där bör finnas två laboratorer, varav en bör handha vissa avsnitt av försöksverksamheten inom de centrala delarna av skogsentomologien och en bör syssla med forskning rörande markfaunan. Kommitténs uttalande och förslag ligger till grund för styrelsens framställning, i vad den avser ombildande av en extra ordinarie förste assistenttjänst till en laboratur.

Beträffande inrättandet av ett antal forskarassistent- och 1 000-timmars-

assistenttjänster anmärker styrelsen, att medel för två forskarassistenttjänster (1 a) och 3 c)) bör äskas i utbyte mot den vid avdelningen för botanik och marklära placerade förste assistenttjänst, som varit vakant sedan hösten 1959. En av berörda forskarassistenttjänster avses att förläggas till nämnda avdelnings mykologiska sektion. Den befattningshavare, som torde komma att besätta denna tjänst, har docentkompetens och bör äga uppbära särskilt arvode av sådan storlek, att de sammanlagda löneförmånerna uppgår till belopp, motsvarande lönen i löneklass A 24.

Även den på kontoret för matematisk statistik placerade assistenttjänsten i reglerad befordringsgång föreslås ersatt av två befattningar, nämligen en forskarassistent- och en 1 000-timmarsassistenttjänst (1 b) och 3 c)).

Därutöver bör vid avdelningen för skogsproduktion en extra förste assistentanställning, för vilken kostnaderna utgår av statsmedel, ersättas av två forskarassistenttjänster (1 a) och 3 c)). För avdelningens för arbetslära vidkommande föreslås fyra forskarassistenttjänster i utbyte mot en övningsledar- och en förste assistenttjänst i lönegrad Ag 23 resp. lönegrad Ag 21 (1 a) och 3 c)). Beträffande sistnämnda tjänster hänvisas till vad närmare sägs i det följande. Samtliga förordade tjänsteförändringar ligger inom ramen för kommitténs förslag.

Vidare erinrar styrelsen om att kommittén föreslagit att den personal, som f. n. finnes anställd med stöd av prisutjämnings- och konjunkturutjämningsavgiftsmedel, omedelbart ges en fastare löneställning och anställningsform, lämpligen därigenom, att ifrågavarande personal fortsättningsvis avlönas från riksstatsanslag i enlighet med bestämmelserna i statens allmänna avlöningsreglemente.

Vad först angår personal som avlönas av prisutjämningsavgiftsmedel erinrar styrelsen om att Kungl. Maj:t medgivit styrelsen att av vissa prisutjämningsavgiftsmedel under budgetåret 1960/61 disponera 85 000 kr., bl. a. för avlönande av två övningsledare i lönegrad Ag 23 och för tillfällig arbetskraft, allt för undervisningen i ämnet skoglig arbetslära vid skogshögskolan.

Beträffande personalorganisationen vid den framtida motsvarigheten till avdelningen för arbetslära, institutionen för skogsteknik, förordar kommittén på i betänkandet närmare anförda skäl inrättande av en laboratur. Med stöd härav framlägger styrelsen nu förslag om inrättande av en laboratorstjänst i utbyte mot en övningsledartjänst (3 a)). Den andra övningsledartjänsten bör ersättas av två forskarassistentbefattningar (3 c)).

Vad därefter angår den personal, som helt eller delvis avlönas av konjunkturutjämningsavgiftsmedel, bör under den första utbyggnadsetappen följande befattningshavare överföras till extra ordinarie stat och därvid erhålla tjänster, motsvarande eller högre än de anställningar vid institutet, de f. n. innehar. De tjänster som sålunda föreslås inrättade är vid avdelningen för skogsproduktion två försöksledare i lönegrad Ae 25, en 1 000-timmarsassistent och en skogstekniker i lönegrad Ae 13 (3 b), e) och f)), vid avdelningen för skogsföryngring två skogstekniker i lönegrad Ae 13 (3 f)), vid avdelningen för botanik och marklära en 1 000-timmarsassistent (3 e)) och vid

nämnda avdelnings mykologiska sektion en 1 000-timmarsassistent och en biträdande skogstekniker i lönegrad Ae 10 (3 e) och g)) samt vid zoologiska avdelningen två forskarassistenter i lönegrad Ae 21 (3 c)). Vid bifall till framställningen om inrättande av en skogsteknikertjänst vid avdelningen för skogsproduktion kan en befattning såsom biträdande skogstekniker i lönegrad Ae 10 vid samma avdelning utgå.

Jämväl från den i institutets avlöningsstat upptagna anslagsposten Avlöningar till personal för särskilda undersökningar samt från reservationsanslagen Riksskogstaxering och avverkningsstatistik och Skogsproduktforskning bestrides kostnaderna för avlönande av en inte oväsentlig del av institutets personal. Styrelsen hemställer att av här avsedda tjänster följande överföres på extra ordinarie stat, nämligen vid avdelningen för skogsproduktion två forskarassistenter i lönegrad Ae 21 i utbyte mot en extra förste assistent såsom tidigare nämnts (1 a) och 3 b)), vid avdelningen för botanik och marklära en skogstekniker i lönegrad Ae 13 (3 f)), vid zoologiska avdelningen en biträdande skogstekniker i lönegrad Ae 10 (3 g)), vid avdelningen för skogstaxering en försöksledare i lönegrad Ae 25, en 1 000-timmarsassistent och tre skogstekniker i lönegrad Ae 13 (3 b), e) och f)) samt vid genetiska avdelningen två 1 000-timmarsassistenter, två skogstekniker i lönegrad Ae 13 och två biträdande skogstekniker i lönegrad Ae 10 (3 e), f) och g)).

Kostnaderna för forskarassistent- och 1 000-timmarsassistenttjänsterna föreslås bli kompenserade endast till hälften.

Förutom i det föregående omnämnda tjänster bör vid avdelningen för skogsföryngring en extra ordinarie försöksledartjänst inrättas i utbyte mot en förste assistentbefattning (3 b)). Merkostnaden härför bör kompenseras medelst disponibla konjunkturutjämningsavgiftsmedel.

Med stöd av kommitténs förslag hemställer styrelsen vidare att vid zoologiska avdelningen inrättas en extra ordinarie assistenttjänst i reglerad befordringsgång i utbyte mot en befintlig befattning som förste laboratoriebiträde i lönegrad Ae 13 (3 d)). Innehavaren av den nya tjänsten bör benämnas fältentomolog.

Slutligen finner styrelsen, under hänvisning till redan skedd lönereglering för ett stort antal verkstelefonister, att för institutets ordinarie telefonist bör inrättas en tjänst i lönegrad Ao 7 (3 h)). Nämnda befattningshavare har f. n. förordnande som kontorsbiträde i lönegrad Ao 5.

1 c). Äskandena under förevarande punkt fördelar sig enligt följande uppställning.

	Ökning
A) kostnadsökningar som följd av under året träffade löneavtal	+ 27 300
B) föryngringsundersökningar	+ 21 000
C) genetiska undersökningar	+ 11 600
D) entomologiska prognosundersökningar	+ 21 000
	+ 80 900

2. Vid bifall till förslaget att överföra kostnader för personal från förevarande anslagspost till ordinarie- och icke-ordinarieposterna samt posten för rörligt tillägg, kan den enligt p. 1 c) A uppräknade anslagsposten minskas med i avrundat belopp 141 000 kr. Vidare bör, i enlighet med den av styrelsen fastställda arbetsplanen för institutet för budgetåret 1960/61, den för mykologiska undersökningar till 14 200 kr. uppräknade delposten i sin helhet överflyttas till skogshögskolans stat.

Äskandena under denna punkt samt punkten 1 c) A framgår närmare av följande sammanställning.

	Anvisat 1960/61	Ökning 10 %	Frånförda belopp	Förslag
Produktionsundersökningar				
Fältarbete	56 600	4 000	—	60 600
Bearbetning m. m.	46 200	4 600	25 600	25 200
Föryngringsundersökningar	46 000	4 200	—	50 200
Genetiska undersökningar	61 300	6 100	69 100	— 1 700
Skogsekologiska undersökningar m. m.	30 500	3 000	17 000	16 500
Entomologiska prognosundersökningar	17 600	1 800	14 500	4 900
Arbetsstudier m. m.	9 600	1 000	—	10 600
Proveniensundersökningar	13 500	1 300	14 800	—
Mykologiska undersökningar	12 900	1 300	14 200	—
	294 200	27 300	155 200	166 300

3 i). Under hänvisning till i det föregående framförda förslag angående tjänster vid avdelningen för arbetslära och kostnaderna för desamma bör enligt styrelsen ett belopp, motsvarande återstoden av särskilt anvisade prisutjämningsavgiftsmedel eller 33 500 kr., upptas såsom en ökning under för arbetsstudier m. m. anvisade medel. Detta belopp bör fördelas med 70 procent eller 23 500 kr. på avlöningar, 25 procent eller 8 400 kr. på omkostnader och fem procent eller 1 600 kr. på utrustning. Med hänsyn till beslutade lönehöjningar bör det för avlöningar beräknade beloppet höjas med tio procent eller med i avrundat tal 2 400 kr.

Från skogsbrukets sida har begärts att avdelningen för arbetslära skall utföra undersökningar, som syftar till förbättrad beklädnad för skogsarbetare. Kostnaderna för berörda undersökningar uppskattas till 20 000 kr. per år, varav 70 procent eller 14 000 kr. avser löner.

4. Samtliga förändringar är av automatisk natur.

Departementschefen

Något inrättande av nya befattningar vid skogsforskningsinstitutet är jag inte beredd förorda i avvaktan på den åsyftade omorganisationen av verksamheten vid institutet och skogshögskolan. Inte heller anser jag mig kunna biträda institutsstyrelsens förslag till lönegradsförändringar m. m. Där-

emot vill jag föreslå en ökning av medelsanvisningen under anslagsposten till personal för särskilda undersökningar med ej mindre än 125 000 kronor för att möjliggöra en utvidgning och intensifiering av ifrågavarande undersökningsverksamhet. Utöver nyssnämnda belopp bör anslagsposten tillföras 27 300 kronor till att täcka vissa automatiska lönekostnadsstegringar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av styrelsen besluta om den närmare fördelningen av medlen under anslagsposten i fråga.

Härjämte tillstyrker jag att anslaget uppräknas med 1 200 kronor för bestridande av arvode till särskild organisationsföredragande. För att täcka medelsbehovet till följd av automatiska löneklassförändringar och reglerad befordringsgång, tjänstetidsbefordran samt omräkningar av anslagsposterna till rörligt tillägg och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter, bör anslaget höjas med sammanlagt 259 900 kronor.

I detta sammanhang torde för riksdagen böra anmälas att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 augusti 1960 funnit hinder ej möta för styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut att mottaga vissa av Rockefeller Foundation, Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, fonden för skoglig forskning, 1959 års fond för teknisk och skoglig forskning samt utbildning ävensom cellulosaindustriens forskningsstiftelse anvisade medel å sammanlagt 1 125 000 kronor till finansiering av vissa byggnadsarbeten för anläggande av en fytotron vid institutet.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit bör anslaget ökas med 413 400 kronor till 2 581 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för statens skogsforskningsinstitut, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	653 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	1 200
3. Avlöningar till tillfälliga biträden, *förslagsvis*	100
4. Avlöningar till personal för särskilda undersökningar, *förslagsvis*	446 500
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	963 200
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	484 600
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	32 300
Summa kronor	2 581 000

b) till *Statens skogsforskningsinstitut: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 581 000 kronor.

[112] **15. Statens skogsforskningsinstitut: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	466 800	415 237
1959/60	441 800	395 578
1960/61 (statsliggaren s. 939)	510 000	
1961/62 (förslag)	578 000	

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 12/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 40 400 kr.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Reseersättningar	102 576	112 323	111 000	+ 500
2. Särskilda undersökningar	119 700	86 700	94 800	+ 30 300
3. Underhåll av byggnader	1 812	1 667	2 000	+ 1 000
4. Renhållning, städning och tvätt	43 372	54 288	43 900	+ 6 300
5. Hantlangning	22 698	18 352	23 000	+ 1 600
6. Skatter och onera	2 399	1 343	2 400	+ 700
				+ 40 400

Motiv. 1. Resekostnadsersättningen vid tjänsteresa med egen bil har höjts fr. o. m. den 1 juli 1960.

2. Vid bifall till styrelsens förslag under anslagsposten Avlöningar till personal för särskilda undersökningar, p. 1 c) B—D och 3 i) bör här ifrågavarande anslagspost höjas med 33 400 kr. att fördelas med 7 500 kr. på föryngringsundersökningar, 5 000 kr. på genetiska undersökningar, 7 500 kr. på entomologiska prognosundersökningar och 13 400 kr. på arbetsstudier m. m.

Styrelsen har tidigare uttalat, att den för mykologiska undersökningar avsedda avlöningsposten i sin helhet bör överflyttas till skogshögskolans stat. Av samma anledning bör nu ifrågavarande delpost reduceras med 3 100 kr. och nämnda belopp i stället upptas i skogshögskolans stat.

3. Styrelsen förvaltar ett ej obetydligt antal byggnader å försöksparkerna. Med hänsyn till stegrade material- och arbetskostnader bör anvisas ett 1 000 kr. högre belopp för det mera regelmässiga underhållet av ifrågavarande byggnader.

4. Det senast träffade kollektivavtalet angående arbets- och löneförhållanden för städningspersonal i statens tjänst medför en ökning av kostnaderna med i runt tal 6 100 kr. Vidare har kostnaderna för tvätt som följd av under året inträffade prisstegringar och införandet av den allmänna varuskatten ökat med ca tio procent eller med i runt tal 200 kr.

5. Med hänsyn till träffade avtal på arbetsmarknaden bör delposten uppräknas med sju procent eller med i runt tal 1 600 kr.

6. Institutet har blivit skattskyldigt för sin fastighet Degerfors 9:72 i Vindeln, å vilken tjänstebostaden för skogsmästaren på Svartbergets och Kulbäckslidens försöksparker är belägen. Taxeringsnämnden har därvid taxerat institutet till kommunal inkomstskatt för en taxerad inkomst av 700 kr., vilket avser garantibelopp för fastigheten.

Departementschefen

Under skogsforskningsinstitutets avlöningsanslag har jag föreslagit en så stor medelsförstärkning till avlönande av personal för särskilda undersökningar att en väsentlig utvidgning och intensifiering av dylik undersökningsverksamhet kan ske. I samma syfte bör den i omkostnadsstaten uppförda anslagsposten till särskilda undersökningar höjas med 48 000 kronor. På grund av kostnadsstegringar av automatisk natur bör posten därjämte uppräknas med 2 200 kronor. Ifrågavarande anslagspost bör sålunda uppföras med 145 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av institutsstyrelsen besluta om den närmare användningen av medlen under posten.

I övrigt bör enligt min mening uppräkning av detta anslag göras endast i den utsträckning detta fordras för att täcka inträffade automatiska kostnadsstegringar. Till följd av höjda bilersättningar bör sålunda anslagsposten till reseersättningar höjas med 1 000 kronor. Vidare torde delposten till renhållning, städning och tvätt för täckande av vissa avtalsmässiga lönehöjningar böra ökas med 6 300 kronor. Med hänsyn till väntad belastning bör delposten till bränsle, lyse och vatten uppräknas med 5 000 kronor. Slutligen bör anslagsposten till publikationstryck och delposterna till skatter och onera samt till hyra av statistikmaskiner höjas med respektive 1 800 kronor, 700 kronor och 3 000 kronor.

Under anslagsrubriken Statens skogsforskningsinstitut: Byggnadsarbeten å vissa försöksparker har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 20 000 kronor. Anslaget, som är ett reservationsanslag, är avsett att jämte tidigare anvisade medel å 40 000 kronor disponeras för uppförande av tjänstebostad inom Bogesunds försöksfält. Byggnaderna å de av staten ägda försöksparkerna och å Bogesunds försöksfält torde — vilket föreslås i annan ordning — jämte tillhörande tomtmark i fortsättningen böra redovisas å byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Kostnaderna för ifrågakommande byggnadsarbeten inom de nämnda områdena skall då fortsättningsvis finansieras över sagda fond. Skälet för att bibehålla en särskild anslagsrubrik för ändamålet under nionde huvudtiteln bortfaller härmed.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit bör skogsforskningsinstitutets omkostnadsanslag för nästa budgetår ökas med 68 000 kronor till 578 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skogsforskningsinstitut: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 578 000 kronor.

[113] **16. Statens skogsforskningsinstitut: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	54 500	51 757	77 585
1959/60	42 300	89 466	30 419
1960/61 (statsliggaren s. 940)	28 000		
1961/62 (förslag)	50 000		

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 12/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 700 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

	Ökning eller minskning
1. Inköp av vedkap och vedklyvningsmaskin m. m. för Siljansfors försöksspark	+ 1 800
2. Särskilda undersökningar	+ 6 600
3. Traktor samt diverse inventarier för skogsmästarbostäderna m. m.	— 7 700
	+ 700

Motiv. 1. Kapning av ved för försöksparkens behov har hittills skett genom lån av vedkap. Den enda tillgängliga vedkapen är emellertid synnerligen bristfällig, varför medel äskas för inköp av vedkap och vedklyvningsmaskin för direktdrift med elektrisk motor.

2. Vid bifall till styrelsens förslag under anslagsposten Avlöningar till personal för särskilda undersökningar, p. 1 c) B—D och 3 i), bör anslaget för här ifrågavarande ändamål uppräknas med 6 600 kr.

3. För ändamålet har för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 7 700 kr. Ytterligare medel är inte erforderliga, varför anslaget kan nedräknas med nämnda belopp.

Departementschefen

På de skäl jag anfört under skogshögskolans materielanslag vill jag förorda att detta utrustningsanslag förstärkes med 22 000 kronor, varigenom medelsanvisningen för budgetåret 1961/62 kommer att uppgå till 50 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på institutsstyrelsen att sedermera bestämma den närmare dispositionen av anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statens skogsforskningsinstitut: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[114] **17. Statens skogsforskningsinstitut: Riksskogstaxering och avverkningsstatistik**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	458 300	463 613	—
1959/60	546 300	526 101	20 199
1960/61 (statsliggaren s. 940)	536 300		
1961/62 (förslag)	597 000		

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 12/8 1960) hemställer, att anslaget nedräknas med 23 000 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. Kostnadsökningar under anslaget som följd av lönehöjningar	+ 38 800
Personal, för vilken kostnaderna föreslås överförda till institutets avlöningsstat	— 92 800
2. Inköp av tre tjänstebussar	+ 31 000
	— 23 000

Motiv. 1. Kostnaderna för löner till tjänstemän under förevarande anslag har efter 1959 års lönenivå uppgått till ca 200 000 kr. Med hänsyn till den träffade överenskommelsen om statstjänstemännens löner under år 1961 bör nämnda belopp uppräknas med tio procent till 220 000 kr. Vid bifall till styrelsens hemställan att överföra kostnaderna för vissa tjänster vid avdelningen för skogstaxering till avlöningsanslaget kan å andra sidan förevarande anslag minskas med i avrundat tal 92 800 kr. Lönekostnaderna för fältarbetspersonalen utgör ungefär 50 procent av belastningen under anslaget. Med hänsyn till träffade avtal på arbetsmarknaden bör ifrågavarande del av anslaget uppräknas med sju procent eller med i avrundat belopp 18 800 kr.

2. För riksskogstaxeringens fältarbeten disponerar avdelningen för skogstaxering 14 tjänstebilar, en för varje fältarbetslag. De äldsta av dessa fordon är nu starkt förslitna och fordrar reparationer, vilka beräknas komma att draga icke obetydliga kostnader. Därutöver har en buss totalförstörts vid en olyckshändelse. Styrelsen föreslår, att medel äskas för anskaffning av tills vidare tre bussar för en kostnad av ca 12 000 kr. per styck. Institutet beräknar vid detta inköp kunna lämna två äldre bussar i utbyte för ett pris av 5 000 kr.

Departementschefen

Jag har vid behandlingen av skogsforskningsinstitutets avlöningsanslag inte ansett mig nu böra tillstyrka institutsstyrelsens förslag att till nämnda avlöningsanslag överföra kostnaderna för vissa, med medel från förevarande anslag finansierade tjänster vid avdelningen för skogstaxering. Härav följer att jag ej kan överväga den föreslagna sänkningen av detta anslag med 92 800 kronor.

I likhet med styrelsen anser jag, att utbyte bör ske av vissa äldre tjänstebilar för avdelningens fältarbeten. Emellertid finner jag det tillräckligt om för nästa budgetår medel anvisas för inköp av två nya fordon. Med hänsyn till möjligheterna att lämna äldre fordon i utbyte synes den för ändamålet erforderliga anslagshöjningen kunna begränsas till 21 500 kronor. I anledning av 1960 års lönereglering m. m. bör anslaget vidare uppräknas med 39 200 kronor.

Ett bifall till vad jag i det föregående föreslagit medför, att anslaget behöver höjas med 60 700 kronor till 597 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skogsforskningsinstitut: Riksskogstaxering och avverkningsstatistik* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 597 000 kronor.

[115] **18. Statens skogsforskningsinstitut: Skogsproduktforskning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	84 800	91 064	8 748
1959/60	84 800	93 548	—
1960/61 (statsliggaren s. 940)	85 000		
1961/62 (förslag)	87 000		

Yrkande. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 12/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 7 700 kr.

Motiv. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget är avsett att användas för undersökningar rörande utbytet och kvaliteten vid framställning av sulfit- och sulfatmassa, varav för insamling av vedprov och bearbetning av materialet 26 100 kr. och för analysarbete, vilket utföres av cellulosaindustriens centrallaboratorium, 58 900 kr. Av förstnämnda belopp disponeras ca 70 procent för löner. Det för analysarbete avsatta beloppet användes i sin helhet till bestridande av kostnader för avlöning av lägre, arvodesanställd laboratoriepersonal vid cellulosaindustriens centrallaboratorium. Med hänsyn till beslutade lönehöjningar bör ifrågavarande delar av anslaget uppräknas med tio procent eller med, i avrundade belopp, 1 800 resp. 5 900 kr.

Departementschefen

Anslaget bör på grund av vissa automatiska lönekostnadsstegringar för nästa budgetår höjas med 2 000 kronor till 87 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skogsforskningsinstitut: Skogsproduktforskning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 87 000 kronor.

[116] **19. Statens skogsmästarskola: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	119 100	119 133
1959/60	125 400	131 075
1960/61 (statsliggaren s. 941)	134 300	
1961/62 (förslag)	175 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens skogsmästarskola* (skr. 2/8 1960) hemställer,

Alternativ I

att anslaget höjes med sammanlagt 72 500 kr. enligt följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 lärare Ae 23	+ 12 061
b) 1 lärare Ae 19	+ 15 114
c) 1 husmor Ae 10	+ 4 974
d) vaktmästarbiträde m. m.	+ 4 400
e) skriv- och biträdeshjälp	+ 7 063
2. *Löneregleringar m. m.*	
a) 1 rektor Be 1 i st. f. Ag 26	+ 1 986
b) 1 vaktmästare Ae 9 i st. f. Ae 7	+ 570
c) arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	+ 5 600
3. *Omräkning*	
a) löneklassförändringar	+ 3 432
b) rörligt tillägg	+ 22 800
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 900
	+ 78 900
Avgår:	
Uppbördsmedel från elevkåren för husmor	— 6 400
	+ 72 500

Alternativ II

att anslaget höjes med sammanlagt 22 000 kr. enligt följande uppställning.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar*	
a) vaktmästarbiträde m. m.	+ 2 400
b) skriv- och biträdeshjälp	+ 3 600
2. *Lönereglering ar m. m.*	
Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	+ 2 600
3. *Omräkning*	
a) löneklassförändringar	+ 3 400
b) rörligt tillägg	+ 9 900
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 100
	+ 22 000

M o t i v. Styrelsen framställer två alternativa yrkanden. Av dessa gäller alternativ I under förutsättning, att vissa påbörjade byggnadsarbeten vid skolan färdigställes i huvudsak under kalenderåret 1961, att elevantalet vid skogsmästarskolans huvudkurs ökar från 20 till 30 fr. o. m. januari 1962 och att en preparandkurs för sökande utan skogsskola förlägges vid skogsmästarskolan under hösten 1961. Alternativ II gäller under förutsättning att byggnadsarbetena vid skolan inte slutföres under kalenderåret 1961, att antalet ordinarie elever vid skolan ej ökar under budgetåret samt att preparandkurs inte förlägges till skolan under hösten 1961.

Alternativ I. Styrelsen anför inledningsvis, att den begärda anslagshöjningen bör sättas i relation till den kapacitetsökning som sker efter full utbyggnad av skolan. Beträffande de olika delpunkterna under alternativ I anför styrelsen följande.

1 a) och b). Två nya lärartjänster erfordras efter den föreslagna utökningen av antalet elever. Av dessa bör den ena avses för huvudlärare och den andra för assistentlärare. Huvudlärartjänsten föreslås placerad i Ae 23, medan assistentläraren föreslås placerad i Ae 19. Den nuvarande läraren med motsvarande uppgift är placerad i Ae 17, men av de två lärarna bör den ene få en något självständigare uppgift, bl. a. såsom huvudlärare i något mindre ämne. Av de ifrågavarande tjänsterna bör tjänsten i Ae 23 inrättas fr. o. m. den 1 december 1961 och tjänsten i Ae 19 fr. o. m. den 1 augusti 1961.

1 c). På grund av de ökade arbetsuppgifter och det vidgade ansvar som kommer att åvila innehavaren av husmorsbefattningen föreslås att en tjänst såsom husmor i Ae 10 inrättas fr. o. m. den 1 januari 1962. Det förutsättes härvidlag, att elevkåren inlevererar ersättning motsvarande vad som utgår till tjänstinnehavarens avlöning, varför statsverkets utgifter skulle inskränka sig till kostnaderna för vederbörandes pensionering samt eventuella kostnader för vikarie vid sjukdom.

1 d). Kostnaderna för vikarie för vaktmästaren vid semester och söndagsledighet beräknas stiga med 400 kr. på grund av arbetstidsförkortningen.

Den ökade byggnadsvolymen och markarealen nödvändiggör, att vaktmästaren får en medhjälpare med ungefär halv genomsnittlig daglig sysselsättning. Kostnaderna härför beräknas till 4 000 kr.

1 e). För skriv- och biträdeshjälp finns f. n. tillgängligt ett belopp av i runt tal 13 700 kr. Den förutsatta utökningen av verksamheten vid skolan nödvändiggör att anslagsbeloppet för nämnda ändamål uppräknas med i runt tal 50 procent eller till 20 700 kr.

2 a). Såvitt styrelsen kan finna blir rektorsbefattningen efter utvidgningen så krävande, att en lönegradsuppflyttning är starkt påkallad. F. n. är föreståndartjänsterna vid statens skogsskolor placerade i lönegrad A 26. Även rektorstjänsterna vid lantmannaskolorna är f. n. hänförda till lönegrad A 26. Styrelsen finner det skäligt, att den mera kvalificerade utbildning som meddelas vid statens skogsmästarskola liksom det relativt stora antalet elever där skall medföra att rektorstjänsten uppflyttas till lönegrad Be 1.

2 b). Efter utvidgningen av skolans verksamhet kommer vaktmästaren att få arbetsuppgifter för en byggnadsvolym, som är omkring 65 procent större än tidigare, och en markareal, som är ca 100 procent större än förut. Han kommer dessutom att få vara förman för en biträdande vaktmästare med deltidstjänst. Styrelsen anser det av anförda skäl rimligt, att tjänsten placeras i Ae 9.

2 c). Posten föreslås uppräknad med 4 100 kr. för inträdda löneökningar samt med 1 500 kr. till arvoden åt speciallärare vid preparandkursen.

3. Ökningarna är av automatisk natur.

Alternativ II. 1 a). Nu pågående arbeten med utbyggnader vid skolan omfattar en byggnadsvolym av ca 8 000 m³, som tillkommer under budgetåret 1960/61. Därtill ökar markarealen med ca 100 procent. Det synes inte möjligt för skolans vaktmästare att ensam sköta vaktmästargöromålen i fortsättningen. På grund härav äskas 2 000 kr. till medhjälpare. Vidare bör medelsanvisningen till vikarier uppräknas med 400 kr. med hänsyn till ökat behov av ersättare på grund av arbetstidsförkortningen m. m.

1 b). Uppräkningen är i huvudsak föranledd av inträdda löneökningar, men dessutom ingår en mindre justering på grund av den ökade belastning i expeditionsarbetet, som orsakats av pågående byggnads- och omorganisationsarbeten.

2. Uppräkningen är att betrakta som automatisk på grund av inträdda löneökningar.

3. Omräkningen är av automatisk natur.

Departementschefen

Den i föregående års statsverksproposition under skogsmästarskolans omkostnadsanslag omnämnda utbyggnaden av skolan beräknas vara avslutad inom den närmaste tiden. Därefter torde det bli möjligt att från och med vintern 1962 öka antalet elever vid skolans huvudkurs från 20 till 30, var-

om 1959 års riksdag fattat principbeslut (IX ht, s. 350; JoU 1, p. 112; rskr. 9). Det ökade behovet av lärarpersonal vid skolan finner jag böra tillgodoses dels genom inrättande från och med den 1 december 1961 av ytterligare en lärartjänst i Ae 23, dels genom att speciallärare anlitas i vidgad utsträckning. Kostnaderna härför har jag för budgetåret 1961/62 beräknat till sammanlagt 20 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 juni 1960 åtnjuter innehavaren av tjänsten såsom rektor i Ae 25 från och med innevarande budgetår avlöningsförmåner som extra tjänsteman i Ag 26. Jag vill förorda, att rektorstjänsten från och med nästa budgetår ändras till en sådan tjänst i lönegrad Ae 26 samt att erforderliga ändringar i personalförteckningen vidtages i anledning av detta och nyssnämnda förslag om inrättande av ytterligare en lärartjänst vid skolan.

Skolstyrelsens förslag i fråga om vissa ytterligare personalförstärkningar och löneregleringar m. m. kan jag inte tillstyrka. Ej heller kan jag förorda förslaget om förläggning till skogsmästarskolan av en särskild preparandkurs för de inträdessökande, som ej genomgått skogsskola. Däremot anser jag, att medel bör anvisas även för nästa budgetår till anordnande av sådan dikningskurs, som särskilt omnämnts i 1959 års statsverksproposition i samband med behandlingen av skogsmästarskolans avlöningsanslag.

På grund av beräknade löneklassförändringar m. m., höjning av rörligt tillägg samt ökade utgifter för kompensation för folkpensionsavgifter torde anslaget böra höjas med 14 900 kronor. Slutligen har jag beräknat ett belopp av 5 800 kronor för täckande av automatiska ökningar av kostnaderna för speciallärare, skrivhjälp och vikariatsersättningar. Sammanlagt behöver förevarande anslag upptagas till 175 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skogsmästarskola, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för statens skogsmästarskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	37 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	104 500
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	30 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 100
Summa kronor	175 000

c) till *Statens skogsmästarskola: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

[117] **20. Statens skogsmästarskola: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	67 400	74 308
1959/60	64 800	73 662
1960/61 (statsliggaren s. 941)	135 400	
1961/62 (förslag)	98 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens skogsmästarskola* (skr. 2/8 1960) hemställer,

Alternativ I

att anslaget ökas med 86 800 kr. enligt följande uppställning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Sjukvård	45	187	200	+ 100
2. Reseersättningar	8 794	9 300	12 600	+ 3 300
3. Övriga expenser	15 698	15 000	17 300	+ 16 500
4. Underhåll av byggnader	8 599	4 000	4 000	+ 2 000
5. Underhåll av park och väg	1 788	1 800	1 800	+ 2 700
6. Praktiska övningar för ordinarie studerande	900	898	900	+ 14 100
7. Undervisningsmateriel	2 300	2 299	2 300	+ 1 100
8. Utrustning m. m.	15 997	13 000	70 000	+ 47 000
				+ 86 800

Alternativ II

att anslaget minskas med 2 300 kr. enligt följande uppställning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar	8 794	9 300	12 600	—
2. Övriga expenser	15 698	15 000	17 300	+ 6 700
3. Underhåll av byggnader	8 599	4 000	4 000	+ 2 000
4. Underhåll av park och väg	1 789	1 800	1 800	+ 2 700
5. Praktiska övningar för ordinarie studerande	900	898	900	+ 9 100
6. Undervisningsmateriel	2 300	2 299	2 300	+ 200
7. Utrustning m. m.	13 000	13 000	70 000	— 23 000
				— 2 300

Motiv. Två alternativa yrkanden framställes på samma grunder som under nästföregående anslagspunkt.

Alternativ I. 1. Ökningen motiveras med att antalet befattningshavare ökas.

2. Anslaget föreslås uppräknat dels med 3 000 kr. med hänvisning till att en preparandkurs föreslås förlagd till skolan, dels med 300 kr. för inträdda ökningar i resekostnaderna. Det för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppet av 3 000 kr. i samband med vissa organisationsutredningar räknas bli taget i anspråk för täckande av de kostnader som följer med att antalet ordinarie elever utökas.

3. Av ökningen beräknas 4 500 kr. åtgå för preparandkursen och 12 000 kr. till ökade kostnader för städning på grund av såväl ökade utrymmen som ändrade avtal samt till ökade kostnader för förbrukningsmateriel och kompendier m. m., som måste anskaffas inför ökningen av huvudkurserna.

4. Under anslagspunkten har de senaste åren beviljats 4 000 kr. Underhållsbeloppet har dock aldrig räckt till för utförande av egentliga reparations- och underhållsarbeten, varför byggnaderna utsatts för fortgående förfall. Då de mest eftersatta byggnaderna beräknas komma att grundligt repareras under året och den relativt stora, nytillkomna byggnadsvolymen är ny eller nyss renoverad, beräknas underhållskostnaderna för nästkommande år bli relativt låga. Av detta skäl föreslås ett i förhållande till byggnadsvolymerna något sänkt anslag per enhet.

5. En upprustning av skolområdet för ca 38 000 kr. har skett med beredskapsmedel hösten 1959. Det restaurerade området måste dock underhållas, och kostnaderna härför har uppskattats till 2 700 kr. per år.

6. I skolans omkostnadsstat är för närvarande upptagna två delposter, nämligen dels Studiefärder med 400 kr. och dels Hantlangning vid elevernas övningar med 500 kr. Dessa belopp har bibehållits oförändrade under lång tid och har i själva verket utgjort rent symboliska bidrag till studiefärder och praktiska övningar. Enligt en undersökning år 1957 uppgick de sammanlagda kostnaderna för enbart elevernas resor i samband med övningar, undervisning och exkursioner till 25 000 kr. per år.

Styrelsen anser det oundgängligen nödvändigt att i fortsättningen ett reellt belopp upptas för detta ändamål. Då det emellertid är styrelsens förhoppning att även i fortsättningen vissa utförda arbetsuppgifter delvis kan bekostas av arbetsgivare, föreslår styrelsen, att under en ny delpost, benämnd Praktiska övningar för ordinarie studerande upptages ett belopp av 15 000 kr.

7. Beloppet bör tills vidare uppräknas med 1 100 kr. med hänsyn till det ökade antalet elever vid skolan.

8. Den nuvarande delposten Diverse utrustning till lektionssalar, arbetsrum m. m. föreslås utbytt mot en post benämnd Utrustning m. m. Under posten äskas dels 70 000 kr. för inredning av det gamla elevhemmet samt utrustning och inredning av herrgårdsbyggnaden, dels 12 000 kr. för utbyte av en mindre buss, dels ock 35 000 kr. för vissa ytterligare utrustnings- och inredningsarbeten.

Alternativ II. 1. Anslagsbeloppet föreslås oförändrat på grund av att utredningsarbetet måste fortsätta även nästkommande budgetår, därest bygg-

nadsprogrammet icke blir genomfört enligt huvudförslaget, och dessutom på grund av att bilersättningarna har ökat.

2. Av beloppet avser 1 700 kr. stegrade kostnader på grund av höjda städerskelöner o. d. Återstoden åtgår till ökade städnings- och liknande omkostnader.

3. Byggnadsvolymen kommer under budgetåret 1960/61 att öka betydligt, men då ökningen i huvudsak avser nyrenoverade tillskott i byggnadsbeståndet föreslås endast en uppräkning till 6 000 kr. för underhållet av byggnaderna. Detta innebär en relativ minskning genom såväl ökade avtalslöner som ökad byggnadsvolym.

4. För denna delpost gäller i huvudsak de motiv som anförts under punkt 5 i alternativ I.

5. I fråga om denna delpost hänvisas till punkt 6 i alternativ I.

6. Beloppet föreslås uppräknat med hänsyn till inträdda prisökningar.

7. Beträffande denna post liksom förändringen av postens benämning hänvisas till punkt 8 i alternativ I. Styrelsen föreslår att sammanlagt 47 000 kr. anslås.

Under två särskilda, nya anslagspunkter till bokinköp och bokbindning samt till byggnadsarbeten har skolstyrelsen hemställt om anslag av 30 000 kr. resp. 1 135 000 kr.

Departementschefen

För bestridande av vissa kostnader av engångsnatur vid utrustning av de genom skogsmästarskolans utbyggnad nytillkommande lokalerna m. m. höjdes för innevarande budgetår utrustningsposten från 13 000 kronor till 70 000 kronor. Då viss ytterligare komplettering av skolans utrustning torde böra ske under nästa budgetår vill jag förorda, att ifrågavarande delpost upptages till 25 000 kronor.

I ett annat sammanhang föreslås senare, att statens skogsmästarskolas byggnader jämte tillhörande tomtmark överföres för redovisning under fastighetsfonden. Under dessa förhållanden kan den under förevarande anslagspunkt upptagna delposten till underhåll av byggnader utgå, medförande en minskning av medelsbehovet under anslaget med 4 000 kronor, och erforderliga reparationer och underhållsarbeten å skolans byggnader fortsättningsvis bestridas med medel från fastighetsfonden.

För att täcka automatiska kostnadsökningar bör anslagsposten till sjukvård höjas med 100 kronor, delposten till övriga expenser med 9 700 kronor, delposten till studiefärder med 1 100 kronor och delposten till undervisningsmateriel med 700 kronor. Vad skolstyrelsen i övrigt föreslagit under denna anslagspunkt kan jag inte biträda. Jag kan ej heller tillstyrka de av styrelsen i anslagsskrivelsen framförda förslagen om uppförande å rikstaten av särskilda anslag till bokinköp och bokbindning samt till ny- och ombyggnadsarbeten vid skogsmästarskolan.

Förevarande anslag bör i överensstämmelse med det sagda för nästa budgetår uppföras med 98 000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skogsmästarskola: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 98 000 kronor.

[118] **21. Statens skogsmästarskola: Stipendier**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	30 000	47 219
1959/60	45 000	48 121
1960/61 (statsliggaren s. 942)	45 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Yrkande. *Styrelsen för statens skogsmästarskola* (skr. 2/8 1960) hemställer,

Alternativ I

att anslaget ökas med 30 000 kr.

Alternativ II

att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv. Två alternativa yrkanden framställes på samma grunder som under skogsmästarskolans avlöningsanslag. Den enligt alternativ I föreslagna anslagshöjningen motiveras med utökningen av antalet elever.

Departementschefen

Med anledning av den under skogsmästarskolans avlöningsanslag förordade utökningen av elevantalet vid skolan vill jag föreslå, att anslaget uppräknas med 15 000 kronor till 60 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skogsmästarskola: Stipendier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[119] **22. Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	463 700	472 468
1959/60	538 400	542 689
1960/61 (statsliggaren s. 942)	565 400	
1961/62 (förslag)	612 000	

Yrkande. *Domänstyrelsen* (skr. 18/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 76 800 kr. enligt följande beräkning.

	Anslag 1960/61	Ökning eller minskning
1. *Statens skogsskolor*		
a) avlöningar till tjänstemän	265 400	+ 35 100
b) avlöningar till gårdskarlar	31 500	+ 6 300
c) ersättning till speciallärare	20 000	+ 3 000
2. *Tillfälliga skogsskolekurser*		
a) avlöningar till tjänstemän	110 800	+ 19 800
b) avlöningar till gårdskarlar	13 000	— 1 000
c) ersättning till speciallärare	8 000	+ 1 200
d) ersättning till skrivhjälp	7 000	— 500
3. *Statens kompletteringskurser*		
a) avlöningar till tjänstemän	105 400	+ 9 100
b) avlöningar till gårdskarlar	2 000	—
c) ersättning till speciallärare	2 300	+ 3 800
		+ 76 800

Motiv. 1. Vid beräkning av kostnaderna har förutsatts utbildning av 104 elever vid de fem ordinarie skogsskolorna eller samma antal som under läsåret 1960/61. Vid kostnadsberäkningen har styrelsen vidare förutsatt, att en plan, som styrelsen framlagt i skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 juni 1960, skall ligga till grund för skogsskoleutbildningen, i och med att kompletteringskursen i Storsund upphör.

1 a). Ökningen är till ett belopp av 24 200 kr. av automatisk natur.

Till ett belopp av 10 900 kr. beror ökningen på att yrkeslärarnas löner beräknats efter Ao 17 i stället för nuvarande Ao 15.

Styrelsen hemställer, att yrkeslärartjänsterna vid skogsskolorna uppflyttas från Ao 15 till Ao 17. Fr. o. m. innevarande budgetår har inom skogsvårdsstyrelseorganisationen inrättats ett antal tjänster i lönegrad A 17 som föreståndare för skogsbruksskola. Detta har redan medfört, att skogsskolorna och kompletteringskurserna förlorat värdefull lärarkraft, och om förhållandet fortsätter, kommer det att få som följd, att de relativt lågavlönade yrkeslärartjänsterna vid skogsskolorna ej kommer att kunna besättas med kompetenta sökande. Arbetsuppgifterna för skogsskolornas och kompletteringskursernas yrkeslärare är fullt jämförbara med dem, som åvilar föreståndarna för skogsbruksskolorna.

1 b). Styrelsen hemställer, att anslaget ökas med 20 procent eller med 6 300 kr. till följd av genom skogsarbetaravtalet ökade lönekostnader.

1 c). Kostnaderna har måst uppräknas med 15 procent eller med 3 000 kr. som följd av inträdda löne- och arvodesökningar.

2. Under denna rubrik upptages avlöningar m. m. för de tillfälliga skogsskolekurserna vid Bjärka-Säby egendom och Östads säteri.

Vid beräkning av kostnaderna har förutsatts utbildning av 18 elever vid Bjärka-Säby och 20 vid Östad, eller samma antal som läsåret 1960/61. Det kontrakt, som upprättats mellan domänstyrelsen och ägarna av Bjärka-Säby egendom i samband med inrättandet av den tillfälliga skogsskolekursen, utlöper med utgången av läsåret 1960/61. Styrelsen bedömer det erforderligt att förlänga kontraktets giltighetstid ytterligare minst ett år.

2 a). Ökningen är till ett belopp av 12 200 kr. av automatisk natur.

Med hänvisning till sin motivering under punkten rörande de ordinarie skogsskolorna hemställer styrelsen, att yrkeslärarna vid de tillfälliga skogsskolorna uppflyttas från nuvarande Ae 15 vid Bjärka-Säby och Ag 15 vid Östads skogsskola till Ag 17. Detta medför en kostnadsökning av 4 100 kr.

Till ett belopp av 3 500 kr. beror ökningen på att de biträdande yrkeslärarnas löner beräknats efter Ag 15 i stället för nuvarande Ag 13. Nuvarande lönesättning har medfört, att onödiga och för undervisningen menliga vakanser uppstått. Vid skogsvårdsstyrelserna har inrättats ett stort antal yrkeslärartjänster i lönegrad A 15, vilket kommer att förstärka svårigheterna att erhålla kompetenta sökande till skogsskolornas tjänster för biträdande yrkeslärare.

2 b). Enligt avtal mellan domänstyrelsen och Västra Sveriges skogsvårdsförbund resp. ägarna av Bjärka-Säby egendom skall domänstyrelsen svara för skolornas behov av gårdskarl, vilket beräknas draga en kostnad av 12 000 kr., innebärande en minskning med 1 000 kr.

2 c). Kostnaderna har måst uppräknas med 15 procent eller med 1 200 kr. som följd av inträdda löne- och arvodesökningar.

2 d). Kostnaden för skrivhjälp beräknas kunna minskas med 500 kr.

3 a). I och med att inträdesfordringarna till kompletteringskurserna skärpts, kommer undervisningen vid dessa kurser att till sin helhet få karaktären av inledande arbetsledarutbildning, vilket i sin tur medför, att lärarnas undervisningsuppgifter måste läggas på ett högre plan. För att kunna driva dessa kurser fordras att lärarna, i likhet med vad styrelsen föreslår för yrkeslärartjänsterna vid skogsskolorna, placeras i lönegraderna A 17 och A 15. Styrelsen hemställer, att yrkeslärartjänsten vid kompletteringskursen i Bispgården uppflyttas till Ae 17 och — under hänvisning till styrelsens förslag att kompletteringskursen i Skinnskatteberg skall nedläggas fr. o. m. den 1 juli 1962 — att tjänsterna såsom yrkeslärare och biträdande yrkeslärare vid nämnda kurs placeras i Ag 17 resp. Ag 15. Styrelsen förutsätter vidare, att kompletteringskursen i Storsund skall vara i drift endast t. o. m. första halvåret 1961. Styrelsen föreslår därför, att yrkeslärartjänsten och tjänsten såsom biträdande yrkeslärare vid denna skola skall placeras i Ag 17 resp. Ag 15 samt vara inrättade endast t. o. m. utgången av första halvåret 1961. Detta innebär en kostnadsökning av 8 200 kr. Vidare beräknas föreståndar- och yrkeslärartjänsterna vid kompletteringskursen i Storsund vara inrättade endast sex månader under år 1961, vilket medför en kostnadsminskning av 30 200 kr.

Som en följd av nedläggandet av kompletteringskursen i Storsund måste

vid Älvsby skogsskola inrättas en kompletteringskurs, som sörjer för behovet av elever till skogsskolekursen. Härför erfordras fr. o. m. den 1 juli 1961 ytterligare en yrkeslärare med placering i Ae 17, medförande en kostnadsökning av 10 200 kr.

För år 1960 har till den yrkeslärartjänst, som tillkommit i samband med inrättande av kompletteringskurs vid Bispgårdens skogsskola, erhållits anslag för sex månaders verksamhet. Ökningen, 6 900 kr., beror på att kostnadsberäkningen omfattar helt år.

Återstående ökning, 14 000 kr., är av automatisk natur.

3 b). Hittillsvarande anslag under denna rubrik har varit otillräckligt, vilket haft till följd, att eleverna måst utnyttjas för handräckningsarbete. Styrelsen hemställer om oförändrat anslag, oaktat kompletteringskursen i Storsund beräknas nedläggas fr. o. m. den 1 juli 1961.

3 c). Styrelsen förutsätter, att samtliga elever, som år 1961 antages till kompletteringskurserna, före kursernas början innehar skogliga grundkunskaper motsvarande dem, som meddelas vid den grundläggande skogsarbetarutbildningen. Härigenom kan den nya undervisningsplan, som är under utarbetande, tagas i bruk fr. o. m. höstkursen 1961. Den nya undervisningsplanen kommer att förutsätta, att den militära motorutbildningen flyttas från skogsskolekurserna till kompletteringskurserna. Kostnaden för denna utbildning uppgår till ett belopp motsvarande 75 kr. per elev. Antalet elever vid 1961 års höstkurser beräknas till 50 och kostnaden för motorkurserna således till i runt tal 3 800 kr.

Y t t r a n d e. *Statskontoret,* som haft att avgiva utlåtande över domänstyrelsens statförslag såvitt avser investeringar m. m. vid statens kompletteringskurser för inträde till skogsskolorna kan icke tillstyrka den av domänstyrelsen begärda medelsanvisningen. Ämbetsverket anför i huvudsak följande.

Domänstyrelsen har föreslagit, att berörda kompletteringskurser fr. o. m. budgetåret 1961/62 resp. 1962/63 icke längre skall hållas vid styrelsens i dåligt skick befintliga anläggningar i Storsund och Skinnskatteberg. Enligt förslaget skall kurserna flytta, den i Storsund till skogsskolan i Älvsbyn och den i Skinnskatteberg till Bjurfors och Kolleberga skogsskolor.

Redan nu finnes kompletteringskurs vid en av skogsskolorna, nämligen Bispgårdens skogsskola. Därest nu ifrågavarande förslag om överflyttning av dylika kurser till skogsskolorna i Älvsbyn, Bjurfors och Kolleberga skulle genomföras, kommer av de ordinarie skogsskolorna endast den, som är belägen i Hällnäs, att sakna kompletteringskurs. Vidare skulle endast en sådan kurs komma att lyda under annan huvudman än domänstyrelsen, nämligen kursen vid skogsbruksskolan i Araby, vilken liksom nu skulle drivas i skogsstyrelsens regi. Ändamålet med kompletteringskursen i Araby är enligt vad statskontoret under hand inhämtat att säkerställa rekryteringen till de tillfälliga skogsskolorna i Bjärka-Säby och Östad av elever, som genomgått sådan kurs. Kompletteringskursens i Araby fortbestånd synes därför vara ovisst.

Av det föregående vill det förefalla, som om domänstyrelsen eftersträvade en allmän överföring av kompletteringskurserna till de i styrelsens regi drivna skogsskolorna. Emellertid lärer kunna ifrågasättas, om en dylik åt-

gärd står i överensstämmelse med statsmakternas intentioner i fråga om huvudmannaskapet för kurserna och desammas förläggning. Enligt 1960 års statsverksproposition föreslog föredragande departementschefen att de förberedande skogskurserna i fortsättningen skulle benämnas kompletteringskurser, och berörde i sammanhanget dels den grundutbildning, som de blivande skogsskoleeleverna erhåller vid kurser i skogsstyrelsens regi, dels den förmansutbildning, som styrelsen håller på att införa vid skogsbruksskolorna, samt uttalade därvid, att kompletteringskurserna vore att betrakta som en påbyggnad till grundutbildningen och att det senare borde kunna övervägas, om de kunde tjäna som någon del i en förmansutbildning. Vidare framhölls i departementschefens uttalande, att utvecklingen torde leda dithän att i en framtid en direkt övergång av studerande från sistnämnda utbildningsform till skogsskola kunde äga rum. Härjämte anfördes bl. a., att kompletteringskurserna tills vidare borde bibehållas på samma platser och ha samma huvudmän som de dåvarande förberedande skogskurserna.

Vad departementschefen sålunda anfört och hemställt vann instämmande av jordbruksutskottet, som i utlåtandet 1960: 1 särskilt framhöll vissa huvuddrag i förslaget och därvid bl. a. relaterade departementschefens ovan återgivna uttalande angående huvudmannaskapet för och förläggningen av kurserna.

Vad sålunda förekommit, innebär, såvitt statskontoret kan finna, att statsmakterna avsett en överflyttning på skogsstyrelsen, efter hand som förutsättningar härför uppkommer, av huvudmannaskapet för de delar av ifrågavarande kursverksamhet, beträffande vilka detta icke redan nu innehas av styrelsen. Vidare torde få anses klarlagt, att en samordning av verksamheten med förmansutbildningen vid skogsbruksskolorna bör eftersträvas.

Då förslagen om ändrad förläggning av några av styrelsens kompletteringskurser sålunda varken på längre eller kortare sikt synes vara förenliga med statsmakternas mening i vissa frågor rörande dessa kurser, kan statskontoret svårligen ens som ett provisorium biträda desamma och följaktligen icke heller tillstyrka den av styrelsen begärda medelsanvisningen. Ett ytterligare skäl för ett sådant ställningstagande utgör enligt ämbetsverkets mening, såvitt avser förslaget rörande anläggningen i Storsund, den omständigheten, att den föreslagna ersättningskursen vid skogsskolan i Älvsbyn skulle komma att omfatta endast nio elever mot normalt 32 elever vid sådan kurs. En förläggning av en kompletteringskurs till Älvsbyn skulle jämväl få till följd en motsvarande, icke befogad minskning av antalet deltagare vid skogsskolekursen därstädes. Vidare erinras om att Kungl. Maj:t så sent som den 7 juli 1960 ej funnit skäl bifalla domänstyrelsens hemställan om nedläggande av kompletteringskursen i Storsund fr. o. m. årsskiftet 1960/61.

I detta läge måste enligt statskontoret i vart fall under budgetåret 1961/62 vissa provisoriska åtgärder vidtagas för ett upprätthållande av kursverksamheten i nuvarande omfattning. Härutinnan framhåller ämbetsverket följande.

1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté har i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1960: 17) föreslagit, att inträdessökande vid skogshögskolan i fortsättningen skall i annan ordning erhålla utbildning motsvarande den, som nu meddelas dem vid kompletteringskurser. Vid beräkningen av elevantalet vid kompletteringskursen i Älsbyn har domänstyrelsen, såvitt statskontoret kunnat finna, utgått från att blivande skogshög-

skolestuderande fr. o. m. budgetåret 1961/62 icke skall genomgå kompletteringskurs. Det nuvarande antalet deltagare i storsundskursen uppgår nämligen till 32, varav flertalet utgör högskoleaspiranter. Därest beslut i överensstämmelse med kommitténs förslag fattas redan vid 1961 års riksdag och genomföres från ingången av budgetåret 1961/62 kommer vidare antalet elever vid kompletteringskursen i Skinnskatteberg att fr. o. m. hösten 1961 ha nedbringats till högst 24 mot f. n. högst 32. Förutsättningar skulle under angivna förhållanden föreligga för en sammanslagning av kurserna i Storsund och Skinnskatteberg och en förläggning av kursutbildningen enbart till sistnämnda ort skulle bli möjligt att genomföra. En dylik sammanslagning synes medföra ett deltagarantal vid kurserna i Skinnskatteberg under budgetåret 1961/62 — såväl beträffande höstkursen 1961 som vårkursen 1962 — av lägst 29 och högst 33 studerande.

Under hänvisning till vad sålunda anförts föreslår statskontoret att, därest under budgetåret 1961/62 kompletteringskurser kommer att anordnas endast för dem, som skall studera vid skogsskola eller skogsmästarskolan, anläggningen i Storsund nedlägges samt att de blivande skogsskolestuderande, som vid bibehållande av denna anläggning skulle genomgått kompletteringskurs därstädes, under nästa budgetår i stället hänvisas till kurserna i Skinnskatteberg. Även om lokalerna där icke skulle i allo uppfylla de krav, som bör ställas på en anläggning, varom här är fråga, torde de likväl böra godtagas som ett provisorium i avvaktan på ett överförande av verksamheten till skogsbruksskolorna.

Därest emellertid något beslut, innebärande att blivande skogshögskolestuderande icke vidare skall genomgå kompletteringskurser, icke skulle komma att fattas vid 1961 års riksdag, torde icke blott anläggningen i Skinnskatteberg utan även den i Storsund få användas för sådana kurser jämväl under budgetåret 1961/62. Om i sådant fall en upprustning av sistnämnda anläggning — utöver den som företagits för det av Kungl. Maj:t nyligen anvisade beloppet å 20 000 kr. — skulle visa sig oundgängligen erforderlig, lärer Kungl. Maj:t kunna medgiva, att härigenom uppkommande kostnader får bestridas med anlitande av domänverkets driftmedel.

Statskontoret finner det slutligen med hänsyn till det tillstånd, vari en del av de nuvarande anläggningarna för kompletteringskurser befinner sig, påkallat, att förutsättningarna för dels en förläggning av samtliga kurser till skogsbruksskolorna och dels en samordning av kurserna med den förmansutbildning, som vid dessa skolor bedrives i skogsstyrelsens regi, skyndsamt utredes.

Departementschefen

Domänstyrelsen har i sin anslagsskrivelse föreslagit, att av de nuvarande kompletteringskurserna i Storsund, Skinnskatteberg och Bispgården den i Storsund skulle upphöra den 1 juli 1961 och den i Skinnskatteberg den 1 juli 1962. I stället borde enligt styrelsens mening kompletteringskurser fortsättningsvis anordnas — förutom i Bispgården — vid skogsskolorna i Bjurfors, Kolleberga och Älvsbyn.

I likhet med statskontoret anser jag, att en utredning bör ske rörande förutsättningarna för att anknyta kompletteringskurserna till den undervisning som bedrives vid skogsvårdsstyrelsernas skogsbruksskolor. Under-

sökas bör även huruvida möjligheter föreligger att med den skogliga grundutbildningen samordna en förmansutbildning och med denna i sin tur den utbildning, som bör erfordras för inträde till skogsskola och skogsmästarskolan. Jag har därför för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt skogsstyrelsen att utföra berörda utredningsarbete och därvid i erforderliga delar samråda med domänstyrelsen och styrelsen för skogsmästarskolan.

För nästkommande budgetår finner jag, att kompletteringskurser bör anordnas under domänstyrelsens huvudmannaskap vid Bispgårdens skogsskola och i Skinnskatteberg. Efter viss upprustning av anläggningarna i Skinnskatteberg, till vilken fråga jag återkommer under anslaget till byggnads- och underhållsarbeten vid statens skogsskolor m. m., räknar jag med att utbildningskapaciteten under budgetåret vid nämnda skolor skall vara cirka 32 elever vid skolan i Bispgården och minst 60 elever vid skolan i Skinnskatteberg. Behovet av elevplatser för sådana, som har för avsikt att söka inträde till skogsskola eller skogsmästarskolan, blir därigenom helt tillgodosett. Vid förenämnda beräkningar har jag utgått från att sökande till skogshögskolan från och med nästa budgetår skall erhålla sin förberedande skogliga utbildning i annan ordning än genom deltagande i kompletteringskurs, varigenom behovet av elevplatser minskar. Till spörsmålet om skoglig förutbildning för blivande skogshögskoleelever avser jag återkomma i ett senare sammanhang. Beträffande de i skogsstyrelsens regi anordnade kompletteringskurserna i Araby räknar jag med att ifrågavarande kursverksamhet nästa budgetår skall vara av sådan omfattning att minst 40 elever skall utbildas vid densamma.

Vad härefter angår domänstyrelsens olika anslagsäskanden under förevarande rubrik tillstyrker jag att medelsanvisningen till statens skogsskolor till följd av automatiska lönekostnadsförändringar uppräknas med 30 700 kronor, varav 24 200 kronor under posten till avlöningar till tjänstemän, 3 500 kronor under posten till avlöningar till gårdskarlar och 3 000 kronor under posten till ersättning till speciallärare. I fråga om de tillfälliga skogsskolekurserna biträder jag förslagen om höjning av posten till ersättning till speciallärare med 1 200 kronor samt sänkning av posterna till avlöningar till gårdskarlar och till ersättning till skrivhjälp med 1 000 kronor respektive 500 kronor. Posten för avlöningar till tjänstemän bör ökas med 12 200 kronor för att täcka automatiska lönekostnadsförändringar. Beträffande statens kompletteringskurser för inträde till skogsskola förordar jag, att posten till avlöningar till tjänstemän höjes med 200 kronor och posten till ersättning till speciallärare med 3 800 kronor, båda höjningarna av automatisk natur.

Domänstyrelsens förslag i övrigt anser jag mig inte kunna biträda.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör anslaget uppföras med tillhopa 612 000 kronor, vilket innebär en ökning av medelsanvisningen i förhållande till innevarande budgetår med 46 600 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 612 000 kronor.

[120] **23. Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.: Omkostnader m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	553 700	520 916
1959/60	663 800	645 705
1960/61 (statsliggaren s. 943)	658 400	
1961/62 (förslag)	669 000	

Yrkande. *Domänstyrelsen* (skr. 18/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 137 600 kr. enligt följande beräkning.

	Anslag 1960/61	Ökning
A. *Statens skogsskolor*		
1. reseersättningar	15 000	—
2. expenser och underhåll	181 300	+ 106 100
3. studiehjälp	164 500	—
4. kostnader för lokalstyrelser	4 000	—
B. *Tillfälliga skogsskolekurser*		
1. reseersättningar	15 900	—
2. expenser och underhåll	94 200	+ 14 100
3. studiehjälp	59 700	—
4. kostnader för lokalstyrelser	1 600	—
C. *Värmlands och Örebro läns skogsskola i Gammelkroppa*		
Studiehjälp	40 000	—
D. *Statens kompletteringskurser*		
1. reseersättningar	14 200	+ 1 600
2. expenser och underhåll	37 100	+ 13 800
3. premier till elever	900	—
4. kostnad för kunskapsprov och test	30 000	+ 2 000
		+ 137 600

Motiv. A. Omkostnader m. m. har beräknats till 470 900 kr. innebärande en ökning med 106 100 kr. i jämförelse med föregående år. Beträffande anslagen under punkterna 1, 3 och 4 upptar styrelsen oförändrade belopp. Kostnaderna för reseersättningar och lokalstyrelser är restriktivt be-

räknade, och kostnaderna för studiehjälp baserar sig på gällande kungörelse (SFS 1953: 515).

A 2. Mot bakgrund av föregående års grundbelopp på 145 300 kr. beräknas kostnadsökningen för värme till 4 000 kr., för belysning till 5 700 kr. och för städning till 6 000 kr. Ökningen beror på merkostnader till följd av prisstegringar och tillkomsten av nytt elevhem vid Bispgårdens skogsskola, som förutom skogsskolekursen även kommer att inrymma kompletteringskursens elever.

För speciella ändamål upptages

a) sex personaltransportbussar för Älvsby, Hällnäs, Bispgårdens och Kolleberga skogsskolor	72 000
b) modern undervisningsmateriel vid samtliga skolor	11 900
c) frysbox till Bjurfors skogsskola	2 500
d) köksmaskiner m. m. till Hällnäs och Bjurfors skogsskolor	8 600
e) komplettering av inventarier och utrustning till det nyuppförda elevhemmet i Bispgården	15 000
f) ersättning av förslitna möbler vid Hällnäs skogsskola samt viss inredning av husmors och köksbiträdets rum	10 400
g) driftkostnader för personaltransportbussar	6 000
	126 400

a). Styrelsen upprepar sin hemställan om anslag för inköp av ytterligare bussar för elevtransporter och hänvisar till statförslagen för budgetåren 1957/58—1960/61 (IX ht 1957 s. 447 och 448, IX ht 1958 A s. 481 och 482, IX ht 1959 s. 357 samt IX ht 1960 s. 289).

b)—f). I föregående års statförslag (IX ht 1960 s. 289 och 290) upptog styrelsen under dessa punkter ett sammanlagt belopp på 81 900 kr. För ifrågavarande ändamål anvisades emellertid endast 30 000 kr. F. n. föreligger en eftersläpning i utrustning och inventarier motsvarande en kostnad av 22 900 kr. Återstående ökning, 25 500 kr., är att hänföra dels till kostnadsfördyring på grund av allmän varuskatt m. m., dels till att det sedan föregående år tillkommit ytterligare ersättnings- och upprustningsbehov.

b). Styrelsen upptog föregående år under denna punkt 19 000 kr. Genom ovan berörda otillräckliga medelstilldelning har styrelsen inte kunnat genomföra behövlig upprustning med räknemaskiner, skrivmaskiner, dupliceringsapparater, fotografiska hjälpmedel, bandspelare, vissa för skogsundervisningen nödvändiga instrument m. m.

c). Bjurfors skogsskola är f. n. den enda skogsskola, som saknar frysbox.

d). Genom bristfällig maskinell köksutrustning är elevhushållen vid Hällnäs och Bjurfors skogsskolor mycket tungarbetade. Exempelvis saknas vid Hällnäs skogsskola ordentlig kokhäll och större hushållsassistent samt vid Bjurfors skola skär- och potatisskalningsmaskin. Kostnadsberäkningen under denna punkt innefattar även elektrisk bastuberedare och tvättmaskin vid Hällnäs skogsskola.

e). Vissa lokaler såsom bibliotek och läsrum har ej kunnat inredas. Även viss inredning i undervisningslokalerna och utrustning för kompletteringskursen har måst anstå.

f). Elevernas gemensamhetsutrymmen och kökspersonalens rum är synnerligen spartanskt möblerade. Möblerna, som är kraftigt nedslitna, bör ersättas.

g). För de under a) föreslagna bussarna beräknas driftkostnaderna belöpa sig till 6 000 kr.

Därest styrelsen icke beredes möjlighet att anskaffa erforderligt antal bussar, hemställer styrelsen ånyo, att de elever, som på grund av platsbrist hänvisas till egna transportmedel, skall erhålla viss ersättning för färd med egen bil.

Styrelsen beräknar, att 10 000 kr. erfordras för att till viss del kunna ersätta eleverna för havda kostnader för transporter i samband med övningar. Styrelsen påpekar i detta sammanhang, att skogshögskolan har erhållit anslag för täckande av dylika kostnader.

B. Omkostnader m. m. har beräknats till 185 500 kr., innebärande en ökning med 14 100 kr. i jämförelse med föregående år. Beträffande anslagsposterna 1, 3 och 4 upptar styrelsen oförändrade belopp. Kostnaderna för reseersättningar och lokalstyrelser är restriktivt beräknade, och kostnaderna för studiehjälp baserar sig på gällande kungörelse (SFS 1953: 515).

B 2. För inköp av buss vid Bjärka-Säby skogsskola erfordras 11 000 kr. och för inköp av vissa köksmaskiner vid samma skola 6 700 kr. I övrigt väntas besparingar omfattande ett belopp av 3 600 kr. möjliga att genomföra.

Därest Bjärka-Säby skogsskola ej skulle erhålla föreslagen buss för elevtransporter, hemställer styrelsen, att skolan erhåller 1 500 kr. för att till viss del kunna ersätta eleverna för havda kostnader för transporter i samband med övningar.

C. Eleverna skall enligt beslut vid 1958 års riksdag erhålla studiehjälp jämlikt kungörelsen 1953: 515 angående statlig studiehjälp åt elever vid vissa lantbruksundervisningsanstalter m. m. För 25 elever beräknas kostnaden uppgå till 40 000 kr.

D. Omkostnader m. m. har beräknats till 99 600 kr. innebärande en ökning med 17 400 kr. Beträffande de särskilda anslagskraven anför styrelsen följande.

D 1. Enligt hittillsvarande erfarenhet uppgår kostnaderna för resor och traktamenten i genomsnitt till minst 2 500 kr. per lärare. Denna kostnad motsvarar även skogsstyrelsens beräkning av ifrågavarande post för budgetåret 1960/61. Med utgångspunkt härifrån och under förutsättning att kompletteringskursen i Storsund upphör fr. o. m. den 1 juli 1961 samt att kompletteringskurs inrättas vid Älvsby skogsskola, beräknas kostnaden för resor och traktamenten till 15 800 kr., innebärande en ökning med 1 600 kr.

D 2. Vid beräkning av kostnaderna har förutsatts, att kompletteringskursen i Storsund skall läggas ned fr. o. m. den 1 juli 1961 samt att från

samma datum ny kompletteringskurs skall inrättas vid Älvsby skogsskola. Nedläggandet av kompletteringskursen i Storsund innebär en kostnadsminskning med 8 600 kr.

Kompletteringskursen i Skinnskatteberg bör, av skäl styrelsen under nästa anslagspunkt utvecklar, bestå endast ytterligare två år. Styrelsen upptar därför för denna skola endast oundgängligen nödvändiga kostnader. Dessa beräknas till 32 100 kr., innebärande en ökning med 13 400 kr. Ökningen föranledes dels av att undervisningsmaterielen för de praktiska övningarna måste kompletteras, dels av att trasiga sängar m. m. måste ersättas. Denna nya materiel kan senare överföras till de skogsskolor, som föreslås få kompletteringskurs.

För nästkommande år beräknar styrelsen, att vissa enbart till kompletteringskursen vid Bispgårdens skogsskola hänförliga kostnader kommer att uppgå till 4 800 kr. Beloppet är i huvudsak att hänföra till kostnader i samband med elevernas praktiska övningar. Motsvarande kostnader för den kompletteringskurs, som föreslås bli inrättad fr. o. m. den 1 juli 1961 vid Älvsby skogsskola, beräknas uppgå till 2 400 kr. Då denna kurs under två månader kommer att pågå samtidigt med 1960/61 års skogsskolekurs, måste huvuddelen av eleverna under denna tid inackorderas i samhället, vilket beräknas dra en kostnad av 1 800 kr.

D 4. I 1960 års inträdesprov till statens skogsskolor och kompletteringskurser deltog 560 sökande. För 1961 beräknar styrelsen, att antalet prövande skall minska till ca 450 personer. För innevarande år har för kostnader i samband med inträdesprov anvisats 40 000 kr., av vilket belopp 30 000 kr. fallit på domänstyrelsens anslag och 10 000 kr. på skogsstyrelsens motsvarande anslag. För 1961 års inträdesprov beräknar styrelsen den sammanlagda kostnaden för kunskapsprov och test till 32 000 kr., vilket belopp i sin helhet upptages under denna punkt.

Departementschefen

Vad först angår de fem ordinarie skogsskolorna bör anslagsposten till expenser och underhåll till en början höjas med 12 000 kronor på grund av ökade kostnader för värme, belysning och städning. Å andra sidan bör en minskning av anslagstilldelningen ske med 6 000 kronor, motsvarande ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp. Anslagsposten bör således uppräknas med 6 000 kronor till 187 300 kronor. Av sistnämnda belopp torde sammanlagt 30 000 kronor böra få användas för att täcka vissa anskaffningskostnader av engångskaraktär. I likhet med vad fallet är innevarande budgetår torde det få ankomma på domänstyrelsen att närmare bestämma fördelningen av sagda belopp på de olika ändamål, som angivits under punkterna A 2 b)—f) i styrelsens äskanden under detta anslag.

I fråga om de tillfälliga skogsskolekurserna kan jag inte tillstyrka någon anslagshöjning under förevarande anslag.

I överensstämmelse med domänstyrelsens beräkningar bör till studie-

hjälp åt elever vid Värmlands och Örebro läns skogsskola i Gammelkroppa för nästa budgetår anvisas ett oförändrat belopp av 40 000 kronor.

Vad beträffar kompletteringskurserna för inträde till skogsskola vill jag förorda en uppräkning av anslagsposterna till reseersättningar samt till expenser och underhåll med 800 kronor respektive 3 800 kronor för täckande av vissa automatiska utgiftsökningar. För att bestrida kostnader för kunskapsprov och test bör för nästa budgetår under detta anslag anvisas ett belopp av 30 000 kronor.

Övriga av domänstyrelsen under förevarande anslagspunkt framförda yrkanden kan jag inte biträda.

Anslaget bör sålunda för budgetåret 1961/62 uppföras med 669 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med 10 600 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.: Omkostnader m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 669 000 kronor.

[121] **24. Byggnads- och underhållsarbeten vid statens skogsskolor m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	[1]660 000	186 586	482 747
1959/60	60 400	171 362	371 785
1960/61 (statsliggaren s. 943)	60 400		
1961/62 (förslag)	105 000		

Yrkande. *Domänstyrelsen* (skr. 18/8 1960) hemställer, att för ändamålet anvisas 521 600 kr. enligt följande fördelning.

1. Samtliga fem ordinarie skogsskolors löpande underhålls- och smärre förbättringsarbeten på byggnadsbeståndet	30 000
2. Oförutsedda byggnadsarbeten under budgetåret 1959/60	21 400
3. Älvsby skogsskola	
Gapskjul för elevernas bilar	10 000
4. Hällnäs skogsskola	
Reparation och ombyggnad av panncentral	23 300
Gapskjul för elevernas bilar	7 000
5. Bispgårdens skogsskola	
Elevhemmet	98 400
Skolbyggnaden	13 500
Flisanläggning	26 800

[1] Därav å tilläggsstat II 535 000 kr.

6. Kolleberga skogsskola	
Renovering av yrkeslärarbostaden	33 500
7. Tillfälliga skogsskolekursen vid Bjärka-Säby	3 700
8. Statens kompletteringskurser	
Löpande underhållsarbeten	4 000
Utvidgning av anläggningarna vid Bjurfors och Kolleberga skogsskolor för inrättande av kompletteringskurser	150 000
Lektionsbyggnad m. m. för kompletteringskurs vid Älvsby skogsskola	100 000
	521 600

Motiv. 1. Under denna rubrik har endast upptagits sådana byggnads- och underhållsarbeten, som anses vara oundgängligen nödvändiga för byggnadsbeståndets bevarande.

2. I slutet av förra sommaren blev Hällnäs skogsskola utan vatten beroende på torka och på att ledningarna under årens lopp slammat igen, varför en reparation var nödvändig. Vid samma skola upptäcktes i samband med isolering av värme- och vattenledningsrör i föreståndarbostaden att två syllar och överliggande golv i två rum hade förstörts av röta, varför omedelbar reparation var nödvändig. Under den gångna vintern frös varmvattenledningen sönder mellan panncentralen och föreståndarbostaden, varför även i detta fall omedelbar reparation var nödvändig.

Vid Bjurfors skogsskola uppstod soteld under föregående höst. Skorstenen utdömdes, och skolan ålades att reparera skadan senast under sommaren 1960. Kostnaderna för förenämnda arbeten har måst förskotteras av domänverkets driftmedel.

3. Även när skolorna försetts med erforderligt antal bussar, kommer viss del av eleverna att ha egna bilar vid skogsskolan på grund av dåliga förbindelser mellan skolan och hemorten m. m. Det måste därför anses rimligt, att åtminstone de skolor, som är belägna i Norrland, erbjuder snö- och regnskydd för elevernas bilar.

4. I samband med reparation och genomgång av pannor och varmvattenberedare har dessa befunnits så dåliga, att de måste utdömas. Styrelsen föreslår därför, att befintliga pannor ersätts med en värmepanna, samt att anordningar för oljeeldning installeras. På en av pannorna är nuvarande tvättmaskin och bastuberedare inkopplade. Ett utbyte av pannan innebär även, att ny tvättmaskin och bastuberedare måste installeras. Anslag för detta ändamål har upptagits under expenser och underhåll. Beträffande behovet av medel för gapskjul hänvisas till motiven under punkt 3.

5. På 1958/59 års tilläggsstat II anslogs 535 000 kr. för uppförande av nytt elevhem vid Bispgårdens skogsskola. Styrelsen har emellertid funnit sig nödsakad att antaga ett anbud å tillhopa 568 400 kr.

Konstruktionsarvode och kostnader för rivning av gamla elevhemmets

grund och panncentral m. m., vilka inte ingår i entreprenaden, belöper sig till 65 000 kr., varför totalkostnaden blir 633 400 kr. Sålunda överstiger kostnaden det erhållna anslaget med 98 400 kr., som förskotterats av domänverkets driftmedel.

För innevarande år erhöll styrelsen 13 500 kr. för arbeten bl. a. i anslutning till nytt elevhem. Av sagda belopp måste 7 000 kr. disponeras för vatten och avlopp. Resten, 6 500 kr., har använts för lärosalar m. m. till kompletteringskursen. Styrelsen beräknar, att totala kostnaden för iordningställande av lärosalar m. m. uppgår till minst 20 000 kr.

I syfte att utröna fliseldningens ekonomi har styrelsen låtit vidtaga åtgärder för installation av fliseldning vid ett antal större anläggningar på olika platser i landet. Härvid fann styrelsen, som framhållits i skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 februari 1960, det lämpligt, att dylik eldning anordnades vid Bispgårdens skogsskola i samband med att skolans elevhem nyuppfördes. För ändamålet har styrelsen förskotterat 26 800 kr. ur domänverkets driftmedel.

6. Styrelsen upprepar sin hemställan från föregående år om medel för grundlig inre reparation av yrkeslärarbostaden vid Kolleberga skogsskola. Kostnaden beräknas nu till 33 500 kr.

7. Under denna rubrik har endast upptagits kontraktsenliga underhållskostnader.

8. Anläggningarna vid kompletteringskursen i Skinnskatteberg är hårt nerslitna. Styrelsens byggnadskontor anser sig emellertid endast med mycket stor tveksamhet kunna tillstyrka en upprustning. Byggnadsbeståndet består nämligen uteslutande av baracker av sådan konstruktion, att de även efter en upprustning kommer att dra onormalt höga underhållskostnader. Kostnaden för en upprustning har beräknats till 150 000 kr.

Mot denna bakgrund hemställer styrelsen i stället, att åtgärder får vidtas för anordnande av kompletteringskurser vid Bjurfors och Kolleberga skogsskolor. Enligt preliminära beräkningar kommer detta att medföra byggnadskostnader på ca 300 000 kr. Styrelsen förordar, att kompletteringskurserna flyttas till nämnda skogsskolor, enär en investering vid de ordinarie skogsskolorna innebär, att frågan blir tillfredsställande löst på lång sikt. För att förhindra uppkomsten av nu oförutsedda, onormala underhållskostnader vid kompletteringskursen i Skinnskatteberg hemställer styrelsen att för ändamålet anvisas 150 000 kr., så att arbetena kan påbörjas redan under år 1961 och vara avslutade senast sommaren 1962. Härigenom kan kompletteringskursen i Skinnskatteberg läggas ned fr. o. m. den 1 juli 1962, från vilken tidpunkt skogsmästarskolan själv bör sörja för erforderlig förutbildning av den kategori sökande, som saknar skogsskoleutbildning.

För anläggningarna vid kompletteringskursen i Skinnskatteberg har upptagits endast absolut nödvändiga underhållskostnader.

I och med nedläggandet av kompletteringskursen i Storsund måste ny kompletteringskurs anordnas på annan plats i Norrland. Styrelsen före-

slår, att dylik kurs inrättas vid Älvsby skogsskola med plats för nio elever. De anordningar, som behöver vidtas i samband härmed, begränsar sig till uppförande av lektionssal och vissa förrådsutrymmen. Kostnaden härför har av styrelsens byggnadskontor överslagsvis beräknats till 100 000 kr. Ifrågavarande arbeten måste igångsättas redan våren 1961, om skolan skall kunna ta emot elever till 1961 års höstkurs.

Departementschefen

Domänstyrelsens äskande av medel till löpande underhåll och smärre förbättringsarbeten vid samtliga fem skogsskolor samt vid den tillfälliga skogsskolekursen i Bjärka-Säby ävensom till täckande av kostnaderna för vissa oförutsedda byggnadsarbeten under budgetåret 1959/60 kan jag tillstyrka. För nämnda ändamål bör sålunda anvisas sammanlagt avrundat 55 000 kronor.

Vad angår yrkandet om medel för att bestrida vissa byggnadskostnader vid Bispgårdens skogsskola kan jag endast tillstyrka att 21 000 kronor anvisas härför.

I anslutning till vad jag anfört i samband med behandlingen av äskandena under punkten I 22 vill jag föreslå, att till förbättringsarbeten vid anläggningarna för de till Skinnskatteberg förlagda kompletteringskurserna upptages ett belopp av 25 000 kronor. För löpande underhållsarbeten i Skinnskatteberg och vid anläggningarna för kompletteringskursen i Bispgården bör vidare i enlighet med domänstyrelsens förslag beräknas ett belopp av 4 000 kronor.

Vid bifall till vad jag här förordat, bör under denna anslagspunkt för budgetåret 1961/62 anvisas ett belopp av 105 000 kronor. I förhållande till medelsanvisningen under motsvarande anslag för innevarande budgetår innebär detta en ökning med 44 600 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnads- och underhållsarbeten vid statens skogsskolor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kronor.

[122] **25. Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 168 000	1 927 812
1959/60	2 718 000	2 520 911
1960/61 (statsliggaren s. 944)	3 269 000	
1961/62 (förslag)	3 769 000	

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 264 000 kr. enligt nedanstående sammanställning.

	Anslag 1960/61	Förslag 1961/62		Ökning eller minskning
1. *Kurser anordnade av skogsvårdsstyrelse*	2 551 000			
A. Grundutbildning				
a) första årskurser .		2 080 000		
b) andra årskurser .		520 000		
B. Vidareutbildning				
a) muntlig undervisning: kurslängd < 6 dagar		210 000		
kurslängd ≧ 6 dagar		650 000		
b) kombinerad skriftlig och muntlig undervisning		210 000		
C. Förmansutbildning .		100 000	3 770 000	+ 1 219 000
2. *Kurser anordnade av annan än skogsvårdsstyrelse*	300 000			
A. Elevunderstöd		100 000		
B. Driftbidrag		100 000	200 000	— 100 000
3. *Skogsstyrelsens lärarutbildning*	127 000		[1]230 000	+ 103 000
4. *Undervisningsmateriel* ..	200 000		250 000	+ 50 000
5. *Bidrag till vissa föreningar*	5 000		5 000	—
6. *Kurser för virkesmätare* .	10 000		—	— 10 000
7. *Kompletteringskurser* ...	76 000		78 000	+ 2 000
	3 269 000		4 533 000	+ 1 264 000

Efter att inledningsvis ha redogjort för verksamhetens omfattning under budgetåret 1959/60 anför skogsstyrelsen beträffande den planerade verksamheten under budgetåret 1961/62 bl. a. följande.

1 A. Grundutbildningen förutsättes i fortsättningen ordnad enligt följande riktlinjer. Utbildningen uppdelas på första och andra årskurs. Första årskurs omfattar ca 20 veckor skolskeden indelade i tre perioder och ca 20 veckor praktikskeden, allt räknat i effektiv tid. Utbildningen avser att ge färdigheter i vanligen förekommande arbeten, allmänna kunskaper om skogsbruket samt vissa ökade kunskaper i allmänna läroämnen. Andra årskurs, som har en genomsnittlig längd av tolv veckor skolskeden och ca 20 veckor praktikskeden måste tills vidare ges ett visst

[1] Varav 90 000 kr. för ersättning till deltagare i yrkeslärarkurs och instruktörskurs.

mått av försökskaraktär. Denna utbildning specialinriktas på olika linjer såsom skogshushållning, hästkörning, maskinteknik (traktorkörning) etc. Omfattningen av skogsvårdsstyrelsernas grundutbildning fördelad på olika kurstyper under de senaste åren framgår av denna tablå.

Kurstyp	1957/58	1958/59	1959/60	Preliminärt 1960/61
	Antal elever			
Ungdomskurs	588	563	421	75
1:a årskurs	110	391	774	[1]900
2:a årskurs	—	—	96	240

Såsom framgår av tablån har grundutbildningen redan innevarande budgetår i stort sett förts över till de kursformer som f. n. anses böra tillämpas. Den övergång till likartade och likvärdiga undervisningsformer inom de olika länen som föreslagits i prop. 1960: 106 har alltså i huvudsak genomförts. Skogsstyrelsen anser det angeläget att en fortsatt utvidgning av grundutbildningen enligt de uppdragna riktlinjerna kommer till stånd. I skogsvårdsstyrelsernas regi bör därför under budgetåret 1961/62 grundutbildas ca 1 100 elever i första årskurs och ca 350 elever i andra årskurs. Andra årskursen föreslås komma att omfatta ca 15 kurser i skogshushållning, sju kurser i hästkörning och sex kurser i maskinteknik. Sistnämnda kurstyp anordnas första gången innevarande budgetår vid tre skolor sedan överläggningar mellan skogsstyrelsen och olika representanter för skogsbruket givit besked om att stort intresse för sådan kursverksamhet föreligger. Genomförandet av dessa kurser sker i nära samarbete med skogsbrukets arbetsstudieorgan. Den mekanisering som förutses bli genomförd under 1960-talet kommer troligen att kräva en omfattande utbildning inom nämnda område. En successivt vidgad försöksverksamhet erfordras fördenskull, för att erfarenheter i tid skall vinnas om denna speciella utbildning.

1 B. Behovet av v i d a r e u t b i l d n i n g måste anses mycket stort. Utvecklingen i fråga om redskap, maskiner och arbetsmetoder kräver, att yrkesverksamma personer successivt fortbildar sig för att bättre kunna följa yrkesarbetets rationalisering. Utbildningen torde också vara ett viktigt led i strävandena att nedbringa olycksfallen i arbetet. Arbetarskyddsstyrelsen har i skrivelse till arbetsgivarna påpekat detta och framställt önskemål om en vidgad utbildning. Det övervägande antalet skogsarbetare och skogsbrukare har emellertid över huvud taget inte kommit i kontakt med någon skoglig utbildning. Vidareutbildningskurserna får därför, utöver sitt egentliga syfte, också i viss mån ersätta den uteblivna grundutbildningen.

Vid sidan av kurser med rent muntlig undervisning utgör kurserna med kombinerad skriftlig och muntlig undervisning en viktig del av vidareutbildningen. Genom att dessa kurser till stor del förlägges till ledig tid under kvällarna och i deltagarnas hemorter, har de blivit mycket om-

[1] Kan eventuellt ökas med utnyttjande av lokala bidrag.

lyckta och förtjänar en ytterligare spridning. Arbetsstudieorganen inom skogsbruket har under hand framfört förslag till skogsstyrelsen om att denna kursform borde tillämpas i större omfattning.

Skogsvårdsstyrelserna har i sina strävanden att inom ramen för tillgängliga medel tillgodose yrkesutbildningen för ungdomen sett sig nödsakade att inskränka på vidareutbildningsverksamheten. Därigenom har behovet av vidareutbildningskurser ökat år från år. En väsentlig utvidgning av resurserna erfordras, för att ytterligare eftersläpning inte skall uppstå. För att utan alltför stora kostnadsökningar och personalförstärkningar kunna bereda så många yrkesverksamma människor som möjligt en viss kontakt med utbildningen förordar skogsstyrelsen, att undervisningen till stor del lämnas vid tredagarskurser och kombinerade kurser.

1 C. Förmansutbildningen kan i princip sägas vara uppdelad på dels allmän utbildning för blivande förmän, dels kortare specialkurser för redan verksamma förmän. Den förstnämnda utbildningen har tills vidare karaktär av försöksverksamhet. Vid överläggningar med representanter för skogsbruket har viss försiktighet tillrådts beträffande anordnandet av allmänna förmanskurser under hänvisning till att förmansfrågan inom skogsbruket ännu inte kan anses löst. En undersökning av utbildningsbehovet visar dock på ett årligt utbildningsbehov av inemot 150 förmän vid längre allmänna kurser anordnade av skogsvårdsstyrelser. Styrelsen har funnit sig böra räkna med att fyra allmänna förmanskurser anordnas budgetåret 1961/62 som en fortsättning på försöksverksamheten. Kortare specialkurser avseende fortbildning inom begränsade ämnesavsnitt bör anordnas i viss ökad omfattning, förslagsvis vid ett 30-tal kurser om ca en veckas längd.

2. Kurser anordnade av annan än skogsvårdsstyrelse. Ifrågavarande undervisning fördelar sig på grundutbildning, vidareutbildning och förmansutbildning. Ansökningar om statsbidrag har inkommit från tio företag.

3. I avvaktan på de förslag om lärarutbildning för jord- och skogsbruksundervisning, som 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning och viss lärarutbildning kan komma att framlägga, föreslår styrelsen att lärarutbildningen under budgetåret 1961/62, med vissa smärre ändringar, ges samma omfattning och utformning som innevarande år. Styrelsen anför i detta sammanhang bl. a. följande.

Deltagare till de allmänna lärarkurserna erhålles genom fri rekrytering bland personal hos olika arbetsgivare. I och med övergången budgetåret 1958/59 till denna friare rekrytering, anknöts ersättningen till elever i allmänna lärarkurser till vad som gällde för elever i motsvarande utbildning anordnad av överstyrelsen för yrkesutbildning, nämligen 14 kronor per dag. Innevarande års riksdag har med anledning av prop. 1960: 90 beslutat, att ersättning till deltagare i sistnämnda utbildning skall utgå med 1 020 kr. per månad. Skogsstyrelsen anser, att samma ersättning bör utgå till deltagare i styrelsens allmänna kurser för yrkeslärare. Till deltagare i allmän kurs för instruktörer synes ersättningen böra sättas lägre, förslags-

vis 800 kr. per månad. Befattningshavare hos skogsvårdsstyrelserna som tillförsäkras här avsedd ersättning bör under deltagande i utbildningen vidkännas C-avdrag å lönen.

4. Undervisningsmateriel. Ett allmänt behov av upprustning av materieluppsättningarna framför allt i fråga om läroböcker samt tekniska och andra hjälpmedel på det pedagogiska området har länge gjort sig starkt påmint. Domänstyrelsen och skogsstyrelsen kommer, med anledning av anbefallt uppdrag att utreda denna fråga, att inom kort avlämna förslag i ämnet. Skogsstyrelsen framhåller dock redan nu nödvändigheten av att en särskild person knytes till verksamheten för handläggning av läroboks- och materielärenden m. m. och föreslår att en konsulent härför anställes. Denne torde tills vidare få avlönas från posten till undervisningsmateriel under förevarande anslag.

6. Kurser för virkesmätare. Den verksamhet, som eventuellt kan komma i fråga på detta område, bör kunna inrymmas under skogsvårdsstyrelsernas förmansutbildning och anknytas till de bidragsbestämmelser, som gäller härför. Styrelsen föreslår därför, att anslagsposten till kurser för virkesmätare utgår.

7. Kompletteringskurser. Efter överläggningar med domänstyrelsen har överenskommits att skogsstyrelsen även under budgetåret 1961/62 skall genomföra två kompletteringskurser. Dessa kurser avses att, i likhet med vad fallet är innevarande år, förläggas till Araby skogsbruksskola. Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län kommer att fungera som kursanordnare. I avsikt att ytterligare samordna undervisningen mellan kompletteringskurs och skogsskola beräknas vissa ändringar i kursplanerna komma att vidtas. Bl. a. kommer den maskinutbildning, som tidigare varit förlagd till skogsskola, att överflyttas till kompletteringskursen.

I fråga om beräkningen av förut angivna särskilda utgiftsposter anför styrelsen bl. a. följande.

Skogsstyrelsen har genom uppgifter från skogsvårdsstyrelserna och med ledning av erhållna erfarenheter sökt beräkna behovet av statsbidrag för varje enskild kurstyp. Beräkningarna har gjorts för varje i författningen (kung. 1958: 247) upptagen bidragspunkt. I anslutning härtill må omnämnas, att kostnaderna för särskilda ersättningar till vissa lärares resor från och till bostaden (skogsstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 juli 1960) har inräknats i kostnaderna för reseersättningar till skogsvårdsstyrelsernas lärare under förevarande anslag. Statsbidrag till s. k. övriga kostnader, till vilka hänförts reparation och ersättning av försliten undervisningsmateriel, drivmedel, transport av elever till och från övningsplatser, frakter, jourtjänst vid elevinternat m. m., har för samtliga kurstyper beräknats till 2: 25 kr. per elevdag.

1 A. Första årskurs

Antal kurser	Statsbidrag kr. per kurs	totalt ca
75	27 600	2 080 000

Andra årskurs

Kurstyp	Antal kurser	Statsbidrag kr. per kurs	totalt ca
Skogshushållning	15	16 000	240 000
Hästkörning	7	22 000	150 000
Maskinteknik	6	22 000	130 000
	28		520 000

1 B. Vidareutbildning. I samråd med lantbruks- och arbetsmarknadsstyrelserna har skogsstyrelsen funnit sig böra föreslå, att stipendierna för förlorad arbetstid höjes med tre kr. per dag för såväl deltagare med som utan försörjningsplikt. Högsta dagsbelopp för resp. kategori blir då 20 kr. och 13 kr. Höjningarna motiveras med att ungefär samma ersättningsbelopp bör gälla för deltagare i vidareutbildningskurser inom jord- och skogsbruk som för deltagare i omskolningskurser anordnade av arbetsmarknadsstyrelsen. En restriktiv tillämpning i fråga om stipendietilldelningen bör dock kunna begränsa kostnadsökningen till följd av höjningen. Kostnaderna härför är medtagna i nedanstående beräkningar.

Kurstyp	Antal kurser	Statsbidrag kr. per kurs	totalt ca
Kurslängd > 6 dagar	40	3 200	130 000
» 6 »	300	1 730	520 000
» 2—5 »	500	340	170 000
Instruktionsverksamhet, 1 dag	600	70	40 000
Kombinerade kurser	250	860	210 000
	1 690		1 070 000

1 C. Förmansutbildning.

Kurstyp	Antal kurser	Statsbidrag kr. per kurs	totalt ca
Specialkurs, 1 vecka	30	930	30 000
Allmän kurs, ca 12 veckor	4	17 000	70 000
	34		100 000

Här under punkterna 1 A—1 C beräknat statsbidrag för skogsvårdsstyrelsernas sammanlagda utbildningsverksamhet budgetåret 1961/62 fördelar sig på tidigare nämnda kostnadsgrupper på nedanstående sätt.

A. Elevförmåner	1 590 000
B. Reseersättningar m. m. till skogsvårdsstyrelsernas lärare	[1]610 000
C. Arvoden och reseersättningar till andra lärare	330 000
D. Övriga kostnader	630 000
E. Undervisning i yrkesarbete vid grundkursernas praktikskeden	610 000
	3 770 000

2. Enligt de preliminära ansökningar som inkommit har statsbidrag begärts för driftkostnader med sammanlagt 101 215 kr. och för elevunderstöd med 84 606 kr. Dessa belopp ligger avsevärt under vad som tidigare år anmälts. Med anledning härav anser skogsstyrelsen, att ifrågavarande anslagspost bör kunna nedräknas med 50 000 kr. beträffande vardera av posterna driftkostnader och elevunderstöd.

3. På grund av vissa smärre ändringar i fråga om antal kurser och kurs-

[1] Varav 60 000 kr. till arvoden för kvällsundervisning vid kurser med kombinerad skriftlig och muntlig undervisning.

längder bör kostnaderna kunna nedräknas med 5 000 kr. För anställning av befattningshavare, med uppgift att vara kontaktman med arbetsstudieforskningen, vilken person till viss del bör kunna medverka i undervisningen, kan beräknas en nettokostnad av 16 000 kr. Automatiska kostnadsstegringar för konsulenten i pedagogik uppskattas till 2 000 kr. Ersättningar till deltagare, 1 020 kr. per elev och månad vid yrkeslärarkurs och 800 kr. vid instruktörkurs, beräknas till sammanlagt 90 000 kr. Det bortfall i lönen, som i gengäld sker, har beaktats vid beräkningen av skogsvårdsstyrelsernas avlönings- och omkostnadsanslag. Tillhopa bör anslagsposten sålunda uppräknas med (90 000 + 2 000 + 16 000 — 5 000 =) 103 000 kr. till 230 000 kr.

4. Anskaffning av materiel förutsättes ske i samma omfattning som innevarande budgetår. Kostnaden för en konsulent för materielfrågor kan beräknas till sammanlagt 36 000 kr. fördelade på lön (lgr A 21), reseersättningar och vissa expeditionella merkostnader. Till arvoden m. m. för framställning av ny materiel bör beräknas 14 000 kr. Sammanlagt bör anslagsposten således uppräknas med (36 000 + 14 000 =) 50 000 kr. till 250 000 kr.

5. Oförändrat belopp.

6. Anslagsposten föreslås utgå.

7. Vissa automatiska kostnadsstegringar beräknas för lärarpersonalen och driften av skolan. En mindre uppräkning av driftkostnaderna för underhåll av redskap m. m. bör även ske. På grund av utökad maskinutbildning bör delposten till speciallärare ökas. Hela kostnaden för testning av sökande till kompletteringskurser och skogsskolor har upptagits av domänstyrelsen i dess petita, varför skogsstyrelsen inte beräknar medel härför.

	Anslag 1960/61	Förslag 1961/62	Ökning eller minskning
1. Arvoden till huvudlärare	33 000	40 000	+ 7 000
2. Reseersättningar till lärare	5 500	5 500	—
3. Speciallärare	3 000	6 000	+ 3 000
4. Skolans driftkostnader	20 000	22 000	+ 2 000
5. Elevernas resor till avlägsna arbetsplatser samt studieresor	2 100	2 100	—
6. Annonser och diverse	2 000	2 000	—
7. Premier till elever	400	400	—
8. Testning av inträdessökande	10 000	—	— 10 000
	76 000	78 000	+ 2 000

Departementschefen

För att fortsätta den viktiga, sedan flera år pågående utbyggnaden av den skogliga yrkesutbildningen föreslår jag, att detta kursanslag för budgetåret 1961/62 ökas med 500 000 kronor. Härvid har jag bland annat utgått från att en sådan förstärkning av anslaget även skall kunna vara till gagn för de innehavare av mindre jordbruk som erhåller en del av sin inkomst genom skogsarbete i egen eller annans skog.

Vad beträffar skogsstyrelsens medelsberäkningar under de olika anslagsposterna utgår jag liksom styrelsen från att posten till kurser anordnade av annan än skogsvårdsstyrelse bör tills vidare nedräknas med 100 000 kronor i anledning av minskat bidragsbehov samt att posten till kurser för virkesmä-

tare å 10 000 kronor bör slopas. Ej heller har jag något att invända mot styrelsens beräkning av de automatiska kostnadsförändringarna under anslaget, innebärande minskning av posten till skogsstyrelsens lärarutbildning med 3 000 kronor och höjning av posten till kompletteringskurser med 12 000 kronor. Till bestridande av kostnader för testning av inträdessökande till kompletteringskurserna bör även för nästa budgetår under sistnämnda anslagspost beräknas ett belopp av 10 000 kronor.

Posten till kurser anordnade av skogsvårdsstyrelse bör enligt mina beräkningar ökas med 575 000 kronor. Jag vill härjämte föreslå, att under en särskild post medel avdelas att av skogsstyrelsen disponeras för anordnande — på sätt redan sker inom lantbruks- och lantmäteriorganisationerna — av kurser och konferenser av informatorisk karaktär för vidareutbildning av styrelsens och skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän i de ämnen rörande skogsbrukets rationalisering och vidareutveckling som behandlats av 1959 och 1960 års riksdagar. Den nya anslagsposten bör tills vidare upptagas med ett belopp av 26 000 kronor.

Skogsstyrelsens här ej särskilt berörda yrkanden under detta anslag kan jag inte tillstyrka. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med 3 769 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på skogsstyrelsen att meddela närmare bestämmelser angående dispositionen av anslaget. Med medel ur anslaget torde liksom hittills jämväl få bestridas bidrag till Svenska skogsvårdsföreningen och Norrlands skogsvårdsförbund.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 769 000 kronor.

[123] **26. Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	360 700	361 609
1959/60	360 000	356 784
1960/61 (statsliggaren s. 944)	352 800	
1961/62 (förslag)	366 000	

Yrkande. *Domänstyrelsen* (skr. 18/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 366 400 kr. Detta innebär i jämförelse med innevarande budgetår en ökning med 13 600 kr. Av det äskade beloppet avser 8 500 kr. ersättningar, föranledda av 1934 års riksdags beslut (rskr. 265) att till indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet fr. o. m. den 1 januari 1935 överflytta en skogsskoleföreståndare och en skogsrättare, 18 800 kr. ersättningar, föranledda av 1937 års riksdags beslut (rskr. 257) att till indrag-

ningsstat utan tjänstgöringsskyldighet fr. o. m. den 1 januari 1938 överflytta viss personal vid domänverket och 339 100 kr. ersättningar till övertalig personal bestående av särskilt redovisade f. d. befattningshavare vid domänverket.

Departementschefen

Då jag inte har något att erinra mot domänstyrelsens beräkning av medelsbehovet hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 366 000 kronor.

J. Lantmäteri- och kartväsendet

[124] **1. Lantmäteristyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 348 200	1 270 441
1959/60	1 372 900	1 285 536
1960/61 (statsliggaren s. 945)	1 936 800	
1961/62 (förslag)	2 158 000	

Y r k a n d e. *Lantmäteristyrelsen* (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 222 000 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. *Löneregleringar m. m.*	
a) 1 konservator Ae 13 (personlig tjänst) vid kartlagningsavdelningen i st. f. Ao 12	+ 996
b) 1 byrådirektör Ao 24 på landsbygdsbyrån i st. f. byrådirektör Ae 24	—
c) 1 förste byråsekreterare Ao 23 i st. f. Ae 23	—
d) 1 jägmästare Ae 24 (landsbygdsbyrån) i st. f. medel för anlitande av skoglig expertis	—
2. *Omräkningar*	
a) merkostnad med anledning av särskilda löneregleringar 1960 och 1961	+ 208 225
b) arvode till rationaliseringsföredraganden	+ 1 200
c) reglerad befordringsgång och löneklassuppflyttningar	+ 11 583
	+ 222 004

M o t i v. I sin allmänna motivering till anslagsäskandena erinrar styrelsen inledningsvis om de av 1960 års vårriksdag (prop. 74; JoU 19; rskr. 212) fattade besluten om ändrad organisation av lantmäteriet. Efter att ha redovisat utvecklingen under de senaste åren av lantmäteriets arbetsbalans, som vid årsskiftet 1959/60 uppgick till ca 15 arbetsmånader för all personal, anför styrelsen, att balansökningen — trots brist på utbildad personal — varit relativt måttlig. Stora möjligheter att reducera arbetsbalansen finns för den skull enligt styrelsen, därest den i nyssnämnda riksdagsbeslut berörda kapacitetsökningen kommer till stånd. I samband härmed

framhåller emellertid styrelsen, att en betydande brist alltjämt föreligger beträffande lantmätare och mätningstekniker i förhållande till nu gällande personalramar samt redovisar följande prognos rörande utvecklingen under de närmaste åren.

	Underskott i förhållande till personalram			
tidpunkt	1.8.1960	1.7.1961	1.7.1962	1.7.1963
lantmätare	— 14	— 15	— 9	— 3
mätningstekniker	— 40	— 24	— 26	— 7

Styrelsen anser därför, att f. n. erforderligt rekryteringsunderlag saknas för att öka lantmäteriets kapacitet genom en ökning av totala antalet lantmätar- och mätningsteknikertjänster. Bristen har dock i begränsad utsträckning kunnat motverkas genom anställning av extra tjänstemän med annan utbildning. Det är enligt styrelsens mening nödvändigt för verksamhetens bedrivande att så kan ske även i fortsättningen. Vissa förutsättningar finnes, anför styrelsen, att genom utbildning och anställning av ett ökat antal karttekniker i ytterligare någon mån öka lantmäteriets personella resurser redan under budgetåret 1961/62. En utökning av berörda personalkategori överensstämmer enligt styrelsen också med strävandena att delegera arbetsuppgifter från tjänstemän i högre lönegrader till tjänstemän i lägre lönegrad och utgör en naturlig fullföljd av de redan pågående delegerings- och förenklingssträvandena. Förutsättningen för berörda kapacitetsökning anser styrelsen vara dels en intensifierad utbildning, dels ett ökat antal tjänster för karttekniker.

Den nya organisationen torde, anför styrelsen, sett på längre sikt medföra ökad arbetseffektivitet. Även arbetet med utarbetande av modern fastighetsbildningslagstiftning torde framdeles komma att verka i samma riktning. Styrelsen understryker dock att de personalomflyttningar och den överföring av tjänster på övergångsstat som omorganisationen medför sannolikt kommer att föranleda en temporär begränsning av effektiviteten. Med hänsyn därtill är det enligt styrelsen angeläget att de övriga vägar för rationalisering och intensifiering av lantmäteriets verksamhet, som kan stå till buds, tillvaratages. Samtidigt torde lantmäteriet alltjämt liksom nu få iakttaga viss återhållsamhet beträffande åtaganden inom sådana sektorer av verksamhetsområdet, där efterfrågan på lantmäteriets tjänster kan tillgodoses genom kommunala mätningsorganisationer eller enskilda företag. Rörande rationaliseringsverksamheten erinrar styrelsen om att dessa frågor har behandlats i samband med riksdagsbeslutet om lantmäteriets omorganisation. Med hänsyn därtill anser sig styrelsen nu kunna begränsa redovisningen av gjorda eller planerade besparingar och rationaliseringsåtgärder till en anmälan, att styrelsen avser att fortsätta rationaliseringsarbetet i överensstämmelse med de uppdragna riktlinjerna. Bl. a. torde inom kort komma att utfärdas anvisningar till legaliseringsförrättningar, anvisningar om utnyttjandet av äldre kartor och fotogrammetriskt material vid lantmä-

teriförrättningar samt nya blanketter för avstyckning. Styrelsen har vidare under innevarande år prövat elektrooptisk distansmätning vid ett antal stommätningar för lantmäteriets behov. Verksamheten har hittills givit goda resultat ur teknisk synpunkt.

Styrelsen anmäler härjämte att den i överensstämmelse med uttalandena vid innevarande års riksdagsbehandling av omorganisationen inrättat ett större antal specialorganisationer med huvudsaklig uppgift att handlägga sådana förrättningar och uppdrag i anslutning till yttre rationalisering av jord- och skogsbruksfastigheter, som icke medhinnes inom skälig tid av vederbörande distriktslantmätare eller som eljest av överlantmätaren befinnes böra verkställas av specialenheten. Ytterligare åtgärder i nämnda hänseende kommer enligt styrelsen att vidtagas så snart de av omorganisationen beroende personaldispositionerna kan överblickas.

Slutligen erinrar styrelsen i de allmänna motiven om att den nya lantmäteritaxa, som utfärdats innevarande år, är baserad på löneläget efter den 1 januari 1961. Någon anledning att nu ifrågasätta någon höjning för nästkommande budgetår anser styrelsen därför icke föreligga.

Härefter övergår styrelsen till att behandla yrkandena under förevarande anslag och erinrar därvid inledningsvis om att omorganisationen beträffande lantmäteristyrelsen i stort sett begränsats till att de arbetsuppgifter, som tidigare åvilat distriktsorganisationens centralkontor överförts till styrelsen som därvid förstärkts med för dessa uppgifter erforderlig personal. Den anbefallda intensifieringen av på lantmäteriet ankommande verksamhet i samband med jordbrukets och skogsbrukets yttre rationalisering förutsätter dock icke enbart att nya arbetsenheter inom lantmäteriets förrättningsorganisation inrättas utan även att de på styrelsen ankommande åtgärderna i sammanhanget måste intensifieras. Det ankommer således på styrelsen att tillhandahålla erfarenhetsmaterial och tekniska data av olika slag som krävs vid planerings- och förrättningsverksamheten liksom också råd och anvisningar i olika metodikfrågor. Berörda synpunkter anser styrelsen i och för sig tala för en utökning av antalet tjänster. Styrelsen har dock ansett sig böra avvakta det närmaste årets erfarenheter innan förnyade krav på personalförstärkningar framföres.

Styrelsen anför vidare att den beslutade men ännu icke helt genomförda omorganisationen av lantmäteristaten kommer att medföra en mycket stark arbetsbelastning å styrelsen samt erinrar om att styrelsen bemyndigats att vid anlitande av tjänstemän i lantmäteristaten för fullgörande av på styrelsen ankommande arbeten med genomförandet av organisationsförändringarna och rationaliseringar av lantmäteriverksamheten tills vidare bestrida härvid uppkommande kostnader ur lantmäteristatens avlönings- och omkostnadsanslag. Då den ändrade distriktsindelningen skall träda i kraft den 1 januari 1961 torde enligt styrelsen det därmed sammanhängande omdisponeringsarbetet liksom övriga av omorganisationen föranledda åtgärder icke ha hunnit slutföras före utgången av innevarande budgetår. Ej heller rationaliseringsarbetet kan beräknas hinna bli slutfört under budgetåret.

Behov av det förut nämnda bemyndigandet föreligger enligt styrelsen för den skull även för budgetåret 1961/62. Styrelsen räknar även med en starkt ökad arbetsbelastning under de närmaste åren som följd av de förslag fastighetsbildningskommittén väntas framlägga. Då det icke är möjligt att nu bedöma behovet av extra arbetskraft för berörda ändamål, avstår styrelsen från att nu yrka att särskilda medel anvisas härför, men föreslår i stället att nyss berörda bemyndigande i mån av behov utvidgas att gälla även med avseende på arbeten med anledning av fastighetsbildningskommitténs väntade förslag.

1 a). Tjänsten har genom beslut av 1960 års riksdag nedflyttats från Ao 12 till Ao 11 i samband med översyn av löneställningen för tekniska biträden. Styrelsen anför, att kartlagningen inom lantmäteriet sker dels centralt vid styrelsens kartlagningsavdelning, dels lokalt vid länslantmäterikontoren. Den centrala kartlagningen avser företrädesvis skador av kvalificerad art. Arbetet får i betydande utsträckning mera karaktär av restaurering och konservering än av lagning. Med den centrala kartlagningen är också förknippad uppgiften att lämna instruktioner och anvisningar till ledning för den lokala verksamheten. Föreståndaren besöker länslantmäterikontoren i nyssnämnda syfte.

Föreståndaren torde enligt styrelsen vara en av landets främsta experter på kartkonservering och har varit anställd sedan år 1925.

Oavsett hur frågan om lönegradsplacering av tjänsten bedömes på lång sikt synes det styrelsen att den nuvarande tjänsteinnehavaren med hänsyn till personlig skicklighet och till funktionen som lärare och inspektör för den lokala kartlagningsverksamheten är väl förtjänt av en högre lönegrad. Styrelsen anser för den skull att han bör erhålla en personlig tjänst som kartkonservator i Ae 13 samt hänvisar till att en liknande anordning synes ha företagits beträffande bokbinderiförmannen vid Kungl. Biblioteket.

1 b). På styrelsens landsbyrå fanns före den 1 juli 1960 två byrådirektörstjänster, en i Ao 26 och en i Ae 24. I samband med inrättandet från nämnda tidpunkt av en mätningsteknisk avdelning med en avdelningsdirektör i Bo 1 såsom chef indrogs byrådirektörstjänsten i Ao 26 (prop. 1960: 74 s. 115—116). Tjänsten i Ae 24 är avsedd för byråns allmänna verksamhet och innehavaren får därigenom karaktär av byråchefens närmaste man. Det är enligt styrelsens mening angeläget att innehavare av tjänsten icke växlar alltför ofta. De lantmätartjänster i samma lönegrad, som finnes inom lantmäteristaten, är alla ordinarie. Följden därav är att innehavare av sådan tjänst icke kan söka berörd byrådirektörstjänst. Då detta med hänsyn till tjänstens karaktär är önskvärt, är det enligt styrelsens uppfattning angeläget att tjänsten överföres på ordinarie stat.

1 c). Tjänsten såsom förste byråsekreterare å administrativa byrån inrättades fr. o. m. den 1 juli 1949 i Ce 27 och höjdes sedermera till nuvarande lönegrad Ae 23. Styrelsen anser för sin del att det varaktiga behovet av tjänsten är väl dokumenterat och finner det angeläget, att innehavaren beredes ordinarie anställning.

1 d). Styrelsen erinrar om att sedan styrelsen 1958 bemyndigats att anlita skoglig expertis har en jägmästare varit knuten till den i landsbygdsbyrån numera inordnade fastighetstekniska avdelningen. Erforderliga medel för anlitande av skoglig expertis har för innevarande budgetår beräknats under styrelsens avlöningsanslag.

De värderingsproblem, som uppstår i samband med fastighetsregleringar, är enligt styrelsen av speciell och komplicerad natur. Omfattningen av lantmäteriets värderingar av skogsmark och växande skog är redan nu betydande och ökar i den mån den yttre rationaliseringen inom skogsbruket kommer i gång. Det är, anför styrelsen, i högsta grad angeläget att den tillämpade värderingsmetodiken alltmer förenklas och förbättras, att ständigt aktuella uppgifter lätt kan erhållas beträffande priser, kostnader och sortimentsfördelning m. m., liksom också att förrättningsmännen kan erhålla råd och anvisningar såväl beträffande principiella frågor som i fråga om arbetsmetodiken. I många avseenden är frågorna så intimt förknippade med förrättningsmetodiken, att det krävs speciell sakkunskap på området. I sammanhanget nämner styrelsen att ett omfattande utvecklingsarbete på den skogliga värderingsmetodikens område skett under senare år av skogsforskningsinstitutet i samarbete med bl. a. styrelsen. Expertis beträffande denna nya metodik finnes endast undantagsvis och i begränsad omfattning att tillgå lokalt. Styrelsen anser det därför vara av största betydelse att lantmäteriet äger tillgång till skoglig expertis och att denna kunnat tillägna sig erforderliga insikter i fastighetsregleringarnas värderingsproblematik. Endast på grundval av sådana insikter kan den sakkunnige enligt styrelsen bli i stånd både att verksamt bistå i de praktiska fallen och att bidra till utvecklingen av värderingsmetoderna.

Det är enligt styrelsens mening icke möjligt att påräkna att en jägmästare med de kvalifikationer, som måste krävas för uppgifterna, kan förväntas varaktigt stå till förfogande, därest han icke kan erbjudas en tryggad anställning. Med hänsyn därtill hemställer styrelsen att en tjänst som jägmästare i lägst lönegrad Ae 24 inrättas. Motsvarande begränsning förutsättes ske av de medel, som anvisats för anlitande av skoglig expertis.

2 a). Ändringarna är av automatisk natur.

2 b). Enligt prop. 1960: 126 skall fr. o. m. budgetåret 1961/62 arvode utgå till organisationsföredragande hos myndighet utan egen rationaliseringsavdelning. Styrelsen utgår från att styrelsen hänföres till dessa myndigheter och att arvodesbeloppet skall beräknas efter sammanlagda antalet tjänstemän inom styrelsen och lantmäteristaten.

2 c). Ökningen är av automatisk natur.

Departementschefen

Enär lantmäteristyrelsens organisation var föremål för prövning av 1960 års riksdag (prop. 74; JoU 19; rskr. 212) finner jag mig inte böra biträda förslaget om inrättande av en jägmästartjänst i Ae 24 hos styrelsen. Ej hel-

ler anser jag mig böra tillstyrka de förslag till löneregleringeller ordinariesättning av vissa tjänster, som framlagts i anslagsäskandena. Däremot förordar jag att styrelsen även fortsättningsvis skall få anlita personal tillhörig lantmäteristaten för på styrelsen ankommande arbeten med rationaliseringar av skilda slag inom lantmäteriväsendet samt bestrida därmed sammanhörande avlöningsförmåner ävensom resekostnadsersättningar och traktamenten med utnyttjande av lantmäteristatens avlönings- och omkostnadsanslag. De av styrelsen beräknade merkostnaderna för 1960 och 1961 års allmänna löneregleringar, för arvode till särskild organisationsföredragande samt till följd av bestämmelserna om reglerad befordringsgång m. m. föranleder ingen erinran från min sida.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget för nästa budgetår höjas med 221 200 kronor till 2 158 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för lantmäteristyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	720 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	3 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	936 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	466 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	33 000
Summa kronor	2 158 000

b) till *Lantmäteristyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 158 000 kronor.

[125] **2. Lantmäteristyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	162 800	140 237
1959/60	152 300	140 145
1960/61 (statsliggaren s. 946)	240 700	
1961/62 (förslag)	245 000	

Yrkande. *Lantmäteristyrelsen* (skr. 24/8 1960) föreslår, att anslaget ökas med 10 700 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Utgifter		Anslag	Ökning eller minskning
	1958/59	1959/60	1960/61	
1. Bränsle, lyse och vatten	16 200	15 005	23 000	— 7 000
2. Övriga expenser	86 445	91 461	131 000	+ 14 700
3. Publikationstryck	2 767	4 885	7 000	+ 3 000
				+ 10 700

M o t i v. Styrelsen erinrar inledningsvis om att fr. o. m. den 1 juli 1960 distriktsorganisationens centralkontor har inordnats i styrelsen, vilket medfört dels en utökning av landsbygdsbyrån med en fastighetsteknisk sektion, dels inrättande av en fristående mätningsteknisk avdelning. Belastningssiffror hänförliga till styrelsens organisation före den 1 juli 1960 är därför i viss utsträckning ej relevanta vid bedömningen av medelsbehovet för nästkommande budgetår. Med hänsyn härtill och till arbetet med genomförandet av lantmäteriets omorganisation är enligt styrelsen beräkningarna av medelsbehovet under anslaget behäftade med viss osäkerhet.

Härefter övergår styrelsen till att behandla de särskilda yrkandena.

1. Med hänsyn till nedgång i belastningen på grund av övergång till oljeeldning beräknar styrelsen delposten kunna minskas med 7 000 kr.

2. Avtalade ändringar av städningspersonalens arbets- och löneförhållanden beräknar styrelsen medföra en ökning av städningskostnaderna med ca 4 700 kr.

Styrelsen anför, att arbetsbelastningen i anledning av organisationsändringarna samt det fortgående arbetet med rationalisering av lantmäteriverksamheten oundvikligen medför en betydande ökning av telefonanvändningen. En uppräkning av delposten med 4 000 kr. erfordras enligt styrelsen för att täcka de ökade kostnaderna.

Under budgetåret 1961/62 är styrelsen nödsakad att för en kostnad av ca 6 000 kr. utbyta en adresseringsmaskin, vilken användes, förutom för försändelser till lantmäteristatens organisationsenheter och tjänstemän, vid löneutbetalningar m. m. Kostnaden kan enligt styrelsen icke inrymmas inom ramen för nuvarande medelsanvisning.

3. Under budgetåret 1959/60 har styrelsen inför den förestående omorganisationen icke annat än i begränsad utsträckning låtit trycka anvisningar. För budgetåret 1961/62 förutser styrelsen ett betydande behov av anvisningar sammanhängande med omorganisationen. Vidare pågår som ett led i rationaliseringssträvandena översyn av anvisningar för lantmäteriverksamhetens bedrivande. Tryckningskostnaderna kommer till stor del att belasta delposten under nästkommande budgetår.

Departementschefen

Delposten till bränsle, lyse och vatten bör med hänsyn till den väntade belastningen kunna minskas med 7 000 kronor. Vidare vill jag förorda att på grund av vissa automatiska kostnadsstegringar delposten till övriga expen-

ser höjes med 8 300 kronor. För att giva utrymme för tryckning av anvisningar m. m. i anslutning till det på styrelsen ankommande arbetet med rationalisering av lantmäteriverksamheten ävensom för täckande av inträffade utgiftsökningar av automatisk natur bör delposten till publikationstryck uppräknas med 3 000 kronor. Det totala anslagsbeloppet till omkostnader vid lantmäteristyrelsen budgetåret 1961/62 bör enligt dessa beräkningar uppgå till 245 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantmäteristyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 245 000 kronor.

[126] **3. Lantmäteristaten: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	24 496 000	23 517 404
1959/60	24 908 100	24 496 504
1960/61 (statsliggaren s. 946)	25 790 700	
1961/62 (förslag)	28 844 000	

Yrkande. *Lantmäteristyrelsen* (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 3 172 800 kr. på sätt som framgår av följande uppställning.

	Ökning eller minskning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 4 kansliskrivare Ae 10	+ 59 342
b) 20 biträden Af 3	+ 186 960
2. *Omräkningar*	
a) merkostnad med anledning av särskilda löneregleringar 1960 och 1961	+2 568 700
b) reglerad befordringsgång, löneklassförändringar och tjänstetidsbefordran	+ 252 400
c) ortsgruppsreformen	+ 92 900
d) ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 12 480
	+3 172 782

Motiv. 1 a). Styrelsen erinrar om att i samband med lantmäteriets omorganisation en fortsatt utbyggnad av den redan tidigare påbörjade serviceverksamheten från lantmäterikontorens sida till förmån för förrättningsorganisationerna framhållits såsom en väsentlig effektivitetsfrämjande åtgärd och att för detta ändamål hittills 16 kansliskrivartjänster i Ae 10 har inrättats, varav åtta fr. o. m. innevarande budgetår (prop. 1960: 74 s. 117). Vidare framhåller styrelsen att 1956 års lantmäterikommitté i likhet

med styrelsen bedömt behovet av kansliskrivartjänster för nu berörd verksamhet vara 20, av vilka således fyra skulle återstå.

Erfarenheten av arkivservicen är enligt styrelsen god och det är angeläget att verksamheten utbygges till avsedd omfattning så snart ske kan. Styrelsen erinrar om att genom tillkomsten av tjänster av nu berört slag förrättningslantmätare och annan utanför residensstaden stationerad personal i stor utsträckning befrias från att företaga tjänsteresor endast i syfte att verkställa arkivutredningar. Berörd personals arbetskapacitet kan i stället nyttiggöras för förrättningsverksamhet. Styrelsen hemställer för den skull att ytterligare fyra kansliskrivartjänster i Ae 10 med uteslutande arkivserviceuppgifter inrättas fr. o. m. nästa budgetår.

1 b). Styrelsen erinrar om att en av de vägar, som av 1960 års riksdag anvisats för att öka lantmäteriets effektivitet, är att vissa arbetsuppgifter som nu åvilar lantmätare överföres på mätningstekniker och kontorsbiträden samt att vissa teknikeruppgifter delegeras till kontorsbiträden (JoU 19, s. 37). Givet är, fortsätter styrelsen, att delegeringsåtgärderna måste återverka på behovet av kontorspersonal. Lantmäterikommittén har också i samråd med statens organisationsnämnd genomfört beräkningar angående behovet av dylik personal. Dessa beräkningar, som redovisas på s. 38—40 i förenämnda proposition, ger enligt styrelsen vid handen att med hänsyn till verkningarna av delegeringen, behovet av balansavveckling samt nödvändigheten av att kontorspersonal i erforderlig utsträckning finnes att tillgå för fastighetsregleringsverksamheten m. m. kontorspersonalen i distriktsorganisationen bör ökas med 164 befattningshavare och på länskontoren med 32 befattningshavare i förhållande till den under budgetåret 1959/60 medgivna ramen.

Rörande möjligheterna att rekrytera ytterligare kontorspersonal anför styrelsen bl. a. följande.

Hitintills har rekryteringsläget och utbildningskapaciteten icke medgivit annat än förhållandevis obetydliga förstärkningar med sådan personal och ansträngningarna har i huvudsak fått inriktas på att kunna bibehålla kadern av den extraanställda, ej särskilt utbildade personal som anställts för att motverka effekten av uppkomna vakanser och möta de påträngande förstärkningsbehoven. Sedan utbildningskapaciteten vid styrelsens utbildningskurser fr. o. m. budgetåret 1959/60 ökats till 60 elever per budgetår har dock rekryteringsläget förbättrats. Med hänsyn härtill och då ett visst tillskott kunnat erhållas från andra utbildningskurser motsvarar vid ingången av innevarande budgetår den specialutbildade kontorspersonalen ungefärligen medgivet antal tjänster. Enligt gjorda prognoser ger nyssnämnda utbildningsvolym under normala förhållanden lantmäteriet ett tillskott av nyutbildad kontorspersonal som något överstiger avgången. Under innevarande budgetår torde emellertid avgången av specialutbildad biträdespersonal komma att bli betydligt större än normalt. Detta förhållande beror på att verkställda undersökningar visar att kontorspersonal, som är stationerad på orter som efter genomförandet av organisationsändringarna icke kommer att vara stationeringsort för någon organisationsenhet, av familjeskäl m. m. i stor utsträckning icke torde kunna överflytta till annan stationeringsort. Någon nettoökning av antalet specialutbildade biträden torde

därför med nuvarande utbildningsvolym icke ernås. Såsom närmare kommer att utvecklas under anslaget till utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl. kan dock under nästkommande budgetår utbildningsvolymen med förhållandevis små utgiftsökningar utökas så att ett nettotillskott på omkring 25 specialutbildade biträden kan erhållas.

Enligt styrelsens mening är det mot bakgrunden av den bristande tillgången på lantmätare och mätningstekniker av utomordentlig betydelse att delegering i optimal omfattning till kontorspersonal snarast kan genomföras. En ovillkorlig förutsättning för att härigenom kapacitetsökning skall kunna vinnas är emellertid att kontorspersonal med erforderlig kompetens finns till sådant antal att denna personalkategori kan medhinna utökade arbetsuppgifter. Likaså är det, anför styrelsen, för intensifieringen av lantmäteriets verksamhet med yttre rationalisering av jord- och skogsbruksfastigheter erforderligt att det betydande antal specialorganisationer för sådan verksamhet, som enligt riksdagens beslut skall inrättas, kan förses med erforderligt antal specialutbildade biträden. Ramen för kontorspersonal, vilken i huvudsak är grundad på omkring 1948 tillämpade arbetsfördelningsprinciper och som ej är anpassad för den intensifierade fastighetsregleringsverksamheten, är enligt styrelsen för snäv mot bakgrunden av vad i det föregående anförts.

Enligt styrelsens uppfattning är det utomordentligt angeläget, att möjligheterna att under budgetåret 1961/62 tillföra lantmäteriet ytterligare specialutbildad kontorspersonal tillvaratages. En sådan förstärkning synes styrelsen vara den effektivaste åtgärd, som vid rådande brist på lantmätare och mätningstekniker kan åstadkommas för att den besvärande arbetsbalansen skall kunna nedbringas och den påbörjade, ur allmän synpunkt angelägna fastighetsregleringsverksamheten skall kunna ytterligare intensifieras. Genom inrättandet av förevarande tjänster och genom det ökade ramutrymme, som erhålles genom inrättandet av de under 1 a) föreslagna fyra kansliskrivartjänsterna, skapas utrymme för att lantmäteriet skall kunna tillgodogöra sig tillskottet av nyutbildade biträden från den utökade utbildningsverksamheten. Styrelsen framhåller dock att ökningen av antalet tjänster icke kommer att eliminera behovet av att under nästkommande budgetår anslagsmässigt utrymme finns för ett relativt stort antal extraanställda biträden. Det är därför enligt styrelsens uppfattning icke möjligt att för de nya tjänsterna ianspråktaga tillgängliga medel för extra personal.

2. Ändringarna är av automatisk natur.

Departementschefen

Innan jag övergår till att redogöra för mina ställningstaganden till äskandena under ifrågavarande anslagsrubrik vill jag erinra om att det av 1960 års riksdag fattade beslutet (prop. 74; JoU 19; rskr. 212) angående viss omorganisation av lantmäteriväsendet bland annat innebar att antalet lantmäteridistrikt per den 1 januari 1961 skulle minskas till 110. I anledning härav har Kungl. Maj:t med giltighet från nyssnämnda tidpunkt den 23 september

1960 fastställt ny distriktsindelning. Genom sistberörda beslut har från Kungl. Maj:ts sida även förordnats att tills vidare särskilda arbetsenheter skall finnas för fullgörande av lantmäteriuppgifter inom vissa områden, som till följd av omorganisationen befinnes vara i speciellt behov därav. I samma syfte har Kungl. Maj:t samtidigt beslutat att mottagning för allmänheten skall under i förväg bestämda tider ordnas jämväl å annan plats inom vissa angivna distrikt än stationeringsorten. 1960 års riksdagsbeslut innebar också att vid sidan av distrikten skulle finnas ett ökat antal specialorganisationer främst för lantmäteriets verksamhet med yttre rationalisering av jord- och skogsbruksfastigheter. 34 sådana specialorganisationer har hittills tillkommit genom beslut av lantmäteristyrelsen. Ytterligare fem avses att inrättas så snart personalförhållandena det medger. I anslutning till det sagda torde böra nämnas att i vissa skogrika län planläggning och genomförande av arronderingsbyten av skogsmark är en inte oväsentlig arbetsuppgift för specialorganisationerna. Enligt min mening är det ur såväl allmän som enskild synpunkt angeläget att berörda verksamhet fortskrider i om möjligt ökad takt.

De vägar som av 1960 års riksdag anvisades för att motverka en fortsatt stegring av lantmäteriväsendets arbetsbalans och för att därefter fortskridande nedbringa denna balans var, förutom i det föregående nämnda organisationsändringar, i huvudsak att arbetsuppgifter som åvilar lantmätare i viss utsträckning borde överföras på mätningstekniker och kontorsbiträden samt att teknikeruppgifter borde delegeras till sådana biträden som nyss sagts. Enär bristen på mätningstekniker och särskilt utbildad kontorspersonal är besvärande och beräknas förbli så även under de närmaste åren kommer jag i det följande vid behandlingen av anslaget till utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl. att föreslå åtgärder för att ytterligare höja kapaciteten vid den av lantmäteristyrelsen bedrivna utbildningen av mätningstekniker och kontorsbiträden. Då redan nu vissa möjligheter föreligger att rekrytera specialutbildade kontorsbiträden förordar jag, att sju för sådan personal avsedda tjänster inrättas den 1 juli 1961. Av dessa tjänster bör två utgöra kansliskrivartjänster i lönegrad Ae 10, avsedda för länslantmäterikontorens arkivservice, vilken såsom riksdagen vid ett flertal tillfällen framhållit bör utvidgas till förmån för förrättningsorganisationen. Övriga fem tjänster bör inrättas såsom extra ordinarie i den för vissa kartritningsbiträden avsedda reglerade befordringsgången. De sju nya tjänsterna föranleder ett ökat medelsbehov av sammanlagt 76 500 kronor. Med hänsyn till det minskande antalet vakanser å vissa tjänster bör vidare ett belopp av 50 000 kronor tillföras anslaget i syfte att lantmäteristyrelsen skall ha erforderligt medelsutrymme för att kunna behålla den betydande kadern av extra biträdespersonal som nu finns anställd i organisationen.

De av lantmäteristyrelsen beräknade merkostnaderna av automatisk karaktär under anslaget föranleder ingen erinran från min sida. Till följd härav bör anslaget uppräknas med 2 926 800 kronor.

De av mig i det föregående förordade utgiftsförändringarna leder till att anslaget för nästkommande budgetår bör uppföras med ett sammanlagt be-

lopp av 28 844 000 kronor. Fördelningen av detta belopp å olika anslagsposter bör ske i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

I detta sammanhang bör erinras, att Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1960 rörande tillsättning av de från den 1 januari 1961 till lönegrad Ao 26 uppflyttade 110 tjänsterna som distriktslantmätare och tio tjänsterna som biträdande överlantmätare föranlett att vid nyssnämnda tidpunkt 40 distriktslantmätartjänster i lönegrad Ao 25 och en tjänst som biträdande överlantmätare i samma lönegrad förts på övergångsstat. Riksdagens bemyndigande torde inhämtas för Kungl. Maj:t att, eftersom vissa av nämnda tjänster å övergångsstat beräknas kvarstå efter den 1 juli 1961, vidtaga härav föranledda ändringar i personalförteckningen för lantmäteristaten. Till riksdagens kännedom torde vidare böra bringas, att Kungl. Maj:t den 30 september 1960 förklarat att förordnandena för de fem innehavarna av distriktslantmätartjänster i lönegrad Ae 25 vid den särskilda skiftesorganisationen i Kopparbergs län, vilka tjänster indragits per den 1 januari 1961, skall avse fem av de från nyssnämnda tidpunkt inrättade lantmätartjänsterna i lönegrad Ae 25. Härigenom har det antal av dessa tjänster som må tillsättas tillfälligt överskridits.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantmäteristaten som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för lantmäteristaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	9 388 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	12 599 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	6 416 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	441 000
Summa kronor	28 844 000

c) till *Lantmäteristaten: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 28 844 000 kronor.

[127] 4. **Lantmäteristaten: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 026 000	5 056 802
1959/60	5 186 000	5 288 574
1960/61 (statsliggaren s. 948)	5 297 800	
1961/62 (förslag)	5 707 000	

Yrkande. *Lantmäteristyrelsen* (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 443 700 kr. varjämte styrelsen hemställer att 100 000 kr. anvisas för arkivfotografering vid länslantmäterikontoren. Styrelsens yrkanden framgår av följande uppställning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m.	52 452	53 460	48 300	+ 2 700
2. Reseersättningar	2 994 203	3 108 699	3 162 000	+ 146 000
3. Bränsle, lyse och vatten	140 800	154 448	144 000	+ 6 000
4. Förnyelse och underhåll av utrustning	326 999	238 205	295 000	+ 50 000
5. Övriga expenser	888 731	919 939	898 500	+ 129 000
6. Kostnader i samband med lantmäteriförrättningar	670 007	808 772	750 000	+ 110 000
7. Kostnader för arkivfotografering vid länslantmäterikontoren	—	—	—	+ 100 000
				+ 543 700

Motiv. 1. Med hänsyn till belastningen under de senaste budgetåren anser styrelsen delposten böra ökas med 2 700 kr.

2. Styrelsen erinrar om att riksdagens beslut angående lantmäteriets organisation bl. a. innebär att antalet lantmäteridistrikt minskats från 148 till 110 och att därför antalet stationeringsorter blir lägre och reseavstånden längre. Enligt statens organisationsnämnds beräkningar (JoU 1960: 19, s. 39—40) uppkommer härigenom ökade resekostnader på omkring 75 000 kr. Organisationsändringarna medför vidare enligt styrelsen oundvikligen att ett betydligt större antal tjänstemän än normalt kommer att omstationeras under 1961. De ökade kostnaderna uppskattas av styrelsen icke komma att understiga 50 000 kr. under budgetåret 1961/62. De fr. o. m. den 1 juli 1960 ändrade resekostnadsersättningarna vid tjänsteresor med egen bil beräknas föranleda merkostnader med 17 000 kr. för nästkommande budgetår. Genom uppflyttning från den 1 juli 1960 av 20 mätningstekniker tjänster uppkommer ökade traktamentskostnader med ca 4 000 kr., eftersom rese- och traktamentsklassen ändras från C till B. Härtill kommer enligt styrelsen att medelsförbrukningen under innevarande och nästkommande budgetår påverkas av att antalet lantmätare och mätningstekniker successivt kommer att öka. Styrelsen begränsar sig dock till att hemställa att anslagsposten uppräknas med 146 000 kr.

3. Med hänsyn till belastningen under de tre senaste budgetåren anser styrelsen delposten böra uppräknas med 6 000 kr.

4. Styrelsen anför, att utrustningskapitalet inom lantmäteristaten f. n. motsvarar ett uppskattat återanskaffningsvärde av omkring 6 000 000 kr. Med hänsyn till att avskrivningstiden i genomsnitt bör beräknas till 15 år

är en årlig förnyelse av utrustning för omkring 400 000 kr. erforderlig för att vidmakthålla hittillsvarande utrustningskapital. Enär av det anvisade beloppet omkring 100 000 kr. erfordras för reparationer och annat löpande underhåll, är enligt styrelsen nuvarande medelsanvisning icke tillfyllest. Olägenheterna härav är särskilt framträdande på grund av att ersättningsanskaffning är oundgängligen erforderlig beträffande utrustningsföremål som vid lantmäteriets förstatligande 1948 inlöstes av statsverket. Fortsatt användning av dessa otidsenliga och förslitna utrustningsföremål nedsätter enligt styrelsens mening lantmäteriets kapacitet, icke minst därigenom att de förekommande driftsavbrotten för reparationer försvårar effektiv sysselsättning av personalen. För erforderlig ersättningsanskaffning anser styrelsen erfordras ytterligare medelsanvisning med närmare 200 000 kr. Styrelsen begränsar sig dock till att för nästkommande budgetår hemställa om en uppräkning med blott 50 000 kr.

5. Avtalade ändringar i städningspersonalens arbets- och löneförhållanden beräknar styrelsen medföra ökning av lönekostnaderna med sammanlagt 73 000 kr. Genom att ett tjugotal organisationsenheter erhållit nya lokaler samt ytterligare ett tiotal enheter utökade lokaler har städningskostnaderna ökat med 16 000 kr. för budgetåret 1959/60. Dessa kostnader kvarstår enligt styrelsen även under nästkommande budgetår, men å andra sidan torde genom indragningen av lantmäteridistrikt utgiftsminskningar, som styrelsen beräknar till 10 000 kr., ske. Sammanlagt erfordras alltså 79 000 kr. för täckande av ökade städningskostnader.

Styrelsen framhåller att enligt vad statens organisationsnämnd funnit telefonutrustningen icke är tillfyllest för en ändamålsenlig arbetsorganisation. Den otillräckliga telefonutrustningen har också föranlett klagomål från såväl allmänheten som berörd lantmäteripersonal. Styrelsen erinrar om att i anslagsäskandena för innevarande budgetår anfördes att anskaffandet av en någorlunda tillfredsställande telefonutrustning skulle innebära en engångskostnad för inträdesavgifter med ca 37 000 kr. samt årliga kostnader för abonnemangsavgifter med ca 23 000 kr. men att styrelsen begränsade sig till att hemställa om uppräkning med endast 10 000 kr. Denna hemställan torde enligt styrelsen ha bifallits (prop. 1960: 74 s. 133). Styrelsen, som understryker att en förbättrad telefonutrustning är av väsentlig betydelse för att lantmäteriets kapacitet skall kunna höjas, finner det angeläget att en fortsatt successiv förbättring av utrustningen kommer till stånd. I sammanhanget framhåller styrelsen att den minskning som sker av antalet lantmäteridistrikt endast i obetydlig utsträckning frigör telefonutrustning. Styrelsen inskränker sig emellertid till att hemställa att ytterligare 15 000 kr. anvisas för ändamålet.

Överflyttningen av de indragna lantmäteridistriktens inventarier till andra enheter kommer enligt styrelsen att föranleda betydande transportkostnader. Vidare bör, anför styrelsen, enligt riksdagens beslut (prop. 1960: 74 s. 124—125) gemensamma lokaler successivt anskaffas för organisationsenheter å samma stationeringsort. Kostnaderna för berörda flytt-

ningar under budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen till 50 000 kr., vilket medför merkostnader jämfört med beräkningarna för budgetåret 1960/61 med 35 000 kr.

6. Medelsförbrukningen påverkas enligt styrelsen, förutom av prisutvecklingen i fråga om varor och tjänster, av lantmäteriverksamhetens omfattning. Ju större antal förrättningar och uppdrag som utföres desto större medelsförbrukning kan väntas. Medlen återföres emellertid till statsverket genom de enligt lantmäteritaxan utgående ersättningarna. Under budgetåret 1961/62 är en ökning av medelsförbrukningen med ca 50 000 kr. att vänta med hänsyn till att enligt den nya lantmäteritaxan kostnaderna för markeringsmaterial kan förskjutas i betydligt större utsträckning än vad tidigare gällande bestämmelser medgivit. Till följd härav och med hänsyn till anslagsbelastningen samt då det är att vänta att lantmäteriverksamhetens omfattning blir högre än under budgetåret 1959/60 är en uppräkning av anslagsposten med 110 000 kr. erforderlig.

7. Styrelsen anför, att de i länslantmäterikontoren bevarade konceptbandlingarna rörande verkställda jorddelningsförrättningar uppgår f. n. till ca 1 400 000 akter. Akterna redovisar grunderna för fastighetsindelningen. De utgör också grundvalen för de fastighetsregister, som i sin tur ligger till grund för fastighetsböckerna. Skyddet och bevarandet för framtiden av lantmäteriakternas innehåll får enligt styrelsen baseras på de i länslantmäterikontoren förvarade konceptakterna.

Spörsmålet om skyddet vid exceptionella förhållanden av de primäruppgifter, som länslantmäterikontorens arkivakter innehåller har enligt styrelsen i hittillsvarande planer byggt på undanförande av arkivalierna till skyddade platser. I dagens situation ter sig dock, anför styrelsen, de praktiska och ekonomiska möjligheterna att kunna under rimligt trygga former undanföra arkivmaterial av den omfattning det här gäller dock såsom mera begränsade. En genomförd arkivfotografering med betryggande förvaring av originalfilmen erbjuder en avgjort större trygghet och är ur organisatoriska synpunkter fördelaktigt. Styrelsen har därför ansett sig böra ånyo upptaga den i tidigare anslagsäskanden framförda frågan om sådan fotografering. Enligt styrelsen är fotograferingen en rimlig beredskapsåtgärd, som främst tar sikte på att minska de svårigheter och den rättsosäkerhet som kan göra sig gällande därest arkivmaterialet skulle förstöras. Vad som sagts beträffande förrättningsakterna gäller enligt styrelsens mening i lika mån beträffande jordregistren; dock med den skillnaden att enär jordregistret föres fortlöpande omdrevsfotografering torde få tillgripas. Jordregistren fotograferades omkring 1939 men dessa filmer är på grund av inträffade förändringar numera inaktuella.

Styrelsens beräkningar av totalkostnaderna för arkivfotograferingen slutar vid ca 3 000 000 kr., vartill kommer avlöningskostnader för hjälppersonal m. m. till ett belopp av ca 4 à 500 000 kr. Hela arbetet skulle enligt styrelsen taga omkring tolv år i anspråk och årskostnaden sålunda kunna skattas till omkring 300 000 kr. Innan fotograferingen startas i full omfatt-

ning torde, anför styrelsen, verksamheten under något år böra bedrivas i reducerad skala. Under detta år bör bl. a. studeras i vad mån arbetet bör helt eller delvis bedrivas i styrelsens egen regi eller utlämnas på entreprenad samt eventuell begränsning till det mera betydelsefulla aktinnehållet. Härutöver bör också studeras i vad mån arkivfilmen kan nyttiggöras vid forskning, arkivservice eller annan verksamhet. Styrelsen anser, att verksamheten under det första året bör bedrivas i en omfattning, som allenast motsvarar en tredjedel av den beräknade normala omfattningen. Härför erfordras ett belopp av 100 000 kr. För de närmast följande budgetåren har styrelsen räknat med ett medelsbehov av 300 000 kr. per år. Styrelsen bör tills vidare bemyndigas att utnyttja anvisade medel för såväl legoarbeten som arbeten i egen regi.

Departementschefen

Med hänsyn till vikten av att kunna ersätta föråldrad utrustning med moderna och arbetsbesparande instrument och apparater föreslår jag, att posten till förnyelse och underhåll av utrustning ökas med 50 000 kronor. Till följd av kostnadsstegringar av automatisk karaktär bör posterna till sjukvård m. m., till reseersättningar samt till bränsle, lyse och vatten uppräknas med respektive 2 700, 146 000 och 6 000 kronor. För täckande av höjda städningskostnader ävensom för bestridande av ökade telefonkostnader m. m. anser jag mig vidare böra förorda en höjning av posten till övriga expenser med 104 500 kronor. Slutligen bör medelsanvisningen under posten till kostnader i samband med lantmäteriförrättningar höjas med 100 000 kronor. Däremot finner jag mig inte kunna biträda lantmäteristyrelsens förslag att särskilda medel skall anvisas för arkivfotografering av länslantmäterikontorens arkiv. Styrelsen bör kunna påbörja sådan fotografering i begränsad utsträckning inom ramen för tillgängliga medel.

I enlighet med det sagda beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet till omkostnader vid lantmäteristaten under nästa budgetår till 5 707 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantmäteristaten: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 707 000 kronor.

[128] **5. Lantmäteristaten: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	300 000	325 615	118 372
1959/60	375 000	393 023	100 349
1960/61 (statsliggaren s. 949)	400 000		
1961/62 (förslag)	400 000		

Yrkande. *Lantmäteristyrelsen* (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 25 000 kr. till 425 000 kr.

Motiv. Styrelsen erinrar till en början om att i samband med riksdagsbehandlingen av frågan om lantmäteriets omorganisation betonades att det framstod som ofrånkomligt att statsmakterna medverkade till att förutsättningar skapades för att lantmäteriet skulle kunna successivt utbygga såväl den personella som den materiella kapaciteten (JoU 1960: 19 s. 35). Det är därför enligt styrelsen bl. a. angeläget att lantmäteriets utrustning av arbetsbesparande instrument utökas så långt det är möjligt.

Genomförda beräkningar och jämförelser ger enligt styrelsen vid handen att anvisade medel för förnyelse och underhåll av utrustning (efter avdrag för reparationskostnader) icke under något år efter 1948 års omorganisation varit tillräckliga för att uppväga den beräknade materialförslitningen. Följden därav är att det utrustningskapital, som förelåg vid 1948 års ingång, icke kunnat helt vidmakthållas med anlitande av under lantmäteristatens omkostnadsanslag anvisade medel. Den kvantitativa och kvalitativa utökningen av utrustningen motsvarar därför icke det hopsummerade beloppet av de under de gångna åren anvisade utrustningsanslagen. I detta sammanhang anmärker styrelsen, att en betydande del av de anvisade utrustningsanslagen tagits i anspråk för förvärv av fotogrammetriska instrument och viss annan relativt dyrbar men arbetsbesparande utrustning. Detta har medfört att övrig mera standardbetonad utrustning kvalitativt sett icke har kunnat bibehållas vid 1948 års nivå.

Mot bakgrunden av vad som anförts om angelägenheten av att lantmäteriets materiella resurser förstärks och om den begränsade omfattningen av utrustningskapitalets totala ökning från år 1948 understryker styrelsen enträget behovet av största möjliga ökning av anslaget. Styrelsen anser ett belopp av 25 000 kr. utgöra ett minimum.

Beträffande dispositionen av anslaget framhåller styrelsen bl. a. att sedan flera år tillbaka har upprättats utrustningsplaner för en femårsperiod framåt. Dessa planer har successivt förnyats med hänsyn till skedda nyanskaffningar, ändrade organisatoriska betingelser och den tekniska utvecklingen. De har upprättats med tanke på den anslagsram, som synts styrelsen realistisk. Rörande anskaffningsplanen för nästkommande budgetår anför styrelsen bl. a. att anskaffandet av ytterligare dyrbarare fotogrammetrisk utrustning för den mätningstekniska avdelningen torde få uppskjutas till senare budgetår. Styrelsen har i stället huvudsakligen beaktat sådan fotogrammetrisk utrustning, som erfordras för de regionala och lokala enheterna. Det har nämligen visat sig att fotogrammetrien även är ett utomordentligt hjälpmedel i arbetet inom de lokala enheterna, särskilt i samband med planeringar av skilda slag ävensom i fastighetsregleringsverksamheten. För de närmaste fem åren räknar styrelsen därför med att ett relativt stort antal spegelstereoskop bör anskaffas liksom också ett begränsat antal s. k. optiska pantografer eller jämförbara instrument för de större länslantmäterikontoren till en beräknad sammanlagd kostnad av 180 000 kr., varav ca 80 000 kr. beräknats för nästa budgetår. Styrelsen uttalar vidare att det är önskvärt att varje stationeringsort förses med polärkoordinatograf såsom fallet är inom det kommunala mätningsväsendet.

Under en följd av år har styrelsen också redovisat önskemål att kunna komplettera den befintliga utrustningen med ett antal ortogonalkoordinatografer. Med en ökad koncentration av personalen till större enheter och genom sammanförande av flera enheter till gemensamma lokaler ökar möjligheterna att fullt effektivt utnyttja sådana instrument. En del av anslaget för innevarande och nästkommande budgetår bör därför disponeras för inköp av dylika koordinatografer.

Ett led i rationaliseringen av kontorsarbetet är, anför styrelsen, att kallelser till sakägare och andra meddelanden, som skall gå ut i relativt stort antal exemplar, mångfaldigas genom stencilering, spritduplicering eller liknande. Samtidigt med att en koncentration av organisationsenheterna till gemensamma lokaler genomföres synes en upprustning i fråga om dupliceringsapparater böra ske. Med hänsyn bl. a. till behovet av kopior av det ajourförda svarttrycket till ekonomiska kartan är det vidare enligt styrelsen angeläget att förse länslantmäterikontoren med enkla ljuskopieringsanläggningar. Ett fåtal sådana anläggningar torde komma att anskaffas under innevarande år och anskaffningsprogrammet bör fullföljas nästkommande år. En utökning av antalet s. k. snabbkopieringsanläggningar är också motiverad.

Styrelsen framhåller, att en stor del av lantmäteriets fältmätningsinstrument utgöres av äldre instrument, vilka inlösts vid lantmäteriets förstatligande 1948. Ett 100-tal teodoliter och omkring 150 avvägningsinstrument är sålunda av äldre och otidsenliga modeller. Varje med fältarbete sysselsatt tjänsteman har ett så gott som dagligt behov av teodolit medan behovet av avvägningsinstrument kan begränsas till ett för flertalet enheter. Med hänsyn härtill kvarstår ett mycket stort anskaffningsbehov i fråga om instrument av berört slag. Det totala anskaffningsbehovet under den närmaste femårsperioden beräknar styrelsen, efter innevarande års uppköp, uppgå till ca 300 000 kr.

Styrelsen har under 1960 förvärvat ett elektrooptiskt avståndsmätningsinstrument. Hittills verkställda praktiska mätningar har gett goda resultat. För undvikande av långa, dyrbara och med hänsyn till utrustningens känslighet olämpliga transporter borde helst mer än ett sådant instrument finnas att tillgå inom lantmäteriet. Slutligen anför styrelsen att i fråga om diverse kontorsutrustning och fältmätutrustning såsom planimetrar, ljusbord, kontrollskalor, avvägningsstänger, trigonometriska tabeller, skrivmaskiner och additionsmaskiner, räknemaskiner, takymetrar samt diverse småinstrument föreligger oaktat de anskaffningar som planeras för innevarande budgetår alltjämt ett stort behov. Vid upprättande av utrustningsplanen har utrustning av här avsett slag, som utnyttjas i den dagliga verksamheten, fått en framträdande plats.

Departementschefen

Under lantmäteristatens omkostnadsanslag har jag förordat en höjning av medelsanvisningen till förnyelse och underhåll av utrustning med 50 000 kronor i syfte att äldre utrustning i ökad utsträckning skall kunna ersät-

tas med modern sådan. Med hänsyn till betydelsen för lantmäteriets kapacitet av tillgång å tidsenlig och arbetsbesparande utrustning vill jag likväl föreslå att här förevarande anslag för nyanskaffning av utrustning jämväl under nästa budgetår uppföres med ett belopp av 400 000 kronor. Jag utgår därvid från att lantmäteristyrelsen disponerar anslaget nära nog i sin helhet till arbetsbesparande instrument och apparatur.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantmäteristaten: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[129] **6. Utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	341 300	292 895	82 563
1959/60	461 600	398 105	146 058
1960/61 (statsliggaren s. 949)	421 100		
1961/62 (förslag)	442 000		

Yrkande. *Lantmäteristyrelsen* (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 46 900 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

	Anslag 1960/61	Ökning eller minskning
1. Utbildning av mätningstekniker	358 600	+ 26 100
2. Fortbildning av mätningstekniker	5 800	+ 400
3. Utbildning av kontorspersonal	46 400	+ 38 300
4. Fortbildning av kontorspersonal	5 800	+ 6 600
5. Centrala fortbildningskurser m. m.	15 000	—
6. a) Under budgetåret 1960/61 av reservationsmedel täckta kostnader	— 10 500	+ 10 500
b) Ianspråktagande av reservation under budgetåret 1961/62		— 35 000
		+ 46 900

Motiv. Styrelsen erinrar inledningvis om att de förslag om ordnandet av utbildningen för mätningsteknisk och kartteknisk personal, som styrelsen framlade hösten 1959 i särskilt betänkande (SOU 1959: 36), syftar till utbildningsanordningar som avser att såväl kvantitativt som kvalitativt tillgodose behovet av sådan personal. Rörande innebörden av förslagen torde få hänvisas till den redogörelse härför som återfinnes i prop. 1960: 74 s. 133—134. Styrelsen erinrar vidare om att riksdagsbeslutet angående lantmäteriets omorganisation inrymmer ett uttalande (JoU 1960: 19 s. 44) angående erforderligheten att snarast överväga ytterligare förstärkningar av ut-

bildningskapaciteten för i det föregående berörda personalgrupper. Enligt styrelsens uppfattning är det för uppfyllande av målsättningen härvidlag nödvändigt att förslagen i nyss nämnda betänkande snarast genomföres. Styrelsen uttalar dock att den är medveten om att genomförandet torde få ske successivt, men utgår från att i vart fall beträffande den mätningstekniska personalen de nya utbildningsanordningarna i viss omfattning kommer att igångsättas under nästkommande budgetår. Arbetsläget och arbetskraftssituationen inom lantmäteriet gör det emellertid, anför styrelsen, ytterligt angeläget att utbildningskapaciteten beträffande mätningstekniker och kartteknisk personal — oavsett i vilken omfattning en övergång till de nya utbildningsanordningarna kommer till stånd — ökas under nästkommande budgetår. Styrelsen framhåller också, att det förhållandet att i lantmäteriets nya organisation mer kvalificerade uppgifter än hittills åvilar mätningstekniker- och kontorsbiträdespersonalen starkt understryker behovet av fortbildning för dessa personalgrupper.

1. Bristen på mätningstekniker — f. n. 40 i förhållande till medgivet antal tjänster — inom lantmäteriet, vikten av att förutsättningar skapas för att icke blott häva denna brist utan jämväl för förstärkningar därutöver samt den växande efterfrågan utanför lantmäteriet på berörd personal understryker enligt styrelsen angelägenheten av att kapaciteten hos utbildningsanordningarna för mätningstekniker är hög under nästkommande budgetår. Vid den av styrelsen bedrivna utbildningen medger tillgängliga lokaler samtidig utbildning av tre kurser med högst 30 elever i varje kurs. Styrelsen bedömer utbildningsbehovet vara så stort att kapaciteten hos utbildningsanordningarna i styrelsens regi bör utnyttjas fullt ut under nästkommande budgetår även om utbildning av mätningstekniker vid något tekniskt läroverk påbörjas. Däremot anser styrelsen att en utbyggnad härutöver av utbildningskapaciteten i styrelsens regi, vilken förutom anskaffande av ökade lokalutrymmen skulle föranleda betydande investeringskostnader, icke bör ske. Styrelsen hemställer därför om medel för nästkommande budgetår för fullföljande av den kurs för 30 elever som påbörjas hösten 1960 och för påbörjande hösten 1961 av två tvååriga kurser med vardera 30 elever.

Vid behandlingen av kostnaderna för utbildningen anför styrelsen, att med hänsyn till 1960 års lönerörelse erfordras för avlöning av föreståndaren, den heltidsanställde läraren och den heltidsanställde assistenten 9 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Mot bakgrunden av de betydande lönegradsuppflyttningar av mätningsteknikertjänster i lantmäteristaten som skett med verkan från den 1 juli 1960 anser styrelsen, att assistenttjänsten, som är placerad i lönegrad Ag 13, bör uppflyttas till lönegrad Ag 15. Merkostnaden härför uppgår till 1 000 kr. Ersättningarna till timlärarna har beräknats till 28 kr. för timme i anslutning till timlärarkungörelsen, tariff AT 21. Med hänsyn till att ersättningen enligt denna tariff för år 1961 torde kunna beräknas komma att utgå med ca 30: 50 kr. bör enligt styrelsen ersättningarna för timlärarna beräknas efter motsvarande belopp, vilket föranleder en utgiftsökning med i runt tal 4 000 kr. I anslagsäskandena för de

senaste budgetåren har styrelsen framhållit, att ersättningarna till icke heltidsanställda assistenter — 10 kr. per timme och 50 kr. per fältövningsdag — icke är tillfyllest samt föreslagit, att timarvodet höjes till 15 kr. och att arvodesbeloppet per fältövningsdag bestämmes till 15 kr. utöver ersättning för avstådda löneförmåner. Styrelsen inskränker sig nu till att hemställa att ersättningarna höjes i anslutning till löneökningarna för 1961 eller till 11 kr. per timme och 55 kr. för fältövningsdag. Höjningen medför en kostnadsökning av 1 700 kr. Det för innevarande budgetår beräknade beloppet för ersättningar till lärare och assistenter bör sålunda enligt styrelsen uppräknas med sammanlagt 15 700 kr. till 157 000 kr.

För resekostnadsersättning och traktamente till lärare och assistenter beräknar styrelsen för nästa budgetår oförändrat 15 000 kr. Till bidrag till elever erfordras under budgetåret 1961/62, då fem elever mer än innevarande budgetår skall utbildas, en uppräkning med 10 400 kr. till 187 100 kr. Till lokaler och expenser beräknar styrelsen att för innevarande budgetår anvisat belopp eller 25 600 kr. är tillfyllest. Viss utrustning såsom räknemaskiner, räknestickor, lektionsmöbler m. m. erfordras för varje elev. För ytterligare fem elever beräknar styrelsen att sådan utrustning erfordras för 4 000 kr. Detta belopp torde dock enligt styrelsen kunna täckas av besparingar, varför särskild medelsanvisning till utrustning icke erfordras för nästkommande budgetår.

Det sammanlagda medelsbehovet för utbildning av mätningstekniker beräknas sålunda till 384 700 kr., vilket innebär en ökning med 26 100 kr. i förhållande tilll innevarande budgetår.

2. Fortbildning av mätningstekniker i förrättningsförberedelser m. m. utgör enligt styrelsen ett betydelsefullt led i styrelsens strävanden att, såsom riksdagens beslut angående lantmäteriets organisation förutsätter (JoU 1960: 19 s. 37), ytterligare arbetsmoment i förrättningsarbetet skall kunna överlåtas från lantmätare till mätningstekniker. Det är därför, anför styrelsen, av stor vikt att sådan fortbildning anordnas jämväl under nästa budgetår. Kursen bör ha samma omfattning, tre veckor, och i huvudsak samma inriktning som kursen under innevarande budgetår. Elevantalet bör fortfarande vara 30. Ersättning till lärare och assistenter utgår nu efter samma regler som gäller för mätningsteknikerutbildningen. Då så enligt styrelsen alltjämt bör vara fallet erfordras på grund av den föreslagna höjningen av timarvodena en uppräkning av till dessa ersättningar avsedda medel med 400 kr. Medelsbehovet för kursen uppgår därför till sammanlagt 6 200 kr.

3. Styrelsen anför, att såsom utvecklats under lantmäteristatens avlöningsanslag är det med hänsyn till viss onormalt stor personalavgång i samband med omorganisationen ävensom till det framträdande behovet av personalförstärkning i fråga om specialutbildad biträdespersonal oundgängligen erforderligt att utbildningsvolymen beträffande sådan personal ökas under budgetåret 1961/62 i minst sådan utsträckning att 75 nyutbildade kontorsbiträden kan beräknas taga anställning i lantmäteriet. Under beaktande av avgång på grund av studieavbrott samt avgång till anställning utanför lant-

mäteriet direkt från utbildningskurserna erfordras för den skull att sammanlagt 90 elever kan intagas i utbildningskurser. Enligt styrelsens mening tillgodoses behovet av utbildningsanordningar för ifrågavarande kontorspersonal bäst genom att de i betänkandet angående mätningsteknisk och kartteknisk utbildning framlagda förslagen i detta syfte realiseras. Blir så icke eller allenast i begränsad utsträckning fallet under nästkommande budgetår är det enligt styrelsen nödvändigt att utbildningen i styrelsens regi fortsättes i samma former som nu. För uppnående av en utbildningsvolym om 90 elever krävs vid utbildning i styrelsens regi tre kurser med 30 elever i vardera.

För innevarande budgetår har kostnaden per utbildningskurs beräknats till 23 200 kr. Arvodena till lärare och assistenter har, anför styrelsen, varit oförändrade sedan budgetåret 1958/59 och bör därför till följd av löneröelserna för 1960 och 1961 höjas med omkring elva procent. Kostnadsökningen härför beräknar styrelsen till 1 700 kr. för varje kurs. Med hänsyn härtill erfordras för varje kurs en medelsanvisning av 24 900 kr. Härutöver krävs för den tredje kursen, som måste pågå samtidigt som någon av de andra, viss komplettering av utrustningen med lektionsmöbler, räknemaskiner o. dyl. för en kostnad av 10 000 kr. Sammanlagda kostnaderna för tre utbildningskurser beräknar styrelsen alltså till 84 700 kr. eller 38 300 kr. utöver de för innevarande budgetår anvisade medlen.

4. En av de vägar, som i 1960 års riksdags beslut angående lantmäteriets organisation anvisats för att stärka lantmäteriets arbetskapacitet, är ökad delegering av arbetsuppgifter till bl. a. kontorspersonalen. Styrelsen uttalar, att den sedan länge strävat efter att sådan ökad delegering skall kunna genomföras i största möjliga utsträckning. Erfarenheterna härav ger enligt styrelsen vid handen att förutsättningarna för ytterligare delegering starkt ökar, därest personalen under ledning av erfarna lärare erhåller trimning i berörda arbetsuppgifter vid särskilda fortbildningskurser. På grund av det sagda anser styrelsen det vara utomordentligt angeläget att den påbörjade kursverksamheten fortsättes och intensifieras. Mot bakgrunden av att kontorspersonalens numerär i lantmäteristaten f. n. uppgår till inemot 600 personer och att vid ingången av nästa budgetår blott 55 kommer att ha genomgått fortbildning av ifrågavarande slag är det enligt styrelsens mening erforderligt att kursverksamheten under budgetåret 1961/62 utökas till två kurser om tre veckor med 30 elever i vardera.

Uppläggningen av den kurs, som skall anordnas under innevarande budgetår, tar främst sikte på arbetsuppgifter som företrädesvis förekommer inom förrättningsorganisationerna. Den ena av de två kurserna under nästa budgetår bör enligt styrelsen ha i huvudsak samma inriktning. Den andra kursen bör enligt styrelsens mening främst ta sikte på de för länslantmäterikontoren speciella arbetsuppgifterna. Särskild uppmärksamhet bör därvid ägnas åt de arbetsuppgifter som sammanhänger med förande av jordregister och fastighetsregister. Dessa arbetsuppgifter bör nämligen enligt styrelsens mening så gott som helt kunna anförtros specialutbildad kontorsperso-

nal. Även beträffande vissa andra arbetsuppgifter på länskontoren, bl. a. arkivserviceuppgifterna, krävs för fortsatt delegering fortbildning.

Medelsbehovet för de båda kurserna beräknar styrelsen till 6 200 kr. för kurs eller sammanlagt 12 400 kr. Ökningen per kurs i förhållande till medelsanvisningen för den kurs som skall anordnas innevarande budgetår — 400 kr. — hänför sig till den omräkning av ersättningarna till lärare och assistenter, som föranledes av förslaget om höjning av timarvodena vid mätningsteknikerutbildningen.

5. Styrelsen anför, att såsom förutsatts i 1960 års riksdags beslut angående lantmäteriets organisation pågår inom styrelsen arbeten med att utveckla arbetsbesparande metoder och med andra förenklingsåtgärder i fråga om lantmäteriverksamheten. Styrelsen anser det vara av stor vikt att kännedom om dessa nya metoder och förfaranden snabbt och effektivt sprides. Härför är enligt styrelsen centrala fortbildningskurser ett lämpligt medel. Behovet härav och av lantmätarkonferenser är jämväl framträdande i anledning av övergången till den nya organisationen. Av utomordentlig betydelse är vidare, uttalar styrelsen, att den personal, som sysselsättes med arbetsuppgifter i anslutning till yttre rationalisering av jord- och skogsbruksfastigheter, genom fortbildningskurser göres förtrogna med den metodik för denna verksamhet som fortlöpande utvecklas och de erfarenheter som vinnes vid pågående fastighetsregleringar. Styrelsen finner på grund av det anförda att ett relativt stort antal fortbildningskurser om högst en veckas längd bör anordnas under budgetåret 1961/62. Det är därför endast med hänsyn till den anbefallda återhållsamheten i medelskraven som styrelsen anser sig kunna begränsa sig till att hemställa att oförändrat 15 000 kr. anvisas för ändamålet. Styrelsen beräknar att denna medelsanvisning skall kunna täcka kostnaderna för sex à sju fortbildningskurser om högst en veckas längd med omkring 30 deltagare i varje.

6. Huvuddelen av den vid utgången av budgetåret 1959/60 föreliggande reservationen har enligt styrelsen till orsak att kostnaderna för de omfattande fältövningarna sommaren 1960 för de två hösten 1959 påbörjade kurserna med tillhopa 55 elever bokföringsmässigt redovisas först under innevarande budgetår samt att jämväl i övrigt en viss skillnad föreligger mellan vissa utgiftsposter under första och andra läsåret. Gjorda beräkningar har, anför styrelsen, emellertid utvisat att omkring 45 500 kr. av reservationen hänför sig till besparingar som uppkommit vid tidigare kurser. Av detta belopp får 10 500 kr. tagas i anspråk under innevarande budgetår. Återstoden eller 35 000 kr. kommer däremot att kvarstå vid utgången av innevarande budgetår.

Departementschefen

Såsom jag antytt vid behandlingen av anslaget till avlöningar vid lantmäteristaten är det angeläget att utbildningskapaciteten beträffande mätningstekniker och specialutbildad kontorsbiträdespersonal ytterligare ökas under budgetåret 1961/62. Utbildningen av mätningstekniker i lantmäteristyrel-

sens regi bör därför i enlighet med styrelsens förslag under nästa budgetår avse fullföljande av nu pågående kurs med 30 elever samt påbörjande av två nya tvååriga kurser med sammanlagt 60 elever. I förhållande till hittillsvarande utbildningsvolym innebär detta en ökning av antalet elever med fem. Dessa kurser bör såsom hittills vara förlagda till Stockholm. I anledning av det utökade elevantalet bör det till bidrag till elever beräknade beloppet höjas med 10 400 kronor. Vidare bör det till avlöningar av den heltidsanställda lärarpersonalen avsedda beloppet på grund av automatiska utgiftsstegringar uppräknas med 9 000 kronor. Av styrelsen i övrigt föreslagna utgiftsökningar anser jag mig inte kunna biträda. Medelsbehovet för förevarande utbildningskurser för mätningstekniker kan sammanfattningsvis angivas sålunda: för ersättningar till lärare och assistenter 150 300 kronor, för resekostnadsersättning och traktamente till dessa 15 000 kronor, för bidrag till elever 187 100 kronor samt för lokaler och expenser 25 600 kronor. Till ifrågavarande ändamål torde följaktligen för budgetåret 1961/62 böra beräknas sammanlagt 378 000 kronor.

Med hänsyn till att vakansläget beträffande mätningsteknikerpersonalen försämrats under innevarande år överväges att, utöver nyss angivna åtgärder, i samarbete mellan arbetsmarknadsstyrelsen och lantmäteristyrelsen snarast anordna vissa kurser av omskolningskaraktär och med sådan inriktning att personer som genomgått kurserna, även om de ej därigenom skulle bli färdigutbildade mätningstekniker, skall kunna anställas för fullgörande av mätningstekniska uppgifter.

Lantmäteristyrelsens förslag att antalet utbildningskurser under nästa budgetår för kontorsbiträdespersonal bör utökas till tre med 30 elever i vardera tillstyrker jag. Dessa kurser bör bedrivas efter i huvudsak samma grunder som nu. Vad gäller kursernas lokalisering talar enligt min mening bland annat rekryteringsskäl för att förläggning av en eller två av desamma till ort utanför Stockholm bör prövas. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma förläggningsorter för utbildningskurserna. För anordnande av nu ifrågavarande kurser föreslår jag att till lantmäteristyrelsens förfogande ställes ett belopp av 72 400 kronor, varav 2 800 kronor bör avses för anskaffande av utrustning till den nya utbildningskursen.

Med hänsyn till att den förutsatta delegeringen av arbetsuppgifter från lantmätare till mätningstekniker och kontorsbiträdespersonal bör underlättas biträder jag styrelsens förslag att jämväl under nästkommande budgetår fortbildningskurser i förrättningsförberedelse m. m. anordnas för de sistnämnda båda personalkategorierna. Jag anser mig dock endast kunna föreslå anordnandet av en sådan kurs omfattande en tid av tre veckor och med 30 elever för vardera personalkategorien. Styrelsen bör äga vidtaga de jämkningar rörande kursprogrammen som kan finnas befogade. För nu ifrågavarande båda kurser anser jag böra beräknas oförändrat 5 800 kronor per kurs eller sammanlagt 11 600 kronor.

Till kostnader i samband med anordnandet av centrala fortbildningskur-

ser och av lantmäterikonferenser av informatorisk natur bör anvisas oförändrat 15 000 kronor.

Vid bifall till vad jag här förordat uppgår det sammanlagda medelsbehovet till 477 000 kronor. Då härav 35 000 kronor torde kunna täckas genom ianspråktagande av reservation, behöver förevarande anslag uppföras med 442 000 kronor, vilket i jämförelse med anvisningen för innevarande budgetår innebär en ökning med 20 900 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 442 000 kronor.

[130] **7. Bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägförrättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	585 000	751 980
1959/60	345 000	492 711
1960/61 (statsliggaren s. 950)	345 000	
1961/62 (förslag)	445 000	

Yrkande. *Lantmäteristyrelsen* (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med ett med 100 000 kr. förhöjt belopp. Anslagsberäkningen framgår av följande uppställning.

	Utgifter		Anslag	Ökning eller minskning
	1958/59	1959/60	1960/61	
1. Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m.	207 361	360 808	220 000	+ 100 000
2. Bidrag till kostnaderna för provskiften i Kopparbergs län	—	7 288	5 000	—
3. Bidrag till kostnader vid ensittarförrättningar, bidrag till ersättningar åt vissa förrätträttningsmän enligt lagen om enskilda vägar och bestridande av kostnaderna för vissa avstyckningss- och mantalssättningsförrättningar	122 064	128 180	110 000	—
4. Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m.	30 555	3 723	10 000	—
				+ 100 000

Motiv. 1. Från anslagsposten har bestridits huvudsakligen å ena sidan bidrag enligt kungörelsen 1950: 381 angående statsbidrag till kostnaderna för vissa lantmäteriförrättningar och enligt kungörelsen 1954: 291 om statsbidrag i vissa fall till förrättningar enligt lagen 1917: 269 om fastighetsbildning i stad samt å andra sidan bidrag enligt kungörelsen 1935: 84 om statsbidrag till bestridande av förrättningskostnaderna vid vissa lantmäteriförrättningar inom Kopparbergs län.

Bidragen enligt de förstnämnda kungörelserna är behovsprövade. De av styrelsen tillämpade inkomstgränserna vid bidragsgivningen är anknutna till det s. k. existensminimum. Konjunkturdämpningen under 1959 samt höjningarna av lantmäteritaxan har enligt styrelsen medfört relativt stor medelsförbrukning under budgetåret 1959/60. Med hänsyn till de ytterligare höjningar av lantmäteritaxan, som trätt i kraft den 1 juli 1960, anser styrelsen att jämväl för innevarande och nästkommande budgetår medelsåtgången för ändamålet kommer att bli hög. Kungörelsen 1935: 84 har med verkan från den 1 juli 1960 upphävts genom kungörelsen 1960: 336. Enligt övergångsbestämmelserna till sistnämnda kungörelse gäller dock att i fråga om förrättning, som påbörjats före den 1 juli 1960, äldre bestämmelser alltjämt skall tillämpas. Med hänsyn härtill och då ett flertal laga skiften omfattande tillhopa en areal av inemot 200 000 ha är under handläggning inom de delar av Kopparbergs län, där kungörelsen 1935: 84 var tillämplig, kommer enligt styrelsen medelsbehovet för ifrågavarande ändamål att vara betydande även under nästkommande budgetår. Särskilt beror detta på att medelsbehovet, som huvudsakligen hänför sig till bestridande av kostnader för viss material och till ersättningar åt gode män och sakkunniga biträden, ökar under ifrågavarande laga skiftens slutskeden. På grund av det anförda och med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60 bör enligt styrelsens mening anslagsposten uppräknas med 100 000 kr.

2. Fr. o. m. innevarande budgetår skall återstående anslagsbehov för de ändamål, vartill medel tidigare anvisats under anslaget Kostnader för provskiften i Kopparbergs län, bestridas från förevarande anslag. Enligt styrelsen är ännu icke alla vid provskiftena beslutade utflyttningar och väganläggningar utförda. Medelsförbrukningen för ändamålet låter sig enligt styrelsen icke exakt beräknas, men medelsåtgången under budgetåret 1959/60 har enligt styrelsens mening varit osedvanligt hög. Med hänsyn härtill anser styrelsen för ändamålet böra beräknas oförändrat 5 000 kr.

3. Under denna punkt har sammanförts de ändamål, för vilka anslaget disponeras av länsstyrelserna. Någon särredovisning av utgifterna för de skilda ändamålen står sedan budgetåret 1958/59 icke till buds. Antalet ensittarförrättningar kan dock enligt styrelsen väntas sjunka, men härav följande minskning i medelsförbrukningen torde motverkas av den från den 1 juli 1960 vidtagna höjningen av lantmäteritaxan. Ersättningarna åt vissa förrättningsmän enligt lagen om enskilda vägar utgöres av tilläggser-

sättningar beträffande vissa förrättningar, som påbörjats men icke avslutats före den 1 juli 1950. Styrelsen har inhämtat att endast några få dylika förrättningar ännu icke är avslutade. Medelsförbrukningen för ändamålet under nästkommande budgetår kan därför enligt styrelsen förväntas bli obetydlig. Medelsåtgången för bestridande av kostnaderna för vissa avstycknings- och mantalsättningsförrättningar beror, förutom av beslutade indelningsändringar, av förrättningarnas omfattning och tidpunkten för deras slutförande. På grund av det anförda och med hänsyn till medelsförbrukningen under de tre senaste budgetåren anser styrelsen medelsbehovet böra beräknas till oförändrat 110 000 kr.

4. Belastningen låter sig enligt styrelsen icke i förväg beräknas. Med hänsyn till medelsförbrukningen under de tre senaste budgetåren föreslår styrelsen att för ändamålet beräknas oförändrat 10 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med lantmäterstyrelsens förslag förordar jag att för bidrag till vissa förrättningskostnader m. m. för nästkommande budgetår beräknas ett till 320 000 kronor förhöjt belopp och att belopp av oförändrad storlek anvisas för övriga ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägförrättningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 445 000 kronor.

[131] 8. **Rikets allmänna kartverk: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 839 300	5 700 480
1959/60	5 944 900	6 035 501
1960/61 (statsliggaren s. 953)	6 161 800	
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	5 906 000	

Yrkande. *Rikets allmänna kartverk* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl sänkes med 209 600 kr.

Departementschefen

Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga särskild proposition angående plan för den officiella kartläggningen samt anslag för budgetåret 1961/62 till rikets allmänna kartverk, m. m.

Enligt mina beräkningar bör rikets allmänna kartverks avlöningsanslag, omkostnadsanslag och anslag till kartarbeten m. m. för nästa budgetår preliminärt uppföras med 5 906 000, 724 000 respektive 2 146 000 kronor. Vidare torde under den nya rubriken Rikets allmänna kartverk: Fotogrammetrisk

uppdragsverksamhet böra för budgetåret 1961/62 preliminärt uppföras ett anslag av 2 506 000 kronor. Samtidigt bör för sagda budgetår rikets allmänna kartverks utrustningsanslag och anslag till utbildningskurser för viss personal preliminärt beräknas till 270 000 respektive 4 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Rikets allmänna kartverk: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 5 906 000 kronor.

[132] **9. Rikets allmänna kartverk: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	655 500	738 107
1959/60	698 800	706 538
1960/61 (statsliggaren s. 954)	713 200	
1961/62 (förslag; beräknat belopp) ...	724 000	

Yrkande. *Rikets allmänna kartverk* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 12 000 kr.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört under punkten J 8 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Rikets allmänna kartverk: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 724 000 kronor.

[133] **10. Rikets allmänna kartverk: Kartarbeten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59.....	1 780 000	1 790 098	106
1959/60.....	1 780 000	1 778 567	1 539
1960/61 (statsliggaren s. 954)..	1 830 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	2 146 000		

Yrkande. *Rikets allmänna kartverk* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl höjes med 16 000 kr.

Departementschefen

Åberopande vad jag uttalat under punkten J 8 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Rikets allmänna kartverk: Kartarbeten m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 2 146 000 kronor.

[134] **11. Rikets allmänna kartverk: Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet**

	Anslag
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	2 506 000

Yrkande. *Rikets allmänna kartverk* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl upptages med 2 505 800 kr.

Departementschefen

Jag hemställer, under hänvisning till vad under punkten J 8 angivits, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Rikets allmänna kartverk: Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 2 506 000 kronor.

[135] **12. Rikets allmänna kartverk: Utrustning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59.....	300 000	296 786	3 937
1959/60.....	300 000	247 066	56 870
1960/61 (statsliggaren s. 955)	300 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	270 000		

Yrkande. *Rikets allmänna kartverk* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl sänkes med 30 000 kr.

Departementschefen

Hänvisande till vad jag anfört under punkten J 8 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Rikets allmänna kartverk: Utrustning m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 270 000 kronor.

[136] **13. Rikets allmänna kartverk: Utbildningskurser för viss personal**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59.....	7 000	6 036	3 341
1959/60.....	4 000	5 178	2 162
1960/61 (statsliggaren s. 955)	4 000		
1961/62 (förslag; beräknat belopp)	4 000		

Yrkande. *Rikets allmänna kartverk* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget på anförda skäl upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag hemställer, under åberopande av det under punkten J 8 sagda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Rikets allmänna kartverk: Utbildningskurser för viss personal* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 4 000 kronor.

K. Fiskeriväsendet m. m.

[137] **1. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 091 200	996 601
1959/60	1 132 700	1 023 251
1960/61 (statsliggaren s. 955)	1 278 900	
1961/62 (förslag)	1 470 000	

Yrkande. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 251 945 kr. till 1 530 845 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Ökning
Fiskeristyrelsen	
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 kansliskrivare Ae 10	+ 13 740
b) 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång	+ 10 596
2. *Löneregleringar m. m.*	
a) ordinariesättning av 1 förste byråsekreterare Ae 23	—
b) 1 förste byråsekreterare Ae 21 i st. f. Ae 19	+ 2 568
c) 1 kassör Ae 13 i st. f. Ae 12	+ 840
d) 1 materialförvaltare Ao 9 i st. f. expeditionsvakt Ao 7	+ 1 260
3. *Omräkning*	
a) lönereglering för viss personal	+ 7 752
b) rörligt tillägg	+ 43 306
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 609
Sötvattenslaboratoriet	
4. *Lönereglering*	
a) 1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibiträde Ae 7	+ 1 344
b) 1 institutionsvaktmästare Ao 9 i st. f. expeditionsvakt Ao 7	+ 1 260
5. *Omräkning*	
a) lönereglering för viss personal	+ 6 072
b) löneklassförändringar	+ 1 740
c) rörligt tillägg	+ 15 587
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 160

Havsfiskelaboratoriet

6. *Lönereglering m. m.*
   a) extra-ordinariesättning av 1 extra tjänsteman (assistent) Ag 15 —
   b) 1 laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång Af 3—Ae 7 i st. f. institutionsbiträde Ae 5 ..... + 1 080

7. *Omräkning*
   a) arvodesreglering för hushållerskan å Bornö ..... + 800
   b) lönereglering för viss personal ..... + 9 312
   c) rörligt tillägg ..... + 46 445
   d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter ..... + 222

Undersöknings- och bevakningsfartygen

Skagerak

8. *Personalförstärkning*
   1 tredje styrman Ae 13 ..... + 16 116

9. *Lönereglering*
   sjötillägg till fartygets befälhavare ..... + 1 000

10. *Omräkning*
   a) kollektivavtalsposten ..... + 14 000
   b) rörligt tillägg ..... + 15 280
   c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter ..... + 280

Eystrasalt

11. *Lönereglering*
   1 befälhavare Ae 15 i st. f. Ae 10 ..... + 4 200

12. *Omräkning*
   a) kollektivavtalsposten ..... + 6 000
   b) rörligt tillägg ..... + 1 276
   c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter ..... + 100

Thetis

13. *Omräkning*
   kollektivavtalsposten beräknad för helt budgetår i st. f. 3/4 budgetår ..... + 29 000

+ 251 945

Motiv. 1 a). Styrelsen begär, med upprepande av 1957—1959 års äskanden, att med bibehållande av befintlig kanslibiträdestjänst en ny kansliskrivartjänst i lönegrad Ae 10 inrättas, samt anför härom.

Såsom framgår av IX ht 1954 s. 286 och 1955 s. 251 har styrelsen tidigare begärt, att den för registratorsgöromålen hos styrelsen avsedda kanslibiträ-

destjänsten i lönegrad Ae 7 omändras till en kansliskrivartjänst i lönegrad Ae 10. I 1956 års anslagsskrivelse anförde styrelsen, att behovet härav kvarstod med oförminskad styrka men härtill kom, såsom styrelsen anmälde i sin anslagsskrivelse år 1955 (IX ht 1956 s. 324—325), att enligt vad föreliggande erfarenheter visat, styrelsen icke kunde undvara en befattning som kanslibiträde för självständigt registrerings- och bokföringsarbete beträffande de fiskeavgiftsmedel, vilkas förvaltning styrelsen omhänderhar. Framställningen upprepades åren 1957, 1958 och 1959 (IX ht 1958 s. 565—566, 1959 s. 429 och 1960 s. 304—305).

1 b). Styrelsen har ett oavvisligt behov av ytterligare personal för skriv- och kontorsgöromål. Eftersom av styrelsens tre kontorsbiträden — vilket antal fastställdes av riksdagen vid styrelsens tillkomst (prop. 1948: 49) — ett måste avdelas såsom biträde åt kassören och ett ständigt tagas i anspråk för skötseln av styrelsens telefonväxel, disponerar styrelsen endast ett biträde för utskrift av koncept, expeditioner och protokoll, vilket är otillräckligt för ett trebyråverk som fiskeristyrelsen.

2 a). Sedan styrelsens extra ordinarie förste byråsekreterare uppflyttats till lönegrad Ae 23 fr. o. m. den 1 september 1958 återstår av styrelsens i IX ht 1958 (s. 566) och 1959 (s. 430) återgivna yrkanden beträffande denna tjänst ordinariesättning i lönegrad Ao 23. Nödvändigheten av att denna tjänst ordinariesättes har utförligt motiverats i IX ht 1958 (s. 566), till vilken motivering styrelsen hänvisar.

2 b). Med de serviceuppgifter i förhållande till styrelsens biologiska byråer, som måst tilldelas den i punkten 2 a) avsedde förste byråsekreteraren, har följt nödvändigheten att tilldela styrelsens byråsekreterare i lönegrad Ae 19 ett mycket betydande antal kvalificerade, självständiga arbetsuppgifter av ombudsmanna- och kamrerarnatur.

Befattningshavaren handhar sålunda bl. a. på eget ansvar uppföljningen av fiskeavgifter enligt vattenlagen, indrivningen av dylika avgifter samt den kamerala förgranskningen inom styrelsens hela verksamhetsområde, alltså även beträffande vatteninspektionen. Såvitt gäller sistnämnda myndighet fungerar befattningshavaren såsom sekreterare och sakkunnig i anställnings- och avlöningsfrågor, för vilkas handläggning inspektionen enligt den år 1958 beslutade organisationen icke har tillgång till juridiskt-administrativ arbetskraft på inspektionens stat.

På dessa skäl och med hänsyn till att 1960 års överenskommelse om de s. k. B-listefrågorna bl. a. innebär, att ett flertal byråsekreterare i lönegrad A 19 bl. a. inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde, t. ex. veterinärstyrelsen, uppflyttats till lönegrad A 21, vidhåller fiskeristyrelsen sitt här framlagda yrkande.

2 c). Kassörstjänsten är som styrelsen under en följd av år anmält för Kungl. Maj:t uppenbart för lågt lönegradsplacerad.

Bokslutsskyldiga kassörer inom allmänna civilförvaltningen placeras icke lägre än i lönegrad A 13, vilken placering även är motiverad med hänsyn till att tjänstinnehavaren enligt gällande bestämmelser om kassarörelsen vid fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion är kassachef för såväl fiskeristyrelsen med underlydande institutioner och fartyg som statens vat-

teninspektion, vilken sistnämnda organisationsenhets kassaärenden är av betydande och alltjämt växande omfattning med hänsyn till intensifieringen av vattenvårdsarbetet ute i länen.

2 d). Styrelsen handhar centralt tryckning, förrådshållning och distribution av papper, blanketter och formulär för styrelsen själv, två vetenskapliga laboratorier, två (tre) undersökningsfartyg, sju fiskeriintendenter samt tre fiskodlingsanstalter och en fiskeriförsöksstation. Styrelsens expensförråd och därmed förenade arbetsuppgifter är därför av betydligt större omfattning än som torde vara regel inom centrala verk av motsvarande storleksordning.

Den för uppgifterna ansvarige befattningshavaren — expeditionsvakt i Ao 7 — bör därför, anser styrelsen, uppföras som materialförvaltare i lönegrad Ao 9.

3 a)—c), 5 a)—d), 7 a)—d), 10 a)—c), 12 a)—c), 13. Förändringarna under dessa punkter är av automatisk karaktär.

4 a). Såsom framhållits i tidigare anslagsskrivelser är en uppflyttning av denna befattning till kontorist motiverad med hänsyn till arbetsuppgifterna samt till svårigheten att hålla den besatt vid nuvarande lön jämförd med löneläget för kvalificerad kontorspersonal inom stockholmsområdet, särskilt som befattningen sedan en längre tid måste uppehållas på vikariatslöneförordnande med täta skiften.

4 b). Som ävenledes framhållits i tidigare anslagsskrivelser utgöres de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna endast till mindre del av expeditionsvaktsysslor, varför tjänstens benämning bör utbytas mot institutionsvaktmästare eller uppsyningsman.

Det åligger befattningshavaren, som är skyldig bebo tjänstebostad, att övervaka institutionen och institutionsområdet med akvarier, dammar, pumpmaskineri, båtar etc. även under sön- och helgdagar samt efter mörkrets inbrott och att tillse att den mångfald sysslor vederbörligen utföres, vilka erfordras för institutionens drift såsom väghållning, städning, eldning, postgång, frakter, underhåll och reparationer å maskiner och inredning samt materialanskaffning för sådana arbeten. Härtill kommer särskilt ansvar för anförtrodda medel i samband med in- och utbetalningar samt ansvar för frakter av levande fisk.

6 a). Styrelsen anmäler, att den fattat beslut den 10 juni 1960 om fortsatt anställning av en vid havsfiskelaboratoriets hydrografiska avdelning i Göteborg placerad extra tjänsteman (assistent) i lönegrad Ag 15. Grundlönekostnaderna för nämnda befattningshavare bestrides fr. o. m. den 1 augusti 1960 tills vidare intill utgången av budgetåret 1960/61 dels med medel från fiskeristyrelsens, havsfiskelaboratoriets och statens vatteninspektions icke-ordinarieanslag, dels från under fjärde huvudtiteln till fiskeristyrelsens disposition ställda medel för visst hydrografiskt undersökningsarbete för marinens behov. Styrelsen hemställer efter samråd med överinspektören vid statens vatteninspektion, att den avsedda befattningshavarens tjänst extraordinariesättes i lönegrad Ae 15.

6 b). Sedan vid 1960 års riksdag medel ställts till förfogande för den första etappen av det upprustningsprogram för havsfiskelaboratoriet, varom styrel-

sen i tidigare anslagsskrivelser framlagt förslag, avser styrelsen att först framdeles, till ett kommande budgetår återkomma till realiserandet av fortsättningen av detta program, som således fortfarande äger full aktualitet. Vad i det följande anföres innefattar således icke äskanden av fortsättningsanslag för nämnda upprustnings genomförande.

Vid havsfiskelaboratoriets hydrografiska avdelning, som är stationerad i Göteborg, finns f. n. två institutionsbiträdestjänster i lönegrad högst Ae 5. Beträffande åtminstone den ena av dessa tjänster är det ett ofrånkomligt villkor, att innehavaren besitter sådan utbildning att han självständigt kan utföra relativt krävande kemiska och fysikaliska laboratoriearbeten. Vederbörandes kompetens bör med andra ord minst motsvara vad som i punkt 3 av Kungl. Maj:ts bestämmelser den 30 juni 1959 »angående reglerad befordringsgång för viss teknisk biträdespersonal» kräves för innehav av tjänst såsom laboratoriebiträde. Tack vare att det ena av de anställda biträdena reellt och formellt besuttit de nödiga kvalifikationerna — utan att åtnjuta den däremot svarande löneförmånen — har arbetet på avdelningen kunnat fortgå normalt. På senare tid har emellertid sjukvårdsinrättningarna och de naturvetenskapliga institutionerna i Göteborg ökat i antal och efterfrågan på teknisk personal har därför stigit. Detta i förening med den skärpning av kompetensbestämmelserna, som trädde i kraft den 1 juli 1959, gör att det i framtiden blir allt svårare eller rent av omöjligt för avdelningen att hävda sig i konkurrensen om den kvalificerade tekniska arbetskraften.

Det mycket trängande önskemålet är alltså inrättandet av en laboratoriebiträdestjänst i reglerad befordringsgång i lönegrad Af 3—Ae 7 i stället för institutionsbiträdestjänst i lönegrad Ae 5.

8. På undersökningsfartyget Skagerak är f. n. endast två styrmän anställda. Enligt det trevaktssystem, som numera lagenligt skall tillämpas när fartyget är till sjöss, måste befälhavaren följaktligen ålägga sig obligatorisk vakttjänstgöring, som innebär en kraftig belastning på hans övriga arbetsbörda, och som till yttermera visso är till stort förfång för undersökningsverksamheten. För dennas effektiva bedrivande är det nämligen oundgängligen nödvändigt att befälhavaren kan disponera sin tid när helst på dygnet hans medverkan påkräves. Det kan inte tillräckligt betonas i huru hög grad en expeditions vetenskapliga utbyte är beroende av att fartygsbesättningen och i främsta rummet befälhavaren med entusiasm och intresse går in för den med de vetenskapliga expeditionsdeltagarna gemensamma arbetsuppgiften. Med åtta timmars vakttjänstgöring på bryggan som påbröd till övriga plikter är det dock orimligt, att av befälhavaren begära ett särskilt intensivt intresse för undersökningsarbetena. Att ett mycket stort sådant intresse likväl lagts i dagen, må här framhållas till den nuvarande innehavarens förtjänst.

Synnerligen starka skäl föreligger alltså för att Skageraks besättning utökas med en man, som innehar behörighet att vara vakthavande på bryggan. Därtill bör som ytterligare kompetensvillkor sättas praktisk erfarenhet såsom yrkesfiskare. Lönen bör sättas så högt att den kan locka kvalificerad sökande, förslagsvis motsvarande lägst lönegrad A 13.

Styrelsen erinrar i detta sammanhang om att Kungl. Maj:t den 30 juni 1960 medgivit, att tjänsten som trålmästare i lönegrad Ae 10 å undersöknings- och bevakningsfartyget Skagerak må tills vidare hållas vakant samt

att därigenom lediga lönemedel må tagas i anspråk för anställande tills vidare under budgetåret 1960/61 av en fiskmästare i lönegrad Ag 13 för tjänstgöring å nämnda fartyg och vid havsfiskelaboratoriet, i samband varmed Kungl. Maj:t föreskrivit, att skillnaden i lönekostnaderna mellan lönegraderna Ag 13 och Ae 10 skall utgå ur havsfiskelaboratoriets icke-ordinariepost. Styrelsen anser, att detta arrangemang, som har karaktären av ett försök, bör förlängas att gälla under nästa budgetår med skyldighet för styrelsen att i 1961 års anslagsskrivelse redovisa erfarenheterna av arrangemanget och göra därav föranledd framställning om en mera permanent tjänsteförändring.

9. Styrelsen upprepar sin i IX ht 1957 (s. 364—365) återgivna motivering för återinförande av sjötillägg till befälhavaren på Skagerak.

11. Lönegradsplaceringen för befälhavaren på undersökningsfartyget Eystrasalt anser styrelsen vara alldeles för låg för att det skall kunna påräknas, att befattningshavaren kvarstannar i tjänst under någon längre tid.

Den omständigheten att sedan senhösten 1949 inte mindre än sex olika befälhavare avlöst varandra ombord talar sitt tydliga språk, och det faller av sig självt, att så täta byten måste vara till avsevärd nackdel för fartygets verksamhet. Beträffande Eystrasalt gäller samma sak som för Skagerak, nämligen att fartygets effektivitet i högsta grad är avhängig av besättningens och främst befälhavarens kompetens, erfarenhet och intresse. Mycket höga krav måste kunna ställas på befattningshavaren och lönesättningen måste självfallet fogas därefter.

Styrelsen anser, att lönegrad A 15 utan tvekan är att förorda. Styrelsen erinrar vidare, att eftersom Eystrasalts framtida användning enligt Kungl. Maj:ts uppdrag kommer att bli föremål för styrelsens utredning under det närmaste året, även frågan om befälhavarens avlöningsförhållande torde böra omprövas.

I detta sammanhang torde jämväl få anmälas att *Föreningen för främjandet av fritidsfiske (fiskefrämjandet)* i skrift den 19 maj 1960 anhållit, att åtgärder vidtages för ändring av Kungl. Maj:ts instruktion för fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion. Till stöd härför anför föreningen bl. a. följande.

Fritidsfisket har under de senaste decennierna utvecklats oerhört och är ännu i stark frammarsch. Fritidsfisket utgör numera en folkrörelse, som — med hänsyn till de rekreationsmöjligheter det ger de vuxna, jämsides med den lockelse till ett härdande friluftsliv som det utgör för den svenska ungdomen — borde vara värt allt stöd från statsmakternas sida. Fiskefrämjandet finner med hänsyn till strukturförändringarna av det svenska fisket det mindre tillfredsställande, att fiskeristyrelsen icke instruktionsmässigt är skyldig att tillvarataga även fritidsfiskets intressen. Föreningen vill dock härmed ingalunda påstå att fiskeristyrelsen trots frånvaron av direktiv i instruktionen icke hittills skulle ha ägnat fritidsfisket och dess problem uppmärksamhet.

Fiskefrämjandet föreslår följande ändringar i Kungl. Maj:ts instruktion för fiskeristyrelsen av den 16 maj 1958

a) i § 3 bör föreskrivas åliggande för styrelsen att befrämja utvecklingen av fritidsfisket som folkrörelse,

b) i § 4 andra stycket bör ordet fisket utbytas mot »såväl det yrkesmässiga fisket, som fritidsfisket»,

c) i § 5 bör ordet fiskerinäringen utbytas mot »fiskerinäringen och fritidsfisket».

Fiskefrämjandet föreslår även en sådan ändring av § 6 i instruktionen, att fiskeristyrelsen förstärkes med två ledamöter som representanter för fritidsfisket.

Yttranden. Över framställningen under punkt 8 om utökning av undersökningsfartyget Skageraks besättning med en tredje styrman i lönegrad Ae 13 har yttranden avgivits av sjöfartsstyrelsen och statens lönenämnd. I fråga om behovet av en tredje styrman på Skagerak anför *sjöfartsstyrelsen* följande.

Vid bedömandet av behovet av ifrågavarande styrman torde först böra göras en jämförelse med de föreskrifter, som, under i övrigt motsvarande förutsättningar, enligt sjöbefälskungörelsen den 3 juni 1960 (nr 487) och sjöarbetstidslagen den 30 juni 1959 (nr 404) gäller beträffande befälsbemanningen i ett handelsfartyg. Vid denna jämförelse får konstateras att Skagerak enligt för henne den 25 januari 1958 utfärdat internationellt mätbrev har en bruttodräktighet av 469,03 registerton. Av fiskeristyrelsen har under hand inhämtats, att Skagerak i allmänhet är sysselsatt såväl i Östersjön som i Kattegatt, Skagerak och i Nordsjön. Detta innebär, att fartyget får anses vara sysselsatt i nordsjöfart enligt sjöbefälskungörelsens och i närtrafik enligt sjöarbetstidslagens terminologi.

Enligt 10 § sjöbefälskungörelsen skall å annat maskindrivet handelsfartyg än passagerarfartyg i nordsjöfart, om fartyget har en bruttodräktighet överstigande 450 men understigande 500 registerton finnas anställd såsom befälhavare en styrman och såsom fartygsbefäl i övrigt två skeppare av 1:a klass. Enligt 4 § 2 mom. sjöarbetstidslagen må den ordinarie arbetstiden till sjöss för bl. a. vaktindelat fartygsbefäl å fartyg i närtrafik, som har en bruttodräktighet understigande 500 registerton, utgöra högst 24 timmar för två dygn i följd och 112 timmar under loppet av två veckor i följd. Av angivna bestämmelser följer, att i ett handelsfartyg skulle under i övrigt motsvarande förutsättningar tillämpas s. k. tvåvaktsystem. Fartygsbefälet skulle utgöras av en vaktfri befälhavare samt två styrmän.

Fiskeristyrelsen har som skäl för anställandet av en tredje styrman åberopat, att befälhavaren eljest, jämte övriga arbetsuppgifter, själv måste gå vakt. Såsom av den förutnämnda redogörelsen framgår, är detta icke i och för sig nödvändigt; utan kan liksom på ett handelsfartyg med befälhavaren vaktfri tillämpas tvåvaktsystem och de båda styrmännen sålunda gå vakt om vakt. Frågan om behovet av en tredje styrman bör sålunda enligt sjöfartsstyrelsens mening bedömas icke med hänsyn till befälhavarens utan till styrmännens arbetsbörda. Därvid är att märka, att styrmännen, av fiskeristyrelsens framställning att döma, icke torde hava andra arbetsuppgifter än de, som normalt tillkommer en styrman å ett handelsfartyg.

Vid bedömande av behovet av styrmän i Skagerak bör vidare beaktas, att sjöman enligt 12 § sjöarbetstidslagen skall, om den ordinarie arbetstiden överstiger 90 timmar under loppet av två veckor i följd, för överskjutande ordinarie arbetstid åtnjuta vederlag i form av fritid i hamn eller ock på annat sätt enligt vad därom må fastställas genom kollektivavtal. Huruvida

sådana svårigheter föreligger att bereda styrmännen vederlag, att detta motiverar anställande av ytterligare en styrman, undandrager sig sjöfartsstyrelsens bedömande.

Sjöfartsstyrelsen framhåller, att de angivna befälsbemanningsreglerna och föreskrifterna om den ordinarie arbetstiden för styrmännen emellertid endast är minimiregler. Intet hindrar att fartyg har större befälsbemanning. Så torde även kunna vara fallet å handelsfartyg, även om det torde få anses sällsynt beträffande fartyg av ifrågavarande storleksordning. Att märka är emellertid, att om fartyget varit endast 31 ton större, skulle för ett handelsfartyg i motsvarande fall ha krävts tre styrmän. Med hänsyn härtill synes fiskeristyrelsens förslag enligt sjöfartsstyrelsens mening inte obefogat. Sjöfartsstyrelsen vill därför tillstyrka detta förslag. Den av fiskeristyrelsen föreslagna lönegradsplaceringen synes sjöfartsstyrelsen likaledes vara väl avvägd.

Statens lönenämnd anför, att nämnden, därest behov föreligger av ytterligare en styrman på fartyget Skagerak, ifrågasätter, huruvida denne inte bör placeras i lönegrad A 11.

I yttrande över fiskefrämjandets ansökning framhåller *fiskeristyrelsen,* att dennas sammansättning och instruktion bygger — frånsett organisationen för vattenvården, som nyordnades genom beslut vid 1958 års riksdag — på de överväganden och kompromisser som skedde vid 1948 års riksdag (prop. 1948: 49; JoU 15; rskr. 264). Härom anför styrelsen vidare bl. a. följande.

Styrelsen erinrar om, dels att den år 1948 nyskapade fiskeristyrelsen främst till följd av de invändningar som under remiss- och riksdagsbehandlingen framfördes från vetenskapligt håll, organiserades som två, ganska lösligt hopfogade organisationsenheter — styrelse och fiskeriförsök — dels att styrelsen inrättades som ett styrelseverk med en överdirektör och fem lekmannaledamöter, representerande det yrkesmässiga fisket vid de tre kustavsnitten i väster, söder och öster och i insjöarna ävensom fiskhandeln, samt, vid behandlingen av frågor rörande fiskeriförsöken, med ytterligare ett vetenskapligt kollegium, företrädande zoologi, marin biologi, limnologi och hydrografi, dels att verkschefen (överdirektören) skulle vara den sammanhållande kraften mellan lekmannastyrelsen och det vetenskapliga kollegiet, dels att fritidsfiskets intressen ansågs behörigen tillgodosedda bl. a. därigenom, att insjöfisket bereddes representation på styrelseplanet. Sistnämnda övervägande torde ha haft sin grund däri att insjöfiskets riksorganisation, Svenska insjöfiskarenas centralförbund, i sig innefattade (och alltjämt innefattar) representation för såväl yrkesfisket som fritidsfisket, ehuru med restriktiva rösträttsbestämmelser för det sistnämnda fisket.

Om utvecklingen sedan år 1948 anför styrelsen bl. a. följande.

Den nuvarande fiskeristyrelsen bygger i konstitutionellt och organisatoriskt hänseende på överväganden, som ligger mer än tio år tillbaka i tiden. Styrelsen anser, att man nog måste ge fiskefrämjandet rätt såtillvida, att sedan 1948 betydelsefulla förändringar skett i det svenska fiskets struktur. Dessa förändringar yttrar sig i en tillbakagång av det yrkesmässiga fiskets numerär samtidigt med en ökning av fångstmängderna inom detta fiske och i en betydande ökning av fritidsfiskets utövare. Orsakerna till dessa för-

ändringar är med ganska stor säkerhet försämrad lönsamhet inom vissa delar av yrkesfisket med därav följande avgång till andra näringar, i förening med hårt driven rationalisering inom de delar av yrkesfisket, som alltjämt är bärkraftiga, samt såvitt gäller fritidsfisket arbetstidsförkortning, längre semestertider och standardhöjning i allmänhet. Åtgärder inom lagstiftningen, särskilt de genom 1950 års fiskerättslagstiftning tillkomna frifiskena utmed havskusterna och i de stora insjöarna, har i betydande mån bidragit till att påskynda den skisserade utvecklingen hän mot ökat fritidsfiske och minskat yrkesfiske.

Styrelsen konstaterar, att statsmakterna hittills icke ansett sig behöva taga särskild hänsyn till i det föregående redovisade förändringar inom fiskets allmänna struktur i vad gäller styrelsens sammansättning och instruktion. De jämkningar inom fiskeriadministrationen, som skett sedan styrelsens tillkomst år 1948, avser alldeles speciella problem, såsom sjöregleringsundersökningar (1950 och 1957 samt utredningsbemyndigande den 23 oktober 1959) och fiskeriundersökningsfartygs användning och förvaltning (1957 och 1959). Tydligen har den ursprungliga uppbyggnaden av styrelsen ansetts i sig så flexibel, att det erforderliga hänsynstagandet till fritidsfisket ansetts kunna ske utan sådana ändringar, varom Kungl. Maj:t och styrelsen äger besluta. Styrelsen anser även, att man också såvitt gäller fiskefrämjandets förslag om ökning av ledamotsantalet inom styrelsen med två kan ställa frågan, om någon reell vinst för fritidsfiskeintresset skulle vinnas genom en dylik åtgärd. Däremot menar styrelsen, att vissa skäl nog kan anföras till stöd för att styrelsens instruktion kompletteras.

Styrelsen avstyrker i anslutning till dessa överväganden fiskefrämjandets förslag om ökning av styrelsens ledamotsantal, samtidigt som styrelsen icke vill motsätta sig en jämkning av styrelsens instruktion. Denna instruktionsändring synes styrelsen böra utformas på det sättet, att styrelsens verksamhetsområde skall avse att, under beaktande av ett rationellt utnyttjande av fiskbestånden, beakta såväl yrkesfiskets som fritidsfiskets intressen.

Departementschefen

Fiskeristyrelsens framställning om förstärkning av styrelsen med ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång anser jag mig böra tillstyrka. Härför bör beräknas ett belopp av 10 600 kronor. Styrelsens förslag om personalförstärkningar i övrigt samt om tjänsteförändringar kan jag däremot inte biträda. I anledning av yrkandet om lönereglering för befälhavaren å Eystrasalt vill jag erinra om att frågan om antalet fiskeriundersökningsfartyg m. m., i enlighet med vad som anfördes i förra årets statsverksproposition, är föremål för utredning inom fiskeristyrelsen. I anslutning härtill torde även spörsmålet om anställningsformerna för personalen å dessa fartyg böra närmare övervägas. Förslaget att även nästa budgetår hålla en tjänst som trålmästare å fiskeriundersökningsfartyget Skagerak i lönegrad Ae 10 vakant samt att i stället anställa en fiskmästare i lönegrad Ag 13 med tjänstgöring både å Skagerak och vid havsfiskelaboratoriet föranleder ingen erinran från min sida. Skillnaden i lönekostnader mellan lönegrad Ag 13 och Ae 10 synes böra få bestridas på samma sätt som under innevarande budgetår. Erfarenheterna av ifråga-

varande anordning, vilken har karaktären av ett försök, bör redovisas av fiskeristyrelsen i dess anslagsskrivelse hösten 1961.

Från och med nästa budgetår synes den hittillsvarande uppdelningen i avlöningsstaten av olika anslagsposter på respektive styrelsen, de båda laboratorierna och fiskeriundersökningsfartygen böra slopas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, fiskeristyrelsen att framdeles fördela de i avlöningsstaten fastställda anslagsposterna på styrelsens olika verksamhetsgrenar.

I enlighet med principbeslut av 1960 års riksdag (prop. 126; SU 107; rskr. 282) rörande myndigheternas interna rationaliseringsverksamhet torde anslaget böra uppräknas med 1 200 kronor att användas till särskild arvodesersättning till en organisationsföredragande vid styrelsen. På grund av utgiftsökningar av automatisk natur torde anslaget vidare böra höjas med sammanlagt 179 300 kronor, varav 23 100 kronor hänför sig till löneregleringar för viss personal enligt 1960 års löneöverenskommelse, 800 kronor till redan genomförd arvodesreglering för hushållerskan på Bornö, 1 700 kronor till beräknade löneklassförändringar, 49 000 kronor till ökning av avlöningarna till kollektivavtalspersonal, 104 000 kronor till rörligt tillägg och 700 kronor till kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Ökningen av avlöningarna till kollektivavtalspersonal beror till 29 000 kronor på att det nya fiskeriundersökningsfartyget under nästa budgetår beräknas vara i bruk under hela året.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, behöver anslaget för nästa budgetår höjas med 191 100 kronor till 1 470 000 kronor.

Det av fiskefrämjandet framförda förslaget om att öka antalet ledamöter i styrelsen anser jag mig inte kunna biträda. I anslutning till vad fiskeristyrelsen anfört i sitt yttrande i ämnet har emellertid styrelsen enligt min mening att beakta såväl yrkesfiskets som fritidsfiskets intressen samt att främja ett rationellt utnyttjande av fiskbestånden.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: fiskeristyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	316 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	11 900
3. Avlöningar till kollektivavtalspersonal, *förslagsvis*	284 900
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	584 400

5. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 700
6. Ersättningar till sakkunniga, *förslagsvis*	500
7. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	252 300
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	18 000
Summa kronor	1 470 000

b) till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 470 000 kronor.

[138] **2. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	412 600	418 984
1959/60	419 300	402 486
1960/61 (statsliggaren s. 957)	590 500	
1961/62 (förslag)	533 000	

Enligt gällande omkostnadsstat fördelas anslaget med 57 300 kr. å fiskeristyrelsen, 30 100 kr. å sötvattenslaboratoriet, 92 900 kr. å havsfiskelaboratoriet samt 410 200 kr. å undersöknings- och bevakningsfartygen.

Y r k a n d e. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget minskas med 44 200 kr. till 546 300 kr. Styrelsen hemställer dessutom, att anordningar vidtages, så att av de medel, som anvisas å omkostnadsstaten till reseersättningar vid fiskeristyrelsen, sötvattenslaboratoriet och havsfiskelaboratoriet, må resp. högst 4 000, 1 500 och 5 000 kr. efter styrelsens bestämmande disponeras för bestridande av kostnader för internordiska tjänsteresor.

	Utgifter		Anslag	Ökning eller minskning
	1958/59	1959/60	1960/61	
Fiskeristyrelsen				
1. Övriga expenser	24 000	23 370	24 800	+ 8 000
2. Biblioteksverksamhet	—	—	—	+ 1 500
Sötvattenslaboratoriet				
3. Reseersättningar	4 347	4 979	6 000	+ 1 500
4. Övriga expenser	6 496	6 423	6 500	+ 1 000
5. Publikationstryck	3 800	3 800	4 000	+ 2 000

	Utgifter		Anslag	Ökning eller minskning
	1958/59	1959/60	1960/61	
6. Bibliotek	1 837	1 882	1 300	+ 200
7. Drift och underhåll av båtar	487	990	500	+ 200
8. Fiskeriförsök	2 520	1 952	1 100	+ 900
Havsfiskelaboratoriet				
9. Instrument- och laboratoriekostnader	25 080	24 283	33 000	— 4 500
Undersöknings- och bevakningsfartygen				
10. Omkostnadsposterna för nytt undersökningsfartyg beräknade för helt budgetår i st. f. 3/4 budgetår samt bortfall av engångsanslag för utrustning	25 096	30 207	125 500	— 55 000
				— 44 200

M o t i v. 1. Styrelsen understryker kraftigt den i 1959 års anslagsskrivelse (IX ht 1960 s. 313) lämnade motiveringen för denna anslagshöjning samt anmäler i anslutning därtill, att det under nästa budgetår kan bli aktuellt med nya ämbetslokaler för styrelsens huvuddel i Göteborg, därvid vissa nyanskaffningar måste företagas i samband med flyttningen. De uppkommande flyttningskostnaderna torde framdeles få anmälas av styrelsen.

2. Ett särskilt belopp för biblioteksändamål med 1 500 kr. erfordras på de skäl styrelsen anförde i 1957 års anslagsskrivelse (IX ht 1958 s. 573—574).

3. Vidsträckta resedistrikt, tidigare traktamentshöjning utan motsvarande anslagshöjning, fördyrade resekostnader samt ringa anslagsdel på varje resande tjänsteman motiverar den föreslagna anslagsökningen.

4. Av år 1957 begärd ökning av anslaget med 1 500 kr. har en tredjedel beviljats. Den nu föreslagna höjningen med 1 000 kr. utgör återstoden.

5. Av senast begärd höjning av förevarande anslag med 1 200 kr. till 5 000 kr. beviljades endast 200 kr. Det för budgetåret 1960/61 sålunda anvisade beloppet, 4 000 kr., är med hänsyn till de höga tryckningskosnaderna och omfattningen av det för publikation tillgängliga materialet klart otillräckligt. Tidigare begärd höjning är icke längre till fyllest. Årets framställning avseende denna mycket angelägna post avser en höjning från 4 000 till 6 000 kr., vilket senare belopp likväl framstår som lågt jämfört med andra forskningsinstitutioner.

6. Höjningen avser liksom i anslagsäskandena för de senaste åtta åren den återstående delen av den i 1951 års anslagsskrivelse föreslagna höjningen å 1 000 kr.

7. Alltsedan år 1932, då institutionen började sin verksamhet, fram till

budgetåret 1957/58 var denna anslagspost uppförd med 200 kr. Efter begäran i 1956 års anslagsskrivelse om en höjning till 700 kr. höjdes anslaget till 500 kr. Förevarande framställning avser återstående 200 kr. innebärande en uppjustering i anslutning till tidigare höjningar i drivmedelspriserna.

8. För utvidgade försök med nya redskapstyper och syntetiska redskapsmaterial har alltsedan år 1953 begärts en höjning från 1 000 till 2 000 kr. av medelsanvisningen till fiskeriförsök m. m., vilka framställningar emellertid medfört en höjning med 100 kr. Med hänsyn till försökens stora praktiska betydelse och ekonomiska vikt för betydande grupper av yrkesfiskare framföres härmed en förnyad anhållan om ytterligare förstärkning av detta anslag.

9. Minskningen är föranledd av bortfall av det i IX ht 1960 s. 315 omförmälda engångsbeloppet å 4 500 kr. till anskaffande av instrument för havsfiskelaboratoriets behov i samband med laboratoriets personella upprustning under innevarande budgetår.

10. Med förevarande omräkning avses dels bortfall av det i IX ht 1960 s. 315 upptagna engångsanslaget å 80 000 kr. för anskaffande av instrument- och redskapsutrustning till det nya fiskeriundersökningsfartyget, dels uppräkning av löpande omkostnadsposter för nytt fartyg från 3/4 budgetår (75 000 kr.) till helt budgetår (100 000 kr.).

Departementschefen

Liksom i fråga om avlöningsanslaget till fiskeristyrelsen synes beträffande omkostnadsanslaget den hittillsvarande uppdelningen av olika anslagsposter på respektive styrelsen, de båda laboratorierna och fiskeriundersökningsfartygen böra slopas från och med nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, fiskeristyrelsen att framdeles fördela de i omkostnadsstaten upptagna anslagsposterna på styrelsens olika verksamhetsgrenar.

Anslagsposten till publikationsstryck samt delposterna till övriga expenser samt fiskeriundersökningsfartygen bör för nästa budgetår ökas med respektive 400, 1 500 och 25 100 kronor. Höjningarna är av automatisk karaktär, i fråga om delposten till fiskeriundersökningsfartygen beroende på att det nya fartyget under nästa budgetår beräknas vara i bruk hela året. Delposterna till instrument- och laboratoriekostnader samt fiskeriundersökningsfartygen bör å andra sidan minskas med för innevarande budgetår anvisade engångsbelopp av 4 500 kronor till havsfiskelaboratoriet respektive 80 000 kronor till utrustning av det nya fartyget.

Av anslagsposten till reseersättningar torde från och med budgetåret 1961/62 ett belopp av 6 000 kronor efter fiskeristyrelsens bestämmande få disponeras för bestridande av kostnader för internordiska tjänsteresor. Övriga av styrelsen framställda äskanden finner jag mig inte kunna biträda.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, kan förevarande anslag för nästa budgetår minskas med 57 500 kronor till 533 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 533 000 kronor.

[139] **3. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	403 100	338 565
1959/60	452 600	386 128
1960/61 (statsliggaren s. 959)	470 800	
1961/62 (förslag)	538 000	

Yrkande. *Vatteninspektionen* (skr. 14/9 1960) hemställer, att anslaget ökas med 147 700 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 laborator Ae 26	+ 31 500
b) Arvoden till praktikanter	+ 4 356
2. *Löneregleringar m. m.*	
a) 1 laborator och föreståndare B 1 i st. f. 1 byrådirektör Ae 26	+ 9 300
b) 1 vatteninspektör Ae 21 i st. f. Ag 21	—
c) 1 vatteninspektör Ae 21 i st. f. 1 byråinspektör Ae 21	—
d) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång (Ag 1—Ae 9)	+ 3 024
e) 1 laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång (Ag 1—Ae 9) i st. f. 1 institutionsbiträde i kortare reglerad befordringsgång (Ag 1—Ae 5)	+ 2 448
f) 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång (Ag 1—Ae 5) i st. f. 1 diskbiträde	+ 1 524
g) 1 institutionstekniker Ao 9 i st. f. 1 vaktmästare Ao 7	+ 1 272
3. *Omräkning*	
a) lönereglering för viss personal	+ 8 400
b) löneklassförändringar	+ 3 372
c) rörligt tillägg	+ 76 700
d) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 5 800
	+ 147 696

Motiv. 1 a). Vattenvårdskommittén har tidigare (SOU 1955: 6) föreslagit att vatteninspektionen skall förfoga över mikrobiologisk expertis. Enligt vatteninspektionens mening kan en utbyggnad av inspektionens resur-

ser i detta hänseende icke längre uppskjutas. Till stöd härför anför inspektionen följande.

I samband med handläggningen av olika föroreningsärenden framträder de hygieniskt-bakteriologiska problemen alltmera såsom en viktig och ofta avgörande bedömningsgrund. Samtidigt har de medicinska och hälsovårdande institutionerna efter hand kommit att mera inriktas på andra hygieniska problem än vattenhygienen och har därför mindre än tidigare utrymme för bakteriologisk undersökningsverksamhet på vattenvårdens område. Det bör vidare framhållas, att den mikrobiologiska aspekten på vattendragens beskaffenhet icke enbart är av sanitär art utan även i andra hänseenden t. ex. i fråga om vattnets förmåga till självrening eller i fråga om reningsanläggningars funktioner är av mycket stor betydelse. De mikrobiologiska problem, som förefinnes på vattenvårdens område, är vidare ofta av den art, att det icke är möjligt att använda standardiserade metoder utan metoderna måste anpassas eller utformas till speciella frågeställningar. Ehuru vatteninspektionen för nästkommande budgetår inskränker sig till att begära en laboratorsbefattning i mikrobiologi, förutsätter detta förslag dock, att ifrågavarande befattningshavare under därpå följande budgetår förses med erforderlig arbetshjälp och utrustning. I samband därmed uppkommer även vissa lokalfrågor, som emellertid enligt vatteninspektionens mening torde få lösas i samband med statsmakternas ställningstagande till lokaliseringen av sötvattenslaboratoriets regleringsavdelning.

1 b). Vatteninspektionens undersökningsverksamhet har genom de ökade resurser, som efter hand ställts till inspektionens förfogande, fått allt större omfattning. Särskilt sommartid är denna verksamhet intensiv, samtidigt som det är nödvändigt att bereda laboratoriepersonalen semesterledighet. Genom anställande av studerande vid tekniska institut och gymnasier m. m. såsom praktikanter kan emellertid verksamheten upprätthållas i erforderlig omfattning utan att en utökning av den fasta laboratoriepersonalen behöver ske. För anställande av exempelvis tre praktikanter under omkring två månader erfordras ett belopp motsvarande halva årslönen för tjänst i lönegrad A 1.

2 a). Fr. o. m. ingången av innevarande budgetår är föreståndarna för fiskeristyrelsens havsfiskelaboratorium och sötvattenslaboratorium placerade i lönegrad B 1. Byrådirektören vid vatteninspektionen har tidigare varit placerad i samma lönegrad som nämnda befattningshavare vid fiskeristyrelsen. Byrådirektörens arbetsuppgifter är också enligt vatteninspektionens mening fullt jämförliga med de arbetsuppgifter, som åligger en föreståndare och laborator. Han har sålunda att utöva självständig ledning över undersökningsverksamheten vid vatteninspektionens laboratorier med två laboratorer i lönegrad A 26 såsom närmast underordnade tjänstemän. Han har vidare att verkställa den närmaste handläggningen av sådana mera komplicerade industriföroreningsfrågor, som fordrar tillgång till laboratoriernas resurser. Hit hör bl. a. praktiskt taget samtliga vattenvårdsärenden rörande cellulosa- och wallboardindustrier. Byrådirektören har vidare i egenskap av ställföreträdare för överinspektören ett särskilt ansvar, som i allmänhet icke tillkommer en laborator och föreståndare.

Med hänsyn till anförda förhållanden finner vatteninspektionen, att byrådirektören bör placeras i lönegrad B 1. För vinnande av större klarhet i frå-

ga om tjänstens innebörd föreslås vidare, att tjänstebenämningen ändras från byrådirektör till laborator och föreståndare. Därest en uppflyttning av tjänsten nu icke kan komma i fråga av den anledningen att överinspektörstjänsten vid vatteninspektionen är placerad i lönegrad B 1, föreslås i andra hand att i löneförmånerna för byrådirektörstjänsten provisoriskt skall ingå lönetillägg på sätt som tillämpas bl. a. för vissa befattningshavare vid vattendomstolar.

2 b). Vid inspektionen finns f. n. fyra extra ordinarie och en extra tjänst i lönegraderna A 23—21. Då samtliga tjänster även i fortsättningen är behövliga, bör även den sistnämnda tjänsten som vatteninspektör i Ag 21 extraordinariesättas.

2 c). Av de vid vatteninspektionen befintliga fem tjänsterna i lönegraderna A 23—21 benämnes fyra vatteninspektör och en byråinspektör. Tjänsten tillkom 1954 (IX ht 1954 s. 289), innan benämningen vatteninspektör införts, men motiverades av exakt samma arbetsuppgifter, som de senare tillkomna vatteninspektörstjänsterna avser. Samtliga tjänstemän vid inspektionen i lönegraderna A 23—21 bör därför benämnas vatteninspektör.

2 d). Vid vatteninspektionens laboratorier finns f. n. följande tjänster i biträdesgrad, nämligen ett laboratoriebiträde med reglerad befordringsgång upp till lönegrad A 9, tre institutionsbiträden med reglerad befordringsgång upp till lönegrad A 5 och ett diskbiträde med arvode motsvarande lönegrad A 2. På grund av undersökningsverksamhetens ökade omfattning är en ökning av laboratoriernas biträdespersonal i och för sig motiverad. Erfarenheten har emellertid visat, att verksamheten kan bedrivas med en så begränsad personal som den nuvarande, under förutsättning att inspektionen kan behålla i arbetet väl kvalificerade och rutinerade befattningshavare. Eftersom bättre löneförmåner erbjudes motsvarande personal vid andra statliga liksom också vid kommunala och enskilda laboratorier, har det med nuvarande lönegradsplaceringar visat sig svårt att bibehålla personalen efter en viss praktiktid. Vid närmast jämförliga statliga institution, statens institut för folkhälsan, finns ett antal laboratorieassistenttjänster.

Inrättande av en tjänst som laboratorieassistent vid vatteninspektionens kemiska laboratorium är enligt inspektionens mening väl motiverad med hänsyn till arbetsuppgifterna. Vid detta laboratorium erfordras sålunda, att ett av biträdena kan självständigt leda arbetet och även självständigt utföra undersökningar i fält, utöva översyn och kontroll av undersökningsmetoder med ledning av facklitteratur, handleda utbildning av nyanställd personal etc. Vad gäller lönegradsplaceringen av sådan tjänst synes lönegrad A 11 eller A 13 kunna komma i fråga. Särskilt med hänsyn till att befattningshavaren i fråga skall kunna självständigt utföra och leda undersökningar i fält, som annars brukar anförtros assistentpersonal med akademisk utbildning, synes en placering i lönegrad A 13 vara motiverad.

2 e). Vid det limnologiska laboratoriet erfordras en väl kvalificerad biträdeskraft, som kan påräknas behållas i tjänsten under längre tid. Inspektionen föreslår därför, att en av de nuvarande institutionsbiträdestjänsterna i lönegrad A 1—5 höjes till laboratoriebiträdestjänst i lönegrad Ae 9.

2 f). Vid inspektionens laboratorier förekommer f. n. icke disk i sådan omfattning, att en person kan sysselsättas på heltid med sådana göromål. Diskbiträdet har därför till huvudsaklig del använts för samma laboratoriegöromål som institutionsbiträdena. Det är därför icke möjligt att med nuvarande tjänsteställning under mer än en kort lärotid behålla innehavarna av befattningen. Tjänsten bör sålunda ändras med hänsyn till arbetets verkliga art.

2 g). Vid årets reglering av vissa vaktmästarbefattningar har befattningen såsom institutionsvaktmästare nedflyttats från lönegrad A 8 till A 7. Detta synes icke vara motiverat med hänsyn till de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna.

Vaktmästaren vid institutionen har nämligen till huvudsaklig uppgift att tillverka, reparera och justera vetenskapliga instrument och apparater och att självständigt göra inköp av material härför. Han skall vidare ha självständig tillsyn av inspektionens laboratoriebuss. Däremot utför han normalt icke några egentliga vaktmästargöromål utan dessa ombesörjes av sötvattenslaboratoriets vaktmästare.

Det är enligt inspektionens mening i och för sig befogat, att tjänsten upptages som en instrumentmakartjänst i lönegrad A 11. Därest befattningens nuvarande innehavare icke i sin utbildning kan anses fylla fordringarna för en sådan placering, bör den dock i vart fall placeras såsom institutionstekniker i lönegrad Ao 9.

3 a)—d). Förändringarna under dessa punkter är av automatisk karaktär.

Yttrande. *Medicinalstyrelsen,* som yttrat sig över framställningen under punkt 1 a), finner för sin del den föreslagna laboratorsbefattningen vara väl motiverad av föreliggande förhållanden beträffande bl. a. vattenföroreningsfrågan och vill fördenskull tillstyrka, att vatteninspektionens framställning bifalles. Medicinalstyrelsen har inhämtat utlåtande över sagda framställning från *statens bakteriologiska laboratorium,* vilket anför bl. a. följande.

Det är en påtaglig brist inom vattenhygienen i vårt land, att inget bakteriologiskt laboratorium förfogar över kvalificerad befattningshavare, som specialiserat sig uteslutande på vattenbakteriologiska och vattenhygieniska frågor. Statens institut för folkhälsan och statens bakteriologiska laboratorium liksom andra bakteriologiska och hygieniska institutioner i landet utför i regel endast rutinmässiga undersökningar och har varken personella eller andra resurser för mera omfattande utredningsuppgifter. I själva verket utgör de vattenbakteriologiska undersökningarna för dessa laboratorier mer eller mindre en biuppgift i deras verksamhet. Behovet av utredningar inom vattenhygienens område har som bekant vuxit under senare år i samband med att nedsmutsningen av våra vattendrag och sjöar fortskridit. Detta behov accentueras ytterligare av att tveksamhet råder i många avseenden i fråga om de åtgärder, som måste till för att hejda denna utveckling.

Statens bakteriologiska laboratorium anser, att en förstärkning av landets nuvarande resurser då det gäller mikrobiologiska vattenundersökningar är synnerligen angelägen, främst ur hygieniska synpunkter. Det förefaller också laboratoriet riktigt, att denna förstärkning tar formen av den föreslagna laboratorstjänsten vid vatteninspektionen, som enligt sin in-

struktion har att utöva tillsyn över landets vattendrag, sjöar och andra vattenområden inom riket, till motverkande av vattenförorening. Bl. a. bör genom denna placering goda förutsättningar för ett fruktbart samarbete mellan vattenhygieniker och vattentekniker skapas.

Statens bakteriologiska laboratorium ansluter sig sålunda till de av vatteninspektionen framförda motiveringarna för en laboratorstjänst för dess mikrobiologiska arbetsuppgifter. Enligt laboratoriets mening behövs denna tjänst i främsta rummet för utredningsuppgifter och i andra hand för handläggning av föroreningsärenden inom inspektionen. Dessa uppgifter är högt kvalificerade och kräver därför den kompetens, som gäller för laboratorer. De är också så omfattande, att de inte torde kunna bemästras genom anlitande av konsulter.

Bakteriologiska laboratoriet understryker slutligen den av vatteninspektionen framförda synpunkten att för dess uppgifter standardiserade metoder ofta inte står till buds. Gängse metoder måste modifieras och nya utarbetas. Inte minst ur denna synpunkt är den begärda laboratorsbefattningen enligt bakteriologiska laboratoriets mening väl motiverad.

I anslutning till de i statens bakteriologiska laboratoriums yttrande framförda synpunkterna anför medicinalstyrelsen följande.

Medicinalstyrelsen vill understryka betydelsen av mikrobiologiska utredningar för en rationell bedömning av de ständigt aktuella vattenföroreningsfrågorna. Att härför äga tillgång till en särskild befattningshavare i laborators tjänsteställning synes bli till vidsträcktare gagn än enbart för statens vatteninspektion, enär vårt land f. n. icke inom ramen för sina bakteriologiska laboratorier har tillgång till någon kvalificerad befattningshavare med den speciella inriktning, som den avsedda laboratorsbefattningen skulle få.

Departementschefen

Mot vatteninspektionens förslag att under sommarmånaderna anställa praktikanter samt att utbyta en tjänst som diskbiträde mot en tjänst som institutionsbiträde i reglerad befordringsgång har jag intet att erinra. Anslaget bör i anledning härav höjas med (4 600 + 1 600 =) 6 200 kronor. Jag har ej heller något att erinra mot förslaget att ändra tjänstebenämningen för en byråinspektör i lönegrad Ae 21 till vatteninspektör i lönegrad Ae 21. Några personalförstärkningar eller tjänsteförändringar utöver vad jag nu föreslagit anser jag mig inte kunna tillstyrka.

Till följd av lönereglering för viss personal i anledning av 1960 års löneöverenskommelse samt beräknade löneklassförändringar torde anslaget böra ökas med 8 400 respektive 4 400 kronor. Vidare bör posterna till rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter för nästa budgetår höjas med 47 900 respektive 300 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, behöver anslaget för nästa budgetår höjas med 67 200 kronor till 538 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Å personalförteckningen bör i enlighet med vad som anförts i det föregående en tjänst som byråinspektör i lönegrad Ae 21 utbytas mot en tjänst som vatteninspektör i lönegrad Ae 21.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: vatteninspektionen, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: vatteninspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	52 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	7 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	341 600
4. Ersättningar till sakkunniga, *förslagsvis*	11 500
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	116 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 900
Summa kronor	538 000

c) till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 538 000 kronor.

[140] **4. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	119 300	146 016
1959/60	142 900	138 884
1960/61 (statsliggaren s. 960)	129 900	
1961/62 (förslag)	125 000	

Yrkande. *Vatteninspektionen* (skr. 14/9 1960) hemställer, att anslaget ökas med 3 000 kr. enligt följande.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Expenser	23 404	36 280	33 000	—
2. Laboratoriekostnader	29 685	35 872	23 500	+ 3 000

Motiv. 1. Med hänsyn till belastningen torde delposten för värme och lyse kunna sänkas med 5 000 kr. Sedan inspektionen numera blivit förlagd till två skilda byggnader vid Drottningholm finns däremot behov av en snabbtelefonanläggning. För detta ändamål erfordras ett engångsbelopp av 5 000 kr. Posten bör sålunda uppföras med oförändrat belopp.

2. I posten ingår för innevarande budgetår ett engångsbelopp med 5 000 kr. för anskaffande av ett fluviarium. För nästkommande budgetår äskas under denna post ett engångsbelopp av 5 000 kr. för anskaffande av en flamfotometer för bestämning av i första hand natrium och kalium. Sådana bestämningar har hittills icke kunnat ske vid inspektionen. Vid bifall till äskandet om inrättande av en laboratorstjänst i mikrobiologi bör slutligen delposten till laboratoriekostnader till en början höjas med 3 000 kr.

Departementschefen

Delposten till bränsle, lyse och vatten synes med hänsyn till den faktiska belastningen böra minskas med 4 900 kronor. Vidare bör delposten till laboratoriekostnader minskas med ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp å 5 000 kronor. För anskaffning av en flamfotometer bör emellertid för nästa budgetår under sistnämnda delpost upptagas ett engångsbelopp av 5 000 kronor. Inspektionens övriga yrkanden kan jag inte biträda. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, kan anslaget minskas med 4 900 kronor till 125 000 kronor.

I detta sammanhang torde för riksdagens kännedom böra anmälas att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 maj 1960 medgivit statens vatteninspektion att, i huvudsaklig överensstämmelse med förslag som utarbetats av föreståndaren för statens maskinprovningar, för en kostnad av högst 30 000 kronor inköpa ett nytt dragfordon till inspektionens laboratorievagn. I beslutet har föreskrivits bland annat, att ifrågavarande kostnad skall bestridas ur den i inspektionens omkostnadsstat för budgetåret 1959/60 upptagna anslagsposten till övriga utgifter samt att sagda post till följd härav må överskridas med högst 30 000 kronor. Behovet av ett nytt dragfordon har uppkommit på grund av att inspektionens förutvarande fordon genom olyckshändelse den 16 augusti 1959 blev svårt skadat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

[141] **5. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet**

Fr. o. m. budgetåret 1950/51 har under förevarande rubrik uppförts ett reservationsanslag med ett formellt belopp av 100 kr. Kostnaderna för ifrågavarande undersökningar bestrides av ersättningar, som betalas av uppdragsgivarna och tages till uppbörd å anslaget. Kungl. Maj:t fastställer stat för verksamheten. Genom beslut av 1957 års riksdag (prop. 1957: 22; JoU 15; rskr. 216) har sötvattenslaboratoriet omorganiserats fr. o. m. budgetåret 1957/58 (statsliggaren s. 960).

Yrkande. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp av 100 kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med ett formellt belopp av 1 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslagets användning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[142] **6. Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	253 500	166 966
1959/60	252 200	177 154
1960/61 (statsliggaren s. 962)	211 100	
1961/62 (förslag)	255 000	

Yrkande. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 48 930 kr. Anslagsökningen är av automatisk natur och beräknas fördela sig enligt följande.

	Ökning
Omräkning	
a) lönereglering för viss personal m. m.	+ 18 236
b) rörligt tillägg	+ 40 320
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 374
	+ 58 930
Särskilda uppbördsmedel	
Ersättningar för undersökningar	+ 10 000
Nettoökning	48 930

Fiskeristyrelsen (skr. 21/10 1960) hemställer vidare, såvitt nu är i fråga, att verksamheten vid statens fiskodlingsanstalt i Borenshult skall nedläggas.

Motiv. 1. Styrelsen erinrar om att med stöd av Kungl. Maj:ts den 23 oktober 1959 givna bemyndigande en sakkunnig tillkallats för att verkställa översyn av de fiskesakkunniga organen i vattenmål och därmed sammanhängande frågor. Denna utredning, som f. n. pågår, berör — förutom sötvattenslaboratoriet — framförallt fiskeriintendentsorganisationen. För att icke föregripa utredningsmannens och sedermera statsmakternas ställningstaganden till dessa spörsmål anser sig fiskeristyrelsen icke böra i statförslaget för nästa budgetår ifrågasätta några sakliga ändringar beträffande fiskeriintendenternas avlönings- och omkostnadsanslag.

2. Styrelsen erinrar om att det ur den statliga fiskeriadministrationens synpunkt sedan länge framstått såsom önskvärt att avveckla fiskodlingsanstalten i Borenshult. Fiskeristyrelsen har berett lantbruksstyrelsen, länsstyrelserna och hushållningssällskapen i Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs samt Värmlands län, vederbörande fiskeriintendenter, fiskerinämnden för Vänern, Svenska insjöfiskarenas centralförbund efter hörande av berörda lokala organisationer samt f. d. byråchefen Gunnar Alm såsom sakkunnig beträffande Vätterns fiskodlingsfrågor tillfälle att yttra sig över frågan om Borenshults-anstaltens nedläggande. Erinringar mot anstaltens avveckling har därvid endast anförts av Svenska insjöfiskarenas centralförbund och Vätterns fiskareförbund. Sistnämnda organisationer vill inte i och för sig motsätta sig Borenshults-anstaltens nedläggning men anser, att den av anstalten utövade verksamheten bör upprätthållas i Vättern även i fortsättningen.

Styrelsen framhåller, att vid bifall till förslaget om att nedlägga Borenshults fiskodlingsanstalt aktualiseras frågan om vidtagande av andra åtgärder till främjande av fisket i Vättern. Styrelsen anför härom följande.

Kärnpunkten i denna fråga är huvudmannaskapet för och lokaliseringen av den laxöringsodling för Vätterns behov, varom enighet råder mellan den statliga fiskeriadministrationen, å ena sidan, och fiskareorganisationerna kring Vättern, å andra sidan. Närmast till hands ur saklig synpunkt ligger att denna verksamhet anförtros åt Skaraborgs läns hushållningssällskap, som äger en lämpligt belägen fiskodlingsanstalt ej långt från Vättern. Härvid förutskickar styrelsen, att hushållningssällskapet i fråga för utvidgning och drift av sagda fiskodlingsanstalt skall erhålla statsbidrag av fiskeavgiftsmedel enligt tillämpade grunder, varutinnan det torde få ankomma på styrelsen att föra förhandlingar med sällskapet och framlägga av förhandlingarna föranlett förslag.

Departementschefen

Det av fiskeristyrelsen framförda förslaget att från och med den 1 juli 1961 nedlägga den med fiske- och arrendeavgiftsmedel bedrivna verksamheten vid statens fiskodlingsanstalt i Borenshult anser jag mig böra biträda. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att under förutsättning av riksdagens bifall till förslaget uppdraga åt fiskeristyrelsen att närmare utreda dels de åtgärder, som i fortsättningen erfordras för att främja fisket i Vättern, dels de åtgärder i övrigt, som påkallas av förevarande anstalts avveckling. Vid bifall till förslaget bör förevarande anslag minskas med 18 000 kronor, motsvarande lönekostnaderna för en fiskmästare i lönegrad Ae 13. Samtidigt bör emellertid den å anslaget under särskilda uppbördsmedel upptagna posten för bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel minskas med samma belopp.

I anledning av fiskeristyrelsens i anslagsskrivelsen närmare upptagna förslag bör anslaget till följd av 1960 års löneregelering höjas med 17 100 kronor. Vidare bör anslaget på grund av beräknade löneklassförändringar

uppräknas med 1 400 kronor. Posterna till rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör höjas med 35 300 kronor respektive 100 kronor. Förslagen medför en ökning av anslagsbehovet med 53 900 kronor.

Vad därefter angår de särskilda uppbördsmedlen bör som nyss nämnts uppbördsposten för bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel minskas med 18 000 kronor. Mot fiskeristyrelsens förslag till uppräkning av uppbördsposten för ersättningar för undersökningar med 10 000 kronor till 50 000 kronor har jag intet att erinra. Sammanlagt synes sålunda de särskilda uppbördsmedlen böra minskas med 8 000 kronor.

Vid bifall till mina förslag bör anslaget sålunda ökas med 43 900 kronor till 255 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för fiskeriintendenter m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	207 800
2.	Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	7 500
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	62 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	76 300
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	5 400
	Summa kronor	359 000

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel	54 000	
Ersättningar för undersökningar	50 000	104 000
	Nettoutgift kronor	255 000

b) till *Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 255 000 kronor.

[143] **7. Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	26 100	41 070
1959/60	25 700	25 824
1960/61 (statsliggaren s. 962)	27 100	
1961/62 (förslag)	27 000	

Yrkande. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp. Styrelsen hemställer dessutom, att anordningar vidtages, så att av de medel, som i omkostnadsstaten anvisas för reseersättningar, må efter styrelsens bestämmande högst 2 000 kr. disponeras för bestridande av kostnader för internordiska tjänsteresor.

Motiv. Styrelsen hänvisar beträffande sitt förslag till oförändrad medelsanvisning under förevarande anslag för nästa budgetår till vad styrelsen anfört under närmast föregående anslag.

Departementschefen

Vid bifall till den under föregående anslag föreslagna nedläggningen av fiskodlingsanstalten vid Borenshult borde anslagsposten till reseersättningar liksom den under särskilda uppbördsmedel upptagna posten bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel minskas med vardera 200 kronor. För att erhålla en avrundning av anslaget till jämnt tusental kronor torde emellertid ändringarna kunna inskränkas till en minskning av posten till reseersättningar med 100 kronor. Mot fiskeristyrelsens förslag att i övrigt upptaga anslaget för nästa budgetår med oförändrat belopp har jag intet att erinra. Av anslagsposten till reseersättningar torde ett belopp av högst 2 000 kronor efter fiskeristyrelsens bestämmande få disponeras för bestridande av kostnader för internordiska tjänsteresor. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, bör förevarande anslag för budgetåret 1961/62 uppföras med 27 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

[144] 8. **Utbildning av fiskeritjänstemän**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	30 000	32 077
1959/60	46 000	43 215
1960/61 (statsliggaren s. 963)	30 500	
1961/62 (förslag)	51 000	

Efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. 1951: 84) beslöt 1951 års riksdag, att en kurs om ca 17 månader skulle anordnas vartannat år för utbildning av fiskeritjänstemän. De för budgetåren 1951/52—1959/60 anvisade anslagen har i enlighet härmed avsetts för bestridande av kostnaderna för 1951—1953, 1953—1955, 1955—1957, 1957—1959 och första delen av 1959—1961 års kurser, varjämte det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget avses för bestridande av kostnaderna för andra delen av 1959—1961 års kurs.

Yrkande. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 50 700 kr., vilket innebär en höjning med 4 700 kr. i förhållande till det för budgetåret 1959/60 anvisade anslaget. Det begärda anslaget är avsett för första läsåret av den kurs, som börjar på hösten 1961.

	Anslag 1959/60	Utgifter 1959/60	Ökning
1. Arvode för rektors- och sekreterargöromål ...	2 500	2 525	—
2. Timlärararvoden	16 000	17 962	+ 2 000
3. Hyra och städning av undervisningslokaler ..	3 200	2 180	—
4. Undervisningsmateriel och expenser	2 100	2 085	+ 1 900
5. Statlig studiehjälp	19 000	16 121	—
6. Bidrag till kostnader för praktikresor, studiebesök och exkursioner	3 200	2 342	+ 800
	46 000	43 215	+ 4 700

M o t i v. Vid bedömningen av medelsbehovet under förevarande anslag bör enligt fiskeristyrelsens mening klarläggas, dels huruvida med hänsyn till såväl efterfrågan på fiskeritjänstemannautbildad arbetskraft som nuvarande utbildningskapacitet — tio elever vartannat år — ett verkligt behov föreligger att anordna en fiskeritjänstemannakurs även 1961—1963, dels huruvida erfarenheterna från den hittillsvarande, sedan år 1951 bedrivna kursverksamheten kan anses ådagalägga krav på några omdispositioner inom ramen för den fastställda kurslängden av ca 17 månader beträffande utbildningsgång och lärostoff. Härom anför styrelsen följande.

Vad den första frågan angår må framhållas, att såvitt styrelsen känner till har samtliga från de hittills genomförda fiskeritjänstemannakurserna, även 1957—1959 års, utexaminerade eleverna erhållit anställningar såsom fiskmästare eller liknande i statens, hushållningssällskapens eller det enskilda näringslivets (skogsbolags m. fl.) tjänst. F. n. saknas anledning till någon annan prognos beträffande de elever, som utexamineras våren 1961, försåvitt icke verksamheten inom sötvattenslaboratoriets utredningsavdelning skulle komma att omgestaltas på bl. a. fiskmästarplanet som ett resultat av den översyn av de fiskesakkunniga organen i vattenmål, som beslutats av Kungl. Maj:t den 23 oktober 1959. Andra huvudmän såsom domänverket och de stora, enskilda skogsbolagen förefaller närmast benägna att utvidga sina fiskeritjänstemannastaber med hänsyn bl. a. till dessa huvudmäns berättigade intresse att förbättra och ekonomiskt utnyttja av dem disponerade fiskevatten.

Fiskeristyrelsen hyser fördenskull den åsikten, att det ur såväl fiskeriintressets som arbetsmarknadens synpunkter är befogat och lämpligt att här förevarande kursverksamhet upprätthålles i oförändrad omfattning åtminstone under de närmaste åren.

Beträffande härefter den andra frågan — om fiskeritjänstemannakursernas innehållsmässiga utformning i ljuset av hittills vunna erfarenheter — erinrar styrelsen om att som framgår av IX ht 1960 (p. 142 s. 324) har ett av styrelsen framfört önskemål om upptagande av engelska språket på kursplanen icke vunnit statsmakternas bifall. Då denna språkundervisning närmast syftar till att möjliggöra för eleverna att hjälpligt kunna orientera sig i den på engelska avfattade biologiska facklitteraturen, hemställer styrelsen om förnyad prövning av detta förslag till kursplaneändring.

Vidare har styrelsen i samband med den under nästföljande anslag när-

mare behandlade, av Kungl. Maj:t den 1 april 1960 anbefallda inventeringen av nuvarande organisation och resurser i fråga om yrkesutbildningen för bl. a. lägre fiskeritjänstemän och i anslutning till de vid 1956 och 1958 års riksdagar beslutade reformerna inom vattenvårdens legislativa och organisatoriska områden, bibragts den bestämda uppfattningen, att större utrymme än tidigare måste beredas åt vattenvårdens teori och praktik inom limnologiens, vattenkemiens och lagstiftningens fält. För blivande fiskeritjänstemän bör detta önskemål realiseras fr. o. m. den fiskeritjänstemannakurs, som börjar hösten 1961, under det att äldre fiskerikonsulenter bör beredas tillfälle genomgå den fortbildningskurs i vattenvård, varom förslag framlägges i nästföljande punkt.

2, 4 och 6. Under dessa punkter begärda ökningar hänför sig väsentligen till den utökade undervisning i teoretisk och praktisk vattenvård, som förordats i det föregående, samt till kostnader för skrivning och stencilering av kompendielitteratur inom sådana ämnesområden, där lämplig tryckt litteratur inte finns att tillgå.

Y t t r a n d e n. *Arbetsmarknadsstyrelsen* tillstyrker, att den förevarande kursverksamheten tills vidare upprätthålles i minst oförändrad omfattning. Styrelsen anför om behovet av fiskeritjänstemän följande.

Genom statsmakternas beslut våren 1960 har arbetsmarknadsstyrelsen fått resurser att utföra yrkes- och utbildningsstatistiska prognoser, d. v. s. söka bedöma behovet på längre sikt av personal med olika slag av utbildning. Styrelsen har dock ingen möjlighet att redan under innevarande budgetår påbörja en sådan utredning vad gäller fiskeritjänstemannakåren men kommer givetvis, så snart möjligheter ges, att ta upp frågan om det framtida behovet av tjänstemän inom fiskerinäringen. Det bör därvid bli möjligt att avge ett mer bestämt utlåtande beträffande den ändamålsenliga dimensioneringen av utbildningen.

Styrelsen är medveten om riskerna att på grundval av det nuvarande arbetsmarknadsläget söka bedöma den framtida utvecklingen för viss grupp av yrkesutövare men vill trots detta vitsorda de uppgifter, som framkommer i fiskeristyrelsens anslagsäskanden. Balans råder f. n. mellan tillgång och efterfrågan på fiskeritjänstemän. Samtliga elever, som genomgått fiskeritjänstemannaskolan, har erhållit anställning inom en relativt kort tid. Enligt styrelsens uppfattning finns f. n. ingen anledning att förutse en ändring av detta förhållande. Enligt vad styrelsen under hand inhämtat, synes snarare en ökad efterfrågan på fiskeriutbildad personal vara att vänta — om än i begränsad omfattning. Detta förefaller också naturligt, om man ser till utvecklingen inom andra yrkesområden, där efterfrågan på välutbildad arbetskraft så gott som undantagslöst stiger, då arbetsuppgifterna alltmer kompliceras.

Styrelsen har i avvaktan på en närmare undersökning av det framtida rekryteringsbehovet funnit, att antalet fiskeritjänstemän med här avsedd utbildning torde uppgå till ca 100. Om man utgår från en normal åldersfördelning och en genomsnittlig verksamhetstid om 35 år kan det årliga ersättningsbehovet beräknas till 5 à 6 personer. En utexamination om 10 elever vartannat år torde därför vara i underkant med hänsyn till ett eventuellt utvidgningsbehov.

Riksräkenskapsverket anser, att kostnaderna för den föreslagna utökningen av kursprogrammet inte bör bestridas med hjälp av inkomsterna av

de avgifter, som enligt 8 kap. 34 § vattenlagen utdömes vid tillstånd till avledande av industriellt avloppsvatten. Något formellt hinder synes enligt riksräkenskapsverket inte föreligga mot att disponera sagda avgifter för detta ändamål men, då kostnaderna för kursverksamheten överhuvud får anses ha avsetts skola bestridas av riksstatsmedel, synes det riksräkenskapsverket inte motiverat att täcka en del av kostnaderna för nämnda kursverksamhet på annat sätt. Skulle avgiftsmedel ändock anses böra anlitas, bör dessa tillföras anslaget såsom särskilda uppbördsmedel, varigenom kostnaderna i sin helhet kommer att redovisas under anslaget.

Skolöverstyrelsen delar fiskeristyrelsens uppfattning, att kurserna för fiskeritjänstemän bör kompletteras med undervisning i engelska språket, på lämpligt sätt anpassad till den målsättning, som angivits i fiskeristyrelsens förslag till anslagsäskanden.

Överstyrelsen för yrkesutbildning tillstyrker, att utbildningsplanerna för fiskeritjänstemän ändras därhän, att undervisning i engelska språket medtages. Överstyrelsen hänvisar till att den sedan många år sökt genom rationalisering och effektivisering av den egentliga yrkesutbildningen ge s. k. allmänbildande ämnen ett vidgat utrymme. Överstyrelsen har ansett det angeläget att ge undervisningen i engelska språket en stärkt ställning, särskilt i fråga om kursplanerna för verkstadsskolorna, för att eleverna skall erhålla möjligheter att tillgodogöra sig erfarenheter från främmande länder. Enligt överstyrelsens bedömning synes starka skäl föreligga att ge fiskeritjänstemännen förbättrade och vidgade språkkunskaper, så att de får möjligheter att tillgodogöra sig den på engelska publicerade facklitteraturen. Angelägenheten av att yrkesutövare inom olika verksamhetsområden bör få en såvitt möjligt likvärdig allmänutbildning talar enligt överstyrelsen också för att engelska språket bör ingå i förevarande undervisning.

Hushållningssällskapens förbund anser liksom fiskeristyrelsen, att man, på grund av att det allmänna intresset för fisket påtagligt vidgats under senare år, torde kunna räkna med att förekommande olika intressenter också framdeles kommer att ha behov av och anställa fiskeritjänstemannautbildad arbetskraft i minst samma utsträckning som skett under 1950-talet. Utbildningen av fiskeritjänstemän bör därför tills vidare fortsätta enligt oförändrade riktlinjer.

Förbundet framhåller vidare, att det anser det motiverat, att förslaget om upptagande av språkundervisning på kursplanen realiseras. Undervisning bör enligt förbundet lämnas antingen i engelska eller tyska och avse det av språken, i vilket eleverna har de bästa förkunskaperna.

Förbundet tillstyrker förslaget om undervisning i vattenvårdsfrågor. I fiskeritjänstemännens verksamhet har sagda frågor efter hand fått allt större omfattning. Detta gäller inte minst de inom hushållningssällskapen anställda fiskeritjänstemännen. Det framstår enligt förbundet därför som nödvändigt, att undervisningen i vattenvårdsfrågor väsentligt utvidgas och fördjupas.

Svenska fiskeritjänstemannaförbundet tillstyrker, att hösten 1961 an-

ordnas en kurs för utbildning av fiskeritjänstemän med som hittills tio elever. Förbundet anför om behovet av fiskeritjänstemän följande.

Enligt vad förbundet har sig bekant föreligger f. n. behov av fiskeriutbildad personal bl. a. för besättande av befattningar som fiskmästare vid fiskodlingsanstalter, som assistenter åt fiskerikonsulenter, som ledare och vårdare av bolags och städers fiskeområden och som ombudsmän för olika slags fiskeriorganisationer.

Genom den förkortade arbetstiden har allt flera människor givits möjlighet till fritidssysselsättning. En särskilt uppskattad gren därav är fiske. Om de prognoser håller, som f. n. kan göras upp beträffande fritidsfiskets framtid, kommer ävenledes inom detta område att erfordras ett antal fiskeriutbildade personer. Någon fara för att de som inom de närmaste åren utexamineras från den statliga fiskeritjänstemannaskolan inte skall kunna beredas sysselsättning torde näppeligen föreligga.

Fiskeritjänstemannaförbundet tillstyrker, att en kurs i vattenvård jämte undervisning i engelska fr. o. m. hösten 1961 intages i undervisningsplanen för utbildning av fiskeritjänstemän. Härom samt om kurstidens längd anför förbundet bl. a. följande.

Enligt vad förbundet erfarit är den nuvarande kurstiden — 17 månader — alltför knappt tilltagen för att utbildningen skall kunna bedrivas i normalt tempo. Någon uteslutning av nuvarande kursämnen eller förkortning av lärostoffet för att därigenom bereda plats för nya nödvändiga läroämnen synes förbundet näppeligen böra ske. Å andra sidan är det högst önskvärt, att eleverna bibringas kunskaper, som gör det möjligt för dem att efter utbildningens slut fackmässigt omhänderhava och handlägga dem påvilande arbetsuppgifter som t. ex. fiskerikonsulent hos hushållningssällskap. En utbyggnad av undervisningen med en kurs i vattenvård är därför synnerligen önskvärd liksom att engelska och helst även tyska språket inlägges i kursplanen. Förbundet vill dock ifrågasätta om inte för denna nödvändiga utbyggnad av undervisningen nuvarande utbildningstid något bör förlängas.

Departementschefen

I enlighet med fiskeristyrelsens av remissmyndigheterna tillstyrkta förslag bör även under åren 1961—1963 anordnas en kurs om cirka 17 månader för utbildning av fiskeritjänstemän med liksom hittills tio elever. Vidare bör i planen för denna kurs, utöver de hittills föreskrivna ämnena, även upptagas undervisning i engelska språket samt vattenvård i huvudsaklig överensstämmelse med de av fiskeristyrelsen framlagda förslagen. Kostnaderna för utökningen bör såsom riksräkenskapsverket framhållit bestridas på samma sätt som kostnaderna för undervisningen i övrigt. I staten för budgetåret 1961/62 bör därför i jämförelse med staten för budgetåret 1959/60 anslagsposterna till timlärararvoden, undervisningsmateriel och expenser samt bidrag till kostnader för praktikresor, studiebesök och exkursioner ökas med respektive 2 000, 2 000 och 1 000 kronor. Vid bifall till vad jag sålunda anfört bör förevarande anslag för budgetåret 1961/62 uppföras med 51 000 kronor, vilket i jämförelse med det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en ökning med 20 500 kronor.

Jag torde i detta sammanhang få erinra om att Kungl. Maj:t den 30 december 1960 på min föredragning uppdragit åt fiskeristyrelsen att företaga en översyn av utbildningen av fiskeritjänstemän samt att efter samråd med vattenvårdsnämnden och arbetsmarknadsstyrelsen till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag i ämnet, vartill översynen kan föranleda.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av fiskeritjänstemän* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 51 000 kronor.

[145] **9. Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	197 000	184 587	83 478
1959/60	197 000	191 187	89 291
1960/61 (statsliggaren s. 963)	219 000		
1961/62 (förslag)	235 000		

Yrkanden. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 16 000 kr. enligt följande beräkning.

	Anslag 1960/61	Ökning
1. Statsbidrag till Södra Sveriges fiskeriförening	39 500	+ 5 500
2. Bidrag enligt reglementet 1950: 269 för statsunderstödd utbildningsverksamhet på fiskerinäringens område	80 000	—
3. Bidrag till hushållningssällskap eller annan ortskorporation för insamlande av primäruppgifter till fiskeristatistik beträffande saltsjöfisket	20 000	—
4. Bidrag till landsting eller hushållningssällskap för fiskets befrämjande i de särskilda orterna	40 000	—
5. Till Kungl. Maj:ts disposition	39 500	+ 10 500
		+ 16 000

Södra Sveriges fiskeriförening (skr. 9/8 1960) anhåller, att bidraget till föreningen för nästa budgetår höjes med 11 500 kr. till 51 000 kr.

Motiv. 1. Södra Sveriges fiskeriförening anför, att den sökt nedbringa kostnaderna för sin verksamhet till ett minimum. Höjningar, som varit svåra att komma ifrån, berör emellertid utgiftsposter såsom fastighetsskatt, försäkringsavgifter och underhållskostnader. Genom höjda avlöningstaxor får föreningen utbetala högre timlöner till de speciallärare, som undervisar vid fiskeritjänstemannaskolans kursverksamhet i Aneboda. Den allmänna kraftiga prisstegringen medför större utgifter för försöksverksamheten för resor, förbrukningsartiklar m. m. Oaktat föreningen i möjligaste mån iakttager den största sparsamhet och anstränger sig att öka inkoms-

terna, har yttre faktorer inverkat, så att föreningen forfarande har en svag ekonomisk ställning.

2. I IX ht 1960 (p. 143 s. 327) upptogs förevarande anslagspost med 60 000 kr. eller samma belopp som för budgetåret 1959/60. Riksdagen höjde emellertid med bifall till den vid JoU 1960: 1 fogade reservationen nr 7 anslagsanvisningen till 80 000 kr., vilket belopp upptages även för nästa budgetår.

Kungl. Maj:t har den 1 april 1960 uppdragit åt fiskeristyrelsen att företaga en inventering av nuvarande organisation och resurser i fråga om yrkesutbildningen för fiskare och lägre fiskeritjänstemän samt till Kungl. Maj:t inkomma med en redogörelse för sagda inventering. I sin anslagsskrivelse har fiskeristyrelsen redovisat resultatet av inventeringen i en särskild promemoria angående nuvarande organisation och resurser i fråga om yrkesutbildningen för fiskare och lägre fiskeritjänstemän. I promemorian lämnas i huvudsak följande redogörelse.

1. *Utbildning av lägre fiskeritjänstemän.* För lägre fiskeritjänstemän (fiskerikonsulenter hos hushållningssällskapen, fiskmästare under olika slag av huvudmän) är alltsedan budgetåret 1951/52 anordnade statliga fiskeritjänstemannakurser enligt kungörelse i ämnet den 7 september 1951 (nr 610; ändr. 1954: 169, 1957: 633, 1959: 433). Utbildningskostnaderna finansieras av förslagsanslaget till utbildning av fiskeritjänstemän (1959/60: IX K. 8, statsliggaren s. 945).

Härutöver förekommer med femårsintervall fortbildningskurser för länsfiskeritjänstemän och likställda i fiskeristyrelsens regi, omfattande några dagars föreläsningar och överläggningar i ämnen, som anses aktuella för den lokala fiskeriadministrationen. Den senaste fortbildningskursen hölls år 1958. Kostnaderna för dessa fortbildningskurser, omkring 10 000 kr., finansieras av reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen, vilket de aktuella budgetåren uppräknats med ett belopp, som svarar mot kurskostnaderna.

2. *Yrkesutbildning för fiskare.* a) Kurser av olika slag och studieresor anordnas enligt Kungl. Maj:ts reglemente den 2 juni 1950 (nr 269; ändr. 1951: 204, 1952: 357, 1955: 579, 1959: 6) för statsunderstödd utbildningsverksamhet på fiskerinäringens område, vilka finansieras av en särskild anslagspost under reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen. Anslagsposten i fråga har vid 1960 års riksdag uppräknats från tidigare 60 000 kr. till 80 000 kr. Kostnadsutfallet av kursverksamheten under senare budgetår har varit följande.

Budgetår (läsår)	Statsanslag	Hos fiskeristyrelsen sökt belopp vid läsårets början	Av fiskeristyrelsen beviljat belopp preliminärt	slutligt	Belopp att återbetala till fiskeristyrelsen sedan förskottet å 60 % utbetalats	Ytterligare bidrag att utbetala till sökanden sedan förskottet å 60 % utbetalats
1956/57	50 000	102 078	91 370	52 865	10 938	7 426
1957/58	50 000	130 732	48 650	34 038	4 364	9 212
1958/59	60 000	104 759	66 665	51 912	3 880	16 167
1959/60	60 000	104 377	60 000			
1960/61	80 000					

b) Studieresor för fiskare och länsfiskeritjänstemän anordnas i hushållningssällskaps regi med statsbidrag enligt 1 § b) kungörelsen den 17 juni 1948 (nr 502) angående statsbidrag till vissa åtgärder för fiskets främjande. Formellt gäller här även lantbruksstyrelsens reglemente den 10 januari 1921 (nr 68) för med statsmedel understödda studieresor för fiskare samt för statsunderstödd premiering av dammhushållningar, insjöfisken och fiskberedning, vilket reglemente icke upphävts genom senare tillkomna författningar. Statsbidrag till hushållningssällskap finansieras av reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen, posten å 38 000 kr. till fiskets befrämjande i de särskilda orterna, vilken post tidigare utgjorde ett självständigt reservationsanslag.

c) Frivillig bildningsverksamhet utövas genom Svenska fiskarenas studieförbund, vartill för budgetåret 1959/60 utgår statsbidrag med 7 500 kr. av reservationsanslaget till bidrag till speciella folkbildningsåtgärder (1959/60: VIII K. 7, statsliggaren s. 801) enligt kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 508; ändr. 1952: 602, 1953: 392, 1954: 275, 1956: 251, 1958: 259, 1959: 310) angående statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Förbundet har även enligt kungl. brev den 9 juli 1959 erhållit statsbidrag av vattenavgifter enligt 2 kap. 10 § vattenlagen med 10 000 kr. till utgivande av brevkurser och småskrifter.

d) Institutionsundervisning för fiskare förekommer såtillvida, att vissa folkhögskolor — bl. a. Billströmska folkhögskolan å Tjörn och åtminstone tidigare folkhögskolan i Gamleby — upptagit fiskeribetonade ämnen på sina kursplaner. På denna väg kommer landstingen in i bilden såsom bidragsgivande. Ett försök på 1940-talet att driva en speciell fiskareskola i Lysekil, bekostad av såväl landstings- som statsmedel, avvecklades slutligt år 1951, väsentligen på grund av yrkesfiskarnas ytterst ringa intresse för denna utbildningsform. De sista åren hade fiskareskolan tre à fyra elever, varav ingen från västkusten.

e) Arbetsmarknadsstyrelsen har nyligen anvisat medel för kurser för arbetslösa fiskare vid södra norrlandskusten. Enligt upplysning av kursverksamhetens initiativtagare har verksamheten gett ett mycket positivt resultat.

I anslutning till denna inventering har fiskeristyrelsen — som i denna del samrått med statens vatteninspektion — såvitt nu är i fråga funnit det högeligen önskvärt, att fortbildningskurser i vattenvård för hushållningssällskapens fiskerikonsulenter anordnas. Styrelsen anför härom följande.

I nuläget saknar det stora flertalet konsulenter, vilkas antal för landet i dess helhet uppgår till 33, utbildning i vattenvårdens biologiska, kemiska och rättsliga grundvalar. Detta måste anses vara en betydande brist med hänsyn till att ifrågavarande tjänstemän enligt såväl förarbetena till 1956 års vattenvårdslagstiftning som 1 § andra stycket lagen den 30 november 1956 om tillsyn över vattendrag, sjöar och andra vattenområden förutsättes skola aktivt deltaga i det lokala vattenvårdsarbetet ute i länen. Dessa fortbildningskurser bör enligt styrelsens av vatteninspektionen delade uppfattning omfatta ungefär tio deltagare och en tid av högst två månader på sommaren. Kurserna bör till sin teoretiska del förläggas till Aneboda i Småland, varest såväl Södra Sveriges fiskeriförening som Lunds universitets limnologiska institution disponerar lokaler och lärarkrafter i limnologi. Någon tids praktisk undervisning bör förläggas till statens vatteninspektion i Drottningholm. En dylik fortbildningskurs kostnadsberäknar styrelsen preliminärt till i runt tal 20 000 kr., och med hänsyn till vad förut sagts om

antalet konsulenter blir det fråga om tre eller högst fyra kurser, och en totalkostnad av 60 000 à 80 000 kr. Uppkommande kostnader torde enligt styrelsen böra bestridas av de av styrelsen förvaltade fiskeavgifterna enligt 8 kap. 34 § vattenlagen och således icke belasta riksstaten. Styrelsen har för avsikt att framdeles återkomma med framställning om medel till den första fortbildningskursen ur nyssnämnda fiskeavgiftsmedel, varvid närmare ställning torde få tagas till kursens uppläggning och tidslängd.

Slutligen erinrar fiskeristyrelsen om, att frågan om beredande av ökat utrymme åt ämnet vattenvård inom kursplanen för blivande fiskerikonsulenter behandlats även under anslaget till utbildning av fiskeritjänstemän.

3. Beträffande denna post erinrar styrelsen om att som framgår av IX ht 1960 (s. 325) Hushållningssällskapens förbund hemställt om en uppräkning av posten med 5 000 kr. Enär detta förslag icke kunnat biträdas, anser styrelsen sig sakna anledning att för nästa budgetår ifrågasätta någon anslagshöjning, utan styrelsen räknar med oförändrad medelsanvisning av 20 000 kr. Härtill kommer att det av Kungl. Maj:t den 29 januari 1960 lämnade uppdraget åt statistiska centralbyrån att till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för erfarenheterna av den utav centralbyrån sedan några år prövade metoden att insamla fiskeristatistiska uppgifter vid vissa fiskauktioner på västkusten samt för centralbyråns planer beträffande den framtida utformningen av statistiken över saltsjöfisket ävensom med förslag till de åtgärder, som från Kungl. Maj:ts sida kan påkallas för att genomföra ifrågavarande planer, enligt vad fiskeristyrelsen under hand inhämtat, icke torde vara avslutat inom sådan tid, att ställning till en omläggning av saltsjöfiskestatistiken kan tagas vid nästa års riksdag.

4. Av IX ht 1960 (s. 326) inhämtas, att den för innevarande budgetår vidtagna höjningen av denna post med 2 000 kr. sammanhänger med frågan om införande i Göteborgs och Bohus län av samma typ av lokal fiskeriadministration i hushållningssällskapets regi, som gäller för riket i övrigt.

I detta sammanhang torde få anmälas, att med skrift den 16 maj 1960 *Föreningen för främjandet av fritidsfiske (fiskefrämjandet)* anhållit om ändring av fiskerinämndernas sammansättning. Till stöd härför anför föreningen bl. a. följande.

Fritidsfisket har under de senaste decennierna utvecklats oerhört och är ännu i stark frammarsch. Detta fiske utgör numera en folkrörelse, som med hänsyn till de rekreationsmöjligheter det ger borde vara värt allt stöd från statsmakternas sida. Belysande för utvecklingen på detta område är att antalet fritidsfiskare, som i början av 1940-talet utgjorde några få tusen, nu beräknas till mera än en halv miljon. Som jämförelse må framhållas att antalet yrkesfiskare vid saltsjöfisket 1945 var 16 034 st., 1950 13 809 st., 1955 10 978 st. och 1957 9 834 st. Beträffande antalet yrkesfiskare vid sötvattensfisket torde tillbakagången vara ännu mera markant.

Under senare tid har fiskefrämjandet beklagligtvis förmärkt ett visst motsatsförhållande mellan yrkesfisket och fritidsfisket, särskilt när fråga varit om förslag till nya länsfiskestadgor. Vid dylika ärendens avgörande äger självfallet hushållningssällskapens fiskerinämnder stort inflytande. I dessa ingår i ett stort antal fall uteslutande representanter för det yrkes-

mässiga fisket. Härigenom har enligt fiskefrämjandets mening många för länen viktiga fiskefrågor kommit att få en ensidig prövning och motsättningarna, som borde kunnat överbryggas på ett tidigt stadium, därest fritidsfisket även hade varit representerat i fiskerinämnderna, har i stället skärpts med överklagande av meddelade beslut som följd.

Med hänsyn härtill hemställer fiskefrämjandet om sådan ändring av 4 § kungörelsen den 17 juni 1948 angående statsbidrag till vissa åtgärder för fiskets främjande, att i fiskerinämnd skall ingå jämväl två representanter för fritidsfisket.

5. Ehuru denna post får disponeras endast efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall anser styrelsen, att anslagsposten i realiteten är så gott som helt bunden av årsvis återkommande utgiftsändamål. Utrymme saknas sålunda för tillgodoseende av t. ex. sådana ändamål som redskaps- och instrumentförsök, provfisken o. s. v. För att inom anslagspostens ram bereda utrymme för dylika mycket angelägna ändamål föreslår styrelsen, att posten höjes till 50 000 kr. per budgetår.

Yttranden. *Fiskeristyrelsen* anför i utlåtande över ansökningen av Södra Sveriges fiskeriförening, att styrelsen anser det skäligt, att statsbidraget, som under en följd av år utgått med oförändrat 39 500 kr., uppräknas något i betraktande av inträffade kostnadsstegringar och föreslagna utvidgade undervisningsuppgifter för föreningen. Styrelsen anser sig emellertid vara förhindrad tillstyrka större ökning av nuvarande statsbidrag än med 5 500 kr. till 45 000 kr.

Överstyrelsen för yrkesutbildning anser, att förslaget om fortbildningskurser i vattenvård för hushållningssällskapens fiskerikonsulenter är en logisk följd av det under anslaget Utbildning av fiskeritjänstemän framlagda förslaget om en innehållsmässig ändring av undervisningsplanerna. Överstyrelsen finner förslaget om fortbildningskurser klokt avvägt och tillstyrker ett genomförande härav.

Svenska fiskeritjänstemannaförbundet framhåller, att fiskerikonsulenten i de flesta län fungerar som sakkunnig i vattenvårdsärenden, som berör fisket. Under hänvisning härtill finner förbundet en fortbildningskurs i vattenvård för hushållningssällskapens fiskerikonsulenter vara väl motiverad. De flesta fiskerikonsulenterna torde visserligen på egen hand ha tillägnat sig vissa kunskaper i ämnet, vilka dock med all sannolikhet är relativt heterogena. En likvärdig och ändamålsenlig utbildning i vattenvård kommer enligt förbundets mening att medföra enhetliga undersökningar och åtgärder i vattenvårdsfrågor.

Skolöverstyrelsen konstaterar, att de utbildningsfrågor, som behandlas i fiskeristyrelsens promemoria angående nuvarande organisation och resurser i fråga om yrkesutbildningen för fiskare och lägre fiskeritjänstemän, synes ligga helt utanför den allmänna skolans verksamhetsområde. Av intresse i detta sammanhang synes enligt skolöverstyrelsen endast vara, i vad mån den allmänna grundutbildning, som ges i den obligatoriska skolan kan tjäna som direkt underlag för den särskilda utbildning, som måste ges blivande fiskare och fiskeritjänste-

män. Skolöverstyrelsen anser det därför lämpligt att beröra den allmänna skolans åtgärder för att ge eleverna inom områden, där fisket spelar en viktig roll i bygdens näringsliv, en orientering om och en viss utbildning i anknytning till fiskerinäringen. Skolöverstyrelsen anför härom följande.

Sedan lång tid tillbaka har de till den obligatoriska folkskolan knutna fortsättningsskolorna framförallt i vissa västkustkommuner varit anordnade som yrkesbestämda i anslutning till fiskeriyrket. Förutom navigation och andra till fiskaryrket hörande ämnesgrenar har förekommit undervisning i s. k. »fiskeriengelska». Denna sistnämnda undervisning, som omfattat i regel 70 undervisningstimmar, har handhafts av lärare som av överstyrelsen förklarats behöriga att meddela sådan undervisning. Övrig undervisning vid dessa kurser har omfattat lägst 180 timmar. Den sålunda bedrivna undervisningen har betraktats mer som en orientering kring yrket än som en förberedande yrkesutbildning.

Bland kommuner, som anordnat fortsättningsskolor av detta slag, kan nämnas dels Öckerö, där samtliga fortsättningsskolpliktiga pojkar under en lång följd av år deltagit i denna undervisning, dels ock Styrsö kommun, där ca två tredjedelar av pojkarna regelbundet kunnat hänvisas till sådana yrkesbestämda fortsättningsskolor.

Någon frivillig påbyggnad på dessa fortsättningsskolekurser har, såvitt överstyrelsen kunnat finna, icke anordnats.

Försöksverksamhet med nioårig enhetsskola har förekommit mycket sparsamt inom de områden, där det kunnat anses aktuellt att anknyta 9 y-verksamheten till fiskerinäringen. Detta kan förklara varför någon 9 y-gren i anslutning till fiske ännu icke förekommit inom försöksskolan. I samband med planeringen för enhetsskolan inom områden, där fisket spelar en mera väsentlig roll i bygdens näringsliv, har frågan om att tillgodose jämväl denna näringsgren med en för dess behov väl anpassad förberedande yrkesutbildning ingående dryftats. Enligt vad överstyrelsen har sig bekant, har planerna härpå emellertid icke omfattats med något större intresse från näringens egna företrädare. Samma avvaktande inställning till liknande åtgärder har tidigare kunnat konstateras, bl. a. i samband med vissa förslag att vid någon praktisk realskola inbygga en linje i anknytning till fiskerinäringen.

Enligt hittills tillämpad praxis har man i regel sökt anknyta 9 y-verksamheten till resp. bygds eget näringsliv. Det skulle således vara möjligt att tillgodose jämväl den näringsgren, varom här är fråga. Överstyrelsen bedömer det emellertid som föga sannolikt, att så blir fallet.

Enligt skolöverstyrelsens uppfattning torde enhetsskolan, även när den blir helt utbyggd, sannolikt icke komma att påverka utbildningsbehovet på fiskerinäringens område i större omfattning. Skolöverstyrelsen anför härom bl. a. följande.

Såvitt överstyrelsen kan bedöma, måste därför utbildningsbehovet på fiskerinäringens område tillgodoses efter samma riktlinjer, som hittills tillämpats. I en framtid då rekryteringen till ifrågavarande kurser av olika slag kan ske bland elever, som genomgått nioårig enhetsskola, kan man givetvis förutsätta ett vidgat kunskapsunderlag. Bl. a. har varje elev som lämnat enhetsskolan (normalklass) erhållit obligatorisk undervisning i engelska språket i minst tre år. Flertalet elever, oavsett vilken linje de tillhört, har dessutom läst engelska som frivilligt ämne ett till två år. Den förlängda skol-

plikten medför givetvis en utökning av kunskapsstoffet även i övriga förekommande ämnen. Inom enhetsskolan förekommer dessutom dels en ganska omfattande orientering om yrkeslivet, såväl teoretisk som praktisk, dels ock en särskild yrkesrådgivning, som på lämpligt sätt anknyter i första hand till bygdens näringsliv.

Intill dess nyssnämnda skolförhållanden mera allmänt föreligger, synes det överstyrelsen icke möjligt att vidtaga några större ändringar i uppläggningen av och innehållet i de redovisade utbildningskurserna. Överstyrelsen delar emellertid fiskeristyrelsens uppfattning att utbildningen för fiskeritjänstemän bör kompletteras med undervisning i engelska språket, på lämpligt sätt anpassad till den målsättning, som angivits i förslaget till anslagsäskanden.

Hushållningssällskapens förbund anser, att erfarenheterna visar, att vissa förändringar bör ske i undervisningsplanen för utbildning av fiskeritjänstemän. Förbundet anför rörande upptagande av språkundervisning på kursplanen bl. a. följande.

Fiskeristyrelsen har anfört, att eleverna bör få en sådan undervisning i engelska språket, att de kan åtminstone i viss omfattning ta del av och följa den på detta språk förekommande facklitteraturen. Även den tyska litteraturen på området synes emellertid ha sådan betydelse, att det vore önskvärt med undervisning av motsvarande slag även i detta språk. Ifrågavarande språkundervisning kan givetvis icke bli av någon grundläggande karaktär och ej heller kan det bli möjligt att medhinna undervisning i bägge språken. Undervisningen måste därför bygga på de kunskaper, som tidigare inhämtats och därför avse det av nämnda bägge språk, i vilket eleverna har bäst förkunskaper.

Förbundet framhåller vidare angelägenheten av att eleverna i fiskeritjänstemannakurserna erhåller en bättre undervisning och orientering i fiskets offentligrättsliga organisation och förvaltning. Fiskeritjänstemännen har nämligen efter hand i ökad utsträckning tagits i anspråk också för mera administrativt betonade göromål, vilket — särskilt för hushållningssällskapens del — motiverar, att undervisning i sådana frågor meddelas vid kurserna.

Eftersom redan det nuvarande schemat för fiskeritjänstemannakurserna är hårt belastat, torde en utökning av undervisningsplanen icke kunna ske utan en motsvarande inskränkning i andra ämnen eller genom en förlängning av kurstiden. Enligt förbundets mening synes mycket tala för en viss utökning av kurstiden.

Svenska fiskeritjänstemannaförbundet anser, att förutom engelska även tyska språket bör ingå i utbildningen för fiskeritjänstemän. Erfarenheten visar enligt förbundet, att en fiskeritjänsteman, som inte behärskar engelska och tyska språken, är handikappad i så måtto, att han uteslutes från möjligheten att följa i utlandet publicerade rön och erfarenheter på fiskets område. I och med enhetsskolans genomförande här i landet erhåller varje barn fr. o. m. klass 5 undervisning i engelska och fr. o. m. klass 7 kan undervisning erhållas även i tyska. Att under sådana omständigheter från en yrkesutbildning, som fordrar kunskaper i nämnda kulturspråk, utesluta specialundervisning i det ena eller andra språket rimmar enligt förbundet

föga med de anvisningar, som lämnats av statsmakterna för en allsidig och ändamålsenlig yrkesutbildning.

Förbundet påpekar vidare, att sedan den nuvarande utbildningen för fiskeritjänstemän utarbetades, har fiskeritjänstemännens arbetsuppgifter väsentligt förändrats, vilket motiverar en ytterligare komplettering av undervisningen. Förbundet anför härom bl. a. följande.

Sedan den nuvarande formen för utbildning av fiskerikonsulenter/fiskmästare fastställdes, har fiskerikonsulenternas arbetsuppgifter väsentligt förändrats bl. a. genom tillkomsten av nya lagar på fiskets och vattenvårdens områden. Till denna förändring har även bidragit det värde och den betydelse, som fiskerättsinnehavare numera tillägger äganderätten av fiskevatten. Fiskerikonsulenternas tid upptages numera i icke oväsentlig grad av sådana arbetsuppgifter, som endast indirekt berör det praktiska fisket och den praktiska fiskevården. De konsultativa och utredande arbetsuppgifterna, som framtvingas genom att fiskerikonsulenterna är de enda lokala fiskeriexperterna, blir allt omfångsrikare genom att länsstyrelser och andra administrativa organ i första hand utnyttjar fiskerikonsulenterna som remissinstanser rörande lokala fiskeriförhållanden och andra lokala ärenden, som har med fisket eller vattenvården att göra. Vidare konsulterar enskilda personer fiskerikonsulenterna nu i större utsträckning än tidigare i fiskerätts- och hithörande spörsmål med utredningar som följd. Vid förekommande fiskdöd, förorsakad av olika slag av vattenföroreningar, är det likaså i första hand fiskerikonsulenten, som kontaktas för vidtagande av lämpliga åtgärder. Men även i fråga om övervakning bl. a. av flottningsleder, där skada kan förutses komma att ske på fisket, kontroll av fiskevårdande åtgärder, som ålagts vederbörande till följd av dom i vattenmål m. m., tages fiskerikonsulentens lokalkännedom och sakkunskap allt oftare i anspråk. Jämsides därmed handlägger han övriga fiskeriärenden inom sitt verksamhetsområde, bedriver en omfattande kursverksamhet, utför sjöundersökningar m. m. Med det här anförda vill förbundet peka på olika anledningar till att utbildningen av fiskerikonsulenter göres så allsidig som möjligt och att en omläggning av nuvarande kursplaner för att därigenom bereda ytterligare nödvändiga kursämnen plats inom den nuvarande utbildningsplanens tidsutrymme noga bör övervägas. Sannolikheten talar för att en utvidgning av undervisningstiden är det mest ändamålsenliga.

Sveriges fiskares riksförbund anför i anledning av punkt 2 d) i fiskeristyrelsens promemoria om institutionsundervisning för fiskare bl. a. följande.

Här omnämnes bl. a. det försök, som i slutet av 1940-talet gjordes med att driva en speciell fiskarskola i Lysekil, bekostad av såväl landstings- som statsmedel och att skolan avvecklades slutligt under år 1951. Det framhålles, att avvecklingen skedde väsentligen på grund av yrkesfiskarnas ytterst ringa intresse för denna utbildningsform och såsom exempel anges, att skolan under de sista åren hade tre à fyra elever, varav ingen var från västkusten.

Det kan vara förklarligt, om man vid ett ytligt betraktande bedömer problemen så som angivits. För vår del anser vi fortfarande, att både behov av och intresse för sådan utbildning torde föreligga och att orsakerna till den ringa elevanslutningen sammanhänger med andra förhållanden än bristande intresse. I sammanhanget kan erinras om att Svenska västkustfiskarnas centralförbund lämnade ett gott stöd åt skolan i form av stipendier åt de

medlemmar, som bevistade någon kurs och att förbundet även på annat sätt ständigt stimulerar fiskarna att skaffa sig behövlig utbildning. Resultatet av försöket med en speciell fiskarskola i Lysekil anser vi icke vara utslagsgivande för fiskarnas utbildningsintresse. Dessutom har under åren, sedan nämnda försök gjordes, förhållandena inom fisket förändrats på ett markant sätt och för att komma tillrätta med alla de problem, som föreligger i dessa avseenden, anser vi, att en utredning härav bör företagas snarast möjligt.

Inom fisket pågår en ständig utveckling och allt större krav ställs i olika avseenden på den enskilda yrkesutövaren både i egenskap av fiskare och såsom medborgare i ett modernt samhällsliv. Vi vill framhålla endast ett exempel, nämligen den fortgående utökningen av fiskeflottan mot större och i tekniskt avseende bättre utrustade fartyg. Numera är fiskefartygen vanligen försedda med både ekolod och radiotelefoner och ett flertal är dessutom utrustade t. o. m. med radar- och deccainstrument. Vi anser därför, att även fiskarna har ett behov av yrkesutbildning och att möjligheter härtill bör beredas dem genom medverkan från statsmakternas sida.

Under hänvisning till det anförda anhåller riksförbundet, att frågan om yrkesutbildning för fiskare snarast måtte bli föremål för en utredning.

Fiskeristyrelsen avstyrker fiskefrämjandets ansökning och anför, att redan med nu gällande bestämmelser om fiskerinämndernas sammansättning goda möjligheter föreligger att tillgodose fiskefrämjandets önskemål om representation för fritidsfiskeintresset.

Redan på denna grund ställer sig fiskeristyrelsen tvivlande inför lämpligheten att vidtaga en författningsändring av den art som fiskefrämjandet önskar enligt den remitterade framställningen. Då vidare hushållningssällskapens förvaltningsutskotts val av ledamöter i specialorgan av typen fiskerinämnd äger rum med tillämpning av den kommunala självstyrelsens grundsatser, förefaller det varken lämpligt eller rådligt att med ytterligare statliga föreskrifter utöver dem, som redan upptagits i 4 § åberopade kungörelse binda hushållningssällskapens handlingsfrihet på föreliggande område. Med den kännedom styrelsen äger om hushållningssällskapens förtjänstfulla och obyråkratiska sätt att sköta sina fiskeriangelägenheter är styrelsen övertygad om att fiskefrämjandet skulle kunna uppnå det eftersträvade målet — ökat hänsynstagande från fiskerinämndernas sida till fritidsfiskeintresset — genom rundskrivelser till sällskapen under betonande av de synpunkter, som i den remitterade framställningen tagits till intäkt för en begäran om författningsändring.

Ej heller *Hushållningssällskapens förbund* tillstyrker fiskefrämjandets ansökning. Förbundet anför bl. a., efter att ha erhållit utlåtanden i ärendet från samtliga hushållningssällskap med undantag av Göteborgs och Bohus samt Jämtlands läns, att i gällande bestämmelser angående fiskerinämnds sammansättning (kung. 1948: 502) anges, att vid valet av ledamöter skall tillses, att inom hushållningssällskaps område verksamma yrkesfiskare i erforderlig utsträckning blir representerade i nämnden. Denna bestämmelse innebär dock icke något hinder för att också fritidsfisket är representerat i nämnderna och i åtskilliga fiskerinämnder ingår också redan nu ledamöter, som får anses representera nämnda fiske. Förbundet framhåller vidare följande.

Utan att särskild föreskrift härom finnes, är fiskerättsägarintressena sedan gammalt nära nog genomgående representerade i nämnderna. Som åtskilliga hushållningssällskap framhållit torde också det från fritidsfiskets sida nu framförda önskemålet om representation i fiskerinämnderna kunna tillgodoses utan någon ändring i gällande författning. Vidare förefaller det förbundet mindre lämpligt att i kungörelsen införa ett stadgande, som skulle låsa fast fritidsfiskets representation vid ett visst antal ledamöter i nämnderna. Mot bakgrunden av den starka utvecklingen inom fritidsfisket kan det visserligen anföras skäl för att det i författningstexten utsäges, att detta såväl som yrkesfisket i erforderlig utsträckning blir representerat i fiskerinämnderna. En dylik ändring av författningens ordalydelse torde emellertid under alla omständigheter kunna anstå, tills en omarbetning av mera vägande skäl blir erforderlig.

Departementschefen

Vad gäller fiskeristyrelsens promemoria angående nuvarande organisation och resurser i fråga om yrkesutbildningen för fiskare och lägre fiskeritjänstemän torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t den 30 december 1960 på min föredragning uppdragit åt fiskeristyrelsen att utreda frågan om yrkesutbildning för fiskare samt att efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning och sjöfartsstyrelsen till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag i ämnet, vartill utredningen kan föranleda. Som jag erinrat om under närmast föregående anslag har Kungl. Maj:t nyssnämnda dag även uppdragit åt fiskeristyrelsen att företaga en översyn av utbildningen av fiskeritjänstemän.

I detta sammanhang torde få bringas till riksdagens kännedom att Kungl. Maj:t den 11 november 1960 förordnat att 8 § reglementet den 2 juni 1950 för statsunderstödd utbildningsverksamhet på fiskerinäringens område (SFS 1950: 269 och 1955: 579) skall erhålla ändrad lydelse i så måtto, att i nämnda paragraf angivet stipendium för förlorad arbetstid med högst 15 kronor om dagen från och med den 1 november 1960 höjes till högst 17 kronor om dagen. Beslutet ansluter till den ändring av stipendiebeloppet för motsvarande kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m., som godtagits av 1960 års riksdag.

Vidare torde få anmälas, att Kungl. Maj:t den 30 juni 1960 av de utav fiskeristyrelsen förvaltade vattenavgifterna enligt 2 kapitlet 10 § vattenlagen ställt ett belopp av högst 17 500 kronor till förfogande för länsstyrelsen i Stockholms län för fortsatt anordnande av skärpt fiskeritillsyn i Mälaren under tiden 1 juli 1960—30 juni 1961 med rätt för länsstyrelsen att för fiskeritillsynens anordnande och för anställande av fisketillsynsman anlita Svenska insjöfiskarenas centralförbund. Verksamheten skall bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som uppdragits i Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 angående medel till skärpt fiskeritillsyn i Mälaren, m. m. (IX ht 1957 s. 389—390). Det åligger länsstyrelsen att i god tid före den 30 juni 1961 inkomma med berättelse rörande verksamheten samt förslag rörande densammas eventuella fortsättande.

Den av fiskefrämjandet väckta frågan om ändring av fiskerinämndernas sammansättning anser jag mig i likhet med remissorganen inte kunna biträda.

Mot fiskeristyrelsens förslag att med anlitande av de utav styrelsen förvaltade fiskeavgiftsmedlen anordna fortbildningskurser i vattenvård för hushållningssällskapens fiskerikonsulenter har jag intet att erinra. I fråga om kursplanens utformning torde jag få återkomma till Kungl. Maj:t, sedan styrelsen avgivit närmare förslag i ämnet.

I likhet med fiskeristyrelsen anser jag mig böra tillstyrka en höjning av statsbidraget till Södra Sveriges fiskeriförening med 5 500 kronor. Vidare synes det till Kungl. Maj:ts disposition stående beloppet i enlighet med styrelsens förslag böra uppräknas med 10 500 kronor. Vid bifall till vad jag sålunda förordat, bör ifrågavarande anslag för budgetåret 1961/62 höjas med 16 000 kronor till 235 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 235 000 kronor.

[146] **10. Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	10 000	41 507
1959/60	10 000	10 197
1960/61 (statsliggaren s. 964)	10 000	
1961/62 (förslag)	10 000	

Enligt beslut vid 1953 och 1954 års riksdagar (prop. 1953: 154; IX ht 1954 s. 312) fick under ett vart av budgetåren 1953/54 och 1954/55 statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten beviljas intill ett sammanlagt belopp av 80 000 kr. Enligt beslut av 1955 års riksdag (IX ht s. 266—267) har användningsområdet för statsgarantien utvidgats till att omfatta även försöksfiske med nya redskap eller nya fiskemetoder i övrigt, även om sådant försöksfiske icke äger rum på avlägsna fiskevatten. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 har anslaget för ändamålet (betalande av förluster på grund av ställda garantier) minskats från 40 000 kr. till 10 000 kr., under det att ramen för garantibeloppet, 80 000 kr., lämnats oförändrad.

Y r k a n d e. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av oförändrat 10 000 kr., samt att under samma budgetår statlig garanti må beviljas intill ett oförändrat sammanlagt belopp av 80 000 kr.

M o t i v. Fiskeristyrelsen erinrar följande.

Styrelsen är väl medveten om att ifrågavarande garantiform näppeligen infriat de förhoppningar, som ställdes på densamma vid dess införande, varför det måhända kan vara värt att överväga garantiens ersättande med någon stödform av annan konstruktion. Historiskt sett är den nuvarande statsgarantien en efterträdare till den på islandssillfisket inriktade stödform, som tidigare förefanns såsom avskrivningslån ur anslaget å drift-

budgeten till befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten. I betraktande såväl härav som av det förhållandet att jordbrukets rationalisering delvis främjas genom avskrivningslån, kunde det tänkas att ersätta förevarande statsgaranti med avskrivningslån. Denna sistnämnda stödform kan f. ö. bli aktuell för fiskerinäringen ur annan synpunkt, nämligen som ett eventuellt komplement till en statlig kreditgaranti för anskaffning av fiskefartyg m. m., om vars införande utredning anbefallts. Även det stöd, som hittills tillerkänts islandssillfisket efter avskrivningslånens upphörande, genom utsändande på statens bekostnad av ett bevakningsfartyg ur flottan förefaller, som kommer att beröras vid behandlingen av anslaget till bevakningsfartyg för sillfisket vid Island i det följande, att ha förlorat åtskilligt av sin stimulerande effekt, eftersom innevarande fiskesäsong endast tolv svenska fartyg deltager i sillfisket vid Island.

Departementschefen

I likhet med de närmast föregående åren torde anslaget böra upptagas till 10 000 kronor. I överensstämmelse härmed bör även garantiramen hållas oförändrad och bestämmas till 80 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1961/62 statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m. må beviljas intill ett sammanlagt belopp av 80 000 kronor

b) till *Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[147] **11. Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	65 000	51 600	18 800
1959/60	65 000	66 000	17 800[1]
1960/61 (statsliggaren s. 964)	65 000		
1961/62 (förslag)	65 000		

Yrkande. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp av 65 000 kr., varigenom bidragsgivningen liksom under det förflutna och enligt vad som nu kan förutses även för innevarande budgetår kan hållas i takt med ansökningarna, vilka icke visat någon påtaglig tendens att minska.

Departementschefen

I enlighet med fiskeristyrelsens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[1] Härav disponerat 16 800 kr.

[148] **12. Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	25 000	84 318	27 004
1959/60	25 000	49 130	2 874
1960/61 (statsliggaren s. 964)	50 000		
1961/62 (förslag)	50 000		

Då anslaget för innevarande budgetår anvisades, räknades med ett oförändrat medelsbehov av 50 000 kr., med vilket belopp även anslagsanvisningen upptogs med hänsyn till att någon nämnvärd reservation inte kunde beräknas föreligga å anslaget vid utgången av budgetåret 1959/60. Liksom tidigare år förutsattes det skola ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid besluta, huruvida anslaget skulle tagas i anspråk samt att i sådant fall bestämma, vilket fartyg som skulle disponeras för ändamålet. I anslutning härtill beslöt Kungl. Maj:t den 3 juni 1960 (försvarsdepartementet), att en minsvepare ur flottan skulle under 1960 års fiskesäsong tagas i anspråk såsom bevakningsfartyg för sillfisket vid Island.

Y r k a n d e. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av oförändrat 50 000 kr.

M o t i v. Styrelsen erinrar om att den i sin till grund för Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 3 juni 1960 liggande skrivelse den 11 maj 1960 återgivit en från Bohusläns islandsfiskares förening i Lysekil infordrad uppgift, enligt vilken då räknades med att omkring 25 fartyg skulle deltaga i 1960 års islandssillfiske. Enligt uppgift är emellertid antalet deltagande fartyg i år endast tolv eller det lägsta som hittills noterats efter andra världskrigets slut. Ett så lågt deltagarantal i detta fiske som tolv fartyg synes icke skäligen kunna medföra utsändande av stödfartyg bekostat av statsmedel. Styrelsen anser sig emellertid icke böra motsätta sig, att anslag för verksamheten ställes till förfogande även för nästa budgetår, men förutskickar, att det nästa år skall visa sig tekniskt möjligt och genomförbart att avgiva förslag och meddela beslut, huruvida anslaget skall tagas i anspråk först sedan definitiva siffror på deltagarantalet i islandssillfisket erhållits. Skulle det då visa sig, att deltagandet i islandssillfisket icke blir tillräckligt stort för att motivera utsändande av stödfartyg för detta fiske, synes fartyget i stället böra användas för att på försök stödja det svenska nordsjösillfisket, vilket hittills icke ansetts kunna stödjas med hjälpfartyg vid sidan av och utöver islandssillfisket.

Y t t r a n d e. *Bohusläns islandsfiskares förening, u. p. a.* framhåller, att betydelsen av 1960 års bortfall av båtar, som bedriver islandsfiske, ej bör överdrivas alltför mycket. Starka växlingar i antalet svenska sillgarnsbåtar i islandsfisket har förekommit också tidigare. Beträffande orsakerna till nedgången vid 1960 års fiske anför föreningen följande.

Det stora bortfallet av båtar, som även för föreningens ledning kom som en överraskning, torde till en början ha berott på ett visst dröjsmål vid förhandlingarna om prissättningen på sillen, vilket skapade en första tvek-

samhet i fråga om deltagandet, då man ej visste, huruvida de kommande priserna skulle ge nödig lönsamhet eller ej. I ovisshet om detta slöt flera båtar fraktavtal i stället. Vidare resulterade prisförhandlingarna med Norge i lägre priser på sill, vilket medförde försämring av priset även på den svenskfångade sillen. Flera båtar ansåg då, att det ej längre lönade sig att gå på islandsfiske. Stigande omkostnader jämte konkurrens på lönemarknaden med betydande svårigheter att erhålla arbetsdugligt och kunnigt manskap till båtarna och det mycket krävande fisket skapade mycket dåliga förutsättningar för detta, inför vilka många hesiterade och ej vågade taga de risker, som ett deltagande i fisket kunde medföra. Olyckliga omständigheter medförde dessutom, att ombyte och nyinköp av tonnage i några fall ej hann verkställas före islandsfiskets början. Flera oberäkneliga omständigheter förorsakade således bortfall av båtar inom den krets, där stort intresse för islandsfiske sedan gammalt förefinnes.

Föreningen understryker, att bevakningsfartyget för sillfisket vid Island är av utomordentligt stor betydelse för fiskarna. Enligt föreningen torde det kunna ifrågasättas om svenska fiskare över huvud kommer att bedriva sillfiske vid Island, om stödfartyg icke utsändes. Föreningen framhåller vidare, att den ämnar göra allt för att nästkommande år så snart som möjligt söka få fram bästa tillförlitliga besked om det svenska islandsfiskets omfattning.

Departementschefen

Vid 1960 års islandssillfiske har det svenska deltagandet varit avsevärt mindre än normalt. Endast tolv svenska fartyg har bedrivit fiske efter islandssill mot normalt omkring 25. Såsom Bohusläns islandsfiskares förening framhållit kan emellertid nedgången vara av tillfällig natur. Enligt min mening bör därför även under nästa budgetår finnas möjlighet att utsända ett bevakningsfartyg för sillfisket vid Island. Jag vill därför förorda, att i likhet med de närmast föregående budgetåren 50 000 kronor beräknas för ändamålet. Då någon nämnvärd reservation inte kan beräknas föreligga å anslaget vid utgången av innevarande budgetår, bör vid bifall till vad jag förordat anslaget uppföras med hela det erforderliga beloppet å 50 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, när definitiva siffror föreligger över antalet fartyg, som ämnar deltaga i 1961 års islandssillfiske, besluta, huruvida anslaget jämte eventuellt förefintlig reservation skall tagas i anspråk, samt att i sådant fall bestämma, vilket fartyg som skall disponeras för ändamålet. I överensstämmelse med de under senare år tillämpade principerna bör avlöningen till expeditionsledaren, vilken förutsättes bli en officer i flottan, bestridas från marinens anslag. Av förevarande anslag torde emellertid liksom under innevarande budgetår böra bestridas ersättning för expeditionsledarens representation med ett belopp av högst 1 000 kronor.

Om det svenska deltagandet i 1961 års islandssillfiske inte skulle bli tillräckligt stort för att motivera, att ett bevakningsfartyg utsändes, torde anslaget jämte eventuellt förefintlig reservation böra, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, få tagas i anspråk för att — på enahanda villkor i övrigt som

vid användning för bevakningsfartyg för sillfisket vid Island — på försök utsända ett bevakningsfartyg till stöd för det svenska nordsjösillfisket.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[149] **13. Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	30 000	19 925
1959/60	30 000	9 028
1960/61 (statsliggaren s. 965)	30 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Fiskeristyrelsen (skr. 23/8 1960) framhåller, att medel för verksamheten bör stå till förfogande jämväl under nästa budgetår. Med hänsyn till att medelsbehovet helt kommer att bero på isförhållandena under vintern 1961—62 hemställer styrelsen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med fiskeristyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[150] **14. Bidrag vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100	760
1959/60	100	—
1960/61 (statsliggaren s. 965)	100	
1961/62 (förslag)	1 000	

Fiskeristyrelsen (skr. 23/8 1960) erinrar om att 1954 års utredning angående översyn av fiskredskapsförsäkringen i oktober 1958 avgivit betänkande med förslag angående ekonomiskt bistånd vid skada på eller förlust av fiskredskap. I avvaktan på ett ställningstagande till förslaget bör enligt styrelsens mening liksom hittills medel finnas tillgängliga för utbetalande av statsbidrag vid förluster på grund av fiskredskapsförsäkring samt för viss upplysnings- och rådgivningsverksamhet rörande båt- och fiskredskapsförsäkring. Liksom för innevarande budgetår torde det för budgetåret 1961/62 vara till fyllest att anvisa ett formellt belopp.

Departementschefen

Såsom hittills synes även under budgetåret 1961/62 medel böra finnas tillgängliga för utbetalande av statsbidrag vid förluster på grund av fiskredskapsförsäkring samt för viss upplysnings- och rådgivningsverksamhet rörande båt- och fiskredskapsförsäkring. Liksom för innevarande budgetår torde det för nästa budgetår vara tillfyllest att anvisa ett formellt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[151] **15. Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	10 000	9 757	25 081
1959/60	75 000	84 580	15 501
1960/61 (statsliggaren s. 965)	25 000		
1961/62 (förslag)	25 000		

Fiskeristyrelsen (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår tills vidare upptages med ett allenast beräknat belopp av oförändrat 25 000 kr.

Styrelsen anmäler, att medelsåtgången under normala förlustår håller sig vid genomsnittligt 33 000 kr. per budgetår men att under budgetåret 1959/60 åtgått närmare 85 000 kr. till följd av därunder inträffade, stora stormskador å redskap.

Departementschefen

I överensstämmelse med 1954 års riksdags beslut bör även under nästa budgetår medel finnas tillgängliga under förevarande anslag. Med utgångspunkt från bland annat det av riksdagen beräknade årliga medelsbehovet synes anslaget därvid böra uppföras med ett belopp av 25 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[152] **16. Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	745 000	703 790
1959/60	745 000	706 490
1960/61 (statsliggaren s. 965)	745 000	
1961/62 (förslag)	785 000	

Det för innevarande budgetår anvisade anslaget avser restitution av ordinarie skatt för bensin, som förbrukats vid yrkesmässigt fiske under budgetåret. Beloppet har beräknats med utgångspunkt från en bensinmängd av omkring 2 328 000 l och en skattesats av 32 öre/l, eftersom enligt beslut vid 1959 års riksdag (IX ht 1959 s. 480) endast den ordinarie bensinskatten men icke energiskatten å bensin är restitutionsberättigande.

Fiskeristyrelsen (skr. 23/8 1960) erinrar om att innevarande år verkställts revision av konsumtionsberäkningen, vilken gett till resultat, att den restitutionsberättigande bensinmängden vid det yrkesmässiga fisket numera kan beräknas till 2 454 400 l. Med en oförändrad skattesats av 32 öre/l synes gottgörelseanslaget böra beräknas till (2 454 400 × 0,32 =) avrundat 785 000 kr. I anslutning härtill hemställer styrelsen, att förevarande anslag för nästa budgetår upptages med sistnämnda belopp, 785 000 kr.

Departementschefen

Fiskeristyrelsens beräkningar och förslag i fråga om gottgörelse för erlagd bensinskatt kan jag tillstyrka. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 785 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

[153] **17. Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 000 000	2 694 437
1959/60	5 000 000	1 224 983
1960/61 (statsliggaren s. 965)	5 000 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

Såsom anmälts i föregående års statsverksproposition, har Kungl. Maj:t den 24 april och 29 oktober 1959 dels bemyndigat fiskeristyrelsen att i erforderlig omfattning meddela fiskeriintendenterna i Västerhavets distrikt, Övre norra distriktet samt Österhavets distrikt partiell tjänstebefrielse intill den 1 maj 1960 från utredningar och yttranden i ärenden om ersättning för mistad fiskerätt m. m. samt att i anslutning därtill meddela andra lämpliga personer förordnande att bestrida nämnda göromål, dels ock förklarat att i samband därmed uppkommande kostnader ävensom ersättningar för de förordnades resor för utförande av ifrågavarande undersökningar må bestridas från förevarande anslag. Det torde nu böra bringas till riksdagens kännedom, att nämnda beslut av Kungl. Maj:t den 29 april och 28 oktober 1960 förlängts att gälla intill den 1 maj 1961.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår finner jag mig med hänsyn till belastningen å anslaget under de senaste budgetåren och den sannolika takten i utdömningen av ersättningar böra förorda, att anslaget minskas

med 2 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

L. Lappväsendet

[154] **1. Lappfogdarna m. fl.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	481 300	462 348
1959/60	499 100	489 886
1960/61 (statsliggaren s. 966)	507 500	
1961/62 (förslag)	561 000	

Yrkanden. I särskilda skrivelser den 22, 26 och 29 augusti 1960 har *länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens* och *Norrbottens län* framlagt förslag till medelsanvisning för budgetåret 1961/62 till avlöningar åt lappfogdar m. fl. Länsstyrelserna har beräknat medelsbehovet till 607 589 kr., vilket i jämförelse med det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär en ökning med i runt tal 100 000 kr.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar, m. m.*	
a) 1 lappfogde Ag 23	22 704
b) medel för arvode åt tillfällig personal motsvarande löneklass A 5	9 024
c) medel till semestervikarier, m. m.	6 272
2. *Omräkning*	
a) löneklassförändringar	2 034
b) ökning av rörligt tillägg	58 393
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	822
d) arvoden till ordningsmän m. fl.	840
	100 089

Motiv. 1 a). *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför bl. a., att yrkandet framställdes även i föregående års petita (IX ht 1960 s. 343). Framställningen lämnades utan bifall. De ordinarie lappfogdegöromålen är emellertid så omfattande att det inte finnes någon möjlighet att med nuvarande personaluppsättning utan eftersättande av den löpande serviceverksamheten frigöra någon av befattningshavarna för vattenregleringsärenden.

Lappfogdarna i de olika distrikten nödgas alla under de närmaste åren taga befattning med uppkommande vattenregleringsfrågor och en mångfald frågor, som har samband därmed. Länsstyrelsen påbörjade för ett par år sedan under lappväsendets ledning en utredning om de i regionplanen för Lilla Lule älv redovisade vattenutbyggnadernas verkningar på renskötseln. Denna utredning har ännu inte kunnat slutföras på grund av bristande tid. Till hös-

ten väntas regionplanen för Stora Lule älv. Även denna kommer att kräva omfattande utredningsarbete från lappväsendets sida. Nya frågor anmäler sig sålunda i alla tre distrikten. För dem påfordras tidskrävande utredningar utanför hittillsvarande arbetsvolym. För att kunna ägna de stora regleringsfrågorna erforderlig uppmärksamhet behöver lappfogdarna bistånd med övriga göromål. Nuvarande assistenten saknar möjlighet att medhinna dem. Hjälpen av endast en assistent på tre distrikt blir splittrad och otillräcklig. Vid semestrar och ledigheter i övrigt bindes han till ett av distrikten, till kännbar olägenhet för lappfogdarna i de två övriga. Tjänsteåliggandena har med åren blivit alltmer betungande. Det har sålunda inte varit möjligt för lappfogden att under de senaste åren åtnjuta lagstadgad semester. Förhållandena är enahanda för de båda övriga lappfogdarna. För att länsstyrelsen skall kunna ansvara för att alla lappväsendets arbetsuppgifter skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt erfordras numera ovillkorligen en förstärkning av personalen.

1 b). Det är enligt länsstyrelsen i Norrbottens län nödvändigt att skrivpersonalen å lappfogdekontoret i länet förstärkes. Personalstaten upptager nu endast ett kanslibiträde i lönegrad Ao 7. Detta är otillräckligt. Arbetet med diarieföring och telefonpassning är så omfattande, att kanslibiträdet inte samtidigt medhinner all utskrivning av protokoll, renlängder och utgående expeditioner. En förstärkning med minst ett extra kontorsbiträde är därför oundgänglig.

1 c). För detta belopp har någon närmare motivering ej lämnats.

2 a)—c). Höjningarna är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Ej heller i år kan jag tillstyrka länsstyrelsens i Norrbottens län förslag om förstärkning av lappadministrationen inom länet med en lappfogde i Ag 23 samt ett biträde för skriv- och kontorsgöromål. Däremot torde böra övervägas att i annan ordning ställa medel till förfogande för att bestrida kostnader för utredningar på lappväsendets område i samband med vattenkraftens utbyggnad i sagda län.

Till följd av löneklassförändringar m. m., höjning av rörligt tillägg samt kompensation för folkpensionsavgifter bör anslaget i huvudsaklig överensstämmelse med länsstyrelsernas beräkningar höjas med i runt tal 53 500 kronor. Någon ytterligare höjning av anslaget kan jag däremot inte tillstyrka.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör förevarande anslag upptagas till 561 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för lappfogdarna m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	150 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	50 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	237 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	115 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 800
Summa kronor	561 000

b) till *Lappfogdarna m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 561 000 kronor.

[155] **2. Lappfogdarna m. fl.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	175 700	156 553
1959/60	184 800	181 076
1960/61 (statsliggaren s. 966)	182 300	
1961/62 (förslag)	188 000	

Yrkanden. *Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens* och *Norrbottens län* (skr. 22/8, 26/8 och 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 39 100 kr. enligt följande beräkning.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Ökning
1. Sjukvård	114	103	600	300
2. Reseersättningar				
a) Jämtlands län	25 665	35 500	33 500	16 500
b) Västerbottens län	32 521	33 119	38 000	—
c) Norrbottens län	64 937	71 373	80 000	15 000
3. Expenser				
a) Jämtlands län	4 881	6 849	5 200	2 300
b) Västerbottens län	6 218	8 999	9 000	—
c) Norrbottens län	13 491	13 276	16 000	5 000
				39 100

Motiv. 1. Ökningen är inte särskilt motiverad.

2 a). *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anför, att att det för budgetåret 1959/60 anvisade riksstatsanslaget å tillhopa 35 500 kr. till reseersättningar har förbrukats. Därutöver har för samma budgetår utbetalats 1 568 kr. 56 öre av de enligt kungl. brev den 30 januari 1959 ur statens lappfond till länsstyrelsens förfogande ställda medlen å 8 000 kr. för bestridande av kostna-

der för utrensning av strövrenar. Den sammanlagda resekostnadsersättningen för lappväsendets befattningshavare för budgetåret 1959/60 utgör sålunda 37 068 kr. 56 öre.

Under budgetåret 1959/60 har lappfogden i länet sedan den 1 juli 1959 t. o. m. den 30 april 1960 åtnjutit tjänstledighet för uppdrag som sekreterare åt renutredningen. Under denna tid har innehavaren av den fr. o. m. nämnda budgetårs ingång inrättade lappfogdeassistenttjänsten med vikariatslön uppehållit lappfogdebefattningen. Då under budgetåret 1961/62 såväl lappfogden som lappfogdeassistenten beräknas komma att uppehålla sina befattningar är en väsentlig höjning av de faktiska resekostnaderna att vänta.

Enligt länsstyrelsens uppfattning bör i princip samtliga kostnader för lapptjänstemännens resor bestridas av samma medel, nämligen riksstatanslaget till deras reseersättningar. Därtill kommer, att statens lappfond inte lärer förslå till bestridande av kostnader, varom här är fråga. Med hänsyn härtill ingår i det äskade beloppet av 50 000 kr. till reseersättningar till befattningshavarna vid lappväsendet samtliga resekostnader oavsett resornas karaktär. Det sålunda angivna beloppet torde inte vara för högt beräknat.

2 b). *Länsstyrelsen i Västerbottens län* anför, att vattenregleringsarbeten i länets fjälltrakter berör i huvudsak renbetesområdena. Detta påfordrar utredningar, sammanträden och inställelser vid vattendomstolen. Lappfogden och lappfogdeassistenten måste därför företaga långa och tidskrävande resor. För lapptillsynsmännen erfordras tidskrävande resor för tillsyn och kontroll av renstängsel, renvägar och andra byggnadsarbeten, vilka måste vidtagas för renskötseln på grund av vattenbyggnadsföretag i lappmarken.

2 c). *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför, att ökningen motsvarar de ungefärliga kostnaderna för en ordinarie lappfogdes resor enligt nuvarande medelstilldelning.

3 a). *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anför, att kostnaderna för expenser har beräknats med ledning av medelsåtgången under budgetåret 1959/60. Belastningen enbart å delposten »telegram, telefon och annonsering» var för budgetåret 1959/60 inte mindre än 3 983 kr. Med hänsyn härtill och då samtliga befattningshavare beräknats vara i tjänst under budgetåret 1961/62 har totala medelsåtgången beräknats till 7 500 kr.

3 b). Posten beräknas till oförändrat belopp.

3 c). *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför, att den föreslagna personalförstärkningen medför behov av en upprustning av inventarier och maskiner. Länsstyrelsen beräknar de ökade utgifterna härför till omkring 5 000 kr.

Departementschefen

Det av länsstyrelsen i Jämtlands län framförda förslaget om en ökning av posten till expenser med 2 300 kronor kan jag biträda. Vidare vill jag förorda, att posten till reseersättningar på grund av vissa automatiska kostnadsstegringar uppräknas med 3 400 kronor. Med hänsyn till den av de tre länsstyrelserna redovisade belastningen under sistnämnda post torde viss omfördelning länsstyrelserna emellan böra ske i samband med att anslaget

ställes till deras förfogande. Anslagsposten till sjukvård anser jag böra bibehållas vid oförändrat belopp.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat behöver anslaget uppföras med 188 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lappfogdarna m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 188 000 kronor.

M. Diverse

[156] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 841 000	6 068 508
1959/60	6 089 000	6 430 233
1960/61 (statsliggaren s. 967)	6 462 000	
1961/62 (förslag)	6 543 000	

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 543 000 kronor.

[157] **2. Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	485 700	351 300
1959/60	531 900	490 100
1960/61 (statsliggaren s. 967)	563 000	
1961/62 (förslag)	610 000	

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av frågor, som är gemensamma för flera huvudtitlar, anfört beträffande ersättning till domänverkets fond för upplåten mark, torde för nästa budgetår under nionde huvudtiteln böra anvisas ett förslagsanslag av 610 000 kronor, avsett för bestridande av dylik, arrende motsvarande ersättning för upplåtelse till vederbörande myndigheter av i nämnda fond ingående mark. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 610 000 kronor.

[158] **3. Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	25 000	38 255
1959/60	22 500	23 023
1960/61 (statsliggaren s. 967)	30 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Lantbruksstyrelsen (skr. 5/8 1960) föreslår, att för bestridande av kostnader hänförliga till servitutsnämndernas verksamhet för nästa budgetår anvisas 5 000 kr.

Departementschefen

Under denna anslagspunkt torde för nästa budgetår böra beräknas oförändrat belopp, 30 000 kronor, varav 5 000 kronor till bestridande av kostnader hänförliga till servitutsnämndernas verksamhet samt 25 000 kronor för utgifter vid arrendenämnder och för arrenderådgivning. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[159] **4. Bidrag till skogs- och lantbruksakademien: Akademien**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	99 200	99 730
1959/60	99 300	97 838
1960/61 (statsliggaren s. 968)	100 000	
1961/62 (förslag)	112 000	

Yrkande. *Skogs- och lantbruksakademien* (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 74 400 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Ökning
1. Sekreterare Bo 3 i st. f. Bo 1	4 392
2. Byrådirektör Ao 24 i st. f. Ao 23	1 752
3. Bidrag till ersättning åt skoglig expertis	13 192
4. Bidrag till övrig arbetskraft å kansliet	33 192
5. Bidrag till museum, bibliotek m. m.	9 000
6. Löneklassuppflyttning	1 680
7. 1960 och 1961 års löneregleringar	8 900
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 300
	74 408

Motiv. 1. Framställning om förbättrad löneställning för tjänsten gjordes redan i akademiens förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 och har sedan årligen upprepats. (Beträffande motiveringen jfr IX ht 1960 s. 349.)

2. Med den utvidgning och intensifiering av verksamheten, som påbörjats och delvis redan genomförts efter akademiens omorganisation 1955, följer ökade arbetsuppgifter och större ansvar för ifrågavarande befattningshavare, beträffande såväl sekreterargöromål som ekonomiska och administrativa uppgifter. Förutom kvalificerade sekreterar- och utredningsarbeten i olika

sammanhang följer med denna befattning bl. a. även handläggningen av och självständigt ansvar för den ekonomiska förvaltningen bl. a. av akademiens till ca 6,4 milj. kr. uppgående fonder samt av anslag. Detta ställer stora anspråk och gör tjänsten krävande. I förhållande till vanligen förekommande lönegradsplaceringar för närmast jämförliga tjänster vid högskolor och andra akademier, t. ex. veterinärhögskolan samt vetenskapsakademien, där såväl förutvarande akademinotarien som förutvarande kamreraren numera är placerade i lönegrad A 24, framstår vidare en förbättring av löneställningen för befattningen som väl motiverad.

3. Under denna post upptages den ökning av nuvarande bidrag, som erfordras till avlöning för en befattning med lön motsvarande lönegrad Ao 26, vilken f. n. uppehålles av en pensionerad befattningshavare mot visst arvode men som akademien måste räkna med att senast den 1 juli 1961 besätta med innehavare med reglerad lön.

4. Erforderliga medel för avlöning av en biträdande sekreterare för jordbruksfrågor, som avsetts hava kompetens motsvarande statsagronoms och vilken liksom den jämförliga befattningshavaren på den skogliga sidan ansetts böra erhålla lön motsvarande lönegrad Ao 26, har upptagits under en ny anslagspost, benämnd bidrag till övrig arbetskraft å kansliet. Inrättandet av en dylik befattning, som ingår i organisationsplanen enligt för akademien gällande föreskrifter, bör enligt akademiens mening inte längre uppskjutas.

5. Kostaderna för inköp och bindning av litteratur, skötseln av muséet samt löner till bibliotekets och muséets personal m. m. uppgick under budgetåret 1959/60 till 48 200 kr. Härtill kom utgifter för hyra av bibliotekets lokaler, vissa expenser, allmänna omkostnader m. m. De sammanlagda kostnaderna var sålunda flerdubbelt större än statsbidraget. Detta, som varit oförändrat alltsedan budgetåret 1957/58, har efter hand blivit alltmera otillräckligt. Detta sammanhänger bl. a. med betydande prisstegringar beträffande abonnemang å utländska tidskrifter samt inte minst med den totala ansvällningen av den vetenskapliga litteraturen inom bibliotekets verksamhetsområde. För lämplig uppdelning av verksamhetsfältet upprätthålles vid litteraturanskaffningen kontakt med andra bibliotek, särskilt med lantbrukshögskolans. För att biblioteket skall kunna fylla de krav, som ställes av institutioner och forskningsorgan, kräves ofrånkomligen ökade resurser för verksamheten.

Viss intensifiering av verksamheten vid lantbruksmuséet har skett under de senare åren för att bättre nyttiggöra de värdefulla samlingarna. Sålunda har uppordning av samlingar och anordnande av specialutställningar påbörjats, vilka tilldragit sig stort intresse från skolor och enskilda. Jämväl med tanke på denna verksamhetsgren är en ökning av resurserna nödvändig för att fylla rimliga krav.

6—8. Utgiftsökningarna är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Under denna punkt kan jag endast tillstyrka, att anslaget uppräknas med 10 600 kronor i anledning av löneregleringar och löneklassuppflyttning samt med 1 200 kronor för täckande av vissa kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Anslaget torde sålunda till följd av sagda höjningar av automatisk karaktär för nästa budgetår böra uppföras med avrundat 112 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skogs- och lantbruksakademien: Akademien* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 112 000 kronor.

[160] **5. Bidrag till skogs- och lantbruksakademien: Kostnader för jordbrukets forskningsråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	68 500	63 586
1959/60	70 000	65 015
1960/61 (statsliggaren s. 969)	71 000	
1961/62 (förslag)	80 000	

Yrkande. *Jordbrukets forskningsråd* (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 26 400 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Ökning
1. Arvode åt förste byråsekreterare hos akademien	300
2. Arvode åt expertis för lagringsforskning	900
3. Avlöning åt förste byråsekreterare hos rådet	6 300
4. Övrig arbetskraft	3 750
5. Expenser	2 000
6. Särskilda utredningar	3 000
7. Särskilda arvoden avseende lagringsforskningskommittén	150
8. Publicering	10 000
	26 400

Därjämte anhåller rådet att av posten till reseersättningar efter Kungl. Maj:ts medgivande få disponera intill 2 000 kr. för resor i de andra nordiska länderna.

Motiv. 1. Denna post har varit oförändrad sedan 1957/58. Trots att rådets reservationsanslag under tiden ökats med 480 000 kr., har denna, vilken redan nu får anses alldeles för låg, beräknats med 1 200 kr.

2. Beträffande arvode åt expertis för ärenden rörande lagringsforskning har likaså en förbättring ansetts ofrånkomlig och beräknats till 500 kr. för var och en av de sju experterna, sammanlagt 3 500 kr.

3. För avlöning till förste byråsekreteraren, vilken är anställd i lönegrad

Ae 21 och placerad i löneklass 24, har liksom föregående år efter föreslagen uppflyttning av tjänsten räknats med lönen i lönegrad Ae 23 löneklass 26, d. v. s. 33 702 kr. och posten har efter avrundning upptagits till 33 700 kr. Uppgifter om tjänstens tidigare och nuvarande ställning har lämnats i motsvarande skrivelse för närmast föregående år (IX ht 1960, s. 351 p. 1).

4. För posten har upptagits kostnaderna för den arbetskraft, som nu står till förfogande för skrivgöromål och diarieföring samt utbetalningar, bokföringsarbeten och administrativa uppgifter och vilka på grundval av 1961 års löner beräknats till 12 850 kr.

5. Posten har upptagits med det belopp, som nu erfordras för att täcka kostnaderna med tillägg av 500 kr. för kostnadsökningar 1961/62 på grund av ökade utgifter för bl. a. städning samt som följd av ökning av rådets reservationsanslag, d. v. s. (8 000 + 500 =) 8 500 kr.

6. Denna post har med hänsyn till den ökade verksamheten beräknats till 8 000 kr.

7. Posten särskilda arvoden avseende lagringsforskningskommittén, vilken disponeras för arvoden åt två till lagringsforskningskommittén adjungerade sakkunniga, har liksom i beräkningen för innevarande budgetår beräknats till 700 kr.

8. Posten, som flera gånger tidigare upptagits i beräkningen över anslagsbehovet men hittills inte beaktats vid anslagstilldelningen, har nu med hänsyn till det alltmer framträdande behovet av medel för ändamålet beräknats till 10 000 kr. Såsom tidigare framhållits, möter det stora svårigheter att erhålla plats i förefintliga tidskrifter och andra publikationer för de mera omfattande utredningar, rådet låtit utföra, och likaså i fråga om redogörelser för de med understöd från rådet verkställda lagringsförsöken samt i vissa fall även beträffande redogörelser för större forskningsarbeten, till vilka rådet lämnat anslag. Dessa svårigheter måste snarast undanröjas, då eljest de nya forskningsresultaten icke rationellt kommer till utnyttjande.

Y t t r a n d e. *Skogs- och lantbruksakademien* tillstyrker rådets förslag. Vad beträffar de särskilda anslagsposterna understryker akademien för sin del särskilt behovet av uppräkning av posterna övrig arbetskraft och av expenser.

Departementschefen

Av forskningsrådets äskanden kan jag allenast förorda höjning av anslaget med 9 000 kronor i anledning av 1960 och 1961 års löneregleringar samt övriga automatiska utgiftsstegringar. Jag har ingenting att erinra emot att av posten till reseersättningar efter Kungl. Maj:ts medgivande disponeras ett belopp av högst 2 000 kronor för resor i de andra nordiska länderna. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skogs- och lantbruksakademien: Kostnader för jordbrukets forskningsråd m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[161] **6. Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	105 000	105 000
1959/60	115 000	115 000
1960/61 (statsliggaren s. 969)	115 000	
1961/62 (förslag)	135 000	

Yrkanden. 1. *Svenska naturskyddsföreningen* (skr. 17/8 1960) hemställer, att för föreningens verksamhet under budgetåret 1961/62 genom anslag å rikssstaten och ur jaktvårdsfonden anvisas tillhopa 204 600 kr.

2. *Vetenskapsakademien* (skr. 23/5 1960) hemställer, att till akademiens naturskyddsverksamhet under budgetåret 1961/62 anvisas 30 000 kr.

3. *Samfundet för hembygdsvård* (skr. 25/5 1960) hemställer om ett anslag för budgetåret 1961/62 av 160 000 kr., varav 50 000 kr. till samfundets allmänna hembygdsvårdande verksamhet, 100 000 kr. till dess landskapsvårdande verksamhet och 10 000 kr. för upprustning av samfundets kontorsutrustning.

Motiv. 1. För innevarande budgetår åtnjuter föreningen anslag å rikstaten med 55 000 kr. Detta anslag har av Kungl. Maj:t för 1960 förstärkts genom bidrag ur jaktvårdsfonden med 110 000 kr.

Med ledning av vunna erfarenheter har föreningen för budgetåret 1961/62 upprättat stat, vilken fogats såsom bilaga till föreningens anslagsskrivelse. Enligt staten har utgifterna upptagits till 571 600 kr. Föreningen uppskattar, att mer än hälften av föreningens arbetskrafter och ekonomiska resurser tages i anspråk för de statliga uppgifterna. Därjämte bör tagas i betraktande att föreningens frivilligt arbetande oavlönade krafter — centralt: styrelsen och dennas adjungerande ledamöter, fördelade på sektioner inom arbetsutskottet, samt lokalt: länsombuden m. fl. — måste så gott som helt syssla med statliga uppgifter. De rådande förhållandena inverkar menligt på möjligheten att bedriva det allmänna upplysnings- och bildningsarbete och den propagandaverksamhet som enligt Kungl. Maj:ts proposition 1952: 188 avsågs skola åvila de enskilda föreningarna. Denna verksamhet är så mycket viktigare som den breddar basen för naturvårdsarbetet och genom den medlemsökning som normalt följer även tillför verksamheten medel. Ett vidgat medlemsarbete har dock ägt rum sedan 1956 och givit till resultat att medlemstalet i det närmaste tredubblats — från 6 000 till 17 500 medlemmar. Givetvis drar värvningsarbetet också ökade utgifter. För att förbättra det ekonomiska läget ser sig föreningen nödsakad att fr. o. m. 1961 höja medlemsavgiften från 12 till 15 kr.

2. Det hittills utgående beloppet, 10 000 kr., har länge varit för knappt för att akademien på ett någorlunda tillfredsställande sätt skall kunna fylla sin uppgift och framstår numera såsom högst otillräckligt, dels genom penningsvärdets successiva minskning, dels genom att naturskyddsfrågorna i vår tid blivit allt talrikare, allt mera omfattande och svårbedömda samt av

allt större betydelse för hushållningen med vårt lands naturtillgångar. Antalet protokollförda ärenden, som åren 1953—55 var omkring 120 årligen, nådde år 1956 siffran 135, 1957 siffran 194, 1958 siffran 200 och 1959 siffran 252, vilket väl illustrerar verksamhetens ökning.

3. Huvudanslaget, 25 000 kr., har utgått oförändrat alltsedan budgetåret 1944/45. Fr. o. m. budgetåret 1953/54 erhöll samfundet en höjning av förutvarande bidrag med 20 000 kr. med hänsyn till samfundets nya uppgifter som rådgivande organ i landskapsvårdande frågor. Detta anslag ökades med 5 000 kr. fr. o. m. budgetåret 1959/60.

Då nu mer än åtta år gått sedan den nya naturskyddslagen trädde i kraft, kan man bilda sig en ganska klar uppfattning om verkningarna av den nya lagen, speciellt med hänsyn till samfundets uppgifter och möjligheter. Det må först framhållas, att de landskapsvårdande uppgifterna fått en omfattning som knappast någon inom samfundet hade kunnat räkna med. Uppgifterna har stegrats från år till år och hotar att spränga ramen för samfundets organisation. Otvivelaktigt har samfundet redan nu av ekonomiska skäl tvingats inskränka sin hembygdsvårdande verksamhet, och detta torde ske i ännu större omfattning därest statsanslagen icke blir höjda.

Huvudanslaget på 25 000 kr. har stått oförändrat i omkring 17 år. De ökade uppgifterna inom hembygdsvården liksom förändringarna i penningvärdet har redan för länge sedan gjort detta anslag otillräckligt. Det kan f. n. icke täcka ens de nödvändigaste utgifterna. Detta är beklagligt med tanke på hembygdsvårdens viktiga uppgifter i dagens läge. Hembygdsvård är inte längre endast vården om det förgångna, avser inte endast upprättandet av muséer och samlingar. Det är en rörelse som mer och mer har tagit fasta på aktuella kulturskapande uppgifter och inriktar sig i hög grad på dagens och morgondagens bebyggelse och miljöer. Till samfundet är anslutna ett 20-tal förbund och omkring 400 lokala föreningar, representerande sammanlagt ett medlemsantal av omkring 100 000 personer, direkt eller indirekt anslutna. På grund av hembygdsrörelsens struktur går emellertid en ytterst ringa del av medlemsavgifterna till riksorganisationen. Samfundet är rådgivande och hjälpande organ och samtidigt den gemensamma plattformen utan att få någon egentlig ekonomisk ersättning härför från anslutna föreningar. En stor del av medlemsavgifterna för de direkt anslutna går till redigering och tryckning av tidskriften »Bygd och Natur».

Det anslag på 20 000 kr., som samfundet fick fr. o. m. budgetåret 1953/54 med tanke på de nya uppgifterna enligt naturskyddslagen, har även stått oförändrat till 1959/60, då det höjdes till 25 000 kr., vilket givetvis är helt otillräckligt. Nu har samfundet visserligen möjligheter att i viss utsträckning åtaga sig betalande uppdrag, särskilt i samband med kraftverksbyggen och väganläggningar, men de intäkter som på detta sätt uppstår, täcker endast de utgifter samfundet har för personal och kontorskostnader. Därtill kommer att samfundet under vissa tider har stora kreditsvårigheter, enär lång tid kan dröja innan betalning sker för utförda uppdrag. Under långa tider har samfundet sålunda legat ute med stora summor för uppdrag av

officiell karaktär. En rad viktiga yttranden och besiktningar, föranledda av remisser från myndigheter och enskilda, måste utföras utan någon ersättning. Men dessa remisser innehåller ofta handlingar av mycket stort omfång, och det skulle behövas en särskild tjänsteman som enbart sysslade med yttranden av dessa slag. Det gäller t. ex. planeringsfrågor, där samfundets landskapsbyrå utfört en rad undersökningar och yttranden av skilda slag i städer och samhällen. Det gäller vidare underhandlingar med och rådgivning till en rad kommuner och industriföretag beträffande olika planeringar. Andra ärenden, tillhörande denna grupp, är reklamen i landskapet, dragning av kraft- och telefonledningar, placering av bensinstationer, täkter av grus och sten, i vilka ärenden endast undantagsvis ersättning kunnat erhållas.

Departementschefen

Statsbidragen till svenska naturskyddsföreningen och till samfundet för hembygdsvård föreslår jag för nästa budgetår skall höjas med 10 000 kronor för vardera organisationen. För bidraget till samfundet torde böra gälla att det i huvudsak skall användas till att bestrida kostnaderna för den landskapsvårdande verksamheten. Yrkandet om höjning av vetenskapsakademiens bidrag från detta anslag kan jag inte biträda.

Vid bifall till vad jag sålunda anfört, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 135 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 135 000 kronor.

[162] **Naturskydd: Kostnader i samband med fridlysning av Smålands Taberg.** För ettvart av budgetåren 1954/55 och 1955/56 anvisades under särskild anslagsrubrik å riksstatens nionde huvudtitel förslagsanslag av 30 000 kronor för bestridande av kostnader i samband med ett eventuellt fridlysningsförfarande till skydd för Smålands Taberg. 1956 års riksdag beslöt att till ändamålet anvisa ett belopp av samma storleksordning men med reservationsanslags karaktär. 1960 års riksdag har medgivit (JoU 1, p. 121; rskr. 9), att Kungl. Maj:t må förfoga över sistnämnda anslag jämväl under budgetåret 1960/61.

Departementschefen

Ett särskilt anslag till förenämnda ändamål anvisades första gången i samband med riksdagens beslut år 1954 (sammansatt tredje lag- och jordbruksutskottets utl. nr 1; rskr. 191) i anledning av propositionen nr 139 angående åtgärder till skydd för Smålands Tabergs naturvärden. Sedan dess har förnyade förhandlingar ägt rum med vederbörande gruvbolag, ett preliminärt avtal i ämnet träffats år 1955 samt därpå ytterligare överväganden skett beträffande de ekonomiska faktorer som har samband med spörsmålet

om brytning eller inte brytning av tabergsmalmen. Kontakter har förevarit med gruvbolaget i fråga om en uppskattning av de ekonomiska konsekvenserna vid en inskränkning eller omläggning av brytningen.

Enär övervägandena i ämnet alltjämt pågår och medel fortfarande bör finnas till hands för vissa kostnader, som kan komma att uppstå i anslutning till sagda överväganden, bör det i det föregående omnämnda reservationsanslaget å 30 000 kronor stå till förfogande jämväl under budgetåret 1961/62.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att Kungl. Maj:t under budgetåret 1961/62 må förfoga över det å riksstaten för budgetåret 1956/57 under nionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Naturskydd: Kostnader i samband med fridlysning av Smålands Taberg.

[163] **Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.** För ettvart av budgetåren 1952/53 till 1955/56 anvisades under särskild anslagsrubrik å riksstatens nionde huvudtitel förslagsanslag av 50 000 kr. till bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof. 1956 års riksdag beslöt att till ändamålet för påföljande budgetår anvisa ett belopp av samma storleksordning men med reservationsanslags karaktär. För budgetåret 1957/58 anvisades åter ett reservationsanslag av 50 000 kr.

Departementschefen

Eftersom det alltjämt är erforderligt att ha tillgång till medel för de med ifrågavarande anslag avsedda ändamålen, bör det för budgetåret 1957/58 anvisade men bland annat på grund av tidigare reservationsmedelsbehållning ännu ej disponerade anslaget stå till förfogande också under budgetåret 1961/62.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att Kungl. Maj:t under budgetåret 1961/62 må förfoga över det å riksstaten för budgetåret 1957/58 under nionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.

[164] **7. Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	225 000	225 000
1959/60	225 000	225 000
1960/61 (statsliggaren s. 970)	225 000	
1961/62 (förslag)	225 000	

Yrkande. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer — med överlämnande av en framställning från styrelsen för Jordbrukarungdomens för-

bund, vari anhålles om statsbidrag med 320 000 kr. — att anslaget höjes med 30 000 kr.

M o t i v. I avvaktan på resultatet av utredningen rörande upplysnings- och rådgivningsverksamheten på jordbrukets område anser sig styrelsen kunna tillstyrka att anslag utgår efter samma regler som hittills. Med hänsyn till den minskning i realvärde anslaget på grund av penningvärdets fall undergått sedan år 1953 föreslås att detsamma höjes med 30 000 kr.

Departementschefen

I överensstämmelse med ett av 1956 års jordbruksutskott gjort uttalande (JoU 1, p. 117; rskr. 9) har såväl Kungl. Maj:t som riksdagen vid behandlingen av sagda års och de därefter följande årens medelsäskanden under denna anslagsrubrik liksom under de två närmast följande rubrikerna intagit den ståndpunkten att anslagen i fråga borde upptagas till oförändrade belopp i avvaktan på resultatet av den år 1956 tillsatta utredningen rörande upplysnings- och rådgivningsverksamheten på jordbrukets område. Denna utredning som den 2 december 1960 avgivit sitt huvudbetänkande har samtidigt därmed anmält, att en översyn av klubbverksamheten bland ungdomen på landsbygden pågår och att utredningen avser att senare redovisa sina förslag i anledning därav. Intill dess ståndpunkt tagits till sistnämnda förslag bör enligt min mening förenämnda anslag alltjämt vara oförändrade.

I detta sammanhang torde få anmälas att en omorganisation av verksamheten inom Jordbrukarungdomens förbund (JUF) och 4 H-rörelsen skett med giltighet från och med den 1 januari 1961. Enligt den nya organisationen ingår JUF som ett specialförbund i riksförbundet Sveriges 4 H. Bland andra specialförbund kan nämnas förbundet Skog och Ungdom (FSU). JUF skall koncentrera sin verksamhet på ungdomsarbete i anslutning till jordbruksnäringen, medan FSU skall svara för det skogliga ungdomsarbetet. Det belopp som anvisas under denna anslagsrubrik bör enligt min mening alltjämt utgå som statsbidrag direkt till JUF.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 225 000 kronor.

[165] 8. **Bidrag till viss lokal klubbverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100 000	100 000
1959/60	100 000	100 000
1960/61 (statsliggaren s. 970)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 15 000 kr. såsom kompensation för den minskning i real-

värde anslaget undergått sedan 1954, då det första gången uppfördes å riksstaten.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört under nästföregående anslagspunkt, förordar jag att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp av 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss lokal klubbverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[166] **9. Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	85 000	85 000
1959/60	85 000	85 000
1960/61 (statsliggaren s. 970)	85 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

Yrkande. *Skogsstyrelsen* (skr. 26/8 1960) hemställer — med överlämnande av en framställning i ämnet från Jordbrukarungdomens förbund — att anslaget höjes med 25 000 kr. Förbundet har för sin del anhållit, att statsbidraget för kalenderåret 1961 ökas med 45 000 kr.

Skogsstyrelsen framhåller, att den klubbverksamhet, som stödes från förevarande anslag, fyller en betydelsefull uppgift i det skogliga upplysningsarbetet. Verksamheten i fråga torde ha möjligheter att öka förståelsen och intresset för skogsbruket hos ungdomen samtidigt som den ger en praktisk skoglig yrkesorientering. Omfattningen av det ifrågavarande ungdomsarbetet har enligt lämnade uppgifter ökat år från år trots det sedan 1954 oförändrade bidraget. Verksamheten har också successivt funnit nya former.

I avvaktan på resultatet av den utredning rörande upplysnings- och rådgivningsverksamheten på jordbrukets område, vilken tillsatts den 21 september 1956, synes det skogsstyrelsen skäligt att anslaget höjes i viss utsträckning, framförallt för att medge ökat bidrag till distrikten. Styrelsen anser sig därför, i likhet med föregående år (IX ht 1960, s. 357), böra tillstyrka ett anslag av 110 000 kr.

Genom den omorganisation av förevarande ungdomsverksamhet, som ägt rum, kommer det skogliga ungdomsarbetet att i fortsättningen omhänderhas av Förbundet Skog och Ungdom såsom ett specialförbund under Riksförbundet Sveriges 4 H. Skogsstyrelsen får med anledning härav föreslå, att anslaget fr. o. m. budgetåret 1961/62 får utgå till Förbundet Skog och Ungdom.

I likhet med vad som skett innevarande budgetår torde skogsstyrelsen böra bemyndigas att utfärda närmare föreskrifter rörande verksamhetens bedrivande och statsbidragets fördelning ävensom att utöva inspektion över verksamheten.

Departementschefen

Åberopande de skäl, jag anfört för oförändrad medelsanvisning under de båda närmast föregående anslagsrubrikerna föreslår jag att detta anslag jämväl för nästa budgetår uppföres med 85 000 kronor.

Som jag omnämnt under anslaget Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund omhänderhaves den skogliga ungdomsverksamheten numera av Förbundet Skog och Ungdom (FSU), vilket ingår som ett specialförbund i riksförbundet Sveriges 4 H. Det synes därför lämpligt, att det belopp som för nästa budgetår anvisas under förenämnda rubrik utgår till FSU i stället för som tidigare till JUF.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 85 000 kronor.

[167] **10. Bidrag till utgivande av vissa tidskrifter m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1958/59	32 000	22 000	10 000
1959/60	30 000	32 200	7 800
1960/61 (statsliggaren s. 970)	30 000		
1961/62 (förslag)	30 000		

Enligt mina beräkningar erfordras nästa budgetår för de ändamål som skall kunna finansieras med medel ur detta anslag 30 000 kronor, d. v. s. ett belopp av samma storlek som för innevarande budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utgivande av vissa tidskrifter m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[168] **11. Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	944 700	962 968
1959/60	944 400	989 629
1960/61 (statsliggaren s. 970)	996 400	
1961/62 (förslag)	1 003 000	

För ifrågavarande ändamål hemställes om höjning av anslaget med 6 600 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Anslag 1960/61	Ökning eller minskning
1. FAO	920 000	—
2. Europeiska växtskyddsorganisationen	19 500	—
3. European committee on milk-butterfat recording	2 000	—
4. Internationella veterådet	10 000	+ 2 000
5. Permanenta kommissionen enligt 1946 års internationella fiskerikonvention	3 600	—
6. Internationella rådet för havsforskning	25 000	—
7. Internationella frysinstitutet i Paris	7 000	—
8. Internationella byrån i Paris för bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (OIE)	4 300	+ 4 600
9. Diverse internationella organisationer	5 000	—
	996 400	+ 6 600

Motiv m. m. 1. Posten beräknas för nästa budgetår till oförändrat belopp, 920 000 kr.

2. *Utrikesdepartementet* har meddelat, att Sveriges bidrag under ifrågavarande post för budgetåret 1961/62 förutses utgå med samma belopp som för innevarande budgetår.

3. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 5/7 1960) hemställer, att för nästföljande budgetår upptages samma belopp som för innevarande budgetår.

4. Posten torde uppräknas med 2 000 kr. till följd av ökade kostnader för svensk representation vid rådets sammanträden.

5 och 6. *Fiskeristyrelsen* (skr. 23/8 1960) hemställer, att dessa anslagsposter uppföres med oförändrade belopp.

7. *Utrikesdepartementet* har meddelat, att det svenska bidraget för budgetåret 1961/62 kan beräknas till oförändrat belopp.

8. *Utrikesdepartementet* har överlämnat en skrivelse från veterinärstyrelsen, av vilken skrivelse framgår, att OIE redan tidigare framfört yrkande att Sverige skulle uppflyttas från 5:e till 4:e bidragsklassen, vilket skulle innebära en höjning av medlemsavgiften från 343 000 till 686 000 pappersfrancs. Från svensk sida har man med utgångspunkt från att Sverige borde tillhöra samma bidragsklass som Danmark och under antagande att Danmark tillhörde 5:e bidragsklassen avvisat detta organisationens yrkande. Beträffande denna sak vill veterinärstyrelsen hänvisa till en redovisning för ärendet i 1955 års statsverksproposition (IX ht 1955, s. 174—176) och särskilt departementschefens uttalande. I uttalandet hävdar departementschefen — i anslutning till av statskontoret och svenska FAO-kommittén intagen ståndpunkt — att Sverige bör »uppflyttas till samma bidragsklass som Danmark eller till femte klassen».

Efter en av veterinärstyrelsen med chefen för danska veterinärdirektoratet nu förd korrespondens visar det sig emellertid, att under tiden för departementsbehandlingen av frågan (1953—1955) Danmark från den 1 april

1954 — efter enträgen hänvändelse från chefen för OIE — gått med på att flyttas upp från 5:e till 4:e bidragsklassen.

9. Under posten beräknas ett oförändrat medelsbehov.

Departementschefen

Under posten för bidrag till Internationella veterådet tillstyrker jag en medelsökning med 2 000 kronor. Vid beräkningen av storleken å det belopp som bör anvisas under posten för bidrag till Internationella byrån i Paris för bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (OIE) utgår jag från, att Sverige kommer att uppflyttas i sådan bidragsklass att en uppräkning av posten i fråga med omkring 4 600 kronor blir erforderlig.

Övriga poster under detta anslag torde böra uppföras med oförändrade belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 003 000 kronor.

[169] **12. Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder**[1]

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	206 000	195 442
1959/60	180 600	184 113
1960/61 (statsliggaren s. 971)	175 000	
1961/62 (förslag)	164 000	

1. Ersättning till riksbanken för förvaltningen av vissa lånefonder m. m.

Yrkande. *Fullmäktige i riksbanken* (skr. 15/9 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår skall upptagas med ett till 150 000 kr. sänkt belopp. Med utgångspunkt från att antalet lån vid utgången av år 1961 kommer att utgöra 43 000 beräknas ersättningen till riksbanken för budgetåret 1961/62 till (43 000 × 3: 50 =) i runt tal 150 000 kr.

2. Ersättning till Sveriges allmänna hypoteksbank för förvaltningen av statens sekundärlånefond för jordbrukare m. m.

Yrkande. *Sveriges allmänna hypoteksbank* (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget, såvitt avser denna del, för nästa budgetår uppföres med ett till 14 400 kr. nedsatt belopp.

Motiv. Anslaget är avsett för bestridande av dels en ersättning å 10 000 kr. per år, som jämlikt ett mellan staten och hypoteksbanken ingånget, den 6 november 1959 av Kungl. Maj:t godkänt avtal tillkommer hypoteksbanken för dess åtagande att utöva ledningen och tillsynen över förvaltningen av utelöpande lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare, dels ock den ersättning, som jämlikt ingångna avtal mellan den numera avvecklade

[1] Under denna rubrik är sammanförda de tidigare anslagen Ersättning till riksbanken för förvaltningen av vissa lånefonder m. m. samt Ersättning till Sveriges allmänna hypoteksbank för förvaltningen av statens sekundärlånefond för jordbrukare m. m.

lånenämnden för sekundär jordbrukskredit och de av nämnden anlitade låneförmedlarna skall utgå till dessa. Sistnämnda ersättning utgör för envar låneförmedlare ett årligt belopp motsvarande 0,2 procent av den hos låneförmedlaren vid utgången av nästföregående kalenderår redovisade sammanlagda kapitalskulden till sekundärlånefonden. Låneförmedlarnas sammanlagda kapitalskuld till sekundärlånefonden utgör f. n. ca 2 790 000 kr. och kan vid utgången av år 1961 approximativt beräknas ha nedgått till ca 2 200 000 kr. Vid denna beräkning har hänsyn tagits till att förtidsinbetalningarna av sekundärlån numera är obetydliga, vilket torde sammanhänga med dels rådande kreditrestriktioner, dels den omständigheten att den för sekundärlånen gällande fasta räntan ter sig förmånlig för låntagarna i nuvarande relativt höga allmänna ränteläge. Den sammanlagda ersättning till låneförmedlarna, som skall utbetalas i början av år 1962, kan sålunda uppskattas till 4 400 kr. För budgetåret 1961/62 kan på grund härav ett anslag å (10 000 + 4 400 =) 14 400 kr. beräknas vara erforderligt.

Departementschefen

Mot förevarande anslagsäskanden, vilka innebär ett med i runt tal 11 000 kronor minskat medelsbehov i jämförelse med anslagsanvisningen för innevarande budgetår, har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 164 000 kronor.

[170] **13. Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 000	5 753
1959/60	5 000	2 779
1960/61 (statsliggaren s. 972)	5 000	
1961/62 (förslag)	5 000	

Anslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp även för nästa budgetår. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

[171] **14. Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	65 000	72 800
1959/60	65 000	109 302
1960/61 (statsliggaren s. 972)	65 000	
1961/62 (förslag)	65 000	

För nästa budgetår synes anslaget böra uppföras med ett oförändrat belopp av 65 000 kronor, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[172] **15. Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	30 000	13 474
1959/60	30 000	38 637
1960/61 (statsliggaren s. 973)	30 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Anslaget torde för budgetåret 1961/62 böra uppföras med ett oförändrat belopp av 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[173] **16. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 000	4 212
1959/60	3 500	3 348
1960/61 (statsliggaren s. 973)	3 500	
1961/62 (förslag)	3 000	

Anslaget synes för nästa budgetår böra uppföras med 3 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 kronor.

Sammanfattning

Vid bifall till de framlagda förslagen kommer för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln att uppföras 498 127 000 kronor.

Å riksstaten för budgetåret 1960/61 har under nionde huvudtiteln anvisats 477 659 600 kronor.

Förslagen innebär alltså en ökning med 20 467 400 kronor.

Förändringarna inom huvudtitelns olika avdelningar framgår av följande sammanställning.

Avdelning	Anvisat 1960/61	Äskat 1961/62	Ökning eller minskning
A. Jordbruksdepartementet m. m.	2 436 300	2 805 000	+ 368 700
B. Lantbruksstyrelsen.....	3 943 500	4 176 000	+ 232 500
C. Lantbrukets rationalisering och befrämjande av dess produktion, m. m.	52 719 100	53 154 000	+ 434 900
D. Jordbruksprisreglering m. m. samt särskilt stöd åt vissa jordbruk	254 524 100	257 107 000	+ 2 582 900
E. Vissa kontrollanstalter på jordbrukets område m. m.	6 380 700	7 131 000	+ 750 300
F. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar.....	28 812 900	34 122 000	+ 5 309 100
G. Övrig forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område	4 408 100	4 834 000	+ 425 900
H. Veterinärväsendet m. m.	17 552 200	19 456 000	+ 1 903 800
I. Skogsväsendet.....	44 812 900	48 875 000	+ 4 062 100
J. Lantmäteri- och kartväsendet.....	43 441 100	49 797 000	+ 6 355 900
K. Fiskeriväsendet m. m.	8 883 000	6 701 000	— 2 182 000
L. Lappväsendet	689 800	749 000	+ 59 200
M. Diverse	9 055 900	9 220 000	+ 164 100
	477 659 600	498 127 000	+ 20 467 400

Förändringarna under huvudtiteln fördelar sig med 29,1 miljoner kronor på automatiska ökningar, 27,8 miljoner kronor på automatiska minskningar, 19,7 miljoner kronor på icke-automatiska ökningar samt 0,5 miljon kronor på icke-automatiska minskningar. Av de 12,7 miljoner kronor, som föreslagits till kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd, hänför sig 10 miljoner kronor till statsbidrag till ersättningskostnader. Av övriga icke-automatiska utgiftsstegringar hänför sig 3,8 miljoner kronor till olika åtgärder för ökad rationalisering och inkomstförstärkande effektivisering av jordbruket. Vidare hänför sig av den icke-automatiska ökningen 1,4 respektive 0,4 miljoner kronor till förstärkning av resurserna för forskningen på jordbrukets respektive skogsbrukets område, 0,4 respektive 2,0 miljoner kro-

nor till ökade bidrag till avlöningar och driftkostnader respektive byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter, 1,1 miljoner kronor till fortsatt utbyggnad av den skogliga yrkesutbildningen samt 0,3 miljon kronor till åtgärder för att påskynda moderniseringen av kartbeståndet.

Såsom framgår av det föregående är det min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att i särskilda propositioner till 1961 års riksdags vårsession framlägga förslag bland annat rörande statligt stöd till växtförädlingen, m. m., angående system för permanent skördeskadeskydd, angående forskning och högre undervisning på såväl jordbrukets som skogsbrukets område, beträffande plan för den officiella kartläggningen, angående särskilda åtgärder för rationalisering av jordbruks- och skogsbruksfastigheter i Kopparbergs län, rörande vissa ytterligare åtgärder till förbättring av mat- och utsädespotatis samt angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m.

Vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Ulla B. Silén

Register

till

Nionde huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Jordbruksdepartementet m. m.

Sid.		Kronor
	Jordbruksdepartementet:	
1	Avlöningar	1 436 000
3	Omkostnader	100 000
	Lantbruksattachéer:	
3	Avlöningar	160 000
4	Omkostnader	32 000
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	900 000
5	Extra utgifter	177 000
		2 805 000

B. Lantbruksstyrelsen

	Lantbruksstyrelsen:	
6	Avlöningar	3 659 000
13	Omkostnader	517 000
		4 176 000

C. Lantbrukets rationalisering och befrämjande av dess produktion, m. m.

	Lantbruksnämnderna:	
15	Avlöningar	12 969 000
19	Omkostnader	2 860 000
20	Utrustning	20 000
21	Utbildningskurser för viss personal	25 000
	Bidrag till hushållningssällskapen:	
22	Avlöningar	8 833 000
28	Omkostnader	5 210 000
32	Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.	2 040 000
36	Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.	7 000 000
40	Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering	1 000
41	Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti	400 000
47	Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond	1 100 000
48	Statens avdikningsanslag	1 000 000
49	Befrämjande av landsbygdens elektrifiering	5 000 000
52	Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.	3 300 000
54	Befrämjande av husdjursaveln m. m.	2 300 000

Sid.		Kronor
	Statens hingstdepå och stuteri:	
59	Avlöningar	564 000
60	Omkostnader	67 000
62	Särskilt stöd åt biskötseln och fröodlingen	30 000
63	Bidrag till vissa åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis	135 000
64	Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt	300 000
		53 154 000

D. Jordbruksprisreglering m. m. samt särskilt stöd åt vissa jordbruk

	Statens jordbruksnämnd:	
67	Avlöningar	3 227 000
73	Omkostnader	750 000
76	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	124 000 000
88	Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.	15 000 000
91	Särskilt stöd åt det mindre jordbruket	98 000 000
93	Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.	2 540 000
96	Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket	890 000
99	Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd	[1]12 700 000
		257 107 000

E. Vissa kontrollanstalter på jordbrukets område m. m.

	Statens centrala frökontrollanstalt:	
100	Avlöningar	2 566 000
104	Omkostnader	754 000
	Statens växtskyddsanstalt:	
106	Avlöningar	1 781 000
113	Omkostnader	525 000
121	Bekämpande av växtsjukdomar	100 000
	Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt:	
122	Avlöningar	466 000
126	Omkostnader	111 000
	Statens maskinprovningar:	
127	Avlöningar	486 000
130	Omkostnader	342 000
		7 131 000

F. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar

	Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök:	
132	Avlöningar	[1]7 675 000
132	Omkostnader	[1]1 000 000
133	Materiel	[1]620 000
133	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	[1]258 000
134	Bokinköp och bokbindning	[1]100 000
134	Lokal och fast försöksverksamhet	[1]1 100 000
135	Jordbruksdriften vid statens försöksgårdar	[1]1 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut:	
135	Avlöningar	[1]2 093 000
136	Omkostnader	[1]830 000
136	Materiel	[1]48 000
137	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	[1]100 000
137	Bokinköp och bokbindning	[1]17 000
138	Trädgårdsekonomisk byrå	[1]18 000
138	Lokal och fast försöksverksamhet	[1]45 000
139	Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande	121 000
140	Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa	321 000
	Lantbruksskolan vid Ultuna:	
142	Avlöningar	160 000
143	Omkostnader	26 000
	Bidrag till vissa lantbruksundervisningsanstalter:	
144	Avlöningar	10 880 000
148	Driftkostnader	2 260 000
149	Bidrag till jordbrukets yrkesskolor	373 000
151	Särskilda utbildningskurser	136 000
154	Studiehjälp åt elever vid vissa lantbruksundervisningsanstalter m. m.	2 700 000
156	Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter	3 000 000
169	Bidrag till undervisningsmateriel för maskinundervisning	165 000
170	Reseunderstöd för studier på lantbrukets område	75 000
		34 122 000

G. Övrig forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område

172	Främjande av forskning på jordbrukets område m. m.	1 605 000
	Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader:	
176	Avlöningar	317 000
180	Omkostnader	115 000
182	Försöksverksamheten	50 000
183	Bidrag till jordbrukstekniska institutet	325 000
184	Bidrag till Sveriges utsädesförening	[1]1 825 000
185	Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm	[1]210 000
185	Bidrag till institutet för växtförädling av frukt och bär	200 000
186	Bidrag till förädlingsarbeten med sojaväxter	[1]20 000
186	Täckdikningsförsök m. m.	167 000
		4 834 000

H. Veterinärväsendet m. m.

	Veterinärstyrelsen:	
188	Avlöningar	959 000
191	Omkostnader	87 000
	Veterinärstaten:	
191	Avlöningar	7 067 000
200	Omkostnader	153 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Statens veterinärmedicinska anstalt:	
204	Avlöningar	3 057 000
213	Omkostnader	801 000
217	Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m.	[1]450 000
218	Bidrag till främjande av juverhälsokontroll hos nötkreaturen	280 000
227	Lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård	750 000
	Veterinärhögskolan:	
227	Avlöningar	3 970 000
232	Omkostnader	1 051 000
233	Materiel	292 000
234	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	210 000
236	Bokinköp och bokbindning	43 000
	Veterinärinrättningen i Skara:	
237	Avlöningar	285 000
239	Omkostnader	1 000
		19 456 000

I. Skogsväsendet

	Skogsstyrelsen:	
241	Avlöningar	940 000
243	Omkostnader	177 000
	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna:	
245	Avlöningar	15 980 000
250	Omkostnader	4 145 000
256	Statens skogsförbättringsanslag	4 300 000
258	Vägbyggnader å skogar i enskild ägo	7 700 000
260	Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.	3 600 000
262	Kostnader för virkesmätning	244 000
	Skogshögskolan:	
263	Avlöningar	1 429 000
268	Omkostnader	388 000
270	Materiel	120 000
271	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	65 000
273	Bokinköp och bokbindning	40 000
	Statens skogsforskningsinstitut:	
274	Avlöningar	2 581 000
280	Omkostnader	578 000
282	Utrustning	50 000
283	Riksskogstaxering och avverkningsstatistik	597 000
284	Skogsproduktforskning	87 000
	Statens skogsmästarskola:	
285	Avlöningar	175 000
289	Omkostnader	98 000
292	Stipendier	60 000
	Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.:	
292	Avlöningar	612 000
299	Omkostnader m. m.	669 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
303	Byggnads- och underhållsarbeten vid statens skogsskolor m. m.	105 000
306	Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m.	3 769 000
313	Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal	366 000
		48 875 000

J. Lantmäteri- och kartväsendet

	Lantmäteristyrelsen:	
315	Avlöningar	2 158 000
320	Omkostnader	245 000
	Lantmäteristaten:	
322	Avlöningar	28 844 000
326	Omkostnader	5 707 000
330	Utrustning	400 000
333	Utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl.	442 000
339	Bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägförrättningar m. m.	445 000
	Rikets allmänna kartverk:	
341	Avlöningar	[1]5 906 000
342	Omkostnader	[1]724 000
342	Kartarbeten m. m.	[1]2 146 000
343	Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet	[1]2 506 000
343	Utrustning m. m.	[1]270 000
343	Utbildningskurser för viss personal	[1]4 000
		49 797 000

K. Fiskeriväsendet m. m.

	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion:	
	Fiskeristyrelsen:	
345	Avlöningar	1 470 000
355	Omkostnader	533 000
	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion:	
	Vatteninspektionen:	
358	Avlöningar	538 000
363	Omkostnader	125 000
	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion:	
364	Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet	1 000
	Fiskeriintendenter m. m.:	
365	Avlöningar	255 000
367	Omkostnader	27 000
368	Utbildning av fiskeritjänstemän	51 000
373	Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen	235 000
383	Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m.	10 000
384	Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation	65 000
385	Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island	50 000
387	Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen	30 000

[1] Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
387	Bidrag vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring	1 000
388	Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.	25 000
388	Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt	785 000
389	Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.	2 500 000
		6 701 000

L. Lappväsendet

	Lappfogdarna m. fl.:	
391	Avlöningar	561 000
393	Omkostnader	188 000
		749 000

M. Diverse

	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
396	Byggnadsstyrelsens delfond	6 543 000
396	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	610 000
396	Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.	30 000
	Bidrag till skogs- och lantbruksakademien:	
397	Akademien	112 000
399	Kostnader för jordbrukets forskningsråd m. m.	80 000
401	Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl.	135 000
403	Naturskydd: Kostnader i samband med fridlysning av Smålands Taberg	—
404	Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.	—
404	Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund	225 000
405	Bidrag till viss lokal klubbverksamhet	100 000
406	Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område	85 000
407	Bidrag till utgivande av vissa tidskrifter m. m.	30 000
407	Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.	1 003 000
409	Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder	164 000
410	Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar	5 000
410	Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m.	65 000
411	Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.	30 000
411	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	3 000
		9 220 000
	Summa	498 127 000

601548 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

TIONDE HUVUDTITELN

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler — beträffande de under punkterna 50—54 upptagna frågorna efter samråd med statsrådet Lindström — de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel.

Innan de särskilda anslagspunkterna upptages till behandling, lämnar chefen för handelsdepartementet en översikt av anslagen till departementet. Departementschefen redogör vidare för verksamheten inom vissa statsägda aktiebolag samt anmäler i samband därmed frågan om fortsatt medelsanvisning till Aktiebolaget Statens skogsindustrier.

Inledning

I följande sammanfattning ges en översikt av anslagen till handelsdepartementet under de två senaste budgetåren jämfört med vad som för budgetåret 1961/62 äskats och föreslås. Beloppen anges i milj. kronor.

	Anslag 1959/60	Anslag 1960/61	Äskat 1961/62	Förändring	Förslag 1961/62	Förändring
Driftbudgeten	275	282	370	+ 88	313	+ 31
Kapitalbudgeten	152	124	141	+ 17	122	— 2
	427	406	511	+ 105	435	+ 29

Vid bifall till de förslag, som framläggs i det följande, kommer tionde huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1961/62 att uppgå till 312 716 000 kronor. Motsvarande slutsumma för innevarande budgetår är enligt den av

1960 års riksdag fastställda riksstaten 281 842 000 kronor. Förslaget innebär alltså en nettoökning med 30 874 000 kronor.

Inom ramen härför uppgår bruttoökningen till i runt tal 33,5 milj. kronor. Denna utgörs till stor del av automatiska förändringar föranledda av stegrade löneutgifter och omkostnader. Av automatisk karaktär är vidare bland annat uppräkningen av anslagen Omkostnader för statlig lagerhållning med 2,5 milj. kronor och Internationellt atomenergisamarbete med 1,9 milj. kronor. Sammanlagt uppgår de automatiska ökningarna till drygt 10,6 milj. kronor.

Även i uppräkningen av avsättningen till lotterimedelsfonden med 1,5 milj. kronor ingår till en viss del utgiftsökningar av automatisk karaktär. Anslagen till handelssekreterar- och handelskammarverksamheten uppräknas med sammanlagt 1,0 milj. kronor, i huvudsak utgörande en ersättning för de bidrag som tidigare utgått från handels- och sjöfartsfonden. Också höjningen av bidraget till turisttrafikförbundet med 0,95 milj. kronor är till en del att betrakta som kompensation för tidigare från handels- och sjöfartsfonden utgående bidrag. Anslaget till Aktiebolaget Atomenergi ökar med 3,9 milj. kronor, avseende stegrade driftkostnader i samband med att anläggningarna vid forskningsstationen i Studsvik tagits i drift.

Som ett led i den fortsatta rationaliseringen av anordningarna för säkerheten till sjöss föreslås anvisande under två nya anslag av sammanlagt 5,9 milj. kronor för inrättande och drift av radionavigeringsstationer system Decca. Vidare föreslås att planeringen påbörjas för byggandet av en ny statsisbrytare. Till detta ändamål upptas ett belopp av 2 milj. kronor. Rationaliseringarna av lots- och fyrväsendet fortsätter och under nästa budgetår beräknas som en följd härav personalen inom sjöfartsverket kunna ytterligare minska med sammanlagt 34 befattningshavare, motsvarande en årskostnad av drygt 0,5 milj. kronor. Den av 1959 års riksdag beslutade upprustningen av sjöbefälsskolorna fullföljes.

För att möjliggöra en ytterligare utveckling av Sveriges geologiska undersöknings malmletning föreslås anslaget till denna verksamhet bli uppräknat med närmare 0,5 milj. kronor. Anslaget till teknisk forskning föreslås höjt med samma belopp.

Avsättningen till idrotts- och friluftsfonderna ökar enligt förslaget med respektive 0,6 och 0,2 milj. kronor.

Avsikten är att i särskilda propositioner underställa 1961 års riksdag förslag rörande omorganisation och upprustning av statens provningsanstalt, upprustning av statens pris- och kartellnämnd samt ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor ävensom omorganisation av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Anslagen till dessa ändamål har därför endast upptagits med beräknade belopp. I särskild proposition kommer riksdagen vidare att föreläggas frågan om utformningen av handelsflottans pensionsanstalts verksamhet. Anslaget under tolfte huvudtiteln till sjömännens pensionering har i avvaktan härpå uppförts med beräknat belopp. Detsamma gäller tionde huvudtitelns anslag till Institutet för konserveringsforskning

och Svenska silikatforskningsinstitutet samt till understöd åt båttrafiken i Stockholms skärgård.

Mot bruttoökningen med 33,5 milj. kronor av anslagen under tionde huvudtiteln får ställas anslagsminskningar å sammanlagt 2,6 milj. kronor. Den största av dessa — 1,3 milj. kronor — sammanhänger med att handelshögskolorna från och med nästa budgetår flyttats över till åttonde huvudtiteln. Vidare kan nämnas bortfallet av engångsanslaget å 0,3 milj. kronor till inlösen av lotsbåtar samt av det särskilda bidragsanslaget å cirka 0,25 milj. kronor till sjömanshusen. I övrigt utgöres minskningarna av mindre belopp å skilda anslag. Nettoökningen å driftbudgeten uppgår således till 30,9 milj. kronor.

Kapitalbudgeten föreslås minska med cirka 2 milj. kronor, väsentligen till följd av att anslaget till stöd för oljelagringen nedräknats med 12 milj. kronor med hänsyn till väntade förskjutningar i betalningsutfallet. Anslagen till statens hantverks- och industrilånefond och till Aktiebolaget Oljetransit föreslås uppräknade med vardera 6 milj. kronor till respektive 10 och 7,5 milj. kronor. Anslaget till legodriften vid vissa av statens gruvor minskar med 1,5 milj. kronor och det till säkerhetsanstalterna för sjöfarten nedräknas, under hänvisning till den stora reservationen, med 0,3 milj. kronor. Vid bifall till de framlagda förslagen skulle anslagen under handelsdepartementets drift- och kapitalbudgeter sålunda sammanlagt öka med netto i runt tal 29 milj. kronor.

I detta sammanhang torde slutligen få omnämnas att det av kommittén för sjöfartens beredskapsfrågor i september 1958 avlämnade betänkandet rörande handelsflottans beredskap efter remissbehandling och därpå grundad prövning inom handelsdepartementet ej ansetts böra läggas till grund för proposition i ämnet. Med hänsyn till numera tillgängliga uppgifter synes hela frågan om handelsflottans beredskap böra ses i samband med andra frågor rörande materiel- och personalbehov för totalförsvaret, vilka är under utredning. Bland annat har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för försvarsdepartementet den 2 december 1960 uppdragit åt överbefälhavaren att förutsättningslöst undersöka huruvida vissa luftvärnspjäser, vilka angivits utan kostnad kunna ställas till handelsflottans förfogande, bör utnyttjas inom totalförsvaret och i så fall för vilka ändamål de lämpligast bör avses.

Verksamheten inom vissa statsägda aktiebolag

I det följande redogöres för verksamheten inom vissa av de till handelsdepartementet hörande statsägda aktiebolag, vilka bedriver industriell rörelse, nämligen Aktiebolaget Ceaverken, Norrbottens järnverk aktiebolag, Aktiebolaget Statens skogsindustrier, Aktiebolaget Statsgruvor, Aktiebolaget Svensk torvförädling och Svenska skifferoljeaktiebolaget. I samband med redogörelsen anmäles fråga om medelsanvisning till Aktiebolaget Statens skogsindustrier för uppförande av massafabrik och pappersbruk i Piteå.

Utom nyss uppräknade företag finns inom handelsdepartementets område några aktiebolag, vilkas verksamhet beröres i andra sammanhang. För verksamheten inom *Aktiebolaget Atomenergi*, vars aktier till fyra sjundedetar äges av staten, redogöres under anslagspunkten 45. *Aktiebolaget Oljetransit* har till närmaste uppgift att uppföra anläggningar vid Trondheimsfjorden för mottagande, lagring och expedition av oljeprodukter för svensk räkning. Medel till anläggningsarbeten äskas å kapitalbudgeten (bil. 32, p. 6). Kostnaden för *Ruotivare grufaktiebolag*, vilket förvaltar en staten tillhörig gruvfyndighet, bestrids för närvarande från anslaget Vissa kostnader för statens gruvegendom men föreslås från och med nästa budgetår i stället skola belasta kommerskollegiets omkostnadsanslag (p. 7). Verksamheten inom *Svenska penninglotteriet aktiebolag* och *Aktiebolaget Tipstjänst* beröres i samband med beräkningen av statens inkomster.

Aktiebolaget Ceaverken

Aktiebolaget Ceaverken bildades 1939 som ett privat företag. Sedan bolaget tagit upp en ur försörjningssynpunkt angelägen produktion av röntgenfilm, övergick det 1943 i statens ägo. Efter andra världskrigets slut fortsatte bolaget sin verksamhet efter riktlinjer, som godkändes av 1946 års riksdag. Beslut om viss utbyggnad av företaget samt om rörelsens finansiering fattades av riksdagen år 1952 (prop. 69, SU 64, Rskr 121). I samband härmed ökades bolagets aktiekapital till nuvarande belopp, 1 900 000 kronor.

Utom röntgenfilm tillverkar bolaget elektrokardiografpapper samt fotografiskt papper för försvaret och rikets allmänna kartverk samt för industriändamål. Fabriken är belägen i Strängnäs.

Bolagets omsättning var 1958 ca 5,7 milj. kronor och ökade 1959 till ca 6,5 milj. kronor. Under 1960 har avsättningssvårigheter gjort sig gällande såväl på den inhemska marknaden som på exportmarknaderna. Försäljningen på den svenska marknaden har starkt påverkats av viss utländsk priskonkurrens och därav föranledda åtgärder från de traditionella importörernas och grossisternas sida. Bolagets anläggning har därför under 1960 inte kunnat utnyttjas helt, och vidare har driftsstörningar förekommit vid övergång till ny emulsionstyp. Produktionen av röntgenfilm sjönk 1960 med drygt 20 procent och omsättningen nämnda år beräknas ha sjunkit till 1958 års nivå.

Antalet anställda i bolaget var 1960 i medeltal 98, varav 68 arbetare och 30 anställda i övrigt.

Bolagets redovisade nettovinst utgjorde 1958 ca 71 000 kronor och 1959 ca 84 000 kronor. Vid bedömning av resultatet må uppmärksammas, att avsättning till investeringsfond för konjunkturutjämning gjordes 1958 med 127 000 kronor och 1959 med 137 000 kronor. Avskrivningar gjordes enligt vanligen tillämpade regler med 198 000 respektive 193 000 kronor. Lagerreserven kunde under dessa båda år ökas något men torde vid bokslutet för 1960 komma att nedgå med hänsyn bl. a. till gällande skattebestämmelser om lagervärdering. För sistnämnda år beräknas bolaget efter sedvanliga av-

skrivningar komma att redovisa en nettovinst av ca 40 000 kronor. Under 1960 har i anläggningstillgångar investerats ca 350 000 kronor. Större delen av detta belopp har disponerats för uppförande av en lagerbyggnad, som bokföringsmässigt omedelbart avskrivits genom utnyttjande av investeringsfonden.

Fabriksfastigheterna hade vid utgången av 1959 ett taxeringsvärde av ca 1,4 milj. kronor och ett brandförsäkringsvärde av ca 2,4 milj. kronor. Deras bokförda värde samma år var omkring 1,7 milj. kronor. Maskiner och inventarier, i 1959 års bokslut upptagna till 328 000 kronor, hade samma år ett brandförsäkringsvärde av 2,2 milj. kronor.

Av bolagets omsättningstillgångar utgjordes vid utgången av 1959 ca 1,0 milj. kronor av likvida medel. Motsvarande belopp beräknas för 1960 till ca 0,6 milj. kronor. Nedgången beror på nyssnämnda investeringar och på en minskning av kortfristiga skulder. Den långfristiga skuldsättningen uppgår till ungefär 1,0 milj. kronor och utgöres huvudsakligen av skuld till bolagets pensionsstiftelse. Bolagets eget kapital utgör f. n. i runt tal 60 procent av balansomslutningen.

Från bolagets sida framhålles, att det för att öka dess konkurrensförmåga synes ofrånkomligt att inom en nära framtid utbygga fabriken med en modern emulsionsbeläggningsmaskin samt tillhörande torkanläggning. Kostnaderna för erforderliga investeringar beräknas icke kunna täckas genom självfinansiering.

Norrbottens järnverk aktiebolag

Norrbottens järnverk aktiebolag bildades efter beslut av 1939 års urtima riksdag (prop. 70, Rskr 98). Den första utbyggnaden av järnverket innefattade i huvudsak anläggningar för framställning av elektrotackjärn. Efter beslut av riksdagen 1946 och 1947 påbörjades en omfattande utbyggnad med bl. a. koksmasugn, thomas- och elektrostålverk samt valsverk för tillverkning av ämnen, balkar, stångjärn, armeringsjärn och valstråd. Frågan om utbyggnadens genomförande och finansiering har vid skilda tillfällen prövats av statsmakterna, senast 1954 (prop. 51, SU 60, Rskr 163). Till utbyggnaden, som slutfördes sistnämnda år, har anvisats 342 milj. kronor i form av aktiekapital. Sedan 42 milj. kronor avskrivits enligt riksdagens beslut, uppgår aktiekapitalet f. n. till 300 milj. kronor. Bolagets behov av rörelsekredit har tillgodosetts genom att bolaget medgivits disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret å högst 75 milj. kronor.

Riksdagen godkände 1959 (X ht, s. 16 och 22, SU 10, Rskr 10) riktlinjer för utbyggnad av järnverket med en anläggning för tillverkning av tunnplåt.

Den konjunkturavmattning på järn- och stålmarknaden, som inträdde under senare delen av 1957, gjorde sig gällande ännu under de första månaderna av 1959. Större aktivitet kunde dock förmärkas under andra kvartalet sistnämnda år. Under senare delen av året blev marknaden utomordentligt fast och priserna på bolagets avsaluprodukter steg. På grund av tidigare le-

veransåtaganden kunde bolaget först mot slutet av året i större utsträckning dra fördel av de högre priserna. Under första hälften av 1960 var marknadsläget fortfarande gynnsamt. Under andra halvåret har priserna under inflytande av konkurrens från utlandet sjunkit och ytterligare prissänkningar kan väntas. Orderstocken för 1961 är tillfredsställande.

Utvecklingen av bolagets produktion och försäljning av valsade produkter samt omsättning framgår av följande sammanställning.

		1957	1958	1959	1960 (beräkn.)
Avsaluproduktion	1000 ton	308	282	340	350
Försäljning:					
Halvfabrikat	1000 ton	118	116	113	120
Helfabrikat	1000 ton	175	170	226	230
Summa	1000 ton	293	286	340	350
Därav export	1000 ton	131	151	176	142
Omsättning	milj. kr	200	159	196	210

Bolaget framställer och försäljer även thomasfosfat, som framkommer vid ståltillverkningen, (produktion 1959 ca 47 000 ton) och smärre kvantiteter gjuteritackjärn.

Produktionen under 1959 och 1960 har i viss utsträckning hämmats av inskränkningar i tillförseln av elkraft. Sålunda erhöll järnverket i början av 1960 endast ca 70 procent av abonnerad effekt. Efter en successiv ökning av elkraftleveranserna var dessa i mars månad åter uppe i normal nivå.

Under 1960 har produktionsförhållandena vidare påverkats av erforderlig ommurning av koksmasugnen, som varit i kontinuerlig drift sedan 1954. Ommurningen medförde ett driftsstopp i masugnsanläggningen, som varade i tio veckor, och ett produktionsbortfall av omkring 65 000 ton tackjärn. Produktionsbortfallet kunde dock kompenseras genom att ett under 1959 upplagt buffertlager av stålgöt togs i anspråk och viss del av den löpande produktionen baserades på inköpt skrot och tackjärn.

Antalet anställda var 1959 i genomsnitt 2 697 och beräknas för 1960 ha ökat till i genomsnitt 2 860.

Bolaget har för de senaste åren redovisat följande resultat av rörelsen.

	Tusental kronor		
	1957	1958	1959
Bruttovinst och övriga intäkter	*23 511*	*23 135*	*24 167*
Allmänna omkostnader	1 694	1 668	1 664
Avskrivningar	17 349	17 068	17 268
Kostnadsräntor	2 630	3 424	1 982
Pensionsstiftelse	750	250	250
Skatter	1 049	725	749
Nettovinst	39	—	2 254
	23 511	23 135	24 167

För 1960 räknar bolaget med att kunna redovisa något högre bruttovinst än för 1959.

Vid bedömningen av det redovisade rörelseresultatet bör beaktas, att den dolda reserven i varulagret minskades under det förhållandevis mindre gynnsamma verksamhetsåret 1958 och att lagerreserven vid 1959 års bokslut kunde ökas till något över sitt tidigare värde. Driftsresultatet för 1960 beräknas medge en ytterligare ökning av lagerreserven. Resultatet för innevarande verksamhetsår kommer att påverkas av de prissänkningar på järn och stål, som inträffade under hösten i fjol.

Bolagets ekonomiska ställning kan bedömas med ledning av efterföljande sammandrag av balansräkningarna för de senaste åren.

	Milj. kronor Den 31 december		
	1957	1958	1959
Likvida medel, fordringar m. m.	25	31	44
Varulager	77	74	46
Anläggningstillgångar	252	247	243
Balanserad förlust	25	20	20
	379	372	353
Kortfristiga skulder	19	29	34
Långfristiga skulder	55	43	17
Eget kapital	305	300	302
	379	372	353

Under 1960 har de likvida omsättningstillgångarna ökat ytterligare. Varulagret torde, på grund bl. a. av förutsedd ökning av lagerreserven, komma att i 1960 års bokslut upptagas till ett lägre värde än i redovisningen för 1959.

Anskaffningsvärdet av bokförda anläggningstillgångar — inklusive pågående nyanläggningsarbeten — var i slutet av 1959 ca 365 milj. kronor och beräknas per den 31 december 1960 ha ökat med i runt tal 20 milj. kronor. Brandförsäkringsvärdet av byggnader samt maskiner och inventarier utgör i runt tal 450 milj. kronor. Bokvärdet av ifrågavarande tillgångar torde i bokslutet för 1960 endast obetydligt komma att skilja sig från den redovisade siffran för 1959.

Den totala skuldsättningen har minskat, särskilt under 1959, och nedgången har fortsatt under 1960. Ökningen av de kortfristiga skulderna hänför sig till nya leverantörskrediter i samband med pågående investeringsverksamhet. Bolagets rörliga kredit i riksgäldskontoret, som redovisas under långfristiga skulder, har inte till någon del utnyttjats under de två senast förflutna åren. Den kommer emellertid att åter delvis tagas i anspråk under innevarande år, då bolagets likviditet kommer att påverkas bl. a. av större utgifter för investeringsändamål.

Bolagets eget kapital utgör, sedan den balanserade förlusten avdragits, nära 85 procent av balansomslutningen.

Investeringarna uppgick under 1959 till sammanlagt 14,3 milj. kronor och beräknas för 1960 till omkring 20 milj. kronor. Av de mera kapitalkrävande nyanläggningar, som färdigställts under senare tid, kan nämnas en elstålugn, två kalkugnar, en krossanläggning för kalk vid Ahrs bruk på Gotland samt ett syrgasverk. De interna transporterna undergår f. n. en omfattande rationalisering. Den ökade produktionen vid järnverket har nödvändiggjort vissa kompletteringar, bl. a. med en större tackjärnsblandare och en gropugn i götvalsverket. För att tillgodose utrymmesbehovet vid tillverkningen av räls har valsverkshallarna förlängts.

Principbeslut har av bolagsledningen fattats rörande ytterligare nyinvesteringar till ett sammanlagt belopp av 21,6 milj. kronor. Investeringsprogrammet omfattar bl. a. en ny eltackjärnugn och en sanitäranläggning i förening med verkskontor. I vilken utsträckning och vid vilka tidpunkter ifrågavarande investeringar kommer att genomföras är beroende på ytterligare överväganden; sanitäranläggningen torde dock komma att byggas under de närmaste tiden.

Järnverkets utbyggnad med en plåtvalsverksanläggning enligt de av riksdagen godkända riktlinjerna pågår. Verkställda provvalsningar av bolagets material vid utländska verk har givit positiva resultat. Den maskinella och den elektriska utrustningen för varmvalsverket beställdes hösten 1959. Avtal med entreprenör för valsverksbyggnaden träffades i början av 1960. Byggnadsarbetet beräknas bli slutfört under 1961 men huruvida anläggningen kan, som avsikten varit, tagas i drift före årets utgång är ovisst. Anläggningskostnaderna, som tidigare beräknats till inemot 70 milj. kronor, väntas nu komma att uppgå till ca 90 milj. kronor. Kostnadsökningen beror bl. a. på verkningarna av den allmänna varuskatten och prishöjningar samt vissa ändringar av byggnadsplanerna. Någon statlig medelsanvisning för anläggningen äskas inte för budgetåret 1961/62.

Aktiebolaget Statens skogsindustrier

Aktiebolaget Statens skogsindustrier bildades 1941 för att överta domänverkets skogsindustriella rörelse. Bolaget tillverkar sulfatmassa och papper vid Karlsborgs bruk i Nederkalix samt wallboard vid Lövholmens bruk i Piteå och vid Skinnskattebergs bruk. Vidare driver bolaget ett antal sågverk i skilda delar av landet, ävensom anläggningar för tillverkning av mineralull respektive stålsand. Huvudkontoret är förlagt till Stockholm. Aktiekapitalet höjdes 1959 från 79 till 100 milj. kronor (se X ht 1960, s. 8). Höjningen beslöts av 1959 års riksdag, som i samband därmed i princip godkände av bolaget framlagda planer för en utbyggnad av bolagets anläggningar i Piteå med massafabrik och pappersbruk (X ht, s. 9—15 och 19—22, SU 125, Rskr 293).

Under perioden 1956—1958 låg bolagets försäljning som helhet volym-

mässigt under produktionen med en ökning av varulagren som följd. En successiv förbättring av avsättningsmöjligheterna inträdde under 1959. Leveranserna översteg under detta år produktionen, vad gäller bolagets huvudprodukter. En lagerminskning ägde sålunda rum; denna var särskilt markant beträffande sågade trävaror. Även under 1960 har avsättningen kvantitativt sett varit tillfredsställande. En viss ytterligare minskning av trävarulagren kan beräknas ha skett.

Prisutvecklingen var under 1959 oenhetlig. Priserna på cellulosa och papper försvagades under årets första kvartal och förblev därefter i stort sett stabila. Trävarupriserna var vid årets början låga och föll därefter ytterligare. Sedermera skedde undan för undan under året en prisförbättring, som emellertid endast fick ringa effekt på medelpriset för 1959 års leveranser. Wallboardpriserna var i huvudsak stabila men något lägre än under 1958. Under 1960 har priserna stigit för trävaror och, ehuru i lägre grad, för cellulosa. Priserna på papper och wallboard har varit i stort sett oförändrade, likaså priserna på mineralulls- och stålsandsprodukter.

Utvecklingen av bolagets avsaluproduktion och leveranser m. m. under de senaste åren framgår närmare av följande sammanställning.

		1957	1958	1959	1960 (beräkn.)
Sågverksprodukter					
Produktion	1000 stds	118	120	118	120
Leveranser	1000 stds	134	112	148	125
Cellulosa och biprodukter					
Produktion	1000 ton	46	55	57	65
Leveranser	1000 ton	31	55	72	65
Papper					
Produktion	1000 ton	21	30	41	49
Leveranser	1000 ton	20	29	42	48
Wallboard					
Produktion	1000 ton	94	112	123	128
Leveranser	1000 ton	93	106	128	125
Omsättning	milj. kr	217	218	269	255
Antal anställda		3 743	3 639	3 471	3 500

Tack vare de gynnsammare försäljningsbetingelserna under 1959 kunde bolaget för detta år redovisa ett förbättrat rörelseresultat. Som framgår av efterföljande sammanställning kunde avskrivningarna ökas. Även en viss ökning av den dolda lagerreserven ägde rum.

	Milj. kronor		
	1957	1958	1959
Bruttovinst å rörelsen	35,8	33,1	39,9
Övriga intäkter	1,4	3,7	2,9
	37,2	36,8	42,8
Allmänna omkostnader m. m.	8,6	8,1	9,0
Avskrivningar	8,2	7,5	15,2
Kostnadsräntor	15,8	19,2	16,3
Skatter	4,6	2,0	2,3
	37,2	36,8	42,8

För 1960 torde en ytterligare förbättring av rörelseresultatet komma att redovisas.

Vad härefter angår bolagets ekonomiska ställning kan erinras, att denna utförligt redovisades för föregående års riksdag i samband med behandlingen av vissa motioner (se SU 191/1960). Därvid fästes uppmärksamheten särskilt vid att bolagets sammanlagda skuldsättning under 1959 minskats med i runt tal 45 milj. kronor, varvid de kortfristiga skulderna gått ned med ca 75 milj. kronor och de långfristiga skulderna stigit med ca 30 milj. kronor. Ökningen av de långfristiga skulderna var i huvudsak en följd av en med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 17 december 1958 företagen konvertering av kortfristiga skulder, vilka härigenom minskades med motsvarande belopp. Den ytterligare nedgången av sistnämnda skulder — med ca 45 milj. kronor — sammanhängde med den lageravveckling, som ägde rum under 1959. I övrigt må beträffande den ekonomiska ställningen och förändringarna i densamma under senare år hänvisas till följande sammandrag av balansräkningarna.

	Milj. kronor Den 31 december		
	1957	1958	1959
Likvida medel och fordringar	58	44	78
Varulager och rotköp	93	127	67
Anläggningstillgångar	217	227	229
	368	398	374
Kortfristiga skulder	143	143	69
Långfristiga skulder	139	169	198
Eget kapital	86	86	107
	368	398	374

I behållningen av likvida medel vid utgången av 1959 ingick större delen av det under året erhållna aktiekapitaltillskottet av 21 milj. kronor. Detta tillskott hade nämligen endast till en mindre del hunnit tagas i anspråk för

de investeringar, för vilka medlen var avsedda. Anläggningstillgångarna, som i 1959 års bokslut upptogs till 229 milj. kronor, hade ett anskaffningsvärde av i runt tal 348 milj. kronor och var brandförsäkrade för 372 milj. kronor. I detta sammanhang förtjänar framhållas, att bolagets investeringskostnader under tiden 1950—1959 belöpt sig till drygt 300 milj. kronor.

F. n. är bolagets investeringsverksamhet i huvudsak koncentrerad till den år 1959 beslutade utbyggnaden i Piteå. För finansieringen av denna utbyggnad, vilken skall omfatta en massafabrik och ett pappersbruk har förutsatts en medelsanvisning från statens sida av ca 80 milj. kronor. Härav har tidigare anvisats 21 milj. kronor i form av aktiekapital och 20 milj. kronor såsom lån. Bolaget har nu inkommit med framställning om ytterligare medelsanvisning för ändamålet.

Y r k a n d e

Aktiebolaget Statens skogsindustrier (skr. 24/11 1960) hemställer, att 20 milj. kronor anvisas för budgetåret 1961/62 att såsom amorteringsfritt lån tillföras bolaget.

M o t i v

Bolaget erinrar om den av statsmakterna år 1959 i princip godkända finansieringsplanen för utbyggnaden i Piteå. Enligt denna plan förutsattes att bolaget skulle erhålla kapitaltillskott i form av lån å 20 milj. kronor för vart och ett av budgetåren 1960/61, 1961/62 och 1962/63.

Från bolaget har vidare inhämtats, att maskinbeställningarna för utbyggnaden i huvudsak är placerade och att pålnings- och grundläggningsarbetet påbörjades i augusti 1960. I samband härmed igångsattes även markplanering samt anläggandet av vägar och järnvägsspår inom det blivande fabriksområdet. Första byggnadsetappen påbörjades i december 1960. Vidare har meddelats, att bolagets utgifter för projektets genomförande vid slutet av nästa budgetår beräknas med ungefär 50 procent överstiga summan av hittills anvisade och nu begärda statsmedel för ifrågavarande ändamål.

Bolagets förevarande framställning upptages senare till närmare behandling (s. 18).

Aktiebolaget Statsgruvor

Aktiebolaget Statsgruvor bildades 1950 för att överta och bearbeta ett antal mellansvenska gruvor, som tidigare ägdes av bolag med dominerande utländska intressen (se prop. 63/1950). De viktigaste av dessa gruvor är belägna i Håksberg och Stollberg norr respektive nordost om Ludvika, i Norbergs köping och i Intrånget nordost om Hedemora. I samtliga gruvor brytes järnmalm utom i Stollbergs gruvor, där en malm med bly, zink och järn tillgodogöres. Vid bildandet erhöll bolaget ett aktiekapital å 10 milj. kronor och en reservfond å 2 milj. kronor. Härjämte beslöts att staten skulle teckna garanti för lån till bolaget å högst 8 milj. kronor.

I 1959 års statsverksproposition (X ht, s. 5) redogjordes för två större in-

vesteringsprojekt avseende bolagets gruvor i Håksberg och Norberg. Planen för Håksberg omfattade i huvudsak en utbyggnad av anrikningsverket och en komplettering av den maskinella utrustningen i gruvan. Anrikningsverket färdigställdes och började inköras under 1959 och produktionen i detsamma har numera i det närmaste uppnått den avsedda omfattningen, omkring 240 000 ton järnslig per år. Beträffande bolagets gruvor i Norberg innefattade investeringsprogrammet i stort sett en utökning och rationalisering av brytningen samt uppförande av ett anrikningsverk med tillhörande anläggningar. Dessa planer, som nu i det närmaste är slutförda, innebär en omläggning, varigenom den tidigare produktionen av styckemalm ersättes av framställning huvudsakligen av järnslig. Avsättningen av denna järnslig bedömes på längre sikt vara mindre konjunkturkänslig än avsättningen av den förut producerade, fattiga och ofta svårsäljbara styckemalmen. Årsproduktionen beräknas öka från 120 000 ton styckemalm till 150 000 ton slig. — Järnmalmsproduktionen i Intrånget har minskats, vilket sammanhänger med att brytningen i ökad omfattning måste inriktas på malmkropparnas restpartier.

Marknaden för bolagets produkter har under senare år varit vikande. Priserna har ur bolagets synpunkt varit otillfredsställande och försäljningsvolymen har minskat. För närvarande bedömes dock efterfrågan på såväl järnmalmer som bly- och zinkmalmer i och för sig möjliggöra full avsättning av produktionen. Utvecklingen t. o. m. verksamhetsåret 1959/60 belyses av följande sammanställning.

		1957/58	1958/59	1959/60
Produktion				
Järnmalm	1000 ton	379	330	310
Bly- och zinkmalm	ton	5 481	4 057	6 930
Försäljning				
Järnmalm	1000 ton	328	311	258
Därav export	1000 ton	274	264	186
Bly- och zinkmalm	ton	—	8 864	7 553
Omsättning	milj. kr	22,7	26,6	21,3
Antal anställda		843	801	750

Produktionen av järnmalm har under 1960/61 ökats som följd av de utvidgningar av produktionsapparaten, för vilka tidigare redogjorts. Även antalet i genomsnitt sysselsatta är stigande, huvudsakligen beroende på nyrekrytering för Norbergsgruvan. Någon nämnvärd höjning av omsättningssiffran kan emellertid inte f. n. förutses.

Med hänsyn till marknadsläget är det naturligt, att rörelsens resultat under de senaste åren varit otillfredsställande. En viss förbättring kan dock konstateras beträffande bly- och zinkmalmsrörelsen, som 1959/60 givit ett nöjaktigt resultat. Rörelseresultatet i stort belyses av följande sammandrag av de senaste årens vinst- och förlusträkningar.

	Tusental kronor		
	1957/58	1958/59	1959/60
Bruttovinst å gruvrörelsen	3 812	3 045	3 114
Övriga intäkter	721	306	271
	4 533	3 351	3 385
Allmänna omkostnader m. m.	855	463	493
Undersökningsarbeten	1 939	1 015	710
Avskrivningar	1 527	1 631	1 592
Kostnadsräntor	71	125	354
Nettovinst	141	117	236
	4 533	3 351	3 385

Utöver de i sammanställningen angivna avskrivningarna har i bokslutet för 1959/60 med anlitande av investeringsfonden avskrivits 1,4 milj. kronor å det nya anrikningsverket i Norberg. Ökningen av kostnadsräntorna sammanhänger med att investeringsverksamheten under senare tid finansierats genom lån. Den statsgaranti för lån till bolaget å högst 8 milj. kronor, som förut omnämnts, har nu tagits i anspråk. Ställningen framgår av följande sammandrag av balansräkningarna.

	Milj. kronor Den 31 mars		
	1958	1959	1960
Omsättningstillgångar	11,4	10,1	10,7
Anläggningstillgångar	13,1	13,7	17,7
	24,5	23,8	28,4
Kortfristiga skulder	5,2	4,5	2,8
Långfristiga skulder	4,3	4,1	11,6
Investeringsfond	1,4	1,4	—
Eget kapital	13,6	13,8	14,0
	24,5	23,8	28,4

Beträffande bolagets anläggningstillgångar kan nämnas, att fastigheterna har ett sammanlagt taxeringsvärde av drygt 13 milj. kronor och är brandförsäkrade för 40 milj. kronor. Maskiner och inventarier är brandförsäkrade för nära 32 milj. kronor. Den sammanlagda skuldsättningen har under det senaste verksamhetsåret ökat med inemot 6 milj. kronor. Ytterligare upplåning har beräknats bli erforderlig under innevarande verksamhetsår. Bolagets eget kapital utgjorde enligt balansräkningen för den 31 mars 1960 ca 50 procent av omslutningen mot 64 procent året före.

Aktiebolaget Svensk torvförädling

Aktiebolaget Svensk torvförädling bildades vid andra världskrigets utbrott för att, såsom ett led i strävandena att främja bränsleförsörjningen, utvinna torvbränsle enligt den s. k. frästorvmetoden samt av torvråvaran framställa briketter. Till bolagets verksamhet har anknutits forsknings- och utvecklingsarbete på torvområdet. Den industriella rörelsen är förlagd till Sösdala och forskningsarbetet bedrives vid ett till bolaget hörande laboratorium i Lund. Aktiekapitalet är 5 milj. kronor.

Bolagets torvbriketter distribueras genom den privata kolhandeln huvudsakligen som hushållsbränsle. Tidigare har som regel hela årsproduktionen, inemot 70 000 ton briketter, kunnat avsättas för varje bränslesäsong. Under de senaste åren har emellertid försäljningen gått tillbaka. Omsättningen har sålunda sjunkit från 5,5 milj. kronor för verksamhetsåret 1957/58 till 3,7 milj. kronor 1958/59 och 3,6 milj. kronor 1959/60. Vid utgången av sistnämnda verksamhetsår förelåg ett lager av osålda briketter av 19 000 ton. Den för bolaget ogynnsamma utvecklingen torde ha berott på såväl väderleksförhållanden — den milda vintern 1958/59 — som den allmänna övergången till oljeeldning. I sina strävanden att vidga sitt geografiska avsättningsområde, som tidigare varit begränsat till sydligaste Sverige, har bolaget mött konkurrens med importerade brunkolsbriketter. Under senare delen av 1960 har emellertid försäljningsarbetet intensifierats och bolaget har nu leveransavtal med kolhandeln inom större delen av området söder om en linje Strömstad—Västerås—Stockholm. Under hösten 1960 har leveranserna av briketter visat en sådan tendens, att man har anledning att räkna med att hela den planerade produktionen jämte inneliggande lager av briketter kan avsättas under verksamhetsåret. Priset på briketterna, vilket måste anpassas till priserna på motsvarande importbränslen, har kunnat hållas på samma nivå som närmast föregående verksamhetsår. Vid försäljning utanför Skåne medför emellertid transportkostnaderna, att nettopriset blir lägre.

Bolaget sysselsatte 1959/60 i medeltal 189 anställda, därav 131 arbetare, 36 tjänstemän vid fabriken och 22 tjänstemän vid forskningsavdelningen. För innevarande verksamhetsår beräknas genomsnittsantalet anställda i samtliga kategorier bli lägre. Bl. a. har på grund av viss inskränkning i produktionen av torvråvara (frästorv) någon säsongarbetskraft ej behövt anlitas under sommaren 1960.

Bruttovinsten före avskrivningar var 1959/60 ca 751 000 kronor. Härav användes ca 547 000 kronor till avskrivningar på fastigheter och byggnader. Omkring 204 000 kronor disponerades för forskningsverksamhet. För innevarande verksamhetsår beräknas bruttovinsten till ca 970 000 kronor; detta belopp beräknas bli utnyttjat för avskrivningar.

Bolagets fastigheter med ett anskaffningsvärde av 2,7 milj. kronor upptogs i bokslutet den 31 mars 1960 till ett nettovärde av 0,7 milj. kronor. Taxeringsvärdet var 3,1 milj. kronor och brandförsäkringsvärdet 5,2 milj. kronor. Maskiner och inventarier, för vilka anskaffningsvärdet redovisades med

8,7 milj. kronor, var brandförsäkrade för 6,3 milj. kronor och bokförda till ett nettovärde av 1,2 milj. kronor. De likvida omsättningstillgångarna inklusive fordringar uppgick till ca 2,0 milj. kronor och de kortfristiga skulderna till ca 0,4 milj. kronor. Någon långfristig skuldsättning förelåg inte. Bolagets eget kapital utgjorde den 31 mars 1960 i det närmaste 90 procent av balansräkningens nettoomslutning.

I enlighet med vad som förutskickats i tidigare redogörelser för bolagets verksamhet har bolaget i syfte att säkerställa fortsatt produktion förvärvat ytterligare en torvmosse. Bolagets avsikt är att denna mosse, som är belägen vid Rönneholm i Skåne, skall under en fyraårsperiod iordningställas för frästorvproduktion. Kostnaden för förvärvet och förberedelserna på mossen har beräknats till 5,4 milj. kronor. Härav har bolaget redan utgivit 1,1 milj. kronor. Under 1961 beräknas ytterligare 1 milj. kronor av driftmedel komma att disponeras för ändamålet. För täckning av de härefter återstående kostnaderna bedömer bolaget att viss upplåning kan bli nödvändig.

I statsverkspropositionen 1960 (X ht, s. 14) anmäldes fråga om medelsanvisning till bolagets forskningsverksamhet under 1960/61. Därvid anfördes (s. 18) bl. a. att något mera konkret program för den fortsatta forskningsverksamheten inte framlagts av bolaget och att medelsanvisning över riksstaten inte kunde tillstyrkas. Bolaget inkom sedermera med ett forskningsprogram för tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1963 samt hemställde om medel för programmets genomförande. Sedan yttranden över framställningen inhämtats från riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, statens tekniska forskningsråd och Ingenjörsvetenskapsakademien, anvisade Kungl. Maj:t den 30 juni 1960 250 000 kronor från fonden för försöksverksamhet och forskning på bränsleområdet till fortsatt forskningsverksamhet inom bolaget under tiden till och med utgången av 1960. Samtidigt uppdrog Kungl. Maj:t åt statens tekniska forskningsråd att i samråd med bolaget skyndsamt verkställa utredning och avgiva förslag rörande torvforskningens inriktning och bedrivande efter 1960.

Svenska skifferoljeaktiebolaget

Svenska skifferoljeaktiebolaget bildades 1941 för att genom utvinning av olja ur skiffertillgångarna i östra Närke medverka till landets försörjning med flytande bränsle. Dess industriella verksamhet är förlagd till Kvarntorp i Örebro län. Bolaget har av statsmedel tillförts omkring 120 milj. kronor. Härav redovisas i bolagets räkenskaper f. n. 23 milj. kronor som aktiekapital och ca 21 milj. kronor som skuld till staten. Härjämte har staten ställt borgen för lån till bolaget dels för uppförande av en ammoniakfabrik (1954: prop. 213, SU 122, Rskr 293), dels för ombyggnad av vissa ugnar m. m. (1958: prop. 131, SU B 38, Rskr B 13). Av ifrågavarande lån återstod den 30 juni 1960 oguldet ca 24 respektive 15 milj. kronor. Bolaget åtnjuter vidare sedan juli 1954 ekonomiskt stöd på så sätt att skatt å bensin, som bolaget utvinner ur skiffer, utgår med ett belopp som, per liter räknat, är 25 öre lägre än skat-

ten å annan bensin. Nuvarande bestämmelser härom gäller till utgången av juni 1964 (SFS 1959: 91).

Bolagets utveckling under efterkrigstiden kan i stora drag beskrivas på följande sätt. Genom utvecklings- och rationaliseringsarbete har produktionsapparaten förbättrats, tillverkningsvolymen ökats och självkostnaderna, räknade i fast penningvärde, kunnat nedbringas. Verksamheten har emellertid, trots rationaliseringsvinsten, inte blivit ekonomiskt självbärande. Anledningen är, att löner och priser på förnödenheter stigit avsevärt mera än försäljningspriserna på bolagets huvudprodukter, som i huvudsak följer världsmarknadspriserna. Bolaget är därför tills vidare beroende av det stöd i form av bensinskatteeftergift, som förut omnämnts. Frågan om bolagets fortsatta verksamhet är under utredning av särskilda sakkunniga, oljeskifferutredningen, som beräknas slutföra sitt arbete under innevarande år.

Följande sammanställning belyser bolagets produktion av viktigare varor samt fakturerad försäljning under de senaste verksamhetsåren.

		1957/58	1958/59	1959/60
Produktion:				
Bensin	1000 m³	35,5	35,1	34,9
Eldningsolja	1000 m³	77,9	71,3	82,7
Svavel	1000 ton	35,0	33,3	38,1
Gasol	1000 ton	12,0	11,1	11,1
Kalk	1000 ton	38,8	39,8	48,6
Ammoniak	1000 ton	9,9	12,8	20,8
Försäljning	milj. kr	60,8	61,1	64,8
Antal anställda		1 367	1 282	1 211

Under 1958/59 störes produktionen bl. a. av pågående ombyggnadsarbeten på de s. k. BK-ugnarna (Bergh-Kvarntorpsugnarna). Dessa arbeten jämte av ombyggnaden betingad omläggning av skiffertillförseln slutfördes successivt under 1959. Resultatet blev, att produktionen i nämnda ugnar kunde ökas med ca 60 procent. På grund härav har driften vid mindre lönsamma enheter kunnat nedläggas och driften vid den elkraftkrävande s. k. Ljungströmsanläggningen väsentligt inskränkas, samtidigt som totalproduktionen kunnat ökas beträffande flertalet varuslag. Även försäljningssumman har, trots vissa prissänkningar, ökat under 1959/60. Antalet anställda har nedbringats utan att permittering behövt vidtagas. — Driften vid Ljungströmsanläggningen nedlades helt under hösten 1960.

Till följd av de gynnsammare produktionsbetingelserna visar bolaget, som framgår av följande uppgifter, ett förbättrat rörelseresultat för 1959/60. Det förtjänar nämnas, att resultatet för senare hälften av verksamhetsåret var ej oväsentligt bättre än för de första sex månaderna. Sammanställningen visar även bl. a. storleken av det stöd i form av bensinskatteeftergift, som bolaget f. n. åtnjuter.

	Milj. kronor		
	1957/58	1958/59	1959/60
Bruttovinst exkl. bensinskatt	4,5	1,8	6,7
Behållen del av bensinskatten	8,6	9,6	8,7
Övriga intäkter	0,2	0,5	0,2
	13,3	11,9	15,6
Allmänna omkostnader m. m.	1,5	1,7	1,5
Avskrivningar	7,9	5,7	9,2
Kostnadsräntor	3,7	4,3	4,7
Pensionsstiftelse	0,2	0,2	0,2
	13,3	11,9	15,6

Avskrivningar har planenligt gjorts å samtliga delar av anläggningen utom gasolanläggningen och svavelverken, som tidigare nedskrivits till förhållandevis låga värden.

Bolagets relativt stora belastning med kostnadsräntor är följden av att verksamheten i hög grad är lånefinansierad. Detta framgår närmare av följande sammandrag av balansräkningarna.

	Milj. kronor Den 30 juni		
	1958	1959	1960
Omsättningstillgångar	18,5	26,4	20,0
Anläggningstillgångar	83,0	87,0	89,1
Balanserad förlust	9,7	9,7	9,7
	111,2	123,1	118,8
Kortfristiga skulder	12,7	10,4	10,0
Långfristiga skulder	75,5	89,7	85,8
Aktiekapital	23,0	23,0	23,0
	111,2	123,1	118,8

Det egna kapitalet (aktiekapitalet minskat med den balanserade förlusten) utgjorde vid slutet av verksamhetsåret 1959/60 ca 11 procent av balansomslutningen. I övrigt kan till sammandraget av balansräkningarna fogas följande kommentar. Bolagets tillgångar var den 30 juni 1960 brandförsäkrade för 238,5 milj. kronor, varav 204,2 milj. kronor avsåg maskiner och inventarier med ett bokfört värde av ca 56 milj. kronor. — Ökningen av de långfristiga skulderna emellan 1958 och 1959 hänförde sig till den med stöd av 1958 års riksdagsbeslut företagna upplåningen för ombyggnad av vissa ugnar m. m. Den sammanlagda skuldsättningen har mellan 1959 och 1960 minskats med 4,3 milj. kronor.

I 1960 års statsverksproposition (X ht, s. 16) anmäldes ett av bolaget och oljeskifferutredningen framlagt förslag om anvisande av 4 milj. kronor till försök med ett pyrolys- och förgasningsförfarande för nyttiggörande av skifferstybb. Beträffande detta förslag anfördes (X ht, s. 19), att någon medelsanvisning över riksstaten inte kunde tillstyrkas men att frågan, huruvida bidrag av fondmedel borde lämnas, framdeles skulle prövas. Sedan viss komplettering av förslaget i bl. a. tekniskt avseende skett, har oljeskifferutredningen i förnyat utlåtande den 8 juni 1960 föreslagit att framställningen får vila i avvaktan på att utredningen slutför erforderliga undersökningar angående projektets lönsamhet.

Departementschefen

I den nu lämnade redogörelsen har anmälts en framställning av Aktiebolaget Statens skogsindustrier om fortsatt medelsanvisning till uppförande av nya skogsindustriella anläggningar i Piteå. Jag vill erinra om att ifrågavarande projekt underställdes 1959 års riksdag, som bl. a. i princip godkände preliminär finansieringsplan för investeringen. Planen innebar, att ca 80 milj. kronor skulle för ifrågavarande ändamål tillskjutas av staten och återstoden av investeringskostnaderna täckas genom självfinansiering eller lån från kreditinrättning. Av statens andel skulle 21 milj. kronor tillföras bolaget såsom aktiekapital och resten anvisas i form av amorteringsfria lån med lika belopp, 20 milj. kronor, för vart och ett av budgetåren 1960/61, 1961/62 och 1962/63. Hittills har medel anvisats för aktiekapitaltillskottet och det första av nyssnämnda lån. Bolagets nu förevarande äskande, som avser det för budgetåret 1961/62 avsedda lånebeloppet av 20 milj. kronor, står i överensstämmelse med tidigare fattat principbeslut och bör sålunda bifallas. Beloppet bör anvisas under kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd. Jag kommer senare att göra hemställan härom. Medlen bör i den mån kapitaltillskott erfordras för utbyggnaden få lyftas av bolaget såsom lån. Ränta bör utgå å lånet med den för varje budgetår gällande normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Bolaget bör tills vidare ej vara skyldigt amortera lånet.

I detta sammanhang torde jag vidare få anmäla, att frågan om bolagets verksamhet vid Törefors sågverk i Töre kommun under 1960 varit föremål för överväganden i skilda hänseenden. Det må erinras om att bolaget år 1954, sedan de förutvarande ägarna av Törefors aktiebolag funnit sig inte kunna upprätthålla driften vid sågverket och vissa andra anläggningar, övertog aktierna i sistnämnda bolag. Medel till förvärvet anvisades av 1955 års riksdag. Det förutsattes härvid, att Aktiebolaget Statens skogsindustrier skulle kunna finna möjligt att fortsätta den skogsindustriella verksamheten i någon form. Bolaget har härefter verkställt ett flertal ingående utredningar rörande olika tillverkningar men hittills inte i något fall funnit ekonomiska förutsättningar föreligga för drift på längre sikt. Under tiden har sågverksrörelsen upprätthållits med en arbetsstyrka, som f. n. uppgår till ca 45 man. Bolaget har emellertid funnit sig nödsakat varsla om att även sågverksdriften

till följd av bristande tillgång på sågtimmer måste nedläggas. Tills vidare har dock sågningen kunnat hållas i gång, varvid erforderlig råvara tillhandahållits av domänverket från skogsavverkningar utanför det ordinarie avverkningsprogrammet.

Med hänsyn till den synnerligen ogynnsamma arbetsmarknadssituation, som uppstått i Töre genom nedläggandet av det privata bolagets verksamhet och som sedan dess knappast undergått någon förbättring, har jag inte kunnat godtaga, att även sågverksdriften upphör innan någon annan industriell verksamhet av motsvarande omfattning upptages i kommunen. Jag utgår från att erforderlig kvantitet sågtimmer tills vidare ställes till förfogande för Törefors sågverk. Vad angår möjligheterna att tillföra kommunen ny industri kan nämnas, att olika projekt, avsedda att genomföras i enskild regi, grundligt prövats men befunnits inte kunna förverkligas. I detta läge har jag under hand anmodat Aktiebolaget Statens skogsindustrier att taga frågan om annan skogsindustriell verksamhet i Töre under noggrann prövning och att snarast möjligt framlägga resultatet av förnyade undersökningar. I betraktande av de betydande kostnader, som det allmänna åsamkas till följd av den omfattande och varaktiga arbetslösheten i Töre, bör man enligt min mening i detta fall även kunna överväga förslag, som innebär att statligt stöd i en eller annan form lämnas för att på längre sikt säkerställa sysselsättning inom industriell verksamhet i kommunen. Jag avser att inom en nära framtid ånyo anmäla hithörande frågor.

A. Handelsdepartementet

[1] **1. Handelsdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 354 500	1 211 029
1960/61 (statsliggaren s. 975)	1 378 000	
1961/62 (förslag)	1 593 000	

I förra årets statsverksproposition anmälde jag, att arbetsbelastningen inom handelsdepartementet hade ökat och skulle komma att öka än mer, framför allt med hänsyn till vårt lands deltagande i den europeiska frihandelssammanslutningen. Jag förutsatte att en eventuell ökning av personalen inom departementets statssekreterare- och handelsavdelningar skulle få tillgodoses genom anställande av extra personal inom ramen för tillgängliga medel, varvid dubblering av tjänster kunde bli i viss utsträckning erforderlig.

Kungl. Maj:t har sedermera förordnat en tjänsteman hos riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att inom departementets handelsavdelning från och med den 1 mars 1960 tills vidare bestrida göromål som ankommer på byråchef i departementet samt föreskrivit, att förordnandet skall vara vikariatslöneförordnande. Då arbetsbelastningen på handelsavdelningen alltjämt tenderar att öka föreslår jag inrättande från och med nästa budgetår — i utbyte mot vikariatslöneförordnandet — av en ordinarie byråchefstjänst i Br 2. Samtidigt bör nyinrättas en tjänst som kanslibiträde i Ao 7.

Enligt vad som antyddes förra året berör den inom handelsdepartementets verksamhetsområde ökade aktiviteten även statssekreteraravdelningens budgetbyrå. För en förstärkning av personalen där förordar jag inrättande från och med nästa budgetår av en ny tjänst som budgetsekreterare i ABr 25.

Nu angivna förändringar motiverar i grundlönehänseende höjning av anslaget med netto 36 300 kronor. Därutöver beräknar jag 4 100 kronor i anledning av vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagit om förändring av tjänsten som förste kanslisekreterare i lönegraden Ao 23 vid lotterisektionen till en tjänst som byrådirektör i lönegraden Ao 26.

För automatiska utgiftsökningar beräknar jag tillsammans 174 600 kronor, huvudsakligen avseende rörligt tillägg och redan beslutad höjning av grundlönerna inom löneplan B. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för handelsdepartementet vidtaga de ändringar, som angivits i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för handelsdepartementet att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	657 400
3. Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	132 800
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	400 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	330 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	21 800
Summa kronor	1 593 000

c) till *Handelsdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 593 000 kronor.

[2] **2. Handelsdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	70 500	90 437
1960/61 (statsliggaren s. 976)	69 500	
1961/62 (förslag)	75 000	

Under anslagsposterna Sjukvård och Publikationstryck bör upptagas ytterligare 500 kronor resp. 5 000 kronor. Då i övrigt räknas med oförändrat medelsbehov, torde anslaget för budgetåret 1961/62 uppföras med sammanlagt 75 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[3] **3. Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000	40 229
1960/61 (statsliggaren s. 976)	40 000	
1961/62 (förslag)	40 000	

Förevarande anslag torde för nästkommande budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet: Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[4] **4. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	575 000	575 001	126 422
1960/61 (statsliggaren s. 1034)	550 000		
1961/62 (förslag)	600 000		

För budgetåret 1961/62 förutser jag en mindre ökning av utgifterna under förevarande anslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[5] **5. Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	111 000	94 203	53 573
1960/61 (statsliggaren s. 1034)	140 000		
1961/62 (förslag)	140 000		

Under förevarande anslag beräknar jag oförändrade utgifter för nästa budgetår och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

B. Industri, hantverk och handel

[6] **1. Kommerskollegium: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 316 200	3 047 243
1960/61 (statsliggaren s. 976)	3 588 200	
1961/62 (förslag)	4 229 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 799 800 kronor.

	Ökning	Minskning
Nya tjänster m. m.:		
1. *Industribyrån*		
Personalförstärkning	30 000	
2. *Statistiska byrån*		
Tillfällig personal m. m.	262 400	
3. *Elektriska byrån*		
a) 1 byrådirektör Ao 24	26 892	
b) 1 amanuens i regl. befordringsgång		17 796
Lönegradsförändringar m. m.:		
4. 1 kommerseråd Bo 1—Bo 3	3 384	
5. 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	2 928	
6. 1 byrådirektör Ae 24—Ae 26	2 928	
7. 1 förste byråingenjör Ao 23—Ao 24	1 356	
8. 1 förste byråsekreterare Ae 23—byrådirektör Ae 24	1 356	
9. 2 förste byråsekreterare Ae 21—Ae 23	5 016	
10. 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10	648	
11. 1 kontorist Ae 9—kansliskrivare Ae 10	648	
12. 2 kanslibiträden Ae 7—kontorister Ae 9	2 424	
13. 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibiträde Ae 7	1 104	
14. Tjänster å statistiska byrån	36 264	
15. Lönegradsändringar m. m.	73 824	
16. Medel till föredragande i organisationsfrågor	1 200	
17. Rörligt tillägg	357 180	
18. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	8 000	
	817 552	17 796
	+ 799 756	

Motiv

1. Det ökade anslagsbehovet sammanhänger med ökningen av antalet ärenden angående statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri efter förra årets riksdagsbeslut om sammanslagning av vissa fonder och vidgad låneverksamhet.

2, 14. Beträffande medelsbehovet för den näringsstatistiska verksamheten upptar kollegium — med hänvisning till Kungl. Maj:ts instruktion för delegationen för statistikfrågor — såsom egna äskanden de yrkanden, som chefen för kollegiets statistiska byrå framlagt i särskild promemoria. Rörande motiveringen anföres i promemorian bl. a. följande.

Den från och med redovisningsåret 1959 införda nya varunomenklaturen har, huvudsakligen som en följd av inrättandet av det europeiska frihandelsområdet, i vissa avseenden ändrats från och med den 1 juli 1960. I anslutning därtill bör för utrikeshandels- och produktionsstatistiken gemensamma grupperingar av varor efter bl. a. ursprung inflyta i statistiken. En närbesläktad uppgift är planerna på uppställandet av varubalanser, som visar tillgången av olika varor under en viss tidsperiod. För nu nämnda arbetsuppgifter föreslås inrättandet inom byrån av en särskild sektion.

Den nuvarande månatligen utkommande handelsstatistiken redovisar utrikeshandelns fördelning på dels varor och dels länder men icke på varor och länder i kombination. En sådan kombinerad redovisning föreslås nu bliva publicerad kvartalsvis. Syftet därmed är att uppnå förbättringar av underlaget för kalkyler över bytesbalansen.

Beträffande industristatistiken är en ny näringsgruppering (i anslutning till FN:s ISIC-system) under utarbetande. Arbetet förutsätter en omklassificering av de i statistiken ingående redovisningsenheterna. I sammanhanget planeras även en komplettering och avstämning av arbetsställeregistret samt undersökningar för att få fram nya möjligheter till kontroll av registret. Vidare avser man göra en systematisk genomgång av industristatistikens innehåll och begreppsdefinitioner samt genomföra de omläggningar och kompletteringar av statistiken som befinnes påkallade. Härvid kommer svenska statistikkonsumenters önskemål och FN:s rekommendationer att utnyttjas som vägledning.

I och med att beräkningarna för partiprisindex anpassas till den nya varunomenklaturen avses en omläggning ske till nytt basår (för närvarande 1949) och i samband därmed även en revidering av viktsystem, varuurval och urval av uppgiftslämnare m. m. Kartläggning av distributionsvägarna är en deluppgift i arbetet med omläggningen av indexberäkningarna.

Pågående undersökningar om förutsättningarna för en utbyggnad av korttidsstatistiken över produktion, order och lager planeras fortsätta i vidgad omfattning. I anslutning härtill förutses publicerandet av förefintlig korttidsstatistik komma att öka.

Enligt särskilt uppdrag pågår ett förberedelsearbete för att få till stånd löpande byggnads- och anläggningsstatistik i form av en produktionsstatistik från företagarsidan. Som ett led i detta arbete planeras en provundersökning.

För närvarande prövas inom kollegium frågan att under år 1963 eller möjligen något senare göra en ny företagsräkning. Arbetet därmed bör utformas dels som ett minimiprogram omfattande hela världen enligt rekommendationer, som utgått från FN, dels som ett mera omfattande program för de europeiska länderna. Något förslag till svensk företagsräkning framlägges inte nu, men kollegium säger sig i annat sammanhang vilja återkomma till frågan härom.

Mot bakgrunden av vad nu sagts föreslås förstärkningar i två avseenden av den statistiska byråns resurser. Dels begärs en ökning med 36 300 kronor, utom rörligt tillägg, för avlöningar till permanent personal på avlöningsstatens ordinarie- och icke-ordinarieposter, dels hemställes om uppräkning av den särskilda anslagsposten Avlöningar till tillfällig personal vid statistiska byrån med 262 400 kronor. Rörande hur ökningarna fördelar sig anför kollegium.

I fråga om den permanenta personalen innefattar yrkandet lönegradsuppflyttningar av 4 förste aktuarier och 1 redaktör i A 23 till byrådirektörer i A 26, 5 förste aktuarier i A 21 till A 23, 1 byråassistent i A 17 till A 23, 1 kontorist i A 9 till förste kansliskrivare i A 12, 3 kontorister i A 9 till kansliskrivare i A 10, 2 kanslibiträden i A 7 till kontorister i A 9 samt 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till kanslibiträde i A 7. Beträffande de närmare motiveringarna för dessa förslag torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. — Det för tillfällig personal begärda medelstillskottet motiveras dels av pågående utredningar och provundersökningar för utbyggnad av korttidsstatistik över produktion, order och lager inom industrien (+ 50 000), dels av verksamhetsökningen över huvud taget på statistiska byrån (+ 212 400).

3 a—b). I syfte att rationalisera arbetet inom elektriska byrån har kollegium ansett nödvändigt att byrån tillföres en kvalificerad, administrativt utbildad kraft. Med Kungl. Maj:ts medgivande har kollegium tillfälligt förordnat en förste byråsekreterare i lönegraden Ao 23 att på elektriska byrån med vikariatslön bestrida göromål, som ankommer på byrådirektör i lönegraden A 24. Byråns arbetsuppgifter innefattar i stor utsträckning svåra juridiska och ekonomiska bedömningar. Då verksamheten ingriper i enskilda personers och företags förhållanden — icke minst i ekonomiskt avseende — måste kravet på säkerhet i det administrativa förfarandet tillgodoses. På byrån bör därför nu inrättas en administrativ byrådirektörstjänst i Ao 24. I samband härmed kan en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång indras.

4. Utvecklingen på det elektrotekniska området skapar stora problem för den statliga tillsynen över kraftdistributionen. Tillsynsverksamheten kräver oundgängligen en effektiv ledning av elektriska byrån. Besluten i ären-

den som ligger inom byråns verksamhetsområden är ofta av väsentlig betydelse för den elektrotekniska utvecklingen och har i allmänhet stor ekonomisk räckvidd. Nödvändigheten att följa det tekniska framåtskridandet och att medverka till omdaningen av kraftdistributionen under de närmaste decennierna enligt den ändrade koncessionslagstiftningen kräver att kollegium har tillgång till en högt kvalificerad arbetskraft, på vilken stora krav på omdöme och ekonomisk erfarenhet måste ställas vid sidan av ett kvalificerat tekniskt kunnande. Under åberopande härav hemställer kollegium, att tjänsten som chef för elektriska byrån placeras i lönegraden Bo 3.

5. Tjänsten är placerad på utrikes- och utredningsbyrån. Förslag till uppflyttning i lönegrad framlades av kollegium åren 1957 (X ht 1958 s. 12) och 1959 (X ht 1960 s. 26). Kollegium erinrar om att sexmaktsavtalet och den av Sverige biträdda EFTA-konventionen trätt i kraft och att förberedelsearbetet för en utvidgad handelspolitisk integration i Västeuropa livligt pågår. Härav föranledda arbetsuppgifter jämte de byrån åvilande interna tullfrågorna är så betydande och mångskiftande att byråchefen icke hinner ägna sig åt dem alla. En del av dem måste överlämnas till andra befattningshavare på byrån för självständig handläggning, bl. a. får de ofta företräda kollegium vid förhandlingar med representanter för andra myndigheter och för näringslivets organisationer.

6. Tjänsten är placerad på industribyrån. Det ankommer på innehavaren att själv bereda sådana ärenden, som med hänsyn till sin vikt och komplicerade beskaffenhet ej lämpligen bör handläggas av annan befattningshavare. Han skall i de ärenden där verkets chef förbehållit sig beslutanderätten i byråchefens närvaro vara föredragande. Arbetet är eljest i hög grad utåtriktat, bl. a. förhandlar vederbörande med högre befattningshavare hos statliga och kommunala myndigheter samt med personer i ledande ställning inom affärsbanker, företag m. m.

7. Kollegium upprepar sina tidigare yrkanden att förste byråingenjören å bergsbyrån uppflyttas i lönegrad (jfr X ht 1959 s. 30 och X ht 1960 s. 27). Kollegium har tidigare erinrat om att gruvingenjörstjänsterna uppflyttats till lönegrad Ao 24 och att för förste byråingenjörstjänsten måste uppställas samma kompetenskrav som för gruvingenjörstjänsterna.

8. På innehavaren av den från och med den 1 juli 1960 å utrikes- och utredningsbyrån nyinrättade förste byråsekreterartjänsten i Ae 23 vilar ansvaret att närmast under byråns chef handlägga de ärenden som sammanhänger med de s. k. ursprungsfrågorna inom ramen för EFTA-konventionen. Ärendena avser dels det samrådsförfarande med tullverket, som gäller tillämpning av ursprungsreglerna gentemot svenska importörer, producenter och exportörer, dels utredningar och förslag till svenska ståndpunktstaganden inför de fortlöpande förhandlingarna inom EFTA. Ifrågavarande tjänsteman deltar även regelmässigt i de internationella förhandlingarna på området.

9. Med hänvisning till vad som allmänt framförts under p. 5 rörande de ökade arbetsuppgifterna å utrikes- och utredningsbyrån föreslås uppflytt-

ning i lönegrad för två förste byråsekreterare för vilka arbetet medfört vidgat ansvar.

10. Uppflyttning av denna tjänst har föreslagits av statstjänstemannaförbundet. Kollegium biträder förslaget, liksom förra året (jfr X ht 1960, s. 27).

11. Förslaget har framförts tidigare (X ht 1958, s. 13, 1959, s. 30, 1960, s. 27). Kollegium framhåller att vederbörande befattningshavare förestår utrikes- och utredningsbyråns registratur och handhar byråns arkiv. Arbetsuppgifterna anges vara jämförbara med dem, som tillkommer en verksregistrator.

12. Den ena tjänsten, varom förslag framförts tidigare (X ht 1960, s. 27), avser föreståndaren för utrikes- och utredningsbyråns skrivcentral. Under det senaste året har arbetsuppgifterna för skrivcentralen ytterligare ökat, främst på grund av tillkomsten av EFTA. Stora krav på organisations- och ledarförmåga ställs på innehavaren av tjänsten. Innehavaren av den andra tjänsten är ersättare för föreståndaren för räknecentralen. Arbetsuppgifterna omfattar bl. a. självständigt uppsättande av statistiska tabeller m. m. samt självständigt utförande av undersökningar, som förutsätter ingående kännedom om materialets beskaffenhet.

13. På utrikes- och utredningsbyrån erfordras en kvalificerad ersättare för skrivcentralens föreståndare. På skrivcentralen sysselsättes vanligen sex à sju personer med uppgifter av delvis kvalificerad art.

Till bestridande av kostnaderna för arvoden till ledamöter i den till kollegium knutna s. k. frihandelsdelegationen samt till avlöningar till den personal, som tages i anspråk för utredningsarbete m. m. rörande den europeiska integrationen på handelns område har under senare år och även för innevarande budgetår i kollegiets avlöningsanslag inräknats ett belopp om 120 000 kronor. Fortfarande pågår inom detta område på det internationella planet ett intensivt arbete, vilket för svensk del medför, att behovet av utredningar i dessa frågor kvarstår. Kollegium anser det för närvarande icke vara möjligt mera exakt bedöma medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1961/62. Preliminärt upptas oförändrat 120 000 kronor.

I anslutning till de föreslagna ändringarna, såvitt gäller personalen på elektriska byrån, berör kollegium även en fråga av organisatorisk art på elområdet. Kollegium har tidigare föreslagit en samordning av arbetet inom elektriska byrån och elektrifieringsberedningen, vilken fråga redovisades i 1958 års statsverksproposition. Därvid ansågs dock från statsmakternas sida att med en samordning borde anstå i avvaktan på bl. a. erfarenheterna av den nya lagstiftningen inom elområdet. Den snabba utvecklingen på elområdet har föranlett kollegium att låta en inom kollegiet tillkallad sakkunnig utreda de med elektriska byråns verksamhet förknippade spörsmålen. I en till kollegium ingiven promemoria uttalar utredningsmannen, att elektrifieringsberedningens arbetsuppgifter ligger så nära elektriska byråns — i synnerhet när det gäller det nya systemet med områdeskoncessioner — att

det vore synnerligen önskvärt, att beredningen på ett eller annat sätt knötes närmare till kollegium. Kollegium anser, i likhet med utredningsmannen, att elektrifieringsberedningen bör inordnas under kollegium. Därvid bör en byrådirektörstjänst i Ao 26 och en kansliskrivartjänst i Ao 10 tillföras ämbetsverket. Med åberopande av utredningsmannens promemoria föreslår kollegium vidare, att frågan om att till ett och samma departement knyta ej endast kollegiets elektriska byrå och elektrifieringsberedningen utan även elektriska inspektionen, vilka instanser för närvarande sorterar under tre skilda departement, måtte bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Kollegium erinrar om att enligt gällande bestämmelser koncessioner för de elnät, som erfordras för en orts förseende med elektrisk ström för belysning m. m., i regel skall lämnas i form av områdeskoncession. Detta fordrar tillgång till översiktliga planer över lämpliga distributionsområden inom de olika länen. Länsstyrelserna har åtagit sig att medverka till upprättandet av sådana planer. Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t för arbetet härmed anvisat medel ur det under nionde huvudtiteln uppförda anslaget Befrämjande av landsbygdens elektrifiering. Kollegium beräknar att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1961/62 i runt tal 150 000 kronor erfordras och förutsätter, att detta belopp kommer att ställas till förfogande.

Yttranden

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot uppflyttning av två tjänster som förste byråsekreterare i Ae 21 till Ae 23 (p. 9), en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9 (p. 12, tjänsten å räknecentralen), samt en tjänst som kontorsbiträde i Ao 5 till kanslibiträde i Ae 7 (p. 13).

Delegationen för statistikfrågor, som bl. a. har till uppgift att i samverkan med berörda myndigheter planlägga genomförandet av den av 1960 års riksdag beslutade omläggningen av den statliga statistikproduktionen, har i sitt yttrande avseende kollegiets statistiska byrå sagt sig i förevarande sammanhang icke kunna ta definitiv ståndpunkt till vilka av de framlagda projekten, som nu skall genomföras eller påbörjas och vilka som tills vidare bör anstå. Delegationen anger emellertid vissa synpunkter som bör vara vägledande härvidlag samt förutsätter att ifrågavarande projekt utväljes i samråd med delegationen. Den anser att det föreligger ett betydande behov av personal för angelägna arbeten inom kommerskollegium av planläggnings- och utvecklingskaraktär, som motiverar en icke obetydlig förstärkning av anslagsposten för tillfällig personal, och pekar bl. a. på att lösningen av frågan om ett centralt företagsregister förutsätter en aktiv medverkan från kommerskollegiets sida. Beträffande detaljerna i yttrandet torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Över de förslag, som berör kollegiets elektriska byrå, har yttranden avgivits av statens elektriska inspektion och elektrifieringsberedningen.

Statens elektriska inspektion framhåller, att efter hand en allt större del

av dess resurser måst ägnas åt att biträda kollegium med beredningen av tekniska ärenden, vilket varit till förfång för inspektionens besiktningsverksamhet. Det är därför angeläget att förutsättningar skapas för en förstärkning av kollegiets elektriska byrå. Inspektionen biträder förslaget om samordning av elektrifieringsberedningen med kollegiets verksamhet och ansluter sig i princip till de av utredningsmannen anförda synpunkterna på ett sammanförande under ett och samma departement av elbyrån, beredningen och inspektionen.

Elektrifieringsberedningen uttalar ej önskemål om en omorganisation. Samarbetet med såväl kollegium som övriga i beredningen representerade myndigheter och organisationer är enligt beredningens mening smidigt ordnat. Verkningarna i kostnadshänseende av en omorganisation är ej klarlagda. Innan avgörande träffas synes en allsidig utredning av frågan nödvändig. Beredningen anser sig ej ha anledning ingå på spörsmålet om den departementala tillhörigheten.

Departementschefen

Till förstärkning av den personal inom kommerskollegiets industribyrå, som handlägger frågor om det statliga kreditstödet åt hantverk och småindustri, torde under icke-ordinarieposten beräknas ett belopp av 30 000 kronor.

Även statistiska byrån är i behov av personalförstärkning. Då emellertid arbetsuppgifterna där enligt beslut av 1960 års riksdag kommer att under budgetåret 1962/63 överflyttas till statistiska centralbyrån och personalförstärkningar främst motiveras av vissa angelägna planläggnings- och utvecklingsarbeten, bör nu endast ifrågakomma anställande av extra befattningshavare. Jag föreslår, att den särskilda anslagsposten Avlöningar till tillfällig personal vid statistiska byrån uppräknas med 182 000 kronor. Jag förutsätter i fråga om användningen av nytillkommande personal liksom även om inriktningen av verksamheten i övrigt vid byrån, att samråd äger rum mellan kommerskollegium och statistikdelegationen, varvid bland annat den betydelsefulla företagsregisterfrågan bör ägnas uppmärksamhet. Förslaget om uppflyttning i lönegrad av åtskilliga tjänster på byrån torde lämnas utan bifall.

Jag är medveten om att den nuvarande splittrade organisationen för beredning av koncessions-, låne- och bidragsärenden på det elektriska området är mindre ändamålsenlig och vill överväga att låta frågan bli föremål för särskild utredning. Förslaget om inrättande på elektriska byrån av en ordinarie byrådirektörstjänst och indragning i samband därmed av en amanuenstjänst bör prövas i det sammanhanget.

Under posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde beräknas 1 200 kronor för arvode åt kollegiets organisationsföredragande.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna

dag uttalat vid föredragning av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag sammanlagt 8 600 kronor för uppflyttning i lönegrad av följande tjänster på utrikes- och utredningsbyrån, nämligen av två tjänster som förste byråsekreterare från Ae 21 till Ae 23, av två tjänster som kanslibiträde från Ae 7 till kontorist i Ae 9 samt av en tjänst som kontorsbiträde från reglerad befordringsgång till kanslibiträde i Ae 7. Övriga av kommerskollegiet framförda förslag om lönegradsförändringar kan jag inte biträda.

Jag tillstyrker kollegiets förslag om anvisande av oförändrat 120 000 kronor till bestridande av kostnaderna för det fortsatta utredningsarbetet angående den europeiska frihandelssammanslutningen och förhandlingarna om ett vidare europeiskt ekonomiskt samarbete.

Härutöver beräknar jag — i anledning av automatiska lönegradsförändringar och höjning av grundlönerna inom löneplan B — ökning av anslaget med sammanlagt 73 900 kronor.

Slutligen torde under anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknas ytterligare respektive 339 700 kronor och 5 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat kommer anslaget för nästa budgetår att upptas med sammanlagt avrundat 4 229 000 kronor, med fördelning på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för kommerskollegium vidtaga de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för kommerskollegium att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 301 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	12 000
3. Avlöningar till tillfällig personal vid statistiska byrån, *förslagsvis*	415 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 624 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	812 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	65 000
Summa kronor	4 229 000

c) till *Kommerskollegium: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 229 000 kronor.

[7] **2. Kommerskollegium: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	578 400	624 572
1960/61 (statsliggaren s. 977)	632 400	
1961/62 (förslag)	785 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 23/8 och 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 183 750 kronor.

	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Kollegiets förslag 1961/62	
1. Sjukvård m. m.	11 789	8 000	8 000	
2. Reseersättningar:				
a) för resor inom riket	15 618	15 600	18 600	(+ 3 000)
b) för internordiska resor	2 997	3 000	3 000	
3. Expenser:				
a) bränsle, lyse och vatten	42 249	45 000	45 000	
b) övriga expenser	338 799	358 800	404 500	(+ 45 700)
4. Publikationstryck:				
a) kommerskollegii författningssamling	228 990	238 000	1 500	(+ 87 900)
b) övriga publikationer			324 400	
5. Vissa kostnader för statens gruvegendom	—[1]	—[1]	47 150	(+ 47 150)
	Nettoinkomst 1959/60			
6. Särskilda uppbördsmedel:				
Försäljningsmedel för publikationer	15 872	36 000	36 000	
				(+ 183 750)

Motiv

2. Kollegium förväntar, att en betydande ökning av resorna inom landet blir erforderlig, bl. a. för kollegiets verksamhet rörande det statliga kreditstödet till hantverk och småindustri m. m. samt för överläggningar med länsstyrelser m. fl. i ärenden angående koncessioner för utförande av elektriska starkströmsledningar.

3. Moderniseringen av den maskinella utrustningen för hålkortsbearbetningen enligt det förslag, som kollegium framlade föregående år och som godkänts av statsmakterna, har beräknats medföra engångskostnader av

[1] Bestrides för närvarande från särskilt anslag under tionde huvudtiteln, Vissa kostnader för statens gruvegendom. Anslaget belastades budgetåret 1959/60 med 42 603 kronor och är för innevarande budgetår upptaget med 35 700 kronor.

tillhopa 36 700 kronor samt ökning av de årliga hyreskostnaderna med 33 000 kronor. Av dessa belopp har för innevarande budgetår anvisats 14 000 kronor resp. 6 000 kronor. För budgetåret 1961/62, då leveranserna skall vara avslutade, erfordras sålunda till engångskostnaderna 22 700 kronor, vilket innebär en höjning med 8 700 kronor, samt till de årliga hyreskostnaderna ytterligare 27 000 kronor. — Kostnaderna för blanketter, skrivmaterial m. m. för de fortsatta utredningarna och provundersökningarna för utbyggnad av korttidsstatistik över produktion, order och lager inom industrien beräknas till omkring 10 000 kronor.

4. Anslagsposten till publikationstryck skall täcka kostnaderna för kollegiets författningssamling, års- och månadspublikationer för handeln, årspublikationer för industri, bergshantering och sjöfart, tidskriften Kommersiella Meddelanden och den däri ingående Ekonomisk Översikt. Kollegium föreslår, att medel till kostnaderna för författningssamlingen och för de statistiska publikationerna upptas under två skilda delposter. Kostnaden för författningssamlingen beräknas till 1 500 kronor. För de statistiska publikationerna begärs en ökning från 236 500 kronor till 324 400 kronor, sammanhängande med dels utvidgad publicering, dels ökade tryckningskostnader. Av den begärda ökningen, 87 900 kronor, faller 50 000 kronor på den föreslagna nya publiceringen kvartalsvis av utrikeshandelns kombinerade fördelning på varor och länder och 31 300 kronor på en utvidgning av Kommersiella Meddelanden föranledd av införandet av under föregående anslag nämnda nya nomenklaturer m. m.

5. Här avses kostnaderna för förvaltningen av Ruotivare gruvaktiebolag, samt för den gruvegendom, som står under kommerskollegiets förvaltning, däribland kostnaderna för kontroll av legodriften av vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län. Samtliga dessa kostnader bestrids för närvarande från det särskilda anslaget Vissa kostnader för statens gruvegendom. Av den begärda ökningen faller 9 000 kronor på utgifterna för gruvförsvar och 450 kronor på förvaltningen av Ruotivare gruvaktiebolag. Dessa höjningar betingas av det i proposition nr 160/1960 framlagda förslaget om höjning av gruvförsvarsavgiften. För försvar av nytillkommande utmål erfordras därjämte ytterligare 2 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten Sjukvård bör i anslutning till belastningen under det sistförflutna budgetåret uppräknas med 4 000 kronor.

Till publikationstryck kan jag icke förorda större höjning än med 52 700 kronor, varav 50 000 kronor avser den nya publiceringen kvartalsvis av utrikeshandelns kombinerade fördelning på varor och länder. I fråga om den närmare utformningen av sistnämnda statistik förutsätter jag att samråd äger rum mellan kommerskollegium och statistikdelegationen. Jag anser inte motiverat att redovisa kostnaderna för kollegiets författningssamling under en särskild delpost.

Förevarande anslag bör från och med budgetåret 1961/62 belastas även med kostnaderna för den Kronans gruvegendom, som står under kollegiets förvaltning. Dessa kostnader bestrids för närvarande från det särskilda riksstatsanslaget Vissa kostnader för statens gruvegendom. Till ändamålet beräknar jag i anslutning till kollegiets förslag 47 200 kronor.

I övrigt föranleder inte kommerskollegiets beräkningar av medelsbehovet under omkostnadsanslaget någon erinran från min sida. Anslaget för nästa budgetår bör därför upptas med 785 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommerskollegium: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 785 000 kronor.

[8] 3. **Bergsstaten: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	298 800	281 210
1960/61 (statsliggaren s. 978)	300 000	
1961/62 (förslag)	340 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 42 600 kronor, varav 39 300 kronor betingas av automatiska kostnadsökningar. Återstoden, 3 300 kronor, avser ökade kostnader för extra biträdeskraft och för vikarier.

Departementschefen

Yrkandet om ökade medel till extra arbetskraft torde lämnas utan bifall. I övrigt har jag ingen erinran mot kollegiets beräkningar utan föreslår att anslaget uppskrives med ett till 40 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för bergsstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	239 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	20 600
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	75 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	5 000
Summa kronor	340 000

b) till *Bergsstaten: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 340 000 kronor.

[9] **4. Bergsstaten: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 500	41 076
1960/61 (statsliggaren s. 978)	42 000	
1961/62 (förslag)	44 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 31/8 1960) föreslår, att anslagsposten Reseersättningar höjes med 3 000 kronor, sammanhängande bl. a. med ökad inspektionsverksamhet vid gruvorna, sedan en tidigare vakant gruvingenjörstjänst numera kunnat besättas. Vidare föreslås att delposten Övriga expenser ökas med 1 000 kronor för att möjliggöra nyanskaffning i viss utsträckning av räknemaskiner och möbler.

Departementschefen

Kollegiets hemställan om uppräkning av anslagsposten Reseersättningar torde tillstyrkas med ett belopp av 2 000 kronor. Däremot anser jag mig icke böra förorda ytterligare medelsanvisning för expenser. Anslaget bör sålunda uppföras med 44 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bergsstaten: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 44 000 kronor.

[10] **5. Sprängämnesinspektionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	246 200	230 072
1960/61 (statsliggaren s. 979)	260 300	
1961/62 (förslag)	293 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 9/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 30 800 kronor.

	Ökning
1. Lönegradsförändring:	
1 kanslibiträde Ae 7: 10—kontorist Ae 9: 12	1 212
2. Arvodeshöjningar	8 000
3. Rörligt tillägg	21 600
+ (avr.)	30 800

Motiv.

1. Förslaget framfördes 1956 (X ht 1957 s. 21). Tjänsten inrättades för omkring 15 år sedan. Innehavaren leder arbetet å inspektionens kansli. Ar-

betsuppgifterna och omfattningen av arbetet där har ökat både kvalitativt och kvantitativt.

2. År 1958 anvisades 40 000 kronor till extra arbetskraft (jfr X ht 1958, s. 23). Beloppet fördelades på två ingenjörer med arvode om respektive 1 900 kronor och 1 400 kronor per månad. Det högre arvodet utgår numera med 2 000 kronor per månad. Den lägre arvodesbefattningen är för närvarande obesatt. Det har inte varit möjligt att för angivet belopp erhålla en ingenjör med erforderliga kvalifikationer. Medel begärs nu för höjning av det lägre arvodet till samma nivå som det högre.

Yttrande

Statens lönenämnd har icke funnit tillräckligt skäl föreligga för bifall till den föreslagna lönegradsuppflyttningen.

Departementschefen

För var och en av de två extraanställda ingenjörerna hos sprängämnesinspektionen torde från och med nästa budgetår arvode böra beräknas efter löneklass 21 på löneplan A. Detta motiverar uppräkning av icke-ordinarieposten med 11 300 kronor. Förslaget om ändrad lönegradsplacering för tjänsten som kanslibiträde lämnas utan bifall. Under anslagsposten Rörligt tillägg beräknar jag ytterligare 21 400 kronor. Anslaget för nästa budgetår blir därvid 293 000 kronor, med den fördelning på olika anslagsposter, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för sprängämnesinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie personal, *förslagsvis*	98 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	136 300
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	53 500
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 600
Summa kronor	293 000

b) till *Sprängämnesinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 293 000 kronor.

[11] **6. Sprängämnesinspektionen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	36 100	30 608
1960/61 (statsliggaren s. 979)	35 100	
1961/62 (förslag)	36 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 9/9 1960) hemställer, att anslagsposten Expenser höjes med 1 000 kronor för att kompensera fortlöpande kostnadsstegringar för bl. a. telefon och renhållning.

Departementschefen

Med godkännande i huvudsak av kommerskollegiets beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag föreslår jag att detsamma för nästa budgetår upptas med ett till 36 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sprängämnesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 36 000 kronor.

[12] **7. Statens hantverksinstitut: Avlöningar till viss personal**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	671 900	663 471
1960/61 (statsliggaren s. 988)	697 300	
1961/62 (förslag)	778 000	

Yrkande

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 163 300 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 ingenjör Ae 21	21 876
b) 1 expeditionsvakt Ae 7	10 620
c) 1 kanslibiträde Ae 7	10 620
d) 1 ekonomibiträde	8 208
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 värme- och sanitetsingenjör—avdelningschef Ae 26	1 284
b) 1 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektör Ao 24	1 356
c) 2 konsulenter Ae 17—ingenjörer Ae 19	3 876
d) 1 förste kansliskrivare Ao 12—kanslist Ao 15	1 584
e) 3 laboratoriebiträden Ae 9—laboratorieassistenter Ae 10	1 692
f) 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibiträde Ao 7	540
g) ökat arvode för deltidsanställd bibliotekarie	1 800
h) ökning av medel till övertidsersättningar	2 000
3. Löneklassändringar	4 794
4. Rörligt tillägg	91 764
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 300
+ (avr.)	163 300

Motiv

1 a). Institutet har provisoriskt påbörjat en lokal kursverksamhet i nordligaste Sverige som en parallell till motsvarande verksamhet i Malmö. För att kunna permanenta och utveckla verksamheten där uppe efter samma linjer som vid skånekontoret krävs en heltidsanställd tjänsteman. Medan verksamheten i Malmö kunnat utvecklas genom ekonomiskt stöd från näringslivet i Skåne och från kommunen, och således utan att statsmedel direkt tagits i anspråk, förutsätter en motsvarande utbyggnad i nordligaste Sverige särskilt statligt stöd, som lämpligen bör ta formen av att en tjänst för ändamålet inrättas inom institutets löneplan. Utgifterna för tjänstelokal m. m. beräknas med eventuellt stöd från kommun och näringsliv kunna täckas inom institutets kursanslag.

1 b). Vid institutet finns för närvarande endast en inom löneplanen inrättad expeditionsvakttjänst. Övrig vaktmästarpersonal avlönas från det särskilda kursanslaget. På grund av verksamhetens kraftiga stegring bör ytterligare en vaktmästartjänst inrättas inom löneplanen.

1 c). Institutets allmänna administration bör förstärkas. Även inom denna göromålssektor belastas kursanslaget med löneutgifter för befattningshavare i kanslibiträdes- och högre lönställning. Förutom att syssla med allmänt administrativt och kameralt arbete skulle befattningshavaren vara handsekreterare åt kansliets chef och, i förekommande fall, jämväl åt institutets chef och en avdelningschef.

1 d). Utgifterna för städning bestrides över institutets kursanslag. Kostnaderna härför blir mycket stora, särskilt under kurssäsongen med både kvälls- och dagkurser. Vid sidan av den egentliga städningen utföres också disk och rengöring vid institutets kemiska laboratorier. De särskilda krav på varsamhet som därvid måste ställas motiverar anställandet av ett ekonomibiträde.

2 a). I juli 1959 organiserades institutets verksamhet på två avdelningar, verkstadsavdelningen och den kemiska avdelningen. Den värmetekniska verksamheten, institutionen för VVS, blev en särskild sektion direkt under institutets chef. Arbetet inom det värmetekniska yrkes- och fackområdet har utvecklats och differentierats under det senaste året. Institutets offentliga värmetekniska laboratorium torde vara landets största och mest välutrustade på området. Där utföres ett betydande forskningsarbete, och en omfattande kursverksamhet, bl. a. i samarbete med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, bedrives. Då VVS-institutionen vidare är den sektion, som inom institutet uppvisar den avgjort största ekonomiska omslutningen och personalstyrkan, bör den organiseras som en fristående avdelning. I samband därmed bör värme- och sanitetsingenjörens tjänst ombildas till tjänst som avdelningschef.

2 b). Befattningshavaren leder institutets kansli och allmänna administration och är tillika sekreterare i styrelsen. Under de två senaste åren, då verksamheten vid institutet utvecklats mycket kraftigt, har sekreterarens

arbetsbörda och ansvar ökat. Med hänvisning till löneställningen för jämförbara förvaltningstjänster begärs uppflyttning i lönegrad. Därvid åberopas även att tjänsten är en sluttjänst inom institutet.

2 c). Institutets konsulenter är kvalificerade yrkesfackmän med huvudsaklig uppgift att inom respektive yrkesområden under vederbörande sektionschef medverka i kurs- och informationsverksamheten, bl. a. som lärare och instruktörer. Särskilt inom de mekaniska och värmetekniska yrkesområdena har konsulenternas arbetsuppgifter blivit alltmera kvalificerade och självständiga. En förbättrad löneställning för där verksamma konsulenter med övervägande ingenjörsbetonade uppgifter är därför motiverad.

2 d). Förslaget framfördes 1959 (X ht 1960, s. 73). Nu framhålles, att den växande arbetsbelastningen inom institutets kansli i och för sig skulle motivera inrättandet av en amanuenstjänst, vars innehavare skulle assistera förste byråsekreteraren. Styrelsen anser det dock mest ändamålsenligt och ur anslagssynpunkt minst krävande att inrätta en kanslisttjänst.

2 e). Det har varit svårt för institutet att rekrytera biträdespersonal inom ramen för den reglerade befordringsgången för teknisk biträdespersonal. Såsom begynnelselön anser institutet lönegraden A 9 vara ett minimum. Institutet hemställer nu beträffande 3 laboratoriebiträden med längre tjänstgöringstid om uppflyttning i lönegrad från Ae 9 till Ae 10 och med ändring av tjänstebenämningen till tekniker eller provberedare.

2 f). Förslaget framfördes 1959 (X ht 1960, s. 74). Det framhålles, att telefonistens arbete är så krävande, att avbytare kontinuerligt måste insättas med jämförelsevis korta tidsmellanrum.

2 g). För innevarande budgetår anvisade medel för anställande av en biblioteksamanuens på halvtid har icke räckt till för att få kompetent sökande. Arvodet bör därför uppräknas. Som motivering åberopas även att den reglerade befordringsgången för biblioteksamanuenser höjts. I annat fall begärs bemyndigande att anställa en befattningshavare på mindre än halvtid.

2 h). Disponibla medel för övertidsersättningar är otillräckliga med hänsyn till dels den stegrade verksamheten, dels höjningen av lönegradsgränsen för övertidsersättningar.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig om det under p. 1 a) framförda förslaget, har ej funnit anledning till erinran däremot.

Departementschefen

För arvode åt biblioteksamanuensen på deltid torde från och med nästa budgetår medel böra beräknas motsvarande lönegrad 15, löneklass 17 på löneplan A. Den erforderliga anslagshöjningen blir 2 900 kronor. Jag beräknar därjämte ytterligare 4 800 kronor för automatiska löneklassändringar. Anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter slutligen bör höjas med sammanlagt 72 800 kronor.

Yrkandena om nya tjänster vid institutet, om ändrad lönegradsplacering av befintliga tjänster där och om ytterligare medel till övertidsersättningar torde lämnas utan bifall.

Avlöningsanslaget bör i enlighet härmed bestämmas till sammanlagt avrundat 778 000 kronor med den fördelning på olika poster, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens hantverksinstitut, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	237 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	3 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	350 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	175 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	11 800
Summa kronor	778 000

b) till *Statens hantverksinstitut: Avlöningar till viss personal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 778 000 kronor.

[13] **8. Statens hantverksinstitut: Vissa omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	70 000	54 781
1960/61 (statsliggaren s. 989)	70 000	
1961/62 (förslag)	69 000	

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen under de två senaste budgetåren torde anslagsposten Sjukvård kunna nedräknas med 1 000 kronor. I övrigt räknar jag med oförändrat medelsbehov. Anslaget torde därför uppföras med 69 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Vissa omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 69 000 kronor.

[14] **9. Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	330 000	337 150	41 114
1960/61 (statsliggaren s. 989)	365 000		
1961/62 (förslag)	400 000		

Kostnaderna för kursverksamheten under budgetåret 1960/61 har i en av institutets styrelse fastställd inkomst- och utgiftsstat upptagits till 2 005 000 kronor. Å inkomstsidan har upptagits, förutom riksstatsanslaget, 915 000 kronor i kursavgifter, 75 000 kronor i bidrag från näringsorganisationer samt 650 000 kronor i inkomster av informationsverksamhet och publikationstryck.

Yrkande

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 4/2 och 29/8 1960) hemställer, att för kursverksamheten vid institutet under budgetåret 1961/62 anvisas ytterligare 300 000 kronor.

	Ökning
1. Ökade löne- och pensionskostnader m. m.	73 000
2. Uppräkning av anslaget i proportion till den stegrade verksamheten	75 000
3. Utvidgade verksamhetsuppgifter	52 000
4. Upplysningsverksamhet om sparande av bränsle m. m.	100 000
	300 000

Motiv

1. Den övervägande delen av utgifterna under anslaget utgöres av löner och pensionsavgifter för personal, anställd inom institutets icke statligt reglerade del, samt av arvoden till utomstående speciallärare. Lönerna till mera varaktigt anställd personal är så gott som undantagslöst avvägda efter löneklass enligt statens löneförordning och höjs i förekommande fall med belopp motsvarande vad som kommer statstjänstemännen till del i form av rörligt tillägg. På grund av den senast avtalade allmänna lönehöjningen för statstjänstemännen med 5 procent för 1960 samt ytterligare 5 procent för 1961 behöver anslaget uppräknas med, för 1960 års lönehöjning 18 250 kronor och för 1961 års lönehöjning 19 160 kronor, eller avrundat sammanlagt 37 400 kronor. Härutöver äskar institutsstyrelsen höjning av anslaget med 36 000 kronor i ökade pensionskostnader.

2. Kursverksamheten har under senare år avsevärt breddats till att omfatta nya yrkes- och fackområden. Verksamheten har samtidigt fått en alltmer tekniskt avancerad karaktär. Med hänsyn härtill och till nödvändigheten att för undervisningen anskaffa jämförelsevis dyrbar materiel och utrustning har kostnaderna starkt ökat. Härigenom har det statliga stödet, beräknat på varje arbetsområde, kommit att successivt minska. Ge-

nom en anslagshöjning bör den tidigare relationen mellan driftkostnaderna och statsbidraget återställas.

3. Institutsstyrelsen understryker önskvärdheten av att den tekniska informations- och rådgivningsverksamheten förstärkes. Även den gren av verksamheten, som syftar till att bland företagare inom hantverk och mindre industri sprida kunskap om bland annat exportmöjligheterna behöver byggas ut. Likaså är det önskvärt för institutet att kunna anordna speciella kurser av längre varaktighet för hantverksgesäller och därmed jämställda yrkesutbildade arbetare. Det är emellertid inte möjligt för institutet att ordna alla dessa kurser enbart med anlitande av kursavgifter, utan ett väsentligt statligt stöd måste till. Härför äskas en höjning av anslaget med 52 000 kronor.

4. Sedan budgetåret 1953/54 har hantverksinstitutet i form av kurser, utställningsverksamhet etc. bedrivit en omfattande upplysningsverksamhet om sparande av bränsle. Verksamheten, som bedrivits under överinseende av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, har finansierats genom anlitande av medel ur fonden för försöksverksamhet och forskning på bränsleområdet. Den årliga medelsanvisningen har varit av storleksordningen 100 000 kronor. Intresset för verksamheten har varit stort och resultatet av densamma gott. Årliga medelsanvisningar av fondmedel ger emellertid inte verksamheten nödvändig fasthet och kontinuitet. I fortsättningen bör därför medel till detta ändamål anvisas över riksstaten.

Alternativt föreslås två former för dylik medelsanvisning. I första hand föreslår institutet inrättande av följande icke-ordinarie tjänster på institutets löneplan, nämligen 1 kursledare Ae 24, 1 biträdande kursledare Ae 19 och 1 kontorist Ae 9. Kostnaderna härför inkl. rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter belöper sig till 67 900 kronor och skulle belasta avlöningsanslaget. Samtidigt borde institutets kursanslag förstärkas med 32 100 kronor för bestridande av de kostnader i övrigt, som verksamheten beräknas medföra.

I andra hand föreslås anvisande av 100 000 kronor i ett för allt under ett särskilt riksstatsanslag, Upplysningsverksamhet om sparande av bränsle m. m. Därvid skulle den berörda personalens anställnings- och pensionsförhållanden kunna regleras enligt samma bestämmelser, som gäller för övrig personal inom institutets kursverksamhet, som icke är placerad på löneplan. Det förutsätter, att anslaget i framtiden anpassas främst till den allmänna löne- och pensionsutvecklingen.

Departementschefen

Under förevarande anslag tillstyrker jag för nästa budgetår höjning med sammanlagt 35 000 kronor. Därav framgår att jag inte anser mig böra tillstyrka medelsanvisning över riksstaten till den kurs- och upplysningsverksamhet om sparande av bränsle, som hantverksinstitutet bedriver i samarbete med riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Anslag till ändamålet utgår för närvarande av fondmedel. Jag är beredd medverka till i an-

nat sammanhang att så sker även framgent, tills vidare under budgetåren 1961/64. Därest vid Kungl. Maj:ts prövning härav beslut kommer att meddelas för en dylik längre period, förutsätter jag att det skall bli lättare för hantverksinstitutets styrelse att planera och upprätthålla verksamheten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[15] **10. Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	150 000	127 757	38 952
1960/61 (statsliggaren s. 989)	150 000		
1961/62 (förslag)	180 000		

Yrkande

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1960) hemställer, att till anskaffande av utrustning vid institutet för nästa budgetår anvisas ytterligare 145 000 kronor, varav 100 000 kronor avser löpande anskaffningar för huvudsakligen de tekniska avdelningarna, 30 000 kronor installation av en ny telefonväxel samt 15 000 kronor utbyggnad av det elektriska ställverket.

Motiv

Institutets uppgift att vara central teknisk instans för hantverket och den mindre industrien fordrar tillgång till modern och ofta speciell utrustning. Inom ramen för förevarande anslag har emellertid anskaffning av utrustning på längre sikt kunnat ske endast i begränsad utsträckning. Det har medfört att kurs- och informationsverksamheten icke kunnat långsiktigt planeras. För institutet nödvändiga inköp av gemensam utrustning av stationär och övervägande fast inredningskaraktär har även inkräktat på möjligheterna att återanskaffa försliten utrustning, delvis från institutets tidigaste verksamhetsår.

I fråga om löpande ersättnings- och nyanskaffningar är behoven särskilt framträdande inom verkstadsavdelningen. För nästa budgetår räknar institutet med i runt tal 100 000 kronor vara erforderliga där. Men även för den kemiska avdelningen och för VVS-sektionen behöver med hänsyn till undervisningens krav utrustningen kompletteras och förnyas i ganska stor utsträckning.

Institutets telefonväxel är numera helt otillräcklig. För att möjliggöra nya anknytningar, vilka är nödvändiga med hänsyn till verksamhetens ökning, måste den ersättas med en ny växel. Kostnaderna har av telever-

ket angivits till 30 000 kronor. — Även det elektriska ställverket är med institutsverksamhetens nuvarande omfattning otillräckligt. Av bland annat säkerhetsskäl bör det därför byggas ut. De sammanlagda kostnaderna härför uppgår till 45 000 kronor, varav 15 000 kronor är erforderliga för nästa budgetår. Med hänsyn till vad nyss anfördes att anskaffningar av denna typ, d. v. s. ändamål, som är gemensamma för hela institutet, inkräktar på den löpande utrustningsanskaffningen, föreslår institutet att medel för telefonväxeln och för ställverket upptages under ett särskilt reservationsanslag med rubriken Viss fast utrustning.

Det samlade medelsbehovet enligt institutsstyrelsens nu redovisade förslag fördelar sig enligt följande.

1. Verkstadsavdelningen:	
Mekaniska sektionen	61 200
Elektrotekniska sektionen	23 500
Byggnads- och trätekniska sektionen	14 000
2. Kemiska avdelningen:	
Livsmedelssektionen	23 500
Kemisk-tekniska sektionen	19 900
Målerisektionen	16 000
3. Institutionen för VVS	54 500
4. Kansliet m. m.	37 400
5. Ny telefonväxel	30 000
6. Ombyggnad av det elektriska ställverket	15 000
	295 000

Departementschefen

Under detta anslag beräknar jag för nästa budgetår 30 000 kronor för installation inom hantverksinstitutet av en ny telefonväxel. I övrigt torde för utrustning och inredning böra som för innevarande budgetår anvisas 150 000 kronor.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor.

[16] **11. Bidrag till företagareföreningar m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	700 000	820 000	1 299 450
1960/61 (statsliggaren s. 997)	1 000 000		
1961/62 (förslag)	1 100 000		

För företagareföreningarnas verksamhet till gagn för hantverk och småindustri ställes statsmedel till förfogande dels i form av lån från den till statens utlåningsfonder från och med innevarande budgetår hörande statens hantverks- och industrilånefond, dels i form av bidrag och subventioner från nu förevarande anslag. En ytterligare form för statligt ekonomiskt stöd på hithörande område är kreditgarantigivningen för lån till mindre företag.

Beträffande syftet med företagareföreningarna m. m. torde få hänvisas till vad därom anförts i samband med tidigare medelsäskanden, senast i förra årets statsverksproposition (X ht, s. 122—169).

Statens hantverks- och industrilånefond

För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisats 4 milj. kronor att tillföras statens hantverks- och industrilånefond.

Kommerskollegium (skr. 9/11 1960) hemställer, att den statliga lånefonden tillföres 15 milj. kronor för budgetåret 1961/62. Som motivering anföres i huvudsak följande.

Statens hantverks- och industrilånefond uppgick den 1 juli 1960, anslaget för budgetåret 1960/61 inräknat, till 90,4 milj. kronor. Totalt utestod i lån 74,3 milj. kronor, varav 63 milj. kronor hade utlämnats till företagareföreningarna och 0,5 milj. kronor ställts till kommerskollegiets förfogande för lån till hantverks- och industriföretag i Stockholms stad, medan resten utgjordes av lån, som utlämnats ur de fonder, vilka förra året införlivades med fonden för lån till företagareföreningar m. fl. För utlåning under innevarande budgetår kan föreningarna (kommerskollegium) beräknas förfoga över sammanlagt 23 milj. kronor. Därest vissa hos föreningarna fonderade medel också sätts in i lånerörelsen, vilket kollegium anser möjligt, stiger utlåningskapaciteten med 2 milj. kronor.

För att täcka lånemedelsbehovet under budgetåret 1961/62 står i första hand till förfogande inflytande amorteringar. Dessa uppskattas till 9,3 milj. kronor. Därutöver bör enligt kollegium under lånemedelsanslaget för nästa budgetår anvisas 15 milj. kronor.

I skrivelse den 12 november 1960 har *Företagareföreningarnas förtroenderåd* hemställt, att för nästa budgetår 18 milj. kronor måtte anvisas för långivning genom företagareföreningarna.

Statlig kreditgaranti

Bemyndiganderamen för den statliga kreditgarantigivningen är för innevarande budgetår bestämd till 35 milj. kronor, varav omkring 3 milj. kronor avses för turisthotellnäringen. Den 1 juli 1960 uppgick de utestående garantiernas sammanlagda belopp till omkring 55 milj. kronor.

Kommerskollegium (skr. 9/11 1960) hemställer, att garantiramen för budgetåret 1961/62 bestämmes till 40 milj. kronor. Som motivering anföres.

Den för budgetåret 1959/60 för garantigivningen fastställda ramen å 30

milj. kronor utnyttjades — garantierna för lån till företag inom turisthotellnäringen oräknade — till ett belopp av 26,3 milj. kronor. Kollegium håller för sannolikt, att också den för innevarande budgetår beslutade garantiramen kommer att helt utnyttjas. Bland annat är ansökningar avseende förhållandevis stora belopp mera framträdande nu än tidigare. Kollegium tror att denna tendens kommer att bestå under budgetåret 1961/62 och föreslår vidgning av garantiramen till 40 milj. kronor.

I skrivelse den 12 november 1960 har *Företagareföreningarnas förtroenderåd* hemställt, att garantiramen för nästa budgetår bestämmes till 50 milj. kronor.

Bidrag till företagareföreningarnas administrationskostnader m. m.

Under anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl. — varur lämnas *dels* bidrag till föreningarnas m. fl. administrationskostnader, *dels* subventioner till föreningarna för att täcka förluster å lånerörelsen — har för budgetåret 1960/61 anvisats 1 milj. kronor. Av detta belopp avses 700 000 kronor till administrationskostnader och 300 000 kronor till subventioner.

Kommerskollegium (skr. 14/11 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 bestämmes till 1 645 000 kronor, varav 1 345 000 kronor avser bidrag till administrationsutgifterna hos föreningarna och hos vissa sammanslutningar på hantverks- och småindustriområdet samt 300 000 kronor subventioner. Kollegium anför närmare härom bland annat följande.

För budgetåret 1961/62 har företagareföreningarna anmält behov av a d m i n i s t r a t i o n s b i d r a g om drygt 1,4 milj. kronor. Föreningarna förfogar visserligen även under budgetåret 1961/62 över relativt betydande egna resurser att kunna disponeras för administrationsändamål. Skillnaden mellan föreningarnas löpande inkomster, statsbidraget oräknat, och de beräknade administrationsutgifterna blir emellertid 1,3 milj. kronor. Kollegium föreslår att hela detta belopp måtte ställas till företagareföreningarnas förfogande såsom bidrag till administrationskostnader under budgetåret 1961/62.

Såsom bidrag till Sveriges hantverks- och småindustriorganisation och Svensk industriförening föreslår kollegium, att sammanlagt 45 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62, eller lika mycket som beviljades för budgetåret 1959/60.

I fråga om s u b v e n t i o n s m e d e l har kommerskollegium föreslagit anvisande för nästa budgetår av oförändrat 300 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas att kollegium i särskild skrivelse den 9 november 1960 har föreslagit tillskapandet hos företagareföreningarna av särskilda risktäckningsfonder, motsvarande fem procent av utestående lånemedel. För uppbyggande av dylika fonder skulle disponeras dels hos föreningarna innestående, ännu ej utnyttjade subventionsmedel om 1,7 milj. kronor, dels hos föreningarna uppsamlade besparingar av nettoränteinkomster till belopp av omkring 2,5 milj. kronor, dels omkring 0,5 milj. kronor av den reservation, såvitt gäller tidigare anvisade subventionsmedel, som

finns under reservationsanslaget. Härigenom skulle åstadkommas risktäckningsfonder till belopp av sammanlagt mellan 4 och 5 milj. kronor.

I skrivelse den 12 november 1960 har *Företagareföreningarnas förtroenderåd* hemställt, att för budgetåret 1961/62 1,5 milj. kronor ställes till förfogande för administrationsändamål och 1,5 milj. kronor för subventioner.

Departementschefen

Såsom *lån till företagareföreningar* har under Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1960/61 anvisats 4 milj. kronor. Med tillägg av hos föreningarna innestående odisponerade lånemedel samt av inflytande amorteringar å tidigare utlämnade lån blir föreningarnas utlåningskapacitet under det nu löpande budgetåret i runt tal 23 milj. kronor. Det är sannolikt att en del av dessa pengar kommer att stå kvar orörda den 1 juli 1961, d. v. s. vid ingången av nästa budgetår. Storleken av en dylik reservation är svår att uppskatta. Under budgetåret 1959/60 togs av tillgängliga lånemedel omkring 18 milj. kronor i anspråk. Det är troligt att något mer kommer att förbrukas under budgetåret 1960/61, kanske 21 milj. kronor. Då kommer 2 milj. kronor att finnas kvar för ny utlåning efter den 1 juli 1961. Härtill bör läggas de under anslagsåret inflytande amorteringarna. Dessa uppskattas till drygt 9 milj. kronor. För att föreningarna under budgetåret 1961/62 skall ha tillgång till i huvudsak lika mycket nya lånemedel, 21 milj. kronor, som beräknas komma att bli förbrukade under budgetåret 1960/61, behöver under lånemedelsanslaget för nästa budgetår anvisas 10 milj. kronor, innebärande en ökning av anslaget med 6 milj. kronor. Jag anser mig böra förorda en lånemedelsanvisning för budgetåret 1961/62 av denna omfattning och vill i det följande under vederbörande punkt på kapitalbudgeten göra hemställan därom. Av anslaget bör, i likhet med vad som gäller för närvarande, en del hållas i beredskap och användas för lån i sådana fall, då detta är en lämplig åtgärd för att motverka sysselsättningssvårigheter.

Ramen för *statlig kreditgaranti* åt hantverks- och småindustriföretag är för innevarande budgetår bestämd till 35 milj. kronor, varav 3 milj. kronor beräknats för turisthotellnäringen. Under hänvisning till vad jag flera gånger tidigare uttalat om kreditgarantisystemet såsom en ur såväl företagareföreningarnas som statens synpunkter ändamålsenlig form för ekonomiskt stöd åt hantverks- och industriföretag hemställer jag, i likhet med kommerskollegium, att bemyndiganderamen för budgetåret 1961/62 uppskrives till 40 milj. kronor, varav på samma sätt som nu en mindre del, omkring 3 milj. kronor, bör reserveras för i första hand turisthotellnäringen. Skulle det mot slutet av budgetåret visa sig att sistnämnda belopp inte i sin helhet behöver användas för hotellföretag, förutsätter jag att överskjutande belopp får tas i anspråk i den sedvanliga kreditgarantiverksamheten.

Under anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl. är för innevarande budgetår till *administrationskostnader* beräknade 700 000 kronor. Kommerskollegium hemställer för budgetåret 1961/62 om ökning därav med 645 000 kronor.

Föreningarna själva uppskattar det samlade medelsbehovet för administrationsändamål under budgetåret 1961/62 till i det närmaste 4 milj. kronor. Det innebär en ökning av organisationen med omkring 0,5 milj. kronor i förhållande till beräkningarna för det nu löpande budgetåret och med 1,1 milj. kronor i förhållande till den faktiska förbrukningen under kalenderåret 1959. För att täcka administrationskostnader om i runt tal 4 milj. kronor under nästa budgetår står till föreningarnas förfogande löpande inkomster om cirka 2,7 milj. kronor. Därjämte kommer den 1 juli 1961 att ute hos föreningarna finnas besparingar från nettoränteinkomster å statslånemedel till belopp av cirka 2,5 milj. kronor, vilka inkomster enligt tidigare beslut av riksdagen — bland annat år 1958 men även tidigare — skall kunna användas som bidrag till föreningarnas administrationskostnader. Med hänsyn härtill anser jag mig böra för nästa budgetår förorda att administrationsposten för nästa budgetår bestäms till 800 000 kronor. Det innebär höjning av medelsanvisningen till förevarande ändamål med 100 000 kronor.

Vad härefter gäller medelsbehovet till *subventioner*, d. v. s. vad som framöver kan komma att behövas för att täcka föreningarnas förluster i utlåningsverksamheten, må först behandlas kommerskollegiets förslag, att föreningarna skall tillföras risktäckningskapital, motsvarande fem procent av utestående lånemedel. Vid bifall härtill skulle hos föreningarna skapas risktäckningsfonder till ett sammanlagt belopp av mellan 4 och 5 milj. kronor. För uppbyggnad av dylika fonder skulle användas i första hand odisponerade subventionsmedel hos föreningarna och dessutom de förenämnda besparingarna av nettoränteinkomster å statslånemedel ävensom viss del av hos Kungl. Maj:t innestående subventionsmedel. Jag vill i anledning av detta förslag erinra om att riksdagen så sent som år 1958 gjorde uttalanden av innebörd i huvudsak, att det är mindre ändamålsenligt att utan behovsprövning dela ut till företagareföreningarna anvisade subventionsmedel. Bland annat visar erfarenheten att förlusterna fördelar sig ojämnt mellan föreningarna med påföljd att brist uppstår på vissa håll och överskott på andra. Riksdagen förutsatte därför — i likhet med föredragande departementschefen och på av denne anförda skäl — att de av riksdagen årligen anvisade subventionsmedlen skulle i viss utsträckning stå kvar under reservationsanslaget, intill dess de olika föreningarnas behov av medel för förlusttäckning kunde med någon högre grad av säkerhet bedömas. Detta system har sedermera tillämpats och visat sig fungera väl. Jag finner det vara mindre välbetänkt att nu återgå till en ordning med utdelning till företagareföreningarna efter schematiska beräkningsgrunder av tillgängliga subventionsmedel och avstyrker alltså kollegiets förslag härutinnan.

Ett risktäckningskapital av ifrågasatt storlek, mellan 4 och 5 milj. kronor, kan ej heller anses stå i väl avvägd proportion till de beräknade faktiska förlusterna. För nästa budgetår uppskattas dessa av föreningarna själva till 1,1 milj. kronor, motsvarande mindre än 1,7 procent av utlämnat lånekapital. Häremot stod den 1 juli 1960 anvisade men icke ianspråktagna subventionsmedel till belopp av sammanlagt 3,3 milj. kronor. Även om en

viss del därav förbrukas under innevarande budgetår kommer ändå — med god marginal och utan att fonderade nettoränteinkomster behöver till någon del tas i anspråk för förlusttäckning — medel att finnas tillgängliga för under budgetåret 1961/62 uppkommande förluster i låneverksamheten. För att få jämnhet i anslagsgivningen torde emellertid även för nästa budgetår särskilda subventionsmedel böra beräknas under anslaget och jag upptar härför, i likhet med kommerskollegium, oförändrat 300 000 kronor.

Med hänsyn härtill och till vad tidigare sagts om föreningarnas behov av administrationsbidrag torde anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1961/62 uppföras med sammanlagt 1,1 milj. kronor, eller med 0,1 milj. kronor mer än som är anvisat för närvarande.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. må under budgetåret 1961/62 beviljas intill ett belopp av 40 000 000 kronor;

b) till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 100 000 kronor.

[17] **12. Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	300 000	272 668
1960/61 (statsliggaren s. 997)	300 000	
1961/62 (förslag)	500 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 9/11 1960) hemställer om anvisande för budgetåret 1961/62 av 800 000 kronor till täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag.

Motiv

Kollegium framhåller svårigheterna att bedöma omfattningen av de anspråk, som kan komma att ställas på infriandet av utfärdade garantier, ehuru det ökade kreditstödet uppenbarligen kommer att medföra stegrade anspråk på statens utfästelser härvidlag. Efter bedömning av olika på anslagsbehovet inverkande faktorer har kollegium ansett sig böra stanna för att äska ett anslag för nästa budgetår av 800 000 kronor.

Departementschefen

Jag är ense med kommerskollegium om det osäkra i varje bedömning av det framtida medelsbehovet under detta anslag. Med hänsyn bland annat till

den relativt låga belastningen budgetåret 1959/60 — då visserligen även summan av garantilånen var mindre än nu — anser jag mig kunna räkna med ett något knappare medelsbehov än kommerskollegium uppskattat. Anslaget torde för budgetåret 1961/62 uppföras med 500 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

[18] **13. Bidrag till Sveriges standardiseringskommission**

	Anslag
1959/60	565 000
1960/61 (statsliggaren s. 997)	565 400
1961/62 (förslag)	566 000

Av innevarande budgetårs anslag Bidrag till standardiseringsverksamheten avses 170 000 kronor för det centrala kansliet och 395 000 kronor för fackorgan och standardkommittéer.

Yrkande

Sveriges standardiseringskommission (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 185 000 kronor.

	Ökning
1. Ökade löne- och pensionskostnader	60 000
2. Ökade kostnader för internationellt arbete	50 000
3. Ökad byggnadsteknisk standardisering	75 000
	185 000

Motiv

1. Kostnaderna för löner och pensioner har för år 1960 ökat med 7 procent och kommer enligt redan träffade överenskommelser att för år 1961 stiga med ytterligare 5 procent. Därmed kommer löne- och pensionskostnaderna inom kommissionens verksamhetsområde att fram till den 1 juli 1961 ha ökat med omkring 200 000 kronor. Härav begärs av statsmedel proportionsvis så mycket som svarar mot statsanslagets andel i de totala kostnaderna, eller omkring 30 procent.

2. Till stor del tack vare ansträngningar från svensk sida träffades i juni 1960 överenskommelse mellan representanter för standardiseringsorganen inom Europamarknaden och EFTA om ömsesidigt samarbete utan hänsyn till nuvarande handelspolitiska uppdelning. Medel begärs nu för möjliggörandet av fortsatta insatser härvidlag från kommissionens sida. Arbetet

avser bl. a. att överbrygga motsättningarna mellan i första hand Storbritannien och de kontinentala meterländerna.

3. Statsanslaget till den byggnadstekniska standardiseringsverksamheten har varit oförändrat sedan 1947, vilket betytt en fortlöpande nedskärning av byggstandardiseringens resurser, som icke kunnat motverkas genom ökade bidrag från industrien. Vinsterna av den byggnadstekniska standardiseringen tillfaller främst samhället i form av lägre byggnadskostnader och därmed sänkta boendekostnader. Med hänsyn härtill och till statens omfattande ekonomiska intressen i byggnadsverksamheten över huvud taget är en ordentlig förstärkning av det statliga bidraget till byggstandardiseringen motiverad.

Statens nämnd för byggnadsforskning framhåller (skr. 5/2 1960), att en utökad standardisering i dagens läge är särskilt angelägen med hänsyn till de kraftiga strömningarna mot internationellt samarbete och gemensam marknad inom sjustaterna. Det konstateras även, att handeln med byggnadsvaror mellan de nordiska länderna ökat under senare år. En förutsättning för gemensam marknad är bl. a. gemensamma standard. Till följd härav bör ökade medel ställas till förfogande för svenskt standardiseringsarbete inom byggnadsbranschen.

Departementschefen

Ehuru jag är medveten om betydelsen, ej minst för det internationella handelsutbytet, av standardiseringskommissionens verksamhet och har kunnat notera de goda resultat, som kommissionen uppnått, är jag inte beredd att för nästa budgetår förorda ökning av statens bidrag till ändamålet.

Detta anslag heter nu Bidrag till standardiseringsverksamheten. Jag föreslår att det från och med nästa budgetår får rubriken Bidrag till Sveriges standardiseringskommission.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges standardiseringskommission* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 566 000 kronor.

[19] **14. Befrämjande av hemslöjden**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	55 000	55 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 997)	55 000		
1961/62 (förslag)	55 000		

Kungl. Maj:t har den 18 november 1960 bemyndigat kommerskollegium att under budgetåret 1960/61 av manufakturförlagslånefonden använda 1 000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för Svenska hemslöjdsförening-

arnas riksförbunds verksamhet och 190 000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för avlöning åt hemslöjdskonsulenter samt 10 000 kronor såsom bidrag till sällskapet Same-Ätnams slöjdutskott. För innevarande budgetår har sålunda till befrämjande av hemslöjden av statsmedel anvisats sammanlagt 256 000 kronor.

Yrkande

Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund (skr. 27/8 1960) hemställer, att de statliga bidragen till nedan angivna ändamål för nästa budgetår höjes till 306 000 kronor.

Motiv

Såsom bidrag till sin *egen verksamhet,* till de provinsiella *hemslöjdsföreningarna* samt till *särskilda hemslöjdsändamål* äskar riksförbundet för budgetåret 1961/62 sammanlagt 56 000 kronor.

För närvarande är ett 40-tal lokala *hemslöjdskonsulenter* verksamma inom landet. Verksamheten finansieras — förutom genom bidrag från staten och i vissa fall genom bidrag från landsting och hushållningssällskap — med anlitande av överskottet på hemslöjdsföreningarnas försäljning av hemslöjdsalster. Hittills beviljade statsbidrag för konsulentverksamheten har täckt 20—25 procent av kostnaderna för konsulentverksamheten. Under åberopande av hemslöjdens betydelse som fritidssysselsättning och arbete för partiellt arbetsföra hemställes, att statens bidrag till konsulentverksamheten under nästa budgetår höjes med 70 000 kronor till 250 000 kronor.

Departementschefen

Någon höjning av förevarande anslag kan jag inte tillstyrka utan förordar att detsamma för budgetåret 1961/62 upptas med oförändrat belopp. I fråga om möjligheterna för riksförbundet att under nästa budgetår erhålla bidrag av fondmedel må erinras om att förbundet i sin verksamhet visserligen under en följd av år fått tillskott från manufakturförlagslånefonden. Det har framför allt gällt kostnaderna för avlöning av hemslöjdskonsulenter. Manufakturförlagslånefondens medel beräknas emellertid vara förbrukade inom kort tid. Bland annat med hänsyn härtill tillkallade jag den 5 februari 1960, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande, en utredningsman med uppdrag att granska frågan om den fortsatta statliga bidragsgivningen till hemslöjdsändamål. I direktiven för utredningen ifrågasattes om inte hemslöjdsrörelsens kostnader till större del än för närvarande skulle kunna täckas på annat sätt än genom statliga kontantbidrag. I det sammanhanget må erinras om att efter förslag i förra årets statsverksproposition (X ht. s. 159) de s. k. hemslöjdslånen numera ersatts av långivning genom företagareföreningarna och av statlig lånegaranti. Utredningen har ännu inte slutförts.

Under åberopande av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen

att till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

[20] **15. Bidrag till Svenska slöjdföreningen**

	Anslag
1959/60	50 000
1960/61 (statsliggaren s. 997)	50 000
1961/62 (förslag)	50 000

Styrelsen för Svenska slöjdföreningen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes till 180 000 kronor. Därutöver hemställes om anvisande av ett särskilt anslag å 20 000 kronor till föreningens upplysningsverksamhet i bosättningsfrågor. Över sistnämnda yrkande har fullmäktige i riksbanken avgivit utlåtande.

Departementschefen

Någon höjning av ifrågavarande anslag eller särskild medelsanvisning till upplysningsverksamhet i bosättningsfrågor kan jag inte tillstyrka. Det kan erinras att slöjdföreningen för sin verksamhet under innevarande budgetår kommit i åtnjutande av ej oväsentliga bidrag ur anslaget Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning. Bland annat har föreningen därur uppburit 48 000 kronor för fortsatta funktionsstudier beträffande möbler och 31 600 kronor för viss utredning angående färgkunskap och färgsättningsfrågor samt framställning av grundmaterial i anslutning därtill. Ur handels- och sjöfartsfonden har även bidrag lämnats till utställningsverksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska slöjdföreningen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[21] **16. Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	1 200 000	1 165 067	75 425
1960/61 (statsliggaren s. 1022)	1 200 000		
1961/62 (förslag)	1 600 000		

Från anslaget bestrides under innevarande budgetår utgifter för utrikeshandelsstipendier, småindustriens exportbyrå och exportråd samt handelssekreterareorganisationen.

Sedan en följd av år har statens utgifter för åtgärder till främjande av utrikeshandeln och vissa därmed jämförliga ändamål bestridits till en del genom särskilda över riksstaten anvisade anslag och till en del med anli-

tande av handels- och sjöfartsfonden. Förutom nu förevarande anslag har sålunda på riksstaten anvisats anslag bl. a. till bidrag till svenska handelskamrar i utlandet och till turismfrämjande ändamål. Från handels- och sjöfartsfonden har kunnat bestridas kostnader av såväl engångsnatur som löpande karaktär till främjande av de ekonomiska förbindelserna med utlandet. En översiktlig redogörelse för medelsförbrukningen från fonden under föregående budgetår lämnas i riksdagsberättelsen. Under innevarande budgetår bestrides från fonden bl. a. en del av kostnaderna för handelssekreterareorganisationen liksom huvuddelen av statsbidragen till svenska handelskamrar i utlandet, vidare kostnaderna för statsbidrag till svenskt deltagande i utländska mässor och utställningar samt omkring hälften av statsbidraget till turismen. Därutöver bestrides från fonden diverse kostnader av närmast exportfrämjande karaktär, såsom bidrag till marknadsundersökningar, vissa kostnader för exportstipendiater m. m. Betydande bidrag ur fonden har slutligen lämnats inom ramen för den aktion i Amerikas förenta stater, som bedrives i regi av den inom handelsdepartementet år 1957 tillkallade s. k. USA-beredningen och vars syfte är att främja de kulturella, turistiska och ekonomiska förbindelserna melan USA och vårt land.

De medel som genom särskilda beslut tillförts handels- och sjöfartsfonden för ändamål av ifrågavarande slag har nu huvudsakligen förbrukats. Beräkningar som gjorts inom handelsdepartementet utvisar att fondens tillgångar vid utgången av innevarande budgetår kommer att ha nedgått så att de endast förslår till infriande av redan vidtagna bindande dispositioner. På grund härav uppkommer frågan om anvisande över riksstaten fr. o. m. nästkommande budgetår av anslag till bestridande av kostnaderna för sådana utrikeshandelsfrämjande och därmed jämförliga åtgärder som hittills finansierats helt eller delvis från fonden. De anslag som påverkas av bortfallet av fondmedel är — förutom nu förevarande anslag — anslagen Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet (p. 22 s. 62) samt Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet (p. 104 s. 236).

Beträffande de ändamål för vilka medel under nästkommande budgetår bör anvisas under nu förevarande anslag må framhållas följande.

Utrikeshandelsstipendier

Kommerskollegium (skr. 12/10 1960) anför att för utrikeshandelsstipendier under senare budgetår regelmässigt anvisats ett årligt belopp av 30 000 kronor under förevarande anslag men att före andra världskriget avsevärt större belopp stått till förfogande (budgetåret 1939/40 55 000 kronor). För närvarande är tio stipendiater, varav åtta i USA, en i Canada och en i Marocko, verksamma för förvärv av praktiska insikter i handelsyrket, medan en stipendiat skall i USA och Canada verka för avsättning av svenska exportvaror. Kollegium uttalar, att det vore önskvärt att utrikeshandelsstipendier kunde utgå med större belopp än vad som för närvarande är möjligt. Anspråken på stipendier har på senare tid stigit och under budgetåret 1959/60 utbetalades med anlitande delvis av reservation från tidi-

gare år ett sammanlagt belopp av 40 500 kronor. Kommerskollegium hemställer, att medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till 50 000 kronor.

Småindustriens exportbyrå och småindustriens exportråd

Till småindustriens exportbyrå och småindustriens exportråd har för vartdera av budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisats 103 600 kronor.

Småindustriens exportråd (skr. 14/9 1960) anför, att de i Europa under stark förändring varande marknadsförhållandena gör det nödvändigt för exportbyrån att utöka sin personal för att den på ett tillfredsställande sätt skall kunna tillgodose de ökade krav på byråns informations- och utredningsverksamhet som uppkommit genom att mindre företag i allt större utsträckning söker sig till byrån för att få råd beträffande sin exportverksamhet. Härjämte har exportbyrån — enär det synts angeläget att propagandan för den svenska exporten intensifierades — under senare år bl. a. tagit initiativ till ett vidgat deltagande från småindustriens sida på utländska mässor. Exportrådet hemställer om en höjning av det till rådet och exportbyrån utgående anslaget med 40 300 kronor till 143 900 kronor. Av ökningen hänför sig 12 700 kronor till automatiska utgiftsökningar och 27 600 kronor till förstärkning av den nuvarande personalen. Exportbyråns personal utgöres för närvarande av en föreståndare, en assistent samt två skrivbiträden. Personalen föreslås förstärkt med en assistent och ett skrivbiträde.

Kommerskollegium (skr. 12/10 1960) tillstyrker framställningen.

Handelssekreterareorganisationen

För vartdera av budgetåren 1959/60 och 1960/61 har under förevarande anslag reserverats 1 066 400 kronor för handelssekreterareorganisationen. Utgifterna från handels- och sjöfartsfonden för ifrågavarande ändamål uppgick under budgetåret 1959/60 till drygt 320 000 kronor.

Vid anmälan av frågan om handelssekreterareorganisationen i förra årets statsverksproposition (X ht s. 247) återgavs ett uttalande av *beredningen rörande åtgärder till stöd för den svenska exporten på det kommersiella området.* Beredningen, som förklarade sig ännu icke vara beredd att slutligt uttala sig om den lämpliga avvägningen mellan olika former av kommersiell utlandsrepresentation, fann det likväl angeläget att handelssekreterareorganisationen tills vidare bibehölls i oförändrad omfattning. Ehuru beredningen ansåg det vara vanskligt att ange preciserade kostnader för en verksamhet av nu ifrågavarande natur, stannade beredningen vid en ungefärlig budget på 1 400 000 kronor för en normalorganisation om nio handelssekreterare jämte tillfälligt anlitade marknadsundersökare. Beloppet fördelade sig enligt beredningens beräkningar med 1 065 000 kronor på arvoden och expenser, 265 000 kronor på kostnader för ut- och hemflyttningar, sjukvård m. m. samt 70 000 kronor på tillfälliga marknadsundersökningar m. m. Fö-

redragande departementschefen anslöt sig i sak till de av beredningen framlagda synpunkterna och riktade icke heller någon erinran mot kostnadsberäkningarna. I departementschefens uttalande underströks också att kostnaderna på längre sikt borde helt överföras till riksstaten. Någon ändring av medelsanvisningen över riksstaten för innevarande budgetår föreslogs emellertid icke med hänsyn till att då alltjämt vissa medel stode till förfogande i handels- och sjöfartsfonden.

För närvarande tjänstgör sju handelssekreterare på olika transoceana marknader med placering, två i Canada (Toronto och Vancouver), tre i Amerikas förenta stater (Chicago, Los Angeles och New York), en i Venezuela (Caracas) och en i Indien (Calcutta). Fram till årsskiftet tjänstgjorde vidare en handelssekreterare i Federationen Rhodesia-Nyasaland (Salisbury) varjämte en handelssekreterare i Peru (Lima) avslutade sin verksamhet under hösten 1960. Nya handelssekreterare avses icke skola förordnas på dessa båda platser.

Vad beträffar New York har vissa dispositioner vidtagits från och med årsskiftet 1960/61 i syfte att förstärka därvarande kommersiella svenska representation. De innebär bl. a. en samordning av handelssekreterarens hittillsvarande verksamhet med den verksamhet som bedrives av Svenska handelskammaren för Amerikes förenta stater. En närmare redogörelse för den överenskommelse som i detta hänseende träffats med handelskammaren redovisas under anslaget Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet. Kungl. Maj:t har den 4 november 1960 förordnat ny handelssekreterare i New York från och med den 1 januari 1961 tills vidare med uppdrag för denne att tillika vara verkställande direktör för handelskammaren. Till handelssekreteraren utgår från förevarande anslag arvode i sedvanlig ordning medan genom det vidtagna arrangemanget behovet av särskilda expensmedel från anslaget bortfallit.

Kostnaderna för handelssekreterareverksamheten torde för innevarande budgetår komma att uppgå till omkring 1 250 000 kronor, varav 984 000 kronor avser arvoden och expenser samt återstoden ut- och hemflyttningskostnader, sjukvårdskostnader, kostnader för tjänsteresor till Sverige m. m. Av de sammanlagda kostnaderna kan 1 066 400 kronor bestridas från förevarande riksstatsanslag under det att återstoden, cirka 185 000 kronor, måste anvisas ur handels- och sjöfartsfonden.

Kostnaderna för att vidmakthålla den organisation om sju handelssekreterare som för närvarande är verksam kan för budgetåret 1961/62 beräknas till ca 1 110 000 kronor. Härav hänför sig 875 000 kronor till arvoden och expenser samt återstoden till kostnader för ut- och hemflyttningar, sjukvård, tjänsteresor till Sverige m. m. Om en återgång sker till den av beredningen förordade normalorganisationen om nio handelssekreterare genom utsändande av sekreterare till två nya verksamhetsområden skulle organisationen draga en kostnad av omkring 1 400 000 kronor för helt budgetår.

Mässor och utställningar i utlandet

I syfte att samordna statliga och enskilda åtgärder vad gäller svenskt deltagande i kommersiella mässor och utställningar i utlandet tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 februari 1955 en särskild beredning inom handelsdepartementet, utställningsberedningen, sammansatt av företrädare för statliga myndigheter samt näringslivet och dess organisationer. Efter förslag av beredningen har från handels- och sjöfartsfonden sammanlagt anvisats under budgetåret 1958/59 320 900 kronor och under budgetåret 1959/60 297 700 kronor såsom statsbidrag till svenska framträdanden i samband med kommersiella varumässor och utställningar i utlandet. Bidragen har regelmässigt utgått för informationsverksamhet i anslutning till svenska mässframträdanden. I flertalet fall har de avsett inrättande av svenska informationskontor vid mässor. I några fall har bidragen emellertid även avsett publicitetsverksamhet i anslutning till större svenska framträdanden. Så var fallet i fråga om ett framträdande i Düsseldorf 1958 och i samband med det s. k. Sverige-året i Nederländerna 1958—1959.

Under innevarande budgetår har ur fonden hittills anvisats 250 000 kronor för publicitetsverksamhet m. m. i anslutning till en rad planerade svenska utställningar i Storbritannien samt svenskt deltagande i brittiska mässor under åren 1961 och 1962.

Utställningsberedningen har med skrivelse den 14 september 1960 överlämnat en inom beredningen upprättad *promemoria rörande riktlinjer för svensk kommersiell utställningsverksamhet i utlandet och angående medelsbehov för sådan verksamhet.* I promemorian framhålles bl. a., att en förutsättning för att den kommersiella mäss- och utställningsverksamheten skall kunna bedrivas med kraft och framgång är, att den kan planeras för en jämförelsevis lång tid. Utställningsberedningen har nu med de begränsade medel som stått till förfogande en informell planering för ett kalenderår i förväg. Detta anses emellertid inte tillräckligt, utan verksamheten behöver planeras på längre sikt. För att detta skall kunna ske erfordras att det planerande organet har möjlighet att bättre överblicka, vilka medel som står till buds för ändamålet.

Beredningen framhåller vidare, att den svenska exporten av färdigvaror under senare år fått allt större betydelse vid sidan av den traditionella stapelvaruexporten. Utvecklingen visar sålunda att tyngdpunkten i exportens sammansättning förskjutes i riktning mot varor som kräver relativt större insatser i form av försäljningsansträngningar och reklam. Samtidigt har konkurrensen på exportmarknaderna skärpts inte minst på grund av uppkomsten av större marknadsenheter i Europa. I detta läge är det i hög grad angeläget att kunna stimulera exportansträngningar i form av ökat svenskt deltagande i kommersiella mässor och utställningar och liknande kommersiellt inriktade framträdanden i utlandet. Härför erfordras emellertid att allmänna medel i väsentligt större utsträckning än hittills står till förfogande för ändamålet. Beredningen, som redovisar vad som i vissa andra, med Sverige jämförbara länder i Europa göres på detta område, framhåller att

flera av dessa länder redan vidtagit eller planerar åtgärder för att stärka det statliga stödet till deltagande i internationella mässor och utställningar. Beredningen framhåller i detta sammanhang även att effekten av den kommersiella utställningsverksamheten skulle i hög grad främjas om resurserna kunde ökas för allmän upplysningsverksamhet i utlandet rörande Sverige och svenska förhållanden.

Mäss- och utställningsverksamhet i utlandet av kommersiell natur bör enligt beredningens förslag under ytterligare ett antal år i stort sett bedrivas efter två linjer, nämligen dels i form av framträdanden genom informationskontor på internationella mässor och utställningar och dels genom årligen återkommande manifestationer av det slag som skedde i Nederländerna 1958—1959 och som planerats skola ske i Storbritannien 1961—1962. Verksamheten bör inriktas på olika marknader allt eftersom det marknadspolitiska läget ändras. F. n. bör den med hänsyn till det pågående integrationsarbetet i Europa främst ta sikte på europeiska marknader. Beredningen framhåller vidare att dylika manifestationer visat sig även kunna stimulera exportintresset i Sverige och locka nya företag ut på exportmarknaderna. Detta är av betydelse inte minst i fråga om sådana mindre och medelstora, huvudsakligen hemmamarknadsinriktade industrier, som kan tänkas möta omställningssvårigheter i det nya marknadsläget.

I promemorian konstateras vidare att behovet av allmänna medel för utställningsverksamhet under ett visst år är avhängigt av vilken marknad som göres till föremål för den engångsmanifestation som regelmässigt bör inrymmas i programmet. Uppenbarligen erfordras mycket större ekonomiska resurser för att genomföra ett effektivt framträdande i ett större land än i ett mindre. Detta innebär att man, när det gäller att bestämma medelsbehovet för verksamheten, bör räkna med ett genomsnittligt belopp för år. Därvid förutsättes att medelsanvisningen icke bindes för användning visst år utan att medel som icke tages i anspråk kan få användas under ett eller flera senare år.

Vid övervägande av nu angivna synpunkter och under hänsynstagande jämväl till de planer för reguljär kommersiell utställningsverksamhet i utlandet under åren 1961 och 1962, som dryftats inom utställningsberedningen, har denna funnit, att det årliga behovet av allmänna medel för verksamheten under femårsperioden 1961—1965 icke kan beräknas understiga 750 000 kronor. — Beredningen har vid beräkningen av medelsbehovet och utformningen av sina förslag i övrigt begränsat sig till sådan verksamhet på detta område som hittills erhållit stöd av statsmedel på förslag av beredningen medan däremot exempelvis frågor om svenskt deltagande i världsutställningar förutsatts komma att behandlas i särskild ordning.

Yttranden över promemorian har efter remiss avgivits av *kommerskollegium* — som överlämnat yttranden av *Sveriges industriförbund* samt *handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö* och *Gävle* — *Svenska institutet, Sveriges allmänna exportförening* och *Svenska turisttrafikförbundet. Kommerskollegium* anser att det allmänna stödet till den kommersiella

mäss- och utställningsverksamheten i utlandet bör kunna begränsas till 500 000 kronor för år. Kollegium beräknar därvid 150 000 kronor för inrättande av informationskontor av traditionell karaktär och 250 000 kronor för årliga manifestationer av typen Sverige-året i Nederländerna. Kollegium räknar därjämte med ett ytterligare belopp av 100 000 kronor för ett ökat framträdande på utländska branschmässor, vilka anses vara av särskilt värde för att underlätta den mindre och medelstora industriens exportansträngningar. Dessa mässor erbjuder ofta en lättillgänglig och lämplig form för de första kontakterna med exportmarknaden och den första bearbetningen av denna. — *Övriga remissinstanser* ansluter sig i allt väsentligt till utställningsberedningens synpunkter och har samtliga tillstyrkt det beräknade medelsbehovet av 750 000 kronor för år.

Diverse exportfrämjande åtgärder

Från handels- och sjöfartsfonden har under efterkrigstiden bestridits ytterligare en rad åtgärder av exportfrämjande karaktär. Såsom exempel kan främst nämnas bidrag till marknadsundersökningar av skilda slag. Dessa hade under åren närmast efter kriget formen av brett upplagda orienterande marknadsundersökningar avseende vissa mera betydelsefulla transoceana marknader. Sålunda utfördes med bidrag från fonden i exportföreningens regi undersökningar av de indiska och sydafrikanska marknaderna. Undersökningarna har efter hand ändrat karaktär. Under den tid dollarbristen var särskilt framträdande lämnades som ett led i ansträngningarna att öka dollarexporten bidrag för undersökning av marknaderna i Nordamerika. Dessa bidrag utgick dels till vissa branschorganisationer för undersökning av avsättningsmöjligheterna i Amerikas förenta stater för bl. a. glas och trämanufaktur, dels i form av resebidrag till enskilda företag. I sistnämnda fall har föreskrivits såsom villkor för bidrag att resultaten av undersökningarna ställes till förfogande även för övriga företag i respektive bransch. Sedermera har det förändrade handelspolitiska läget medfört att intresset för denna typ av marknadsundersökningar något avtagit, medan betydelsen av intensifierad bearbetning av de europeiska marknaderna trätt i förgrunden. Medelsbehovet för bidrag till marknadsundersökningar har under senare år genomsnittligt uppgått till drygt 25 000 kronor för år.

Vidare kan i detta sammanhang nämnas att medel från fonden anvisats för viss försöksverksamhet med exportstipendiater. Sålunda utsändes hösten 1959 två stipendiater att tjänstgöra under ett år hos handelssekreterarna i Los Angeles och Toronto (tidigare Montreal). Syftet med försöksverksamheten var att utröna möjligheten att även utnyttja handelssekreterareorganisationen för utbildning av unga svenskar i exportteknik. Som stipendiater har utsetts personer i åldern 21—25 år med grundläggande handelsutbildning, handelsgymnasium eller motsvarande och med något eller några års praktik efter den teoretiska utbildningens avslutande. Då erfarenheterna av verksamheten hittills varit goda har två nya stipendiater utsänts hösten 1960. Stipendiaterna har, förutom resebidrag från kommerskolle-

giets medel för utrikeshandelsstipendier, såsom bidrag till bestridande av levnadskostnaderna under tjänstgöringstiden erhållit stipendier från handels- och sjöfartsfonden. Kostnaderna för dessa sistnämnda stipendier har uppgått till sammanlagt omkring 30 000 kronor för år.

Förutom vad här nämnts har från fonden bestridits diverse mindre kostnader för skiftande ändamål av exportfrämjande karaktär.

Departementschefen

Sveriges export av förädlade produkter har under efterkrigstiden stadigt ökat. Denna utvecklingslinje, som även innebär att färdigvarornas andel av den totala utförseln tilltager, är mot bakgrunden av vårt lands råvaruförhållanden och industriella utveckling naturlig och eftersträvansvärd. Exporten av verkstadsindustriprodukter, som under efterkrigstiden visat sig mäktig en imponerande utveckling, är ett gott exempel härpå. Dagens handelspolitiska läge erbjuder för denna export av förädlade produkter både nya chanser och nya risker.

Utbyggnaden av produktionskapaciteten i världens industrinationer, de nya stormarknader, som nu börjar ta form i Europa, och den fortgående multilateraliseringen av utrikeshandeln är alla faktorer, ägnade att skärpa den internationella konkurrensen och därigenom skapa ett allt kärvare exportklimat. Den svenska exportindustriens ansträngningar att vidmakthålla och vidga sina positioner får i detta läge icke avmattas. Detta är så mycket viktigare, som en ökad utländsk konkurrens är att räkna med även på den svenska hemmamarknaden. Det förändrade läget ställer utan tvivel svenskt näringsliv inför vissa omställnings- och anpassningsproblem. Det är då av vikt att de särskilda möjligheter tillvaratas, som den nya marknadsbildningen i Europa och särskilt tillkomsten av sjustatsmarknaden erbjuder, icke minst för sådana mindre och medelstora företag, som hittills endast i begränsad omfattning uppträtt såsom exportörer.

Det ligger i sakens natur, att huvudansvaret för att möta denna situation genom effektivare marknadsbearbetning och skärpta försäljningsansträngningar måste vila på näringslivet självt. Insatserna från det allmännas sida kan endast bli av andrahandsbetydelse.

Genom statsbidrag till svenska handelskamrar i utlandet, genom utsändande av handelssekreterare till transoceana länder, genom beviljande av anslag till svenska informationskontor vid utländska mässor och utställningar m. m. söker man från det allmännas sida vidmakthålla en sådan kommersiell utlandsrepresentation, som vid sidan av och jämte den ordinarie utrikesförvaltningen kan tjänstgöra som replipunkter och lyssnarposter, icke minst för nya exportörer som strävar att komma in på nya marknader. Anslag till Småindustriens exportbyrå och småindustriens exportråd, utrikeshandelsstipendier och marknadsundersökningsbidrag är andra former av statligt stöd åt näringslivets egna exportansträngningar.

Kostnaderna för dessa olika former av statligt stöd åt den svenska utri-

keshandeln på det kommersiella planet bestrides sedan en följd av år dels från detta anslag, dels från anslaget till Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet (p. 22 s. 62), dels från handels- och sjöfartsfonden. Som jag vid flera tidigare tillfällen framhållit är det emellertid angeläget, att kontinuerligt återkommande utgifter av den karaktär, varom nu är fråga, i sin helhet bestrides från anslag på riksstaten. De å handels- och sjöfartsfonden tillgängliga medlen har dock hitintills möjliggjort, att en uppräkning av de båda berörda riksstatsanslagen kunnat anstå. Då fondens tillgångar numera kan anses vara förbrukade, är ytterligare anstånd härutinnan emellertid icke möjligt. Jag ämnar därför föreslå, att detta anslag och anslaget till Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet uppräknas därhän, att de statliga stödåtgärder, varom nu är fråga, kan finansieras från de båda anslagen. Beträffande förevarande anslag vill jag särskilt anföra följande.

Handelssekreterareorganisationen kan för nästkommande budgetår med nuvarande omfattning, sju sekreterare, beräknas dra en kostnad av sammanlagt 1 110 000 kronor. Härvid är den besparing medräknad, som följer av samordningen i New York av handelskammarens och handelssekreterarens verksamhet och som innebär att särskilt expensanslag för handelssekreteraren ej behöver anvisas. Som jag framhöll vid anmälan av detta anslag i förra årets statsverksproposition, finner jag i och för sig en större organisation än den nuvarande motiverad. Med hänsyn till att beredningen rörande åtgärder till stöd för den svenska exporten på det kommersiella området ännu ej avslutat sin pågående översyn av den svenska kommersiella utlandsrepresentationen, är jag dock icke för nästkommande budgetår beredd förorda en större medelsanvisning än som erfordras för att bibehålla en handelssekreterareorganisation av nuvarande omfattning.

Den av småindustriens exportbyrå och exportråd bedrivna verksamheten är icke minst i nuvarande europeiska marknadsläge av värde för den svenska småindustri, som strävar att vidga sina affärskontakter till att omfatta även utlandet. Mot bakgrunden av vad jag tidigare anfört om de möjligheter detta marknadsläge kan erbjuda för mindre och medelstora företag, synes det i och för sig vara glädjande, att exportbyråns tjänster sålunda tages i anspråk i ökad omfattning. Med hänsyn härtill och till att erfarenheterna av verksamheten varit goda, är jag i likhet med kommerskollegium beredd tillstyrka, att anslaget uppräknas med 40 300 kronor, varigenom den föreslagna personalförstärkningen vid byrån kan komma till stånd.

I likhet med utställningsberedningen finner jag, att planläggningen av statens stöd åt den kommersiella mäss- och utställningsverksamheten i utlandet förutsätter att det planerande organet, d. v. s. beredningen själv, ges möjligheter att överblicka vilka medel som står till buds för ändamålet. En finansiering av detta statliga stöd över riksstaten innebär därför i sig en fördel i jämförelse med den hittillsvarande finansieringen genom anlitande av tillgängliga fondmedel. Jag ansluter mig också till tanken att statsbidrag bör kunna utgå såväl till framträdanden av numera traditionell art, d. v. s. till informationskontor vid olika internationella mässor och utställ-

ningar, som i samband med större, mer samlade svenska framträdanden under en längre tid i ett visst land.

Större samlade svenska manifestationer utomlands med stöd av statliga bidrag har hittills endast ägt rum i Nederländerna 1958—59 samt, ehuru i mindre skala, i Düsseldorf år 1958. Planerna för ett framträdande av denna art i Storbritannien är emellertid långt framskridna. Kungl. Maj:t har sålunda efter hörande av utställningsberedningen anvisat 250 000 kronor ur handels- och sjöfartsfonden för publicitetsverksamhet m. m. kring svenska utställningar och svenskt mässdeltagande i Storbritannien under åren 1961 och 1962. För de egentliga utställningarna och mässdeltagandet har medel även reserverats.

I likhet med utställningsberedningen finner jag det angeläget att gå vidare på den väg man här slagit in på. Av det sagda framgår emellertid att erfarenheterna rörande kostnaderna och de lämpliga formerna för framträdanden av detta slag är begränsade. Medelsbehovet påverkas av bland annat sådana frågor som avvägningen mellan statens och näringslivets insatser och möjligheterna till en effektiv samordning i Sverige av olika berörda parters medverkan. Framträdandet i Storbritannien bör i dessa olika hänseenden kunna ge värdefulla erfarenheter. Jag har vid min avvägning av medelsbehovet för nästa budgetår stannat för att föreslå, att under förevarande riksstatsanslag uppföres ett belopp av 250 000 kronor för den verksamhet, som omfattas av utställningsberedningens framställning. Härigenom blir det möjligt att lämna bidrag till framträdanden av traditionell art — informationskontor vid mässor och utställningar — samtidigt som planer kan utarbetas för manifestationer av nyare typ, sedan framträdandet i Storbritannien genomförts.

Bland övriga exportfrämjande åtgärder under detta anslag må i första rummet nämnas statsbidrag till genomförande av marknadsundersökningar utomlands. Den handelspolitiska utvecklingen har medfört att härvidlag delvis nya frågeställningar trätt i förgrunden och att nya metoder måste prövas. Det kan sålunda t. ex. i vissa lägen vara angeläget att genom statliga bidrag kunna stimulera kollektiva ansträngningar från olika branschers sida att tränga in på nya exportmarknader. Det kan förtjäna erinras om att den år 1959 offentliggjorda textilutredningen innehåller i detta hänseende intresseväckande uppslag. Slutligen bör nämnas det stöd åt utbildningen av exportkunnigt folk, som utgår i form av utrikeshandelsstipendier och av stipendier till praktikanter vid vissa handelssekreterarekontor. Den praktik i form av aktivt exportarbete utomlands, som med stöd av dessa statliga stipendier kan erbjudas unga svenskar har visat sig vara värdefull och jag förordar, att medel också för nästkommande budgetår anslås för denna verksamhet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande medelsanvisningen på denna punkt. För kommerskollegiets utrikeshandelsstipendier bör dock beräknas minst samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. Även andra exportfrämjande åtgärder än de nu nämnda kan komma ifråga. Till statsbidrag

för genomförande av marknadsundersökningar utomlands och till utrikeshandelsstipendier m. m. beräknar jag ett medelsbehov av 96 100 kronor.

För budgetåret 1961/62 bör förevarande anslag, som av det anförda framgår, upptagas med 1 600 000 kronor, varav bör beräknas till exportbyrån och exportrådet 143 900 kronor, till handelssekreterareorganisationen 1 110 000 kronor, till mäss- och utställningsverksamheten 250 000 kronor samt till övriga exportfrämjande åtgärder 96 100 kronor. Liksom tidigare torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om användningen av dessa medel ävensom att vid behov göra jämkningar mellan olika ändamål.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor.

[22] **17. Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet**

	Anslag
1959/60	102 000
1960/61 (statsliggaren s. 1022)	102 000
1961/62 (förslag)	700 000

Statsbidrag till svenska handelskamrar i utlandet utgick första gången år 1908, då Svenska handelskammaren för Storbritannien och Nordirland tilldelades ett understöd med 5 000 kronor. Alltsedan dess har medel årligen anvisats över riksstaten för ifrågavarande ändamål, från och med budgetåret 1944/45 med oförändrat 102 000 kronor. Därutöver har sedan länge och i stigande omfattning de olika kamrarna beviljats ytterligare årliga statsbidrag ur handels- och sjöfartsfonden. Bidragen utgår för kalenderår, vare sig det är fråga om medel över riksstaten eller fondmedel, och har regelmässigt beviljats vid ingången av det budgetår, för vilket riksstatsanslaget anvisats.

Bidrag av statsmedel har för kalenderåret 1960 beviljats följande handelskamrar med härefter angivna belopp, nämligen New York 267 000 kronor, London 110 000 kronor, Paris 65 000 kronor, Sydney 54 000 kronor, Madrid 30 000 kronor, Buenos Aires 25 000 kronor och São Paulo 25 000 kronor eller sammanlagt med 576 000 kronor. Kostnaderna täckes med 102 000 kronor ur förevarande anslag och med återstoden, 474 000 kronor, ur handels- och sjöfartsfonden. Därutöver har Kungl. Maj:t i beslut den 22 maj 1959 beviljat Svenska handelskammaren i Förbundsrepubliken Tyskland statsbidrag intill utgången av budgetåret 1960/61 med 175 000 kronor. Av beloppet kan hälften, eller 87 500 kronor, beräknas belöpa på kalenderåret 1960. Kungl. Maj:t har vidare beviljat Österrikisk-svenska institutet i Wien anslag för år 1960 med 40 000 kronor och Svensk-belgiska handelskammaren

i Bryssel statsbidrag med ett engångsbelopp av högst 100 000 kronor. Sistnämnda tre bidrag har anvisats ur handels- och sjöfartsfonden. För kalenderåret 1960 har sålunda ur fondmedel anvisats sammanlagt (474 000 + 87 500 + 40 000 =) 601 500 kronor, det särskilda engångsbidraget till handelskammaren i Bryssel oräknat, varigenom de svenska handelskamrarna i utlandet för år 1960 uppburit ett totalt statligt stöd av (102 000 + 601 500 =) 703 500 kronor.

Till Kungl. Maj:t har inkommit ansökningar om bidrag för kalenderåret 1961 från institutet i Wien och samtliga nyssnämnda handelskamrar utom handelskammaren i Bryssel. Bortsett från handelskammaren i New York, för vilken frågan om det statliga stödet varit föremål för särskilda överväganden — vartill återkommes i det följande — begäres sammanlagt 488 350 kronor, vilket innebär en ökning med 51 850 kronor i förhållande till för år 1960 beviljade bidrag. Handelskammaren i London förutser för år 1961 ett minskat anslagsbehov, medan handelskamrarna i Paris, São Paulo och Düsseldorf begär ökning av statsbidraget till följd av huvudsakligen stegrade löner och omkostnader. För övriga institutioner innebär framställningarna oförändrade belopp.

Kommerskollegium har i skrivelse den 28 september 1960 avgivit yttrande över framställningarna. Beträffande handelskammaren i New York görs med anledning av särbehandlingen av frågan intet uttalande. Kollegium föreslår för handelskammaren i London en minskning av anslaget med 14 650 kronor och tillstyrker höjning av bidraget för handelskammaren i São Paulo med 15 000 kronor. I övrigt föreslås bidragen utgå med oförändrade belopp.

Kommerskollegium understryker ånyo angelägenheten av att bidragen till handelskamrarna i sin helhet får utgå från medel, som anvisas över riksstaten.

Beredningen rörande åtgärder till stöd för den svenska exporten på det kommersiella området, omnämnd under föregående punkt, har (skr. 8/10 och 3/11 1960) förklarat sig icke ha någon erinran mot kommerskollegiets förslag.

Beträffande frågan om utformningen av Sveriges kommersiella representation i New York anför beredningen följande.

Svenska handelskammaren för Amerikas förenta stater har sitt huvudkontor i New York, där även sedan en följd av år en svensk handelssekreterare varit stationerad. Såväl handelskammare som handelssekreterare har sina kontorslokaler inrymda i det staten tillhöriga s. k. Sverigehuset i New York. Statens kostnader för att upprätthålla denna organisation utgöres — förutom av nettokostnaderna för det i Sverigehuset bundna kapitalet — av det årliga statsbidraget till handelskammaren och av kostnaderna för arvode och expenser till handelssekreteraren. För år 1960 utgår arvode och expensanslag till handelssekreteraren med 80 000 respektive 65 000 kronor. Statsbidraget till Svenska handelskammaren för Amerikas förenta stater är

för samma år 267 000 kronor, varvid dock bör hållas i minnet att kammarens budget innefattar utgifter, förutom för huvudkontoret i New York, också för kontor i San Francisco och Stockholm liksom för handelskammarens tidskrift.

Utgångspunkten för beredningens överväganden i fråga om utformningen av Sveriges kommersiella representation i New York har varit en strävan att på denna ur kommersiell synpunkt viktiga plats i samverkan mellan stat och näringsliv trygga förekomsten av en organisation, som på ett tillfredsställande sätt kan verka för främjandet av svensk export till den amerikanska östkusten, New York-området inbegripet. Med hänsyn till att handelskammarens huvudkontor icke haft de ekonomiska resurserna att kontinuerligt bedriva exportfrämjande verksamhet utanför New York-området, har staten sett sig föranlåten att under större delen av 1950-talet stationera en handelssekreterare i New York. Beredningen har också under sitt arbete haft att taga ställning till äskanden från handelskammaren om ökade statsbidrag, bland annat för att förstärka huvudkontorets kapacitet. I detta sammanhang erinras om att kommerskollegium sedan länge i utlåtanden över kammarens petita understrukit önskvärdheten av att de stegrade omkostnaderna för kammarens verksamhet i USA i någon mån motsvarades av en nedskärning av omkostnaderna för kammarens kontor i Stockholm.

Alltsedan september 1959 har överläggningar ägt rum mellan beredningen och företrädare för handelskammaren rörande formerna för och storleken av statens stöd åt kammaren. Sedan det under dessa överläggningar utsagts från kammarens sida, att ökade bidrag från enskilt håll till kammarens verksamhet för närvarande icke är att påräkna, har — efter förhandlingar mellan beredningen och företrädare för kammaren och för näringsorganisationer i Sverige, främst Sveriges allmänna exportförening — enighet nåtts om ett förslag till lösning. Överenskommelsen innebär i korthet följande.

Handelskammarens huvudkontor i New York ges ökade resurser genom tillskapandet av en ny chefsbefattning, genom härav betingad förstärkning av biträdespersonalen vid kontoret samt genom en uppräkning av kontorets reseanslag. Handelskammaren sättes i stånd att bidraga till finansieringen av denna utbyggnad genom en rationalisering av kammarens representation i Stockholm av innebörd att Sveriges allmänna exportförening mot viss ersättning åtager sig att svara för kammarens Stockholmskontors hittillsvarande funktioner. Staten å sin sida åtager sig dels att för år 1961 lämna statsbidrag med 250 000 kronor till täckande av kostnaderna för kammarens verksamhet, dels att ställa en handelssekreterare till förfogande såsom kammarens chefstjänsteman. Det sistnämnda åtagandet innebär att staten tar på sig hela kostnaderna för den nytillkommande chefstjänstemannens lön, pension och övriga med tjänsten förenade förmåner. Den från kammaren fristående handelssekreterarebefattningen i New York dras samtidigt in.

Den sålunda träffade överenskommelsen rörande formerna för och storleken av statens stöd åt Svenska handelskammaren för Amerikas förenta

stater har godkänts av kammarens styrelse vid sammanträde den 20 oktober 1960. Ny handelssekreterare har därefter förordnats för tiden fr. o. m. den 1 januari 1961 med uppgift att tillika vara kammarens verkställande direktör.

Statsbidragen till de svenska handelskamrarna i utlandet för år 1961 bör sålunda utgå med (436 850 + 250 000 =) 686 850 kronor. Dessa bidrag bör kunna finansieras genom anlitande av fondmedel. Som närmare utvecklats under föregående anslag synes för år 1962 denna finansieringsform icke längre vara möjlig. Beredningen föreslår därför, att statsbidragen till de svenska handelskamrarna i utlandet för år 1962 i sin helhet anvisas över riksstaten för år 1961/62. Beträffande statsanslagets storlek för ifrågavarande budgetår anför beredningen följande.

Ramen för det sammanlagda statliga stödet till de nio ifrågavarande svenska handelskamrarna i utlandet har under år 1960 legat vid omkring 700 000 kronor. För år 1961 har beredningen förutsett ungefär samma belopp. Ehuru budgetberäkningar och anslagsäskanden för år 1962 icke ingivits av handelskamrarna, synes det beredningen dock rimligt antaga, att statens stöd även för detta år bör kunna utgå inom en oförändrad totalram. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att inom denna ram fördela statsbidragen med utgångspunkt från de vid fördelningstillfället aktuella behoven. Med hänsyn till det önskvärda i att denna Kungl. Maj:ts prövningsrätt icke alltför mycket begränsas, föreslår beredningen även, att riksstatsanslaget ges karaktär av reservationsanslag.

Sammanfattningsvis föreslår beredningen, att på riksstaten för år 1961/62 under tionde huvudtiteln uppföres ett reservationsanslag med rubriken Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet av 700 000 kronor.

Departementschefen

Med godkännande i huvudsak av exportstödsberedningens nyss återgivna förslag om handelskammarorganisationens storlek under nästa budgetår och med hänvisning till vad jag sagt under närmast föregående anslagspunkt om överflyttning från och med nästa budgetår av vissa kontinuerligt återkommande statliga utgifter från handels- och sjöfartsfonden till riksstaten, förordar jag att under särskilt reservationsanslag för budgetåret 1961/62 som bidrag till svenska handelskamrar i utlandet anvisas 700 000 kronor, vilket är ungefär samma belopp som utgår för närvarande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

C. Sveriges geologiska undersökning

[23] **1. Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 004 400	2 234 985
1960/61 (statsliggaren s. 982)	2 384 500	
1961/62 (förslag)	2 637 000	

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 332 700 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 statsgeolog Ae 25	24 252
b) 1 geolog Ae 21	19 728
c) 1 tekniker Ae 12	12 396
d) 1 institutionstekniker Ag 9	10 620
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 förman Ae 10—Ae 12	1 212
b) 1 förman Ae 10—Ae 12	1 212
3. Ökade medel för försöksverksamhet	17 400
4. Medel till föredragande i organisationsfrågor	1 200
5. Medel för nordiskt tjänstemannautbyte (arvode motsv. 1 A 17)	16 044
6. Höjda grundlöner och lönegradsuppflyttningar enligt prop. 151/1960 (Rskr 323/1960)	
a) 1 Bo 5	3 035
b) extra ordinarie personal	10 632
7. Löneklassändringar	12 943
8. Rörligt tillägg	199 320
9. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 760
+ (avr.)	332 700

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomster vid Sveriges geologiska undersökning upptagits 1 700 000 kronor. Under budgetåret 1959/60 uppgick de redovisade inkomsterna till 960 800 kronor, därvid dock är att märka att i runt tal 350 000 kronor, rätteligen avseende budgetåret 1959/60, hade förskottsvis influtit under budgetåret 1958/59 och upptagits till redovisning i det årets inkomststat. För budgetåret 1961/62 har geologiska undersökningen uppskattat inkomsterna till 1 400 000 kronor.

Motiv

1 a). Som närmast ansvarig för järnmalmsundersökningarna i Norrbotten har geologiska undersökningen för närvarande en extra tjänsteman i Ag 25. Han avlönas med anlitande av anslagsposten för extra tjänstemän i uppdragsverksamheten. Kontinuerligt behov föreligger av en välkvalificerad geolog, som har till speciell uppgift att för statens räkning leda prospekteringsarbetena inom Norrbotten. En tjänst bör därför inrättas för ändamålet.

1 b). Ett stort material borrkärnor från svenska kambrosiluromården har bearbetats inom ramen för uppdragsverksamheten. Fortsatt vetenskaplig undersökning av detta material kan bli av betydelse för framtida bedömanden av alunskifferns värde som bränsle eller som råmaterial vid uranutvinning. För dessa undersökningar bör en särskild tjänst inrättas.

1 c). Geologiska undersökningen har för närvarande bara en tillfälligt anställd tekniker som närmast ansvarig för de elektriska högspänningsanläggningarna och den elektriska utrustningen inom undersökningens geokemiska laboratorium. En extra ordinarie tjänst som tekniker bör inrättas för detta ändamål.

1 d). För krossning av prover, klyvning av borrkärnor m. m. anlitas tillfällig arbetskraft. Då särskilda krav i fråga om noggannhet kräves för detta arbete, bör det endast läggas i händerna på speciellt skolad arbetskraft. Detta förutsätter inrättandet av en särskild tjänst. På innehavaren bör också ankomma att biträda instrumentmakaren.

2 a). Innehavaren av tjänsten är förman för blockletarlagen och har i samband med den utökade prospekteringsverksamheten erhållit mera kvalificerade uppgifter. Även när det gäller uppgifter i samband med utmålsläggningen har de kvalitativa kraven på förmannens arbetsinsatser ökat.

2 b). Genom att de geofysiska fältarbetena i allt större utsträckning förskjutits mot specialundersökningar har kraven ökats på förmännen. Särskilt en av dessa har i samband med den ändrade inriktningen av arbetet fått avsevärt mera kvalificerade arbetsuppgifter både av teknisk och organisatorisk karaktär.

3. Framställningen sammanhänger med ökningen av lönerna för chefstjänstemännen i lönegrad B 1.

5. Vid geologkongressen i Köpenhamn diskuterades frågan om möjligheten för yngre geologer att tjänstgöra i grannländerna. Allmän enighet nåddes om önskvärdheten att få till stånd ett sådant samarbete. För att inom ramen för ett dylikt samarbete de nordiska länderna emellan kunna skicka ut en geolog måste emellertid medel finnas tillgängliga för anställande av vikarie.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig om de under punkten 2 a—b) framförda förslagen, anför — under erinran om att tjänsterna som geologbiträde vid

undersökningen är placerade i lönegrad Ae 9 — att nämnden icke blivit övertygad om att ifrågavarande tjänster som förman undergått sådana förändringar, att en lönegradsuppflyttning är motiverad.

Departementschefen

För järnmalmsundersökningarna i Norrbotten tillstyrker jag inrättande från och med nästa budgetår av en tjänst som statsgeolog i Ae 25. Medelsbehovet under anslaget ökar härigenom med 24 300 kronor. Övriga av geologiska undersökningen under p. 1 och 2 framförda yrkanden om nya tjänster och om lönegradsuppflyttningar torde lämnas utan bifall, liksom yrkandet under p. 5. Från och med nästa budgetår bör i anslaget inräknas 1 200 kronor som arvode åt geologiska undersökningens föredragande i organisationsfrågor (p. 4). Rörande p. 3 torde få erinras om att efter förslag i förra årets statsverksproposition (X ht. s. 47) verksamheten vid undersökningen är försöksvis organiserad på byråer och sektioner, därvid tilläggsarvoden utgår till de tjänstemän, som inom ramen för försöksverksamheten leder arbetet på respektive byråer och sektioner. Yrkandet om anvisande till detta ändamål av ytterligare 17 400 kronor, vilket yrkande torde biträdas, sammanhänger med höjningen av chefstjänstemännens löner. Även äskandena under p. 6 och 7 torde bifallas. Geologiska undersökningens avlöningsanslag kommer därvid för nästa budgetår att sluta på 2 637 000 kronor, innebärande en höjning med 252 500 kronor. Anslaget fördelas på olika anslagsposter på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för Sveriges geologiska undersökning uppföra ytterligare en tjänst som statsgeolog i Ae 25;

b) godkänna följande avlöningsstat för Sveriges geologiska undersökning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	506 000
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 200
3. Avlöningar till extra personal, *förslagsvis*	777 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	909 300
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	399 500
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	44 000
Summa kronor	2 637 000

c) till *Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 637 000 kronor.

[24] **2. Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	904 900	885 060
1960/61 (statsliggaren s. 983)	1 074 900	
1961/62 (förslag)	1 011 000	

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 31/8 1960) föreslår, att anslaget sänkes med 59 900 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Undersökningens förslag 1961/62	
1. Sjukvård m. m.	2 499	2 000	2 000	(± 0)
2. Bränsle, elektrisk energi och vatten	45 730	40 900	46 000	(+ 5 100)
3. Övriga expenser	96 829	97 000	107 000	(+ 10 000)
4. Omkostnader i anledning av uppdrag	539 400	720 000	650 000	(— 70 000)
5. Publikationstryck	188 787	190 000	180 000	(— 10 000)
6. Övriga utgifter: Inköp och underhåll av materiel	24 998	25 000	30 000	(+ 5 000)
				(— 59 900)

Motiv

2. Uppräkning föreslås i anslutning till belastningen under budgetåret 1959/60.

3. För städning beräknas kostnaderna öka med omkring 3 500 kronor. Även för prenumerationer och inbindning av böcker räknas med ökat medelsbehov, liksom för köp till biblioteket av publikationer och handböcker. Merkostnaderna för dessa ändamål uppskattas till 6 500 kronor.

4. Belastningen på delposten är svår bedöma på förhand. I statförslaget upptar geologiska undersökningen, med utgångspunkt från oförändrad uppdragsverksamhet, ett belopp motsvarande något mer än medelbelastningen under de två senaste åren.

5. Medelsbehovet härunder sammanhänger med vilka kartarbeten m. m., som kan beräknas bli färdiga för publicering. För nästa budgetår bedömer

geologiska undersökningen på grundval härav någon minskning av anslagsposten möjlig.

6. Den utvidgade verksamheten vid laboratorierna medför ökade kostnader för bl. a. kemikalier.

Departementschefen

Geologiska undersökningens beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag torde lämnas utan erinran, utom såvitt gäller delposten Övriga expenser, där jag förutsätter att en höjning med 6 000 kronor skall visa sig tillräcklig. I enlighet härmed torde anslaget uppföras med sammanlagt 1 011 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 011 000 kronor.

[25] **3. Sveriges geologiska undersökning: Resor och fältarbeten**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	145 000	130 927	43 040
1960/61 (statsliggaren s. 984)	154 000		
1961/62 (förslag)	154 000		

I enlighet med förslag av *Sveriges geologiska undersökning* (skr. 31/8 1960) torde anslaget böra upptagas med oförändrat belopp, att disponeras enligt samma bestämmelser som för närvarande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Resor och fältarbeten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 154 000 kronor.

[26] **4. Sveriges geologiska undersökning: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	280 000	333 279	61 685
1960/61 (statsliggaren s. 984)	150 000		
1961/62 (förslag)	150 000		

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Motiv

För laboratorierna m. m. i Frescati uppskattas utrustningsbehovet till sammanlagt 109 000 kronor. Till fordon begäres 72 500 kronor och till malmletningen i övrigt lika mycket. För allmänna ändamål äskas 25 700 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till att under senare år ej oväsentliga medel — över detta anslag och annorledes — ställts till geologiska undersökningens förfogande för ersättnings- och nyanskaffning av utrustning m. m., synes medelstillskottet för nästa budgetår kunna bestämmas till 150 000 kronor, vilket är samma belopp som anvisats för innevarande budgetår.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[27] 5. **Sveriges geologiska undersökning: Malmletning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	1 316 000	1 479 871	18 127
1960/61 (statsliggaren s. 984)	1 516 000		
1961/62 (förslag)	1 991 000		

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 31/8 och 19/10 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 483 000 kronor enligt följande:

	Beräknat för 1960/61	Undersökningens förslag 1961/62	
1. Geologiska arbeten	273 000	289 000	(+ 16 000)
2. Geofysiska arbeten	310 000	351 000	(+ 41 000)
3. Flygmätningar i Norrbottens län	100 000	400 000	(+ 300 000)
4. Diamantborrning	606 000	701 000	(+ 95 000)
5. Grävning och sprängning	17 000	17 000	—
6. Analyser	34 000	41 000	(+ 7 000)
7. Tillfälliga transportleder	80 000	80 000	—
8. Ersättningsanskaffning	96 000	120 000	(+ 24 000)
	1 516 000	1 999 000	(+ 483 000)

Om malmletningsverksamheten under tiden november 1959—oktober 1960 anföres bl. a. följande.

I Norrbottens urbergsområden har vid *Svappavaara* inventeringen av där befintliga järnmalmsfyndigheter fortsatts med medel, som ställts till förfogande genom LKAB. Geofysiska och geologiska undersökningar samt omfattande diamantbergborrningar har utförts. Dessa arbeten väntas successivt bli avslutade under budgetåret 1961/62. Frågan om eventuellt fortsatta arbeten för LKAB är beroende av kommande förhandlingar med bolaget. Inom *Kirunaområdet* och väster därom har — som ett led i förberedelserna för en allmän inventering av järnmalmstillgångarna i Norrbotten — ett område med en utsträckning av cirka 30 mil övermätts från flygplan med magnetiska metoder. En preliminär bearbetning av materialet har givit viktiga resultat för bedömningen av järnmalmsmineraliseringen och de geologiska strukturerna i området. I en del av samma område har även geologiska fältarbeten medhunnits.

I södra Norrbottens urbergsområden har arbetena fortsatt inom *Arjeplogs socken*, där tidigare utförda blockletningar samt geologiska och geofysiska arbeten har gett en översikt av områdets prospekteringsmöjligheter. Ett flertal intressanta uppslag har därvid framkommit. Några indikationer har undersökts med diamantbergborrning, varvid i flera borrhål kopparmineraliseringar påträffats. Genom malmbyråns begränsade borrningsresurser har hittills endast ett fåtal borrhål kunnat neddrivas, varför någon överblick av mineraliseringens utbredning ännu icke erhållits. I samma område har vid de geologiska undersökningarna även en mineralisering med molybdenglans påträffats.

I Västerbottens fjälltrakter och norra delen av Jämtland har geologiska arbeten i *Södra Storfjället* (Tärna) pågått. En planerad geofysisk undersökning av där tidigare funna malmmineraliseringar har icke kunnat inrymmas i arbetsprogrammet. Arbetenas tyngdpunkt låg liksom föregående åren i *Stekenjokkdalen* (Vilhelminafjällen). Malmkroppens uppborrning fortsattes programenligt. Därvid påträffades nya betydande malmkvantiteter. Fortfarande är den största malmkroppen inte avgränsad och dess storleksordning inte känd. En ny malmberäkning kommer att utföras så snart kemiska analyser av sommarens borrningar föreligger och mätningarna av borrhålens krökning färdigbearbetats.

Förutom diamantbergborrningar har även geologiska, geofysiska och geokemiska arbeten utförts kring Stenkenjokk i avsikt att lokalisera nya malmmineraliseringar i området. Bland annat har elektriska djupmätningar företagits. Malmernas relationer till traktens geologi och områdets geologiska detaljstrukturer har därigenom kunnat utredas bättre än tidigare varit möjligt.

Geokemiska undersökningar utfördes i något större omfattning än förra sommaren. Genom årets geokemiska provtagning har undersökningsområdet med denna metod betydligt utvidgats samt nya erfarenheter vunnits.

I Västerbottens urbergsområde har de av legodriftsmedel bekostade arbetena varit förlagda till Långreven och Brännmyran inom Adakfältet. I *Långreven* fortsattes diamantborrningarna för att följa en vid-

sträckt men svag kopparmineralisering nedanför 250 meters djup. Efter sommarens borrningar och krökningsmätning av borrhålen har mineraliseringens struktur kunnat fastställas. Vid borrningarna påträffades ytterligare några kopparrika partier i denna mineraliseringszon. Då en detaljundersökning av sådana rikare malmanhopningar genom borrningar för dagen bland annat ur kostnadssynpunkt icke ansetts lämplig, har inom ramen för legodriften ortdrivningar påbörjats för underjordsundersökningar och eventuell brytning. Genom dessa underjordsarbeten kommer upplysningar att erhållas, som kan bidraga till en bättre uppfattning av denna djupliggande mineraliserings karaktär och en säkrare bedömningsgrund beträffande den breda mineraliseringszonens brytvärdhet.

I *Brännmyranområdet* har de tidigare arbetena kompletterats med en krökningsmätning av där utförda diamantborrhål. Geofysiska mätningar har påbörjats med hjälp av en därtill speciellt ägnad potentialmetod för att följa malmmineraliseringens fortsättning mot större djup åt söder.

I *Malånäsområdet* har vid Vargforsen hösten 1959 påträffats ett antal sulfidmalmblock med goda metallhalter. Detta föranledde kompletterande geofysiska och geologiska arbeten samt diamantbergborrningar inom områden, som genom där pågående kraftverksbyggen i en snar framtid kommer att vattendränkas. Undersökningen gav från malmsynpunkt ett negativt resultat. Materialet, som insamlats vid dessa arbeten, kommer dock att bli betydelsefullt vid tolkningen av elektriska djupindikationer inom Malånäsområdet.

Inom andra delar av Malånäsfältet har utförts omfattande elektriska djupmätningar och gravimetermätningar som ett led i pågående revisionsarbeten.

I *Maurliden* har borrningarna på den västra malmen fortsatts i den utsträckning som borrkapaciteten tillåtit. Malmkroppen är fortfarande icke uppborrad mot väster.

Ett elektromagnetiskt indikationsstråk vid Rävabacken väster om byn Rentjärn genomborrades med två diamantborrhål. Några ekonomiskt utvinnbara mineral påträffades icke och borrningen avbröts därefter.

För budgetåret 1960/61 anser geologiska undersökningen att arbetet i huvudsak bör inriktas på följande objekt:

I Norrbottens urbergsområden bör de geofysiska översiktsmätningarna från flygplan, som påbörjats innevarande budgetår, utökas. Därvid kommer en samlad överblick att erhållas av områdets geologiska struktur samt av möjliga järnmalmstillgångar och deras belägenhet. De redan från flygplan övermätta delarna bearbetas geologiskt och deras malmföring utredes.

Med medel ställda till geologiska undersökningens förfogande genom LKAB fortsättes vissa arbeten för bolagets räkning.

I södra Norrbottens urbergsområden föranleder de där hittills nådda gynnsamma resultaten en intensifiering av prospekteringsverksamheten med framför allt en ökning av diamantborrningen i mån av tillgång på

medel för driften av borrmaskiner. I dessa vidsträckta jord- och moräntäckta områden måste nämligen geologins och geofysikens resultat i större utsträckning än eljest stödas av borrningar, om prospekteringsverksamheten skall bedrivas med framgång. Geokemiska undersökningar upptages inom dessa områden.

I Västerbottens fjälltrakter och i Jämtland bör diamantborrningarna inom *Stekenjokkdalen* fortsättas i minst samma och helst större omfattning än tidigare, om storleksordningen av den där belägna, hittills som största ansedda kopparmalmskroppen med någon säkerhet skall kunna bedömas. Först därefter kan ett tillgodogörande av dessa malmtillgångar planeras. En sådan planering har redan aktualiserats genom situationen vid legodriftsgruvorna i Adakområdet, vilkas för närvarande kända malmtillgångar beräknas vara utbrutna om sex år.

I Stekenjokkområdet är även ytterligare geofysiska, geologiska och geokemiska arbeten nödvändiga.

I *Tärnafjällen* hoppas geologiska undersökningen framför allt få möjlighet att utföra de geofysiska arbeten, vilka fått anstå sistlidna sommar.

I Västerbottens urbergsområde fortsätter arbetena med legodriftsmedel inom *Adakfältet*. Med diamantborrningar skall i första hand undersökas djupare liggande mineraliseringar. De vid *Brännmyran* påbörjade geofysiska mätningarna kommer att kompletteras och slutföras. I *Malånäsområdet* skall bearbetning av elektriska djupmätningsdata fortsättas och därmed sammanhängande revidering av den geologiska kartbilden företagas. Omfattande elektriska djupmätningar och gravimetermätningar behöver utföras. Uppborrningen av västra *Maurlidenmalmen* genomföres och andra av fältets malmuppslag undersökes genom diamantborrning.

Inom andra delar av Västerbottens urbergsområde kommer geologiska och geofysiska detaljundersökningar att företagas.

Beträffande *anslagsberäkningen för budgetåret 1961/62* anför geologiska undersökningen bland annat följande. De höjningar av löner m. m., som genomförts för kollektivavtalsanställd personal och för statliga tjänstemän under 1960, medför en automatisk ökning för år av malmletningens lönekostnader med sammanlagt 58 000 kronor vid oförändrad verksamhet. För 1961 väntas den ytterligare lönestegringen för enbart tjänstemännen komma att uppgå till 15 000 kronor. Den automatiska lönekostnadsökningen beräknas sålunda till totalt 73 000 kronor. Beloppet fördelar sig på geologiska arbeten med 16 000 kronor, geofysiska arbeten med 26 000 kronor, diamantborrning med 28 000 kronor samt analyser med 3 000 kronor.

Beträffande de särskilda yrkandena i den tidigare återgivna sammanställningen anföres i huvudsak följande.

1. De geologiska arbetena har förutsetts få i stort samma omfattning som beräknats för innevarande budgetår.

2. För att kunna bedriva geofysiska arbeten i samma omfattning som under budgetåret 1959/60 fordras ett medelstillskott av 15 000 kronor.

3. För bedrivandet av flygmätningar i Norrbottens län har LKAB under innevarande år anvisat 100 000 kronor. Vid hittills företagen flygmätning har flygplanet med tillhörande apparatur utnyttjats med endast hälften av den möjliga kapaciteten. För ett rationellt utnyttjande av tillgänglig utrustning fordras för flygmätningsverksamheten under budgetåret 1961/62 ett anslag av sammanlagt 400 000 kronor.

4. Diamantborrningen har kontinuerligt kunnat intensifieras. Ett maximalt utnyttjande av maskinparken förutsätter en medelsförstärkning av 67 000 kronor för budgetåret 1961/62. Icke kontinuerlig drift medför stora olägenheter både för anställda och geologiska undersökningen, då rekrytering av erfaren personal för korta tidsperioder icke är möjlig. Borrmaskinparken — som frånsett reservmaskiner omfattar 11 maskiner — utnyttjas med tre maskiner för en systematisk uppborrning av Adakfältet, vartill medel ställts till förfogande inom ramen för legodriften, medan fyra maskiner är helt sysselsatta med uppborrningen av järnmalmer i Norrbotten, vilken finansieras av LKAB. Resten av maskinparken är engagerad i en kampanj med borrning till större djup av den egentliga Stekenjokkmalmen samt med undersökning av vissa andra sulfidmalmer, huvudsakligen i Skelleftefältet.

6. De framgångsrika prospekteringsarbetena nödvändiggör en ökning av antalet malmanalyser. Kostnadsökningen beräknas till 4 000 kronor.

8. Den allt större maskinparken måste successivt ersättas. Härför begärs ökning med 24 000 kronor, vilket även motiveras med höjda inköpspriser för diverse utrustning.

Departementschefen

Vid flera tidigare tillfällen har jag framhållit det stora värdet av geologiska undersökningens malmletningsverksamhet. Exempelvis kan i dag konstateras, att legodriftsgruvorna i Västerbottens län, vilka började brytas år 1940, efter avdrag för samtliga investeringskostnader och erlagda kommunalskatter har tillfört staten netto omkring 40 milj. kronor. Det innebär ett tiofaldigt utbyte på nedlagda kostnader. Vid de i geologiska undersökningens regi under senare år utförda undersökningarna i Svappavaara inom östra delen av Kiruna stad har påvisats järnmalmstillgångar av även för lappländska förhållanden betydande storlek. De pågående undersökningarna i Stekenjokk lovar likaledes gott. Hittills har där påvisats tillgångar om cirka 10 milj. ton kopparzinkmalm med goda utsikter till ytterligare fynd.

Vid bedömning av värdet av malmletningsverksamheten må även beaktas, att tillkommande gruvdrift ger arbetstillfällen och över huvud taget skapar underlag för ökad livaktighet i bygder, som eljest på grund av sitt isolerade läge har ett svagt utvecklat näringsliv. I synnerhet de norrländska malmfyndigheterna ligger ofta i sådana trakter.

Med hänsyn bland annat härtill har den statliga malmletningsverksamheten i geologiska undersökningens regi successivt utbyggts, och för budgetåret 1960/61 är till ändamålet anvisade under förevarande anslag drygt 1,5

milj. kronor. För fortsatt effektivisering och utbyggnad av verksamheten bör under budgetåret 1961/62 ytterligare medel ställas till geologiska undersökningens förfogande. Jag uppskattar det ökade anslagsbehovet till 475 000 kronor, varav 300 000 kronor avses för de geofysiska flygmätningarna. Av återstoden torde en viss del behöva tas i anspråk för att täcka automatiska kostnadsökningar, men jag förutsätter att genom anslagsförstärkningen också någon utvidgning av diamantborrningsarbetet skall kunna åstadkommas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Malmletning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 991 000 kronor.

D. Teknisk provnings- och försöksverksamhet

[28] **1. Statens provningsanstalt: Avlöningar. 2. Statens provningsanstalt: Omkostnader. 3. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet. 4. Statens provningsanstalt: Utrustning**

Till dessa ändamål har för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 3 275 100 kronor.

En av chefen för handelsdepartementet tillkallad utredning, provningsanstaltsutredningen, har avgivit ett den 4 juli 1960 dagtecknat betänkande (SOU 1960: 27) om den offentliga provningsverksamheten, dess behov och resurser. Remissbehandlingen av betänkandet är avslutad. Förslag i ämnet torde i särskild proposition komma att föreläggas årets riksdag. I avvaktan därpå torde anslag till provningsanstalten här uppföras med endast preliminära belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Statens provningsanstalt: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 221 000 kronor;

b) till *Statens provningsanstalt: Omkostnader* ett förslagsanslag av 137 000 kronor;

c) till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 2 547 000 kronor;

d) till *Statens provningsanstalt: Utrustning* ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[29] **5. Flygtekniska försöksanstalten: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 725 400	4 579 227
1960/61 (statsliggaren s. 986)	4 775 800	
1961/62 (förslag)	5 600 000	

Vid anmälan av detta anslag i föregående års statsverksproposition (X ht, s. 67) anförde jag, att flygtekniska försöksanstalten med tillstyrkan i skrivelse den 29 augusti 1959 till Kungl. Maj:t överlämnat ett av flygtekniska rådet på uppdrag av styrelsen för flygtekniska försöksanstalten utarbetat stencilerat betänkande, kallat *Mål och medel för svensk flygforskning.* Till betänkandet var fogade ett antal bilagor. Sedan remissbehandlingen nu av-

slutats, torde få lämnas en redogörelse för betänkandet och yttrandena över detsamma.

Flygtekniska rådets betänkande

Flygtekniska rådet beskriver som allmän bakgrund den ovisshet i vad avser flygtekniken i framtiden och inriktningen av flygforskningen, som gäller för närvarande i såväl vårt land som utlandet. Bakom ligger de exceptionellt snabba och genomgripande framsteg, som både den militära och civila flygtekniken har gjort efter andra världskriget. Liksom hittills kommer den framtida expansionshastigheten inom flyget att i hög grad bero av framsteg inom flygtekniken. Att denna inte kommer att stagnera synes uppenbart, ehuru hela situationen för närvarande kännetecknas av icke blott lovande perspektiv, främst i fråga om den civila luftfarten, utan även svåra omställnings- och anpassningsproblem för flygindustrien, betingade av den flygmilitärtekniska utvecklingen. I detta läge är det även för vårt land önskvärt, att behovet och inriktningen samt de lämpligaste formerna för organisation och finansiering av den flygtekniska forskningen blir föremål för ingående prövning. Styrelsens uppdrag till flygtekniska rådet ingår som ett led häri. Rådet har i detta sammanhang sett som sin uppgift att utreda frågorna om *dels* inriktningen och omfattningen av svensk flygforskning med hänsyn bl. a. till de industriella betingelserna för en främst på export inriktad flygplanproduktion, *dels* militära och civila behov av flygforskning och dess finansiering, *dels* flygtekniska försöksanstaltens departementstillhörighet.

I en första del av betänkandet behandlas de internationella förhållandena. Där lämnar rådet till en början en ingående redogörelse för nuläget och för den sannolika framtida utvecklingen inom såväl den militära som civila flygtekniken. I det sammanhanget granskas också frågan om sambandet mellan militär och civil flygteknisk utveckling. Rådet konstaterar därvid, att den militära flygtekniken visserligen hittills varit banbrytande för den civila luftfarten, men att detta samband tenderar att bli allt mindre markant. Framför allt är det robotutvecklingen som är orsaken till en konstaterad partiell separation. Inom vissa områden kommer emellertid parallelliteten att bestå. Exempelvis kommer den fortsatta utvecklingen av överljudbombplan att få stor betydelse för utvecklingen av civila överljudtransportplan. Men i fråga om underljudtransportplan måste man räkna med att fortsatta förbättringar och nyutvecklingar i vidgad omfattning kommer att bli en civil angelägenhet. Även inom flygmotortekniken torde det för civila ändamål bli nödvändigt att från det militära överta ansvaret för vidareutvecklingen av motortyper, lämpade för civil luftfart. Detta ställer krav på en ökad grundforskning på den civila utvecklingslinjen.

Även andra skäl motiverar en fortsatt utveckling av flygforskningen för civila ändamål. Latenta, starka anspråk på förkortade transporttider samt möjligheten att tillgodose dessa på goda ekonomiska villkor kommer att medföra en fortsatt kraftig expansion av den civila luftfarten. Luftfarts-

marknaden har också efter hand blivit alltmera mångskiftande, vilket resulterat i förekomsten av en rikhaltig flora av olika flygplantyper för tillgodoseende av olika behov i fråga om distans, lastförmåga och fart. Det är sannolikt, att denna utveckling i fråga om stark differentiering kommer att fortgå ytterligare för att fylla de ändamål luftfarten erbjuder. Luftfartygsmarknadens mångskiftande karaktär är särskilt betydelsefull för mindre industriländers möjligheter att frambringa och även genom export vinna avsättning för egna konstruktioner.

På kortare sikt kommer expansionen att gälla främst den reguljära luftfarten, som på lång- och mellandistanserna (över 800 km) kommer att svara för huvuddelen av all kommersiell persontransport. Även inom kortdistansområdet kommer reguljärflyget att expandera kraftigt, främst genom övertagande av transport från marktransportmarknaden. Olika prognoser ger vid handen, att man inom en tidrymd av ett par decennier kan räkna med en tiofaldig förstoring av reguljärflygets nuvarande omfattning. På längre sikt kommer utvecklingen av snabba flygplan med förmåga till vertikal eller kort start och landning (VTOL- resp. STOL-typer) att spela en avgörande roll för flygets penetrering av det »korta kortdistansområdet» (distanser upp till 300 km). Detta kommer att medföra en utomordentlig tillväxt av luftfarten på detta det största av alla delområden för transportmarknaden.

Om sålunda den reguljära passagerarluftfarten på alla distansområden kommer att leda flygets expansion, kommer dock efter hand de många övriga formerna av luftfart — fraktflyg, företagsflyg, taxiflyg och privatflyg — att sammantagna bli väsentligt mera omfattande än reguljärflyget. Denna utveckling kommer att medföra ett ständigt växande behov av olika flygplantyper för skilda ändamål. Den totala civila flygplanindustrien bedömes komma att bli jämförlig med och troligen passera bil- och skeppsindustrierna i produktionsvärde.

Som nämnts befinner sig i de flesta länder flygindustrien sedan ett antal år i ett omställningsskede av ganska genomgripande natur. Det ökade militära behovet av robotar har lett till en minskad produktion av bemannade militärflygplan och därigenom ställt flygindustrien inför både omställnings- och sysselsättningssvårigheter. Dessa, som även har sin grund i de ökade kraven på forsknings- och utvecklingsarbete, kommer sannolikt att kvarstå under de närmaste åren, under vilka en viss nedkrympning av flygindustrien totalt sett kan komma att ske. Det är dock sannolikt, att efter denna omställningsperiod mer stabila förhållanden inträder. Produktionen av flygmateriel förväntas då i stort sett komma att följa den expansionstakt, som förutses för luftfartens utveckling. För alla länder med utvecklad flygindustri, således även för Sverige, anser rådet det vara betydelsefullt, att man tillvaratar de möjligheter till industriell expansion, denna utveckling kommer att erbjuda.

Under övergångsperioden blir det en betydelsefull fråga, i vilken utsträckning staten bör lämna ekonomiskt stöd åt den civila flygtekniken.

Formerna för det statliga stödet utomlands varierar. För alla flygindustriländer syns dock gälla, att statligt stöd i vart fall lämnas i fråga om en betydande del av den erforderliga flygforskningen.

Mot bakgrunden av de sålunda analyserade internationella förhållandena behandlar betänkandet inriktningen och omfattningen av svensk flygforskning med hänsyn till *dels* de militära aspekterna, *dels* de industriella betingelserna för en främst på export inriktad civil flygplanproduktion.

Den svenska flygforskningens uppgifter för försvaret är, uttalar rådet, att medverka till dels att man skall kunna förutse och bedöma egenskaperna och den framtida utvecklingen av de flygburna vapen, som kan komma att användas mot vårt land, och dels att en effektiv anskaffning och utnyttjande av modern flygmateriel möjliggöres, antingen anskaffningen sker på grundval av inhemsk konstruktion, genom licenstillverkning eller genom import. Av stor betydelse är att handlingsfrihet kan upprätthållas i fråga om val av metod för anskaffning av robotar, flygplan, helikoptrar, motorer och utrustning. Ett villkor härför är, att en på högtstående flygforskning grundad typutvecklingsapparat — vid flygindustri och laboratorier — är i ständig funktion, vilken anskaffningsmetod som än väljes. Den militära målsättningen för svensk flygforskning kan därför i korthet sägas vara att kontinuerligt bygga ut den flygtekniska kunskapsgrunden så att vi på flertalet militärflygtekniska områden är i stånd att utföra egna konstruktioner i paritet med de utländska.

Beträffande flygforskningens civila målsättningar understryker rådet, att de beslut och åtgärder som i nuvarande ovissa läge inom flygtekniken fattas i fråga om engagemang av den svenska flygindustrien får långtgående konsekvenser för vårt lands framtida möjligheter att hävda sig på en stor och växande industrimarknad. Svensk industri har traditionellt väl kunnat hävda sig när det gäller såväl tillverkning som export av land- och sjöburna transportmedel. Då efter hand en starkt växande del av transporterna blir flygburna, får det anses önskvärt och självklart, att den svenska industrien skall vara i stånd att även deltaga i produktionen av flygtransportmedlen. Huvuddelen av dessa kommer att utgöras av medelstora och mindre farkoster. Sådana bör med framgång kunna produceras i Sverige. De industriella betingelserna för en främst på export inriktad flygplanproduktion måste anses vara i stort sett goda. Den svenska flygindustrien är i tekniskt avseende väl rustad för att med framgång kunna konkurrera internationellt. Utvecklandet av nya flygplantyper är dock förenat med ett betydande ekonomiskt risktagande på många års sikt. Utomlands brukar staten deltaga i denna risk, bl. a. genom lämplig kreditgarantigivning. I nuvarande brytningstid är det därför nödvändigt, att även den svenska flygindustrien kommer i åtnjutande av tillräckligt statligt stöd för att den skall kunna hävda sig på lika villkor gentemot den utländska. Om statligt stöd ej lämnas i nuvarande skede, försvåras ett senare inträde på den internationella flygplanmarknaden.

Den väsentligaste målsättningen för den civila flygforskningen måste vara

att kontinuerligt vidga den allmänna flygtekniska kunskapsomfattningen, så att förutsättningar fortlöpande finns för skapande av konkurrenskraftiga nykonstruktioner, när avsättningsmöjligheterna ter sig gynnsamma. Självfallet är dock att möjligheterna att i Sverige under de närmaste åren lansera ett civilt transportplan icke är bestämmande för behovet av långsiktande, civilt inriktad flygforskning. Ett sådant projekt måste grundas på dagens kunskapsnivå — sålunda bl. a. på tidigare utförd forskning — men erfordrar dock att försöksanstalten kan utföra avancerad provning.

Det betonas sålunda, att det tekniska huvudvillkoret för att svensk flygindustri kontinuerligt skall vara i stånd att frambringa militär och civil flygmateriel är tillgång till i huvudsak samma kunskapsomfång, som man förfogar över utomlands. Den utländska kunskapsutvidgningen är, främst genom kappforskningen, utomordentligt stark. I jämförelse därmed måste vår egen forskning, den »direkta kunskapsutvidgningen», bli relativt ringa. Desto viktigare framstår den »indirekta kunskapsutvidgningen», d. v. s. inhämtande och tillgodogörande av informationer från utlandet. Den vägen kan vårt land för en måttlig kostnad få tillgång till det utomordentligt stora och ständigt ökade utländska flygtekniska kunnandet och vetenskapliga underlaget. Rådet understryker dock att villkoret härför är att den svenska allmänna mål- och grundforskningen är av internationellt hög klass och i övervägande grad behandlar internationellt aktuella problem. Först då kan ett effektivt inhämtande och utbyte av erfarenheter ske.

Flygtekniska rådet menar, att den totala svenska flygforskningen för närvarande icke har den omfattning och sammansättning, som på längre sikt är erforderlig för att effektivt lösa förekommande uppgifter. Forskningen har hittills nästan helt måst koncentreras till dagsaktuella, typbundna problem. Härvid har den allmänna målforskningen och grundforskningen samt därigenom även den indirekta kunskapsutvidgningen försummats. Den väsentligaste anledningen härtill är att alltför få högkvalificerade forskare är knutna till de olika forskningsanstalterna. Såväl utbildningsmöjligheterna som befordringsutsikterna måste förbättras. Den pågående utbyggnaden av tekniska högskolans i Stockholm flygtekniska avdelning kommer att lösa utbildningsfrågan för avsevärd tid framåt. Befordringsutsikterna på den flygtekniska banan är dock dåliga jämfört med vad som gäller för övriga tekniska områden.

För att flygforskningen skall få sådan ställning, stabilitet och omfattning, att dess militära och civila uppgifter kan lösas är det angeläget att snarast introducera en målmedveten, långsiktande flygforskningspolitik, som på lämpligt sätt erhåller statsmakternas sanktion. Denna bör omfatta följande huvudmoment.

1. De tidigare angivna militära och civila målsättningarna för svensk flygforskning.

2. Kontinuitet på lång sikt i fråga om anslag och statlig beställningsomfattning.

3. Betydande ekonomiskt utrymme för och stöd åt grundforskning och

allmän målforskning för erhållande av tillräcklig indirekt kunskapsutvidgning.

4. Långsiktande, förutseende planering av anskaffning av utrustning framför allt för typforskningen.

5. Förbättring av utbildningsmöjligheterna i mån av ökade behov.

Flygtekniska försöksanstalten utgör ett av de viktigaste medlen för lösande av den svenska flygforskningens uppgifter på kortare och längre sikt. Forskningsverksamheten där har emellertid under senare år starkt hämmats av medelsbrist. Mycket besvärande för utvecklingen har dessutom bristen på kompetenta forskare varit. Anstalten förfogar för närvarande över blott 12 högskoleutbildade tekniker vid forskningsavdelningarna i eller över lönegrad A 24, därvid bör beaktas att avdelningschefernas tid till stor del tas i anspråk för forskningsplanering och handledning.

Rådet bedömer en forskarstab av den omfattningen otillräcklig redan för strängt typbundna forskningsuppgifter. Flygtekniska försöksanstalten har att arbeta inom ett 70-tal huvudområden, vart och ett omfattande ett stort antal delområden. Vissa av huvudområdena har bearbetats lång tid världen över och har fått en väl genomarbetad teoretisk stomme och en avsevärd experimentell kunskapsfond. Trots detta kräves regelmässigt, speciellt vid typforskning och därtill anknuten målforskning, att ytterligare fördjupade forskningsarbeten koncentreras till specifika problem, exempelvis i syfte att ernå optimal utformning av ett projekt. För att planera och utföra sådana arbeten på ett effektivt sätt fordras, att en eller flera forskare länge och kontinuerligt följt utvecklingen inom området.

När det återigen gäller de många nya, starkt expanderande kunskapsområdena är det nödvändigt att särskilda forskargrupper länge bedriver djupgående forskning inom begränsade delområden under intim kontakt med utvecklingen utomlands; endast härigenom kan resultaten få utbytesvärde och forskarna erhålla förmåga att tillgodogöra sig de utländska erfarenheterna.

Rådet betonar, att det med den nuvarande forskarstaben icke är möjligt att ens ytligt bevaka den utländska kunskapsutvidgningen inom flygtekniken. Än mindre kan i nämnvärd omfattning sådant mer högvärdigt tillgodogörande av utländska forskningsresultat utföras, som fordrar egna högtstående insatser.

Enligt rådet borde flygtekniska försöksanstaltens forskarstab till sin storlek icke understiga antalet tekniska huvudområden, som anstalten har att verka inom. Med hänsyn till svårigheterna att på några få år åstadkomma en sådan ökning föreslår rådet att målsättningen för en första utbyggnadsetapp i personalavseende bestäms till 40 kvalificerade forskare. Detta är emellertid enligt rådets mening ett minimum.

Kostnaderna för en dylik utbyggnad, avseende också erforderlig hjälppersonal av olika kategorier, har av rådet beräknats till mellan 0,8 och 2,4 milj. kronor, beroende på omfattningen av den typforskning som kan bedömas äga rum vid anstalten. Med nuvarande typforskningsomfattning skulle vid full

utbyggnad kostnadsökningen bli 1,6 milj. kronor, jämfört med anslagen för budgetåret 1959/60, och den totala ramen för löpande utgifter 8,8 milj. kronor. Utbyggnaden i anslagshänseende föreslås skola äga rum under en treårsperiod.

Ett nödvändigt villkor för att knyta fler forskare till flygtekniska försöksanstalten är att bättre löneförmåner kan erbjudas än som gäller för närvarande. Den högsta lönegrad, som hittills kunnat ges även de mest kvalificerade forskarna, utom avdelningscheferna, är A 26. Med den rådande konkurrensen om tekniska forskare ter sig denna slutlön föga lockande. En förbättring av lönerna skulle verka stimulerande på rekryteringen av även yngre forskare. Samtidigt skulle det bli möjligt för anstalten att förvärva ett antal framstående flygforskare från utlandet. Rådet bedömer det nödvändigt att under de närmaste tre åren inrätta minst fem, helst sju laboratorstjänster i lönegraden B 1 samt minst två, helst fyra professorstjänster i B 3.

Rådet anför ytterligare om uppbyggnadsperiodens längd, att utvidgningen från nuvarande forskarantal måste kräva flera år; hur snabbt den kan verkställas beror på ett stort antal delvis svåröverskådliga faktorer. Inrättandet av de nya forskartjänsterna bör dock ske under en relativt kort uppbyggnadstid — tre år — så att åtgärderna stimulerar både tillströmningen till den flygtekniska linjen vid tekniska högskolan i Stockholm och benägenheten att söka till anstalten.

Inom svensk flygforskning äger, anför rådet, ett intimt samarbete och en samplanering rum, omfattande även den mer grundläggande forskning, som icke sker på beställning från flygförvaltningen eller flygindustrien.

Vid sin bedömning av flygtekniska försöksanstaltens departementstillhörighet har utredningen ur skilda synpunkter kommit fram till att ett bibehållande av försöksanstalten under handelsdepartementet är den bästa lösningen. Den dominerande forskningsvolymen vid flygtekniska försöksanstalten gäller försvaret, och detta kan tala för anstaltens överförande till försvarsdepartementet. Å andra sidan skulle vid en överflyttning försvarssidan komma att få ansvaret för att de civila behoven av flygforskning blev tillgodosedda. Detta skulle säkerligen innebära nackdelar för den civila flygforskningen, bl. a. finns risken att de nästan alltid pressande dagsaktuella flygmilitärtekniska problemen i praktiken skulle komma att skjuta åt sidan de för civila ändamål föreliggande forskningsuppgifterna.

Utredningen har icke ansett det möjligt bedöma den relativa betydelsen av de militära och civila behoven av flygforskning. Rådet understryker emellertid angelägenheten av att klara finansieringsprinciper fastställes i avseende på militära och civila bidrag över statsbudgeten. Rådet erinrar i detta sammanhang om att på senare tid anskaffningar vid anstalten av primärt försvarsviktig utrustning har direkt belastat försvarshuvudtiteln. Exakt hur gränsdragningen i framtiden bör ske anser dock rådet vara av något underordnad betydelse — då det i båda fallen gäller statliga medel och flygforskningen till väsentlig del är ett gemensamt militärt och civilt intresse — jämfört med att bestämda finansieringsprinciper blir stadfästa.

Utredningen räknar med flygmilitära årliga beställningar vid försöksanstalten om 5 milj. kronor fram till och med budgetåret 1962/63. Beloppet bedömes komma att fördelas med 3,8 milj. kronor för typforskning och 1,2 milj. kronor för allmän flygforskning. Vid en total utgiftsram enligt det föregående av 8,8 milj. kronor skulle återstoden, 3,8 milj. kronor, finansieras genom dels övrig beställningsverksamhet, dels det särskilda tillskottet från staten för anstaltens egen forskning, den s. k. nettoutgiften. För övrig beställningsverksamhet, däribland civil typforskning, räknar rådet enligt den tidigare angivna förutsättningen med oförändrat 1,0 milj. kronor. Därvid skulle utrymmet för anstaltens egen fria forskning, nettoutgiften, behöva öka från f. n. 1,2 milj. kronor till 2,8 milj. kronor. Detta anser rådet vara en mycket måttlig försäkringspremie mot risken att icke bli i stånd att utvidga svensk industri för export på ett produktionsområde, som av allt att döma efter hand blir ett av världens största för färdigprodukter.

Beträffande utrustning och byggnader vid försöksanstalten föreslås följande finansieringsprinciper.

1. Försöksutrustning, som är nödvändig för typ- och annan målbunden forskning för försvaret, samt byggnader för sådan utrustning bekostas över försvarshuvudtiteln.

2. Utrustning för allmänna flygforskningsändamål, komplettering och modernisering av befintlig utrustning samt all verkstadsutrustning bekostas med anslag från tionde huvudtiteln.

3. Alla erforderliga till- och nybyggnader med undantag för sådana för försvarsnödvändig utrustning bekostas från tionde huvudtiteln efter framställning från byggnadsstyrelsen.

I fråga om taxebestämmelserna anser utredningen att den nuvarande taxan för uppdrag för försvaret och för andra statliga uppdrag, den s. k. normaltaxan, bör bibehållas. Den innebär täckning för de på uppdragen belöpande direkta och indirekta anslagsbelastande utgifterna. Höjning av avgifterna skulle komma att medföra allvarliga skadeverkningar både för försvaret och för försöksanstalten. Även när det gäller uppdrag för civila flygtekniska ändamål bör normaltaxan tillämpas. Nu tillämpas i dessa fall en högre taxa.

Yttrandena över betänkandet

Över flygtekniska rådets betänkande har yttranden avgivits av överbefälhavaren, flygförvaltningen, luftfartsstyrelsen, statskontoret, överstyrelsen för de tekniska högskolorna samt Sveriges industriförbund. Huvuddragen i betänkandet har därvid överlag tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Rörande den av flygtekniska rådet angivna allmänna bakgrunden, l u f t f a r t e n s a l l m ä n n a e x p a n s i o n s m ö j l i g h e t e r, framhåller *luftfartsstyrelsen,* att dessa över huvud taget är svåra att beräkna med någon större grad av säkerhet. Politiska och ekonomiska förhållanden kan inträffa, som i och för sig medför en än högre expansionstakt än den utredningen redovisar. Å andra sidan finns återhållande krafter, bland annat på

det trafikledningS- och flygsäkerhetsmässiga planet — kostnaderna för flygsäkerhetstjänstens utbyggnad antas nämligen komma att stiga proportionsvis mer än vad som svarar mot trafikökningen.

Flertalet remissinstanser ansluter sig principiellt till den målsättning för fortsatt svensk flygforskning, som utredningen föreslagit. Sålunda framhåller *luftfartsstyrelsen* bl. a., att den i Sverige bedrivna flygforskningen för civila ändamål hittills icke haft en sådan omfattning, att den kunnat ge förutsättningar för en mera varaktig framgång för svensk flygindustri på den internationella marknaden. En vidgad allmän målforskning med en viss inriktning på olika för den egna industrien lämpliga tillverkningsobjekt anser styrelsen utgöra en nödvändig förutsättning för en sådan framgång. En planmässig fördelning av flygforskningsuppgifterna för civil flygteknik och luftfart framstår helt enkelt som en nödvändig rationaliseringsåtgärd. Ett visst internationellt intresse — i varje fall i vad avser de europeiska länderna — för en integrering av flygplanproduktionen kan konstateras vara för handen. Mot denna bakgrund bör det, enligt styrelsens uppfattning, vara möjligt även för ett mindre industriland som Sverige med dess begränsade ekonomiska resurser att i utbyte mot en skälig forskningsprestation erhålla del av andra länders erfarenheter och forskningsresultat i en sådan utsträckning, att en egen flygindustriell verksamhet därigenom kan bedrivas.

Enligt *Sveriges industriförbunds* uppfattning är det nödvändigt, att den svenska flygindustrien kan tillgodogöra sig resultaten av en inhemsk forskningsverksamhet, som icke blott kvalitativt utan även till sin omfattning fyller rimliga anspråk. Storleken av dessa forskningsresurser blir alltså av betydelse för flygindustriens planering på längre sikt. Vissa forskningsuppgifter — framför allt när det gäller grundforskning och allmän målforskning — är av den natur och kräver sådana ekonomiska insatser, att de icke kan i större utsträckning fullgöras inom den berörda industrien. Det är därför nödvändigt att allmänna forskningsorgan — främst flygtekniska försöksanstalten — ges sådana resurser, ekonomiskt och personellt, att där ernådda resultat blir ur internationell synpunkt värdefulla. *Överbefälhavaren* — som icke tar ställning till behovet av forskning för civila ändamål, men likväl framhåller att sådan forskning direkt eller indirekt är av betydelse för försvaret — finner utredningens målsättning för den flygforskning, som primärt tjänar militära syften, vara riktig. Huruvida den är riktig med hänsyn till våra resurser anser sig överbefälhavaren icke kunna bedöma. Den omständigheten, att vapenteknikens utveckling och sammansättningen av de stridskrafter, som kan insättas mot vårt land, inte kan förutses mer än högst ett tiotal år med något större grad av noggrannhet, får emellertid ej föranleda, att erforderlig forskning inte bedrivs inom den överblickbara framtiden.

Inriktningen av den allmänna målforskningen bör, med tanke på lämpliga tillverkningsobjekt, enligt *luftfartsstyrelsen* ske på sådana specialprodukter, för vilka utvecklingskostnaderna står i lämplig proportion till in-

dustriens egen investeringskapacitet. Tyngre transportflygplan kan utifrån denna målsättning, enligt styrelsens uppfattning, icke ifrågakomma. *Flygförvaltningen* analyserar närmare de mindre flygplantyper med stor civil användning inom landet, vilka borde kunna utvecklas i vårt land, och kommer fram till att såväl mindre sportflygplan för landets flygklubbar som tvåmotoriga transportflygplan för inrikes och charterflyg och även mindre helikoptrar för bl. a. räddningstjänst borde kunna bli produkter konkurrenskraftiga gentemot utlandet. Förekomsten av en inhemsk flygindustri skulle, framhåller *Sveriges industriförbund*, främja även betydande delar av övrig produktion, som engageras för leveranser av materiel, halvfabrikat och speciell utrustning till den egentliga flygindustrien. Dessa leverantörer skulle tack vare den snabba flygtekniska utvecklingen kunna tillgodogöra sig forskningsresultat och tekniska framsteg, vilka för dem kunde bli ytterst värdefulla även på andra tillverkningsområden.

Mot denna bakgrund tillstyrkes i allmänhet vad flygtekniska rådet föreslagit om en förstärkning av forskningsresurserna. Sålunda finner bl. a. *luftfartsstyrelsen* utredningens förslag om en avsevärd ökning av antalet forskartjänster vid flygtekniska försöksanstalten väl motiverade. *Statskontoret* anför i fråga om nettoutgiften, att en höjning därav i och för sig kunde vara motiverad med hänsyn till de lönestegringar, som inträffat sedan nettoutgiften fastställdes till 1,2 milj. kronor år 1956, men anser att i nuvarande läge någon jämkning därav enbart ur sistnämnda synpunkt icke bör ifrågakomma. Rörande de ifrågasatta personalförstärkningarna understryker statskontoret att nära hälften av de vid försöksanstalten inrättade befattningarna i 24 lönegraden och högre för närvarande är vakanta, vilket förhållande icke torde förbättras med mindre än att försöksanstalten tillföres laboratorstjänster. Statskontoret har dock icke närmare gått in på sistnämnda spörsmål men uttalar i detta sammanhang att den allmänna upprustningen vid universitet och högskolor samt de löneförbättringar, som genomförts vid bl. a. försvarets forskningsanstalt (se prop. 152/1959, s. 35), torde inverka menligt för flygtekniska försöksanstalten och försvåra möjligheterna att till anstalten knyta goda forskare.

Beträffande utbyggnadstakten är några av de hörda instanserna tveksamma. *Tekniska högskolans i Stockholm kollegienämnd*, som yttrat sig på begäran av överstyrelsen för de tekniska högskolorna, utgår från att utredningsförslaget avser en ökning från 12 till 40 högkvalificerade forskare under en första utbyggnadsetapp om tre år och uttalar härtill, att denna utbyggnadstakt nog i praktiken blir starkt påverkad av den knappa tillgången på sådana forskare. *Sveriges industriförbund* uttrycker, under erinran om den allmänna bristen på kvalificerad arbetskraft och andra industrigrenars behov av dylik arbetskraft, en liknande uppfattning.

Vad utredningen föreslagit i fråga om anstaltens departementstillhörighet och dess framtida finansiering har i allmänhet icke mött erinran under remissbehandlingen. *Industriförbundet* avvisar av

principiella skäl en subventionering i egentlig mening av den civila flygindustrien. Någon erinran synes däremot enligt förbundets mening ej kunna riktas emot att staten av militära beredskapsskäl bidrager till att täcka flygindustriens utvecklingskostnader, exempelvis genom att dessa helt eller delvis påföres sådana flygplansbeställningar, som sker för statens räkning.

Flera remissinstanser, däribland *luftfartsstyrelsen, överstyrelsen för de tekniska högskolorna* och *kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm*, understryker vikten av samordning av forskningsresurserna. Kollegienämnden saknar i utredningen en bredare översyn av samplanerings- och finansieringsfrågorna. Dessa bör därför ägnas fortsatt uppmärksamhet, sedan den av utredningen föreslagna långsiktiga flygforskningspolitiken accepterats av statsmakterna.

Flygtekniska försöksanstaltens anslagsäskanden för budgetåret 1961/62

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 26/8 och 3/11 1960) hemställer, under hänvisning till flygtekniska rådets förenämnda utredning, att anslaget höjes med 1 324 200 kronor. Därjämte hemställer styrelsen, att flygtekniska försöksanstalten i fortsättningen skall benämnas Flygtekniska forskningsanstalten.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 2 forskningschefer Bp 3	72 696
b) 4 laboratorer Be 1	131 856
c) 1 förste forskningsingenjör Ae 26	28 320
d) 4 avdelningsingenjörer Ae 21	87 504
e) 2 försöksledare Ae 19	39 456
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 överdirektör Bp 5—Bp 6	2 832
b) 3 avdelningschefer Bp 1—Bp 3	10 152
c) 1 förrådsmästare Ae 12 — förrådsförvaltare Ae 13	696
3. Ändrad anställningsform:	
a) 1 förste avdelningsingenjör Ag 24—Ae 24	—
b) 1 forskningsingenjör Ag 23—Ae 23	—
c) 3 avdelningsingenjörer Ag 21—Ae 21	—
d) 2 avdelningsingenjörer Ag 19—Ae 19	—
e) 1 försöksledare Ag 17—Ae 17	—
f) 3 ingenjörer Ag 17—Ae 17	—
g) 2 ingenjörer Ag 15—Ae 15	—
h) 2 ritare Ag 13—Ae 13	—
i) 1 assistent Ag 13—Ae 13	—
j) 1 tekniker Ag 10—Ae 10	—
k) 2 fotografer Ag 9—Ae 9	—
l) 1 kontorist Ag 9—Ae 9	—
m) 6 kanslibiträden Ag 7—Ae 7	—

	Ökning
4. Extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden	325 000
5. Kontraktsanställningar	50 000
6. Vissa arvoden	600
7. Vissa lönegradsuppflyttningar och grundlöneändringar, beslutade av 1960 års riksdag (se prop. 151)	27 004
8. Löneklassändringar	17 907
9. Rörligt tillägg	512 987
10. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	17 219
11. Avrundning	— 29
	1 324 200

Anstaltens styrelse erinrar om att den tillstyrkt vad flygtekniska rådet föreslagit i sin utredning och att den redan i närmast föregående petita föreslog en förstärkning av anstaltens forskningskapacitet men att statsmakterna, i avvaktan på prövning av rådets förslag, icke vidtog några förstärkningsåtgärder. Till följd av anstaltens brist på forskare — ett stort antal forskarbefattningar är för närvarande vakanta — erfordras emellertid nu åtgärder, som leder till en avsevärd nyrekrytering av såväl erfarna som yngre forskare. Styrelsen framlägger förslag härom, grundat på en av styrelsen uppgjord treårsplan för genomförande av den av flygtekniska rådet förordade förstärkningen vad avser inrättandet av nya högre forskarbefattningar.

Enligt 1958 års riksdags beslut skall vid anstalten för försvarets behov av forskning uppföras en ny vindtunnelanläggning för 15 miljoner kronor. Den bekostas av medel anvisade under fjärde huvudtiteln. Styrelsen anmäler, att det med nuvarande uttunnade forskarpersonal icke torde bli möjligt att bedriva effektiva undersökningar vid denna vindtunnelanläggning, när den blir färdig. Även beställningsverksamheten vid befintliga anläggningar blir lidande på forskarbristen, det kan bl. a. komma att inträffa att anstalten icke blir anlitad för vissa uppdrag, på grund av att anstalten saknar tillräckligt antal specialister. Överhuvud finner styrelsen, att effektiv flygforskning icke längre kan bedrivas vid försöksanstalten med nuvarande forskarpersonal. Det framstår därför som ytterst angeläget, att upprustningen påbörjas utan ytterligare dröjsmål och målmedvetet fullföljes på basis av en av statsmakterna sanktionerad flygforskningspolitik, såsom närmare föreslagits av flygtekniska rådet.

Behovet av medel under avlönings- och omkostnadsanslagen för budgetåret 1961/62 har beräknats med utgångspunkt från att beställningarna hos anstalten kommer att öka samt att mera pengar ställs till förfogande för anstaltens egen forskning. Inkomsterna av beställningsverksamheten, häri inräknade ersättningar från flygförvaltningen för projekterings- och konstruktionsarbeten m. m. för den nya supersonisk-hypersoniska vindtunnelanläggningen, uppgick budgetåret 1959/60 till omkring 4 650 000 kronor och beräknades i anstaltens petita för innevarande budgetår till 6 000 000

kronor. För budgetåret 1961/62 beräknas inkomsterna av beställningsverksamheten till 6 600 000 kronor. Utgiften för försöksanstaltens egen forskning, den s. k. nettoutgiften, är liktydig med summan av utgifterna å avlönings- och omkostnadsanslagen med avdrag för anstaltens inkomster. Nettoutgiften har sedan flera år varit bestämd till 1 200 000 kronor och föreslås nu av försöksanstalten höjd till 1 800 000 kronor. Som motiv härför anför styrelsen särskilt att flygforskningen är utomordentligt lönsam till följd av att den ger mångfaldigt utbyte i form av »indirekt kunskapsutvidgning» genom inhämtande och tillgodogörande av utländska forskningsresultat.

Styrelsen understryker dessutom, att inrättandet och det successiva tillsättandet av de nya forskartjänsterna icke skulle öka handelsdepartementets reella utgift för försöksanstalten, enär denna är begränsad till nettoutgiften. Icke heller försöksanstaltens kunder får ökade kostnader genom fler forskare i högre lönegrader. Forskarnas löner debiteras visserligen på de av forskarna bearbetade beställningsuppdragen, men merkostnaden jämfört med nu mer än uppväges av det större tekniskt-vetenskapliga värdet och den ökade effektiviteten av kvalificerade forskares insatser.

Till stöd för de särskilda yrkandena under avlöningsanslaget anför styrelsen bland annat följande.

1 a) och b). Tjänsterna bör inrättas i enlighet med styrelsens förenämnda plan. Av forskningscheferna avses den ene placerad på hållfasthetsavdelningen och den andre på aerodynamiska avdelningen II. Laboratorerna avses fördelade på var och en av de fyra forskningsavdelningarna. Hållfasthetsavdelningen och aerodynamiska avdelningen II skulle härvid vardera erhålla två höga forskartjänster. Den förstnämnda avdelningen har stort behov av kvalificerade forskare för bl. a. varmhållfasthetsteknisk forskning. Den nya vindtunnelanläggningen för höga supersoniska och hypersoniska hastigheter, som beräknas bli tagen i bruk budgetåret 1962/63, avses i varje fall till en början sortera under aerodynamiska avdelningen II. Denna får därvid särskilt stort behov av forskarpersonal, ett behov som redan nu är akut. Det är nämligen av stor vikt att forskare i god tid innan anläggningen tas i bruk blir förtrogna med de nya hastighets- och temperaturområden, för vilka anläggningen är avsedd.

1 c). Tjänsten, som är upptagen i styrelsens utbyggnadsplan, är avsedd för forskning rörande flygning med mycket snabba robotar.

1 d). Inrättandet av tjänsterna skulle öka möjligheterna för anstalten att förvärva lämpliga tekniker — antingen civilingenjörer med några års praktik eller läroverksingenjörer med specialutbildning och långvarig erfarenhet — för ledning av undersökningsuppdrag eller för konstruktionsarbete. En tjänst avses för var och en av de tekniska avdelningarna utom hållfasthetsavdelningen.

1 e). Den ene tjänstemannen skall tjänstgöra vid aerodynamiska avdelningen II med uppgift att genomföra vindtunnelundersökningar, den andre vid mättekniska avdelningen och där svara för elektroniska utvecklingsarbeten.

2 a). Överdirektörens löneställning har icke ändrats sedan anstalten inrättades år 1940. En omprövning anses nu motiverad med hänsyn till den utveckling, som verksamheten vid anstalten undergått. Från att ursprungligen ha omfattat två forskningsavdelningar rymmer anstalten för närvarande fyra sådana avdelningar och en driftsavdelning. Samtidigt har personalen ökat och uppgår numera till närmare 300 man. Med den snabba utvecklingen på det flygtekniska området har även arbetsuppgifternas svårighetsgrad ökat. Stora krav ställs sålunda på överdirektörens förmåga att inom det allt större forskningsfältet utvälja de mest angelägna forskningsuppgifterna och att vid genomförandet av dessa utnyttja anstaltens begränsade tekniska och personella resurser på effektivaste sätt. Därjämte kommer tillkomsten av den av försvaret bekostade högtrycksanläggningen att medföra en avsevärd utökning av anstaltens verksamhet. Även vid jämförelse med andra ämbetsverk framstår överdirektörens nuvarande löneställning som alltför låg.

2 b). Befattningshavarna är chefer för de båda aerodynamiska avdelningarna och hållfasthetsavdelningen. Tjänsterna bör med hänsyn till arbetsuppgifternas svårighetsgrad, vilken ställer stora krav på vederbörandes vetenskapliga förmåga, erhålla en förbättrad löneställning. En sådan motiveras även av att forskarledare vid försvarets forskningsanstalt erhållit förbättrade lönegradsplaceringar.

2 c). Befattningshavaren föreståt anstaltens verkstadsförråd. En uppflyttning i lönegrad bör ske, enär arbetsuppgifterna ökat i omfattning och svårighetsgrad.

3. Ett antal tjänster vid anstalten, vilka är av stadigvarande natur, bör extraordinariesättas.

4. För att anstalten skall kunna utföra beställningar och egen forskning i föreslagen omfattning måste medelsanvisningen till anställning av extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden öka.

5. Huvudorsaken till den allvarliga bristen på forskare vid anstalten är att de löner, som kunnat erbjudas, varit låga. Den förbättring, som nuvarande möjlighet till kontraktsanställning innebär, är ringa, bl. a. därför att merutgifterna för kontraktsanställning enligt bestämmelserna måste rymmas inom avlöningsanslagets icke-ordinariepost. Ett särskilt anslag för dessa merutgifter är därför erforderligt.

6. Ordföranden i anstaltens flygtekniska råd, vars ledamöter utses av Kungl. Maj:t, uppbär icke något arvode för ordförandeuppdraget. Sådant arvode bör emellertid utgå bl. a. med hänsyn till att rådets uppgifter torde komma att öka. Arvodet bör bestämmas till samma belopp som arvodet till ledamot i anstaltens styrelse, eller till 1 800 kronor per år. — Till följd av beslut vid 1960 års riksdag (se prop. 126) erfordras från och med budgetåret 1961/62 ett särskilt arvode om 1 200 kronor för år till en organisationsföredragande vid försöksanstalten. — Då för närvarande ett belopp av 2 400 kronor finnes disponibelt av den särskilda posten till arvoden, be-

stämda av Kungl. Maj:t, behöver densamma dock höjas med endast (1 800 + 1 200 — 2 400 =) 600 kronor.

9. Ökningen är till ett belopp av ca 346 000 kronor automatisk och i övrigt betingad av begärda nya tjänster.

10. Största delen av ökningen sammanhänger med begärda nya tjänster; återstoden är av automatisk natur.

I häröver infordrat utlåtande anför *flygförvaltningen,* att förvaltningen har ett stort intresse av försöksanstaltens verksamhet, i första hand när det gäller de av förvaltningen till anstalten lämnade uppdragen, men intresset gäller även den fria forskning som anstalten utför. Utan sådan forskning avstannar enligt flygförvaltningens åsikt utvecklingen inom landets flygindustrier. Med hänsyn till att anslagen till flygvapnet reducerats, anser sig dock flygförvaltningen inte kunna utlova beställningar i sådan omfattning, att en ökning av personalstyrkan erfordras. Förvaltningen kommer att vid anstalten beställa erforderliga nya utrustningar, som till största delen kan betraktas som avsedda för försvarets uppdrag och för vilka medel kan göras tillgängliga. Hit hör bland annat den nya hyper-supersoniska vindtunneln.

Statens lönenämnd, som yttrat sig om de under 1 c) och 2 c) upptagna tjänsterna, tillstyrker inrättandet av den föreslagna tjänsten som förste forskningsingenjör i Ae 26 men biträder däremot icke förslaget om uppflyttning av en förrådsmästare i Ae 12 till förrådsförvaltare i Ae 13.

Departementschefen

Flygtekniska rådet skildrar i sitt betänkande de snabba och genomgripande framsteg, som både den militära och civila flygtekniken gjort under de senaste decennierna. Samtidigt tecknas i breda drag den sannolika framtida utvecklingen på området: latenta starka anspråk på förkortade transporttider samt möjligheten att tillgodose dessa på goda ekonomiska villkor kommer att för luftfarten medföra en fortsatt kraftig expansion. Den reguljära passagerarfarten på alla distansområden går därvidlag före — olika prognoser säger att vi inom en tidrymd av ytterligare ett par decennier kan räkna med en tiofaldig förstoring av reguljärflygets nuvarande omfattning. Men efter hand kommer de många övriga formerna av luftfart — fraktflyg, företagsflyg, taxiflyg och privatflyg — att sammantagna bli väsentligt mera omfattande än reguljärflyget. Det medför ett växande behov av olika flygplanstyper för skilda ändamål och utbyggnad i världen av den civila flygplansindustrien, vilken antas bli jämförlig med och måhända komma att passera bil- och skeppsindustrierna i produktionsvärde. Mot den bakgrunden anser flygtekniska rådet en förstärkning av de personella och materiella resurserna på flygforskningsområdet naturlig och nödvändig.

Den grundläggande och målinriktade flygforskning, som under statlig medverkan äger rum i vårt land, är i allt väsentligt förlagd till flygtekniska

försöksanstalten. Till avlöningar och omkostnader där har för innevarande budgetår anvisats i runt tal 7 milj. kronor. Huvudparten av utgifterna återdebiteras uppdragsgivare och tillgodoföres riksstatens inkomstsida.

Flygtekniska rådet anför, att forskningsverksamheten vid anstalten under senare år kommit att släpa efter, framför allt på grund av bristen på kompetenta forskare. Anstalten förfogar i dag över blott 12 forskare i eller över lönegrad A 24. En väsentlig utökning därav bedömes motiverad — antalet kompetenta forskare bör vara åtminstone 40. Det statliga tillskottet för anstaltens egen forskning, den s. k. nettoutgiften, förutsättes under en treårsperiod skola öka från för närvarande 1,2 till 2,8 milj. kronor, d. v. s. med 1,6 milj. kronor. Samtidigt räknar rådet med avsevärt ökade statliga insatser för utrustningsändamål. Flygtekniska försöksanstalten har i sin petitaskrivelse för budgetåret 1961/62 anslutit sig till förslagen i betänkandet.

Jag saknar anledning att ifrågasätta flygtekniska rådets bedömningar av den framtida utvecklingen inom luftfarten. Den aktuella situationen för flygtekniken rymmer likväl många osäkerhetsfaktorer. Flygindustrien i de flesta länder, även i vårt, befinner sig sedan flera år i ett omställningsskede av genomgripande natur med svåra anpassningsproblem. Detta läge kommer sannolikt att bestå under de närmaste åren, varvid till och med en viss krympning av flygindustrien totalt sett kan väntas äga rum. Först efter denna omställningsperiod torde mer stabila förhållanden komma att inträda och produktionen av flygmateriel i stort sett följa luftfartens utveckling.

Men prognoserna för luftfartens utveckling i framtiden kan inte tillåtas vara allena avgörande, då det gäller att pröva frågan om ökade statliga insatser för svensk flygforskning. I ett land med relativt sett begränsade ekonomiska resurser att i samhällets intresse utnyttja för forsknings- och utvecklingsarbete inom olika områden av tekniken, måste, när det gäller de statliga insatsernas storlek, en avvägning ske mellan de olika forskningsbehov som anmäler sig, därvid respektive forskningsgrenars värde i stort för det svenska folkhushållet och för försvarsberedskapen kräver beaktande.

Vårt land förfogar i dag över en kvalitativt högtstående men i betraktande av produktionsvärdet förhållandevis begränsad flygindustri. Den bedriver inom egna laboratorier ett omfattande forskningsarbete. Detta arbete kompletteras med undersökningar vid flygtekniska försöksanstalten. Inom sektorn för civil flygforskning är emellertid utnyttjandegraden därvidlag ringa, om vi ser till storleken av industriens beställningar hos anstalten. De motsvarar blott några procent av anstaltens totala uppdragsvolym. För närvarande tillverkas ej heller civila flygplan inom landet. Undersökningar pågår visserligen om igångsättande av dylik tillverkning. Det är dock inte möjligt att nu säga om eller när föreliggande planer härpå kan realiseras. Under sådana förhållanden nödgas jag i avvägningen mellan olika industrigrenars behov för civila ändamål av statligt ekonomiskt stöd till forskning stanna för att de anspråk, vilka från flygtekniskt håll nu reses på en avsevärd ut-

byggnad av de statliga resurserna på detta område, knappast bör ges prioritet.

Vad den militära sidan beträffar präglas som bekant läget av övergången till robotar, varigenom produktionen av bemannade militärflygplan starkt minskat och måhända snart kommer att upphöra. I vart fall kan inte för närvarande räknas med ett ökat behov av militär flygforskning. I flygförvaltningens yttrande framhålles också att anslagen till flygvapnet reducerats och att förvaltningen därför inte anser sig kunna utlova beställningar hos flygtekniska försöksanstalten i sådan omfattning, att en ökning av personalstyrkan erfordras.

Med hänsyn härtill har jag kommit till den uppfattningen, att några mera kostnadskrävande utökningar av flygtekniska försöksanstalten inte bör under nuvarande förhållanden ifrågakomma. Bland annat bör anstaltens nettoutgift bibehållas vid oförändrat 1,2 milj. kronor och eljest ökat utrymme beredas för i huvudsak endast automatiska kostnadsförändringar. Dock torde i anledning av yrkandena för nästa budgetår om förstärkning av forskarstaben medel böra anvisas — bland annat med hänsyn till tillkomsten av den militära nya vindtunnelanläggningen — för 4 nya tjänster som laborator i lönegraden Be 1 i utbyte mot ett lika stort antal tjänster som förste forskningsingenjör i lönegraden Ae 26. Vad beträffar kompetenskrav och tillsättningsförfarande för laboratorstjänsterna bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela särskilda föreskrifter. Merkostnaderna för ifrågavarande utbyte av tjänster blir 29 700 kronor. Jag tillstyrker också under anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökade medel för extra-ordinariesättning av följande för närvarande extra tjänster, nämligen en avdelningsingenjör i Ag 19, en ingenjör i Ag 17, en assistent i Ag 13, en tekniker i Ag 10, en kontorist i Ag 9 och ett kanslibiträde i Ag 7. Härför beräknas 86 000 kronor. Den under anslagsposten för extra tjänstemän m. fl. erforderliga höjningen begränsas därvid till 264 800 kronor.

Ytterligare tillstyrker jag uppräkning av arvodesposten för nyinrättande av arvoden till flygtekniska rådets ordförande och till anstaltens organisationsföredragande. Med hänsyn till att posten nu är större än den väntade belastningen stannar den behövliga ökade medelsanvisningen vid 600 kronor. Därutöver beräknar jag för redan beslutade lönegradsuppflyttningar och grundlöneändringar samt för löneklassändringar höjning med sammanlagt 45 000 kronor. Till Rörligt tillägg bör anvisas ytterligare 394 900 kronor och till Kompensation för höjda folkpensionsavgifter ytterligare 3 200 kronor.

Övriga av flygtekniska rådet eller av anstaltsstyrelsen framlagda förslag om ökad medelsanvisning m. m. för nästa budgetår torde lämnas utan bifall. Anslaget kommer därvid för nästa budgetår att uppföras med 5 600 000 kronor, innebärande en höjning med tillhopa drygt 824 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i per-

sonalförteckningen för flygtekniska försöksanstalten, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för flygtekniska försöksanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	221 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	18 600
3. Avlöningar till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden, *förslagsvis*	2 178 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 239 300
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	893 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	49 300
Summa kronor	5 600 000

c) till *Flygtekniska försöksanstalten: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 600 000 kronor.

[30] **6. Flygtekniska försöksanstalten: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 123 300	1 267 969
1960/61 (statsliggaren s. 987)	2 123 300	
1961/62 (förslag)	2 200 000	

Yrkande

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 176 700 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
1. Ersättningar vid utrikes resor	42 000	30 000	42 000	(+ 12 000)
2. Övriga expenser	300 466	335 000	395 000	(+ 60 000)
3. Publikationstryck	17 000	17 000	20 000	(+ 3 000)
4. Anskaffning och underhåll av försöks- och verkstadsutrustning m. m.	491 221	1 314 300	1 398 000	(+ 83 700)
5. Bibliotek	14 998	15 000	30 000	(+ 15 000)
6. Verkskydd	—	—	3 000	(+ 3 000)
				(+ 176 700)

Motiv

1. Endast genom personliga kontakter mellan svenska och utländska forskare kan — såsom också flygtekniska rådet i sin under avlöningsanslaget nämnda utredning framhållit — tillräckliga uppgifter erhållas om de senaste forskningsresultaten i andra länder. Inhämtandet av nya forskningsrön utomlands kan medföra, att planerade dyrbara undersökningar ej behöver komma till utförande eller får en annan inriktning än som tänkts. Ökade medel erfordras också för utlandsresor av anstaltens tjänstemän i samband med projektering m. m. av den nya högtrycksanläggningen. Kostnaderna härför kommer att debiteras flygförvaltningen. Sammanlagt beräknas erforderliga resor kosta 42 000 kronor, varav cirka 20 000 kronor avses skola debiteras flygförvaltningen och andra uppdragsgivare.

2. Av de 395 000 kronor, som begärts för övriga expenser, avser 88 000 kronor kostnader för städning och vakthållning, 158 000 kronor hyra för hålkortsmaskiner samt 149 000 kronor kostnader för papper, telefon, kontorsutensilier m. m. Hyrorna för hålkortsmaskiner uppgår för närvarande till omkring 117 000 kronor. Till följd av vindtunnelundersökningarnas alltmer komplicerade art behövs emellertid maskiner med större kapacitet än de nu förhyrda. Kostnaderna för papper, telefon, kontorsutensilier m. m. uppgick budgetåret 1959/60 till 122 000 kronor. Det ökade medelsbehovet för nästa budgetår sammanhänger med verksamhetsökningen.

3. Den förutsedda ökningen av anstaltens egen forskning beräknas medföra att forskningsresultat måste publiceras i större omfattning än som förutsatts för innevarande budgetår.

4. Anskaffningarna av material och halvfabrikat för försöksverksamheten måste till följd av den förutsedda omfattningen och inriktningen av verksamheten väsentligt öka i omfattning. Från denna post bekostade apparatinköp måste ökas, för att undersökningsverksamheten skall kunna bedrivas rationellt. Till följd av att anstaltens maskiner och apparater blir alltmer komplicerade, väntas reparations- och underhållskostnaderna öka. Slutligen måste anskaffning av verkstadsutrustning ske i ökad omfattning.

5. Då litteraturen på såväl det flygtekniska området som på vissa gränsområden härtill, exempelvis matematik, fysik och mätteknik, blivit allt mer omfattande måste litteraturinköpen väsentligt ökas. Detta är nödvändigt för att försöksanstalten skall kunna tillfredsställande följa den flygtekniska utvecklingen.

6. Enligt vad civilförsvarstyrelsen meddelat skall anstalten i fortsättningen äska medel för materiel, utbildning m. m., som kan erfordras för anstaltens verkskydd. Det begärda beloppet har beräknats i samråd med civilförsvarsstyrelsen.

Departementschefen

Även om jag i princip anser att verksamheten vid flygtekniska försöksanstalten under nästa budgetår skall bedrivas i ungefär samma omfattning som för närvarande, vill jag medverka till en viss höjning av omkostnadsansla-

get, bland annat för att ge anstalten större möjligheter att skaffa underrättelser om vad som sker på det internationella flygforskningsområdet. För det ändamålet föreslår jag i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag höjning av anslagsposten Ersättningar vid utrikes resor med 12 000 kronor samt av posterna Publikationstryck och Bibliotek med respektive 3 000 och 10 000 kronor. Under Övriga expenser uppskattar jag det ökade medelsbehovet till 51 000 kronor. Eljest torde under de skilda posterna anvisas oförändrade belopp.

Vid bifall härtill kommer anslaget i sin helhet att för budgetåret 1961/62 uppgå till avrundat 2 200 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[31] **7. Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	100 000	432 472	584 786
1960/61 (statsliggaren s. 988)	100		
1961/62 (förslag)	200 000		

Yrkande

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 26/8 1960) hemställer, att för utrustning måtte anvisas 1 600 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Komplettering av utrustning till aerodynamiska avdelningen I:	
a) Växelströmsmotor till transsoniska tunneln	500 000
b) Omformare för låghastighetstunneln och transsoniska tunneln	270 000
c) Motorer för modellpropellrar och högfrekvensomformare m. m.	30 000
d) Mät- och manöverutrustning för transsoniska tunneln	50 000
2. Komplettering av utrustning till aerodynamiska avdelningen II:	
a) Apparatur för mätningar av transienta förlopp	100 000
b) Högfrekvensfilmutrustning	20 000
3. Komplettering av hållfasthetsavdelningens utrustning:	
a) Anläggning för akustisk utmattning	250 000
b) Anordning för sprickutvecklingsförsök	100 000
c) Tillbehör till högfrekvenspulsatorn	20 000
4. Komplettering av verkstadsutrustningen:	
a) Elektroerosiv bearbetningsmaskin	90 000
b) Rundslipmaskin	73 000
c) Snabbsvarv	65 000
d) Diverse utrustning	32 000
	1 600 000

Motiv

Flygtekniska rådet har i sin utredning behandlat principerna för finansiering av ny utrustning vid anstalten och nya byggnader för denna utrustning. Rådet har härvid anslutit sig till den på senare tid tillämpade principen, att försvaret bekostar sådan utrustning och sådana nybyggnader, som kräves för militär flygforskning, medan den civila sidan bekostar utrustning för primärt civila forskningsbehov och för allmän flygforskning ävensom nybyggnader för sådan utrustning. I enlighet härmed äskas här medel endast till utrustning för allmän flygforskning och för effektivisering av forskningen. För de sistnämnda ändamålen föreligger enligt styrelsen ett stort ackumulerat anskaffningsbehov, varför en väsentlig anslagsökning erfordras. Med hänsyn till lämnade besparingsdirektiv äskas emellertid medel endast till de mest angelägna utrustningsanskaffningarna.

I detta sammanhang anmäles att byggnadsstyrelsen, för att försöksanstalten skall erhålla ökade utrymmen för laboratorier m. m., avser att under hösten 1960 till Kungl. Maj:t inkomma med byggnadsprogram avseende tillbyggnad av den nuvarande kontorsbyggnaden jämte hemställan om erforderliga projekteringsmedel. Försöksanstaltens styrelse finner det vara av största vikt att byggnadsstyrelsen tilldelas härför erforderliga medel.

Till stöd för de särskilda yrkandena anför styrelsen bland annat följande.

1 a). Den transsoniska tunneln är försedd med bl. a. en fläkt, driven av en växelströmsmotor. Motorn är tillverkad år 1931 och ger en effekt av cirka 1 900 hästkrafter. För att ytterligare kunna utnyttja de möjligheter till undersökningar, som den transsoniska tunneln erbjuder, är det önskvärt att kunna öka effekten med omkring 2 000 hästkrafter. Härför behövs en ny motor. Den nya motorn bör ha samma varvtal som den gamla, varigenom den befintliga fläkten kan bibehållas. Den föreslagna ändringen är den ur kostnadssynpunkt lämpligaste.

1 b). Den elektriska omformare på 230 kW, som för närvarande användes för låghastighetstunneln, räcker icke till för de prov vid högre hastigheter, som numera måste utföras i tunneln. En omformare på 740 kW bör därför anskaffas.

1 c). I låghastighetstunneln utföres forskning, som syftar mot att förkorta start- och landningssträckan för flygplan. Härför erfordras bl. a. modellpropellrar, drivna av elektriska motorer av särskilt slag. För matning av motorerna behövs en högfrekvensomformare.Viss utrustning härför finnes men kräver komplettering.

1 d). Mäthallen till den transsoniska tunneln har efter tunnelns ombyggnad blivit för liten. Då medel för tillbyggnad icke har erhållits, avses att som mäthall nyttja även ett rum ovanför den egentliga mäthallen. Detta arrangemang ökar instrumentbehovet.

2 a). I stor utsträckning sker utvärderingen av försöksresultaten vid anstaltens vindtunnlar automatiskt. Den härför anskaffade apparaturen är

emellertid icke lämplig för vissa mätningar av snabbt varierande förlopp, bl. a. värmeöverföringsmätningar. I fortsättningen torde ett särskilt system för sådana mätningar bli erforderligt. För närvarande bör ett experimentsystem anskaffas för en kostnad av 100 000 kronor.

2 b). För studier av svängningsförsök och andra icke stationära strömningsförlopp erfordras en filmkamera av särskild typ jämte tillbehör.

3 a). Erfarenheten har visat att bullret från jetmotorer ger upphov till så kraftiga vibrationer, att utmattningssprickor och eventuellt brott kan uppstå i vissa delar av flygplanet redan efter mycket kort drifttid. För att med hänsyn härtill rätt kunna dimensionera dessa delar av flygplanet erfordras prov med akustisk utmattning. Någon anordning för sådana prov finnes inte inom landet men måste anskaffas.

3 b). Anstalten har gjort försök i liten skala rörande utmattningssprickors framträngningshastighet. Försök måste emellertid göras med plåtfält i full skala. Inom landet finnes emellertid ingen anordning härför; en sådan måste därför anskaffas.

3 c). Hållfasthetsavdelningens 10 tons utmattningsmaskin, en s. k. högfrekvenspulsator, kan i nuvarande utförande användas endast för prov vid rumstemperatur. Maskinen bör kompletteras så, att prov kan utföras även i värme.

4 a). Med en elektroerosiv bearbetningsmaskin kan man underlätta framställningen och möjliggöra ännu bättre konstruktioner av de vågar, som vid vindtunnelmätningar är inbyggda i modellerna. En sådan utveckling är alltmer angelägen, ju mer avancerad vindtunneltekniken blir, och är oundgängligen nödvändig för tillverkning av modeller av robotar för undersökningar vid mycket höga machtal.

4 b). Anstalten har sedan år 1944 en rundslipmaskin för diverse arbeten. Då maskinen nu är hårt sliten, och det anses oekonomiskt att reparera den, bör en ny anskaffas.

4 c). För bearbetning av större arbetsstycken i rostfria stål m. m., en bearbetning som blivit allt vanligare, disponerar anstaltens verkstad endast en svarv, vilken är försedd med kopierutrustning. Svarven är emellertid oftast upptagen av arbeten, där kopierutrustningen utnyttjas. En likadan svarv men utan kopierutrustning bör därför anskaffas.

4 d). Anstalten har hittills lämnat erforderliga argonsvetsarbeten till andra verkstäder, vilket medfört långa leveranstider och dålig kontroll. Anstalten bör därför anskaffa ett argonsvetsaggregat för 15 000 kronor. — Ett turbinbladmikroskop bör anskaffas för viss kontroll av vingprofilerna på vindtunnelmodellerna. Härför erfordras 9 000 kronor. — Ett s. k. optiskt delningshuvud, avsett att ge noggranna vinkelinställningar vid exempelvis vågtillverkning, bör anskaffas. Kostnaden härför är omkring 8 000 kronor.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag nyss uttalat angående omfattningen av flygtekniska försöksanstaltens verksamhet under nästa budgetår, och då jag

förutsätter att försvaret kommer att på samma sätt som för närvarande bekosta för sina uppdrag nödvändig apparatur m. m., föreslår jag till utrustningsändamål anvisande av 200 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[32] 8. **Statens skeppsprovningsanstalt: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	807 200	840 214
1960/61 (statsliggaren s. 1013)	922 100	
1961/62 (förslag)	1 003 000	

Yrkande

Styrelsen för statens skeppsprovningsanstalt (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 166 400 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 förste forskningsingenjör Ae 26	27 864
b) 2 ingenjörer Ae 17	34 272
2. Ändrad anställningsform och uppflyttning i lönegrad:	
1 förste forskningsingenjör Ag 24—Ae 26	5 412
3. Ändrad anställningsform:	
1 ingenjör Ag 17—Ae 17	—
4. Löneklassändringar	3 660
5. Tjänstetidsbefordringar	1 356
6. Grundlöneändringar jämlikt prop. 151/1960	7 300
7. Rörligt tillägg	84 147
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	2 420
9. Avrundning	— 31
	166 400

Motiv

Styrelsen erinrar om att uppdragen hos anstalten under senare år alltmer kommit att avse komplicerade experimentella och teoretiska problem. Av inkomsterna under det sistförflutna budgetåret kunde sålunda omkring hälften hänföras till experimentell och teoretisk målforskning och återstoden till mer rutinmässig provning och undersökning. Den förskjutning, som detta innebär, har orsakats av den snabba utvecklingen inom skeppsbyggnadstekniken. Denna utveckling påkallar, som anstaltsstyrelsen framhöll även i närmast föregående petita (jfr X ht 1960, s. 230), en lösning av bland annat

frågorna om anordnande av ett kavitationslaboratorium och en styrnings- och manöverbassäng. För fortsatta projekteringsarbeten på ett kavitationslaboratorium begäres 200 000 kronor och för utredningsarbete rörande nämnda bassäng 100 000 kronor.

Inkomsterna av uppdragen utgjorde under budgetåret 1959/60 cirka 1 055 000 kronor, medan under samma period ianspråktagna medel till avlöningar och omkostnader belöpte sig till omkring 974 000 kronor.

Beträffande de särskilda yrkandena under avlöningsanslaget anför styrelsen bland annat följande.

1 a). Innehavaren av tjänsten skall i första hand under chefen för beräkningsavdelningen handlägga experimentella och teoretiska forskningsuppdrag inom området fartygs rörelser och styrning samt fartyg i upprört hav. Han skall även handlägga frågor beträffande planeringen av styrnings- och manöverbassängen.

1 b). Av tjänsterna skall en placeras vid den mättekniska sektionen inom drifts- och verkstadsavdelningen och en vid beräkningsavdelningen. För båda tjänsterna bör krävas gymnasieingenjörskompetens.

Innehavaren av tjänsten vid den mättekniska sektionen bör ha kompetens inom det elektrotekniska facket samt besitta ett antal års erfarenhet från konstruktion av elektrotekniska instrument m. m.

Tjänsten vid beräkningsavdelningen är avsedd för en forskarassistent med uppgifter beträffande experimentell och teoretisk undersökning av fartyg i vågor och av fartygs rörelser. Han skall även arbeta med programmering för matematikmaskiner.

2. Styrelsen begärde föregående år inrättande av en tjänst som förste forskningsingenjör i lönegraden Ae 24. Innehavaren skulle vara chef för den då planerade mättekniska sektionen vid anstalten. I statsverkspropositionen uttalades emellertid, att ifrågavarande behov av personalförstärkning under budgetåret 1960/61 borde tillgodoses genom utnyttjande av anstaltens möjligheter att inrätta extra tjänster. Anstalten har sedermera, med stora svårigheter, lyckats rekrytera lämplig person som extra befattningshavare i lönegraden 24. På grund av de erforderliga kompetenskraven och den stora efterfrågan på personal inom mätteknikområdet måste en lönegradsuppflyttning emellertid komma till stånd, om anstalten skall kunna behålla vederbörande. Ledarfrågan för nämnda verksamhetsområde måste också lösas permanent, vilket bör ske genom att tjänsten göres extra ordinarie.

3. Tjänsten, som inrättades såsom extra den 1 september 1959, är placerad på ritkontorsavdelningen.

7. Ökningen är dels beroende på begärda nya tjänster m. m., dels av automatisk natur.

Yrkandet under 1 b) har tidigare framförts liksom också yrkanden avseende tjänsterna under 2 och 3 (X ht 1960, s. 229).

Y t t r a n d e n

Marinförvaltningen tillstyrker de av anstaltens styrelse i petitaskrivelsen framlagda förslagen.

Statens lönenämnd, som yttrat sig om den under 1 a) begärda tjänsten, anför att, såvitt nämnden kunnat finna, vid anstalten finns en tjänst i lönegraden Ae 24 för de arbetsuppgifter, som enligt petita skall åvila innehavaren av den begärda tjänsten. Nämnden, som icke kan tillstyrka lönegradsuppflyttning av tjänsten i Ae 24, anser att eventuell förstärkning av beräkningsavdelningen bör ske genom inrättande av tjänst i högst lönegraden A 23.

Departementschefen

För delvis nya arbetsuppgifter av kvalificerad art inom det hydromekaniska området föreslår jag inrättande från och med nästa budgetår vid statens skeppsprovningsanstalt av en tjänst som förste forskningsingenjör i lönegraden Ae 26 och indragning i samband därmed av en dylik tjänst i lönegraden Ae 24. Kostnadsökningen blir 2 900 kronor. Under den särskilda arvodesposten bör därjämte upptas 600 kronor för arvode åt anstaltens organisationsföredragande. Vidare torde för automatiska löneklassändringar och tjänstetidsbefordringar samt för redan beslutad höjning av grundlönerna inom löneplan B böra anvisas ytterligare sammanlagt 12 300 kronor. Anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter slutligen uppräknas med respektive 64 700 och 400 kronor. Övriga i petitaskrivelsen framförda förslag torde lämnas utan bifall.

Med hänsyn till vad jag nu anfört bör anslaget för nästa budgetår ökas med sammanlagt 80 900 kronor till 1 003 000 kronor, med den fördelning på olika poster som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skeppsprovningsanstalt, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens skeppsprovningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	73 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	2 600
3. Avlöningar till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden, *förslagsvis*	318 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	443 400
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	155 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	10 400
Summa kronor	1 003 000

c) till *Statens skeppsprovningsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 003 000 kronor.

[33] **9. Statens skeppsprovningsanstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	113 600	134 249
1960/61 (statsliggaren s. 1014)	118 600	
1961/62 (förslag)	144 000	

Yrkande

Styrelsen för statens skeppsprovningsanstalt (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 42 000 kronor.

Delpost	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
1. Övriga expenser	34 999	38 000	65 000	(+ 27 000)
2. Verktyg, förbrukningsartiklar och provningsanordningar m. m.	52 952	15 000	30 000	(+ 15 000)
				(+ 42 000)

Motiv

1. De experimentella målforskningsuppdragen har kraftigt ökat behovet av lämpliga räknemaskiner. Fyra räknemaskiner, varav tre helautomatiska, erfordras. Anskaffningskostnaderna är 8 725 kronor.

Inom kansliet har utskrivningen av forskningsrapporter ökat i sådan omfattning, att två elektriska skrivmaskiner bör anskaffas, försedda med särskilda matematiska typer. Anskaffningskostnaderna uppskattas till 2 800 kronor.

De experimentella målforskningsuppdragen har nödvändiggjort ökat utnyttjande av fotografering och filmning i samband med försöken. Vid försöken tagna fotografier och gjorda filmupptagningar bifogas numera ofta anstaltens försöksrapporter. För hithörande arbeten erfordras nu dels en lämplig förstoringsapparat, passande de fotodimensioner, anstalten numera arbetar med, dels en ny filmprojektor som ersättning för den befintliga, starkt förslitna projektorn. Apparaterna kostar tillsammans 6 000 kronor.

I samband med inrättandet av den mättekniska sektionen och i samband med utvidgningen av beräkningsavdelningen måste kontorsmöbler, gardiner och armatur nyanskaffas. Därjämte erfordras ny uppsättning draggardiner till kontorslokalerna. Nämnda anskaffningar beräknas kosta 9 475 kronor.

Sammanlagt erfordras sålunda ett engångsanslag av (8 725 + 2 800 + 6 000 + 9 475 =) 27 000 kronor.

2. Delposten, vilken är förslagsvis betecknad, har avsevärt överskridits de två senaste budgetåren, beroende på verksamhetsökningen. Ifrågavarande kostnader återdebiteras vederbörande uppdragsgivare. En uppskrivning av posten bör ske.

Departementschefen

I enlighet med anstaltsstyrelsens förslag tillstyrker jag höjning av delposten för verktyg, förbrukningsartiklar och provningsanordningar m. m. med 15 000 kronor. För vissa engångsanskaffningar av expensnatur beräknar jag sammanlagt 10 400 kronor. Anslaget kommer därvid för nästa budgetår att uppgå till 144 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skeppsprovningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 144 000 kronor.

E. Teknisk forskning

[34] **1. Statens tekniska forskningsråd**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	125 000	123 751
1960/61 (statsliggaren s. 990)	144 600	
1961/62 (förslag)	162 000	

Yrkande

Statens tekniska forskningsråd (skr. 29/8 och 14/10 1960) hemställer, i första hand, att de medel, som erfordras för rådets administration, i fortsättningen anvisas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande från reservationsanslaget Teknisk forskning. I andra hand begäres att förevarande anslag höjes med 81 000 kronor.

	Ökning
1. Ersättning till rådsledamöter för avstådda löneförmåner	15 000
2. Ny tjänst såsom biträdande sekreterare i Ag 21	25 000
3. Övrig ökning av personalkostnader och expenser	39 000
4. Ändrad anställningsform för sekreteraren arv. motsv. lkl 26—Ag 26	—
5. Resekostnadsersättning och traktamente åt ordförande och ledamöter	2 000
	81 000

Motiv

Rörande rådets hemställan att medel till administrationskostnader skall anvisas under reservationsanslaget Teknisk forskning torde få hänvisas till nästkommande punkt.

Som motivering för ökade medel till administrationskostnader anför rådet bland annat följande.

1. Det är önskvärt att ekonomiska möjligheter beredes rådsledamöterna att under längre sammanhängande perioder odelat ägna sig åt rådets arbete. Det kan genomföras endast om särskilda medel finns tillgängliga för utbetalning av ersättning för förlorad arbetsinkomst. Medelsbehovet härför uppskattas till 15 000 kronor.

2. Möjligheterna för rådets sekreterare att ägna sig åt principiella frågor, utredningar och över huvud taget forskningsfrämjande verksamhet har avsevärt minskat. En förbättring i detta hänseende skulle nås om till rådet kunde knytas en biträdande sekreterare. På denne skulle ankomma att handlägga bidragsärenden, föra rådets protokoll, handha den direkta ledningen av biträdespersonalens arbete samt biträda sekreteraren med de inlednings-

vis angivna uppgifterna. Av innehavaren bör krävas minst civilingenjörsexamen samt vetenskaplig och administrativ erfarenhet.

3. Medelsanvisningen i övrigt till löner och expenser beräknas vid ett forskningsanslag för nästa budgetår av 10 milj. kronor — varom hemställan göres under närmast efterföljande anslag — behöva ökas med 39 000 kronor. En del av denna ökning är av automatisk natur.

4. En extra tjänst för rådets sekreterare bör inrättas för att skapa möjligheter att lösa dennes pensionsfråga. Det förutsättes dock, att sekreteraren skall kvarstå på arvode, om pensionsfrågan kan lösas på annat tillfredsställande sätt.

5. Rådet har från och med budgetåret 1960/61 ytterligare en ledamot bosatt utanför Stockholm, varför kostnaderna för resor till sammanträden kommer att öka.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig om förslaget att inrätta en tjänst som biträdande sekreterare i lönegraden Ag 21, har icke funnit anledning till erinran häremot.

Departementschefen

För anpassning av tekniska forskningsrådets administration till den ökade bidragsgivningen höjdes detta anslag förra året med i runt tal 20 000 kronor. I anledning av forskningsrådets yrkanden om ytterligare förstärkning av administrationen tillstyrker jag för nästa budgetår uppräkning av anslaget med i ett för allt 17 400 kronor. Liksom hittills bör administrationsmedlen anvisas över särskilt anslag på riksstaten.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens tekniska forskningsråd* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 162 000 kronor.

[35] **2. Teknisk forskning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	[1]4 500 000	3 925 764	1 333 572
1960/61 (statsliggaren s. 990)	5 100 000		
1961/62 (förslag)	5 600 000		

[1] Anslaget benämnt Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.

Yrkande

Statens tekniska forskningsråd (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes till 10 000 000 kronor. Härvid förutsättes den ändringen i förhållande till nu, att rådets administrationskostnader bestrides från anslaget.

Motiv

Av rådets redogörelse för användningen av anslaget framgår, att under budgetåret 1959/60 till behandling förelegat ansökningar om bidrag å tillhopa 8,0 milj. kronor, varav i nya ansökningar 7,2 milj. kronor. Under budgetåret har bidrag beviljats med 4,7 milj. kronor. Av de för innevarande budgetår anvisade medlen hade vid ingången av budgetåret reservationsvis beviljats bidrag om tillhopa 2,5 milj. kronor.

1955 års universitetsutredning föreslog i sitt femte betänkande (SOU 1958: 32), att rådets anslag skulle utgå för budgetåret 1959/60 med 5,3 milj. kronor, för budgetåret 1960/61 med 7,1 milj. kronor och för budgetåret 1961/62 med 9,05 milj. kronor. Anslagen för de två förstnämnda budgetåren har dock, konstaterar rådet, kommit att anvisas med lägre belopp än utredningen föreslog. Rådet finner avvikelserna från universitetsutredningens förslag beklagliga, då därigenom utvecklingstakten för svensk teknisk forskning under de närmaste åren måste dämpas. Nedskärningarna medför också, att rådets resurser icke kommer att utvecklas i samma takt som den beslutade högskole- och universitetsupprustningen. Rådet pekar i sammanhanget på att rådets ekonomiska situation just nu är känslig, på grund av att 1953 års fond för teknisk forskning, varifrån som bekant under ett antal år genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t medel i betydande utsträckning ställts till rådets förfogande, i huvudsak fallit bort. Ytterligare anföres, att de beskurna möjligheterna till teknisk forskning kan medföra beklagliga konsekvenser för svenskt näringslivs konkurrensförmåga vid de ändrade förhållanden, som följer av de existerande stormarknaderna.

Frågan om och hur 1953 års fond för teknisk forskning lämpligen bör avlösas, då medelsanvisning av praktisk betydelse ej längre kan påräknas ur dess tillgångar, liksom frågorna om vatten- och bränsleforskningens finansiering anser rådet böra upptagas i annat sammanhang. Rörande nämnda fond erinrar rådet om att densamma ursprungligen hade ett kapital om 1,2 milj. kronor och genom beslut av 1955 års riksdag tillfördes ytterligare 3,8 milj. kronor ävensom sedermera vissa ränteinkomster m. m. Av det samlade kapitalet återstod den 30 juni 1960 ej fullt 600 000 kronor, utöver de medel, om vilkas användning rådet hos Kungl. Maj:t framlagt förslag. För budgetåret 1961/62 torde icke kunna räknas med några tillskott till fonden utöver räntor och amorteringar å vissa från fonden utlämnade lån.

Forskningsrådet föreslår att för rådets administration erforderliga medel bör — på samma sätt som gäller för statens råd för atomforskning — sammanföras med förevarande anslag. Därur skall sedan Kungl. Maj:t äga rätt att ställa administrationsmedel till rådets förfogande. Rådet anser en dylik ordning förenad med betydande praktiska fördelar.

I detta sammanhang torde vidare böra anmälas, att styrelsen för *Svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid tekniska högskolan i Stockholm* (skr. 15/8 1960) ånyo framlagt förslag angående avtal mellan staten och institutets stiftelse om årligt bidrag till institutet från ett å riksstaten anvisat särskilt anslag om 250 000 kronor.

Slutligen torde här böra anmälas, att *statens tekniska forskningsråd* i skrivelse den 23 september 1960 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning av de nuvarande branschforskningsinstitutens villkor och behov samt om upprättande av vissa nya dylika institut m. m. En sådan utredning borde enligt rådet omfatta, bland annat, frågan om behovet av ett branschforskningsinstitut för verkstadsindustrien. Utredningen skulle vidare undersöka formerna för statens stöd till cement- och betonginstitutet. Även andra branscher än de nu nämnda skulle kunna ifrågakomma för granskning. Bland annat borde utredningen, mot bakgrunden av vunna erfarenheter, behandla samtliga branschforskningsinstituts allmänna organisation, ekonomiska resurser och villkor i övrigt. Även frågan om den lämpligaste formen för samverkan mellan tekniska forskningsrådet och branschforskningsinstituten borde beaktas vid utredningen.

Departementschefen

Värdet för samhällsekonomien av aktiva forskningsinsatser inom skilda områden av tekniken vitsordas numera allmänt. Statens ekonomiska stöd åt den tekniska forskningen har också under de senaste åren ökat ej oväsentligt. Exempelvis höjdes förevarande anslag i fjol med 600 000 kronor. Även för budgetåret 1961/62 synes ökade medel böra ställas till tekniska forskningsrådets förfogande, och jag föreslår att anslaget uppräknas med 500 000 till 5 600 000 kronor. Någon medelsanvisning å riksstaten för cement- och betonginstitutet anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka. Ej heller har jag på tillgängligt material funnit motiv för handen att låta särskilt utreda de nuvarande branschforskningsinstitutens villkor och behov. Det torde ligga närmast till att forskningsrådet självt ombesörjer i vart fall de förberedande undersökningar i ämnet, varav behov kan finnas. Dock har jag bedömt läget något annorlunda beträffande Metallografiska institutet. Därvidlag må erinras om att jag — med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1960 — tillkallat sakkunniga för att utreda den fortsatta verksamheten vid nämnda institut och vissa därmed sammanhängande frågor, bland annat spörsmålet om hur verkstadsindustriens behov av centralt bedriven forskning lämpligen bör tillgodoses.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Teknisk forskning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 5 600 000 kronor.

[36] **3. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien**

	Anslag
1961/62 (förslag)	260 000

Till Ingenjörsvetenskapsakademiens verksamhet har för innevarande budgetår under tionde huvudtiteln anvisats medel dels under det obeteck-

nade anslaget Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Akademien, dels under reservationsanslaget Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien: Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet. Anslagen är uppförda med 200 300 kronor resp. 57 600 kronor (statsliggaren s. 989 och s. 990).

Av det för innevarande budgetår till akademien anvisade obetecknade anslaget har 135 000 kronor avsetts som bidrag till akademiens centrala verksamhet, 65 000 kronor som bidrag till akademiens försöksstation och 300 kronor som arvode åt den av Kungl. Maj:t utsedde revisorn för akademien.

Från reservationsanslaget till utlandsrepresentation bestrides en del av kostnaderna för en tekniskt-vetenskaplig kontaktman i Amerikas förenta stater jämte erforderliga hjälpkrafter. De sammanlagda årliga utgifterna för verksamheten är numera av storleksordningen 130 000 kronor. Denna verksamhet bekostas i övrigt av anslag från tekniska forskningsrådet och av akademiens egna medel.

Y r k a n d e

Ingenjörsvetenskapsakademien (skr. 31/8 1960) hemställer *dels* att bidraget till akademiens centrala verksamhet och dess försöksstation m. m. höjes med 49 000 kronor, *dels* att bidraget till tekniskt-vetenskaplig och industriell utlandsrepresentation anvisas med oförändrat belopp, 57 600 kronor. Den begärda anslagshöjningen fördelar sig sålunda.

1. Kostnadsstegringar till följd av den allmänna kostnads- och löneutvecklingen	30 000
2. Engångskostnader för visst sakkunnigutlåtande	9 000
3. Ökade kostnader vid försöksstationen	10 000
	49 000

M o t i v

1. Akademien erinrar om att den under en följd av år anhållit om höjning av statsbidraget till akademiens centrala verksamhet. Härvid har hänvisats dels till den allmänna kostnads- och löneutvecklingen, dels till den växande omfattningen av akademiens verksamhet, bland annat på det internationella området, dels till behovet av tekniska sekreterare inom skilda ingenjörsområden för att göra akademiens verksamhet effektiv.

Genom bidrag från statens tekniska forskningsråd har numera akademiens resurser förbättrats. Sålunda har rådet under det sista året anvisat för två tekniska sekreterare, en inom det kemiskt-tekniska och en inom det fysikaliskt-tekniska området, sammanlagt omkring 90 000 kronor och för en litteraturingenjör med skrivbiträde 40 000 kronor. Vidare har rådet för arvode åt en sekreterare med vissa internationella uppgifter anvisat 6 000

kronor, varigenom en mindre del av kostnaderna för den internationella verksamheten täckts.

Då sålunda akademiens önskemål om tekniska sekreterare och om den internationella verksamheten i viss mån kunnat tillgodoses genom medelsanvisning av tekniska forskningsrådet inskränker sig akademien till att beträffande bidraget till akademiens centrala verksamhet hemställa om en höjning av statsbidraget med 30 000 kronor till 165 000 kronor. En sådan höjning skulle åtminstone till en del täcka den eftersläpning, som är en följd av att anslagsbeloppet stått oförändrat sedan budgetåret 1955/56.

2. På begäran av nedre justitierevisionen har akademien i ett vid högsta domstolen anhängigt mål avgivit utlåtande rörande signalsystemets funktion vid en tågkollision. Det huvudsakliga arbetet härmed anförtroddes av akademien åt tre utredningsmän, vilka för sitt arbete betingat sig var och en ett arvode av 3 000 kronor. Akademien hemställer om ett motsvarande anslag, 9 000 kronor.

3. Vid akademiens försöksstation har tidigare tillämpats den principen, att de allmänna driftkostnaderna till hälften skulle täckas genom avgifter från de vid stationen arbetande forskningsgrupperna och till hälften genom statsbidrag. Under de senaste åren har emellertid statsbidraget, beroende på penningvärdeutvecklingen, kommit att utgöra mindre än hälften av de totala driftkostnaderna, vilka för budgetåret 1961/62 uppskattas till 176 000 kronor.

Departementschefen

Staten lämnar Ingenjörsvetenskapsakademien ekonomiskt stöd över i första hand de särskilda riksstatsanslagen till Akademien och till Tekniskt-vetenskaplig och industriell representation i utlandet. Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med respektive 200 300 och 57 600 kronor. Dessutom uppbär akademien i sin verksamhet ej oväsentliga bidrag genom statens tekniska forskningsråd. Storleken härav har under de senaste åren successivt ökat och var budgetåret 1959/60 av storleksordningen 350 000 kronor.

För nästa budgetår anser jag mig inte böra tillstyrka någon bidragsökning över de två särskilda riksstatsanslagen för Ingenjörsvetenskapsakademien. Dessa torde dock sammanföras till ett anslag med rubriken Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien, vilket uppföres med ett till 260 000 kronor avrundat belopp. Jag förutsätter att kostnaderna för sakkunnigutlåtandet till nedre justitierevisionen kommer att täckas från anslag under andra huvudtiteln.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 260 000 kronor.

[37] **4. Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 320 000	1 371 773
1960/61 (statsliggaren s. 993)	1 340 700	
1961/62 (förslag)	1 473 000	

Enligt avtal den 4 mars 1959 mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk träforskning skall av statsmedel utgå lön eller arvode till vissa befattningshavare vid Svenska träforskningsinstitutet med i avtalet angivna belopp. Av statsmedel skall också utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Vidare skall staten enligt avtalet bidraga till kostnaderna för pensionsförsäkring hos Svenska personal-pensionskassan av vissa befattningshavare. Slutligen skall statsbidrag utgå till institutets omkostnader — bland annat till kostnaderna för uppvärmning av institutsbyggnaderna, vilka är statens egendom — och till vissa andra kostnader. — Avtalets ursprungliga lydelse återfinnes i propositionen nr 102/1959.

Vid tillkomsten av avtalet den 4 mars 1959 förutsattes, att de däri bestämda bidragen till löner skulle kunna bli föremål för nya förhandlingar efter avslutandet av de s. k. B-listeöverläggningarna under våren 1959 om statstjänstemännens löner (jfr prop. 102/1959, s. 22). I skrivelse den 25 april 1960 har 1958 års forskningsinstitutkommitté anmält, att de förhandlingar mellan kommittén och stiftelsen, som upptagits i nämnda fråga, slutförts och att parterna därvid enats om en mindre höjning av stiftelsens bidrag, medan statens bidrag skulle vara oförändrat. Någon ändring av avtalstexten i samband därmed har ej ansetts erforderlig.

Däremot har Kungl. Maj:t — vilket nu torde få bringas till riksdagens kännedom — under hösten 1960 godkänt viss omorganisation av träforskningsinstitutets trätekniska avdelning och i det sammanhanget träffat överenskommelse med stiftelsen om vissa jämkningar i avtalet. Bakgrunden till och den närmare innebörden av omorganisationen är följande.

Träforskningsinstitutet omfattar alltsedan sin tillkomst tre forskningsavdelningar, nämligen en träkemisk, en pappersteknisk och en träteknisk avdelning. Vid de två förstnämnda avdelningarna har hela tiden avsetts skola bedrivas i huvudsak blott grundläggande forskning, medan den tillämpade forskningen på dessa områden varit förlagd till de utanför det egentliga träforskningsinstitutet stående s. k. centrallaboratorier, vilka har drivits av industriintressenterna ensamma. Tillämpad forskning på det trätekniska området däremot förutsattes skola ligga inom institutet, närmast på dess trätekniska avdelning. Underlag för ett fristående trätekniskt centrallaboratorium ansågs nämligen vid tiden för institutets upprättande ej föreligga.

Vid tillkomsten av 1959 års avtal om driften av träforskningsinstitutet förutsattes, att institutets styrelse skulle utreda verksamheten vid institutets trätekniska avdelning, varvid borde undersökas möjligheterna att för den

tillämpade träteknikska forskningen skapa en organisation som, med beaktande av det träteknikska områdets särart, kunde bli en motsvarighet till centrallaboratorierna (se prop. 102/1959, s. 14 och 21). Närmast åsyftades att en eventuell omorganisation skulle kunna genomföras från och med den 1 juli 1962.

I skilda framställningar i juni 1960 från styrelsen för träforskningsinstitutet, från Stiftelsen Svensk träforskning och från en nybildad stiftelse, benämnd Svensk träteknisk forskning, föreslogs att ett fristående träteknisk centrallaboratorium skulle organiseras redan från och med den 1 oktober 1960. Samtidigt skulle verksamheten vid den träteknikska avdelningen inom institutet kunna reduceras. Verksamheten vid det ifrågasatta nya centrallaboratoriet skulle bekostas *dels* av de medel som Stiftelsen Svensk träforskning enligt 1959 års avtal lämnade till träforskningsinstitutet för tillämpad träteknisk forskning, *dels* av restbelopp från vissa till institutet lämnade anslag av prisutjämningsavgiftsmedel m. m. för forskning på detta område, *dels* av uppdragsinkomster, *dels* av ytterligare bidrag från industrien, *dels* av ett engångsanslag av sådana prisutjämningsavgiftsmedel, som stod till Kungl. Maj:ts förfogande. Härvid skulle omslutningen av verksamheten vid laboratoriet motsvara omkring 290 000 kronor för år. Den träteknikska avdelningen inom institutet skulle samtidigt komma att ta i anspråk ett något mindre belopp av statsbidraget än som förutsattes i 1959 års avtal.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 15 september 1960 lämnat sin anslutning till den föreslagna omorganisationen samt härvid *dels* av tillgängliga prisutjämningsavgiftsmedel avsatt 300 000 kronor att successivt ställas till förfogande för Stiftelsen Svensk träteknisk forskning för det nya laboratoriets verksamhet under i första hand budgetåren 1960/61—1964/65, *dels* godkänt de ändringar i avtalet den 4 mars 1959, som erfordrades för omläggningen.

Styrelsen för Svenska träforskningsinstitutet (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 134 300 kronor. Av nämnda belopp avser 128 336 kronor höjning av det rörliga tillägget, 4 284 kronor höjning motsvarande de efter förslag i propositionen nr 151/1960 gjorda grundlönehöjningarna å löneplan B samt 1 680 kronor höjning av arvodet till styresmannen.

Departementschefen

Under förevarande anslag tillstyrker jag, i anslutning till avtalets numera gällande lydelse, höjning av statsbidraget med dels 4 284 kronor, motsvarande redan beslutad ökning av grundlönen för vissa befattningshavare, dels 128 000 kronor i rörligt tillägg. Däremot synes ytterligare medel inte böra anvisas under posten för arvode åt styresmannen. I enlighet härmed bör anslaget för nästa budgetår uppföras med avrundat 1 473 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 473 000 kronor.

[38] **5. Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	157 700	161 731
1960/61 (statsliggaren s. 993)	250 000	
1961/62 (förslag)	270 000	

Enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk textilforskning skall av statsmedel utgå lön eller arvode till vissa befattningshavare vid Svenska textilforskningsinstitutet med i avtalet angivna belopp. Av statsmedel skall också utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Vidare skall staten enligt avtalet bidraga till kostnaderna för pensionsförsäkring hos Svenska personal-pensionskassan av vissa befattningshavare. Slutligen skall staten svara för kostnaderna för uppvärmning av den staten tillhöriga institutsbyggnaden samt för vissa styrelsearvoden m. m. — Beträffande avtalets närmare innehåll hänvisas till propositionen nr 94/1960.

I enlighet med förslag av *styrelsen för Svenska textilforskningsinstitutet* (skr. 25/7 1960) bör anslaget, i anledning av avtalsenligt ökade kostnader för rörligt tillägg, höjas med 20 000 kronor till 270 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 270 000 kronor.

[39] **6. Bidrag till Metallografiska institutet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	22 000	15 977
1960/61 (statsliggaren s. 994)	22 000	
1961/62 (förslag)	22 000	

Enligt avtal med Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning skall staten svara för kostnaderna för arvoden till ordföranden och av Kungl. Maj:t förordnad ledamot i styrelsen för Metallografiska institutet samt för uppvärmning av institutets byggnad.

Föreståndaren för Metallografiska institutet (skr. 9/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Vid anmälan i proposition nr 65 till förra årets riksdag av frågan om förlängning av avtalet om Metallografiska institutet förordade jag, att utredning verkställdes om en eventuell ökning av det statliga bidraget till institutet. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1960 har jag tillkallat tre sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning om den fortsatta verksamheten vid Metallografiska institutet och även om vissa därmed sammanhängande frågor, avseende bland annat verkstadsindustriens behov av centralt bedriven forskning.

Den förra året beslutade provisoriska förlängningen av avtalet omfattar tiden till och med juni 1962. Även för nästa budgetår skall alltså statsbidraget utgå efter nu gällande grunder.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Metallografiska institutet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

[40] **7. Bidrag till Institutet för konserveringsforskning**

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 592 500 kronor (statsliggaren s. 994).

Det mellan staten och Stiftelsen Svensk konserveringsforskning träffade avtalet om driften av Institutet för konserveringsforskning har numera av stiftelsen uppsagts att gälla med utgången av juni 1961. Åt 1958 års forskningsinstitutkommitté har jag, med stöd av tidigare bemyndigande, överlämnat att verkställa utredning om institutets verksamhet efter nämnda tidpunkt. Kommittén väntas komma att framlägga sitt förslag i sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas 1961 års riksdag.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts prövning av ärendet och därav föranledd proposition bör anslaget här preliminärt upptagas med oförändrat belopp, avrundat till 593 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till Institutet för konserveringsforskning* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 593 000 kronor.

[41] **8. Bidrag till Institutet för optisk forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	118 800	119 814
1960/61 (statsliggaren s. 995)	130 400	
1961/62 (förslag)	144 000	

Enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk optikforskning skall av statsmedel utgå lön eller arvode till vissa befattningshavare vid Institutet för optisk forskning med i avtalet angivna belopp. Av statsmedel skall också utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Vidare skall staten enligt avtalet bidraga till kostnaderna för pensionsförsäkring hos Svenska personal-pensionskassan av vissa befattningshavare. Slutligen skall staten betala vissa smärre kostnader för styrelsearvoden m. m. ävensom tillhandahålla institutet lokaler. — Beträffande avtalets närmare innehåll hänvisas till propositionen nr 99/1960.

Styrelsen för Institutet för optisk forskning (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 400 kronor till följd av ökade kostnader för rörligt tillägg.

Departementschefen

I enlighet med avtalets numera gällande lydelse bör posten avseende lön åt institutets föreståndare höjas med 1 572 kronor, motsvarande redan beslutad ökning av grundlönen. För rörligt tillägg upptar jag ytterligare 12 000 kronor. Anslaget bör därvid för nästa budgetår uppföras med avrundat 144 000 kronor.

Vid anmälan av 1960 års avtal om driften av optiska institutet anförde jag (prop. 99/1960, s. 9) att frågan om anskaffande av nya lokaler för institutet borde framdeles, när olika alternativ övervägts, upptas till särskild behandling. Någon slutlig lösning av detta spörsmål har ännu icke nåtts. Det är emellertid möjligt att flyttning till nya, provisoriska lokaler kommer till stånd redan under nästa budgetår. I anledning av flyttningen uppkommande kostnader torde, efter särskild prövning av Kungl. Maj:t, få bestridas från förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för optisk forskning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 144 000 kronor.

[42] **9. Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet**

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 109 600 kronor (statsliggaren s. 996).

Det mellan staten och Stiftelsen för silikatforskning träffade avtalet om inrättande och drift av Svenska silikatforskningsinstitutet har numera uppsagts från stiftelsens sida och upphör att gälla med utgången av juni 1961. Såsom förutsattes vid anmälan av detta anslag i närmast föregående statsverksproposition (X ht 1960, s. 97), har åt 1958 års forskningsinstitutkommitté överlämnats att verkställa utredning om nytt avtal. Kommittén har i ett den 26 oktober 1960 dagtecknat betänkande (stencilerat) framlagt för-

slag till nytt avtal, innebärande i huvudsak verksamhet i oförändrad omfattning. Remissbehandlingen av betänkandet har just avslutats.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts prövning av ärendet och därav föranledd proposition till 1961 års vårriksdag bör anslaget här preliminärt upptagas med oförändrat belopp, vilket dock torde böra avrundas till 110 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 110 000 kronor.

[43] **10. Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen**

	Anslag
1959/60	15 000
1960/61 (statsliggaren s. 998)	15 000
1961/62 (förslag)	15 000

Tekniska nomenklaturcentralen (skr. i aug. 1960) hemställer, att statsbidraget höjes med 25 000 kronor. Därest inte ökade medel ställes till centralens förfogande, finns det risk att påbörjade och planerade arbeten avsevärt försenas. Bland annat kommer, anföres i skrivelsen, centralens medverkan i det internationella terminologiarbetet att lida allvarligt avbräck om icke anslaget höjes.

Departementschefen

Jag kan inte tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör alltså för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

F. Atomenergiverksamhet

[44] **1. Delegationen för atomenergifrågor**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	130 000	113 716	107 410
1960/61 (statsliggaren s. 996)	130 000		
1961/62 (förslag)	150 000		

Från anslaget bestrides kostnaderna för delegationens egen verksamhet, för delegationens reaktorförläggningskommitté och de tekniska utredningar denna låter utföra samt för den utredning rörande behandlingen av radioaktivt avfall från atomenergianläggningar, som uppdragits åt delegationen att utföra med anlitande av särskilt förordnade experter.

Yrkande

Delegationen för atomenergifrågor (skr. 8/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 150 000 kronor, innebärande en höjning med 20 000 kronor. Delegationen upprepar sitt i närmast föregående petita framförda yrkande om inrättande av en tjänst som reaktorinspektör i Ae 26.

Motiv

Den arbetsmässigt mest omfattande och snabbast expanderande delen av verksamheten avser reaktorförläggningskommitténs område. Denna underkommitté bereder alla ärenden inom delegationen som gäller säkerhets- och lokaliseringsfrågor för reaktorer och andra atomanläggningar samt handhar, sedan vederbörlig koncession eller tillstånd beviljats, den löpande tillsyns- och inspektionsverksamheten. Inom kommittén prövas för närvarande vattenfallsstyrelsens koncessionsansökan avseende reaktorn R 4, ingående i kraftstationen Marviken, samt atombolagets ansökan att få driva reaktorn R 2 vid full effekt. I drift varande anläggningar är reaktorerna R 1, R 0, R 2—0 och R 2 vid låg effekt samt bränsleelementfabriken på Liljeholmen. Därjämte har koncession beviljats för reaktorn R 3 ingående i Ågesta kraftvärmeverk och för en reaktor av utländsk konstruktion ingående i en kraftstation vid Simpevarp.

Kommittén har till sitt förfogande endast en heltidsanställd sekreterare samt en biträdande sekreterare. Delegationen räknar med att under vartdera av innevarande och nästa budgetår behöva anställa en kvalificerad tekniker för reaktorförläggningskommittén. Med hänsyn till att tillsyns- och inspektionsverksamheten är av permanent karaktär upprepar delegationen sin i föregående års anslagsskrivelse framförda hemställan om inrättande av en

tjänst som reaktorinspektör i Ae 26. Delegationen erinrar om att statens lönenämnd då inte hade något att erinra mot inrättandet av denna tjänst.

Delegationens utgifter beräknas för budgetåret 1960/61 numera till 171 000 kronor och för budgetåret 1961/62 till 216 000 kronor. Med hänsyn till den innestående reservationen stannar dock den äskade anslagsökningen vid 20 000 kronor .

Departementschefen

Aktiebolaget Atomenergi har i sin under nästa anslagspunkt refererade petitaskrivelse framhållit önskvärdheten av att tillsynsmyndigheterna på atomenergiområdet förses med ytterligare expertis. Delegationen för atomenergifrågor anser att antalet heltidsanställda tekniker för tillsyns- och inspektionsverksamhet under innevarande och nästa budgetår bör öka från en till tre. Jag kan ansluta mig härtill och förordar därför bifall till delegationens yrkande om ett anslag för nästa budgetår av 150 000 kronor. Inom ramen härför torde, med hänsyn till uppgifternas permanenta karaktär, en tjänst som reaktorinspektör i lönegraden Ae 26 böra inrättas vid delegationen. I anslutning därtill bör för delegationen upprättas en personalförteckning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för delegationen för atomenergifrågor;

b) till *Delegationen för atomenergifrågor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[45] **2. Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	98 100 000	127 000 000	18 100 000
1960/61 (statsliggaren s. 996)	98 100 000		
1961/62 (förslag)	102 000 000		

Riktlinjer för utvecklingsarbetet på atomenergiområdet underställdes riksdagen år 1956 och lämnades därvid utan erinran (prop. 176, L[3]U 22, Rskr 344). En viss omläggning av atomenergiprogrammet godkändes av 1958 års B-riksdag (prop. B 49, SU B 94, Rskr B 123). — Riksdagarna åren 1957—1960 har till fullföljande av programmet anvisat sammanlagt 428,7 milj. kronor till Aktiebolaget Atomenergi och 50,0 milj. kronor till vattenfallsstyrelsen. Atomenergiverksamheten utgör en del av det investeringsprogram på energiområdet, som ingick i motiveringen till den av 1957 års riksdag beslutade allmänna energiskatten (prop. 175, BevU 47, Rskr 363).

Huvudansvaret för utvecklingsarbetet på atomenergiområdet i vårt land vilar på Aktiebolaget Atomenergi. Den tekniska verksamheten inom bolaget bedrives på tre huvudavdelningar, nämligen en för reaktorutveckling, en för

kemisk forskning och produktion samt en för industriella reaktorer. För de administrativa funktionerna finns bl. a. en ekonomiavdelning samt lokala förvaltningar i Stockholm och Studsvik. Bolagets personal uppgick den 30 juni 1960 till 1 140 personer.

Bolagets verksamhet är förlagd till Stockholm, Kvarntorp, Studsvik och Ranstad. I Stockholm har bolaget huvudkontor, laboratorier, forskningsreaktorn R 1, en anläggning för raffinering till högrent uran, anläggningar för tillverkning m. m. av bränsleelement för atomreaktorer samt konstruktionskontor för industriella reaktorer. En bolaget tillhörig matematikmaskin är installerad vid tekniska högskolan i Stockholm. I Kvarntorp ligger uranlakverket samt en försöksanläggning för tillverkning av tungt vatten. Vid Studsvik ligger bolagets forskningsstation med reaktorerna R 0, R 2 och R 2—0 samt vissa laboratorier m. m. Utbyggnaden av stationen fortsätter planenligt. Under 1960 har bl. a. laboratoriet för radioaktiv metallurgi blivit klart och arbetena fortsätter närmast med laboratorier i anslutning till reaktorn R 2 samt för strålskydd, hälsofysik, kärnkemi och värmeteknik, isotopcentral och vissa serviceanläggningar. Reaktorn R 2 togs i drift med låg effekt i maj 1960 och beräknas — efter utbyte av reaktortanken — kunna tagas i bruk med full effekt under innevarande budgetår. Nolleffektsreaktorn R 2—0 togs i drift i juni 1960. I Ranstad pågår uppförandet av bolagets uranverk.

Yrkande

Aktiebolaget Atomenergi (skr. 1/9 1960) hemställer, att förevarande anslag höjes med 25,7 milj. kronor till 123,8 milj. kronor. Å kapitalbudgeten begäres oförändrat 20 milj. kronor. Bolaget äskar sålunda för nästa budgetår sammanlagt 143,8 milj. kronor.

Bolaget beräknar att för verksamheten under nästa budgetår ha disponibla — utöver de begärda anslagen — dels vissa inkomster av utfört arbete, dels vissa anslagsbesparingar m. m. från tidigare år. Nämnda inkomster uppskattas till 10,0 milj. kronor mot 20,0 milj. kronor för innevarande budgetår, medan besparingarna angives till 13,4 milj. kronor. Bolaget räknar sålunda med att för nästa budgetårs verksamhet disponera sammanlagt (143,8 + 10,0 + 13,4 =) 167,2 milj. kronor.

De mot dessa disponibla medel svarande bruttoutgifterna fördelar sig, enligt den av bolaget framlagda utgiftsplanen, med cirka 100 milj. kronor på driftkostnader och cirka 65 milj. kronor på anläggningskostnader. Den tänkta fördelningen av bruttoutgifterna för verksamheten innevarande budgetår och bolagets beräkning av bruttoutgifterna för budgetåret 1961/62 angives mera i detalj sålunda.

	Beräknad utgift 1960/61 mkr	Förslag för 1961/62 mkr	Ändring för 1961/62 i förhållande till 1960/61 mkr
A. Driftkostnader			
1. *Huvudavd. för reaktorutveckling*			
a) Forsknings- och utvecklingsarbeten	16,1	19,8	+ 3,7
b) Strålskyddsarbeten	4,0	6,7	+ 2,7
c) Drift av R 0, R 1, R 2 samt matematikmaskin	7,3	14,0	+ 6,7
d) Tillverkning av bränsleelement	3,6	5,2	+ 1,6
2. *Huvudavd. för kemisk forskning och produktion*			
a) Prospektering	1,0	0,8	— 0,2
b) Uranproduktion	3,7	2,5	— 1,2
c) Inköp av uran och uranråvaror	3,2	2,0	— 1,2
d) Kemisk forskning och projektering	8,3	11,8	+ 3,5
3. *Huvudavd. för industriella reaktorer*			
a) Projekterings- och konstruktionsarbeten	10,4	11,5	+ 1,1
b) Värmetekniskt laboratorium	3,6	3,8	+ 0,2
c) Utlagda arbeten för R 4	13,2	6,0	— 7,2
4. *Administration och andra gemensamma kostnader*			
a) Stockholm	9,5	11,0	+ 1,5
b) Studsvik	4,1	6,1	+ 2,0
c) Lagerökning	0,4	—	— 0,4
5. *Ränta å lån från fonden för låneunderstöd*	0,3	1,5	+ 1,2
Summa driftkostnader	88,7	102,7	+ 14,0
B. Anläggningskostnader			
6. *Stockholm*			
a) Matematikmaskin	0,3	—	— 0,3
b) Utrustning för bränsleelementfabrik	1,0	—	— 1,0
c) Anskaffningar för R 3	11,1	6,0	— 5,1
d) Byggnadsarbeten	4,5	3,3	— 1,2
7. *Studsvik*			
a) Byggnadsarbeten	22,8	20,0	— 2,8
b) Utrustning för R 2 och R 2—0 m. m.	4,1	1,5	— 2,6
c) R 0 och snabb nolleffektuppställning	2,3	—	— 2,3
d) Anläggning för reaktorexperiment	3,0	—	— 3,0
e) Exponentialuppställning (tryckzebra)	1,5	—	— 1,5
f) Utrustning av laboratorier m. m.	5,8	5,4	— 0,4

	Beräknad utgift 1960/61 mkr	Förslag för 1961/62 mkr	Ändring för 1961/62 i förhållande till 1960/61 mkr
g) Anläggning för framställning av radioaktiva isotoper	0,4	0,3	— 0,1
h) Mottagningsstation för bränsleelement	0,6	—	— 0,6
i) van de Graaf	0,9	—	— 0,9
8. *Ranstad*			
a) Nytt uranverk	15,0	28,0	+ 13,0
b) Raffineringsverk	2,0	—	— 2,0
9. *Övrigt*			
Försöksanläggning för tungt vatten	1,1	—	— 1,1
Summa anläggningskostnader	76,4	64,5	— 11,9
Summa kostnader	165,1	167,2	+ 2,1

Motiv

Inledningsvis redogöres för en av bolagets styrelse utarbetad promemoria om *bolagets roll i det svenska atomenergiarbetet* (se även SU 10: 1960, s. 34 f.).

De mest aktuella målsättningarna för det svenska atomenergiprogrammet bör enligt bolaget vara att under 1970-talet ta i bruk stora kommersiella atomkraftstationer samt att genom tillverkning av enklare reaktorer producera värme till konkurrenskraftigt pris. Bolagets forsknings- och utvecklingsarbete bör därför i första hand anknyta till de reaktortyper som är eller kan bli aktuella för vårt land. Av ekonomiska skäl och med hänsyn till de knappa personella resurserna bör statsmedel anvisade för atomenergiverksamhet i första hand förvaltas eller fördelas under bolagets medverkan. Under förutsättning att forskningsresultaten ställes till allmänt förfogande är bolaget villigt att med sina resurser och ekonomiska bidrag stödja undersökningar av stort allmänt intresse som bedrives av utomstående.

Bolaget avser inte, framhålles det i promemorian, att på sitt program uppta tillverkning eller försäljning av reaktorer men är villigt medverka vid utveckling av reaktortyper som svenska industrier kan komma att exportera. Anläggningar för reaktorexperiment bör bekostas av statsmedel och uppföras av bolaget, medan reaktorprototyper i princip bör ägas och drivas av utomstående. Utgår statligt utvecklingsbidrag bör dock bolaget deltaga i projektet. Beträffande kommersiella reaktorer uttalas att bolaget är berett att medverka som konsult åt offentliga eller privata företag. Statsbidrag för uppförandet bör kunna utgå om anläggningen av bolaget bedöms vara av värde för utvecklingsarbetet på detta område.

Beträffande bränsleförsörjningen anföres att brytning av uranmalmer i princip bör ske genom svenska gruvbolag. Framställningen av urankoncentrat kan ske såväl genom gruvbolagen som genom atombolaget. Framställningen av uranmetall m. m. för bränsleelementfabrikation omhänderhas nu av bolaget; någon förändring härutinnan är ej för närvarande aktuell. Tillverkning av bränsleelement bör kunna bedrivas såväl av atombolaget som av svenska industriföretag.

I princip bör friast möjliga import och export av material för reaktorer eftersträvas. För bl. a. atombränslen och tungt vatten, där handeln är förenad med vissa säkerhetsvillkor eller när redovisningskrav i övrigt föreligger från statens sida, kan redovisningen utövas av bolaget. Skulle en centraliserad import bli aktuell bör denna omhänderhas av bolaget.

I fråga om de huvudsakliga *arbetsuppgifterna under de närmaste åren* anför bolaget bland annat följande beträffande *reaktorprogrammet.*

Vid sidan av fullföljandet av de första industriella reaktorprojekten avser bolaget i första hand att bearbeta förslag till mer avancerade reaktortyper. I vissa fall kan arbetet utmynna i byggandet av anläggningar för reaktorexperiment eller prototyper. Utvecklingsarbetet kommer fortfarande att vara koncentrerat kring tungvattenmodererade reaktorer, framför allt tryckvattenreaktorer, exempelvis med s. k. homogeniserad kärna, och kokarreaktorer med direktcykel.

I samband med typvalsarbetet för R 4 har vissa andra kylmedel för tungvattenreaktorer undersökts, särskilt kolsyra under tryck. Dessa och andra studier beträffande kylproblemen begränsas emellertid av de ekonomiska och personella resurserna. Man bör dock på detta område kunna tillgodogöra sig erfarenheter från andra länder som behandlar dessa reaktortyper mera ingående.

Bolaget avser att göra en insats för framtagandet av driftsäkra och billiga komponenter för framtida industriella reaktorer. Därjämte bedrives ett långsiktigt utvecklingsarbete beträffande snabba reaktorer.

En viktig del av programmet gäller återanvändning av det plutonium som bildas i de industriella reaktorerna. Inom bolaget bör utvecklas beräkningsmetoder för plutoniumanrikade tungvattensystem. Även framställning och provning av plutoniumanrikade bränsleelement bör utföras.

Bolagets organisation för strålningskontroll och avfallsbehandling har utvidgats och framför allt insatserna på strålskyddsområdet kommer att ytterligare stärkas i samband med den utvidgade verksamheten inom olika anläggningar, som innehåller radioaktiva material. Bolaget framhåller i anslutning härtill önskvärdheten av att även de olika tillsynsmyndigheternas expertis på atomenergiområdet förstärkes. Därjämte bör myndigheterna få ökade resurser för en allsidig och objektiv informationsverksamhet beträffande olika strålskyddsfrågor.

Det arbete, som erfordras för att genomföra nyssnämnda program på reaktorområdet, kommer i stor utsträckning att koncentreras till forsk-

ningsstationen i Studsvik, där sedan föregående petitaskrivelse reaktorerna R 0, R 2 och R 2—0 tagits i drift samt laboratoriet för aktiv metallurgi färdigställts. I den nu pågående byggnadsetappen inrymmes laboratorier för strålskydd och hälsofysik, kärnkemi samt värmeteknik, laboratorier i anslutning till R 2, isotopcentral och vissa serviceanläggningar, såsom värmekraftcentral och en anläggning för radioaktivt avfall. Under de närmaste åren förutses en fortsatt utbyggnad av laboratorier och byggnader ske i anslutning till reaktoranläggningarna.

Den från USA inköpta materialprovningsreaktorn R 2 köres för närvarande endast med en effekt av 1 kW. Under innevarande budgetår kommer reaktortanken, som icke kunnat godkännas för körning vid högre effekter, att bytas ut utan kostnad för bolaget. Därefter kommer materialstudier vid högre effekter att ske. I bassängen för R 2 har den av Asea levererade lågeffektsreaktorn R 2—0 inmonterats och den kommer att användas för kritikalitetsbestämningar och strålskyddsmätningar.

Den av bolaget konstruerade reaktorn R 0 utnyttjas nu för mätningar för reaktorerna R 3 och R 4. Reaktorn köres i dubbla skift. Zebraanläggningen har flyttats till Studsvik och användes i anslutning till mätningarna vid R 0. En tryckzebra har principkonstruerats av bolaget och beställts hos Kockums Mekaniska Verkstad.

Projekteringen av den snabba nolleffektsreaktorn FR 0 fortsätter och reaktorn beräknas bli färdigställd under budgetåret 1962/63. För vissa reaktorfysikaliska experiment erfordras en s. k. källreaktor vilken nu projekteras. Något anslag begäres ej för nästa budgetår. Såsom anmäldes i föregående petitaskrivelse planeras inom bolaget en tungvattenreaktor för komponentutveckling (R X). Värdet av en dylik anläggning har under det fortsatta utredningsarbetet bekräftats. Med hänsyn till de betydande kostnaderna för en sådan reaktor avser bolaget att utarbeta ett så fullständigt underlag att fasta offerter på de mest kostnadskrävande delarna skall kunna erhållas. Frågan om medelsäskande för en sådan anläggning kommer att tagas upp i ett senare sammanhang.

Den i Stockholm befintliga reaktorn R 1 drives för närvarande i treskift och användes för vissa reaktor- och neutronfysikaliska experiment m. m. Projekteringen för en omfattande översyn av reaktorn har påbörjats men något anslag för ombyggnaden äskas inte nu. Bolagets matematikmaskin, belägen i Stockholm, går i dubbla skift.

Utvecklingen på det termonukleära området följes liksom hittills av bolaget genom samarbete med utomstående institutioner.

Beträffande de industriella reaktorprojekten anför bolaget att de reviderade planerna för den i Ågesta kraftvärmeverk ingående reaktorn R 3 i allt väsentligt kunnat följas. Tillverkning för reaktorn pågår nu vid olika företag och bolagets roll är främst av sammanhållande och kontrollerande art. Anläggningen beräknas bli färdigställd år 1963.

Projekterings- och konstruktionsarbetet för reaktorn R 4, avsedd att ingå i den av vattenfallsstyrelsen planerade Marvikens kraftstation, pågår

i samarbete med vattenfallsstyrelsen och industrien. Enligt överenskommelse bedrives detta arbete så att underlag för beslut om uppförande av stationen kan föreligga den 1 juli 1961. Blir stationen uppförd kommer bolaget att svara för leveranser av bränsleelement och tungt vatten. Därjämte räknar bolaget med att åtaga sig relativt omfattande reaktortekniska uppdrag under uppförandet samt att medverka vid stationens idrifttagning.

Det i föregående petitaskrivelse aviserade samarbetet med Atomkraftskonsortiet, som planerar ett atomkraftverk förlagt till Simpevarp, har nu inletts.

Målet för *materialprogrammet* är i första hand framställning av uran och tillverkning av bränsleelement. Därjämte bedrives studier för att i industriell skala utvinna plutonium samt göres utredningar för en eventuell anläggning för produktion av tungt vatten.

Framställningen av urankoncentrat ur skiffer vid bolagets anläggning i Kvarntorp nedlägges under innevarande budgetår, varefter anläggningen kan användas för bearbetning av rikare malmer och halvkoncentrat som bolaget inköper. Uppförandet av ett uranverk i Ranstad i enlighet med statsmakternas beslut fortsättes planenligt och viss större utrustning har beställts. Uranverket beräknas tas i bruk under budgetåret 1964/65. Raffineringen av koncentrat och returprodukter sker tillsvidare vid bolagets anläggning i Stockholm. Då en utökning av kapaciteten i denna anläggning synes möjlig kan byggandet av en ny raffineringsanläggning uppskjutas något år.

Under budgetåret 1959/60 har inom bolaget tillverkats bränsleelement för R 0 och R 3. Två svenska företag har härvid medverkat genom sintring av urandioxidkutsar. Vidare har bolaget fått order på leverans av bränsleelement till reaktorn i Halden. Kapaciteten på den bränsleelementfabrik som bolaget nu byggt upp torde vara tillräcklig för att försörja de reaktorer som kan bli aktuella under de närmaste åren och där bränslet icke inköpes utomlands.

Förprojekteringen av en anläggning för plutoniumutvinning kommer att företas under innevarande budgetår. Bolaget avser att senare eventuellt återkomma med anslagsäskande för en industriell anläggning. I avvaktan på denna anläggning kommer R 3-element att bearbetas vid Eurochemicanläggningen i Mol. I den anläggning som uppförs i samarbete med det norska Institutt for Atomenergi i Kjeller kommer att bedrivas funktionsstudier av kemiska processer och apparatur under starkt radioaktiva förhållanden samt utveckling av fjärrmanövrerad instrumentering. Denna anläggning kommer att bli särskilt värdefull för utbildning av personal.

Driften vid försöksanläggningen i Kvarntorp för framställning av tungt vatten kommer att avslutas under innevarande budgetår. Ett tekniskt underlag torde därefter föreligga för ställningstagande beträffande en industriell anläggning. Bolaget avser att senare återkomma till denna fråga

när behovet av produktion av tungt vatten närmare kan överblickas. En anläggning för rening och återanrikning av tungt vatten kommer dock att erfordras. Medel härför äskas ej nu.

Till stöd för de särskilda yrkandena anför bolaget bl. a. följande.

1 a). Det ökade medelsbehovet sammanhänger med ett successivt idrifttagande av nya laboratorier m. m. jämte därav följande personalökningar.

1 b). Strålskyddsverksamheten och avfallsbehandlingen utökas huvudsakligen i samband med att nya anläggningar tages i drift. Betydande insatser krävs även för omgivningsundersökningar vid Ågesta kraftvärmeverk liksom för uppbyggandet av strålskyddsorganisationen vid anläggningen.

1 c). Driftkostnaderna för R 2 stiger från 4,7 till 9,9 milj. kronor i samband med att reaktorn börjar köras med hög effekt. Av dessa kostnader avser 5,5 milj. kronor bränsle, 1,7 milj. kronor personalen och 2,7 milj. kronor övrigt. R 2—0 avses köra i två skift och matematikmaskinen i tre skift varigenom driftkostnaderna stiger.

1 d). Huvuddelen av initialchargen och den första delen av andra bränslechargen till R 3 tillverkas under nästa budgetår.

2 a). Prospekteringsverksamheten förutses bli begränsad med hänsyn till den aktuella uransituationen.

2 b). Denna post nedgår till följd av att produktionen av uran ur skiffer vid Kvarntorp nedlägges under innevarande budgetår.

2 d). Kostnadsökningen avser huvudsakligen projekteringsarbete för uranverket i Ranstad och plutoniumanläggningen samt forsknings- och utvecklingsarbete inom uran- och plutoniumtekniken.

3 a). Kostnaderna för utlagt arbete i samband med studier av mer avancerade tungvattenreaktorer stiger samtidigt som insatserna för R 3 nedgår.

3 b). Laboratoriet beräknas vara i drift hela nästa budgetår.

3 c). Beloppet avser kostnader för fortsatt projektarbete till den 1 januari 1962.

4 a). Ökningarna är huvudsakligen av automatisk karaktär.

4 b). Kostnadsstegringen sammanhänger med den fortsatta utbyggnaden av Studsvik. Personalen där väntas under budgetåret öka med 160 till 700 personer.

5. Räntekostnaderna stiger i samband med höjningen av lånebeloppet.

6 c). Posten avser bolagets andel i anläggningskostnaderna för R 3. Utvecklings- och konstruktionsarbetet belastar liksom hittills driftkostnaderna.

6 d). Avser huvudsakligen kostnaderna för en centralanläggning.

7 a). Under nästa budgetår skall bl. a. färdigställas strålskyddslaboratoriet samt byggnader för den snabba nolleffektsreaktorn FR 0 och för tryckzebran. Vidare skall arbetena fortsättas med det kärnkemiska laboratoriet och en tillbyggnad av mässen samt påbörjas för en större värme-

central med reservkraftaggregat. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas omkring 70 milj. kronor ha tagits i anspråk för byggnads- och anläggningsarbeten.

7 b och c). För kompletterande utrustning till R 2 och R 2—0 erfordras ett belopp av 1,5 milj. kronor. Bolaget har tidigare fått beställningsbemyndigande att köpa tungt vatten för R 2 och R 0 men undersöker nu möjligheterna att i stället hyra tungt vatten.

7 f). Av beloppet hänför sig 1,0 milj. kronor till det kärnkemiska laboratoriet, 0,5 milj. kronor till elektronmikroskop, ugn m. m. till materiallaboratoriet, 2,8 milj. kronor till anskaffning av erforderlig utrustning vid det värmetekniska laboratoriet samt 1,1 milj. kronor till utrustning för övriga laboratorier.

7 g). Beloppet gäller utrustning för isotopcentralen.

8 a). Totalkostnaden för uranverket i Ranstad, vilket beräknas kunna tas i drift budgetåret 1964/65, har beräknats till 115 milj. kronor, baserat på 1957 års prisnivå. Härav har hittills anvisats 35 milj. kronor. För nästa budgetår erfordras ytterligare 28 milj. kronor.

I detta sammanhang bör erinras att *vattenfallsstyrelsen* hemställt om 30 milj. kronor för atomenergianläggningar under budgetåret 1961/62 varav 20 milj. kronor avser Ågesta kraftvärmeverk och 10 milj. kronor Marvikens kraftstation. Dessutom hemställer styrelsen att under innevarande budgetår för detta ändamål får användas 9,1 milj. kronor av anslaget till kraftverksbyggnader m. m. Med utnyttjande av existerande anslagsbehållning kan då för 1960/61 täckas en medelsförbrukning av 20 milj. kronor för Ågesta och 12 milj. kronor för Marviken.

Yttrande av delegationen för atomenergifrågor

Delegationen för atomenergifrågor anför att det av statsmedel bekostade atomenergiprogrammet syftar till att möjliggöra byggande av stora kommersiella atomkraftverk av inhemsk konstruktion och tillverkning, när den ekonomiskt utbyggnadsvärda vattenkraften under 1970-talet tagits i anspråk. Såväl i Sverige som utomlands har man dock kunnat dämpa takten i atomenergiprogrammen på grund av den goda tillgången på konventionella bränslen till låga priser. Bristen på kvalificerade tekniker har emellertid i vårt land försvårat fullföljandet av även ett reducerat atomenergiprogram. Delegationen erinrar i anslutning härtill att 1960 års riksdag beslutat att vid de tekniska högskolorna med början läsåret 1960/61 skapa en organisation för utbildning i atomenergiteknik.

Delegationen konstaterar, att inga nya projekt framföres i bolagets och styrelsens petita, utan arbetet är helt inriktat på fortsatt utrednings- och utvecklingsarbete samt på utbyggnad och idrifttagning av redan påbörjade och beslutade anläggningar.

Reaktorprogrammet avser i första hand ett färdigställande till 1963 av

Ågesta kraftvärmeverk och fortsatt projekteringsarbete för kraftreaktorn R 4 ingående i Marvikens kraftstation. Delegationen erinrar att förläggnings- och andra frågor beträffande den sistnämnda reaktorn kommer att prövas i samband med vattenfallsstyrelsens ingivna koncessionsansökan. Råvaruprogrammet domineras av uppförandet av uranverket i Ranstad medan utvecklings- och förprojekteringsarbetet fortsätter beträffande tungt vatten och plutonium. Forskningsarbetet vid Studsvik intensifieras i samband med att nya anläggningar blir färdigställda och tas i drift. Utbyggnaden av forskningsstationen fortsätter planenligt.

Beträffande de av bolagets styrelse antagna riktlinjerna för samarbetet med kraftföretagen och industrien anför delegationen att dessa är väl ägnade att befordra ett rationellt utnyttjande vid forskningsarbetet av föreliggande statliga och enskilda personella och materiella resurser.

I fråga om *Aktiebolaget Atomenergis anslagsäskanden för budgetåret 1961/62* anför delegationen att bolagets arbetsprogram är väl avvägt och i överensstämmelse med riktlinjerna för det svenska atomenergiprogrammet. Med hänsyn till att några nya anslagsobjekt inte tillkommer i år har delegationens granskning närmast gällt en bedömning av huruvida anslagsbehovet är riktigt beräknat med hänsyn till leveransläget och svårigheterna att anställa personal.

Delegationen finner det angeläget att den dyrbara och inom landet unika forskningsutrustningen i Studsvik så snabbt som möjligt kommer i användning. Den av bolaget förutsedda personalrekryteringen under innevarande och nästa budgetår anses emellertid bli svår att genomföra. Samtidigt kan också vissa ytterligare förskjutningar i materielleveranserna förväntas. Med hänsyn härtill anser sig delegationen böra räkna med en 10,0 respektive 6,8 milj. kronor lägre medelsförbrukning under budgetåren 1960/61 och 1961/62 än Aktiebolaget Atomenergi förutsett i sina petita. Delegationen förutsätter att bolaget med anledning av den föreslagna reduktionen företar erforderlig jämkning i personalorganisationen och koncentrerar insatserna på de mest angelägna uppgifterna.

Beträffande uranverket i Ranstad erinrar delegationen att beslutet om svensk uranproduktion inte framkommit ur förhoppningen om en helt konkurrenskraftig råvaruhantering utan väsentligen dikterats av beredskapsmässiga och handelspolitiska skäl. Även om priserna på importerat uran kan väntas komma att visa en fallande tendens, kvarstår enligt delegationens mening de skäl, som motiverat beslutet att anlägga uranverket. För den fortsatta utbyggnaden förordar delegationen att bolaget medges utlägga beställningar med högst 25 milj. kronor samtidigt som anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 nedräknas med 5,0 milj. kronor till 23,0 milj. kronor.

Sammanlagt förordar delegationen sålunda anslag till Aktiebolaget Atomenergi för budgetåret 1961/62 med 122 milj. kronor, varvid förutsatts

att bolaget disponerar över 10 milj. kronor mer i reservationsmedel än som förutsetts i petita. Av anslaget bör 20 milj. kronor liksom tidigare anvisas över kapitalbudgeten.

Vattenfallsstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 tillstyrkes av delegationen, som erinrar att definitivt ställningstagande till styrelsens projekt för Marvikens kraftstation förutsatts skola träffas först under sommaren 1961.

Sammanfattningsvis tillstyrker sålunda delegationen för nästa budgetår anslag för det svenska atomenergiprogrammet om tillhopa 152 milj. kronor, varav å driftbudgeten till Aktiebolaget Atomenergi 102 milj. kronor och å kapitalbudgeten 30 milj. kronor till vattenfallsstyrelsen och 20 milj. kronor till bolaget. Därjämte förordar delegationen att bolaget erhåller ett beställningsbemyndigande om högst 25 milj. kronor gällande uranverket i Ranstad.

Departementschefen

Innan jag ingår på frågan om medelsanvisningen till det svenska atomenergiprogrammet för nästa budgetår, skall jag något beröra programmets målsättning.

Problematiken för vår energiförsörjning är allmänt känd. Hittills har våra vattenkrafttillgångar utgjort den enda inhemska energitillgången av betydelse. En forcerad utbyggnad av dessa har kunnat täcka praktiskt taget hela den snabbt ökande förbrukningen av elkraft. Detta har både möjliggjort och haft som förutsättning, att svensk industri gjort såväl kvantitativt som kvalitativt betydande insatser inom anläggnings- och turbinteknik samt på det elektromekaniska området och där icke minst i fråga om långdistansöverföring av högspänd elkraft.

Trots att vi vanligen blott alstrar några få procent av vår elkraft i värmekraftverk, leder vår totala brist på användbara fossila bränslen ändå till att omkring femton procent av vår import utgöres av bränslen, främst olja. Denna stora importandel får också tillskrivas det faktum, att vår energiförbrukning per invånare är en av de högsta i Europa.

Det torde icke nog kraftigt kunna understrykas, att en fortsatt expansion av vår produktion och därmed av vårt allmänna välstånd beror av en tryggad energibas. Vi måste även i fortsättningen lyckas lösa problemet att till låga kostnader tillgodose en fortsatt snabb ökning av energiförbrukningen.

Vi har hittills i huvudsak utbyggt de ekonomiskt fördelaktigaste vattenfallen och under de senaste åren dessutom haft fördelen av exceptionellt låga världsmarknadspriser på fossila bränslen. Stora ansträngningar kommer därför att krävas, för att vi icke skall förlora den värdefulla förmånen av låga energikostnader.

Vår utbyggnadsvärda vattenkraft tar med nuvarande utbyggnadstakt slut under 1970-talet och värmekraft måste redan under 1960-talet sättas in i

successivt ökad utsträckning. Till en början sker detta i form av olje- eller koleldade kraftverk, men från 1970-talets början ger värmekraftens allt längre årliga utnyttjningstider alltmer ökad plats åt atomkraften.

Därmed inträder atomkraften i den roll vattenkraften hittills spelat såsom enda möjlighet att motverka stegrat beroende av importerade fossila bränslen.

Det svenska atomenergiprogrammet har utformats mot bakgrunden av den här skisserade energipolitiska problematiken. En huvudpunkt i programmet har således varit att ge svensk verkstadsindustri möjlighet att liksom vid vattenkraftstationerna svara för den maskinella utrustningen. Därvid har det även ansetts angeläget att inhemska reaktorkonstruktioner utvecklas, speciellt lämpade för vår energipolitiska situation. Detta har lett fram till valet av en reaktortyp, som bygger på naturligt uran som bränsle och tungt vatten som moderator. Naturligt uran ger nämligen de lägsta bränslekostnaderna, vilket är av avgörande betydelse vare sig uranbränslet skall importeras eller man väljer att utnyttja de stora, men låghaltiga svenska urantillgångarna. I de svenska alunskiffrarna besitter vi några av världens största kända uranförekomster, ehuru med så låg uranhalt att uranframställning därur betingar högre kostnad än det pris som för närvarande gäller på världsmarknaden. En mindre produktion har emellertid som bekant beslutats, huvudsakligen ur beredskapssynpunkt. Jag återkommer till denna fråga i det följande.

Det industriella utvecklingsprogram som erfordras för att svensk industri efter ingången av 1970-talet skall kunna prestera maskinutrustningen till atomkraftverk, vilka under decenniet kan beräknas uppnå en investeringsvolym av storleksordningen en miljard kronor per år, drar redan i sitt nu pågående inledningsskede mycket avsevärda kostnader. Endast med allmänna medel kan ett mångårigt forsknings- och utvecklingsarbete av denna omfattning finansieras. Sedan år 1957 har sålunda riksdagen i anslag till AB Atomenergi och vattenfallsstyrelsen beviljat sammanlagt 531,7 milj. kronor till atomenergiändamål. För budgetåret 1961/62 äskar bolaget 143,8 och styrelsen 30 milj. kr.

Riktlinjer för arbetsfördelningen på atomenergiområdet underställdes 1956 års riksdag. Därvid erhöll AB Atomenergi huvudansvaret för utvecklingsarbetet, som förutsattes till helt övervägande del finansieras med statsmedel. På atombolaget skulle ankomma att dels själv utföra vissa arbeten, dels lägga ut beställningar på olika industriföretag.

Inom AB Atomenergi, som uppbyggts med såväl statligt som enskilt och kommunalt inflytande i företagets styrelse, har intressenterna dels år 1956 ingått en alltjämt delvis gällande aktieägaröverenskommelse, dels i mars 1960 inom bolagets styrelse antagit principiella riktlinjer beträffande företagets arbetsuppgifter och dess samarbete med industrien och med kraftproducenterna. För dessa riktlinjer har en redogörelse lämnats i det föregående liksom tidigare av statsutskottet (SU 1960: 10 s. 34 f.), som tagit kännedom om den nyssnämnda överenskommelsen. För egen del vill jag

anmäla, att jag, liksom utskottet i sitt här citerade utlåtande, finner de nämnda riktlinjerna innefatta ett fullföljande av 1956 års intentioner samt utgöra en godtagbar avvägning av arbetsfördelningen på atomenergiområdet.

I sina petita för budgetåret 1961/62 framför AB Atomenergi och vattenfallsstyrelsen ej några nya projekt. Äskade anslag avser enbart fullföljande och drift av redan tidigare beslutade anläggningar samt fortsatt utrednings- och utvecklingsarbete.

Reaktorprogrammet innefattar närmast ett färdigställande till år 1963 av Ågesta kraftvärmeverk. Dess uppförande fortskrider enligt den tidsplan och kostnadskalkyl som anmäldes i förra årets statsverksproposition. Utrednings- och konstruktionsarbetet beträffande kraftreaktorn R 4 fullföljes av AB Atomenergi i samarbete med Asea och Nohab. Som en riktpunkt siktar man till ett idrifttagande under år 1967. Vid mitten av år 1961 skall erforderligt underlag föreligga för ett slutligt ställningstagande till projektets utformning och tidsplan. Vattenfallsstyrelsen har i underdånig framställning anhållit om tillstånd att uppföra reaktorn, som numera avses förlagd till Marviken i Östra Vikbolandets kommun i Östergötlands län. Frågan härom är för närvarande under beredning i vederbörande expertinstanser och jag avser att sedermera anmäla ärendet för Kungl. Maj:ts avgörande.

I överensstämmelse med förslagen i petita torde för budgetåret 1961/62 till Ågesta kraftvärmeverk beräknas ett anslagsbehov av 6 milj. kronor för AB Atomenergi och 20 milj. kronor för vattenfallsstyrelsen. Till projekteringsarbeten m. m. för Marvikens kraftstation äskar vattenfallsstyrelsen för nästa budgetår 10 milj. kronor. Med hänsyn till att slutlig ställning till projektet icke kan tagas förrän efter den 1 juli 1961, torde frågan om ytterligare medelsanvisning böra anmälas för riksdagen vid ett senare tillfälle. Jag förutsätter dock att härigenom icke någon förskjutning i en eljest genomförbar tidsplan skall behöva äga rum. Frågan om den sålunda förordade medelsanvisningen till vattenfallsstyrelsen budgetåret 1961/62 med 20 milj. kronor för atomenergianläggningar kommer senare denna dag att anmälas av chefen för kommunikationsdepartementet.

Forskningsresurserna inom AB Atomenergi expanderar under innevarande och nästa budgetår avsevärt genom att forskningsstationen vid Studsvik alltmer tages i bruk. Under år 1960 har den svenskbyggda nolleffektreaktorn R 2-0 och den från utlandet inköpta stora materialprovningsreaktorn R 2 tagits i drift i Studsvik. Därjämte har laboratoriet för radioaktiv metallurgi färdigställts. Nu pågående byggnadsetapp upptar laboratorier för kärnkemi, värmeteknik, strålskydd och hälsofysik samt för vissa experiment i R 2. Dessutom ingår en anläggning för radioaktivt avfall, en värmekraftcentral samt en isotopcentral. Denna skall bland annat betjäna det laboratorium som uppföres i Studsvik åt forskningsråden för medel som anslagits under ecklesiastikdepartementets kapitalbudget. Till fortsatt anläggningsarbete i Studsvik förordar jag i enlighet med AB Atomenergis beräkningar 20 milj. kronor under budgetåret 1961/62, vilket innebär en minskning med 2,8 milj. kronor jämfört med innevarande budgetårs anslag.

Av övriga tidigare beslutade reaktorprojekt vid Studsvik har den s. k. tryckzebran numera beställts hos ett svenskt industriföretag. Beträffande den snabba nolleffektreaktorn, FR 0, pågår projekteringen inom atombolaget. Vidare fortsätter bolaget utredningarna rörande en förra året anmäld större experimentreaktor för komponentutveckling, dock utan att medel för närvarande äskas till uppförande av densamma.

Råvaruprogrammet domineras av det beslutade uranverket som uppföres i Ranstad, medan arbetena beträffande tungt vatten och plutonium för närvarande begränsar sig till utvecklingsarbete och förprojektering. Till Ranstad har riksdagarna 1958—60 anvisat tillhopa 35 milj. kronor. För nästa budgetår beräknar bolaget ett medelsbehov av 28 milj. kronor, varutöver disponeras 2 milj. kronor som anvisats för ett tills vidare uppskjutet uranraffinaderi. Delegationen för atomenergifrågor har förordat dels en anslagsnedräkning med 5 milj. kronor till 23 milj. kronor, dels att bolaget för att kunna fullfölja verket till 1964/65 bör medges rätt att därutöver utlägga beställningar om högst 25 milj. kronor. Jag biträder vad delegationen sålunda förordat.

I detta sammanhang vill jag erinra om mitt uttalande i förra årets statsverksproposition, att stora kostnader föranledes av önskemålet, att vårt land av handelspolitiska skäl och beredskapsskäl åtminstone i begränsad skala uppbygger ett självständigt inhemskt atomenergiprogram, innefattande bland annat uranverket i Ranstad som bas för bränsleförsörjningen till den utvecklade reaktortypen. Vidare anförde jag, att det, trots de kostnader det här är fråga om, av flera skäl ansetts motiverat att satsa på ett atomenergiprogram av denna omfattning. Dels väntas vår energisituation under 1970-talet komma att kräva en mycket omfattande utbyggnad av atomkraftverk, dels har även den handlingsfrihet, som ett självständigt atomenergiprogram medför, tillmätts ett avgörande värde i vår bedömning. Dessa överväganden accepterades av 1960 års riksdag utan erinran.

I anslutning härtill torde jag få anmäla, att AB Atomenergi i underdånig framställning den 16 november 1960 föreslagit att prissättningen på det uran, som kommer att utvinnas i Ranstad och som skall ingå i bränsleelement till svenska reaktorer, anknytes till det aktuella världsmarknadspriset. Som stöd för sin framställning erinrar AB Atomenergi om att halten i skiffrarna i Västergötland är låg jämfört med uranförekomster i utlandet. Produktionskostnaden i Ranstad kommer därför — som redan från början framhållits — att ligga över de priser som för närvarande tillämpas i fråga om uran på världsmarknaden. AB Atomenergi understryker angelägenheten av att bedömningen av atomkraften i förhållande till andra energikällor liksom avvägningen mellan olika atomkraftalternativ sker på ett ekonomiskt rättvisande sätt. Härvid bör enligt bolagets mening merkostnaden för uran från Ranstadsanläggningen jämfört med annat uran på världsmarknaden betraktas som en beredskapskostnad, vilken icke bör inverka på prissättningen på bränsleelementen.

Utlåtande över AB Atomenergis framställning har avgivits av delegationen

för atomenergifrågor som tillstyrker bolagets förslag, att merkostnaden för Ranstads-uranet jämfört med det aktuella världsmarknadspriset icke belastar kraftföretag eller liknande urankunder utan i stället såsom en allmän beredskapskostnad i mån av behov täckes genom statsanslag till AB Atomenergi.

Jag delar AB Atomenergis uppfattning, att bedömningen av atomkraften i förhållande till andra energikällor liksom avvägningen mellan olika atomkraftalternativ bör ske på ett ekonomiskt rättvisande sätt. Bolagets prissättning på uran, som utvinnes i Ranstad, bör — därest riksdagen ej har något att erinra däremot — ske med beaktande härav och med hänsyn till det i förekommande fall tillämpliga världsmarknadspriset.

Sammanfattningsvis vill jag anföra, att jag finner AB Atomenergis program väl utformat och koncentrerat på forsknings- och utvecklingsuppgifter, som nära anknyter till den valda reaktortypen. Delegationen för atomenergifrågor har vid sin granskning av bolagets beräkningar av anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 funnit sig — främst på grund av förväntade förskjutningar i fråga om nyanställning av personal och leveranser av materiel — böra räkna med en 10 respektive 6,8 milj. kronor lägre medelsförbrukning under 1960/61 respektive 1961/62 än bolaget utgått från i sina petita. Jag biträder delegationens beräkningar av anslagsbehovet och förordar sålunda anslag för budgetåret 1961/62 till AB Atomenergi med sammanlagt 122 milj. kronor, varav 102 milj. kronor torde anvisas under förevarande anslag. Jag kommer senare denna dag att föreslå, att återstående medelsbehov, 20 milj. kronor, anvisas AB Atomenergi under fonden för låneunderstöd på kapitalbudgeten. Därutöver torde AB Atomenergi i enlighet med förslag av delegationen för atomenergifrågor böra meddelas bemyndigande att utlägga beställningar avseende uranverket i Ranstad om ytterligare högst 25 milj. kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanlag av 102 000 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t medgiva Aktiebolaget Atomenergi att därutöver utlägga beställningar av utrustning för sammanlagt 25 000 000 kronor.

[46] **3. Internationellt atomenergisamarbete**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 000 000	1 566 375
1960/61 (statsliggaren s. 997)	4 100 000	
1961/62 (förslag)	6 000 000	

Från anslaget bestrides Sveriges kostnader för deltagande i verksamheten inom *dels* International Atomic Energy Agency (IAEA), *dels* det särskilda atomenergiorganet inom Organisationen för europeiskt ekonomiskt samar-

bete (OEEC), European Nuclear Energy Agency (ENEA), *dels* det särskilda nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor. Kostnaderna för ENEA:s sekretariat bestrides dock från anslag under tredje huvudtiteln. De största kostnaderna under nästkommande budgetår hänför sig till Sveriges deltagande i ENEA-projekten Eurochemic och Dragon. Projekten har tidigare varit föremål för ställningstagande från statsmakternas sida. — För ytterligare uppgifter torde få hänvisas, beträffande IAEA till prop. 75/1957, beträffande ENEA till prop. 59/1958, beträffande Eurochemic till prop. 59/1958 och 186/1959, beträffande Dragonreaktorn till statsverkspropositionen år 1959 och 1960 (X ht, s. 112 resp. s. 121) samt beträffande ENEA:s reaktorprojekt i Halden till statsverkspropositionen åren 1958 och 1959 (X ht, s. 104 resp. s. 112).

Yrkande

Delegationen för atomenergifrågor (skr. 8/9 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 900 000 kronor till 6 000 000 kronor.

	Utfall 1959/60	Beräknad utgift 1960/61	1961/62	Ändring för 1961/62 i förhållande till 1960/61
	mkr	mkr	mkr	mkr
1. IAEA	—	0,475	0,550	+ 0,075
2. Haldenreaktorn	0,605	0,940	0,450	— 0,490
3. Dragonreaktorn	0,945	2,080	2,480	+ 0,400
4. Eurochemic	—	1,660	2,500	+ 0,840
5. Nord. kontaktorg.	0,016	0,020	0,020	of
Summa utgift	1,566	5,175	6,000	+ 0,825
Anslag	3,000	4,100	6,000	+ 1,900
Besparing (+) eller överskridande (—)	+ 1,434	—1,075	± 0	

Motiv

1. Sveriges avgifter till IAEA under år 1961 bestämdes av organets generalkonferens i september 1960. Den föreslagna administrativa budgeten uppgår till drygt 6 milj. dollar. Sveriges andel kan, efter bidragsprocenten 1,29, beräknas till cirka 415 000 kronor, innebärande en ökning med 25 000 kronor. Härtill bör läggas det svenska bidraget till organets budget för särskilda projekt 120 000 kronor, innebärande en ökning med 15 000 kronor, jämte kostnaderna för deltagande i av IAEA anordnade konferenser och seminarier, omkring 15 000 kronor. För budgetåret 1961/62 bör därför beräknas sammanlagt 550 000 kronor vilket innebär en ökning av den beräknade belastningen med 75 000 kronor jämfört med budgetåret 1960/61. Då Sverige sistnämnda budgetår tillgodoräknades tidigare för högt inbetalda avgifter med 30 000 kronor stannar dock den reella ökningen vid 45 000 kronor.

2. För innevarande budgetår har genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni

respektive den 17 augusti 1960 anvisats dels slutandelen av kostnaderna för projektets första etapp, dels ytterligare 337 000 kronor såsom svenskt bidrag till en andra etapp. Sistnämnda etapp, som avses bli slutförd till utgången av 1962, förutsätter ett svenskt bidrag av ytterligare 722 000 kronor, varav 450 000 kronor skulle belasta budgetåret 1961/62.

3. Enligt gällande finansieringsplan beräknas det svenska bidraget till Dragonprojektet i Storbritannien under budgetåren 1960/61 och 1961/62 utgå med 2,00 respektive 2,48 milj. kronor.

4. För Eurochemic torde under innevarande och nästkommande budgetår erfordras inbetalningar av den svenska andelen av bolagets aktiekapital med 1,66 respektive 2,5 milj. kronor. Beträffande den sistnämnda inbetalningen är det dock ovisst huruvida den kan komma att förskjutas så att den i stället belastar budgetåret 1962/63.

5. Kostnaderna för svenskt deltagande i det nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor beräknas till oförändrat 20 000 kronor.

Departementschefen

Den inhemska forskningen på atomenergiområdet begränsas självfallet av tillgången på materiella och personella resurser. Därför är vårt deltagande i det internationella samarbetet på området av stort värde. Det möjliggör för oss att till rimliga kostnader delta i projekt, som vi inte ensamma kan genomföra.

För nästa budgetår ifrågasättes inga helt nya engagemang, utan de föreslagna beloppen avser i huvudsak endast fullföljande av tidigare åtaganden. Dock synes nya medel böra anvisas för en andra etapp inom det s. k. Halden-projektet. Den är kostnadsberäknad till sammanlagt drygt en milj. kronor, varav emellertid cirka 570 000 kronor redan ställts till förfogande inom ramen för under anslaget för innevarande budgetår tillgängliga medel. Det kan nämnas att Haldenprojektets andra etapp är av särskilt intresse för svensk del, bland annat därför att Aktiebolaget Atomenergi är tillverkare av bränsleladdningen härtill. Vår fortsatta medverkan i projektet har därför framstått som naturlig.

Även i övrigt torde delegationens beräkningar av anslagsbehovet lämnas utan erinran. Med hänsyn härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationellt atomenergisamarbete* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

G. Pris- och konkurrensförhållanden m. m.

[47] **1. Näringsfrihetsrådet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	108 600	97 566
1960/61 (statsliggaren s. 980)	130 500	
1961/62 (förslag)	146 000	

Yrkande

Näringsfrihetsrådet (skr. 25/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 15 500 kronor sammanhängande med höjningen av statstjänstemännens löner. Av höjningen hänför sig 10 500 kronor till det för rådets ordförande av Kungl. Maj:t bestämda arvodet samt respektive 4 800 och 200 kronor till anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Departementschefen

Med godkännande av näringsfrihetsrådets anslagsberäkningar för nästa budgetår hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för näringsfrihetsrådet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl Maj:t, *förslagsvis*	31 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	102 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	10 900
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 100
Summa kronor	146 000

b) till *Näringsfrihetsrådet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 146 000 kronor.

[48] **2. Näringsfrihetsrådet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	11 200	7 072
1960/61 (statsliggaren s. 980)	13 200	
1961/62 (förslag)	10 000	

Yrkande

Näringsfrihetsrådet (skr. 25/8 1960) föreslår, att anslaget sänkes med 3 000 kronor.

	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Rådets förslag 1961/62	
1. Sjukvård m. m.	80	200	200	(± 0)
2. Reseersättningar	1 001	3 000	3 000	(± 0)
3. Expenser	5 993	10 000	7 000	(— 3 000)
			10 200	(— 3 000)

Motiv

3. Anslagsposten Expenser uppräknades för innevarande budgetår med 4 000 kronor, avseende vissa kostnader av engångsnatur i samband med flyttning till andra lokaler. Anslagsposten bör alltså kunna för nästa budgetår sänkas. Då emellertid vissa utgiftsökningar i förhållande till det förflutna budgetåret är att förutse, föreslår rådet att sänkningen begränsas till 3 000 kronor.

Departementschefen

Näringsfrihetsrådets beräkning torde godtagas och anslaget bestämmas till avrundat 10 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Näringsfrihetsrådet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[49] **3. Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar. 4. Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader. 5. Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar. 6. Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader**

Dessa anslag är för innevarande år uppförda med respektive 262 100, 25 200, 1 972 400 och 353 100 kronor.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för handelsdepartementet den 6 maj 1960 särskilda utredningsmän med uppgift att granska lagstiftningen och administrationen på pris- och konkurrensområdet. Utredningsmännen väntas komma att avlämna sitt betänkande inom de närmaste veckorna. Efter remissbehandling av betänkandet och därpå grundad prövning inom handelsdepartementet torde förslag i ämnet komma att i särskild proposition underställas årets riksdag. I avvaktan därpå bör förenämnda anslag här upptas med oförändrade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar* ett förslagsanslag av 297 000 kronor;

b) till *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader* ett förslagsanslag av 25 000 kronor;

c) till *Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 146 000 kronor;

d) till *Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader* ett förslagsanslag av 324 000 kronor.

[50] **7. Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	672 900	651 624
1960/61 (statsliggaren s. 991)	707 000	
1961/62 (förslag)	882 000	

Yrkande

Statens institut för konsumentfrågor (skr. 10/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 395 100 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster: Inom institutet	
a) 1 kanslibiträde Ae 7	10 620
b) 1 tekniskt biträde Ae 7	10 620
c) 2 institutionsbiträden Ae 5	19 152
2. Nya tjänster: Laboratoriet	
1 förste intendent Ae 24	25 536
1 förste assistent Ae 21	21 876
3 assistenter Ae 15	48 132
1 mekaniker Ae 9	11 772
1 förste laboratoriebiträde Ae 9	11 772
2 laboratoriebiträden Ae 7	21 240
3 laboratoriebiträden Ae 5	28 728
3. Uppflyttning i lönegrad:	
1 konsulent Ae 17—Ae 19	1 752
4. Ändrad anställningsform:	
a) 1 direktör Be 1—Bo 1	—
b) 4 förste intendenter Ae 24—Ao 24	—
c) 1 intendent Ae 21—Ao 21	—
d) 2 konsulenter Ae 19—Ao 19	—
e) 1 asistent Ae 12—Ao 12	—
f) 1 kassör Ae 10—Ao 10	—
g) 1 kanslibiträde Ae 7—Ao 7	—
h) 2 tekniska biträden Ae 7—Ao 7	—
i) 1 institutionsbiträde Ae 5—Ao 5	—

	Ökning
5. Extra personal och experter:	
a) institutet	17 000
b) laboratoriet	22 000
6. Vikariatsersättningar	1 000
7. Arvode till organisationsföredragande	600
8. Löneklassändringar	3 996
9. Rörligt tillägg	129 681
10. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	9 612
	395 100

Motiv

1 a—c). Styrelsens äskande i fråga om nya tjänster vid institutet överensstämmer med vad som framfördes i förra årets petitaskrivelse (X ht s. 86—87). Styrelsen understryker ånyo det angelägna i att kansliet och undersökningsavdelningarna erhåller en sådan personalkomplettering, att icke anslaget för experter och extra personal måste utnyttjas för att bestrida kostnader för tjänster, som visat sig nödvändiga för löpande arbetsuppgifter.

2. De för institutets löpande forskning erforderliga laboratorieundersökningarna äger rum i hyrda lokaler och med arvodesanställd personal. Kostnaderna beräknas till cirka 276 000 kronor för år, därav cirka 200 000 kronor avser löner. Medel för denna verksamhet har för tiden den 1 februari 1961—den 31 januari 1962 beviljats av statens konsumentråd. Arbetet vid laboratoriet, som för närvarande sysselsätter tolv befattningshavare, är huvudsakligen koncentrerat till tvättområdet. Styrelsen framhåller, att ett laboratorium för kemiska och tekniska undersökningar är en nödvändig del av institutet, om detta skall kunna fylla sin uppgift. Redan i den utredning, som föregick institutets inrättande, framhölls nödvändigheten av att institutet förfogade över laboratorielokaler för sin undersökningsverksamhet samt att kvalificerad personal knöts till detta laboratorium. Institutsstyrelsen har funnit att såväl arbetsplaneringen som rekryteringen av personal blir lidande av att laboratoriets verksamhet finansieras med tillfälliga anslag. Därför upprepas fjolårets äskande, att löner och omkostnader för laboratoriet överföres till institutets ordinarie anslag. De föreslagna tjänsterna har samtliga sin motsvarighet i den nuvarande organisationen. Institutets förslag innebär sålunda icke någon utökning av verksamheten.

3. Konsulenten på livsmedels- och kemisk-tekniska avdelningen handlägger självständigt frågor inom livsmedelsområdet och vikarierar för avdelningschefen vid dennes frånvaro. Tjänsten erhöll nuvarande lönegradsplacering år 1959. Äskandet framfördes jämväl i föregående års petita.

4. Av institutets 34 tjänster är endast 2 kontorsbiträdestjänster ordinarie. Stadigvarande behov föreligger emellertid av samtliga tjänster. Liksom i föregående års petitaskrivelse (X ht s. 87) inskränker sig dock styrelsen till att yrka ordinariesättning av 14 tjänster.

5. Institutets anslag för tillfällig arbetskraft uppgår för närvarande till

50 000 kronor. För att i ökad omfattning kunna konsultera utomstående expertis, exempelvis arkitekter, byggnadssakkunniga och juridisk expertis, bör posten höjas.

Överföres kostnaderna för laboratoriet till förevarande anslag, bör 22 000 kronor beräknas för expertis och extra personal vid laboratoriet.

6. Vid bifall till förslaget om laboratoriets inordnande i institutet bör ytterligare medel beräknas för vikariatsersättningar m. m.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig över de under p. 2 och 3 framförda yrkandena, har icke något att erinra mot den föreslagna löneställningen för en förste intendent i Ae 24 och en förste assistent i Ae 21. Däremot anser lönenämnden, att de till inrättande föreslagna tjänsterna som assistent i Ae 15 icke bör placeras högre än i trettonde lönegraden.

Förslaget om uppflyttning av en tjänst som konsulent i Ae 17 till Ae 19 kan lönenämnden icke tillstyrka.

Departementschefen

Inledningsvis bör erinras om den under detta anslag i fjolårets statsverksproposition omnämnda framställningen till Kungl. Maj:t från Sveriges tvätteriförbund om inrättande av ett centralt tvättforskningsinstitut. I detta ärende har statens konsumentråd nu avgivit utlåtande. Rådet har därvid framhållit, att forskningsbehoven är olikartade beträffande hemtvätt och industritvätt och att de olika forskningsuppgifterna bör hållas isär. Alltsedan sin tillkomst har rådet genom anslagsgivning understött olika grenar av hemtvättforskning. Rådet har sålunda noga följt det arbete, som bedrivits vid statens institut för konsumentfrågor, statens institut för byggnadsforskning och Svenska textilforskningsinstitutet, och anser att förutsättningar för en effektiv forskning på hemtvättens område redan föreligger med de nu existerande institutionerna. Ett närmare samarbete dem emellan skulle dock främjas genom en särskild samarbetskommitté. Att samordna forskningen på hemtvättens område på föreslaget sätt bör närmast ankomma på konsumentrådet. Jag förutsätter att så kommer att ske. Vad industritvätten angår vitsordar rådet, att det är ett starkt konsumentintresse att forskningen utvidgas, men att frågan om ett särskilt forskningsinstitut för den kommersiella tvätten behöver utredas ytterligare, i analogi med de utredningar, som föregått flera av nuvarande branschforskningsinstitut.

Mot bakgrund av konsumentrådets ställningstagande till tvättforskningen finns det ingen anledning längre att hålla svävande frågan huruvida hemtvättforskningen vid konsumentinstitutet bör ligga där den ligger eller sammanföras med forskning på annat håll. Jag anser det alltså mest ändamålsenligt, att det till statens institut för konsumentfrågor knutna laboratoriet, där arbetet hittills varit huvudsakligen inriktat på tvättfrågor, från och med nästa budgetår fast inordnas under institutet. Då erforderliga medel för la-

boratoriets drift redan beviljats av konsumentrådet för tiden fram till och med den 31 januari 1962, torde institutets avlönings- och omkostnadsanslag inte behöva uppräknas med mer än 5/12 av den beräknade totala årskostnaden för laboratoriet.

I enlighet med institutets i sina petita framförda önskemål föreslår jag att den vid laboratoriet nu stadigvarande personalen under nästa budgetår erhåller extra ordinarie tjänster i institutet med i huvudsak den lönegradsplacering, som motsvarar nuvarande arvoden. Medel torde sålunda böra beräknas för inrättande av tjänster för en förste intendent i Ae 24, en förste assistent i Ae 21, tre assistenter i Ae 13 samt sju tekniska biträden, därav två i Ae 9, två i Ae 7 och tre i Ae 5. Den härav betingade uppräkningen av institutets avlöningsanslag uppgår för de fem sista månaderna av nästa budgetår till 89 000 kronor. För extra personal och experter vid laboratoriet bör medel anvisas med 9 200 kronor, vilket svarar mot 22 000 kronor för helt budgetår. För laboratoriets räkning nödvändiggörs även en anslagshöjning med 400 kronor avseende vikariatsersättningar och med 1 900 kronor avseende kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Sammanlagt erfordras alltså en ökning av förevarande anslag med 100 500 kronor i anledning av det föreslagna inordnandet av laboratoriet under institutet, vilket belopp sålunda avser tiden februari—juni 1962.

Vad beträffar institutets övriga äskanden föreslår jag ordinariesättning av tjänsten som direktör och tillstyrker därjämte höjning av anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter med respektive 65 800 och 4 100 kronor. Kostnaderna för författningsenliga löneklassuppflyttningar m. m. kan uppskattas till 4 000 kronor, varjämte anslaget bör uppräknas med 600 kronor, utgörande arvode till en organisationsföredragande vid institutet.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde anslaget för nästa budgetår upptagas med sammanlagt 882 000 kronor, att fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens institut för konsumentfrågor vidtaga de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för konsumentfrågor att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	52 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	3 100
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	623 900

4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* 184 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis* 17 800

Summa kronor 882 000

c) till *Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 882 000 kronor.

[51] 8. **Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	202 000	251 585
1960/61 (statsliggaren s. 991)	222 000	
1961/62 (förslag)	307 000	

Yrkande

Statens institut för konsumentfrågor (skr. 10/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 137 000 kronor.

	Nettougift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Institutets förslag 1961/62
1. Sjukvård	4 970	3 000	4 000 (+ 1 000)
2. Reseersättningar	8 550	9 000	12 000 (+ 3 000)
3. Bränsle, lyse, vatten	10 500	9 000	12 000 (+ 3 000)
4. Övriga expenser	41 975	42 000	49 000 (+ 7 000)
5. Publikationstryck	129 999	100 000	100 000 (± 0)
6. Periodisk tidskrift	—	—	60 000 (+ 60 000)
7. Annan upplysningsverksamhet	17 700	19 000	19 000 (± 0)
8. Omkostnader i anledning av uppdrag	500	2 000	2 000 (± 0)
9. Övriga utgifter	37 400	38 000	38 000 (± 0)
10. Laboratoriet:			
Sjukvård	—	—	1 000 (+ 1 000)
Reseersättningar	—	—	2 000 (+ 2 000)
Bränsle, lyse, vatten	—	—	—
Övriga expenser	—	—	24 000 (+ 24 000)
Övriga utgifter	—	—	35 000 (+ 35 000)
		Summa ökning	137 000

Motiv

1. Med hänvisning till belastningen under budgetåret 1959/60 bör anslagsposten höjas med 1 000 kronor.

2. Institutet har ett stadigvarande behov av att dess tjänstemän kan företa

tjänsteresor till de nordiska länderna. Inom institutets verksamhetsområde är samarbetet med motsvarande institutioner i de övriga nordiska länderna livligt. Särskilt vid gemensamma undersökningar har det visat sig önskvärt och ändamålsenligt att med kort varsel kunna taga personlig kontakt med vederbörande representant från annat nordiskt land.

3. Med hänvisning till belastningssiffran för budgetåret 1959/60 och till att institutet under nästa budgetår kommer att disponera ytterligare lokaler, finner styrelsen det motiverat att anslaget höjes med 3 000 kronor.

4. Institutets kostnader för städning beräknas på grund av avtalsenlig lönehöjning för städerskorna stiga med 1 000 kronor, vartill kommer 700 kronor i ökade städningskostnader på grund av nytillkomna lokaler. Det för nästa budgetår ökade anslagsbehovet för skrivmateriel, förbrukningsartiklar, telefonavgifter och frakter uppskattas av styrelsen till 3 000 kronor. I fråga om delposten för inventarier kommer ett ackumulerat behov att föreligga 1961/62, varför styrelsen finner en ökning med 2 300 kronor motiverad.

5—6. I föregående års anslagsäskande anmälde styrelsen, att institutet under budgetåret 1958/59 börjat utge en periodisk tidskrift, »Råd och Rön». Under budgetåret 1959/60 har utgifterna för denna tidskrift uppgått till 38 659 kronor. Ungefär lika mycket har inlevererats till statsverket i inkomst av skriften.

Hittills har — med hänsyn till gällande föreskrifter om arten av de kostnader, som får belasta anslagsposten Publikationstryck — institutets utgifter för bildmaterial till »Råd och Rön» och för distribution av skriften belastat anslagsposten Annan upplysningsverksamhet. Detta har varit möjligt genom att institutet koncentrerat sin utbyggnad av upplysningsverksamheten på att planera permanenta utställningar i Göteborg, Malmö och Umeå i samarbete med informationsorgan på byggnadsområdet i respektive städer. För detta arbete har specialanslag erhållits från statens konsumentråd. Genom att utställningsverksamheten tagit mycken tid i anspråk, har omfattningen av demonstrationer och kurser varit relativt begränsad och kostnaderna låga. Även under innevarande budgetår beräknas arbetet med de permanenta utställningarna komma att engagera institutet i sådan mån, att en viss del av anslagsposten Annan upplysningsverksamhet kan disponeras för »Råd och Rön». Under budgetåret 1961/62 kommer emellertid kurs- och demonstrationsverksamheten m. m. att åter upptas i normal omfattning, varvid hela anslagsposten Annan upplysningsverksamhet måste disponeras för sina egentliga ändamål.

Styrelsen har, med ledning av den hittillsvarande utvecklingen, uppskattat kostnaderna för »Råd och Rön» under budgetåret 1961/62 till 60 000 kronor, varav 40 000 kronor avser tryckningskostnader och 20 000 kronor övriga kostnader. Styrelsen hemställer att samtliga kostnader för tidskriften, såväl tryckning- som distributionskostnader, sammanföras under *en* anslagspost, benämnd Periodisk tidskrift.

10. Beträffande motiveringen till denna punkt hänvisas till vad som anförts under avlöningsanslaget om laboratoriets inordnande i institutet. Den

föreslagna staten för laboratoriet motsvaras i huvudsak av den nuvarande laboratoriebudgeten.

Yttrande

Riksräkenskapsverket, som yttrat sig över förslaget att anvisa en särskild anslagspost till periodisk tidskrift, har icke funnit sig kunna biträda institutets förslag. Riksräkenskapsverket anser att medel för institutets samtliga kostnader för publikationstryck liksom hittills bör beräknas under den härför avsedda anslagsposten i överensstämmelse med vad som gäller för andra myndigheter med av Kungl. Maj:t fastställd omkostnadsstat.

Departementschefen

Omkostnaderna för konsumentinstitutets laboratorium, varom jag talat under närmast föregående punkt, kan uppskattas till 62 000 kronor för helt budgetår. Då medel för nästa budgetår erfordras endast för tiden februari—juni 1962, torde förevarande anslag böra för detta ändamål höjas med 26 000 kronor, varav för sjukvård 500 kronor, reseersättningar likaledes 500 kronor, övriga expenser 10 000 kronor samt övriga utgifter 15 000 kronor.

Institutets publikationer, framför allt den periodiska tidskriften »Råd och Rön», har vunnit uppskattning hos konsumenterna. Antalet prenumeranter har således ökat kontinuerligt från år till år och beräknas vid ingången av nästa budgetår uppgå till 20 000. De härav föranledda trycknings- och distributionskostnaderna kräver en anslagsökning om 50 000 kronor. För att underlätta administrationen av och utgiftsredovisningen för tidskriften, vilken är ekonomiskt självbärande, förordar jag att samtliga framställningskostnader m. m. av expensnatur liksom distributionskostnaderna i fortsättningen får betalas ur anslagsposten Publikationstryck.

I anledning av institutets övriga äskanden föreslår jag följande anslagshöjningar, vilka huvudsakligen är av automatisk natur, nämligen höjning med 1 000 kronor för sjukvård och med 8 000 kronor för expenser, varav för bränsle, lyse och vatten 3 000 kronor.

Anslaget bör i enlighet härmed för nästa budgetår uppföras med sammanlagt 307 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 307 000 kronor.

[52] **9. Statens konsumentråd**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	56 300	55 355
1960/61 (statsliggaren s. 992)	60 200	
1961/62 (förslag)	73 000	

Yrkande

Statens konsumentråd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 8 100 kronor.

	Ökning
1. Arvode åt ordförande och ledamöter	400
2. Arvode till bokförare	2 500
3. Rörligt tillägg	3 700
4. Expenser	1 500
	8 100

Motiv

1. Posten är för innevarande budgetår uppförd med 8 000 kronor. Rådet räknar med behov av ett ökat antal sammanträden under budgetåret 1961/62.

2. Den successiva utökningen av rådets anslagsbeviljande verksamhet har medfört att också bokföringsarbetet ökat i omfattning. För bättre utnyttjande av sekreterarens arbetskapacitet bör bokföringen överflyttas till härför anställt biträde, som bör tillerkännas ett arvode av 3 000 kronor. Med hänsyn till den för närvarande relativt låga belastningen på icke-ordinarieposten, kan den i sammanhanget erforderliga ytterligare medelsanvisningen begränsas till 2 500 kronor.

4. För att underlätta sekretariatets arbete och rationalisera den kamerala verksamheten erfordras bl. a. inköp av räknemaskin och kopieringsmaskin.

Yttrande

Med hänvisning till att omfattningen av de löpande bokföringsgöromålen hos konsumentrådet motsvarar en arbetstid av endast tre, fyra timmar för vecka, ifrågasätter *statens lönenämnd,* om ej arvodet åt bokföringshjälp bör bestämmas till 2 000 kronor.

Departementschefen

Det är att räkna med att antalet ledamöter i rådets arbetsutskott kommer att utökas från tre till fem. Med hänsyn härtill och då jag förutsätter en ökning av även antalet sammanträden, torde anslagsposten Arvoden åt ordförande och ledamöter böra uppräknas med 2 400 kronor. Däremot bör förslaget om medelsanvisning för anställande av särskild bokföringshjälp lämnas utan bifall. Under delposten Övriga expenser föreslår jag höjning med 700 kronor till löpande ändamål och med 6 000 kronor till anskaffning av möbler, m. m., i samband med flyttning till nya lokaler. Slutligen torde anslagsposten Rörligt tillägg uppräknas med 3 700 kronor.

Vid bifall härtill skulle anslaget för nästa budgetår bli 73 000 kronor, innebärande en ökning med 12 800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens konsumentråd* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 73 000 kronor.

[53]10. **Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	600 000	435 729	796 950
1960/61 (statsliggaren s. 992)	800 000		
1961/62 (förslag)	700 000		

Yrkande

Statens konsumentråd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 400 000 kronor.

Motiv

Den vid utgången av budgetåret 1959/60 förefintliga reservationen å anslaget var i det närmaste helt disponerad genom beviljade bidrag. För bidragsgivningen till konsumentvaruforskningen och konsumentupplysningen disponerar konsumentrådet, förutom anslag å driftbudgeten, också vissa clearingmedel, vilka för detta ändamål överförts till handels- och sjöfartsfonden. Under budgetåret 1959/60 anvisade rådet i bidrag sammanlagt 998 382 kronor, varav 347 800 kronor utgick ur fondmedel.

Under budgetåret 1960/61 står till rådets förfogande 800 000 kronor från riksstaten samt 106 700 kronor från clearingmedel. Rådet förutser att ansökningar som betydligt överskrider detta belopp kommer att inkomma under året. Ytterligare fondmedel kan icke beräknas bli disponibla för budgetåret 1961/62, varför rådet beräknar behovet av medel under förevarande anslag till minst 1 200 000 kronor.

Departementschefen

Under budgetåret 1959/60 har konsumentrådet genom bidrag möjliggjort forskning och undersökningar i ett stort antal för konsumenterna betydande spörsmål. Så har t. ex. rådet lämnat anslag till fortsatta studier av möbelfunktioner, av hemtvättens problem och bostädernas förrådsutrymmen samt till jämförande undersökningar av näringsvärdet hos färska och konserverade livsmedel. Vidare har lämnats anslag till undersökningar om säkerhetsbälten i bilar, till provningsnormer för textilier och möbler och till upplysningsverksamhet, bl. a. om inrättandet av en giftinformationscentral vid Karolinska sjukhuset. Även har anslag utgått till anordnandet av bostadsutställningar i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå.

I förra årets statsverksproposition uppskattade jag medelsbehovet till konsumentvaruforskning och konsumentupplysning för det nu löpande budgetåret till 900 000 kronor, innebärande en i huvudsak oförändrad ram jämfört med budgetåret 1959/60. I nämnda belopp ingick med omkring 270 000 kronor kostnaderna för konsumentinstitutets laboratorium. Jag har nyss föreslagit överflyttning av dessa kostnader under nästa budgetår till anslagen för avlöningar och omkostnader vid konsumentinstitutet. Den avlastning från anslaget, som laboratoriets utflyttning därifrån innebär, motiverar

i och för sig minskning av förevarande anslag med beloppet 270 000 kronor till 630 000 kronor, vilket möjliggör oförändrad forskningsvolym. Emellertid vill jag tillstyrka en utbyggnad av rådets verksamhet och föreslår därför uppräkning av sistnämnda belopp med 70 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

[54] **11. Bidrag till varudeklarationsnämnden**

	Anslag
1959/60	190 000
1960/61 (statsliggaren s. 992)	195 000
1961/62 (förslag)	195 000

Yrkande

Varudeklarationsnämnden (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med 195 000 kronor.

Motiv

Varudeklarationsnämndens kostnader under nästa budgetår uppskattas till 270 000 kronor. Detta belopp beräknas komma att täckas med 63 000 kronor i enskilda bidrag samt med 12 000 kronor i ränteintäkter från vissa banktillgodohavanden. För full täckning av medelsbehovet erfordras sålunda ytterligare 195 000 kronor, vilket belopp nämnden hemställer måtte utgå i statsanslag.

Departementschefen

Anslaget till varudeklarationsnämnden bör i enlighet med nämndens förslag uppföras med oförändrat 195 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till varudeklarationsnämnden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 195 000 kronor.

H. Sjöfart

Sjöfartsverket

[55] 1. **Sjöfartsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 647 700	4 702 212
1960/61 (statsliggaren s. 998)	4 893 200	
1961/62 (förslag)	5 635 000	

Yrkanden

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 049 300 kronor.

		Ökning
1. Nya tjänster:		
a) 1 byrådirektör Ao 26	+	28 320
b) 1 förste byråsekreterare Ao 23 (f. n. å övergångsstat)		—
c) 1 förste byråinspektör Ae 21	+	21 876
d) 1 förste skeppsmätningskontrollör Ae 21	+	21 876
e) 2 maskinister Ae 11	+	26 088
f) 1 kontorist Ae 9	+	11 772
g) 2 kontorsbiträden bef.gång	+	19 152
h) 1 kontorsbiträde bef. gång	+	9 576
i) 1 kontorsbiträde bef. gång	+	9 576
2. Lönegradsuppflyttningar:		
a) 1 överdirektör Bp 4—Bp 5	+	2 292
b) 6 sjöfartsråd Bo 1—Bo 3	+	20 340
c) 1 avdelningsdirektör Bo 1—sjöfartsråd Bo 3	+	3 384
d) 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	+	2 928
e) 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	+	2 928
f) 1 förste byråingenjör Ae 23—byrådirektör Ae 24	+	1 152
g) 1 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektör Ao 24	+	1 356
h) 1 byråingenjör Ae 21—förste byråingenjör Ae 23	+	1 152
i) 1 förste byråinspektör Ao 21—Ao 23	+	2 508
j) 1 förste skeppsmätningskontrollör Ae 21—Ae 23	+	2 508
k) 1 byråinspektör Ae 19—förste byråinspektör Ae 23	+	3 144
l) 1 kamrer Ao 19—Ao 21	+	2 256
m) 1 ingenjör Ae 17—byråingenjör Ae 19	+	996
n) 1 assistent Ao 13—Ao 15	+	1 656

	Ökning
o) 1 förste arkivbiträde Ae 12—arkivförvaltare Ae 15	+ 1 656
p) 1 maskinist Ae 11—Ae 13	+ 1 500
q) 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10	+ 588
r) 1 kanslibiträde Ao 7—kontorist Ao 9	+ 1 212
s) 1 kanslibiträde Ao 7—kontorist Ao 9	+ 1 212
t) 1 kontorsbiträde bef.gång—kanslibiträde Ae 7	+ 1 104
3. Ändrad anställningsform:	
a) 1 byrådirektör Ae 26—Ao 26	—
b) 1 byrådirektör Ae 24—Ao 24	—
c) 1 kontorsskrivare Ae 13—Ao 13	—
4. Ändrade tjänstebenämningar:	
2 kartlitografer Ae 13—kartograf Ae 13	—
5. Extra mönstringsförrättare m. m.	+ 135 000
6. Anställning av extra personal å sjökartebyrån	+ 10 000
7. Anställning av extra personal å fartygsbyrån	+ 75 000
8. Arvode till isbrytardirektören	+ 1 500
9. Arvode till organisationsföredragande	+ 1 200
10. Lönegradsuppflyttningar till följd av beslut av 1960 års riksdag	+ 38 856
11. Uppräkning av diverse arvoden	+ 16 000
12. Löneklassändringar	+ 25 067
13. Tjänstetidsbefordringar	— 912
14. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 10 106
15. Rörligt tillägg	+ 533 375
	+ 1 049 300

Motiv

1 a). Sjökartebyrån är organiserad på sektioner, varav hydrografiska sektionen handhar sjömätningsverksamheten. Chefen för denna sektion har att under chefen för sjökartebyrån planlägga, leda och övervaka sjömätningsverksamheten tekniskt, organisatoriskt och nautiskt. Sjömätningen har utvecklats till en utpräglat teknisk verksamhet med komplicerad apparatur och tekniska hjälpmedel. Sektionschefen måste äga ingående erfarenhet och förtrogenhet med dessa hjälpmedel för att sjömätningsverksamheten skall kunna bedrivas rationellt. Som sektionschef bör därför placeras en befattningshavare som under en lång följd av år får ägna sig åt denna verksamhet och som innehar erforderlig utbildning. För befattningen som sektionschef å hydrografiska sektionen finns emellertid för närvarande icke inrättad någon tjänst hos sjöfartsstyrelsen. Såsom sektionschef tjänstgör en från marinen kommenderad officer — regelmässigt en kommendörkapten av första graden. Detta system medför förhållandevis täta byten å denna chefsbefattning, varigenom det blir svårt att tillgodose de krav, som enligt vad

nyss sagts måste ställas på innehavaren av befattningen. Det är därför angeläget att för ändamålet inrättas en särskild tjänst.

1 b). Styrelsen upprepar sitt yrkande från de två senaste åren att en överstatsförd tjänst på juridiskt-sociala byrån skall upptagas på ordinarie stat (jfr X ht 1959 s. 130).

1 c). Även detta yrkande har framförts flera gånger tidigare. Befattningen avses placerad på fartygsbyråns fartygsinspektionssektion och motiveras av den starkt ökade arbetsbelastningen (jfr X ht 1959 s. 130).

1 d). Skeppsmätningsärendena handläggs för närvarande inom styrelsen av en överinspektör och en förste skeppsmätningskontrollör. Då med arbetsuppgifternas ökade omfattning svårigheter uppstått att i tid förse fartyg med erforderliga mätningshandlingar, är det synnerligen angeläget att personalen utökas med en förste skeppsmätningskontrollör. Tidigare har föreslagits inrättande av en tjänst som skeppsmätningskontrollör i Ae 19. Med hänsyn till den tilltagande konkurrensen om den tekniska arbetskraften finner styrelsen nu erforderligt att tjänsten placeras i lönegraden Ae 21.

1 e). Av de å sjömätningsfartygen tjänstgörande maskinisterna är fyra anställda i sjöfartsstyrelsen, medan fyra à fem utgöres av från marinen kommenderad personal. Maskinisterna handhar icke blott maskinanläggningarna å sjömätningsfartygen utan har även att utföra fortlöpande översyn och reparationsarbeten å sjömätningsbåtarnas motorer m. m. Det är erforderligt att den maskinella utrustningen ständigt hålles i driftdugligt skick, för att materielen skall kunna utnyttjas på rationellt sätt. Det är därför av största vikt att ha tillgång till kunnig maskinpersonal med erfarenhet av den speciella utrustningen vid sjömätningsarbetena. Den från marinen kommenderade personalen bytes emellertid ofta till men för verksamheten. Vid bifall till detta förslag om inrättande av två civila maskinisttjänster hos sjöfartsstyrelsen, räknar styrelsen med att i fortsättningen icke behöva anlita verkstäder i samma utsträckning som för närvarande. Under vintersäsongen kan nämligen innehavarna av de föreslagna nya tjänsterna, liksom de nuvarande civila maskinisterna, ombesörja underhållsarbeten m. m. å sjömätningsmaterielen. Antalet från marinen kommenderade maskinister kan, om de föreslagna tjänsterna inrättas, minskas med samma antal.

1 f och g). På sätt framgår av propositionen 124/1960 med förslag till förordning om registrering och mönstring av sjömän (mönstringsförordningen) m. m. skall från och med den 1 juli 1961 inrättas ett centralt sjömansregister hos sjöfartsstyrelsen. För skötseln av detta register har i propositionen föreslagits tre befattningshavare, nämligen en kontorist och två kontorsbiträden i befordringsgången.

1 h). Innehavaren av den föreslagna kontorsbiträdestjänsten skall tjänstgöra å nautiska byråns jordmagnetiska sektion och biträda vid utläsning och bearbetning av magnetogrammen från det jordmagnetiska observatoriet på Lovö. För ifrågavarande arbetsuppgifter har hittills disponerats arkivarbetare. Enär det är fråga om göromål av permanent natur, bör för ändamå-

let inrättas en fast tjänst. Samma yrkande framfördes även i 1958 och 1959 års petita (jfr X ht 1959 s. 130).

1 i). Innehavaren av den föreslagna kontorsbiträdestjänsten å kanslibyrån avses tjänstgöra å kamerala sektionen, där det varit erforderligt att förstärka personalen med befattningshavare avlönade från sakanslag. Förevarande förslag innebär alltså icke annat än överförande från sakanslag till avlöningsanslag av medel för avlöning av ett kontorsbiträde, varav stadigvarande behov finnes.

2 a—b). I sin petitaskrivelse förra året föreslog styrelsen uppflyttning av överdirektörstjänsten och samtliga sjöfartsrådstjänster till lönegraden Bp 5 resp. lönegraden Bo 3. I enlighet med förslag i proposition nr 151/1960 har därefter sjöfartsrådet och chefen för byggnadsbyrån uppflyttats till lönegrad Bo 3 och därvid erhållit tjänstebenämningen överingenjör, medan överdirektören och övriga sjöfartsråd har oförändrad lönegradsplacering. Enligt styrelsens uppfattning föreligger starka skäl för att såväl överdirektören som samtliga sjöfartsråd får den förra året föreslagna lönegradsförbättringen. Styrelsen förnyar därför förslaget vad avser överdirektören och de nuvarande sex sjöfartsråden (jfr X ht 1960 s. 176).

2 c). I petitaskrivelserna 1958 och 1959 föreslog styrelsen, att ekonomiska sektionen skulle omändras till byrå och att den dåvarande tjänsten som byrådirektör i Ao 26, vars innehavare är chef för sektionen, skulle omvandlas till en sjöfartsrådstjänst (jfr X ht 1959 s. 130 och 1960 s. 176). I enlighet med förslag i prop. 151/1960 har byrådirektörstjänsten från och med den 1 juni 1960 ändrats till en tjänst som avdelningsdirektör i Bo 1. Någon ändring av sektionens ställning i organisationen har däremot icke skett. Styrelsen anser alltjämt, att ekonomiska sektionen bör ombildas till byrå och att chefen för byrån bör få tjänstebenämningen sjöfartsråd.

2 d). Innehavaren av ifrågavarande byrådirektörstjänst tjänstgör som chef för byggnadsbyråns projekteringssektion för hamnar och farleder. Det åligger honom att självständigt leda undersöknings- och projekteringsarbetet avseende hamnar och farleder samt att tekniskt granska av utomstående upprättade förslag till sådana anläggningar. Uppgifterna har blivit alltmer omfattande under senare år med hänsyn till aktualiseringen av större kanal- och farledsprojekt av mycket stor ekonomisk räckvidd. Arbetet kräver ingående erfarenhet av såväl byggnads- som konstruktionsarbeten inom hithörande område.

2 e). Juridisk-sociala byrån har tidigare varit organiserad på sex sektioner, nämligen allmänna, juridiska, sociala, sjöolycks-, fartygsregistrerings- och sjöbefälsskolesektionerna. Erfarenheterna har emellertid givit vid handen att flertalet av de på den allmänna sektionen handlagda ärendena, särskilt de rörande sjömanshusens verksamhet samt de s. k. befälsförordningsärendena, har samband med den sociala sektionens ärenden. Det har därför befunnits lämpligt att inordna den allmänna sektionen under den sociala, med den begränsningen att vissa remiss- och liknande ärenden, ävensom registrators-

och arkivarbetet för större delen av byrån, bibehålles direkt under byråchefen. Omorganisationen av byrån har medfört ökning av arbetsbördan för chefen på den sociala sektionen. Ytterligare ökning därav uppkommer till följd av nya arbetsuppgifter beträffande central registrering av sjömän, m. m., i anslutning till den nya mönstringsförordningen.

2 f). Till följd av teleteknikens utveckling har fyr- och elektrobyrån alltsedan sjöfartsverkets tillkomst fått en starkt expanderande verksamhet. Härmed sammanhängande arbetsuppgifter utgör en ofrånkomlig förutsättning för den alltmer intensifierade automatiseringen inom fyrväsendet. Skall denna kunna fortgå, är det oundgängligen nödvändigt, att det på styrelsens fyr- och elektrobyrå finns väl kvalificerade, specialutbildade tekniska tjänstemän. Å innehavaren av här ifrågavarande tjänst måste ställas sådana krav i fråga om utbildning och erfarenhet, att den föreslagna lönegradsplaceringen utgör en förutsättning för att styrelsen skall ha någon möjlighet att förvärva och behålla en befattningshavare med erforderliga kvalifikationer. Tjänsten är vakant sedan längre tid på grund av att styrelsen inte kunnat förvärva kompetent innehavare av densamma.

2 g) Sjöbefälsutbildningen är nu föremål för omfattande modernisering och upprustning i olika avseenden. Denna utbyggnad ställer stora krav på de båda överinspektörernas arbetskraft. Det har visat sig lämpligt att i största möjliga utsträckning avlasta dem från löpande kamerala administrativa göromål så att de främst kan ägna sig åt frågor av pedagogisk administrativ art. De kamerala administrativa ärendena har i stället såvitt möjligt överflyttats på den förste byråsekreteraren på avdelningen. Förste byråsekreterarens ökade arbetsbörda motiverar enligt styrelsens uppfattning en höjd lönegradsplacering.

2 h). För den regionala ledningen av hamnbyggnadsverksamheten har i Karlskrona och Göteborg upprättats lokalkontor under byggnadsbyrån. Som chef för varje lokalkontor tjänstgör byråingenjörer, vilka genom underställda verkmästare omhänderhar arbetsledningen av hamn- och farledsarbetena inom respektive regioner. Chefen för lokalkontoret i Göteborg uppflyttades från och med den 1 juli 1960 till lönegrad Ae 23. Enligt styrelsens uppfattning bör jämväl chefen för lokalkontoret i Karlskrona med hänsyn till det ansvar som åvilar honom uppflyttas till lönegraden Ae 23.

2 i). Styrelsen upprepar sitt yrkande från förra året om uppflyttning av en förste byråinspektör från Ao 21 till Ao 23 (jfr X ht 1960 s. 176—177).

2 j). Innehavaren av förevarande tjänst har ställning som chefens för skeppsmätningssektionens närmaste man och vikarierar för denne. Han kontrollerar de från de lokala organen inkomna mätbevisen, vilka ligger till grund för de av styrelsen utfärdade mätbreven, och biträder i övrigt med utredningar i skeppsmätningsfrågor. Med hänsyn till den snabba utvecklingen inom skeppsbyggeriet har arbetsuppgifterna blivit av mer komplicerad natur. På grund härav och med hänsyn till den tilltagande konkurrensen om den tekniska arbetskraften är den föreslagna lönegradsupp-

flyttningen erforderlig, därest styrelsen skall kunna förvärva och behålla kompetent befattningshavare på tjänsten i fråga.

2 k). Förslag om uppflyttning av ifrågavarande tjänst har framförts i petitaskrivelserna 1958 och 1959 (jfr X ht 1960 s. 177). Då avsåg förslaget uppflyttning till lönegrad Ae 21. För att kunna förvärva och behålla en befattningshavare med erforderliga kvalifikationer anser styrelsen numera nödvändigt, att tjänsten placeras i lönegrad Ae 23.

2 l). Kanslibyrån är organiserad på två sektioner, personalsektionen och kamerala sektionen. Chef för kamerala sektionen är en kamrer i Ao 23. Innehavaren av den nu ifrågavarande tjänsten som kamrer i Ao 19 är biträdande kamrer och ställföreträdare för kamreraren i Ao 23. Kamreraren i Ao 19 handhar självständigt styrelsens huvudbokföring vilket innebär att han verkställer bokslut, upprättar huvudbok och månatliga kassarapporter. Han ombesörjer vidare specialredovisningen av styrelsens fondförvaltning och svarar för granskningen av samtliga reseräkningar m. m. Med hänsyn till omfattningen av styrelsens medelsförvaltning och det stora ekonomiska ansvar som härigenom åvilar kamreraren i Ao 19 bör tjänsten uppflyttas till Ao 21.

2 m). Innehavaren av denna befattning tjänstgör å byggnadsbyråns sektion för byggnader av hamnar och farleder. Han handhar administrationen av mudderverken och biträder sektionschefen med tekniska utredningar i anslutning till arbetenas utförande. Med den ökade mekaniseringen blir denna arbetsplanering allt mer betydelsefull och kräver en allt större kvalificerad arbetsinsats.

2 n). Till denne assistent å nautiska byrån har överförts handläggningen av vissa ärenden, som tidigare ålegat förste byråinspektören och förste byråsekreteraren, såsom beredning och föredragning av ärenden rörande dels sjöfartens framkomlighet i samband med byggande i vatten samt framdragning av över- och undervattensledningar ävensom fartbegränsningar, dels vissa frågor avseende utprickning och sjöräddningsverksamhet. Han för vidare och ansvarar för sjöfartsstyrelsens centrala prickrulla. Med hänsyn till arten av de nya arbetsuppgifterna, som ålagts assistenten, och det därmed förenade ansvaret är en förbättring av hans löneställning motiverad.

2 o). Förste arkivbiträdet tjänstgör å sjökartebyrån och omhänderhar byråns allmänna och hemliga arkiv. Äskandet framfördes såväl 1959 som 1960 (jfr X ht 1959 s. 131).

2 p). Innehavaren av ifrågavarande maskinistbefattning tjänstgör sommartid som uppbördsmaskinist på ett av de större sjömätningsfartygen. Vintertid utför han besiktning och kontroll av underhålls- och reparationsarbeten av den för sjömätningen avsedda flytande materielen och handhar utbildningen av ett femtiotal värnpliktiga till motorskötare. Med hänsyn till intensifieringen av sjömätningsverksamheten har ökade krav kommit att ställas på befattningshavarens erfarenheter och kunskaper inom det maskintekniska området.

2 q). Innehavaren av denna kontoristbefattning tjänstgör som byråregistrator å fartygsbyrån. Förslaget framfördes även åren 1957, 1958 och 1959 (jfr X ht 1960 s. 177).

2 r—s). Dessa förslag framfördes jämväl 1958 och 1959 (jfr X ht 1960 s. 177).

2 t). Detta kontorsbiträde tjänstgör å expeditionen för publikationerna Underrättelser för sjöfarande och Svensk lots samt handhar registreringen av det omfattande utländska sjökortarkivet. Härjämte biträder hon på sjökartebyrån med skrivgöromål, vilka med hänsyn till den omfattande utländska korrespondensen är av kvalificerad natur. För att förvärva och kunna behålla en befattningshavare med de för arbetsuppgifterna erforderliga kvalifikationerna erfordras att tjänsten ändras till kanslibiträdestjänst.

3 a—c). Tjänsterna är av stadigvarande natur och bör ordinariesättas.

4. Enär innehavarna av tjänsterna som kartlitografer har i stort sett samma arbetsuppgifter som kartograferna bör de erhålla tjänstebenämningen kartograf.

5. I proposition nr 124 år 1960 har föredragande departementschefen (s. 126) uppskattat de årliga kostnaderna för särskilda mönstringsförrättare och för sjömansnämnder till sammanlagt 125 000 kronor. Härav torde kostnaden för arvoden enligt kommittékungörelsen till ledamöter i sjömansnämnderna få beräknas till omkring 13 000 kronor, vartill torde komma omkring 12 000 kronor för arvoden till föredragandena hos nämnderna, tillhopa omkring 25 000 kronor. För arvoden till särskilda mönstringsförrättare skulle sålunda återstå ett belopp av 100 000 kronor, vilket emellertid med hänsyn till den beslutade höjningen av statliga löner och arvoden för budgetåret 1961/62 bör höjas med 10 procent till 110 000 kronor. Sammanlagt beräknas alltså under denna punkt anslagsbehovet till 135 000 kronor.

6. Sjökortsförsäljningen fortsätter att öka i samband med den forcerade framställningen av nya sjökort i skala 1: 50 000 för norrlandskusten. För att kunna tillgodose den växande efterfrågan på sjökort erfordras ytterligare förstärkning av ritpersonalen. Styrelsen anser emellertid att ifrågavarande personalbehov tills vidare bör tillgodoses genom anlitande av extra arbetskraft.

7. Utvecklingen på det skeppsbyggnadstekniska området har under senare år gått mycket snabbt framåt, vilket medfört att de lagar, förordningar och reglementen som utgör grunderna för fartygsinspektionens arbete inte hunnit anpassas efter de nya förhållandena. Det nuvarande tillståndet är långt ifrån tillfredsställande och styrelsen anser det nödvändigt att nu företa en genomgripande revision av författningarna på området. En tillfällig personalförstärkning erfordras därför.

8. Sjöfartsstyrelsen anser att särskilt arvode bör utgå till isbrytardirektören, i likhet med vad som är fallet med chefen för styrelsens försvarskontor, tjänstgörande kompaniofficeren ävensom de till sjökartebyrån kommenderade kompani- och subalternofficerarna tillhörande flottans stam.

9. I enlighet med förslag i proposition 126/1960 bör särskilt arvode beräknas till organisationsföredragande.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig över förslagen under p. 1 a) och d) samt 2 d), f), l—p) och t), anser att de föreslagna nya tjänsterna som byrådirektör å sjökartebyrån (1 a) och förste skeppsmätningskontrollör (1 d) bör placeras i lönegraderna A 24 resp. A 19. Av remitterade yrkanden om lönegradsuppflyttningar kan nämnden biträda förslagen endast i vad avser uppflyttning av en tjänst som assistent å nautiska byrån från Ao 13 till Ao 15 (2 n) och en tjänst som kontorsbiträde på sjökartebyrån till tjänst som kanslibiträde i Ae 7 (2 t).

Departementschefen

Arbetsbelastningen inom fartygsbyrån, vilken bland annat handlägger ärenden rörande fartygsinspektion och skeppsmätning, har ökat i takt med den tekniska utvecklingen och varvsindustrins utbyggnad. På senare tid har t. o. m. svårigheter uppstått att i tid förse fartygen med erforderliga mätningshandlingar. Mot bakgrunden härav anser jag mig böra tillstyrka inrättande av en ny tjänst som förste skeppsmätningskontrollör i Ae 21. Vidare kommer jag i det följande, under det särskilda anslaget Fartygsinspektionen: Avlöningar att föreslå viss personalförstärkning inom fartygsinspektionens lokalförvaltning.

Jag kan däremot inte tillstyrka att en ny förste byråsekreterartjänst inrättas å juridisk-sociala byrån som ersättning för den tjänst på övergångsstat, som faller bort under nästa budgetår. Med hänsyn till den aktuella arbetsbelastningen på nämnda byrå föreslår jag dock att ett arvode av 14 000 kronor beräknas för att möjliggöra att den nuvarande innehavaren av sistnämnda tjänst skall kunna övergångsvis anlitas av styrelsen.

I anslutning till förslag i proposition 124/1960 (s. 71 och 72) med förslag till förordning om registrering och mönstring av sjömän bör inrättas en tjänst som kontorist i lönegrad Ae 9 och två tjänster som kontorsbiträden i reglerad befordringsgång för skötsel av det centrala sjömansregistret hos sjöfartsstyrelsen.

Jag föreslår vidare, att tjänsten som överdirektör vid sjöfartsstyrelsen från och med nästa budgetår uppflyttas i lönegrad från Bp 4 till Bp 5. Den härav föranledda merkostnaden beräknar jag till 3 000 kronor.

I överensstämmelse med vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som assistent i Ao 13 uppflyttas i lönegrad till Ao 15 och en tjänst som biträde i reglerad befordringsgång förändras till en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 samt två tjänster som kartlitograf erhålla tjänstebenämningen kartograf.

Inom sjöfartsstyrelsen finnes för närvarande sju byråingenjörer i lönegrad A 21 och två förste byråingenjörer i samma lönegrad. Tjänstebenämningen bör i samtliga dessa fall vara förste byråingenjör. Övriga förslag om nya tjänster, lönegradsuppflyttningar och ändrad anställningsform kan jag icke biträda. Vissa av lönegradsfrågorna kan komma att prövas i annat sammanhang.

I ett den 21 juni 1960 avgivet betänkande angående riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskaps verksamhet och organisation, vilket för närvarande är föremål för prövning inom handelsdepartementet, har utredningsmannen föreslagit överflyttning till sjöfartsstyrelsen av den planläggning som sammanhänger med ledningen av sjötransporter i krig. Det är att räkna med att proposition i ämnet kommer att underställas innevarande års riksdag och en eventuell omorganisation i enlighet med vad nyss sagts träda i kraft under budgetåret 1961/62. Om riksdagen inte har någon erinran däremot torde av omorganisationen föranledda merutgifter för sjöfartsstyrelsens del få täckas genom överskridande av berörda anslagsposter i styrelsens avlönings- och omkostnadsstater.

Till bestridande av kostnaderna för särskilda mönstringsförrättare och sjömansnämnder beräknar jag 125 000 kronor. Sjöfartsstyrelsens förslag om särskilda arvoden till isbrytardirektören och till organisationsföredragande med 1 500 kronor resp. 1 200 kronor torde biträdas. Yrkandena om medelsförstärkning för anställande av extra personal å sjökartebyrån och fartygsbyrån kan jag däremot inte tillstyrka.

Styrelsens äskanden i övrigt gäller förändringar av automatisk karaktär och torde bifallas. För nästa budgetår bör anslaget till sjöfartsstyrelsens avlöningar sålunda upptas med sammanlagt 5 635 000 kronor och fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för sjöfartsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för sjöfartsstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie personal, *förslagsvis* ..	2 045 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	7 100
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	2 140 200
4. Särskilda löneförmåner, *förslagsvis*	195 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 161 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	85 700
Summa kronor	5 635 000

c) till *Sjöfartsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 635 000 kronor;

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1961/62 i mån av behov medgiva överskridande av den i avlöningsstaten för sjöfartsstyrelsen uppförda anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal.

[56] **2. Sjöfartsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 064 700	1 140 354
1960/61 (statsliggaren s. 1000)	1 056 700	
1961/62 (förslag)	1 175 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 113 400 kronor, varav 3 000 kronor avser bortfall av särskilda uppbördsmedel.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
1. Sjukvård m. m.	26 070	20 000	20 000	(± 0)
2. Reseersättningar:				
a) Resekostnadsersättningar och traktamenten	191 130	201 400	210 000	(+ 8 600)
b) Mässpenningar etc.	297 200	243 000	300 000	(+ 57 000)
3. Expenser:				
a) Bränsle, lyse och vatten	43 750	55 000	55 000	(± 0)
b) Övriga expenser för eget behov	232 700	235 800	277 100	(+ 41 300)
därav: Renhållning och städning	60 800	63 000	74 300	(+ 11 300)
Telegram, telefon etc.	97 300	93 000	100 000	(+ 7 000)
Inköp och underhåll av möbler etc.	18 800	17 000	40 000	(+ 23 000)
c) Övriga expenser för annat än eget behov	31 500	21 500	5 000	(— 16 500)
4. Omkostnader för sjömansnämnder och särskilda mönstringsförrättare	—	—	20 000	(+ 20 000)
5. Publikationstryck:				
a) Sjökort etc.	277 900	221 000	221 000	(± 0)
b) Militärsjökort	25 000	25 000	25 000	(± 0)
c) Övriga publikationer	10 600	17 000	17 000	(± 0)
6. Driftvärn	7 100	20 000	20 000	(± 0)
				(+ 110 400)

Motiv

2 a). Ökad inspektionsverksamhet i anledning av omorganisation av mönstringsväsendet kräver uppräkning av delposten med 5 000 kronor. Posten bör därjämte ökas med 3 600 kronor med hänsyn till höjda busstaxor.

2 b). Delposten bör med hänsyn till belastningen under föregående budgetår uppräknas med 57 000 kronor.

3 b). Ökningen med 11 300 kronor motiveras med höjning av kollektivavtalslönerna till städningspersonalen och utökade lokaler samt ökade utgifter för rengöringsmateriel och dylikt. — För telefon, telegram etc. bör med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60 samt till utökningen av antalet befattningshavare räknas med ytterligare 7 000 kronor, eller sammanlagt 100 000 kronor. — Erfarenheten har visat att det icke är möjligt att tillgodose det löpande behovet av nyanskaffning och underhåll av möbler etc. inom ramen för det härför avsedda beloppet, 17 000 kronor. Posten bör med hänsyn härtill uppräknas med 3 000 kronor. Härtill bör för budgetåret 1961/62 såsom ett engångsbelopp anvisas 20 000 kronor för anskaffande av möbler, skriv- och räknemaskiner etc. till nytillkommande lokaler.

3 c) och 4. Omkostnaderna för de nya sjömansnämnderna kan beräknas till omkring 10 000 kronor. För de särskilda mönstringsförrättarnas del torde likaledes få räknas med ett belopp av cirka 10 000 kronor för omkostnader, såsom utgifter för skrivmateriel, telefon och dylikt samt i vissa fall lokalkostnader. Sammanlagt räknas sålunda för sjömansnämndernas och de särskilda mönstringsförrättarnas omkostnader med 20 000 kronor. Härjämte måste emellertid hänsyn tas till att försäljningen av sjömansrullor för sjöfartsstyrelsens del kommer att upphöra och överföras till arbetsmarknadsstyrelsen. Försäljningsintäkterna, som hittills har tagits till uppbörd under förevarande anslag, har för innevarande budgetår beräknats till 3 000 kronor. I enlighet härmed bör å anslaget anvisas motsvarande belopp. Å andra sidan torde vid arbetsmarknadsstyrelsens övertagande av kostnaderna för tryckning av sjömansrullor m. m. delposten 3 c), Övriga expenser för annat än eget behov, kunna nedskrivas med 16 500 kronor.

För närvarande finns särskilda omkostnadsstater för sjöfartsstyrelsen, lots- och fyrstaten och fartygsinspektionen. I samband med sjöfartsverkets tillkomst framhölls (prop. 124/1955 s. 135), att det måhända kunde vara motiverat, bland annat ur förenklingssynpunkt, att slå samman vissa av anslagen till sjöfartsverket. Styrelsen föreslår nu att en gemensam omkostnadsstat för sjöfartsverket upprättas. Det förutsättes att styrelsen i sin interna bokföring kommer att så långt möjligt specificera utgifterna å olika ändamål och användningsområden.

I detta sammanhang torde slutligen få anmälas, att sjöfartsstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning i särskild skrivelse den 1 november 1960 hemställt om en medelsanvisning av 15 000 kronor för anordnande av kurser och upplysningsverksamhet, avseende minskad olycksfallsrisk och säkerheten till sjöss. Kurserna, som skulle anordnas i samarbete med Svenska sjöfolksförbundets studiekommitté, avses i första hand för båtsmän och annat underbefäl bland de ombordanställda och skulle beröra sådana områden, där alla ombordantälldas initiativ är av betydelse för sjösäkerheten t. ex. arbetarskydd och brandskydd.

Yttrande

Enligt *riksräkenskapsverkets* mening föreligger inte skäl för den av sjöfartsstyrelsen föreslagna sammanslagningen av omkostnadsstaterna för sjöfartsstyrelsen, lots- och fyrstaten samt fartygsinspektionen.

Departementschefen

Jag kan inte tillstyrka av sjöfartsstyrelsen ifrågasatt sammanslagning av vissa omkostnadsstater.

Posten till sjukvård m. m. torde i anslutning till belastningen böra ökas med 5 000 kronor. För resekostnadsersättningar och traktamenten beräknar jag ytterligare 4 500 kronor, och för inköp av möbler och maskiner till nytillkommande lokaler förordar jag en engångsanvisning av 20 000 kronor. Delposten till övriga publikationer bör i anslutning till belastningen under sistförflutna budgetår nedräknas med 3 000 kronor. Till den ifrågasatta kursverksamheten föreslår jag anvisande av 10 000 kronor. I övrigt har jag ingen erinran mot sjöfartsstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under de skilda posterna. Anslaget för nästa budgetår bör då uppföras med sammanlagt 1 175 000 kronor. Rörande täckandet av eventuella merkostnader under budgetåret 1961/62 vid överflyttning från riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap till sjöfartsstyrelsen av den planläggning, som sammanhänger med sjötransporter i krig, torde få hänvisas till vad därom anförts under närmast föregående anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöfartsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 175 000 kronor.

[57] **3. Lots- och fyrstaten: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	22 849 200	23 604 198
1960/61 (statsliggaren s. 1000)	23 374 800	
1961/62 (förslag)	25 052 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 694 700 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Personal vid lotsplatser: Indragning av tjänster i samband med slopande av Romelsö och Skäggenäs lotsplatser, förflyttning av Mönsterås lotsplats, sammanslagning av Hälsingborgs och Råå lotsplatser samt personalminskning vid Öresunds norra lotsplats, Väderöarnas lotsplats och Öresunds södra lotsplats, 3 lotsförmän Ao 12, 4 lotsar Ao 11, 1 lots Ae 11, 2 tf lotsar A 11, 2 reservlotsar Ae 9 och 7 båtmän Ae 8 (19 st)		159 798

	Ökning	Minskning
2. Personal vid fyrstaten:		
a) Indragning av tjänster i samband med slopande av fyrskeppet Östra Kvarken och automatisering av fyrarna Svartklubben, Häradskär, När och Haken, 1 fyrmästare Ao 14, 2 fyrmästare Ao 12, 2 fyrmästare Ao 10, 1 förste fyrvaktare Ao 10, 2 förste fyrvaktare Ao 9, 1 kockstewart Ae 9, 4 fyrvaktare Ao 8 och 2 fyrvaktare Ae 8 (15 st)		174 889
b) Inrättande av 2 ingenjörstjänster Ae 15	29 448	
3. Uppräkning av anslaget till följd av vissa beslutade reformer:		
a) 10 fyrvaktare Ao 8—förste fyrvaktare Ao 9 (prop. 151/1960)	6 000	
b) Ändrad dyrortsgruppering m. m.	44 000	
c) Arvodesreglering	150 000	
4. Tjänstetidsbefordran	8 172	
5. Särskilda löneförmåner etc.:		
a) Minskning till följd av förslagen under 1 och 2 ovan		26 240
b) Ökning på grund av ökad lotsningsfrekvens	200 000	
c) Arvodestillägg å vissa fyrskepp	17 000	
6. Rörligt tillägg	1 601 000	
	2 055 620	360 927
netto (avrundat)	+1 694 700	

Motiv

Det inom sjöfartsverket sedan ett par år bedrivna arbetet för rationalisering av verksamheten inom lots- och fyrväsendet pågår alltjämt. Såvitt gäller lotsplatsorganisationen har utredningsarbetet nu resulterat i ett antal nya förslag. Sålunda föreslås indragning av Romelsö lotsplats nordost om Skellefteå, indragning av Skäggenäs lotsplats och förflyttning av Mönsterås lotsplats, båda vid Kalmarsund, sammanslagning av Hälsingborgs och Råå lotsplatser samt personalminskning vid Öresunds norra lotsplats, alla vid Öresund, och minskning av bemanningen vid Väderöarnas lotsplats mellan Fjällbacka och Smögen.

Över förslagen har yttranden infordrats från vederbörande lotsdirektörer och chefen för marinen samt från Sveriges redareförening, Rederiföreningen för mindre fartyg, Sveriges fartygsbefälsförening och Lotsförbundet. Beträffande Kalmarsundsplatserna har vidare yttranden infordrats från hamndirektionen i Kalmar samt Skogsägarnas cellulosaaktiebolag i Mönsterås och beträffande Öresundsplatserna från hamndirektionen i Hälsingborg, Höganäs-Billesholms aktiebolag och Reimersholms gamla industriaktiebolag.

På grundval av den föreliggande utredningen föreslår styrelsen att samtliga förslag genomföres under budgetåret 1961/62. Indragningen av Romelsö lotsplats föreslås att ske per den 1 juli 1961 och omorganisationen av Öresundsplatserna per den 1 oktober 1961, medan övriga åtgärder bör genomföras först från och med den 1 januari 1962.

Arbetsuppgifterna vid Romelsö lotsplats avses skola överföras på Rönnskärs och Ursvikens lotsplatser. Den förstnämnda lotsplatsen bör i samband därmed tillföras en lotstjänst och en båtmanstjänst. Följande tjänster kan indragas, nämligen 1 lotsförman Ao 12, 1 reservlots Ae 9 och 1 båtman Ae 8.

Förslaget om indragning av Skäggenäs lotsplats och förflyttning av Mönsterås lotsplats innebär i personalhänseende att följande tjänster kan indragas, nämligen 1 lotsförman Ao 12, 1 lots Ao 11, 1 extra-ordinarie lots Ae 11 samt 2 båtmän Ae 8. Samtliga dessa tjänster med undantag av lotsförmanstjänsten tillhör Skäggenäs lotsplats. 1 lotstjänst och 2 reservlotstjänster avses att överföras från Skäggenäs till Mönsterås lotsplats. Förmanstjänsten vid sistnämnda plats bör ombildas till överlotstjänst i Ao 13.

Förslaget om sammanslagning av Hälsingborgs och Råå och personalminskning vid Öresunds norra lotsplats medför, slutligt genomfört, i fråga om personalbesparingar, att följande tjänster tillhörande Råå lotsplats kan indragas, nämligen 1 lotsförman Ao 12 och 1 lots Ao 11. Till Hälsingborgs lotsplats överföres från Råå 1 lots Ao 11 och 1 reservlots Ae 9. Vid Öresunds norra lotsplats indras 1 lots Ao 11 och från sistnämnda plats överföres till Hälsingborgs lotsplats 1 lots i Ao 11. En tjänst avses att hållas vakant i avvaktan på praktisk erfarenhet av den nya organisationen.

Genom den föreslagna personalminskningen vid Väderöarnas lotsplats kan 1 lotstjänst och 1 båtmanstjänst indragas. Efter automatisering av fyren Väderöbod avses tillsynen av denna fyr att ombesörjas av lotspersonalen på Väderöarna. Fyrpersonalen vid Väderöbod, 3 man, torde kunna indras från och med budgetåret 1962/63.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 november 1959 har lotspliktsgränsen i Falsterbokanalen höjts från 20 till 100 ton från och med den 1 januari 1960. I samband härmed har möjliggjorts vissa personalbesparingar. Lönekostnader för 2 tf lotsar, 1 reservlots och 3 båtmän, tillhopa cirka 84 000 kronor, kan frånräknas avlöningsanslaget.

Genom de av styrelsen sålunda föreslagna rationaliseringarna av lotsplatsorganisationen beräknas avlöningskostnaderna minska med tillhopa cirka 278 000 kronor räknat för helt år.

2. Såsom styrelsen anmälde i förra årets petitaskrivelse (X ht 1960, s. 184), är en inom styrelsen tillsatt arbetsgrupp sysselsatt med att utreda de tekniska förutsättningarna för och möjligheterna till en vidgad automatisering och fjärrkontroll av säkerhetsanstalterna för sjöfarten. Arbetsgruppen har nu framlagt en sammanfattande rapport, vilken kommer att tjäna till ledning vid styrelsens fortsatta bedömanden av frågor om modernisering av säkerhetsanstalterna.

Under innevarande budgetår kommer fyrskeppet Östra Kvarken att indragas och ersättas med en obemannad fyr på grundet Nordvalen. Vidare kommer fyrarna Svartklubben vid Ålandshav, När på Gotlands ostkust, Häradskär utanför Valdemarsvik och Haken på ön Ven att utrustas för automatisk drift. Till följd härav kan från och med budgetåret 1961/62 sammanlagt 15 ordinarie och extra ordinarie tjänster å fyrstaten indras. Genom dessa indragningar beräknas avlöningskostnaderna minska med tillhopa i runt tal 240 000 kronor.

I samband med rationaliseringen inom fyrväsendet blir det, såsom styrelsen anmälde i förra årets petitaskrivelse, ofrånkomligt att organisera en lokal serviceverksamhet inom lotsdistrikten genom att i distrikten ha placerade ett antal tjänster av kvalificerad teknisk karaktär. Denna organisation har påbörjats genom inrättande från och med innevarande budgetår av 1 tjänst som fyringenjör i Ae 19 och 2 tjänster som ingenjör i Ae 15. Mot bakgrunden av de i år angivna indragningarna av 15 tjänster föreslår styrelsen, att från och med budgetåret 1961/62 inrättas ytterligare 2 tjänster som ingenjör i Ae 15. Lönekostnaden för dessa tjänster beräknas till sammanlagt 38 000 kronor för år.

Rationaliseringsåtgärderna inom lots- och fyrstaten kan även för nästa budgetår medföra behov att överföra ledigbliven ordinarie personal på övergångsstat eller att vidta andra övergångsanordningar. Riksdagens bemyndigande till dylika arrangemang torde böra inhämtas.

3 a). 10 fyrvaktare i Ao 8 å fyrskepp med framdrivningsmaskineri har enligt förslag i proposition 151/1960 uppflyttats till lönegrad Ao 9. Kostnaden för löneförbättringen beräknas till 7 800 kronor för år.

3 b). Anslagsberäkningarna skall baseras på den förutsättningen, att samtliga till ortsgrupp 2 hänförda orter den 1 januari 1962 uppflyttas till ortsgrupp 3 och tillägg inom kallortsområdet beräknas på grundval av de belopp, som skall tillämpas under andra halvåret 1960. Med anledning härav bör anslaget uppräknas med sammanlagt 55 000 kronor.

3 c). Från och med år 1960 har skett en höjning av dagarvodena till tillfälliga biträden vid lots- och fyrstaten i anslutning till löneförhöjningen för lönegradsplacerad personal. Motsvarande arvodesreglering kommer att bli erforderlig från och med år 1961. Åtgärderna beräknas medföra en kostnadsökning för 1961/62 med 200 000 kronor. Med hänsyn till ställningen å anslaget vid utgången av budgetåret 1959/60 anser sig styrelsen kunna begränsa sitt äskande till 150 000 kronor.

4. Kostnaderna för tjänstetidsbefordran beräknas komma att öka med i runt tal 11 000 kronor.

5 b). Till följd av ökning i lotsningsfrekvensen har kostnaderna för lotslott och lotslottsersättning stigit med i runt tal 200 000 kronor. Posten bör med hänsyn härtill uppräknas med detta belopp.

5 c). Särskilt lönetillägg bör utgå till tjänsteman tillhörande personalen å fyrskepp, där lotsuppassning äger rum, med 3 kronor per man och tjänstgöringsdag. Lotsuppassning äger numera rum endast från fyrskeppen Falsterborev och Malmöredd. Kostnaderna beräknas till 17 000 kronor per år.

Departementschefen

Rationaliseringsarbetet inom lots- och fyrväsendet fortsätter. I fråga om lotsplatsorganisationen föreslås för nästa budgetår indragning av Romelsö och Skäggenäs lotsplatser, och i samband därmed förflyttning av Mönsterås lotsplats, sammanslagning av Hälsingborgs och Råå lotsplatser samt personalminskning vid Öresunds norra och södra lotsplatser och Väderöarnas lotsplats. Genom dessa rationaliseringar beräknas sammanlagt 19 tjänster vid lotsstaten kunna indragas, vilket innebär en årlig minskning av avlöningskostnaden med 278 000 kronor.

Sjöfartsstyrelsens förslag i fråga om lotsplatsorganisationen tillstyrker jag och har ej heller någon erinran mot de indragningar och andra personaldispositioner som föreslås.

Moderniseringen av fyrväsendet möjliggör likaledes en betydande successiv personalminskning. Innevarande budgetår indrogs sålunda 19 tjänster och från och med nästa budgetår föreslår sjöfartsstyrelsen indragning av ytterligare sammanlagt 15 ordinarie och extra-ordinarie tjänster å fyrstaten. Avlöningskostnaderna beräknas genom årets förslag minska med tillhopa omkring 240 000 kronor.

Förslagen om personalminskningar å fyrstaten tillstyrker jag och förordar även i enlighet med sjöfartsstyrelsens förslag inrättande från och med budgetåret 1961/62 av två tjänster som ingenjör i Ae 15.

Förslaget om särskilt lönetillägg till personalen å vissa fyrskepp torde lämnas utan bifall.

I samband med rationaliseringsåtgärderna inom lots- och fyrstaten kan uppkomma svårigheter i vissa fall att omplacera överbliven personal etc. Kungl. Maj:t torde därför — liksom skett för innevarande budgetår — böra inhämta riksdagens bemyndigande att i mån av behov överföra ordinarie personal på övergångsstat och att i övrigt vidtaga de övergångsåtgärder som kan befinnas erforderliga.

Sjöfartsstyrelsens övriga yrkanden under förevarande anslag avser utgiftsförändringar av automatisk karaktär och föranleder ingen erinran från min sida. För av 1960 års riksdag beslutade lönegradsuppflyttningar, ändrad dyrortsgruppering och arvodesreglering torde sålunda beräknas ökning med respektive 6 000, 44 000 och 150 000 kronor.

Kostnaden för tjänstetidsbefordringar beräknas öka med 8 200 kronor, medan anslagsposten Särskilda löneförmåner etc. bör uppräknas med netto 173 200 kronor. Posten Rörligt tillägg bör uppräknas med 1 601 000 kronor. Med anledning av vad sålunda föreslagits bör avlöningsanslaget för lots- och fyrstaten ökas med sammanlagt 1 677 200 kronor till 25 052 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lots- och fyrstaten, som föranleds av vad jag i det föregående anfört;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i mån av behov överföra ledigbliven ordinarie personal vid lots- och fyrstaten på övergångsstat och att i övrigt vidtaga de övergångsanordningar som kan bliva erforderliga i anledning av i det föregående redovisade rationaliseringsåtgärder inom lots- och fyrstaten;

c) godkänna följande avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	8 326 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	8 080 700
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	4 219 200
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	4 096 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	330 000
Summa kronor	25 052 000

d) till *Lots- och fyrstaten: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 052 000 kronor.

[58] **4. Lots- och fyrstaten: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 880 000	6 196 830
1960/61 (statsliggaren s. 1 004)	5 545 000	
1961/62 (förslag)	5 728 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 478 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
1. Sjukvård m. m.	41 145	40 000	40 000	(± 0)
2. Reseersättningar	149 957	140 000	153 000	(+ 13 000)
3. Expenser	204 950	205 000	210 000	(+ 5 000)

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
därav				
a) Renhållning och städning av lotsdistriktsexpeditionerna	11 703	11 000	12 500	(+ 1 500)
b) Ersättning för städning av sjöfartsverkets lokaler å lotsplatser	30 000	30 000	33 500	(+ 3 500)
4. Övriga utgifter				
a) Förbrukningsartiklar	1 159 800	1 175 000	1 175 000	(± 0)
b) Reparation och underhåll av obevakade fyrar etc.	429 482	450 000	500 000	(+ 50 000)
c) Reparation och underhåll av fyrskepp, tjänstefartyg etc.	1 163 492	985 000	1 000 000	(+ 15 000)
d) Legor för lotsbåtar	1 178 311	25 000	25 000	(± 0)
e) Drift av lotsbåtar	339 884	350 000	350 000	(± 0)
f) Reparation och underhåll av lotsbåtar	—	700 000	950 000	(+ 250 000)
g) Resor i samband med lotsning m. m.	1 016 316	950 000	1 095 000	(+ 145 000)
h) Bojar och prickar	413 089	465 000	465 000	(± 0)
i) Kostnader för tjänstedräkt	8 454	45 000	45 000	(± 0)
j) Diverse och extra utgifter	91 956	15 000	15 000	(± 0)
				+ 478 000

Motiv

2. Anslagsposten bör uppräknas med 13 000 kronor på grund av ökade traktamentskostnader och höjda biljettpriser.

3 a). Höjning av städerskelönerna motiverar en uppräkning med 1 500 kronor.

3 b). För att lotspersonalen skall kunna erhålla skälig ersättning för städningsutgifter, bör delposten höjas med 3 500 kronor.

4 b). Den fortgående automatiseringen av fyrarna och tillkomsten av nya teletekniska hjälpmedel har medfört en ökning av underhållsvolymen. Delposten bör höjas med 50 000 kronor.

4 c). Vid beräkningen av medelsåtgången under denna delpost för budgetåret 1961/62 har hänsyn tagits till att underhållsvolymen minskats genom fyrskeppet Östra Kvarkens indragning. Å andra sidan har medelsbehovet ökat till följd av inträffade prisstegringar. Styrelsen föreslår att posten upptages till 1 000 000 kronor.

4 f). Denna delpost har visat sig för knappt tilltagen med hänsyn till lotsbåtarnas antal, storlek och utrustning samt till nödvändigheten att

hålla materielen i sådant skick att lotspersonalens säkerhet icke äventyras. Ej heller får sjöfartens säkerhet riskeras genom att lotsarna icke kan gå till sjöss under svåra väderleksförhållanden. Beloppet bör därför uppräknas med 250 000 kronor.

4 g). Delposten bör uppräknas *dels* med 95 000 kronor med hänsyn till ökat antal resor till följd av stegrad lotsningsfrekvens, *dels* med 50 000 kronor, utgörande beräknade kostnader för traktamenten till lotspersonalen vid övernattning inom verkets lokaler i vissa fall.

Departementschefen

Automatiseringen och fyrarnas förseende över huvud taget med en alltmer komplicerad teknisk utrustning innebär ökning av underhållsvolymen. Med hänsyn härtill bör posten Reparation och underhåll av obevakade fyrar etc. uppräknas med 30 000 kronor. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka höjning av posterna Reparation och underhåll av fyrskepp etc. samt Reparation och underhåll av lotsbåtar. Posten Förbrukningsartiklar torde i anslutning till belastningen under sistförflutna budgetår kunna nedräknas med 10 000 kronor. I övrigt har jag ingen erinran mot sjöfartsstyrelsens uppskattningar av anslagsbehovet. Posterna Reseersättningar, Expenser och Resor i samband med lotsning bör således höjas med resp. 13 000, 5 000 och 145 000 kronor, medan övriga poster upptas med oförändrade belopp.

I överensstämmelse med vad jag sålunda föreslagit bör anslaget i sin helhet för nästa budgetår uppföras med 5 728 000 kronor, vilket innebär en höjning med 183 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lots- och fyrstaten: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 728 000 kronor.

[59] **5. Fartygsinspektionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 262 000	1 299 469
1960/61 (statsliggaren s. 1005)	1 338 000	
1961/62 (förslag)	1 517 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 293 000 kronor.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 förste fartygsinspektör Ao 23	23 136
b) 4 förste fartygsinspektörer Ao 21	86 304

	Ökning
2. Tjänstetidsbefordran	552
3. Löneklassändringar	11 566
4. Kompensation för höjda fokpensionsavgifter	2 430
5. Rörligt tillägg	169 012
	293 000

Motiv

1 a). Denna tjänst är avsedd att placeras vid Malmö fartygsinspektionsdistrikt, där förutom distriktschefen finns en nautisk och en maskinteknisk fartygsinspektör. Tjänsterna är desamma som när fartygsinspektionen upprättades år 1915. Med hänsyn till den starkt ökade arbetsbelastningen anser styrelsen det oundgängligt, att personalen förstärkes med en befattningshavare med högre skeppsbyggnadsteknisk utbildning. Samma förslag framfördes åren 1957 och 1958 men avsåg då en tjänst i lönegrad Ae 21. Med hänsyn till konkurrensen om den högre tekniska arbetskraften bör tjänsten placeras i lönegraden Ao 23.

1 b). Arbetsbelastningen inom statens fartygsinspektions distriktsorganisation har vuxit mycket starkt och är nu av den omfattningen att det blivit nödvändigt att koncentrera arbetet till de obligatoriska besiktningarna och inspektionerna av fartygen. Däremot kan för närvarande icke någon effektiv kontroll utövas under mellantiderna, för såvitt icke särskilda omständigheter — anmälningar, olyckor o. d. — framtvingar inspektion. Detta är en mycket allvarlig brist, därest fartygsinspektionens arbete skall avse förebyggande kontroll. Styrelsen anser det därför angeläget, att fartygsinspektionens personalstat förstärkes, så att kontrollen över säkerheten för människoliv, arbetstid, bemanning, arbetarskydd och övriga sociala förhållanden ombord kan utövas effektivt. Förstärkningen bör icke understiga fyra inspektörer, vilka bör placeras som förste fartygsinspektörer i lönegraden Ao 21.

Yttrande

Statens lönenämnd har ingen erinran mot löneställningen för den till inrättande yrkade tjänsten som förste fartygsinspektör i Ao 23.

Departementschefen

Jag har blivit övertygad om behovet av en personalförstärkning vid Malmö fartygsinspektionsdistrikt och tillstyrker sjöfartsstyrelsens förslag om inrättande där av en tjänst som förste fartygsinspektör i lönegraden Ao 23. Övriga förslag om nya tjänster vid inspektionen torde lämnas utan bifall.

Styrelsens äskanden i övrigt gäller förändringar av automatisk karaktär och föranleder ingen erinran från min sida. För nästa budgetår bör anslaget

till fartygsinspektionens avlöningar sålunda ökas med 179 000 kronor till sammanlagt 1 517 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för fartygsinspektionen införa ytterligare en tjänst som förste fartygsinspektör i lönegrad Ao 23.

b) godkänna följande avlöningsstat för fartygsinspektionen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	699 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	9 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	449 900
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	334 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	23 100
Summa kronor	1 517 000

c) till *Fartygsinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 517 000 kronor.

[60] **6. Fartygsinspektionen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	192 800	202 993
1960/61 (statsliggaren s. 1006)	196 800	
1961/62 (förslag)	207 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 12 000 kronor.

	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
1. Sjukvård	2 977	3 300	3 300	(± 0)
2. Reseersättningar	149 883	146 000	153 000	(+ 7 000)
3. Expenser				
a) Bränsle, lyse, vatten	2 653	2 500	2 500	(± 0)
b) Övriga expenser	47 480	45 000	50 000	(+ 5 000)
				+ 12 000

Motiv

2. En uppräkning av anslagsposten motiveras med höjda traktamentskostnader och ökade biljettpriser.

3 b). En uppräkning av anslagsposten erfordras dels med 2 000 kronor med hänsyn till höjda städerskelöner, dels med 3 000 kronor för förnyelse och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier.

Departementschefen

Under delposten Övriga expenser uppskattar jag det med hänsyn till höjda städerskelöner m. m. ökade medelsbehovet till 3 200 kronor. I övrigt har jag ingen erinran mot sjöfartsstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under anslaget. Delposten Reseersättningar bör sålunda höjas med 7 000 kronor och övriga poster upptas med oförändrade belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fartygsinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 207 000 kronor.

Säkerhetsanstalter för sjöfarten m. m.

[61] **7. Säkerhetsanstalter för sjöfarten**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	2 300 000	1 396 200	1 982 600
1960/61 (statsliggaren s. 1009)	2 300 000		
1961/62 (förslag)	2 300 000		

Till säkerhetsanstalter för sjöfarten anvisas årligen anslag även på kapitalbudgeten. Anslaget där är för budgetåret 1960/61 upptaget med 1 300 000 kronor.

Reservationerna under anslagen är i huvudsak bundna genom gjorda beställningar eller genom att vissa arbeten påbörjats och icke lämpligen kan avbrytas före färdigställandet i enlighet med uppgjorda planer.

I sysselsättningsfrämjande syfte har sjöfartsstyrelsen i särskild ordning erhållit medel för ändamål, som eljest plägar tillgodoses från reservationsanslaget Säkerhetsanstalter för sjöfarten. Denna särskilda medelsanvisning har möjliggjort ett snabbare avhjälpande av brister, bland annat i fråga om fartygsmaterielen, än vad som eljest kunnat ske, ävensom främjat automationen inom fyrväsendet. (X ht 1960 s. 203).

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer att till säkerhetsanstalter för sjöfarten måtte för budgetåret 1961/62 anvisas, å driftbudgeten ett reservationsanslag av 3 900 000 kronor och å kapitalbudgeten ett investerings-

anslag av 1 400 000 kronor. I anslutning härtill erfordras som avskrivningsanslag 975 000 kronor.

Sjöfartsstyrelsen avser att disponera förenämnda två anslag i huvudsak enligt följande sammanställning (belopp i 1 000-tal kronor).

Ändamål	Driftbudgeten	Kapitalbudgeten till bostads- och uppassningshus	Kapitalbudgeten till övriga anläggningar	Summa drift + kapitalbudgeten	Avskrivningsanslag
A. Fasta säkerhetsanstalter	3 000	—	500	3 500	500
B. Fartyg, båtar m. m.	—	—	—	—	—
C. Hamnar, tjänstelokaler, bostäder	50	800	—	850	400
D. Teleanläggningar vid lotsplatser m. m.	600	—	—	600	—
E. Diverse	250	50	50	350	75
Summa	3 900	850	550	5 300	975
			1 400		

Motiv

Den modernisering av fyrväsendet, som styrelsen varit i tillfälle att genomföra med anlitande av medel, som stått till styrelsens disposition såväl från anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten som från anslag, som anvisats i särskild ordning, har inneburit förbättringar med hänsyn till anläggningarnas nautiska funktion och driftsekonomi. Genom fjärrövervakning och helautomatisering av fyrar kan avsevärda personalbesparingar göras. Utbyggandet av bottenfasta fyrar som ersättning för fyrskepp har fortskridit. Som följd därav kan inte mindre än tre fyrskepp — Svinbådan, Östra Kvarken och Sydostbrotten — under en tvåårsperiod ersättas med bottenfasta fyrar.

Sjöfartsstyrelsens planläggning är i huvudsak grundad på de flerårsplaner, som redovisats i sjöfartsstyrelsens petitaskrivelse 1956. Medel har inte nu beräknats för fartyg och båtar, med hänsyn till att medel i särskild ordning anvisats härför under de senaste åren.

I detta sammanhang torde få anmälas, att sjöfartsstyrelsen i likhet med föregående år äskat ett särskilt anslag för materialanskaffning till vissa farleder. Medelsbehovet till detta ändamål beräknar styrelsen för nästa budgetår till 200 000 kronor.

Slutligen har sjöfartsstyrelsen i skrivelse den 20 oktober 1960 hemställt om medgivande att av det å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisade reservationsanslaget av 6 815 000 kronor till säkerhetsanstalter för sjöfarten — vilket anslag reserverats för beställningar i sysselsättningsbefrämjande syfte vid örlogsvarvet i Karlskrona — få disponera

4 500 000 kronor för anskaffande av ett nytt isbrytande lotsfartyg, oaktat beställningen inte längre är aktuell av sysselsättningsskäl.

Departementschefen

Moderniseringen och rationaliseringen av säkerhetsanstalterna för sjöfarten har under de senaste åren kunnat fullföljas i snabb takt. Framför allt genom automatisering av fyrar och fyrskepps ersättande med bottenfasta fyrar har en avsevärd personalreduktion uppnåtts inom fyrstaten. Denna moderniseringsprocess är emellertid långt ifrån avslutad. Huvuddelen av de bemannade fyrarna och de flesta fyrskeppen har ännu inte berörts av omläggningen. De medelsbehov som sjöfartsstyrelsen har anmält i sin senaste petitaskrivelse avser huvudsakligen ett fortsättande av i styrelsens långtidsplaner förutsedda ny- och ombyggnader av fyrar. Medel äskas dessutom bland annat till vissa för rationaliseringen av lotsplatsorganisationen angelägna byggnadsföretag vid lotsplatserna.

Jag är medveten om de rationaliseringsvinster, som på längre sikt erhålles genom ett fullföljande av föreliggande planer, och anser sjöfartsstyrelsens äskanden under förevarande anslag väl motiverade. Med hänsyn till nödvändigheten att så vitt möjligt begränsa investeringarna, och då jag i det följande kommer att föreslå en avsevärd medelsanvisning för sjösäkerhetens förbättrande genom en radionavigeringsanläggning vid Norrlandskusten, har jag stannat för att förorda oförändrat anslag på driftbudgeten. På kapitalbudgeten anser jag med hänsyn till förefintlig reservation en minskning med 300 000 kronor av anslaget möjlig, utan att detta skall behöva innebära rubbning av utbyggnadsprogrammet.

Därest riksdagen godtager den medelsanvisning jag nu förordat, torde det få ankomma på sjöfartsstyrelsen att inom ramen härför närmare bestämma anslagens användning. Kungl. Maj:t bör liksom hittills ha befogenhet att fatta beslut om påbörjande av företag, även om de medel, som under budgetåret står till förfogande, icke förslår att täcka hela kostnaden.

Förslaget om särskild medelsanvisning till materielanskaffning för vissa farleder kan jag icke biträda. Ej heller kan jag i nuvarande sysselsättningsläge tillstyrka igångsättning av byggandet av det nya tjänstefartyget för övre norra lotsdistriktet.

Till hemställan om medelsanvisning å kapitalbudgeten till säkerhetsanstalter för sjöfarten vill jag återkomma senare denna dag. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

[62] 8. **Anläggning av radionavigeringssystem**

	Anslag
1961/62 (förslag)	5 800 000

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 14/5 1960 och 22/8 1960) hemställer, att sammanlagt 5,8 milj. kronor måtte anvisas för anläggning av ett radionavigeringssystem för norrlandskusten.

Motiv

Under andra världskriget undergick radionavigeringstekniken en stark utveckling, varvid flera nya principer kom till praktisk användning. De under kriget gjorda framstegen har sedermera i stor utsträckning kommit den kommersiella sjöfarten och flyget tillgodo.

En framträdande plats bland de nya radionavigeringsmetoderna intar det i England utvecklade deccasystemet, uppbyggt av s. k. deccakedjor. En sådan kedja består av tre eller fyra radiosändarstationer av speciellt utförande, belägna på avstånd av mellan 100 och 200 km från varandra. Navigeringsmetoden, som ger noggrannare positionsbestämningar än radiopejling, och i sin användning är avsevärt enklare och snabbare, bygger på mätning av den tid som radiosignaler behöver för att tillryggalägga sträckan mellan sändare och fartyg. För ändamålet måste fartygen vara utrustade med särskilda mottagare. Apparaturen är så konstruerad att man direkt erhåller avståndet mellan fartyget och de i land placerade stationerna. För att känna fartygets position måste man ha avståndet till minst två sådana stationer. Systemet är mycket bekvämt för navigatören, eftersom mottagaren ombord direkt anger fartygets position. Noggrannheten i positionsbestämningen är stor. Maximala felet under dagen är sålunda av storleksordningen en fartygslängd; under natten räknas med större marginaler.

Räckvidden hos en deccakedja är mellan 300 och 500 km. Navigatören kan sålunda, oberoende av siktförhållandena, redan på detta avstånd från en kust, där deccastationer finnes, noga bestämma sitt läge. Härigenom blir det möjligt för fartyget att under sin fortsatta färd passera nautiska hinder med betydligt mindre marginaler i avstånd än som är möjligt med tidigare nautiska hjälpmedel. Detta kan i sin tur ofta möjliggöra avsevärda vägförkortningar och tidsvinster.

Värdet av noggrann positionsbestämning begränsar sig likväl icke enbart till det enskilda fartygets navigering. Vid haveri och sjönöd kan man på ett fartyg med deccautrustning mycket noga ange positionen, vilket för fartyg som skyndar till hjälp, ger ökade möjligheter att finna det nödställda fartyget.

Även i andra sjöfartssammanhang är värdet av noggranna positionsbestämningar stort. Sålunda är exempelvis en av förutsättningarna för att vintersjöfart inom isbelagda farvatten skall kunna bedrivas och dirigeras rationellt, att isbrytarledningen ständigt har en klar bild av issituationen till sjöss och av de assistanssökande fartygens positioner. Därest för isspaning nyttjade flygplan kunde navigeras med hjälp av decca, skulle is-

beläggningen kunna kartläggas betydligt mera noggrant än för närvarande.

Inom fiskerinäringen har deccasystemet funnit en vidsträckt användning, särskilt som hjälpmedel vid trålfiske. Med hjälp av tillgängligt sjömätningsunderlag och med utnyttjande av befintliga deccakedjor pågår genom fiskeristyrelsens försorg en inventering av alla till Sverige angränsande vattenområden med avsikt att finna lämpliga trålbottnar. Ännu så länge har i Sverige användningen av deccamottagare på fiskefartyg huvudsakligen begränsats till västkusten, men utvecklingen går klart mot en ökad användning även inom Östersjöområdet.

De hydrografiska utsjömätningarna i Sverige har under en följd av år utförts med hjälp av en flyttbar deccakedja med mindre räckvidd. Denna kedja är speciellt utformad för sjömätning, men för allmän sjöfart inrättade kedjor kan också användas för sjömätning i utsjövatten, varvid stor kapacitetsökning vinnes. Sjöfartsverkets omfattande utprickningsarbete varje vår underlättas också avsevärt genom positionsbestämning enligt deccasystemet. Detta har klart ådagalagts, sedan de lotsdistriktsfartyg, som arbetar inom befintliga deccakedjors täckningsområden, blivit utrustade med deccamottagare.

De viktigaste farvattnen i Västeuropa är numera utbyggda med radionavigeringssystem för handelssjöfarten. Av mera trafikerade vatten återstår egentligen endast norska västkusten, en mindre del av södra Östersjön samt Finska viken, Bottenhavet och Bottenviken.

Av svenska farvatten täcks för närvarande centrala östersjöområdet upp till Ålandshav av en av marinen inrättad deccakedja samt väst- och sydkusterna och södra östersjöområdet av danska anläggningar. För dagen är omkring 300 svenska fartyg utrustade med mottagare. Omkring 50 av dessa är fiskefartyg. Vid en utbyggnad av navigeringssystemet till full täckning av de svenska farvattnen torde man kunna räkna med att antalet mottagare å svenska fartyg kommer att öka till cirka 800. Däri är inte inräknade de av olika statliga myndigheter inköpta mottagarapparaterna, för närvarande cirka 70 stycken, vilka huvudsakligen är avsedda för marinen. Som en följd av att radionavigeringssystemet är ett hjälpmedel för navigation både till sjöss och i luften torde man i framtiden kunna räkna med minst en fördubbling av sistnämnda siffra. Nytillskottet beräknas huvudsakligen komma att falla på marinens och arméns helikoptrar. En än starkare ökning av systemets användning för flygändamål är emellertid icke utesluten.

Sjöfartsstyrelsen har funnit det vara av stort värde att utbygga radionavigeringssystemet till att omfatta även Bottenhavet—Bottenviken. Detta skulle innebära väsentligt förbättrade förutsättningar för sjöfarten på Norrland. I samråd med finska myndigheter har styrelsen utfört förberedande projekteringar beträffande den tekniska utformningen av ett sådant system. Utredningarna har givit vid handen, att den bästa lösningen vore två nya deccakedjor, en för Bottenhavet med tre stationer och en för Bottenviken och Norra Kvarken, omfattande fyra stationer. Bottenhavskedjans

nordligaste och bottenvikskedjans sydligaste stationer skulle förläggas på samma plats i gemensam stationsbyggnad. En av bottenvikskedjans stationer skulle inrättas på finskt territorium. Detta förutsätter ett samgående med Finland beträffande såväl anläggandet av stationen som deccakedjornas framtida drift. Samråd i frågan har fortlöpande ägt rum med vederbörande finska myndigheter, som även bidragit vid den tekniska bearbetningen av förslaget. Från finsk sida förklarades under utredningen att man hade för avsikt att förelägga finska riksdagen proposition beträffande den finska stationen, innefattande förslag till erforderlig medelsanvisning för räkenskapsåret 1961. Så har numera skett, och finska riksdagen har genom beslut den 15 december 1960 beviljat anslag till ändamålet.

I anslutning till övervägandena beträffande radionavigeringssystem vid norrlandskusten har från marinens sida framförts förslag, att sjöfartsstyrelsen jämväl skulle övertaga östersjökedjan och svara för dess framtida drift och underhåll. För ett sådant övertagande har ansetts tala kedjans allt större betydelse för den allmänna sjöfarten samt att vissa rationaliseringsvinster skulle kunna göras genom driftens samordning med sjöfartsverkets serviceorganisation för fyr-, lots- och sjömätningsväsendet. Även med arbetsmarknadsstyrelsen har närmare kontakter tagits, enär det befunnits sannolikt, att utbyggnaden av deccakedjorna för de norrländska farvattnen delvis skulle kunna utföras såsom beredskapsarbeten.

Efter förhandlingar med leverantören om priser och övriga leveransvillkor har sjöfartsstyrelsen från Deccabolaget erhållit anbud på materielleveransen för de två norrlandskedjorna och på installationsarbetena. Kostnaderna för de två kedjornas utbyggnad har — för de i Sverige belägna stationerna — beräknats till totalt 5 800 000 kronor.

För den i Finland belägna stationen beräknas kostnaden till 930 000 kronor, vilken kostnad enligt vad förut sagts torde komma att bäras av finska staten.

Byggnadskostnaderna för de i Sverige placerade stationerna kan beräknas till 1,4 milj. kronor. Denna kostnad räknar sjöfartsstyrelsen skall komma att täckas av medel, anvisade för bekämpande av arbetslöshet. Överläggningar härom har förts med arbetsmarknadsstyrelsen, som med hänsyn till anläggningsarbetenas omfattning och belägenhet förklarat sig i princip beredd medverka. Återstående anläggningskostnader, cirka 4,4 milj. kronor, avser apparatur, inventarier, elektriska anslutningsledningar och installationsarbeten m. m. Beträffande frågan om medelsanvisning härför erinrar sjöfartsstyrelsen om att anordnandet av deccakedjorna har till syfte att underlätta sjöfartens framkomlighet och att öka sjösäkerheten. Det tillgodoser sålunda samma ändamål som de traditionella sjösäkerhetsanordningarna. Vid sådant förhållande synes det i och för sig naturligt, att kostnaderna bestrides från det å driftbudgeten uppförda reservationsanslaget till säkerhetsanstalter för sjöfarten. Enär en belastning av nämnda anslag med ett belopp av den storleksordning, varom här är fråga, skulle menligt återverka på

takten för genomförandet av utbyggnadsprogrammet i övrigt bör emellertid enligt styrelsen särskilda medel anvisas för ändamålet.

Enligt vad styrelsen erfarit finns för närvarande av överskottsmedel från statens krigsföräkringsnämnd något över 5 milj. kronor odisponerade. Såsom uttalats i propositionen 145/1952 föreligger ett samband mellan krigsförsäkringsmedlen och sjöfartsnäringen. Dessa medel har tidigare i viss utsträckning använts för särskilda sjöfartsändamål, vilka eljest icke alls eller blott i otillräcklig mån tillgodosetts genom anslag å riksstaten. Styrelsen föreslår, att förslagsvis 2 milj. kronor av nämnda överskottsmedel måtte anvisas såsom bidrag till upprättande av de två deccakedjorna vid norrlandskusten. Det återstående medelsbehovet, 2,4 milj. kronor, bör tillgodoses genom anvisande av ett särskilt reservationsanslag för budgetåret 1961/62.

I frågan om övertagandet av den av marinen ägda deccakedjan anför sjöfartsstyrelsen i huvudsak följande.

Enligt ett nu gällande avtal mellan marinförvaltningen och Deccabolaget ombesörjes östersjökedjans drift av det svenska Deccabolaget, Decca Navigator & Radar AB, genom ett särskilt driftbolag AB Navigatorservice. Till täckande av de årliga driftskostnaderna bidrar marinförvaltningen årligen med ett belopp, beräknat på grundval av antalet av svenska statsmyndigheter ägda och installerade deccamottagare. Detta bidrag, som för närvarande uppgår till cirka 63 000 kronor per år, varierar, förutom med antalet apparater även i förhållande till penningvärdets förändring uttryckt genom socialstyelsens konsumentprisindex. Såvitt styrelsen kan bedöma på grundval av erhållna uppgifter, kan antalet av svenska statliga myndigheter inköpta deccamottagare och därmed också driftbidraget komma att minst fördubblas under de närmaste sex till sju åren.

I samförstånd med chefen för marinen och marinförvaltningen har sjöfartsstyrelsen med Decca Navigator & Radar AB samt AB Navigatorservice förhandlat om sjöfartsverkets övertagande av östersjökedjan och av dess drift. Därvid har, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, träffats ett avtal. Enligt avtalet skall Deccabolaget som bidrag till östersjökedjans drift årligen till sjöfartsstyrelsen för varje till svenskt fartyg uthyrd eller till annan än statlig myndighet försåld deccamottagare erlägga särskilt bestämda, indexreglerade ersättningar.

Med den konstruktion, som bidraget från bolaget enligt detta avtal skulle få, blir det faktiska årliga bidraget helt beroende av antalet uthyrda eller försålda apparater. För närvarande är antalet uthyrda, på svenska fartyg installerade mottagare omkring 300. Det är att förvänta, att uthyrningen även i fortsättningen kommer att öka snabbt, bland annat som en följd av den fortgående utbyggnaden av deccakedjor och ej minst genom tillkomsten av de nu föreslagna kedjorna vid Bottenhavet och Bottenviken.

Med utgångspunkt från de driftkostnadskalkyler för alla tre kedjorna, som verkställts inom styrelsen, torde man till en början få räkna med en årlig drifts- och underhållskostnad av högst omkring 300 000 kronor netto, vilken kostnad emellertid successivt bör minska med ett ökat antal uthyrda apparater.

Sjöfartsstyrelsen har i sina kalkyler rörande de framtida driftskostnaderna räknat med att driftbidrag fortfarande skall betalas av de statliga svenska myndigheter, som innehar inköpta deccamottagare. Detta förfarande är enligt styrelsens mening riktigt, enär det här gäller att belysa statens totala engagemang i samband med de nya kedjornas tillkomst. Sjöfartsstyrelsen är dock medveten om att det kan vara en principfråga, huruvida avgifter skall uttagas från andra statliga myndigheter eller ej. Därest sådana avgifter ej skall uttagas kommer styrelsens behov av anslag till driften att i motsvarande grad öka. Marinen, med vilken sjöfartsstyrelsen diskuterat frågan, har liksom styrelsen funnit att ärendet bör underställas Kungl. Maj:ts prövning.

En annan fråga av principiell natur, som uppstår vid ett överförande av östersjökedjan från marinen till sjöfartsstyrelsens förvaltning, är huruvida någon ersättning skall utgå för de investeringskostnader, som marinen haft vid östersjökedjans tillkomst. Efter överläggningar har marinen och sjöfartsstyrelsen beslutat hänskjuta även denna fråga till Kungl. Maj:ts avgörande.

De för östersjökedjans stationer uppförda byggnaderna är belägna på markområden, som arrenderats av fortifikationsförvaltningen. Byggnaderna är redovisade på marinens delfond av försvarets fastighetsfond med ett sammanlagt byggnadsvärde av 815 000 kronor. På värdeminskningskonto beräknas för byggnaderna i och med utgången av byggnadsåret 1960/61 komma att ha avsatts ett belopp av i runt tal 428 000 kronor. De årliga kostnaderna för byggnadernas underhåll beräknas till 5 000 kronor. Vid bifall till styrelsens förslag om övertagande av östersjökedjan synes dessa byggnader böra i förvaltningshänseende överföras från fortifikationsförvaltningen till sjöfartsstyrelsen.

Över sjöfartsstyrelsens framställning har efter remiss yttranden avgivits av chefen för försvarsstaben, chefen för marinen, chefen för flygvapnet, fortifikationsförvaltningen, arbetsmarknadsstyrelsen, telestyrelsen, luftfartsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, fiskeristyrelsen, ostkustens sjöfartsförening, rederiföreningen för mindre fartyg, sjöassuradörernas förening, sjöfolksförbundet, svenska ostkustfiskarnas centralförbund, Sveriges fartygsbefälsförening och Sveriges redareförening.

Remissyttrandena präglas allmänt av en positiv inställning till sjöfartsstyrelsens förslag, som tillstyrkes eller lämnas utan erinran av samtliga hörda myndigheter och organisationer. I vissa fall har dock särskilda synpunkter framförts.

Chefen för flygvapnet som finner den föreslagna utbyggnaden av deccakedjor längs norrlandskusten vara av värde ur särskilda flygsynpunkter framhåller sålunda, att därest utbyggnaden kommer till stånd samråd bör äga rum med chefen för flygvapnet angående hindermålning och hinderbelysning och detaljplacering av antennmaster m. m. Då deccasystemet samtidigt kan betjäna såväl sjö- som luftfarten, anser *telestyrelsen* att den föreslagna utbyggnaden av deccastationer utgör ett betydelsefullt steg mot ett enhetligt

europeiskt precisionsnavigeringssystem. Enligt styrelsens uppfattning bör de båda nya deccakedjorna därför om möjligt planeras så att de förutom att betjäna sjöfarten också kan användas av luftfarten, även om systemet ännu ej har blivit internationellt antaget som navigeringshjälpmedel för luftfarten. Skötseln av kedjorna bör anförtros åt sjöfartsstyrelsen. Liknande synpunkter framföres även av *luftfartsstyrelsen.*

Statskontoret ställer sig tveksamt till förslaget, att en viss del av ännu icke disponerade överskottsmedel från statens krigsförsäkringsnämnds verksamhet skall tas i anspråk för finansieringen av de föreslagna deccakedjorna. Ämbetsverket hänvisar härvid till statsmakternas beslut år 1952, enligt vilket då befintliga och sedermera inflytande överskottsmedel skulle — efter viss avsättning till sjöfartsändamål — användas till nedbringande av statsskulden. — Enligt ämbetsverkets mening bör någon ersättning för marinens investeringskostnader för östersjökedjan icke ifrågakomma vid överförande från marinförvaltningen till sjöfartsstyrelsen. När det gäller bidrag till bestridande av kostnaderna för deccakedjornas drift och underhåll ansluter sig statskontoret till sjöfartsstyrelsens uppfattning, att bidrag till dessa kostnader liksom hittills bör utgå även för statsägda deccamottagare.

Riksräkenskapsverket anser, i likhet med statskontoret, att marinförvaltningen inte skall gottgöras för sina investeringskostnader samt att förslaget om ianspråktagande av viss del av krigsförsäkringsnämndens återstående överskottsmedel inte synes kunna realiseras utan riksdagens särskilda medgivande. Å andra sidan synes det rationellt, säger riksräkenskapsverket, att årligt driftbidrag till sjöfartsstyrelsen inte behöver erläggas av statsmyndighet för inköp av deccamottagare.

Fiskeristyrelsen anser en utbyggnad av deccakedjor vid norrlandskusten värdefull, även om trålfiskeflottan ännu till övervägande del är hemmahörande på västkusten. Deccakedjor vid norrlandskusten kommer dessutom att bli ett betydelsefullt hjälpmedel vid fiskeristyrelsens pågående framtida undersökningar i Bottenhavet och Bottenviken.

Samtliga sjöfartsorganisationer, som yttrat sig över sjöfartsstyrelsens förslag, har starkt understrukit värdet av utbyggnad av deccanavigeringssystemet vid norrlandskusten och har också tillstyrkt sjöfartsstyrelsens övertagande av östersjökedjan.

Marinförvaltningen har i skrivelse den 30 maj 1960 hos Kungl. Maj:t hemställt, *dels* att marinens deccakedja måtte överföras till sjöfartsstyrelsens förvaltning från och med den 1 juli 1961 och att i samband därmed till stationskedjan hörande byggnader m. m. må överföras från marinens delfond av försvarets fastighetsfond till sjöfartsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond, *dels* att marinen utöver eljest gällande anslagsram tillföres 1,82 milj. kronor som ersättning för marinens investeringskostnader i deccakedjan, *dels* att Kungl. Maj:t måtte medgiva att marinförvaltningen befrias från kostnadsbidrag för kedjans fortsatta drift.

I skrivelsen erinrar marinförvaltningen om att förvaltningen på sin tid

tog initiativ till anskaffande av en deccakedja för navigeringsändamål för täckning av sjöområdena från Blekinge i söder till Norrtälje i norr. De investeringskostnader, som marinen haft i samband med östersjökedjans tillkomst, betalades på sin tid från anslaget Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m. Marinförvaltningen anser därför att de medel, som förbrukades i samband med anskaffningen av materielen för sändarestationerna, 1,82 milj. kronor, bör tillföras förenämnda marina anslag utöver den för detsamma fixerade ramen. Sjöfartsstyrelsen och marinförvaltningen har efter överläggningar beslutat hänskjuta nämnda fråga till Kungl. Maj:ts avgörande. På samma sätt råder enighet mellan myndigheterna i fråga om att underställa Kungl. Maj:t prövningen av frågan huruvida marinförvaltningen allt framgent, sedan sjöfartsstyrelsen övertagit förvaltningen av östersjökedjan, skall erlägga driftbidrag. Det synes marinförvaltningen rimligt att ämbetsverket icke skall erlägga särskilda avgifter för kedjans drift till sjöfartsstyrelsen, liksom ej heller särskilda avgifter erlägges för övriga navigeringshjälpmedel som sjöfartsstyrelsen administrerar.

I utlåtande över marinförvaltningens framställning anför *sjöfartsstyrelsen* (skr. 5/9 1960), att styrelsen i sina beräkningar rörande kostnaderna för driften av såväl östersjökedjan som de planerade norrlandskedjorna räknat med att driftbidrag i framtiden som hittills skall erläggas för de till statliga myndigheter försålda mottagarna likaväl som de genom Deccabolaget uthyrda. I överensstämmelse med de affärsdrivande verkens i stort sett tillämpade principer skulle sålunda någon skillnad i driftbidragshänseende icke förekomma mellan av enskilda och statliga myndigheter disponerade deccamottagare.

Sjöfartsstyrelsen har emellertid icke något att erinra mot att en reglering sker genom att -- i stället för ett särskilt årligt driftbidrag för varje statsägd mottagare — anslaget till styrelsen för täckande av driftkostnader i motsvarande grad ökas. Styrelsen får emellertid erinra om att flera statsmyndigheter än marinen inköpt och sannolikt kommer att inköpa åtskilliga mottagare och att styrelsen i sina beräkningar rörande framtida driftbidrag räknat med en väsentlig ökning av antalet statsägda mottagare. Beträffande frågan om ersättning till marinen för investeringskostnader framhåller sjöfartsstyrelsen, att styrelsen icke inräknat denna kostnad i de kalkyler, som är redovisade i styrelsens framställning den 14 maj 1960. Därest det av sjöfartsstyrelsen framlagda deccaprojektet skulle belastas jämväl med de nu angivna kostnaderna, blir den ekonomiska planen radikalt förändrad. Sjöfartsstyrelsen har emellertid i och för sig icke något att erinra mot att beloppet ställs till marinförvaltningens förfogande i särskild ordning med anlitande av anslag som icke påverkar sjöfartsstyrelsens anslagstilldelning.

Departementschefen

Under det senaste decenniet har den tekniska utvecklingen inom sjöfarten varit utomordentligt snabb. Detta gäller både fartygsmaterielen, instrumenteringen och de fasta säkerhetsanordningarna. En rad uppfinningar och

metoder, vilka utvecklats under och efter sista världskriget, har ställts till den kommersiella sjöfartens förfogande. Fartygen har över lag blivit större, snabbare och allt mera tekniskt komplicerade. Detta har medfört stora anspråk på investeringar för anskaffning av fartyg, instrument, navigeringshjälpmedel och utbyggnad av säkerhetsanordningarna. Från statsmakternas sida har vidtagits åtgärder för att i snabbast möjliga takt avhjälpa de brister, som konstaterats föreligga i fråga om såväl fasta säkerhetsanordningar som båtmateriel och instrumentering. Även om sålunda medelsanvisningen både över ordinarie anslag och eljest kunnat avsevärt ökas under de senaste åren, så har det icke varit möjligt att tillgodose alla de i och för sig välmotiverade ändamål som förelegat inom detta område. Det av sjöfartsstyrelsen nu aktualiserade projektet för en utbyggnad av ett radionavigeringssystem för norrlandskusten har sålunda fått stå tillbaka för andra projekt. Enligt min mening är det emellertid angeläget att de nya navigeringshjälpmedlen så snabbt som möjligt skall kunna ställas till förfogande för sjöfarten vid alla våra kuster. I de starkt trafikerade och svårnavigabla farvattnen i Bottenhavet—Bottenviken med dess under långa tider av året svåra isförhållanden är det särskilt angeläget att alla möjligheter till förbättring av navigeringsmöjligheterna tillvaratas.

Ur dessa synpunkter är jag beredd medverka till att för nästa budgetår medel anvisas för iordningställande längs norrlandskusten av ett radionavigeringssystem med i huvudsak den utformning, som föreslås i sjöfartsstyrelsens skrivelse. Hela det erforderliga beloppet bör ställas till förfogande genom medelsanvisning över riksstaten. Till ändamålet föreslår jag därför anvisande för budgetåret 1961/62 av ett särskilt reservationsanslag om 5,8 milj. kronor.

Som sjöfartsstyrelsen föreslår torde från och med den 1 juli 1961 den Kronan tillhöriga östersjökedjan — såväl i vad avser däri ingående fastigheter som instrument och apparater m. m. — överföras från marinförvaltningen respektive fortifikationsförvaltningen till förvaltning av sjöfartsstyrelsen och därav betingade ändringar, såvitt gäller redovisningen i berörda fastighetsfonder, vidtagas.

Eljest förutsätter jag att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i de skilda frågor rörande administrationen m. m. som kommer att aktualiseras i samband med projektets genomförande, liksom att bemyndiga sjöfartsstyrelsen att sluta i sammanhanget erforderliga överenskommelser. I likhet med statskontoret och riksräkenskapsverket anser jag att någon ersättning till marinen för dess tidigare investeringskostnader för östersjökedjan icke bör ifrågakomma.

Vad angår driften ansluter jag mig till statskontorets mening, att bidrag liksom hittills bör utgå även för statsägda deccamottagare. Med tillägg av de bidrag till driften, som Deccabolaget enligt föreliggande avtalsförslag utfäst sig att årligen erlägga till sjöfartsstyrelsen, blir de sammanlagda inkomsterna under budgetåret 1961/62 cirka 550 000 kronor. På utgiftssidan räknas med 850 000 kronor vid full utbyggnad. Med hänsyn till att norr-

landskedjan inte kommer att vara i gång under hela budgetåret 1961/62, beräknas de sammanlagda driftkostnaderna därunder att uppgå till 650 000 kronor. Då jag förutsätter att för driften skall upprättas en inkomst- och utgiftsstat och att endast det belopp, varmed utgifterna överstiger inkomsterna, skall belasta riksstaten, stannar anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 vid 100 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t — eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande sjöfartsstyrelsen — att inom nämnda inkomst- och utgiftsstat anställa för driften erforderlig personal ävensom bestämma lönegradsplaceringen m. m. för densamma. Hemställan om anslag till driften göres under nästa anslagspunkt.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anläggning av radionavigeringssystem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 5 800 000 kronor.

[63] **9. Driftkostnader för radionavigeringsstationer**

	Anslag
1961/62 (förslag)	100 000

Under hänvisning till vad jag anfört under närmast föregående anslagspunkt föreslår jag att till driftkostnader för radionavigeringsstationer för nästa budgetår anvisas ett belopp av 100 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnader för radionavigeringsstationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[64] **10. Anskaffning av lotsbåtar**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 1010)	750 000
1961/62 (förslag)	900 000

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att för nyanskaffning av lotsbåtar anvisas ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

Motiv

I förra årets petitaskrivelse erinrade sjöfartsstyrelsen om att medel för anskaffning av lotsbåtar dittills huvudsakligen anvisats såsom investeringsanslag till sjöfartsverkets båtlånefond samt att styrelsen för budgetåret 1959/60 begärt en förstärkning av båtlånefonden med 2 milj. kronor. För ändamålet hade emellertid endast anvisats 750 000 kronor. För budget-

året 1959/60 stod emellertid till styrelsens förfogande för nyanskaffningar, utöver sistnämnda belopp, ett belopp av 380 000 kronor, utgörande inflytande amorteringar å båtlånefonden. Sammanlagt disponerade styrelsen alltså över 1 milj. kronor för nyanskaffningar under budgetåret 1959/60. Enär för budgetåret 1960/61 anvisats allenast 750 000 kronor har alltså de facto en betydande nedskärning skett i medelstilldelningen.

Medelsanvisningen för anskaffning av lotsbåtar har under flera år varit alltför knapp, varav följt en allvarlig eftersläpning. Visserligen har under de senaste åren medel i särskild ordning ställts till sjöfartsstyrelsens förfogande för anskaffning av bland annat lotsbåtar, och indragningar av vissa lotsplatser har medfört att lotsbåtar kunnat överflyttas till andra lotsplatser, där nyanskaffning eljest hade varit erforderlig. Ett mycket betydande medelsbehov kvarstår dock alltjämt. Tillfällen har inträffat då lotsbåt på grund av dålig beskaffenhet icke kunnat gå ut för att lämna lots eller då det inneburit fara för livet att begagna befintlig materiel. Styrelsen beräknar nyanskaffningsbehovet för nästa budgetår till mellan 2 och 3 milj. kronor. Med hänsyn till önskvärdheten av att hålla statsutgifterna nere, begränsar dock styrelsen sitt yrkande för nästa budgetår till 1,5 milj. kronor. Detta belopp motsvarar i stort sett den normala årliga återanskaffningen. Om lägre belopp skulle anvisas, blir följden en ny eftersläpning.

Departementschefen

Medelsbehovet för förnyelse av lotsbåtsbeståndet är otvivelaktigt betydande, och jag vill därför medverka till en höjning av anslaget för nästa budgetår. Jag föreslår att detsamma bestämmes till 900 000 kronor, innebärande en uppräkning med 150 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av lotsbåtar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kronor.

[65] **11. Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	37 500	88 510	92 212
1960/61 (statsliggaren s. 1010)	37 500		
1961/62 (förslag)	13 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) föreslår, efter samråd med fiskeristyrelsen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 87 500 kronor.

1. Underhåll och drift av fiskefyrar	12 500
2. Nyanläggning:	
Riktad radiofyr vid Västervik	75 000
	87 500

Motiv

1. Delposten till underhåll och drift av fiskefyrar, varifrån till åtskilliga fiskaresammanslutningar utbetalas bidrag till underhåll och drift av ett 70-tal fiskefyrar m. m., bör upptagas med oförändrat belopp.

2. Ostkustens trål- och havsfiskareförbund har i framställning den 25 maj 1959 anhållit, att en riktad radiofyr anlägges på Gränsö utanför Västervik, så att dess kurslinje utmärker infartsleden från öppna sjön mot norra inloppet till Västervik. Anläggningen skulle bli av värde för bland annat det stora antal trålfiskefartyg, som numera lossar sina laster i Västervik och — när så erfordras — söker skydd där eller i skärgården utanför staden.

Departementschefen

Jag tillstyrker anvisande för nästa budgetår av 13 000 kronor för underhåll och drift av befintliga fiskefyrar. Beträffande den föreslagna nyanläggningen av en riktad radiofyr utanför Västervik har jag under hand inhämtat, att viss ytterligare utredning erfordras innan definitiv ställning kan tagas till byggnadsföretaget. Jag är därför icke beredd att nu tillstyrka medelsanvisning för detta företag.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 13 000 kronor.

[66] **12. Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	50 000	34 966	104 304
1960/61 (statsliggaren s. 1010) ..	50 000		
1961/62 (förslag)	50 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 130 000 kronor.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen erinrar om att styrelsen i petitaframställningen för budgetåret 1957/58 framlade en femårsplan för upprustning och modernisering av sjöräddningsmaterielen. Medelsbehovet enligt denna plan kan numera — på grund av prisstegringar och med avdrag för hittills över förevarande anslag anvisade 200 000 kronor — beräknas till cirka 650 000 kronor. Styrelsen föreslår, under åberopande av vad i tidigare petitaframställningar anförts, att för nästa budgetår anvisas en femtedel av det sålunda kvarstående beloppet, eller 130 000 kronor.

I detta sammanhang torde vidare få anmälas, att sjöfartsstyrelsen äskat särskilda medel dels för anskaffning av nödradiosändare till motor- och segelbåtar med 150 000 kronor, dels för trafiksäkerhetspropaganda med 25 000 kronor.

I fråga om behovet av anskaffning av nödradiosändare framhåller styrelsen, att under de senaste åren försök har pågått att genom ett system med nödradiosändare och nödradiomottagare stärka beredskapen vid sjöolyckor. Systemet har vunnit internationellt erkännande. Det har godtagits från militärt håll i Sverige. Lokaliseringsmottagare för nödradiosändare anskaffas numera till de flygvapnets flygplan och helikoptrar, som är lämpade för sjöräddningsverksamheten, samt för vissa marina enheter. Det har synts sjöfartsstyrelsen angeläget att söka utnyttja nödradiosystemet även inom sjöräddningsverksamheten i övrigt. Styrelsen har beslutat att på fem fyrplatser installera mottagare med automatlarm för nödradiosändare. Dessa sändares räckvidd är omkring 10 nautiska mil. De fyrplatser, som i första hand skall förses med mottagare, är utvalda med hänsyn till att tämligen intensiv trafik med mindre fartyg och båtar äger rum inom området för sändarens räckvidd. Om systemet visar sig effektivt, torde sannolikt ytterligare ett antal fyrplatser komma att förses med mottagare.

Ifrågavarande säkerhetsanordningar innebär vissa kostnader för det allmänna, men styrelsen finner det naturligt att man från statens sida söker utnyttja alla tekniska framsteg för att skapa ökade möjligheter att rädda liv vid sjöolyckor. Ett system med nödradiosändare och mottagare skulle i många fall avsevärt kunna underlätta sjöräddningens spaningsarbete. Möjligheterna att vinna erfarenhet av systemets verkningar är emellertid beroende av i vilken utsträckning ägarna av mindre båtar — motorbåtar, segelbåtar, fiskefartyg — anskaffar sådana. Särskilt under experimentperioden, innan ännu systemet tillfredsställande utbyggts och utprövats, torde emellertid med hänsyn till kostnaderna särskilt småbåtsägarna endast i mindre utsträckning komma att skaffa sig sändare. Det har därför synts styrelsen önskvärt att man från det allmännas sida anskaffar ett antal apparater och ställer dessa till förfogande, i regel genom uthyrning.

Styrelsen pekar i detta sammanhang vidare på att landets motorbåtar, exklusive de bensindrivna fiskefartygen, år 1957 beräknades erlägga en bensinskatt av 6,8 milj. kronor. Detta belopp torde numera ha stigit avsevärt. Det har av Kungl. Maj:t och riksdagen ansetts skäligt att den på motorbåtarna belöpande delen av bensinskattemedlen skall återgå till motorbåtsägarna. Denna restitution har gjorts kollektiv i form av ett anslag till byggande av småbåtshamnar och farleder, vilket anslag under de två senaste budgetåren uppgått till 1 milj. kronor. Det har emellertid i olika sammanhang framförts den åsikten, att restitutionen bör kunna avse även andra ändamål, som tjänar den mindre sjöfartens intressen. Det synes sjöfartsstyrelsen med hänsyn härtill väl motiverat, att en del av bensinskatten restitueras för nu berörda ändamål.

Beträffande den äskade medelsanvisningen för trafiksäkerhetspropagan-

da framhåller sjöfartsstyrelsen, att trafiken med småbåtar i våra kustfarvatten kraftigt intensifierats under de senaste åren. Antalet farkoster har ökat, samtidigt som deras hastighet stigit. I många fall omhänderhas farkosterna av minderåriga. Förhållandet har lett till faror ur säkerhetssynpunkt och har väckt oro på många håll. Detta har vid ett flertal tillfällen påtalats hos styrelsen. Styrelsen har för avsikt att inom kort föreslå, att i sjövägsreglerna för svenskt inre territorialvatten införs bestämmelser i avsikt att stävja rådande missförhållanden. Det är enligt styrelsens mening angeläget, att kännedomen om dessa regler erhåller största möjliga spridning och att det effektivt tillses, att bestämmelserna följs. Parallellt med införandet av skärpta bestämmelser bör sålunda enligt styrelsens mening anordnas upplysnings- och propagandaverksamhet för ökat trafikvett till sjöss. För att kunna bedriva sådan verksamhet, vilken bör äga rum i samarbete med båtsportens organisationer, hemställer styrelsen att 25 000 kronor måtte ställas till förfogande för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Vad sjöfartsstyrelsen föreslagit i fråga om anskaffande av nödradiosändare och om trafiksäkerhetspropaganda anser jag i och för sig förtjäna beaktande som nya medel i kampen mot sjöolyckorna. Jag är dock inte beredd att tillstyrka särskild medelsanvisning till dessa ändamål, utan anslaget för den statliga sjöräddningen bör för nästa budgetår upptas med oförändrat belopp.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[67] **13. Statens isbrytarverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 000 000	5 818 587
1960/61 (statsliggaren s. 1010)	5 800 000	
1961/62 (förslag)	5 600 000	

Yrkande

Marinförvaltningen och *sjöfartsstyrelsen* (gemensam skr. 23/9 1960) hemställer, att anslaget sänkes med 250 000 kronor.

	Nettoutgift 1959/60	Stat 1960/61	Ämbetsverkens förslag 1961/62
1. Drift-, underhålls- och reparationskostnader för statens isbrytarfartyg etc., *förslagsvis*	3 904 500	3 600 000	3 600 000 (±0)

	Netto-utgift 1959/60	Stat 1960/61	Ämbetsverkens förslag 1961/62	
2. Förhyrning av isbrytarfartyg, *förslagsvis*	740 175	1 000 000	800 000	(— 200 000)
3. Reseersättningar, *högst* ...	1 298	5 000	5 000	(±0)
4. Expensutgifter för statens isbrytardirektör, *högst* ...	3 379	4 000	4 000	(±0)
5. Särskilda arvoden åt chefer å statens isbrytarfartyg, *förslagsvis*	4 500	4 400	5 400	(+ 1 000)
6. Arvoden åt statens isbrytarombud samt expensutgifter för ombuden, *högst* .	14 490	14 500	16 000	(+ 1 500)
7. Lön samt resekostnadsersättning och traktamenten åt officerare, underofficerare och underbefäl etc., *förslagsvis*	1 007 445	1 000 000	1 000 000	(±0)
8. Ersättning till ledamöter i statens isbrytarnämnd, *förslagsvis*	270	700	700	(±0)
9. Moderniserings- och inredningsarbeten å statsisbrytarna, *högst*	142 530	85 000	80 000	(— 5 000)
Summa	5 818 587	5 713 600	5 511 100	(— 202 500)
Avrundning	—	86 400	38 900	(— 47 500)
		5 800 000	5 550 000	(— 250 000)

Motiv

Utgifterna för statens isbrytarverksamhet har beräknats med hänsyn till kostnaderna under en normal isvinter med fyra isbrytare rustade.

1. Posten har upptagits med oförändrat belopp. Belastningen under budgetåret 1959/60 utgjorde cirka 3 900 000 kronor. I detta belopp ingår en engångsutgift å 309 000 kronor, avseende bottenreparation av isbrytaren Ymer.

2. Med hänsyn till belastningen har posten minskats med 200 000 kronor.

5. Arvode åt chef å isbrytarfartyg utgår enligt gällande regler med 900 kronor per år, vilket efter 3 år stiger till 1 800 kronor per år. Medelsbehovet under anslagsposten stiger till följd av att en av fartygscheferna blir berättigad till dylikt ålderstillägg.

6. Posten bör höjas med 1 500 kronor till följd av ökade expensutgifter för isbrytarombuden.

9. Efter genomförd modernisering av Ymers maskinanläggning och inredning är en modernisering av fartygets förliga brygga genom inbyggnad ak-

tuell. Ymers öppna brygga är icke tidsenlig och giver icke bryggpersonalen det skydd, som erfordras för en effektiv bryggtjänst. Bryggans modernisering bör utföras till vinterexpeditionen 1961/62. Kostnaderna för inbyggnaden beräknas till 80 000 kronor.

Under hand har härjämte upptagits frågan om isbrytardirektörens resor till de nordiska grannländerna. För närvarande äger sjöfartsstyrelsen att med anlitande av förevarande anslag medge kortare besök i grannländerna för den statliga isbrytarverksamhetens räkning, varvid rese- och traktamentsersättning skall beräknas enligt de grunder, som gäller vid resor inom Sverige (X ht 1953 p. 63). Sjöfartsstyrelsen hemställer att utlandsresereglementet måtte få tillämpas vid dessa resor.

Departementschefen

För modernisering av Ymers förliga brygga beräknar jag i enlighet med ämbetsverkens förslag 80 000 kronor. Posten Förhyrning av isbrytarfartyg bör i anslutning till belastningen under sist förflutna budgetår sänkas till 800 000 kronor och posterna Särskilda arvoden åt chefer å statens isbrytarfartyg samt Arvoden åt statens isbrytarombud höjas till respektive 5 400 och 16 000 kronor. Det sammanlagda anslaget blir därvid 5 600 000 kronor.

Vad gäller förslaget att utlandsresereglementet skall få tillämpas vid isbrytardirektörens resor i tjänsten till Danmark, Norge och Finland torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta därutinnan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens isbrytarverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 600 000 kronor.

[68] **14. Nytt isbrytarfartyg**

	Anslag
1961/62 (förslag)	2 000 000

Yrkande

Marinförvaltningen och *sjöfartsstyrelsen* (gemensam skr. 23/9 1960) hemställer, att ett delanslag om 15 milj. kronor anvisas för påbörjande av ett nytt isbrytarfartyg.

Motiv

Ämbetsverken hänvisar inledningsvis till den genom sjöfartsstyrelsens försorg år 1956 utförda utredningen angående isbrytarverksamheten och isbrytarberedskapen. Den visar att fyra havsisbrytare erfordras för att staten på ett tillfredsställande sätt skall kunna tillgodose handelssjöfartens berättigade krav på isbrytarassistans till sjöss. Vid nämnda tidpunkt ansågs behovet av isbrytarfartyg täckt genom den under byggnad varande isbrytaren Oden samt de då befintliga isbrytarna Thule, Ymer och Atle. I gemensam

framställning förra året framhöll ämbetsverken, att Atle bland annat på grund av hög ålder ej längre uppfyllde de krav, som måste ställas på ett isbrytarfartyg. Uppfattningen delades av isbrytarnämnden, som framfört önskemål om att ersättning för Atle snarast måtte komma till stånd. Då behovet av fyra havsisbrytare kvarstod oförändrat, hemställdes om särskilt anslag till projektering av ett nytt isbrytarfartyg. Framställningen föranledde ingen Kungl. Maj:ts åtgärd.

Behovet av en ersättare för Atle har under sistlidna isbrytarsäsong ytterligare accentuerats. Fartygets maskinanläggning har sålunda visat sig vara så nedsliten, att det är endast med viss tvekan fartyget kan användas för havsisbrytning. Då byggnadstiden för ett nytt fartyg även under gynnsamma förhållanden knappast torde understiga tre år, synes det erforderligt att snarast utlägga beställning av ett sådant fartyg, förslagsvis så att detsamma kan vara leveransklart före isbrytarsäsongen 1963/64.

Ur bland annat ekonomisk synpunkt anser ämbetsverken det önskvärt att som ersättare för Atle anskaffa ett isbrytarfartyg av redan tillgänglig typ. De fartygstyper, som därvid bedömes kunna komma i fråga, är de finska typerna Oden eller Karu. Karutypen är något större än Atle samt har större maskinstyrka och modern skrovform. Härtill kommer att den är mindre djupgående än Odentypen. Enligt de finska erfarenheterna från senaste vintersäsong har emellertid Karutypen icke motsvarat de förhoppningar man ställt på den. Framför allt har fartygsbredden visat sig vara otillräcklig, vilket har gjort att denna isbrytare i havsis haft svårt att fullgöra sina assistansuppgifter. Det har nu visat sig möjligt att med något ändrat maskinarrangemang giva ett fartyg av Odentyp ett djupgående, som gör det användbart även i grundare farvatten. En sådan isbrytare skulle få större möjlighet än någon av de övriga isbrytarna att i händelse av skada på någon av dessa kunna fullgöra alla slag av ifrågakommande arbetsuppgifter.

Preliminärt har ämbetsverken beräknat att ett fartyg av den nya typen kostar cirka 46 milj. kronor. För budgetåret 1961/62 bör anvisas ett delanslag av 15 milj. kronor för påbörjande av ett isbrytarfartyg av modifierad Odentyp.

I en gemensam framställning (skr. 6/2 1960) hemställde Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen, Svenska pappersbruksföreningen och Svenska trävaruexportföreningen att beslut måtte fattas om anskaffande av en ny statsisbrytare såsom ersättare för Atle. Vidare hemställde — vid en uppvaktning för chefen för handelsdepartementet den 21 oktober 1960 — förträdare för norrlandskustens skogsindustrier, att proposition måtte föreläggas 1961 års riksdag om anskaffande av ett nytt isbrytarfartyg i enlighet med vad sjöfartsstyrelsen och marinförvaltningen föreslagit i den gemensamma petitaskrivelsen.

Som motiv anfördes i bägge fallen i huvudsak följande.

Pågående utveckling inom den norrländska skogsindustrien kräver en kraftig förstärkning av skeppningsmöjligheterna vintertid. Under perioden

1960—1965 beräknas produktionskapaciteten för cellulosa, slipmassa, papper och papp vid de fabriker, som är belägna från Gävle och norrut, att stiga med inemot en miljon ton med ett saluvärde i dagsläget av omkring 750 milj kronor. Jämfört med nuvarande produktion innebär detta en stegring av kapaciteten i storleksordningen 35 procent. — Under senare år har vidare kravet på kontinuerliga leveranser ökat. I fråga om massan möter sålunda den nordiska industrien en kraftig konkurrens, främst från de nordamerikanska leverantörerna, vilka icke besväras av några skeppningshinder vintertid. För papperet, i dess egenskap av beställningsvara, tillkommer svårigheten att i större utsträckning producera på lager. Slutligen framhölls, att för befraktningen av skogsindustriprodukter allt större fartygsenheter tas i anspråk. Ett nytt isbrytarfartyg bör ges häremot svarande dimensioner.

Departementschefen

Antalet statsisbrytare är för närvarande fyra, nämligen Atle, Ymer, Thule och Oden. De två sistnämnda är byggda under 1950-talet och motsvarar väl de krav, som man i dag ställer på en god havsisbrytare. Atle byggdes år 1926 och Ymer 1932. I båda fallen innebär detta en för specialfartyg av förevarande slag mycket hög ålder. Ymer har emellertid under de senaste åren genomgått en omfattande modernisering och revidering och beräknas härigenom kunna användas under ytterligare åtminstone tio år. Någon motsvarande ombyggnad har av olika skäl ej ansetts motiverad för Atle, som nu är i ett mycket dåligt skick och endast under några år till torde kunna fylla sin uppgift. Bland annat är maskinanläggningen hårt nedsliten och förläggningsutrymmena otidsenliga. Dessutom måste plåtarna i skrovet snarast bytas ut, om fartyget skall kunna fullgöra ytterligare tjänst. De sammanlagda kostnaderna för erforderliga ombyggnadsarbeten m. m. torde närma sig kostnaderna för ett helt nytt fartyg av motsvarande storlek.

Det successivt ökade behovet av effektiv havsisbrytning längs norrlandskusten får ses mot bakgrunden av den utbyggnad av industrien, som ägt rum där under framför allt den senaste femårsperioden och som förväntas komma att fortsätta under de närmaste åren. En nyligen företagen undersökning visar att under tiden 1960—1965 produktionskapaciteten vid exempelvis de massa- och pappersfabriker, som ligger från Gävle och norrut, kommer att öka med sammanlagt inemot en miljon ton. Jämfört med nuvarande produktionskapacitet är detta en ökning i storleksordningen 35 procent. Det står under sådana förhållanden utan vidare klart, att varje förlängning av skeppningssäsongen vintertid måste innebära betydande ekonomiska fördelar för näringslivet. Samtidigt gör de nuvarande konkurrensförhållandena på världsmarknaden det angeläget att i all tänkbar utsträckning upprätthålla kontinuerliga leveranser.

Mot bakgrunden härav och med hänsyn till att Atle måste läggas i reserv om några år, synes redan nu åtgärder böra vidtas i syfte att anskaffa en ny statsisbrytare. I likhet med sjöfartsstyrelsen och marinförvaltningen har

jag kommit till uppfattningen, att det nya fartyget bör vara av ungefär samma storlek och ha samma maskinstyrka som Oden. Av sysselsättningsskäl på sikt är jag närmast inne på tanken att fartyget bör byggas vid svenskt varv. De närmare förutsättningarna härför i ekonomiska och andra avseenden måste emellertid först utrönas, innebärande med nödvändighet ett relativt omfattande projekterings- och konstruktionsarbete. Jag föreslår att det uppdras åt marinförvaltningen att ansvara för detta arbete, vilket bör äga rum i intimt samarbete med sjöfartsstyrelsen och med företrädare för den svenska varvsindustrien. Jag förutsätter nämligen att lösningen av de många skilda tekniska problem, som fortlöpande kommer att aktualiseras, i så stor utsträckning som möjligt anförtros sådana varvs- och andra industriföretag, där den speciella sakkunskapen är till finnandes. Därvid torde den erforderliga personalförstärkningen vid marinförvaltningen kunna hållas inom relativt snäva gränser.

De sammanlagda kostnaderna för här åsyftade projekterings- och konstruktionsarbeten har av mig uppskattats till 4 milj. kronor, varav hälften bör anvisas för nästa budgetår och återstoden för budgetåret 1962/63.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nytt isbrytarfartyg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

[69] **15. Mätnings- och rekognosceringsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	1 473 000	1 594 127	225 709
1960/61 (statsliggaren s. 1011)	1 473 000		
1961/62 (förslag)	1 550 000		

Den per den 30 juni 1960 föreliggande reservationen av i runt tal 225 700 kronor är helt och hållet intecknad av beställningar gjorda under budgetåret 1959/60.

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 411 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
1. Fältarbeten	411 722	382 000	410 000	(+ 28 000)
2. Driftkostnader för Lovöobservatoriet	6 295	7 500	10 500	(+ 3 000)
3. Underhåll och förnyelse av sjömätningsmaterielen	1 076 500	968 500	1 088 500	(+ 120 000)

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
4. Utrednings- och försöksverksamhet	18 100	25 000	25 000	(± 0)
5. Anskaffning av instrumentutrustning	81 510	90 000	270 000	(+ 180 000)
6. Anskaffning av databehandlingsutrustning	—	—	80 000	(+ 80 000)
				(+ 411 000)

Motiv

Inom stora områden av farvattnen runt våra kuster är sjömätningarna av gammalt datum och nuvarande sjökort därför ofullständiga. Risken för att inom dessa områden skall finnas oupptäckta grund, som kan utgöra fara för sjöfarten, är betydande. Med hänsyn härtill är det en angelägenhet av stor vikt att effektivisera sjömätningarna. Vägledande princip för styrelsen har härvid varit att nå de önskvärda resultaten genom rationalisering av verksamheten, utveckling av metodiken och anskaffning av modern teknisk utrustning. Härigenom motverkas även i möjligaste mån en ökning av de löpande kostnaderna. De av styrelsen gjorda äskandena beträffande anslag för sjömätningsverksamheten bör ses mot bakgrunden av dessa förhållanden.

Beträffande de särskilda anslagsposterna anför styrelsen följande.

1. *Fältarbeten.* Sjöfartsstyrelsen upprepar sitt yrkande från förra årets petitaskrivelse (X ht 1960, s. 217) om en ökning av medelsanvisningen med 3 000 kronor för att möjliggöra en övergång till elektronisk utrustning för jordmagnetiska mätningar.

På grund av höjning av traktamentena och mätningarnas koncentration till norrlandskusten har traktamentskostnaderna stigit. Av denna anledning bör anslagsposten uppräknas med 10 000 kronor. Med hänsyn till inträdda prisstegringar erfordras en ytterligare uppräkning med 15 000 kronor.

2. *Driftkostnader vid det magnetiska observatoriet på Lovön.* Anslagsposten har sedan budgetåret 1953/54 varit uppförd med oförändrat belopp. Företagna prov har visat att användning av matematikmaskin för bearbetning av geomagnetiska data kan leda till avsevärda tidsvinster och en betydande rationalisering av verksamheten. För att möjliggöra fortsättande av dessa prov samt för täckande av ökade driftkostnader i övrigt bör anslagsposten uppräknas med 3 000 kronor.

3. *Underhåll och förnyelse av sjömätningsmaterielen.* Ett stort antal av sjömätningsmotorbåtarna har motorer av så gammal typ, att reservdelar inte längre kan erhållas. Dessa motorer bör därför utbytas snarast möjligt. Utbyte av två motorer per år beräknas kunna ske inom ramen för hittillsvarande medelstilldelning. Ett utbyte av motorer i ökad takt är emellertid en angelägenhet av stor vikt. För detta ändamål och med hänsyn till inträdda prishöjningar bör anslagsposten uppräknas med 120 000 kronor.

5. *Anskaffning av instrumentutrustning.* En mycket betydande effektivitetsökning kan, enligt vad under våren 1960 utförda prov utvisar, ernås genom användning av elektronisk positionsbestämning även på korta distanser nära kusten, där deccakedja ej är användbar för sjömätning. Proven har utförts med apparatur tillhörande två system, det ena benämnt Hydrodist och det andra Hifix. Dessa system kompletterar varandra. Anskaffningsbehovet för den närmaste femårsperioden bedöms av styrelsen uppgå till tre apparatutrustningar enligt system Hydrodist (cirka 110 000 kronor per styck) och en utrustning enligt system Hifix med fyra fartygsmottagare (cirka 400 000 kronor). Detta medelsbehov kan endast i ringa utsträckning tillgodoses inom ramen för ordinarie anslag. På grund av vissa aktuella sjömätningsuppgifter anser styrelsen angeläget, att under budgetåret 1961/62 anskaffas en apparatutrustning enligt system Hydrodist jämte viss reservmateriel.

I petita för budgetåret 1960/61 begärde sjöfartsstyrelsen medel för anskaffning av ett s. k. absolutinstrument för bestämning av de geomagnetiska elementen. Anskaffningskostnaden beräknades till cirka 40 000 kronor, varav 20 000 kronor föreslogs anvisade för innevarande budgetår. Medel anvisades emellertid icke för ändamålet.

I Sverige finns fyra geomagnetiska observatorier, nämligen ett på Lovö tillhörande sjöfartsstyrelsen, ett i vardera Abisko och Kiruna tillhöriga vetenskapsakademien och ett i Lycksele tillhörigt försvarets forskningsanstalt. Kontrollen av samtliga dessa observatoriers internationella standardvärden ombesörjes av sjöfartsstyrelsen. För kontrollarbetet är det av värde att snarast få tillgång till ett absolutinstrument inom landet. Den oväntat snabba utvecklingen på detta område har nu lett till uppfinningar, som förenklat och förbilligat instrumentet avsevärt. Med vissa egna arbetsinsatser beräknas anskaffningskostnaden kunna begränsas till cirka 15 000 kronor. Detta belopp bör anvisas för nästa budgetår.

Den internationella unionen för geodesi och geofysik har vid sin år 1960 anordnade kongress i Helsingfors antagit en rekommendation av innebörd, att man vid den nu påbörjade internationella geomagnetiska uppmätningen av jorden bör anordna sekulära mätpunkter, där mätningar utföras med hjälp av s. k. variografer. Dylika mätpunkter bör i främsta rummet anordnas i trakter, som har starka magnetiska anomalier beroende på sin geologiska struktur eller på närhet till norrskenszon. Sverige kommer i fråga för anordnande av sådana mätningar ur båda de nämnda synpunkterna. För mätningarna bör till sjöfartsstyrelsens jordmagnetiska sektion anskaffas en transportabel geomagnetisk variograf, som kan uppställas på de svenska stationerna och där ge kontinuerliga mätvärden. Härigenom skulle vinnas mångdubbel noggrannhet beträffande den sekulära variationen i jämförelse med den nuvarande utrustningen, som bygger på bestämning endast av enstaka värden. Anskaffningen av instrumentet beräknas dra en kostnad av 40 000 kronor.

6. Sjömätningsteknikens utveckling har genom självregistrerande ekolod,

elektronisk positionsbestämning m. m. resulterat i en mycket kraftig ökning av lodningsmängden. Detta har medfört en betydande ansvällning av utvärderingsarbetet, som numera flyttats från mätningsfartygen till sjökartebyrån. Materialet och analyskraven passar väl in för automatisk databehandling. Med sådan databehandling skulle erhållas en betydande kapacitetökning. För ändamålet erfordras dels anskaffning av viss utvärderings- och stansningsapparatur, dels en kvalificerad programmering. Engångskostnaderna härför beräknas till 150 000 kronor, varav 80 000 kronor äskas för budgetåret 1961/62.

I detta sammanhang torde vidare få anmälas, att sjöfartsstyrelsen i särskild skrivelse (skr. 20/10 1960) hemställt, att för nybyggnad av sjömätningsfartyg för budgetåret 1961/62 måtte anvisas 1 000 000 kronor.

Till byggande av ett nytt sjömätningsfartyg i stället för det utrangerade militära sjömätningsfartyget Svalan anvisades redan för budgetåren 1956/57 och 1958/59 sammanlagt 785 000 kronor (X ht 1956 p. 64 och X ht 1958 p. 80). På grund av vissa omprojekteringar och ändrade konstruktioner försenades byggnadsarbetenas igångsättning. Fartyget upptogs sedermera i arbetsmarknadsstyrelsens planläggning och ingick bland de byggnadsföretag som borde utläggas hos örlogsvarvet i Karlskrona för att bereda varvet ökad sysselsättning. Arbetsmarknadsstyrelsen har numera meddelat att styrelsen — med hänsyn till sysselsättningsläget vid örlogsvarvet i Karlskrona — för närvarande icke är beredd tillstyrka arbetslöshetsmedel för fartygets byggande.

Sjöfartsstyrelsen anser oundgängligen nödvändigt, att det planerade sjömätningsfartyget snarast kommer till utförande och hemställer därför på nytt om anvisande av medel härtill. Styrelsen räknar med att de totala kostnaderna för fartyget kommer att belöpa sig till 2 200 000 kronor. Det resterande medelsbehovet utgör sålunda (2 200 000 — 785 000 =) 1 415 000 kronor. Av sistnämnda belopp bör 1 000 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Det utvecklingsarbete i fråga om mätmetoder och tekniska hjälpmedel, som sedan några år bedrives inom sjöfartsstyrelsens sjökartebyrå, har medfört en betydande effektivisering av sjömätningsverksamheten. Då jag finner det angeläget att mätningsarbetet längs våra kuster påskyndas genom att de nya hjälpmedlen i ökad utsträckning kan tas i anspråk tillstyrker jag, för anskaffning av viss instrumentutrustning, en ökning av medelsanvisningen härtill med 34 000 kronor. Vidare förordar jag en höjning av posten till fältarbeten med 28 000 kronor och till ökade driftkostnader vid Lovöobservatoriet med 3 500 kronor. Slutligen bör posten till underhåll och förnyelse av sjömätningsmaterielen uppräknas med 11 500 kronor.

Genom mina nu framlagda förslag ökar medelsanvisningen under förevarande anslag med sammanlagt 77 000 kronor till 1 550 000 kronor.

Förslaget om särskild medelsanvisning till byggande av nytt sjömätningsfartyg kan jag i nuvarande sysselsättningsläge icke biträda.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mätnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 550 000 kronor.

Hamnar och farleder

[70] **16. Bidrag till handelshamnar och farleder**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	100	492 358	3 279 196
1960/61 (statsliggaren s. 1011)	100		
1961/62 (förslag)	1 000		

Från detta anslag utgår bidrag i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 10 augusti 1928 (nr 328) angående statsbidrag till byggande, förbättring och underhåll av allmänna hamnar och farleder. Enligt av 1957 års riksdag godkända riktlinjer bör statligt bidrag endast komma i fråga, när hamnverksamheten icke kan förväntas bli ekonomiskt självbärande men anläggningen är motiverad, t. ex. ur sysselsättnings-, lokaliserings- eller beredskapssynpunkter eller med hänsyn till hamnens upplandsfunktioner.

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 2 500 000 kronor.

Motiv

Vid sistförflutna budgetårs utgång redovisades en behållning å anslaget av cirka 3,3 milj. kronor, varav emellertid omkring 1,3 milj. kronor utgjordes av medel, som var bundna till verkställda eller påbörjade arbeten, för vilka slutlig likvid ännu ej erlagts. För nya projekt fanns sålunda tillgängligt omkring 2 milj. kronor.

Från anslaget har under föregående budgetår endast beviljats medel till ett mindre företag. Sjöfartsstyrelsen har emellertid tillstyrkt bidrag till en utbyggnad av Visby hamn, syftande till att skapa ökad kapacitet för den reguljära båttrafiken mellan Gotland och fastlandet. Med hänsyn till de starka lokaliseringspolitiska synpunkterna har styrelsen hemställt att — med frångående av den i 1928 års bidragskungörelse föreskrivna maximala bidragsandelen — statsbidrag måtte utgå med 9/10 av den beräknade an-

läggningskostnaden, totalt 4 325 000 kronor. Under anslaget tillgängliga 2 milj. kronor svarar således icke ens mot 2/3 av de för Visbyprojektet beräknade kostnaderna. För att möjliggöra ett bidrag av 9/10 av kostnaderna krävs ytterligare omkring 1,8 milj. kronor. Arbetet torde dock såvitt styrelsen kan bedöma, icke bli slutfört förrän budgetåret 1962/63, varför slutlig anvisning av medel till företaget kan anstå till nämnda budgetår. En viss förstärkning av anslaget redan nu synes dock böra ske för detta ändamål. Statsbidrag torde det närmaste året dessutom komma i fråga för ytterligare företag. Inom styrelsen pågår för närvarande granskning av ett antal bidragsansökningar, avseende bland annat hamnar i Enköping, Karlskrona, Mariestad och Ystad. För att jämväl möjliggöra en viss mindre reserv för plötsligt aktualiserade företag, räknar styrelsen med ett ytterligare medelsbehov för budgetåret 1961/62 av tillhopa 2 500 000 kronor.

Departementschefen

I förra årets statsverksproposition (X ht 1960 s. 219—222) anmäldes för riksdagen i samband med hemställan om medelsanvisning under förevarande anslag *dels* att länsstyrelsen i Gotlands län med tillstyrkan av lokala Gotlandskommitténs förslag hemställt, att en ombyggnad av Visby hamn måtte påbörjas under budgetåret 1960/61 och därvid helt bekostas med statsmedel, *dels* att ångfartygsaktiebolaget Gotland inkommit med ansökan om ett ränte- och amorteringsfritt lån för anskaffande av ett nytt bilbärande fartyg för trafiken mellan Gotland och fastlandet.

Då jag ansåg att ett ställningstagande till frågan om det allmännas engagemang i sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och fastlandet borde baseras på en samlad bedömning av hela problemkomplexet, där behovet av nya fartyg, ombyggnaden av Visby hamn, hamnavgifterna och taxepolitiken måste ses i ett sammanhang, fann jag slutförandet av pågående utredningar böra avvaktas, innan förslag i ämnet underställdes riksdagen.

Lokala Gotlandskommittén har numera slutfört sitt uppdrag och den 1 juli 1960 till länsstyrelsen i Gotlands län avgivit en promemoria angående fartygstrafiken Gotland—fastlandet. Vidare har ångfartygsaktiebolaget Gotland den 8 september 1960 inkommit till Kungl. Maj:t med ansökan om ett femtonårigt amorteringslån för anskaffande av ett bilbärande fartyg för Gotlandstrafiken. Över lokala Gotlandskommitténs promemoria och, efter remiss, ångfartygsaktiebolagets ansökan har länsstyrelsen i Gotlands län avgivit yttrande den 15 september 1960. Därefter har hela ärendet varit föremål för ytterligare remissbehandling. Som resultat därav har i fartygsanskaffningsfrågan förhandlingar upptagits med Gotlandsbolaget. Utgångspunkten för dessa har varit att därest staten skall lånevägen medverka till en utbyggnad av bolagets tonnage, ett dylikt engagemang måste förbindas med viss kontroll från statens sida i avseende å bolagets taxesättning m. m.

Enär den slutliga utformningen av Visby hamn sammanhänger med valet av fartygstyp, kan jag inte nu ta definitiv ställning till arbetenas omfattning och då ej heller till frågan om statsbidragets storlek. Vissa av de i ombygg-

nadsprojektet ingående arbetena är emellertid av den arten, att de under alla förhållanden bör komma till stånd. Jag räknar med att såväl dessa arbeten som övriga under nästa budgetår aktuella hamnbyggnadsprojekt skall kunna utföras inom ramen för de under anslaget tillgängliga medlen, vilka för närvarande uppgår till 2 milj. kronor. Någon medelsanvisning för nästa budgetår är sålunda icke erforderlig, utan anslaget kan upptas med ett formellt belopp av 1 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelshamnar och farleder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[71] **17. Statliga farledsarbeten**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	100 000	— 6 738	370 948
1960/61 (statsliggaren s. 1011)	50 000		
1961/62 (förslag)	125 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 400 000 kronor.

Motiv

Inom ramen för ifrågavarande anslag skall täckas samtliga kostnader för projektering och utförande av arbeten på statliga farleder såväl inre som yttre. Vidare tas medel från detta anslag i anspråk för sjöfartsstyrelsens granskning och bearbetning av förslag till kanalbyggnader eller farledsförbättringar, som förs fram från privat håll.

Under de senaste åren har farledsfrågorna i ökad utsträckning blivit föremål för uppmärksamhet. Bakgrunden till detta har varit *dels* transportfrågornas stigande betydelse för konkurrensen, något som ytterligare understrukits av utvecklingen mot större marknader, *dels* den omständigheten att flertalet av de existerande inlandsfarlederna är av gammalt datum och som en följd därav icke är lämpade för nuvarande trafikförhållanden. För flera av de inre vattenvägarna gäller utan tvekan, att det — även sett mot bakgrund av näringslivets behov på längre sikt — är mest rationellt att lägga ned dem. I andra fall torde radikala förbättrings- och utvidgningsarbeten kunna leda till avsevärda vinster för näringslivet och folkhushållet. Inom handelsflottan har skett en kraftig utveckling, som bland annat kännetecknas av en övergång till större fartygstyper med högre hastighet. För många kustfarleder har som följd därav frågan om fördjupning och uträtning aktualiserats. Sjöfartsstyrelsen har hittills, när det gällt farledsprojekt av större omfattning, koncentrerat utredningsarbetet till det transportekonomiska planet. Detta betyder dock icke att styrelsen anser, att endast vad som kan

visas vara direkt transportekonomiskt motiverat bör kunna aktualiseras. Det finns även andra synpunkter som kräver beaktande, exempelvis sammanhanget med det allmänna transportväsendet och återverkningarna på kostnaderna därför, de direkta återverkningarna på industriens konkurrensförhållanden i de större marknaderna, lokaliseringssynpunkterna o. s. v. Det har emellertid synts styrelsen angeläget, icke minst med hänsyn till att eventuella företag endast kan realiseras genom insatser från statens sida, att som primär utgångspunkt få den transportekonomiska bakgrunden belyst med hänsyn till sjöfartens behov och förutsättningar. Inom styrelsen pågår flera utredningar, som är att betrakta som led i detta arbete, nämligen den s. k. flintränneutredningen, hamntrafikutredningen samt utredningen om Södertälje kanals och Mälarfarledernas fördjupning. Vissa av dessa utredningar står nu inför sin avslutning. Till detta kommer, att betydelsefulla utredningar i vissa kanalfrågor gjorts på enskilda initiativ.

Styrelsen finner i dagens läge angeläget, att ytterligare påskynda såväl det trafikekonomiska som det tekniska utredningsarbetet vad gäller farlederna. Även om ett förverkligande av vissa av projekten skulle ligga långt fram i tiden, är det nödvändigt att förutsättningarna för deras genomförande och deras utformning, liksom deras inbördes samband, klarlägges på ett tidigt stadium, så att behovet av en prioritering med hänsyn till föreliggande ekonomiska möjligheter kan övervägas och ställning tas till de planfrågor, som uppstår i anslutning till tänkta kanaler och andra farleder. Det är vidare av stor betydelse, att farledsprojekt finns klara att redovisas i händelse av sysselsättningssvårigheter. Enär en detaljprojektering för ett större farledsarbete är ett mycket omfattande arbete, som ofta tar flera år i anspråk, är det så mycket angelägnare, att den förberedande projekteringen utföres i god tid, så att icke denna sektor blir den flaskhals, som hindrar projektens realiserande vid tillfällen, då detta av olika skäl är önskvärt.

De tillgängliga personella resurserna inom styrelsen, såväl på det trafikekonomiska som på det tekniska området, har således i ökad utsträckning inriktats på farledsfrågorna. En ytterligare successiv förstärkning av dessa resurser är avsedd.

Beträffande vissa mera betydelsefulla farledsprojekt angives läget vara följande.

Södertälje kanal och Mälarfarlederna. Såväl den tekniska som den transport- och företagsekonomiska utredningen har under året bedrivits med största skyndsamhet. Fältarbetena för farlederna i Mälaren har utförts i sådan omfattning, att underlag för preliminära kostnadsberäkningar nu föreligger.

Fördjupning av Flintrännan. Den preliminära trafikekonomiska utredningen har färdigställts. Utredningen visar att betydande nyttoverkningar kan nås genom en fördjupning av Flintrännan. Den provmuddring som styrelsen berörde redan i förra årets petita (X ht 1960, s. 223) synes nu böra komma till stånd, för att man skall få ett säkrare underlag för bedömning

av de totala kostnaderna. Styrelsen beräknar, att för ändamålet erfordras 300 000 kronor.

Farleden genom Baggensstäket. Ett preliminärt förslag till farledens fördjupning, breddning och uträtning har utarbetats. Förhandlingar avses äga rum med bland annat Stockholms stad om förutsättningarna för projektets genomförande.

Farleden genom Nordre älv. Utredningsarbetet har avslutats.

Inomskärsfarleden Strömstad—Göteborg. Fältarbetena för de viktigaste ledavsnitten är nu avslutade och förslaget har färdigställts så långt, att därest företaget skulle aktualiseras av sysselsättnings- eller andra skäl, detta kan ske utan dröjsmål.

Övriga farleder. Arbetena för förbättring av farleden i Fotösund vid Valskär påbörjas under innevarande budgetår. Farlederna vid Svartbådan samt genom Kodjupet är praktiskt taget färdigprojekterade. Några undersökningar beträffande farleden genom Almarestäket har icke företagits och synes ej heller komma att aktualiseras under den närmaste tiden.

Departementschefen

En rad farledsprojekt är för närvarande under utredning. Det gäller såväl stora kanal- och farledsarbeten av genomgripande betydelse för fartygstrafiken som smärre förslag om fördjupning, breddning och uträtning av befintliga farleder. En del av dessa projekt är väl ägnade att komma till utförande i sysselsättningsbefrämjande syfte i ett försämrat konjunkturläge och bör därför upptas i investeringsreserven. En förutsättning härför är emellertid att projekteringen förts fram så långt att arbetena vid behov kan påbörjas utan tidsutdräkt. För att möjliggöra slutförande av vissa pågående projekteringar och farledsförbättringar tillstyrker jag ökning av medelsanvisningen under förevarande anslag med 75 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statliga farledsarbeten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

[72] **18. Byggande av fiskehamnar**

		Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	.....	2 000 000	4 397 731	3 593 952
1960/61	(statsliggaren s. 1011) ..	2 000 000		
1961/62	(förslag)	2 000 000		

Anslaget disponeras för bidrag enligt kungörelsen den 17 juli 1948 (nr 525) angående statsbidrag till byggande av fiskehamnar. Enligt kungörelsen kan sådant bidrag beviljas bland annat kommun, aktiebolag eller ekonomisk förening med som regel högst 90 procent av de verkliga kostnaderna för anläggningen.

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget måtte höjas med 1,5 milj. kronor.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen anför att styrelsen inom kort vill till Kungl. Maj:t överlämna följande inom styrelsen verkställda utredningar, nämligen *dels* utredning angående översyn av 1944 års fiskehamnsutredning, *dels* utredning av frågan om underhåll av fiskehamnar, vilka utförts med anlitande av reservationsanslaget Byggande av fiskehamnar, *dels* utredning om den avgiftsbefrielse, som lustfartyg, tillhörande vissa segel- och båtsällskap, enligt gällande bestämmelser åtnjuter vid anlöpande av vissa fiskehamnar.

Styrelsen hävdar att översynen av 1944 års fiskehamnsutredning klart givit vid handen, att det på vissa kustavsnitt föreligger behov av fiskehamnsförbättringar, för att underlätta rationaliseringen av fiskerinäringen. Framför allt bör förutsättningar skapas för övergång till större båtar och även för gynnsammare mottagnings- och distributionsförhållanden i vissa fiskehamnar. Ansträngningarna därvidlag inriktas på ett mindre antal välbelägna hamnar med väl tilltaget vattendjup. Därutöver bör medel finnas tillgängliga för vidmakthållande av hamnar av visserligen mindre betydelse för fisket, men där ett nedläggande av hamnen skulle innebära bland annat sociala olägenheter.

Utredningarna har skisserat en femårsplan för ifrågavarande fiskehamnsarbeten, vilken är grundad på en medelstilldelning av 3 milj. kronor per år. Med hänsyn till den nuvarande eftersläpningen förutsättes dock för nästa budgetår en medelstilldelning av 3,5 milj. kronor.

Departementschefen

Jag är medveten om att den pågående rationaliseringen av fiskerinäringen reser krav på förbättringar av hamnförhållandena på många platser. Åtskilliga fiskehamnsarbeten har också kommit till utförande under de senaste åren. Därvidlag må erinras om att utöver de medel, som finns under förevarande anslag, har arbetsmarknadsstyrelsen i sysselsättningsbefrämjande syfte ställt ej mindre än drygt 5 milj. kronor under en treårsperiod till sjöfartsstyrelsens förfogande för fiskehamnsbyggnader.

De av sjöfartsstyrelsen i petitaskrivelsen omnämnda utredningarna har numera ingivits till handelsdepartementet och är för närvarande föremål för remissbehandling. I avvaktan på Kungl. Maj:ts prövning därav synes anslaget för nästa budgetår böra upptas med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggande av fiskehamnar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

[73] **19. Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	215 000	181 743
1960/61 (statsliggaren s. 1011)	215 000	
1961/62 (förslag)	215 000	

I enlighet med förslag av *sjöfartsstyrelsen* (skr. 22/8 1960) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 kronor.

[74] **20. Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	1 000 000	1 115 102	1 788 747
1960/61 (statsliggaren s. 1012)	1 000 000		
1961/62 (förslag)	1 000 000		

Med detta anslag har avsetts att såsom kollektiv restitution för erlagd bensinskatt disponera automobilskattemedel för ändamål, som tjänar den mindre sjöfartens intressen.

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 000 000 kronor för nästa budgetår.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen erinrar om den år 1957 överlämnade utredningen rörande storleken av de kvantiteter bensin, som årligen förbrukas av den mindre sjöfarten. Utredningen visade att de kvantiteter bensin, som då förbrukades av den mindre sjöfarten, svarade mot en bensinskatt, vilken uppskattades till 6,8 milj. kronor per år. Den utveckling mot ökat antal motorbåtar och ökning av motorernas effekter, som sedan dess ägt rum, torde ha medfört en påtaglig ökning av detta skattebelopp. Den del av bensinskatten, som kommer den mindre motorbåtstrafiken till godo, är sålunda mycket liten i jämförelse med vad som inbetalas. Styrelsen anser att man måste beakta småbåtstrafikens betydelse som kommunikationsmedel särskilt för de stora fritidsområden som finnes i landets skärgårdar. Mot bakgrunden härav samt det stora behovet av hamnbyggnader för dessa mindre båtar, synes det sjöfartsstyrelsen skäligt att anslaget väsentligt höjes.

Departementschefen

Jag anser mig icke böra tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 1 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Sjöbefälsskolorna

[75] **21. Sjöbefälsskolorna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 844 000	1 938 325
1960/61 (statsliggaren s. 1007)	2 321 600	
1961/62 (förslag)	2 756 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 564 600 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster:		
a) 3 lektorer (i elektroteknik) Ao 24	75 576	
b) 1 adjunkt (i navigation m. m.) Ao 23	23 700	
c) 3 adjunkter (i maskinteknik m. m.) Ao 23	71 100	
d) 1 adjunkt (i svenska och engelska) Ao 23	23 700	
e) 2 institutionstekniker Ae 9	20 952	
f) 1 kontorsbiträde i regl. bef.gång, halvtidstjänst	4 530	
2. Lönegradsuppflyttningar:		
5 adjunkter Ao 21 — Ao 23	13 896	
3. Ökade kostnader för extra lärare	16 308	
4. Minskade kostnader för timlärare		62 000
5. Ökade kostnader för privatistexamina m. m.	8 000	
6. Kostnader för två extra sjökaptensklasser i Göteborg	84 000	
7. Kostnader för extra sjökaptens- och sjöingenjörsklasser i Göteborg	36 600	
8. Höjda ersättningar till skolsköterskor	1 200	
9. Löneklassändringar	7 110	
10. Rörligt tillägg	233 458	
11. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	6 470	
	626 600	62 000
	+ 564 600	

Motiv

1 a), c)—f). För de två senaste budgetåren har för genomförande av sjöbefälsutredningens förslag (SOU 1958: 33; prop. 81/1959) personalstaten för sjöbefälsskolorna ökats med sammanlagt elva ordinarie lärartjänster, varjämte medelsanvisningen under extraordinarieposten ökats med lönen till tre institutionsvaktmästare och fem kanslibiträden. De nu framställda yrkandena om nya tjänster ligger inom ramen för sjöbefälsutredningens förenämnda förslag. Den under 1 d) yrkade språkadjunktstjänsten avses för Göteborgsskolan, där undervisningen har särskilt stor omfattning. Sjöbefälsutredningen hade föreslagit ytterligare fyra språkadjunktstjänster. Med inrättande därav föreslår sjöfartsstyrelsen skall tills vidare anstå.

1 b). Sjöbefälsutredningen har i promemoria den 16 mars 1960 föreslagit viss omläggning av den lägre sjöbefälsutbildningen. I enlighet med förslag i promemorian bör inrättas ytterligare en nautisk adjunktstjänst vid sjöbefälsskolan i Göteborg.

2. För närvarande är fem av de i personalförteckningen för sjöbefälsskolorna upptagna 29 adjunktstjänsterna placerade i lönegraden Ao 21, medan återstående adjunktstjänster — däribland samtliga de år 1960 inrättade — är placerade i lönegraden Ao 23. Då i princip all utbildning vid sjöbefälsskolorna grundas på genomgången försöksskola linje 9 a, g eller y och alltså är av högstadiekaraktär, synes nämnda tjänster i lönegraden Ao 21 böra uppflyttas till lönegraden Ao 23.

3. Av ökningen avser 14 724 kronor kostnaderna för en extra adjunkt vid sjöbefälsskolan i Kalmar, vilken tjänst erfordras vid fullt antal klasser vid skolan.

4. Om de under 1. nämnda ordinarie lärartjänsterna inrättas, kommer ett antal timlärartjänster att kunna indragas. Genom den fortsatta övergången till den nya läsordningen tillkommer nya ämnen, vilket medför en viss ökning av anslagsbehovet. Sammanlagt beräknas kostnaderna för timlärare minska med 62 000 kronor till 613 000 kronor.

5. Av erfarenheterna från budgetåret 1959/60 av privatistexamina och särskilda prövningar att döma torde det belopp om 10 000 kronor, som för 1960/61 beräknats för ersättning åt examensledare, examinatorer m. fl., icke komma att förslå. En uppräkning med 8 000 kronor synes erforderlig.

6. Genom beslut den 19 februari 1960 har Kungl. Maj:t bemyndigat sjöfartsstyrelsen att låta inrätta en extra sjökaptensklass I vid sjöbefälsskolan i Göteborg under läsåret 1960/61 med fortsättning — sjökaptensklass II — under läsåret 1961/62. För bestridande av kostnaderna under läsåret 1960/61 har samtidigt anvisats högst 40 000 kronor ur handels- och sjöfartsfonden. Beträffande kostnaderna under läsåret 1961/62 har Kungl. Maj:t förklarat sig framdeles vilja fatta beslut. Styrelsen föreslår, att för täckande av sistnämnda kostnader medel anvisas å riksstaten, så att fondmedel ej skall behöva användas. — I skrivelse den 15 oktober 1959 anförde styrelsen, att med rådande relation mellan antalet elever i styrmansklasserna och antal elevplatser i sjökaptensklasserna ett betydande antal elever, som

börjat i styrmansklass år 1959, ej skulle kunna beredas plats i påföljande års sjökaptensklass, varför minst en extra sjökaptensklass borde ordnas läsåret 1960/61 (jfr X ht 1960, s. 195). Av motsvarande anledning torde det, anför styrelsen nu, visa sig lämpligt att anordna en extra sjökaptensklass I även under läsåret 1961/62. Lönekostnaderna läsåret 1961/62 för de två nämnda klasserna beräknas till 84 000 kronor.

7. Enligt 6 mom. övergångsbestämmelserna till stadgan den 30 juni 1959 (nr 425) för sjöbefälsskolorna i riket gäller bl. a. att den, som efter utbildning på skolfartyg avlagt styrmans- eller maskinteknikerexamen som privatist enligt äldre ordning, skall få i särskilt inrättade sjökaptens- eller sjöingenjörsklasser enligt samma ordning avlägga åsyftad högre examen, dock längst intill utgången av år 1961. Angivna klasser bör inrättas med början i januari 1961 och förläggas till sjöbefälsskolan i Göteborg. Kostnaderna härför under vårterminen 1961 kan, till följd av att fullt antal ordinarie klasser icke behövt inrättas höstterminen 1960, bestridas inom ramen för de för innevarande budgetår anvisade anslagen. För budgetåret 1961/62 anser styrelsen man bör räkna med att elevtillströmningen kommer att motivera att samtliga planerade ordinarie klasser inrättas. Särskild, tillfällig medelsanvisning för att täcka kostnaderna för de nämnda extra klasserna erfordras därför under höstterminen 1961; erforderligt belopp är 36 600 kronor.

8. Kungl. Maj:t har i brev den 7 juli 1960 meddelat bestämmelser om höjda arvoden till skolsköterskor under år 1960. En ytterligare höjning beräknas ske för år 1961. Till följd härav bör medelsanvisningen under posten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t ökas.

I detta sammanhang torde få anmälas att *sjöbefälsutredningen* i mars 1960 till chefen för handelsdepartementet överlämnat en stencilerad promemoria — av sjöfartsstyrelsen omnämnd i årets petitaskrivelse under p. 1 b) — angående viss omorganisation av den lägre nautiska och maskintekniska utbildningen. På den nautiska sidan föreslås att kustskepparexamen under benämningen skepparexamen skall vara den lägsta prövningen samt att den nuvarande östersjöskepparexamen skall moderniseras och något utökas, bland annat för att kunna tjäna som underlag för utbildning av fartygsbefäl i något vidsträcktare fart än som gäller nu. Den sistnämnda utbildningen skulle samtidigt byta namn och ge en ny behörighet som skeppare av första klass. I fråga om utbildningen av befäl på fiskefartyg föreslår sjöbefälsutredningen, att de särskilda fiskeskepparexamina avskaffas och att för dessa befäl samma mått av utbildning skall krävas som i fråga om befäl på motsvarande handelsfartyg, d. v. s. avlagd skepparexamen eller genomgången skepparutbildning av första klass. Den decentraliserade utbildning för fiskare, som äger rum för närvarande, bör i princip bibehållas.

När det gäller den lägre maskintekniska utbildningen erinrar utredningen om att det efter 1959 års omläggning av utbildningen inte finns vid sjöbefälsskolorna någon lägre maskinteknisk utbildning utan blott präv-

ningar för erhållande av motorskötar- eller maskinskötarbevis av första klass. Utredningen föreslår att vid sjöbefälsskola skall anordnas utbildning om tio veckor till fartygsmekaniker av första klass. Fartygsmekanikerexamen i stället för nyssnämnda prövningar skall vara den lägsta maskintekniska prövningen.

Kostnadsökningen förväntas av utredningen bli måttlig, vid fullt antal klasser omkring 60 000 kronor mer än för närmast motsvarande utbildning nu.

Över promemorian avgavs yttranden av ett femtontal myndigheter, flertalet av de ombordanställdas organisationer samt en del redare- och fiskaresammanslutningar. I princip tillstyrktes därvid sjöbefälsutredningens förslag; dess huvudlinjer sades i allmänhet vara ändamålsenliga och väl avvägda med hänsyn till föreliggande behov inom sjöfarts- och fiskerinäringen.

Kungl. Maj:t har den 3 juni 1960 utfärdad kungörelse om lägre nautisk och maskinteknisk utbildning (nr 488). Kungörelsen reglerar formerna för hithörande utbildning i huvudsaklig överensstämmelse med sjöbefälsutredningens förslag. Samtidigt utfärdade Kungl. Maj:t nya behörighetsföreskrifter för förande av handelsfartyg. Såvitt gäller budgetåret 1960/61 förutsatte Kungl. Maj:t, att kostnaderna för den nya utbildningen skulle hålla sig inom ramen för redan anvisade medel till lägre nautisk och maskinteknisk utbildning.

Departementschefen

Då 1959 års riksdag beslutade en effektivisering av undervisningen vid sjöbefälsskolorna förutsattes, att utbildningen skulle omläggas successivt och skolorna i takt därmed tillföras den personal och de materiella resurser, som omorganisationen motiverade. Sjöfartsstyrelsens nu framlagda förslag om medelsanvisning till sjöbefälsskolorna för nästa budgetår ansluter därtill och till den av Kungl. Maj:t förra året beslutade omläggningen av den lägre nautiska och maskintekniska utbildningen.

Med hänsyn bland annat till att sjöbefälsskolorna för närvarande inte har det elevantal, som förutsattes vid omorganisationen — det är framför allt på den maskintekniska sidan, som tillströmningen av elever har blivit mindre än väntat — synes sjöfartsstyrelsens förslag om nya lärartjänster böra biträdas endast i så måtto, att vid sjöbefälsskolorna från och med nästa budgetår nyinrättas två tjänster som lektor i Ao 24, båda i elektroteknik, samt två tjänster som adjunkt i Ao 23 i maskinteknik m. m. Jag inräknar härför i ordinarieposten 98 000 kronor. Inom ramen för gällande kursplaner ytterligare uppkommande behov av lärarkrafter torde få tillgodoses genom anställande av timlärare. Detsamma gäller det lärarbehov, som följer av att vissa klasser inrättas under kalenderåret 1961 enligt övergångsbestämmelserna i sjöbefälsskolestadgan. Till timlärararvoden beräknar jag i enlighet därmed höjning av icke-ordinarieposten med 92 600

kronor. Sistnämnda post bör därjämte uppräknas från och med nästa budgetår med 10 500 kronor för en ny tjänst som institutionstekniker i Ae 9 samt med 12 000 kronor i ökade kostnader för privatistexamina.

Kostnaderna för en extra sjökaptensklass II och en eventuell dylik klass I vid Göteborgsskolan, i båda fallen under läsåret 1961/62, synes tills vidare kunna betalas av fondmedel.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag uppflyttning i lönegrad av fem tjänster som adjunkt från Ao 21 till Ao 23. Merkostnaderna härför under ordinarieposten blir 13 900 kronor.

I övrigt tillstyrker jag, med hänsyn till redan genomförda arvodeshöjningar m. m., uppräkning av den särskilda arvodesposten med 1 200 kronor samt beräknar för löneklassändringar ytterligare 7 100 kronor. Anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde vidare böra höjas med respektive 196 400 kronor och 2 700 kronor.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts bör sjöbefälsskolornas avlöningsanslag för nästa budgetår upptas med sammanlagt 2 756 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 434 400 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för sjöbefälsskolorna, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för sjöbefälsskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 302 600
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	13 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	977 100
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	437 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	25 300
Summa kronor	2 756 000

c) till *Sjöbefälsskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 756 000 kronor.

[76] **22. Sjöbefälsskolorna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	127 200	117 628
1960/61 (statsliggaren s. 1008)	120 100	
1961/62 (förslag)	149 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 39 200 kronor enligt följande:

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Styrelsens förslag 1961/62	
1. Reseersättningar	12 484	5 000	15 000	(+ 10 000)
2. Övriga expenser	60 975	57 700	80 000	(+ 22 300)
3. Bibliotek	4 939	5 000	7 000	(+ 2 000)
4. Kostnader för praktiska övningar m. m.	—	—	6 000	(+ 6 000)
				(+ 40 300)
	Nettoinkomst 1959/60			
5. Hyror och hyresersättningar	23 521	19 100	20 200	(+ 1 100)
				(+ 39 200)

Motiv

1. Från anslagsposten Reseersättningar skall bestridas dels resekostnader för elever samt resekostnadsersättning och traktamente åt medföljande lärare vid studieresor och studiebesök, dels kostnader för rektorskonferenser.

Den nya ordningen för den lägre nautiska och maskintekniska utbildningen påkallar en höjning av anslagsposten med 2 000 kronor dels för studiebesök m. m. för klasserna i den lägre utbildningen, dels för resor för rektor och lärare vid sjöbefälsskola vid förrättande av vissa examina och förhör utom skolorterna.

Den pågående omläggningen av sjöbefälsutbildningen, som bl. a. innebär borttagande av för alla sjöbefälsskolorna gemensamma prov, har medfört behov av tätare rektorskonferenser för att få fram likvärdighet i utbildningen. För detta ändamål bör reseersättningsposten ökas med 1 500 kronor.

För att tillfredsställande studiebesök skall kunna ordnas för elever vid sådana skolor, som ej ligger nära lämpliga varv, verkstäder m. m., erfordras ytterligare 1 500 kronor.

Behov föreligger ibland att anlita sakkunnig lärare för speciella uppdrag, exempelvis besiktning av maskiner som föreslagits till inköp. Behov före-

ligger vidare att samla skolornas huvudlärare till konferenser hos sjöfartsstyrelsen. Härför bör beräknas ytterligare 5 000 kronor.

Sammanlagt bör sålunda posten Reseersättningar uppräknas med (2 000 + 1 500 + 1 500 + 5 000 =) 10 000 kronor.

2. Det våren 1960 träffade ramavtalet för städning medför en kraftig ökning av städningskostnaderna. Städningskostnaderna kommer också att öka genom tillkomsten av nya, utökade skollokaler.

3. Omläggningen av studieordningen har medfört extra kostnader för bokinköp.

4. Kostnaderna för navigeringsövningar, idrottsplats- och badavgifter vid utbildningen i ämnet fysisk fostran samt andra praktiska övningar bestrides nu — efter särskilt beslut av Kungl. Maj:t — från sjöbefälsskolornas utrustningsanslag, vars storlek dock ej beräknats med hänsyn härtill. Särskilda medel för ändamålet bör nu anvisas under förevarande anslag.

5. Inkomsterna av hyror och hyresersättningar väntas stiga från nu beräknade 19 100 kronor till 20 200 kronor.

Departementschefen

Kostnaderna för praktiska övningar i navigering m. m. torde i fortsättningen böra bestridas från förevarande anslag. Jag beräknar härför under delposten Övriga expenser 5 000 kronor. Ytterligare bör nämnda delpost höjas med 22 300 kronor, avseende ökade städningskostnader. Däremot torde för bokinköp anvisas oförändrat belopp och den för reseersättningar äskade medelsökningen begränsas till 2 700 kronor. Förslaget om höjning av uppbördsposten Hyror och hyresersättningar lämnas utan erinran. — Vid bifall härtill kommer anslaget för nästa budgetår att behöva upptas med sammanlagt 149 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 149 000 kronor.

[77] **23. Sjöbefälsskolorna: Inventarier till nya skollokaler**

	Anslag
1961/62 (förslag).....	400 000

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att för anskaffning av inventarier till nya skollokaler för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

Motiv

I takt med pågående utbyggnad av sjöbefälsutbildningen kommer vederbörande kommunala myndigheter att ställa till sjöbefälsskolornas förfogan-

de nya eller utökade lokaler. Dessa väntas bli färdigställda, såvitt gäller sjöbefälsskolan i Göteborg delvis redan under innevarande budgetår och i övrigt under budgetåren 1961/62 och 1962/63. Kostnaderna för erforderlig inventarieanskaffning under innevarande och nästa budgetår uppskattas av sjöfartsstyrelsen till 400 000 kronor.

Departementschefen

På orter med sjöbefälsskola åvilar det sedan gammalt vederbörande kommun att hålla undervisningslokalerna, medan staten svarar för inventarieanskaffningen. Den av riksdagen för ett par år sedan beslutade nya sjöbefälsutbildningen innebar bland annat en ej oväsentlig ökning av antalet klassavdelningar och förutsatte därjämte större och modernare laboratorieutrymmen än som finns för närvarande. De ökade lokalbehoven avses väsentligen skola täckas genom nybyggnader, och sådana är nu under uppförande i sjöbefälsskolestäderna. Med understrykande av svårigheterna att på nuvarande stadium närmare ange storleken av utgifterna för erforderliga inventarieinköp har sjöfartsstyrelsen — enligt vad jag under hand inhämtat — uppskattat hela omfattningen därav till 700 000 kronor. Av detta belopp skulle drygt hälften, eller 400 000 kronor, behöva anvisas för nästa budgetår. Denna uppskattning torde i och för sig böra lämnas utan erinran. Till ändamålet förordar jag därför anvisande för budgetåret 1961/62 av 400 000 kronor under särskilt reservationsanslag. Det bör emellertid ankomma på sjöfartsstyrelsen att — när respektive byggnationer närmar sig sin fullbordan och säkrare underlag finns att bedöma storleken av kostnaderna för inköp av de nödvändiga inventarierna — göra hemställan till Kungl. Maj:t om erforderlig medelsanvisning från anslaget.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Inventarier till nya skollokaler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[78] **24. Sjöbefälsskolorna: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	250 000	131 229	118 771
1960/61 (statsliggaren s. 1009)	250 000		
1961/62 (förslag)	250 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 670 000 kronor till 920 000 kronor.

Motiv

Sjöbefälsutredningen har år 1958 i betänkande (SOU 1958: 33) föreslagit och motiverat en omfattande upprustning av sjöbefälsskolornas undervisningsmateriel samt angivit de totala kostnaderna härför till 2 592 000 kronor.

För ett vart av budgetåren 1959/60 och 1960/61 har förevarande anslag varit uppfört med 250 000 kronor. Av nämnda belopp har 10 000 kronor för år avsetts för kostnader för underhåll och reparation av befintlig undervisningsmateriel m. m. För den egentliga upprustningen har således av riksstatsanslaget stått till förfogande 240 000 kronor för år, eller sammanlagt 480 000 kronor. Därutöver har till utrustningsanskaffning 450 000 kronor anvisats från den s. k. skeppsmätningsfonden.

Sjöfartsstyrelsen angiver, att för den av utredningen avsedda upprustningen de sammanlagda kostnaderna, omräknade i 1960 års priser, utgör 2 740 000 kronor. För att genomföra upprustningen erfordras således ytterligare (2 740 000 — 480 000 — 450 000 =) 1 810 000 kronor. Då materielupprustningen bör ske i sådan takt att de nya laboratorierna och institutionerna kan tagas i bruk efter hand som påbörjade eller beslutade skolbyggnader blir färdiga, erfordras för ett vart av budgetåren 1961/62 och 1962/63 ett belopp av 905 000 kronor. Därtill kommer medel för löpande utgifter, för reparationer o. d. Nuvarande belopp härför, 10 000 kronor, har visat sig otillräckligt; ytterligare 5 000 kronor bör anvisas. Anslagsbehovet för nästa budgetår uppgår sålunda till (905 000 + 10 000 + 5 000 =) 920 000 kronor.

Departementschefen

För inköp av undervisningsmateriel m. m. vid sjöbefälsskolorna har under de två senaste åren anvisats över riksstaten och av fondmedel sammanlagt i det närmaste en milj. kronor. Jag är medveten om de stora ytterligare utrustningsbehov, som föreligger i anledning av den nya undervisningen. Emellertid utredes för närvarande, när det gäller laboratoriernas ordnande, möjligheterna i förekommande fall till samarbete mellan sjöbefälsskolorna, å ena, samt sjömansskolorna och de tekniska läroverken, å andra sidan. Med hänsyn härtill torde förevarande anslag för nästa budgetår böra bestämmas till oförändrat 250 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[79] **25. Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	10 000	10 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 1009)	10 000		
1961/62 (förslag)	25 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 och 17/10 1960) hemställer, att anslaget höjes med 40 000 kronor.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen erinrar inledningsvis om att sjöbefälsutredningen på sin tid ingående behandlade frågan om det nu verksamma sjöbefälets efterutbildning och därvid underströk behovet av korta fortbildningskurser inom ämnesområdena navigation med instrumentlära, radioteknik, lastvård, turbindrift m. m.

Det kommer att dröja åtskillig tid, säger styrelsen, innan den år 1959 beslutade omläggningen av sjöbefälsutbildningen kommer att innebära ökat kunnande hos det högre fartygs- och maskinbefälet. Flertalet bland befälet kommer ännu länge att ha en för nuvarande förhållanden bristfällig teoretisk utbildning. Möjligheter måste därför skapas till kompletterande utbildning inom viktiga ämnesområden. Anordnande av sådan kompletterande utbildning är motiverad även av att nya typer av instrument och maskiner utvecklas och successivt tillföres fartygen. Också fartygstyperna och arbetsförhållandena ombord förändras. Den nuvarande fortbildningsverksamheten, som är sporadisk och improvisatorisk till sin karaktär, bör därför byggas ut och infogas i en bestående organisatorisk ram.

Då lotsarnas grundutbildning sammanfaller med fartygsbefälets, bör fortbildningskurserna stå öppna även för lotspersonal.

Från anslaget bör tills vidare också få bestridas kostnaderna för fortbildningskurser för sjöbefälsskolornas lärare. Dylika kurser har hittills bekostats med fondmedel eller medel från tionde huvudtitelns reservationsanslag Extra utgifter.

Verksamheten under nästa budgetår är tänkt att bedrivas efter två skilda linjer. I första hand avser styrelsen att själv anordna kurser, såsom radarkurser, arbetsledar- och arbetarskyddskurser, lastvårdskurser, kurser angående fartygs stabilitet samt kameralkurser. Dessutom bör styrelsen ha möjligheter att ekonomiskt och organisatoriskt stödja annan kursverksamhet, som anordnas exempelvis av statens hantverksinstitut och av sjöfartens brandskyddskommitté.

I fråga om de av styrelsen själv anordnade kurserna bör av statsmedel betalas kursledar- och lärararvoden, expenser samt eventuellt förekommande lokalhyra. Kursavgift bör sålunda i princip inte uttagas av deltagarna. Kostnaderna för resor till och från kursorten samt uppehället under kurstiden bör däremot bestridas av kursdeltagarna själva eller, i förekommande fall, av vederbörande rederi. För sjöbefälsskolornas lärare torde rese- och traktamentsersättning böra bestridas av anslaget för fortbildningskurser efter samma grunder som gäller för deltagare i av skolöverstyrelsen anordnade feriekurser för lärare.

När det gäller ekonomiskt och organisatoriskt stöd från sjöfartsstyrelsens sida bör anslagsmedel tagas i anspråk för att styrelsen skall kunna lämna

bidrag till de direkta kurskostnaderna, under förutsättning att kursavgifterna sänkes eller borttages för aktivt sjöbefäl.

Kurserna bör göras så korta som möjligt för att därigenom öka rederiernas möjligheter att friställa personal för deltagande. Kurs bör om möjligt ej pågå under längre tid än en vecka. Undantag måste dock göras, när det icke är möjligt att få ett godtagbart resultat av en kort kurs.

Som ett komplement till kursverksamheten bör — på sätt föreslogs av sjöbefälsutredningen — en informativ verksamhet byggas upp med syfte att stimulera sjöbefälets självstudier. Den årliga kostnaden härför uppskattas till 5 000 kronor. För budgetåret 1961/62 avser sjöfartsstyrelsen att använda detta belopp för att utge en broschyr behandlande något betydelsefullt ämnesområde, vilket bör fastställas i samråd med sjöfartens organisationer.

Departementschefen

Med hänsyn främst till den snabba utvecklingen inom fartygstekniken, ej minst tillkomsten av nya hjälpmedel i navigeringen, är jag ense med sjöfartsstyrelsen om behovet av efterutbildningskurser för aktivt sjöbefäl m. fl. och föreslår att anslaget till detta ändamål för nästa budgetår uppföres med 25 000 kronor, innebärande en höjning med 15 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t — eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande sjöfartsstyrelsen — att närmare bestämma om anslagets användning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[80] **26. Sjöbefälsskolorna: Ersättning åt författare av läroböcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	10 000	—	10 000
1960/61 (statsliggaren s. 1009)	10 000		
1961/62 (förslag)	10 000		

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 5 000 kronor. Styrelsen — som erinrar om att under anslaget nu finns tillgängliga sammanlagt 20 000 kronor — utgår därvid från ett medelsbehov till och med utgången av nästa budgetår om sammanlagt 39 900 kronor. Av detta belopp avser 13 400 kronor nautiska linjen och 26 500 kronor maskintekniska linjen.

Departementschefen

Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra upptas med oförändrat belopp. I sammanhanget kan omnämnas, att sjöfartsstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1960 gjort framställning om bemyndigande att efter vissa i skrivelsen angivna generella grunder själv disponera anslaget för utbetalning av här åsyftade författarersättningar. Skrivelsen är för närvarande före-

mål för remissbehandling. Jag förutsätter att Kungl. Maj:t äger lämna det begärda medgivandet och avser att inom de närmaste månaderna anmäla frågan för Kungl. Maj:t.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Ersättning åt författare av läroböcker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

Övriga sjöfartsändamål

[81] **27. Handelsflottans pensionsanstalt: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	66 500	63 683
1960/61 (statsliggaren s. 1012)	69 100	
1961/62 (förslag)	74 000	

Yrkande

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt (skr. 31/8 1960) anmäler vissa mindre ändringar i medelsbehovet till följd av löneklassändring och ändringar av det rörliga tillägget m. m. samt hemställer, att anslaget höjes med sammanlagt 5 400 kronor. Direktionen tillägger, att medelsbehovet kan komma att påverkas av den ändring i fråga om sjömännens pensionering, varom utredning för närvarande pågår.

Direktionen hemställer därjämte, att det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt anvisas med oförändrat belopp, 1 600 000 kronor.

Departementschefen

I propositionen nr 92 till 1960 års riksdag anmälde jag, att hela frågan om handelsflottans pensionsanstalts ställning och verksamhet efter genomförande av den allmänna tilläggspensioneringen var föremål för utredning. Bland annat hade ett i ämnet framlagt betänkande efter vederbörlig remissbehandling ansetts böra underkastas ny översyn. Så har numera skett inom handelsdepartementet. Resultatet därav redovisas i en i november 1960 upprättad promemoria, vilken remissbehandlats. Promemorian torde komma att föranleda särskild proposition till 1961 års riksdag.

Såvitt gäller anstaltens personella organisation påkallar de i promemorian framlagda förslagen, så långt nu kan bedömas, inga egentliga ändringar. För att kunna tillgodose det behov av tillfällig personalförstärkning, som kan komma att uppstå vid förslagens genomförande, torde emellertid bemyndigande böra inhämtas för Kungl. Maj:t att i erforderlig mån medgiva överskridande av den i pensionsanstaltens avlöningsstat uppförda anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Kungl. Maj:t har den 3 juni 1960 (nr 487) utfärdat kungörelse om befäl å svenska handelsfartyg m. m. (sjöbefälskungörelse). I denna kungörelse finnes ingen motsvarighet till den i närmast föregående författning på området meddelade bestämmelsen, att hälften av vissa enligt författningen ådömda böter skall tillfalla handelsflottans pensionsanstalt. På grund härav bör den i avlöningsstaten för anstalten under rubriken Särskilda uppbördsmedel uppförda posten Räntor å förvaltningskostnadsfonden samt bötesandelar i fortsättningen benämnas Räntor å förvaltningskostnadsfonden.

Anslaget till avlöningar torde för ändringar av automatisk natur böra ökas med 4 900 kronor till 74 000 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

I avbidan på förenämnda proposition till 1961 års riksdag torde statens bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt böra i statsverkspropositionen för nästa budgetår beräknas till 700 000 kronor. Hemställan om bidraget göres under tolfte huvudtiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för handelsflottans pensionsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	35 600
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	5 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	24 800
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	16 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	1 200
Summa kronor	83 000

Särskilda uppbördsmedel

Räntor å förvaltningskostnadsfonden	9 000
Nettoutgift kronor	74 000

b) till *Handelsflottans pensionsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 74 000 kronor;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1961/62 i mån av behov medgiva överskridande av den i avlöningsstaten för handelsflottans pensionsanstalt uppförda anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

[82] 28. **Handelsflottans pensionsanstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	8 400	7 696
1960/61 (statsliggaren s. 1013)	8 400	
1961/62 (förslag)	9 000	

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med oförändrat belopp, 8 400 kronor. Jag lämnar i och för sig direktionens beräkningar av medelsbehovet under de olika posterna utan erinran men föreslår att anslaget uppföres med ett till 9 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kronor.

[83] 29. **Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	276 300	268 169
1960/61 (statsliggaren s. 1015)	285 800	
1961/62 (förslag)	338 000	

Yrkande

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 100 570 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster:		
a) 1 amanuens i reglerad befordringsgång	17 796	
b) 1 fotograf Ae 15	16 044	4 656
c) 1 museivakt Ae 7	10 620	
2. Lönegradsuppflyttningar:		
a) 3 intendenter A 21 — A 23	6 012	
b) 1 kassör Ao 13 — kamrerare Ao 15	780	
3. Löneklassändringar	5 196	
4. Vikariats- och övertidsersättningar, obekvämhetstillägg	1 107	
5. Grundlöneändring, beslutad av 1960 års riksdag (se prop. 151)	1 572	
6. Omräkning av arvode	1 424	
7. Rörligt tillägg	43 625	
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 050	
	105 226	4 656
	+ 100 570	

Motiv

1 a). Nämnden har flera gånger tidigare framhållit behovet av en förstärkning av den museiutbildade personalen, som omfattar endast tre intendenter i lönegraden A 21. Behovet av en amanuens framträder än klarare sedan museet nu fått en permanent varvsutställning. Amanuensen skulle främst biträda intendenterna med skötseln av varvsutställningen samt leda visningar.

1 b). För närvarande finnes en fotograf anställd vid museet mot ett årligt arvode av 14 880 kronor, varav 4 656 kronor bestrides ur anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal och resten bekostas av föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Nämnden anser, att fotograftjänsten helt bör avlönas med statliga medel och uppföras å extra-ordinarie stat.

1 c). Nämnden har upprepade gånger yrkat att ytterligare en tjänst som museivakt skulle inrättas och därvid framhållit bl. a., att någon förstärkning av museivaktpersonalen icke ägt rum sedan år 1945, trots att utställningsytan i museet sedan dess ökats med mer än 50 procent. Redan tidigare har framhållits, att den bristande bevakningen resulterat i en stegrad frekvens av tillgrepp av och åverkan å utställda föremål. En viss förstärkning av vaktpersonalen har visserligen kommit till stånd sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 27 februari 1959 och den 19 februari 1960 anvisat medel ur handels- och sjöfartsfonden för anställande av ytterligare en museivakt under budgetåren 1959/60 och 1960/61. Det är emellertid angeläget att förstärkningen blir permanent.

2 a). Vid museet finns en intendent i Ao 21 och två i Ae 21. Den förstnämnde förestår museets arkiv och bibliotek. Med hänsyn till hans omfattande och kvalificerade arbetsuppgifter anser nämnden en placering i lägst lönegrad 23 motiverad. Intendenterna i Ae 21 ansvarar för var sin av de båda föremålsavdelningarna, sjöfarts- och örlogsavdelningarna. Avdelningarna torde i storlek och omfattning kunna jämföras med andra museiavdelningar, vilka förestås av tjänstemän i lönegrad 26. Särskilt framhålles att tillkomsten av den permanenta varvsutställningen inneburit att föremålsbeståndet ökat avsevärt för båda avdelningarna. Nämnden begränsar sig nu till att föreslå uppflyttning till lönegrad 23.

2 b). Tjänsten bör uppflyttas med hänsyn till de omfattande och ansvarsfulla uppgifter, som åvilar dess innehavare, bl. a. till följd av verksamhetens utvidgning.

7 och 8. Ökningarna är av automatisk natur eller betingade av äskandena under 1—6.

Yrkandena under 1 och 2 b) har tidigare framförts (X ht 1960, s. 229 resp. X ht 1959, s. 168).

Departementschefen

Under p. 3, 5 och 6 torde för automatiska förändringar beräknas höjningar om sammanlagt (5 196 + 1 572 + 1 424 =) avrundat 8 200 kronor.

Vidare bör för vikariats- och övertidsersättningar samt för obekvämhetstillägg räknas med ytterligare 1 100 kronor. Anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter slutligen torde ökas med respektive 31 400 och 300 kronor.

Vad museinämnden föreslagit om inrättande från och med nästa budgetår av nya tjänster vid museet och om ändrad lönegradsplacering av befintliga tjänster där torde lämnas utan bifall, utom såvitt gäller yrkandet om en ny tjänst som museivakt i lönegraden Ae 7. Härför beräknar jag under icke-ordinarieposten höjning med 10 600 kronor. Därjämte bör för arvode åt museets organisationsföredragande under särskild anslagspost upptas ett belopp av 600 kronor.

Vid bifall härtill skulle anslaget för nästa budgetår komma att uppföras med sammanlagt 338 000 kronor, innebärande en höjning med 52 200 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjöhistoriska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	118 500
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	600
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	143 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	70 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	5 200
Summa kronor	338 000

b) till *Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 338 000 kronor.

[84] **30. Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	49 200	42 698
1960/61 (statsliggaren s. 1015)	50 000	
1961/62 (förslag)	46 000	

Yrkande

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget sänkes med 2 300 kronor.

Anslagspost (delpost)	Netto-utgift 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Nämndens förslag 1961/62	
1. Reseersättningar	1 359	1 500	2 000	(+ 500)
2. Bränsle, lyse, vatten	23 202	30 000	25 000	(— 5 000)
3. Övriga expenser	11 999	12 800	15 000	(+ 2 200)
				(— 2 300)

Motiv

1. Anslaget har till största delen kommit att tagas i anspråk för spårvagns-, buss- och bilresor i tjänsten mellan museet och staden. Tjänstemännen har icke kunnat företaga några inspektions- eller forskningsresor. Anslagsposten bör därför höjas med minst 500 kronor.

2. Till följd av övergång från kol- till oljeeldning har kostnaderna gått ned.

3. Av de 12 000 kronor, som för budgetåret 1959/60 anvisats till löpande utgifter under denna delpost, förbrukades 5 503 kronor till renhållning och 4 354 kronor till telefon. För övriga ändamål — skrivmateriel, möbel- och kontorsmaskinunderhåll, bindning av böcker m. m. — stod sålunda endast 2 143 kronor till förfogande, vilket visade sig otillräckligt.

Departementschefen

Anslagsposten Bränsle, lyse och vatten bör i enlighet med museinämndens förslag nedräknas med 5 000 kronor. För Övriga expenser uppskattar jag det ökade medelsbehovet till 1 000 kronor. Yrkandet om höjning av reseersättningsposten torde lämnas utan bifall. Anslaget i sin helhet skulle därvid komma att upptas med 46 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 000 kronor.

[85] **31. Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna**

	Anslag
1959/60	3 500
1960/61 (statsliggaren s. 1016)	3 500
1961/62 (förslag)	4 000

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Med godkännande i princip härav hemställer jag — efter avrundning av

anslagsbeloppet till jämnt tusental kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 kronor.

[86] 32. **Läkarundersökning av sjöfolk**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	400 867
1960/61 (statsliggaren s. 1016)	450 000	
1961/62 (förslag)	450 000	

Från anslaget lämnar staten bidrag till kostnaderna för läkarundersökning av sjöfolk i samband med inskrivning vid sjömanshus och påmönstring. Den statliga ersättningen utgår med 7 kronor per läkarintyg och 5 kronor för särskild skärmbilds- och röntgenundersökning m. m.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 450 000 kronor.

Motiv

Styrelsen anför att den genom riksdagens godkännande av propositionen nr 124/1960 beslutade ordningen för mönstring och registrering av sjöfolk innebär ändring även beträffande läkarundersökningen av sjöfolk. Hur omläggningen kommer att påverka medelsbehovet under förevarande anslag kan emellertid icke för närvarande bedömas. Bland annat torde frågan om kostnadernas fördelning mellan staten, arbetsgivarna och arbetstagarna påkalla förhandlingar mellan parterna.

Styrelsen erinrar vidare om att utredning pågår angående möjligheterna att införa gemensamma mönstringsbestämmelser och i anslutning därtill gemensam hälsotjänst för de nordiska länderna. En dylik ordning kan komma att föranleda ökat medelsbehov under förevarande anslag. I vilken utsträckning så blir fallet är emellertid icke möjligt att nu bedöma.

Departementschefen

Sedan länge pågår ett omfattande utrednings- och förhandlingsarbete angående en gemensam nordisk hälsotjänst för sjömän. Resultatet därav kan komma att höja medelsbelastningen under förevarande anslag. Som medicinalstyrelsen framhållit är det inte möjligt att nu avgöra om så blir fallet under nästa budgetår. Jag vill emellertid erinra om att enligt tidigare be-

slut av riksdagen eventuella kostnadsökningar i anledning av det tilltänkta nordiska samarbetet får belasta förevarande anslag. Detsamma torde enligt medicinalstyrelsens förslag böra för nästa budgetår upptas med oförändrat 450 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkarundersökning av sjöfolk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[87] **33. Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	80 000	82 142
1960/61 (statsliggaren s. 1016)	80 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för nedsättning av biljettpriset vid vissa resor inom landet, företagna av svenska sjömän i utrikes fart. Nedsättning medges med 50 procent av priset för biljett i andra klass å svensk järnväg eller motsvarande klass å fartyg mellan fastlandet och Gotland. Prisreduktion medges även vid resa med Scandinavian Airlines Systems och Linjeflyg Aktiebolags inrikes flyglinjer.

Sjöfartsstyrelsen (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget med hänsyn till väntad belastning höjes med 5 000 kronor till 85 000 kronor.

Departementschefen

Sjöfartsstyrelsens hemställan om medelsanvisning under detta anslag för nästa budgetår torde bifallas. Anslaget bör således uppföras med ett belopp av 85 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

[88] **34. Avsättning till handelsflottans välfärdsfond**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	340 000	336 391
1960/61 (statsliggaren s. 1017)	340 000	
1961/62 (förslag)	340 000	

Enligt av riksdagen godkända grunder (jfr prop. nr 174/1948) utgår från anslaget bidrag till välfärdsarbete för sjöfolk med samma belopp, som inflyter i avgifter från sjömän och redare på grund av bestämmelserna i lagen den 30 juni 1948 (nr 495) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk.

I enlighet med förslag av *handelsflottans välfärdsråd* (skr. 12/8 1960) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 340 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 340 000 kronor.

[89] **35. Understöd åt skärgårdsrederier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	215 000	342 167	25 093
1960/61 (statsliggaren s. 1017)	215 000		
1961/62 (förslag)	215 000		

Från anslaget bestrides vissa kostnader för upprätthållande av båttrafiken i Stockholms skärgård. Det gäller huvudsakligen statens andel av bidragen till Waxholms nya ångfartygs aktiebolag och till Ångfartygs aktiebolaget Stockholm-Blidösund enligt avtal år 1959 mellan, å ena sidan, staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting samt, å andra sidan, ett vart av bolagen.

Gällande överenskommelse med Blidösundsbolaget löper till den 30 september 1964. Avtalet med Waxholmsbolaget däremot upphör att gälla redan den 30 september 1961, d. v. s. under nästa budgetår. Förhandlingar pågår mellan företrädare för det allmänna och Waxholmsbolaget om upprätthållande av trafiken efter nämnda tidpunkt. Resultatet av förhandlingarna torde komma att redovisas i sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas 1961 års riksdag.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts prövning av ärendet och därav föranledd proposition bör anslaget här preliminärt upptas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Understöd åt skärgårdsrederier m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 215 000 kronor.

I. Patent- och registreringsväsendet m. m.

[90] **1. Patent- och registreringsverket: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 415 000	7 103 842
1960/61 (statsliggaren s. 1023)	7 822 800	
1961/62 (förslag)	9 106 000	

Yrkande

Patent- och registreringsverket (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 höjes med 2 113 600 kronor.

		Ändring
Patentanmälningsavdelningarna		
1. 5 byråchefer Bo 1—överingenjörer Bo 3	+	16 920
2. 1 byråchef Be 1—överingenjör Bo 3	+	3 384
3. 4 byrådirektörer Ao 26 (nya tjänster)	+	113 280
4. 14 byrådirektörer Ae 26—Ao 26		—
5. 4 byrådirektörer Ao 24 (nya tjänster)	+	102 144
6. 2 förste byråingenjörer Ae 23 (nya tjänster)	+	48 504
7. 5 byråingenjörer Ae 21 (nya tjänster)	+	109 380
8. 5 byråingenjörer Ae 19 (nya tjänster)	+	98 640
9. Arvoden	+	100 000
Administrativa avdelningen		
10. 1 byråchef Bo 1—Bo 3	+	3 384
11. 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	+	2 784
12. 1 kanslist Ae 12 (ny tjänst)	+	13 740
13. 1 kansliskrivare Ao 10—förste kansliskrivare Ao 12	+	1 344
14. 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10	+	624
15. 3 kanslibiträden Ao 7—kontorist Ao 9	+	3 456
16. 2 skrivbiträden Ae 3 (nya tjänster)	+	15 576
17. 1 föreståndare Ao 8—Ao 9	+	624
18. 1 eldare Ao 7 (ny tjänst)	+	10 620
19. 3 expeditionsvakter Ao 7 (nya tjänster)	+	31 860
Varumärkesavdelningen		
20. 1 byråchef Bo 1—Bo 3	+	3 384
Bolagsavdelningen		
21. 1 byråchef Bo 1—Bo 3	+	3 384
22. 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	+	2 784

		Ändring
23. 1 byrådirektör Ag 24 (ny tjänst)	+	25 536
24. 1 förste byråsekreterare Ae 23—byrådirektör Ae 24	+	1 284
25. 1 kanslist Ae 12 (ny tjänst)	+	13 740
26. 1 kansliskrivare Ae 10 (ny tjänst)	+	12 396
27. 1 kanslibiträde Ao 7—kontorist Ao 9	+	1 152
28. 2 skrivbiträden Ae 3 (nya tjänster)	+	15 576
Besvärsavdelningen		
29. 1 byråchef Bo 3 (ny tjänst)	+	36 348
30. 1 patent(rätts)råd Be 3 (ny tjänst)	+	36 348
31. 4 byråchefer Bo 1—patent(rätts)råd Bo 3	+	13 536
32. 1 byråchef Be 1—patent(rätts)råd Bo 3	+	3 384
Biblioteket		
33. 1 kanslibiträde Ao 7—kontorist Ao 9	+	1 152
34. 6 kontorsbiträden Ao 5—Ae 5		—
35. Löneklassändringar m. m.	+	44 160
36. Lönegrads- och grundlöneändringar m. m. beslutade av 1960 års riksdag (se prop. 151)	+	161 000
37. Rörligt tillägg	+	1 041 194
38. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	21 000
	+	2 113 622

Motiv

1, 2, 10, 20, 21, 31, 32. Ämbetsverket upprepar sitt tidigare framförda yrkande att samtliga byråchefer placeras i lönegraden Bo 3. För anmälningsavdelningarna föreslås tjänstebenämningen överingenjör och för besvärsavdelningen patentråd, eventuellt patenträttsråd.

3, 5, 6. Situationen på anmälningsavdelningarna har icke förbättrats — antalet oavgjorda ärenden fortsätter att stiga. Ämbetsverket anser sig med hänsyn härtill inte kunna avvakta patentverksutredningens slutliga förslag utan förordar inrättandet redan nu av ytterligare tio ledamotstjänster.

4. Behovet av ledamöter i A 26 måste anses vara permanent, varför tjänsterna bör ordinariesättas.

7, 8. Ämbetsverket upprepar sitt i föregående års petita (jfr X ht, s. 261) framförda yrkande om inrättandet av s. k. subroteltjänster. Sådana tjänster skulle även stimulera rekryteringen av dugande läroverksingenjörer, vilka inte funnit den nu gällande befordringsgången tillräckligt attraktiv.

9. Med hänsyn till den svårbemästrade balansen anlitar ämbetsverket för deltidstjänstgöring mot arvode pensionerade tjänstemän, teknologer och annan liknande tillfällig arbetskraft. För att utvidga denna verksamhet ertordras en höjning av icke-ordinarieposten.

11. Innehavaren, som föreståt kanslibyrån, fungerar som ensam rättskunnig ledamot å anmälningsavdelningarna samt är tillika souschef på den administrativa avdelningen.

12, 25. Arbetsbelastningen å juristkadern inom verket har, trots vidtagna rationaliseringsåtgärder, ökat stadigt, och i och för sig anses en ökning av juristpersonalen nu motiverad. Vissa arbetsuppgifter, som för närvarande handläggs av jurister, är emellertid av den arten, att de torde kunna utföras av personal med lägre kompetens. Därför förordas inrättande av två kanslistbefattningar, den ena på administrativa avdelningen och den andra på bolagsavdelningen. Angående arbetsbelastningen på bolagsavdelningen upplyses i det följande under p. 22—24.

13—15, 17, 27, 33. Till tjänsterna hörande arbetsuppgifter bedömes av ämbetsverket så ansvarsfulla och krävande, att uppflyttning i lönegrad bör äga rum. Beträffande den närmare motiveringen torde få hänvisas till akten i ärendet.

16, 26, 28. Den utvidgade telefonväxel, som installeras i samband med att ämbetsbyggnadens nya flyglar tas i bruk, erfordrar anställande av ytterligare en telefonist. I övrigt är det främst bolagsavdelningen som behöver mera personal med hänsyn till det stigande antalet ärenden där. Närmare härom anföres i det följande under p. 22—24.

18, 19. De nya flygelbyggnaderna förutsätter utbyggnad av värmecentralen. Personalen där måste då förstärkas med en eldare i Ao 7. Därjämte upprepas tidigare framfört krav om en utökning av vaktpersonalen, vilket nu ytterligare motiveras av de ökade utrymmen ämbetsverket får till sitt förfogande.

22—24. Arbetsbelastningen på bolagsavdelningen har ökat mycket starkt under de senaste åren. Sålunda har antalet byrådirektörsärenden vid avdelningen ökat från 9 500 år 1957 till 11 500 år 1959 och från 5 300 första halvåret 1959 till 7 500 motsvarande tid år 1960. Ämbetsverket bedömer som sannolikt att omkring 4 000 aktiebolag kommer att begäras registrerade under 1960, vilket innebär mer än en fördubbling i förhållande till genomsnittet för vart och ett av åren 1956—1958. Även fortsättningsvis beräknas belastningen bli stor. Genom tillfälliga förstärkningsåtgärder har antalet byrådirektörsrotlar ökats från 8 till 10. Ämbetsverket hemställer nu om en mera bestående förstärkning av avdelningen genom inrättande av två nya byrådirektörstjänster, varigenom det sammanlagda antalet sådana tjänster skulle komma att uppgå till tio. Därjämte hemställes att en byrådirektörstjänst i lönegraden Ao 24 uppflyttas till lönegraden Ao 26.

29, 30. Förslaget till ny varumärkeslag innebär bland annat, att patentverkets besvärsavdelning blir mellaninstans för den administrativa prövningen av varumärkesärenden. Därvid erfordras en ledamotstjänst med varumärkesärendena som huvuduppgift, vars innehavare eventuellt även skulle kunna handlägga internationella ärenden samt i viss utsträckning avlasta den redan befintliga rättskunnige ledamoten. Vidare upprepar ämbetsverket — under hänvisning till den stigande balansen — i tidigare petita fram-

fört krav om inrättandet av ytterligare en tjänst som teknisk ledamot avsedd för en kemist. Härvid skulle de tre huvudområdena — elektroteknik, kemi och mekanik — bli företrädda å besvärsavdelningen med två ledamöter vardera.

34. Sex ordinarie kontorsbiträdestjänster beräknas bli vakanta genom befattningshavares avgång, varför ordinarieposten bör minskas och icke-ordinarieposten ökas i motsvarande mån.

36. I detta belopp ingår 1 200 kronor såsom arvode till organisationsföredragande inom ämbetsverket (jfr prop. 1960: 126, s. 75).

Yttrande

Patentverksutredningen 1958, som yttrat sig enbart i vad avser patentanmälningsavdelningarna, tillstyrker inrättande av tio nya ledamotstjänster (p. 3, 5 och 6). De torde nämligen, enligt vad utredningen erfarit, kunna besättas med kompetenta innehavare. Denna ökning av ledamotsantalet skulle medföra en mycket angelägen förbättring av avverkningskapaciteten. Därjämte skulle befordringsmöjligheterna för assistenterna förbättras.

Beträffande byråingenjörstjänsterna i Ae 19 och Ae 21 (p. 7 och 8) anför utredningen, att oklarheten beträffande såväl subrotlarna som befordringsutsikterna verkat hämmande vid anställningen av läroverksingenjörer. Patentverket bör enligt utredningen därför beredas möjlighet att inrätta tjänster i första hand i lönegraderna 17 och 19. Utredningen har inte heller något att erinra emot att tjänster i lönegraden 21 inrättas för civilingenjörer samt för läroverksingenjörer med längre anställningstid. Samtliga dessa tjänster skulle kunna utan åtskillnad användas för subrotelinnehavare.

Ökningen av icke-ordinarieposten med 100 000 kronor (p. 9) avseende ersättningar till tillfällig arbetskraft tillstyrkes av utredningen.

Departementschefen

I avvaktan på patentverksutredningens slutliga förslag är jag inte beredd medverka till inrättande för nästa budgetår av ytterligare tjänster på patentanmälningsavdelningarna. Mitt ställningstagande därvidlag motiveras också av den aktuella bristen på tekniker, som gör att flera av de redan nu tillgängliga tjänsterna på patentanmälningssidan är vakanta. Därvid framstår det emellertid som angeläget, att ämbetsverket för patentärendenas beredning tillvaratar alla möjligheter att anställa tillfällig personal, såsom pensionerade tjänstemän och teknologer, och jag inräknar för arvoden till dylik personal i anslaget ett belopp av 50 000 kronor.

Förra årets riksdag beslutade för patentanmälningsavdelningarna tio nya tjänster, avsedda för läroverksutbildade ingenjörer och lönegradsplacerade i enlighet med den i kommunikationsverken tillämpade befordringsgången. I enlighet med vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor bör sex av dessa tjänster förändras till tjänster som byråingenjör i lönegraden Ae 19.

Även dessa ombildade tjänster bör förbehållas läroverksutbildade ingenjörer. Kostnadsökningen blir 52 248 kronor.

Med slutlig prövning av förslaget om inrättande av subroteltjänster bör anstå. För att skapa bättre underlag för ett framtida ställningstagande i frågan, vill jag emellertid föreslå att patentverket med anlitande av tillgängliga befattningshavare — varvid såväl civilingenjörer som läroverksingenjörer bör kunna ifrågakomma — prövar systemet med särskilda subrotlar och sedermera för Kungl. Maj:t redovisar därvid vunna erfarenheter.

Med hänsyn till den nuvarande tillströmningen av bolagsärenden beräknar jag för bolagsavdelningen ökning med sammanlagt 39 276 kronor för ett förordnande att bestrida göromål, som ankommer på byrådirektör i lönegraden A 24 och för inrättande av en tjänst som kanslist i reglerad befordringsgång.

Besvärsavdelningen fungerar från och med den 1 januari 1961 som mellaninstans i varumärkesärenden. För att möjliggöra förstärkning av avdelningens personal föreslår jag inrättande av en extra tjänst som byråchef i lönegraden Bg 1. Jag beräknar härför 32 964 kronor.

Därutöver tillstyrker jag inrättande från och med nästa budgetår av en tjänst som biträde (telefonist) i reglerad befordringsgång, en tjänst som eldare i lönegraden Ao 7 och en tjänst som expeditionsvakt i likaledes lönegraden Ao 7. Merkostnaderna blir 29 028 kronor.

Yrkandet om ordinariesättning av byrådirektörstjänsterna på patentanmälningsavdelningarna kan jag icke biträda. Däremot torde sex kontorsbiträdestjänster i Ao 5 förändras till dylika tjänster i reglerad befordringsgång.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag 4 212 kronor för uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen av en tjänst som förste byråsekreterare från Ae 23 till Ae 24 med tjänstebenämningen byrådirektör, av två tjänster som kanslibiträden från Ao 7 till Ao 9 med tjänstebenämningen kontorist samt av en tjänst som föreståndare från Ao 8 till Ao 9 med tjänstebenämningen fotograf. Övriga yrkanden om lönegradsuppflyttningar torde lämnas utan bifall.

Ytterligare beräknar jag för löneklassändringar, lönegrads- och grundlöneändringar m. m., rörligt tillägg samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter ökningar med respektive 7 200, 194 400, 864 700 och 8 000 kronor. Därjämte räknar jag med 1 200 kronor under posten Arvoden, fastställda av Kungl. Maj:t, för arvode åt ämbetsverkets organisationsföredragande.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit kommer avlöningsanslaget för nästa budgetår att öka med 1 283 200 till 9 106 000 kronor, fördelade på anslagsposter i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Det kan nämnas att denna anslagsökning motväges av ökningar om cirka 800 000 kronor av patentverkets inkomster i verksamheten, varigenom inkomsttiteln i sin helhet kommer att för nästa budgetår vara uppförd med 14 800 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för patent- och registreringsverket vidtaga de ändringar, som föranledes av vad i det föregående anförts;

b) godkänna följande avlöningsstat för patent- och registreringsverket att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	3 443 300
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	4 500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	3 510 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 008 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	139 400
Summa kronor	9 106 000

c) till *Patent- och registreringsverket: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 106 000 kronor.

[91] **2. Patent- och registreringsverket: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 211 500	1 339 508
1960/61 (statsliggaren s. 1024)	1 285 500	
1961/62 (förslag)	1 417 000	

Yrkande

Patent- och registreringsverket (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 67 000 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift resp. inkomst 1959/60	Omkostnadsstat 1960/61	Verkets förslag 1961/62	
1. Reseersättningar	5 000	5 000	7 000	(+ 2 000)
2. Övriga expenser	267 000	289 000	363 000	(+ 74 000)
3. Publikationstryck	1 133 192	1 000 000	1 000 000	(+0)
4. Reproduktionsverksamhet	34 800	30 000	35 000	(+ 5 000)
5. Postavgifter och transportkostnader	7 500	6 500	7 500	(+ 1 000)
6. Särskilda uppbördsmedel:				
a) Prenumerationsavgifter	120 200	75 000	85 000	(+ 10 000)
b) Avgifter för reproduktioner	79 000	65 000	70 000	(+ 5 000)

Motiv

1. Anslagsposten har stått oförändrad sedan 1947 och är numera otillräcklig.

2. I samband med att den nya flygeln till patentverkets ämbetsbyggnad tages i bruk stiger kostnaderna för städning med 10 000 kronor och för telefon med 11 000 kronor. En avtalsenlig höjning av städerskepersonalens löner nödvändiggör en ytterligare höjning med 16 000 kronor. Därjämte äskas för vissa kostnadsfördyringar m. m. 10 500 kronor, för litteraturinköp och bokbinderi 8 000 kronor, för nya möbler i samband med äskade tjänster 10 000 kronor, för ökad annonsering 4 000 kronor samt för papper m. m. för varumärkesavdelningen 4 500 kronor.

4—5. Anslagsposterna bör höjas med hänsyn till belastningen.

6 a). Under denna uppbördstitel redovisades för budgetåret 1959/60 en större engångsbeställning. En viss höjning synes dock motiverad.

6 b). Inkomsterna beräknas stiga nästa budgetår.

Departementschefen

Anslagsposten Publikationstryck torde i anslutning till belastningen under budgetåret 1959/60 böra uppräknas med 100 000 kronor. Under anslagsposten Reseersättningar och delposten Övriga expenser uppskattar jag det ökade medelsbehovet till respektive 500 och 40 000 kronor. I övrigt ansluter jag mig till ämbetsverkets äskanden och förordar alltså att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 417 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 417 000 kronor.

[92] **3. Patent- och registreringsverket: Inredning och utrustning av ny flygel till ämbetsbyggnaden m. m.**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 1024)	225 000
1961/62 (förslag)	70 000

Yrkande

Patent- och registreringsverket (skr. 29/8 och 4/11 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 77 600 kronor.

Motiv

Patentverket yrkade i förra årets petita 283 000 kronor för ifrågavarande ändamål. I statsverkspropositionen lämnades ämbetsverkets beräkningar i stort sett utan erinringar. Dock förutsattes att vissa anskaffningar kunde an-

stå till sommaren 1961. Anslaget begränsades därför till 225 000 kronor. Årets äskande avser resterande belopp (283 000 — 225 000 =) 58 000 kronor jämte 18 000 kronor för kostnadsökningar och 1 600 kronor för viss armatur ursprungligen avsedd att bekostas av byggnadsstyrelsen, eller tillhopa 77 600 kronor.

Departementschefen

Av det till förevarande ändamål ursprungligen beräknade beloppet återstår att anvisa 58 000 kronor. Därutöver torde för anskaffning av armatur och för vissa kostnadsfördyringar böra räknas med ett belopp av 12 000 kronor. Anslaget i sin helhet blir därvid 70 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket: Inredning och utrustning av ny flygel till ämbetsbyggnaden m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

[93] **4. Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader**

	Anslag
1959/60	153 000
1960/61 (statsliggaren s. 1024)	163 000
1961/62 (förslag)	193 000

Svenska uppfinnarkontoret fick sin nuvarande organisation och status år 1947 genom sammanslagning av dåvarande statens uppfinnarnämnd och det privatägda Uppfinnarekontoret. Kontorets uppgift är att genom råd och anvisningar samt, i begränsad utsträckning, ekonomiska bidrag hjälpa uppfinnare att fullända, patentera och nyttiggöra uppfinningar.

Yrkande

Svenska uppfinnarkontoret (skr. 9/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 56 000 kronor.

Motiv

Kostnaderna för kontorets verksamhet beräknas för budgetåret 1961/62 till sammanlagt 377 000 kronor. Det innebär en ökning med 37 000 kronor, jämfört med innevarande budgetår (se X ht 1960, s. 270). Av ökningen avser 35 000 kronor löner och pensioner och 2 000 kronor omkostnader.

Inkomsterna utgöres av statsbidrag, enskilda bidrag samt avgifter från uppfinnare, som anlitar kontorets tjänster. Verksamheten har under senare år alltmer kommit att ägnas de icke-avgiftsbelagda, men samtidigt ur samhällsekonomisk synpunkt på lång sikt mest produktiva grenarna av kontorets verksamhet, nämligen rådgivnings-, upplysnings- och experiment-

verksamhet m. m. Till följd härav beräknas avgifterna under budgetåret 1961/62 icke komma att uppgå till mer än 85 000 kronor, jämfört med 100 000 kronor under innevarande budgetår (se X ht, s. 271). Härvid återstår 292 000 kronor att täcka genom statliga och enskilda anslag. Med bibehållande av tidigare tillämpad fördelningsgrund — ungefär tre fjärdedelar på staten och en fjärdedel på enskilda — bör statsanslaget för nästa budgetår utgå med 219 000 kronor.

Departementschefen

Förevarande anslag uppräknades innevarande budgetår med 10 000 kronor. Med hänsyn till det ekonomiska värdet på sikt av uppfinnarkontorets verksamhet anser jag mig böra för nästa budgetår föreslå ytterligare höjning och beräknar det ökade medelsbehovet till 30 000 kronor. Jag förutsätter därvid att även från privathåll mera medel — i form av ökade bidrag från industrien och höjda avgifter vid rådfrågning — kommer att ställas till uppfinnarkontorets förfogande för bestridande av administrationskostnaderna.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 193 000 kronor.

[94] **5. Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	85 000	85 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 1024)	85 000		
1961/62 (förslag)	85 000		

Svenska uppfinnarkontoret (skr. 9/9 1960) upprepar i föregående års petita framfört krav att anslaget höjes med 15 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas en särskild framställning från Ardo Aktiebolag (skr. 3/2 1960) angående befrielse från utestående kapital- och ränteskulder å två bolaget den 13 juni 1941 och den 7 maj 1945 beviljade lån å tillhopa 35 000 kronor från reservationsanslaget Exploatering av vissa uppfinningar (jfr prop. 228/1940). Amorteringar har hittills skett med sammanlagt 3 000 kronor och räntebetalningar med 18 800 kronor. Under senare tid har bolaget regelmässigt årligen medgivits uppskov med inbetalning av amorteringar och förfallna räntebelopp.

Lånen har använts till huvudsakligen patentkostnader för vissa konstruktioner till en fotogengasspis, benämnd Ardo-spisen, vilken emellertid aldrig kommit att industriellt tillverkas. Ardo AB saknar möjlighet att amortera lånen eller fullgöra räntebetalning därå.

Bolaget erinrar om att det för exploatering av Ardo-spisen ursprungligen sökte ett bidrag utan återbetalningsskyldighet. Dåvarande statens uppfinnarnämnd ansåg dock exploateringsvärdet vara så stort, att stödet borde utgå i form av ett amorteringslån. Med hänsyn till det dåliga ekonomiska utbytet av uppfinningen hemställer bolaget, att det nu måtte befrias från vidare betalningsskyldighet i anledning av lånen.

Över bolagets framställning har yttranden avgivits av *Svenska uppfinnarkontoret* och *statskontoret*, varjämte styrelseledamoten i bolaget Axel Hansson inkommit med påminnelser över uppfinnarkontorets yttrande.

Uppfinnarkontoret avstyrker bolagets framställning, då patenten tillkommit med stöd av statslånen och fortfarande bokförs till ett värde av drygt 23 000 kronor i bolagets inventarium.

Häremot anför styrelseledamoten i sökandebolaget Hansson, bland annat, att flera av patenten numera blivit ogiltiga till följd av att årsavgifter inte erlagts eller därför att skyddstiden utgått.

Statskontoret, som tillstyrker bolagets framställning, anför att skulden, inklusive kapitaliserade räntor, numera uppgår till 40 566 kronor 14 öre. Någon utsikt att numera praktiskt nyttiggöra patenten synes inte föreligga. Med hänsyn till lånemedlens karaktär och till hittills gjorda inbetalningar anser ämbetsverket tveksamt, huruvida någon ytterligare inbetalning bör krävas. Därest så anses böra ske, föreslås att beloppet bestämmes till 2 000 kronor.

Departementschefen

Detta anslag torde för budgetåret 1961/62 böra upptas med oförändrat 85 000 kronor.

Vad angår Ardo Aktiebolags framställning om befrielse från betalningsskyldighet för kapital- och ränteskulder å två äldre lån, synes densamma, med hänsyn till omständigheterna i ärendet, böra bifallas. Jag anser inte att någon ytterligare inbetalning skall avkrävas bolaget.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kronor;

b) medgiva, att statens i det föregående angivna kapital- och räntefordringar å Ardo Aktiebolag må avskrivas.

[95] **6. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	430 000	453 554
1960/61 (statsliggaren s. 1024)	450 000	
1961/62 (förslag)	455 000	

Från detta anslag bestrides *dels* de annonskostnader, som överståthållarämbetet och länsstyrelserna har att erlägga för kungörande av anmälningar att intagas i förenings- och handelsregistren, *dels* viss del av patent- och registreringsverkets tryckningskostnader för utgivande av diverse samlingsregister.

Avgifter, som inflyter i samband med anmälningarna, redovisas å riksstatens inkomstsida under titeln Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register. Avgifterna täcker kostnaderna under förevarande anslag. För budgetåret 1959/60 har inkomsttiteln redovisats med cirka 447 000 kronor.

Anslaget torde med hänsyn till den påräknade belastningen under nästa budgetår böra höjas med 5 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 455 000 kronor.

[96] **7. Avsättning till försäkringsinspektionens fond**

	Anslag	Nettoinkomst som tillgodoförts fonden	Nettoutgift för försäkringsinspektionen
1959/60	1 500 400	1 530 423	1 314 314
1960/61 (statsliggaren s. 1025)	1 440 300		
1961/62 (förslag)	1 632 000		

Avsättningen till försäkringsinspektionens fond utgöres av bidrag från försäkringsbolagen, vissa understödsföreningar och staten. Försäkringsbolagens bidrag skall täcka kostnaderna för inspektionens bolagsavdelning. I fonden fanns vid ingången av innevarande budgetår avsatta 668 000 kronor, utgörande överskott å avdelningens verksamhet under tidigare år. Kostnaderna för inspektionens understödsförenings- och stiftelseavdelning täckes av bidrag från berörda understödsföreningar och av statsmedel. Det statliga bidraget utgår med ett belopp motsvarande skillnaden mellan inflytande bidrag och avdelningens verkliga kostnader. I fonden fanns vid ingången av budgetåret 1960/61 odisponerade av tidigare anvisade statsanslag 261 000 kronor. Vid utgången av nämnda budgetår beräknas 96 000 kronor kvarstå.

För budgetåret 1961/62 räknar *försäkringsinspektionen* (skr. 31/8 1960) med 1 130 000 kronor i bidrag från försäkringsbolagen och 170 000 kronor från understödsföreningarna. De faktiskt inflytande bidragen kan dock komma att understiga de beräknade till följd av minskade premieintäkter i samband med den allmänna tjänstepensioneringens genomförande. Vid ingången av budgetåret 1961/62 kvarstående tillgodohavanden i fonden anses emellertid täcka en sådan inkomstminskning.

Då inspektionens förslag till utgiftsstat för understödsförenings- och stif-

telseavdelningen för budgetåret 1961/62 slutar på 501 400 kronor — däri inräknade oförändrat 15 000 kronor, utgörande avdelningens andel i inspektionens gemensamma kostnader — skulle statsbidraget för budgetåret 1961/62 behöva utgå med (501 400 — 170 000 =) 331 400 kronor. För avsättning till försäkringsinspektionens fond förordar alltså inspektionen en avsättning med (1 130 000 + 170 000 + 331 400 =) 1 631 400 kronor.

I fråga om inspektionens utgiftsstat föreslås sådana ändringar, att nettoutgiften ökar med 174 900 kronor. Utgiftsökningens fördelning framgår av följande uppställning.

	Ökning	Minskning
1. 1 kansliskrivare Ae 10	12 396	
2. Viss lönegradsuppflyttning och grundlöneändringar, beslutade av 1960 års riksdag (se prop. 151)	11 352	
3. Löneklassändringar m. m.	14 934	
4. Vikariatsersättningar m. m.		1 982
5. Rörligt tillägg	124 200	
6. Pensioner	6 500	
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	700	
8. Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen	400	
9. Bränsle, lyse, vatten	400	
10. Publikationstryck	6 000	
	176 882	1 982
	+ 174 900	

Motiv

1. Yrkandet, som framfördes i 1958 års petita (se 1958 års statsverksprop. s. 206), motiveras nu ytterligare med att till följd av bristen på kvalificerad sekreterarhjälp den byrådirektör, som hos ämbetsverket handhar kontrollen över tillämpningen av skälighetsprincipen i skadeförsäkring, måste ägna sig åt rutinarbete och icke på det sätt som avsetts av statsmakterna kan fullfölja denna för försäkringstagarna mycket angelägna kontroll.

10. Ökningen motiveras av ökade tryckningskostnader och utvidgad publicering av skilda specialundersökningar av allmänt intresse.

Departementschefen

Yrkandet om förstärkning av biträdespersonalen vid försäkringsinspektionen torde lämnas utan bifall. Under anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag därvid ökningar med respektive 120 500 och 500 kronor. Övriga av inspektionen framförda yrkanden torde biträdas. Därutöver beräknar jag under posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ett belopp av 600 kronor, avseende arvode till organisationsföredragande.

Inspektionens beräkningar av avsättningen till försäkringsinspektionens fond föranleder ingen annan erinran än att statsbidraget bör beräknas till ett

avrundat belopp av 332 000 kronor. Avsättningen blir då (1 130 000 + 170 000 + 332 000 =) 1 632 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för försäkringsinspektionen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Stat

Utgifter

Avlöningar och pensioner:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	537 200	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	9 600	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	429 900	
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	290 200	
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	19 400	
6. Pensioner, *förslagsvis*	131 300	1 417 600

Omkostnader:

1. Arbetsgivarebidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m., *förslagsvis*	7 300	
2. Sjukvård m. m., *förslagsvis*	4 000	
3. Reseersättningar, *förslagsvis*	33 000	
4. Expenser, *förslagsvis*	84 400	
5. Hyror, *förslagsvis*	49 800	
6. Publikationstryck, *förslagsvis*	34 000	212 500
	Summa kronor	1 630 100

Särskilda uppbördsmedel

1. Registreringsavgifter, *förslagsvis*	7 000	
2. Försålda publikationer, *förslagsvis*	600	7 600
	Nettoutgift kronor	1 622 500

b) till *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 632 000 kronor.

J. Ekonomisk försvarsberedskap

[97] **1. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar. 2. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader**

Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med 1 352 000 kronor respektive 203 700 kronor.

I betänkande den 21 juni 1960 har en med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande av chefen för handelsdepartementet tillkallad utredningsman framlagt förslag om riksnämndens för ekonomisk försvarsberedskap verksamhet och organisation. Remissbehandlingen är avslutad. Förslag i ämnet torde i särskild proposition komma att föreläggas årets riksdag. I avvaktan därpå torde förevarande anslag här upptagas med — bortsett från viss avrundning — oförändrade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna

a) till *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 352 000 kronor;

b) till *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader* ett förslagsanslag av 204 000 kronor.

[98] **3. Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	24 990 000	27 572 250
1960/61 (statsliggaren s. 1028)	27 490 000	
1961/62 (förslag)	31 500 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har 25 000 000 kronor beräknats till räntekostnader för den rörliga kredit i riksgäldskontoret, varmed riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap finansierar sina inköp, 2 250 000 kronor till övriga kostnader för nämndens lagerhållning och 240 000 kronor till det av statsmakterna beslutade stödet åt aluminiumindustrien (se prop. 211/1949). Från anslaget bestrides även kostnaderna för riksnämndens cisternförvaltning. Dessa kostnader täcks i allmänhet av inkomster å förvaltningen.

Yrkande

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 025 000 kronor till 31 515 000 kronor.

	Ökning
1. Räntekostnader	2 500 000
2. Övriga kostnader för lagerhållningen:	
a) omsättning m. m. av varor	1 500 000
b) bevakning och kontroll	25 000
3. Ny tjänst vid cisternförvaltningen:	
1 kontorist Ae 9; indragning av motsvarande arvodesbefattning ...	—
4. Ändrad anställningsform för tjänster vid cisternförvaltningen:	
a) 1 förvaltare Ag 17—Ae 17	—
b) 1 förrådsassistent Ag 15—Ae 15	—
c) 1 montör Ag 11—Ae 11	—
	4 025 000

Motiv

1. Enligt beslut av 1953 års riksdag får den rörliga kredit, varmed riksnämnden finansierar sina inköp, efter beslut av Kungl. Maj:t disponeras intill ett belopp av 740 milj. kronor. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 31 januari 1958 är den kredit, som står till riksnämndens förfogande, bestämd till 500 milj. kronor. Ränte- liksom också lagringskostnaderna har beräknats med utgångspunkt från att hela detta belopp tages i anspråk.

2 a). Flera av de av riksnämnden för tio år träffade avtalen angående förhyrning av markområden för lagring av fossila bränslen utlöper under nästa budgetår, vilket torde komma att medföra att riksnämnden i betydande omfattning måste flytta eller avyttra dessa lager.

2 b). Ökningen föranledes dels av den allmänna kostnadsstegringen, dels av att en viss höjning måst göras av de fasta ersättningarna till ortsombuden för övervakning av lagren.

3. Befattningen finns i arvodesställning vid en av riksnämndens anläggningar sedan år 1952. Behovet av befattningen kvarstår, så länge anläggningen drives i statlig regi. En fast tjänst i extra ordinarie ställning bör därför inrättas.

4 a). Tjänsten inrättades år 1960. Då emellertid behovet av tjänsten är stadigvarande, och då det är angeläget att till densamma få en väl kvalificerad person, föreslås tjänsten bli extra ordinarie.

4 b) och c). Tjänsterna är inrättade, den under b) sedan år 1956, den under c) sedan år 1955. Behovet av tjänsterna är stadigvarande. De bör därför göras extra ordinarie.

Yrkandet under 4 b) har tidigare framförts (X ht 1957, s. 202).

Yttrande

Enligt *statens lönenämnd,* som yttrat sig om de under 3, 4 b) och 4 c) upptagna tjänsterna, motiverar arbetsuppgifterna för den föreslagna kontoristtjänsten icke högre tjänst än kanslibiträdestjänst i lönegrad A 7. Beträffande förrådsassistenttjänsten finner nämnden icke anledning frångå sin den

20 oktober 1956 intagna ståndpunkt, att tjänsten bör vara placerad i lönegrad A 13. Löneställningen för tjänsten som montör har icke givit nämnden anledning till erinran.

Departementschefen

Riksnämndens beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag torde lämnas utan erinran och anslaget uppföras med ett till 31 500 000 kronor avrundat belopp. Jag är inte beredd att tillstyrka överflyttning till extra ordinarie stat av de i petitaskrivelsen angivna tjänsterna vid cisternförvaltningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 31 500 000 kronor.

K. Diverse

[99] **1. Statens handelslicensnämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	850 000	877 829
1960/61 (statsliggaren s. 1029)	850 000	
1961/62 (förslag)	700 000	

Yrkande

Statens handelslicensnämnd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 700 000 kronor.

Motiv

Personalkostnaderna för innevarande budgetår kan — efter viss personalavgång — beräknas till omkring 800 000 kronor. För nästa budgetår förutses en ytterligare personalminskning bliva möjlig, varför anslaget kan minskas till 700 000 kronor.

Departementschefen

Nämndens uppskattning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62 torde lämnas utan erinran. I detta sammanhang vill jag emellertid anmäla, att det är min avsikt att inom kort begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att utreda frågan om avveckling av handelslicensnämnden som självständigt organ och inordnande av dess verksamhet i kommerskollegium.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens handelslicensnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[100] **2. Statens handelslicensnämnd: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	97 000	86 684
1960/61 (statsliggaren s. 1030)	85 000	
1961/62 (förslag)	83 000	

I enlighet med förslag av *statens handelslicensnämnd* (skr. 30/8 1960) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 83 000 kronor, innebärande en minskning med 2 000 kronor jämfört med innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens handelslicensnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 83 000 kronor.

[101] **3. Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	105 000	99 869
1960/61 (statsliggaren s. 1030)	105 000	
1961/62 (förslag)	119 000	

Från anslaget bestrides (X ht 1959, s. 202) avlöningskostnader för sådana tjänstemän, vilka innehar extra ordinarie tjänster vid statens krisorgan och vilkas tjänstgöring inom krisförvaltningen upphört utan att de för tillfället kunnat beredas någon fast placering eller anställning med ersättning i annan ordning.

För närvarande belastas anslaget med avlöningskostnaderna för tre tjänstemän, vilka samtliga är förordnade som sakkunniga hos statens pris- och kartellnämnd, nämligen en byråchef i Ae 26, en byrådirektör i Ae 24 och en förste byråsekreterare i Ae 21.

På grund av lönehöjningar av automatisk karaktär beräknas medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår stiga med 14 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 119 000 kronor.

[102] **4. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 082 000	2 146 161
1960/61 (statsliggaren s. 1031)	2 164 000	
1961/62 (förslag)	2 139 000	

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 139 000 kronor.

[103] **5. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	606 000	598 954
1960/61 (statsliggaren s. 1031)	665 000	
1961/62 (förslag)	736 000	

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 736 000 kronor.

[104] **6. Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet**

	Anslag
1959/60	550 000
1960/61 (statsliggaren s. 1032)	550 000
1961/62 (förslag)	1 500 000

Sedan länge uppbär Svenska turisttrafikförbundet bidrag av staten dels över förevarande anslag, dels från handels- och sjöfartsfonden. Genom olika beslut av Kungl. Maj:t har förbundet för innevarande budgetår för sin allmänna verksamhet tilldelats sammanlagt 1 140 000 kronor. Storleken av förbundets intäkter från andra håll — medlemsavgifter och enskilda bidrag — utgör omkring 430 000 kronor för år.

Den med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 januari 1959 av chefen för handelsdepartementet tillkallade utredningen med uppgift att undersöka möjligheterna att till *en* lokal sammanföra organen på området för upplysningsverksamhet i utlandet — främst Svenska turisttrafikförbundet och Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet — hade enligt sina direktiv att pröva även frågorna om organens verksamhet, deras medelsbehov och uppkommande personalfrågor, närmast med avseende på den inverkan härvidlag, som ett lokalt samgående kunde ha. I fråga om Svenska turisttrafikförbundet skulle det därutöver ankomma på utredningen att göra en mera vidsträckt granskning av förbundets verksamhet och finansiering.

Utredningen har med skrivelse den 11 juli 1960 avgivit sitt betänkande. Däri föreslås att den hemmavarande administrativa organisationen hos Svenska turisttrafikförbundet, Svenska institutet, Svensk-amerikanska nyhetsbyrån och Svensk-internationella pressbyrån sammanföres inom gemensamma lokaler, där även utrikesdepartementets pressrum och sekretariatet för Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd till mindre utvecklade områden skulle beredas plats. Lokalfrågan löses enligt utredningsförslaget genom en nybyggnad på för närvarande delvis statsägd tomtmark i hörnet av Västra Trädgårdsgatan och Hamngatan i Stockholm. De uppgifter, som nu fullgöres av Svensk-amerikanska nyhetsbyråns Stockholmskontor, föreslås övergå på Svenska institutet och på Svensk-internationella

pressbyrån. Samtidigt förordas att vissa administrativa funktioner, såsom kassa och bokföring, distribution, bildtjänst, reception o. s. v. göres gemensamma för de olika organen. Dessa bibehålles i övrigt väsentligen vid nuvarande status och arbetsuppgifter.

I fråga om Svenska turisttrafikförbundets verksamhet och finansiering har utredningen ansett motiv föreligga för en kraftig successiv höjning av de statliga ekonomiska insatserna. För budgetåret 1961/62 skulle det samlade statsbidraget enligt utredningsförslaget bli 1,5 milj. kronor.

Över betänkandet har, efter remiss, yttranden avgivits av järnvägsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, Svenska unescorådet, kommerskollegium efter hörande av handelskamrarna i riket, Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, Svensk-amerikanska nyhetsbyrån, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, Svenska turisttrafikförbundet, Sveriges redareförening, Scandinavian Airlines System, Svensk-internationella pressbyrån och Turisttrafikföreningen för Stockholms stad och Stockholms län. Därjämte har i en promemoria, som av utrikesdepartementet överlämnats till handelsdepartementet, svenska beskickningen i Washington anfört vissa synpunkter på betänkandet.

Frågan om en lokal samverkan mellan upplysningsorganen enligt utredningsförslaget och om därvid erforderlig medelsanvisning är för närvarande föremål för prövning inom Kungl. Maj:ts kansli. Därpå grundade förslag torde efter kompletterande undersökningar m. m. och projekteringsarbeten samt kostnadsberäkningar komma att i annat sammanhang underställas riksdagens prövning.

Betänkandet

Frågan om en effektivisering av upplysningsverksamheten på utlandet och om ökade ekonomiska insatser för främjande av den utländska resandeströmmen till vårt land aktualiserades senast genom motioner (I: 233 och II: 293) till 1960 års riksdag. Däri föreslogs bland annat en utredning av förutsättningarna för svensk turism under 1960-talet. Allmänna beredningsutskottet uttalade sig i utlåtande (nr 25) över motionerna positivt för en utredning med syfte att åstadkomma en översiktlig, planmässig och ingående analys av förutsättningarna i olika hänseenden för turismens utveckling och lönsamhet. Utskottet ansåg sig likväl icke böra för det dåvarande tillstyrka bifall till motionerna. Som motivering angavs att den pågående utredningen angående upplysningsorganen berörde praktiska frågor av stor betydelse, när det gäller att ge den för turismen nödvändiga upplysningsverksamheten ökat stöd och större effektivitet. Utskottet uttalade som angeläget att de åtgärder, vartill förslaget kunde föranleda, företogs utan tidsutdräkt. Vad utskottet anfört biträddes av riksdagen.

Efter att ha erinrat om denna opinionsyttring till förmån för en förbättring av vårt lands turistservice går utredningen tillbaka till turisttrafikförbundets petitaskrivelse förra året. Den innefattade en treårsplan för utbyggnad av verksamheten, enligt vilken de totala kostnaderna skulle stiga från

1,3 till 2,5 milj. kronor. Den största ökningen avsåg posterna Publikationer och Annan propaganda. I yttrande däröver den 14 oktober 1959 anförde utredningen, att den visserligen ännu icke hunnit så långt i sitt arbete, att den kunde ta ställning till den framlagda treårsplanen, men att utredningen under sitt arbete likväl hade blivit övertygad om att en ökning av turisttrafikförbundets resurser i fråga om såväl publikationer som annan propaganda snarast borde komma till stånd. Behov av viss personell förstärkning kunde vidare förutses vad beträffar utlandsrepresentationen. Mot bakgrunden härav förordade utredningen, att statens bidrag för budgetåret 1960/61 höjdes med 300 000 kronor i förhållande till budgetåret 1959/60, då det samlade statsbidraget — över riksstaten och ur fondmedel — utgick med i runt tal 850 000 kronor.

Utredningen gjorde i sitt fortsatta arbete en ingående analys av den av turisttrafikförbundet ifrågasatta treårsplanen, därvid uppgifterna i förbundets fjolårspetita kompletterades med överläggningar mellan utredningen och företrädare för förbundet. Utredningen redovisar nu i betänkandet till en början huvuddragen i treårsplanen och turisttrafikförbundets motiveringar för densamma. Härom inhämtas ur förenämnda petitaskrivelse och ur betänkandet bl. a. följande.

Turisttrafikförbundet räknar med att turismen under de närmaste åren kommer att expandera rekordartat. Kommunikationsmedlens kapacitet — främst i vad avser flyget och bilismen — ökar ständigt, och samtidigt stiger genomsnittsinkomsterna i de länder, som bildar grundvalen för utlandsresandet. Förlängningen av semestern för breda folklager i utlandet kan också väntas medföra en ansvällning av turistströmmen.

Vårt land omfattas för närvarande med ett växande intresse i utlandet. Men för att främja och vidmakthålla denna utveckling krävs betydande insatser i turistvärvande syfte. Turisttrafikförbundet förfogar icke i dag över tillräckliga resurser att på ens de i turistsammanhang viktigaste länderna driva en för vårt land ur ekonomiska och andra synpunkter effektiv propaganda. Framför allt måste volymen av trycksaker ökas. Den understiger för närvarande avsevärt efterfrågan. Också beträffande filmer för vanlig visning och för television föreligger stora otillfredsställda behov. Samtidigt med en ökning av informationsmaterielen behöver personalen vid förbundets huvudkontor i Stockholm och vid utlandskontoren förstärkas.

De sammanlagda kostnaderna för utgivande av *trycksaker* var budgetåret 1958/59 200 000 kronor. Turisttrafikförbundet anser en fördubbling härav nödvändig. Denna bedömning bygger på de uppgifter om behovet av trycksaker som fortlöpande lämnas av utlandskontoren i kvartals- och årsrapporter. Utlandskontoren kan icke, understryker förbundet, med nuvarande tillgång till trycksaker i full utsträckning tillmötesgå den efterfrågan, som kommer från de utländska resebyråerna, från andra researrangörer och från olika organisationer och privatpersoner, utan tvingas att ransonera sin utdelning av informationsmaterial. Detta gör erfarenhetsmässigt ett otillfredsställande intryck vid jämförelser med den service, som lämnas av andra

länders motsvarande turistinformationskontor. Tyngdpunkten i publikationsverksamheten bör enligt förbundets mening liksom hittills ligga på framställningen av ett begränsat antal enheter i förhållandevis stora upplagor på de tre huvudspråken engelska, tyska och franska. Men publikationsbeståndet måste också vara tillräckligt rikhaltigt för att kunna tillgodose kraven på informationsmaterial om Sverige från de ur turistisk synpunkt viktigare av de länder, där andra språk talas än de nämnda huvudspråken. Särskilt starkt gör sig behovet av danska, finska och norska språkversioner gällande, men förbundet önskar även förfoga över broschyrer på holländska, italienska, ryska och spanska.

Av de olika media, som i treårsplanen sammanfattas under beteckningen »annan propaganda» bedömer turisttrafikförbundet *filmen* vara särskilt viktig. För framställning av film och för inköp av filmkopior räknar turisttrafikförbundet med ett årligt medelsbehov av 200 000 kronor. Det heter härom i betänkandet i huvudsak följande.

Den resevärvande filmen ges allt större vikt i olika länders turistpropagande för användning både i televisionen och vid vanliga visningar. Turisttrafikförbundets utlandskontor tjänstgör som depåer för förbundets filmkopior. Kopiorna erhålles från olika håll, främst från Svenska institutet, men även från Statens järnvägar, från regionala och lokala turisttrafikföreningar m. fl. Svenska turisttrafikförbundet, som för närvarande icke anser sig kunna anslå mer än omkring 15 000 kronor för år till filmverksamheten, kan endast i strängt begränsad omfattning bidraga till utvidgningen och förnyelsen av utlandskontorens filmbestånd. Detta bestånd har härigenom blivit förslitet och föråldrat. En preliminär undersökning har visat, att endast en liten del av de mellan 300 och 400 filmkopior, som förvaras vid utlandskontoren, är två år eller yngre. Förbundet bedömer, att den utländska marknaden behöver tillföras åtminstone en ny svensk reselivsfilm varje år. För framställning i egen regi härav jämte av erforderligt antal språkversioner och kopior beräknar förbundet en kostnad av 100 000 kronor. Samtidigt finner förbundet det ur olika synpunkter angeläget att kunna lämna ekonomiskt stöd åt filmproduktion i utomståendes regi. Härför beräknar förbundet omkring 60 000 kronor för år. Kopior och nya språkversioner av filmer, som inspelats i annans regi, bör i tillräckligt antal tillställas förbundets utlandskontor. Medelsbehovet för detta ändamål uppskattas av förbundet till 40 000 kronor.

I arbetet på att utomlands göra Sverige känt som turistland och resemål är *service åt utlandets resebyråmän och resepublicister* mycket ofta en effektiv väg. Turisttrafikförbundet önskar bli satt i tillfälle att i vidgad utsträckning lämna sådan service både i form av omhändertagande i Sverige av utländska journalister, resehandboksförfattare m. fl. och i form av inbjudningar till utländska resebyråmän att företaga studieresor till Sverige. Såväl *bildtjänsten* som *fönsterskyltningarna* kan också i viss mån ses som ett led i denna service. Utländska journalister och resehandboksförfattare, som skriver om vårt land, väntar sig i regel att kostnadsfritt erhålla önskat bildmaterial. Fönsterskyltningarna, som i regel äger rum hos utländska resebyråer, bidrar till att vidmakthålla dessas intresse för Sverige på samma gång som den utländska publiken nås direkt. För nu nämnda och liknande

ändamål uppskattar turisttrafikförbundet i sin treårsplan den erforderliga medelsökningen till sammanlagt 200 000 kronor.

Svenska turisttrafikförbundet bearbetar de utländska marknaderna genom sin *utlandsrepresentation* och med ett huvudkontor i Stockholm. Huvudkontoret ansvarar direkt för bevakningen av de länder, där förbundet saknar egen representation. Utlandsrepresentation är etablerad i Bryssel, Frankfurt am Main, Köpenhamn, London, New York, Paris, Rom, Rotterdam och Zürich. Kontoren i Frankfurt, Rom och Zürich drives gemensamt med övriga skandinaviska länder. I Paris delar förbundets representant lokaler med Svenska institutets företrädare.

Turisttrafikförbundet föreslår i treårsplanen en betydande utbyggnad av utlandsrepresentationen. Härom inhämtas ur betänkandet bland annat följande.

Det egentliga arbetet på att få Sverige att framstå som ett attraktivt resemål utföres utomlands. Svenska turisttrafikförbundets utlandsrepresentanter har härvidlag två kanske lika viktiga uppgifter, nämligen dels att söka förmå resebyråerna i vederbörande land att intressera sina kunder för att resa till Sverige, dels att söka direkt påverka opinionen i landet till Sveriges fördel. Turisttrafikförbundets mening är att den direkta betjäningen av den utländska allmänheten i jämförelse härmed måste ses som en andrahandsuppgift.

Turisttrafikförbundets bedömning är att dess nuvarande utlandsorganisation är underdimensionerad i förhållande till arbetsuppgifterna. Redan i nuläget behöver sålunda förbundet ökade resurser för att kunna bibehålla, utbyta och förstärka personalen vid utlandskontoren. Särskilt viktigt finner förbundet vara, att kontorens föreståndare frigöres från rutinarbete i sådan utsträckning, att de också kan aktivt hålla kontakt med och bearbeta de utländska reseförsäljarna. För närvarande kan denna viktiga verksamhet icke skötas på rätt sätt.

Därest turisttrafikförbundet erhåller den ökade tillgång till informationsmaterial — främst publikationer, affischer, film och skyltfönstermaterial — som förutses i treårsplanen, kommer belastningen på utlandskontoren att öka. Redan kostnaderna för porto, frakt och emballage måste stiga, men kontoren torde därutöver även behöva viss personell förstärkning som en följd av den ökade verksamheten. Ofta torde denna personalförstärkning kunna ske genom att lokalanställd personal förvärvas på deltid.

I fråga om vissa länder har turisttrafikförbundet ansett utbyggnadsbehovet vara särskilt angeläget. Den nuvarande representationen i *England* och *Frankrike* är i behov av en kraftig förstärkning, inte minst därför att Sverige på dessa marknader för närvarande arbetar under förutsättningar som innebär betydande underlägsenhet jämfört med de skandinaviska grannländerna. Turisttrafikförbundet bänvisar till uttalanden härom från Svenska handelskammaren i Paris och från svenska beskickningen i London. Också representationen i *USA* och *Tyskland* behöver något ökade administrativa resurser.

Treårsplanen innebär för utlandsrepresentationen, om man undantar de skandinaviska länderna, en sammanlagd kostnadsökning av cirka 250 000 kronor, därav 80 000 kronor hänför sig till England, 50 000 till USA och drygt 40 000 till Frankrike.

Beträffande behovet av representation i *de nordiska grannländerna* om-

nämner turisttrafikförbundet att Norge och Danmark sköter sin intressebevakning på den svenska marknaden genom fasta turistkontor i Stockholm. På den för vår egen turism mycket viktiga danska marknaden medger turisttrafikförbundets nuvarande resurser endast partiell representation. I likhet med vad som sedan länge gäller för London, Paris och Rom börjar emellertid ur svensk synpunkt numera även Köpenhamn att bli en knutpunkt, där man har tillfälle att påverka den passerande internationella resandeströmmens val av resemål till fördel för Sverige. Detta tillfälle får icke försittas. Representationen i Köpenhamn bör därför utbyggas. Det måste också, anför turisttrafikförbundet, anses på flera sätt olyckligt, att förbundet hittills alls icke kunnat ägna uppmärksamhet åt den norska marknaden, vilken framför allt skulle kunna ge vårt land ett ökat antal bilturister. Även i Norge behöver sålunda svenskt turistväsende en representant för tillhandahållande av informationsmaterial och för kontakt med resebyråer, motororganisationer o. s. v.

I anslutning härtill förutser treårsplanen en utbyggnad av den nuvarande representationen i Danmark samt nyinrättande av representation i Norge liksom, i viss mån, i Finland. Utvidgningen av den nordiska representationen har kostnadsberäknats till 70 000 kronor för år.

Förbundet räknar vidare med avsevärda kostnadsökningar för *huvudkontoret i Stockholm*. De motiveras med den vidgade verksamhet, som treårsplanen syftar till, särskilt den ökade framställningen av informationsmaterial (trycksaker, film m. m.) och ökad omhändertagning av nyckelfolk på reselivsområdet. Förbundet pekar även på de växande fordringar, som turistnäring och turistorganisationer landet runt ställer på turisttrafikförbundet som planerande, samordnande och informerande instans. Ytterligare anföres som stöd för en utbyggnad av Stockholmskontoret bland annat följande.

Enligt turisttrafikförbundets mening kan förbundet icke undandraga sig ansvaret för att de utländska fackmän inom resebyrå- och resepublicitetsvärlden, som besöker Sverige, blir omhändertagna. Eftersom dessa besök under gynnsamma förhållanden betyder möjligheter till effektiv påverkan av den utländska opinionen på reselivets område, är det i och för sig att hälsa med tillfredsställelse, att besöken tilltar i antal. Denna service mot sina utländska besökare sköter turisttrafikförbundet genom sitt huvudkontor. Men då varje besökare tar förhållandevis mycket tid i anspråk, blir arbetet att ta om hand förbundets gäster i och med den ökade besöksfrekvensen en alltmer övermäktig uppgift för huvudkontorets personal. Det är ett av skälen till att denna bedöms böra utökas.

På flera marknader finns möjligheter att öka resebyråernas intresse för att påverka sin publik att resa till Sverige, om nämligen turisttrafikförbundets utlandskontor kan tillhandahålla förslag till standardresor, s. k. package tours. Utlandskontoren behöver i sin tur stöd hemifrån för att kunna göra detta, vilket förutsätter att en fackman knyts till huvudkontoret.

En ytterligare grund för det ökade personalbehovet vid huvudkontoret ligger i det förhållandet, att såväl utländsk som svensk press och radio synes vara beredda att ge mera utrymme åt information om turismen i Sverige och om Svenska turisttrafikförbundets verksamhet, därest förbundet

kan tillhandahålla erforderligt nyhetsmaterial. Huvudkontorets nuvarande personalstyrka medger icke en sådan löpande kontaktverksamhet utåt, vilket av förbundet bedöms vara en allvarlig brist.

Personalförstärkningen vid huvudkontoret omfattar i turisttrafikförbundets förslag fyra sekreterare — däribland en för kontakt med utlandskontoren, en för planering (package tours) och en för intern och extern information — en redaktör för reselivstidskrift samt en assistent till verkställande direktören. Härtill kommer erforderligt antal biträden för skriv- och kontorsgöromål. Med hänsynstagande även till diverse administrationskostnader upptages i treårsplanen den totala kostnadsökningen för huvudkontoret till 250 000 kronor.

Utredningen delar den uppfattning om turismens tilltagande betydelse, som ligger till grund för Svenska turisttrafikförbundets framställning till statsmakterna om ökat stöd för sin verksamhet. Det internationella reselivet har under senare år undergått en snabb utveckling, och denna utveckling kan antagas fortgå såsom en följd såväl av kommunikationsväsendets fortlöpande nydaning som av stigande genomsnittsinkomster och ökad genomsnittlig fritid i olika länder. Det tilltagande reseintresset riktar sig även mot vårt land. De av Svenska turisttrafikförbundet under senare år gjorda beräkningarna visar en årlig stegring av antalet utländska resor till Sverige. Enligt utredningens mening har man anledning räkna med att denna stegring kommer att fortsätta.

I och med utbyggnaden av de internationella förbindelserna har begreppet turist fått ett vidgat innehåll. Utgår man från att varje utländsk besökare av vårt land har i stort sett enahanda behov när det gäller grundläggande information och service, finns det knappast anledning att skilja på besökarna allt efter syftet med Sverige-vistelsen. Antingen detta syfte är av rekreationskaraktär, såsom nöje, vila, sport etc. eller av kommersiell eller offentlig natur, såsom deltagande i administrativa eller vetenskapliga förhandlingar etc., får den utländske besökaren i angiven mening betraktas som turist i vårt land.

Utredningen anser att de utländska turisternas krav på goda reseupplysningar och annan grundläggande information om vårt land är berättigade. Svenskarna har på olika sätt — även utanför den egentliga turistpropagandans fält — skapat en efterfrågan på information om Sverige, som det ur både mer allmänna och rent ekonomiska synpunkter sett är ett svenskt intresse att söka tillgodose.

Till belysning av den ekonomiska betydelse, som turismen har för vårt land, erinrar utredningen om att den utländska resetrafiken beräknats tillföra vårt land i runt tal en halv miljard kronor om året i främmande valutor. Turismens betydelse i den svenska bytesbalansen är därigenom jämförlig med de stora exportnäringarnas. En ej oväsentlig del av de utländska turisternas utgifter i Sverige kommer det allmänna tillgodo i form av ökade intäkter för framför allt kommunikationsverken. Men turisttrafiken har också en betydande direkt återverkan på statens inkomster. Exempelvis kan

en ökning av valutatillflödet från turismen, som resulterar i en höjning av skatteunderlaget med säg 50 milj. kronor, beräknas tillföra statsverket mellan 15 och 25 milj. kronor.

När det gäller storleken av statens ekonomiska stöd åt den turistfrämjande verksamheten i vårt land erinrar utredningen om att turisttrafikförbundet, som är ansvarigt för denna verksamhet, under senare år har gjort flera framställningar om förstärkning av det statliga bidraget. Därvid har åberopats bl. a. förhållandena i våra grannländer. Utredningen nämner nu att den danska centrala turisttrafikorganisationens budget 1960/61 omspänner cirka 2,5 milj. danska kronor, varav det statliga bidraget utgör drygt 2 milj. kronor, samt att den norska motsvarande organisationens budget 1959/60 omspände cirka 2 milj. norska kronor, varav det statliga bidraget utgjorde omkring 1,5 milj. kronor.

Utredningen säger sig vara helt övertygad om att ökade statliga insatser till främjande av turisttrafiken från utlandet är motiverade av såväl samhällsekonomiska som av rent statsfinansiella skäl. Särskilt viktigt finner utredningen vara att utbyggnaden av en effektiv turistinformation kommer igång utan dröjsmål med hänsyn till den snabba utvecklingen på det internationella reselivets område och med hänsyn till de därav föranledda ökade kraven från de utländska turisternas sida på upplysningar om vårt land.

Vad som framkommit vid utredningens genomgång av turisttrafikförbundets organisation och arbetsområden ger enligt utredningen belägg för att vissa grenar av verksamheten på grund av medelsbrist släpar efter. Det är sålunda icke möjligt för förbundet att med nuvarande resurser i full utsträckning tillmötesgå den växande efterfrågan på turistinformation om Sverige som gör sig gällande från de utländska reseförsäljarna och därigenom — i sista hand — från den utländska allmänheten. De olika medlen att möta denna efterfrågan behöver därför förstärkas. Främst gäller detta *trycksaksdistributionen*. Förbundet räknar härvidlag med en fördubbling av insatserna, från 200 000 till 400 000 kronor för år, att genomföras etappvis. Utredningen förklarar att den icke anser detta vara orealistisk bedömning. Utredningen tillstyrker även att förbundet ges ökade resurser för att kunna på andra vägar — bland annat genom *service åt utländska fackmän* på reselivets område och genom *bild- och skyltningsverksamhet m. m.* — vårda det utländska intresset för Sverige. Av de olika medel, som kan tillgripas för att i utlandet värva nytt intresse för Sverige såsom resemål och turistland, är kanske i vår tid *filmen* det i förhållande till kostnaderna effektivaste, inte minst sedan televisionen öppnat nya vägar att nå en större publik. Förbundet räknar med en avsevärd ökning av sina insatser på filmområdet. Enligt utredningens bedömningar är förbundets nuvarande filmmaterial inte endast kvantitativt otillräckligt utan även i flera hänseenden föråldrat. Utredningen tillstyrker därför, att förbundets filmresurser kraftigt förstärkes.

Utredningen förklarar sig enig med turisttrafikförbundet om att förbundets organisation redan med nuvarande arbetsbelastning är i behov av viss

förstärkning. Självfallet kommer ökade resurser för den utåtriktade verksamheten att ställa ytterligare krav på förbundets utlandskontor och huvudkontor. Utredningen tillstyrker därför att de av turisttrafikförbundet begärda förstärkningarna av organisationen i utlandet och i Stockholm i huvudsak kommer till stånd. Särskilt synes enligt utredningen den nordiska representationen böra utbyggas, men även den övriga organisationens kapacitet behöver förstärkas. Härför talar, vad gäller utlandskontoren, bland annat den relativa underlägsenheten på flera marknader i förhållande till jämförliga nationers representation. Utlandskontorens nuvarande knappa personalresurser medger på åtskilliga håll ej heller aktivt turistfrämjande arbete i önskvärd omfattning. Detta har, säger utredningen, bland annat visat sig vid sådana tillfällen, då statsmakterna funnit skäl föreligga att på någon särskild utländsk marknad — såsom t. ex. i England under åren 1959 och 1960 — stödja en kampanj för Sverige såsom turistland.

Alla dessa olika åtgärder ställer mycket stora krav på turisttrafikförbundets ekonomi. Utredningen, som finner de i treårsplanen redovisade sammanlagda medelsbehoven i stort sett realistiska, anser i likhet med förbundet att dessa medelsbehov är av den storleksordningen att utbyggnaden bör ske successivt. Utredningen har emellertid icke velat ange, i vilken takt turisttrafikförbundets utbyggnadsplan bör förverkligas, då åtskilliga faktorer här spelar in, ej minst frågan om i vilken utsträckning de olika enskilda bidragen kan komma att öka under utbyggnadsperioden. Även om ansvaret för Svenska turisttrafikförbundets ekonomi givetvis också i fortsättningen bör åvila stat och näringsliv gemensamt, bör emellertid enligt utredningens uppfattning statsmakterna påtaga sig ett förstahandsansvar för att den av förbundet framlagda utbyggnadsplanen i sina huvuddrag kommer att förverkligas inom överskådlig tid. Utredningens uppfattning om statens ansvar bygger på de motiv för en utökad turistinformation och turistpropaganda, som tidigare redovisats. Utredningen föreslår därför, att statsbidraget till förbundets verksamhet för budgetåret 1961/62 utgår med 1,5 milj. kronor.

I fråga om storleken av de enskilda bidragen till turisttrafikförbundets verksamhet har förbundet uttalat, att ett ökat statligt stöd också kommer att stimulera det enskilda näringslivet till ökad ekonomisk medverkan. I vilken utsträckning detta blir fallet är emellertid, säger utredningen, icke för närvarande möjligt att konstatera eller överblicka. Det är även möjligt, att frågan om skattemässig avdragsrätt för medlemsavgifter och bidrag till vissa slag av föreningar och organisationer — vilken fråga för närvarande ligger under Kungl. Maj:ts prövning — kommer att erhålla en sådan lösning, att de enskilda bidragen till Svenska turisttrafikförbundets verksamhet stimuleras.

Yttrandena över betänkandet

Bara ett fåtal av remissinstanserna har särskilt yttrat sig över betänkandet i vad detsamma gäller turisttrafikförbundets verksamhet och ekonomi. Där-

vid intas emellertid i allmänhet en positiv inställning till utredningsförslaget.

Sålunda anser *exportföreningen*, i likhet med utredningen, att det bör ankomma på statsmakterna att påta sig ett förstahandsansvar för att den turisttrafikfrämjande verksamheten skall kunna fortsättas och utvecklas i den omfattning och takt, som motiveras av den utländska turismens betydelse för vårt land ur såväl ekonomisk som kulturell och mer allmän synpunkt. Föreningen tillstyrker därför det framlagda förslaget om höjning av förbundets statsbidrag för nästa budgetår.

Även *järnvägsstyrelsen* — som understryker den ekonomiska betydelsen för statens järnvägar av en effektivt verkande turistpropaganda — delar utredningens uppfattning om nödvändigheten av ett ökat statligt stöd. Ämbetsverket noterar i sammanhanget att den av utredningen accepterade utbyggnadsplanen förutser kraftigt ökade insatser på ett flertal områden, där bristen nu är särskilt kännbar, exempelvis i fråga om trycksaker, film och skyltningar. Beträffande utlandsrepresentationen vill järnvägsstyrelsen gå längre än turisttrafikförbundet föreslagit, såvitt gäller Tyskland, där ökningen i treårsplanen är begränsad till 5 000 kronor. En kraftigt ökad insats där skulle enligt styrelsen vara en god investering, eftersom denna marknad tilltar alltmer i betydelse och även får anses som lättare att bearbeta med snabbt resultat än exempelvis England. En revidering av kostnadsplanen synes därför befogad i vad avser utlandsrepresentationen. Järnvägsstyrelsen ifrågasätter vidare lämpligheten av en utvidgning av turisttrafikförbundets huvudkontor i Stockholm med en sekreterare för »package tours». Det är en verksamhet, menar styrelsen, som bör ligga på resebyråer och trafikföretag som uppföljningsåtgärder. Ej heller kan ämbetsverket ansluta sig till uppfattningen att den direkta betjäningen av den utländska allmänheten är en andrahandsuppgift för förbundets representanter. I exempelvis Köpenhamn och London får de svenska resebyåerna i dag utföra många arbetsuppgifter, som rätteligen borde ankomma på turisttrafikförbundets personal och som måste bedömas som väsentliga i turistrepresentantens arbetsuppgifter och även nödvändiga, därest turistpropagandan skall bli effektiv och utmynna i resor till Sverige. Järnvägsstyrelsen ifrågasätter därför om inte en större andel av det på sikt äskade anslaget bör föras över till utlandssidan.

Kommerskollegium säger sig inse att turisttrafikförbundet utför ett gagnerikt arbete till fromma för turistnäringen. Med hänsyn härtill och då det torde vara svårt för förbundet att erhålla erforderligt ökat stöd från annat håll, ligger det enligt ämbetsverket nära till hands att staten utvidgar sitt stöd. Kollegium finner det emellertid tveksamt om det av förbundet uppgjorda utökade programmet är ägnat att i någon större grad påverka turistströmmen till Sverige. Ämbetsverket vill dock inte motsätta sig att förbundet tilldelas det av utredningen för budgetåret 1961/62 förordade bidraget.

Handelskamrarna i riket tillstyrker i allmänhet ett ökat statligt stöd åt Svenska turisttrafikförbundet. Exempelvis hälsar *Stockholms handelskammare* med stor tillfredsställelse den positiva bedömning av turismens be-

tydelse, som avspeglas i utredningens förslag i denna del. Inte minst ur näringslivets synpunkt är det angeläget, uttalar kammaren, att turisttrafikförbundet har nödiga resurser att bedriva sin betydelsefulla propagandaverksamhet. Även *Skånes handelskammare* understryker den stora betydelse, som turisttrafiken från kontinenten fått för näringslivet inom handelskammarens distrikt.

Statskontoret ansluter sig i stort till de synpunkter, som utredningen anlagt på frågan om betydelsen av statligt stöd till turisttrafikens främjande. Ämbetsverket erinrar emellertid om att det samlade statsbidraget till Svenska turisttrafikförbundet höjts ej oväsentligt från och med innevarande budgetår och påminner samtidigt om departementschefens uttalande vid behandlingen förra året av anslaget till Svenska turisttrafikförbundet (statsv. prop. X ht, s. 287), att skäl talade för att av turismen mer eller mindre beroende näringsgrenar i större utsträckning än för närvarande lämnade ekonomisk hjälp till turisttrafikförbundets verksamhet. Ämbetsverket finner angeläget, att det närmare undersökes, i vilken utsträckning en förhöjd statlig medelsanvisning kan väntas medföra ytterligare finansiellt stöd från näringslivet.

I den förenämnda promemorian från *svenska beskickningen i Washington* framhålles, att utredningen och de på densamma grundade förslagen är ett glädjande tecken på den ökade förståelse för upplysningsverksamheten, som synes växa fram i Sverige. Inte minst uppmuntrande är utredningens syn på turistpropagandan. Det är förmodligen berättigat att säga, heter det i promemorian, att ingen gren av den svenska upplysningsverksamheten, åtminstone i Förenta staterna, varit så svältfödd som denna. Svenskars resor till utlandet stimuleras av mycket energisk och skicklig propaganda i Sverige av flera främmande länder. Att genom restriktioner eller annorledes söka dämpa det svenska resandet utomlands betraktas knappast av någon såsom önskvärt. Därmed blir det emellertid en angelägenhet av stor vikt att med välplanerade åtgärder kompensera det stigande valutautflödet med ökade intäkter. Under framhållande av att i USA bristerna i de svenska upplysningsorganens personella och materiella resurser blivit under de senaste åren alltmer påtagliga noteras slutligen i promemorian med tacksamhet utredningens emfas på upplysningsarbetet i Förenta staterna.

Turisttrafikförbundets anslagsäskande för budgetåret 1961/62

I skrivelse den 31 augusti 1960 hemställer styrelsen för Svenska turisttrafikförbundet, att förbundet i sin allmänna verksamhet måtte för budgetåret 1961/62 beviljas ett bidrag av statsmedel om 1 500 000 kronor.

Styrelsen ansluter sig därvid till resultatet av den i det föregående redovisade utredningen, vartill hänvisas. Styrelsen tillägger att utgiftsplanen för ifrågavarande arbetsår preliminärt slutar på 2 000 000 kronor. I medlemsavgifter m. m. samt bidrag från trafikföretag och andra företag har till turisttrafikförbundet under senare år influtit omkring 430 000 kronor för år. Efter den ökning i turisttrafikförbundets aktivitet, som blivit möjlig genom

en förbättring av statsanslagen, säger sig styrelsen ha grundad anledning att antaga att de företag, varom här är fråga, skall bli mera benägna att öka sina bidrag till förbundets verksamhet.

Departementschefen

Kommunikationsväsendets omdaning under senare tid har möjliggjort en mycket snabb utveckling på det internationella reselivets område, berörande även vårt land. Varje år redovisas sålunda nya rekordsiffror för resandeströmmen från utlandet, och den kurvan kommer troligen att fortsätta under hela 1960-talet. Bakom ligger stigande genomsnittsinkomster och ökande semesterperioder i flera av de länder som bildar bas för utlandsresandet. Allt bredare slussar öppnas därigenom för den internationella turistströmmen. Med dessa utsikter torde en rad länder komma att skärpa sina ansträngningar på den utländska resemarknaden — vi möter från andra håll en allt starkare konkurrens, när det gäller att locka turister till det egna landet. Det är emellertid också klart, att de ständigt växande internationella förbindelserna mellan vårt land och omvärlden har vidgat innebörden av begreppet turist. Oavsett syftet med resan hit ställer den utländske Sverigebesökaren i och för sig berättigade krav på goda reseupplysningar och annan grundläggande information om vårt land.

Mot hela denna bakgrund tillkallade jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 januari 1959 särskilda utredningsmän med uppgift att i rationaliseringssyfte undersöka möjligheterna att till gemensamma lokaler sammanföra organen på området för upplysningsverksamhet i utlandet, främst Svenska turisttrafikförbundet och Svenska institutet för kulturellt utbyte i utlandet. Utredningsmännen skulle också närmare granska turisttrafikförbundets verksamhet och finansiering.

I juli 1960 avlämnade utredningen sitt betänkande. Lokalfrågan förutsättes där skola lösas genom en nybyggnad på för närvarande delvis statsägd tomtmark, Blanche-tomten, i hörnet av Västra Trädgårdsgatan och Hamngatan i Stockholm. Rörande Svenska turisttrafikförbundets verksamhet och finansiering föreslås en kraftig successiv höjning av de statliga bidragen till förbundet. Dessa utgör för det nu löpande budgetåret drygt 1,1 milj. kronor, varav 550 000 kronor betalas från förevarande anslag och återstoden från handels- och sjöfartsfonden. Som jämförelse nämnes att de årliga bidragen från enskilt håll är mellan 400 000 och 500 000 kronor. Utredningen föreslår att det samlade statsbidraget till förbundets verksamhet för budgetåret 1961/62 bestämmes till 1,5 milj. kronor, främst för att ge förbundet ökade möjligheter att tillgodose den snabbt växande efterfrågan i utlandet på turistinformation om Sverige.

De över betänkandet hörda myndigheterna har i allmänhet intagit en positiv inställning till utredningsförslaget.

Vad då först gäller Svenska turisttrafikförbundet har jag i likhet med utredningen blivit övertygad om att med nuvarande mycket snabba utveckling på det internationella reselivets område — ökningen torde utgöra mel-

lan sex och åtta procent om året — alla ansträngningar måste göras för att vårt land skall kunna vidmakthålla och helst höja sin andel i turistströmmen. Ansvaret för den turistvärvande verksamheten i Sverige åvilar Svenska turisttrafikförbundet. Förbundet har under de senaste åren av ekonomiska skäl haft svårt att tillgodose de ökade kraven utifrån på upplysningar om vårt land. Bland annat har utlandskontoren nödgats ransonera sin utdelning av turistiskt informationsmaterial, vilket erfarenhetsmässigt gör ett dåligt intryck i servicehänseende. Över huvud taget har publikationsverksamheten — som är den måhända värdefullaste propagandaformen — på grund av medelsbrist måst hållas nere. En ökning av resurserna för detta ändamål synes därför i hög grad befogad. Ett annat viktigt propagandamedium är den resevärvande filmen. Det är visserligen dyrt att framställa filmer, men till följd av den stora spridningen, ej minst genom visning i televisionen, är upplysningsvärdet högt. Filmen beredes också allt större utrymme i olika länders turistpropaganda för användning både i televisionen och vid vanliga visningar. För närvarande kan turisttrafikförbundet bara disponera 15 000 kronor om året till filmverksamhet. Resultatet har blivit att dess nuvarande filmbestånd är starkt förslitet och på grund av sin ålder i stora delar saknar nyhetsvärde. Förbundet uppställer såsom en rimlig målsättning en ny svensk reselivsfilm i egen regi varje år och räknar dessutom med att kunna tillhandahålla utlandskontoren kopior i tillräckligt antal av filmer, som förbundet inte själv framställer. Service åt utlandets resebyråmän och resepublicister liksom bildtjänst och fönsterskyltningar är andra, ofta effektiva vägar att på den internationella turistmarknaden väcka och vidmakthålla intresset för vårt land såsom turistmål. På alla dessa områden bedömer jag ökade insatser värdefulla.

En på detta sätt utbyggd propagandaverksamhet kommer givetvis att påverka arbetsbelastningen vid såväl förbundets huvudkontor i Stockholm som vid dess utlandskontor. Utlandsorganisationen torde redan nu vara underdimensionerad i förhållande till arbetsuppgifterna. Än mer kommer detta bli fallet vid en intensifiering av upplysningsverksamheten. Förstärkning av utlandskontorens personella och andra resurser är därför erforderlig, kanske framför allt i England och Frankrike, där Sverige för närvarande på det turistvärvande området arbetar under förutsättningar, som innebär en betydande underlägsenhet jämfört med de skandinaviska grannländerna. Men även i USA och Tyskland behövs något ökade administrativa resurser, liksom i Danmark och Norge. Vad Danmark beträffar vill jag peka på de möjligheter, som torde finnas för turisttrafikförbundet att från ett utbyggt kontor i Köpenhamn effektivt påverka den internationella reseströmmens val till fördel för Sverige. Från den norska marknaden — som förbundet hittills tyvärr kunnat ägna mycket liten uppmärksamhet — finns det säkert möjligheter att öka antalet bilturister hit. Även huvudkontoret i Stockholm behöver förstärkas, i första hand givetvis med hänsyn till de förutsatta vidgade kontakterna med utlandskontoren men även för en effektivisering

av den löpande kontaktverksamheten inåt och utåt, däribland tillhandahållande av turistiskt informationsmaterial åt såväl utländsk som svensk press och radio.

Av vad nu sagts framgår att jag är beredd medverka till en utbyggnad av upplysningsverksamheten på utlandet, främst genom att ge Svenska turisttrafikförbundet de ekonomiska resurserna att möta den efterfrågan på information om Sverige, som jag menar att det ur skilda synpunkter är ett svenskt intresse att tillgodose. Med hänsyn härtill och till vad jag tidigare i dag (p. 21, s. 60) anfört om överflyttning från handels- och sjöfartsfonden till riksstaten av vissa statliga utgifter av kontinuerlig karaktär, vill jag föreslå att bidragsanslaget till Svenska turisttrafikförbundet för nästa budgetår upptas med ett belopp av 1 500 000 kronor, ett belopp som i förhållande till de sammanlagda statliga bidragen för innevarande budgetår innebär en höjning med drygt 350 000 kronor.

Avgörande för mitt ställningstagande till en så väsentlig ökning av det statliga stödet på hithörande område har varit turismens ej minst samhällsekonomiska betydelse. Den utländska resetrafiken tillför som bekant vårt land omkring en halv miljard kronor om året i främmande valutor. Turismens betydelse i den svenska bytesbalansen är därmed jämförlig med de stora exportnäringarnas. En ej oväsentlig del av de utländska turisternas utgifter i Sverige kommer det allmänna tillgodo i form av ökade intäkter för framför allt kommunikationsverken. Turisttrafiken har desslikes en betydande direkt inverkan på statens inkomster. Som exempel kan nämnas att en ökning av valutatillflödet från turismen, som resulterar i en höjning av skatteunderlaget med 50 milj. kronor, beräknas tillföra statsverket mellan 15 och 25 milj. kronor.

Men det är inte bara staten som tjänar på turismen. Som jag erinrade om i förra årets statsverksproposition (X ht. s. 28) får olika delar av näringslivet, främst hotellbranschen men också detaljhandeln och de privata kommunikationsföretagen, behålla en ej ringa andel av de pengar, som de utländska turisterna använder här i landet. Skäl talar för att dessa av turismen mer eller mindre beroende näringsgrenar i större utsträckning än för närvarande lämnar ekonomisk hjälp till turisttrafikförbundets verksamhet. Ofta möter man därvidlag invändningen, att det är svårt att mellan den mängd företag och branscher av olika storlek och typ, som drar fördel av de utländska turistbesöken, få till stånd ett tillräckligt vidsträckt finansiellt samarbete för att ge turistpropagandan några mera avsevärda resurser. Även om jag kan ha viss förståelse för dessa svårigheter, finner jag dock att åtminstone någon del av de av mig för nästa budgetår förordade ökade statliga insatserna till turismen bör motsvaras av en ökning också av de privata bidragen. Jag har ansett mig böra stanna vid att föreslå, att för utbetalning av ett belopp av högst 200 000 kronor av anslaget skall gälla, att turisttrafikförbundet styrker att från enskilt håll — utöver vad förbundet verksamhetsåret 1959/60 uppbar från dylikt håll — har lämnats bidrag till motsvarande belopp.

Vad härefter gäller det s. k. Sverige-huset vill jag redan i detta sammanhang betona min positiva inställning till tanken på en gemensam byggnad för flera av organen för upplysningsverksamhet på utlandet. Jag förutsätter nämligen, i likhet med utredningen, att en dylik lokalgemenskap — genom de möjligheter den ger till löpande inbördes kontakt och samarbete mellan de olika organens tjänstemän — skapar bättre förutsättningar för samordnade insatser såväl när det gäller service och information åt utländska besökare som i fråga om upplysningsverksamheten utomlands. Jag tillmäter detta sistnämnda förhållande vikt, ej minst mot bakgrunden av vad jag tidigare denna dag (p. 21, s. 61) anfört rörande svenska samlade framträdanden utomlands. Då härtill kommer de förväntade rationaliseringsvinsterna i fråga om sådana funktioner som bokföring, distribution, bildtjänst m. m. av en lokal samverkan, har man anledning räkna med att denna skall ge utslag i en effektivare, utåt slagkraftigare upplysningsverksamhet. Därest alternativet med Blanche-tomten väljes återstår emellertid flera frågor att klara, innan projektet kan sättas i gång, bland annat slutreglering av existerande hyresavtal, markbyten, stadsplanefrågor etc. Allt detta är nu föremål för prövning inom handelsdepartementet, och jag räknar med att efter slutförande härav och efter erforderliga projekteringsarbeten och kostnadsberäkningar föreslå Kungl. Maj:t att frågan skall underställas riksdagens prövning.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 1 500 000 kronor.

[105] **7. Turistpropaganda i Amerikas förenta stater**

	Anslag
1959/60	104 000
1960/61 (statsliggaren s. 1032)	104 000
1961/62 (förslag)	104 000

Från anslaget bestrides svenska statens andel i kostnaderna för en nordisk turistkampanj i Amerikas förenta stater, finansierad av Danmark, Norge och Sverige (se X ht 1955, s. 136—138 och X ht 1958, s. 224 och 225).

I enlighet med förslag från *Svenska turisttrafikförbundet* (skr. 31/8 1960) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 104 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Turistpropaganda i Amerikas förenta stater* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 104 000 kronor.

[106] 8. **Avsättning till fonden för idrottens främjande**

	Anslag
1959/60	11 000 000
1960/61 (statsliggaren s. 1032)	11 500 000
1961/62 (förslag)	12 100 000

Yrkande

Sveriges riksidrottsförbund (skr. 30/8 1960) — som i sammanställning framlagt samtliga för budgetåret 1961/62 gjorda äskanden om medelsanvisning från fonden för idrottens främjande, med undantag av följande särskilt redovisade önskemål — har hemställt om anslag å 17 888 100 kronor.

Svenska korporationsidrottsförbundet (skr. 30/8 1960) har äskat 1 000 000 kronor, *Skid- och friluftsfrämjandet* (skr. 17/9 1960) 180 000 kronor, varav 30 000 kronor till administrationskostnader, samt *skolöverstyrelsen* (skr. 22/8 1960) 179 500 kronor.

Sammanlagt uppgår yrkandena således till (17 888 100 + 1 000 000 + 180 000 + 179 500 =) 19 247 600 kronor.

Av det utav riksidrottsförbundet yrkade beloppet 17 888 100 avser 7 260 000 kronor förbundets egen verksamhet, 2 584 100 ungdomsidrotten inom olika sammanslutningar m. m., 7 470 000 idrottsanläggningar m. m. samt 574 000 verksamheten inom idrottsorganisationer, som står utanför riksidrottsförbundet.

Motiv

De möjligheter till fritidssysselsättning som idrottsrörelsen erbjuder omfattas med allt större intresse av ungdomen, och idrotten framstår såsom ett alltmer betydelsefullt medel till samlande och fostrande ungdomsarbete. Detta framgår bland annat av att riksidrottsförbundets medlemsorganisationer sedan 1956 ökat sitt medlemstal med 275 000. Enbart under budgetåret 1959/60 tillkom cirka 105 000 nya medlemmar. Den snabba medlemsökningen innebär att ökade krav ställs på specialförbunden och föreningarna samt att kostnaderna stiger. I en tid då ungdomsproblemen blir allt svårare att bemästra, borde det vara angeläget, att staten lämnar ett betydligt större ekonomiskt stöd åt idrottsrörelsens verksamhet än för närvarande.

Den äskade bidragsökningen avser huvudsakligen *dels* föreningarnas verksamhet och ungdomsidrotten, *dels* bidragen till idrottsanläggningar. Därjämte beräknas medel för bland annat utvidgad hälsokontroll genom inrättande av idrottspolikliniker i Göteborg och Malmö. Förbundet hemställer vidare att det statliga bidraget till idrottskonsulenterna (ungdomsinstruktörerna) höjes från för närvarande 14 350 kronor till 20 000 kronor.

Korporationsidrottsförbundet framhåller motionsidrottens betydelse ur folkhälsosynpunkt och åberopar, att den expanderande verksamheten innebär ständigt ökade kostnader, såväl centralt som lokalt.

Skid- och friluftsfrämjandet framhåller att det under föregående budgetår beviljade anslaget möjliggjort bland annat utbildningen av 520 ledare

vid huvudsakligen 7-dagarskurser och 2 050 ledare vid veckoslutskurser. Den fortsatta verksamheten försvåras emellertid av bristfällig ekonomi. Friluftsanläggningarna ger icke längre något överskott, och ytterligare höjningar av medlemsavgifterna torde vara svåra att genomföra. Som motiv för höjda statsanslag pekas särskilt på »operation vildmark» i syfte att rehabilitera missanpassad ungdom. Främjandet framhåller också verksamhetens allmänna betydelse för folkhälsan.

Skolöverstyrelsen upprepar, efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning, tidigare framförda krav om medel för anordnande av fortbildningskurs i gymnastik m. m. för lärare vid folkhögskolor, centrala verkstadsskolor m. m. Vidare hemställes om medel för en kurs för skridskoutbildning av lärare.

Departementschefen

Idrottens betydelse för folkhälsan är allmänt erkänd liksom dess ungdomsfostrande värde. Samhällets ekonomiska insatser till förmån för idrottsorganisationerna har också successivt ökat. Till idrottsfonden har för innevarande budgetår avsatts 11,5 milj. kronor. Motsvarande siffra för budgetåret 1950/51, d.v. s. för tio år sedan, var 4 milj. kronor. Väsentligen motiveras ökningen av att antalet medlemmar inom de till riksidrottsförbundet anslutna föreningarna oavbrutet växt. Enbart för det senaste året registrerar sålunda förbundet 105 000 nya medlemmar.

Bland annat med hänsyn till den roll som idrottsutövandet spelar, när det gäller hela frågan om en lösning av ungdomsproblemen, framstår ökade statliga insatser till gagn för idrottsrörelsen som naturliga och riktiga, och jag vill för nästa budgetår föreslå uppräkning av förevarande anslag med 600 000 kronor till 12 100 000 kronor. Därvid må observeras att av anslaget för innevarande budgetår omkring 700 000 kronor disponerades för förberedelser och deltagande i de olympiska spelen. För budgetåret 1961/62 räknas för olympiska förberedelsearbeten med 400 000 kronor. Ett anslag av 12 100 000 kronor innebär alltså i realiteten en ökning med 900 000 kronor av de medel, som kommer att under nästa budgetår ställas till idrottsorganisationernas förfogande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för idrottens främjande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 12 100 000 kronor.

[107] **9. Avsättning till fonden för friluftslivets främjande**

	Anslag
1959/60	1 400 000
1960/61 (statsliggaren s. 1032)	1 400 000
1961/62 (förslag)	1 600 000

Fonden för friluftslivets främjande bildades omkring år 1940. Genom beslut av Kungl. Maj:t, efter hörande av statens fritidsnämnd, lämnas ur fonden bidrag till kommuner och enskilda organisationer för inköp av markområden till friluftsreservat samt för uppförande eller iordningställande av friluftsgårdar, vandrarhem, semesterbyar, badanläggningar, campingplatser etc. Även kursverksamhet i enskild regi och scouting kommer i fråga för ekonomiskt stöd. Däremot lämnas endast i begränsad utsträckning bidrag till administrationskostnader. — Fonden har sedan den bildades tillförts sammanlagt omkring 22 milj. kronor. Huvudparten därav har gått till friluftsgårdar, vandrarhem och semesterbyar.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade statsrådet Ulla Lindström i mars 1956 en beredning om fem ledamöter med uppdrag att inom socialdepartementet biträda vid handläggningen av frågan om samhällets stödåtgärder för barnfamiljerna och därmed sammanhängande spörsmål. Beredningen kallade sig familjeberedningen. Dess överväganden har redovisats i ett antal promemorior, av vilka den femte i ordningen är dagtecknad den 28 september 1956 och behandlar frågan om statligt stöd till familjesemestern.

Över denna promemoria har, efter remiss, yttranden avgivits av socialstyrelsen, statskontoret, statens fritidsnämnd, riksräkenskapsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, stadskollegiet i Stockholm, Svenska turistföreningen, Föreningen för skidlöpningens och friluftslivets främjande i Sverige, Reso, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Högerns kvinnoförbund och Folkpartiets kvinnoförbund. Länsstyrelserna har bifogat yttranden av statens socialvårdskonsulenter i femte och tolfte distrikten, Skånes turisttrafikförening samt kommunala myndigheter i sammanlagt 47 kommuner.

Förslagen i promemorian syftar bland annat till en höjning av anslaget Avsättning till fonden för friluftslivets främjande. Ärendet har därför överlämnats till handelsdepartementet för handläggning. Då denna fråga nu upptages, torde till en början få lämnas en redogörelse för innehållet i promemorian och i remissyttrandena.

Familjeberedningens promemoria

Inledningsvis erinrar familjeberedningen om att redan 1941 års befolkningsutredning i sitt betänkande om åtgärder för beredande av vila och rekreation åt mödrar och barn (SOU 1945: 55) var inne på frågan om statligt stöd till familjesemestern. Utredningen underströk bland annat att även om sådana situationer måste förekomma, då en för familjemedlemmarna gemensam semester inte kunde anordnas, vore ändå familjesemestern den naturligaste formen för vila och rekreation. En icke ringa del av de anspråk, som ställdes på samhällets medverkan till sommarutflyttning av barn och

till ordnande av semester för husmödrar, betraktade befolkningsutredningen närmast som ett uttryck för bristande ekonomiska resurser hos många familjer, då det gällde att lösa familjens semesterproblem. När samhällsåtgärderna på detta område inte längre behövde begränsas till ekonomiskt mindre väl lottade familjer utan hade en generell syftning mot målet att lösa vårt folks semesterproblem, borde emellertid ansträngningarna från samhällets sida främst inriktas på lösandet av familjesemesterns problem.

Familjeberedningen anser denna principdeklaration ha full aktualitet också i dagens läge och betonar vikten av att samhällets åtgärder på förevarande område inte ensidigt inriktas på exempelvis barnkolonier och feriehem eller särskilda semesterhem för husmödrar. Dylika anläggningar kan visserligen i särskilda situationer vara av stort värde men bör inte komma att framstå som en anledning till att familjerna splittras vid semestern.

Under hänvisning till att kostnaderna spelar en avgörande roll för barnfamiljernas förutsättningar att överhuvudtaget ordna semesterfrågan, har familjeberedningen i sin promemoria härefter något närmare redogjort för vissa semesterformer, där kostnaderna i allmänhet ligger inom gränsen för vad det stora flertalet familjer har råd med.

I första hand nämner beredningen därvid *semesterbyarna*. De har i allmänhet tillkommit på kommunalt initiativ. Varje by omfattar ett antal självhushållsstugor, som för en begränsad avgift upplåtes till semestrande familjer. Det är inte fråga om annat än vanliga sommarstugor, men genom att de uppföres i större antal kan byggnadskostnaderna pressas, samtidigt som det är möjligt att hålla en god standard. Stugorna är bland annat fullt utrustade för självhushåll, och genom sammanföringen till byar skapas förutsättningar att på ett rationellt sätt ordna vattenförsörjning, renhållning och kollektiva anordningar överhuvudtaget. Det har också varit möjligt att vid uthyrningen av dessa stugor tillämpa förhållandevis moderata priser — veckohyran torde ligga på i genomsnitt mellan 60 och 70 kronor. Byggnadskostnaderna varierar mellan 4 000 och 11 000 kronor per stuga, beroende på storlek, material, inredning etc. Härtill kommer markinköp och kollektiva anordningar. Kostnaderna håller sig i allmänhet mellan 1 000 och 2 000 kronor för stuga. — Semesterbyar har upprättats av ett tiotal kommuner, bland vilka kan nämnas Stockholm, Mönsterås, Halmstad och Borgholm. Såvitt beredningen har kunnat finna är erfarenheterna från semesterbyarna genomgående mycket goda.

Beredningen nämner härefter den s. k. *bygdesemestern*. Den har Reso som initiativtagare. Inom olika delar av landet inventeras fortlöpande möjligheterna att på självhushållsbasis härbärgera sommargäster. Det gäller möblerade bostadsutrymmen med tillgång till kök eller kokmöjligheter i lantgårdar eller eljest hos privatfamiljer. I en del fall kommer också fristående stugor, fäbodar etc. i fråga. Semestervistelserna förmedlas av Reso, som även ordnar med inspektion av rum och bäddar. Priset för hyresgästerna rör sig omkring 3 kronor per bädd och natt, för barn gäller halva priset. Detta innebär, att en tvåbarnsfamilj behöver betala 60 à 70 kronor i veckan.

En annan semesterform, mera allmänt tillgänglig för även barnfamiljerna, är *camping*. Men av stor betydelse härvidlag är tillgången på ordnade campingplatser med vattenförsörjning och hygieniska anordningar i övrigt. Härför svarar i viss utsträckning kommuner och enskilda på olika håll i landet. Någon fullständig inventering av ordnade campingplatser har ännu inte verkställts. De torde dock spela en kvantitativt betydande roll i allmänhetens semesterfirande. Riksorganisationernas Campingkommitté, som bildades år 1956 av intresserade turist- och motororganisationer, har tagit som sin uppgift att verka för ordnade förhållanden på campingområdet. Kommittén främjar detta syfte genom rådgivning beträffande campingplatsernas praktiska anordningar, tillsyn m. m. Vidare insamlar kommittén material rörande landets campingplatser, vilket sammanställes och tillhandahålles den turistande allmänheten.

Ytterligare nämner familjeberedningen i detta sammanhang Svenska turistföreningens *vandrarhem*, som i ökad utsträckning rustas att ta emot gästande familjer. Vissa *husmoderssemesterhem* har också vidtagit anordningar för att kunna ta emot semestrande familjer.

Flera av de nu nämnda semesterformerna erhåller redan för närvarande ett visst direkt ekonomiskt stöd från samhällets sida, nämligen genom bidrag från *fonden för friluftslivets främjande*. Därifrån går sålunda bidrag till inköp av fritidsreservat, upprättande av fritidsgårdar och vandrarhem, semesteranläggningar av olika slag etc. Beredningen understryker att denna verksamhet har inneburit ett betydelsefullt stöd åt varierande former för vila och rekreation. Vad som med hänsyn till familjesemestern tilldrar sig särskilt intresse i detta sammanhang är att anslag på senare år i växande utsträckning givits till byggande av semesterbyar. Ett visst begränsat stöd har även givits till bygdesemestern genom anslag till kostnaderna för inspektion och inventering av de för sommargäster upplåtna bostäderna.

Familjeberedningen pekar i sin promemoria på att för det då löpande budgetåret, d. v. s. 1956/57, var avsättningen till friluftsfonden begränsad till 1 100 000 kronor. I sin hemställan till Kungl. Maj:t om avsättning till fonden för friluftslivets främjande under budgetåret 1957/58 hade nämnden yrkat på en väsentlig höjning därav, nämligen till 3 milj. kronor, framför allt för att i ökad utsträckning kunna tillstyrka bidrag till anläggande av semesterbyar och till sanering av campingplatser. Beredningen citerar nämndens petitaskrivelse:

I första hand önskar nämnden peka på de lyckade försök med anläggning av s. k. fritidsbyar, som gjorts inom olika områden i södra delarna av Sverige. Sålunda har möjlighet beretts, främst för familjer med barn, att till rimliga kostnader kunna tillbringa sommarsemestern i kustområden med tillgång till bad. Nämnden har funnit det beklagligt, att de begränsade medelsresurserna icke medgivit, att planerade semesterbyar i exempelvis Visby och Leksand kunnat i full utsträckning komma i åtnjutande av understöd under detta budgetår. Det kan förutses att om anslagstilldelningen icke väsentligt ökas en förbättring av läget icke är att emotse under den närmaste framtiden.

Vid sidan av nu berörda uppgift håller nämnden före, att ett ingripande till främjande av åtgärder från kommuners eller organisationers sida för campingväsendets sanering är i hög grad trängande, med hänsyn till den markanta ansvällning som denna form av semesterfirande visat i och med motorismens utveckling. Ett betydelsefullt steg i sådan riktning har tagits genom samarbete mellan en rad intresserade turist- och motororganisationer. Men det kan med fog göras gällande, att det allmännas stöd för denna sida av friluftslivet bör erbjudas i form av bidrag till gemensamma anordningar främst av hygienisk natur inom campingområden. I någon utsträckning har så redan kunnat ske till båtnad för verksamheten. I betraktande av dylika camping-områdens stora antal kräves emellertid betydande belopp, om inom en snar framtid en mera allmän förbättring skall kunna uppnås.

Familjeberedningen instämmer häri och understryker för sin del angelägenheten av att en höjning av anslaget i enlighet med fritidsnämndens hemställan kommer till stånd. Det är därvid enligt beredningens uppfattning angeläget, att varje åtgärd, som kan förutsättas på ett väsentligt sätt främja tillskapandet av billiga och ändamålsenliga semestermöjligheter för barnfamiljer, skall kunna stödjas genom bidrag från friluftsfonden. Som exempel på sådana åtgärder nämner beredningen — förutom inköp av friluftsområden, uppförande av semesterstugor och iordningställande av campingplatser — även inventering och kontroll av förefintlig lämplig inkvartering på självhushållsbasis för semestrande familjer, iståndsättande av stugor för samma ändamål, informationsverksamhet för att främja förevarande syften o. s. v.

Även med den av fritidsnämnden och familjeberedningen förutsatta ökningen av anslaget till friluftsfonden blir enligt beredningen de medel, som kan komma familjesemestern till del, tämligen begränsade mot bakgrunden av den från olika håll omvittnade stora efterfrågan på billiga inkvarteringsmöjligheter vid semestern. Under alla omständigheter fordras, vid sidan av fritidsnämndens bidragsverksamhet, betydande kapitalinsatser för att de önskvärda semesteranläggningarna skall komma till stånd, säger beredningen. För sådana insatser torde det emellertid med nuvarande läge på penningmarknaden vara en förutsättning, att särskilda lånemöjligheter skapas för ändamålet. I syfte att man snabbt skall kunna erhålla en ökad tillgång på billiga semesteranordningar för barnfamiljerna föreslår därför beredningen, att — vid sidan om fritidsnämndens bidragsgivning — statliga lån skall kunna tillhandahållas för uppförande eller iståndsättande av anläggningar ägnade åt familjesemestern. Härför skulle medel avsättas till en *statlig utlåningsfond,* förslagsvis benämnd Lånefonden för semesteranläggningar. I fråga om fondens storlek förutsätter beredningen att en avvägning måste ske mellan denna och andra statens insatser till stöd åt barnfamiljerna. För sin del föreslår beredningen att fonden till en början skall omfatta 5 milj. kronor. Lån ur fonden, som borde förvaltas av statskontoret, skulle kunna — efter förslag av statens fritidsnämnd — utlämnas till kommuner samt organisationer med syfte att tillgodose fritidens behov. — Familjeberedningen har i detta avsnitt av promemorian också framlagt förslag om

ränta, lånevillkor, lånebelopp etc. Härutinnan torde få hänvisas till akten i ärendet.

Yttrandena

Familjeberedningens allmänna värdering av familjesemestern godtas så gott som utan erinringar från remissinstansernas sida. I fråga om den lämpligaste formen för familjesemestern kommer skiftande uppfattningar till uttryck. Flera remissorgan framhåller i allmänna ordalag semesterbyarnas företräde. Från andra håll göres uttalanden till förmån för bygdesemestern såsom den enklaste och den billigaste vägen att lösa familjernas semesterproblem. I många yttranden understrykes betydelsen av ekonomiskt stöd för sanering av campingplatser.

I huvudfrågan, ökade statliga stödåtgärder för att främja olika former för familjesemester, har familjeberedningens förslag rönt ett positivt mottagande från huvudparten av de hörda myndigheterna och organisationerna. Sålunda föreligger allmänt tillstyrkande uttalanden från *länsstyrelserna i Kalmar, Örebro* och *Jämtlands län, statens socialvårdskonsulent i tolfte distriktet, Reso* och *stadskollegiet i Stockholm,* kommunala myndigheter i ytterligare *28 kommuner* samt *Riksorganisationernas campingkommitté.* Från *länsstyrelserna i Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus* och *Norrbottens län, sex kommuner* samt *stadsförbundet* anmäles, att de ej har något att erinra mot de framlagda förslagen, medan *fyra kommuner* jämte *Skånes turisttrafikförening* uttalar sig positivt om förslagen utan att direkt tillstyrka dem. *Länsstyrelsen i Kalmar län* framhåller, att turisterna, av vilka de semestrande familjerna är en väsentlig del, har kommit att utgöra en betydelsefull ekonomisk faktor för befolkningen inom vissa delar av länet, särskilt på Öland. Genom turistväsendets utveckling har näringslivet stimulerats, och utkomstmöjligheterna för befolkningen har förbättrats. Länsstyrelsen finner det angeläget att åtgärder vidtas, som kan möjliggöra en fortsatt sådan utveckling och påpekar, att det krävs betydande kapitalinsatser för att önskvärda semesteranläggningar skall komma till stånd.

Länsstyrelsen i Stockholms län, statens socialvårdskonsulent i femte distriktet samt *drätselkamrarna i Malmö* och *Östersund* tillstyrker beredningens förslag under förutsättning, att deras genomförande icke innebär att andra angelägna sociala behov blir eftersatta.

Stadsfullmäktige i Kristianstad avstyrker promemorian under hänvisning till att viktigare behov, främst bostadsproduktionen, bör tillgodoses först. Ej heller *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* finner sig kunna tillstyrka förslagen. Styrelsen anser att statens stöd till barnfamiljerna bör koncentreras till den för deras del största utgiftsposten, nämligen barnens utbildning. Med delvis olika motivering avstyrkes beredningens förslag också av *tre kommuner* och *Högerns kvinnoförbund.*

Vad sedan gäller de skilda formerna för ekonomiskt stöd har bered-

ningens förslag om en väsentlig höjning av anslaget för friluftsfonden biträtts — förutom av de remissorgan som allmänt tillstyrker beredningens olika förslag — av *socialstyrelsen, länsstyrelserna i Kopparbergs* och *Västerbottens län, Svenska landskommunernas förbund* och *Folkpartiets kvinnoförbund.*

Socialstyrelsen och *barnavårdsnämnden i Örebro* föreslår att också arvsfondsmedel bör kunna komma i fråga för semesteranläggningar. Nämnden uttalar sig dessutom för en uppmjukning av nu gällande regler enligt vilka anläggning, för vilken bidrag från fonden har erhållits, inte får reserveras för kommunens egna invånare.

Skid- och friluftsfrämjandet gör en jämförelse mellan avsättningen till friluftsfonden och anslaget till idrottsändamål och förordar på grundval därav en kraftigare höjning av friluftsanslaget än till blott 3 milj. kronor. Främjandet säger sig inte vilja bestrida att idrottsrörelsen har stor betydelse för vår ungdom, men det är dock endast under en kort period av sitt liv som medborgarna utövar idrott, medan friluftslivet står öppet för alla åldrar under alla årstider. Redan av detta framgår att det föreligger en kraftig disproportion i anslagens fördelning.

Drätselkammaren i Visby anser, att Gotland och Öland bör få företräde när det gäller anslag ur friluftsfonden för semesterbyar, campingplatser och andra anordningar för billig familjesemester.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län avstyrker förslaget, att bidrag av fritidsmedel skall kunna beviljas för hygieniska anordningar på campingplatser. Enligt länsstyrelsens mening bör familjerna kunna bära den eventuella avgiftshöjning som skulle följa av erforderlig standardförbättring. Länsstyrelsen finner det mera angeläget med ekonomisk hjälp för ordnande av tillfredsställande hygien och renhållning på de avgiftsfria badplatserna.

Förslaget om utlämnande av statliga lån för semesteranläggningar avstyrkes av *statskontoret,* som i det sammanhanget uttalar.

Den föreslagna lånefonden synes främst motiverad av att rådande kreditmarknadsläge medfört väsentliga svårigheter för upplåning över huvud taget. Mångtaliga äro dock de projekt, som med nuvarande kreditpolitik icke kunna realiseras i brist på möjligheter till upplåning. Att statsmakterna enbart för att motverka de sålunda begränsade lånemöjligheterna skulle skapa nya statliga lånefonder måste uppenbarligen te sig som en inadvertens och härtill medföra vittgående konsekvenser.

Även *länsstyrelsen i Västerbottens län* vänder sig mot tanken på statliga lån för ifrågavarande ändamål — viktigare behov måste först tillgodoses. Denna inställning har också *länsstyrelsen i Kopparbergs län;* styrelsen finner ändamålet med den föreslagna långivningen behjärtansvärt, men ifrågasätter om inte angelägnare sociala behov måste komma före. Med delvis samma motivering avstyrkes förslaget av styrelsen för *Landskommunernas förbund* och av *drätselkammaren i Sundbyberg.* Förbundsstyrelsen tilläg-

ger att det enligt dess mening ligger i sakens natur, att investeringar för kommunala semesterbyar i huvudsak sker via skattemedel. Statens stöd bör då som hittills ha formen av ett bidrag, som i förekommande fall minskar behovet av kortfristig upplåning.

Folkpartiets kvinnoförbund anser förslaget om en lånefond sakna aktualitet i ett läge med hårda kreditrestriktioner.

Men förslaget om en statlig lånefond för semesteranläggningar möter också tillstyrkanden. Det biträdes sålunda — förutom av de remissorgan som tillstyrkt beredningens förslag i dess helhet — av *socialstyrelsen, statens fritidsnämnd* och *Skid- och friluftsfrämjandet*. Sistnämnda organisation erinrar emellertid om att förslag tidigare har framlagts om statlig långivning för att upprusta och rationalisera driften vid befintliga kollektiva semesteranläggningar. Organisationen anser, att de två förslagen bör upptagas till behandling samtidigt. Även *Svenska turistföreningen* intar en positiv hållning till förslaget om statliga lån, men finner likaledes naturligt och angeläget att nyssnämnda, tidigare avgivna förslag, ånyo övervägs, särskilt med hänsyn till de icke obetydliga investeringar som redan gjorts i enskilda turistanläggningar.

Statens fritidsnämnds anslagsäskande för budgetåret 1961/62

Statens fritidsnämnd hemställer i skrivelse den 25 augusti 1960, att för budgetåret 1961/62 ett anslag av 3 milj. kronor äskas av riksdagen såsom avsättning till fonden för friluftslivets främjande. Som motivering härför åberopar nämnden bland annat följande.

Med hänsyn till redan av Kungl. Maj:t meddelade beslut och preliminära ställningstaganden av nämnden räknas med att under det nu löpande budgetåret endast omkring en milj. kronor kommer att stå till nämndens förfogande. Därifrån bör dras de årligen återkommande anslagen till Svenska turistföreningen, till fritidsorganisationernas löpande utgifter, till scouterna samt till kursverksamhet, sammanlagt mellan 400 000 och 450 000 kronor. Det innebär att för nya ändamål endast cirka 600 000 kronor kommer att finnas disponibla under budgetåret 1960/61. Nämnden har redan hos sig inneliggande ansökningar motsvarande 1,1 milj. kronor.

Vad nu sagts visar att anspråken på fonden vida överstiger tillgängliga medel. Bakom ligger, framhåller nämnden, inte bara de för närvarande stora ungdomskullarna. Genom införandet mera allmänt av fria lördagar har också möjligheterna att hämta vila och rekreation ur bland annat umgänge med naturen avsevärt ökat. Det måste vara ett samhälleligt intresse, ej minst om vi ser till folkhälsan, att dessa möjligheter blir effektivt tillvaratagna. Men för att detta skall kunna ske måste gynnsammare yttre betingelser skapas för ett aktivt friluftsliv. Exempelvis är det med hänsyn till den utveckling, som campingverksamheten fått under senare år, nödvändigt att i första hand de mera frekventerade tältområdena förses med or-

dentliga toalettanordningar etc. För dem som inte vill bo i tält under semestern, vilket många gånger är svårt för barnfamiljerna, utgör de på kommunalt initiativ och med anlitande av medel ur friluftsfonden redan uppförda stugbyarna en ändamålsenlig och även prisbillig form för semesterinkvartering med självhushåll. Med nuvarande anslagstilldelning är det icke möjligt för nämnden att tillstyrka tillnärmelsevis alla önskemål om bidrag till ytterligare dylika semesterbyar. Även för iordningställande av badplatser i sådana trakter, som icke har tillgång till naturliga friluftsbad, och för anläggningar till underlättande av skid- och fotvandringar i den svenska fjällvärlden behövs mera pengar, liksom för inköp av för friluftslivet särskilt värdefulla markområden.

När det gäller just frågan om markförvärv för iordningställande av friluftsreservat anmäler nämnden sin avsikt att i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om en inventering i riket av för friluftsliv lämpliga områden. Efter att ha erinrat om det intresse, som i den allmänna debatten under särskilt det senaste året ägnats detta spörsmål, anför nämnden.

I motioner till 1960 års riksdag (I: 495 och II: 611) förordades en allsidig utredning beträffande fritidsfrågorna, vilken även skulle innefatta en planering av naturreservat. Fritidsnämnden yttrade sig häröver och tillstyrkte därvid varmt att hela frågan om inrättande av naturskyddsområden och naturreservat blev föremål för utredning. Motionerna biträddes visserligen icke av riksdagen (allm. ber.utsk.nr 20), men det skedde under hänvisning närmast till att de olika i motionerna upptagna frågorna redan var under behandling i andra former, bl. a. inom statens fritidsnämnd. Nämnden menar alltjämt att frågan om iordningställande av naturskyddsområden och av naturreservat för friluftsändamål, även riksallmänningar, är motiverad. Som nämnden angav i sitt förenämnda yttrande torde som ett första led i en dylik utredning böra ingå att länsarkitekterna får i uppdrag att, var och en för sitt område, göra förteckningar över för friluftsliv lämpliga områden. Det är nämndens avsikt att inom kort i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om igångsättande av en dylik inventering samt eventuellt om bemyndigande för nämnden att i samråd med de stora friluftsorganisationerna föranstalta om eller medverka till de kompletterade utredningar i ämnet som kan visa sig behövliga.

Under åberopande härav och av vad nämnden i övrigt anfört till stöd för en avsevärd ökning av de statliga ekonomiska resurserna för friluftsändamål hemställer nämnden, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 3 milj. kronor.

Departementschefen

Friluftsliv i sina många olika former är en av de stora folkrörelserna i vårt land. Det har också sedan länge ansetts motiverat att staten ekonomiskt bidrar till anläggningar, som underlättar för människorna att på fritiden hämta vila och rekreation ur bland annat umgänge med naturen. Grunden för denna stödverksamhet lades av 1940 års riksdag. Efter ett omfattande utredningsarbete i flera etapper bildades då fonden för friluftslivets främ-

jande och inrättades statens fritidsnämnd såsom ett statens rådgivande organ på området. Ur fonden har Kungl. Maj:t sedermera, efter hörande av nämnden i varje särskilt fall, anvisat sammanlagt nära 22 milj. kronor för skilda friluftsändamål, huvudsakligen fasta anläggningar såsom fritidsgårdar, raststugor, semesterbyar, vandrarhem etc.

Anspråken på fonden har ökat undan för undan och överstiger nu de tillgängliga resurserna. Bakom ligger flera faktorer. En av dessa är de för närvarande växande ungdomskullarna. Men kanske är det framför allt den ökade fritiden — femdagarsvecka i arbetslivet har redan genomförts ganska allmänt, och fyraveckorssemestern är på väg — som medfört krav på även större ekonomiska insatser från samhällets sida till friluftslivets gagn. Under alla förhållanden är den ökade värderingen av friluftslivet en utveckling, som vi har anledning att glädja oss åt och som ur bland annat folkhälsans synpunkt förtjänar att uppmuntras av det allmänna. För att det skall kunna ske på ett effektivt sätt behövs emellertid mera pengar.

Familjeberedningen har i sin nyss redovisade promemoria tagit upp några ändamål, som den anser bör ifrågakomma för ökade bidrag av staten. Det gäller vissa semesterformer, som anses särskilt lämpade för barnfamiljerna, i första hand semesterbyarna och den s. k. bygdesemestern, men också campingen har tagits upp i detta sammanhang. De ökade statliga insatserna skulle enligt beredningen åstadkommas dels genom en höjning av avsättningen till fonden för friluftslivets främjande, dels genom inrättande av en lånefond för semesteranläggningar. Förslaget om höjning av friluftsfonden tillstyrkes i allmänhet av remissinstanserna. Däremot möter förslaget om lån för semesteranläggningar kritik från flera håll.

Jag kan ansluta mig till vad familjeberedningen allmänt uttalat om behovet och värdet av ökade statliga insatser till nytta för familjesemestern. Framför allt de nyssnämnda stugbyarna fyller på ett mycket bra sätt behovet av goda och samtidigt prisbilliga inkvarteringsmöjligheter på självhushållsbasis. Efterfrågan på bidrag för dylika anläggningar har också ökat kontinuerligt, och det går inte med nuvarande anslagstilldelning att tillgodose alla inkommande, väl motiverade ansökningar. Under den senaste tioårsperioden har dock omkring tre milj. kronor av fondens medel ställts till förfogande som bidrag till anläggande av semesterbyar. Även bygdesemestern förtjänar att vinna större spridning. Statens bidrag är där begränsat till utgifterna för den fortlöpande inventeringen av tillgängliga semesterbostadsutrymmen. Vad slutligen campingen beträffar vet vi alla att densamma på senare tid blivit en mycket anlitad semesterform. Men för en vidareutveckling därvidlag är det nödvändigt, att i vart fall de mera frekventerade tältplatserna förses med rinnande vatten och andra hygieniska anordningar. Riksorganisationernas campingkommitté, som bildades år 1956 av intresserade turist- och motororganisationer, arbetar för ordnade förhållanden på campingområdet och utför i det hänseendet ett värdefullt arbete genom inventeringar, rådgivning till kommunerna etc. Bidrag lämnas sedan ur fonden till hygienanordningar av olika slag, churu detta hit-

tills inte kunnat ske i så stor utsträckning. Självfallet är det önskvärt att kunna öka den statliga bidragsgivningen till campingverksamheten.

Men det finns även andra ändamål, som ur de synpunkter jag inledningsvis nämnde, bör ifrågakomma för ett verksammare ekonomiskt stöd från statens sida. Dit räknar jag friluftsgårdarna, däribland anläggningar till underlättande av skid- och fotvandringar i den svenska fjällvärlden. I sistnämnda hänseende tänker jag inte så mycket på de stora turistanläggningarna — de måste förutsättas vara ekonomiskt självbärande — utan mera på behovet av fjällstationer och övernattningsstugor såsom replipunkter vid strövturer uppe på fjället. Till dylika anläggningar har bidrag ur fonden hittills lämnats i rätt begränsad omfattning.

Det sist sagda gäller även en annan viktig sektor av statens fritidsnämnds verksamhetsområde, nämligen den som gäller säkerställande av för friluftsändamål lämpliga områden. Jag är dock medveten om att kapitalinsatserna därvidlag oftast är så stora, att det inte är möjligt att inom ramen för en fondavsättning om mellan en och två miljoner kronor tillgodose annat än i mycket begränsad utsträckning förekommande önskemål om bidrag till markförvärv. I likhet med statens fritidsnämnd anser jag det emellertid vara ur olika synpunkter värdefullt, att en inventering i riket av för friluftsändamål lämpliga områden åstadkommes och vill medverka till att så sker. I det sammanhanget må erinras om att chefen för jordbruksdepartementet med stöd av särskilt bemyndigande av Kungl. Maj:t nyligen tillkallat en utredningsman med uppgift bland annat att granska den nu gällande naturskyddslagen. Som underlag för det arbetet torde behövas en markinventering av just det slag, som fritidsnämnden aktualiserar i sin petitaskrivelse.

Av det anförda framgår att jag är positivt inställd till ökad statlig bidragsgivning till flera av de ändamål, som står på statens fritidsnämnds program. För att möjliggöra en utvidgning av verksamheten vill jag i anledning av betänkandet och av nämndens petitaskrivelse föreslå att avsättningen för nästa budgetår till fonden för friluftslivets främjande bestämmes till 1 600 000 kronor, innebärande en höjning med 200 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för friluftslivets främjande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 1 600 000 kronor.

[108] **10. Avsättning till lotterimedelsfonden**

	Anslag
1959/60	21 800 000
1960/61 (statsliggaren s. 1032)	24 100 000
1961/62 (förslag)	25 600 000

Beträffande penninglotterirörelsen i Sverige hänvisas till propositionerna nr 24: 1938 och nr 328: 1941 samt häremot svarande riksdagsskrivelser nr

132: 1938 och nr 488: 1941. Rörelsen handhaves av det statliga bolaget Svenska penninglotteriet aktiebolag. I riksstaten för innevarande budgetår är inkomsterna av lotterimedel upptagna med 115 milj. kronor. För nästa budgetår beräknas de till 112 milj. kronor.

Lotterimedelsfonden är avsedd att tillgodose allmännyttiga, kulturella ändamål. Dessa är dels sådana, som betingar en årligen återkommande bidragstilldelning, dels ändamål av mera tillfällig art. Till den förra kategorin hör framför allt bidrag till teatrar och orkestrar. Under budgetåret 1959/60 anvisades för teaterverksamhet sammanlagt närmare 17,7 milj. kronor och till orkesterverksamhet 1,9 milj. kronor. Bland övriga årligen återkommande bidragstagare kan nämnas Sveriges amatörmusikkårer, Sveriges körförbund, Folkrörelsernas konstfrämjande, Riksförbundet för bildande konst, Svenska sångarförbundet m. fl. Bidragen till dessa har för budgetåret 1959/60 uppgått till drygt 575 000 kronor.

Vid sidan av de fasta bidragen lämnas ur lotterimedelsfonden även bidrag av mer tillfällig art. Hit hör t. ex. anslag till restaurering och bevarande av märkliga äldre byggnader och andra kulturminnesmärken. Vidare lämnas bidrag till uppförande av teater- och museibyggnader. Bidrag plägar också utgå till kulturella organisationer för särskilda ändamål, t. ex. kongresser, jubileer, teatergästspel m. m.

I berättelsen till 1961 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit intas i sedvanlig ordning en översikt och en specifikation över de bidrag av lotterimedel, som beviljats under år 1960. Förteckningen lämnar också en redogörelse för i vilken mån utdelade bidrag kommit stad eller landsbygd tillgodo.

Departementschefen

Huvudparten av de medel, som över detta anslag tillföres lotterimedelsfonden, används för bidrag till teatrar och orkestrar. Större delen av dessa bidrag avser löne- och pensionskostnader. Fonden belastas härigenom varje år med betydande automatiska kostnadsökningar. Storleken av dessa måste i första hand beaktas vid bedömning av anslagsbehovet för nästa budgetår. Samtidigt framstår det som ett önskemål att i om möjligt vidgad utsträckning kunna bevilja bidrag för tillfälliga kulturella och andra ändamål. Anspråken därvidlag på fonden är betydande och kan för närvarande tillgodoses i endast begränsad utsträckning. Den årliga avsättningen till fonden har likväl under den senaste tioårsperioden ökat väsentligt, nämligen från 9,5 milj. kronor till för innevarande budgetår drygt 24 milj. kronor. För budgetåret 1961/62 anser jag mig böra förorda en ytterligare höjning med 1,5 milj. kronor, varvid anslaget i sin helhet kommer att uppföras med 25,6 milj. kronor.

I detta sammanhang torde bringas till riksdagens kännedom att Kungl. Maj:t genom beslut den 25 november 1960 medgivit att Svenska penninglotteriet aktiebolag får under 1961, liksom tidigare år, anordna ett sär-

skilt lotteri till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål, omfattande högst 165 000 lotter à 100 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 25 600 000 kronor .

[109] **11. Kostnader för vissa nämnder m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	41 000	22 916
1960/61 (statsliggaren s. 1033)	38 000	
1961/62 (förslag)	48 000	

Från anslaget bestrides för närvarande arvoden och expenser m. m. för utställningsberedningen inom handelsdepartementet, statens krigsskadenämnd, statens krigsförsäkringsnämnd, granskningsnämnden för vissa patentansökningar, oljelagringsrådet och lånenämnden för den mindre skeppsfarten. Vidare har för innevarande budgetår medel beräknats för de särskilda sakkunniga enligt 4 § kungörelsen den 5 november 1948 (nr 687) med närmare föreskrifter rörande tillämpningen av sjöarbetstidslagen.

Från och med nästa budgetår torde medel under förevarande anslag beräknas även för oljeskyddsrådet, vars kostnader för närvarande bestrides från tionde huvudtitelns kommittéanslag.

De olika nämnderna m. m. har till handelsdepartementet inkommit med sina förslag till medelsanvisning för budgetåret 1961/62 enligt följande sammanställning.

Yrkande

	1960/61	1961/62	
1. Utställningsberedningen inom handelsdepartementet (jfr X ht 1957 s. 219)	4 800	5 000	+ 200
2. Statens krigsskadenämnd (jfr prop. nr B 32/1958)	3 000	3 000	of
3. Statens krigsförsäkringsnämnd (jfr prop. nr 3/1960)	3 000	3 000	of
4. Granskningsnämnden för vissa patentansökningar (jfr X ht 1955 s. 113)	4 500	5 000	+ 500
5. Oljelagringsrådet (jfr prop. nr 144/1957)	10 000	10 000	of
6. Statens oljeskyddsråd	—	10 000	+ 10 000
7. Lånenämnden för den mindre skeppsfarten (jfr statsverksprop. 1957, bil. 31, s. 3)	11 700	12 000	+ 300

	1960/61	1961/62	
8. Särskilda sakkunniga enl. 4 § kungörelsen den 5 november 1948 (nr 687) med närmare föreskrifter om tillämpningen av sjöarbetstidslagen	1 000	—	— 1 000
	38 000	48 000	+ 10 000

Motiv

1, 4, 7. Ökningarna hänför sig till förändringar av huvudsakligen automatisk karaktär.

6. Kungl. Maj:t förordnade den 30 juni 1960 om inrättandet av ett till sjöfartsstyrelsen knutet statens oljeskyddsråd som skulle biträda med spörsmål om åtgärder mot vattenförorening genom olja från fartyg (jfr prop. nr 231/1956). Kostnaderna för rådets verksamhet, som för närvarande bestrides från tionde huvudtitelns kommittéanslag, beräknas under nästkommande budgetår till 10 000 kronor.

8. Sedan ny sjöarbetstidslag utfärdats (jfr prop. nr 120/1959) har de sakkunnigas förordnande upphört.

Departementschefen

Beräkningarna av medelsbehovet under de olika posterna föranleder icke någon erinran från min sida. Jag förordar därför att anslaget för nästa budgetår uppföres med (38 000 + 200 + 500 + 10 000 + 300 — 1 000 =) 48 000 kronor, innebärande en höjning med 10 000 kronor jämfört med innevarande butgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 kronor.

[110] **12. Bidrag till vissa internationella byråer m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	246 000	351 511
1960/61 (statsliggaren s. 1031)	259 000	
1961/62 (förslag)	282 000	

Från detta anslag bestrids för närvarande Sveriges andel i kostnaderna för följande ändamål, nämligen internationella byrån i Paris för utställningar, patentunionens internationella byrå i Bern, internationella rådgivande bomullskommittén (ICAC), internationella studiegruppen för bly- och zinkfrågor, internationella hydrografiska byrån, internationella organisationen för fyrtekniska frågor (IALA), internationella valfångstkommissionen, mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO), interna-

tionell ispatrulleringstjänst i norra Atlanten och ett kombinerat livräddnings- och väderleksskepp i Nordsjön samt därjämte kostnaderna för handelssjöfartens dirigering.

Sveriges andel i kostnaderna för den internationella kommissionen i Bryssel för sjöfartskongresser föreslås från och med budgetåret 1961/62 skola bestridas ur förevarande anslag.

Yrkande

	1960/61	1961/62	
1. Internationella byrån i Paris för utställningar (jfr X ht 1947, s. 156)	2 000	2 000	of
2. Patentunionens internationella byrå i Bern (jfr X ht 1956, s. 161)	22 900	22 900	of
3. Internationella rådgivande bomullskommittén (ICAC) (jfr prop. nr 47/1951)	7 800	7 800	of
4. Internationella studiegruppen för bly- och zinkfrågor (jfr X ht 1960, s. 284)	5 000	8 700	+ 3 700
5. Internationella hydrografiska byrån (jfr X ht 1956, s. 100)	27 000	27 000	of
6. Internationella organisationen för fyrtekniska frågor (IALA) (jfr X ht 1957, s. 211)	2 400	2 400	of
7. Internationella valfångstkommissionen (jfr X ht 1951, s. 151)	2 900	3 700	+ 800
8. Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO) (jfr prop. nr 49/1959)	50 000	50 000	of
9. Internationella kommissionen i Bryssel för sjöfartskongresser	—	500	+ 500
10. Bidrag till internationell ispatrulleringstjänst i norra Atlanten (jfr X ht 1956, s. 99)	100 000	100 000	of
11. Bidrag till driften av ett livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön (jfr X ht, 1959 s. 206)	19 000	37 000	+ 18 000
12. Kostnader för handelssjöfartens dirigering (jfr X ht 1949, s. 115)	20 000	20 000	of

Motiv

4. Sveriges avgift beräknas numera uppgå till drygt 1 600 dollar, motsvarande i runt tal 8 700 kronor.

7. Medlemsavgiften i kommissionen har höjts med £ 50 till £ 250, vilket motsvarar i svenska pengar cirka 3 700 kronor.

9. Det årliga bidraget till kommissionen, som hittills bestritts från tionde huvudtitelns anslag till extra utgifter, uppgår till 4 500 belgiska francs, eller i runt tal 500 svenska kronor.

11. I kostnaderna för stationeringen av ett kombinerat livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön deltar för närvarande Danmark, Norge, Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland. Den av förra årets riksdag (se X ht. s. 284 och 285) beslutade förlängningen av stationeringstiden från tre till sex månader har visat sig draga större kostnader för vårt lands del än tidigare beräknades. Kostnadsökningen uppskattas till 18 000 svenska kronor.

Departementschefen

Sveriges medlemsavgift i den internationella kommissionen i Bryssel för sjöfartskongresser torde från och med nästa budgetår böra bestridas från förevarande anslag. Jag uppskattar medelsbehovet härför till 500 kronor. Anslaget bör vidare uppräknas med 800 kronor för den internationella valfångstkommissionen och med 3 700 kronor för den internationella studiegruppen för bly- och zinkfrågor.

Yrkandet om en avsevärd höjning av Sveriges andel i kostnaderna för det kombinerade livräddnings- och väderleksfartyget i Nordsjön — vilket yrkande torde bifallas — sammanhänger med att man vid bedömningen förra året av medelsbehovet utgick från att ytterligare ett land skulle komma att deltaga i projektet. Så har emellertid ännu inte blivit fallet.

För övriga i den föregående sammanställningen upptagna ändamål torde räknas med oförändrat anslagsbehov. Anslaget i sin helhet upptas därvid med (259 000 + 3 700 + 800 + 500 + 18 000 =) 282 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 282 000 kronor.

[111] **13. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1959/60	150 000	162 196	46 865
1960/61 (statsliggaren s. 1031)	150 000		
1961/62 (förslag)	200 000		

Från anslaget bestrides kostnaderna för svenska delegationen och svenska kommittén för nordiskt ekonomiskt samarbete, svenska kommittén för nordiska patent samt för Sveriges deltagande i dels Nordiska kommittén för konsumentfrågor, dels tre nordiska kommittéer rörande hälsotjänst för sjöfolk (Nordiska rådets rekommendation nr 32/1958).

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknas stiga. Bland annat har det nordiska ekonomiska samarbetsutskottet fått avsevärt ökade arbetsuppgifter sedan Nordiska rådets åttonde session i Reykjavik i juli

1960. Vidare förutsättes arbetet inom svenska kommittén för nordiska patent komma att intensifieras under budgetåret 1961/62. Mot bakgrunden bland annat härav beräknar jag det totala medelsbehovet för budgetåret 1961/62 till 200 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

L.-E. Larsson

Register

till

Tionde huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Handelsdepartementet

Sid.		Kronor
	Handelsdepartementet:	
20	Avlöningar	1 593 000
21	Omkostnader	75 000
21	Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	40 000
22	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	600 000
22	Extra utgifter	140 000
	Säger för handelsdepartementet	2 448 000

B. Industri, hantverk och handel

	Kommerskollegium:	
23	Avlöningar	4 229 000
31	Omkostnader	785 000
	Bergsstaten:	
33	Avlöningar	340 000
34	Omkostnader	44 000
	Sprängämnesinspektionen:	
34	Avlöningar	293 000
35	Omkostnader	36 000
	Statens hantverksinstitut:	
36	Avlöningar till viss personal	778 000
39	Vissa omkostnader	69 000
40	Bidrag till kursverksamheten m. m.	400 000
42	Utrustning och inredning	180 000
43	Bidrag till företagarföreningar m. fl.	1 100 000
48	Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.	500 000
49	Bidrag till Sveriges standardiseringskommission	566 000
50	Befrämjande av hemslöjden	55 000
52	Bidrag till Svenska slöjdföreningen	50 000
52	Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder	1 600 000
62	Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet	700 000
	Säger för industri, hantverk och handel	11 725 000

C. Sveriges geologiska undersökning

	Sveriges geologiska undersökning:	
66	Avlöningar	2 637 000
69	Omkostnader	1 011 000
70	Resor och fältarbeten	154 000
70	Utrustning	150 000
71	Malmletning	1 991 000
	Säger för Sveriges geologiska undersökning	5 943 000

Sid.		Kronor
	D. Teknisk provnings- och försöksverksamhet	
	Statens provningsanstalt:	
77	Avlöningar	*1 221 000
77	Omkostnader	*137 000
77	Uppdragsverksamhet	*2 547 000
77	Utrustning	*300 000
	Flygtekniska försöksanstalten:	
77	Avlöningar	5 600 000
94	Omkostnader	2 200 000
96	Utrustning	200 000
	Statens skeppsprovningsanstalt:	
99	Avlöningar	1 003 000
102	Omkostnader	144 000
	Säger för teknisk provnings- och försöksverksamhet	13 352 000
	E. Teknisk forskning	
104	Statens tekniska forskningsråd	162 000
105	Teknisk forskning	5 600 000
107	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien	260 000
110	Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet	1 473 000
112	Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet	270 000
112	Bidrag till Metallografiska institutet	22 000
113	Bidrag till Institutet för konserveringsforskning	*593 000
113	Bidrag till Institutet för optisk forskning	144 000
114	Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet	*110 000
115	Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen	15 000
	Säger för teknisk forskning	8 649 000
	F. Atomenergiverksamhet	
116	Delegationen för atomenergifrågor	150 000
117	Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi	102 000 000
131	Internationellt atomenergisamarbete	6 000 000
	Säger för atomenergiverksamhet	108 150 000
	G. Pris- och konkurrensförhållanden m. m.	
	Näringsfrihetsrådet:	
134	Avlöningar	146 000
134	Omkostnader	10 000
	Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor:	
135	Avlöningar	*297 000
135	Omkostnader	*25 000
	Statens pris- och kartellnämnd:	
135	Avlöningar	*2 146 000
135	Omkostnader	*324 000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Statens institut för konsumentfrågor:	
136	Avlöningar	882 000
140	Omkostnader	307 000
142	Statens konsumentråd	73 000
144	Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning	700 000
145	Bidrag till varudeklarationsnämnden	195 000
	Säger för pris- och konkurrensförhållanden m. m.	5 105 000

H. Sjöfart

	Sjöfartsstyrelsen:	
146	Avlöningar	5 635 000
155	Omkostnader	1 175 000
	Lots- och fyrstaten:	
157	Avlöningar	25 052 000
162	Omkostnader	5 728 000
	Fartygsinspektionen:	
164	Avlöningar	1 517 000
166	Omkostnader	207 000
167	Säkerhetsanstalter för sjöfarten	2 300 000
169	Anläggning av radionavigeringssystem	5 800 000
178	Driftkostnader för radionavigeringsstationer	100 000
178	Anskaffning av lotsbåtar	900 000
179	Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg	13 000
180	Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet	50 000
182	Statens isbrytarverksamhet	5 600 000
184	Nytt isbrytarfartyg	2 000 000
187	Mätnings- och rekognosceringsverksamhet	1 550 000
191	Bidrag till handelshamnar och farleder	1 000
193	Statliga farledsarbeten	125 000
195	Byggande av fiskehamnar	2 000 000
197	Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder	215 000
197	Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder	1 000 000
	Sjöbefälsskolorna:	
198	Avlöningar	2 756 000
203	Omkostnader	149 000
204	Inventarier till nya skollokaler	400 000
205	Utrustning	250 000
206	Fortbildningskurser m. m.	25 000
208	Ersättning åt författare av läroböcker m. m.	10 000
	Handelsflottans pensionsanstalt:	
209	Avlöningar	74 000
211	Omkostnader	9 000
	Statens sjöhistoriska museum:	
211	Avlöningar	338 000
213	Omkostnader	46 000
214	Underhåll och ökning av samlingarna	4 000
215	Läkarundersökning av sjöfolk	450 000
216	Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor	85 000
216	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond	340 000
217	Understöd åt skärgårdsrederier m. m.	* 215 000
	Säger för sjöfart	66 119 000

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	I. Patent- och registreringsväsendet m. m.	
	Patent- och registreringsverket:	
218	Avlöningar	9 106 000
223	Omkostnader	1 417 000
224	Inredning och utrustning av ny flygel till ämbetsbyggnaden m.m.	70 000
	Svenska uppfinnarkontoret:	
225	Administrationskostnader	193 000
226	Understödjande verksamhet	85 000
227	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register	455 000
228	Avsättning till försäkringsinspektionens fond	1 632 000
	Säger för patent- och registreringsväsendet m. m.	12 958 000
	J. Ekonomisk försvarsberedskap	
	Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap:	
231	Avlöningar	* 1 352 000
231	Omkostnader	* 204 000
231	Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.,	31 500 000
	Säger för ekonomisk försvarsberedskap	33 056 000
	K. Diverse	
	Statens handelslicensnämnd:	
234	Avlöningar	700 000
234	Omkostnader	83 000
235	Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal	119 000
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
235	Byggnadsstyrelsens delfond	2 139 000
235	Sjöfartsstyrelsens delfond	736 000
236	Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet	1 500 000
250	Turistpropaganda i Amerikas förenta stater	104 000
251	Avsättning till fonden för idrottens främjande	12 100 000
252	Avsättning till fonden för friluftslivets främjande	1 600 000
262	Avsättning till lotterimedelsfonden	25 600 000
264	Kostnader för vissa nämnder m. m.	48 000
265	Bidrag till vissa internationella byråer m. m.	282 000
267	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete	200 000
	Säger för diverse	45 211 000
	Summa	312 716 000

* Beräknat belopp.

601514 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

ÅR 1961

FÖRSTA SAMLINGEN

FEMTE BANDET

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov: elfte—fjortonde huvudtitlarna samt statens kapitalfonder, kapitalbudgeten och beredskapsstat för försvarsväsendet

ELFTE HUVUDTITELN

INRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikesärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, anmäler de frågor som tillhör regleringen för ***budgetåret 1961/62*** av utgifterna under ***rikstatens elfte huvudtitel,*** innefattande anslagen till ***inrikesdepartementet,*** samt anför därvid följande.

A. Inrikesdepartementet m. m.

[1] 1. **Inrikesdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 503 000	1 485 094
1960/61 (statsliggaren s. 1035)	1 559 000	
1961/62 (förslag)	1 814 000	

Sedan länge har regelmässigt två länsstyrelsetjänstemän förordnats att inom inrikesdepartementet mot arvode biträda med handläggningen av löpande landsstatsärenden resp. budgetfrågor beträffande landsstaten. Härigenom har vunnits att personal med erfarenhet av verksamheten inom landskanslierna resp. landskontoren funnits tillgänglig i departementet. Arvodesanställningen har emellertid medfört, att tjänstemännen efter någon tid återgått till tjänstgöring å länsstyrelse, varigenom den särskilt för

budgetarbetet önskvärda kontinuiteten i arbetet gått förlorad. Då vidare chefen för landsstatsavdelningen måste ägna en betydande del av sin tjänstetid åt resor och konferenser av olika slag, erfordras en ställföreträdare, som närmast under honom kan svara för avdelningens arbete och självständigt handlägga vissa grupper av ärenden. Av anförda skäl förordar jag, att de berörda arvodesbefattningarna ändras på sådant sätt, att den för ifrågavarande uppgifter erforderliga personalen kan fastare knytas till departementet. För ändamålet bör inrättas en kanslirådstjänst i lönegrad Bg 1 å landsstatsavdelningen och en budgetsekreterartjänst i ABr 25 å statssekreteraravdelningen.

Innehavaren av en förste kanslisekreterartjänst i Ao 23 i departementet har under hösten 1960 av hälsoskäl beviljats tjänstledighet och kan icke beräknas återinträda i tjänst. Hans tjänst bör föras å övergångsstat, i samband varmed en ny tjänst som förste kanslisekreterare i Ao 23 bör uppföras på personalförteckningen.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordar jag vidare, att en förste kanslisekreterartjänst i Ao 23 utbytes mot en tjänst som byrådirektör i Ao 26, att den kontoristtjänst i Ao 9, som avses för departementschefens sekreterare, uppflyttas till tjänst som kansliskrivare i Ao 10 samt att en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång ändras till kanslibiträdestjänst i Ae 7.

På grund av inom departementet pågående omfattande expertutredningar föreslår jag, att anslagsposten till ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft uppräknas med 40 000 kronor.

I skrivelse den 25 augusti 1960 har beredskapsnämnden för psykologiskt försvar hemställt, att en extra ordinarie tjänst måtte inrättas för den befattningshavare i Ag 23, som leder nämndens forskningsverksamhet. Denna hemställan anser jag mig icke böra biträda.

Vad jag sålunda anfört föranleder en ökning av medelsanvisningen för personalförändringar m. m. med i runt tal 63 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna löneregleringar, löneklassuppflyttningar, höjningen av det rörliga tillägget och kompensation för höjda folkpensionsavgifter med i runt tal 192 000 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (63 000 + 192 000) 255 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (1 559 000 + 255 000) 1 814 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för inrikesdepartementet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för inrikesdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöning till departementschefen	51 000
2.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	689 000
3.	Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	200 000
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	483 000
5.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	367 000
6.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	24 000
	Summa kronor	1 814 000;

c) till *Inrikesdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 814 000 kronor.

[2] **2. Inrikesdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	145 000	154 056
1960/61 (statsliggaren s. 1036)	160 000	
1961/62 (förslag)	174 000	

Belastningen å anslagsposterna till sjukvård m. m. och till reseersättningar uppgick för budgetåret 1959/60 till 2 956 resp. 39 019 kronor. Med hänsyn härtill torde posterna böra uppräknas med 1 000 resp. 5 000 kronor till 3 000 resp. 40 000 kronor.

Medelstilldelningen under delposten till expenser för eget behov har visat sig otillräcklig, bl. a. till följd av de omfattande expertutredningar som f. n. bedrivs inom departementet. Jag förordar en höjning av posten med 5 000 kronor till 46 000 kronor.

I skrivelse den 25 augusti 1960 har beredskapsnämnden för psykologiskt försvar hemställt, dels att nämndens expensmedel uppräknas med 500 kronor, dels att medelsanvisningen till nämndens krigsspel och kurser m. m. ökas med 10 000 kronor. Beträffande expensposten anser jag mig icke böra tillstyrka någon uppräkning. För att något vidga ramen för nämndens studier på propagandaanalysens och opinionsbildningens områden förordar jag under delposten till krigsspel och kurser m. m. en begränsad höjning med 3 000 kronor till 50 000 kronor.

I övrigt beräknar jag oförändrat medelsbehov under anslaget.

I enlighet med det anförda bör anslaget ökas med (1 000 + 5 000 + 5 000 + 3 000) 14 000 kronor och således uppföras med (160 000 + 14 000) 174 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inrikesdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 174 000 kronor.

[3] **3. Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	45 000	44 261
1960/61 (statsliggaren s. 1036)	45 000	
1961/62 (förslag)	45 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget må för ersättningar och arvoden åt nämndens ordförande och ledamöter m. m. samt för ersättningar åt av nämnden särskilt anlitade sakkunniga disponeras 10 000 resp. 35 000 kronor.

Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar har i skrivelse den 25 augusti 1960 hemställt, att det till ersättningar åt sakkunniga anvisade beloppet för nästa budgetår uppräknas med 4 000 kronor på grund av att en höjning av de sakkunnigas arvoden visat sig ofrånkomlig. För egen del anser jag mig böra föreslå, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

[4] **4. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Anslaget har i gällande riksstat upptagits till 1 200 000 kronor (statsliggaren s. 1231). För att täcka kostnaderna för departementets kommittéer under nästa budgetår, bör en uppräkning av anslaget ske med 200 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kronor.

[5] **5. Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	150 000	161 386
1960/61 (statsliggaren s. 1231)	205 000	
1961/62 (förslag)	205 000	

Från förevarande anslag bestrides bl. a. enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 maj 1876 ett årligt bidrag om 600 kronor till Lunds lasarett. Sedan Kungl. Maj:t med anledning av en av 1952 års riksdag (statsutsk. utl. nr 11, p. 53) gjord hemställan uppdragit åt kammarkollegiet att verkställa utredning rörande möjligheterna att avveckla ifrågavarande bidrag, har kollegiet i skrivelse den 6 september 1960 tillstyrkt, att bidraget indrages, då det uppenbarligen saknar väsentlig betydelse för lasarettet. Då Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsstyrelse förklarat sig icke ha något att erinra mot bidragets avvecklande, har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1960 förordnat härom.

För nästa budgetår torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 205 000 kronor.

B. Hälso- och sjukvården

Centrala medicinalorgan m. m.

[6] **1. Medicinalstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 043 000	3 931 914
1960/61 (statsliggaren s. 1037)	4 175 000	
1961/62 (förslag)	4 643 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 579 000 kronor.

1. Personalförstärkningar	**Ökn. el. minskn.**
a) *Mentalsjukvårdsbyrån*	
1 medicinalrådsassistent	+ 10 200
1 kontorsskrivare Ag 13	+ 16 956
b) *Avdelningen för vården av psykiskt efterblivna m. m.*	
1 föredragande i barnpsykiatri	+ 15 300
1 biträdande inspektör Ag 24 med avlöningsförstärkning indrages	— 36 228
1 psykolog Ae 26	+ 33 192
1 psykologassistent Ag 16 indrages	— 19 812
1 byråinspektör Ae 19	+ 23 124
1 assistent Ae 15 indrages	— 18 816
c) *Lag- och utredningsbyrån*	
½ förste byråsekreterare Ag 23	—
½ kanslibiträde Ag 7	—
d) *Statistiska avdelningen*	
1 förste aktuarie Ag 23	+ 28 416
e) *Gemensam personal*	
2 organisationsföredragande	+ 1 200
Utökad arbetstid för pressombudsmannen	+ 8 076
1 kansliskrivare Ae 10	+ 14 544
f) *Förstärkning av biträdespersonalen i övrigt*	
3 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	+ 30 348
2. Utbyte av vissa tjänster	
a) *Sjukhusbyrån*	
1 kanslist Ao 15	+ 18 816
1 kontorsskrivare Ae 13 indrages	— 16 956
b) *Medicinalbyrån*	
1 kanslist i reglerad befordringsgång i st. f. kontorsskrivare Ae 13	—
c) *Kameralbyrån*	
2 kanslister i reglerad befordringsgång	+ 33 912
1 revisor Ae 19 indrages	— 23 124
1 revisor i reglerad befordringsgång indrages	— 23 124
d) *Gemensam personal*	
½ bibliotekarie Ae 17	+ 10 428
1 deltidsanställd bibliotekarie indrages	— 7 500

	Ökn. el. minskn.
3. Löneregleringar	
a) Avlöningsförstärkning åt 1 föredragande Ae 25 (byrån för social- och rättspsykiatri)	+ 8 000
b) 1 byrådirektör Ao 26 i st. f. förste byråsekreterare Ao 23 (lag- och utredningsbyrån)	+ 4 796
c) 1 förste byråsekreterare Ae 23 i st. f. Ae 21 (mentalsjukvårdsbyrån)	+ 2 784
d) 1 förste byråsekreterare Ae 23 i st. f. Ae 21	+ 2 784
1 assistent Ae 15 i st. f. Ag 13 (avdelningen för vården av psykiskt efterblivna m. m.)	+ 1 860
e) 1 förste byråsekreterare Ae 21 i st. f. byråsekreterare i reglerad befordringsgång (apoteksbyrån)	+ 2 508
f) 1 hälsovårdskonsulent Ae 21 i st. f. konsulent Ae 17 (hälsovårdsbyrån)	+ 4 776
g) 1 byråinspektör Ae 19 i st. f. biträdande byråinspektör Ae 17 (medicinalbyrån)	+ 2 268
h) 1 assistent Ae 15 i st. f. förste kansliskrivare Ae 12 (nämnden för internationella hälsovårdsärenden)	+ 2 700
i) 1 materialförvaltare Ao 12 i st. f. Ao 9 (kameralbyrån)	+ 2 328
j) 2 förste expeditionsvakter Ao 8 i st. f. expeditionsvakter Ao 7 (gemensam personal)	+ 1 272
k) 1 kanslibiträde Ao 7 i st. f. kontorsbiträde Ao 5 (lag- och utredningsbyrån)	+ 1 224
l) 1 kanslibiträde Ao 7 i st. f. kontorsbiträde Ao 5 (byrån för social- och rättspsykiatri)	+ 1 224
m) 1 kontorist Ae 9 i st. f. Ag 9 (nämnden för utländska läkare)[1]	—
n) 1 kanslibiträde Ao 7 i st. f. kontorsbiträde Ao 5 (nämnden för utländska läkare)	+ 1 224
o) 2 kontorsbiträden Ao 5 i st. f. Ae 5	—
4. Vikariats- och övertidsersättningar	+ 22 008
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 4 000
6. Omräkning	
Reglerad befordringsgång för biträdespersonal	+ 2 184
Löneklassuppflyttningar	+ 26 559
Ändrade grundlöner	+ 59 601
På grund av beräknad anslagsbelastning	+ 325 948
	+ 579 000

Motiv

Medicinalstyrelsens arbetsbelastning expanderar alltjämt. Antalet inkomna ärenden har år 1959 stigit till 54 906, innebärande en ökning med cirka 1 000 ärenden i förhållande till år 1958, trots att en relativt stor ärendegrupp (525) övertagits av styrelsens nämnd för utländska läkare. Under år 1959 inkom vidare 39 397 räkningar och rekvisitioner mot 37 355 år 1958. Den personalförstärkning, som medgivits, har visat sig otillräcklig för att styrelsen skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden. Med hänsyn till att medicinalstyrelsens organisation och arbetsuppgifter skall bli föremål för utredning, begränsar styrelsen sina äskanden till de behov, som kräver beaktande redan under budgetåret 1961/62.

Kompetensutredningens undersökning angående möjligheterna att vid medicinalstyrelsen ersätta akademiskt utbildad personal med kanslister har den 4 februari 1960 överlämnats till styrelsen, för att — i samråd med den sakkunnige för undersökning rörande medicinalstyrelsens organisation och arbetsuppgifter m. m. — övervägas i samband med de årliga anslagsäskandena. Styrelsen har funnit, att redan fr. o. m. budgetåret 1961/62 möjligheter föreligger att inom kameralbyrån ersätta två revisorer med kanslister. Vidare har styrelsen på försök ersatt två andra juristtjänster i reglerad befordringsgång med befattningshavare av kanslisttyp. Resultatet av denna försöksverksamhet torde kunna redovisas till budgetåret 1962/63.

1 a) Den intensiva utbyggnaden av mentalsjukvården under de senaste åren har medfört en allt tyngre belastning på mentalsjukvårdsbyrån. Särskilt har detta gällt byråchefen, som har det närmaste ansvaret att leda och samordna upprustningen, främst inom den statliga vårdsektorn. På grund av sina omfattande göromål har han under de senaste budgetåren måst eftersätta ett flertal viktiga arbetsuppgifter. Den ökade arbetsbelastningen har även haft till följd, att besvärande förseningar av ärendenas handläggning och expediering uppstått. Det föreligger ett bestämt behov av ytterligare medicinsk sakkunskap för att avlasta byråchefen. Styrelsen erinrar vidare om det i propositionen nr 135/1960 framlagda förslaget angående riktlinjer för en framtida statsunderstödd familjerådgivningsverksamhet under medicinalstyrelsens centrala tillsyn. Det är angeläget, att familjerådgivningsverksamheten redan från början får en ur medicinsk synpunkt tillfredsställande utformning. Varje ytterligare uppgift, som ålägges chefen för mentalsjukvårdsbyrån, medför att andra göromål får anstå. Med hänsyn till redovisade skäl bör mentalsjukvårdsbyrån förstärkas med en arvodesanställd medicinalrådsassistent, vars tjänstgöringstid bör bestämmas till två timmar per dag, motsvarande ett arvode av 10 200 kronor per år.

Såväl byråsekreterarna som byråinspektören på byrån nödgas — på grund av avsaknaden av kvalificerad biträdespersonal — ägna alltför stor del av sin tjänstgöringstid åt mindre kvalificerade göromål. Enär detta icke står i överensstämmelse med de riktlinjer statsmakterna uppdragit beträffande personal med kvalificerad utbildning och angivna förhållanden fördröjt ärendenas avgörande, föreslås en tjänst i den högre biträdeskarriären. Med hänsyn till göromålen är det motiverat, att tjänsten placeras såsom kontorsskrivare i Ag 13.

1 b) Det gångna budgetårets erfarenhet har visat, att behovet av förstärkning och omorganisation av avdelningen för vården av psykiskt efterblivna är trängande. I avvaktan på ett definitivt ställningstagande till avdelningens organisationsproblem framlägges vissa förslag, som framför allt syftar till att ge den psykiska barna- och ungdomsvården en fastare ledning. Detta ändamål torde ernås bl. a. genom inrättandet av en arvodestjänst som föredragande i barnpsykiatri. Styrelsen har tills vidare under budgetåret 1960/61 anställt en sådan föredragande med en tjänstgöringstid av tre timmar per dag och mot ett arvode av 15 300 kronor per år. Kostnaden härför avses skola utgå från icke-ordinarieposten.

Avdelningen disponerar en psykologassistent i Ag 16 för bl. a. testningsändamål. Inom den psykiska barna- och ungdomsvården föreligger emellertid behov av en kvalificerad psykolog för handläggning av bl. a. ärenden rörande psykologiens utövande och utbyggnad inom det kliniska området och samarbetsfrågor rörande skol- och arbetspsykologi. Innehavaren av tjänsten måste ha avlagt filosofie licentiatexamen i psykologi. Med hänsyn härtill bör tjänsten placeras i Ae 26.

En assistent (kurator) i Ae 15 har under flera år biträtt överinspektören vid hans inspektionsresor och därvid handhaft främst sociala frågor. På grund av omfattningen och utvecklingen av överinspektörens arbetsbörda under senare år har kuratorn i viss utsträckning kommit att på egen hand utföra inspektionsresor till mindre anstalter, där det huvudsakligen gällt frågor om sociala detaljer m. m. Det förhållandet att vid de mindre anstalterna de icke-medicinska frågorna ofta intar en framträdande plats vid inspektionerna gör kuratorn väl ägnad att på eget ansvar förrätta enklare inspektioner. Under sådana förhållanden är det ändamålsenligt, att befattningen omändrats till tjänst som byråinspektör och placeras i Ae 19.

En assistenttjänst i Ag 13, som inrättats till biträde åt biträdande inspektören i Ag 24, bör med hänsyn till det varaktiga behovet av en sådan tjänst omändras till icke-ordinarie. Vederbörande skall biträda med övervakning av kuratorsverksamheten vid anstalterna och med den centrala ledningen av familjerådgivningsverksamheten. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art bör tjänsten placeras i Ae 15.

Oaktat styrelsens tidigare begäran om inrättandet av en särskild byrå för den psykiska barna- och ungdomsvården icke föranlett någon åtgärd, anser styrelsen sig böra föreslå uppflyttning till Ae 23 av avdelningens förste byråsekreterare i Ae 21. Med hänsyn till omfattningen av övriga befattningshavares tjänsteresor m. m. kommer förste byråsekreteraren i stor utsträckning att få svara för handläggningen av de löpande göromålen och vara den koordinerande kraften på avdelningen.

Vid bifall till här framlagda förslag bör tjänsterna som biträdande inspektör och som psykologassistent indragas.

1 c) För uppdraget att verkställa översyn av blankettbeståndet inom medicinalväsendets område har medel anvisats för dubblering av en förste byråsekreterartjänst i A 23 och en kanslibiträdestjänst under högst sex månader av ett vart av budgetåren 1958/61. Uppdraget kommer ej att kunna slutföras under budgetåret 1960/61. Det är angeläget att den påbörjade översynen får fortsätta.

1 d) Tidigare framfört önskemål om förstärkning av den statistiska avdelningen med en förste aktuarie i lönegrad 23 har främst varit betingat av behovet att utvidga den f. n. synnerligen summariska sjukdomsstatistiken. Under det sista året har emellertid förhållandena skärpts såtillvida, att ytterligare en kvalificerad statistiker måste knytas till avdelningen för att denna redan med nuvarande arbetsuppgifter skall kunna fungera på ett tillfredsställande sätt. I allt högre grad utnyttjas avdelningen för statistisk service åt övriga delar av medicinalstyrelsen samt åt fristående utredningar, andra statliga verk etc. Övertidsarbete förekommer i betydande omfattning, men trots detta finns redan nu en avsevärd arbetsbalans. Det vid arbetsmarknadsstyrelsen nyinrättade prognosinstitutet kommer också att ställa ökade krav på den statistiska redovisningen av medicinalpersonal.

1 e) Med hänsyn till omfattningen av medicinalstyrelsens kamerala verksamhet bör en särskild organisationsföredragande utses för det kamerala området. På grund härav upptages två föredragande.

En utökning av styrelsens informationsverksamhet — såväl i vad den avser medicinalpersonalen som allmänheten — är i hög grad önskvärd. För att i möjligaste mån rationalisera denna verksamhet har styrelsen inom sig tillsatt en särskild hälsovårdsdelegation, där företrädare för olika grenar inom styrelsens verksamhet samarbetar för att utarbeta förslag till informationer. Denna behöver emellertid ökade personella och ekonomiska resurser. I första hand bör delegationen få möjligheter att i ökad omfattning anlita styrelsens pressombudsman.

Bland för styrelsen gemensam personal finns en förste kansliskrivare i Ao 12. Hon har bl. a. att upprätta meritsammanställningar beträffande sökande till sjukhusläkartjänster (cirka 70 per år), föra förteckningar beträffande beslut om tjänstårsrätt och beträffande förslagsrum för sökande till vissa läkartjänster, till Sveriges statskalender lämna uppgifter om medicinalpersonalen samt ombesörja redigeringen av förteckning över svenska läkare och tandläkare jämte apotek och apoteksföreståndare. För att avlasta ifrågavarande tjänsteman har för innevarande budgetår måst inrättas en extra kansliskrivartjänst. Kansliskrivaren skall övertaga redigeringen av läkarmatrikeln och biträda förste kansliskrivaren med övriga uppgifter ävensom uppehålla dennas tjänst under semester m. m.

1 f) Under de två sista budgetåren har flera faktorer bidragit till att ytterligare accentuera bristen på skrivpersonal. Sålunda medför det stigande antalet ärenden och det ökade utredningsarbetet inom styrelsen en kraftig merbelastning på skrivpersonalen. För skrivarbete åt inom styrelsen arbetande kommittéer och delegationer är regelmässigt ett skrivbiträde avdelat. Vidare har styrelsen nödgats ställa ett extra kontorsbiträde till kameralbyråns disposition för behandlingen av inkommande räkningar och rekvisitioner. På grund av nämnda omständigheter och enär styrelsen måst placera ett heltidsanställt kontorsbiträde hos nämnden för utländska läkare, har skrivcentralens kapacitet ytterligare försämrats. En ökning med tre skrivbiträdestjänster är att anse som ett minimum.

2 a) Fr. o. m. budgetåret 1956/57 finns å sjukhusbyrån en tjänst som kontorsskrivare i Ae 13. För att undvika en förstärkning av den juridiskt-administrativa personalen har styrelsen sökt avlasta juristpersonalen kvalificerade göromål och låtit kontorsskrivaren få en förhållandevis självständig ställning. Hennes göromål har i viss mån blivit andra än de från början avsedda. Den omfördelning av arbetsuppgifterna, som kunnat genomföras på sjukhusbyrån, har möjliggjorts genom att byrån haft tillgång till en befattningshavare av kanslisttyp. Åtskilliga av göromålen torde vara mer kvalificerade än som normalt bör ankomma på en kanslist i reglerad befordringsgång.

2 b) Å medicinalbyrån utbyttes fr. o. m. budgetåret 1959/60 en amanuenstjänst i reglerad befordringsgång mot en kontorsskrivartjänst i Ae 13. Samtliga de arbetsuppgifter, som ankommer på kontorsskrivaren, torde vara kanslistgöromål och fullgjordes tidigare av amanuenspersonal.

2 c) Inom kameralbyrån har en vakant revisorstjänst under en längre tid på försök uppehållits av en tjänsteman av kanslisttyp. Intet synes vara att erinra mot kompetensutredningens uttalande, att tjänsten kan utbytas mot en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång. Utan tvivel finns inom byrån ytterligare ärenden, som kan överföras på en kanslist. Viss tveksamhet uppstår emellertid härvid med hänsyn till dels önskvärdheten av att kunna utnyttja revisorerna så att de smidigt kan förflyttas från ett granskningsområde till ett annat, dels svårigheterna vid ledigheter på högre kamerala tjänster. Enligt styrelsens mening kan vikariefrågan bemästras om två kanslisttjänster inrättas å kameralbyrån.

2 d) Vården om styrelsens bibliotek handhas av en deltidsanställd bibliotekarie med en arbetstid av 18 timmar per arbetsvecka och ett arvode av 7 500 kronor. Trots att bibliotekarien fått viss biträdeshjälp, har hon under de senaste åren måst arbeta på övertid i icke ringa omfattning. En utökning av arbetstiden är befogad, och i detta sammanhang bör befattningshavaren beredas en fastare ställning.

3 a) Föredraganden i rätts- och socialpsykiatriska ärenden i Ae 25 har att bereda och föredraga pensionsärenden, körkortsärenden samt abort- och steriliseringsärenden. Tjänsten är sedan över ett år tillbaka vakant, trots att den ledigförklarats såväl 1959 som 1960. Anledningen härtill är dels bristen på psykiater, dels de med tjänsten förenade löneförmånerna. Sistnämnda faktor synes vara den avgörande. Rekryteringen bör nämligen ske bland förste läkarna vid mentalsjukhusen. Dessa är emellertid placerade i 24 lönegraden och har numera dessutom ett lönetillägg på 8 000 kronor.

3 b) Det författningsmaterial som reglerar hälso- och sjukvården inklusive tillämpningsföreskrifter samt råd och anvisningar av olika slag är av betydande omfattning. Då byråchefen å lag- och utredningsbyrån i stor omfattning tages i anspråk för konsultativa eller andra uppgifter inom eller utom styrelsen, kan arbetet med att hålla författningsmaterialet aktuellt icke bedrivas i den takt som utvecklingen påkallar. För att avhjälpa detta bör byrån tillföras en mera kvalificerad befattningshavare. Med hänsyn till kravet på återhållsamhet med statsutgifterna anser sig medicinalstyrelsen dock böra tills vidare avstå från att hemställa om kvantitativ förstärkning av byrån utan föreslår, att tjänsten som förste byråsekreterare i Ao 23 uppflyttas till byrådirektör i Ao 26.

3 c) Såsom anförts under 1 a) har den alltmer ökade arbetsbelastningen på mentalsjukvårdsbyrån medfört ett behov av ytterligare personal på byrån. Beträffande den juridiskt-administrativa personalen påkallas en

kvalitativ förstärkning genom uppflyttning av en förste byråsekreterartjänst från Ae 21 till Ae 23 i syfte att bereda byrådirektören i Ao 24 lättnad i hans föredragningsskyldighet.

3 d) Rörande motiveringen för ifrågavarande löneregleringar hänvisas till förslaget under 1 b).

3 e) Byråsekreteraren vid apoteksbyråns specialitetsregister skall, med hänsyn till att arbetet därstädes är av övervägande farmacevtisk art, vara farmacevtiskt utbildad. Enär de två tjänsterna som föredragande i läkemedelsärenden sedan ett flertal år tillbaka är uppdelade på tre deltidsanställda befattningshavare, ankommer det på byråsekreteraren att samordna specialitetsärendenas handläggning. Uppdraget som sekreterare åt specialitetsnämnden handhas av byråsekreteraren. Denne utarbetar vidare den narkotikastatistik, som skall tillhandahållas Förenta Nationerna.

3 f) Den nuvarande lönegradsplaceringen i Ae 17 för hälsovårdsbyråns konsulent är alltför låg mot bakgrunden av de krav på mångsidighet och kunnighet, som måste ställas på konsulenten. Av 15 befattningshavare inom hälsovårdstjänstemannakåren ute i landet har nio löneförmåner motsvarande A 19 och två A 18. Rekryteringsunderlaget för befattningshavare med fullgod hälsovårdskonsulentutbildning är begränsat, och frånvaron av lockande befordringsutsikter har under det senaste decenniet medfört, att flera hälsovårdskonsulenter sökt sig till annan försörjningsverksamhet. Täta och upprepade ombyten av befattningshavare med åtföljande långa vakanser, kan icke undgå att i längden verka skadligt på verksamheten.

3 g) Föredraganden i ärenden rörande förlossningsvård och förebyggande mödravård har haft svårt att få tid över för föredragning av flertalet ärenden, som rör barnmorskeväsendet. På grund härav har biträdande byråinspektören i Ae 17 såsom ett provisorium ålagts föredragningsskyldighet beträffande dessa ärenden. Under det gångna budgetåret har styrelsen styrkts i sin uppfattning om den hittillsvarande arbetsformens ändamålsenlighet och lämplighet. Föredragningsskyldigheten har därför intagits i styrelsens arbetsordning. Vid 1960 års förhandlingar rörande sjuksköterskornas löner på den kommunala sektorn har rektorerna för sjuksköterskeskolorna uppflyttats från A 17 till A 19. Detta torde sannolikt medföra en uppflyttning även av föreståndartjänsterna i Ao 17 vid barnmorskeläroanstalterna.

3 h) Förste kansliskrivarens arbetsuppgifter hos nämnden för internationella hälsovårdsärenden består av dels översättningar till främmande språk, dels uppsättande av förslag till koncept och protokoll, dels ock — vilket är mest krävande — uppgörande av studieprogram för utländska besökare. Förste kansliskrivaren organiserar i stort sett självständigt studieprogrammen för de WHO-stipendiater och andra utlänningar, som besöker Sverige för att studera svensk hälso- och sjukvård. Antalet studiebesök, som budgetåret 1952/53 uppgick till 80, utgjorde budgetåret 1958/59 129, därav 87

stipendiater. Under första halvåret 1960 har icke mindre än 54 program uppgjorts. För att fullgöra dessa arbetsuppgifter fordras gedigna språkkunskaper. Den nuvarande innehavaren av tjänsten behärskar i tal och skrift engelska, franska, tyska, holländska och indonesiska samt har relativt goda kunskaper i spanska. I sin tjänst har hon haft användning för samtliga dessa språk.

3 i) Vid medicinalstyrelsens omorganisation 1947 placerades tjänsten som materialförvaltare i nuvarande Ao 9, därvid jämförelse gjordes med motsvarande tjänst hos pensionsstyrelsen. Materialförvaltartjänsten hos pensionsstyrelsen har sedermera placerats i Ao 12, och samma lönegrad har tjänsten hos riksförsäkringsanstalten. Sedan 1947 har materialförvaltarens arbetsbörda ökat i fråga om dels inventarier och kontorsmateriel, dels ock tryckning och tillhandahållande av styrelsens blanketter. Materialförvaltaren förestår styrelsens arkiv, har närmast inseendet över styrelsens blankettexpedition samt svarar för utlämnande och distribution av rekvirerade blanketter.

3 j) Under senare år har styrelsen haft stora svårigheter att rekrytera duglig personal till tjänsterna som expeditionsvakter. Två expeditionsvakter har att utföra göromål, som hos andra ämbetsverk ombesörjes av en förste expeditionsvakt, nämligen de expeditionsvakter, som närmast svarar för blankett- och materialförråd resp. duplicering.

3 k) Utvecklingen av disciplinnämndens verksamhet har styrkt behovet av en särskild tjänst för disciplinnämndens kansligöromål, och lag- och utredningsbyråns kanslibiträde i Ae 7 har därför helt disponerats av nämnden. Styrelsen nödgades därför redan 1958 till lag- och utredningsbyrån överföra ett kontorsbiträde från annan byrå. Hon fungerar som byråchefens handsekreterare och biträder med en del mera kvalificerade kontorsgöromål. Inrättas en kanslibiträdestjänst, synes visst arbete med styrelsens författningssamling (MF) kunna överföras på tjänstens innehavare.

3 l) En kontoristtjänst inrättades på byrån för social- och rättspsykiatri fr. o. m. den 1 juli 1960 i samband med att en byråsekreterartjänst indrogs. I anslagsäskandena för 1960/61 anförde styrelsen bl. a. att vid en indragning av byråsekreterartjänsten vissa göromål borde överföras på ett kanslibiträde och att det kontorsbiträde, som hade att diarieföra ärenden rörande sinnesundersökningar i brottmål m. m. därför borde uppflyttas till lönegrad 7. Styrelsen upprepar nu sin hemställan.

3 m) 1959 uppflyttades en tjänst som kanslibiträde i Ag 7 på avdelningen för utländska läkare till kontoristtjänst i Ag 9. Det permanenta behovet av tjänsten belyses av att antalet under år 1958 till avdelningen inkomna ärenden var 752, medan antalet under år 1959 till avdelningen och till nämnden för utländska läkare inkomna ärenden uppgick till 968 (443 + 525).

3 n) Sedan nämnden för utländska läkare tillkom den 15 april 1959, har

antalet ärenden kraftigt ökat, bl. a. på grund av att vissa ärenden överflyttats från universitetskanslersämbetet till nämnden. För att det ökade arbetet skall kunna medhinnas, har därför kontorsbiträdet i allt större omfattning tagits i anspråk för mera kvalificerade uppgifter. Genom beslut den 29 januari 1960 har medicinalstyrelsen bemyndigats medgiva rätt till tjänstårsberäkning för utländska läkare i Sverige. Avdelningen för utländska läkare har därvid ålagts att bl. a. granska intyg över åberopad utländsk tjänstgöring samt att uppsätta koncept. Även vid granskning av sådana som regel på utländskt språk avfattade intyg avses kontorsbiträdet i viss utsträckning komma att biträda. Till avdelningen-nämnden bör vidare knytas en kraft, som kan vikariera för kontoristen på avdelningen.

3 o) Med hänsyn till grunderna för ordinariesättning av biträdespersonalen bör två extra ordinarie kontorsbiträden beredas ordinarie anställning. Detta innebär ingen ökning av personalförteckningen över ordinarie tjänstemän, enär tre vakanta tjänster står till förfogande.

Yttrande

Statens lönenämnd yttrar.

Lönenämnden vill icke motsätta sig lönegradsplaceringen Ae 26 för den föreslagna tjänsten som psykolog på avdelningen för vården av psykiskt efterblivna m. m.

Mot förslaget att medel anvisas för fortsatt dubblering under sex månader av en förste byråsekreterartjänst i Ag 23 och en kanslibiträdestjänst i Ag 7 på lag- och utredningsbyrån har nämnden icke något att erinra.

Nämnden kan icke biträda yrkandet om inrättande av en byråinspektörstjänst i Ae 19 (uppflyttning från Ae 15 till Ae 19) på avdelningen för vården av psykiskt efterblivna m. m.

Beträffande förslagen om uppflyttning av en assistent Ag 13 till assistent Ae 15 på avdelningen för vården av psykiskt efterblivna m. m., ett kontorsbiträde Ao 5 till kanslibiträde Ao 7 på lag- och utredningsbyrån samt ett kontorsbiträde Ao 5 till kanslibiträde Ao 7 hos nämnden för utländska läkare har lönenämnden icke något att erinra.

Lönenämnden föreslår, att tjänsten som konsulent i Ae 17 på hälsovårdsbyrån — av styrelsen föreslagen uppflyttad till hälsovårdskonsulent Ae 21 — uppflyttas till lönegrad A 19.

Yrkandet om avlöningsförstärkning på 8 000 kronor till en föredragande Ae 25 på byrån för social- och rättspsykiatri kan lönenämnden icke biträda.

Departementschefen

Såsom jag framhöll vid anmälan av medicinalstyrelsens avlöningsanslag i 1960 års statsverksproposition, bör några genomgripande organisatoriska förändringar inom styrelsen ej övervägas i avvaktan på resultatet av pågående organisationsundersökning. Vissa förstärkningar av den nuvarande organisationen finner jag mig emellertid med hänsyn till den hårda arbetsbelastningen på vissa byråer böra förorda redan fr. o. m. nästa budgetår.

Överinspektören för vården av psykiskt efterblivna har enligt vad styrel-

sen framhållit på grund av sina växande administrativa uppgifter icke kunnat ägna erforderlig tid åt inspektioner av de anstalter som står under hans tillsyn. För att lätta överinspektörens arbetsbörda och ge den psykiska barna- och ungdomsvården en fastare ledning tillstyrker jag förslaget, att medel beräknas för en föredragande i barnpsykiatri med en tjänstgöringstid av tre timmar per dag och ett arvode av 15 300 kronor för år. I samband härmed bör tjänsten som biträdande inspektör i Ag 24, vilken i första hand tillkommit för en engångsundersökning av klientelet på vårdanstalterna för psykiskt efterblivna, indragas.

I detta sammanhang föreslår jag vidare, i anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, att två assistenttjänster i Ae 15 resp. Ag 13 på avdelningen för vården av psykiskt efterblivna utbytes mot tjänster för biträdande byråinspektör i Ae 17 resp. assistent i Ag 15.

Den personalförstärkning å lag- och utredningsbyrån, som de senaste åren medgivits för viss blankettöversyn, torde få bibehållas jämväl under nästa budgetår.

Svårigheterna för den statistiska avdelningen att medhinna sina nuvarande uppgifter i förening med behovet av ökat statistiskt underlag för den fortsatta utbyggnaden av hälso- och sjukvården nödvändiggör en förstärkning av avdelningen med en kvalificerad statistiker. Jag tillstyrker, att en förste aktuarietjänst i Ag 23 inrättas för ändamålet.

Mot styrelsens förslag, att de uppgifter som skall ankomma på en organisationsföredragande fördelas på två tjänstemän, har jag icke någon erinran.

Vad styrelsen anfört rörande arbetsbelastningen för den förste kanslisskrivare i Ao 12, som handhar bl. a. redigeringen av läkarmatrikeln och upprättandet av vissa meritsammanställningar, har övertygat mig om nödvändigheten av att befattningshavaren avlastas vissa uppgifter. En kontoristtjänst i Ag 9 bör inrättas för ändamålet. Beträffande biträdespersonalen i övrigt anser jag mig böra förorda inrättande av två kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång, bl. a. för att ökad skrivhjälp skall beredas lag- och utredningsbyrån.

Övriga av styrelsen föreslagna personalförstärkningar finner jag mig icke kunna tillstyrka. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i kungörelse den 25 november 1960 med tillämpningsföreskrifter till lagen om behörighet att utöva läkaryrket förordnat, att ärenden angående specialistkompetens skall handläggas inom medicinalstyrelsen av en särskild nämnd för specialistbehörighet. Nämnden består av fem ledamöter, av vilka chefen för medicinalstyrelsen och chefen för styrelsens lag- och utredningsbyrå är självskrivna. De icke självskrivna ledamöterna åtnjuter ersättning enligt kommittékungörelsen. Jag föreslår, att arvodeskostnaderna, vilka tills vidare bestrides från elfte huvudtitelns kommittéanslag, fr. o. m. nästa budgetår överflyttas till förevarande anslag. Detta bör för ändamålet uppräknas

med 1 000 kronor. I övrigt förutsätter jag, att den av mig förordade förstärkningen av biträdespersonalen skall vara tillfyllest för att styrelsen skall kunna tillhandahålla nämnden erforderlig biträdeshjälp samt att kostnaderna för nämndens verksamhet även i övrigt skall bestridas från styrelsens anslag i sedvanlig ordning.

På grundval av en av kompetensutredningen verkställd undersökning angående möjligheterna att inrätta kanslisttjänster hos medicinalstyrelsen har styrelsen för nästa budgetår föreslagit inrättande av fyra kanslisttjänster, därav en på vardera av sjukhusbyrån och medicinalbyrån samt två på kameralbyrån, i utbyte mot kontorsskrivar- resp. revisorstjänster. Jag tillstyrker, att de av styrelsen föreslagna utbytena sker fr. o. m. nästa budgetår, men förordar, att samtliga de nya tjänsterna inrättas i reglerad befordringsgång för kanslister. Jag förutsätter, att styrelsen med uppmärksamhet följer möjligheterna att framdeles verkställa ytterligare utbyten av detta slag.

Enligt grunderna för den reglerade befordringsgången för biträdespersonal bör två kontorsbiträden i Ae 5 beredas ordinarie tjänster i Ao 5. Såsom styrelsen framhållit erfordras icke någon ändring av personalförteckningen i anledning härav.

Ytterligare bör i överensstämmelse med vad chefen för civildepartementet anfört vid sin förenämnda anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor styrelsens konsulent i Ae 17 uppflyttas till hälsovårdskonsulent i Ae 19, förste kansliskrivaren i Ae 12 hos nämnden för internationella hälsovårdsärenden uppflyttas till assistent i Ae 15 samt tre kontorsbiträden i Ao 5 vid lag- och utredningsbyrån, byrån för social- och rättspsykiatri resp. nämnden för utländska läkare uppflyttas till kanslibiträden i Ao 7.

Jag vill erinra om att förslaget om uppflyttning av en tjänst som biträdande byråinspektör i Ae 17 på medicinalbyrån till byråinspektör i Ae 19 bifallits genom riksdagens beslut (skr. nr 376) i anledning av propositionen nr 178/1960.

Av medicinalstyrelsen i övrigt framförda förslag till tjänsteförändringar kan jag icke biträda. Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med omkring 48 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna löne- och arvodesregleringar, uppflyttningar i reglerad befordringsgång för biträdespersonal, löneklassuppflyttningar, höjningen av det rörliga tillägget och kompensation för höjda folkpensionsavgifter med i runt tal 420 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (48 000 + 420 000) 468 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (4 175 000 + 468 000) 4 643 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för medicinalstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 488 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	461 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 731 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	898 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	65 000
Summa kronor	4 643 000;

c) till *Medicinalstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 643 000 kronor

[7] **2. Medicinalstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	543 000	560 921
1960/61 (statsliggaren s. 1041)	599 000	
1961/62 (förslag)	728 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 104 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m.	19 090	12 000	14 000	2 000
2. Reseersättningar	96 359	111 000	116 000	5 000
3. Traktamenten åt vissa vikarier för befattningshavare inom medicinalstyrelsen	28 336	25 000	28 000	3 000
4. a) Bränsle, lyse, vatten	34 560	37 000	37 000	—
b) Expenser för eget behov	292 954	289 000	320 000	31 000
c) Expenser för annat än eget behov	17 015	15 000	16 000	1 000
5. Publikationstryck	101 205	120 000	177 000	57 000
6. Hålkortsarbeten	12 000	15 000	20 000	5 000
7. Särskilda uppbördsmedel: Inkomst av försålda publikationer	59 639	25 000	25 000	—
				104 000

Motiv

1) Exceptionellt stora utgifter för sjukhusvård har orsakat merbelastning med omkring 5 000 kronor.

2) En tillfällig förskjutning i resornas planering har medfört oväntat låg belastning det gångna året. Förutsatt normal resefrekvens bör anslagsposten höjas med 5 000 kronor, varav 4 000 kronor beräknas för ny föredragande i ärenden rörande barnpsykiatri och medgivande för överinspektören för vården av psykiskt efterblivna att vid tjänsteresor använda egen bil. Resterande 1 000 kronor erfordras för internordiska resor, beträffande vilka hittills utgående belopp, 3 000 kronor, visat sig otillräckligt.

4 b) Till expenser för eget behov beräknas följande belopp:

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
a) Renhållning och städning	72 093	60 000	70 000	10 000
b) Skrivmaterialier, papper, blankettryck	54 502	50 000	55 000	5 000
c) Telegram, telefon och annonsering	102 395	100 000	105 000	5 000
d) Inköp och underhåll av inventarier	44 050	55 000	62 000	7 000
e) Bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål	19 914	24 000	28 000	4 000
	292 954	**289 000**	**320 000**	**31 000**

a) Från april 1960 har varannandagsstädning så långt möjligt genomförts i styrelsens lokaler, varigenom viss besparing uppnåtts. Avtalsenlig höjning av städerskelönerna enligt det s. k. prisavtalet för år 1960 och ytterligare för 1961 (7,3 resp. 13,7 procent) liksom prisfördyringar och varuskatt å städningsmateriel samt tvätt innebär emellertid, att posten behöver uppräknas till 70 000 kronor.

b) I rationellt syfte användes fotokopierings- i stället för avskriftssystemet i ökad utsträckning. Styrelsen räknar därför med något ökade medel för fotopapper. Prisstegringar samt varuskatt inverkar fördyrande.

c) Höjningar i annonstaxor samt högre telefonutgifter motiverar en anpassning av anvisningen till 105 000 kronor.

d) Posten bör uppföras med 62 000 kronor, innefattande ytterligare 7 000 kronor för varuskatt samt för inventarieanskaffningar till nytillkommande personal.

e) För utbildning av verkskyddspersonal beräknas oförändrat 2 000 kronor. Den starka utvecklingen inom de områden styrelsen har att bevaka har medfört en ökande mängd vetenskaplig litteratur. Då det är viktigt att styrelsens tjänstemän beredes tillgång till den mest representativa litteraturen inom respektive fack, erfordras för litteraturanskaffning 2 000 kronor. Från anslagsposten skall numera jämväl bestridas utgifter för företagsnämnden, i första hand för sammanträdesarvoden. Kostnaderna för nämndens verksamhet beräknar styrelsen till cirka 1 000 kronor. På grund härav samt med hänsyn jämväl till prisstegringar uppskattas delposten till 28 000 kronor.

5) Utgående från utgifterna föregående budgetår beräknar styrelsen kostnaderna för tryckning av de publikationer, som styrelsen har att utgiva enligt kungörelsen den 25 maj 1945 (nr 311) till 74 700 kronor.

En ökning av upplagan av särtryck ur den av apotekens kontrollaboratorium redigerade förteckningen över specialiteter m. m. till 8 400 exemplar kräver en till 21 900 kronor ökad medelsanvisning.

För tryckning av statistisk årsredogörelse i 1 000 exemplar över till cancerregistret årsvis anmälda cancerfall erfordras 3 500 kronor.

Förteckningen över legitimerade sjukgymnaster, vilken senast utgavs 1958/59, bör med hänsyn till ofta förekommande namnbyten inom yrkesgruppen och främst sjukkassornas behov av aktuella data nytryckas. Härför bör anvisas 2 700 kronor. Detta innebär en väsentligt lägre medelsanvisning än tidigare, enär sjukkassorna avses själva skola bestrida sin del av tryckningskostnaderna.

Styrelsen har under en följd av år t. o. m. 1956 utgivit broschyren »Välj sjuksköterskeyrket», vilken distribuerats främst genom arbetsmarknadsstyrelsens ungdomsrådgivning. Det är angeläget, att det växande antal ungdomar, som står inför sitt yrkesval, beredes kännedom om de olika arbetsmöjligheter som sjuksköterskeyrket erbjuder, särskilt i nuvarande bristsituation. Kunskap behöver även spridas om de avanceringsmöjligheter som det stigande antalet befattningar inom hälso- och sjukvårdens utbildnings- och administrationsverksamhet innebär. Rekryteringen till fortbildningskurserna för dessa högre tjänster är otillräcklig. Erforderlig, något omarbetad upplaga av broschyren »Välj sjuksköterskeyrket» beräknas till 10 000 exemplar och kostnaderna härför till 4 200 kronor. Det torde icke vara uteslutet, att kostnadsbidrag kan erhållas från Svenska landstingsförbundet.

Till allmänheten riktad hälsovårdsupplysning har hittills företrädesvis avsett kariesbekämpandet och i mindre omfattning framställning av affischer för allmän hälsovårdspropaganda. Härför har för innevarande budgetår anvisats 10 000 kronor. För utbyggnad av styrelsens hälsovårds- och allmänmedicinska upplysningsverksamhet krävs ytterligare medel. I första hand förordas att medlen för utgivning av affischer höjes till 14 000 kronor. Vidare föreligger ett mycket stort behov av att sprida upplysning i hälsovårdsfrågor till medicinalstyrelsen underställd personal. I avvaktan på resultatet av en utredning angående en informationstidskrift för medicinalpersonalen bör i facktidskrifter och broschyrer publiceras artiklar i informativt syfte. För honorering av sådana artiklar beräknas högst 10 000 kronor per år. Beträffande den kariesförebyggande verksamheten erfordras sammanlagt 36 000 kronor för en skrift över sambandet mellan kost och karies för skolköksundervisning, en broschyr rörande tandsystemet och dess sjukdomar för undervisningen i fysiologi och hälsolära, fyra affischer för folktandvårdspolikliniker och skolor samt en promemoria för barn med

extremt hög kariesfrekvens och deras föräldrar. För ifrågavarande upplysningsverksamhet erfordras sålunda totalt 60 000 kronor.

Behov föreligger av att på finska språket kunna rikta upplysning i hälsovårdsfrågor till cirka 35 000 finsktalande personer i nordligaste Sverige och den alltmera betydande numerär finnar, som invandrat och funnit sysselsättning främst inom industri och jordbruk. De senare, som beräknas uppgå till flera tiotusental, behärskar ofta icke alls eller i varje fall endast nödtorftigt svenska språket. För denna verksamhet erfordras 10 000 kronor.

Styrelsen beräknar sålunda anslagsposten till publikationstryck till (74 700 + 21 900 + 3 500 + 2 700 + 4 200 + 60 000 + 10 000) 177 000 kronor.

6) Kostnaderna för cancerregistrets bearbetning 1961/62 jämte kostnader för statistiska avdelningens övriga hålkortsarbeten beräknas till 18 000 kronor, vari ingår från statistiska centralbyrån aviserade automatiska utgiftsökningar. Bearbetningen av de ekonomiskt-administrativa uppgifterna i sjukhusens årsberättelser med hjälp av hålkort bör utvidgas. Härigenom vinnes bl. a. en utförligare redovisning av sjukhusens personalresurser. Medelsbehovet härför uppskattas till omkring 2 000 kronor.

7) För budgetåret 1959/60 redovisade merinkomster är av tillfällig natur.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag bör anslagsposterna till sjukvård m. m. och traktamenten åt vissa vikarier för befattningshavare inom medicinalstyrelsen uppräknas till 14 000 (+ 2 000) resp. 28 000 (+ 3 000) kronor.

Under styrelsens avlöningsanslag har jag förordat inrättande av en arvodestjänst såsom föredragande i ärenden rörande barnpsykiatri. Härigenom torde en ökning av inspektionsverksamheten beträffande det barnpsykiatriska klientelet komma till stånd. Med hänsyn härtill och för att bereda ökat utrymme för internordiska resor för styrelsens tjänstemän bör posten till reseersättningar höjas med 3 000 till 114 000 kronor. Härav beräknar jag 4 000 (+ 1 000) kronor för internordiska resor.

Under posten till övriga expenser, expenser för eget behov, föreslår jag i likhet med styrelsen en höjning av medelsanvisningen till renhållning och städning med 10 000 kronor till 70 000 kronor, till skrivmaterialier, papper, blankettryck med 5 000 kronor till 55 000 kronor och till telegram, telefon och annonsering med 5 000 kronor till 105 000 kronor. Till inköp och underhåll av inventarier beräknar jag oförändrat belopp, 55 000 kronor, varav 46 000 kronor till ersättningsanskaffning och årligt underhåll av inventarier, 3 000 kronor för fortsatt förnyelse av skrivmaskinsbeståndet och 5 600 kronor för anskaffande av hyllinredningar till styrelsens arkiv. Jag är icke beredd att tillstyrka en höjning av medelsanvisningen till bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m. Härför beräknar jag oförändrat 24 000 kronor. På grund av det anförda bör posten till övriga

expenser, expenser för eget behov, höjas med (10 000 + 5 000 + 5 000) 20 000 kronor och uppföras med (289 000 + 20 000) 309 000 kronor.

Med hänsyn till belastningen å delposten till expenser för annat än eget behov föreslår jag, att posten uppräknas med 1 000 kronor till 16 000 kronor.

Vad härefter angår anslagsposten till publikationstryck beräknar jag för tryckning av de publikationer, som styrelsen utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t må utgiva, samt för inköp av särtryck ur den av apotekens kontrollaboratorium utgivna förteckningen över specialiteter m. m. 74 700 resp. 21 900 kronor. Vidare beräknar jag 3 500 kronor för tryckning av en statistisk årsredogörelse beträffande till cancerregistret anmälda cancerfall och 2 700 kronor för utgivning av en ny upplaga av förteckningen över legitimerade sjukgymnaster.

I likhet med styrelsen anser jag det angeläget, att en broschyr med upplysningar angående de olika arbetsmöjligheter som sjuksköterskeyrket erbjuder sprides bland ungdomar, som står inför sitt yrkesval. För detta ändamål beräknar jag 4 200 kronor.

Till allmän hälsovårdsupplysning — häri inbegripet upplysnings- och propagandaverksamhet i kariesförebyggande syfte — samt till trycksaker för utlandskontakter är medelsanvisningen för innevarande budgetår begränsad till 10 000 kronor. Upplysnings- och propagandaverksamheten i kariesförebyggande syfte bör emellertid intensifieras i enlighet med vad jag utvecklar närmare i det följande under anslaget till Bidrag till driften av folktandvården. Jag förordar därför, att till kariesförebyggande verksamhet för nästa budgetår anvisas 100 000 kronor under en särskild anslagspost. Beträffande de av medicinalstyrelsen föreslagna broschyrerna rörande kariesprofylax finner jag det särskilt angeläget, att upplysning sprides bland barn med hög kariesfrekvens och deras föräldrar. Medelsanvisningen till hälsovårds- och allmänmedicinsk upplysningsverksamhet i övrigt anser jag böra begränsas till 8 000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört bör anslagsposten till publikationstryck uppföras med (74 700 + 21 900 + 3 500 + 2 700 + 4 200 + 8 000) 115 000 (— 5 000) kronor och en särskild post till kariesförebyggande verksamhet upptagas med 100 000 kronor.

Under anslagsposten till hålkortsarbeten förordar jag i enlighet med styrelsens förslag en höjning av medelsanvisningen med 5 000 kronor till 20 000 kronor.

Mot styrelsens beräkning av anslagsbehovet i övrigt under anslaget har jag icke något att erinra.

Vid bifall till vad nu förordats bör anslaget höjas med (2 000 + 3 000 + 3 000 + 20 000 + 1 000 — 5 000 + 100 000 + 5 000) 129 000 och alltså bestämmas till (599 000 + 129 000) 728 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 728 000 kronor.

[8] 3. **Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	493 000	453 226
1960/61 (statsliggaren s. 1042)	490 000	
1961/62 (förslag)	541 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 30/8 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 53 100 kronor.

	Ökning
1. Personalförstärkning	
1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång med heltid i st.f. halvtid	5 900
2. Löneregleringar	
a) 1 assistent Ae 17 i st. f. Ag 15	2 059
b) 1 assistent Ae 15 i st. f. Ag 13	1 014
c) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. Ag 10	—
d) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. Ag 7	—
3. Vikariats- och övertidsersättningar	7 774
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 200
5. Omräkning	
Löneklassuppflyttning	640
På grund av beräknad anslagsbelastning	34 374
Avrundning	139
	53 100

Motiv

1) För en noggrann och dagsaktuell central bokföring av den av nämnden förrådshållna materielen, vars värde uppgår till cirka 80 miljoner kronor och som är lagrad på cirka 150 förråd på skilda orter i landet, erfordras åtminstone ett heltidsanställt biträde.

2 a) och b) Av de fem assistenter, som tjänstgör å upphandlings- och organisationsbyrån, är två placerade i Ae 17, en i Ag 15, en i Ag 13 och en å en arvodesbefattning, avsedd för en pensionerad underofficer och med arvode motsvarande skillnaden mellan löneklass A 17 och utgående tjänstepensionsförmåner. De två förstnämnda uppflyttades till Ae 17 i samband med 1960 års allmänna löneöverenskommelse. Tjänsten i Ag 15 kan i fråga om arbetsuppgifternas art och omfattning jämställas med tjänsterna i Ae 17 och bör därför uppflyttas till motsvarande lönegrad. Detsamma gäller tjänsten i Ag 13, som bör placeras åtminstone i 15 lönegraden. Beträffande båda dessa extra tjänster gäller att arbetsuppgifterna är av stadigvarande natur, varför de bör ombildas till extra ordinarie.

2 c) Innehavaren av tjänsten biträder chefen för nämndens personalbyrå i krigsplaceringsärenden rörande läkare och annan kvalificerad medicinalpersonal. Då uppgifterna är stadigvarande, bör tjänsten ombildas till extra ordinarie.

2 d) Kanslibiträdet å upphandlings- och organisationsbyrån har förutom egna skrivuppgifter att bl. a. öva uppsikt över byråns övriga biträden med

skriv- och materielbokföringsuppgifter samt förrätta andra kvalificerade kontorsgöromål. Då motsvarande tjänst på personalbyrån är extra ordinarie och då tjänsteuppgifterna är av stadigvarande natur, bör tjänsten ombildas till extra ordinarie.

Departementschefen

Sjukvårdsberedskapsnämndens förslag till personalförstärkning och löneregleringar kan jag icke biträda i vidare mån än att jag förordar, att en assistenttjänst i Ag 15, en kansliskrivartjänst i Ag 10 och en kanslibiträdestjänst i Ag 7 extraordinariesättes.

Enligt riksdagens beslut i anledning av propositionen nr 178/1960 har en sjuksköterskетjänst i Ae 11 hos nämnden utbytts mot en tjänst som kontorsskrivare i Ae 13. På grund härav samt för automatisk utgiftsstegring för vidtagna löneregleringar i övrigt, löneklassuppflyttning, höjning av det rörliga tillägget och kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör anslaget uppräknas med i runt tal 51 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag sålunda till (490 000 + 51 000) 541 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöning till ordinarie tjänsteman, *förslagsvis*	100
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	93 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	350 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	90 900
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 000
	Summa kronor	541 000;

b) till *Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 541 000 kronor.

[9] 4. **Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	82 900	78 553
1960/61 (statsliggaren s. 1043)	85 900	
1961/62 (förslag)	117 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 30/8 1960) föreslår, dels att anslaget uppräknas med 6 000 kronor, dels ock att under särskilt anslag 30 000 kronor anvisas till bestridande av kostnader för viss kursverksamhet m. m.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Hålkortsarbeten	24 869	20 000	26 000	6 000
2. Kursverksamhet m. m.	—	—	30 000	30 000
				36 000

Motiv

1) Vissa med omläggningen av sjuksköterskeregistret till hålkortssystem förbundna kostnader var av engångsnatur och förklarar den relativt stora belastningen budgetåret 1959/60. Det för innevarande budgetår beräknade beloppet torde i stort täcka behovet även för nästa budgetår vid oförändrat utnyttjande av statistiska centralbyråns hålkortsanläggning. Emellertid har medicinalstyrelsen behov av att för vissa statistiska ändamål utnyttja registret utöver vad som redan sker för fredsändamål. Delposten bör därför ökas med 2 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har ett manuellt fört barnmorskeregister, omfattande 2 500 barnmorskor. Härav har 800 sjuksköterskekompetens och ingår därför också i sjuksköterskeregistret. Såväl fredsstatistiska som beredskapsmässiga skäl talar för att barnmorskeregistret i dess helhet snarast möjligt omlägges till hålkortssystem. Enligt av statistiska centralbyrån lämnade uppgifter skulle en sådan omläggning draga en engångskostnad av 1 000 kronor. Kostnaden för den årliga aktualiseringen och bearbetningen av registret beräknas till 2 500 kronor. Med en beräknad marginal av 500 kronor till oförutsedda utgifter skulle omläggnings- och driftkostnaderna därför belöpa sig till 4 000 kronor.

2) I propositionen nr 159/1953 angående organisationen av den civila sjukvårdsberedskapen m. m. förordade departementschefen, att korta utbildnings- och informationskurser skulle anordnas centralt för cheferna för hälso- och sjukvårdssektionerna i civilbefälhavarkansliens och länsstyrelsernas krigsorganisation. Då själva kurskostnaderna borde bestridas från anslagen till sjukvårdsberedskapsnämnden samt resekostnadsersättning och traktamente syntes böra utgå från länsstyrelsernas reseersättningsanslag, befanns särskilt anslag icke erforderligt för ändamålet. Kungl. Maj:t har genom beslut den 5 juni 1959 dels föreskrivit, att deltagare i sålunda avsedda kurser ägde åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt närmare angivna grunder att bestridas från anslaget till länsstyrelsernas reseersättningar, dels ock medgivit, att statligt anställd läkare, därest tjänstledighet erfordrades för deltagande i nämnda kurser, finge erhålla oavkortad lön under tjänstledighetstiden. I samverkan med försvarets sjukvårdsstyrelse

har två sådana kurser hittills anordnats, den ena år 1955 och den andra år 1959, båda som veckokurser för såväl civila som militära deltagare. Av deltagarna har 20 varit civila befattningshavare. Deltagandet i kurserna är, såvitt gäller de civila deltagarna, frivilligt. Enär kursdeltagarna till stor del rekryteras från kretsen av förste provinsialläkare och dessa läkare vid sitt tjänstetillträde i allmänhet är över 50 år, är det önskvärt att kurserna upprepas med kortare mellanrum än hittills. För nästa budgetår avser därför nämnden att i samverkan med försvarets sjukvårdsstyrelse anordna två kurser, vardera med 15 civila deltagare.

För att säkerställa en fullgod sjukvårdsledning inom de olika civilområdena resp. länen är det nödvändigt att i viss utsträckning hos civilbefälhavare och länsstyrelser krigsplacera även läkare inom den slutna kroppssjukvården. Ett hinder härför har varit, att sådana läkare, som med få undantag ej är statsanställda, icke ansett sig kunna deltaga i ifrågavarande utbildnings- och informationskurser, enär möjlighet saknats att ersätta dem för under kurstiden förlorade löneinkomster. Nämnden föreslår därför, att sådana föreskrifter meddelas, att deltagare i av nämnden för cheferna för civilbefälhavarnas och länsstyrelsernas sjukvårdssektioner anordnad utbildnings- och informationskurs må kunna erhålla ersättning för de löneförmåner, vilka han visar sig ha gått förlustig under för kursdeltagande erforderlig tjänstledighet, dock högst med belopp motsvarande den på samma tid belöpande kontantlönen för tjänsteman i löneklass 1 å löneplan B. I de för nästa budgetår planerade kurserna beräknas högst 10 av de 30 civila deltagarna ha fredsanställning hos landsting eller annan kommunal huvudman. På grund härav och förutsatt att vederbörande deltagare måste vidkännas löneavdrag under 7 dagar uppskattas kostnaderna för sagda löneförmåner till 8 200 kronor efter en inkomst för vecka och deltagare av i runt tal 820 kronor.

Övervägande antalet såväl statligt som kommunalt anställda läkare bedriver privat läkarpraktik vid sidan av sin tjänsteanställning och måste sålunda vid eventuellt deltagande i sådan kurs vidkännas minskning i sin arbetsinkomst. Läkare vid försvaret äger emellertid enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 augusti 1958 vid viss beordrad tjänstgöring åtnjuta gottgörelse med 75 kronor för dag, därest till följd av tjänstgöringen hinder att utöva enskild praktik föreligger mellan kl. 12 och 18 under minst fyra timmar eller, för läkare med en daglig tjänstgöringsskyldighet av fem timmar förlagd till eftermiddagen, mellan kl. 9 och 12. Civila läkare, som deltager i här berörda kurser, bör enligt nämndens mening erhålla ersättning för förlorade praktikinkomster efter samma grunder. Kostnaderna härför uppskattas till (75 × 30 × 6) 13 500 kronor, därvid varje kurs beräknas omfatta 6 söckendagar.

Ersättning för mistade praktik- och löneinkomster bör även utgå till vissa civila läkare vid deltagande i kurser vid försvarshögskolan. Varje kurs om-

fattar minst sex veckor. Medicinalstyrelsen beredes varje år tillfälle att föreslå en kursdeltagare. Det är med hänsyn till värdet av denna utbildning önskvärt, att samtliga i central och regional instans krigsplacerade läkare med uppgifter i fråga om den operativa sjukvårdsledningen i krig genomgår sådan kurs. Nämnden föreslår därför, att gottgörelse till läkare, som deltager i kurs vid försvarshögskolan, lämnas efter samma grunder som föreslagits beträffande vissa kursdeltagare i nämndens kurser. Under antagande att under nästa budgetår en läkare genomgår kurs vid försvarshögskolan, torde kostnaderna kunna beräknas till vad gäller ersättning för förlorad praktikinkomst högst (42 × 75) 3 150 kronor och beträffande ersättning för förlorad löneinkomst högst 4 500 kronor, eller tillhopa 7 650 kronor.

För här berörda ändamål beräknas medelsbehovet sålunda till (8 200 + 13 500 + 7 650) 29 350 kronor eller avrundat till 30 000 kronor.

Yttrande

Statens lönenämnd har förklarat sig icke ha något att erinra mot att läkare, som tages i anspråk för avsedda ändamål och med anledning härav går förlustig löne- och praktikinkomst, beredes ersättning på sätt medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd föreslagit.

Departementschefen

I propositionen nr 159/1953 angående organisationen av den civila sjukvårdsberedskapen m. m. förordade föredragande departementschefen, att korta utbildnings- och informationskurser skulle centralt anordnas för cheferna för hälso- och sjukvårdssektionerna hos civilbefälhavare och länsstyrelser. Sjukvårdsberedskapsnämnden har därefter anordnat två sådana kurser. Under budgetåret 1961/62 avses ytterligare två kurser komma till stånd.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 5 juni 1959 erhåller statligt anställd läkare, om tjänstledighet erfordras för deltagande i sådan kurs, oavkortad lön under tjänstledighetstiden. Det måste anses skäligt att läkare, som icke är statligt anställd, vid deltagande i dylik kurs beredes en häremot svarande förmån. Jag tillstyrker därför förslaget, att deltagare i av nämnden anordnad utbildnings- och informationskurs för chefer för civilbefälhavarnas och länsstyrelsernas sjukvårdssektioner tillerkännes ersättning för de löneförmåner, vilka han visar sig ha gått förlustig under erforderlig tjänstledighet för kursdeltagandet, dock högst med belopp motsvarande den på tjänstledighetstiden belöpande kontantlönen för tjänsteman i löneklass 1 å löneplan B. I likhet med nämnden beräknar jag medelsbehovet för detta ändamål under nästa budgetår till 8 200 kronor.

Föreskrifter om gottgörelse till läkare vid försvaret vid hinder att utöva enskild praktik till följd av deltagande i inskrivningsförrättning eller annan särskilt beordrad tjänstgöring har meddelats av Kungl. Maj:t den 3 juni 1960. Gottgörelse utgår med 75 kronor för dag under vissa närmare angivna

villkor. I princip biträder jag nämndens förslag, att läkare, som deltager i av nämnden anordnad kurs av ifrågavarande slag, må erhålla motsvarande ersättning för hinder att utöva enskild praktik. Mot nämndens beräkning av kostnaderna härför under budgetåret 1961/62 har jag icke något att erinra. Jag uppskattar sålunda kostnaderna till 13 500 kronor.

Vad slutligen angår förslaget om ersättning för mistade praktik- och löneinkomster till civil läkare, som deltager i kurs vid försvarshögskolan, förordar jag, att jämväl sådan läkare må erhålla ersättning efter av mig i det föregående förordade grunder. Kostnaderna härför beräknar jag för nästa budgetår till i runt tal 7 400 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma villkoren för åtnjutande av de av mig förordade ersättningarna. Kostnaderna för dessa bör bestridas från en särskild anslagspost under förevarande anslag. Denna bör uppföras med (8 200 + 13 500 + 7 400) 29 100 kronor.

Anslagsposten till hålkortsarbeten bör uppräknas med 2 000 kronor för att sjuksköterskeregistret skall kunna i ökad utsträckning utnyttjas för statistiska ändamål. Däremot är jag icke beredd att beräkna medel för omläggning av barnmorskeregistret till hålkortssystem. Jag förordar sålunda, att posten upptages med 22 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit bör anslaget uppräknas med (29 100 + 2 000) 31 100 kronor och upptagas till (85 900 + 31 100) 117 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 117 000 kronor.

[10] **5. Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	428 000	441 068
1960/61 (statsliggaren s. 1044)	504 000	
1961/62 (förslag)	525 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 74 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. a) Arvoden till redogörare för centralförråd	14 300	14 300	18 200	3 900
b) Arvoden till redogörare för lokala förråd	45 500	45 500	56 600	11 100
2. Arvoden till inventeringsförrättare	6 358	8 000	8 000	—
3. Ersättning för handräckning, semester- och sjukvikarier	83 731	105 000	110 000	5 000
4. Hyror, frakter m. m.	256 006	290 200	340 200	50 000
5. Reparationer och underhåll m. m. av materiel	35 173	41 000	45 000	4 000
				74 000

Motiv

1 a) och b) Arvodena till förrådsredogörarna reglerades senast år 1957. En uppräkning av arvodena bör ske med hänsyn såväl till den allmänna lönelyftningen som till den ökning av det med redogörarskapet förenade arbetet och ansvaret, som blivit en följd av den ständigt fortgående ökningen av materieluppbörden. Årsarvodena föreslås därför skola höjas från genomsnittligt 1 100 till 1 300 kronor för redogörarna för de centrala förråden och från 350 till 425 kronor beträffande redogörarna för de lokala förråden. Då det fr. o. m. nästa budgetår kommer att finnas 14 centrala och 133 lokala förråd, beräknas till redogörare för centrala förråd 18 200 kronor och till redogörare för lokala förråd avrundat 56 600 kronor.

3) Posten bör uppräknas med 5 000 kronor för den ökning av handräckningskostnaderna, som väntas som följd av den under år 1960 träffade löneöverenskommelsen på den allmänna arbetsmarknaden.

4) Den materiel som beräknas komma att upphandlas med anlitande av redan anvisade medel kräver ytterligare förrådsutrymme om cirka 2 000 kvadratmeter. Då man f. n. måste beräkna en genomsnittlig hyreskostnad av minst 10 kronor per kvadratmeter, förutses en ökning av medelsbehovet till hyror av minst 20 000 kronor. Fraktkostnaderna beräknas öka med 20 000 kronor på grund av vissa omflyttningar i anslutning till pågående och planerade förändringar av sjukhusplanläggningen. Till hyreskostnader för förrådshållning av den för budgetåret 1961/62 till inköp föreslagna materielen för vissa fasta sanitetsanstalter, beräknar nämnden 10 000 kronor. Anslagsposten föreslås därför höjd med 50 000 kronor.

5) Nämnden avser fortsätta den genomgång av instrumentutrustningarna, vartill särskilda medel anvisats för innevarande budgetår. Parallellt härmed bör en allmän översyn av vårdavdelningsutrustningarna äga rum. Med hänsyn bl. a. till den stegrade lönenivån bör anslagsposten ökas med 4 000 kronor.

Departementschefen

Förslaget om höjning av förrådsredogörarnas arvoden kan jag icke biträda. Fr. o. m. nästa budgetår tillkommer ytterligare ett centralförråd och tre lokala förråd. På grund härav bör delposterna till arvoden till redogörare för centrala förråd resp. lokala förråd uppräknas med vardera 1 100 kronor till 15 400 resp. 46 600 kronor.

Med hänsyn till den låga belastningen å anslagsposten till ersättningar för handräckning, semester- och sjukvikarier torde posten böra uppföras med oförändrat belopp, 105 000 kronor.

Av samma skäl torde uppräkningen av posten till hyror, frakter m. m. böra begränsas till 14 800 kronor och posten uppföras med 305 000 kronor.

Jag finner det angeläget, att den innevarande budgetår påbörjade översynen och kontrollen av behandlingsavdelningarnas utrustning fortsätter

i av nämnden föreslagen omfattning. Under anslagsposten till reparation och underhåll m. m. av materiel beräknar jag därför en höjning av medelsanvisningen med 4 000 kronor till 45 000 kronor.

Mot nämndens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innefattande oförändrad medelsanvisning, har jag icke något att erinra.

Vid bifall till vad nu förordats bör anslaget ökas med (1 100 + 1 100 + 14 800 + 4 000) 21 000 kronor och bestämmas till 525 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

[11] **6. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	600 000	1 700 430
1960/61 (statsliggaren s. 1044)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	2 190 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 6 634 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Anskaffning av utrustning för operations- och vårdavdelningar vid beredskapssjukhus	30 000	2 700 000	+ 2 670 000
2. Täckande av förluster vid omsättning av utrustning för beredskapssjukhus	500 000	500 000	—
3. Anskaffning av utrustning för sjukhärbärgen i krig	900 000	3 000 000	+ 2 100 000
4. Bidrag till Svenska röda korset för viss utbildningsverksamhet	100 000	84 000	— 16 000
5. Anskaffning av brandskyddsmateriel för förrådslokaler	—	30 000	+ 30 000
6. Anskaffning av utrustning för mentalsjukhus under utrymning	—	320 000	+ 320 000
		6 634 000	

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 6 354 697 kronor. Hela detta belopp är bundet genom redan träffade eller slutplanerade leverans- och entreprenadavtal.

1) Enligt gällande planläggning för beredskapssjukhus, grundad på den av Kungl. Maj:t senast år 1954 fastställda förteckningen över beredskapssjukhus, saknas utrustning för 5 200 vårdplatser. Sjukvårdsberedskapsnämnden har emellertid genom skrivelse den 13 april 1960 efter hörande av överbefälhavaren och civilförsvarsstyrelsen förelagt Kungl. Maj:t förslag till ny förteckning över beredskapssjukhus. Förslaget är närmast föranlett av civilförsvarets under senare år radikalt ändrade utrymningsplanläggning. Förslaget avviker från gällande beredskapssjukhusplan bl. a. därigenom att

ett antal fredssjukhus på grund av sin ur militär synpunkt utsatta belägenhet ansetts böra helt eller delvis utgå ur beredskapssjukhusorganisationen. Då det emellertid ansetts angeläget att icke minska den totala vårdplatstillgången, har vid omplanläggningen anskaffats ersättning för berörda bortfall av fredsplatser. De nya platserna är huvudsakligen förlagda till skolor och andra sådana allmänna inrättningar, som i fred icke utnyttjas för sjukvård. Omplanläggningen har berört i runt tal 25 700 av de i den nuvarande organisationen ingående vårdplatserna. Av detta antal består cirka 7 000 av lasaretts- och sjukstugeplatser samt cirka 3 900 av platser å andra i fred verksamma sjukvårdsanstalter.

Den genomsnittliga kostnaden för utrustningsanskaffning beräknas numera till 900 kronor per vårdplats, varav 300 kronor belöper på diagnostik- och behandlingsmateriel och 600 kronor på vårdavdelningsutrustning. För att täcka det återstående utrustningsbehovet enligt den föreslagna nya beredskapssjukhusplanen erfordras materiel dels för de inledningsvis omnämnda 5 200 platserna och dels för de 10 900 platser, vilka nyrekognoserats som ersättning för utgående fredsvårdplatser. Av dessa platser torde anskaffningen för 3 900 platser kunna inskränkas till enbart vårdavdelningsutrustning, medan för resten eller (5 200 + 7 000) 12 200 platser fullständig utrustning erfordras. Kostnaderna skulle alltså uppgå till [(3 900 × 600) + (12 200 × 900)] 13 320 000 kronor. Det synes önskvärt att i första hand anskaffa utrustning för de platser, som behöver utrustas med såväl vårdavdelnings- som operationsutrustning. Nämnden föreslår för ändamålet 2 700 000 kronor, möjliggörande utrustning av 3 000 av de sist avsedda platserna.

2) Under nästa budgetår bör äldre gummi- och textilartiklar, ingående i den lagerhållna sjukvårdsmaterielen, omsättas i huvudsak i samma omfattning som under innevarande budgetår eller till ett återanskaffningsvärde av i runt tal en miljon kronor. Då omkring 50 procent av återanskaffningsvärdet torde utvinnas genom försäljning, erfordras en medelsanvisning om 500 000 kronor för täckande av förlusterna.

3) Hittills har för den materiella upprustningen av sjukhärbärgesorganisationen anvisats inalles 1 380 000 kronor, motsvarande materielkostnaderna för i runt tal 9 300 vårdplatser. Då det befunnits önskvärt att i en första etapp utrusta inalles 70 000 platser, kvarstår alltså ett utrustningsbehov för cirka 60 700 platser. Omkring en tredjedel av detta platsantal eller i runt tal 20 000 platser bör utrustas nästa budgetår. Eftersom materielkostnaden per vårdplats uppgår till i runt tal 150 kronor, beräknas medelsbehovet till 3 miljoner kronor.

4) Nämnden föreslår efter samråd med överstyrelsen för Röda korset att utbildningen av rödakorssamariter, avsedda att i krig tjänstgöra inom olika avsnitt av den civila sjukvårdssektorn, skall fortsätta under nästa budgetår och att statsbidrag skall utgå efter oförändrade grunder, d. v. s. med en krona per elev och utbildningstimme. Då utbildningstiden enligt kurspro-

grammet omfattar 42 timmar och den årliga utbildningskontingenten bör utgöra omkring 2 000 samariter, beräknas 84 000 kronor för ändamålet.

5) Automatiska brandalarmanläggningar bör installeras i dels den centralförrådsbyggnad, vartill medel anvisats för budgetåret 1959/60 och som beräknas bli färdigställd under loppet av innevarande budgetår, och dels den som centralförråd avsedda byggnad, till vars inköp nämnden föreslagit medelsanvisning å kapitalbudgeten för nästa budgetår. Vardera anläggningen kostnadsberäknas till 10 000 kronor. För brandskyddsmateriel till vissa nytillkomna lokala förråd samt för viss komplettering av tidigare inköpt materiel beräknas cirka 10 000 kronor.

6) Sjukvårdsberedskapsnämnden har som ett led i krigsplanläggningen under medverkan av försvarsstaben och civilförsvarsstyrelsen utrett möjligheterna att verkställa utrymning av mentalsjukhus å orter, som är föremål för den allmänna utrymningsplanläggningen. Utredningen har givit vid handen, att det föreligger behov av fortsatt kvalificerad vård för omkring 5 000 patienter från utrymda mentalsjukhus och att dessa patienter kan beredas plats vid vissa sjukhus, som icke beröres av utrymningsplanläggningen, under förutsättning att sängar och sängutrustning i viss omfattning ställes till de s. k. mottagningssjukhusens förfogande. Då vissa reserver av sådan materiel redan finns och möjligheter torde föreligga att åtminstone till någon mindre del kunna förse sjukhusen med ifrågavarande materiel genom lokala anskaffningar i ett verkställighetsläge, har nämnden ansett, att anskaffningen bör inskränkas att tills vidare avse 4 000 platser. Anskaffningskostnaden per vårdplats uppskattas till 240 kronor och det totala medelsbehovet för ändamålet därför till 960 000 kronor. Anskaffningen bör fördelas på tre år, och 320 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår.

Medelsbehovet å anslaget beräknas sålunda till (2 700 000 + 500 000 + 3 000 000 + 84 000 + 30 000 + 320 000) 6 634 000 kronor.

Departementschefen

Hittills har medel anvisats för anskaffande av utrustning för 104 800 vårdplatser å beredskapssjukhus. Den av sjukvårdsberedskapsnämnden föreslagna omplanläggningen av beredskapssjukhusorganisationen med hänsyn till gällande utrymningsplaner har av Kungl. Maj:t godkänts genom beslut den 9 december 1960. Enligt den nya planen skall organisationen omfatta i runt tal 124 000 vårdplatser.

Den nya planläggningen medför behov av ytterligare utrustningsanskaffning. För 3 900 platser behövs enbart vårdavdelningsutrustning. Härutöver saknas utrustning helt för omkring 12 200 platser. Då det ur beredskapssynpunkt synes försvarligt att något förskjuta slutförandet av denna utrustningsanskaffning, finner jag mig icke böra tillstyrka, att medel för detta ändamål anvisas för nästa budgetår.

För innevarande budgetår har 500 000 kronor anvisats för täckande av

förluster vid omsättning av utrustning för beredskapssjukhus. Jag biträder nämndens förslag att samma belopp anvisas för ändamålet för nästa budgetår. Härvid förutsätter jag, att inkomsterna vid försäljningen även i fortsättningen skall få tillgodoföras förevarande anslag och att nämnden erhåller bemyndigande att disponera inkomsterna till anskaffning av materiel motsvarande den försålda.

1959 års riksdag beslöt i princip, att en organisation av sjukhärbärgen skall uppbyggas, omfattande totalt 110 000 vårdplatser, varav 70 000 i en första etapp. Hittills har till utrustningsanskaffning för sjukhärbärgena anvisats 1 380 000 kronor, möjliggörande materielanskaffning för cirka 9 300 vårdplatser. Jag förordar för nästa budgetår en medelsanvisning av 1 576 000 kronor för ändamålet. Då jag anser mig böra räkna med en utrustningskostnad av 150 kronor för vårdplats, skulle beloppet möjliggöra, att materiel kan anskaffas för omkring 10 500 vårdplatser.

Jag tillstyrker förslaget att Svenska röda korset erhåller bidrag till utbildningen av samariter, avsedda att i krig tjänstgöra inom den civila sjukvårdssektorn, efter samma grunder som för innevarande budgetår eller med en krona per utbildningstimme och elev. Liksom under innevarande budgetår bör utbildningstiden för varje elev omfatta 42 timmar. Antalet elever beräknas till 2 000. På grund härav föreslår jag, att 84 000 kronor anvisas för ändamålet.

Vid min anmälan senare denna dag av anslagen å kapitalbudgeten ämnar jag föreslå, att medel anvisas för inköp av en fastighet för lagring av sjukvårdsmateriel för beredskapssjukhusen m. m. I likhet med nämnden anser jag, att såväl denna fastighet som den centralförrådsbyggnad, för vars uppförande medel anvisats under förevarande anslag för budgetåret 1959/60, bör utrustas med automatisk brandalarmanläggning. Jag tillstyrker, att 30 000 kronor anvisas för detta ändamål och för inköp av viss annan brandskyddsmateriel.

I samband med utrymning torde det såsom sjukvårdsberedskapsnämnden framhållit komma att bli nödvändigt att i viss utsträckning överföra patienter från mentalsjukhus å utrymningsort till sjukhus, som icke beröres av utrymningen. Jag är emellertid icke beredd att för nästa budgetår förorda medelsanvisning för anskaffande av utrustning, som kan vara erforderlig för dessa mottagningssjukhus.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (500 000 + 1 576 000 + 84 000 + 30 000) 2 190 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 190 000 kronor.

[12] 7. **Utrustning m. m. av sanitetsanstalter.** Något anslag för detta ändamål finnes icke uppfört i riksstaten för innevarande budgetår.

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd* har i skrivelse den 29 augusti 1958 framlagt förslag till organisation av sanitetsanstalterna i riket m. m.

II. *Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd* (skr. 30/8 1960) hemställer, att till utrustning av sanitetsanstalter anvisas ett reservationsanslag av 310 000 kronor.

Motiv

I. Sedan medicinalstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts uppdrag 1951 framlagt förslag till organisation för sanitetsanstalter i riket, anbefalldes styrelsen den 29 juni 1953 att i samråd med försvarsstaben, försvarets sjukvårdsstyrelse och civilförsvarsstyrelsen avgiva förnyat yttrande i ärendet. På styrelsens uppdrag har nuvarande statsepidemiologen B. Zetterberg verkställt ytterligare utredning i ämnet. Zetterbergs förslag innebär i huvudsak följande.

Den sanitetsverksamhet, varom här är fråga, skall i fortsättningen bedrivas dels av vissa rörliga enheter, nämligen civilförsvarets nuvarande sanitetspatruller och 21 nyskapade rörliga formationer, dels ock av vissa fasta anstalter. De fasta anstalterna föreslås uppdelade i dels ständiga fasta sanitetsanstalter, utgörande de redan i fred i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg befintliga fyra sanitetsanstalterna, dels 84 tillfälliga fasta anstalter, fördelade å samtliga län. Den i Haparanda belägna anstalten föreslås skola nedläggas. I fråga om huvudmannaskapet synes förslaget gå ut på att detta skall, såväl vad gäller de sanitetspatruller, vilka redan nu tillhör civilförsvaret, som beträffande verksamheten i övrigt, åvila civilförsvaret och utövas genom länsstyrelserna i deras egenskap av regionala civilförsvarsmyndigheter. Det medicinska överinseendet föreslås skola åvila det allmänt civila medicinalväsendet genom vederbörande förste krigstjänsteläkare. Civilförsvarsstyrelsen föreslås vara centralt planläggnings- och granskningsorgan med sjukvårdsberedskapsnämnden och försvarets sjukvårdsstyrelse som samrådsmyndigheter i medicinska frågor. Kostnaden för den föreslagna organisationen, begränsad tills vidare till kostnaderna för viss materielanskaffning, beräknas till 1 665 000 kronor, varav 200 000 kronor belöper å vissa av civilförsvarets uppsamlingsplatser, 1 165 000 kronor å de rörliga sanitetsformationerna och 300 000 kronor å de fasta anstalterna.

Samtliga de myndigheter, med vilka sjukvårdsberedskapsnämnden haft samråd, tillstyrker en organisation av i allt väsentligt den utformning och storleksordning som Zetterberg föreslagit, medan delade meningar råder

om huvudmannaskapet. Försvarsstaben och försvarets sjukvårdsstyrelse föreslår, att de fasta anstalterna skall sortera under det allmänt civila medicinalväsendet, under det att de rörliga sanitetsformationerna bör, liksom de nuvarande sanitetspatrullerna, lyda under civilförsvaret i organisationshänseende. Båda myndigheterna förordar dock, att den operativa ledningen av de rörliga enheterna skall utövas av länsstyrelsen genom dess sjukvårdssektion. Civilförsvarsstyrelsen vänder sig i första hand mot att de fasta anstalterna skall tillföras civilförsvaret. Under framhållande att hela verksamheten närmast är hänförlig till den allmänt civila hälso- och sjukvården anser sig styrelsen ej heller kunna biträda förslaget om att de rörliga formationerna skall tillföras civilförsvaret. Enligt styrelsens mening bör frågan om dessa formationer ytterligare utredas.

Även sjukvårdsberedskapsnämnden ansluter sig ifråga om sanitetsverksamhetens allmänna organisation till Zetterbergs förslag. I likhet med samrådsmyndigheterna förordar nämnden, att de fasta sanitetsanstalterna skall hänföras till det allmänt civila medicinalväsendet. Såväl av principiella som praktiska skäl föreslås huvudmannaskapet för samtliga fasta sanitetsanstalter böra åvila vederbörande primärkommun.

Beträffande civilförsvarets patruller förordar nämnden, liksom försvarsstaben och försvarets sjukvårdsstyrelse, att denna beredskap bör upprätthållas. Ansvaret för deras planläggning, upprättande och verksamhet bör i fortsättningen liksom hittills åvila civilförsvaret. Av särskild betydelse i fråga om de rörliga enheterna är emellertid enligt nämnden den föreslagna organisationen av rörliga sanitetsformationer. Nämnden ansluter sig vad gäller deras uppgifter, antal, sammansättning m. m. helt till Zetterbergs förslag. Nämnden biträder också i motsats till civilförsvarsstyrelsen förslaget om att ansvaret för deras planläggning och verksamhet skall ankomma på civilförsvaret. De kommunala organen anses icke ha sådana resurser att de lämpligen bör anförtros en uppgift av ifrågavarande art. Formationernas verksamhetsområden blir också så stora, geografiskt sett, att de med nödvändighet måste administreras av samhällsorgan med större räckvidd än en kommun. För civilförsvarets huvudmannaskap talar också att man härigenom torde få garanti för att viss utbildning av personalen kan äga rum i fred.

Nämnden anser, att materielanskaffning för formationernas behov snarast bör komma till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med Zetterbergs utrustningsförslag. Materielkostnaden per formation skulle utgöra i runt tal 55 500 kronor och totalkostnaden härför (21 × 55 500) 1 165 500 eller avrundat 1 166 000 kronor.

I fråga om materielanskaffningen för verksamheten i övrigt ansluter sig nämnden till vad Zetterberg föreslagit. Samtliga kostnader bör åvila statsverket. Då ansvaret för de fasta anstalterna bör åvila det allmänt

civila medicinalväsendet, torde de för anstalternas utrustning erforderliga medlen böra anvisas under särskilt anslag till sjukvårdsberedskapsnämnden. Då planläggningen i vissa fall kan förutses åsamka de kommunala myndigheterna kostnader av sådan storlek, att de bör ersättas av statsverket, bör 10 000 kronor upptagas härför i samma anslag. Medelsbehovet å anslaget beräknas sålunda till (300 000 + 10 000) 310 000 kronor. Kostnaderna för de rörliga sanitetsformationerna liksom för uppsamlingsplatserna (1 166 000 + 200 000) 1 366 000 kronor bör bestridas från anslag, ställt till civilförsvarsstyrelsens förfogande.

II. Sjukvårdsberedskapsnämndens förslag till organisation av sanitetsanstalter, avsedda att drivas vid krig, krigsfara eller eljest under sådana utomordentliga förhållanden, som avses i 3 § krigssjukvårdslagen, berördes i fråga om de fasta anstalterna i 1959 års statsverksproposition (XI ht, p. 8), därvid departementschefen förklarade sig för det dåvarande icke vara beredd att framlägga något förslag. Beträffande de rörliga formationerna uttalades i propositionen nr 114/1959 angående ny organisation för civilförsvaret m. m. tveksamhet huruvida civilförsvarets sanitetsverksamhet borde utökas på av nämnden föreslaget sätt. Departementschefen uttalade vidare, att han var medveten om att en förstärkning av beredskapen på ifrågavarande område borde ske men att det föreföll honom naturligast att söka åstadkomma detta inom ramen för det allmänt civila medicinalväsendet, varför frågan krävde ytterligare överväganden.

Full enighet har rått mellan nämnden å ena sidan samt försvarsstaben, försvarets sjukvårdsstyrelse och civilförsvarsstyrelsen såsom samrådsmyndigheter å den andra i fråga om organisationen av de fasta anstalterna. Någon ändring i detta ståndpunktstagande har sedermera icke skett. Beträffande dessa anstalter föreslår nämnden därför att för anskaffning av utrustning samt planläggning av sådana anstalter för nästa budgetår beräknas inalles 310 000 kronor, varav 300 000 kronor till utrustningsanskaffning och 10 000 kronor till ersättning åt berörda kommunala huvudmän för kostnader i samband med detaljplanläggningen av anstalterna.

Beträffande de rörliga sanitetsformationerna råder alltjämt vissa meningsskiljaktigheter. Dessa formationer har emellertid av samtliga berörda myndigheter tillmätts mycket stor vikt. En slagkraftig mobil organisation kan med hänsyn till de moderna anfallsvapnens karaktär få avgörande betydelse som ett led i skyddet mot biologisk krigföring. Det är därför angeläget, att ett principbeslut om inrättande av rörliga sanitetsanstalter träffas med det snaraste. Nämnden föreslår med hänsyn till bl. a. nyss berörda statsrådsuttalande, att anstalterna skall tillhöra det allmänt civila medicinalväsendet och att det uppdrages åt nämnden att verkställa den närmare planläggningen och de ytterligare kostnadsberäkningar för utrustningsanskaffning till samma anstalter, som kan visa sig erforderliga.

Yttranden

I. Över medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnds i skrivelse den 29 augusti 1958 framlagda förslag till organisation av sanitetsanstalter har utlåtanden avgivits av statskontoret och Svenska stadsförbundet.

Statskontoret yttrar.

Förslaget att vederbörande primärkommun bör bli huvudman för samtliga fasta sanitetsanstalter vill statskontoret för sin del förorda.

Vad angår frågan huruvida civilförsvaret bör bli ansvarig huvudman för de planerade rörliga formationerna torde det vara svårt att finna något annat organ på vilket ifrågavarande uppgift skulle kunna läggas. Sålunda lärer något kommunalt huvudmannaskap naturligen ej kunna komma i fråga. Även om mycket talar för att civilförsvaret ålägges att taga befattning med de föreslagna mobila sanitetsformationerna, bör dock enligt statskontorets mening undersökas om icke kommunerna skulle kunna medverka i berörda hänseende. Härutinnan må erinras att 1953 års civilförsvarsutredning i sitt betänkande (SOU 1958: 13) förordat en författningsmässig översyn beträffande kommuns skyldigheter att fullgöra av krig föranledda arbetsuppgifter, varvid även frågan om kostnadsfördelning mellan stat och kommun borde beaktas.

De i ärendet gjorda kostnadsberäkningarna har ej givit statskontoret anledning till annat uttalande än att ämbetsverket anser, att de besparingar, som är möjliga utan åsidosättande av förevarande ändamål, bör iakttagas.

Vad gäller medelsanvisningen för ändamålet föreslår statskontoret, att här avsedda kostnader tills vidare förskjutes av statsverket. Innan förenämnda av civilförsvarsutredningen föreslagna utredning rörande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun ägt rum och ställning tagits till eventuellt därvid framkomna förslag, torde frågan om det slutliga ansvaret för kostnaderna ej böra avgöras.

Svenska stadsförbundet anför.

Mot förslaget att de fasta sanitetsanstalterna skall hänföras till det allmänt civila medicinalväsendet, varom samtliga myndigheter är ense, har förbundet intet att erinra. Detta innebär, att huvudmannaskapet för dessa anstalter kommer att åvila vederbörande primärkommun. Vad beträffar de föreslagna rörliga anstalterna delar förbundet sjukvårdsberedskapsnämndens uppfattning att ansvaret för deras planläggning, upprättande och verksamhet bör åvila civilförsvaret samt att de kommunala organen icke har sådana resurser, att de bör anförtros huvudmannaskapet för desamma. På sätt nämnden föreslagit anser förbundet det vara självklart, att samtliga kostnader för verksamheten åvilar statsverket. Detta innebär, att för de fasta anstalternas utrustning och planläggning erforderliga kostnader ersättes av statsverket.

Departementschefen

Under senaste världskriget upprättades ett antal s. k. sanitetsanstalter vid eller nära gränserna för att skydda riket mot införande av smittsamma sjukdomar med flyktingar. Anstalterna planlades och upprättades i regel

av dåvarande försvarets sjukvårdsförvaltning i samråd med medicinalstyrelsen. Men sådan anstalt kunde också upprättas av medicinalstyrelsen efter samråd med försvarsstaben. För denna verksamhet anskaffades successivt viss utrustning, sedan Kungl. Maj:t genom skilda beslut ställt medel till förfogande härför.

Efter världskrigets slut har frågan om planläggning av en ny sanitetsanstaltsorganisation som ett led i den allmänna beredskapsplaneringen varit föremål för flera utredningar. Genom beslut den 30 april 1948 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att i samråd med försvarsstaben, dåvarande försvarets sjukvårdsförvaltning och civilförsvarsstyrelsen verkställa utredning rörande sanitetsanstalterna. Med anledning härav överlämnade medicinalstyrelsen med skrivelse den 28 februari 1951 utredning och förslag rörande den sanitära kontrollen av flyktingar. Efter granskning av förslaget inom inrikesdepartementet anbefalldes styrelsen den 29 juni 1953 att i samråd med nyssnämnda myndigheter avgiva förnyat utlåtande i ärendet.

Sedan medicinalstyrelsen överlämnat ärendet till styrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd, framlade nämnden med skrivelse den 29 augusti 1958 ett utredningsförslag, innebärande att en organisation av sanitetsanstalter skulle inrättas, bestående av dels fyra ständiga fasta anstalter, nämligen de redan i fred verksamma anstalterna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg, dels 84 tillfälliga fasta anstalter, spridda över hela landet, dels ock ett antal rörliga formationer. Anstalterna, som avsågs även skola överta de uppgifter, som de under kriget verksamma sanitetsanstalterna haft beträffande flyktingar, som inkommit över landets gränser, skulle drivas vid krig, krigsfara eller eljest under sådana förhållanden, som avses i 3 § krigssjukvårdslagen. Huvudmannaskapet för de fasta anstalterna skulle enligt nämnden åvila primärkommun, inom vilken fast anstalt redan funnes eller avsågs skola kunna upprättas, medan huvudmannaskapet för de rörliga formationerna skulle åvila civilförsvaret. Kostnaderna för planering av sanitetsanstalterna och för materielanskaffning till desamma borde enligt nämnden i bägge fallen bäras av statsverket.

Civilförsvarsstyrelsen delade icke nämndens uppfattning, att de rörliga anstalterna borde tillföras civilförsvaret, utan ansåg, att hela sanitetsverksamheten närmast vore hänförlig till den allmänt civila hälso- och sjukvården.

Frågan om huvudmannaskapet för de föreslagna rörliga formationerna behandlades sedermera i samband med uppgörandet av förslag till nuvarande organisation för civilförsvaret. I propositionen nr 114/1959 angående denna organisation uttalade jag, att det syntes mig tveksamt, om civilförsvarets sanitetsverksamhet borde utökas på det sätt nämnden föreslagit. Jag förklarade mig vara medveten om att en förstärkning av beredskapen på ifrågavarande område borde ske men fann det naturligast att söka åstad-

komma detta inom ramen för det allmänt civila medicinalväsendet, varför frågan sålunda krävde ytterligare överväganden.

I sin anslagsframställning för nästa budgetår har nämnden nu återkommit till frågan om inrättandet av en organisation av sanitetsanstalter och vidhållit sitt förslag beträffande de fasta anstalterna. I fråga om de rörliga formationerna har nämnden däremot föreslagit, att de skall tillhöra det allmänt civila medicinalväsendet, och hemställt, att nämnden erhåller i uppdrag att utföra den närmare planläggningen och verkställa de ytterligare kostnadsberäkningar för utrustningsanskaffning till dessa, som kan visa sig erforderliga.

Erfarenheterna från det sista kriget visar, att en särskild organisation krävs för att utöva den sanitära kontrollen, om flyktingar i större antal inkommer över landets gränser. En organisation för att kunna möta sådana situationer i framtiden bör enligt min mening förberedas redan i fredstid. Vid utformandet av denna organisation bör jämväl beaktas risken för att biologisk krigföring kan komma att tillgripas. I princip ansluter jag mig därför till sjukvårdsberedskapsnämndens förslag om en förstärkning av beredskapen på området.

Förslaget beträffande de fasta anstalterna har i allt väsentligt biträtts av försvarsstaben, försvarets sjukvårdsstyrelse, civilförsvarsstyrelsen, statskontoret och stadsförbundet. Även för eget vidkommande förordar jag, att nämndens förslag i denna del genomföres. I likhet med nämnden anser jag, att kostnaderna för denna utrustningsanskaffning och för planläggningsarbetena bör stanna på statsverket. Mot nämndens beräkning av medelsbehovet för ändamålet har jag icke funnit anledning till erinran. Jag beräknar sålunda 300 000 kronor för utrustningsanskaffning till fasta sanitetsanstalter och 10 000 kronor till ersättning åt berörda kommunala huvudmän för kostnader i samband med detaljplanläggningen av anstalterna. Härvid förutsätter jag, att den utrustning, som anskaffats för den under kriget verksamma sanitetsorganisationen och som kan finnas tillgänglig och möjlig att använda i den nya organisationen, kommer att utnyttjas.

I fråga om de rörliga formationerna är jag alltjämt av den uppfattningen, att man bör söka åstadkomma dessa inom ramen för det allmänt civila medicinalväsendet. Jag har därför för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt nämnden att närmare utreda förutsättningarna för en sådan organisation av de rörliga sanitetsanstalterna.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning m. m. av sanitetsanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 310 000 kronor.

[13] 8. **Sinnessjuknämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	28 000	25 310
1960/61 (statsliggaren s. 1045)	28 000	
1961/62 (förslag)	28 000	

Yrkande

Sinnessjuknämnden (skr. 23/8 1960) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Omräkning	Ökn. el. minskn.
Lägre löneklassplacering	— 1 200
Rörligt tillägg	+ 1 100
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 100
	0

Motiv

Arbetsbördan under åren 1953—1959 och första delen av 1960 har hållit sig konstant. Med hänsyn härtill och i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till det nyligen framlagda betänkandet angående lag om socialdomstol (SOU 1960: 19), vari bl. a. föreslagits ändring av handläggningen av vissa utskrivningsärenden, beräknas anslaget från samma utgångspunkter som tidigare. De uppräkningar av delposterna för dels rörligt tillägg, dels kompensation för höjda folkpensionsavgifter, som är påkallade för nästa budgetår, kan rymmas inom ramen för beräknad besparing i anledning av lägre löneklassplacering för kanslibiträdet hos nämnden.

Departementschefen

Sinnessjuknämndens anslagsberäkning, innefattande oförändrad medelstilldelning, anser jag mig kunna godtaga. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, *förslagsvis*	10 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	14 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	700
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	200
Summa kronor	28 000;

b) till *Sinnessjuknämnden: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kronor.

[14] 9. **Sinnessjuknämnden: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 000	3 413
1960/61 (statsliggaren s. 1046)	5 000	
1961/62 (förslag)	5 000	

Yrkande

Sinnessjuknämnden (skr. 23/8 1960) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Sinnessjuknämndens beräkning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår, innebärande oförändrad medelsanvisning, har icke givit mig anledning till erinran.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sinnessjuknämnden: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

[15] 10. **Strålskyddsverksamhet m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	978 000	901 158
1960/61 (statsliggaren s. 1046)	1 056 000	
1961/62 (förslag)	1 243 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd (skr. 31/8 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 304 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. *Personalförstärkningar*	
a) 4 laboratorieingenjörer högst Ae 15	+ 75 192
b) 1 instrumentmakare Ae 11	+ 15 304
c) 1 tekniskt biträde Ag 7 på heltid i st. f. laboratoriebiträde Ag 7 på halvtid	+ 6 225
d) 2 tekniska biträden Ag 5 på halvtid	+ 11 216
e) 1 ekonomibiträde Ag 2/3 på heltid i st. f. halvtid	+ 4 805
2. *Löneregleringar*	
a) 1 byrådirektör Ae 24 i st. f. förste byråsekreterare Ae 21	+ 4 290
b) 1 assistent Ae 17 i st. f. Ae 13	+ 3 900
c) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kanslibiträde Ae 7	+ 2 418
d) 1 tekniskt biträde Ag 7 i st. f. laboratoriebiträde Ag 5	+ 1 232
3. *Vikariatsersättningar*	+ 32 662
4. *Omräkning*	
a) Uppflyttning i lönegrader av vissa tjänster	+ 30 467
b) Löneklassuppflyttningar	+ 12 869
c) Ökning av rörligt tillägg i anledning av 1960/61 års löneökning	+ 96 991
d) Ökning av arvode till läkare	+ 900
e) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 5 860
Avrundning	— 331
	+ 304 000

Motiv

På grund av den stora vikt som tillmätes strålskyddsfrågorna och den starka uppmärksamhet som f. n. ägnas dessa är det av största betydelse att radiofysiska institutionen väl kan fylla sin uppgift som strålskyddsnämndens tillsynsorgan. En stor del av det praktiska arbetet inom strålskyddsområdet måste ske under intim samverkan med forskningen inom området. Mellan denna forskning och det praktiska strålskyddsarbetet råder en ständig växelverkan. Verksamheten vid radiofysiska institutionen — såväl forskningen som tillsynsverksamheten — måste ses som en helhet.

Atomenergiärendenas strålskyddsfrågor är synnerligen komplicerade och kräver mycket ingående behandling. Den kvalificerade personalen vid kärnfysikaliska avdelningen kan därför icke vara för fåtalig. Utvecklingen inom atomenergiområdet motiverar också en förstärkning av avdelningens personal.

Omfattningen av de behandlingar vid radiumhemmet som kräver medverkan av fysikalisk expertis från avdelningen för klinisk radiofysik har ökat. För att säkra en ändamålsenlig planlösning och utrustning för de om- och nybyggnader som planeras vid radiumhemmet kommer stora insatser från avdelningens sida att påfordras under flera år framåt. För utvecklingsarbeten som bedrives i samarbete med läkarna vid radiumhemmet anlitas i största möjliga utsträckning forskningsanslag, men då nyutvecklade metoder tages i rutinmässigt bruk kan forskningsmedel ej längre anlitas. En sådan utveckling kan under den närmaste tiden förutses, exempelvis beträffande användningen av Cs^{137} för lokal applikation inom gynekologin och som strålkälla i telegammaapparatur, tillämpningen av nya metoder för dosmätning i vissa kroppsorgan samt användningen av ett flertal radioaktiva isotoper inom diagnostik och terapi.

Verksamheten vid speciallaboratorierna omfattar särskilt utvecklingen av nya mätmetoder och löpande strålningsmätningar. Arbetsomfattningen kommer att öka väsentligt bl. a. genom att försvarets forskningsanstalt, som hittills utfört vissa mätningar särskilt på regnvatten, icke längre anser sig kunna fortsätta dessa utan önskar, att hela verksamheten övertas av radiofysiska institutionen. Arbetet vid speciallaboratorierna måste ur strålskyddssynpunkt anses synnerligen betydelsefullt med tanke på den snabba utvecklingen icke minst inom atomenergiområdet.

1 a) Av tjänsterna avses en för kärnfysikaliska avdelningen, två för avdelningen för klinisk radiofysik och en för speciallaboratoriet.

En förstärkning av kärnfysikaliska avdelningen är nödvändig, enär arbetet inom avdelningens radiokemiska sektor under budgetåret 1961/62 kommer att utgöra en högst väsentlig del av tillsynen över utsläppen av radioaktivt avfall från atomenergianläggningar. Intill den 1 juli 1961 har medel erhållits från statens råd för atomforskning för att knyta en assistent till nämnda sektor. Assistenten utför huvudsakligen radiokemisk analys å vatten, vegetation, livsmedel etc. Anslag av forskningsmedel kan icke i längden påräknas för tjänsten.

Vid avdelningen för klinisk radiofysik har arbetets omfattning ökat avsevärt främst genom tillkomsten av en betatron. Antalet tjänster är icke tillräckligt för att avdelningen på ett tillfredsställande sätt skall kunna

fullgöra sina arbetsuppgifter. En förstärkning av assistentpersonalen är oundgängligen nödvändig. För de båda begärda tjänsterna finns kompetenta personer anställda av forskningsmedel. Dessa forskningsanslag kan emellertid icke påräknas för någon längre tid, enär befattningshavarnas arbetsuppgifter i stor utsträckning antagit rutinmässig karaktär. Av tjänsterna skall den ena knytas till radiumhemmets betatronanläggning och den andra till isotoplaboratoriet.

Vid institutionen har med anslag från statens råd för atomforskning och riksföreningen mot cancer en ny metod för automatisk registrering av strålning utexperimenterats. Denna metod, som beräknas få väsentlig betydelse för den praktiska strålskyddsverksamheten, har nu lämnat forskningsstadiet, och ett 30-tal instrument är under tillverkning vid institutionens verkstad. Fr. o. m. den 1 juli 1961 torde instrumenten få rutinmässig användning inom flera av institutionens avdelningar, och forskningsmedel kan då icke längre tagas i anspråk härför. Den laboratorieingenjör som skall knytas till institutionens speciallaboratorium skall omhänderha mätningar med den nya metoden.

1 b) Av institutionens tre instrumentmakare och en ingenjör är endast ingenjören och en instrumentmakare avlönade med statsmedel. Periodvis har det visat sig mycket svårt att tillgodose avdelningarnas behov av nya instrument och andra tekniska anordningar, reparationer av mätapparater o. dyl. Redan 1951 års strålskyddskommitté påtalade, att verkstaden hade för liten kapacitet. Det torde utan vidare vara klart, att vid en så tekniskt betonad institution som radiofysiska institutionen allenast en med statsmedel anställd instrumentmakare måste vara helt otillräckligt.

1 c) Vid den kliniska avdelningens isotoplaboratorium finns en halvtidstjänst som laboratoriebiträde i Ag 7. Då arbetsuppgifterna är alltför omfattande för ett halvtidsanställt biträde, har avdelningen under några år lyckats erhålla anslag av forskningsmedel för att möjliggöra heltidsanställning å tjänsten. Emellertid har tjänsten alltmer kommit att tagas i anspråk för rutinmässiga, kliniska mätningar, varför man i fortsättningen icke kan påräkna forskningsanslag.

1 d) För den snabbt växande filmdosimetriverksamheten vid kärnfysikaliska avdelningen krävs ovillkorligen en förstärkning med minst ett halvtidsanställt tekniskt biträde i Ag 5. Då filmdosimetriverksamheten är avgiftsbelagd på så sätt, att den skall vara självbärande, kommer avgifterna att täcka kostnaderna för tjänsten.

För vissa rutinmässiga mätningar vid Henriksdalslaboratoriet samt för att centralt bearbeta mätresultaten från detta laboratorium och institutionens olika mätstationer finns sedan den 1 juli 1960 anställt ett tekniskt biträde i Ag 7. Då arbetsomfattningen redan från början blivit för omfattande för biträdet, har nämnden med hjälp av vikariatsmedel på deltid knutit ytterligare ett tekniskt biträde till denna verksamhet.

1 e) Vid institutionen finns en heltidsanställd och en halvtidsanställd städerska. Institutionens lokalutrymmen uppgår till cirka 1 450 kvm, varav cirka 1 000 kvm är laboratorieutrymmen etc., där städning erfordras varje dag. Då man i allmänhet räknar med att en städerska kan hinna städa cirka 400 kvm, framgår klart behovet av en förstärkning av städningspersonalen.

2 a) Under det gångna året har de med förste byråsekreterartjänsten förenade arbetsuppgifterna starkt vuxit i omfattning och svårighetsgrad. Allt talar för att denna utveckling kommer att fortsätta i stegrad takt. Då strålskyddsfrågorna kommit att spela allt större roll och kommit att tilldraga sig allt större intresse genom främst utbyggnaden av atomenergin och den ökade användningen av radioaktiva ämnen inom sjukvården, blir nämndens ställning allt betydelsefullare, och de sekreteraren åvilande arbetsuppgifterna blir följaktligen också allt mer kvalificerade. Bland dennes uppgifter må nämnas utarbetande av omfattande skyddsföreskrifter samt avfattande av nämndens remissyttranden och beslut. Sekreteraren skall vidare föredraga juridiska, administrativa och kamerala ärenden inför nämnden, ansvara för arbetet och ordningen vid nämndens och institutionens kansli samt biträda institutionsföreståndaren och avdelningsföreståndarna i juridiska och administrativa frågor. Det faktum att ett mycket stort antal ärenden handlägges vid institutionen utan nämndens hörande ställer vidare stora krav på den ende befattningshavaren med administrativ och juridisk kompetens. Jämförliga tjänster inom statsförvaltningen är i regel byrådirektörstjänster.

2 b) Röntgenkontrollavdelningens personaluppsättning och arbetssätt gör det nödvändigt, att en viss del av besiktningsverksamheten självständigt kan utföras av assistentpersonalen. Detta infördes såsom en nyhet i samband med strålskyddsverksamhetens omorganisation. Resultatet av detta försök kan betraktas som tillfredsställande. En väsentlig förutsättning för att framgången skall bestå är emellertid att personalbyten undvikes på tjänsterna. Då det vid det övervägande antalet arbetsplatser är fråga om medicinskt arbete, medan assistenternas utbildning är rent teknisk, måste en icke oväsentlig vidareutbildning ske, innan de är fullt kompetenta för sitt arbete. En förnuftig befordringsgång måste tillskapas för att icke genom personalbyten den besparing som avsågs med försöken skall gå om intet. Assistenttjänsten i Ae 17 bör — i likhet med vad som skett i ett motsvarande fall vid avdelningen för klinisk radiofysik — göras till en personlig tjänst för assistenten Valter Andersson, som har lång tjänstetid inom tillsynsverksamheten och besitter mycket goda kvalifikationer.

2 c) Flera av de kvalificerade göromål, som av strålskyddskommittén avsågs skola omhänderhavas av en registrator i Ao 10, har kommit att åvila kanslibiträdet i Ae 7, vars arbetsuppgifter och ansvar härigenom undergått en markant förändring.

2 d) Ett laboratoriebiträde i Ag 5 vid avdelningen för klinisk radiofysik utför detaljerat dosplaneringsarbete beträffande strålbehandling av huvudsakligen cancerpatienter vid radiumhemmet. Biträdets kvalifikationer har möjliggjort ett överförande av allt mer komplicerade arbetsuppgifter till vederbörande från fysiker- och assistentpersonalen.

Departementschefen

En viktig uppgift i radiofysiska institutionens tillsyn över verksamheten vid atomenergianläggningar avser kontrollen av omgivningskontaminationen i samband med utsläpp av radioaktivt avfall. För radiokemiska analyser, som fortlöpande krävs för denna kontroll, förordar jag, att den kärnfysikaliska avdelningen förstärkes med en laboratorieingenjör i högst Ae 15.

Filmdosimetriverksamheten vid samma avdelning bedrives mot ersättning enligt en taxa som är så avvägd att verksamheten skall vara självbärande. Verksamheten befinner sig i ett expanderande skede. På grund härav förordar jag, att en halvtidstjänst som tekniskt biträde i Ag 5 inrättas för denna verksamhet.

Då institutionens lokalutrymmen motiverar en förstärkning av städerskepersonalen, tillstyrker jag, att en halvtidstjänst som ekonomibiträde i Ag 2/3 ändras till heltidstjänst.

Vidare bör en tjänst som institutionsbiträde i högst Ag 5 vid kliniska avdelningen ändras till tjänst som tekniskt biträde i Ag 5.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordar jag, att kanslibiträdet i Ae 7 uppflyttas till kontorist i Ae 9.

Övriga av strålskyddsnämnden föreslagna personalförstärkningar och löneregleringar finner jag mig icke kunna tillstyrka.

De av mig framlagda förslagen föranleder en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med i runt tal 38 000 kronor.

Fr. o. m. innevarande budgetår har fem assistenttjänster i högst Ae 13, avsedda för läroverks- eller institutsingenjörer, ersatts med laboratorieingenjörstjänster i högst Ae 15. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t medgivit, att för innehavaren av en assistenttjänst i Ao 13 må inrättas en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15. Den ordinarie assistenttjänsten bör fr. o. m. nästa budgetår föras å övergångsstat. Jag vill vidare erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 16 december 1960 föreskrivit, att en ledigbliven personlig tjänst som ingenjör i Ae 17 vid kliniska avdelningen skall utbytas mot en tjänst i Ae 15.

Den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna arvodes- och löneregleringar, löneklassuppflyttningar, kompensation för höjda folkpensionsavgifter och höjningen av det rörliga tillägget uppgår till i runt tal 149 000 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (38 000 + 149 000) 187 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (1 056 000 + 187 000) 1 243 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för strålskyddsverksamhet m. m., som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för strålskyddsverksamhet m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	174 400
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	42 400
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	736 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	272 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	18 200
	Summa kronor	1 243 000;

c) till *Strålskyddsverksamhet m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 243 000 kronor.

[16] **11. Strålskyddsverksamhet m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	228 000	233 651
1960/61 (statsliggaren s. 1048)	150 000	
1961/62 (förslag)	174 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd (skr. 31/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 59 700 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m.	200	3 000	3 000	—
2. Reseersättningar	33 873	62 000	62 000	—
3. a) Bränsle, lyse, vatten	1 426	13 000	13 000	—
b) Övriga expenser	9 975	16 000	20 000	+ 4 000
4. Publikationstryck	—	3 000	3 000	—

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
5. Kostnader för drift av stationer för mätning av joniserande strålning m. m.:				
a) Ersättning till meteorologiska stationer	3 540	5 000	7 500	+ 2 500
b) Övriga kostnader	89 026	5 000	5 000	—
6. a) Inköp och underhåll av inventarier och instrument	40 746	40 000	82 500	+ 42 500
b) Inköp av förbrukningsartiklar	10 000	20 000	45 700	+ 25 700
c) Tvätt och renhållning	1 047	3 000	3 000	—
7. Särskilda uppbördsmedel	20 700	20 000	35 000	— 15 000
				+ **59 700**

Motiv

2. För en tillfällig stegring av besiktningsverksamheten främst för röntgenkontrollavdelningens del på grund av omläggning av besiktningsplanerna under budgetåret 1960/61 erhöll nämnden 14 000 kronor, medan endast cirka 55 procent beviljades av begärda medel för instrument etc. Från tillsynsavdelningarnas sida bedöms det icke försvarligt att till fullo utnyttja reseanslaget för budgetåret 1960/61, då den för besiktningsverksamheten nödvändiga apparatutrustningen icke erhållits. Av denna anledning bör en tillfällig höjning av reseanslaget med 14 000 kronor beviljas även för budgetåret 1961/62.

3 a) Kostnaderna för bränsle, lyse och vatten erlägges till karolinska sjukhuset och har hittills uppgått till 13 000 kronor per år.

3 b) Den hastigt växande arbetsomfattningen vid nämndens kansli, tillsynsverksamhetens ökning samt personalökningen vid institutionen gör en ytterligare höjning av expensposten ofrånkomlig. Enbart telefonkostnaderna under det senaste budgetåret har uppgått till 4 737 kronor. Allt eftersom mätstationerna utbyggs, kommer även expenskostnaderna för dessa att öka.

4. Hittills har anslagsposten belastats mycket ringa genom att nämnden fått publicera sina föreskrifter och anvisningar m. m. i medicinalstyrelsens cirkulärsamling. I fortsättningen kommer det dock att bli nödvändigt att anlita denna anslagspost.

5 a) Den ersättning som utbetalas till personal vid de meteorologiska stationerna för deras arbete för radiofysiska institutionens mätstationer har visat sig för liten för den omfattning arbetet fått. Det har blivit nödvändigt att höja ersättningen från 50 kronor till 75 kronor per kvartal.

6 a) För anskaffning och underhåll av inventarier och instrument beräknas sammanlagt 82 500 kronor, varav för röntgenkontrollavdelningen 28 500 kronor, för kärnfysikaliska avdelningen 41 000 kronor, för avdelningen för klinisk radiofysik 9 500 kronor, för hälsokontrollavdelningen 1 500 kronor samt för kansliet 2 000 kronor. Det växande antalet radiologiska anläggningar och dessas intensivare utnyttjande, det radiologiska arbetets tendens mot komplicering och den av utvecklingen betingade allmänna höjningen av strålskyddskraven torde snart komma att ställa krav på personalökning vid röntgenkontrollavdelningen, därest utvecklingen icke

kan mötas genom rationalisering av arbetet på avdelningen. Avdelningens instrumentella utrustning är emellertid f. n. otillräcklig för en sådan rationalisering. Det är därför för den framtida utvecklingen av arbetet ett oeftergivligt krav, att avdelningen tillföres en tidsenlig instrumentutrustning.

6 b) För inköp av förbrukningsartiklar hemställes om 45 700 kronor, varav för röntgenkontrollavdelningen 12 000 kronor, för kärnfysikaliska avdelningen 16 700 kronor, för kliniska avdelningen 16 500 kronor samt för hälsokontrollavdelningen 500 kronor. Bl. a. erfordras för kliniska avdelningen ett röntgenrör för närbestrålning, för röntgenkontrollavdelningen ett reservrör samt för kärnfysikaliska avdelningen diverse förbrukningsartiklar för den taxebelagda filmdosimetriverksamheten (7 000 kronor, vilket belopp genom att denna verksamhet skall vara självbärande återgår till statsverket) och diverse förbrukningsartiklar för den radiokemiska verksamheten samt för besiktningsverksamheten.

7. Inkomsten av strålskyddsverksamheten m. m. beräknas främst genom inkomster från den taxebelagda filmdosimetriverksamheten uppgå till minst 35 000 kronor.

Departementschefen

I likhet med strålskyddsnämnden anser jag mig under anslagsposten till reseersättningar böra beräkna medel för en tillfällig stegring av besiktningsverksamheten under nästa budgetår i samband med omläggning av besiktningsplanerna. Med hänsyn till den låga belastningen å anslagsposten torde denna emellertid kunna nedräknas med 7 000 kronor och sålunda uppföras med 55 000 kronor.

Den fortgående stegringen av verksamheten vid radiofysiska institutionen påkallar en ökning av delposten till övriga expenser. Jag förordar en höjning av posten med 3 000 kronor till 19 000 kronor.

Mot förslaget till uppräkning av delposten till ersättning till meteorologiska stationer med 2 500 kronor till 7 500 kronor har jag icke något att erinra.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument anser jag mig böra förorda en höjning av medelsanvisningen med 25 000 kronor till 65 000 kronor, i första hand för anskaffande av utrustning för den planerade omläggningen av besiktningsverksamheten, för filmdosimetriverksamheten och för det radiokemiska arbetet vid kärnfysikaliska avdelningen.

Delposten till inköp av förbrukningsartiklar torde böra höjas med 15 500 kronor till 35 500 kronor, bl. a. med hänsyn till utvecklingen av den radiokemiska verksamheten och den taxebelagda filmdosimetritjänsten. I likhet med nämnden uppskattar jag inkomstposten till särskilda uppbördsmedel till 35 000 kronor, vilket innebär en uppräkning av posten med 15 000 kronor.

Mot nämndens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innebärande oförändrad medelstilldelning, har jag icke något att erinra.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget höjas med (— 7 000 + 3 000 + 2 500 + 25 000 + 15 500 — 15 000) 24 000 kronor och alltså bestämmas till (150 000 + 24 000) 174 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Strålskyddsverksamhet m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 174 000 kronor.

[17] **12. Centrala sjukvårdsberedningen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	393 000	345 359
1960/61 (statsliggaren s. 1154)	428 000	
1961/62 (förslag)	502 000	

Yrkande

Centrala sjukvårdsberedningen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 77 000 kronor.

	Ökning
1. *Ersättning till tillfällig arbetskraft*	20 000
2. *Löneregleringar:*	
a) 1 ingenjör å planläggningsavdelningen i Ae 19 i st. f. Ae 17	1 296
b) 1 ingenjör å arbetsstudieavdelningen i Ae 19 i st. f. Ae 17	2 520
3. *Kompensation för höjda folkpensionsavgifter*	800
4. *Omräkning:*	
Löneklassuppflyttningar	2 808
Ändrade grundlöner	3 792
Rörligt tillägg	45 714
Avrundning	70
	77 000

Motiv

Då beredningen fortfarande, trots den för innevarande budgetår möjliggjorda arbetskraftsförstärkningen, är oförmögen att på önskvärt sätt göra verkningsfulla insatser som det centrala planläggnings- och rationaliseringsorganet på sjukvårdsområdet, ser sig beredningen nödgad att som en provisorisk lösning framlägga vissa personalförstärknings- och löneregleringsförslag.

1. Det för innevarande år anvisade särskilda beloppet till tillfällig arbetskraft kommer såvitt nu kan bedömas att utnyttjas till påbörjande av en allmän översyn av standardiseringen av vissa större materielgrupper, närmast textilvaror och möbler. Den heltidsanställda stadigvarande personalen å materielavdelningen består av, förutom avdelningsföreståndaren (en byrådirektör) och biträden för kontorsgöromål, en byråingenjör i Ae 21, två

ingenjörer i Ae 17 samt en assistent i Ag 17. Personalen räcker icke till för den igångsatta översynen, särskilt som oklarhet föreligger huruvida innehavaren av den förstnämnda tjänsten kommer att kvarstå samt de två ingenjörerna såsom nyligen anställda hittills icke kunnat förvärva sig någon större insikt eller rutin på det ganska specialiserade området. Det föreslagna beloppet skulle möjliggöra viss förstärkning av beredningens tekniska personal, såväl den som erfordras för sagda översyn som för beredningens verksamhet i övrigt.

2 a) Innehavaren av tjänsten har cirka 17 års erfarenhet av planläggningsavdelningens uppgifter, granskning av ritningar och andra förslag rörande planläggning av landets sjukhusväsende. Avdelningen består, förutom av föreståndaren (en byråchef), av en arkitekt och kontorsbiträdespersonal, varav byråchefen och arkitekten båda är relativt nyanställda, samt av två ingenjörer i Ae 17 med likvärdiga arbetsuppgifter. För att om möjligt förekomma att avdelningen helt eller delvis förlorar berörda ingenjörspersonal är det oundgängligen erforderligt att höja lönegradsplaceringen av åtminstone den ena av sagda tjänster.

2 b) Arbetsstudieavdelningens personal består, förutom av föreståndaren (en förste byråingenjör) och kontorsbiträdespersonal, av en byråingenjör i Ae 19 och en ingenjör i Ae 17. Ingenjörer hos vissa andra samhällsorgan med bl. a. motsvarande arbetsuppgifter har lägst löneklass 21 å löneplan A. Det föreligger därför stor risk att beredningens arbetsstudieavdelning mister åtminstone den ena av de där tjänstgörande ingenjörerna om icke den föreslagna provisoriska lönegradshöjningen av tjänsten i Ae 17 genomföres. En sådan arbetskraftsminskning skulle så gott som helt betaga beredningen varje möjlighet att i nämnvärd omfattning bedriva sådan rationaliseringsverksamhet, som förutsätter arbetsstudier eller liknande undersökningar.

Yttrande

CSB-utredningen anför.

Ehuru CSB-utredningen endast kunnat påbörja kartläggningen av centrala sjukvårdsberedningens arbetsuppgifter och organisation, står det redan klart att beredningen är underdimensionerad för de uppgifter, som redan nu åvilar beredningen. På grund härav tillstyrker utredningen ytterligare medelsanvisning för anställande av tillfällig personal.

Innehavaren av ingenjörstjänsten i Ae 17 å planläggningsavdelningen är föredragande inför beredningens arbetsutskott, som i regel sammanträder varannan vecka. Göromålen å tjänsten är mångskiftande och domineras av granskande uppgifter i skilda byggnadstekniska frågor, vilka i regel kräver ingående utredningar. Utredningen finner därför, att en uppflyttning av tjänsten till lönegrad Ae 19 är väl motiverad.

Med ingenjörstjänsten i Ae 17 å arbetsstudieavdelningen är förenade sådana uppgifter, att utredningen anser, att en uppflyttning av tjänsten till lönegrad Ae 19 också är väl motiverad. Av innehavaren krävs förutom

tekniska insikter god förmåga att samarbeta med och stimulera berörda parter på arbetsstudieområdet. Innehavaren av tjänsten företräder vid arbetsstudier ute på fältet regelmässigt ensam beredningen.

Departementschefen

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 mars 1960 har jag tillkallat särskilda sakkunniga för utredning rörande centrala sjukvårdsberedningens arbetsuppgifter och organisation m. m. I yttrande över beredningens anslagsäskanden har utredningen framhållit, att beredningen är underdimensionerad redan för sina nuvarande uppgifter. I avvaktan på utredningens slutliga ställningstaganden tillstyrker jag därför, att ett belopp av 20 000 kronor anvisas för anställande av extra arbetskraft för vissa särskilt angelägna undersökningar.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört under för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag vidare, att en ingenjör i Ae 17 å planläggningsavdelningen uppflyttas till Ae 19. Förslaget om uppflyttning av en ingenjör i Ae 17 å arbetsstudieavdelningen till Ae 19 kan jag däremot icke biträda.

På grund av det anförda bör anslaget uppräknas med (20 000 + 2 000) 22 000 kronor. Den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter uppskattar jag till 52 000 kronor.

Avlöningsanslaget bör sålunda höjas med (22 000 + 52 000) 74 000 kronor och alltså upptagas till (428 000 + 74 000) 502 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för centrala sjukvårdsberedningen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	94 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	54 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	247 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	100 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 000
	Summa kronor	502 000;

b) till *Centrala sjukvårdsberedningen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 502 000 kronor.

[18] **13. Centrala sjukvårdsberedningen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000	37 812
1960/61 (statsliggaren s. 1155)	41 000	
1961/62 (förslag)	49 000	

Yrkande

Centrala sjukvårdsberedningen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 8 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el minskn.
Övriga expenser	24 107	26 000	29 000	+ 3 000
Ersättning för verkställda undersökningar	1 500	10 000	5 000	— 5 000
Nettoökning				+ **8 000**

Motiv

Den föreslagna personalförstärkningen torde komma att förorsaka ökat medelsbehov för expenser. En väsentlig nedgång i inkomsterna från verkställda arbetsstudieundersökningar förutses. Arbetsstudieavdelningens fåtaliga personal torde nämligen endast i mycket begränsad omfattning komma att utnyttjas för sådana lokala undersökningar, för vilka sjukhushuvudmännen utger särskild ersättning enligt fastställda grunder.

Departementschefen

För övriga expenser beräknar jag en med 3 000 kronor ökad medelsanvisning. I enlighet med beredningens förslag bör vidare den under särskilda uppbördsmedel beräknade inkomstposten ersättning för verkställda undersökningar nedräknas med 5 000 kronor.

Anslaget bör sålunda höjas med (3 000 + 5 000) 8 000 kronor och upptagas till (41 000+ 8 000) 49 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala sjukvårdsberedningen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kronor.

[19] **14. Statens institut för folkhälsan: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 330 000	3 127 620
1960/61 (statsliggaren s. 1131)	3 485 000	
1961/62 (förslag)	4 056 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för folkhälsan (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 713 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. *Personalförstärkningar:*	
a) Allmänhygieniska avdelningen	
1 laborator Be 1	+ 32 964
1 förste kemist Ae 23	+ 21 876
b) Födoämneshygieniska avdelningen	
1 laborator Be 1	+ 32 964
c) Rörligt tillägg å a—b	+ 26 341
2. *Löneregleringar:*	
a) Gemensamt för samtliga avdelningar	
4 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorister Ae 9	+ 2 379
b) Allmänhygieniska avdelningen	
1 biträdande avdelningsföreståndare Bo 1 i st. f. Be 1	—
1 assistent Ae 19 i st. f. Ae 17	+ 1 752
1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ae 11	+ 1 272
1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. laboratoriebiträde högst Ae 9	+ 1 152
c) Statens distriktssköterskeskola	
1 biträdande rektor Ae 15 i st. f. Ae 14	+ 780
1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibiträde Ae 7	+ 1 212
d) Yrkeshygieniska avdelningen	
1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ae 11	+ 1 272
1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. laboratoriebiträde högst Ae 9	+ 1 152
1 förste kansliskrivare Ae 12 i st. f. kansliskrivare Ae 10	+ 624
e) Födoämneshygieniska avdelningen	
1 botanist Ae 21 i st. f. assistent Af 17—Ae 19	+ 2 256
1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ae 11	+ 1 272
1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. laboratoriebiträde högst Ae 9	+ 1 152
f) Vitaminavdelningen	
1 laborator Bo 1 i st. f. Be 1	—
1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ae 11	+ 1 272
2 laboratorieassistenter Ae 11 i st. f. laboratoriebiträden högst Ae 9	+ 2 304
g) Administrativa sektionen	
1 byrådirektör Ao 26 i st. f. Ao 24	+ 1 428
1 kamrer Ae 19 i st. f. assistent Ae 17	+ 900
1 kassör Ao 13 i st. f. Ae 12	+ 780
2 kanslibiträden Ae 7 i st. f. kontorsbiträden Ao 5 och Ae 5	+ 2 052
1 materialförvaltare Ae 12 i st. f. Ae 9	+ 624
h) Rörligt tillägg å a—g	+ 7 691
3. *Arvoden och särskilda ersättningar*	
a) Ersättningar till styrelsens självskrivna ledamöter	+ 1 000
b) Arvode till ställföreträdande avdelningsföreståndare	+ 1 200
c) Arvode till organisationsföredragande	+ 1 200
4. *Avlöningar till speciallärare m. m.*	
a) Anställning av instruktionssköterska vid distriktssköterskeskolan under 6 månader	+ 9 000
b) Anordnande av industrisköterskekurs	+ 4 000
c) Hospiteringsersättningar	+ 5 000
d) Höjda lärar- och föreläsararvoden	+ 7 000
e) Ersättningar under vidareutbildning	+ 36 000
f) Fortbildningskurs för hälsovårdsinspektörer	— 5 500
5. *Omräkning*	
a) Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	+ 2 000
b) Avlöningar till speciallärare	+ 7 000
c) Löneklassuppflyttningar	+ 35 000
d) Lönereglering och avrundning	+ 462 629
	+ 713 000

Motiv

Styrelsens yrkanden utgör med vissa undantag en upprepning av vad styrelsen under senaste år redovisat i sina anslagsframställningar. Yrkandena under punkterna 1 a) och b), 2 g) utgöres av förslag, som i en pro-

memoria angående institutets organisation upptagits att genomföras redan från och med budgetåret 1958/59 men som ännu icke förverkligats.

1 a) På grund av underdimensionering i personalhänseende har angelägna utredningar och undersökningar icke kunnat påbörjas eller eljest fördröjts. Ärendena — som till övervägande del utgöres av remissärenden från statliga och kommunala myndigheter — fordrar oftast omfattande utredningar, som kräver högt kvalificerad teknisk och kemisk sakkunskap. F. n. finnes emellertid ej å institutets personalplan — bortsett från personal sysselsatt med vattenundersökningar — högskoleutbildad vare sig tekniker eller kemist vid avdelningen. Föreningen för allmän hälsovård har understrukit den bekymmersamma situationen för framför allt hälsovårdsnämnderna. Styrelsen vitsordar, att med den förtursrätt, som enligt institutets instruktion statliga myndigheter har, möjligheten att tillgodose andra uppdragsgivares önskemål blir ytterst ringa. För att avdelningen skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter är det därför angeläget, att avdelningen förstärkes med en teknisk laborator och en förste kemist.

1 b) Såväl i folkhälsoinstitutsutredningens betänkande som i förenämnda promemoria upptogs inrättande av en toxikologisk sektion inom födoämneshygieniska avdelningen. Styrelsen begränsar sig liksom tidigare till att föreslå inrättande av en befattning som laborator och chef för en dylik sektion. De toxikologiska arbetsuppgifterna inom avdelningen gäller i huvudsak frågan om skadligheten av i livsmedel förekommande tillsatser och föroreningar, såsom färgämnen och konserveringsmedel, antibiotika, antihärskningsmedel, rester av växtskyddsmedel samt ämnen härrörande från livsmedelsemballage av skilda slag. Ifrågavarande arbetsuppgifter, som avdelningen enligt livsmedelsstadgan har att fullgöra, är synnerligen omfattande och därjämte svårbemästrade. Området är statt i snabb utveckling och avdelningen konfronteras därför fortlöpande med nya problem av invecklad toxikologisk natur. För att avdelningen skall vara funktionsduglig på detta område är det angeläget att toxikologisk expertis med hög kompetens tillföres densamma.

2 a) Förslaget om uppflyttning av 4 kontorister i lönegrad Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 avser professorernas handsekreterare. Dessa bör vara kvalificerade stenografer och behärska i såväl tal som skrift engelska samt tyska eller franska och vara insatta i medicinska och tekniska facktermer. De skall kunna biträda vid mottagning av utländska besökande, efter professorns direktiv besvara enklare skrivelser, göra översättningar till och från nyss nämnda språk samt omhänderta olika på respektive avdelning förekommande register.

2 b) Tjänsten som biträdande avdelningsföreståndare upptogs i utredningen rörande samordningen mellan karolinska institutet och statens institut för folkhälsan som ordinarie.

Den tidigare beslutade och nu genomförda omläggningen av vatten-

laboratoriets arbete, innebärande en minskning av antalet rutinmässiga vattenanalyser och en ökning av metodforskning inom vattenhygienens område, har medfört, att innehavaren av assistenttjänsten i Ae 17 vid laboratoriet får handlägga ärenden av mera kvalificerad natur, som normalt åvilar institutets vetenskapligt utbildade assistenter i A 19. Nuvarande innehavaren av tjänsten har långvarig praktisk erfarenhet inom området och har utöver ingenjörsexamen vid tekniskt institut avlagt tentamina i statistik och mikrobiologi för fil. kand.-examen.

Under 2 b)—f) föreslås fyra tjänster som förste laboratorieassistent i Ae 13 och ett ökat antal tjänster som laboratorieassistent i Ae 11. Utöver det kvalificerade laboratoriearbete, som nu åligger institutets laboratorieassistenter, kommer dessa att i viss utsträckning medverka vid en eventuell vidareutbildning av laboratoriebiträden för allmänkemiskt arbete. En sådan vidareutbildning saknas f. n.

2 c) Arbetsuppgifterna motiverar uppflyttning till en kontoristtjänst.

2 d) Vid yrkeshygieniska avdelningen har inrättats en kansliskrivartjänst i Ae 10 fr. o. m. den 1 juli 1960. Då arbetsuppgifterna är av kvalificerad art och har väsentlig betydelse för institutets yrkeshygieniska utredningsarbeten, till exempel i fråga om silikos och koloxidförgiftning, föreslås att tjänsten ändras till en förste kansliskrivartjänst i Ae 12.

2 e) Arbetsuppgifterna utgöres bl. a. av kvalificerade botanisk-mikroskopiska undersökningar, som förutsätter god specialutbildning i såväl växtanatomi som växtsystematik.

2 f) Vitaminavdelningens laborator är chef för avdelningens kontrollaboratorium. Arbetsuppgifterna är av permanent karaktär och tjänsten bör uppföras på ordinarie stat.

2 g) Statens organisationsnämnd framhöll vid överarbetningen av folkhälsoinstitutsutredningens betänkande att lägre lönegradsplacering än Ao 26 icke borde ifrågakomma för kansliavdelningens chef med hänsyn till arbetsuppgifterna. Sålunda hade till denne delegerats handläggningen av vissa ärenden, som tidigare åvilat föreståndaren, främst beslutanderätten i vissa personal- och kameralärenden, varjämte han förberedde och var föredragande i styrelsen och dess arbetsutskott av de flesta administrativa ärendena samt ingick som ledamot i föreståndarkollegiet ävensom ombesörjde dessa organs sekreterargöromål. Nämnden underströk att kansliavdelningens chef var den ende befattningshavare vid institutet, som hade administrativ utbildning, varför denne i första hand fick svara för de formella synpunkterna i detta avseende. Vidare framhöll nämnden, att det var av betydelse, att kontinuitet uppehölls vid förvaltningsarbetet och att tjänsten måste lönesättas så, att den fick karaktären av sluttjänst. Nämnden ansåg vidare, att kansliavdelningens chef måste erhålla viss avlastning genom inrättande av en befattning som kamrer i Ae 19. Denne skulle i första hand svara för och leda det kamerala arbetet men därjämte även omhänderha

den med undervisningsverksamheten vid allmänhygieniska avdelningen förenade administrationen.

Erfarenheterna har tillfullo ådagalagt, att det är en väsentlig arbetsbörda, som i kvalitativt och kvantitativt hänseende åvilar byrådirektören samt att det bl. a. med hänsyn till dennes övertagande av det ekonomiska ansvaret, som tidigare åvilat föreståndaren, är nödvändigt, att han i kameralt hänseende har kvalificerat biträde. De förordade lönesättningarna bör därför snarast genomföras.

Vid skrivcentralen finnes nu endast två tjänster som kanslibiträden. Förutom sina vanliga arbetsuppgifter har dessa befattningshavare att vikariera för professorernas handsekreterare, för skrivcentralens föreståndarinna och för förste biblioteksbiträdet. Skrivcentralen har f. n. stora svårigheter att förse professorerna med sekreterarhjälp.

För arbetet vid institutet är det av stor betydelse att telefon- och upplysningsservicen omhänderhas rationellt.

3 a) Skäl saknas för att styrelsens självskrivna ledamöter skall undantagas från rätten till ersättning för deltagande i styrelsens sammanträden.

3 b) Enligt instruktionen den 3 juni 1960 för institutet skall, därest annan avdelning än allmänhygieniska avdelningen förestås av institutets föreståndare, en av befattningshavarna på avdelningen samtidigt tjänstgöra som ställföreträdande avdelningsföreståndare. Det ökade arbetet och ansvaret för ställföreträdande avdelningsföreståndaren motiverar ett särskilt arvode, som ej torde sättas lägre än 1 200 kronor.

4 a)—c) Äskandena utgör en upprepning av yrkanden för tidigare budgetår.

4 d) För innevarande budgetår har ett ökat belopp ställts till förfogande för viss höjning av arvodena till läkare. Även icke-läkare bör erhålla samma arvode. Merkostnaden beräknas till 7 000 kronor.

Till föreläsare vid tjänste- och ämbetsläkarkurserna bör samma arvode utgå som vid Karolinska institutet. Höjningen kan inrymmas under tidigare beräknat anslag.

4 e) För ersättning till 5 laboratoriebiträden, som beräknas genomgå vidareutbildning vid institutet upptages 36 000 kronor.

Departementschefen

Enligt riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 har tjänsten som biträdande rektor i Ae 12/14 vid distriktssköterskeskolan uppflyttats till Ae 14/16 samt en tjänst som sjuksköterska i Ae 9 uppflyttats till översköterska i Ae 11.

På grund av bristande tillgång på kvalificerad kemisk personal vid allmänhygieniska avdelningen har vissa angelägna undersökningar bl. a. rörande luftföroreningar icke kunnat påbörjas eller fördröjts. För att till-

godose behovet av kemisk sakkunskap anser jag mig därför böra förorda, att en tjänst som förste kemist i Ae 23 inrättas vid avdelningen.

Vidare tillstyrker jag, att tjänsten som laborator i Be 1 vid vitaminavdelningen överföres på ordinarie stat. Övriga förslag om ändrade lönesättningar och personalförstärkningar kan jag däremot icke biträda.

För arvoden till ställföreträdande avdelningsföreståndare och organisationsföredragande beräknar jag sammanlagt 2 400 kronor. Vidare torde böra anvisas cirka 36 000 kronor för ersättningar till elever vid den allmänkemiska vidareutbildningskurs för laboratoriebiträden, varom förslag framlägges i det följande under anslaget till utbildning av viss sjukvårdspersonal.

Förslagen om ökad medelsanvisning för ersättningar till styrelsens självskrivna ledamöter, för anställning av en instruktionssköterska under sex månader vid distriktssköterskeskolan samt för anordnande av en industrisköterskekurs kan jag icke tillstyrka.

En viss höjning av arvodena till föreläsare vid ämbets- och tjänsteläkarkurserna torde böra ske. Höjningen synes emellertid kunna inrymmas under för arvoden till speciallärare avsett belopp. Övriga förslag om anvisande av medel för höjning av lärararvoden och hospiteringsersättningar anser jag mig icke kunna biträda.

Då någon fortbildningskurs för hälsovårdsinspektörer ej erfordras under nästa budgetår, kan anslagsposten till speciallärare, experter och tillfälliga biträden minskas med 5 500 kronor.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att Kungl. Maj:t den 23 september 1960 fastställt nya grunder för uttagande av avgifter för de uppdrag som utföres vid institutet. De nya bestämmelserna kan förväntas medföra betydligt ökade inkomster för institutet.

Vidare vill jag anmäla, att Stockholms stadsfullmäktige gjort framställning om anvisande av medel för en särskild undersökning angående luftföroreningarnas inverkan på människan. Institutets styrelse har i yttrande häröver beräknat kostnaderna för en grundläggande utredning angående luftföroreningarna i Stockholm till sammanlagt 472 000 kronor. Härav skulle drygt 300 000 kronor kunna inrymmas under institutets egna anslag. För övriga kostnader — 169 000 kronor — har styrelsen hemställt om anvisande av särskilda medel, varav 111 000 kronor för budgetåret 1961/62 samt 29 000 kronor för vart och ett av följande två budgetår. För egen del finner jag det i och för sig angeläget att en sådan grundläggande utredning angående luftföroreningarnas problem kommer till stånd. Jag anser mig emellertid icke kunna biträda förslaget om anvisande av särskilda medel för ändamålet.

Vad jag i det föregående föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med omkring 62 000 kronor. Den automatiska utgiftsstegringen för lönegrads- och löneklassuppflyttningar, arvodeshöjningar samt rörligt tillägg m. m. medför ett ökat medelsbehov med omkring 509 000 kronor. På

grund härav bör anslaget uppräknas med (62 000 + 509 000) 571 000 kronor och således upptagas till (3 485 000 + 571 000) 4 056 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens institut för folkhälsan, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	495 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	22 000
3. Avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden, *förslagsvis*	300 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 332 000
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	847 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	60 000
Summa kronor	4 056 000;

c) till *Statens institut för folkhälsan: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 056 000 kronor.

[20] **15. Statens institut för folkhälsan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	783 000	833 121
1960/61 (statsliggaren s. 1133)	832 000	
1961/62 (förslag)	933 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för folkhälsan (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 142 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. *Reseersättningar:*				
Internordiska resor	1 000	1 000	2 000	1 000
2. *Expenser:*				
Övriga expenser	123 999	125 000	140 000	15 000
3. *Övriga utgifter:*				
a) Inköp och underhåll av inventarier	116 210	105 000	217 000	112 000
b) Inköp och underhåll av djur	57 827	58 000	70 000	12 000
c) Inköp av undervisningsmaterial	3 406	3 000	4 000	1 000
d) Inköp av böcker	7 998	11 000	11 500	500
e) Diverse utgifter	7 474	8 000	8 500	500
				142 000

Motiv

1. Medlen har visat sig icke förslå för att institutet i erforderlig utsträckning skall kunna deltaga i kongresser och konferenser, vid vilka behandlas för verksamheten angelägna spörsmål.

2. Utgiftsökningarna är i huvudsak av automatisk karaktär och beräknas enligt följande. Höjda löner enligt städningsavtal för 1961 samt en mindre ändring av städningsområdena medför ökade utgifter för städning med 10 000 kronor. Institutets telefonkostnader beräknas stiga med 7 000 kronor på grund av ökat antal anknytningar till institutets telefonväxel samt intensifierad verksamhet särskilt inom den allmänhygieniska avdelningen. Annonskostnaderna har trots sparsamhetsåtgärder och centralisering av annonsbeställningarna ökat, och omfattningen därav torde icke kunna nedbringas, om institutet i nuvarande arbetsmarknadsläge skall kunna erhålla för verksamheten erforderlig personal. Kostnadsökningen uppgår till 1 000 kronor. Varuskattens införande medför ökade utgifter med 2 000 kronor. Sammanlagt uppgår utgiftsökningarna till 20 000 kronor. Med avdrag för under innevarande budgetår erhållen ökning med 5 000 kronor återstår ett ökat anslagsbehov av 15 000 kronor.

3 a) Det ordinarie beloppet för löpande utgifter och ersättningsanskaffningar bör höjas till åtminstone 135 000 kronor. Styrelsen hemställer därjämte om ett engångsanslag på 82 000 kronor för inköp av en dubbelstrålig infraröd-spektrofotometer. I ett stort antal arbetsuppgifter föreligger behov av att kunna identifiera och kvantitativt bestämma särskilt organiska substanser i mikromängder, såsom petroleumprodukter, lösningsmedel, färgämnen, insekticider och växtskyddsmedel, varav flera har starkt toxiska egenskaper. Undersökningarna berör såväl allmänhygieniska (luft och vatten) som yrkes- och livsmedelshygieniska problem, för vilka tekniken med infrarödspektroskopi alltmer har kommit till användning. Denna teknik torde ej blott vara den säkraste utan i vissa fall den enda, som står till buds, då det gäller den analytisk-kemiska behandlingen av ifrågavarande arbetsuppgifter.

1953 inköpte institutet en infraröd-spektrofotometer av s. k. enkelstråletyp, som då var överlägsen andra instrumenttyper i fråga om precision. Utvecklingen har senare kommit att helt inriktas på instrument av dubbelstråletyp, som förutom ökad precision och säkerhet även ger en högst väsentlig tidsbesparing vid undersökningarnas genomförande. Vid ett enkelstråleinstrument av den typ, institutet äger, kan tiden för upptagning av de normaldiagram, som erfordras för identifiering och bestämning av okända substanser, uppgå till flera månader, medan vid dubbelstråleinstrument motsvarande tid belöper sig till dagar eller möjligen veckor. En av orsakerna till detta är, att de spektra, som fortlöpande i allt större omfattning publiceras i litteraturen och vissa spektrumkartotek för hjälp vid analysarbetet, sedan cirka 5 år tillbaka uteslutande hänför sig till dubbel-

stråleinstrument, vilket i hög grad försvårar och i vissa fall helt omöjliggör nämnda spektras användning med nuvarande instrumenttyp.

Som exempel anföres den alltmer ökade användningen av insekticider, ogräsbekämpningsmedel och impregneringsmedel med stora risker för vattenförorening såväl vid medlens industriella tillverkning som vid deras användning. En identifiering av ifrågakommande ämne för den rättsliga handläggningen eller en bestämning av halten för bedömning av de hygieniska riskerna har ibland ej kunnat ske med nuvarande instrument på grund av tekniska brister hos instrumentet och den långa tiden för upptagning av diagram i förening med litteraturens inriktning på dubbelstrålspektra. Under senare år har spektra för vissa petroleumprodukter visat en ändring i förhållande till tidigare erhållna. Trots månadslångt arbete har frågan om produkternas identifiering och mängdbestämning ej tillfredsställande kunnat lösas.

Det nuvarande enkelstråliga instrumentet är vidare mycket hårt slitet. Under senare år har täta och långvariga driftsavbrott uppstått till väsentligt förfång för arbetet. Kostnaderna för reparationer av instrumentet och ersättning av förslitna delar har ökat starkt.

För forskningsarbete, identifiering och kvantitativ bestämning av mikromängder fordras i dagens läge ett instrument med hög precision och upplösningsförmåga. Kostnaden för en dubbelstrålig infraröd-spektrofotometer, som fyller moderna krav uppgår till sammanlagt cirka 82 000 kronor.

3 b) Delposten till inköp och underhåll av djur har uppförts med oförändrat belopp sedan budgetåret 1952/53. Under senare år har djurexperiment i ökad utsträckning ansetts erforderliga för undersökningarnas utförande, och kraven på en väsentlig ökning av den djurexperimentella verksamheten blir allt mer framträdande. Med hänsyn sålunda till den för institutets verksamhet nödvändiga ökningen av djurförsöken och till kostnadsökningarna under senare år är en ökning med 12 000 kronor erforderlig.

3 c) Jämväl medlen till inköp av undervisningsmateriel har under en följd av budgetår varit oförändrade. Under denna delpost bestrides utgifter för hyra av filmer, inköp av planscher, blanketter, vissa särtryck, sjukvårds- och annan demonstrationsmateriel m. m. De ökade kostnaderna nödvändiggör en höjning med 1 000 kronor.

3 d) Ökningen motsvarar de ökade kostnaderna på grund av varuskattens införande.

3 e) Ökningen föranledes av höjda kostnader för bevakning av institutets lokaler på grund av ändring i vaktpersonalens lön samt ökade utgifter i anledning av varuskatten.

Styrelsen hemställer därjämte om bemyndigande att ur delposten få bestrida kostnader för tjänstemäns deltagande i kurser, som är värdefulla för deras arbete vid institutet.

Departementschefen

För internordiska resor tillstyrker jag en med 500 kronor ökad medelsanvisning. Vidare förordar jag en höjning av delposten till övriga expenser med 10 000 kronor.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier tillstyrker jag en ökning med 80 000 kronor för inköp av en dubbelstrålig infraröd-spektrofotometer. Delposten till inköp och underhåll av djur torde böra höjas med 7 000 kronor. För inköp av böcker förordar jag en ökning med 2 000 kronor på grund av ökade kostnader för viss tidskriftsprenumeration.

I övrigt har jag ingen erinran mot de av institutets styrelse framlagda förslagen, innebärande en ökning med (1 000 + 500) 1 500 kronor. Anslaget bör alltså höjas med (500 + 10 000 + 80 000 + 7 000 + 2 000 + 1 500) 101 000 kronor och således upptagas till (832 000 + 101 000) 933 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 933 000 kronor.

[21] **16. Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar.** På riksstaten för innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett förslagsanslag av 5 154 000 kronor (statsliggaren s. 1 049). Vidare har till Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader för samma budgetår anvisats ett förslagsanslag av 3 317 000 kronor (statsliggaren s. 1 052).

SBL-utredningen avgav i maj 1960 betänkande med förslag angående organisationen av den vid laboratoriet bedrivna preparattillverkningen m. m. Betänkandet har remissbehandlats. Då beredningen av hithörande frågor ännu icke kunnat slutföras, förordar jag, att laboratoriets avlönings- och omkostnadsanslag i riksstatsförslaget upptages med allenast preliminärt beräknade belopp. Avlöningsanslaget synes därvid böra uppföras med 6 400 000 kronor och omkostnadsanslaget med 3 500 000 kronor.

Beträffande omkostnadsanslaget gör jag hemställan under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 6 400 000 kronor.

[22] **17. Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader.** Under åberopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

[23] **18. Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 081 000	1 004 070
1960/61 (statsliggaren s. 1053)	1 200 000	
1961/62 (förslag)	1 412 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 283 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 förste laboratorieassistent Ae 13	+ 16 957
b) 1 förste laboratorieassistent Ag 13	+ 16 957
c) 1 laboratorieassistent Ag 11	+ 15 304
d) 1 laboratorieingenjör högst Ag 15	+ 18 798
e) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+ 13 806
2. *Löneregleringar*	
a) 2 avdelningsföreståndare Be 3 i st. f. Be 1	+ 8 798
b) 4 laboratorer, varav 1 i Bo 1 och 3 i Be 1 i st. f. 1 i Ao 26, 1 i Ae 26 och 2 i Ag 26	+ 31 294
c) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. Ag 13	—
3. *Vikariatsersättningar*	+ 28 575
4. *Kompensation för höjda folkpensionsavgifter*	+ 2 000
5. *Omräkning*	
Löneklassuppflyttningar	+ 7 520
På grund av beräknad anslagsbelastning	+ 123 028
Avrundning	— 37
	+ 283 000

Motiv

Avdelningsföreståndaren för blodgruppsserologiska avdelningen har aktualiserat frågan om laboratoriets uppdelning i två laboratorier och därvid bl. a. anfört, att laboratoriets kemiska och blodgruppsserologiska avdelningar arbetar helt självständigt i förhållande till varandra. Medicinalstyrelsen kan emellertid icke finna, att några väsentliga fördelar är att vinna av en sådan uppdelning av laboratoriet. Styrelsen är därför icke beredd att f. n. föreslå uppdelning av laboratoriet på två självständiga laboratorier.

1 a) Till den kliniska sektionen inkommande utredningsuppdrag skall — i den mån fråga är om kvalificerad undersökning av prov — som regel planläggas av en tjänsteman i förste laboratorieassistents ställning. Genom den stora ökningen av dessa uppdrag har en stor del av planläggningsarbetet icke kunnat utföras av laboratoriets enda förste laboratorieassistent i Ae 13 utan måst utföras av avdelningsföreståndaren och laboratorn till

men för dessas ordinarie arbete. Utredningarnas som regel synnerligen brådskande karaktär har medfört, att dessa tjänstemän omedelbart måst avbryta pågående arbetsuppgifter för ifrågavarande planläggningsarbete. En tjänst som förste laboratorieassistent i Ae 13 bör inrättas för arbetet med planläggning m. m. av inkommande utredningsarbete. Tjänstemannen skall dessutom närmast svara för undersökningar av speciell blodgruppsserologisk natur. Vissa sådana undersökningar kan nu icke utföras i tillräcklig omfattning, och andra kan överhuvudtaget icke utföras med nuvarande personalstyrka.

1 b) och c) Arbetet med blodundersökningar för faderskapsbestämning och utlåtanden i anledning därav är synnerligen personal- och tidskrävande. Fr. o. m. innevarande budgetår har medgivits viss personalförstärkning vid rättsserologiska sektionen för nedbringande av tiden för faderskapsärendenas behandling och för utförande av s. k. haptoglobinbestämningar vid fastställande av faderskap. Med denna personalförstärkning och oförändrat antal per år inkommande ärenden beräknas balansen av faderskapsärendena kunna avarbetas under 8—10 år. Den genomsnittliga tiden för ärendenas behandling vid sektionen uppgår f. n. till cirka åtta månader. Styrelsen erinrar om att styrelsen i utlåtande den 21 juli 1960 över en framställning från magistraten i Stockholm angående åtgärder för nedbringande av väntetiden för erhållande av utlåtanden i faderskapsmål hemställt om medel för anställande under innevarande budgetår av två laboratorieassistenter. Två extra laboratorieassistenttjänster i Ag 13 resp. Ag 11 bör inrättas.

1 d) För de mera rutinmässiga men förhållandevis kvalificerade bearbetningarna av ett mycket stort primärmaterial för faderskapsundersökningar är rättsserologiska sektionen i behov av arbetskraft med matematisk utbildning kombinerad med annan teknisk utbildning. För att laboratorn skall kunna erhålla erforderlig lättnad i de mindre kvalificerade göromålen och samtidigt kunna ägna större delen av sin tid åt avarbetande av balansen föreslås en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ag 15.

1 e) Genom upptäckten av de s. k. Gm- och Gc-grupperna såsom ärftliga faktorer i blodet kan faderskapsbestämningarnas tillförlitlighet ytterligare ökas. Båda faktorerna har påvisats av svenska forskare och har hittills icke införts såsom undersökningsled någonstädes. För att rutinmässigt införa åtminstone Gm-grupperna i blodundersökningsarbetet behöver rättsserologiska sektionen minst ett laboratoriebiträde.

2 a) 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. föreslog, att avdelningsföreståndartjänsterna skulle vara jämställda med högskoleprofessurer och placeras i nuvarande lönegrad B 3. Laboratoriets två avdelningar måste, var och en inom sitt huvudområde, fylla de framför allt av rättssäkerhetshänsyn betingade kraven på vetenskaplig standard och tillförlitlighet. För att tillgodose dessa krav måste avdelningsföreståndarna vara vetenskapligt högt kvalificerade. Med hänsyn härtill och till avdelningsföreståndarnas självständiga ställning bör avdel-

ningsföreståndartjänsterna i likhet med högskoleprofessurerna placeras i B 3.

2 b) Fr. o. m. den 1 juli 1960 har tio laboratorstjänster vid statens institut för folkhälsan uppflyttats till B 1. Vid samma tidpunkt har fyra laboratorer vid rättskemiska laboratoriet uppflyttats från A 24 till A 26. Den mindre lönelyftningen för sistnämnda laboratorer medför ökade svårigheter att rekrytera tjänsterna vid rättskemiska laboratoriet. Då dessas ställning i organisationen är helt jämförbar med den som gäller för motsvarande tjänster vid institutet för folkhälsan, bör lönegradsplaceringen vara densamma. Då det icke råder någon tvekan om det permanenta behovet av laboratorstjänsterna, bör de två extra givas extra ordinarie ställning.

2 c) Då tjänsten som laboratorieassistent i Ag 13 vid den rättsserologiska sektionen måste bibehållas, bör den göras till extra ordinarie.

Departementschefen

Den kliniska sektionens diagnostiska undersökningar har blivit alltmera omfattande. För att avlasta avdelningsföreståndaren och laboratorn det arbete med planläggning av komplicerade undersökningar, vilket nu till stor del belastar dem, kräves en personalförstärkning. Jag förordar, att för ändamålet inrättas en förste laboratorieassistenttjänst i Ae 13.

Med hänsyn till den stora balansen av faderskapsärenden har rättsserologiska avdelningens personal fr. o. m. innevarande budgetår utökats med en laboratorieingenjör och ett laboratoriebiträde, varjämte en överassistenttjänst utbytts mot en laboratorstjänst. Då dessa förstärkningar befunnits otillräckliga för att inom rimlig tid minska eftersläpningen i behandlingen av faderskapsärendena, har Kungl. Maj:t genom beslut den 26 augusti 1960 medgivit, att vissa till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel under icke-ordinarieposten finge i detta syfte tagas i anspråk för anställande mot arvode av teknisk biträdespersonal. Denna förstärkning erfordras även i fortsättningen. På grund härav förordar jag, att två laboratorieassistenttjänster i Ag 11 inrättas. De förenämnda, till Kungl. Maj:ts disposition ställda medlen synes i samband härmed kunna nedräknas med 7 000 kronor till 20 000 kronor.

Övriga förslag till personalförstärkningar och löneregleringar kan jag icke biträda i annan mån än att jag förordar, att två laboratorstjänster i Ag 26 samt en tjänst som förste laboratorieassistent i Ag 13 vid rättsserologiska sektionen extraordinariesättes.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar med i runt tal 46 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna löneregleringar, löneklassuppflyttningar, höjningen av det rörliga tillägget och kompensation för höjda folkpensionsavgifter med omkring 166 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (46 000 + 166 000) 212 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (1 200 000 + 212 000)

1 412 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens rättskemiska laboratorium, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	82 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 011 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	297 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	22 000
Summa kronor	1 412 000;

c) till *Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 412 000 kronor.

[24] 19. **Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	402 000	418 945
1960/61 (statsliggaren s. 1054)	377 000	
1961/62 (förslag)	445 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget höjes med 95 700 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m.	4 037	2 000	2 000	—
2. Reseersättningar	359	500	1 200	700
3. Bränsle, lyse, gas och vatten	19 353	25 500	25 500	—
4. Övriga expenser	31 754	33 000	37 000	4 000
5. Inköp av provtagningsmateriel	78 875	67 000	67 000	—
6. Ersättning åt blodgivare	83 568	70 000	80 000	10 000
7. Inköp och underhåll av inventarier och instrument	75 971	36 000	111 000	75 000
8. Inköp av förbrukningsartiklar	103 339	116 000	122 000	6 000
9. Städning samt inre och yttre renhållning	21 689	27 000	27 000	—
				95 700

Motiv

1) Den höga belastningen torde vara tillfällig.

2) För att blodtappning av individer med ovanliga och oersättliga antikroppar skall kunna ordnas vid lasarett i landsorten och laboratoriet därigenom kunna anskaffa viktiga råsera, erfordras ytterligare medel till resor för personal från laboratoriet. Vidare bör avdelningsföreståndare beredas möjlighet att någon gång årligen sammanträffa med kolleger i grannländerna.

3) Enär ytterligare lokaler skall tagas i bruk under innevarande budgetår, räknar styrelsen trots den låga belastningen med oförändrat medelsbehov.

4) Vid blodgruppsserologiska avdelningen har laboratoriebokföringen omlagts till lösbladssystem i stället för bundna böcker, vilket medför ökade pappers- och tryckkostnader. Ökningen av expenskostnaderna överhuvudtaget och behovet av bindning av böcker, som i vissa fall ej kunnat ske under en tioårsperiod, kräver ökad medelstilldelning.

6) Belastningen har — trots alltmer expanderande egen testserumframställning under föregående budgetår — ånyo ökat.

7) I anslutning till vad 1955 års utredning rörande rättskemiska laboratoriets organisation m. m. anfört bör för blodgruppsserologiska avdelningen anskaffas en kyl- och fryscentrifug, varigenom sådant transfusionsblod, för vilket lagringstiden gått ut, bättre kan utnyttjas och dyrbart blod icke behöver nyanskaffas i den omfattning, som eljest erfordras. Kostnaden uppgår till 20 350 kronor. För att kunna förvara sera och blod i erforderlig mängd föreslås anskaffning av ett frysskåp (2 500 kronor) och ett kylskåp (1 500 kronor). En förstoringsapparat för fotografering och dokumentation av rättsserologiska undersökningar (2 475 kronor) och ett mikroskop (1 500 kronor) bör även anskaffas. För att kunna intensifiera och säkrare få fram specifik bestämning av alkoholprocenten i blod och urin från rattfyllerister och för att användas vid undersökning av förgiftningsfall hos barn, där upplysning om vad barnet förtärt icke står att få, ävensom vid användande av ett stort antal nya metoder inom rättskemin erfordras för den kemiska avdelningen en apparat för gaskromatografi. För inköp av denna apparat, som är mycket tidsbesparande vid analyser av flyktiga gifter och har vunnit allt större betydelse för analysarbetet, erfordras 25 000 kronor. För statens farmaceutiska laboratorium föreslås också inköp av en dylik apparat. Att gemensamt använda samma apparat är av praktiska skäl uteslutet med hänsyn till den stora användning apparaterna skulle få.

Laboratoriet kommer att under innevarande budgetår få utökade lokaler genom inredning av suterrängvåningen. Kostnaden för armatur i dessa lokaler uppgår till 3 000 kronor. Till inredning av väggfasta bänkar och hyllor beräknas 15 000 kronor och till möbler, skåp m. m. till de nya lokalerna 7 500 kronor. Genom att personalen kommer att tjänstgöra i olika våningar är en snabbtelefonanläggning önskvärd. Ledningar för snabbtelefo-

nerna är redan utförda genom byggnadsstyrelsens försorg. Kostnaden för apparater och installation beräknas till 6 600 kronor.

Sammanlagt erfordras alltså för nämnda utrustning (20 350 + 2 500 + 1 500 + 2 475 + 1 500 + 25 000 + 3 000 + 15 000 +7 500 + 6 600) i runt tal 85 200 kronor. Vidare föreslås 20 800 kronor för löpande underhåll och smärre inköp samt 5 000 kronor för oförutsedda behov av instrumentanskaffning m. m. efter Kungl. Maj:ts medgivande.

8) Blodundersökningen för faderskapsbedömning kommer att omfatta ytterligare moment, som erfordrar inköp av materiel för haptoglobinbestämningar och andra reagenspreparat. För blodgruppsserologiska avdelningen beräknas det totala anslagsbehovet till 45 000 kronor och för kemiska avdelningen till oförändrat 77 000 kronor.

9) Med hänsyn till att laboratoriets lokaler utökas under hösten 1960 föreslås icke någon sänkning av posten trots den låga belastningen.

Departementschefen

Under anslagsposten till reseersättningar förordar jag en till 500 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen. Posten bör sålunda uppföras med 1 000 kronor, varav högst 500 kronor beräknas för internordiska tjänsteresor.

I fråga om anslagsposten till expenser föreslår jag, att delposten till bränsle, lyse, gas och vatten på grund av belastningen nedräknas med 500 kronor till 25 000 kronor och att delposten till övriga expenser på av medicinalstyrelsen anförda skäl höjes med 4 000 kronor till 37 000 kronor.

Anslagsposten till ersättning åt blodgivare torde i enlighet med styrelsens förslag böra uppräknas med 10 000 kronor till 80 000 kronor.

Jag förordar, att delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument höjes med 48 000 kronor och alltså uppföres med 84 000 kronor, i första hand för att möjliggöra inköp av en kyl- och fryscentrifug, en apparat för gaskromatografi samt armatur, inredning och möbler till nya lokaler i laboratoriets suterrängvåning.

Styrelsens beräkning av medelsbehovet under delposten till inköp av förbrukningsartiklar m. m., innebärande en uppräkning av posten med 6 000 kronor till 122 000 kronor, kan jag biträda.

Ej heller har jag något att erinra mot styrelsens uppskattning av medelsbehovet i övrigt, som innefattar oförändrad medelstilldelning.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget uppräknas med (500 — 500 + 4 000 + 10 000 + 48 000 + 6 000) 68 000 kronor och sålunda bestämmas till (377 000 + 68 000) 445 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 445 000 kronor.

[25] **20. Statens farmacevtiska laboratorium: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	632 000	627 154
1960/61 (statsliggaren s. 1055)	701 000	
1961/62 (förslag)	823 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget ökas med 167 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. *Personalförstärkningar*	
a) 1 assistent Ag 19 (apoteksinspektionen)	+ 29 164
b) 1 laboratorieingenjör högst Ae 15	+ 18 816
1 laboratoriebiträde Ae 9 indrages	— 13 788
c) 1 skrivbiträde Ag 5 (farmakopékommittén)	+ 11 220
2. *Löneregleringar*	
a) 1 förste laboratorieassistent Ao 13 i st. f. laboratorieassistent Ao 12	+ 996
b) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. förste laboratoriebiträde Ae 10	+ 912
3. *Vidareutbildning av laboratoriebiträden*	+ 11 000
4. *Vikariatsersättningar*	+ 13 572
5. *Kompensation för höjda folkpensionsavgifter*	+ 1 000
6. *Omräkning*	
a) Löneklassändringar	+ 3 680
b) Grundlöneändring (föreståndaren)	+ 2 040
c) B-listeförhandlingarna	+ 22 592
d) Uppräkning med hänsyn till beräknad anslagsbelastning	+ 65 796
	+ 167 000

Motiv

Apoteksinspektionen besväras av brist på kvalificerad ledning av sitt laboratorie- och utredningsarbete, och undersökningar av de s. k. fria läkemedlen verkställs endast i ringa antal. Det har icke heller varit möjligt att i tillräcklig omfattning utarbeta och bearbeta undersökningsmetoder. Några besparingar ifråga om avlöningar har sålunda icke kunnat utfinnas. Icke heller synes sådana kunna uppnås genom ändring i organisationen. Enär 1946 års läkemedelsutrednings betänkande, vari förordas ändring i grunderna för beräkning av laboratoriets avgifter för farmacevtiska specialiteter, nu är under behandling, torde en uppjustering av avgifterna f. n. icke böra företas. Frågan om avgifter skall uttagas för apoteksinspektionens förrättningar bör bli föremål för utredning.

Föreståndaren för laboratoriet har framlagt förslag om förbättrad löneställning för bl. a. laboratorieläkarna. Medicinalstyrelsen tillstyrker att dessa befattningshavare beredes en bättre löneställning. Ärendet synes emellertid närmast vara hänförligt till den s. k. B-listan.

1 a) Tillgodoseendet av apoteksinspektionens behov av en apotekare för att leda analysarbetet är alltjämt laboratoriets angelägnaste önskemål. Personalen vid apoteksinspektionen har under hela 50-talet varit oförändrad. Antalet apoteksinrättningar har emellertid samtidigt undergått en betydande ökning, och omfattningen av apoteksväsendets hela verksamhet har visat en

än mera påtaglig expansion. Härigenom har en fortskridande minskning av inspektionernas frekvens och omfattning uppstått. Det är emellertid ett för myndigheterna och yrkesutövarna gemensamt intresse att inspektionen i stort sett upprätthålles i nuvarande utsträckning och att sålunda inspektion inträffar minst en gång varje femårsperiod. Åtgärder för att rationalisera och i viss mån standardisera inspektionsrutinen har prövats och lett till effektivisering av förrättningen. Det är därför icke möjligt att ytterligare begränsa apoteksinspektörernas tid för inspektioner. Härtill kommer, att avsyning av nyanlagda eller flyttade apotek under senare år ökat i antal och till viss del måst påläggas inspektörerna.

De till inspektionsverksamheten hörande laboratoriemässiga uppgifterna att undersöka uttagna läkemedelsprover har i godtagbar utsträckning kunnat fullgöras med den hittillsvarande anordningen att en assistent med apotekarutbildning från laboratoriets kemiska avdelning biträtt inspektionen med den direkta ledningen av analysarbetet. Denna förutsättning har emellertid bortfallit under hösten 1959. Undersökningar av varuprover från inspektionerna ingår som ett viktigt led i det allmännas kontroll över läkemedlen. Man har dock nödgats hålla provtagningen vid en ytterst låg numerär. Systematisk bearbetning av erhållna analysresultat har i ringa grad medhunnits. För att styrelsen skall kunna uppbära ansvaret för tillsynen över apotekens beskaffenhet, drift och personal, finner styrelsen nödvändigt, att apoteksinspektionen med det snaraste förstärkes.

1 b) I jämförelse med såväl laboratoriets biologiska avdelning som rättskemiska laboratoriet har kemiska avdelningen få mellangradstjänster. Å ena sidan finns sålunda personer med akademisk utbildning, å andra sidan laboratoriebiträden. Då avdelningens verksamhet icke i någon större utsträckning kan organiseras såsom verklig rutin, har laboratoriebiträdena måst sättas på mera kvalificerade uppgifter under ledning och övervakning av akademiker. Dessa uppgifter kan självständigt lösas av en person i någon av mellangraderna med högre kemisk-teknisk kompetens än den laboratoriebiträden har. En tjänst som laboratorieingenjör, tekniskt gymnasieutbildad, bör därför inrättas och placeras enligt den befordringsgång som tillämpas vid kommunikationsverken. En vakant laboratoriebiträdestjänst i Ae 9 beräknas samtidigt kunna indragas.

1 c) Svenska farmakopékommittén har hemställt om dels ett kanslibiträde i Ae 7 i st. f. Ag 7, dels ock ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

2 a) I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 hemställde styrelsen om uppflyttning av en laboratorieassistenttjänst Ao 12 å laboratoriets biologiska avdelning till förste laboratorieassistent Ao 13. Den därpå följande förhandlingsöverenskommelsen medförde emellertid att tjänsten nedflyttades till Ao 11. En omprövning av tjänsteställningen är motiverad särskilt med beaktande av att befattningshavaren fr. o. m. den 1 juli 1960 är instruktionslaboratris för vidareutbildningen av avdelningens laborantskoleutbildade laboratoriebiträden.

2 b) Med hänvisning till vad som anförts under 1 a) och då förste laboratoriebiträdet å apoteksinspektionen f. n. har i stor utsträckning självständiga kvalificerade arbetsuppgifter, bör tjänsten ombildas till en tjänst som laboratorieassistent i Ae 11, därest icke framställningen under 1 a) bifalles.

3) För vidareutbildningen av laboratoriebiträden vid laboratoriets biologiska avdelning beräknas 21 600 kronor. De av Kungl. Maj:t den 10 april 1959 fastställda riktlinjerna för vidareutbildning av vissa laboratoriebiträden efter genomgången laborantskola omfattar icke laboratoriebiträden med analytisk-kemiskt, fysikaliskt-kemiskt och kemiskt-tekniskt arbete. Utbildningen av dessa biträden föreslås emellertid organiserad på samma sätt som skett för laboratoriebiträden med kliniskt-kemiskt, bakteriologiskt och histopatologiskt arbete. Styrelsen, som under anslaget till Utbildning av viss sjukvårdspersonal begär medel för anordnandet av den teoretiska undervisningen för denna grupp av laboratoriebiträden, beräknar 14 400 kronor för avlöning åt två allmänkemiska laboratoriebiträden, för vilkas praktiska utbildning laboratoriets kemiska avdelning är beredd svara.

Departementschefen

Av skäl, som jag närmare skall beröra vid behandlingen av anslaget till svenska farmakopékommittén m. m., tillstyrker jag, att kommitténs personal förstärkes med ett extra kontorsbiträde i reglerad befordringsgång, vilket bör avlönas från förevarande anslag.

Under anslaget till Utbildning av viss sjukvårdspersonal kommer jag att förorda, att vidareutbildning av laboratoriebiträden anordnas även å en allmän kemisk linje. Då denna utbildningslinje blir aktuell för laboratoriebiträden vid farmacevtiska laboratoriets kemiska avdelning, tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag, att det belopp, som avses för ersättningar till laboratoriebiträden, vilka genomgår vidareutbildning vid laboratoriet, för nästa budgetår uppräknas med 11 000 kronor.

I övrigt finner jag mig icke kunna förorda styrelsens förslag till personalförstärkningar och löneregleringar vid farmacevtiska laboratoriet.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkning m. m. med cirka 22 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna löneregleringar, löneklassuppflyttningar, kompensation för höjda folkpensionsavgifter och höjningen av det rörliga tillägget med i runt tal 100 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (22 000 + 100 000) 122 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (701 000 + 122 000) 823 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens farmacevtiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	76 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	39 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	524 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	171 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	12 000
Summa kronor	823 000;

b) till *Statens farmacevtiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 823 000 kronor.

[26] **21. Statens farmacevtiska laboratorium: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	185 000	175 558
1960/61 (statsliggaren s. 1057)	203 000	
1961/62 (förslag)	234 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget höjes med 87 500 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m.	673	1 400	1 200	— 200
2. Reseersättningar	10 333	12 000	12 000	—
3. Expenser:				
a) Bränsle, lyse, vatten	32 952	43 000	40 000	— 3 000
b) Övriga expenser	17 700	17 700	18 900	+ 1 200
4. Inköp och underhåll av inventarier och instrument	19 426	30 000	96 500	+ 66 500
5. Inköp och underhåll av djur	24 992	25 000	32 500	+ 7 500
6. Inköp av specialiteter för kontroll	5 025	5 000	7 000	+ 2 000
7. Inköp av förbrukningsartiklar	28 466	32 900	39 400	+ 6 500
8. Städning samt inre och yttre renhållning	35 564	34 000	41 000	+ 7 000
9. Diverse utgifter	425	2 000	2 000	—
				+ 87 500

Motiv

3 a) Med hänsyn främst till vissa prisjusteringar kan posten nedräknas till 40 000 kronor.

3 b) Ökade telefonkostnader har förorsakat överbalansering av utgifter från föregående budgetår med 600 kronor. För utjämning av detta belopp samt för täckning av på budgetåret 1961/62 belöpande sådana utgifter krävs ytterligare 1 200 kronor.

4) Nuvarande medelsanvisning har medfört anhopning av reparationsfall och möjliggör knappast förnyelse av smärre inventarier ens på femtio

år. En höjning av ordinarie anvisning från 15 000 till 21 000 kronor är därför synnerligen befogad.

För budgetåret 1959/60 anslogs medel å rättskemiska laboratoriets stat för inköp av en spektrofotometer för automatisk registrering av absorptionsspektrum i synligt och ultraviolett ljus. Apparaturen skulle få begagnas jämväl av farmacevtiska laboratoriet. Apparaten är emellertid av så stor betydelse för båda laboratorierna och behöver utnyttjas så intensivt på ömse håll att en delad användning varit till stort hinder i laboratoriearbetet. På grund härav bör 55 000 kronor anvisas för anskaffning av en direktskrivande spektrofotometer.

Genom den s. k. gaskromatografin erbjudes nya möjligheter att undersöka såväl gaser som andra ämnen, vilka kan bringas i gasform. Metoden kräver speciell apparatur, som laboratoriet hittills icke haft tillgång till. Då gasformiga ämnen fått alltmera ökad användning som tillsatser till läkemedelsberedningar, föreligger ett angeläget behov av apparatur för gaskromatografi. För anskaffande av sådan apparatur erfordras 18 000 kronor. För rättskemiska laboratoriet föreslås också inköp av en apparat för gaskromatografi. Sambruk av en dylik apparat kan icke ske, då behovet av apparaturen är starkt på båda laboratorierna och handhavandet av apparattypen är tidskrävande.

De 1953 anskaffade fönsterjalusierna måste ersättas i stor utsträckning och bör av ekonomiska och praktiska skäl under loppet av tre år utbytas mot metall-lamellpersienner. För nästa budgetår erfordras 2 500 kronor.

5 och 7) För att farmacie studerande skall kunna utnyttjas i det forskningsarbete som åvilar laboratoriets biologiska avdelning krävs att rådande brist ifråga om experimentdjur och förbrukningsartiklar häves. Därför erfordras en förstärkning av delposten till inköp och underhåll av djur med 5 000 kronor och av delposten till inköp av förbrukningsartiklar med 2 500 kronor.

Den praktiska vidareutbildningen av laborantskoleutbildade elever kommer att bedrivas på laboratoriet under budgetåret 1961/62 dels å biologiska avdelningen enligt uppdragna riktlinjer, dels ock — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — å laboratoriets kemiska avdelning enligt förslag framfört under laboratoriets avlöningsanslag. Härigenom uppstår vissa kostnader för djur och förbrukningsartiklar. Kostnaderna, som är svårberäknade, torde i varje fall komma att uppgå till 5 000 kronor för budgetår, fördelat med hälften å vardera posten, för biologiska avdelningen samt till 1 500 kronor för förbrukningsartiklar för kemiska avdelningen.

6) Då nya typer av läkemedel såsom hormoner och antibiotika ofta är synnerligen dyrbara i inköp, har laboratoriet under budgetåret 1959/60 åsamkat sig en skuld för inköp av prover på 1 000 kronor. För att upprätthålla stickprovskontrollen av specialiteter i godtagbar omfattning fordras därför en uppräkning av delposten med 2 000 kronor.

8) Med hänsyn till de höjningar, som orsakas av från januari 1960 och ytterligare från samma månad 1961 avtalsenligt uppjusterade städningsersättningar, beräknas delposten till 41 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag bör anslagsposten till sjukvård m. m. och delposten till bränsle, lyse, gas och vatten nedräknas till 1 200 (— 200) resp. 40 000 (— 3 000) kronor. Delposten till övriga expenser bör på av styrelsen anförda skäl ökas med 1 200 kronor till 18 900 kronor.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument kan jag endast tillstyrka en till 10 000 kronor begränsad höjning av medelsanvisningen. Posten bör således uppföras med 40 000 kronor. Av detta belopp beräknar jag 20 000 kronor för löpande underhåll och smärre inköp av inventarier och instrument samt 18 000 kronor för inköp av apparatur för gaskromatografi.

I samband med att det organisatoriska samarbetet mellan laboratoriets biologiska avdelning och farmacevtiska institutet inleddes fr. o. m. budgetåret 1956/57 förutsattes, att farmacie studerande skulle kunna utnyttjas i det forskningsarbete, som åvilar avdelningen. De kostnader för djur och förbrukningsartiklar, som må föranledas därav, bör bestridas från förevarande anslag. På grund härav och med hänsyn till ökade kostnader i samband med den praktiska utbildningen av laboratoriebiträden vid laboratoriet förordar jag i likhet med styrelsen, att delposten till inköp och underhåll av djur uppräknas med 7 500 kronor till 32 500 kronor och att delposten till inköp av förbrukningsartiklar höjes med 6 500 kronor till 39 400 kronor.

Såsom styrelsen föreslagit bör delposten till inköp av specialiteter för kontroll höjas med 2 000 kronor till 7 000 kronor och delposten till städning samt inre och yttre renhållning med 7 000 kronor till 41 000 kronor.

Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innefattande oförändrad medelsanvisning, har jag icke funnit anledning till erinran.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppräknas med (— 200 — 3 000 + 1 200 + 10 000 + 7 500 + 6 500 + 2 000 + 7 000) 31 000 kronor och sålunda bestämmas till (203 000 + 31 000) 234 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens farmacevtiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 234 000 kronor.

[27] 22. **Svenska farmakopékommittén m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	145 000	140 047
1960/61 (statsliggaren s. 1057)	151 000	
1961/62 (förslag)	228 000	

Yrkande

Svenska farmakopékommittén (skr. 8/8 1960) hemställer, att för dess räkning anvisas ytterligare 85 804 kronor, varav 8 404 kronor under statens farmacevtiska laboratoriums avlöningsanslag.

	Ökn. el. minskn.
1. Arvoden till experter	+ 1 000
2. Arvode till sekreterare, tillika laboratorieföreståndare	+ 4 600
3. Ersättning till kvalificerad arbetskraft för laboratoriearbete för den nordiska farmakopén	+ 61 600
4. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal	+ 5 128[1]
5. Rörligt tillägg	+ 3 173[1]
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 103[1]
7. Reseersättningar för internordiska resor	+ 1 000
8. Avgifter till apotekarpensioneringsfonden	+ 8 000
9. Sveriges andel i kostnaderna för den nordiska farmakopénämnden	+ 1 200
Avgår	— 8 404[1]
	+ 77 400

Motiv

1) I och med det intensifierade arbetet på den nordiska farmakopén har experternas arbetsbörda ökat till det flerdubbla utan att ersättning har kunnat beredas i motsvarande grad. Sedan anslaget uppräknades år 1957, har vidare arbetslöner och omkostnader stigit väsentligt.

2) Arvodet till sekreteraren bör fr. o. m. den 1 juli 1961 motsvara löneklass 26.

3) Sveriges del i det laboratoriearbete, som hör till utarbetandet av den nordiska farmakopén, kan icke fullgöras utan en kraftig tillfällig förstärkning av dess laboratoriepersonal. Till icke ringa del på grund av den hittills otillräckliga insatsen i det nordiska farmakopéarbetet från Sveriges sida kommer den nordiska farmakopén att redan vid utgivandet vara föråldrad i flera avseenden. År 1957 beslöt nordiska farmakopénämnden att icke upptaga ytterligare nytillkommande läkemedel i den första upplagan av nordiska farmakopén. Utvecklingen på läkemedelsområdet går emellertid så raskt, att det sedan dess tillkommit omkring 150 nya substanser, som kan komma ifråga för intagande i farmakopén. Farmakopémässigt motsvarar dessa nytillkomna substanser ungefär en tredjedel av antalet monografier i den första upplagan av den nordiska farmakopén. Då denna upplaga icke torde kunna träda i kraft förrän tidigast om 4—5 år, kom-

[1] Dessa belopp skall belasta statens farmacevtiska laboratoriums avlöningsanslag.

mer det då aktuella läkemedelssortimentet endast till en mindre del att vara representerat i farmakopén och denna därför att vara föråldrad. Förutom att påskynda arbetet på den nordiska farmakopéns första upplaga är det därför nödvändigt att snarast påbörja utarbetandet av ett tillägg till denna, vilket nordiska farmakopénämnden även fattat beslut om. Denna betydande eftersläpning i farmakopéarbetet i förhållande till utvecklingen på läkemedelsområdet fordrar särskilda åtgärder. Angelägnast är därvidlag att personalen tillfälligt utökas med två laboratorieapotekare, varav en för huvudsakligen kemiskt arbete och en för huvudsakligen galeniskt arbete. Anslaget bör därför höjas med 54 900 kronor. Arvodena beräknas i genomsnitt motsvara löneklass 22.

Nu anställda två laboratorieapotekares arvoden motsvarar löneklass A 22 resp. A 19. Den senare äger uppbära ett ålderstillägg fr. o. m. den 1 oktober 1961. För ersättning åt dessa laboratorieapotekare erfordras en höjning med 6 700 kronor.

För samtliga laboratorieapotekare beräknas kompensation för höjda folkpensionsavgifter skola utgå.

4—6) Kommitténs icke-ordinarie personal utgöres av ett kanslibiträde i Ag 7 och ett laboratoriebiträde i Ae 9. Därjämte disponeras 2 000 kronor till vikariatsersättningar och 1 000 kronor till extra skrivhjälp. Då kommittén allt framgent kommer att vara i behov av ett kanslibiträde, bör kanslibiträdestjänsten ombildas till extra-ordinarie. Översättnings- och skrivarbetet för den svenska upplagan av den nordiska farmakopén bör igångsättas snarast möjligt, för att ytterligare dröjsmål i utgivandet av farmakopén skall kunna undvikas. För detta omfattande arbete behövs två skrivbiträden, varav det ena bör anställas under budgetåret 1961/62. Anslagen till extra skrivhjälp, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör därför höjas.

7) Under budgetåret 1961/62 torde samtliga sammanträden med nordiska farmakopénämnden och dess subkommittéer komma att förläggas utomlands. Biljett- och traktamentskostnader har vidare under de senare åren stigit, varför rese- och traktamentskostnaderna beräknas till omkring 10 000 kronor. Anslaget till internordiska tjänsteresor bör därför höjas med 1 000 kronor.

8) Avgiften till apotekarpensioneringsfonden beräknas för var och en av laboratorieapotekarna och sekreteraren till omkring 4 000 kronor. Vid bifall till framställningen under 3) bör anslaget uppräknas med 8 000 kronor.

9) Sveriges andel i kostnaderna för nordiska farmakopénämndens och dess biologiska standardiseringskommittés sekretariater m. m. beräknas på grund av stegrade priser och löner i Danmark stiga med omkring 1 200 kronor.

Yttrande

Medicinalstyrelsen anför.

Styrelsen har vid upprepade tillfällen framhållit betydelsen av att arbetet med den första upplagan av den nordiska farmakopén bringas till fullbordan. Under 1960 har ett första avsnitt av densamma, avsett att utgöra verkets fjärde del, kunnat lämnas till tryckning. I syfte att undvika dröjsmål med ikraftträdandet avser medicinalstyrelsen att tillsvidare giva denna fjärde del formen av ett tillägg till gällande farmakopéupplaga. I fråga om resterande, större avsnitt av farmakopén krävs ytterligare insatser, och för Sveriges vidkommande föreligger en besvärande balans av såväl laboratoriemässiga som redaktionella uppgifter. Samtidigt står det numera klart, att arbetet med hittillsvarande medel icke kunnat bedrivas i takt med utvecklingen inom läkemedelsområdet. Styrelsen understryker därför angelägenheten av att erforderliga personella och materiella resurser ställes till förfogande och erinrar om statsutskottets uttalande i frågan 1960.

Gällande farmakopé har varit i kraft sedan 1947. Den synnerligen expansiva utveckling, som läkemedelsområdet genomgått efter denna tidpunkt, har föranlett ett stort antal ändringar och tillägg i den ursprungliga texten, varigenom verket blivit svåröverskådligt och obekvämt i det praktiska arbetet. Trots dessa aktualiseringsåtgärder är dock upplagan numera föråldrad i viktiga avseenden. Vidare har restupplagan genom försäljning krympt på ett sätt som är direkt oroande. Under 1959 har efterfrågan endast kunnat mötas i begränsad utsträckning och då uteslutande för att tillgodose vissa prioriterade behov.

Departementschefen

Såsom farmakopékommittén och medicinalstyrelsen anfört är det synnerligen angeläget, att arbetet på den gemensamma nordiska farmakopén snarast slutföres. Då förseningen i arbetet huvudsakligen är en följd av de otillräckliga svenska insatserna i laboratoriearbetet, finner jag en förstärkning av farmakopékommitténs personal vara nödvändig. Jag förordar därför, att kommitténs laboratoriepersonal tillfälligt ökas med ytterligare två apotekare. Dessas förmåner bör utgå efter de grunder som tillämpas beträffande de bägge hos kommittén nu anställda apotekarna. Kostnaderna härför, inberäknat avgifter till apotekarpensioneringsfonden, beräknar jag till omkring 62 500 kronor.

Med hänsyn till den förutsatta intensifieringen av laboratoriearbetet tillstyrker jag, att medel beräknas för anställande av ett extra kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Däremot är jag icke beredd att föreslå extraordinariesättning av kanslibiträdestjänsten i Ag 7. Då kontorsbiträdet bör avlönas från farmaceutiska laboratoriets avlöningsanslag, har jag i det föregående beräknat medel för ändamålet under nämnda anslag.

Förslaget om höjning av anslagsposten till arvoden till experter med 1 000 kronor till 5 000 kronor kan jag biträda.

Ej heller har jag något att erinra mot kommitténs beräkning av medels-

behovet för arvode till sekreteraren och för automatisk utgiftsstegring i övrigt för de befintliga laboratorieapotekarna, innebärande en uppräkning med 4 600 resp. 6 700 kronor.

Beträffande kommitténs omkostnader föreslår jag en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 1 000 kronor till 11 000 kronor. Av detta belopp beräknar jag 10 000 kronor till internordiska resor och 1 000 kronor till resor inom riket.

För Sveriges andel i de gemensamma kostnaderna för den nordiska farmakopénämnden beräknar jag i likhet med kommittén en ökning av medelsanvisningen med 1 200 kronor till 29 300 kronor. Jag förutsätter därvid, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera bestämma andelens storlek.

Vad jag nu förordat föranleder en uppräkning av anslaget med (62 500 + 1 000 + 4 600 + 6 700 + 1 000 + 1 200) 77 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med (151 000 + 77 000) 228 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska farmakopékommittén m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 228 000 kronor.

[28] **23. Statens rättsläkarstationer: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	515 000	495 886
1960/61 (statsliggaren s. 1059)	548 000	
1961/62 (förslag)	729 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget höjes med 303 000 kronor.

1. Personalförstärkningar	**Ökning**
a) *Rättsläkarstationen vid Stockholm*	
1 antropologassistent Ae 23	28 439
1 kansliskrivare Ag 10	14 539
1 fotograf Ag 9	13 806
b) *Rättsläkarstationen i Lund*	
1 kanslibiträde Ae 7 å halvtid	5 538
1 ekonomibiträde Ag 2/3	9 001
c) *Rättsläkarstationen i Göteborg*	
1 rättsläkare Ae 26	16 263
1 rättsläkaramanuens Ag 20	11 755
1 bårhusföreståndare Ag 11	7 231
Bidrag till avlönings- och pensionskostnader för två bårhusvaktmästare	8 500
Extra personal	26 000
2. Löneregleringar	
a) 1 bårhusföreståndare lägst Ao 12 i st. f. Ao 11	936
b) 2 bårhusvaktmästare lägst Ao 10 i st. f. Ao 9 samt 1 lägst Ae 10 i st. f. Ae 9	2 433
c) 1 förste fotograf Ae 11 i st. f. fotograf Ae 9	765
d) 1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibiträde Ag 7	1 248

	Ökning
3. **Vikariatsersättningar m. m.**	11 668
4. **Kompensation för höjda folkpensionsavgifter**	2 500
5. **Omräkning**	
a) Ersättningar enligt taxa för tjänsteförrättningar	36 000
b) Löneklassuppflyttningar	2 480
c) På grund av beräknad anslagsbelastning	103 898
	303 000

Motiv

1 a) Under första halvåret 1960 uppgick antalet inkommande undersökningsärenden vid den antropologisk-genetiska avdelningen till 73 mot 56 under motsvarande tid år 1959. Avdelningen har sedan början av år 1960 endast kunnat tillhandagå domstolarna med utlåtanden men icke barnavårdsorgan eller enskilda. Trots detta är väntetiden för erhållande av utlåtanden i faderskapsmål från avdelningen cirka två år. Avdelningen bör därför erhålla personalförstärkning. Hittills har avdelningens läkare erhållit viss hjälp vid undersökningarna genom att medicine kandidater tillfälligt kan anställas för medel, som beräknats för en rättsläkaramanuens vid stationen. För att självständigt kunna utföra undersökningarna erfordras emellertid i första hand en grundlig klinisk erfarenhet. En läkare bör därför anställas även om det med hänsyn till läkarbristen och befarade rekryteringssvårigheter kan visa sig erforderligt att under en övergångstid anlita även andra experter. Tjänsteinnehavaren bör benämnas antropologassistent och placeras i Ae 23.

En stor del av undersökarens och tillfälliga amanuensers tid har åtgått till att lämna upplysningar i frågor rörande faderskap och bördstalan samt rörande bestämmelser om fri rättegång, möjligheterna att erhålla reseförskott m. m. Då det icke kan vara rationellt, att läkarna skall sysselsättas med dylika göromål, bör en tjänst som kansliskrivare i Ag 10 inrättas.

Avdelningens fotograf i Ae 9 har icke hunnit med fotograferingsarbetet. För att icke detta led i antropologundersökningarna skall fördröja resultatens bedömning och avgivandet av utlåtanden erfordras ytterligare en fotograf.

1 b) Före den 1 juli 1960 fanns en halvtidstjänst som kanslibiträde, vilken fr. o. m. innevarande budgetår ändrats till heltidstjänst. Dessutom har sedan åtskilliga år ytterligare ett kanslibiträde å halvtid varit anställt genom utnyttjande av medel, som beräknats för en halvtidstjänst som vaktmästare i Ag 7. Läkarpersonalen har emellertid under budgetåret 1959/60 måst utföra en stor del av på biträdespersonal ankommande göromål. Genom att vaktmästartjänsten kommer att tillsättas, då stationen i början av budgetåret 1961/62 inflyttar i nya lokaler, kommer stationen i fråga om biträdeshjälp i samma dåliga läge som före den 1 juli 1960, därest förstärkning ej erhålles.

Hittills har obduktionerna utförts i lokaler, tillhörande patologiska institutionen vid universitetet i Lund. Städningen av dessa lokaler har utförts av personal tillhörande denna institution, medan städning och disk vid stationens egna lokaler utförts av kollektivanställd personal. Genom inflyttningen i nya lokaler, innefattande även egna obduktionslokaler, beräknas städnings- och diskarbetet kräva en heltidsanställd arbetskraft. En tjänst som ekonomibiträde i Ae 2/3 bör därför inrättas.

1 c) Lokalerna för den nya rättsläkarstationen i Göteborg beräknas bli färdigställda i början av 1962. Styrelsen har räknat med avlöningar åt personal under halva budgetåret 1961/62.

Med hänsyn till bristen på rättsmedicinare räknar styrelsen med att arbetet till en början måste skötas enbart av en rättsläkare, vilken liksom rättsläkarna vid rättsläkarstationerna i Lund och Umeå bör placeras i Ae 26, samt en rättsläkaramanuens i Ag 20.

Vidare erfordras en tjänsteman med i stort sett samma uppgifter, som tillkommer bårhusföreståndaren vid stockholmsstationen. Tjänsteinnehavaren bör benämnas bårhusföreståndare och placeras i Ag 11.

Enligt avtalet angående lokaler för patologiska avdelningen vid Vasa sjukhus samt för rättsläkarstationen i Göteborg skall staden anställa personal för driften av gemensamma lokaler mot ersättning av staten med hälften av avlöningskostnaderna. I dessa kostnader inbegripes även pensionskostnader, beräknade till 15 procent av lönekostnaderna. Stadens sjukvårdsstyrelse har beräknat, att två bårhusvaktmästare erfordras för betjäning av såväl patologiska avdelningen som stationen. Statens andel i avlönings- och pensionskostnaderna för dessa i lönegrad A 8, inberäknat semesterkostnad och kostnader för sociala förmåner, har beräknats till 17 000 kronor för år, varav 8 500 kronor på halva budgetåret 1961/62.

Utöver dessa vaktmästare bör en bårhusvaktmästare i Ag 9 anställas för att deltaga i obduktionerna. Vidare erfordras åtminstone ett laboratoriebiträde i högst Ag 9 och ett kanslibiträde i Ag 7 samt en deltidsanställd fotograf och eventuellt deltidanställd skrivpersonal. Då det är svårt att nu göra några säkra beräkningar rörande behovet av vaktmästar- och biträdespersonal, föreslår styrelsen, att 26 000 kronor anvisas till grundlöner m. m. åt extra personal i mån av behov.

2 a) Bårhusföreståndaren vid rättsläkarstationen vid Stockholm har bl. a. att leda och övervaka arbetet å bårhuset, föra erforderliga journaler, tjänstgöra som protokollförare vid vissa obduktioner samt lämna polisen och allmänheten upplysningar rörande de i bårhuset förvarade döda. Han bör vara väl insatt i de administrativa och sociala frågor, som sammanhänger med oväntade dödsfall. I själva verket kan hans verksamhet till stor del jämföras med en socialkurators arbete.

2 b) Bårhusvaktmästarna vid rättsläkarstationen vid Stockholm åligger

att mottaga de döda, som införes till bårhuset, samt att inlägga kropparna i morguen. Det dagliga arbetet är emellertid till största delen förlagt till obduktionssalen, där bårhusvaktmästarna aktivt deltar i själva obduktionsarbetet. I bårhusvaktmästarnas arbetsuppgifter ingår även att till rättsläkarstationen införa vissa döda kroppar. Denna del av tjänsten är högst motbjudande och betungande, enär det är fråga om antingen s. k. hastiga dödsfall, t. ex. vid självmord, eller lik, som påträffas lång tid efter dödsfallet. Bårhusvaktmästarnas deltagande i obduktionerna är av betydligt mera kvalificerad art och kräver större yrkesskicklighet än det obduktionsarbete, som utföres av obduktionsvaktmästarna vid sjukhusen. Den med tjänst som bårhusvaktmästare förenade jourtjänsten vart tredje dygn ingår icke heller i andra obduktionsmedhjälpares skyldigheter. Denna jourtjänst innebär, att bårhusvaktmästarna skall stå till förfogande under vilken tid som helst på dygnet, vardag som söndag.

2 c) Förutom vanlig och stereoskopisk fotografering måste fotografen vid antropologiska avdelningen i Stockholm även behärska röntgenfotografering. Fotografen, som skall ha chefsställning på det fotografiska laboratoriet och svara för avdelningens fotografiska verksamhet, skall självständigt lösa sådana metodologiska frågor i samband med utprövningen av stereofotografi, färgfotografi och nya röntgenprojektioner, som faller utanför rutinförfarandet.

2 d) Kanslibiträdet vid rättsläkarstationen i Umeå är läkarnas sekreterare, sköter diarieföringen och de expeditionella göromålen, följer anslagsbelastningen, ombesörjer inköp och för inventarieliggare. Eftersom bårhusföreståndare saknas, ombesörjer hon de göromål som t.ex. i Stockholm ankommer på denne i fråga om kontakt med myndigheter och rådgivning till anhöriga. Någon tvekan om det framtida behovet av tjänsten föreligger icke.

5 a) En höjning av rättsläkartaxan med 30 procent i enlighet med propositionen nr 151/1960 kräver en uppräkning med i runt tal 25 000 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen vid de olika rättsläkarstationerna beräknas för taxeersättningar för Stockholm 62 000 kronor (+ 12 000), för Lund 32 000 kronor (+ 13 000) och för Umeå 10 000 kronor (oförändrat). Storleken av det belopp, som erfordras till taxeersättning vid göteborgsstationen, låter sig ej med säkerhet beräknas. Styrelsen räknar emellertid med i runt tal 11 000 kronor.

Departementschefen

Såsom jag framhöll vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår råder en viss osäkerhet beträffande de antropologisk-genetiska undersökningsmetodernas utvecklingsmöjligheter och framtida betydelse vid fastställande av faderskap. På grund härav är jag nu icke beredd till-

styrka, att vid rättsläkarstationen vid Stockholm inrättas av medicinalstyrelsen föreslagna nya tjänster. Verksamheten vid den antropologisk-genetiska avdelningen har emellertid fått sådan omfattning, att avdelningen bör erhålla möjlighet att tillfälligt anställa ytterligare personal. Jag förordar, att 20 000 kronor beräknas för detta ändamål.

Beträffande rättsläkarstationen i Lund föreslår jag, att en halvtidstjänst som kanslibiträde i Ae 7 inrättas samt att för städnings- och diskningsarbetet medel beräknas för anställande av ett ekonomibiträde i Ag 2/3 å halvtid.

Lokalerna för den av 1960 års riksdag beslutade nya rättsläkarstationen i Göteborg väntas kunna tagas i bruk i början av 1962. Medel för avlöningar till personal vid stationen bör därför beräknas för senare hälften av nästa budgetår. Jag tillstyrker styrelsens förslag om inrättande av en rättsläkartjänst i Ae 26 och en tjänst som rättsläkaramanuens i Ag 20. Jag har ej heller något att erinra mot styrelsens beräkning av bidraget till Göteborgs stad för två av staden anställda bårhusvaktmästare. För ändamålet bör sålunda 8 500 kronor beräknas för nästa budgetår. För anställande av extra personal förordar jag, att medelsanvisningen begränsas till 25 000 kronor för nästa budgetår. I den mån bårhusföreståndare finnes böra anställas, torde detta få ske inom ramen för medlen till extra personal.

Förslagen till löneregleringar kan jag icke biträda i vidare mån än att jag förordar, att en kanslibiträdestjänst i Ag 7 vid rättsläkarstationen i Umeå extraordinariesättes.

I överensstämmelse med 1960 års löneöverenskommelse har Kungl. Maj:t den 14 oktober 1960 utfärdat ny taxa för tjänsteförrättningar vid statens rättsläkarstationer, varvid arvodena höjts med cirka trettio procent av tidigare gällande taxebelopp. I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag ökningen av medelsbehovet till taxeersättningar till 36 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med i runt tal 132 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar, kompensation för höjda folkpensionsavgifter och rörligt tillägg med i runt tal 49 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (132 000 + 49 000) 181 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (548 000 + 181 000) 729 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens rättsläkarstationer, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättsläkarstationer, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	38 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	135 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	424 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	122 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	9 100
Summa kronor	729 000;

c) till *Statens rättsläkarstationer: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 729 000 kronor.

[29] **24. Statens rättsläkarstationer: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	135 000	106 564
1960/61 (statsliggaren s. 1060)	139 000	
1961/62 (förslag)	156 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget höjes med 24 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. *Rättsläkarstationen vid Stockholm*				
a) Reseersättningar	321	2 000	2 000	—
b) Bränsle, lyse och vatten	22 891	29 000	25 000	— 4 000
c) Inköp och underhåll av inventarier och instrument	8 280	12 000	17 000	+ 5 000
d) Kostnader för fotografering	5 808	7 000	9 000	+ 2 000
2. *Rättsläkarstationen i Lund*				
a) Reseersättningar	5 584	7 000	2 000	— 5 000
b) Bränsle, lyse och vatten	1 565	2 100	5 000	+ 2 900
c) Övriga expenser	7 982	9 400	8 400	— 1 000
d) Transporter m. m.	4 567	5 000	15 000	+ 10 000
3. *Rättsläkarstationen i Umeå*				
a) Reseersättningar	335	6 000	2 000	— 4 000
b) Bränsle, lyse och vatten	—	10 000	10 000	—
c) Transporter	682	4 000	4 000	—
d) Kostnader för fotografering	1 000	1 000	1 500	+ 500
4. *Rättsläkarstationen i Göteborg*				
a) Sjukvård	—	—	100	+ 100
b) Reseersättningar	—	—	1 000	+ 1 000
c) Lyse och vatten	—	—	5 000	+ 5 000
d) Övriga expenser	—	—	5 000	+ 5 000
e) Transporter	—	—	5 000	+ 5 000
f) Kostnader för fotografering	—	—	1 500	+ 1 500
				+ **24 000**

Motiv

1 a) Den låga belastningen torde vara tillfällig.

1 c) Styrelsens förslag, att ytterligare en fotograf skall anställas vid antropologisk-genetiska avdelningen, medför inköp av en kamera med tillbehör och en skärmaskin för 2 800 resp. 150 kronor. För filmframkallning har hittills använts en från karolinska institutets rättsmedicinska institution lånad torkapparat, som numera är föråldrad och försliten. Kostnaden för en torkapparat uppgår till 4 050 kronor. För att nå goda resultat vid röntgenfotografering av barn behövs ett liggbord med fixeringsanordning. Kostnaden för liggbordet uppgår till 800 kronor. Vidare föreligger behov av fyra dokumentskåp till en kostnad av 1 400 kronor samt kompletterande kontorsutrustning på grund av personalökningen för 600 kronor. Kostnaden för inköp av utrustning till antropologisk-genetiska avdelningen uppgår sålunda till 9 800 kronor.

För stationen i övrigt erfordras 4 000 kronor för förnyelse av instrumentförrådet, som är starkt förslitet, samt 3 200 kronor för löpande underhåll och smärre inköp.

1 d) Med hänsyn till den föreslagna utökade fotograferingsverksamheten vid antropologisk-genetiska avdelningen bör delposten uppräknas med 2 000 kronor.

2 a) Under 1959 företog rättsläkaren 173 resor för förrättning av obduktioner, varav 93 tagit mer än åtta timmar i anspråk. När rättsläkarstationen i början av budgetåret 1961/62 inflyttar i nya lokaler, kommer stationen att disponera egna obduktionslokaler. Rättsläkaren bör då i största möjliga utsträckning utföra förrättningarna i dessa lokaler, där tillgång till erforderlig utrustning och personal finnes, men företaga resor i de fall, där hans närvaro å platsen erfordras, t. ex. då brottslig gärning misstänkes och medicinsk besiktning av den döda kroppen å platsen anses påkallad. Kostnaderna för transporter kommer härigenom att öka, medan reseersättningarna beräknas minska.

2 b) Med hänsyn till de nya lokalernas storlek bör delposten höjas till 5 000 kronor.

2 c) Styrelsens förslag om inrättande av en tjänst som ekonomibiträde i Ag 2/3 vid stationen i Lund, föranleder en nedräkning med 2 200 kronor av lönekostnaden för kollektivavtalsanställd städerskepersonal. Kostnaden för flyttning till de nya lokalerna beräknas till 1 200 kronor.

2 d) Förläggningen av huvuddelen utav obduktionsverksamheten till rättsläkarstationen i enlighet med vad under 2 a) anförts medför en väsentlig höjning av transportkostnaderna.

3 b) Kostnaderna för bränsle, lyse och vatten avseende budgetåret 1959/60 beräknas uppgå till 8 400 kronor.

3 c) Ehuru belastningen är låg, beräknas oförändrat belopp med hänsyn till att verksamheten vid stationen pågått relativt kort tid.

3 d) De för fotografering anvisade medlen har visat sig icke förslå.

4) Medelsbehovet för rättsläkarstationen i Göteborg kan f. n. endast uppskattas approximativt. Beräkningen avser ett halvt budgetår, eftersom göteborgsstationen väntas bli färdig för inflyttning i början av år 1962.

Departementschefen

Beträffande rättsläkarstationen vid Stockholm föreslår jag med hänsyn till belastningen en nedräkning av delposten till bränsle, lyse och vatten med 4 000 kronor till 25 000 kronor. Förslagen om höjning för rättsläkarstationens del av delposterna till inköp och underhåll av inventarier och instrument m. m. samt kostnader för fotografering kan jag icke biträda.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för rättsläkarstationen i Lund föranleder icke någon erinran från min sida. Då obduktioner väntas kunna utföras i större omfattning i de nya lokaler, i vilka rättsläkarstationen beräknas flytta in i början av budgetåret 1961/62, än som skett i de nuvarande lokalerna, föreslår jag sålunda, att anslagsposten till reseersättningar nedräknas med 5 000 kronor till 2 000 kronor och att delposten till transporter m. m. höjes med 10 000 kronor till 15 000 kronor. På grund av de nya lokalernas storlek bör delposten till bränsle, lyse och vatten uppräknas med 2 900 kronor till 5 000 kronor. Under anslaget till avlöningar för statens rättsläkarstationer har jag förordat, att ett ekonomibiträde anställes å halvtid för städning vid rättsläkarstationen i Lund. I anslutning härtill bör delposten till övriga expenser minskas med 2 200 kronor. Då inflyttningen i de nya lokalerna beräknas draga en kostnad av 1 200 kronor, bör emellertid nedräkningen begränsas till 1 000 kronor och delposten upptagas till 8 400 kronor.

Beträffande rättsläkarstationen i Umeå förordar jag i likhet med medicinalstyrelsen, att anslagsposten till reseersättningar med hänsyn till belastningen nedräknas med 4 000 kronor till 2 000 kronor. Vidare anser jag mig böra biträda förslaget om en höjning av medelsanvisningen till kostnader för fotografering med 500 kronor till 1 500 kronor. Jag vill emellertid i samband härmed understryka angelägenheten av att återhållsamhet iakttages i den fotografiska verksamheten vid obduktionerna.

Självfallet är det svårt att med större säkerhet bedöma medelsbehovet för den nya rättsläkarstationen i Göteborg. I avvaktan på närmare erfarenheter har jag icke ansett mig böra frångå den av medicinalstyrelsen gjorda beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Till sjukvård bör alltså upptagas 100 kronor, till reseersättningar 1 000 kronor, till lyse och vatten 5 000 kronor, till övriga expenser 5 000 kronor, till transporter 5 000 kronor och till kostnader för fotografering 1 500 kronor eller sammanlagt 17 600 kronor.

I övrigt föranleder styrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget, innebärande oförändrad medelstilldelning, icke någon erinran från min sida.

Vid bifall till vad nu förordats bör anslaget uppräknas med (— 4 000 — 5 000 + 10 000 + 2 900 — 1 000 — 4 000 + 500 + 17 600) 17 000 kronor och alltså bestämmas till (139 000 + 17 000) 156 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättsläkarstationer: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 156 000 kronor.

[30] 25. **Anordnande av en rättsläkarstation i Umeå.** Under denna rubrik anvisades senast å riksstaten för budgetåret 1956/57 ett reservationsanslag av 859 000 kronor.

Yrkande

Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott (skr. 23/6 1960) hemställer om bidrag till anordnande av rättsläkarstationen i Umeå med ytterligare 75 000 kronor.

Motiv

Jämlikt avtal år 1955 mellan medicinalstyrelsen och Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott har landstinget uppfört en rättsläkarstation vid lasarettet i Umeå. Enligt avtalets § 4 har statsbidraget till byggnadskostnaderna beräknats till maximalt 762 000 kronor, dock med rätt för landstinget att hos Kungl. Maj:t ansöka om kompensation för allmänna prisstegringar, som inträffar sedan avtalet trätt i kraft. Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 23 maj 1960 föreslagit, att bidraget skall utgå med 742 503 kronor, vartill skulle komma ett ytterligare bidrag på grund av kostnadsstegringar, av byggnadsstyrelsen beräknat till 75 000 kronor. Landstinget, som icke har någon erinran mot byggnadsstyrelsens förslag till beräkning av statsbidraget, hemställer därför om ytterligare bidrag med 75 000 kronor till byggnadskostnaderna för rättsläkarstationen i Umeå.

Yttranden

I den av förvaltningsutskottet åberopade skrivelsen anför *byggnadsstyrelsen.*

Tillämpningen av § 4 i avtalet mellan medicinalstyrelsen och Västerbottens läns landsting bedömes av byggnadsstyrelsen såsom mycket svår. Det är praktiskt taget omöjligt att nu utreda, vilka kostnader som verkligen belöper sig på rättsläkarstationen. Styrelsen föreslår därför, att parterna enas om ett enklare förfarande.

Den avtalade maximisumman får tolkas som beräknad för den vid avtalstiden gällande byggnadsvolymen och det då aktuella prisläget. Kostnaden bedömes av byggnadsstyrelsen vara skälig. En jämförelse mellan den kontrakterade volymen och lokalernas slutliga utformning utvisar en minsk-

ning med 97 kvm från 3 786 kvm till 3 689 kvm. Statsbidraget bör därför minskas i proportion härtill. Det ursprungliga volympriset, $\frac{762\,000}{3\,786} = 201$ kronor, multipliceras med volymminskningen 97 kvm och produkten 19 497 kronor dras från den avtalade maximisumman, 762 000. Resultatet blir då 742 503 kronor, vilket belopp styrelsen tillstyrker att nu utbetalas till landstinget.

Allmänna kostnadsstegringar har av byggnadsstyrelsen beräknats för den aktuella byggnadstiden, december 1955 till maj 1958 till cirka 10 procent eller cirka 75 000 kronor. Detta belopp skulle styrelsen finna skäligt, därest landstinget i enlighet med avtalet skulle göra framställning härom hos Kungl. Maj:t.

Medicinalstyrelsen tillstyrker förvaltningsutskottets framställning.

Departementschefen

I enlighet med i 1956 års statsverksproposition framlagt förslag anvisade riksdagen för budgetåret 1956/57 ett reservationsanslag av 859 000 kronor till anordnande av en rättsläkarstation i Umeå. Av beloppet avsågs högst 762 000 kronor till byggnadsbidrag till Västerbottens läns landsting enligt ett mellan landstingets förvaltningsutskott och medicinalstyrelsen träffat avtal och 97 000 kronor till bestridande av kostnader för utrustning av lokalerna.

Västerbottens läns landsting skall enligt nämnda avtal erhålla statsbidrag med belopp motsvarande de enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga merkostnaderna för inrymmande av lokaler för rättsläkarstationen i en byggnad för Umeå lasaretts patologiska avdelning, dock att statsbidraget ej må överstiga 762 000 kronor. Därest emellertid efter avtalets ikraftträdande sådan prisstegring skulle inträffa, att de verkliga kostnaderna på grund därav kommer att överstiga nämnda belopp, äger enligt avtalet landstinget, sedan lokalerna färdigställts, att till Kungl. Maj:t ingiva framställning om det ytterligare bidrag, som kan visa sig erforderligt.

Lokalerna för rättsläkarstationen i Umeå har färdigställts och stationen är i drift. Enär hela statsbidraget till landstinget icke kunnat utbetalas på grund av att viss oklarhet rått angående de verkliga kostnaderna och deras fördelning mellan staten och landstinget, har riksdagen i anledning av i propositionen nr 31/1960 framlagt förslag medgivit, att återstående medel av anslaget finge disponeras jämväl under budgetåret 1960/61. Byggnadsstyrelsen har sedermera förordat, att det i avtalet avsedda byggnadsbidraget borde utgå med 742 503 kronor. Häremot har landstingets förvaltningsutskott förklarat sig icke ha något att erinra. Sedan avtalet trätt i kraft, har emellertid sådan prisstegring inträffat, att de verkliga kostnaderna för uppförande av lokalerna kommit att överstiga 762 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har beräknat de allmänna kostnadsstegringarna för den aktuella byggnadstiden till 10 procent eller cirka 75 000 kronor.

Mot byggnadsstyrelsens beräkningar har jag icke funnit anledning till erinran. Jag anser mig därför kunna godtaga, att byggnadsbidraget till landstinget utgår med (742 503 + 75 000) 817 503 kronor. Då det tidigare anvisade anslaget i första hand torde få tagas i anspråk för ändamålet, uppgår det återstående medelsbehovet till (817 503 — 762 000) 55 503 kronor eller i runt tal 56 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en rättsläkarstation i Umeå* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 56 000 kronor.

[31] 26. **Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 1061)	500 000
1961/62 (förslag)	370 000

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 373 000 kronor.

Motiv

Enligt av Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1960 godkänt avtal mellan 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg och för Göteborgs stad särskilt utsedda förhandlingsdelegerade skall genom stadens försorg vid Vasa sjukhus verkställas en om- och tillbyggnad av befintligt bårhus med obduktionslokaler i syfte att där inrymma lokaler för en patologisk avdelning och en rättsläkarstation. Staten skall såsom bidrag till staden erlägga ett belopp motsvarande hälften av stadens verkliga kostnader för om- och tillbyggnadsarbetena. Utrustning till de lokaler, som är avsedda att helt disponeras av rättsläkarstationen, skall anskaffas och bekostas av staten. Övriga lokaler skall utrustas genom stadens försorg men med rätt för staden att erhålla bidrag av staten med hälften av de verkliga kostnaderna för utrustning till lokaler, som är avsedda att nyttjas gemensamt.

För budgetåret 1960/61 har anvisats 500 000 kronor som bidrag till byggnadskostnaderna. Då lokalerna beräknas bli färdigställda i början av 1962, bör medel anvisas till bestridande av dels återstående byggnadskostnader och dels kostnaderna för lokalernas utrustning.

Enligt sjukhusdirektören i Göteborg beräknas byggnadskostnaderna, vilka tidigare uppskattats till omkring 1 400 000 kronor, stiga med 10 procent till sammanlagt 1 540 000 kronor på grund av avtalade löneförhöjningar m. m. Statens totala bidrag till byggnadskostnaderna skulle alltså

uppgå till 770 000 kronor. För nästa budgetår bör därför anvisas (770 000 — 500 000) 270 000 kronor.

Kostnaden för den utrustning, som bör anskaffas för gemensamma lokaler, har av staden beräknats till 53 000 kronor, varav staten skall bestrida hälften, 26 500 kronor.

Av medicinalstyrelsen föreslagen utrustning till lokaler, som är avsedda att helt disponeras av rättsläkarstationen, beräknas draga en kostnad av 73 600 kronor. Inköp, kontroll och inplacering av utrustning till sistnämnda lokaler, bör lämpligen ombesörjas av en person bosatt i Göteborg. Till arvode för detta arbete bör anvisas 2 500 kronor. I avvaktan på centrala sjukvårdsberedningens ställningstagande till utrustningsförslaget bör anslaget preliminärt uppföras med (270 000 + 26 500 + 73 600 + 2 500) i runt tal 373 000 kronor.

Departementschefen

I överensstämmelse med i proposition nr 71/1960 framlagt förslag har 1960 års riksdag godkänt i propositionen förordade grunder för samarbete med Göteborgs stad angående lokaler för bl. a. statens rättsläkarstation i Göteborg samt för budgetåret 1960/61 anvisat ett reservationsanslag av 500 000 kronor till anordnande av rättsläkarstationen. Enligt det mellan staten och staden träffade avtalet, vilket godkänts av Kungl. Maj:t den 3 juni 1960, skall staten lämna bidrag med hälften av stadens verkliga kostnader för i avtalet närmare angivna om- och tillbyggnadsarbeten av bårhuset vid Vasa sjukhus i Göteborg för inrymmande av lokaler för en ny patologisk avdelning vid sjukhuset och för rättsläkarstationen. Kostnaderna för om- och tillbyggnadsarbetena beräknas nu på grund av löneförhöjningar och andra kostnadsstegringar komma att uppgå till 1 540 000 kronor eller 140 000 kronor mer än tidigare beräknats. Då lokalerna väntas bli färdigställda i början av år 1962, bör medel för statens återstående bidrag till byggnadskostnaderna anvisas för nästa budgetår. Härför erfordras

$$\left(\frac{1\,540\,000}{2} - 500\,000\right) \text{ kronor.}$$

Enligt avtalet skall utrustning till de lokaler, som är avsedda att helt disponeras av rättsläkarstationen, anskaffas och bekostas av staten, medan övriga lokaler skall utrustas genom stadens försorg men med rätt för staden att erhålla bidrag av staten med hälften av de verkliga kostnaderna för utrustning till lokaler, som är avsedda att nyttjas gemensamt. Staden har beräknat kostnaderna för den utrustning, som bör anskaffas för gemensamma lokaler, till 53 000 kronor. Beräkningen, som ej föranlett någon erinran från medicinalstyrelsens sida, anser jag mig kunna godtaga. Jag beräknar sålunda bidraget till staden för dessa kostnader till 26 500 kronor.

Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att efter samråd med centrala sjukvårdsberedningen uppgöra förslag till sådan utrustning för rättsläkarstationen, som jämlikt avtalet skall anskaffas och bekostas av staten. Styrelsen har beräknat kostnaderna för utrustning till lokaler, som är avsedda att helt disponeras av rättsläkarstationen, till 76 100 kronor, varav 2 500 kronor avser kostnader för inköp, kontroll och inplacering av utrustningen i lokalerna. Centrala sjukvårdsberedningen har ännu icke tagit ställning till styrelsens utrustningsförslag. I avvaktan på beredningens yttrande synes medelsbehovet för ändamålet preliminärt böra beräknas till högst 73 500 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera inom ramen för anvisade medel bestämma utrustningens omfattning.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (270 000 + 26 500 + 73 500) 370 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 370 000 kronor.

[32] 27. **Medikolegala besiktningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 000	59 302
1960/61 (statsliggaren s. 1061)	60 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medikolegala besiktningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[33] 28. **Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar.** För detta ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 16 800 000 kronor.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1961/62 har medicinalstyrelsen föreslagit, att anslaget höjes med 1 800 000 kronor till 18 600 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har styrelsen icke tagit hänsyn till de av kommit-

tén för översyn av hälso- och sjukvården i riket (SOU 1958: 15) framlagda förslagen till reformer av hälsovården och den öppna sjukvården i landstingsområdena.

Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket har i sitt betänkande bl. a. föreslagit, att huvudmannaskapet för provinsialläkarväsendet skall överföras från statsverket till landstingen. Förhandlingar rörande villkoren för en sådan förändring pågår f. n. mellan av frågan berörda parter. Beredningen av hithörande anslagsfrågor har därför ännu icke kunnat avslutas. Jag räknar emellertid med att förslag i ämnet skall kunna framläggas för 1961 års riksdag. De anslag, som kan påverkas av kommitténs förslag, torde därför i riksstatsförslaget böra preliminärt upptagas med oförändrade belopp. I fråga om andra anslag än det rubricerade gör jag hemställan i det följande. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 16 800 000 kronor.

[34] 29. **Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader.** Under åberopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 465 000 kronor.

[35] 30. **Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.** Under åberopande av vad jag anfört under punkten 33 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[36] 31. **Anställande av civila reservläkare.** Under åberopande av vad jag anfört under punkten 33 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Anställande av civila reservläkare* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 270 000 kronor.

Sjukvårdsanstalter m. m.

Mentalsjukvårdsanstalter m. m.

[37] **32. Statens mentalsjukhus: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	140 500 000	141 063 344
1959/60	149 000 000	151 052 234
1960/61 (statsliggaren s. 1072)	158 200 000	
1961/62 (förslag)	178 400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 21/9 1959) hemställer, att anslaget uppräknas med 18 560 000 kronor.

		Ökn. el. minskn.
1. Personal till följd av nya vårdplatser		+ 3 754 157
2. Personal för befintliga vårdplatser:		
a) Läkarpersonal	+ 140 086	
b) Sjukvårdspersonal	+ 1 740 391	
c) Kontorspersonal	+ 114 458	
d) Ekonomipersonal	+ 295 781	+ 2 290 716
3. Lönereglering		+ 40 599
4. Vikarieavlöningar m. m.:		
a) Vikarielöner	— 2 964 000	
b) Avlöningar till extra arbetskraft	— 70 000	— 3 034 000
5. Arvoden		+ 7 730
6. Generell löneökning		+15 500 000
Avrundning		+ 798
		+18 560 000

Motiv

Allmänna synpunkter

Mentalsjukhusen har under senare år tillförts ett betydande antal nya tjänster, främst för sjukvårdspersonal vid vårdavdelningar. Medelbeläggningen per sjukvårdstjänst vid primärsjukhusen uppgick år 1959 till 2,8, vilket innebär en förbättring av personaltätheten med 0,2 jämfört med året innan. Nio primärsjukhus ligger emellertid alltjämt över relationstalet 3,0. Det gynnsammare personalläget har tagit sig uttryck däri, att direktionerna för budgetåret 1961/62 begärt något mindre skötarpersonal för allmän förstärkning beträffande befintliga vårdplatser än tidigare. Vissa direktioner — även sådana vid sjukhus med god personaltäthet — begär emellertid alltjämt ett relativt stort antal tjänster för sjukvårdspersonal vid befintliga vårdavdelningar. Vidare hemställer direktionerna om bl. a. dels ytterligare tjänster för central sjukvårdspersonal (uppsyningsmän och föreståndarinnor) under förmälan att särskild personal fordras för bl. a. avlösning av uppsyningspersonalen under dennas lediga dagar, dels översköterskетjänster med placering hos överläkarna för internmedicin.

Allteftersom de nyuppförda mentalsjukhusen tages i bruk, påverkas beläggningen vid vissa av de redan befintliga sjukhusen, vilkas upptagningsområden minskas. På äldre sjukhus inneliggande patienter kommer även att överföras till nya sjukhus. Dessa äldre sjukhus, av vilka flertalet f. n. har en personaltäthet, som snarare överstiger än understiger relationstalet 3, kommer i och med minskningen av patientantalet att automatiskt erhålla en fördelaktigare personaltäthet.

Då relationstalet för personaltätheten alltså för flertalet sjukhus nu understiger 3 och detta tal hos övriga sjukhus kommer att sjunka under 3 genom att nya sjukhus kommer i bruk anser styrelsen det befogat med en viss återhållsamhet i fråga om inrättande av nya tjänster för befintliga vårdavdelningar. Sjukhusen bör nu ges tid att se över sin personalorganisation och tillse, att den under senare år tillförda personalen utnyttjas på rationellaste sätt. Av styrelsen verkställda undersökningar har visat, att organisationen i flera avseenden kan förbättras. Det har sålunda bl. a. framkommit, att sjukvårdsutbildad personal i icke obetydlig omfattning utför arbete av icke sjukvårdsnatur och för vilka arbetsuppgifter annan personal, främst avdelningsbiträden, med fördel kan användas. Emellertid saknas alltjämt ett stort antal sådana tjänster. Sjukhusen bör därför förslagsvis under en treårsperiod eller under budgetåren 1961/62—1963/64 tillföras så många tjänster för avdelningsbiträden att samtliga sjukhus erhåller ett avdelningsbiträde för varje vårdavdelning. Härutöver erfordras vissa tjänster för avdelningsbiträden vid medicinskt centrum m. m. Styrelsen hemställer därför, att omkring en tredjedel av de för vårdavdelningarna erforderliga avdelningsbiträdestjänsterna inrättas fr. o. m. budgetåret 1961/62. Inrättandet av dessa tjänster är en förutsättning för en enligt styrelsens mening angelägen rationalisering av arbetet inom sjukvården. Efter hand som patientbeläggningen nedgår vid befintliga sjukhus avser styrelsen — vad beträffar sjukhus som på grund härav erhåller en högre personaltäthet än 2,7 patienter per vårdpersonal — att i de fall då det icke bedömes möjligt att överflytta personalen till de nya sjukhusen samtidigt med patienterna, vakantsätta övertaliga sjukvårdstjänster. Det synes därför styrelsen lämpligt, att dessa äldre sjukhus erhåller nu erforderlig personalförstärkning huvudsakligen i form av avdelningsbiträden. Enligt styrelsens uppfattning bör i princip även resultatet av mentalsjukvårdsberedningens personaldelegations utredning angående sjukvårdspersonalens arbetsuppgifter m. m. avvaktas, innan den befintliga personalorganisationen vid sjukhusen ytterligare påbygges. Styrelsen är därför icke beredd att nu föreslå någon omfattande utbyggnad av nuvarande organisation eller nya kategorier av tjänster. Återhållsamhet bör även iakttagas med hänsyn till de krav på ny personal, som uppkommer genom tillkomsten av de nya sjukhusen.

Psykiatriska sjukhuset i Stockholm, som är sekundärsjukhus, d. v. s. ej har eget upptagningsområde utan erhåller patienter från andra mental-

sjukhus, genomgår f. n. ombyggnad. Vid ingången av budgetåret 1961/62 har ombyggnaden enligt föreliggande planer fortskridit så långt, att huvuddelen av sjukhuset är färdigställd. Enligt styrelsens uppfattning är det önskvärt, att Psykiatriska sjukhuset fr. o. m. budgetåret 1961/62 ändras till primärsjukhus. Avsaknaden av ett statligt sjukhus med egen intagningsrätt i Stockholm har under senare år medfört betydande svårigheter. Sålunda har den ökade tillströmningen av utländska medborgare, hemvändande (hemskickade) utlandssvenskar och andra personer vållat styrelsen ej obetydliga svårigheter vad avser anvisande av plats på mentalsjukhus.

I samband med ombyggnaden av Psykiatriska sjukhuset kommer platsantalet att minska, varför någon ökning av sjukvårdspersonalens antal icke erfordras.

1) *Personal till följd av nya vårdplatser*

Falbygdens sjukhus. Fr. o. m. budgetåret 1960/61 erhölls vissa tjänster för läkare och sjukvårdspersonal m. fl., nämligen 5 läkartjänster, 12 tjänster för central sjukvårdspersonal, 244 tjänster för personal å vårdavdelningar, 9 tjänster för arbets- och sysselsättningsterapi eller sammanlagt 270 tjänster. Direktionen har hemställt, att sjukhuset fr. o. m. budgetåret 1961/62 erhåller de ytterligare tjänster, som erfordras för sjukhusets drift i full omfattning. Styrelsen, som ej helt anser sig kunna biträda direktionens framställning, föreslår inrättandet av följande befattningar:

a) *Läkarpersonal.* 1 överläkare för psykiatriska kliniken i Bo 1, 1 överläkare för familjevård och hjälpverksamhet i Bo 1, 1 överläkare för internmedicin i Be 1, 1 förste läkare i Ao 24 med arvode som biträdande överläkare samt 2 läkare i Ae 23.

b) *Central sjukvårdspersonal.* 1 biträdande personalföreståndare i Ae 10 (i stället för en biträdande personalföreståndare i Ag 10), 1 första föreståndarinna i Ao 13, 1 förste skötare i Ao 9, 2 laboratoriebiträden i Af 5—Ae 9, 1 skötare i A 8 och 3 avdelningsbiträden i Ae 2/3.

c) *Vårdavdelningspersonal.* 4 översköterskor i Ao 10, 4 förste skötare i Ao 9, 41 skötare i A 8 och 6 avdelningsbiträden i Ae 2/3.

d) *Arbets- och sysselsättningsterapi.* 3 arbetsterapeuter i Ao 9.

e) *Familjevård och hjälpverksamhet.* 1 föreståndarinna i Ao 11.

f) *Kurator.* 1 social kurator i Ae 13 (för klinikavdelningarna).

g) *Kontorspersonal.* 2 biträden för skriv- och kontorspersonal i Af 1—Ae 5 (för läkarexpeditioner).

h) *Ekonomipersonal.* Personal i verkstäder och arbetssalar: 1 hantverkare (snickare) i Ae 8. Personal i kök: 1 ekonomibiträde i Ao 5, 1 ekonomibiträde i Ae 4, 3 ekonomibiträden i Ae 2/3. Övrig ekonomipersonal: 1 ekonomibiträde i Ae 4 (tvättbytesförråd).

Bifall till styrelsens framställning innebär, att sammanlagda antalet tjänster för sjukvårdspersonal skulle uppgå till 299. Då sjukhuset avses få 784 vårdplatser, blir antalet sjukvårdspersonal per tjänst 2,6.

Styrelsen kan endast tillstyrka 41 av 44 begärda tjänster för skötare å vårdavdelning. Tjänsten som föreståndarinna för hjälpverksamhet och familjevård har av direktionen begärts i Ao 13. Med hänsyn till att dessa föreståndarinnor vid övriga sjukhus är placerade i Ao 11, anser sig styrelsen böra föreslå högst denna lönegrad. Direktionen har vidare äskat ytterligare 2 tjänster för kuratorer i A 12; en sådan tjänst erhölls fr. o. m. den 1 juli 1960. Med hänsyn till bristen på utbildade kuratorer anser styrelsen, att det bör anstå med inrättandet av den ena av de begärda två tjänsterna. Likaledes bör det tills vidare anstå med inrättandet av tjänsten som uppsyningsman i Ao 11 för yttre arbeten, tills behovet av dylik tjänst styrkts.

Med hänsyn till tidpunkten för ianspråktagandet av Falbygdens sjukhus beräknades i 1960 års statsverksproposition 1/2 års lön för de fr. o. m. budgetåret 1960/61 inrättade tjänsterna vid sjukhuset. Styrelsen har därför för nästkommande budgetår beräknat ett ytterligare medelsbehov motsvarande lön för 1/2 år för nämnda tjänster ävensom för vissa arvoden.

Mellringe sjukhus. Sjukhusets medicinska centrum m. m. beräknas vara färdigställt under slutet av år 1961 och vårdavdelningarna den 1 januari 1963. För utrustning av sjukhuset erfordras 1 överläkare i Bo 1, 1 sjukhusintendent i Ao 21, 1 maskinchef i Ao 15 samt 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5. Styrelsen avser därvid, att maskinchefstjänsten skall tillträdas vid budgetårets ingång och de övriga tjänsterna omkring årsskiftet 1961/62. Vidare har styrelsen räknat med samma lönegrad som fastställts för tjänsten som maskinchef vid Falbygdens sjukhus. Lönegradsplaceringen är dock beroende på vilken anläggningsgrupp sjukhuset kommer att inplaceras i. Till arvode åt t. f. sjukhuschefen och dennes semestervikarie bör beräknas 1 000 kronor. Direktionen för sjukhuset bör även tillsättas fr. o. m. den 1 januari 1962. Till arvoden åt direktionsledamöterna och direktionens sekreterare bör beräknas 1 300 kronor.

Mentalsjukhuset i Bollnäs. Det nya mentalsjukhuset i Bollnäs beräknas vara färdigt med medicinskt centrum m. m. och fyra vårdpaviljonger i slutet av år 1962 samt med återstående paviljonger under fjärde kvartalet 1963. För utrustning av sjukhuset erfordras under budgetåret 1961/62 1 överläkare i Bo 1, 1 sjukhusintendent i Ao 21, 1 maskinchef i Ao 15 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5. Styrelsen avser därvid, att maskinchefstjänsten skall tillträdas vid budgetårets ingång och de övriga tjänsterna omkring årsskiftet 1961/62. I arvode till t. f. sjukhuschefen och dennes semestervikarie bör beräknas 1 000 kronor. Direktionen för sjukhuset bör även tillsättas fr. o. m. den 1 januari 1962. Till arvoden åt direktionsledamöterna och direktionens sekreterare bör beräknas 1 300 kronor.

S:t Lars' sjukhus. I 1960 års statsverksproposition ansåg sig departementschefen inte kunna tillstyrka inrättandet av ett antal av styrelsen äskade tjänster för sjukvårdspersonal för de för forskning m. m. avsedda

avdelningarna vid S:t Lars' sjukhus. I sina äskanden för budgetåret 1961/62 anmäler direktionen ånyo, att sjukvårdspersonal saknas för de fyra vårdavdelningar, som skall ingå i forskningsavdelningen och inrymmas i de nybyggda paviljongerna MK 83 och MK 84, varför direktionen hemställer, att 4 översköterskejänster, 4 tjänster för förste skötare och 40 skötartjänster inrättas.

Medelbeläggningen per sjukvårdstjänst var år 1959 3,04 vid S:t Lars' sjukhus. Den beräknade medelbeläggningen per tjänst under år 1960 är ungefär 3. Med hänsyn till att sjukhuset tillförts en professur, vars innehavare träder i verksamhet under innevarande budgetår, synes det styrelsen som om personaltätheten på sjukhuset ej är tillräcklig för att forskningsavdelningen skall kunna arbeta effektivt. Enär emellertid forskningsavdelningen ej torde kunna beräknas uppnå full effektivitet, förrän professuren och samtliga läkartjänster tillsatts med ordinarie innehavare samt de nytillträdande haft tillfälle att under någon tid ägna sig åt organisatoriskt arbete m. m., anser styrelsen, att samtliga begärda tjänster ej bör inrättas fr. o. m. budgetåret 1961/62. Svårigheterna att erhålla ett så stort antal utbildad sjukvårdspersonal på en gång talar även härför. Styrelsen föreslår därför, att S:t Lars' sjukhus fr. o. m. budgetåret 1961/62 för de 112 nya vårdplatserna tillföres följande personal, nämligen 4 översköterskor i Ao 10, 4 förste skötare i Ao 9, 32 skötare i A 8 samt 4 avdelningsbiträden i Ae 2/3. Därest ytterligare behov av personal skulle föreligga, bör denna tillföras sjukhuset under kommande budgetår.

Sammanfattningsvis innebär medicinalstyrelsens förslag beträffande personal till följd av *nytillkommande vårdplatser*, att följande 136 tjänster skulle nyinrättas, nämligen 4 överläkare i Bo 1, 1 överläkare i Be 1, 1 förste läkare i Ao 24 med arvode som biträdande överläkare, 2 läkare i Ae 23, 2 intendenter i Ao 21, 2 maskinchefer i Ao 15, 1 social kurator i Ae 13, 1 första föreståndarinna i Ao 13, 1 föreståndarinna i Ao 11, 1 biträdande personalföreståndare i Ae 10, 8 översköterskor i Ao 10, 9 förste skötare i Ao 9, 3 arbetsterapeuter i Ao 9, 37 skötare i Ao 8, 37 skötare i Ae 8, 1 hantverkare i Ae 8, 2 laboratoriebiträden i Af 5/Ae 9, 1 ekonomibiträde i Ao 5, 2 ekonomibiträden i Ae 4, 13 avdelningsbiträden och 3 ekonomibiträden i Ae 2/3 samt 4 biträden för skriv- och kontorsgöromål. Av nyssnämnda tjänster hänför sig 92 tjänster till nyuppförda sjukhus, nämligen 84 till Falbygdens sjukhus samt 4 tjänster till vartdera av Mellringe sjukhus och mentalsjukhuset i Bollnäs.

2) *Personal för befintliga vårdplatser*

2 a) *Läkarpersonal*

Medelbeläggningen per läkartjänst inom den psykiatriska sjukvården uppgår efter tillkomsten av de nya tjänsterna vid primärsjukhusen till 100,

vid sekundärsjukhusen till 118 och vid sjukhusen för psykiskt efterblivna till 141. Den 1 april 1960 uppgick antalet vakanta läkartjänster till 78 eller 37,3 procent av samtliga tjänster. Flertalet vakanta tjänster har dock i växlande utsträckning kunnat uppehållas av vikarier.

Det är alltjämt synnerligen angeläget, att åtgärder vidtages för att stimulera väl utbildade läkare att söka sig till mentalsjukhusen, enär i annat fall patientvården kommer att allvarligt försvåras. Det är därför nödvändigt att tillskapa dels bättre befordringsmöjligheter, dels så stort antal läkartjänster per överläkaravdelning, att läkarna får en rimlig arbetsbörda.

En ökning av antalet överläkartjänster framstår som synnerligen angelägen för att möjliggöra uppdelning av de på vissa håll oproportionerligt stora överläkaravdelningarna. Likaså bör en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid varje överläkaravdelning. Svårigheterna att besätta vakanta läkartjänster med väl meriterade sökande är emellertid f. n. så stora, att styrelsen finner skäl för stor återhållsamhet beträffande äskande av nya läkartjänster. Styrelsen utgår därvid från att styrelsen kan disponera över vakanta tjänster, så att desamma kan utnyttjas på bästa sätt.

Utbyggnaden av den *internmedicinska verksamheten* bör enligt styrelsens mening fortsätta. De hitintills inrättade tjänsterna för överläkare i internmedicin har visat sig vara till god nytta för patientvården och har åstadkommit en viss avlastning i psykiaternas arbetsbörda. Styrelsen anser sig dock för nästkommande budgetår endast böra föreslå inrättande av en överläkartjänst i Be 1 vid vartdera av *Frösö* och *Furunäsets sjukhus*. På grund av svårigheterna att rekrytera läkartjänsterna för psykiater i de nordliga länen, innebär inrättandet av tjänster för internister en betydande avlastning i arbetsbördan för psykiaterna vid dessa två sjukhus med hänsyn till de många vakanta läkartjänsterna.

Beträffande behovet av ytterligare läkare för den *slutna psykiatriska vården* anför medicinalstyrelsen bl. a. följande.

Vid *S:t Sigfrids sjukhus* bör en förste läkare i Ao 24 med placering på avdelning K erhålla arvode såsom biträdande överläkare och på eget ansvar få handha vården av vissa av avdelningens 500 patienter.

Direktionen för *Sidsjöns sjukhus* förnyar sin framställning från föregående år, att tjänsten som förste läkare med placering vid fria intagningsavdelningen MK måtte förenas med arvode som biträdande överläkare. Styrelsen tillstyrker framställningen.

Vid *S:ta Maria sjukhus* bör en tjänst som förste läkare i Ae 24 ordinariesättas. Tjänsten inrättades fr. o. m. budgetåret 1956/57.

Med hänsyn till det bekymmersamma rekryteringsläget vid *S:ta Gertruds sjukhus* föreslår styrelsen, att en förste läkartjänst i Ae 24 inrättas, varvid en vakant läkartjänst i Ao 23 kan indragas. Tjänsten är avsedd för överläkaravdelning K med cirka 550 patienter.

Direktionen för *Psykiatriska sjukhuset* föreslår inrättande av en tjänst som förste läkare i Ao 24 med biträdande överläkares ställning. Sjukhusets ombyggnad har nu fortskridit så långt, att de halvoroliga och oroliga manliga avdelningarna är färdigrenoverade och hösten 1961 beräknas kvinnliga avdelningarna och en del av medicinskt centrum vara färdiga. Under förutsättning att sjukhuset fr. o. m. hösten 1961 förändras till primärsjukhus, vilket bl. a. väntas komma att innebära en betungande nattjour för läkarna, tillstyrker styrelsen, att en tjänst som förste läkare i Ao 24 med arvode som biträdande överläkare inrättas.

För *hjälpverksamhet och familjevård* äskas nya läkartjänster av vissa direktioner. Styrelsen är dock icke beredd att f. n. förorda en utökning av dessa tjänster, men utgår från att styrelsen kan efter behov disponera över de vakanta tjänster inom hjälpverksamhet och familjevård, som f. n. finnes.

Sammanfattningsvis innebär medicinalstyrelsens förslag till förstärkning av läkarpersonalen inrättande av 2 överläkartjänster i Be 1, 1 förste läkartjänst i Ao 24, 1 förste läkartjänst i Ae 24, varjämte 3 förste läkare bör ges biträdande överläkares ställning.

Samtidigt föreslås, att 1 förste läkartjänst i Ae 24 ordinariesättes, samt att 1 läkartjänst i Ao 23 indrages.

2 b) *Sjukvårdspersonal*

Central sjukvårdspersonal

Vidkommande behovet av ytterligare tjänster för *personalföreståndare och övrig uppsyningspersonal* anför styrelsen bl. a., att direktionerna för Gullberna sjukhus och Psykiatriska sjukhuset äskat tjänster som biträdande personalföreståndare i Ae 10.

Vid *Gullberna sjukhus* överstiger sjukvårdspersonalens antal 300, vartill kommer att sjukhuset är utbildningssjukhus, vilket innebär ständiga omflyttningar av personal i samband med elevernas tjänstgöring vid sjukhuset. Detta medför en ökad arbetsbelastning för personalföreståndaren. Styrelsen föreslår, att en tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 10 inrättas vid Gullberna sjukhus.

Förmanspersonalen vid *Psykiatriska sjukhuset* utgöres av en första föreståndarinna, som även har att handlägga personalfrågorna. Under förutsättning att sjukhuset kommer att fungera som primärsjukhus med därmed följande krav på en intensivare patientvård, bör föreståndarinnan frigöras från personalfrågor i största möjliga utsträckning för att kunna ägna sig mera åt sjukvårdande uppgifter. Styrelsen föreslår därför, att en tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 10 inrättas vid Psykiatriska sjukhuset.

Beträffande uppsyningsmän och föreståndarinnor begär direktionerna

sammanlagt 11 nya tjänster samt höjning av två tjänster. Av dessa äskanden anser sig styrelsen böra upptaga följande.

Direktionen för *Källshagens sjukhus* föreslår inrättandet av en tjänst som förste uppsyningsman i Ao 13, närmast avsedd för sjukhusets specialavdelning i paviljong C (för asociala imbecilla). Denna avdelning har, förutom överläkartjänsten, en läkartjänst i A 23, vilken sedan lång tid är vakant och endast sporadiskt kunnat uppehållas med vikarierande utländska läkare. Med hänsyn till avdelningens speciella karaktär bör en tjänst som uppsyningsman inrättas. Härigenom skulle överläkaren erhålla en befattningshavare, som är kontinuerligt insatt i avdelningens problem och kan biträda med den direkta tillsynen av avdelningen, personalfrågor m. m. Styrelsen föreslår därför, att en tjänst som uppsyningsman i Ao 11 och avsedd för inre sjukvård å avdelning C inrättas vid Källshagens sjukhus.

Vid *Västra Ny sjukhus* är ständigt ett 80-tal patienter sysselsatta i sjukhusets jordbruk. Sjukhuset har endast en tjänst som uppsyningsman (Ao 13), varför denna befattningshavares arbetsbörda är så stor att han ej kunnat ägna sig åt tillsynen av sjukvården på vårdavdelningarna eller av det yttre arbetet i erforderlig omfattning. Svårigheterna att erhålla läkare är betydande även vid detta sjukhus, varför antalet tjänster för uppsyningspersonal bör ökas. Med hänsyn till även vissa andra förhållanden vid sjukhuset föreslår styrelsen, att Västra Ny sjukhus tillföres en tjänst som uppsyningsman för yttre arbeten i Ao 11, varvid en tjänst som förste skötare i Ao 9 indrages.

Beträffande *överordnad personal för nattjänst* har direktionen för *Salberga sjukhus* begärt en tjänst för nattöverskötare i Ao 10. Sjukhuset saknar helt överordnad personal i nattjänst, vilket medför att uppsyningsmännen måste åtaga sig en betungande jourtjänst var tredje natt, vartill kommer viss så kallad »passiv-tjänstgöring» för övrig sjukvårdspersonal. Styrelsen tillstyrker, att en tjänst som nattöverskötare i Ao 10 inrättas.

Verksamheten vid *sjukhusens medicinska centra* ökar alltjämt i omfattning. En starkt bidragande orsak härtill är bl. a. tillkomsten av tjänster för överläkare i internmedicin.

Direktionen för *Ulleråkers sjukhus* anför, att verksamheten vid sjukhusets laboratorium under det gångna året ytterligare aktiverats och laboratoriet utför nu i stort sett alla de kliniska laborationer, som förekommer vid kroppssjukhus. En allvarlig brist är emellertid, att laboratoriet med nuvarande personaltillgång icke kan bestrida någon jourtjänst. Direktionen hemställer om 2 tjänster som förste skötare i Ae 9. Styrelsen föreslår, att 1 laboratoriebiträde i Af 5—Ae 9 tillföres sjukhuset.

Direktionen för *S:ta Gertruds sjukhus* anför, att inrättandet av en överläkartjänst för internmedicin ställer ökade krav på laboratoriet, varför dess

resurser måste ökas med 1 laboratoriebiträde i Af 5—Ae 9. Styrelsen tillstyrker framställningen.

Vid *Birgittas sjukhus* har laboratoriearbetet under senare år ökat alltmer. Direktionen hemställer därför om inrättande av 1 tjänst som förste skötare i Ae 9, 1 laboratoriebiträde och 1 avdelningsbiträde. Styrelsen tillstyrker, att 1 tjänst som laboratoriebiträde i Af 5—Ae 9 och 1 tjänst som avdelningsbiträde i Ae 2/3 inrättas vid sjukhuset.

Beträffande *Frösö sjukhus* tillstyrker styrelsen, att sjukhuset tillföres 1 avdelningsbiträde i Ae 2/3 för disk och städning i lokalerna för medicinskt centrum.

Vid *S:ta Annas sjukhus* är personalresurserna otillräckliga i fråga om elbehandling med narkos och insulinbehandling. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att 1 tjänst som förste skötare i Ae 9 inrättas vid sjukhuset.

Källshagens sjukhus bör tilldelas 1 tjänst som laboratoriebiträde i Af 5—Ae 9, enär den nuvarande personalstyrkan ej är tillräcklig för sjukhusets behov.

Direktionen för *Psykiatriska sjukhuset* anför, att sjukhusets blivande ställning som primärsjukhus kräver ökade personella resurser för sjukhusets medicinska centrum. I samband med pågående ombyggnad av sjukhusets medicinska centrum kommer laboratoriet att utvidgas och särskild behandlings- och undersökningsavdelning att inrättas. Direktionen hemställer om inrättande av 1 tjänst som översköterska i Ao 10 och 1 som laboratoriebiträde i Af 5—Ae 9 för sjukhusets medicinska centrum. Styrelsen tillstyrker framställningen.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens hemställan en utökning av den centrala sjukvårdspersonalen med 14 nya tjänster, därav 2 uppsyningsmän i Ao 11, 2 biträdande personalföreståndare i Ae 10, 1 nattöverskötare i Ao 10, 1 översköterska i Ao 10, 1 förste skötare i Ae 9, 5 laboratoriebiträden i Af 5—Ae 9 och 2 avdelningsbiträden i Ae 2/3. Samtidigt föreslås indragning av 1 förste skötartjänst i Ao 9.

Vårdavdelningspersonal

Medelbeläggningen per sjukvårdstjänst på vårdavdelningarna vid primärsjukhusen utgör numera 2,8. Såsom medicinalstyrelsen inledningsvis anfört har emellertid alltjämt vissa sjukhus en relativt låg personaltäthet (3 eller därutöver). Samtliga sjukhus för psykiskt efterblivna har fortfarande en personaltäthet, som ligger högre än 3,0.

Direktionerna har för budgetåret 1961/62 bl. a. hemställt om en utökning av personalen avseende allmän förstärkning på vårdavdelningarna med sammanlagt 287 nya tjänster, varav 3 för överskötare, 6 för översköterskor, 5 för förste skötare, 116 för skötare och 157 för avdelningsbiträden.

Under hänvisning till vad styrelsen anfört under »Allmänna synpunkter» anser sig styrelsen böra inskränka sina förslag för budgetåret 1961/62

att omfatta sammanlagt 171 tjänster, nämligen 4 tjänster för översköterskor i Ao 10 (avsedda för S:ta Maria sjukhus), 32 tjänster för skötare i Ae—Ao 8 och 135 tjänster för avdelningsbiträden i Ae 2/3.

Vidkommande nyssnämnda översköterskетjänster anför direktionen för *S:ta Maria sjukhus,* att 4 tjänster som förste skötare i Ao 9, vilka är placerade på de s. k. frigångsavdelningarna, måtte utbytas mot översköterskетjänster i Ao 10, enär avdelningarna ifråga saknar översköterskетjänster. Styrelsen tillstyrker, att sjukhuset erhåller dessa 4 tjänster som översköterska i Ao 10, varvid motsvarande antal tjänster för förste skötare i Ao 9 bör indragas. Styrelsen tillstyrker vidare direktionens hemställan, att 1 tjänst som översköterska i Ao 10 måtte omändras till överskötartjänst i samma lönegrad.

Ombyggnaden av vissa befintliga mentalsjukhus har medfört förändringar i organisationen beträffande vårdavdelningarnas antal och storlek. Sedan de omorganisationer, som betingats av de senaste årens ombyggnader vid Birgittas och Mariebergs sjukhus nu i huvudsak verkställts, har vissa tjänster blivit övertaliga. Styrelsen föreslår därför, att följande tjänster endera indrages eller överflyttas till nya sjukhus fr. o. m. budgetåret 1961/62, nämligen vid *Birgittas sjukhus* 2 översköterskor i Ao 10 och 2 förste skötare i Ao 9 samt vid *Mariebergs sjukhus* 3 översköterskor i Ao 10, 2 förste skötare i Ao 9 och 9 skötare i Ao 8.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens hemställan en utökning av vårdavdelningspersonalen med 172 nya tjänster, därav 4 översköterskor i Ao 10, 1 överskötare i Ao 10, 32 skötare i Ae—Ao 8 och 135 avdelningsbiträden i Ae 2/3. Samtidigt föreslås indragning av 6 översköterskor i Ao 10, 8 förste skötare i Ao 9 och 9 skötare i Ao 8.

Personal för arbets- och sysselsättningsterapi

Arbets- och sysselsättningsterapin har under det förflutna året utvecklats ytterligare. Vid flera sjukhus har bl. a. det kroniska patientklientelet kunnat aktiveras att deltaga i olika former av terapi. Även sådana patienter, vars möjligheter till tillfrisknande måste bedömas som små, har genom sitt deltagande i terapin blivit betydligt mera lättskötta än tidigare. Styrelsen anser det önskvärt, att denna vårdform ytterligare utvecklas. Sjukhusen bör härvid företrädesvis tillföras personal i förmansställning, vilken genomgått minst den utbildning, som föreskrives för erhållande av tjänst som förste skötare i arbets- och sysselsättningsterapi, d. v. s. 4 månaders kurs vid Slöjdföreningens eller Steneby skolor. De utbildade terapeuterna bör biträdas av skötarpersonal från de vårdavdelningar, varifrån patienterna kommer.

Den högt utvecklade arbetsterapin vid *S:t Lars' sjukhus* kräver ytterligare befattningshavare, varför direktionen hemställer om inrättande av 4 tjänster som förste skötare i Ao 9, varav 2 skulle avses för patienternas

fritidssysselsättning. Styrelsen kan endast tillstyrka inrättande av 1 tjänst som förste skötare i Ao 9 för arbets- och sysselsättningsterapi.

Direktionen för *Restads sjukhus* hemställer om inrättande av 2 tjänster som förste skötare och anför, att sysselsättningen på sjukavdelningarna utökats samt att terapi kommer att igångsättas på de nya avdelningarna, där särskilda terapirum finns. Terapiföreståndaren bör ha förste skötare till sin hjälp för arbetsledningen på avdelningarna. Styrelsen tillstyrker, att 1 tjänst som förste skötare i Ao 9 inrättas.

Direktionen för *Säters sjukhus* hemställer, att 3 tjänster för skötare inrättas. De resultat beträffande ökad psykoterapeutisk påverkbarhet, som de nya psykofarmaka medfört, har tyvärr ej kunnat utnyttjas i önskvärd utsträckning på grund av bl. a. brist på personal i sysselsättningsterapi. Styrelsen föreslår, att 2 tjänster som skötare i A 8 inrättas.

Vid *Sundby sjukhus* föreslår direktionen utbyte av 1 tjänst som slöjdföreståndare i Ae 9 (f. n. vakant) mot 1 tjänst som förste skötare i arbets- och sysselsättningsterapi. Styrelsen tillstyrker, att sjukhuset tillföres 1 tjänst som förste skötare i Ao 9, varvid 1 tjänst som slöjdföreståndare i Ae 9 indrages. Beträffande indragning av sistnämnda tjänst torde vidare få hänvisas till avsnittet 2 d) Ekonomipersonal, Personal i verkstäder och arbetssalar.

Direktionen för *S:t Sigfrids sjukhus* hemställer om inrättande av 1 tjänst som förste skötare och 2 skötartjänster (för specialavdelningen) samt om höjning av 1 skötartjänst till förste skötare. De nya verkstadslokalerna för skomakeri och skrädderi blir till ytinnehållet större än de nuvarande, varför nya tjänster erfordras. Beträffande den föreslagna höjningen av en skötartjänst synes det angeläget att stimulera skötare med genomgången 4-månaderskurs att ägna sig åt denna verksamhet i stället för sjukvården, där de nu har större möjlighet att få förordnanden på högre tjänster. Styrelsen tillstyrker, att sjukhuset tillföres 1 tjänst som förste skötare i Ao 9, varvid 1 tjänst som skötare i Ao 8 indrages. I övrigt anser sig styrelsen f. n. endast kunna tillstyrka inrättande av 1 skötartjänst i A 8 för specialavdelningen.

Direktionen för *Birgittas sjukhus* hemställer, att 1 tjänst som förste skötare (för fritidssysselsättning) och 6 tjänster som skötare inrättas, vilka tjänster erfordras, då den nya terapibyggnaden tages i bruk. Styrelsen tillstyrker endast inrättande av 1 tjänst som förste skötare i Ao 9 avsedd för sysselsättnings- och arbetsterapi. Närmare erfarenheter angående personalbehovet i de nya terapilokalerna bör vinnas, innan ytterligare tjänster inrättas.

Direktionen för *Frösö sjukhus* hemställer, att 1 tjänst som förste skötare inrättas för terapiverkstaden vid sekundäravdelningen i Järvsö samt att huvudsjukhuset tillföres 1 skötartjänst. Styrelsen tillstyrker inrättande av 1 tjänst som förste skötare i Ao 9 för sekundäravdelningen i Järvsö.

Vid *Källshagens sjukhus* bör enligt direktionens mening 1 tjänst som förste skötare inrättas för en ny terapilokal i gymnastikbyggnaden samt uppflyttning ske till förste skötartjänst av den skötartjänst, som är avsedd för vävsalen, där specialavdelningens patienter sysselsättes. Det är f. n. mycket svårt att få personal att stanna på denna tjänst, enär arbetet anses särskilt påfrestande. Styrelsen tillstyrker inrättande av 1 tjänst som förste skötare i Ao 9 (för vävsalen), varvid 1 tjänst som skötare i Ao 8 indrages.

Vid *Västra Marks sjukhus* har terapiarbetet alltmera intensifierats och differentierats. Även höggradigt efterblivna kan sysselsättas och resultatet är uppmuntrande. För mera högtstående men svårskötta patienter har inletts en mera individualiserad terapi med gott resultat. Direktionen hemställer om 1 tjänst som förste skötare och 1 tjänst som skötare. Styrelsen föreslår, att 1 tjänst som förste skötare i Ao 9 inrättas.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens förslag till förstärkning av personalen för arbets- och sysselsättningsterapi inrättande av 11 nya tjänster, därav 8 förste skötare i Ao 9 och 3 skötare i A 8. Samtidigt föreslås, att 2 tjänster som skötare i Ao 8 indrages.

Personal för familjevård och hjälpverksamhet.

Styrelsen anser, att f. n. skäl saknas att föreslå några personalförändringar beträffande familjevård och hjälpverksamhet i annan mån än det utbyte av föreståndarinnor i hjälpverksamhet mot kuratorstjänster, som föreslås under rubriken »Kuratorer».

Psykologer

Erfarenheterna av de vid sjukhusen arbetande psykologernas insats är goda. Psykologerna har sålunda främst arbetat som testpsykologer, varigenom mera komplicerade testmetoder, vilka icke i tillfredsställande grad behärskas av läkarna, kunnat komma till användning.

Sex direktioner har begärt tjänster för psykologer och några har hemställt om medel för anställande av psykolog mot arvode. Styrelsen föreslår, att 2 tjänster som psykolog i Ae 21 inrättas med placering vid *Ulleråkers* och *Källshagens sjukhus*. Vidare föreslår styrelsen, att delposten för avlönande av arvodesanställda psykologer upptages med 50 000 kronor.

Kuratorer

Tjänster som kuratorer finns nu vid samtliga primärsjukhus. Erfarenheten visar, att kuratorer bereder läkare och sjukvårdspersonal avlastning i arbetet. Den alltmer utökade verksamheten vid sjukhusen medför emellertid, att hjälpverksamhetens resurser icke förslår för handläggning av de rent kuratorsmässiga uppgifterna i fråga om inneliggande patienter. På grund härav erfordras vid flera sjukhus ytterligare kuratorstjänster, av-

sedda enbart för inneliggande patienter. Kuratorstjänster saknas vidare helt vid två av de nuvarande sekundärsjukhusen — Gådeå sjukhus och Psykiatriska sjukhuset — samt vid ett par av sjukhusen för psykiskt efterblivna.

Med hänsyn till *Psykiatriska sjukhusets* ändrade karaktär och det blivande patientklientelets behov av kuratorsutbildad arbetskraft föreslår styrelsen, att sjukhuset erhåller 1 tjänst som kurator i Ae 13.

Direktionen för *S:t Lars' sjukhus* har hemställt om dels inrättande av 2 nya kuratorstjänster, dels ombildning av en tjänst som hjälpverksamhetsföreståndarinna i Ao 11 till kuratorstjänst. Kuratorsuppgifterna säges ha ökat starkt de senaste åren på grund av det ökade antalet straffriförklarade och det övriga patientklientelets större rörlighet med ofta svårbemästrade rehabiliteringsuppgifter. Beträffande tjänsteförändringen anför direktionen, att det med föreståndarinnetjänsten förenade arbetet huvudsakligast är sådant för vilket en kuratorsutbildning är den lämpligaste. Under cirka 1½ år har tjänsten uppehållits av en kuratorsutbildad befattningshavare (socionom) med gott resultat.

Styrelsen anser sig f. n. endast kunna tillstyrka, att 1 tjänst som kurator i Ae 13 inrättas vid sjukhuset, varvid 1 tjänst som föreståndarinna i hjälpverksamhet och familjevård i Ao 11 indrages.

Beträffande *Restads sjukhus* föreslår styrelsen med hänsyn till de växande arbetsuppgifterna i fråga om inneliggande patienter inrättande av 1 tjänst som kurator i Ae 13.

Vid *Källshagens sjukhus* (specialavdelning) finns sedan den 1 juli 1957 1 kuratorstjänst i Ag 12. Tjänsten är oumbärlig, varför styrelsen föreslår, att nämnda tjänst utbytes mot 1 tjänst som kurator i Ae 13.

Behovet av en kurator har visat sig synnerligen trängande vid *Västra Marks sjukhus*, varför styrelsen föreslår, att sjukhuset erhåller 1 tjänst som kurator mot att tjänsten som föreståndarinna i hjälpverksamhet i Ae 11, vilken f. n. är vakant, indrages.

Sjukgymnaster

Den av sjukgymnasterna bedrivna verksamheten vid sjukhusen har visat sig vara till stor nytta för patientvården. Sjukgymnasterna behandlar sålunda såväl patienter med somatiska sjukdomar som patienter, vilka på grund av sin psykiska sjukdom är inaktiva och rörelsehämmade. Denna aktiveringsterapi är ett värdefullt tillskott till den psykiatriska vården. Direktionerna har på grund av de goda erfarenheterna av verksamheten hemställt om 11 nya tjänster för sjukgymnaster. Styrelsen, som anser det angeläget med en fortsatt utbyggnad av dessa tjänster, kan f. n. på grund av bristen på sjukgymnaster endast föreslå inrättande av 5 tjänster som sjukgymnast i Ae 10/12 och avsedda för *S:t Jörgens, Birgitta, Frösö, Källshagens* och *Vipeholms sjukhus*. För avlönande av arvodesanställda

sjukgymnaster erfordras under nästkommande budgetår ett belopp av 30 000 kronor.

Sammanfattning

Medicinalstyrelsens förslag beträffande sjukvårdspersonal för *befintliga vårdplatser* innebär sammanfattningsvis en *utökning* med 209 tjänster, nämligen 2 psykologer i Ae 21, 5 sociala kuratorer i Ae 13, 2 uppsyningsmän i Ao 11, 5 sjukgymnaster i Ae 10/12, 2 biträdande personalföreståndare i Ae 10, 5 översköterskor i Ao 10, 2 översköterskor i Ao 10, 8 förste skötare i Ao 9, 1 förste skötare i Ae 9, 18 skötare i Ao 8, 17 skötare i Ae 8, 5 laboratoriebiträden i Ae 5/9 och 137 avdelningsbiträden i Ae 2/3. Å andra sidan skulle *indragas* 29 tjänster, nämligen 1 social kurator i Ag 12, 1 föreståndarinna i Ao 11, 1 föreståndarinna i Ae 11, 6 översköterskor i Ao 10, 9 förste skötare i Ao 9 och 11 skötare i Ao 8.

2 c) *Kontorspersonal*

Vid *S:ta Annas sjukhus*, vilket är det enda mentalsjukhus, som saknar kontorist, bör en kontorsbiträdestjänst utbytas mot en tjänst som kontorist i Ae 9 med hänsyn till arbetsuppgifternas art.

Vid *Psykiatriska sjukhuset* finnes sedan några år en extra kontorist, vilken avlönas från posten till extra arbetskraft. Då behovet av denna tjänst visat sig vara permanent, bör tjänsten föras på extra ordinarie stat. Styrelsen föreslår sålunda att en tjänst som kontorist i Ae 9 inrättas vid sjukhuset.

I tidigare anslagsäskanden har medicinalstyrelsen framhållit, att överläkare och biträdande överläkare borde ha kanslibiträde till förfogande som skrivhjälp. Bortsett från sjukhuscheferna vid de större sjukhusen, som biträdes av kontorister, har flertalet av nämnda läkare numera tilldelats kanslibiträde. Dock saknar några överläkare och biträdande överläkare fortfarande kvalificerad skrivhjälp. Direktionerna för *Säters, Mariebergs, Birgittas* och *Sidsjöns sjukhus* har därför anhållit om inrättande av en tjänst som kanslibiträde vid vartdera sjukhuset. Direktionen för *Ulleråkers sjukhus* har hemställt om två sådana tjänster. Styrelsen föreslår, att sammanlagt sex tjänster som kanslibiträde inrättas vid nämnda sjukhus. Vid bifall härtill kan tre tjänster som biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5 indragas.

Styrelsen tillstyrker vidare en framställning från *Säters sjukhus* om inrättande av en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5 med placering vid överläkarens för familjevård och hjälpverksamhet expedition. Arbetsuppgifterna är så omfattande, att de icke medhinnes av det till expeditionen knutna kanslibiträdet.

Kontorspersonalen vid *S:t Olofs, S:ta Annas, Gådeå, Västra Marks, Salberga* och *Västra Ny sjukhus* samt *Psykiatriska sjukhuset* omfattar en sjuk-

husintendent i A 19, en kassör i A 12 samt en kontorist i A 9 och/eller ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i A 1—5. Vid övriga mentalsjukhus, där intendenten närmast biträdes av en till två assistenter, sysselsättes kassören helt med avlöningsuträkning och andra kassagöromål. Vid nämnda sjukhus däremot handhar kassören även sådana sysslor, som eljest åligger assistent och skall sålunda jämväl tjänstgöra för intendenten under dennes semester och annan bortovaro. På grund av utökning och intensifiering av verksamheten vid sjukhusen har kassören efter hand kommit att åläggas nya och mera krävande arbetsuppgifter än tidigare. Enligt styrelsens mening är de arbetsuppgifter, som åvilar kassören vid de mindre sjukhusen nu mera kvalificerade än de som handlägges av kassörerna i samma lönegrad vid sjukhus, där assistent finnes. Styrelsen finner det därför motiverat, att tjänsterna som kassör vid nyssnämnda sju sjukhus uppflyttas till lönegrad 13 och gives tjänstebenämningen assistent.

På grund av innehavarens avgång föreslår styrelsen, att en på *övergångsstat* förd tjänst som kanslibiträde i Ao 7 indrages.

Framställningar om förstärkning av kontorspersonalen har inkommit även från ett flertal andra sjukhus. Utöver vad tidigare anförts vill styrelsen dock nu begränsa sina yrkanden till att hemställa om inrättande av ytterligare sex tjänster som biträde för skriv- och kontorsgöromål för att tillgodose de mest angelägna behoven.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens förslag beträffande kontorspersonalen, att 7 assistenter i Ao 13, 2 kontorister i Ae 9, 6 kanslibiträden i Ae 7 samt 7 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5 skulle *tillkomma*. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 7 kassörer i Ao 12 och 4 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5. Vidare skulle en på *övergångsstat* förd tjänst som kanslibiträde i Ao 7 *indragas*.

2 d) *Ekonomipersonal*

Personal i verkstäder och arbetssalar

I enlighet med av Kungl. Maj:t den 2 maj 1958 meddelat uppdrag pågår utredning inom styrelsen rörande maskin- och byggnadsavdelningarnas vid statens mentalsjukhus arbetsuppgifter och personalorganisation. På grundval av de resultat, som utredningen hittills givit, lämnar styrelsen definitiva förslag till personalförteckning för maskinavdelningarna vid sex sjukhus, nämligen S:t Olofs, S:ta Annas, Västra Marks, Salberga och Västra Ny sjukhus samt Psykiatriska sjukhuset. Den fast anställda personalen bör sålunda utgöras av vid vartdera av *S:t Olofs* och *S:ta Annas sjukhus* 1 förste maskinist i Ao 11, 1 reparatör i Ao 9 och 4 eldare i Ao/Ae 7 alt. värmeskötare i Ao/Ae 8, vid *Västra Marks sjukhus* 1 maskinchef i Ao 13, 1 förste reparatör i Ao 10, 1 reparatör i Ao 8 och 3 eldare i Ao/Ae 7 alt. värmeskötare i Ao/Ae 8, vid *Salberga sjukhus* 1 maskinchef i Ao 13, 1 maskinist i Ao 9, 1 förste reparatör i Ao 10 och 5 eldare i Ao/Ae 7 alt. värmeskötare i Ao/Ae 8, vid *Västra Ny*

sjukhus 1 maskinchef i Ao 13, 1 förste reparatör i Ao 10 och 3 eldare i Ao/Ae 7 alt. värmeskötare i Ao/Ae 8 samt vid *Psykiatriska sjukhuset* 1 maskinchef i Ao 13, 1 förste reparatör i Ao 10, 1 reparatör i Ao 8 och 1 eldare i Ao/Ae 7 alt. värmeskötare i Ao/Ae 8.

Detta innebär i förhållande till nuvarande personalsammansättning, att 2 tjänster som reparatör i Ao 9 (S:t Olofs och S:ta Annas sjukhus), 2 tjänster som reparatör i Ao 8 (Psykiatriska sjukhuset och Västra Marks sjukhus) och 2 tjänster som eldare i Ao/Ae 7 (S:ta Annas och Salberga sjukhus) tillkommer. Samtidigt skulle 3 tjänster som maskinist i Ao 9 (Psykiatriska sjukhuset, S:t Olofs och Västra Marks sjukhus), 1 tjänst som reparatör i Ao 8 (S:ta Annas sjukhus) samt 2 tjänster som eldare i Ao/Ae 7 alt. värmeskötare i Ao/Ae 8 (Psykiatriska sjukhuset) indragas. Vid uppgörandet av förslaget har hänsyn tagits till den genomförda arbetstidsförkortningen. Förslaget innebär vidare bl. a., att en besparing kan göras under delposten till extra arbetskraft med i runt tal 10 000 kronor. Styrelsen har vid beräkningen av denna besparing utgått från att den av Kungl. Maj:t den 25 september 1959 anbefallda försöksverksamheten med fliseldning vid Västra Ny sjukhus kommer att kräva extra arbetskraft.

I äskandena för de senaste budgetåren har styrelsen hemställt om inrättande av tjänster för tapetserare inom terapiverksamheten vid sjukhusen. Framställningarna har bifallits endast i så måtto, att ett belopp av 30 000 kronor ställts till förfogande för anställande av extra hantverkspersonal.

Direktionerna har i år upprepat sina framställningar. Styrelsen vidhåller sin uppfattning, att tapetserarverkstäderna har stor terapeutisk betydelse och anser det angeläget, att de av direktionerna föreslagna tapetserartjänsterna inrättas. Styrelsen vill dock nu begränsa sina yrkanden till tjänster vid sjukhus, som icke har någon tjänst inrättad för denna verksamhetsgren, nämligen 3 tjänster som hantverksföreståndare i Ao 9 vid *Frösö, Gullberna* och *S:t Jörgens sjukhus* samt 1 tjänst som hantverkare i Ao 8 för *Furunäsets sjukhus*.

Genom färdigställande av en ny arbetsterapibyggnad vid *S:t Olofs sjukhus* kommer utrymme att finnas för bl. a. ungefär 25 vävstolar mot f. n. cirka 10 i den gamla vävsalen. Styrelsen föreslår, att 1 tjänst som väverska i Ao 6 inrättas.

En tjänst som slöjdföreståndare vid *Sundby sjukhus* (extra ordinarie) kan — såsom styrelsen anfört i det föregående under rubriken personal för arbets- och sysselsättningsterapi — indragas, om den föreslagna tjänsten som förste skötare inrättas.

Vid *Källshagens sjukhus* utföres lagning av klädespersedlar och andra textilier av patienter på en s. k. lagningsverkstad under handledning och övervakning av ett ekonomibiträde.

Ytterligare ett antal patienter skulle kunna beredas sysselsättning på lagningsverkstaden, om ytterligare ett ekonomibiträde finge anställas där.

Styrelsen föreslår, att en tjänst som ekonomibiträde i Ae 2/3 inrättas vid sjukhuset.

Personal i kök och servering

På grundval av inom styrelsen gjorda undersökningar angående kostförhållandena vid statens mentalsjukhus äskade styrelsen för budgetåret 1958/59 medel till upprustning av maskin- och inventariebeståndet i sjukhusens kök och förstärkning av kökspersonalen med 125 tjänster. Genom beslut den 18 april 1958 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen att i samråd med centrala sjukvårdsberedningen fortsätta undersökningarna. Den av styrelsen förutsatta upprustningen av maskin- och inventariebeståndet har nu genomförts. Av de äskade tjänsterna har 77 successivt tillförts personalförteckningen, vartill kommer 16 ekonomibiträden i serveringen, som överförts till köksarbete. Sammanlagt har alltså kökspersonalen förstärkts med 93 tjänster, varigenom organisationen kunnat prövas på ett flertal sjukhus. Undersökningarna har i fråga om personalorganisationen visat, att de av styrelsen äskade tjänsterna är nödvändiga för en höjning av koststandarden vid sjukhusen. Styrelsen har härvid räknat med att patienthjälp, motsvarande omkring 30 tjänster, fortfarande kommer att stå till kökens förfogande. På grund av en fortgående rationalisering av livsmedelsindustrin, innebärande att det kan bli ekonomiskt att inköpa halvfabrikat och färdigberedda livsmedel i större utsträckning än f. n., anser styrelsen dock att ett utbyte av denna patienthjälp bör anstå tills vidare. Styrelsen begränsar sig därför nu till att föreslå inrättande av (125 — 93) 32 tjänster som ekonomibiträde i Ae 2/3. Styrelsen framhåller, att genom den föreslagna organisationen sjukvårdspersonalens arbete med kosthållet kan inskränkas till utportionering av maten i patienternas matsalar.

Personal i förråd

Vid ett flertal sjukhus är tvätteridriften numera nedlagd. Persedeltvätten ombesörjes i stället av försvarets fabriksverks tvätterier. Vid sjukhusen fordras därvid avsevärda förråd av persedlar för byten. Verksamheten i dessa förråd handhas av ett till två ekonomibiträden i Ae 2/3. Vid vissa sjukhus skötes förråden av på övergångsstat förd personal från nedlagda tvätterier. Värdet av tvättbytesförrådens persedlar uppgår till avsevärda belopp. De i förråden anställda handhar självständigt förråden, däri inbegripet in- och utlämningen av tvättgodset. Av personalen fordras organisationsförmåga och ansvarskänsla. Med nuvarande låga lönegradsplacering av tjänsterna föreligger svårigheter att besätta dessa med lämpliga personer. En uppflyttning i lönegrad av en tjänst vid varje tvättbytesförråd utom vid de allra minsta sjukhusen, där denna fråga kan anstå tills vidare, bör därför ske. Härigenom skapas även en befordringsmöjlighet för de lägst avlönade ekonomibiträdena vid sjukhusen. Styrelsen hemställer så-

lunda, att 1 tjänst som ekonomibiträde i Ae 4 inrättas för tvättbytesförråden vid vartdera av *Ryhovs, S:t Lars, Säters, Mariebergs, Umedalens, S:t Sigfrids, Furunäsets, Gullberna, S:t Jörgens* och *Vipeholms sjukhus*. Vid bifall härtill kan 10 tjänster som ekonomibiträde i Ae 2/3 indragas.

Vid *Sundby sjukhus* har förrådsförmannen till uppgift utöver arbetet i centralförrådet att jämväl tjänstgöra som samordnande förman för transporterna vid sjukhuset. Arbetsuppgifterna är av sådan omfattning att förrådsförmannen icke på ett tillfredsställande sätt kan sköta dem. Styrelsen föreslår, att en tjänst som förrådsman i Ae 7 inrättas vid sjukhuset.

Personal för transporter och diverse

Vid *Mariebergs sjukhus* har vissa transporter, som tidigare ombesörjts av sjukvårdspersonal, överförts på transportpersonalen, enär den tidigare ordningen befunnits mindre ändamålsenlig. Då denna personal redan förut var hårt belastad och arbetstidsförkortningen därtill genomförts utan personalförstärkning, medhinnes nu icke alla arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt. Styrelsen föreslår inrättande av 1 tjänst som vaktmästare i Ae 7.

Alltsedan jordbruksdriftens nedläggande under våren 1956 vid *Furunäsets sjukhus* har en på övergångsstat uppförd föreståndare för djurstall i Ao 7 varit sysselsatt i transportorganisationen vid sjukhuset. Fr. o. m. den 1 juli 1960 har innehavaren av tjänsten erhållit annan befattning vid sjukhuset. Med hänsyn till att hjälpen från patienter ständigt minskar och att arbetstidsförkortningen genomförts utan personalutökning föreslår styrelsen, att 1 tjänst som vaktmästare i Ae 7 inom transporter och diverse inrättas.

Direktionen för *Psykiatriska sjukhuset* har upprepat sin framställning från föregående år om inrättande av 1 tjänst som vaktmästare i lönegrad 7 för transporter och diverse göromål vid sjukhuset. Sjukhuset disponerar f. n. ett belopp av 5 000 kronor för extra arbetskraft inom detta arbetsområde. Även vid detta sjukhus har tillgången på patientarbetskraft successivt minskat. Behovet av en tjänst måste därför anses styrkt. Styrelsen föreslår sålunda ånyo, att 1 tjänst som vaktmästare i Ae 7 inrättas.

Under innevarande budgetår beräknas jordbruksdriften vid *Frösö sjukhus* komma att nedläggas. Inom detta verksamhetsområde finns 3 tjänster inrättade, nämligen 1 tjänst som befallningsman i Ao 9 och 2 tjänster som jordbruksbiträde i lönegrad 7. Direktionen för sjukhuset föreslår, att befallningsmanstjänsten föres på övergångsstat. Innehavaren av tjänsten uppehåller sedan flera år en extra ordinarie tjänst vid annat statligt verk. Den ena tjänsten som jordbruksbiträde föreslås bli överförd till transporter och diverse och benämnd vaktmästare. Redan nu utför jordbrukspersonalen cirka 300 dagsverken per år inom detta arbetsområde. Den andra tjänsten föreslås bli överförd till centralförrådet som biträde åt förrådsförmannen

med benämningen förrådsman. Sistnämnda tjänst skulle ersätta ett från anslagsbeloppet till extra arbetskraft avlönat förrådsbiträde. Styrelsen tillstyrker direktionens förslag.

Övergångsstat

Till följd av innehavarnas avgång kan följande på övergångsstat förda tjänster indragas, nämligen 2 hantverksföreståndare i Ao 9, 1 maskintvättare i Ao 8, 1 biträdande tvättföreståndare i Ao 8, 2 förmän i Ao 7, 1 föreståndare för djurstall i Ao 7 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4.

Sammanfattning

Styrelsens förslag beträffande ekonomipersonalen innebär en *utökning* med 3 hantverksföreståndare i Ao 9, 2 reparatörer i Ao 9, 2 reparatörer i Ao 8, 1 hantverkare i Ao 8, 2 eldare i Ae 7, 4 vaktmästare i Ae 7, 2 förrådsmän i Ae 7, 1 väverska i Ao 6, 10 ekonomibiträden i Ae 4 och 33 ekonomibiträden i Ae 2/3. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 3 maskinister i Ao 9, 1 slöjdföreståndare i Ae 9, 1 reparatör i Ao 8, 2 eldare i Ae 7 alternativt värmeskötare i Ae 8, 2 jordbruksbiträden i Ae 7 och 10 ekonomibiträden i Ae 2/3. Vidare skulle *till övergångsstat överföras* 1 tjänst som befallningsman i Ao 9. På *övergångsstat* redan förda tjänster skulle *minskas* med 2 hantverksföreståndare i Ao 9, 1 maskintvättare i Ao 8, 1 biträdande tvättföreståndare i Ao 8, 2 förmän i Ao 7, 1 föreståndare för djurstall och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4.

3) Löneregleringar

Sjukvårdspersonal

Sedan 9 tjänster som översköterska i Ao 9 vid medicinskt centrum fr. o. m. den 1 juli 1959 uppflyttats till Ao 10, hemställde medicinalstyrelsen i anslagsäskandena för budgetåret 1960/61, att övriga 30 tjänster även skulle uppflyttas. Framställningen bifölls ej. Under förmälan att cirka 37 procent av dessa tjänster alltjämt var vakanta vid ingången av andra kvartalet 1960 på grund av den låga lönesättningen hemställer styrelsen ånyo, att tjänsterna, som nu är 32 till antalet, höjes till A 10.

Kuratorer

Kuratorerna i kommunal tjänst har från den 1 januari 1960 uppflyttats från lönegrad 12 till 13. För att staten skall kunna hävda sig i konkurrensen med de kommunala myndigheterna — de statliga kuratorstjänsterna har varit svårbesatta — erfordras, att kuratorstjänsterna vid mentalsjukhusen höjes i motsvarande mån. Styrelsen föreslår därför, att de nu befintliga 23 tjänsterna som social kurator i lönegrad Ae 12 vid statens mentalsjukhus höjes till lönegrad Ae 13. En tjänst som kurator i lönegrad

Ag 12 har i det föregående i samband med framställning om tjänstens förande på extra ordinarie stat föreslagits uppflyttad till lönegrad 13.

Ekonomipersonal

En av direktionerna för statens mentalsjukhus hemställer om höjning av slöjdföreståndarens löneställning. Därjämte har statstjänstemannaförbundet hos styrelsen anhållit om åtgärder för uppflyttning i lönegrad av slöjdföreståndartjänsterna. Styrelsen framhåller, att det torde bli svårt att återbesätta dessa för arbets- och sysselsättningsterapin synnerligen värdefulla tjänster med välkvalificerade personer, då nuvarande befattningshavare avgår. Ett flertal av dessa har anställts vid statens mentalsjukhus, då ifrågavarande tjänster hade en relativt god löneställning. Denna och vissa andra liknande framställningar från sjukhusdirektionerna synes dock böra lösas vid sedvanliga förhandlingar mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisationer.

4) Vikarieavlöningar m. m.

4 a) Vikarielöner

Kostnaderna för vikarier å de av styrelsen föreslagna nya tjänsterna kan beräknas till i runt tal 600 000 kronor.

Därest av styrelsen i äskandena beträffande anslag till avlöningar vid utbildning av mentalsjukvårdspersonal föreslagen överflyttning till detta anslag av kostnaderna för elevlöner kommer till stånd, uppstår en besparing på förevarande anslag med 3 574 000 kronor.

Kostnaderna för löner till vikarier för deltagare i kurs för personalföreståndare, vartill medel äskas i det följande under punkten 5, beräknar styrelsen till i runt tal 10 000 kronor.

Den sammanlagda kostnadsminskningen för avlönande av vikarier skulle sålunda uppgå till (600 000 — 3 574 000 + 10 000) 2 964 000 kronor. Av detta belopp hänför sig 2 245 500 kronor till icke-ordinarieposten, 673 500 kronor till posten för rörligt tillägg och 45 000 kronor till posten för kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

4 b) Avlöningar till extra arbetskraft

Av anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal äger styrelsen använda ett belopp av — inberäknat 1960 års allmänna lönehöjning — högst 1 240 000 kronor för avlönande av extra arbetskraft.

Vid bifall till styrelsens förslag angående inrättande av biträdande personalföreståndare vid Falbygdens sjukhus, psykologer vid Ulleråkers och Källshagens sjukhus, sjukgymnaster vid S:t Jörgens, Birgittas, Frösö, Källshagens och Vipeholms sjukhus, kontorist vid Psykiatriska sjukhuset, vissa tjänster vid maskinavdelningarna, hantverksföreståndare vid Frösö, Gullberna och S:t Jörgens sjukhus, hantverkare vid Furunäsets sjukhus

samt vaktmästare vid Psykiatriska sjukhuset kan posten minskas med 127 500 kronor.

Den beslutade ökningen av tjänstemannalönerna för 1961 föranleder motsvarande höjning av lönerna till extra arbetskraft, varför posten av denna anledning bör uppräknas med 5 procent eller avrundat 56 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att posten upptages med (1 240 000 — 127 500 + 56 000) avrundat 1 170 000 kronor, vilket innebär en minskning med 70 000 kronor.

5) Arvodestagare m. m.

I det föregående har styrelsen föreslagit, att försteläkartjänster skall förenas med *självständigt ansvar för vissa vårdplatser.* Detta medför en ökning av utgående arvoden med 5 400 kronor.

Styrelsen räknar med att få anordna en *efterutbildningskurs i psykoterapi för läkare* företrädesvis vid statens mentalsjukhus jämväl under nästa budgetår. För ändamålet bör upptagas oförändrat 5 000 kronor.

I sina äskanden för budgetåret 1960/61 beträffande anslag till avlöningar vid utbildning av mentalsjukvårdspersonal hemställde styrelsen om medel till en kurs för personalföreståndare och annan uppsyningspersonal, som handlägger personalfrågor. Framställningen bifölls ej.

De arbetsuppgifter, som under senare år kommit att åvila personalföreståndare i samband med förflyttning av personal vid ombyggnad av äldre sjukhus, intensifierad terapeutisk verksamhet, grundutbildning för sjukvårdspersonal m. m., har visat sig vara krävande. Särskilt svårlösta problem uppstår därjämte vid uppgörande av förslag till arbetsordningar och tjänstgöringsschemata. För att på ett tillfredsställande sätt lösa dessa uppgifter fordras både skicklighet och kunnighet i administration. Personalföreståndarna rekryteras vanligen från förmanspersonal med god erfarenhet från mentalsjukvård men utan administrativ utbildning. Inom den somatiska sjukvården har i regel motsvarande befattningshavare genomgått administrativ eller kompletterande fortbildningskurs vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor.

Styrelsen föreslår, att en kurs om en vecka med tillhopa 30 lektionstimmar och omfattande de mest aktuella problemen inom arbetsområdet får anordnas i styrelsens regi. Arvoden till föreläsare (experter) beräknas belöpa sig till (45 × 30) 1 350 kronor.

Kostnaden för resekostnadsersättningar och traktamenten, cirka 10 000 kronor, har beaktats vid styrelsens äskande av medel till omkostnader vid statens mentalsjukhus.

Vissa direktioner har föreslagit smärre uppräkningar även av andra arvodesposter. Styrelsen räknar dock med att i stort sett kunna täcka sådana uppräkningar genom omdispositioner inom anslagsposten, men föreslår en uppräkning med ett avrundningsbelopp av 980 kronor.

Vid bifall till det anförda kommer medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, att öka med (5 400 + 1 350 + 980) 7 730 kronor. Härtill kommer i det föregående upptagna arvoden om 17 270 kronor till arvodestagare vid nytillkomna sjukhus. Sammanlagt erfordras sålunda en uppräkning av anslagsposten med 25 000 kronor.

6) Generell löneökning

Den generella ökning av statstjänstemännens löner, som beslutats för åren 1960 och 1961, beräknas medföra en höjning av anslagsposten till rörligt tillägg med i runt tal 15 500 000 kronor för befintliga tjänster.

Departementschefen

Den pågående upprustningen av mentalsjukvården har medfört att platsantalet ökat från 20 923 år 1955 till 22 807 år 1959, d. v. s. med närmare 2 000. En stor del av ökningen eller 800 vårdplatser hänför sig till Gullberna sjukhus. Samtidigt har medelbeläggningen vid sjukhusen under denna tid varit nära nog konstant eller t. o. m. visat någon minskning från 23 765 år 1955 till 23 659 år 1959. Detta förhållande har medfört att åtminstone den mest besvärande överbeläggningen kunnat reduceras. Genomsnittligt för samtliga sjukhus har denna sålunda minskat från 2 842 eller 14 procent år 1955 till 852 eller cirka 4 procent år 1959, d. v. s. med mer än två tredjedelar. Trots detta har antalet exspektanter kunnat minskas från 1 935 år 1955 till 1 105 år 1959, d. v. s. med mer än 40 procent. Antalet motsvarar dock fortfarande patientantalet vid ett och ett halvt sjukhus av samma storleksordning som Falbygdens sjukhus. Vidare är att märka att man alltjämt tvingas använda sig av gamla vårdpaviljonger som är i så dåligt skick att de icke längre borde användas för vårdändamål.

Minskningen av såväl överbeläggning som antal exspektanter och över huvud taget den förbättring av patientvården som sålunda inträtt har möjliggjorts framför allt av de under senare år införda nya behandlingsmetoderna och den samtidigt därmed påbörjade personella och materiella upprustningen vid sjukhusen. Resultaten härav kan bl. a. belysas av den starkt stegrade patientomsättningen vid sjukhusen under den senaste tioårsperioden. Medan antalet intagna med nytt patientnummer år 1949 för primärsjukhusens del uppgick till 7 758 eller 41 procent av medelbeläggningen hade motsvarande antal år 1959 ökat till 15 843 eller 78 procent av medelbeläggningen. En fördubbling av antalet nyintagna har alltså uppnåtts under denna tid.

Även om sålunda en betydande upprustning av mentalsjukvården genomförts återstår ännu mycket innan mentalsjukhusen uppnått samma personella och materiella vårdstandard som råder inom den somatiska vården. Det är därför utomordentligt angeläget att den påbörjade upprustningen kan

fullföljas i så snabb takt som möjligt. Ingen tvekan kan råda därom att en fortsatt personell och materiell upprustning skapar större förutsättningar för en sjukvård, där tidig diagnos och adekvat behandling kan väsentligt reducera de mentala sjukdomarnas verkningar.

Mot bakgrunden av det anförda har jag ansett mig kunna i stort sett tillstyrka de förslag till förstärkning av de personella resurserna vid mentalsjukhusen, som medicinalstyrelsen föreslagit för nästa budgetår. Framför allt beträffande nytillkommande vårdplatser har dock, av skäl som jag redovisar i det följande, en viss nedskärning av antalet äskade tjänster ansetts kunna genomföras.

Vad först angår *läkarpersonalen* framgår av medicinalstyrelsens skrivelse, att antalet patienter per läkartjänst vid mentalsjukhusen numera, efter de förstärkningar som medgivits för innevarande budgetår, i genomsnitt uppgår för primärsjukhusen till cirka 100, för sekundärsjukhusen till 118 och för sjukhusen för psykiskt efterblivna till 141. Även om läkartätheten sålunda förbättrats, är emellertid läget ännu långt ifrån godtagbart. En läkartäthet om en på 100 vid primärsjukhusen kan enligt min uppfattning i dagens läge icke på långt när anses tillfredsställande. Som jämförelse kan framhållas, att läkartätheten vid storstädernas mentalsjukhus under år 1959 utgjorde en på 61. Sistnämnda antal motsvarar i det närmaste den läkartäthet — en läkare på 55 à 60 patienter — som mentalsjukvårdsdelegationen i sitt sista betänkande ansett sig böra räkna med vid uppskattningen av läkarbehovet. Hittills tillämpade normer för läkartätheten är emellertid — såsom redovisades för 1960 års riksdag — föremål för omprövning inom mentalsjukvårdsberedningen och dess personaldelegation.

Den alltjämt rådande besvärande läkarbristen, som är särskilt kännbar inom bl. a. mentalsjukvården, kan emellertid beräknas lägga hinder i vägen för en eljest i och för sig angelägen utökning av antalet läkartjänster för den psykiatriska vården. Läget beträffande antalet vakanta och uppehållna tjänster — som fram till 1960 undergått en viss förbättring — har sålunda ånyo försämrats. Den 1 oktober 1960 var av 227 tjänster för den egentliga sjukhusvården 94 eller 41,4 procent vakanta. Motsvarande procenttal var åren 1958 och 1959 39,6 resp. 38,9. Av de sammanlagt 103 vakanta tjänsterna uppehölls endast 58, d. v. s. omkring hälften, av vikarier, varav flertalet utgjordes av utländska läkare. Med hänsyn härtill och då enligt vad medicinalstyrelsen framhållit svårigheterna att erhålla väl meriterade sökande är betydande, har jag ansett mig böra godtaga medicinalstyrelsens förslag, som beträffande befintliga sjukhus innebär inrättande av endast en läkartjänst avsedd för den slutna psykiatriska vården. Då emellertid såsom medicinalstyrelsen framhållit de hittills inrättade tjänsterna för överläkare i internmedicin visat sig vara till god nytta för patientvården och därjämte åstadkommit en viss avlastning i psykiaternas arbetsbörda, vill jag förorda, att — utöver av medicinalstyrelsen äskade två överläkartjänster — ytter-

ligare två sådana tjänster inrättas för nästa budgetår. För Falbygdens sjukhus erfordras sex läkartjänster, varav en internöverläkare, samt för de nya sjukhusen i Örebro (Mellringe sjukhus) och Bollnäs vardera en överläkartjänst (psykiater).

Vad härefter angår *sjukvårdspersonalen* utgör medelbeläggningen per vårdtjänst för närvarande — inklusive de (113 + 149) 262 tjänster som inrättats i anledning av 1958 och 1959 års arbetstidsförkortning — i genomsnitt vid primärsjukhusen 2,9, vid sekundärsjukhusen 3,1 och vid sjukhusen för psykiskt efterblivna 3,4. Enligt hittills tillämpade av statens sjukhusutredning år 1948 angivna normer för personaltätheten — en sjukvårdstjänst på 2,8 patienter — skulle vid en genomsnittlig beläggning om 24 000 patienter, d. v. s. i huvudsak motsvarande nuvarande patientantal, erfordras ytterligare omkring 600 tjänster. Till dessa bör då om man vill uppnå oförändrad vårdstandard läggas åtminstone förut omnämnda för arbetstidsförkortningen redan medgivna omkring 260 tjänster. Som jämförelse kan nämnas att nämnda relationstal för storstädernas del år 1958 utgjorde en på 2,3.

Såväl förenämnda utredning som medicinalstyrelsen har utgått från att i vårdpersonalen på varje avdelning skall ingå minst ett avdelningsbiträde. Också för egen del anser jag angeläget att sjukvårdsutbildad personal icke användes för sådant arbete av icke sjukvårdsnatur för vilket annan personal med fördel kan användas. Med beaktande härav torde av förenämnda antal om 600 tjänster å vårdavdelningarna icke mindre än omkring 375 böra avses för avdelningsbiträden. Då vidare frågan om sjukvårdspersonalens arbetsuppgifter och sammansättning f. n. utredes av förenämnda personaldelegation har jag ansett mig böra förorda, att den av medicinalstyrelsen begärda s. k. allmänna förstärkningen av personalen å vårdavdelningarna för nästa budgetår reduceras till 115. Av dessa bör av skäl som förut anförts 100 avses för avdelningsbiträden och sålunda 15 för skötare. Då emellertid 18 tjänster på grund av nedläggande av vissa avdelningar m. m. beräknas kunna indragas, stannar nettoökningen vid 97. Härutöver bör den centrala sjukvårdspersonalen i enlighet med medicinalstyrelsens förslag förstärkas med 13 tjänster samt antalet befattningar för sysselsättnings- och arbetsterapi, för psykologer, sjukgymnaster och kuratorer utökas med sammanlagt 14 tjänster. För nytillkommande vårdplatser förordar jag — främst med hänsyn till ifrågasatt överflyttning av vissa tjänster till Falbygdens sjukhus — en från 113 till 45 tjänster begränsad personalförstärkning.

Kontorspersonalen torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra förstärkas med 10 tjänster vid de befintliga mentalsjukhusen samt med två tjänster för vardera av de nya Falbygdens, Mellringe och Bollnässjukhusen. Befattningarna avses för såväl läkarexpeditioner som sjukhuskontor.

Också beträffande *ekonomipersonalen* har jag i huvudsak ansett mig kunna godtaga medicinalstyrelsens förslag. För att möjliggöra en angelägen förbättring av koststandarden föreslår jag sålunda, att återstående 32 för detta ändamål erforderliga tjänster nu inrättas. Då även personalen på vissa andra områden, bl. a. i verkstäder och arbetssalar, behöver förstärkas med sammanlagt sju tjänster men å andra sidan åtta på övergångsstat förda tjänster kan indragas, uppgår nettoökningen till 31 tjänster. Härutöver erfordras för nämnda tre nya sjukhus sammanlagt sju tjänster för ekonomipersonal.

En *sammanfattning* av de av mig förordade förslagen i fråga om personalförstärkningar jämte en fördelning av tjänsterna på olika kategorier och vårdplatser lämnas i det följande i en särskild tabell (s. 121).

Jag övergår härefter till en närmare behandling av de av medicinalstyrelsen framförda förslagen.

Vad till en början angår frågan om *personal till följd av nytillkommande vårdplatser* torde det nya sjukhuset i Falköping — *Falbygdens sjukhus* — kunna börja beläggas under våren 1961 och beräknas vara helt färdigställt till hösten 1961. Antalet vårdplatser vid sjukhuset kommer att uppgå till 784. Av dessa kommer dock i enlighet med beslut av 1957 års riksdag 4 avdelningar med tillhopa 64 platser att närmast fungera som en lasarettspsykiatrisk avdelning. Med beaktande härav har jag i huvudsak ansett mig kunna godtaga medicinalstyrelsens förslag till personalorganisation för sjukhuset. Såsom jag anförde i föregående års statsverksproposition bör emellertid möjligheterna att i samband med evakuering till sjukhuset av vissa avdelningar vid befintliga sjukhus tillfälligt överföra även motsvarande befattningshavare beaktas. Enligt de preliminära planer som utarbetats för beläggningen av Falbygdens sjukhus torde — inklusive förenämnda psykiatriska avdelning — endast omkring 200 platser komma att få disponeras för egentlig nyintagning från det egna upptagningsområdet. Övriga platser torde komma att beläggas med patienter från Skaraborgs län, som nu vårdas på andra sjukhus, främst Ryhovs, Birgittas och Mariebergs sjukhus. Även om personaltätheten på Ryhovs sjukhus är den lägsta bland samtliga primärsjukhus, måste en uttunning av patientantalet vid nämnda sjukhus kunna medföra åtminstone en viss omdisponering av sjukvårdstjänsterna. Enligt vad jag under hand inhämtat har också en preliminär organisationsundersökning utvisat, att den av medicinalstyrelsen för vårdavdelningarna äskade personalen torde kunna reduceras med omkring 40 skötartjänster eller från sammanlagt 55 till 14 tjänster. Jag återkommer i det följande till den närmare fördelningen av dessa tjänster.

Beträffande läkartjänsterna har medicinalstyrelsens förslag icke givit mig anledning till erinran. Sålunda bör nu inrättas 6 läkartjänster, nämli-

gen 1 överläkare i Bo 1, 1 förste läkare i Ao 24 med arvode som biträdande överläkare och 1 läkare i Ae 23, samtliga närmast avsedda för den psykiatriska kliniken, 1 överläkare i Bo 1 för familjevård och hjälpverksamhet, 1 överläkare i Be 1 för internmedicin och 1 läkare i Ae 23.

För central sjukvårdspersonal kan jag med hänsyn till redan medgivna befattningar endast tillstyrka att av begärda 9 tjänster 5 nu inrättas (1 föreståndare i Ao 14, 1 förste skötare i Ao 10, 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9 och 2 avdelningsbiträden Ae 2/3).

Sjukvårdspersonalen på vårdavdelningarna bör med beaktande av vad förut anförts utökas med 14 tjänster, nämligen 4 överskötare i Ao 12, 4 förste skötare i Ao 10 och 6 avdelningsbiträden i Ae 2/3. Några skötartjänster kan jag alltså icke nu tillstyrka. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att göra den omfördelning av tjänsterna som kan erfordras i anledning av den förut berörda undersökningen om frigörande av vissa tjänster vid befintliga sjukhus.

Vidare bör inrättas en tjänst som arbetsterapeut i Ao 9 och 1 som förste skötare i Ao 10 för sysselsättnings- och arbetsterapi, 1 som föreståndare i Ao 13 för familjevård och hjälpverksamhet samt en som kurator i Ae 13.

Den sammanlagda ökningen av antalet befattningar för sjukvårdspersonal skulle i enlighet härmed uppgå till (5 + 14 + 2 + 1 + 1) 23.

Mot medicinalstyrelsens förslag om inrättande av 2 tjänster såsom biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5 har jag intet att erinra.

Av de för ekonomipersonal begärda 7 tjänsterna förordar jag, att 5 nu inrättas, nämligen 1 ekonomibiträde i Ao 5, 1 i Ae 4 och 3 i Ae 2/3.

I enlighet härmed skulle för Falbygdens sjukhus inrättas tillhopa (6 + 23 + 2 + 5) 36 nya tjänster.

Mellringe sjukhus beräknas stå färdigt till sommaren 1963 och *sjukhuset i Bollnäs* vid nyåret 1964. Med hänsyn härtill har jag intet att erinra mot att av medicinalstyrelsen för dessa sjukhus nu begärda (4 + 4) 8 tjänster inrättas under nästa budgetår (2 överläkare i Bo 1, 2 sjukhusintendenter i Ao 21, 2 ordinarie maskinchefer i lönegrad beroende på beslut om klassificering av maskinanläggningarna samt 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5). Jag vill framhålla angelägenheten av att tjänsterna tillsättes i sådan tid, att innehavarna effektivt kan medverka vid utrustning och övriga förberedande arbeten beträffande de nya sjukhusen.

För de av 1959 års riksdag beslutade forskningsavdelningarna vid *S:t Lars'* sjukhus skall tills vidare användas fyra nya avdelningar om tillhopa 112 platser. Då dessa avdelningar hittills använts för evakueringsändamål, har några tjänster för dessa vårdplatser icke tilldelats sjukhuset. Mot den av medicinalstyrelsen för ändamålet nu föreslagna personalorganisationen har jag i och för sig intet att erinra. Då emellertid enligt vad jag under hand inhämtat endast två avdelningar nu torde komma att tas i anspråk för

ifrågavarande ändamål — de andra torde också under nästa budgetår erfordras för evakueringsändamål — förordar jag, att endast 22 tjänster nu inrättas (2 överskötare i Ao 12, 2 förste skötare i Ao 10, 16 skötare i Ae 8 och 2 avdelningsbiträden i Ae 2/3).

Sammanfattningsvis skulle sålunda för *nytillkommande vårdplatser* inrättas tillhopa 66 tjänster, varav (6 + 1 + 1) 8 läkartjänster, (23 + 22) 45 tjänster för sjukvårdspersonal, (2 + 2 + 2) 6 tjänster för kontorspersonal samt (5 + 1 + 1) 7 tjänster för ekonomipersonal.

I fråga om *personal för befintliga vårdplatser* föreslår jag följande.

Med avseende på läkarpersonalen vill jag först beröra den av medicinalstyrelsen väckta frågan om att förändra Psykiatriska sjukhuset i Stockholm, som f. n. är sekundärsjukhus till Ulleråkers och Sundby sjukhus, till primärsjukhus. Stockholms stad är enligt gällande avtal skyldig att för vård mottaga endast i staden hemortsberättigade svenska medborgare. Detta innebär bl. a., att svenskar som mantalsskrivits i staden efter 59 års ålder liksom utlänningar icke omfattas av vårdnadsskyldigheten enligt avtalet. Medicinalstyrelsen har framhållit, att detta förhållande vållat betydande olägenheter av skilda slag. Med hänsyn härtill och då pågående renovering av sjukhuset kan beräknas vara färdig under nästa budgetår vill jag tillstyrka, att Psykiatriska sjukhuset organiseras som primärsjukhus med eget upptagningsområde, i första hand Stockholms stad. Förslaget innebär bl. a. att sjukhuset bör tillföras en tjänst som förste läkare i Ao 24 med biträdande överläkares ställning.

Mot medicinalstyrelsens förslag om inrättande av två överläkartjänster i Be 1 för internmedicin har jag intet att erinra. Tjänsterna bör avses för Frösö och Furunäsets sjukhus. Under hänvisning till vad jag förut anfört vill jag därutöver förorda att ytterligare två sådana tjänster inrättas närmast avsedda för Birgittas och S:t Sigfrids sjukhus.

Beträffande av medicinalstyrelsen föreslagna tjänsteförändringar tillstyrker jag, att en tjänst som förste läkare vid vartdera av S:t Sigfrids och Sidsjöns sjukhus erhåller ställning som biträdande överläkare samt att en tjänst som läkare i Ao 23 vid S:ta Gertruds sjukhus utbytes mot en tjänst som förste läkare i Ae 24.

Mina förslag beträffande läkarpersonalen för befintliga vårdplatser innebär alltså — förutom angivna tjänsteförändringar — att (1 + 4) 5 nya läkartjänster inrättas.

I anslutning härtill vill jag anmäla att medicinalstyrelsen i annat sammanhang föreslagit, att nuvarande läkartjänster i Ao 23 omändras till extra ordinarie. Dessa läkartjänster bör nämligen liksom underläkartjänsterna vid de kommunala sjukhusen i första hand vara utbildningstjänster. Med hänsyn härtill och då samma ordning i fråga om tjänsterna bör gälla vid både statliga och kommunala mentalsjukhus, vill jag tillstyrka medicinal-

styrelsens förslag. Läkartjänsterna i Ao 23 bör sålunda föras på övergångsstat och ersättas av läkartjänster i Ae 23.

Vad härefter angår sjukvårdspersonalen vill jag beträffande den *centrala sjukvårdspersonalen* erinra om att särskilda befattningar som biträdande personalföreståndare hittills inrättats vid 16 sjukhus. Med hänsyn till de gynnsamma erfarenheter som vunnits av denna organisation anser jag mig böra förorda, att ytterligare 2 tjänster som biträdande personalföreståndare i Ae 12 inrättas vid Gullberna sjukhus och Psykiatriska sjukhuset.

Vidare förordar jag, att en tjänst som föreståndare i Ao 14 inrättas för avdelning C å Källshagens sjukhus, samt att vid Västra Ny sjukhus en tjänst som förste skötare utbytes mot en tjänst som överskötare för yttre arbeten i Ao 12.

Medicinalstyrelsens förslag att utöka den överordnade sjukvårdspersonalen för nattjänst med 1 tjänst som överskötare i Ao 12 vid Salberga sjukhus har icke föranlett någon erinran från min sida.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit har bl. a. inrättandet av överläkartjänster för internmedicin medfört att verksamheten vid de medicinska centra visat en stegrad aktivitet under de senaste åren. Jag förordar därför, att personalen i enlighet med medicinalstyrelsens förslag utökas med 9 vid Psykiatriska sjukhuset, 1 tjänst som avdelningsbiträde i Ae 2/3 vid vartdera av Ulleråkers, S:ta Gertruds, Birgittas och Källshagens sjukhus samt vid Psykiatriska sjukhuset, 1 tjänst som avdelningsbiträde i Ae 2/3 vid vartdera av Birgittas och Frösö sjukhus, 1 tjänst som förste skötare i Ae 10 vid S:ta Annas sjukhus och 1 tjänst som överskötare i Ao 12 vid Psykiatriska sjukhuset.

Den centrala sjukvårdspersonalen skulle sålunda — bortsett från angivna tjänsteutbyten — utökas med (3 + 1 + 9) 13 nya tjänster.

Av förslagen i fråga om *vårdavdelningspersonalen* tillstyrker jag, att vid S:ta Maria sjukhus 4 tjänster som förste skötare i Ao 10 utbytes mot 4 som överskötare i Ao 12.

Den s. k. allmänna förstärkningen av vårdavdelningspersonalen torde av skäl, som förut anförts, böra begränsas något i förhållande till medicinalstyrelsens förslag och i första hand avse tjänster för avdelningsbiträden. Jag förordar sålunda, att för nästa budgetår inrättas sammanlagt 115 tjänster, varav 100 för avdelningsbiträden i Ae 2/3 och 15 för skötare i Ae 8. A andra sidan kan enligt vad medicinalstyrelsen framhållit, till följd av nedläggande av vissa avdelningar 18 tjänster indragas (5 överskötare i Ao 12, 4 förste skötare i Ao 10 och 9 skötare i Ao 8). Nettoökningen skulle därvid uppgå till (100 + 15 — 18) 97 tjänster.

Arbets- och sysselsättningsterapin har såsom medicinalstyrelsen anfört under det senaste året utvecklats ytterligare. Vid flera sjukhus har även det kroniska patientklientelet kunnat aktiveras att deltaga i olika former av

terapi. Med hänsyn härtill har jag ansett mig i huvudsak böra tillstyrka medicinalstyrelsens förslag till personalförstärkningar. Såsom styrelsen framhållit bör emellertid denna vårdform tillföras personal i förmansställning och med särskild utbildning. Med hänsyn härtill och då denna personal bör biträdas av skötarpersonal från resp. vårdavdelningar, kan jag icke tillstyrka inrättande av skötartjänster inom sysselsättnings- och arbetsterapi vid Säters och S:t Sigfrids sjukhus. Däremot förordar jag att vid vartdera av S:t Lars', Restads, Säters, Sundby, Birgittas, Frösö (sekundäravdelningen i Järvsö) samt Västra Marks sjukhus inrättas en tjänst som förste skötare i Ao 10. Vidare bör i enlighet med styrelsens förslag 1 tjänst som skötare i Ao 8 vid vartdera av S:t Sigfrids och Källshagens sjukhus utbytas mot en tjänst som förste skötare i Ao 10. Sammanlagt skulle sålunda — bortsett från angivna tjänsteutbyten — för detta ändamål inrättas sju nya tjänster.

Mot medicinalstyrelsens förslag om inrättande av ytterligare 2 tjänster som *psykolog* i Ae 21 har jag med hänsyn till de goda erfarenheter av denna verksamhet som hittills vunnits intet att erinra. Tjänsterna bör givetvis avses för de sjukhus som har mest framträdande behov av heltidsanställda befattningshavare och samtidigt har möjlighet att på tillfredsställande sätt rekrytera tjänsterna. Det belopp under anslaget till extra arbetskraft som avses för anställande av arvodesavlönade psykologer torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit kunna begränsas till 50 000 kronor.

Tjänster som *kuratorer* finns numera inrättade vid samtliga primärsjukhus. Även Psykiatriska sjukhuset bör därför, med hänsyn bl. a. till den ändring av sjukhusets karaktär som tidigare förordats, tillföras en sådan tjänst i Ae 13. Vidare bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag 1 tjänst som föreståndare för hjälpverksamhet i Ao resp. Ae 13 vid S:t Lars' och Västra Marks sjukhus utbytas mot kuratorstjänster i Ae 13. Den vid Källshagens sjukhus sedan den 1 juli 1957 inrättade extra kuratorstjänsten bör utbytas mot en tjänst i Ae 13.

Den *sjukgymnastiska verksamhet*, som sedan några år bedrivits vid sjukhusen har enligt vad medicinalstyrelsen framhållit varit till stor nytta för patientvården och avsett såväl sådana patienter, som på grund av somatiska sjukdomar kräver sjukgymnastisk behandling som de vilka på grund av sin psykiska sjukdom är inaktiva och rörelsehämmade. Jag anser mig därför böra förorda, att organisationen förstärkes med 4 av de begärda 5 tjänsterna som sjukgymnast i Ae 10/12. Det under anslaget till extra arbetskraft f. n. anvisade beloppet om 50 000 kronor för avlönande av arvodesanställda sjukgymnaster bör därvid bibehållas oförändrat.

Sammanfattningsvis innebär mina förslag beträffande *sjukvårdspersonalen för befintliga vårdplatser* sålunda — förutom angivna tjänsteutbyten — att 142 nya tjänster, varav 13 för central sjukvårdspersonal, 115 för vårdavdelningspersonal samt 14 för arbetsterapeuter, kuratorer, sjukgymnaster

och psykologer m. fl., skulle tillkomma. Då samtidigt 18 tjänster skulle indragas, uppgår nettoökningen till (142 — 18) 124 tjänster.

I fråga om *kontorspersonalen* tillstyrker jag, att vid S:ta Annas sjukhus en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål utbytes mot en kontoristtjänst i Ae 9. Också vid Psykiatriska sjukhuset bör inrättas en kontoristtjänst i Ae 9, samtidigt som anslaget till extra arbetskraft minskas med omkring 13 000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens förslag om inrättande av 6 tjänster som kanslibiträden i Ae 7 vid överläkarexpeditionerna har jag intet att erinra. Tre kontorsbiträdestjänster kan därvid indragas. Icke heller styrelsens förslag om inrättande av (1 + 6) 7 kontorsbiträdestjänster har föranlett någon erinran från min sida. Däremot kan jag icke tillstyrka den föreslagna uppflyttningen av 6 kassörstjänster till assistenttjänster. I enlighet härmed och då en på övergångsstat förd tjänst som kanslibiträde i Ao 7 kan indragas, skulle nettoökningen beträffande kontorspersonalen komma att uppgå till (1 + 1 + 6 + 7 — 1 — 3 — 1) 10 tjänster.

Beträffande ekonomipersonalen har jag såvitt avser *personal i verkstäder och arbetssalar* i huvudsak ansett mig kunna godtaga medicinalstyrelsens förslag till ändrad organisation av maskinpersonalen vid S:t Olofs, S:ta Annas, Västra Marks, Salberga och Västra Ny sjukhus samt Psykiatriska sjukhuset. I avbidan på erfarenheter av organisationen kan jag dock icke tillstyrka att den av medicinalstyrelsen utöver utredningsmannens förslag ifrågasatta förstärkningen med extra arbetskraft vid några sjukhus nu genomföres. Vissa besparingar utöver vad medicinalstyrelsen föreslagit torde härigenom bli möjliga under anslaget till extra arbetskraft. Vidare torde frågan om bibehållandet av maskinisttjänsten i Ao 9 vid Salberga sjukhus böra ytterligare övervägas. Frågan om löneställningen för andra här avsedda tjänster än för ansvarsmän anser jag — efter samråd med chefen för civildepartementet — böra prövas i annat sammanhang.

För anställande av extra hantverkspersonal inom tapetserarverkstäderna har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av omkring 30 000 kronor. Med hänsyn till den stora terapeutiska betydelse som enligt vad medicinalstyrelsen framhållit tapetserarverkstäderna erfarenhetsmässigt visat sig ha för patienterna, anser jag mig nu böra förorda, att för ändamålet inrättas en tjänst som hantverksföreståndare i Ao 9 vid vartdera av Frösö och Gullberna sjukhus samt en tjänst som hantverkare i Ao 8 vid Furunäsets sjukhus. Därvid torde förenämnda belopp till extra arbetskraft kunna reduceras med 10 000 kronor.

Därest den i det föregående föreslagna tjänsten som förste skötare i sysselsättnings- och arbetsterapi vid Sundby sjukhus inrättas, kan såsom medicinalstyrelsen förutsatt den ena av de båda slöjdföreståndartjänsterna i Ae 9 vid sjukhuset indragas.

Vid S:t Olofs sjukhus bör i anslutning till färdigställandet av en ny ar-

betsterapibyggnad inrättas en tjänst som väverska i Ao 6. För att kunna förbättra patientsysselsättningen vid Källshagens sjukhus tillstyrker jag också att en ekonomibiträdestjänst i Ae 2/3 inrättas vid lagningsverkstaden.

I enlighet med det anförda skulle alltså nettoökningen av antalet tjänster för verkstäder och arbetssalar uppgå till (2 + 1 — 1 + 1 + 1) 4.

För att möjliggöra en förbättring av koststandarden vid sjukhusen har *kökspersonalen* sedan år 1958 utökats med tillhopa 77 tjänster. Då härjämte 16 tjänster kunnat överföras från servering till köksarbete, uppgår den totala förstärkningen till 93 tjänster. Den nya organisationen för kökspersonalen har härigenom kunnat prövas på flertalet sjukhus. Enligt av medicinalstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen i samråd utförda undersökningar erfordras — under förutsättning att patientarbetskraft motsvarande omkring 30 tjänster fortfarande kommer att stå till kökens förfogande — ytterligare 32 tjänster för att genomföra en höjning av koststandarden vid samtliga sjukhus. Med hänsyn till de erfarenheter som hittills vunnits och till angelägenheten av att snarast möjligt förbättra kosthållets standard också vid återstående sjukhus, har jag därför ansett mig böra tillstyrka medicinalstyrelsens förslag. För ändamålet bör sålunda inrättas återstående (125 — 93) 32 ekonomibiträdestjänster i Ae 2/3.

Beträffande *förrådspersonalen* kan jag icke tillstyrka vare sig föreslagna tjänsteförändringar vid 10 sjukhus eller den begärda förstärkningen vid Sundby sjukhus.

I fråga om *personalen för transporter och diverse* har jag däremot ansett mig kunna i huvudsak tillstyrka medicinalstyrelsens förslag. Jag förordar sålunda, att vid vartdera av Furunäsets sjukhus och Psykiatriska sjukhuset inrättas 1 tjänst som vaktmästare i Ae 7 samt vid Mariebergs sjukhus en sådan tjänst i Ag 7.

I samband med nedläggandet av jordbruksdriften vid Frösö sjukhus bör vidare 1 tjänst som befallningsman i Ao 9 föras på övergångsstat samt 2 tjänster som jordbruksbiträden i Ae 7 indragas och ersättas med en tjänst som vaktmästare i Ae 7 och en som förrådsman i Ae 7. Nettoökningen i detta sammanhang blir alltså (3 — 2 + 2) 3 tjänster.

Mot medicinalstyrelsens förslag om indragning av 8 på *övergångsstat* uppförda tjänster (2 hantverksföreståndare i Ao 9, 1 maskintvättare i Ao 8, 1 biträdande tvättföreståndare i Ao 8, 2 förmän i Ao 7, 1 föreståndare för djurstall i Ao 7 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4) har jag intet att erinra.

Sammanfattningsvis innebär alltså mina förslag beträffande *ekonomipersonalen för befintliga vårdplatser* — förutom angivna tjänsteutbyten m. m. — en *utökning* med (5 + 32 + 5) 42 tjänster. Å andra sidan kan (1 + 2 + 8) 11 tjänster *indragas*, varför nettoökningen begränsas till (42 — 11) 31 tjänster.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle *sammanfattningsvis för nya och befintliga vårdplatser* inrättas tillhopa (66 + 5 + 142 + 15 + 42) 270 tjänster. Å andra sidan föreslås, att (18 + 5 + 11) 34 tjänster indrages. Nettotillskottet av nya tjänster skulle sålunda uppgå till (270 — 34) 236.

Medicinalstyrelsens förslag med avseende å personalen och mitt ställningstagande till dessa förslag torde kunna åskådliggöras av följande uppställning, varvid som jämförelse även angivits personalökning under de fyra senaste budgetåren.

Personalgrupp	Antal nya tjänster					
					1961/62	
	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61	medicinalstyrelsens förslag	departementschefens förslag
Nytillkommande platser m.m.:						
läkare	+ 4	+ 1	+ 1	+ 13	+ 8	+ 8
sjukvårdspersonal	+ 221	+ 186	+ 38	+ 350	+ 113	+ 45
kontorspersonal	+ 4	—	+ 2	+ 13	+ 6	+ 6
ekonomipersonal	+ 23	—	+ 1	+ 49	+ 9	+ 7
Summa	+ 252	+ 187	+ 42	+ 425	+ 136	+ 66
Befintliga platser:						
läkare	+ 10	+ 9	+ 7	+ 5	+ 3	+ 5
sjukvårdspersonal	+ 139	+ 160	+ 244[1]	+ 289[1]	+ 180	+ 124
kontorspersonal	+ 15	+ 18	+ 25	+ 4	+ 10	+ 10
ekonomipersonal	+ 2	+ 16	+ 12	— 18	+ 33	+ 31
Summa	+ 166	+ 203	+ 288[1]	+ 280[1]	+ 226	+ 170
Totalsumma	+ 418	+ 390	+ 330	+ 705	+ 362	+ 236

[1] Av dessa hänför sig 113 resp. 149 till 1958 resp. 1959 års arbetstidsförkortning.

Av medicinalstyrelsen föreslagna *löneregleringar* för viss sjukvårdspersonal har behandlats i propositionen nr 178 till 1960 års riksdag och föranleder därför inget uttalande från min sida.

Kostnaderna för nu föreslagna *personalförstärkningar m. m.* kan beräknas till sammanlagt omkring 4 770 000 kronor, varav cirka 2 975 000 kronor avser personal till följd av nytillkommande vårdplatser.

Med hänsyn till de personalförstärkningar som förordats erfordras även en ökning av medelsanvisningen för *vikarier* med omkring 475 000 kronor, därav för personal avseende nytillkommande vårdplatser cirka 295 000 kronor. Till vikarier för deltagare i kurs för personalföreståndare m. fl. beräknar jag i enlighet med styrelsens förslag en ökning med omkring 10 000 kronor. I enlighet härmed och då kostnaderna för ersättning till elever i

mentalsjukvårdsutbildningen, 3 574 000 kronor, bör överföras till utbildningsanslag, skulle sålunda för vikarier m. m. erfordras en minskad medelsanvisning med (3 574 000 — 475 000 — 10 000) 3 089 000 kronor.

Den för avlöningar till *extra arbetskraft* beräknade medelsanvisningen, 1 177 000 kronor, bör i anslutning till vad förut anförts nedräknas med omkring 73 000 kronor. Å andra sidan föranleder den generella löneökningen en uppräkning med tillhopa 121 000 kronor. Den för avlönande av extra arbetskraft erforderliga medelsanvisningen kan alltså beräknas öka med (121 000 — 73 000) 48 000 kronor. För ändamålet bör sålunda anvisas (1 177 000 + 48 000) 1 225 000 kronor.

Medelsanvisningen under *arvodesposten* bör i anslutning till förut framlagda förslag beträffande nytillkommande vårdplatser uppräknas med cirka 18 000 kronor. Beloppet har dock medräknats under den för personalförstärkningar redovisade kostnadsökningen. Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under denna anslagspost, innebärande en höjning med i runt tal 7 000 kronor, har jag intet att erinra.

Vad jag sålunda föreslagit påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med 4 770 000 kronor, för avlöningar till extra arbetskraft med 48 000 kronor samt för vissa arvodeskostnader med 7 000 kronor. Å andra sidan kan för avlöningar till vikarier m. m. anvisade medel nedräknas med 3 089 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för den generella löneökningen under 1960 och 1961 samt för de enligt propositionen nr 178/1960 genomförda löneregleringarna med omkring 15 500 000 resp. 2 950 000 kronor.

Den sammanlagda höjningen av anslaget skulle alltså uppgå till (4 770 000 + 48 000 — 3 089 000 + 7 000 + 15 500 000 + 2 950 000) 20 186 000 eller i runt tal 20 200 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet bör alltså bestämmas till (158 200 000 + 20 200 000) 178 400 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens mentalsjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens mentalsjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	70 600 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	735 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	64 400 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	39 965 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 700 000
	Summa kronor	178 400 000;

c) till *Statens mentalsjukhus: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 178 400 000 kronor.

[38] **33. Statens mentalsjukhus: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	46 545 000	49 893 789
1958/59	52 580 000	50 193 444
1959/60	60 900 000	54 817 037
1960/61 (statsliggaren s. 1077)	61 500 000	
1961/62 (förslag)	64 300 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 21/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 2 770 000 kronor.

II. *Statens sjukhuspersonals idrottsförbund* (skr. 10/8 1960) hemställer, att 25 000 kronor måtte anvisas såsom bidrag till förbundet för främjande av idrottsverksamhet och rörelseterapi vid mentalsjukhusen.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare...	363 143	350 000	400 000	+ 50 000
2. Reseersättningar	545 046	715 000	400 000	— 315 000
3. Expenser:				
a) Bränsle, lyse och vatten	8 059 889	9 000 000	9 000 000	—
b) Övriga expenser	1 106 072	1 100 000	1 100 000	—
4. Ersättning till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna	1 689 572	2 200 000	2 500 000	+ 300 000
5. Ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal		140 000	—	— 140 000
6. Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter	110 804	130 000	130 000	—

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
7. Övriga utgifter:				
a) Inventarier	1 929 983	2 200 000	2 200 000	—
b) Tvätt och renhållning	3 291 633	3 850 000	4 500 000	+ 650 000
c) Utspisning	22 487 514	24 575 000	25 250 000	+ 675 000
d) Linne, gång- och sängkläder	3 464 063	3 900 000	4 200 000	+ 300 000
e) Läkemedel m. m.	7 400 028	8 400 000	9 200 000	+ 800 000
f) Familjevård	2 363 808	2 540 000	2 700 000	+ 160 000
g) Automobiler och transporter	625 889	680 000	730 000	+ 50 000
h) Arbets- och sysselsättningsterapi m. m.	1 223 896	1 420 000	1 580 000	+ 160 000
i) Diverse utgifter	266 500	300 000	380 000	+ 80 000
				+2 770 000

Motiv

1. *Allmänna synpunkter.* Medelbeläggningen vid statens mentalsjukhus uppgick under budgetåret 1959/60 till 23 541. Därjämte vistades i medeltal 956 patienter per dag i den till dessa sjukhus anslutna familjevården. Medelbeläggningssiffrorna har under de senaste budgetåren visat en nedåtgående kurva, nämligen från 23 845 1956/57, 23 709 1957/58, 23 707 1958/59 till 23 541 1959/60. Under nästkommande budgetår beräknas vårdavdelningarna vid Falbygdens sjukhus (784 vårdplatser) komma att bli belagda. Då emellertid något slutgiltigt program för beläggningen av sjukhuset ännu icke uppgjorts, kan f. n. icke angivas i vad mån patienter tillhörande upptagningsområdet för Falbygdens sjukhus kommer att överföras till detta sjukhus och i vilken utsträckning nyintagning kommer att ske. Vid beräkningen av den framtida medelbeläggningen bör beaktas, att den medicinska utvecklingen och den härav föranledda stegrade patientomsättningen successivt nedbringat medelbeläggningen. Å andra sidan uppgick antalet exspektanter den 30/6 1960 till 1 160. I avvaktan på utvecklingen inom vårdområdet beräknas för nästa budgetår medeltalet vårdade per dag till 24 000.

För budgetåret 1959/60 har riksdagen för omkostnader anvisat ett anslag av 60 900 000 kronor. Nettoutgifterna uppgick till 54 817 000 kronor. Mellanskillnaden hänför sig i stort sett till prisfall på bränsle samt till minskningen av antalet underhållsdagar. Av samma anledning har driftutgifterna vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium blivit cirka 500 000 kronor mindre än beräknat.

Fr. o. m. nästkommande budgetår har medel för vissa omkostnader i samband med utbildningen av mentalsjukvårdspersonal beräknats under särskilt anslag. Då för nämnda ändamål erforderliga medel i riksstaten för innevarande budgetår anvisats under omkostnadsanslaget för statens mentalsjukhus medför sålunda denna avskiljning av vissa utgifter en motsvarande minskning av medelsbehovet under här ifrågavarande anslag.

Trots den föreslagna överföringen av utgifter till annat anslag samt den

i jämförelse med innevarande budgetår lägre beräknade medelbeläggningen föreslår styrelsen en höjning av anslaget. Såsom framgår av det följande har detta sin orsak i bl. a. inträffade prisstegringar och en fortgående intensifiering av verksamheten vid sjukhusen.

1) Med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1959/60, 363 143 kronor, samt utökningen av personal, föreslås att anslagsposten uppräknas med 50 000 kronor till 400 000 kronor.

2) Anslagsbelastningen uppgick under budgetåret 1959/60 till 545 046 kronor. Av detta belopp utbetalades till elever i utbildningen av mentalsjukvårdspersonal omkring 216 000 kronor och till personal i övrigt cirka 329 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages till 400 000 kronor, varvid kostnaderna i samband med utbildningen icke medräknats.

3 a) Nettoutgifterna för bränsle, lyse och vatten uppgick under budgetåret 1958/59 till cirka 8 060 000 kronor. För innevarande budgetår har medelsbehovet beräknats till 9 000 000 kronor. F. n. synes kolpriserna vara stabila, medan oljepriserna visar en svagt stigande tendens. För att kunna möta eventuella prisfluktuationer och då Falbygdens sjukhus tillkommer under nästa budgetår, bör anslagsposten upptagas med oförändrat belopp, 9 000 000 kronor.

3 b) Nettoutgifterna under delposten till övriga expenser uppgick under budgetåret 1958/59 till 1 106 072 kronor, varav cirka 226 000 kronor för vissa engångskostnader för telefonanläggningar och cirka 880 000 kronor för löpande utgifter. För innevarande budgetår har de löpande utgifterna av styrelsen beräknats till 990 000 kronor.

De löpande utgifterna för nästkommande budgetår har av direktionerna beräknats till ungefär 1 030 000 kronor. Som motiv härför framhålles bl. a. ökade telefonkostnader i samband med utökning av telefonnätet inom sjukhusen och modernisering av telefonkommunikationerna såväl lokalt som i övrigt. Vidare har kostnaderna ökat på grund av den allmänna varuskatten. Några medel för engångskostnader äskas inte för nästa budgetår. Då kostnaderna ofta uppskattas för lågt, innan erfarenhet vunnits beträffande medelsåtgången vid övergång till automatiserat telefonsystem föreslås, att det av direktionerna beräknade anslagsbeloppet uppräknas till 1 100 000 kronor eller samma anslagsbelopp som totalt anvisats under delposten innevarande budgetår.

4) Föreningen beräknar nettoutgifterna för innevarande budgetår till cirka 1 958 000 kronor, varvid medeltalet vårdade per dag uppskattas till 105. Sedan under innevarande budgetår den pågående ombyggnaden och renoveringen av sanatoriet avslutats, blir sanatoriets samtliga 140 vårdplatser disponibla och förutsättes bli belagda. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att anslagsposten upptages med 2 500 000 kronor.

5) Medel för ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal föreslås skola anvisas fr. o. m. nästa budgetår under anslaget Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader.

6) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1959/60 till cirka 110 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med oförändrat belopp, 130 000 kronor.

7 a) För s. k. löpande inventarieanskaffningar har för innevarande budgetår anvisats 1 920 000 kronor. Med hänsyn till därefter inträffade prisstegringar bör nämnda anslagsbelopp höjas till 2 067 000 kronor.

För utbyte av bilar beräknar styrelsen ett medelsbehov av 93 000 kronor. Under vartdera av budgetåren 1958/59 och 1959/60 har anvisats 50 000 kronor för inköp av televisionsapparater. För att även ett antal sjukhus, som först innevarande eller nästa år får mottagningsmöjligheter, skall kunna förses med sådana apparater, bör ett belopp av 40 000 kronor anvisas.

I enlighet härmed bör delposten upptagas med (2 067 000 + 93 000 + 40 000) 2 200 000 kronor.

7 b) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1959/60 till ungefär 3 291 000 kronor och har för innevarande budgetår beräknats till 3 850 000 kronor, varav för tvättkostnader vid centraltvätterier 3 300 000 kronor.

Direktionerna har beräknat kostnaderna för nästa budgetår till 4 364 000 kronor. I de beräknade merkostnaderna, 514 000 kronor, ingår tvätt och renhållning vid Falbygdens sjukhus med 200 000 kronor samt inträffade och förmodade prishöjningar. Därutöver bör högre kostnader beräknas vid Frösö sjukhus, där sjukhusets tvätteri kommer att nedläggas i samband med ombyggnad av panncentralen. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 650 000 kronor till 4 500 000 kronor.

7 c) Under budgetåret 1959/60 beräknades anslagsbeloppet efter 2: 56 kronor per patient och dag, motsvarande ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 165. Livsmedelstalet var för juni 1960 176 eller 6,7 procent högre. Med utgångspunkt härifrån beräknas kostnaderna för patientkosten till (24 000 × 365 × 2: 73) 23 914 000 kronor. Årskostnaden för de i personalkosten ingående livsmedlen beräknas till 1 336 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att (23 914 000 + 1 336 000) 25 250 000 kronor anvisas, vilket innebär en uppräkning av delposten med 675 000 kronor.

7 d) Vid sjukhus, som anlitar eller kommer att anlita centraltvätterier erfordras medel för bl. a. fortsatt utökning av textilförråden samt för täckande av kostnader för sådana reparationer, som utföres vid dessa tvättanstalter. Vidare bör en successiv uppräkning av anslagsbeloppet ske i syfte att möjliggöra en höjning av standarden på patienternas gångkläder. F. n. skiljer sig utegående patienter i fråga om klädedräkten i alltför hög grad från allmän standard. Därjämte har vissa prishöjningar medfört en merbelastning av anslaget.

Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 300 000 till 4 200 000 kronor.

7 e) Direktionerna har beräknat medelsåtgången för nästa budgetår till 8 698 000 kronor. Av sjukhusens belastningssiffror för budgetåret 1959/60 framgår, att utgifterna vid en del sjukhus redan uppgått till samma belopp, som äskats för nästkommande budgetår. Styrelsen föreslår därför, att de av direktionerna nu äskade beloppen höjes med cirka 500 000 kronor och att delposten upptages med 9 200 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en uppräkning med 800 000 kronor.

7 f) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1959/60 till 2 363 808 kronor. Medelantalet vårdade per dag utgjorde 956 och medelkostnaden per patient och dag uppgick till 6: 76 kronor.

För nästa budgetår beräknar direktionerna utgifterna till 2 696 500 kronor, vilket efter en medelbeläggning av 1 017 motsvarar en dagkostnad av 7: 26 kronor per patient.

Då den uppåtgående prisnivån kan föranleda krav på högre dagersättningar från vårdhemmen bör enligt styrelsens mening för innevarande budgetår anvisat belopp, 2 540 000 kronor, uppräknas. Medeltalet patienter beräknar styrelsen till 990. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 160 000 kronor till 2 700 000 kronor.

7 g) Med hänsyn till bl. a. högre kostnader för underhåll och drift av motorfordon samt stigande kostnader för transporter av patienter föreslås, att 730 000 kronor anvisas.

7 h) Intensifieringen av arbetsterapin har medfört ökade kostnader för såväl flitpengar som arbetsmaterial. Materialkostnaderna har vidare ökat på grund av inträffade prisstegringar. Därjämte har intresset för olika slag av underhållning tilltagit samtidigt som kostnaderna därför, t. ex. filmhyra, stigit.

Styrelsen föreslår, att 1 580 000 kronor anvisas för ändamålet, vilket innebär en uppräkning med 160 000 kronor.

7 i) Delposten, som är maximerad, är uppdelad i fem poster, nämligen nattvaktsentreprenad, understöd till mindre bemedlade enligt 86 § sinnessjukvårdsstadgan, tvätt, kost m. m. åt personer, som vistas på sjukhusen för rättspsykiatrisk undersökning, medicinsk litteratur och diverse utgifter i övrigt. Direktionerna och medicinalstyrelsen har beräknat posterna till följande avrundade belopp, nämligen 195 000, 20 000, 25 000, 40 000 och 70 000 kronor eller sammanlagt 350 000 kronor. Därutöver bör 20 000 kronor reserveras i styrelsen för vissa oförutsedda utgifter, t. ex. skadestånd. Vidare bör liksom under innevarande budgetår 10 000 kronor reservationsvis upptagas för verkskyddsmateriel i avvaktan på omorganisation i anslutning till den nya civilförsvarslagen.

Ovannämnda poster har — jämfört med beräkningarna för innevarande

budgetår — uppräknats, varav nattvaktsentreprenader med 34 000 kronor på grund av inträffade och beräknade avtalsenliga förhöjningar samt medicinsk litteratur med 10 000 kronor med hänsyn till sjukhusens krav på ökade medel för detta ändamål.

I fråga om medel för diverse utgifter i övrigt vill styrelsen framhålla, att sjukhusen icke bör tilldelas alltför snävt beräknade belopp även om utgifternas art icke alltid kan preciseras på förhand i samband med anslagsäskandena. Sjukhusen kan komma i den situationen, att mycket små — nödvändiga men oförutsedda — utgifter icke kan beslutas på grund av medelsbrist. Bland utgifterna under ifrågavarande post må nämnas begravningskostnader, avgifter för förvaring av lik i de fall, då sjukhus icke har eget bårhus, arvoden till ledamöter i företagsnämnderna samt vissa oförutsebara utgifter. Utgifterna under posten är av den art, att mera medel än som nödvändigtvis behövs knappast kan förbrukas under resp. budgetår.

Med hänsyn härtill föreslås, att delposten till diverse utgifter upptages med (350 000 + 20 000 + 10 000) 380 000 kronor, vilket innebär en uppräkning med 80 000 kronor.

II. Statens sjukhuspersonals idrottsförbund har för innevarande budgetår från här ifrågavarande anslag anvisats ett belopp av 10 000 kronor. För budgetåret 1959/60 erhöll förbundet ett lika stort anslag från fonden för idrottens främjande. För dessa medel har förbundet kunnat utbilda instruktörer vid ett flertal mentalsjukhus.

Idrottsföreningarna vid sjukhusen syftar till att genom regelbunden motionsidrott och friluftsliv stärka konditionen hos de anställda och därmed motverka ohälsa. Idrotten spelar dessutom en stor social roll i arbetslivet, då den skapar gemensamhetskänsla och trivsel. Som sin främsta uppgift räknar förbundet att dess medlemmar skall kunna göra en betydande terapeutisk insats bland patienterna. Terapi av ifrågavarande slag erkännes numera som en viktig faktor i rehabiliteringsverksamheten. Idrottsförbundet, som framhåller den rådande bristen på utbildad personal vid mentalsjukhusen, avser att genom utvidgad kursverksamhet m. m. göra personalen mera skickad för denna terapeutiska verksamhet.

Idrottsförbundet hemställer, att förbundet måtte anvisas 25 000 kronor för dess verksamhet under budgetåret 1961/62.

Yttrande

II. *Medicinalstyrelsen,* som omnämner att idrottsförbundet i samråd med svenska korporationsidrottsförbundet hållit en gymnastikledarekurs på idrottsinstitutet Bosön även under tiden 11—17 september 1960 med deltagande av 29 förbundsmedlemmar, finner denna idrottsförbundets utbildningsverksamhet vara av värde för sjukvårdens del. Styrelsen tillstyrker därför, att statsbidrag utgår. Enär kostnaderna för kursverksamheten under innevarande år icke torde överstiga det anvisade statsbidraget å 10 000

kronor och då utökning av denna verksamhet icke synes vara planerad, förordar styrelsen, att statsbidrag till idrottsförbundet för budgetåret 1961/62 beviljas med 10 000 kronor.

Departementschefen

Vid behandlingen av förevarande anslag i 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 31) förordade jag, att omkostnaderna för utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 borde beräknas under särskilt anslag. I enlighet härmed har medicinalstyrelsen avskilt härav föranledda utgifter från mentalsjukhusens omkostnadsanslag. Detta påverkar medelsbehovet under anslagsposten till reseersättningar samt delposterna till övriga expenser och till diverse utgifter. Vidare kommer anslagsposten till ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal att bortfalla under ifrågavarande anslag.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit böra uppräknas med 50 000 kronor till 400 000 kronor.

Under anslagsposten till reseersättningar beräknar jag ett medelsbehov av 380 000 kronor, vilket innebär en med 335 000 kronor minskad medelsanvisning.

Delposterna till bränsle, lyse och vatten samt till övriga expenser torde på av medicinalstyrelsen anförda skäl böra upptagas med oförändrade belopp, 9 000 000 resp. 1 100 000 kronor.

De pågående reparations- och ombyggnadsarbetena vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra torde komma att slutföras helt under innevarande budgetår. Därefter kan sanatoriets samtliga omkring 140 vårdplatser förutsättas bli belagda med vanföra psykiskt efterblivna patienter. Med hänsyn härtill föreslår jag, i likhet med medicinalstyrelsen, att anslagsposten till ersättning till sanatoriet för nästa budgetår uppräknas med 300 000 kronor till 2 500 000 kronor.

Såsom jag förut anfört bör medel för ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 anvisas under det nya anslaget till omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal. Därigenom minskar medelsbehovet under här ifrågavarande anslag med 140 000 kronor.

För övervakning av vissa försöksutskrivna patienter beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen för nästa budgetår oförändrat belopp, 130 000 kronor.

Under delposten till inventarier har för innevarande budgetår för s. k. löpande inventarieanskaffningar beräknats ett belopp av 1 920 000 kronor. Trots den upprustning, som ägt rum inom mentalsjukvården främst under de senaste åren, föreligger ännu betydande brister beträffande inventarie-

beståndet vid sjukhusen. Sålunda har arbetsunderlättande inventarier av olika slag — bårvagnar, bäddvagnar, serveringsvagnar etc. — hittills endast kunnat anskaffas i mycket begränsad omfattning. Icke heller har möbelstandarden vid sjukhusen kunnat höjas i önskvärd utsträckning. Sistnämnda förhållande gäller främst sådana äldre avdelningar, som inte varit föremål för någon mer genomgripande upprustning och således inte kunnat tilldelas medel från anslaget till Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. En fortsatt höjning av inventariestandarden vid sjukhusen är därför nödvändig. Med hänsyn härtill samt med beaktande av inträffade prisstegringar föreslår jag, att för löpande inventarieanskaffningar avsett belopp uppräknas med 160 000 kronor till 2 080 000 kronor. Den av medicinalstyrelsen i samarbete med centrala sjukvårdsberedningen påbörjade undersökningen av transportorganisationen vid sjukhusen har ännu icke slutförts. I avvaktan på resultaten av dessa undersökningar anser jag mig endast kunna tillstyrka, att för anskaffande av vissa transportmedel anvisas ett belopp av 70 000 kronor. För anskaffande av televisionsapparater vid sjukhusen beräknar jag vidare oförändrat belopp, 50 000 kronor. Medelsbehovet under inventarieposten skulle i enlighet härmed uppgå till (2 080 000 + 70 000 + 50 000) 2 200 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under delposten till tvätt och renhållning har jag i och för sig intet att erinra. Posten bör sålunda uppräknas med 650 000 kronor. Kostnadsökningen hänför sig till dels ökat anlitande av centraltvätterier och dels inträffade eller beräknade prishöjningar vid sådana tvätterier. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att tvättkostnaderna vid de statliga mentalsjukhus, som anlitar centraltvätterier, numera är så höga att särskild uppmärksamhet bör ägnas denna fråga. Tvättkostnaderna (inkl. efterbehandling m. m.) vid vissa kroppssjukhus synes betydligt understiga motsvarande kostnader vid mentalsjukhusen. Vidare föreligger en betydande spridning i kostnadshänseende mellan sistnämnda sjukhus. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag angeläget att medicinalstyrelsen i samråd med försvarets fabriksstyrelse närmare undersöker hithörande spörsmål. Därvid synes bl. a. böra övervägas införande av ett enhetligt kilopris för centraltvätteriernas samtliga prestationer, däri inbegripet efterbehandling m. m.

För budgetåren 1959/60 och 1960/61 beräknades delposten till utspisning med utgångspunkt från ett kostpris för samtliga mentalsjukhus om 2: 56 kronor per patient och dag, motsvarande ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 165. Såsom medicinalstyrelsen anfört uppgick livsmedelstalet för juni månad 1960 till 176, vilket innebär ett kostpris av 2: 73 kronor per patient och dag. Med hänsyn härtill samt till förändringar i fråga om personalkosten föreslår jag i likhet med medicinalstyrelsen, att delposten uppräknas med 675 000 kronor till 25 250 000 kronor. Därvid utgår jag ifrån, att den koststandard, som vid ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 176

motsvarar en kostnad av 2: 73 kronor per patient och dag, skall hållas oförändrad.

Delposten till linne, gång- och sängkläder bör bl. a. för att möjliggöra en höjning av standarden på patienternas gångkläder uppräknas med 300 000 kronor.

Beträffande delposten till läkemedel m. m. vill jag erinra om att medelsanvisningen från budgetåret 1957/58 till 1960/61 höjts från 4 000 000 till 8 400 000 kronor, d. v. s. på tre år mer än fördubblats. Anledningen härtill har varit de avsevärda framsteg, som under de senaste åren gjorts i fråga om behandlingen av vissa psykiska sjukdomstillstånd medelst medikamentös terapi. Sålunda har denna behandling givit påtagligt goda resultat i form av bl. a. kortare vårdtider, lugnare atmosfär på sjukhusen och aktivisering även av de verkligt svårt sjuka patienterna. Utvecklingen synes fortsätta i denna riktning. I likhet med medicinalstyrelsen föreslår jag därför, att delposten till läkemedel m. m. nu uppräknas med ytterligare 800 000 till 9 200 000 kronor.

Beträffande delposten till automobiler och transporter förordar jag en uppräkning med 70 000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposterna till familjevård samt till arbets- och sysselsättningsterapi m. m. har jag intet att erinra. Dessa poster bör alltså uppräknas med vardera 160 000 kronor.

Delposten till diverse utgifter torde böra uppräknas med 90 000 kronor till 390 000 kronor. Därvid har jag bl. a. beräknat 10 000 kronor för verkskyddsändamål samt ett lika stort belopp till statens sjukhuspersonals idrottsförbund för att bereda idrottsförbundet fortsatt möjlighet till utbildning av ledare för idrotts- och rörelseterapi.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat erfordras en höjning av medelsanvisningen under omkostnadsanslaget med (50 000 — 335 000 + 300 000 — 140 000 + 650 000 + 675 000 + 300 000 + 800 000 + 70 000 + 160 000 + 160 000 + 90 000) 2 780 000 kronor. Anslaget bör alltså bestämmas till (61 500 000 + 2 780 000) 64 280 000 eller i runt tal 64 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens mentalsjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 64 300 000 kronor.

[39] 34. **Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.** För innevarande budgetår har under rubriken Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. anvisats ett reservationsanslag av 7 306 000 kronor (statsliggaren s. 1079).

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 18 november 1960 beräknat medelsbehovet för nästa budgetår för utrustning av ombyggda och renoverade lokaler m. m. till omkring 1 280 000 kronor.

Vidare har mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation i skrivelse den 15 december 1960 beräknat medelsbehovet för utrustning av nya sjukhus och vårdavdelningar samt i övrigt nytillkommande lokaler till 1 650 000 kronor.

Beredningen av hithörande anslagsfrågor har ännu icke kunnat slutföras. I avbidan härpå förordar jag, att anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget torde därvid böra uppföras med avrundat 3 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 4 306 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

[40] **35. Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	625 000	616 647
1958/59	693 000	678 435
1959/60	780 000	793 144
1960/61 (statsliggaren s. 1080)	875 000	
1961/62 (förslag)	5 600 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 21/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 4 811 000 kronor, varav 4 362 000 kronor hänför sig till ersättningar till elever, vilka kostnader under innevarande budgetår redovisas under anslaget Statens mentalsjukhus: Avlöningar.

	Ökn. el. minskn.
1. Grundutbildning	
a) *Utökning av grundutbildningen*	
Löner till instruktionssköterskor	+ 73 515
Löner till elever	+ 770 000
Arvode till föreläsare	+ 26 735
b) *Biträdande instruktionssköterska*	
8 bitr. instruktionssköterskor i Ae 12 under 12 månader	+ 117 089
2. Högre utbildning	
Central högre kurs i psykiatri vid Ulleråkers sjukhus	
1 instruktionssköterska i Ae 16 under 9 månader	+ 13 770
Arvode till föreläsare	+ 8 100
3. Kurs för sjukvårdspersonal på Vilhelmsro	— 3 400
Löner till elever	+ 18 000
4. Lönereglering	+ 70 000
5. Arvodesregleringar	+ 78 000
6. Vikarieavlöningar	— 2 500
7. Generell löneökning	+ 68 000
8. Elevlöner	+ 3 574 000
9. Avrundning	— 309
	+ 4 811 000

Motiv

1 a) Den av 1960 års riksdag (prop. nr 93, rskr. 208) beslutade utökningen av grundutbildningen föranleder en uppräkning av anslaget för nästkommande budgetår.

Vid S:t Jörgens och Falbygdens sjukhus, där utbildning påbörjas under innevarande budgetår, uppgår lönekostnaderna för två instruktionssköterskor i A 16 till 36 718 kronor. Styrelsen har härvid och i efterföljande beräkningar förutsatt, att instruktionssköterskornas löneläge anpassas till en den 7 juli 1960 träffad överenskommelse i fråga om motsvarande tjänster hos kommunala huvudmän. Arvoden till föreläsare beräknas till (6 000 + 3 240) 9 240 kronor.

Den nya utbildningscentralen vid Ulleråkers sjukhus avses komma att tagas i bruk i juli 1961. Lönekostnaden för en instruktionssköterska uppgår till 18 359 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas till (45 kr. × 74 lekt. × 6 kurser) 19 980 kronor + (30 × 5 × 6) 900 kronor + (30 × 1 × 6) 180 kronor + (15 × 6 × 6) 540 kronor + (30 × 1 × 6) 180 kronor + (35 × 1 × 6) 210 kronor eller sammanlagt 21 990 kronor.

Den utökade grundutbildningen erfordrar vidare, att ytterligare fyra lasarett tages i anspråk.

Vid Karlshamns och Eksjö lasarett, där utbildningen beräknas igångsättas under september 1961, bör instruktionssköterskor anställas fr. o. m. den 1 augusti 1961. Lönekostnaderna för två sådana tjänster uppgår till 33 658 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas uppgå till 2 × (45 × 34 × 2½) 7 650 kronor.

Sedan Varberg och Fagersta lasarett förklarat sig icke kunna mottaga elever har styrelsen under hand förhört sig om möjligheterna att få placera elever vid Mora och Avesta lasarett.

Vid Mora lasarett avses utbildningen starta den 1 november 1961 med 15 elever per kurs. En instruktionssköterska i Ae 16 bör anställas fr. o. m. den 1 oktober 1961. Lönekostnaderna uppgår till 13 770 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas till (45 × 34 × 2) 3 060 kronor.

Vid Avesta lasarett beräknas utbildningen påbörjas den 1 januari 1962 med 11 elever per kurs. En instruktionssköterskетjänst i Ae 16 bör inrättas fr. o. m. den 1 december 1961. Lönekostnaderna uppgår till 10 710 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas till (45 × 34 × 1½) 2 295 kronor.

Utökningen av grundutbildningen medför även ökade lönekostnader, enär eleverna under sammanlagt sju månader per kurs icke tjänstgör på vakanta skötartjänster. Detta gäller dels under första provtjänstgöringsmånaden, då eleverna utgör övertalig personal, dels under den tid eleverna genomgår läskurs (två månader per kurs), dels ock under den tid utbildningen är förlagd till lasarett (fyra månader per kurs). Vid vartdera av S:t Jörgens och Falbygdens sjukhus tillkommer två kurser per år med 20 elever i varje kurs, sammanlagt 80 elever per år. Vid övriga utbildnings-

sjukhus utökas elevantalet i varje särskild kurs med sammanlagt 79 elever under innevarande och nästa budgetår. Merkostnaden kan överslagsmässigt beräknas till (159 elever × 7 månader × 890 kronor) 990 570 kronor. Härifrån avgår dock ersättning från lasaretten under elevernas praktiska tjänstgöring eller (159 × 4 × 340) 216 240 kronor. Skillnaden utgör i runt tal 770 000 kronor.

Av skäl som närmare framgår under 8) nedan föreslår styrelsen, att kostnader av ovannämnda slag skall belasta förevarande anslag i stället för såsom tidigare anslaget Statens mentalsjukhus: Avlöningar.

För den utökade grundutbildningen erfordras sålunda under nästa budgetår 113 215 kronor till lön åt instruktionssköterskor, 44 235 kronor till arvoden åt föreläsare och 770 000 kronor till lön åt eleverna eller sammanlagt 927 450 kronor.

1 b) Medicinalstyrelsen framhöll i sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60, att vid vart och ett av de sexton mentalsjukhus, där utbildning vore anordnad, de tre utbildningscentralerna samt de tre lasarett, där antalet elever uppginge till 25 per kurs, instruktionssköterskan borde erhålla en biträdande instruktionssköterska som medhjälpare. Med hänsyn till det statsfinansiella läget förordade styrelsen dock, att denna organisation uppbyggdes under en tvåårsperiod. För innevarande budgetår begränsade styrelsen av samma skäl sin framställning till att omfatta 8 tjänster. Framställningarna bifölls ej.

Erfarenheterna från det gångna året har visat, att ett starkt behov av biträdande instruktionssköterskor alltjämt föreligger.

Vid de mentalsjukhus, där grundutbildning pågår, har instruktionssköterskan i genomsnitt hand om 50—60 elever samtidigt. Eleverna, vilka räknas som hel arbetskraft, har kontinuerlig teoretisk jämsidesundervisning med omkring fyra timmar i veckan under utbildningen i psykiatrisk sjukvård. För att arbetet på vårdavdelningarna skall störas så litet som möjligt under den tid eleverna är frånvarande för lektioner, måste eleverna spridas över ett så stort antal vårdavdelningar som möjligt. Man försöker undvika att ha två elever ur samma kurs på samma vårdavdelning. Spridningen av eleverna omöjliggör för instruktionssköterskan att på ett tillfredsställande sätt handleda eleverna.

Den instruktionssköterska, som tjänstgör vid utbildningscentral, planlägger utbildningsprogrammet samt meddelar själv teoretisk undervisning under cirka 25 timmar per vecka. Hon samordnar därjämte eleverna från de olika mentalsjukhusen och placerar dem vid de lasarett, där de skall erhålla sin utbildning i allmän sjukvård. Instruktionssköterskan ansvarar därjämte för skola och elevhem. Med den beslutade utökningen av grundutbildningen kommer hennes arbetsuppgifter att öka.

Vid tre av de tio lasarett, där utbildning i allmän sjukvård är anordnad, handleder vardera instruktionssköterskan 25 elever och vid de sju övriga

12—14 elever under fyra månaders kontinuerliga kurser. Eleverna är i regel ovana vid kroppssjukvård och fordrar noggrann handledning i arbetet. Erfarenheterna har visat, att en enda person ej hinner med att handleda ett så stort antal elever som 25.

Under de år grundutbildningen pågått har det visat sig mycket svårt att erhålla vikarier för instruktionssköterskorna vid semester, sjukdom och dylikt. Vikarierna har ofta varit relativt nyutexaminerade sjuksköterskor. Dessa har, trots att de varit mycket ambitiösa, stundom avbrutit sina vikariat och i flera fall ej önskat få sina förordnanden förlängda, då de ej ansett sig ensamma kunna klara arbetsuppgifterna. Täta ombyten av vikarier är till stor olägenhet för undervisningen.

På grund av vad ovan anförts samt med hänsyn till de ökade krav, som den genomförda avkortningen av grundutbildningen och arbetstidsförkortningen medför, erfordras enligt styrelsens mening biträdande instruktionssköterskor dels vid de mentalsjukhus, där grundutbildning pågår, dels vid utbildningscentralerna, dels ock vid lasarett med 25 elever per kurs. Styrelsen upprepar därför sin framställning att tills vidare åtta biträdande instruktionssköterskетjänster inrättas, varav tre med placering på utbildningscentral vid S:ta Maria resp. Restads och Umedalens sjukhus, två med placering vid S:t Lars' och Ulleråkers sjukhus, där förutom grundutbildning jämväl allmän- och specialutbildning för sjuksköterskeelever är anordnad, samt tre med placering vid lasarett, där 25 elever per kurs mottages.

Biträdande instruktionssköterska bör vara legitimerad sjuksköterska och ha genomgått för tjänsten lämplig utbildning. I lönegradshänseende föreslås hon placerad två lönegrader under instruktionssköterska, som ej genomgått fullständig lärarkurs vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, dock lägst i en lönegrad högre än översköterska på vårdavdelning. Lönekostnaderna för dessa tjänster beräknas efter A 12 till 117 089 kronor.

2) De elever, som tillfredsställande fullgjort de delar av den högre utbildningen, som anordnas vid sjuksköterskeskola, avses få avsluta sin utbildning med en två månaders specialkurs vid Ulleråkers sjukhus. Eleverna kommer att fördelas i tre på varandra följande kurser med början i maj 1961.

Instruktionssköterska avses komma att anställas fr. o. m. den 1 april 1961. Merkostnaden för lön till instruktionssköterskan beräknas till (9 × 1 530) 13 770 kronor.

Merkostnaden för arvoden till föreläsare beräknas till (45 × 28 × 5) + (30 × 12 × 5) 8 100 kronor.

3) Sedan 1960 års riksdag (prop. nr 93, rskr 208) fattat beslut angående anordnande av en utbildningskurs för sjukvårdspersonal vid Vilhelmsro sjukhus, avses denna utbildning komma att igångsättas i september 1960. Kurstidens längd blir 17½ månader och antalet elever 16.

Lönekostnaderna under budgetåret 1961/62 för en instruktionssköterska under 7½ månader beräknas till 11 475 kronor. Arvoden till föreläsare beräknas uppgå till 3 140 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda i runt tal 14 600 kronor, vilket med 3 400 kronor understiger för innevarande budgetår beräknat belopp.

Under den tid av två månader, då eleverna vistas vid lasarett beräknas lön utgå till eleverna med (2 × 16 × 890) 28 480 kronor. Ersättning från lasarett för eleverna under denna tid beräknas till (2 × 16 × 340) 10 880 kronor. Mellanskillnaden, i runt tal 18 000 kronor, bör anvisas under detta anslag.

4) Utöver tidigare nämnda åtta instruktionssköterskетjänster finns f. n. 32 dylika tjänster i lönegrad A 14 eller A 12 samt två föreståndaretjänster i lönegrad A 16. Lönerna bör anpassas till det löneläge, som nu gäller vid sjuksköterskeskolor, vilka drives av kommunala huvudmän. Detta innebär, att lönegraderna bör höjas med två enheter. Anslaget har för detta ändamål uppräknats med i runt tal 70 000 kronor, vilket även innefattar ökade kostnader för löner till vikarier under semester m. m. för dessa tjänstemän.

5) I sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 och 1960/61 anförde styrelsen bl. a., att utgående arvoden till den timavlönade lärarpersonalen vore för låga. I äskandena för sistnämnda budgetår föreslogs en höjning av arvodena å 35, 30 och 15 kronor till 50, 40 och 20 kronor. I proposition nr 93 till 1960 års riksdag förklarade sig departementschefen inte kunna tillstyrka detta förslag om arvodesregleringar.

Med anledning av en av medicinalstyrelsen i skrivelse den 17 juni 1960 gjord framställning angående höjning av timarvodet på 35 kronor på samma sätt, som skett enligt överenskommelse den 15 januari 1960 mellan landstingens centrala lönenämnd och Sveriges läkarförbund angående arvode till läkare för undervisning vid sjuksköterskeskola, innebärande dels ett arvode à 45 kronor per undervisningstimme, dels ock enahanda arvode för rättning av skriftliga prov för en tid motsvarande dubbla skrivtider, har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 september samma år förklarat hinder ej möta, att styrelsen tillämpar nämnda arvodesnormer. Med hänsyn härtill erfordras en uppräkning av posten med 67 000 kronor.

Styrelsen hemställer därjämte ånyo, att nuvarande arvoden på 30 och 15 kronor höjes till 40 resp. 20 kronor, vilket medför ett ökat medelsbehov av i runt tal 11 000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör alltså uppräknas med sammanlagt (67 000 + 11 000) 78 000 kronor.

6) Kostnaderna för avlöning till vikarier för den nu föreslagna lönegradsplacerade instruktionssköterskepersonalen under semestrar, sjukledighet m. m. — med undantag för åtta tjänster som biträdande instruktionssköterskor — har beräknats till 10 procent av för nämnda personal upptagna

löner eller avrundat 8 000 kronor. Därest nämnda åtta tjänster inrättas, erfordras inga medel för avlönande av vikarier till åtta instruktionssköterskor. Ifrågavarande kostnad uppgår till cirka 10 500 kronor. Kostnaden för vikariatsersättningen kommer därigenom att minska med (10 500 — 8 000) 2 500 kronor.

7) Den generella ökning av statstjänstemännens löner, som beslutats fr. o. m. den 1 januari 1960 och den 1 januari 1961 beräknas av styrelsen medföra en höjning av anslaget till rörligt tillägg med i runt tal 68 000 kronor för befintlig personal.

8) I propositionen nr 51/1958 angående högre utbildning av sinnessjukvårdspersonal uttalade föredragande departementschefen att frågan om elevernas avlöningsförhållanden finge upptagas till slutlig prövning i ett senare sammanhang, varvid frågan om förmåner under utbildning av ifrågavarande slag borde beaktas ur principiell synpunkt. Vidare förutsattes, att förhandlingar skulle upptagas med landstingen.

Med anledning härav har medicinalstyrelsen haft överläggningar med svenska landstingsförbundet, varvid frågan om fördelningen av kostnaderna för utbildning av personal i mentalsjukvård behandlats. Sedan olika alternativ övervägts, har enighet nåtts om att föreslå följande regler.

1. Till sjuksköterskeelever, som genomgå 2 månaders allmänutbildning i mentalsjukvård vid statligt sjukhus, betalar detta sjukhus studiebidrag med 150 kronor kontant samt tillhandahåller fri kost och bostad. Till läkare, som undervisar dessa elever, betalas ersättning av vederbörande mentalsjukhus.

2. Till sjuksköterskeelever, som genomgå sex månaders specialutbildning i mentalsjukvård vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus betala dessa sjukhus studiebidrag med 150 kronor kontant samt tillhandahåller fri kost och bostad. Sjukhusen ersätta också vederbörande lärare.

3. För mentalsjukvårdselever, som under grundutbildning genomgå 4 månaders utbildning vid landstingslasarett betala landstingen ersättning till statsverket motsvarande hälften av lönen i löneklass 1. Ersättningar till lärare för dessa elever betalas av statsverket.

4. För mentalsjukvårdselever, som under högre utbildning vid sjuksköterskeskola fullgöra praktisk tjänstgöring vid landstingssjukhusen, betala landstingen i princip studiebidrag efter samma grunder som till övriga sjuksköterskeelever samt tillhandahålla fri kost och bostad. Enär de statliga eleverna under studietiden erhålla lön med B-avdrag från statsverket och denna lön skall samordnas med de från vederbörande landstingssjukhus utgående förmånerna, böra dessa omräknas till ett för alla sådana elever lika stort kontantbelopp i stället för fri kost och logi jämte kontant ersättning. Med hänsyn till det genomsnittliga värdet av nu angivna förmåner bör ersättningen fastställas att motsvara halva beloppet av lönen i löneklass 1, d. v. s. samma ersättning, som nu utgår till eleverna i den statliga grundutbildningen.

Denna ersättning förutsättes skola utgå fr. o. m. den 1 januari 1960. I den mån ersättning efter andra grunder utbetalats för redan fullgjord praktisk tjänstgöring under innevarande år, skall dock omräkning icke ske.

Statsverket utbetalar till huvudmännen för vederbörande sjuksköterskeskola den ersättning för undervisningen, varom överenskommelse träffas mellan medicinalstyrelsen och vederbörande landsting.

Överenskommelsen har godkänts av berörda landsting med undantag av ett.

I kostnadshänseende innebär överenskommelsen, att statsverkets årliga kostnader för sjuksköterskeelever, som genomgår 2 månaders allmänutbildning i mentalsjukvård vid statligt sjukhus, minskas med omkring 330 000 kronor, utgörande skillnaden mellan ett belopp motsvarande tre fjärdedelar av löneklass 6 och ett belopp motsvarande 150 kronor kontant och fritt vivre för 100 elever.

Kostnaderna för elevernas förmåner torde — i analogi med vad som föreslås beträffande vissa omkostnader för utbildningen — i princip böra avskiljas från avlöningsanslaget för statens mentalsjukhus samt redovisas under förevarande anslag. Undantag bör dock göras för den lön, mentalsjukvårdselever erhåller under tjänstgöring på vakanta skötartjänster samt ersättningen till sjuksköterskeelever, som genomgår allmänutbildning i mentalsjukvård, vilka kostnader även fortsättningsvis bör belasta avlöningsanslaget.

Kostnaderna för studiebidrag till sjuksköterskeelever, som genomgår sex månaders specialutbildning i mentalsjukvård vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus, bör sålunda överföras från anslaget Statens mentalsjukhus: Avlöningar till förevarande anslag, där lönerna till de för denna utbildning anställda instruktionssköterskorna bokföres. Kostnaden för dessa elever kan beräknas till (50 × 12 × 340) 204 000 kronor.

Vidare bör överföras lönekostnaderna för de cirka 500 mentalsjukvårdseleverna, som genomgår grundutbildning under de sju månader, då de icke tjänstgör vid hemsjukhusen, till förevarande anslag, sedan avdrag gjorts för den ersättning, som statsverket uppbär under de fyra månader, varunder eleverna fullgör praktisk tjänstgöring vid kroppssjukhus. Nettobeloppet — beräknat efter 1961 års löneläge — utgör (500 × 7 × 890) — (500 × 4 × 340) 2 435 000 kronor.

Ungefär 90 elever per år beräknas börja högre utbildning i mentalsjukvård vid sjuksköterskeskola. Utbildningstiden omfattar 22 månader, varunder eleverna under 13 månader fullgör praktisk tjänstgöring. Kostnaderna under ett budgetår kan beräknas till (90 × 22 × 673) (månadslön ./. B-avdrag) — (90 × 13 × 340) eller avrundat 935 000 kronor, vilket belopp nu upptages här, medan motsvarande minskning göres i anslagsäskandena för mentalsjukhusens avlöningsanslag.

För löner och studiebidrag till elever, vilka icke inräknas i personalstyrkan vid sjukhusen, bör anslaget sammanfattningsvis uppräknas med (204 000 + 2 435 000 + 935 000) 3 574 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anfört under anslaget till avlöningar vid statens mentalsjukhus föreslår jag, att medel till löner m. m. till elever — med undantag för lön till mentalsjukvårdselever, som tjänstgör på vakanta skötartjänster, samt ersättning till sjuksköterskeelever, som genomgår allmän utbildning i mentalsjukvård — överflyttas till förevarande anslag.

Med hänsyn till den av 1960 års riksdag beslutade utökningen av grundutbildningskapaciteten erfordras viss uppräkning av anslaget. Sålunda bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag ytterligare medel beräknas för en instruktionssköterska vid resp. S:t Jörgens, Falbygdens och Ulleråkers sjukhus samt Karlshamns, Eksjö och Mora lasarett, varjämte en tjänst som instruktionssköterska i Ae 14/16 bör inrättas vid Avesta lasarett. Detta förslag medför i jämförelse med innevarande budgetår ett ökat medelsbehov om tillhopa 73 500 kronor. Därvid har beaktats riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960, varigenom bl. a. tjänsterna som instruktionssköterska i Ae 12/14 uppflyttats till Ae 14/16.

För arvoden till föreläsare vid den utökade grundutbildningen beräknar jag med tillämpning av nu gällande arvodesnormer i likhet med medicinalstyrelsen en ökad medelsanvisning med 26 700 kronor. På grund av ökade kostnader för elevlöner i anledning av utökningen av grundutbildningen bör anslaget vidare såsom medicinalstyrelsen föreslagit uppräknas med 770 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i de tre senaste årens anslagsäskanden hemställt om inrättande av tjänster som biträdande instruktionssköterskor. Som motiv för inrättande av sådana tjänster har medicinalstyrelsen anfört bl. a., att spridningen av det stora elevantalet på olika vårdavdelningar under grundutbildningen vid mentalsjukhusen gör det omöjligt för instruktionssköterskan att på tillfredsställande sätt hjälpa eleverna i arbetet, att vid sidan om undervisningen omfattande administrativa arbetsuppgifter åvilar instruktionssköterska vid utbildningscentral samt att vid de tre lasarett, som mottager vardera 25 elever för utbildning i somatisk sjukvård, instruktionssköterskan icke medhinner att handleda ett så stort antal elever. Även för egen del finner jag — med hänsyn till de erfarenheter som numera vunnits — angeläget, att en förstärkning av instruktionssköterskepersonalen kommer till stånd. Jag anser mig dock endast kunna förorda, att för nästa budgetår inrättas tre tjänster som biträdande instruktionssköterska i Ae 13. Detta förslag medför ett ökat medelsbehov av 46 400 kronor.

För de elever, som genomgått den del av den högre utbildningen som är förlagd till sjuksköterskeskola, avses utbildningen komma att avslutas med en två månaders specialutbildningskurs vid Ulleråkers sjukhus. För denna utbildning bör för nästa budgetår beräknas medel för lön till en instruktionssköterska i Ae 14/16 under ytterligare nio månader, vilket motsvarar

ett ökat medelsbehov om 13 700 kronor. Merkostnaden för arvoden till föreläsare beräknar jag såsom medicinalstyrelsen till 8 100 kronor.

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under nästa budgetår för utbildning av sjukvårdspersonal vid Vilhelmsro sjukhus har jag intet att erinra. Med hänsyn härtill bör anslaget dels nedräknas med 3 400 kronor på grund av minskade arvodes- och lönekostnader, dels uppräknas med i runt tal 18 000 kronor för ökade kostnader för elevlöner.

Nu framlagda förslag beträffande grundutbildningen, den högre utbildningen samt utbildningen vid Vilhelmsro sjukhus påkallar en ökning av medelsanvisningen med sammanlagt (73 500 + 26 700 + 770 000 + 46 400 + 13 700 + 8 100 — 3 400 + 18 000) 953 000 kronor.

I enlighet med riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 har — såsom förut nämnts — bl. a. tjänsterna som instruktionssköterska i Ae 12/14 uppflyttats till Ae 14/16. Med hänsyn härtill bör anslaget uppräknas med i runt tal 70 000 kronor.

Någon höjning av utgående arvoden till lärarpersonal utöver vad som medgivits genom beslut av Kungl. Maj:t den 15 september 1960 finner jag mig icke kunna tillstyrka. Jag föreslår därför, att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppräknas med 67 000 kronor.

För vikarieavlöningar beräknar jag en ökad medelsanvisning med omkring 4 000 kronor.

På grund av beslutade generella lönehöjningar bör vidare anslaget i enlighet med medicinalstyrelsens förslag uppräknas med 68 000 kronor för befintlig personal.

Mot det av medicinalstyrelsen med berörda landsting träffade avtalet angående fördelningen av kostnaderna för utbildning av mentalsjukvårdspersonal m. m. har jag intet att erinra. Som jag inledningsvis anfört bör medel för ersättning till elever i princip anvisas under förevarande anslag. Medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för ändamålet har inte föranlett någon erinran från min sida. För löner och studiebidrag till elever, vilka icke inräknas i personalstyrkan vid sjukhusen, bör sålunda anslaget uppräknas med sammanlagt 3 574 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat erfordras en uppräkning av anslaget med totalt (953 000 + 70 000 + 67 000 + 4 000 + 68 000 + 3 574 000) 4 736 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (875 000 + 4 736 000) 5 611 000 eller i runt tal 5 600 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för utbildning av mentalsjukvårdspersonal, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	362 000
2.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	3 970 000
3.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	1 190 000
4.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	78 000
	Summa kronor	5 600 000;

b) till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 600 000 kronor.

[41] 36. **Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader.** Något anslag med ifrågavarande rubrik finns ej upptaget i gällande riksstat. Medel för ändamålet har tidigare anvisats under omkostnadsanslaget för statens mentalsjukhus.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 21/9 1960) hemställer, att vissa omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 upptagas under särskilt anslag samt att för ändamålet anvisas 510 000 kronor.

Motiv

I statsverkspropositionen år 1960, bilaga 13, har departementschefen vid behandlingen av omkostnadsanslaget för statens mentalsjukhus anfört, att omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 lämpligen bör beräknas under särskilt anslag.

Det skulle enligt styrelsens mening föra för långt att värdera och anslagsmässigt taga upp samtliga kostnader för utbildningen. För utbildningen torde utan debitering lokaler vid sjukhusen kunna utnyttjas, inklusive kostnader för bränsle, lyse och vatten. En del andra kostnader är av så ringa storlek att tid och arbete icke bör nedläggas vid sjukhusen på att särskilja, beräkna och bokföra dem. Styrelsen föreslår, att följande delposter upptagas under ovannämnda anslagsrubrik.

1.	Reseersättningar	300 000
2.	Övriga expenser	30 000
3.	Diverse utgifter	40 000
4.	Ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal	140 000
	Summa	510 000

1) Under sistförflutet budgetår uppgick kostnaderna i samband med grundutbildningen och den påbörjade högre utbildningen till cirka 216 000

kronor. Med hänsyn till utökningen av grundutbildningen och den under innevarande budgetår utbyggda högre utbildningen bör för nästkommande budgetår anvisas 300 000 kronor.

2) Styrelsen föreslår, att ett belopp av 30 000 kronor upptages för nästa budgetår.

3) För studieresor, filmhyra m. m. beräknas under delposten 1 500 kronor för sjukhus med enbart grundutbildning, 2 500 kronor för sjukhus med såväl grundutbildning som utbildningscentral, 4 500 resp. 3 600 kronor till Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus samt 1 700 kronor till kursen för förmanspersonal på Falköpings lasarett, eller tillhopa 36 800 kronor. Styrelsen föreslår, att 40 000 kronor anvisas under delposten.

4) Samma belopp som utgår under innevarande budgetår, 140 000 kronor, bör upptagas även för nästkommande budgetår.

Departementschefen

Såsom jag anfört under anslaget till omkostnader vid statens mentalsjukhus, förordade jag i 1960 års statsverksproposition, att omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal fr. o. m. budgetåret 1961/62 skulle beräknas under särskilt anslag.

I enlighet härmed bör ett nytt anslag, benämnt Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader, uppföras i riksstaten. Anslaget torde därvid såsom medicinalstyrelsen föreslagit, tills vidare böra uppdelas på följande poster, nämligen reseersättningar, övriga expenser, diverse utgifter samt ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag intet att erinra. Under angivna fyra poster bör sålunda anvisas resp. 300 000, 30 000, 40 000 och 140 000 kronor. Anslaget i dess helhet bör alltså uppföras med 510 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 510 000 kronor.

[42] **37. Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	22 000 000	26 385 182
1957/58	28 000 000	30 324 963
1958/59	31 000 000	35 092 433
1959/60	40 000 000	40 258 149
1960/61 (statsliggaren s. 1081)	45 000 000	
1961/62 (förslag)	50 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 5 000 000 kronor.

Motiv

Anslagen till avlöningar och omkostnader vid statens mentalsjukhus är huvudsakligen normerande för beräkningen av ifrågavarande statsbidrag. Till följd av stegrade nettoutgifter på dessa anslag har statsbidraget under de senaste åren ökat med mellan 4 och 5 miljoner kronor per år. En liknande ökning av anslagsbelastningen kan förväntas för nästa budgetår. Med anledning härav föreslår styrelsen, att anslaget för budgetåret 1961/62 upptages med 50 000 000 kronor.

Departementschefen

På av medicinalstyrelsen anförda skäl torde medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår böra uppskattas till 50 000 000 kronor, vilket innebär en ökad medelsanvisning med 5 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 000 kronor.

[43] **38. Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	200 000	—
1958/59	400 000	408 000
1959/60	400 000	564 000
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	1 302 000	
1961/62 (förslag)	2 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 2 000 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation å anslaget av 438 600 kronor. Då för samma budgetår anvisats ett belopp av 1 302 000 kronor, fanns alltså vid budgetårets början för ändamålet disponibla 1 740 600 kronor.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljat men ej utbetalat statsbidrag till en

psykiatrisk avdelning i Eskilstuna å 420 000 kronor frånräknats, återstår ett belopp av 1 320 600 kronor disponibelt å anslaget. Detta belopp kan beräknas åtgå till tre statsbidrag, som är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, nämligen 420 000 kronor till avdelningen i Jönköping, 252 000 kronor till avdelningen i Östersund och 648 000 kronor till avdelningen i Danderyd, varefter 600 kronor återstår.

På Kungl. Maj:ts prövning är vidare beroende två ansökningar om statsbidrag till psykiatriska lasarettsavdelningar i Kristianstad (414 000 kronor) och Falun (444 000 kronor) på tillhopa 858 000 kronor. Härjämte är under uppförande psykiatriska lasarettsavdelningar i Umeå, Malmö, Linköping, Örnsköldsvik och Karlstad, för vilka statsbidrag ännu icke sökts och vilka enligt vad styrelsen inhämtat kan beräknas bli tagna i bruk under innevarande år eller senast under år 1961. För dessa avdelningar torde komma att åtgå 300 000, 660 000, 444 000, 156 000 resp. 162 000 kronor.

För nu angivna avdelningar kan alltså medelsbehovet beräknas till (858 000 + 300 000 + 660 000 + 444 000 + 156 000 + 162 000—600) 2 579 400 kronor. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag torde dock anslaget för nästa budgetår kunna upptagas till 2 000 000 kronor.

Departementschefen

Sedan Kungl. Maj:t numera beviljat statsbidrag till psykiatriska lasarettsavdelningar i Eskilstuna, Jönköping, Östersund och Danderyd kan ett belopp om (1 740 600 — 420 000 — 420 000 — 252 000 — 648 000) 600 kronor beräknas återstå å anslaget. För att tillgodose två ansökningar om statsbidrag till psykiatriska avdelningar i Kristianstad och Falun, vilka ansökningar är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, erfordras (414 000 + 444 000) 858 000 kronor. För under uppförande varande avdelningar i Umeå, Malmö, Linköping, Örnsköldsvik och Karlstad, vilka beräknas kunna tagas i bruk antingen under år 1960 eller år 1961, torde medelsbehovet uppgå till sammanlagt (300 000 + 660 000 + 444 000 + 156 000 + 162 000) 1 722 000 kronor.

Det totala medelsbehovet för nu angivna avdelningar skulle sålunda kunna beräknas till (858 000 + 1 722 000 — 600) 2 579 400 kronor. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag förordar jag dock i likhet med medicinalstyrelsen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 000 000 kronor. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 698 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

[44] **39. Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	225 000	48 513
1957/58	300 000	78 723
1958/59	300 000	337 920
1959/60	300 000	435 078
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	700 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 400 000 kronor.

Motiv

För nästa budgetår kan statsbidrag beräknas komma att utgå till driften av 19 psykiatriska lasarettsavdelningar med tillhopa 1 095 platser. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget under budgetåret i fråga för 832 platser för ett helt år med (832 × 3 × 365) 911 040 kronor, för 236 platser för ¾ år med (236 × 3 × 275) 194 700 kronor och för 27 platser för ett halvår med (27 × 3 × 184) 14 904 kronor eller tillhopa 1 120 644 kronor.

Med hänsyn härtill bör anslaget för budgetåret 1961/62 uppräknas till 1 100 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsen har framhållit, att statsbidrag från förevarande anslag kan beräknas under nästa budgetår komma att utgå till driften av 19 lasarettspsykiatriska avdelningar med tillhopa 1 095 vårdplatser. Utöver de 15 avdelningar med f. n. cirka 800 platser, som redovisades för 1960 års riksdag (i Danderyd, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kristianstad, Halmstad, Vänersborg, Borås, Karlstad, Örebro, Västerås, Östersund, Umeå och Boden) skulle sålunda tillkomma avdelningar i Kalmar, Malmö, Falun och Örnsköldsvik. Utbyggnaden av den lasarettspsykiatriska vården har sålunda nått en relativt stor omfattning. Med hänsyn till platsbehovet inom ifrågavarande vårdområde är det dock önskvärt, att denna utbyggnad fortsätter också inom övriga landstingsområden.

Det torde vara tveksamt, om de nu redovisade nya avdelningarna hinner tagas i anspråk i beräknad omfattning under kalenderåret 1961. Å andra sidan kan det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget beräknas täcka kostnaderna för statsbidrag till endast omkring 640 platser under helt år. Med hänsyn härtill och med beaktande av den ökade belastningen å anslaget under de senast förflutna budgetåren anser jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår upptages till 1 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 300 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[45] 40. **Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	300 000	225 000
1957/58	35 000	46 000
1958/59	35 000	—
1959/60	400 000	443 500
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	375 000	
1961/62 (förslag)	400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 400 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation å anslaget av 400 231 kronor. Då för nämnda budgetår anvisats ett reservationsanslag av 375 000 kronor, fanns alltså vid budgetårets början disponibla 775 231 kronor.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag om tillhopa 386 181 kronor frånräknats, kan ett belopp av 389 050 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende åtta ansökningar om statsbidrag om tillhopa 786 931 kronor, varav till vårdhemmen i Herrljunga 68 000 kronor, i Norberg 156 000 kronor, i Huddinge (Vårby) 8 431 kronor, i Eslöv 117 000 kronor, i Kramfors 283 500 kronor, i Mörsil 10 000 kronor, i Bengtsfors 45 000 kronor och i Ingelstad 99 000 kronor. Härjämte är vårdhemmet i Kristianstad och vårdhemmet Sandbyhov i Norrköping under om- och tillbyggnad. För sistnämnda vårdhem, vilka kan beräknas bli tagna i bruk senast under 1961, har statsbidrag ännu inte sökts, men medelsbehovet kan beräknas till 45 750 resp. 28 500 kronor.

För angivna ändamål kan alltså medelsbehovet beräknas till (786 931 + 45 750 + 28 500 — 389 050) 472 131 kronor. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag torde dock anslaget för nästa budgetår kunna upptagas med 400 000 kronor.

Departementschefen

Sedan av Kungl. Maj:t numera beviljade men ej utbetalade statsbidrag frånräknats kan ett belopp om 10 700 kronor beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är f. n. beroende tre ansökningar om statsbidrag

å tillhopa 427 500 kronor (vårdhemmen i Ingelstad 99 000 kronor, i Bengtsfors 45 000 kronor och i Kramfors 283 500 kronor). För att tillgodose i övrigt känt medelsbehov för vårdhem, som beräknas bli tagna i bruk under år 1961, torde erfordras ytterligare 74 250 kronor. Medelsbehovet skulle sålunda uppgå till (427 500 + 74 250 — 10 700) 491 050 kronor. Med hänsyn till de beräknade tidpunkterna för byggnadernas färdigställande och vanligen förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag förordar jag dock, att anslaget för nästa budgetår i enlighet med medicinalstyrelsens förslag uppföres med 400 000 kronor, vilket innebär en ökning av medelsanvisningen med 25 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[46] **41. Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 970 000	1 944 563
1958/59	2 000 000	2 132 076
1959/60	2 125 000	2 169 510
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	2 300 000	
1961/62 (förslag)	2 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor.

Motiv

Såvitt styrelsen har sig bekant, torde antalet vårdplatser under nästkommande budgetår uppgå till cirka 5 100. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget för nästa budgetår för dessa platser med (5 100 × 1,25 × 365) 2 325 000 kronor.

Med hänsyn härtill torde anslaget för budgetåret 1961/62 böra uppföras med 2 325 000 kronor.

Departementschefen

Antalet statsbidragsberättigade vårdplatser för lättskötta psykiskt sjuka har av medicinalstyrelsen beräknats komma att uppgå till omkring 5 100 under nästkommande budgetår, vilket skulle innebära en ökning av medelsbehovet med 25 000 till 2 325 000 kronor. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna förordar jag dock, att anslaget för nästa budgetår uppföres med avrundat 2 300 000 kronor. Förslaget innebär sålunda en oförändrad

medelsanvisning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[47] **42. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	394 000	502 168
1958/59	450 000	312 576
1959/60	458 000	437 086
1960/61 (statsliggaren s. 1082)	475 000	
1961/62 (förslag)	516 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 41 000 kronor.

Omräkning:	Ökn. el. minskn.
Löneklassförändringar	— 1 464
Tjänstetidsbefordran	— 468
Avlöning till vikarier m. m.	+ 1 200
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 260
Rörligt tillägg	+ 41 760
Avrundning	— 288
	+ 41 000

Motiv

Beträffande beloppet till avlöning till vikarier m. m. framhålles, att ökningen av anslagsbehovet torde vara motiverad med hänsyn till ändrade avtalsbestämmelser för berörda personalgrupper.

Departementschefen

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag — innebärande vissa automatiska utgiftsförändringar för rörligt tillägg, avlöning till vikarier, löneklassförändringar m. m. — har icke föranlett någon erinran från min sida. Anslaget bör sålunda uppräknas med i runt tal 41 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (475 000 + 41 000) 516 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	150 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	4 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	243 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	111 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	7 600
Summa kronor	516 000;

b) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 516 000 kronor.

[48] 43. **Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	195 900	267 453
1958/59	206 500	155 445
1959/60	214 500	210 983
1960/61 (statsliggaren s. 1083)	223 000	
1961/62 (förslag)	222 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 2 500 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Expenser:				
Övriga expenser	3 980	4 200	10 000	+ 5 800
2. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier	5 598	13 100	5 800	— 7 300
b) Renhållning	9 738	8 000	8 400	+ 400
c) Beklädnad och sängkläder	41 487	39 000	40 600	+ 1 600
d) Diverse omkostnader	7 736	7 900	9 900	+ 2 000
				+ 2 500

Motiv

1) För nyanskaffning av kontorsmöbler och en räknemaskin erfordras ett engångsbelopp av cirka 5 800 kronor.

2 a) Det årliga underhållet av anstaltens inventarier beräknas såsom tidigare till 4 600 kronor. För att dessutom möjliggöra inköp av radioapparat och symaskin bör anslagsposten upptagas till (4 600 + 400 + 800) 5 800 kronor.

2 b) och c) Anslagsposterna har uppräknats med hänsyn till inträffade prisstegringar.

2 d) I februari 1956 anordnade överstyrelsen en kurs för personalen vid

skol- och yrkeshemmet å Salbohed. Kursen, som pågick under fem dagar, ansågs ha gett mycket värdefull vidareutbildning och stimulans för personalen, som eljest endast undantagsvis kan deltaga i kurser avsedda för personal inom andra skolformer. Sedan 1956 har en betydande del av personalen nyrekryterats och omfattande förändringar av verksamheten bland psykiskt efterblivna ägt rum. Överstyrelsen finner det angeläget, att en liknande kurs kommer till stånd under budgetåret 1961/62, även med tanke på att hemmet då kan förväntas stå inför en genomgripande omdaning. Till kursen bör mottagas jämväl deltagare från närbelägna institutioner för psykiskt efterblivna. Kostnaderna för kursen — huvudsakligen resor, arvoden och traktamenten till föreläsare — torde kunna begränsas till 2 000 kronor, vilket belopp bör ställas till förfogande från delposten till diverse omkostnader.

Departementschefen

För att möjliggöra nyanskaffning av vissa kontorsmöbler samt en räknemaskin förordar jag beträffande den under anslagsposten till expenser upptagna delposten till övriga expenser en till 2 000 kronor begränsad ökning av medelsanvisningen.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1959/60 — 9 994 kronor — å delposten till hälso- och sjukvård föreslår jag, att delposten uppräknas med 1 000 kronor till 10 000 kronor.

Mot skolöverstyrelsens förslag om anvisande under delposten till diverse omkostnader av medel för anordnande av en kurs för personalen vid Salbohedshemmet har jag i och för sig intet att erinra. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att delposten för budgetåret 1960/61 uppräknades med 400 kronor för att bereda hemmets personal möjligheter till vidareutbildning. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag mig endast kunna förorda, att delposten uppräknas med ytterligare 1 300 kronor för angivna ändamål.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har icke föranlett någon erinran från min sida. Delposterna till renhållning samt beklädnad och sängkläder bör sålunda uppräknas med 400 resp. 1 600 kronor, medan delposten till inköp och underhåll av inventarier bör minskas med 7 300 kronor.

I enlighet med det anförda bör omkostnadsanslaget i dess helhet nedräknas med (7 300 — 2 000 — 1 000 — 1 300 — 400 — 1 600) 1 000 kronor och sålunda upptagas till (223 000 — 1 000) 222 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 222 000 kronor.

[49] **44. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	241 000	242 625
1959/60	251 000	255 738
1960/61 (statsliggaren s. 1084)	265 000	
1961/62 (förslag)	290 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 26 200 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. *Löneregelring:*	
1 tjänst som lärare i kvinnlig slöjd uppflyttas från Ao 15 till Ao 16	+ 912
2. *Personalförstärkningar m. m:*	
1 tjänst som lärare i kunskapsämne i Ae 17 utbytes mot en tjänst som lärare i hushållsgöromål i Ae 14	— 3 156
3. *Omräkning:*	
Löneklassförändringar	+ 567
Avlöning till vikarier m. m.	+ 3 600
Rörligt tillägg	+ 24 200
Avrundning	+ 77
	+ 26 200

Motiv

1) I likhet med vad som skett vid ungdomsvårdsskolorna bör en slöjdlärartjänst uppflyttas från Ao 15 till Ao 16.

2) Genom beslut den 5 maj 1960 har Kungl. Maj:t medgivit bl. a., att en tjänst som lärare i kunskapsämne i Ae 17 vid hemmet må utbytas mot en tjänst som lärare i hushållsgöromål i Ae 14.

3) Sedan ovannämnda omändring av en lärartjänst skett, bör det under avlöning till vikarier m. m. tidigare upptagna arvodet till timlärare i hushållsgöromål få utnyttjas till timlärare i gymnastik och sång. Den föreslagna höjningen av beloppet till avlöning till vikarier m. m. motiveras vidare bl. a. av ökat medelsbehov på grund av arbetstidsförkortningen samt för ersättning för obekväm arbetstid och lärarvikarier.

Yttrande

Statens lönenämnd kan icke tillstyrka yrkandet om uppflyttning av tjänsten som lärare i kvinnlig slöjd.

Departementschefen

Såsom skolöverstyrelsen föreslagit bör en tjänst som lärare i kunskapsämne i Ae 17 utbytas mot en tjänst som lärare i hushållsgöromål i Ae 14. Denna personalförändring medför en minskning av medelsanvisningen med cirka 3 200 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag om lönegradsuppflyttning av tjänsten som

lärare i kvinnlig slöjd vid hemmet anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget har jag intet att erinra utom såvitt avser medel för avlöning till vikarier m. m. För detta ändamål beräknar jag en till 3 400 kronor begränsad ökning av medelsanvisningen. Den automatiska utgiftsstegringen skulle sålunda uppgå till cirka 28 200 kronor.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppräknas med (28 200 — 3 200) 25 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (265 000 + 25 000) 290 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	54 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	6 800
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	165 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	59 800
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 400
	Summa kronor	290 000;

b) till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 290 000 kronor.

[50] 45. **Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader**

		Anslag	Nettoutgift
1958/59		97 600	92 585
1959/60		96 800	98 800
1960/61	(statsliggaren s. 1085)	98 000	
1961/62	(förslag)	93 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med 93 100 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier...	3 983	13 500	4 000	— 9 500
b) Renhållning.....	4 433	4 000	4 200	+ 200
c) Beklädnad och sängkläder.....	13 288	13 000	13 500	+ 500
d) Hälso- och sjukvård.....	6 101	5 000	5 500	+ 500
e) Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel.....	2 000	2 100	3 000	+ 900
f) Diverse omkostnader.....	2 200	1 600	3 600	+ 2 000
				— 5 400
2. Särskilda uppbördsmedel:				
Av befattningshavare erlagd ersättning för bostad och kost.....		9 500	9 000	— 500
				— **4 900**

Motiv

1 a) För att bl. a. möjliggöra inköp av material till dukar, mattor m. m., lämpliga att förfärdigas av eleverna och avsedda för den blivande Axbergsgården, bör delposten upptagas med 4 000 kronor.

1 b—c) Delposterna till renhållning samt beklädnad och sängkläder bör uppräknas med 200 resp. 500 kronor med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar.

1 d) Med hänsyn till de senaste årens belastning bör delposten uppräknas med 500 kronor.

1 e) Vid inspektion har överstyrelsen konstaterat, att undervisningsmaterielen är otillräcklig. Med hänsyn härtill bör delposten upptagas med 3 000 kronor.

1 f) Med hänvisning till vad överstyrelsen anfört i motiveringen under motsvarande anslagspunkt beträffande Statens skol- och yrkeshem på Salbohed föreslås, att delposten uppräknas med 2 000 kronor för anordnande av en kurs för personalen. Någon sådan kurs har tidigare icke anordnats för personalen vid Vänersborgshemmet.

2) Beträffande särskilda uppbördsmedel förutses en minskning med 500 kronor på grund av ändrade bostadsförhållanden för ifrågavarande personal.

Departementschefen

Med hänsyn till den senaste belastningssiffran föreslår jag, att delposten till hälso- och sjukvård uppräknas med 1 000 kronor till 6 000 kronor.

Mot skolöverstyrelsens förslag om anordnande av en kurs för personalen vid Vänersborgshemmet har jag i och för sig intet att erinra. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att för budgetåret 1960/61 400 kronor anvisades för att bereda hemmets personal möjligheter till vidareutbildning. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag mig endast kunna förorda, att delposten till diverse omkostnader uppräknas med ytterligare 1 000 kronor för angivna ändamål.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har icke föranlett någon erinran från min sida. Delposterna

till renhållning, beklädnad och sängkläder ävensom undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel bör sålunda uppräknas med resp. 200, 500 och 900 kronor, medan delposten till inköp och underhåll av inventarier bör minskas med 9 500 kronor. De särskilda uppbördsmedlen torde såsom skolöverstyrelsen föreslagit böra nedräknas med 500 kronor.

Omkostnadsanslaget i dess helhet bör i enlighet härmed nedräknas med (9 500 — 1 000 — 1 000 — 200 — 500 — 900 — 500) 5 400 kronor och sålunda upptagas till (98 000 — 5 400) 92 600 eller i runt tal 93 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 93 000 kronor.

[51] **46. Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	2 500 000	978 750
1958/59	2 500 000	5 508 779
1959/60	2 500 000	891 000
1960/61 (statsliggaren s. 1086)	2 500 000	
1961/62 (förslag)	4 000 000	

Yrkanden

I. *Skolöverstyrelsen* (skr. 31/8 1960) hemställer, att anslaget i vad avser bidrag till särskolor för nästa budgetår uppföres med 4 500 000 kronor, innebärande en höjning med 3 000 000 kronor.

II. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) föreslår, att för bidrag till vårdanstalter måtte för nästa budgetår upptagas ett belopp av 5 767 000 kronor, en uppräkning med 4 767 000 kronor.

1. *Skolöverstyrelsens del:*		
Beviljade, ej utbetalade bidrag	240 000	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	7 027 371	
Avrundning	+ 1 131	7 268 502
Reservation från budgetåret 1959/60	1 268 502	
Anvisat för budgetåret 1960/61	1 500 000	2 768 502
Medelsbehov		4 500 000
2. *Medicinalstyrelsens del:*		
Beviljade, ej utbetalade bidrag	396 000	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	7 288 000	
Avrundning	+ 565	7 684 565
Reservation från budgetåret 1959/60	917 565	
Anvisat för budgetåret 1960/61	1 000 000	1 917 565
Medelsbehov		5 767 000
1. + 2. *Totalt medelsbehov* (4 500 000 + 5 767 000)		**10 267 000**

Motiv

1) På skolöverstyrelsens del av anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1960/61 en reservation av 1 268 502 kronor. Då för samma budgetår anvisats 1 500 000 kronor fanns således för bidrag till särskolor å anslaget tillgängligt ett belopp av (1 268 502 + 1 500 000) 2 768 502 kronor. Av Kungl. Maj:t beviljade ej utbetalade bidrag uppgår till 240 000 kronor. Det disponibla beloppet utgör alltså (2 768 502 — 240 000) 2 528 502 kronor. Inneliggande ej beviljade ansökningar uppgår till 7 027 371 kronor, avseende bidrag till sammanlagt 615 särskoleplatser. I enlighet härmed skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (7 027 371 — 2 528 502) 4 498 869 kronor eller i runt tal 4 500 000 kronor.

2) Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns på medicinalstyrelsens andel av anslaget en reservation om 917 565 kronor. Inklusive de för budgetåret 1960/61 anvisade medlen, 1 000 000 kronor, stod således 1 917 565 kronor till förfogande för statsbidrag till vårdanstalter under innevarande budgetår. Sedan Kungl. Maj:t därefter beviljat statsbidrag med 396 000 kronor finns f. n. odisponerade 1 521 565 kronor.

Av medicinalstyrelsen tillstyrkta framställningar om bidrag, överlämnade till Kungl. Maj:ts prövning, omfattar tillhopa cirka 5 686 000 kronor. Härutöver har framställningar om bidrag inkommit till medicinalstyrelsen, representerande bidragsbelopp om inalles 1 602 000 kronor. Det belopp, som erfordras för att täcka redan känt medelsbehov, uppgår således till (5 686 000 + 1 602 000 — 1 521 565) 5 766 435 kronor eller i runt tal 5 767 000 kronor.

Departementschefen

Enligt skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens framställningar skulle medelsbehovet för att täcka redan inkomna men ännu ej beviljade ansökningar om statsbidrag för anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna — efter avdrag av för ändamålet disponibla medel — uppgå till (4 500 000 + 5 767 000) 10 267 000 kronor. Med hänsyn till föreliggande kostnadsberäkningar och gällande bestämmelser angående maximering av statsbidragets storlek torde dock medelsbehovet beträffande medicinalstyrelsens andel av anslaget komma att reduceras till i runt tal 4 400 000 kronor. Det totala medelsbehovet under anslaget kan sålunda beräknas till i runt tal 9 000 000 kronor. Det torde emellertid vara tveksamt, om alla de med statsbidragsansökningarna avsedda byggnadsföretagen kan komma att färdigställas i sådan tid att medelsbehov av denna storleksordning uppkommer redan under budgetåret 1961/62. Med beaktande av storleken av hos Kungl. Maj:t redan nu inneliggande ansökningar avseende färdigställda byggnadsföretag anser jag mig dock böra förorda en uppräkning av anslaget med 1 500 000 kronor till 4 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

[52] 47. **Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	8 740 000	8 839 071
1958/59	9 600 000	10 534 871
1959/60	10 340 000	9 845 347
1960/61 (statsliggaren s. 1087)	11 100 000	
1961/62 (förslag)	12 300 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 1 200 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare	+ 1 061 000
2. Statsbidrag till övriga driftkostnader	+ 166 000
3. Avrundning	— 27 000
	+ 1 200 000

Motiv

1) Enligt överstyrelsens beräkningar kommer under budgetåret 1961/62 utgående statsbidrag till lönekostnader att uppgå till 7 690 000 kronor. Ökningen om 1 061 000 kronor hänför sig till utökning av antalet lärartjänster (cirka 465 000 kronor), generella lönehöjningar (cirka 502 000 kronor) samt kostnader för ATP-avgifter och kompensation för höjda folkpensionsavgifter (cirka 94 000 kronor).

2) Antalet godkända internatplatser beräknar överstyrelsen för kalenderåret 1961 till cirka 2 860, vilket innebär statsbidrag med (2 860 × 1 200) 3 432 000 kronor.

Under samma kalenderår uppskattas antalet externa elever till 1 850 och antalet familjevårdsfall till 250, varför statsbidraget till dessa elevgrupper beräknas till (2 100 × 200) 420 000 kronor.

Enligt av Kungl. Maj:t den 27 maj 1960 godkänt avtal utgår till föreningen Sävstaholmsskolorna utom statsbidrag till rektors- och lärarlöner samt godkända internatplatser ett särskilt statsbidrag för driften av Sävstaholms och Söderhaga skolhem under år 1960 med omkring 720 000 kronor. Under förutsättning att avtalet förnyas beräknas det särskilda bidraget under budgetåret 1961/62 komma att uppgå till cirka 750 000 kronor.

Medelsåtgången till övriga driftkostnader torde således komma att uppgå

till sammanlagt (3 432 000 + 420 000 + 750 000) 4 602 000 kronor, vilket innebär en höjning av denna del av anslaget med 166 000 kronor.

Departementschefen

Skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare, innebärande en kostnadsökning med 1 061 000 kronor, bl. a. till följd av en ökning av antalet lärartjänster med omkring 30 samt generella lönehöjningar, har icke föranlett någon erinran från min sida.

I fråga om statsbidraget till övriga driftkostnader vill jag erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 27 maj 1960 godkänt ett mellan skolöverstyrelsen och föreningen Sävstaholmsskolorna såsom huvudman för Söderhaga och Sävstaholms skolhem preliminärt träffat avtal rörande verksamheten vid nämnda båda hem under år 1960. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna må utgå med belopp, motsvarande de efter vederbörlig granskning av hemmens räkenskaper och förvaltning funna verkliga underskotten å hemmens drift under avtalstiden, dock vid Sävstaholms skolhem med högst 10 107 kronor och vid Söderhaga skolhem med högst 10 438 kronor för varje av skolöverstyrelsen godkänd, i avtalet avsedd vårdplats. Kostnaderna för det särskilda statsbidraget kan i enlighet härmed uppskattas till omkring (40 × 10 107 + 30 × 10 438) 717 420 eller avrundat 720 000 kronor. Avtalet gäller emellertid endast för tiden 1 januari—31 december 1960, varför därefter nytt avtal måste träffas. Med hänsyn till utvecklingen av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under de senaste åren beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen i runt tal 750 000 kronor för det särskilda statsbidraget till driftkostnaderna vid Söderhaga och Sävstaholms skolhem. Detta innebär i jämförelse med innevarande budgetår en ökning av medelsanvisningen med 50 000 kronor. Jag förutsätter, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal rörande den fortsatta verksamheten vid de båda hemmen.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt för statsbidrag till övriga driftkostnader anser jag mig även kunna godtaga. För dessa ändamål kan alltså komma att erfordras en ökning med (50 000 + 116 000) 166 000 kronor.

I enlighet med det anförda skulle anslaget i dess helhet behöva uppräknas med (1 061 000 + 166 000) 1 227 000 kronor och sålunda upptagas till (11 100 000 + 1 227 000) 12 327 000 kronor. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna torde dock anslaget kunna upptagas med i runt tal 12 300 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 200 000 kronor.

Beträffande utbildningen av vårdpersonal vill jag hänvisa till vad jag anför under följande anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 12 300 000 kronor.

[53] 48. **Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	8 465 000	8 479 696
1958/59	8 900 000	8 740 678
1959/60	9 300 000	9 785 902
1960/61 (statsliggaren s. 1089)	9 700 000	
1961/62 (förslag)	9 900 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 180 000 kronor.

Motiv

Enligt gällande statsbidragsgrunder skall statsbidraget utgå för kalenderår med 1 200 kronor per godkänd internatplats samt med 200 kronor per i kontrollerad familjevård utackorderad.

Antalet godkända internatplatser uppgår f. n. till 7 868. Medicinalstyrelsen beräknar att till nästa budgetår ha godkänt ett antal nya vårdplatser för psykiskt efterblivna; ett tillskott av cirka 250 vårdplatser kan förväntas uppkomma. Med hänsyn härtill erfordras för budgetåret 1961/62 ett belopp av 9 740 000 kronor för bestridande av statsbidragen till internatplatserna.

Antalet i familjevård utackorderade psykiskt efterblivna uppgår f. n. till 584. Denna vårdform kan förväntas komma att anlitas för ytterligare cirka 25 fall. Till bidrag för budgetåret 1961/62 erfordras sålunda ett belopp av 122 000 kronor.

Alltsedan budgetåret 1954/55 har medel under förevarande anslag ställts till medicinalstyrelsens förfogande för anordnande av en årlig utbildningskurs för i första hand föreståndare vid vårdanstalter. Dessa kurser har visat sig vara till stort gagn för vården av de psykiskt efterblivna. Såsom styrelsen framhållit i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 föreligger ett behov av denna utbildning dessutom för uppsyningsmän, föreståndarinnor, överskötare och översköterskor vid vissa mentalsjukhus och för viss personal vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra med anledning av dess ändrade arbetsuppgifter. För budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen för ifrågavarande ändamål ett oförändrat belopp av 11 000 kronor.

För fortsatt ledning av den sjukgymnastiska behandlingen av patienter

med centralmotoriska rubbningar vid riksanstalterna ävensom till föreläsningsverksamhet med filmdemonstrationer för personalen vid anstalterna rörande dylik behandling har för innevarande budgetår anvisats 4 000 kronor. Styrelsen finner det angeläget att denna verksamhet upprätthålles i samma utsträckning som f. n. Sedan den sjukgymnast, som hittills handhaft verksamheten, numera avsagt sig uppdraget, kan kostnaderna beräknas stiga avsevärt. Med hänsyn härtill bör för nästa budgetår anvisas 8 000 kronor.

I anslutning till det anförda bör således anslaget för budgetåret 1961/62 upptagas med (9 740 000 + 122 000 + 11 000 + 8 000) 9 881 000 kronor eller i runt tal 9 880 000 kronor.

Departementschefen

De av medicinalstyrelsen sedan budgetåret 1954/55 anordnade utbildningskurserna för i första hand föreståndare för vårdanstalter har enligt vad styrelsen framhållit visat sig vara till stort gagn för vården av de psykiskt efterblivna. Med hänsyn härtill och då ett stort antal befattningshavare ännu ej kunnat beredas tillfälle att genomgå denna utbildning, förordar jag, att en dylik kurs anordnas jämväl under nästa budgetår. Kostnaderna för ändamålet beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen till oförändrat belopp, i runt tal 11 000 kronor.

Enligt vad jag under hand inhämtat har en del huvudmän påbörjat utbildning i anslutning till yrkesskolorna av vårdpersonal för särskolor och vårdanstalter. Sålunda har Stockholms stad, Örebro och Västerbottens läns landsting ävensom Skaraborgs och Älvsborgs läns landsting (gemensamt) numera genomfört sådan utbildning. Därjämte planeras utbildning för ifrågavarande personalkategorier även av bl. a. Gotlands, Malmöhus, Värmlands och Västernorrlands läns landsting. Det är givetvis tillfredsställande, att huvudmännen visat intresse för dessa utbildningsfrågor. Då tillgången på väl utbildad personal för denna vårdgren är begränsad, vill jag framhålla angelägenheten av att utbildningsverksamheten ytterligare utbygges. Bidrag till utbildningen kan utgå från anslag under åttonde huvudtiteln.

För att möjliggöra sjukgymnastisk behandling av patienter med centralmotoriska rubbningar har fr. o. m. budgetåret 1957/58 anvisats ett belopp av omkring 4 000 kronor. Denna verksamhet avser riksanstalterna, medan kostnaderna för verksamheten såvitt angår de s. k. plananstalterna bestrides av landstingen. Då jag anser det angeläget, att denna värdefulla verksamhet kan fortsätta i samma omfattning som tidigare, föreslår jag i likhet med medicinalstyrelsen, att ett belopp av 8 000 kronor anvisas för ändamålet. Förslaget innebär en fördubbling av medelsanvisningen.

Medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under anslaget har icke givit mig anledning till erinran.

I enlighet härmed skulle anslaget för nästa budgetår behöva upptagas till (9 700 000 + 181 000) 9 881 000 kronor, vilket belopp dock torde böra avrundas uppåt till 9 900 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 900 000 kronor.

[54] **49. Vilhelmsro sjukhus: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 612 000	1 567 679
1959/60	1 760 000	1 600 241
1960/61 (statsliggaren s. 1092)	1 915 000	
1961/62 (förslag)	2 165 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 280 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. *Personalförstärkningar:*	
a) 2 skötare Ao 8	+ 23 665
2 skötare Ae 8	+ 23 665
1 arbetsterapeut Ao 9	+ 12 466
b) 1 assistent Ao 13	+ 15 475
1 kassör Ao 12 indrages	— 14 636
c) 1 reparatör Ao 9	+ 12 466
1 värmeskötare Ao 8 indrages	— 11 832
2. *Vikarieavlöningar*	+ 6 000
3. *Extra arbetskraft:*	
a) 1 extra ekonomibiträde indrages	— 12 000
b) Generell löneökning	+ 3 000
4. *Omräkning:*	
a) Löneklassförändringar, tjänstetidsbefordran, generell löneökning	+ 221 000
b) Avrundning	+ 731
	+ 280 000

Motiv

1 a) Direktionen för sjukhuset har anmält ett behov av 4 nya tjänster som skötare i lönegrad A 8. Som motiv härför anföres, att antalet sjukvårdspersonal i genomsnitt inte bör vara mindre än 1 : 3 patienter och icke på någon avdelning understiga 1 : 4 patienter, om man skall kunna ge patienterna den nödvändiga och personliga omvårdnaden och tillsynen. Med nuvarande fördelning av personalen är personaltätheten på avdelningarna Sörgården, Solbacken, Sjöboda och Fristaden 1 : 4,25, 1 : 4, 1 : 3,7 resp. 1 : 4,6.

Med hänsyn härtill samt till det förhållandet att på en avdelning vårdas uteslutande barn och att på avdelningarna för vuxna många patienter är

synnerligen svårskötta, tillstyrker medicinalstyrelsen direktionens förslag om ytterligare 4 tjänster som skötare i lönegrad 8, varav två tjänster bör hänföras till ordinarie och lika många till icke-ordinarie personal. Med utgångspunkt från beläggningen under budgetåret 1960/61 skulle därmed antalet patienter per personal bli på Sörgården 1 : 3,8, Solbacken 1 : 3,55, Sjöboda 1 : 3,25 och Fristaden 1 : 4.

Innehavaren av tjänsten som arbetsterapeut i lönegrad Ao 9 skall i huvudsak ta hand om de barn, som av skilda orsaker (rubbningar i den allmänna intelligensutvecklingen eller koncentrationsförmågan, speciella av hjärnskada betingade höggradiga läs- och skrivsvårigheter, täta absencer m. m.) inte kan följa med i den vanliga teoretiska undervisningen. Dessutom skall arbetsterapeuten jämsides med en slöjdlärarinna sköta arbetsterapin för sjukhusets övriga klientel, vilken hittills blivit eftersatt på grund av avsaknad av därför utbildad personal. Medicinalstyrelsen finner det uppenbart, att behov föreligger av en arbetsterapeut i Ao 9.

1 b) Kontorspersonalen vid sjukhuset omfattar 1 sjukhusintendent i Ao 19, 1 kassör i Ao 12 samt ett kontorsbiträde i Ao 5. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har styrelsen ifråga om statens mentalsjukhus föreslagit en omändring av kassörstjänsten i lönegrad 12 vid mentalsjukhus av samma storleksordning som Vilhelmsro sjukhus till assistenttjänst i lönegrad 13, vilken tjänst jämväl skall vara förenad med vissa kassörsgöromål. På grund av utökning och intensifiering av verksamheten även vid Vilhelmsro sjukhus har kassören ålagts sådana arbetsuppgifter, som eljest ankommer på assistent. Kassören är intendentens närmaste man och skall tjänstgöra för denne under semester och annan bortovaro. Det fordras enligt styrelsens mening större kunnighet och erfarenhet av kassören vid Vilhelmsro sjukhus än av kassör i samma lönegrad vid sjukhus där jämväl assistent finns. Styrelsen hemställer sålunda, att tjänsten som kassör i Ao 12 vid sjukhuset omändras till en assistenttjänst i Ao 13.

1 c) I enlighet med av Kungl. Maj:t den 2 maj 1958 meddelat uppdrag har medicinalstyrelsen undersökt organisationen av maskinpersonalen vid bl. a. Vilhelmsro sjukhus. Styrelsen har härvid funnit, att den fast anställda personalen bör utgöras av 1 förste maskinist i Ao 11, 1 reparatör i Ao 9, 1 värmeskötare i Ao 8 samt 1 eldare i Ao 7. I förhållande till den nuvarande fasta personalsammansättningen innebär detta, att 1 reparatörstjänst tillkommer och att 1 värmeskötartjänst indrages. Dessutom torde anslaget till extra arbetskraft kunna minskas med ett belopp motsvarande avlöning till ett extra ekonomibiträde samt en extra eldare. Då emellertid direktionen anfört betänkligheter mot en indragning av sistnämnda eldarbefattning utan ytterligare undersökningar, är styrelsen f. n. endast beredd att föreslå minskning av anslaget till extra arbetskraft med 12 000 kronor motsvarande lön till ett extra ekonomibiträde.

2) Kostnaderna för avlönande av vikarier å de av styrelsen i det före-

gående föreslagna nya tjänsterna kan beräknas till i runt tal (cirka 10 procent) 6 000 kronor.

Av detta belopp hänföra sig 4 545 kronor till icke-ordinarieposten, 1 365 till posten för rörligt tillägg och 90 kronor till posten för kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

3 a) I enlighet med vad ovan sagts angående indragning av viss maskinpersonal kan delposten till extra arbetskraft minskas med 12 000 kronor.

3 b) Delposten bör uppräknas med 3 000 kronor på grund av generell lönehöjning.

4 a) På grundval av verkställd beräkning av anslagsbelastningen under budgetåret 1961/62 för befintliga tjänster med hänsyn tagen till den nu anställda personalens löneklassplaceringar uppskattar styrelsen merbelastningen till följd av löneklassuppflyttningar, generell löneökning m. m. till 221 000 kronor.

Departementschefen

Såsom medicinalstyrelsen anfört är personaltätheten vid Vilhelmsro sjukhus icke tillfredsställande. Sålunda uppgår medelbeläggningen per sjukvårdstjänst f. n. till cirka 3,1. Med hänsyn härtill samt till det förhållandet att Vilhelmsro sjukhus till större delen är ett barnsjukhus med därav följande behov av god personaltillgång, anser jag det nödvändigt, att sjukhuset erhåller ytterligare vårdpersonal. Jag föreslår därför, att två nya tjänster som skötare i A 8, varav en ordinarie, inrättas vid sjukhuset.

Enär tre ekonomibiträden i Ae 2/3 numera är helt sysselsatta på vårdavdelningar, finner jag det lämpligt att tjänsterna ändras till avdelningsbiträdestjänster i samma lönegrad. Med hänsyn till att icke alla avdelningar har tillgång till sådan biträdespersonal, föreslår jag vidare, att ytterligare en tjänst som avdelningsbiträde i Ae 2/3 inrättas vid sjukhuset.

För att möjliggöra en intensifiering av arbets- och sysselsättningsterapin bl. a. för de barn, som inte kan följa den vanliga undervisningen vid sjukhuset, bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag en tjänst som arbetsterapeut i Ao 9 inrättas.

Övriga förslag till personalförstärkningar liksom den föreslagna tjänsteförändringen för en kassör finner jag mig icke kunna tillstyrka.

Medicinalstyrelsens förslag till ändrad organisation av maskinpersonalen vid Vilhelmsro sjukhus har jag i huvudsak ansett mig kunna godtaga. Frågan om löneställningen för andra här avsedda tjänster än för ansvarsmän anser jag dock — efter samråd med chefen för civildepartementet — böra prövas i annat sammanhang.

Den av medicinalstyrelsen utförda undersökningen rörande organisationen av maskinpersonalen vid sjukhuset har visat, att medelsanvisningen till extra arbetskraft torde kunna minskas med ett belopp motsvarande avlöning till ett extra ekonomibiträde samt en extra eldare eller med om-

kring 23 000 kronor. Då emellertid medelsbehovet för extra arbetskraft på grund av generell löneökning kommer att öka med ungefär 2 000 kronor, föreslår jag en minskning av medelsanvisningen för nämnda ändamål med (23 000 — 2 000) 21 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med omkring 49 000 kronor för personalförstärkningar. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassförändringar, tjänstetidsbefordran, generell löneökning m. m. med cirka 221 000 kronor. Å andra sidan bör medelsanvisningen på förut anförda skäl minskas med 21 000 kronor. I enlighet härmed bör anslaget uppräknas med (49 000 + 221 000 — 21 000) 249 000 eller i runt tal 250 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag alltså till (1 915 000 + 250 000) 2 165 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Vilhelmsro sjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Vilhelmsro sjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	918 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	6 800
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	733 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	474 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	33 200
	Summa kronor	2 165 000;

c) till *Vilhelmsro sjukhus: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 165 000 kronor.

[55] **50. Vilhelmsro sjukhus: Omkostnader**

		Anslag	Nettoutgift
1958/59		416 000	433 298
1959/60		509 000	455 236
1960/61	(statsliggaren s. 1094)	537 000	
1961/62	(förslag)	562 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare...	4 306	3 000	3 800	800
2. Expenser:				
Bränsle, lyse och vatten m. m.....	129 479	140 000	150 000	10 000
3. Övriga utgifter:				
a) Inventarier.....	9 099	15 600	25 600	10 000
b) Tvätt och renhållning.....	35 546	50 000	50 000	—
c) Arbets- och sysselsättningsterapi m. m.	20 401	21 800	26 000	4 200
				25 000

Motiv

Under budgetåret 1959/60 var medeltalet vårdade 217. Medelbeläggningen för nästa budgetår beräknas liksom för innevarande budgetår till 240.

1) Med hänsyn till belastningssiffrorna föreslås, att anslagsposten uppräknas till 3 800 kronor.

2) Tillkomsten av två nya byggnader — observationsavdelning med småbarnsavdelning samt samlingssal — nödvändiggör en uppräkning av delposten. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 10 000 kronor till 150 000 kronor.

3 a) Delposten bör tillfälligt uppräknas med 10 000 till 25 600 kronor för utbyte av sjukhusets traktor. Den nuvarande traktorn, som inköptes år 1948 och som är avsedd för interna transporter, är försliten och fordrar dyrbara reparationer.

3 b) Belastningen å delposten beräknas öka under nästa budgetår. Anledningen härtill är tillkomsten av nya byggnader och i samband därmed ökad beläggning samt inträffade och väntade prishöjningar vid Försvarets fabriksverks tvättanstalter, där sjukhuset får sin tvätt utförd. Styrelsen föreslår därför, att delposten upptages med oförändrat belopp.

3 c) Från delposten bekostas bl. a. inköp av skolmateriel. Särskoleinspektören har vid inspektion av sjukhusets skola framhållit, att en upprustning är erforderlig för att nå en tillfredsställande standard i skolan. Med nuvarande medelstilldelning kan icke den för en särskola erforderliga materielen anskaffas. Med hänsyn härtill bör delposten uppräknas med 4 200 kronor till 26 000 kronor.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen förordar jag, att delposten till inventarier uppräknas med 10 000 kronor till 25 600 kronor för utbyte av sjukhusets traktor. Denna traktor är avsedd icke blott för den egentliga sjukhusdriften utan även för användning inom jordbruket vid Vilhelmsro.

Då jag finner det angeläget, att sjukhusets skola har tillgång till erfor-

derliga hjälpmedel vid undervisningen vill jag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag föreslå, att delposten till arbets- och sysselsättningsterapi m. m. uppräknas med 4 200 till 26 000 kronor.

Icke heller mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har jag något att erinra. Uppräkning bör sålunda ske dels av anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare med 800 kronor och dels av det under anslagsposten till expenser upptagna beloppet till bränsle, lyse och vatten m. m. med 10 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår uppräknas med (10 000 + 4 200 + 800 + 10 000) 25 000 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas till (537 000 + 25 000) 562 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vilhelmsro sjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 562 000 kronor.

[56] 51. **Vilhelmsro sjukhus: Utrustningskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	60 000	90 579
1959/60	160 000	18 784
1960/61 (statsliggaren s. 1095)	14 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att 60 000 kronor måtte anvisas.

Motiv

1959 års riksdag har anvisat medel till ombyggnad av »Framtiden» för centralförråd och terapilokaler samt till nybyggnad av samlingssal.

Utrustningen i befintliga terapilokaler kommer att överflyttas till de nya lokalerna i »Framtiden». Därutöver erfordras emellertid viss kompletteringar, bl. a. för anordnande av skolkök. I nämnda lokaler skall även anordnas sällskapsrum för personal. Härför erfordras helt ny utrustning ävensom för hyllinredning i centralförrådet.

I fråga om samlingslokalen, som kommer att inrymma 252 platser, erfordras stolar, hopfällbara bord, biograf- och scenutrustning m. m.

Sjukhuset har preliminärt uppskattat utrustningskostnaderna till 106 000 kronor. Något utrustningsförslag har dock ännu icke kunnat framläggas. Då byggnadsarbetena beräknas vara avslutade under nästkommande budgetår, bör ett preliminärt belopp anvisas, så att utrustningen kan påbörjas. I avvaktan på utrustningsförslag och granskning därav föreslås, att för budgetåret 1961/62 anvisas 60 000 kronor.

Departementschefen

Under nästa budgetår kommer medel att erfordras för utrustning av »Framtiden» efter ombyggnad till centralförråd och terapilokaler m. m. samt av sjukhusets nybyggda samlingssal. Då utrustningsförslag vid tidpunkten för medicinalstyrelsens anslagsäskanden ännu icke upprättats, hade kostnaderna för utrustning av nämnda lokaler endast kunnat preliminärt uppskattas. Enligt numera föreliggande utrustningsförslag har kostnaderna för utrustning av samlingssalen och »Framtiden» beräknats till 91 300 kronor resp. 44 700 kronor eller till sammanlagt 136 000 kronor. Förslagen har ännu icke granskats av centrala sjukvårdsberedningen. För att möjliggöra ett påbörjande av utrustningsarbetet under nästa budgetår vill jag dock i avvaktan på granskning av utrustningsförslagen förorda, att för nämnda ändamål nu anvisas av medicinalstyrelsen äskat belopp, 60 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vilhelmsro sjukhus: Utrustningskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[57] 52. **Bidrag till epileptikeranstalter**

		Anslag	Nettoutgift
1957/58		1 740 000	1 748 291
1958/59		1 650 000	1 552 987
1959/60		1 670 000	1 735 847
1960/61	(statsliggaren s. 1095)	1 700 000	
1961/62	(förslag)	1 770 000	

Yrkanden

1) *Medicinalstyrelsen* har i skrivelse den 2 september 1960 hemställt, att styrelsens andel av förevarande anslag uppräknas med 60 000 kronor.

2) *Skolöverstyrelsen* har i skrivelse den 31 augusti 1960 uppskattat medelsbehovet för statsbidrag till lärarlöner vid Margarethahemmet till 147 500 kronor, innebärande en ökning med 9 500 kronor.

Motiv

1) (Medicinalstyrelsens framställning)

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag till andra driftkostnader än avlöningar åt vissa rektorer och lärare med 2 000 kronor för godkänd internatplats samt med 300 kronor för i kontrollerad familjevård utackorderad epileptiker.

Såvitt nu kan bedömas torde antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna till budgetåret 1961/62 öka med 30 eller till 806. Styrelsen uppskattar därför medelsbehovet för statsbidrag till dessa platser till 1 612 000

kronor. Till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptikerna bör beräknas oförändrat belopp eller 6 000 kronor.

Till bidrag till epileptikeranstalter bör således för medicinalstyrelsens del anvisas (1 612 000 + 6 000) tillhopa 1 618 000 kronor eller i runt tal 1 620 000 kronor.

2) (Skolöverstyrelsens framställning)

Då statsbidraget till rektors- och lärarlöner utbetalas i efterskott, skall ifrågavarande bidrag till Margarethahemmet beräknas på under läsåret 1960/61 vid hemmet inrättade tjänster. Hemmet kommer under nämnda läsår att förutom rektorstjänsten ha fyra ordinarie och en icke-ordinarie lärartjänst i kunskapsämne, en ordinarie lärartjänst i slöjd, en icke-ordinarie lärartjänst i hushållsgöromål samt en icke-ordinarie förskollärartjänst. Det för budgetåret 1961/62 utgående statsbidraget till avlöning av rektor och vissa lärare vid Margarethahemmet kan — med beaktande av ATP-avgifter och kompensation för höjda folkpensionsavgifter — beräknas till 147 311 kronor eller avrundat 147 500 kronor.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag, att antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna kommer att öka med 30 till 806 under nästa budgetår. Denna ökning hänför sig helt till ett nytt vårdhem för svårskötta epileptiker vid Svenska diakonsällskapets epileptikeranstalt å Stora Sköndal. Medelsbehovet för platsbidrag beräknar jag sålunda till 1 612 000 kronor. Till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptikerna beräknar jag oförändrat belopp, 6 000 kronor. Medicinalstyrelsens del av anslaget bör således upptagas till (1 612 000 + 6 000) 1 618 000 eller i runt tal 1 620 000 kronor.

Icke heller skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till kostnaderna för avlöning av rektor och vissa lärare vid Margarethahemmet har föranlett någon erinran från min sida. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 9 500 till 147 500 kronor.

I enlighet med det anförda bör anslaget upptagas till (1 620 000 + 147 500) 1 767 500 eller i runt tal 1 770 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 770 000 kronor.

[58] 53. **Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	300 000	288 642
1958/59	300 000	196 590
1959/60	300 000	286 070
1960/61 (statsliggaren s. 1096)	270 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 300 000 kronor.

Motiv

På grund av retroaktiva utbetalningar till de kommunala anstalterna och till föreningen Mellansjö skolhem uppvisar nettoutgifterna för budgetåren 1957/58—1959/60 en oriktig bild av medelsbehovet. Förda på rätt budgetår skulle anslagen för nämnda budgetår ha belastats med vardera cirka 240 000 kronor.

Då bidraget till de kommunala anstalterna för ingetdera av sagda budgetår överstigit 55 000 kronor, beräknar styrelsen medelsbehovet för statsbidrag till dessa anstalter till sistnämnda belopp.

Kungl. Maj:t har den 1 april 1960 godkänt avtal med föreningen Mellansjö skolhem rörande verksamheten vid och bidrag till skolhemmet under år 1960. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag skall utgå till driftkostnaderna med 6 000 kronor för vårdplats och år. Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget enligt avtalet kan sålunda efter ett platsantal av 36 beräknas till cirka 216 000 kronor. Avtalet har emellertid uppsagts av föreningen fr. o. m. den 1 januari 1961. Bl. a. för bibehållande av den nuvarande relationen mellan statsbidrag och vårdavgifter kan en höjning av platsbidraget komma att erfordras.

Det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår skulle enligt vad ovan anförts uppgå till minst (55 000 + 216 000) 271 000 kronor. Med hänsyn till att en höjning av statsbidraget till föreningen eventuellt kan komma att erfordras, föreslår styrelsen dock, att anslaget för nästa budgetår upptages med 300 000 kronor.

Departementschefen

Det av föreningen Mellansjö skolhem drivna hemmet för vård av psykopatiska och nervösa barn är numera det enda återstående enskilda hem av detta slag, som åtnjuter statsbidrag till verksamheten enligt särskilt avtal. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 1 april 1960 godkänt avtal med föreningen rörande verksamheten vid och bidrag till driften av ifrågavarande skolhem under år 1960. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna skulle utgå med 6 000 kronor för vårdplats och år. Vårdavgiften för å hemmet intagen, vilken avgift enligt avtalet skulle fastställas av medicinalstyrelsen efter granskning av förslag till inkomst- och utgiftsstat för hemmet, utgör fr. o. m. den 1 januari 1960 24 kronor för dag och barn. Såsom medicinalstyrelsen framhållit har emellertid föreningen uppsagt avtalet fr. o. m. den 1 januari 1961. Jag förutsätter, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal rörande den fortsatta verksamheten vid hemmet.

Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget till föreningen enligt det för år 1960 gällande avtalet kan efter ett platsantal av 36 uppskattas till 216 000 kronor. Bl. a. för att bibehålla hittills gällande relation mellan statsbidrag och vårdavgifter kan emellertid, såsom medicinalstyrelsen anfört, en höjning av platsbidraget komma att erfordras.

Medelsbehovet för statsbidrag till de kommunala anstalterna har under de två senast förflutna budgetåren icke överstigit 55 000 kronor. Med hänsyn härtill har jag intet att erinra mot medicinalstyrelsens uppskattning av medelsbehovet för ändamålet.

I enlighet med det anförda skulle det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppgå till minst (216 000 + 55 000) 271 000 kronor. Med hänsyn till de osäkra faktorer, som påverkar beräkningarna, förordar jag dock, att anslaget för nästa budgetår upptages till 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Universitetssjukhus

[59] **54. Karolinska sjukhuset: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	34 927 000	32 927 546
1960/61 (statsliggaren s. 1096)	37 428 000	
1961/62 (förslag)	44 214 000	

Yrkanden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* har med skrivelse den 5 juli 1960 överlämnat en av lärarkollegiet vid karolinska institutet gjord framställning om inrättande av följande för undervisning och forskning avsedda läkartjänster.

	Ökning
1. *Medicinska kliniken:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
2. *Kirurgiska kliniken:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
3. *Hudkliniken:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
4. *Ögonkliniken:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
5. *Psykiatriska kliniken:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
6. *Radioterapeutiska kliniken:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
7. *Medicinska thoraxkliniken:*	
a) 2 förste underläkare Ae 23	56 832
8. *Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
	260 280

II. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer i skrivelser den 26 augusti, 23 september och 21 oktober 1960, att anslaget höjes med 8 112 000 kronor.

		Ökn. el. minskn.
1. *Radiopatologiska institutionen:*		
a) 1 förste underläkare Ae 23	+	28 416
b) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
c) 1 kanslibiträde Ae 7	+	12 444
d) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 förste laboratoriebiträde Ae 10	+	768
e) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7	+	2 100
2. *Medicinska kliniken:*		
a) 1 översköterska Ae 9 alt. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
b) 1 kanslibiträde Ae 7	+	12 444
3. *Reumatologiska kliniken:*		
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	+	29 928
b) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid	+	5 610
4. *Endokrinologiska kliniken:*		
a) 1 biträdande överläkare Ae 24 i st. f. 1 förste underläkare Ae 23	+	1 512
b) 1 förste underläkare Ae 23 i st. f. 1 andre underläkare Ag 20	+	4 068
c) 1 andre underläkare Ag 20	+	24 348
d) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
e) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 förste laboratoriebiträde Ag 10	+	768
5. *Kirurgiska kliniken:*		
a) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7	+	1 344
6. *Plastikkirurgiska kliniken:*		
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	+	29 928
b) 1 översköterska Ae 10	+	14 544
c) 1 baderska Ae 4	+	10 656
d) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3 på halvtid	+	5 058
7. *Allmänna anestesiavdelningen:*		
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	+	29 928
b) Uppflyttning av 1 översköterska Ae 9 till Ae 10	+	756
c) 1 översköterska Ae 10	+	14 544
d) 3 översköterskor Ae 9	+	41 364
e) 2 undersköterskor Ae 4	+	21 312
f) 2½ sjukvårdsbiträden Ae 2/3	+	25 290
8. *Kvinnokliniken:*		
a) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3	+	10 116
9. *Hormonlaboratoriet:*		
a) Överförande till karolinska institutets stat av tjänsten som laborator Ae 26	—	33 192
b) 1 förste underläkare Ae 23	+	28 416
c) 2 laboratoriebiträden högst Ae 9	+	27 576
d) 1 institutionsbiträde Af 1—Ae 5 i st. f. 1 arvodesanställt ekonomibiträde med 3/4 tjänstgöring	+	3 633
e) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	1 524
f) Inplacering i reglerad befordringsgång av 1 extra kontorsbiträde med 3/4 tjänstgöring		—
10. *Ögonkliniken:*		
a) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kontorist Ae 9	+	756
11. *Radioterapeutiska kliniken:*		
a) 1 översköterska Ae 9	+	13 788
b) 1 undersköterska Ae 4	+	10 656
c) 1½ ekonomibiträden Ae 2/3	+	15 174
d) Uppflyttning av 1 baderska Ae 3 till Ae 4	+	540
e) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kontorist Ae 9	+	756
f) 2 förste röntgenbiträden Ao 9 i st. f. 2 röntgenbiträden Ao 7	+	2 688
g) 1 andre underläkare Ag 20 vid gynekologiska avdelningen	+	24 348
h) 1 kanslibiträde Ae 7 vid gynekologiska avdelningen	+	12 444

		Ökn. el. minskn.
12. *Hudkliniken:*		
a) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7	+	1 344
13. *Psykiatriska kliniken:*		
a) 1 psykologassistent Ae 16	+	19 812
b) *Avgår* enligt a) medel för anställande av experimentalpsykologisk expertis	—	3 000
c) 1 social kurator Ae 12 (tillsammans med radiumhemmet)	+	16 116
d) *Avgår* enligt c) arvode till praktikant	—	6 000
e) 1 översköterska Ae 9 på halvtid	+	6 894
f) 2 kontorsbiträden Af 1—Ae 5	+	22 440
14. *Barnmedicinska kliniken:*		
a) 1 ½ översköterskor Ae 10	+	21 816
b) 1 översköterska Ae 9	+	13 788
c) 1 kanslibiträde Ae 7 på halvtid	+	6 222
d) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid	+	5 610
e) 1 arbetsinstruktör Ae 9	+	13 788
f) Uppflyttning av 1 översköterska Ao 10 till Ao 11	+	768
g) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7	+	1 344
h) 1 biträdande överläkare Ae 24	+	29 928
15. *Röntgenavdelningen för barn:*		
a) 1 översköterska Ae 9	+	13 788
b) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	1 224
16. *Barnpsykiatriska kliniken:*		
a) 1 andre underläkare Ag 20	+	24 348
b) 1 psykologassistent Ae 16 på halvtid	+	9 906
c) 1 social kurator Ae 14 på halvtid	+	8 934
d) 1 sjuksköterska Ae 8 i st. f. ½ översköterska Ae 9	+	6 186
e) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 från halvtid till heltid	+	5 610
f) Uppflyttning av 1 social kurator Ae 12 till Ae 14	+	1 752
17. *Thoraxklinikerna:*		
a) 1 laboratoriebiträde högst Ag 9 vid anestesiavdelningen	+	13 788
b) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9 vid kliniskt-fysiologiska laboratoriet	+	1 524
18. *Alkoholkliniken:*		
a) Arvode till överläkare	1 800	
b) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928	
c) 6 förste underläkare Ae 23	170 496	
d) 1 psykolog Ae 23	28 416	
e) 1 psykolog Ae 21	25 632	
f) 1 social kurator Ae 14	17 868	
g) 1 social kurator Ae 12	16 116	
h) 1 förste arbetsinstruktör Ae 11	15 312	
i) 1 arbetsinstruktör Ae 9	13 788	
j) 2 kanslibiträden Ae 7	24 888	
k) 2 kontorsbiträden Af 1—Ae 5	22 440	
l) 8 översköterskor Ae 10	116 352	
m) 10 översköterskor Ae 9, därav alt. 2 laboratoriebiträden högst Ae 9	137 880	
n) 4 ½ sjuksköterskor Ae 8	58 860	
o) 1 förste skötare Ae 9	13 788	
p) 13 skötare Ae 8	170 040	
q) 1 institutionsbiträde Af 1—Ae 5	11 220	
r) 4 ½ undersköterskor Ae 4	47 952	
s) 13 sjukvårdsbiträden Ae 2/3	131 508	
t) 12 ekonomibiträden Ae 2/3	121 392	
Gemensamt med sjukhuset i övrigt		
u) 3 ekonomibiträden Ae 2/3 för köket	30 348	
v) 1 reparatör Ae 9 för maskinavdelningen	13 788	
	1 219 812	
varav för budgetåret 1961/62 erfordras hälften eller i runt tal	+	610 000

		Ökn. el. minskn.
19. *Röntgendiagnostiska institutionen:*		
a) 1 förste underläkare Ae 23	+	28 416
b) 1 fotobiträde Af 1—Ae 5	+	11 220
c) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	11 220
d) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3	+	10 116
e) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7	+	1 344
f) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	1 224
20. *Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet:*		
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	+	29 928
b) 1 förste underläkare Ae 23	+	28 416
c) 1½ förste laboratorieassistenter Ae 13	+	25 434
d) 3 laboratorieassistenter Ae 11	+	45 936
e) 5 laboratoriebiträden högst Ae 9	+	68 940
f) 2 vaktmästare Ae 7	+	24 888
g) 1½ kontorsbiträden Af 1—Ae 5	+	16 830
h) 3 institutionsbiträden Af 1—Ae 5	+	33 660
i) 4½ ekonomibiträden Ae 2/3	+	45 792
j) 10 elevarvoden à 600 kronor per månad	+	72 000
k) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7	+	1 344
l) 1 djurvårdare Ae 7 i st. f. 1 institutionsbiträde Af 1—Ae 5		—
21. *Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:*		
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	+	29 928
b) 1 översköterska Ae 9	+	13 788
c) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
d) 1 kontorist Ae 9	+	13 788
e) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. 1 laboratorieassistent Ae 12	+	840
f) 2 förste laboratorieassistenter Ae 13 i st. f. 2 laboratoriebiträden högst Ae 9	+	6 336
g) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	1 524
22. *Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:*		
a) 1 klinikföreståndarinna Ae 13	+	16 956
b) 1 instruktionssköterska Ae 14	+	17 868
c) 10 elevarvoden à 600 kronor per månad	+	72 000
d) 2 elevlöner A 1	+	18 288
e) 1 andre underläkare Ag 20	+	24 348
f) 1 förste laboratorieassistent Ae 13	+	16 956
g) 3 laboratorieassistenter Ae 11	+	45 936
h) 1 översköterska Ae 10	+	14 544
i) 4 översköterskor Ae 9	+	55 152
j) 5 laboratoriesköterskor Ae 9 alt. 5 laboratoriebiträden högst Ae 9	+	68 948
k) 6 institutionsbiträden Af 1—Ae 5	+	67 320
l) 1 fotobiträde Af 1—Ae 5	+	11 220
m) 1 institutionstekniker Ae 9	+	13 788
n) 1 djurvårdare Ae 7	+	12 444
o) 1 kanslibiträde Ae 7	+	12 444
p) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	11 220
q) 8 ekonomibiträden Ae 2/3	+	80 928
r) *Avgår* enligt a—q) 1 laboratorieassistent Ae 12 samt 2 undersköterskor Ae 4	—	37 428
23. *Blodgivarcentralen:*		
a) 1 förste underläkare Ae 23	+	28 416
b) 1 laboratorieassistent Ae 11	+	15 312
c) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
d) 1 översköterska Ae 9	+	13 788
e) 1 institutionsbiträde Af 1—Ae 5	+	11 220
f) 1 ekonomibiträde Ae 2/3	+	10 116
g) 1 kontorist Ae 9	+	13 788
24. *Allergologiska kliniken:*		
a) 1 översköterska Ae 9	+	13 788
b) Uppflyttning av 1 översköterska Ao 9 till Ao 10	+	756

		Ökn. el. minskn.
25. *Audiologiska laboratoriet:*		
a) 1 social kurator Ae 12 på halvtid	+	8 058
b) 1 dövpedagog Ae 12 på halvtid	+	8 058
c) 1 förskollärarinna Ae 12 i st. f. 1 förskollärare Ae 9	+	2 328
26. *Patologiska avdelningen:*		
a) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
b) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	1 524
c) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	1 224
27. *Avdelningen för fysioterapi och medicinisk rehabilitering:*		
a) 4 sjukgymnaster Ae 10/12	+	64 464
b) 1 översköterska Ae 9	+	13 788
c) 2 arbetsinstruktörer Ae 9	+	27 576
d) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3	+	10 116
e) Uppflyttning av 1 badföreståndare Ao 7 till Ao 9	+	1 344
f) Uppflyttning av 7 baderskor Ae 3 till Ae 4	+	3 780
28. *Kansliet:*		
a) Uppflyttning av 1 byrådirektör Ao 24 till Ao 26	+	3 264
b) 1 kontorist Ae 9	+	13 788
29. *Patientkontoret:*		
a) 1 assistent Ao 17 i st. f. 1 kontorsskrivare Ao 13	+	3 900
b) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kontorist Ae 9	+	756
30. *Kameral- och intendenturavdelningen:*		
a) 1 byråingenjör Ae 21	+	25 632
b) *Avgår* enligt a) arvode åt byggnadsingenjör	—	9 000
31. *Maskinavdelningen:*		
a) 1 verkmästare Ae 12	+	16 116
b) 1 elektroniktekniker Ae 12	+	16 116
c) 1 reparatör Ae 9	+	13 788
32. *Snickeriverkstaden:*		
a) 1 förste reparatör Ao 9 i st. f. 1 hantverkare Ao 8	+	708
33. *Tvätteriet:*		
a) Uppflyttning av 1 förste tvättföreståndare Ao 14 till Ao 16	+	1 944
b) 1 tvättföreståndare Ae 12	+	16 116
c) 1 biträdande tvättföreståndare Ae 9	+	13 788
34. *Köket:*		
a) Uppflyttning av 1 förste köksföreståndare Ao 18 till Ao 21	+	3 672
b) Uppflyttning av 1 köksföreståndare (dietköket) Ao 14 till Ao 15	+	948
c) Uppflyttning av 2 köksföreståndare Ao 12 till Ao 13	+	1 680
d) Uppflyttning av 1 köksföreståndare Ae 12 till Ae 13	+	840
e) Uppflyttning av 3 köksföreståndare Ae 11 till Ae 12	+	2 412
35. *Vaktcentralen:*		
a) 2 vaktmästare Ae 7	+	24 888
b) 1 expeditionsvakt Ae 7	+	12 444
c) 5 sjukvårdsbiträden Ae 2/3	+	50 580
d) *Avgår* enligt c) arvoden till budflickor	—	25 000
e) Uppflyttning av 4½ ekonomibiträden (portvakter) Ae 3 till Ae 4	+	2 700
36. *Föreståndarinneorganisationen:*		
a) Uppflyttning av 1 första föreståndarinna Ao 17 till Ao 21	+	4 776
b) 2 klinikföreståndarinnor Ae 13	+	33 912
c) 1 kanslibiträde Ae 7	+	12 444
37. *Undersköterskeorganisationen:*		
a) 10 undersköterskor Ae 4 i st. f. 10 sjukvårdsbiträden Ae 2/3	+	5 400
38. *Vikariatsersättningar m. m.*	+	493 000
39. *Omräkning:*		
Löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran	+	150 000
Ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster	+	414 550
Höjd ersättning för tjänstgöring å obekväm arbetstid	+	150 000
Höjda överläkararvoden m. m.	+	477 000
Vidtagen lönereglering	+	3 517 000
Avrundning	—	461
	+	**8 112 000**

Motiv

I.

1 a) Medicinska kliniken hade tidigare i sin organisation 4 biträdande överläkare, varav en biträdande överläkare tillhörande den yrkesmedicinska avdelningen, vilken avdelning var underställd medicinska kliniken. I och med omorganisationen av den yrkesmedicinska avdelningen har ifrågavarande biträdande överläkartjänst ombildats till en särskild överläkartjänst. I samband med omorganisationen av avdelningen för fysikalisk terapi och inrättande av avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering överfördes en biträdande överläkare från medicinska kliniken till denna avdelning. Den medicinska kliniken har 179 vårdplatser och fr. o. m. den 1 juli 1959 endast 2 biträdande överläkare. Medicinska kliniken vid sjukhuset är i jämförelse med motsvarande kliniker å övriga universitetssjukhus i riket kraftigt missgynnad vad gäller antalet biträdande överläkare.

2 a) Kirurgiska klinikens personalorganisation är fr. o. m. budgetåret 1957/58 beräknad — förutom för sjukvårdens behov — för den undervisning, som enligt 1955 års medicinska examensstadga skall anordnas vid kliniken. I samband med undervisningsreformen har emellertid den ökande kvantiteten av icke-katedral undervisning i form av rond-, demonstrations- och poliklinikundervisning så kraftigt kommit att belasta lärar- och läkarkrafterna vid kliniken, att en ytterligare ökning av staben erfordras utöver vad man i propositionen nr 212/1954 ansett nödvändigt på grundval av antalet katedrala undervisningstimmar. Tillkommer en biträdande överläkartjänst kan arvodesmedlen till biträdande lärare vid kliniken nedräknas med 2 400 kronor.

3 a) Den intensifierade undervisningen innefattande seminarieövningar, staff-meetings, konferenser, undervisning i smågrupper m. m. har inneburit ett avsevärt utökat praktiskt sjukvårdsarbete. Vid kliniken hindras numera underläkarna i alltför stor utsträckning från vetenskapligt arbete genom rutinarbete i sjukvårdens tjänst. En ny befattning som förste underläkare vid kliniken är därför oundgängligen nödvändig.

4 a) Fr. o. m. den 1 juli 1958 tillkom en ny befattning som biträdande överläkare vid kliniken i utbyte mot en tjänst som förste underläkare. Den biträdande överläkaren har emellertid icke kunnat övertaga förenämnde förste underläkares undervisningsuppgifter, utan har såsom lärare inplacerats på annat sätt i undervisningsorganisationen. Indragningen av en förste underläkartjänst har således inneburit, att kliniken betagits en del av de undervisningsresurser, som förutsattes i propositionen nr 212/1954. Om alltjämt 20 studerande skall kunna mottagas i varje kurs, erfordras att sistnämnda befattning åter inrättas.

5 a) Å psykiatriska polikliniken tjänstgör f. n. en biträdande överläkare och två förste underläkare. Vid polikliniken hålles regelbundet för de medicine kandidater, som fullgör kurs i psykiatri, katedrala föreläsningar med

patientdemonstrationer. Dessutom tjänstgör kandidaterna gruppvis fem och fem i tur och ordning vid polikliniken under 9 månader av året. För undervisningen är det givetvis nödvändigt att ha ett stort patientmaterial bland vilket ett lämpligt urval kan göras. Det har emellertid visat sig att poliklinikens ej kan mottaga det antal patienter, som erfordras för att undervisningen skall kunna tillfredsställande bedrivas. Det är därför nödvändigt, att poliklinikens kapacitet utökas.

6 a) De vid kliniken tjänstgörande underläkarna utgöres till övervägande delen av blivande röntgendiagnostiker, vilka saknar tidigare utbildning i radioterapi och själva skall erhålla sådan såsom randutbildning enligt specialitetsbestämmelserna. De kan därför icke biträda vid undervisningen. Ett tämligen konstant behov av kandidathandledning finnes vid kliniken. Med hänsyn härtill föreligger behov av en för undervisningsändamål avsedd befattning som förste underläkare. Om densamma tillkommer, kan ett under karolinska institutets avlöningsanslag upptaget belopp å 8 000 kronor till lärar- och assistenthjälp vid kliniken indragas.

7 a) Vid medicinska thoraxkliniken anordnas fr. o. m. läsåret 1957/58 propedeutisk-medicinsk undervisning för 30 medicine kandidater per termin. För dessa medicine kandidater tjänstgör enligt propositionen nr 212/1954 en vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet å karolinska sjukhuset placerad förste underläkare som kursamanuens. Med hänsyn till denne läkares omfattande arbetsuppgifter vid laboratoriet föreligger svårigheter för honom att fullgöra kursamanuensgöromålen. Under läsåret 1956/57 var nu ifrågavarande kurser förlagda till S:t Eriks sjukhus, varest för varje grupp om 15 studerande en klinisk amanuens i förste underläkares ställning var anställd. Erfarenheten från dessa kurser ger vid handen, att motsvarande anordning skulle vara till gagn vid medicinska thoraxkliniken. Härtill kommer att sjukvården vid kliniken kräver ett större antal förste underläkare än avsett till följd av att kliniken icke helt ägnas tuberkulossjukvården utan även belägges med thoraxmedicinska fall av annan art.

8 a) För den mycket betungande undervisningsbördan vid laboratoriet torde under budgetåret 1960/61 komma att stå till förfogande en laborator samt en förste underläkare och en instruktionssköterska. En tjänst som biträdande överläkare är därutöver oundgängligen nödvändig. Ämnesföreträdarens behov av en kvalificerad medhjälpare i den ständigt ökande rutinverksamheten utgör även motiv för inrättande av en dylik tjänst.

II.

Den allmänt rådande sjuksköterskebristen har gjort sig starkt gällande vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Av thoraxklinikerna, som öppnades våren 1957, är fem vårdavdelningar — två kirurgiska med sammanlagt 40 vårdplatser och tre medicinska med sammanlagt 82 vårdplatser — alltjämt outnyttjade för sitt egentliga ändamål. För att öppna dessa avdelningar skulle behövas bl. a. 19 sjuksköterskor förutom vad som erfordras för möjliggörande av den beslutade arbetstidsförkortningen. Under så gott

som hela det gångna budgetåret har vid sjukhuset i övrigt två allmänmedicinska vårdavdelningar om sammanlagt 54 vårdplatser och en reumatologisk vårdavdelning om 29 vårdplatser varit stängda. Vid hudkliniken, kvinnokliniken och radiumhemmet arbetar man med underskott på personal, vilket medfört att klinikerna icke kan drivas i full omfattning. Arbetstidsförkortningen har kunnat genomföras i avsedd utsträckning endast för vissa personalgrupper. För ett stort antal sjuksköterskor som är tjänstlediga på grund av långvarig sjukdom, graviditet, deltagande i utbildningskurser eller tjänstgöring i utlandet m. m. saknas ofta vikarier, vilket gör arbetet för de i tjänst varande sjuksköterskorna extra tungt och krävande. Med hänsyn till det anförda och den omständigheten att den kvalificerade medicinska forskningen numera kräver större insatser av sjuksköterskepersonalen på vårdavdelningarna, måste mycken övertid tillsättas, för vilken denna personal i regel icke kan erhålla ersättning. Förhållandena vållar allvarliga bekymmer, dels på grund av den förslitning av personalen som sker, dels ock genom det missnöje som uppstår på grund av att arbetstidsförkortningen ej kan genomföras. F. n. skulle ett 70-tal sjuksköterskor behöva anställas för att arbetsförhållandena skulle bli något så när tillfredsställande. Även beträffande sjukvårdsbiträdespersonalen är situationen nu avsevärt försämrad på grund av den aktuella situationen på arbetsmarknaden. Detta kan även komma att inverka på möjligheterna att hålla vårdavdelningarna öppna i fortsättningen. Den omständigheten att personalbristen på vårdavdelningarna omöjliggjort genomförande av arbetstidsförkortningen för en del av personalen har medfört att uppgjorda arbetsschema ej kunnat hållas, utan ständiga omarbetningar har måst ske. Detta utgör en stor belastning för avdelningssköterskorna och för föreståndarinneorganisationen.

Den under byggnad varande alkoholkliniken beräknas kunna tagas i bruk omkring den 1 januari 1962. På grund härav bör för budgetåret 1961/62 de befattningar inrättas, som erfordras för klinikens drift, och direktionen framlägger personalstat för denna. Såsom därav framgår erfordras för kliniken ett stort antal sjuksköterskor och annan sjukvårdspersonal. Rekryteringen av denna personal kan givetvis vålla sjukhusledningen ökade personalanskaffningsbekymmer.

Under år 1961 förutsättes de nya lokalerna för kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna skola tagas i bruk. Under innevarande budgetår har ett belopp av 100 000 kronor ställts till direktionens förfogande för att möjliggöra viss personalökning i samband härmed. Då laboratorierna från ingången av budgetåret 1961/62 bör kunna räkna med en mera bestämd personalorganisation framlägger direktionen de anspråk på personalökningar vid dessa laboratorier som direktionen anser erforderliga. Bristen på laboratoriepersonal vid karolinska sjukhuset är emellertid mycket allvarlig. Laboratorieundersökningar för en sammanlagd kostnad av cirka 40 000 kronor per månad måste f. n. överlämnas till utomstående laboratorier på grund av att tillräcklig personal icke finnes vid sjukhusets egna bakteriologiska och kemiska centrallaboratorier. Att fylla de luckor i fråga om laboratoriebiträdespersonal som redan finnes och dessutom anskaffa den ytterligare personal, som blir nödvändig för att de nya centrallaboratorierna skall kunna tillgodose de anspråk som kommer att ställas på dem, nödvändiggör ett avsevärt tillskott av laboratoriepersonal.

En förutsättning för att sjukhuset skall kunna anskaffa erforderlig personal till de utvidgade bakteriologiska och kemiska centrallaboratorierna är att personalorganisationen från början är planerad på sådant sätt att rekry-

teringsfrågan underlättas. De yrkanden från ämnesföreträdarna som i det följande redovisas representerar visserligen mycket stora personalökningar, men direktionen har med hänsyn till den ständigt pågående ökningen av undersökningsverksamheten icke ansett sig böra föreslå nedskärning av de framlagda personalprogrammen.

Beträffande de kemiska rutinlaboratorierna vid olika kliniker inom karolinska sjukhuset har statens organisationsnämnd för direktionens räkning verkställt en särskild organisationsundersökning. Undersökningen har i första hand syftat till att klarlägga arbetsförhållandena och arbetsmetoderna vid rutinlaboratorierna och ge grundval för bedömande om och i vilken omfattning överflyttning från dessa laboratorier till kemiska centrallaboratoriet skall kunna ske, då detta efter sin utbyggnad kan få resurser härför. Vad centrallaboratorierna beträffar bör sedermera, då de installerat sig i de nya lokalerna och verksamheten där kommit igång, särskilda organisationsundersökningar företagas. Likaså bör sedermera en undersökning verkställas rörande transportorganisationen inom sjukhuset för bl. a. laboratorieprov, läkemedel m. m.

Direktionen nödgas konstatera, att gällande normer för lönegradsplacering av laborerande personal med laborantskoleutbildning eller däremot svarande kompetens vållat mycket stora rekryteringssvårigheter och förorsakat viss personalavgång. Direktionen framlägger förslag till uppflyttning av vissa laboratoriebiträdes- och laboratoriesköterskетjänster till tjänster som laboratorieassistent i A 11 och förste laboratorieassistent i A 13. Innehavarna av berörda tjänster har nyckelbefattningar inom respektive laboratorium med arbetsuppgifter av mycket hög kvalitet samt undervisning och handledning. Härför erfordras vidareutbildning vid sidan av tjänstgöringen eller kvalificerad specialutbildning under långvarig tjänstgöring. Det är därför absolut nödvändigt, att sagda tjänster erhåller sådan lönegradsplacering, att det blir möjligt att rekrytera dem och vid tjänsterna behålla personal med erforderlig utbildning och erfarenhet.

1 a—c) De begärda tjänsterna avses för det cytologiska laboratoriet. Den 1 juli 1960 har en förste underläkartjänst vid radiumhemmet utbytts mot en tjänst som biträdande överläkare med uppgift för tjänsteinnehavaren att leda den cytologiska verksamheten vid sjukhuset. Två laboratoriebiträdestjänster för cytologisk diagnostik har tidigare inrättats vid sjukhuset. Den cytologiska diagnostikens betydelse för det kliniska arbetet vid ett flertal av sjukhusets kliniker är uppenbar och den förstärkning som radiopatologiska institutionen begärt är väl behövlig för att tillgodose sjukhusets behov. Det är emellertid icke lämpligt att placera ifrågavarande personal under sagda institution så länge denna icke anser sig kunna tillhandagå andra delar av sjukhuset än radiumhemmet. Den begärda förstärkningen bör därför placeras under förenämnde biträdande överläkare, som är knuten till radiumhemmet.

1 d) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

1 e) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

2 a) Beträffande de kemiska rutinlaboratorierna vid olika kliniker inom sjukhuset har statens organisationsnämnd för direktionens räkning verkställt en organisationsundersökning (se inledningen). Nämnden har därvid funnit en förstärkning av den laborerande personalen vid medicinska klinikens rutinlaboratorium erforderlig. Direktionen hemställer därför om inrättande vid laboratoriet av en ny tjänst som översköterska i Ae 9, alternativt som laboratoriebiträde i högst Ae 9.

2 b) Personalen vid medicinska klinikens expedition — två kanslibiträden och ett kontorsbiträde — är otillräcklig för ombesörjande av på expeditionen ankommande göromål. En personalförstärkning framstår som i mycket hög grad av behovet påkallad.

3 a) Den överläkaren vid reumatologiska kliniken i hans egenskap av laborator i medicin, särskilt reumatologi, åvilande undervisningsskyldigheten fullgöres till allra största delen i invärtes medicin. För att disponera tillräckligt antal patienter för undervisningen i invärtes medicin bestrider han och ansvarar för sjukvården även vid — förutom den reumatologiska kliniken med 73 vårdplatser samt poliklinik — medicinska klinikens vårdavdelning 1 med 29 vårdplatser. De överläkaren åvilande arbetsuppgifterna är av sådan omfattning, att ett mycket starkt behov föreligger för honom att kunna avlasta en del av dem, särskilt de viktiga frågorna om vidareutvecklingen av den reumatologiska rehabiliteringen och ansvaret för verksamheten vid reumatologiska polikliniken, på en biträdande överläkare.

3 b) Ett uppenbart behov föreligger av en utökning av personalen vid klinikens expedition. Under två år har extra arbetskraft måst ställas till förfogande.

4 a—c) Genom beslut den 30 juni 1960 medgav Kungl. Maj:t, att vid endokrinologiska kliniken finge inrättas en tjänst som biträdande överläkare i Ag 24 och en tjänst som förste underläkare i Ag 23, under förutsättning att en tjänst som förste underläkare i Ae 23 och en tjänst som andre underläkare i Ag 20 vid kliniken icke samtidigt uppehölls. Mycket starka skäl talar för att den sålunda provisoriskt genomförda anordningen permanentas. Vid kliniken tjänstgör förutom överläkaren endast förenämnda två läkare. Arbetstiden för läkarpersonalen utgör, utslagen på sex dagar, cirka tolv timmar per dag. Genom inrättandet av en ny tjänst som andre underläkare skulle läkarnas arbetsbörda närma sig det normala. Behovet av en randutbildningstjänst, avsedd för internister och andra som önskar specialutbildning i ämnesomsättningssjukdomar vid kliniken, vilken är landets enda i sitt slag, är vidare mycket framträdande.

4 d) De hormonutredningar, som är nödvändiga för vården av patienter med endokrina sjukdomar, utföres f. n. av en av statens medicinska forskningsråd avlönad arbetsgrupp, som till sitt förfogande har klinikens för ändamålet specialutrustade laboratorium. Närmaste ledningen för detta ar-

bete har utövats av en forskningsläkare. Då denne övergår till annan verksamhet och klinikens läkare själva måste övertaga arbetsuppgifterna, är en förstärkning av laboratoriepersonalen oundgänglig.

4 e) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

5 a) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

6 a) Läkarpersonalen vid plastikkirurgiska kliniken utgöres av överläkaren och två förste underläkare, varjämte en av kirurgiska klinikens förste underläkare i tur och ordning under sex månader tjänstgör för s. k. randutbildning vid kliniken. De erfarenheter, som vunnits sedan verksamheten vid kliniken efter ombyggnadsarbeten upptagits för fullt, har ådagalagt ett oundgängligt behov av en utökning av klinikens läkarpersonal. Operationsverksamheten är av stor omfattning samt mycket tidskrävande och poliklinikmottagningen är synnerligen hårt belastad. Härtill kommer den krävande konsulterande verksamheten vid såväl sjukhusets övriga kliniker som serafimerlasarettet. Överläkaren måste beredas avlastning i sin arbetsbörda. Det är vidare angeläget att förse kliniken med en med specialiteten väl förtrogen läkare. Med hänsyn härtill föreslås inrättande av en ny tjänst som biträdande överläkare.

6 b) Vid kliniken finns icke någon särskild intagningssköterska. De arbetsuppgifter som åvilar en sådan befattningshavare uppdelas f. n. mellan den ena avdelningssköterskan och det å polikliniken tjänstgörande kanslibiträdet. Denna av personalbrist föranledda anordning är otillfredsställande.

6 c) För att klinikens ofta svårt invalidiserade patienter skall kunna erhålla de bad, som är erforderliga ur såväl hygienisk som behandlingssynpunkt, har en mindre badavdelning iordningställts, vid vilken anställts en extra baderska.

6 d) Med hänsyn till arbetsbelastningen för den vid operationsavdelningen och polikliniken tjänstgörande sjukvårdsbiträdespersonalen är en förstärkning av personalen med ett halvtidstjänstgörande sjukvårdsbiträde erforderlig.

7 a) För de anestesiologiska uppgifterna vid barnkliniken, där man nyttjar avancerade narkosformer vid operation å nyfödda samt vid angiocardiologiska undersökningar, erfordras en biträdande överläkare, enär arbetet härmed är så specialiserat att det ej kan överlämnas till yngre och mindre utbildade läkare utan stora risker. Arbetsuppgifterna vid anestesiavdelningen är vidare så omfattande och kvalificerade, att en utökning av läkarkrafterna med en biträdande överläkare är av behovet utomordentligt starkt påkallad.

7 b) Vid anestesiavdelningen tjänstgör tre narkossköterskor i Ac 9. Under hänvisning till att vid specialavdelning med minst tre sjuksköterske-

tjänster en av dessa skall vara placerad i lönegrad 10 hemställer direktionen, att en tjänst som översköterska i Ae 9 vid avdelningen uppflyttas till Ae 10.

7 c—f) Den till kirurgiska klinikens operationsavdelning anslutna s. k. postoperativa avdelningen, som står under ledning av överläkaren vid anestesiavdelningen, har varit i bruk sedan hösten 1958. Patienterna får vid denna avdelning kvalificerad vård av specialutbildad personal under den mest kritiska perioden efter operation. Den omständigheten, att personalen vid de kirurgiska vårdavdelningarna ej i samma utsträckning som tidigare behöver avdelas för övervakning av nyopererade patienter, medför lättnader i organiserandet av det dagliga arbetet å vårdavdelningarna. Med nuvarande personalstyrka kan den postoperativa avdelningen emellertid endast drivas under dagtid. De mycket goda erfarenheterna av den hittillsvarande verksamheten har givit anledning till att planera en utökning till dygnet-runt verksamhet. Härför erfordras en utökning av avdelningens personal, som nu består av 1½ översköterskor och 1½ undersköterskor, med 4 översköterskor, 2 undersköterskor och 2½ sjukvårdsbiträden. Ett genomförande av förslaget skulle medföra ytterligare fördelar för patienter och vårdavdelningar, varjämte de dryga kostnaderna för anställande av tillfällig övervakningspersonal för patienter skulle kunna nedbringas avsevärt.

8 a) Enligt den nya studieordningen har kandidatundervisningen på polikliniken erhållit väsentligt större omfattning än tidigare. På grund härav och med hänsyn till det ökade antalet patienter har en förstärkning av den vid polikliniken tjänstgörande personalen visat sig nödvändig.

9 a) Tjänsten som laborator vid hormonlaboratoriet bör överföras till karolinska institutets stat.

9 b) Den på laboratorn vilande arbetsbördan har fått en sådan omfattning, att den ej längre kan bemästras av honom ensam. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten av att läkare utbildas för de föreslagna regionala hormonlaboratorierna, bör en tjänst som förste underläkare inrättas vid laboratoriet.

9 c) En mycket kraftig ökning har skett av antalet utförda undersökningar vid hormonlaboratoriet. För att ej serviceverksamheten vid laboratoriet gentemot andra sjukvårdsinrättningar samt tjänste- och andra läkare skall behöva försämras, har direktionen våren 1959 nödgats inrätta två tillfälliga laboratoriebiträdestjänster vid laboratoriet. Dessa tjänster är oundgängligen nödvändiga.

9 d) Innehavaren av ifrågavarande tjänst, vars göromål tidigare varit begränsade till skötseln av mindre försöksdjur, har genom omorganisation anförtrotts arbetsuppgifter av mer kvalificerad art.

9 e) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

10 a) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

11 a) Av den av statens organisationsnämnd verkställda organisationsundersökningen beträffande sjukhusets kemiska rutinlaboratorier — se inledningen — framgår, att en förstärkning erfordras av personalen vid radiumhemmets kliniska laboratorium, som är mycket hårt belastat.

11 b) Stora svårigheter föreligger att erhålla kompetent semestervikarie för de vid allmänna operations- och gynekologiska applikationsavdelningarna tjänstgörande undersköterskorna, vilka på grund av radiologiskt arbete åtnjuter förlängd semester.

11 c) För städning av kliniska laboratoriet II samt vissa därtill hörande bilokaler erfordras ett ekonomibiträde. Därjämte erfordras ett halvtidstjänstgörande ekonomibiträde för städningsarbetet å isotoplaboratoriet.

11 d) År 1959 uppflyttades fyra badersketjänster vid hudkliniken och thoraxkliniken från Ae 3 till Ae 4, varigenom dessa befattningshavare erhöll en gynnsammare löneställning än övriga baderskor vid sjukhuset. En sådan lönedifferentiering motsvaras icke av skillnad i arbetsuppgifter och ansvar.

11 e) Radiumhemmet har eget patientkontor, som förestås av en kontorist och där i övrigt en befattningshavare tjänstgör. Kontoristens arbetsuppgifter är självständiga och förenade med betydande ansvar, vilket motiverar en förbättrad löneställning.

11 f) De arbetsuppgifter som åvilar innehavarna av ifrågavarande tjänster — konvergensbestrålning och rotationsbehandling av patienter samt omfattande dosmätningar — är mer kvalificerade och ansvarsfulla än övriga röntgenbiträdens i och för sig krävande uppgifter.

11 g) Läkarpersonalen vid radiumhemmets gynekologiska avdelning består av — förutom överläkaren — en biträdande överläkare och tre förste underläkare. Läkarnas arbetsbörda är synnerligen pressande, särskilt växer antalet polikliniska återbesök kontinuerligt och uppgick år 1959 till närmare 18 000. Detta medför även att väntetiderna för patienterna blir orimligt långa till nackdel framför allt för de patienter som måste passa tågtider. De hopade göromålen är även menliga för läkarnas sjukvårdande uppgifter. Det är därför angeläget med en förstärkning av avdelningens läkarstab. Tills vidare kan behovet tillgodoses genom att en andre underläkare tillkommer. En sådan tjänst är även behövlig för randutbildningen i gynekologisk radioterapi.

11 h) För att frekvensen av efterundersökningar i någon mån skall kunna hållas tillbaka har man börjat hänvisa å gynekologiska avdelningen behandlade patienter till regelbundna dylika undersökningar vid andra kvinnokliniker. Detta förfaringssätt innebär en betydande ökning av korrespondensen mellan överläkarna vid dessa kliniker och avdelningens läkare. En förstärkning av skrivpersonalen med en befattningshavare, som bl. a. är kompetent att verkställa utskrifter efter diktafon, är därför nödvändig.

12 a) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

13 a—b) Under budgetåret 1959/60 medförde anlitandet av experimentalpsykologisk expertis vid psykiatriska kliniken en kostnad av 27 410 kronor. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 står under avlöningsanslaget ett belopp av 3 000 kronor till förfogande för ändamålet, vilket belopp kan indragas därest den begärda befattningen inrättas. De experimentalpsykologiska metoderna inom modern psykiatri utgör en nödvändig beståndsdel i mentalsjukvårdsarbetet. Det nuvarande arrangemanget är oekonomiskt och ineffektivt.

13 c—d) Från klinikchefens sida har flera år framförts starka skäl för en förstärkning av psykiatriska klinikens kuratorspersonal. Härtill kommer att även den vid radiumhemmet tjänstgörande kuratorn är i trängande behov av avlastning. Direktionen understryker starkt angelägenheten av att en kuratorstjänst inrättas vid kliniken. Därvid förutsättes, att befattningens innehavare skall övertaga vissa kuratorsgöromål vid radiumhemmet. Vid bifall till framställningen kan det nu till 6 000 kronor uppgående årliga arvodet till en kuratorspraktikant indragas.

13 e) Det är enligt direktionens mening av stor vikt att det föreliggande behovet av en sjuksköterskeljänst vid elektrochockavdelningen tillgodoses.

13 f) Kontorspersonalen vid psykiatriska kliniken är underdimensionerad. En successiv utökning av denna personal är nödvändig för att arbetsuppgifterna skall kunna fullgöras.

14 a) På grund av bristen på nattöversköterskor är det icke möjligt för personalen vid barnmedicinska kliniken att tillfredsställande svara för natttjänsten, som är särskilt krävande på pediatriska vårdavdelningar. För kliniken, som nu disponerar två nattöversköterskor jämte avlösare, erfordras en utökning av personalen med ytterligare en nattöversköterska jämte avlösare för denna.

14 b) Av den av statens organisationsnämnd verkställda organisationsundersökningen beträffande sjukhusets kemiska rutinlaboratorier — se inledningen — framgår, att en förstärkning erfordras av laboratoriepersonalen vid barnmedicinska klinikens kemiska laboratorium.

14 c) Under senare tid har en markant ökning skett av antalet undersökningar vid barnklinikens EEG-laboratorium. Hittills har den därstädes tjänstgörande sjukvårdspersonalen även ombesörjt det med verksamheten förenade kontorsarbetet, vilket förhållande är högst otillfredsställande och innebär slöseri med arbetskraft, som väl erfordras för rent sjukvårdsmässiga uppgifter.

14 d) Arbetet å barnklinikens centralexpedition, vid vilken tjänstgör ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde, har ökat så mycket i omfattning, att en personalförstärkning med en halvtidstjänstgörande befattningshavare är ofrånkomlig.

14 e) Ett starkt behov föreligger av en utökning av arbetsterapeutpersonalen vid kliniken. Direktionen anser det för barnpatienternas fysiska och

psykiska hälsa mycket angeläget, att deras sysselsättningsbehov i möjligaste mån tillgodoses.

14 f) Enligt gällande överenskommelse skall översköterska med ledande befattning på avdelning med minst 20 anställda hänföras till 11 lönegraden. Personalstyrkan vid vårdavdelning 9 — översköterskan oräknad — uppgår till 20 1/3 befattningshavare.

14 g) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

14 h) Gjorda framsteg när det gäller bedömningen av barnets utveckling motiverar allt tydligare etablerandet av en subspecialitet inom pediatriken med särskild företrädare. På varje barnsjukhus finns ett relativt stort antal inneliggande och polikliniska fall, som behöver kvalificerad bedömning av utvecklingsgraden såväl fysiskt som psykiskt. Bifalles en av lärarkollegiet vid karolinska institutet gjord hemställan om inrättande av en tjänst som laborator i klinisk fysiologi vid barnkliniken kan en biträdande överläkartjänst frigöras för att bl. a. föreslå verksamheten vid en central för bedömande av barnets psykiska och fysiska utveckling. Skulle den begärda laboratortjänsten icke beviljas, bör en tjänst som biträdande överläkare tillföras kliniken för ifrågavarande ändamål.

15 a) Med hänsyn till de förlängda semestrarna för personal med radiologiskt arbete erfordras en ständig ersättare för avdelningens sjuksköterskor. På grund härav har direktionen nödgats inrätta en extra översköterskетjänst vid avdelningen. Det är emellertid förenat med stora svårigheter att i nuvarande läge rekrytera en extra befattning, vartill kommer att täta personalbyten ur flera synpunkter inverkar ogynnsamt på verksamheten vid avdelningen.

15 b) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

16 a) Med hänsyn till att undervisningen i barnpsykiatri enligt den nya medicinska studieordningen skilts ut från ämnet pediatrik och i samband därmed utökats, till det utomordentligt stora behovet av utbildningstjänster inom området samt till den successiva ökningen av antalet barnpsykiatriska konsultationer är det angeläget med en utökning av barnpsykiatriska avdelningens läkarstab med en ny tjänst som andre underläkare.

16 b—c) Enär den för sjukvården viktiga barnpsykiatriska polikliniska verksamheten måst inskränkas till det yttersta på grund av avsaknaden av tillräcklig assistans av psykolog och kurator, hemställer direktionen enträget, att tidigare två år begärda tjänster som psykologassistent och social kurator, båda förenade med halvtidstjänstgöring, måtte inrättas fr. o. m. den 1 juli 1961. Av innehavaren av sistnämnda tjänst bör fordras att ha genomgått, förutom fullständig kurs å social linje vid socialinstitut, jämväl den

särskilda mentalhygieniska kursen för socialarbetare i socialt arbete. Med hänsyn härtill bör tjänsten placeras i 14 lönegraden.

16 d) Personalen å en barnpsykiatrisk klinik bör vara så permanent som möjligt för att främja kontinuiteten. Av denna anledning bör en s. k. ambulerande sjuksköterska, som tjänstgör vid kliniken på halvtid, utbytas mot en heltidsanställd assistentsköterska.

16 e) Den begärda utökningen av arbetstiden från halvtids- till heltidstjänstgöring för ett kontorsbiträde är betingad av den polikliniska verksamhetens behov av personal.

16 f) Den gängse lönegradsplaceringen för sociala kuratorer som är verksamma inom barnpsykiatrin är A 14. Kuratorn vid karolinska sjukhusets barnpsykiatriska klinik är emellertid endast placerad i A 12. Den högre löneställningen motiveras av att kuratorer inom barnpsykiatrin bör ha genomgått den särskilda mentalhygieniska kursen för socialarbetare. För kuratorn vid karolinska sjukhusets barnpsykiatriska klinik tillkommer — utöver sedvanliga kuratorsgöromål — att hon i samband med undervisningen av medicine kandidater och sjuksköterskeelever deltager i konferenser och seminarier, meddelar undervisning i föräldrabehandling samt bedömer sjuksköterskeelevers seminariearbeten ur sociala synpunkter.

17 a) Den omfattande laboratorieverksamhet, som för anestesiologernas vidkommande kräves vid den öppna hjärtkirurgin, har nödvändiggjort utnyttjande av en ej ianspråktagen sjukvårdsbiträdestjänst för anställande av ett laboratoriebiträde vid thoraxklinikernas anestesiavdelning.

17 b) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

18 a—v) Den särskilda kommitté under ordförandeskap av framlidne generaldirektören G. Wejke, som i november 1955 överlämnade en promemoria med förslag till klinik för alkoholsjukdomar samt institution för teoretisk alkoholforskning, framlade i promemorian även förslag till personalorganisation för alkoholkliniken (se prop. nr 83/1956). Då den personalstat, som sålunda beräknades, ansetts vara i behov av översyn med hänsyn till bl. a. utvecklingen inom sjukvården, arbetstidsförkortningen samt förändringar i lönegradshänseende av vissa tjänster, har på uppdrag av direktionen överläkaren C. Åmark, som var ledamot i ovannämnda kommitté, framlagt vissa synpunkter rörande behovet vid kliniken av läkare, socialvårdspersonal, psykologer, arbetsterapeuter, sjukgymnaster, kontors- och laboratoriepersonal m. m. Vidare har första föreståndarinnan vid sjukhuset granskat den tidigare uppgjorda personalplanen med avseende å sjukvårdspersonal m. m. och sjukhusintendenten uttalat sig beträffande behovet av personal vid två av sjukhusets gemensamma anläggningar, nämligen centralköket och maskinavdelningen. Med ledning av de uttalanden som sålunda gjorts rörande personalbehovet har direktionen upprättat nytt förslag till personalorganisation för alkoholkliniken. Kostnaderna för denna personal uppgår till

omkring 1 220 000 kronor per år. Enär verksamheten vid kliniken beräknas kunna påbörjas först omkring den 1 januari 1962 torde för budgetåret 1961/62 endast hälften av detta belopp vara erforderligt d. v. s. omkring 610 000 kronor. Eftersom verksamheten vid alkoholkliniken i stort sett kommer att innebära en nyhet inom alkoholistvården och sjukvården i vårt land, har några direkta erfarenheter från sådan verksamhet icke nu kunnat läggas till grund för personalberäkningarna. Sannolikt måste successivt justeringar företagas av dessa. Arbetet vid kliniken vad gäller såväl öppen som sluten vård kommer att ställa mycket stora krav på där tjänstgörande befattningshavare och det är icke uteslutet att, speciellt vad sjukvårdspersonalen beträffar, rekryteringssvårigheter kan göra sig gällande. Det är därför synnerligen angeläget, att personalstyrkan icke från början tilltages så knappt, att arbetets svårighetsgrad och dess i övrigt krävande natur kommer att avskräcka från ansökningar till kliniken. Skulle utöver den organisation som nu föreslagits, ytterligare personal bliva erforderlig, förutsätter direktionen, att tillfälliga åtgärder skall kunna vidtagas och att, i den mån tillgängliga anslagsmedel icke förslår, särskilda medel ställes till förfogande för sådana åtgärder.

19 a—d) Antalet årligen utförda röntgenundersökningar vid sjukhusets centrala röntgendiagnostiska institution ökar kontinuerligt. Bristen på personal vid avdelningen verkar emellertid som en flaskhals för sjukvården vid de kliniker och avdelningar, som är beroende av röntgenutlåtanden för ställande av diagnos och vidare behandling. En viss personalutökning är därför angelägen. I anslagsäskandena för budgetåret 1959/60 hemställde direktionen om inrättande vid institutionen av bl. a. ett nytt arbetsteam, bestående av en förste underläkare, en översköterska och en undersköterska. Av dessa befattningar har översköterske- och undersköterskетjänsterna inrättats, under det att underläkartjänsten ännu icke kommit till stånd. Det är angeläget att ifrågavarande arbetsteam göres funktionsdugligt. Till sjukhusets stat bör överföras en genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg avlönad, vid ett av avdelningens fotolaboratorier tjänstgörande blind person, vars arbetsinsats är nödvändig för våtbehandlingen av röntgenfilm. För att ej utskrift och expediering av det successivt ökande antalet röntgenutlåtanden skall försenas måste en ny kontorsbiträdestjänst inrättas. Då det visat sig oundgängligen nödvändigt att åstadkomma förbättrade arbetsförhållanden för biträdespersonalen vid institutionen har direktionen vintern 1958 medgivit anställande av ett extra sjukvårdsbiträde vid institutionen. Ett stadigvarande behov av denna befattning föreligger.

19 e—f) Med tjänsterna förenade arbetsuppgifter motiverar de föreslagna lönegradsuppflyttningarna.

20 a—k) Föreståndaren för det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet har lagt fram förslag till ny personalorganisation för laboratoriet med anledning av överflyttningen under budgetåret 1960/61 till nya lokaler i den

f. n. under inredning och utrustning varande nya laboratoriebyggnaden vid sjukhuset. Direktionen har för sin del icke funnit skäl föreslå nedskärning av det framlagda personalprogrammet. Eftersom hela den personalökning som begäres sannolikt icke kan stå till förfogande den 1 juli 1961 kan en viss minskning av det till 393 168 kronor beräknade anslagsbeloppet för budgetåret 1961/62 förmodligen företagas, men direktionen kan nu ej närmare bedöma storleksordningen av denna minskning.

20 l) Innehavaren av befattningen som institutionsbiträde tjänstgör som djurvårdare vid laboratoriet. I denna egenskap vårdar han även ett antal baggar som hålles för Wassermanreaktionerna. Skötseln av baggarna liksom vissa andra tyngre göromål kan ej lämpligen handhavas av kvinnlig personal.

21 a—d) Det är icke möjligt för överläkaren vid det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet att utan biträde av en väl kvalificerad biträdande överläkare såväl utföra de med hans uppgifter som akademisk lärare och vetenskapsman förenade arbetsuppgifterna som ansvara för det stora antalet olika laboratorieundersökningar, vilka utföres i sjukvårdens tjänst, samt dessutom handleda underläkarna i deras arbete. Direktionen vill med all kraft framhålla angelägenheten av att en dylik tjänst kommer till stånd. För assistans vid ekg- och hjärtfunktionsprov, varav behovet ständigt ökar, erfordras en ny tjänst som översköterska. Prov rörande lungornas diffusionskapacitet är av mycket stor betydelse ur diagnostisk och terapeutisk synpunkt. Direktionen hemställer om inrättande av en laboratoriebiträdestjänst för att biträda vid utförandet av dylika prov. En utökning av laboratoriets kontorspersonal, som f. n. utgöres av ett kansli- och två kontorsbiträden, är oundviklig för att utskrivning av remissutlåtanden m. m. icke skall otillbörligt försenas. Förman vid laboratoriets expedition bör i likhet med vad fallet är vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet vara en kontorist.

21 e—g) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

22 a—r) Överläkaren vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet har lagt fram förslag till ny personalorganisation för laboratoriet med anledning av överflyttningen under budgetåret 1960/61 till nya lokaler i den f. n. under inredning och utrustning varande nya laboratoriebyggnaden vid sjukhuset. I likhet med vad fallet är beträffande det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet har direktionen för sin del icke ansett sig böra föreslå någon nedskärning av det framlagda personalprogrammet. Det torde visserligen knappast vara att påräkna, att all den däri upptagna personalen kan stå till förfogande den 1 juli 1961, varför sannolikt en viss minskning av personalkostnaden kommer att äga rum, men dennas storleksordning undandrager sig f. n. närmare bedömande.

Beträffande den föreslagna tjänsten som klinikföreståndarinna framhåller direktionen följande. Den nuvarande föreståndarinnepersonalen vid sjukhuset är alltför fåtalig. Icke ens om antalet klinikföreståndarinnor ökas enligt

under punkten 36 b) framlagt förslag, kommer klinikföreståndarinnorna att få möjligheter att ägna sig åt den vid central- och rutinlaboratorierna anställda personalen. Genom den förestående utvidgningen av de kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna, tillkomsten av alkoholkliniken med laboratorium, utvidgning av blodgivarcentralen och kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet samt tillkomsten budgetåret 1963/64 av de nya nervklinikerna med laboratorier, blir personalen vid samtliga laboratorier en så stor, från övrig sjukvårdspersonal i många hänseenden skild grupp av befattningshavare, att det framstår som oundgängligt ur organisatorisk synpunkt att en klinikföreståndarinna erhåller som uteslutande uppgift att handha de många bestyren med hithörande personalkategorier.

23 a—g) I samband med att blodgivarcentralen i början av år 1961 inflyttar i nya rymliga lokaler i den nya laboratoriebyggnaden erhåller centralen möjligheter att i en helt annan utsträckning än f. n. såväl kvalitativt som kvantitativt fylla de uppgifter som av sjukhusets kliniker ställes på detta synnerligen viktiga serviceorgan. I de nya lokalerna kommer icke blott den nuvarande verksamheten att kunna utökas utan även nya, till en modern blodgivarcentrals uppgifter hörande grenar, som i de nuvarande begränsade lokalerna ej kunnat bedrivas, att upptagas å centralens arbetsprogram till stort gagn för sjukvården. Liksom beträffande de kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna har direktionen ej heller i fråga om blodgivarcentralen ansett sig kunna föreslå någon reduktion i den av överläkaren föreslagna utökningen av centralens personalorganisation.

24 a) Vid allergologiska kliniken har inrättats en extra översköterskетjänst. Denna personalförstärkning, som på sin tid föreslogs av de s. k. besparingssakkunniga, har visat sig medföra betydande besparingar å sjukhusets omkostnadsanslag. Att tjänsten är extra har emellertid medfört täta personalbyten, varav verksamheten lidit men.

24 b) De arbetsuppgifter, som ankommer på den främsta laboratoriesköterskan vid allergologiska kliniken, är av särskilt kvalificerad art, varför hennes tjänst bör uppflyttas från Ao 9 till Ao 10.

25 a—c) Synnerligen starka skäl talar för att den vid audiologiska laboratoriet sedan åtta år bedrivna, ur såväl den enskildes som samhällets synpunkt socialmedicinskt betydelsefulla barnaudiologiska verksamheten erhåller den personal som är oundgänglig härför. Direktionen hemställer därför, att två med halvtidstjänstgöring förenade tjänster som kurator och dövpedagog upptages på sjukhusets stat. Avlöningen till ifrågavarande befattningshavare bestrides f. n. av privata medel. Vidkommande den föreslagna uppflyttningen av den nuvarande tjänsten som förskollärare i Ae 9 erinras om att motsvarande befattningshavare vid skolorna för döva är placerade i lönegraden A 12.

26 a) Den av klinikernas krav på snabbare patologisk-anatomisk diagnos-

tik ökade omfattningen av arbetsuppgifterna vid patologiska avdelningen gör det angeläget, att nuvarande laboratoriebiträdespersonal, tre befattningshavare, förstärkes. I rådande rekryteringsläge är det vidare väsentligt att sådana åtgärder vidtages, att personalen ej på grund av pressande arbetstakt söker sig till lindrigare arbetsfält. Ytterligare en laboratoriebiträdestjänst bör därför tillkomma vid avdelningen.

26 b) Direktionen hänvisar till vad i inledningen anförts om behovet av lönegradsuppflyttning för viss laboratoriepersonal.

26 c) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

27 a) Instruktionsverksamheten för eleverna vid sjukgymnastskolan tager en stor del av arbetsdagen i anspråk för flertalet av sjukhusets 11 sjukgymnaster. Detta förhållande inverkar oförmånligt på patientbehandlingen. Överläkaren vid reumatologiska kliniken har framhållit ett behov av ytterligare två sjukgymnaster. Vid thoraxklinikerna erfordras ytterligare minst en sjukgymnast. Behovet av sjukgymnastisk behandling för patienterna vid psykiatriska kliniken är ej tillgodosett. Alkoholkliniken bör disponera en halvtidstjänstgörande sjukgymnast. En utökning av den nuvarande sjukgymnastpersonalen med fyra befattningshavare är sålunda oundgänglig för att de mest trängande behoven av sjukgymnastisk behandling av inneliggande patienter skall kunna mötas. Den föreslagna förstärkningen är vidare nödvändig med hänsyn till att intagningen av elever vid sjukgymnastinstitutet i Stockholm kommer att öka från 45 till 60 à 65, vilket medför behov av ytterligare instruktionsgymnaster.

27 b) Behovet av sjuksköterskeassistans är uppenbart vid de moderna undersöknings- och behandlingsmetoder som nu användes vid gymnastikavdelningen.

27 c) Vid sjukhuset tjänstgör f. n. en förste arbetsinstruktör och 4 arbetsinstruktörer. Till följd av bristen på arbetsinstruktörer vid sjukhuset måste ett stort behov av arbetsterapi för inneliggande patienter lämnas obeaktat, vartill kommer att poliklinisk arbetsterapi överhuvud icke kan bedrivas. De särskilda krav på sysselsättnings- och träningsterapi som föreligger för barnkliniken och alkoholkliniken har föranlett direktionen att under punkterna 14 e) och 18 h—i) hemställa om inrättande av arbetsinstruktörstjänster för dessa ändamål. En utökning av arbetsterapipersonalen härutöver är emellertid oundgänglig för att de elementära kraven på arbetsterapi för inneliggande patienter — i synnerhet vid reumatologiska och psykiatriska klinikerna samt thoraxklinikerna — skall kunna tillgodoses.

27 d) För biträde vid bl. a. den rörelseterapi som utövas i bassäng, samt för assistans vid duschning och torkning av patienter erfordras en utökning av biträdespersonalen.

27 f) Se under 11 d).

28 a) Genom beslut av årets riksdag har ett flertal byrådirektörstjänster

höjts från 24 till 26 lönegraden, bl. a. vid karolinska institutets kansli, tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola samt vid riksarkivet. Byrådirektören vid karolinska sjukhuset torde icke ha mindre krävande uppgifter än innehavarna av nämnda tjänster.

28 b) På förste assistenten vid personal- och avlöningssektionen har vilat en så pressande arbetsbörda, att direktionen funnit det oundgängligen nödvändigt att bereda honom avlastning genom inrättandet av en tillfällig kontoristbefattning. Detta har visat sig medföra betydande organisatoriska fördelar för arbetet vid sektionen. Anordningen bör därför permanentas särskilt som tillkomsten av alkoholkliniken och utvidgningen av centrallaboratorierna kommer att medföra ökat arbete vid sektionen.

29 a—b) Karolinska sjukhusets patientkontor torde nu vara det största i landet. Sjukhusets karaktär av rikssjukhus samt avtalsförhållandena med Stockholms stad och län medför att arbetet å kontoret blir mer komplicerat och kompetenskrävande än vid sjukhus i allmänhet. Arbetet som föreståndare för patientkontoret är i hög grad självständigt och krävande. Även föreståndarens närmaste medarbetare — en kontorist i Ae 9 — har en alltför låg löneställning i förhållande till de självständiga statistiska och bokföringsmässiga arbetsuppgifter som är förenade med tjänsten. Ifrågavarande tjänstemän bör därför beredas en förbättrad löneställning.

30 a—b) Ett mycket starkt behov föreligger av att till sjukhusadministrationen knyta en heltidsanställd byggnadsingenjör. Även ekonomiska skäl talar för att en dylik befattning nu bör komma till stånd, varför en tjänst som byråingenjör i Ae 21 föreslås bliva inrättad. Vid bifall härtill kan det nu till en deltidstjänstgörande byggnadsingenjör utgående årsarvodet å 9 000 kronor indragas.

31 a—c) Genom tillkomsten av en verkstad i den nya laboratoriebyggnaden för service- och reparationsarbeten å instrument och apparatur erhåller sjukhuset möjligheter att snabbare och till mindre kostnader än f. n. få behovet av dylika arbeten tillgodosett. I dagens läge är det vanskligt att mera exakt beräkna det erforderliga antalet befattningshavare för verkstaden, vilken i administrativt hänseende bör vara underställd driftingenjören. Den av sjukhusintendenten för driften vid verkstaden i den nya laboratoriebyggnaden föreslagna personalorganisationen — en arbetsledare i Ae 12, en elektroniktekniker i Ae 12 och en reparatör (mekaniker) i Ae 9 — synes väl avvägd.

32 a) På grund av den ökade omfattningen av arbetsuppgifterna vid sjukhusets snickeriverkstad bör en av hantverkarna betros med vissa arbetsledande uppgifter.

33 a—c) Förhållandena vid sjukhusets tvätteri är ägnade att inge allvarliga bekymmer. Tvättgodsmängden uppgår nu till 7 000 kg per dag, vilket innebär, att den redan med 1 000 kg per dag överstiger den vid tvätteriets ombyggnad under förra hälften av 1950-talet beräknade mängden, ehuru

sjukhusets utbyggnad ännu icke fullbordats. Erforderliga åtgärder till bekämpande av nosokomiala infektioner torde komma att medföra en ytterligare kraftig stegring av tvättgodsmängden. Arbetsledarpersonalen vid tvätteriet — en tvättföreståndare i Ao 14 och en biträdande tvättföreståndare i Ae 9 — är underdimensionerad i förhållande till arbetsuppgifterna. De båda tvättföreståndarna har varit sjukskrivna lång tid på grund av överansträngning. De upprepade försök som vidtagits för att erhålla ytterligare arbetsledarpersonal till tvätteriet har visat sig resultatlösa på grund av det låga löneläget. En kraftig förstärkning av arbetsledarpersonalen samt förbättrade lönevillkor för denna personal är en oundgänglig förutsättning för en effektiv drift vid tvätteriet.

34 a) De utomordentligt kvalificerade och svårbemästrade arbetsuppgifter, som ankommer på innehavaren av tjänsten som förste köksföreståndare, utgör mycket starka skäl för att tjänsten i lönegradshänseende jämställes med tjänsten som biträdande sjukhusintendent vid sjukhuset.

34 b—c) Under senare år har rekryteringssvårigheterna varit betydande och ombyte av personal på köksföreståndarbefattningarna har tagit en omfattning som är ägnad att ingiva oro. Vid de kommunala sjukhusen är köksföreståndarna (ekonomiföreståndarna) vid delade lasarett numera placerade i 16 lönegraden och vid sjukhus med mer än 500 vårdplatser i 17 lönegraden. Vid karolinska sjukhuset ansvarar dietföreståndaren (A 14) för omkring 600 patientkoster, föreståndaren i ångköket (A 12) för omkring 1 000 och föreståndaren för barnklinikens fördelningskök (A 12) för omkring 200, de två förstnämnda dessutom för ett betydande antal personalkoster. Var och en av de nu nämnda svarar alltså för ett långt större portionsantal än vad som vid de kommunala sjukhusen krävs för placering i 16 lönegraden. Två av tjänsterna i A 11 är f. n. vakanta.

35 a—b) Den försämring av vaktmästarservicen som ägt rum på senare tid är en direkt konsekvens av det ökade arbetsomfånget för denna personalgrupp. Det föreligger en brist på två heltidstjänstgörande vaktmästare för sysslor som oundgängligen måste utföras. Det trängande behovet av en expeditionsvakt för administrationen måste vidare tillgodoses.

35 e) Tjänsterna som portvakt är svåra att rekrytera. Befattningshavarna får särskilt nattetid en utsatt position. Med hänsyn vidare till göromålens ofta ömtåliga beskaffenhet samt de krav på takt och omdöme som ställes på innehavarna av ifrågavarande tjänster är en förbättrad löneställning väl motiverad.

36 a) De utomordentligt kvalificerade och svårbemästrade arbetsuppgifter, som ankommer på innehavaren av tjänsten som första föreståndarinna, utgör mycket starka skäl för att tjänsten i lönegradshänseende jämställes med tjänsten som biträdande sjukhusintendent vid sjukhuset.

36 b—c) Direktionen har redan i början av år 1960 måst åstadkomma en provisorisk förbättring av arbetsförhållandena för sjukhusets föreståndarin-

nor genom att inrätta en extra tjänst som klinikföreståndarinna. Dessutom har en partiellt arbetsför sjuksköterska tidvis varit föreståndarinnorna behjälplig med särskilda utredningsarbeten m. m. Det exceptionellt krävande arbetet vid föreståndarinneexpeditionen har medfört att flera av där anställda föreståndarinnor lämnat sin tjänst och övergått till annan huvudman, varigenom de kvarvarandes arbete försvårats. Det är ytterst angeläget, att arbetsförhållandena inom föreståndarinneorganisationen snarast tillrättalägges så att den icke helt bryter samman — se även under punkten 22 a). Föreståndarinnorna bör vidare ges tillräcklig skrivhjälp för att icke i onödig utsträckning belastas med kontorsgöromål. För ändamålet bör en kanslibiträdestjänst inrättas vid föreståndarinneexpeditionen.

37 a) Undersköterskorna har visat sig utgöra en värdefull tillgång inom arbetsorganisationen med hänsyn till såväl sin utbildning som att de i regel kvarbliver i sjukhusets tjänst. Som ett led i det successiva utbyggandet av tjänster för denna personalkategori hemställer direktionen om utbyte av 10 sjukvårdsbiträdestjänster till undersköterskетjänster. Särskilt för psykiatriska klinikens vidkommande föreligger ett stort behov av att få 8 sjukvårdsbiträdestjänster utbytta.

Yttranden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* uttalar bl. a. följande.

Direktionen saknar möjlighet att mer ingående bedöma det tillskott av lärar- och läkarkrafter som erfordras för att vederbörlig undervisning skall kunna lämnas.

Genom riksdagens beslut har en underläkartjänst vid ögonkliniken indragits den 1 juli 1958 i samband med en samtidigt inrättad biträdande överläkarbefattning. Detta har medfört stora nackdelar för den praktiska handledningen och undervisningen av de tjänstgörande medicine kandidaterna under ögonkursen. Antalet deltagare i varje kurs är 20. Med det nu befintliga antalet underläkare har ögonkliniken icke fullgoda undervisningsresurser för mer än 16 kandidater per kurs. De övriga fyra får nöja sig med en betydligt inskränkt praktisk handledning. Starka skäl föreligger därför för inrättandet av ytterligare en tjänst som förste underläkare vid kliniken.

Under framhållande av att en förstärkning av läkarkrafterna vid sjukhuset inom den psykiatriska disciplinen vore av behovet starkt påkallad tillstyrkte direktionen förslag till 1960 års riksdag om inrättande av två tjänster som förste underläkare med placering vid psykiatriska polikliniken. Detta förslag har så till vida vunnit bifall som en för psykiatriska polikliniken avsedd tjänst som förste underläkare inrättats fr. o. m. den 1 juli 1960. Enligt direktionens mening är emellertid behovet av läkarkrafter icke tillfredsställande tillgodosett genom tillkomsten av nyssnämnda underläkartjänst. Karolinska sjukhuset disponerar för den slutna vården vid psykiatriska kliniken med 109 vårdplatser 9 läkare — varav 1 professor och 1 laborator som överläkare — d. v. s. 12,1 vårdplatser per läkare. Södersjukhuset med 84 vårdplatser har ävenledes 9 läkare — varav 1 överläkare — d. v. s. 7,7 vårdplatser per läkare. För den slutna vården vid S:t

Görans sjukhus' psykiatriska klinik med 81 vårdplatser har fr. o. m. den 1 juli 1960 inrättats 10 läkartjänster — varav 1 överläkare — vilket innebär 8,1 vårdplatser per läkare. Mentalsjukvårdsdelegationen har i sitt betänkande rörande mentalsjukvården (SOU 1958: 38) räknat med ett behov av en läkare på 7—8 vårdplatser vid psykiatriska lasarettsavdelningar, omfattande omkring ett sextiotal vårdplatser. Vidare är en ökning av polikliniken behandlingskapacitet särskilt angelägen bl. a. med hänsyn till övriga klinikers behov av psykiatrisk konsultation. En förstärkning av psykiatriska klinikens läkarkrafter är således nödvändig både ur sjukvårdens och läkarutbildningens synpunkt. För polikliniken erfordras ytterligare en förste underläkare. Behovet av en ny förste underläkartjänst för den slutna vården är ävenledes mycket framträdande. Med hänsyn till att lärarkollegiet för nästkommande budgetår föreslagit inrättande av endast en dylik tjänst vid kliniken, inskränker direktionen sig till att kraftigt tillstyrka inrättandet av densamma.

Fr. o. m. den 1 juli 1960 har en förste underläkartjänst vid radioterapeutiska kliniken omändrats till en tjänst som biträdande överläkare med uppgift att handhava den cytologiska diagnostikverksamheten vid kliniken och radiopatologiska institutionen. Behovet av den av lärarkollegiet redan år 1958 begärda förste underläkartjänsten har härigenom kommit att göra sig än mer gällande. Direktionen tillstyrker därför den av kollegiet föreslagna tjänsten.

Vidkommande förslaget om inrättande av ytterligare två tjänster som förste underläkare vid medicinska thoraxkliniken får direktionen framhålla, att två av de för kliniken avsedda förste underläkartjänsterna tills vidare icke tillsatts på grund av att verksamheten därstädes ännu ej upptagits i full utsträckning. Med hänsyn härtill och till pågående utredning om vårdplatsernas vid karolinska sjukhusets thoraxkliniker framtida utnyttjande torde prövningen av frågan om förstärkning av läkarpersonalen vid medicinska thoraxkliniken kunna anstå intill dess nyssnämnda utredning slutförts.

Under erinran om att såväl medicinalstyrelsen som kanslern för rikets universitet föregående år tillstyrkt inrättande av en tjänst som biträdande överläkare vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet får direktionen ånyo framhålla det oundgängliga behovet av en avlastning av överläkarens vid laboratoriet onormalt stora arbetsbörda. En biträdande överläkare skall dels övertaga en del av den betydande undervisningsbördan, dels självständigt svara för vissa tidskrävande undersökningar och specialanalyser av avancerad natur, dels ock svara för allt analysarbete av rutinkaraktär. Trots att laboratoriet f. n. lider av såväl lokal- som personalbrist har antalet utförda undersökningar under senare år ökat högst väsentligt — från omkring 82 500 år 1956 till omkring 175 000 år 1959. Det föreliggande stora behovet av att vid laboratoriet dels få fler kvalificerade undersökningar utförda dels kunna införa vissa nya, redan vid andra kliniskt-kemiska centrallaboratorier förekommande undersökningsmetoder, kan tillgodoses, sedan laboratoriet installerats i de nya lokalerna och den andra utvecklingshämmande faktorn — bristen på personal — eliminerats. Direktionen anser det emellertid uteslutet att laboratorn-överläkaren utan avlastning av vissa göromål på en biträdande överläkare skall förmå att ensam bemästra den mångskiftande verksamheten.

Direktionen tillstyrker i övrigt, att de av lärarkollegiet föreslagna tjänsterna inrättas.

Medicinalstyrelsen tillstyrker inrättande av tjänsterna som biträdande överläkare vid medicinska kliniken, kirurgiska kliniken och kliniskt-kemiska centrallaboratoriet samt tjänsterna som förste underläkare vid ögonkliniken och radioterapeutiska kliniken. Däremot kan styrelsen icke tillstyrka de begärda tvenne tjänsterna som förste underläkare vid psykiatriska och dermatologiska klinikerna.

Kanslern för rikets universitet tillstyrker de av direktionen förordade tjänsterna med undantag för tjänsterna som biträdande överläkare vid medicinska och kirurgiska klinikerna.

II. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker inrättande av de under punkterna 1 a, 3 a, 4 a—b, 7 a, 9 b, 16 a, 19 a och 23 a föreslagna läkartjänsterna men kan med hänsyn till rådande läkarbrist icke tillstyrka vare sig tjänsten som biträdande överläkare vid plastikkirurgiska kliniken eller tjänsterna som andre underläkare vid endokrinologiska kliniken och radiumhemmets gynekologiska avdelning.

Vad angår personaläskandena för centrallaboratorierna anser sig styrelsen böra tillstyrka de begärda förstärkningarna av läkarkrafterna. Med beaktande av att rådande brist på sjuksköterskor gjort sig särskilt kännbar bl. a. vid karolinska sjukhuset förordar styrelsen, att personalstaten i övrigt göres till föremål för överarbetning i syfte att minska behovet av laboratoriesköterskor genom anlitande av teknisk personal i väsentligt större utsträckning än som i föreliggande framställning beräknats. I anledning av de i personaläskandena även berörda svårigheterna att erhålla erforderlig laboratoriepersonal framhåller styrelsen, att svårigheter i detta avseende föreligger beträffande samtliga statliga laboratorier. För att personalrekryteringen inom den statliga sektorn icke skall äventyras, förordar styrelsen en sådan befordringsgång för denna personal, att likställighet erhålles med motsvarande befattningshavare inom storstäderna och den landstingskommunala sektorn. Styrelsen understryker vidare vikten av att laborerande personal med särskilt kvalificerade arbetsuppgifter gives en sådan löneställning, att laboratoriet kan erhålla erforderlig kvalificerad personal.

Det vid alkoholkliniken föreslagna antalet läkare föranleder, med hänsyn till omfattningen av den verksamhet, som avses bedrivas där, ingen erinran från medicinalstyrelsens sida.

Centrala sjukvårdsberedningen uttalar bl. a. följande.

Den för alkoholkliniken äskade personalen synes vara behövlig för att kliniken skall kunna tagas i bruk och fungera i enlighet med uppgjorda planer. Antal personal per vårdplats räknat inom intagningsavdelningen är betydligt större än inom de övriga avdelningarna, men då det här är fråga om en avdelning med relativt få vårdplatser och då en synnerligen intensiv vård är avsedd att bedrivas inom denna, torde det icke vara möjligt att företaga någon ändring av föreslagen stat, om planerad vårdeffektivitet skall kunna åstadkommas. Beredningen tillstyrker därför förslaget i vad avser den för kliniken och vissa serviceavdelningar äskade personalen.

Även om en viss ökning av personalen torde vara nödvändig för att de nya centrallaboratorierna skall kunna tagas i bruk och fungera, vill beredningen dock förorda, att en sådan ökning sker successivt. Detta icke enbart därför att den begränsade tillgången på personal torde vara en tvingande nödvändighet härför, utan framförallt därför att möjligheterna att bygga upp de aktuella laboratorierna till effektivt arbetande organ därigenom ökas. Erfarenhet av verksamheten inom de nya laboratorierna torde dessutom vara värdefull och i vissa fall nödvändig innan slutgiltiga personalstater kan fastställas.

Även om beredningen i nuvarande läge icke kan uttala sig mera i detalj om de olika föreslagna tjänsterna, vill beredningen framhålla, att behovet av en utökning av de olika laboratoriernas ledande personal synes angeläget med hänsyn till de betydande organisatoriska förändringar, som laboratorierna står inför.

Kanslern för rikets universitet anser sig ur de synpunkter han närmast har att företräda böra understödja direktionens förslag om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare vid reumatologiska kliniken och en tjänst som andre underläkare vid barnpsykiatriska kliniken.

Departementschefen

Jag vill till en början erinra om att av direktionen framlagda förslag till ändrad lönegradsplacering för vissa sjuksköterskor och kuratorer samt för viss teknisk biträdespersonal redan varit föremål för prövning i samband med framläggandet av propositionen nr 178/1960 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. Huvudparten av direktionens önskemål härvidlag har genom riksdagens bifall till i propositionen framlagda förslag blivit tillgodosedda. Riksdagen har vidare godkänt i angivna proposition förordade grunder för lönegradsplacering av personal med sjuksköterskeutbildning vid de statliga kroppssjukhusen. Lönegradsplaceringen för av mig i det följande förordade nya tjänster för sjuksköterskepersonal har skett i överensstämmelse med sagda grunder. På grund av vad jag numera inhämtat rörande antalet underställd personal på vissa specialavdelningar vid sjukhuset bör i överensstämmelse med angivna grunder fr. o. m. den 1 juli 1961 uppflyttning i lönegrad ske jämväl av följande, i propositionen nr 178/1960 prövade tjänster, nämligen 2 översköterskor från Ao 12 till Ao 13, 1 sjuksköterska i Ao 9 till översköterska i Ao 11 samt 2 sjuksköterskor i Ao 9 till översköterskor i Ao 10. Vidare bör en tjänst som översköterska i Ao 11 ändras till tjänst som laboratorieassistent i samma lönegrad.

Mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisation har vidare i anslutning till motsvarande avtal på den kommunala sektorn förhandlingsöverenskommelse träffats om grunderna för lönegradsplacering m. m. av statlig barnmorskepersonal, vilken överenskommelse av chefen för civildepartementet tidigare denna dag redovisats vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor. I anslutning till vad civilministern därvid anfört tillstyrker jag, att följande tjänster uppflyttas i lönegrad, nämligen 1 överbarnmorska från Ao 11 till Ao 13, 3 barnmorskor från Ao 10 till Ao 12, 1 barnmorska från Ao 9 till Ao 12, 3 barnmorskor, därav en med halvtids-

tjänstgöring, från Ae 9 till Ae 11 samt 3 barnmorskor från Ae 9 till Ae 10.

Beträffande direktionens och lärarkollegiets anslagsäskanden får jag i övrigt anföra följande.

Den reumatologiska klinikens expedition bör tillföras en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring.

Jag tillstyrker, att vid endokrinologiska kliniken inrättas en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24 och en tjänst som förste underläkare i Ae 23 i utbyte mot befintliga tjänster som förste underläkare i Ae 23 resp. andre underläkare i Ag 20. Läkarpersonalen vid kliniken bör vidare utökas med en tjänst som andre underläkare i Ag 20.

Behovet av avlastning i arbetsbördan för överläkaren vid plastikkirurgiska kliniken är betydande, och jag biträder därför förslaget om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24. För den nyinrättade badavdelningen vid kliniken erfordras en baderska i Ae 4.

Jag finner övertygande skäl vara anförda till stöd för framställningen om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24 vid allmänna anestesiavdelningen. Till innehavaren av nämnda tjänst bör utgå avlöningsförstärkning med 6 000 kronor för år. För att åstadkomma en omvandling av postoperativa avdelningen till en intensivvårdavdelning med full drift dygnet runt — vilket måste innebära en påtaglig förbättring av möjligheterna att vårda och övervaka såväl nyopererade som andra svårt sjuka patienter och samtidigt medföra en välbehövlig avlastning för vårdavdelningarna — föreslår jag en förstärkning av avdelningens vårdpersonal med följande befattningshavare, nämligen 1 översköterska i Ae 10, 3 sjuksköterskor i Ae 9, 2 undersköterskor i Ae 4 och 3 sjukvårdsbiträden i Ae 2/3, varav en med halvtidstjänstgöring. Vidare bör i överensstämmelse med de av riksdagen godkända grunderna för lönegradsplacering av sjuksköterskepersonal en befintlig tjänst som översköterska i Ae 11 uppflyttas till Ae 12.

Direktionens förslag till utökning av personalen vid radioterapeutiska klinikens allmänna avdelning kan jag endast så till vida biträda, som jag förordar inrättande av en tjänst som ekonomibiträde i Ae 2/3.

Arbetsbördan för läkarpersonalen vid radiumhemmets gynekologiska avdelning är numera så betungande att en avlastning måste komma till stånd. En ny tjänst som andre underläkare i Ag 20 bör därför tillföras avdelningen. Vad gäller nämnda tjänst ävensom de av mig i det föregående tillstyrkta tjänsterna som andre underläkare vid endokrinologiska kliniken och som biträdande överläkare vid plastikkirurgiska kliniken vill jag — med hänsyn till vad som anförts i medicinalstyrelsens yttrande — framhålla, att jag för komplettering av de av direktionen lämnade motiveringarna inhämtat ytterligare upplysningar från sjukhusledningen, varvid jag övertygats om att behovet av sagda tre tjänster främst ur sjukvårdssynpunkt är så utomordentligt angeläget, att det nu måste tillgodoses.

Den nuvarande anordningen för anlitande av experimentalpsykologisk expertis vid psykiatriska kliniken bör ersättas genom inrättande av en

tjänst som psykologassistent i Ae 16. För att tillgodose psykiatriska klinikens och radiumhemmets behov av kuratorer förordar jag vidare inrättande vid sjukhuset av en ny tjänst som kurator i Ae 13. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kan för innevarande budgetår under anslaget beräknade arvoden till experimentalpsykologisk expertis och till kuratorspraktikant vid psykiatriska kliniken — 3 000 resp. 6 000 kronor — indragas.

Behovet av en förstärkning av nattpersonalen vid barnmedicinska kliniken gör sig starkt gällande. Jag anser mig därför böra förorda, att kliniken tillföres två översköterskетjänster i Ae 12, varav en med halvtidstjänstgöring.

Vid röntgenavdelningen för barn bör anställas ytterligare en sjuksköterska i Ae 9.

Vidkommande barnpsykiatriska kliniken är jag endast beredd att så till vida biträda direktionens förslag som jag förordar inrättande av en tjänst som psykologassistent i Ae 16 med halvtidstjänstgöring samt uppflyttning av en tjänst som kurator från Ae 13 till Ae 15 (jämför gemensamma frågor).

Direktionens förslag till personalstat för den nya alkoholkliniken, som beräknas kunna tagas i bruk vid årsskiftet 1961/62, anser jag mig i huvudsak kunna biträda. En viss minskning av det föreslagna antalet tjänster synes dock — i avvaktan på närmare erfarenheter från ifrågavarande, i Sverige hittills oprövade vårdform — kunna vidtagas. Personaltätheten per intagen patient torde likväl bli förhållandevis hög. Jag föreslår således — förutom ett arvode å 1 800 kronor till innehavaren av tjänsten som laborator i klinisk alkoholforskning vid karolinska institutet, vilken tillika skall vara överläkare vid kliniken — följande personal, nämligen 1 biträdande överläkare i Ae 24, 4 förste underläkare i Ae 23, 1 psykolog i Ae 21, 1 kurator i Ae 15, 1 kurator i Ae 13, 1 arbetsinstruktör i Ae 9, 2 kanslibiträden i Ae 7, 2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång, 6 översköterskor i Ae 12, 3 översköterskor i Ae 11, 3 översköterskor i Ae 10, varav en med halvtidstjänstgöring, 7 sjuksköterskor i Ae 9, 2 laboratoriebiträden i högst Ae 9, 1 förste skötare i Ae 10, 11 skötare i Ae 8, 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång, 5 undersköterskor i Ae 4, varav en med halvtidstjänstgöring, 10 sjukvårdsbiträden i Ae 2/3 samt 10 ekonomibiträden i Ae 2/3. Med anledning av alkoholklinikens tillkomst bör slutligen inrättas 3 tjänster som ekonomibiträde i Ae 2/3 för sjukhusets kök. Antalet av direktionen begärda skötare har jag sålunda reducerat med två. För den händelse en sådan minskning mot förmodan skulle visa sig svårgenomförbar, bör direktionen kunna inrätta extra skötartjänster. Jag beräknar därför erforderliga medel under anslaget för inrättande av två dylika tjänster. Det sammanlagda antalet befattningshavare vid alkoholkliniken skulle i enlighet med vad jag sålunda föreslagit uppgå till cirka 75, inklusive överläkaren, vilket innebär en minskning i förhållande till direktionens förslag med cirka 15 tjänster. Kostnaden för denna personal under ett halvt år uppskattar jag till i runt tal 520 000 kronor.

Förslaget om inrättande av en tjänst som fotobiträde i reglerad befordringsgång vid röntgendiagnostiska institutionen anser jag mig böra biträda.

De nya lokalerna för kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna samt blodgivarcentralen förutsättes skola tagas i bruk under våren 1961. Behovet av en utökad laboratorieservice vid sjukhuset är mycket stort. Nya verksamhetsgrenar inom ifrågavarande områden bör vidare utan dröjsmål upptagas vid sjukhuset. Jag finner mot bakgrund härav de av direktionen för berörda laboratorier äskade tjänsterna vara väl motiverade och vill för nästa budgetår tillstyrka en betydande del av desamma. Innan närmare erfarenheter vunnits av den nya verksamheten och — vad gäller kliniskt-kemiska centrallaboratoriet — i avbidan på resultatet av ytterligare organisationsundersökningar, är jag dock icke beredd att taga slutlig ställning till den framlagda personalstaten i dess helhet utan förordar — vilket även förutsatts i direktionens framställning — att personalorganisationen utbygges successivt. Vid prövningen av personalbehovet för berörda laboratorier har jag vidare i så stor utsträckning som befunnits möjligt tagit hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört om behovet att minska antalet laboratoriesköterskor genom att i stället anlita teknisk personal.

För kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet föreslår jag sålunda följande personalförstärkning, nämligen 1 biträdande överläkare i Ae 24, 2 laboratorieassistenter i Ae 11, 5 laboratoriebiträden i högst Ae 9, 2 vaktmästare i Ae 7, 1 kontorsbiträde och 3 institutionsbiträden i reglerad befordringsgång samt 4 ekonomibiträden i Ae 2/3. Vidare har chefen för ecklesiastikdepartementet tidigare denna dag förelagt riksdagen förslag om inrättande vid karolinska institutet av en laboratur i klinisk bakteriologi förenad med befattning som överläkare vid sjukhusets kliniskt-bakteriologiska centrallaboratorium. Vid bifall till detta förslag kan den på sjukhusets stat upptagna tjänsten som laborator i Bo 1, avsedd för nämnda laboratorium, indragas.

Personalen vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet bör utökas med följande befattningshavare, nämligen 1 biträdande överläkare i Ae 24, 2 laboratorieassistenter i Ae 11, 1 översköterska i Ae 12, 2 översköterskor i Ae 10, 5 laboratoriebiträden i högst Ae 9, 5 institutionsbiträden i reglerad befordringsgång, varav 2 tjänster i utbyte mot lika många tjänster som undersköterska i Ae 4, 1 fotobiträde i reglerad befordringsgång, 1 djurvårdare i Ae 7, 1 kanslibiträde i Ae 7, 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång samt 7 ekonomibiträden i Ae 2/3.

Kostnaderna för den vidareutbildning av laboratoriebiträden m. m., som enligt av medicinalstyrelsen fastställda normalplaner skall ske i sjukhusets egen regi, beräknar jag för nästa budgetår till cirka 100 000 kronor. Vid bifall till mina förslag bortfaller å andra sidan för innevarande budgetår anvisade medel — likaledes 100 000 kronor — för möjliggörande av viss per-

sonalökning vid de kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna.

För att bereda blodgivarcentralen ökade personella resurser i de nya lokalerna förordar jag inrättande av följande tjänster, nämligen 1 laboratorieassistent i Ae 11, 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9, 1 ekonomibiträde i Ae 2/3 samt 1 kontorist i Ae 9. Jag har vidare vid prövningen av personalorganisationen för blodgivarcentralen funnit en av direktionens framställning ej omfattad tjänst som förste laboratoriebiträde i Ae 10 böra utbytas mot en tjänst som laboratorieassistent i Ae 11.

Arbetsbördans omfattning och de kvalificerade arbetsuppgifterna inom sjukvård, undervisning och forskning för läkarna vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet motiverar inrättandet av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24. Jag biträder således direktionens förslag i denna del.

Vid allergologiska kliniken bör anställas en sjuksköterska i Ae 9.

Den barnaudiologiska verksamhetens omfattning och betydelse motiverar, att en tjänst som kurator i Ae 13 och en tjänst som förskollärare i Ae 12, båda med halvtidstjänstgöring, inrättas vid audiologiska laboratoriet.

Jag finner starka skäl anförda för behovet av en utökning av antalet sjukgymnaster vid sjukhuset och tillstyrker därför inrättande av tre tjänster som sjukgymnast i Ae 10/12 vid avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering. Två av tjänsterna har f. ö. i propositionen nr 160/1957 förutsatts tillkomma vid sjukhuset i samband med den fr. o. m. hösten 1960 genomförda ökningen av elevintaget vid sjukgymnastinstitutet i Stockholm. Härjämte bör en tjänst som översköterska i Ae 11 tillföras avdelningen.

Den tillfälliga kontoristbefattningen vid kansliet bör ersättas med en extra ordinarie kontoristtjänst i Ae 9.

För verkstaden i den nya laboratoriebyggnaden beräknar jag en tjänst som instrumentmakare i Ae 11 och en tjänst som reparatör i Ae 9.

Arbetsledarpersonalen vid tvätteriet är f. n. underdimensionerad och jag förordar därför inrättande av två tjänster som biträdande tvättföreståndare, varav en bör placeras i lönegraden Ae 12 och den andra i lönegraden Ae 9.

Jag föreslår, att följande köksföreståndartjänster vid sjukhuset uppflyttas i lönegrad, nämligen 1 förste köksföreståndare från Ao 18 till Ao 19, 1 köksföreståndare från Ao 14 till Ao 15, 2 köksföreståndare från Ao 12 till Ao 13 samt 1 köksföreståndare från Ae 12 till Ae 13.

Sjukhuset bör tillföras ytterligare en befattningshavare inom vaktmästarkategorien. Efter direktionens eget val torde därför få inrättas antingen en tjänst som vaktmästare i Ae 7 eller en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7.

Jag förordar, att föreståndarinneorganisationen förstärkes med två tjänster som föreståndarinna i Ae 15 och en tjänst som kanslibiträde i Ae 7.

Som ett led i en successiv utbyggnad av undersköterskeorganisationen vid sjukhuset bör 5 tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 2/3 utbytas mot motsvarande antal tjänster som undersköterska i Ae 4.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmä-

lan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att — utöver i det föregående angivna lönegradsuppflyttningar för barnmorskepersonal — följande tjänster uppflyttas i lönegrad, nämligen vid envar av radiopatologiska institutionen, hudkliniken och barnmedicinska kliniken 1 kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, vid radioterapeutiska kliniken 1 kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10, vid kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet 1 institutionsbiträde i reglerad befordringsgång till djurvårdare i Ae 7, vid audiologiska laboratoriet 1 förskollärare i Ae 9 till Ae 10 samt vid patientkontoret 1 kontorsskrivare i Ao 13 till assistent i Ao 15.

Övriga föreslagna personalförstärkningar och lönegradsuppflyttningar anser jag mig icke kunna biträda.

I den av riksdagen godkända propositionen nr 159/1960 med förslag till riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m. har jag bl. a. föreslagit, att de s. k. riksplatserna vid karolinska sjukhuset skall avvecklas i samband med regionsjukvårdens utbyggande och vid ett tänkt inordnande av sjukhuset i Storstockholms sjukvårdsorganisation med ansvar för en del av detta områdes sjukvård. För länsspecialiteternas del innebär detta, att huvuddelen av vårdplatserna vid sjukhuset kommer att förbehållas patienter från staden och länet. Beträffande regionspecialiteterna kommer en väsentlig del av Stockholmsregionens sjukvård att förläggas till sjukhuset. En omläggning av sjukhusets uppgifter i enlighet med dessa riktlinjer torde komma att kräva väsentliga omdispositioner av sjukhusets kliniker och övriga anläggningar, innebärande bl. a. byggnadsåtgärder av betydande omfattning. Sjukhusets äldsta delar är nu drygt 20 år gamla. Under de senaste decennierna har den medicinska och tekniska utvecklingen fortskridit i en sådan takt, att en översyn av sjukhusets lokalmässiga resurser — i syfte att åstadkomma en modernisering och förbättring för såväl sjukvård, undervisning och forskning — redan av denna orsak är av behovet synnerligen starkt påkallad. För att förbättra den svåra personalrekryteringssituationen är det vidare önskvärt, att personalutrymmena inom sjukhuset utökas och göres mer ändamålsenliga och trivsamma än f. n. Slutligen har utökningen under 1950-talet av studentintaget vid karolinska institutet och den genom den nya medicinska studieordningen intensifierade undervisningen ställt sjukhuset inför besvärliga lokalproblem. Alla dessa omständigheter kräver snara åtgärder. Den första uppgiften torde därvid vara att utarbeta en ny generalplan för sjukhuset. Arbetet härmed torde böra anförtros sjukhusledningen. En förutsättning härför är dock, att till ledningen knytes ett utrednings- och planeringsorgan, som erhåller sådana resurser att det kan bli en effektivt arbetande enhet. Jag ämnar därför utan dröjsmål vidtaga åtgärder för tillskapandet av ett dylikt organ. Kostnaderna för utredningsarbetet, som tills vidare lämpligen torde böra belasta karolinska sjukhusets avlönings- och omkostnadsanslag, är f. n. svåra att närmare precisera, men jag utgår från att de skall kunna rymmas inom ramen för respektive anslag. Jag föreslår således icke någon uppräkning av anslagen för angivna ända-

mål men har likväl med hänsyn till frågans stora vikt redan nu velat bringa densamma till riksdagens kännedom.

De av mig i det föregående framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 1 965 000 kronor. Till automatiska utgiftsstegringar bör för löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran, vidtagen lönereglering m. m., höjda överläkararvoden och avlöningsförstärkningar, ökat behov av medel för ersättning för obekväm arbetstid samt ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknas 5 421 000 kronor. Vid anmälan i det följande av anslag till Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m. kommer jag att föreslå ett statligt bidrag för täckande av uppkommande driftunderskott vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola. I anslutning härtill torde nu utgående ersättning för å karolinska sjukhuset tjänstgörande sjuksköterskeelever från skolan böra minskas med cirka 600 000 kronor. Ifrågavarande ersättning bestrides från förevarande anslag. Till följd av det anförda torde avlöningsanslaget böra uppräknas med (1 965 000 + 5 421 000 — 600 000) 6 786 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (37 428 000 + 6 786 000) 44 214 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhuset, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	4 073 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	805 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	28 853 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	9 770 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	713 000
	Summa kronor	44 214 000;

c) till *Karolinska sjukhuset: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 44 214 000 kronor.

[60] 55. **Karolinska sjukhuset: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 855 000	10 086 424
1960/61 (statsliggaren s. 1105)	11 545 000	
1961/62 (förslag)	11 902 000	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 26/8 och 23/9 1960) hemställer att anslaget höjes med 466 000 kronor.

	Ungefärliga utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m. åt personalen	54 000	50 000	60 000	10 000
2. Reseersättningar	12 000	10 000	12 000	2 000
3. Övriga expenser	375 000	430 000	450 000	20 000
4. Inventariers underhåll och komplettering	1 310 000	1 690 000	1 749 000	59 000
5. Tvätt och renhållning	130 000	140 000	170 000	30 000
6. Läkemedel	2 300 000	2 500 000	2 600 000	100 000
7. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	3 340 000	3 430 000	3 675 000	245 000
				466 000

Motiv

Med hänsyn till belastningen torde anslagsposterna till sjukvård m. m. åt personalen samt till reseersättningar böra uppräknas med 10 000 resp. 2 000 kronor. Kostnaderna för telefoner och kontorsmateriel beräknas stiga med anledning av centrallaboratoriernas och alkoholklinikens tillkomst, varför delposten till övriga expenser bör höjas med 20 000 kronor till 450 000 kronor. På grund av personalbrist har tidvis delar av sjukhusets tvättgods under det gångna budgetåret måst lämnas bort till annat tvätteri. Ej heller torde i fortsättningen allt tvättgods kunna omhändertagas av sjukhusets tvätteri. Kostnaden för tvätt och renhållning under budgetåret 1961/62 kan därför beräknas stiga med 30 000 kronor till 170 000 kronor. Kostnaderna för läkemedel fortsätter att stiga beroende på ökade kostnader för blod och ökad användning av dyrbara läkemedel. För nästa budgetår torde delposten böra uppräknas med 100 000 kronor till 2 600 000 kronor. Även under delposten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården stiger anslagsbehovet. Med hänsyn till att den nya laboratoriebyggnaden vid sjukhuset kommer att vara i bruk under hela nästa budgetår samt på grund av ökningen av antalet röntgenundersökningar och tendensen mot allt större och mera komplicerade dylika undersökningar ävensom den ökade användningen av engångsartiklar inom olika områden av sjukvården synes en uppräkning av ifrågavarande delpost böra ske med 170 000 kronor. För inköp av kobolt 60 för radiumhemmets räkning bör vidare under delposten upptagas ett belopp av 75 000 kronor. Sammanlagt räknar direktionen således med ett till 3 675 000 kronor förhöjt anslag till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården. Den kostnadsökning som kan bli följden av att laboratorieundersökningar på grund av

bristen på laboratoriepersonal även under budgetåret 1961/62 måste uppdragas åt andra laboratorier är däremot icke inräknad i det angivna beloppet.

4) Av medicinalstyrelsens sammanställning över sjukhusens förvaltningsekonomiska statistik framgår, att kostnaderna för löpande underhåll vid karolinska sjukhuset alltjämt är avsevärt lägre än vid övriga undervisningssjukhus. Den genomsnittliga kostnaden för samtliga undervisningssjukhus utom karolinska sjukhuset utgjorde under år 1959 2,55 kronor medan motsvarande kostnad för karolinska sjukhusets del uppgick till 1,89 kronor. Direktionen framhåller allvarligt angelägenheten av att den rådande eftersläpningen av underhållet vid sjukhuset snarast häves och räknar för nästa budgetår med en höjning av anslaget till 1 100 000 kronor. Av ökningen, 204 000 kronor, torde cirka 50 000 kronor åtgå för att möta redan inträffade eller väntade prishöjningar. Härutöver beräknar direktionen 192 000 kronor för vissa mera kostnadskrävande ersättningsanskaffningar.

Utgifterna för nyanskaffning av inventarier, erforderliga på grund av utökning av verksamheten vid olika kliniker och avdelningar, införande av nya behandlings- och undersökningsmetoder m. m., beräknas till i runt tal 416 000 kronor på sätt framgår av nedanstående sammanställning. Härjämte erfordras 41 000 kronor för inköp av mottagare till personsökaranläggning medelst kortvåg.

1. Medicinska kliniken	55 500
2. Allmänna anestesiavdelningen	73 720
3. Hudkliniken	5 890
4. Allergologiska kliniken	2 500
5. Barnmedicinska kliniken	25 000
6. Barnkirurgiska kliniken	7 750
7. Röntgenavdelningen för barn	6 045
8. Radiumhemmet	37 900
9. Kirurgiska thoraxkliniken	15 925
10. Medicinska thoraxkliniken	15 460
11. Thoraxklinikernas anestesiavdelning	14 440
12. Thoraxklinikernas röntgendiagnostiska avdelning	46 970
13. Röntgendiagnostiska institutionen	22 155
14. Avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering	5 537
15. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet	64 450
	399 242
tillkommer för allmän varuskatt	16 768
Summa kronor	416 010

Beträffande den närmare motiveringen för förslagen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Yttrande

Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker anvisande av 41 000 kronor för inköp av mottagare till personsökaranläggning medelst kortvåg. Enligt beredningens erfarenhet är ifrågavarande personsökarsystem lämpligt och ändamålsenligt och bör därför snarast möjligt genomföras jämväl för sjukhuset i dess helhet.

Departementschefen

Anslagsposterna till sjukvård m. m. åt personalen och till reseersättningar torde böra uppräknas med 10 000 resp. 2 000 kronor till 60 000 resp. 12 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten oförändrat belopp, 750 000 kronor, samt för övriga expenser 450 000 kronor, vilket innebär en ökning med 20 000 kronor. Sammanlagt skulle alltså anslagsposten till expenser uppgå till (750 000 + 450 000) 1 200 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter synes för inventariers underhåll och komplettering böra beräknas 1 640 000 kronor, vilket innebär en minskning med 50 000 kronor. Inom anslaget torde kunna rymmas kostnader för engångsanskaffning av vissa inventarier till ett belopp av 440 000 kronor. Jag har härvid bl. a. räknat med cirka 40 000 kronor för inköp av mottagare till personsökaranläggning medelst kortvåg. Delposten till tvätt och renhållning torde böra upptagas med ett till 170 000 (+ 30 000) kronor förhöjt belopp. För kosthåll beräknar jag oförändrat 2 500 000 kronor. Delposterna till läkemedel och till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården synes böra uppräknas med 100 000 resp. 245 000 kronor till 2 600 000 resp. 3 675 000 kronor. För diverse utgifter beräknar jag ett belopp av 45 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Anslagsposten till övriga utgifter skulle således uppgå till (1 640 000 + 170 000 + 2 500 000 + 2 600 000 + 3 675 000 + 45 000) 10 630 000 kronor.

Jag uppskattar alltså omkostnadsanslaget i dess helhet till (60 000 + 12 000 + 1 200 000 + 10 630 000) 11 902 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 902 000 kronor.

[61] 56. **Karolinska sjukhuset: Utrustning.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 3 400 000 kronor (statsliggaren s. 1106).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 1 530 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 1 530 000 kronor.

[62] **57. Serafimerlasarettet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 709 000	9 276 406
1960/61 (statsliggaren s. 1106)	10 283 000	
1961/62 (förslag)	11 992 000	

Yrkanden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* har med skrivelse den 5 juli 1960 överlämnat en av lärarkollegiet vid karolinska institutet gjord framställning om inrättande av följande för undervisning och forskning avsedda läkartjänster.

	Ökning
1. *Medicinska kliniken:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
2. *Kirurgiska kliniken:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
3. *Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	29 928
	89 784

II. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer i skrivelser den 26 augusti och den 21 oktober 1960, att anslaget höjes med 1 517 000 kronor.

	Ökning
1. *Medicinska kliniken:*	
a) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	11 220
2. *Kirurgiska kliniken:*	
a) 1 översköterska Ae 9	13 788
b) 1 översköterska Ae 9 på halvtid	6 894
c) 1 arbetsinstruktör Ag 9 på halvtid	6 894
d) Uppflyttning av 1 översköterska Ae 9 till Ae 10	756
e) 2 översköterskor Ae 9 (för uppvakningsavdelning)	27 576
f) 2 sjukvårdsbiträden Ae 2/3 (för uppvakningsavdelning)	20 232
3. *Neurologiska kliniken:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
b) 1 psykologassistent Ae 16 på halvtid	9 906
c) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9 på halvtid	6 222
d) 1 förste arbetsinstruktör Ae 11 i st. f. 1 arbetsinstruktör Ae 9	1 524
4. *Neurokirurgiska kliniken:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23 (narkos)	28 416
b) 1 biträdande överläkare Ae 24 i st. f. 1 förste underläkare Ae 23	1 512
c) 1 sjuksköterska Ae 8	13 080
5. *Anestesiavdelningen:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	28 416
b) 1 översköterska Ae 9	13 788
c) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på halvtid	5 610
6. *Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:*	
a) 1 översköterska Ae 9	13 788
b) 1 ekonomibiträde Ae 2/3 på halvtid	5 058
c) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 från halvtid till heltid	5 610
7. *Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:*	
a) 2 undersköterskor Ae 4 i st. f. 2 sjukvårdsbiträden Ae 3	1 080
8. *Kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet:*	
a) 1 sjukvårdsbiträde Ae 2/3	10 116
b) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Ae 5	1 224

	Ökning
9. *Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet:*	
a) 1 laboratorieassistent A 11 i st. f. 1 översköterska Ao 10	768
10. *Patologiska avdelningen:*	
a) 1 laboratorieassistent A 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde Ae 9	1 524
11. *Sjukgymnastikavdelningen:*	
a) 2 sjukgymnaster Ae 10/12	32 232
b) 1 kanslibiträde Ae 7 på halvtid	6 222
12. *Kuratorsverksamheten:*	
a) Utökning av tjänstgöringstiden för 1 kanslibiträde Ae 7 från halvtid till heltid	6 222
13. *Administrationen:*	
a) Uppflyttning av 1 sjukhusintendent Ao 23 till Ao 24	1 512
14. *Köket:*	
a) Uppflyttning av 1 förste köksföreståndare Ao 16 till Ao 17	1 044
b) Uppflyttning av 1 köksföreståndare Ao 11 till Ao 13	1 644
c) Uppflyttning av 1 köksföreståndare Ae 10 till Ae 11	768
15. *Föreståndarinneorganisationen:*	
a) 1 föreståndarinna Ag 13	16 956
16. *Sjuksköterske- och undersköterskeorganisationen:*	
a) 4 översköterskor Ae 10 i st. f. 4 sjuksköterskor Ae 8	5 856
b) 2 översköterskor Ae 9 i st. f. 2 sjuksköterskor Ae 8	1 416
c) 4 undersköterskor Ae 4 i st. f. 4 sjukvårdsbiträden Ae 3	2 160
17. *Särskilda förslag:*	
a) 2 portvakter Ae 4 i st. f. 2 ekonomibiträden Ae 3	1 080
b) Personlig lönefyllnad åt trädgårdsmästaren J. H. Lövgren	804
18. *Vikariatsersättningar*	30 000
19. *Omräkning:*	
Löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran	40 000
Ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster	61 000
Höjda överläkararvoden m. m.	144 000
Vidtagen lönereglering	900 000
Avrundning	666
	1 517 000

Motiv

I

1 a) Av medicinska klinikens tre biträdande överläkare tjänstgör en som poliklinikchef, medan de övriga två är fullt upptagna med sjukvårdsuppgifter på vardera två vårdavdelningar. Professorn-överläkaren har själv två vårdavdelningar sig direkt underställda. Den till professorn och de tre biträdande överläkarna knutna undervisningsskyldigheten (325 timmar årligen) räcker inte till att täcka den i studieplanen föreskrivna undervisningen, varför 202 timmar per år måste tillgodoses av lärarkrafter hämtade utanför kliniken. De tidskrävande anspråk, som undervisningen ställer på klinikchefen, tillika med engagemang icke blott i klinikens egna ombyggnadsarbeten utan därjämte i planeringen för Sabbatsbergskomplexet, har tidvis visat sig synnerligen svåra att förena med det dagliga ansvaret för rutinsjukvården på två vårdavdelningar. Likaledes har åtskilliga trängande sjukvårdsmässiga organisationsuppgifter inom kliniken som helhet måst eftersättas, då kompetent ställföreträdare för dylika uppgifter saknats. Ytterligare en tjänst som biträdande överläkare vid kliniken är därför oundgängligen nödvändig. Under förutsättning att en dylik tjänst till-

kommer kan nu utgående arvode till biträdande lärare och specialföreläsare minskas med 3 700 kronor.

2 a) Kirurgiska klinikens personalorganisation är fr. o. m. budgetåret 1957/58 beräknad — förutom för sjukvårdens behov — för den undervisning, som enligt 1955 års medicinska examensstadga skall anordnas vid kliniken. I samband med undervisningsreformen har emellertid den ökande kvantiteten av icke-katedral undervisning i form av rond-, demonstrations- och poliklinikundervisning kommit att så kraftigt belasta lärar- och läkarkrafterna vid kliniken, att en ytterligare ökning av staben erfordras utöver vad man i propositionen nr 212/1954 ansett nödvändigt på grundval av antalet katedrala undervisningstimmar. Tillkommer en biträdande överläkartjänst kan arvodesmedlen till biträdande lärare vid kliniken nedräknas med 3 900 kronor.

3 a) För undervisningen tillgänglig personal å det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet torde under läsåret 1960/61 komma att utgöras av laboratorn, en biträdande överläkare, en förste assistent och en instruktionssköterska. En förstärkning av undervisningsresurserna är emellertid oundgängligen nödvändig. Lärarkollegiet föreslår därför, att en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid laboratoriet, varvid befattningen som förste assistent kan indragas. Härigenom neutraliseras även rekryteringssvårigheter, som sammanhänger med den nuvarande befattningens art.

II

1 a) För renskrift av klinikjournaler erfordras ytterligare ett kontorsbiträde vid medicinska kliniken.

2 a) Med hänsyn till den ökande operationsverksamheten och den omfattande jourtjänsten vid de kirurgiska operationsavdelningarna är en förstärkning av sjuksköterskepersonalen nödvändig.

2 b) Vid kirurgiska polikliniken har under senare år förelegat svårigheter att tillfredsställande uppehålla verksamheten på grund av otillräckligt antal sjuksköterskетjänster. Direktionen har därför sett sig nödsakad att anställa tillfällig sådan personal. En halvtidstjänst som översköterska i Ae 9 bör nu tillföras polikliniken.

2 c) Arbetsterapiverksamheten vid lasarettet är av stor betydelse i synnerhet sedan densamma från att huvudsakligen ha varit sysselsättningsterapi numera övergått till funktionsförbättrande arbetsterapi, d. v. s. rehabilitering. Vid kirurgiska kliniken föreligger stort behov av arbetsterapi för frakturfall.

2 d) Vid kirurgiska operationsavdelningen har operationssköterskor avdelats för att enbart ha hand om narkosgivning. Detta arbete ställer allt större krav på sjuksköterskorna, varför speciella kurser anordnas för narkossköterskor. En av operationssköterskетjänsterna i Ae 9 bör därför ersättas med en tjänst som narkossköterska i Ae 10.

2 e—f) Serafimerlasarettsutredningen föreslog i sitt betänkande år 1957, att en postoperativ avdelning skulle anordnas vid kirurgiska kliniken och beräknade personalbehovet för avdelningens skötsel till 2 översköterskor och 2 sjukvårdsbiträden. Sedan t. f. klinikchefen påtalat vissa allvarliga brister i fråga om utrymme och lokaldisposition inom kliniken, vilka enligt hans uppfattning icke bleve avhjälpta vid ett genomförande av utredningens förslag, har byggnadsstyrelsen i samråd med klinikchefen utarbetat ett alternativ till lösning av klinikens lokalfråga, i vilket bl. a. föreslagits en intensivvårdavdelning i st. f. uppvakningsavdelning. Personalbehovet för förstnämnda avdelning har av klinikchefen beräknats till sammanlagt 11 befattningar. Då frågan om kirurgiska klinikens ombyggnad i avbidan på förhandlingar med Stockholms stad (se prop. nr 71/1960) ännu icke kunnat avgöras, anser direktionen sig tills vidare böra begränsa sitt förslag till personalökning för här angivet ändamål till 2 översköterskor och 2 sjukvårdsbiträden.

3 a) Neurologiska klinikens och poliklinikens resurser är otillräckliga för både sjukvård och undervisning. Klinikens effektivitet skulle avsevärt höjas och väntelistorna nedbringas, om poliklinikens kapacitet ökades. Gallring av fall, som remitteras för intagning, bör ske på polikliniken i större utsträckning än som nu är möjligt. En del tidskrävande undersökningar kan ofta utföras redan på polikliniken, varigenom vårdtiden på kliniken kan nedbringas. På grund härav bör läkarpersonalen vid polikliniken förstärkas med en förste underläkare.

3 b) För utförande av vissa experimentalpsykologiska undersökningar, vilka under senare år fått allt större betydelse inom neurologiskt arbete beträffande diagnostiken och terapin av olika nervskador, bör inrättas en tjänst som psykologassistent med halvtidstjänstgöring.

3 c) Vid neurologiska klinikens laboratorium anställd personal (1 laboratoriesköterska och 1½ laboratoriebiträden) är f. n. helt utnyttjad. Laboratoriet måste emellertid taga upp nya liquorundersökningsmetoder, som är oundgängligen nödvändiga för modern neurologisk diagnostik.

3 d) Lasarettets arbetsterapiavdelning handhaves f. n. av en arbetsinstruktör i Ae 9. Tjänsteinnehavarens löneställning är för låg för de ansvarsfulla arbetsuppgifter, som hon numera fått sig förelagda — huvudsakligen behandling av svåra fall vid neurologiska kliniken, bl. a. paraplegiker — och som nödgat henne att även skaffa sig sjukgymnastutbildning.

4 a) F. n. måste narkosöverläkaren ensam ansvara för alla narkoser vid neurokirurgiska kliniken, vilket innebär en helt orimlig arbetsbörda och även medför avsevärda risker för patienterna, eftersom en del narkoser måste skötas av för narkos högst bristfälligt utbildade underläkare. Behovet av en narkosunderläkartjänst vid kliniken är väl dokumenterat (år 1959 gavs över 1 200 anestesier, de flesta ytterst tids- och kvalitetskrävande).

4 b) Rekryteringen till neurokirurgbanan har under senare år varit otill-

räcklig. För att säkerställa klinikens behov av läkare med nöjaktig kompetens föreslås inrättandet av en ny befattning som biträdande överläkare i utbyte mot en förste underläkartjänst. Behovet härav har även blivit trängande genom att ett nytt arbetsområde, s. k. riktade hjärnoperationer, kommer att tagas upp vid kliniken. Vårdbehovet inom detta område är betydande, vilket gör det önskvärt, att ytterligare en läkare är kompetent och formellt berättigad att på eget ansvar handlägga neurokirurgiska fall.

4 c) Som ambulerande avlösare för klinikens kontrollsköterskor erfordras en sjuksköterska i Ae 8.

5 a—c) Anestesiavdelningens arbetsuppgifter, som omfattar två kirurgiska operationsavdelningar, röntgenavdelningen (dock ej neurokirurgiska anestesier) samt kirurgiska, medicinska och neurologiska klinikerna, kan med nu tillgänglig personal ej bli tillfredsställande fullgjorda. Sålunda är det icke möjligt att regelbundet ge anestesier åt fyra operationssalar samtidigt. Det har vidare varit förenat med stora svårigheter att ge erforderlig anestesihjälp för röntgendiagnostiska undersökningar. För framtiden beräknas avdelningens arbete bli utökat genom att hjärtkateteriseringsverksamhet i samband med angiografi påbörjas och genom inrättande av postoperativ avdelning.

6 a) Till isotoplaboratoriet, som hittills endast förfogat över en undersköterska, bör knytas en särskild laboratoriesköterska.

6 b) För städnings-, disk- resp. steriliseringsarbete råder sedan länge underskott av personal vid laboratoriet. Sedan detsamma numera tillförts nya lokaler har behovet av ekonomipersonal ytterligare ökat.

6 c) Den utökade och intensifierade verksamheten vid laboratoriet har medfört ett betydande merarbete för expeditionspersonalen.

7 a) Ifrågavarande befattningshavare har direkt patientvårdande arbetsuppgifter av kvalificerad art och utgör en värdefull tillgång för laboratoriet med hänsyn till såväl sin utbildning som till sin mångåriga erfarenhet av det speciella arbetet vid laboratoriet.

8 a) På grund av att laboratoriets arbetsuppgifter ökats synes en förstärkning av den befintliga sjukvårdspersonalen vara erforderlig.

8 b) Med tjänsten förenade arbetsuppgifter motiverar den föreslagna uppflyttningen.

9 a—10 a) Direktionen hänvisar till vad därom anförts under karolinska sjukhusets avlöningsanslag (inledningen).

11 a) Antalet sjukgymnaster vid sjukgymnastikavdelningen är sedan många år tillbaka oförändrat fyra, medan patientantalet stigit väsentligt. Avdelningen saknar f. n. möjlighet att i tillräcklig omfattning ge nödvändig behandling. Krav på nya behandlingsformer, såsom pre- och postoperativ andningsgymnastik, har framförts från såväl kirurgiska som medicinska kliniken. I första hand måste emellertid neurologiska klinikens paraplegifall erhålla betydligt ökad sjukgymnastisk hjälp. Den föreslagna ut-

ökningen av antalet sjukgymnaster är vidare erforderlig för att ökat antal sjukgymnastelever skall kunna intagas vid sjukgymnastinstitutet i Stockholm.

11 b) Ökade administrativa och organisatoriska krav har ställts på sjukgymnastikavdelningen sedan sjukgymnastutbildning förlagts dit. Antalet expeditionella ärenden och utlåtanden har även ökat avsevärt. Någon skrivpersonal finns f. n. icke vid avdelningen. För att erhålla kompetent arbetskraft erfordras ett kanslibiträde.

12 a) Kuratorerna skulle avlastas från ett tidsödande och betungande rutinarbete om erforderlig skrivhjälp ställdes till deras förfogande.

13 a) Löneställningen för lasarettets intendent har icke prövats sedan år 1937. Under de senaste 20 åren har betydande ändringar i arbetsuppgifterna såväl kvalitativt som kvantitativt inträtt på förevarande tjänst. De statliga tjänster, med vilka lasarettets intendentbefattning i lönehänseende tidigare ansetts böra jämställas, har under samma tid omprövats ur lönesynpunkt.

14 a—c) Under senare år har rekryteringssvårigheterna varit betydande och ombyte av personal på köksföreståndarbefattningarna har tagit en omfattning som är ägnad att ingiva oro. Vid de kommunala sjukhusen är köksföreståndarna (ekonomiföreståndarna) vid delade lasarett numera placerade i 16 lönegraden och vid sjukhus med mer än 500 vårdplatser i 17 lönegraden.

15 a) Arbetstiden för de två föreståndarinnorna uppgår ofta till 12 timmar per dag, vartill kommer jourtjänst. Det är i hög grad angeläget, att föreståndarinnorna håller intim kontakt med arbetet å vård- och specialavdelningarna samt med vårdpersonalen. Detta låter sig dock f. n. icke göras, enär de i alltför hög grad är bundna å sina expeditioner för handläggning av framförallt personalanskaffningsärenden.

16 a—b) För genomförandet av arbetstidsförkortningen har bl. a. inrättats 9 tjänster som sjuksköterska i Ae 8. Av organisatoriska och schematekniska skäl har emellertid av de nya tjänsterna fyra måst placeras i ständig nattjänst och två å kemiska centrallaboratoriet. Då natt- resp. laboratoriesköterskor är placerade i lönegrad 10 resp. 9, bör en uppflyttning av ifrågavarande tjänster komma till stånd.

16 c—17 a) Direktionen hänvisar till vad direktionen anfört beträffande motsvarande frågor under karolinska sjukhusets avlöningsanslag.

17 b) Trädgårdsmästartjänstens nuvarande lönegradsplacering i Ao 8 är oskäligt låg, då av innehavaren krävts fullgod trädgårdsmästarutbildning.

Yttranden

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* påpekar, att inom den diagnostiska verksamheten har isotoper kommit till alltmer ökad användning. Från

olika håll, särskilt från lasarettets medicinska klinik, har framhållits angelägenheten av att den isotopdiagnostiska verksamheten omhänderhaves av läkare med särskild utbildning inom detta område. Med hänsyn härtill och till att härmed förbunden metodik ägnats stor uppmärksamhet vid lasarettet tillstyrker direktionen, att en ny tjänst som biträdande överläkare inrättas vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet. Vid bifall härtill förutsätter direktionen, att den nuvarande assistentbefattningen vid laboratoriet å karolinska institutets stat utgår ur organisationen. Direktionen tillstyrker jämväl inrättande av övriga av lärarkollegiet föreslagna tjänster.

Medicinalstyrelsen tillstyrker de föreslagna tjänsterna som biträdande överläkare vid kirurgiska kliniken och kliniskt-kemiska centrallaboratoriet men anför beträffande den föreslagna tjänsten som biträdande överläkare vid medicinska kliniken, att styrelsen vid en jämförelse mellan antalet biträdande överläkare och läkartätheten i övrigt vid motsvarande kliniker vid andra undervisningssjukhus funnit sig icke kunna tillstyrka bifall till densamma.

Kanslern för rikets universitet tillstyrker den föreslagna tjänsten som biträdande överläkare vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet men är icke beredd att förorda inrättande av de begärda tjänsterna som biträdande överläkare vid medicinska och kirurgiska klinikerna.

II. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker inrättande av de begärda läkartjänsterna med undantag av tjänsten som förste underläkare för anestesigöromål vid neurokirurgiska kliniken.

Departementschefen

Som jag framhållit vid anmälan av motsvarande fråga under karolinska sjukhusets avlöningsanslag har av direktionen framlagda förslag till ändrad lönegradsplacering för vissa sjuksköterskor och viss teknisk biträdespersonal vid serafimerlasarettet redan prövats i samband med framläggandet av propositionen nr 178/1960. På grund av organisatoriska förändringar inom vissa specialavdelningar vid lasarettet, vilka först nu kommit till min kännedom, bör emellertid i överensstämmelse med av riksdagen godkända grunder för lönegradsplacering av personal med sjuksköterskeutbildning vid de statliga kroppssjukhusen uppflyttning i lönegrad ske beträffande vissa i nämnda proposition prövade tjänster. Jag förordar sålunda, att två tjänster som översköterska i Ao 10 uppflyttas till Ao 11.

Jag biträder direktionens förslag om inrättande vid medicinska kliniken av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Personalen vid kirurgiska polikliniken bör utökas med en sjuksköterska i Ae 9 med halvtidstjänstgöring.

Riksdagen har nyligen godkänt ett av mig i propositionen nr 185/1960 förordat förslag till om- och tillbyggnad av lasarettets kirurgiska klinik. I byggnadsprojektet ingår bl. a. inrättandet av en postoperativ avdelning i

en befintlig vårdavdelning. Byggnadsarbetena beräknas kunna slutföras under innevarande budgetår. För att avdelningen skall kunna tagas i bruk erfordras emellertid en personalförstärkning. Jag förordar således anställande vid avdelningen av en översköterska i Ae 12, en sjuksköterska i Ae 9 samt två sjukvårdsbiträden i Ae 2/3. Skulle vid en intensifiering av verksamheten den sålunda beräknade personalen visa sig otillräcklig, torde direktionen av tillgängliga medel få vidtaga en provisorisk förstärkning av personalorganisationen.

För att möjliggöra avsedd utökning av verksamheten vid neurokirurgiska kliniken samt för att förbättra rekryteringen av neurokirurger till lasarettet biträder jag förslaget om utbyte av en tjänst som förste underläkare i Ae 23 mot en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24 vid kliniken.

Arbetsbördan vid lasarettets anestesiavdelning är pressande och krav från klinikernas sida på ökad anestesiologisk service kan f. n. icke helt tillgodoses. Jag föreslår därför, att anestesiavdelningens läkarpersonal utökas med en förste underläkare i Ae 23. Jag anser mig kunna utgå ifrån att anestesiavdelningen därmed skall få möjlighet att i viss utsträckning avlasta den biträdande överläkare vid neurokirurgiska kliniken, som ensam svarar för narkostjänsten där.

Av direktionen begärda personalförstärkningar vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet kan jag endast så tillvida understödja som jag förordar, att tjänstgöringstiden för ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång utökas från halvtid till heltid.

Jag tillstyrker förslaget om utbyte av två tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 3 vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet mot samma antal tjänster som undersköterska i Ae 4.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag, att en kontorsbiträdestjänst vid kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet utbytes mot en tjänst som kanslibiträde i Ae 7.

På av direktionen anförda skäl anser jag, att ytterligare en sjukgymnast i Ae 10/12 bör anställas vid lasarettet.

Tjänsten som förste köksföreståndare i Ao 16 vid lasarettet bör uppflyttas till Ao 17.

Som ett led i en successiv utbyggnad av undersköterskeorganisationen bör tre tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 3 utbytas mot lika många tjänster som undersköterska i Ae 4.

Övriga föreslagna personalförstärkningar och lönegradsuppflyttningar anser jag mig icke kunna biträda.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 171 000 kronor. Till automatiska utgiftsstegringar bör för löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran, vidtagen lönereglering m. m., höjda över-

läkararvoden och avlöningsförstärkningar samt ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter avses 1 556 000 kronor. Av samma skäl som jag åberopat vid anmälan av motsvarande fråga under karolinska sjukhusets avlöningsanslag bör anslaget å andra sidan nedräknas med 18 000 kronor, utgörande minskning av nu utgående ersättning för å lasarettet tjänstgörande sjuksköterskeelever från Sophiahemmets sjuksköterskeskola. Avlöningsanslaget bör alltså sammanlagt uppräknas med (171 000 + 1 556 000 — 18 000) 1 709 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (10 283 000 + 1 709 000) 11 992 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	1 452 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	452 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	7 380 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 531 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	177 000
	Summa kronor	11 992 000;

c) till *Serafimerlasarettet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 992 000 kronor.

[63] **58. Serafimerlasarettet: Omkostnader**

		Anslag	Nettoutgift
1959/60		3 222 300	3 191 350
1960/61	(statsliggaren s. 1110)	3 179 900	
1961/62	(förslag)	3 251 000	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 26/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 77 600 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Övriga expenser	125 000	105 000	135 000	+ 30 000
2. Inventariers underhåll och komplettering	354 366	430 000	507 000	+ 77 000
3. Kosthåll	486 484	635 000	575 000	— 60 000
4. Läkemedel	681 679	550 000	680 000	+ 130 000
5. Annuitet å lån hos pensionsstyrelsen ...	198 771	99 400	—	— 99 400
				+ **77 600**

Motiv

Direktionen har i sina anslagsäskanden utgått från belastningen under budgetåret 1959/60 och anvisade anslag för innevarande budgetår, varjämte förutsatts dels att antalet underhållsdagar blir i huvudsak oförändrat, dels att inga större förändringar av prisnivån inträffar.

Med hänsyn till belastningen och ökade telefonkostnader efter utbyggnad av telefonväxeln, bör delposten till övriga expenser uppräknas med 30 000 kronor. Anslaget för kosthåll torde med hänsyn till anslagsbelastningen och till beräknad kommande patientbeläggning kunna nedräknas med 60 000 kronor. Kostnaderna för läkemedel har under budgetåret 1959/60 stigit betydligt i förhållande till tidigare år. Orsaken härtill är i första hand den avsevärt ökade förbrukningen av blod. För ändamålet torde erfordras en med 130 000 kronor ökad medelsanvisning. Det hos pensionsstyrelsen upptagna lånet för ombyggnad av serafimerlasarettet är med utgången av år 1960 slutamorterat.

I fråga om delposten till inventariers underhåll och komplettering synes årsanslaget till löpande utgifter kunna upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår eller 260 000 kronor. Utgifterna för nyanskaffning av inventarier beräknas till i runt tal 247 000 (+ 77 000) kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Medicinska kliniken	18 650
2. Kirurgiska kliniken	58 200
3. Neurologiska kliniken	2 800
4. Neurokirurgiska kliniken	17 800
5. Röntgenavdelningen	70 000
6. Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet	1 400
7. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet	27 390
8. Kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet	1 750
9. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet	14 000
10. Anestesiavdelningen	34 800
Summa kronor	**246 790**

Beträffande den närmare motiveringen för förslagen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen torde böra uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller 13 000 kronor. För reseersättningar torde böra upptagas ett till 3 000 (+ 500) kronor förhöjt belopp.

Under anslagsposten till expenser beräknar jag oförändrat 300 000 kronor för bränsle, lyse och vatten samt 135 000 (+ 30 000) kronor för övriga expenser. Anslagsposten upptages alltså till (300 000 + 135 000) 435 000 kronor.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter beräknar jag för inventariers underhåll och komplettering oförändrat 430 000 kronor. Inom anslaget torde kunna rymmas engångsutgifter å 170 000 kronor. Delposten till tvätt och renhållning synes kunna uppföras med oförändrat belopp eller 185 000 kronor. För kosthåll beräknar jag 575 000 kronor, vilket innebär en minskning med 60 000 kronor. Delposterna till läkemedel och till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården synes böra uppräknas med 150 000 resp. 50 000 kronor till 700 000 resp. 900 000 kronor. Det hos pensionsstyrelsen upptagna lånet för ombyggnad av serafimerlasarettet är med utgången av år 1960 slutamorterat. Anslaget kan således minskas med för ändamålet för innevarande budgetår upptaget belopp, 99 400 kronor. För diverse utgifter beräknar jag slutligen ett belopp av 10 000 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning.

Anslagsposten till övriga utgifter skulle således uppgå till (430 000 + 185 000 + 575 000 + 700 000 + 900 000 + 10 000) 2 800 000 kronor.

Jag uppskattar omkostnadsanslaget i dess helhet till (13 000 + 3 000 + 435 000 + 2 800 000) 3 251 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Serafimerlasarettet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 251 000 kronor.

[64] 59. **Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 700 000 kronor (statsliggaren s. 1111).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till oförändrat 700 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

[65] 60. **Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 472 000 kronor (statsliggaren s. 1111).

Genom beslut den 28 maj 1948 och den 12 december 1958 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Stockholms stad angående dels samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av Sabbatsbergs sjukhus dels ock samarbete för uppförande och drift av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus (jfr propositionerna nr 213/1948 och 12/1959). Enligt dessa avtal skall läkare, som icke uteslutande anställes för undervisningens och forskningens behov, tillsättas, avlönas och pensioneras av staten men staden skall tillskjuta halva löne- och pensionskostnaden.

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 61 000 kronor.

1. *Kvinnokliniken å Sabbatsbergs sjukhus*	
a) 1 biträdande överläkare Ag 24 (narkosläkare) i st. f. 1 förste underläkare Ae 23	+ 1 500
b) 1 förste underläkare Ae 23 (psykiater)	+ 28 500
2. *Omräkning*	+ 92 000
	+ 122 000
varav statens andel utgör hälften, eller kronor	**61 000**

Motiv

1 a) För den omfattande operationsverksamheten vid kvinnokliniken (mer än 3 000 operationer per år) erfordras en fullt utbildad anestesiolog, som även intresserar sig för förlossningsnarkos. Denne skall deltaga i undervisningen av medicine kandidater i obstetrisk anestesi samt i forskningen å området. Erfarenheten visar, att det icke är möjligt att till en underläkartjänst vid kliniken knyta anestesiolog med erforderliga kvalifikationer. Det är angeläget att detta spörsmål erhåller en för sjukvården och undervisningen tillfredsställande provisorisk lösning i avvaktan på att frågan om anestesivårdens framtida ordnande inom Sabbatsbergs sjukhus kan bliva reglerad i avtal.

1 b) De psykosomatiska rubbningarnas betydelse inom obstetriken och gynekologin har genom de senaste årens forskningar blivit alltmer uppenbar. Vid de större universitetsklinikerna har också tillkommit särskilda tjänster, avsedda för gynekologer med psykiatrisk skolning. En dylik tjänst finnes sedan den 1 juli 1957 vid karolinska sjukhuset, då en tjänst som biträdande överläkare inrättades för ändamålet. Såväl lärarkollegiet vid karolinska institutet som Stockholms stads sjukvårdsstyrelse har vitsordat det stora behovet av en psykiatriskt utbildad gynekolog vid Sabbatsbergs sjukhus, där psykiatrisk sakkunskap icke finnes tillgänglig.

Yttrande

Kanslern för rikets universitet anser sig ur de synpunkter han närmast har att företräda böra understödja direktionens förslag om inrättande vid kvinnokliniken å Sabbatsbergs sjukhus av en tjänst som förste underläkare, avsedd för gynekolog med utbildning i psykiatri.

Departementschefen

Vid kvinnokliniken å Sabbatsbergs sjukhus bör behovet av psykiatrisk expertis tillgodoses genom inrättande av en tjänst som förste underläkare i Ae 23. Direktionens förslag att inrätta en extra biträdande överläkartjänst avsedd för en anestesiolog och samtidigt vakantsätta en tjänst som förste underläkare i Ae 23 vid kliniken är jag däremot icke beredd att biträda.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med i runt tal 33 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagen löneregelering med i runt tal 89 000 kronor. Avlöningsanslaget i dess helhet uppskattar jag till $\left(\frac{944\,000 + 33\,000 + 89\,000}{2}\right)$ 533 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter:

1.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	29 400
2.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	788 000
3.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	233 300
4.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	15 300
	Summa kronor	1 066 000

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från Stockholms stad	533 000
Nettoutgift kronor	533 000;

c) till *Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 533 000 kronor.

[66] 61. **Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 600 000 kronor (statsliggaren s. 1112).

Genom beslut den 28 maj 1948 och den 12 december 1958 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Stockholms stad angående dels samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av Sabbatsbergs sjukhus dels ock samarbete för uppförande och drift av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus. Närmare redogörelser för avtalen återfinnes i propositionerna nr 213/1948, 87/1958 och 12/1959. Enligt förenämnda avtal skall staten i fråga om de anläggningar vid Sabbatsbergs sjukhus, som är upplåtna för undervisningsändamål, resp. psykiatriska kliniken vid S:t Görans sjukhus årligen bidraga med 25 procent av kostnaderna för sådan instrumentutrustning, som ej avser ersättande av kasserad utrustning och som tillkommit utan samband med byggnadsarbete. Såsom bidrag till övriga driftkostnader skall staten årligen erlägga ett belopp, motsvarande 10 procent — i fråga om det bakteriologiska centrallaboratoriet vid Sabbatsbergs sjukhus 2 procent — av den del av respektive sjukhus' totala driftkostnader, som efter antalet vårddagar belöper på de för undervisningen upplåtna vårdplatserna. I driftkostnaderna skall härvid inbegripas kostnaderna för årligt underhåll av byggnader ävensom pensionskostnader, beräknade på visst närmare angivet sätt, men undantagas löne- och pensionskostnaden för läkarpersonal samt för annan personal, som uteslutande är anställd för forsknings- och undervisningsändamål. I fråga om psykiatriska kliniken vid S:t Görans sjukhus gäller dock att, om driftkostnaderna för samma antal vårddagar vid Sabbatsbergs sjukhus skulle under visst kalenderår uppgå till högre belopp, statens bidrag i stället skall utgå med 10 procent av sistnämnda belopp.

Sabbatsbergs sjukhus. Det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget avser statens bidrag för kalenderåret 1960 till driftkostnader vid *kvinnokliniken* och vid det *bakteriologiska centrallaboratoriet*.

Enligt under hand inhämtade uppgifter beräknas driftkostnaderna för hela sjukhuset under kalenderåret 1961, sedan vissa inkomster frånräknats, till 21 204 406 kronor. Antalet vårddagar vid hela sjukhuset uppskattas till 230 000, varför kostnaden per vårddag skulle komma att utgöra 92 kronor 19 öre. Då antalet vårddagar vid kvinnokliniken beräknas till 57 000, skulle den på kvinnokliniken belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra (57 000 × 92 kronor 19 öre) 5 254 830 kronor. Eftersom staten enligt avtalet har att bidraga till de på kvinnokliniken belöpande driftkostnaderna med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 525 483 kronor.

Jämlikt Sabbatsbergsavtalet har staten att bidraga till driftkostnaderna vid det bakteriologiska centrallaboratoriet med 2 procent. Då de samman-

lagda driftkostnaderna för laboratoriet under kalenderåret 1961 uppskattas till 2 404 099 kronor, torde statens andel kunna beräknas till 48 082 kronor.

Kostnaden för anskaffande av viss instrumentutrustning till kvinnokliniken och det bakteriologiska centrallaboratoriet under år 1961 beräknas uppgå till 68 319 kronor, varav staten enligt avtalet har att erlägga 25 procent eller 17 082 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (525 483 + 48 082 + 17 082) 590 647 kronor.

S:t Görans sjukhus. Det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget avser statens bidrag för kalenderåret 1960 till driftkostnaderna vid *den psykiatriska kliniken*. Enligt under hand inhämtade uppgifter beräknas antalet vårddagar vid kliniken under kalenderåret 1961 till cirka 29 000. Vårddagkostnaden vid sjukhuset under år 1961 har uppskattats till 77 kronor 87 öre, medan motsvarande kostnad vid Sabbatsbergs sjukhus beräknas till 92 kronor 19 öre. Enligt de i avtalet angivna grunderna skall således statens tioprocentiga driftbidrag beräknas å (29 000 × 92: 19) 2 673 510 kronor. Bidraget torde alltså komma att uppgå till 267 351 kronor.

Under anslaget torde således för nästa budgetår böra upptagas ett belopp om tillhopa (590 647 + 267 351) 857 998 eller i runt tal 860 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 860 000 kronor.

[67] 62. **Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 1 240 000 kronor (statsliggaren s. 1112).

Enligt det av Kungl. Maj:t den 28 maj 1948 godkända avtalet mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av det staden tillhöriga Sabbatsbergs sjukhus (se prop. nr 213/1948) åligger det staten att för genom avtalet för undervisningsändamål upplåtna anläggningar tillhandahålla staden bidrag under byggnadstiden i ungefärlig proportion till stadens egna utlägg för ifrågavarande byggnadsföretag. Statens bidrag utgör 25 procent av de verkliga totalkostnaderna för anläggningarnas färdigställande och utrustning.

Enligt från 1959 års utredningskommitté för Sabbatsbergs sjukhus inhämtade uppgifter beräknas utrednings- och planeringskostnaderna för det nya undervisningssjukhuset å Sabbatsberg för nästa budgetår uppgå till cirka 600 000 kronor, varav statens andel utgör 150 000 kronor. Från Stockholms stads sjukvårdsstyrelse har vidare inhämtats, att staden avser att genomföra vissa förbättringsåtgärder inom stadens bakteriologiska

centrallaboratorium — främst i avseende å ventilationssystemet — för att skydda personalen mot livshotande yrkessjukdom och andra yrkesrisker. Åtgärderna har påyrkats av yrkesinspektionen. Byggnadskostnaderna beräknas till 550 000 kronor. Enligt Sabbatsbergsavtalet har staten att erlägga 25 procent härav — 137 500 kronor — vilket belopp bör ställas till stadens förfogande under nästa budgetår.

Det sammanlagda bidraget uppgår alltså till (150 000 + 137 500) 287 500 eller i runt tal 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[68] 63. **Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	360 000	386 346
1960/61 (statsliggaren s. 1113)	330 000	
1961/62 (förslag)	210 000	

Enligt särskilda mellan staten och Stockholms stad träffade avtal har staden upplåtit *dels* Epidemisjukhuset i Stockholm för anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi, *dels ock* S:t Eriks och S:t Görans sjukhus samt Södersjukhuset för meddelande av obduktionsundervisning. Enligt avtalen skall staten till staden erlägga bidrag till avlöning och pensionering av viss läkar- och kontorspersonal samt ersättning för lokalupplåtelse, utrustning, förbrukningsartiklar m. m. Staden för varje kalenderår tillkommande ersättning skall erläggas efter kalenderårets utgång. Beträffande avtalens närmare innehåll torde få hänvisas till propositionerna nr 2/1957, XI ht, p. 2 och 87/1958.

Enligt av *lärarkollegiet vid karolinska institutet* (skr. 15/9 1960) gjorda beräkningar torde statens bidrag för kalenderåret 1961 för undervisningen i klinisk epidemiologi komma att uppgå till 166 146 kronor och för obduktionsundervisningen till 41 171 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för ifrågavarande ändamål kan således uppskattas till (166 146 + 41 171) 207 317 kronor.

Då lärarkollegiets beräkning av medelsbehovet icke givit mig anledning till erinran, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med ett till 210 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kronor.

[69] **64. Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	930 000	928 578
1960/61 (statsliggaren s. 1113)	1 100 000	
1961/62 (förslag)	1 300 000	

Genom beslut den 1 mars 1957 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn angående upplåtelse av vårdanstalten för den medicinska undervisningen samt fördelningen av driftkostnaderna vid vårdanstalten m. m. Ett mellan sagda parter träffat tilläggsavtal till ifrågavarande avtal godkändes därefter av Kungl. Maj:t genom beslut den 24 maj 1957 (jfr proposition nr 104/1957). Slutligen har mellan parterna träffats en av Kungl. Maj:t den 30 maj 1958 godkänd överenskommelse rörande inordnande av en statlig lärartjänst i läkarorganisationen vid vårdanstalten.

Enligt sagda avtal och överenskommelse skall överläkarna vid vårdanstaltens medicinska samt barn- och ungdomspsykiatriska avdelningar, vilka tillika är professorer, samt den biträdande överläkare vid vårdanstalten, som tillika är lärare i pediatrik vid karolinska institutet, ävensom sådan personal, som uteslutande anställes för forsknings- och undervisningsändamål, tillsättas, avlönas och pensioneras av staten; dock att vårdanstalten bestrider kostnaden för särskilda överläkararvoden. Härjämte bidrager staten med halva löne- och pensionskostnaden för av vårdanstalten anställd läkarpersonal med vissa undantag. Vidare skall staten årligen erlägga dels ett belopp, motsvarande 10 procent av anstaltens återstående driftkostnader, dels ock för användningen av sjukhusbyggnaderna för undervisningsändamål en särskild ersättning, motsvarande $^1/_4 \times 1{,}25$ procent av byggnadernas taxeringsvärde.

I skrivelse den 17 maj 1960 har *styrelsen för vårdanstalten* hemställt om statsbidrag till täckande av vårdanstaltens driftkostnader under kalenderåret 1961. Statens bidrag för läkarlöner har därvid beräknats uppgå till 632 810 kronor. Den del av de totala driftkostnaderna, å vilken staten har att erlägga det tioprocentiga bidraget, uppskattas till 5 081 616 kronor, varav statens andel 508 162 kronor. För användning av sjukhusbyggnaden har med förut angiven formel för beräkningarna och med utgångspunkt från ett taxeringsvärde av 1 530 000 kronor upptagits ett belopp av 4 781 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår uppgår sålunda enligt den av styrelsen verkställda beräkningen till (632 810 + 508 162 + 4 781) 1 145 753 kronor.

Departementschefen

Styrelsens för vårdanstalten beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har icke i och för sig givit mig anledning till erinran. Enligt vad jag

under hand inhämtat har emellertid styrelsen vid beräkningen utgått från de för år 1959 gällande lönebeloppen. Med hänsyn härtill synes mig en uppräkning av anslaget utöver vad styrelsen föreslagit böra ske. Jag beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 1 300 000 kronor och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

[70] 65. **Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 063 000	3 335 363
1960/61 (statsliggaren s. 1114)	3 466 000	
1961/62 (förslag)	4 602 000	

Yrkande

Direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala (skr. 13/6 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 306 300 kronor.

	Ökning
1. *Barnpsykiatriska kliniken:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
b) 1 förste underläkare Ae 23	30 072
2. *Kirurgiska klinikens barnkirurgiska avdelning:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	30 072
3. *Plastikkirurgiska kliniken:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
4. *Ortopediska kliniken:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
5. *Anestesiavdelningen:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
6. *Barnkliniken:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	30 072
7. *Folke Bernadottehemmet:*	
a) 1 konsultläkare med arvode motsvarande lön i Ae 24 (fr. o. m. 1/1 1962)	15 906
8. *Neurologiska kliniken:*	
a) 1 biträdande överläkare Ae 24	31 812
9. *Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:*	
a) 1 förste underläkare Ae 23	30 072
10. *Neurofysiologiska laboratoriet:*	
a) 1 överläkare B 1	42 840
11. *Omräkning*	968 206
	1 306 300

Motiv

Akademiska sjukhuset befinner sig i en kraftig expansion, föranledd av dels det ökade utbildningsbehovet av läkare och sjukvårdens specialisering och utvidgning i allmänhet dels den planerade utbyggnaden av regionsjukvården. I proposition nr 159/1960 med förslag till riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande föreslås sålunda, att Akademiska sjukhuset skall

fungera som ett av rikets regionsjukhus. Nu angivna förhållanden medför givetvis behov av ytterligare läkarbefattningar.

Akademiska sjukhusets pågående utbyggnad enligt den av riksdagen antagna generalplanen har hittills endast berört sådana delar av sjukhuset som panncentralen och förberedande arbeten i form av kulvertförbindelser, avloppsledningar m. m. För närvarande pågår emellertid uppförandet av den första nya klinikbygggnaden, avsedd för barnpsykiatriska kliniken, vilken blir färdig för inflyttning omkring den 1 juli 1961. Folke Bernadottehemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares, som enligt beslut av 1960 års riksdag avses skola anslutas till Akademiska sjukhuset (se prop. nr 71/1960), beräknas kunna färdigställas vid årsskiftet 1961/62. Nya läkarbefattningar för den utvidgade barnpsykiatriska verksamheten samt för vården av barn med cerebral pares kommer därför att bli nödvändiga. Den intensifiering av verksamheten vid sjukhuset som föranletts av den nya medicinska studieordningen samt sjukvårdens specialisering och utveckling — till en del betingade av den planerade regionsjukvården — har medfört en ökad arbetsbelastning på såväl kliniker som centrala diagnostik- och behandlingsavdelningar. Ett förhållandevis stort antal nya läkartjänster måste till följd härav tillkomma vid sjukhuset fr. o. m. nästa budgetår. Redan under tidigare år har behovet av ytterligare tjänster varit stort. De äskanden, som direktionen efter omsorgsfulla överväganden framfört och som varit synnerligen starkt motiverade, har år efter år endast delvis kunnat tillgodoses, varigenom en ackumulering av de föreliggande behoven nu uppstått.

1 a—b) Barnpsykiatriska kliniken inflyttar år 1961 i nya utökade lokaler och antalet vårdplatser vid kliniken kommer härigenom att öka från 20 till 36, fördelade på fyra avdelningar för barn- och ungdomspsykiatriska fall. Till kliniken beräknas även komma att anslutas en poliklinik för utomlänspatienter och återbesök, vilken skall skötas av de vid kliniken anställda läkarna. F. n. tjänstgör vid kliniken — förutom överläkaren — två förste underläkare. För den nya kliniken erfordras två nya läkartjänster, då varje vårdavdelning kräver sin särskilda läkare. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter, som kommer att vila på klinikens överläkare genom utökningen av vårdplatsantalet och den omfattande undervisningsbördan, ävensom till önskvärdheten av att till kliniken kunna binda läkare med speciellt intresse för forskning och vidareutbildning inom området under längre tid än ett underläkarförordnande medger, synes en av dessa läkartjänster böra få ställning av tjänst som biträdande överläkare. — Som jämförelse kan nämnas, att antalet läkare vid barnpsykiatriska kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt med 20 vårdplatser och vid motsvarande klinik å karolinska sjukhuset med 14 vårdplatser uppgår till 5 resp. 3.

2 a) Vid barnkirurgiska avdelningen har provisoriskt placerats en för allmänkirurgi avsedd förste underläkartjänst. Detta har visat sig nödvändigt för den barnkirurgiska verksamheten. Det rör sig här om ett mycket specialiserat klientel, som kräver ständig övervakning och jourtjänst, vilket biträdande överläkaren i barnkirurgi icke ensam kan svara för. På grund

av barnkirurgins karaktär av regionspecialitet remitteras komplicerade fall från andra län till avdelningen. Kirurgiska klinikens verksamhet är så omfattande och krävande både vad avser sjukvård och undervisning, att kliniken enligt proposition nr 93/1959 fr. o. m. budgetåret 1960/61 erhållit en ny läkarbefattning. Klinikens behov av den vid barnkirurgiska avdelningen placerade läkartjänsten är således väl dokumenterad och direktionen finner det därför ytterst angeläget, att nuvarande provisoriska anordning snarast upphör. Beträffande barnkirurgin och dess inpassning i sjukhusets organisation har ytterligare ett moment tillkommit som ökar behovet av läkare. Ursprungligen avsåg man, att specialiteten ifråga skulle förläggas inom kirurgiska kliniken, vilket hade gjort samarbetet med allmänkirurgin lättare bl. a. vad avser övervakning och jourtjänst. En sådan anordning har emellertid av skäl som sammanhänger med sjukhusets utbyggande visat sig mindre lämplig. Barnkirurgiska avdelningen kommer därför i stället att förläggas till kvinnokliniken och där organiseras som en självständig enhet.

3 a) Plastikkirurgiska klinikens läkarstab bör förstärkas med en biträdande överläkare med huvudsaklig uppgift att utöva den handkirurgiska vården vid sjukhuset. Befattningshavaren avses självständigt skola ansvara för 10 av klinikens vårdplatser, å vilka företrädesvis skall vårdas handkirurgiska fall men även andra plastikkirurgiska fall. Direktionen har med hänsyn till antalet operationer, väntelistornas storlek och arbetsbördan å kliniken i övrigt tidigare tillstyrkt en ny läkartjänst vid kliniken och bland de befattningar, som icke beviljades föregående år, är denna en av de mest angelägna. Behovet kvarstår enligt direktionens uppfattning oförändrat.

4 a) Vid ortopediska kliniken har antalet intagningar och operationer ökat under det att vårdtiderna reducerats. Verksamheten är synnerligen intensiv, vilket endast kunnat uppnås genom en långt gående rationalisering. Klinikchefen behöver avlastning genom en befattningshavare som kan på eget ansvar sköta en del av sjukvården. Direktionen föreslår därför, att till kliniken knytes en biträdande överläkare, som självständigt skall svara för tio av klinikens vårdplatser.

5 a) En jämförelse med antalet anestesiläkare vid övriga svenska undervisningssjukhus visar, att Akademiska sjukhusets anestesiavdelning med hänsyn till dess arbetsbelastning är underdimensionerad vad läkarantalet beträffar. Sjukhusets speciella struktur med placering av de olika klinikerna i separata byggnader gör att anestesiavdelningens arbetsplatser är utspridda på mycket stora avstånd. Därför är inrättandet av en biträdande överläkartjänst, vars innehavare på eget ansvar anförtros anestesiverksamheten vid några av sjukhusets kliniker, ett starkt motiverat önskemål. Den mångfald kvalificerade arbetsuppgifter, som under sista åren pålagts avdelningen ej minst genom utvecklingen av den öppna hjärtkirurgin vid

sjukhuset och den ständigt stegrade operativa verksamheten inom övriga kirurgiska discipliner, har ytterligare understrukit nödvändigheten av inrättandet av mer permanenta läkartjänster vid avdelningen. Till följd av bristen på utbildade anestesiologer i landet kan överläkaren vid avdelningen f. n. försättas i den situationen, att kompetent vikarie eller kompetenta underläkare för hjälp med de kvalificerade arbetsuppgifterna ej finns att tillgå. Därtill kommer en med specialitetens utveckling ständigt stegrad undervisningsbörda, som överläkaren ej ensam kan bära.

6 a) En tjänst som förste underläkare skall enligt den av riksdagen godkända propositionen nr 93/1959 fr. o. m. nästa budgetår tillkomma vid barnkliniken.

7 a) Enligt beslut av 1960 års riksdag skall Folke Bernadottehemmet i Uppsala för vård av barn med cerebral pares anslutas till Akademiska sjukhuset. Hemmet beräknas kunna tagas i bruk under budgetåret 1961/62. Till hemmet, som organisatoriskt skall utgöra en del av barnkliniken vid sjukhuset, måste knytas en särskild läkarbefattning. Två olika typer av befattning torde här kunna komma ifråga. Med hänsyn till samarbetet med barnkliniken och klientelets utnyttjande i den kliniska undervisningen skulle en tjänst som biträdande överläkare anses lämplig. Det kan också göras gällande att uppgiften icke nödvändigtvis kräver de kvalifikationer som uppställs för innehavare av biträdande överläkartjänster, varför det i avvaktan på verksamhetens utveckling vore lämpligare med en befattning som konsultläkare. Direktionen finner för sin del en konsultläkarbefattning vara det lämpligaste alternativet, men anser att frågan om konsultarvodets storlek bör upptagas till förhandling, när tjänstgöringens omfattning och med tjänsten förenade förmåner kan preciseras. I avvaktan härpå upptages preliminärt ett arvode motsvarande lönen för biträdande överläkare.

8 a) Undervisningen i neurologi omfattar tre 2-månaders kurser per år, vilket är mer än vad som svarar mot professorns undervisningsskyldighet. En kurs i ämnet meddelas därför av en av klinikens övriga läkare. Undervisningen bedrives f. n. under mycket ogynnsamma förhållanden. På grund av det i förhållande till kursdeltagarantalet mycket begränsade patientmaterialet måste både vid kurser och kliniska tjänstgöringar gruppundervisning tillämpas. Denna form av undervisning är så personalkrävande, att läkarstaben icke räcker till för såväl sjukvård som undervisning. Med hänsyn till vikten av att undervisningen kan bedrivas på ett ändamålsenligt sätt har direktionen funnit det angeläget, att den föreslagna tjänsten som biträdande överläkare tillkommer snarast.

9 a) Det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriets läkarpersonal består av — förutom professorn-överläkaren — endast en förste underläkare. Laboratoriets rutindiagnostiska arbetsuppgifter är synnerligen omfattande.

En del av uppgifterna — särskilt de specialkardiologiska — representerar ett mycket tids- och arbetskrävande arbete. Undervisningsverksamheten vid laboratoriet tar genomsnittligt en underläkares halva arbetsdag i anspråk. Den ende underläkaren vid laboratoriet fyller undervisningsuppgiften samt deltar i begränsad omfattning i hjärtkateterisering och lungfunktionsprövning. Större delen av arbetet med hjärtkateterisering utföres f. n. av läkarpersonal från de medicinska och pediatriska klinikerna, men på grund av de bristfälliga resurserna med ofullständig och därför otillfredsställande metodik. Övriga rutindiagnostiska arbetsuppgifter utföres av professorn-överläkaren men till följd av dennes undervisnings- och forskningsuppgifter kan detta endast ske i mycket begränsad omfattning. Ytterligare en förste underläkartjänst måste av angivna skäl tillföras laboratoriet.

10 a) F. n. finns icke någon särskild läkartjänst inrättad vid sjukhusets neurofysiologiska laboratorium utan verksamheten därstädes uppehålles av en konsult. Det är enligt direktionens uppfattning av vikt att den kliniskt-neurofysiologiska verksamheten snarast får en fastare organisation, så att avdelningen kan organiseras som ett centrallaboratorium för hela sjukhuset. Antalet undersökningar har ständigt ökat och måste förutses komma att öka ytterligare under år 1962, då en neurokirurgisk klinik tillkommer och neurologiska klinikens platsantal ökar till 50.

Yttranden

Medicinalstyrelsen tillstyrker bifall till samtliga äskade läkartjänster med undantag av tjänsten som biträdande överläkare vid neurologiska kliniken.

Kanslern för rikets universitet finner samtliga av direktionen föreslagna, tidigare ej i princip beslutade tjänster starkt motiverade ur andra synpunkter än de han närmast har att beakta.

Departementschefen

För den barnpsykiatriska kliniken, som fr. o. m. nästa budgetår erhåller nya lokaler och vars vårdplatsantal därigenom kommer att i det närmaste fördubblas, beräknar jag i likhet med direktionen, att en förstärkning av läkarpersonalen erfordras med en biträdande överläkare i Ae 24 och en förste underläkare i Ae 23.

Förslaget om inrättande av en tjänst som förste underläkare i Ae 23 vid barnkirurgiska avdelningen anser jag mig böra biträda.

Anestesiverksamhetens omfattning vid sjukhuset har under senare år ökat mycket kraftigt. En fortsatt stegring av arbetsbördan för läkarna inom detta område är att förvänta. Behovet av en kvalificerad befattningshavare vid narkosöverläkarens sida för specialnarkoser o. dyl. gör sig vidare starkt gäl-

lande. Jag förordar därför, att vid anestesiavdelningen tillkommer en tjänst som biträdande överläkare i Ae 24. Till innehavaren av tjänsten bör utgå avlöningsförstärkning med 6 000 kronor för år.

I enlighet med vad föredragande departementschefen därom anfört i den av riksdagen godkända propositionen nr 93/1959 torde vid barnkliniken böra inrättas en ny tjänst som förste underläkare i Ae 23.

Folke Bernadottehemmet för barn med cerebral pares, som beräknas kunna tagas i bruk under nästa budgetår, torde såsom jag föreslagit i propositionen nr 71/1960 organisatoriskt komma att utgöra en del av barnkliniken vid Akademiska sjukhuset och stå under klinikchefens ledning. Till hemmet bör knytas en konsultläkare, som skall ha det närmaste ansvaret för den sjukvårdande verksamheten därstädes och i vars uppgifter även bör ingå att handleda de medicine kandidater, som under pediatrikkursen tjänstgör vid hemmet. Konsultarvodets storlek uppskattar jag mot bakgrunden härav till högst 20 000 kronor för år. Då befattningen icke torde komma att tillträdas förrän omkring den 1 januari 1962 bör under anslaget för budgetåret 1961/62 för ändamålet upptagas ett belopp av 10 000 kronor.

På grund av de synnerligen pressande arbetsförhållandena för läkarna vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet tillstyrker jag slutligen inrättande fr. o. m. nästa budgetår av en förste underläkartjänst i Ae 23 vid laboratoriet.

I övrigt har jag icke funnit mig kunna biträda direktionens förslag till personalförstärkningar.

De av mig i det föregående framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar med 230 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vissa överläkararvoden och avlöningsförstärkningar, vidtagen lönereglering m. m. samt ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 906 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (230 000 + 906 000) 1 136 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (3 466 000 + 1 136 000) 4 602 000 kronor.

Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Akademiska sjukhuset i Uppsala, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Akademiska sjukhuset i Uppsala, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	502 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	3 113 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	923 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	64 000
Summa kronor	4 602 000;

c) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 602 000 kronor.

[71] 66. **Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 030 000	3 678 068
1960/61 (statsliggaren s. 1116)	3 850 000	
1961/62 (förslag)	5 700 000	

Genom beslut den 12 mars 1954 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan universitetet i Uppsala såsom företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Uppsala läns landsting, å andra sidan, angående samarbete för drift av Akademiska sjukhuset i Uppsala. Närmare redogörelser för avtalet återfinnes i propositionerna nr 123/1951 och 161/1953.

Genom beslut den 30 december 1958 har Kungl. Maj:t vidare godkänt ett mellan samma parter träffat avtal angående samarbete för drift av den till Akademiska sjukhuset förlagda sjuksköterskeskolan (jfr 1958 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, punkten 6).

Yrkande

Direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala (skr. 28/6 1960) föreslår, att anslaget höjes med 1 893 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Driftkostnader vid de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna	1 629 000	2 390 000	761 000
2. Bidrag till bestridande av driftkostnader vid sjukhuset i övrigt	2 123 000	3 116 000	993 000
3. Kostnader för täckande av driftunderskott vid Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola	88 000	227 000	139 000
			1 893 000

Motiv

1. Den nya barnpsykiatriska klinikbyggnaden vid sjukhuset beräknas kunna tagas i bruk den 1 juli 1961. Klinikens platsantal kommer därvid

att ökas från nuvarande 20 till 36 platser. Kliniken föreslås erhålla följande nya personal — frånsett läkarpersonalen — nämligen 2 psykologassistenter i A 16, 1 sysselsättningsterapeut i A 9, 1 barnträdgårdslärarinna i A 8, 5 sjuksköterskor i A 10, 6 sjuksköterskor i A 8, 8 sjukvårdare i A 8, 1 kontorsbiträde i A 5, 8 barnsköterskor i A 4, därav en med halvtidstjänstgöring, 4 sjukvårdsbiträden i A 3, 3 städerskor i A 2 samt 1 praktikant. Den årliga lönekostnaden för denna personal utgör 434 935 kronor enligt 1961 års löneläge, vartill kommer kostnaderna för vikarier. Direktionens förslag innebär en prutning av klinikchefens äskande med cirka 100 000 kronor. Klinikchefens framställning rörande den blivande personalorganisationen har ingående granskats och jämförts med personaluppsättningen vid andra motsvarande kliniker, varvid konstaterats att den föreslagna personalorganisationen är mycket stor relativt sett. Efter diskussioner med klinikchefen, varvid tänkta arbetstidsschemata och arbetsordningar genomgåtts, har därför nedskärningar av angiven storleksordning kunnat genomföras.

Även om vissa personalminskningar på detta sätt kunnat ernås, förefaller dock personalen för den nya kliniken vid jämförelse med nuvarande förhållanden och andra kliniker vara förhållandevis rikligt dimensionerad. Det har emellertid visat sig nödvändigt med en relativt sett mycket stor personalkader, bl. a. med hänsyn till sjukvårdens och terapins uppläggning vid kliniken. Jämförelse med andra nyorganiserade kliniker (Mörby, Aarhus, Örebro) styrker behoven. Vissa andra kliniker (karolinska sjukhuset, Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt) har däremot mindre personaluppsättningar, i varje fall ifråga om vissa personalkategorier. Skiljaktigheten härvidlag förklaras av att behandlingen vid Uppsalakliniken är avsedd att i viss utsträckning bedrivas efter andra linjer. Klinikens nya organisation kommer således att ge avsevärt vidgade möjligheter för omhändertagande av mera skiftande klientel än tidigare. Detta kräver emellertid en långt driven differentiering av klientelet, vilket förutsätter uppdelning på små underavdelningar med lågt patientantal. Det synes därför ofrånkomligt, att kliniken får den föreslagna reviderade personaluppsättningen för att kunna fylla sin funktion.

Vid psykiatriska kliniken föreslår direktionen tillkomsten av följande befattningshavare, varav behovet är styrkt, nämligen 1 kurator i A 12 på halvtid, 1 sjuksköterska i A 9 likaledes på halvtid och 1 kontorsbiträde i A 5. Kostnaden härför beräknas för budgetåret 1961/62 till 23 322 kronor.

I den för budgetåret 1960/61 uppgjorda staten har medelsbehovet för avlöningar vid de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna — bortsett från läkarlönerna — beräknats till 1 570 857 kronor. Kostnaderna för nytillkommande tjänster uppgår till (434 935 + 23 322) 458 257 kronor. Ökade vikariekostnader på grund härav uppskattas till 39 560 kronor. Övriga kostnadsstegringar å lönekontot — av i huvudsak automatisk natur — beräknas till 187 814 kronor. De totala lönekostnaderna — frånsett läkar-

lönerna — torde således komma att utgöra (1 570 857 + 458 257 + 39 560 + 187 814) 2 256 488 kronor. Omkostnaderna vid ifrågavarande kliniker beräknas stiga från 427 700 till 505 000 kronor. Orsaken härtill är *dels* det **ökade antalet vårddagar vid barnpsykiatriska kliniken,** *dels* den avsevärt ökade byggnadsvolym per vårdplats, som klinikerna kommer att disponera jämfört med tidigare förhållanden. Inkomsterna i form av legosängsavgifter och poliklinikmedel uppskattas till 371 750 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1961/62 torde således komma att utgöra (2 256 488 + 505 000 — 371 750) 2 389 738 eller i runt tal 2 390 000 kronor.

2. Det till Akademiska sjukhuset anslutna Folke Bernadottehemmet för vård av barn med cerebral pares beräknas kunna tagas i bruk under budgetåret 1961/62. De personalkostnader som skall falla på sjukhuset — skolverksamheten vid hemmet skall bekostas av Uppsala stad — beräknas under budgetåret uppgå till cirka 170 000 kronor. Driften av hemmet kommer vidare att medföra vissa ökade omkostnader för sjukhuset. — Sjukhusets administration måste till följd av sjukhusets utbyggnad förstärkas, vilket medför en kostnadsökning av omkring 70 000 kronor per år. I övrigt förutses endast mindre ökningar och kompletteringar av personalen vid befintliga avdelningar. Den ökade utbildningen vid sjuksköterskeskolan kommer slutligen att medföra vissa direkta kostnadsökningar för sjukhusets del.

Totalkostnaden för driften av sjukhuset — exklusive de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna samt bortsett från läkarlönerna — har beräknats till 23 042 200 kronor, varav 16 779 000 kronor för löner, 6 113 200 kronor för omkostnader samt 150 000 kronor för oförutsedda utgifter. I enlighet med gällande bidragsgrunder har vid bestämmandet av landstingets bidrag totalkostnaden — bortsett från läkarlönerna — beräknats till 23 546 600 kronor, varvid de fortlöpande avgifterna till statens pensionsanstalt för viss personal upptagits med dubbla beloppet. Sedan totalkostnaden minskats med poliklinik- och hyresinkomster har återstoden, 22 781 600 kronor, dividerats med totalantalet vårddagar, som uppskattas till 317 200. Kvoten 71 kronor 82 öre utgör kostnaden per vårddag. Denna dagkostnad har multiplicerats med antalet vårddagar för sjuka från Uppsala län, vilka beräknats till 233 600. Från den erhållna produkten, 16 777 152 kronor, har avdrag gjorts med 13 procent eller 2 181 030 kronor, varvid skillnaden blivit 14 596 122 kronor. Sedan från sistnämnda belopp dragits vissa legosängsavgifter och statsbidrag m. m., kvarstår 13 107 322 kronor, vilket utgör landstingets bidrag. Inkomsterna i form av legosängsavgifter, poliklinikavgifter, bostadshyror m. m. beräknas till 6 818 800 kronor. Statens andel skulle alltså uppgå till (23 042 200 — 13 107 322 — 6 818 800) 3 116 078 eller avrundat 3 116 000 kronor.

3. Det årliga elevintaget vid sjuksköterskeskolan avses fr. o. m. år 1961 komma att utökas med 40 elever från cirka 70 till 110 eller från 36 till 55

elever per kurs (se prop. nr 71/1960 s. 20). Kostnaderna för driften av sjuksköterskeskolan inklusive naturaförmåner till elever samt provsysterlöner resp. studiebidrag beräknas under budgetåret 1961/62 till 1 459 900 kronor, varav 229 721 kronor avser merkostnaden för den ökade utbildningen. Från Akademiska sjukhuset och epidemisjukhuset i Uppsala erhåller skolan ersättning för elevarbetskraften, motsvarande $^3/_4$ av biträdeslön i lönegrad 2. Ifrågavarande ersättning torde sammanlagt komma att uppgå till 1 006 100 kronor. Mellanskillnaden mellan det för skolans drift erforderliga beloppet och ersättningen för elevarbetet skall enligt gällande av Kungl. Maj:t den 30 december 1958 godkända avtal mellan staten och landstinget angående samarbete för drift av skolan bestridas av staten och landstinget med 30 resp. 70 procent vardera. I proposition nr 71/1960 förordade emellertid föredragande departementschefen, att merkostnaderna för den föreslagna ökningen av skolans utbildningskapacitet stannade på statsverket. Riksdagen uttalade ingen erinran häremot. Gällande grunder för fördelningen mellan staten och landstinget av skolans driftunderskott bör således i överensstämmelse härmed revideras. Denna fråga torde få bli föremål för förhandlingar. I avvaktan på resultatet härav har driftunderskottet fördelats lika mellan staten och landstinget. Statens bidrag beräknas alltså till $\left(\frac{1\,459\,900 - 1\,006\,100}{2}\right)$ 226 900 eller avrundat 227 000 kronor.

Yttranden

1. *Medicinalstyrelsen* och *centrala sjukvårdsberedningen* tillstyrker den föreslagna personalstaten vid barnpsykiatriska kliniken. Medicinalstyrelsen anför bl. a. följande.

De olika barnpsykiatriska undervisningsklinikerna inom landet är ej helt jämförbara beträffande behovet av personal vare sig kvantitativt eller kvalitativt. Kliniken vid Akademiska sjukhuset i Uppsala tillämpar aktiv psykiatrisk behandling, som är mycket personalkrävande. Genom att sålunda en viss differentiering av arbetssättet genomföres vid de barnpsykiatriska undervisningsklinikerna kommer barnpsykiatrin att kunna utforskas från olika utgångspunkter, vilket styrelsen finner vara av värde, speciellt som det gäller en relativt ny disciplin.

Departementschefen

För den nya barnpsykiatriska kliniken vid sjukhuset har direktionen beräknat ett personaltillskott å cirka 40 befattningshavare, läkarpersonalen oräknad. Trots att direktionen vidtagit en icke oväsentlig nedskärning av klinikchefens ursprungliga förslag, måste — såsom direktionen själv framhållit — personalen vid den nya kliniken enligt det framlagda förslaget anses vara rikligt dimensionerad i jämförelse med sjukhusets övriga kliniker. Barnpsykiatrin är emellertid en synnerligen arbetskrävande disciplin, som för att ge goda resultat fordrar intensiv behandling och vård. Detta föran-

leder bl. a. att patienterna måste fördelas på förhållandevis små avdelningar, vilket medför behov av en betydande personalkader för den kontinuerliga övervakningen av patienterna. Vad direktionen anfört i denna del och de ytterligare upplysningar jag inhämtat från sjukhuset har övertygat mig om att den föreslagna personalstaten, vilken även godtagits av remissmyndigheterna, måste anses i huvudsak riktigt avpassad efter behovet. En mindre reducering av antalet befattningshavare synes mig likväl kunna vidtagas. Jag anser därför, att den framlagda personalstaten bör reduceras med fyra tjänster. Erfarenheterna från verksamheten vid den nya kliniken får sedermera utvisa, om viss ytterligare personalminskning kan företagas eller om personalorganisationen i stället måste förstärkas. Mot inrättandet av de för psykiatriska kliniken föreslagna tjänsterna har jag icke något att erinra.

Genom beslut den 30 december 1960 har Kungl. Maj:t under viss förutsättning godkänt avtal mellan universitetet i Uppsala såsom företrädare för Kungl. Maj:t och Kronan, å ena, och Uppsala läns landsting, å andra sidan, om tillägg till och ändring i gällande avtal angående samarbete för drift av den till sjukhuset förlagda sjuksköterskeskolan. Genom sagda tilläggsavtal, som är föranlett av den av riksdagen godkända ökningen av antalet sjuksköterskeelever vid skolan, ändras gällande grunder för fördelningen mellan staten och landstinget av skolans driftunderskott. För täckande av sagda underskott skall staten fr. o. m. den 1 juli 1961 bidraga med 55 procent och landstinget med 45 procent. Med angivna fördelningsregler kan statens bidrag för nästa budgetår beräknas till i runt tal 250 000 kronor i stället för av direktionen preliminärt uppskattade 227 000 kronor.

Mot direktionens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår har jag i övrigt icke funnit anledning till erinran. Jag föreslår, att anslaget upptages med ett till 5 700 000 kronor avrundat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

> att till *Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 700 000 kronor.

[72] 67. **Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 700 000 kronor (statsliggaren s. 1116).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 1 800 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor.

[73] 68. **Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	55 000	60 306
1960/61 (statsliggaren s. 1117)	37 000	
1961/62 (förslag)	80 000	

Genom beslut den 17 april 1959 godkände Kungl. Maj:t ett mellan staten, å ena, och Uppsala läns landsting, å andra sidan, träffat avtal angående anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala. Enligt sagda avtal har landstinget medgivit, att vid sjukhuset må meddelas undervisning i klinisk epidemiologi för högst 70 medicine kandidater för år. För läkarnas medverkan i undervisningen och för erforderlig skrivhjälp erlägger staten till landstinget ett årligt belopp, motsvarande de beräknade lönekostnaderna för en förste underläkartjänst och en halv kanslibiträdestjänst, samt dessutom ett särskilt belopp av 5 000 kronor för år räknat.

Genom beslut av 1959 års riksdag (se prop. nr 93/1959, riksd. skr. nr 230/1959) ökades antalet utbildningsplatser i de kliniska ämnena vid medicinska fakulteten i Uppsala fr. o. m. läsåret 1959/60 från 60 till omkring 80. Sedan representanter för landstinget med anledning härav tagit upp frågan om ökat statsbidrag för anordnande av ifrågavarande undervisning, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 23 september 1960 åt ordföranden i kommittén för Akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande, expeditionschefen A. V. L. Rydback att företräda staten vid de förhandlingar i frågan, som sålunda påkallats från landstingets sida.

Med skrivelse den 19 november 1960 har den sakkunnige överlämnat förslag till nytt avtal med landstinget i ämnet samt hemställt, att såsom bidrag till anordnande av ifrågavarande undervisning för budgetåret 1961/62 måtte anvisas 80 000 kronor.

Den sakkunniges förslag

Det av den sakkunnige framlagda förslaget till avtal har följande lydelse.

Mellan svenska staten och Uppsala läns landsting är — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och landstingets godkännande — följande avtal träffat.

§ 1.

Landstinget medgiver, att vid Epidemisjukhuset i Uppsala må under ledning av överläkaren därstädes för högst 90 medicine kandidater per år meddelas undervisning i klinisk epidemiologi av i huvudsak den omfattning, som är förutsatt i proposition 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen.

§ 2.

Läkare vid sjukhuset, vilken anlitas för föreläsningar, examination, kursledning och dylikt, uppbär ersättning härför av staten enligt därom särskilt meddelade bestämmelser.

§ 3.

För läkarnas medverkan i undervisningen, utöver vad som avses i § 2, och för erforderlig skrivhjälp erlägger staten till landstinget ett årligt belopp, motsvarande de beräknade lönekostnaderna för en och en halv förste underläkartjänst enligt lönegrad A 23, löneklass A 25, ortsgrupp 3, och en halv kanslibiträdestjänst enligt lönegrad A 7, löneklass A 7, ortsgrupp 3, enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Pensionskostnaderna beräknas utgöra 15 procent av de beräknade lönekostnaderna.

Därest angivna lönegradsplaceringar eller ortsgrupperingen för Uppsala stad ändras, skall beräkningsgrunden för lönekostnaderna jämkas i enlighet därmed.

§ 4.

Landstinget ställer för undervisningen erforderliga lokaler, utrustning och förbrukningsartiklar till förfogande. I ersättning härför ävensom för övriga av upplåtelsen föranledda, i detta avtal ej särskilt angivna merkostnader för sjukhuset erlägger staten till landstinget ett belopp om 10 000 kronor för år räknat.

§ 5.

De studerande äro skyldiga att rätta sig efter de för sjukhuset utfärdade ordningsföreskrifterna och av sjukhusledningen meddelade anvisningar. De äga icke åtnjuta fri kost men få använda sjukhusets personalservering.

§ 6.

Landstinget för varje kalenderår tillkommande ersättning enligt detta avtal skall erläggas före nästföljande januari månads utgång efter rekvisition av landstinget.

Protokollsanteckning:

Parterna äro ense om att den ökning av det statliga bidrag, som följer av detta avtal för andra halvåret 1960, icke behöver erläggas förrän efter den 1 juli 1961 ävensom att staten icke skall vidkännas några räntekostnader för den tid sagda bidrag är oguldet.

§ 7.

Genom detta avtal, som skall gälla från och med den 1 juli 1960 till utgången av juni månad näst efter det ett år förflutit efter uppsägning från någondera sidan, upphäves avtalet av den 11 augusti 1958.

Beträffande de särskilda bestämmelserna i avtalet framhåller den sakkunnige följande.

Till § 1. Det synes ur statens synpunkt angeläget att en mindre ökning av antalet studerande skall kunna vidtagas utan att föranleda revision av avtalet. Antalet studerande per år har därför fastställts till 90 i stället för 80, som utgör det nu aktuella antalet.

Till §§ 3 och 4. I förhållande till gällande avtal innebär förslaget, att staten skall bidraga med lönekostnaderna för ytterligare en halv läkartjänst samt att landstinget i fortsättningen skall — i likhet med Stockholms stad enligt motsvarande avtal för epidemisjukhuset i Stockholm — äga uppbära ersättning även för pensionskostnaden med 15 procent av de beräknade lönekostnaderna. Slutligen har ersättningsbeloppet för lokaler, utrustning och förbrukningsartiklar samt övriga av upplåtelsen föranledda, i avtalet ej särskilt angivna merkostnader höjts från 5 000 till 10 000 kronor för år.

I den mån angivna förbättringar för landstinget av de ekonomiska villkoren ej ansetts utgöra en direkt följd av elevantalets ökning, har de befunnits motiverade med hänsyn till vunna erfarenheter om den belastning som undervisningen medför för sjukhuset.

Liksom beträffande nu gällande avtal har parterna utgått från, att några tillbyggnads- eller ändringsarbeten icke skall behöva vidtagas i anledning av undervisningen samt att i begreppet utrustning icke skall inläggas nyanskaffning av speciellt dyrbar, uteslutande för undervisningen avsedd apparatur.

Den årliga kostnaden för statsverket på grund av avtalet beräknas med 1960 års löner uppgå till i runt tal 66 000 kronor. Av protokollsanteckningen till § 6 framgår, att den ökning av det statliga bidraget, som enligt avtalsreglerna skulle utbetalas under budgetåret 1960/61, ej behöver erläggas förrän efter den 1 juli 1961. Under förutsättning att avtalet vinner Kungl. Maj:ts resp. landstingets godkännande torde därför under budgetåret 1961/62 för anordnande av ifrågavarande undervisning böra anvisas 80 000 kronor.

Departementschefen

De ändringar av gällande grunder för statens bidrag till anordnandet av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala som föreslagits av den sakkunnige anser jag mig på av den sakkunnige förebragta skäl böra godtaga. Jag tillstyrker således, att det framlagda avtalsförslaget godkännes. Därest framdeles smärre jämkningar av eller tillägg till avtalet skulle erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas. Den sakkunniges beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår, innefattande förutom statens bidrag enligt det nya avtalet för kalenderåret 1961 jämväl ökningen av bidraget för andra halvåret 1960, föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade grunder rörande statens bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala;

b) till *Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[74] 69. **Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 150 000	2 307 657
1960/61 (statsliggaren s. 1117)	2 500 000	
1961/62 (förslag)	3 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer om ett anslag å 2 900 000 kronor.

Motiv

Beträffande grunderna för detta bidrag hänvisas till 1943 års statsverksproposition (VIII ht, s. 141—171) samt proposition nr 95/1959 (s. 45—54).

Anslaget kommer för nästa budgetår att belastas med statsbidrag för kalenderåret 1961 till dels lasarettet i Lund dels epidemisjukhuset därstädes. Enligt från Malmöhus läns hälso- och sjukvårdsstyrelse inhämtade uppgifter torde bidraget till lasarettet och epidemisjukhuset kunna beräknas till i runt tal 2 900 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av det erforderliga medelsbehovet har i och för sig icke givit mig anledning till erinran. Med hänsyn till den osäkerhet, som måste antagas vidlåda den gjorda beräkningen, föreslår jag dock, att anslaget upptages med ett till 3 000 000 kronor avrundat belopp och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

[75] 70. **Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	448 505
1960/61 (statsliggaren s. 1117)	107 000	
1961/62 (förslag)	111 000	

Yrkande

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (skr. 6/9 1960) hemställer om ett statsbidrag av 111 033 kronor.

1. Komplettering av utrustning till röntgendiagnostiska avdelningen I	107 868
2. Komplettering av utrustning till röntgendiagnostiska avdelningen II	3 165
	111 033

Motiv

Av ansökningshandlingarna framgår, att statsbidrag begäres med hälften av den i varje särskilt fall beräknade kostnaden samt att Malmöhus läns landsting förutsättes skola anvisa lika stort belopp.

1. Den avsedda kompletteringen av avdelningens utrustning utgöres av en framkallningsautomat, en förstärkaranläggning enligt televisionsteknik samt en transportabel röntgenapparat.

2. Kostnaden avser inköp av magasin till filmgranskningsskåp.

Yttrande

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande tillstyrker den begärda medelsanvisningen under förutsättning, att resultatet av pågående förhandlingar om en avtalsenlig reglering av statens bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund icke ger anledning till annat.

Departementschefen

I enlighet med hittills tillämpade normer beträffande beviljande av statsbidrag för anskaffande av röntgenutrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund anser jag mig böra tillstyrka — dock endast under den av nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande angivna förutsättningen — att staten bidrager med hälften av nu ifrågavarande utrustningskostnader. En ytterligare förutsättning härför är givetvis, att Malmöhus läns landsting bidrager med andra hälften.

Det erforderliga statsbidraget beräknar jag till ett till 111 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 111 000 kronor.

[76] **71. Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 200 000	2 170 709
1960/61 (statsliggaren s. 1118)	2 200 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 250 000 kronor.

Motiv

Såsom driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund har under budgetåret 1959/60 utbetalats 2 170 709 kronor, varav 79 552 kronor avser resterande ersättning för år 1958. I sitt budgetförslag för år 1961 har lasarettsdirektionen beräknat driftkostnaden per vårddag till 87 kronor 86 öre, d. v. s. 16 procent högre än den verkliga dagkostnaden för år 1959, 75 kronor 71 öre. Vid motsvarande ökning av driftkostnadsersättningen skulle denna vid oförändrad beläggning under budgetåret 1961/62 komma att uppgå till omkring $\left(\frac{2\,091\,157 \times 116}{100}\right)$ 2 425 742 kronor. Erfarenheten visar dock att de verkliga kostnaderna per vårddag de senare åren överstigit de på förhand beräknade. Anslaget torde därför för budgetåret 1961/62 böra upptagas med 2 450 000 kronor.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har icke givit mig anledning till erinran. Jag föreslår, att anslaget uppföres med ett till 2 500 000 kronor avrundat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

[77] 72. **Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor (statsliggaren s. 1118).

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 3 400 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett reservationsanslag av 3 400 000 kronor.

[78] 73. **Bidrag till Malmö allmänna sjukhus**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 000 000	3 394 286
1960/61 (statsliggaren s. 1118)	4 000 000	
1961/62 (förslag)	4 400 000	

Yrkande

Malmö stads sjukvårdsstyrelse (skr. 14 och 15 september 1960) har beräknat det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget till Malmö allmänna sjukhus till i runt tal 4 530 000 kronor.

Motiv

Löne- och pensionskostnaderna för läkare vid de för undervisningen upplåtna klinikerna och avdelningarna å sjukhuset under kalenderåret 1961 beräknas till 2 920 000 kronor.

Detta belopp har framräknats med utgångspunkt från 1959 års verkliga kostnader, varvid beloppet höjts med 10 procent för 1960 och 1961 års indexhöjning. Härutöver tillkommer kostnaderna för nyinrättade läkartjänster. Hänsyn har även tagits till löneökning för vissa överläkare samt till avlöningsförstärkning åt professorer, tillika överläkare. Statens bidrag till läkarlönerna enligt gällande avtal utgör en tredjedel eller 973 333 kronor.

De totala driftkostnaderna uppskattas till 40 850 000 kronor. Sedan totalkostnaden minskats med vissa löne- och pensionskostnader m. m. har återstoden, 37 620 000 kronor, dividerats med totalantalet vårddagar, som uppskattas till 415 000. Kvoten 91 kronor utgör kostnaden per vårddag. Då antalet vårddagar vid undervisningsklinikerna uppskattas till 260 000, skulle den på dessa kliniker belöpande delen av sjukhusets driftkostnader utgöra (260 000 × 91) 23 660 000 kronor. Eftersom staten enligt gällande avtal har att bidraga till dessa driftkostnader med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 2 366 000 kronor.

För ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten inom vissa undervisningskliniker och gemensamma anläggningar under år 1961 beräknas ett medelsbehov av 3 327 700 kronor enligt följande specifikation:

Kirurgiska kliniken	1 649 200
Ortopediska »	414 000
Medicinska »	600 000
Kvinnokliniken	2 500
Plastikkirurgiska kliniken	50 000
Röntgendiagnostiska avdelningen	338 000
Bakteriologiska avdelningen	5 000
Övriga för sjukvården gemensamma anläggningar	269 000
Summa kronor	**3 327 700**

För anskaffning av instrument och annan utrustning till undervisningsklinikerna erfordras 1 200 000 kronor enligt följande sammanställning:

Kirurgiska kliniken	240 000
Medicinska »	220 000
Ortopediska »	48 000
Kvinnokliniken	34 000
Bakteriologiska avdelningen	8 000
Patologiska avdelningen	15 000
Radioterapiavdelningen	45 000
Röntgendiagnostiska avdelningen	590 000
Summa kronor	**1 200 000**

Sammanlagt skulle alltså för byggnader och utrustning erfordras (3 327 700 + 1 200 000) 4 527 700 kronor, varav statens andel enligt gällande avtal utgör 25 procent eller 1 131 925 kronor.

Staten har slutligen att erlägga bidrag till driften av centraltandpoliklinikens och käkcentralen vid Malmö allmänna sjukhus. Driftbidraget (inklusive kostnaden för anskaffning av instrument) under år 1961 uppskattas till 57 500 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (973 333 + 2 366 000 + 1 131 925 + 57 500) 4 528 758 eller i runt tal 4 530 000 kronor.

Yttrande

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande har ifrågasatt, huruvida den plastikkirurgiska kliniken vid sjukhuset omfattas av gällande avtal, och har i avbidan på resultatet av närmare utredning härom icke tillstyrkt för denna klinik äskade medel. Nämnden har vidare från kostnader för utrustning till driftkostnader överfört i runt tal 225 000 kronor, vilket belopp enligt vad nämndens granskning givit vid handen torde avse ersättningsanskaffning och sålunda ifrågakomma för 10-procentigt i stället för 25-procentigt statsbidrag. Efter vissa ytterligare jämkningar av de äskade beloppen tillstyrker nämnden, att i följande uppställning angivna totalbelopp lägges till grund för beräkningen av statsbidraget.

	Totalbelopp	Statsbidrag
Löne- och pensionskostnader för läkare	2 820 000	940 000
På undervisningsklinikerna belöpande del av sjukhusets driftkostnader	22 700 000	2 270 000
Ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten	3 200 000	800 000
Instrument och annan utrustning	762 000	190 000
Summa kronor		**4 200 000**

Departementschefen

I det belopp, som av sjukvårdsstyrelsen lagts till grund för beräkningen av statens bidrag till löne- och pensionskostnaderna för läkare vid de för undervisningen och forskningen upplåtna klinikerna och avdelningarna å sjukhuset, ingår kostnaden för avlöningsförstärkningar åt professorer, tillika överläkare. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 maj 1960 bl. a. uppdragit åt 1959 års statliga kommission för förhandlingar om medi-

cinsk undervisning i Lund och Malmö att med Malmö stad upptaga förhandlingar om spörsmålet, huruvida staten eller staden slutligen bör svara för kostnaderna för ifrågavarande avlöningsförstärkningar. I avbidan på resultatet av sagda förhandlingar är jag icke beredd att tillstyrka statligt bidrag till angivna kostnader.

Med anledning av vad nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande anfört beträffande den plastikkirurgiska kliniken har jag den 16 december 1960 uppdragit åt förenämnda förhandlingskommission att upptaga förhandlingar med staden om utnyttjande av sagda klinik för undervisningsändamål. Då kliniken alltsedan sin tillkomst som en utbrytning ur den kirurgiska kliniken varit upplåten för medicinsk undervisning, utgår jag ifrån att riksdagen icke skall ha något att erinra mot att Kungl. Maj:t godkänner den överenskommelse om en reglering av nu rådande förhållanden på området, vartill dessa förhandlingar kan väntas leda. Av nämnden i övrigt gjorda påpekanden i fråga om anslagsberäkningen för nästa budgetår synes mig böra vinna beaktande vid fastställandet av statens bidrag till sjukhuset.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår — inberäknat bidraget till centraltandpolikliniken och käkcentralen vid sjukhuset — beräknar jag till 4 400 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Malmö allmänna sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 400 000 kronor.

[79] 74. **Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 11 800 000 kronor (statsliggaren s. 1119).

Genom beslut den 27 maj 1960 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten och Göteborgs stad angående fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning. Närmare redogörelse för avtalet återfinnes i propositionen nr 69/1960 (s. 3—14).

Yrkanden

I. *Det större akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet* hemställer (skr. 19 och 21/10 1960) om anvisande av a) ett driftkostnadsbidrag av i runt tal 8 000 000 kronor, b) 145 000 kronor för tillbyggnad av psykiatriska kliniken vid Sahlgrenska sjukhuset.

II. *Göteborgs sjukvårdsstyrelse* (skr. 20/9 1960) hemställer om anvisande av ett byggnads- och utrustningsbidrag å 501 310 kronor.

III. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* (skr. 24/10 och 8/11 1960) anmäler av Göteborgs sjukvårdsstyrelse äskat bidrag av 130 000 kronor för ombyggnadsarbeten och utrustning för thoraxkirurgisk klinik vid Sahlgrenska sjukhuset.

Motiv

I. a) Göteborgs sjukvårdsstyrelse har till universitetet lämnat uppgifter till ledning för beräkning av det statliga driftbidraget till undervisningssjukhusen i Göteborg för kalenderåret 1961. Sjukvårdsstyrelsens beräkningar framgår av följande sammanställning.

Klinik	Antal vårdplatser	Beläggningsprocent	Antal vårddagar
Sahlgrenska sjukhuset			
Medicinska klin. I	196	89	63 700
» » II	206	89	66 900
» » III	120	92	40 300
Kirurgiska klin. I	229	95	79 400
» » II	210	95	72 800
Extremitetskir. klin	103	90	33 800
Plastikkir. klin	42	85	13 000
Thoraxkir. klin	30	73	8 000
Neurokirurgiska klin	30	90	9 900
Neuorologiska klin	60	83	18 100
Hudkliniken	124	80	36 200
Allergologiska klin	44	97	14 500
Ögonkliniken	50	85	15 600
Öronkliniken	68	77	19 000
Psykiatriska klin	88	98	31 500
Jubileumskliniken	118	91	39 400
Kvinnokliniken I	267	80	77 700
Ortopediska klin	93	79	26 900
			666 700
Barnsjukhuset			
Medicinska klin	119	68	29 500
Kirurgiska klin	31	75	8 500
			38 000
Renströmska sjukhuset			
Lungkliniken	200	82	**60 000**
Epidemisjukhuset			
Avd. för epidemiolog. fall	252	20	**18 000**

Sjukvårdsstyrelsen har beräknat dagkostnaden inklusive pensionskostnaderna för Sahlgrenska sjukhuset till 110 kronor, för barnsjukhuset och epidemisjukhuset till 100 kronor och för Renströmska sjukhuset till 70 kronor.

Medeldagkostnaden vid rikets undervisningssjukhus inklusive pensionskostnaden beräknar sjukvårdsstyrelsen till 95 à 96 kronor. Enligt gällande avtal skall det statliga bidraget icke beräknas efter högre dagkostnad än nämnda medeldagkostnad, förhöjd med tio procent. På grund härav har sjukvårdsstyrelsen i sina beräkningar maximerat dagkostnaden till 105 kronor beträffande Sahlgrenska sjukhusets undervisningskliniker.

Det statliga driftkostnadsbidraget för kalenderåret 1961 har sålunda av sjukvårdsstyrelsen beräknats enligt följande.

Sjukhus	Antal vårddagar	Dagkostnad kr	Bidrag kr
Sahlgrenska sjukhuset	666 700	105 (max.)	7 000 000
Barnsjukhuset	38 000	100	380 000
Renströmska sjukhuset	60 000	70	420 000
Epidemisjukhuset	18 000	100	180 000
			7 980 000

Konsistoriet och medicinska fakulteten har icke funnit anledning till erinran mot sjukvårdsstyrelsens beräkningar.

b) Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t godkänt överenskommelse mellan staten och Göteborgs stad om uppförande av en tillbyggnad till Sahlgrenska sjukhusets psykiatriska klinik, vilken skall inrymma — jämte annat — lokaler för undervisning och forskning. Enligt överenskommelsen skall staten såsom bidrag till kostnaderna för tillbyggnaden till staden erlägga så stor del av de verkliga kostnaderna som faller på de för undervisning och forskning avsedda lokalerna med undantag för vissa särskilt angivna utrymmen. I fråga om gemensamma utrymmen skall kostnaderna fördelas mellan parterna efter deras andel i övriga lokaler (se prop. nr 71/1960). Enligt en vid överenskommelsen fogad promemoria hade byggnadskostnaderna totalt uppskattats till 1 893 000 kronor, varav staten skulle bidraga med 811 637 kronor.

Byggnadsföretaget har ännu icke påbörjats. Dröjsmålet beror bl. a. på att bearbetningen av den ursprungliga programskissen till byggnadsföretaget tagit längre tid än man från början räknat med. Under denna bearbetning har vissa ändringar i programskissen vidtagits. Dessa innebär i huvudsak, att tillbyggnaden nu utformats i direkt anslutning till den nuvarande klinikbyggnadens byggnadskropp och blivit ett våningsplan lägre än vad programskissen utvisar. Enligt denna skulle byggnaderna förenas genom en förbindelseled i två plan. Viss ändring av lokaldispositionen enligt programskissen har blivit nödvändig i samband med förslagets bearbetning. Den totala byggnadsvolymen liksom storleken av de för undervisning och forskning avsedda lokalerna ansluter sig emellertid nära till programskissen. Genom bearbetningen har enligt både sjukvårdsstyrelsens och de lokala universitetsmyndigheternas mening åstadkommits en bättre lösning av tillbyggnadsprojektet än den som framgick av principförslaget.

Kostnaderna för tillbyggnaden enligt det bearbetade förslaget beräknas icke bli högre än om byggnaden skulle utföras helt i överensstämmelse med det ursprungliga principförslaget. Med hänsyn till inträffade pris- och lönestegringar bör emellertid den för byggnadsföretaget beräknade kostnaden — 1 893 000 kronor — höjas med tio procent eller till cirka 2 080 000 kronor. Därav följer, att även det statliga bidraget bör beräknas till ett med tio procent förhöjt belopp eller således till cirka 895 000 kronor.

Tillbyggnaden torde kunna påbörjas i februari 1961 och stå färdig på försommaren 1962. På grund härav bör återstående del av det statliga bidraget till byggnadsföretaget anvisas för budgetåret 1961/62. Då det statliga bidraget beräknats till 895 000 kronor och för ändamålet hittills anvisats 750 000 kronor bör sålunda för nästa budgetår anvisas 145 000 kronor.

II. Det begärda byggnadsbidraget avser följande arbeten å kliniker m. m. tillhörande Sahlgrenska sjukhuset.

	Beräknad kostnad kronor
1. Spänningsomläggning inom jubileumskliniken, psykiatriska kliniken samt paviljong 11	98 000
2. Anslutning av äldre kliniker till radiocentral	20 400
3. Ombyggnads- och förbättringsarbeten inom medicinska kliniken III (för förhindrande av uppkomsten av sekundärinfektioner)	275 000
	393 400
varav statens andel utgör 25 procent, eller kronor	**98 350**

Totalkostnaden för den föreslagna utrustningen avseende kliniker m. m. och gemensamma anläggningar utgör 1 649 555 kronor. Häri ingår bl. a. viss steriliserings- och sanitär utrustning i Sahlgrenska sjukhusets äldre byggnader för cirka 230 000 kronor samt inköp av diverse utrustning för de röntgendiagnostiska avdelningarna I, II och III för cirka 500 000 kronor. 25 procent av den del av totalkostnaden, som belöper på för undervisning och forskning upplåtna kliniker m. m., utgör 402 960 kronor. Statens sammanlagda bidrag skulle således utgöra (98 350 + 402 960) 501 310 kronor.

III. Göteborgs sjukvårdsstyrelse har hemställt om ett avtalsenligt statsbidrag till kostnaderna för ändringsarbeten och utrustning för en thoraxkirurgisk klinik vid Sahlgrenska sjukhuset. Enligt styrelsens beräkning uppgår sagda kostnader till 80 300 kronor för byggnadsarbeten och 439 297 kronor för utrustning eller sammanlagt cirka 520 000 kronor, varav statens andel utgör 130 000 kronor.

I stadens planer för sjukhusets utbyggande har ursprungligen ingått en särskild thoraxklinik. Det har emellertid visat sig ogörligt att i den nu färdigställda etappen inrymma lokaler härför. Viss verksamhet har hittills bedrivits på barnsjukhuset och vid Renströmska sjukhuset. För att i avvaktan på en kommande utbyggnad av Sahlgrenska sjukhuset förbättra möjligheterna för arbetet inom denna specialitet — som enligt propositionen nr 159/1960 skall utgöra en regionspecialitet — föreslår sjukvårdsstyrelsen provisoriskt iordningställande av disponibla utrymmen i äldre paviljonger inom sjukhuset, dock så belägna att fullgoda operations- och vårdmöjligheter erhålles och sjukhusets samlade resurser i fråga om service av skilda slag kan disponeras. Å Renströmska sjukhuset avses i fortsättningen bedrivas thoraxkirurgisk verksamhet med tyngdpunkt på tbc-fall och andra orena fall, och läkarna avses cirkulera mellan de två sjukhusen. Den thoraxkirurgiska verksamheten på barnsjukhuset skall nedläggas.

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande finner, att den avsedda dispositionen för kliniken bör kunna godtagas liksom de härför erforderliga byggnadsarbetena. Nämndens granskning av utrustningsförslaget har icke givit anledning till någon erinran. Nämnden tillstyrker alltså, att för ändamålet beräknas ett statligt bidrag av 130 000 kronor.

Yttranden

I. b) *Statskontoret* har icke funnit anledning till erinran mot vidtagna ändringar i programskissen för tillbyggnaden till den psykiatriska kliniken och har icke heller någon erinran att framställa mot det äskade bidraget.

Byggnadsstyrelsen anför, att föreliggande förslag till tillbyggnad av psykiatriska kliniken synes utgöra en riktigare lösning av klinikens utbyggnad än tidigare under år 1959 uppgjord programskiss, och kan därför i princip godtaga det nya förslaget. Styrelsen framhållar dock att om det plantekniskt är möjligt att förlägga föreläsningssalen helt inom den övriga huskroppens yttersidor, detta torde vara en både billigare och ur estetisk synpunkt bättre lösning. Vad beträffar statens andel av husets totalyta, är denna tillräcklig, trots att ytan något minskat. Om man bortser från automatiska prisstegringar, torde statens kostnader för detta projekt ej komma att överstiga motsvarande kostnader för tidigare skisserad fristående byggnad. Kostnadsstegringen mellan den 1 juli 1959 och den 1 juli 1960 utgör enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex 8,5 procent. Detta medför, att statens andel stiger från cirka 811 600 kronor till 880 000 kronor.

II. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* föreslår, att totalbeloppet (393 400 + 1 649 555) 2 042 955 kronor godtages som beräkningsgrund för statsbidraget till ifrågavarande ändamål och tillstyrker, att detsamma beräknas till ett till 500 000 kronor avrundat belopp.

Departementschefen

Statskontoret och byggnadsstyrelsen har i huvudsak icke haft något att erinra mot de föreslagna ändringarna i det programförslag för tillbyggnaden till psykiatriska kliniken vid Sahlgrenska sjukhuset, vilket legat till grund för den mellan staten och Göteborgs stad träffade överenskommelsen rörande fördelningen av kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag. Enär statens kostnader på grund av det ändrade förslaget icke torde komma att öka frånsett automatiska kostnadsstegringar och de för undervisningen och forskningen avsedda utrymmena anses tillräckliga, har jag med hänsyn till remissmyndigheternas ställningstagande i frågan funnit mig böra godtaga det av konsistoriet redovisade förslaget. Någon revision av den träffade överenskommelsen synes mot bakgrund härav icke vara erforderlig. Vid min anmälan av förevarande byggnadsfråga i propositionen nr 71/1960 framhöll jag, att innan byggnadsarbetena påbörjades, detaljritningar och därtill hörande handlingar borde underställas byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen för godkännande. Jag vill erinra om detta mitt uttalande med anledning av att byggnadsstyrelsen föreslagit en ytterligare justering av det nu framlagda programförslaget. Styrelsen uppskattar statens andel i byggnadsföretaget enligt prisläget den 1 juli 1960 till 880 000 kronor, varav för innevarande budgetår anvisats 750 000

kronor. Med hänsyn till väntade pris- och lönehöjningar beräknar jag under förevarande anslag för budgetåret 1961/62 ett belopp av 200 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Mot sjukvårdsstyrelsens beräkning av statens avtalsenliga byggnads- och utrustningsbidrag för nästa budgetår har jag i likhet med nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande icke funnit anledning till erinran. Jag räknar således med ett medelsbehov för angivna ändamål av (500 000 + 130 000) 630 000 kronor. Det statliga driftbidraget under kalenderåret 1961 uppskattar sjukvårdsstyrelsen till i runt tal 8 000 000 kronor. Sammanlagt skulle således medelsbehovet för budgetåret 1961/62 uppgå till (200 000 + 630 000 + 8 000 000) 8 830 000 kronor. Med hänsyn till den osäkerhet, som måste antagas vidlåda den gjorda beräkningen av statens driftbidrag, anser jag emellertid, att anslaget bör upptagas med ett till 9 000 000 kronor förhöjt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

[80] 75. **Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå**

		Anslag	Nettoutgift
1959/60		650 000	608 000
1960/61	(statsliggaren s. 1119)	1 600 000	
1961/62	(förslag)	2 000 000	

Beträffande grunderna för statens bidrag till driftkostnaderna vid lasarettet i Umeå hänvisas till propositionen nr 188/1957 (s. 58—66).

För budgetåret 1961/62 bör medel anvisas för bestridande av statens bidrag till driftkostnaderna vid lasarettet under kalenderåret 1961. Enligt uppgifter från lasarettet kan antalet vårddagar under år 1961 på av undervisningen disponerade vårdplatser uppskattas till 264 114. Vårddagkostnaden vid lasarettet under år 1961 beräknas till 75 kronor. Den del av driftkostnaderna, som belöper på de av undervisningen disponerade vårdplatserna, skulle således utgöra (264 114 × 75) 19 808 550 kronor. Eftersom staten har att bidraga till dessa driftkostnader med 10 procent, kommer det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget att utgöra 1 980 855 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 2 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[81] **76. Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 710 000	1 010 000
1960/61 (statsliggaren s. 1120)	2 380 000	
1961/62 (förslag)	4 470 000	

Yrkande

Organisationskommittén för medicinska högskolan i Umeå (skr. 29/8 1960) äskar ett anslag av 4 470 000 kronor för i följande sammanställning angivna ändamål.

Patologi	310 000
Bakteriologi m. m.	2 760 000
Klinisk fysiologi m. m.	500 000
Behandlingsbyggnad	700 000
Köksbyggnad	200 000
Summa kronor	**4 470 000**

Motiv

Enligt i propositionen nr 188/1957 (sid. 29—33) intagen plan för tillgodoseende av lokalbehovet för Umeå lasarett och medicinska högskolan i Umeå har statens bidrag till de i planen upptagna två uppbyggnadsskedena beräknats till 1 813 000 respektive 13 450 000 kronor. Förstnämnda belopp, 1 813 000 kronor, har anvisats för budgetåren 1958/59 och 1959/60. Därjämte har för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisats sammanlagt 3 330 000 kronor till det andra uppbyggnadsskedet hörande byggnadsarbeten.

En till den patologiska institutionen hörande tillbyggnad beräknas vara inflyttningsfärdig sommaren 1962. Beträffande en för ämnet bakteriologi m. m. planerad nybyggnad, som i propositionen förutsatts utföras i två etapper, beräknas första etappen samt viss del av andra etappen slutföras sommaren och hösten 1962. Byggnadsarbetena rörande en nybyggnad för ämnena klinisk fysiologi, klinisk kemi och medicinsk kemi kommer att påbörjas under budgetåret 1961/62. Uppförandet av en särskild behandlingsbyggnad kommer att påbörjas tidigast hösten 1961. En ny köksbyggnad med matsalsutrymmen torde vara färdig hösten 1962.

Departementschefen

Då organisationskommitténs uppskattning av erforderligt medelsbehov under nästa budgetår för ifrågavarande ändamål icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 4 470 000 kronor.

Övriga sjukvårdsanstalter

[82] **77. Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	130 000	517 500
1959/60	100	55 000
1960/61 (statsliggaren s. 1120)	225 000	
1961/62 (förslag)	140 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 100 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation på anslaget av 31 133 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, återstår ett belopp av 244 964 kronor. Återbetalning av uppburet bidrag beräknas medföra återleverans av 8 057 kronor. Hos styrelsen inneligger fem framställningar om ett sammanlagt bidragsbelopp av 384 000 kronor. Medelsbehovet utgör alltså (384 000 — 244 964 — 8 057) 130 979 kronor. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, anser styrelsen tillfyllest, att anslaget uppföres med 100 000 kronor.

Departementschefen

Sedan en av de av medicinalstyrelsen angivna bidragsansökningarna numera beviljats, uppgår det för innevarande budgetår disponibla beloppet på anslaget till cirka 122 400 kronor. Då återstående ansökningar avser ett sammanlagt bidragsbelopp av 261 500 kronor, förordar jag, att anslaget uppföres med (261 500 — 122 400) i runt tal 140 000 kronor. Förslaget innebär en minskning av medelsanvisningen med 85 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

[83] **78. Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 200 000	1 300 561
1959/60	1 200 000	1 277 398
1960/61 (statsliggaren s. 1120)	1 400 000	
1961/62 (förslag)	1 400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 1 917 vårdplatser under år 1961, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 1 291 785 kronor. Med hänsyn till hos styrelsen inneliggande ansökningar bör bidrag beräknas för ytterligare 230 vårdplatser, motsvarande ett belopp av 151 800 kronor. I enlighet härmed uppskattas det sammanlagda medelsbehovet till (1 291 785 + 151 800) 1 443 585 kronor eller i runt tal 1 400 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[84] 79. **Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	200 000	341 514
1959/60	35 000	177 573
1960/61 (statsliggaren s. 1120)	100	
1961/62 (förslag)	1 000	

Fr. o. m. innevarande budgetår har till förevarande anslag sammanförts förutvarande anslag Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter och Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna. Från sistnämnda anslag överförd reservation har förutsatts skola uteslutande disponeras för byggnadsändamål vid folksanatorierna.

Yrkanden

1. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

2. *Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* (skr. 23/8 1960) hemställer likaledes, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor.

Motiv

1. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns på anslaget Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter en reservation av 105 803 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, uppkommer ett överskott å 472 kronor.

Tre framställningar om nedläggande av tuberkulossjukvårdsanstalter är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vid anvisande av anslag för budgetåret 1960/61 har bortsetts från två då föreliggande framställningar, beträffande vilka huvudmännen gjort invändningar om preskription av återbetalningsskyldighet. I fråga om den tredje framställningen räknar styrelsen med återbetalning av 28 560 kronor. För nästa budgetår torde anslaget således böra uppföras med ett formellt belopp.

2. Sedan överstyrelsen rekvirerat återstoden av tillerkända bidrag för att täcka kostnaderna för ombyggnad av avloppsreningsanläggningen vid Hessleby sanatorium, återstår av det till förevarande anslag överförda beloppet 184 464 kronor 28 öre.

Styrelsen för Österåsens sanatorium har föreslagit en utökning av sanatoriets expeditions- och behandlingslokaler m. m. för en beräknad kostnad av 620 000 kronor. Framställning om statsbidrag för ändamålet torde emellertid komma att göras först sedan frågan närmare utretts. I avbidan härpå torde anslaget böra uppföras med ett belopp av 100 kronor.

Departementschefen

Till anskaffande av utrustning till en provisorisk avdelning för rehabiliteringsvård av paraplegipatienter har 1960 års riksdag beviljat kustsanatoriet Apelviken ett ränte- och amorteringsfritt lån å 100 000 kronor. I skrivelse den 21 december 1960 har medicinalstyrelsen föreslagit, att ett belopp av 98 300 kronor anvisas för att iståndsätta en befintlig f. d. köksbyggnad vid sanatoriet för fysikalisk träningsverksamhet för ifrågavarande patienter. I köksbyggnaden, som har kulvertförbindelse med sanatoriets huvudbyggnad, skulle bl. a. inredas träningshallar samt lokaler för arbetsterapi. Med hänsyn till betydelsen av en intensiv fysikalisk terapi och arbetsterapi för dessa patienter finner jag angeläget, att sanatoriet beredes möjlighet att anordna lämpliga lokaler. Jag förordar, att för ändamålet får tagas i anspråk den del av föreliggande reservation på anslaget å cirka 105 000 kronor, som härrör från ett av 1950 års riksdag beviljat bidrag om 169 600 kronor för modernisering av personalbostäder m. m. Detta bidrag har endast delvis utnyttjats till följd av minskad efterfrågan på personalbostäder vid sanatoriet.

I enlighet med medicinalstyrelsens och överstyrelsens för Konung Oscar II:s jubileumsfond förslag bör anslaget för nästa budgetår uppföras med allenast ett formellt belopp om 1 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[85] 80. **Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 671 000	2 547 544
1959/60	2 745 000	2 608 728
1960/61 (statsliggaren s. 1121)	2 665 000	
1961/62 (förslag)	2 200 000	

Från anslaget bestrides fr. o. m. innevarande budgetår bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos och för kirurgisk tuberkulos samt till driften av folksanatorierna.

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) föreslår, att styrelsens andel av anslaget beräknas till (1 800 000 + 200 000) 2 000 000 kronor.

II. *Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* (skr. 23/8 1960) hemställer, att till bidrag till driften av folksanatorierna beräknas ett belopp av 226 000 kronor.

Motiv

I. När det gäller *bidrag till lungtuberkulosanstalter* föreligger, såsom styrelsen tidigare framhållit, svårigheter att på förhand beräkna medelsbehovet till följd av förekommande ovissa faktorer. Med ledning av antalet underhållsdagar under åren 1957—1959 vid de anstalter som ej tillhör Konung Oscar II:s jubileumsfond (resp. 1 485 018, 1 315 246 och 988 673) och med beaktande av att tuberkulosfrekvensen i fortsättningen ej kan förväntas sjunka i samma utsträckning som hittills, beräknar styrelsen antalet underhållsdagar under år 1961 till cirka 900 000, varav cirka 275 000 torde berättiga till förhöjt bidrag. Med hänsyn härtill torde medelsbehovet för dessa anstalter kunna beräknas till (625 000 × 1,75 + 275 000 × 2,50) 1 781 250 kronor.

Vid jubileumsfondens sanatorier utgår bidrag till driften av vårdplatser, som disponeras av vissa kommunala sjukvårdshuvudmän. Till driften av Österåsens sanatorium beräknas sålunda ett bidrag av 50 750 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för ändamålet uppskattas sålunda till (1 781 250 + 50 750) 1 832 000 kronor eller i runt tal 1 800 000 kronor.

Nettoutgifterna för *bidrag till anstalter för kirurgisk tuberkulos* fördelade sig under budgetåret 1959/60 sålunda:

Driftbidrag	115 520
Bidrag till stödjebandage och proteser	61 962
Äldre driftunderskott för Solhems sjukhus och kustsanatoriet Apelviken	789 124
Summa kronor	966 606

Under år 1958 uppgick vid kustsanatorierna medeltalet vårdade fall av kirurgisk tuberkulos till 123. År 1959 nedgick siffran till 112. Medicinalstyrelsen räknar med att medeltalet vårdfall per dag för nästkommande budgetår icke kommer att överstiga 100. Med ledning härav beräknas driftbidraget till (100 × 3,25 × 365) i runt tal 120 000 kronor. För å S:t Görans sjukhus vårdade patienter uppgick nettoutgifterna för sistförflutet budgetår till i runt tal 10 000 kronor.

Bidrag till stödjebandage och proteser har under budgetåret 1959/60 utgått med cirka 62 000 kronor. Med hänsyn till vidgade statsbidragsgrunder torde för ändamålet böra beräknas ett till 70 000 kronor avrundat belopp .

Det sammanlagda medelsbehovet för ändamålet uppskattas alltså till (120 000 + 10 000 + 70 000) 200 000 kronor.

II. Av jubileumsfondens vinst- och förlustkonto framgår, att driften av folksanatorierna under budgetåret 1959/60 medfört ett underskott av 126 320 kronor 83 öre. För att täcka ett lika stort underskott under innevarande budgetår samt till förskott för driften av Österåsens sanatorium bör anvisas ett belopp av (126 000 + 100 000) 226 000 kronor.

Yttrande

II. *Socialstyrelsen* anför.

Till Hessleby sanatorium utgår under budgetåret 1960/61 garantibidrag med 13 kronor 50 öre och beläggningsbidrag med 10 kronor. Driftunderskottet vid sanatoriet under budgetåret 1959/60 utgör 7 651 kronor 77 öre exklusive pensioner och pensionsavgifter med tillhopa 86 213 kronor.

Vid beräkningen av det driftunderskott, som kan komma att uppstå under budgetåret 1960/61, måste beaktas, att av sanatoriets fyra avdelningar tre med tillhopa 84 vårdplatser varit i bruk under budgetåret 1959/60 och att medelbeläggningen på dessa platser har varit synnerligen hög; genomsnittet för hela budgetåret utgjorde 79 för dag. Sedan juni månad 1960 har beläggningen emellertid åter avtagit och uppgick den 16 oktober 1960 till endast 54. Med hänsyn till denna låga beläggning finner socialstyrelsen sannolikt, att underskottet blir högre än vad jubileumsfonden räknat med. Även om beläggningen ånyo visar tendens till ökning — den uppgick den 29 oktober 1960 till 66 — synes underskottet under budgetåret 1960/61 böra uppskattas till 60 000 kronor exklusive pensioner och pensionsavgifter.

Nykterhetsvårdsutredningen har i en promemoria angående den fortsatta användningen av sanatoriet föreslagit, att den fjärde avdelningen omändras till en sluten övervakningsavdelning med 12 vårdplatser, avsedd för det tuberkulossjuka klientel, som för närvarande hänvisas till Svartsjöanstalten. För närvarande undersöks möjligheten att vårda detta klientel på Hessleby med enklare anordningar. Om beläggningen icke ökar ytterligare under den närmaste tiden, kommer socialstyrelsen därjämte att undersöka möjligheten att på annat sätt bredda klientelet vid sanatoriet i avsikt att nedbringa vårdkostnaden. Närmast kommer därvid i fråga vårdtagare med utläkt tuberkulos eller sådan tuberkulos, som inte tarvar sanatorievård. En sådan breddning av klientelet förutsätter emellertid ytterligare ekonomiska engagemang från statens sida, då man icke kan räkna

med att landsting, och de landstingsfria städerna skall vara villiga att bidraga till kostnaderna för vården av dessa vårdtagare.

Vad nu sagts aktualiserar frågan om ett sammanförande av statens bidrag till driften av Hessleby sanatorium. Enligt socialstyrelsens mening talar starka skäl för att de olika statsbidragen till Hessleby sanatorium sammanföres till ett enda bidrag av förslagskaraktär, antingen under femte eller under elfte huvudtiteln. I avvaktan på närmare erfarenheter synes medelsbehovet böra beräknas till 900 000 kronor.

Departementschefen

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond har hemställt, att i riket bosatta utländska medborgare finge vårdas på Österåsens sanatorium mot viss av överstyrelsen fastställd avgift. Förslaget innebär att överskjutande vårdkostnad skulle belasta sanatoriets driftunderskott och därmed förevarande anslag. Enligt gällande sjukhuslag är dock sjukvårdshuvudmännen i princip ålagda att ombesörja sluten vård för dem, vilka är bosatta inom sjukvårdsområdet. Med hänsyn härtill finner jag framställningen icke påkalla någon vidare åtgärd. I sammanhanget torde få erinras om att statsbidrag utgår till sjukvårdshuvudmännen för av dem disponerade platser på sanatoriet. I anslutning till detta ärende har också aktualiserats frågan om tuberkulosvård å samma sanatorium för statslösa sjömän, som är anställda hos svenska rederier och innehar svenskt främlingspass. Dessa sjömän, vilka beskattas i samma omfattning som svenska sjömän bosatta i landet, har i mycket liten utsträckning fast bosättningsort eller sådan fast anknytning till någon viss ort, att de kan anses bosatta där. Om de insjuknar i tuberkulos, kan det vara förenat med svårigheter att tillgodose deras vårdbehov. Därest riksdagen ej uttalar erinran häremot, finner jag därför att sanatoriet bör vara oförhindrat att vårda det fåtal patienter det här gäller mot samma vårdavgift, som sanatoriet uttager för svenska medborgare.

Vad beträffar medelsbehovet för nästa budgetår har driften av folksanatorierna under budgetåret 1959/60 medfört ett underskott av 126 321 kronor. Härav belöper ett belopp av 93 865 kronor å Hessleby sanatorium, vilket belopp reglerats genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1960. För att täcka återstoden av underskottet (126 321 — 93 865) cirka 33 000 kronor, i huvudsak avseende Österåsens sanatorium, bör medel beräknas för budgetåret 1961/62. Härjämte erfordras ett belopp av 100 000 kronor till förskott för driften av samma sanatorium. Vad gäller Hessleby sanatorium har chefen för socialdepartementet tidigare denna dag föreslagit, att uppkommande driftunderskott vid sanatoriet i fortsättningen täckes från det under femte huvudtiteln uppförda anslaget Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. Medel för detta sanatorium behöver sålunda ej beräknas under förevarande anslag.

Till bidrag till driften av övriga lungtuberkulosanstalter samt till anstalter för kirurgisk tuberkulos torde i enlighet med medicinalstyrelsens beräkningar böra upptagas 1 832 000 respektive 200 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår sålunda till (33 000 + 100 000 + 1 832 000 + 200 000) 2 165 000 eller i runt tal 2 200 000 kronor, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 465 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[86] 81. **Bidrag till anordnande av epidemivårdanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100	—
1959/60	175 000	227 500
1960/61 (statsliggaren s. 1123)	5 000	
1961/62 (förslag)	125 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 125 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 417 011 kronor. På Kungl. Maj:ts prövning beror två ansökningar, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av 455 000 kronor. För att tillgodose medelsbehovet för en hos styrelsen inneliggande framställning beräknas preliminärt ett bidragsbelopp av 90 000 kronor. Medelsbehovet utgör alltså (455 000 + 90 000 — 422 011) 122 989 kronor, varför anslaget torde böra uppföras med ett till 125 000 kronor avrundat belopp.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en uppräkning av anslaget med 120 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

[87] 82. **Bidrag till driften av epidemivårdanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	450 000	388 706
1959/60	400 000	423 178
1960/61 (statsliggaren s. 1123)	400 000	
1961/62 (förslag)	450 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 450 000 kronor.

Motiv

Frekvensen av de smittsamma sjukdomar, å vilka epidemilagen äger tillämpning, var enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter cirka 7 900 fall år 1957, cirka 11 300 fall år 1958 och cirka 20 700 år 1959. Under första halvåret 1960 rapporterades cirka 7 200 fall. Den mycket kraftiga ökningen under de senaste åren är föranledd av en uppgång av antalet fall av scharlakansfeber. Oberäkneliga omslag beträffande de epidemiska sjukdomarna kan snabbt inträffa med hänsyn till risk för import av epidemiska sjukdomar i samband med de livliga persontrafikförbindelserna med utlandet liksom till risken för födoämnesinfektioner sammanhängande med den industrialiserade och internationella livsmedelshandeln. Med hänsyn härtill samt till belastningen på anslaget bör detsamma uppföras med 450 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en uppräkning av anslaget med 50 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[88] **83. Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100	269 000
1959/60	265 000	417 830
1960/61 (statsliggaren s. 1124)	650 000	
1961/62 (förslag)	950 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 1 200 000 kronor.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation på anslaget av 202 500 kronor. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, kan ett belopp av 700 000 kronor beräknas återstå. På Kungl. Maj:ts prövning beror tretton ansökningar om statsbidrag, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av sammanlagt 955 956 kronor. För att tillgodose medelsbehovet för nitton hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare

komma att erfordras 1 156 500 kronor. Å andra sidan kan återbetalning av uppburna byggnadsbidrag beräknas ske med sammanlagt 11 070 kronor. Medelsbehovet utgör alltså (955 956 + 1 156 500 — 11 070 — 700 000) 1 401 386 kronor. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, finner styrelsen tillfyllest att för budgetåret 1961/62 anvisas ett anslag av 1 200 000 kronor.

Departementschefen

Med hänvisning till föreskrifterna i 5 § 6 mom. sjukhuslagen förordar jag, att nuvarande anslagsrubricering Bidrag till anordnande av hem för kroniskt sjuka fr. o. m. nästa budgetår ändras till Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka. Å det förra anslaget eventuellt uppkommande reservation bör överföras till det nya anslaget.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag i och för sig intet att erinra. Med hänsyn bl. a. till beräknat betalningsutfall finner jag emellertid tillfyllest att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 950 000 kronor, vilket innebär en uppräkning av anslaget med 300 000 kronor.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla uppkommen fråga om statsbidrag till ombyggnad av den förutvarande epidemisjukstugan i Motala till sjukhem för långvarigt kroppssjuka. Till uppförandet av epidemisjukstugan har statsbidrag utgått med 72 211 kronor 85 öre. Sjukstugan, som var i bruk vid ingången av år 1927, nedlades sedermera, varvid huvudmannen, Östergötlands läns landsting, i enlighet med av Kungl. Maj:t den 11 mars 1955 meddelat beslut återbetalade 49 956 kronor 94 öre av det uppburna statsbidraget. Enligt gällande bestämmelser om bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka kan bidrag icke utgå till anstalt, som vid ingången av år 1927 brukades för sjukvård, även om sjukvården helt eller delvis avsåg vård av andra än långvarigt kroppssjuka. Emellertid har riksdagen i ett likartat fall medgivit, att bidrag finge utgå med samma belopp som huvudmannen förpliktats återbetala i anledning av nedläggandet (se 1949 års statsverksproposition, XI ht, p. 68, statsutskottets utl. nr 11, p. 53). Med hänsyn härtill förordar jag, att landstinget också i nu förevarande fall tillerkännes bidrag för inrättande av sjukhemmet i Motala med belopp motsvarande den summa, som landstinget återlevererade för epidemisjukstugan därstädes.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

> att till *Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 950 000 kronor.

[89] **84. Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 800 000	4 116 932
1959/60	5 000 000	6 032 642
1960/61 (statsliggaren s. 1124)	5 000 000	
1961/62 (förslag)	5 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 300 000 kronor.

Motiv

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 9 428 vårdplatser under år 1961, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 5 161 830 kronor. Hos styrelsen inneliggande ansökningar kan vidare föranleda beslut om bidrag till ytterligare högst 419 vårdplatser med 229 403 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (5 161 830 + 229 403) 5 391 233 kronor.

Vid de gjorda beräkningarna har förutsatts, att ifrågavarande vårdplatser fullt utnyttjas. Det angivna beloppet utgör således en maximisiffra. Å andra sidan visar erfarenheten, att bidrag kan komma att i icke ringa utsträckning utgå jämväl för tidigare år. Av nettoutgiften för budgetåret 1959/60, 6 032 642 kronor, belöper sålunda cirka 1 125 000 kronor på tidigare budgetår. Härtill kommer, att man synes böra räkna med att driftbidrag kommer att beviljas till vårdplatser utöver dem, för vilka i det föregående bidrag beräknats. Enligt invånartalen den 1 januari 1960 föreligger utrymme för ytterligare 370 bidragsberättigade vårdplatser. Med hänsyn härtill finner styrelsen, att anslaget icke bör upptagas med lägre belopp än 5 300 000 kronor.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad jag förordat under nästföregående anslagspunkt torde rubriceringen av det nuvarande anslaget till Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka ändras till Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka.

Gentemot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran. Jag förordar sålunda en uppräkning av anslaget med 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 300 000 kronor.

[90] **85. Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 300 000	2 426 445
1959/60	1 800 000	1 929 385
1960/61 (statsliggaren s. 1124)	2 100 000	
1961/62 (förslag)	2 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 200 000 kronor.

Motiv

Antalet underhållsdagar under år 1961 vid de till lasarettet i Lund och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg anslutna anstalterna beräknas till 26 500 resp. 41 000. *Dagkostnadsbidrag* till anstalterna skall enligt gällande regler utgå med 5 kronor 50 öre till lundaanstalten och 6 kronor till göteborgsanstalten. Med ledning härav beräknas medelsbehovet till (26 500 × 5 : 50) 145 750 resp. (41 000 × 6) 246 000 kronor.

Å statsverket belöpande kostnader för *röntgenbehandling och radiumapplikation* har uppskattats till sammanlagt 1 839 740 kronor. För nu löpande budgetår har motsvarande kostnad beräknats till 1 632 408 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (145 750 + 246 000 + 1 839 740) 2 231 490 kronor. Därutöver bör alltjämt ett mindre belopp finnas tillgängligt för bidrag till vissa resekostnader m. m. Med hänsyn till nettokostnaden under det senast förflutna budgetåret samt de stigande kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation synes anslaget för nästa budgetår böra uppräknas till 2 300 000 kronor.

Departementschefen

Enligt gällande bidragsgrunder har staten att bestrida hela kostnaden för röntgenbehandling och radiumapplikation vid behandlingsinstituten av centralanstalternas patienter. Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund och Göteborgs sjukvårdsstyrelse har hemställt, att kostnaderna för anskaffande av viss apparatur för strålbehandling finge hänföras till behandlingsinstitutens driftkostnader. Ifrågavarande anskaffningskostnader uppgår till sammanlagt närmare 2 200 000 kronor. Då emellertid nu angivna kostnader avser engångsanskaffning av utrustning, finner jag i likhet med medicinalstyrelsen och statskontoret, som yttrat sig i ärendet, att utgifterna för den ifrågasatta apparatanskaffningen icke är att hänföra till sådana kostnader, till vilka bidrag bör utgå enligt gällande grunder.

Medicinalstyrelsen har emellertid föreslagit, att bidrag till kostnaderna för utrustningen i stället skall utgå efter samma grunder, som regionvårds-

utredningen föreslagit beträffande utrustning av nya radioterapeutiska kliniker vid vissa regionsjukhus. I anledning härav vill jag erinra om att ett av motiven för det i propositionen nr 159/1960 med förslag till riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m. föreslagna uppförande- och utrustningsbidraget till sådana kliniker varit, att staten bidragit till motsvarande kostnader för befintliga, d. v. s. bl. a. nu ifrågavarande båda centralanstalter för radioterapi. Med hänsyn härtill och till att den statliga bidragsgivningen på detta vårdområde icke bör utvidgas i förhållande till vad som förutsatts i nyssnämnda proposition, finner jag mig icke kunna tillstyrka medicinalstyrelsens förslag. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att förhandlingar pågår angående statens bidrag till Göteborgs stad för jubileumsklinikens utnyttjande för undervisning och forskning.

Vidare har Göteborgs sjukvårdsstyrelse och Göteborgs och Bohus m. fl. läns landsting, vilka är huvudmän för centralanstalten i Göteborg (Konung Gustaf V:s jubileumsklinik i Göteborg), hemställt om ändrade grunder för det dagkostnadsbidrag, som f. n. utgår till kliniken med sammanlagt högst 6 kronor per vårddag. I framställningen påtalas den omfördelning mellan huvudmännen och staten, som ägt rum till följd av den betydande ökningen av vårddagkostnaderna. Vidare framhålles att medan dessa huvudmän exempelvis år 1958 hade att tillskjuta 64 kronor 58 öre per vårddag, de landsting, som remitterar sina cancerpatienter till karolinska sjukhuset, erlade 45 kronor per vårddag. Dagkostnadsbidraget till jubileumskliniken i Göteborg föreslås därför utgå med det belopp, varmed dagkostnaden vid kliniken överstiger summan av patientavgiften och det bidrag, som enligt 1937 års bidragsförordning utgår till karolinska sjukhuset för vård av remisspatienter.

I anledning av sistnämnda framställning vill jag erinra om uttalandet i propositionen angående regionsjukvårdens utbyggande, att anledning numera saknas att vid karolinska sjukhuset tillämpa andra vårdavgifter för utomlänspatienter än som utgår enligt det s. k. utomlänsavtalet. Avsikten är — såsom också framhölls i propositionen — att underställa årets riksdag förslag om sådan ändring av 1937 års bidragsförordning, att det blir möjligt att åstadkomma full anslutning mellan dessa vårdavgifter och avgifterna enligt utomlänsavtalet. Med hänsyn härtill och då enligt samma proposition förhandlingar förutsatts skola upptagas med berörda huvudmän om slopande av nuvarande driftbidrag, finner jag mig icke kunna biträda förevarande framställning. Däremot vill jag förorda, att gällande invecklade regler för bestämmande av dagkostnadsbidraget till jubileumsklinikerna i Lund och Göteborg, vilkas avsedda statsbidragsbegränsande effekt inträder först om vårddagkostnaderna vid klinikerna skulle sjunka till minst en sjättedel av nuvarande belopp, i förenklande syfte slopas. I stället bör föreskrivas, att bidraget utgår med 5 kronor 50 öre till kliniken i Lund och med 6 kronor

till kliniken i Göteborg, vilket utgör de högsta belopp, varmed bidrag utgår enligt gällande regler.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. Styrelsens förslag innebär en uppräkning av anslaget med 200 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för dagkostnadsbidrag till centralanstalter för radioterapi, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1961;

b) till *Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[91] **86. Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100 000	89 838
1959/60	100 000	77 778
1960/61 (statsliggaren s. 1126)	100 000	
1961/62 (förslag)	90 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 90 000 kronor.

Motiv

Enligt vad styrelsen under hand inhämtat har avdelningen i februari 1960 inflyttat i nya lokaler med ett beräknat antal vårdplatser av 61. I budgetförslaget för Lunds lasarett för år 1961 beräknas antalet underhållsdagar vid avdelningen till 15 000. Med ett statsbidrag av 6 kronor per underhållsdag uppskattas bidragsbeloppet till 90 000 kronor. Medicinalstyrelsen har icke funnit anledning till erinran mot denna beräkning.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 10 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[92] 87. **Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100	88 625
1959/60	20 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 1130)	100	
1961/62 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 300 000 kronor.

Motiv

Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, kan ett belopp av 50 865 kronor beräknas återstå. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende en ansökan om statsbidrag, för vilken kan beräknas åtgå ett belopp av cirka 30 000 kronor. För att tillgodose medelsbehovet för nio hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare komma att erfordras ett belopp av 364 000 kronor. Härjämte föreligger hos styrelsen två ansökningar, vilka kan beräknas medföra återleverering av 13 700 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (30 000 + 364 000 — 50 865 — 13 700) 329 435 kronor.

Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, anser styrelsen tillfyllest att för budgetåret 1961/62 anvisas ett anslag av 300 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en uppräkning av anslaget med 299 900 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Vanföreanstalter m. m.

[93] **88. Bidrag till vanföreanstalter m. m.**

		Anslag	Nettoutgift
1958/59		9 165 000	9 610 685
1959/60		8 875 000	9 025 592
1960/61	(statsliggaren s. 1126)	9 400 000	
1961/62	(förslag)	9 000 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 9 000 000 kronor.

II. Med samma skrivelse har styrelsen överlämnat av *styrelserna för vederbörande vanförevårdsföreningar* avgivna förslag till inrättande av nya tjänster och regleringar av befintliga tjänster vid vanföreanstalterna fr. o. m. den 1 juli 1961.

	Ökning
1. *Vanföreanstalten i Stockholm (Norrbackainstitutet)*	
1 biträdande yrkeslärare Ae 14 inom billackerarfacket i st. f. arvode till verkmästare	3 500[1]
2. *Vanföreanstalten i Härnösand*	
Extraordinariesättning av 1 yrkeslärare inom finmekanikerfacket	1 700[2]

Motiv

I de av Kungl. Maj:t fastställda inkomst- och utgiftsstaterna för budgetåret 1960/61 beräknas det sammanlagda *driftunderskottet* till 6 493 000 kronor, vilket underskott skall täckas under budgetåret 1961/62.

Kostnaderna för *bandage och proteser* samt *invalidvagnar och rullstolar* under budgetåret 1959/60 utgör 3 166 653 kronor. För budgetåret 1961/62 behöver medel icke beräknas för Göteborgsanstaltens bandageverkstad, då dess verksamhet fr. o. m. den 1 januari 1961 övertages av Göteborgs stad. Härav föranledd kostnadsminskning torde uppgå till cirka 1 000 000 kronor. Fortsatt utbyggnad av de ortopediska klinikerna inom landstingen och de landstingsfria städerna torde medföra ytterligare minskning av bidragskostnaderna under förevarande anslag. Delposten kan därför beräknas till 2 300 000 kronor.

Utgifterna för bidrag till resor för vanföra m. m. har under budgetåret 1959/60 uppgått till 77 368 kronor. Till följd av ändrade bidragsbestäm-

[1] Inkl. uppskattad kostnad för SPA-avgift.
[2] Uppskattad kostnad för SPA-avgift.

melser bör delposten för nästa budgetår uppräknas från 75 000 till 80 000 kronor.

Svenska vanförevårdens centralkommitté (SVCK) har under innevarande budgetår beviljats ett bidrag å 30 000 kronor för befrämjande av *forskning rörande proteser och stödjebandage*. Centralkommittén har hemställt om oförändrat bidrag under budgetåret 1961/62. Styrelsen, som finner det betydelsefullt att ifrågavarande forskning bibehålles och utvecklas, tillstyrker centralkommitténs framställning.

SVCK har dessutom sedan några år erhållit bidrag till sin *tekniska verksamhet* för framställning av olika för den rörelsehindrade betydelsefulla hjälpmedel avsedda att underlätta vederbörandes anpassning till normal livsföring och förvärvsverksamhet. För innevarande budgetår utgör bidraget 70 000 kronor. I skrivelse den 1 augusti 1960 har centralkommittén hemställt, att bidraget höjes till 100 000 kronor för budgetåret 1961/62. Styrelsen vill för sin del vitsorda behovet av att denna för de handikappade synnerligen betydelsefulla verksamhet får fortsätta och anser det mycket angeläget, att erforderliga medel ställes till centralkommitténs förfogande. Styrelsen är därför beredd tillstyrka att utgående belopp å 70 000 kronor höjes till 100 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till (6 493 000 + 2 300 000 + 80 000 + 30 000 + 100 000) 9 003 000 eller avrundat 9 000 000 kronor.

II. 1. Jämfört med biträdande yrkeslärarna vid institutet, som är placerade i lönegrad A 14, och med medelinkomsten för billackerare i öppna marknaden är lönesättningen för verkmästaren vid yrkesskoleavdelningen för billackerare anmärkningsvärt låg. Med hänsyn härtill och till hans ansvarsfyllda uppgift som handledare av blivande billackerare bör arvodesbefattningen omändras till en tjänst som biträdande yrkeslärare i Ae 14. Därest detta ej kan bifallas, bör arvodet i vart fall uppräknas med 50 kronor för vecka.

2. Tjänsten som yrkeslärare i finmekanikeryrket bör extraordinariesättas, då alltför täta byten av innehavare skulle bli till förfång för utbildningen.

Yttrande

II. *Medicinalstyrelsen* anför.

1. Frågan om inrättande av en befattning som biträdande lärare vid avdelningen för billackerare har tidigare prövats vid två tillfällen och då icke föranlett någon åtgärd. Under den tid som förflutit sedan dess har elevantalet vid avdelningen hållit sig relativt konstant. Med hänsyn härtill samt till att ifrågavarande arvodesbefattning från början inrättats för att bereda före detta elever vid avdelningen tillfälle till praktik inom yrket av mera självständigt slag finner styrelsen ej skäl tillstyrka inrättande av en biträdande lärartjänst i Ae 14. Vidkommande det alternativa förslaget

om arvodeshöjning vill styrelsen ej motsätta sig att arvodet uppräknas ytterligare med det belopp som kan befinnas skäligt.

2. Styrelsen tillstyrker, att tjänsten, vilken inrättades den 1 juli 1959, göres pensionsberättigande.

Departementschefen

I enlighet med i propositionen nr 69/1960 redovisat avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, vanförevårdsföreningen i Göteborg och Göteborgs stad har staden fr. o. m. den 1 januari i år övertagit Göteborgsanstaltens ortopediska klinik med tillhörande ortopediska verkstäder. Vanföreanstalten består därefter av yrkesskolor med tillhörande elevinternat.

Hälsingborgsanstaltens ortopediska klinik arrenderas sedan den 1 juli 1957 av Hälsingborgs stad enligt ett mellan staden och vanförevårdsföreningen träffat avtal, i avbidan på att staden definitivt övertar kliniken. De ortopediska verkstäderna kvarligger emellertid vid anstalten, som också har två arbetshem för kronikervård.

I enlighet med vad som anförts i propositionen nr 135/1955 angående vanföreanstalterna och Eugeniahemmet m. m. har medicinalstyrelsen tills vidare fungerat såsom huvudtillsynsmyndighet för vanföreanstalterna. Med anledning av den ändrade karaktären hos nämnda båda anstalter kan skäl i och för sig anföras för en omprövning av frågan om tillsynsmyndighet och vissa andra organisatoriska spörsmål. Jag är emellertid icke f. n. beredd att taga ställning härtill utan det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva denna fråga och meddela beslut därom.

Beträffande Hälsingborgsanstalten har Kungl. Maj:t den 24 januari 1958 uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att utreda med ombildandet av anstalten till arbetsvårdsinstitut sammanhängande frågor. Berörda organisatoriska spörsmål beträffande Hälsingborgsanstalten torde därför få prövas i samband med ställningstagandet till de förslag, som kommer att framläggas av arbetsmarknadsstyrelsen.

Styrelsen för vanföreanstalten i Göteborg har hemställt om ett ränte- och amorteringsfritt lån å 280 000 kronor för att gälda vissa engångsavgifter till statens pensionsanstalt. Beloppet motsvarar storleken av anstaltens nuvarande pensionsfonder. Fondmedlen är emellertid investerade i inventarier, arbetsmaterialier m. m. för anstaltens verksamhet. Med anledning härav vill jag erinra om att Göteborgs stad vid tillträdet av den ortopediska kliniken skall erlägga dels 300 000 kronor för klinikbyggnaden och de ortopediska verkstäderna med tillhörande inventarier, dels särskild köpeskilling för befintligt förråd av förbrukningsartiklar m. m. De fondmedel, som härigenom frigöres, torde enligt min mening i första hand böra tagas i anspråk för att täcka ifrågavarande avgifter. De medel, som härutöver blir disponibla, förutsätter jag bli reserverade för en av föreningen i särskild

framställning föreslagen om- och tillbyggnad av anstalten, vilket byggnadsföretag — om det än synes mig angeläget — torde få anstå till ett kommande budgetår.

Beträffande av anstaltsstyrelserna framlagda förslag till tjänsteförändringar tillstyrker jag, att en arvodesbefattning som verkmästare vid *Norrbackainstitutet* ombildas till en tjänst som biträdande yrkeslärare i Ae 14 ävensom att yrkeslärartjänsten i finmekanikerfacket vid *vanföreanstalten i Härnösand* göres pensionsberättigande. Jag vill i sammanhanget även föreslå, att kamrerartjänsten i Ao 23 vid Norrbackainstitutet, med vilken tjänst är förenat ett årligt kassaförvaltararvode av 2 100 kronor, ombildas till tjänst som byrådirektör i Ao 24. Kassaförvaltargöromålen bör därvid fullgöras utan tilläggsarvode.

Vad härefter angår medelsbehovet för nästa budgetår beräknas det sammanlagda driftunderskottet vid vanföreanstalterna till 6 493 000 kronor, vilket utgör en ökning i förhållande till föregående budgetår med cirka 470 000 kronor.

För bidrag till ortopediska hjälpmedel beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen ett belopp av 2 300 000 kronor, en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 900 000 kronor, vilken föranledes av att kostnaderna för bidrag till Göteborgsanstaltens klinik överflyttats till anslaget Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettsavdelningar m. m.

För bidrag till resor till vanföra m. m. beräknar jag ett belopp av 80 000 kronor.

Till den av svenska vanförevårdens centralkommitté bedrivna forskningen rörande proteser och stödjebandage föreslår jag ett oförändrat bidrag av 30 000 kronor. Centralkommittén har därjämte beträffande sin tekniska verksamhet för framställning av olika hjälpmedel för att underlätta en anpassning till normal livsföring hemställt, att nu utgående bidrag av 70 000 kronor höjes till 100 000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att trygga denna för de handikappade betydelsefulla verksamhet tillstyrker jag centralkommitténs hemställan.

Som förut nämnts disponeras Hälsingborgsanstaltens ortopediska klinik av Hälsingborgs stad. Staden, som i sin tur upplåtit ett antal platser å kliniken till fyra av de sydsvenska landstingen, har därvid förbundit sig att svara för driftkostnaderna vid kliniken. Staden har emellertid ansett sig ej böra bestrida dels vissa retroaktiva avgifter till statens pensionsanstalt, vilka hänför sig till tiden före stadens övertagande av driften, dels överskjutande vårdkostnader för kvarliggande patienter, som vårdades på kliniken i enlighet med de avtal, som vid övertagandet fortfarande gällde mellan anstalten och andra sjukvårdshuvudmän än staden och dess medintressenter. Under åberopande härav har vanförevårdsföreningen i Hälsingborg hemställt, att ifrågavarande kostnader, som uppgår till sammanlagt 19 823

kronor, måtte täckas av statsmedel. Med hänsyn till föreliggande omständigheter tillstyrker jag denna hemställan.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår torde alltså kunna beräknas till (6 493 000 + 2 300 000 + 80 000 + 30 000 + 100 000 + 19 823) i runt tal 9 000 000 kronor, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 400 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vanföreanstalter m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

[94] 89. **Bidrag till Eugeniahemmet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 500 000	1 571 163
1959/60	1 600 000	1 619 050
1960/61 (statsliggaren s. 1129)	1 700 000	
1961/62 (förslag)	2 050 000	

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 350 000 kronor.

II. Med samma skrivelse har styrelsen överlämnat av *styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet* avgivet förslag till inrättande av nya tjänster och reglering av befintliga tjänster vid hemmet fr. o. m. den 1 juli 1961.

	Ökning
1. *Sjukavdelning*	
a) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång i st. f. ½ kontorsbiträde Af 1—Ag 5	6 540[1]
b) 1 överläkare Ae 26 i st. f. Ae 24	3 264
c) extraordinariesättning av 1 underläkare Ag 23	2 500
d) extraordinariesättning av 1 kurator Ag 12	1 400[2]
e) 7 barnsköterskor Ae 4 i st. f. 7 vårdbiträden Ae 2/3	3 780
2. *Skolinternatet*	
a) 2 vårdbiträden Ae 2/3	21 000[1]
b) 3 vårdare Ae 8 i st. f. 3 vårdarinnor Ae 4	7 272
c) 2 vårdare Ae 7 i st. f. 2 vårdarinnor Ag 4	5 757[1]
d) 14 vårdbiträden Af 4—Ae 6 i st. f. A 2/3	14 616
3. *Skolhemmet på Lindingö*	
a) 4 barnsköterskor Ae 4	45 400[1]
b) 1 föreståndarinna Ao 15 i st. f. Ao 12	2 700
4. *Nya hemmet*	
a) 1 föreståndare Ae 9	14 700[1]
b) 1 undersköterska Ae 4 i st. f. 1 vårdbiträde Ae 2/3	540

[1] Inkl. uppskattad kostnad för SPA-avgift.
[2] Uppskattad kostnad för SPA-avgift.

	Ökning
5. *Gemensam avdelning*	
a) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	12 201[1]
b) 1 föreståndarinna Ao 21 i st. f. Ao 17	4 776
c) extraordinariesättning av 1 biträdande föreståndarinna Ag 15	1 650[2]
d) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	1 224
e) 1 kokerska Ae 5 i st. f. Ae 4	564
f) 1 kokerska Ae 4 i st. f. 1 ekonomibiträde Ae 2/3	540

Motiv

I. Utgående *fasta statsbidrag,* 2 kronor per barn och dag, till hemmets sjukavdelning beräknas till (14 000 × 2) 28 000 kronor.

Enligt fastställd inkomst- och utgiftsstat för budgetåret 1960/61 beräknas *driftunderskottet* för Eugeniahemmet till 1 750 000 kronor, vilket belopp skall täckas under budgetåret 1961/62.

Till *statsbidrag till stödjebandage och proteser m. m.* har under budgetåret 1959/60 till Eugeniahemmet utbetalats sammanlagt 250 918 kronor. Tendensen synes gå mot en ytterligare ökning av dessa kostnader. För budgetåret 1961/62 bör sålunda för ändamålet beräknas ett belopp av 275 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1961/62 kan sålunda beräknas till (28 000 + 1 750 000 + 275 000) i runt tal 2 050 000 kronor.

II. 1 a) För skrivhjälp till två läkare jämte konsulterande läkare samt kurator finns en halvtidstjänst som kontorsbiträde. Denna skrivhjälp är helt otillräcklig, varför en heltidstjänst bör inrättas.

1 b) Överläkaren, som har ansvaret för sjukvården och den ortopediskkirurgiska verksamheten avseende ett klientel om cirka 160 invalidiserade barn samt dessutom är ledare för en stab av specialister och övrig honom underställd personal, bör erhålla löneplacering, som svarar mot de honom åliggande arbetsuppgifterna.

1 c)—d) Styrelsen anser att en fastare anställningsform bör beredas tjänsternas innehavare genom att tjänsterna omändras till extraordinarie.

1 e) Vid sjukavdelningen tjänstgör 8 barnsköterskor och 13 sjukvårdsbiträden. På grund av det svårskötta klientelet på avdelningen måste grundutbildning i barnavård anses ofrånkomlig för dem, som skall handhava barnens direkta omvårdnad. 7 biträdestjänster bör därför omändras till barnsköterskетjänster. Återstående 6 biträden skulle tjänstgöra såsom nattpersonal och för städning m. m.

2 a) Barnens dagliga vård kan icke medhinnas, enär antalet vårdbiträden är otillräckligt.

2 b) Var och en av dessa vårdare avses ha överinseende över två internatavdelningar med tillsammans omkring 23 elever. Eugeniahemmets klientel får anses minst lika svårskött som klientelet inom blind- och dövvården, där motsvarande tjänster finns inrättade.

---

[1] Inkl. uppskattad kostnad för SPA-avgift.
[2] Uppskattad kostnad för SPA-avgift.

2 c) Ur flera synpunkter är det angeläget att vid Eugeniahemmet kunna anställa manliga vårdare, vilka bl. a. skulle utföra tyngre arbeten såsom lyftningar och transporter av det alltmer svårskötta klientelet. Under senare tid har biträden sagt upp sina anställningar vid hemmet på grund av att arbetet varit alltför kroppsligt betungande.

2 d) De å skolavdelningen intagna barnen behöver vårdare med bättre utbildning och praktik än för närvarande, vilka kan ägna sig åt såväl den kroppsliga som den psykiska utvecklingen hos barnen. På grund av sin långa vistelse vid hemmet behöver barnen råd och hjälp med spörsmål, som för ett icke handikappat barn många gånger anses självklara. Med hänsyn härtill bör 14 biträdestjänster i A 2/3 uppflyttas till Af 4—Ae 6 (reglerad befordringsgång). Av befattningshavarna skulle krävas grundlig utbildning i barnavård.

3 a) För att bättre tillgodose den speciella omvårdnad som handikappade barn i småskoleåldern behöver och då den vårdande personalen bör ha utbildning i barnavård, bör ytterligare 4 barnsköterskетjänster inrättas.

3 b) Tjänsten bör placeras i samma lönegrad, som medgivits för den biträdande föreståndarinnan vid hemmet. Tjänsten bör benämnas föreståndare.

4 a) På Nya hemmet (asylen) vårdas för närvarande 14 kronikerpatienter, som egentligen ej tillhör det klientel, för vilket Eugeniahemmet som central cp-anstalt är avsett. En särskild föreståndaretjänst bör inrättas med uppgift att helt ägna sig åt omvårdnaden av detta klientel samt inleda sysselsättningsterapi för patienterna.

4 b) För att biträda föreståndaren i det dagliga arbetet erfordras en undersköterska.

5 a) Eugeniahemmets kontorspersonal har icke utökats sedan år 1952, trots att verksamheten utvidgats betydligt. Jämfört med vanföreanstalterna är antalet befattningshavare per kontorsanställd mycket lågt.

5 b) Enligt instruktion har föreståndarinnan ensam beslutanderätt i ett flertal frågor. Tjänsten bör jämställas med rektorstjänsterna vid barna- och ungdomsvårdsskolorna. Tjänstebenämningen bör ändras till föreståndare.

5 c) För att undvika täta ombyten på tjänsten bör densamma omändras till extraordinarie. Tjänstebenämningen bör ändras till biträdande föreståndare.

5 d) Kontorsbiträdet har bl. a. att upprätta avräkningar med de för patienter och elever betalningsansvariga samt att upprätta statsbidragsansökningar rörande ortopediska hjälpmedel.

5 e)—f) Vid köksinrättningar av samma storlek som Eugeniahemmets finns två kokerskor anställda, varav den ena är placerad som kokerska grupp I eller i lönegrad 5 och den andra som kokerska grupp II eller i lönegrad 4.

Yttranden

II. *Medicinalstyrelsen* anför.

1 a) I likhet med föregående år vill styrelsen ej motsätta sig att halvtidstjänsten som skrivbiträde omändras till heltidstjänst ej minst med hänsyn till svårigheten att erhålla halvtidsanställd arbetskraft för ifrågavarande arbete.

1 b) Med hänsyn till att den nuvarande överläkaren medgivits placering i slutlöneklassen vid tillträde av tjänsten samt till Eugeniahemmets förestående omorganisation anser sig styrelsen icke kunna tillstyrka reglering av tjänsten.

1 c) Underläkartjänsten inrättades fr. o. m. den 1 juli 1959. Med hänsyn härtill anser sig styrelsen icke redan nu böra tillstyrka att den extraordinariesättes.

1 d) Då varaktigt behov torde föreligga av kuratorstjänsten, som inrättades fr. o. m. den 1 juli 1958, bör densamma göras pensionsberättigande.

1 e) Styrelsen har intet att erinra mot att 7 vårdbiträden utbytes mot barnsköterskor med hänsyn till önskemålet att för vård av det komplicerade barnklientelet ha tillgång till personal med grundutbildning i barnavård.

2 a), b) och d) Styrelsen tillstyrker förslagen.

2 c) Under senare år har Eugeniahemmet erhållit ett alltmer svårskött klientel, till större delen rullstolsfall. Patienterna måste ganska ofta bäras och lyftas, vilket när det gäller större barn visat sig krävande för den kvinnliga biträdespersonalen. Styrelsen tillstyrker därför att två vårdarinnor i Ag 4 ersättes med manlig vårdare i Ag 7.

3 a)—b) Förslagen tillstyrkes. Mot föreslagen ändring av benämningen av föreståndarinnan synes intet vara att invända.

4 a) Styrelsen anser förslaget starkt motiverat och förordar att föreståndaren placeras i Ag 9.

4 b) Förslaget tillstyrkes.

5 a) samt d)—f) Innan frågan om Eugeniahemmets framtida ställning blivit slutgiltigt löst, finner styrelsen ej skäl föreligga att förorda någon personalökning eller tjänstereglering av kontors- eller kokerskepersonalen.

5 b) Med hänsyn till vad styrelsen tidigare anfört i frågan och till att en tjänst som biträdande föreståndarinna numera inrättats vid hemmet är styrelsen ej beredd tillstyrka en lönereglering för föreståndarinnan men vill ej motsätta sig att benämningen ändras till föreståndare.

5 c) Styrelsen är ej beredd tillstyrka, att tjänsten göres extra ordinarie. Mot tjänstebenämningen biträdande föreståndare torde intet vara att invända.

Skolöverstyrelsen framhåller inledningsvis, att de uppgifter, som åvilar Eugeniahemmet i dess helhet, numera är så betydelsefulla och svårbemäst-

rade, att en såväl kvalitativ som kvantitativ upprustning av hemmets resurser är påkallad.

Om föreslagna personalförstärkningar vid skolinternatet och skolhemmet på Lidingö anför överstyrelsen följande.

Skolinternatet

Vid skolinternatet har efter hand allt flera svårt invalidiserade elever placerats. Sålunda är exempelvis inom två avdelningar samtliga nitton pojkar bundna vid rullstolar. Detta förhållande har givetvis medfört, att påfrestningarna på personalens fysiska resurser ökats kraftigt. Samtidigt bör framhållas fördelarna av att pojkarna får manlig vårdpersonal. Hemmets styrelse har därför föreslagit, att två vårdarinnetjänster i Ag 4 utbytes mot två vårdaretjänster (manliga) i Ae 7. Medicinalstyrelsen har föreslagit placering i Ag 7. Överstyrelsen anser att tjänsterna bör placeras i Ae 7 främst med hänsyn till svårigheterna att rekrytera lämplig manlig personal i låglönegrad på extra stat. Det synes dock önskvärt, att någon tids provtjänstgöring med anställning i förslagsvis Ag 7 äger rum, innan antagning i Ae 7 sker.

Överstyrelsen tillstyrker att 3 vårdarinnetjänster i Ae 4 omändras till vårdaretjänster i Ae 8 samt att 14 biträdestjänster i A 2/3 uppflyttas till Af 4—Ae 6.

Överstyrelsen biträder vidare förslaget att inrätta ytterligare två biträdestjänster i Ae 2/3, enär möjlighet därigenom beredes att avdela mer personal för kvällstjänstgöring.

Skolhemmet på Lidingö

Vid skolhemmet vistas för närvarande 37 barn i åldern 8—11 år. Dessa barn är för närvarande inte så svårt rörelsehindrade som barnen på skolinternatet, men många av dem är till följd av omognad och försenad utveckling mycket vårdkrävande. Med hänsyn till de ansvarsfulla och krävande uppgifter, som åvilar föreståndarinnetjänsten, finner överstyrelsen väl motiverat att densamma uppflyttas från Ao 12 till Ao 15.

Överstyrelsen tillstyrker även, att fyra nya barnsköterskетjänster i Ae 4 inrättas.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har ej gett mig anledning till erinran. I enlighet härmed bör till fasta bidrag till hemmets sjukavdelning, till täckande av driftunderskott för budgetåret 1960/61 samt till bidrag till ortopediska hjälpmedel beräknas (28 000 + 1 750 000 + 275 000) i runt tal 2 050 000 kronor.

Av hemmets styrelse under tidigare år gjorda personaläskanden har i stort sett följt en av styrelsen uppgjord personalplan för hemmet vid dess övergång till central cp-anstalt. Denna plan har numera i huvudsak fullföljts. Med ledning av de gångna årens erfarenheter och med hänsyn till att de barn, som omhändertages på hemmet, i allt större utsträckning kommit att utgöra ett gravt invalidiserat klientel, har styrelsen nu framlagt en rad förslag, som syftar till en såväl kvalitativ som kvantitativ förstärk-

ning av vårdpersonalen. Även om jag vid min prövning av dessa förslag ej ansett mig helt kunna biträda desamma, finner jag likväl angeläget, att en fortsatt förstärkning av de personella resurserna kommer till stånd. Jag tillstyrker sålunda beträffande *sjukavdelningen,* att 7 vårdbiträdestjänster i Ae 2/3 omändras till barnsköterskетjänster i Ae 3/4, att kuratorstjänsten, som i enlighet med propositionen nr 178/1960 placerats i Ag 13, extraordinariesättes samt att en extra halvtidstjänst som kontorsbiträde utbytes mot en heltidstjänst. Vid *skolinternatet* bör 3 vårdarinnetjänster i Ae 4, en på varje avdelning, ombildas till tjänster som vårdare i Ae 8. Om möjligt bör en av dessa tjänster besättas med manlig innehavare. För att ge den kvinnliga personalen erforderlig hjälp med vissa vårduppgifter förordar jag vidare, att en tjänst som vaktmästare i Ag 7 försöksvis inrättas. Förslaget att ombilda 14 vårdbiträdestjänster i A 2/3 till tjänster i Af 4—Ae 6 biträder jag såtillvida som jag föreslår, att tjänsterna omändras till vårdarinnetjänster i A 4. Vid *skolhemmet på Lidingö* är relationen mellan antalet vårdpersonal och skolbarn endast 1 på 4. Jag tillstyrker därför en förstärkning med 2 barnsköterskor i Ag 3/4. *Nya hemmet* bör tillföras en tjänst som vårdare i Ag 8.

Eugeniahemmets styrelse har föreslagit, att föreståndarinnan för Eugeniahemmet, biträdande föreståndarinnan samt föreståndarinnan för skolhemmet på Lidingö i fortsättningen benämnes föreståndare respektive biträdande föreståndare. Gentemot detta förslag har jag ingen erinran. Frågan om löneställningen för de båda föreståndarinnetjänsterna har behandlats i propositionen 178/1960.

I övrigt har jag ej funnit mig kunna biträda framförda förslag om personalförstärkningar eller tjänsteförändringar.

Eugeniahemmets styrelse har vidare hemställt om inrättande av sammanlagt 10 tjänster vid en planerad avdelning avsedd för cp-barn i förskoleåldern med grava hörselskador. Till ifrågavarande personalförstärkning liksom till frågan om bidrag till vissa ombyggnadsåtgärder i samband med avdelningens inrättande är jag icke beredd att taga ställning i nu förevarande sammanhang.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 050 000 kronor.

[95] 90. **Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettsavdelningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 800 000	3 293 389
1959/60	3 400 000	3 366 104
1960/61 (statsliggaren s. 1130)	4 000 000	
1961/62 (förslag)	5 200 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 1 200 000 kronor.

Motiv

Under budgetåret 1959/60 har statsbidrag med sammanlagt 3 366 103 kronor utgått till sexton anstalter. För den ortopediska avdelningen vid lasarettet i Västerås beräknas bidragsbehovet under år 1961 stiga med 115 000 kronor. Nya ortopediska avdelningar har igångsatts i Karlstad, Östersund och Umeå, vilket medför ett ökat medelsbehov av 450 000 kronor.

Ortopediska kliniken vid vanföreanstalten i Göteborg övertages av Göteborgs stad fr. o. m. den 1 januari 1961. Med anledning härav kan man räkna med att förevarande anslag under budgetåret 1961/62 kommer att belastas med ytterligare cirka 1 000 000 kronor. Styrelsen har beräknat motsvarande minskning i belastningen å anslaget till bidrag till vanföreanstalter m. m. för samma budgetår.

Med tillämpning av intill den 1 juli 1960 gällande beräkningsgrunder kan statsbidraget för nästkommande budgetår sålunda uppskattas till (3 366 103 + 115 000 + 450 000 + 1 000 000) 4 931 103 kronor. Viss ökning av belastningen å anslaget kommer att föranledas av att statsbidragsgivningen fr. o. m. den 1 juli 1960 utsträckts till att omfatta jämväl anordningar för motordrift av invalidvagnar och rullstolar m. m. Med hänsyn härtill och till att kostnaderna för ortopediska hjälpmedel kan väntas stiga föreslår styrelsen, att anslaget uppräknas med ytterligare 300 000 kronor till i runt tal 5 200 000 kronor.

Departementschefen

Statsbidrag för ortopediska hjälpmedel utgår till vanföreanstalter, Eugeniahemmet, kustsanatorier samt lasarett eller därmed jämställd sjukvårdsinrättning, vid vilken ortopedisk avdelning finnes. Härvid förutsättes att hjälpmedlen är avsedda för patienter, som behandlas vid dessa sjukvårdsanstalter. När det gäller invalidvagnar och rullstolar kan dock bidrag utgå också för patient, som behandlas annorstädes än vid nämnda sjukvårdsanstalter. I dessa fall utgår dock bidraget till vanföreanstalterna, vilkas överläkare därvid skall granska och godkänna i vederbörlig ordning utfärdade intyg om patientens behov av invalidvagn eller rullstol. Då skäl ej synes

föreligga för en åtskillnad i förevarande hänseende mellan vanföreanstalternas överläkare och övriga ortopedöverläkare, förordar jag, att granskning och godkännande av ifrågavarande intyg må fr. o. m. den 1 juli 1961 ankomma på överläkare vid samtliga ifrågavarande sjukvårdsanstalter. I följd härav bör bidrag för ändamålet utgå till respektive anstalt.

Gentemot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran. Uppräkningen av anslaget med 1 200 000 kronor föranledes till huvudsaklig del av att kostnaderna för bidrag till ortopedkliniken i Göteborg överförts från anslaget Bidrag till vanföreanstalter m. m. till förevarande anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettsavdelningar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 200 000 kronor.

[96] 91. **Bidrag till anskaffande av hörapparater**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	600 000	383 133
1959/60	450 000	475 499
1960/61 (statsliggaren s. 1130)	450 000	
1961/62 (förslag)	1 450 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår *dels* ändrade grunder för statsbidrag till inköp och utbyte av hörapparater, *dels ock* att anslaget uppräknas till 2 500 000 kronor.

Motiv

I. a) Från *hörselfrämjandets riksförbunds* sida har anförts, att under de år landets hörcentraler varit i funktion har klientelet vid centralerna mest bestått av barn och åldringar. En viktig orsak härtill tror förbundet vara den snäva gräns för bidragsgivning till hörapparat, som nu gäller. Personer i de produktiva åldrarna med förvärvsarbete har i regel för hög inkomst för att kunna åtnjuta statligt bidrag till inköp av hörapparat, vilket medför att den hörselskadade köper en apparat i affär eller av hotellförsäljare. Detta medför i sin tur, att den hörselskadade för dyra pengar får en för honom mindre eller helt olämplig hörapparat. Den hörselskadade går även miste om öronspecialistens, pedagogens, teknikerns och socialarbetarens samverkande åtgärder, som skulle kunna göra honom bättre rustad för berikande samliv i den normalt hörandes miljö och ökade arbetsinsatser i samhällets gemensamma produktion. Riksförbundet är förvissat om att ökad bidragsgivning till inköp av hörapparater kommer att öka antalet besökande i arbetsför ålder vid hörcentralerna. Med hänsyn härtill och då tiden synes vara inne för en omprövning av statsmakternas restrik-

tiva ställning gentemot de vuxna hörselskadade, anhåller riksförbundet, att bidrag till inköp av hörapparater till vuxna hörselskadade måtte utgå efter motsvarande normer, som gäller för inköp av proteser till vanföra.

Även *hörselvårdsnämnden* framhåller, att en starkt bidragande orsak till att vuxna personer icke allmänt vänder sig till hörcentral synes vara, att statsbidrag icke beviljas generellt. Då det enligt nämndens mening är synnerligen angeläget att vuxna i möjligaste mån anlitar hörcentral vid anskaffande av hörapparat, förordar nämnden att statsbidraget utgår till vuxen oavsett dennes inkomst- och förmögenhetsförhållanden.

Nämnden anser vidare, att statsbidraget bör höjas med hänsyn till icke blott penningvärdets försämring sedan ifrågavarande statsbidrag infördes år 1956 utan även de högre priser, som de alltmer brukade hörglasögonen och övriga moderna hörapparater nu betingar. Medan kvalitativt goda apparater år 1954 beräknades kunna erhållas för 150 kronor, varierade priset på de för statsbidrag under år 1958 godkända apparaterna för hörglasögon mellan 425 och 495 kronor samt för övriga apparater mellan 195 och 350 kronor. Några uppgifter om genomsnittspriset per apparat åt vuxen, för vilken statsbidrag utgått, finnes icke — motsvarande pris för hörapparat åt barn, som endast undantagsvis erhåller hörglasögon, utgjorde år 1958 313 kronor 10 öre.

Av statsfinansiella skäl anser sig dock nämnden icke kunna biträda det av hörselfrämjandets riksförbund åsyftade statsbidraget motsvarande $^3/_4$ av kostnaden för hörapparat utan förordar att bidrag utgår med $^2/_3$ av kostnaden, dock med högst 200 kronor.

Med utgångspunkt från att under år 1958 såldes cirka 12 400 hörapparater, varav cirka 300 avsedda för barn, skulle medelsbehovet för bidrag till inköp av hörapparater för vuxna för nämnda år kunna beräknas till 2 400 000 kronor.

Medicinalstyrelsen framhåller för egen del angelägenheten av att alla hörselskadade, oberoende av ekonomiska villkor, beredes möjlighet att erhålla statsbidrag vid inköp av hörapparat. Det synes därför styrelsen önskvärt, att gällande behovsprövning helt slopas, varigenom de hörselskadade i större utsträckning än för närvarande är fallet kan antagas komma att vända sig till hörcentralerna vid inköp av hörapparat och på så sätt bli delaktiga av de medicinska och övriga undersökningar, som hörcentralerna erbjuder i samband med utprovning och inköp av hörapparat. Med hänsyn härtill tillstyrker styrelsen framställningen i denna del.

Styrelsen anser vidare att en höjning av statsbidraget bör komma till stånd. Nu gällande maximering av bidraget till 100 kronor avsåg att ersätta den hörselskadade med $^2/_3$ av apparatkostnaden. Av hörselvårdsnämndens yttrande framgår bl. a., att hörapparater för barn år 1958 genomsnittligt kostade 313 kronor 10 öre. Med hänsyn härtill finner styrelsen den av hörselvårdsnämnden förordade höjningen av statsbidraget till $^2/_3$ av kostnaden, dock högst 200 kronor, väl motiverad.

Mot den av hörselvårdsnämnden gjorda kostnadsberäkningen har styrelsen intet att erinra men anser tillfyllest, om 2 000 000 kronor anvisas för ändamålet under budgetåret 1961/62.

b) Statsbidrag till utbyte av hörapparat, till vars anskaffande utgått statsbidrag, medgives *dels*, om apparaten förslitits, sedan åtta eller, om särskilda skäl föreligga, fyra år förflutit, *dels ock*, om apparaten förlorats genom stöld eller förlorats eller allvarligt skadats genom brand, olycksfall eller liknande händelse, oberoende av den tid, som förflutit efter det den tidigare innehavda apparaten erhållits. Vid utbyte av hörapparat på andra än nu återgivna skäl medgives icke statsbidrag.

Hörselvårdsnämnden föreslår att statsbidrag utgår till utbyte av hörapparat för barn under 16 år oberoende av den tid som förflutit *dels* i de fall en nyare apparattyp skulle medgiva avsevärt förbättrad hörselförmåga eller kompensera följderna av en fortskridande hörselnedsättning, *dels ock* då hörapparat förslitits eller eljest blivit obrukbar.

Under åren 1956—1958 utgick statsbidrag till 1 023 hörapparater för barn. Enligt nämndens uppskattning skulle ifrågakomma byte av hälften av detta antal apparater. Apparatbyten i syfte att ernå förbättrad hörselförmåga skulle i mycket stor utsträckning komma att ske till s. k. stereofoniska apparater, som i genomsnitt beräknas kosta 650 kronor. Medelsbehovet kan alltså beräknas till (500 × 650) 325 000 kronor, vilket belopp torde kunna fördelas på tre budgetår. — Apparatbyte till följd av att hörapparaten blivit obrukbar torde enligt nämnden icke komma att ske i så stor utsträckning, att medel behöver beräknas härför särskilt.

Enligt *medicinalstyrelsens* mening torde hörselskadade otvivelaktigt i vissa fall kunna erhålla avsevärt förbättrad hörsel genom att begagna någon av de hörapparattyper, vilka kommit i marknaden under senare år. Detta gäller speciellt vid användande av stereofonisk hörapparat. Betydelsen för de hörselskadade att i sådana fall kunna förvärva ny apparat torde ligga i öppen dag. De särskilda problem, som är förknippade med bestämmandet av om i det enskilda fallet behov föreligger av apparatutbyte, gör emellertid, att statsbidrag vid sådant byte icke synes böra medgivas såsom allmän regel förrän ytterligare erfarenhet vunnits i frågan. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att såsom försöksverksamhet statsbidrag tills vidare må utgå enligt samma grunder, som gäller för inköp av sådan apparat, vid utbyte av hörapparat för barn under 16 år, som genom den nya apparaten erhåller väsentligt förbättrad uppfattbarhets- och kommunikationsförmåga. Enligt styrelsens mening bör behovet av ny hörapparat tills vidare bedömas centralt av hörselvårdsnämnden och styrelsen.

I enlighet med hörselvårdsnämndens kostnadsberäkning föreslår styrelsen, att ett belopp av 100 000 kronor upptages för ändamålet för nästa budgetår.

Vad därefter angår hörapparat, som förslitits eller eljest blivit obrukbar, delar styrelsen hörselvårdsnämndens mening, att man i regel måste räkna med att en apparat, som innehaves av ett barn, förslites snabbare än om den innehaves av en vuxen. Med hänsyn härtill och till den särskilda betydelsen för barn att ha tillgång till hörapparat tillstyrker styrelsen, att apparatutbyte för barn må ske på här ifrågavarande grunder, oavsett den tid den äldre hörapparaten innehafts. För att förebygga missbruk torde dock böra förutsättas, att särskilda skäl föreligger samt att förmånen begränsas till

en engångsåtgärd. Liksom enligt gällande bestämmelser om utbyte vid förslitning av apparat, torde det få ankomma på föreståndare för hörcentral att medgiva statsbidrag vid apparatutbyte i dessa fall.

I likhet med hörselvårdsnämnden räknar styrelsen med att nu ifrågavarande byten icke kommer att ske i så stor utsträckning, att särskilda medel behöver beräknas för ändamålet.

II. Den verkliga nettobelastningen på anslaget under budgetåret 1959/60 kan beräknas till 342 298 kronor mot cirka 410 000 kronor för närmast föregående budgetår. Ehuru man tidigare räknat med en viss ökning av hörapparatverksamheten, synes en nedgång i anslagsbelastningen ha inträffat. Med hänsyn till den verkliga nettokostnaden under det sist förflutna budgetåret anser sig styrelsen dock icke böra räkna med att storleken av denna nedgång kommer att vara helt utslagsgivande för den fortsatta utvecklingen. Vid sådant förhållande räknar styrelsen med ett medelsbehov av cirka 400 000 kronor för det kommande budgetåret.

Under förutsättning av bifall till de ändringar av bidragsgrunderna, som föreslagits i det föregående, föreligger ett medelsbehov för budgetåret 1961/62 av (2 000 000 + 100 000 + 400 000) 2 500 000 kronor. Därest förslagen icke vinner statsmakternas bifall, torde anslaget böra uppföras med 400 000 kronor.

Departementschefen

Enligt gällande grunder utgår bidrag till inköp av hörapparat för vuxen hörselskadad med två tredjedelar av inköpskostnaden, dock högst 100 kronor. Härvid förutsättes att den hörselskadades taxerade inkomst icke överstiger 5 500 kronor för ensamstående eller 8 000 kronor för gift, som sammanlever med maken, samt att vederbörande icke påförts statlig förmögenhetsskatt.

Nu nämnda bidragsregler trädde i kraft den 1 januari 1956. Under åren därefter har antalet försålda hörapparater i landet undergått en påtaglig ökning. Enligt vad jag inhämtat såldes år 1955 10 000 apparater, år 1957 11 600, år 1958 12 400 och år 1959 13 800 apparater. Anmärkningsvärt nog har under samma tid bidragsgivningen vid hörcentralerna minskat i omfattning att döma av belastningen på förevarande anslag, vilken sjunkit från närmare 450 000 under budgetåret 1956/57 till en verklig belastning av 342 000 under det sist förflutna budgetåret. Såsom hörselfrämjandets riksförbund, hörselvårdsnämnden och medicinalstyrelsen framhållit, framstår det som angeläget att de hörselskadade i större utsträckning än som nu sker anlitar den medicinska, pedagogiska, tekniska och kurativa expertis, som ställes till deras förfogande vid hörcentralerna. Då i det föregående angivna bidragsregler icke synes ha medfört en önskad utveckling i denna riktning, har medicinalstyrelsen föreslagit, att nuvarande ekonomiska behovsprövning slopas samt att det till 100 kronor maximerade apparatbidraget höjes till 200 kronor. Även om skäl kan tala för en sådan

lösning, anser jag mig bl. a. i avbidan på ytterligare erfarenheter likväl ej kunna biträda så vittgående ändringar av nuvarande bidragssystem. Jag förordar i stället, att nuvarande inkomstgränser höjes från 5 500 resp. 8 000 kronor till 7 000 resp. 10 000 kronor samt att bidrag må utgå med högst 150 kronor för apparat.

Statsbidrag för utbyte av hörapparat till vilken statsbidrag utgått medgives endast under förutsättning att den innehavda apparatens ljudförstärkande funktion icke längre är tillfredsställande samt att apparaten innehafts under åtta år eller, om särskilda omständigheter föreligger, fyra år. Vidare medgives bidrag till ny apparat, om den tidigare apparaten förlorats eller skadats under vissa angivna omständigheter.

Sedan dessa bestämmelser tillkom, har betydande framsteg gjorts beträffande hörapparatkonstruktionerna. Bl. a. har anordning med separat förstärkning för båda öronen, s. k. stereofonisk hörapparat, i många fall visat sig ge apparatbäraren avsevärt bättre hörande än vid förstärkning för endast ett öra. Medicinalstyrelsen har därför föreslagit, att bidrag till utbyte av apparat för barn under 16 år må utgå oberoende av den tid som förflutit, om det hörselskadade barnet härigenom får sin hörselförmåga avsevärt förbättrad. Med hänsyn till den betydelse en förbättrad hörsel äger för barnets språkutveckling, kunskapstillägnelse och allmänna utveckling anser jag mig böra tillstyrka styrelsens förslag. Styrelsen har vidare framhållit, att hörapparat, som innehas av barn, förslites snabbare än apparat, som innehas av vuxen. Då hörapparat, såsom jag nyss framhållit, är ett omistligt hjälpmedel för ett hörselskadat barn, biträder jag även styrelsens förslag, att bidrag må utgå till utbyte av sådan hörapparat, som förslitits eller eljest blivit obrukbar, oavsett den tid barnet innehaft den äldre apparaten. I likhet med styrelsen anser jag dock, att förmånen bör begränsas till *ett* sådant utbyte. Det torde få ankomma på föreståndare för hörcentral att medgiva statsbidrag för ny apparat i såväl detta fall som då utbyte sker till apparat, som ger förbättrad hörselförmåga.

Vad gäller medelsbehovet för nästa budgetår finner jag med hänsyn till av mig gjorda begränsningar i medicinalstyrelsens förslag tillfyllest, att anslaget uppräknas med i runt tal 1 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för bidrag till anskaffande av hörapparater, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1961;

b) till *Bidrag till anskaffande av hörapparater* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor.

Hälsovård i allmänhet

Utbildning av sjukvårdspersonal

[97] 92. **Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	124 000	128 222
1960/61 (statsliggaren s. 1134)	131 000	
1961/62 (förslag)	161 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 34 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. *Personalförstärkning:*	
Arvoden till tillfälliga lärare vid repetitionskurs	+ 7 800
2. *Löneregleringar:*	
a) 1 föreståndare Ao 19 i st. f. Ao 17, 1 instruktionsbarnmorska Ao 16 i st. f. Ao 14 och 1 instruktionsbarnmorska Ae 16 i st. f. Ae 14	+ 6 852
b) Höjning av timarvoden till tillfälliga lärare	+ 6 900
c) Ersättning åt vissa lärare för resekostnader m. m.	— 900
3. *Vikariatsersättningar*	+ 280
4. *Kompensation för höjda folkpensionsavgifter*	+ 200
5. *Omräkning:*	
a) Löneklassuppflyttning	+ 1 860
b) Rörligt tillägg	+ 11 008
	+ 34 000

Motiv

1. Vid barnmorskeläroanstalten anordnas årligen två repetitionskurser. Den ena kursen omfattar två veckor och är avsedd för barnmorskor i sluten vård — närmast sådana, som icke tjänstgör på specialanstalt. Den andra kursen om fyra veckor är avsedd för barnmorskor i öppen vård.

Fortfarande saknar cirka 230 av de 400 å specialanstalt anställda barnmorskorna sjuksköterskeutbildning. Av de förra innehar ett 40-tal ledande ställning å förlossnings- eller vårdavdelning i lönegrad motsvarande avdelningssköterskas eller högre. De har en lång erfarenhet bakom sig och har icke för avsikt att komplettera sin utbildning vid sjuksköterskeskola, eftersom skol- och barnmorskeutbildning ligger långt tillbaka i tiden. Till skillnad från t. ex. mentalvårdspersonal har dessa barnmorskor ingen möjlighet till fortbildning inom sin egen vårdgren. I deras arbetsuppgifter ingår att leda personal och undervisa sjuksköterskeelever men de saknar utbildning härför. De behöver också en betydligt bättre grund beträffande mentalhygienen inom förlossningsvården. De krav, som ställes på dessa barnmorskor, motiverar en god fortbildningskurs i likhet med vad som gives andra befattningshavare inom hälso- och sjukvård.

I stället för den nuvarande kursen om två veckor bör därför budgetåret 1961/62 anordnas en repetitions- och fortbildningskurs om cirka två månader för 20 deltagare. Kursen avses anordnas endast vid behov. För anordnande av kursen erfordras en instruktionsbarnmorska med arvode mot-

svarande lönen i lönegrad A 16 under två månader (3 302 kronor). Arvodet till övriga tillfälliga lärare beräknas till 5 590 kronor. Ett slopande av den nuvarande tvåveckorskursen medför en minskning med 1 100 kronor. Nettokostnaden blir alltså i runt tal 7 800 kronor.

2 a) Uppflyttningarna har skett i överensstämmelse med nyligen träffad löneöverenskommelse mellan landstingens centrala lönenämnd och svenska stadsförbundet, å ena sidan, samt svensk sjuksköterskeförening, å den andra sidan.

2 b)—c) Medel bör anvisas för såväl i Kungl. Maj:ts brev den 13 maj 1960 medgiven ökning av arvodena som ytterligare ökning av nuvarande låga undervisningsarvoden. Om arvodena höjes, synes ersättningen åt vissa lärare för resekostnader m. m. kunna indragas.

Departementschefen

Med hänsyn till angelägenheten av att en del av de barnmorskor å specialanstalt, som ej har sjuksköterskeutbildning, erhåller viss kompletterande utbildning tillstyrker jag förslaget om anordnande av en särskild kompletterings- och repetitionskurs om cirka två månader för dessa barnmorskor. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att ifrågavarande kurs skall anordnas i stället för den repetitionskurs om två veckor som f. n. anordnas för andra barnmorskor inom sluten vård. Då jag finner det angeläget att kunna stimulera så många icke aktiva barnmorskor som möjligt att återgå till tjänstgöring inom den slutna vården, bör enligt min mening tvåveckorskursen anordnas även under nästa budgetår. Däremot synes den repetitionskurs om fyra veckor, som anordnas för barnmorskor inom den öppna vården, utan alltför stort men kunna inställas under nästa budgetår. Nettokostnaden för den särskilda repetitionskursen kan då beräknas minska med motsvarande belopp.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag, att tjänsten som föreståndare i Ao 17 uppflyttas till Ao 19 samt att två tjänster som instruktionsbarnmorska i Ao eller Ae 12/14 uppflyttas till Ao resp. Ae 14/16. Däremot kan jag icke tillstyrka ökad medelsanvisning för höjning av timlärararvodena utöver vad Kungl. Maj:t medgivit för innevarande budgetår.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en med omkring 10 000 kronor ökad medelsanvisning. Den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar, arvodeshöjningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter medför ett ökat medelsbehov med omkring 20 000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med (10 000 + 20 000) 30 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag sålunda till (131 000 + 30 000) 161 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för barnmorskeläroanstalten i Stockholm, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	66 000
2. Arvoden till biträdande överlärare och tillfälliga lärare, *förslagsvis*	38 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	28 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	27 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 000
Summa kronor	161 000;

c) till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 161 000

[98] 93. **Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	179 000	147 180
1960/61 (statsliggaren s. 1134)	168 000	
1961/62 (förslag)	169 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Expenser	4 188	3 200	4 700	1 500
2. Sjukvård m. m. åt elever	2 021	1 200	2 200	1 000
3. Kost åt elever	94 777	98 000	100 500	2 500
4. Särskilda uppbördsmedel	202 930	198 000	203 000	5 000
Nettoökning				0

Motiv

1. Nuvarande läroböcker i gynekologi, som är avsedda för läkare, är för omfattande för barnmorskeeleverna. Ett kompendium i ämnet bör utarbetas. Kostnaden härför beräknas till 1 500 kronor.

3 och 4. Kostpriset har höjts. Med hänsyn bl. a. härtill bör en uppräkning ske av ersättningsbeloppet från Stockholms stad, avseende elevernas praktiska tjänstgöring.

Departementschefen

Under anslagsposten till expenser tillstyrker jag en höjning med 1 500 kronor för utarbetande av ett kompendium i gynekologi för barnmorskeeleverna. Jag förutsätter därvid att kompendiet skall kunna användas även för barnmorskeläroanstalten i Göteborg.

Delposten till sjukvård m. m. åt elever synes böra höjas med 1 000 kronor. På grund av att kostpriset ökat bör delposten till kost åt elever uppräknas med 2 500 kronor. Den under särskilda uppbördsmedel upptagna ersättningen från Stockholms stad bör höjas med 5 000 kronor.

I anslutning till vad jag anfört under nästföregående punkt om angelägenheten av att stimulera icke aktiva barnmorskor att återgå i tjänstgöring föreslår jag att för stipendier till barnmorskor i repetitionskurs avsett belopp höjes med 1 000 kronor till 4 000 kronor.

Anslaget torde alltså böra höjas med (1 500 + 1 000 + 2 500 — 5 000 + 1 000) 1 000 kronor och således upptagas till (168 000 + 1 000) 169 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 169 000 kronor.

[99] 94. **Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	104 000	116 622
1960/61 (statsliggaren s. 1135)	141 000	
1961/62 (förslag)	168 000	

Yrkande

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg (skr. 29/8 1960) hemställer att anslaget uppräknas med 20 800 kronor.

Omräkning:	Ökning
Löneklassuppflyttningar	1 300
Arvoden åt tillfälliga lärare	4 800
Rörligt tillägg	14 600
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100
	20 800

Motiv

Till den extra barnmorskekursen under innevarande budgetår har 22 elever antagits. Avtal har träffats med Göteborgs och Bohus läns landsting om placering av 15 elever vid centrallasarettets i Uddevalla kvinnoklinik och mödravårdscentral. Avtalet gäller preliminärt t. o. m. 30/6 1962.

Med hänsyn till den alltjämt bestående bristen på barnmorskor bör även under budgetåret 1961/62 anordnas en extra barnmorskekurs med omkring 25 elever.

Yttrande

Medicinalstyrelsen anför.

Barnmorskebristen är fortfarande stor. Antalet vakanta tjänster, som den 1 juli 1959 utgjorde 121, uppgick den 1 juli 1960 till 140 (11,8 procent), varav 75 i sluten vård. 64 av de vakanta tjänsterna — varav 44 i sluten vård — var besatta med tillfälliga vikarier, utländska barnmorskor och medicine kandidater medräknade. Ehuru ett flertal mindre förlossningsanstalter nedlagts under de senaste åren — under år 1959 10 med cirka 60 vårdplatser — har under innevarande sommar 19 förlossningsanstalter med sammanlagt cirka 180 vårdplatser varit temporärt helt stängda på grund av brist på vikarier, därav barnbördsavdelningar vid 9 lasarett och 8 sjukstugor. Dessutom står sedan 1959 ytterligare 5 anstalter stängda på grund av barnmorskebrist. Några kvinnokliniker har av samma skäl minskat platsantalet under sommaren.

En av medicinalstyrelsen utsedd särskild delegation har överlämnat en promemoria med synpunkter och förslag beträffande inrättande av en reservkårsorganisation för barnmorskor m. m. Delegationen har bl. a. funnit, att något nämnvärt tillskott av barnmorskor genom inrättande av en reservkår icke kan påräknas samt att den nuvarande utbildningskapaciteten vid barnmorskeläroanstalterna, som f. n. uppgår till 115 elevplatser inklusive den under innevarande budgetår anordnade extra barnmorskekursen i Göteborg, måste bibehållas till dess det framtida behovet av barnmorskor i öppen vård närmare klarlagts. Med hänsyn härtill tillstyrker medicinalstyrelsen anstaltsstyrelsens förslag om anordnande av en extra barnmorskekurs jämväl under nästa budgetår.

Beträffande avlöningsstaten framhåller medicinalstyrelsen vidare, att särskilda pensionskostnader icke synes behöva beräknas för den med anledning av den extra kursen på halvtid anställda instruktionsbarnmorskan. För höjning av timlärararvodena bör delposten till arvoden till tillfälliga lärare vid repetitionskurser upptagas till 5 200 kronor och delposten till tillfälliga lärare i lustgasgivning m. fl. specialämnen till 14 700 kronor. Om så sker synes ersättningen åt tillfälliga lärare för resekostnader m. m. kunna indragas.

Med två barnmorskekurser uppgår antalet undervisningstimmar i obstetrik till 500. Medicinalstyrelsen förutsätter att de heltidsanställda lärarna av detta timantal skall bestrida undervisning under sammanlagt ungefär 450 timmar, därav överläraren cirka 200 timmar och barnmorskeläraren — med hänsyn till dennes begränsade sjukvårdsuppgifter — cirka 250 timmar. Återstående 50 timmar meddelas såsom jämsidesläsning vid lasarettet i Uddevalla av tillfälliga barnmorskelärare. Kostnaden härför uppgår till 2 300 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till den alltjämt rådande barnmorskebristen biträder jag förslaget att även under nästa budgetår anordna en extra barnmorskekurs.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmä-

lan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag, att tjänsten som föreståndare i Ao 17 uppflyttas till Ao 19 samt att tre tjänster som instruktionsbarnmorska i Ao eller Ag 12/14, varav en med halvtidstjänstgöring, uppflyttas till Ao resp. Ag 14/16. Kostnaderna härför uppskattas till cirka 6 000 kronor.

Den automatiska utgiftsstegringen under anslaget för löneklassuppflyttningar, vissa arvodeshöjningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. beräknar jag till sammanlagt i runt tal 21 000 kronor. Avlöningsanslaget bör alltså höjas med (6 000 + 21 000) 27 000 och upptagas med (141 000 + 27 000) 168 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	80 000
2.	Arvoden åt tillfälliga lärare, *förslagsvis*	24 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	32 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	30 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 000
	Summa kronor	168 000;

c) till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 168 000 kronor.

[100] **95. Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader**

		Anslag	Nettoutgift
1959/60		87 000	49 732
1960/61	(statsliggaren s. 1136)	110 000	
1961/62	(förslag)	110 000	

Yrkande

Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 8 400 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. *Övriga utgifter:*				
a) Kost åt elever	27 955	46 000	49 000	3 000
b) Premier åt elever	257	500	900	400
2. *Klinikanslag*			10 000	10 000
3. *Särskilda uppbördsmedel*			74 000	5 000
Nettoökning				**8 400**

Motiv

1 a) Kostpriset har höjts.

1 b) En sista läskurs tillkommer.

3) Styrelsen hemställer ånyo om 10 000 kronor för vetenskapligt arbete och hänvisar till överlärarens tidigare framförda motiveringar.

Yttrande

Medicinalstyrelsen anför.

För förhyrning av elevbostäder åt fem elever, vilka icke kan få bostäder i elevbostadshuset, bör posten till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. uppräknas med $\left(\frac{4 \times 5 \times 1\,200}{12}\right)$ 2 000 kronor.

Delposten till kost åt elever synes böra beräknas till (272 × 192) 52 200 kronor och posten till arvoden åt elever till (12 × 55 × 82: 50) 54 500 kronor. Under särskilda uppbördsmedel bör upptagas 86 000 kronor.

Slutligen tillstyrker medicinalstyrelsen att för vetenskaplig forskning vid kliniken anvisas 5 000 kronor.

Departementschefen

På grund av att kostpriset höjts bör delposten till kost åt elever höjas med 6 000 kronor. Den under särskilda uppbördsmedel upptagna ersättningen från Göteborgs stad bör uppräknas med 17 000 kronor. Posten till ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. bör höjas med 2 000 kronor och posten till arvoden åt elever med 8 000 kronor. Vidare bör för premier åt elever upptagas ett med 400 kronor förhöjt belopp.

Under åberopande av vad jag anfört under omkostnadsanslaget till barnmorskeläroanstalten i Stockholm föreslår jag därjämte, att delposten till stipendier åt barnmorskor i repetitionskurs höjes med 1 000 kronor.

Förslaget om anvisande av särskilda medel för vetenskapligt arbete kan jag icke tillstyrka.

I enlighet med det anförda torde anslaget böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 kronor.

[101] 96. **Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	375 000	347 331
1960/61 (statsliggaren s. 1137)	398 000	
1961/62 (förslag)	548 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm (skr. 22/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 65 400 kronor.

	Ökning
1. *Personalförstärkningar:*	
a) 1 instruktionssköterska Ae 14	—
b) Tillfällig arbetskraft	2 000
2. *Förändringar av tjänster:*	
Extra ordinariesättning av en tjänst som kontorist i Ag 9	—
3. *Arvoden åt tillfälliga lärare*	9 100
4. *Arvoden och särskilda ersättningar:*	
a) Arvodeshöjning för redogörare, tillika sekreterare	600
b) Ersättning åt vikarie för redogörare, tillika sekreterare	450
5. *Omräkning:*	
Löneklassuppflyttning	1 900
Löne- och arvodesreglering	49 000
Tjänstetidsbefordran	1 300
Obekvämhetstillägg	1 000
Avrundning	50
	65 400

Motiv

1 a) Det har visat sig nödvändigt att som vikarie vid semestrar eller andra ledigheter anställa en extra instruktionssköterska som ständig vikarie. Kostnaderna bestrides ur de för vikarier anvisade medlen.

1 b) Medlen för extra skrivhjälp bör ökas. Ny kursplan och intensifierad undervisning har medfört, att skrivarbetet på skolans expedition ökat väsentligt. Extra skrivhjälp har ej kunnat anlitas i erforderlig utsträckning för att bereda instruktionssköterskor och övriga lärare vid skolan ur rationell synpunkt nödvändig hjälp med utskrift av skriftliga prov, sammanställningar, betyg m. m.

2. Till tjänsten som kanslibiträde har trots upprepad annonsering kompetenta sökanden icke kunnat erhållas. Det har därför varit nödvändigt att anställa en extra arbetskraft som kontorist i Ag 9. Då arbetsuppgifterna är av stadigvarande natur, bör hon beredas extra ordinarie anställning. Kanslibiträdestjänsten indrages.

3. En allmän höjning av timlärararvodena är oundgängligen nödvändig för att skolan skall få kompetenta lärarkrafter. Ytterligare 5 000 kronor erfordras härför. Skolans andel i lön till en instruktionssköterska vid Epidemisjukhuset beräknas öka med 500 kronor. Medel bör vidare anvisas för ersättning för handledning av elever i den öppna vården med lägst 30 kronor per elev och månad. För 60 elevers handledning under 2 månader erfordras sålunda 3 600 kronor.

4 a) och b) Arvodet till redogöraren-sekreteraren bör justeras i paritet med allmänna lönehöjningar. Vidare bör han — i likhet med vad som gäller för sekreteraren i statens sinnessjuknämnd — tillerkännas rätt till semester och medel anvisas för anställande av vikarie under denna tid.

Departementschefen

Enligt riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 har tjänsten som föreståndare i Ao 17 uppflyttats till rektor i Ao 19. Vidare har sju instruktionssköterskor i Ao eller Ae 12/14 uppflyttats till Ao resp. Ae 14/16 samt en sjuksköterska i Ae 9 till översköterska i Ae 10.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag, att ett kanslibiträde uppflyttas till kontorist i Ae 9. Vidare tillstyrker jag att för tillfällig arbetskraft anvisas 2 000 kronor.

Övriga förslag om tjänsteändringar och arvodeshöjningar m. m. kan jag icke biträda. Ej heller anser jag mig kunna tillstyrka förslaget om anvisande av medel för vikarie under redogörarens semester.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att Kungl. Maj:t den 8 april 1960 uppdragit åt skolans styrelse och styrelsen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor att planlägga och inkomma med närmare förslag till anordnande av en specialkurs för blivande lärare vid sjuksköterskeskolor. Denna specialkurs avses till innehåll och omfattning utgöra en normal sjuksköterskekurs med effektiviserad teoretisk undervisning och något avkortad praktisk utbildning. I kursen har därjämte avdelningssköterskekursen inbyggts. Specialkursen är ett försök att åstadkomma en minskning av den totala utbildningstiden för lärare från omkring 8 år till högst 5 år. Avsikten är vidare att stimulera vissa sjuksköterskeelever att redan från början av sin utbildning inrikta sig på lärarbanan. Kursen planeras börja den 1 mars 1961 istället för den ordinarie sjuksköterskekurs som skulle börjat då.

För att den normala utbildningskapaciteten vid skolan — sammanlagt 60 elever utexamineras varje år — inte skall minska genom tillkomsten av specialkursen har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt skolstyrelsen att undersöka möjligheterna att anordna ytterligare kurser för sjuksköterskeelever samt i detta syfte anvisat medel för en särskild utredning angående en utökning av antalet elevplatser för den praktiska utbildningen.

Med hänsyn till angelägenheten av att den ökade utbildningen av sjuksköterskor kommer till stånd snarast möjligt, föreslår jag, att medel anvisas för att möjliggöra påbörjande av ytterligare en sjuksköterskekurs vid skolan under nästa budgetår. För ändamålet erfordras två instruktionssköterskor i Ag 14/16 och ett ekonomibiträde i Ag 2/3 jämte 15 000 kronor för arvoden åt tillfälliga lärare och 5 000 kronor för extra skrivhjälp. Kost-

naderna uppskattas till sammanlagt 70 000 kronor under förevarande anslag.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med (1 000 + 2 000 + 70 000) 73 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för lönegrads- och löneklassuppflyttningar, arvodeshöjningar m. m. och rörligt tillägg med i runt tal 77 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (73 000 + 77 000) 150 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag sålunda till (398 000 + 150 000) 548 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	88 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	3 500
3.	Arvoden åt tillfälliga lärare, *förslagsvis*	87 000
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	259 000
5.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	105 000
6.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	5 500
	Summa kronor	548 000;

b) till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 548 000 kronor.

[102] **97. Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	113 000	111 310
1960/61 (statsliggaren s. 1138)	116 000	
1961/62 (förslag)	185 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm (skr. 22/8 1960) föreslår, att anslaget höjes med 18 500 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. *Expenser:*				
Övriga expenser	7 489	7 500	9 000	1 500
2. *Övriga utgifter:*				
a) Kost åt elever	59 296	63 000	68 000	5 000
b) Bostadsersättning åt elever	2 002	2 000	13 500	11 500
c) Sjukvård åt elever	4 646	4 400	4 900	500
				18 500

Motiv

1. Skolans bandspelare för in- och uppspelning av bl. a. för elevernas utbildning lämpliga föredrag och diskussioner i radio är av en numera helt omodern konstruktion. Bandspelaren utgör ett viktigt hjälpmedel vid elevernas seminarieövningar. En ny apparat skulle därjämte kunna användas som diktafon för skolans föreståndare. Kostnaden beräknas till 1 500 kronor.

2 a) För anordnande med början våren 1961 av en specialkurs för blivande lärare i hälso- och sjukvård uppskattas merkostnaden under denna delpost till 1 000 kronor. Vidare kommer måltidsersättningarna att höjas. Merkostnaden härför beräknas till 4 000 kronor.

2 b) Merkostnaden för bostadsersättning för ifrågavarande kurs upptages till 2 000 kronor.

Nuvarande anslagsmedel förslår ej till att ge alla elever, som på grund av rumsbristen på skolan måste bo utanför densamma, bostadsbidrag och ersättning för resor till och från skolan under kurstiden. Då det ej är rimligt, att en del elever måste bli ekonomiskt lidande på grund av skolans bristande resurser, föreslås att ersättning får utgå till samtliga elever, som under läskurstiden ej kan få bostad på skolan. Med en ersättning av 125 kronor per elev och månad beräknas medelsbehovet till 4 000 kronor, innebärande en ökning med 2 000 kronor.

I berättelse över inspektion vid skolan påpekas, att läskurstiden vid skolan endast är 146 dagar, vilket medför, att eleverna ej har erforderlig tid att tillgodogöra sig den teoretiska undervisningen eller bedriva självstudier i önskad utsträckning. Vid statens sjuksköterskeskola i Göteborg är antalet läsdagar 180 och vid övriga skolor minst 170. Den korta läskurstiden vid skolan i Stockholm beror på att skolan ej kan bereda bostad åt mer än en läskurs åt gången. I inspektionsberättelsen framhålles, att läskurstiden vid skolan bör förlängas och att, då elevbostäderna ej kan rymma fler elever, ökade medel för bostadsbidrag bör begäras. I ersättningen bör även ingå ersättning för resekostnaderna till och från skolan under kurstiden. För ökning av denna från 146 till 170 dagar beräknar styrelsen medelsbehovet för två kurser till 7 500 kronor, varvid bostadsersättning beräknats till 75 kronor per elev och månad eller 4 500 kronor och ersättning för resor till 50 kronor per elev och månad eller 3 000 kronor.

2 c) Den ökade belastningen orsakas av ökade kostnader för medicin och av kostnader för vaccineringar.

Yttrande

Medicinalstyrelsen finner det angeläget, att den tid, som användes för utbildning till sjuksköterska, ej göres längre än vad som är nödvändigt. Utbildningen bör därför i möjligaste mån effektiviseras. Utbildningsplanen vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm omfattar närmare 40 månader,

ferier inberäknade. Förslag om en effektivisering och avkortning av denna skolas kursplan har redan tidigare framlagts i berättelse över inspektion av skolan, innebärande bl. a. ökad tid för s. k. läskurser. Teoretisk undervisning jämsides med praktiken har sedermera införts i ökad utsträckning. Läskurstiden har dock ej kunnat utökas i önskvärd grad. Möjlighet till en sådan utökning föreligger numera, därest medel kan beviljas för bostadsersättningar till eleverna. Enligt styrelsens mening bör utbildningstiden vid skolan i samband med den förbättring av utbildningen, som härigenom ernås, kunna nedbringas till samma längd som utbildningen vid den statliga skolan i Göteborg, nämligen till 36 månader, ferier inberäknade. Medicinalstyrelsen tillstyrker därför att för ovannämnda ändamål anslås ett belopp av 7 500 kronor, varjämte tillkommer 6 000 (+ 4 000) kronor för bostadsersättning för skolans elever under läsåret.

Departementschefen

Under delposten till övriga expenser tillstyrker jag för inköp av en bandspelare en med 1 500 kronor ökad medelsanvisning.

För merkostnader för den under nästföregående punkt redovisade specialkursen för blivande lärare vid sjuksköterskeskolor samt på grund av att kostpriset höjts bör delposten till kost åt elever m. m. uppräknas med sammanlagt (1 000 + 4 000) 5 000 kronor.

Den planerade specialkursen föranleder därjämte en höjning av delposten till bostadsersättning åt elever med 2 000 kronor. Vidare tillstyrker jag förslaget om anvisande under denna delpost av ytterligare 9 500 kronor för ersättning för bostad och resor till elever, som under läskurs ej kan beredas bostad i skolans internat. Jag förutsätter därvid att den förlängning och effektivisering av den teoretiska undervisningen som medelsanvisningen är avsedd att möjliggöra skall — såsom även medicinalstyrelsen framhållit i sitt yttrande — innebära att den totala utbildningstiden för sjuksköterskeeleverna minskas från nuvarande 40 till 36 månader, vilket är den normala tiden för en sjuksköterskekurs.

Delposten till sjukvård m. m. åt elever synes böra höjas med 500 kronor.

Under åberopande av vad jag anfört under nästföregående anslagspunkt föreslår jag vidare att för anordnande av ytterligare en kurs för sjuksköterskeelever under nästa budgetår anvisas sammanlagt 50 000 kronor, varav för expenser 5 000 kronor, för inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m. 4 000 kronor, för kost åt elever 22 000 kronor, för bostadsersättning åt elever 12 000 kronor, för sjukvård åt elever 1 000 kronor, för elevers resor i undervisningssyfte 1 000 kronor samt för diverse utgifter 5 000 kronor.

På grund av det anförda bör anslaget uppräknas med (1 500 + 5 000 + 11 500 + 500 + 50 000) 68 500 eller avrundat 69 000 kronor och alltså upptagas till (116 000 + 69 000) 185 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 185 000 kronor.

[103] 98. **Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	221 000	224 849
1960/61 (statsliggaren s. 1139)	227 000	
1961/62 (förslag)	302 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg **(skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 56 200 kronor.**

	Ökning
1. *Personalförstärkningar:*	
a) 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång	9 100
b) 1 skolsköterska med halvtidstjänstgöring i Ag 9	6 100
2. *Lönereglering:*	
2 instruktionssköterskor i Ao 14 i st. f. Ae 14	—
3. *Arvoden åt tillfälliga lärare:*	
a) Höjda timarvoden	12 000
b) Utökat elevantal	10 400
4. *Omräkning:*	
a) Löneklassändringar	100
b) Rörligt tillägg	18 300
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	200
	56 200

Motiv

1 a—b) Styrelsen har redan tidigare framhållit, att en av förutsättningarna för en ökad årlig intagning från 60 till 80 elever är att personalen förstärkes med en deltidsanställd skolsköterska och ett skrivbiträde.

2. Två instruktionssköterskesketjänster, inrättade 1954, bör överföras å ordinarie stat.

3. Uppräkningen beror på vissa under föregående budgetår höjda timarvoden samt den ökade elevintagningen.

Departementschefen

I enlighet med riksdagens beslut i anledning av propositionen nr 178/1960 har tjänsten såsom föreståndare vid skolan i Ao 17 uppflyttats till Ao 19 med tjänstebenämningen rektor. Vidare har sju instruktionssköterskesketjänster i Ao eller Ae 12/14 uppflyttats till Ao resp. Ae 14/16.

Skolans styrelse har beslutat höja antalet elever i varje kurs med 10, vilket innebär en från (2 × 30) 60 till (2 × 40) 80 elever ökad nyintagning per år. För att möjliggöra denna ökning av utbildningskapaciteten är en viss personalförstärkning nödvändig. Jag biträder därför styrelsens förslag om inrättande av en biträdestjänst för skriv- och kontorsgöromål i regle-

rad befordringsgång. Av samma skäl bör vidare anställas en översköterska i Ag 10 med halvtidstjänstgöring för handhavande av elevernas hälsovård m. m.

Den ökade elevintagningen medför vidare — på grund av att viss undervisning måste dubbleras — en ökning av medelsbehovet för arvoden åt tillfälliga lärare med sammanlagt 10 400 kronor.

Förslaget att överföra två extra ordinarie instruktionssköterskor på ordinarie stat kan jag icke tillstyrka.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med (16 600 + 10 400) 27 000 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftstegringen för förenämnda lönegradsuppflyttningar samt för löneklassändringar, arvodeshöjningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter med sammanlagt omkring 48 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (27 000 + 48 000) 75 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (227 000 + 75 000) 302 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	37 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	4 000
3.	Arvoden åt tillfälliga lärare, *förslagsvis*	72 000
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	136 000
5.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	50 000
6.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 000
	Summa kronor	302 000;

b) till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 302 000 kronor.

[104] **99. Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader**

		Anslag	Nettoutgift
1958/59		179 000	260 736
1959/60		219 000	220 800
1960/61	(statsliggaren s. 1140)	225 000	
1961/62	(förslag)	262 000	

Yrkande

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg (skr. 29/8 1960) hemställer att anslaget uppräknas med 32 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Expenser	3 841	4 200	4 500	300
2. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av undevisningsmateriel m. m.	3 088	3 200	3 400	200
b) Blanketter och andra trycksaker	998	1 300	2 000	700
c) Ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost elever	241 407	247 500	269 500	22 000
d) Sjukvård m. m. åt elever	7 610	6 500	9 000	2 500
e) Elevers resor i undervisningssyfte	2 729	4 000	7 500	3 500
f) Elevers tjänstgöring i öppen vård	12 241	13 500	18 300	4 800
3. Särskilda uppbördsmedel	70 800	57 000	59 000	2 000
Nettoökning				**32 000**

Motiv

1, 2 a)—b), f) Uppräkningen föranledes av det ökade antalet elever och av omsättningsskatten.

2 c) Kostprisets höjning och ökat elevantal föranleder en uppräkning av kostersättningen.

2 d) Den ökade elevintagningen beräknas medföra flera hälsoundersökningar och ökade ersättningar för sjukvård, läkemedel m. m.

2 e) Uppräkningen föranledes av ökat elevantal samt av att fler elever för den medicinska praktiska utbildningen hänvisats till medicinska kliniken III å Vasa sjukhus. För sistnämnda resor beräknas 1 100 kronor. I övrigt beräknas kostnaderna öka något för fler studiebesök.

Departementschefen

1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg har för Kungl. Maj:ts godkännande överlämnat en med förhandlingsdelegerade för Göteborgs stad träffad överenskommelse, att gällande avtal angående upplåtelse av lokaler m. m. för statens sjuksköterskeskola i Göteborg med vissa smärre jämkningar och tillägg förlänges att gälla t. o. m. den 31 december 1961. Bl. a. har för att tillgodose det ökade elevantalet större utrymmen för undervisningen ställts till förfogande. För ersättning härför bör enligt avtalsförslaget beräknas 6 000 kronor under delposten till ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever. Delposten bör vidare i enlighet med skolstyrelsens förslag höjas med 22 000 kronor med hänsyn till att antalet elever ökat och kostpriset höjts.

För elevers resor i undervisningssyfte tillstyrker jag ett med 2 500 kronor förhöjt belopp.

I övrigt har jag ingen erinran mot skolstyrelsens beräkning av medelsbehovet, vilket innebär en ökning med sammanlagt 8 500 kronor. De särskilda uppbördsmedlen beräknas öka med 2 000 kronor.

Anslaget bör alltså höjas med (6 000 + 22 000 + 2 500 + 8 500 — 2 000) 37 000 kronor och således upptagas till (225 000 + 37 000) 262 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 262 000 kronor.

[105] 100. **Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m.** Något anslag med ifrågavarande rubrik finns ej uppfört i gällande riksstat. För stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor har emellertid anvisats ett reservationsanslag av 16 000 kronor (statsliggaren s. 1141).

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer att till stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor anvisas 15 000 kronor.

II. *Styrelsen för diakonissanstalten Samariterhemmet* (skr. 19/10 1960) hemställer om statsbidrag till driften av Samariterhemmets sjuksköterskeskola.

III. *Direktionen för karolinska sjukhuset* (skr. 18/11 1960) hemställer att till driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola och till stipendier till elever vid skolan anvisas sammanlagt 691 000 kronor.

Motiv

I. Under budgetåret 1959/60 inkom till medicinalstyrelsen 91 stipendieansökningar. 69 stipendier beviljades med ett sammanlagt belopp av 17 250 kronor. Första utbetalningen av dessa stipendier och hela andra utbetalningen av under budgetåret 1958/59 beviljade stipendier utgjorde 19 000 kronor. Flertalet av de avslagna ansökningarna kunde ha bifallits, därest medel härför stått till förfogande. De tre sjuksköterskeskolor, som under budgetåret 1959/60 uttagit elevavgifter, är Sophiahemmets och Svenska Röda korsets sjuksköterskeskolor i Stockholm samt Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola. Elevavgiften slopades vid sistnämnda skola fr. o. m. den 1 juli 1960, varför antalet elevansökningar kommer att minska.

Vid ingången av budgetåret 1960/61 fanns en reservation av 9 397 kronor. Om från detta belopp drages den summa, som erfordrades för andra utbetalningen av de under budgetåret 1959/60 beviljade stipendierna eller 8 625 kronor, återstår ett belopp av 772 kronor.

Under den senaste femårsperioden har stipendieansökningarna från Sophiahemmets och Svenska Röda korsets i Stockholm sjuksköterskeskolor uppgått till i genomsnitt ett belopp av 15 000 kronor. Enär relativt sällan stipendieansökan avslagits på grund av behovsprövningen och skolorna numera dessutom årligen intaga maximalt elevantal, anser medicinalstyrelsen

ett anslag för budgetåret 1961/62 om 15 000 kronor vara erforderligt, under förutsättning av oförändrade grunder för stipendieutdelningen.

II. *Styrelsen för diakonissanstalten Samariterhemmet* anför.

Diakonissanstalten Samariterhemmet, som sedan år 1893 driver en sjuksköterskeskola i anslutning till diakonissanstalten, har från och med år 1960 fördubblat intagningen av elever så att antalet under år 1961 kommer att omfatta 90 elever mot tidigare 45. Denna utvidgning har medfört väsentligt ökade omkostnader för diakonissanstalten.

Under de fem sista åren har sålunda sjuksköterskeskolan gått med betydande driftunderskott vilka helt täckts av Samariterhemmet. Underskottet, som beror på de starkt ökade löne- och stipendiekostnaderna, är för år 1960 beräknat till 90 000 kronor och för år 1961 till 145 000 kronor.

Sjuksköterskeskolan har vidare hittills kunnat drivas inom Samariterhemmets egna lokaler. Antalet undervisnings- och elevrum har dock varit otillräckligt. Samariterhemmets styrelse har därför sett sig nödsakad besluta uppförandet av en särskild byggnad för sjuksköterskeskolan inrymmande såväl undervisningslokaler som elevrum. Detta gör behovet av en ekonomisk garanti för sjuksköterskeskolans framtid ytterligare angelägen.

Styrelsen har icke ansett sig kunna lösa problemet med driftunderskottet vare sig genom införandet av elevavgift, assistentår eller genom ytterligare utökning av elevantalet. En framställning till Uppsala läns landstings hälso- och sjukvårdsstyrelse om bidrag har avslagits.

Under hänvisning till det anförda hemställer Samariterhemmets styrelse om bidrag av statsmedel till driften av sjuksköterskeskolan.

III. *Direktionen för karolinska sjukhuset* anför.

Vid karolinska sjukhuset har sjuksköterskebristen, som förhindrar allt långsiktigt planeringsarbete, bl. a. föranlett att 3 vårdavdelningar med 70 vårdplatser måst stängas, att vissa avdelningar endast kan beläggas med reducerat patientantal och att thoraxklinikerna endast delvis kunnat öppnas, varjämte 5 avdelningar med 40 kirurgiska och 82 medicinska vårdplatser hittills ej kunnat tagas i bruk. Mycket stora svårigheter föreligger att upprätthålla driften vid övriga vårdavdelningar och de befintliga specialavdelningarna. Av i runt tal 550 sjuksköterskетjänster är f. n. 89 vakanta, därav 56 utan vikarie. Antalet tjänstlediga sjuksköterskor uppgår till 90. Vikarier saknas ständigt för mellan 10 och 20 av dessa.

I syfte att förbättra personalsituationen har ett flertal åtgärder vidtagits vid sjukhuset. Två bostadshus med tillhopa 149 lägenheter för sjuksköterskor har färdigställts. Vidare har ett stort antal tjänster uppdelats i deltidstjänster. Försöken att rekrytera sjuksköterskepersonal har därjämte starkt aktiverats.

Ehuru nämnda åtgärder icke varit utan betydelse för rekryteringen har situationen på grund av den alltmer tilltagande bristen på sjuksköterskor ej förbättrats. Skall driften vid karolinska sjukhuset kunna upprätthållas måste därför ytterligare åtgärder vidtagas för att främja möjligheterna att till sjukhuset rekrytera sjuksköterskor och behålla dem vid deras tjänster. De alternativ som härvid främst erbjuder sig är att antingen upprätta en sjukhusets egen sjuksköterskeskola eller att tillförsäkra karolinska sjukhuset ett ökat antal sjuksköterskor från Sophiahemmets sjuksköterskeskola genom ett vidgat samarbete mellan sjukhuset och skolan.

Det första alternativet skulle — förutom avsevärda investeringskostnader för nybyggnader — för statsverket medföra betydande utgifter för skolans drift. Härtill kommer att de begränsade möjligheterna att på kliniker och andra avdelningar meddela praktisk utbildning åt sjuksköterskeelever, utan att detta inverkar störande på sjukvården och undervisningen av medicine kandidater, skulle innebära intrång på de elevplatser, som nu står till förfogande för Sophiahemmets sjuksköterskeskola. Skolans möjligheter att meddela praktisk sjuksköterskeutbildning skulle härigenom delvis bortfalla, enär dess elever ej torde kunna placeras vid övriga sjukhus i Stockholm. Slutligen må framhållas att tomtmark för en sjuksköterskeskola knappast står till förfogande inom sjukhusets område.

Fördelen med en sjukhusets egen skola skulle vara att eleverna genom lämpligt utformade stipendier skulle kunna bindas till tjänstgöring vid sjukhuset under viss tid och härigenom en fast rekryteringsbas erhållas. Nämnda fördel torde emellertid i huvudsak kunna vinnas genom en utvidgning av det samarbete med Sophiahemmets sjuksköterskeskola, som till ömsesidig båtnad fortgått under många år, i syfte att dels öka sjuksköterskeskolans utbildningskapacitet och dels tillförsäkra karolinska sjukhuset ett årligt tillskott av nyutexaminerade sjuksköterskor.

Vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola påbörjas årligen två kurser med 36 nya sjuksköterskeelever i vardera. Utbildningen omfattar 7 terminer eller omkring 3 år och 3½ månader. Eleverna får huvuddelen av sin praktiska utbildning vid karolinska sjukhuset. Av en av medicinalstyrelsen verkställd inspektion vid sjuksköterskeskolan framgår, att en förbättring och modernisering av utbildningen vid skolan snarast bör genomföras. Vidare har framhållits att det nuvarande rekryteringsunderlaget enligt uppgift ej torde möjliggöra någon nämnvärd utökning av elevantalet, enär många av aspiranterna söker sig till flera skolor samtidigt. En god utbildning, som väl står sig i jämförelse med vad andra skolor erbjuder, torde i längden vara den viktigaste faktorn när det gäller förbättrad elevrekrytering. Elevernas ekonomiska förmåner under utbildningstiden och utbildningstidens längd torde ej heller sakna betydelse.

Huvuddelen av landets sjuksköterskeskolor binder sina elever till obligatorisk tjänstgöring — i allmänhet under ett år men i vissa fall för längre tid — vid sjukhus inom eget sjukvårdsområde genom stipendiegivning eller beviljande av studiebidrag. Med hänsyn härtill och till att flertalet av Sophiahemmets elever erhåller större delen av sin praktiska utbildning vid karolinska sjukhuset har direktionen mot bakgrunden av rådande personalläge upptagit förhandlingar med styrelsen för Sophiahemmet om en dylik obligatorisk tjänstgöringsskyldighet för en viss del av Sophiahemmets sjuksköterskeelever gentemot karolinska sjukhuset.

Styrelsen har ställt sig positiv till tanken på såväl en ökning av det årliga elevintaget som stipendiering av ett visst antal elever årligen. Från styrelsens sida har emellertid hävdats att en ökning av antalet elever samt en kvalitativ förbättring av undervisningen icke är möjlig utan ökade statliga insatser. Direktionen — som erinrar om att frågan om statsbidrag till driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola varit aktuell sedan lång tid tillbaka — har den bestämda uppfattningen, att sjuksköterskeskolan redan år 1961 skulle komma att uppvisa ett betydande ekonomiskt underskott, som icke läte sig täckas av skolans inkomster av olika slag. Härvid har hänsyn endast tagits till automatiska utgiftsökningar och de kostnader,

som sammanhänger med ett successivt genomförande av de av medicinalstyrelsen förordade åtgärderna för förbättring av utbildningen.

Mot bakgrunden härav och med hänsyn till angelägenheten av att möjliggöra en fortsatt drift av Sophiahemmets sjuksköterskeskola förordar direktionen att skolan tillerkännes ett årligt bidrag av statsmedel till driften. Endast härigenom synes garantier kunna vinnas för att karolinska sjukhuset skall kunna räkna med att årligen erhålla ett för sjukhusdriften oundgängligen nödvändigt tillskott av nyutexaminerade sjuksköterskor. Ett uteblivet statligt stöd skulle vidare omöjliggöra den förbättring av utbildningen, som även ur karolinska sjukhusets synpunkt framstår som angelägen.

Mellan direktionen och styrelsen har under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande träffats ett avtal angående samarbete i samband med driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola.

Enligt detta avtal skall elevintaget ökas från nuvarande 72 per år till omkring 82. Vidare har gällande principer om ersättning för elevernas arbete under den praktiska utbildningen ändrats. F. n. erlägger sjukhuset per elev och tjänstgöringsmånad tre fjärdedelar av sjukvårdsbiträdes lön med avdrag för tillhandahållna naturaförmåner (572,25 — 264,65 = 307 kronor 60 öre). I fortsättningen skall i stället erläggas 100 kronor per elev och tjänstgöringsmånad samt elev åtnjuta fri kost och logi. De nya bestämmelserna torde innebära bättre möjligheter till en effektiviserad praktisk utbildning.

Det nya avtalet förutsätter att den särskilda elevavgift om 500 kronor som f. n. utgår vid Sophiahemmet slopas. Vidare har utgående studiebidrag höjts till det belopp om 1 200 kronor för hela studietiden som gäller för de statliga sjuksköterskeskolorna. Som rekryteringsstimulerande åtgärd har därjämte införts stipendier om högst 1 000 kronor för varje elev, avsedda för ungefär hälften av eleverna. Till stipendierna har knutits villkor om tjänstgöring under ett år vid karolinska sjukhuset.

Enligt staten för Sophiahemmets sjuksköterskeskola för budgetåret 1961/62 skulle driftunderskottet, avsett att täckas av statsmedel, uppgå till 651 100 kronor. Härtill kommer ett belopp av 40 000 kronor för stipendier, vartill medel synes böra beräknas under karolinska sjukhusets avlöningsanslag, samt 122 400 kronor utgörande ersättning till Sophiahemmets sjuksköterskeskola för vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet praktiserande elever. De ändrade grunderna för tillhandahållande av fritt vivre åt elever medför ett inkomstbortfall för statsverket av omkring 341 000 kronor. Av en jämförelse av statens beräknade kostnader budgetåret 1961/62 för Sophiahemmets sjuksköterskeelever enligt nu gällande avtal och det nya avtalet framgår att kostnadsökningen för statsverket uppgår till 411 678 kronor. I detta belopp ingår dock en engångskostnad av 60 000 kronor för utrustning av vissa undervisningslokaler med anledning av ökat elevintag samt nödvändigheten att anordna viss dubbelläsning för att anpassa undervisningen till den nya studieplanen. Den årliga nettokostnadsökningen för framtiden bör med hänsyn härtill beräknas till (411 678 — 60 000) i runt tal 352 000 kronor.

Parterna har enats om en övergångsbestämmelse enligt vilken stipendium kan tilldelas elev redan fr. o. m. ingången av år 1961. Direktionen har härvid förutsatt att erforderliga medel härför kan ställas till förfogande under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i karolinska sjukhusets avlöningsstat.

Direktionen hemställer, att ett förslagsanslag av 651 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62 till Bidrag till driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola, samt att för samma budgetår under förslagsanslaget till Karolinska sjukhuset: Avlöningar uppföres en förslagsvis betecknad post om 40 000 kronor till stipendier till sjuksköterskeelever vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola.

Vid bifall härtill kan den under Karolinska sjukhusets avlöningsanslag uppförda delposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal minskas med 554 000 kronor och motsvarande anslagspost till serafimerlasarettet med 18 000 kronor. Anslaget till stipendier vid godkända sjuksköterskeskolor kan nedskrivas med cirka 8 000 kronor. Vidare bör en nedskrivning ske av posten under II Uppbörd i statens verksamhet: Inkomster vid Karolinska sjukhuset med 295 000 kronor och av motsvarande post för serafimerlasarettet med 9 000 kronor. Slutligen bör under Karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond posten för hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler nedskrivas med 36 000 kronor för Karolinska sjukhuset och 1 000 kronor för serafimerlasarettet.

Yttranden

Över diakonissanstalten Samariterhemmets framställning har yttrande avgivits av *medicinalstyrelsen*, som anför.

Samariterhemmets sjuksköterskeskola avser nu — efter att under cirka 8 år ha intagit ett mindre antal elever en gång per år — att återgå till systemet med intagning två gånger årligen (15 + 15). Detta medför avsevärt ökade kostnader för den teoretiska undervisningen. Å andra sidan innebär detta att en planmässig praktisk utbildning kan genomföras samtidigt som utbildningssjukhusens önskemål om att elever under allmän-utbildningen skall vara jämnt fördelade under året på de överenskomna elevplatserna uppfylles. Därest detta senare önskemål ej kan tillgodoses, torde inkomsterna från berörda sjukhus komma att minska. De ökade kostnaderna för läskurserna ter sig därför jämförelsevis låga.

Styrelsen anser det likväl ur ekonomisk synpunkt föga rationellt att driva en sjuksköterskeskola med en intagning av endast 30 elever per år. Med tillämpning av nu gällande normer för praktisk utbildning bör den ha en kapacitet av 50—60 nya elever per år. Det torde medföra betydande svårigheter för Samariterhemmet att ensamt anordna en tillfredsställande utbildning av denna omfattning. Sedan mer än 10 år tillbaka har en sammanslagning av Samariterhemmets sjuksköterskeskola med Ersta diakonissanstalts sjuksköterskeskola diskuterats. Erstaskolan är godkänd för en intagning av 25 elever per år. 1959 intogs 14 elever och 1960 17. Enligt uppgift underhandlar Stockholms stad f. n. med Ersta diakonissanstalt om en utökning av elevantalet till 30 per år. Rekryteringsunderlag för en sådan

utökning torde dock ej finnas f. n. Skolan har betydande svårigheter att under nuvarande förhållanden kunna anordna en fullgod utbildning. Styrelsen vill fördenskull föreslå att en utredning snarast verkställes angående möjligheterna för de båda här nämnda diakonissanstalterna att anordna en gemensam sjuksköterskeskola med intagning av 50—60 elever årligen.

Vidare tillstyrker medicinalstyrelsen att Samariterhemmet — i avbidan på resultatet av ifrågavarande utredning — under förutsättning att antalet nyintagna elever under ifrågavarande läsår ej understiger 30 erhåller statligt driftbidrag för nästkommande budgetår med ett engångsbelopp om 60 000 kronor.

Över direktionens för karolinska sjukhuset framställning har yttranden avgivits av medicinalstyrelsen och statskontoret.

Medicinalstyrelsen anför.

Sophiahemmets sjuksköterskeskola intar en särställning så tillvida, att sedan mer än 70 år tillbaka har den praktiska utbildningen av skolans elever huvudsakligen varit förlagd till statligt sjukhus — till en början till Serafimerlasarettet och sedan omkring 1940 till karolinska sjukhuset. Skolans elevantal utökades då för att tillgodose detta sjukhus behov. Vid respektive sjukhus har också sjuksköterskepersonalen till övervägande delen rekryterats från Sophiahemmet. För att skolans verksamhet skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt och karolinska sjukhuset tillförsäkras ett ökat antal sjuksköterskor synes ett betydande bidrag från statens sida vara erforderligt. Styrelsen har intet att erinra mot en bidragsgivning enligt de grunder, som framgå av det bilagda avtalet. Styrelsen vill i detta sammanhang särskilt framhålla, att det ur utbildningssynpunkt är speciellt värdefullt, att man i det nya avtalet frångått gällande ersättningsprincip, enligt vilken sjuksköterskeelev under praktisk utbildning anses ersätta $^3/_4$ sjukvårdsbiträde.

Styrelsen har icke närmare granskat den uppgjorda staten för 1961/62 men vill dock framhålla önskvärdheten av att en undersökning verkställes huruvida icke skolan ur organisatorisk synpunkt i större utsträckning skulle kunna skiljas från sjukhuset än vad som synes framgå av Sophiahemmets redogörelse.

Statskontoret anför.

Av de lämnade uppgifterna rörande den rådande bristen å sjuksköterskor vid karolinska sjukhuset och den därav föranledda begränsningen av verksamheten vid sjukhuset framgår, att särskilda rekryteringsfrämjande åtgärder måste anses ofrånkomliga för tillgodoseende av sjukhusets behov av sjuksköterskor. Beträffande de möjligheter, som härvid kunna övervägas, torde, såsom direktionen för sjukhuset förordat, ett närmare samarbete med Sophiahemmets sjuksköterskeskola i första hand böra ifrågakomma. Förslaget har i princip icke givit statskontoret anledning till erinran. Understrykas må, att — såvitt av framställningen framgår — statligt stöd till nämnda sjuksköterskeskola under alla förhållanden skulle inom snar framtid ha aktualiserats för genomförande av en angelägen förbättring av utbildningen vid skolan.

Beträffande villkoren för samarbetet vill statskontoret framhålla, att det

icke torde böra ifrågakomma, att statsverket i enlighet med förslaget skulle bära det slutliga kostnadsansvaret för sjuksköterskeskolans verksamhet, till beloppet endast reglerat över skolans inkomst- och utgiftsstat. Statens medverkan bör begränsas till vissa normerade bidrag, avvägda med utgångspunkt från en normalstat för skolan. I vilken utsträckning den i ärendet framlagda staten för skolan, avseende budgetåret 1961/62, kan läggas till grund för en dylik statsbidragsgivning torde emellertid svårligen kunna närmare bedömas på grundval av föreliggande summariska uppgifter.

Allmänt sett synes skolans utgifter ha upptagits till högre belopp än som torde kunna motiveras av ökad elevintagning och förbättrad undervisning. I förevarande sammanhang torde för övrigt böra räknas med en personalorganisation, som närmare ansluter sig till den som gäller för statens sjuksköterskeskola i Stockholm.

Departementschefen

Diakonissanstalten Samariterhemmet i Uppsala driver sedan lång tid tillbaka en sjuksköterskeskola i anslutning till anstalten. Skolan, som tidigare mottagit 15 nya elever varje år, har fr. o. m. hösten 1960 ökat den årliga intagningen till (15 + 15) 30 elever. I samband härmed planeras en nybyggnad för bl. a. elevbostäder och undervisningslokaler, för vilken statligt tertiärlån erhållits. Styrelsen för Samariterhemmet framhåller, att skolan de senaste åren gått med betydande driftunderskott, som kommer att ytterligare öka genom den planerade utvidgningen av verksamheten. För år 1960 beräknas driftunderskottet till cirka 90 000 kronor och för 1961 till cirka 145 000 kronor. Styrelsen hemställer därför om statligt bidrag till driften av skolan.

För egen del finner jag i likhet med medicinalstyrelsen föga rationellt och ekonomiskt att driva en sjuksköterskeskola med en intagning av endast 30 elever per år. Jag förordar därför, att en utredning verkställes rörande möjligheterna att öka intagningen till 50—60 elever per år. I avvaktan på resultatet härav och för att undvika att skolans verksamhet måste upphöra eller minska, anser jag mig böra tillstyrka, att skolan erhåller statsbidrag med 100 000 kronor till täckande av driftunderskottet.

Sophiahemmets sjuksköterskeskola har sedan länge en stor del av sina elever placerade i praktisk utbildning vid karolinska sjukhuset. Vidare brukar många elever efter avslutad utbildning tjänstgöra vid sjukhuset. Även denna privata skola har emellertid svårt att i dagens läge med starkt ökande utgifter kunna finansiera verksamheten, som f. n. är så gott som helt baserad på inkomsterna av elevernas arbete under den praktiska utbildningen. Direktionen för karolinska sjukhuset har nu framhållit, att läget vid karolinska sjukhuset till följd av sjuksköterskebristen är ytterst prekärt. Av cirka 550 sjuksköterskeljänster är sålunda f. n. 89 vakanta. Särskilda åtgärder måste på grund härav vidtagas för att trygga tillgången på sjuksköterskor. Direktionen har därför — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — träffat nytt avtal med styrelsen för Sophiahemmet, enligt vilket elevintagningen skall höjas från 72 till omkring 82 nya elever per år.

Staten skall ge bidrag till sjuksköterskeskolans drift med belopp motsvarande driftunderskottet enligt godkänd stat för skolan. De nuvarande grunderna för ersättning för elevernas arbete under praktiktiden skall ändras så att eleverna åtnjuter fri kost och logi, varjämte skolan erhåller 100 kronor per månad och elev för den praktiska tjänstgöringen. Detta överensstämmer i princip med det system som användes beträffande eleverna från statens sjuksköterskeskola i Stockholm. Någon elevavgift skall inte längre uttagas. Vidare har i avtalet förutsatts att omkring hälften av eleverna skall kunna erhålla stipendier om högst 1 000 kronor, till vilka har knutits villkor om ett års tjänstgöring vid sjukhuset för varje stipendium. Härigenom skulle ett visst rekryteringsunderlag säkras för sjukhuset.

För egen del finner jag det ofrånkomligt, att i nuvarande bristsituation åtgärder vidtages för att öka tillgången på sjuksköterskor vid karolinska sjukhuset. Det synes vidare föreligga en uppenbar risk för att Sophiahemmets sjuksköterskeskola måste läggas ner eller kraftigt minska verksamheten, om icke ekonomiskt stöd utifrån erhålles. En sådan utveckling skulle innebära katastrof för sjukhuset. Jag anser mig därför böra tillstyrka förslaget att staten skall täcka driftunderskottet vid skolan samt ge bidrag till stipendier till skolans elever. För båda dessa ändamål anser jag emellertid en medelsanvisning för nästa budgetår med 650 000 kronor vara tillräcklig. Karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets avlöningsanslag kan därvid minskas med sammanlagt omkring 600 000 kronor. Å andra sidan måste sjukhusens inkomstposter nedräknas med cirka 340 000 kronor. Nettokostnaden för statsverket blir sålunda cirka 390 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva och fastställa den utgiftsstat för Sophiahemmets sjuksköterskeskola, som skall bilda underlag för beräkningen av statsbidraget.

Därest riksdagen ej har någon erinran häremot torde kostnaden för utdelning under innevarande budgetår av 18 stipendier, 18 000 kronor, få bestridas från den under karolinska sjukhusets avlöningsstat uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Kostnaderna för de stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor som utdelas som bidrag till utgående elevavgifter torde i fortsättningen böra bestridas från förevarande anslag. Då Sophiahemmets sjuksköterskeskola som redan nämnts icke i fortsättningen uttager elevavgift, kan för ändamålet beräknas omkring 8 000 kronor, motsvarande vad som tidigare utgivits per år till elever vid Röda Korsets sjuksköterskeskola.

Anslaget — som bör ha förslagsanslags natur — bör alltså upptagas till (100 000 + 650 000 + 8 000) 758 000 eller avrundat 760 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 760 000 kronor.

[106] **101. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	250 000	245 888
1960/61 (statsliggaren s. 1141)	355 000	
1961/62 (förslag)	510 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 167 000 kronor.

	Ökning
1. *Personalförstärkning:*	
En studieledare i Ag 21 från 1/1 1962	13 020
2. *Löneregleringar:*	
a) En rektor Ae 26 i st. f. Ae 23	4 831
b) 5 studieledare Ae 21 i st. f. A 17	22 065
c) En studieledare Ae 23 i st. f. Ae 19	5 386
3. *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:*	
a) Höjning av sekreterarens arvode	600
b) Ersättning till vikarie för sekreteraren vid semester	450
c) Ersättning till styrelsens ledamöter	2 550
4. *Arvoden till tillfälliga lärare m. m.:*	
a) Undervisning i röstvård m. m.	3 460
b) Fortbildningskurs för husmödrar	20 000
c) Jämsidesundervisning i narkoskursen	3 000
d) Höjning av timarvoden	54 840
e) Resekostnader	300
f) Förlängning av avdelningssköterskekurserna till 12 veckor	—
5. *Omräkning m. m.:*	
a) Löneklassändring	160
b) Rörligt tillägg	22 000
c) Vikariatsersättningar m. m.	3 350
d) Lön till studieledare 6 månader i Ag 17	10 589
e) Avrundning	399
	167 000

Motiv

För att kunna fullgöra sin skyldighet att utbilda lärare för sjuksköterskeutbildningen är institutet beroende av egna, tillräckliga lokaler och tillräcklig personal. Institutet får disponera de av svensk sjuksköterskeförening förhyrda lokalerna å Östermalmsgatan intill den 1 juli 1961. Det är således oundgängligen nödvändigt att andra lokaler finnes tillgängliga för institutet fr. o. m. nämnda tidpunkt. Såsom styrelsen tidigare anfört, bör lokalfrågan lösas så, att en byggnad uppföres i Solna på en tomt intill statens sjuksköterskeskola.

För budgetåret 1961/62 föreslås följande omfattning av verksamheten: Påbörjande av två lärarkurser och fullföljande av tre under budgetåret 1960/61 påbörjade dylika kurser; genomförande av en husmoderskurs och påbörjande av en dylik kurs; sju kurser, varav fyra i Göteborg, för utbildning av avdelningssköterskor vid sjukvårdsanstalter; en påbyggnadskurs för husmödrar vid sjukstugor och andra mindre sjukvårdsanstalter; en preparandkurs; en narkoskurs samt en fortbildningskurs för husmödrar.

Denna omfattning av verksamheten måste betraktas som ett minimum i dagens läge.

1. För genomförande av kursprogrammet krävs en ny tjänst som studieledare i Ag 21 fr. o. m. den 1/1 1962.

2 b) Den föreslagna kursverksamheten är av större omfattning än vad medicinalstyrelsen i sin utredning förutsatte vid fullt utbyggt institut. Verksamheten under kommande budgetår torde icke bli av mindre omfattning. Snarare torde en utökning därav vara mera sannolik och med hänsyn härtill föreslås, att två extra studieledartjänster uppföres på extra ordinarie stat.

Rektorstjänsterna för de av landstingen drivna sjuksköterskeskolorna har höjts från A 17 till A 19. Institutets studieledare bör därför nu placeras i Ae 21.

2 c) För att rektor skall kunna planera och följa utbildningen i den omfattning, som förutsatts i institutets stadga, erfordras, att hon i viss utsträckning avlastas administrativa uppgifter, vilka bör övertagas av en av studieledarna. Detta motiverar höjning till lönegrad 23 av en studieledartjänst.

3 a) och b) Med hänsyn till löneutvecklingen under de senaste åren är en uppräkning av arvodet till redogöraren till 3 600 kronor motiverad. Nuvarande redogörare bör tillerkännas semester och medel beräknas till vikarie med 450 kronor.

4 a) Då det är av stor betydelse att ämnet röstvård ingår åtminstone på lärarlinjen har medel beräknats härför med 3 460 kronor.

4 b) På försök bör en fortbildningskurs om 6 veckor anordnas för föreståndarinnor vid sjukhus. Deltagarna bör teoretiskt och praktiskt insättas i grunderna för någon eller några av de enklaste och för sjukhussituationen mest användbara arbetsstudiemetoderna, hur resultatet av de utförda undersökningarna presenteras och hur de följas upp. Kostnaderna beräknas till 20 000 kronor.

4 c) Narkoskursen har hitintills omfattat 5 veckors teoretisk utbildning samt 17 veckors praktisk utbildning på sjukhus. Det är otillfredsställande att under den praktiska utbildningen icke ha någon form av teoretisk undervisning. För att täcka behovet av sådan jämsidesundervisning behövs 2 föreläsningstimmar och 2 seminarietimmar per vecka. Härför erfordras 3 000 kronor.

4 d) och e) Skälig ersättning bör utgå till timlärarna. Handledarearvoden vid den praktiska utbildningen bör utgå med 50 kronor per elev och månad.

4 f) Styrelsen åberopar vad som anförts i föregående års anslagsäskanden.

Yttrande

Medicinalstyrelsen understryker institutets behov av egna tillräckliga lokaler och erforderlig personal. Verksamheten kan ej bedrivas på ett till-

fredsställande sätt i nuvarande provisoriska lokaler och utan fast anställda, utbildade lärarkrafter.

Beträffande verksamhetens omfattning tillstyrker medicinalstyrelsen att minst en preparandkurs anordnas även nästkommande år. På grund av bristen på lärare föreslår styrelsen att institutets styrelse får i uppdrag att undersöka möjligheterna av att även nästa läsår anordna en tredje lärarkurs, lämpligen förlagd till Göteborg och med början våren 1962. En dylik kurs bör dock denna gång ej få anordnas på bekostnad av husmodersutbildningen, enär även behovet av välutbildade husmödrar har blivit alltmera markant och bl. a. återverkat på den praktiska utbildningen av sjukvårdspersonal vid sjukhusen. Institutet blir då i behov av sju studieledare under hela läsåret.

Medicinalstyrelsen tillstyrker uppflyttning av rektorstjänsten till Ae 26 samt av en studieledartjänst till biträdande rektor i Ae 23. Vidare anser styrelsen erfarenheterna tala för att åtminstone ett visst antal av studieledartjänsterna placeras högre än rektorsbefattning vid sjuksköterskeskola. Medicinalstyrelsen tillstyrker därjämte, att sekreterarens arvode uppräknas samt att medel beräknas för anställande av en vikarie under sekreterarens semester och för undervisning i röstvård. Fortbildningskursen för husmödrar är i dagens situation angelägen. Då ökad teoretisk undervisning erfordras samt jämsidesläsning ur organisatorisk synpunkt nu är möjlig att anordna utan att elevantalet behöver minskas, tillstyrkes den föreslagna förbättringen av undervisningen i narkoskursen. Behovet av höjda timlärararvoden understrykes ånyo. Frågan om en eventuell förlängning av avdelningskurserna synes böra upptagas först sedan en av institutets ledning planerad utredning angående innehållet i de olika kurserna slutförts.

Departementschefen

I enlighet med riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 har en tjänst som studieledare i Ae 17 uppflyttats till biträdande rektor i Ae 21. Vidare har tre studieledartjänster i Ae 17 uppflyttats till Ae 19.

Den ordinarie kursverksamheten under innevarande budgetår omfattar en lärarkurs, en husmoderskurs, fyra avdelningssköterskekurser, en förlängd avdelningssköterskekurs samt en kurs i narkosgivning. Vidare anordnas två extra lärarkurser, den ena med början hösten 1960 i Göteborg och den andra med början våren 1961 i Stockholm, två extra avdelningssköterskekurser samt en särskild preparandkurs om en månad för blivande lärare, vilken är avsedd att bl. a. ersätta avdelningssköterskekurs såsom villkor för tillträde till lärarkurs.

För nästa budgetår bör såsom institutets styrelse föreslagit utöver den ordinarie kursverksamheten anordnas två extra avdelningssköterskekurser, en extra lärarkurs i Stockholm med början våren 1962 samt en preparandkurs. Jag finner det även i och för sig angeläget att ytterligare en hus-

moderskurs anordnas. Med hänsyn till den alltjämt bestående lärarbristen bör emellertid denna extrakurs, om så befinnes lämpligt ur rekryterings- eller andra synpunkter, få utbytas mot ytterligare en lärarkurs. I så fall bör ytterligare en avdelningssköterskekurs anordnas. Vidare föreslår jag, att även under nästa budgetår anordnas en extra lärarkurs i Göteborg.

För den föreslagna omfattningen av verksamheten under nästa budgetår anser jag det nödvändigt med ytterligare en studieledare i Ag 19 under hela budgetåret 1961/62. Därjämte beräknar jag för den extra lärarkursen i Göteborg omkring 20 000 kronor för arvoden åt tillälliga lärare.

Beträffande narkoskursen anser jag önskvärt att viss jämsidesundervisning bedrives, vilket torde kunna ske inom ramen för det belopp för arvoden åt tillfälliga lärare jag avser att föreslå i det följande.

Förslagen om anordnande av en fortbildningskurs för husmödrar och om förlängning av avdelningssköterskekurserna kan jag icke biträda. Icke heller kan jag tillstyrka förslagen om lönereglering av rektorstjänsten eller om anvisande av särskilda medel för undervisning i röstvård, för höjning av timlärararvodena utöver vad Kungl. Maj:t medgivit för innevarande budgetår, för höjning av redogörarens arvode eller för anställande av vikarie under dennes semester.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökad medelsanvisning med (23 000 + 20 000) 43 000 kronor. Den automatiska utgiftsstegringen för lönegrads- och löneklassuppflyttningar, arvodeshöjningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. beräknar jag till sammanlagt 112 000 kronor. Avlöningsanslaget bör alltså uppräknas med (43 000 + 112 000) 155 000 kronor till (355 000 + 155 000) 510 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	6 000
2.	Arvoden åt tillfälliga lärare m. m., *förslagsvis*	218 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	219 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	63 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 000
	Summa kronor	510 000;

b) till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 510 000 kronor.

[107] 102. **Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	28 000	28 984
1960/61 (statsliggaren s. 1142)	42 000	
1961/62 (förslag)	52 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (skr. 29/8 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 12 500 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar	4 362	7 000	8 500	1 500
2. Expenser	19 000	23 500	28 500	5 000
3. Omräkning				6 000
				12 500

Motiv

1. För att utbildningsverksamheten i Stockholm och Göteborg skall kunna samordnas på ett ändamålsenligt sätt erfordras, att studieledarna regelbundet får sammanträffa med varandra och med rektor för diskussioner m. m. i Stockholm åtminstone två gånger per termin. Kostnaderna härför beräknas till cirka 1 500 kronor.

2. Då städnings- och telefonkostnaderna väsentligt stigit, erfordras uppräkning av anslagsposten med 5 000 kronor.

Yttrande

Medicinalstyrelsen tillstyrker de begärda anslagsökningarna.

Departementschefen

Under anslagsposten till expenser tillstyrker jag en med 2 000 kronor ökad medelsanvisning. Däremot kan jag icke biträda förslaget om höjning av anslagsposten till reseersättningar.

För den under nästföregående punkt redovisade kursverksamheten under innevarande budgetår har Kungl. Maj:t medgivit en höjning av omkostnadsanslaget med sammanlagt 6 000 kronor. Motsvarande belopp torde böra anvisas även för nästa budgetår.

Med anledning av den extra lärarkurs i Göteborg som jag föreslagit för nästa budgetår bör under förevarande anslag anvisas ett belopp av 1 700 kronor, varav 500 kronor för reseersättningar, 700 kronor för expenser samt 500 kronor för inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att byggnadsstyrelsen f. n. undersöker möjligheterna att lösa institutets lokalfråga. Därest inflyttning i nya lokaler kan ske under nästa budgetår, torde kostnaderna för flyttning

samt anskaffning av utrustning och inventarier få bestridas från förevarande anslag.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppräknas med (2 000 + 6 000 + 1 700) avrundat 10 000 kronor och således uppföras med (42 000 + 10 000) 52 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 52 000 kronor.

[108] **103. Utbildning av viss sjukvårdspersonal**

	Anslag
1960/61 (statsliggaren s. 1143)	77 000
1961/62 (förslag)	131 000

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 21/9 och 18/11 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 155 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
A. *Specialutbildning av barnsjuksköterskor*			
1. Arvode till en föreståndarinna	22 000	24 700	+ 2 700
2. Arvode till en kursledarinna	11 300	13 400	+ 2 100
3. Arvode till speciallärare samt hospiteringsersättning	19 700	22 000	+ 2 300
4. Ersättning till speciallärare för resekostnader m. m.	1 000	—	— 1 000
5. Expenser	1 800	2 300	+ 500
6. Sjukvård m. m.	200	150	— 50
7. Studievecka för sjuksköterskor, anställda å barnavårdscentral	—	1 450	+ 1 450
8. Omräkning			+ 2 000
B. *Vidareutbildning av laboratoriebiträden*			
1. Arvode till kursledare, föreläsare m. m.	20 600	73 235	+ 52 635
2. Materialkostnader m. m.	4 400	10 400	+ 6 000
3. Förberedande kurser	—	6 900	+ 6 900
4. Omräkning			+ 2 000
			+ **77 535**

Motiv

A. Vid centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor meddelas undervisningen *dels* vid s. k. A-kurser (barnavård och barnsjukvård) under sammanlagt högst tolv månader, *dels ock* vid s. k. B-kurser (social barnavård) under en tid av 4 månader i samband med praktik inom skilda grenar av den förebyggande barnavården.

Vid skolan anordnas f. n. årligen två A-kurser med sammanlagt cirka 60 elever och två B-kurser med tillhopa 40 elever. Då intagning av elever till A-kurserna sker två gånger per år, undervisas vid skolan ständigt två grupper av dessa elever. B-kurserna pågår under tillhopa åtta månader av året.

A-kursen finansieras f. n. huvudsakligen genom den ersättning, som erhålles för elevernas arbete vid karolinska sjukhusets barnklinik. Kostnaderna för B-kurserna har helt bestritts av statsmedel.

Medicinalstyrelsen har utgått från samma regler och organisation som tidigare.

3 och 4. Arvodena bör höjas, varvid posten till ersättning åt tillfälliga lärare för resekostnader m. m. kan utgå.

5. Pensionsavgiften för föreståndarinnan har höjts.

7. Två år har förflutit sedan den senaste kompletteringskursen för vid barnavårdscentral anställda sjuksköterskor anordnades. I framställningar om anordnande av nya kurser för ifrågavarande befattningshavare har framhållits att utvecklingen numera går mycket snabbt och att nya uppgifter pålägges barnavårdscentralerna. Särskilt har den mentalhygieniska verksamheten vid centralerna utvidgats. Vidare förläggs syn- och hörselprövningar dit.

Styrelsen understryker, att ett stort behov av fortbildningskurser för ifrågavarande befattningshavare föreligger. För en kurs om en vecka med cirka 25 elever beräknas kostnaderna till 1 450 kronor, varav för kursledarinna 380 kronor, för föreläsningsarvoden 970 kronor och för expenser 100 kronor.

B. 1—2. Vidareutbildningen för laboratoriebiträden har avsetts skola bedrivas efter tre olika linjer, en kliniskt-kemisk, en bakteriologisk samt en histologisk-patologisk linje. Dessa kurser skall vara öppna för i första hand elever, som genomgått laborantskola, men även för andra, som efter särskild prövning visat sig besitta motsvarande kunskaper. Kostnaderna för den teoretiska undervisningen bestrides från förevarande anslag.

För budgetåret 1961/62 planerar medicinalstyrelsen vidareutbildning enligt fyra huvudlinjer: den kliniskt-kemiska, den bakteriologiska och den histologisk-patologiska linjen samt en ny allmän-kemisk linje. Därjämte planeras såsom två särskilda sektioner av den bakteriologiska linjen vidareutbildning i blodgruppsserologi och farmakologi samt som en särskild sektion av den histologisk-patologiska linjen vidareutbildning i parasitologi.

För den *kliniskt-kemiska linjen* planeras en läskurs med omkring 30 elever, varav en sjättedel från statliga institutioner. Kursen omfattar 150 timmar, av vilka 10 timmar, ingående i en föreläsningsserie i hematologi, bör dubbleras, enär viss åskådningsundervisning ej lämpligen kan ske för flera än högst 15 elever åt gången.

Kostnaderna beräknas enligt följande:

Föreläsningar, 140 st. à 45 kronor samt 2 × 10 st. à 45 kronor	7 200
Arvode till instruktionspersonal, inklusive kursledare	4 200
Materialkostnader à 30 kronor per elev för 30 elever	900
Automatisk skioptikonapparat	500
Underhåll av apparatur samt oförutsedda utgifter	1 000
	13 800

En automatisk skioptikonapparat skulle medföra vissa praktiska och personalbesparande fördelar.

För den *bakteriologiska linjen* planeras två läskurser av vilka den ena skall förläggas till Stockholm och den andra till Malmö eller eventuellt till Lund eller Göteborg. Varje läskurs beräknas för omkring 30 elever och drygt tre fjärdedelar av dessa skall få sin praktiska utbildning vid statliga institutioner. De elever, som icke genomgått laborantskola eller har samma kunskaper, skall, innan de får deltaga i teoretisk kurs, under de första praktikmånaderna komplettera sina kunskaper samt genomgå en något längre praktisk utbildning än övriga elever.

Kostnaderna för en kurs uppskattas enligt följande.

Föreläsningar, 150 st. à 45 kronor	6 750
Materialkostnader à 50 kronor per elev för 30 elever	1 500
Underhåll av apparatur samt oförutsedda utgifter	500
	8 750

För två kurser beräknas alltså (2 × 8 750) 17 500 kronor.

För den till ort utanför Stockholm förlagda läskursen tillkommer härefter arvode till instruktionspersonal med 2 800 kronor.

Den *blodgruppsserologiska sektionen* skall närmast ha till ändamål att förse statens rättskemiska laboratoriums blodgruppsserologiska avdelning med kompetent arbetskraft men avses även kunna bli till nytta för blodgivarcentraler och centrallasarett.

Föreståndaren för den blodgruppsserologiska avdelningen vid laboratoriet har anfört, att det arbete, som där bedrives, är så specialiserat att man har föga nytta av en vidareutbildning av laboratoriebiträden enligt nu existerande linjer. Nyanställda laboratoriebiträden vid avdelningen kan icke anses behärska de vid avdelningen tillämpade metoderna förrän efter åtminstone två års tjänstgöring. Avdelningens laboratoriebiträden bör erhålla vidareutbildning, som kan anses likvärdig med och i lönegradsplacering räknas lika med redan förekommande vidareutbildningslinjer.

Föreståndaren, som anser det behövas ett nytillskott av minst två blodgruppsserologiskt specialutbildade laboratoriebiträden per år, har avsett att de vid avdelningen anställda laboratoriebiträdena, av vilka icke någon har kortare laboratoriepraktik än tre år, successivt skulle få deltaga i undervisningen, varvid ungefär 10 av dessa skulle få börja redan under innevarande budgetår och minst 6 under det därpå följande.

Såväl den praktiska som större delen av den teoretiska utbildningen kan förläggas till institutionen, varvid antalet särskilt ersatta föreläsningstimmar kan nedbringas till 75. Kostnaderna för dessa beräknas till (75 × 45) 3 375 kronor. Övriga delar av den teoretiska utbildningen skulle eleverna tillägna sig genom att deltaga i vissa avsnitt av den bakteriologiska linjens centrala läskurs.

Ej heller beträffande vidareutbildningen enligt den *farmakologiska sektionen* av den bakteriologiska linjen är det erforderligt att medicinalstyrelsen anordnar någon central läskurs. Eleverna, vilka endast beräknas uppgå

till tre stycken per år, kan erhålla sin praktiska utbildning vid statens farmacevtiska laboratoriums biologiska avdelning och sin teoretiska utbildning — förutom genom individuell undervisning av laboratorieläkaren och instruktionslaboratrisen i nära anslutning till det praktiska arbetet — genom att bevista dels vissa delar av den bakteriologiska läskursen, dels farmakologikursen för blivande receptarier och dels Svenska laboratrisföreningens kurs i djurexperimentell metodik. Kostnaden för deltagande i sistnämnda kurs beräknas till omkring 70 kronor per elev eller tillhopa 210 kronor.

För den *histologisk-patologiska linjen* planeras en läskurs för 20 elever, av vilka två tredjedelar sannolikt torde få sin övriga utbildning bekostad av statsmedel.

Kostnaderna beräknas enligt följande.

Föreläsningar, 150 st. à 45 kronor	6 750
Jämsidesundervisning	16 000
Instruktionspersonal för laborationer samt kurs i histologisk teknik	5 600
Kursledare	2 800
Materialkostnader á 100 kronor per elev för 20 elever	2 000
Underhåll av apparatur samt oförutsedda utgifter	1 500
	34 650

Medicinalstyrelsen framhåller att statens veterinärmedicinska anstalt icke ansett någon av de tre nu existerande vidareutbildningslinjerna vara lämplig för vidareutbildning av laboratoriebiträden för det *parasitologiska* verksamhetsområdet. Det skulle därför vara av stor betydelse särskilt för anstalten men även för de zoologiska institutionerna i landet om en ny vidareutbildningslinje med tyngdpunkten på parasitologien organiserades. Högst ett par elever om året behöver utbildas och det skulle därför vara tillräckligt om vidareutbildning i parasitologi anordnades vart tredje år med tre à fyra elever varje gång. Anstalten har funnit det angeläget, att en första kurs kommer i gång snarast möjligt.

Den praktiska vidareutbildningen för denna grupp skulle kunna förläggas till anstaltens parasitologiska avdelning, som även skulle kunna omhänderha undervisningen i vissa av de i den teoretiska utbildningen ingående ämnena. Den teoretiska utbildningen i övrigt skulle eleverna tills vidare kunna inhämta genom att bevista vissa av svenska laboratrisföreningens kurser, så länge dessa pågår. Avgifterna för deltagande i dessa kurser, beräknas till högst 250 kronor per elev eller för tre elever 750 kronor.

Någon *allmän-kemisk linje* har tidigare ej funnits. Från olika håll har emellertid framhållits, att nuvarande linjer icke är tillfyllest för vidareutbildning av sådana laboratoriebiträden, varav behov föreligger inom vissa sektioner av medicinsk och därtill anknuten farmacevtisk laboratorieverksamhet med analytiskt-kemiskt, fysikaliskt-kemiskt och kemiskt-tekniskt arbete. Institutioner av detta slag är statens institut för folkhälsan, statens

farmacevtiska laboratorium (kemiska avdelningen och apoteksinspektionen), statens rättskemiska laboratorium (toxikologisk-kemiska avdelningen), farmacevtiska institutet, statens veterinärmedicinska anstalt (kemiska avdelningen), veterinärhögskolan (medicinskt-kemiska avdelningen) och karolinska institutet (medicinskt-kemiska avdelningen m. fl.). Vid dessa laboratorier bedrivs dels vetenskapligt arbete dels ock undersöknings- och kontrollarbete av synnerligen kvalificerat slag. Det är sällan fråga om rutinarbete av serieanalyskaraktär. Här erfordras laboratoriebiträden med lika goda kunskaper och lika gedigen utbildning som vid de laboratorier, som tillgodoses med de tre förefintliga utbildningslinjerna.

Utbildningsbehovet under ett inledande skede uppskattas till minst 15 elever per år, vilka torde kunna mottagas för praktisk utbildning vid sagda institutioner.

Även andra institutioner t. ex. motsvarande institutioner vid rikets övriga universitet, får antagas vara intresserade av en vidareutbildning enligt denna linje.

Från statens institut för folkhälsan har ingivits ett förslag till kursplan för den allmän-kemiska linjen, uppdelat å en praktisk samt en teoretisk del, med 150 lektionstimmar, avsedda att givas antingen jämsides med eller också efter den praktiska utbildningen. Hela vidareutbildningen beräknas taga omkring ett år i anspråk för elever från laborantskola och något längre tid för övriga elever.

Kostnaden för den centrala läskursen uppskattar medicinalstyrelsen till 10 550 kronor enligt följande.

Föreläsningar, 150 st. à 45 kronor	6 750
Laborationer, 20 st. à 25 kronor	500
Kursledare	2 800
Oförutsedda utgifter	500
	10 550

Lokaler för samtliga läskurser torde med all sannolikhet kunna anskaffas utan några särskilda kostnader för statsverket.

3. Genom beslut den 14 juli 1960 medgav Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att anordna en *förberedande kurs för laboratoriebiträden,* avsedd för sådana elever vid den bakteriologiska linjen, som ej genomgått laborantskola men som eljest är kvalificerade att genomgå vidareutbildningskurs.

För budgetåret 1961/62 avser medicinalstyrelsen att anordna tre förberedande kurser för elever, som icke genomgått laborantskola, nämligen två kurser för elever å den bakteriologiska linjen och en för elever å den allmän-kemiska linjen. Laborantskolornas kapacitet är ännu icke större än att av det antal elever, som vid ingången av budgetåret 1961/62 kan antagas påbörja vidareutbildning, endast omkring hälften eller cirka 70 elever beräknas komma från dessa skolor. För övriga elever kommer att erfordras särskilda medgivanden samt kompletterande studier för att få deltaga i vidareutbildningskurserna.

Kostnaderna beräknas för 3 kurser till 6 900 kronor.

Beträffande *finansieringen* av läskurserna förordar medicinalstyrelsen — med hänsyn till huvudmännens stora utgifter i övrigt för denna utbildning och till svårigheten att placera ut eleverna i den praktiska utbildningen — att staten åtager sig hela kostnaden för de centrala läskurserna och icke endast för de tre fjärdedelar, som motiveras av antalet deltagande från statliga institutioner. Den förhållandevis ringa kostnadsökningen, cirka 20 000 kronor, kommer enligt styrelsens förmenande mer än väl att uppvägas av de förenklingar, som härigenom skulle uppstå i statens och kommunernas samarbete i avseende å vidareutbildningen av laboratoriebiträden.

Yttranden

Beträffande förslaget till *vidareutbildning av laboratoriebiträden* framhåller *statens veterinärmedicinska anstalt* att med hänsyn till de parasitära sjukdomsproblemens omfattning i Sverige den *parasitologiska utbildningslinjen* är av största intresse. En samordning av utbildningen med den histologisk-patologiska linjen bör emellertid övervägas, varvid vissa ämnen i läskursen för denna linje skulle kunna utgå och ersättas av parasitologiska ämnen. Kostnaderna beräknas till 2 600 kronor. Ifråga om den *allmänkemiska* linjen betonar anstalten det stora värdet för institutionen, att nämnda utbildningslinje kommer igång. I och för praktisk utbildning kan en eller ett par elever mottagas vid anstaltens kemiska avdelning, där arbetet omfattar sådan verksamhet och har en sådan uppläggning, att den av folkhälsoinstitutet ingivna kursplanen synes kunna i huvudsak väl realiseras. Vad beträffar den teoretiska delen av utbildningen synes en viss överdimensionering prägla det framlagda förslaget; detta bör dock lätt kunna tillrättaläggas vid kursplanernas slutliga utformning.

Rektorsämbetet vid farmaceutiska institutet framhåller det stora behovet av en allmän-kemisk utbildningslinje. Även *rektorsämbetena vid veterinärhögskolan* och vid *karolinska institutet* finner anordnandet av ifrågavarande utbildning angelägen.

Departementschefen

Enligt riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178/1960 skall arvodet till föreståndarinnan för centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor, som f. n. utgår efter lönegrad A 17, höjas att motsvara lönegrad A 19 samt tjänstebenämningen ändras till rektor. Vidare skall arvodet till kursledarinnan vid skolan höjas från belopp motsvarande lönegrad A 12 eller A 14 till lönegrad A 14 eller A 16 samt tjänstebenämningen ändras till instruktionssköterska.

Förslaget om anordnande av en kompletteringskurs för sjuksköterskor vid barnavårdscentraler anser jag mig icke kunna biträda.

Under anslagsposten till arvoden till speciallärare samt hospiteringsersätt-

ningar beräknar jag för den höjning av arvodena som Kungl. Maj:t medgivit för innevarande budgetår en ökning av medelsanvisningen med 2 000 kronor. I övrigt kan jag icke tillstyrka någon höjning av ifrågavarande anslagspost.

Anslagsposten till expenser torde böra höjas med 500 kronor. För sjukvård m. m. beräknar jag oförändrat belopp.

I enlighet med det anförda bör medelsanvisningen för specialutbildning av barnsjuksköterskor höjas med (4 800 + 2 000 + 500) 7 300 kronor och således upptagas till (54 000 + 7 300) 61 300 kronor.

Vidareutbildningen av laboratoriebiträden bedrives under innevarande budgetår av medicinalstyrelsen i huvudsak enligt de riktlinjer som redovisades under motsvarande anslagspunkt i 1960 års statsverksproposition. Sålunda anordnas vidareutbildningskurser enligt den kliniskt-kemiska, den bakteriologiska och den histologisk-patologiska linjen. Då emellertid kapaciteten vid laborantskolorna ännu ej är tillräcklig för att förse vidareutbildningskurserna med rekryteringsunderlag har medicinalstyrelsen under hösten 1960 anordnat en särskild kompletteringskurs för deltagare som ej genomgått laborantskola.

För budgetåret 1961/62 planerar medicinalstyrelsen vidareutbildning enligt de tre nämnda huvudlinjerna, varvid en läskurs för cirka 30 elever avses äga rum för den kliniskt-kemiska linjen, två läskurser med sammanlagt cirka 60 elever för den bakteriologiska linjen och en läskurs med 20 elever för den histologisk-patologiska linjen. Den bakteriologiska linjen planeras bli kompletterad med en blodgruppsserologisk och en farmakologisk sektion, avsedda för ett mindre antal elever vid statens rättskemiska och farmacevtiska laboratorier. Inom den histologisk-patologiska linjen planeras vidare även en parasitologisk sektion för ett fåtal elever, vilkas utbildning avses äga rum vid statens veterinärmedicinska anstalt. För egen del biträder jag medicinalstyrelsens förslag om vidareutbildning enligt samtliga dessa huvudlinjer med tillhörande sektioner. Vad angår den parasitologiska sektionen torde emellertid — med hänsyn till vad statens veterinärmedicinska anstalt anfört i sitt yttrande — få övervägas huruvida icke en samordning med den histologisk-patologiska utbildningen bör ske.

Medicinalstyrelsen har därjämte föreslagit vidareutbildning för minst 15 elever per år enligt ytterligare en huvudlinje, nämligen en allmän-kemisk linje. För åtskilliga av de praktisk-vetenskapliga laboratorierna och institutionerna, såsom statens institut för folkhälsan, statens rättskemiska och farmacevtiska laboratorier m. fl., är utbildning enligt någon av nuvarande linjer icke tillfyllest för att tillgodose behovet av välutbildad laboratoriepersonal. I de flesta fall behövs nämligen en välkvalificerad rent allmänkemisk utbildning. En sådan utbildningslinje skulle även bli till stor nytta för universitetsinstitutionerna. Samtliga remissmyndigheter har vitsordat det stora behovet av en sådan utbildningslinje. Jag vill därför tillstyrka

även detta förslag. Närmare riktlinjer för utbildningen torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till att laborantskolornas kapacitet ännu något år torde komma att visa sig otillräcklig — endast hälften av de cirka 140 eleverna i vidareutbildning torde enligt medicinalstyrelsen komma från dessa skolor — tillstyrker jag slutligen, att tre förberedande kurser för elever som ej genomgått laborantskola anordnas under nästa budgetår. Av dessa avses två för elever å den bakteriologiska linjen och en för elever å den allmänkemiska linjen. Ytterligare kompletterings- och utbildningskurser torde få anordnas, om behov därav skulle uppkomma.

Kostnaderna för samtliga av mig föreslagna kurser uppskattar jag till sammanlagt 70 000 kronor, varav 62 000 kronor för lärararvoden och 8 000 kronor för materiel. Jag förutsätter därvid att nuvarande principer om fördelning av kostnaderna mellan de deltagande huvudmännen alltjämt skall tillämpas.

Anslaget i dess helhet bör således upptagas till (61 300 + 70 000) 131 300 eller avrundat 131 000 kronor, vilket innebär en ökning med 54 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av viss sjukvårdspersonal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 131 000 kronor.

[109] 104. **Utbildningskurser i arbetsterapi.** Under denna rubrik är i gällande riksstat uppfört ett anslag av 27 000 kronor för anordnande under budgetåret 1960/61 vid Steneby skolor för yrkesundervisning och slöjdföreningens skola i Göteborg av en kompletteringskurs för personal inom mentalsjukvården (statsliggaren s. 1143).

Yrkande

Överstyrelsen för yrkesutbildning (skr. 26/8 1960) hemställer att anslaget upptages med 27 100 kronor.

Motiv

Fr. o. m. år 1954 har, i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 82/1954 angivna riktlinjer, vid Älvsborgs läns landstings centrala yrkesskola i Steneby och slöjdföreningens skola i Göteborg varje år anordnats en kompletteringskurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården.

Intresset för dessa kurser är stort och de fyller f. n. ett verkligt behov. Jämväl under budgetåret 1961/62 bör därför anordnas en kompletteringskurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården. Kostnaderna beräknas till 27 100 kronor.

Departementschefen

I enlighet med överstyrelsens förslag föreslår jag att en kurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården anordnas även under nästa budgetår. Anslaget torde böra upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser i arbetsterapi* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 27 000 kronor.

Hälsovård i övrigt

[110] **105. Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	11 000 000	10 358 871
1960/61 (statsliggaren s. 1144)	11 000 000	
1961/62 (förslag)	13 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 2 000 000 kronor.

Motiv

Den 31 december 1959 utgjorde antalet tjänster 1 746, av vilka 1 514 besatta med ordinarie innehavare. Härvid har medräknats 56 distriktssköterskebarnmorskor. Antalet tillsatta tjänster har under år 1959 minskat med 3. Under år 1960 har 89 sjuksköterskor avslutat sin utbildning vid distriktssköterskeskolan. Motsvarande siffra för år 1961 beräknas till cirka 90. Den 1 juli 1960 var 21 sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens anställda å vakanta tjänster. Cirka 20 dylika vikarier kan beräknas vara i tjänst under år 1960. Avgången på grund av giftermål, pensionering och dödsfall utgjorde under år 1959 3,4 procent. Ett visst antal sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens övergår dessutom vanligen varje år till annan verksamhet inom hälsovården. Den sammanlagda avgången för år 1960 kan beräknas till 5 procent eller 76 befattningshavare.

Antalet distriktssköterskor vid 1961 års ingång kan således beräknas till (1 514 + 89 + 20 — 76) 1 547, av vilka 1 527 ordinarie distriktssköterskor och 20 vakansvikarier. Antalet tillsatta tjänster skulle sålunda under år 1960 ökas med 13. Med utgångspunkt härifrån skulle antalet distriktssköterskor vid 1961 års slut kunna beräknas till (1 527 + 90 + 20 — 76) 1 561, innebärande en ökning av antalet av kompetenta befattningshavare uppehållna tjänster med 14 under år 1961. Medeltalet för året skulle sålunda bli 1 554.

En uppflyttning av distriktssköterskетjänsterna från Ao 11 till Ao 12 har skett och medicinalstyrelsen förutsätter, att motsvarande ändring kommer

att vidtagas i kungörelsen angående statsbidrag till distriktsvård. Statsbidraget kan då beräknas uppgå till (1 554 × 8 073) 12 545 442 kronor. Styrelsen har därvid utgått från den lön, som f. n. utgår till statlig tjänsteman i lönegrad Ao 12, löneklass 14, ortsgrupp 3 (12 420 kronor) jämte ett till 30 procent av grundlönen beräknat tillägg (3 726 kronor). Tages jämväl hänsyn till den förskjutning uppåt, som ägt rum beträffande ortsgrupperna fr. o. m. innevarande år, bör beloppet uppräknas till cirka 12 800 000 kronor. Statsbidraget till kompensation för höjda folkpensionsavgifter, beräknat efter 2 procent av grundlönen, torde uppgå till 195 000 kronor. Härtill kommer utgifter för kallortstillägg, 85 000 kronor.

Det totala medelsbehovet skulle alltså uppgå till (12 800 000 + 195 000 + 85 000) 13 080 000 kronor, avrundat 13 000 000 kronor.

Departementschefen

Enligt gällande grunder för statsbidrag till distriktsvård utgår bidraget till distriktssköterskornas löner med hälften av en i författningen fastställd minimilön. Dessa bestämmelser har fortlöpande ändrats i överensstämmelse med de höjningar av distriktssköterskornas löner som genomförts. Avtal har nu träffats om höjning fr. o. m. den 1 januari 1960 av dessa befattningshavares löner från lönegrad A 11 till A 12. I enlighet härmed bör alltså statsbidragsgrunderna ändras på motsvarande sätt. Samtidigt torde minimilönsbestämmelserna böra slopas. Därest riksdagen ej har någon erinran häremot torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter som erfordras härför. Samma princip bör i så fall tillämpas beträffande de statsbidrag inom närliggande områden, som också är anknutna till befattningshavarnas löneförmåner, nämligen barnmorskeväsendet, mödra- och barnavården samt dispensärvården. De ändrade bestämmelserna synes med hänsyn till tidpunkten för det nya avtalets tillämpning böra få gälla retroaktivt fr. o. m. den 1 januari 1960.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet, innebärande en ökning med 2 000 000 kronor, föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändrade grunderna för statsbidrag till distriktsvård, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1960;

b) till *Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 000 000 kronor.

[111] **106. Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 400 000	3 126 812
1960/61 (statsliggaren s. 1144)	3 400 000	
1961/62 (förslag)	3 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 3 600 000 kronor.

Motiv

Anslaget för budgetåret 1961/62 avser verksamheten under kalenderåret 1961.

Antalet statsbidragsberättigade befattningar uppgick den 1 juli 1960 enligt gällande planer till högst 487. Omkring femton planer kommer att upphöra med utgången av år 1960, varefter en obetydlig minskning av antalet tjänster torde ske. Den 1 januari 1961 beräknas antalet tjänster, besatta med ordinarie innehavare, till omkring 425, varjämte cirka 20 vakanta tjänster väntas komma att uppehållas av vikarier. Antalet statsbidragsberättigade befattningar skulle sålunda bli 445. I allmänhet utgår för innehavarna av dessa befattningar avlöning såsom till statlig tjänsteman i A 10. Ett femtontal distriktsbarnmorskor torde komma att uppehålla befattning, med vilken ej är förenad full sysselsättning (A 9).

Avlöningsbidraget uppgår för de förstnämnda enligt löneklass 12, ortsgrupp 3, jämte 30 procents tillägg till $\left(\frac{430 \times 14\,414}{2}\right)$ 3 099 010 kronor samt för de sistnämnda enligt löneklass 11 till $\left(\frac{15 \times 13\,619}{2}\right)$ 102 142 kronor eller tillhopa 3 201 152 kronor. Med hänsyn till förskjutningen av ortsgrupperna bör beloppet höjas till cirka 3 300 000 kronor. Härtill kommer kostnader för kompensation för höjda folkpensionavgifter, 50 000 kronor. Statsbidraget för extra tillägg i vederbörande kallortsklass beräknas till 40 000 kronor.

Medelsbehovet för avlöningar skulle sålunda uppgå till (3 300 000 + 50 000 + 40 000) 3 390 000 kronor.

Därest distriktsbarnmorskorna skulle tillerkännas en motsvarande löneförhöjning som distriktssköterskorna och därest motsvarande ändring genomföres beträffande statsbidragen, kommer medelsbehovet att öka med cirka 190 000 kronor.

För kalenderåren 1958 och 1959 har rekvirerats respektive 61 699 och 70 023 kronor för distriktsbarnmorskors resor i samband med hemförlossning och eftervård.

Antalet hemförlossningar kan för år 1961 uppskattas till 900 och antalet eftervårdsbesök till 18 000. Med hänsyn till att antalet eftervårdsbesök

sjunker, torde medelsbehovet för bidrag till resor kunna beräknas till 60 000 kronor.

Sammanlagt skulle medelsbehovet alltså uppgå till (3 390 000 + 190 000 + 60 000) 3 640 000 kronor, vilka belopp med hänsyn till belastningen torde kunna avrundas till 3 600 000 kronor.

Departementschefen

Distriktsbarnmorskornas lönegradsplacering har höjts från A 10 till A 11. Statsbidragsgrunderna bör anpassas härefter. I överensstämmelse med vad jag föreslagit beträffande statsbidraget till distriktssköterskornas löner bör minimilönsbestämmelserna slopas.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag i och för sig ingen erinran. Anslaget torde emellertid kunna uppföras med 3 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 100 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändrade grunderna för statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1960;

b) till *Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

[112] **107. Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 600 000	6 874 538
1960/61 (statsliggaren s. 1147)	6 900 000	
1961/62 (förslag)	7 700 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppräknas med 830 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Bidrag till inredning och utrustning av centraler	10 000	10 000	—
2. Bidrag till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning	5 500 000	6 250 000	750 000
3. Bidrag till resor	1 340 000	1 420 000	80 000
4. Bidrag till upplysningsverksamhet	50 000	50 000	—
			830 000

Motiv

De verkliga kostnaderna under 1 och 2 för budgetåret 1959/60 har uppgått till 5 422 019 kronor. Anslaget för budgetåret 1961/62 avser verksamheten under år 1961.

2. Hälsoövervakningens omfattning framgår av följande tablå.

År	Antal inskrivna		Antal besök hos läkare			Antal läkar-
	mödrar	barn	mödrar (varav eftervård inom parentes)		barn	mottagningar
1955.....	82 858	344 650	224 903		571 882	70 394
1956.....	83 792	346 746	225 259	(8 461)	590 759	71 310
1957.....	84 813	366 739	233 209	(10 645)	628 158	73 302
1958.....	85 982	393 746	244 505	(13 774)	649 576	73 911

Antalet levande födda barn åren 1955—1959 var respektive 107 305, 108 054, 107 207, 105 502 och 104 844 (preliminärt). Totala antalet födda beräknas öka och år 1965 uppgå till cirka 116 000.

Sammanlagda antalet läkarmottagningar under år 1961 uppskattas till 79 000 och antalet besök hos läkare till 265 000 inom den förebyggande mödravården och 680 000 inom den förebyggande barnavården. Kostnaderna skulle då uppgå till följande belopp.

Grundbelopp 10 kronor per mottagning.....	790 000
Ersättning för förvårds- och eftervårdsbesök av mödrar, 3 kronor 50 öre per moder	927 500
Ersättning för besök av barn, 2 kronor 50 öre per barn.....	1 700 000
	3 417 500

Till ersättning för särskilt anordnade mottagningar av läkare för rådgivning i fråga om barn, som företer uppfostringssvårigheter eller neurolabila symtom, beräknas åtgå oförändrat 50 000 kronor.

Bidraget till föreståndare vid mödravårdscentraler av typ I synes kunna upptagas med oförändrat 30 000 kronor.

Den totala kostnaden för läkarövervakningen skulle sålunda uppgå till (3 417 500 + 50 000 + 30 000) 3 497 500 kronor.

Statens kostnader för sjuksköterskors och barnmorskors avlönande uppgick under budgetåret 1959/60 till (1 814 054 + 242 254) 2 056 308 kronor.

Antalet heltidsanställda sjuksköterskor vid barnavårdscentraler under år 1961 beräknas till 300 och antalet heltidsanställda barnmorskor vid mödravårdscentraler till 50, varjämte styrelsen räknar med 35 deltidsanställda befattninghavare.

Enligt nuvarande beräkningsgrunder skulle avlöningsbidraget till heltidsanställda befattningshavare — beräknat efter lönegrad A 10, löneklass 12, ortsgrupp 3, inklusive 30 procents tillägg — uppgå till $\left(\frac{350 \times 14\,414}{2}\right)$ 2 522 450 kronor, vartill kommer kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter, 38 808 kronor, eller sammanlagt 2 561 258 kronor. Med hänsyn till den förskjutning uppåt, som ägt rum beträffande ortsgrupperna, torde detta belopp böra avrundas till 2 600 000 kronor.

Befattningarna som heltidsanställda sjuksköterskor vid barnavårdscentraler har höjts en lönegrad. Därest motsvarande höjning sker av stats-

bidraget kommer avlöningsbidraget till heltidsanställda befattningshavare att öka med $\left(\frac{300 \times 827}{2}\right)$ 124 050 jämte kostnader för höjda folkpensionsavgifter, 1 900 kronor, eller tillhopa 125 950 kronor.

Då statsbidraget för deltidsanställda befattningshavare uppgår till (35 × 500) 17 500 kronor, blir statens kostnader för sjuksköterskor och barnmorskor tillhopa (2 600 000 + 125 950 + 17 500) 2 743 450 kronor.

Därest lönehöjningen även för heltidsanställda barnmorskor vid mödravårdscentraler blir en lönegrad och därest motsvarande ändring genomföres beträffande statsbidraget, kommer sistnämnda belopp att ökas med drygt 20 000 kronor och statsbidraget till sjuksköterskors och barnmorskors avlönande att uppgå till 2 765 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså bidragen till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning uppgå till (3 497 500 + 2 765 000) 6 262 500 eller i runt tal 6 250 000 kronor.

3. Med hänsyn till belastningen, 1 345 344 kronor, samt till den alltjämt fortgående utvidgningen av den förebyggande vården bör anslagsposten uppföras med 1 420 000 kronor.

4. För medicinalstyrelsens upplysningsverksamhet, vilken huvudsakligen handhas av svenska socialvårdsförbundet, hemställes om oförändrat 50 000 kronor.

Departementschefen

De heltidsanställda sjuksköterskorna och barnmorskorna vid mödra- och barnavårdscentralerna har efter förhandlingar uppflyttats en lönegrad. Höjningen av lönerna torde böra medföra motsvarande ändring av statsbidragsgrunderna. I överensstämmelse med vad jag föreslagit beträffande bl. a. statsbidraget till distriktssköterskornas löner bör samtidigt minimilönsbestämmelserna slopas.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att medicinalstyrelsen på grundval av en rekommendation från Nordiska rådet genom beslut den 21 oktober 1960 bemyndigats att i vissa fall meddela begränsad behörighet för finska och norska läkare att utöva läkaryrket i rikets gränstrakter. I skrivelse den 18 november 1960 har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förklara hinder icke möta för tillämpning å den finska och norska gränsbefolkningen av dels kungörelsen den 15 juni 1944 angående statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård, dels kungörelsen den 5 december 1951 med tillämpningsföreskrifter till lagen om ympning mot smittkoppor, dels kungörelsen den 18 maj 1945 angående frivillig skyddsympning mot difteri, dels kungörelsen den 18 juni 1937 angående statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande, dels ock Kungl. brevet den 31 maj 1946 angående statsbidrag till allmän skärmbildsundersökning. Därjämte hemställer medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t vid

utfärdandet av föreskrifter rörande styrelsens disposition av förslagsanslaget till skyddsympning mot polio måtte medgiva, att den finska och norska gränsbefolkningen efter styrelsens prövning må lika med svenska medborgare omfattas av ympningsprogrammet.

Enligt min mening är det angeläget, att det medicinska gränssamarbetet snarast möjligt realiseras såväl när det gäller kroppssjukvården som den förebyggande vården i gränstrakterna. Motsvarande åtgärder beträffande den förebyggande vården är avsedda att vidtagas även av Finlands och Norges regeringar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att taga närmare ställning till nu berörda spörsmål.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag i och för sig ingen erinran. Anslaget torde emellertid kunna uppföras med avrundat 7 700 000 kronor, vilket innebär en ökning med 800 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1960;

b) till *Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 700 000 kronor.

[113] 108. **Läkemedel åt vissa kvinnor och barn**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 634 260
1960/61 (statsliggaren s. 1147)	1 600 000	
1961/62 (förslag)	1 700 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Motiv

Av medicinalstyrelsen igångsatt undersökning om och i vad mån särskilda medel för ifrågavarande ändamål alltjämt behöver anvisas har ännu ej slutförts, varför styrelsen för budgetåret 1961/62 räknar med oförändrade grunder.

Med hänsyn till den genom mödravårdens intensifiering alltjämt ökande besöksfrekvensen vid mottagningarna inom den förebyggande mödra- och barnavården synes anslaget böra uppräknas med 100 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 100 000 kronor. Jag förutsätter emellertid att styrelsens undersökning rörande behovet av anslaget hinner slutföras i sådan tid att ställning härtill kan tagas vid prövningen av medelsbehovet för budgetåret 1962/63.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kronor.

[114] 109. **Abortförebyggande åtgärder**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	315 000	307 276
1960/61 (statsliggaren s. 1148)	320 000	
1961/62 (förslag)	350 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 135 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Anordnande och upprätthållande av verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte	160 000	170 000	10 000
2. Tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöka kurator	120 000	245 000	125 000
3. Ersättning till vissa laboratorier för utförande av biologiska graviditetsreaktioner	40 000	40 000	—
			135 000

Motiv

1. Den abortförebyggande verksamheten har under år 1959 bedrivits vid 17 rådgivningsbyråer. Medicinalstyrelsen räknar med att statsbidrag till abortförebyggande verksamhet vid en byrå i Boden kommer att utgå för år 1961. Antalet statsbidragsberättigade rådgivningsbyråer skulle sålunda uppgå till 18. Medicinalstyrelsen grundar sina beräkningar på nu gällande bestämmelser.

Medelsbehovet för verksamheten vid 18 rådgivningsbyråer uppskattas till följande belopp: för läkarlöner 42 120 kronor, för löner åt kuratorer 93 600 kronor samt för kuratorernas resor för hembesök hos havande kvinnor och för kvinnornas resor till byråerna 36 000 kronor.

Sammanlagt skulle sålunda statsbidragen till rådgivningsbyråerna för budgetåret 1961/62 uppgå till (42 120 + 93 600 + 36 000) 171 720 kronor, avrundat 170 000 kronor.

2. Av kuratorerna vid byråerna har för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos de abortsökande under år 1959 utbetalats 176 781 kronor, varav 107 198 kronor utgjort statsbidrag, och återstoden, 69 583 kronor, bidrag från huvudmännen och enskilda donatorer. Per nyinskriven abortsökande har hela bidraget utgjort 38 kronor 17 öre.

För innevarande budgetår beviljat belopp för ändamålet, 120 000 kronor, har av medicinalstyrelsen fördelats mellan rådgivningsbyråerna med en beräkningsgrund av 25 kronor per under år 1959 nyinskriven kvinna.

Under hänvisning till att såväl 1950 års abortutredning som 1955 års familjerådgivningskommitté förordat en beräkningsnorm av 50 kronor per nyinskriven abortsökande, framhöll medicinalstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61, att en höjning av anslagsposten skulle förbättra möjligheterna att förmå kvinnor i abortsituation att söka sig till den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten i stället för att, vilket f. n. ofta torde ske, underkasta sig kriminell abort. Styrelsen föreslog därför en höjning av anslagsposten efter en beräkningsgrund av 50 kronor per nyinskriven kvinna.

Med hänsyn till frågans vikt förordar styrelsen ånyo att anslagsposten höjes efter en beräkningsgrund av 50 kronor per abortsökande. Under år 1959 har 4 632 kvinnor nyinskrivits vid rådgivningsbyråerna mot 4 397 år 1958. Med ett beräknat antal av 4 900 nyinskrivna vid byråerna torde (4 900 × 50) 245 000 kronor böra anslås för ändamålet.

3. Anslagsposten bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat 40 000 kronor.

Departementschefen

Den abortförebyggande verksamheten torde även under nästa budgetår komma att bedrivas enligt oförändrade riktlinjer. Under år 1959 har 17 rådgivningsbyråer varit i verksamhet. Statsbidrag till ytterligare en byrå torde komma att utgå under år 1961. För anordnande och upprätthållande av verksamheten vid dessa 18 byråer beräknar jag omkring 170 000 kronor.

För tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator, tillstyrker jag en med 20 000 kronor till 140 000 kronor ökad medelsanvisning. Från denna post torde få utgå medel även till den abortförebyggande verksamhet som kan komma att anordnas inom den planerade familjerådgivningen.

Kostnaderna för utförande av vissa graviditetsreaktioner uppskattas till oförändrat 40 000 kronor.

I enlighet med det anförda torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas till (170 000 + 140 000 + 40 000) 350 000 kronor, vilket innebär en ökning med 30 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Abortförebyggande åtgärder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

[115] 110. **Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning.** Något anslag för ifrågavarande ändamål finns ej upptaget i gällande riksstat.

Enligt riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 135/1960 må statsbidrag utgå till landsting och landstingsfria städer samt i vissa fall till primärkommuner inom landsting eller till enskilda för försöksvis anordnad familjerådgivning som efter den 1 januari 1961 bedrives enligt i propositionen angivna riktlinjer. Med hänsyn till behovet av ytterligare erfarenheter angående utformningen av verksamheten skall organisationen under de närmaste åren ha karaktären av försöksverksamhet. Bidragsgivningen skall under detta skede ankomma på Kungl. Maj:ts prövning.

Statsbidrag till verksamheten skall utgå enligt samma grunder som gäller för den psykiska barna- och ungdomsvården. Bidraget skall alltså utgå med ett årligt belopp, motsvarande hälften av de verkliga kostnaderna för varje vid familjerådgivningsbyrå verksam läkare, dock högst 6 000 kronor för varje läkare, och för kurator högst 3 000 kronor. Statsbidrag enligt samma grunder skall även utgå för ifrågavarande befattningshavares resor. Kungl. Maj:t har den 2 december 1960 utfärdat kungörelse i ämnet.

För nästa budgetår förordar jag att statsbidrag får utgå till familjerådgivning på de i kungörelsen angivna villkoren och uppskattar kostnaderna till 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[116] 111. **Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	508 805
1960/61 (statsliggaren s. 1155)	700 000	
1961/62 (förslag)	700 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår att anslaget upptages med oförändrat belopp, 700 000 kronor.

Motiv

I. Under sist förflutna budgetår har 8 läkartjänster, 1 psykologtjänst och 3 psykologassistenttjänster inrättats. Inrättande av ytterligare 3 läkartjänster och 7 assistenttjänster har begärts. Under förutsättning av oförändrade statsbidragsbestämmelser torde oförändrat belopp, 700 000 kronor, förslå.

Departementschefen

Såsom redovisades för 1960 års riksdag har Kungl. Maj:t den 30 juni 1959 beslutat till medicinalstyrelsen överlämna en inom inrikesdepartementet upprättad promemoria, som skall tjäna till ledning vid den fortsatta utbyggnaden av den framtida organisationen av den psykiska barna- och ungdomsvården. Sedermera har också i anslutning till nämnda promemoria kungörelsen angående statsbidrag till psykisk barna- och ungdomsvård varit föremål för överarbetning ur huvudsakligen formella synpunkter. Härvid har bl. a. bestämmelserna om behörighetsförklaring av medicinalstyrelsen i fråga om vissa befattningshavare utgått ur författningen. Det ankommer sålunda i fortsättningen på huvudmännen själva att med ledning av utav medicinalstyrelsen resp. skolöverstyrelsen meddelade råd och anvisningar taga ställning i dylika frågor. Författningsändringarna trädde i kraft den 1 januari 1961.

Anslaget torde för nästa budgetår i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[117] **112. Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	490 000	484 469
1960/61 (statsliggaren s. 1148)	490 000	
1961/62 (förslag)	750 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Bruttoutgifterna för budgetåret 1959/60 har varit 497 000 kronor. Å anslaget har verkställts återbetalningar uppgående till 12 531 kronor, varför nettoutgifterna utgjorde 484 469 kronor.

Antalet stipendiesökande var läsåret 1958/59 258 och läsåret 1959/60 287. Under sistnämnda läsår beviljades 242 stipendier à 2 000 kronor och 16 halva stipendier à 1 000 kronor till ett sammanlagt belopp av 500 000 kronor.

Den 1 juli 1960 tjänstgjorde inom folktandvården 288 stipendiater. Av 121 tandläkare, som haft skyldighet att påbörja stipendiattjänstgöringen under budgetåret 1959/60 tjänstgjorde eller hade till tjänstgöring strax

efter den 1 juli 1960 anmälts 115. En har beviljats uppskov med påbörjandet av sin tjänstgöring.

Antalet inskrivna elever vid högskolorna var vid slutet av vårterminen 1960 1 147.

Med hänsyn till den ännu bestående bristen på tandläkare inom folktandvården är det önskvärt, att stipendier utdelas även under nästkommande budgetår. Antalet bör icke utan Kungl. Maj:ts medgivande få överstiga 250.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anför i det följande under anslaget till bidrag till driften av folktandvården föreslår jag *dels* att stipendiebeloppet höjes till 2 500 kronor *dels ock* att antalet stipendier ökas från 250 till 300.

Med utgångspunkt från det anförda beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår till 750 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[118] 113. **Bidrag till driften av folktandvården**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 200 000	10 201 464
1960/61 (statsliggaren s. 1148)	10 500 000	
1961/62 (förslag)	11 000 000	

Yrkande

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget upptages till 11 000 000 kronor eller, därest 1957 års folktandvårdssakkunnigas förslag om höjning av vissa statsbidrag genomföres, 11 300 000 kronor.

II. Med skrivelse den 9 december 1959 har *1957 års folktandvårdssakkunniga* avgivit betänkande angående Folktandvården.

Motiv

I. Anslaget för budgetåret 1961/62 avser verksamheten under år 1961.

Folktandvård i enlighet med av medicinalstyrelsen fastställd plan är anordnad inom samtliga landstingskommuner och städer utanför landstingskommun.

Den 1 juli 1960 var 24 centraltandpolikliniker, 25 polikliniker för tandreglering och 690 av 723 inrättade distriktstandpolikliniker i verksamhet.

Totala antalet inom folktandvården tjänstgörande tandläkare var den 1 juli 1960 1 716. Av dessa var 76 anställda vid centraltandpolikliniker, därav 26 lasarettstandläkare. Vid polikliniker för tandreglering tjänstgjorde

49 tandläkare. Antalet distriktstandläkare uppgick till 1 545, varav 1 174 inom landstingskommunerna och 371 inom de landstingsfria städerna. Härutöver fanns 46 tim- och arvodesanställda tandläkare. Av det totala antalet distriktstandläkare var 147 i utlandet utbildade tandläkare. 291 i utlandet utbildade tandläkare var förordnade som vikarier å dylika tjänster. 207 tandläkartjänster saknade innehavare eller vakansvikarie.

Under andra halvåret 1959 legitimerades 86 tandläkare och under första halvåret 1960 120. Under andra halvåret 1960 beräknas sammanlagt omkring 105 tandläkare komma att utexamineras. Totala antalet tandläkare inom folktandvården den 1 juli 1961 uppskattas till ungefär 1 790.

Enligt preliminär beräkning utgjorde antalet fullständigt behandlade barn inom folktandvården under tiden 1 januari—31 december 1959 inom landstingskommunerna 554 584 och i städerna utanför landstingskommun 166 671 eller tillhopa omkring 721 255 barn.

Folktandvårdens successiva utbyggnad och som följd därav ökade resurser har perioden 1956—1959 medfört en ökning av antalet statsbidragsberättigade barn inom landstingskommunernas folktandvård med tillhopa cirka 84 000 eller cirka 21 000 per år. För de landstingsfria städerna har ökningen varit cirka 24 500 eller cirka 6 000 per år. Man bör de närmaste åren alltjämt kunna räkna med den angivna genomsnittsökningen. Med utgångspunkt härifrån och från 1959 års preliminära uppgifter härom kan antalet statsbidragsberättigade barn för år 1961 beräknas till cirka 596 000 inom landstingskommunernas folktandvård och till cirka 178 000 inom de landstingsfria städernas folktandvård, eller tillhopa cirka 774 000. Med nuvarande bidragsgrunder uppgår kostnaderna för budgetåret 1961/62 till 10 960 000 kronor, avrundat 11 000 000 kronor.

II. *1957 års folktandvårdssakkunniga* finner, att den målsättning, som från början angivits för folktandvården, alltjämt bör gälla.

Folktandvården skall sålunda på bred front arbeta för en förbättrad tandhälsa hos det svenska folket genom *dels* arbete i förebyggande syfte, innefattande upplysning rörande tandsjukdomarnas profylax samt vidtagande av direkt förebyggande åtgärder, *dels ock* behandling i syfte att avhjälpa de skador som tandsjukdomarna åstadkomma. Det är uppenbart, att med en dylik målsättning verksamheten måste sätta in på ett så tidigt stadium som möjligt, d. v. s. hos förskolebarn och skolbarn.

Den bristande tillgången på arbetskraft inom folktandvården nödvändiggör tills vidare en koncentration på de mest angelägna arbetsuppgifterna; i första hand bör de därvid inriktas på bevarandet av individens permanenta tänder.

En barntandvård, omfattande åldrarna 6—16 år eller i varje fall 7—16 år, med årligen återkommande tandundersökning jämte erforderlig behandling måste med hänsyn härtill betraktas som folktandvårdens grund-

läggande uppgift. Därnäst i angelägenhetsgrad bör komma tandvård åt ungdom i åldrarna 17—19 år. I den mån barntandvårdstid står till förfogande, bör 3—5-åringarna komma i fråga för organiserad mjölktandvård.

Vid sidan av barntandvården bör liksom hittills folktandvården lämna möjligheten öppen för vuxna personer att mot ersättning enligt folktandvårdstaxan erhålla erforderlig tandvård.

Tanken på att inom folktandvården skulle meddelas uteslutande barntandvård måste avvisas. Varom icke komme folktandvården i praktiken att fungera huvudsakligen som skoltandvård. En organisation med enbart heltidsanställda skoltandläkare torde dock icke kunna genomföras annat än i ett antal större städer. Inom flertalet tandvårdsdistrikt finge man räkna med en återgång till de former av skoltandvård, som kännetecknade tiden före folktandvårdens införande, d. v. s. tandvården komme att ombesörjas av deltidsengagerade privatpraktiker, antingen i egen praktiklokal eller å skoltandpoliklinik. Det torde knappast vara möjligt att vid det stora behov som föreligger uppbåda tillräckligt antal privatpraktiserande tandläkare, villiga att åtaga sig barntandvård. Vidare skulle det otvivelaktigt möta stora svårigheter att upprätthålla den kontroll, framförallt beträffande vårdens kvalitet, som icke gärna kan undvaras vid en statsunderstödd tandvård.

Det ter sig sålunda utsiktslöst att kunna bygga upp en organisation, som skulle svara för inemot två miljoner barns och ungdomars tandvård, utan att de anställda tandläkarna beredes tillfälle att i viss utsträckning jämsides med den i huvudsak konserverande barn- och ungdomstandvården ägna sig åt den ur odontologisk synpunkt mera omväxlande och för de flesta tandläkare mera intresseväckande och i ekonomiskt hänseende mera lönande vuxentandvården. Även rekryteringssynpunkter talar därför starkt för ett bibehållande av nuvarande system.

De sakkunniga anser ej heller tillrådligt uppgiva den hittills gällande principen, att folktandvården skall vara tillgänglig för alla. Man bör även i fortsättningen undvika varje slag av behovsprövning, vilken, förutom att den lätt skapar irritation hos klientelet, för sitt genomförande kräver en relativt omfattande administrativ apparat. I sammanhanget bör även framhållas vuxentandvårdens stora betydelse för de delar av vårt land, där möjligheterna att söka privatpraktiserande tandläkare är alltför begränsade. Folktandvårdspoliklinikerna bör vara tillgängliga för alla vårdsökande i den tur de anmäler sig.

Beträffande b e h o v e t a v t a n d l ä k a r e erinrar de sakkunniga om att 1946 års folktandvårdssakkunniga räknade med ett behov av — för landet i dess helhet — i runt tal 2 500 tandläkare. I november 1959 tjänstgjorde inom folktandvården 1 634 tandläkare. Enligt de nyare beräkningar, som verkställts inom 1957 års sakkunniga, torde för en folktandvård, som skall tillgodose dels en organiserad barn- och ungdomstandvård och dels i

viss omfattning den vuxna befolkningens tandvårdsbehov, krävas medverkan av betydligt mer än 3 000 tandläkare. De sakkunniga föreslår därför att en *fjärde tandläkarhögskola* inrättas omedelbart. Även om så sker synes en emot det sålunda beräknade behovet svarande ökning av antalet tandläkare inom folktandvården icke vara möjlig inom rimlig tid. Om kariesfrekvensen icke kan nedbringas ställes man inför en nära nog olöslig uppgift. I det långa loppet måste därför mera arbete nedläggas på att söka förebygga uppkomsten av tandröta.

De sakkunniga anser därför, att i detta syfte en alltmera intensifierad forsknings-, upplysnings- och propagandeverksamhet måste bedrivas.

Upplysnings- och propagandaverksamheten bör sättas in vid mödra- och barnavårdscentralerna, i skolor samt vid de undervisningsanstalter, där lärare, skolköksföreståndarinnor och hälsovårdspersonal av alla kategorier utbildas. I fråga om ungdom och vuxna personer synes vidare de ideella organisationerna kunna stimuleras till aktiv medverkan. Även radio och television har stor betydelse.

De sakkunniga förordar att till *kariesprofylaktisk verksamhet* tills vidare av statsmedel anslås åtminstone 300 000 kronor per budgetår. För att stimulera huvudmännen till ökade insatser på förevarande område, föreslås, att viss del ställes till medicinalstyrelsens förfogande att efter ansökan fördelas bland huvudmännen såsom bidrag till täckande av kostnaden för lokala propagandakampanjer m. m. En annan del bör anslås till målforskning beträffande förebyggande åtgärder och återstoden disponeras av styrelsen för kariesprofylaktisk verksamhet med riksomfattande syftning.

De sakkunniga finner det angeläget att olika former av fluortillförsel prövas. Beträffande lokal fluorapplikation har hittills gjorda undersökningar givit så lovande resultat, att en försöksverksamhet i större skala snarast bör organiseras.

De sakkunniga anser vidare, att tandvårdsinspektörens uppgifter av administrativ och organisatorisk art är så omfattande, att han endast i ringa omfattning själv kan ägna sig åt egentlig tandvård och ej alltid har möjligheter att effektivt leda den profylaktiska verksamheten. Möjlighet bör därför öppnas att till *tandvårdsinspektörens biträde* anställa befattningshavare med befogenhet att efter hälsovårdsstyrelsens bestämmande fullgöra vissa på tandvårdsinspektör ankommande uppgifter. Denne befattningshavare skulle leda den profylaktiska verksamheten, men hinder möter givetvis ej, att han dessutom eller i stället anförtros andra, tandvårdsinspektören eljest tillkommande göromål.

Slutligen bör en *forskningsinstitution* skapas, som kan utgöra den vetenskapliga ryggraden i det profylaktiska arbetet mot tandsjukdomarna. Denna institution bör främst följa och bedriva målforskning — t. ex. rörande olika metoder för utnyttjande av fluorens karieshämning, möjligheterna att ut-

nyttja andra tandskyddande spårämnen, olika födoämnens betydelse för karies' uppkomst eller förebyggande, olika tandvårdsmedels verkan — men bör ej vara förhindrad att bearbeta även problem av grundforskningskaraktär. Institutionen bör stå till medicinalstyrelsens förfogande.

Vad angår frågan om en förbättrad rekrytering av tandläkare till folktandvården anför de sakkunniga.

De *stipendier för tandläkarstuderande* med villkor om tjänstgöring i folktandvården efter avlagd examen, som f. n. utdelas, bör bibehållas i ungefärligen nuvarande omfattning. Stipendierna har en dubbel uppgift, nämligen dels att primärt tillföra organisationen arbetskraft motsvarande en tandläkares insatser under ett år för varje åtnjutet stipendium, och dels — på längre sikt — att under stipendietjänstgöringen väcka och vidmakthålla stipendiatens intresse för folktandvården, så att han efter fullgjord tjänstgöringsskyldighet kvarstår inom organisationen.

De sakkunniga anser det också önskvärt, att liksom hittills folktandvården åtminstone tillsvidare årligen tillföres ett antal kvalificerade, *utländska tandläkare,* och att dessas ställning i erforderlig mån tryggas.

I fråga om *arbetstidsbestämmelserna* erinrar de sakkunniga om att enligt statsbidragskungörelsen i folktandvården fast anställd tandläkares arbetstid skall vara minst 42 timmar i veckan. Från bestämmelsen undantages tandvårdsinspektör, som icke är heltidstjänstgörande inom folktandvården. Vidare får arbetstiden minskas till 39 timmar i veckan för tandläkare, vilkens befattning inrättats för vård av enbart barn i förskoleåldern, psykiskt efterblivna barn eller andra ur behandlingssynpunkt svårhanterliga barn. Efter medgivande från medicinalstyrelsen i varje särskilt fall må därjämte för meddelande av tandvård i den utsträckning, som styrelsen äger bestämma, anlitas tandläkare med kortare arbetstid än som kräves för fast anställning.

Då tjänstgöring inom folktandvården utgör ett frivilligt åtagande, kan ett bibehållande av arbetstidsbestämmelserna enligt de sakkunnigas uppfattning icke gärna antagas öka folktandvårdens kapacitet. Den författningsmässigt bundna arbetstiden kan däremot i vissa fall hindra ett rationellt nyttjande av tillgänglig arbetskraft. Att döma av tandläkarkårens inställning kan det vidare antagas, att den större frihet, som ett avskaffande av arbetstidsbestämmelserna skulle medföra, komme att bliva till fördel för rekryteringen.

Barntandvård torde vara såväl fysiskt som psykiskt mera ansträngande än annan tandvård. Det är därför icke osannolikt, att lämpligt utformade deltidstjänster, avsedda för enbart barntandvård skulle bidraga till att öka antalet barntandläkare inom folktandvården.

Övervägande skäl talar sålunda för att avlägsna arbetstidsbestämmelserna för tandläkare. Arbetstidens längd bör även på förevarande område utgöra förhandlingsfråga mellan parterna i likhet med övriga avlönings- och anställningsvillkor. Härigenom öppnas möjligheter till en större variation av tjänsterna.

Tidigare uttalade betänkligheter mot att för en viss kategori införa heltidstjänster med helt ny arbetstid torde numera vara av relativt underordnad betydelse med hänsyn till de strävanden, som inom andra områden framträtt att i bristsituationer tillgodogöra sig partiellt tillgänglig arbets-

kraft. Framförda farhågor att införande av deltidstjänster skulle relativt sett minska antalet arbetstimmar inom folktandvården kan väl icke helt avvisas. Mot bakgrunden av förefintliga rekryteringsproblem förefaller det dock bättre att skapa ett system, som gör det möjligt att smidigt anpassa tillgänglig arbetskraft till det aktuella behovet.

Av en attitydundersökning inom tandläkarkåren framgår även, att ett visst intresse för partiell tjänstgöring inom folktandvården föreligger såväl bland privatpraktiker som bland icke yrkesverksamma tandläkare.

Med den ökning av kvinnornas andel i tandläkarkåren som sker ökas även risken för mera omfattande tidig avgång från yrket, om icke möjlighet till deltidstjänster finnes. Även detta förhållande synes utgöra ett starkt motiv för inrättande av deltidstjänster.

Ehuru icke författningsmässigt fastslaget har med stöd av ett flertal uttalanden såväl i förarbetena till folktandvårdsförfattningarna som i andra sammanhang antagits, att inom folktandvården fast anställd tandläkare principiellt icke ägde utöva enskild, av taxa obunden praktik. Såsom skäl härtill har angivits svårigheten att på ett tillfredsställande sätt uppdraga och i praktiken upprätthålla en gräns mellan folktandvård och enskild tandvård. Bland annat har uttalats farhågor att den deltidsanställde tandläkaren skulle kunna utnyttja sin tjänst för ett gynnande av privatpraktiken och att hans intresse för denna skulle dominera till men för hans arbetsintensitet inom folktandvården.

Sålunda framförda betänkligheter, vilka icke torde kunna helt tillbakavisas, synas dock i huvudsak hänföra sig till det vuxna klientelet. Om fast anställning inom folktandvården i förening med rätt till privatpraktik begränsas till folktandvård för barn samt för ungdomar till och med nittonårsåldern, torde risken för icke önskvärda komplikationer väsentligt minskas. Det kan erinras om att skoltandvård i kommunal regi i åtskilliga decennier ombesörjts av privatpraktiserande tandläkare utan att några olägenheter i antydd riktning påtalats.

Tandläkare i deltidstjänst, som avses skola behandla vuxna patienter, torde avtalsvis böra förbindas att icke utöva enskild praktik.

De fasta deltidstjänsterna bör åtminstone tills vidare endast undantagsvis avse tandvård åt vuxna. Den arbetskraft, som genom deltidstjänstgöring kan komma att tillföras folktandvården, bör i största möjliga utsträckning användas för att komplettera den organiserade barntandvården inom distrikt, där denna icke kan genomföras med anlitande av de heltidsanställda befattningshavarna, ävensom för en intensifiering av ungdomstandvården.

Folktandvårdens fortsatta utbyggnad föreslås ske i huvudsak enligt fastställda folktandvårdsplaner, innebärande bl. a., att distriktstandvården i princip skall ombesörjas av heltidsanställda tandläkare till det antal och med de arbetsuppgifter, som för varje poliklinik finnes föreskrivet. Härjämte må anlitas deltidstjänstgörande tandläkare såväl inom distrikt, där huvudmannen finner en ökning av framför allt barn- och ungdomstandvården utöver ramen för gällande plan lämpligen kunna genomföras, som inom distrikt där, till följd av att någon eller några heltidstjänster är vakanta, folktandvården för tillfället icke kan planmässigt tillgodoses. Även den odontologiska specialvården — lasarettstandvården och tandregleringsvården — kan ombesörjas av deltidsanställda tandläkare. Chefstandläkarna

inom respektive områden bör dock vara heltidsanställda. Liksom beträffande heltidstjänsterna förutsättes frågan om tjänstgöringstidens längd och övriga anställningsvillkor skola avgöras förhandlingsvägen. Antalet tjänstetyper bör såvitt möjligt begränsas. Deltidstjänstgöring bör som regel omfatta minst halvtidstjänstgöring. Rörande deltidstjänstgöring bör göras anmälan till medicinalstyrelsen, som därmed beredes möjlighet att överblicka dispositionen av tillgänglig arbetskraft.

Vid övervägande av frågan, huruvida folktandvård skall kunna meddelas av privatpraktiserande tandläkare å dennes egen praktiklokal, har de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att en dylik anordning icke kan förordas. Främsta anledningen härtill är svårigheten att beträffande sådan tandvård kunna genomföra den inspektion och tillsyn, som måste anses ofrånkomlig vid en statsunderstödd folktandvård.

De sakkunniga anser sig icke kunna tillstyrka att *provinsialtandläkare* tillföras folktandvårdsorganisationen.

Såsom en bidragande orsak till folktandvårdens rekryteringssvårigheter har framhållits det förhållandevis ringa antalet *befordringstjänster* inom särskilt distriktstandvården. En distriktstandläkare uppnår som regel vid jämförelsevis unga år slutlöneklassen. Utsikterna att därefter erhålla högre tjänst är tämligen begränsade. I syfte att skapa befordringsmöjligheter har inrättats tjänster som förste distriktstandläkare tillika föreståndare vid polikliniker med mer än tre anställda tandläkare. På grund av den i stora delar av vårt land ringa befolkningstätheten dominerar helt naturligt polikliniker med en eller två tandläkare. Antalet förste distriktstandläkare utgjorde den 1 november 1959 125 av totalt tjänstgörande 1 476 tandläkare. Endast ett fåtal tandläkare kan således räkna med att erhålla förste distriktstandläkartjänst. Förhandlingsvis har åstadkommits viss ytterligare tjänstedifferentiering på så sätt att vid sidan av lön enligt löneklass jämte eventuellt tantiem utgår särskilt *föreståndararvode* efter en glidande skala kunna inrättas vid poliklinik, avsedd för mer än en tandläkare.

De sakkunniga föreslår att tjänst som förste distriktstandläkare skall kunna inrättas vid poliklinik, avsedd för mer än en tandläkare.

Vad angår frågan om hjälpkrafter i folktandvården förordar de sakkunniga, att *försöksutbildning av tandhygienister* kommer till stånd. Tandhygienister bör i första hand anställas vid ett antal större tandvårdspolikliniker. Tandhygienisten förutsättes skola ha en fast arbetsplats med erforderligt instrumentarium på polikliniken, även om hennes verksamhet i viss utsträckning kommer att försiggå utanför mottagningslokalen, exempelvis i skolor och patienternas hem. De viktigaste arbetsuppgifterna utgöres av munhygienisk behandling — tandstensskrapning m. m. — instruktions- och upplysningsverksamhet samt anbringande av fluorider och andra profylaktiskt verkande medel.

Försöksutbildningen av tandhygienister bör utformas som en påbyggnad å den statliga tandsköterskeutbildningen. Kvalificerade tandsköterskor skulle efter viss tids — 2 à 4 år — väl vitsordad tjänstgöring uttagas för

vidareutbildning. Antalet kursdeltagare bör i en första omgång begränsas till ett trettiotal. Utbildningen torde med hänsyn till förutsatta förkunskaper och med en rationell uppläggning kunna medhinnas på kortare tid än ett år. Förslag till utbildningsplan torde böra uppgöras av medicinalstyrelsen efter samråd med lärarkollegiet vid någon av tandläkarhögskolorna. Kursen bör förläggas till Göteborg i anslutning till därvarande statliga tandsköterskeskola.

Rörande frågan om förtursrätt för olika kategorier anföres.

Med hänsyn till att *mödrahjälptandvården* numera utgör en såväl absolut som relativt mycket måttlig del av vuxentandvården — cirka 4 procent av vuxenklientelet — har de sakkunniga icke funnit anledning att nu ompröva frågan om förtursrätt för mödrahjälpspatienterna.

Av helt annan storleksordning är frågan om *förtursrätt inom folktandvården för ungdomsklientelet.* Antalet ungdomar i åldrarna 16—19 år kan vid slutet av år 1958 beräknas ha uppgått till inemot 400 000. Under de närmast följande åren väntas antalet stiga och omkring åren 1962—63 uppgå till omkring 500 000 för att därefter successivt sjunka.

En organiserad ungdomstandvård med 50-procentig tillslutning skulle med utgångspunkt från 1958 års siffror ha krävt mer än hälften av hela arbetstiden i vuxentandvård, som uppgår till 800 000 timmar. Skulle ytterligare tillslutning erhållas, komme tydligen ännu större del av vuxentiden att tagas i anspråk.

En organiserad ungdomstandvård torde icke kunna genomföras utan att ifrågavarande kategori medgives rätt till behandling med förtur inom folktandvården. Åtminstone huvuddelen av den för ungdomstandvården erforderliga behandlingstiden finge tagas från den tid, som avses för behandling av vuxna patienter. Därest samtliga aktuella årsklasser skulle behandlas med förtur, bleve tydligen möjligheterna att bereda tandvård åt övriga vuxna patienter — frånsett mödrahjälpsklientelet — i hög grad kringskurna. Det torde vara orealistiskt att räkna med en så omfattande nyrekrytering av tandläkare till folktandvården, att såväl en organiserad ungdomstandvård som den övriga vuxentandvården skulle kunna behörigen tillgodoses; införande av generell förtursrätt för ungdomsklientelet skulle i själva verket innebära ett uppgivande av principen att folktandvården skall stå öppen för alla åldrar och samhällsklasser.

De sakkunniga anser sig sålunda icke böra föreslå anordnande av en med generell förtursrätt förenad organiserad ungdomstandvård inom ramen för folktandvårdens vuxentandvård.

Med stor tvekan förordar de sakkunniga emellertid att den *organiserade barntandvården utsträckes till att i princip omfatta jämväl 16-åringarna,* för att man under tid som är anslagen till organiserad barntandvård skulle i någon utsträckning kunna tillgodose ungdomarnas tandvård. På en del håll, där barntandvårdens samtliga klasser medhinnas bör en begränsad ungdomstandvård kunna medhinnas. Ställningstagandet har påverkats även av att skolplikten tenderar att utsträckas till att omfatta även åldersgruppen 16 år. Barntandvårdens nu gällande övre gräns torde ha fastställts till 15 år bl. a. på grund av denna tandvårds nära anknytning till skol-

gången. Skolklasserna har regelmässigt bildat de enheter, som ingått i den organiserade tandvården. Det har då framstått såsom naturligt att låta barntandvården i första hand omfatta de årsklasser, som obligatoriskt deltager i skolundervisningen. Enhetsskolans successiva genomförande och därmed skolpliktens utsträckande till ett nionde skolår aktualiserar därför särskilt 16-åringarnas tandvård. Det stora flertalet ungdomar kommer nämligen att tillbringa åtminstone en del av sitt sextonde levnadsår i enhetsskolans högsta klass. 16-åringarna förutsättes skola erhålla tandvård på samma villkor som sina yngre kamrater, d. v. s. utan kostnad för den vårdsökande, men mot årlig avgift av primärkommunen och med rätt för huvudmannen att uppbära statsbidrag. Genom de rekryteringsbefrämjande åtgärder som föreslås, främst möjligheterna att anordna deltidstjänster, är det de sakkunnigas förhoppning att, åtminstone i viss utsträckning, 16-åringarnas tandvård skall kunna tillgodoses. Det synes icke tillrådligt att genom tvingande bestämmelser öka barntandvårdens andel i totala behandlingstiden utöver gällande minst 55 procent.

Ungdomar i åldrarna 17—19 år blir liksom hittills jämställda med folktandvårdens övriga vuxenklientel. På enstaka platser är det emellertid icke uteslutet att tandvårdssituationen redan nu är så gynnsam, att förtursberättigad ungdomstandvård skulle kunna genomföras. Medicinalstyrelsen bör därför få befogenhet att efter framställning från vederbörande huvudman medgiva, att inom visst tandvårdsdistrikt för begränsad tid ungdomar tillhörande årsklasserna 17—19 år må behandlas med förtur. Om så finnes lämpligt, kan vid en sådan organiserad ungdomstandvård början göras med 17-åringarna, varefter förtursrätten successivt kan utsträckas till att omfatta även de två följande årsklasserna.

Ehuru det kan ifrågasättas om den *rabatt med 25 procent å avgifterna enligt folktandvårdstaxan,* som medgives för ungdomstandvården, har någon större uppgift att fylla anser de sakkunniga — med hänsyn till att förmånen av tandvård till nedsatt taxa stått ungdomen till buds alltsedan folktandvårdens tillkomst — det dock i allt fall mindre välbetänkt att nu upphäva bestämmelsen. De sakkunniga förordar emellertid den ändringen i bestämmelserna att rätt till systematisk behandling mot nedsatt taxa skall föreligga, oavsett huruvida den vårdsökande tidigare undergått behandling inom folktandvården. Härigenom kan visserligen beträffande patienter med höggradigt försummat bett den första saneringen föranleda ett relativt stort inkomstbortfall för huvudmännen. Å andra sidan vinnes fördelen att kostnaderna för hithörande fall kan debiteras enhetligt vid poliklinikerna. Man behöver sålunda icke, såsom f. n., undersöka huruvida och i så fall när varje särskild patient tidigare erhållit systematisk behandling. Den föreslagna uppmjukningen kan även tänkas bidraga till ökad anslutning till ungdomstandvården.

Beträffande frågan om *barntandvård utanför den organiserade barntand-*

vårdens ram bör enligt de sakkunnigas mening möjligheten att bereda barnpatienter systematisk tandvård under vuxentid alltjämt hållas öppen.

Sådan tandvård är f. n. principiellt kostnadsfri för den vårdsökande. Det förefaller emellertid principiellt riktigare, att all tandvård, som meddelas å annan tid än å den för organiserad tandvård anslagna, skall ersättas av den vårdsökande. Härigenom vinnes administrativ förenkling, såtillvida att all tandvård, som meddelas under vuxentid, blir taxebelagd. Fråga är om en undantagsföreteelse, betingad av folktandvårdens i nuvarande läge otillräckliga resurser. Tillräckliga skäl saknas för att med kostnadsfri tandvård privilegiera vissa av de barn, vilka icke medhinnes under tiden för organiserad tandvård. Inom en utbyggd organisation avses ju praktiskt taget samtliga barn i skolåldrarna komma i åtnjutande av organiserad tandvård. Ifrågavarande barn bör dock skäligen medgivas samma rätt till nedsättning med 25 procent å taxeavgifterna, som åtnjutes inom den systematiska ungdomstandvården.

Rörande statsbidragen till folktandvården föreslår de sakkunniga *dels* att driftbidraget till städer utanför landsting höjes från 8 till 10 kronor per behandlat barn *dels ock* att de utrustningsbidrag som f. n. utgår till landstingskommunerna slopas.

Den vid folktandvårdens införande förutsatta uppdelningen av kostnaderna mellan staten, landstingen och kommunerna samt den taxebelagda vuxentandvården innebar, att statens andel skulle komma att utgöra omkring 24 procent, landstingens andel omkring 14 procent, kommunandelen likaledes omkring 14 procent och taxeandelen omkring 48 procent. Frånräknades inkomsten av den taxebelagda vuxentandvården, vilken förutsattes skola vara självbärande, skulle statens andel i kostnaden för den av allmänna medel bekostade barntandvården komma att motsvara omkring 46 procent.

Om den ursprungligen förutsatta kostnadsfördelningen skulle återställas, erfordras att *driftbidraget* till landstingen höjes från nuvarande 16 kronor till omkring 29 kronor per barn och år. I och för sig talar omständigheterna för en icke oväsentlig höjning av det till landstingen utgående driftbidraget. Med hänsyn till den översyn som planeras av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunala samfälligheter beträffande olika former av offentlig verksamhet torde det vara mindre välbetänkt att för ett specialområde nu tillerkänna huvudmännen ökat statsbidrag.

Beträffande städer, som icke tillhör landstingskommun anser de sakkunniga en viss ökning av driftbidragen befogad. Full likställighet med landstingskommunerna bör dock i nuvarande läge icke eftersträvas utan det torde vara rimligt, att bidraget bestämmes till 10 kronor för varje fullständigt behandlat barn.

Utrustningsbidragen torde ekonomiskt sett vara av underordnad betydelse för huvudmännen. I besparingssyfte och till vinnande av administrativ förenkling föreslås därför att gällande bestämmelser härom upphäves. Övergångsvis synes därvid utrustningsbidrag böra få utgå för poliklinik, som färdigställts före viss tidpunkt och där tillika ansökan om dylikt bidrag inkommit till medicinalstyrelsen senast viss dag.

De sakkunniga avvisar tanken på *statsbidrag till skoltandvård utanför folktandvårdens ram*. En reservant anser dock att statsbidrag bör utgå i dylikt fall.

Vissa administrativa förenklingar föreslås av de sakkunniga, nämligen *att* gällande bestämmelser om ett särskilt folktandvårdens arbetsår upphäves och att arbetsåret bringas att sammanfalla med kalenderåret-redovisningsåret, *att* distriktstandläkare, inbegripet poliklinikföreståndare, icke vidare ålägges avgiva verksamhetsberättelse, *att* folktandvårdsplanernas innehåll på vissa punkter förenklas, *samt att* biträdande lasarettstandläkare skall tillsättas av hälsovårdsstyrelsen i stället för av medicinalstyrelsen.

De sakkunniga har vidare framlagt förslag angående den bettortopediska verksamheten inom folktandvården. Därvid har föreslagits bl. a. att avgift skall utgå med 25 kronor per kalenderhalvår.

Slutligen har de sakkunniga avgivit förslag rörande behörighetsvillkoren för lasarettstandläkare samt rörande tillsättning av vissa tjänster.

De ökade kostnaderna för statsverket vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag kan beträffande driftbidragen beräknas uppgå till cirka 350 000 kronor årligen. Å andra sidan medför utrustningsbidragens slopande en årlig minskning av medelsbehovet med 100 000 kronor.

Barntandvårdens utvidgning att gälla även 16-åringar torde vid en fullt utbyggd folktandvård i framtiden innebära en kostnadsökning med 1 à 1,5 miljoner kronor årligen.

Yttranden

II. Över 1957 års folktandvårdssakkunnigas betänkande har yttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, kanslern för rikets universitet efter hörande av lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö, statens pensionsanstalt, odontologiska förhandlingssakkunniga, sjukvårdsstyrelserna i samtliga läns landsting och i landstingsfria städer, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, Svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund, Sveriges tandvårdsinspektörsförening, kommittéerna för personlig integritet i Stockholm, Göteborg och Malmö samt hälsofrämjandet.

Till de sakkunnigas uppfattning att den nuvarande målsättningen för folktandvården alltjämt bör gälla ansluter sig *medicinalstyrelsen, Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation, sjukvårdsstyrelserna i Kristianstads, Kopparbergs och Norrbottens läns landsting, Malmö och Gävle samt Sveriges tandvårdsinspektörsförening.*

Sjukvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus läns landsting finner förslagen

väl motiverade och ägnade att verksamt bidraga till en om än långsamt verkande förbättring av den sociala tandvården.

Förslaget om omedelbart inrättande av en fjärde tandläkarhögskola biträdes av samtliga remissinstanser utom *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund*, som anser att det bör anstå med ställningstagandet i avvaktan på översyn om tandläkarhögskolornas kapacitet.

Beträffande förslaget om en ökad kariesprofylaktisk verksamhet understrykes *betydelsen av förebyggande åtgärder och ökade insatser härutinnan från statens sida* av *medicinalstyrelsen*, *Svenska landstingsförbundet* — som framhåller de betydande insatser landstingen gör inom detta område — *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdegelation*, *sjukvårdsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kristianstads, Värmlands* och *Norrbottens läns landsting* och *Malmö stad* samt *Svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund*, *Sveriges tandvårdsinspektörsförening* — vilka dock anser att det föreslagna beloppet 300 000 kronor bör höjas — *sjukvårdsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kalmar läns södra, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands* och *Västerbottens läns landsting*, av *sjukvårdsstyrelserna i Göteborg, Norrköping* och *Gävle* samt av *folktandvårsstyrelsen i Stockholms stad.*

Skolöverstyrelsen erinrar om den undervisning i tandhälsovård som redan bedrives i olika skolor och läroanstalter och anser det önskvärt att denna verksamhet utvidgas samt att ytterligare medel ställes till medicinalstyrelsens förfogande för upplysnings- och propagandaverksamhet. Televisionen torde komma att spela en allt större roll i dessa frågor. I undervisningen för lärare av olika slag samt ekonomiföreståndare m. fl. ingår ämnet förebyggande tandvård.

Även *överstyrelsen för yrkesutbildning* framhåller, att de kariesprofylaktiska frågorna beaktas vid uppgörandet av undervisningsplaner för skolor som sorterar under överstyrelsen.

Sjukvårdsstyrelsen i Västmanlands läns landsting finner det realistiskt och angeläget att propagandaverksamheten sättes in vid vissa utbildningsinstitutioner samt mot skolbarn och mödrar inom den förebyggande mödra- och barnavården, där särskilda förutsättningar torde finnas att ge den mera utförliga undervisning i tandhälsovård som är en förutsättning för att resultat skall vinnas. Upplysningsverksamhet — särskilt affischer och folders el. dyl. — som riktar sig till den stora allmänheten torde i regel bli av ytlig natur och ge föga resultat. Upplysning via television skulle däremot kunna ha större slagkraft. Styrelsen beklagar vidare att ställning till fluorförslagen icke tagits.

Statskontoret föreställer sig att ett så stort belopp som 300 000 kronor ej kan ställas till förfogande för kariesprofylaktisk verksamhet.

Folktandvårdsstyrelsen i Stockholms stad pekar på de goda resultat som i Stockholm uppnåtts med lokal fluoridbehandling och som medfört att kariesfrekvensen bland skolbarnen sjunkit.

Svenska tandläkaresällskapet och *Sveriges tandläkarförbund* framhåller i likhet med *Sveriges tandvårdsinspektörsförening* betydelsen av en allmän profylax genom fluor.

Kommittéerna för personlig integritet i Stockholm, Göteborg och *Malmö* protesterar skarpt mot tanken på fluoridering av vattenledningsvatten. Liknande synpunkter framhålles av *hälsofrämjandet,* som starkt understryker värdet av antisnaskpropaganda och upplysning om tandskyddskost, premier för barn med god tandhälsa, m. m.

Anställande av *biträde åt tandvårdsinspektören* tillstyrkes av *sjukvårdsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Blekinge, Kristianstads* och *Norrbottens läns landsting, sjukvårdsstyrelsen i Norrköping, svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* samt *Sveriges tandvårdsinspektörsförening.*

Sjukvårdsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker att särskilda befattningshavare ställas till tandvårdsinspektörernas förfogande för handläggning av vissa ärenden men anser att detta icke bör ske genom inrättande av särskilda tjänster utan på annat lämpligt sätt genom tillfällig arbetskraft.

Inrättandet av en särskild *forskningsinstitution* avstyrkes av *statskontoret.*

Medicinalstyrelsen anser förslaget skissartat. En forskningsinstitution av dylikt slag bör i första hand anknytas till en odontologisk högskola såsom en självständig enhet med egen chef.

Kanslern för rikets universitet och *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm* tillstyrker i princip förslaget om en odontologisk forskningsinstitution medan *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö* finner förslaget verklighetsfrämmande.

Svenska landstingsförbundet anser en vidgad forskningsverksamhet påkallad men finner det ovisst om den bör förläggas till en särskild forskningsinstitution.

Förslaget tillstyrkes av *sjukvårdsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Kalmar läns södra, Blekinge* och *Norrbottens läns landsting, Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund.*

Vidgad forskningsverksamhet förordas även av *sjukvårdsstyrelserna i Gotlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus läns landsting.*

Beträffande åtgärder för att öka rekryteringen av tandläkare till folktandvården anser *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation* och *sjukvårdsstyrelsen i Gävle* i fråga om *stipendiegivningen* att antalet stipendier bör ökas till det dubbla och att beloppet bör höjas till 4 000 kronor. *Sjukvårdsstyrelsen i Gävleborgs läns landsting* och *Sveriges tandvårdsinspektörsförening* förordar tvåårsstipendier och *sjuk-*

vårdsstyrelsen i Västernorrlands län ifrågasätter längre stipendietid medan *sjukvårdsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands* och *Kristianstads läns landsting* ifrågasätter stipendieverksamhetens fortvaro i nuvarande form.

Sjukvårdsstyrelsen i Norrköping avstyrker bibehållande av stipendierna.

Sjukvårdsstyrelsen i Värmlands läns landsting anser att stipendierna bör ersättas av lån.

Medicinalstyrelsen är tveksam om värdet av stipendierna men är dock icke beredd föreslå dessas slopande, då alla möjligheter i rekryteringsbefrämjande syfte måste tillvaratagas.

Medicinalstyrelsen understryker vidare de goda erfarenheterna av de *utländska tandläkarnas* tjänstgöring inom folktandvården och finner att de hittillsvarande intagningsmetoderna fungerat på ett i stort sett tillfredsställande sätt. Man bör dock med hänsyn till de försämrade rekryteringsmöjligheterna icke i alltför hög grad bygga på en fortsatt tillströmning av utlänningar. Möjligheter bör beredas svenska studenter, vilka bedrivit odontologiska studier vid välrenommerad högskola i utlandet, företrädesvis i Tyskland, att komplettera sin utbildning i Sverige och avlägga svensk tandläkarexamen.

Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation och *sjukvårdsstyrelsen i Gävle* finner att utredning bör göras om hur ytterligare tillskott av utländska tandläkare skall ske. Även *sjukvårdsstyrelserna i Kopparbergs, Västerbottens* och *Norrbottens läns landsting* samt i *Göteborg* framhåller i likhet med flera andra remissinstanser de utländska tandläkarnas stora betydelse och anser att åtgärder bör vidtagas för att vidga rekryteringen av sådana.

Sjukvårdsstyrelsen i Uppsala läns landsting framhåller önskvärdheten av en smidigare handläggning av frågor om förordnande för utländska tandläkare. Nuvarande bestämmelser skapar osäkerhet för dessa. Kravet på minst 5 års tjänstgöring för ordinarie distriktstandläkartjänst bör sänkas till 3 år. Liknande synpunkter framföres av *sjukvårdsstyrelserna i Kronobergs* och *Västernorrlands läns landsting* samt av *folktandvårdsstyrelsen i Hälsingborg*. Även *Sveriges tandvårdsinspektörsförening* anser att de utländska tandläkarnas ställning bör tryggas.

Slopande av arbetstidsbestämmelserna och *införande av fasta deltidstjänster* tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *Svenska landstingsförbundet* — som också godtager förslaget att kunna förena deltidstjänster inom barn- och ungdomstandvården med annan tjänst eller med privatpraktik — av *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation* — som anser att fråga om rätt till privatpraktik för deltidstjänstgörande tandläkare bör avgöras av huvudmannen — av *sjukvårdsstyrelserna i samtliga läns landsting* och *städer utanför landsting*, av *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* samt av *Sveriges tandvårdsinspektörsförening*.

Medicinalstyrelsen anför.

Styrelsen förordar, att bestämmelserna om arbetstid slopas. Frågor om arbetstidens längd bör i stället bliva föremål för förhandlingar mellan huvudmännen och vederbörande organisationer. Förslaget att eftergiva kravet på medicinalstyrelsens tillstånd för anställande av tandläkare på deltid kan styrelsen godtaga, men förutsätter att erforderlig planändring begäres. Vissa tandläkartjänster bör dock vara heltidstjänster, såsom lasarettstandläkare, tandvårdsinspektör och cheftandläkare inom tandregleringsvården. Tillströmningen av kvinnliga tandläkare till folktandvården kan förväntas öka, om deltidstjänster inrättas. Dessutom kan även manliga privatpraktiserande tandläkare tänkas komma att visa intresse för dylika tjänster. Deltidstjänsterna bör endast avse barntandvård, i varje fall tills vidare. För att barntandvården skall giva bästa möjliga resultat, torde det vara nödvändigt att i större utsträckning inrätta tandläkartjänster för enbart barntandvård och att bereda därmed sysselsatta tandläkare bättre arbetsvillkor.

Liknande synpunkter framföres av *socialstyrelsen* och *sjukvårdsstyrelsen i Kopparbergs län*. Sistnämnda sjukvårdsstyrelse anser att man icke annat än som tillfälligt provisorium bör anlita privatpraktiker för barntandvården. En deltidsanställning härför av privatpraktiker får bli en primärkommunal uppgift till vilken landstingen kan bidraga med mindre belopp.

Sjukvårdsstyrelsen i Västmanlands läns landsting biträder kraftigt förslaget att tillstånd av medicinalstyrelsen icke skall krävas för deltidsanställning och finner det angeläget att medicinalstyrelsen icke i tillämpningsföreskrifter kan begränsa huvudmännens handlingsfrihet härvidlag.

Sjukvårdsstyrelsen i Malmöhus läns landsting anser deltidstjänster få föga betydelse samt avstyrker bestämt förening av tandläkartjänst med privatpraktik.

Lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö finner ett ökat antal deltidstjänster icke tillräckligt för att öka rekryteringen till folktandvården.

Inrättande av deltidstjänster bör ske med stor varsamhet och efter noggrann prövning i varje särskilt fall enligt *sjukvårdsstyrelsen i Älvsborgs läns landsting,* som också framhåller att alla personalfrågor rörande löner och arbetstid m. m. bäst löses av huvudmännen förhandlingsvägen.

Statskontoret anser några nya omständigheter ej ha tillkommit att böra föranleda ändrat ståndpunktstagande i fråga om deltidstjänster; i varje fall bör möjligheten att inrätta dylika tills vidare vara beroende av medicinalstyrelsens prövning.

Statens pensionsanstalt erinrar om möjligheterna för befattningshavare med minst halvtidstjänstgöring att erhålla pensionsrätt under förutsättning att lönen utgår enligt statlig eller kommunal löneplan. Tillgodoräkning av dylik tjänstgöring i pensionshänseende må dock ej ske för tid före den 1 juli 1959. Den åsyftade utbyggnaden av folktandvården kommer att på längre sikt även medföra ökade kostnader för tandläkarnas pensionering.

Sjukvårdsstyrelserna i Uppsala, Värmlands och *Jämtlands läns landsting, Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* anser att försök med *provinsialtandläkare* bör göras.

Förslaget om *inrättande av förste distriktstandläkartjänster vid poliklinik för mer än en tandläkare* godtages av *medicinalstyrelsen* ehuru styrelsen anser att ökade förmåner för tandläkare med mycket lång tjänstgöringstid skulle förhandlingsvägen kunna ernås på annat sätt. Bättre förfaringssätt är måhända att vid större polikliniker med sex eller flera tandläkare inrätta ytterligare förste distriktstandläkartjänster. Särskilt inom barntandvården är detta önskvärt.

Svenska landstingsförbundet anser att förutsättningarna för inrättande av förste distriktstandläkartjänst bör uppmjukas. I princip bör det stå huvudmännen fritt att inrätta de tjänster de finner behövliga. Även *sjukvårdsstyrelserna i Malmöhus, Västmanlands* och *Västernorrlands läns landsting* samt i *Gävle stad* anser att inrättande av befordringstjänster bör vara en förhandlingsfråga. Förslaget tillstyrkes även av flertalet *sjukvårdsstyrelser* i övrigt, *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* samt av *Sveriges tandvårdsinspektörsförening,* som anser att förste distriktstandläkare bör kunna inrättas utan avseende på poliklinikens storlek.

Sjukvårdsstyrelsen i Kalmar läns norra landsting föredrar dock tjänstetidsbefordran medan *sjukvårdsstyrelsen i Värmlands läns landsting* anser att nuvarande bestämmelser bör kvarstå.

Statskontoret avstyrker förste distriktstandläkartjänst vid poliklinik för blott två tandläkare.

Förslaget om försöksutbildning av tandhygienister tillstyrkes i stort sett av *statskontoret* — som dock anser att slutlig ställning bör tagas först sedan detaljerad utbildningsplan uppgjorts — *medicinalstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, kanslern för rikets universitet, Svenska landstingsförbundet, sjukvårdsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Älvsborgs, Värmlands, Örebro* och *Norrbottens läns landsting, sjukvårdsstyrelsen i Norrköping, Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund. Sjukvårdsstyrelsen i Göteborg* uttalar tveksamhet.

Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation och sjukvårdsstyrelsen i Gävle — som anser att lämpligt utbildade tandhygienister har en viktig uppgift att fylla — finner det vara en brist att konkret förslag ej framlagts och förordar utredning härom snarast.

Folktandvårdsstyrelsen i Stockholm anser att utbildningstiden bör tills vidare begränsas till 5 veckor, vilket tillämpas i Stockholm.

I fråga om förtursrätt för olika kategorier har mot *bibehållande av sådan rätt för mödrahjälpspatienter* med något undantag ingen erinran framförts. Endast *sjukvårdsstyrelsen i Älvsborgs läns landsting* ifrågasätter om förtur för mödrahjälpsklientelet fortfarande bör ges.

Socialstyrelsen anser att mödratandvården står och faller med förtursrätten och *sjukvårdsstyrelserna i Kristianstads* och *Hallands läns landsting* diskuterar om ej förtur bör ges samtliga blivande mödrar.

Vad *ungdomstandvården* beträffar uttrycker de flesta remissinstanserna en positiv inställning till förslaget att *den organiserade barntandvården skall utsträckas att gälla även 16-åringar* trots de praktiska svårigheterna som också framhållits i några fall.

Endast *statskontoret* säger sig ej kunna tillstyrka förslaget. Kritiska till detsamma ställer sig också *sjukvårdsstyrelserna i Kronobergs* och *Gotlands läns landsting* — sistnämnda sjukvårdsstyrelse anser dock förslaget konsekvent — samt *sjukvårdsstyrelsen i Västerbottens läns landsting.*

Sjukvårdsstyrelsen i Norrköping beklagar att den organiserade barntandvården icke föreslagits utsträckt till ungdomar upp till 19 år.

Beredda att förorda *generell förtursrätt för 17—19-åringar* är — på grund av ungdomstandvårdens stora betydelse — *Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation* i likhet med *sjukvårdsstyrelserna i Göteborg, Norrköping* och *Gävle.* Då ungdomstandvården utgör en procentuellt ringa del av hela vuxentandvården torde den icke i större grad inverka menligt på denna. Liknande synpunkter framföres av *sjukvårdsstyrelsen i Kristianstads läns landsting.*

Sjukvårdsstyrelserna i Uppsala läns, Kalmar läns södra, Blekinge och *Gävleborgs läns landsting* anser, att landstingen själva bör få avgöra frågan om förtur för 17—19-åringar, och *sjukvårdsstyrelsen i Örebro läns landsting* har den uppfattningen att folktandvårdens resurser utöver barntandvården i första hand bör sättas in på ungdomstandvården. *Folktandvårdsstyrelsen i Stockholms stad,* som har erfarenhet av begränsad folktandvård — barn- och mödratandvård, ungdomstandvård samt behovsprövad vuxentandvård i övrigt — anser att huvudmännen under folktandvårdens uppbyggnadstid bör få göra erforderliga inskränkningar.

Upphävande av villkoret angående tidigare utförd systematisk behandling för rabattering åt 17—19-åringar tillstyrkes av *sjukvårdsstyrelsen i Kopparbergs läns landsting, Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund,* medan *sjukvårdsstyrelsen i Älvsborgs läns landsting* anser det tveksamt om villkoret bör borttagas. *Sjukvårdsstyrelsen i Östergötlands läns landsting* anser att 17—19-åringar bör få 50 procents rabatt på folktandvårdstaxan. *Sjukvårdsstyrelsen i Malmöhus läns landsting* avstyrker rabattering till ifrågavarande ungdomar.

Ändrade avgiftsbestämmelser för barntandvård under vuxentid avstyrkes bestämt av *socialstyrelsen, Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation, folktandvårdsstyrelsen i Stockholm* samt *sjukvårdsstyrelserna i Södermanlands läns landsting* och *Göteborgs stad.*

Förstnämnda sjukvårdsstyrelse framhåller bl. a. att det torde för allmänheten bliva fullständigt obegripligt varför barn, om de överhuvud taget

mottages för behandling, skall behandlas så olika. Båda beredes möjlighet till behandling, det ena skall betala, det andra icke. Systemet blir icke endast obegripligt, det blir också i högsta grad orättvist.

Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation anser att ändringen i stället för förenkling av administrationen synes innebära vissa olägenheter för huvudmännen.

Förslaget tillstyrkes av *sjukvårdsstyrelserna i Jönköpings, Kristianstads* och *Västmanlands läns landsting.*

Vad gäller statsbidragsfrågorna är *Svenska landstingsförbundet* och *flertalet sjukvårdsstyrelser* av den uppfattningen att en generell höjning av driftbidraget bör ske så att de ursprungliga principerna för kostnadstäckningen återställes.

Medicinalstyrelsen, Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation, Svenska landstingsförbundet och *företrädarna för städerna utanför landsting* hävdar att lika statsbidrag bör utgå till huvudmännen.

Statskontoret avstyrker den föreslagna höjningen av driftbidraget till städerna utanför landsting.

Slopande av *utrustningsbidraget* avstyrkes av *förvaltningsutskotten i Kronobergs, Gotlands* och *Älvsborgs läns landsting* och tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *sjukvårdsstyrelserna i Kalmar läns norra, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Västmanlands* och *Kopparbergs läns landsting.*

Ungefär hälften av sjukvårdsstyrelserna biträder den reservationsvis framförda uppfattningen att *statsbidrag bör utgå även till skoltandvård utanför folktandvårdens ram.* Två sjukvårdsstyrelser har uttalat sig mot dylikt bidrag.

De föreslagna administrativa förenklingarna hälsas med tillfredsställelse av *Svenska landstingsförbundet* och det *flertal sjukvårdsstyrelser,* som yttrat sig i denna fråga. Några — däribland Svenska landstingsförbundet — anser att ytterligare förenklingar kunde göras. Förslaget biträdes i stort sett även av *medicinalstyrelsen* samt av *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund,* som också föreslår ytterligare förenklingar.

Departementschefen

1957 års folktandvårdssakkunniga har haft i uppdrag att undersöka vilka åtgärder som borde vidtagas i syfte att stimulera rekryteringen av tandläkare till folktandvården, varvid frågan om inrättande av fasta deltidstjänster borde upptagas till förnyad förutsättningslös prövning. Vidare har de sakkunniga haft i uppdrag att ingående undersöka möjligheterna att utöka tandvården för ungdom i åldern 16—19 år. Slutligen har till de sakkunniga överlämnats vissa statsbidrags- och organisationsfrågor för närmare övervägande.

De sakkunniga har funnit att den nuvarande målsättningen för folktandvården alltjämt bör gälla. Folktandvården bör alltså även i fortsättningen i

princip stå öppen för alla. Även för egen del anser jag — särskilt med hänsyn till de delar av landet där f. n. endast få eller inga privata tandläkare finns — att det icke skulle vara försvarligt att förbehålla folktandvårdens knappa resurser för vissa patientkategorier.

Ehuru de sakkunniga framlagt vissa förslag i rekryteringsfrämjande syfte, till vilka jag återkommer i det följande, anser de likväl att enda möjligheten att i längden skapa en bättre rekrytering av tandläkare till folktandvården är att öka utbildningskapaciteten genom inrättande av ytterligare en tandläkarhögskola. Denna fråga kommer emellertid att prövas av Kungl. Maj:t i annat sammanhang.

Även med en kraftigt ökad utbildning av tandläkare är det enligt de sakkunniga omöjligt att i längden tillgodose det på grund av stegringen i kariesfrekvensen alltmer ökande behovet av tandvård. Kraftiga åtgärder bör därför vidtagas för att söka nedbringa kariesfrekvensen och de sakkunniga föreslår i detta syfte att särskilda medel anvisas för propaganda och upplysning i förebyggande syfte. Vidare föreslås att biträdande tandvårdsinspektörer anställes för upplysningsarbetet samt att en institution för forskning rörande förebyggande metoder inrättas.

I likhet med de sakkunniga anser jag det angeläget att försöka minska eller i varje fall hejda ökningen av tandrötan och andra tandsjukdomar. Särskilt synes det viktigt att påverka de unga föräldrarna — i synnerhet mödrarna — och barnen i fråga om kostvanor och munhygien. Framförallt bör man därvid sträva efter att minska sötsakskonsumtionen. För att medicinalstyrelsen skall kunna utvidga och intensifiera detta upplysningsarbete tillstyrker jag, att 100 000 kronor ställes till styrelsens förfogande för ändamålet. Beloppet bör i enlighet med vad jag förut anfört anvisas under medicinalstyrelsens omkostnadsanslag. I detta sammanhang vill jag framhålla angelägenheten av att såväl skolorna som organen för den förebyggande mödravården ytterligare intensifierar sina insatser i fråga om den förebyggande tandvården. Även folktandvårdens egna resurser bör givetvis engageras i propagandaverksamheten. Jag anser därför önskvärt att tandvårdsinspektörerna får biträdande tandvårdsinspektörer som hjälp i denna verksamhet i mån av tillgång på härför kvalificerad arbetskraft. Det torde emellertid ankomma på huvudmännen själva att besluta i denna fråga.

Det synes i och för sig angeläget att en intensifierad forskning rörande olika förebyggande metoder mot karies och andra tandsjukdomar kan komma till stånd. Till frågan om en särskild institution för ändamålet är jag dock icke beredd att taga ställning.

Som de sakkunniga framhållit är det uppenbart att antalet tandläkare inom folktandvården icke är tillräckligt för att täcka ens behovet för barn- och ungdomstandvården. En förbättrad rekrytering av tandläkare framstår därför som synnerligen angelägen. De stipendier som tillkommit för att stimulera tandläkare att söka sig till folktandvården, skall enligt de sakkunnigas förslag bibehållas i oförändrad omfattning. En av odontologiska för-

handlingssakkunniga särskilt tillsatt prognosdelegation har emellertid framhållit stipendiernas stora betydelse ur rekryteringssynpunkt samt föreslagit, att stipendiebeloppet — som f. n. är 2 000 kronor per år — skall höjas till 3 000 kronor och antalet stipendier ökas från nuvarande 250 till 750. Jämväl i ett par remissyttranden har förslag om höjning av stipendiebeloppet framförts. Även enligt min mening är en viss höjning av stipendiernas storlek motiverad. Jag förordar sålunda, att stipendiebeloppet höjes med 500 kronor till 2 500 kronor. Vidare föreslår jag, att antalet stipendier ökas från 250 till 300. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ytterligare ändringar av stipendieföreskrifterna, som må befinnas erforderliga.

Arbetstiden för tandläkare är f. n. med vissa undantag bestämd till minst 42 timmar i veckan. Frågan om en uppmjukning av arbetstidsbestämmelserna har tidigare diskuterats men förslag härom har hittills avvisats, emedan man hyst farhågor för att den totala arbetstiden för tandläkare i längden skulle minska. Enligt de sakkunniga kan emellertid ett bibehållande av dessa bestämmelser icke gärna — då tjänstgöring inom folktandvården utgör ett frivilligt åtagande — antagas öka folktandvårdens kapacitet. I vissa fall skulle däremot en större frihet härutinnan kunna bli till fördel för rekryteringen. De sakkunniga föreslår därför, att arbetstidsbestämmelserna slopas och att arbetstidens längd i fortsättningen skall utgöra en förhandlingsfråga mellan parterna i likhet med övriga anställningsvillkor.

För egen del anser jag i likhet med de sakkunniga att tiden nu torde vara mogen för att borttaga ifrågavarande bestämmelser. Sannolikt skulle man genom att införa deltidstjänster kunna locka t. ex. gifta kvinnliga tandläkare att åtaga sig tjänstgöring inom folktandvården. Förslaget har tillstyrkts av huvudmännen. Jag förordar därför att inrättande av deltidstjänster eller avkortning av arbetstiden i fortsättningen får bli en förhandlingsfråga mellan huvudmännen och tandläkarna. Beträffande den speciella frågan om tandläkares rätt att utöva enskild praktik anser jag emellertid att i princip bör gälla förbud häremot. För tandläkare, som sysslar med enbart barn- eller ungdomstandvård inom folktandvården, synes dock huvudmannen efter särskild prövning böra kunna lämna medgivande att utöva privatpraktik.

För att ytterligare öka rekryteringsmöjligheterna föreslår de sakkunniga att flera befordringstjänster för tandläkare inrättas. F. n. må förste distriktstandläkare finnas endast vid tandpoliklinik med mer än tre tandläkare. Såsom framhållits från huvudmännens sida i åtskilliga remissyttranden synes det enligt min mening kunna överlämnas åt dessa att själva bestämma antalet befordringstjänster. Jag föreslår därför, att villkoren för inrättande av dylika tjänster slopas.

De sakkunniga har föreslagit att försöksutbildning av hjälpkrafter för folktandvården, s. k. tandhygienister, igångsättes. För de avsedda uppgifterna synes emellertid tandsköterskor med tillräckligt lång praktik och eventuellt någon kortare påbyggnadskurs — t. ex. efter mönster från Stock-

holms stad — kunna användas. Jag är alltså icke beredd att nu förorda igångsättande av utbildning av tandhygienister.

Beträffande de med varandra sammanhängande frågorna om förtursrätt för olika kategorier patienter och om åtgärder för att utöka ungdomstandvården har de sakkunniga ansett den nu gällande förtursrätten för mödrahjälpspatienter böra bibehållas. Med hänsyn till den stora betydelsen för dessa patienter att ha tillgång till tandvård på fördelaktiga villkor och då de dessutom endast utgör en ringa del av hela antalet tandvårdspatienter, bör även enligt min mening förtursrätt för denna kategori finnas jämväl i fortsättningen.

Som ett försök att lösa den svåra frågan om en utvidgning av ungdomstandvården har de sakkunniga — ehuru med tvekan — föreslagit, att den avgiftsfria barntandvården, som nu åtnjutes av barn upp till 15 år, skall utsträckas att avse även 16-åringar. Även för egen del finner jag i och för sig starka skäl tala för en sådan utökning av barntandvården. Med hänsyn till att tandvården för nuvarande barngrupper på många håll inte är fullständigt utbyggd och då behovet av tandläkare icke torde kunna tillgodoses ännu på lång tid, anser jag mig emellertid inte kunna tillstyrka detta förslag.

I likhet med de sakkunniga anser jag vidare, att generell förtursrätt för ungdom icke kan införas, eftersom detta skulle innebära att på många håll ingen vuxentandvård alls skulle kunna meddelas. En sådan ordning skulle strida mot folktandvårdens allmänna målsättning. Däremot vill jag förorda, att medicinalstyrelsen bemyndigas medgiva förtursrätt för 16—19-åringar inom visst område. Förutsättning härför bör dock vara, att ytterligare tandläkararbetskraft kan ställas till förfogande för detta ändamål, t. ex. genom införandet av deltidstjänster eller eljest.

Nu gällande bestämmelser om rabatt med 25 procent å folktandvårdstaxan för ungdomar i ifrågavarande åldersgrupper bör i enlighet med de sakkunnigas förslag bibehållas även i fortsättningen. Jag biträder även förslaget om slopande av kravet på tidigare genomförd fullständig behandling för erhållande av rabatt. Däremot kan jag icke tillstyrka förslaget att barn som behandlas å tid för vuxentandvård inte — såsom gäller för barntandvården i övrigt — skulle behandlas avgiftsfritt utan i stället erlägga avgift enligt folktandvårdstaxan, låt vara med 25 procents rabatt. Den barntandvård, som meddelas inom folktandvårdens ram utan avgift, bör liksom hittills vara avgiftsfri, oavsett om behandlingen sker å den för barntandvård eller vuxentandvård avsedda tiden.

I fråga om statsbidragen till folktandvården har de sakkunniga föreslagit, att driftbidragen — som f. n. utgår till landstingen med 16 kronor per behandlat barn och till städerna utanför landsting med 8 kronor per behandlat barn — såvitt avser städerna skall höjas till 10 kronor per behandlat barn. Vidare har de sakkunniga föreslagit, att de särskilda utrustningsbidragen till landstingen med hänsyn till den ringa ekonomiska betydelsen skall slopas. Emellertid har jag den 13 maj 1960 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyn-

digande tillkallat sakkunniga för att verkställa en översyn av statsbidragssystemet på kroppssjukvårdens område jämte därmed sammanhängande spörsmål. Frågan om en avlösning av statsbidragen till folktandvården kommer att upptagas till behandling i hithörande sammanhang. På grund härav anser jag, att någon ändring av utgående statsbidrag icke nu bör genomföras.

I syfte att åstadkomma administrativa förenklingar av folktandvården har de sakkunniga förordat vissa organisatoriska ändringar. Till dessa förslag, mot vilka jag icke har något att erinra, liksom till de ytterligare jämkningar som kan befinnas lämpliga torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att taga ställning.

De sakkunniga har slutligen framlagt förslag till organisation av den bettortopediska verksamheten, ändrade behörighetsregler för lasarettstandläkare samt tillsättning av vissa tjänster. Dessa frågor har emellertid delvis samband med de överväganden som kommer att göras av odontologiska förhandlingssakkunniga. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med behandlingen av förhandlingssakkunnigas förslag taga ställning till hithörande spörsmål.

Vad angår beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran mot medicinalstyrelsens förslag, vilket vid oförändrade bidragsgrunder innebär en ökning med 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig i det föregående förordade ändrade grunderna för organisationen av folktandvården och för utdelning av stipendier till blivande distriktstandläkare m. fl.;

b) till *Bidrag till driften av folktandvården* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 000 kronor.

[119] **114. Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	165 800
1960/61 (statsliggaren s. 1149)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget måtte utgå med 300 000 kronor.

Motiv

Ett belopp av 104 238 kronor står till disposition för nya och inneliggande ansökningar. Sådana ansökningar har hittills inkommit till ett belopp av 70 700 kronor.

För bidrag till den 1 juli 1960 i bruk tagna polikliniker har beräknats 361 400 kronor. Härutöver beräknas bidrag för 51 polikliniker, vilka är planerade att tagas i bruk intill den 30 juni 1962, uppgå till 187 300 kronor.

Statsbidrag kan sålunda komma att erfordras till ett belopp av cirka

(70 700 + 361 400 + 187 300 — 104 238) 515 000 kronor under nästa budgetår.

Utgifterna under de fem sistförflutna budgetåren har uppgått till i genomsnitt per år 176 500 kronor. Med hänsyn till eftersläpningen av statsbidragsrekvisitionerna och till alltjämt rådande tandläkarbrist, vilken kräver viss återhållsamhet med inrättandet av nya tandpolikliniker, torde anslaget kunna bestämmas till 300 000 kronor.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört under nästföregående punkt föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[120] **115. Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	46 000	39 641
1960/61 (statsliggaren s. 1149)	46 000	
1961/62 (förslag)	46 000	

Yrkande

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm (skr. 2/11 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Genom beslut den 15 september 1960 medgav Kungl. Maj:t, att den för budgetåret 1960/61 planerade kursen finge inställas och uppdrog åt kursnämnden att skyndsamt överarbeta gällande kursplan och inkomma med därav föranledda förslag.

I synnerhet som kursen inställdes under sommaren 1960 förväntar lärarkollegiet, att ett minst lika stort antal utländska tandläkare, som årligen brukar uttagas till kursen, kommer att hänvisas att genomgå sådan kurs under nästa år. Kollegiet föreslår sålunda, att en dylik kurs får anordnas även under budgetåret 1961/62. Kollegiet delar kursnämndens uppfattning, att kursen bör för framtiden alternera mellan tandläkarhögskolorna. Därest ytterligare utredning ger vid handen att en överflyttning av kursen till malmöhögskolan redan från och med nästa år är lämplig och möjlig, vill kollegiet återkomma i denna fråga i god tid före kursens början. Kursnämnden torde vid den tiden ha verkställt överarbetningen av kursplanen.

Yttrande

Medicinalstyrelsen erinrar om att styrelsen i utlåtande över kursnämndens framställning om inställande av den under sommaren 1960 planerade utbildningskursen framhållit, att vissa anmärkningar framställts till styrelsen mot hittills anordnade utbildningskurser. I samband härmed har från huvudmannahåll ifrågasatts, huruvida kursen över huvud taget hade någon uppgift att fylla. Styrelsen hyser dock den uppfattningen — grundad på inkomna rapporter från tandvårdsinspektörer — att ett visst behov av en dylik kurs alltjämt föreligger. Medicinalstyrelsen tillstyrker därför lärarkollegiets framställning och förutsätter härvid, att överarbetningen av kursplanen kommer att ge till resultat ett förslag till plan, som bättre än den hittillsvarande motsvarar nu aktuellt utbildningsbehov.

Departementschefen

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har Kungl. Maj:t medgivit, att den för innevarande budgetår planerade utbildningskursen får inställas. Samtidigt har Kungl. Maj:t uppdragit åt kursnämnden att överarbeta gällande kursplan. Med hänsyn till föreliggande behov att hänvisa utländska tandläkare till sådan utbildning tillstyrker jag, att en utbildningskurs anordnas under nästa budgetår. Om så befinnes lämpligt och möjligt torde kursen, såsom lärarkollegiet ifrågasatt, kunna få förläggas till tandläkarhögskolan i Malmö. Kostnaderna för kursen beräknar jag till oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 000 kronor.

[121] **116. Understödjande av dispensärverksamhet m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 642 364
1960/61 (statsliggaren s. 1144)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	1 700 000	

Yrkande

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppföres med 1 650 000 kronor.

II. *Stockholms studentkårers hälsovårdsbyrå* (skr. 26/8 1960) hemställer, *att* det årliga statsbidraget till byråns dispensärverksamhet icke längre maximeras *samt att* bidraget per undersökt student höjes till 5 kronor.

Motiv

I. Fr. o. m. den 1 juli 1960 bestrides från förevarande anslag jämväl kostnaderna för behandling av vissa lupuspatienter från landsorten. Den

verkliga nettokostnaden under budgetåret 1959/60 för dispensärverksamheten uppgår till cirka 1 536 137 kronor.

De statsbidrag, som är anknutna till vissa löneklasser, bör uppräknas i anslutning till de beslutade höjningarna av statstjänstemännens löner. Läkarna vid de fristående centraldispensärerna har fr. o. m. den 1 januari 1960 uppflyttats från A 23 till A 25. Enligt träffad överenskommelse torde dispensärsköterskorna uppflyttas från A 11 till A 12. Under förutsättning att statsbidragsbestämmelserna ändras i överensstämmelse härmed kan den sammanlagda ökningen av medelsbehovet uppskattas till cirka 150 000 kronor, varav cirka 25 000 kronor med anledning av dispensärsköterskornas uppflyttning.

Enligt medicinalstyrelsens rekommendation slopas där så prövas lämpligt, de särskilda distriktsdispensärmottagningarna och hänvisas dispensärklientelet i stället till vederbörande tjänsteläkares ordinarie mottagning, under förutsättning, att statsbidrag för det på sådant sätt organiserade distriktsdispensärväsendet icke rekvireras. Ifrågavarande omorganisation har numera helt eller delvis genomförts inom ett flertal landstingskommuner. En viss ytterligare reducering av antalet distriktsdispensärmottagningar är sannolik. Det är dock icke möjligt att beräkna den minskning av anslagsbehovet, som kan föranledas härav.

Å anslaget till behandling av vissa lupuspatienter från landsorten uppgår den verkliga nettokostnaden under budgetåret 1959/60 till 3 385 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet kan således för budgetåret 1961/62 beräknas till (1 536 137 + 150 000 + 3 385) 1 689 522 kronor. Då detta torde kunna något reduceras med hänsyn till ytterligare besparingar till följd av ovan berörda omorganisation av dispensärverksamheten föreslås att anslaget uppföres med 1 650 000 kronor.

II. Statsbidrag utgår från förevarande anslag till av studentkårerna i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg organiserad dispensärverksamhet med 3 kronor för varje undersökt medlem av nämnda kårer eller av musikhögskolans elevkår, dock högst med 5 000 kronor för år till envar av dispensärerna i Uppsala, Lund och Göteborg samt 12 000 kronor för år till dispensären i Stockholm.

Stockholms studentkårers hälsovårdsbyrå anför.

Antalet undersökta studenter utgjorde vid hälsovårdsbyråns tillkomst år 1934 cirka 700 per år. År 1953, då den nuvarande maximigränsen för statsbidrag fastställdes, undersöktes cirka 5 000 studenter. Antalet fortsatte därefter kontinuerligt att stiga för att under de allra senaste åren ökas språngvis, bl. a. på grund av att tuberkulosundersökning vid de flesta högskolor gjorts obligatorisk både vid inskrivningen och några gånger under studietiden. Under år 1959 utfördes 8 559 undersökningar på 8 248 studenter, d. v. s. 60 procent av det totala studentantalet, 14 189.

Under byråns 25-åriga verksamhet har 372 nya fall av pågående tuberkulos upptäckts. De högsta årssiffrorna, 30 fall, noterades i slutet av 1930-

talet. Under det följande decenniet påträffades i medeltal 15 nya fall per år, och sedan 1953 har siffran legat under 10. 1959 diagnostiserades blott ett nytt fall, men i år har redan fem nya tuberkulosfall registrerats.

Förutom dessa nya fall av lungtuberkulos kontrolleras många studenter med tidigare känd lungsjukdom. För 10 år sedan var antalet sådana patienter cirka 100, men under de senaste åren har denna siffra sjunkit till ett 30-tal. Ytterligare något tiotal fall kontrolleras på Stockholms stads centraldispensär eller av privatläkare.

Den moderna kemobehandlingen av tuberkulos har medfört, att sanatorievården förkortats och att patienterna snabbare kan återtaga arbetet, även med pågående terapi. Detta gäller speciellt beträffande färska lungförändringar med liten utbredning. Det är därför av stor betydelse, att sjukdomen upptäckes på ett tidigt stadium, vilket endast kan ske genom regelbundna skärmbildsundersökningar. Varje student bör genomgå årlig skärmbildsfotografering. Detta kan dock icke ske med nuvarande resurser.

Kostnaderna för dispensärverksamheten uppgick 1959 till drygt 50 000 kronor eller per undersökt student 6: 30 (motsvarande siffra tjugo år tidigare var 8 kronor). Generösa bidrag från Nationalföreningen mot tuberkulos och andra folksjukdomar och Föreningen första majblomman har gjort det möjligt för byrån att bedriva verksamheten utan kostnad för patienterna. Från år 1937 har staten bidragit med 3 kronor per undersökt student. Då det totala bidraget hela tiden varit maximerat, har statsbidraget per undersökt individ alltid varit lägre än 3 kronor. F. n. utgår 12 000 kronor eller 1: 40 per undersökt individ (motsvarande siffror för tjugo år sedan var 4 000 och 1: 60 per undersökt student).

Om hälsovårdsbyrån i fortsättningen skall kunna effektivt bedriva tuberkulosundersökningar och samtidigt på annat sätt verka för en förbättring av studenternas hälsa, är ett utvidgat ekonomiskt stöd från staten ett oeftergivligt villkor.

I *yttrande* över hälsovårdsbyråns framställning framhåller *medicinalstyrelsen* bl. a. att med hänsyn till verksamhetens betydelse synes icke blott för ifrågavarande hälsovårdsbyrå i Stockholm utan även för motsvarande organisationer i Uppsala, Lund och Göteborg en höjning av det förhållandevis ringa statsbidragsbeloppet för varje utförd undersökning — resp. 1 krona 63 öre, 1 krona 36 öre och 2 kronor 25 öre — böra komma till stånd. Det är härvid önskvärt med sådan ändring av gällande bestämmelser, att det per undersökning medgivna statsbidragsbeloppet framdeles icke kommer att minskas till sitt i verkligheten utgående belopp genom att antalet undersökningar stiger, vilket torde komma att bli fallet på grund av den väntade ökningen av antalet studenter. Hittills gällande övre gräns för statsbidragets totalbelopp bör därför slopas. Då under år 1959 sammanlagt 17 215 studenter undersökts skulle i sådant fall statsbidrag utgå med tillhopa 51 645 kronor, fördelade med 24 744 kronor på Stockholms, 9 216 kronor på Uppsalas, 11 016 kronor på Lunds och 6 669 kronor på Göteborgs studenter.

Vad vidare angår beloppets storlek — 3 kronor för varje undersökt student — har detta varit oförändrat sedan bidraget infördes och avvägdes

då med utgångspunkt från att staten skulle bidraga med ungefär halva kostnaden. Då kostnaden för verksamheten i Stockholm år 1959 var 6 kronor 30 öre per undersökt student, anser sig medicinalstyrelsen icke böra tillstyrka bifall i denna del.

Medicinalstyrelsen föreslår sålunda att — med bibehållande av ett statsbidrag av 3 kronor för varje undersökt medlem — begränsningen till visst maximibelopp av statsbidraget för ifrågavarande verksamhet i Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg slopas.

Någon uppräkning av det av medicinalstyrelsen till 1 650 000 kronor beräknade anslaget för budgetåret 1961/62 behöver icke göras.

Departementschefen

Vissa läkares och dispensärsköterskors lönegradsplacering har höjts. Statsbidragsbestämmelserna bör anpassas härefter. I överensstämmelse med vad jag föreslagit under anslagspunkten Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m. bör minimilönsbestämmelserna slopas.

Med hänsyn till att såväl antalet studenter som antalet utförda dispensärundersökningar kraftigt ökat vid studentkårerna i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Lund anser jag i likhet med medicinalstyrelsen att det statliga bidraget till ifrågavarande dispensärverksamhet bör höjas. För att förenkla administrationen av statsbidragen förordar jag emellertid, att dessa får utgå med bestämda belopp till varje studentkår, varvid nuvarande bestämmelser om visst bidrag per undersökt student bör slopas. Jag föreslår, att bidragen bestämmes till för Stockholm 25 000 kronor, för Lund och Uppsala vardera 10 000 kronor samt för Göteborg 7 000 kronor. Sammanlagt skulle bidragen alltså uppgå till 52 000 kronor, vilket innebär en ökning med 25 000 kronor.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppräknas med 200 000 kronor till 1 700 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändrade grunderna för statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1960;

b) till *Understödjande av dispensärverksamhet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kronor.

[122] **117. Allmän skärmbildsundersökning: Lokala undersökningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	635 000	931 716
1959/60	530 000	63 447
1960/61 (statsliggaren s. 1145)	560 000	
1961/62 (förslag)	525 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 525 000 kronor.

Motiv

Den låga belastningen på anslaget under budgetåret 1959/60 beror på att från tidigare år eftersläpande bidrag från huvudmännens sida inbetalats under förstnämnda budgetår.

Under nästkommande budgetår planeras förnyade skärmbildsundersökningar i Skaraborgs, Jämtlands, Göteborgs och Bohus län samt eventuellt även i Örebro län. Förstagångsundersökningar komma att påbörjas i Malmöhus län samt eventuellt även i Kristianstads län. Vidare tillkommer undersökningar å de statliga mentalsjukhusen. Det skisserade programmet innebär full sysselsättning för de i verksamheten tjänstgörande 13 patrullerna.

Varje patrull, som utför skärmbildsundersökningar, består av en röntgentekniker i lönegrad 10 samt antingen en röntgensköterska i lönegrad 9 (vid 3 patruller) eller ett skärmbildsbiträde i lönegrad 7 (vid 10 patruller). Kostnaderna för avlöning av nämnda personal beräknas till (13 × 15 264 + 3 × 14 388 + 10 × 12 924) 370 836 kronor, varvid lönebeloppen för röntgenteknikerna beräknats enligt 13, för sköterskorna enligt 12 och för skärmbildsbiträdena enligt 10 löneklassen av ortsgrupp 3.

För extra läkare och extra biträden vid centraldispensärerna beräknas 129 000 kronor eller lika mycket som under tidigare budgetår.

Kostnaderna för reseersättningar torde med hänsyn till föregående budgetårs kostnader — 222 729 kronor — uppskattas till 225 000 kronor.

För sjukvård beräknas 1 500 kronor.

För röntgenrör, film, framkallning, bilarnas drift m. m. torde — efter cirka 60 öre per undersökning och cirka 550 000 undersökningar — beräknas 330 000 kronor.

Kostnaderna för de planerade skärmbildsundersökningarna skulle sålunda uppgå till (370 836 + 129 000 + 225 000 + 1 500 + 330 000) 1 056 336 kronor eller avrundat 1 050 000 kronor. Av detta belopp kommer cirka hälften att ersättas av huvudmännen för vederbörande sjukvårdsområden. Anslaget skulle för budgetåret 1961/62 således begränsas till 525 000 kronor.

Departementschefen

Såsom framgår av medicinalstyrelsens redogörelse planeras allmänna skärmbildsundersökningar under nästa budgetår äga rum i Skaraborgs, Malmöhus, Kristianstads, Örebro, Göteborgs och Bohus samt Jämtlands län. För dessa undersökningar samt för undersökningar av patienter vid mentalsjukhusen och av värnpliktiga räknar jag med 13 eller oförändrat antal skärmbildspatruller.

Även för nästa budgetår torde under förevarande anslag böra beräknas

ett belopp av 2 000 kronor för resor för granskningsläkarna. I övrigt har jag ingen erinran mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet, innebärande en minskning med 35 000 kronor. Från huvudmännen inflytande bidrag torde liksom hittills böra redovisas under anslaget i form av särskilda uppbördsmedel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmän skärmbildsundersökning: Lokala undersökningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

[123] 118. **Allmän skärmbildsundersökning: Medicinalstyrelsens skärmbildscentral**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	500 000	517 684
1960/61 (statsliggaren s. 1146)	519 000	
1961/62 (förslag)	580 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget höjes med 62 500 kronor.

		Ökning
A. **Avlöningar**		
1. *Lönereglering:*		
1 röntgentekniker Ae 13 i st. f. Ae 12	1 014	
2. *Omräkning:*		
Löneklassuppflyttningar	8 615	
Rörligt tillägg	50 871	60 500
B. **Omkostnader**		
Reseersättningar	2 000	2 000
		62 500

Motiv

Den sjunkande tbc-morbiditeten har avspeglats i en minskning av antalet tuberkulosfall, som upptäckts vid allmänna skärmbildsundersökningar. Utbytet av sådana undersökningar är dock ännu icke obetydligt. Vid en fullständig genomgång av materialet från två s. k. länsundersökningar med sju års intervall i Södermanland har det visat sig att även den andra länsundersökningen givit gott utbyte i fråga om antalet nyupptäckta tuberkulosfall. I Stockholm och Östergötland synes utbytet visserligen vara lägre än vid där tidigare genomförda undersökningar, men man finner ännu cirka 1 nytt tuberkulosfall på 1 000 undersökta.

Vid massundersökningar avslöjas även andra sjukdomar än tuberkulos och hjärtsjukdomar, speciellt är möjligheten till tidig cancerdiagnos beaktansvärd. Tills vidare föreligger ingen undersökning med fullständig klinisk värdering av på detta sätt upptäckta sjukdomsfall, men mycket talar för att man här kan nå goda resultat med apparatur som ger först-

klassiga såväl frontal- som sidobilder. Ett aktuellt skärmbildsarkiv har betydelse ur praktisk diagnostisk synpunkt. Det är karakteristiskt, att upptäckta sjukdomsfall i största utsträckning tillhör högre åldersgrupper. Detta gäller med säkerhet tuberkulosfall, men måste även gälla t. ex. cancerfallen.

A 1. Röntgenteknikern verkställer reparationer och annan översyn av röntgenapparaterna, den övriga tekniska utrustningen och skärmbildsbilarna. Dessa arbetsuppgifter är väl att jämställa med de uppgifter, som ansetts böra konstituera en förste instrumentmakartjänst i lönegrad A 13, nämligen handhavande av mera invecklad apparatur i större omfattning. Utförande av reparationer och service å den komplicerade röntgenapparaturen kräver stor kompetens och skicklighet. Det är därför synnerligen väl motiverat att röntgenteknikern uppflyttas till Ae 13.

B. Då skärmbildscentralen i slutet av budgetåret 1959/60 inflyttat i nya lokaler i Sundbyberg kan kostnaderna för bränsle, lyse och vatten ännu ej erfarenhetsmässigt beräknas. Eventuellt kommer en viss minskning av belastningen å denna post att inträffa. En successiv förnyelse av beståndet av kontorsmaskiner och inventarier är nödvändig. Genom att kostnaderna för städning beräknas minska något, räknar styrelsen med att vid oförändrat anslag till övriga expenser kunna fylla de mest oundgängliga behoven.

Å anslaget till allmän skärmbildsundersökning: lokala undersökningar har under de senaste budgetåren varit uppförd en anslagspost till reseersättningar åt granskningsläkarna vid centralen för informationsresor m. m. Styrelsen hemställer att nämnda anslagspost i stället anvisas under förevarande anslag. Anslagsposten skulle i så fall tagas i anspråk för de resor, som skärmbildscentralens befattningshavare företager för förhandlingar med huvudmän för sjukvårdsområden m. m. och för vilka kostnaderna ej lämpligen kan eller bör till någon del drabba annan än statsverket.

Departementschefen

Förslaget om uppflyttning av en tjänst som röntgentekniker från Ae 12 till Ae 13 kan jag icke biträda.

För löneklassuppflyttningar och rörligt tillägg beräknar jag en ökad medelsanvisning med omkring 61 000 kronor.

Medel för granskningsläkarnas resor torde — såsom jag anfört under nästföregående punkt — liksom f. n. böra beräknas under anslaget till allmän skärmbildsundersökning: lokala undersökningar.

På grund av det anförda bör anslaget alltså uppräknas med 61 000 kronor. Anslaget bör således upptagas till (519 000 + 61 000) 580 000 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av följande stat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för medicinalstyrelsens skärmbildscentral, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	421 000	
2. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	121 000	
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	8 000	550 000

Omkostnader

Omkostnader, *förslagsvis*	30 000
Summa kronor	580 000;

b) till *Allmän skärmbildsundersökning: Medicinalstyrelsens skärmbildscentral* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 580 000 kronor.

[124] 119. **Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten.** För detta ändamål har för budgetåret 1960/61 anvisats ett reservationsanslag av 75 000 kronor (statsliggaren s. 1147).

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med 214 000 kronor.

Motiv

Chefläkaren för skärmbildscentralen har hemställt att för anskaffning av en torkapparat anvisas cirka 15 000 kronor, för förstärkning av patienthytternas strålskydd cirka 50 000 kronor, för förbättrad kortmärkning cirka 10 000 kronor, för utbyte av sekundärbländare cirka 10 000 kronor, för utbyte av 1 buss och 2 lastbilar cirka 120 000 kronor samt för anskaffning av diverse utrustning cirka 9 000 kronor, sammanlagt omkring 214 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har för sin del intet att erinra mot de föreslagna nyanskaffningarna och vill särskilt framhålla nödvändigheten av inköp av en ny skärmbildsbuss. Det är absolut nödvändigt, att centralen disponerar över två bussar för att bl. a. undersökningar av militär personal vid nyinryckningar m. m. skall kunna programenligt genomföras. Vid de flesta av dessa undersökningar samt ofta även vid övriga undersökningar kan nämligen lämpliga lokaler ej ställas till förfogande, varför undersökningarna måste företas i bussen. Den buss, som skulle utbytas är nu 14 år

gammal. Om medel nu icke ställes till förfogande för inköp av ny buss, blir det nödvändigt att utföra kostsamma reparationsarbeten å den gamla. Det torde vara dålig ekonomi att lägga ned tusentals kronor i reparationskostnader på ett fordon, som ändå måste kasseras inom de allra närmaste åren.

Det är även angeläget att utbyte sker av två lastbilar av 1951 års modell. Genom att moderniseringen av bilparken hos skärmbildscentralen ej skett kontinuerligt, finnes fortfarande flera bilar av äldre modell. Den hårda tjänst, som bilarna får göra på grund av verksamhetens art, medför stor förslitning av materielen.

Departementschefen

Såsom framgår av medicinalstyrelsens skrivelse är det nödvändigt att medel anvisas för utbyte av en av skärmbildscentralens bussar, som nu är fjorton år gammal. För detta ändamål samt för fortsatt upprustning av skärmbildsmaterielen i övrigt förordar jag en medelsanvisning av 150 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 75 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[125] 120. **Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 000 000	1 121 346
1960/61 (statsliggaren s. 1151)	1 100 000	
1961/62 (förslag)	1 400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas till 1 500 000 kronor.

Motiv

Antalet nyanmälda fall av könssjukdomar i smittsamt skede uppgick i hela riket år 1957 till 12 851, år 1958 till 13 081, år 1959 till 15 566 samt första halvåret 1960 till 8 412.

Frekvensen av könssjukdomar har alltså under de senaste åren visat en påtaglig ökning. Under det att den allvarliga sjukdomen syfilis ej visar någon påfallande uppgång företer gonorréfrekvensen en fortgående stegring. Erfarenheterna från Sverige och andra länder sammanfaller i detta hänseende. Bekämpandet av de veneriska sjukdomarna är sålunda alltjämt en angelägenhet av stor vikt.

1. För åtgärder i allmänhet mot könssjukdomar har under budgetåret 1959/60 utgivits 617 256 kronor. Beloppet avser bidrag till bl. a. arvoden till polikliniklläkare och sundhetsinspektörer ävensom ersättning till övriga läkare samt för läkemedel.

Arvodet till den biträdande sundhetsinspektören i Stockholms län bör höjas till 3 200 kronor.

Som bidrag till kostnader för kontorsgöromål har sundhetsinspektören i Stockholms län erhållit 75 kronor i månaden av förste provinsialläkaren i länet från dennes expensmedel. I och med den fortgående avsevärda ökningen av befolkningen i satellitstäderna runt Stockholm har sundhetsinspektörsgöromålen ökat. Sålunda har antalet handlagda anmälningar ökat från 993 år 1958 till 1 095 år 1959. Förste provinsialläkaren har angivit behov föreligga av ett kontorsbiträde på halvtid. Medicinalstyrelsen finner det skäligt att bidrag får utgå till kostnader för kontorshjälp med 300 kronor per månad eller 3 600 kronor per år. För budgetåret 1961/62 skulle således för nämnda verksamhet erfordras (5 400 + 3 200 + 3 600) 12 200 kronor.

Den ersättning till tjänsteläkare för undersökning eller behandling enligt lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, som skall betalas av statsmedel, utgår enligt i 1 § kungörelsen den 19 maj 1933 (nr 239) angivna grunder. En särskild föreskrift finns om att från slutsumman av de ersättningsbelopp, som skall upptagas i läkarens månadsräkning, skall å den del av slutsumman, som överstiger 250 kronor, avdragas 30 procent. F. n. når endast mycket få tjänsteläkare över denna gräns. När rabatteringen på sin tid infördes, var fortlöpande dagliga behandlingar vanliga och det förekom ej sällan, att patienter behandlades två gånger dagligen. Denna dåtida behandlingsteknik medförde, att räkningarna, även vid förhållandevis få sjukdomsfall, nådde betydande belopp. En rabattering ansågs då nödvändig för att nedbringa statsverkets kostnader och för att förhindra en icke önskvärd överbehandling. Sedan dess har emellertid nya behandlingsmetoder införts, som medfört ett avsevärt minskat behov av läkarbesök per fall. Någon förekomst av överbehandling har icke kunnat iakttagas och risken härför torde få anses ha bortfallit. Kontrollarbetet har härmed blivit onödigt för såväl den räkningsutställande läkaren som kontrollmyndigheten. Det är då mest rationellt att maximeringsbestämmelsen slopas, i all synnerhet som detta icke torde medföra någon merutgift av betydelse.

För den allmänna delen av anslaget beräknas oförändrat 700 000 kronor.

2. Ersättning till av styrelsen godkända laboratorier för bakteriologiska undersökningar av prov för att genom odling påvisa gonokocker har för budgetåret 1959/60 uppgått till 332 142 kronor, motsvarande cirka 110 000 prov. Därjämte utfördes cirka 54 000 prov vid statens bakteriologiska laboratorium. En inom medicinalstyrelsen gjord överslagsberäkning rörande

den allmänna kostnadsutvecklingen på området under tiden juli 1954—juli 1960 har visat att kostnadsstegringen för dessa prov varit betydande och med säkerhet icke understigit 25 procent. Styrelsen föreslår därför att de i 3 § tredje stycket nämnda kungörelse angivna ersättningsbeloppen för gonokockodlingsprov höjas till 7 kronor 50 öre, dock att om antalet prov per år överstiger 1 000, ersättning för sådan undersökning skall utgöra 5 kronor för varje överskjutande prov t. o. m. 10 000 samt 3 kronor för varje prov utöver 10 000. Vid bifall härtill uppskattas medelsbehovet för nämnda prov till cirka 420 000 kronor.

En viss ökning av gonokockernas resistens mot penicillin har iakttagits under de senaste åren. Vid en konferens mellan de på området verksamma undersökningslaboratorierna har föreslagits, att gonokockernas penicillinkänslighet borde snarast utredas i samverkan mellan laboratorierna och resultaten sammanställas för publicering. De skilda laboratoriernas chefer har förklarat sig villiga att medverka härtill under förutsättning att resistensbestämningarna ersättas med 10 kronor per prov. Antalet sådana resistensundersökningar kan beräknas till 15 000. Med hänsyn till att ett stort antal av dessa undersökningar kan beräknas bli verkställda å statens bakteriologiska laboratorium torde medelsbehovet för ändamålet kunna beräknas till (10 × 10 000) 100 000 kronor.

Kostnaderna för Wassermannprov uppgick under föregående budgetår till 116 300 kronor, motsvarande omkring 30 000 prov. Dessutom har under budgetåret vid statens bakteriologiska laboratorium utförts cirka 28 000 undersökningar. För att efter inkomstutvecklingen anpassa även ersättningarna för Wassermannprov, däri inbegripet sådana som utföres vid läkarundersökning av sjöfolk, föreslås det i 3 § tredje stycket ovannämnda kungörelse angivna ersättningsbeloppet jämkat till 5 kronor, varvid för hithörande ersättningar ett belopp av 150 000 kronor skulle vara tillfyllest.

För undersökningar med s. k. TPI-test beräknas högst 75 000 kronor.

För förenämnda odlingar och undersökningsprov beräknas alltså sammanlagt (420 000 + 100 000 + 150 000 + 75 000) avrundat 750 000 kronor.

3. Nettoutgifterna för 8 kuratorer, varav 4 i Stockholm, 2 i Göteborg och 1 i vardera Malmö och Norrköping, utgjorde för budgetåret 1959/60 50 370 kronor. Från Uppsala och Borås har behov anmälts av en heltids- resp. halvtidsanställd kurator för att med deras bistånd nå det ungdomsklientel, som svarar för de i nämnda städer avsevärda ökningarna i frekvensen av könssjukdomar. Kuratorernas verksamhet är oumbärlig för modern rationellt bedriven könssjukvård och blir särskilt angelägen i sådana situationer som de i Borås och Uppsala. Styrelsen förordar därför bidrag till anställande i Uppsala av en kurator å heltid med 6 210 kronor samt i Borås en sådan å halvtid med 3 105 kronor, därest för dessa bidrag tillämpas nu gällande normer. Med hänsyn till bl. a. årets löneregleringar är det motiverat att höja statsbidraget till kuratorernas arvoden, som sedan budgetåret

1953/54 utgått med oförändrat belopp, med förslagsvis 10 procent till avrundat 68 000 kronor.

4. Statsbidraget till avlönande av den läkare, som har inseende över mottagningarna i Göteborg, beräknas oförändrat till 1 200 kronor.

5. För fortsatt upplysningsverksamhet beräknas oförändrat 10 000 kronor.

Medelsbehovet beräknas sålunda till (700 000 + 750 000 + 68 000 + 1 200 + 10 000) 1 529 200 kronor eller i runt tal 1 500 000 kronor.

Departementschefen

Antalet nyanmälda fall av könssjukdomar har den senaste tiden ökat oroväckande. I synnerhet synes gonorréfrekvensen visa betydande stegring. Då det är angeläget att söka minska sjukdomsfrekvensen, tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag om en undersökning angående gonokockernas penicillinkänslighet. Ersättningen för utförande av dessa resistensbestämningar beräknar jag till 8 kronor per prov. Med denna utgångspunkt kan kostnaderna för undersökningen uppskattas till cirka 80 000 kronor.

I enlighet med bestämmelserna angående ersättning av statsmedel för läkarundersökningar m. m. enligt lagen angående åtgärder mot utbredande av könssjukdomar utgår ersättning till tjänsteläkare för undersökning och behandling enligt vissa grunder, varvid särskilda maximeringsregler gäller. I syfte att minska kontrollarbetet både för läkaren och medicinalstyrelsen förordar jag, att maximeringsbestämmelserna slopas. Någon kostnadsökning av betydelse torde icke uppkomma.

Däremot anser jag mig icke kunna biträda förslagen om höjd ersättning för undersökningar för att påvisa gonokocker eller för utförande av s. k. Wassermanprov. Icke heller kan jag tillstyrka, att medel anvisas för höjning av arvodet till biträdande sundhetsinspektören i Stockholms län eller för avlöning av skrivhjälp åt sundhetsinspektören i samma län, för höjning av bidragen till lönerna för nuvarande 8 heltidsanställda kuratorer i vissa städer eller för anställande av ytterligare kuratorer.

Med utgångspunkt från det anförda uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 1 400 000 kronor, vilket innebär en ökning med 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[126] **121. Skyddsympning mot difteri**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	120 000	118 884
1960/61 (statsliggaren s. 1152)	120 000	
1961/62 (förslag)	120 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Frivillig skyddsympning mot difteri har även under år 1959 visat ökad frekvens. Antalet ympningar uppgick år 1956 till 102 000, 1957 till 106 000, 1958 till 110 000 och 1959 till 116 000. Schickprov har ej utförts sedan år 1954.

Ehuru difterin under det senaste decenniet visat mycket låga frekvenssiffror och endast ett fåtal bacillbärare måste man alltjämt räkna med att den åter snabbt kan gripa omkring sig. Den immunitet som tidigare åstadkoms av den »naturliga infektionen» inom befolkningen är nämligen numera så ringa att en skyddsympning måste träda i stället.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår i enlighet med medicinalstyrelsens förslag kunna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsympning mot difteri* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[127] **122. Skyddsympning mot polio**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 300 000	1 490 967
1960/61 (statsliggaren s. 1152)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	4 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 och 20/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 2 800 000, alternativt 1 800 000 kronor.

Poliovaccineringarna omfattade 1957—1959 ca 2,1 miljoner av befolkningen. Redovisning för de under våren 1960 genomförda ympningarna föreligger ännu icke. På grundval av vaccinförbrukningen under våren 1960 — cirka 2 300 liter — kan under denna tidsperiod ytterligare omkring 650 000 personer beräknas ha fått ett grundläggande ympskydd mot polio. Antalet inträffade poliofall har under denna tid varit mycket lågt; 1958 inträffade 154 fall, 1959 25 fall och 1960 7 fall. Anslutningen från vuxna har varit vida lägre än medicinalstyrelsen räknade med när ympningsprogrammet uppgjordes. Inom årsklasserna med födelseår 1921—1942 har blott 410 000 eller hälften av det beräknade antalet ympats, vilket är så mycket mera att beklaga som av de 186 fall av polio som redovisats för tiden 1/4 1958—15/8 1960 inte mindre än 2/3 eller 126 fall gällt personer äldre än 18 år. Detta un-

derstryker att en mera omfattande ympning av de vuxna mot polio är synnerligen angelägen. Med hänsyn till väntad effekt av propaganda för poliovaccination bland vuxna och då väsentligt ökade vaccinkvantiteter numera står till buds, har styrelsen i sitt program för innevarande budgetår räknat med ett avsevärt större deltagande av vuxna än tidigare.

Medicinalstyrelsen åberopar vidare en av föreståndaren vid statens bakteriologiska laboratorium upprättad promemoria, i vilken framhålles bl .a. följande.

Utomlands — särskilt inom Sovjetunionen — har omfattande ympningar utförts de senaste åren med levande vaccin. Sammanlagt har bortåt 100 miljoner människor vaccinerats utan några säkra tecken på skadeverkningar. Tillfredsställande antikroppssvar har i allmänhet uppnåtts. Skyddseffekten bedömd efter insjukningsfrekvensen bland de vaccinerade kan emellertid ännu knappast bedömas.

Under ledning av professor Sven Gard och i nära samarbete med statens bakteriologiska laboratorium har försök med levande vaccin utförts i mindre skala även i vårt land. Försöken startade vintern 1957/58 och har under de båda därefter följande vintrarna successivt byggts ut. Sammanlagt har omkring 1 000 personer vaccinerats. Några biverkningar har inte iakttagits och antikroppssvaret har varit tillfredsställande.

Det är sannolikt att levande vaccin ger ett mera långvarigt skydd mot polio än nuvarande vaccin, berett på avdödat virus. Då vaccinet intages via munnen i en engångsdos, given t. ex. i ett glas saft, blir administreringskostnaderna ganska små och torde kunna uppskattas till högst 50 öre per barn.

Det bör vidare övervägas att redan instundande vinter organisera en mera omfattande ympning med levande vaccin av alla skolbarn i förslagsvis ett eller två län. Härvid förutsättes att endast barn som erhållit minst 2 doser avdödat vaccin skall omfattas av ympningen med levande vaccin.

Medicinalstyrelsen delar uppfattningen att ympning med levande vaccin bör prövas i större skala. Ett skäl är att levande vaccin torde ge bättre och mera långvarig immunitet än det avdödade vaccinet. Därmed torde man dels erhålla en önskvärd förstärkning av skyddseffekten, dels förenkla det annars besvärliga uppehållandet av immuniteten. Det andra motivet är att levande vaccin i motsats till avdödat ger skydd ej endast mot förlamningar utan också motståndskraft mot polioinfektionen som sådan. I en befolkning, som sålunda i tillräcklig omfattning gjorts infektionsresistent, blir dessutom möjligheten för en spridning av »vilt» virus betydligt reducerad, varigenom insjukningsrisken minskas även för den ovaccinerade delen av befolkningen. Det är därför angeläget, att denna försöksverksamhet snarast kommer till stånd.

Erfarenheterna från utländska massvaccinationer kan emellertid inte utan vidare här tillämpas. En stor del av de vuxna i vårt land saknar nämligen naturlig immunitet vilket knappast varit fallet i de områden utomlands där hittills immunisering med levande vaccin genomförts i stor skala. Av säkerhetshänsyn bör därför dylikt vaccin ges endast personer, som redan erhållit ett grundläggande skydd mot polio genom minst två injektioner av av-

dödat vaccin. Med hänsyn till den visserligen ringa men dock förefintliga risken för en spridning av poliovirus från de vaccinerade till omgivningen, bör vidare krävas att samtliga hushållsmedlemmar upp till 50 års ålder skall ha vaccinerats med avdödat vaccin, innan levande vaccin ges till någon medlem av hushållet. Styrelsen understryker, att det levande vaccinet sålunda inte f. n. avses att ersätta utan endast att komplettera det avdödade vaccinet.

Av organisatoriska skäl synes det vara lämpligast att erbjuda levande vaccin åt samtliga skolbarn inom ett givet område, varvid som villkor för deltagande måste ställas kravet på grundimmunisering med avdödat vaccin av alla hushållsmedlemmar födda 1910 eller senare. Det är av flera skäl önskvärt att ett program av detta slag får så stor anslutning som möjligt, vilket i sin tur innebär immunisering av vuxna i en omfattning, som går långt utöver vad som hittills uppnåtts. Det torde knappast vara möjligt att förverkliga en sådan plan utan att dels erbjuda även de vuxna kostnadsfri vaccination, dels bedriva en intensiv propaganda. Dessa omständigheter har varit avgörande i valet mellan ett lokalt begränsat intensivprojekt eller ett hela landet omfattande program avseende någon viss kategori, t. ex. skolornas avgångsklass. Erfarenheten tyder på att en kampanj av det förstnämnda slaget kan göras mera effektiv och den torde också kunna lämna mera värdefulla lärdomar, bland annat rörande organisationen av den framtida verksamheten.

Vad beträffar lämplig region för projektet har valet stått mellan Gotlands och Norrbottens län. Styrelsen har här stannat för Norrbotten främst av den anledningen att detta län befunnits vara det ur storlekssynpunkt lämpligaste. Framhållas bör även att Norrbottens läns landsting visat en påtagligt positiv inställning till poliovaccinationen.

Styrelsen föreslår i anledning av det anförda och efter samråd med statens bakteriologiska laboratorium att en kompletterande immunisering med levande vaccin erbjudes alla år 1944—1953 födda skolbarn — cirka 48 000 — i Norrbottens län. Planen förutsätter vidare att *barnens omgivning* d. v. s. i huvudsak årsklasserna f. 1910—1943 — uppskattningsvis 125 000 personer — skyddas mot polio genom två injektioner.

Programmet för innevarande budgetår skulle sålunda enligt medicinalstyrelsens plan omfatta *dels* tredje injektionen till dem som ympats under budgetåret 1959/60, *dels* nyympning av cirka 1 400 000 barn och vuxna, *dels* immunisering med levande vaccin av årsklasserna 1944—1953 i Norrbottens län jämte nyympning med avdödat vaccin av deras omgivning, cirka 125 000 personer.

Med denna uppläggning av ympningsprogrammet skulle ytterligare cirka 1,5 miljoner av landets invånare under innevarande budgetår kunna beredas ympskydd mot polio. Åtgången av injektionsvaccinet beräknas till 3 710 liter. Denna kvantitet täckes väl av statens bakteriologiska labora-

toriums tillverkningskapacitet. Likaledes har laboratoriet möjlighet att tillgodose behovet av levande försvagat poliovirus.

I vad avser de ympningar med avdödat poliovaccin som äger rum inom skolhälsovården och vid den förebyggande mödra- och barnavårdens organ, liksom de ovannämnda injektionsvaccineringarna i Norrbottens län, som bör äga rum såsom massympningar, utgår medicinalstyrelsen från nuvarande organisation och ersättningsgrunder. Enligt dessa utgår till ympare 1 krona per behandling och, då läkare icke själv utför några vaccinationer utan blott utövar inseende över sjuksköterskas eller barnmorskas verksamhet som ympare, när ympning utföres å annan tid än planenligt fastställd mottagning vid den förebyggande mödra- och barnavårdens organ, 10 kronor per ympningsdag. Dessutom ersättes läkare, sjuksköterska eller barnmorska, som erhållit uppdrag att verkställa sådan särskild blodprovstagning som erfordras för att kunna bedöma effekten av ympningen med 3 kronor per blodprov.

Beträffande den föreslagna utvidgade försöksverksamheten med levande poliovirus räknar styrelsen med en ersättning för den utdelande och registrerande funktionären av 2 kronor för varje påbörjat 10-tal immuniseringsdoser samt, i förekommande fall, övervakningsarvode till läkaren med 10 kronor per dag, då ett icke alltför ringa antal behandlats under hans inseende.

Under angivna förutsättningar skulle under anslaget för skyddsympning mot polio under innevarande budgetår erfordras för ersättning till ympare, ympares resor, vissa andra ersättningar och propaganda sammanlagt 950 000 kronor.

För budgetåret 1961/62 planeras immunisering med levande poliovaccin av omkring 850 000 skolbarn. Ersättningen till den utdelande och registrerande funktionären beräknas med utgångspunkt från 2 kronor för varje påbörjat 10-tal immuniseringsdoser till (0,20 × 850 000) 170 000 kronor. För saft och pappbägare beräknas (70 000 + 30 000) 100 000 kronor. Kostnaderna för immuniseringen av skolbarn med levande poliovaccin uppskattas till sammanlagt 270 000 kronor.

Vidare föreslås att barnens omgivning skyddas genom ympning med avdödat vaccin. Det totala behovet av ympning av vuxna mot polio med injektionsvaccin kan för närvarande uppskattas till 2,3 miljoner. Dessa vuxnas intresse för vaccineringen avses under innevarande budgetår skola stimuleras genom den föreslagna intensifierade propagandan. Det är f. n. ytterst vanskligt att med någon grad av exakthet fastställa hur stor den totala anslutningen till vaccineringen kan bli. Styrelsen har för sin del ansett möjlighet föreligga att under budgetåret vaccinera 1,2 miljoner. Under alla förhållanden kommer dock ett stort antal ovaccinerade vuxna att finnas kvar till budgetåret 1961/62, sannolikt snarare över än under 1 miljon. Under budgetåret 1961/62 torde det emellertid bli nödvändigt att

ympa en avsevärd del av dessa med injektionsvaccin före den ovanberörda immuniseringen av skolbarn med levande vaccin. Skulle det befinnas påkallat att — i likhet med vad för innevarande budgetår föreslagits i fråga om Norrbottens län — erbjuda de vuxna i övriga delar av landet denna vaccinering med avdödat poliovaccin kostnadsfritt, berör detta sannolikt omkring 1 miljon av befolkningen. I ersättning till ympare skulle i så fall ytterligare erfordras cirka (2 × 1 000 000) 2 000 000 kronor.

Vid medgivande härtill torde beloppet till ympares resor ävensom för ersättning till övervakare böra uppräknas till 50 000 kronor samt anslagsbehovet för trycksaker böra beräknas till 20 000 kronor. För kostnader för kärl för blodprovstagning och ersättning till tagare av blodprov ävensom för propaganda räknar styrelsen med 20 000 resp. 80 000 kronor.

Under anslaget skulle för budgetåret 1961/62 sålunda erfordras (2 375 000 + 50 000 + 20 000 + 20 000 + 80 000 + 270 000) 2 815 000 kronor, avrundat 2 800 000 kronor.

Då det gäller den med anledning av försöksimmuniseringen av skolbarn i Norrbottens län med levande poliovaccin förutsatta skyddsympningen av vuxna i barnens omgivning, har medicinalstyrelsen funnit vissa skäl tala för en lika fördelning av kostnaden för ersättning till ympare mellan stat och landsting. Godtages en sådan fördelning, begränsas medelsbehovet för nästa budgetår till (1 375 000 + 50 000 + 20 000 + 20 000 + 80 000 + 270 000) 1 815 000 kronor avrundat 1 800 000 kronor.

Medicinalstyrelsen framhåller slutligen att styrelsen funnit frågan om den tredje vaccindosen för de vuxna, vilken är en förutsättning för att de vuxna skall tillförsäkras samma fullgoda och bestående skydd mot polio som skolbarnen, böra lösas utan något bidrag av statsmedel.

Departementschefen

Vaccineringen mot polio har under åren 1957—1960 omfattat i runt tal 2,75 miljoner personer. Anslutningen bland barnen har varit god och torde uppgå till över 90 procent. Bland de vuxna har anslutningen varit sämre; endast hälften av det beräknade antalet eller omkring 400 000 har begagnat tillfället att erhålla ympskydd.

Sedan vaccineringarna började har antalet poliofall — som under epidemin 1953 och 1954 uppgick till drygt 3 400 fall — minskat högst avsevärt. 1958 inträffade sålunda 158 fall, 1959 25 fall och 1960 endast 9 fall.

Vaccineringarna har hittills skett med s. k. avdödat vaccin. Försök med levande vaccin har emellertid den senaste tiden gjorts i mindre omfattning med tillfredsställande resultat. Medicinalstyrelsen har nu lagt fram förslag om användning av det levande vaccinet i större skala. Motiven härför är att detta vaccin ger ett mera långvarigt skydd än det avdödade samtidigt som man får en önskvärd förstärkning av skyddseffekten. Vidare ger det levande vaccinet ej endast skydd mot förlamningar utan också motstånds-

kraft mot polioinfektionen som sådan. I en befolkning som i tillräcklig omfattning gjorts infektionsresistent blir möjligheten till spridning av »vilt» virus betydligt reducerad, varigenom insjukningsrisken minskas även för den ovaccinerade delen av befolkningen. Vaccinering med levande vaccin är slutligen väsentligt mindre kostnadskrävande än med avdödat vaccin.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle vaccinering med levande vaccin påbörjas innevarande budgetår i Norrbottens län, där samtliga skolbarn — cirka 48 000 — skulle vaccineras. Dessförinnan måste barnens närmaste omgivning — uppskattningsvis 125 000 personer i årsklasserna födda 1910—1943 — skyddas genom två injektioner med avdödat vaccin. Inom landet i övrigt planeras nyympningar med avdödat vaccin för dels barn födda 1/7 1959—30/6 1960, dels de barn, som inte begagnat sig av tidigare tillfällen till ympning, dels gravida kvinnor, dels ock 1,2 miljoner personer bland övriga vuxna inom årsklasserna födda 1943—1910. Slutligen skall en tredje injektion ges till dem som ympats våren 1960.

För nästa budgetår föreslår medicinalstyrelsen, att samtliga skolbarn i landet — cirka 850 000 — skall vaccineras med levande vaccin. Därjämte föreslås att resterande antal vuxna — cirka 1 miljon — samt en årsklass småbarn och resterande skolbarn nyympas med avdödat vaccin. Vidare bör de som ympas våren 1961 erhålla en tredje injektion.

Som redan nämnts har anslutningen bland de vuxna vid de hittills genomförda ympningarna varit otillfredsställande. Jag anser det emellertid ytterst angeläget att samtliga vuxna personer födda 1910 eller senare snarast möjligt erhåller ett grundläggande ympskydd mot polio genom avdödat vaccin. Därigenom skapas också underlag för senare vaccinering med levande vaccin. För att underlätta och förenkla organisationen av massympningar av berörda åldersgrupper bör ympningen i fortsättningen ges avgiftsfritt och staten bör påtaga sig denna kostnad. I enlighet härmed har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att medicinalstyrelsens planerade ympningar med avdödat vaccin skall ske avgiftsfritt redan under innevarande budgetår. Kostnaderna härför beräknas till i runt tal 3,5 miljoner kronor under förevarande anslag. Vaccinkostnaden uppgår till cirka 5,5 miljoner kronor. Vad det levande vaccinet beträffar är jag emellertid inte beredd att nu taga ställning till när vaccinering med detta i större skala bör igångsättas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att när så befinnes lämpligt besluta i vilken omfattning och takt vaccinering med levande vaccin skall ske. Självfallet bör även denna vaccinering vara frivillig.

För nästa budgetår torde ympningarna med avdödat vaccin av vuxna personer födda 1910 eller senare om möjligt böra fullständigt genomföras ävensom ympningen av övriga kategorier i enlighet med medicinalstyrelsens förslag. Kostnaderna för detta vaccineringsprogram beräknar jag — under förutsättning att inga avgifter uttages — till sammanlagt i runt tal 4 miljoner kronor under förevarande anslag, varav för ersättning till ympare m. fl. cirka 3 800 000 kronor, för ympares resor och ersättning till överva-

kare 50 000 kronor, för ersättning för blodprov m. m. 20 000 kronor samt för trycksaker och propaganda 70 000 kronor. Vaccinkostnaden kan beräknas till i runt tal 5,5 miljoner kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsympning mot polio* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

[128] 123. **Yrkesmedicinska centralen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	217 000	207 500
1960/61 (statsliggaren s. 1149)	227 000	
1961/62 (förslag)	254 000	

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset (skr. 5/7 1960) föreslår, att anslaget höjes med 47 500 kronor.

	Ökning
A. *Avlöningar:*	
1. Anställning av kemist- och laboratoriepersonal	18 880
2. 1 laboratorieassistent i Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	1 520
3. Omräkning:	
Rörligt tillägg	16 600
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	500
B. *Omkostnader:*	
Materielkostnader m. m.	10 000
	47 500

Motiv

A 1. Den förstärkning av den utbildade personalen som skett fr. o. m. budgetåret 1959/60 har visat sig otillräcklig för att centralen skall kunna fullgöra sina omfattande undersökningar inom yrkesmedicinen. Tills vidare torde personalbehovet kunna tillgodoses genom att medelstilldelningen för anställande av tekniskt utbildad personal ökas från cirka 6 000 till 25 000 kronor.

2. Den nuvarande placeringen är otillfredsställande med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna och till tjänsteinnehavarens utbildning och erfarenhet.

B. Av anvisat belopp, 13 000 kronor, avses för löpande materielkostnader 7 000 kronor. Överläkaren hemställer om ökad medelsanvisning med 2 500 kronor för inköp av ett mikroskop, 7 500 kronor för inköp av en hårdmetallkvarn för malning av industridamm samt 6 000 kronor för inköp av råttor för experimentell biologisk dammprövning i samband med rutinundersökningar.

Direktionen framhåller att det för rutinarbetet å laboratoriet är oundgängligt att ett förslitet mikroskop ersättes med ett nytt. Studier av olika sorters industridamm är numera rutin vid undersökning av misstänkta fall av industridammlungsjukdomar. För att ej vid malning av industri-

dammprov främmande substanser genom nötning vid malningen skall inblandas i provet och påverka resultaten av den efterföljande biologiska prövningen måste malningen ske i kvarn med kvarnhus av hårdmetall. Någon kvarn med kvarnhus av tillräckligt hård metall finnes icke tillgänglig vid institution i Stockholm. För att denna ur sjukvårdssynpunkt betydelsefulla rutinundersökningsmetod skall kunna användas i fortsättningen, bör en dylik kvarn anskaffas. Ifrågavarande rutinundersökningsmetod innefattar vidare en experimentell biologisk del, för vilken årligen omkring 1 000 råttor användes. Hittills har medel för inköp av djuren ställts till förfogande av statens medicinska forskningsråd, men sedan metoden numera erhållit en direkt praktisk och sjukvårdande inriktning, torde dessa inköp böra ske direkt över yrkesmedicinska centralens omkostnadsstat.

Departementschefen

För att i större utsträckning möjliggöra anlitande av teknisk expertis tillstyrker jag en höjning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 6 000 kronor. Däremot kan jag icke biträda förslaget om uppflyttning av ett laboratoriebiträde i högst Ae 9 till laboratorieassistent i Ae 11.

Under anslagsposten till materielkostnader m. m. tillstyrker jag en med 4 000 kronor ökad medelsanvisning.

Den automatiska utgiftsstegringen för rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. föranleder en uppräkning av anslaget med omkring 17 000 kronor.

På grund av det anförda bör anslaget uppräknas med (6 000 + 4 000 + 17 000) 27 000 kronor och alltså upptagas till (227 000 + 27 000) 254 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för yrkesmedicinska centralen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Stat

Avlöningar

1.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	166 000	
2.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	39 000	
3.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 000	208 000
	Omkostnader		
	Omkostnader, *förslagsvis*		46 000
	Summa kronor		254 000;

b) till *Yrkesmedicinska centralen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 254 000 kronor.

[129] **124. Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	50 000
1960/61 (statsliggaren s. 1150)	50 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Yrkande

Statens medicinska forskningsråd (skr. 5/9 1960) hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

Motiv

Anspråken på rådets medel för yrkesmedicinsk forskning är i starkt stigande. Under budgetåren 1958/59 och 1959/60 uppgick de anmälda anslagsbehoven till 83 533 kronor resp. 136 799 kronor. Samtliga projekt skulle ha varit förtjänta av rådets stöd. Anspråken på anslaget torde komma att stiga ytterligare. En höjning är därför starkt motiverad.

Som rådet anfört tidigare har frågan rörande yrkessjukdomar och yrkeshygien kommit att tilldraga sig allt större intresse. I dagens samhälle med ett högt differentierat näringsliv och en snabb industriell expansion är en intensifiering av forskningen nödvändig för att vi bättre skall kunna förstå yrkessjukdomarnas art och uppkomstsätt och därigenom kunna insätta den behandling och den förebyggande verksamhet som är nödvändig. Denna intensifiering av forskningen kan endast ske genom ökade anslag.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[130] **125. Ambulans- och räddningsflygtjänst**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	511 574
1960/61 (statsliggaren s. 1154)	650 000	
1961/62 (förslag)	680 000	

Yrkande

Luftfartsstyrelsen (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 680 000 kronor.

Motiv

Luftfartsstyrelsen anför.

Styrelsen har för budgetåret 1960/61 med Ostermans Aero AB träffat avtal om utförande av ambulans- och räddningsflygning med av bolaget

disponerade helikoptrar i Stockholms-området under tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961. För denna verksamhet skall bolaget erhålla ersättning med visst pris per flygtimme, beroende på vilken typ av helikopter som användes i varje särskilt fall, samt fast ersättning för hållande av jourtjänst med 30 000 kronor per år. Ersättningsgrunderna överensstämmer med de under budgetåret 1959/60 gällande.

Styrelsen har vidare träffat avtal med AB Lapplandsflyg om utförande av ambulans- och räddningsflygning i Norrbottens och Västerbottens län under tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961. Bolaget, som äger tre helikoptrar och fyra flygplan av konventionell typ, skall för verksamheten i Norrbottens län använda det luftfartyg, som för varje särskilt fall bedömes lämpligast med hänsyn till flygningens art, uppdragets brådskande karaktär och andra sådana omständigheter. Under de s. k. förfallsperioderna — beräkningsmässigt en månad under våren och två månader under hösten — skall dock alltid en helikopter stå till förfogande. I Västerbottens-området skall flygningarna utföras med helikopter; under juli och augusti månader må dock i stället för helikopter ett av bolagets flygplan av konventionell typ insättas. De för budgetåret 1959/60 för Norrbottensområdet gällande ersättningsgrunderna har frångåtts, varigenom viss kostnadsminskning uppnåtts. Ersättning skall sålunda utgå med visst pris per flygtimme, beroende på vilken typ av luftfartyg som användes i varje särskilt fall. Samtidigt har emellertid bolaget tillförsäkrats en minimiersättning härför om 80 000 kronor per år för Norrbottens-området och 35 000 kronor per år för Västerbottens-området. Därutöver skall bolaget erhålla fast ersättning för jourtjänst med 81 500 kronor per år för Norrbotten och 120 400 kronor per år för Västerbotten.

För Jämtlands län har styrelsen för tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1961 träffat avtal med firma Jämtlands Aero om utförande av ambulans- och räddningsflygning med av firman disponerade flygplan av konventionell typ. Firman erhåller viss ersättning per flygtimme, beroende på vilken typ av flygplan som användes, samt fast ersättning för jourtjänst med 19 800 kronor per år. Ersättningsgrunderna överensstämmer med de under budgetåret 1959/60 gällande.

För landet i övrigt har luftfartsstyrelsen för ovan nämnd tid träffat avtal med Ostermans Aero AB, AB Lapplandsflyg och firma Jämtlands Aero om utförande av ambulans- och räddningsflygning på anfordran av styrelsen mot visst garanterat belopp och/eller visst pris per flygtimme. Styrelsen har även i samarbete med svenska aeroklubben (KSAK) vidtagit åtgärder för att till aeroklubben anslutna flygklubbar skall kunna erhålla tillstånd att utföra s. k. hjälpflyg, innebärande bl. a. deltagande i räddningstjänst. Därjämte har styrelsen med ett antal flygföretag överenskommit om flygtimpris vid sporadiska dylika flygningar samt med chefen för flygvapnet träffat avtal, att flygvapnets centrala flygsäkerhetsledning (Cefyl) för styrelsens räkning i samband med sin dygnet runt pågående jourtjänst mottager beställningar på ambulans- och räddningsflygningar, anskaffar lämpliga flygplan samt planerar flygningarna. I den mån flygvapnets flygplan därvid kan anlitas, belastar kostnaderna icke anslag under elfte huvudtiteln.

Med hänsyn till särskilt förhållandena inom vissa isolerade områden i Norrland och även skärgårdsområdena föreslår luftfartsstyrelsen ånyo, att frågan om användandet av flygambulansorganisationen för läkares sjukbesök även vid icke akuta nödsituationer ånyo upptages till prövning.

För verksamheten i Norrbottens län under budgetåret 1961/62 beräknar luftfartsstyrelsen med ledning av det för innevarande budgetår träffade avtalet samt med ett beräknat uttag av 200 flygtimmar per år 165 000 kronor.

För verksamheten i Västerbottens län beräknas likaledes med ledning av gällande avtal samt ett uttag av 100 flygtimmar per år 160 000 kronor.

För Stockholms-området och landet i övrigt är det synnerligen svårt att beräkna kostnaderna. Styrelsen räknar emellertid erforderligt 210 000 kronor. Beloppet fördelar sig på fast årskostnad för jourtjänst i Stockholm med 30 000 kronor, garanterat belopp för flygtid för landet i övrigt med 75 000 kronor, flygtidsuttag med 97 000 kronor (200 timmar à 485 kronor) samt traktamentsersättningar om 8 000 kronor.

Det för annan flygverksamhet erforderliga beloppet bedömes av styrelsen uppgå till 144 800 kronor. Härav beräknas för Östersundsområdet enligt fortsatt avtal med firma Jämtlands Aero samt med ett beräknat uttag av 100 flygtimmar 44 800 kronor samt för ambulansflygningar med konventionella flygplan 100 000 kronor.

Sammanlagt uppgår medelsbehovet till (165 000 + 160 000 + 210 000 + 144 800) i runt tal 680 000 kronor.

Departementschefen

Luftfartsstyrelsen har för innevarande budgetår träffat avtal med aktiebolaget Lapplandsflyg om utförande av ambulans- och räddningsflygningar i Norrbottens och Västerbottens län. Inom Norrbottens län utföres flygningarna med helikopter eller konventionellt flygplan — det som i varje särskilt fall anses lämpligast. Under vissa tider — de s. k. förfallsperioderna — skall dock alltid helikopter stå till förfogande. Hittills gällande ersättningsgrunder har jämkats varigenom viss kostnadsminskning uppnåtts. Bolaget erhåller sålunda ett visst belopp per flygtimme — varvid en minimiersättning om 80 000 kronor per år garanteras — samt en fast jourersättning med 81 500 kronor per år.

Västerbottens län har erhållit den fasta helikopterstation, varom beslut fattades av 1960 års riksdag. Enligt avtalet med aktiebolaget Lapplandsflyg får dock flygplan av konventionell typ användas under juli och augusti. Bolaget erhåller viss ersättning per flygtimme, dock minst 35 000 kronor per år, samt omkring 120 000 kronor i fast jourersättning.

För Jämtlands län har avtal träffats med firma Jämtlands aero om utförande av ambulans- och räddningsflygningar med konventionella flygplan mot ersättning som överensstämmer med tidigare gällande grunder.

Beträffande Stockholmsområdet och landet i övrigt har luftfartsstyrelsen överenskommit med Ostermans aero aktiebolag samt med förenämnda två flygföretag om utförande av ambulans- och räddningsflygningar. Ersättningen har därvid bestämts i anslutning till i det föregående redovisade grunder. Överenskommelser har också träffats med ett antal andra flygföretag om flygtimpris vid sporadiska dylika flygningar.

Verksamheten torde under nästa budgetår böra bedrivas enligt oförändrade riktlinjer. Luftfartsstyrelsens förnyade framställning om medgivande att använda flygambulansorganisationen för läkares sjukbesök även vid icke akuta sjukdomsfall anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Mot styrelsens uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran. Jag beräknar alltså för verksamheten i Norrbottens och Västerbottens län 165 000 resp. 160 000 kronor, för verksamheten i Stockholmsområdet och landet i övrigt 210 000 kronor samt för annan flygverksamhet omkring 145 000 kronor.

Anslaget bör således upptagas till (165 000 + 160 000 + 210 000 + 145 000) 680 000 kronor, vilket innebär en höjning med 30 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ambulans- och räddningsflygtjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 680 000 kronor.

[131] **126. Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	53 746
1960/61 (statsliggaren s. 1152)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Yrkande

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor.

II. Med skrivelse den 9 september 1960 har en av *medicinalstyrelsen särskilt tillkallad delegation* framlagt förslag rörande inrättande av en statlig reservkårsorganisation av barnmorskor m. m.

Motiv

I. Medel har disponerats under anslaget bl. a. för kurser i behandling av svalg- och andningsförlamningar, för vård av i medicinalstyrelsens respiratorcentral ingående respiratorer och arvode till den läkare, som handhar ledningen av centralen, för ersättning till vissa nordiska expertgrupper samt för ersättningar för vissa skyddsympningar mot smittkoppor utanför den förebyggande barnavårdens ram. Åt styrelsen har vidare uppdragits att tills vidare vid karolinska sjukhuset försöksvis anordna en informationscentral rörande gifter. Slutligen har uppdragits åt styrelsen att organisera en reservkår av sjuksköterskor, i första hand avsedd för undervisningssjukhusens behov. Kostnaderna beräknas bli ringa, då de lokala huvudmän som anlitar reservkåren skall erlägga en dagavgift, avsedd att motsvara statens självkostnad.

Även om det epidemiologiska läget f. n. är gynnsamt, kan situationen hastigt förändras. Kostnaderna för vissa centrala åtgärder, t. ex. utbild-

ningskurser i behandling av polio med svalg- och andningsförlamningar, bör därför även i fortsättningen kunna bestridas från anslaget. I övrigt förutsätter medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t liksom tidigare äger möjlighet att disponera medel från anslaget såväl till sådana överläggningar och utredningar i hälsovårdsfrågor som till särskilda åtgärder till förebyggande och bekämpande av epidemiska sjukdomar, för vilka medel ej finnes i annan ordning tillgängliga.

Verksamheten vid medicinalstyrelsens informationscentral rörande gifter har hittills i huvudsak varit inriktad på att insamla material som grund för ett kartotek, upptagande de vanligast förekommande kemiskt-tekniska preparaten. Trots att sålunda den egentliga informationsverksamheten ännu icke kunnat påbörjas, har giftinformationscentralen under första halvåret 1960 besvarat mellan 400 och 500 förfrågningar. Medicinalstyrelsen har för avsikt att under hösten 1960 närmare informera sjukhus och läkare om centralens arbetsuppgifter, och därefter torde en betydligt utökad verksamhet vara att förvänta. De erfarenheter som vunnits och den personella organisation som f. n. kan skönjas ger klart vid handen, att det för budgetåret 1960/61 beviljade anslaget är otillräckligt. Under första halvåret 1960 har hittills förbrukats cirka 30 000 kronor, som erhållits som gåvomedel från Statens konsumentinstitut, Röda Korset och Sveriges Husmodersförening.

Enbart uppgifter om preparatens sammansättning har visat sig otillräckligt för de flesta konsulterande läkare och centralens verksamhet har måst utvidgas till att omfatta även terapeutiska råd och anvisningar. Materialet användes även för den medicinska undervisningen och forskningen. Ansvaret för verksamheten bör överföras på en läkare, som lämpligen bör vara knuten till barnkliniken och som tills vidare bör erhålla ett arvode av lägst 12 000 kronor för år.

Med beaktande härav och efter samråd med berörda parter vid karolinska sjukhuset har medicinalstyrelsen beräknat kostnaderna för giftinformationscentralen till följande belopp:

Arvode till läkare (deltid)	12 000
Arvode till apotekare (heltid)	27 500
Kanslibiträde (Ag 7)	12 400
Konsulter (kemisk-teknisk sakkunskap m. m.)	6 000
Jourhavande läkare	2 100
Litteratur och material	3 000
	63 000

Med hänsyn till belastningen å anslaget och kostnaden för giftinformationscentralen anser medicinalstyrelsen att anslaget behöver höjas med endast 25 000 kronor.

II. *Medicinalstyrelsens delegation* föreslår bl. a., att försök göres med en statlig reservkår av barnmorskor för i första hand undervisningssjukhusen.

Delegationen anför.

Av den totala kåren barnmorskor — cirka 2 500 — har 1 703 eller 70 procent under sistlidna året varit yrkesverksamma som barnmorskor eller sjuksköterskor i landet, därav 33 å högre tjänster. Därvid har 64 pensionerade barnmorskor medräknats. 715 var ej i tjänst. Till dessa har räknats 145, som tjänstgör såsom missionärer i utlandet. Av de 569 sjuksköterskeutbildade yrkesverksamma barnmorskorna — 522 hel- och 47 deltidstjänstgörande — hade endast 310 (55 procent) tjänst såsom barnmorska. 134 (24 procent) tjänstgjorde såsom sjuksköterskor inom förlossningsvård och gynekologisk sjukvård, 92 (16 procent) såsom sjuksköterskor inom annan vård och 33 (6 procent) å högre tjänster.

Antalet ej sjuksköterskeutbildade barnmorskor var 1 134 (1 076 hel- och 58 delstidstjänstgörande; härav var 64 pensionerade.

Av de sjuksköterskeutbildade barnmorskorna var 259 eller 50 procent av 522 heltidsanställda gifta medan motsvarande tal för de övriga var 695 eller 68 procent av 1 017, exklusive de pensionerade. 179 eller 34 procent av 522 sjuksköterskeutbildade gifta hade fasta heltidstjänster medan motsvarande tal för de övriga var 557 eller 55 procent av 1 017.

Av 195 svar på en av delegationen gjord enkät till 231 icke aktiva barnmorskor framgår bl. a., att antalet barnmorskor, villiga att ingå i en eventuell reservkår (ja-svar), var 47, varav 4 redan tjänstgörande, medan antalet barnmorskor, ej villiga att ingå i reservkår (nejsvar), var 148, varav 6 redan tjänstgörande. Anledningen till att frågan om inträde i en reservkår besvarats med nej uppgavs vara

Familjeförhållanden	44	(varav 22 har barn, födda 1957 eller senare)
Ekonomiska förhållanden	17	
Familje- + ekonomiska förhållanden	61	(varav 35 har barn, födda 1957 eller senare)
Egen ohälsa	4	
Arbetsförhållandena inom förlossningsvården	3	
Andra skäl	13	

Därjämte åberopar 46 av ovanstående jämväl arbetsförhållandena inom förlossningsvården såsom bidragande orsak. Ökat inrättande av deltidstjänster önskas av 8 nej-svarande. Sambeskattningen har anförts som ensam eller bidragande orsak av 13 nej-svarande.

I 48 svar från vissa legitimerade sjuksköterske-barnmorskor, som f. n. tjänstgör å sjuksköterskетjänster, på fråga angående orsaken till att dessa helt upphört med barnmorskeyrket uppgavs anställningsförhållandena såsom sjuksköterska såsom mera förmånliga beträffande

Enbart arbetsförhållanden	16
Arbetsförhållanden jämte	
ekonomiska förhållanden	7
familjeförhållanden	7
familje- + ekonomiska förhållanden	6

Av de drygt 40 barnmorskor som svarat ja på frågan om inträde i en reservkår har endast 12 förklarat sig kunna åtaga sig heltidstjänstgöring medan 31 är villiga att tjänstgöra deltid (därav 22 halvtid eller mera och 9

mindre än halvtid). Villiga att tjänstgöra under sommaren eller någon sommarmånad är sammanlagt 18, varav emellertid endast 7 vill åtaga sig heltidstjänstgöring. Endast 4, varav 1 som önskade deltidstjänstgöring, är villiga att tjänstgöra utom hemorten. De ja-svarande fördelar sig geografiskt över hela landet.

Något underlag för en kommunal reservkårsorganisation för barnmorskor föreligger ej och delegationen anser sig icke kunna förorda inrättande av en dylik. Däremot torde man icke helt kunna utesluta att visst underlag finnes för en statlig reservkår av barnmorskor för i första hand undervisningssjukhusen. Ett stort behov jämväl av barnmorskor föreligger vid dessa sjukhus — den 1 juli 1960 var enligt uppgift 22 tjänster eller 15 procent vakanta, därav 6 utan vikarier. Delegationen får därför föreslå att försök göres jämväl med en statlig reservkår av barnmorskor. Denna bör organiseras efter samma riktlinjer som uppdragits för sjuksköterskekåren och tillerkännas enahanda ekonomiska villkor.

I övrigt torde andra vägar till aktivisering av de berörda barnmorskorna böra prövas. Eftersom det stora flertalet av de ja-svarande önskar tjänstgöra inom hemorten ligger det närmast till hands att söka medverka till att kontakt etableras mellan den enskilda barnmorskan och närliggande förlossningsanstalter i den mån så ej redan skett. Medicinalstyrelsen har också under utredningsarbetets gång till sjukvårdsstyrelserna överlämnat en förteckning över sådana av de intresserade barnmorskorna, som skulle kunna tjänstgöra utan eller efter endast någon veckas hospitering. De icke yrkesverksamma barnmorskor, som på grund av att lång tid förflutit efter deras senaste tjänstgöring eller repetitionskurs icke kan tjänstgöra utan aktualisering av kunskaperna i förlossningsvård, torde — främst för att kunna göra en insats inom den slutna vården — böra beredas tillfälle att vinna praktisk erfarenhet genom hospitering på förlossningsanstalt, eventuellt i förening med repetitionskurs. Intresserade torde kunna beredas plats på ordinarie repetitionskurs.

Vad som anförts i en av medicinalstyrelsen tidigare angiven promemoria beträffande inrättande av en reservkårsorganisation för sjuksköterskor m. m. angående åtgärder till underlättande av de gifta sjuksköterskornas återgång till yrkesarbetet genom rationaliseringsarbete i syfte att bereda sjuksköterskorna sammanhängande dagtjänstgöring, och inrättande av ökat antal deltidstjänster m. m. har i huvudsak giltighet jämväl i fråga om de gifta barnmorskorna. Beträffande barnmorskornas speciella arbetsförhållanden anföres emellertid dessutom följande.

Förlossningsvården är den enda gren inom den slutna vården, där arbetets omfattning är i stor sett lika stor under natten som under dagen och därför praktiskt taget lika många kvalificerade befattningshavare erfordras dygnet runt. Barnmorskorna på förlossningsavdelning vid kvinnoklinik eller barnbördsavdelning får med nuvarande arbetsordning tjänstgöra nattetid i avsevärt större utsträckning än personalen inom andra

vårdgrenar. De flesta barnmorskor i den slutna förlossningsvården har under hela sin verksamhet hälften av sin tjänstgöring förlagd till natten. Endast ett fåtal befordringstjänster såsom överbarnmorska med enbart dagtjänstgöring finnes f. n. inrättade. För undervisning och administration finnes likaledes endast ett ringa antal tjänster. Dessa tjänster torde dock efterhand komma att öka i antal.

Även i fråga om sön- och helgdags- samt kvällstjänstgöring är barnmorskorna inom den slutna förlossningsvården sämre ställda än sjuksköterskorna, något som även påtalats av de barnmorskor, som övergått å sjuksköterskeljänst.

Då ekonomiska förmåner och semester är lika för dessa tjänster torde det vara naturligt att barnmorskor, som jämväl är legitimerade sjuksköterskor, söker vinna förmånligare arbetsförhållanden genom att övergå till sjuksköterskeljänst.

Ehuru barnmorskornas arbetsinsats på sjuksköterskeljänster givetvis är av största värde måste det emellertid anses mindre rationellt att den relativt dyrbara specialutbildning de erhållit vid barnmorskeläroanstalt icke kommer till användning i deras yrkesverksamhet. Delegationen anser därför att åtgärder bör vidtagas i syfte att förbättra barnmorskornas arbetsförhållanden inom den slutna förlossningsvården så att dessa blir jämställda med sjuksköterskornas. Härvid bör övervägas att dels bereda barnmorskorna kompensation i form av ledighet eller eljest, dels öka deras möjligheter att placeras å tjänst med andra arbetsförhållanden. För dem som icke längre orkar med den pressande nattjänstgöringen på förlossningsavdelning torde det vara lämpligast att i ökad utsträckning placera dessa på vård- eller mottagningsavdelningar inom obstetrik och gynekologi i stället för där befintliga sjuksköterskeljänster.

Yttranden

II. Över det av medicinalstyrelsens delegation avgivna förslaget angående inrättande av en statlig reservkårsorganisation av barnmorskor har yttranden avgivits av direktionerna för karolinska sjukhuset och akademiska sjukhuset i Uppsala, Svenska landstingsförbundet, sjukvårdsstyrelserna i flertalet läns landsting, Sveriges läkarförbund, Svensk sjuksköterskeförening och Svenska barnmorskeförbundet.

Direktionen för karolinska sjukhuset tillstyrker förslaget att försöksvis inrätta en statlig reservkår för barnmorskor för i första hand undervisningssjukhusen i huvudsaklig överensstämmelse med av delegationen angivna riktlinjer.

Förslaget tillstyrkes vidare av *Svensk sjuksköterskeförening. Svenska barnmorskeförbundet* ställer sig tveksamt men vill ej motsätta sig förslaget.

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala anser det tveksamt om någon större lättnad kan vinnas genom den föreslagna reservkårsorganisationen.

Sjukvårdsstyrelsen i Malmöhus läns landsting finner det tveksamt om förutsättningar finns för en reservkår men har ingen erinran mot att försök med en sådan göres.

Flertalet sjukvårdsstyrelser i övrigt har lämnat förslaget utan erinran.

Sveriges läkarförbund avstyrker förslaget.

Till delegationens uppfattning att underlag ej finns för kommunala reservkårer ansluter sig *Svenska landstingsförbundet* och *de sjukvårdsstyrelser* som yttrat sig i denna fråga.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 20 maj 1960 uppdragit åt medicinalstyrelsen att organisera en statlig reservkår av sjuksköterskor, som skall ha till uppgift att vid behov ställa personal till förfogande som vikarier å sjuksköterskетjänster vid undervisningssjukhusen. Även andra sjukhus må kunna anlita kåren i mån av tillgång på reservpersonal. Sjuksköterska som binder sig för tjänstgöring i reservkåren åtnjuter visst årsarvode samt under tjänstgöringen särskilt dagarvode. Årsarvodet förskotteras av medicinalstyrelsen från förevarande anslag och dagarvodet utbetalas av vederbörande sjukhus, som även har att till medicinalstyrelsen erlägga på tjänstgöringen vid sjukhuset belöpande del av det totala årsarvodet.

En av medicinalstyrelsen särskilt tillsatt delegation har nu framlagt förslag till organisation av en mindre, statlig reservkår av barnmorskor, även den avsedd i första hand för undervisningssjukhusen. Ehuru hittills endast ett förhållandevis litet antal sökt inträde i reservkåren för sjuksköterskor anser jag likväl att försök bör göras att organisera en motsvarande reservkår av barnmorskor. Samma villkor bör gälla vid inträde i denna reservkår som för reservkåren av sjuksköterskor. Kostnaderna för förskottering av årsarvodet torde få bestridas från förevarande anslag.

I detta sammanhang vill jag vidare anmäla, att en särskilt tillkallad utredningsman den 30 december 1959 avgivit en av riksdagen begärd utredning rörande obligatorisk läkarundersökning av vissa grupper livsmedelsarbetare. Utredningsmannen har bibragts den uppfattningen, att det ej finns anledning att nu vidtaga någon utvidgning till andra grupper livsmedelsarbetare av de bestämmelser om regelbundet återkommande läkarundersökningar, som nu gäller för mejeripersonal. Ej heller anser sig utredningsmannen kunna föreslå några skärpta bestämmelser angående obligatorisk läkarundersökning före påbörjandet av anställning inom livsmedelsbranschen. För att förhindra smittspridning bör andra åtgärder vidtagas, t. ex. ökning av upplysningsverksamheten för berörda grupper rörande hygienens betydelse. För egen del ansluter jag mig till utredningsmannens uppfattning, att en utvidgad lagstiftning på området f. n. icke synes påkallad.

För den informationscentral för gifter, som försöksvis anordnats vid karo-

linska sjukhuset fr. o. m. innevarande budgetår, tillstyrker jag en med 10 000 kronor ökad medelsanvisning.

För anslagets disposition torde i övrigt böra gälla oförändrade villkor. Anslaget synes med hänsyn till belastningen för föregående budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[132] **127. Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	129 028
1960/61 (statsliggaren s. 1154)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Med hänsyn till de ovissa förutsättningar, som påverkar medelsbehovet, förordar jag att anslaget uppföres med oförändrat 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[133] **128. Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	125 000	95 276
1960/61 (statsliggaren s. 1156)	280 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med 270 000 kronor.

Motiv

Under detta anslag har sedan budgetåret 1950/51 medel anvisats för bestridande av vissa kostnader i samband med överföring till Sverige av vissa österrikiska läkare samt från och med budgetåret 1955/56 även för bestridande av kostnader för anordnande av efterutbildning för andra till riket inkomna läkare.

Under budgetåret 1961/62 avser medicinalstyrelsen att anordna två kurser om vardera högst en månad i svenska medicinalförfattningar för utländska läkare. Kurserna är avsedda för österrikiska och övriga utländska läkare, vilka ej tidigare genomgått dylik kurs. Kostnaden beräknas till

(2 × 5 000) 10 000 kronor. Fritt uppehälle för de österrikiska läkarna beräknas till cirka 800 kronor per kursdeltagare, för 10 deltagare (10 × 800) 8 000 kronor.

Totalkostnaderna uppskattas sålunda till (10 000 + 8 000) 18 000 kronor.

För utländska läkare, vilka önskar ägna sig åt provinsialläkarbanan, ämnar medicinalstyrelsen anordna två särskilda kurser i socialmedicin och svenska medicinalförfattningar, vardera omfattande omkring tre månader och ett 20-tal deltagare. Deltagarna bör äga rätt till stipendier om 1 500 kronor per månad enligt samma grunder som för innevarande års kurser. Eventuell återbetalningsskyldighet för av österrikiska läkare erhållna stipendier bör föreligga endast beträffande två månader.

Kostnaderna för ifrågavarande stipendier beräknas till (2 × 20 × 3 × 1 500) 180 000 kronor. För anordnande av kurserna, arvoden till läkare m. m. beräknar styrelsen ett belopp av (2 × 25 000) 50 000 kronor. Totalkostnaderna för kurserna uppskattas sålunda till 230 000 kronor.

Medicinalstyrelsen räknar med att för utländska icke svensktalande läkare i Stockholm anordna en eller två enmånadskurser med undervisning i svenska språket och allmän orientering om svenska förhållanden, framför allt på hälso- och sjukvårdens område. Kostnaderna för 2 kurser, vardera med 10 deltagare, beräknas till (2 × 4 000) 8 000 kronor. Under kursen bör deltagarna erhålla ett stipendium motsvarande kostnaden för fritt uppehälle, cirka 800 kronor. Härför beräknas (20 × 800) 16 000 kronor.

Totalkostnaderna för kurserna uppskattas sålunda till (8 000 + 16 000) 24 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså anslaget för budgetåret 1961/62 upptagas med (18 000 + 230 000 + 24 000) 272 000 kronor eller avrundat 270 000 kronor.

Departementschefen

Under budgetåret 1961/62 torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra anordnas två kurser i svenska medicinalförfattningar för de österrikiska och övriga utländska läkare som tjänstgör inom svensk sjukvård. Kurskostnaderna beräknas till omkring (2 × 5 000) 10 000 kronor och kostnaden för fritt uppehälle under kurserna för 10 österrikiska läkare till cirka 8 000 kronor. Totalkostnaden uppgår således till 18 000 kronor.

Liksom under innevarande budgetår bör två särskilda kurser i socialmedicin och svenska medicinalförfattningar anordnas för de utländska läkare, som önskar ägna sig åt provinsialläkarbanan. Deltagarna bör äga rätt till stipendier enligt f. n. gällande grunder. För anordnande av kurserna och för stipendier beräknar jag (50 000+ 180 000) 230 000 kronor.

För undervisning i svenska språket m. m. för utländska läkare som kommer till Sverige anser jag det erforderligt med tre kurser om cirka en månad vardera. Kostnaderna härför uppskattas enligt medicinalstyrelsens

beräkningsgrunder till cirka 12 000 kronor. För stipendier till sammanlagt i runt tal 50 deltagare beräknar jag 40 000 kronor.

Anslaget i dess helhet bör alltså upptagas till (18 000 + 230 000 + 12 000 + 40 000) 300 000 kronor, vilket innebär en ökning med 20 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[134] **129. Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 000 000	1 832 563
1959/60	1 500 000	1 005 715
1960/61 (statsliggaren s. 1156)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Under budgetåret 1959/60 samt tiden närmast dessförinnan har av medicinalstyrelsen omhändertagits omkring 90 tuberkulossjuka flyktingar huvudsakligen från flyktingläger i Österrike. Av dessa kvarligger å sanatorium endast ett mindre antal svårare fall samt de under senare delen av budgetåret nytillkomna flyktingarna.

Antalet flyktingar under medicinalstyrelsens omvårdnad var den 1 augusti 1960 51.

Den låga belastningen under budgetåret 1959/60 förklaras av att antalet omhändertagna flyktingar varit mindre än beräknat samt att under året inbetalats 218 000 kronor såsom bidrag till vårdkostnader avseende tidigare budgetår. Vid beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62 har viss hänsyn tagits till medeltalet å sanatorier intagna patienter under de tre senaste budgetåren. För Lökene konvalescenthem emotses under hösten 1960 viss ökning av patientantalet. Därefter torde antalet patienter å konvalescenthem liksom å Vrigstadhemmet bli förhållandevis konstant, emedan patienterna f. n. icke kan placeras å annat håll.

Styrelsen räknar med nedan angivna beläggning och vårdkostnader.

	Antal vårdade per dag	Beräknad kostnad per dag	per år
E-paviljonger och sanatorier	75	45	1 232 000
Lökene konvalescenthem	27	12	118 000
Vrigstadhemmet	4	7	10 000
	106		**1 360 000**

För den sociala omvårdnaden — fickpengar, kläder, förströelse och sysselsättning m. m. — beräknas 89 000 kronor.

För arvoden till chefspersonal vid Lökenehemmet och kurator vid Fagereds sanatorium samt till en kurator vid medicinalstyrelsen beräknas resp. 20 300, 1 200 och 19 900 kronor, i runt tal 42 000 kronor.

Anslagsposterna till tandvård och begravningskostnader har upptagits med oförändrat 3 000 resp. 1 000 kronor, medan resor till sjukvårdsinrättningar m. m. höjts med 1 000 kronor till 5 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså till kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar erfordras (1 360 000 + 89 000 + 42 000 + 3 000 + 5 000 + 1 000) 1 500 000 kronor.

Departementschefen

Under år 1960 har 48 tuberkulossjuka flyktingar jämte anhöriga huvudsakligen från flyktingläger i Italien, Österrike och Grekland mottagits för vård och varaktig vistelse i Sverige. Av dessa och tidigare mottagna sjuka flyktingar fanns i början av december 1960 36 kvar på sanatorium medan 24 vistades på medicinalstyrelsens konvalescenthem. De patienter som friskskrivits har i regel arbetsplacerats.

Vidare har Kungl. Maj:t den 16 december 1960 beslutat överföra ytterligare högst 50 sjuka flyktingar jämte anhöriga från flyktingläger i Italien. Flyktingarna torde komma till Sverige under våren 1961.

Uppkommande vårdkostnader för samtliga här mottagna sjuka flyktingar bör även under nästa budgetår bestridas från förevarande anslag. Jag förutsätter vidare, att Kungl. Maj:t i enlighet med hittills tillämpade principer även i fortsättningen skall kunna besluta om överförande till Sverige av sjuka flyktingar och deras anhöriga.

Medelsanvisningen för ändamålet uppskattar jag till oförändrat belopp, 1 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[135] 130. **Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.**

I gällande riksstat är för ändamålet upptaget ett förslagsanslag av 1 240 000 kronor (statsliggaren s. 1229). Anslaget är avsett för bestridande av kostnaderna i anledning av Sveriges anslutning till världshälsovårdsorganisationen, ävensom kostnaderna för nämnden för internationella hälsovårdsärenden samt för anordnandet av nordiska hälsovårdskurser i Göteborg m. m.

Yrkanden

I. *Nämnden för internationella hälsovårdsärenden* (skr. 23/6 1960) har anmält att världshälsovårdsorganisationens ordinarie budget för år 1961

vid världshälsovårdsförsamlingens trettonde möte våren 1960 fastställts till 20 309 254 dollars, varav 18 920 520 dollars skulle inbetalas av medlemsstaterna. Till sistnämnda belopp har Sverige att bidraga med 240 290 dollars eller vid nu gällande växelkurs av 5 kronor 18 öre i runt tal 1 245 000 kronor.

Vidare har nämnden (skr. 2/9 1960) hemställt att för nämndens verksamhet anvisas 21 600 kronor, vilket innebär en ökning med 2 000 kronor. Ökningen hänför sig till posten Ersättning till ledamot med vissa sekreteraruppgifter.

II. *Nordiska samarbetskommittén för gemensamma nordiska hälsovårdskurser i Göteborg* (skr. 31/8 1960) hemställer att Sveriges andel i kostnaderna för hälsovårdskurserna upptages med 112 700 kronor.

Motiv

II. *Samarbetskommittén* anför.

De nordiska hälsovårdskurserna har omfattats med stort intresse och visat sig fylla ett verkligt behov. Betydligt fler sökande har funnits än som kunnat antagas. Under tiden 1953—1959 anmälde sig 405 till läkarkursen, varav endast 149 kunde mottagas. Till 1960 års kurs för läkare m. fl. förelåg 63 ansökningar men som vanligt kunde endast 21 antagas. Beträffande ingenjörskursen har antalet sökande under åren 1956—1959 varit cirka 140 och 80 har emottagits i de fyra anordnade kurserna. Till årets kurs anmälde sig 32 ingenjörer och antogs 21.

Den egentliga kursverksamheten för år 1960 avser en läkarkurs om två månader och en ingenjörskurs under en månad.

Kursverksamheten har fr. o. m. den 1 maj i år erhållit egna lokaler som förhyrts i en Göteborgs stad tillhörig byggnad vid Fjärde Långgatan 7 B. Där disponeras nu tre arbetsrum för kursledningen samt föreläsningsutrymmen och ett dagrum för kursdeltagarna ävensom vissa bilokaler. Dessa lokaler torde få disponeras en tid framåt.

Den nordiska kommittén har för avsikt att, sedan permanent kursledning erhållits, nästa år dubblera läkar- och ingenjörskursen och dessutom anordna en kurs i sjukhusadministration om en månad. Kommittén har därför beslutat att hos respektive länders anslagsbeviljande myndigheter för 1961 års kursverksamhet begära medel dels för permanent kursledning, dels för kurskostnader och stipendier samt resor, avseende sju kursmånader. I budgetförslaget har dock angivits jämväl kurskostnader och kostnader för stipendier och resor för sedvanlig kursverksamhet om tre månader.

	Anslag	Förslag	
	1960/61	Alt. I	Alt. II
A. Ersättning till ledamot i Nordiska kommittén för hälsovårdskurserna i Göteborg m. m.	1 200	1 200	1 200
B. *Kurskostnader*			
1. Avlöningar m. m. till kursledare	23 000	27 190	27 190
2. Arvoden till lärare och andra direkta utgifter för undervisningen	15 500	15 500	29 000
3. Administrativa och övriga kostnader	6 000	5 150	6 750
4. Tidskrifter och annan litteratur samt kostnader för inbindning	2 000	2 500	2 500
5. Stipendier och resor för kursdeltagarna	18 300	18 560	43 310
C. Engångsanskaffning av inventarier	4 000	1 000	2 750
	70 000	**71 100**	**112 700**

B.

1. Avlöningen till den permanenta kursledningen har beräknats enligt vad som gäller för hos svenska staten anställda motsvarande befattningshavare. Arbetet för det kvinnliga biträdet på kursverksamhetens expedition motsvarar kanslibiträdes arbetsuppgifter. Det har ej varit möjligt att i år erhålla kompetent biträdeshjälp för kontorsbiträdes lön. Merkostnaden för ett kanslibiträde är 1 160 kronor.

3. Hyran för lokalerna kommer att bli lägre än man förra året beräknade, varför anslagsposten kunnat sänkas med 4 000 kronor (1 000 kronor för Sverige) när det gäller tre månaders kurser. Vid en kursverksamhet om sju månader stannar reduceringen vid 2 000 kronor (500 kronor för Sverige), ty då behöver ytterligare ett större rum disponeras för undervisningen. Städningskostnaden ökar även ledes.

För anskaffning av kontorsmöbler, stolar och bord till föreläsningssal och andra nödvändiga inventarier och inredningsföremål till de förhyrda lokalerna beviljades i år 16 000 kronor eller 4 000 kronor av varje land. Detta belopp har visat sig otillräckligt. Bl. a. har dagrummet för eleverna ej kunnat förses med möbler. I anledning härav upptages för nästa budgetår ytterligare 4 000 kronor (1 000 kronor för Sverige) för ändamålet. Vid kursverksamhet under sju månader blir det nödvändigt att anskaffa möbler även till ytterligare ett undervisningsutrymme samt fler räknemaskiner åt kursdeltagarna, sammanlagt 7 000 kronor. Ett belopp av 11 000 kronor (2 750 kronor för Sverige) upptages därför i detta alternativ för komplettering av utrustningen.

Yttrande

Nämnden för internationella hälsovårdsärenden vitsordar att kursverksamheten fyller ett mycket stort behov. Från skilda håll i utlandet omvittnas den allmänna hälsovårdens behov av väl utbildade läkare, veterinärer, sjuksköterskor och ingenjörer. Förslaget om en kurs också i sjukhusadministration hälsas med tillfredsställelse. Från Storbritannien och Amerikas förenta stater omvittnas de goda erfarenheter man haft av liknande kurser. Nämnden tillstyrker att för 7-månaders kursverksamhet anvisas 112 700 avrundat 112 000 kronor.

Departementschefen

För Sveriges bidrag till världshälsovårdsorganisationen beräknas med utgångspunkt från gällande växelkurs i runt tal 1 245 000 kronor. Vidare bör anvisas omkring 15 000 kronor för bestridande av kostnaderna för resor och mistad lön åt svenska representanter vid världshälsovårdsorganisationens femtonde möte år 1962 samt vid sammanträde med organisationens regionala kommittéer och övriga organ eller eljest i organisationens regi.

För nämnden för internationella hälsovårdsärenden beräknar jag 21 600 kronor, vilket innebär en höjning med 2 000 kronor.

De nordiska hälsovårdskurserna i Göteborg torde under nästa budgetår böra bedrivas i oförändrad omfattning. För ändamålet beräknar jag omkring 71 000 kronor.

Vissa kostnader för Sveriges deltagande i nordiska metodikkommittén för livsmedel liksom sådana kostnader för av världshälsovårdsorganisationen här anordnade kurser, som skäligen bör bestridas av Sverige, torde liksom för innevarande budgetår efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall få bestridas från anslaget.

Med hänsyn till det anförda bör anslaget uppföras med (1 245 000 + 15 000 + 21 600 + 71 000) avrundat 1 360 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 360 000 kronor.

[136] 131. **Vissa internationella resor.** Under ifrågavarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 30 000 kronor (statsliggaren s. 1230).

Anslaget har bildats genom hopslagning av de förutvarande anslagen till Vissa kostnader för internationellt hälsovårdsarbete och till Resestipendier.

Yrkande

Nämnden för internationella hälsovårdsärenden (skr. 2/9 1960) hemställer i samråd med medicinalstyrelsen att anslaget höjes med 30 000 kronor.

Motiv

Anslaget till vissa kostnader för internationellt hälsovårdsarbete avsågs för resebidrag för deltagande i internationella medicinska kongresser m. m., föranledda av det under senare år ständigt utvidgade internationella samarbetet på hälso- och sjukvårdens område. Från anslaget till resestipendier bestreds bl. a. resestipendier för psykiater och andra befattningshavare inom mentalsjukvården vid studier i utlandet.

Reservationen å anslaget till vissa kostnader för internationellt hälsovårdsarbete utgjorde vid utgången av budgetåret 1959/60 8 690 kronor mot 18 381 kronor den 1 juli 1959. Därjämte har Kungl. Maj:t beträffande av nämnden under föregående budgetår behandlade ansökningar anvisat omkring 13 000 kronor, av vilket belopp någon utbetalning icke skett förrän efter den 30 juni 1960. Under innevarande budgetår har Kungl. Maj:t t. o. m. den 26 augusti 1960 anvisat cirka 6 600 kronor för tillstyrkta ansökningar. Nämnden har t. o. m. innevarande dag tillstyrkt ansökningar, avseende ytterligare ett belopp av ungefär 8 600 kronor. På grund av brist på medel har ansökningar avslagits avseende resebidrag till ett belopp av

cirka 43 000 kronor. Vidare har vissa ansökningar nedskurits med tillsammans omkring 8 000 kronor.

Beträffande anslaget till resestipendier utgjorde behållningen vid utgången av budgetåret 1959/60 22 332 kronor. Sedan under innevarande år tjugoåtta ansökningar ingivits, avseende tillhopa ett belopp av omkring 50 000 kronor, har medicinalstyrelsen med hänsyn till medelsanvisningen endast ansett sig kunna tillstyrka fjorton ansökningar. Kungl. Maj:t har sedermera beviljat stipendier till ett belopp av tillhopa 18 300 kronor, varför den verkliga behållningen å ifrågavarande anslag utgör 4 032 kronor.

Ovannämnda två anslag har visat sig otillräckliga för avsedda ändamål. För dessa har fr. o. m. innevarande budgetår anvisats 30 000 kronor under samma anslag, innebärande en sänkning av medelsanvisningen i förhållande till föregående budgetår med 5 000 kronor.

Nämnden anser att det för budgetåret 1961/62 erfordras minst 35 000 kronor i medelsanvisning till resebidrag för deltagande i internationella medicinska kongresser m. m. eller samma belopp som under budgetåren 1956/58. Med hänsyn dels till vikten av att psykiater och andra befattningshavare inom mentalsjukvården beredes möjlighet till utbildning i utlandet, dels ock till antalet inkomna ansökningar är en medelsanvisning av 25 000 kronor erforderlig för ifrågavarande ändamål.

Anslaget bör sålunda uppföras med (35 000 + 25 000) 60 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra höjas med 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa internationella resor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[137] 132. **Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 000 000	3 000 000
1960/61 (statsliggaren s. 1230)	2 600 000	
1961/62 (förslag)	2 600 000	

Kostnaderna för Sveriges del under den till fem år beräknade egentliga driftperioden har uppskattats till 2 600 000 kronor per år (se prop. nr 202/1954). Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kronor.

C. Överståthållarämbetet och landsstaten

[138] 1. Överståthållarämbetet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 685 000	6 663 253
1960/61 (statsliggaren s. 1156)	8 358 000	
1961/62 (förslag)	9 471 000	

Yrkande

Överståthållarämbetet **(skr. 30/8 1960) föreslår, att anslaget höjes beträffande kansliavdelningarna med 531 300 kronor och beträffande skatteavdelningen med 892 300 kronor.**

Kansliavdelningarna	Ökn. el. minskn.
A. *Personalförstärkningar m. m.*	
1. Sektionscheferna Ao 26 å vardera kansliavdelningens allmänna sektion uppflyttas till förste assessor Bo 1	+ 10 279
2. Bibehållande av en extra föredragande i Ag 23 å överexekutorssektionen	—
3. a) Kanslisttjänsten å socialsektionen ändras till förste kanslisttjänst	+ 2 312
b) 1 kanslisttjänst i reglerad befordringsgång å samma sektion	+ 14 018
4. a) 1 kanslisttjänst i reglerad befordringsgång å körkortsdetaljen	+ 14 018
b) 1 kontorsbiträdestjänst å körkortsdetaljen ändras till kanslibiträdestjänst	+ 712
c) 1 kontorsbiträdestjänst å bilregisterdetaljen ändras till kanslibiträdestjänst	+ 712
5. 1 kontoristtjänst å personalexpeditionen	+ 14 018
6. 7 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång å trafiksektionen	—
7. Tillfällig personal för bilskatt m. m.	+ 34 512
8. Tillfällig personal för allmänna beredskapssektionen:	
1 befattning för pensionerad officer	+ 21 716
1 befattningshavare för sambandsfrågor	+ 18 000
2 kanslibiträden	+ 27 931
1 expeditionsvakt	+ 12 639
1 kontorsbiträde	+ 11 388
B. *Omräkning*	
1. Löneklassändringar m. m.	+ 17 300
2. Arvode till militärassistent utgår	— 28 650
3. Höjd ersättning för portvaktsgöromål	+ 210
4. Ordinariesättning av 12 kontorsbiträden	—
5. Reglerad befordringsgång för amanuenser och biträdespersonal	+ 27 470
6. Rörligt tillägg	+ 331 865
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 898
8. Avrundning	— 48
	+ 531 300

Skatteavdelningen		**Ökn. el. minskn.**
C. *Personalförstärkningar m. m.*		
1. Tjänsten som förste assessor Bo 1 ändras till tjänst som biträdande skattedirektör Bo 1		—
2. 1 tjänst som assessor Ao 24 ändras till tjänst som assessor Ao 26	+	2 332
3. Vikariatslöneförordnanden för 10 taxeringsinspektörer att bestrida göromål, som åvilar förste taxeringsinspektör Ao 21	+	13 827
4. Ökade löneutgifter för administrationen av den allmänna tilläggspensioneringen	+	270 337
5. Tillfällig personal:		
för arbetet med varuskatten	+	10 000
för kamerala ärenden	+	10 000
6. Andel i kostnaderna för avlöning av med uppbördsverket gemensam personal för telefonväxel	+	41 000
D. *Omräkning*		
1. Ökade lönekostnader för 5 taxeringsassistenter, anställda den 1/1 1960	+	55 938
2. Ordinariesättning av 1 kontorsbiträde		—
3. Minskade lönekostnader för två vakanta taxeringsinspektörstjänster, som ej får återbesättas	—	52 759
4. Löneklassändringar m. m.	+	33 899
5. Rörligt tillägg	+	504 032
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	3 694
	+	892 300
Summa	+	**1 423 600**

Motiv

A 1. För motsvarande sektionschefer inom länsstyrelserna liksom även vid ämbetets skatteavdelning är inrättade tjänster som förste assessor i Bo 1, under det att ifrågavarande befattningshavare vid kansliavdelningarna alltjämt är assessorer i Ao 26.

A 2. Med hänsyn till arbetsbelastningen å överexekutorssektionen, där antalet avgjorda utsökningsmål visar fortgående ökning, är denna av Kungl. Maj:t redan tidigare medgivna förstärkning oundgängligen nödvändig även under budgetåret 1961/62.

A 3. Å socialsektionen är placerade en assessor såsom sektionschef, två förste byråsekreterare, en barnavårdskonsulent, en kanslist i Ao 15 och ett kanslibiträde. För att lätta juristpersonalens arbetsbörda avser ämbetet att i än större utsträckning än som skett överflytta arbetsuppgifter från juristtjänster till kanslisttjänster. På kanslisten ankommer redan nu sådana kvalificerade uppgifter, som motiverar tjänstens placering i förste kanslistgrad.

A 4 och 7. Arbetsökningen å trafiksektionen har på senare tid undergått en språngartad utveckling och föranleder behov av personalökning. Såvitt gäller körkortsdetaljen är det nödvändigt att inrätta en ny kanslisttjänst. Förste kanslisten å detaljen sysselsättes praktiskt taget helt med beredning och föredragning av ärenden angående utfärdande av körkort, vilka ärenden, när det gäller utfärdande efter tidigare återkallelse, är avsevärt mera komplicerade än tidigare. För de allmänna trafikärendena saknas tillgång till tjänsteman i kanslists ställning. Ökade kvalificerade biträdesuppgifter

erfordrar ytterligare en kanslibiträdestjänst å vardera körkorts- och bilregisterdetaljen. Det ökade arbetskraftbehovet i övrigt får tillgodoses genom anställande av extra kontorsbiträden.

A 5. Räkenskaps- och personaldetaljerna vid kansliavdelningarna har fått avsevärd arbetsökning genom övertagandet av arbetsuppgifter från förutvarande civilförsvarsbyrån i Stockholm och från länsstyrelsen. Ämbetet nöjer sig tills vidare med att föreslå utökning med en tjänst som kontorist i Ae 9 och utgår härvid från att behovet av ytterligare förstärkning får prövas i samband med den föranstaltade organisationsundersökningen beträffande de civila försvarsärendenas handläggning vid länsstyrelserna.

A 6. Vid ämbetet finns ett stort antal extra biträden anställda med bestående arbetsuppgifter. För att minska rekryteringssvårigheterna föreslår ämbetet inrättande av sju nya kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång och motsvarande minskning av medelstilldelningen för tillfällig personal.

A 8. Vid tillkomsten av de för överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län gemensamma civilförsvars- och allmänna beredskapssektionerna förutsattes att den personal, som för det dåvarande fanns för handläggning av försvarsärenden vid överståthållarämbetet, skulle bibehållas och att viss personal hos länsstyrelsen liksom dittills kunde frigöras för ifrågavarande arbetsuppgifter. Ämbetet föreslår, att den å fjärde huvudtiteln avlönade militärassistenten placeras å överståthållarämbetet, varvid arvodestjänsten som militärassistent kan indragas. Då behov föreligger av arbetskraft för handläggning av försörjningsfrågor samt den nuvarande innehavaren av överståthållarämbetets militärassistentbefattning är specialist på dylika frågor, föreslås, att för dennes arvode beräknade medel överflyttas från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till icke-ordinarieposten. För att tillfredsställande kunna handlägga de ärenden, som skall förekomma å den allmänna beredskapssektionen, äskar ämbetet vidare under tillfällig personal medel för anställande av en befattningshavare för sambandsfrågor, två kanslibiträden för förfoganderegistret och skrivcentralen, en expeditionsvakt samt ett kontorsbiträde. Vad angår från länsstyrelsen avdelad personal föreslår ämbetet, efter samråd med länsstyrelsen, att dessa befattningshavare överföras till ämbetets stat. Härvid bör jämväl en befattning som kanslist upptagas på ämbetets stat.

C 1. Då förhållandena framtvingat en uppdelning av ordförandeskapet i prövningsnämnden mellan skattedirektören och förste assessorn i sådan omfattning, att ungefär hälften av prövningsnämndsarbetet numera åvilar förste assessorn, är en ändring av tjänstebenämningen för denne i hög grad motiverad.

C 2. Innehavaren av assessorstjänsten i Ao 24 vid prövningsnämndens kansli åligger att närmast under skattedirektören leda arbetet å kansliet, att fungera såsom föredragande i prövningsnämnden och att i övrigt bi-

träda nämnden och dess ordförande i olika utredningsfrågor. Höga krav måste ställas på befattningshavaren i fråga om administrativ erfarenhet och förtrogenhet med skatteförfattningarna och deras tillämpning.

C 3. Kungl. Maj:t har medgivit, att under budgetåret 1960/61 sammanlagt högst tio taxeringsinspektörer i Ao 19 eller amanuenser i reglerad befordringsgång vid skatteavdelningen finge vara förordnade att mot vikariatslön fullgöra åligganden, som åvilar förste taxeringsinspektör i Ao 21, varvid i anledning härav ledigblivna tjänster skulle hållas vakanta. Motsvarande medgivande förutsättes komma att lämnas även för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Åberopande vad jag i det följande under punkten 140 kommer att anföra förordar jag att representationsbidraget till överståthållaren uppräknas med 5 000 kronor fr. o. m. nästa budgetår.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag omändring av en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 å vardera bilregisterdetaljen och körkortsdetaljen till kanslibiträdestjänst i Ao 7. I fråga om trafiksektionen i övrigt synes viss förstärkning av personalen erforderlig med hänsyn till den alltjämt pågående ökningen av sektionens arbetsuppgifter. Jag tillstyrker därför en höjning av medelsanvisningen till tillfällig personal med 20 000 kronor. Jag förordar vidare, att en extra föredragande med uppgift att biträda vid handläggningen av överexekutorsärenden får vara anställd även under budgetåret 1961/62.

För att tillgodose det ökade arbetskraftbehovet å personaldetaljen föreslår jag i enlighet med ämbetets äskande utökning av personalen med en kontorist i Ae 9. Från den allmänna beredskapssektionens verksamhet saknas ännu närmare erfarenhet. I avvaktan på den organisationsundersökning, som pågår rörande handläggningen av vissa försvarsärenden, anser jag mig därför böra biträda ämbetets förslag beträffande denna sektion endast på så sätt, att den från länsstyrelsen i Stockholms län avdelade personalen överföres till ämbetets stat. Lönekostnaden för denna personal utgör i runt tal 84 000 kronor. Å ämbetets personalförteckning bör i samband härmed uppföras ett kanslibiträde i Ao 7.

För att bereda viss tillfälligt anställd personal en fastare anställningsform förordar jag, att fem nya kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång inrättas.

I fråga om skatteavdelningen tillstyrker jag ämbetets förslag om bibehållande även budgetåret 1961/62 av vikariatslöneförordnanden för tio taxeringsinspektörer att bestrida göromål, som åvilar förste taxeringsinspektör i Ao 21. För kostnaderna för iordningställande av tjänstematrikeln förordar jag en ökning av medelsanvisningen till tillfällig personal med 10 000 kronor. Mot ämbetets beräkning av kostnaderna för avlöning av med uppbördsver-

ket gemensam personal för telefonväxeln, 41 000 kronor, har jag ingen erinran. I enlighet med ämbetets förslag upptager jag vidare administrationskostnaderna för den allmänna tilläggspensioneringen till 620 000 kronor (+ 270 000). Inkomstposten till särskilda uppbördsmedel, som motsvarar dessa kostnader, bör ävenledes upptagas till 620 000 (+ 270 000) kronor.

Jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången bör antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster i Ao 5 fr. o. m. nästa budgetår ökas med tio vid kansliavdelningarna och med en vid skatteavdelningen.

Övriga förslag till personalförstärkningar och löneregleringar finner jag mig icke kunna biträda.

Vad jag sålunda förordat medför en höjning av anslaget för kansliavdelningarna med 125 400 kronor och för skatteavdelningarna med 64 800 kronor.

För automatiska utgiftsstegringar upptager jag för kansliavdelningarna ett belopp av 377 600 och för skatteavdelningen 545 200 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (125 400 + 64 800 + 377 600 + 545 200) 1 113 000 kronor och i sin helhet bestämmas till (8 358 000 + 1 113 000) 9 471 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överståthållarämbetet, vilka erfordras i anledning av vad jag i det föregående föreslagit;

b) fastställa följande avlöningsstat för överståthållarämbetet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till överståthållaren och underståthållaren, *förslagsvis*	90 100
2. Avlöningar till övriga ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	4 790 400
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	49 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	2 758 000
5. Representationsbidrag till överståthållaren	31 000
6. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	2 219 000
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	153 000
Summa kronor	10 091 000

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning från allmänna pensionsfonden 620 000

Nettoutgift kronor 9 471 000;

c) till *Överståthållarämbetet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 471 000 kronor.

[139] **2. Överståthållarämbetet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 117 000	1 135 584
1960/61 (statsliggaren s. 1160)	859 000	
1961/62 (förslag)	763 000	

Yrkande

Överståthållarämbetet (skr. 30/8 1960) föreslår, att anslaget minskas med 119 500 kronor.

	Utgifter 1958/59	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. *Reseersättningar*					
Skatteavdelningen.....	4 000	10 932	4 000	6 000	+ 2 000
2. *Expenser*					
a) Kansliavdelningarna:					
Bränsle, lyse och vatten	36 541	36 191	37 000	44 000	+ 7 000
Övriga expenser.....	154 000	149 000	235 000	299 000	+ 64 000
b) Skatteavdelningen:					
Övriga expenser.....	258 362	297 100	549 000	356 500	— 192 500
					— 119 500

Motiv

1. Anslagsposten belastades budgetåret 1959/60 med traktamentskostnader å tillhopa 5 670 kronor. Under budgetåret 1961/62 torde dessa kostnader minska, varför anslagsbehovet kan begränsas till 6 000 kronor.

2 a) En uppräkning av delposten till bränsle, lyse och vatten bör ske med hänsyn till utgifter för två nytillkomna lokaler.

Beträffande övriga expenser ökar telefonkostnaderna med 2 000 kronor på grund av höjda fasta avgifter. För en begränsad upprustning av trafiksektionens möbelbestånd beräknas 10 000 kronor. En definitiv lösning av sektionens inventarie- och inredningsproblem får anstå tills lokalfrågan är löst. Behov föreligger av ytterligare minst två elektriska skrivmaskiner till en beräknad kostnad av 5 000 kronor. För utbyte av ämbetets tjänstebil, som varit i bruk sedan oktober 1949, beräknas 47 000 kronor.

2 b) Till stöd för anslagsberäkningen åberopas ökade kostnader för rengöringsmateriel, städning och telefonkostnader. För att förhindra att personer obehörigen vinner tillträde till skattehuset har det visat sig nödvändigt att ordna med fortlöpande bevakning av ämbetets lokaler. Kostnaderna för denna bevakning beräknas till cirka 15 600 kronor. Den för inne-

varande budgetår beräknade kostnaden för ny televäxelanläggning i skattehuset, 167 500 kronor, bortfaller.

Departementschefen

Mot ämbetets beräkning av anslagsposten till reseersättningar för skatteavdelningen har jag ingen erinran och upptager sålunda densamma med ett med 2 000 kronor förhöjt belopp.

I fråga om kansliavdelningarnas expenser beräknar jag utgifterna för bränsle, lyse och vatten enligt ämbetets förslag, innebärande en ökning av medelsanvisningen med 7 000 kronor. För nyanskaffning av inventarier m. m. till trafiksektionen upptager jag 5 500 kronor och för utbyte av ämbetets tjänstebil beräknar jag 45 000 kronor, innebärande en nedsättning av äskade belopp med tillhopa 6 500 kronor. Ämbetets förslag i övrigt för kansliavdelningarna anser jag mig böra godtaga och föreslår därför, att beloppet för kansliavdelningarnas övriga expenser uppräknas med (64 000 — 6 500) 57 500 kronor. Jag tillstyrker ämbetets förslag beträffande skatteavdelningens övriga expenser. Förslaget innebär en minskad medelsanvisning med 192 500 kronor, huvudsakligen på grund av bortfallande engångsutgifter. Ett under förevarande anslag för budgetåret 1960/61 upptaget belopp om 10 000 kronor, som icke ställts till ämbetets förfogande, bör utgå. Vad jag sålunda föreslagit medför en anslagsminskning med (+ 2 000 + 7 000 + 57 500 — 192 500 — 10 000) 136 000 kronor.

I kostnaderna för skatteavdelningens expenser ingår löpande utgifter för tilläggspensioneringens administration med 50 000 kronor. Den häremot svarande inkomstposten, vilken för innevarande budgetår upptagits till 90 000 kronor, bör med anledning härav minskas med 40 000 kronor.

Anslaget torde alltså böra minskas med (— 136 000 + 40 000) 96 000 kronor till (859 000 — 96 000) 763 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överståthållarämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 763 000 kronor.

[140] **3. Länsstyrelserna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	55 565 000	55 086 196
1960/61 (statsliggaren s. 1161)	67 675 000	
1961/62 (förslag)	77 130 000	

Länsstyrelsernas framställningar med förslag till beräkning av utgifterna för nästa budgetår under förevarande anslag innefattar åtskilliga yrkanden om inrättande av nya tjänster och höjd lönegradsplacering av befintliga tjänster. Under åberopande bl. a. av att en ny chefslönerevision är påkallad

har föreslagits, att tjänsterna som landssekreterare och landskamrerare uppflyttas till Bo 5, tjänsten som taxeringsintendent till Bo 2, tjänsten som förste länsassessor likaledes till Bo 2 och tjänsten som biträdande taxeringsintendent i Ao 26 till Bo 1. Ävenledes har föreslagits att tjänsten som civilförsvarsdirektör i Ae 25 omändras till Ao 26. Andra yrkanden avser uppflyttning av vissa förste landskanslisttjänster från Ao 19 till Ao 21, av vissa förste expeditionsvakttjänster från Ao 8 till Ao 9 och av vissa telefonisttjänster i A 5 till kanslibiträdesgrad. Under åberopande av den alltjämt fortgående arbetsökningen begär flertalet länsstyrelser förstärkning av den icke-ordinarie biträdespersonalen. Från flera håll påyrkas jämväl förstärkning av landskanslistpersonalen och i vissa fall på grund av tillkomsten av nya eller utökade lokaler av telefonist- och expeditionsvaktpersonalen. Vidare har några länsstyrelser föreslagit fortsatt utbyggnad av taxeringsassistentorganisationen. I vad angår personalplanen innebär de särskilda yrkandena i övrigt följande.

Envar av *länsstyrelserna i Stockholms* samt *Göteborgs och Bohus län* begär en ny länsassessorstjänst i Ao 24 å planeringssektionen, beträffande sistnämnda län eventuellt i utbyte mot en juristtjänst i reglerad befordringsgång. Till stöd för yrkandena åberopas, att den kraftiga folkmängdsökningen i de båda länen medfört en ständig ökning av ärenden, som angår bebyggelse- och trafikproblem. För att lätta sektionschefens arbetsbörda så att denne i större omfattning än för närvarande kan ägna sig åt initiativtagande verksamhet, erfordras en förstärkning av den kvalificerade arbetskraften å sektionen.

Envar av *länsstyrelserna i Östergötlands* och *Kalmar län* hemställer om inrättande av en tjänst som länsassessor i Ae 24 å allmänna sektionen, varjämte *länsstyrelsen i Södermanlands län* föreslår, att förste länsnotarietjänsten i Ao 23 utbytes mot en länsassessorstjänst i Ao 24. Socialvårdsärendena förklaras vara av den omfattningen, att en särskild befattningshavare bör avdelas att handlägga dessa. För att förhindra alltför täta ombyten av tjänsteinnehavare hemställer *länsstyrelsen i Malmöhus län*, att länsassessorstjänsten i Ao 24 å landskansliet omändras till länsassessorstjänst i Ao 26. På grund av omfattningen och ökningen de senaste åren av arbetsuppgifterna å landskansliet, särskilt sådana som erfordrar personal i föredragande ställning, har begärts nya länsnotarietjänster, i ettvart av *Uppsala* och *Hallands län* en i Ao 21, i *Västernorrlands län* en i befordringsgången och i *Stockholms län* en i Ag 19. Med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalificerade art föreslår *länsstyrelsen i Stockholms län* uppflyttning till Ao 23 av tjänsterna som förste länsnotarie i Ao 21 å social- och planeringssektionerna.

Enär behov föreligger av en sakkunnig, som odelat kan ägna sig åt lokaliserings- och sysselsättningsfrågor, föreslår *länsstyrelsen i Norrbottens län* inrättande av en tjänst som utredningsman i Be 1.

Länsstyrelsen i Uppsala län begär förstärkning av civilförsvarssektionen med en förste landskanslist i Ao 19, en landskanslist i Ao 15 och en kontorist i Ae 9 samt genom uppflyttning av förrådsförvaltartjänsten från Ae 15 till Ae 17. Länsstyrelsen har som särskild motivering framhållit den ökning av civilförsvarsorganisationens omfattning, som den numera verkställda definitiva tilldelningen av personal till de olika länens civilförsvarsstyrkor medfört för länets del. För att beredskapsplanläggningen inom samtliga civila försvarsgrenar skall kunna övertagas av fast anställd personal föreslår länsstyrelsen vidare, att å försörjningssektionen inrättas en förste landskanslisttjänst i Ao 19 och en landskanslisttjänst i Ao 15.

Civilbefälhavarna (skr. 16/6 1960) föreslår, att en tjänsteman i Ag 21 med tjänstetitel förste byråsekreterare anställes i I och IV civilbefälhavarkanslierna samt att civilbefälhavarna i övriga områden beredes möjlighet att under sex månader årligen anställa en arbetskraft med arvode motsvarande 21:a lönegraden. I motiveringen betonas den alltmer ökade omfattningen av civilbefälhavarnas arbetsuppgifter.

Länsstyrelsen i Malmöhus län hemställer under åberopande av göromålens kvalificerade art, att tjänsten som landshövdingens sekreterare omändras från kontoristtjänst i Ao 9 till kansliskrivartjänst i Ao 10.

Med hänsyn till rådande ogynnsamma befordringsmöjligheter har *länsstyrelsen i Stockholms län* begärt, att två kontorsbiträdestjänster å planeringssektionens bilregister utbytes mot en kontoristtjänst i Ao 9 och en kanslibiträdestjänst i Ao 7. Samma länsstyrelse föreslår, under åberopande av biträdesgöromålens art och stora omfattning å landsfogdeexpeditionen, utbyte av en kontoristtjänst i Ao 9 mot en kansliskrivartjänst i Ao 10 och av en kontorsbiträdestjänst mot en kanslibiträdestjänst i Ao 7.

Till förstärkning av den kvalificerade personalen på prövningsnämndens kansli har envar av *länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Älvsborgs* och *Västernorrlands län* hemställt om en tjänst som förste länsnotarie i Ao 21, beträffande Älvsborgs län i utbyte mot en länsnotarietjänst i befordringsgången, varjämte *länsstyrelsen i Östergötlands län* föreslagit inrättande av en icke-ordinarie länsnotarietjänst. Av liknande skäl har envar av *länsstyrelserna i Södermanlands, Örebro* och *Västmanlands län* föreslagit omändring av en landskanslisttjänst i Ao 15 till förste landskanslisttjänst i Ao 19.

Med hänsyn till personalens storlek och särskilda arbetsuppgifter föreslår *länsstyrelsen i Malmöhus län,* att prövningsnämndens kansli utbrytes ur kameralsektionen och inrättas som särskild sektion. Härjämte hemställer länsstyrelsen, att tjänsten som länsassessor i Ao 24 å kansliet omändras till länsassessorstjänst i Ao 26. De arbetsuppgifter, som inom länet åligger föreståndaren för prövningsnämndens kansli, finner länsstyrelsen beträffande svårighetsgraden fullt jämförbara med dem som åvilar de biträdande taxeringsintendenterna i lönegrad Ao 26.

Med hänvisning till svårigheten att besätta en icke-ordinarie länsnotarietjänst å landskontoret föreslår *länsstyrelsen i Gotlands län*, att ifrågavarande tjänst utbytes mot en länsnotarietjänst i Ao 21.

Envar av *länsstyrelserna i Östergötlands* och *Hallands län* påyrkar utbyte av en kontorsbiträdestjänst å landskontoret, i Östergötlands län mot en kansliskrivartjänst i Ao 10 och i Hallands län mot en kanslibiträdestjänst i Ao 7. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* hemställer, att kanslibiträdestjänsten i Ae 7, som tilldelats prövningsnämndens kansli, omändras till Ao 7.

Under hänvisning till arbetsbelastningen å taxeringssektionerna hemställer envar av *länsstyrelserna i Stockholms* och *Jönköpings län* om medel till en extra biträdande taxeringsintendent i Ag 26. Av liknande skäl har envar av *länsstyrelserna i Södermanlands* och *Västmanlands län* begärt en ny taxeringsinspektörstjänst i Ao 21, varjämte *länsstyrelsen i Malmöhus län* föreslagit inrättande av en biträdande taxeringsintendenttjänst i Ao 24 i utbyte mot en förste taxeringsinspektörstjänst i Ao 23. Med hänsyn till behovet av kvalificerad biträdespersonal å taxeringssektionen föreslår *länsstyrelsen i Värmlands län*, att den kontoristtjänst i Ao 9, som tilldelats sektionen, utbytes mot en kansliskrivartjänst i Ao 10, och *länsstyrelsen i Örebro län*, att en kontorsbiträdestjänst å sektionen omändras till kanslibiträdestjänst i Ao 7.

Med motivering att endast i Gotlands län tjänst som förste taxeringsrevisor inrättats såsom extra-ordinarie tjänst, hemställer *länsstyrelsen i Gotlands län*, att tjänsten som förste taxeringsrevisor i Ae 21 ändras till Ao 21.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhåller, att sjömansskattekontorets organisationsfråga icke längre kan uppskjutas. Länsstyrelsen föreslår, att för kontoret nyinrättas en tjänst såsom föreståndare i Ao 24, en kansliskrivartjänst i Ao 10, en kontoristtjänst i Ao 9, två kanslibiträdestjänster i Ae 7 samt två landskanslisttjänster och sex kontorsbiträdestjänster i befordringsgången.

Slutligen har — liksom föregående år — *länsstyrelsen i Norrbottens län* hemställt, att under anslagsposten till sakkunniga för biträde vid utredningar m. m. måtte anvisas 15 000 kronor för fullföljande av vissa för länet viktiga utredningar och initiativ.

Enligt grunderna för reglerad befordringsgång bör antalet kontorsbiträdestjänster och telefonisttjänster i Ao 5 ökas med 32 resp. 1.

Departementschefen

Under senare år har länsstyrelserna tilldelats ett flertal nya eller vidgade arbetsuppgifter. Den fr. o. m. innevarande budgetår genomförda omorganisationen av civilförsvaret innebar en avveckling av den förutvarande lokala administrationen och ett överförande till länsstyrelserna av den totala planläggningen av civilförsvaret i länen. Å länsstyrelserna har vidare

fr. o. m. den 1 januari 1960 lagts arbetet med den allmänna varuskatten. Inom flertalet arbetsområden i övrigt kan förmärkas en fortgående ökning av arbetsuppgifterna. Befolkningsomflyttningen, den växande fritidsbebyggelsen, vattenföroreningarna, den kraftigt ökade bilismen och alkoholproblemen är några av anledningarna härtill. I fråga om landskontoren har särskilt införandet av den allmänna varuskatten skärpt kravet på en ytterligare effektivisering av taxeringskontrollen. På grundval av de av statens organisationsnämnd gjorda undersökningarna, först vid landskanslierna och nu vid landskontoren, har å andra sidan ett betydande antal rationaliseringar i länsstyrelsernas arbetssätt i personalsparande syfte kunnat genomföras, och det finns skäl antaga, att ytterligare förbättringar i detta avseende är möjliga.

Den nya civilförsvarsorganisationen har medfört en betydande ökning av länsstyrelsernas personal. Om organisationen saknas ännu tillräcklig erfarenhet för ett slutligt bedömande av arbetskraftsbehovet. Jag är därför icke nu beredd att tillstyrka framlagda förslag härom. Icke heller i fråga om förstärkning av landskontorens personal är jag f. n. i avvaktan på resultatet av statens organisationsnämnds, taxeringskontrollutredningens och uppbördsorganisationskommitténs utredningar beredd att i allmänhet taga ställning. Jag vill dock i detta sammanhang hänvisa till vad jag i det följande under punkten 145 kommer att anföra. Även om jag beträffande länsstyrelsernas normala arbetsuppgifter i övrigt anser, att uppkommande arbetsansvällning i första hand bör bemästras genom organisatoriska åtgärder torde i vissa fall personalförstärkningar vara ofrånkomliga.

På grund av väsentliga svårigheter att med befintlig personal bemästra arbetsbördan bör sålunda å landskansliet i Östergötlands län inrättas en tjänst som länsassessor i Ae 24. Tjänsten avses för allmänna sektionen och på tjänsteinnehavaren bör ankomma att med eget ansvar handlägga vissa ärendegrupper i sektionschefens ställe.

Å landskansliet i Stockholms län — med placering å planeringssektionen — torde böra inrättas en tjänst som förste länsnotarie i Ao 23.

Vid min anmälan i föregående års statsverksproposition av förevarande anslag anförde jag, att det finge anses klarlagt, att vid de allra största prövningsnämndskanslierna förelåge behov av ytterligare kvalificerad personal. Jag förordar nu, att — i likhet med vad som fr. o. m. innevarande budgetår skett i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län — en tjänst som förste länsnotarie i Ao 21 inrättas å landskontoret i Stockholms län.

Arbetet vid sjömansskattekontoret i Göteborgs och Bohus län har hittills i huvudsak utförts av extra personal. I fråga om kontorets organisation är jag ej beredd att definitivt taga ställning. Jag vill dock ej motsätta mig att två tjänster ordinariesättes samt att ett antal extra tjänster placeras inom personalplanen. Arbetskraftsbehovet i övrigt får såsom f. n. tillgodoses genom anställning av extra personal. Härför beräknar jag 20 000 kronor. Jag före-

slår sålunda beträffande personal, som skall upptagas på personalförteckningen, att å landskontoret i länet inrättas en tjänst som kontorsföreståndare i Ao 23 samt en tjänst som kontorist i Ao 9.

Jag förordar, att den å landskontoret i Gotlands län inrättade förste taxeringsrevisorstjänsten i Ae 21 samt fem å personalplanen för landskontoren upptagna tjänster som kontorister i Ae 9 överflyttas till ordinarie stat.

Länsstyrelsens i Jönköpings län framställning om medel under nästa budgetår till en extra biträdande taxeringsintendent å Ag 26 anser jag mig med hänsyn till förhållandena i länet böra tillstyrka. För tillfällig förstärkning med en biträdande taxeringsintendent i Ag 26 i Stockholms län beräknar jag medel till ett belopp av 10 000 kronor.

För att i ökad omfattning möjliggöra anställande av extra personal å civilbefälhavarkanslierna föreslår jag en höjning av medelsanvisningen till tillfällig personal med 25 000 kronor. Med hänsyn till den alltjämt fortgående ökningen av länsstyrelsernas normala arbetsuppgifter, bl. a. å bilregistren, torde vara erforderligt, att i vissa fall nya icke-ordinarie tjänster i lägre biträdesgrad upptages på personalplanen ävensom att ytterligare extra personal anställes. Jag upptager härför ett belopp av 150 000 kronor. Jag föreslår, att för nästa budgetår medel beräknas till anställande av tillfällig personal för åstadkommande av en rationellare uppläggning av körkortsregistret i Göteborgs och Bohus län. Jag beräknar härför ett belopp av 35 000 kronor.

Sedan någon tid har inom departementet vissa spörsmål rörande den kommunala indelningen varit under utredning. Detta arbete väntas utmynna i ett fastställande av vissa riktlinjer för en ny kommunindelning. Länsstyrelserna torde därefter få i uppdrag att utarbeta förslag till en efter dessa riktlinjer ny indelning av länen i kommuner. Arbetet härmed måste utföras i intim samverkan med kommuner och expertis av olika slag. Inom samhällsplaneringens område har under några år i vissa län bedrivits en försöksverksamhet, till vilken extra arbetskraft med statistisk-ekonomisk utbildning varit anknuten. Med hänsyn till behovet av sådan planering, som ett flertal länsstyrelser uttalat sig för, torde denna verksamhet böra utsträckas till ytterligare ett antal län. För det utredningsarbete, som en ny kommunindelning kommer att medföra, bör i första hand nyssnämnda extra arbetskraft anlitas. Med hänsyn till att flera län ändock kommer att sakna sådan expertis inom länsstyrelsen och på grund av arbetets omfattning i övrigt blir det nödvändigt att härutöver anställa ytterligare extra arbetskraft. Jag beräknar kostnaderna härför samt för övrig expertis och biträdeshjälp till sammanlagt i runt tal 515 000 kronor.

För fullföljande av vissa för Norrbottens län viktiga initiativ synes jämväl för nästa budgetår under sakkunnigposten böra anvisas 15 000 kronor för ersättning till särskilda sakkunniga.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde fr. o. m. nästa budgetår såsom en särskild post upptagas ett belopp av 29 000 kronor till arvoden åt organisationsföredragande.

I enlighet med länsstyrelsernas förslag bör enligt grunderna för den reglerade befordringsgången antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster ökas med 32 till 425 och antalet ordinarie telefonisttjänster med 1 till 33.

Övriga av länsstyrelserna framställda yrkanden är jag icke beredd att tillstyrka.

De i det föregående framlagda förslagen innebär en kostnadsökning med i runt tal 916 000 kronor.

Jag har i det föregående under punkten 138 föreslagit att den personal, som länsstyrelsen i Stockholms län avdelat till den å överståthållarämbetet för länsstyrelsen och ämbetet gemensamt organiserade allmänna beredskapssektionen, skall överföras till ämbetets stat. Från personalförteckningen bör i samband härmed utgå ett kanslibiträde i Ao 7. Förslaget föranleder en minskning av anslagsbehovet under förevarande anslag med 33 000 kronor.

F. n. bestrides kostnaderna för avlöning åt icke-ordinarie landskanslister, som tjänstgör å häradsskrivarkontor från anslaget till häradsskrivarnas avlöningar. Ifrågavarande tjänstemän tillhör organisatoriskt länsstyrelsernas personal. Jag förordar därför, att kostnaderna för deras avlöning fr. o. m. nästa budgetår bestrides från förevarande anslag. Ändringen medför en ökning av medelsbehovet med 960 000 kronor.

Med hänsyn till ökningen av levnadskostnaderna samt höjda löner för ekonomipersonal och övrig hushållshjälp bör representationsbidraget till såväl överståthållaren som envar av landshövdingarna fr. o. m. nästa budgetår höjas med 5 000 kronor. Kostnaderna härför kan för länsstyrelsernas del beräknas till 120 000 kronor.

I förteckningen över tjänstemän å övergångsstat torde på grund av avgång böra uteslutas en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 samt på grund av beslut i samband med genomförandet av de av 1960 års riksdag beslutade löneregleringarna böra upptagas en förste länsnotarietjänst i Ao 23.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med (916 000 — 33 000 + 960 000 + 120 000) 1 963 000 kronor. Härtill kommer automatiska utgiftsstegringar för löneregleringar, höjda grundlöner, ökat rörligt tillägg m. m. med 7 492 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (1 963 000 + 7 492 000) 9 455 000 till (67 675 000 + 9 455 000) 77 130 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t vidtaga de ändringar i personalförteckningen för länsstyrelserna, vilka erfordras i anledning av de av mig framlagda förslagen;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsstyrelserna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till landshövdingarna, *förslagsvis*		1 120 000
2.	Avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*		34 000 000
3.	Tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis*		230 000
4.	Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t		
	a) Ersättning till sakkunniga för biträde med utredningar m. m., *förslagsvis*	61 000	
	b) Ersättning till militärassistenter, *förslagsvis*	217 000	
	c) Ersättning till civilförsvarschefer, *förslagsvis*	200 000	
	d) Ersättning till vägtrafikombud, *förslagsvis*	126 000	
	e) Arvode till civilbefälhavare, *förslagsvis*	15 000	
	f) Arvode till organisationsföredragande, *förslagsvis*	29 000	648 000
5.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*		22 900 000
6.	Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänstemän (representationsbidrag till landshövdingarna), *förslagsvis*		558 000
7.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*		16 584 000
8.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*		1 140 000
	Summa kronor		77 180 000
	Särskilda uppbördsmedel:		
	Ersättning från allmänna pensionsfonden		50 000
	Nettoutgift		77 130 000;

c) till *Länsstyrelserna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 77 130 000 kronor.

[141] 4. **Länsstyrelserna: Sjukvård m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	155 000	162 924
1960/61 (statsliggaren s. 1172)	197 000	
1961/62 (förslag)	197 000	

Länsstyrelserna har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 197 500 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelserna: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 197 000 kronor.

[142] 5. **Länsstyrelserna: Reseersättningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 575 000	1 681 147
1960/61 (statsliggaren s. 1172)	2 435 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

De sammanlagda utgifterna för nästa budgetår har av *länsstyrelserna* beräknats till 1 810 000 kronor. Härtill kommer flyttningsersättningar och tjänstgöringstraktamenten m. m., beräknade till cirka 600 000 kronor.

Departementschefen

Jag godtager myndigheternas beräkning av medelsbehovet. För ökade kostnader med anledning av länsstyrelsernas medverkan vid utarbetande av förslag till ny kommunindelning beräknar jag i runt tal 90 000 kronor. Anslaget uppföres sålunda med (1 810 000 + 600 000 + 90 000) 2 500 000 (+ 65 000) kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelserna: Reseersättningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

[143] 6. **Länsstyrelserna: Expenser**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 782 000	8 118 929
1960/61 (statsliggaren s. 1174)	9 204 000	
1961/62 (förslag)	9 082 000	

Yrkanden

1. Enligt *länsstyrelsernas* yrkanden bör medelsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknas till 8 135 000 kronor, varav för bränsle, lyse och vatten

1 228 000, för övriga expenser för eget behov 6 541 000 kronor och för expenser för annat än eget behov 366 000 kronor. I beloppet för övriga expenser för eget behov ingår engångsutgifter å tillhopa 475 000 kronor för ny telefonväxel samt anskaffning av möbler, inventarier m. m. till ny landsstatsbyggnad i Västmanlands län.

2. *Byggnadsstyrelsen* beräknar medelsbehovet för möbler till representationsrum i landshövdingeresidensen i Västerås, Örebro och Karlskrona samt för underhåll av möbler och textilier i residensen till sammanlagt 135 000 kronor.

3. *Länsstyrelsernas utbildningsnämnd* (skr. 15/9 1960) hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas 106 500 kronor till kurser för utbildning av landskanslister, 4 000 kronor till arvoden åt nämndens ledamöter, 3 000 kronor till studiekonferenser för landsstatstjänstemän samt 1 000 kronor till utbildningskurser för biträdespersonal vid länsstyrelserna samt å landsfiskals- och häradsskrivarkontor, tillhopa 114 500 kronor.

4. *Länsstyrelsernas antagningsnämnd* (skr. 1/9 1960) beräknar anslagsbehovet för sin verksamhet till 12 100 kronor. Ökningen i förhållande till det f. n. anvisade beloppet, 8 800 kronor, beror på väsentligt stegrade annonskostnader. Under sistförflutet budgetår uppgick utgifterna för annonser till cirka 5 000 kronor mot cirka 500 kronor ett budgetår tidigare.

5. *Länsstyrelsernas nämnd för samhällsplanering* (skr. 11/11 1960) hemställer, att för nästa budgetår måtte för nämndens verksamhet anvisas 15 000 kronor, varav för arvode till sekreteraren 3 000 kronor, lokalhyror, expensutgifter m. m. 1 500 kronor samt dagarvoden, rese- och traktamentskostnader 10 500 kronor.

6. *Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar* (skr. 25/8 1960) föreslår, att för sammanträden och kurser med personal tillhörande länsstyrelsernas sektioner för psykologiskt försvar anvisas oförändrat belopp, 5 000 kronor.

Motiv

3. Under hösten 1960 och våren 1961 anordnas tre allmänna kursdelar. Antalet elever i dessa kurser beräknas till omkring 85. Huvuddelen av eleverna antages ha haft en tjänstgöringstid överstigande 3 à 4 år å landskontor och häradsskrivarkontor. Enligt tidigare kursordning skulle dessa elever under hösten 1961 ha genomgått speciell del. Med hänsyn härtill och då behovet av utbildade landskanslister för erhållande av ordinarie tjänst och tjänst som taxeringsassistent alltjämt är mycket stort är det ofrånkomligt, att två speciella delar för landskanslister å landskontor m. fl. anordnas under hösten 1961. Kostnaden för var och en av dessa kursdelar beräknas till 19 800 kronor.

Enligt de nya bestämmelserna för utbildningskurserna bör aspirant å landskanslisttjänst eller extra landskanslist, som av länsstyrelse anses lämp-

lig därtill, i regel beredas tillfälle att påbörja genomgången av den allmänna delen inom ett år efter vunnen anställning. Med hänsyn till utbildningsbehovet bör liksom innevarande budgetår tre gemensamma allmänna kursdelar anordnas 1961/62. Av dessa kurser bör en anordnas hösten 1961 och två under våren 1962. Kostnaderna för var och en av ifrågavarande kursdelar beräknas till 15 700 kronor.

Någon utbildningskurs enligt äldre ordning för landskanslister å landskansli har icke påbörjats sedan 1957, varför ett visst uppdämt utbildningsbehov föreligger. Nämnden beräknar att tillräckligt elevantal finnes för anordnande av en speciell kursdel för landskanslister å landskansli våren 1962. Kostnaden för denna kursdel beräknas till 19 800 kronor.

Vid kostnadsberäkningarna har nämnden utgått från oförändrade timarvoden för lärarna samt upptagit oförändrade kursledararvoden. Expensposterna har uppskattats med hänsyn till beräknad förbrukning under innevarande budgetår.

Totala kostnaden för budgetåret 1961/62 för kursverksamheten för utbildning av landskanslister m. fl. skulle alltså uppgå till (19 800 + 19 800 + 15 700 + 15 700 + 15 700 + 19 800) 106 500 kronor.

Enligt nämndens förslag bör till studiekonferenser för landsstatstjänstemän anvisas ett i förhållande till innevarande budgetår med 1 500 kronor förhöjt belopp.

Departementschefen

Länsstyrelsernas del av anslaget är för innevarande budgetår fastställd till 8 520 000 kronor, varav 1 342 000 kronor för bränsle, lyse och vatten, 6 838 000 kronor för övriga expenser för eget behov och 340 000 kronor för expenser för annat än eget behov. I beloppet till övriga expenser för eget behov ingår 752 000 kronor för vissa engångsutgifter, därav 452 000 kronor för ny teleanläggning, inventarier och flyttningskostnader med anledning av nybyggda tjänstelokaler i Kristianstads län och 300 000 kronor för nya bokföringsmaskiner. För nästa budgetår torde posten till bränsle, lyse och vatten i huvudsaklig överensstämmelse med länsstyrelsernas beräkningar kunna nedräknas till 1 200 000 (— 142 000) kronor. Under posten till övriga expenser för eget behov kan ökade kostnader förväntas uppkomma för bl. a. städningslöner och telefonavgifter. Med hänsyn till att erforderligt belopp för utgifter av engångskaraktär är mindre än för löpande budgetår synes dock beloppet till övriga expenser för eget behov kunna nedräknas med 63 000 kronor till 6 775 000 kronor. Häri ingår såsom preliminärt beräknade utgifter med anledning av nybyggda tjänstelokaler i Västmanlands län 52 000 kronor för utbyte av länsstyrelsens teleanläggning samt 370 000 kronor för möbler, andra inventarier och flyttningskostnader. Vid beräkningen har hänsyn även tagits till vissa förväntade

merutgifter med anledning av länsstyrelsernas medverkan vid utarbetande av förslag till ny kommunindelning. I posten ingår vidare medel för utbyte av tjänstebilar i tre län. Till expenser för annat än eget behov beräknar jag 360 000 (+ 20 000) kronor. Därest kostnadsersättningar enligt lagen den 3 juni 1960 om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m. skulle ifrågakomma, förordar jag, att dessa får bestridas från förevarande delpost. Jag anser mig dock ej behöva beräkna medel särskilt härför för nästa budgetår. Länsstyrelsernas del av anslaget skulle således belöpa sig till (1 200 000 + 6 775 000 + 360 000) 8 335 000 (— 185 000) kronor.

Till anskaffande av s. k. fönsterkuvert för försändande till skattskyldiga av debetsedlar samt tryckning genom postverkets försorg av anställningskort, uppbördskort och debetsedlar upptager jag oförändrat 555 000 kronor. Vid tryckningen av blanketter till debetsedel å slutlig skatt uppkommande merkostnader för tilltryck av inkomst- och aviseringskort beräknar jag härvid till oförändrat 80 000 kronor. Inkomstposten till särskilda uppbördsmedel, som motsvarar dessa kostnader, bör därför upptagas likaledes oförändrat till 80 000 kronor.

Till bestridande av de kostnader, för vilka byggnadsstyrelsen beräknat medel, upptager jag 125 000 (+ 25 000) kronor.

Mot länsstyrelsernas utbildningsnämnds förslag till kursverksamhet har jag ingen erinran. Med hänsyn till utbildningsbehovet får det anses nödvändigt, att jämväl nästa budgetår anordnas tre gemensamma kursdelar. Nämndens medelsberäkningar anser jag mig kunna godtaga. För ifrågavarande ändamål bör sålunda beräknas (106 500 + 4 000 + 3 000 + 1 000) 114 500 (+ 19 300) kronor.

Medelsbehovet för länsstyrelsernas antagningsnämnds verksamhet torde böra beräknas till 12 500 (+ 3 700) kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 30 juni 1960 meddelat bestämmelser angående inrättande av en länsstyrelsernas lokaliseringsnämnd. Till bestridande av kostnaderna för den verksamhet denna nämnd, vilken antagit benämningen länsstyrelsernas nämnd för samhällsplanering, skall bedriva upptager jag i enlighet med nämndens förslag 15 000 (+ 15 000) kronor. För sammanträden och kurser med personal, som utsetts att tillhöra länsstyrelsernas sektioner för psykologiskt försvar, beräknar jag oförändrat belopp, 5 000 kronor.

Anslaget uppföres sålunda med (8 335 000 + 555 000 — 80 000 + 125 000 + 114 500 + 12 500 + 15 000 + 5 000) 9 082 000 (— 122 000) kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelserna: Expenser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 9 082 000 kronor.

[144] 7. **Länsstyrelserna: Publikationstryck**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	225 000	247 479
1960/61 (statsliggaren s. 1179)	230 000	
1961/62 (förslag)	250 000	

Länsstyrelserna har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 254 500 kronor.

Departementschefen

Myndigheternas beräkning av medelsbehovet föranleder ingen annan erinran från min sida än att anslaget synes böra avrundas till 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelserna: Publikationstryck* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[145] 8. **Vissa kostnader för förbättrad taxeringskontroll.** Något anslag under denna rubrik finnes icke uppfört å riksstaten för innevarande budgetår.

Enligt taxeringskontrollutredningens nyligen framlagda förslag till förbättrad taxeringskontroll skall bl. a. länsstyrelsernas revisionsdetaljer förstärkas och en ökad rekrytering och utbildning av aspiranter till landskanslist- och taxeringsassistenttjänster genomföras. Förslaget är f. n. föremål för remissbehandling och ställning har sålunda ännu ej kunnat tagas till detsamma. Enligt vad jag inhämtat avser emellertid chefen för finansdepartementet att till innevarande års riksdag framlägga särskild proposition i ämnet. I avvaktan på att beredningen av frågan inom finans- och inrikesdepartementen slutföres torde de kostnader för förslagens genomförande, som berör länsstyrelserna, preliminärt kunna uppskattas till 3 385 000 kronor. Härtill kan komma vissa ökade kostnader för prövningsnämndernas kanslier och den del av taxeringssektionerna, som inte ingår i revisionsdetaljerna. Denna fråga utredes inom statens organisationsnämnd. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa kostnader för förbättrad taxeringskontroll* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 3 385 000 kronor.

[146] 9. **Landsfogdarna m. fl.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 318 000	2 026 773
1960/61 (statsliggaren s. 1179)	2 300 000	
1961/62 (förslag)	2 830 000	

Yrkanden

1. *Länsstyrelsernas* anslagsäskanden upptager för den under länsstyrelserna sorterande personalen ett belopp av i runt tal 1 960 000 kronor.

2. *Riksåklagarämbetet* (skr. 31/8 1960) äskar ett belopp av 650 000 kronor jämte rörligt tillägg för avlöningar till den ämbetet underställda åklagaraspirantorganisationen samt hemställer härjämte, dels att ett väsentligt höjt belopp anslås för att möjliggöra för juris kandidater att hos landsfogdarna fullgöra sådan tjänstgöring hos statsåklagare, som avses i 20 § domsagostadgan, dels ock att vissa tjänster som landsfogdeassistent inrättas.

Motiv

1. *Länsstyrelsen i Stockholms län* hemställer under åberopande av landsfogdens arbetsbörda, att ytterligare en tjänst som fast landsfogdeassistent i lönegraden Ae 23 inrättas i länet. De väsentliga arbetsuppgifterna på åklagarsidan, statsåklagarärendena och åtalsprövningarna enligt 1944 års lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga, har stigit från 1956 till 1959 med 35 procent resp. 101 procent. Ökningen fortsätter för 1960. Även i vad avser polisärenden har en märkbar arbetsökning uppstått. Den stigande arbetsbördan sammanhänger med den snabba befolkningstillväxten i länet, 15—20 000 personer för år. En förstärkning av den rättsbildade personalen är nödvändig, om icke arbetsuppgifterna otillbörligt skall eftersättas.

Envar av *länsstyrelserna i Östergötlands* samt *Göteborgs och Bohus län* har under åberopande av landsfogdens stegrade arbetsbörda hemställt, att tjänsten som landsfogdeassistent i länet omvandlas till biträdande landsfogdetjänst. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* framhåller, att antalet strafflagsbrott under 1958—59 endast i Stockholms och Malmöhus län varit högre än i Östergötlands län och att antalet statsåklagarärenden under 1955—59 varit genomsnittligt detsamma i Östergötlands län som i vissa län, där biträdande landsfogdetjänst finns. Åliggandena som länspolischef har blivit alltmer betungande, bl. a. genom statspolisorganisationens utbyggnad. För att lätta landsfogdens arbetsbörda erfordras, att landsfogdegöromålen fördelas mellan två i stort sett lika behöriga befattningshavare. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser likaledes, att svårigheten att bemästra arbetsbördan beror på att assistenten icke har samma behörighet att fullgöra åklagaruppgifter som landsfogden själv.

Envar av *länsstyrelserna i Södermanlands* och i *Hallands län* har — under hänvisning till den i 1959 års statsverksproposition (XI ht, s. 392 f.) redovisade utredningen rörande behovet av kvalificerad biträdeshjälp åt landsfogdarna i vissa län — yrkat, att en tjänst som landsfogdeassistent inrättas i länet.

Därjämte hemställer *länsstyrelsen i Södermanlands län,* att tjänsten som landsfogde uppflyttas till Bo 3.

2. Utbyggandet av åklagarorganisationen pågår alltjämt. Inom stadsfiskalsorganisationen beräknas under tiden fram till utgången av budgetåret 1961/62 tio tjänster bli att besätta på grund av organisationens utbygg-

nad och tre på grund av uppkomna vakanser. Därjämte erfordras ytterligare ett antal landsfogdeassistenter för tjänstgöring såsom vikarier för stadsfiskalerna. Denna förstärknings- och vikariatsorganisation bör så snart tillräckligt antal åklagaraspiranter finnes att tillgå omfatta tjugufem landsfogdeassistenter. Att ytterligare ett så stort antal erfordras sammanhänger med städernas tillväxt och med den ökade brottsligheten. Härtill kommer att genom de ändrade regler om rådhusrätts domförhet vid handläggning av brottmål, som trätt i kraft den 1 januari 1959, och de möjligheter för rådhusrätterna att arbeta på ett större antal avdelningar, som därigenom öppnas, ytterligare behov av åklagare uppstår i de största städerna. I avbidan på att utbildad åklagarpersonal kan ställas till förfogande har det varit och är alltjämt nödvändigt att i betydande omfattning för åklagartjänstgöring i städerna taga i anspråk nyutexaminerade juris kandidater, som alltså saknar all åklagarutbildning och även tingsmeritering. Stadsfiskalsorganisationen skulle alltså behöva förstärkas med 38 (13 + 25) befattningshavare.

Vad angår landsfogdeorganisationen beräknas under tiden fram till utgången av budgetåret 1961/62 erfordras en befattningshavare för att återbesätta en biträdande landsfogdetjänst. Härjämte föreligger, oaktat landsfogdeorganisationen numera omfattar — förutom landsfogdarna — åtta biträdande landsfogdar och fjorton fasta landsfogdeassistenter, alltjämt behov av ytterligare assistenthjälp, kanske främst beroende på att landsfogdarnas polisiära verksamhet så ökat, att de måst i allt större utsträckning överlämna åklagargöromålen till assistenterna. Ämbetet anser det erforderligt, att det av utredningsmännen rörande frågan om behovet av kvalificerad biträdeshjälp åt landsfogdarna i vissa län (se 1959 års statsverksproposition XI ht, s. 392 f.) framlagda förslaget om inrättande av tjänster såsom fast placerad landsfogdeassistent i Södermanlands och Hallands län genomföres fr. o. m. nästa budgetår. Vidare bör enligt ämbetets mening i Stockholms län inrättas ytterligare en tjänst som fast placerad landsfogdeassistent i stället för att såsom nu en ambulerande assistent anvisas att tjänstgöra i länet. Antalet ambulerande assistenter inom landsfogdeorganisationen, f. n. tolv, kan då begränsas till elva. Inom landsfogdeorganisationen skulle alltså under en nära framtid behövas 15 (1 + 3 + 11) befattningshavare.

Förutom det personalbehov, som sålunda föreligger inom stadsfiskals- och landsfogdeorganisationerna, erfordras för tjänstgöring hos statspolisintendenten och för särskilda utredningsuppdrag fem landsfogdeassistenter.

Enligt dessa beräkningar skulle omkring 58 (38 + 15 + 5) befattningshavare erfordras inom den närmaste framtiden. För tillgodoseende av detta personalbehov finns att tillgå 47 nu i tjänst varande aspiranter och assistenter, som icke innehar fast tjänst inom åklagarväsendet. Tillgänglig personal förslår alltså icke för personalbehovet under budgetåret 1961/62 inom den utbyggda organisationen. För att täcka denna brist och för att tillgodose det ytterligare personalbehov, som uppkommer genom åklagares pensionsavgång under tiden närmast efter den 1 juli 1962 eller åklagaraspiranters avgång från banan m. m., erfordras antagning och utbildning av ytterligare ett antal åklagaraspiranter. För sådant ändamål bör tio aspiranter anställas under ettvart av budgetåren 1960/61 och 1961/62, vilket med hänsyn till oberäknelig avgång från banan och andra omständigheter är att anse som ett minimum.

Av de 47 aspiranter och ambulerande landsfogdeassistenter, som nu tjänstgör inom aspirantorganisationen, beräknas 14 befattningshavare ha tagits i anspråk för tjänster inom åklagar- och polisväsendet före ingången av budgetåret 1961/62. Elva beräknas komma att tjänstgöra inom landsfogdeorganisationen såsom ambulerande assistenter, fem fullgöra sådan tjänstgöring, för vilken ersättning utgår av andra statliga anslag än nu ifrågavarande, och övriga 17 erfordras för tjänstgöring inom stadsfiskalsorganisationen. Endast elva befattningshavare tillhörande aspirantorganisationen skulle alltså avlönas av statsmedel under budgetåret 1961/62. Emellertid har ämbetet till följd av den alltmera ökande arbetsbelastningen för åklagarna i städerna nödgats att i icke obetydlig utsträckning anlita icke färdigutbildade aspiranter och assistenter för åklagartjänstgöring i städerna. I den mån omständigheterna medgiver bör dessa icke färdigutbildade aspiranter och assistenter fullgöra sin utbildning. Särskilt angeläget är att ett så stort antal som möjligt av de äldre åklagaraspiranterna beredes tillfälle att under nästa budgetår genomgå den praktiska och teoretiska polisutbildningen. Ämbetet räknar med att 10—15 aspiranter och assistenter under budgetåret 1961/62 bör undergå utbildning. Under utbildningstiden åtnjuter de lön av statsmedel.

Medelsbehovet till grundlöner för aspirantorganisationen utgör enligt ämbetets beräkningar, för 11 ambulerande assistenter 195 756 kronor, för utbildning av ett 10-tal i tjänst varande aspiranter 150 000 kronor, för 10 aspiranter, som beräknas bli antagna fr. o. m. den 1 oktober 1960, 173 580 kronor samt för 10 aspiranter, som beräknas bli antagna under budgetåret 1961/62 160 440 kronor, varjämte för vikariatsersättningar beräknas 20 000 kronor. Totala medelsbehovet utgör sålunda 699 776 eller avrundat 700 000 kronor jämte rörligt tillägg därå. Med hänsyn dock till svårigheterna att bedöma det faktiska medelsbehovet hemställer ämbetet, att 650 000 kronor anvisas för ändamålet.

Enligt 20 § domsagostadgan må i fråga om tingsmeritering med tjänstgöring i domsaga till en tid av högst sex månader likställas väl vitsordad tjänstgöring under samma tid bl. a. såsom biträde åt statsåklagare. För att möjliggöra sådan tjänstgöring har under åtskilliga år vissa medel ställts till förfogande från anslagsposten till icke-ordinarie personal. Dessa medel har emellertid de senaste åren icke räckt till för att bereda flera än två juris kandidater tjänstgöring varje budgetår. Det kan anses som ett allmänt intresse att skapa större möjligheter till sådan tjänstgöring. Enligt ämbetets mening bör varje budgetår medel ställas till förfogande, som möjliggör för förslagsvis 24 juris kandidater — en i varje län — att tjänstgöra hos landsfogde under sex månader. Grundlönekostnaderna skulle belöpa sig å 173 520 kronor om året.

Departementschefen

Med hänsyn till arbetsbördans storlek och för att möjliggöra en rationell uppdelning av åklagarverksamheten tillstyrker jag det föreslagna utbytet av den fasta landsfogdeassistenttjänsten i Ae 23 mot en biträdande landsfogdetjänst i Ae 26 i ettvart av Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsernas yrkanden i övrigt är jag ej beredd att biträda.

Vid sin beräkning av anslagsbehovet för den riksåklagarämbetet underställda aspirantorganisationen har ämbetet beräknat medel för avlöning

av elva i stället för f. n. tolv ambulerande landsfogdeassistenter och därvid räknat med att en tjänst som ambulerande assistent skulle omändras till fast assistenttjänst. Såsom framgår av mitt ställningstagande ifråga om länsstyrelsernas yrkanden kan jag icke biträda den föreslagna tjänsteförändringen. Jag räknar sålunda med oförändrat tolv ambulerande assistenter. Med hänsyn till de svårigheter som föreligger att bedöma det faktiska medelsbehovet för denna organisation, anser jag mig likväl kunna godtaga ämbetets beräkning av anslagsbehovet.

I äskade belopp för icke-ordinarie personal ingår ersättning till juris kandidater under tillhopa tolv månaders tjänstgöring å landsfogdeexpedition jämlikt 20 § domsagostadgan. På av riksåklagarämbetet anförda skäl och för att bereda ytterligare ett antal juris kandidater möjlighet att fullgöra sådan tjänstgöring hos landsfogdarna föreslår jag för detta ändamål en ökning av medelsanvisningen med i runt tal 100 000 kronor.

Vad jag förut föreslagit beträffande tjänsteförändringar och arvoden till juris kandidater medför en ökning av anslagsbehovet med 107 000 kronor. Härtill kommer automatiska utgiftsökningar för löneregleringar, löneklassuppflyttningar och ökat rörligt tillägg med 423 000 kronor. Anslaget bör alltså höjas med (107 000 + 423 000) 530 000 kronor och bestämmas till (2 300 000 + 530 000) 2 830 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat.

I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för landsfogdarna m. fl., vilka förut angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för landsfogdarna m. fl., att tillämpas tills vidare under budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	837 000
2.	Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	1 320 000
3.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	630 000
4.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	43 000
	Summa kronor	2 830 000;

c) till *Landsfogdarna m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 830 000 kronor.

[147] 10. **Landsfogdarna m. fl.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	395 000	451 161
1960/61 (statsliggaren s. 1181)	429 000	
1961/62 (förslag)	460 000	

Medelsbehovet för nästa budgetår har av *länsstyrelserna* uppskattats till 470 000 kronor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i beloppet för expenser upptagit 4 000 kronor för anskaffning av bilradioutrustning i landsfogdens bil. Motsvarande yrkande har under anslaget till landsfiskalernas omkostnader gjorts beträffande sex landsfiskaler i länet.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård upptager jag till oförändrat 4 000 kronor.

För reseersättningar beräknar jag 270 000 (+ 20 000) kronor.

Till expenser har för innevarande budgetår anvisats 175 000 kronor. Med hänsyn till ökade expensutgifter finner jag erforderligt, att detta belopp uppräknas med 11 000 kronor till 186 000 kronor. Jag har därvid icke upptagit några medel för bilradioanläggning till landsfogden i Norrbottens län. Länsstyrelsens yrkanden i denna del anser jag mig ej kunna biträda.

Anslaget torde alltså böra uppföras med (4 000 + 270 000 + 186 000) 460 000 (+ 31 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsfogdarna m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 460 000 kronor.

[148] 11. **Häradsskrivarna m. fl.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	18 500 000	18 003 666
1960/61 (statsliggaren s. 1182)	19 540 000	
1961/62 (förslag)	20 774 000	

Enligt länsstyrelsernas beräkningar utgör medelsbehovet för nästa budgetår i runt tal 25 315 000 kronor.

Enligt grunderna för reglerad befordringsgång föreslås antalet kontorsbiträden i Ao 5 skola ökas med 10.

Departementschefen

I enlighet med länsstyrelsernas framställningar föreslår jag, att ytterligare 10 extra ordinarie kontorsbiträden enligt grunderna för den reglerade befordringsgången erhåller ordinarie tjänst fr. o. m. nästa budgetår. Antalet sådana tjänster kommer därvid att uppgå till 484.

I avvaktan på uppbördsorganisationskommitténs förslag beträffande de

lokala skattemyndigheternas organisation och verksamhet är jag icke beredd att i något fall tillstyrka inrättande av nya icke-ordinarie biträdestjänster. För anställning av ytterligare extra personal upptager jag ett belopp av 30 000 kronor.

Kostnaderna för avlöning åt icke-ordinarie landskanslister, som tjänstgör å häradsskrivarkontor, bestrides f. n. från förevarande anslag. Jag har under länsstyrelsernas avlöningsanslag förordat, att ifrågavarande kostnader fr. o. m. nästa budgetår skall gäldas från länsstyrelsernas avlöningsanslag. Förslaget föranleder en minskad medelsanvisning under detta anslag med 871 000 kronor.

Med hänsyn till att det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst fr. o. m. nästa budgetår icke längre bör uppföras såsom särskilt anslag i riksstaten, förordar jag, att vissa kostnader för barntillägg enligt Kungl. brev den 15 mars 1946 (statsliggaren 1960/61 s. 1231) får bestridas från förevarande anslag. Förslaget föranleder icke någon uppräkning av anslaget.

Genom beslut den 26 februari 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att en häradsskrivare på grund av sjukdom skall beredas annan tjänstgöring. Då ifrågavarande tjänsteman är varaktigt oförmögen att uppehålla häradsskrivartjänst, bör hans tjänst fr. o. m. nästa budgetår föras å övergångsstat. Å förteckning över personal på övergångsstat bör sålunda upptagas en tjänst som häradsskrivare i Ao 23.

Vad jag nu föreslagit medför ett minskat anslagsbehov av i runt tal 809 000 kronor. Merkostnaderna för avlönande av den personal, som fr. o. m. den 1 januari 1960 anställts för att handhava de på lokala skattemyndigheterna ankommande uppgifterna beträffande administrationen av den allmänna tilläggspensioneringen beräknar jag till 4 470 000 (+ 2 435 000) kronor. Den mot dessa kostnader svarande inkomstposten till särskilda uppbördsmedel upptages med ett likaledes med 2 435 000 kronor förhöjt belopp.

De automatiska utgiftsstegringarna för vidtagna löneregleringar samt höjning av rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m. uppgår till 2 043 000 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (— 809 000 + 2 435 000 — 2 435 000 + 2 043 000) 1 234 000 kronor och bestämmas till (19 540 000 + 1 234 000) 20 774 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för häradsskrivarna m. fl., vilka förut angivits;

b) godkänna följande avlöningsstat för häradsskrivarna m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	6 190 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	13 224 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	5 440 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	390 000
Summa kronor	25 244 000

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning från allmänna pensionsfonden	4 470 000
Nettoutgift kronor	20 774 000;

c) till *Häradsskrivarna m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 20 774 000 kronor.

[149] **12. Häradsskrivarna m. fl.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 950 000	1 913 567
1960/61 (statsliggaren s. 1184)	2 115 000	
1961/62 (förslag)	1 900 000	

Medelsbehovet för nästa budgetår har av *länsstyrelserna* beräknats till i runt tal 2 208 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde böra uppräknas med 5 000 kronor till 65 000 kronor.

För reseersättningar beräknar jag oförändrat 400 000 kronor.

Till expenser har för innevarande år anvisats 2 455 000 kronor. I beloppet ingår engångsutgifter å tillhopa 810 000 kronor, som bortfaller nästa budgetår. Å andra sidan kommer medelsbehovet för löpande utgifter att öka särskilt med hänsyn till ökade administrationskostnader för den allmänna tilläggspensioneringen. På grund härav förordar jag under expensposten för nästa budgetår en till 1 835 000 (— 620 000) kronor begränsad medelsanvisning.

Inkomstposten till särskilda uppbördsmedel, vilken skall tillföras ersättning från allmänna pensionsfonden med ett belopp, som motsvarar administrationskostnaderna för den allmänna tilläggspensioneringen, upptager jag till 400 000 (— 400 000) kronor.

Vad jag sålunda föreslagit medför en anslagsminskning med (+ 5 000 — 620 000 + 400 000) 215 000 kronor. Anslaget bör alltså bestämmas till (2 115 000 — 215 000) 1 900 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsskrivarna m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kronor.

[150] **13. Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	26 720 000	25 482 091
1960/61 (statsliggaren s. 1185)	27 775 000	
1961/62 (förslag)	31 135 000	

Länsstyrelsernas förslag rörande beräkningen av anslaget för nästa budgetår innehåller — förutom framställningar om uppflyttning i lönegrad av vissa landsfiskalstjänster samt om inrättande av ytterligare icke-ordinarie biträdestjänster — följande yrkanden, vilka synes böra särskilt redovisas.

Under hänvisning till arbetsbördan i resp. distrikt har tjänst som e. o. landsfiskal i utbyte mot biträdande landsfiskalstjänst begärts av *länsstyrelserna i Stockholms län* — hos polischefen-åklagaren i Nacka distrikt och hos landsfiskalerna i Gustavsbergs och Sigtuna distrikt — i *Södermanlands län* — hos landsfiskalen i Rönö distrikt — i *Östergötlands län* — hos polischefen-åklagaren i Valkebo distrikt och hos landsfiskalen i Finspångs distrikt — i *Kristianstads län* — hos landsfiskalen i Ängelholms distrikt — i *Hallands län* — hos landsfiskalen i Kungsbacka distrikt — i *Kopparbergs län* — hos landsfiskalen i Ludvika distrikt — samt i *Gävleborgs län* — hos landsfiskalerna i Sandvikens och Valbo distrikt.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län föreslår inrättande av en ny e. o. landsfiskalstjänst gemensam för polischefen-åklagaren och landsfiskalen i Trollhättans distrikt. Å såväl åklagarsidan som utmätningsmannasidan har arbetsbördan avsevärt ökat under senare år.

Länsstyrelsen i Stockholms län har gjort framställning om ändrad organisation av Haninge landsfiskalsdistrikt. Med hänsyn till arbetsbelastningens storlek är enligt länsstyrelsens mening en uppdelning av landsfiskalstjänsten på två tjänster nödvändig. I distriktet bör finnas en tjänst såsom polischef-åklagare och en tjänst såsom utmätningsman. Jämfört med nuvarande organisation måste följande tjänster inrättas, en tjänst som landsfiskal i Ao 21, en kontoristtjänst i Ae 9 och en kanslibiträdestjänst i Ae 7.

Av samma länsstyrelse begäres en biträdande landsfiskalstjänst i Sollentuna distrikt (polischefen-åklagaren), av *länsstyrelsen i Örebro län* en sådan tjänst i Lekebergs distrikt och av *länsstyrelsen i Södermanlands län* en sådan tjänst i Trosa distrikt, beträffande sistnämnda distrikt i utbyte mot landskanslisttjänsten i distriktet.

Länsstyrelsen i Östergötlands län hemställer om inrättande av en landskanslisttjänst i reglerad befordringsgång i vart och ett av Vadstena och Ödeshögs distrikt, varvid i vartdera distriktet en kontoristtjänst utbytes mot en kanslibiträdestjänst. Länsstyrelsen åberopar, att yrkandet står i överensstämmelse med 1956 års landsfiskalsbiträdesutrednings förslag. Även *länsstyrelsen i Skaraborgs län* hemställer om inrättande av en ny landskanslisttjänst — i Tidans distrikt.

Enligt länsstyrelsernas förslag skulle jämlikt grunderna för reglerad befordringsgång antalet kontorsbiträden i Ao 5 kunna minskas med 17.

Departementschefen

Fr. o. m. innevarande budgetår överensstämmer i stort sett personaluppsättningen i distrikten med det av 1956 års landsfiskalsutredning uppskattade behovet. Jag vill dock erinra om utredningens i princip godtagna förslag, att främsta biträdestjänsten i distrikt med två biträden bör vara kontoristtjänst, medan kanslibiträdestjänst avsetts för mindre kontor och för kontor med landskanslisttjänst. Antalet inrättade landskanslisttjänster uppgår ej till det av utredningen föreslagna antalet. Till följd härav är det nödvändigt att inrätta kontoristtjänster i ytterligare sju distrikt. Jag upptager sålunda medel för omändring av sju kanslibiträdestjänster till kontoristtjänster. I anslutning härtill bör antalet ordinarie kontoristtjänster i Ao 9 å personalförteckningen likaledes utökas med sju. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma placeringen av de nya tjänsterna.

Arbetet å landsfiskalskontoren har under de senaste åren ökat i omfattning, och tendensen synes alltjämt peka mot en ytterligare ansvällning av göromålen. I anslutning till länsstyrelsernas yrkanden förordar jag därför, att med hänsyn till föreliggande särskilda arbetsförhållanden en tjänst som landsfiskal i Ae 21 inrättas i vart och ett av Gustavsbergs och Rönö distrikt i utbyte mot där förefintliga biträdande landsfiskalstjänster. Härjämte upptager jag för påvisade behov av arbetskraftförstärkning i vissa distrikt medel till inrättande av ytterligare fem icke-ordinarie kanslibiträdes- eller kontorsbiträdestjänster. I avvaktan på 1957 års polisutrednings förslag rörande polisväsendets och åklagarverksamhetens framtida organisation är jag ej beredd att föreslå inrättande av ytterligare ordinarie landsfiskalstjänster. Frågan om delning av Haninge distrikt synes därför ej böra upptagas förrän annan landsfiskalstjänst i samband med sammanslagning av distrikt blir ledig. Då i visst fall en sådan sammanslagning av distrikt torde bli aktuell under nästa budgetår, upptager jag för att möjliggöra föreslagen delning av Haninge distrikt medel för inrättande av två icke-ordinarie biträdestjänster.

I enlighet med länsstyrelsernas framställningar torde antalet ordinarie

kontorsbiträdestjänster jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången böra minskas med 17. Antalet sådana tjänster skulle därefter uppgå till 125.

Genom beslut den 8 april och den 30 juni 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att en landsfiskal i Ao 21 skall beredas annan tjänstgöring inom landsstaten. Jag förordar, att ifrågavarande tjänst fr. o. m. nästa budgetår föres å övergångsstat. Förteckningen över personal på övergångsstat torde ändras på det sättet, att en landsfiskalstjänst i Ao 21 uppföres samt att på grund av avgång två landsfiskalstjänster i Ao 19 utgår.

Vad jag här föreslagit medför en kostnadsökning med i runt tal 68 000 kronor. Jag har tidigare under överståthållarämbetets avlöningsanslag förordat, att viss personal, som avlönas från förevarande anslag, skall överföras till överståthållarämbetets stat. Anslagsbehovet minskas på grund härav med i runt tal 51 000 kronor.

De av mig framlagda förslagen föranleder en ökning av medelsanvisningen med (68 000 — 51 000) 17 000 kronor. Härtill kommer automatiska utgiftsstegringar för löneregleringar, löneklassuppflyttningar och höjning av rörligt tillägg med 3 343 000 kronor. Anslaget bör alltså uppräknas med (17 000 + 3 343 000) 3 360 000 kronor och bestämmas till (27 775 000 + 3 360 000) 31 135 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med vad som framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för landsfiskalerna m. fl., som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	13 380 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	9 695 000
3. Arvoden till landsfiskalselever m. fl., *förslagsvis*	850 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	6 750 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	460 000
Summa kronor	31 135 000;

c) till *Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 31 135 000 kronor.

[151] **14. Landsfiskalerna m. fl.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 895 000	4 178 340
1960/61 (statsliggaren s. 1189)	4 125 000	
1961/62 (förslag)	4 397 000	

Länsstyrelserna har uppskattat medelsbehovet för sina egna behov för nästa budgetår till i runt tal 4 461 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till sjukvård m. m. beräknar jag med hänsyn till ökad belastning under sistförflutet budgetår till 65 000 (+ 5 000) kronor.

Under anslagsposten till reseersättningar har för innevarande år anvisats 1 575 000 kronor. Då medelsåtgången under föregående budgetår utgjort cirka 1 670 000 kronor, anser jag anslagsposten böra uppräknas med 100 000 kronor till 1 675 000 kronor.

Till expenser har för innevarande budgetår anvisats 2 460 000 kronor. Med hänsyn till ökade kostnader för bl. a. belysning, städning och telefon samt vissa ökade inventarieanskaffningar på grund av nya kontorslokaler föreslår jag, att anslagsposten uppräknas med 150 000 kronor till 2 610 000 kronor.

Beträffande anslagsposten till övriga utgifter, vilken för innevarande budgetår upptagits med 30 000 kronor, torde medlen för distriktsåklagarkurs med hänsyn till ökade kostnader för undervisning, examination och administration böra uppräknas med 17 000 kronor till 31 000 kronor. Till övriga utgifter beräknar jag därför totalt 47 000 (+ 17 000) kronor.

Anslaget torde alltså böra uppföras med (65 000 + 1 675 000 + 2 610 000 + 47 000) 4 397 000 (+ 272 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsfiskalerna m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 397 000 kronor.

D. Polisväsendet

[152] 1. Statspolisintendenten m. fl.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 370 000	1 291 814
1960/61 (statsliggaren s. 1191)	1 498 000	
1961/62 (förslag)	1 742 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 625 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 437 800 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Avlöning till *statspolisintendenten* samt kostnader för hans pensionering	+ 8 100
2. *Nya tjänster:*	
a) En byråassistent Ae 17 vid statspolisintendentens kansli	+ 20 857
b) En garageförman Ae 9 vid envar av avdelningarna i Linköping, Jönköping, Karlstad, Örebro, Falun, Gävle och Sundsvall	+ 86 688
c) Ett garagebiträde Ag 7 vid envar av avdelningarna i Stockholm, Malmö och Göteborg	+ 35 303
d) Avgår enligt c) arvoden till garagebiträden i Stockholm och Göteborg	— 22 000
e) Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid statspolisintendentens kansli	+ 11 216
f) Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid envar av ordningssektionerna i Jönköping, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Sundsvall och Umeå	+ 61 728
g) Ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid envar av kriminalsektionerna i Nyköping, Kalmar, Västervik och Malmö	+ 34 944
h) Två fotobiträden Ag 5, varav ett vid kriminalavdelningen i Stockholm och ett vid kriminalsektionen i Göteborg	+ 21 808
i) Avgår enligt h) arvode till ett fotobiträde	— 10 000
3. *Löneregleringar:*	
a) En polisintendent Bo 1 i st. f. Ao 26	+ 9 657
b) En polisintendent Ao 25 i st. f. biträdande polisintendent Ao 24	+ 1 591
c) En förste byråsekreterare Ao 23 i st. f. Ao 21	+ 2 792
d) En polissekreterare Ae 23 i st. f. en polisnotarie Ae 21	+ 2 792
e) Två garageföreståndare Ae 12 i st. f. två garageförmän Ae 9 vid avdelningarna i Malmö och Göteborg	+ 4 368
f) En kontorist Ae 9 i st. f. ett kanslibiträde Ae 7 vid statspolisintendentens kamerala avdelning i Stockholm	+ 1 357
g) Fyra kontorister Ao 9 i st. f. fyra kanslibiträden Ao 7 vid ordningsavdelningen i Stockholm resp. ordningssektionerna i Malmö, Göteborg och Luleå	+ 5 163
h) En kontorist Ae 9 i st. f. ett kanslibiträde Ae 7 vid kriminalavdelningen i Stockholm	+ 1 357
i) Sex kanslibiträden Ae 7 i st. f. sex kontorsbiträden i regerad befordringsgång vid ordningssektionerna i Vänersborg och Umeå samt vid kriminalsektionerna i Nyköping, Kalmar, Kristianstad och Örebro	+ 6 646
j) Ordinariesättning av fyra kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång	—
4. *Omräkning*	+ 153 433
	+ 437 800

Motiv

2 a) Den 1 juli 1957 inrättades en tjänst som förste byråingenjör. Då fanns 332 bilar och 134 motorcyklar. Fordonsbeståndet har sedan dess ökat till 386 bilar och 194 motorcyklar. Under de senare åren har även den tekniska apparaturen ökat väsentligt i omfattning och blivit mer komplicerad. Detta har medfört en betydligt ökad arbetsbörda för denna tjänsteman. En del göromål av mera rutinbetonad karaktär bör överföras på en ny befattningshavare med motorteknisk och teleteknisk utbildning.

2 b) Motorfordonsbeståndet uppgår f. n. till, vid avdelningen i Linköping 13 bilar och 9 motorcyklar, i Jönköping 16 bilar och 11 motorcyklar, i Karlstad 12 bilar och 4 motorcyklar, i Örebro 13 bilar och 7 motorcyklar, i Falun 15 bilar och 6 motorcyklar, i Gävle 13 bilar och 4 motorcyklar samt i Sundsvall 14 bilar och 3 motorcyklar.

2 c—d) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 150 resp. p. 147).

2 e) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1958, 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 154, p. 150 resp. p. 147).

2 f) Erfarenhetsmässigt erfordras minst ett kontorsbiträde per 10 ordningspolismän för att arbetet skall löpa på ett tillfredsställande sätt. Vid ifrågavarande avdelningar har en sådan proportion icke uppnåtts.

2 g) I genomsnitt erfordras ett biträde per 4 à 5 kriminalpolismän för att arbetet skall bedrivas på ett rationellt sätt. En sådan proportion är långt ifrån uppnådd vid ifrågavarande avdelningar.

2 h—i) Beträffande motiven i dessa delar hänvisas till 1958, 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 154, p. 150 resp. p. 147).

3 a—c) Beträffande motiven i dessa delar hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 147).

3 d) För att erhålla arbetsbalans åt polisintendenterna vid den särskilda polisverksamheten bör polisnotarietjänsten omändras till polissekreterartjänst.

3 e) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 147).

3 f) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1957—1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 158, p. 154, p. 150 resp. p. 147).

3 g) Bland arbetsuppgifterna ingår bl. a. att diarieföra alla in- och utgående ärenden, bearbeta och upprätta statistik över avdelningens motorfordon, ombesörja personalbokföring samt utöva den närmaste ledningen av den övriga biträdespersonalens arbete.

3 h) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 150 och p. 147).

3 i) Vid ifrågavarande sektioner omhänderhar kontorsbiträden självständigt vissa administrativa och kamerala göromål.

Departementschefen

Med hänsyn till storleken av motorfordonsbeståndet vid avdelningen i Malmö föreslår jag, att medel ställes till statspolisintendentens förfogande för att möjliggöra anställande av ett garagebiträde mot arvode motsvarande löneklass 7. Jag föreslår jämväl att de arvoden som f. n. utgår till garagebiträden i Stockholm och Göteborg beräknas på enahanda sätt.

Vad beträffar förslagen om utökning av antalet kontorsbiträden och lönereglering för vissa kontorsbiträden förordar jag inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 och tre tjänster som kontorsbiträde vid ordningsstatspolisen samt två tjänster som kanslibiträde vid kriminalstatspolisen.

Jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången bör fyra kontorsbiträden uppföras på ordinarie stat.

Övriga av statspolisintendenten framlagda för slag till personalförstärkningar eller löneregleringar anser jag mig icke kunna biträda.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med 82 200 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar, rörligt tillägg m. m. med 161 800 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (82 200 + 161 800) 244 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (1 498 000 + 244 000) 1 742 000 kronor. Härav torde ett belopp av 570 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statspolisintendenten m. fl., som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statspolisintendenten m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöning till statspolisintendenten samt kostnader för hans pensionering, *förslagsvis*	58 000
2.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	285 000
3.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 006 000
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	368 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	25 000
	Summa kronor	1 742 000;

c) till *Statspolisintendenten m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 742 000 kronor, därav 570 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[153] **2. Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 311 000	1 246 495
1960/61 (statsliggaren s. 1192)	1 554 000	
1961/62 (förslag)	1 958 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 1 196 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns å anslaget en reservation av 189 500 kronor. Av reservationen hänförde sig 171 000 kronor till inköp av motorfordon och 18 500 kronor till inköp av ridhästar.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 132 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Inköp av motorfordon	1 530 000	2 662 000	+1 132 000
2. Inköp av ridhästar och dessas transport till stationsorten	21 000	22 000	+ 1 000
3. Inköp av polishundar	3 000	2 000	— 1 000
			+1 132 000

Motiv

Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1961/62 har hänsyn icke tagits till reserverade medel till inköp av motorfordon, vilka i sin helhet åtgår till betalning av under budgetåret 1959/60 gjorda beställningar.

1. För att uppnå proportionen en bil för 3 polismän vid *ordningsstatspolisen* erfordras en utökning av motorfordonsbeståndet med sammanlagt 44 bilar. Av dessa bör 14 vara av större och 30 av medelstor typ. Inköpskostnaden beräknas till (14 × 22 000 + 30 × 17 000) 818 000 kronor.

Statspolisens *motorcykelbestånd* uppgår f. n. till 164 motorcyklar, vartill kommer 30 övnings- och reservmotorcyklar. Behov föreligger av ytterligare 40 motorcyklar. Kostnaderna för inköp av dessa beräknas till (40 × 6 300) 252 000 kronor.

Inom *kriminalstatspolisen* fordras som regel minst två bilar för varje antal av fem kriminalpolismän. Denna proportion är f. n. uppnådd endast vid ungefär hälften av kriminalpolissektionerna. För nästa budgetår föreslås anskaffning av 5 bilar till en kostnad av (5 × 12 300) 61 500 kronor.

Under nästa budgetår torde *utbyte* böra ske av 75 bilar för ordnings-

statspolisen och 15 bilar för kriminalstatspolisen. Nettoutgiften för inköp av dessa bilar — 25 av större, 50 av medelstor och 15 av mindre typ — beräknas till 1 356 500 kronor. Av motorcyklarna beräknas 30 behöva utbytas, däribland ett visst antal övningsmotorcyklar. Nettoutgiften beräknas till 174 000 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda för förnyelse av statspolisens motorfordonsbestånd 1 530 500 kronor.

För inköp av motorfordon — utökning och förnyelse — skulle sålunda erfordras (818 000 + 252 000 + 61 500 + 1 530 500) 2 662 000 kronor.

2. För utbyte av åtta hästar bör beräknas 22 000 kronor.

3. Då de för innevarande budgetår anvisade medlen med viss marginal torde komma att förslå för inköp av hundar föreslås en sänkning av posten till 2 000 kronor.

Departementschefen

Med utgångspunkt från vad jag i det följande förordar i fråga om ytterligare utbyggnad av ordningsstatspolisen tillstyrker jag att för utökning av ordningsstatspolisens motorfordonspark beräknas ett belopp av 340 000 kronor, motsvarande inköpskostnaden för 20 medelstora bilar.

Vidare föreslår jag, att för nästa budgetår medel beräknas för anskaffande av 25 motorcyklar till en kostnad av 157 000 kronor.

Vad angår kriminalstatspolisens fordonsbestånd föreslår jag inköp av 3 mindre bilar. Kostnaden härför uppskattar jag till 37 000 kronor.

För förnyelse av bilar och motorcyklar beräknar jag ett belopp av i runt tal 1 400 000 kronor. Jag har därvid i vad avser förnyelse av ordningsstatspolisens bilar ansett utbyte böra ske till företrädesvis medelstora fordon.

I enlighet med det anförda skulle för inköp av motorfordon åtgå (340 000 + 157 000 + 37 000 + 1 400 000) 1 934 000 (+ 404 000) kronor.

För inköp av ridhästar m. m. och av polishundar bör i enlighet med statspolisintendentens förslag anvisas 22 000 (+ 1 000) resp. 2 000 (— 1 000) kronor.

Vid bifall till nu framlagda förslag skulle anslaget för nästa budgetår upptagas till (1 934 000 + 22 000 + 2 000) 1 958 000 (+ 404 000) kronor. Härav torde 1 758 000 kronor böra avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 958 000 kronor, därav 1 758 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[154] **3. Statspolisorganisationen: Underhålls-, drift- och expeditionskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 306 000	2 966 020
1960/61 (statsliggaren s. 1192)	3 634 000	
1961/62 (förslag)	3 950 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 2 524 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 229 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Underhåll och vård av vissa av statspolisens hästar	34 375	35 000	40 000	+ 5 000
2. Polishundorganisationen	26 456	33 000	29 000	— 4 000
3. Underhåll och drift av motorfordon m.m.	2 135 800	2 800 000	3 179 000	+ 379 000
4. Underhåll och vård av statspolisens rörliga radioanläggningar	—	100 000	190 000	+ 90 000
5. Statspolismännens utbildning i motorfordonskunskap	22 103	35 000	55 000	+ 20 000
6. Expeditionskostnader, inköp av diverse materiel och löpande utgifter i övrigt	525 901	625 000	1 362 000	+ 737 000
7. Sjukvård	6 583	3 000	5 000	+ 2 000
				+ **1 229 000**

Motiv

1. Anslagsposten föreslås uppräknad på grund av inträdda kostnadsstegringar.

2. Då någon kurs för hundförare icke planeras för nästa budgetår bör anslagsposten nedräknas med 4 000 kronor.

3. Genomsnittskostnaderna för bensin, olja, reparationer m. m. samt skatt och försäkring uppskattas till 9 120 kronor per ordningspolisbil, 4 000 kronor per kriminalpolisbil och 1 750 kronor per motorcykel. Med utgångspunkt härifrån torde för nästa budgetår böra beräknas för ordningspolisbilar (9 120 × 262) 2 389 440 kronor, för kriminalpolisbilar (4 000 × 95) 380 000 och för motorcyklar (1 750 × 234) 409 500 kronor eller sammanlagt avrundat 3 179 000 kronor.

4. För överflyttning av 90 radioapparater från utrangerade bilar till nya erfordras ett belopp av 31 500 kronor. För underhåll av befintliga och föreslagna nya radioapparater beräknas 158 725 kronor. Sammanlagt bör alltså anvisas (31 500 + 158 725) i runt tal 190 000 kronor.

5. Medel har beräknats för 3 motorcykelkurser, 4 besiktningskurser, 3 kurser i körning under vinterförhållanden samt för utbildning vid resp. avdelning. Vid planläggningen har hänsyn bl. a. tagits till föreslagen utökning av motorcykelbeståndet.

6. För budgetåret 1960/61 har för löpande utgifter beräknats 290 000 kronor. Med hänsyn till bl. a. föreslagen utökning av statspolispersonalen torde för ändamålet böra upptagas 300 000 kronor.

För nyanskaffning och utbyte av kontorsmaskiner föreslås en medelsanvisning av 95 000 kronor.

I anslutning till inflyttning i nya lokaler och med hänsyn till föreslagna personalökningar erfordras möbler och annan utrustning för tillhopa 40 200 kronor. För komplettering av äldre möbler beräknas dessutom 20 000 kronor. Sammanlagt bör för nämnda ändamål alltså anvisas i runt tal 60 000 kronor.

Kostnaderna för komplettering av fotografisk utrustning uppskattas till 103 000 kronor, varav i runt tal 85 000 kronor för inköp av robotkameror.

För anskaffning av diverse materiel i samband med den fortsatta upprustningen av ordnings- och kriminalstatspolisen beräknas utgifterna för nästa budgetår till i runt tal 768 000 kronor, varav 316 000 kronor för trafikövervakningsmateriel, 220 000 kronor för utrustning av motorfordon och garage, 214 000 kronor för personlig utrustning, 16 000 kronor för kriminalteknisk utrustning och 2 000 kronor för skottsäkra västar.

För trafikövervakning med flygplan bör anvisas 21 500 kronor. För utprovning av ny materiel och för försöksverksamhet bör härutöver anvisas 10 000 kronor.

För underhåll och besiktning av statspolisens vapen bör med hänsyn till föreslagna personalökningar beräknas 4 000 kronor.

Sammanlagt bör sålunda för expeditionskostnader, inköp av diverse materiel och löpande utgifter i övrigt anvisas (300 000 + 95 000 + 60 000 + 103 000 + 768 000 + 21 500 + 10 000 + 4 000) i runt tal 1 362 000 kronor.

7. Anslagsposten föreslås uppräknad på grund av belastningen.

Departementschefen

Anslagsposten till underhåll och vård av vissa av statspolisens hästar m. m. upptager jag i likhet med statspolisintendenten till 40 000 (+ 5 000) kronor.

Då någon hundförarkurs icke kommer att hållas nästa budgetår, torde anslagsposten till polishundorganisationen böra nedräknas med 4 000 kronor. Å andra sidan har statspolisintendenten i särskild skrivelse den 6 december 1960 anmält att höjning av hundförararvodena medför ökat medelsbehov under anslagsposten med i runt tal 8 000 kronor. På grund härav bör anslagposten uppräknas med 4 000 kronor.

Till underhåll och drift av motorfordon m. m. beräknar jag 2 960 000 (+ 160 000) kronor.

Anslagsposten till underhåll och vård av statspolisens rörliga radioanläggningar torde böra uppräknas med 70 000 kronor.

Till statspolismännens utbildning i motorfordonskunskap beräknar jag oförändrat 35 000 kronor.

Under anslagsposten till expeditionskostnader m. m. upptager jag för löpande utgifter 295 000 kronor. I detta belopp har jag medräknat vissa kostnader för underhåll och vård av apparatur m. m. Vidare beräknar jag för kontorsmaskiner 35 000 kronor, för möbler 30 000 kronor, för fotografisk utrustning 25 000 kronor, för kriminalteknisk utrustning 10 000 kronor, för skottsäkra västar 1 000 kronor, för underhåll av vapen 4 000 kronor samt för trafikövervakning från flygplan och viss försöksverksamhet 10 000 kronor. Med hänsyn till att jag tidigare förordat en i förhållande till statspolisintendentens förslag begränsad utökning av antalet motorfordon torde medelsanvisningen för inköp av övrig materiel till ordnings- och kriminalstatspolisen kunna begränsas till 290 000 kronor.

Anslagsposten till expeditionskostnader bör i enlighet med det anförda uppföras med (295 000 + 35 000 + 30 000 + 25 000 + 10 000 + 1 000 + 4 000 + 10 000 + 290 000) 700 000 (+ 75 000) kronor.

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör med hänsyn till belastningen uppräknas med 2 000 kronor.

Vid bifall till mina förslag bör anslaget bestämmas till (3 634 000 + 5 000 + 4 000 + 160 000 + 70 000 + 75 000 + 2 000) 3 950 000 (+ 316 000) kronor. Härav torde ett belopp av 3 260 000 kronor böra avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Underhålls-, drift- och expeditionskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 950 000 kronor, därav 3 260 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[155] **4. Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	21 237 000	23 974 392
1960/61 (statsliggaren s. 1193)	22 000 000	
1961/62 (förslag)	25 105 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 14 225 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 4 013 000 kronor.

	Ökning
1. *Ordningsstatspolisen*	
a) 7 förste polisassistenter och 73 förste poliskonstaplar eller poliskonstaplar	1 240 543
b) Särskilda ersättningar och tillägg för personer under a)	124 054
c) Ökade pensionskostnader	356 349
d) 3 poliskommissarietjänster Ao 21 i st. f. Ao 19 samt 4 förste polisassistenttjänster Ao 17 i st. f. Ao 15	22 523
e) Omräkning	1 521 159
2. *Kriminalstatspolisen*	
Omräkning	580 983
3. *Hyra för stall och garage*	
a) Ökade kostnader i anledning av beviljade och föreslagna personalutökningar	27 600
b) Omräkning	5 500
4. *Kostnader för underhåll och vård av statspolisens hästar*	3 700
5. *Expeditionslokaler, telefon, diverse kostnader*	
a) Ökade kostnader i anledning av beviljade och föreslagna personalutökningar	25 200
b) Omräkning	105 100
6. *Avrundning*	289
	4 013 000

Motiv

Från och med den 1 juli 1960 består ordningsstatspolisen av 1 biträdande polisintendent, 24 poliskommissarier, 76 förste polisassistenter, 378 förste poliskonstaplar och 269 poliskonstaplar eller tillhopa 748 man. Av kommissarierna är 19 gemensamma för ordnings- och kriminalstatspolisen. Från samma tidpunkt består kriminalstatspolisen av 6 kommissarier, 145 förste kriminalassistenter och 93 kriminalassistenter, d. v. s. tillhopa 244 man.

1 a) I anslagsäskandena för budgetåret 1959/60 redovisades en femårsplan för utbyggnad av ordningsstatspolisen. Föredragande departementschefen ansåg sig dock icke kunna biträda förslag om fastställande av ifrågavarande femårsplan. Då behovet av utökning inom ordningsstatspolisen kvarstod oförändrat fick planen i stället tjäna som underlag för en beräkning av vad som oundgängligen erfordrades i utökning under budgetåret 1960/61. Därvid bedömdes ytterligare 100 polismän vara minimibehov för att kunna fullfölja en något så när tillfredsställande trafikövervakning. Av den föreslagna utökningen beviljades 20 polismän för budgetåret 1960/61. Då behovet av de återstående 80 polismännen med hänsyn till den starkt stigande trafikintensiteten numera gör sig ännu starkare gällande begäres en utökning av ordningsstatspolisen med 7 förste polisassistenter och 73 förste poliskonstaplar eller poliskonstaplar.

1 b) Hithörande kostnader har beräknats till 10 procent av lönekostnaderna. Häri ingår även ersättning för folkpensionsavgifter.

1 c) Kostnaderna för polismännens pensionering har uträknats i enlighet med grunderna i normalpensionsreglementet för arbetstagare hos kommuner, anslutna till svenska stadsförbundet.

1 d) Poliskommissarietjänsterna vid statspolisavdelningarna i Falun, Sundsvall och Luleå bör med hänsyn bl. a. till avdelningarnas storlek i förhållande till de kommunala avdelningarna uppflyttas till lönegrad 21. Såsom lokal chef för vardera av statspolisens ordningspolissektioner i Norrköping och Borås tjänstgör f. n. en förste polisassistent i lönegrad 15. Med

hänsyn till bl. a. dessa polismäns kvalificerade arbetsuppgifter bör löneställningen höjas. Vid vardera av statspolisavdelningarna i Jönköping och Sundsvall fungerar en förste polisassistent i lönegrad 15 såsom ställföreträdare för poliskommissarien. Då det är av stor betydelse att ställföreträdaren är ett befäl med goda kvalifikationer bör tjänsterna uppflyttas till lönegrad 17.

1 e) Kostnaderna för oförändrat antal tjänster beräknas till 16 244 341 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats allenast 14 723 182 kronor, bör posten uppräknas med 1 521 159 kronor.

För hållande av ordningspolispersonal bör sålunda för budgetåret 1961/62 beräknas (1 240 543 + 124 054 +356 349 + 22 523 + 1 521 159 + 14 723 182) 17 987 810 (+ 3 264 628) kronor.

2. Kostnaderna för oförändrat antal tjänster beräknas till 6 266 413 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats 5 685 430 kronor, bör posten uppräknas med 580 983 kronor.

För hållande av kriminalpolispersonal under budgetåret 1961/62 bör sålunda beräknas en kostnad av (5 685 430 + 580 983) 6 266 413 kronor.

3 a) Med hänsyn till föreslagen utökning av statspolisens fordonsbestånd bör för nästa budgetår beräknas en merkostnad av 27 600 kronor.

4. För innevarande budgetår har härför anvisats 235 300 kronor. Då statsbidragsrekvisitionerna för år 1959 uppgår till i runt tal 239 000 kronor, bör anslagsposten uppräknas med 3 700 kronor.

5 a) Den ökade kostnaden sammanhänger med den föreslagna fortsatta utökningen av statspolisen.

Yttranden

Statens trafiksäkerhetsråd anför.

Den mycket snabba stegringen av antalet motorfordon har medfört en motsvarande höjning av trafikintensiteten på våra vägar och gator. Detta förhållande har medfört ett stegrat behov av trafikövervakning. Härtill bidrager den omständigheten, att en stor del av vårt vägnät — trots stora investeringar under framför allt senare år — ur säkerhetssynpunkt ännu lämnar åtskilligt övrigt att önska. Övervakningen erfordras ej enbart för att förhindra överträdelser av gällande trafikförfattningar; den är många gånger nödvändig eller önskvärd även för att öka framkomligheten på vägarna.

I syfte att höja trafiksäkerheten har tid efter annan genomförts olika tillägg till eller ändringar i de författningar som reglerar trafiken. Ändringarna eller tilläggen har ofta inneburit skärpningar av förut gällande regler eller införande av nya skyldigheter för trafikanterna. Dessa skyldigheter har ofta straffsanktionerats. Trafiksäkerhetsrådet har i åtskilliga fall framhållit vikten av att de nya bestämmelserna övervakas, och i många fall har rådet ställt sig avvisande till i viss mån beaktansvärda förslag, enbart därför att de föreslagna bestämmelserna bl. a. på grund av knappheten på övervakningspersonal ej skulle kunna effektivt övervakas. Rådet har i dessa sammanhang uttalat, att en straffsanktionerad skyldighet, som ej över-

vakas, är ägnad att minska respekten för gällande författningar och därmed också för trafiksäkerhetens krav.

Trafiksäkerhetsrådet vill med skärpa understryka den stora betydelse trafikövervakningen har, då det gäller att öka trafiksäkerheten. Härför har av rådet företagna undersökningar givit klart belägg. Åtskilliga reformer förutsätter större intensitet hos övervakningen, och många redan gällande regler fyller endast bristfälligt sin funktion, därför att de nonchaleras av trafikanterna, som är alltför väl medvetna om bristerna i övervakningen.

Beträffande utökningen av antalet motorfordon inom statspolisorganisationen vill rådet, utöver det förut anförda, endast understryka de avsevärda vinster i fråga om ett effektivt utnyttjande av personalen, som står att vinna genom en utökning. Även om de personella resurserna skulle ökas i mindre mån än som yrkats, kan en effektivare trafikövervakning uppenbarligen vinnas genom en ökning av antalet motorfordon till övervakningsstyrkornas disposition.

Utöver vad här anförts vill rådet hänvisa till sitt föregående år avgivna yttrande i motsvarande ärende och i övrigt uttala sin anslutning till de synpunkter statspolisintendenten anfört. Trafiksäkerhetsrådet finner sålunda statspolisintendentens förslag till anslagsäskanden i nu förevarande del välgrundade.

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande anser att statspolisintendentens förslag måste betraktas som mycket rimliga med hänsyn till att en förstärkt polisövervakning påverkar trafiksäkerheten i klart positiv riktning.

Statskontoret anför bl. a.

Den hastiga tillväxt av motorfordonsbeståndet, som främst sammanhänger med ökningen av antalet personbilar, medför en snabb stegring av trafikintensiteten och därmed även ett ökat behov av effektiv trafikövervakning. På grund härav synes en viss ytterligare förstärkning av ordningsstatspolisen erforderlig. I sammanhanget torde emellertid även böra beaktas de rekryteringssvårigheter, som förefinnas inom polisväsendet. Verkningarna av dessa visa sig bl. a. däri, att ett förhållandevis stort antal polistjänster under de senaste åren stått obesatta. Enligt uppgift från polisväsendets organisationsnämnd uppgick sammanlagda antalet vakanta polistjänster inom landet till 764 den 1 maj 1958, till 581 den 1 maj 1959 samt till 564 den 1 maj 1960. Motsvarande antal vakanser var per den 1 juli nämnda tre år 780, 581 respektive 583. Vakansläget under det senaste året kan således i stort sett sägas ha stabiliserat sig på 1959 års nivå. Statskontoret vill mot bakgrunden av vad ovan anförts beträffande trafikutvecklingen samt vakanserna inom polisväsendet för sin del föreslå att medel anvisas för inrättande av ytterligare 25 tjänster.

Departementschefen

Under åren 1958 och 1959 har antalet personbilar ökat med mer än 11 procent per år. Den hastiga tillväxten av motorfordonsbeståndet medför en kraftig stegring av trafikintensiteten, och antalet trafikolyckor har icke visat någon tendens till nedgång. Jag vill här endast erinra om att enbart under november månad föregående år 123 människor dödats i samband med trafikolyckor. Mot bakgrunden härav framstår det som mycket angeläget, att ytterligare åtgärder vidtages för främjande av ökad trafiksäkerhet.

Ordningsstatspolisen saknar alltjämt tillräckliga resurser för en effektiv övervakning av den ständigt växande trafiken. Det är synnerligen angeläget att en ytterligare utbyggnad av ordningsstatspolisen kan ske även under nästa budgetår. Härvid bör hänsyn emellertid tagas till i vad mån de under innevarande budgetår inrättade tjänsterna, till antalet 20, kunnat rekryteras. Enligt vad jag inhämtat hade vid utgången av november 1960 sammanlagt 16 tjänster tillsatts, medan de återstående tjänsterna kommer att tillsättas inom den närmaste tiden. Denna rekrytering har enligt min mening varit tillfredsställande. Jag föreslår, att utökningen för nästa budgetår bestämmes till 40 man, varav 4 förste polisassistenter och 36 förste poliskonstaplar och konstaplar. Med sikte på att i första hand förbättra trafikövervakningen vid riksvägarna 1, 2 och 4 förordar jag, att de föreslagna tjänsterna fördelas på ordningssektionerna i Nyköping, Linköping, Norrköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Malmö, Halmstad, Borås och Luleå. Det bör emellertid vara möjligt att, för den händelse den fortsatta utvecklingen ger anledning härtill, lägga förstärkningen på andra förläggningsstäder. Det definitiva beslutet härom torde få ankomma på Kungl. Maj:t.

Utgiftsökningen under nästa budgetår i anledning av denna förstärkning beräknar jag till i runt tal 860 000 kronor.

Statspolisintendentens förslag om uppflyttning av vissa poliskommissarie- och förste polisassistenttjänster kan jag biträda i så måtto att jag föreslår dels att en poliskommissarietjänst i Ao 19 vid statspolisavdelningen i Luleå uppflyttas till Ao 21, dels ock att en förste polisassistenttjänst i Ao 15 vid statspolisavdelningen i Jönköping uppflyttas till Ao 17. Härav föranledd kostnadsökning beräknar jag till 6 500 kronor.

Den totala utgiftsökningen för hyra för stall och garage samt för expeditionslokaler m. m. uppskattar jag till 19 500 resp. 113 000 kronor.

Emot statspolisintendentens beräkning av kostnaderna för underhåll och vård av statspolisens hästar har jag intet att erinra.

Såsom automatisk ökning på anslaget tillkommer enligt statspolisintendentens beräkning ett belopp av i runt tal 2 102 000 kronor.

Jag förordar slutligen att nu gällande bestämmelser för beräkning av ersättning för pensioneringskostnad åt stad, som har att tillhandahålla statspolis, förlänges att gälla även för år 1962.

Hela medelsbehovet för nästa budgetår skulle i enlighet med det anförda uppgå till (22 000 000 + 860 000 + 6 500 + 19 500 + 113 000 + 3 700 + 2 102 000) avrundat 25 105 000 (+ 3 105 000) kronor. Härav torde 16 548 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 105 000 kronor, därav 16 548 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[156] 5. **Statspolisorganisationen: Polisradioväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	282 000	124 942
1960/61 (statsliggaren s. 1196)	200 000	
1961/62 (förslag)	337 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 161 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 356 800 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Inköp av rörliga polisradioanläggningar m. m.	197 200	529 000	331 800
2. Uppförande av fast radiostation i Storlien	—	25 000	25 000
			356 800

Motiv

Från föregående budgetår har överförts en reservation å 193 218 kronor, som torde åtgå till betalning av beställd materiel.

1. Under nästa budgetår bör under anslaget D 2 äskade 49 bilar och 40 motorcyklar utrustas med radioanläggningar. För fortsatt successiv utrustning av kriminalstatspolisens bilar föreslås inköp av 5 bilradioanläggningar. Härtill kommer utbyte av 15 äldre bilradioanläggningar samt 25 föråldrade motorcykelradiostationer. En bilradioanläggning beräknas kosta 3 500 kronor och en motorcykelanläggning omkring 3 400 kronor.

Under senare år har statspolisen alltmer börjat använda bilar av mindre storlek vid ordningsavdelningarna. Radioapparaturen måste därvid monteras i bagageutrymmet, vilket medför behov av fjärrmanövreringsapparatur. För ombyggnad och montering av sådan apparatur i 90 bilar beräknas kostnaderna till (90 × 400) 36 000 kronor.

Statspolisens motorcykelförare är vid användningen av nuvarande mikrofonanläggningar på motorcyklarna tvungna att släppa sitt grepp med ena handen om styrstången för att fatta mikrofonen. Detta är uppenbart förenat med risker ur trafiksäkerhetssynpunkt. För att öka säkerheten vid dylika tillfällen har en strupmikrotelefon konstruerats. För nästa budgetår föreslås inköp av 50 strupmikrotelefoner för en sammanlagd kostnad av (50 × 500) 25 000 kronor.

För effektivt utnyttjande av flygplan för trafikövervakning bör finnas en radiostation med större kapacitet än de vanliga bilradiostationerna. En sådan station kostar omkring 5 500 kronor.

För inköp av rörliga polisradioanläggningar beräknas sålunda sammanlagt (69 × 3 500 + 65 × 3 400 + 36 000 + 25 000 + 5 500) 529 000 kronor.

2. Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1958, 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 158, 154 resp. 151).

Departementschefen

Under anslagsposten till inköp av rörliga polisradioanläggningar m. m. upptager jag medel dels för inköp av 23 bil- och 25 mc-radioanläggningar till de fordon, vilka jag tidigare föreslagit skall anskaffas under nästa budgetår, dels för inköp av 5 radioanläggningar till bilar tilldelade kriminalstatspolisen och utbyte av 6 bil- och 13 mc-radioanläggningar, dels för montering av fjärrmanövreringsapparatur i 90 bilar, dels ock för inköp av 50 strupmikrofoner. Jag uppskattar medelsbehovet under anslagsposten till 309 200 (+ 112 000) kronor.

Jag anser mig vidare böra biträda statspolisintendentens förslag om uppförande av en fast radiostation i Storlien. Kostnaderna härför beräknar jag till 25 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget beräknas till (200 000 + 112 000 + 25 000) 337 000 (+ 137 000) kronor. Härav torde ett belopp av 309 000 kronor böra avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Polisradioväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 337 000 kronor, därav 309 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[157] 6. **Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 140 000	10 325 303
1960/61 (statsliggaren s. 1211)	9 560 000	
1961/62 (förslag)	10 435 000	

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 1/7 1960) hemställer, att anslaget höjes med 748 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 10 435 000 (+ 875 000) kronor. Därvid har jag på framställning av länsstyrelsen i Norrbottens län även beräknat medel för vissa särskilda uppgifter inom länet. I övrigt hänför sig ökningen huvudsakligen till kostnader av automatisk natur. På Kungl. Maj:t torde böra ankomma att vidtaga sådana jämkningar i den avsedda organisationen, som må finnas påkallade.

En redogörelse för innebörden av förslagen bör med hänsyn till ärendets

natur icke lämnas i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till *Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 435 000 kronor.

[158] **7. Norrbottens statliga poliskår: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	649 000	484 512
1960/61 (statsliggaren s. 1196)	684 000	
1961/62 (förslag)	773 000	

Yrkande

Polischefen i Boden (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 134 500 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. *Personalförstärkning*	
a) Ett skrivbiträde Af 1	+ 9 426
b) Avgår enligt a) arvode till ett deltidsanställt skrivbiträde	— 4 500
2. *Lönereglering*	
En förste polisassistent Ao 15 i st. f. polisassistent Ao 13	+ 2 185
3. *Omräkning*	+ 172 289
4. *Minskat medelsbehov på grund av avtal med Bodens stad*	— 44 900
	+ **134 500**

Motiv

1 a—b) För betjänande av televäxeln i det nya polishuset i Boden erfordras ett heltidsanställt biträde i reglerad befordringsgång.

2. Efter sammanslagning av Töre och Nederkalix polisdistrikt har arbetsgruppen i Morjärv underställts landsfiskalen i Kalix och därvarande polisassistent, vilken är placerad i lönegrad 13. Ifrågavarande polisassistenttjänst bör ändras till förste polisassistenttjänst i lönegrad 15.

Departementschefen

Polichefens förslag till personalförstärkning och löneregleringen, vilka innebär en ökning av anslaget med 7 200 kronor, föranleder icke någon erinran från min sida.

Därjämte föreslår jag med anledning av en av polischefen i Boden i skrivelse den 14 oktober 1960 gjord framställning, att en förste poliskonstapelstjänst i Ao 12 vid ordningsavdelningen utbytes mot en förste polisassistenttjänst i Ao 15. Detta medför ökat medelsbehov med 2 700 kronor.

Den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar, rörligt tillägg m. m. beräknar jag till 124 000 kronor.

Såsom ersättning från Bodens stad räknar jag med ett belopp av 410 400

kronor, vilket medför ett minskat medelsbehov för nästa budgetår av 44 900 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (684 000 + 7 200 + 2 700 + 124 000 — 44 900) 773 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Norrbottens statliga poliskår, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Norrbottens statliga poliskår, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	658 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	254 000
3. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	252 400
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	19 000
Summa kronor	1 183 400

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från Bodens stad	410 400
Summa kronor	773 000;

c) till *Norrbottens statliga poliskår: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 773 000 kronor.

[159] 8. **Norrbottens statliga poliskår: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	204 000	195 645
1960/61 (statsliggaren s. 1198)	311 000	
1961/62 (förslag)	267 000	

Yrkande

Polischefen i Boden (skr. 25/8 1960) föreslår, att anslaget minskas med 23 500 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. *Övriga utgifter*			
a) Inköp av bilar och cyklar	40 000	20 000	— 20 000
b) Inköp och underhåll av uniformer	7 000	2 500	— 4 500
c) Inköp av tjänstehundar	—	1 000	+ 1 000
			— 23 500

Motiv

1 a) Under nästa budgetår bör utbyte ske av två bilar, vilka disponeras av kriminalavdelningen resp. bevakningssektionen. Nettoutgiften uppskattas till sammanlagt 19 000 kronor. För inköp av cyklar beräknas 1 000 kronor.

1 b) Medelsförbrukningen uppgick under budgetåret 1959/60 till 1 138 kronor. Med hänsyn härtill bör posten nedräknas med 4 500 kronor.

1 c) För inköp av två hundar erfordras 1 000 kronor.

Departementschefen

Delposten till övriga expenser, som för innevarande budgetår upptagits till 180 000 kronor, bör för nästa budgetår nedräknas med 20 000 kronor till 160 000 kronor. Jag har därvid beräknat 20 000 kronor till kostnader för telegram, telefon och annonsering samt 16 500 kronor för inköp och underhåll av möbler m. m.

För utbyte av två bilar samt inköp av cyklar beräknar jag 20 000 (— 20 000) kronor.

Delposten till inköp och underhåll av uniformer bör med hänsyn till den låga belastningen under det senast förflutna budgetåret nedräknas med 5 000 kronor.

För inköp av tjänstehundar beräknar jag 1 000 (+ 1 000) kronor.

På grund av det anförda bör anslaget bestämmas till (311 000 — 20 000 — 20 000 — 5 000 + 1 000) 267 000 (— 44 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Norrbottens statliga poliskår: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 267 000 kronor.

[160] 9. **Statens polisskola: Avlöningar.** I gällande riksstat har under polisväsendet upptagits bl. a. följande anslag.

Anslag	Anvisat belopp
Statens polisskola:	
Avlöningar	1 080 000
Omkostnader	315 000
Utbildningsarvoden	100 000
Polisväsendets organisationsnämnd	261 000
Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbyggden m. m.	24 000 000
Bidrag till främjande av rekryteringen i vissa polisdistrikt	50 000

Sedan polisverksamhetsutredningen den 19 september 1960 avgivit förslag om rekrytering och grundläggande utbildning av polispersonal m. m. (stencilerat) har ifrågavarande betänkande varit föremål för remissbehandling i sedvanlig ordning. Då beredningen inom departementet av nämnda reformförslag ännu icke är avslutad, torde anslagen i riksstatsförslaget för

nästa budgetår böra uppföras med endast preliminärt beräknade belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under elfte huvudtitelns berörda anslag till sammanlagt 30 753 000 kronor. Härvid har dock förutsatts, att anslagen till Statens polisskola: Utbildningsarvoden och till Bidrag till främjande av rekryteringen i vissa polisdistrikt skall utgå ur riksstaten.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens polisskola: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 1 305 000 kronor, därav 170 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[161] 10. **Statens polisskola: Omkostnader.** Under åberopande av vad jag under föregående punkt anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens polisskola: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 354 000 kronor, därav 46 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[162] 11. **Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 124 000	1 075 140
1960/61 (statsliggaren s. 1203)	1 173 000	
1961/62 (förslag)	1 338 000	

Yrkande

Styrelsen för statens kriminaltekniska anstalt (skr. 16/7 1960) hemställer, att anslaget höjes med 208 176 kronor.

	Ökning
A. Nya tjänster	
1. *Kansliet*	
1 kontorist Ae 9	13 806
2. *Laboratorieavdelningen*	
a) 1 laboratoriebiträde Ae 7 (kemiska laboratoriet)	12 449
b) 1 förste assistent Ae 21 (skriftttekniska laboratoriet)	25 646
B. Löneregleringar	
1. 1 tryckeriförman Ae 12 i st. f. 1 tryckare Ag 9	1 576
2. 1 förste byråingenjör Ao 21 i st. f. 1 byråingenjör Ao 19 (brandtekniska laboratoriet)	1 435
C. Omräkning	153 264
	208 176

Motiv

A. Nya tjänster

1. För översättning till och från främmande språk av telegram, telexmeddelanden, skrivelser och rapporter disponeras f. n. en kontorist vid re-

gistraturavdelningens expedition. Denna befattningshavare biträdes i mindre omfattning av en kansliskrivare å anstaltens kansli. På grund av betydande balanser och eftersläpningar bör en särskild skrivcentral, bestående av förenämnda två befattningshavare, inrättas för de utländska ärendena. För att möjliggöra detta bör kansliskrivaren frigöras från nuvarande arbetsuppgifter, vilka bör överflyttas å en ny kontoristtjänst.

2 a) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1957—1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 170, 166, 162 resp. 159).

2 b) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 159).

B. Löneregleringar

1. Tryckeriarbetet vid utgivandet av tidningen Polisunderrättelser ledes av en tryckare i Ag 9. Åliggandena för denne är ansvarsfulla och mycket omfattande.

2. Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 159).

Departementschefen

Förslaget om inrättande av en kontoristtjänst biträder jag i så måtto att jag föreslår anvisande av 10 000 kronor för anställande av biträdeshjälp.

Under åberopande av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag, att en byråingenjör i Ao 19 vid brandtekniska laboratoriet uppflyttas till förste byråingenjör i Ao 21.

I övrigt har jag ej funnit mig kunna biträda framförda förslag om nya tjänster eller tjänsteförändringar.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med 11 500 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för rörligt tillägg m. m. med 153 500 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (11 500 + 153 500) 165 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (1 173 000 + 165 000) 1 338 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens kriminaltekniska anstalt, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens kriminaltekniska anstalt, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	295 000
2.	Arvoden till styrelsens ledamöter, *förslagsvis*	700
3.	Ersättningar till experter, *förslagsvis*	5 000
4.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	734 000
5.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	282 300
6.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	21 000
	Summa kronor	1 338 000;

c) till *Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 338 000 kronor.

[163] **12. Statens kriminaltekniska anstalt: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	688 000	602 010
1960/61 (statsliggaren s. 1204)	703 000	
1961/62 (förslag)	736 000	

Yrkande

Styrelsen för statens kriminaltekniska anstalt (skr. 16/7 1960) hemställer, att anslaget höjes med 53 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Övriga expenser för eget behov	154 286	247 000	280 000	+ 33 000
2. Expenser för annat än eget behov	175 680	200 000	208 000	+ 8 000
3. Publikationstryck	185 121	208 500	232 500	+ 24 000
4. Övriga utgifter	9 001	52 000	40 000	— 12 000
				+ 53 000

Motiv

1. Styrelsen beräknar 7 000 kronor i ökade kostnader för städningsarbete och 1 000 kronor i ökade kostnader för skrivmateriel m. m. För upprätthållande av anstaltens trafik med utlandet beräknas ett belopp av 22 000 kronor, vilket innebär en ökning med 2 000 kronor. För fortsatt utbyggnad av fjärrskriftnätet med 10 anläggningar avses ytterligare 20 600 kronor. Styrelsen beräknar för telefonkostnader ett belopp av 28 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 400 kronor. Medelsanvisningen för bokinköp m. m. bör uppräknas med 1 000 kronor. Delposten beräknas sålunda till (247 000 + 7 000 + 1 000 + 2 000 + 20 600 + 1 400 + 1 000) 280 000 kronor.

2. Årsomsättningen av pass utgör i runt tal 175 000. Med hänsyn till höjda framställningskostnader och behovet av viss reserv beräknar styrelsen delposten till 208 000 kronor.

3. Med utgångspunkt från att trycknings- och papperskostnaderna beräknas öka uppskattas kostnaderna för publikationstryck till 232 500 kronor.

4. Oaktat behov av ytterligare teknisk utrustning för laboratorieavdelningen föreligger, anser styrelsen sig böra begränsa anskaffningen för nästa budgetår till komplettering av nuvarande apparatur. Styrelsen beräknar medelsbehovet härför till 40 000 kronor.

Departementschefen

För nästa budgetår föreslår jag en fortsatt utbyggnad av fjärrskriftnätet med 6 anläggningar. För därav föranledda inträdes- och abonnemangskostnader bör beräknas en ytterligare medelsanvisning av 7 600 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de orter, i vilka utbyggnaden av fjärrskriftnätet bör ske. Övriga under delposten till övriga expenser för eget behov gjorda yrkanden föranleder icke någon erinran från min sida. Ifrågavarande delpost bör således ökas med (7 000 + 1 000 + 2 000 + 7 600 + 1 400 + 1 000) 20 000 kronor.

Delposten till expenser för annat än eget behov bör uppräknas till föreslaget belopp, 208 000 (+ 8 000) kronor.

Anslagsposten till publikationstryck bör uppräknas med 20 000 kronor.

Under anslagsposten till övriga utgifter beräknar jag 27 000 kronor för komplettering av viss apparatur samt oförändrat 10 000 kronor för förbrukningsmateriel. Anslagsposten bör med hänsyn härtill uppföras med 37 000 (— 15 000) kronor.

De särskilda uppbördsmedel, som inflyter under anslaget och som för innevarande budgetår beräknats till 15 000 kronor, uppskattar jag till oförändrat belopp.

I enlighet med det anförda bör anslaget i sin helhet uppföras med (703 000 + 20 000 + 8 000 + 20 000 — 15 000) 736 000 (+ 33 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens kriminaltekniska anstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 736 000 kronor.

[164] 13. **Polisväsendets organisationsnämnd.** Under åberopande av vad jag anfört under punkten 160, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Polisväsendets organisationsnämnd* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 394 000 kronor.

[165] **14. Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.**

		Anslag	Nettoutgift
1959/60		1 400 000	1 364 521
1960/61	(statsliggaren s. 1198)	1 450 000	
1961/62	(förslag)	1 450 000	

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

De faktiska kostnaderna för reservpolisorganisationen under kalenderåret 1959 utgjorde i runt tal 1 277 000 kronor. Vid oförändrad numerär torde ersättningsbeloppet komma att uppgå till i runt tal 1 180 000 kronor. Härtill kommer kostnaderna för ytterligare reservpolismän till följd av ökat invånarantal i vissa städer. Sammanlagt uppkommer härigenom en kostnadsökning av i runt tal 2 000 kronor. Ersättning för tjänstgöringskostnad samt för hållande av reservpolishästar torde böra uppskattas till i runt tal 266 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna beräknas alltså till (1 180 000 + 2 000 + 266 000) i runt tal 1 450 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde i enlighet med statspolisintendentens förslag böra bestämmas till 1 450 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor.

[166] **15. Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m.**

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 160, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 28 700 000 kronor.

[167] **16. Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m.**

		Anslag	Nettoutgift
1959/60		900 000	1 188 030
1960/61	(statsliggaren s. 1204)	1 100 000	
1961/62	(förslag)	1 100 000	

Länsstyrelsen i Stockholms län hemställer i skrivelse den 30 augusti 1960 om anvisande av medel för upprättande av en passkontroll- och bevakningsorganisation på Arlanda flygplats. Enligt förslaget bör organisationen omfatta 8 polismän, anställda jämlikt 4 § polislagen, samt biträdespersonal. Ett genomförande av förslaget har beräknats föranleda en kostnadsökning för statsverket med lägst 162 000 kronor per år. Över framställningen har yttranden avgivits av statskontoret, statspolisintendenten och polisväsendets organisationsnämnd. Statskontoret har icke något i och för sig att erinra mot förslaget, men ifrågasätter om icke innan proposition framlägges säkrare material för bedömningen av trafikintensiteten bör avvaktas. Statspolisintendenten anser att man i avbidan på överväganden rörande huvudmannaskapet för polisväsendet tillsvidare bör åtnöjas med en provisorisk lösning av passkontrollorganisationen på Arlanda. Enligt polisväsendets organisationsnämnd bör nämnda organisation, bl. a. med hänsyn till det förhållandet att trafikens blivande omfattning är svår att nu beräkna, byggas upp under iakttagande av en viss försiktighet. Enligt nämnden bör organisationen träda i tillämpning från den 1 juli 1961, men oklarheten beträffande trafikens blivande omfattning gör det motiverat att från början tillskapa endast grundorganisationen.

För egen del anser jag mig med hänsyn till vad remissmyndigheterna anfört icke f. n. kunna tillstyrka en fast passkontroll- och bevakningsorganisation på Arlanda. Länsstyrelsen i Stockholms län torde tillsvidare — i likhet med vad som hittills skett — bemyndigas att jämlikt 7 § 1 mom. länsstyrelseinstruktionen förordna extra polismän för ombesörjande av ifrågavarande passkontroll. Därest utvecklingen skulle medföra ett oundgängligt behov av permanenta tjänster för ifrågavarande verksamhet, förutsätter jag att Kungl. Maj:t i förekommande fall skall äga besluta om inrättande av vissa polismanstjänster jämlikt 4 § polislagen.

Vad angår storleken av medelsanvisningen för nästa budgetår föreslår jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

[168] **17. Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	550 000	642 480
1960/61 (statsliggaren s. 1205)	650 000	
1961/62 (förslag)	650 000	

För inköp av pistolammunition för polisväsendets behov beräknar jag i enlighet med ett av statspolisintendenten avgivet förslag 79 000 (— 11 000) kronor.

Då fjällräddningstjänstens kostnader beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår, torde anslaget med hänsyn till belastningen böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

[169] **18. Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 500 000	7 895 887
1960/61 (statsliggaren s. 1210)	8 000 000	
1961/62 (förslag)	8 000 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 1 439 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 000 kronor, därav 1 439 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[170] **19. Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	625 000	577 365
1960/61 (statsliggaren s. 1212)	625 000	
1961/62 (förslag)	600 000	

Efter uttalande av 1956 års riksdag (statsutskottets utlåtande nr 2, riksdagens skrivelse nr 2) om önskvärdheten av att nedbringa kostnaderna för ifrågavarande fångtransporter uppdrog Kungl. Maj:t den 21 december 1956 åt polisväsendets organisationsnämnd att utreda vilka åtgärder, som kunde vidtagas för att förbilliga förpassningsresorna, och till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Utredningsarbetet, som enligt vad jag inhämtat i huvudsak är slutfört, har bl. a. på grund av den på nämndens kansli rådande arbetsbelastningen ej kunnat

redovisas inom beräknad tid. Förslag torde dock komma att avgivas under första halvåret 1961. För nästa budgetår beräknar jag med hänsyn till belastningen ett till 600 000 kronor nedräknat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

E. Civilförsvaret m. m.

Statsmakternas beslut år 1959 att civilförsvaret skall förstärkas och givas en ny organisation nödvändiggör betydligt ökade anslag. I propositionen nr 114 till 1959 års riksdag angavs kostnaderna för den nya organisationen till i runt tal 76 miljoner kronor årligen under en tioårsperiod. På grund av civilförsvarets stora betydelse i det totala försvaret uttalade sig riksdagen för att frågan om utgifterna för civilförsvaret borde övervägas i samband med att kostnadsramen för det militära försvaret omprövades för tiden efter budgetåret 1960/61. I avvaktan härpå har anslagen till civilförsvaret starkt begränsats under budgetåren 1959/60 och 1960/61. För sistnämnda budgetår uppgår anslagen på driftbudgeten till i runt tal 27,4 miljoner kronor.

Inom ramen för sålunda anvisade medel har verksamheten under de två nämnda budgetåren i huvudsak inriktats på åtgärder för att omorganisera civilförsvarsstyrelsen och civilförsvarssektionerna i länsstyrelserna samt för uppbyggnad av utbildningsorganisationen. Därigenom har förberedelserna för övergången till den nya organisationen förts fram så långt, att anskaffning av materiel samt utbildningsverksamhet nu kan påbörjas enligt de nya riktlinjerna. Civilförsvarsstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat kostnaderna för civilförsvaret till i runt tal 78 miljoner kronor på driftbudgeten.

I betänkande i december 1960 har 1960 års försvarskommitté avgivit förslag angående bl. a. kostnadsram för civilförsvaret under budgetåret 1961/62. Kommittén har under framhållande av att civilförsvaret är en väsentlig del i totalförsvaret funnit det angeläget, att organisationen får sådana resurser att den kan fylla de uppgifter, som tilldelats den. Medelsbehoven för de närmaste budgetåren bedömes vara avsevärda, av civilförsvarsstyrelsen beräknade till drygt 93 miljoner kronor årligen under tiden den 1 juli 1960—den 1 juli 1970. Enligt försvarskommitténs mening är det inte möjligt att anvisa anslag av den storlek styrelsen angivit för de närmaste budgetåren.

Försvarskommittén framhåller vidare, att prövningen av utgifterna för det militära försvaret och för civilförsvaret bör ske med utgångspunkt i en enhetlig målsättning för totalförsvaret. Beträffande civilförsvarets medelsbehov gäller det ej endast att vidmakthålla och vidareutveckla en redan bestående organisation utan att också beakta de medelsbehov, som följer av att denna del av totalförsvaret står inför ett uppbyggnadsskede. De nu i rikstaten uppförda anslagen svarar ej mot de behov, som uppkommer under en sådan period. Kommittén finner icke några påtagliga fördelar av att införa en gemensam ramhushållning för krigsmakten och civilförsvaret — i varje

fall ej för närvarande — men anser att från mera allmänna utgångspunkter en bedömning bör göras av i vilken omfattning behoven för det militära försvaret och civilförsvaret bör tillgodoses, om de sammanlagda behoven av statsfinansiella skäl icke kan tillgodoses i sin helhet. Med denna utgångspunkt har kommittén funnit det befogat, att under den närmaste tiden en viss förskjutning sker från krigsmakten till civilförsvaret. För att möjliggöra en medelsförstärkning till civilförsvaret föreslår kommittén, att omkring 20 miljoner kronor tages i anspråk för budgetåret 1961/62 av ett till 35 miljoner kronor uppgående belopp, varmed de militära anslagen reduceras för detta budgetår. Med hänsyn till medelsbehovet för civilförsvaret och osäkerheten i bedömningen av luftförsvarets framtida utformning föreslår kommittén vidare, att för budgetåret 1962/63 den militära anslagsramen minskas med 50 miljoner kronor.

Jag anser mig böra förorda den av försvarskommittén föreslagna medelsökningen för nästa budgetår och räknar därvid med att det för de närmast följande budgetåren skall bli möjligt att successivt öka anslagen, så att uppbyggnaden av den nya civilförsvarsorganisationen kan fullföljas inom rimlig tid. Den ökning av medelstilldelningen som sålunda föreslås för nästa budgetår innebär ett betydelsefullt steg mot en successiv uppbyggnad i planenlig omfattning av den nya organisationen. Den förordade ramen möjliggör bl. a. materielanskaffning i ökad omfattning och en i stort sett planenlig utbildningsverksamhet. Skyddsrumsbyggandet kan också fortgå enligt de av statsmakterna uppdragna riktlinjerna fastän i en starkt begränsad omfattning.

[171] **1. Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 858 000	2 656 674
1960/61 (statsliggaren s. 1213)	2 977 000	
1961/62 (förslag)	3 258 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 333 000 kronor.

	Ökning
1. Vissa lönegradshöjningar	
a) En tjänst Ao 10 ändras till Ao 12	1 860
b) Tre tjänster Ao 9 ändras till Ao 10	2 484
c) Tre tjänster Ao 7 ändras till Ao 9	3 048
d) Fyra tjänster Ae 7 ändras till Ae 9	4 470
2. Ersättningar till särskilt tillkallade sakkunniga	50 000
3. Omräkning	271 138
	333 000

1. Tjänsten i lönegrad A 10 avser registratorn hos styrelsen. Förekomsten av ett relativt stort antal hemliga handlingar talar för en placering i högre lönegrad. Av samma skäl bör ett kanslibiträde i lönegrad A 7 med placering hos registratorn uppflyttas i högre lönegrad.

De tre kontoristtjänsterna i lönegrad A 9 avser generaldirektörens handsekreterare och två tjänster på den administrativa resp. kamerala sektionen å administrativa byrån. Handsekreteraren åvilar förutom självständig korrespondens på engelska och tyska även handhavande och vård av styrelsens bibliotek och register. Tjänsten å administrativa sektionen är förenad med självständiga arbetsuppgifter. Till tjänsten å kamerala sektionen hör granskning av reseräkningar och räkningar avseende upphandling, sjukvårdskostnader m. m.

Övriga tjänster i lönegrad A 7 innehas av handsekreterare till byråcheferna i styrelsen och till riksbrandinspektören.

2. Den nya organisationen för styrelsen, som började tillämpas den 1 juli 1959, har nu prövats under mer än ett år. Trots att arbetsmängden ännu icke nått sitt maximum, har organisationen endast med svårighet kunnat hinna med de absolut nödvändigaste arbetsuppgifterna. Under närmast följande år kommer kravet på publikationer, planering av materielupphandling samt uppbyggnad av utbildningsverksamheten att starkt öka den arbetsmängd, som blir normal efter genomförd uppbyggnad och för vilken den nuvarande organisationen är anpassad. Styrelsen anser det därför angeläget, att sakkunnigposten temporärt höjes.

Antalet kontorsbiträdestjänster å personalförteckningen för styrelsen kan minskas med tio.

Departementschefen

I enlighet med civilförsvarsstyrelsens förslag bör 10 kontorsbiträdestjänster i Ao 5 avföras från personalförteckningen.

Styrelsens förslag om höjning av vissa tjänster till högre lönegrad anser jag mig icke kunna biträda.

Delposten till ersättningar till särskilt tillkallade sakkunniga föreslår jag uppräknad med 10 000 kronor.

På grund av automatiska utgiftsstegringar bör anslaget uppräknas med i runt tal 271 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (2 977 000 + 281 000) 3 258 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för civilförsvarsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	629 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	42 000
3.	Vissa pensionskostnader, *förslagsvis*	5 000
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 852 000
5.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	680 000
6.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	50 000
	Summa kronor	3 258 000;

c) till *Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 258 000 kronor.

[172] **2. Civilförsvarsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	715 000	406 856
1960/61 (statsliggaren s. 1215)	760 000	
1961/62 (förslag)	587 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) föreslår, att anslaget sänkes med 173 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Minskning
1. Övriga expenser för eget behov	208 542	240 000	217 000	23 000
2. Publikationstryck	47 194	280 000	130 000	150 000
				173 000

Motiv

1. För innevarande budgetår har anvisats 240 000 kronor till övriga expenser för eget behov. Härvid har förutsatts, att viss engångsanskaffning av inventarier skulle ske. Sedan denna anskaffning genomförts, kan anslaget minskas.

2. Av det för innevarande budgetår under anslagsposten anvisade beloppet är 200 000 kronor tillsammans med tidigare anvisade 200 000 kronor avsedda såsom en engångsutgift för tryckning av publikationen »Om kriget kommer». Under nästa budgetår beräknas den övriga publikationsverksamheten komma att avsevärt öka. Sedan statsmakterna beslutat om den framtida organisationen och verksamheten, pågår inom styrelsen ett intensivt arbete med att fastställa riktlinjer och direktiv för uppbyggnadsarbetet. Nya reglementen och instruktioner kommer att behöva utges. Medelsbehovet för publikationsverksamheten beräknas till 130 000 kronor.

Departementschefen

Delposten till övriga expenser anser jag böra upptagas med 217 000 (— 23 000) kronor.

Vad styrelsen yrkat beträffande medelsanvisningen till publikationstryck finner jag mig kunna biträda och föreslår, att anslagsposten upptages med 130 000 (— 150 000) kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till (760 000 — 23 000 — 150 000) 587 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilförsvarsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 587 000 kronor.

[173] 3. **Utbildnings- och övningsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 760 000	2 690 365
1960/61 (statsliggaren s. 1216)	7 100 000	
1961/62 (förslag)	10 800 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, *dels* att anslaget höjes med 7 631 000 kronor, *dels* att 130 000 kronor anvisas under särskilt anslag till ersättningar till reservofficerare och värnpliktiga underofficerare.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Utbildning vid statens civilförsvarsskola	671 364	3 175 000	5 968 500	+ 2 793 500
2. Utbildning vid regionala fältskolor	—	2 000 000	4 071 960	+ 2 071 960
3. Lokal utbildning och lokala övningar inom länen	1 502 552	1 200 000	4 064 800	+ 2 864 800
4. Övningar anordnade av civilförsvarsstyrelsen	35 296	100 000	—	— 100 000
5. Ersättningar till reservofficerare och värnpliktiga underofficerare	—	—	130 000	+ 130 000
6. Avrundning				+ 740
				+ **7 761 000**

Motiv

1. Styrelsen räknar med att utbildningen vid den nya civilförsvarsskolan i Rosersberg skall kunna bedrivas i halv omfattning från den 1 juli 1961 vid den egentliga befälsskolan (A-avdelningen) och i full utsträckning från samma tid vid avdelningen för utbildning av undsättningskårerna (B-avdelningen). Viss provisorisk verksamhet avseende befälsutbildningen beräknas fortgå, tills förutsättningar för överflyttningen till den nya skolan helt föreligger. Med utgångspunkt härifrån äskar styrelsen medel till avlöningar till lärarpersonal och övriga anställda vid skolan samt till anskaffning av inventarier och driftkostnader.

Utöver den *personal*, som får anställas redan innevarande budgetår vid skolan, erfordras vid A-avdelningen ett kanslibiträde samt vid B-avdelningen en lärare i lönegrad 21, fyra lärare i lönegrad 19, sex lärare i lönegrad 13, en assistent i lönegrad 15, en hantverkare i lönegrad 8 och ett kontorsbiträde. Härjämte beräknas till anställning av tillfälligt anlitade lärare ett belopp av 82 000 kronor.

I fråga om förvaltningspersonalen vid skolan har arbetsuppgifter och ansvarsförhållanden ytterligare klarnat under de förarbeten för skolans organisation, som bedrivits sistlidna vinter.

Förvaltningsuppgifterna bör omhänderhas av en särskild förvaltningsavdelning. Omfånget av förvaltningsuppgifterna samt avdelningens självständiga ställning medför behov av en kvalificerad förvaltningschef, intendent, i lönegrad 21. Dennes arbetsuppgifter och arbetsansvar torde i stort sett motsvara intendentens, kasernofficerens och tygofficerens vid den nuvarande infanteriskjutskolan. För förrådsverksamheten och skötseln av utbildningsanordningar och motorverkstad erfordras en förvaltare i 17:e, en förrådsmästare i 13:e, en förrådsförman i 9:e, tre förrådsmän i 7:e, en verkmästare i 13:e, fyra reparatörer i 10:e och två chaufförer i 7:e lönegraden. Kökspersonalen bör utgöras av en husmor i 13:e, två biträdande husmödrar i 10:e samt tre ekonomibiträden i 5:e, två i 4:e och sex i 2:a lönegraden. För fastighetsvården torde böra finnas en verkmästare i 13:e, en maskinist i 11:e, två hantverkare och två reparatörer i 8:e samt två gårdskarlar och två eldare i 7:e lönegraden. Vid förvaltningsavdelningen bör vidare finnas en expedition och skrivcentral med en kontorist, tre kanslibiträden (varav ett till förvaltarens förfogande), ett kontorsbiträde och en expeditionsvakt. Slutligen bör vid skolan finnas en sjuksköterska med placering i lönegrad 10.

På sätt 1953 års utredning om civilförsvarsutbildningen framhöll krävs att kontroll utövas från skolans sida av den regionala och lokala utbildningen. Med den organisation, som avses för de regionala fältskolorna, behöver den centrala kontrollen över dessa ej särskilt organiseras. Ifråga om den lokala utbildningen däremot synes det nödvändigt, att en central handledning sker av instruktörernas verksamhet i pedagogiskt hänseende. Den lokala utbildningen kommer att pågå under cirka 40 veckor och ledas av omkring 400 instruktörer. Den centrala ledningen av utbildningen kommer att kräva en kontinuerlig handledning av dessa 400 instruktörers verksamhet. Sådan handledning måste ske genom personlig kontakt mellan handledarna och instruktörerna. En genomsnittlig besöksfrekvens uppgående till ett besök per instruktör och år torde vara nödvändig för att den centrala pedagogiska ledningen av den lokala utbildningen skall kunna upprätthållas. Teoretiskt erfordras minst tre utbildningsledare för att genomföra handledningen. Styrelsen begränsar sig till att för nästa budgetår begära två utbildningsledare i lönegraden 23.

De totala kostnaderna för den föreslagna personalen vid civilförsvarsskolan beräknas för nästa budgetår till i runt tal 1 065 000 kronor.

Kostnaderna för anskaffning av *inventarier m. m.* till den nya skolan beräknas till 3 879 000 kronor, varav 573 000 kronor för inventarier och utbildningsmateriel vid A-avdelningen, 1 662 000 kronor för motsvarande utrustning av B-avdelningen, 1 232 000 kronor för inköp av motorfordon och utrustning av motorverkstad samt 412 000 kronor för inventarier vid förvaltningsavdelningen, anläggning av övningsfält m. m. För innevarande budgetår har för de nämnda ändamålen anvisats 1 675 000 kronor. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet till (3 879 000 — 1 675 000) 2 204 000 kronor. Härutöver redovisas beräknade kostnader för vissa utbildningsanordningar med 250 000 kronor.

Driftkostnaderna för civilförsvarsskolan i Rosersberg beräknas för nästa budgetår till 2 700 000 kronor. Häri ligger kostnader för elever, underhåll av fastigheter, inventarier och utbildningsanordningar samt expenser, reseersättningar m. m.

De totala kostnaderna för utbildning vid statens civilförsvarsskola beräknas alltså till (1 065 000 + 2 204 000 + 2 700 000) 5 969 000 kronor.

2. För den regionala utbildningen inrättas fyra fältskolor. Verksamheten vid dessa bedrives under ledning av statens civilförsvarsskola. Administrationen kommer i största möjliga utsträckning att handhas av den länsstyrelse, i vars län skolan är belägen. Av de fyra fältskolorna placeras en i södra delen av landet, en i västra, en i mellersta och en i norra. Varje skola dimensioneras för en samtidig utbildning av 60 elever under 30 veckor, uppehåll för helger och semestrar ej inräknade. Varje skolas maximikapacitet utgör sålunda (60 × 30 × 7) 12 600 elevdagar. Beräkningen av kostnaderna för nästa budgetår har bl. a. gjorts med utgångspunkt från att de fyra fältskolornas kapacitet helt skall utnyttjas under budgetåret.

Till avlöning av *lärare och övrig personal* vid fältskolorna beräknas (4 × 123 750) 495 000 kronor.

Driftkostnaderna har beräknats till (4 × 832 240) i runt tal 3 329 000 kronor. Häri ligger kostnader för inackordering och resor m. m., ersättning för mistad arbetsinkomst åt elever samt expenser m. m.

Kostnaderna för *inventarier m. m.* beräknas för varje fältskola till 225 000 kronor, varav 120 000 kronor till fasta utbildningsanordningar, 43 000 kronor till uppförande och inredning av demonstrationssal m. m. och 62 000 kronor till lektions- och utbildningsmateriel m. m. För fyra fältskolor erfordras alltså 900 000 kronor. Av medel, som anvisats för drivandet av fältskolor innevarande budgetår, beräknas 652 000 kronor kunna användas för förevarande ändamål. Alltså återstår ett medelsbehov av 248 000 kronor.

Sammanlagt blir utgifterna för fältskolorna (495 000 + 3 329 000 + 248 000) 4 072 000 kronor.

3. Den lokala utbildningen avses så långt möjligt att bedrivas så att

speciella, kostnadskrävande *utbildningsanordningar* inte erfordras. För viss utbildning kommer emellertid särskilda övnings- eller räddningsfält att behövas. Styrelsen anser, att övningsfält måste anskaffas för den lokala utbildningen i Stockholms, Göteborgs och Malmö civilförsvarsområden. Kostnaderna för tre övningsfält uppskattas till 360 000 kronor. Härjämte behövs för tio andra orter mindre påkostade övningsfält och för ytterligare fem orter räddningsfält. Kostnaden för ett mindre övningsfält beräknas till 80 000 kronor och för ett räddningsfält till 10 000 kronor. Anordnandet av dessa övnings- och räddningsfält skulle alltså kosta 850 000 kronor. Utbyggnaden bör emellertid kunna ske etappvis. För nästa budgetår äskas 250 000 kronor. Sammanlagt erfordras således till utbildningsanordningar för den lokala utbildningen (360 000 + 250 000) 610 000 kronor.

Driftkostnaderna för den lokala utbildningen av inskriven personal beräknas för nästa budgetår till 1 120 000 kronor.

För utbildning av 18-åriga kvinnor, omfattande cirka 20 000 personer årligen, erfordras 264 000 kronor.

Till lokala övningar inom länen beräknar styrelsen för nästa budgetår 2 070 800 kronor, varav 600 000 kronor till utrymningsövningar.

Sammanlagt erfordras alltså under denna anslagspost (610 000 + 1 120 000 + 264 000 + 2 070 800) i runt tal 4 065 000 kronor.

4. Anslagsposten till övningar anordnade av civilförsvarsstyrelsen avses för kostnader för civilt deltagande i totalförsvarsövningar, vilkas samordning i civilt hänseende uppdragits åt civilförsvarsstyrelsens chef. Någon sådan övning planeras inte under nästa budgetår, varför medel under anslagsposten ej behöver beräknas.

5. I proposition nr 114/1959 förordade departementschefen, att civilförsvaret tillföres reservofficers- och underofficersutbildad personal till ett antal av cirka 750 man av vardera kategorien eller tillhopa cirka 1 500 man. Häremot gjorde riksdagen inte någon erinran. Överförandet kommer att medföra vissa kostnader för civilförsvaret. Ifråga om *reservofficerare* uppstår kostnader för avlöning, reservbefälstraktamenten och premier enligt de grunder, som angivits i proposition nr 109/1960, samt kostnader för in- och utryckningsresor. För *underofficerare* skall utgå avlöning och familjebidrag samt ersättning för in- och utryckningsresor. Under budgetåret 1961/62 beräknas en tiondel av personalen komma att överföras. Kostnaderna för budgetåret uppskattas till 130 000 kronor.

Departementschefen

Verksamheten på utbildningsområdet har under innevarande budgetår främst inriktats på uppbyggnaden av den nya utbildningsorganisationen. Bl. a. pågår byggnadsarbetena vid den centrala civilförsvarsskolan i Rosersberg med sikte på att utbildningen skall kunna komma i gång där successivt efter den 1 juli 1961. Intill dess skolan helt kan tagas i anspråk måste en del av verksamheten alltjämt bedrivas i provisoriska former. Jämsides

med förberedelserna för den centralt anordnade utbildningen planeras f. n. den utbildning, som skall äga rum vid regionala fältskolor, liksom den lokalt anordnade utbildningen. Under nästa budgetår måste utbildningsverksamheten anpassas till ramen för civilförsvarets verksamhet i stort under budgetåret och den successiva uppbyggnad av organisationen som är möjlig. Med hänsyn härtill föreslår jag, att kostnadsökningarna för utbildnings- och övningsverksamheten begränsas något och att verksamheten sålunda inte ges full omfattning under nästa budgetår. Bl. a. bör den regionala utbildningen endast pågå vid tre av de vid oavkortad verksamhet erforderliga fyra skolorna. Även utbildningen i övrigt liksom övningsverksamheten torde tills vidare få bedrivas i en något begränsad omfattning.

Enligt beslut av 1960 års riksdag skall vid Rosersbergsskolans A-avdelning för utbildning av befäl i den lokala civilförsvarsorganisationen finnas en civilförsvarslärare, som samtidigt fungerar som ställföreträdare för rektorn vid skolan, och ytterligare tre heltidsanställda civilförsvarslärare samt partiellt tjänstgörande lärare och timlärare. Därigenom har lärarbehovet blivit tillgodosett vid denna avdelning.

Under nästa budgetår påbörjas utbildningen av undsättningskårernas personal vid B-avdelningen. Utöver den tjänst som civilförsvarslärare och föreståndare för avdelningen i lönegrad Ae 23, som enligt riksdagens beslut må inrättas under innevarande budgetår, torde för utbildningen ifråga erfordras en lärare i 21:a, fyra lärare i 19:e och sex lärare i 13:e lönegraden samt en assistent i 15:e lönegraden. Jag förordar att dessa tjänster inrättas. Två av lärarna i 19:e och fyra i 13:e lönegraden samt assistenten bör tills vidare erhålla extra anställning, medan i övrigt personalen bör erhålla extra ordinarie tjänst.

Beträffande förvaltningsuppgifterna vid skolan finner jag dem vara av sådan omfattning, att en särskild förvaltningsavdelning bör finnas. Chefen för denna bör vara en intendent i lönegrad Ae 19. Med hänsyn till önskemålet att tillgodogöra erfarenheter av verksamheten under skolans första tid torde endast en del av den övriga personalen böra fast anställas under nästa budgetår. Jag föreslår, att följande tjänster inrättas, nämligen en biträdande ingenjör i 13:e, en köksföreståndare och en översköterska i 12:e, en förste maskinist i 11:e, en biträdande köksföreståndare i 10:e, en reparatör och en förrådsförman i 9:e, en reparatör i 8:e, två förrådsmän, en bilförare och en vaktmästare i 7:e, tre ekonomibiträden i 5:e och tre i 4:e lönegraden samt sex ekonomibiträden i lönegrad 2/3. För skriv- och expeditionsgöromål finns vid skolan under innevarande budgetår en tjänst som expeditionsvakt och en tjänst som kontorsbiträde. För uppgifterna ifråga erfordras ytterligare en tjänst som kanslibiträde i lönegrad 7 och två tjänster som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Ett ekonomibiträde i 5:e och ett i 4:e lönegraden, tre ekonomibiträden i lönegrad 2/3 samt en av förrådsmännen bör tills vidare erhålla extra anställning. I övrigt bör personalen i fråga erhålla extra ordinarie tjänst. För anställning av ytter-

ligare för utbildningens ledning och bedrivande erforderlig personal bör medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter behov tagas i anspråk efter framställning av civilförsvarsstyrelsen. Jag beräknar för sistnämnda ändamål 275 000 kronor. Personalkostnaderna för statens civilförsvarsskola i Rosersberg uppskattar jag till sammanlagt i runt tal 950 000 kronor, innebärande en ökning för nästa budgetår med omkring 550 000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — därest riksdagen icke har något att erinra häremot — förordna om inrättandet av här föreslagen lärartjänst i Ae 21.

Kostnaderna för inventarier m. m. anser jag böra beräknas till 1 200 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma för vilka ändamål ifrågavarande medel må användas.

Driftkostnaderna för Rosersbergsskolan uppskattar jag till 2 000 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör till utbildning vid statens civilförsvarsskola för nästa budgetår anvisas (950 000 + 1 200 000 + 2 000 000) 4 150 000 (+ 975 000) kronor.

Kostnaderna för utbildning vid de regionala fältskolorna torde böra beräknas till sammanlagt 3 393 000 (+ 1 393 000) kronor.

Medelsbehovet för lokal utbildning och för övningar inom länen uppskattar jag till 2 427 000 (+ 1 227 000) kronor.

Kostnaderna för instruktörsarvoden m. m. vid utbildningen i olycksfallsvård och brandskydd i de allmänna skolorna bör, enligt vad jag inhämtat, beräknas till 175 000 (+ 75 000) kronor under nästa budgetår. Jag finner delposten böra upptagas med angivna belopp.

I övrigt har jag icke något att erinra mot de av styrelsen gjorda beräkningarna.

I enlighet med det anförda skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (7 100 000 + 975 000 + 1 393 000 + 1 227 000 + 75 000 — 100 000 + 130 000) 10 800 000 (+ 3 700 000) kronor. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t i förekommande fall skall äga företaga omdisposition mellan de olika anslagsposterna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildnings- och övningsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 800 000 kronor.

[174] **4. Inspelning av instruktionsfilm**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000	31 556
1960/61 (statsliggaren s. 1218)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Enligt uppgjord plan för filmverksamheten för tiden 1960/63 avser styrelsen bl. a. att inspela instruktionsfilmer om verksamheten i olika kårer samt upplysningsfilmer rörande utrymning m. m.

Departementschefen

För fortsatt inspelning av filmer för utbildningsändamål m. m. anser jag i likhet med civilförsvarsstyrelsen, att anslaget för nästa budgetår bör upptagas med samma belopp som i gällande riksstat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inspelning av instruktionsfilm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[175] 5. **Försöksverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	400 000	280 081
1960/61 (statsliggaren s. 1218)	400 000	
1961/62 (förslag)	400 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Uppbyggnaden av civilförsvaret kommer att ställa stora krav på forsknings- och försöksverksamheten under de närmaste åren. En rullande plan för verksamheten har gjorts upp för tiden 1960—1963. Enligt planen erfordras 400 000 kronor för nästa budgetår, varav 20 000 kronor till allmänna utredningar, 318 500 kronor till forskning, 9 000 kronor till teknisk försöksverksamhet, 28 000 kronor till organisationsförsök och 8 000 kronor till taktisk försöksverksamhet.

Departementschefen

För fortsättande av redan igångsatt forsknings- och försöksverksamhet samt för påbörjande av vissa nya angelägna forsknings- och försöksuppgifter anser jag i likhet med civilförsvarsstyrelsen, att anslaget bör upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försöksverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[176] 6. **Engångsanskaffning av materiel**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	3 606 859
1960/61 (statsliggaren s. 1219)	3 500 000	
1961/62 (förslag)	17 700 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 34 083 000 kronor.

	Förslag
1. Ledningskårer, gemensam utrustning	6 104 000
2. Räddningskårer, » »	5 697 000
3. Brandkårer, » »	9 874 000
4. Sjukvårdskårer, » »	2 845 000
5. Skyddskårer, » »	215 000
6. Bevakningskårer, » »	325 000
7. Undsättningskårer, » »	2 509 000
» , personlig utrustning	758 000
8. Alarmeringsmateriel	1 627 000
9. Radiakinstrument	2 803 000
10. Skyddsmasker, personlig utrustning	3 600 000
11. Prototyper till radiostationer	1 150 000
12. Omsättning av viss lagerhållen materiel	28 000
13. Motorfordon	48 000
	37 583 000

Motiv

Reservationen på anslaget den 30 juni 1960 utgjorde 11 923 648 kronor, varav 5 669 500 kronor bundits genom beställningar. De vid samma tidpunkt disponibla medlen uppgick således till 6 254 148 kronor. Häri ingick besparingar och influtna försäljningsmedel med cirka 1 885 000 kronor.

1953 års civilförsvarsutredning uppskattade kostnaderna för materielanskaffning till i runt tal 280 000 000 kronor. Beloppet var framräknat efter priserna den 1 september 1958. Därefter till den 1 mars 1960 har partiprisindex ökat fem procent, vilket på nyssnämnda belopp gör 14 000 000 kronor. Med hänsyn till anvisade medel för budgetåren 1959/60 och 1960/61 om tillhopa 5 000 000 kronor samt förefintliga besparingar blir medelsbehovet i 1960 års priser i runt tal 288 000 000 kronor. Härtill kommer omsättningsskatt.

Utredningens beräkningar grundades på en av utredningen föreslagen organisation. Vissa ändringar har emellertid vidtagits i organisationen enligt statsmakternas beslut. Inom styrelsen verkställda utredningar utvisar vidare ytterligare behov av medel i förhållande till utredningens förslag särskilt i vad gäller anskaffning av skyddsmask för civilbefolkningen och den aktiva personalen samt beklädnadsutrustning och förläggningsmateriel för civilförsvarspersonal. Allt som allt skulle medelsbehovet uppgå till i runt tal 522 000 000 kronor, vartill kommer omsättningsskatt.

Då dessa beräkningar inte är slutgiltiga, bör emellertid medelsbehovet

för nästa budgetår basera sig på de beräkningar, som 1953 års civilförsvarsutredning framlagt. Omräknat i dagens siffror innebär det vid en nioårig uppbyggnadstid 32 000 000 kronor per år plus omsättningsskatt, tillsammans i runt tal 33 400 000 kronor. Härjämte erfordras medel för viss ytterligare anskaffning av brandmateriel, varför det slutliga beloppet uppgår till 37 583 000 kronor.

1. Kostnaderna för ledningsmateriel beräknas av civilförsvarsutredningen till 15 471 000 kronor. Med prisfördyringar per den 1 mars 1960 och omsättningsskatt uppgår beloppet till i runt tal 17 000 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 6 104 000 kronor, varav 2 328 000 kronor till fälttelefonutrustning, 2 591 000 kronor till materiel till underhållsgrupper, fältstaber och basstationer samt 1 185 000 kronor till fordonsutrustning, utrymningsmateriel m. m.

2. Kostnaderna för räddningskårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 55 227 000 kronor. En annan organisation har emellertid fastställts, som kostnadsberäknats till 46 400 000 kronor enligt prisläget den 1 mars 1960. För nästa budgetår bör anvisas 5 697 000 kronor, varav 218 000 kronor till räddningsplutonstaber, 3 393 000 kronor till framskjutna räddningsgrupper och 2 086 000 kronor till tunga räddningsgrupper.

3. Kostnaderna för brandkårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 49 791 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 54 500 000 kronor. För nästa budgetår äskas 9 874 000 kronor, varav 174 000 kronor till brandplutonstaber, 3 000 000 kronor till inköp av motorsprutor och 6 700 000 kronor till brandslang med tillbehör.

4. Kostnaderna för sjukvårdskårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 24 212 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 26 271 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 2 845 000 kronor, varav 171 000 kronor till materiel för förstärkning av bårupphängningsanordningar, 1 680 000 kronor till förbandsplatsgrupper, 167 000 kronor till autoklaver och 827 000 kronor till brännskadeförband.

5. Uppsättandet av skyddskårer ingick ej i civilförsvarsutredningens förslag. Utredningen avsåg, att de föreslagna utrymningskårerna skulle fullgöra vissa av de uppgifter, som nu åligger skyddskårerna. I utredningens förslag beräknades kostnaderna för materiel åt utrymningskårerna till 12 882 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 14 100 000 kronor. Styrelsen har beräknat materielkostnaderna för skyddskårerna till 22 000 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 215 000 kronor.

6. Kostnaderna för bevakningskårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 10 281 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 11 294 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 325 000 kronor för anskaffning av bärbara högtalare.

7. Kostnaderna för undsättningskårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 76 687 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 84 000 000 kronor. Styrelsen beräknar materielkostnaden för varje kår till 1 507 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 3 267 000 kronor. För detta belopp kan anskaffas materiel till två kårer samt viss ytterligare materiel för återstående 18 kårer.

8. Civilförsvarsutredningen upptog ej särskilda kostnader för alarmeringsanordningar. En inom styrelsen gjord utredning utvisar ett medelsbehov av 13 184 000 kronor, vartill kommer kostnader för reservmateriel. För nästa budgetår bör anvisas 1 627 000 kronor, varav 532 000 kronor till anläggningar för utomhusalarmering, 478 000 kronor till modifiering av äldre anläggningar, 124 000 kronor till manöverutrustning, 268 000 kronor till komplettering av telefonlarmutrustning på automatiska telefonstationer och 225 000 kronor till reservmateriel.

9. Sedan underlag numera framtagits för bedömning av medelsbehovet till anskaffning av radiakinstrument, har de totala kostnaderna för inköp av dylika instrument beräknats till 23 700 000 kronor. Under nästa budgetår bör anskaffas 1 700 lågintensitetsmätare, 660 detonationspunktvisare, 440 bombstyrkemätare, 100 intensitetsmätare för flygplan och 9 000 radiakräkneskivor. Medelsbehovet för denna anskaffning beräknar styrelsen till 2 803 000 kronor.

10. En särskild utredning rörande behovet av skyddsmasker har i samråd med försvarsstaben och försvarets forskningsanstalt gjorts inom civilförsvarsstyrelsen. Av utredningen framgår bl. a., att behov föreligger av nya skyddsmasker för civilförsvarspersonal ävensom av viss förbättring av befintliga sådana skyddsmasker. De totala kostnaderna för skyddsmasker till civilförsvarspersonal uppskattas till 17 905 000 kronor, vilket belopp med omsättningsskatt blir 18 657 000 kronor. Under nästa budgetår bör anskaffas 10 000 ansiktsskydd till skyddsmask 51 jämte tillbehör, 2 085 000 filter till skyddsmask 51, skarvstycken och ventiler till gasmask A samt imskyddspasta. Styrelsen beräknar kostnaderna till 3 600 000 kronor.

11. Utredning har pågått om nya typer av radiomateriel för civilförsvarets behov. Meningen är nu att ta fram prototyper i enlighet med de teoretiska utredningsresultaten för att på grundval av prototyperna och de erfarenheter, som vunnits vid deras framställning, få underlag för tillverkning i större skala. Totalt erfordras åtta olika stationstyper eller frekvensenheter. Av dessa är emellertid fyra snarlika i tekniskt hänseende, varför fem prototyper behöver framtagas. Under nästa budgetår önskar styrelsen konstruera tre prototyper. Kostnaden beräknas till 1 150 000 kronor.

12. För utbyte av däck, slangar och startbatterier till vissa motorsprutor erfordras 28 000 kronor.

13. För utbyte av vissa fordon för förrådsverksamheten bör anvisas 48 000 kronor.

Departementschefen

Såsom jag inledningsvis anfört kan jag biträda det förslag beträffande kostnaderna för civilförsvaret under nästa budgetår, som framlagts av 1960 års försvarskommitté. Av den totala anslagsförstärkningen på cirka 20 miljoner kronor bör enligt min mening större delen läggas på anslaget till anskaffning av materiel. Jag finner detta vara från beredskapssynpunkt lämpligt och i överensstämmelse med det i annat sammanhang uttalade önskemålet, att förutsättningar för en långsiktsplanering av materielanskaffningen skapas så långt det är möjligt inom ramen för kostnadsökningarna under nästa budgetår. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår upptages med 17 700 000 (+ 14 200 000) kronor. Liksom för innevarande budgetår torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, för vilka ändamål de för nästa budgetår anvisade medlen må användas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Engångsanskaffning av materiel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 17 700 000 kronor.

[177] **7. Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 500 000	4 233 222
1960/61 (statsliggaren s. 1219)	4 500 000	
1961/62 (förslag)	4 798 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 656 000 kronor.

	Anvisat 1960/61	Förslag	Ökning
1. Lokalhyror	880 000	1 000 000	120 000
2. Avlöning av fast anställd förrådspersonal	1 250 000	1 378 000	128 000
3. Ersättning till tillfällig personal	150 000	235 000	85 000
4. Underhåll och reparation	1 225 000	1 500 000	275 000
5. Övriga utgifter	500 000	548 000	48 000
			656 000

Motiv

Övergången till den nya civilförsvarsorganisationen medför i huvudsak icke några förändringar i den hittillsvarande förrådsorganisationen. På vissa områden måste dock viss omdaning ske. Sålunda nödvändiggör kravet på en hög beredskap hos snabbutrymningsorganisationen och de framskjutna räddningsenheterna, att materiel för deras verksamhet förrådshålles på de platser, där verksamheten skall bedrivas. För att öka beredskapen hos den skadeavhjälpande organisationen är det vidare angeläget, att den påbörjade utbyggnaden av kombinerade mobiliseringsförråd och

förläggningsplatser för civilförsvarspersonalen i anslutning till de största städerna får fullföljas.

Värdet av förrådshållen materiel uppgick den 30 juni 1960 till i runt tal 202 000 000 kronor. Vid samma tidpunkt var materiel till ett värde av 6 800 000 kronor under leverans. Förråden beräknas bli tillförda materiel till ett värde av 6 800 000 kronor under innevarande och nästa budgetår, motsvarande en förrådsyta av cirka 4 000 m². Medel till utökade förrådsutrymmen för nylevererad materiel äskas inte för nästa budgetår i avvaktan på att full klarhet vinnes om vilken materiel som blir övertalig i den gamla civilförsvarsorganisationen. Utredning härom pågår och beräknas kunna slutföras under innevarande budgetår.

1. Enligt länsstyrelsernas beräkningar erfordras till lokalhyror för nästa budgetår 907 500 kronor. Civilförsvarsstyrelsen beräknar medelsbehovet till 955 000 kronor, vilket är en höjning med 100 000 kronor i förhållande till innevarande budgetår. Höjningen föranledes av att förråden behöver decentraliseras för att öka beredskapen hos snabbutrymningsorganisationen och de framskjutna räddningsenheterna.

För styrelsens eget behov beräknas ett ökat medelsbehov av 20 000 kronor till hyres- och uppvärmningskostnader för förrådet i Södertälje.

Styrelsen äskar således en uppräkning av delposten med (100 000 + 20 000) 120 000 kronor.

2. Till avlöning av fast anställd förrådspersonal är för innevarande budgetår anvisat 1 250 000 kronor. Avtalsmässiga lönehöjningar medför för nästa budgetår ett ökat medelsbehov med 128 000 kronor.

3. För innevarande budgetår har till tillfälligt anställd förrådspersonal anvisats 150 000 kronor. Avtalsmässiga lönehöjningar medför för nästa budgetår en höjning med 15 000 kronor. Övergången till en mer decentraliserad förrådshållning i snabbutrymningsorterna kräver dessutom en extra förstärkning av arbetskraften i de ifrågavarande länen med tio man under ett halvt år. Kostnaderna härför beräknas till 70 000 kronor. Sammanlagt erfordras således en uppräkning av denna delpost med 85 000 kronor.

4. Civilförsvarsstyrelsens resp. länsstyrelsernas medelsbehov för den löpande underhålls- och reparationsverksamheten beräknas av civilförsvarsstyrelsen för nästa budgetår till 350 000 resp. 400 000 eller sammanlagt 750 000 kronor. För länsstyrelsernas del innebär detta en uppräkning med 25 000 kronor på grund av allmänna prisökningar.

För fortsatt upprustning av förrådsbeståndet äskar styrelsen 750 000 kronor, vilket innebär en ökning med 250 000 kronor. I första hand har styrelsen sökt att inom ramen för hittills anvisade medel få till stånd en upprustning av förrådsbeståndet omkring de största städerna, Stockholm, Göteborg och Malmö. Enligt styrelsens bedömande måste nämligen förråden framförallt i de största befolkningscentra i landet få en sådan belägenhet, att de möjliggör en snabb mobilisering av civilförsvarsenheterna. Att genom

förhyrning få lämpligt belägna förråd är av naturliga skäl svårt. De med anvisade medel uppförda förråden har lagts inom enheternas grupperingsområden och tjänar därigenom det dubbla syftet att vara både förråd och förläggningsplats. Efter samma principer har förrådsbeståndet kunnat i andra hand förstärkas för vissa andra större städer. I tredje hand har styrelsen räknat med att förråd uppföres även för mindre orter i de fall förrådsläget blivit prekärt till följd av direkt olämpliga lokaler, uppsägning till avflyttning m. m. Styrelsen anser, att sålunda angivna riktlinjer för nybyggnad av förrådsbaracker bör följas även under nästa budgetår. För den närmaste framtiden bör den påbörjade upprustningen inom Stockholmsområdet fortsätta. Därefter torde Göteborgs- och Malmöområdena, Linköping-Norrköpingsområdet samt området kring Örebro stå närmast i tur. Allt som allt erfordras för nästa budgetår fem nya förråd med en yta av 500 m² för varje förråd. Kostnaden för dessa har beräknats till 550 000 kronor.

De fem förrådsenheterna bör försöksvis uppföras i sådan konstruktion, att ett godtagbart radiakskydd kan anordnas för de enheter, som skall ha sin uppehållsplats där i krig. Detta innebär, att byggnadens tak- och väggkonstruktion förstärkes och att byggnaden nedsänkes under marknivån cirka en halv meter. Förrådsenheter utan radiakskydd kostar i runt tal 110 000 kronor för cirka 500 m², d. v. s. 220 kronor per m². Om anordningar för radiakskydd utföres på föreslaget sätt, blir kostnaden i stället 150 000 kronor eller 300 kronor per m². Härtill kommer viss mindre kostnad för att påföra skyddande massa och isolering. För fem förrådsbaracker beräknas merkostnaderna till sammanlagt 200 000 kronor. Styrelsen anser, att denna merkostnad bör godtagas såsom en skälig investering med hänsyn till den höjning av civilförsvarets beredskap som ernås därigenom.

Totalt erfordras alltså under denna delpost (750 000 + 750 000) 1 500 000 kronor.

5. Civilförsvarsstyrelsens och länsstyrelsernas medelsbehov för här avsett ändamål beräknas av civilförsvarsstyrelsen till 110 000 resp. 438 000 eller sammanlagt 548 000 kronor, d. v. s. en uppräkning med 48 000 kronor. Höjningen hänför sig till beräknad engångskostnad för transport och uppläggning av materiel i decentraliserade förråd (38 000 kronor) samt ökade fraktkostnader (10 000 kronor).

Departementschefen

Övergången till den nya civilförsvarsorganisationen i enlighet med riksdagens beslut år 1959 medför i princip icke några förändringar i den hittillsvarande förrådsorganisationen. Såsom civilförsvarsstyrelsen framhåller, måste uppläggningen av materiel anpassas till den nya planläggningen och materielen förvaras på sådant sätt, att den är snabbt tillgänglig i samband med att krigsorganisering skall ske. Bl. a. torde härvidlag beredskapen

hos utrymningsorganisationen få uppmärksammas. Enligt min mening bör dock icke detta föranleda, att anslaget till förrådshållningen uppräknas för nästa budgetår.

Civilförsvarsstyrelsens och länsstyrelsernas kostnader för lokalhyror för nästa budgetår beräknar jag till 900 000 (+ 20 000) kronor.

Anslagsposten till avlöning av fast anställd förrådspersonal torde för nästa budgetår böra uppföras med 1 378 000 (+ 128 000) kronor.

För ersättning till tillfällig personal torde böra upptagas 165 000 (+ 15 000) kronor.

Beträffande uppförandet av nya förrådsbyggnader kan jag i princip biträda styrelsens förslag att förråden inrättas på sådant sätt, att de i vissa fall kan utnyttjas såsom förläggningsplatser för civilförsvarspersonal vid beredskap. Delposten till underhåll och reparation av civilförsvarsmateriel torde med hänsyn härtill och på grund av ökade kostnader i övrigt böra uppföras med 1 350 000 (+ 125 000) kronor.

Under delposten till övriga utgifter förordar jag en höjning med 10 000 kronor till 510 000 kronor.

Anslaget torde alltså uppföras med (4 500 000 + 20 000 + 128 000 + 15 000 + 125 000 + 10 000) 4 798 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 798 000 kronor.

[178] 8. **Vissa löpande kostnader för civilförsvarets verksamhet inom civilförsvarsområdena**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	620 000	755 766
1960/61 (statsliggaren s. 1220)	620 000	
1961/62 (förslag)	620 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 322 000 kronor.

	Anvisat 1960/61	Förslag	Ökn. el minskn.
1. Ersättning till ägare av fastighet, vari allmänt skyddsrum anordnats, för intrång i skyddsrummets fredsmässiga utnyttjande	12 500	10 000	— 2 500
2. Statsbidrag till AB Stockholms spårvägar för anordnande av skyddsrum	275 500	600 000	+ 324 500
			+ **322 000**

1. Länsstyrelserna har för nästa budgetår beräknat kostnaderna till 11 650 kronor. Styrelsen föreslår, att posten upptages med 10 000 kronor.

2. Spårvägsbolaget har beträffande utbyggnaden av skyddsrum vid tun-

nelbanestationerna anmält, att tre nya anläggningar beräknas komma till utförande vid stationerna i Västertorp, Fruängen och Farsta gård. Kostnaden har preliminärt angivits till 700 000 kronor, varav 466 000 kronor i statsbidragsmedel. Civilförsvarsstyrelsen hemställer, att 300 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Till statsbidrag till tidigare anmälda anläggningar beräknar styrelsen 300 000 kronor. Sammanlagt äskar styrelsen således 600 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

Med hänsyn till att utgifterna för statsbidrag till nya skyddsrum vid tunnelbanestationerna i Stockholm endast delvis förväntas utfalla till betalning under nästa budgetår föreslår jag, att anslaget upptages med samma belopp som i gällande riksstat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa löpande kostnader för civilförsvarets verksamhet inom civilförsvarsområdena* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 620 000 kronor.

[179] 9. **Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	500 000	316 100
1960/61 (statsliggaren s. 1220)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	500 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Det årliga behovet av statsmedel för utbyggnaden av branddammar för civilförsvarsändamål beräknas till i runt tal 4 750 000 kronor under en nioårsperiod. Styrelsen avser att efter samråd med vederbörande kommuner göra upp en plan för utbyggnaden. I avbidan på att en sådan plan föreligger hemställer styrelsen, att för nästa budgetår anvisas 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget i avvaktan på att plan för utbyggnaden av branddammar upprättas för nästa budgetår upptages med 500 000 (— 500 000) kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[180] 10. **Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 100 000	7 595 551
1960/61 (statsliggaren s. 1221)	4 525 000	
1961/62 (förslag)	6 500 000	

Yrkanden

I. *Civilförsvarsstyrelsen* (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 7 072 500 kronor.

	Anvisat 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Bergfasta ledningscentraler	3 100 000	5 100 000	+ 2 000 000
2. Bergfasta befolkningsskyddsrum	—	2 000 000	+ 2 000 000
3. Komplettering av äldre bergfasta anläggningar	385 000	2 860 000	+ 2 475 000
4. Allmänna skyddsrum i normalskyddsrumsutförande	—	1 100 000	+ 1 100 000
5. Skyddsanordningar vid kommunala tekniska verk	1 040 000	—	— 1 040 000
6. Skyddsrum m. m. vid observationsplatser	—	470 000	+ 470 000
7. Fundament till vissa instrument	—	67 500	+ 67 500
			+ **7 072 000**

II. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1957 har dåvarande chefen för inrikesdepartementet tillkallat överingenjören i arbetsmarknadsstyrelsen S. A. S. Tånneryd för att efter utredning framlägga förslag till program för det fortsatta byggandet av befolkningsskyddsrum. Utredningsmannen har den 30 december 1959 avgivit betänkande med förslag i ämnet (stencilerat).

Motiv

I. (Civilförsvarsstyrelsens anslagsframställning.)

1. Anslagen 1948/49—1960/61 uppgår till 36 790 000 kronor.

Till fullföljande av utbyggnaden i en andra etapp av tre bergfasta ledningscentraler beräknar civilförsvarsstyrelsen ett medelsbehov av 1 400 000 kronor. Under nästa budgetår bör anläggningsarbetet för sju bergfasta ledningscentraler påbörjas. Kostnaden för första byggnadsetappen av sex av dessa anläggningar samt fullt färdigställande av en anläggning beräknas till 2 300 000 kronor. För ytterligare en anläggning har beräknats 400 000 kronor.

För täckning av merkostnader på grund av under åren 1956—1958 uppkommen ökning av byggnadskostnadsindex begär styrelsen 1 000 000 kronor.

2. Anslagen till befolkningsskyddsrum för budgetåren 1950/51—1956/57 uppgår till 46 560 000 kronor. Statsbidragsbeloppet till redan beslutade anläggningar beräknas till 42 927 000 kronor. Enär statsmakterna ännu icke tagit ställning till det av särskilt tillkallad utredningsman framlagda förslaget till program för det fortsatta byggandet av befolkningsskyddsrum, anser sig styrelsen icke kunna äska medel för nybyggnad av sådana skyddsrum.

För täckning av merkostnader för befolkningsskyddsrum på grund av uppkommen byggnadsindexhöjning under åren 1956—1958 begär styrelsen 2 000 000 kronor.

3. För komplettering av stötvågsskydd m. m. i elva bergfasta ledningscentraler och sex befolkningsskyddsrum äskar styrelsen 550 000 resp. 2 310 000 kronor eller tillhopa 2 860 000 kronor.

4. För inrättande av ledningscentraler i normalskyddsrumsutförande, företrädesvis inplacerade i byggnader, och komplettering av stötvågsskydd m. m. i befintliga ledningscentraler i normalskyddsrumsutförande begär styrelsen för nästa budgetår 1 000 000 resp. 100 000 kronor.

5. För beräknat statsbidrag till Stockholms stad för skyddsanordningar vid en transformatorstation för Norrmalms kraftförsörjning (Tegnérstationen) har tidigare anvisats 496 000 kronor. Vidare har anvisats ett belopp av 366 000 kronor till beräknat statsbidrag till Stockholms stad för en liknande station i Nacka. Slutligen har tidigare anvisats tillhopa 170 000 kronor, avseende beräknat statsbidrag till Göteborgs stad för anordnande av detonationsskydd i stadens vattenverk vid Alelyckan. Av Stockholms stad ingiven slutredovisning av kostnaderna för Tegnérstationen framgår, att statsverkets kostnader understiger de beräknade med 74 571 kronor. Av slutredovisning för Nackastationen framgår, att kostnaderna överskrider anvisade medel med 27 660 kronor. Beträffande vattenverket vid Alelyckan beräknas en kostnadsökning uppkomma å 20 000 kronor. Styrelsen hemställer, att uppkommen besparing å Tegnérstationen måtte få användas för att täcka kostnadsökningarna för Nackastationen och Alelyckan.

6. För att skydda vissa av de mätställen, som skall finnas i civilförsvarets radiakorganisation, erfordras specialskyddsrum. De totala kostnaderna för dessa beräknas till 4 200 000 kronor. För nästa budgetår äskas en niondel härav eller i runt tal 470 000 kronor.

7. Vid s. k. fasta mätställen för mätning av radioaktiv strålning erfordras i marken fast gjutna betongfundament för instrumenten. Den totala kostnaden för anordnande av fundamenten uppgår till 101 200 kronor. Byggnadsanordningarna i fråga utföres av kommunerna med statsbidrag. Statens kostnader beräknas till 67 500 kronor.

II. (Utredningen angående fortsatt byggande av befolkningsskyddsrum.)

I den av riksdagen godkända propositionen nr 185/1956 uppdrogs nya riktlinjer för skyddsrumsbyggandet. Dessa innebär, att skyddsrum fortsättningsvis i princip skall inrättas i alla tätorter, som kan betraktas som anfallsmål. I de mest utsatta orterna, i synnerhet där man kan räkna med risk för atomvapenanfall, skall i inneområden och eljest särskilt riskfyllda delar endast byggas bergfasta skyddsrum. I övriga delar av dessa orter och i de mindre utsatta orterna anordnas skyddsrummen såsom normalskyddsrum. För den del av civilbefolkningen, som efter slutlig utrymning måste stanna kvar i de nämnda särskilt riskfyllda områdena, skall skyddsbehovet tillgodoses genom allmänna skyddsrum, s. k. befolkningsskyddsrum. Storleken och lokaliseringen av befolkningsskyddsrummen skall be-

stämmas med utgångspunkt från den verksamhet, som under krig skall fortgå i dessa områden. Skyddsplatserna skall inrättas såsom liggplatser, vilket medför att sittplats kan beredas åt ungefär fyra gånger så många personer, om skyddsrummen skulle behöva användas såsom katastrofskydd innan slutlig utrymning hunnit genomföras.

Antalet skyddsbehövande. Genom särskilda beslut år 1957 har Kungl. Maj:t bestämt de tätorter och områden i dessa, där skyldighet att inrätta enskilda skyddsrum inte skall gälla. Inom berörda områden, s. k. inneromården, skall skyddsbehovet enligt de uppdragna riktlinjerna för skyddsrumsbyggandet i stället tillgodoses genom allmänna befolkningsskyddsrum. De ifrågavarande städerna är Stockholm (med delar av Nacka, Solna och Sundbyberg), Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Borås, Örebro, Västerås och Gävle.

Utredningen har icke funnit tillräckliga skäl föreslå, att befolkningsskyddsrum inrättas i andra än de redan fastställda inneområdena.

Utredningens förslag syftar i första hand till ett byggnadsprogram, som tillgodoser skyddsbehovet för de människor, som vid slutlig utrymning måste stanna kvar för att fullgöra krigsviktig verksamhet inom de för kärnvapenanfall särskilt utsatta områdena. Därjämte beaktas, att skyddsrummen skall kunna användas som tillfälligt katastrofskydd för mångfaldigt flera personer än vid användning enligt det primära syftet, i fall orten anfalles innan planlagda utrymningar hunnit genomföras. Skyddsrum, som uteslutande eller huvudsakligen får användning som katastrofskydd i nyssnämnda bemärkelse, inbegripes däremot inte i programmet. Utredningen har visserligen vid sina undersökningar funnit, att trängande behov av sådana skyddsrum finns inom vissa områden, där någon verksamhet inte avses skola upprätthållas efter slutlig utrymning, men utredningen har utgått från att dylika behov får tillgodoses i ett senare utbyggnadsskede. Utanför byggnadsprogrammet faller vidare skyddet av produktionen såsom sådan.

Utredningen har låtit genomföra specialstudier över skyddsrumsbehovet inom inneområdena i de aktuella fjorton städerna. Beräkningarna grundas på uppgifter under första halvåret 1959 av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap rörande krigsproduktionen och dennas anpassning till den riskbedömning, som utgjort grunden för 1956 års riktlinjer för utrymning och skyddsrumsbyggande. Beträffande livsmedels- och fodermedelsindustrin har motsvarande bedömning gjorts av statens jordbruksnämnd. Man har därvid utgått från en mindre omfattande krigsproduktion än som tidigare ansetts oundgänglig. Tillsammans med övrig för krigsverksamheten oumbärlig personal i de berörda riskområdena beräknar utredningen behovet av skyddsplatser i befolkningsskyddsrum till totalt 69 000.

Behovet av skyddsrumsplatser i de aktuella inneområdena torde enligt utredningens bedömande med bibehållen principiell inriktning beträffande utrymning och skyddsrumsbyggande icke komma att ändras i väsentlig grad. Utredningen finner det dock angeläget understryka, att storleken av kvarvarande befolkning i de enskilda orterna måste bli föremål för en ny undersökning inför varje definitiv planering av ett skyddsrumsobjekt.

Principer för planeringen. Utredningen understryker, att den bästa lösningen av skyddsproblemen är att själva arbetsplatsen ges erforderligt skydd och att personalens viloskydd ordnas i anslutning till denna. Det bör i första hand vara en angelägenhet för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att i samverkan med vederbörande industriföretag lägga fram konkreta förslag till inrättande av bergverkstäder. Skyddade arbetsplatser kan emellertid anordnas endast i begränsad omfattning. Skyddsrum som är skilda från arbetsplatsen måste därför anordnas.

När det gäller att bestämma skyddsrummens lokalisering måste förvarningsmöjligheterna och även andra faktorer beaktas. Självklart är att risktagandet minskar ju kortare avståndet är mellan arbetsplatsen och skyddsrummet. Olika omständigheter gör emellertid, att skyddsrummen i allmänhet inte kan inrättas omedelbart invid arbetsplatsen. Grundförhållandena och den kringliggande bebyggelsen kan sålunda tvinga till en förläggning av skyddsrummet längre bort från arbetsplatsen. Av ekonomiska skäl kan inte heller bergfasta anläggningar byggas för varje arbetsplats oberoende av arbetsstyrkans storlek. I regel måste personalen sammanföras från flera arbetsplatser till ett gemensamt skyddsrum. Man måste därför mera generellt räkna med ett visst gångvägsavstånd till skyddsrummet. Detta innebär utan tvivel ett större risktagande, men vid uppgörandet av ett realistiskt skyddsrumsbyggnadsprogram kan en avvägning mellan säkerhetsintresset samt ekonomiska och praktiska synpunkter inte undvaras. Utredningen har på dessa skäl funnit, att man normalt får acceptera det längsta gångvägsavstånd, som är möjligt vid en förvarningstid av 2—3 minuter, d. v. s. omkring 200 m.

Det tekniska utförandet. Skyddsnivån hos ett skyddsrum bestämmes väsentligen av det övertryck, som skyddsrummet motstår. Vid en detonation av kärnvapen på optimal höjd (högdetonation) får detonationens tryck- och värmeverkan stor utbredning och maximal skadeeffekt ernås mot normal bostads- och industribebyggelse. Övertrycket vid varje storlek hos kärnladdningen blir vid en dylik detonation cirka 2,5 atmosfärer (at) i markytan rakt under detonationen (nollpunkten).

Vid en lågdetonation blir övertrycket i nollpunkten så stort, att ett absolut skydd för detta fall inte kan åstadkommas praktiskt-ekonomiskt. Av intresse är då det avstånd från nollpunkten, där skyddsrum med viss skyddsnivå ger tillräckligt skydd. Som exempel nämnes, att en skyddsnivå av 10 at skyddar på ett avstånd av 95 meter från nollpunkten vid en ladd-

ning av 20 kiloton, 550 meter vid 200 kiloton, 1 200 meter vid 2 megaton och 2 600 meter vid 20 megaton. En höjning av skyddsnivån utöver 10 at ger en förhållandevis ringa vinst i form av minskat avstånd. Sålunda minskar en höjning av skyddsnivån från 10 till 20 at avståndet från 260 till 190 meter vid en laddning av 20 kiloton och från 1 200 till 890 meter vid en laddning av 2 megaton. En dylik höjning av skyddsnivån för bergrum medför en kostnadsökning av cirka 4 procent. För betongrum torde merkostnaden vara betydande.

Utredningen föreslår, att befolkningsskyddsrummen utföres med en skyddsnivå motsvarande 10 at. Detta sammanfaller i stort med de skyddskrav, som civilförsvarsstyrelsen — i takt med successivt framkomna forskningsresultat rörande kärnvapnens verkningar — funnit sig böra ställa på de befolkningsskyddsrum, som f. n. är under byggnad. Ett skyddsrum, som motstår nämnda tryckverkan, ger även fullgott skydd mot värmestrålning och radioaktiv strålning.

Då i vissa fall skydd på en plats måste ordnas för endast ett fåtal personer, bör skyddsrum av mindre typ, s. k. specialskyddsrum, i standardutförande kunna komma till användning. Ett dylikt skyddsrum beräknas för tre personer kosta cirka 20 000 kronor och ha ungefär samma skyddsförmåga som ett befolkningsskyddsrum i bergfast utförande.

Byggnadsbehov och kostnader. Utredningen har i sina beräkningar utgått från att man så långt möjligt med hänsyn till lokaliseringen av den kvarvarande personalen utnyttjar befintliga skyddsrum. Härvid kommer främst ifråga de under 1950-talet byggda befolkningsskyddsrummen.

I de aktuella städernas inneområden finns 13 moderna befolkningsskyddsrum med en sammanlagd kapacitet av ungefär 29 000 liggplatser. Dessa skyddsrum kan med hänsyn till det största gångavstånd, som utredningen ansett böra tillåtas, utnyttjas med 10 300 platser till cirka 35 procent av skyddsutrymmet. I sin helhet får emellertid dessa skyddsrum en väsentlig betydelse såsom katastrofskydd, innan slutlig utrymning hunnit genomföras.

Av övriga i inneområdena befintliga skyddsrum kan 33 stycken lämpligen moderniseras för användning såsom befolkningsskyddsrum. Inom ramen för redan utsprängd (utbyggd) volym eller efter utvidgning av skyddsrummen till erforderlig storlek beräknas 7 200 liggplatser kunna ordnas på detta sätt.

I detta sammanhang erinrar utredningen om att ytterligare ett antal äldre skyddsrum finns, främst i Stockholms inneområden, vilka med hänsyn till olämpligt läge i förhållande till lokaliseringen av den kvarvarande personalen inte ansetts kunna tagas i anspråk och moderniseras såsom befolkningsskyddsrum. Dessa skyddsrum har dock värde i ett katastrofläge, då utrymning ej hunnit genomföras, och kan få betydelse även för

andra ändamål. Vid framdeles utförda ändringar av nu gällande planläggning beträffande kvarvarande verksamhet i inneområdena kan de successivt behöva moderniseras för användning såsom befolkningsskyddsrum eller såsom uppehållsplatser för civilförsvarets personal, för kommunala reparationsorgan eller för förvaring av arkivalier m. m.

Utredningen beräknar, att nya befolkningsskyddsrum i bergfast utförande behöver byggas med sammanlagt cirka 51 000 liggplatser. Enligt de ortsvis utförda studierna skulle detta behov tillgodoses genom 132 skyddsrum. Antalet platser i skyddsrummen ligger i regel mellan 150 och 1 400. Genomsnittligt får de en kapacitet av 375 liggplatser, vilket motsvarar en nettogolvyta per skyddsrum om 560 m². I förhållande till tidigare byggda befolkningsskyddsrum, där nettogolvytan genomsnittligt är 3 000 m², skulle det sålunda bli fråga om relativt små enheter.

Av ekonomiska skäl bör skyddsrummen ej lämpligen göras mindre än avsedda för 150 personer, d. v. s. med cirka 225 m² nettogolvyta. De lokala undersökningarna av skyddsrumsbehovet har emellertid visat, att skyddsrum i vissa fall bör dimensioneras för ett mindre antal personer. Från katastrofsynpunkt kan i sådana fall likväl möjligen övervägas att öka skyddsrumsstorleken till åtminstone 150 skyddsplatser, särskilt som merutrymmet erhålles för en relativt låg kostnad. Utredningen har emellertid i sina beräkningar dimensionerat skyddsrummen enbart för den i det föregående angivna kvarvarande personalen. Detta har lett till att i viss mindre omfattning räknats med skyddsrum för mellan 40 och 150 personer.

Specialskyddsrum behöver enligt utredningens beräkningar utföras till ett antal av cirka 170 stycken för något mer än 500 personer.

De av utredningen framlagda studierna över byggnadsbehovet gör inte anspråk på att vara några egentliga generalplaner för den fortsatta utbyggnaden av befolkningsskyddsrum. Utredningen anser dem likväl utgöra ett tillräckligt underlag för beräkning av de ungefärliga totalkostnaderna för ett skyddsrumsbyggnadsprogram.

Kostnaderna för komplettering och modernisering av befintliga skyddsrum samt för nybyggnad av ytterligare skyddsrum beräknas uppgå till 190 miljoner kronor. Genomsnittskostnaden per skyddsplats uppskattas till cirka 3 000 kronor. Häri ingår beräknade kostnader för sådan särskild utrustning, som är nödvändig med hänsyn till att skyddsrummen kan komma att bli en mera varaktig uppehållsplats för de skyddssökande.

Av de totala kostnaderna utgör 43 miljoner kronor kostnader för skyddsplatser åt personal vid kommunikationsverken och kraftföretagen samt viss civilförsvarspersonal. Dessa kostnader, som bestrides i särskild ordning, skall avräknas när det gäller att ange medelsbehovet för inrättande av erforderliga egentliga befolkningsskyddsrum. Medelsbehovet för befolkningsskyddsrum utgör alltså 147 miljoner kronor. Av beloppet skall enligt

gällande regler 71 miljoner kronor utgå i statsbidrag från anslaget till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. Den kommunala andelen utgör 76 miljoner kronor, varav skyddsrummens fredsanvändningsvärde beräknas motsvara 30 procent, d. v. s. 40 miljoner kronor.

Utredningen finner det uppenbart, att utbyggnaden kräver åtskillig tid att genomföra. Det bör dock vara möjligt att genomföra det föreslagna utbyggnadsprogrammet, som av utredningen betraktas såsom ett minimiprogram, under samma tid som beräknats för omorganisationen av civilförsvaret, d. v. s. under en tioårsperiod.

Yttranden

II. Över utredningen angående fortsatt byggande av befolkningsskyddsrum har yttranden avgivits av överbefälhavaren, fortifikationsförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, arbetsmarknadsstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, generalpoststyrelsen, statskontoret, statens jordbruksnämnd, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, generaltullstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Örebro, Västmanlands och Gävleborgs län samt svenska stadsförbundet, Sveriges industriförbund, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, Sveriges civilförsvarsförbund och Aktiebolaget Wilhelm Becker. Till remisshandlingarna har fogats yttranden av stadskollegiet i Stockholm och Hälsingborg, stadsfullmäktige i Borås och Västerås, drätselkammaren i Malmö, Jönköping och Gävle, civilförsvarsnämnderna i Göteborg, Örebro och Karlskoga samt civilförsvarscheferna i Stockholm, Jönköping, Malmö, Hälsingborg, Göteborg och Borås.

Utredningens förslag att en plan för fortsatt byggande av befolkningsskyddsrum bör finnas, varmed samordnas andra förekommande skyddsbehov, understrykes i remissyttrandena.

Civilförsvarsstyrelsen uttalar, att genomförandet av förslaget skulle innebära en väsentlig ökning av möjligheterna till skydd för de kvarvarande efter utrymning i de mest utsatta orterna. Av beredskapsskäl bör därför ifrågavarande befolkningsskyddsrum snarast utföras. Förslaget tillgodoser dock inte kravet på katastrofskydd för dem som inte hunnit utrymma. En närmare utredning om behovet av sådant skydd finner styrelsen erforderlig. Ett samgående i planläggningen av skyddsrum för katastrofskydd och befolkningsskyddsrum synes då önskvärt.

Överbefälhavaren biträder utredningens förslag men erinrar om att utredningen ansett det ligga utanför uppdraget att föreslå skyddsrum, som uteslutande eller huvudsakligen avses som katastrofskydd för icke utrymd befolkning. Möjligheten att som utredningen tänkt sig utforma och utrusta befolkningsskyddsrummen så att de i någon mån ökar katastrofskyddet,

måste utnyttjas med tanke på att utrymning främst av de största orterna kan befaras ta lång tid. Ett betydligt mer omfattande program för skyddsrumsbyggande vore dessutom önskvärt.

Fortifikationsförvaltningen, överståthållarämbetet och *länsstyrelserna i Stockholms, Blekinge* och *Gävleborgs län* understryker likaledes angelägenheten av att katastrofskyddet blir i möjligaste mån tillgodosett.

Landsorganisationen understryker angelägenheten av att högvärdiga befolkningsskyddsrum planeras och inrättas och framhåller, att denna skyddsrumstyp i princip inte bör reserveras för städer med visst större befolkningsantal utan komma till användning i varje tätort, som av ekonomiska eller militära skäl kan antagas vara ett särskilt utsatt anfallsmål. Med en sådan principiell utgångspunkt är det tydligt att utredningsmannens förslag innebär ett minimum.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap framhåller, att krigsproduktionsplanläggningen i hög grad kommer att bestämma det totala behovet av skyddsrumsplatser. Denna planläggning undergår ständiga förändringar, varvid man strävar efter att i möjligaste mån minska krigsproduktionen i utrymningsorterna. Den planlagda produktionen i de större städernas inneområden är därför i dag ej obetydligt mindre än den var då utredningens beräkningar gjordes. Riksnämnden anser dock icke, att man av denna anledning bör reducera det föreslagna utbyggnadsprogrammet. Nya behov av krigsproduktion, som icke kan tillgodoses annorstädes än hos industriföretag i en utrymningsort, kan ju uppkomma.

Civilförsvarsstyrelsen ansluter sig till uppfattningen att viss rörlighet i krigsproduktionen är ofrånkomlig och att detta kräver en undersökning av den kvarvarande befolkningens storlek inför varje definitiv planering av ett skyddsrumsobjekt. Styrelsen rekommenderar en ytterst noggrann och restriktiv uttagning av krigsindustrier i såväl nuvarande inneområden som i utsatta områden i övriga orter med slutlig utrymning. Skydd för personal vid krigsviktig industri eller annan verksamhet kan behövas också i andra orter än de föreslagna fjorton städerna. Styrelsen finner, att behovet härav kan tillgodoses med stöd av 28 § 2 stycket civilförsvarslagen. Detta kommer emellertid att kräva ökad medelstilldelning, vilket utredningen inte tagit hänsyn till i sina beräkningar.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i huvudsak icke någon erinran mot i betänkandet framlagt program för det fortsatta byggandet av befolkningsskyddsrum. Styrelsen vill dock starkt betona utredningsmannens uttalande om att storleken av den efter slutlig utrymning kvarvarande befolkningen i de enskilda städernas inneområden omprövas inför planeringen av varje nytt skyddsrum.

Civilförsvarsstyrelsen understryker, att det effektivaste sättet att skydda befolkningen i inneområdena är att förlägga arbetsplatserna till bergfasta skyddsrum. En utbyggnad av bergverkstäder för krigsindustrin i

inneområdena är därför angelägen att få till stånd. Styrelsen framhåller i detta sammanhang, att de som tillhör arbetande skift i inneområdena eljest kommer att löpa en mycket stor risk.

Landsorganisationen förordar, att konkreta förslag till bergverkstäder skyndsamt utformas.

Beträffande principerna för skyddsrumsplaneringen i inneområdena uttalar *civilförsvarsstyrelsen,* att den bedömning, som legat till grund för utredningens förslag om maximalt gångvägsavstånd av 200 meter, inte kan anses motiverat av nuläget och den utveckling, som kan förutses beträffande förvarning.

Osäkerheten beträffande förvarning vid anfall med flygplan och främst avsaknaden av möjlighet till förvarning, då det gäller ballistiska robotar, gör nämligen att gångvägsavståndet har oväsentlig betydelse i skyddshänseende. En skyddsrumsplanering med förhållandevis små enheter medför också avsevärt ökade kostnader jämfört med färre men större enheter. Styrelsen föreslår i stället, att befolkningsskyddsrummen utföres i en i möjligaste mån ekonomisk storlek, vilken uppgår till minst 1 200—1 500 m². Med hänsyn till att tillräcklig förvarningstid icke är utesluten samt av psykologiska skäl anser styrelsen att skyddsrummen bör placeras så att huvuddelen av de skyddssökande får kortast möjliga gångväg, där det är möjligt utan påtagliga kostnadsökningar.

Bestämmandet av skyddsnivån till 10 at granskas kritiskt av några remissmyndigheter.

Fortifikationsförvaltningen hänvisar till yttrande som avgivits av dess forskningschef. Denne godtager utredningens resonemang om lämplig skyddsnivå, om man utgår från att angriparen primärt avser att vålla skadegörelse på bebyggelsen och endast sekundärt avser att skada skyddsrummen. Däremot delar han inte uppfattningen, att en höjning av skyddsnivån utöver 10 at skulle vara av förhållandevis ringa värde. Det för bedömningen relevanta värdet är inte skaderadien utan förhållandet mellan de sårbara ytorna. En höjning av skyddsnivån från 5 till 10 at kostar enligt utredningen cirka 4 procent för bergrum och minskar den sårbara målytan med cirka 40 procent. En ytterligare höjning från 10 till 20 at kostar ytterligare cirka 4 procent och minskar den sårbara målytan med cirka 45 procent i förhållande till målytan vid 10 at. Man finner således, att träffrisken (utslagningsrisken) minskar med cirka 45 procent genom att skyddsnivån höjes från 10 till 20 at. Utredningens förslag att befolkningsskyddsrummen i fortsättningen utföres med en skyddsnivå av 10 at synes därför alltför kategorisk. Befolkningsskyddsrummen bör i fortsättningen gentemot kärnvapenverkan ges en skyddsnivå av *minst* 10 at. För bergrum, där dörrar eller portar kan anordnas med relativt små spännvidder, bör möjligheterna att öka skyddsnivån inom ekonomiskt rimlig ram (högst 2 procent kostnadsökning) tillvaratagas. 20 at motsvarar därvid önskvärd nivå.

Försvarets forskningsanstalt framhåller, att en höjning av skyddsnivån till såväl 20 som 30 at kan övervägas i vissa fall.

Uppfattningen att 10 at bör fastställas som den undre gränsen och att en högre nivå bör eftersträvas i de fall kostnaderna är måttliga delas av *civilförsvarsstyrelsen, överbefälhavaren* samt *länsstyrelserna i Stockholms* och *Uppsala län.*

Utredningens beräkningar av nybyggnadsbehovet lämnas i allmänhet utan erinran av remissmyndigheterna.

Civilförsvarsstyrelsen finner dock som en följd av uppfattningen att skyddsrumsplaneringen bör ske utan hänsyn till maximerat gångvägsavstånd, att befintliga befolkningsskyddsrum helt kan utnyttjas och att behovet av nya anläggningar därigenom minskar. Styrelsen räknar ej heller med att specialskyddsrum inrättas.

Statskontoret understryker utredningens uttalande att den generalplan för byggandet, som föreslås upprättad, tid efter annan bör revideras. Förhållandena manar till försiktighet, när det gäller att för en längre tidsperiod fastställa program för skyddsrumsbyggandet.

Kostnaderna för utbyggnaden av befolkningsskyddsrum i de fjorton orterna har under förutsättningen att gångvägsavståndet icke maximeras, beräknats av *civilförsvarsstyrelsen* till cirka 114 miljoner kronor, varav i statsbidrag cirka 43 miljoner kronor.

Stadskollegiet i Stockholm räknar med att anläggningskostnaderna för programmets genomförande i vad avser Stockholm blir betydligt högre än vad utredningen beräknat. Stadens nettokostnader skulle bli cirka 20 miljoner kronor mot cirka 10 miljoner kronor enligt utredningens beräkningar. Kostnadsdifferensen är närmast att hänföra till att staden med ledning av kända kostnader för redan iordningställda bergskyddsrum uppskattar kostnaden per skyddsrumplats till omkring 5 000 kronor, medan utredningen angivit motsvarande kostnad till cirka 3 000 kronor. Vidare anger stadskollegiet fredsanvändningsvärdet till 15 procent av totalkostnaderna. Kollegiet anser det vara av väsentlig betydelse, att utbyggnaden samordnas med övriga byggnadsplaner och så vitt möjligt göres beroende av bl. a. planerna för saneringen av de delar av staden, där skyddsrum lämpligen bör ifrågakomma. En samordning med industriernas utbyggnadsplaner bör även eftersträvas.

Svenska stadsförbundet uttalar, att ett realiserande av programmet enligt de uppdragna riktlinjerna kommer att medföra betydande ekonomiska investeringar för de städer, som omfattas av förslaget. Kostnaderna för befolkningsskyddsrummen anses vara av den art, att de helt bör gäldas av statsmedel. Förbundet erinrar om att dessa skyddsrum endast i mycket ringa grad är avsedda att tjäna som tillfälligt katastrofskydd för städernas civilbefolkning och att de nästan uteslutande avses för det mycket begränsade antal personer, som efter slutlig utrymning förutsättes stanna kvar

på orten för att fullgöra för hela rikets totalförsvar oundgängligen nödvändig verksamhet.

Departementschefen

När de nya riktlinjerna för civilförsvarets förebyggande åtgärder uppdrogs genom riksdagens beslut år 1956, sattes utrymningen mer än tidigare i förgrunden såsom den viktigaste åtgärden. Det stod emellertid klart, att långtgående utrymningar inte som enda förebyggande åtgärd kunde tillgodose kraven på ett rimligt skydd för civilbefolkningen i händelse av krig. Hänsyn måste tagas till att utrymningarna planeras att vidtagas successivt och att även i de orter, som avsågs skola slutligt utrymmas en mindre del av befolkningen blir kvar för den krigsviktiga verksamhet, som måste fortsättas i orten efter en sådan utrymning. Med hänsyn härtill och för att bereda skydd vid överraskande anfall måste som en förebyggande åtgärd även byggas skyddsrum av olika slag. I orter som betraktas som anfallsmål inrättas sålunda enskilda skyddsrum, i regel såsom normalskyddsrum. Byggnadsskyldigheten i fråga berör f. n. omkring 200 orter. I 14 av dessa orter har emellertid vissa områden, s. k. inneområden, undantagits från skyldigheten att inrätta enskilda skyddsrum på grund av att normalskyddsrum av olika skäl där inte ger ett tillräckligt skydd. Skyddsbehovet skall i de berörda områdena i stället tillgodoses genom allmänna befolkningsskyddsrum.

Föreliggande förslag till program för utbyggnaden av befolkningsskyddsrum motsvarar i huvudsak de krav, som uppställts genom 1956 års riktlinjer beträffande skydd för dem som är kvar efter utrymning inom särskilt utsatta områden. Ansträngningar har gjorts att i möjligaste mån förlägga krigsviktig produktion och annan krigsviktig verksamhet till mindre utsatta platser och att på så sätt anpassa denna del av försvarsförberedelserna till den nya riskbedömningen. Sådan verksamhet kan emellertid inte helt undvaras inom områdena i fråga. Det måste därför vara en angelägen uppgift att söka minska de stora riskerna för dem som får sin verksamhet förlagd dit.

Eftersom det både praktiskt och ekonomiskt torde vara omöjligt att i större omfattning få till stånd bergverkstäder eller dylikt, i vilka skydd ges de anställda även under arbetstid, bör befolkningsskyddsrum inrättas i så nära anslutning till arbetsplatsen som möjligt. I första hand gäller det nämligen att förbättra skyddet för dem som i krig får sin verksamhet förlagd till de riskfyllda inneområdena.

Som utredningen framhållit måste emellertid även andra faktorer än risksynpunkterna inverka på bestämmandet av skyddsrummens belägenhet i varje särskilt fall. Både ekonomiska och skyddstekniska synpunkter gör sig gällande. Bl. a. bör skyddsrum anordnas gemensamt för två eller flera arbetsplatser, där det låter sig göra med hänsyn till att skyddsrummet måste vara så beläget att det kan nås tillräckligt snabbt. Härigenom kan

större skyddsenheter ernås till förhållandevis lägre kostnader per skyddsplats räknat. Vidare bör av skyddstekniska skäl skyddsrummen förläggas till berg i möjligaste mån. Den allmänna norm för längsta gångavstånd mellan arbetsplats och skyddsrum, som utredningen med utgångspunkt från möjliga förvarningstider och här berörda skyddstekniska och ekonomiska synpunkter kommit till, nämligen 200 meter, synes kunna godtagas. Givetvis får man dock vara beredd att göra avsteg från denna norm, då de lokala förhållandena föranleder härtill.

Ett genomförande av det av utredningen föreslagna byggnadsprogrammet skulle innebära en betydande förbättring av katastrofskyddet även för dem, som inte hunnit att utrymma innan ett anfall kommer. De möjligheter som står till buds att för relativt begränsad kostnadsökning ytterligare förbättra katastrofskyddet utan att i någon väsentlig utsträckning minska skyddet för dem som skall stanna kvar efter slutlig utrymning bör för varje särskilt fall prövas. En sådan prövning är särskilt angelägen i de fall då skyddsrummen eljest måste utföras i förhållandevis oekonomiska storlekar. Hänsyn till katastrofskyddssynpunkterna torde även föranleda, att specialskyddsrum för endast ett fåtal personer och andra mindre skyddsrum, i den mån sådana icke kan undvaras, ges lägre prioritet än övriga skyddsrum.

Vad utredningen och remissmyndigheterna anfört rörande lämplig skyddsnivå för befolkningsskyddsrummen synes mig böra leda till att skyddsrummen utföres så att de motstår ett övertryck av minst 10 atmosfärer.

Vad utredningen anfört beträffande kostnaderna och dessas fördelning kan jag i stort sett biträda. Som såväl utredningen som remissmyndigheterna framhållit är emellertid planeringen av nya befolkningsskyddsrum fortlöpande underkastad förändringar beroende på att ändringar göres i planerna för bl. a. krigsproduktionens omfattning och lokalisering. Också utvecklingen på det militärtekniska området sker numera så snabbt, att ändrade förutsättningar för skyddsrumsplaneringen i de ifrågavarande inneområdena inte kan uteslutas. De i det föregående uppdragna riktlinjerna bör dock tills vidare tjäna till ledning vid den fortsatta utbyggnaden av befolkningsskyddsrum. En utbyggnad i den omfattning utredningen föreslagit bör enligt min mening betraktas som ett minimiprogram. Av förut anförda skäl kan man inte binda sig för något bestämt byggnadsprogram.

I avvaktan på att klarhet skulle vinnas om principerna för planeringen av det fortsatta byggandet av befolkningsskyddsrum har nya sådana skyddsrum inte påbörjats under de senaste fem åren. Med utgångspunkt från vad jag i det föregående förordat finner jag det vara angeläget, att byggnadsverksamheten nu åter kommer igång. Härvid bör de tillfällen tillvaratagas, som ges att knyta an byggandet av befolkningsskyddsrum till aktuella kommunala eller andra byggnadsprojekt, varigenom en ekonomiskt fördelaktig lösning och gynnsam fredsanvändning kan ernås.

Av tidigare beviljade anslag till befolkningsskyddsrum beräknas enligt preliminär bedömning av civilförsvarsstyrelsen cirka 3,5 miljoner kronor vara odisponerade, sedan statsbidrag utgått till redan beslutade anläggningar. Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 1 000 000 kronor för inrättande av nya befolkningsskyddsrum. Detta skulle innebära, att cirka 4,5 miljoner kronor kan användas för sådant ändamål. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att besluta angående medlens ianspråktagande.

Fullföljandet av utbyggnaden i andra etappen av bergfasta ledningscentraler och påbörjandet av nya sådana centraler kan, enligt vad jag inhämtat, tills vidare anstå. För att täcka ökade byggnadskostnader för redan beslutade bergfasta ledningscentraler och befolkningsskyddsrum beräknar jag i enlighet med civilförsvarsstyrelsens förslag (1 000 000 + 2 000 000) 3 000 000 kronor.

För komplettering av äldre bergfasta ledningscentraler och befolkningsskyddsrum bör för nästa budgetår anvisas (550 000 + 1 310 000) 1 860 000 kronor.

Till nybyggnad av allmänna skyddsrum i normalskyddsrumsutförande och komplettering av äldre sådana skyddsrum föreslår jag, att för nästa budgetår anvisas (500 000 + 100 000) 600 000 kronor.

Vad angår de kommunala tekniska verken förordar jag, att uppkommen besparing å beräknad kostnad för Tegnérstationen i Stockholm användes för att enligt styrelsens förslag täcka de uppkomna fördyringarna för färdigställandet av stationen i Nacka och vattenverket vid Alelyckan i Göteborg. Jag föreslår även, att av besparingen i fråga tages i anspråk 26 000 kronor för slutlig reglering av statsbidrag till skyddsanordningar vid transformator- och mottagningsstationen i Sundsvall, varom beslut fattades av 1958 års riksdag.

Vad styrelsen anfört beträffande anordnandet av fundament till vissa instrument för mätning av radioaktiv strålning kan jag biträda. Jag beräknar för ändamålet 40 000 kronor under nästa budgetår.

Vid bifall till mina förslag skulle anslaget för nästa budgetår upptagas med sammanlagt (1 000 000 + 3 000 000 + 1 860 000 + 600 000 + 40 000) 6 500 000 (+ 1 975 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kronor.

[181] 11. **Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 423 671
1960/61 (statsliggaren s. 1222)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

I sina medelsäskanden för budgetåret 1960/61 anmälde styrelsen, att antalet nyuppförda skolskyddsrum kunde förväntas minska till följd av ikraftträdandet av nya riktlinjer för skyddsrumsbyggandet. Med hänsyn till den stora eftersläpningen beträffande statsbidragsansökningarna finner styrelsen dock, att anslaget alltfort bör upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen

I likhet med civilförsvarsstyrelsen förordar jag, att anslaget uppföres med samma belopp som i gällande riksstat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[182] **12. Bidrag till vissa frivilliga organisationer**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	322 000	242 700
1960/61 (statsliggaren s. 1218)	400 000	
1961/62 (förslag)	680 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 480 850 kronor. Styrelsen föreslår, att medel beräknas för bidrag till Sveriges civilförsvarsförbunds verksamhet med 160 850 kronor, till utbildningsverksamhet i självskydd med 600 000 kronor, till Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbunds utbildning av bilförare med 24 000 kronor, till Svenska aeroklubben för upprättande av en frivillig flygkår med 91 000 kronor samt till riksförbundet Sveriges lottakårers utbildning av förplägnadslottor åt civilförsvaret med 5 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att ifrågavarande anslag uppräknas med 280 000 kronor, i första hand för att möjliggöra självskyddsutbildning i ökad omfattning. Anslaget bör således för nästa budgetår upptagas med 680 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma om anslagets fördelning för avsedda ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa frivilliga organisationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 680 000 kronor.

[183] 13. **Viss sambandsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	273 000	204 883
1960/61 (statsliggaren s. 1232)	753 000	
1961/62 (förslag)	900 000	

Yrkande

Statens signalskyddsnämnd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 304 000 kronor.

En redogörelse för innebörden av nämndens förslag bör med hänsyn till ärendets natur icke lämnas i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 900 000 (+ 147 000) kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss sambandsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[184] 14. **Anskaffning av viss sambandsmateriel**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	550 000	86 303
1960/61 (statsliggaren s. 1232)	550 000	
1961/62 (förslag)	550 000	

Yrkande

Statens signalskyddsnämnd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor och att bemyndigande meddelas om utläggande av beställningar å materiel för ett belopp av 850 000 kronor.

En redogörelse för innebörden av nämndens förslag bör med hänsyn till ärendets natur icke lämnas i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag anser mig icke kunna tillstyrka nämndens hemställan om bemyndigande att beställa viss materiel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av viss sambandsmateriel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kronor.

[185] 15. **Statens brandinspektion: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	189 300	185 053
1960/61 (statsliggaren s. 1222)	194 800	
1961/62 (förslag)	201 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 18 500 kronor.

	Ökning
1. Arvoden åt länsbrandinspektörerna m. fl.	12 000
2. Omräkning	6 453
3. Avrundning	47
	18 500

Motiv

1. Anslagsposten bör uppräknas med hänsyn till vidtagna löneregleringar för statstjänstemän.

Departementschefen

Civilförsvarsstyrelsens förslag om uppräkning av anslagsposten till arvoden åt länsbrandinspektörerna kan jag ej tillstyrka.

Den automatiska utgiftsstegringen för rörligt tillägg m. m. beräknar jag till 6 200 kronor. Med hänsyn härtill beräknar jag anslaget till (194 800 + 6 200) 201 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens brandinspektion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

A. *Riksbrandinspektören*	
1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, *förslagsvis*	32 900
2. Arvoden åt sakkunniga	33 300
3. Vissa pensionskostnader för sakkunniga, *förslagsvis*	5 000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	9 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	400
B. *Länsbrandinspektörerna, länsskogsbrandinspektörerna och biträden åt länsskogsbrandinspektörerna*	
Arvoden	119 700
Summa kronor	201 000;

b) till *Statens brandinspektion: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 201 000 kronor.

[186] **16. Statens brandinspektion: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	75 500	67 938
1960/61 (statsliggaren s. 1223)	76 700	
1961/62 (förslag)	78 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 4 000 kronor. Höjningen avser anslagsposten till reseersättningar åt länsbrandinspektörerna m. fl.

Motiv

Myndigheternas ökade anspråk på länsbrandinspektörernas medverkan föranleder en utvidgning av reseverksamheten.

Departementschefen

Jag förordar, att anslagsposten till reseersättningar åt länsbrandinspektörerna m. fl. uppräknas med 1 300 kronor. Anslaget bör i enlighet härmed bestämmas till (76 700 + 1 300) 78 000 kronor.

Med anledning av en av riksbrandinspektören gjord framställning föreslår jag vidare, att av anslagsposten till reseersättningar åt riksbrandinspektören m. fl. ett belopp av 1 000 kronor avses för internordiska resor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens brandinspektion: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 78 000 kronor.

[187] **17. Statens brandskola: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	189 000	170 394
1960/61 (statsliggaren s. 1224)	201 800	
1961/62 (förslag)	218 000	

Yrkande

Styrelsen för statens brandskola (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 32 000 kronor.

	Ökning
1. *Lönereglering*	
Kanslibiträde Ae 7 i st. f. kontorsbiträde Ae 5	531
2. *Arvoden till timlärare vid följande kurser*	
Kat. I	
Brandchefskurser, brandmästarekurs och brandförmanskurs	10 050
Kat. II	
Brandchefskurser, branmästarekurs, brandförmanskurs samt repetitionskurser	150
Kat. III	
Brandschefskurser och repetitionskurser	3 150
Övriga kurser	
Specialkurser, kurser för skorstensfejare samt skogsbrandsläckningskurser	4 450
3. *Övriga arvoden m. m.*	
Expeditionshjälp samt arvode till kompendieförfattare	2 000
4. *Omräkning*	11 669
	32 000

Motiv

1. Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 183).

2. Under budgetåret 1961/62 anordnas 4:e perioden av brandchefskurs kat. I. Vidare anordnas endast en brandförmanskurs kat. I och en brandmästare- och brandförmanskurs kat. II i stället för under innevarande budgetår två av vardera. Därjämte tillkommer behov av en repetitionskurs för brandmästare och brandförmän kat. II. Styrelsen föreslår vidare att timlärararvodena vid skolan uppräknas.

3. Ökningen motiveras av bl. a. behovet av medel för arvoden till expeditionshjälp åt kursledarna vid kurserna i landsorten.

Departementschefen

Jag förordar, att undervisningen under nästa budgetår erhåller den omfattning styrelsen föreslagit, vilket innebär ett ökat medelsbehov för avlöning av timlärare med 3 650 kronor.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordar jag, att en kontorsbiträdestjänst uppflyttas till kanslibiträdestjänst.

Övriga av styrelsen framlagda förslag är jag ej beredd att biträda.

Med hänsyn härtill och med beaktande av det ökade medelsbehovet på grund av löneklassuppflyttningar m. m. beräknar jag anslaget till (201 800 + 3 650 + 531 + 11 669) i runt tal 218 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens brandskola, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1.	Avlöning till ordinarie tjänsteman, *förslagsvis*	33 000
2.	Arvoden till styrelsens ledamöter och suppleanter, *förslagsvis*	1 900
3.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	159 100
4.	Rörligt tillägg, *förslagsvis*	22 000
5.	Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	2 000
	Summa kronor	218 000;

b) till *Statens brandskola: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 218 000 kronor.

[188] **18. Statens brandskola: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	91 900	83 895
1960/61 (statsliggaren s. 1224)	94 800	
1961/62 (förslag)	101 000	

Yrkande

Styrelsen för statens brandskola (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 20 800 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Övriga expenser	63 726	67 900	75 700	7 800
2. Diverse utgifter	8 766	12 000	25 000	13 000
				20 800

Motiv

1. På grund av löneförhöjning för städningspersonal bör delposten för renhållning m. m. ökas med 800 kronor. Delposten för telegram, telefon och annonser har på grund av de inträffade taxe- och prisstegringarna upptagits med 2 500 kronor, vilket innebär en ökning med 500 kronor.

Delposten till inköp av läroböcker bör uppräknas med 6 500 kronor på grund av bl. a. behovet av ytterligare kurslitteratur.

2. Den materiel för åskådningsundervisning som brandskolan disponerar är av mycket ringa omfattning. För uppnående av studiemålen är det angeläget, att brandskolan förses med tidsenlig utrustning för åskådnings- och laborationsundervisning.

Departementschefen

Delposten till övriga expenser torde böra uppräknas med 4 200 kronor. För diverse utgifter beräknar jag ett medelsbehov av 14 000 (+ 2 000) kronor. Anslaget torde i enlighet härmed böra bestämmas till (94 800 + 4 200 + 2 000) 101 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens brandskola: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 101 000 kronor.

[189] **19. Bidrag till förebyggande och släckning av brand**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	775 000	5 006 191
1960/61 (statsliggaren s. 1225)	890 000	
1961/62 (förslag)	975 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 85 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Skogsbrandsbevakning	575 000	265 000	300 000	35 000
2. Ersättning för verksamhet vid brandsläckning m. m.	3 852 757	550 000	600 000	50 000
				85 000

Motiv

1.—2. Posterna belastades kraftigt under föregående budgetår på grund av den osedvanligt torra väderleken. Med hänsyn till den allmänna kostnadsutvecklingen bör en viss uppräkning göras.

Departementschefen

I likhet med civilförsvarsstyrelsen anser jag anslagsposterna till skogsbrandbevakning och till ersättning för verksamhet vid brandsläckning m. m. böra uppräknas med 35 000 kronor resp. 50 000 kronor. Anslaget torde i enlighet härmed böra bestämmas till (890 000 + 35 000 + 50 000) 975 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till förebyggande och släckning av brand* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 975 000 kronor.

F. Diverse

[190] **1. Statens utlänningskommission: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 045 000	2 778 378
1960/61 (statsliggaren s. 1227)	2 952 000	
1961/62 (förslag)	3 232 000	

Yrkande

Statens utlänningskommission (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 280 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner	+ 6 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	— 42 618
3. Omräkning	+ 316 618
	+ **280 000**

Motiv

Antalet icke-nordbor i Sverige har under budgetåret 1959/60 minskat något. Sålunda uppgick antalet icke-nordbor med uppehållstillstånd den 1 juli 1960 till 45 519, vilket är 4 428 färre än vid motsvarande tidpunkt föregående år. Under budgetåret har 5 894 icke-nordbor förvärvat svenskt medborgarskap.

Antalet arbetsanmälda utlänningar — såväl nordbor som icke-nordbor — uppgick den 1 juli 1960 till 108 406, vilket innebär en ökning med cirka 9 400 i förhållande till motsvarande tidpunkt 1959. Ökningen hänför sig främst till de nordiska arbetstagarna, vilkas antal stigit med 7 400.

Antalet ärenden angående inresevisering, uppehålls- och arbetstillstånd samt avlägsnande och verkställighet har ökat från 54 642 under budgetåret 1958/59 till 56 664 under budgetåret 1959/60.

1. Anslagsökningen är av automatisk natur.

2. Överförandet till Sverige av flyktingar från olika läger i Mellaneuropa och den stegrade resandetrafiken från öststaterna föranledde år 1957 inrättandet av en extra amanuenstjänst hos kommissionen. Denna tjänst har kommissionen därefter medgivits rätt att behålla, senast intill den 1 juli 1961. Då resandetrafiken från öststaterna alltjämt är av betydande omfattning och då hjälpaktionerna för flyktingar i Mellaneuropa sannolikt kommer att fortsätta även under budgetåret 1961/62 anser kommissionen det nödvändigt att behålla ifrågavarande extra amanuenstjänst även under nästa budgetår.

Under anslagsposten beräknas vissa besparingar kunna göras. Med hän-

syn till att vikariatsförordnande endast utgår på vissa tjänster och endast vid förordnanden av längre varaktighet än sju dagar kommer tjänstledighetsavdragen att överstiga vikariatsersättningarna. Vidare kan vissa nu anställda tjänstemän i samband med avgång eller befordran ersättas med tjänstemän placerade i lägre löneklasser.

Departementschefen

I ett den 4 oktober 1960 avlämnat betänkande har landshövdingen M. Wahlbäck i egenskap av särskilt tillkallad sakkunnig framlagt förslag beträffande den inre utlänningskontrollen. Utredningsmannen föreslår bl. a., att utlänningskontrollen liksom hittills i huvudsak skall bygga på bostads- och arbetsanmälningar. Dock skall enligt förslaget statens utlänningskommission tills vidare företaga en sådan sortering av inkommande bostadsanmälningar, att av hotell eller pensionat eller tältplatsupplåtare gjorda anmälningar om upplåtelse av bostad till utlänning, vilken icke är underkastad viseringsplikt, omedelbart utgallras samt att övriga bostadsanmälningar i likhet med vad nu är fallet snarast möjligt ordnas och insättes i kommissionens centralregister. Den föreslagna förenklade registreringen innebär enligt utredningsmannen icke att all kontroll av utlänningar på hotell och pensionat upphör. De lokala polismyndigheternas åligganden beträffande granskning av bostadsanmälningar och övervakning av att anmälningsskyldigheten iakttages förutsättes bli oförändrade. Utredningsmannen föreslår att Kungl. Maj:t i brev till länsstyrelserna måtte inskärpa vikten av att tillräcklig polispersonal avdelas för den inre utlänningskontrollen så att denna blir i avsedd omfattning upprätthållen. Över utredningsmannens förslag har yttranden avgivits av bl. a. samtliga länsstyrelser, statskontoret, statens organisationsnämnd, försvarsstaben, generalpoststyrelsen, statens kriminaltekniska anstalt, statens utlänningskommission, statspolisintendenten och polisväsendets organisationsnämnd. Flertalet remissmyndigheter framför allvarliga betänkligheter mot genomförande av förslaget att förenkla registreringen om icke även polisens resurser för den inre utlänningskontrollen utökas. Särskilt framhålles svårigheterna att rekrytera polispersonal i de största städerna, där utlänningskontrollen måste anses mest angelägen.

För egen del är jag på grund av vad som anförts vid remissbehandlingen och med hänsyn till att 1957 års polisutredning inom den närmaste tiden kommer att redovisa ett principbetänkande avseende främst huvudmannaskapet för polisväsendet icke nu beredd att taga ställning till ifrågavarande förslag.

Vidkommande de av statens utlänningskommission gjorda anslagsäskandena förordar jag att den extra amanuens, som tillfälligt anställts vid kommissionen för uppgifter i samband med hjälpaktioner för flyktingar, får kvarstå jämväl under nästa budgetår, så länge tjänsten prövas oundgängligen erforderlig.

Med hänsyn till det anförda och med beaktande av det ökade medelsbehovet på grund av ökat rörligt tillägg m. m. beräknar jag anslaget till (2 952 000 + 280 000) 3 232 000 kronor enligt följande fördelning: ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner 43 000 (+ 6 000) kronor, arvoden åt ordförande, vice ordförande och ledamöter oförändrat 23 000 kronor, ersättningar till av kommissionen anlitade sakkunniga oförändrat 2 000 kronor, arvoden till ledamöter och suppleanter i utlänningsnämnden oförändrat 10 000 kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 2 389 000 (— 11 000) kronor, rörligt tillägg 717 000 (+ 285 000) kronor och kompensation för höjda folkpensionsavgifter oförändrat 48 000 kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (43 000 + 23 000 + 2 000 + 10 000 + 2 389 000 + 717 000 + 48 000) 3 232 000 (+ 280 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens utlänningskommission: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 232 000 kronor.

[191] 2. **Statens utlänningskommission: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	268 000	264 269
1960/61 (statsliggaren s. 1228)	274 000	
1961/62 (förslag)	281 000	

Yrkande

Statens utlänningskommission (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 7 000 kronor. Höjningen avser delposten till övriga expenser.

Motiv

Kostnaderna för renhållning och städning torde med hänsyn till höjda löner komma att öka med cirka 1 500 kronor. I kostnaderna för skrivmateriel m. m. ingår bl. a. kostnader för tryckning av den av kommissionen utgivna förteckningen över i Sverige, Danmark, Finland och Norge meddelade utvisnings-, förvisnings- och förpassningsbeslut. Till följd av höjda löner och omkostnader inom tryckeribranschen beräknas dessa utgifter öka med cirka 5 500 kronor.

Departementschefen

Mot kommissionens förslag har jag ingen erinran. I enlighet härmed bör anslaget bestämmas till (274 000 + 7 000) 281 000 kronor.

Därjämte föreslår jag, att det belopp om 6 000 kronor under anslagsposten till reseersättningar, som avses disponeras för bestridande av kostnader för internordiska tjänsteresor, höjes till 8 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens utlänningskommission: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 281 000 kronor.

[192] **3. Vissa kostnader i anledning av allmänna val**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	800 000	1 528 979
1959/60	150 000	73 352
1960/61 (statsliggaren s. 1230)	800 000	
1961/62 (förslag)	150 000	

Några allmänna val skall icke äga rum under instundande budgetår. Med hänsyn till belastningen å anslaget under budgetåret 1959/60, då ej heller sådana val förekom, synes medelsanvisningen kunna begränsas till 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader i anledning av allmänna val* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[193] **4. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	25 000
1960/61 (statsliggaren s. 1232)	10 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Medelsanvisningen för detta ändamål bör för nästa budgetår beräknas till 30 000 kronor. Därvid har jag beräknat medel bl. a. för bidrag till kostnaderna för den XVI:e dermatologiska kongressen i Göteborg år 1962. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om den närmare dispositionen av under anslaget anvisade medel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[194] **5. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersätt-

ning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[195] 6. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 456 000 kronor.

[196] 7. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 130 000 kronor.

[197] 8. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Medicinalstyrelsens delfond.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Medicinalstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 19 966 000 kronor.

[198] 9. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 444 000 kronor.

[199] 10. **Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till nämnda fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 kronor.

Sammanfattning

I jämförelse med riksstaten för budgetåret 1960/61 redovisar elfte huvudtiteln för budgetåret 1961/62 en totalökning med omkring 115,7 miljoner kronor.

Förändringarna inom huvudtitelns avdelningar framgår av följande sammanställning:

	Anvisat 1960/61	Förslag 1961/62	Ökn. el. minskn.
A. Inrikesdepartementet m. m.	1 764 000	3 638 000	+ 1 874 000
B. Hälso- och sjukvården	529 235 300	594 291 000	+ 65 055 700
C. Överståthållarämbetet och landsstaten	145 242 000	164 274 000	+ 19 032 000
D. Polisväsendet	78 948 000	89 194 000	+ 10 246 000
E. Civilförsvaret m. m.	27 382 100	50 466 000	+ 23 083 900
F. Diverse	44 425 200	40 797 000	— 3 628 200
Summa kronor	**826 996 600**	**942 660 000**	**+115 663 400**

I syfte att systematisera redovisningen av anslagen under huvudtiteln har vissa omgrupperingar företagits. Sålunda har vissa tidigare under F redovisade anslag överförts till A, B och E. Därjämte har ordningsföljden mellan anslagen inom B, D, E och F delvis ändrats samt rubriker och underrubriker i vissa fall givits ändrad benämning. På grund av den företagna omgrupperingen är de i sammanställningen redovisade anslagssummorna under A, B, E och F för innevarande resp. nästa budgetår ej fullt jämförbara och de angivna anslagsförändringarna endast delvis faktiska.

Av totalökningen beräknas den automatiska utgiftsstegringen utgöra omkring 78,4 miljoner kronor. De icke-automatiska höjningarna under huvudtiteln uppgår sålunda till cirka 37,3 miljoner kronor, varav omkring 16,5 miljoner kronor hänför sig till uppbyggnaden av civilförsvaret.

Föreslagna personalförstärkningar i form av nya tjänster avser främst statens mentalsjukhus, universitetssjukhusen och ordningsstatspolisen.

Vissa förslag, som är av mera kostnadskrävande natur eller eljest kan vara av mera allmänt intresse, kommenteras i det följande avdelningsvis enligt huvudtitelns disposition.

Hälso- och sjukvården

Ett ökat behov av utrustning till vårdplatser vid beredskapssjukhus föreligger sedan beredskapssjukhusorganisationen numera anpassats till den allmänna utrymningsplanläggningen. Med hänsyn till den beredskap, som hittills anskaffad utrustning möjliggör, anses det emellertid försvarligt att för nästa budgetår ej äska medel för ytterligare utrustning av sådana

sjukhus. För anskaffande av utrustning till sjukhärbärgen föreslås en ökning av medelsanvisningen med cirka 0,7 miljoner kronor. Vidare framlägges förslag till en organisation av fasta sanitetsanstalter i riket. Till materielanskaffning m. m. för dessa föreslås, att 310 000 kronor anvisas.

Förslag till vissa organisatoriska förändringar m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium kommer att föreläggas 1961 års riksdag. Preliminärt beräknas höjningar av icke-automatisk natur under laboratoriets avlönings- och omkostnadsanslag med omkring 0,7 miljoner kronor.

Förhandlingar med berörda parter pågår angående överförande till landstingen av huvudmannaskapet för provinsialläkarväsendet. Förslag i ämnet beräknas kunna framläggas för 1961 års riksdag.

Beträffande den statliga mentalsjukvården föreslås en fortsatt personell upprustning. Sålunda föreslås en nettoökning med 236 nya tjänster, varav 13 för läkarpersonal, 169 för sjukvårdspersonal, 16 för kontorspersonal och 38 för ekonomipersonal. Av de 236 tjänsterna avser 36 återstående tjänster för det nya Falbygdens sjukhus, vilket beräknas börja beläggas våren 1961 och helt tagas i bruk hösten 1961. För Mellringe sjukhus och Bollnäs-sjukhuset avses (4 + 4) 8 tjänster och för den beslutade forskningsavdelningen vid S:t Lars' sjukhus 22 tjänster.

För befintliga vårdplatser vid mentalsjukhusen föreslås en personalförstärkning med 204 tjänster varav 100 för avdelningsbiträden. Då emellertid samtidigt en indragning föreslås av 34 tjänster, uppgår nettotillskottet för befintliga vårdplatser till 170. En sammanställning i tabellform över samtliga föreslagna personalförstärkningar för såväl nytillkommande som befintliga vårdplatser har intagits på s. 121.

Mentalsjukhusens omkostnadsanslag föreslås uppräknat med sammanlagt 2 800 000 kronor. Därjämte föreslås, att omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal avskiljes från omkostnadsanslaget för statens mentalsjukhus och fr. o. m. nästa budgetår anvisas under särskilt anslag. För sistnämnda ändamål beräknas ett medelsbehov av 510 000 kronor.

För utrustning av nya mentalsjukhus m. m. beräknas preliminärt 3 000 000 kronor.

Under kapitalbudgeten har anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. preliminärt beräknats till 45 000 000 kronor.

Förslag till omorganisation av statens skol- och yrkeshem på Salbohed och i Vänersborg m. m. avses skola föreläggas 1961 års riksdag.

För den nya alkoholkliniken vid karolinska sjukhuset, som beräknas kunna tagas i bruk omkring den 1 januari 1962, föreslås cirka 75 nya befattningshavare. De kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna samt blodgivarcentralen vid sjukhuset erhåller under innevarande budgetår nya, väsentligt utvidgade lokaler. För en successiv utökning av verksamheten vid sagda laboratorier föreslås inrättande av sammanlagt cirka 60 nya tjänster. I övrigt har föreslagits inrättande av sam-

manlagt 37 nya tjänster vid sjukhuset. Antalet föreslagna nya läkartjänster vid sjukhuset utgör 12. Vid serafimerlasarettet har föreslagits inrättande av 8 nya tjänster, varav en läkartjänst. På kapitalbudgeten har anslaget till karolinska sjukhusets utbyggnad nedräknats med i runt tal 0,4 miljoner kronor. För fortsatt upprustning av serafimerlasarettet har preliminärt beräknats 700 000 kronor.

Vid Akademiska sjukhuset i Uppsala föreslås inrättande av 6 nya läkartjänster jämte en befattning som konsultläkare med deltidstjänstgöring. Av läkartjänsterna avses 2 för den nya barnpsykiatriska kliniken. För denna klinik har dessutom medel beräknats för anställande av 36 andra befattningshavare. På kapitalbudgeten har preliminärt beräknats i runt tal 5,5 miljoner kronor för Akademiska sjukhusets fortsatta utbyggande.

Nuvarande inkomstgränser för åtnjutande av bidrag till anskaffande av hörapparater för hörselskadade föreslås höjda från en taxerad inkomst av 5 500 kronor för ensamstående resp. 8 000 kronor för gift person till 7 000 resp. 10 000 kronor. Nuvarande till 100 kronor maximerade bidrag per apparat höjes till 150 kronor. Vidare förordas vissa lättnader i reglerna för bidrag till utbyte av hörapparater för barn. Förslagen beräknas medföra ett ökat medelsbehov av 1 000 000 kronor.

I syfte att öka utbildningskapaciteten beträffande sjuksköterskor framlägges förslag om ytterligare en sjuksköterskekurs vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm samt statligt stöd till Samariterhemmets sjuksköterskeskola i Uppsala och Sophiahemmets sjuksköterskeskola i Stockholm. Vidare föreslås att 3 extra kurser för ökad utbildning av lärare för sjuksköterskeskolor anordnas.

För bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning äskas ett anslag om 100 000 kronor.

Antalet stipendier till blivande distriktstandläkare ökas från 250 till 300 samtidigt som stipendiebeloppet höjes från 2 000 till 2 500 kronor. För upplysningsarbete beträffande tandsjukdomarna äskas 100 000 kronor. För att förbättra rekryteringen av tandläkare till folktandvården öppnas bl. a. möjlighet till inrättande av deltidstjänster.

För att intensifiera pågående vaccinering mot polio framlägges förslag om kostnadsfri skyddsympning av hela befolkningen upp till 50-årsåldern.

Landsstaten

Personaltillgången å landskontoren medgiver f. n. icke en ytterligare utbyggnad av taxeringsassistentorganisationen. — Sedan taxeringskontrollutredningen numera avgivit förslag till en förbättrad taxeringskontroll, bl. a. genom en förstärkning av revisionsdetaljerna å länsstyrelserna samt åtgärder för ökad rekrytering och utbildning av aspiranter å landskanslist- och taxeringsassistenttjänster, avser chefen för finansdepartementet att till innevarande års riksdag framlägga särskild proposition i ämnet. För nästa

budgetår beräknas kostnaderna för en dylik förstärkning preliminärt uppgå till cirka 3 385 000 kronor.

Polisväsendet

För att förbättra trafikövervakningen, i första hand vid riksvägarna 1, 2 och 4, föreslås, att ordningsstatspolisen förstärkes med 40 man. För att underlätta bl. a. statspolisens trafikövervakning på mellanriksvägen till Norge föreslås uppförande av en fast radiostation i Storlien. Under anslaget till omkostnader vid statens kriminaltekniska anstalt föreslås en fortsatt utbyggnad av polisväsendets fjärrskriftnät med ytterligare 6 anläggningar.

Civilförsvaret m. m.

Enligt försvarskommitténs mening bör anslagen till civilförsvaret höjas successivt och anslagsförstärkningen för nästa budgetår begränsas till omkring 20 miljoner kronor. I överensstämmelse härmed föreslås för budgetåret 1961/62 en medelsanvisning av i runt tal 47,4 miljoner kronor för det egentliga civilförsvarets behov. Härigenom kan uppbyggnaden av det nya civilförsvaret i enlighet med den av riksdagen beslutade organisationen påbörjas.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Ingemar Nygren

Register

till

Elfte huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Inrikesdepartementet m. m.

Sid.		Kronor
	Inrikesdepartementet:	
1	Avlöningar	1 814 000
3	Omkostnader	174 000
4	Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar	45 000
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1 400 000
4	Extra utgifter	205 000
		3 638 000

B. Hälso- och sjukvården

Centrala medicinalorgan m. m.

	Medicinalstyrelsen:	
6	Avlöningar	4 643 000
17	Omkostnader	728 000
	Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd:	
22	Avlöningar	541 000
23	Omkostnader	117 000
27	Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.	525 000
29	Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara	2 190 000
33	Utrustning m. m. av sanitetsanstalter	310 000
	Sinnessjuknämnden:	
39	Avlöningar	28 000
40	Omkostnader	5 000
	Strålskyddsverksamhet m. m.:	
40	Avlöningar	1 243 000
45	Omkostnader	174 000
	Centrala sjukvårdsberedningen:	
48	Avlöningar	502 000
51	Omkostnader	49 000
	Statens institut för folkhälsan:	
51	Avlöningar	4 056 000
57	Omkostnader	933 000
	Statens bakteriologiska laboratorium:	
60	Avlöningar	6 400 000*
60	Omkostnader	3 500 000*

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
	Statens rättskemiska laboratorium:	
61	Avlöningar	1 412 000
64	Omkostnader	445 000
	Statens farmacevtiska laboratorium:	
67	Avlöningar	823 000
70	Omkostnader	234 000
73	Svenska farmakopékommittén m. m.	228 000
	Statens rättsläkarstationer:	
76	Avlöningar	729 000
81	Omkostnader	156 000
84	Anordnande av en rättsläkarstation i Umeå	56 000
86	Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg	370 000
88	Medikolegala besiktningar	60 000
	Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:	
88	Avlöningar	16 800 000*
89	Omkostnader	465 000*
89	Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.	15 000*
89	Anställande av civila reservläkare	270 000*

Sjukvårdsanstalter m. m.

	Mentalsjukvårdsanstalter m. m.:	
	Statens mentalsjukhus:	
90	Avlöningar	178 400 000
123	Omkostnader	64 300 000
131	Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.	3 000 000*
	Utbildning av mentalsjukvårdspersonal:	
132	Avlöningar	5 600 000
141	Omkostnader	510 000
142	Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö	50 000 000
143	Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett	2 000 000
145	Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett	1 000 000
146	Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka	400 000
147	Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka	2 300 000
	Statens skol- och yrkeshem på Salbohed:	
148	Avlöningar	516 000
149	Omkostnader	222 000
	Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg:	
151	Avlöningar	290 000
152	Omkostnader	93 000
154	Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna	4 000 000
156	Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna	12 300 000
158	Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna	9 900 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
	Vilhelmsro sjukhus:	
160	Avlöningar	2 165 000
163	Omkostnader	562 000
165	Utrustningskostnader	60 000
166	Bidrag till epileptikeranstalter	1 770 000
167	Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn	300 000
	Universitetssjukhus:	
	Karolinska sjukhuset:	
169	Avlöningar	44 214 000
201	Omkostnader	11 902 000
203	Utrustning	1 530 000*
	Serafimerlasarettet:	
204	Avlöningar	11 992 000
212	Omkostnader	3 251 000
214	Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.	700 000*
214	Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus	533 000
217	Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus	860 000
218	Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjukhus	300 000
219	Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus	210 000
220	Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	1 300 000
221	Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare	4 602 000
227	Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala	5 700 000
231	Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala	1 800 000*
232	Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala	80 000
235	Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund	3 000 000
235	Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund	111 000
236	Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund	2 500 000
237	Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.	3 400 000*
238	Bidrag till Malmö allmänna sjukhus	4 400 000
240	Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus	9 000 000
245	Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå	2 000 000
246	Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m.	4 470 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
	Övriga sjukvårdsanstalter:	
247	Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m.	140 000
247	Bidrag till driften av barnavdelningar till lasarett m. m.	1 400 000
248	Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter	1 000
250	Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter	2 200 000
253	Bidrag till anordnande av epidemivårdanstalter	125 000
253	Bidrag till driften av epidemivårdanstalter	450 000
254	Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka	950 000
256	Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka	5 300 000
257	Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi	2 300 000
259	Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund	90 000
260	Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter	300 000
	Vanföreanstalter m. m.:	
261	Bidrag till vanföreanstalter m. m.	9 000 000
265	Bidrag till Eugeniahemmet	2 050 000
271	Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettsavdelningar m. m.	5 200 000
272	Bidrag till anskaffande av hörapparater	1 450 000
	Hälsovård i allmänhet	
	Utbildning av sjukvårdspersonal:	
	Barnmorskeläroanstalten i Stockholm:	
277	Avlöningar	161 000
279	Omkostnader	169 000
	Barnmorskeläroanstalten i Göteborg:	
280	Avlöningar	168 000
282	Omkostnader	110 000
	Statens sjuksköterskeskola i Stockholm:	
284	Avlöningar	548 000
286	Omkostnader	185 000
	Statens sjuksköterskeskola i Göteborg:	
289	Avlöningar	302 000
290	Omkostnader	262 000
292	Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m.	760 000
	Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor:	
300	Avlöningar	510 000
304	Omkostnader	52 000
305	Utbildning av viss sjukvårdspersonal	131 000
312	Utbildningskurser i arbetsterapi	27 000
	Hälsovård i övrigt:	
313	Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.	13 000 000
315	Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.	3 500 000
316	Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård	7 700 000

Sid.		Kronor
319	Läkemedel åt vissa kvinnor och barn	1 700 000
320	Abortförebyggande åtgärder	350 000
322	Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning	100 000
322	Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård	700 000
323	Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.	750 000
324	Bidrag till driften av folktandvården	11 000 000
345	Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård	100 000
346	Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare	46 000
347	Understödjande av dispensärverksamhet m. m.	1 700 000
	Allmän skärmbildsundersökning:	
350	Lokala undersökningar	525 000
352	Medicinalstyrelsens skärmbildscentral	580 000
354	Nyanskaffning av materiel för den statliga skärmbildsverksamheten	150 000
355	Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar	1 400 000
358	Skyddsympning mot difteri	120 000
359	Skyddsympning mot polio	4 000 000
365	Yrkesmedicinska centralen	254 000
367	Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område	50 000
367	Ambulans- och räddningsflygtjänst	680 000
370	Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård	100 000
376	Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse	100 000
376	Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare	300 000
378	Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar	1 500 000
379	Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.	1 360 000
382	Vissa internationella resor	35 000
383	Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea	2 600 000
		594 291 000

C. Överståthållarämbetet och landsstaten

	Överståthållarämbetet:	
384	Avlöningar	9 471 000
389	Omkostnader	763 000
	Länsstyrelserna:	
390	Avlöningar	77 130 000
398	Sjukvård m. m.	197 000
398	Reseersättningar	2 500 000
398	Expenser	9 082 000
402	Publikationstryck	250 000
402	Vissa kostnader för förbättrad taxeringskontroll	3 385 000*
	Landsfogdarna m. fl.:	
402	Avlöningar	2 830 000
407	Omkostnader	460 000
	Häradsskrivarna m. fl.:	
407	Avlöningar	20 774 000
409	Omkostnader	1 900 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
	Landsfiskalerna m. fl.:	
410	Avlöningar	31 135 000
413	Omkostnader	4 397 000
		164 274 000

D. Polisväsendet

414	Statspolisintendenten m. fl.: Avlöningar	1 742 000
	Statspolisorganisationen:	
417	Inköp av motorfordon m. m.	1 958 000
419	Underhålls-, drift- och expeditionskostnader	3 950 000
421	Gottgörelse till polisdistrikten	25 105 000
426	Polisradioväsendet	337 000
427	Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m.	10 435 000
	Norrbottens statliga poliskår:	
428	Avlöningar	773 000
429	Omkostnader	267 000
	Statens polisskola:	
430	Avlöningar	1 305 000*
431	Omkostnader	354 000*
	Statens kriminaltekniska anstalt:	
431	Avlöningar	1 338 000
433	Omkostnader	736 000
434	Polisväsendets organisationsnämnd	394 000*
435	Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.	1 450 000
435	Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m.	28 700 000*
435	Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m.	1 100 000
436	Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m.	650 000
437	Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m.	8 000 000
437	Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport	600 000
		89 194 000

E. Civilförsvaret m. m.

	Civilförsvarsstyrelsen:	
440	Avlöningar	3 258 000
442	Omkostnader	587 000
443	Utbildnings- och övningsverksamhet	10 800 000
448	Inspelning av instruktionsfilm	100 000
449	Försöksverksamhet	400 000
450	Engångsanskaffning av materiel	17 700 000

Sid.		Kronor
453	Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.	4 798 000
456	Vissa löpande kostnader för civilförsvarets verksamhet inom civilförsvarsområdena	620 000
457	Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål	500 000
458	Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.	6 500 000
470	Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum	1 500 000
471	Bidrag till vissa frivilliga organisationer	680 000
472	Viss sambandsverksamhet	900 000
472	Anskaffning av viss sambandsmateriel	550 000
	Statens brandinspektion:	
473	Avlöningar	201 000
474	Omkostnader	78 000
	Statens brandskola:	
474	Avlöningar	218 000
476	Omkostnader	101 000
476	Bidrag till förebyggande och släckning av brand	975 000
		50 466 000

F. Diverse

	Statens utlänningskommission:	
478	Avlöningar	3 232 000
480	Omkostnader	281 000
481	Vissa kostnader i anledning av allmänna val	150 000
481	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	30 000
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
481	Slottsbyggnadernas delfond	90 000
482	Byggnadsstyrelsens delfond	11 456 000
482	Uppsala universitets delfond	1 130 000
482	Medicinalstyrelsens delfond	19 966 000
482	Karolinska sjukhusets delfond	4 444 000
483	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	18 000
		40 797 000
484	**Sammanfattning** **Totalsumma**	**942 660 000**

TOLFTE HUVUDTITELN

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, anmäler de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, och anför därvid följande.

A. Civildepartementet

[1] **1. Civildepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 054 000	998 531
1960/61 (statsliggaren s. 1233)	1 130 000	
1961/62 (förslag)	1 308 000	

I fastigheten Slottsbacken 6 iordningställes f. n. förhandlingslokaler för civildepartementet och statens avtalsnämnd samt ämbetslokaler för statens lönenämnd och statens avtalsnämnd. I anslutning till dessa lokaler inredes ett antal rum, avsedda i första hand såsom kommittélokaler. Förhandlingslokalerna skall tillika kunna disponeras för konferenser, kursverksamhet o. dyl. Lokalerna beräknas kunna tagas i bruk under nu löpande budgetår.

Tillkomsten av lokalerna påkallar viss personalförstärkning, nämligen för skötsel av gemensam telefonväxel, för städning samt för uppgifter, som sammanhänger med förhandlingslokalernas utnyttjande (uppgifter som tillsynsman, anvisande av lokaler, iordningställande av lokaler för särskilda ändamål etc.). Dessa personalkostnader synes böra bestridas i vad avser telefon och städning från statens avtalsnämnds avlöningsanslag samt i övrigt från civildepartementets avlöningsanslag.

Civildepartementet bör förstärkas med en ny budgetsekreterartjänst i ABr 25. Innehavaren av denna tjänst bör företrädesvis handlägga sådana frågor rörande undervisningsväsendet, som ankommer på departementet. Vidare bör inrättas en kontoristtjänst i Ae 9 i utbyte mot en kanslibiträdestjänst i Ag 7. För angivna arbetsuppgifter, sammanhängande med tillkomsten av nya förhandlingslokaler, bör anslaget uppräknas med 13 000 kronor.

De automatiska utgiftsökningarna under anslaget uppskattar jag till 129 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöning till departementschefen 51 000 (+ 3 800) kronor;

avlöningar till ordinarie tjänstemän 526 000 (+ 45 700) kronor;

ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft oförändrat 120 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 324 500 (+ 10 000) kronor;

rörligt tillägg 270 000 (+ 118 500) kronor;

kompensation för höjda folkpensionsavgifter oförändrat 16 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för civildepartementet uppföra ytterligare en tjänst såsom budgetsekreterare i ABr 25;

b) godkänna följande avlöningsstat för civildepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	526 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, *förslagsvis*	120 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	324 500
5. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	270 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	16 500
Summa kronor	1 308 000

c) till *Civildepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 308 000 kronor.

[2] **2. Civildepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 300	48 229
1960/61 (statsliggaren s. 1234)	40 300	
1961/62 (förslag)	41 000	

Vad angår omkostnaderna för de under föregående punkt nämnda lokaler, som f. n. iordningställes för civildepartementet samt för statens lönenämnd och statens avtalsnämnd, har kostnaderna för bränsle, lyse och vatten beaktats vid beräkningen av finansdepartementets omkostnadsanslag. De telefonkostnader, som skall bestridas av statsverket, bör i sin helhet belasta statens avtalsnämnds omkostnadsanslag. Då såsom i det föregående nämnts de nya lokalerna beräknas kunna tagas i bruk redan under innevarande budgetår, finnes medel icke beräknade för uppkommande kostnader för engångsanskaffning av möbler och inventarier, för telefonväxel samt för flyttning o. dyl. Ifrågavarande kostnader, som uppskattningsvis kan röra sig om sammanlagt ca 500 000 kronor, torde därför få bestridas genom överskridande av resp. omkostnadsanslag.

För civildepartementets del upptages omkostnadsanslaget för nästa budgetår med ett till 41 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Civildepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 41 000 kronor.

[3] **3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	500 000	337 871
1960/61 (statsliggaren s. 1248)	400 000	
1961/62 (förslag)	400 000	

Anslaget bör upptagas med oförändrat belopp.
Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[4] **4. Extra utgifter**

Reservationsanslaget till Extra utgifter är för innevarande budgetår uppfört med 20 000 kronor. Nettoutgiften å anslaget för sistförflutna budgetår utgjorde 24 024 kronor. För nästa budgetår räknar jag med ökad belastning å anslaget för utbildnings- och företagsnämndsverksamhet, för vilka ändamål särskilda anslag ej ansetts böra upptagas i riksstaten. Jag föreslår därför medelsanvisning av 50 000 kronor.
Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

B. Vissa myndigheter

[5] **1. Statens lönenämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	255 800	259 073
1960/61 (statsliggaren s. 1234)	265 000	
1961/62 (förslag)	296 000	

Statens lönenämnd hemställer, att anslaget höjes med 31 200 kronor.

	Ökning
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	5 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 900
3. Rörligt tillägg	24 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100
	31 200

Motiv

1. Statens lönenämnd föreslår, att ordinarieposten höjes med avrundat 5 000 kronor på grund av riksdagens beslut om revision av löneplan B.

2. Liksom för innevarande budgetår har lönenämnden under icke-ordinarieposten beräknat ett belopp av 1 000 kronor för tillfällig biträdeshjälp m. m. Lönenämnden föreslår, att anslagsposten på grund av beräknade löneklassuppflyttningar uppräknas med avrundat 1 900 kronor.

3. Anslagsposten till rörligt tillägg bör enligt lönenämnden höjas med 24 200 kronor.

4. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar lönenämnden avrundat 3 800 kronor, innebärande ökat medelsbehov med 100 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker lönenämndens förslag om uppräkning av ordinarieposten med 5 000 kronor, av icke-ordinarieposten med 1 900 kronor och av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 100 kronor. Jag föreslår höjning av posten till rörligt tillägg med avrundat 24 000 kronor.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (265 000 + 5 000 + 1 900 + 100 + 24 000) 296 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 86 900 (+ 5 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 42 800 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 105 300 (+1 900) kronor;

rörligt tillägg 57 200 (+ 24 000) kronor;

kompensation för höjda folkpensionsavgifter 3 800 (+ 100) kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens lönenämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	86 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	42 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	105 300
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	57 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	3 800
Summa kronor	296 000

b) till *Statens lönenämnd: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 296 000 kronor.

[6] **2. Statens lönenämnd: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	14 000	14 923
1960/61 (statsliggaren s. 1235)	14 000	
1961/62 (förslag)	6 000	

Statens lönenämnd föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med vad som anförts under punkterna 1 och 2 kan förevarande anslag nedräknas med beräknade kostnader för bränsle, lyse och vatten, för telefon samt för städning.

Jag uppskattar anslagsbehovet för nästa budgetår till 6 000 kronor och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lönenämnd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 kronor.

[7] **3. Statens avtalsnämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	240 800	232 269
1960/61 (statsliggaren s. 1235)	254 700	
1961/62 (förslag)	324 000	

Statens avtalsnämnd hemställer, att anslaget höjes med 32 000 kronor.

	Ökning
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	3 300
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	3 200
3. Rörligt tillägg	25 400
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100
	32 000

Motiv

1. Statens avtalsnämnd föreslår, att ordinarieposten höjes med avrundat 3 300 kronor till följd av riksdagens beslut om revision av löneplan B.

2. Avtalsnämnden föreslår, att icke-ordinarieposten uppräknas med avrundat 3 200 kronor på grund av riksdagens beslut om revision av löneplan B och på grund av beräknade löneklassuppflyttningar.

3. Anslagsposten till rörligt tillägg bör enligt avtalsnämnden höjas med 25 400 kronor.

4. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknas ytterligare 100 kronor.

Departementschefen

Under åberopande av vad som anförts under punkten 1 bör under förevarande anslag beräknas medel för avlönande av en telefonist och två ekonomibiträden (för städning). På grund härav bör höjning ske av icke-ordinarieposten med 28 000 kronor, av posten till rörligt tillägg med 8 700 kronor och av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 600 kronor.

Jag tillstyrker avtalsnämndens förslag om höjning på grund av automatiska utgiftsökningar av ordinarieposten med 3 300 kronor, av icke-ordinarieposten med 3 200 kronor, av posten till rörligt tillägg med 25 400 kronor och av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 100 kronor.

De under anslaget uppförda särskilda uppbördsmedlen bör upptagas med oförändrat belopp 10 000 kronor.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (254 700 + 28 000 + 8 700 + 600 + 3 300 + 3 200 + 25 400 + 100) 324 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 43 300 (+ 3 300) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 20 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 196 500 (+ 31 200) kronor;

rörligt tillägg 69 400 (+ 34 100) kronor;

kompensation för höjda folkpensionsavgifter 4 800 (+ 700) kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens avtals-

nämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	43 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	20 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis*	196 500
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	69 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	4 800
Summa kronor	334 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning för biträde åt statsägda bolag	10 000
Nettoutgift kronor	324 000

b) till *Statens avtalsnämnd: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 324 000 kronor.

[8] **4. Statens avtalsnämnd: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	26 700	23 214
1960/61 (statsliggaren s. 1236)	26 700	
1961/62 (förslag)	48 000	

Statens avtalsnämnd hemställer, att anslaget höjes med 800 kronor.

Motiv

Ökade kostnader för avtalstryck m. m. kan enligt avtalsnämnden beräknas till 1 300 kronor för nästa budgetår. Utgifterna under delposten till reseersättningar kan förväntas minska med 500 kronor under nästa budgetår. Avtalsnämnden föreslår fördenskull anslagsuppräkning med (1 300 — 500) 800 kronor.

Departementschefen

I enlighet med vad som anförts under punkterna 1 och 2 kan förevarande anslag nedräknas med beräknade kostnader för avlönande av städpersonal och för lyse. Å andra sidan bör anslaget uppräknas till följd av ökade telefonkostnader, vilken ökning uppskattas till 25 000 kronor.

Jag tillstyrker avtalsnämndens förslag om ökad medelsanvisning för tryckning av avtal m. m.

Medelsbehovet under anslaget beräknas för nästa budgetår till 48 000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens avtalsnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 kronor.

[9] **5. Statens pensionsanstalt: Avlöningar**

Innan jag övergår till behandlingen av frågan om medelsbehovet för nästa budgetår till avlöningar vid statens pensionsanstalt, torde jag få lämna en kortfattad redogörelse för det pågående genomförandet av pensionsregleringen för statsanställda m. fl. samt beröra frågan om administreringen av den statliga tjänstepensioneringen.

Genom prop. 1958: 157 (prop. B 31) framlade Kungl. Maj:t för riksdagen ett på förhandlingsöverenskommelse mellan civildepartementet och de statsanställdas huvudorganisationer grundat förslag om pensionsreglering för statsanställda m. fl. att genomföras den 1 juli 1959. Riksdagen godkände förslaget (SU B 52, rskr B 79).

Genom prop. 1959: 151 föreslog Kungl. Maj:t, att förenämnda pensionsreglering jämväl skulle omfatta de grupper av anställda hos kommuner eller eljest icke-statligt anställda, som pensioneras genom statens pensionsanstalt. Riksdagen godkände även detta förslag (SU 110, rskr 258).

Huvudgrunderna för den statliga pensioneringen har intagits i statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR) den 28 maj 1959 (nr 287), under det att i statens pensionslöneförordning samma dag (nr 286) meddelats bestämmelser om den till grund för pensioneringen liggande pensionslönen.

Vad angår *omfattningen av pensioneringen* får erinras att pensionsrätt i fortsättningen skall medges sådan arvodesanställd personal hos staten, som kan anses jämförlig med löneplansanställd personal. Förslag till bestämmelser för en reglering av denna fråga kommer att inom en nära framtid underställas Kungl. Maj:t. Beträffande SPA-pensioneringen åter är frågan om den framtida omfattningen av statlig personalpensionering av icke-statligt anställda liksom frågan om finansieringen av sådan pensionering under prövning inom den s. k. SPA-utredningen. Förslag från utredningen torde kunna förväntas under första halvåret 1961. Frågorna om nytt finansieringssystem för SPA-pensioneringen och om SPA-pensioneringens omfattning synes därför kunna anmälas senast för 1962 års riksdag.

I fråga om *den statliga personalpensioneringens administrering* får erinras, att f. n. sju statliga myndigheter fungerar som pensionsmyndigheter. Pensionsbeviljande myndighet är sålunda i fråga om anställning vid post-

verket, televerket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och domänverket vederbörande verksstyrelse. I övrigt är pensioneringen uppdelad mellan statens pensionsanstalt och statskontoret, i stort sett så, att pensionsanstalten har hand om pensionering av arbetare i statens tjänst samt icke-statsanställda, som pensioneras genom statens försorg, under det att statskontoret handhar pensionering av statstjänstemän.

Vid 1960 års riksdag (prop. 126, SU 107 och 146, rskr 282) har beslutats, att det nuvarande statskontoret skall upphöra. I stället skall fr. o. m. den 1 juli 1961 inrättas ett nytt ämbetsverk för rationaliseringsverksamhet och allmän remissverksamhet, som skall överta benämningen statskontoret. I propositionen framhöll chefen för finansdepartementet, att den verksamhet, som ankommer på det nuvarande statskontorets pensionsbyrå, saknade anknytning till uppgifter, som skulle åligga det nya rationaliseringsverket, och därför borde överflyttas på annat organ. Då emellertid denna fråga krävde ytterligare överväganden, borde byrån — med i princip oförändrad personaluppsättning — under en övergångstid provisoriskt anknytas till rationaliseringsverket. Mot dessa uttalanden hade riksdagen inte något att erinra.

Vid 1958 års överenskommelse med personalorganisationerna om det nya pensionssystemet utgick parterna från att *gemensam utbetalning* av personalpension samt folkpension och annan allmän pension skulle anordnas. I enlighet härmed förutsattes vid anmälan av prop. 1958: 157, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som erfordrades för genomförande snarast möjligt av anordningen med gemensam utbetalning. Kungl. Maj:t har såsom anmäldes i prop. 1959: 151 förordnat, att — i avbidan på ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om vilket organ som skall handha gemensam utbetalning av personalpensionsförmån och folkpension m. m. — för den gemensamma utbetalningen t. v. skall finnas ett provisoriskt utbetalningsorgan, benämnt delegationen för pensionsutbetalning.

Delegationen har under andra halvåret 1959 övertagit utbetalningen av dels de nya personalpensioner enligt SPR, som skall samordnas med socialförsäkringsförmån av något slag, dels sådana personalpensioner enligt äldre statliga bestämmelser, som utgår samtidigt med folkpensionsförmånerna allmän ålderspension, invalidpension och sjukbidrag. Under år 1960 har delegationen genomfört gemensam utbetalning av de statliga personalpensionsförmånerna och de fr. o. m. den 1 juli 1960 utgående änke- och barnpensionerna från folkpensioneringen. Delegationen planerar att under senare hälften av innevarande år från vederbörande myndigheter överta utbetalningen av återstående personalpensioner.

I detta sammanhang får slutligen erinras att socialförsäkringens administrationsnämnd i sitt betänkande »Socialförsäkringens organisation» (SOU 1960: 35) beträffande delegationen och dess verksamhet anfört följande.

Det kan måhända ifrågasättas att det arbete, som utföres av delegationen, skall övertagas av socialförsäkringsverket. Enligt administrationsnämndens mening föreligger emellertid inte skäl för en sådan åtgärd. Arbetsuppgifter-

na i fråga avser nämligen främst att med tillämpning av vederbörliga statliga pensionsreglementen utbetala pensionsförmåner, vilka staten i sin egenskap av arbetsgivare eller på grund av särskilda åtaganden har att utgiva. Skulle det framdeles visa sig att ett gemensamt utnyttjande av databehandlingsmaskiner m. m. för socialförsäkringsverket och delegationen skulle vara fördelaktigt, bör ett sådant utnyttjande kunna komma till stånd även om institutionerna i fråga inte är sammanslagna.

Departementschefen

I direktiven för den i det föregående nämnda SPA-utredningen berördes frågan om den statliga pensioneringens ordnande i organisatoriskt hänseende. Härmed avsågs främst om anledning finnes att låta den av staten omhänderhavda personalpensioneringen i samma utsträckning som nu vara fördelad på skilda ämbetsverk eller om ej en koncentration av verksamheten med fördel skulle kunna åvägabringas. Enligt föredragande departementschefens mening kunde emellertid denna fråga svårligen lösas utan avvaktan av dels resultatet av den fortsatta utredningen om SPA-finansieringen och därmed sammanhängande spörsmål, dels närmare erfarenheter av anordningen med gemensam utbetalning av personalpension samt folkpension och annan allmän pension. Frågan om de fortsatta övervägandena om pensioneringens ordnande i organisatoriskt hänseende syntes därför ånyo böra anmälas för Kungl. Maj:t, då större klarhet vunnits på dessa punkter.

Den redovisning av det pågående arbetet med den närmare utformningen i olika avseenden av den statliga personalpensioneringen, som i det föregående lämnats, synes mig ge vid handen, att det bör vara realistiskt att räkna med att detta arbete i allt väsentligt skall vara slutfört under innevarande år och att hithörande frågor skall kunna slutligt underställas nästa års riksdag. Mot bakgrunden härav samt av de gynnsamma erfarenheter, som vunnits av pensionsutbetalningsdelegationens hittillsvarande arbete, synes det nu lämpligt att uppta övervägandena om pensioneringens ordnande i organisatoriskt hänseende med sikte på ett genomförande fr. o. m. den 1 juli 1962. Jag har för avsikt att inom kort hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att inom civildepartementet tillkalla en särskild utredningsman för ändamålet i fråga.

Oberoende av vad jag nu anfört får jag anmäla, att det vid prövningen inom civil- och finansdepartementen av föreliggande förslag till anslagsäskanden för statens pensionsanstalt och statskontorets pensionsbyrå visat sig, att sådana ekonomiska och andra olägenheter skulle föreligga utan en närmare samordning av dessa organ, att ett ståndpunktstagande härtill ej bör ställas på framtiden. Jag förordar därför, efter samråd med chefen för finansdepartementet, att statskontorets pensionsbyrå vid ingången av budgetåret 1961/62 provisoriskt inordnas i statens pensionsanstalt.

Det har icke varit möjligt att under budgetarbetet mera ingående pröva, hur pensionsanstalten bör organiseras efter inlemmandet av statskontorets pensionsbyrå. Det bör därför — därest riksdagen ej har något att erinra häremot — ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter

rörande verksamheten vid pensionsanstalten under nästa budgetår. Det bör framhållas, att organisationen därvid icke bör bindas så i detalj, att pensionsanstalten kommer att sakna möjlighet att vidtaga sådana omdispositioner, som kan underlätta ett ändamålsenligt utnyttjande av personalen eller i övrigt kan visa sig lämpliga för ett rationellt bedrivande av verksamheten.

Ledningen av pensionsanstalten ankommer f. n. på en styrelse, bestående av två av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter samt anstaltens direktör, som har byråchefs ställning. I samband med inordnandet i anstalten av statskontorets pensionsbyrå torde ledningen böra förstärkas på så sätt, att styrelsens ordförande tillika förordnas till chef för pensionsanstalten. Innehavaren av befattningen såsom styrelseordförande och chef bör avlönas med arvode, avvägt efter heltidsanställning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa arvodet liksom anställningsvillkoren i övrigt.

Vad angår personalorganisationen i stort har både statens pensionsanstalt och chefen för statskontorets pensionsbyrå vid uppgörandet av sina förslag till medelsäskanden för nästa budgetår av naturliga skäl utgått från att pensionsanstalten och statskontoret skulle vara skilda tjänstepensionsmyndigheter. Förslag har framlagts om såväl personalförstärkningar som ändrad lönegradsplacering av tjänster. I avvaktan på en närmare prövning av pensionsanstaltens organisation för nästa budgetår är jag icke beredd att biträda dessa förslag. De ändringar beträffande personalorganisationen, som vid nyssnämnda organisationsöversyn kan visa sig nödvändiga, lärer kunna vidtagas inom ramen för Kungl. Maj:ts befogenheter beträffande tjänsters inrättande och lönegradsplacering. Anslagsberäkningen bör därför ske med utgångspunkt i nuvarande personalorganisation vid statens pensionsanstalt och statskontorets pensionsbyrå.

Statens pensionsanstalts avlöningsanslag har för budgetåret 1959/60 varit uppfört med 1 052 000 kronor. Nettoutgiften under anslaget var nämnda budgetår 1 266 080 kronor. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 242 400 kronor.

En beräkning av de avlöningsanslag, som vid oförändrad personalorganisation för nästa budgetår skulle ha erfordrats vid statens pensionsanstalt resp. statskontorets pensionsbyrå, visar följande:

	Statens pensionsanstalt	Statskontorets pensionsbyrå	Sammanlagt
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän..	208 700	203 800	412 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.....	9 000	—	9 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 024 000	523 200	1 547 200
4. Rörligt tillägg	357 000	209 100	566 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	24 700	14 500	39 200
	1 623 400	950 600	2 574 000

Vid beräkningen har beaktats de kostnader, som skulle ha belastat de olika anslagen för personal tjänstgörande hos delegationen för pensionsutbetalning. Motsvarande kostnader har för innevarande budgetår avsetts sko-

la täckas genom anslagsöverskridanden och har för enbart pensionsanstaltens del beräknats till i runt tal 180 000 kronor, kostnader för rörligt tillägg ej inräknade.

Under anslagsposterna till avlöningar till icke-ordinarie personal har vidare beräknats oförändrat 8 000 resp. 5 000 kronor till övertidsersättningar samt likaledes oförändrat 35 000 resp. 25 000 kronor till avlönande av tillfällig personal.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot den sålunda redovisade anslagsberäkningen.

Arvode till ordföranden och chefen bör bestridas från arvodesposten. Posten bör, under beaktande av att det nuvarande ordförandearvodet kan indragas, höjas med avrundat 52 000 kronor. Beloppet inkluderar ersättning enligt riksdagens beslut till särskild organisationsföredragande.

Jag får i detta sammanhang erinra om vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor (p. 2) anfört rörande bemyndigande för Kungl. Maj:t att jämväl under nästa budgetår medgiva erforderliga överskridanden för administrationskostnader i samband med pensionsregleringen.

Å personalförteckningen för statens pensionsanstalt bör uppföras följande tjänster, som nu finnes uppförda på personalförteckningen för statskontoret och är avsedda för statskontorets pensionsbyrå, nämligen 1 byråchef Bo 1 (nu statskommissarie Bo 1), 2 förste byråsekreterare Ao 23, 1 förste byråsekreterare Ao 21, 1 förste revisor Ao 21, 1 byråsekreterare Ao 19, 2 revisorer Ao 19, 1 förste maskinoperatör Ao 12, 5 kontorister Ao 9, 1 expeditionsvakt Ao 7, 2 kanslibiträden Ao 7, 1 maskinoperatör Ao 7 och 9 kontorsbiträden Ao 5.

Jag beräknar alltså för nästa budgetår utgifterna under anslaget till (412 500 + 9 000 + 1 547 200 + 566 100 + 39 200 + 52 000) 2 626 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 412 500 (+ 200 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 61 000 (+ 52 000) kronor;

avlöningar till icke-ordinarie personal 1 547 200 (+ 732 000) kronor;

rörligt tillägg 566 100 (+ 381 100) kronor;

kompensation för höjda folkpensionsavgifter 39 200 (+ 18 500) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta att statskontorets pensionsbyrå den 1 juli 1961 skall inordnas i statens pensionsanstalt;

b) godkänna i det föregående angivna grunder för verksamheten inom statens pensionsanstalt under budgetåret 1961/62;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i det föregående anförts vidtaga ändring i personalförteckningen för statens pensionsanstalt;

d) godkänna följande avlöningsstat för statens pensionsanstalt, att tillämpas under budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	412 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis*	61 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 547 200
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis*	566 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, *förslagsvis*	39 200
Summa kronor	2 626 000

e) till *Statens pensionsanstalt: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 626 000 kronor.

[10] **6. Statens pensionsanstalt: Omkostnader**

Statens pensionsanstalts omkostnadsanslag har för budgetåren 1959/60 och 1960/61 upptagits med 139 200 kronor, varav till sjukvård m. m. 2 500 kronor, till reseersättningar 500 kronor, till expenser 98 700 kronor samt till övriga utgifter dels 2 000 kronor för depositionskostnader m. m., dels 35 500 kronor för hyra av hålkortscentral. Av det för expenser beräknade beloppet har 3 500 kronor beräknats för bränsle, lyse och vatten samt 95 200 kronor för övriga expenser. Nettoutgiften under anslaget utgjorde för budgetåret 1959/60 160 440 kronor.

Statens pensionsanstalt föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår samt beräknar härvid oförändrat belopp för hyra av hålkortscentral med hänsyn till att något definitivt beslut inte föreligger om den tidpunkt, från vilken delegationen för pensionsutbetalning kommer att övertaga pensionsutbetalningarna. Pensionsanstalten framhåller vidare, att man måste räkna med att, sedan övertagandet skett, inbetalning och redovisning av dessförinnan innehållna preliminärskattemedel och upprättande av kontrolluppgifter enligt taxeringsförordningen beträffande redan uppburen pension kommer att åvila pensionsanstalten. Oavsett om hålkortsanläggningen för detta arbete bibehålles eller arbetet utföres i annan ordning uppkommer vissa kostnader.

I en kompletterande promemoria meddelar pensionsanstalten, att av det för övriga expenser avsedda beloppet 95 200 kronor 20 000 kronor belöper på hålkortstryck m. m. samt portofria försändelser, vilka utgifter bortfaller i

samband med att delegationen för pensionsutbetalning övertar pensionsutbetalningen. Det återstående beloppet 75 200 kronor fördelar sig rätteligen med 67 700 kronor på expenser för eget behov och 7 500 kronor på expenser för annat än eget behov. På grund av att delegationen för pensionsutbetalning beräknas komma att överta pensionsutbetalningarna från statens pensionsanstalt synes vidare posten till hyra av hålkortscentral kunna begränsas till 9 000 kronor, motsvarande hyra under ett kvartal.

Beträffande *statskontorets pensionsbyrå* beräknar chefen för byrån — under betonande av svårigheten att beräkna pensionsbyråns andel i det hittillsvarande statskontorets samtliga omkostnader — medelsbehovet för omkostnader för nästa budgetår till 78 200 kronor. Härav avses 2 700 kronor för sjukvård m. m., vilket kan anses innebära en ökning med 400 kronor. För reseersättningar avses 300 kronor. För expenser beräknas sammanlagt 67 700 kronor, varav 1 700 kronor för bränsle, lyse och vatten, 60 000 kronor för övriga expenser för eget behov och 6 000 kronor för övriga expenser för annat än eget behov. I nämnda belopp av 60 000 kronor ingår 17 500 kronor för vissa utgifter av engångsnatur (6 000 kronor för brandsäkring av skåp för förvaring av livränteakter, vilka måste behållas, då livräntebevis inte utfärdats, 1 500 kronor för väggfasta hyllor och inredning av skåp m. m. samt 10 000 kronor för inköp av räknemaskiner). De 6 000 kronor som beräknats för övriga expenser för annat än eget behov avser kostnader för tryckning av blanketter för pensionsansökningar, prästbevis, pensionsbrev o. dyl. Slutligen har för hyra av hålkortsanläggning — för vilket ändamål hittills anvisats 43 000 kronor — under en övergångstid beräknats 7 500 kronor.

Departementschefen

Under föregående punkt har jag föreslagit, att statskontorets pensionsbyrå den 1 juli 1961 skall inordnas i statens pensionsanstalt. Då de redovisade beräkningarna av omkostnaderna inte synes mig ge anledning till erinran, föreslår jag att för nästa budgetår beräknas för sjukvård m. m. (2 500 + 2 700) 5 200 kronor, för reseersättningar (500 + 300) 800 kronor, för expenser tillhopa (78 700 + 67 700) 146 400 kronor, för depositionskostnader m. m. 2 000 kronor och för hyra av hålkortsanläggningar (9 000 + 7 500) 16 500 kronor. I nämnda belopp av 146 400 kronor ingår dels för bränsle, lyse och vatten 5 200 kronor, dels för övriga expenser för eget behov 127 700 kronor, av vilket belopp 17 500 kronor avser utgifter av engångsnatur, dels ock för expenser för annat än eget behov — avseende tryckning av blanketter för pensionsansökningar, prästbevis, pensionsbrev m. m. — 13 500 kronor.

Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med (5 200 + 800 + 146 400 + 2 000 + 16 500) 170 900 eller avrundat 171 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens pensionsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 171 000 kronor.

C. Statliga pensionsväsendet

[11] **1. Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	190 000 000	194 617 106
1960/61 (statsliggaren s. 1238)	204 000 000	
1961/62 (förslag)	229 000 000	

Av anslaget till Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst skall för innevarande budgetår ett belopp av 15 900 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

F. n. bestrides från förestående anslag *dels* egenpensioner enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente åt f. d. anställningshavare i statens tjänst, dock med undantag för dylika förmåner åt f. d. anställningshavare vid affärsverken, *dels* sådana pensionsförmåner, som den 30 juni 1959 utgick från de i riksstaten för budgetåret 1958/59 upptagna anslagen till Pensioner åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare m. m. och Pensioner åt viss arbetarpersonal i statens tjänst, *dels ock* de pensionsförmåner, som börjat utgå efter utgången av budgetåret 1958/59 och som enligt för nämnda budgetår gällande bestämmelser skulle ha utgått från nyssnämnda tre anslag.

Statskontoret hemställer, att anslaget höjes med 25 000 000 kronor.

Motiv

Ifrågavarande anslag disponeras förutom av statskontoret av statens pensionsanstalt.

Med ledning av anslagsbelastningen under sist förflutna budgetår har medelsbehovet för statskontorets del för innevarande budgetår beräknats till 185 000 000 kronor och för nästkommande budgetår till 198 000 000 kronor. Med utgångspunkt i utgifterna å anslaget under budgetåret 1959/60 har pensionsanstalten beräknat kostnaderna för innevarande budgetår till omkring 28 000 000 kronor. För nästkommande budgetår uppskattar pensionsanstalten utgiftsökningen till ungefär 3 000 000 kronor. Enligt dessa beräkningar kommer anslagsbehovet för anstaltens del för budgetåret 1961/62 att uppgå till omkring 31 000 000 kronor. Det totala anslagsbehovet kommer alltså för nästa budgetår att uppgå till (198 000 000 + 31 000 000) 229 000 000 kronor.

Departementschefen

Enligt vid 1954 års riksdag beslutade grunder skall kostnaderna för egen- och familjepensioner till befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsverket samt vägarbetare inräknas bland de kostnader, som helt eller delvis avräknas mot automobilskattemedlen. De anslag, som ifrågakommer för sådan avräkning, är förevarande anslag och anslaget till Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst. Avräkning skall ske med

belopp motsvarande nio tiondelar av de totala pensionskostnaderna. På grund härav bör under anslaget till Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst 19 000 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Myndigheterna har beräknat medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 229 000 000 kronor. Beräkningarna har ej föranlett erinran från min sida.

Det torde i sammanhanget böra erinras om det bemyndigande, som enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. 1960: 184, SU 206, rskr 402) givits Kungl. Maj:t att i anslutning till marinverkstädernas i Karlskrona ombildning till aktiebolag besluta om ersättning till bolaget för pensionskostnader, vilka hänföres till vederbörandes anställningstid före övergången i bolagets tjänst. Ersättning, som sålunda beslutas, skall utbetalas från anslag under tolfte huvudtiteln, som eljest skulle belastas med kostnaderna för förekommande pensioner. Det har förutsatts, att anmälan till riksdagen skall göras om dylika beslut. De anslag, som härvid kan komma i fråga, är förevarande anslag och anslaget till Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst. Särskilda medel för angivna ändamål har för nästa budgetår ej beräknats under anslagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 229 000 000 kronor, därav 19 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[12] **2. Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 500 000	4 485 887
1960/61 (statsliggaren s. 1238) ...	4 600 000	
1961/62 (förslag)	5 000 000	

Från detta anslag bestrides kostnaderna för dels pensionsförmåner, som utgår till militär eller civilmilitär personal i försvarsväsendets reserver, dels mot pension svarande engångsbelopp, som i vissa fall tillkommer anställningshavare av denna kategori eller deras dödsbon.

Statskontoret hemställer, att anslaget med hänsyn till utgifterna under sistförflutna budgetår höjes med 400 000 kronor.

Departementschefen

Jag hemställer i överensstämmelse med statskontorets förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

[13] **3. Vadstena krigsmanshuskassa**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	475 000	450 469
1960/61 (statsliggaren s. 1239)	425 000	
1961/62 (förslag)	385 000	

Från detta anslag bestrides f. n. samtliga utgifter för de till Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare utgående förmånerna, däri inräknat dyrtidstillägg. I fråga om anslagets historik och användning m. m. torde få hänvisas till 1934 års statsverksproposition (elfte huvudtiteln, s. 19—39) ävensom till 1934 års riksdags skrivelse nr 11. Anslaget tillgodoföres krigsmanshuskassan tillkommande skatteavgifter. Från anslaget bestrides vidare dels vederbörligt statsbidrag till förutvarande Kalmar regementes pensionskassa och till Södra skånska infanteriregementets pensionskassa, dels kostnaderna för sådana svärdspensioner, gratifikationer m. m., som tidigare utgått från invalidhusfonden.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget med hänsyn till beräknad minskning av antalet understödstagare sänkes med 40 000 kronor.

Departementschefen

Då jag ej har något att erinra mot försvarets civilförvaltnings anslagsberäkning, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vadstena krigsmanshuskassa* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 385 000 kronor.

[14] **4. Pensionering av viss flottans gemenskap**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	85 000	99 320
1960/61 (statsliggaren s. 1239)	85 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Från detta anslag bestrides kostnaderna för pensioner eller understöd, som utgår till f. d. anställningshavare tillhörande flottans gemenskap med undantag av f. d. daglönare vid marinen, jämte rörligt tillägg eller annan tilläggsförmån.

Statskontoret föreslår, att anslaget med hänsyn till beräknad nedgång i pensionskostnaderna sänkes med 35 000 kronor.

Departementschefen

Jag hemställer i överensstämmelse med statskontorets förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av viss flottans gemenskap* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[15] **5. Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	52 000 000	52 629 833
1960/61 (statsliggaren s. 1239) ..	56 000 000	
1961/62 (förslag)	63 000 000	

Av anslaget till Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst skall för innevarande budgetår ett belopp av 1 900 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

F. n. bestrides från förestående anslag *dels* familjepensionsförmåner enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst, dock med undantag för dylika förmåner åt efterlevande till anställningshavare vid affärsverken, *dels* sådana pensionsförmåner, som den 30 juni 1959 utgick från de i riksstaten för budgetåret 1958/59 upptagna anslagen till Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst och Pensioner åt efterlevande till arbetare i statens tjänst, *dels ock* de pensionsförmåner, som börjat utgå efter utgången av budgetåret 1958/59 och som enligt för nämnda budgetår gällande bestämmelser skulle ha utgått från nyssnämnda båda anslag.

Statskontoret hemställer, att anslaget höjes med 7 000 000 kronor.

Motiv

Ifrågavarande anslag disponeras förutom av statskontoret av statens pensionsanstalt.

Med utgångspunkt i anslagsbelastningen under sist förflutna budgetår har medelsbehovet för statskontorets del för innevarande budgetår beräknats till 53 800 000 kronor och för nästkommande budgetår till 57 900 000 kronor. Med ledning av utgifterna å anslaget under budgetåret 1959/60 har pensionsanstalten beräknat pensionskostnaderna för innevarande budgetår till omkring 4 700 000 kronor. För nästa budgetår räknar pensionsanstalten med en utgiftsökning av omkring 400 000 kronor. Enligt dessa beräkningar kommer anslagsbehovet för anstaltens del för budgetåret 1961/62 att uppgå till 5 100 000 kronor. Det totala anslagsbehovet kommer alltså för nästa budgetår att uppgå till (57 900 000 + 5 100 000) 63 000 000 kronor.

Departementschefen

Mot myndigheternas beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag har jag ej någon erinran. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 63 000 000 kronor. I anslutning till vad förut under punkten 11 anförts bör härav ett belopp av 2 300 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett

förslagsanslag av 63 000 000 kronor, därav 2 300 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[16] **6. Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	15 000	8 795
1960/61 (statsliggaren s. 1239)	15 000	
1961/62 (förslag)	12 000	

I enlighet med ett av sjöfartsstyrelsen avgivet förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

[17] **7. Diverse pensioner och understöd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 900 000	5 173 027
1960/61 (statsliggaren s. 1239)	5 000 000	
1961/62 (förslag)	5 400 000	

Av anslaget bestrides utgifterna för i huvudsak *dels* pensioner i enlighet med för varje särskilt fall meddelade föreskrifter — huvudsakligen s. k. riksdagspensioner, beviljade av riksdagen eller av Kungl. Maj:t enligt riksdagens bemyndigande den 17 juli 1948 (skr 448) — *dels* pensioner till vissa f. d. anställningshavare inom av staten efter vederbörandes pensionsavgång övertagen verksamhet, *dels* periodiskt utgående avvecklingsersättningar till övertalig personal inom vissa statliga verksamhetsgrenar, *dels* vissa livräntor och understöd, som allmän domstol i mål om skadestånd ålagt statsverket att utbetala, *dels ock* i vissa fall gratifikationer i form av engångsbelopp till f. d. anställningshavare i statens tjänst.

Statskontoret hemställer, att anslaget höjes med 400 000 kronor.

Motiv

Ifrågavarande anslag disponeras förutom av statskontoret av statens pensionsanstalt och riksförsäkringsanstalten.

Med ledning av utgifterna under budgetåret 1959/60 har medelsbehovet för statskontorets del för budgetåret 1961/62 uppskattats till 4 200 000 (+ 400 000) kronor. För samma budgetår beräknas av anslaget komma att disponeras oförändrat 1 000 000 kronor av statens pensionsanstalt och likaledes oförändrat 200 000 kronor av riksförsäkringsanstalten. Det totala an-

slagsbehovet för nästa budgetår blir alltså (4 200 000 + 1 000 000 + 200 000) 5 400 000 kronor.

Departementschefen

Mot statskontorets beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag har jag ej något att erinra.

Enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. 1960: 184, SU 206, rskr 402) äger Kungl. Maj:t under vissa förutsättningar medgiva periodiskt utgående avvecklingsersättningar åt sådan personal vid marinverkstäderna i Karlskrona, som blir övertalig i samband med att marinverkstäderna organiseras såsom ett statligt aktiebolag. Därest dylika ersättningar medgives utgå, torde dessa — liksom redan utgående ersättningar av förevarande slag — få belasta anslaget till Diverse pensioner och understöd m. m.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Diverse pensioner och understöd m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor.

D. Statsunderstödda pensionsväsendet

[18] 1. Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	134 000 000	139 126 917
1960/61 (statsliggaren s. 1243)	145 000 000	
1961/62 (förslag)	170 000 000	

Från detta anslag bestrides pensionsutgifter för det statsunderstödda pensionsväsendet, i den mån dessa kostnader inte utgår från särskilda anslag eller täckes av huvudmansavgifter.

Statens pensionsanstalt hemställer, att anslaget höjes med 21 000 000 kronor.

Motiv

För nästkommande budgetår uppskattar pensionsanstalten uppbörden av fortlöpande avgifter till 43 000 000 kronor och av engångsavgifter till 1 000 000 kronor eller tillsammans 44 000 000 kronor.

Pensionskostnaderna för innevarande budgetår har pensionsanstalten med ledning av utgifterna under budgetåret 1959/60 beräknat till omkring 195 000 000 kronor. För nästa budgetår räknar anstalten med en utgiftsökning av i runt tal 15 000 000 kronor. Utgifterna för nästa budgetår uppskattas alltså till 210 000 000 kronor. Efter avdrag av inkomsterna, 44 000 000 kronor, blir enligt pensionsanstalten nettoutgifterna 166 000 000 kronor.

Departementschefen

Enligt vad som nu gäller för beräkning av huvudmännens fortlöpande avgifter skall — såvitt avser tid intill den 1 juli 1961 — avgifterna utgå med 7,5 procent av de verkliga pensionslönerna, minskat med belopp motsvarande hälften av de avgifter, vilka huvudmännen för de SPA-anslutna anställningshavarna erlägger i ATP-avgifter (prop. 1959: 151, SU 110, rskr 258).

Vid överläggningar i november 1960 mellan företrädare för civil- och finansdepartementen, å ena sidan, samt för Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet, å andra sidan, nåddes enighet om att intill dess, på grundval av SPA-utredningens pågående arbete, nya grunder för SPA-finansieringen kunde komma att fastställas, de nu gällande grunderna för avgiftsberäkningen fortsättningsvis skulle tillämpas.

Jag vill för egen del tillstyrka att, på sätt som nyss sagts, nuvarande grunder för beräkning av SPA-avgifterna får gälla även för tid fr. o. m. den 1 juli 1961 och t. v.

Enligt vad jag under hand inhämtat har statens pensionsanstalt vid sina anslagsberäkningar utgått från samma reduktion av SPA-avgifterna på grund av ATP-avgifter, som gällt för år 1960. Eftersom vid här redovisad ordning reduktionen av SPA-avgifterna ökar vid höjda ATP-avgifter, är pensionsanstaltens beräkning av inkomsterna under anslaget för hög. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 170 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna i det föregående redovisade grunder för beräkning av fortlöpande avgifter inom SPA-pensioneringen från och med den 1 juli 1961 tills vidare;

b) till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 170 000 000 kronor.

[19] **2. Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt**

Under åberopande av vad chefen för handelsdepartementet vid anmälan av tionde huvudtiteln anfört i fråga om bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1961/62 beräkna ett anslag av 700 000 kronor.

E. Allmänna indragningsstaten

[20] **1. Avlöningar till personal å indragningsstat m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	470 000	395 669
1960/61 (statsliggaren s. 1243)	350 000	
1961/62 (förslag)	350 000	

Från anslaget bestrides även kostnaderna för rörliga tilläggsförmåner till personal å indragningsstat.

Statskontoret föreslår, att anslaget med hänsyn till utgifterna under de sist förflutna månaderna upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar till personal å indragningsstat m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

F. Diverse

[21] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 141 000 kronor.

[22] **2. Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen**

Från anslaget till Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen, som för innevarande budgetår är uppfört med 60 000 000 kronor, bestrides de avgifter till försäkringen för allmän tilläggspension, som staten i egenskap av arbetsgivare har att utgiva, utom beträffande i huvudsak affärsverken, riksbanken och riksgäldskontoret.

För nästa budgetår uppskattar jag medelsbehovet under anslaget till 80 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 000 kronor.

[23] **3. Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	19 500 000	21 078 177
1960/61 (statsliggaren s. 1246)	22 500 000	
1961/62 (förslag)	24 000 000	

Från förevarande anslag bestrides de bidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m., som staten i egenskap av arbetsgivare har att utgiva, utom beträffande i huvudsak affärsverken, riksbanken och riksgäldskontoret.

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 500 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

[24] **4. Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra**

Från anslaget till Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra, vilket fr. o. m. innevarande budgetår finnes uppfört å riksstaten, skall — efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall — bestridas kostnaderna för avlöningsförmåner till vissa partiellt arbetsföra i statens tjänst, som ej kan beredas lämpligt arbete i den reguljära personalorganisationen.

Anslaget är för innevarande budgetår upptaget med 300 000 kronor. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[25] **5. Kostnader för vissa förhandlingar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000	3 814
1960/61 (statsliggaren s. 1247)	10 000	
1961/62 (förslag)	10 000	

Från förslagsanslaget till Kostnader för vissa förhandlingar m. m. bestrides *dels* kostnaderna för sådana i kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 292) angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän avsedda förhandlingar, som äger rum mellan ombud, utsedda av Kungl. Maj:t, och förening av tjänstemän, *dels* kostnaderna för den inom Kungl. Maj:ts kansli inrättade förhandlingsdelegation, vilken har att i vissa fall upptaga sådana statsdepartementen

berörande frågor, som avses i förenämnda kungörelse, *dels ock* kostnader för lokalhyror m. m. för civildepartementets förhandlingsverksamhet.

Anslaget upptages för nästa budgetår med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kostnader för vissa förhandlingar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[26] **6. Kostnader för vissa nämnder m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	200 000	198 245
1960/61 (statsliggaren s. 1247)	200 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Från förslagsanslaget till Kostnader för vissa nämnder m. m. bestrides kostnaderna för dyrortsnämnden, kontraktsdelegationen, statens arbetstidsdelegation, statens befordringsnämnd, statens bostadsnämnd (utom resekostnadsersättningar och traktamenten föranledda av till bostadsnämnden hänskjutna ärenden som direkt angår de affärsdrivande verkens personal), statens nämnd för partiellt arbetsföra, statens personalbostadsdelegation samt statens och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor (såvitt avser statsverkets andel).

Kostnaderna för statens personalbostadsdelegations verksamhet under innevarande budgetår torde komma att överstiga vad som för ändamålet har beräknats. Medelsbehovet under anslaget synes därför för innevarande budgetår komma att uppgå till inemot 270 000 kronor, vilket jag anser böra på detta sätt bringas till riksdagens kännedom.

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

Fördelning av vissa pensionskostnader på civilförvaltningen och försvarsväsendet under budgetåret 1959/60

I utlåtande nr 12 till 1943 års riksdag har bankoutskottet i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till ändrad uppställning av dåvarande tolfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensionsväsendet, framhållit, att förslaget innebar, att den ditintills tillämpade uppdelningen av pensionskostnaderna på särskilda anslag för civila och militära befattningshavare m. fl. skulle slopas. Då emellertid nämnda kostnader i räkenskaperna skulle bokföras var för sig, uttalade utskottet det önskemålet, att uppgift å kostnadernas fördelning på civila ändamål och försvarsändamål skulle offentliggöras i lämplig form, exempelvis i statsverkspropositionerna. I anledning av bankoutskottets sålunda uttalade önskemål torde i statsrådsprotokollet få intagas följande sammanställning å kostnadsfördelningen under budgetåret 1959/60 inom de an-

slag, från vilka pensionskostnader för såväl civila som militära befattningshavare m. fl. bestritts.

Anslag	Utgifter för	
	civila pensioner	militära pensioner
Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst	113 635 573	80 720 616
Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst	29 908 205	22 678 387

Sammanfattning

Tolfte huvudtitelns slutsumma, för budgetåret 1960/61 utgörande 728 758 300
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen att för budgetåret 1961/62 uppgå till 583 818 000
innebärande en minskning med 144 940 300

Tolfte huvudtitelns slutsumma har minskats med 225 miljoner kronor till följd av att i riksstatsförslaget ej upptagits någon motsvarighet till det å riksstaten för budgetåret 1960/61 uppförda anslaget till Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m.

Bortsett från nämnda anslag föreligger under tolfte huvudtiteln en ökning med i runt tal 80 miljoner kronor. Härav hänför sig ca 57 miljoner kronor till höjda pensioner och ökat antal pensionärer, 20 miljoner kronor till höjda arbetsgivaravgifter till den allmänna tilläggspensioneringen samt 1,5 miljoner kronor till höjda arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. Till följd av framlagt förslag om inordnande fr. o. m. den 1 juli 1961 av statskontorets pensionsbyrå i statens pensionsanstalt ökas medelsbehovet under tolfte huvudtiteln med ca 1 miljon kronor, varvid emellertid motsvarande minskning uppkommer under sjunde huvudtiteln.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bjarne Forss

Register

till

Tolfte huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Civildepartementet

Sid.		Kronor
	Civildepartementet:	
1	Avlöningar	1 308 000
2	Omkostnader	41 000
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	400 000
3	Extra utgifter	50 000
	Säger för civildepartementet	1 799 000

B. Vissa myndigheter

	Statens lönenämnd:	
4	Avlöningar	296 000
5	Omkostnader	6 000
	Statens avtalsnämnd:	
5	Avlöningar	324 000
7	Omkostnader	48 000
	Statens pensionsanstalt:	
8	Avlöningar	2 626 000
13	Omkostnader	171 000
	Säger för vissa myndigheter	3 471 000

C. Statliga pensionsväsendet

15	Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst, därav 19 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	229 000 000
16	Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver	5 000 000
17	Vadstena krigsmanshuskassa	385 000
17	Pensionering av viss flottans gemenskap	50 000
18	Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst, därav 2 300 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	63 000 000
19	Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.	12 000
19	Diverse pensioner och understöd m. m.	5 400 000
	Säger för statliga pensionsväsendet	302 847 000

D. Statsunderstödda pensionsväsendet

20	Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt	170 000 000
21	Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt	*700 000
	Säger för statsunderstödda pensionsväsendet	170 700 000

* Beräknat belopp.

E. Allmänna indragningsstaten

Sid.		Kronor
22	Avlöningar till personal å indragningsstat m. m.	350 000
	Säger för allmänna indragningsstaten	350 000

F. Diverse

22	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond	141 000
22	Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen	80 000 000
23	Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. ...	24 000 000
23	Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra	300 000
23	Kostnader för vissa förhandlingar m. m.	10 000
24	Kostnader för vissa nämnder m. m.	200 000
	Säger för diverse	104 651 000
	Summa	583 818 000

24 Fördelning av vissa pensionskostnader på civilförvaltningen och försvarsväsendet under budgetåret 1959/60.
25 Sammanfattning.

601911 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 15 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

TRETTONDE HUVUDTITELN

OFÖRUTSEDDA UTGIFTER

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter frågan om anvisande av anslag å riksstaten till oförutsedda utgifter och anför därvid följande.

Oförutsedda utgifter. För bestridande av oförutsedda utgifter är å riksstaten under särskild huvudtitel uppfört ett förslagsanslag å 1 000 000 kronor, att under vissa angivna villkor stå till Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av dels utgifter av så brådskande art, att frågan ej hinner underställas riksdagen, dels ock vissa andra kostnader enligt av riksdagen särskilt lämnade bemyndiganden.

Enligt Kungl. Maj:ts särskilda härefter angivna beslut har under år 1960 följande utgifter anvisats att utgå från förevarande anslag, nämligen:

Å försvarsdepartementets föredragning:

Till bestridande av vissa under budgetåret 1958/59 förskotterade haverikostnader (15/1)	1 077 408: 89
Till bestridande av vissa under budgetåret 1959/60 förskotterade haverikostnader (8/4)	1 362 790: 89
Å jordbruksdepartementets föredragning:	
Till täckande av kostnader i samband med trafikolycka (7/10)	10 959: 25
Säger	2 451 159: 03

För budgetåret 1961/62 torde anslaget till oförutsedda utgifter i riksstaten uppföras med oförändrat belopp, en miljon kronor. Beträffande disposi-

tionen av anslaget synes de för innevarande budgetår stadgade villkoren böra gälla med den komplettering jag i det följande föreslår.

Under en följd av år har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att från förevarande anslag bestrida belopp, som kronan genom lagakraftvunnen dom ålagts att utgiva, under förutsättning att andra medel ej står till förfogande för ändamålet. I skaderegleringsfall, där rättsläget är klart, bör man emellertid i möjligaste mån söka undvika rättegångar med åtföljande onödiga kostnader och dröjsmål med reglering av skadeersättningar, och i stället eftersträva uppgörelse mellan kronan och berörda parter. Detsamma synes böra gälla, om ett mål visserligen kan vara tvistigt men rör ett så litet belopp att det icke är försvarligt att åsamka kronan de med en rättegång förenade kostnaderna. Riksdagen har också bemyndigat Kungl. Maj:t att i vissa fall reglera sådana ersättningsfrågor eller att delegera beslutanderätten till vissa underlydande myndigheter ävensom anvisat särskilda medel för ändamålet. Under socialdepartementets huvudtitel finnes sålunda under innevarande budgetår anvisat ett belopp för reglering av ersättning för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. Under försvarsdepartementets huvudtitel finnes vidare ett anslag varifrån utgår vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. Slutligen finnes även under kommunikationsdepartementets huvudtitel ett anslag för reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde. Behov förefinnes emellertid även inom andra områden av medel för reglering av ersättningar till följd av skada som inträffat i samband med statlig verksamhet. Bemyndigandet synes därför lämpligen böra utvidgas till att omfatta jämväl sådana skaderegleringar.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 183 medgav 1944 års riksdag (skr. nr 329), att från anslaget till oförutsedda utgifter finge, på sätt i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet föreslagits, tills vidare under budgetåren 1943/44 och 1944/45 utgå ersättning för förlust av eller skada å egendom utom landet till personer, vilka i rikets tjänst vore där bosatta, ävensom till deras familjer och personliga tjänare. De förluster som avsågs var sådana som uppkommit på grund av krigsförhållandena. Samma bemyndigande lämnades av riksdagen för budgetåren 1945/46 och 1946/47. Något ytterligare bemyndigande i berörda hänseende ansågs däremot icke erforderligt för budgetåret 1947/48.

I proposition nr 282 till 1948 års riksdag upptogs emellertid ånyo frågan om ersättning för vissa förluster, varvid föredragande departementschefen anförde bland annat följande.

På grund av de under efterkrigstiden rådande osäkra förhållandena i vissa främmande länder har personer, vilka uppehåller sig i utlandet och är i rikets tjänst, ävensom deras familjemedlemmar och personliga tjänare, åsamkats förluster, som i stort sett är av samma natur som de, för vilka ersättning tidigare beretts av statsmedel. Det är att förvänta, att dylika förluster kan uppkomma även i fortsättningen. Det synes rimligt, att jämväl

dessa personer tillerkännes ersättning efter enahanda grunder, som tillämpats i fråga om de genom krigsförhållandena uppkomna förlusterna. Framställningar om ersättning bör i så fall granskas på samma sätt som dittills skett.

Riksdagen medgav (skr. nr 406) i anledning av propositionen att från anslaget till oförutsedda utgifter finge tills vidare under budgetåret 1948/49 utgå ersättning för förlust av eller skada å egendom utom riket till personer, som uppehåller sig därstädes och är i rikets tjänst, ävensom till deras familjemedlemmar och personliga tjänare. För budgetåren 1949/50—1960/61 har riksdagen lämnat motsvarande bemyndiganden.

Med hänsyn till de osäkra förhållanden, som fortfarande råder i vissa främmande länder, synes hemställan böra göras hos riksdagen om förlängt bemyndigande att under nästa budgetår på oförändrade villkor från anslaget till oförutsedda utgifter utbetala ersättning för skador av ifrågavarande natur.

I anledning av proposition nr 38 medgav 1951 års riksdag (skr. nr 63) att från anslaget till oförutsedda utgifter finge tills vidare under budgetåren 1950/51 och 1951/52 utgå ersättning för genom tidigare krigsförhållanden uppkomna skador å egendom inom landet. För budgetåren 1952/53—1960/61 har riksdagen lämnat motsvarande bemyndiganden.

Med hänsyn till att fall av krigsskador, exempelvis genom minsprängning, alltjämt förekommer synes riksdagens bemyndigande böra inhämtas till att under nästa budgetår på oförändrade villkor från anslaget till oförutsedda utgifter utbetala krigsskadeersättningar.

Slutligen får jag erinra om att senast i propositionerna nr 100 och nr 182 år 1960 förutsatts, att de behov av medel utöver anvisade anslag, som eventuellt kunde uppkomma för det svenska deltagandet i stilleståndsövervakningen i Korea respektive organiserandet av svenska FN-styrkor m. m., finge tillgodoses genom anlitande av anslaget till oförutsedda utgifter. Frågan om täckning av sålunda bestridda kostnader skulle framdeles få anmälas. Riksdagen lämnade uttalandena utan erinran.

Även beträffande de särskilda bemyndigandena förutsättes att ifrågakommande dispositionsbeslut i likhet med övriga anvisningar bringas till riksdagens kännedom.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Oförutsedda utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor, att stå till Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av utgifter, vilka är av så brådskande art, att frågan ej hinner underställas riksdagen, under villkor:

att utgiften är av den storlek, att vederbörande huvud-

titels anslag till extra utgifter med hänsyn till därå förefintlig behållning icke lämpligen kan anlitas för ändamålet.

att utgiften är av beskaffenhet att ej kunna bestridas av andra till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel,

att utgiften icke heller avser ändamål, för vilka anslag uppförts å sådan beredskapsstat, varom förmäles i § 63 regeringsformen,

samt att genast vid nästa riksdags början en särskild specificerad anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t under det senaste året anvisat att utgå av anslaget;

b) medge, att belopp, som kronan antingen genom lagakraftvunnen dom ålagts att utge eller till följd av skada i samband med statlig verksamhet efter uppgörelse åtagit sig att utge som ersättning, må bestridas från anslaget till oförutsedda utgifter under förutsättning att andra medel icke står till förfogande för ändamålet;

c) medge, att från anslaget till oförutsedda utgifter må, på sätt i det föregående föreslagits, under budgetåret 1961/62 utgå *dels* ersättning för förlust av eller skada å egendom utom riket till personer, vilka uppehåller sig därstädes och är i rikets tjänst, ävensom till deras familjemedlemmar och personliga tjänare, *dels ock* krigsskadeersättning.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

601999 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 16 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

FJORTONDE HUVUDTITELN

RIKSDAGEN OCH DESS VERK M. M.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om anvisande av anslag för budgetåret 1961/62 till bestridande av kostnaderna för riksdagen och dess verk m. m. samt anför därvid följande.

Riksgäldskontoret har med skrivelse den 17 november 1960 överlämnat beräkningar rörande de anslag under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m., som bör upptagas i riksstaten för budgetåret 1961/62. Jämte uppställning över anslagen har överlämnats specifikation, innefattande förslag till stater m. m. Beträffande innehållet i denna specifikation torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Beträffande anslagsberäkningen inhämtas bl. a. följande av skrivelsen.

Anslaget till *arvoden till riksdagens ledamöter* har beräknats med 5 procents höjning av arvodena fr. o. m. år 1961 samt efter nu gällande traktamenten.

Kostnaderna för riksdagstrycket har uppräknats med 145 000 kronor till 1 530 000 kronor, vilket motsvarar en ökning med ca 10 procent, beroende dels på omsättningsskatten, dels på höjda priser på tryck och bokbindning. Då någon erfarenhet ännu inte vunnits om resultatet av de rationaliseringsåtgärder beträffande riksdagstrycket, som rekommenderades av bankoutskottet i utlåtande nr 25/1960, har hänsyn härtill inte tagits vid anslagsberäkningen.

Under reservationsanslaget till *utgivande av särskilda publikationer* har beräknats kostnader för tryckning av Person- och sakregister till riksdagens protokoll med bihang för åren 1951—1960 (10-årsregistret). Den totala kostnaden för registret har uppskattats till ca 290 000 kronor, varifrån avdragits de för budgetåren 1956/57—1960/61 anvisade anslagen å tillsammans 50 000 kronor.

Anslaget till *utgivande av otryckta ståndsprotokoll* har beräknats till 65 000 kronor, vilket belopp tillsammans med nu förefintlig anslagsbehållning å ca 125 000 kronor torde täcka såväl tryckningskostnaderna för fyra under tiden t. o. m. den 30 juni 1962 färdigställda protokollsband som avskrivnings- och redigeringskostnaderna för de enligt riksdagens beslut (BoU utl. nr 25/1960) påbörjade nya protokollen.

Under anslaget till *allmänt kyrkomöte* har upptagits ett formellt belopp av 100 kronor.

Avlönings- och pensionsanslagen till under huvudtiteln redovisade riksdagens verk har beräknats efter nu utgående grundlöner respektive basbelopp, allt i överensstämmelse med därom av civildepartementet den 7 maj 1960 lämnade allmänna direktiv. I anslutning härtill har för samtliga verk anslagsposten till rörligt tillägg upptagits till 30 procent av grundlönekostnaderna och posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter till 2 procent av grundlönekostnaderna för ordinarie och icke-ordinarie personal.

Pensionsanslagen för f. d. riksdagsmän och efterlevande till riksdagsmän har beräknats efter nu gällande bestämmelser.

Arbetsgivaravgifter till den allmänna tilläggspensioneringen har höjts med 40 000 kronor till 140 000 kronor, huvudsakligen beroende på höjningen av uttagsprocenten från 3 till 4 procent.

Beträffande de till riksgäldsfullmäktiges disposition stående avlönings- och omkostnadsanslagen må framhållas följande.

Riksgäldskontoret: Avlöningar har ökat med 46 000 kronor till 1 941 000 (= 2,4 procent) beroende på höjningen av det rörliga tillägget. I anslaget har inberäknats 25 000 kronor för tillfälligt anställda biträden i samband med konverteringen av 1947 års premielån.

Under *Riksdagens ekonomibyrå* har *avlöningsanslaget* uppräknats med 42 000 kronor, motsvarande inträffande löneklassuppflyttningar och höjt rörligt tillägg, och *omkostnadsanslaget* med 85 000 kronor, huvudsakligen motsvarande kostnader för uppsnyggning av första kammarens plenisal och för nyanskaffning av möbler.

Följande anslag har uppförts i överensstämmelse med framställningar i särskilda skrivelser från vederbörande myndigheter m. fl., nämligen anslagen till *Riksdagens interparlamentariska grupp, Riksdagsbiblioteket, Justitieombudsmannen och hans expedition, Militieombudsmannen och hans expedition, Riksdagens revisorer och deras kansli* samt *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli*. Skrivelserna kommer att överlämnas till 1961 års riksdags bankoutskott.

Anslaget till ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond torde i enlighet med vad som anförts vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor böra beräknas till 116 000 kronor.

Efter vissa smärre tekniska justeringar av riksgäldskontorets beräkningar gör jag under följande punkter hemställan om anslag för budgetåret 1961/62 till riksdagen och dess verk m. m.

[1] **1. Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 625 000 kronor.

[2] **2. Riksdagen: Reseersättningar till riksdagens ledamöter.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Reseersättningar till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[3] **3. Riksdagen: Avlöningar till personal.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Avlöningar till personal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 775 000 kronor.

[4] **4. Riksdagen: Kostnader för riksdagstrycket.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Kostnader för riksdagstrycket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 530 000 kronor.

[5] **5. Riksdagen: Utgivande av särskilda publikationer.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Utgivande av särskilda publikationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kronor.

[6] **6. Riksdagen: Utgivande av otryckta ståndsprotokoll.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Utgivande av otryckta ståndsprotokoll* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[7] **7. Riksdagen: Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[8] **8. Riksdagen: Övriga omkostnader.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Övriga omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 515 000 kronor.

[9] **9. Allmänt kyrkomöte.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänt kyrkomöte* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[10] **10. Riksgäldskontoret: Avlöningar.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 941 000 kronor.

[11] **11. Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 523 000 kronor.

[12] **12. Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 kronor.

[13] **13. Riksdagens ekonomibyrå: Avlöningar.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens ekonomibyrå: Avlöningar* för budgetgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 907 000 kronor.

[14] **14. Riksdagens ekonomibyrå: Omkostnader.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens ekonomibyrå: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 375 000 kronor.

[15] **15. Riksdagsbiblioteket: Avlöningar.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 388 000 kronor.

[16] **16. Riksdagsbiblioteket: Omkostnader.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[17] **17. Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kronor.

[18] **18. Justitieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 458 000 kronor.

[19] **19. Justitieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

[20] **20. Militieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 266 000 kronor.

[21] **21. Militieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

[22] **22. Riksdagens revisorer och deras kansli: Arvoden till revisorerna.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer och deras kansli: Arvoden till revisorerna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

[23] **23. Riksdagens revisorer och deras kansli: Avlöningar.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer och deras kansli: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 235 000 kronor.

[24] **24. Riksdagens revisorer och deras kansli: Omkostnader.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer och deras kansli: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kronor.

[25] **25. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Avlöningar.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 117 000 kronor.

[26] **26. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Omkostnader.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[27] **27. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 000 kronor.

[28] **28. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[29] **29. Pensioner åt f. d. riksdagsmän.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt f. d. riksdagsmän* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

[30] **30. Pensioner åt efterlevande till riksdagsmän.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt efterlevande till riksdagsmän* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

[31] **31. Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 820 000 kronor.

[32] **32. Pensioner åt efterlevande till befattningshavare.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt efterlevande till befattningshavare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

[33] **33. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Under åberopande av vad jag inledningsvis anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 116 000 kronor.

[34] **34. Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[35] **35. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[36] **36. Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[37] **37. Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

Slutsumman av huvudtiteln för riksdagen och dess verk m. m. kommer, vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, att i riksstaten för budgetåret 1961/62 utgöra 26 214 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till gällande riksstat med 2 107 100 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

601975 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler fråga om upptagande å riksstaten för budgetåret 1961/62 av underskott å statens järnvägars fond samt anför därvid följande.

Statens järnvägar

Järnvägsstyrelsen

I skrivelse den 25 november 1960 till riksräkenskapsverket har järnvägsstyrelsen framlagt en prognos för SJ:s driftresultat under budgetåret 1961/62. Härvid har bl. a. förutsatts, att taxenivån blir oförändrad under prognosperioden. Avgifterna för månadsbiljetter och för vagnslastgods i sändningar om 20 ton per vagn har beräknats i enlighet med de justeringar i taxorna, som genomförts den 1 januari 1961. Beräknade utgiftsökningar i förhållande till innevarande budgetår väntas bli uppvägda av utgiftsminskningar bl. a. genom fortsatt rationalisering av drift och underhåll. Härvid har emellertid bortsetts från eventuell förändring av löneläget efter utgången av år 1961. Vidare har styrelsen utarbetat en prognos över utfallet av SJ:s driftresultat för innevarande budgetår. Beräkningarna framgår av följande sammanställning. För budgetåret 1961/62 har — i avbidan på statsmakternas ställningstagande till frågan om driftbidrag för detta budgetår — något belopp härför icke inräknats bland inkomsterna.

Inkomster	1959/60 enligt bokföringen milj. kr.	1960/61 prognos milj. kr.	1961/62 prognos milj. kr.
Persontrafik	400,8	395	385
Posttrafik	44,3	44	45
Godstrafik exkl. lapplandsmalm	796,6	800	780
Lapplandsmalm	148,3	165	170
Övrigt	17,3	14	14
Driftbidrag	100,0	80	—
Summa inkomster kr.	1 507,3	1 498	1 394
Utgifter (exkl. avskrivning)	1 278,9	1 365	1 360
Driftöverskott	228,4	133	34
Avskrivningsbehov	174,7	186	190
Överskott resp. underskott efter avskrivningar	53,7	— 53	— 156

För budgetåret 1960/61 kan sålunda ett underskott av ca 50 milj. kr. beräknas uppkomma. För täckning av förväntat underskott under nämnda budgetår har 1960 års riksdag anvisat ett anslag av 70 milj. kr. att tagas i anspråk i den mån så erfordras. Enligt järnvägsstyrelsens mening kan underskottet för budgetåret 1961/62 uppskattas till ca 150 milj. kr., om hänsyn icke tages till det driftbidrag, som eventuellt kan komma att ställas till styrelsens förfogande.

Departementschefen

Den av statsmakterna fastställda ekonomiska målsättningen för SJ:s verksamhet innebär full realekonomisk kostnadstäckning, innefattande avskrivningar efter nupriser, och därutöver förräntning av det bokförda statskapitalet. För att statsbaneföretaget i viss utsträckning skall bli kompenserat för förluster till följd av trafik på trafiksvaga bandelar, har företaget sedan budgetåret 1958/59 erhållit driftbidrag av statsmedel. Bidragsgivningen har betraktats som provisorisk i avbidan på statsmakternas ställningstagande till 1953 års trafikutrednings kommande betänkande. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 80 milj. kr.

I samband med att statsmakterna första gången beviljade driftbidrag (prop. 1958: A 77 och prop. B 1, bil. 8; SU B 6; Rskr B 74) uttalades, att ej heller med bidragsgivningen någon betryggande marginal mellan intäkter och kostnader kunde förväntas uppkomma. Man borde därför räkna med att även mycket små variationer i intäkts- och kostnadsnivån skulle medföra risk för underskott i rörelsen och att till följd därav fulla avskrivningar enligt nupriser icke skulle kunna verkställas. För att ernå en

rättvisande resultatredovisning för statsbaneföretaget måste dock principen om fulla avskrivningar enligt nupriser upprätthållas. I enlighet härmed förordades, att för det fall att ett underskott något år skulle uppstå ett anslag för täckning därav skulle — i likhet med vad som skett för budgetåret 1957/58 — anvisas på driftbudgeten. För innevarande budgetår har i enlighet härmed anvisats ett anslag av 70 milj. kr. för täckning av beräknat underskott. Anslaget synes nu icke komma att behöva tagas i anspråk i full utsträckning.

Enligt de av järnvägsstyrelsen gjorda beräkningarna skulle underskottet för nästa budgetår kunna beräknas till i runt tal 150 milj. kr., om något driftbidrag icke beviljas. Då jag tidigare denna dag vid behandlingen av den under sjätte huvudtiteln anmälda frågan om driftbidrag till statens järnvägar för budgetåret 1961/62 förordat ett anslag av 80 milj. kr. för ändamålet, skulle det underskott, som återstår att täcka, uppgå till ca 70 milj. kr. enligt styrelsens beräkningar.

Jag har emellertid från järnvägsstyrelsen under hand inhämtat, att styrelsen i underskottsberäkningen tagit hänsyn till den resultatförbättring, som blir en följd av redan beslutade järnvägsnedläggningar, men däremot icke beaktat den nettoförbättring, som uppkommer vid genomförandet av de planerade nedläggningarna under budgetåret 1961/62. Jag anser mig kunna räkna med en viss ytterligare kostnadsbesparing härigenom. Å andra sidan torde vissa kostnadsstegringar till vilka hänsyn icke tagits komma att inträda. Dessa kostnadsökningar förtar i viss mån effekten av besparingarna genom de förutsatta nedläggningarna.

Jag finner det vara utomordentligt angeläget, att styrelsen på allt sätt söker nedbringa underskottets storlek. Enligt vad jag inhämtat skulle vissa taxehöjningar för paket-, express-, ilstycke- och fraktstyckegods vara företagsekonomiskt motiverade och kunna ge en merinkomst av ca 20 milj. kr. för nästa budgetår. Jag förutsätter att sådana taxehöjningar genomföres. En höjning av SJ:s paketgodstaxa synes böra koordineras med en höjning enligt vissa grunder av taxan för postpaket. En sådan höjning beräknas tillföra postverket en merintäkt av inemot 10 milj. kr. Sistnämnda fråga torde få underställas riksdagen senare under vårsessionen i samband med att förslag i vissa andra taxespörsmål avseende postverkets rörelse framlägges för riksdagen.

Med hänsyn till vad jag anfört, beräknar jag underskottet i SJ:s rörelse till i runt tal 50 milj. kr. för nästa budgetår.

Då de förut angivna, av riksdagen godkända riktlinjerna för täckning av eventuella driftunderskott för SJ bör följas, föreslår jag, att för här avsett ändamål ett belopp av 50 milj. kr. anvisas å driftbudgeten för budgetåret 1961/62.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Statens järnvägars fond* å riksstaten för budgetåret 1961/62 upptaga ett underskott om 50 000 000 kr.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Jan Thyberg

Sthlm 1960. K. L. Beckmans Boktr.

LUFTFARTSFONDEN

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler fråga om upptagande å riksstaten för budgetåret 1961/62 av underskottet å luftfartsfonden samt anför därvid följande.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i 1960 års statsverksproposition (bil. 17) gjorda hemställan upptog riksdagen för luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1960/61 ett underskott av 13 100 000 kr. Vid beräkningen av underskottet hade luftfartsverkets driftkostnader upptagits till 31 900 000 kr. och inkomsterna till 18 800 000 kr.

I skrivelse den 4 maj 1960 framlade luftfartsstyrelsen slutligt förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1960/61. I detta förslag beräknades utgifterna till 32 790 000 kr., medan inkomsterna angavs till 19 000 000 kr., vilket skulle resultera i ett underskott om 13 790 000 kr.

Genom beslut den 3 juni 1960 fastställde Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag driftkostnadsstat för luftfartsverket för budgetåret 1960/61. Staten slutade på 32 790 000 kr. I anslutning till staten fastställdes även personalförteckning för tjänstemän å ordinarie stat och för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19. Härjämte meddelades vissa bestämmelser angående avlönings- och omkostnadsposterna av i huvudsak samma omfattning som gäller för statsförvaltningen i allmänhet.

Luftfartsstyrelsen

Med skrivelser den 23 och 29 augusti samt 18 november 1960 har luftfartsstyrelsen framlagt beräkningar rörande underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62.

Inledningsvis lämnar styrelsen en redogörelse för utvecklingen av den civila luftfarten i Sverige åren 1955—1959 samt det internationella samarbetet på luftfartens område, vari Sverige deltar. I hithörande delar torde få hänvisas till handlingarna.

1. Allmänna frågor

Med hänsyn till det läge, vari spörsmålet om verkets ekonomiska målsättning befinner sig på grund av pågående utredning inom skandinaviska flygtaxekommittén, har luftfartsstyrelsen icke ansett det lämpligt att i nu förevarande sammanhang närmare ingå på ämnet, men styrelsen hyser den förhoppningen, att hela denna utomordentligt viktiga fråga inom en nära framtid skall kunna upptagas till slutlig behandling och att ett mera realistiskt mål härutinnan uppställes.

Beträffande den civila trafiken på vissa militära flygplatser har luftfartsstyrelsen och chefen för flygvapnet i princip varit ense om att den civila trafiken skall ersätta flygvapnet för de merkostnader i olika avseenden, som den civila trafiken kan förorsaka flygvapnet. Så länge trafiken haft en relativt begränsad omfattning, har dessa merkostnader i huvudsak utgjorts av särskilda ersättningar till flygvapnets personal. Då emellertid trafiken numera vuxit till en ganska betydande omfattning, har från flygvapnets sida rests vissa krav på ersättning jämväl för flygvapnets merkostnader med avseende på banunderhåll, snöröjning etc. Därjämte är flygvapnet och luftfartsstyrelsen ense om att vissa ansvarsförhållanden m. m. i detta sammanhang bör regleras. För klarläggande av berörda spörmål har luftfartsstyrelsen och flygvapnet för avsikt att under hösten 1960 upptaga överläggningar i syfte att träffa ett avtal, avsett att reglera förhållandena mellan flygvapnet och luftfartsverket. Avtalet torde åtminstone i vissa delar bli av natur att böra underställas Kungl. Maj:t för godkännande. Det synes lämpligt, att kommande ersättningar till flygvapnet sammanföres till en särskild ny post å driftkostnadsstaten, förslagsvis benämnd Ersättning till flygvapnet. Även om ingenting f. n. med bestämdhet kan sägas beträffande storleken av de ersättningar, som luftfartsstyrelsen enligt det blivande avtalet kan komma att få erlägga till flygvapnet, har styrelsen i det efterföljande under posten 10 beräknat ett belopp av 250 000 kr. för ändamålet. Fixerandet av beloppets storlek torde få ankomma på Kungl. Maj:t efter förslag av luftfartsstyrelsen i samband med fastställandet av driftkostnadsstaten för budgetåret 1961/62.

Vid bedömningen av luftfartsstyrelsens inkomst- och utgiftsberäkningar för budgetåret 1961/62 erinrar styrelsen om att luftfartsverket genom ett antal av Kungl. Maj:t godkända avtal med kommunala intressenter åtagit sig att driva vissa flygplatser mot att respektive kommuner förbundit sig att utföra vissa naturaprestationer och/eller att lämna driftbidrag. Tanken bakom dessa uppgörelser har i princip varit den, att driften av berörda flygplatser icke skall förorsaka luftfartsverket några nämnvärda nettokostnader. Berörda åtaganden medför dock, att vissa utgiftsposter måste uppräknas. Utgiftsökningen balanseras emellertid av motsvarande uppräkningar på inkomstsidan.

2. Organisations- och personalfrågor

Styrelsen framhåller, att den mycket starka utvecklingen inom den civila luftfarten i stor utsträckning medfört ändrade och mer krävande arbetsuppgifter för samtliga byråer vid luftfartsstyrelsen. Då styrelsen under senare år kanske iakttagit en alltför stor återhållsamhet i fråga om sina förslag till personalförstärkningar, har det nu bedömts ofrånkomligt att framlägga förslag om inrättande av ett betydande antal nya tjänster samt lönegradsuppflyttningar.

Styrelsen har i sammanhanget lämnat en redogörelse för arbetsbelastningen och personalbehovet på de olika byråerna. I fråga om nya tjänster och tjänsteförändringar har styrelsen därvid bl. a. anfört följande.

För att behovet av personal vid luftfartsinspektionens driftsektion skall kunna tillgodoses, bör denna tillföras en tjänst som byråingenjör i lönegraden Ae 21.

Vad angår personalbehovet i övrigt inom luftfartsinspektionen och de därunder sorterande besiktningskontoren har styrelsen funnit det möjligt att tillgodose krav på ytterligare personal med kvalificerat men likväl i viss mån rutinbetonat arbete på inspektionens utbildningssektion och besiktningskontoret vid Bromma flygplats genom inrättande av en kanslisskrivartjänst på vartdera stället.

Med hänsyn till bl. a. verkets ökande motorfordons- och maskinpark anser styrelsen det motiverat, att tjänsten som byråingenjör i lönegraden Ae 19 vid marktjänstbyråns motordetalj uppflyttas till Ae 21.

De omfattande och kvalificerade arbetsuppgifterna inom trafikbyråns informationssektion motiverar, anser styrelsen, att tjänsten som chef för informationssektionen uppflyttas från lönegraden Ae 21 till lönegraden Ae 23, varvid tjänstebenämningen samtidigt bör ändras från förste trafikledare till trafikinspektör.

För kanslibyråns ekonomisektion finns ingen särskild sektionschef, utan uppgifterna härutinnan fullgöres i mån av tid av chefen för kanslibyrån. Detta arrangemang medför emellertid, att på den tjänsteman i lönegraden

19, som svarar för det huvudsakliga arbetet på sektionen, måste uppställas betydande krav på förmåga att självständigt kunna lösa på sektionen ankommande uppgifter. Luftfartsstyrelsen anser därför, att för ändamålet bör inrättas en tjänst som förste byråsekreterare i lönegraden Ae 21.

Den ökande arbetsbelastning, som successivt inträtt för styrelsen, har givetvis även ställt stora krav på den arbetskraft inom styrelsen som utgöres av biträdes- och servicepersonal av olika grader. Denna personalkategori har under de gångna åren endast tillförts mycket små ökningar, varför en ökning av biträdes- och vaktmästarpersonalen nu bör ske med fyra befattningar, kostnadsberäknade till sammanlagt 52 000 kr.

I övrigt föreslår styrelsen uppflyttning av dels cheferna för luftfartsinspektionen och marktjänstbyrån från B 1 till B 3, dels chefen för luftvärdighetssektionen från ABp 25 till ABp 26 och dels en byråingenjör på marktjänstbyrån från Ae 21 till Ae 23. Vidare anser styrelsen, att nya tjänster bör inrättas för dels en byrådirektör i Ae 24 och en förste byråingenjör i Ae 23 på luftfartsinspektionen, dels en ingenjör i lönegraden 17 och en verkmästare i lönegraden 14 på marktjänstbyrån, dels en trafikinspektör i Ae 23 på trafikbyrån, dels en amanuens i reglerad befordringsgång på utrikessekretariatet, dels en befattningshavare med ett årsarvode av ca 30 000 kr. per år för vissa organisationsundersökningar samt dels ett biträde åt militärassistenten.

För att tillgodose den planenliga rekrytering av personal, som erfordras för drift i begränsad omfattning av Arlanda flygplats, bör denna under budgetåret 1961/62 tillföras ytterligare ett mindre antal befattningshavare i de lägre lönegraderna. Kostnaderna härför beröper sig till 135 000 kr. I fråga om de övriga flygplatserna har styrelsen med hänsyn till inrättandet av nya flygplatser, kontraktsenliga förpliktelser gentemot vissa kommuner, den ökande trafiken samt nya arbetsuppgifter bl. a. vid militära flygplatser, räknat med ett behov av ytterligare ca 20 befattningshavare i lönegraderna 5—12 samt 2 befattningshavare i lönegraden 15 resp. 19. Sistnämnda befattning avser en ingenjör vid den nyinrättade Norra flygplatsförvaltningen i Umeå. Kostnaden för nu berörd personal uppgår till ca 290 000 kr.

Styrelsen föreslår, att ett 15-tal kollektivavtalsanställda överföres till löneplan, varigenom en bokföringsmässig uppräkning av posten Flygplatsorganisationen: Avlöningar får göras med ca 185 000 kr. och motsvarande nedräkning verkställas å posten Underhåll m. m. av flygplatser.

Personalen vid trafikledningsorganen inom luftfartsverket kommer enligt plan för budgetåret 1960/61 att uppgå till 118 trafikledare, 81 trafikexpeditörer och 55 trafikbiträden. Under budgetåret 1961/62 måste ytterligare 7 trafikledaraspiranter anställas för att det förutsedda behovet av utbildade trafikledare under det därpå följande budgetåret skall kunna fyllas. Kostnaden härför beräknas till 119 000 kr.

På grund av chartertrafikens och inrikestrafikens oväntat snabba ut-

veckling måste under budgetåret 1961/62 antalet trafikexpeditörer ökas med 5, varav 3 erfordras på Bromma flygplats, en på Bulltofta och en på en av de norrländska flygplatserna. Kostnaden härför beräknas till 80 000 kr.

Ökade arbetsuppgifter vid kontrollcentraler och ökad teleprintertrafik medför även behov av fler trafikbiträden. För budgetåret 1961/62 kan ett ytterligare behov av 3 trafikbiträden förutses. Kostnaden härför beräknas till 37 000 kr.

Den civila trafiken på de militära flygplatserna har såsom nämnts ökat i omfattning och fått en alltmer permanent karaktär. Förutsättningen för att civil flygtrafik i fortsättningen skall få bedrivas på nämnda flygplatser är att trafikledningspersonalen inom flygvapnet får utökas med minst tre trafikledare. Med hänsyn härtill hemställer luftfartsstyrelsen om medel för att kunna ersätta flygvapnet kostnaderna för den utökning av flygvapnets personalstat, som härigenom måste vidtagas. Kostnaden för dessa tjänster beräknas till 51 000 kr.

Föreståndare för den nuvarande provisoriska flygplatsen i Kiruna är en trafikledare i lönegraden Ae 19. Då den nya flygplatsen tages i bruk, bör föreståndaren uppflyttas till förste trafikledare i lönegraden Ae 21 i likhet med övriga föreståndare.

De personalfrågor, för vilka redogjorts i det föregående, medför en kostnadsökning av 293 000 kr. på posten Luftfartsstyrelsen: Avlöningar och 913 000 kr. på posten Flygplatsorganisationen: Avlöningar. Vid bifall härtill kan posten Underhåll m. m. av flygplatser nedräknas med 185 000 kr.

I skrivelse den 14 november 1960 har luftfartsstyrelsen bl. a. anmält, att den internationella linjetrafiken på Stockholm kommer att överflyttas från Bromma till Arlanda flygplats den 1 april 1962.

Luftfartsstyrelsen har i en särskild skrivelse den 18 november anfört, att i de beräkningar, som låg till grund för luftfartsstyrelsens skrivelse den 23 augusti 1960 angående beräkningen av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62, utgick styrelsen från den förutsättningen, att Arlanda flygplats skulle komma att utnyttjas för trafik endast i begränsad omfattning under nämnda budgetår. Den nu planerade överflyttningen av hela utrikestrafiken till Arlanda flygplats redan under budgetåret 1961/62 medför, att luftfartsverkets utgifter för driften av flygplatsen för nämnda budgetår kommer att öka i förhållande till beräkningarna i augusti 1960.

Utgiftsökningen begränsas icke till vad som svarar mot den del av budgetåret, varunder ifrågavarande utökade trafik kommer att pågå. Vissa åtgärder måste nämligen vidtagas i god tid före trafikens överflyttning, såsom anställande av viss personal, förhyrning av lokaler, anskaffning av inventarier till lokaler m. m. Enligt verkställda beräkningar, som får betraktas som approximativa, skulle utgiftsökningen uppgå till ca 1,1 milj. kr. En betydande del av detta belopp hänför sig till utgifter av engångs-

natur, som enligt tidigare utgångspunkter skulle ha belastat driftkostnadsstaten för budgetåret 1962/63 eller senare men som nu i stället kommer att falla på budgetåret 1961/62. Dit hör exempelvis kostnaderna för utrustning av lokaler med möbler och kontorsmaskiner, apparater för väderlekstjänsten, vågar till tullokalerna, inträdesavgifter för telefon- och teleprinterledningar och, i viss mån, utbildning av väderlekspersonal. Dessa initialkostnader beräknas uppgå till ca 0,5 milj. kr.

Av kostnaderna i övrigt avser enligt de preliminära beräkningarna 90 000 kr. hyror för tullokaler av SAS, 350 000 kr. personalkostnader samt 160 000 kr. underhållskostnader för flygplatsen och diverse omkostnader.

Styrelsen avser att i samband med förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1961/62, som styrelsen har att avlämna under våren 1961, verkställa de noggrannare beräkningar, för vilka då torde föreligga ett bättre underlag, samt fördela merkostnaderna på resp. utgiftsposter. I avvaktan därpå synes posten 15 Oförutsett i styrelsens skrivelse den 23 augusti 1960 med beräkning av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62 böra höjas med 1,1 milj. kr.

Vad beträffar luftfartsverkets inkomster med hänsyn till utrikestrafikens överflyttning till Arlanda, torde man icke kunna räkna med någon nämnvärd totalökning bortsett från något ökade hyresinkomster på Arlanda, enär de stigande inkomsterna av landningsavgifter och dylikt på Arlanda uppväges av en i stort sett motsvarande inkomstminskning på Bromma. Då övrig trafik skall vara kvar på Bromma även efter den 1 april 1962, kan markorganisationen där icke omedelbart skäras ned i någon mera betydande utsträckning, i varje fall knappast på ett sådant sätt, att någon verkan därav blir påtaglig under budgetåret 1961/62. Det nu sagda innebär, att underskottet å luftfartsfonden torde komma att öka med i stort sett samma belopp, varmed utgifterna för Arlanda stiger.

3. Beräkning av underskottet för budgetåret 1961/62

Efter en avvägning av de olika medelsbehoven samt under beaktande av den begränsning, som med hänsyn till det statsfinansiella läget är erforderlig, har styrelsen uppgjort följande beräkning av inkomster och utgifter för budgetåret 1961/62. De beräknade inkomsterna samt utgifterna enligt den fastställda staten för innevarande budgetår har medtagits som jämförelse.

Inkomster	1960/61	1961/62
	Tusental kronor	
1. Hyror och arrenden	3 900	4 600
2. Trafikinkomster	14 150	15 400
3. Besiktningsavgifter m. m.	400	400
4. Diverse inkomster	550	1 000
Summa	19 000	21 400

Utgifter	1960/61	1961/62
	Tusental kronor	
1. Luftfartsstyrelsen: Avlöningar	3 370	3 805
2. Luftfartsstyrelsen: Omkostnader	538	560
3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar	8 305	9 560
4. Flygplatsorganisationen: Omkostnader	1 115	1 219
5. Underhåll m. m. av flygplatser	3 900	5 800
6. Hyres- och arrendeavgifter m. m.	230	230
7. Underhåll och drift av radioanläggningar	5 790	6 950
8. Underhåll och drift av teleutrustning	1 565	1 675
9. Utgifter för väderlekstjänst	2 806	3 200
10. Ersättning till flygvapnet	—	250
11. Sveriges bidrag till ICAO m. m.	660	695
12. Pensionskostnader	460	550
13. Diverse utgifter	251	156
14. Avsättning till värdeminskningskonto	3 800	5 375
15. Oförutsett	—	1 800
Summa	32 790	41 825
Underskott	13 790	20 425

I anslutning till beräkningarna anför styrelsen bl. a. följande.

Inkomsterna

Luftfartsverkets inkomster för budgetåret 1961/62 beräknas — med hänsyn bl. a. till de faktiska inkomsterna under budgetåret 1959/60 samt prognosen för innevarande budgetår, som förutser ett belopp av 19 000 000 kr. — öka med sammanlagt 2 400 000 kr. Posten Hyror och arrenden har uppräknats med 700 000 kr., främst beroende på dels nytillkommande hyresobjekt på Arlanda och de norrländska flygplatserna, dels ökade genomströmningsavgifter. Vad beträffar posten Trafikinkomster, har landningsavgifterna och passageraravgifterna uppräknats med resp. 600 000 och 500 000 kr. Den alltid svårbedömbara posten Diverse inkomster har uppräknats med 450 000 kr. motsvarande beräknade bidrag från olika kommuner till drift av vissa flygplatser.

Utgifterna

1. Utgiftsposten Luftfartsstyrelsen: Avlöningar har uppräknats med 435 000 kr. Härav hänför sig 277 000 kr. till inrättande av förenämnda nya tjänster på luftfartsinspektionen, marktjänstbyrån, trafikbyrån, kanslibyrån och utrikessekretariatet jämte en medhjälpare åt militärassistenten samt 16 000 kr. till uppflyttningar av vissa tjänster. Vidare är ett belopp av

56 000 kr. beräknat för löneklassuppflyttningar, befordringar enligt reglerad befordringsgång och liknande automatiska kostnadsökningar samt 80 000 kr. som merkostnad för att lönehöjningen per den 1 januari 1961 kommer att drabba hela budgetåret 1961/62.

2. Under rubriken Luftfartsstyrelsen: Omkostnader räknar styrelsen med en ökning av 22 000 kr. i jämförelse med innevarande budgetår. Av detta belopp faller 14 000 kr. på telefon- och telegramkostnader.

3. Utgifterna under Flygplatsorganisationen: Avlöningar beräknas stiga med 1 255 000 kr. Härav belöper sig 288 000 kr. på nyanställningar och uppflyttningar inom trafikledningsorganisationen, 135 000 kr. på driftspersonal vid Arlanda flygplats samt 490 000 kr. på driftspersonal m. m. vid övriga flygplatser. Löneklassuppflyttningar, befordringar enligt reglerad befordringsgång och liknande automatiska kostnadsökningar beräknas till 125 000 kr. och ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter till 15 000 kr. Slutligen åtgår ett belopp av 202 000 kr. som merkostnad för att lönehöjningen per den 1 januari 1961 kommer att drabba hela budgetåret 1961/62.

4. Inom posten Flygplatsorganisationen: Omkostnader räknar styrelsen med en ökning av 104 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår; beloppet utgör en funktion av såväl ökningar som minskningar på olika delposter. Reseersättningar m. m. bör höjas med 30 000 kr., beroende bl. a. på tillkomsten av flera nya flygplatser samt högre kostnader för Torslanda-personalens bussresor till och från arbetet. Telefon- och telegramkostnader har uppräknats med 25 000 kr. och renhållning och städning med 35 000 kr., bl. a. till följd av de nytillkommande flygplatserna i Umeå, Skellefteå och Örnsköldsvik.

5. Posten Underhåll m. m. av flygplatser har uppräknats med 1 900 000 kr., sedan hänsyn tagits till förenämnda överflyttning av kostnaderna för viss kollektivavtalsanställd personal till posten 3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar. Av kostnadsökningen faller 300 000 kr. på fordon, maskiner och redskap, 400 000 kr. på flygfält och övriga markområden, 350 000 kr. på byggnader, 300 000 kr. på elektriska anläggningar samt 550 000 kr. på lön m. m. till kollektivanställd personal. Av totalbeloppet hänför sig omkring 800 000 kr. till nytillkommande flygplatser inklusive militära flygplatser, som upplåtes för civil trafik. Utgiftsökningen är därför till viss del avtalsbunden.

6. Hyres- och arrendeavgifter upptages med oförändrat belopp.

7. För posten Underhåll och drift av radioanläggningar beräknar styrelsen en ökning med 1 160 000 kr. Det i driftkostnadsstaten för innevarande budgetår upptagna beloppet utgör emellertid endast 5 790 000 kr., varför ett överskridande för innevarande budgetår med 220 000 kr. måste förutses. Överskridandet förorsakas bl. a. av den löneökning, som beslutats av

1960 års riksdag. Den nu föreslagna ökningen uppgår sålunda i realiteten till 940 000 kr. Härav utgör 474 000 kr. en automatisk ökning till följd av nya ränte- och kapitalkostnader. Återstoden hänför sig huvudsakligen till ett ökat antal underhållsobjekt, varigenom uppkommer ökade lönekostnader med 260 000 kr. och ökade kostnader för radiorör och elkraft m. m. med 95 000 kr. För avskrivning å förrådskapitalet, vilket icke kunnat ske vare sig under budgetåret 1959/60 eller 1960/61, upptages 50 000 kr. Kostnadsökningen för provflygningar och verksamhetens allmänt taget ökade omfattning beräknas uppgå till 61 000 kr.

8. Posten Underhåll och drift av teleutrustning beräknas öka med 110 000 kr. Härav hänför sig 62 000 kr. till ledningar och apparater för nya teleprinterförbindelser Luleå—Kemi, Sundsvall/Härnösand—Umeå samt svensk andel i förbindelse med Berlin, 27 000 kr. till manöverledningar för ultrakortvågsstationer, beroende på behov av ytterligare en kommunikationskanal, samt 37 000 kr. till abonnemang av nya telexutrustningar och ökad trafik.

9. Posten Utgifter för väderlekstjänst är i luftfartsverkets driftkostnadsstat för budgetåret 1960/61 upptagen med ett belopp av 2 806 000 kr. Då f. n. utredning angående väderlekstjänst för den inrikes flygtrafiken pågår, är det knappast möjligt att nu framlägga en säker beräkning av kostnaderna under denna utgiftspost. Det belopp å 3 200 000 kr., som i förevarande sammanhang beräknats för budgetåret 1961/62 och som sålunda överstiger förenämnda belopp med 394 000 kr., grundar sig på från Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) erhållna kostnadsuppgifter. Det bör emellertid beaktas, att luftfartsstyrelsen ansett sig böra minska SMHI:s beräkningar rörande de kostnader, som skall åvila den civila luftfarten, med 265 000 kr. motsvarande luftfartsverkets bidrag till väderleksstationerna i Nordatlanten. Orsaken härtill är att luftfartsstyrelsen finner sakliga skäl tala för att den del av anslaget, som hänför sig till väderleksstationer i Nordatlanten, icke längre till viss del skall belasta den civila luftfarten utan i sin helhet belasta SMHI:s allmänna anslag med hänsyn till väderleksstationernas betydelse för allmänna väderlekstjänsten. Därest Kungl. Maj:t icke skulle dela denna styrelsens uppfattning, bör posten återuppräknas med berörda belopp.

10. Posten Ersättning till flygvapnet har preliminärt beräknats till 250 000 kr.

11. För posten Sveriges bidrag till den internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) m. m. beräknar styrelsen en ökning med 35 000 kr. Sveriges bidrag till ICAO:s »Joint support»-program med avseende på flygsäkerhetstjänsten på Island har för budgetåret 1960/61 upptagits till 150 000 kr. För budgetåret 1961/62 beräknas kostnaderna emellertid stiga till 235 000 kr. Denna ökning hänför sig till Sveriges andel i kostnaderna

för det nya kommunikationssystemet i Nordatlantområdet. Å andra sidan motväges denna kostnadsökning av att Sveriges bidrag till ICAO kommer att minska något ävensom att kostnaderna för styrelsens deltagande i det gemensamma skandinaviska sekretariatet i Montreal kommer att nedgå. De härigenom möjliga kostnadsminskningarna uppgår till ca 50 000 kr.

12. Posten Pensionskostnader har uppräknats med 90 000 kr., huvudsakligen beroende på generellt höjda pensionsbelopp samt höjda avgifter för den allmänna tilläggspensionen (ATP).

13. För posten Diverse utgifter beräknar styrelsen en minskning med 95 000 kr. i förhållande till vad som gäller för innevarande budgetår. Skillnaden beror på att ett för innevarande budgetår beräknat belopp av 100 000 kr. för expertutredning angående automatiska databehandlingssystem för trafikledningen icke återkommer för budgetåret 1961/62. Å andra sidan måste vissa smärre uppjusteringar göras.

14. Storleken av posten Avsättning till värdeminskningskonto bestämmes av den investeringsverksamhet, som enligt i vederbörlig ordning fattade beslut beräknas förekomma inom luftfartsverket under innevarande budgetår.

15. Liksom föregående år har ett belopp upptagits för oförutsebara utgifter. Inklusive förenämnda kostnadsökningar om 1,1 milj. kr. på grund av utflyttning från Bromma till Arlanda av all utrikestrafik på våren 1962 har denna post upptagits till 1 800 000 kr., vilket belopp bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande om och i den mån förhållandena vid uppgörande av driftkostnadsstaten för nästa budgetår skulle kräva förstärkning av någon eller några av angivna utgiftsposter.

De beräkningar av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62, som luftfartsstyrelsen verkställt, slutar sålunda på ett belopp av 20 425 000 kr. Då underskottet för innevarande budgetår i samband med fastställandet av driftkostnadsstaten beräknats till 13 790 000 kr., innebär detta en ökning av underskottet med 6 635 000 kr.

Yttrande

Statens lönenämnd, som den 8 oktober 1960 avgivit utlåtande i vad avser vissa i luftfartsstyrelsens petita framförda förslag, har anfört följande.

Lönenämnden har icke funnit anledning till erinran mot inrättande av en tjänst som förste byråingenjör i lönegrad Ae 23 på luftfartsinspektionens utbildningssektion, en tjänst som verkmästare i A 14 på marktjänstbyråns elektrosektion, en tjänst som ingenjör i A 17 på motordetaljen inom marktjänstbyråns driftsektion samt en tjänst som byrådirektör för en assistent till chefen för luftfartsinspektionen, dock att byrådirektörstjänsten icke bör placeras i högre lönegrad än Ae 24.

Ej heller har förslagen om uppflyttning av en tjänst som byråingenjör

i Ae 19 till Ae 21 på motordetaljen inom marktjänstbyråns driftsektion, av en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång till förste byråsekreterare i Ae 21 på kanslibyråns ekonomisektion samt av en tjänst som förste trafikledare i Ae 21 till trafikinspektör i lönegrad Ae 23 på trafikbyråns informationssektion föranlett någon erinran med undantag för att tjänstebenämningen för sistnämnda tjänst bör vara oförändrad vid uppflyttningen.

I fråga om förslaget om uppflyttning av en tjänst som byråingenjör i Ae 21 till förste byråingenjör i Ae 23 på konstruktions- och ritkontoret inom marktjänstbyråns elektrosektion ifrågasätter lönenämnden, huruvida sådana förändringar av arbetsuppgifterna inträffat, att en placering som förste byråingenjör i lönegrad Ae 23 nu kan vara motiverad.

Departementschefen

I 1960 års statsverksproposition beräknades luftfartsfondens underskott för innevarande budgetår till 13 100 000 kr. Genom beslut den 3 juni 1960 fastställde Kungl. Maj:t driftkostnadsstat för luftfartsverket och i denna upptogs driftkostnaderna till 32 790 000 kr. Samtidigt förutsattes ett underskott om högst 13 790 000 kr. för budgetåret 1960/61. Ökningen av underskottet i förhållande till det i statsverkspropositionen upptagna beloppet berodde huvudsakligen på de generella löneökningar till statstjänstemännen varom överenskommelse träffades våren 1960.

För nästa budgetår uppskattar luftfartsstyrelsen fondens driftkostnader till 41 825 000 kr., innebärande en ökning i förhållande till luftfartsverkets stat för innevarande budgetår med 9 035 000 kr. Inkomsterna beräknas samtidigt öka med 2 400 000 kr. till 21 400 000 kr. Fondens underskott för budgetåret 1961/62 skulle följaktligen komma att uppgå till 20 425 000 kr.

Av den beräknade inkomstökningen faller något mer än hälften på trafikinkomsterna. Beträffande utgifterna hänför sig ca 1 700 000 kr. till avlöningsanslagen, 1 900 000 kr. till underhåll av flygplatser, 1 160 000 kr. till underhåll och drift av radioanläggningar samt 1 575 000 kr. till avsättning till värdeminskningskonto. Dessutom har upptagits en post om 1 800 000 kr. för oförutsedda utgifter, inklusive ett belopp av 1 100 000 kr. avseende kostnader på grund av överflyttning av hela utrikestrafiken från Bromma till Arlanda på våren 1962.

Vid beräkningen av luftfartsverkets avlöningskostnader har styrelsen räknat med, förutom automatiska utgiftsökningar på grund av löneklassuppflyttningar m. m., ökade utgifter för förstärkning av styrelsens och flygplatsorganisationens personal.

Beträffande styrelsens organisation biträder jag förslaget om inrättande av en tjänst som byråingenjör på luftfartsinspektionen, vilken tjänst dock — i enlighet med vad lönenämnden i remissyttrande hösten 1959 förordat — bör placeras i Ae 19. Vidare tillstyrker jag en kansliskrivartjänst på luft-

fartsinspektionen samt att medel beräknas för en biträdes- eller vaktmästarbefattning på styrelsen. I övrigt biträder jag förslagen om förändring av dels en på kanslibyrån placerad amanuenstjänst i reglerad befordringsgång till förste byråsekreterare i Ae 21, dels en tjänst som byråingenjör i Ae 19 på marktjänstbyrån till byråingenjör i Ae 21, dels ock en tjänst som förste trafikledare i Ae 21 på trafikbyrån till förste trafikledare i Ae 23. Övriga av styrelsen framförda förslag beträffande nya tjänster och förändring av tjänster är jag inte beredd tillstyrka. Som följd härav kan den ökning under styrelsens avlöningsanslag, som styrelsen föreslagit, minskas med 258 000 kr., varvid hänsyn även tagits till en engångskostnad för innevarande budgetår om 20 000 kr. avseende vissa expertarvoden.

I fråga om flygplatsorganisationens avlöningar tillstyrker jag styrelsens förslag om förändring av en tjänst som trafikledare i Ae 19 vid Kiruna flygplats till förste trafikledare i Ae 21. Styrelsens förslag om överflyttning av ett 15-tal kollektivavtalsanställda till löneplan, vilket anslagsmässigt innebär en uppräkning av flygplatsorganisationens avlöningsanslag och en motsvarande nedräkning av underhållsanslaget, har jag ej något att erinra emot. Vad gäller flygplatsorganisationens avlöningspost i övrigt bör kostnadsökningen kunna begränsas med 227 000 kr. i förhållande till styrelsens, av mig förut redovisade förslag. Under denna post har jag därvid inte räknat med någon ersättning till flygvapnet för utökning av flygvapnets personalstat med tre trafikledare. Frågan härom torde få prövas i samband med att förslag framlägges rörande övriga ersättningar till flygvapnet på grund av merkostnader för den civila trafiken på militära flygfält. För uppkommande kostnader härvidlag för luftfartsverket under nästa budgetår torde, som jag förordar i det efterföljande, posten till oförutsedda utgifter få anlitas. För flygplatsorganisationens omkostnader upptar jag ett med 29 000 kr. i förhållande till styrelsens förslag reducerat belopp.

Med hänsyn till mitt ställningstagande till berörda anslag under sjätte huvudtiteln kan utgiftsökningen för väderlekstjänsten minskas i förhållande till styrelsens uppskattning med ca 340 000 kr. I motsats till styrelsen har jag därvid räknat med att luftfartsverket även i fortsättningen skall bestrida en tredjedel av Sveriges kostnader för väderleksstationerna i Nordatlanten.

Beträffande luftfartsstyrelsens förslag i övrigt har jag ansett att kostnadsökningen för underhåll m. m. av flygplatser bör begränsas med 300 000 kr. i förhållande till vad styrelsen begärt. Slutligen upptar jag för oförutsedda utgifter en post om 1 600 000 kr. I denna post ingår då även, som nämnts, en eventuell ersättning till flygvapnet för utnyttjande av militära flygplatser samt förenämnda kostnadsökning i anledning av den tidigarelagda överflyttningen av utrikestrafiken från Bromma till Arlanda. Jämfört med styrelsens beräkningar innebär detta en beskärning med 450 000 kr.

Med hänsyn till den förutsedda minskningen av trafiken på Bromma flygplats fr. o. m. våren 1962 vill jag understryka angelägenheten av att styrelsen i god tid vidtar åtgärder för att anpassa flygplatsens personal, inventarier m. m. till de väsentligt reducerade uppgifter som kommer att återstå därefter. Bl.a. bör vissa delar av personalen och utrustningen kunna överflyttas till Arlanda flygplats redan under budgetåret 1961/62. De av mig gjorda reduceringarna i det föregående av styrelsens äskanden får bl. a. ses mot denna bakgrund. Luftfartsstyrelsen bör snarast möjligt och senast i samband med att styrelsen avger sina förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1961/62 till Kungl. Maj:t inkomma med en redogörelse för de åtgärder styrelsen avser att vidta för att minska kostnaderna för Bromma flygplats i anledning av nämnda trafiköverflyttning.

Vid bifall till vad jag förordat kan luftfartsverkets driftkostnader, inklusive posten till oförutsedda utgifter, beräknas komma att uppgå till i runt tal 40 300 000 kr., vilket i jämförelse med beräkningarna i 1960 års statsverksproposition innebär en ökning med 8,4 milj. kr. Inkomsterna har i styrelsens petita samtidigt beräknats öka med 2,6 milj. kr. likaledes i jämförelse med de uppskattningar för innevarande budgetår, som gjordes i 1960 års statsverksproposition. Av vad jag senare under hand inhämtat från luftfartsstyrelsen kan inkomsterna emellertid beräknas öka ytterligare. Med hänsyn härtill uppskattar jag inkomstökningen för nästa budgetår till 3,2 milj. kr. Trots den restriktiva prövningen av verkets kostnader i förevarande samanhang och nämnda inkomstökning kommer underskottet för budgetåret 1961/62 att bli väsentligt större än för de närmast föregående budgetåren. Ansträngningar måste därför göras för att söka åstadkomma inkomstförstärkningar för luftfartsverket. I föregående års statsverksproposition anförde jag bl. a., att det torde få ankomma på svenska delegationen av skandinaviska flygtaxekommittén att närmare utreda spörsmålet rörande en särskild godsavgift på flygfrakten. Enligt vad jag inhämtat kommer delegationen i början av innevarande år att redovisa resultat av denna undersökning. Frågan om eventuella avgiftshöjningar kommer jag att framdeles underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Jag beräknar således inkomsterna för nästa budgetår till 22 000 000 kr. Med hänsyn till vad jag förordat torde underskottet å luftfartsfonden på driftbudgeten för budgetåret 1961/62 kunna upptagas till 18 300 000 kr. Jag förutsätter vidare, att den noggranna avvägningen av de olika utgiftsposterna, liksom hittills varit fallet, får ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa, sedan styrelsen under våren 1961 ingivit sina definitiva förslag till driftkostnadsstat.

Med anledning av vad jag anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1961/62 upptaga ett underskott om 18 300 000 kr.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Jan Thyberg

Sthlm 1961. K. L. Beckmans Boktr.

RIKSGÄLDSFONDEN

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1961/62 m. m. samt anför därvid följande.

Med skrivelse den 17 november 1960 har riksgäldskontoret överlämnat förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1961/62. Å utgiftssidan upptages i detta förslag räntor till ett belopp av 965 355 100 kronor och kapitalrabatter m. m. om sammanlagt 1 500 100 kronor. Den största delen av utgiftsräntorna, eller 512 455 695 kronor, är hänförlig till de räntelöpande obligationslånen. Fördelningen av detta belopp på de olika lånen framgår av följande uppställning.

Specifikation av ränta å räntelöpande obligationslån:

	Kronor
1934 års 3 % lån	4 529 982
1937 » 3 % amorteringslån av 1/2	1 477 824
1937 » 3 % » » 1/3	984 936
1939 » 2 3/4 % lån	3 151 327
1941 » 3 1/2 % »	11 249 487
1942 » 3 1/2 % »	11 505 512
1943 » 3 1/2 % » av 15/3	8 103 610
1943 » 3 1/2 % » » 15/4	12 490 678
1943 » 3 1/2 % » » 1/11	11 216 100
1944 » 3 1/2 % » » 15/3	7 492 888
1944 » 3 1/2 % » » 15/12	17 015 565
1945 » 3 % » » 1/7	10 998 180
1945 » 3 % » » 1/11	7 613 670
1946 » 3 % » » 1/2	17 817 300
1946 » 3 % » » 15/12	6 860 790
1950 » 3 1/4 % »	6 588 628

1951 års	3 1/2 % lån	9 045 365
1952 »	3 1/2 % »	7 000 000
1953 »	3 1/2 % » av 5/10	7 000 000
1953 »	3 1/2 % » » 14/12	7 000 000
1954 »	3 1/2 % » » 15/3	7 000 000
1954 »	3 3/4 % Sfrs-lån av 1/5	2 218 195
1954 »	3 1/2 % lån av 15/10	8 916 705
1954 »	4 % » » 10/11	26 879 300
1954 »	3 3/4 % Sfrs-lån av 30/11	2 661 834
1955 »	4 1/2 % lån av 9/5	19 543 028
1956 »	4 1/2 % » » 20/3	11 250 000
1956 »	3 3/4 % » » 15/11	3 112 500
1956 »	4 3/4 % » » 10/12	9 519 000
1957 »	4 1/8 % » » 15/3	16 753 688
1957 »	4 1/4 % amorteringslån av 15/5	409 275
1957 »	5 % lån av 15/9	17 500 000
1957 »	5 1/4 % » » 15/9	6 562 500
1957 »	5 1/8 % » » 20/11	14 790 238
1958 »	5 1/4 % » » 20/1	10 500 000
1958 »	5 1/4 % » » 28/4	10 500 000
1958 »	4 1/2 % » » 15/11	4 500 000
1958 »	4 5/8 % » » 15/11	18 500 000
1959 »	5 % » » 5/2	7 500 000
1959 »	4 5/8 % » » 15/3	25 437 500
1959 »	4 5/8 % » » 20/5	29 368 750
1959 »	5 % » » 5/10	15 000 000
1959 »	4 1/2 % » » 15/11	11 884 950
1960 »	5 1/2 % » » 12/4	59 057 515
1960 »	5 1/4 % » » 27/6	3 948 875
	Summa kronor	**512 455 695**

Vinsterna å premielånen beräknas uppgå till sammanlagt 64 666 500 kronor, med den fördelning på de olika lånen som framgår av efterföljande uppställning.

Specifikation av vinster å premieobligationslån:

	Kronor
1942 års premielån	9 872 000
1943 » »	5 253 000
1944 » »	5 991 500
1946 » »	3 700 000
1947 » »	3 700 000
1951 » »	4 200 000
1954 » »	4 500 000
1955 » »	4 500 000
Bostadspremielånet	1 000 000
1958 års premielån	4 500 000
1959 » »	10 900 000
1960 » »	6 550 000
Summa kronor	**64 666 500**

Då inkomsterna å riksgäldsfonden beräknas till 41 855 200 kronor, utvisar förslaget till stat ett underskott att avföras å riksstaten om 925 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 75 000 000 kronor i förhållande till det underskott som upptagits i riksstaten för innevarande budgetår. Ökningen beror huvudsakligen på statsskuldens tillväxt samt på att äldre lån successivt måste konverteras mot lån med höjd räntefot.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna bilagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1961/62 *(bihang)*;

b) för *Riksgäldsfonden* å driftbudgeten för budgetåret 1961/62 upptaga ett underskott av 925 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

Bihang

Förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1961/62

Utgifter

A.	*Räntor å statsskulden:*		
1.	Ränta å räntelöpande obligationslån, *förslagsvis*		512 455 695
2.	Vinster å premieobligationslån, *förslagsvis*		64 666 500
3.	Ränta å statsskuldförbindelser, *förslagsvis*		54 000 000
4.	» » sparobligationer, emission 4 och 5, *förslagsvis*		225 000
5.	» » sparobligationer av år 1960, *förslagsvis,*		5 000 000
6.	» » dollarkredit hos Export-Import Bank of Washington (Marshall-lånet), *förslagsvis*		2 095 000
7.	» » av staten övertagna lån, *förslagsvis*		525 000
8.	» » lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., *förslagsvis*		50 000 000
9.	Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen		300 000
10.	Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm		90 000
11.	» » konung Carl XIII :s hemgiftskapital		7 500
12.	» » Göta kanals reparationsfond		7 045
13.	» » kortfristig affärsbankskredit, *förslagsvis*		5 000 000
14.	» » skattkammarväxlar, *förslagsvis*		200 000 000
15.	» » beräknad ny upplåning, *förslagsvis*		70 983 360
			965 855 100
B.	*Kapitalrabatter m. m.:*		
1.	Kapitalrabatter, *förslagsvis*	1 000 000	
2.	Inlösningsprovisioner m. m., *förslagsvis*	500 000	
3.	Kursförluster, *förslagsvis*	100	**1 500 100**
		Summa kronor	**966 855 200**

Inkomster

A.	*Räntor:*		
1.	Ränta å uppköpta obligationer	25 000	
2.	» » rörliga krediter	40 000 000	
3.	» » utlånade medel m. m.	25 000	**40 050 000**
B.	*Uppgäld och kursvinster:*		
1.	Uppgäld	100	
2.	Kursvinster	100	**200**
C.	*Diverse inkomster:*		
1.	Preskriberade obligationer och kuponger m. m.	1 600 000	
2.	Dragningslistor å premielånen	200 000	
3.	Övriga diverse inkomster	5 000	**1 805 000**
			41 855 200
	Underskott att avföras å riksstatens driftbudget		**925 000 000**
		Summa kronor	**966 855 200**

601965 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 20 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

AVSKRIVNING AV NYA KAPITALINVESTERINGAR

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler frågan om anslag till *avskrivning av nya kapitalinvesteringar* för budgetåret 1961/62 samt anför därvid följande.

Under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppföres anslag för täckning av den investeringsförlust som uppstår i samband med genomförandet av helt eller delvis oräntabla nya kapitalinvesteringar. I likhet med vad som gäller för investeringsanslagen ställes avskrivningsanslagen direkt till de fondförvaltande myndigheternas förfogande. Avsikten är därvid att i första hand dessa anslag skall utnyttjas för investeringsutgifternas bestridande.

Föreliggande riksstatsförslag innefattar åtskilliga anslag å kapitalbudgeten, beträffande vilka en investeringsförlust måste beräknas. Jag torde nu få i korthet redogöra för de fall där så är förhållandet. Hemställan göres i anslutning till denna översikt om att erforderliga avskrivningsanslag skall äskas eller ock upptagas med beräknade belopp i riksstatsförslaget.

Investeringsförlusten står i relation till statens förräntningskrav. Det får anses ligga i sakens natur, att detta överensstämmer med den sedan år 1943 för varje budgetår fastställda normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Normalräntan — som fastställes av Kungl. Maj:t omedelbart före budgetårets ingång i enlighet med av riksdagen godkända principer (prop. nr 343 år 1943; rskr. nr 487) — beräknas på grundval av medelförräntningen på viss del av statsskulden. Kungl. Maj:t har fastställt normalräntan för innevarande budgetår till 4 3/4 procent (SFS 1960: 397), vilket innebär en höjning med 1/4 procent. I samband härmed bör nu statens förräntningskrav höjas i motsvarande grad. Jag har vid beräkning-

en av avskrivningsanslagen följaktligen utgått från ett förräntningskrav på 4 3/4 procent.

Statens affärsverksfonder. I överensstämmelse med vad chefen för kommunikationsdepartementet senare denna dag kommer att förorda, bör enligt gällande principer till försvarsberedskap vid televerket och statens järnvägar upptagas avskrivningsanslag å 7 500 000 kronor respektive 3 000 000 kronor. Vidare bör investeringarna avseende ombyggnad av bandelen Forshem—Gårdsjö, uppförda under anslaget Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer avskrivas helt. Å riksstaten upptages därför ett avskrivningsanslag å 2 600 000 kronor. I investeringsanslaget under statens vattenfallsverks fond till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk ingår ett belopp av 4 375 000 kronor för inköp och upprustning av distributionsnät i Norrbottens och Västerbottens skogs- och fjällbygder. Såsom chefen för kommunikationsdepartementet kommer att närmare beröra vid anmälan av medelsbehovet för ifrågavarande investering bör avskrivningen beräknas efter 80 procent. Avskrivningsanslaget upptages således till 3 500 000 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda för avskrivningsändamål under statens affärsverksfonder ett belopp av 16 600 000 kronor.

Luftfartsfonden. Anslaget till försvarsberedskap vid luftfartsverket å 100 000 kronor torde i enlighet med gällande principer böra avskrivas i sin helhet. Avskrivningsanslaget upptages alltså med 100 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt gällande regler för avskrivning av investeringar i allmänna fastighetsfonden utgör grundavskrivning vid nybyggnader för ämbetsverk 25 procent av anläggningskostnaden och vid nybyggnader för fångvården, sjukhus, forskningsinstitut och skolor 50 procent. Beträffande säkerhetsanstalter för sjöfarten utgör grundavskrivningen 50 procent, dock avskrives hamn- och fyranläggningar omedelbart i sin helhet. Kostnader för markförvärv avskrives icke.

Med tillämpning av dessa grunder bör avskrivningsanslag i riksstatsförslaget uppföras på sätt framgår av följande sammanställning. Beträffande de investeringsanslag, vilka i riksstatsförslaget upptagits med beräknat belopp, har de däremot svarande avskrivningsanslagen likaledes beräknats.

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Justitiedepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten för fångvården	10 000 000	5 000 000
Utrikesdepartementet:		
Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	1 500 000	325 000
Inköp av tomt för beskickningen i Washington	3 000 000	—

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Socialdepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna	4 436 000	2 218 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	1 582 000	791 000
Kommunikationsdepartementet:		
Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	200 000	50 000
Radiohus	*21 000 000	—
Byggnadsarbeten för statens bilinspektion	1 800 000	450 000
Nybyggnad för aerologisk station på Frösön	100 000	50 000
Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	150 000	75 000
Finansdepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.	25 000	7 000
Ecklesiastikdepartementet:		
Nybyggnad för riksarkivet	3 000 000	750 000
Nybyggnad för biblioteksdepå	165 000	83 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala	5 148 000	2 574 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund	5 372 000	2 686 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg	1 200 000	600 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm	1 936 000	968 000
Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm	3 973 000	1 987 000
Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola	*8 447 000	*4 224 000
Nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund	*4 000 000	*2 000 000
Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik	500 000	250 000
Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm	50 000	25 000
Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö	3 400 000	1 700 000
Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet	200 000	100 000
Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala	575 000	288 000
Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m.	125 000	63 000
Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m.	2 487 000	1 244 000
Jordbruksdepartementet:		
Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt	581 000	291 000
Handelsdepartementet:		
Säkerhetsanstalter för sjöfarten	1 000 000	800 000

* Beräknat belopp.

Anslag	Investering Kronor	Avskrivning Kronor
Inrikesdepartementet:		
Inköp av fastighet för förrådsändamål	215 000	108 000
Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.	*1 400 000	*700 000
Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.	*45 000 000	*22 500 000
Utbyggande av karolinska sjukhuset	8 205 000	4 103 000
Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m.	1 300 000	650 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	*5 465 000	*2 733 000
Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund	300 000	150 000
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	2 000 000	500 000
Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål	350 000	—
Vissa skyddsrumsanläggningar	2 000 000	2 000 000
Anordnande av en civilförsvarsskola m. m.	1 100 000	550 000
Summa	153 287 000	63 593 000

* Beräknat belopp.

Anslaget till vissa skyddsrumsanläggningar bör avskrivas helt.

I investeringsanslaget till inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen ingår ett belopp å 200 000 kronor, som avser kostnader för markförvärv, och för vilket följaktligen avskrivning icke beräknats. Av samma skäl har icke heller avskrivningsmedel beräknats för anslagen till inköp av tomt för beskickningen i Washington samt till inköp av fastigheter för förvaltningsändamål.

Beträffande anslaget till radiohus vill jag erinra om, att detta enligt riksdagens beslut (rskr. nr 288/1955) helt skall finansieras med radiolicensmedel. Något avskrivningsanslag å riksstaten erfordras sålunda icke för detta ändamål.

Försvarets fonder. Chefen för försvarsdepartementet kommer senare denna dag att föreslå beträffande redovisningen av investeringarna i försvarets fastighetsfond, att arméns, marinens och flygvapnets delfonder skall sammanföras till en gemensam delfond, benämnd kasernbyggnaders delfond. För investeringar i denna delfond torde i anslutning till gällande, av riksdagen godkända regler (rskr. nr 455/1942 och 110/1951) avskrivningsbehovet böra beräknas schablonmässigt till 50 procent av den totala investeringen. För befästningars delfond torde liksom f. n. total avskrivning tillämpas. Kostnader för markförvärv avskrives icke.

Under kasernbyggnaders och befästningars delfonder upptages investe-

ringsanslag om tillhopa 81 900 000 respektive 88 100 000 kronor. Härav avses för markförvärv 8 800 000 kronor under kasernbyggnaders delfond samt 3 700 000 kronor under befästningars delfond. Avskrivningsanslagen under delfonderna bör alltså upptagas med 36 550 000 respektive 84 400 000 kronor.

Statens utlåningsfonder. Jag vill här först uppta frågan om avskrivningsbehovet i fråga om bostadsinvesteringarna. Räntan å de lån som utgår från lånefonden för bostadsbyggande är som regel fyra procent. Med hänsyn till att förräntningskravet å statens investeringar höjes till 4 3/4 procent, bör avskrivningsbehovet för fonden beräknas efter 16 procent av det nyinvesterade beloppet. Då investeringsanslaget för nästa budgetår kommer att tas upp med 730 miljoner kronor, skulle alltså avskrivningsbehovet bli 117 miljoner kronor.

Anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande beräknas för nästa budgetår till 35 miljoner kronor. Avskrivningsbehovet skulle uppgå till samma belopp.

Avskrivningsbehovet för bostadslånen under nästa budgetår skulle således sammanlagt vara 152 miljoner kronor. Då emellertid det återstående beloppet av tidigare reaktiverade avskrivningsmedel (statsverksprop. år 1959, bil. 19) överstiger detta avskrivningsbehov, bör några särskilda anslag inte upptas för avskrivningar av bostadsinvesteringarna under budgetåret 1961/62.

Beträffande lånefonden för allmänna samlingslokaler uppföres avskrivningsanslaget med 5 400 000 kronor. För investeringar i statens lånefond för universitetsstudier samt allmänna studielånefonden torde liksom hittills total avskrivning böra ske. Avskrivningsanslagen upptages alltså till 13 600 000 respektive 10 700 000 kronor. Anslagen till kronotorparnas inventarielånefond och till statens fiskredskapslånefond, varifrån utgår helt räntefria lån, bör likaså avskrivas med 100 procent och avskrivningsanslagen följaktligen upptas till 50 000 respektive 30 000 kronor.

Lånen från fiskerilånefonden löper med en ränta på tre procent. Med hänsyn till statens förräntningskrav bör alltså nyinvesteringen i denna fond avskrivas med 37 procent. Denna har för nästa budgetår upptagits till 850 000 kronor och motsvarande avskrivningsanslag kommer alltså att uppgå till 315 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd. Beträffande avskrivningsbehovet å anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande har jag redogjort i det föregående. Anslagen till lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare, till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby och till sällskapet Eugeniahemmet för vissa byggnadsarbeten bör i likhet med tidigare medelsanvisningar för samma ändamål avskrivas helt. Motsvarande avskrivningsanslag upptages alltså med 545 000, 1 000 000 respekti-

ve 125 000 kronor. Anslagen till bidrag till Internationella utvecklingsfonden och till lån till Uppsala studentkår bör likaledes avskrivas med 100 procent och avskrivningsanslag upptages följaktligen till 10 048 000 respektive 420 000 kronor. De lån som utlämnas med anlitande av anslaget å 60 000 000 kronor till lån till utbyggnad av oljelagringen kommer liksom hittills att vara ränte- och amorteringsfria och avses skola bli föremål för en successiv avskrivning i förhållande till låntagarna. Avskrivningsanslaget upptages med hänsyn härtill med 60 000 000 kronor.

Sammanfattning och hemställan. Avskrivningsanslagen uppgår sammanlagt till 303,5 miljoner kronor. En översikt över hur anslagen fördelar sig på olika fonder och departement lämnas i följande tablå.

		Statens affärsverksfonder	Luftfartsfonden	Statens allmänna fastighetsfond	Försvarets fonder
II.	Justitiedepartementet	—	—	5 000 000	—
III.	Utrikesdepartementet	—	—	325 000	—
IV.	Försvarsdepartementet	—	—	—	120 950 000
V.	Socialdepartementet	—	—	3 009 000	—
VI.	Kommunikationsdepartementet	16 600 000	100 000	625 000	—
VII.	Finansdepartementet	—	—	7 000	—
VIII.	Ecklesiastikdepartementet	—	—	19 542 000	—
IX.	Jordbruksdepartementet	—	—	291 000	—
X.	Handelsdepartementet	—	—	800 000	—
XI.	Inrikesdepartementet	—	—	33 994 000	—
	Summa	**16 600 000**	**100 000**	**63 593 000**	**120 950 000**

		Statens utlåningsfonder	Fonden för låneunderstöd	Summa
II.	Justitiedepartementet	—	—	5 000 000
III.	Utrikesdepartementet	—	—	325 000
IV.	Försvarsdepartementet	—	—	120 950 000
V.	Socialdepartementet	5 400 000	545 000	8 954 000
VI.	Kommunikationsdepartementet	—	—	17 325 000
VII.	Finansdepartementet	—	10 048 000	10 055 000
VIII.	Ecklesiastikdepartementet	24 300 000	420 000	44 262 000
IX.	Jordbruksdepartementet	395 000	—	686 000
X.	Handelsdepartementet	—	60 000 000	60 800 000
XI.	Inrikesdepartementet	—	1 125 000	35 119 000
	Summa	**30 095 000**	**72 138 000**	**303 476 000**

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1961/62 i härefter angivna fonder, nämligen

Televerkets fond:

Kommunikationsdepartementet:

Försvarsberedskap vid televerket	7 500 000

Statens järnvägars fond:

Kommunikationsdepartementet:

Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer ..	2 600 000
Försvarsberedskap vid statens järnvägar	3 000 000

Statens vattenfallsverks fond:

Kommunikationsdepartementet:

Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	3 500 000

Luftfartsfonden:

Kommunikationsdepartementet:

Försvarsberedskap vid luftfartsverket	100 000

Statens allmänna fastighetsfond:

Justitiedepartementet:

Vissa byggnadsarbeten för fångvården	5 000 000

Utrikesdepartementet:

Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	325 000

Socialdepartementet:

Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna	2 218 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	791 000

Kommunikationsdepartementet:

Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	50 000
Byggnadsarbeten för statens bilinspektion	450 000
Nybyggnad för aerologisk station på Frösön ..	50 000
Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	75 000

Finansdepartementet:

Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.	7 000

Ecklesiastikdepartementet:

Nybyggnad för riksarkivet	750 000
Nybyggnad för biblioteksdepå	83 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala	2 574 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund	2 686 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg	600 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm	968 000
Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm	1 987 000
Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik	250 000
Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm	25 000
Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö	1 700 000
Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet	100 000
Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala	288 000
Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m.	63 000
Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m.	1 244 000

Jordbruksdepartementet:

Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt	291 000

Handelsdepartementet:

Säkerhetsanstalter för sjöfarten	800 000

Inrikesdepartementet:

Inköp av fastighet för förrådsändamål	108 000
Utbyggande av karolinska sjukhuset	4 103 000
Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m.	650 000
Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund	150 000
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	500 000
Vissa skyddsrumsanläggningar	2 000 000
Anordnande av en civilförsvarsskola m. m.	550 000

Försvarets fonder:

Försvarsdepartementet:

Försvarets fastighetsfond:	
Kasernbyggnaders delfond	36 550 000
Befästningars delfond	84 400 000

Statens utlåningsfonder:

Socialdepartementet:

Lånefonden för allmänna samlingslokaler	5 400 000

Ecklesiastikdepartementet:

Statens lånefond för universitetsstudier	13 600 000
Allmänna studielånefonden	10 700 000

Jordbruksdepartementet:

Kronotorparnas inventarielånefond	50 000
Fiskerilånefonden	315 000
Statens fiskredskapslånefond	30 000

Fonden för låneunderstöd:

Socialdepartementet:

Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare	545 000

Finansdepartementet:

Bidrag till Internationella utvecklingsfonden ..	10 048 000

Ecklesiastikdepartementet:

Lån till Uppsala studentkår	420 000

Handelsdepartementet:

Lån till utbyggnad av oljelagringen	60 000 000

Inrikesdepartementet:

Lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby	1 000 000

dels i avbidan på särskild proposition beräkna följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1961/62 i härefter angivna fonder, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond:

Ecklesiastikdepartementet:

Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola	4 224 000
Nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund	2 000 000

Inrikesdepartementet:

Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.	700 000
Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.	22 500 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	2 733 000

Fonden för låneunderstöd:

Inrikesdepartementet:

Lån till sällskapet Eugeniahemmet	125 000

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

602006 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 21 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

AVSKRIVNING AV OREGLERADE KAPITALMEDELSFÖRLUSTER

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler de frågor som rör anslag till *avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1961/62 samt anför därvid följande.

I anslutning till 1938 års budgetreform upprättades per den 30 juni 1938 en fond för oreglerade kapitalmedelsförluster för redovisning av förluster, som uppkommit på statens kapitalfonder och överförts till fonden i den ordning Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämt. Å fonden, som står under riksgäldskontorets förvaltning, skall icke redovisas följande förluster på statens kapitalfonder, nämligen förluster för riksbanksfonden, sådana förluster för statens affärsverksfonder, statens pensionsfonder och riksgäldsfonden som är av den mindre omfattning att de normalt bör täckas av löpande inkomster samt förluster, för vilka täckning kan beredas av inom vederbörande fond verkställda avsättningar till förnyelsefond eller värdeminskningskonto. Innan jag ingår på de frågor om avskrivning av på fonden redovisade förluster som nu bör anmälas för riksdagen, torde jag på sedvanligt sätt få anmäla spörsmålet om redovisning av vissa ackordsuppgörelser.

Ackordsuppgörelser angående lån från statens utlåningsfonder m. m. Med bifall till propositionen nr 281 har 1940 års lagtima riksdag (rskr. 373) bemyndigat Kungl. Maj:t att i fråga om vissa statliga lån, i den mån ej annat föranledes av särskilda föreskrifter för viss låneverksamhet, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs, ävensom att eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis efterge långivarens rätt, så ock att, där särskilt vägande skäl därtill föranleder, medge betalningsanstånd

även i fall, då sådant anstånd ej påkallas av gäldenärs eller löftesmans iråkade obestånd.

Bemyndigandet gäller i fråga om lån från statens utlåningsfonder; lånefordringar under fonden för låneunderstöd, vilka hänför sig till anslag för viss lånerörelse; lån från jämtländska lappväsendets fond, Västerbottens och Norrbottens lappfonder (fr. o. m. den 1 juli 1943 statens lappfond); samt lån från folkpensioneringsfonden för ändamål, som avses i § 4 mom. 1 punkt 8 i reglementet angående förvaltningen av nämnda fond.

Riksdagen medgav tillika, att befogenheten finge av Kungl. Maj:t delegeras åt underordnad myndighet, respektive riksbanken och riksgäldskontoret.

Vid lämnandet av detta bemyndigande uttalade riksdagen emellertid önskemålet, att redovisning i någon lämplig form årligen skulle lämnas riksdagen för beslut rörande ackordsuppgörelser och andra efterskänkanden, som fattats på grund av bemyndigandet.

Den begärda redovisningen torde på sätt tidigare skett få lämnas riksdagen i den formen, att avskrifter av de under föregående kalenderår fattade besluten angående biträdande av ackord ävensom andra efterskänkanden av statens rätt, som innefattar mera än ett medgivande av betalningsanstånd, jämte en sammanfattande förteckning tillställes riksdagens vederbörande utskott.

I enahanda ordning torde redovisning få lämnas för de fall, i vilka Kungl. Maj:t under föregående kalenderår tagit i anspråk det av 1942 års riksdag (prop. 241; rskr. 388) lämnade bemyndigandet att tills vidare efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall biträda ackord i fråga om kronans fordringar för försåld fast egendom.

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Enligt av 1939 års lagtima riksdag godkända principer skall under denna rubrik årligen äskas ett anslag till belopp, som kan antagas genomsnittligt bereda täckning för de förluster som för varje år brukar uppkomma. I gällande riksstat är anslaget uppfört med en miljon kronor för reglering av uppkommande smärre kapitalmedelsförluster.

Med skrivelse den 15 november 1960 har riksgäldskontoret överlämnat en redogörelse angående överföring till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster under budgetåret 1959/60 av förluster å statens kapitalfonder.

Av redogörelsen framgår, att följande förluster av fondförvaltande myndigheter anmälts och per den 30 juni 1960 överförts till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster:

Myndighet och fond	
Fortifikationsförvaltningen:	
Försvarets fastighetsfond	189 623: 10
Bostadsstyrelsen:	
Lånefonden för bostadsbyggande	253 665: 56

Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	5 097: 06
Byggnadsstyrelsen:	
Statens allmänna fastighetsfond	637 887: 06
Sjöfartsstyrelsen:	
Sjöfartsverkets båtlånefond	7 538 195: 37
Statskontoret:	
Fonden för låneunderstöd: Statskontorets delfond	1 026 797: 34
Riksbanken:	
Statens bosättningslånefond	133 693: 13
Fonden för låneunderstöd: Riksbankens delfond	116 247: 28
Summa kronor	9 901 205: 90

Såsom ingående balans redovisades å fonden den 1 juli 1959 14 981 412 kronor 77 öre. Fonden har under budgetåret 1959/60 gottskrivits dels 9 853 kronor 55 öre, som influtit å tidigare avskrivna, fonden påförda förluster, och dels 1 000 000 kronor, utgörande anslag å driftbudgeten för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Då enligt den lämnade redogörelsen fonden samtidigt belastats för förluster med tillhopa 9 901 205 kronor 90 öre, utgjorde per den 30 juni 1960 balansen av disponibla medel för reglering av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster 6 090 060 kronor 42 öre.

I enlighet med vad som förutsattes i 1960 års statsverksproposition, bil. 20, har fonden, såsom även framgår av det föregående, tagits i anspråk till ett belopp av över sju miljoner kronor för avskrivning av utestående oguldna lån å sjöfartsverkets båtlånefond. Härigenom har fonden kommit att belastas i väsentligt större utsträckning än som normalt varit fallet under senare år. Då för nästa budgetår några dylika anspråk å fonden av exceptionell storleksordning inte är att förutse och då tillgången på disponibla medel alltjämt är betydande, synes anslaget till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster för budgetåret 1961/62 kunna upptagas till oförändrat en miljon kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 1 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

601930 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 22 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62 och anför därvid följande.

Översikt av fastighetsfondens ställning m. m.

Statens allmänna fastighetsfond är en kapitalfond för redovisning av civila statliga fastigheter, som ej är att hänföra till affärsverken. Fonden omfattar allmänna förvaltningsbyggnader, fångvårdsanstalter, fastigheter för undervisningsändamål, sjukhusbyggnader m. m. Allmänna fastighetsfonden är uppdelad på tio delfonder allt efter det ändamål för vilket fastigheterna nyttjas, nämligen *slottsbyggnadernas, fångvårdsstyrelsens, beskickningsfastigheternas, byggnadsstyrelsens, generaltullstyrelsens, Uppsala universitets, Lunds universitets, sjöfartsstyrelsens, medicinalstyrelsens* och *karolinska sjukhusets* delfonder. Av dessa förvaltas slottsbyggnadernas, beskickningsfastigheternas och byggnadsstyrelsens delfonder av byggnadsstyrelsen samt de övriga av respektive myndigheter.

Fastighetsfondens inkomster och utgifter liksom dess kapitalbehållning redovisas i rikshuvudboken. Inkomst- och utgiftsstat för fonden fastställes årligen av Kungl. Maj:t och riksdagen. Fonden är konstruerad såsom en produktiv fond, vars överskott — som redovisas å särskild titel å riksstatens inkomstsida — i princip är beräknat såsom en mot statens förräntningskrav svarande förräntning av det investerade nettokapitalet. Undantag från denna regel utgör slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder. Erforderligt inkomsttillskott erhålles — förutom av hyresinkomster för lokalupplåtelser till enskilda m. fl. inkomster — genom att de olika huvudtitlarna påföres hyreskostnader i form av ersättningsanslag till vederbörande delfond för upplåtna lokaler.

Av riksräkenskapsverkets utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1959/60 framgår, att fondens ställning per den 30 juni 1960 var följande (miljoner kronor.)

	Tillgångar		Skulder		
	Fast egendom (brutto)	Fordringar å statsregleringsfonden	Avskrivningskonton	Övriga diverse medel	Kapital (netto)
1. Slottsbyggnadernas delfond	108,5	1,2	44,2	1,2	64,3
2. Fångvårdsstyrelsens delfond.....	84,5	0,6	46,1	0,6	38,4
3. Beskickningsfastigheternas delfond	36,4	1,0	10,4	1,0	26,0
4. Byggnadsstyrelsens delfond	876,9	9,6	433,9	9,6+0,4[1]	442,6
5. Generaltullstyrelsens delfond	8,5	0,1	3,0	0,1	5,5
6. Uppsala universitets delfond	79,1	0,5	43,0	25,6	11,1
7. Lunds universitets delfond	30,9	0,1	18,3	1,0	11,8
8. Sjöfartsstyrelsens delfond	19,6	0,0	16,9	0,0	2,7
9. Medicinalstyrelsens delfond	380,8	1,4	243,3	1,4	137,6
10. Karolinska sjukhusets delfond....	82,4	0,1	45,0	18,1	19,5
Summa	**1 707,7**	**14,7**	**904,0**	**58,6 + 0,4[1]**	**759,5**

[1] övriga skulder.

I förhållande till fondens ställning per den 1 juli 1959 innebär de redovisade siffrorna en ökning av bruttovärdet av fondens fasta egendom med 244,4 miljoner kronor, varav 115,8 miljoner kronor tillkommit genom nyinvestering och 128,6 miljoner kronor genom invärderingar och omföringar mellan kapitalfonder. Nettoökningen av fondens kapital under budgetåret 1959/60 uppgår till 147,5 miljoner kronor.

Den för budgetåret 1959/60 fastställda staten för fastighetsfonden balanserade på 82,80 miljoner kronor. Inkomsterna beräknades till detta belopp, medan utgifterna och överskottet upptogs till respektive 59,53 och 23,28 miljoner kronor. Utfallet av staten framgår av en i budgetredovisningen (s. 155 ff.) intagen sammanställning. Enligt denna har fondens överskott uppgått till 22,26 miljoner kronor, vilket belopp alltså tillförts driftbudgeten. Till reparations- och underhållskostnader m. m. har åtgått 29,02 miljoner kronor. Behållningen av reserverade reparationsmedel har under budgetåret ökat från 10,54 till 14,42 miljoner kronor.

Den för innevarande budgetår gällande staten för fastighetsfonden är fastställd genom brev den 26 februari 1960 (statsverkspropositionen bilaga 21, riksdagens skrivelse nr 61).

Från och med budgetåret 1944/45 har genomförts en omläggning av arbetsåret för reparationsverksamheten, varigenom detta lösgjorts från sin förutvarande bundenhet vid budgetåret och i stället börjar i månaderna mars—april. Härigenom kan reparationsverksamheten förläggas till vår- och försommarmånaderna, så att den icke liksom tidigare sammanfaller med byggnadsindustriens högsäsong i slutet av sommaren och början av hösten. En förutsättning härför är, att Kungl. Maj:ts förslag till stat för fastighetsfonden framlägges i statsverkspropositionen och att staten fastställes av riksdagen under dess tidigare skede.

Förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62

Staten för statens allmänna fastighetsfond skall jämlikt riksdagens beslut upptaga följande titlar, nämligen å inkomstsidan A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler, B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden, C. Diverse inkomster samt å utgiftssidan A. Reparations- och underhållskostnader m. m., B. Avsättning till värdeminskningskonto, C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden ävensom Överskott att tillföras riksstatens driftbudget. Inkomsterna respektive utgifterna under de angivna titlarna skall upptagas särskilt för de olika delfonderna.

Vid beräkningen av de olika posterna upptager jag först fondens utgifter till behandling.

Det förslag till stat för allmänna fastighetsfonden, som framlägges i det följande *(bilaga)*, slutar på ett belopp av 107 199 000 kronor, vilket innebär en ökning av omslutningssumman med 10 108 000 kronor. Ökningen betingas främst av en höjning av posten till reparations- och underhållskostnader med 9 717 000 kronor. Posterna för hyresutgifter och avsättning till värdeminskningskonto ökar med 2 674 000 respektive 1 107 000 kronor. Hyresinkomsterna förutses öka med 950 000 kronor och diverse inkomster minska med 59 000 kronor. Fondens överskott förutsättes minska med 3 390 000 kronor. Slutligen betingar balansen i staten en uppräkning av ersättningsanslagen till fonden med sammanlagt 9 217 000 kronor.

Till grund för förslaget till stat för fastighetsfonden ligger av vederbörande förvaltningsmyndigheter avgivna statförslag för respektive delfonder, varöver riksräkenskapsverket den 8 december 1960 avgivit infordrat utlåtande.

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreskrivit har de fondförvaltande myndigheterna avgivit redogörelser för användningen under budgetåret 1959/60 av medel, som under här ifrågavarande anslagsposter ställts till förfogande. Beträffande redogörelsernas innehåll torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I detta sammanhang må erinras, att vid behandlingen av förslaget till stat för fastighetsfonden vid 1943 års riksdag (prop. nr 71) ställning togs till frågan om principerna för beräkningen av medelsbehovet för reparationsändamål. De av Kungl. Maj:t i nämnda sammanhang godkända beräkningsgrunderna, mot vilka riksdagen icke riktat erinran, innebär huvudsakligen följande.

Beloppet av erforderliga reparationsmedel erhålles genom multiplicering av byggnadsbeståndets bokförda värde med en viss procentsats, underhållsprocenten. I byggnadsbeståndets bokförda värde ingår icke de byggnader, som färdigställes under det budgetår, som närmast föregår det budgetår

statförslaget avser. Underhållsprocenten anpassas efter byggnadernas ålder. Sålunda fastställes ett visst procenttal för gamla byggnader och ett annat för nya byggnader. Under de första åtta åren halveras vidare underhållsprocenten för de nya byggnaderna. Underhållsprocenten eller det erhållna reparationsmedelsbehovet omräknas slutligen med hänsyn till inträffade förändringar i prisläget på byggnadsmarknaden, vilka förändringar framgår av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex.

De sålunda procentberäknade underhållsmedlen utgör en ram för det normala fastighetsunderhållet. För extraordinära reparationsåtgärder samt ändrings- och ombyggnadsarbeten, som inte eller endast i begränsad mån höjer fastighetens värde, beräknas medel å reparations- och underhållskostnadsanslagen efter prövning i varje särskilt fall. Då vissa av de anslag som av de fondförvaltande myndigheterna äskats å kapitalbudgeten avser ändamål av sistnämnda karaktär, kommer desamma att istället redovisas i förevarande sammanhang.

I brev den 1 mars 1946 förklarade Kungl. Maj:t, att beräkningen av medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader tills vidare från och med budgetåret 1946/47 skulle beträffande fångvårdsstyrelsens, medicinalstyrelsens, byggnadsstyrelsens, Uppsala universitets och Lunds universitets delfonder ske i enlighet med de principer, som förordats i förenämnda proposition, och att härvid värdena å nyuppförda byggnader i förekommande fall skulle omräknas till 1935 års prisnivå i enlighet med de i 1946 års statsverksproposition, del 22, s. 6—7 återgivna, av byggnadsstyrelsen förordade principerna.

De byggnadsvärden, som byggnaderna skulle ha betingat, därest de uppförts år 1935, bestämmes från och med budgetåret 1949/50 med tillämpning av byggnadsstyrelsens nybyggnadskostnadsindex, som av styrelsen årligen kompletteras med hänsyn till inträffade förändringar i kostnadsläget på byggnadsmarknaden.

Beträffande reparationskostnadsindex har byggnadsstyrelsen anmält, att denna med 1935 som basår per den 1 juli 1960 beräknats till 359, vilket jämfört med motsvarande tidpunkt 1959 innebär en höjning med trettio enheter eller cirka nio procent.

1. Slottsbyggnadernas delfond. Reparationskostnadsposten för denna delfond är uppdelad i fyra delposter. Medelsanvisningen å dessa under de senaste budgetåren framgår av följande tabell.

	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
a) Reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader, kronor	875 000	941 000	959 000	994 000
b) Reparations- och underhållskostnader för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga, kronor ..	305 000	325 000	325 000	335 000

	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
c) Reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m., kronor	313 000	329 000	334 000	345 000
d) Vissa iståndsättningsarbeten, kronor	330 000	390 000	300 000	1 025 000
Summa	1 823 000	1 985 000	1 918 000	2 699 000

Under *delposten a)* har för innevarande budgetår för det normala underhållet anvisats 954 000 kronor, som bör uppräknas med 86 000 kronor motsvarande indexhöjningen eller till 1 040 000 kronor. Med hänvisning till vad tidigare anförts i fråga om skärpta krav på förbättring och modernisering av tjänstebostäderna hemställer byggnadsstyrelsen, att samma belopp som för innevarande år eller 40 000 kronor upptages för nästa budgetår. I enlighet härmed anses delposten a) böra upptagas till (1 040 000 + 40 000 =) 1 080 000 kronor.

Från *delposten b)* skall bestridas dels de normala underhållskostnaderna, inklusive utgifter för skatter, centraluppvärmning, vatten, belysning och renhållning m. m., dels kostnaderna för en fortlöpande upprustning och modernisering av vissa av uthyrningslägenheterna. Det förra slaget av utgifter uppgår för närvarande till i runt tal 170 000 kronor per år under det att hyresinkomsterna uppgår till omkring 390 000 kronor per år. För det behov som ännu föreligger ifråga om upprustning och modernisering av uthyrningsfastigheterna hemställer styrelsen att (390 000 — 170 000 =) 220 000 kronor får disponeras under det kommande budgetåret, varför delposten bör upptagas med (170 000 + 220 000 =) 390 000 kronor.

I *delposten c)* ingår för det normala underhållet av de historiska minnesmärkena ett beräknat belopp av 295 000 kronor. Enligt byggnadskostnadsindex skall detta belopp ökas med cirka 9,1 % till 322 000 kronor. Enligt vad styrelsen under en följd av år framhållit är dessa underhållsmedel helt otillräckliga för anläggningarnas vård. För att förebygga anläggningarnas förstörelse anses det nödvändigt att den ordinarie underhållsposten betydligt uppskrives. Styrelsen föreslår, att för nästa budgetår 450 000 kronor anvisas för ändamålet.

För innevarande budgetår har ett särskilt belopp av 50 000 kronor anvisats för vissa förbättrings- och iståndsättningsarbeten å minnesmärkena. Beloppet har av styrelsen disponerats till fortsatta fasadreparationer vid Läckö slott.

De medel som styrelsen under en följd av år äskat för att etappvis genomföra de mest trängande iståndsättningsarbetena har nedskrivits till en omfattning som omöjliggjort att rationellt och ekonomiskt bedriva arbetena.

Samtidigt har de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och byggnadsminnesmärkena i allt högre grad fått förfalla. Styrelsen understryker därför återigen nödvändigheten av att erforderliga medel anvisas för ändamålet. För budgetåret 1961/62 finner styrelsen oundgängligen nödvändigt att 100 000 kronor anvisas till fortgående fasadreparationer vid Läckö slott, 60 000 kronor till förstärkning och injektering av berggrunden under vissa murpartier vid Borgholms slottsruin, 90 000 kronor till omputsning av borggårdsfasaderna till Kalmar slott och 50 000 kronor till återuppförande av Kvidingemonumentets marmorpelare.

Posten c) bör alltså enligt byggnadsstyrelsens förslag upptagas i staten med (450 000 + 100 000 + 60 000 + 90 000 + 50 000 =) 750 000 kronor.

Ifråga om *delposten d)* har för flertalet Kungl. slott med tillhörande byggnader från och med budgetåret 1946/47 inräknats särskilda belopp för vissa iståndsättningsarbeten som utöver det löpande underhållet ansetts ofrånkomliga för att icke äventyra byggnadernas goda bestånd. För innevarande budgetår har anvisats 1 025 000 kronor, varav 1 000 000 till åtgärder för grundförstärkning av Logårdsflyglarna å Stockholms slott.

För nästa budgetår begär byggnadsstyrelsen medel för följande ändamål.

	Kronor
1. Återställande av vissa kulturhistoriska rumsinredningar inom Stockholms slott	75 000
2. Grundförstärkning av Logårdsflyglarna vid Stockholms slott	1 500 000
3. Renovering av fasaderna till Slottsförvaltningens hus, Slottsbacken 2	150 000
4. Installering av en ny hiss inom Oxenstiernska annexet	50 000
5. Iordningställande av nya förvaltningslokaler för slottsförvaltningen vid Ulriksdals slott	80 000
6. Modernisering av bostäderna för slottsförvaltningens personal inom den s. k. lilla Stallgården vid Gripsholms slott	100 000
Summa	1 955 000

Beträffande de olika medelsäskandena inhämtas följande ur byggnadsstyrelsens petitum.

1. I tidigare framställningar har byggnadsstyrelsen förordat anvisande av medel för att återställa kulturhistoriskt värdefulla rumsinredningar inom slottet. Med undantag för de arbeten som är att hänföra till återuppbyggnaden av Gustav III:s antikmuseum och restaureringen av Hans Maj:t Konungens bibliotek med tillhörande förrum har sedan år 1945 några dylika arbeten i brist på medel icke kunnat utföras. Byggnadsstyrelsen vill framhålla angelägenheten av att dessa upprustningsarbeten, som även innefattar en ytterst nödvändig omläggning av de bristfälliga elinstallationerna med övergång till växelström, återupptages. För arbetena, som avses att bedrivas i etapper under en följd av år, bör ett belopp av 75 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

2. För de s. k. Logårdsflyglarna vid Stockholms slott har för budgetåren 1955/56 och 1957/58 anvisats sammanlagt 80 000 kronor till undersökningar av byggnadernas grundförhållanden. På innevarande budgetårs stat har som nämnts upptagits 1 000 000 kronor för påbörjande av grundförstärkningen.

Anbud föreligger nu från ett flertal entreprenadfirmor innefattande olika förslag till arbetenas utförande. Arbetenas komplicerade natur kräver med hänsyn till tekniska och ekonomiska frågor en tidsödande bedömning av de inkomna förslagen. Styrelsen kan därför icke nu på basis av anbuden fastställa den totala kostnaden, vilken tidigare bedömts ligga mellan 3 och 5 miljoner.

Styrelsen beräknar dock att omkring årsskiftet kunna taga ställning till förslagen och omedelbart därefter igångsätta arbetena med flyglarna. För att ur ekonomisk synpunkt säkerställa arbetenas bedrivande under innevarande och nästa budgetår finner styrelsen, att utöver tidigare anvisade medel ytterligare 1 500 000 kronor bör anvisas för budgetåret 1961/62.

Styrelsen räknar med att tillräcklig erfarenhet rörande arbetenas utförande och kostnaderna för desamma skall ha vunnits i så god tid att styrelsen skall kunna anmäla de verkliga kostnaderna för arbetenas färdigställande i sitt statförslag för budgetåret 1962/63.

3. Samtliga fasader till Slottsförvaltningens hus, Slottsbacken 2 är i dåligt skick och i behov av en genomgripande renovering. I samband därmed bör bl. a. ur stadsbildssynpunkt östra fasadens murparti ovan taklisten borttagas och ersättas med takfall enligt ett av slottsarkitekten uppgjort ritningsförslag. Kostnaderna för fasadernas omputsning och renovering samt ändring av östra fasadens vindsvåning har beräknats till 300 000 kronor. Arbetet är avsett att uppdelas i etapper under en 2—3-årsperiod. Enär Stockholms stad sanerat bebyggelsen mellan den närbelägna Finska kyrkan och Trädgårdsgatan för att där anordna parkanläggning bör omputsning av östra fasaden med tillhörande yttre ändring av vindsvåningen utföras i första hand. Styrelsen föreslår att 150 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62.

4. En inom Oxenstiernska annexet år 1912 installerad hiss för person- och varutransport är utdömd av hissinspektionen. Då densamma är dyrbar i underhåll och drift och ej längre motsvarar kraven på lämplig förbindelse till den nu moderniserade tvättanläggningen i byggnadens översta våning bör densamma utbytas. Kostnaden för en ny hiss inklusive erforderliga byggnadsarbeten härför har beräknats till 50 000 kronor.

5. Planer föreligger att med hjälp av statliga och kommunala medel samt privata donationer rekonstruera och iståndsätta slottsteatern inom den s. k. Konfidensbyggnaden. Slottsförvaltningens kontorslokaler inom denna byggnad skall i samband härmed utrymmas och ersättas med nya i stallgårdens byggnad vid infarten till slottet. Kostnaden för att iordningställa dessa förvaltningslokaler jämte anordnade av toalett för allmänheten beräknar styrelsen till 80 000 kronor.

6. Bostäderna för slottsförvaltningens personal inom den s. k. lilla Stallgården är omodern och i dåligt skick. Genom slottsarkitekten har styrelsen låtit upprätta förslag till byggnadens modernisering och upprustning, varvid fyra lägenheter om vardera 3 rum och kök jämte badrum kan erhållas. Styrelsen, som anser arbetena ofrånkomliga om erforderlig personal för slottsförvaltningens arbetsuppgifter i fortsättningen skall kunna anskaffas och behållas, hemställer att 100 000 kronor anvisas under nästa budgetår för ändamålet.

Det totala medelsbehovet under slottsbyggnadernas delfond uppgår sålunda, inberäknat ett belopp av 1 000 kronor avseende ett formellt överskott på fonden, till (1 080 000 + 390 000 + 750 000 + 1 955 000 + 1 000 =) 4 176 000 kronor.

2. Fångvårdsstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader m. m. för denna delfond har varit anslagna följande belopp under respektive budgetår.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	995 000	1 105 000	1 707 000	2 523 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen har 1 046 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 1 477 000 kronor, för vissa större reparations- och ändringsarbeten, som inte kunnat utföras inom ramen för det normala reparationsanslaget.

I. Löpande underhåll. I statförslaget för budgetåret 1961/62 har fångvårdsstyrelsen beräknat det för normala reparations- och underhållsarbeten erforderliga anslaget enligt samma grunder som tidigare. Underhållskostnaderna framgår av följande uppställning.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå, kronor	Indexkorrigerad underhållsprocent	Reparationsmedel, kronor
Äldre byggnader	14 098 148	6,10	859 987
Nya byggnader över 8 år	4 270 210	2,41	102 912
Nya byggnader ej över 8 år	15 202 493	1,20	182 430
Kronor	33 570 851	—	1 145 329

Till det erhållna beloppet, som avrundats till 1 145 500 kronor, har lagts kostnader för reparations- och underhållsarbeten samt onera för av fångvården disponerade barackbyggnader, m. m. Med hänsyn till den fortsatta ökningen av antalet barackbyggnader inom fångvården och till angelägenheten att förse dessa med uppvärmningsanordningar som tillgodoser vederbörliga brandsäkerhetskrav hemställer styrelsen, att medelsanvisningen för ändamålet höjes med 15 000 kronor till 103 500 kronor. — För normalt underhåll beräknar fångvårdsstyrelsen sålunda (1 145 500 + 103 500 =) 1 249 000 kronor.

II. Särskilda arbeten. För nästa budgetår äskar fångvårdsstyrelsen medel för följande ändamål.

	Kronor
1. Installation av alarmanordningar	10 000
2. Omläggning av elektriska ledningar	30 000
3. Omläggning av värmesystemet vid bl. a. fångvårdsanstalten i Norrköping och ungdomsanstalten Roxtuna m. m.	100 000

	Kronor
4. Utbyte av värmepannor m. m.	100 000
5. Takreparationer vid fångvårdsanstalten i Malmö och å Långholmen	250 000
6. Modernisering av tjänstebostäder	100 000
7. Brandskyddsanordningar	100 000
8. Skyddsanordningar å tak	20 000
9. Åtgärder för bekämpande av hussvamp och husbock	25 000
10. Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter	1 500 000
Summa	2 235 000

Beträffande de olika ändamålen inhämtas följande ur fångvårdsstyrelsens statskrivelse.

1. Till installation av alarmanordningar har medel anvisats årligen alltsedan budgetåret 1950/51 till och med budgetåret 1958/59. Styrelsen hemställer om en fortsatt medelsanvisning å 10 000 kronor.

2. Det har vid upprepade tillfällen visat sig, att de elektriska ledningarna vid äldre fångvårdsanstalter är så bristfälliga, att de icke kan godkännas av vederbörande myndigheter. Vidare övergår kommunerna från gas- till eldrift för köken. Särskilda medel för omläggning av elektriska ledningar har därför anvisats. För budgetåren 1958/59—1960/61 anvisades 30 000 kronor. Fångvårdsstyrelsen hemställer om oförändrad medelsanvisning för budgetåret 1961/62.

3. Förslag har framförts till styrelsen om omläggning av värmesystemet vid olika äldre fångvårdsanstalter genom övergång från koks och kol till olja. Styrelsen anser sig böra i detta statförslag upptaga medel för övergång till oljeeldning i första hand vid fångvårdsanstalten i Norrköping och ungdomsanstalten Roxtuna. — Omläggningen beräknas för Norrköpingsanstaltens del medföra en reducering av bränslekostnaderna med c:a 25 procent. Kollagret tar en alltför stor del av anstaltsområdet och utgör därtill såväl ett hjälpmedel för rymningar som ett ohägn för anstaltens tvätteri. Installationskostnaderna har beräknats till 20 000 kronor. — Byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning har vid granskning funnit, att uppvärmningskostnaderna för Roxtunaanstalten är för dryga. Nuvarande eldning med kol kan ej skötas på ett rationellt sätt, emedan maskinisten ej har tid att ägna sig åt eldningen i den utsträckning, som skulle erfordras för att få ett gott ekonomiskt resultat, varför mycket av detta arbete måste överlåtas åt intagna som varken kan beräknas ha kompetens eller intresse eller känna ansvar för eldningsskötseln. Avdelningen föreslår därför övergång till oljeeldning. Installationskostnaderna har beräknats till 40 000 kronor. — För omläggning av värmesystemet vid olika anstalter begär styrelsen ett belopp av 100 000 kronor.

4. För utbyte av värmepannor m. m. har särskilda medel anvisats för budgetåren 1951/52—1958/59, för sistnämnda budgetår med 50 000 kronor. Medlen för normala underhållsarbeten förslår icke för att tillgodose alla uppkommande behov. Styrelsen hemställer därför om en särskild medelsanvisning å 100 000 kronor.

5. Vid fångvårdsanstalten i Malmö är taken i sådant skick att skyndsamma reparationsarbeten är nödvändiga. Kostnaderna härför beräknas totalt till 300 000 kronor. I styrelsens anslagsäskanden till 1959 års riksdag ansågs de kunna fördelas på tre år. För budgetåret 1960/61 anvisades för ändamålet 100 000 kronor. Styrelsen begär för budgetåret 1961/62 100 000 kronor. Även vid fångvårdsanstalten å Långholmen är skyndsamma reparationsarbeten nödvändiga. Kostnaderna beräknas till 150 000 kronor för de påbättringsarbeten, som möjliggör fortsatt utnyttjande av anstalten under den tid som återstår för den.

6. I äskandena för budgetåret 1954/55 begärde styrelsen särskilda medel för modernisering av tjänstebostäder. För vart och ett av budgetåren 1954/55 och 1955/56 har anvisats 30 000 kronor, för vart och ett av budgetåren 1957/58 och 1958/59 50 000 kronor, för 1959/60 65 000 kronor och för 1960/61 100 000 kronor. Fångvårdsstyrelsen lät under år 1958 undersöka beskaffenheten av fångvårdens tjänstebostäder. Fångvårdsstyrelsen upprepar sina i de två senaste årens statskrivelser gjorda motiveringar och anmäler, att en genomgripande modernisering av fångvårdens tjänstebostäder är nödvändig och inte längre kan anstå. De sammanlagda kostnaderna har uppskattats till 1 280 000 kronor. Styrelsen begär oförändrad medelsanvisning för budgetåret 1961/62 eller 100 000 kronor.

7. För budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisades 70 000 respektive 75 000 kronor för brandskyddsanordningar. Fångvårdsstyrelsen kan icke undandraga sig att fortsätta utförandet av de av riksbrandsinspektören påkallade brandskyddsåtgärderna — bland annat det successiva igenläggandet av balkongöppningarna på fångvårdens anstalter. För budgetåret 1961/62 torde därför böra anvisas ett belopp av 100 000 kronor. De personalökningar, som kommer att föranledas av balkongöppningarnas igenläggande, torde få anmälas i skrivelse om fångvårdens medelsbehov för budgetåret 1962/63.

8. Byggnadsstadgan innehåller i 71 § föreskrifter om anordnande av olika skyddsanordningar å tak (exempelvis nockräcken, snöräcken, m. m.). Många fångvårdsanstalter sakna dylika skyddsanordningar och dessa kan icke anskaffas inom ramen för den normala medelsanvisningen. Styrelsen hemställer om en särskild medelsanvisning å 50 000 kronor för ändamålet i sitt statförslag för budgetåret 1960/61. Medel beviljades dock icke. Styrelsen hemställer ånyo om medel för ändamålet. Medelsbehovet torde i första etappen kunna begränsas till 20 000 kronor.

9. Vid byggnadsteknisk genomgång av fångvårdens anstalter och tjänstebostäder har konstaterats, att byggnaderna på många håll är starkt angripna av hussvamp eller husbock. Då detta förhållande, om det får fortsätta, kommer att innebära en icke oväsentlig kapitalförstöring, hemställer styrelsen om en första medelsanvisning å 25 000 kronor för bekämpande av hussvamp och husbock.

10. Under en följd av år har särskilt anslag beviljats under kapitalbudgeten för ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter. Från och med budgetåret 1959/60 har emellertid medel för sådana ändamål beräknats under staten för fastighetsfonden. För nämnda budgetår har beviljats 500 000 kronor och för budgetåret 1960/61 600 000 kronor. I en av byggnadsstyrelsen och fångvårdsstyrelsen i förening med underdånig skrivelse den 2 juli 1957 överlämnad utredning rörande de äldre fångvårdsanstalternas disposition och upprustningsbehov har beräknats, att vid bibehållande av alla fångvårdsanstalter erfordras 1 200 000 kronor per år för en upprustning inom tio år och 600 000 kronor per år för en upprustning inom 20

år. Styrelsen hemställer om en medelsanvisning för budgetåret 1961/62 av 1 500 000 kronor, varigenom även de mest angelägna fasadputsningsarbetena skulle kunna utföras. Fasaderna befinner sig på flera håll i sådant skick, att byggnadernas utseende påtalats av kommunala myndigheter och olyckstillbud inträffat genom nedfallande puts. Från medelsanvisningen avser styrelsen att bestrida omändringsarbeten vid fångvårdsanstalten i Växjö i samband med dess förändring från kvinno- till mansanstalt.

Fångvårdsstyrelsen föreslår sålunda, att anslagsposten till reparationer och underhåll uppföres med (1 145 500 + 100 000 + 3 500 + 10 000 + 30 000 + 100 000 + 100 000 + 100 000 + 150 000 + 100 000 + 100 000 + 20 000 + 25 000 + 1 500 000 =) 3 484 000 kronor.

3. Beskickningsfastigheternas delfond. Den för denna delfond uppförda anslagsposten är uppdelad på en obetecknad delpost för reparations- och underhållskostnader för delfondens fastigheter och en förslagsvis beräknad delpost till uppvärmning och belysning av kanslilokaler och tjänstebostäder i statens fastigheter för utrikesförvaltningen. För nämnda ändamål har anvisats följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
a) Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m., kronor	1 210 000	1 255 000	1 275 000	1 345 000
b) Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, *förslagsvis*, kronor ..	470 000	475 000	565 000	570 000

Delposten a). Av de för innevarande budgetår under posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. anvisade medlen har 860 000 kronor beräknats till löpande reparations- och underhållsarbeten och 340 000 kronor till löpande utgifter för onera m. m. såsom skatter, vattenavgifter, sotning, renhållning, hissbesiktning etc. Vidare har 70 000 kronor beräknats för mera omfattande arbeten i samband med personskiften på chefsposter. För fasadputsning å beskickningsfastigheten i Budapest har 75 000 kronor anvisats.

Beträffande utgifterna för onera m. m. har en fortlöpande stegring av taxor och arbetslöner m. m. medfört en nödvändig uppräkning av denna anslagspost med 20 000 kronor. För en nytillkommen fastighet i Bogotá samt nybyggnader i Addis Abeba, Ankara och Madrid har styrelsen överslagsvis beräknat omkostnaderna till 10 000 kronor. Sammanlagt skulle således för löpande utgifter för onera m. m. för budgetåret 1961—62 erfordras ett belopp av (340 000 + 20 000 + 10 000) 370 000 kronor.

Beträffande kostnaderna för reparations- och underhållsarbeten av normal omfattning utgår styrelsen ifrån ett oförändrat belopp om (790 000 + 30 000 + 40 000) 860 000 kronor — inklusive kostnader för erforderliga besiktningsresor — för fastighetsbeståndet per den 30 juni 1960. För nyssnämnda nytillkomna fastigheter räknar styrelsen med en ökning av medelsbehovet med sammanlagt 20 000 kronor.

I fråga om särskilda arbeten begär styrelsen ånyo en medelsanvisning av 20 000 kronor för ombyggnad av toalettanordningarna i anslutning till representationsvåningen inom sändebudsbostaden i Oslo. Till förfogande står endast en mindre toalett, som är olämpligt belägen och saknar förrum. Genom en begränsad ombyggnad skulle ändamålsenliga toalettrum kunna erhållas och samtidigt kapprum och städutrymmen förbättras.

År 1954 genomfördes en restaurering av fasaderna till den äldsta delen av beskickningsfastigheten i Köpenhamn, inrymmande sändebudsbostaden. En iståndsättning även av kanslibyggnadens huvudfasad har numera visat sig nödvändig. Sålunda erfordras en renovering av fasadputsen, som delvis lossnat från underlaget, och i samband därmed omläggning och partiellt utbyte av vissa fasaddetaljer. Fasadrenoveringen, som enligt styrelsens mening lämpligen bör komma till utförande under våren 1961, har beräknats kosta 50 000 kronor.

Slutligen föreslår styrelsen, att ett belopp av 50 000 kronor skall anvisas för att, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, användas för mera omfattande arbeten i samband med skiften å chefsposter.

Styrelsen har sålunda föreslagit, att posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. för nästa budgetår upptages till (370 000 + 860 000 + 20 000 + 20 000 + 50 000 + 50 000 =) 1 370 000 kronor.

Delposten b). Kostnaderna för uppvärmning och belysning av kanslilokaler och tjänstebostäder under budgetåret 1961/62 har av styrelsen uppskattats till 600 000 kronor, vilket innebär en ökning med 30 000 kronor jämfört med innevarande budgetår.

4. Byggnadsstyrelsens delfond. Under denna delfond har till reparations- och underhållskostnader m. m. anvisats följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	11 419 000	12 249 000	16 660 000	18 392 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen har 12 587 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 5 805 000 kronor, för vissa ändrings- och förbättringsarbeten.

I sitt förslag till stat för byggnadsstyrelsens delfond för budgetåret 1961/62 har styrelsen beräknat erforderliga reparations- och underhållsmedel till sammanlagt 29 539 000 kronor, varav 17 240 000 kronor faller på löpande underhåll och 12 299 000 kronor på särskilda ändamål.

I. Löpande underhåll. Det sammanlagda byggnadsvärdet på de under styrelsens delfond bokförda fastigheterna utgjorde enligt den till styrelsens bokslut den 30 juni 1960 hörande specifikationen av fastighetsvärden 659 727 098 kronor 88 öre. Därav utgjorde 40 300 381 kronor 87 öre sammanlagda värdet av dels byggnader under uppförande, dels byggnader, be-

träffande vilka styrelsen icke har att bestrida underhållet, dels byggnader, för vilka styrelsen endast bekostar det yttre underhållet, dels Harpsund och dels Kasern II på Skeppsholmen.

Skillnaden mellan det sammanlagda bokförda byggnadsvärdet 659 727 098 kronor 88 öre och nyss angivna värde 40 300 381 kronor 87 öre utgör 619 426 717 kronor 1 öre.

Utöver de byggnader, som ingår i sistnämnda byggnadsvärde har styrelsen att räkna med underhållet av dels ett antal fastigheter, som i fastighetsförteckningen endast bokförts med markvärden, dels ock vissa fastigheter, som av olika orsaker ej finnes redovisade på delfonden. Byggnadsvärdet av dessa uppgår sammanlagt till 1 143 000 kronor vid 1935 års prisnivå.

Sammanlagda värdet av de byggnader, för vilka styrelsen skall bestrida underhållet, utgör sålunda (619 426 717: 01 + 1 143 000 =) 620 569 717 kronor 1 öre. Detta värde har av byggnadsstyrelsen omräknats i enlighet med de i 1946 års statsverksproposition, del 22, s. 6—7 återgivna, av styrelsen förordade principerna, varefter erforderliga underhållsmedel vid 1935 års prisnivå beräknats i enlighet med följande tabell.

	Byggnadsvärde, kronor	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå, kronor	Underhållsprocent	Erforderliga underhållsmedel vid 1935 års prisnivå, kronor
Äldre byggnader	133 877 280	133 877 280	1,5	2 008 159
Nya byggnader över 8 år ..	240 485 528	133 779 274	1,0	1 337 793
Nya byggnader ej över 8 år	246 206 909	82 930 807	0,5	414 654
Kronor	620 569 717	350 587 361	—	3 760 606

Till den sålunda erhållna summan 3 760 606 kronor, för förenämnda byggnadsbestånd har byggnadsstyrelsen lagt kostnaderna för ett antal andra fastigheter, för vilka styrelsen på grund av avtal eller särskilt uppdrag har att helt eller delvis svara för underhållet. Dessa kostnader har uppskattats till 95 000 kronor vid 1935 års prisläge, varvid erhållits summan 3 855 606 kronor.

Då indextalet beträffande underhållskostnader för år 1960 stigit till 359 jämfört med 100 år 1935, har det löpande reparationsmedelsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknats till (3,59 × 3 855 606 =) i runt tal 13 800 000 kronor.

I remissyttrande till Kungl. Maj:t den 12 november 1957 angående medicinalstyrelsens förslag till stat för medicinalstyrelsens delfond för budgetåret 1958/59 har byggnadsstyrelsen bl. a. framhållit följande.

Underhållsprocenterna och byggnadsvärdena för de byggnader som är bokförda på statens allmänna fastighetsfond är som regel baserade på år 1935 gällande priser och då rådande förhållanden på arbetsmarknaden. Erfarenheterna från styrelsens egen fastighetsförvaltning visar att även vid

en reglering av underhållsprocenten med hänsyn till inträffade byggnadskostnadsändringar det normala underhållet numera icke kan tillfredsställande tillgodoses inom den anslagsram som erhålles när anslagen beräknas enligt nu gällande normer. Detta beror bl. a. på att byggnaderna nu är rikligare utrustade med underhållskrävande installationer och serviceanordningar av olika slag än tidigare. Skärpta krav på hygieniska och andra anordningar har även bidragit till kostnadsökningarna. Styrelsen finner det därför angeläget, att principerna för beräkning av kostnaderna för underhållet av till fastighetsfondens olika delfonder hörande byggnader omprövas och anpassas till nu rådande förhållanden. Därvid bör jämväl utredas och närmare fastställas en gränsdragning rörande vilka arbeten, som skall hänföras till ordinarie underhåll respektive iståndsättnings- och investeringsarbeten.

Ett uttryck för underhållsmedlens otillräcklighet är det stora antal framställningar om särskilda medel för iståndsättnings- och upprustningsarbeten m. m. som styrelsen under en följd av år nödgats äska i sina statförslag för delfonden. Flertalet av dessa framställningar är enligt styrelsens mening av sådan art att för arbetena erforderliga medel borde rymmas inom det ordinarie underhållsanslaget. Styrelsen är medveten om att en undersökning som klarlägger det verkliga behovet av underhållsmedel kräver ingående och tidsödande utredningar, som styrelsen på grund av personalbrist icke haft möjlighet att utföra. En sådan undersökning bör enligt styrelsens mening därjämte ske i samarbete med expertis utanför styrelsen. Frågan, som är svår och komplicerad, kräver om den skall kunna lösas även ett principiellt ställningstagande till vilka åtgärder som ur förvaltningsteknisk synpunkt skall hänföras till underhållsarbeten och bestridas av härför avsedda medel eller till åtgärder av annat slag för vilka särskilda medel bör anvisas.

Vid den översyn av underhållsmedlens användning, som styrelsen i samband med anslagets fördelning på olika objekt låtit utföra, har styrelsen funnit att utgifter av karaktären onera, som icke är att betrakta som underhåll, i hög grad belastar underhållsanslaget på byggnadsstyrelsens delfond. Sålunda uppgick under budgetåret 1959/60 utgifterna för omkostnader av detta slag såsom skötsel av planteringar, renhållning av gårdar och gator, sophämtning, vatten- och avloppsavgifter, sotning, skatter, avgifter för hissbesiktningar och skötsel av automatiska värmekontrollanläggningar m. m. till omkring 1 200 000 kronor motsvarande cirka 10 procent av anslaget för löpande ordinarie underhåll (11 475 000 kr). Övriga fondförvaltande myndigheter torde i stor utsträckning bestrida ifrågavarande kostnader av andra medel än underhållsanslaget.

För att bättre tillgodose behovet av erforderliga underhållsmedel i avvaktan på närmare utredning om ändrade normer för beräkning av underhållsanslaget föreslår styrelsen att utgiftsposten uppskrives med ett mot ovan redovisade onerakostnader svarande belopp eller 1 200 000 kronor. Härigenom torde även åstadkommas en i jämförelse med andra delfonder mer likartad tilldelning av underhållsmedel.

I detta sammanhang framhåller styrelsen, att underhållskostnadsin-

dex stigit från 329 till 359 motsvarande ca 9 procent från 1 juli 1959 till 1 juli 1960. De i styrelsens statförslag för innevarande budgetår upptagna kostnaderna var baserade på prisläget förstnämnda år. För att styrelsen skall kunna genomföra de enligt detta prisläge beräknade arbetena erfordras sålunda ett tilläggsanslag på 9 procent av den i statförslaget för innevarande budgetår upptagna utgiftsposten 18 392 000 kronor eller i runt tal 1 650 000 kronor.

För ordinarie underhåll av nu redovisade fastighetsbestånd och utgifter för på fastigheterna belöpande onera samt kompensation för inträffade kostnadsstegringar erfordras sålunda enligt byggnadsstyrelsen ett belopp av (13 800 000 + 1 200 000 + 1 650 000) 16 650 000 kronor.

Härutöver erfordras medel för underhåll och drift m. m. av huvudbyggnaden med tillhörande anläggningar vid *Harpsund*. I statförslaget för innevarande budgetår har dessa kostnader inklusive ett belopp av 4 000 kronor för konservering av konst, möbler och övrigt konsthantverk, upptagits till 154 000 kronor. Styrelsen beräknar denna summa erforderlig även för nästa budgetår och upptager således ett oförändrat belopp av 154 000 kronor för ändamålet.

Vidare erfordras medel för underhåll av teleteknisk utrustning i *viss anläggning*, vilka kostnader enligt överenskommelse skall bestridas av byggnadsstyrelsen. För innevarande budgetår har för ändamålet beräknats 75 000 kronor. De för nästa budgetår erforderliga medlen har av vederbörande huvudman beräknats till 110 000 kronor.

Såsom styrelsen anfört i tidigare förslag till stat för delfonden uppgår kostnaderna för drift och underhåll av *Djurgårdsstaden* till så höga belopp, att dessa utgiftsposter icke kan beräknas efter den metod som tillämpas för övriga under styrelsens vård ställda fastigheter. Sålunda uppgår enbart de fasta utgifterna för Djurgårdsstaden till belopp överstigande de underhållsmedel, som enligt nämnda beräkningsgrund kommer att utgå. Med anledning härav och med hänsyn till de underhållsåtgärder som — även i betraktande av påbörjade saneringS- och moderniseringsåtgärder inom området — är oundgängligen nödvändiga, beräknar styrelsen ett belopp av ytterligare 25 000 kronor erforderligt för områdets drift och underhåll nästa budgetår.

Fastigheterna nr 2 och 6 i kv. Murmästaren, som enligt avtal mellan kronan och Stockholms stad den 13 maj och 12 juni 1947 av staden överläts på kronan, tillträddes av kronan den 1 juli 1958. I byggnadsstyrelsens delfond är fastigheterna upptagna till redovisning enbart med markvärde. Då byggnaderna efter kronans övertagande tills vidare avses kvarstå för att utnyttjas för statligt ändamål, erfordras medel för desammas underhåll. För nästa budgetår erforderligt belopp för ändamålet beräknas till 15 000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 september 1960 skall från och med den 1 oktober 1960 fastigheten *Kronobageriet, Sibyllegatan nr 2, kv. Kusen*, överföras från fortifikationsförvaltningens till byggnadsstyrelsens förvalt-

ning. Erforderliga underhållsmedel för nästa budgetår beräknas av styrelsen till 15 000 kronor.

Förutom de yrkesskolor, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 december 1956 invärderats på delfonden och för vilka skolor styrelsen innevarande år på sedvanligt sätt beräknat erforderliga underhållsmedel, har styrelsen att svara för vården och underhållet av byggnaderna vid *Margretelunds och Råby yrkesskolor*. Styrelsen har beräknat att erforderliga underhållsmedel för dessa fastigheter för nästa budgetår belöper sig till 70 000 kronor.

Den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t medgivit socialstyrelsen att disponera medel till *provisoriska förläggningsbyggnader vid vissa ungdomsvårdsskolor m. m.* samt föreskrivit att byggnaderna tills vidare skall stå under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning. Erforderliga underhållsmedel för dessa byggnader för nästa budgetår har styrelsen beräknat till 6 000 kronor.

Genom remiss den 5 september 1960 har byggnadsstyrelsen anbefallts avgiva yttrande över hemställan från medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd att investeringsanslag måtte anvisas till inköp av *fastighet för förrådsändamål*. Under förutsättning att Kungl. Maj:t godkänner förvärv av den föreslagna fastigheten Karaby 2[167] i Malmöhus län dels ock beslutar att fastigheten skall ställas under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning, har styrelsen beräknat att erforderliga underhållsmedel för budgetåret 1961/62 uppgår till 9 000 kronor.

I Kungl. brev den 30 juni 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att från och med budgetåret 1961/62 tre nya *statliga seminarier för huslig utbildning* skall inrättas, varav ett skall förläggas till Uppsala. Under förutsättning att överenskommelse träffas med Sällskapet Uppsala Enskilda Läroverk om att fastigheterna nr 6 och 14 i kv. Kaniken skall övertagas av kronan har byggnadsstyrelsen att äska medel för byggnadernas underhåll. Styrelsen har för nästa budgetår beräknat erforderliga underhållsmedel till 25 000 kronor.

Den 13 maj 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att inkomma med förslag till det värde, varmed anläggningen *Voksenåsen* skall upptagas till redovisning å byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. På basis av det värde som byggnadsstyrelsen kommer att föreslå har på sedvanligt sätt beräknats erforderliga underhållsmedel, vilka för nästa budgetår belöper sig till 16 000 kronor.

På begäran av skolöverstyrelsen har byggnadsstyrelsen upptagit förhandlingar med Föreningen Sävstaholmsskolorna om statens övertagande av föreningens skolhem *Charlottendal i Gnesta* samt påbörjat projektering av ytterligare skollokaler på samma tomt. I skrivelse den 29 augusti 1960 har byggnadsstyrelsen hemställt att Kungl. Maj:t ville föreslå 1961 års riksdag att för budgetåret 1961/62 anvisa erforderligt investeringsanslag för förvärv av Föreningen Sävstaholmsskolornas skolhem Charlottendal samt byggnadsåtgärder i samband därmed. Under förutsättning att nämnda skolhem kommer att övergå i statlig ägo från och med nästa budgetår samt att förvaltningen av fastigheten skall övergå till byggnadsstyrelsen har styrelsen

beräknat erforderliga underhållsmedel för budgetåret 1961/62 till 5 000 kronor.

Chefen för armén har den 8 juni 1960 till Kungl. Maj:t gjort hemställan angående *Rosersbergsområdets* framtida användning och förvaltning. Om överföring av vissa byggnader till byggnadsstyrelsens förvaltning kommer att ske under budgetåret 1961/62 förutsätter byggnadsstyrelsen att underhållsmedel kommer att ställas till styrelsens disposition av fortifikationsförvaltningen. För vissa iståndsättningsarbeten härutöver har styrelsen beräknat kostnaderna till 50 000 kronor.

I avvaktan på resultatet av förhandlingar angående tomt för *Sovjetambassaden å Marieberg* kommer tre av de större byggnaderna på tomten, benämnda kanslihuset, befälsbyggnaden samt sjukbaracken, att utnyttjas för folk- och bostadsräkningen. För driftsutgifter i samband härmed såsom sophämtning, renhållning, ytterbelysning samt allmän tillsyn hemställer styrelsen om 30 000 kronor för nästa budgetår.

Den 27 maj 1960 har Kungl Maj:t godkänt avtal med Göteborgs stad angående statens övertagande av *Göteborgs stadsbibliotek*. Erforderliga underhållsmedel för nästa budgetår har av byggnadsstyrelsen beräknats till 35 000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i proposition nr 108/1960 framlagda förslag har riksdagen godkänt överenskommelse om byte av mark m. m. mellan kronan och Göteborgs stad. I överenskommelsen ingår bl. a. överlåtelse av *Holtermanska sjukhuset* till kronan. Under förutsättning att sjukhuset kommer att övergå i statlig ägo samt att fastigheten skall övergå till byggnadsstyrelsens förvaltning har för budgetåret 1961/62 erforderliga underhållsmedel beräknats till 25 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för det löpande fastighetsunderhållet har således av byggnadsstyrelsen beräknats till (16 650 000 + 154 000 + 110 000 + 25 000 + 15 000 + 15 000 + 70 000 + 6 000 + 9 000 + 25 000 + 16 000 + 5 000 + 50 000 + 30 000 + 35 000 + 25 000 =) 17 240 000 kronor.

II. Särskilda arbeten. A. Byggnadsstyrelsens statförslag. Utöver beräknade medel för normala underhållsarbeten hemställer byggnadsstyrelsen på sätt av det följande framgår om särskilda medel för vissa större reparationsarbeten. Härmed avses arbeten, som måst uppskjutas dels på grund av under tidigare år företagna beskärningar av underhållsmedlen och dels på grund av att tillgängliga underhållsmedel under alltjämt rådande lokalsvårigheter måst i viss utsträckning tagas i anspråk för smärre förändringsarbeten, varigenom möjliggjorts ett mera rationellt utnyttjande av lokalerna. Styrelsen äskar jämväl särskilda medel för vissa ändrings- och inredningsarbeten m. m., vilka kostnader icke kan utan men för de normala underhållsarbetena bestridas av underhållsanslaget.

De ändamål för vilka byggnadsstyrelsen äskar särskilda medelsanvisningar är följande.

	Kronor
1. Gymnastiska centralinstitutet i Stockholm, anordnande av utvändig trappa till läktare	25 000
2. Utrikesministerhotellet i Stockholm, modernisering av tjänstebostad	150 000
3. Svartsjö vårdanstalt, modernisering av bostadshusen Fyrkanten och Vita huset	270 000
4. Venngarns vårdanstalt, ombyggnadsarbeten i bostadshuset Ekbacken	80 000
5. Sundbo yrkesskola, Fagersta, utökning av ytterbelysningen	33 000
6. Eknäs yrkesskola, Enköping, omläggning av vatten- och avloppsanläggningarna	35 000
7. Ryagårdens yrkesskola, Örkelljunga, vissa ombyggnadsarbeten	23 000
8. Forsane yrkesskola, Frändefors, anordnande av stängsel	55 000
9. Råby yrkesskola, Lund, modernisering av ekonomiavdelningen m. m.	143 000
10. Sjöhistoriska museet i Stockholm, anordnande av arkiv	40 000
11. Gamla skogsinstitutet i Stockholm, installation av centralvärmeanläggning m. m.	116 000
12. Hammargårdens yrkesskola, anordnande av stängsel	44 000
13. Annedals folkskoleseminarium, Göteborg, ombyggnad av rektorsbostaden för undervisningsändamål	176 000
14. Folkskoleseminariet, Uppsala, vissa ändringsarbeten samt installation av hiss	127 000
15. Kungl. lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Ultuna, anordnande av tre bostadsrum i restaurang- och kårhusbyggnadens vindsvåning	40 000
16. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, reparationsarbeten inom elevförläggningen i huvudbyggnaden	60 000
17. Tandläkarhögskolan, Malmö, ombyggnad av djurlaboratorium	28 000
18. Svenska institutet för konserveringsforskning, Göteborg, installation av hiss samt uppdelning av kansliutrymme	66 000
19. Morängens yrkesskola, Almunge, anordnande av sjukrum och kylrum	17 000
20. Lövsta skolhem och yrkesskola, Vagnhärad, utökning av ytterbelysningsanläggning, ombyggnad av centralkök samt utbyte av värmepannor m. m.	170 000
21. Permanentläggning av skolplaner och vägar samt anordnande av parkeringsplatser m. m.	400 000
22. Nationalmuseibyggnaden, reparation av fasaderna	250 000
23. Operabyggnaden, reparation av fasaderna	310 000
24. Kungl. biblioteket, omputsning av fasaderna	200 000
25. Veterinärhögskolan, installation av växelström	175 000
26. Statens bakteriologiska laboratorium, utökning av yttre belysning	30 000

	Kronor
27. Kv. Röda bodarna i Stockholm, brandskyddsåtgärder	56 000
28. Naturhistoriska riksmuseet, ändringar av paleozoologiska avdelningens och evertebratavdelningens lokaler	185 000
29. Kv. Mercurius, fastigheten Storkyrkobrinken 13, Stockholm, reparation av brandskador	15 000
30. Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare, modernisering av Park- och Trekantsvillorna, utökning av panncentralen och ombyggnad av Tingshuset	575 000
31. Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, modernisering av Grindtorp övre m. fl. bostadshus, ändringar i huvudbyggnaden och diverse planeringsarbeten	260 000
32. Karolinska institutets m. fl. byggnader, framdragning av ångledning till farmakologiska institutionen vid Karolinska institutet samt till statens institut för folkhälsan m. m.	175 000
33. Folkskoleseminariet i Linköping, omläggning av den elektriska installationen m. m.	90 000
34. Skol- och arbetshemmet för döva å Mogård, Doverstorp, modernisering av kök m. m.	48 000
35. Landshövdingeresidenset i Malmö, installation av hiss i landshövdingebostaden	60 000
36. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt lantbruksskola, Åkarp, centralisering av uppvärmningen för det bakteriologiska laboratoriet m. m.	45 000
37. Chalmers tekniska högskola, brandskador inom kemiinstitutionernas lokaler	80 000
38. Folkskoleseminariet i Karlstad, vissa ombyggnadsarbeten samt installation av hiss	200 000
39. Vanföreanstalten i Härnösand, utbyte av hissar	120 000
40. Nomadskolorna, vissa brandskyddsåtgärder	45 000
41. Fagared och Gräskärr, yrkesskolor, stängsel kring special- och mottningsavdelningarna	160 000
42. Hammargårdens yrkesskola, utökning av ytterbelysningen	20 000
43. Hornö yrkesskola för kvinnliga elever, modernisering av kök och expeditionslokaler och centralisering av värmeförsörjningen	215 000
44. Långanäs yrkesskola, Eksjö, ombyggnad av gamla traktorgaraget	12 000
45. Lövsta skolhem och yrkesskola, Vagnhärad, modernisering av äldre bostäder	120 000
46. Margretelund, yrkesskola för kvinnliga elever, modernisering av köksavdelningen och centralisering av värmeförsörjningen	280 000
47. Ryagårdens yrkesskola, Örkelljunga, uppdelning av Björkhaga i två avdelningar	110 000
48. Sundbo yrkesskola, Fagersta, centralisering av värmeförsörjningen m. m.	60 000

	Kronor
49. Stigby yrkesskola, Visingsö, diverse ombyggnadsarbeten	25 000
50. Ungdomsvårdsskolorna, brandskyddsåtgärder samt vatten och avloppsledningar	1 300 000
51. Landshövdingebostäderna, moderniseringsarbeten	350 000
52. Bränslebesparande åtgärder	200 000
53. Anslag till anordnande av förvaltningslokaler m. m.	4 430 000
Summa	12 299 000

Beträffande de olika ändamålen inhämtas följande ur handlingarna i ärendet.

1—20. I fråga om dessa ändamål har framställningar gjorts tidigare år, dock utan att föranleda någon särskild medelsanvisning. (Beträffande motiveringen se statsverkspropositionen, bilaga 21: 1) år 1957 s. 14, 2) år 1959 s. 19, 3—4) år 1959 s. 23, 5) år 1960 s. 25, 6—9) år 1960 s. 26—27, 10) år 1959 s. 31, 11) år 1960 s. 19, 12) år 1960 s. 27, 13) år 1959 s. 28—29, 14) år 1957 s. 18, 15) år 1960 s. 20, 16—20) år 1960 s. 22—24.)

21. För innevarande budgetår har för permanentbeläggning av skolplaner och vägar samt anordnande av parkeringsplatser m. m. anvisats ett generellt belopp av 100 000 kronor. För att föreliggande behov skall kunna helt tillgodoses, erfordras — på sätt styrelsen framhöll redan i sina anslagsäskanden hösten 1958 — att medel för ändamålet anvisas under förevarande utgiftspost ett antal år framåt.

För att tillgodose de mest trängande behoven av åtgärder bör för nästa budgetår upptagas ett belopp av 400 000 kronor.

22. För budgetåren 1956/57—1960/61 har anvisats sammanlagt 600 000 kronor för reparation av stenbeklädnaden på fasaderna till Nationalmuseum. För att kunna genomföra en större del av reparationerna i en följd har styrelsen reserverat huvuddelen av de anvisade medlen. Reservationen på anslaget uppgick således vid budgetårsskiftet 1960/61 till omkring 500 000 kronor.

Den slutliga kostnaden för arbetena kan icke nu med bestämdhet förutsägas. Sedan ställningar blivit uppsatta har det nämligen visat sig att stenbeklädnaden i själva fasadlivet, som styrelsen tidigare räknat med att icke behöva restaurera, i viss omfattning genom i stenen djupt liggande osynliga klovsprickor lossnat från befintlig bakmur. En bedömning av dessa skadors omfattning kan icke ske utan att varje sten närmare undersökes. Styrelsen ämnar i nästa års petita närmare redogöra för ifrågavarande restaureringsbehov.

Styrelsen har nu igångsatt arbetena i större skala och kommer under innevarande höst att påbörja utbytet av taklistkonsolerna, som är den kostsammaste delen av arbetet. Enligt av Kungl. Maj:t lämnat medgivande den 30 juni 1960 har en av styrelsens tjänstemän företagit en studieresa till Västtyskland och därvid funnit att beställning av konsolerna med fördel kan utläggas på en tysk firma. Kostnaderna för leveransen blir därvid halva priset mot ett utförande av konsolerna i Sverige. Gjorda undersökningar har därjämte visat att det stenmaterial — sandsten — som kan erhållas i Tyskland ur hållfasthetssynpunkt är avsevärt bättre än den sten som tidigare använts i fasaden. För arbetenas fortsättande beräknar styrelsen ett belopp av 250 000 kronor erforderligt för nästa budgetår.

23. För renovering av fasaderna har för budgetåret 1960/61 anvisats 120 000 kronor avseende påbörjande av en första etapp. Kostnaderna för renoveringen i dess helhet har såsom redovisats i 1960 års statsverksproposition bilaga 21 approximativt uppskattats till 600 000 kronor. Beloppet har föreslagits uppdelat på tre etapper. För arbetets kontinuerliga bedrivande erfordras för budgetåret 1961/62 310 000 kronor avseende återstående medel för den första etappen och hela det för den andra etappen erforderliga beloppet. De tidigare beräknade kostnaderna för nu aktuella arbeten har uppräknats med hänsyn till inträffad prisstegring.

24. För budgetåren 1958/59 och 1959/60 har för påbörjande av omputsning av fasaderna anvisats 200 000 respektive 150 000 kronor. Omputsningen har emellertid av olika skäl hitintills icke kunnat påbörjas. Kostnaden för hela arbetet har såsom redovisats i 1959 års statsverksproposition bilaga 21 beräknats till 500 000 kronor. Detta belopp bör med hänsyn till inträffad prisstegring uppräknas till 550 000 kronor. Styrelsen räknar nu med att kunna påbörja omputsningen i februari 1961 och så bedriva arbetet att i huvudsak halva byggnaden blir färdigställd under året. Den andra etappen förutsättes kunna igångsättas motsvarande månad 1962 och slutföras under året. Vid arbetenas genomförande enligt detta tidsschema erfordras för budgetåret 1961/62 återstående belopp (550 000 — 350 000) 200 000 kronor.

25. För påbörjande av installation av växelström vid veterinärhögskolan anvisades för budgetåret 1960/61 175 000 kronor. Kostnaderna för arbetet i dess helhet har såsom redovisats i statförslaget för innevarande budgetår beräknats till 350 000 kronor. Då den beslutade omläggningen bör ske utan avbrott bör återstående medel, 175 000 kronor, finnas tillgängliga budgetåret 1961/62.

26. Den yttre belysningen inom laboratoriets område är mycket otillfredsställande. Då trafikerade delar delvis saknar belysning föreligger risk för olycksfall. Enligt byggnadsstyrelsen bör 33 nya vägbelysningsstolpar uppsättas. Kostnaderna för dessa har beräknats till 30 000 kronor.

27. Enligt föreläggande i anledning av brandsyn skall de fönster som vetter mot de båda ljusschakten i fastigheten igensättas eller utbytas mot rutarmerat trådglas i järnram. Då berörda lokaler användas för kontorsändamål, är en igensättning utesluten och ett utbyte av fönstren måste företagas. Kostnaderna härför har beräknats till 56 000 kronor.

28. I skrivelse den 29 oktober 1959 har föreståndaren för museets *paleozoologiska avdelning* föreslagit vissa omdispositioner inom avdelningens lokaler för att därmed tillgodose de mest trängande behoven av laboratorieutrymmen för framställning av plast för inbäddning av fossil m. m., för behandling av bergarter med syror för utlösning av fossil samt för framställning av vaxmodeller. Härvid har bl. a. framhållits att bristen på lämpliga lokaler för det eldfarliga och för hälsan riskabla laboratoriearbetet verkat starkt hämmande såväl på avdelningens vetenskapliga som museala verksamhet. Förslaget har tillstyrkts av vetenskapsakademien och riksmuseiutredningen. Byggnadsstyrelsen har för sin del funnit de föreslagna arbetena angelägna. Kostnaderna har beräknats till 85 000 kronor.

Vidare har vetenskapsakademien, riksmuseiutredningen och chefen för museet framfört önskemål om en förbättring av lokalförhållandena inom museets *evertebratavdelning*. Bland annat saknas nu arbetsrum för den tekniska personalen, avdelningens förre föreståndare professor emeritus N.

Odhner, preparatorseleven, avdelningens ständige medarbetare docenten Karling, vaktmästaren samt för de extra arkivarbetare som avdelningen under flera år tilldelats. De föreslagna förbättringsåtgärderna avser omdisponering av vissa av de nuvarande lokalerna för samlingar till tjänste- och arbetslokaler. Omdisponeringen ansluter sig på ett naturligt sätt till de ändringar av avdelningen, som kan bli aktuella vid en tillbyggnad av riksmuseet och dess samordnande med de blivande universitetsbyggnaderna vid Frescati.

Byggnadsstyrelsen har för sin del funnit de nu föreslagna ändringarna angelägna. Kostnaderna har beräknats till 100 000 kronor.

29. Natten till den 2 juni 1960 brandskadades tak och takstolar i vindslokalerna. Det har konstaterats att branden anlagts. Rättsligt förfarande har inletts mot den misstänkte. Det får emellertid antagas att försök att utkräva skadestånd blir resultatlöst. Kostnaden för erforderliga reparationer, 15 000 kronor, har förskotterats från underhållsanslaget. Detta bör således uppskrivas med motsvarande belopp.

30. För att förbättra bostäderna i Parkvillorna och Trekantsvillorna föreslås en inredning av vissa vindsutrymmen, varigenom 10 lägenheter skulle få ett behövligt tillskott var för sig med hall, sovrum och badrum, och ytterligare en lägenhet få badrum. Styrelsen förutsätter, att den höjda bostadsstandarden skall föranleda en höjning av hyrorna.

Då villornas värmepannor och skorstenar är gamla och förslitna, föreslås också en upprustning av värmeförsörjningen. Frågan löses lämpligast genom anordnande av en för villorna gemensam panncentral i en av dessa. En sådan centralisering blir ur anläggnings- och driftssynpunkt ekonomisk. Kostnaden för vindsinredningen och panncentralen har beräknats till sammanlagt 370 000 kronor.

För att klara den belastning av anstaltens stora panncentral som uppkommer i och med att Vita huset, Fyrkanten, Åldfruhuset, Slottet och tillbyggnaden för den öppna avdelningen A II såsom beslutats anslutes till panncentralen, föreslås en utökning av denna med en ny panna. Kostnaden för en sådan har beräknats till 80 000 kronor.

Vidare föreslås en ombyggnad av Tingshuset för att där inrymma lokaler för mödravårdscentral, distriktssköterska och tandklinik. Vid en överflyttning av dessa institutioner till Tingshuset kan en befintlig bostadsbyggnad frigöras och två mycket erforderliga familjebostäder tagas i anspråk för sitt ursprungliga ändamål. Kostnaden för ombyggnaden, vari också inbegripes modernisering av de i huset inrymda personalbostäderna, har beräknats till 125 000 kronor. Vid beräkningen har förutsatts att anstaltens arbetskraft i största möjliga utsträckning anlitas.

31. Vissa av de äldre personalbostadshusen är i behov av modernisering. Sålunda bör Grindtorp Övre, Grindtorp Nedre, Stjärnkikaren, Haga Västra och Sven Bengt — vardera inrymmande två lägenheter — förses med bad samt Trädgårdsvillans tre lägenheter utökas med vardera ett sovrum och bad. Vidare bör befintliga pannor utbytas och övergång till oljeeldning ske. Kostnaden för dessa arbeten har beräknats till 210 000 kronor. Styrelsen förutsätter, att den höjda bostadsstandarden skall föranleda en höjning av hyrorna.

För att få erforderligt utrymme för förvaring av de intagnas persedlar m. m. föreslås vissa ändringar i huvudbyggnaden. Kostnaden för dessa har beräknats till 25 000 kronor.

För tillfart till det nybyggda reningsverket och den likaledes nyuppförda anläggningen med pumphus och ställverk erfordras en cirka 300 meters

respektive cirka 120 meters väg. Vidare erfordras ett cirka 180 meters nätstängsel kring reningsverket. Dessa arbeten liksom den planering som bör ske kring de nyligen färdigställda tvåfamiljshusen beräknas kunna utföras av anstaltens eget folk. Materialkostnaderna för vägarbetet, stängslet och planeringen har beräknats till 25 000 kronor.

32. I skrivelse den 25 augusti 1959 angående vissa byggnadsarbeten vid Karolinska institutet hemställde byggnadsstyrelsen bl. a. om anslag för framdragning av ångledning till farmakologiska institutionen. I den för arbetet beräknade kostnaden, 95 000 kronor, ingick även anslutning till det centrala ångledningssystemet av det intilliggande institutet för folkhälsan. Framställningen föranledde i detta avseende icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom nämnda institutioners ökade verksamhet har kraven på ökning av ångkapaciteten ytterligare skärpts. I skrivelse den 15 juni 1960 har institutet för folkhälsan bl. a. anfört följande. »Sterilisering av disk drager under nuvarande tryckförhållanden en onormalt lång tid och omöjliggör ett rationellt utnyttjande av personalen. Ansamlingen av en stor mängd laboratorieutensilier, vilka använts för bakteriologiska undersökningar, under en längre tids väntan på sterilisering, är icke endast oförenlig med god hygien utan kan för personalen innebära direkta risker.»

I nuvarande prisläge har kostnaden för denna ångledning beräknats till 115 000 kronor. På grund av det ökade uttaget av ånga från den centrala ångledningen bör den del av ledningen som tidigare dragits mellan bakteriologiska institutionen och kårhuset samtidigt utökas. Kostnaden för en dylik omläggning har beräknats till 30 000 kronor.

För att möjliggöra framtida anslutningar till de ledningar inom Karolinska institutets område som framdrages till laboratorium 59 och tumörbiologiskt laboratorium, vilka för närvarande uppföres med anlitande av donationsmedel, har byggnadsstyrelsen låtit uppdimensionera ledningar och kulvert och förskottsvis bestritt kostnaden, kronor 30 000, av underhållsmedel.

För budgetåret 1961/62 erforderliga medel för ångledningar m. m. inom Karolinska institutets område uppgår sålunda till sammanlagt (115 000 + 30 000 + 30 000 =) 175 000 kronor.

33. Behov av modernisering av de elektriska anläggningarna, ledningar och elcentraler, föreligger sedan flera år. Effektuttaget har sedan anläggningarnas tillkomst 1926 successivt ökat genom installationer av nya ljuspunkter och effektkrävande apparater. Huvudledningarna är nu så överbelastade, att risk för brand föreligger. Den inkoppling av pumpar och varmluftsapparater som erfordras för den pågående anslutningen av seminariets värmeledningssystem till stadens fjärrvärmeverk medför en ytterligare belastning av ledningarna liksom det utbyte av skolkökets gasspisar mot elspisar som måste ske till följd av nedläggandet av stadens gasverk. En omläggning av den elektriska installationen kan därför icke längre uppskjutas.

Vid seminariets anslutning till fjärrvärmeverket friställes pannrummet i seminariebyggnaden. Detta bör då lämpligen inrättas till ny elcentral. Vid en sådan lösning kan den nuvarande elcentralen i bottenvåningen jämte en närliggande tvättstuga, som bör överflyttas till ett bostadshus, efter mindre ändringsarbeten tagas i anspråk för arkiv, lärosal för maskinskrivning, rum för vaktmästare samt förråd för städmaterial, av vilka lokaler skolan har stort behov.

Kostnaden för omläggningen av de elektriska ledningarna, inredningen

av en ny elcentral och omdisponeringen av de friställda lokalerna har beräknats till 90 000 kronor.

34. År 1947 överflyttades skolan för döva i Gävle till Mogård i Östergötland. Huvudbyggnaden där inreddes då till köks- och ekonomibyggnad, varvid gävleskolans köksutrustning kom till användning. Denna utrustning är nu starkt försliten och behöver ersättas. I samband med denna förnyelse är det lämpligt att för driften av den apparatur i kök och jäsningsrum, för vilken nu lågtrycksånga användes, övergå till elektrisk kraft. Därmed skapas också en nödvändig värmereserv för uppvärmningen av skolbyggnaderna. Vid maximal belastning av panncentralen, som också tillgodoser varmvattenberedningen och driften i tvättstugeavdelningen, äventyras nu ofta rumsuppvärmningen.

Kostnaderna för ny köksutrustning och för övergång till elektrisk drift av vissa delar av densamma har beräknats till 48 000 kronor.

35. Den av landshövdingen disponerade våningen inom residenset har en lägenhetsyta av cirka 1 300 m², fördelad på tre våningsplan med våningshöjder på över 4 meter. I bottenvåningen är bl. a. kök jämte ekonomiutrymmen, de kungl. gästrummen samt landshövdingens arbets- och vardagsrum belägna. Våning 1 tr inrymmer den s. k. representationsvåningen jämte landshövdingens sovrum och det översta våningsplanet ytterligare sov- och gästrum samt rum för personalen. För kommunikation mellan de olika våningarna finnas tre trappförbindelser samt en mathiss mellan kök i bottenvåningen och serveringsrum 1 trappa.

Fråga har nu väckts om installation av en hiss, avsedd i första hand för landshövdingefamiljen och dess gäster. Genom att hissen, såsom byggnadsstyrelsen planerat, anslutes till centrala utrymmen kommer den även att underlätta personalens arbete.

Installationen ingår som ett led i byggnadsstyrelsens strävan att genom diverse rationaliseringar underlätta och förenkla skötseln av de ofta ålderdomliga och otidsenliga landshövdingebostäderna. Under den senaste femårsperioden har sålunda personhissar installerats bl. a. i landshövdingebostäderna inom slotten i Linköping och Halmstad samt residenset i Vänersborg.

Kostnaderna för hissen har beräknats till 60 000 kronor.

36. Värmepannor och skorstenar i de 1903—05 uppförda, sinsemellan närbelägna s. k. västra och östra dubbelvillorna (personalbostäder) och byggnaden för det bakteriologiska laboratoriet är förslitna och kräver upprustning.

Den östra dubbelvillan har två panncentraler, som vardera betjänar en bostadslägenhet jämte en överliggande kontorsavdelning. Pannorna skötes av de båda bostadsinnehavarna, som har att uppvärma såväl sin egen lägenhet som ovanför belägna kontorslokaler. Detta system liksom den separata uppvärmningen i de två andra byggnaderna är ur underhålls- och driftsekonomisk synpunkt otillfredsställande och bör ej bibehållas.

Den erforderliga upprustningen av värmeanläggningarna sker lämpligast genom anordnandet av en för de tre byggnaderna gemensam värmecentral i laboratoriebyggnaden. Med en sådan lösning vinnes även att skorstenarna i dubbelvillorna ej behöver ommuras.

Kostnaderna för erforderlig utökning av panncentralen i byggnaden för det bakteriologiska laboratoriet, installation av nya pannor där samt anslutning av de båda andra byggnaderna genom kulvertledningar har beräknats till 45 000 kronor.

37. Natten mellan den 2 och 3 augusti 1960 brandskadades väggar, tak, inredningar och installationer inom kemiinstitutionernas lokaler, varvid också angränsande lokaler rök- och vattenskadades. Enligt polisutredningen i ärendet torde branden ha uppstått genom självantändning i kemikalier. Då de skadade lokalerna enligt högskolan måste vara i brukbart skick senast den 20 september för att icke äventyra undervisningen, har byggnadsstyrelsen genast låtit reparera skadorna.

Kostnaderna för reparationen beräknas uppgå till sammanlagt 80 000 kronor. Utgifterna bestrides förskottsvis av underhållsmedel. Underhållsanslaget bör således uppskrivas med motsvarande belopp.

38. De nuvarande lokalerna planerades för endast manliga elever. Genom den intagning av även kvinnliga elever som sker sedan 1957 har behov uppkommit av en omdisponering av utrymmena för omklädning och tvagning. Vid en sådan omdisponering bör rörledningar, duschar och övriga anordningar som är gamla och förslitna ersättas. Vidare bör härvid önskemålet om en bastu — hygien och bad ingår i lärarkandidaternas praktikundervisning — tillgodoses.

Det förslag till frågans lösning som byggnadsstyrelsen utarbetat i samråd med skolöverstyrelsen avser anordnande av två, varandra oberoende enheter med rum för omklädnad, tvagning och bastu.

Kostnaderna för de erforderliga åtgärderna har beräknats till 70 000 kronor.

Inredningen i laboratorierna och lärosalarna för kemi och biologi är starkt försliten och behöver ersättas. Några större nyinstallationer har ej skett efter seminariebyggnadens tillkomst för snart fyrtio år sedan. För att tillgodose den undervisning på högstadiet, som tillkommer genom enhetsskolans införande, erfordras vidare viss omdisponering av lokalerna. Enligt det förslag till frågans lösning som byggnadsstyrelsen utarbetat i samråd med skolöverstyrelsen omdisponeras kemi- och biologiavdelningarna till en enhet, där undervisning kan bedrivas på alla stadier. Härigenom undvikes en del dubbeluppsättningar. Vidare vinnes utrymme till särskilda forskningsrum och ämnesrum för lärare och lärarkandidater.

Kostnaderna för de erforderliga arbetena beräknas till 67 000 kronor.

Skolan är uppförd i fem våningar. Våningshöjden är fyra meter. Lärarrum och kansli är belägna i bottenvåningen och lärosalarna i de övre våningarna. Lärarna vid seminariet har sedan lång tid tillbaka understrukit behovet av en hiss. Enligt byggnadsstyrelsen bör en sådan lämpligen installeras i nära anslutning till huvudtrappan. Kostnaderna har beräknats till 63 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för nu föreslagna arbeten vid seminariet uppgår sålunda till (70 000 + 67 000 + 63 000 =) 200 000 kronor.

39. Anstaltens hissar, fem till antalet, installerades 1930—31. De är nu förslitna och ur säkerhetssynpunkt ej tillfredsställande. Det äldre systemet med saxgrindar i hisskorgarna är besvärligt för de vanföra patienterna och förorsakar lätt klämskador. Anordningarna i övrigt uppfyller vidare ej i viktiga delar nu gällande bestämmelser. Då erforderlig reparation och modernisering ej kan ske för en rimlig kostnad, bör hissarna ersättas med nya.

Med hänsyn till personalens och patienternas beroende av hissarna bör ett utbyte ske successivt — förslagsvis under en treårsperiod — med början budgetåret 1961/62 med ett utbyte av två hissar. Kostnaden för denna första förnyelse beräknas till 120 000 kronor.

40. I sina petita för budgetåret 1960/61 äskade byggnadsstyrelsen 270 000 kronor för slutförande av vissa brandskyddsåtgärder vid nomadskolorna. Av detta belopp anvisades endast 200 000 kronor. Vid samtliga nomadskolor med undantag för de i Jänsmässholmen och Storvallen har brandskyddsåtgärderna slutförts. Jänsmässholmens nomadskola har nedlagts och disponeras för annat ändamål. Således återstår endast Storvallens nomadskola, där för genomförandet av erforderliga brandskyddsåtgärder erfordras 45 000 kronor.

41. För att förhindra rymning och hålla obehöriga på avstånd erfordras stängsel kring special- och mottagningsavdelningarna. Arbetena bör kunna utföras av skolornas elever. Materialkostnaderna beräknas till 60 000 kronor för Fagared och 100 000 kronor för Gräskärr. Därest de större arbetena i Gräskärr, där två särskilda stängsel erfordras, skulle behöva uppdelas på två budgetår, bör enligt skolans styrelse stängslet vid mottagningsavdelningen, vilket beräknats kosta 40 000 kronor, komma först.

42. Ytterbelysningen behöver utsträckas till nybyggda områden. I samband därmed bör det befintliga systemet kompletteras. Kostnaderna för erforderliga åtgärder har beräknats till 20 000 kronor.

43. Det i Storgården inrymda centralköket är i flera avseenden bristfälligt och kräver ombyggnad och modernisering. Kostnaden för den erforderliga upprustningen, vari också inbegripes en mindre tillbyggnad för matutlämning och en mindre omdisponering inom angränsande expeditionslokaler, har beräknats till 165 000 kronor.

I samband med upprustningen av köket bör också värmeförsörjningen av byggnaden, vars panncentral är gammal och försliten, förbättras. Frågan löses lämpligast genom en anslutning av byggnaden till panncentralen i den beslutade förläggningsbyggnaden, varvid panncentralen bygges ut för att också tjäna Gammelgården och den beslutade verkstadsbyggnaden. En sådan centralisering skulle innebära en ur anläggnings- och driftssynpunkt mycket ekonomisk lösning. Kostnaden för den erforderliga utökningen av värmecentralen i förläggningsbyggnaden, kulvertledningar samt undercentraler i de anslutna byggnaderna har beräknats till 50 000 kronor.

44. För att avhjälpa bristen på fritidslokaler för den öppna avdelningen föreslås en ombyggnad av en timmerstuga, som tidigare använts som traktorsgarage. Arbetet bör kunna utföras som övningsarbete av skolans elever. Materialkostnaden beräknas till 12 000 kronor.

45. Vid skolan finnes 12 st personalbostadshus, vardera inrymmande två rum och kök. Då bostadsutrymmena är relativt små och vindarna kan inredas med hall och ett rum, är det önskvärt att denna standardförbättring kommer till stånd. För ändamålet erfordras 120 000 kronor. Styrelsen förutsätter, att den höjda bostadsstandarden skall föranleda en höjning av hyrorna.

46. Centralköket är i flera avseenden bristfälligt. Bl. a. saknas beredningsrum, kylrum och omklädningsrum. Kostnaden för den erforderliga upprustningen har beräknats till 215 000 kronor.

I samband med upprustningen av köket bör också värmeförsörjningen av byggnaden, vars värmepannor är gamla och förslitna, förbättras. Frågan löses lämpligast genom en anslutning av byggnaden till panncentralen i gymnastikbyggnaden. Till denna panncentral bör därvid också kontorsbyggna-

den och elevhemmet Lidgård anslutas. En sådan centralisering innebär en ur anläggnings- och driftssynpunkt ekonomisk lösning. Kostnaden för erforderliga åtgärder har beräknats till 65 000 kronor.

47. 16 av skolans elever är förlagda i en tvåvånings träbyggnad benämnd Björkhaga. För att man bättre skall kunna övervaka eleverna bör byggnaden uppdelas i två särskilda avdelningar med dagrum, matsal, tekök, jourrum, syrum m. m. I samband därmed bör brandskyddande invändig beklädnad, som nu saknas, uppsättas och brandalarm installeras. För ombyggnaden och brandskyddsåtgärderna erfordras 35 000 respektive 75 000 kronor eller sammanlagt 110 000 kronor.

48. Värmepannorna i kontorsbyggnaden och rektorsbostaden är gamla och förslitna och behöver ersättas. Värmefrågan löses lämpligast genom en anslutning av de båda byggnaderna till »Herrgårdens» panncentral. Till denna panncentral bör också den närliggande utskrivningsavdelningen anslutas som en senare etapp.

Kostnaden för den närmast aktuella anslutningen, kontorsbyggnaden och rektorsbostaden, vari också inbegripes en önskvärd modernisering av kontorslokalerna, har beräknats till 60 000 kronor.

49. Vid statens övertagande av fastigheten medföljde bl. a. en icke vinterbonad villa »Gläntan» och 3 baracker. Dessa har efter skolans tillkomst använts som provisoriska lokaler, bl. a. personalbostäder, men står nu tomma. Skolstyrelsen vill nu iordningställa »Gläntan» till fritidslokaler för eleverna och flytta barackerna, som ligger på personalbostadsområdet, till lämpligare plats och där iordningställa dem till verkstads- och förrådslokaler. Arbetet bör kunna utföras som övningsarbete av skolans elever. Materialkostnaderna beräknas till 25 000 kronor.

50. I föregående års petita anmälde byggnadsstyrelsen att vederbörande brandsyneförrättare vid ett flertal skolor anmärkt på avsaknaden av speciella anordningar för minskande av brandfaran. I avvaktan på att ett program om lämpliga brandskyddsåtgärder skulle utarbetas, föreslogs att för budgetåret 1960/61 ett belopp av 300 000 kronor anvisades för de mest trängande behoven. För ändamålet anvisades emellertid endast 140 000 kronor.

Inom byggnadsstyrelsen pågår i samråd med statens brandinspektion en allmän utredning rörande behovet av brandskyddsåtgärder vid ungdomsvårdsskolorna. Med hänsyn till att länsbrandinspektörernas krav icke oväsentligt skiljer sig från varandra inriktas utredningen på en samordning av dessa krav och ett åstadkommande av enhetliga bestämmelser rörande brandskyddet. Styrelsen avser att i nästa års petita framlägga en detaljerad plan över behovet av åtgärder vid de olika skolorna. I avvaktan härpå föreslås ett belopp av 300 000 kronor för nästa budgetår.

Styrelsen anmälde i föregående års petita att, då vatten- och avloppsanläggningarna vid de flesta ungdomsvårdsskolorna var överbelastade och i mycket dåligt skick, styrelsen påbörjat utredningar om erforderliga åtgärder. Styrelsen uppskattade de sammanlagda kostnaderna till i runt tal 2 000 000 kronor. För budgetåret 1960/61 äskades ett belopp av 1 000 000 kronor för de mest angelägna arbetena. För ändamålet anvisades emellertid endast 475 000 kronor.

Enligt de numera i huvudsak slutförda utredningarna beräknas de sammanlagda kostnaderna för upprustning av vatten- och avloppsanläggning-

arna till cirka 2 500 000 kronor. Styrelsen avser att i nästa års petita redovisa utredningarnas resultat. För nästa budgetår föreslås en anvisning av 1 000 000 kronor.

51. För bestridande av ombyggnadskostnader i samband med landshövdingeskiften har från och med budgetåret 1952/53 anvisats särskilda medel som tillägg till det ordinarie underhållsanslaget.

I byggnadsstyrelsens förslag till inkomst- och utgiftsstat för styrelsens delfond för budgetåret 1960/61 upptogs ett belopp om 300 000 kronor. I den fastställda staten uppfördes emellertid endast ett belopp om 100 000 kronor för ändamålet.

Under budgetåret 1961/62 torde landshövdingeskiften kunna inträffa i Karlskrona, Örebro och Västerås. Residenset i Västerås moderniserades i samband med landshövdingeskifte år 1952, varför under nästkommande budgetår endast smärre uppsnyggningsarbeten torde komma i fråga. De två förstnämnda residensen däremot erfordrar en mer genomgripande modernisering. Härtill kommer en på grund av bullerstörningar önskvärd omdisposition av sovrumsavdelningen i residenset i Växjö. Kostnaderna för nu nämnda arbeten kan beräknas till sammanlagt 350 000 kronor.

52. Under utgiftsposten »Reparations- och underhållskostnader m. m.» har för innevarande budgetår anvisats ett särskilt belopp av 200 000 kronor för bränslebesparande åtgärder. Byggnadsstyrelsen har under innevarande budgetår föreslagit sådana åtgärder till en sammanlagd kostnad av 200 000 kronor, varigenom det tillgängliga anslaget redan i sin helhet disponerats. Då ett omfattande behov av ytterligare bränslebesparande åtgärder föreligger inom de av byggnadsstyrelsen förvaltade fastigheterna, finner styrelsen det angeläget att även för nästa budgetår ett belopp av 200 000 kronor för ändamålet inräknas i underhållsposten.

53. Anslag för ifrågavarande ändamål har från och med budgetåret 1959/60 upptagits under utgiftsposten »Reparations- och underhållskostnader m. m.» i staten för byggnadsstyrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden. För innevarande budgetår anvisades för ändamålet sammanlagt 2 750 000 kronor, nämligen dels 1 500 000 kronor för ombyggnadsarbeten inom f. d. Svea livgardes kaserner, dels 1 250 000 kronor för uppkommande ändringsarbeten m. m. inom övriga av styrelsen förvaltade fastigheter. Styrelsen beräknar att hela det anvisade beloppet kommer att förbrukas under budgetåret.

Ombyggnadsarbetena inom gardeskasernerna, avseende i huvudsak inredning av vindarna till kontorsrum och åtgärder för värmeförsörjningen, har vid prisläget den 1 juli 1959 kostnadsberäknats till 4 800 000 kronor, varav hittills anvisats 3 950 000 kronor. För arbetenas slutförande erfordras sålunda (4 800 000 — 3 950 000) 850 000 kronor, vilket belopp med hänsyn till sedan föregående år inträffade kostnadsstegringar bör uppskrivas till 930 000 kronor.

I två den 30 mars respektive 2 juni 1960 upprättade promemorior har byggnadsstyrelsen närmare klarlagt lokalförhållandena för den regionala och statliga förvaltningen m. m. i Stockholm. Av den gjorda utredningen framgår att behovet av nya lokaler är mycket stort. Alltfort inkommer till styrelsen nya framställningar om utökade och förbättrade lokaler. Styrelsen räknar med att under nästa budgetår till viss del kunna tillgodose lokalbehovet genom ändringsarbeten i vattenfallsstyrelsens byggnad i kv. Björnen.

Allteftersom denna styrelse lämnar sina lokaler där, bör dessa omdisponeras för andra förvaltningsorgan.

I anledning av föreslagen omorganisation av statens provningsanstalt kräves vidare i avvaktan på en slutlig lösning av anstaltens lokalfråga betydande ändringsarbeten i anstaltens befintliga lokaler om verksamheten skall kunna bedrivas enligt givna direktiv.

Även beträffande under byggnadsstyrelsens förvaltning ställda utbildningsanstalter m. m., särskilt Stockholms och Göteborgs universitet samt de tekniska högskolorna, är behovet av nya och förbättrade lokaler betydande. Den stora anhopningen av studerande vid läroanstalterna har medfört att befintliga lokaler blivit så överbelastade att de i flera avseenden icke fyller sina ändamål. Detta gäller bl. a. toalettavdelningar, kapprum och föreläsningssalar.

Någon närmare utredning rörande omfattningen och kostnaderna för ovan berörda arbeten har styrelsen ännu icke kunnat verkställa med hänsyn till att framställningar i ärendena först nu kommit styrelsen tillhanda. Arbetena äro dock av så brådskande karaktär att medel för deras genomförande bör stå till förfogande under nästa budgetår. Förslagsvis torde omkring 2 000 000 kronor böra anvisas för ändamålet.

Det anslag, som är avsett att möjliggöra för styrelsen att snabbt tillgodose oväntat uppkomna behov av förvaltningslokaler m. m. genom att inreda vindar eller utföra om- och påbyggnader i staten tillhöriga fastigheter bör för nästa budgetår upptagas med 1 500 000 kronor.

Sammanlagt bör för nu angiven delpost således anvisas (930 000 + 2 000 000 + 1 500 000) 4 430 000 kronor.

Från och med budgetåret 1954/55 äger byggnadsstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande att inom ramen för underhållsmedlen använda visst belopp för sådana utredningar, som kan medverka till ett rationellt handhavande av fastighetsunderhållet. För innevarande budgetår uppgår det disponibla beloppet till 35 000 kronor. Medlen användes till bestridande av dels kostnader för särskilda utredningsuppdrag, som utföres av andra än styrelsens egna befattningshavare, dels ock avlöningar till två befattningshavare (en ingenjör och ett biträde), som anställts för att omhänderha uppgifter av ifrågavarande slag. Vidare har styrelsen bemyndigats att taga i anspråk högst 16 000 kronor för arbete syftande till en komplettering av fastighetshandlingar rörande äldre fastigheter. Styrelsen utgår från att styrelsen äger motsvarande bemyndigande även för nästa budgetår.

B. Medelsäskanden å kapitalbudgeten, m. m. I enlighet med principen att medel för reparations-, ändrings- och ombyggnadsarbeten, som icke eller endast i mindre grad höjer en byggnads värde, skall anvisas under fastighetsfondens stat, har visst arbete, för vilket anslag äskats å kapitalbudgeten för nästa budgetår, ansetts böra redovisas i förevarande sammanhang. Härtill kommer ytterligare vissa ändamål som bör redovisas i detta sammanhang.

	Kronor
1. Arvfurstens palats i Stockholm, inredning av nya tjänstelokaler i vindsvåningen och angränsande fastighet	180 000

	Kronor
2. Kv. Pegasus nr 6 i Stockholm, inredning av en större källarlokal till konferens- och föreläsningssal	85 000
3. Marieberg i Stockholm, iordningställande av lokaler för folk- och bostadsräkningen	200 000
4. Rosenhaneska huset i Stockholm, ombyggnad av tjänstelokaler i samband med omorganisation av statskontoret	270 000
5. Gymnasiehusen i Stockholm, inredning av tjänstelokaler inom en till gymnasiehusen ansluten gårdsbyggnad för riksrevisionsverket	80 000
6. Riksförsäkringsanstaltens byggnad i Stockholm, ombyggnadsarbeten för övergång till maskinell debitering	35 000
7. Pensionsstyrelsens hus i Stockholm, ändringsarbeten m. m. i samband med förflyttning av styrelsens maskinpark inom byggnaden	20 000
8. Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm, iordningställande av lokaler för statistiska centralbyråns maskincentral m. m.	325 000
9. Kv. Murmästaren i Stockholm, ombyggnad av byggnadsstyrelsens lokaler efter inflyttning i barack	75 000
10. Residenset och landsstatshuset i Kalmar, anordnande av lunchrum	50 000
11. Residenset och landsstatshuset i Göteborg, inredning och uppdelning av tjänsterum	20 000
12. Landsstatshuset i Nyköping, inredning av tjänsterum i vindsvåningen	15 000
13. Chalmers tekniska högskola i Göteborg, anordnande av läktare inom byggnad för maskinteknik och ändring av toalett- och kapprum till tjänsterum	40 000
14. Inköp av två i Råcksta belägna barackbyggnader för uppsättning inom fastigheten kv. Vega, Drottninggatan 95 och vid Statens provningsanstalt, Drottning Kristinas väg, Stockholm	155 000
15. Residensbyggnaden i Kristianstad, vissa omändringsarbeten	400 000
16. Gymnastiska centralinstitutet i Stockholm, vissa omändringsarbeten	115 000
17. Folkskoleseminariet i Lund, vissa omändringsarbeten	200 000
Summa	2 265 000

I fråga om de olika ändamålen inhämtas följande ur handlingarna.

1. Beträffande de under punkterna 1—14 upptagna medelsäskandena har byggnadsstyrelsen i särskild skrivelse den 25 oktober 1960 anfört bland annat följande.

Utrikesdepartementet har till styrelsen anmält behov av en successiv utökning av sina lokaler. Sålunda beräknar departementet ett behov av ytterligare omkring 90 rum under en 5 årsperiod. Styrelsen har funnit möjligt

att redan nu tillgodose viss del därav. Sålunda kan ytterligare 6 rum erhållas genom inredning av viss del av vinden i *Arvfurstens palats*. Kostnaden härför har uppskattats till 140 000 kronor. Vidare räknar styrelsen med att kunna träffa överenskommelse med AB John Löfgren, som förhyr affärslokaler i den till Arvfurstens palats anslutna fastigheten Fredsgatan 3, att till departementet avstå vissa utrymmen i denna fastighet motsvarande sju tjänsterum. Kostnaden för erforderlig omdisponering av lokalerna har beräknats till 40 000 kronor. — För berörda arbeten erfordras sålunda (140 000 + 40 000) 180 000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 december 1959 och 17 juni 1960 har sammanlagt (200 000 + 600 000) 800 000 kronor ställts till styrelsens förfogande för iordningställande av förhandlings- och kommittélokaler för civildepartementet m. m. inom fastigheten *kv. Pegasus nr 6*. Sedermera har under arbetets gång ifrågasatts inredning till konferens- och föreläsningssal av en större källarlokal som tidigare avsetts som arkiv. Konferens- och föreläsningssalen skulle komplettera övriga lokaler i byggnaden. Lokalen skulle även kunna utnyttjas för annan verksamhet, då dess entré kan avstängas från byggnaden i övrigt. Kostnaden för arbetet inklusive upptagning av vissa fönster har beräknats till 85 000 kronor.

1960 års folk- och bostadsräkning har till styrelsen anmält behov av lokaler för omkring 300 befattningshavare omkring årsskiftet 1960/61. Styrelsen har icke haft möjlighet att tillgodose detta lokalbehov i vanlig ordning. Styrelsen räknar emellertid med att två f. d. militära byggnader inom den del av *Mariebergsområdet*, som är avsedd att upplåtas till Sovjet för ambassadbyggnad, under en övergångsperiod skall kunna utnyttjas för ändamålet. För en sådan användning erfordras utökning av den elektriska installationen, åtgärder till förbättring av uppvärmningen, en del ändringsarbeten och vissa uppsnyggningsarbeten inom byggnaderna. Kostnaderna härför har beräknats till 200 000 kronor.

Den föreslagna omorganisationen av statskontoret kräver viss ombyggnad av kontorets nuvarande lokaler i *Rosenhaneska huset*. Kostnaderna för dessa arbeten, som bland annat avser ombyggnad av en befintlig tjänstebostad och inredning av vissa arkivrum till kontor m. m., har beräknats till 270 000 kronor.

För det föreslagna nya riksrevisionsverket erfordras ytterligare lokaler. Inom en till *gymnasiehusen*, som disponeras av riksräkenskapsverket, ansluten gårdsbyggnad har vissa tidigare uthyrda lokaler kunnat friställas. Genom ombyggnad av denna gårdslänga kan nu berörda lokalbehov tillgodoses. Kostnaden för erforderliga arbeten har beräknats till 80 000 kronor.

Ikraftträdandet den 1 januari 1960 av lagen om allmän tilläggspension har medfört vissa förändringar i *riksförsäkringsanstaltens* organisation och arbetsformer. Bland annat har en övergång till en maskinell metod enligt hålkortssystem för debitering och uppbörd genomförts på anstaltens försäkringsbyrå. Därav föranlett lokalbehov har byggnadsstyrelsen måst tillgodose genom vissa ombyggnader. Kostnaderna härför, som av styrelsen förskotterats av ordinarie underhållsmedel, har uppgått till 35 000 kronor.

Pensionsstyrelsen planerar att utöka sin maskinpark för revidering av hålkort. De utrymmen som för närvarande disponeras för maskinutrustningen kan i fortsättningen inte utnyttjas för ändamålet, då bjälklagen där inte tål en ytterligare uppställning av maskiner. Maskinerna måste därför förflyttas till andra rum inom byggnaden. Kostnaden för erforderliga ändringsarbeten m. m. har beräknats till 20 000 kronor.

För iordningställande etappvis av lokaler i *f. d. Svea livgardes kaserner*

för statistiska centralbyråns maskincentral har genom Kungl. Maj:ts beslut den 10 april och 16 oktober 1959 samt den 17 juni 1960 till styrelsens förfogande ställts 75 000 respektive 300 000 och 175 000 kronor. Första etappen av arbetena har slutförts och arbetet med den andra och den tredje avslutande etappen pågår. — Den tredje etappen avser anordnande av lokaler för elektronmaskin IBM 7070. Sedan byggnadsstyrelsen av statistiska centralbyrån erhållit närmare upplysningar rörande den erforderliga storleken och utformningen av lokalerna samt lokalernas funktion studerats i modellförsök visade det sig att det tidigare upprättade lokalprogrammet icke uppfyllde de krav, som verksamheten krävde. Sålunda har lokalerna måst utökas, vilket medfört kostnadskrävande avlastningar av bärande väggar. Vidare har för maskinernas montage speciellt utformade golv måst utföras och särskilda anordningar vidtagas ur ljudisoleringssynpunkt m. m. Merkostnaderna för dessa arbeten har beräknats till 125 000 kronor. — För att kunna friställa de lokaler, som nu iordningställts för byråns hålkortsmaskiner i östra flygelns bottenvåning, har styrelsen under en övergångsperiod upplåtit lokaler för arméns bokförråd i källarvåningen i den nya konstfackskolan, där vissa avskiljande väggar måst uppsättas för ändamålet samt den elektriska installationen och ventilationsanordningarna måst utökas och kompletteras m. m. Kostnaden för dessa arbeten, som styrelsen förskotterat av ordinarie underhållsmedel, har uppgått till 30 000 kronor. För de av armétygförvaltningen disponerade utrymmena har styrelsen icke kunnat skaffa ersättningslokaler. Sådana skulle emellertid kunna iordningställas i den på kasernområdet befintliga gymnastikbyggnaden, vilken f. n. inrymmer lokaler för försäljning av utrangerad försvarsmateriel och laboratorier för armétygförvaltningen. Kostnaden för erforderliga ombyggnadsarbeten har beräknats till 170 000 kronor. — I gymnastikbyggnaden beräknas även förrådslokaler m. m. för Sveriges geotekniska institut kunna iordningställas. För sistnämnda ändamål har redan anvisats 100 000 kronor i samband med beslut om inredning av kasernanläggningens vindar m. m. — För att tillgodose behovet av lokaler för statistiska centralbyråns maskincentral erfordras sålunda ytterligare (125 000 + 30 000 + 170 000) 325 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 december 1959 har 200 000 kronor ställts till styrelsens förfogande för uppförande av en barackbyggnad för styrelsen å garnisonssjukhusets tomt i *kv. Murmästaren nr 3*. Byggnaden beräknas vara färdigställd vid årsskiftet 1960/61. I samband med överflyttning till baracken av vissa delar av styrelsens verksamhet bör vissa omdisponeringar göras i de friställda utrymmena i styrelsens lokaler i ämbetshuset Hantverkargatan 29. Kostnaderna för dessa arbeten har beräknats till 75 000 kronor.

Av organisationstekniska skäl planeras att flytta bilregistret från nuvarande olämpliga lokaler i den äldsta delen av *landsstatshuset i Kalmar* till den del av byggnaden där kortregistret har sina lokaler. Därvid måste befintligt provisoriskt lunchrum tagas i anspråk såsom tjänstelokaler. — I samband med vissa förutsatta omflyttningar av länsstyrelsens olika avdelningar friställes ett utrymme som ursprungligen inretts till arkiv för vägförvaltningen. Här skulle ett nytt lunchrum för självservering kunna inredas. Utrymmet skulle även av länsstyrelsen kunna utnyttjas för sammanträden och konferenser av skilda slag. Kostnaderna för erforderliga åtgärder har beräknats till 50 000 kronor.

Inom *landsstatshuset i Göteborg* föreligger stor brist på arbetsplatser. Detta innebär bl. a. att fullt antal aspiranter för landskanslisttjänst ej kan anställas. I avvaktan på att en förbättring i rumsförhållandena skall komma

till stånd genom förhyrningar i en intill landsstatshuset planerad kontorsbyggnad torde frågan för tillfället kunna lösas genom att inreda ett rum på landsstatshusets vind. Detta rum skulle ge fyra nya arbetsplatser. Kostnaderna härför beräknas till 14 000 kronor. — Vidare kan en förbättring av arbetsförhållandena erhållas genom uppdelning av två rum. Kostnaderna härför uppgår till 6 000 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda 20 000 kronor för ändamålet.

Viss personal inom *länsstyrelsen i Södermanlands län* saknar för närvarande tjänsterum och tvingas av den anledningen att alternera mellan de rum, som tillfälligt är lediga på grund av andra befattningshavares resor o. dyl. Ytterligare lokaler kan erhållas genom att inreda fem tjänsterum inom landsstatshusets vindsvåning. Kostnaden för rummens iordningställande beräknas till 15 000 kronor.

Institutionen vid *Chalmers tekniska högskola* för tillämpad termodynamik och strömningslära, som har sina lokaler inom laboratoriebyggnaden för avdelningen för maskinteknik, har anmält ett omedelbart behov av lokaler för de studerande som skall utföra examens- och licentiatarbeten jämte för dessa arbeten nödvändig apparatur. Frågan kan lösas genom att en läktare inbygges i laboratoriehallen. Kostnaderna härför har beräknats till 34 000 kronor. — Vidare har avdelningen för skeppsbyggnad begärt att få göra vissa ändringar inom sina lokaler för att tillgodose behovet av ytterligare assistentrum. Genom att slopa ett av de toalett- och kapprum, som är avsedda för teknologerna, skulle två rumsenheter vinnas med möjlighet till anordnande av tre arbetsplatser. Erforderliga byggnads- och reparationsarbeten har beräknats uppgå till 6 000 kronor. — Sammanlagt erfordras sålunda för ovannämnda arbeten (34 000 + 6 000) 40 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen har erbjudit byggnadsstyrelsen att köpa *två i Råcksta belägna baracker,* som kommer att friställas i april månad 1961. Barackerna, som vardera inrymmer ett 20-tal rum, har åsatts ett pris av (22 400 + 22 400) 44 800 kronor. Byggnadsstyrelsen finner med hänsyn till bristen på förvaltningslokaler m. m. lämpligt, att barackerna inköpas av styrelsen. Förslagsvis räknar styrelsen med att barackerna skall kunna placeras inom fastigheten kv. Vega, Drottninggatan 95, samt vid Statens provningsanstalt, Drottning Kristinas väg. Kostnaderna för barackernas flyttning och återuppsättning uppskattas till omkring 55 000 kronor per styck. Totala kostnaderna skulle därvid komma att uppgå till (44 800 + 55 000 + 55 000) 154 800 kronor eller i runt tal 155 000 kronor.

2. Beträffande det under punkten 15 upptagna medelsäskandet har byggnadsstyrelsen i särskild skrivelse den 29 augusti 1960 anfört följande.

Byggnadsarbetena för en första etapp av det nya *landsstatshuset i Kristianstad* påbörjades under vintern 1958/59. Dessa arbeten har nu fortskridit så långt, att inflyttning beräknas kunna ske innevarande höst. I samband härmed kräves vissa omändringsarbeten i de delar av residensbyggnaden, som genom omflyttningen friställes och som sålunda måste omdisponeras för annat ändamål. Kostnaden för ändringarna har uppskattats till cirka 400 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. För dessa arbeten bör medel beräknas under budgetåret 1961/62 i enlighet med investeringsplanen.

3. Beträffande motiveringen för de under punkterna 16 och 17 upptagna medelsäskandena torde jag få hänvisa till vad jag kommer att anföra därom i samband med mitt ställningstagande till dessa.

Enligt förenämnda redovisning har således under byggnadsstyrelsens delfond anmälts ett sammanlagt medelsbehov för normalt underhåll och särskilda arbeten, äskade i styrelsens statskrivelse och såsom investeringsanslag m. m., av (17 240 000 + 12 299 000 + 2 265 000 =) 31 804 000 kronor.

5. **Generaltullstyrelsens delfond.** Till reparations- och underhållskostnader har under denna delfond anvisats följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	194 000	195 000	170 000	219 000

I. Löpande underhåll. För nästa budgetår har generaltullstyrelsen uppskattat medelsbehovet för det löpande underhållet till 211 000 kronor. Styrelsen har härvid beräknat underhållskostnaderna med tillämpning av indextalet 359 i byggnadsstyrelsens reparationskostnadsindex. Av beloppet avser 17 000 kronor beräknade fastighetsskatter.

II. Särskilda arbeten. Vid sidan av förenämnda medelsäskande för det normala fastighetsunderhållet har generaltullstyrelsen begärt 17 000 kronor för särskilda reparationsarbeten. Styrelsen anför härom följande.

Övergång från vedeldning till oljeeldning har under innevarande budgetår företagits i tullverkets tjänstebostadshus i Flötningen och Rörbäcksnäs inom Kopparbergs län på grund av svårigheter för bostadsinnehavarna där att anskaffa erforderligt vedbränsle. Sammanlagda kostnaderna för installation av oljeeldning i nämnda hus uppgår till cirka 7 000 kronor.

I tullverkets tjänstebostadshus i Aareavaara, Huuki och Kätkesuando inom Norrbottens län föreligger även behov av oljeeldningsinstallationer. De klimatiska förhållandena på dessa platser är nämligen sådana att det vintertid visat sig mycket svårt att med användande av fasta bränslen erhålla en jämn och tillfredsställande uppvärmning av bostadshusen. Kostnaderna för dessa installationer har beräknats till cirka 10 000 kronor.

Sammanlagt äskas således under generaltullstyrelsens delfond en medelsanvisning av (211 000 + 17 000 =) 228 000 kronor för nästa budgetår.

6. **Uppsala universitets delfond.** Under denna delfond har till reparations- och underhållskostnader m. m. för dels akademiska sjukhuset, dels övriga fastigheter anvisats följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
a) Akademiska sjukhuset, kronor	529 000	567 000	610 000	654 000
b) Övriga fastigheter, kronor ..	958 000	877 000	952 000	974 000
Summa	1 487 000	1 444 000	1 562 000	1 628 000

Löpande underhåll. Till grund för uppskattningen av medelsbehovet för normala underhållsarbeten under budgetåret 1961/62 har bokföringsvärdet av de på delfonden redovisade byggnaderna beträffande såväl

akademiska sjukhuset som övriga byggnader i enlighet med de i propositionen nr 71 till 1943 års riksdag angivna principerna uppdelats efter de olika byggnadernas ålder, varefter behovet av reparationsmedel vid 1935 års prisnivå framräknats med tillämpning av de för byggnadsstyrelsens fastigheter i Stockholm gällande procentsatserna. Resultatet härav framgår av följande tabell.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå, kronor	Underhållsprocent	Reparationsmedel vid 1935 års prisnivå, kronor
Akademiska sjukhuset:			
Äldre byggnader	7 261 000	1,5	108 916
Nya byggnader över 8 år	7 347 200	1,0	73 472
Nya byggnader ej över 8 år	2 491 000	0,5	12 455
Kronor	17 099 200	—	194 843
Övriga fastigheter:			
Äldre byggnader	13 527 000	1,5	202 905
Nya byggnader över 8 år	5 788 100	1,0	57 881
Nya byggnader ej över 8 år	5 299 900	0,5	26 499
Kronor	24 615 000	—	287 285

De sålunda erhållna summorna 194 843 och 287 285 kronor har multiplicerats med indextalet 3,59, varefter erhållits ett reparationsmedelsbehov av för akademiska sjukhuset 699 000 kronor och för övriga fastigheter 1 031 000 kronor. Till det för akademiska sjukhuset beräknade beloppet har, i avvaktan på särskild utredning om fastighetsvärdet, lagts ett belopp av dels 5 000 kronor, utgörande beräknade underhållkostnader för sjuksköterskeskolan, dels 10 000 kronor utgörande beräknade underhållskostnader för panncentralen.

Panncentralen omfattar dels den egentliga värmeanläggningen med panncentral och kulvertar, dels en till centralen knuten mekanisk verkstad. För den mekaniska verkstadens del återstår ännu en del mindre byggnadsarbeten, medan den egentliga panncentralen är helt färdigställd och togs i bruk för två år sedan. Det syns skäligt att anslag för underhållskostnader bör beviljas för denna del av byggnadsprojektet. 10 000 kronor utgör de beräknade kostnaderna för år 1961/62.

Några medel för särskilda arbeten under nästa budgetår har drätselnämnden inte äskat i sitt statförslag för delfonden.

Sammanlagt redovisas således ett medelsbehov under Uppsala universitets delfond av (699 000 + 15 000 + 1 031 000 =) 1 745 000 kronor.

7. Lunds universitets delfond. För denna delfond har tidigare till reparations- och underhållsarbeten m. m. anslagits följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	499 000	521 000	533 000	578 000

Löpande underhåll. Till grund för uppskattningen av medelsbehovet för löpande reparations- och underhållsarbeten under budgetåret 1961/62 har, i enlighet med de principer som legat till grund för bestämmande av reparationsanslaget för innevarande budgetår, lagts bokföringsvärdet av de på delfonden den 30 juni 1960 redovisade byggnaderna. Från detta värde, 28 283 542 kronor 55 öre, har dragits värdet av byggnader under uppförande, 1 082 855 kronor 89 öre. Reparationsmedelsbehovet vid 1935 års nivå har därefter uppskattats med ledning av de av byggnadsstyrelsen tillämpade procentsatserna för normalt underhåll. Drätselnämndens beräkningar redovisas i följande tabell.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå, kronor	Underhållsprocent	Reparationsmedel vid 1935 års prisnivå, kronor
Äldre byggnader	7 880 790	1,5	118 212
Nya byggnader över 8 år	4 372 399	1,0	43 724
Nya byggnader ej över 8 år	4 181 886	0,5	20 909
Kronor	16 435 075	—	182 845

Det sålunda erhållna beloppet 182 845 kronor har multiplicerats med indextalet 3,59, varefter erhållits ett reparationsmedelsbehov av 656 413 kronor eller avrundat 656 500 kronor.

Några medel för särskilda arbeten har icke äskats av universitetets drätselnämnd.

8. Sjöfartsstyrelsens delfond. Under denna delfond, som tidigare benämnts lotsstyrelsens delfond, har till reparations- och underhållskostnader anslagits följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	440 000	475 000	495 000	525 000

Med hänsyn till de särskilda förhållanden som gäller för det å sjöfartsstyrelsens delfond redovisade fastighetsbeståndet förordades i 1959 års statsverksproposition, bilaga 21, s. 49, att vid beräkning av reparations- och underhållsmedel för delfonden skulle en något högre underhållsprocent än som gäller för fastighetsfonden i övrigt tillämpas. Häremot hade riksdagen ingen erinran. I enlighet härmed har sjöfartsstyrelsen uppdelat det bokförda värdet på fonden på dels äldre byggnader, dels nya byggnader över åtta år, dels ock nya byggnader ej över åtta år. Bokföringsvärdena har reducerats till 1935 års kostnadsnivå och medelsbehovet för normalt underhållsarbete vid

förenämnda kostnadsnivå har erhållits genom tillämpning av procentsatserna 1,7, 1,2 och 0,5 på de reducerade bokföringsvärdena för respektive grupper av byggnader.

Sjöfartsstyrelsens beräkningar framgår av följande uppställning.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå, kronor	Underhålls-procent	Reparationsmedel vid 1935 års prisnivå, kronor
Äldre byggnader	7 295 461	1,7	124 023
Nya byggnader över 8 år	2 530 594	1,2	30 367
Nya byggnader ej över 8 år.....	2 203 876	0,5	11 019
Kronor	12 029 931	—	165 409

Det sålunda erhållna beloppet 165 409 kronor har multiplicerats med indextalet 3,59, varefter erhållits ett reparationsmedelsbehov av 593 819 kronor eller avrundat 590 000 kronor.

9. Medicinalstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader har för denna delfond anslagits följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	5 196 000	6 200 000	7 164 000	7 946 000

I. Löpande underhåll. I enlighet med de riktlinjer, som angivits i 1958 års statsverksproposition, bilaga 21, s. 31, har underhållsmedlen för medicinalstyrelsens delfond beräknats utifrån de principer som bland annat gäller för byggnadsstyrelsens delfond. Detta innebär bland annat, att vid procentberäkningen av underhållsmedlen tillämpats procentsatserna 1,5, 1,0 och 0,5 för äldre byggnader, nya byggnader över åtta år respektive nya byggnader ej över åtta år. Vid indexberäkningen har förenämnda procentsatser uppräknats med reparationskostnadsindex, som utgör 359.

Medicinalstyrelsens beräkningar framgår av nedanstående uppställning.

	Bokfört byggnadsvärde, kronor	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå, kronor	Indexkorrigerad underhållsprocent	Erforderliga underhållsmedel vid nuvarande prisnivå, kronor
Äldre byggnader	114 295 947	114 295 947	5,385	6 154 837
Nya byggnader över 8 år ..	87 220 647	41 122 314	3,590	1 476 291
Nya byggnader ej över 8 år	140 728 408	47 859 763	1,795	859 083
Kronor	342 245 002	203 278 024	—	8 490 100

Erforderliga medel för det löpande fastighetsunderhållet har medicinalstyrelsen således beräknat till 8 490 100 kronor eller avrundat 8 490 000 kronor.

II. Särskilda arbeten. De iståndsättnings- och moderniseringsarbeten för vilka medicinalstyrelsen äskat särskilda medelsanvisningar å fastighetsfondens stat framgår av följande uppställning.

	Kronor
1. Västra Ny sjukhus, iståndsättning av gymnastikbyggnaden ..	100 000
2. Vipeholms sjukhus, renovering och modernisering av vårdpaviljonger	150 000
3. Sidsjöns sjukhus, utbyte av vissa värmeinstallationer	150 000
Summa	400 000

Beträffande de olika ändamålen inhämtas i huvudsak följande ur medicinalstyrelsens petitum.

1. Detta sjukhus har upprustats och moderniserats, varvid emellertid gymnastikbyggnaden lämnats utan åtgärd och kvarstår i sitt gamla skick.

Byggnaden användes som fest- och samlingssal, för filmförevisning samt för gymnastik och idrott, varvid stundom handboll spelas mellan patientlag och lag från sjukhusets omgivningar. Dessa handbollsmatcher kan tillmätas en icke oväsentlig disciplinär betydelse för patienterna, eftersom deltagande i sådana matcher betraktas såsom synnerligen åtråvärt.

Inredningen i byggnaden är i väsentliga avseenden otillfredsställande. För servering vid festtillfällen finns ett serveringskök i källaren med sådan rudimentär och försliten inredning, att det numera inte kan begagnas för sitt ändamål.

Kapprummet innanför huvudentrén tjänstgör samtidigt som omklädnadsrum vid utövande av gymnastik och idrott men är i total avsaknad av hygieniska installationer (tvättställ, dusch etc.). Slutligen är scenen med dess anordningar för filmförevisning för liten och mycket provisoriskt utförd.

I avvaktan på planerad renovering av byggnaden har denna tidigare genom medicinalstyrelsens försorg anslutits till det centrala värmesystemet samt de elektriska installationerna omlagts och belysningen i gymnastiksalen moderniserats. Medicinalstyrelsen planerar att under innevarande budgetår iordningställa byggnaden.

Kostnaderna beräknas preliminärt till ca 250 000 kronor. I staten för innevarande budgetår har dock endast 150 000 kronor kunnat reserveras för ändamålet, varför ett ytterligare anslagsbehov å 100 000 kronor föreligger.

2. På grund av patientklientelets art är förslitningen av vårdavdelningarna vid detta sjukhus osedvanligt stor. De äldre paviljongerna är i behov av genomgripande renovering. De sanitära och elektriska installationerna är omoderna och förslitna, varför dessa samtidigt bör iordningställas och kompletteras. Arbetena har påbörjats inom paviljong M2. För arbetenas fortsättande i paviljong M3 erfordras ett anslag å 150 000 kronor.

3. Svårartade läckage har flerstädes uppkommit i det i bjälklagen förlagda systemet av värmeslingor. Under åren 1959 och 1960 har därför dessa system i tre vårdpaviljonger i viss utsträckning måst avstängas och varmvattenradiatorer installeras. Även i de övriga fem paviljongerna kommer säkerligen dylika läckage att uppstå, varför motsvarande radiatorinstallationer snarast bör utföras även i dessa hyggnader. De med läckagen och installationerna förenade byggnadsarbetena (bjälklagsreparationer m. m.) äro omfattande och kostbara.

För fortsättande av installationsarbetena i återstående paviljong och som gardering mot den stora kostnad, som ett samtidigt uppträdande av nya läckage i flera paviljonger skulle medföra, erfordras för budgetåret 1961/62 ett anslag å 150 000 kronor.

10. Karolinska sjukhusets delfond. Rubriken för reparations- och underhållskostnader m. m. är för denna delfond i staten uppdelad på två anslagsposter, avseende den ena karolinska sjukhuset och den andra serafimerlasarettet. Under dessa rubriker har anslagits följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
a) Karolinska sjukhuset, kronor ..	588 000	742 000	737 000	1 349 000
b) Serafimerlasarettet, kronor	256 000	182 000	239 000	189 000
Summa	844 000	924 000	976 000	1 538 000

Av de för karolinska sjukhuset för innevarande budgetår anvisade medlen har 1 116 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 233 000 kronor, för vissa större arbeten. För serafimerlasarettet är motsvarande belopp 164 000 respektiv 25 000 kronor.

I. Löpande underhåll. För nästa budgetår har direktionen för karolinska sjukhuset uppskattat medelsbehovet för det löpande underhållet för *karolinska sjukhuset* till 1 100 000 kronor, innebärande en ökning med 250 000 kronor. Beträffande medelsberäkningen konstaterar direktionen, liksom i föregående års statförslag, att en tillämpning av de principer som förordats i propositionen nr 71 år 1943 och som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 mars 1946 tillämpas beträffande vissa delfonder, skulle medföra ett väsentligt mycket högre reparationsanslag. Vid användandet av den för delfonderna vanligen tillämpade underhållsprocenten, d. v. s. en procent för nya byggnader över åtta år, skulle underhållsanslaget uppgå till 1 227 000 kronor. Direktionen anser sig dock alltfort inte böra hemställa om en ökning till denna nivå. Därutöver tillkommer 170 000 kronor, utgörande kostnaden för täckande av sjukhusets andel i Solna stads utgifter för avloppsledningsnätet.

För det löpande underhållet å *serafimerlasarettet* hemställer direktionen om en medelsanvisning av 185 000 kronor, innebärande en ökning med 21 000 kronor.

Medelsbehovet för det löpande underhållet för *karolinska sjukhuset* uppgår sålunda sammanlagt till (1 100 000 + 170 000 =) 1 270 000 kronor samt för *serafimerlasarettet* till 185 000 kronor.

II. Särskilda arbeten. De ändamål för vilka direktionen för karolinska sjukhuset i sitt statförslag för delfonden för nästa budgetår begärt särskilda medelsanvisningar framgår av följande förteckning.

	Kronor
Karolinska sjukhuset	
1. Anordnande av konferens- och undervisningsrum samt av nytt jourrum å barnkliniken	55 000
2. Anordnande av ytterligare ett frysrum i centralköket	65 000
3. Åtgärder beträffande kraftdistributionen inom karolinska sjukhuset	1 290 000

	Kronor
4. Anordnande av tryckluftsanläggning på kirurgiska operationsavdelningen	23 000
5. Ombyggnad av öronpoliklinikens lokaler	150 000
6. Komplettering av maskinparken i tvätteriet	150 000
Summa	1 733 000

Serafimerlasarettet	
7. Yttre renovering av vissa byggnader	55 000
8. Reparation av vatten- och avloppsledningar	30 000
Summa	85 000

I fråga om de olika ändamålen inhämtas i huvudsak följande av sjukhusdirektionens skrivelse.

1. Direktionen anmälde i fjolårets anslagsäskanden behov av rubricerade lokaler och hemställde för ändamålet om sammanlagt (29 000 + 21 000) 50 000 kronor. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till direktionens underdåniga skrivelse den 23 september 1959. Behovet av lokalerna kvarstår alltjämt och direktionen beräknar för nästa budgetår anslagsbehovet till 65 000 kronor.

2. I nämnda skrivelse hemställde direktionen även att 60 000 kronor måtte anvisas till anordnande av ytterligare ett frysrum i centralköket. Framställningen föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd och direktionen upprepar därför sitt äskande i detta avseende. Kostnaden för nästa budgetår beräknas till 65 000 kronor.

3. På föranstaltande av kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande har Elektriska Prövningsanstalten Aktiebolag företagit en utredning rörande den elektriska kraftdistributionen och kraftförsörjningen vid karolinska sjukhuset. Beträffande kraftförsörjningen utmynnar utredningen i förslag till vissa åtgärder, som synes böra utföras på initiativ av byggnadskommittén.

I fråga om distributionen inom sjukhuset av elektrisk kraft konstateras att vissa allvarliga brister föreligger, som kan vålla svåra driftsstörningar men framför allt innebär överhängande risker för person- och materielskador. För att avhjälpa dessa brister förordas i utredningen att följande åtgärder vidtages.

a) Vid flera av de äldre transformatorstationerna förekommer högspänningsbrytare av oljetankstyp med begränsad brytförmåga. Dessa är synnerligen riskabla då de kan explodera vid försök att bryta kortslutning eller vid tillslag mot kortslutning och härvid åstadkomma svåra skador på personal och materiel. Även många lågspänningssäkringar, som ej kan bryta kortslutningar är lika riskabla. Utredningen framhåller som ett absolut krav att ifrågavarande högspänningsbrytare och lågspänningssäkringar utbytes. I samband härmed föreslås att de nya brytarna och de brytare som kan behållas förses med motormanöverdon matade från likströmsbatteri i transformatorstationerna. Härigenom möjliggöres avståndsmanövrering av alla delar av distributionsnätet, vilket medför stora fördelar ur driftssynpunkt.

b) Utredningen förordar vidare att det nuvarande högspänningsställverket i panncentralen ersättes med ett nytt ställverk. Flera skäl gör ett sådant

utbyte i hög grad önskvärt. Det nuvarande ställverket kan på grund av platsbrist ej utbyggas med ytterligare fack. Dubbla samlingsskenor i ett nytt ställverk skulle avsevärt öka driftssäkerheten och möjligheterna att utan avbrott utföra arbete i ställverket. Ställverket i panncentralen är den av sjukhusets samtliga elektriska anläggningar som får utstå de hårdaste påfrestningarna vid kortslutningar. Två transformatorer är inrymda i samma rum i panncentralen som ställverket. Denna anordning är olämplig ur driftssäkerhetssynpunkt, enär ett transformatorfel, som förorsakar brand, kan spridas till ställverket, något som skulle medföra att sjukhuset blir helt utan elektrisk kraft och sjukhusdriften måste stoppas.

c) För närvarande medför en kortslutning inom sjukhuset, att huvudbrytaren för vederbörande utgående kabel i huvudställverket i panncentralen löser ut och orsakar elavbrott i stora delar av sjukhuset. Felet måste lokaliseras på manuell väg, vilket kan taga lång tid. I utredningen förordas att s. k. längsdifferentialskydd i kombination med nya strömtransformatorer installeras. Härigenom åstadkommes ett distributionsnät, i vilket lokala högspända kortslutningar ej får annan verkan än att vederbörande kabel automatiskt sektioneras bort.

d) Manöverkablar bör inläggas mellan maskincentralen och samtliga transformatorstationer, varigenom avståndsmanövrering av alla högspänningsbrytare blir möjlig från maskincentralen. Därjämte bör samtliga nu befintliga frånskiljare i anslutning till brytare i hög- och lågspänningsställverk utrustas med förreglare, så att en felmanöver ej får annan följd än att respektive brytare löser ut. Nu angivna åtgärder åstadkommer ett så säkert skydd som är ekonomiskt möjligt.

e) Kabelströmstransformatorer installeras på generatorer och reläer för att åstadkomma jordfelsskydd. Jordfel kan nu förorsaka svåra lindnings- och plåtskador på generatorer och reläer.

f) Ur ekonomisk och driftsäkerhetssynpunkt utgör det successivt stigande reaktiva energibehovet ett problem. Den omständigheten att den reaktiva effekten till största delen måste alstras ur de egna generatorerna innebär att en generator ofta måste tagas i anspråk härför. Tidvis är belastningen på generatorerna så stor, att generatoreffekt saknas för reaktiv effektalstring. Härvid måste elkraft köpas utifrån. Ur ekonomisk synpunkt bör emellertid största delen av generatoreffekten uttagas som aktiv effekt. För åstadkommande härav föreslås i utredningen, att den reaktiva effekten alstras i lågspänningsanslutna kondensatorer som anskaffas och installeras i samtliga befintliga transformatorstationer. Man bör härvid sikta på att erhålla en fasvinkel av omkring 0,80—0,85. En längre gående faskompensation ställer sig oekonomisk. Eventuellt ytterligare behov av reaktiveffekt bör i stället produceras i generatorerna.

g) För vissa avdelningar, särskilt operationsavdelningar föreligger stort behov av att vid mindre lokala avbrott i eldistributionen kunna finna och byta ut felaktiga säkringar. I utredningen framhålles det stora värdet ur driftssynpunkt av att ersätta de nuvarande säkringarna med s. k. proppautomater, vilka är försedda med en tydlig indikeringsanordning, som markerar skedd utlösning.

De sammanlagda kostnaderna för de nu angivna åtgärderna för att avhjälpa bristerna i distributionen av elkraft inom sjukhuset beräknas av utredningen uppgå till 1 690 000 kronor. Härav synes utgifterna för anskaffning och installation av ett nytt högspänningsställverk (punkten b), beräknade till 400 000 kronor, böra falla på kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande. Återstående åtgärder, medförande en sammanlagd

kostnad av 1 290 000 kronor, torde böra bestridas från anslaget till fastigheternas underhåll.

Direktionen som funnit att de i utredningen förordade åtgärderna är nödvändiga dels för att eliminera nu föreliggande risker för maskinpersonalens hälsa och liv, dels för att åstadkomma för verksamheten erforderlig driftsäkerhet, dels ock ur ekonomisk synpunkt, hemställer att det ovan angivna beloppet av 1 290 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62 för i det föregående angivna ändamål.

Skulle statsfinansiella skäl nödvändiggöra en uppdelning av åtgärderna på två eller flera budgetår, vill direktionen understryka att det framstår såsom oundgängligt, att de brister i distributionssystemet, som bedömts som farliga ur personsäkerhetssynpunkt, snarast undanröjas. De i det föregående angivna åtgärder som syfta härtill utgöres av: utbyte av högspänningsbrytare (16 st.) och lågspänningssäkringar samt komplettering med manöverdon (punkten a); viss del av kostnaderna för installation av längsdifferentialskydd (punkten c); installation av manöverkablar samt utförande av förreglingar mellan frånskiljare och brytare (punkten d). Kostnaderna för nu nämnda åtgärder beräknas till omkring 600 000 kronor.

4. På kirurgiska operationsavdelningen och postoperativa avdelningen föreligger ett starkt behov av tryckluftsanläggning. För närvarande måste bland annat respiratorer och sugar drivas med syrgas, vilket är onödigt dyrbart. En tryckluftsanläggning har planerats och kostnadsberäknats till 23 000 kronor. Det är angeläget att denna får installeras snarast möjligt, varför direktionen hemställer att medel härför anvisas.

5. Öronpoliklinikens lokaler är sedan länge omoderna och i starkt behov av ombyggnad. Överläkaren vid öronkliniken har i skrivelse den 14 september 1960 för direktionen framlagt förslag bland annat till ombyggnad av polikliniken och hemställt att åtgärder snarast möjligt vidtagas härför. I skrivelsen framhålles att polikliniken redan när den öppnades år 1940 var den mest omoderna i landet, men att den kunde provisoriskt accepteras som masspoliklinik framför allt under beredskapsåren men ej för modern medicinsk vård, framför allt inte på en undervisningsanstalt som ska ge studenter en uppfattning om hur verksamheten bör ordnas. De fem öppna behandlingsboxarna kan ur arbets-, ljud- och bakteriologisk synpunkt omöjligt godtagas. Smittorisken är enorm och endast patienter med mycket god hälsa och alldeles särskilt stark motståndskraft har möjlighet att undgå att bli infekterade. För personalen är det likaledes synnerligen pressande att arbeta i dessa mörka och starkt infekterade lokaler.

Direktionen, som delar överläkarens uppfattning ifråga om behovet av modernisering av lokalerna, får hemställa, att erforderliga medel för ändamålet beviljas för nästa budgetår. Ombyggnaden blir relativt omfattande eftersom de nuvarande behandlingsbåsen, belägna mitt inne i byggnadskroppen, måste rivas och ersättas med fyra helt avstängda rum med fönster. Detta innebär dessutom att väntrummet måste göras om. Vidare måste expeditions- och kassalokaler, som nu är belägna i hisshallen, flyttas så att kontakten mellan kassa- och sjukvårdande personal förbättras. Slutligen måste nya biutrymmen för omklädningsrum osv. tillskapas. Kostnaden för ombyggnaden beräknas till 150 000 kronor.

6. Såsom i annat sammanhang framhållits är situationen i sjukhusets tvätteri brydsam, enär redan, således innan sjukhuset är färdigutbyggt, tvättgodsmängden uppgår till 7 000 kg per dag eller 1 000 kg mer än man vid tidpunkten för planeringen av utbyggnaden av tvätteriet hade anled-

ning räkna med. Utvecklingen pekar tydligt mot fortsatt ökad tvättgodsmängd per vårddag räknat. Denna utveckling är ännu långt ifrån avslutad, tvärtom kan man på grund av inlämnade förslag till åtgärder för bekämpande av de nosokomiala infektionerna se fram mot en markant stegring. Såväl lokalutrymmen som maskinpark är redan nu otillräckliga. Ifråga om lokalbehovet kan för närvarande inga åtgärder vidtagas. Beträffande maskinparken finnes möjlighet att utbyta vissa föråldrade apparater med låg kapacitet mot nya och därmed öka tvätteriets effekt. Direktionen får härom anföra följande.

Tvätteriet förfogar över tre centrifuger, varav två moderna, installerade 1953, med en sammanlagd kapacitet per fyllning av 360 kg, och en dito äldre typ. På de två förstnämnda centrifugerna förekommer numera driftavbrott på grund av slitage. En av dem är så nedsliten, att den inom ungefär tre år bör kasseras. Vid de numera allt oftare förekommande driftavbrotten är centrifugkapaciteten för låg, vilket medför stockningar vid manglarna och svåra störningar i driften, såväl inom tvätteriet som ute på sjukhuset, där avbrott i tvättgodsleveranserna ganska snart blir besvärande. En ny centrifug, ersättande den minsta och äldsta av de tre befintliga bör därför snarast anskaffas. I samband därmed måste centrifugtraversen byggas om. Totalkostnaden för en centrifug inklusive installationsarbeten uppgår till 77 000 kronor.

Efter centrifugering passerar tvättgodset för den slutliga torkningen antingen manglar eller varmtumlare. En del av tvättgodset färdigtorkas i de senare, en annan del går efter viss torkning vidare till mangling. Tvätteriet disponerar över fyra tumlare med en sammanlagd kapacitet av 100 kg torrtvätt per timma. Då denna kapacitet numera är alldeles för liten måste övertid ofta tillgripas vid dessa maskiner. Trots detta utgör varmtumlingsavdelningen en besvärande flaskhals, varför dess kapacitet måste utökas avsevärt. Det finns icke lokalutrymme för uppställande av ytterligare tumlare av samma typ som de nuvarande. Den andra möjligheten att utöka kapaciteten är att utbyta tre av de nuvarande tumlarna mot en större med en kapacitet av cirka 300 kg tvättgods per timme. Den ökning av kapaciteten till omkring 325 kg per timme som därmed skulle ernås bedömes vara tillräcklig för de närmaste åren. Kostnaden för en sådan tumlare inklusive transportör och installationsarbeten uppgår till sammanlagt omkring 70 000 kronor.

För oförutsedda utgifter i samband med installationen av en centrifug och en tumlare bör beräknas 3 000 kronor.

Till modernisering av tvätteriets maskinpark hemställer direktionen således att ett belopp av tillhopa (77 000 + 70 000 + 3 000 =) 150 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

7. Av direktionen i anslagsäskanden för budgetåren 1958/59 och 1959/60 begärda medel för yttre renovering av köksbyggnaden och gamla boställshuset har icke anvisats. Då ifrågavarande byggnaders ytterväggar befinner sig i dåligt skick och behöver omputsas, får direktionen ånyo upptaga denna fråga. Kostnaderna uppskattas till sammanlagt 33 000 kronor, respektive 22 000 kronor. Direktionen hemställer således att det för ändamålet erforderliga beloppet av (33 000 + 22 000 =) 55 000 kronor ställes till förfogande för budgetåret 1961/62.

8. Direktionen anser det nödvändigt att även under budgetåret 1961/62 medel ställes till förfogande för vidtagande i erforderlig utsträckning av åtgärder för vidmakthållande av vatten- och avloppsledningarnas funktionsduglighet. Direktionen beräknar för ändamålet ett belopp av 30 000 kronor.

Sammanlagt redovisas således ett medelsbehov för karolinska sjukhuset av (1 100 000 + 170 000 + 1 733 000 =) 3 003 000 kronor och för serafimerlasarettet av (185 000 + 85 000 =) 270 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

För innevarande budgetår har å fastighetsfondens stat till reparations- och underhållskostnader m. m. anvisats sammanlagt 37 963 000 kronor, varav 28 598 000 kronor beräknats till löpande underhållsarbeten och 9 365 000 kronor till särskilda arbeten av reparations- och underhållskaraktär, vilka inte ansetts kunna rymmas inom det ordinarie underhållsanslaget.

Förvaltningsmyndigheterna har i sina statförslag för nästa budgetår för respektive delfonder hemställt om anvisande av sammanlagt 54 551 500 kronor, innebärande en höjning med 16 588 500 kronor. Av ökningen hänför sig 6 748 500 kronor till det löpande fastighetsunderhållet och 9 840 000 kronor till särskilda arbeten. I enlighet med den föregående redovisningen av medelsäskandena under de olika delfonderna har emellertid vid den departementala behandlingen av statförslaget för nästa budgetår ett sammanlagt belopp av 2 265 000 kronor, som av myndigheterna äskats å kapitalbudgeten eller varom framställningar gjorts i annan ordning, ansetts böra redovisas å fondens stat. Sammanlagt uppgår således de medelsäskanden för nästa budgetår som anmälts under fastighetsfondens reparationspost till (54 551 500 + 2 265 000 =) 56 816 500 kronor.

Som jag anfört vid min anmälan av fondens stat för de senaste budgetåren, innebär redovisningen på fastighetsfondens stat av vissa äskanden av medel för ombyggnads- och ändringsarbeten m. m. en ändamålsenlig åtgärd. Genom att medel för sådana byggnadsåtgärder som inte eller endast i lägre grad höjer en fastighets värde anvisas å fastighetsfondens stat, undvikes att byggnaderna erhåller oriktigt höga bruttovärden, som skulle konstituera en för hög tilldelning av procentberäknade medel för normalt underhåll. Vidare undvikes att fonden påföres oegentliga kapitalvärden. I enstaka fall kan å andra sidan en uppskrivning av fastighetsvärden befinnas erforderlig vid en utvidgad medelsanvisning för särskilda arbeten i sistnämnda form.

Ehuru stark återhållsamhet måste iakttagas vid beräkningen av fastighetsfondens underhållsanslag för nästa budgetår, bör dock nedpressningen av reparations- och underhållskostnadsposterna inte drivas därhän att fastigheternas bestånd äventyras. Medelsbehovet för det normala fastighetsunderhållet bör därför nöjaktigt tillgodoses. Förvaltningsmyndigheternas enligt vedertagna principer gjorda beräkningar av anslagsbehovet för löpande underhåll kan jag i stort sett godtaga. Jag räknar emellertid därvid med, att myndigheterna skall finna det möjligt att inom ramen för de löpande underhållsmedlen inrymma åtskilliga av de arbeten, för vilka särskild medelsanvisning begärts. Mot bakgrunden härav har jag i det följande tillstyrkt särskild medelsanvisning endast för vissa oundgängligen nödvändiga iståndsättnings- och ombyggnadsarbeten.

Under *slottsbyggnadernas delfond* kan jag tillstyrka 1 040 000 kronor för löpande reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader samt 40 000 kronor för den fortsatta angelägna upprustningen av tjänstebostäderna vid de kungl. slotten. — Delposten för reparations- och underhållskostnader för de uthyrda lägenheterna vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga upptar jag till 345 000 kronor. — Till reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m. beräknar jag 322 000 kronor för löpande underhållsarbeten och 100 000 (+ 50 000) kronor för fortgående fasadreparationer vid Läckö slott. — I fråga om posten till vissa iståndsättningsarbeten förordar jag, att ytterligare 1 500 000 kronor i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag anvisas för grundförstärkning av Logårdsflyglarna vid Stockholms slott. Vidare upptar jag 100 000 kronor för fasadrenovering av Slottsförvaltningens hus, Slottsbacken 2, och 50 000 kronor för installation av en ny hiss inom Oxenstiernska annexet. — Totalbeloppet under förevarande delfond skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 3 497 000 kronor.

Under *fångvårdsstyrelsens delfond* godtar jag de av styrelsen gjorda beräkningarna av normala underhållskostnader. Härför torde alltså böra beräknas avrundat 1 249 000 kronor. I fråga om de arbeten, för vilka äskats särskilda medel, torde även för nästa år medel böra beräknas för omläggning av elektriska ledningar, modernisering av tjänstebostäder och brandskyddsanordningar. För dessa ändamål beräknar jag 30 000, 100 000 respektive 100 000 kronor. Hinder synes inte böra föreligga för fångvårdsstyrelsen att från förstnämnda post bestrida eventuella kostnader för alarmanordningar och inom ramen för sistnämnda belopp utgifter för skyddsanordningar å tak. För omläggning av värmesystemet vid vissa fångvårdsanstalter föreslår jag ett belopp av 60 000 kronor. Vidare beräknar jag för utbyte av värmepannor m. m. samt takreparationer vid fångvårdsanstalten i Malmö och på Långholmen 50 000 respektive 250 000 kronor. Slutligen kan jag tillstyrka, att 800 000 kronor anvisas för ombyggnadsarbeten vid de äldre fångvårdsanstalterna. Dispositionen av nämnda belopp torde i varje särskilt fall böra prövas av Kungl. Maj:t. Jag förutsätter därvid, att en del av beloppet skall kunna användas för bekämpande av hussvamp och husbock. — Delfondens totalbelopp beräknar jag således till 2 639 000 kronor.

I fråga om *beskickningsfastigheternas delfond* torde för det löpande fastighetsunderhållet av byggnadsstyrelsen beräknat belopp, 1 230 000 kronor, böra anvisas. — Till särskilda arbeten i samband med personskiften å chefsposter beräknar jag för nästa budgetår i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag ett belopp om 50 000 kronor. Ianspråktagande av sistnämnda belopp torde, liksom hittills gällt, få prövas av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Vidare torde för reparations- och underhållsarbeten för nytillkommen fastighet i Bogotá och nybyggnader i Addis Abeba, Ankara och Madrid böra anvisas 20 000 kronor. Posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet skulle alltså upptagas till 1 300 000 kronor. — Anslagsposten till bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder synes böra upp-

föras med 600 000 kronor, vilket innebär en automatisk uppräkning med 30 000 kronor. — Totalbeloppet under delfonden skulle således komma att uppgå till 1 900 000 kronor.

Anslaget för det löpande fastighetsunderhållet under *byggnadsstyrelsens delfond* uppför jag med ett belopp av 15 548 000 kronor. Därvid har jag godtagit den uppräkning med 1 910 000 kronor av det för innevarande budgetår anvisade beloppet, som byggnadsstyrelsen ansett erforderlig med hänsyn till stegringen av indextalet beträffande underhållskostnader. Vidare har jag under delfonden beräknat ytterligare 800 000 kronor på grund av den inverkan indexstegringen haft på kostnaderna för de särskilt redovisade arbetena under innevarande budgetår och med hänsyn till vad styrelsen anfört angående de ökade kraven på det normala underhållet av fastigheterna. I detta sammanhang vill jag anmäla, att jag har för avsikt att snarast låta närmare pröva principerna för beräkning av medelsbehovet för underhåll av till fastighetsfondens olika delfonder hörande byggnader.

Byggnadsstyrelsen torde på samma sätt som för innevarande budgetår böra bemyndigas att inom ramen för de löpande underhållsmedlen använda dels ett belopp av 35 000 kronor för sådana utredningar som kan medverka till ett rationellt handhavande av fastighetsunderhållet, dels 16 000 kronor för arbete syftande till en komplettering av fastighetshandlingarna rörande äldre fastigheter.

I fråga om de ändamål för vilka byggnadsstyrelsen i statskrivelsen för nästa budgetår äskat särskilda medel tillstyrker jag en medelsanvisning av 270 000 kronor för modernisering av bostadshusen Fyrkanten och Vita huset vid Svartsjö vårdanstalt, 55 000 kronor för anordnande av stängsel vid Forsane yrkesskola, 28 000 kronor för ombyggnad av djurlaboratorium vid tandläkarhögskolan i Malmö samt 170 000 kronor för av styrelsen föreslagna ändrings- och moderniseringsarbeten vid Lövsta skolhem och yrkesskola. För ytterligare permanentbeläggning av skolplaner och vägar samt anordnande av parkeringsplatser m. m. förordar jag att 200 000 kronor anvisas. Jag anser mig även böra godtaga styrelsens förslag om fortsatt medelsanvisning för de planerade eller påbörjade fasadarbetena å Nationalmuseum, operabyggnaden samt kungl. biblioteket och beräknar således för dessa ändamål 250 000, 310 000 respektive 200 000 kronor. För slutförande av arbetena med installation av växelström vid veterinärhögskolan torde för nästa budgetår böra anvisas 175 000 kronor. De av brandsäkerhetsskäl motiverade fönsterutbytena vid lokalerna i kvarteret Röda bodarna i Stockholm torde böra komma till stånd, och jag tillstyrker att föreslagna 56 000 kronor anvisas för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen har hemställt att särskilda medel skall anvisas för att täcka vissa utgifter som styrelsen haft för reparation av brandskador. Då jag finner det i princip rimligt att dylika kostnader inte skall slutligt bestridas av styrelsens medel för löpande underhåll, förordar jag att 15 000 kronor beräknas för reparationsarbeten å fastigheten Storkyrkobrinken 13 i Stockholm samt 80 000 kronor för reparation av kemiinstitutionernas lokaler vid Chalmers tekniska högskola.

Beträffande styrelsens förslag till ombyggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare vill jag tillstyrka en medelsanvisning å 205 000 kronor för att en utökning av panncentralen samt ombyggnad av Tingshuset skall komma till stånd. För vårdanstalten å Venngarn beräknar jag 25 000 kronor för materialkostnader för vägarbete, stängsel och vissa planeringsarbeten. I båda fallen utgår jag från att, som styrelsen föreslagit, anstalternas arbetskraft i största möjliga utsträckning anlitas.

Jag har ingen erinran mot styrelsens förslag rörande framdragning av ångledning m. m. inom karolinska institutets område, elarbeten vid folkskoleseminariet i Linköping samt installation av hiss i landshövdingebostaden i Malmö och beräknar för dessa ändamål 175 000, 90 000 respektive 60 000 kronor. Då jag finner det angeläget att utbyte av två hissar vid vanföreanstalten i Härnösand vidtages nästa budgetår, tillstyrker jag medelsanvisning härför med 120 000 kronor. Vidare anser jag mig böra förorda att 45 000 kronor anvisas för slutförande av brandskyddsåtgärder vid nomadskolorna. Beträffande styrelsens förslag om moderniseringsarbeten vid Hornö yrkesskola kan jag endast tillstyrka att en centralisering av värmeförsörjningen, kostnadsberäknad till 50 000 kronor, kommer till stånd. De föreslagna ombyggnadsarbetena och brandskyddsåtgärderna vid Ryagårdens yrkesskola synes böra utföras, och jag beräknar härför 110 000 kronor.

De av byggnadsstyrelsen föreslagna åtgärderna vid ungdomsvårdsskolorna för brandskydd och för en upprustning av vatten- och avloppsanläggningarna synes väl motiverade och jag förordar att för nästa budgetår medel beräknas för dessa ändamål. Jag kan emellertid inte tillstyrka en större särskild medelsanvisning för sådana arbeten än sammanlagt 700 000 kronor. För moderniseringsarbeten vid landshövdingebostäder i samband med skiften på landshövdingposter beräknar jag 300 000 kronor. Liksom för närvarande torde byggnadsstyrelsen böra inhämta Kungl. Maj:ts medgivande i fråga om arbeten för en beräknad kostnad av 50 000 kronor eller däröver. Även för nästa budgetår torde med hänsyn till det goda ekonomiska utbytet därav 200 000 kronor böra anvisas för bränslebesparande åtgärder. Dispositionen av beloppet torde, på samma sätt som för närvarande, i varje enskilt fall böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

För innevarande budgetår har i fastighetsfondens stat inräknats ett belopp av 2 750 000 kronor för anordnande av tjänstelokaler m. m. för statsverksamheten. Beloppet är avsett att användas för att genom ändrings- och ombyggnadsarbeten, inredande av vindar m. m. inom det befintliga fastighetsbeståndet eller genom provisoriska nybyggnadsåtgärder tillgodose uppkommande lokalbehov. Byggnadsstyrelsen har i sitt ursprungliga statförslag för nästkommande budgetår hemställt om en medelsanvisning för ändamålet av 4 430 000 kronor. Sedermera har styrelsen emellertid i skrivelse den 25 oktober 1960, med hänsyn till den mängd framställningar om behov av utökade lokaler m. m. för statsverksamheten som inkommit till styrelsen sedan delposten i sin helhet disponerats, hemställt om bemyndigande

att av ordinarie underhållsmedel förskottera ett belopp av 1 550 000 kronor för tillgodoseende av dessa ändamål, vilka redovisats i det föregående. I anslutning härtill har styrelsen begärt, att medelsanvisningen för anordnande av tjänstelokaler för nästa budgetår ökas med detta belopp. Genom beslut den 4 november 1960 har Kungl. Maj:t bifallit framställningen i vad den avser den ökade medelsdispositionen under innevarande budgetår. Med anledning härav och med beaktande av rådande svårigheter att tillgodose det statliga lokalbehovet förordar jag, att av det numera äskade beloppet, 5 980 000 kronor, anvisas 5 000 000 för anordnande av tjänstelokaler m. m. för statsverksamheten. Dispositionen av medlen torde liksom för närvarande böra underställas Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, där fråga gäller ianspråktagande av större belopp än 20 000 kronor.

Slutligen förordar jag, att särskilda medelsanvisningar om 400 000, 200 000 respektive 115 000 kronor inräknas i byggnadsstyrelsens delpost för omändringsarbeten i landsstatsbyggnaden i Kristianstad, folkskoleseminariet i Lund respektive gymnastiska centralinstitutet. Förstnämnda äskande har, såsom framgått av den tidigare redogörelsen, upptagits i särskild framställning av byggnadsstyrelsen. Beträffande sistnämnda båda ändamål torde jag få hänvisa till vad chefen för ecklesiastikdepartementet anför härom vid sin behandling i annat sammanhang denna dag av gymnastiska centralinstitutets avlöningsanslag respektive anslag å kapitalbudgeten för nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund.

Utöver de fall jag i det föregående särskilt nämnt förutsätter jag, att byggnadsstyrelsen inhämtar Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall för att utföra sådana arbeten som bekostas med underhållsmedel och därvid drar en kostnad överstigande 100 000 kronor.

Delposten under byggnadsstyrelsens delfond torde i enlighet med vad jag nu anfört böra upptagas med sammanlagt 25 152 000 kronor.

För *generaltullstyrelsens delfond* beräknar jag i enlighet med styrelsens statförslag en medelsanvisning av 211 000 kronor för löpande underhållsarbeten. I fråga om de arbeten, till vilka styrelsen äskat särskilda medel, torde likaledes i enlighet med styrelsens förslag 7 000 kronor böra anvisas för installation av oljeeldning i tullverkets tjänstebostadshus i Flötningen och Rörbäcksnäs samt 10 000 kronor för samma ändamål i Aareavaara, Huuki och Kätkesuando. Totalt torde anslagsposten för generaltullstyrelsens delfond i enlighet härmed böra uppföras med 228 000 kronor.

Under *Uppsala universitets delfond* har jag i enlighet med av riksräkenskapsverket gjord korrigering av drätselnämndens beräkningar upptagit 1 744 000 kronor, som helt avser löpande fastighetsundershåll.

I fråga om *Lunds universitets delfond* torde — med beaktande av riksräkenskapsverkets korrigering av drätselnämndens beräkningar — ett belopp om 655 000 kronor böra anvisas.

Under *sjöfartsstyrelsens delfond* godtar jag de av styrelsen gjorda beräkningarna av normala underhållskostnader, innebärande ett medelsbehov av 590 000 kronor.

För att uppnå ett något intensifierat fastighetsunderhåll bör liksom under de tre senaste budgetåren underhållsanslaget under *medicinalstyrelsens delfond* beräknas med tillämpning av den för byggnadsstyrelsens delfond gällande underhållsprocenten. I enlighet härmed upptar jag ett belopp av 8 490 000 kronor för det löpande underhållet.

För att tillgodose det mycket angelägna behov av moderniserings- och ombyggnadsarbeten, som medicinalstyrelsen äskat särskilda medel för, inräknar jag i delposten ytterligare sammanlagt 400 000 kronor för iståndsättning av gymnastikbyggnaden vid Västra Ny sjukhus, renovering och modernisering av vårdpaviljonger vid Vipeholms sjukhus samt utbyte av vissa värmeinstallationer vid Sidsjöns sjukhus. — I enlighet härmed upptar jag, med godtagande av styrelsens beräkningar, delposten för nästa budgetår till 8 890 000 kronor.

Beträffande underhållsanslaget under *karolinska sjukhusets delfond* förordar jag, att även detta för nästa budgetår beräknas med tillämpning av den för byggnadsstyrelsens delfond gällande underhållsprocenten. Härigenom skulle ett något intensifierat fastighetsunderhåll kunna uppnås. I enlighet med sjukhusdirektionens beräkningar upptar jag alltså till löpande underhållsarbeten 1 270 000 kronor för karolinska sjukhuset och 185 000 kronor för serafimerlasarettet. — I fråga om de arbeten, för vilka äskats särskilda medel, tillstyrker jag beträffande karolinska sjukhuset, att 600 000 kronor anvisas för påbörjande av vissa åtgärder beträffande kraftdistributionen inom sjukhuset, 150 000 kronor för ombyggnad av öronpoliklinikens lokaler och 150 000 kronor för komplettering av maskinparken i tvätteriet. — Vidkommande äskade medel för särskilda arbeten å serafimerlasarettet tillstyrker jag, att 30 000 kronor anvisas för reparation av vatten- och avloppsledningarna inom sjukhusområdet. — Karolinska sjukhusets delfond torde i enlighet härmed böra uppföras med totalt 2 385 000 kronor, varav 2 170 000 kronor för karolinska sjukhuset och 215 000 kronor för serafimerlasarettet.

I enlighet med vad jag sålunda tillstyrkt skulle till reparations- och underhållskostnader m. m. för å fastighetsfonden redovisade byggnader för nästa budgetår upptagas sammanlagt 47 680 000 kronor med den fördelning å de olika delfonderna som framgår av bilagan. Detta innebär en ökning i förhållande till staten för innevarande budgetår med 9 717 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att statskontoret i två särskilda skrivelser den 23 maj 1960 föreslagit en avveckling av dels fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden, dels fonden av deponerade köpeskillingsmedel för fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström.

Beträffande förstnämnda fond erinrar statskontoret om att 1893 års riksdag beslutade, att inflytande köpeskillingar för veterinärinstitutets dåvarande tomter i kvarteret Edelman mindre samt Krabaten med där befintliga byggnader skulle inlevereras till statskontoret och där förvaltas som en särskild fond för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden. På grund av särskilda riksdagsbeslut har fonden under årens lopp tillförts försäljningsmedel för åtskilliga fastigheter såväl i som utom Stockholm. Å

andra sidan har fondens tillgångar efter riksdagens medgivande tagits i anspråk för olika ändamål. Genom fastighetsfondens tillkomst har fonden enligt statskontorets mening inte längre någon uppgift att fylla. Något beslut om disposition av fondens tillgångar föreligger inte heller sedan den 27 mars 1936.

Enligt beslut av 1908 års riksdag har till en särskild under statskontorets förvaltning ställd fond avsatts den genom försäljning samma år av fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström erhållna köpeskillingen. Den 1 juli 1912 uppgick fondens behållning till 811 480 kronor. Av detta belopp har efter riksdagens medgivanden tillhopa 713 000 kronor utbetalats till vetenskapsakademien såsom gottgörelse för vissa köpeskillingsmedel. Något beslut om disposition av fondens tillgångar har inte fattats sedan år 1924.

Riksräkenskapsverket har i avgivna remissutlåtanden inte haft något att erinra mot förevarande förslag. Inte heller för egen del kan jag finna, att anledning föreligger att bibehålla den hittillsvarande särredovisningen av dessa medel. Fonderna torde därför böra avvecklas. Därest riksdagen beslutar i enlighet härmed, torde behållningarna å dessa, för närvarande uppgående till cirka 30 000 respektive 98 000 kronor, i enlighet med statskontorets förslag böra överföras till inkomsttiteln Övriga diverse inkomster.

B. Avsättning till värdeminskningskonto

För avskrivning av de å statens allmänna fastighetsfond bokförda tillgångarna tillämpas vissa allmänna, av riksdagen godkända grunder, vilka i huvudsak innebär, att avskrivningen å fondens byggnadsvärden avpassas så, att avskrivningstiden skall utgöra 60 år i normalfall men 40 år för byggnader, beträffande vilka ett extraordinärt avskrivningsbehov anses föreligga (fängelser, sjukhus, forskningsinstitutioner och skolor). Grundavskrivning skall ske i det förra fallet med 25 procent, i det senare med 50 procent; avskrivningen skall i båda fallen fullföljas genom en årlig avsättning till värdeminskningskonto, beräknad till 1,25 procent. För grundavskrivningen anvisas erforderliga anslag å riksstatens driftbudget under huvudtiteln avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Medel till den årliga avsättningen till värdeminskningskonto anslås å fastighetsfondens stat under förevarande rubrik. Enligt de av 1943 års riksdag godkända grunderna påbörjas den årliga avsättningen först under andra budgetåret efter det under vilket en byggnad färdigställts. Härigenom vinnes den fördelen att statberäkningen bygger på kända förhållanden.

I enlighet med angivna grunder har riksräkenskapsverket vid den slutliga beräkningen av årsavskrivningen för budgetåret 1960/61 upptagit denna årsavskrivning till 13 719 243 kronor.

Vid beräkningen av det belopp, som skall upptagas för avsättning till värdeminskningskonto å allmänna fastighetsfondens stat för nästa budgetår, bör till de för innevarande budgetår fastställda årsavskrivningarna läg-

gas beloppet av den årliga avskrivningen å under budgetåret 1959/60 tillkomna värden för färdiga byggnader. I övrigt bör vid beräkningen hänsyn endast tagas till de avskrivningsbelopp, som bortfaller på grund av slutförda årsavskrivningar. Riksräkenskapsverket har under iakttagande härav beräknat avsättningsbehovet för budgetåret 1961/62 till 14 843 000 kronor. Fördelningen av detta belopp på de olika delfonderna framgår av bilagan.

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden

Fångvårdsstyrelsens delfond. Delposten har för innevarande budgetår upptagits med 255 000 kronor. Med hänsyn till det alltjämt höga fångantalet föreslår styrelsen, att delposten för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Beskickningsfastigheternas delfond. För innevarande budgetår har delposten, från vilken bestrides kostnaderna för hyra, uppvärmning och belysning m. m. för förhyrda lokaler (tjänstebostäder för sändebud m. fl. samt kanslilokaler) upptagits med 2 270 000 kronor. För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen uppskattat medelsbehovet under delposten till 2 880 000 kronor. I detta belopp ingår egentliga hyres- och arrendeutgifter ävensom övriga löpande årsomkostnader med 2 530 000 kronor, vilket i jämförelse med för innevarande budgetår anvisat belopp innefattar, å ena sidan en höjning med 295 000 kronor främst till följd av nyförhyrningar och hyresökningar, å andra sidan en minskning med 35 000 kronor på grund av frånträdandet av vissa förhyrda lokaler. — Till bestridande av sådana reparations- och underhållsarbeten m. m. som i regel kontraktsenligt åvilar hyresgäst har för innevarande budgetår beräknats 335 000 kronor, varav 250 000 kronor för normalt underhåll. De sistnämnda kostnaderna har för nästkommande budgetår beräknats till oförändrat belopp. För sådana arbeten som kan uppkomma till följd av nyförhyrningar under året har styrelsen äskat 65 000 kronor. Ytterligare tillkommer 35 000 kronor för installation av luftkonditionering jämte ersättning av försliten luftkylningsapparatur på vissa orter. För reparations- och underhållsarbeten skulle sålunda erfordras (250 000 + 65 000 + 35 000 =) 350 000 kronor.

Byggnadsstyrelsens delfond. För nu löpande budgetår har delposten beräknats till 13 179 000 kronor. För nästa budgetår uppskattar byggnadsstyrelsen utgifterna till 15 238 000 kronor, varav 300 000 kronor beräknats för sådana ändrings- och inredningsarbeten m. m., som i regel kontraktsenligt åvilar hyresgäst. Härtill kommer de hyresutgifter, som icke skall ersättas från ersättningsanslagen och som enligt vad inledningsvis sagts beräknas uppgå till 120 000 kronor. Utgiftsposten uppgår således sammanlagt till 15 358 000 kronor.

Generaltullstyrelsens delfond. Anslaget har för nästkommande budgetår upptagits med 150 000 kronor, vilket innebär en ökning med 50 000 kronor.

Uppsala universitets delfond. För innevarande budgetår är delposten uppförd med 400 000 kronor, vilket belopp föreslås höjt till 460 000 kronor.

Lunds universitets delfond. Anslaget har för nästkommande budgetår upptagits med 200 000 kronor, vilket innebär en ökning med 100 000 kronor. Ökningen är föranledd av det ökade behovet av undervisningslokaler.

Sjöfartsstyrelsens delfond. För nästa budgetår har styrelsen uppskattat hyresutgifterna till 60 000 kronor, vilket innebär en ökning med 4 000 kronor i förhållande till gällande stat.

Medicinalstyrelsens delfond. För nästa budgetår har delposten upptagits till 56 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 000 kronor.

Karolinska sjukhusets delfond. För innevarande budgetår har delposten upptagits med 265 000 kronor. Direktionen för sjukhuset föreslår för nästa budgetår en uppräkning av posten med 5 000 kronor till 270 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med myndigheternas förslag beräknar jag hyres- och arrendeutgifterna för fastighetsfonden till sammanlagt 19 689 000 kronor. Detta innebär en ökning med 2 674 000 kronor i förhållande till gällande stat. Ökningen får ses mot bakgrunden av de senaste årens starka återhållsamhet i fråga om statliga investeringar, varigenom det tillkommande lokalbehovet i hög grad måste tillgodoses genom förhyrningar. I vissa fall har därvid vid nyförhyrningar belopp tagits i anspråk från posten för bestridande av kostnader för ändrings- och inredningsarbeten, som erfordrats för att lokalerna skall fylla sitt ändamål. Liksom för närvarande gäller torde frågor om mera kostnadskrävande åtgärder böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Inkomster

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler

Den fastighetsfonden tillkommande ersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler bestämmes för samtliga delfonder utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder så, att full förräntning erhålles å det av respektive delfonder disponerade statskapitalet. Den räntefot, vid vilken full förräntning skall anses vara för handen, har för innevarande budgetår satts till 4 1/2 procent. I huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar (bilaga 20) har jag förordat, att statens förräntningskrav för nästa budgetår skall höjas till 4 3/4 procent. Denna räntenivå bör därför tillämpas även i förevarande sammanhang. För slottsbyggnadernas delfond upptages av redovisningstekniska skäl en formell överskottspost om 1 000 kronor. Det belopp, som vid fördelningen av ersättningsanslaget under slottsbyggnadernas delfond härigenom blir erforderligt för att balansera nettoutgiften för reparation och underhåll av de under delfonden invärderade byggnaderna, hänföres till sjätte huvudtiteln.

Kapitalbehållningarna den 1 juli 1961 för de olika delfonderna utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder framgår av följande sammanställning, vilken — i överensstämmelse med vad som tidigare tillämpats — beräknats med utgångspunkt från att vid ingången av budgetåret 1960/61 för investering i ifrågavarande delfonder disponibla medel i sin helhet tagits i anspråk före nämnda budgetårs utgång. Även om de på detta schablonmässiga sätt beräknade överskotten skulle komma att övereller understiga de faktiska, påverkas statsregleringen likväl icke härav, eftersom ersättningsanslagen upptages i anslutning till de beräknade överskotten och sedermera belastas i anslutning till de faktiska överskotten.

Kapitalbehållningarna för fastighetsfondens nämnda delfonder den 1 juli 1961 har sålunda beräknats till följande belopp.

för fångvårdsstyrelsens delfond	52 972 086
för beskickningsfastigheternas delfond	28 610 252
för generaltullstyrelsens delfond	5 787 199
för Uppsala universitets delfond	17 095 731
för Lunds universitets delfond	16 814 145
för sjöfartsstyrelsens delfond	3 122 534
för medicinalstyrelsens delfond	181 982 677
för karolinska sjukhusets delfond	24 024 423

I nästföljande tabell har för här ifrågavarande åtta delfonder sammanförts *dels* de till 4 3/4 procent å förenämnda kapitalbehållningar beräknade överskotten, *dels* de i det föregående tillstyrkta utgifterna, *dels ock* de i det följande beräknade inkomsterna. För slottsbyggnadernas delfond har angivits reparationsutgifterna, nyssnämnda formella överskottspost samt de beräknade inkomsterna. Ur dessa uppgifter framräknas så de erforderliga ersättningsanslagen. För fullständighetens skull har i tablån även medtagits de för byggnadsstyrelsens delfond enligt den följande redogörelsen framräknade beloppen.

Delfond	Överskott kronor	Utgifter kronor	Summa kronor	Andra inkomster än ersättningsanslag kronor	Ersättningsanslag kronor
Slottsbyggnadernas	1 000	3 497 000	3 498 000	480 000	3 018 000
Fångvårdsstyrelsens	2 515 000	3 732 000	6 247 000	526 000	5 721 000
Beskickningsfastigheternas	1 360 000	5 087 000	6 447 000	1 101 000	5 346 000
Byggnadsstyrelsens	9 291 000	47 073 000	56 364 000	4 191 000	52 173 000
Generaltullstyrelsens	275 000	479 000	754 000	231 000	523 000
Uppsala universitets	810 000	3 161 000	3 971 000	558 000	3 413 000
Lunds universitets	800 000	1 189 000	1 989 000	92 000	1 897 000
Sjöfartsstyrelsens	150 000	742 000	892 000	156 000	736 000
Medicinalstyrelsens	8 645 000	13 347 000	21 992 000	2 026 000	19 966 000
Karolinska sjukhusets	1 140 000	3 905 000	5 045 000	601 000	4 444 000
Summa	**24 987 000**	**82 212 000**	**107 199 000**	**9 962 000**	**97 237 000**

Ersättningen till *slottsbyggnadernas delfond* bör för nästa budgetår upptagas med 32 000, 41 000 respektive 90 000 kronor under fjärde, åttonde och elfte huvudtitlarna. Till följd härav bör under sjätte huvudtiteln uppföras (3 018 000 — 163 000 =) 2 855 000 kronor eller det belopp som erfordras för att ett formellt överskott å 1 000 kronor skall erhållas å delfonden.

Huvudtitel	Ersättningsanslag			
	till slottsbyggnadernas delfond	till byggnadsstyrelsens delfond	till annan delfond	Summa
Andra huvudtiteln		1 282 000	[1] 5 721 000	7 003 000
Tredje »		457 000	[2] 5 346 000	5 803 000
Fjärde »	32 000	410 000		442 000
Femte »		5 639 000		5 639 000
Sjätte »	2 855 000	3 140 000		5 995 000
Sjunde »		1 241 000	[3] 523 000	1 764 000
Åttonde »	41 000	19 609 000	[4] 4 180 000	23 830 000
Nionde »		6 543 000		6 543 000
Tionde »		2 139 000	[5] 736 000	2 875 000
Elfte »	90 000	11 456 000	[6] 25 540 000	37 086 000
Tolfte »		141 000		141 000
Fjortonde »		116 000		116 000
Summa	**3 018 000**	**52 173 000**	**42 046 000**	**97 237 000**

[1] Fångvårdsstyrelsens delfond. — [2] Beskickningsfastigheternas delfond. — [3] Generaltullstyrelsens delfond. — [4] Därav till Uppsala universitets delfond 2 283 000 kronor och till Lunds universitets delfond 1 897 000 kronor. — [5] Sjöfartsstyrelsens delfond. — [6] Därav till Uppsala universitets delfond 1 130 000 kronor, till medicinalstyrelsens delfond 19 966 000 kronor och till karolinska sjukhusets delfond 4 444 000 kronor.

För *byggnadsstyrelsens delfond* beräknas ersättningen till fastighetsfonden med stöd av de kalkylerade hyresvärdena för de olika i delfonden ingående fastigheterna och förhyrda lokalerna, dock att hyresutgifterna för bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen samt försäkringsinspektionen ersättes från inspektionernas specialbudgeter. Byggnadsstyrelsen har i statförslaget verkställt beräkningar rörande ifrågavarande hyresvärden med uppdelning på olika anslag efter hyresvärdet (hyresutgiften) för lokaler åt de till respektive huvudtitlar hörande statsmyndigheterna. Beträffande de av statsverket förhyrda lokalerna sker numera, jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 8 maj 1953, av redovisningstekniska skäl styrelsens beräkning av de belopp, som årligen skall tillföras förevarande delpost, på grundval av hyresutgifterna för tiden den 1 april—den 31 mars. I beräkningarna av ersättningsanslagen för nästa budgetår, beträffande vilkas detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, kommer summan av anslagen att uppgå till avrundat 52 173 000 kronor, varav 19 609 000 kronor faller på åttonde huvudtiteln.

Med utgångspunkt från ersättningsanslagen från driftbudgeten å sammanlagt 52 173 000 kronor med tillägg av övriga inkomster enligt den föregående sammanställningen å tillhopa 4 191 000 kronor samt med avdrag av

utgifter å sammanlagt 47 073 000 kronor framkommer ett överskott för byggnadsstyrelsens delfond av 9 291 000 kronor.

Ersättningsanslagen torde fördelas å de skilda huvudtitlarna enligt den förestående sammanställningen.

De sålunda beräknade ersättningsanslagen äskas i annat sammanhang denna dag under vederbörande huvudtitlar.

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden

Förvaltningsmyndigheterna har för budgetåret 1961/62 beräknat förevarande inkomstpost efter samma grunder som för innevarande budgetår. I allmänhet har inkomsterna uppskattats till högre belopp än tidigare med hänsyn till genomförda eller planerade hyreshöjningar. Med godtagande av myndigheternas beräkningar föreslår jag, att delposten för budgetåret 1961/62 uppföres med 9 106 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 950 000 kronor.

C. Diverse inkomster

Under denna delpost anser jag mig i huvudsak kunna godtaga förvaltningsmyndigheternas förslag och förordar, att under delposten upptages sammanlagt 856 000 kronor med den fördelning på olika delfonder som framgår av bilagan.

Hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna bilagda förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62;

b) godkänna i det föregående framlagda förslag om avveckling av dels fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden, dels fonden av deponerade köpeskillingsmedel för fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

Bilaga

Förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62

Inkomster

A.	*Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:*		
1.	Slottsbyggnadernas delfond	3 018 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »	5 721 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »	5 346 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »	52 173 000	
5.	Generaltullstyrelsens »	523 000	
6.	Uppsala universitets »	3 413 000	
7.	Lunds universitets »	1 897 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »	736 000	
9.	Medicinalstyrelsens »	19 966 000	
10.	Karolinska sjukhusets »	4 444 000	97 237 000
B.	*Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:*		
1.	Slottsbyggnadernas delfond	400 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »	525 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »	1 100 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »	4 000 000	
5.	Generaltullstyrelsens »	230 000	
6.	Uppsala universitets »	30 000	
7.	Lunds universitets »	41 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens »	155 000	
9.	Medicinalstyrelsens »	2 025 000	
10.	Karolinska sjukhusets »	600 000	9 106 000
C.	*Diverse inkomster:*		
1.	Slottsbyggnadernas delfond	80 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens »	1 000	
3.	Beskickningsfastigheternas »	1 000	
4.	Byggnadsstyrelsens »	191 000	
5.	Generaltullstyrelsens »	1 000	
6.	Uppsala universitets delfond:		
	a) Bidrag från universitetets egendoms- och skogsförvaltning 250 000		
	b) Bidrag från Uppsala läns landsting 277 000		
	c) Övriga diverse inkomster 1 000	528 000	
7.	Lunds universitets delfond:		
	a) Bidrag från universitetets egendoms- förvaltning 50 000		
	b) Övriga diverse inkomster 1 000	51 000	

8. Sjöfartsstyrelsens	delfond	1 000	
9. Medicinalstyrelsens	»	1 000	
10. Karolinska sjukhusets	»	1 000	856 000
		Summa kronor	**107 199 000**

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:

1. Slottsbyggnadernas delfond:			
a) Reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader	1 080 000		
b) Reparations- och underhållskostnader för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga	345 000		
c) Reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m.	422 000		
d) Vissa iståndsättningsarbeten	1 650 000	3 497 000	
2. Fångvårdsstyrelsens delfond		2 639 000	
3. Beskickningsfastigheternas delfond:			
a) Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m.	1 300 000		
b) Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, *förslagsvis*	600 000	1 900 000	
4. Byggnadsstyrelsens delfond		25 152 000	
5. Generaltullstyrelsens »		228 000	
6. Uppsala universitets delfond:			
a) Akademiska sjukhuset	713 000		
b) Övriga fastigheter	1 031 000	1 744 000	
7. Lunds universitets delfond		655 000	
8. Sjöfartsstyrelsens »		590 000	
9. Medicinalstyrelsens »		8 890 000	
10. Karolinska sjukhusets delfond:			
a) Karolinska sjukhuset	2 170 000		
b) Serafimerlasarettet	215 000	2 385 000	47 680 000

B. Avsättning till värdeminskningskonto:

2. Fångvårdsstyrelsens	delfond, *förslagsvis*	838 000	
3. Beskickningsfastigheternas	», *förslagsvis*	307 000	
4. Byggnadsstyrelsens	», *förslagsvis*	6 563 000	
5. Generaltullstyrelsens	», *förslagsvis*	101 000	
6. Uppsala universitets delfond:			
a) Akademiska sjukhuset, *förslagsvis*	469 000		
b) Övriga fastigheter, *förslagsvis*	488 000	957 000	
7. Lunds universitets	delfond, *förslagsvis*	334 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	», *förslagsvis*	92 000	
9. Medicinalstyrelsens	», *förslagsvis*	4 401 000	
10. Karolinska sjukhusets	», *förslagsvis*	1 250 000	14 843 000

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:

2.	Fångvårdsstyrelsens	delfond, *förslagsvis*	255 000	
3.	Beskickningsfastigheternas	» , *förslagsvis*	2 880 000	
4.	Byggnadsstyrelsens	» , *förslagsvis*	15 358 000	
5.	Generaltullstyrelsens	» , *förslagsvis*	150 000	
6.	Uppsala universitets	» , *förslagsvis*	460 000	
7.	Lunds universitets	» , *förslagsvis*	200 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens	» , *förslagsvis*	60 000	
9.	Medicinalstyrelsens	» , *förslagsvis*	56 000	
10.	Karolinska sjukhusets	» , *förslagsvis*	270 000	19 689 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:

1.	Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2.	Fångvårdsstyrelsens	»	2 515 000	
3.	Beskickningsfastigheternas	»	1 360 000	
4.	Byggnadsstyrelsens	»	9 291 000	
5.	Generaltullstyrelsens	»	275 000	
6.	Uppsala universitets	»	810 000	
7.	Lunds universitets	»	800 000	
8.	Sjöfartsstyrelsens	»	150 000	
9.	Medicinalstyrelsens	»	8 645 000	
10.	Karolinska sjukhusets	»	1 140 000	24 987 000
			Summa kronor	**107 199 000**

601823 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 23 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

KAPITALBUDGETEN

INVESTERINGSPLAN

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Vid 1944 års riksdag beslöts (1944 års statsverksproposition: Kapitalbudgeten: Investeringsplan; riksdagens skrivelse nr 45; proposition nr 276; riksdagens skrivelse nr 464), att kapitalbudgeten skulle fr. o. m. budgetåret 1944/45 erhålla en ändrad utformning av i huvudsak följande innebörd.

För varje statlig kapitalfond fastställes årligen en investeringsstat, på vars ena sida redovisas beloppet av den sammanlagda bruttoinvesteringen i fonden enligt av riksdagen fattade anslagsbeslut och på vars andra sida upptages dels tillgängliga avskrivningsmedel inom fonden (årsavskrivning), dels avskrivningsmedel anvisade över riksstaten (grundavskrivning), dels övriga för investering disponibla kapitalmedel, dels ock i förekommande fall bidrag från särskilda fonder eller kommuner till investeringsföretagens genomförande. Saldot mellan dessa poster anger det nettotillskott av kapitalmedel som erfordras för de beslutade bruttoinvesteringarnas genomförande och betecknas investeringsbemyndigande. Investeringsbemyndigandena för de olika kapitalfonderna sammanställes till en investeringsplan, vars summa, sedan avdrag skett för återbetalning av kapitalmedel över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster och i förekommande fall även från andra fonder, utvisar den totala nettoinvesteringen av lånemedel, som erfordras för genomförande av samtliga de av riksdagen beslutade investeringarna. Investeringsplanen utgör kapitalbudgetens utgiftssida enligt riksstaten. På kapitalbudgetens inkomstsida upptages under beteckningen lånemedel en

balanspost med samma belopp som investeringsplanens slutsumma. I specifikationerna till riksstaten upptages för kapitalbudgetens del nämnda inkomsttitel, efter angivna grunder upprättade investeringsstater för samtliga kapitalfonder samt fullständiga anslagsspecifikationer till investeringsplanen.

I samband med ifrågavarande omläggning genomfördes även vissa andra förändringar med avseende på kapitalbudgeten. Redovisningen mot riksstaten av kapitalbudgetanslagen överflyttades från riksgäldskontoret till de fondförvaltande myndigheterna, varvid dessa ålades att vid genomförande av investeringarna i första hand anlita avskrivningsmedel och övriga inom respektive fonder disponibla kapitalmedel och att först när dessa förbrukats utnyttja investeringsbemyndigandena för rekvisition av lånemedel från riksgäldskontoret. För de affärsdrivande verken omändrades därjämte förnyelsefonderna till verkliga värdeminskningskonton, i samband varmed tillgångsvärdena i verkens bokföring underkastades revision. Hos riksgäldskontoret innestående behållningar av särskilt avsatta förnyelsefonds- och pensionsfondsmedel salderades mot verkens kapitalskuld till statsverket. Slutligen beslöts, att avsättningen till pensionsfonder vid de affärsdrivande verken skulle upphöra. Härvid förutsattes, att man vid bestämmandet av de årliga avskrivningarna i stället skulle taga viss hänsyn till de framtida pensionskostnaderna genom en kollektiv avskrivning av investerade kapitalmedel vid sidan av den för bestämda objekt eller objektgrupper erforderliga avsättningen till värdeminskningskonto.

Genom beslut den 2 november 1945 (SFS nr 699) förordnade Kungl. Maj:t vidare, att redovisningen vid de affärsdrivande verken utom domänverket skulle omläggas från kalenderår till budgetår.

Vid framläggande av slutligt förslag till investeringsplan för budgetåret 1946/47 förordades i anslutning till av riksräkenskapsverket gjort uttalande i samband med förslag till vissa detaljändringar, att den av 1944 års riksdag beslutade, genomgripande omläggningen av kapitalbudgetredovisningen finge i sin nuvarande utformning tillämpas under ett flertal budgetår, innan frågan om allmän översyn därav upptoges till prövning. Riksdagen uttalade icke någon erinran däremot.

Enligt bifogade utdrag av statsrådsprotokollet *(bilagor 24—33)* har Kungl. Maj:t denna dag fattat beslut om avlåtande till riksdagen av framställningar om investeringsanslag under olika kapitalfonder med följande totala belopp.

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Postverkets fond	4 504 000	
B. Televerkets fond	313 600 000	
C. Statens järnvägars fond	321 800 000	
D. Statens vattenfallsverks fond	433 201 000	
E. Domänverkets fond	460 000	1 073 565 000

II.	Luftfartsfonden		12 000 000
III.	Statens allmänna fastighetsfond		153 287 000
IV.	Försvarets fonder:		
	A. Försvarets fastighetsfond	170 000 000	
	B. Försvarets fabriksfond	4 000 000	174 000 000
V.	Statens utlåningsfonder		776 283 000
VI.	Fonden för låneunderstöd		162 639 000
VII.	Fonden för statens aktier		160 024 000
VIII.	Fonden för förlag till statsverket		18 100 000
IX.	Diverse kapitalfonder:		
	A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	40 700 000	
	B. Jordfonden	4 000 000	44 700 000
		Summa kronor	2 574 598 000

För genomförandet av de i föregående sammanställning upptagna investeringarna å tillhopa 2 575 miljoner kronor skall såsom inledningsvis framhållits i första hand anlitas dels de avskrivningsanslag för ifrågavarande investeringar som i annat sammanhang denna dag äskas å drifbudgeten, dels tillgängliga avskrivningsmedel inom fonderna och dels övriga å fonderna disponibla kapitalmedel. Avskrivningsmedlen å riksstatsförslagets driftbudget uppgår till 303 miljoner kronor. Enligt från de fondförvaltande myndigheterna lämnade uppgifter kan avskrivningsmedlen inom de å riksstatsförslagets investeringsstater upptagna fonderna uppskattas till sammanlagt 742 miljoner kronor. Övriga kapitalmedel, som beräknas inflyta genom återbetalningar å lån m. m. under de å riksstatsförslagets investeringsstater uppförda fonderna, upptages till sammanlagt 31 miljoner kronor. Det sistnämnda beloppet faller huvudsakligen å fonden för låneunderstöd. Sammanlagt skulle alltså för investeringarnas genomförande i första hand stå till förfogande (303 + 742 + 31 =) 1 076 miljoner kronor. Den närmare fördelningen av nämnda belopp å de olika i investeringsstaterna upptagna fonderna framgår av följande sammanställning.

I.	Statens affärsverksfonder:		
	A. Postverkets fond	7 001 000	
	B. Televerkets fond	287 600 000	
	C. Statens järnvägars fond	210 700 000	
	D. Statens vattenfallsverks fond	163 500 000	
	E. Domänverkets fond	401 000	669 202 000
II.	Luftfartsfonden		5 476 000
III.	Statens allmänna fastighetsfond		100 221 000
IV.	Försvarets fonder:		
	A. Försvarets fastighetsfond	136 161 000	
	B. Försvarets fabriksfond	3 326 000	139 487 000

V. Statens utlåningsfonder		30 095 000
VI. Fonden för låneunderstöd		98 047 000
VII. Fonden för statens aktier		1 000
VIII. Fonden för förlag till statsverket		3 500 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond		30 100 000
	Summa kronor	1 076 129 000

Med ledning av dessa uppgifter kan investeringsbemyndigandena preliminärt beräknas till de belopp som framgår av följande

Förslag till investeringsplan för budgetåret 1961/62

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Postverkets fond	— 2 497 000	
B. Televerkets fond	26 000 000	
C. Statens järnvägars fond	111 100 000	
D. Statens vattenfallsverks fond	269 701 000	
E. Domänverkets fond	59 000	404 363 000
II. Luftfartsfonden		6 524 000
III. Statens allmänna fastighetsfond		53 066 000
IV. Försvarets fonder:		
A. Försvarets fastighetsfond	33 839 000	
B. Försvarets fabriksfond	674 000	34 513 000
V. Statens utlåningsfonder		746 188 000
VI. Fonden för låneunderstöd		64 592 000
VII. Fonden för statens aktier		160 023 000
VIII. Fonden för förlag till statsverket		14 600 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	10 600 000	
B. Jordfonden	4 000 000	14 600 000
	Säger	1 498 469 000

Avgår kapitalåterbetalning:

Oreglerade kapitalmedelsförluster	1 000 000	
Övrig kapitalåterbetalning	56 105 000	57 105 000
	Summa kronor	1 441 364 000

Det såsom övrig kapitalåterbetalning i investeringsplanen upptagna beloppet 56 105 000 kronor utgöres huvudsakligen av dels återbetalningar å fonden för kreditgivning till utlandet med ett belopp av tillhopa 35,4 miljo-

ner kronor, vilket av riksgäldskontoret beräknas inflyta under nästa budgetår i enlighet med kända lånevillkor och amorteringsplaner, och dels återbetalningar å vissa lånefonder med ett sammanlagt belopp av 20,6 miljoner kronor. Det må tilläggas, att i budgetredovisningen kommer dessa återbetalningar, i den mån outnyttjade belopp å investeringsanslagen fortfarande finnes, att redovisas bland investeringsstaterna.

Slutlig beräkning av investeringsplanen bör anstå i avvaktan på de definitiva äskanden av investeringsanslag som kan komma att framläggas under riksdagens lopp.

Stater innefattande specifikation till de sålunda angivna bemyndigandena torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende såsom *bihang*.

Det torde böra erinras om att det i investeringsplanen beräknade lånemedelsbehovet på grund av gällande principer för riksstatens uppställning är av formell innebörd.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på särskild proposition i ämnet beräkna investeringsplanen för budgetåret 1961/62 jämte därtill fogade stater i enlighet med här framlagda förslag samt

att i riksstaten för nämnda budgetår å kapitalbudgeten beräkna en mot investeringsplanen svarande inkomsttitel sålunda

Lånemedel ..... kronor 1 441 364 000

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

Bihang

Förslag till

Investeringsstater för budgetåret 1961/62

I. Statens affärsverksfonder

A. Postverkets fond

Avskrivningsmedel inom fonden	7 000 000	Summa investeringsanslag	4 504 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	−2 497 000		
	4 504 000		**4 504 000**

B. Televerkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	313 600 000
från riksstaten	7 500 000		
inom fonden	280 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	26 000 000		
	313 600 000		**313 600 000**

C. Statens järnvägars fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	321 800 000
från riksstaten	5 600 000		
inom fonden	205 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	111 100 000		
	321 800 000		**321 800 000**

D. Statens vattenfallsverks fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	433 201 000
från riksstaten	3 500 000		
inom fonden	159 900 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	269 701 000		
	433 201 000		**433 201 000**

E. Domänverkets fond

Avskrivningsmedel inom fonden	400 000	Summa investeringsanslag	460 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	59 000		
	460 000		**460 000**

II. Luftfartsfonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	100 000	Summa investeringsanslag	12 000 000
inom fonden	5 375 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	6 524 000		
	12 000 000		**12 000 000**

III. Statens allmänna fastighetsfond

Avskrivningsmedel från riksstaten	63 593 000	Summa investeringsanslag	153 287 000
inom fonden	35 843 000		
Övriga kapitalmedel	785 000		
Investeringsbemyndigande	53 066 000		
	153 287 000		**153 287 000**

IV. Försvarets fonder

A. Försvarets fastighetsfond

Avskrivningsmedel från riksstaten	120 950 000	Summa investeringsanslag	170 000 000
inom fonden	15 210 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	33 839 000		
	170 000 000		**170 000 000**

B. Försvarets fabriksfond

Avskrivningsmedel inom fonden	3 325 000	Summa investeringsanslag	4 000 000
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	674 000		
	4 000 000		**4 000 000**

V. Statens utlåningsfonder

Utrikesförvaltningens lånefond

Investeringsbemyndigande .	50 000	Investeringsanslag.....	50 000

Lånefonden för bostadsbyggande

Investeringsbemyndigande.	730 000 000	Investeringsanslag	730 000 000

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien

Investeringsbemyndigande.	1 000	Investeringsanslag	1 000

Statens bosättningslånefond

Investeringsbemyndigande.	1 000	Investeringsanslag	1 000

Lånefonden för allmänna samlingslokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	5 400 000	Investeringsanslag	9 000 000
Investeringsbemyndigande .	3 600 000		
	9 000 000		9 000 000

Statens lånefond för universitetsstudier

Avskrivningsmedel från riksstaten	13 600 000	Investeringsanslag	13 600 000

Allmänna studielånefonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	10 700 000	Investeringsanslag	10 700 000

Lånefonden för inventarier i studentbostäder

Investeringsbemyndigande .	2 000 000	Investeringsanslag	2 000 000

Kronotorparnas inventarielånefond

Avskrivningsmedel från riksstaten	50 000	Investeringsanslag	50 000

Fiskerilånefonden

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	850 000
från riksstaten.....	315 000		
Investeringsbemyndigande.	535 000		
	850 000		850 000

Statens fiskredskapslånefond

Avskrivningsmedel från riksstaten.....	30 000	Investeringsanslag	30 000

Statens hantverks- och industrilånefond

Investeringsbemyndigande.	**10 000 000**	Investeringsanslag	**10 000 000**

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Investeringsbemyndigande.	**1 000**	Investeringsanslag	**1 000**

Summa investeringsbemyndiganden för statens utlåningsfonder	746 188 000

VI. Fonden för låneunderstöd

Avskrivningsmedel från riksstaten	72 138 000	Summa investeringsanslag .	162 639 000
Övriga kapitalmedel	25 909 000		
Investeringsbemyndigande.	64 592 000		
	162 639 000		**162 639 000**

VII. Fonden för statens aktier

Övriga kapitalmedel	1 000	Investeringsanslag	160 024 000
Investeringsbemyndigande..	160 023 000		
	160 024 000		**160 024 000**

VIII. Fonden för förlag till statsverket

Övriga kapitalmedel	3 500 000	Summa investeringsanslag ...	18 100 000
Investeringsbemyndigande..	14 600 000		
	18 100 000		**18 100 000**

IX. Diverse kapitalfonder

A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

Avskrivningsmedel inom fonden	30 000 000	Summa investeringsanslag ..	40 700 000
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande..	10 600 000		
	40 700 000		**40 700 000**

B. Jordfonden

Investeringsbemyndigande .	**4 000 000**	Investeringsanslag	**4 000 000**

Säger beträffande samtliga investeringsstater för:

Avskrivningsmedel		**Summa investeringsanslag**	**2 574 598 000**
från riksstaten	**303 476 000**		
inom fonden	**742 053 000**		
Övriga kapitalmedel	**30 600 000**		
Investeringsbemyndigande	**1 498 469 000**		
	2 574 598 000		**2 574 598 000**

602026 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar att föreläggas 1961 års riksdag och yttrar därvid följande.

Statens affärsverksfonder

E. Domänverket

[1] **Förvärv av fångkolonier**

Ifrågavarande anslag, som uppfördes å riksstaten senast för budgetåret 1956/57, är avsett för förvärv av kolonier för vanligt fångförvar och för unga fångar. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns under anslaget en behållning av i runt tal 840 500 kronor. Enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. nr 44) får denna behållning disponeras intill utgången av budgetåret 1960/61.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) har hemställt, att medel måtte anvisas för uppförande av en ny ladugårdsbyggnad vid kolonien Smälteryd. Kolonien, som tillhör västra anstaltsgruppen, är avsedd för vanligt fångförvar. Till kolonien hör en jordbruksegendom, omfattande 27 har åker och 6 har betesmark. I jordbruket sysselsättes omkring 30 intagna.

Styrelsen anför, att ladugårdsbyggnaden, som uppfördes år 1865, nu be-

finner sig i ett mycket dåligt skick. Redan år 1955 avgav Landsbygdens Byggnadsförening (LBF) följande utlåtande beträffande byggnaden:

Stallväggarna, som består av timmer, är delvis uppruttna, och dessutom har väggarna förskjutits i sidled, så att stallbyggnaden lutar. Man kan således befara, att den rasar samman vid ytterligare påkänningar såsom hård vind och snöbelastningar. Även i övrigt är byggnadens beskaffenhet sådan, att en ombyggnad inte ur ekonomisk synpunkt kan försvaras. Ladugårdens nuvarande placering i förhållande till gödselstad och landsväg är mindre lämplig.

Styrelsen framhåller vidare, att fråga om övergång till kreaturslöst jordbruk har utretts. I sakkunnigutlåtande den 3 mars 1958 har lantbruksnämnden i Älvsborgs läns södra område emellertid bestämt avstyrkt ändring i den nuvarande driftsformen. Även fråga om övergång till s. k. lösdrift för att nedbringa kostnaderna har undersökts, varvid framkommit att ett sådant system vid kolonien icke är ändamålsenligt.

Då en nybyggnad är en nödvändig förutsättning för att jordbruksdriften vid kolonien skall kunna uppehållas, har LBF år 1959 på styrelsens uppdrag upprättat ett byggnadsförslag, som omfattar en låghusbyggnad för ladugård och häststall samt en logbyggnad med magasin, allt kostnadsberäknat till 147 000 kronor. Genom övergång till låghus och genom vissa förenklingar har kostnaderna kunnat nedbringas i förhållande till ett år 1957 upprättat förslag, som slutade på 175 000 kronor. Med uppräkning av förstnämnda belopp i enlighet med LBF:s byggnadsindex uppgår de beräknade kostnaderna för den nya byggnaden till 157 000 kronor.

Departementschefen

Förevarande anslag är avsett att möjliggöra inköp av jordbruksfastigheter, lämpliga att utnyttjas som kolonier för vanligt fångförvar och för unga fångar. Fastighetsförvärv som göres med anlitande av medel under anslaget skall därvid bokföras som jordbruksegendom. Under senare år har det visat sig allt svårare att finna dylika fastigheter, där en ur bostads- och arbetsdriftsynpunkt tillfredsställande förläggning kan anordnas. Under anslaget anvisade medel har därför inte kunnat utnyttjas i den utsträckning, som man från början haft anledning att räkna med. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns en behållning under anslaget av i runt tal 840 500 kronor. Det är inte sannolikt att hela detta belopp i fortsättningen kommer att kunna tagas i anspråk för förut angivna ändamål.

Som framgår av fångvårdsstyrelsens i förevarande sammanhang redovisade framställning föreligger sedan länge trängande behov av att ersätta den vid kolonien Smälteryd befintliga ladugårdsbyggnaden, vilken jämte den till kolonien hörande jorden är invärderad som jordbruksegendom, med en ny byggnad. Om riksdagen icke har någon erinran häremot torde behållningen under förevarande anslag lämpligen få utnyttjas även för detta ändamål. I anslutning till vad styrelsen anfört i fråga om övergång till krea-

turslöst jordbruk eller till s. k. lösdrift vid kolonien vill jag framhålla, att en ändring i den nuvarande driftsformen skulle minska arbetstillfällena för de intagna och nödvändiggöra inrättande av andra arbetsgrenar.

Riksdagen har medgivit att behållningen under anslaget må disponeras intill utgången av innevarande budgetår. Samma medgivande torde böra utverkas för budgetåret 1961/62.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att vid utgången av budgetåret 1960/61 förefintlig behållning å det för budgetåret 1956/57 uppförda investeringsanslaget Förvärv av fångkolonier må disponeras intill utgången av budgetåret 1961/62.

Statens allmänna fastighetsfond

[2] Vissa byggnadsarbeten för fångvården

För ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1960/61 anvisats ett investeringsanslag av 12 000 000 kronor.

I. *Förslag av fångvårdens byggnadskommitté*

A. Fångvårdens byggnadskommitté har (skr. 28/6 1960) till fullföljande av Kungl. Maj:ts uppdrag den 23 oktober 1959 framlagt förslag till åtgärder för att fångvårdsanstalten i Hälsingborg, vilken är inrymd i vissa ledigställda kaserner m. m. vid förutvarande K 2 i staden och nu har 170 platser för vanligt fångförvar, skall kunna användas som provisorisk anstalt för ytterligare 120 intagna.

Enligt den föreslagna byggnadsplanen skall logementsavdelningen och angränsande bostadslägenheter i bottenplanet av kasern II omändras, så att där kan inrymmas mottagningsavdelning med 15 enkelrum, sjukavdelning med 13 sängplatser, behandlingsavdelning (läkare och tandläkare), besöksavdelning, expeditionslokaler, pentry och biutrymmen. I en var av logementsavdelningarna med angränsande bostadslägenheter en och två trappor upp inredes en allmän förläggningsavdelning bestående av 13 enmans- och 12 tremansrum. Vidare anordnas där dag- och matrum, serveringskök, samtalsrum, klädvårdsrum, fritidsverkstäder, bordtennisrum, expeditionslokaler och biutrymmen. I vindsvåningen inredes lektionssal, studierum och förrådslokaler. För den utvidgade arbetsdriften uppföres en ny fabriksbyggnad (ca 2 600 m²) för träindustri. Kokhusbyggnaden iordningställes till mekanisk verkstad och i ridhuset inredes lagerlokaler m. m. Vidare måste omslutningsplanket och nätstängslet erhålla ny sträckning.

Byggnadskostnaderna för om- och nybyggnadsarbetena har av byggnadsstyrelsen efter prisläget den 1 juli 1959 beräknats till 4 350 000 kronor, varav 1 800 000 kronor för ombyggnad av kasern II, 2 200 000 kronor för ny fabriksbyggnad och ombyggnad av kokhus och ridhus samt 350 000 kronor för kom-

plettering av omslutningsplank och yttre arbeten. Kostnaderna för erforderlig komplettering av anstaltsutrustningen har av kommittén beräknats till 1 350 000 kronor, varav 625 000 kronor för inventarier m. m. och 725 000 kronor för maskin- och verktygsutrustning m. m.

I anslutning till det framlagda förslaget anför kommittén, att en av dess experter, fångvårdsdirektören Svensson vid södra anstaltsgruppen, vid beredningen av förevarande ärende uttalat, att han icke ansett att ytterligare platser nu erfordrades inom denna grupp. Icke ens under högbeläggning fanns inom gruppen tillräckligt antal av typen »mellanklientel» att placera på en med ca 120 platser utvidgad Hälsingborgsanstalt. Under hänvisning härtill framhåller kommittén, att en ökning av platsantalet vid anstalten skulle med fortsatt tillämpning av gällande vårdform få till följd att till anstalten finge i betydande omfattning hänvisas intagna från andra anstaltsgrupper företrädesvis den östra. Ett sådant förfarande måste ur vårdsynpunkt anses mindre lämpligt och det skulle därjämte medföra vissa olägenheter och ökade kostnader i fråga om fångtransporter, de intagnas permissionsresor och de anhörigas besöksresor m. m. Ej heller finner kommittén det ur säkerhetssynpunkt försvarligt att till Hälsingborgsanstalten hänvisa ett väsentligt svårare klientel från södra anstaltsgruppen. Byggnadskostnaderna vid utvidgningen av anstalten uppgår till i runt tal 35 000 kronor per plats. Enligt kommitténs mening kan det icke vara rimligt att nedlägga så stora kostnader på en provisorisk anstalt av ifrågavarande anslag. Under åberopande av det anförda finner sig kommittén icke böra tillstyrka, att en utvidgning av fångvårdsanstalten i Hälsingborg nu kommer till stånd.

Yttrande över A

Byggnadsstyrelsen, som för fångvårdens byggnadskommittés räkning projekterat och beräknat kostnaderna för den ifrågasatta utbyggnaden av anstalten i Hälsingborg, har för sin del icke något att erinra emot kommitténs uppfattning i frågan om att utbygga anstalten.

B. Fångvårdens byggnadskommitté har (skr. 29/8 o. 17/10 1960) beträffande övriga byggnadsföretag, vilka uppdragits åt kommittén, efter samråd med byggnadsstyrelsen framlagt följande investeringsplan för budgetåret 1961/62.

1. Anstalterna Mariefred, Hällby och Skogome	95 000
2. Centralanstalten Hall	1 000 000
3. Anstalterna Tidaholm (etapp II) och Norrtälje (etapp II)	4 650 000
4. Kvinnoanstalten Hinseberg	874 000
5. Centralanstalt i Kumla	9 000 000
6. Centralanstalt i Stockholmstrakten	250 000
7. Kommitténs förvaltningskostnader	300 000
Summa kronor	16 169 000

Motiv

1. Uppförandet av en beslutad gymnastik- och idrottshall vid vardera anstalten Mariefred och Hällby är avsett att påbörjas i oktober 1960. Övriga byggnadsarbeten är avslutade med undantag för viss ombyggnad av mangårdsbyggnaden vid Mariefredsanstalten, (fritidslokaler m. m. för personalen) vilka likaledes är avsedda att påbörjas vid nämnda tidpunkt. På grund av byggnadskostnadsstegringen erfordras med hänsyn till nyssnämnda återstående arbeten en uppräkning av kostnadsramarna för Mariefredsanstalten från 6 780 000 till 6 825 000 kronor och för Hällbyanstalten från 6 930 000 till 6 960 000 kronor. Medelsförbrukningen intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 6 780 000 kronor i Mariefred och 6 930 000 kronor i Hällby. För budgetåret 1961/62 förutses en förbrukning av återstående belopp 45 000 resp. 30 000 kronor.

I Skogomeanstaltens närhet har nyligen färdigställts sex tjänstebostäder. Övriga byggnadsarbeten är sedan en längre tid tillbaka avslutade. Totalkostnaderna för hela anstalten, vilka år 1959 beräknades till 3 255 000 kronor, torde med hänsyn till byggnadskostnadsstegringen för nyssnämnda bostäder få uppräknas till 3 275 000 kronor. Medelsförbrukningen intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 3 255 000 kronor. För budgetåret 1961/62 förutses en förbrukning av återstående belopp 20 000 kronor.

2. Kostnaderna för Hallanstaltens utbyggnad, som år 1959 angavs till 15 700 000 kronor, beräknas nu till 21 500 000 kronor. Ökningen hänför sig till den allmänna byggnadskostnadsstegringen samt till kostnaderna för en planerad ny 72-mannapaviljong — kostnadsberäknad till ca 2 400 000 kronor — och i samband därmed en väsentligt utökad tvätterianläggning ävensom erforderlig utvidgning av reningsverk m. m. Medelsförbrukningen till och med den 30 juni 1961 uppskattas till 6 949 000 kronor och för budgetåret 1961/62 till 5 000 000 kronor. Av sistnämnda belopp har riksdagen redan anvisat 4 000 000 kronor.

3. Kungl. Maj:t har genom beslut den 18 december 1959 uppdragit åt kommittén att inkomma med förslag till uppförande vid vardera anstalterna Norrtälje och Tidaholm av ytterligare två förläggningsbyggnader, var och en inrymmande 40 platser, jämte erforderliga verkstadsutrymmen. Efter verkställd utredning och projektering i samråd med byggnadsstyrelsen har kommittén (skr. 17/10 1960) överlämnat ritningar till nämnda byggnadsobjekt. Vid utformningen av de nya 40-mannapaviljongerna har kommittén tagit särskild hänsyn till erfarenheterna från de redan färdigställda paviljongerna vid de båda anstalterna. Under den tid nyssnämnda anstalter varit i bruk har det visat sig, att tillräckliga möjligheter ej stått till buds att tillfredsställande omhänderta svårbehandlade intagna. Kommittén har vidare framhållit att med ökat platsantal följer också behov av ytterligare mottagnings- och isoleringsceller. Nu angivna förhållanden har föranlett kommittén att utarbeta förslag till nya specialavdelningar vid vardera anstalten att inrymmas dels i en befintlig halvöppen 20-mannapaviljong och dels i en nybyggd specialavdelning. Specialavdelningarna skall vid vardera

anstalten omfatta tio kombinerade bostads- och arbetsrum, tio bostadsrum med separata arbetsrum samt sex isoleringsrum. Befintliga fyra isoleringsrum i varje administrationsbyggnad föreslås i fortsättningen skola användas som mottagningsrum.

I fråga om arbetsdriften har kommittén räknat med följande utökning.

Arbetsgren	Antal platser	
	Norrtälje	Tidaholm
Mekaniskt arbete	30	—
Båtbyggeri	20	—
Snickeri	—	30
Tältfabrikation	—	20
Bokbinderi och pappersvaruarbete (specialavd.)	20	20
Arbetsterapi (mott.avd.)	4	4
Ekonomiarbete	10	10
Summa	84	84

Kostnaderna för om- och nybyggnadsarbetena har av byggnadsstyrelsen efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 4 100 000 kronor vid Norrtälje och till 4 200 000 kronor vid Tidaholm enligt följande fördelning.

Byggnadsobjekt	Norrtälje	Tidaholm
Två nya 40-mannapaviljonger	1 560 000	1 560 000
Ombyggnad av 20-mannapaviljong	30 000	30 000
Nybyggnad av specialavdelning	360 000	360 000
Utbyggnad av verkstäder	1 750 000	1 850 000
Yttre arbeten	400 000	400 000
Summa kronor	4 100 000	4 200 000

Medelsförbrukningen intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 1 825 000 kronor vid vardera anstalten. För budgetåret 1961/62 förutses en förbrukning av återstående belopp, för Tidaholm 2 375 000 kronor och för Norrtälje 2 275 000 kronor.

4. Genom nyssnämnda beslut den 18 december 1959 har Kungl. Maj:t även uppdragit åt byggnadskommittén att inkomma med förslag till uppförande vid kvinnoanstalten Hinseberg av ytterligare två slutna avdelningar för vardera tio intagna. Efter verkställd utredning och projektering i samråd med byggnadsstyrelsen har kommittén (skr. 17/10 1960) överlämnat ritningar till förenämnda byggnadsobjekt. Kommittén har samtidigt förklarat sig icke vara beredd att nu framlägga slutligt förslag till den av platsantalets ökning betingade ändringen av arbetsorganisationen. Kostnaderna för uppförande av de två nya förläggningsbyggnaderna har av byggnadsstyrelsen efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till sammanlagt 520 000 kronor. I förra årets statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 24, s. 9) upptogs kostnaderna för om- och nybyggnadsarbetena vid anstalten — här inräknat nämnda nya paviljonger — till 5 300 000 kronor. En höjning av kostnadsramen till 6 100 000 kronor torde bli erforderlig beroende på dels byggnadskostnadsstegringen, dels vissa icke tidigare förutsedda

arbeten och dels utökningen av arbetsorganisationen. Medelsåtgången intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 5 226 000 kronor. För budgetåret 1961/62 förutses en förbrukning av 874 000 kronor.

5. Projekteringsarbetet för den nya centralanstalten i Kumla med omkring 450 platser har nu fortskridit så långt, att byggnadsarbetena för den första etappen — allmänna avdelningar, administrationsbyggnad, verkstäder och panncentral — torde kunna påbörjas våren 1961. De totala anläggningskostnaderna för anstalten har inom byggnadsstyrelsen uppskattats till cirka 25 000 000 kronor efter prisläget den 1 juli 1960. Detaljerat förslag till anstaltens utformning har kommittén för avsikt att ingiva till Kungl. Maj:t senare under hösten 1960. Medelsförbrukningen intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 3 607 000 kronor. För budgetåret 1961/62 torde, därest byggnadsarbetena skall kunna drivas rationellt, erfordras 9 000 000 kronor.

6. I enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag pågår undersökning om ny förläggningsplats för den planerade centralanstalten i Stockholmstrakten. Så snart undersökningen slutförts, kommer resultatet att redovisas för Kungl. Maj:t. Kommittén räknar icke med att några egentliga byggnadsarbeten kan påbörjas förrän hösten 1962. För fortsatt projektering och förberedande byggnadsåtgärder erfordras — utöver tidigare för projekteringsändamål anvisade 315 000 kronor gemensamt för denna anstalt och centralanstalten i Kumla — 250 000 kronor för budgetåret 1961/62.

7. Kostnaderna för kommitténs egen verksamhet utgjorde budgetåret 1959/60 241 000 kronor. För budgetåret 1961/62 beräknar kommittén ett belopp av 300 000 kronor.

II. *Förslag av fångvårdsstyrelsen*

Fångvårdsstyrelsen har (skr. 25/8 och 15/10 1960) hemställt, att anslaget — såvitt avser av styrelsen föreslagna byggnadsobjekt — uppföres med 30 150 000 kronor enligt följande fördelning.

1. Nya 120-mannaanstalter	29 500 000
2. Paviljong för tvångsarbetare vid kvinnoanstalten Hinseberg	400 000
3. Personalbostadshus vid kolonier	250 000
Summa kronor	30 150 000

Motiv

1. Vid sina anslagsberäkningar för bugetåret 1961/62 har fångvårdsstyrelsen utgått från att 700 nya anstaltsplatser kan komma att erfordras för att möta den väntade toppbeläggningen under budgetåret. Styrelsen tänker sig, att sammanlagt sex nya öppna 120-mannaanstalter skall uppföras för de räjonger, där trycket kan väntas bli störst. Styrelsen avser att efterhand underställa Kungl. Maj:t förslag till lokalisering av anstalterna.

Styrelsen har sedermera (skr. 15/10 1960) överlämnat ett slutligt utformat förslag till uppförande av en sådan anstalt i Tillberga kommun, Västmanlands län. Styrelsen föreslår, att denna anstalt uppföres i stället för det

av fångvårdens byggnadskommitté avstyrkta projektet om utbyggnad av Hälsingborgsanstalten (jfr p. I A.). Den föreslagna anstalten är avsedd att mottaga manliga intagna inom östra anstaltsgruppen, vilka kan förväntas iakttaga ett gott uppförande samt äga vilja och förmåga att anpassa sig till arbetsförhållandena inom en modern, rationellt driven industri. De intagna skall inom ramen för gällande lagstiftning beredas sådana lättnader i anstaltsvistelsen att en förflyttning dit från annan anstalt kommer att framstå som en klar favör.

I fråga om den föreslagna anstaltens läge m. m. har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Tillberga kommun har ca 3 500 invånare. I själva samhället beräknas 1 700—1 800 personer vara bosatta. Samhället är beläget en mil från Västerås och 3,2 mil från Sala vid järnvägslinjerna Stockholm—Västerås och Västerås—Sala—Gävle. I samhället finns tandläkare och distriktssköterska.

Det tilltänkta anstaltsområdet, som innehåller en uppskattad areal av ca 43 000 kvm, är beläget nordost om järnvägsstationen och omedelbart väster om järnvägen till Sala. Området ligger intill kommunens idrottsplats. Då denna vissa tider kan upplåtas för anstaltens intagna, har anstaltsområdet kunnat begränsas. Marken består av åkerjord och lämpar sig enligt företagna grundundersökningar väl för ifrågavarande byggnation.

För marken har kommunen betingat sig ett pris av en krona 50 öre per kvm, motsvarande 65 000 kronor för hela området. Priset måste anses fördelaktigt för köparen. Preliminärt köpeavtal angående markförvärvet har träffats mellan kommunen och fångvårdsstyrelsen.

Kommunen har åtagit sig att på egen bekostnad till anstaltsområdet draga fram vatten- och avloppsledningar. Kommunens kostnader härför har uppskattats till ca 325 000 kronor.

Beträffande anstaltsbyggnaderna har styrelsen med hänsyn till att anstalten skall fungera som elitanläggning inom räjongen eftersträvat ljusa, öppna och moderna arbets- och bostadsförhållanden. Då livet på denna anstalt så mycket som möjligt — icke minst för erhållande av ett gott arbetsresultat — bör efterlikna tillvaron i det fria, är det enligt styrelsens uppfattning av stor betydelse, att detta syfte icke motverkas genom att byggnaderna pressas samman i slutna fängelsekomplex. Av styrelsens redogörelse för den närmare utformningen av anstaltsbyggnaderna inhämtas i huvudsak följande.

Administrationsbyggnaden som är belägen innanför entrén inrymmer centralvaktrum, telefonväxel samt rum för uppsyningsman med god uppsikt över såväl entré som anstaltsområde. Från en entréhall, tillika väntrum, når man vidare rum för läkare samt fyra besöksrum — samtalsrum. Byggnaden innehåller även direktörsrum (tillika sammanträdeslokal för anstaltsnämnden och behandlingskollegiet), assistentrum, rum för kontorsskrivare och biträdespersonal ävensom reservrum. Administrationsbyggnaden är försedd med hel källarvåning, inrymmande inskrivningslokaler, civilförråd, anstaltsförråd, premievaruförråd, personalomklädningsrum samt apparatrum.

De intagna förlägges i tre byggnader, var och en avsedd för 40 intagna. Varje byggnad är uppdelad i fyra avdelningar, var och en med 10 enkelrum på 6 m^2, dagrum, pentry, förråd, toaletter och en dusch. Gemensamt för två avdelningar finns ett klädvårdsrum (entré), bordtennisrum och rum för studiecirklar. Mitt i byggnaden har anordnats en gemensam matsal (tillika

samlingssal, TV-rum) med plats för 40 intagna. Intill matsalen finns ett mindre serveringskök och ett samtalsrum.

Styrelsen har utgått från att färdiglagad mat skall kunna tillhandahållas från annat håll. Underhandlingar härom pågår f. n. mellan styrelsen och de militära myndigheterna. Centralkök behöver därför icke anordnas. För distribution av maten inom anstalten fordras emellertid ett uppbackningskök med förrådsutrymmen och en mindre expedition m. m. Dessa utrymmen erhålles genom att serveringsköket i en av förläggningsbyggnaderna utvidgats. Till detta kök har även knutits en matsal för personalen.

På områdets södra del gränsande intill järnvägslinjen mot Sala uppföres en fabriksbyggnad, innehållande arbetslokaler för dels träindustri (tillverkning av monteringsbara trähus), och dels mekaniskt arbete. Träindustrien är avsedd för 80 man och den mekaniska industrien för 20 man. Byggnaden innehåller — förutom verkstadslokaler — omklädnads- och tvättrum för de intagna, rastrum, expeditioner, förråd m. m. samt panncentral för hela anstalten. Ett stickspår från järnvägslinjen till Sala framdrages längs verkstadsbyggnaden och till den utanför denna belägna brädgården.

Plats har inom området reserverats för en eventuell samlingssalsbyggnad framdeles. I anslutning till denna plats är anordnad en bollplan (träningsplan) med måtten 30 × 50 meter.

Administrations- och förläggningsbyggnaderna uppföres av lättbetong, alternativt som monteringsfärdiga trähus.

Verkstadsbyggnaden uppföres av lättbetong på stomme av strängbetongbalkar.

Byggnadskostnaderna beräknar styrelsen med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1960 till totalt 4 550 000 kronor enligt följande fördelning.

Administrationsbyggnad	275 000
Förläggningsbyggnad I	470 000
Förläggningsbyggnad II + III	880 000
Fabriksbyggnad	2 000 000
Yttre arbeten	775 000
Stängsel	120 000
Stickspår	30 000
Summa kronor	4 550 000

Till jämförelse med dessa kostnader, vilka motsvarar 38 000 kronor per plats, nämnes att byggnadsstyrelsen beräknat kostnaderna för utbyggnaden av den provisoriska Hälsingborgsanstalten till 4 350 000 kronor, vilket med tillägg för prisstegringen från den 1 juli 1959 (8,5 %) gör totalt 4 720 000 kronor. Kostnaderna för maskin- och verktygsutrustning samt för inventarier vid den nya anstalten beräknas av styrelsen till 780 000 resp. 695 000 kronor, medan motsvarande kostnader för Hälsingborgsanstalten av fångvårdens byggnadskommitté angivits till 725 000 resp. 625 000 kronor. Skillnaden förklaras av styrelsen med att det i sistnämnda fall är fråga om en komplettering av redan befintlig utrustning, vilket ställer sig billigare än utrustningen för en helt ny anstalt.

Slutligen upplyses, att förhandlingar pågår mellan styrelsen och Till-

berga kommun angående bostadsförsörjning inom samhället för anstaltens befattningshavare.

Beträffande finansieringen av byggnads- och markkostnaderna för Tillbergaanstalten räknar styrelsen med att härför kan disponeras dels ett belopp av 2,5 milj. kronor, vilket anvisats under anslaget för budgetåret 1960/61 för utbyggnad av Hälsingborgsanstalten, och dels tillgängliga medel under det å driftbudgeten uppförda reservationsanslaget Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.

Byggnadskostnaderna för var och en av de återstående fem 120-mannaanstalterna har, inberäknat centralkök och samlingssalsbyggnad, preliminärt uppskattats till 5 250 000 kronor, vartill lagts 560 000 kronor för personalbostäder och 90 000 kronor för markförvärv. Totalkostnaderna för nämnda fem anstalter beräknas således av styrelsen till (5 × 5 250 000 + 560 000 +90 000) 29 500 000 kronor.

2. Enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. nr 86) skall det kvinnliga alkoholistklientelet vid Växjöanstalten från och med ingången av budgetåret 1961/62 överföras till den vid denna tidpunkt utbyggda vårdanstalten å Brotorp för kvinnliga alkoholmissbrukare. Däremot skall de kvinnliga tvångsarbetare som nu mottages vid Växjöanstalten alltjämt, i avbidan på att lösdriverilagstiftningen omprövas, tagas om hand inom fångvårdsorganisationen. Då avsikten är att omdisponera sistnämnda anstalt helt för manligt klientel, måste särskilt utrymme ordnas för dessa tvångsarbetare. Styrelsen föreslår att en ny paviljong uppföres för ändamålet vid Hinsebergsanstalten. Denna paviljong bör ligga avsides från anläggningen i övrigt. Mark för byggnaden finnes på anstaltens ägor, belägen på ett lämpligt avstånd väster om själva anstaltsområdet. Ehuru antalet kvinnliga tvångsarbetare vanligen icke uppgår till tio, torde likväl paviljongen — för att i en framtid eventuellt kunna utnyttjas för annat ändamål — planeras för detta platsantal. Paviljongen bör vara samma typ som de för fångvårdsklientel avsedda paviljongerna vid anstalten. I en tillbyggnad till paviljongen bör dock inrättas en arbetssal för enklare arbeten. Byggnadskostnaderna för den nya paviljongen (jämte arbetslokal) beräknas till 400 000 kronor.

3. För nya personalbostadshus vid fångvårdens kolonier har för budgetåret 1960/61 beviljats 250 000 kronor. För att kunna fortsätta utbyggnaden av bostadsbeståndet vid kolonierna föreslår styrelsen oförändrad medelsanvisning.

Yttranden över II

Fångvårdens byggnadskommitté har icke funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens förslag till utformning av en öppen 120-mannaanstalt i Tillberga. Beträffande behovet av ytterligare sådana anstalter uttalar kommittén, att det i nuvarande ekonomiska läge kan vara tillrådligt att åtminstone till en början endast uppföra två à tre anstalter av den nya typen. Även om fångantalet icke skulle öka, finns likväl behov av dessa anstalter, då ett antal äldre kolonier och förläggningar enligt vad kommit-

tén inhämtat befinner sig i ett sådant skick, att de så snart som möjligt bör nedläggas. Vidare erinrar kommittén i detta sammanhang om att undersökningar gjorts inom kommittén beträffande uppförande av en s. k. mediumanstalt för 170 intagna. Det har emellertid visat sig att anläggningskostnaderna per plats räknat för en dylik anstalt skulle komma att väsentligt överstiga motsvarande kostnad för den föreslagna Tillbergaanstalten. Ej heller skulle personalkostnaderna, likaledes räknade per plats, komma att bli lägre vid mediumanstalten. På grund härav anser sig kommittén f. n. icke böra framlägga detaljerat förslag till utformning av en mediumanstalt. Kommittén förordar i stället, att Tillbergaanstalten får ersätta nyssnämnda anstalt.

Byggnadsstyrelsen, som yttrat sig över förslaget till anstalt i Tillberga, har från fångvårdsstyrelsen inhämtat att den planerade utformningen av förläggningsbyggnaderna i tre envåningsbyggnader är betingad av en önskan att inom varje byggnad skapa mindre enheter för att därmed bl. a. kunna bättre differentiera klientelet. Mot den rent byggnadstekniska utformningen och grundläggningen av förläggningsbyggnaderna, administrationsbyggnaden och verkstaden har byggnadsstyrelsens byggnadstekniska avdelning haft vissa anmärkningar. Den av fångvårdsstyrelsen angivna byggnadskostnaden, totalt 4 550 000 kronor, har byggnadsstyrelsen funnit för lågt beräknad och föreslår att kostnaderna beräknas till 5 650 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Enligt styrelsen bör vid fortsatt projektering av anstalten hänsyn tagas till de framförda erinringarna. Styrelsen framhåller slutligen, att ifrågavarande byggnadsföretag är av sådan storleksordning att det fortsatta projekterings- och byggnadsarbetet bör utföras genom byggnadsstyrelsens försorg, vilken har erforderlig sakkunskap och erfarenheter från tidigare fångvårdsbyggnader.

Departementschefen

Mot bakgrunden av det stigande fångantalet och anstaltsorganisationens redan förut otillräckliga kapacitet underställde Kungl. Maj:t förra årets riksdag preliminära förslag till vissa byggnadsåtgärder, vilka utvalts så att de snabbt skulle kunna tillföra organisationen nya platser. På grund av det pressade läget begärdes samtidigt bemyndigande för Kungl. Maj:t att sedan erforderliga utredningar verkställts besluta om igångsättande av byggnadsföretagen.

Bland de föreslagna byggnadsåtgärderna ingick en utökning av det tidigare beslutade byggnadsprogrammet för säkerhetsanstalten Hall till att avse ytterligare en 72-mannapaviljong samt på grund därav erforderliga ändringar beträffande utformningen av en i detta program upptagen ny administrationsbyggnad m. m. och av nya arbetslokaler. Åtgärderna innefattade vidare viss utbyggnad av anstalterna Hälsingborg, Norrtälje, Tidaholm och Hinseberg. I sistnämnda sammanhang anmäldes, att Kungl. Maj:t genom beslut den 23 oktober och den 18 december 1959 uppdragit åt fångvårdens byggnadskommitté att skyndsamt utarbeta och inkomma med förslag dels till erforderliga åtgärder för att anstalten Hälsingborg skulle kunna använ-

das som provisorisk anstalt för ytterligare omkring 120 intagna och dels till uppförande vid vardera anstalten Norrtälje och Tidaholm av ytterligare förläggningsavdelningar för 80 intagna inbegripet erforderliga åtgärder för utökning av arbetsdriften. Förslag skulle också utarbetas till utbyggnad av Hinsebergsanstalten med ytterligare två slutna avdelningar för vardera tio intagna.

Statsutskottet (utlåtande nr 100) tillstyrkte de framlagda förslagen utom såvitt gällde Hälsingborgsprojektet, beträffande vilket utskottet inhämtat att vissa betänkligheter yppats inom fångvårdens byggnadskommitté. Utskottet ansåg dock att ett bestämt ställningstagande borde anstå intill dess kommittén fullgjort sitt uppdrag. Med hänsyn till läget ansåg sig utskottet böra tillstyrka att Kungl. Maj:t erhöll befogenhet att på grundval av utredningsresultatet fatta beslut om igångsättande av detta eller annat lämpligare projekt. Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet föreslagit.

I fråga om de fortsatta åtgärderna för att realisera nämnda utbyggnadsprogram får jag anföra följande.

Efter utredning och projektering, som verkställts av fångvårdens byggnadskommitté i samråd med byggnadsstyrelsen, har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 september 1960 uppdragit åt kommittén att för en kostnad av högst 2 400 000 kronor vid säkerhetsanstalten Hall låta uppföra den avsedda nya 72-mannapaviljongen. Beträffande den på grund av platstillskottet nödvändiga utökningen av arbetsdriften har Kungl. Maj:t godkänt ett av kommittén framlagt program för utbyggnad av nuvarande tvätterianläggning till att avse sysselsättning för 80 intagna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan projekteringsarbetet avslutats, fatta beslut i fråga om utförande av denna anläggning. Kostnaderna för anstaltens hela utbyggnad angavs hösten 1959 till 15 700 000 kronor och beräknas nu av kommittén med hänsyn till den allmänna byggnadskostnadsstegringen och den beslutade ökningen av platsantalet till 21 500 000 kronor.

Vad angår den planerade utbyggnaden av anstalterna Norrtälje och Tidaholm har, såsom framgår av den föregående redogörelsen, byggnadskommittén med skrivelse den 17 oktober 1960 efter samråd med byggnadsstyrelsen framlagt förslag till uppförande vid var och en av anstalterna av två förläggningspaviljonger för vardera 40 man ävensom lokaler för utökning av arbetsdriften. Under hänvisning till att tillräckliga möjligheter ej står till buds att vid anstalterna tillfredsställande omhändertaga svårbehandlade intagna samt att med ökat platsantal också följer behov av ytterligare mottagnings- och isoleringsceller har kommittén även framlagt förslag till nya specialavdelningar vid anstalterna att inrymmas dels i befintliga 20-mannapaviljonger och dels i nybyggda paviljonger. Kostnaderna för ifrågavarande om- och nybyggnadsarbeten har efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 4 100 000 kronor för Norrtäljeanstalten och till 4 200 000 kronor för Tidaholmsanstalten. Härav har i båda fallen 390 000 kronor beräknats för specialavdelningarna.

Genom beslut den 2 december 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att för en kostnad av högst 3 710 000 kronor respektive 3 810 000 kro-

nor uppföra de nämnda förläggningspaviljongerna ävensom föreslagna lokaler för utökning av arbetsdriften. Frågan om anordnande av de föreslagna specialavdelningarna har därvid lämnats öppen. Vid anmälan förut denna dag av medelsbehovet under fångvårdsanstalternas avlöningsanslag har jag tillstyrkt fångvårdsstyrelsens förslag om att vissa slutna anstalter omändras till specialanstalter för svårbehandlade intagna. Jag är ej beredd att upptaga frågan om anordnande av sådana platser även vid Norrtälje- och Tidaholmsanstalterna. Däremot torde på grund av platsantalets ökning antalet mottagnings- och isoleringsplatser vid de båda anstalterna böra ökas. Detta synes kunna ske genom att de nämnda befintliga 20-mannapaviljongerna utnyttjas antingen som isoleringsavdelning eller mottagningsavdelning eller som en kombination av bådadera. Oavsett vilket alternativ som väljes måste vissa ändringsarbeten utföras. Det torde få uppdragas åt byggnadskommittén att utreda denna fråga samt inkomma med förslag till erforderliga åtgärder. I avbidan härpå torde de kostnadsramar som angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 2 december 1960 få gälla tills vidare.

Med samma skrivelse den 17 oktober 1960 har byggnadskommittén vidare överlämnat förslag till uppförande av de beslutade två nya förläggningsbyggnaderna vid Hinsebergsanstalten, vars platsantal härigenom kommer att öka från 71 till 91 platser. Kommittén har samtidigt anmält att den icke är beredd att nu framlägga slutligt förslag till den av platsantalets ökning betingade utbyggnaden av arbetsdriften. Kostnaderna för uppförandet av de båda förläggningsbyggnaderna har av byggnadsstyrelsen efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till sammanlagt 520 000 kronor. Genom beslut den 16 december 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att inom ramen för angivna kostnader uppföra de båda byggnaderna.

De totala kostnaderna för om- och nybyggnadsarbetena vid Hinsebergsanstalten, häri inräknat kostnaderna för sistnämnda båda byggnader, upptogs förra året till 5 300 000 kronor. Enligt byggnadskommittén bör kostnadsramen höjas till 6 100 000 kronor på grund av byggnadskostnadsstegring, vissa oförutsedda arbeten samt erforderlig utökning av arbetsdriften. Då kommittén, som förut angivits, ännu inte tagit slutlig ställning till frågan om utformningen av arbetsdriften, torde totalkostnaderna nu böra beräknas till 5 700 000 kronor. Som framgår av vad fångvårdsstyrelsen anfört erfordras att särskilt utrymme anordnas vid Hinsebergsanstalten för det kvinnliga tvångsarbetsklientel, som nu omhändertages vid kvinnofängelset i Växjö. Styrelsens förslag upptar en sluten paviljong av samma typ, som redan finns vid anstalten, samt en särskild arbetslokal i anslutning därtill. Jag har ingen annan erinran mot styrelsens förslag än att byggnaden i syfte att bl. a. minska personalkostnaderna för bevakning bör uppföras i närheten av övriga förläggningsbyggnader på mark, som finns reserverad för en eventuell fortsatt utbyggnad av anstalten. Med anledning av styrelsens förslag torde den nyss angivna kostnadsramen böra höjas med ytterligare 400 000 kronor. Det synes lämpligt att byggnadskommittén erhåller i uppdrag att uppföra även denna byggnad.

Vad slutligen angår den ifrågasatta utbyggnaden av Hälsingborgsanstalten har byggnadskommittén, efter verkställd utredning i samråd med byggnadsstyrelsen, med skrivelse den 28 juni 1960 överlämnat förslag till erforderliga byggnadsåtgärder, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1959 beräknats till 4 350 000 kronor. Emellertid har kommittén uttalat farhågor för att den utökade anstalten icke skulle kunna beläggas med intagna från södra anstaltsgruppen och att detta skulle få till följd att intagna från andra grupper, företrädesvis den östra, finge i betydande omfattning hänvisas dit, vilket i sin tur skulle betyda ökade kostnader för transporter, permissions- och besöksresor. Under åberopande vidare av att det icke kan vara rimligt att nedlägga så stora byggnadskostnader som de angivna på en provisorisk anstalt har kommittén avstyrkt att en utbyggnad av anstalten kommer till stånd. Byggnadsstyrelsen har uttalat, att den för sin del icke har någon erinran mot kommitténs uppfattning.

Fångvårdsstyrelsen har å sin sida föreslagit att i stället för en utbyggnad av Hälsingborgsanstalten skall uppföras en av styrelsen planerad ny öppen anstalt för 120 intagna i Tillberga kommun, Västmanlands län. Denna anstalt, i fråga om vilken styrelsen den 15 oktober 1960 överlämnat ett slutligt utformat förslag, ingår som den första av sex dylika anstalter, vilka styrelsen tänkt sig skola uppföras i syfte att dels förbättra differentieringsmöjligheterna inom de olika räjongerna och dels öka tillgången på platser inför den väntade ökningen av fångantalet. Byggnadskostnaderna för anstalten i Tillberga har styrelsen med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1960 beräknat till 4 550 000 kronor. Om de av byggnadskommittén angivna kostnaderna för utbyggnad av Hälsingborgsanstalten omräknas efter samma prisläge skulle de enligt styrelsen komma att uppgå till 4 720 000 kronor. Fångvårdens byggnadskommitté har icke funnit anledning till erinran mot styrelsens förslag till utformning av anstalten i Tillberga. Däremot har byggnadsstyrelsen framställt vissa erinringar mot den rent byggnadstekniska utformningen och grundläggningen av vissa byggnader. Styrelsen har vidare funnit den angivna byggnadskostnaden för lågt beräknad samt föreslagit att kostnaderna beräknas till 5 650 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

För egen del har jag på grundval av den av byggnadskommittén förebragta utredningen funnit, att Tillbergaprojektet är att föredraga framför den ifrågasatta utbyggnaden av Hälsingborgsanstalten. Härvid har jag även beaktat den betydande kostnad, som en allenast provisorisk förläggning i Hälsingborg enligt de senaste beräkningarna skulle draga jämförda med kostnaderna för en permanent anstalt. Såsom jag anfört vid anmälan av fångvårdsanstalternas avlöningsanslag skulle vidare Tillbergaanstalten med den utformning som styrelsen föreslagit ge möjligheter att pröva delvis nya riktlinjer för den öppna vården, vilket enligt min mening måste anses värdefullt. Jag är dock icke beredd att nu taga ställning till frågan om uppförande av flera sådana anstalter. I fråga om byggnadskostnaderna för Tillbergaanstalten föreslår jag, att kostnaderna tills vidare beräknas till 5 000 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp av 65 000 kronor för förvärv av den mark i Tillberga kommun, varom styrelsen träffat preliminärt avtal

med kommunen. Vid byggandet bör beaktas de erinringar, som byggnadsstyrelsen framställt i fråga om den byggnadstekniska utformningen och grundläggningen.

Samtliga nu nämnda aktuella byggnadsprojekt har planerats med tanke på att de, om intet oförutsett inträffar, skulle kunna färdigställas i början av år 1962. Inräknat de nya platser, som tidigare påbörjad byggnadsverksamhet vid Hinsebergsanstalten kommer att medföra, skulle vid nämnda tidpunkt ytterligare omkring 400 platser kunna stå till anstaltsorganisationens förfogande.

Vad härefter angår de tidigare beslutade centralanstalterna i Österåker och Kumla, vilka är avsedda att i första hand ersätta Långholmsanstalten, anmäldes till förra årets riksdag, att Kungl. Maj:t givit fångvårdens byggnadskommitté nya direktiv i fråga om utformningen av dessa centralanstalter. Enligt dessa direktiv skulle Kumlaanstalten uppföras först samt platsantalet utökas från 270 till omkring 450 platser. Det utredningsarbete som i anledning härav påbörjats av kommittén har fortskridit så långt att ett byggnadsprogram för anstalten nu föreligger. De totala anläggningskostnaderna har av byggnadsstyrelsen numera uppskattats till ca 27 000 000 kronor efter prisläget den 1 juli 1960. Byggnadsföretaget beräknas kunna påbörjas i slutet av år 1961.

Beträffande anstalten i Österåker innebar de nya direktiven i första hand uppdrag åt byggnadskommittén att verkställa undersökning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ny förläggningsplats, sedan det efter närmare undersökningar visat sig att grundförhållandena inom det ursprungligen avsedda anstaltsområdet skulle väsentligt fördyra byggnadskostnaderna. För att möjliggöra förvärv av nytt markområde har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 500 000 kronor. I skrivelse den 8 december 1960 med förslag i fråga om försäljning av det ursprungliga markområdet — till vilket förslag jag torde få anledning återkomma i senare sammanhang — har kommittén upplyst att framställning numera gjorts till kammarkollegiet om att få förvärva ett område av ecklesiastika lönebostället Prästgården 1[1] i Österåkers socken samt att ärendet sedan alla förberedelser avslutats kommer att anmälas för Kungl. Maj:t. Arbetet med projekteringen av anstalten beräknas enligt kommittén pågå under hela nästa budgetår. Medel härför torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få bestridas från investeringsanslaget till vissa projekteringskostnader.

Vad angår anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 räknar jag, med beaktande av de medel som för innevarande budgetår beräknats för de i det föregående omnämnda byggnadsföretagen, icke nu med någon ytterligare medelsanvisning för anstalten Hall. Beträffande utbyggnaden av anstalterna Tidaholm och Norrtälje har byggnadskommittén angivit ett ytterligare medelsbehov av 2 375 000 kronor för Tidaholm och 2 275 000 kronor för Norrtälje. I denna beräkning ingår även de förutnämnda specialavdelningarna, vilka jag icke ansett mig kunna tillstyrka. De av kommittén angivna beloppen torde med hänsyn härtill kunna nedräknas till sammanlagt 3 900 000 kronor. För Hinsebergsanstalten har kommittén anmält behov av en ytter-

ligare medelsanvisning med 874 000 kronor. Då kommittén ännu icke framlagt förslag till den av platsantalets ökning betingade utökningen av arbetsdriften torde detta belopp kunna minskas till 450 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp av 400 000 kronor för den av fångvårdsstyrelsen föreslagna byggnaden för tvångsarbetare. För uppförande av den föreslagna nya anstalten i Tillberga torde i första hand få utnyttjas det belopp av 2 500 000 kronor som för innevarande budgetår anvisats närmast för utbyggnad av Hälsingborgsanstalten. Härutöver torde i enlighet med mitt förslag i fråga om beräkning av kostnaderna böra anvisas 2 565 000 kronor, varav 65 000 kronor för markförvärv. För Kumlaanstalten beräknar jag, utöver det belopp av 3 500 000 kronor som tidigare upptagits under anslaget, ett belopp av 1 000 000 kronor.

För täckande av byggnadskostnadsstegringar vid anstalterna Mariefred, Hällby och Skogome bör beräknas sammanlagt 95 000 kronor.

Vad angår personalbostäder vid kolonier har Kungl. Maj:t ännu icke beslutat om användningen av de medel som för ändamålet anvisats av 1960 års riksdag. Jag räknar icke med någon medelsanvisning härför under nästa budgetår.

Med hänsyn till tidigare erfarenheter kan man icke utesluta möjligheten av en sådan utveckling beträffande fångbeläggningen, att den redan hårt ansträngda anstaltsorganisationen kan behöva förstärkas med kort varsel. För att även i fortsättningen möjliggöra för Kungl. Maj:t att i en sådan situation genom lämpliga åtgärder snabbt öka platstillgången torde under anslaget böra beräknas 1 300 000 kronor. I den mån medlen ej åtgår för det angivna ändamålet torde de få tagas i anspråk för den förut angivna redan beslutade byggnadsverksamheten.

Slutligen torde för kommitténs egen verksamhet för nästa budgetår få beräknas 290 000 kronor.

Enligt vad nu anförts uppgår det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår till (3 900 000 + 850 000 + 2 565 000 +1 000 000 + 95 000 + 1 300 000 + 290 000) 10 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för fångvården* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Margit Hirén

602034 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Ministern för utrikes ärendena anmäler under utrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1961/62 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

1. Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen. I statsverkspropositionen till 1960 års riksdag (bil. 25) lämnades redogörelse för dispositionen under år 1959 av de för budgetåren 1958/59 och 1959/60 till Kungl. Maj:ts förfogande ställda investeringsanslagen för nämnda ändamål. Därvid redovisades ett ännu icke ianspråktaget belopp av 1 231 300 kronor. Från detta belopp har sedermera avräknats 150 000 kronor för projekteringskostnader för den i 1960 års proposition berörda ombyggnaden av sändebudsbostaden och nybyggnaden av ett kansli vid beskickningen i Madrid. Anslaget utvisade sålunda vid utgången av budgetåret 1959/60 en icke disponerad behållning av 1 081 300 kronor.

Sedan för budgetåret 1960/61 anvisats ett belopp av 2 140 000 kronor under detta anslag, stod följaktligen till Kungl. Maj:ts disposition den 1 juli 1960 för hithörande ändamål ett sammanlagt belopp av (1 081 300 + 2 140 000) 3 221 300 kronor. Härtill kommer ett belopp av (150 000 + 350 000) 500 000 kronor, som under budgetåren 1958/59 och 1959/60 förskotterats för utrednings- och projekteringsarbeten m. m. för en ny svensk beskickningsanläggning i Moskva och vilket genom Kungl. Maj:ts beslut

den 2 december 1960 disponerats av det under fonden för förlag till statsverket anvisade investeringsanslaget till Utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm och återförts till förevarande anslag. Totalt står således ett belopp av (3 221 300 + 500 000) 3 721 300 kronor till förfogande under innevarande budgetår.

Av detta belopp har i enlighet med vad som anmäldes i 1960 års statsverksproposition disponerats 450 000 kronor för reglering av återstående utgifter för nybyggnaden i *New Delhi,* som kunnat genomföras inom ramen för de för riksdagen tidigare anmälda kostnadsberäkningarna.

För utredningar angående olika byggnadsföretag har anvisats ytterligare 100 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t anvisat 390 000 kronor för den i 1959 års statsverksproposition berörda nybyggnaden i *Addis Abeba,* där byggnadsstyrelsen verkställt en ingående undersökning rörande beskickningens behov av förbättrade lokaler. I första hand har det därvid visat sig angeläget att snarast möjligt anskaffa nya kanslilokaler som ersättning för de nuvarande ohälsosamma kanslirummen i den statsägda sändebudsbostadens källare. Vidare har man funnit stort behov föreligga av lämplig skrivbiträdesbostad samt ändamålsenliga tvättutrymmen, garage och förrådslokaler i anslutning till sändebudsbostaden. En sanering av bostadsbeståndet för infödda tjänare har även bedömts vara påkallad. En rationell lösning av dessa lokalfrågor har, med hänsyn till de speciella förhållandena på platsen, endast kunnat ernås genom en nybyggnad. Av inte minst ekonomiska skäl har denna byggnad förlagts till den nuvarande beskickningstomten, vars yta uppgår till omkring 5 000 m². Förutom den befintliga sändebudsbostaden kommer tomten således att vara bebyggd med en kanslibyggnad, inrymmande beskickningskansli, skrivbiträdesbostad, garage och förråd samt avskilt uppförda tjänarbostäder. I de friställda källarlokalerna skall inredas tvättstuga m. m.

För förvärv av sändebudsbostad i *Bogotá* har vidare anvisats 490 000 kronor. För beskickningschefen har hitintills förhyrts en mindre villafastighet, vilken med avseende på såväl läge som utrymme och standard varit bristfällig. Beskickningen och andra svenska intressenter i Bogotá har därför ansett angeläget, att en bostad anskaffas för sändebudet. Byggnadsstyrelsen, som verkställt en utredning i frågan, har konstaterat de påtalade bristfälligheterna och i samband härmed undersökt möjligheterna att förhyra en ny bostad. Det har därvid visat sig, att uthyrning av ifrågavarande typ av fastigheter förekommer endast i undantagsfall och då som regel kortfristigt med hyror, som avsevärt överstiger normal räntabilitet. Möjligheterna att i stället förvärva lämplig fastighet har därför undersökts. Bland salufördа objekt har en för sitt ändamål lämplig villafastighet befunnits kunna förvärvas på fördelaktiga villkor. Villan har ett utmärkt läge, är bra disponerad och välbyggd samt inrymmer bibliotek, salong och matsal av passande storlek jämte fem sovrum m. m. Tomten, som omfattar 2 190 m², är välplanerad och har god anslutning till sällskapsrummen. Av anskaffningskostnaden,

490 000 kronor, utgör köpeskillingen 450 000 kronor, medan 40 000 kronor avser kostnader för vissa ändrings- och reparationsarbeten m. m. Köpet har genomförts under december 1960.

För en angelägen till- och ombyggnad av konsulatsfastigheten i *Hamburg* har anvisats ett belopp av 150 000 kronor. För generalkonsulatet disponeras statsägda fastigheten Alsterufer 15, i vilken inrymmes såväl kanslilokaler som bostäder för generalkonsul, vicekonsul och vaktmästare. Under senare år har generalkonsulatets ökade arbetsuppgifter medfört behov av större kanslilokaler för såväl expeditionsutrymmen som väntrum. Den erforderliga utökningen genomföres med ianspråktagande av intilliggande vaktmästarbostad, varvid en ny vaktmästarbostad inredes genom på- och ombyggnad av vindsvåningen.

Beträffande den i 1960 års statsverksproposition berörda tomtfrågan i *Brasilia* har en av de nordiska länderna gemensamt utsedd expert verkställt vissa tekniska och ekonomiska undersökningar av de erbjudna tomterna och deras utnyttjande. I samband härmed har även vidtagits förberedande undersökningar beträffande möjligheterna att uppföra en för de nordiska länderna gemensam, provisorisk kansli- och bostadsbyggnad. Av såväl ekonomiska som praktiska skäl har emellertid ett sådant projekt inte ansetts höra komma till utförande. I avvaktan på en uppgörelse i själva tomtfrågan och planering av de framtida nybyggnaderna har de närmaste årens lokalbehov för svensk del ordnats genom inköp av två fyrarumslägenheter inom en under uppförande varande bostadsfastighet. Lägenheterna skall utnyttjas som kansli och bostäder. De kan i framtiden användas såsom personalbostäder, sedan beskickningens lokalbehov i fråga om kanslilokaler och sändebudsbostad lösts genom nybyggnad på donationstomten. Kostnaderna för förvärv av lägenheterna uppgår till 280 000 kronor.

För den i 1960 års statsverksproposition berörda om- och nybyggnaden i *Madrid*, vilka arbeten beräknas draga en kostnad av omkring 1 500 000 kronor, har för innevarande budgetår reserverats ett belopp av 900 000 kronor.

Resterande medel av det under innevarande budgetår till förfogande stående beloppet, 961 300 kronor, har reserverats för viss iståndsättning av beskickningsfastigheten i Warszawa samt för ifrågasatta tomtköp i Belgrad och Haag.

Som redan anmäldes i 1952 års statsverksproposition är lokalerna för beckickningen i *Belgrad* ur olika synpunkter otillfredsställande. Fortlöpande undersökningar har företagits rörande möjligheterna att anskaffa ändamålsenliga lokaler för beskickningen, varom anmälan gjorts i statsverkspropositionerna åren 1954, 1955 och 1956. I 1957 års statsverksproposition anfördes, att fastighetsfrågan tillsvidare ordnats genom fortsatt förhyrning, varvid avsågs ett tillfälligt arrangemang i avvaktan på en slutgiltig lösning av de aktuella lokalfrågorna. Redan då genomförda utredningar visade att en rationell lösning av beskickningens lokalfråga, avseende såväl kansli som sändebudsbostad och personalbostäder, endast kunde nås genom en ny-

byggnad. Svårigheterna att erhålla lämplig tomt gjorde emellertid, att nybyggnadsalternativet tills vidare måste uppskjutas. Byggnadsfrågan är nu ånyo föremål för prövning, enär möjlighet synes föreligga att förvärva en för här avsett ändamål väl lämpad tomt. Byggnadsstyrelsen utreder för närvarande förutsättningarna för ett eventuellt förvärv. Därest ett tomtköp kan genomföras innevarande budgetår, kommer byggnadsfrågan att sedermera få föreläggas riksdagen.

I 1960 års statsverksproposition anmäldes, att den önskvärda ombyggnaden av sändebudsbostaden i *Haag* inte kunnat påbörjas. Stora svårigheter har visat sig föreligga att inom den befintliga byggnadens begränsade utrymmen genomföra en tidsenlig omdisposition och modernisering av de inom källare och vindar belägna ekonomilokalerna och tjänarbostäderna. Då tomten endast omfattar den bebyggda ytan, kan inte heller tillbyggnader företagas. Det är emellertid inte uteslutet att svenska staten kan förvärva salubjudna grannfastigheter omfattande såväl byggnader som friliggande tomtmark. Genom ett dylikt förvärv skulle man på ett ändamålsenligt sätt kunna definitivt lösa de aktuella lokalfrågorna samtidigt som man erhölle en tomtkonsolidering för den kulturhistoriskt värdefulla beskickningsbyggnaden. Därest ett förvärv kan komma till stånd innevarande budgetår, kommer byggnadsfrågan att sedermera få föreläggas riksdagen.

I början av 1954 förvärvades fastigheten Elsworthy Road 57 i London som bostad för utsänd personal (1955 års statsverksprop. bil. 24 s. 2). Sedan det visat sig att behov av fastigheten inte längre föreligger, har densamma den 7 december 1960 försålts till ett pris av 7 500 pund sterling, d. v. s. omkring 109 000 kronor. Likviden skall tagas till uppbörd i enlighet med gällande föreskrifter.

För budgetåret 1961/62 erfordras i första hand ytterligare omkring 600 000 kronor för den berörda om- och tillbyggnaden inom beskickningsanläggningen i *Madrid*.

För uppförande av en kanslibyggnad vid beskickningen i *Ankara* har 1959 och 1960 års riksdagar anvisat investeringsanslag å sammanlagt 700 000 kronor. Byggnadsarbetena påbörjades i april 1960 och beräknas kunna avslutas om någon månad. Såsom framfördes i 1960 års statsverksproposition (bil. 25 s. 3—4) skulle samtidigt med att en kanslibyggnad uppfördes vissa ombyggnads- och iståndsättningsarbeten utföras inom den nuvarande sändebudsbostaden. För dessa arbeten torde erfordras enligt byggnadsstyrelsens beräkningar högst 300 000 kronor. Arbetena omfattar bl. a. nyinstallation av el-, värme- och sanitetsanläggningar jämte modernisering av kök och serveringsrum, installation av vattenreservoar och reservkraftaggregat, nya servisledningar samt iordningställande av nytillkommande tomtområden jämte inhägnader.

För utredningar angående olika byggnadsföretag torde böra förutses 100 000 kronor.

Förberedande utredningar har vidtagits rörande en upprustning och mo-

dernisering av beskickningsfastigheten i *Budapest*. Inom de närmaste åren erfordras en genomgripande invändig förbättring av byggnaden. Med hänsyn till att en modernisering av den nuvarande fastigheten beräknas draga relativt höga kostnader, undersöker byggnadsstyrelsen för närvarande även de ekonomiska förutsättningarna för en nybyggnad. Jämväl beträffande beskickningen i Budapest kan således ett tomtköp visa sig behöva tillgripas.

Kansliet för beskickningen i *Athen* är för närvarande inrymt i en förhyrd bostadslägenhet. Byggnadsstyrelsen utreder möjligheterna att anskaffa ändamålsenligare lokaler. Det har därvid visat sig, att inköp av lägenhet ur ekonomisk synpunkt ställer sig fördelaktigast. Ett eventuellt förvärv av lämplig lägenhet kan därför bli aktuellt under budgetåret 1961/62.

I 1957 års statsverksproposition anmäldes, att nybyggnadsfrågan i *Dublin* sedermera skulle föreläggas riksdagen. På den år 1957 förvärvade tomten skall svenska staten enligt gällande köpekontrakt påbörja nybyggnad före den 5 mars 1962. På grund av angelägnare investeringsbehov på andra orter har den planerade nybyggnaden tills vidare uppskjutits. Därest en förlängning av tidsfristen för arbetenas kontraktsenliga igångsättande inte kan erhållas, får övervägas, huruvida nybyggnad skall under nästkommande budgetår påbörjas eller om det blir nödvändigt att försälja tomten.

Även andra behov kan bli aktuella under det närmaste budgetåret.

I enlighet med vad som nu anförts föreslår jag, att förevarande investeringsanslag för budgetåret 1961/62 uppföres med ett belopp av 1 500 000 kronor.

Ytterligare uppgifter ägnade att belysa förevarande och följande anslagsfrågor torde, om så befinnes erforderligt, få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

> att till *Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

2. Inköp av tomt för beskickningen i Washington. För närvarande disponeras som kansli för beskickningen i Washington den förutvarande sändebudsbostaden jämte annex, fastigheterna 2247—2249 R Street.

I 1960 års statsverksproposition anmäldes, att frågan om anskaffning av för beskickningens verksamhet rationellt ordnade kanslilokaler aktualiserats.

De utredningar, som sedermera gjorts av byggnadsstyrelsen i samarbete med beskickningen, har bl. a. berört möjligheterna att genom en mindre om- och tillbyggnad av de nuvarande fastigheterna ernå en för de närmaste åren godtagbar lösning av beskickningens lokalfråga. De förslag, som därvid utarbetats, avseende i första hand anordnande av ändamålsenliga lokaler för registratur och arkiv, har förelagts vederbörande amerikanska myn-

digheter i Washington för granskning. Dessa har framhållit, att fastigheterna inte uppfyller de krav som enligt brandskyddsstadga och kommunala föreskrifter ställes på en kontorslokal. Innan frågan om tillstånd till en ombyggnad kan prövas, måste därför huvudfastigheten sättas i sådant skick, att dessa bestämmelser uppfylles. Enligt en preliminär beräkning skulle kostnaderna enbart för brandskyddsåtgärder uppgå till omkring 250 000 kronor. Av myndigheternas yttrande framgår vidare, att det föreligger svårigheter att erhålla tillstånd att uppföra tillbyggnader. Därtill kommer, att fastigheten efter sådana omfattande ändringsarbeten knappast med framgång skulle kunna försäljas såsom bostadshus, ett förhållande som måste anses minska möjligheterna att erhålla ett förmånligt försäljningspris.

Med hänsyn till ovan berörda förhållanden och med beaktande av att fastigheternas planlösning även i övrigt är olämplig för kontorsändamål, har byggnadsstyrelsen inte ansett sig kunna tillstyrka mera omfattande ändringsarbeten inom de nuvarande fastigheterna.

Frågan om en förhyrning av kontorslokaler för beskickningskansliet för en fem- eller tioårsperiod har även prövats av styrelsen men har bl. a. ur ekonomisk synpunkt inte kunnat förordas.

Vissa provisoriska åtgärder, som inte kräver myndigheternas prövning, avses för närvarande att genomföras i fråga om arkivutrymmena, och vidare kommer viss brandskyddsmateriel att anskaffas.

De genom byggnadsstyrelsens utredning konstaterade bristfälligheterna i de nuvarande kanslifastigheterna medför, att en nybyggnad aktualiserats tidigare än vad som förut beräknats. En sådan nybyggnad bör planeras med sikte på att vara färdig inom den närmaste femårsperioden. Styrelsen har tillsammans med beskickningen verkställt vissa förberedande undersökningar i tomtfrågan. Begränsat utbud av tomter och högst varierande priser gör att man måste räkna med att en relativt lång tid kan gå innan ett gynnsamt köptillfälle uppkommer. Vissa preliminära förhandlingar föres f. n. av beskickningen. Jag vill föreslå, att medel ställes till förfogande under nästkommande budgetår för köp av en tomt för beskickningen i Washington. Beräkningar beträffande inköpskostnaden för en dylik tomt är vanskliga att företaga. Jag tillstyrker att för nästa budgetår anvisas 3 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av tomt för beskickningen i Washington* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

3. Utrikesförvaltningens lånefond. 1958 års riksdag beslöt en utökning av ifrågavarande fond med 25 000 kronor. Redogörelse för fondens konstruktion och ändamål har lämnats i 1955 års statsverksproposition (bil. 24 s. 5). Med hänsyn till föreliggande lånebehov föreslår jag, att fonden tillföres ytterligare 50 000 kronor. Densamma kommer härefter att uppgå till 325 000 kronor.

Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Utrikesförvaltningens lånefond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

4. Utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm. Den 5 april 1960 meddelade sovjetiska vederbörande, att den tomt, belägen vid Vorobjov-chaussén, som — enligt det svensk-sovjetiska regeringsavtalet den 27 mars 1958 om utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm, inklusive tomtbyte — upplåtits för Sveriges beskickningsbyggnad i Moskva, inte längre kunde ställas till förfogande. Anledningen uppgavs vara, att man varit nödsakad omarbeta stadsplanen för Moskvas sydvästra delar, där ifrågavarande tomt ligger. Som ersättning erbjöds en annan tomt i samma räjong, belägen vid Mosfilm-gatan. Senare erbjöds ytterligare en alternativ tomt i Ostankino-området i stadens norra delar.

Sedan man på sovjetisk sida, trots en bestämd svensk gensaga mot åtgärden beträffande Vorobjov-tomten, förklarat sig inte kunna ändra sitt beslut härom, underrättades sovjetiska vederbörande om att man å svensk sida ansåg sig fritagen från förpliktelserna enligt 1958 års avtal. Man vore dock beredd att upptaga överläggningar med de sovjetiska myndigheterna i syfte att utröna, huruvida förutsättningar funnes att träffa en ny överenskommelse om ömsesidiga beskickningsbyggen, liksom 1958 års avtal baserad på full reciprocitet. Vid dessa förhandlingar borde även dryftas Sveriges krav på ersättning för de förluster som förorsakats svenska staten genom det sovjetiska tomtbeslutet.

De åsyftade förhandlingarna med sovjetiska vederbörande har ännu inte kommit till stånd. En svensk delegation har dock i november 1960 besökt Moskva för att granska och skaffa ytterligare material rörande de erbjudna nya tomterna.

Projekteringen av beskickningsanläggningen i Moskva, som pågått i omkring två år före det sovjetiska beslutet i april 1960, hade helt anpassats efter de speciella förutsättningar som gäller för Vorobjov-tomten, och de för denna tomt upprättade ritningarna torde inte kunna användas för en annan tomt. Man måste därför under alla förhållanden räkna med en bety-

dande tidsförskjutning för den svenska anläggningen, vilken enligt den i februari 1960 reviderade tidsplanen skulle ha påbörjats i augusti 1960. Detta medför motsvarande förskjutning för en sovjetisk anläggning, eftersom projekterings- och byggnadsarbetena för de båda anläggningarna skall bedrivas parallellt.

Innan arbetena på såväl den svenska anläggningen i Moskva som den sovjetiska i Stockholm avbröts som en följd av det sovjetiska tomtbeslutet i april 1960, har för ifrågavarande ändamål förskotterats tillhopa 1 000 000 kronor. På grund av den förutsedda tidsförskjutningen torde för budgetåret 1961/62 någon medelsanvisning inte behöva göras under förevarande investeringsanslag. Jag föreslår, att detta måtte av Kungl. Maj:t för riksdagen anmälas.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Pierre Bothén

Stockholm 1961. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner
601969

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62 och anför därvid följande.

[1] Inledning

Myndigheternas äskanden

Fortifikationsförvaltningen (skr. 26/8, 11/11 och 17/11 1960), flygförvaltningen (15/8 1960), försvarets fabriksstyrelse (15/8 1960) och byggnadsstyrelsen (29/8 1960) hemställer i sina medelsäskanden för budgetåret 1961/62 om investeringsanslag under försvarets fonder med sammanlagt 221,919 miljoner kronor, varav 214,919 miljoner kronor under försvarets fastighetsfond och 7 miljoner kronor under försvarets fabriksfond.

Av de föreslagna investeringarna under fastighetsfonden hänför sig 45,920, 6,6 och 60,15 miljoner kronor till respektive arméns, marinens och flygvapnets delfond och 102,249 miljoner kronor till befästningars delfond.

Under arméns delfond äskar fortifikationsförvaltningen 23,7 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., 11,87 miljoner kronor för lokaler för

försvarets forskningsanstalt, 1,2 miljon kronor för anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt, 1 miljon kronor för anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel och 7,15 miljoner kronor för markförvärv, varav 4,6 miljoner kronor för utvidgning av Prästtomtafältet. För lokaler för flygtekniska försöksanstalten äskar byggnadsstyrelsen 1 miljon kronor.

Under marinens delfond äskar fortifikationsförvaltningen 3,8 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., varav 1,2 miljon kronor för byggnader för radarteknisk utbildning. För flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) äskar ämbetsverket vidare 2,6 miljoner kronor och för markförvärv 0,2 miljon kronor.

Under flygvapnets delfond äskar fortifikationsförvaltningen 8,95 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., varav 5,5 miljoner kronor för byggnadsåtgärder i samband med omorganisationer. Fortifikationsförvaltningen äskar vidare 1,2 miljon kronor för markförvärv. Flygförvaltningen äskar 39,6 miljoner kronor för flygfältsarbeten m. m., 5,8 miljoner kronor för anläggningar för el- och teleutrustning samt 4,6 miljoner kronor för markförvärv för flygfältsarbeten.

De under befästningars delfond äskade medlen avses huvudsakligen för fortsatta arbeten inom de under de olika anslagen upptagna byggnadsprogrammen. Dessutom äskar fortifikationsförvaltningen medel för påbörjande av tre centrala förrådsgrupper för ammunition samt för projektering av fortifikatoriska anordningar för ett kustrobotbatteri. För markförvärv för befästningar äskas 3,7 miljoner kronor.

Under försvarets fabriksfond äskar fabriksstyrelsen 2,5 miljoner kronor för maskinanskaffningar och 4 miljoner kronor för byggnadsarbeten, varav 2,4 miljoner kronor för fortsatt utbyggnad av sammansättningsverkstad för ammunition. Vidare äskar fabriksstyrelsen 0,5 miljon kronor för anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätteri för västra Sverige.

Fortifikationsförvaltningen anför i fråga om äskandena för kasernbyggnader m. m. under arméns, marinens och flygvapnets delfonder i huvudsak följande.

Till grund för äskandena rörande kasernbyggnadsföretag m. m. för arméns vidkommande har legat, bland annat, dels under åren 1958 och 1959 beslutade fredsorganisatoriska förändringar, dels i propositionen 1960: 109 föreslagen utbyggnad vid arméns skolor, dels i propositionen 1960: 142 föreslagen utbyggnad av en för krigsmakten gemensam krigshögskola, dels i propositionen 1960: 110 föreslagna fredsorganisatoriska förändringar, dels i propositionen 1960: 120 föreslagen lokalisering av vissa statliga institutioner, dels för staber och utbildningsanstalter upprättade generalplaner, dels militärbefälhavarnas förrådsplaner på lång sikt och dels underlag för verkstadsplan på lång sikt.

För marinens del föreligger förhållandevis stora behov av förrådsbyggnader för befintlig och beställd materiel ävensom av utbildningslokaler,

främst för radarutbildningen. Flyttningen av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) kommer även att kräva betydande kostnader. Anordnande av ny fredsbas för ubåtar beräknas under de närmaste fem budgetåren komma att kräva stora investeringar.

För flygvapnet erfordras byggnadsåtgärder för genomförande av beslutade fredsorganisatoriska förändringar, fortsatta byggnadsåtgärder för höjande av flygsäkerhetstjänsten, för hangarer och utbildningslokaler, för utbyggnad av bombfällnings- och skjutplatser samt för markstridsutbildningen.

De i förvaltningens äskanden angivna kostnaderna avse, där ej annat särskilt angives, prisläget den 1 januari 1960.

I fråga om medelsäskandena under befästningars delfond anför fortifikationsförvaltningen bland annat följande.

I tidigare medelsäskanden har förvaltningen redogjort för omfattningen av de befästningsanläggningar, som bör byggas ut i fred de närmaste åren. På grund av den betydande eftersläpning, som råder i fråga om investeringsanslagens storlek i förhållande till driftanslagen bland annat för materielanskaffning, har anskaffad materiel icke alltid kunnat utnyttjas. Detta har medfört allvarliga konsekvenser för krigsberedskapen. För att projektering och byggnad av befästningar skall kunna planeras rationellt och samordnas med bland annat materielanskaffning erfordras en investeringsplan. Visst förarbete för en sådan har gjorts genom den av ÖB tillsatta investeringsutredningen.

Kärnvapnens inverkan på befästningsverksamheten har klarlagts i en inom befästningsinspektionen genomförd serie studier. I studierna redogöres för de ökade krav, som måste ställas på befästningar i ett krig, där kärnvapen utnyttjas i taktiskt och strategiskt syfte. Samtidigt måste verkan av konventionella vapen fortfarande beaktas. Uppgiften är alltjämt densamma som tidigare, nämligen att skydda vissa för krigets eller stridens genomförande vitala funktioner samt att underlätta egna truppförbands eldverkan och rörelsefrihet. Planläggning av befästningar grundar sig på en bedömning av den operativa betydelsen av den verksamhet som skall skyddas. På grundval av denna bedömning samt befästningstekniska, konstruktiva och ekonomiska faktorer utformas objekten genom en avvägning mellan spridning och skydd (jämte maskering och skenanläggningar) så att ett ur stridsekonomisk synpunkt optimalt utbyte av insatta resurser erhålles. Med hänsyn till den vapenutrustning, som disponeras i olika länder och den insats, som därför är sannolik, bör våra tyngre befästningar dels skydda mot trotylvapen (motsvarande) och dels ge det skydd mot verkan av kärnvapen, som bedömes önskvärt och möjligt i varje särskilt fall. Äldre anläggningar, som fortfarande har betydelse för försvaret, bör kompletteras så att skyddet blir godtagbart.

De beräknade totalkostnader, vilka i äskandena angives för olika objekt, måste i vissa fall betraktas som preliminära. Genom vapenteknikens (vapensystemens) snabba utveckling kan nya krav komma att ställas på ytterligare fortifikatoriska åtgärder, vilka medför ökade kostnader. De beräknade totalkostnaderna har förts fram till prisläget den 1 januari 1960 genom att hänsyn tagits till de indexändringar, som skett sedan tidigare uppgivna kostnader beräknats. I de fall, där beviljade medel täcker totalkostnaderna, har icke indexökningar medtagits.

Överbefälhavarens yttrande över myndigheternas förslag

Överbefälhavaren anför i yttrande (13/10 1960) över myndigheternas framställningar om anslag för nästa budgetår bland annat följande.

De från försvarsgrensstaberna m. fl. till förvaltningarna under våren 1960 meddelade byggnadsbehoven för budgetåret 1961/62 omfattade cirka 273 miljoner kronor, vartill kom ett antal icke kostnadsberäknade objekt. Dessa preliminära förslag har granskats med hänsyn till möjligheterna att med tillgänglig kapacitet genomföra för de anmälda objekten erforderligt projekteringsarbete i så god tid, att betalningsutfall kunde bedömas sannolikt under budgetåret 1961/62. Undersökningarna visade, att betalningsutfall utöver omkring 210 miljoner kronor icke kunde förväntas. Med anledning härav meddelade överbefälhavaren i direktiven för budgetarbetet, att förslag till äskanden kunde tillstyrkas endast upp till omkring 210 miljoner kronor. De till följd av direktiven inkomna förslagen till äskanden uppgick till 214,619 miljoner kronor, varav 207,619 miljoner kronor under försvarets fastighetsfond och 7 miljoner kronor under försvarets fabriksfond. I anledning av en av överbefälhavaren till Kungl. Maj:t redovisad utredning rörande vissa förrådsförhållanden har överbefälhavaren anmodat fortifikationsförvaltningen att därutöver äska medel för viss förrådsutbyggnad. Fortifikationsförvaltningens förslag till äskanden härvidlag uppgår till cirka 6 miljoner kronor. Det totala investeringsbehovet för budgetåret 1961/62 uppgår sålunda till cirka (215 + 6 =) 221 miljoner kronor. Överbefälhavaren tillstyrker i princip myndigheternas äskanden på sammanlagt cirka 215 miljoner kronor, liksom fortifikationsförvaltningens särskilda medelsframställning på cirka 6 miljoner kronor för viss förrådsutbyggnad.

Departementschefen

För budgetåren 1958/59, 1959/60 och 1960/61 har under försvarsdepartementets kapitalbudget anvisats respektive 117,17, 172 och 168,536 miljoner kronor, vilket inneburit en avsevärd nedskärning av de äskanden, som myndigheterna framlagt.

De av myndigheterna för nästa budgetår äskade anslagen under kapitalbudgeten uppgår till sammanlagt cirka 222 miljoner kronor.

I det föregående har jag i samband med anmälan av fjärde huvudtiteln lämnat en redogörelse för 1960 års försvarskommittés betänkande. Såsom framgår av förenämnda redogörelse har försvarskommittén förordat en samordning av drift- och kapitalbudgeten samt därvid framhållit, att särskilda åtgärder erfordras för att under de närmaste budgetåren kunna åstadkomma en bättre överensstämmelse mellan den verksamhet som finansieras över driftbudgeten och den som bekostas av medel under kapitalbudgeten. Med hänsyn till vad kommittén anfört rörande de statsfinansiella utvecklingstendenserna har kommittén emellertid framhållit, att för de närmaste budgetåren uppmärksamheten borde inriktas på andra åtgärder än anslagshöjningar. Därest kommitténs förslag om en gemensam ram för drift- och kapitalbudgeten med visst årligt tillägg för teknisk utveckling

genomfördes, komme emellertid successivt ett något ökat utrymme att stå till myndigheternas förfogande. Kommittén har i detta sammanhang framhållit, att möjligheterna att tillgodose byggnads- och anläggningsprojekt komme att bli begränsade och nödvändiggöra en sträng angelägenhetsgradering av aktuella projekt. Anordningen med en gemensam ram för drift- och kapitalbudgeten medförde dock, att från år till år förskjutningar kunde ske mellan dessa budgetar.

Såsom jag anfört vid anmälan av fjärde huvudtiteln för nästa budgetår ansluter jag mig till försvarskommitténs förslag om en gemensam ram för drift- och kapitalbudgeten. Inom den av mig i det föregående föreslagna ramen för nästa budgetår räknar jag med att kapitalbudgeten upptages med, inklusive tillägg för teknisk fördyring, 174 miljoner kronor.

Försvarskommittén har, såsom nyss anförts, framhållit att i första hand andra möjligheter än anslagshöjningar bör begagnas för att intensifiera verksamheten under försvarets kapitalbudget, nämligen främst anslagstekniska förändringar och åtgärder för höjande av projekteringskapaciteten. Såsom lämpliga åtgärder har kommittén föreslagit minskning av antalet i riksstaten upptagna anslag och upphävande av bindningar av outnyttjade belopp. Vidkommande outnyttjade belopp har kommittén rekommenderat, att riksdagens bemyndigande utverkas att utnyttja medel som anvisats för visst objekt å kapitalbudgeten såsom investeringsanslag i försvarets fonder för annat objekt, under förutsättning att totalkostnaderna för pågående objekt icke ökas utöver vad som skulle varit fallet därest i stället det ursprungliga objektet påbörjats.

Vid den prövning av dessa frågor som gjorts inom försvarsdepartementet har det visat sig att ytterligare överväganden erfordras i fråga om redovisningen av försvarets befästningar. Med anledning härav utverkade jag den 14 oktober 1960 Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en särskild sakkunnig för prövning av nyssnämnda fråga. Åtskilligt är emellertid att vinna redan genom ett sammanförande av försvarsgrenarnas delfonder. Här må endast pekas på — förutom de redovisningstekniska och administrativa fördelarna — att anvisade underhållsmedel lättare kan utnyttjas på ett sätt som svarar mot aktuella behov. Vidare undvikes den ojämnhet mellan försvarsgrenarna som tidigare förelegat bland annat till följd av att byggnader för gemensamma ändamål upptagits under arméns delfond.

I enlighet med vad försvarskommittén förutsatt har också en översyn av anslagsuppställningen för investeringsanslagen verkställts inom försvarsdepartementet. Det förslag som därvid framkommit och till vilket jag kan ansluta mig innebär, som redovisas i det följande, åtskilliga förenklingar.

De förslag jag nu anser mig böra framlägga innebär i huvudsak följande. I avbidan på resultaten av den påbörjade översynen av redovisningen av försvarets befästningar bör från och med nästa budgetår de hittillsvarande

arméns, marinens och flygvapnets delfonder av fastighetsfonden sammanföras till en gemensam delfond, benämnd Kasernbyggnaders delfond. På sätt närmare angives vid anmälan av de olika anslagsrubrikerna i det följande bör investeringsanslagen i försvarets fastighetsfond, vilka icke avser anläggningar av natur att böra invärderas i befästningars delfond, sammanföras till sex anslagsrubriker, Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål, Byggnadsarbeten för armén, Byggnadsarbeten för marinen, Byggnadsarbeten för flygvapnet, Flygfältsarbeten m. m. samt Markförvärv för övningsfält m. m. Vid utgången av innevarande budgetår kvarstående outnyttjade belopp å de äldre anslagen bör få överföras till motsvarande nya anslag. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t erhåller riksdagens bemyndigande att utnyttja dessa i enlighet med vad försvarskommittén angivit.

I fråga om befästningars delfond är jag icke för närvarande beredd föreslå någon principiell förändring beträffande anslagsuppställning m. m. Det omedelbara behovet av ett sammanförande minskar också något vid genomförande av vad 1960 års försvarskommitté föreslagit beträffande befogenhet för Kungl. Maj:t att utnyttja outnyttjade belopp m. m. Jag biträder kommitténs förslag och återkommer i det följande med hemställan i ämnet.

Beträffande projekteringskapaciteten för militära objekt framhåller försvarskommittén att det är ofrånkomligt att nya vägar för höjning av denna kapacitet undersökes i samband med nu pågående översyn genom 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga av fortifikationsförvaltningens organisation. I samband härmed erinrar kommittén om vikten av att tillgänglig projekteringskapacitet utnyttjas effektivt och för objekt som i första hand bör komma till utförande. En plan för de byggnads- och anläggningsobjekt som bedömes kunna komma till utförande under de närmaste åren synes böra uppgöras. Kommittén erinrar även om betydelsen med hänsyn till sysselsättningsberedskapen av att ha tillgång till en reserv av färdigprojekterade objekt.

I likhet med försvarskommittén anser jag, att fortifikationsförvaltningens projekteringskapacitet snarast bör höjas. Med hänsyn till pågående översyn av ämbetsverkets organisation är jag emellertid icke beredd att nu framlägga förslag i ämnet. Jag vill i detta sammanhang framhålla angelägenheten av att en plan för byggnads- och anläggningsobjekt för de närmaste åren snarast upprättas av vederbörande myndigheter. Jag vill även framhålla vikten av att projekteringsverksamheten bedrives så att tillgång finnes till en reserv av lämpliga färdigprojekterade objekt, vilka är av den angelägenhetsgrad att de bör komma till utförande under de närmaste åren och som snabbt kan igångsättas när så ur arbetsmarknadssynpunkt erfordras.

Vid bifall till i det följande framlagda förslag om anvisande eller beräknande av investeringsanslag för budgetåret 1961/62 uppgår totalbeloppet

till 174 miljoner kronor, varav 81,9 respektive 88,1 miljoner kronor under kasernbyggnaders och befästningars delfond av försvarets fastighetsfond och 4 miljoner kronor under försvarets fabriksfond. Mitt förslag innebär således, att de sammanlagda anslagsbeloppen under försvarets fonder ökas från 168,536 miljoner kronor för innevarande budgetår till 174 miljoner kronor för budgetåret 1961/62 eller med 5,464 miljoner kronor. Härvid är dock att märka, att ifrågavarande anslagsbelopp för innevarande budgetår bör ökas med 1,464 miljon kronor till 170 miljoner kronor, enär det för budgetåret 1960/61 till anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt anvisade investeringsanslaget minskades med detta belopp i samband med att anslag anvisades under fonden för låneunderstöd till lån för värmeförsörjningen vid försvarets forskningsanstalt m. m. Anslagen till investeringar för försvaret ökar alltså i verkligheten med 4 miljoner kronor.

Huvudparten av de äskade anslagen avses liksom förut för flygfältsarbeten och fortsatt utbyggnad av skyddade utrymmen av olika slag (förråd för ammunition och drivmedel, fullträffsäkra uppehållsplatser, fortifikatoriska anordningar för vapenmateriel och radarutrustning samt fortsatt utbyggnad av Muskövarvet). — Ett icke obetydligt investeringsbehov för genomförande av beslutade fredsorganisatoriska förändringar vid armén och flygvapnet måste också tillgodoses.

Inom den ram för investeringsverksamheten inom försvaret, som för nästa budgetår står till förfogande, blir det icke möjligt att annat än i relativt ringa utsträckning påbörja nya byggnadsföretag av större omfattning.

Under kasernbyggnaders delfond beräknar jag dock medel för att möjliggöra ombyggnad av krigsskolan på Karlberg och påbörjande av en ubåtsbas vid Vitså i anslutning till Bergaskolorna samt under befästningars delfond påbörjande av tre centrala förrådsgrupper för ammunition och projektering av fortifikatoriska anordningar för ett kustrobotbatteri. Anslagen avses i övrigt huvudsakligen för fullföljande av företag, som igångsatts under de senare åren.

Anläggningarna under befästningars delfond kräver i regel ett flertal år innan de kan färdigställas. De för riksdagen anmälda kostnaderna för dessa anläggningar har därför fortlöpande måst justeras på grund av stegringen i byggnadskostnaderna. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar har emellertid ökat även av andra orsaker, såsom ändrat utförande av anläggningen på grund av tekniska skäl, ökade krav på säkerhetsåtgärder m. m. Även beträffande objekt under kasernbyggnaders delfond har i några fall, där arbetena sträcker sig över ett flertal år, kostnadsfördyringar uppstått på grund av stegringar i byggnadskostnaderna.

Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att alla ansträngningar göres för att hålla nere kostnaderna för statliga byggnadsföretag. Möjligheterna till kostnadsbesparingar måste noggrant beaktas vid såväl

planering som utförande av de olika byggnadsföretagen under de i det följande upptagna investeringsanslagen.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna vad i det föregående föreslagits beträffande sammanföring av arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond till en gemensam delfond, benämnd kasernbyggnaders delfond,

dels godkänna vad jag i det föregående föreslagit beträffande utnyttjandet av investeringsanslagen under försvarets fonder.

Försvarets fonder

A. FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

Kasernbyggnaders delfond

[2] **Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]10 600 000	[2]7 419 467	[3]8 142 873
1960/61	[4]10 036 000		
1961/62 (förslag)	10 000 000		

[1] Avser anslagen Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt, Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt och Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel.
[2] Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.
[3] Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.
[4] Avser de under 1) nämnda anslagen jämte anslaget Anordnande av lokaler för flygtekniska örsöksanstalten.

1960 års riksdag har för budgetåret 1960/61 anvisat 7 036 000 kronor till Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt, 500 000 kronor till Anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt, 1 000 000 kronor till Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel och 1 500 000 kronor till Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget till Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt uppföres med 11 870 000 kronor, anslaget till Anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt med 1 200 000 kronor och anslaget till Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel med 1 000 000 kronor. Vidare hemställer fortifikationsförvaltningen att under anslaget till Vissa byggnadsarbeten för armén upptages ett belopp av 1 000 000 kronor för lokaler för gemensam krigshögskola.

De för anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt av fortifikationsförvaltningen äskade medlen avses för i det följande angivna byggnadsföretag m. m.

Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Nybyggnad inom kvarteret Garnisonen (etapp 2)	6 564 000
FOA Ursvik	
Nybyggnad av laboratorie- och kontorslokaler för explosivämnesforskningen	500 000
Nybyggnad av verkstad och ritkontor	1 400 000
Komplettering av anläggningar för elkraft och belysning m. m.	400 000

Nybyggnad av vägar samt utvändiga ledningar	100 000
Tillbyggnad av laboratorium för fjärrstyrda kemiska arbeten	250 000
Tillbyggnad av laboratorium för halvskaletekniska arbeten m. m.	400 000

FOA 2

Nybyggnad av vägar	106 000
Utbyggnad av el-, signal- och telefonnät	250 000
Nybyggnader för krutforskning	700 000
Nybyggnader för raketforskning	700 000
Utökning av värmeförsörjningen samt omläggning och utökning av avloppssystemet	100 000

FOA 3

Nybyggnad av försöksstation	100 000
Nybyggnad av radarmätstation	300 000
Summa kronor	11 870 000

Beträffande nybyggnaden i kvarteret Garnisonen anmäler fortifikationsförvaltningen, att totalkostnaden för byggnadsföretaget beräknas till 26 000 000 kronor, varav hittills 19 436 000 kronor anvisats. Då byggnaden i sin helhet beräknas bli färdigställd våren 1962 erfordras att (26 000 000— 19 436 000 =) 6 564 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62 för slutlikvidering av kostnaderna.

De för anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt av fortifikationsförvaltningen äskade medlen avses för nybyggnad av vissa kontors- och förrådslokaler för anstaltens centrala del. Kostnaderna härför uppskattas till 1 200 000 kronor och byggnaderna beräknas kunna helt färdigställas under budgetåret 1961/62.

För anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel har 1959 och 1960 års riksdagar anvisat 1 500 000 kronor för nybyggnad av centralförråd inom III. militärområdet. De medel, som äskats för budgetåret 1961/62, avses för nybyggnad av ett centralförråd inom VI. militärområdet. Kostnaden för detta förråd har uppskattats till 1 000 000 kronor.

För lokaler för gemensam krigshögskola (etapp 2) har fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår äskat medel under anslaget Vissa byggnadsarbeten för armén. Fortifikationsförvaltningen anmäler, att för ifrågavarande skola, vilken enligt föreliggande planer skall förläggas till f. d. Svea artilleriregementes etablissement i Stockholm, bör tagas i anspråk följande byggnader inom etablissementet, nämligen kanslihuset, västra och östra kasernerna samt gymnastikbyggnaden. Totalkostnaden för iordningställande av lokalerna beräknas till 4 000 000 kronor, varav 2 000 000 kronor belöper på arbeten av investeringsnatur och återstoden på arbeten av underhållsnatur. För budgetåret 1960/61 har 500 000 kro-

nor kunnat anlitas för påbörjande av investeringsarbeten för ifrågavarande ändamål. För nästa budgetår erfordras ytterligare 1 000 000 kronor för arbeten av investeringsnatur.

Byggnadsstyrelsen hemställer i skrivelse den 29 augusti 1960, att för nästa budgetår anslaget till Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten uppföres med 1 000 000 kronor.

De under sistnämnda anslag äskade medlen avses för fortsatta byggnadsarbeten för en supersonisk—hypersonisk högtrycksanläggning. Kostnaderna för ifrågavarande anläggning har, såsom framgår av 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 13) beräknats till 3 600 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959, varav 600 000 kronor med hänsyn till anläggningens speciella karaktär beräknats kunna tagas i anspråk av medel, som anvisats å driftbudgeten för anskaffning av ifrågavarande anläggning.

Byggnadsstyrelsen anmäler i sin förenämnda skrivelse, att byggnadsarbetena för ifrågavarande anläggning icke kommer att kunna påbörjas förrän våren 1961 med hänsyn till vissa tidsfördröjande utredningar, som måst vidtagas på grund av byggnadens specifika karaktär. På grund av allmänna kostnadsstegringar har byggnadskostnaden stigit med 300 000 kronor till 3 300 000 kronor. För budgetåret 1961/62 anser byggnadsstyrelsen en medelsanvisning av 1 000 000 kronor tillräcklig och avser att för budgetåret 1962/63 äska medel för byggnadsarbetenas slutförande.

Departementschefen

Såsom i det föregående anförts bör medel för byggnadsföretag för gemensamma ändamål, vilka tidigare upptagits såsom särskilda anslag under arméns delfond, fortsättningsvis sammanföras under en anslagsrubrik, Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål. De tidigare anslagen Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt, Anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt, Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel och Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten bör härvid utgå ur riksstaten.

Under anslagsrubriken Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål bör för budgetåret 1961/62 anvisas sammanlagt 10 000 000 kronor. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för dels fortsättande av arbeten som påbörjats under tidigare budgetår dels för utförande eller påbörjande av de angelägnaste av de övriga i fortifikationsförvaltningens förslag till medelsäskanden angivna objekten, ävensom av företag i övrigt vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kronor. Jag förutsätter emellertid, att föreslagna kontors- och förrådslokaler för försvarets radioanstalt samt centralförråd för sjukvårdsmateriel icke nu skall komma till utförande samt att medelstilldelningen för byggnadsarbetena inom kvarteret Garnisonen icke kan få den omfattning som fortifikationsförvaltningen angivit.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

[3] Byggnadsarbeten för armén

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]17 400 000	[2]13 531 269	[3]16 046 947
1960/61	[1]19 200 000		
1961/62 (förslag)	22 500 000		

[1] Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m.m., Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar, Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Förråd för armén och Vissa byggnadsarbeten för armén.
[2] Avser nettoutgiften å de under [1]) nämnda anslagen.
[3] Avser behållningen å de under [1]) nämnda anslagen.

1960 års riksdag har för budgetåret 1960/61 under arméns delfond av försvarets fastighetsfond anvisat 2 000 000 kronor till Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., 400 000 kronor till Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar, 1 300 000 kronor till Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, 7 000 000 kronor till Förråd för armén och 8 500 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten för armén.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten uppföres med 2 000 000 kronor, anslaget Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar med 300 000 kronor, anslaget Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen med 1 500 000 kronor, anslaget Förråd för armén med 7 500 000 kronor och anslaget Vissa byggnadsarbeten för armén med 11 400 000 kronor eller med tillhopa 22 700 000 kronor.

De under anslaget Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. äskade medlen avses för olika smärre byggnadsarbeten av investeringsnatur för armén.

Anslaget Vissa skyddsanordningar för arméns anläggningar avses dels för brandskyddsåtgärder såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar, anläggande av branddammar m. m., dels för byggnadsåtgärder för att minska inbrottsriskerna vid arméns anläggningar.

Anslaget Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen avses huvudsakligen för arbeten med iordningställande av lektionssalar m. m. på kasernvindar eller inom byggnader, som bör få ändrad användning.

De under anslaget **Förråd för armén** äskade medlen avses för i följande förteckning upptagna byggnadsföretag.

Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Krigsförråd för nytillkommen materiel	2 000 000
Krigsförråd för höjande av mobiliseringssäkerheten	2 000 000
Utbildningsförråd för nytillkommen materiel	500 000
Förråd för utbildningsammunition	1 000 000
Smörj- och spolhallar	1 000 000
Anordnande av helikopterbas	200 000
Pjäshallar vid Göta artilleriregemente och Roslagens luftvärnsregemente	800 000
Summa kronor	7 500 000

De under anslaget **Vissa byggnadsarbeten för armén** äskade medlen avses för i följande förteckning upptagna byggnadsföretag, av vilka vissa redan anmälts i fortifikationsförvaltningens äskanden för tidigare budgetår.

Förband m. m.	Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Livregementets grenadjärer	Ombyggnad av sjukhus (etapp 1)	200 000
Livgrenadjärregementet	Nybyggnad av panncentral (etapp 2)	500 000
	Anordnande av läger och utbildningsanordningar vid Prästtomta skjutfält (etapp 2)	4 100 000
Jämtlands fältjägarregemente	Nybyggnad av matinrättning, inkl. ång- och värmecentral (etapp 2)	1 100 000
Göta artilleriregemente	Anordnande av lektionssalar	250 000
	Om- och tillbyggnad av panncentral (etapp 1)	250 000
	Nybyggnad av tygverkstad (etapp 1)	500 000
Karlsborgs luftvärnsregemente	Nybyggnad av skolbyggnad (etapp 3)	600 000
	Anordnande av lektionssalar i pjäshall	100 000
	Anordnande av signalverkstad (etapp 2)	500 000
Krigsskolan	Utbyggnad m. m. vid Karlberg (etapp 1)	1 000 000

Förband m. m.	Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Bodens tygstation	Byggnadsåtgärder för rationalisering av tygmaterielreparationstjänsten i Boden (etapp 3)	1 000 000
Tygförvaltningsskolan	Anordnande av utbildningsverkstäder vid Solvalla (etapp 2)	300 000
IV. militärområdet	Nybyggnad för militärbefälsstaben (etapp 2)	1 000 000
	Summa kronor	11 400 000

Beträffande den föreslagna utbyggnaden vid Karlberg anmäler fortifikationsförvaltningen, att genomförandet av den nya befälsordningen kommer att innebära bland annat en ökning av årskurserna vid krigsskolan till cirka 300 man. För tillgodoseende av det ökade utrymmesbehovet har ämbetsverket i samråd med chefen för armén upprättat ett byggnadsprogram för utbyggnaden av Karlberg som innebär, bland annat, att västra slottsflygeln, som för närvarande inrymmer matinrättning för kadetter samt mässar och officersbostäder, ombygges till förläggning för cirka 165 kadetter. Matinrättning och mässar avses inrymmas i en ny byggnad. I övrigt föreslås nybyggnad av panncentral samt ombyggnad av ett antal andra byggnader. Totalkostnaden för föreslagna ny-, ombyggnads- och restaureringsarbeten beräknas till omkring 6 000 000 kronor, varav 3 000 000 kronor avser investeringsarbeten och återstoden arbeten av underhållsnatur. Nybyggnad av matinrättnings- och mässbyggnaden föreslås utgöra en första etapp i utbyggnadsprogrammet. Kostnaden för denna byggnad beräknas till 1 200 000 kronor, varav 1 000 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Såsom anförts i det föregående bör med den begränsning som följer av att medel för byggnadsåtgärder för vissa centrala myndigheter beräknas under anslaget till Byggnadsåtgärder för gemensamma ändamål medel för byggnadsföretag av investeringsnatur för arméns myndigheter och institutioner — med undantag dock tills vidare för anläggningar av beskaffenhet att böra invärderas i befästningars delfond — fortsättningsvis sammanföras under en anslagsrubrik, Byggnadsarbeten för armén. Detta anslag bör i huvudsak motsvara de tidigare anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar, Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Förråd för armén och Vissa byggnadsarbeten för armén.

Under anslagsrubriken Byggnadsarbeten för armén bör för budgetåret 1961/62 anvisas 22 500 000 kronor. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för utförande av de angelägnaste av de i fortifikationsförvaltningens förslag till medelsäskanden särskilt angivna objekten ävensom av företag i övrigt vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 22 500 000 kronor.

[4] Byggnadsarbeten för marinen

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]4 700 000	[2]5 223 471	[3]5 649 086
1960/61	[1]4 300 000		
1961/62 (förslag)	4 600 000		

[1] Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar, Anordnande av vissa förråd och garage, Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) och Vissa byggnadsarbeten för marinen.
[2] Avser nettoutgiften å de under [1]) nämnda anslagen.
[3] Avser behållningen å de under [1]) nämnda anslagen.

1960 års riksdag har för budgetåret 1960/61 under marinens delfond av försvarets fastighetsfond anvisat 500 000 kronor till Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., 100 000 kronor till Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar, 200 000 kronor till Anordnande av vissa förråd och garage, 1 900 000 kronor till Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) och 1 600 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten för marinen.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. uppföres med 500 000 kronor, anslaget Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar med 100 000 kronor, anslaget Anordnande av vissa förråd och garage med 700 000 kronor, anslaget Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) med 2 600 000 kronor och anslaget Vissa byggnadsarbeten för marinen med 2 500 000 kronor eller med tillhopa 6 400 000 kronor.

De under anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. och Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar begärda medlen avses för objekt av samma karaktär som de som upptagits under arméns motsvarande anslag.

Anslaget Anordnande av vissa förråd och garage avses för iordningställande av förråd, garage och servicelokaler vid marinen.

De under anslaget Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) äskade medlen avses för i följande sammanställning upptagna byggnadsföretag.

Byggnadsföretag	Kostnad
Mässlokaler för underofficerare och underbefäl m. m.	800 000
Maskinskola (skolsalsbyggnad)	300 000
Radar- och teleskola	1 500 000
Summa kronor	2 600 000

Det angivna byggnadsbehovet av mässlokaler för underofficerare och underbefäl har senast anmälts i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 18), medan behovet av skolsalsbyggnad för maskinskolan anmälts i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 15).

Beträffande förslaget till nybyggnad för radar- och teleskola anför fortifikationsförvaltningen bland annat följande.

Radarskolan är för närvarande inrymd i en träbyggnad på Berga, vilken ursprungligen varit avsedd för förläggningsändamål. Byggnaden, som är uppförd i två våningar jämte inredd vind, är otillräcklig och icke lämpligt disponerad för sitt nuvarande ändamål. Dessutom uppfyller den icke de tekniska krav, som måste ställas på en byggnad med så kvalificerade elektriska installationer, som det här är fråga om. Värdet av den i byggnaden installerade materielen uppgår till cirka två miljoner kronor. Av brandsäkerhetsskäl är byggnaden medelst brandmur uppdelad i två sektioner och försedd med automatisk brandalarmanläggning. Byggnaden måste emellertid betraktas såsom brandfarlig. Teleskolan är för närvarande förlagd till ett flertal baracker och mindre hus på Beckholmen och Skeppsholmen. Eleverna är inkvarterade på Skeppsholmen. Det starkt begränsade utrymmet, lokalernas utspridning och avståndet till elevernas kvarter medger icke rationell utbildning. Utflyttningen av skolan från Stockholm har länge varit aktuell. Tidigare undersökningar har visat att teleskolan, framför allt på grund av sin nära anknytning till flertalet övriga tjänstegrensskolor, bör ligga på Berga. Med teleteknikens allt större landvinningar blir kravet på en sådan anknytning allt mer framträdande. Fortifikationsförvaltningen, som i likhet med chefen för marinen anser att tillfredsställande lokaler snarast bör ordnas på Berga för radar- och teleskolorna, har upprättat preliminärt förslag till nybyggnad för ändamålet. Byggnadskostnaderna beräknas till 1 500 000 kronor.

De under anslaget Vissa byggnadsarbeten för marinen äskade medlen avses för i det följande upptagna byggnadsföretag.

Förband m. m.	Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Stockholms örlogsvarv	Anordnande av ubåtsbas vid Vitså (etapp 1)	900 000
Göteborgs kustartilleriförsvar	Byggnader för radarteknisk utbildning (etapp 1)	1 200 000
	Merkostnader för vissa äldre byggnadsföretag	400 000
	Summa kronor	2 500 000

Det angivna byggnadsbehovet för radarteknisk utbildning vid Göteborgs kustartilleriförsvar har tidigare anmälts i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 19).

Beträffande den föreslagna ubåtsbasen anmäler fortifikationsförvaltningen, att företagen utredning givit vid handen, att basen bör förläggas till Vitsåområdet norr om Berga. För basens utbyggande har uppgjorts ett byggnadsprogram, enligt vilket totalkostnaden för basen uppskattas till 9 000 000 kronor, varav 3 350 000 kronor för förläggningsbyggnader m. m., 2 500 000 kronor för anläggning av 4 pirar m. m., 1 975 000 kronor för utvändiga arbeten m. m. samt 1 175 000 kronor för administrationskostnader. För anläggning av en pir samt vissa anordningar i anslutning därtill äskar fortifikationsförvaltningen för budgetåret 1961/62 ett belopp av 900 000 kronor.

Beträffande den tid, under vilken ubåtsbasen bör utbyggas, anför fortifikationsförvaltningen följande.

Tidsperioden under vilken basen bör utbyggas är beroende av dels nuvarande depåfartyget Patricias tillstånd och fortsatta utnyttjande, dels tillkomsten av nya ubåtstyper. Enligt marinförvaltningens bedömande kan depåfartyget användas rörligt till hösten 1962 samt därefter stillaliggande intill 1965, varefter fartyget bör utrangeras enär kostnaderna för iståndsättning av detsamma för fortsatt bruk då beräknas bli oproportionerligt höga. Tre nya ubåtar av typ Draken kommer att färdigställas 1961 och ytterligare tre ubåtar av samma typ 1962. Dessa ubåtar ställer speciella krav på förtöjningsanordningar som för närvarande icke kan tillgodoses. År 1965 skulle sålunda vara den tidpunkt, då basen borde vara fullt utbyggd. Med hänsyn till bedömda investeringsmöjligheter och till att även andra angelägna byggnadsbehov för marinen samtidigt måste tillgodoses har chefen för marinen ansett det ofrånkomligt att depåfartyget Patricia även efter 1965 måste utnyttjas ytterligare något år trots därmed förknippade stora underhållskostnader.

Departementschefen

Såsom anförts i det föregående bör med den begränsning som följer av att medel för byggnadsåtgärder för vissa centrala myndigheter beräknas under anslaget till Byggnadsåtgärder för gemensamma ändamål

medel för byggnadsföretag av investeringsnatur för marinens myndigheter och institutioner — med undantag dock tills vidare för anläggningar av beskaffenhet att böra invärderas i befästningars delfond — fortsättningsvis sammanföras under en anslagsrubrik, Byggnadsarbeten för marinen. Detta anslag bör motsvara de tidigare anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar, Anordnande av vissa förråd och garage, Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) och Vissa byggnadsarbeten för marinen.

Under anslaget Byggnadsarbeten för marinen bör för budgetåret 1961/62 anvisas sammanlagt 4 600 000 kronor. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för utförande av de angelägnaste av de i fortifikationsförvaltningens förslag till medelsäskanden särskilt angivna objekten ävensom av företag i övrigt vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 4 600 000 kronor.

[5] Byggnadsarbeten för flygvapnet

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1]9 500 000	[2]4 731 234	[3]8 657 396
1960/61	[1]12 400 000		
1961/62 (förslag)	7 000 000		

[1] Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar och Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.
[2] Avser nettoutgiften å de under [1]) nämnda anslagen.
[3] Avser behållningen å de under [1]) nämnda anslagen.

1960 års riksdag har för budgetåret 1960/61 under flygvapnets delfond av försvarets fastighetsfond anvisat 1 000 000 kronor till Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten, 300 000 kronor till Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar och 11 100 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. uppföres med 1 000 000 kronor, anslaget Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar med 300 000 kronor och anslaget Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet med 7 650 000 kronor eller med tillhopa 8 950 000 kronor.

De under anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsar-

beten m. m. och Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar begärda medlen avses för objekt av samma karaktär som de som upptagits under arméns och marinens motsvarande anslag.

De under anslaget Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet äskade medlen avses för i det följande upptagna byggnadsföretag.

Förband m.m.	Byggnadsföretag m.m.	Kostnad
	A. *Byggnadsåtgärder i samband med omorganisationer*	
Hallands flygflottilj	Iordningställande av lektionssalar och förläggningar m. m. för flygvapnets centrala skolor (etapp 2)	2 500 000
Hälsinge flygflottilj	Nybyggnad av hangar (etapp 2)	1 500 000
Norrbottens flygbaskår	Nybyggnad av hangar (etapp 2)	1 500 000
	B. *Övriga byggnadsföretag*	
Kalmar flygflottilj	Nybyggnad av trafikledaretorn ...	300 000
Bråvalla flygflottilj	Nybyggnad av trafikledaretorn ...	250 000
Blekinge flygflottilj	Nybyggnad av trafikledaretorn ...	250 000
	Byggnadsåtgärder å vissa bombfällnings- och skjutplatser ...	750 000
	Merkostnader för vissa äldre byggnadsföretag	600 000
	Summa kronor	7 650 000

De angivna byggnadsbehoven vid Hallands och Hälsinge flygflottiljer samt vid Norrbottens flygbaskår har anmälts i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 22—23).

Beträffande behovet av trafikledaretorn vid Kalmar, Bråvalla och Blekinge flygflottiljer har chefen för flygvapnet anfört bland annat följande.

Samtliga flottiljflygplatser kommer under de närmaste åren att utrustas med såväl övervakningsradar som precisionslandningsradar. Anskaffning av materielen har påbörjats under 1960. För att tillgodose utrymmesbehovet för radarmaterielen är det nödvändigt att utföra vissa ombyggnadsarbeten i trafikledaretornen. Vid sju flottiljer kräves endast smärre förändringsarbeten under det att vid elva flottiljer mer omfattande byggnadsåtgärder erfordras. Sistnämnda byggnadsåtgärder sammanhänger även med att från vissa torn trafiken på banorna icke kan övervakas på ett tillfredsställande sätt. Främst i angelägenhetsordning står trafikledaretornen vid Kalmar, Bråvalla och Blekinge flygflottiljer.

För byggnadsåtgärder å vissa bombfällnings- och skjut-

platser har fortifikationsförvaltningen äskat 750 000 kronor. Dessa medel avses för utbyggnad av anordningar vid befintliga bombfällnings- och skjutplatser vid Västgöta och Upplands flygflottiljer för en kostnad av tillhopa 150 000 kronor samt nyanläggning av övningsanordningar vid dylika platser vid Göta och Hälsinge flygflottiljer för tillhopa 600 000 kronor.

Departementschefen

Såsom anförts i det föregående bör med den begränsning som följer av att medel för byggnadsåtgärder för vissa centrala myndigheter beräknas under anslaget till Byggnadsåtgärder för gemensamma ändamål medel för byggnadsföretag av investeringsnatur för flygvapnets myndigheter och institutioner — med undantag dock tills vidare för anläggningar av beskaffenhet att böra invärderas i befästningars delfond — fortsättningsvis sammanföras under två anslagsrubriker, Byggnadsarbeten för flygvapnet och Flygfältsarbeten m. m. Det förstnämnda anslaget bör motsvara de tidigare anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten, Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar och Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet. Under anslagsrubriken Flygfältsarbeten m. m. bör sammanföras de tidigare anslagen Vissa flygfältsarbeten m. m. och Anläggningar för el- och teleutrustning.

Under anslagsrubriken Byggnadsarbeten för flygvapnet bör för budgetåret 1961/62 anvisas sammanlagt 7 000 000 kronor. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för utförande av de angelägnaste av de i fortifikationsförvaltningens förslag till medelsäskanden särskilt angivna objekten ävensom av företag i övrigt vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

[6] **Flygfältsarbeten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 34 000 000	[2] 23 666 434	[3] 22 118 790
1960/61	[1] 32 000 000		
1961/62 (förslag)	29 000 000		

[1] Avser anslagen Vissa flygfältsarbeten m.m. och Anläggningar för el- och teleutrustning.
[2] Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.
[3] Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

1959 och 1960 års riksdagar har för budgetåren 1959/61 anvisat 58 000 000 kronor till Vissa flygfältsarbeten m. m. och 8 000 000 kronor till Anläggningar för el- och teleutrustning.

Till grund för utbyggnaden av flygfälten ligger en av flygförvaltningen år 1958 utarbetad plan, benämnd »Plan för utbyggnad av flygbaser (PUF 1958)». Kostnaderna för planen har beräknats till omkring 235 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. Häri har inräknats såväl kostnader för erforderliga markförvärv som kostnader för anläggningar för el- och teleutrustning. Planen har upprättats med tanke på att kunna genomföras under en tidsperiod av fem år, vilket skulle innebära ett årligt medelsbehov av minst 47 000 000 kronor för såväl flygfältsarbeten som markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning.

Vid anmälan av den av flygförvaltningen framlagda planen i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 22—23) uttalade departementschefen, att han i likhet med flygförvaltningen ansåg en fortsatt utbyggnad och modernisering av flygbaserna nödvändig för att flygmaterielen skulle kunna rätt utnyttjas, men att han icke var beredd att taga ställning till omfattningen av flygfältsarbetena på längre sikt.

Flygförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget Vissa flygfältsarbeten m. m. uppföres med 39 600 000 kronor och anslaget Anläggningar för el- och teleutrustning med 5 800 000 kronor. Vidare hemställer ämbetsverket, att flygfältsarbeten får igångsättas för en kostnad av 7 100 000 kronor utöver anvisade medel.

Beträffande behovet av medel för fortsatta *flygfältsarbeten* anför flygförvaltningen bland annat följande.

Kostnaderna för genomförande av den återstående delen av löpande flygbasplan har med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 182 000 000 kronor. Häri har inräknats såväl egentliga flygfältsarbeten som härför erforderliga markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning. Med en i förhållande till de två senaste budgetåren oförändrad medelstilldelning och förutsatt att flygbasplanen ej behöver utvidgas, skulle detta innebära att planen kunde slutföras på cirka 7 år räknat från den 1 juli 1961. Detta är dock en alltför lång tidsperiod och kan icke tillfredsställa flygvapnets starka krav på ökad motståndskraft, ökad operationsfrihet och minskad sårbarhet vid luftförsvaret. Inte heller uppnås den snabba ökning av flygsäkerheten under fredsutbildningen som ett större antal flygfält inom landet medför och som icke kan eftersättas inför den senaste utvecklingen av flygtekniken. Flygledningen anser det därför synnerligen angeläget att utbyggnadstakten ökas vid flygvapnets baser. De flygfältsarbeten som flygförvaltningen planerar för budgetåret 1961/62 omfattar anläggning av nya flygbaser med rull- och taxibanor, start- och uppställningsplatser, flygplanvägar, fordonsvägar samt uppförande av baracker. Härutöver planeras vissa maskeringsåtgärder samt anläggning av lagringsbehållare för drivmedel och bindemedel. Vid vissa befintliga baser planeras vidare utbyggnad av start- och uppställningsplatser med tillhörande vägar och andra anläggningar för att göra baserna kompletta enligt flygbasplanen. I planerna för 1961/62 ingår även kostnaderna för att slutföra arbetena på fem flygfält till vilkas påbörjande 1960 års riksdag anvisat medel. Bland kostnaderna för byggnadsprogrammet har intagits erforderliga administrationskostnader samt i likhet med föregående budgetår ett

belopp för bestridande av planläggningskostnaderna för sådana flygfältsarbeten som avses komma till utförande vid krig eller beredskapstillstånd.

Beträffande medelsbehovet för *anläggningar för el- och teleutrustning* anför flygförvaltningen bland annat följande.

Anläggningar för flygfältsbelysning. På grund av vissa ändrade prestanda för flygvapnets nya flygplantyper måste ett nytt optiskt inflygningssystem utprovas. Detta skall under innevarande budgetår införas vid tre flottiljer, varjämte i samband med fortsatta flygfältsarbeten erfordras kompletteringar av befintliga anläggningar för ban- och inflygningsljus. Fortsättningsvis kräver flygsäkerheten vissa omplaceringar och nyinstallationer av hinderljusmaster. Flygförvaltningen beräknar för nämnda anläggningsarbeten 1 465 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Anläggningar för elkraft (vid krigsflygfält och uppställningsområden). Medel erfordras för förstärkning av elkraftförsörjningen vid vissa flygfält. Det ökade behovet av elenergi sammanhänger med det stegrade elkraftbehovet för radio och radar, för transportabel flygfältsbelysning och för särskilda kommandoplatsvagnar, allt erforderligt för ökad flygsäkerhet och effektivare stridsledning. Dessutom har tillkommit ökat elkraftbehov för uppehållsplatser, verkstadsutrymmen m. m. inom uppställningsområden. För avsedda arbeten beräknas 1 450 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Anläggningar för kabelnät (högtalare). Medel erfordras för vidgning av kabelnätet för signal- och högtalaranläggningarna på flygfälten i anslutning till den gällande flygbasplanen. Dessutom erfordras en fortsatt komplettering av kabelnäten samt speciella anordningar för berghangarer vid flottiljflygfält. För avsedda arbeten beräknas 620 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Anläggningar för radio och radar. Medel erfordras för ytterligare utbyggnad av markplacerad radio och radar med hänsyn till den för flygverksamheten erforderliga säkerhetsorganisationen. Denna materiel måste även skyddas mot ogynnsamt väder och yttre åverkan. För detta ändamål behöver smärre hyddor och skyddsrum uppföras. Härtill kommer fundament till master samt kabelarbeten. Kostnaderna för dessa anläggningsarbeten beräknas för budgetåret 1961/62 till sammanlagt 1 235 000 kronor.

Anläggningar för telemateriel för luftbevakningen. Medel erfordras för anordningar för luftbevakningens teleinstallationer, såsom resning av master till radioanläggningar, hyddor för dessa, fundament för master och hyddor, provisoriska kraftframdragningar, anskaffning för reservkraftaggregat m. m. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas för budgetåret 1961/62 uppgå till 1 030 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Såsom anförts i det föregående bör under anslagsrubriken Flygfältsarbeten m. m. sammanföras de tidigare anslagen Vissa flygfältsarbeten

m. m. och Anläggningar för el- och teleutrustning. Under anslaget bör för budgetåret 1961/62 anvisas sammanlagt 29 000 000 kronor. Det föreslagna anslagsbeloppet har fastställts i anslutning till överbefälhavarens under hand framförda synpunkter rörande medelsfördelningen inom fastställd ram för försvarsdepartementets kapitalbudget. Anslagsmedlen bör få utnyttjas för fullföljande av arbetena på fyra flygfält, påbörjande av högst tre nya fält samt hangarplattor, uppställningsplatser m. m. på befintliga fält, ävensom för anläggningar för el- och teleutrustning. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av mig angivna omfattningen,

b) till *Flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 29 000 000 kronor.

[7] **Markförvärv för övningsfält m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 10 100 000	[2] 6 604 030	[3] 17 715 612
1960/61	[1] 8 000 000		
1961/62 (beräknat belopp)	8 800 000		

[1] Avser anslagen Markförvärv för armén, Markförvärv för marinen och Markförvärv för flygvapnet.
[2] Avser nettoutgiften å de under [1]) nämnda anslagen.
[3] Avser behållningen å de under [1]) nämnda anslagen.

Fortifikationsförvaltningen och *flygförvaltningen* hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att sammanlagt 16 850 000 kronor anvisas för vissa närmare angivna markförvärv för försvarsändamål. Ytterligare utredningar är emellertid erforderliga innan slutlig ställning kan tagas till vissa av dessa markförvärv. Det är min avsikt att senare föreslå proposition med anledning av dessa äskanden. Jag räknar emellertid preliminärt med att markförvärv för en sammanlagd kostnad av 12 500 000 kronor måste genomföras. Såsom anförts i det föregående bör medel för markförvärv för arméns, marinens och flygvapnets myndigheter och institutioner ävensom markförvärv för försvarets gemensamma institutioner — med undantag dock för markförvärv för anläggningar av beskaffenhet att böra invärderas i befästningars delfond — fortsättningsvis sammanföras under en anslagsrubrik, Markförvärv för övningsfält m. m. Detta anslag bör motsvara de tidigare anslagen Markförvärv för armén, Markförvärv för marinen och Markförvärv för flygvapnet. Av förenämnda belopp, 12 500 000 kronor, belöper sig 8 800 000 kronor på kasernbyggnaders delfond och

3 700 000 kronor på befästningars delfond. Jag föreslår, att för ändamålet beräknas särskilda investeringsanslag på dessa belopp.

Frågan om beräkning av anslag för markförvärv för befästningar upptager jag nedan under befästningars delfond. I detta sammanhang får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Markförvärv för övningsfält m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 8 800 000 kronor.

Befästningars delfond

De byggnadsärenden som anmäles under befästningars delfond är oftast av den natur att fullständiga redogörelser för dem icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. För inhämtande av närmare upplysningar beträffande dessa ärenden torde få hänvisas till de handlingar som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

[8] **Anordnande av vissa fartygstunnlar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	6 600 000	7 721 526	500 000
1960/61	260 000		
1961/62 (förslag)	90 000		

1948—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/61 anvisat sammanlagt 53 460 000 kronor. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 310 000 kronor. Anslagsmedlen är avsedda för fem olika anläggningar, av vilka en icke påbörjats. Kostnaderna för dessa anläggningar beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1960/61 till sammanlagt 71 110 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande tre av anläggningarna erfordras (200 000 + 390 000 + 590 000 =) 1 180 000 kronor. Beträffande den anläggning, som ännu icke påbörjats, äskas för nästa budgetår inga ytterligare medel. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (71 110 000 + 1 180 000 — 53 770 000 =) 18 520 000 kronor, varav 590 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Ämbetsverket hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 590 000 kronor.

Departementschefen

De under ifrågavarande anslag anvisade medlen är avsedda för fem anläggningar, varav en icke påbörjats. Arbetet med sistnämnda anlägg-

ning, vilket uppskattas draga en kostnad av över 18 miljoner kronor, anser jag tills vidare icke bör påbörjas. De för anläggningen hittills anvisade medlen, 500 000 kronor, bör utnyttjas för att täcka uppkomna prisstegringar beträffande två av de övriga anläggningarna. Härutöver erfordras för täckande av prisstegringar beträffande sistnämnda två anläggningar 90 000 kronor. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 90 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 90 000 kronor.

[9] **Anordnande av vissa drivmedelsförråd**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	5 700 000	2 437 241	6 813 913
1960/61	7 480 000		
1961/62 (förslag)	2 000 000		

1948/60 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/61 anvisat sammanlagt 67 580 000 kronor. Av äldre anslag har härjämte kunnat utnyttjas 1 063 000 kronor. I anslutning till Kungl. Maj:ts beslut den 16 juli 1954 har från förenämnda anslag 2 300 000 kronor överförts till fondmedel under tionde huvudtiteln, sedan en av anläggningarna, för vilket detta belopp avsetts, bestämts skola i fortsättningen utbyggas genom försorg av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Sålunda har för återstående objekt — drivmedelsanläggningar, etappförråd jämte kompletteringar av vissa äldre anläggningar m. m. — kunnat disponeras (67 580 000 + 1 063 000 — 2 300 000 =) 66 343 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 87 943 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att kostnaderna beträffande två av anläggningarna ökat med tillhopa 2 700 000 kronor på grund av ökade krav på distributions- och säkerhetsåtgärder. Beträffande en anläggning har kostnaderna ökat med 3 450 000 kronor med hänsyn till bland annat ökat behov av lagringsutrymme. Vidare har kostnaderna för en anläggning, sedan projekteringsarbetet numera slutförts, uppräknats med 1 000 000 kronor. Slutligen beräknas de automatiska kostnadsstegringarna intill den 1 januari 1960 för icke färdigställda anläggningar uppgå till sammanlagt 1 018 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till (87 943 000 + 2 700 000 + 3 450 000 + 1 000 000 + 1 018 000 =) 96 111 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (96 111 000 — 66 343 000 =) 29 768 000 kronor, varav 7 000 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av vissa ytterligare anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 7 000 000 kronor.

Departementschefen

Inom fastställd ram för försvarsdepartementets kapitalbudget bör förevarande anslag — bland annat med hänsyn till storleken av outnyttjade belopp under anslaget — för nästa budgetår uppföras med 2 000 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

10] **Vissa ammunitionsförråd**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	6 000 000	5 401 824	5 107 393
1960/61	4 800 000		
1961/62 (förslag)	15 500 000		

1944, 1947 och 1950—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1944/45, 1947/48 och 1950/61 anvisat sammanlagt 66 770 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 2 865 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 1 859 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåren 1954/59. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas, i avrundat tal, 650 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (66 770 000 + 2 865 000 + 1 859 000 + 650 000 =) 72 144 000 kronor. Medlen avses för fem större centrala ammunitionsförråd och vissa provisoriska förråd för försvarsgrenarnas gemensamma behov, för personalbostäder vid ett av centralförråden, för bergförråd och friliggande förråd för arméns behov samt för friliggande förråd för flygvapnet. Kostnaden för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 113 524 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande vissa ej färdigställda anläggningar erfordras tillhopa 1 593 000 kronor. Kostnaderna för fullföljande av byggnadsprogram-

met uppgår således till (113 524 000 + 1 593 000 — 72 144 000 =) 42 973 000 kronor, varav 9 160 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i skrivelse den 11 november 1960 förslag till utförande av ytterligare tre centralförråd för en beräknad totalkostnad av 36 000 000 kronor, varav för budgetåret 1961/62 erfordras 6 300 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas (9 160 000 + 6 300 000 =) 15 460 000 kronor.

Överbefälhavaren tillstyrker fortifikationsförvaltningens särskilda medelsframställning avseende ytterligare förrådsutbyggnad för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

En avsevärd utbyggnad av förrådsutrymmen för förvaring av ammunition erfordras under de närmaste budgetåren. Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 15 500 000 kronor för ändamålet. Anslagsmedlen torde få avses för fortsatta arbeten med beslutade objekt samt för påbörjande av tre nya centrala förrådsgrupper. I detta sammanhang får jag anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 2 december 1960 på framställning av fortifikationsförvaltningen bemyndigat ämbetsverket att utöver de belopp som för budgetåret 1960/61 står till förfogande under nu ifrågavarande anslag, utlägga entreprenader å ammunitionsförråd inom en kostnadsram av högst 3 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 15 500 000 kronor.

[11] **Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 400 000	4 052 289	1 533 540
1960/61	2 500 000		
1961/62 (förslag)	5 500 000		

1954—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1954/61 anvisat sammanlagt 9 000 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1953/54 anvisat 410 000 kronor. Anslagsmedlen avses för två bergförråd för ammunition m. m., utvidgning av ett annat sådant förråd, för friliggande förråd samt för personalbostäder vid ett bergförråd. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 15 135 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande vissa av anläggningarna erfordras tillhopa 461 000 kronor. Beträffande en anläggning har kostnaderna ökat med 400 000 kronor på grund av under arbetets gång framkomna krav på ytterligare säkerhetsanordningar. Totalkostnaderna för här ifrågavarande objekt beräknar ämbetsverket till (15 135 000 + 461 000 + 400 000 =) 15 996 000 kronor. Återstående medelsbehov för att fullfölja här ifrågavarande arbeten utgör således (15 996 000 — 9 410 000 =) 6 586 000 kronor, varav 5 080 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen framlägger vidare förslag till ytterligare friliggande förråd för en kostnad av 500 000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordras för nästa budgetår.

Ämbetsverket hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas (5 080 000 + 500 000 =) 5 580 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 5 500 000 kronor. Anslaget torde få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt samt för utförande i enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag av ytterligare friliggande förråd. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kronor.

[12] **Uppställningsplatser för radarstationer**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	8 800 000	3 839 386	8 586 146
1960/61	4 730 000		
1961/62 (förslag)	2 300 000		

1950—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/61 anvisat sammanlagt 51 680 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 972 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 2 600 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåren 1954/58. Slutligen har av ett äldre anslag kunnat utnyttjas 1 021 000 kronor. De medel, som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål, uppgår således till (51 680 000 + 972 000 + 2 600 000 + 1 021 000 =) 56 273 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att totalkostnaden för redan färdigställda anläggningar samt för pågående arbeten med uppställningsplatser för radarstationer för marinen och flygvapnet uppgår till 80 488 000 kronor, varav 1 390 000 kronor erfordras för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande vissa av anläggningarna. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (80 488 000 — 56 273 000 =) 24 215 000 kronor, varav 1 625 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår förslag till anordnande av ytterligare ett antal uppställningsplatser m. m. för en kostnad av 8 600 000 kronor, varav 700 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare vissa anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas (1 625 000 + 700 000 =) 2 325 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 2 300 000 kronor. Anslaget torde få användas för fortsatt byggande av uppställningsplatser för radarstationer för marinen och flygvapnet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 300 000 kronor.

[13] Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	9 000 000	6 061 106	3 946 964
1960/61	10 500 000		
1961/62 (förslag)	11 200 000		

1951—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1951/61 anvisat sammanlagt 62 300 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 2 064 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 600 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55 och 945 000 kronor under budgetåren 1957/59. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas 100 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (62 300 000 + 2 064 000 + 600 000 + 945 000 + 100 000 =) 66 009 000 kronor. Medlen avses för tjugu kustartilleribatterier jämte modernisering av vissa äldre batterier m. m.

Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 80 860 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att kostnaderna beträffande sju av anläggningarna ökat med tillhopa 7 232 000 kronor på grund av ökade krav på skydd och spridning. Kostnaderna för modernisering av äldre batterier har likaledes ökat med 450 000 kronor på grund av ökade krav på skydd. Slutligen beräknas den automatiska kostnadsstegringen intill den 1 januari 1960 för icke färdigställda anläggningar uppgå till sammanlagt 1 229 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till (80 860 000 + 7 232 000 + 450 000 + 1 229 000 =) 89 771 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (89 771 000 — 66 009 000 =) 23 762 000 kronor, varav 12 261 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för en uppskattad kostnad av 35 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 12 261 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för detta ändamål anvisas 11 200 000 kronor för nästa budgetår. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 11 200 000 kronor.

[14] Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	6 000 000	7 120 259	3 752 444
1960/61	12 150 000		
1961/62 (förslag)	15 800 000		

1947—1949 och 1951—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/61 anvisat sammanlagt 53 900 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisat 320 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 205 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55.

Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas 315 000 kronor samt av vissa gåvomedel 48 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (53 900 000 + 320 000 + 205 000 + 315 000 + 48 000 =) 54 788 000 kronor. Medlen avses för utbyggnad av centraler m. m. för stridsledningS- och luftbevakningsorganisationen och fasta radiolänkförbindelser. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 95 308 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande vissa ej färdigställda anläggningar erfordras tillhopa 2 580 000 kronor. Beträffande en anläggning har kostnaderna ökat med 360 000 kronor till följd av att arbetsplatsens dyrortsgrupp under arbetets gång ändrats. Vidare har kostnaderna beträffande en anläggning ökat med 3 200 000 kronor sedan numera platsen för anläggningen fastställts och kostnaderna med hänsyn till de lokala förhållandena kunnat uppskattas närmare. Slutligen har kostnaderna för två anläggningar uppräknats med 3 000 000 kronor. Dessa anläggningar avsågs tidigare få en provisorisk utformning. Av föreliggande underlag framgår emellertid att anläggningarna måste bli större och få mera kvalificerade uppgifter än som tidigare planerats, vilket medfört att en provisorisk utbyggnad icke ansetts lämplig. Kostnaderna för samtliga ifrågavarande anläggningar m. m. beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till (95 308 000 + 2 580 000 + 360 000 + 3 200 000 + 3 000 000 =) 104 448 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (104 448 000 — 54 788 000 =) 49 660 000 kronor, varav 15 803 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 15 803 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 15 800 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt. Jag får i detta sammanhang anmäla, att sådana kostnader för arbeten av byggnadsteknisk natur i en större anläggning vilka uteslutande betingas av den teletekniska utrustningen i anläggningen bestritts med anlitande av medel, som anvisats för anskaffning av denna utrustning. Beträffande en annan anläggning av samma natur har fortifikationsförvaltningen anmält en avsevärd kostnadsökning. Jag förutsätter emellertid att jämväl beträffande denna anläggning kostnaderna för vissa speciella anordningar av byggnadsteknisk natur skall kunna bestridas av de för materielanskaffningen anvisade medlen samt att någon kostnadsökning utöver den som betingas av förändringar i prisnivån icke skall behöva förekomma.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 15 800 000 kronor.

[15] **Tygmaterielförråd i berg**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	4 800 000	2 558 148	3 492 096
1960/61	2 130 000		
1961/62 (förslag)	10 000		

1951—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/61 anvisat sammanlagt 39 830 000 kronor. Av äldre anslag har härjämte kunnat utnyttjas 6 040 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (39 830 000 + 6 040 000 =) 45 870 000 kronor. Medlen avses för åtta olika anläggningar. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 47 870 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande en anläggning erfordras 108 000 kronor. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras (47 870 000 + 108 000 — 45 870 000 =) 2 108 000 kronor, varav 1 000 000 kronor för budgetåret 1961/62. Medlen är avsedda för fortsatt utbyggnad av ett förråd.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av medel för ytterligare två förråd.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Inom fastställd ram för försvarsdepartementets kapitalbudget bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 10 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att pågående arbeten inom en anläggning får fortsättas i den mån förefintlig behållning å anslaget det medgiver. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tygmaterielförråd i berg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 kronor.

[16] **Fullträffsäkra uppehållsplatser**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	6 900 000	3 841 336	4 173 435
1960/61	2 420 000		
1961/62 (förslag)	500 000		

Detta anslag avses för anordnande av fullträffsäkra uppehållsplatser för såväl militära som civila myndigheter.

1951—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/61 anvisat sammanlagt 69 320 000 kronor. Utöver dessa anslagsmedel har för samma ändamål kunnat utnyttjas sammanlagt 7 315 000 kronor från anslag under statens allmänna fastighetsfond m. fl. De medel som kunnat disponeras för ändamål, som avses med anslaget, uppgår således till (69 320 000 + 7 315 000 =) 76 635 000 kronor.

Enligt en i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår intagen sammanställning avses 41 911 000 kronor av anslagsmedlen för lokaler för militära staber m. m., medan 28 620 000 kronor står till förfogande för vissa civila myndigheters behov och 6 104 000 kronor avses för gemensamma ändamål. Utbyggnaden av anläggningarna sker i huvudsak efter en av överbefälhavaren efter samråd med berörda myndigheter upprättad generalplan, som är föremål för fortlöpande översyn för att modernitetskrav skall kunna tillgodoses i största möjliga utsträckning. Kostnaderna för att genomföra planen beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1960/61 till 129 288 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för fullföljandet av byggnadsprogrammet erfordras (129 288 000 — 76 635 000 =) 52 653 000 kronor. För den fortsatta utbyggnaden under budgetåret 1961/62 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsbehovet till 1 025 000 kronor, varav 99 000 kronor för försvarets del, 176 000 kronor för vissa civila statliga myndigheters behov och 750 000 kronor för gemensamma ändamål.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av att påbörja ytterligare anläggningar för en kostnad av 3 750 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 1 025 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 500 000 kronor. Anslagsmedlen bör användas för att fortsätta pågående arbeten. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringanslag av 500 000 kronor.

[17] **Flyttning av Stockholms örlogsbas (Musköviarvet)**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	13 000 000	12 966 002	46 135
1960/61	15 500 000		
1961/62 (förslag)	20 000 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953: 200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas har riksdagen beslutat, att örlogsbasen skall flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid örlogsvarvet skall förläggas till Muskö. För vissa förberedelse- och utredningsarbeten har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954, 1956 och 1957 års statsverkspropositioner anvisat sammanlagt 900 000 kronor under förevarande anslag. Vidare har riksdagen efter förslag i statsverkspropositionen B år 1958 för påbörjande av en första etapp av örlogsvarvets utbyggnad anvisat 1 000 000 kronor under anslaget. Slutligen har riksdagen efter förslag i 1959 och 1960 års statsverkspropositioner anvisat ytterligare 28 500 000 kronor under anslaget.

Utbyggnaden av Muskövarvet fortsättes i huvudsak enligt ett av chefen för marinen i skrivelse den 8 november 1958 framlagt förslag till utformning av ifrågavarande varvsenhet. Enligt detta förslag uppgår totalkostnaderna för varvsanläggningen till 106 miljoner kronor enligt prisläget den 1 april 1957 utöver de medel, som till och med budgetåret 1958/59 disponerats för utbyggnad av anläggningen. Utanför den framlagda kostnadsramen faller kostnaderna för bogserbåt och färjor. Utbyggnaden förutsättes ske under budgetåren 1959/65.

Vid anmälan av det av chefen för marinen framlagda förslaget i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 42—43) tillstyrkte departementschefen, att utbyggnaden av Muskövarvet skulle fortsättas i huvudsak enligt det framlagda förslaget. Utbyggnaden borde verkställas under en sexårsperiod med början budgetåret 1959/60.

Genom beslut den 14 oktober 1960 medgav Kungl. Maj:t, att armétygförvaltningens rörelsekapital finge anlitas för att förskottsvis bestrida kostnader för anskaffning av ett parti spontplank samt maskinutrustning för arbetena å Muskövarvet intill en sammanlagd kostnad av 9 000 000 kronor, vilken kostnad slutligt skulle bestridas av anslag som framdeles komme att anvisas för utbyggnaden av Muskövarvet.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av den automatiska kostnadsstegringen intill den 1 april 1960 erfordras 6 700 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras således (106 000 000 + 6 700 000 — 28 500 000 =) 84 200 000 kronor, varav 24 900 000 kronor för budgetåret 1961/62. Av sistnämnda belopp utgöres 2 900 000 kronor av medel som erfordras för täckande av kostnadsstegring.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 24 900 000 kronor.

Departementschefen

Riksdagen fattade 1953 beslut om utflyttning av Stockholms örlogsvarv till Muskö. År 1958 framlade chefen för marinen ett förslag till utbyggnad

av varvet för en totalkostnad av 106 miljoner kronor. Utbyggnaden förutsattes skola verkställas under en sexårsperiod med början budgetåret 1959/60. Enligt en i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 42) intagen, av fortifikationsförvaltningen upprättad plan för byggnadsprogrammets genomförande under angiven tidsperiod erfordrades för budgetåren 1959/61 tillhopa 31 miljoner kronor och för budgetåret 1961/62 en årskvot av 21 miljoner kronor. 1959 och 1960 års riksdagar har anvisat tillhopa 28,5 mijoner kronor för utbyggnaden enligt det framlagda förslaget.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen en medelsanvisning av 24,9 miljoner kronor, varav 2,9 miljoner kronor för täckande av prisstegring. Inom fastställd kostnadsram för försvarsdepartementets kapitalbudget bör anslaget för nästa budgetår uppföras med ett belopp av 20 000 000 kronor.

Jag får i detta sammanhang anmäla, att den av mig föreslagna minskningen av det av fortifikationsförvaltningen äskade beloppet kommer att medföra en försening av varvets färdigställande. Inom fortifikationsförvaltningen pågår en omarbetning av arbetsplanen för varvet. Först sedan denna under våren 1961 slutförts kan konsekvenserna av den minskade medelstilldelningen närmare angivas. En viss begränsning av det tidigare framlagda förslaget till utbyggnad av varvet bör emellertid företagas. Sålunda bör en i 1958 års förslag förutsatt särskild anläggning för motortorpedbåtar m. m. icke komma till utförande. Jag förutsätter, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut om den slutliga utformningen av varvsanläggningen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

[18] **Anläggningar för robotvapen**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	700 000	271 174	1 131 006
1960/61	1 500 000		
1961/62 (förslag)	3 000 000		

1956—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1956/61 anvisat sammanlagt 3 970 000 kronor. Anslaget avses för batterier och förråd för robotvapen. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 57 770 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i medelsäskandena för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 erfordras sammanlagt 1 951 000 kronor. För att fullfölja byggnads-

programmet erfordras (57 770 000 + 1 951 000 — 3 970 000 =) 55 751 000 kronor, varav 3 000 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för 1 500 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 3 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 000 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten för flygvapnet enligt det framlagda byggnadsprogrammet samt för projektering m. m. av fortifikatoriska anläggningar för ett kustrobotbatteri. Beslut i fråga om sistnämnda anläggning bör komma till utförande torde få ankomma på Kungl. Maj:t. Slutlig ställning härtill bör dock icke tagas förrän närmare underlag föreligger beträffande den ifrågasatta robotanskaffningen och sedan på grundval av den nu föreslagna projekteringen kostnaderna för erforderliga byggnadsåtgärder närmare kunnat angivas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anläggningar för robotvapen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

[19] **Övriga befästningsarbeten**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	9 630 000	5 027 182	7 174 752
1960/61	9 600 000		
1961/62 (förslag)	8 500 000		

I det föregående har redogjorts för fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår i den mån de kunnat hänföras till de fortlöpande investeringsanslagen under befästningars delfond. Fortifikationsförvaltningen har emellertid härutöver äskat medel för ett flertal andra arbeten m. m. av beskaffenhet att böra bestridas av investeringsanslag under denna delfond. Det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår för dessa ändamål har beräknats till i runt tal 9 605 000 kronor. Härutöver anmäler ämbetsverket behov av ytterligare arbeten för en totalkostnad av 17 700 000 kronor.

Departementschefen

För att de mest angelägna av ifrågavarande arbeten skall komma till utförande föreslår jag, att för nästa budgetår anvisas 8 500 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om hur anslagsmedlen skall fördelas på de olika byggnadsföretagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 8 500 000 kronor.

[20] **Vissa markförvärv för befästningar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 200 000	239 807	2 110 374
1960/61	1 200 000		
1961/62 (beräknat belopp)	3 700 000		

Under hänvisning till vad jag anfört under punkt 7, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv för befästningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 3 700 000 kronor.

B. FÖRSVARETS FABRIKSFOND

[21] **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	2 500 000	2 588 750	4 846 720
1960/61	2 500 000		
1961/62 (förslag)	2 000 000		

Anslaget avses dels för ersättningsanskaffning av maskiner och utrustning samt den nyanskaffning av maskiner som erfordras i samband med den fortlöpande rationaliseringen av driften och upptagande av nya tillverkningar och dels för anskaffning av maskiner i samband med tillkomsten av nya produktionsenheter.

1959 och 1960 års riksdagar har för budgetåren 1959/61 anvisat sammanlagt 5 000 000 kronor för detta ändamål, varav 1 000 000 kronor avsetts för anskaffning av maskiner och utrustning till den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden.

Försvarets fabriksstyrelse anmäler, att styrelsen för nästa budgetår beräknar behovet av investeringsmedel för den normala ny- och ersättningsanskaffningen till i genomsnitt cirka 2 000 000—3 000 000 kronor per år. För budgetåret 1961/62 hemställer styrelsen, att för ändamålet anvisas 2 000 000 kronor.

Fabriksstyrelsen anmäler vidare, att kostnaderna för anskaffning av maskiner och utrustning till förenämnda sammansättningsverkstad be-

räknats till totalt 1 500 000 kronor enligt 1956 års prisnivå, av vilket belopp 1 000 000 kronor tidigare anvisats under anslaget. Fabriksstyrelsen hemställer att till fullföljande av maskinanskaffningen för nästa budgetår anvisas (1 500 000 — 1 000 000 =) 500 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fabriksstyrelsen således (2 000 000 + 500 000 =) 2 500 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 000 000 kronor, vilket belopp torde få användas främst för fortlöpande ny- och ersättningsanskaffning av maskiner och utrustning m. m. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[22] **Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	[1] 2 900 000	[2] 594 317	[3] 4 798 494
1960/61	1 600 000		
1961/62 (förslag)	1 500 000		

[1] Avser anslagen Försvarets fabriksverks dispositionsanslag och Diverse byggnadsarbeten.
[2] Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.
[3] Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

Under ifrågavarande anslagsrubrik har från och med budgetåret 1960/61 sammanförts de tidigare under försvarets fabriksfond uppförda anslagen Försvarets fabriksverks dispositionsanslag och Diverse byggnadsarbeten.

Försvarets fabriksstyrelse hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 4 000 000 kronor, varav 200 000 kronor för oförutsedda mindre byggnadsarbeten, 2 380 000 kronor för att fullfölja första byggnadsetappen av den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden (jfr prop. 1958: 110, s. 567) och återstoden 1 420 000 kronor, för utförande av de mest angelägna av i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 43) anmälda byggnadsarbeten, ävensom för i följande förteckning upptagna byggnadsföretag.

Byggnadsföretag	Kostnad
Utbyggnad av den till Carl Gustafs stads gevärsfaktori hörande skjutbanan vid Hugelsta	350 000
Nytt surkokeri för tillverkning av nitrocellulosa vid Åkers krutbruk	625 000
Provskjutningsstation för raketer vid Åkers krutbruk	500 000
Summa kronor	1 475 000

Beträffande sammansättningsverkstaden anmäler fabriksstyrelsen att, såsom framgår av 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 44), den totala byggnadskostnaden för första byggnadsetappen beräknas uppgå till 6 580 000 kronor, vartill kommer vissa kostnader för markförvärv. Då till byggnadskostnadernas bestridande hittills anvisats 4 200 000 kronor, bör återstående belopp eller (6 580 000 — 4 200 000 =) 2 380 000 kronor, upptagas under ifrågavarande anslag för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 500 000 kronor. Dessa medel bör få utnyttjas för smärre byggnadsarbeten föranledda av ändrade tillverkningar och rationaliseringar av driften samt för de mest angelägna av övriga av fabriksstyrelsen anmälda byggnadsföretag. Jag förutsätter härvid, att ytterligare medel icke erfordras för nästa budgetår för sammansättningsverkstaden, vilken på grund av mellankommande omständigheter ännu icke kunnat påbörjas. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

[23] **Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätteri för västra Sverige**

	Anslag
1960/61	1 850 000
1961/62 (förslag)	500 000

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 45) har riksdagen för budgetåret 1960/61 anvisat dels 1 650 000 kronor för uppförande av centraltvätteri för västra Sverige, dels ock 1 850 000 kronor för maskinanskaffningar m. m. för detta tvätteri.

Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att ifrågavarande tvätteri skulle förläggas till Alingsås.

Försvarets fabriksstyrelse anmäler, att kostnaderna för maskinanskaffningar m. m. för det blivande centraltvätteriet jämlikt förenämnda proposition uppskattats till 4 100 000 kronor. Då för budgetåret 1960/61 anvisats 1 850 000 kronor, erfordras för ändamålet ytterligare (4 100 000 — 1 850 000 =) 2 250 000 kronor, varav 500 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Fabriksstyrelsen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 500 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 500 000 kronor för fortsatta maskinanskaffningar m. m. för ifrågavarande centraltvätteri. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätteri för västra Sverige* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Berndt Bodin

Sthlm 1961. K. L. Beckmans Boktr.

BILAGA 27 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler följande under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar för budgetåret 1961/62 och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] **Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna.** Under rubriken Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Socialstyrelsen har hemställt, att 1 000 000 kronor anvisas för uppförande av personalbostäder vid ungdomsvårdsskolorna.

Styrelsen framhåller, att den betydande utvidgningen av organisationen har ökat den redan förut besvärande bristen på personalbostäder. Vid vissa skolor uppstår avsevärda svårigheter att rekrytera personal, då lämplig bostad på skolan eller i dess närhet inte kan erbjudas. Vid några skolor har personal måst beredas bostad i utrymmen avsedda för elever. Denna anordning har minskat skolornas kapacitet. Styrelsen är inte nu beredd föreslå vid vilka skolor bostäder bör uppföras under nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma härom.

Socialstyrelsen har vidare hemställt, att 167 250 kronor måtte anvisas för byggnadsarbeten vid skolornas jordbruk enligt följande specifikation:

Projekt	Kostnad Kr.
1. Växthus vid Hammargården	118 850
2. D:o vid Ryagården	26 000
3. Maskinhall vid Forsane	18 400
4. Oljeeldning i växthuset vid Lövsta	4 000

Byggnadsstyrelsen har — efter samråd med socialstyrelsen — anmält ett behov av 4 215 000 kronor för nästa budgetår till följande byggnadsföretag, för vilka styrelsen överlämnat ritningsförslag och kostnadsuppgifter.

Skola	Projekt	Kostnad Kr.
1. Bärby	Mottagningsavdelning	300 000
2. Forsane	»	300 000
3. Hammargården	»	325 000
4. Härsjögården	»	300 000
5. Johannisberg	»	300 000
6. Lövsta	»	300 000
7. Forsane	Snickeriverkstad	525 000
8. Långanäs	Mekanisk verkstad	275 000
9. Margretelund	Tillbyggnad av snickeriverkstad	80 000
10. Broby	Skolbyggnad	170 000
11. Folåsa	»	200 000
12. Östra Spång	Verkstadspaviljong	200 000
13. Vemyra	Skolbyggnad	250 000
14. Bärby	Gymnastikbyggnad	345 000
15. Eknäs	»	345 000

Byggnadsstyrelsen har beträffande de under 1.—6. upptagna mottagningsavdelningarna anfört, att de utformats i huvudsaklig överensstämmelse med tidigare uppförda sådana avdelningar.

De under 7.—13. upptagna byggnadsföretagen har i huvudsak projekterats i enlighet med av kommittén för ungdomsvårdsskolorna i dess betänkande Verksamheten vid ungdomsvårdsskolor (SOU 1959: 25) framlagt förslag. Snickeriverkstaden vid Forsane har dock erhållit en något större golvyta än vad kommittén föreslog. Vid Vemyra har — förutom en ny skolbyggnad — föreslagits vissa ändringar i befintlig skol- och verkstadsbyggnad.

Beträffande den närmare utformningen av nämnda byggnadsföretag torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Departementschefen

Tidigare denna dag har jag vid behandlingen under driftbudgeten av ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag förordat, att slutna avdelningar skall uppföras vid Lövsta, Hammargården, Forsane, Bärby och Råby. Kostnaderna för dessa byggnadsarbeten beräknas till sammanlagt 1 550 000 kronor.

I angivna sammanhang har jag vidare förordat, att en elevpaviljong med

10 platser skall uppföras vid Bärby. Kostnaderna härför beräknas till 280 000 kronor. För budgetåret 1959/60 har 150 000 kronor anvisats till bestridande av kostnaderna för ritning och projektering av en ny ungdomsvårdsskola för manliga elever. Detta belopp bör få disponeras för uppförande av nämnda elevpaviljong. Därutöver erfordras 130 000 kronor, vilket belopp nu bör anvisas.

Jag tillstyrker vidare, att 80 000 kronor anvisas för tillbyggnad av snickeriverkstad vid Margretelund, 250 000 kronor till skolbyggnad vid Vemyra, 119 000 kronor till växthus vid Hammargården samt 18 000 kronor till maskinhall vid Forsane.

Socialstyrelsens och byggnadsstyrelsens övriga förslag till nybyggnader m. m. får övervägas vid prövningen av anslagen till ungdomsvårdsskolorna för budgetåret 1962/63 och därefter. Vissa av de framlagda förslagen torde efter Kungl. Maj:ts prövning kunna komma i fråga som beredskapsarbeten om arbetsmarknadsläget ger anledning därtill.

Vid behandlingen av ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag har jag förordat, att Håkanstorps yrkesskola för flickor skall inordnas i den permanenta skolorganisationen. Skolan drivs nu i förhyrda lokaler. Jag tillstyrker, att 60 000 kronor anvisas för inköp av skolfastigheten.

På grund av den betydande utvidgningen av organisationen under senare år och det av mig i det föregående förordade byggnadsprogrammet är det nödvändigt att vid vissa skolor uppföra ytterligare bostadshus. Jag beräknar 1 793 000 kronor för nämnda ändamål. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vid vilka skolor bostäder bör uppföras under nästa budgetår.

För det av mig angivna byggnadsprogrammet m. m. erfordras sålunda (1 550 000 + 130 000 + 80 000 + 250 000 + 119 000 + 18 000 + 60 000 + 1 793 000) 4 000 000 kronor.

Anslagets rubrik bör ändras till Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna. Eventuell behållning på det gamla anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Med hänsyn till läget inom vårdområdet synes Kungl. Maj:t — i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår — böra erhålla medgivande att, om så befinnes lämpligt, inom anslagets ram omdisponera medel till annat byggnadsföretag än de nu nämnda.

I detta sammanhang torde jag få uppta frågan om bestridande av vissa merkostnader för byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna.

För innevarande budgetår har under kommunikationsdepartementet anvisats ett investeringsanslag till merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden. Vissa av dessa företag avser ungdomsvårdsskolorna och de statliga vårdanstalterna för alkoholmissbrukare.

I 1958 års statsverksproposition (Bil. 27 s. 151 f) anförde chefen för kom-

munikationsdepartementet, att då den närmare bedömningen av byggnadskostnadernas storlek lämpligen borde ske inom det departement som från början handlagt frågan om medelsanvisning för ifrågavarande byggnadsföretag syntes en ändrad ordning för merkostnadernas bestridande angelägen. En lösning vore därvid att vidga användningen av konstruktionen med kollektivanslag vid anvisande av medel för nya byggnadsföretag, en annan att tillskapa särskilda merkostnadsanslag för de departement, som regelbundet anvisar medel för större byggnadsföretag. Häremot hade riksdagen inte någon erinran.

För egen del förordar jag, att angivna merkostnader bestrides från resp. byggnadsanslag. Byggnadsstyrelsen har såvitt avser ungdomsvårdsskolorna anmält ett behov av 436 000 kronor för olika byggnadsföretag vid Bärby, Hammargårdens, Långanäs, Stigby, Råby, Gräskärrs, Sundbo, Hornö och Härsjögårdens yrkesskolor samt Bistagårdens hem- och yrkesskola. Jag förordar, att nämnda belopp beräknas för ifrågavarande ändamål.

Det sammanlagda anslagsbehovet beräknar jag på grund härav till (4 000 000 + 436 000) 4 436 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 4 436 000 kronor.

[2] **Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.** För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under rubriken Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare anvisats ett investeringsanslag av 310 000 kronor samt under rubriken Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare ett investeringsanslag av 700 000 kronor, alltså sammanlagt 1 010 000 kronor.

Yrkanden

Framställningar om anslag har inkommit dels från *byggnadsstyrelsen* beträffande vissa byggnadsarbeten m. m. vid Svartsjö, Venngarn och Brotorp, dels från *anstaltsstyrelsen* angående viss nybyggnad vid Gudhem. De nämnda framställningarna avser följande arbetsobjekt.

Arbetsobjekt	Beräknad kostnad per den 1 juli 1960	
Svartsjö		
1. Sex familjebostadshus å 3 rum och kök	450 000	
2. Ny brandbod samt personalbad	108 000	
3. Anslutning av Kungsgårdens avloppssystem till reningsverket samt sammanbindning av Kungsgårdens vattenledningsnät med vårdanstaltens	270 000	
4. Vattenreservoar med ledningar m. m.	220 000	
5. Verkstadsbyggnad	550 000	1 598 000

Arbetsobjekt	Beräknad kostnad per den 1 juli 1960	
Venngarn		
6. Merkostnader för anordnande av reningsverk samt kostnader för vissa avloppsledningar	125 000	125 000
Brotorp		
7. Visst anslagsöverskridande m. m.	45 000	
8. Ombyggnad av huvudbyggnaden samt uppförande av bostadshus för ogift personal m. m.	455 000	
9. Tre familjebostadshus	230 000	730 000
Gudhem		
10. Läkarbostad	135 000	135 000
Summa kronor		2 588 000

Motivering

1. Byggnadsstyrelsen föreslår, att styrelsens i 1959 års statsverksproposition (bil. 26, punkt 2) redovisade förslag om uppförande av sex familjebostäder å 3 rum och kök upptages på nytt. Husen bör utföras enligt någon av bostadsstyrelsens typritningar.

2.—4. Byggnadsstyrelsen upprepar tidigare, i 1960 års statsverksproposition (bil. 27, punkt 2) redovisade förslag. Kostnaderna har omräknats.

5. Byggnadsstyrelsen lade i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår fram förslag till en ny verkstadsbyggnad för den öppna vårdavdelningen, kostnadsberäknad till 700 000 kronor. Kungl. Maj:t har sedermera uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med anstaltsstyrelsen utreda möjligheterna att till lägre kostnader än de beräknade anordna verkstadslokaler. Ett nytt förslag till verkstadsbyggnad har nu framlagts, kostnadsberäknat till 550 000 kronor.

6. Anslag har tidigare beviljats med sammanlagt 850 000 kronor för omläggning av vatten- och avloppsledningar samt anläggning av reningsverk. Vid arbetenas utförande har det visat sig att de dåliga markförhållandena nödvändiggjort ej förutsedda förstärkningsarbeten m. m. Kostnaderna för dessa extraarbeten uppgår till 55 000 kronor. Det har vidare visat sig, att reningsverket inte kunnat klara regnvattentillflödet tillfredsställande. Vissa regnvattenledningar måste därför omkopplas. Kostnaderna för erforderliga ändringar i ledningsdragningen har uppskattats till 70 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

7. Till vissa ändrings- och förbättringsarbeten vid Brotorp i samband med dess omdisposition till vårdanstalt för kvinnliga alkoholmissbrukare beviljade 1958 års riksdag ett investeringsanslag av 145 000 kronor. Oförutsedda arbeten har föranlett anslagsöverskridande. Dessutom återstår en del arbeten, såsom utvändig målning, utvändiga plåtarbeten m. m. De slutliga kost-

naderna för ifrågavarande ändrings- och förbättringsarbeten beräknas till sammanlagt 190 000 kronor, varför ett tilläggsanslag av 45 000 kronor är erforderligt.

8. Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att för en sammanlagd kostnad av högst 1 120 000 kronor låta vid Brotorpsanstalten dels uppföra en annexbyggnad samt ett personalbostadshus, dels i anslutning därtill utföra vissa ombyggnadsarbeten m. m. För arbetenas påbörjande har anvisats 700 000 kronor. Byggnadsstyrelsen föreslår, att för dessa arbetens fullföljande anvisas 455 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

9. På framställning av anstaltsstyrelsen har byggnadsstyrelsen föreslagit att tre familjebostadshus skall uppföras vid vårdanstalten enligt någon av bostadsstyrelsens typritningar. Anstaltsstyrelsen har framhållit, att ingen lokal hyresmarknad finnes på orten och att tillgången på bostäder måste tillmätas utslagsgivande betydelse, då det gäller att förvärva för den utbyggda anstaltens drift lämpad personal. Kostnaderna för de tre bostadshusen har efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 230 000 kronor.

10. Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att ett bostadshus om ca 120 m² skall uppföras vid anstalten för innehavaren av den i personalstaten upptagna läkartjänsten i Ae 24. Styrelsen förutsätter att ett bostadshus skall kunna byggas i sådan närhet av anstalten, att dess ledningssystem såväl för vatten och avlopp som för värme kan utnyttjas. Styrelsen beräknar kostnaderna till ca 135 000 kronor.

Departementschefen

För en förnyelse och upprustning av byggnadsbeståndet vid *Svartsjö* enligt den av 1956 års riksdag i princip godkända byggnadsplanen återstår, sedan de nya vårdpaviljongerna färdigställts, anordnande av nya verkstadslokaler och ombyggnad av slottet.

I fråga om verkstadslokalerna har byggnadsstyrelsen efter samråd med anstaltsstyrelsen nu lagt fram nytt förslag till verkstadsbyggnad, kostnadsberäknat till 550 000 kronor. Jag tillstyrker detta förslag.

Vad angår ombyggnaden av slottet har byggnadsstyrelsen på uppdrag av Kungl Maj:t och i samråd med anstaltsstyrelsen utrett möjligheterna att till lägre kostnader än de tidigare beräknade anordna sjuk- och mottagningsavdelning m. m. i slottsbyggnaden. Som ett alternativ har utarbetats ett förslag till uppförande av en ny byggnad för en sådan avdelning i anslutning till den slutna avdelningen. Sistnämnda lösning tillstyrkes av byggnadsstyrelsen. Förslaget remissbehandlas f. n.

Byggnadsstyrelsens förslag i övrigt beträffande Svartsjöanstalten är jag nu inte beredd att tillstyrka.

I fråga om *Venngarn* tillstyrker jag byggnadsstyrelsens framställning om ytterligare medel till anordnande av reningsverket vid vårdanstalten samt om medel till vissa omläggningar av avloppsledningar. För ändamålet bör såsom styrelsen föreslagit anvisas 125 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag erinra om att nykterhetsvårdsutredningen.

såsom tidigare anmälts, lagt fram förslag till anordnande av en sluten avdelning vid Venngarnsanstalten. Detta förslag torde få upptagas i samband med behandlingen av utredningens slutbetänkande, som väntas bli avlämnat innevarande år och som bl. a. kommer att innehålla vissa förslag angående anstaltsorganisationen.

Vad beträffar *Brotorp* förordar jag, att 45 000 kronor anvisas för uppkomna merkostnader för ändrings- och renoveringsarbeten i samband med att fastigheten togs i anspråk som vårdanstalt för kvinnliga alkoholmissbrukare samt till vissa återstående arbeten, vilka bör utföras samtidigt med nu aktuella byggnadsarbeten vid vårdanstalten.

1960 års riksdag har beslutat, att en specialavdelning skall uppföras vid Brotorpsanstalten samt att huvudbyggnaden vid anstalten skall ombyggas och ett bostadshus för ogift personal uppföras. För innevarande budgetår har till påbörjande av dessa arbeten anvisats 700 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har beräknat återstående kostnader för ifrågavarande byggnadsarbeten till 455 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Nämnda belopp bör nu anvisas.

Byggnadsstyrelsen har i sina anslagsäskanden även upptagit tre familjebostadshus, kostnadsberäknade till 230 000 kronor. Jag tillstyrker, att ett familjebostadshus om tre rum och kök uppföres vid vårdanstalten. För ändamålet bör anvisas 75 000 kronor.

Framställningen om medel till uppförande av ett bostadshus vid *Gudhem* för innehavaren av tjänsten som läkare i Ae 24 kan jag biträda. Vården och behandlingen av patienterna är vid denna vårdanstalt i hög grad medicinskt inriktad. Läkaren är huvudansvarig för denna del av verksamheten. Det synes därför angeläget, att han erhåller bostad inom anstaltsområdet. Kostnaderna för uppförande av läkarbostad har beräknats till 135 000 kronor, vilket belopp bör anvisas.

Kostnaderna för de av mig i det föregående förordade förslagen uppgår till (550 000 + 125 000 + 45 000 + 455 000 + 75 000 + 135 000) 1 385 000 kronor.

Under föregående punkt har jag förordat, att merkostnader vid vissa byggnadsföretag bestrides från anslag under socialdepartementet. För täckande av merkostnader, som uppstått på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna, har byggnadsstyrelsen beträffande statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare anmält ett medelsbehov av 197 000 kronor, varav 119 000 kronor avser byggnadsföretag vid Svartsjöanstalten, tidigare kostnadsberäknade till ca 1 400 000 kronor, och 78 000 kronor byggnadsföretag vid Gudhemsanstalten, tidigare kostnadsberäknade till 920 000 kronor. Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens framställning om anvisande av 197 000 kronor för ändamålet.

Jag förordar att till byggnadsarbeten m. m. erforderligt belopp anvisas under ett gemensamt anslag under rubriken Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Det sammanlagda anslagsbehovet beräknar jag till (1 385 000 + 197 000) 1 582 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 582 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

[3] **Lånefonden för bostadsbyggande.** Från fonden, till vilken medel anvisas i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån, utlämnas tertiärlån till flerfamiljshus samt räntebärande egnahemslån och förbättringslån. För varje budgetår fastställes en ram för långivningen. För innevarande budgetår har anslaget till fonden uppförts med 820 000 000 kronor.

Bostadsbyggandets omfattning m. m.

Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning behandlat frågan om bostadsbyggandets omfattning och fördelning. Styrelsen redovisar en med länsbostadsnämndernas medverkan genomförd undersökning av bostadsbyggnadsbehovet. Nämnderna har genom en enkät inhämtat vissa uppgifter från 370 större kommuner. Huvudfrågan var hur många lägenheter som uppskattades behöva påbörjas under första halvåret 1960 samt vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62. Uppskattningen skulle grundas på en bedömning av hur mycket antalet hushåll kunde komma att öka genom befolkningsförändringar och andra faktorer som påverkar lägenhetsefterfrågan, varvid bl. a. bostadsbristen borde beaktas. Vidare skulle det byggnadsbehov beaktas, som hänförde sig till behovet av lägenhetsreserv samt ersättning för lägenheter som avgår genom rivning och i andra former. Nämnderna har gjort motsvarande uppskattningar för kommuner, som ej omfattades av enkäten.

Enligt länsbostadsnämndernas uppgifter behöver drygt 80 000 lägenheter påbörjas i hela riket under vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62. Enkätkommunerna har i regel angivit, att det som behövligt uppskattade påbörjandet även är möjligt med hänsyn till tillgången på färdig tomtmark. Beträffande Stor-Stockholm och Stor-Göteborg avser uppgifterna dock endast vad som faktiskt är möjligt att påbörja på grund av tillgången på exploateringsfärdig mark.

Av den årligen behövliga igångsättningen skulle ca 24 000 lägenheter avse småhus och ca 57 000 lägenheter flerfamiljshus. Enligt kommunernas och länsbostadsnämndernas bedömningar borde sålunda småhusbyggandet öka relativt sett mer än flerfamiljshusbyggandet. Länsbostadsnämnderna har vid sin granskning reducerat kommunernas uppskattning av det behövliga påbörjandet med ca 3 000 lägenheter per budgetår.

Styrelsen anför i huvudsak följande.

De redovisade uppgifterna om bostadsbehovet på olika orter kan inte antagas ge ett korrekt besked om situationen på bostadsmarknaden. Det är överhuvudtaget inte möjligt att mera exakt ange bristens storlek. Underskottet på bostäder är dock påfallande i många städer och andra samhällen. Det är vidare tydligt att över hela landet efterfrågan på modernt utrustade, något sånär rymliga bostäder vida överstiger tillgången på dylika bostäder. Det stora beståndet av otidsenliga bostäder, vilket kan uppskattas till i runt tal 1 miljon lägenheter, utgör ett tillräckligt skäl för att bostadsbyggandet hålles på en hög nivå.

Levnadsförhållandena har under efterkrigstiden förbättrats i snabb takt. Olika i ekonomiskt hänseende eftersatta grupper har fått en relativt snabb förbättring av sina ekonomiska villkor.

Genom att stora befolkningsgrupper fått ekonomiska möjligheter att skaffa sig en god bostad har kraven på en radikal utbyggnad och förbättring av bostadsbeståndet blivit allmänt omfattade. De långa köerna av bostadssökande i stora som små orter är det enklaste och mest uppmärksammade uttrycket för att nutida krav i fråga om bostadens storlek och utrustning kan tillgodoses endast om stora delar av det befintliga bostadsbeståndet förbättras radikalt.

En fortsatt allmän förbättring av levnadsvillkoren i vårt land kan därför antagas förutsätta, att bostadsbyggandet under avsevärd tid år för år upprätthålles på en jämfört med tidigare hög nivå. Den under förra året uppnådda nivån av 70 000 lägenheter kan visa sig otillräcklig.

Styrelsen finner därför ett bostadsbyggnadsprogram av minst 70 000 lägenheter per år väl grundat. Det är vad som minst bör byggas, därest bostadsförhållandena skall förbättras åtminstone i samma takt som levnadsförhållandena överhuvudtaget kan beräknas bli förbättrade.

Det är emellertid tydligt att bostadsbyggandet i ett utpräglat konjunkturläge löper risken att pressas tillbaka något. Under den sedan 1959 rådande högkonjunkturen har bostadsbyggandet jämfört med föregående högkonjunkturer under efterkrigstiden kunnat hävda sig relativt väl. Detta torde främst sammanhänga med av staten vidtagna åtgärder i syfte att upprätthålla bostadsbyggandet. Under de senaste månaderna har dock en viss tendens till nedgång i bostadsbyggandet kunnat förmärkas.

Det är också uppenbart att under såväl föregående som innevarande år olika slags investeringar, som konkurrerar med bostadsbyggandet om arbetskraft och kapital, expanderat mycket kraftigt, vilket får ses som i rätt hög grad betingat av konjunkturuppgången.

Bostadsbyggandet har inte någon del i denna uppgång i investeringsvolymen. Dess andel av de totala investeringarna har under hela efterkrigstiden minskat, även de allra senaste åren, då en absolut sett betydande uppgång i bostadsbyggandet kunnat noteras. En ökning av bostadsbyggandet är ej heller f. n. aktuell. Vad frågan gäller är att bevara den redan uppnådda nivån. Bostadsstyrelsen anser, att en minskning av bostadsbyggandet i nuvarande läge såvitt möjligt bör förhindras. Att en viss återhållsamhet i igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag kan visa sig nödvändig att iakttaga under en kortare tid beroende på knapphet på arbetskraft är visserligen tänkbart, men riktpunkten bör vara att skapa utrymme för ett bostadsbyggande av 70 000 lägenheter per år.

Bostadsstyrelsens beräkningar av långivningen för bostadsändamål under såväl innevarande som nästa budgetår bygger på antagandet att igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag under vart och ett av dessa budgetår skall avse 70 000 lägenheter.

I fråga om bostadsbyggandets fördelning anför styrelsen bl. a. följande.

Småhusbyggandet utgör inte stort mer än en fjärdedel av det totala bostadsbyggandet. På många håll hävdas, att en betydande ökning av småhusbyggandet är önskvärd. Det anses att för många barnfamiljer småhuset är den lämpligaste bostadsformen och att höjd levnadsstandard och ökat bilinnehav gör att allt fler familjer vill skaffa sig ett eget hem eller lägenhet i rad- eller kedjehus. Iakttagelsen är säkerligen riktig. Styrelsen finner det närmast självklart, att staten och kommunerna på allt sätt främjar småhusbyggandet. Styrelsen vill som sin mening hävda, att småhusbyggandet inte bör hållas tillbaka genom restriktivitet i den statliga långivningen. Medelsramen för lån till småhus bör fastställas med ledning av en bedömning av hur många småhus, som enskilda, byggnadsföretagare och kommuner planerar för det närmaste året.

På grundval av inhämtade uppgifter beräknar styrelsen, att småhusbyggandet under såväl innevarande som nästa budgetår kommer att omfatta drygt 20 000 lägenheter.

Styrelsens förslag till bostadsbyggnadsprogram innebär, att för såväl innevarande som nästa budgetår skulle uppföras 49 500 lägenheter i flerfamiljshus, varav 47 000 statsbelånade, och 20 500 lägenheter i småhus, varav 19 000 statsbelånade. I jämförelse med det för innevarande budgetår beräknade minimiprogrammet innebär detta en ökning med 7 000 lägenheter, varav 5 500 i flerfamiljshus och 1 500 i småhus.

Beträffande bostadsbyggandets lokala fördelning anför styrelsen i huvudsak följande.

Om en uppenbart olämplig plats för ett eget hem valts kan enligt riksdagens uttalande år 1953 egnahemslån vägras. Om på en ort sysselsättningsmöjligheterna tillfälligt är klart otillfredsställande, beroende på att t. ex. ett industriföretag lagt ner driften, bör försiktighet iakttagas vid beviljande av egnahemslån för nybyggnad på orten. Att mera allmänt grundade förmodanden angående en orts utveckling på längre sikt inte bör fälla avgörandet vid prövning av en låneansökning är närmast självklart. Även på orter, där befolkningen stagnerat, föreligger behov av nya och bättre bostäder, vilka bör tillgodoses.

Lokaliseringsfrågan synes mera komplicerad i vad det gäller flerfamiljshusbyggandet. Det är en tämligen spridd uppfattning att det på längre sikt kan visa sig, att en nu aktuell efterfrågan på lägenheter i flerfamiljshus inte står sig på alla orter, framförallt inte på orter där småhuset utgör den traditionella bostadsformen. Ur miljösynpunkt kan också införandet av större hus i flera våningar på en ort med tidigare enbart egnahem ge anledning till kritik. Det är å andra sidan tydligt att på åtskilliga, relativt små orter behov föreligger av att komplettera egnahemmet med bostäder i större hus.

Allmänt sett bör liksom hittills varit fallet flerfamiljshusbyggandet fördelas på län och kommuner med ledning av uppgifter om förefintligt bostadsbehov. Detta utesluter emellertid inte att arbetsmarknadssynpunkter kan komma att spela in på bedömningen, men — vilket bör understrykas — endast i den mån dylika synpunkter påverkar uppskattningen av bostadsbehovet. Behovet av bostäder på en ort är i viss mån beroende av utvecklingen av industri och annan företagsamhet på orten. För att effektivt utnyttja de investeringar, som företas inom industri, handel och annan verksamhet, är det nödvändigt att bostadsbyggandet såvitt möjligt sam-

ordnas med ifrågavarande investeringar. En dylik samordning utgör också ett viktigt led i ansträngningarna att förbättra sysselsättningen.

Bostadsstyrelsens förslag om vissa ändringar i gällande låneförfattningar m. m.

Ändrade lånevillkor för sådana enfamiljshus och tvåfamiljshus som hyrs ut eller upplåtes med bostadsrätt. I anledning av motioner vid 1960 års riksdag anförde statsutskottet i utlåtande nr 50 nämnda år, att de skillnader i fråga om lånevillkor, som nu gäller beträffande å ena sidan fristående enfamiljshus och å andra sidan rad- och kedjehus, kunde antagas vara ägnade att påverka valet av hustyp när fråga är om enfamiljshus, som skall uthyras eller upplåtas med bostadsrätt. Det borde därför undersökas huruvida det finns anledning att införa gemensamma lånebestämmelser för de olika typerna av småhus.

Bostadsstyrelsen, som erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att framlägga förslag i ämnet, anför i huvudsak följande.

De nuvarande bestämmelserna innebär, att man inom ett område med rad- eller kedjehus kan betrakta varje länga antingen såsom ett flerfamiljshus, vilket i så fall belånas med tertiärlån, eller också som ett antal sammanbyggda småhus, vilka vart och ett belånas med egnahemslån. Fristående småhus kan endast belånas med egnahemslån. Denna begränsning kan leda till att en i och för sig lämplig bebyggelse med fristående hus undvikes, då tertiärlåneformen ger de bättre villkoren. När det gäller småhuslägenheter avsedda för uthyrning kommer också en annan omständighet i förgrunden, nämligen önskvärdheten att kunna överföra husen till enskilda egnahemsägare. Detta förutsätter egnahemsbelåning redan från början, eftersom man av praktiska skäl inte kan byta låneform under förvaltningstiden. För kommuner och allmännyttiga företag blir det i så fall fråga om större insatsbelopp, vilket i allmänhet betraktas som ett hinder för projektets genomförande.

De hithörande olägenheterna kan väl inte helt undanröjas med mindre det inrättas en enhetlig låneform för alla typer av småhus. Denna fråga kräver emellertid omfattande utredning, som inte nu bör företagas. Det kan visa sig lämpligt att avvakta resultatet av bostadsbyggnadsutredningens prövning av småhusbyggandets framtida förutsättningar. Utan att en mera allmän omprövning av småhusbyggandets finansieringsvillkor föregripes, kan de nuvarande lånebestämmelserna jämkas i syfte att i allt väsentligt samordna villkoren för lån till småhus enligt egnahemslånekungörelsen och tertiärlånekungörelsen.

Sedan egnahemslånets räntefria stående del slopats är varken dessa lån eller tertiärlånen förbundna med någon kapitalsubvention. Den skillnad i lånevillkoren, som alltjämt har någon verklig betydelse för valet mellan fristående och sammanbyggda hus och för tillkomsten av småhus för uthyrning, hänför sig till bestämmelserna om belåningens storlek i förhållande till belåningsvärdet. Bostadsstyrelsen föreslår, att egnahemslånekungörelsens villkor bringas i överensstämmelse med vad som i detta avseende gäller för tertiärlån.

Sålunda bör genom ändring av 1 § egnahemslånekungörelsen bostadsrättsförening beredas möjligheter att erhålla egnahemslån. Detsamma bör gälla ifråga om enskild företagare vad beträffar småhus avsedda för uthyrning. I samband med en sådan ändring torde bestämmelserna i 4 § kunna slopas.

1 9 och 10 §§ bör de bestämmelser, som reglerar statslånets övre gräns och inteckningssäkerhetens förmånsrättsläge, ges en utformning som ansluter sig till motsvarande bestämmelser i 9 och 10 §§ tertiärlånekungörelsen.

De föreslagna jämkningarna bör gälla i fråga om såväl enfamiljs- som tvåfamiljshus.

Bostadsstyrelsens förslag tillstyrkes av *Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), HSB:s riksförbund* och *Svenska riksbyggen*. Svenska riksbyggen framhåller i sammanhanget önskvärdheten av att bestämmelserna om högsta belåningsvärden för småhus i vissa hänseenden närmare anslutes till vad som gäller beträffande flerfamiljshus. Även SABO hemställer, att ifrågavarande bestämmelser revideras.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen och *Näringslivets byggnadsdelegation* avstyrker förslaget. I yttranden från dessa organisationer framhålles bl. a. att olikheterna i finansieringsvillkor vid resp. egnahems- och tertiärbelåning inte torde spela någon avgörande roll vid valet av hustyp. Svenska byggnadsentreprenörföreningen anför att, då det högsta belåningsvärdet är lika för alla typer av småhus oavsett låneformen, det ligger nära till hands att produktionen inriktas på sådana plantyper, som ger den lägsta tomt- och exploateringskostnaden per småhusenhet. Föreningen anser det därför viktigare, att tillämpningsbestämmelserna beträffande maximerade belåningsvärden omprövas, varvid skillnaden mellan friliggande och sammanbyggda småhus bör beaktas.

Vidare uttalar föreningen och delegationen, att förvaltning av friliggande småhus i bostadsrättsform är en föga lämplig anordning. Därjämte påpekas att styrelsens förslag behöver kompletteras med bestämmelser, som reglerar frågan om den övre lånegränsen för egnahemslån vid överlåtelse av bostaden till den boende samt att egnahemslånekungörelsens bestämmelser om hyreskontroll vid genomförande av styrelsens förslag behöver bringas i överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i tertiärlåneförfattningen.

I de båda yttrandena föreslås att, för den händelse en utvidgning av egnahemslångivningen skulle övervägas, detta sker utan ändring av lånevillkoren i övrigt. Enligt byggnadsdelegationens mening bör i dylikt fall rad- och kedjehus undantagas från tertiärbelåning.

Egnahemslån åt ägare och brukare av jordbruksfastighet för beredande av bostad åt fastighetens arrendator. Spörsmålet om egnahemslån åt ägare och brukare av jordbruksfastighet för beredande av bostad åt fastighetens arrendator har tidigare behandlats av 1948 års sakkunniga för vissa bostadsförbättringsfrågor, som i ett år 1952 avgivit betänkande framlade vissa förslag i ämnet. Dessa gick i huvudsak ut på att fastighetsägaren skulle för här avsett ändamål kunna erhålla egnahemslån på vanliga villkor i fråga om säkerhet m. m. Ville han inte påtaga sig ansvaret för att åstadkomma en tillfredsställande bostad, skulle det beredas möjligheter för arrendatorn själv att utan hinder av lånekungörelsens bestämmelser om säkerhet komma i åtnjutande av det statliga stödet.

Bostadsstyrelsen anför, att förfrågningar om egnahemslån för nybyggnad eller ombyggnad av bostadslägenhet åt arrendator endast gjorts i få fall. Därvid har det uteslutande gällt möjligheten för fastighetsägaren att erhålla sådant lån. Styrelsen finner det inte påkallat att nu förorda undantag från bestämmelserna om säkerhet för egnahemslån i syfte att underlätta för arrendator att själv ordna sin bostadsfråga med hjälp av egnahemslån. Däremot tillstyrker styrelsen, att egnahemslån må kunna på vanliga villkor beviljas ägare och brukare av jordbruksfastighet inte blott för erforderliga lantarbetarbostäder utan i förekommande fall också för bostad åt fastighetens arrendator. Styrelsen framhåller, att vid genomförande av dess förslag till ändrade lånevillkor för enfamiljs- och tvåfamiljshus, avsedda för uthyrning, nu ifrågavarande önskemål blir tillgodosett utan ytterligare ändring i egnahemslånekungörelsen.

Kommunens ansvar för förlust på egnahemslån i fråga om hus som innehåller andra lokaler än bostadsutrymmen. Bostadsstyrelsen erinrar om, att kommun i fråga om egnahemslån, som beviljats före utgången av budgetåret 1959/60, haft att åtaga sig ansvar gentemot staten för förlust som annorledes än genom avskrivning kan uppkomma på den räntefria stående delen av lånet. När huset innehöll lokaler för ägarens eget behov eller butiker, ägde det lånebeviljande organet avgöra i vad mån lånet skulle innefatta en räntefri stående del. Denna föreskrift har tillämpats så, att den räntefria stående delen reducerats med hänsyn till lokalytans storlek i förhållande till bostadslägenhetsytan och helt bortfallit om lokalytan varit ungefär lika stor som bostadslägenhetsytan. Motivet har varit att butiker eller andra liknande lokaler brukar förbättra fastighetens räntabilitet. Sedan egnahemslånets räntefria stående del numera slopats, skall det kommunala ansvarsåtagandet gälla ett belopp av lånet motsvarande den tidigare räntefria stående delen. Innehåller huset lokaler för ägarens eget behov eller butiker, skall kommunen dock vara befriad från sådant åtagande.

Styrelsen anför, att sistnämnda bestämmelse innebär, att kommunerna i större utsträckning än tidigare befrias från att ta risker för utlämnade egnahemslån. Enligt styrelsens mening finns det skäl mot en sådan inskränkning av det kommunala åtagandet. Att kommunen enligt tidigare bestämmelser helt eller delvis blev befriad från att ta förlustrisker i fråga om lån till hus inrymmande lokaler betingades av att kommunens ansvarsåtagande sammankopplats med egnahemslånets räntefria stående del. Vid tillämpning av den nya föreskriften kan det befaras uppkomma svårtolkade gränsfall, där det är oklart huruvida huset skall anses innehålla sådan lokal som befriar kommunen från ansvarsåtagande eller inte.

Med hänsyn till det anförda och då det är särskilt angeläget att kreditriskerna i fråga om hus, som innehåller lokaler, blir noga prövade av förmedlingsorganet föreslår bostadsstyrelsen, att föreskriften om nu ifrågavarande begränsning av det kommunala ansvaret skall utgå.

Svenska landskommunernas förbund anser inte att det finns skäl att antaga att prövningen av kreditriskerna beträffande hus som innehåller and-

ra lokaler än bostäder blir mindre noggrann därför att kommunerna är befriade från ansvar i dessa fall. Förbundet avstyrker därför bostadsstyrelsens förslag. Förbundsstyrelsen anför dessutom, att en så nyligen tillkommen bestämmelse inte bör ändras, förrän visshet verkligen vunnits om att en omprövning bör komma till stånd.

Svenska stadsförbundet vill inte motsätta sig styrelsens förslag.

Tillämpningen av den s. k. 50-procentsregeln i 1 § tertiärlånekungörelsen. Enligt 1957 års tertiärlånekungörelse må tertiärlån i regel endast beviljas, om huset till högst hälften av lägenhetsytan, vinds- och källarplan oräknade, innehåller andra utrymmen än för bostadsändamål. Emellertid äger Kungl. Maj:t medgiva undantag från denna regel.

Bostadsstyrelsen anför, att under den tid ifrågavarande bestämmelse gällt en viss praxis har utbildats i fråga om undantag från regeln. Såsom nödvändiga och naturliga komplement till bostadsbebyggelsen och därför möjliga att belåna utan att huvudregeln iakttages har ansetts affärer för livsmedel, konditorier, affärer för tobak, sybehör, färger, järnvaror, pappersvaror, blommor, elektrisk materiel, herr- och damfrisering, apotek, mindre avdelningskontor för bank och post, bibliotek av mindre omfattning. Till denna grupp har också förts samlingslokaler för barn och ungdom, läkar- och tandläkarpraktik samt barndaghem. Fristående garagebyggnader, bibliotek avsedda för en hel stad eller stadsdel, större bank- och postlokaler, kontor, teater- och biograflokaler, kyrkolokaler, samlingssalar för vuxna, lokaler för hotell- och restaurangrörelse, varuhus av större omfattning utgör exempel på icke godtagbara lokaler. I ett hus ingående lokaler av icke godtagbar typ har dock i regel omfattats av den statliga långivningen, därest den sammanlagda ytan för bostäder och godtagbara lokaler i huset överstigit hälften av husets totalyta. Om huset innehållit enbart lokaler, har huset ansetts belåningsbart, om ytan av godtagbara lokaler har överstigit hälften av husets totalyta. Vissa lokaler såsom förut nämnda teater- och biograflokaler, kyrkolokaler och lokaler för hotell- och restaurangrörelse har helt undantagits från den statliga långivningen.

Med hänsyn till den omfattande praxis, som har utbildats i förevarande frågor, föreslår bostadsstyrelsen, att beslutanderätten i ärenden avseende undantag från den i 1 § angivna huvudregeln överflyttas på styrelsen. Det förutsättes därvid, att länsbostadsnämnderna underställer ärenden av ifrågavarande art styrelsens prövning.

Kvalitetskrav på bostäder som finansieras med statslån. Bostadsstyrelsen anför i huvudsak följande.

Sedan länge har framgångsrikt hävdats vissa minimikrav på ändamålsenlighet, när det gäller våra bostäders inre. Begreppet bostadsstandard har fått en reell innebörd för en konsumtionsmedveten allmänhet.

Omtanken om de boende kan dock inte begränsas till lägenheternas detaljutformning. Direkt med bostaden och med livet inomhus sammanhänger sådana anläggningar som småbarnslekplatser, piskplatser, bilplatser, ja, även gångbanor, körbanor och andra anläggningar för trafiken. Innebär inte dis-

poneringen av tomtmarken en rimlig avvägning mellan bilisternas krav på bekvämlighet och övriga trafikanters krav på säkerhet, påverkas bostadsstandarden i området härav.

Förhållandena kräver åtgärder, som kan ha omedelbar verkan. I första hand bör rådgivnings- och upplysningsverksamheten byggas ut. Vidare bör klarläggas, att en alltför hård exploatering av såväl mark i centrala stadspartier som mark i ytterområden inte bör stödjas med statlig belåning. Om exploateringsgraden ökas utöver vad som med hänsyn till olika miljökrav är rimligt, bör en låneansökan avslås. Där hög exploateringsgrad inte utgör skäl för att avslå en låneansökan, bör i princip det godtagbara markvärdet per m² våningsyta sättas lägre än eljest. Styrelsen kommer att pröva, huruvida generella regler för reducering av markvärdet vid hårt utnyttjande av mark kan fastställas.

Styrelsen har vid prövning av låneansökningar funnit, att i enstaka fall marken utnyttjas så, att rimliga miljökrav inte blir tillgodosedda. Ansökan har på denna grund avslagits. Allmänt sett bör en stadsplans ändamålsenlighet inte komma under övervägande i samband med prövning av låneansökan för byggnadsföretag på stadsplanelagd mark. I särskilda fall kan ändå stadsplanesynpunkter aktualiseras i anledning av ett låneärende. Om byggnadsföretaget enligt det lånebeviljande organet uppvisar så allvarliga brister i fråga om byggnads storlek och form, att ansökningen bör avslås, bör innan beslut meddelas samråd äga rum med byggnadsstyrelsen eller vederbörande länsarkitekt.

Enligt 4 § tertiärlånekungörelsen skall sökanden förbinda sig bl. a. att iaktta ga de föreskrifter rörande byggnadsföretagets utförande, som det lånebeviljande organet må meddela. Bestämmelsen bör förtydligas på sådant sätt, att det klart framgår, att det lånebeviljande organet äger utfärda föreskrifter beträffande byggnadernas storlek och form.

Byggnadsstyrelsen instämmer i bostadsstyrelsens uttalande att, ehuru allmänt sett en stadsplans lämplighet ej bör komma under övervägande i samband med lånebehandlingen, stadsplanesynpunkter i särskilda fall kan aktualiseras i sådant sammanhang. Byggnadsstyrelsen vill hålla före, att dylika fall kan väntas bli allt vanligare, om inte den ogynnsamma utveckling som på vissa av stadsbyggandets områden nu ofta är för handen möts med lämpliga åtgärder. Styrelsen åsyftar de risker för ett olämpligt byggande och en bristfällig sanering som är förenad därmed att gällande stadsplaner för städer och samhällen i ett mycket stort antal fall är föråldrade och otillfredsställande. Efterlåtenheter i fråga om att ersätta sådana planer med en tidsenlig, lämpligare planläggning har enligt byggnadsstyrelsens mening varit en av de orsaker som mest bidragit till att sådana samhällsområdens funktionsmässighet och miljöförhållanden i åtskilliga fall har allvarligt försämrats i stället för att förbättras av genomförda nybyggnadsföretag.

Byggnadsstyrelsen förordar ett sådant samråd i låneärenden mellan det lånebeviljande organet och byggnadsstyrelsen eller vederbörande länsarkitekt, som bostadsstyrelsen föreslagit. En samverkan härvidlag finner byggnadsstyrelsen kunna innebära ett värdefullt stöd i den av styrelsen och länsorganen bedrivna upplysningsverksamheten i planfrågor.

Bostadspolitiska organisationskommittén anför, att ett genomförande av bostadsstyrelsens förslag skulle vara ägnat att skapa osäkerhet och förvir-

ring inom det aktuella området och förstärka den känsla av »byggkrångel» man inte sällan möter bland dem som är verksamma inom bebyggelseplanering och byggnadsproduktion. För kommittén har det framstått som angeläget att finna former för att låta bostadsmyndigheternas synpunkter i planfrågorna komma till uttryck på ett så tidigt stadium som möjligt i planläggningsarbetet.

I en från *Stockholms förorters samarbetsnämnd* inkommen skrivelse anföres bl. a. att om stadsplanemyndigheternas ställningstaganden skall omprövas av lånebeviljande myndigheter, detta kommer att medföra påtagliga olägenheter för kommunerna i deras strävanden att på ett rationellt sätt upprätthålla och öka bostadsproduktionen.

Lån för anordnande av kollektiva tvätterier m. m. Bostadsstyrelsen anför i huvudsak följande.

Omfattningen av det statliga stödet inom tvättområdet har successivt utvidgats. Genom åtgärder från det allmännas sida har också under de gångna åren förhållandena inom tvättområdet i inte ringa utsträckning förbättrats, främst genom tillkomsten av gemensamhetstvätterier och genom förbättrad standard vid nyproduktionen av bostäder. Alltjämt förefinnes dock stora brister. Konsumentinstitutet har hösten 1959 visat, att alltjämt omkring två tredjedelar av landets husmödrar klarar all sin tvätt uteslutande med hjälp av tvättbalja och tvättgryta, trots att hemtvättmaskiner försålts i avsevärd omfattning. Möjligheterna att med rationella anordningar i hemmet utföra tvättarbetet begränsas ej sällan därigenom, att en mycket stor del av det samlade bostadsbeståndet i landet (ca 2,7 milj. bostäder) är av äldre datum. Många av dessa bostäder saknar förutsättningar för att effektiva och arbetsbesparande hjälpmedel skall kunna användas i tvättarbetet. Av den egentliga landsbygdens bostäder (ca 1,1 milj.) torde ca en tredjedel eller närmare 400 000 lägenheter sakna vatten- och avloppsledningar och därmed de mest elementära förutsättningarna för anordnande av tillfredsställande tvättanordning i hemmet.

Det förefaller uppenbart, att tvättförhållandena inte kan anses tillfredsställande så länge två husmödrar av tre saknar tillgång till maskinella hjälpmedel för tvättarbete. Bostadsstyrelsen anser, att det alltjämt föreligger ett behov av statligt stöd för anordnande av kollektiva tvätterier. Vad som kan diskuteras är stödets form. F. n. finns två stödformer: dels tertiärlån till tvätterier inom nybyggda bostadsområden, dels tvätterilån för andra tvätterier samt för maskinell utrustning i tertiärbelånade tvätterier. För finansiering av tvätterier beviljas årligen 8 à 10 milj. kronor i form av tertiärlån och ca 1 milj. kronor i form av tvätterilån.

Styrelsen har övervägt, huruvida tvätterilånen kan slopas och tertiärlånen omfatta alla slags tvätterier. Mot en sådan åtgärd talar, anför styrelsen, att det inte är lämpligt att för alla slags tvätterier tillämpa de för tertiärlån gällande villkoren. Bl. a. bör amorteringstiden i fall, där f. n. tvätterilån utgår, kunna varieras och alltid sättas lägre än den för tertiärlån föreskrivna (30 år). Då praktiska skäl talar mot att ändra tertiärlånekungörelsen för att möjliggöra erforderliga variationer i lånevillkoren förordar styrelsen, att kungörelsen angående lån till kollektiva tvätterier bibehålles.

Även om det särskilda stödet till tvätterier bibehålles i stort sett oförändrat, är det enligt styrelsens mening möjligt att åstadkomma en samordning av denna långivning med tertiärlångivningen. Styrelsen föreslår i detta syfte, att tvätterilån i fortsättningen utgår från lånefonden för bostadsbyggande. Något särskilt anslag för lån till kollektiva tvätterier erfordras i så fall inte.

Styrelsen anser vidare, att statligt lån till större tvätterier, i den mån de inte är avsedda att betjäna i huvudsak endast ett sammanhängande större bostadsområde, bör beviljas endast i undantagsfall. Det bör t. ex. vara möjligt att för ett landsbygdsområde med utpräglad jordbrukskaraktär, där det av ekonomiska skäl är lämpligt att anordna ett relativt stort tvätteri, som kan betjäna en vidsträckt region, bevilja statligt lån.

I fråga om små tvätterier på sådana platser, där befolkningsunderlaget är svagt och avstånden stora, kan f. n. utgå både statslån och statsbidrag i form av räntefri stående del av lånet. Bidraget kan utgöra högst 20 000 kronor. Detta stöd har betydelse främst för de norra delarna av landet. Enligt styrelsens erfarenhet föreligger ett behov av att för dylika tvätterier kunna bevilja ett statsbidrag. Bidraget torde i regel inte böra kompletteras med räntebärande statslån. Bidragsvillkoren bör vara desamma som för den nuvarande räntefria, stående delen av tvätterilån. Bidraget bör normalt avskrivas efter 20 år. Det bidragsbeviljande organet bör dock äga föreskriva annan avskrivningstid. Bidrag bör kunna utgå med högst 30 000 kronor per anläggning samt i fortsättningen utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande.

Den form av statslån, som benämnes tvättcirkellån, har, anför styrelsen, trots propagada för den genom cirkulärtryck och tidskriftsartiklar, rönt ringa intresse från allmänhetens sida. Låneformen kan därför enligt styrelsens mening utgå.

Styrelsen föreslår slutligen, att samtliga per den 30 juni 1961 utestående lån till kollektiva tvätterier överflyttas till Lånefonden för bostadsbyggande resp. investeringsanslaget Räntefria lån till bostadsbyggande.

Bostadsstyrelsens förslag rörande långivningen till kollektiva tvätterier tillstyrkes av *Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag, HSB:s riksförbund, Svenska riksbyggen* och *Näringslivets byggnadsdelegation.* Delegationen uttalar att ifrågavarande långivning så långt möjligt bör begränsas. Det framlagda förslaget bör senare fullföljas genom avveckling av det statliga stödet.

Förslag om ändrade grunder för långivning till s. k. byggmästarbildade bostadsrättsföreningar

Hyresgästernas riksförbund framförde i skrivelser den 5 juni och den 15 oktober 1959 vissa kritiska synpunkter på systemet med s. k. byggmästarbildade bostadsrättsföreningar. Bl. a. anförde förbundet därvid, att bostadsrättshavarna i sådana föreningar saknar inflytande över de tekniska och ekonomiska betingelserna för husens uppförande samt att de

har vållats ekonomiska förluster av i vissa fall betydande storleksordning. Trots gällande regler om kontroll av bostadsrättsföreningarna synes det, anförde förbundet, alltjämt finnas goda möjligheter för byggnadsföretagare att med goda vinster begagna sig av bostadsrättsföreningsformen för rent spekulativa byggen. Bildandet av bostadsrättsföreningar har för byggmästarna blivit en enkel och tämligen riskfri form för att försälja fastigheter. Förbundets framställningar mynnade ut i ett förslag, att ifrågavarande föreningar inte skall medgivas statliga lån efter gynnsammare grunder än som gäller för privata byggnadsföretagare.

Över förbundets framställningar har yttrande inhämtats av *bostadsstyrelsen*. Styrelsen, som hört länsbostadsnämnderna, har i sitt yttrande framlagt förslag till ändrade grunder för den statliga långivningen till de byggmästarbildade bostadsrättsföreningarna. Styrelsens förslag har därefter remissbehandlats. Yttranden har avgivits av statskontoret, statens hyresråd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Västernorrlands län, Svenska landskommunernas förbund, Sveriges kommunalekonomiska förening, HSB:s riksförbund, Svenska riksbyggen, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO) och Svenska byggnadsentreprenörföreningen. Överståthållarämbetet har bifogat yttrande av Stockholms stads fastighetsnämnd. Därjämte har länsstyrelsen i Malmöhus län överlämnat yttrande av bl. a. drätselkammaren i Malmö.

Jag torde i det följande få lämna en redogörelse för bostadsstyrelsens förslag och de däröver avgivna yttrandena.

Bostadsstyrelsen upplyser inledningsvis, att styrelsen såsom i författningens mening kooperativa företag godtagit (1) fria föreningar, som bildas av samtliga eller ett flertal blivande bostadsrättshavare, (2) av kooperativ riksorganisation bildade föreningar, (3) föreningar som tillkommer på initiativ av byggnadsföretagare, s. k. byggmästarbildade bostadsrättsföreningar samt (4) föreningar tillkomna i annan ordning, t. ex. på initiativ av ett industriföretag.

Av den lägenhetsproduktion, som ombesörjes av bostadsrättsföreningar torde 25—30 % handhavas av byggmästarbildade föreningar. Medlemmarna i dessa föreningar utgöres under produktionsstadiet vanligen av entreprenören själv jämte honom närstående, vilka utgör interimsstyrelse. Kommunalvald ledamot skall finnas i styrelsen från början och innan det träffats några för föreningen bindande överenskommelser.

Under de senaste åren har från boendehåll i stor omfattning framförts klagomål mot byggmästarbildade bostadsrättsföreningar. Härom anför styrelsen bl. a. följande.

I styrelsen för bostadsrättsföreningen skall ingå minst en av kommunen utsedd ledamot, vars uppgift är att främja de blivande bostadsrättshavarnas intressen. Han skall därvid själv eller med anlitande av tillgänglig sakkunskap bl. a. kontrollera skäligheten av tomtpris och kostnadsberäkningar i övrigt. Föreningen skall vidare vara underkastad revision bl. a. av en av kommunen utsedd revisor.

Den föreskrivna kommunala kontrollen har i flera fall inte fungerat till-

fredsställande. De boende har ofta trots framställningar härom inte erhållit nödig information i framför allt ekonomiska ting.

Anbud på egentliga byggnadsarbeten infordras inte av byggmästarbildad förening. Tomten tillhör vanligen företagaren, som säljer densamma till den av honom bildade föreningen. Företagaren bygger enligt ett mellan honom och föreningen växlat kontrakt. Han kan därvid uppenbarligen helt ensidigt bestämma entreprenadsumman, om inte kommunens representant ingriper och i mån av behov påyrkar ändringar, innan statslån tillstyrkes. Kritiken från boendehåll riktar sig vanligen mot detta system med ensidig kontraktsuppgörelse och mot att ett flertal frågor är oreglerade i entreprenadavtalet.

Det torde ofta förekomma, att avsättningar till reparationsfonder tillgodoräknas de boende först i och med att de blir bostadsrättshavare och betalar årsavgift. Om det dröjer med avlämningssammanträdet, påbörjar bostadsrättshavarna ofta nog förvaltningen utan att ha något i fonderna och följderna ger sig till känna i ekonomiska svårigheter, när reparationsbehovet blir aktuellt. Under övergångstiden har i dylikt fall byggnadsföretagaren tillgodogjort sig fondmedlen. Några reglerande bestämmelser härutinnan plägar inte återfinnas i entreprenadavtalet.

Den hyra, som uttages under övergångstiden, avser att täcka bl. a. amorteringar på viss del av fastighetskrediten. Dessa amorteringar borde rätteligen komma de blivande bostadsrättshavarna tillgodo, men detta torde sällan vara fallet.

Har bestämmelse om kreditivtillägg ej intagits i kontraktet uppstår ofta tvist om eller i vad mån ett belopp motsvarande detta tillägg skall tillfalla företagaren eller föreningen. Det kan inträffa, att företagaren kalkylerat med en extra kostnad för kreditiv redan i entreprenadsumman eller måhända i den hyra, som uttages under övergångstiden, men det oaktat tillgodoräknar sig beloppet.

Bland övriga frågor, som vållar svårigheter nämner styrelsen spörsmålet om rätt till ränta på lämnade förskott i grundavgifter och frågan, huruvida de blivande bostadsrättshavarna eller byggnadsföretagaren skall tillgodogöra sig ränteeftergift under den tid entreprenören förvaltar fastigheten.

Styrelsen anför vidare, att garantibesiktning normalt ombesörjes efter ett år från slutbesiktning av fastigheten. Då de boende vid denna tidpunkt vanligen alltjämt har funktionen såsom hyresgäster innebär detta i praktiken, att objektivitet inte kan föreligga, enär företagaren själv står för denna besiktning.

Styrelsen ger även exempel på de ekonomiska risker som de blivande bostadsrättshavarna löper genom att lämna förskott på grundavgifter, något som den initiativtagande byggmästaren nästan undantagslöst påyrkar.

Med hänsyn till den mängd klagomål, som under senare tid framförts från boendehåll mot de byggmästarbildade föreningarna, synes det styrelsen som om förtroendet för denna företagsform i viss mån rubbats. Då det dessutom visat sig vara en diskutabel och riskbetonad ordning med ett system där byggnadsföretagaren med anlitande av den av honom bildade föreningen i praktiken skriver entreprenadkontrakt med sig själv, finner styrelsen tiden vara inne för att undantaga de byggmästarbildade föreningarna från långivning enligt de grunder, som gäller för kooperativt organiserade företag

utan enskilt vinstsyfte. Styrelsen föreslår sålunda, att bostadsrättsföreningar bildade av byggmästare eller andra företagare åsyftande enskild vinst skall medgivas statslån till högst 85 % av avkastningsvärdet. Kommunal insyn och anslutning till ett centralt tillsynsorgan bör utgöra förutsättning för lån. Kostnaderna för den kommunala kontrollen förutsättes skola bestridas av låntagaren. Den omständigheten att de blivande bostadsrättshavarna avfordras en insats om minst 15 % av kostnaderna torde medverka till en mera påtaglig vaksamhet från deras sida och utgöra ett korrektiv mot missbruk av denna företagsform.

Styrelsen föreslår vidare, att möjligheter skapas för fristående kooperativa företag att förvärva fastigheter från byggmästare och i samband därmed få lån till 95 %. Härom anför styrelsen bl. a. följande.

En ordning som skulle erbjuda vissa fördelar framför den hittillsvarande skulle ernås, om en från varje byggmästarinflytande fristående förening, som konstituerades av en grupp personer representativa för blivande bostadsrättshavare, kunde beredas möjlighet att efter förhandlingar med företagaren förvärva fastigheten efter färdigställandet och i samband därmed få lånegränsen höjd från 85 till 95 %. Om möjligt borde föreningen inträda såsom lånsökande i slutlig låneansökning. I varje fall måste ett övertagande av fastigheten vara klart före utbetalning av slutligt beviljade statslån.

I samband med ett dylikt förvärv borde följande faktorer klarläggas:

1. De ekonomiska betingelserna efter förda underhandlingar med företagaren, dvs. främst
   a) köpesumman, uppdelad på tomt- och byggnadskostnader;
   b) kreditivtillägget;
   c) eventuellt vinterbidrag;
   d) fondavsättningar;
   e) amorteringar under hyrestiden;
   f) lagfartskostnader.
2. Fastighetens allmänna skick.
3. Eventuella lokalers avkastningsförmåga på längre sikt.
4. Garantitid och garantibesiktning.
5. Uppgift om det tillsynsorgan föreningen avser att ansluta sig till. (Till den senare frågan återkommer styrelsen i det följande.)

Den kommunale styrelseledamoten och revisorn förutsättes aktivt medverka vid reglering av alla de frågor, som sammanhänger med förvärvet. I den mån särskild sakkunskap skulle behövas, bör möjligheter föreligga att samråda med ett centralt tillsynsorgan.

Det förutsättes att kommunerna vid planläggning av bostadsbyggandet varje år tar ställning till vilken andel i lägenhetstillskottet, som bör reserveras för denna typ av föreningar, och tar initiativ till bildande av sådana föreningar i god tid före färdigställandet av den eller de fastigheter, som bör bli föremål för föreningsförvärv. Härjämte bör lägenhetssammansättningen avpassas så att lägenheterna lämpar sig för upplåtelser med bostadsrätt.

Styrelsen framhåller, att den kommunala kontrollen i bostadsrättsföreningarna i regel fungerar på ett mindre tillfredsställande sätt, vanligen beroende på bristande insikt i det komplex av frågor, som sammanhänger med produktion och förvaltning av fastigheter i bostadsrättsföreningsform. Frågan om anslutning av alla typer av bostadsrättsföreningar till något cen-

tralt tillsynsorgan bör därför ånyo övervägas. Styrelsen erinrar om att förslag i detta ämne år 1956 framlades av utredningen om allmännyttiga och kooperativa bostadsföretags förvaltning m. m. Alla typer av bostadsrättsföreningar skulle enligt förslaget anslutas till ett sådant organ. De uppgifter, som utredningen föreslog böra ankomma på tillsynsorganet, skulle bli i stort sett följande:

1. Tillsynsorganet skall övertyga sig om att den allmänna revisionen är tillfredsställande ordnad och att revisorerna fyller de kompetenskrav, som det skäligen kan finnas anledning att uppställa.
2. Tillsynsorganet skall ge råd och anvisningar beträffande uppläggningen av företagens bokföring samt beträffande normer och principer för avskrivning och fondavsättning.
3. Företagens nyproduktion bör ägnas viss allmän övervakning, främst med avseende på frågor rörande upphandling, organisation av byggnadsledning och byggnadskontroll.
4. Tillsynsorganet bör ge allmänna råd beträffande organisationen av företagens förvaltning, deras struktur och arbetsformer.
5. Tillsynsorganet skall analysera statistiska uppgifter och rapporter från företagen avseende fastighetsekonomiska frågor och bör ha full insyn i företagen samt äga rätt att infordra de rapporter, som kan erfordras för att bedöma företagens förvaltning.

Utredningen ansåg, att SABO, HSB, Svenska riksbyggen, Sveriges kommunalekonomiska förening och Svenska landskommunernas förbund var för sig kunde godtagas såsom tillsynsorgan, de två sistnämnda dock under förutsättning att de till sig knöte expertis på fastighetsförvaltningsfrågor.

Tillgång till ett tillsynsorgan bör även ge den kommunale representanten i en bostadsrättsförenings styrelse bättre stöd i hans funktion att bevaka de blivande bostadsrättshavarnas intressen.

Styrelsen föreslår, att alla typer av bostadsrättsföreningar obligatoriskt skall anslutas till centralt tillsynsorgan.

Slutligen anför styrelsen, att den omständigheten att lånegränsen för enskilda företag regelmässigt utgör 85 % hittills torde ha medverkat till att byggmästare i stor omfattning inriktat sig på att bilda bostadsrättsföreningar för att därigenom komma i åtnjutande av en högre lånegräns och tillika få en viss garanti för att kunna avhända sig nybyggda fastigheter, varigenom kapital frigöres.

I yttrande över 1951 års bostadsutrednings betänkande föreslog styrelsen, att lån till 90 % skulle lämnas enskilda företag. Vid ett förnyat övervägande av denna fråga har styrelsen funnit sig ånyo böra framföra förslag om höjning av lånegränsen från 85 till 90 % men med krav på kommunal borgen för ett belopp motsvarande 5 % av avkastningsvärdet. Dylik borgen skulle vara underställningsfri.

En ledamot i styrelsen (fru Lewén-Eliasson) har ansett att spörsmålet om gynnsammare lånevillkor för hyreshus, byggda i enskild regi, ej bort upptagas i förevarande sammanhang och har vidare anfört, att hon under inga omständigheter kan ansluta sig till förslaget att en generösare långivning skall förutsätta kommunal borgen.

Yttranden

Den skildring av de byggmästarbildade bostadsrättsföreningarnas verksamhet, som ligger till grund för bostadsstyrelsens förslag till ändrade låneregler, har mötts av kritik i ett antal yttranden. Sålunda anför *länsstyrelsen i Stockholms län,* att en större eller mindre del av bostadsproduktionen i rätt många av länets tätortskommuner har tillkommit genom byggmästareföreningar, och att erfarenheterna av denna verksamhet nästan uteslutande är goda. *Länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus* samt *Västernorrlands län* framhåller, att de i dessa län vunna erfarenheterna av de byggmästarbildade bostadsrättsföreningarnas verksamhet inte ger anledning till särskilda mot dessa föreningar riktade åtgärder.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen anför, att ifrågavarande produktionsform, utövad av vederhäftiga och kompetenta byggnadsföretagare, har fungerat väl och vunnit förtroende. Enstaka misslyckanden och missförhållanden är inte något speciellt för den genom enskilda företag bedrivna bostadsrättsproduktionen. Exempel saknas inte på att misslyckanden och misskötsel förekommit även inom den rikskooperativa bostadsrättsproduktionen med åtföljande klagomål och tvister mellan producentorganisationerna och bostadsrättshavarna.

Svenska riksbyggen och *HSB:s riksförbund* har däremot anfört synpunkter, som i huvudsak överensstämmer med den av bostadsstyrelsen redovisade uppfattningen. Svenska riksbyggen framhåller dock, att det finns många byggnadsföretagare, som med skicklighet och ansvar byggt för bostadsrättsföreningar med gott resultat.

Bostadsstyrelsens förslag om övre lånegräns vid högst 85 % av avkastningsvärdet för ifrågavarande bostadsrättsföreningar har tillstyrkts av *statskontoret, HSB:s riksförbund* och *Svenska riksbyggen. Svenska landskommunernas förbund* vill inte motsätta sig förslaget men anser, att det hade varit önskvärt om bristerna hos produktionsformen hade kunnat bemästras på annat sätt. Förbundsstyrelsen ifrågasätter, om man inte skulle kunna erhålla tillfredsställande förhållanden genom att ställa vissa krav i fråga om finansieringen under byggnadstiden och genom ändrad lagstiftning om bostadsrättsföreningar.

Statens hyresråd anför, att ett genomförande av förslaget kan medföra att föreningsbildning av detta slag upphör. Det vore olyckligt, om detta skulle leda till en minskning av bostadsproduktionen. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser det tveksamt, om man generellt bör utesluta byggmästarbildade föreningar från belåning till 95 %, och *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* uttalar att det saknas skäl att särställa de byggmästarbildade föreningarna i förhållande till övriga bostadsrättsföreningar. Det bör inte förbises, yttrar länsstyrelsen, att det kan finnas entreprenörintressen även i andra bostadsrättsföreningar än entreprenörföreningarna. *Sveriges kommunalekonomiska förening* anför, att förslaget torde få till följd en väsentlig minsk-

ning av ifrågavarande föreningsbildningar, vilket torde motverka syftet med statsmakternas bostadspolitik.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen yttrar, att förslaget innebär ett åsidosättande av den självklara principen att den högre statliga långivningen till bostadsrättsföreningar bör betraktas som ett uttryck för det allmännas önskan att främja bostadsrättsformen som sådan med hänsyn till det värde denna innebär för de boende. Den förmån, som den högre lånegränsen innebär, bör inte kunna förbehållas enbart de medborgare, som tillhör av vissa organisationer bildade föreningar, för vilka dessa organisationer fungerat som byggande organ.

Föreningen anför vidare, att den av förslaget följande ökningen av bostadsrättshavarnas insatser från 5 till 15 % av belåningsvärdet skulle leda till en förödande minskning av anslutningen till sådana föreningar. Följden skulle sannolikt bli, att de enskilda företagarna slås ut från området, varigenom de rikskooperativa organisationerna skulle få ett monopol på marknaden.

Länsstyrelsen i Värmlands län ifrågasätter, om inte kommunernas prövning av behovet av lägenheter med bostadsrätt bör medföra visst ekonomiskt ansvar för kommunerna. Anser kommunen att det på grund av förhållandena på orten föreligger behov av belåning till högre lånegräns än 85 %, torde det vara riskfritt för kommunen att teckna borgen för den däröver liggande delen av lånet.

Styrelsens förslag angående möjligheten att lämna lån till 95 % åt fristående kooperativ förening, som inom viss tid efter färdigställandet förvärvar en av byggmästarbildad förening uppförd byggnad har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i nästan alla remissyttrandena.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen anför dock, att förslaget torde sakna reellt underlag, då förvärvsformen synes ogenomförbar i praktiken. För såväl byggnadsföretagaren som lägenhetsinnehavaren är det nämligen nödvändigt att kapitalengagemangen är klara redan innan lägenheterna tages i besittning.

HSB:s riksförbund avstyrker förslaget. Riksförbundet anför, att byggmästaren i vetskap om att blivande bostadsrättshavares insatser, när de övertar föreningen, sänks från 15 till 5 % i sin ackvisition efter lägenhetsspekulanter kommer att framhålla detta, varigenom säkerligen placeringen av lägenheter underlättas. Man kan emellertid inte komma ifrån att det projekt, om vilket förhandling om övertagande skall äga rum, inte har tillkommit på kooperativ grund. Riksförbundet vänder sig också mot vad styrelsen anfört om kommunala initiativ till föreningsbildning och kommunalt inflytande på den planerade lägenhetssammansättningen. HSB har inga som helst erfarenheter av att särskilda normer för avpassningen av lägenhetssammansättningen i bostadsrättshus skulle vara befogade. Om kommunerna systematiskt skulle söka påverka lägenhetsfördelningen inom vissa företag, bleve risken för kategoribebyggelse påtaglig.

Bostadsstyrelsens förslag om obligatorisk anslutning av bostadsrättsför-

eningar till ett centralt tillsynsorgan har uttryckligen tillstyrkts endast av *Svenska riksbyggen*. Övriga remissorgan avstyrker förslaget eller ger uttryck för tveksamhet beträffande lämpligheten av dess förverkligande. *Länsstyrelserna i Malmöhus* och *Västernorrlands län* anför, att den föreslagna anordningen kan bli administrativt betungande och svårhanterlig och ger uttryck åt uppfattningen att den kommunala kontrollen i första hand bör effektiviseras. Betydelsen av en förbättrad kommunal kontroll genom anvisningar och utbildning av kommunala revisorer eller genom uppställande av kompetenskrav eller på annat sätt framhålles också av *statens hyresråd, länsstyrelsen i Stockholms län* och *Sveriges kommunalekonomiska förening*.

Länsstyrelsen i Värmlands län ifrågasätter, om organisationer som själva är starkt engagerade inom bostadsbyggandet bör auktoriseras som tillsynsorgan och därigenom ges ställning som revisorer för sina konkurrenter. *HSB:s riksförbund* har ingen erinran mot att efter auktorisationen åta sig revision av HSB-företag men anser, att auktorisationen ej får innebära skyldighet att öva tillsyn över andra företag. Riksförbundet påpekar, att frågan om vilka maktmedel tillsynsorganet skall förfoga över har förbigåtts av bostadsstyrelsen. Även *länsstyrelsen i Malmöhus län* anser, att spörsmålet om tillsynsorganets maktbefogenheter behöver utredas ytterligare. *Fastighetsnämnden i Stockholm* och *Sveriges kommunalekonomiska förening* har anfört, att tillsynsuppgiften bör förbehållas en statlig myndighet och då lämpligen bostadsstyrelsen.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen ställer sig inte avvisande till styrelsens förslag men förutsätter som ett absolut villkor, att »enskilda» bostadsrättsföreningar skall kunna anslutas även till andra tillsynsorgan än de av styrelsen föreslagna.

Föreningen anför i samband härmed, att bostadsrättsspekulanterna generellt bör erbjudas större garantier i samband med sina engagemang än som nu är fallet. I sådant syfte har föreningen beslutat att i samarbete med inom bostadsproduktionen verkande byggnadsföretagare bilda ett kontroll- och garantiföretag för att tillgodose skäliga krav på trygghet såväl för bostadsrättstecknarna som för staten såsom långivare. Garantiföretaget skall ha till uppgift bl. a. att granska förslag till avtal mellan bostadsrättsföreningar och entreprenörer med avseende på skäligheten av de ekonomiska villkoren samt de reservationer avtalen innehåller. Företaget skall vidare ställa garantier gentemot bostadsrättsföreningen för det kontraktsenliga fullföljandet av byggnadsföretaget samt för återbetalning av erlagda förskott jämte ränta, därest på grund av force majeure eller annan omständighet den åsyftade bebyggelsen inte kan igångsättas eller fullbordas eller eljest sådant förhållande skulle inträda, som skulle göra det uppenbart obilligt att kräva uppfyllandet av de förpliktelser, som förhandsteckningen och förskottsbetalningen resp. dess mottagande kan ha inneburit. Därjämte skall företaget tillse, *att* erforderlig kontroll utövas under produktionsstadiet, *att* föreskrivna besiktningar blir utförda av kompetenta personer och enligt

avtalets bestämmelser, *att* förvaltningen fram till avlämningssammanträdet sker i den ordning som påfordras av vederbörande myndigheter *samt att* avlämningssammanträde hålles i föreskriven ordning.

Statens hyresråd erinrar om, att rådet i cirkulär till hyresnämnderna uttalat, att nämnderna vid meddelande av tillstånd att uppta förskott på grundavgifter i regel bör avkräva föreningen betryggande säkerhet — företrädesvis i form av bankgaranti — för att uppburna förskott kan återbetalas. De skärpta bestämmelserna härutinnan kan antagas förhindra uppkomsten av bostadsrättsföreningar, som inte vilar på sund ekonomisk grund, enär dessa torde få svårigheter att uppbringa betryggande säkerhet för förskotten.

Överståthållarämbetet, fastighetsnämnden i Stockholm, Svenska landskommunernas förbund och *SABO* anför, att spörsmålet om tillsyn och kontroll av bostadsrättsföreningarna bör få sin lösning genom ändringar av gällande lagstiftning på området. De föreslår därför i sådant syfte en översyn av bostadsrättsföreningslagen och bostadsrättskontrollagen. Som motiv har anförts bl. a. att bostadsrättskontrollagens tillämpningsområde krymper i samma mån som hyresregleringen regionalt avvecklas samt att enbart i låneförfattningarna föreskrivna kontrollbestämmelser ej får någon giltighet beträffande redan befintliga hus och i framtiden tillkommande hus utan statliga lån. Även *Svenska byggnadsentreprenörföreningen* uttalar sig för en överarbetning av gällande lagstiftning.

Förslaget att stimulera enskild hyreshusbebyggelse genom att medge belåning intill 90 % mot kommunal borgen för viss del av lånet har inte tillstyrkts i något remissyttrande. I några yttranden har visserligen åtgärder för att stimulera byggandet i enskild regi hälsats med tillfredsställelse, men tanken på kommunalt engagemang har därvid nästan genomgående avvisats.

Bostadsstyrelsens anslagsberäkningar

Bostadsstyrelsen har lämnat en beräkning av den preliminära långivningen under nästa budgetår. Styrelsen utgår därvid från en igångsättning under budgetåret av tillhopa 66 000 statsbelånade lägenheter, varav 47 000 i flerfamiljshus och 19 000 i småhus. För ifrågavarande beräkning har styrelsen lämnat i huvudsak följande redogörelse.

Styrelsens program beträffande bostadsbyggandets omfattning, mätt i antalet påbörjade lägenheter under budgetåret 1961/62, avser 47 000 lägenheter i andra tertiärbelånade företag än rad- och kedjehusföretag. Styrelsen har därvid räknat med ett genomsnittligt tertiärlånebelopp per lägenhet av 10 000 kronor.

Antalet lägenheter i nybyggda statsbelånade småhus har antagits komma att uppgå till 19 000 varav uppskattningsvis 1 500 i tertiärbelånade rad- och kedjehus. Egnahemslånebeloppet per lägenhet beräknas till 24 000 kronor och tertiärlånebeloppet per lägenhet för de 1 500 lägenheterna i rad- och kedjehus till 12 000 kronor. För egnahemslån till ombyggnad och för räntebärande förbättringslån beräknar styrelsen 60 000 000 kronor. Medelsramen för beslut om lån, som skall utgå från Lånefonden för bostadsbyggande, beräknas således till (47 000 × 10 000 + 17 500 × 24 000 + 1 500 × 12 000 +

60 000 000) avrundat 970 000 000 kronor. Styrelsens förslag att räntebärande statslån till kollektiva tvätterier skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande föranleder ingen uppräkning av beloppet.

Beträffande anslagsbehovet för nästa budgetår beräknar styrelsen, att utbetalningarna av tertiärlån kommer att avse 50 000 lägenheter. Utbetalningarna under budgetåret torde komma att i växande grad avse företag för vilka preliminärt beslut meddelats efter den 1 juli 1959, dvs. utan tilläggslån och med normalt tertiärlån. Styrelsen beräknar genomsnittsbeloppet i de ärenden som utbetalas under budgetåret till 12 000 kronor och således det totala lånebeloppet till 600 000 000 kronor. Utbetalningen av egnahemslån till nybyggnad förutsättes komma att avse 16 000 lägenheter. Vid ett genomsnittligt lånebelopp av 24 500 kronor kommer utbetalningarna av sådana lån att uppgå till sammanlagt 392 000 000 kronor. Utbetalningen av egnahemslån till ombyggnad och räntebärande förbättringslån beräknas till 70 000 000 kronor. Då influtna amorteringar och inlösen av lån beräknas till 229 000 000 kronor, kan nettoutbetalningen av lån beräknas till (600 000 000 + 392 000 000 + 70 000 000 — 229 000 000) avrundat 835 000 000 kronor.

Utbetalningarna av förskott på egnahemslån och förbättringslån antages komma att balanseras av inflytande förskottsbelopp. Medelsbehovet beräknar styrelsen sålunda till 835 000 000 kronor. Vid ingången av budgetåret beräknas kvarstå ett outnyttjat belopp av ca 105 000 000 kronor. Anledningen härtill är huvudsakligen att en oberäknad behållning uppkommit på förskottstiteln under budgetåret 1959/60 samt att det genomsnittliga tertiärlånebeloppet per lägenhet under budgetåret 1960/61 nu beräknas bli något lägre än vad som tidigare antagits. Anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknas sålunda till (835 000 000 — 105 000 000) 730 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag torde inledningsvis få ta upp frågan om *bostadsbyggandets omfattning och inriktning* till behandling.

Bostadsbyggandet har under de senaste åren legat på en mycket hög nivå. Under 1959 färdigställdes 69 300 nya bostadslägenheter. Produktionen under 1960 har nu beräknats till ungefär samma antal. För innevarande budgetår har uppställts ett minimiprogram för bostadsbyggandet, innefattande en nyproduktion av 63 000 lägenheter. Vid anmälan av frågan om detta bostadsbyggnadsprogram (statsverksprop. 1960, bil. 27) anförde jag bl. a., att det kunde visa sig föreligga behov av så stor igångsättning att programmet behövde utökas.

Bostadsstyrelsen har för såväl innevarande som nästa budgetår föreslagit bostadsbyggnadsprogram omfattande 70 000 lägenheter, varav 20 500 lägenheter i småhus.

Enligt min mening bör den uppnådda höga produktionsnivån bibehållas. Om en fortsatt avveckling av den alltjämt på många håll svåra bostadsbris-

ten skall bli möjlig, kan någon minskning av bostadsbyggandet inte godtagas. Senare denna dag föreslår jag, att medelsramen för innevarande budgetår utvidgas i enlighet med bostadsstyrelsens förslag.

Under flera år har statsmakterna, på grund av vanskligheten att långt i förväg bedöma vilken produktionsomfattning konjunkturutvecklingen kunde medge, tillämpat metoden att för det kommande budgetåret fastställa ett minimiprogram, vilket sedan regelmässigt utvidgats genom tillägg till lånemedelsramen. Detta system är förknippat med vissa olägenheter vid planeringen av bostadsbyggandet. För att planläggningsarbetet skall kunna skötas rationellt och främja ett så effektivt utnyttjande av produktionsresurserna som möjligt är det önskvärt, att kommuner och byggnadsföretagare på ett tidigt stadium får klarhet om vilken tilldelning av lånemedel de har att räkna med under en kommande verksamhetsperiod. Med det förfarande som nu tillämpas är det emellertid inte möjligt att förrän i februari, när riksdagen beslutat om tillägg till medelsramen för det löpande budgetåret, fördela de ytterligare lånemedel, som avses för igångsättning under budgetårets senare hälft. Detta leder till försämrad planering med förseningar i igångsättningen som följd.

Det sagda utgör enligt min mening skäl för att frångå systemet med minimiprogram. I stället bör medelsramarna från början beräknas så att de ger utrymme för det bostadsbyggande, som ter sig motiverat från bostadsmarknadssynpunkt och som det bör vara möjligt att förverkliga.

På vissa orter med hög efterfrågan på arbetskraft har bostadsbristen försvårat arbetsmarknadsmyndigheternas ansträngningar att dit överflytta arbetssökande från orter med bristande sysselsättningsmöjligheter. I ett antal fall har arbetsmarknadsstyrelsen för att undanröja dessa svårigheter låtit uppföra provisoriska bostäder med anlitande av medel för arbetslöshetens bekämpande. Under det senaste året har dock i stället genom samarbete mellan arbetsmarknadsstyrelsen och bostadsstyrelsen sådana orter kunnat ges en extra tilldelning av lånemedel. Detta har medfört, att byggandet av provisoriska bostäder fått en mera begränsad omfattning. Då man har anledning befara att dylika provisoriska bostäder när de väl uppförts i många fall kommer att nyttjas under relativt lång tid, är det önskvärt att deras antal begränsas. Jag förutsätter, att även framdeles den ökning av bostadstillgången på vissa orter, som kan bli erforderlig i samband med överflyttning av arbetskraft, skall kunna komma till stånd genom ett samarbete mellan arbetsmarknads- och bostadsmyndigheterna. Vid fördelning av låneramen bör därför behovet av en reserv för detta ändamål beaktas.

Från nu angivna utgångspunkter förordar jag i överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag, att för nästa budgetår uppställes ett bostadsbyggnadprogram omfattande 70 000 lägenheter. Beträffande fördelningen på flerfamiljshus och småhus har bostadsstyrelsen, som förutsatt att 66 000 lägenheter kommer att finansieras med statslån, föreslagit att medel beräknas för 47 000 lägenheter i flerfamiljshus och 19 000 lägenheter i småhus. Styrelsen har ansett sig kunna förutsätta att en långivning till småhus av denna om-

fattning kommer att motsvara de bygginitiativ avseende småhus, som kan väntas göra sig gällande under budgetåret.

Styrelsens beräkning av byggandets fördelning på hustyper bör godtagas. Då småhusbyggandet inte bör hållas tillbaka av en för snäv medelsram bör denna beräknas så, att den ger utrymme för lån till småhus i en omfattning motsvarande den efterfrågan, som kan emotses under budgetåret.

Jag övergår nu till att behandla av bostadsstyrelsen framställda förslag till vissa ändringar i gällande lånebestämmelser m. m.

Bostadsstyrelsen har föreslagit att *bestämmelserna om egnahemslån* skall ändras så, att lån kan beviljas även bostadsrättsförening samt enskild byggnadsföretagare, som avser att bygga småhus för uthyrning. I anslutning därtill föreslår styrelsen, att bestämmelserna om egnahemslånets övre gräns skall bringas i överensstämmelse med vad som för olika kategorier av låntagare gäller vid tertiärbelåning.

Styrelsens förslag har vid remissbehandlingen fått ett övervägande positivt mottagande. I ett par yttranden har dock förslaget avstyrkts.

Jag vill erinra om att frågan om småhusbyggandets framtida förutsättningar skall utredas av bostadsbyggnadsutredningen. Sedan utredningens arbete härmed fullbordats, torde det bli anledning att mera allmänt ompröva utformningen av finansieringsstödet för småhus. Det synes därför inte lämpligt att nu vidtaga några långtgående ändringar i gällande lånebestämmelser. I sammanhanget må erinras om att riksdagen år 1959 uttalade sig för en undersökning av möjligheterna att på småhusområdet övergå till ett system med kreditgarantier i stället för statliga lån (rskr. 1959: 145). Jag anser, att denna undersökning bör anstå med hänsyn till bostadsbyggnadsutredningen.

Bostadsstyrelsens nu föreliggande förslag har en mindre räckvidd. Dess huvudsakliga syfte är, att det statliga finansieringsstödet vid småhusbyggande skall så långt möjligt bli likvärdigt, oavsett om tertiärlån eller egnahemslån väljes som finansieringsform. Enligt min mening behöver emellertid konsekvenserna av de ändringar i lånereglerna, som styrelsen föreslår, belysas ytterligare, innan någon ståndpunkt tages till styrelsens förslag.

Däremot anser jag mig böra förorda, att egnahemslån skall kunna beviljas ägare av jordbruksfastighet också för beredande av *bostad åt fastighetens arrendator.*

Såsom bostadsstyrelsen anfört gäller i fråga om egnahemslån för hus, som förutom bostadslägenhet innehåller lokaler för ägarens eget behov eller butiker, att *kommunens ansvar* för egnahemslånet reduceras med hänsyn till omfattningen av sådana lokaler. Denna regel var motiverad, när kommunens ansvar avsåg lånets räntefria stående del, eftersom denna lånedel minskades i de åsyftade fallen. Med den utformning det kommunala ansvarsåtagandet numera har finns emellertid inga bärande skäl för att kommunens ansvar skall vara mindre i dessa fall än om huset innehåller enbart bostadsutrymmen. Det torde närmast få betecknas som ett förbiseende, att bestämmelsen om reduktion av kommunens ansvar har bibehållits även ef-

ter slopande av egnahemslånets räntefria stående del. Jag föreslår, att bestämmelsen utgår.

De nu föreslagna ändringarna i egnahemslånekungörelsen bör genomföras den 1 juli 1961.

Bostadsstyrelsen har föreslagit, att ärenden som gäller tillämpningen av den s. k. *50-procentsregeln,* dvs. de fall då tertiärlån sökes för byggnad, vari mer än hälften av lägenhetsytan utgöres av andra utrymmen än bostäder, i fortsättningen skall handläggas av styrelsen. Jag har i och för sig ingenting att invända mot styrelsens förslag men anser det inte lämpligt att ändringen genomföres nu. Frågan bör tas upp på nytt, när bostadspolitiska organisationskommittén lagt fram förslag rörande den bostadspolitiska organisationen.

I fråga om *kvalitetskrav på bostäder, som finansieras med statslån,* föreslår bostadsstyrelsen, att låneförfattningarna skall kompletteras med uttryckliga bestämmelser om att det lånebeviljande organet äger utfärda föreskrifter beträffande byggnadernas storlek och form.

Bostadsstyrelsens förslag har tillstyrkts av byggnadsstyrelsen, medan däremot bostadspolitiska organisationskommittén uttalat sig i avstyrkande riktning.

Det bör enligt min mening i allmänhet inte komma i fråga att det lånebeviljande organet i samband med långivningen ställer krav, som beträffande byggnadernas storlek och form sträcker sig längre än fastställda stads- och byggnadsplaner. Kvalitetskraven i detta hänseende bör givetvis i princip tillgodoses redan vid planens fastställande, vare sig byggnaderna avses bli finansierade med statslån eller på annat sätt. Enligt vad jag inhämtat torde samstämmighet mellan planmyndigheternas och bostadslåneorganens handlande härvidlag nås genom att bostadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen utfärdar gemensamma anvisningar i ämnet. Såsom byggnadsstyrelsen anfört finnes det emellertid föråldrade stadsplaner, som är i stort behov av revision. Med hänsyn härtill bör ett byggnadsprojekts överensstämmelse med fastställd plan inte nödga de lånebeviljande organen att för statlig belåning godtaga byggnadsföretag, som enligt nutida betraktelsesätt ej tillfredsställer berättigade kvalitetskrav. Gällande lånebestämmelser ger emellertid de lånebeviljande organen erforderlig handlingsfrihet vid prövning av lånefrågan. Vad bostadsstyrelsen föreslagit om samråd med planmyndigheterna i aktuella låneärenden föranleder ingen erinran från min sida. Något tillägg till lånekungörelsen synes dock ej behövligt.

Vad bostadsstyrelsen föreslagit angående *lån till kollektiva tvätterier* kan jag i huvudsak tillstyrka. Den särskilda kungörelsen om lån till kollektiva tvätterier bör behållas men lånen utbetalas från lånefonden för bostadsbyggande, till den del de är räntebärande, och i övrigt från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande. I fråga om inriktningen av tvätteristödet biträder jag bostadsstyrelsens uttalande att lån till större tvätterier, i den mån de inte är avsedda att betjäna i huvudsak endast ett sammanhängande större bostadsområde, bör beviljas endast i undantagsfall. Beträffande formen

för den till vissa mindre tvätterier utgående subventionen torde det inte finnas skäl att vidtaga annan ändring än att maximibeloppet höjs från 20 000 till 30 000 kronor. Bestämmelserna om avskrivningstid bör lämnas oförändrade. Tvättcirkellånen bör utmönstras ur lånekungörelsen. Räntan på tvätterilånen bör fastställas till 5 % eller samma procentsats som gäller för tertiärlån till andra lokaler än bostäder.

De föreslagna ändringarna bör lämpligen genomföras den 1 juli 1961. De tvätterilån som utestår vid utgången av innevarande budgetår bör överföras till lånefonden för bostadsbyggande med undantag för räntefria stående delar, vilka alltjämt bör redovisas under fonden för låneunderstöd. Anslaget till kollektiva tvätterier bör utgå ur riksstaten och vid innevarande budgetårs utgång eventuellt odisponerade medel tillgodoföras titeln lånemedel.

Jag torde härefter få övergå till frågan om *långivningen till s. k. byggmästarbildade bostadsrättsföreningar.* Såsom framgått av min föregående redogörelse har bostadsstyrelsen föreslagit dels ändring av lånevillkoren för sådana föreningar, innebärande en sänkning av den nu gällande övre belåningsgränsen, dels åtgärder för ökad kontroll över ifrågavarande företag. Förslaget grundar sig främst på kritik som framförts från de boendes sida och som innebär, att systemet med byggmästarbildade föreningar i alltför hög grad utestänger de blivande bostadsrättshavarna från det medinflytande i byggnadsföretaget, som rätteligen bör tillkomma dem, och i vissa fall åsamkar dem direkta ekonomiska förluster.

De kritiska omdömen om ifrågavarande bostadsrättsföretag, som förestavat bostadsstyrelsens förslag till skärpta regler för långivningen till dem, har mött gensaga i vissa remissyttranden. I andra yttranden, närmast från de rikskooperativa företagens sida, vitsordas i huvudsak styrelsens uppfattning om bristerna i den nuvarande ordningen.

Jag anser det angeläget, att bostadsrättshavarnas berättigade intressen blir ordentligt tillgodosedda. Även om man kan ha olika uppfattning om i vilken mån brister i detta hänseende hittills har framträtt i samband med föreningsbildning på enskilda byggnadsföretagares initiativ, torde det få anses styrkt, att behov föreligger av anordningar, som bereder bostadsrättshavarna ett bättre skydd än f. n. Det framstår härvid som särskilt viktigt, att de boende erhåller fullgott skydd för värdet av sina kapitalinsatser, att deras rätt effektivt bevakas vid bestämmande av de ekonomiska villkoren för byggnadsföretaget samt att de beredes garantier mot förlust till följd av brister hos byggnadsföretaget.

Vad angår föreningar, som är anslutna till något av de rikskooperativa företagen, synes det inte föreligga behov av andra garantier än dem, som kan anses ligga i tillhörigheten till riksorganisationen. Inte heller i fråga om fristående bostadsrättsföreningar, dvs. sådana föreningar som bildas på de blivande bostadsrättshavarnas eget initiativ, synes några särskilda garantiregler behövliga. Detsamma torde merendels också gälla i fråga om företag, som tillkommer t. ex. på initiativ av industriföretag.

Däremot är det uppenbart, att ett bättre tillvaratagande av bostadsrättshavarnas intressen erfordras, när fråga är om förening, som bildas av en enskild byggnadsföretagare. Att det i dessa fall föreligger behov av effektivare åtgärder till skydd för bostadsrättshavarnas intressen framhålles även i Svenska byggnadsentreprenörföreningens yttrande över bostadsstyrelsens förslag. De fördelar bostadsrättsformen erbjuder företagaren framför allt när det gäller anskaffning av rörelsekapital och avsättning av produktionen utgör naturligen en särskild lockelse för ekonomiskt mindre bärkraftiga företagare. Detta förhållande ökar risken för att de bostadssökande åsamkas förluster.

Den väg bostadsstyrelsen anvisar, nämligen att sänka lånegränsen för de byggmästarbildade föreningarna till vad som gäller för enskilda byggnadsföretagare vid byggande av vanliga hyreshus, anser jag inte böra beträdas, i varje fall inte förrän man prövat om en tillfredsställande ordning kan nås på annat sätt. En så radikal sänkning av lånegränsen skulle nämligen med all sannolikhet innebära att bostadsbyggande i denna form överhuvud knappast komme till stånd, vilket i sin tur skulle kunna innebära risk för minskning av bostadsproduktionen.

I stället bör lånebestämmelserna kompletteras med tillämpningsföreskrifter av innebörd att de lånebeviljande organen, när skäl därtill föreligger, skall kunna ställa särskilda krav på att de blivande bostadsrättshavarna tillförsäkras betryggande garantier för att deras intressen blir behörigen tillgodosedda. Svenska byggnadsentreprenörföreningen har i sitt remissyttrande upplyst, att föreningen tagit initiativet till bildande av ett kontroll- och garantiföretag med uppgift att bereda såväl bostadsrättshavarna i ifrågavarande föreningar som staten i dess egenskap av långivare ökad säkerhet. Företaget skall bl. a. lämna garantier mot direkta ekonomiska förluster samt därjämte kontrollera att byggnadsföretaget grundas på skäliga ekonomiska villkor och utföres under betryggande teknisk kontroll. Enligt mitt förmenande är Svenska byggnadsentreprenörföreningens initiativ värt att pröva. Under förutsättning att kontroll- och garantiföretaget fungerar på ett effektivt sätt synes ett tillfredsställande skydd för bostadsrättshavarnas intressen kunna erhållas i fråga om byggnadsföretagare, som ansluter sig till kontroll- och garantiföretaget eller som utan sådan anslutning får garantier utställda av detta företag. Jag förutsätter härvid, att företaget också lämnar ifrågavarande bostadsrättsföreningar erforderligt biträde under förvaltningsskedet.

Beträffande företag, som ej åtnjuter garantier av kontroll- och garantiföretaget, bör krav på likvärdigt skydd i annan form ställas. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t och efter Kungl. Maj:ts bemyndigande bostadsstyrelsen att utforma närmare föreskrifter i ämnet. Jag förutsätter, att verkningarna av de nu föreslagna ändringarna i lånebestämmelserna med uppmärksamhet följes av bostadsstyrelsen och att styrelsen anmäler eventuellt behov av ytterligare åtgärder.

I vissa remissyttranden har framhållits att den kommunala kontrollen över bostadsrättsföreningarna bör göras mera effektiv. Av vad bostadsstyrel-

sen anfört framgår att denna kontroll inte fungerat på ett tillfredsställande sätt. Jag är inte beredd att föreslå några särskilda kompetenskrav för kommunala styrelseledamöter och revisorer för de kooperativa företagen. En viss förbättring av den kommunala kontrollens kvalitet bör dock vara möjlig att åstadkomma. Bl. a. bör prövas om man genom skriftliga instruktioner och regionala kurser eller på annat liknande sätt kan göra kommunala styrelseledamöter och revisorer bättre rustade att fullgöra sina uppgifter. Det torde få ankomma på bostadsstyrelsen att ta initiativ till åtgärder i sådan riktning.

Med de kompletteringar av lånebestämmelserna jag nu föreslagit synes det inte erforderligt att införa regler om central tillsyn av bostadsrättsföreningar.

Någon ändring av lånegränsen för lån till enskilda byggnadsföretagare kan jag inte tillstyrka.

Spörsmålet om en översyn av bostadsrättslagstiftningen, vilket berörts i ett antal remissyttranden, torde få övervägas inom justitiedepartementet.

Jag övergår nu till frågan om beräkningen av *medelsramar och anslag*. Jag har i det föregående föreslagit, att bostadsbyggnadsprogrammet för nästa budgetår skall omfatta 70 000 lägenheter. Bostadsstyrelsen räknar med, att 66 000 lägenheter kommer att bli föremål för statlig belåning, därav 19 000 lägenheter i småhus. Styrelsens antagande härom liksom dess beräkning av de genomsnittliga lånebeloppen bör läggas till grund för beräkningen av medelsramen för den preliminära långivningen under nästa budgetår. I enlighet härmed beräknar jag den för nästa budgetår erforderliga medelsramen enligt följande uppställning:

	Miljoner kronor
Tertiärlån till flerfamiljshus (47 000 × 10 000 kr.)	470
Egnahemslån till nybyggnad (17 500 × 24 000 kr.)	420
Tertiärlån till rad- och kedjehus (1 500 × 12 000 kr.)	18
Egnahemslån till ombyggnad samt förbättringslån och tvätterilån	60
	968

Ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör alltså för nästa budgetår fastställas till (avrundat) 970 000 000 kronor.

Jag har förut anfört, att långivningen till småhus under nästa budgetår bör ges en sådan omfattning att den svarar mot de initiativ till småhusbyggande, som framkommer under budgetåret. Med hänsyn härtill anser jag det inte nödvändigt eller lämpligt att medelsramen delas upp på särskilda belopp för småhus och flerfamiljshus. Denna fördelning torde få göras av bostadsstyrelsen med beaktande av nyss angivna målsättning i fråga om småhusbyggandet. Ej heller anser jag det nödvändigt att närmare ange, i vilken omfattning tvätterilån får beviljas.

Vad angår anslaget till lånefonden för bostadsbyggande kan jag godta bostadsstyrelsens beräkningar. Vid anmälan av fråga om anslaget till Ränte-

fria lån till bostadsbyggande kommer jag att föreslå, att vissa räntefria tilläggslån, som f. n. amorteras, skall göras räntebärande från ingången av nästa budgetår. Då dessa lån i fortsättningen bör amorteras och förräntas med fast annuitet, kommer kapitalåterbetalningarna, vilka tillföres lånefonden för bostadsbyggande, att bli något mindre än bostadsstyrelsen räknat med, under det att ränteinkomsterna blir större. Effekten av denna minskning i amorteringsbeloppen är emellertid ej så stor, att den påverkar anslagsberäkningen. Anslaget till lånefonden för bostadsbyggande för nästa budgetår bör därför i överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag upptagas med 730 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar i bestämmelserna om ifrågavarande lån;

b) medgiva att under budgetåret 1961/62 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 970 000 000 kronor;

c) till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 730 000 000 kronor.

[4] **Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien.** Från fonden utlämnas lån till anskaffande av byggnadsmaskiner m. m. Till fonden har för innevarande budgetår anvisats ett formellt anslag av 100 kronor.

Bostadsstyrelsen har anfört, att under budgetåret 1959/60 till styrelsen inkom 86 ansökningar om lån för 140 maskiner med en uppgiven anskaffningskostnad av tillhopa 8 156 275 kronor. Under samma budgetår har disponerats 4 388 810 kronor och i amorteringar och inlösen av lån influtit 4 207 006 kronor. Vid nuvarande lånestock kan det till fonden inflytande beloppet beräknas bli tillfyllest för långivningen vid nuvarande ansökningsfrekvens. Styrelsen räknar därför med att anslaget för budgetåret 1961/62 endast behöver uppföras med ett formellt belopp.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med bostadsstyrelsens förslag uppföras med ett formellt belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

[5] **Statens bosättningslånefond.** Från fonden utlämnas bosättningslån till trolovade eller äkta makar samt till ogift moder med minderårigt barn. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med ett formellt belopp av 100 kronor.

Fullmäktige i riksbanken har anfört, att utlåningen från fonden vid utgången av budgetåret 1959/60 uppgick till 42 436 277 kronor mot 46 731 749

kronor vid budgetårets början. Antalet utestående lån uppgick vid samma tidpunkter till resp. 42 759 och 46 976.

Under budgetåret 1959/60 har utgivits 6 061 nya lån till ett sammanlagt belopp av 12 363 035 kronor; summan av slut- och avbetalningar uppgick till 16 658 507 kronor. Intill utgången av budgetåret 1959/60 hade utlämnats bosättningslån till ett antal av 218 230 och till ett sammanlagt belopp av 308 159 845 kronor. Vid ingången av innevarande budgetår fanns disponibelt å fonden ett belopp av 15 615 398 kronor.

Fullmäktige har anfört, att lånens medelbelopp successivt ökat hela tiden sedan fondens tillkomst. Medelbeloppet för lån som utgivits under budgetåret 1959/60 uppgick sålunda till 2 040 kronor mot 2 002 kronor under närmast föregående budgetår och 1 995 kronor under budgetåret 1957/58. Även om medelbeloppet skulle komma att öka — och detsamma skulle komma att gälla jämväl beträffande antalet nyutlämnade lån — kan det beräknas att de till fonden hittills anvisade medlen kommer att vara tillräckliga till utgången av budgetåret 1961/62. Det synes emellertid lämpligt att ett formellt anslag beviljas även för sistnämnda budgetår.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad fullmäktige i riksbanken föreslagit bör anslaget uppföras med ett formellt belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

[6] **Lånefonden för allmänna samlingslokaler.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor. Från fonden utlämnas lån enligt kungörelsen den 24 maj 1957 (nr 367) om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. samt beviljade men ej utbetalade lån enligt äldre bestämmelser.

Statens nämnd för samlingslokaler har anfört, att tillgången på lånemedel ej tillnärmelsevis har räckt till för att tillgodose efterfrågan från lokalbyggarna. Vid tiden för anslagsframställningens avlåtande innelåg hos nämnden obehandlade ansökningar avseende ett sammanlagt lånebelopp av inemot 15 000 000 kronor, medan det belopp som står till förfogande för utlåning uppgår till 9 000 000 kronor. Enligt uppgifter som inhämtats av riksorganisationerna för samlingslokaler finns dessutom en dold efterfrågan på lån till ett uppskattat belopp av minst 80 000 000 kronor.

Med hänsyn till den stora eftersläpning, som kännetecknar investeringarna i allmänna samlingslokaler, föreslår nämnden att ett anslag av 10 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen

Medelsanvisningen till ifrågavarande lånefond bör vara oförändrad under nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lånefonden för allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[7] **Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare.** För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett investeringsanslag av 811 000 kronor.

Framställningar

Framställningar om lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalterna Björstorp, Holmforshemmet, Ribbingebäck, Vårnäshemmet, Pålyckehemmet samt Älvgården har av socialstyrelsen överlämnats i samband med dess anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 (skr. 12/8 1960). Vidare har socialstyrelsen (skr. 28/11 1960) överlämnat en framställning av stiftelsen Åsbrohemmet om ytterligare statsmedel till anordnande av vårdavdelningen Rällsögården.

Socialstyrelsen tillstyrker följande byggnadsföretag m. m. vid erkända vårdanstalter.

	Kronor
1. Ny förläggningsbyggnad med läkarmottagning och intagningsavdelning vid Björstorp	315 000
2. Ny föreståndarebostad vid Holmforshemmet	115 000
3. Om- och nybyggnadsarbeten vid Ribbingebäck	670 000
4. Nytt bostadshus vid Vårnäshemmet	85 000
5. Förvärv av markområde för Pålyckehemmet	90 000
6. Nytt bostadshus vid Älvgården	120 000
7. Ombyggnadsarbeten m. m. vid Åsbrohemmets vårdavdelning Rällsögården	210 000
	1 605 000

Som motivering för ifrågavarande förslag har anförts i huvudsak följande.

1. Föreningen Lunds stifts prästers nykterhets- och diakoniförbund u. p. a. förnyar en tidigare gjord framställning om lån för uppförande av en förläggningsbyggnad vid erkända vårdanstalten *Björstorp*. Den planerade byggnaden skall inrymma läkarmottagning, intagningsavdelning samt elva förläggningsrum, varav fyra avses som sjukrum och sju som vanliga patientrum. Socialstyrelsen framhåller, att behovet av en särskild medicinsk avdelning — avsedd såväl för avgiftning och allmänt stärkande behandling av de nyinkomna vårdtagarna som för vården av akuta sjukdomar under vårdtiden — under senare år allt tydligare framträtt på denna och övriga vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Det är angeläget, att denna anstalt snarast möjligt ges den standard, vartill föreningens framställning syftar. So-

cialstyrelsen tillstyrker ett ränte- och amorteringsfritt lån å 315 000 kronor.

2. Stiftelsen *Holmforshemmet* har tidigare hemställt om medel för uppförande av en ny föreståndarebostad. Den nuvarande bostaden är otillfredsställande och därjämte otillräcklig. Socialstyrelsen tillstyrker ett räntebärande, amorteringsfritt lån å 115 000 kronor.

3. Stockholms stadsmission och styrelsen för erkända vårdanstalten *Ribbingebäck* har tidigare gjort framställning om medel till vissa om- och nybyggnadsarbeten. Ombyggnadsarbetena, som delvis redan utförts, har kostnadsberäknats till 220 000 kronor. Enligt ett omarbetat förslag har en tillbyggnad av anstalten med en sjuk- och mottagningsavdelning kostnadsberäknats till 430 000 kronor, vartill kommer kostnader för inventarier 20 000 kronor. Tillkomsten av den nya avdelningen skulle medföra en ökning av vårdplatsantalet från 42 till 51. Socialstyrelsen vitsordar behovet av upprustnings- och tillbyggnadsarbeten och tillstyrker, att Stockholms stadsmission i egenskap av huvudman för vårdanstalten anvisas ett ränte- och amorteringsfritt statslån å 670 000 kronor.

4. Stiftelsen *Vårnäshemmet* upprepar en framställning om medel till uppförande av ett personalbostadshus. Socialstyrelsen tillstyrker framställningen, dock med viss erinran beträffande lägenhetstypen.

5. I skrivelse den 11 september 1959 hemställde styrelsen för erkända vårdanstalten *Pålyckehemmet* om medel för förvärv av ett markområde jämte därå befintliga byggnader, vilken framställning dock inte bifölls. Anstaltsstyrelsen har med medel, som i form av kortfristigt lån ställts till förfogande av Blekinge läns landstings förvaltningsutskott, förvärvat ifrågavarande fastighet. Styrelsen för anstalten återkommer nu med en framställning om ett ränte- och amorteringsfritt lån å 90 000 kronor för nämnda fastighetsförvärv. Bland de byggnader som omfattas av köpet finns ett bostadshus, lämpligt som föreståndarebostad. De övriga byggnaderna kommer att användas för verkstadsdrift såsom snickeri m. m. Socialstyrelsen tillstyrker, att medel anvisas för ändamålet.

6. Föreningen Hemmet Älvgården har anhållit om anvisande av 120 000 kronor till uppförande av personalbostadshus vid erkända vårdanstalten *Älvgården*. Framställningen avser en byggnad, inrymmande två familjebostäder om vardera tre rum och kök. Socialstyrelsen tillstyrker ett ränte- och amorteringsfritt statslån på 120 000 kronor för ändamålet. Föreningen har anhållit, att vid bifall till framställningen särskild säkerhet för eventuell återbetalningsskyldighet av lånet ej måtte avkrävas föreningen. Då den planerade byggnaden skall uppföras på av staten ägd mark, tillstyrker socialstyrelsen framställningen även i denna del.

7. Stiftelsen Åsbrohemmet beviljades år 1958 statsbidrag med 900 000 kronor till anordnande av vårdavdelningen *Rällsögården* med 60 vårdplatser. Sedermera har 213 000 kronor anvisats av arbetsmarknadsstyrelsen till beredskapsarbeten, varigenom vatten- och avloppsfrågorna lösts samt väg m. m. byggts. Slutligen har 90 000 kronor upplånats av Åsbrohemmets bostadsstiftelse för anordnande av personalbostäder. Vårdavdelningen är ännu

inte färdigställd. Återstående arbeten, som är nödvändiga för att vårdavdelningen skall bli i tillfredsställande skick, avser elektriska anläggningar, kostnadsberäknade till 14 000 kronor, sanitära anläggningar till en kostnad av ca 60 000 kronor samt byggnadsarbeten m. m., kostnadsberäknade till 136 000 kronor. För ifrågavarande arbeten erfordras alltså 210 000 kronor. Härtill kommer medelsbehov för bl. a. flamskyddande beklädnad i tak och på väggar i huvudbyggnaden, som kostnadsberäknats till 71 000 kronor, samt anordnande av värmecentral till en beräknad kostnad av ca 125 000 kronor. De förstnämnda arbetena avses emellertid bli utförda efterhand som huvudbyggnaden repareras, varför kostnaderna om möjligt bör bestridas från posten till underhåll av fastigheter i anstaltens driftstat. Värmecentral synes inte behöva anordnas under de närmaste åren.

Vid ombyggnadsarbetena har det visat sig, att en ursprungligen som personalbostad planerad avdelning i anstaltsbyggnaden Norrgården inte lämpligen kan utnyttjas härför. I denna byggnad har i stället anordnats sex vårdplatser, varför 66 vårdplatser kommer att finnas vid Rällsögården i stället för som ursprungligen beräknats 60 platser. De sex nya vårdplatserna har på grund av rådande platsbehov tillfälligt godkänts av socialstyrelsen.

Socialstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bevilja stiftelsen Åsbrohemmet ytterligare anordningsbidrag med 90 000 kronor för de sex nya vårdplatserna samt anvisa stiftelsen ett ränte- och amorteringsfritt statslån å 120 000 kronor för färdigställandet av vårdavdelningen.

Yttranden

Över de av socialstyrelsen med skrivelse den 12 augusti 1960 överlämnade framställningarna har yttrande avgivits av byggnadsstyrelsen. Yttranden har därjämte avgivits av länsbostadsnämnden i Södermanlands län beträffande ett nytt bostadshus vid erkända vårdanstalten Vårnäshemmet samt av länsbostadsnämnden i Kopparbergs län i fråga om ett nytt bostadshus vid erkända vårdanstalten Älvgården.

Byggnadsstyrelsen framhåller beträffande nybyggnaden vid Björstorp, att styrelsen i och för sig inte har något att erinra mot förslaget. De till 315 000 kronor uppgivna kostnaderna för förslagets genomförande synes vara lågt beräknade. I varje fall torde kostnaderna böra ökas med hänsyn till den stegring av byggnadskostnaderna, som inträffat under det senaste året. I fråga om förslaget till ny föreståndarebostad vid Holmforshemmet har styrelsen ingen annan erinran än att kostnaderna synes vara för lågt beräknade. Byggnadsstyrelsen har vidare förklarat sig inte ha något att erinra mot förslaget till om- och nybyggnadsarbeten vid Ribbingebäck. Med hänsyn till prisläget den 1 juli 1960 bör de beräknade kostnaderna för förslagets genomförande ökas till 700 000 kronor. I fråga om förslagen till bostadshus vid Vårnäshemmet och Älvgården har styrelsen ingen erinran. De uppgivna byggnadskostnaderna, 85 000 kronor, för det förstnämnda bostadshuset, synes dock kunna godtas endast under förutsättning att inom anstalten befintlig arbetskraft kan ställas till förfogande i betydande omfattning.

Länsbostadsnämnderna i Södermanlands och *Kopparbergs län* tillstyrker framställningarna om lån till bostadshusen vid Vårnäshemmet resp. Älvgården.

Departementschefen

Vid prövningen av framställningar om lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare bör beaktas, att nykterhetsvårdsutredningen i sitt slutbetänkande kommer att ta upp frågor, som rör anstaltsorganisationen och de nuvarande erkända vårdanstalternas ställning. Jag anser därför, att frågan om större nybyggnader vid dessa anstalter om så är möjligt bör anstå.

Framställningen om medel till uppförande av ny föreståndarebostad vid *Holmforshemmet* tillstyrker jag. Stiftelsen Holmforshemmet bör för ändamålet erhålla ett räntebärande, amorteringsfritt lån på 115 000 kronor. Räntesatsen bör bestämmas till 4 3/4 %.

I fråga om *Ribbingebäck* tillstyrker jag, att Stockholms stadsmission i egenskap av huvudman för vårdanstalten tillerkännes ett ränte- och amorteringsfritt lån på 220 000 kronor till redan utförda och återstående reparationsarbeten i huvudbyggnaden.

Stiftelsen Åsbrohemmet har för vårdavdelningen *Rällsögården* gjort framställning om dels ytterligare anordningsbidrag med 90 000 kronor för anordnande av sex nya vårdplatser, dels 120 000 kronor för vissa återstående byggnadsarbeten m. m. för vårdavdelningens färdigställande. Jag föreslår, att lån lämnas till såväl anordnandet av de nya platserna som de återstående arbetena. Stiftelsen Åsbrohemmet bör för ändamålet erhålla ett ränte- och amorteringsfritt lån på högst 210 000 kronor. De planerade ombyggnadsarbetena m. m. samt de uppgjorda kostnadsberäkningarna bör emellertid bli föremål för ytterligare granskning och prövning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att inom den angivna ramen närmare fastställa lånebeloppets storlek.

De i övrigt framförda förslagen är jag inte beredd att tillstyrka.

Summan av de av mig förordade lånen till erkända vårdanstalter under nästa budgetår uppgår alltså till (115 000 + 220 000 + 210 000) 545 000 kronor. Anslagets rubrik bör ändras till Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 545 000 kronor.

[8] **Räntefria lån till bostadsbyggande.** Från anslaget, till vilket medel anvisas i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån och bidrag, utlämnas vinterbidrag, tilläggslån till studentbostäder samt sådana bidrag för specialinredning av invalidlägenheter, som beviljas i samband med tertiärlån, egnahemslån eller räntebidrag. Under en övergångstid utbetalas vi-

dare från anslaget tilläggslån till flerfamiljshus samt räntefria, stående delar av egnahemslån. För varje budgetår anges en ram för beslut om lån och bidrag. Ramen avser numera endast preliminära beslut om tilläggslån till studentbostäder samt bidrag till specialinredning av invalidlägenheter.

Bostadsstyrelsen har anfört, att den preliminära långivningen avseende studentbostäder under budgetåret 1961/62 beräknas omfatta högst 2 000 sådana bostäder. Vid ett genomsnittligt lånebelopp av samma storlek som under budgetåret 1959/60 eller ca 4 900 kronor behöver ramen fastställas till avrundat 10 000 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår. Beräkningen påverkas ej av beslut rörande bidrag till invalidlägenheter eller bidrag till kollektiva tvätterier.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår anför styrelsen, att utbetalningen av tilläggslån till studentbostäder beräknas till 10 000 000 kronor och utbetalningen av vinterbidrag till 4 000 000 kronor. En del egnahemslån beviljade före den 1 juli 1960 kan antagas bli föremål för utbetalning först under budgetåret 1961/62. Beräknas ett belopp av drygt 20 000 000 kronor härför och för bidrag till inredning av invalidbostäder, kan de totala utbetalningarna och därmed anslagsbehovet beräknas till 35 000 000 kronor. Förslaget att bidrag till kollektiva tvätterier i fortsättningen skall utgå från anslaget kräver ingen uppräkning av detta.

Departementschefen

Till en början vill jag erinra om att 1958 års besparingsutredning föreslog, att de tilläggslån, som genom riksdagens beslut åren 1957 och 1959 uppsagts till amortering helt eller delvis, skulle göras räntebärande. Lånen är f. n. räntefria och amorteras på 25 år. Vid behandlingen av detta förslag förra året anförde jag (statsverksprop. 1960, bil. 27), att jag då inte kunde tillstyrka förslaget. Samtidigt uttalade jag, att förhållandet mellan hyror och inkomster på något längre sikt torde komma att utvecklas så gynnsamt att frågan kunde komma i ett annat läge.

Beslut om förräntning av ifrågavarande tilläggslån synes nu böra fattas. I enlighet med besparingsutredningens förslag bör räntan fastställas till 4 % eller samma räntesats, som nu gäller för tertiärlån. Med hänsyn till utformningen av reglerna för generella hyreshöjningar enligt hyresregleringslagen bör lånen i fortsättningen amorteras och förräntas med fast annuitet. Med hänsyn härtill bör ny amorteringsperiod på 25 år för samtliga lån börja löpa samtidigt som lånen göres räntebärande. Jag föreslår, att så sker fr. o. m. den 1 juli 1961.

Ett beslut om förräntning av ifrågavarande tilläggslån berör hus byggda från mitten av 1951 t. o. m. år 1958. Den hyreshöjning, som blir erforderlig i anledning av att tilläggslånen göres räntelöpande, blir av varierande storlek beroende på hur stort lånebelopp som uppsagts till återbetalning. Högst kan hyreshöjningen komma att uppgå till 5 à 6 % på de hyror, som utgår under år 1961. Hyrorna kommer ändå att understiga hyrorna i jämförbara nyuppförda hus.

I detta sammanhang vill jag anmäla en fråga, som gäller stödet till stu-

dentbostäder. Enligt vad jag erfarit har studentbostadsföretagen endast i mycket begränsad omfattning uppfört normala familjebostäder för gifta studenter. Flertalet studentfamiljer, även de som har barn, synes nämligen föredra de som familjebostäder olämpligare studentdubletterna framför vanliga tvårumslägenheter. Ett av skälen härtill är att hyran för en dubblett blir icke obetydligt lägre än för familjebostad om två rum och kök. För en studentdubblett kan nämligen utgå statligt tilläggslån på 5 000 kronor per rum, vilket däremot ej är fallet i fråga om familjebostäder för studenter. Innebörden härav är att staten genom reglerna för tilläggslånen främjar en ur studentfamiljernas synpunkt mindre lycklig inriktning av studentbostadsproduktionen.

1957 års studentbostadsutredning väntas inom kort framlägga sitt betänkande. Eventuella förslag med anledning av betänkandet torde emellertid ej kunna framläggas förrän till 1962 års riksdag. I avvaktan därpå vill jag föreslå, att tilläggslån om 5 000 kronor per studentrum må kunna utgå även för familjebostäder som uppföres av studentbostadsföretag.

Beträffande beräkningen av lånemedelsramen och anslaget för nästa budgetår anser jag mig böra godtaga bostadsstyrelsens förslag. Ramen för den preliminära långivningen under nästa budgetår bör alltså fastställas till 10 milj. kronor och anslaget uppföras med 35 milj. kronor.

Såsom jag anfört vid anmälan av anslaget till lånefonden för bostadsbyggande bör i fortsättningen räntefria stående delar av lån till kollektiva tvätterier avföras från nu förevarande anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar i bestämmelserna för ifrågavarande långivning;

b) medgiva att under budgetåret 1961/62 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor;

c) till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 35 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Bengt Lundin

601743 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 28 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, redogör för de under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärendena angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62 och anför därvid följande.[1]

1. Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

I 1960 års statsverksproposition (bil. 28) framlades investeringsplaner för huvuddelen av de under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonderna, nämligen postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. En motsvarande redovisning för dessa fonder gällande budgetåren 1959/60—1961/62 lämnas i det följande. För budgetåret 1961/62 lämnas även en sammanfattande redogörelse för investeringarna i övrigt såvitt avser kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten.

Investeringsutfallet under budgetåret 1959/60

I tabell 1 redovisas de anslagsmedel, som under det gångna budgetåret stått till förfogande, och den omfattning, i vilken de tagits i anspråk. Enligt beräkningarna i nyssnämnda statsverksproposition skulle medelsförbrukningen på kommunikationsverkens investeringsanslag uppgå till ca 1 256 mkr under budgetåret 1959/60. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna har emellertid, som tabellen visar, stannat vid ca 1 214 mkr och således underskridit de beräknade utgifterna med ca 42 mkr.

[1] En kort sammanfattning av förslagen finnes i sjätte huvudtiteln (bil. 8 sid. 137 ff).

Tabell 1. Utfallet för budgetåret 1959/60

	Ingående behållning	Anvisade anslag	Medelsförbrukning beräknad i prop. 1/1960	Medelsförbrukning faktisk	Utgående behållning
			miljoner kronor		
Ramreglerade investeringar					
Postverket	7,4	3,2	6,0	3,6	7,0
Televerket	1,3	280,4	273,0	264,4	17,3
Statens järnvägar	5,2	349,5	335,0	332,5	22,2
Vattenfallsverket	49,9	462,6	482,0	468,9	43,6
Luftfartsverket	1,3	9,8	10,8	10,6	0,5
Förrådsfonden	5,8	35,4	35,5	35,1	6,1
Summa	70,9	1 140,9	1 142,3	1 115,1	96,7
Övriga investeringar					
Televerket	0,7	35,5	35,5	29,7	6,6
Statens järnvägar	0,1	9,1	9,2	8,7	0,5
Vattenfallsverket	16,9	5,0	21,5	16,1	5,8
Luftfartsverket	7,0	40,0	45,0	42,8	4,2
Förrådsfonden	—	2,8	2,8	2,0	0,8
Summa	24,7	92,4	114,0	99,3	17,9
Totalsumma	95,6	1 233,3	1 256,3	1 214,4	114,6

De största avvikelserna i absoluta tal mellan beräknad och faktisk medelsförbrukning för de ramreglerade investeringarna faller på televerket (— 8,6 mkr) och vattenfallsverket (— 13,1 mkr). Vad angår televerket har den lägre medelsförbrukningen förklarats väsentligen bero på förseningar i fråga om husbyggnadsverksamheten till följd av dels att viss stadsplaneändring inte kunnat fastställas i tid, dels ett ansträngt projekteringsläge och dels brist på arbetskraft. I några fall har dessutom igångsättningstillstånd ej kunnat erhållas vid beräknad tidpunkt. För vattenfallsverkets del beror avvikelsen huvudsakligen på en lägre medelsåtgång för Ågesta kraftvärmeverk, senare leverans än som förutsatts i fråga om materiel för de stora stamlinjerna samt fördröjning av vattendomstolsutslag. Härtill kommer att även den statliga arbetskraftsbegränsningen under sommaren 1960 torde ha inverkat på affärsverkens medelsförbrukning.

För de icke ramreglerade investeringarna faller de största avvikelserna mellan beräknad och faktisk medelsförbrukning på televerket (— 5,8 mkr) och vattenfallsverket (— 5,4 mkr). För televerkets del beror avvikelsen på att de egentliga arbetena med uppförandet av anläggningen för teletekniskt utvecklingsarbete inte kommit igång vid tidigare förutsedd tidpunkt. I vad avser vattenfallsverket beror avvikelsen på en eftersläpning — i förhållande till tidigare beräkning — beträffande arbetena med uppförande av förvaltningsbyggnaden för vattenfallsstyrelsen.

Anslagsbehållningarna har ökat med ca 19 mkr.

Budgetåret 1960/61

I fjolårets investeringsplan för kommunikationsverken framhölls, att en ökning av investeringsomfattningen i och för sig framstod såsom starkt motiverad för en avveckling av återstående kapacitetsbrister och för den allmänna rationalisering, som krävdes för att successivt nedbringa driftkostnaderna. Samtidigt underströks, att kommunikationsverkens investeringskrav måste ses mot bakgrunden av den allmänna konjunkturutvecklingen som visade expansiva tendenser inom vissa delar av samhällsekonomin. En restriktiv ekonomisk politik måste därför bli normgivande för de offentliga utgifterna för ifrågavarande budgetår. Vidare måste även det förhållandet beaktas, att en fortsatt ökning av investeringsutvecklingen inom näringslivet bedömdes vara ytterst angelägen bl. a. med hänsyn till att övergången till större marknadsbildningar i Europa skulle komma att ställa ökade krav på vårt näringslivs konkurrensförmåga. Utrymmet för statliga investeringar minskade härigenom och en begränsning av den statliga upplåningen framstod ur dessa synpunkter såsom eftersträvansvärd, vilket måste få återverkningar även på kommunikationsverkens investeringar. Hänsyn ansågs emellertid å andra sidan böra tas till att verksamheten inom kommunikationsverken i hög grad är inriktad på service gentemot näringslivet.

Utifrån nämnda utgångspunkter förordades för budgetåret 1960/61 ett totalt rambelopp av 1 095 mkr vilket jämfört med det föregående budgetåret innebar en minskning med 47,3 mkr. För övriga investeringar beräknades en medelsförbrukning av 85,1 mkr, varav 35,8 mkr för ljud- och televisionsradioanläggningar, radioanläggningar för luftfarten samt anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete, 17,3 mkr för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad och 32 mkr för storflygplats.

I tabell 2 redovisas de beräkningar rörande medelsförbrukningen, som verkställdes våren 1960 samt verkens i petita hösten 1960 framlagda beräkningar, till vilka jag anslutit mig.

Tabell 2. Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1960/61

	Beräknat våren 1960	Beräkningar hösten 1960
	miljoner kronor	
Ramreglerade investeringar		
Postverket	4,0	4,0
Televerket	262,0	262,0
Statens järnvägar	321,0	321,0
Vattenfallsverket	462,0	450,0
Luftfartsverket	10,5	10,5
Förrådsfonden	35,5	35,5
Summa	1 095,0	1 083,0

	Beräknat våren 1960	Beräkningar hösten 1960
	miljoner kronor	
Övriga investeringar		
Televerket	35,8	35,8
Statens järnvägar	—	0,5
Vattenfallsverket	17,3	21,8
Luftfartsverket	32,0	21,5
Förrådsfonden	—	0,8
Summa	85,1	80,4
Totalsumma	1 180,1	1 163,4

I fråga om de rambegränsade investeringarna har i förhållande till beräkningarna våren 1960 endast den ändringen inträffat, att vattenfallsverkets investeringar numera förutses komma att begränsas med 12 mkr till 450 mkr. I detta sammanhang bör nämnas, att vattenfallsstyrelsen härvid förutsatt en överföring av 9,1 mkr från anslaget Kraftverksbyggnader m. m. till anslaget Atomenergianläggningar för täckning av vissa förberedelse- och förundersökningskostnader, vilka kostnader enligt styrelsens mening i fortsättningen bör betraktas som investeringsutgifter och ej såsom hittills skett belasta vattenfallsverkets drift. I likhet med riksräkenskapsverket, som yttrat sig i ärendet, tillstyrker jag den av vattenfallsstyrelsen föreslagna redovisningsomläggningen och upptar med hänsyn härtill vattenfallsverkets investeringsram till 450 mkr för budgetåret 1960/61. Totalt uppskattar jag således de rambegränsade investeringarna till 1 083 mkr för innevarande budgetår.

Beträffande de icke ramreglerade investeringarna har vissa förskjutningar ägt rum, sedan beräkningarna förra året verkställdes. Sålunda upptages nu investeringarna för vattenfallsverket med ett belopp som överstiger beräkningarna våren 1960 med 4,5 mkr. Luftfartsverkets investeringar minskar däremot i förhållande till de tidigare beräkningarna med 10,5 mkr. För statens järnvägar upptages ett belopp av 0,5 mkr för återstående kostnader avseende förvärv av Stockholm—Roslagens järnvägar och Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag. Slutligen beräknas för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond 0,5 mkr för inköp av grustag och 0,3 mkr för återstående beställningar vid Karlskrona örlogsvarv, vilka i enlighet med vad jag förordade i 1960 års statsverksproposition bör ligga utanför investeringsramen. Posten övriga investeringar uppföres därför totalt med 80,4 mkr. Totalt för kommunikationsverken upptages alltså (1 083,0 + 80,4) 1 163,4 mkr, vilken summa sålunda understiger det för ett år sedan beräknade beloppet med 16,7 mkr.

Budgetåret 1961/62

Affärsverksfonderna och förrådsfonden

För budgetåret 1961/62 innebär verksstyrelsernas förslag investeringar till ett sammanlagt belopp av ca 1 244 mkr, vilket i jämförelse med de nu redovisade beräkningarna för löpande budgetår skulle innebära en stegring med ca 81 mkr. Ökningen utgör ett saldo mellan å ena sidan en ökning av de ramreglerade investeringarna med sammanlagt ca 85 mkr och en minskning av medelsförbrukningen å övriga anslag med ca 4 mkr. Av ökningen för de ramreglerade anslagen faller i runda tal 4 mkr på postverket, 42 mkr på televerket, 14 mkr på statens järnvägar, 15 mkr på vattenfallsverket, 4 mkr på luftfartsverket och 6 mkr på förrådsfonden. Beträffande övriga anslag ökar statens järnvägars medelsbehov med 4 mkr, medan medelsförbrukningen på vattenfallsverkets fond och luftfartsfonden beräknas minska med 2 mkr respektive 5 mkr. Vidare förutses en mindre minskning av investeringarna å övriga anslag under televerkets fond och förrådsfonden.

Beträffande p o s t v e r k e t erfordras en ökning av medelsförbrukningen bl. a. för att modernisera postdiligensrörelsens fordonspark, vilken f. n. har en oekonomisk sammansättning.

För t e l e v e r k e t s del har under de senaste åren en ökning av telefontrafiken med ca 5 % per år ägt rum. Budgetåret 1959/60 var ökningen ännu snabbare och uppgick till ca 7,5 %. Under det gångna budgetåret har kön av abonnenter, som väntar på att få telefon inkopplad, kunnat ytterligare nedbringas. Under år 1960 har emellertid antalet tecknade abonnemang stigit och abonnentkön har därigenom åter kommit att öka. Anspråken på nya telefoner kommer även i fortsättningen att ligga på en hög nivå till följd bl. a. av det omfattande bostadsbyggandet. Pågående utbyggnad av fjärrförbindelsenätet på sträckan Stockholm—Göteborg—Malmö samt från Stockholm till Övre Norrland binder betydande belopp för nästa budgetår. Allmänt sett är en fortsatt hög investeringsvolym för arbetena med automatiseringen av telefontrafiken angelägen för att säkerställa telekommunikationerna och ett gynnsamt resultat av televerkets rörelse.

Under det gångna budgetåret har i fråga om persontrafiken på s t a t e n s j ä r n v ä g a r nedgången i resandefrekvensen fortsatt. Antalet resor har minskat med ungefär 3 %. Då nedgången under budgetåret 1958/59 var ca 10 % har emellertid nedgångstakten avtagit betydligt. Beträffande godstrafiken har den gynnsamma konjunkturutvecklingen i hög grad påverkat trafikomfattningen. Såväl fraktgods i vagnslaster som malmfrakter har sålunda ökat avsevärt efter den tillbakagång, som ägde rum under budgetåret 1958/59. Totalt sett ökade godstrafiken mätt i tonkm med ca 12 % under budgetåret 1959/60. Genom olika slags rationaliseringsåtgärder har personalen kunnat minskas med 2 000 man under budgetåret 1959/60. Inklusive driftbidraget om 100 mkr redovisar statens järnvägar för budgetåret 1959/60 ett driftöverskott av ca 54 mkr. Exklusive driftbidraget uppgår underskottet till ca 46 mkr. Om hänsyn jämväl tages till ränta på statskapitalet upp-

kommer ett underskott av ca 140 mkr. I sammanhanget kan jag nämna, att statsmakterna för innevarande budgetår anvisat ett driftbidrag om 80 mkr till statens järnvägar och att jag för nästa budgetår under sjätte huvudtiteln förordat ett driftbidrag av samma storlek. För att successivt kunna nedbringa järnvägsrörelsens underskott är det nödvändigt att — vid sidan om nedläggandet av icke lönsamma bandelar — omfattande rationaliseringsåtgärder vidtas, vilka delvis kräver stora investeringar. Investeringarna bör i främsta rummet inriktas på de mest lönande rationaliseringsåtgärderna såsom utbyggnaden av de trafikstarka huvudlinjerna och anordningarna på de större stationerna och driftbangårdarna samt modernisering av den rullande materielen.

Under budgetåren 1956/57—1958/59 kännetecknades utvecklingen inom vattenfallsverket av en något mindre fortlöpande stegring i elkonsumtionen än under början av 1950-talet. Avsaktningen i ökningstakten torde bl. a. ha berott på konjunkturavmattningen och på de gynnsamma vattenförhållandena, vilka medförde, att sådana kunder hos vattenfallsverket, som även har egna vattenkrafttillgångar, hade ett relativt sett mindre behov av att inköpa kraft från vattenfallsverket. Den tidigare nedåtriktade konjunkturen och den därav betingade avmattningen i efterfrågan på elektrisk kraft föranledde år 1959 en mindre nedjustering av den till grund för utbyggnadsprogrammet liggande belastningsprognosen. Belastningen under budgetåret 1959/60 har dock för vattenfallsverkets del ånyo stigit kraftigt och ökningen under sistnämnda budgetår blev den största hittills för det statliga systemet. För att tillgodose den ökande efterfrågan på elkraft och samtidigt uppnå en tillfredsställande torrårssäkerhet är omfattande investeringar inom den statliga kraftsektorn nödvändiga.

Såväl den internationella som den inrikes lufttrafiken har de senaste åren visat en stark ökning. För att ombesörja denna växande trafik krävs för luftfartsverkets del fortsatta investeringar i flygfält och säkerhetsanordningar m. m. Förutom för den nya storflygplatsen erfordras investeringar för att tillhandahålla luftfarten säkerhetsanordningar av internationellt erkänd standard.

Beträffande väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond erfordras en ökning av maskinparkens kapacitet bl. a. för att möjliggöra en fortsatt rationalisering av vägunderhållet.

Bedömningen av investeringsomfattningen inom affärsverken har ansetts böra grundas på antagandet att högkonjunkturen kommer att bestå under nästa budgetår med en omfattande investeringsverksamhet inom näringslivet. Med hänsyn härtill och till projekteringsläget m. m. inom den statliga sektorn föreligger ur samhällets synpunkt skäl för en begränsning i kommunikationsverkens investeringar i förhållande till verksmyndigheternas förslag. Den ökande efterfrågan på affärsverkens tjänster och föreliggande möjligheter till kostnadspressande rationaliseringar motiverar emellertid att affärsverkens investeringar fortfarande hålles på en hög nivå. Vid

en avvägning utifrån olika synpunkter har jag stannat för att för nästa budgetår förorda ett totalt rambelopp av 1 103,5 mkr, innebärande en ökning i förhållande till de nu föreliggande beräkningarna för innevarande budgetår med 20,5 mkr. Härvid bör nämnas, att därest den omprövning av Marvikens atomkraftstation, som förutsetts skola ske hösten 1961 sedan fullständigt projekteringsunderlag framkommit, leder till ett fullföljande av projektet, en höjning av totalramen med ytterligare 10 mkr torde erfordras. Mitt förslag innebär, att jämfört med den för innevarande budgetår beräknade medelsförbrukningen postverkets, televerkets, statens järnvägars och förrådsfondens investeringar uppräknas med respektive 1,5, 23,0, 5,0 och 4,5 mkr. För vattenfallsverket och luftfartsstyrelsen har minskningar med 10,0 respektive 3,5 mkr ansetts möjliga.

Vid sidan av investeringsramarna har jag tagit upp anslag till följande belopp, nämligen anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete 2,3 mkr, ljudradioanläggningar 10,5 mkr, televisionsradioanläggningar 13,2 mkr, radioanläggningar för luftfarten 3,0 mkr, förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen 14,0 mkr, storflygplats 4 mkr och grustag 1 mkr. De angivna anslagen möjliggör bl. a. medelsförbrukningar om 8,1 mkr för anläggningen för teletekniskt utvecklingsarbete, 15,0 mkr för förvaltningsbyggnaden och 16,3 mkr för storflygplatsen.

I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår, bör för nästa budgetår investeringarna i radioanläggningar för luftfarten tillföras investeringsramen för lufttfartsverket för att luftfartsstyrelsen därigenom skall få valfrihet mellan samtliga investeringsobjekt rörande luftfarten.

Den för budgetåret 1961/62 förordade investeringsverksamheten framgår av tabell 3. Som jämförelse har i tabellen även redovisats siffrorna för den förnyade medelsberäkningen för budgetåret 1960/61.

Tabell 3. Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1961/62

	1960/61 Förordat av dep.ch.	1961/62 Verkens förslag	1961/62 Förordat av dep.ch.
		miljoner kronor	
Ramreglerade investeringar			
Postverket	4,0	7,7	5,5
Televerket	262,0	303,7	285,0
Statens järnvägar	321,0	335,0	326,0
Vattenfallsverket	450,0	465,0	440,0
Luftfartverket	10,5	14,1	7,0
Förrådsfonden	35,5	42,0	40,0
Summa	1 083,0	1 167,5	1 103,5

	1960/61 Förordat av dep.ch.	1961/62 Verkens förslag	1961/62 Förordat av dep.ch.
		miljoner kronor	
Övriga investeringar			
Televerket	35,8	35,2	34,8
Statens järnvägar	0,5	4,2	—
Vattenfallsverket	21,8	20,2	15,0
Luftfartsverket	21,5	16,8	16,3
Förrådsfonden	0,8	0,5	0,5
Summa	80,4	76,9	66,6
Totalsumma	1 163,4	1 244,4	1 170,1

Det i kolumnen för verkens förslag under övriga investeringar upptagna beloppet för statens järnvägar om 4,2 mkr avser dels 3,3 mkr för elektrifiering av järnvägen Älvsjö—Nynäshamn, dels 0,1 mkr för lån till Skid- och Friluftsfrämjandet, dels ock 0,8 mkr för täckande av kostnaderna för vissa good-willvärden i Svenska Lastbils AB (SLAB). Beträffande de båda förstnämnda äskandena har jag i sak inte något att erinra men förordar att medelsförbrukningen för ändamålet får ingå i den av mig i det föregående förordade investeringsramen för statens järnvägar. Järnvägsstyrelsens äskande av medel för täckande av kostnaderna för vissa good-willvärden i SLAB har jag däremot inte ansett mig böra tillstyrka. Beträffande vattenfallsverkets övriga investeringar avser, som nämnts, det förordade beloppet vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad. Härutöver har styrelsen föreslagit en fördjupning av Trollhätte kanal och ifrågasatt en ombyggnad av Säffle kanal. Frågan rörande fördjupningen av Trollhätte kanal är fortfarande föremål för beredning inom kommunikationsdepartementet, varför något förslag ej kan framläggas i detta sammanhang. Vad angår Säffle kanal avser jag att under den närmaste tiden ta upp förhandlingar med de lokala intressenterna rörande vissa med kanalfrågan sammanhängande spörsmål.

Kommunikationsverkens totala medelsförbrukning skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 1 170,1 mkr att jämföras med nu beräknade 1 163,4 mkr för innevarande budgetår, vilket innebär en ökning med 6,7 mkr.

Övriga kapitalinvesteringar

Under statens allmänna fastighetsfond föreslås för nästa budgetår bl. a. fortsatta arbeten på anläggningarna för statens bilinspektion. Anslaget till Radiohus uppföres i avbidan på en särskild proposition med ett beräknat belopp. Förslag framlägges om en nybyggnad för aerologiska stationen på Frösön. De totala anslagen under fastighetsfonden kommer vid bifall till mina förslag att uppgå till 23,3 mkr att jämföras med 12,2 mkr för innevarande budgetår. Byggnadsstyrelsen har härutöver hemställt att beslut

skulle fattas om uppförande av den av styrelsen föreslagna förvaltningsbyggnaden i kvarteret Murmästaren i Stockholm. Då projekteringen av ifrågavarande byggnad ännu ej avslutats, kan förslag om detta projekt ej föreläggas riksdagen i årets statsverksproposition. I sammanhanget kan jag också nämna, att en viss temporär förbättring i lokalförhållandena för den statliga förvaltningen kommer att ske genom att möjlighet yppats till en större förhyrning.

Anslagsberäkningarna för budgetåret 1961/62

I de tabeller, som i de följande avsnitten redovisas under resp. anslagsrubriker, har utöver verkens egna förslag beträffande medelsförbrukning och anslagsberäkning även angivits, hur medelsförbrukningen beräknas fördela sig på de olika anslagen vid de förordade investeringsramarna. Anslagen har i princip beräknats så, att de jämte förutsedda behållningar motsvarar angivna medelsförbrukningsbelopp. Den anslagsreserv, som bedömes erforderlig för att verken skall beredas viss valfrihet mellan olika investeringsobjekt, har lagts på dispositionsanslagen.

Sammanställning

En sammanfattning över anvisade resp. förordade anslagssummor för affärsverksfonderna och förrådsfonden samt beräknad anslags- och medelsförbrukning under budgetåren 1960/61 och 1961/62 ges i tabell 4.

Tabell 4. Anslag och medelsförbrukning budgetåren 1960/61 och 1961/62

	Behållning 1. 7. 60	Anslag 1960/61	Medelsförbr. 1960/61	Anslag 1961/62	Medelsförbr. 1961/62
			miljoner kronor		
Ramreglerade investeringar					
Postverket	7,0	2,0	4,0	4,5	5,5
Televerket	17,3	270,3	262,0	284,6	285,0
Statens järnvägar ..	22,2	326,3	321,0	321,8	326,0
Vattenfallsverket ..	43,6	449,6	450,0	419,2	440,0
Luftfartsverket	0,5	10,4	10,5	8,0	7,0
Förrådsfonden	6,1	32,7	35,5	39,7	40,0
Summa	96,7	1 091,3	1 083,0	1 077,8	1 103,5
Övriga investeringar	17,9	82,2	80,4	48,0	66,6
Totalsumma	114,6	1 173,5	1 163,4	1 125,8	1 170,1

Anslagsbehållningarna per den 1 juli 1960 uppgick till ca 115 mkr. Tillsammans med för innevarande budgetår anvisade anslag, ca 1 173 mkr, utgör den för budgetåret disponibla anslagssumman ca 1 288 mkr. Med nu föreslagna investeringsramar och med förutsatt ianspråktagande av de an-

slag, som icke innefattas i ramregleringen, kommer medelsförbrukningen under innevarande budgetår att uppgå till totalt ca 1 163 mkr. De vid budgetårets slut förefintliga reservationerna kommer därmed att utgöra ca 125 mkr.

De för nästa budgetår beräknade anslagsbeloppen avser att jämte reservationerna från nu löpande budgetår täcka den förutsatta medelsförbrukningen och därutöver ge vissa marginaler. Den förordade totala anslagsanvisningen, inklusive anslag utanför ramregleringen, uppgår till ca 1 126 mkr. Tillsammans med de beräknade till nästa budgetår ingående reservationerna kommer den under samma budgetår tillgängliga anslagssumman att uppgå till ca 1 251 mkr. Då medelsförbrukningen beräknas till ca 1 170 mkr, utgör anslagsreserven ca 81 mkr.

Medräknas även övriga anslag under kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten, d. v. s. de under statens allmänna fastighetsfond, fonden för låneunderstöd och fonden för förlag till statsverket, blir totalsumman för nästa budgetår enligt förslaget 1 156 655 000 kr att jämföras med på riksstaten för budgetåret 1960/61 upptagna 1 200 747 000 kr. Anslagen minskas sålunda totalt med 44,1 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad sålunda anförts.

Statens affärsverksfonder

2. Postverket

Av balansräkningen per den 30 juni 1960 för postverkets fond framgår, att postverkets tillgångar uppgår till sammanlagt 539,2 mkr, varav 123,6 mkr belöper på fast egendom, huvudsakligen posthus, 31,0 mkr på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel minskade under budgetåret 1959/60 med 1,8 mkr och utgör vid utgången av budgetåret 102,6 mkr. Exklusive balanserade överskottsmedel är kapitalbehållningen 99,8 mkr, vilket innebär en minskning under budgetåret 1959/60 med 3,1 mkr.

Generalpoststyrelsen

I skrivelse den 25 augusti 1960 har generalpoststyrelsen framlagt sina petita för budgetåret 1961/62. I skrivelsen redovisas följande sammanställning av de under postverkets fond anvisade anslagen för budgetåren 1959/60—1960/61 jämte styrelsens äskanden för nästa budgetår.

	1959/60	1960/61	Äskande 1961/62
	tusental kronor		
Posthus m. m.	800	1	1
Förvärv av fastigheter	1	1	1
Anskaffning av automobiler m. m.	900	900	1 400
Postverkets diligenstrafik			
Garagebyggnader m. m.	500	1	1
Anskaffning av bilmateriel	1 000	1 100	3 900
Förvärv av billinjer	1	1	1
Postverkets dispositionsanslag	1	1	100
Summa	3 203	2 005	5 404

För budgetåret 1960/61 har fastställts en medelsförbrukningsram om 4 mkr. Styrelsen beräknar medelsförbrukningen för budgetåret 1961/62 till 7,7 mkr.

Av styrelsens petita och i samband därmed lämnade uppgifter inhämtas följande beträffande de olika anslagsändamålen.

2: 1 Posthus m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	1 978 000	800 000	173 000
1960/61	2 605 000	1 000	900 000*
1961/62 styrelsen	1 706 000	1 000	1 200 000*
dep.ch.	1 706 000	1 000	1 200 000*

* Preliminärt belopp.

Av de byggnadsföretag, som i princip godkänts av statsmakterna, beräknas ett posthus i Lidköping samt en sorteringsbyggnad i Krylbo kunna påbörjas under innevarande budgetår. Styrelsen anmäler ett nytt byggnadsföretag, nämligen om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm.

Generalpoststyrelsen framlägger följande investeringsplan för posthusbyggnader. På styrelsens begäran har byggnadsstyrelsen med anledning av de kostnadsändringar på byggnadsmarknaden, som inträtt under budgetåret 1959/60, verkställt omprövning av tidigare beräknade kostnader för de olika byggnadsföretagen. Härvid har hänsyn även tagits till sådana ändringar i byggnadsprogrammen, som beslutats under arbetenas gång.

	Tidigare beräknad byggnadskostnad	Byggnadskostnad beräknad 1960	Medelsförbrukning Faktisk t. o. m. 30.6.1960	Beräknad 1960/61	Beräknad 1961/62
	tusental kronor				
I. *Företag, påbörjade före 1. 7. 1960*					
Vissa äldre byggnadsföretag	—	—	—	100	75
Posthus i Kålltorp	1 123	1 025	953	50	10
Kallförråd vid postverkets industrier i Ulvsunda	250	260	27	200	25
Summa I	1 373	1 285	980	350	110
II. *Företag, avsedda att påbörjas under 1960/61*					
Posthus i Lidköping	1 425	1 245	52	400	550
Sorteringsbyggnad i Krylbo ...	220	220	—	150	70
Summa II	1 645	1 465	52	550	620
III. *Företag, avsett att påbörjas under 1961/62*					
Om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm ..	—	1 400	—	—	470

	Tidigare beräknad byggnadskostnad	Byggnadskostnad beräknad 1960	Medelsförbrukning Faktisk t. o. m. 30.6 1960	Beräknad 1960/61	1961/62
		tusental kronor			
IV. *Övriga föreslagna byggnadsföretag*					
Tillbyggnad av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda ..	3 600	3 600[1]	—	—	—
Totalsumma	6 618	7 750	1 032	900	1 200

[1] Ny kostnadsberäkning icke upprättad år 1960.

Beträffande om- och tillbyggnaden av bangårdsposthuset i Stockholm samt den planerade utbyggnaden av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda meddelar styrelsen i huvudsak följande.

Om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm

Det i bangårdsposthuset vid Klara strand i Stockholm inrymda postkontoret utgör ett vitalt centrum för den postala sorterings- och transportapparaten i Stockholm och en stor del av landet i övrigt. Postkontoret svarar bl. a. för utväxling av all post med järnväg till eller från Stockholm.

Bangårdsposthuset uppfördes under åren 1943—1946. På grund av den inträdda ökningen i poströrelsen har lokalförhållandena vid bangårdspostkontoret i ett flertal avseenden blivit i hög grad otillfredsställande. De aktuella lokal- och organisationsproblemen vid postkontoret har utretts av ett för ändamålet särskilt tillsatt organ, vilket framlagt vissa byggnads-, mekaniserings- och organisationsförslag. I personalavseende skulle de föreslagna rationaliseringsåtgärderna innebära en kostnadsbesparing av ca 775 000 kr årligen, vartill kommer en engångsbesparing om ca 265 000 kr. Styrelsen har i princip godkänt de av utredningen framlagda förslagen.

Stadsplanetekniska hinder föreligger för en sådan utbyggnad av bangårdsposthuset, att fullt tillräckliga lokaler kan erhållas inom detsamma. Huvudförutsättningen för ett genomförande av utredningens förslag i dess helhet är därför, att viss del av den i bangårdsposthuset bedrivna rörelsen kan överflyttas till en blivande nybyggnad för statens järnvägars ilgods. Från statens järnvägars sida har bekräftelse erhållits, att hänsyn till postverkets önskemål skall tagas vid planeringen av nämnda byggnad.

På grundval av huvudritningen har de arbeten, som bör ingå i en första byggnadsetapp, detaljkostnadsberäknats av byggnadsstyrelsen. Enligt prisläget den 1 juli 1960 uppgår kostnaderna till 1 400 000 kr. Det framhålles dock, att några bindande anbud med denna kostnad icke föreligger.

Tillbyggnad av postverkets industrianläggningar i Ulvsunda

I föregående års statsverksproposition meddelades, att arbetet med upprättande av ett lokalprogram, som kunde läggas till grund för den fortsatta

planeringen, pågick. Sedan vissa expertutredningar slutförts och samråd med postutredningen ägt rum, har generalpoststyrelsen uppdragit vissa riktlinjer för upprättandet av nämnda lokalprogram, innebärande bl. a., att tidigare ritningsförslag måste helt omarbetas och nya kostnadsberäkningar upprättas. Generalpoststyrelsen räknar med anledning härav icke med att byggnadsföretaget skall kunna igångsättas förrän under hösten 1962. I avvaktan på ny kostnadsberäkning har byggnadskostnaderna (exkl. kallförråd) upptagits till 3,6 mkr.

2: 2 Inköp av fastigheter

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	589 000	1 000	17 000
1960/61	573 000	1 000	50 000*
1961/62 styrelsen	524 000	1 000	100 000*
dep.ch.	524 000	1 000	50 000*

* Preliminärt belopp.

Styrelsen räknar med att medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår skall vara tillgodosett inom ramen för tillgängliga anslag.

Styrelsen har lämnat en redogörelse för de fastighetsförvärv, som genomförts under budgetåret 1959/60. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

2: 3 Anskaffning av automobiler m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	141 000	900 000	1 041 000
1960/61	—	900 000[1]	862 000*
1961/62 styrelsen	—	1 400 000	1 400 000*
dep.ch.	—	1 000 000	1 000 000*

* Preliminärt belopp.
[1] Ett belopp av 38 000 kr har överförts till dispositionsanslaget.

Under nästa budgetår räknar styrelsen med att behöva anskaffa bilar m. m. för 1,4 mkr. Beloppet avser huvudsakligen ersättningsanskaffningar.

2: 4 Postverkets diligenstrafik

a) Garagebyggnader m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	1 285 000	500 000	344 000
1960/61	1 441 000	1 000	600 000*
1961/62 styrelsen	842 000	1 000	600 000*
dep.ch.	842 000	1 000	600 000*

* Preliminärt belopp.

Generalpoststyrelsen har framlagt följande investeringsplan för garagebyggnader.

	Tidigare beräknad byggnadskostnad	Byggnadskostnad beräknad 1960	Medelsförbrukning Faktisk t. o. m. 30. 6. 1960	Beräknad 1960/61	Beräknad 1961/62
	tusental kronor				
I. *Vissa äldre företag*	3 698	3 693	3 221	300	100
II. *Företag, avsedda att påbörjas under 1960/61*					
Garage i Överkalix	450	450	—	200	200
Garage och stationsanläggning i Gäddede	500	500[1]	7	100	300
Summa II	950	950	7	300	500
Totalsumma	4 648	4 643	3 228	600	600

[1] Ny kostnadsberäkning ej verkställd år 1960.

Medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60 har väsentligt understigit den beräknade. Orsaken härtill är bl. a., att uppförandet av garage i Överkalix samt garage och stationsanläggning i Gäddede icke, såsom tidigare planerats, kunnat igångsättas under nämnda budgetår. Förseningen av dessa byggnadsföretag har framför allt berott på att man velat avvakta resultatet av en undersökning rörande ett förenklat utförande av byggnaderna. Undersökningen har dock visat att för det planerade garagebygget i Överkalix en sänkning av kostnaderna icke uppväger den faktiska försämring av byggnadens allmänna standard, som en övergång till monteringsfärdiga element i förevarande fall skulle innebära. Garaget i Överkalix och anläggningen i Gäddede beräknas kunna igångsättas innevarande budgetår. Generalpoststyrelsen har upptagit sistnämnda projekt till tidigare av byggnadsstyrelsen beräknade kostnader.

b) Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels-förbrukning
1959/60	902 000	1 000 000	1 812 000
1960/61	90 000	1 100 000	1 190 000*
1961/62 styrelsen	—	3 900 000	3 900 000*
dep.ch.	—	2 500 000	2 500 000*

* Preliminärt belopp.

Av den av diligensrörelsen f. n. disponerade fordonsparken, 263 bussar, 35 lastbilar, 4 personbilar och 1 eltruck, är 93 motorfordon anskaffade år 1950 och tidigare. Med normal brukningstid bör sistnämnda 93 fordon vara slopade senast år 1962. Det är därför ofrånkomligt, att anslagsmedel för absolut nödvändig ersättningsanskaffning ställes till generalpoststyrelsens förfogande under de närmaste åren. Generalpoststyrelsen påpekar, att det av styrelsen beträffande innevarande budgetår för ifrågavarande ändamål äskade investeringsanslaget reducerats med 600 000 kr. Det av generalpoststyrelsen begärda anslaget var beräknat med hänsyn till att viss av statens järnvägar uppehållen biltrafik inom Västernorrlands och Västerbottens län överförts till generalpoststyrelsens förvaltning genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 december 1958, varigenom bl. a. postverkets fordonspark erhöll ett tillskott av 54 fordon, av vilka 16 anskaffats år 1950 och tidigare.

Från bl. a. trafiksäkerhetssynpunkt är en ersättningsanskaffning av ca 45 motorfordon erforderlig under budgetåret 1961/62. Härtill kommer en beräknad ersättningsanskaffning av ca 25 släpfordon. Av totala antalet släpvagnar, 158 st, är icke mindre än 57 anskaffade år 1950 eller tidigare, och åtskilliga av dessa har måst tagas ur trafik, då det icke är ekonomiskt försvarbart att låta reparera dem. För att i någon mån avhjälpa bristen på släpvagnar har postverket nödgats hyra ett antal dylika av statens järnvägar. För nästa budgetår beräknas 3,9 mkr komma att behövas för nämnda anskaffningar.

c) Förvärv av billinjer

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels-förbrukning
1959/60	1 364 000	1 000	—
1960/61	1 365 000	1 000	60 000*
1961/62 styrelsen	1 306 000	1 000	100 000*
dep. ch.	1 306 000	1 000	50 000*

* Preliminärt belopp.

Preliminär överenskommelse angående förvärv av enskild linjetrafikrörelse har hittills under innevarande budgetår träffats i ett fall. Övriga före-

liggande erbjudanden om övertagande av linjetrafikföretag torde icke annat än i enstaka fall komma att leda till någon överenskommelse.

2: 5 Postverkets dispositionsanslag

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Förstärkning från andra anslag	Medelsförbrukning
	tusental kronor			
1959/60	1 128	1	—	230
1960/61	899	1	38[1]	300*
1961/62 styrelsen	638	100	—	400*
dep. ch.	638	1 000	—	100*

* Preliminärt belopp.
[1] Avser överföring från anslaget Anskaffning av automobiler m. m.

För nästa budgetår föreslår styrelsen med hänsyn till att anslaget inte bör vara för snävt tilltaget en medelsanvisning av 100 000 kr.

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1959/60. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har i ett utlåtande över generalpoststyrelsens, telestyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens framställningar om investeringsanslag samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning angående investeringsanslag under verkets förrådsfond anfört följande.

Arbetsmarknadsstyrelsens nyligen verkställda bedömning av arbetsmarknadsutsikterna har givit vid handen, att man, liksom f. n. är fallet, även för det närmaste halvåret måste räkna med ett starkt efterfrågetryck på arbetsmarknaden. En säsongmässig avmattning är som vanligt att vänta under vintern. Denna avmattning torde emellertid icke bli lika framträdande som under tidigare år. — Detta har bl. a. till följd, att beredskapsarbetena förutsättes väsentligt kunna begränsas i förhållande till de närmast föregående vintrarna.

Hurudant arbetsmarknadsläget blir under nästa budgetår kan nu icke förutses. Vederbörande verk har i de föreliggande framställningarna endast förutsatt mindre ändringar i investeringarnas omfattning i jämförelse med vad som fastställts för innevarande budgetår inom sina respektive verksamhetsområden — utom televerket, som föreslagit en måttlig investeringsökning. I händelse av fortsatt högkonjunktur med ökad efterfrågan på arbetskraft kan vissa inskränkningar, särskilt för byggnads- och anläggnings-

verksamheten, bli nödvändiga sommaren 1961 såsom skett under innevarande år. I övrigt torde, såvitt på arbetsmarknaden ankommer, de av verken föreslagna investeringarna kunna genomföras.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller beträffande samtliga berörda verk, att planering bör verkställas, så att en utökning av investeringarna möjliggöres, för den händelse en avmattning i konjunkturen skulle inträda under år 1961. Styrelsens undersökningar har visat, att stor brist på projekterade husbyggnadsobjekt föreligger. Detaljprojektering av sådana företag ter sig därför särskilt angelägen ur beredskapssynpunkt.

Av järnvägsstyrelsens anslagsframställning framgår, att järnvägsstyrelsen under budgetåret 1961/62 avser att påbörja uppförandet av en spårsvetsningsverkstad. Det är arbetsmarknadsstyrelsens avsikt att uppta samråd med järnvägsstyrelsen angående lokaliseringen av denna verkstad.

Under framhållande av det anförda har arbetsmarknadsstyrelsen ingen erinran mot de i framställningarna gjorda anslagsäskandena.

Departementschefen

Vid sin beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62 har generalpoststyrelsen förutsatt, att den för innevarande budgetår gällande investeringsramen om 4 mkr i stort sett kommer att utnyttjas, varvid de vid budgetårets utgång kvarstående reservationerna kommer att uppgå till ca 5,0 mkr. För nästa budgetår har styrelsen föreslagit en medelsförbrukning av 7,7 mkr och äskat nya investeringsanslag om sammanlagt 5,4 mkr.

Såsom framgår av den investeringsplan för kommunikationsverken, som jag redovisat under avsnitt 1, har jag räknat med en medelsförbrukning för innevarande budgetår av 4,0 mkr och för nästa budgetår av 5,5 mkr. Av följande sammanställning framgår, hur beloppen i stort sett fördelar sig på de olika anslagsändamålen.

	1959/60	1960/61	1961/62	
	Utfall	Beräknat	Styrelsen	Dep.ch.
1. Posthus och markförvärv	0,2	0,9	1,3	1,3
2. Anskaffning av automobiler ..	1,0	0,9	1,4	1,0
3. Postverkets diligenstrafik	2,2	1,9	4,6	3,1
4. Dispositionsanslaget	0,2	0,3	0,4	0,1
Summa mkr	3,6	4,0	7,7	5,5

Den av styrelsen föreslagna om- och tillbyggnaden av bangårdsposthuset i Stockholm ingår som ett led i en personal- och kostnadsbesparande omorganisation av verksamheten inom detta för poströrelsen synnerligen viktiga centrum. Förslaget föranleder ingen erinran från min sida. Då medelsförbrukningen i övrigt på anslaget Posthus m. m. är bunden vid pågående och beslutade anläggningar, måste de begränsningar, som befunnits nödvändiga för att postverkets investeringar skall kunna hållas inom den förordade ra-

men för nästa budgetår, hänföras till andra anslag. I förhållande till styrelsens förslag reduceras därför medelsförbrukningen med 50 000 kr på anslaget Inköp av fastigheter, 400 000 kr på anslaget Anskaffning av automobiler m. m., 1 400 000 kr på anslaget Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen, 50 000 kr på anslaget Förvärv av billinjer samt 300 000 kr på dispositionsanslaget. Nedskärningen av medelsförbrukningen drabbar huvudsakligen inköpen av bilmateriel för diligensrörelsen. Jämfört med innevarande budgetår kan dock medelsförbrukningen för dessa ändamål ökas med ca 1,3 mkr.

Anslagsbeloppen för nästa budgetår har beräknats med ledning av den uppskattade medelsförbrukningen jämte beräknad ingående behållning på de olika anslagen. Anslagen Posthus m. m., Inköp av fastigheter, Garagebyggnader m. m. samt Förvärv av billinjer har därvid kunnat uppföras med endast formella belopp. De av mig förordade anslagen uppgår till totalt 4,5 mkr.

På grund av vad jag anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1961/62 under postverkets fond anvisa följande investeringsanslag nämligen

a) *Posthus m. m.*	1 000 kr.
b) *Inköp av fastigheter*	1 000 »
c) *Anskaffning av automobiler m. m.*	1 000 000 »
d) *Postverkets diligenstrafik:*	
1) *Garagebyggnader m. m.*	1 000 »
2) *Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen*	2 500 000 »
3) *Förvärv av billinjer*	1 000 »
e) *Postverkets dispositionsanslag*	1 000 000 »

3. Televerket

Av balansräkningen den 30 juni 1960 för televerkets fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 4 264,5 mkr, varav 3 926,9 mkr belöper på fast egendom, 136,7 mkr på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell art.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgick den 30 juni 1960 till 1 643,0 mkr, vilket innebär en ökning under budgetåret 1959/60 med 56,0 mkr.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 9,2 under budgetåret 1959/60 mot 8,9 under budgetåret 1958/59.

Telestyrelsen m. fl.

I särskilda skrivelser den 31 augusti 1960 har telestyrelsen hemställt om anslag för budgetåret 1961/62.

Luftfartsstyrelsen har i skrivelse den 23 augusti 1960 äskat anslag för budgetåret 1961/62 till radioanläggningar för luftfarten.

Av skrivelserna och i samband därmed lämnade uppgifter inhämtas följande.

3: 1 Utvecklingen av televerkets rörelse

Telestyrelsen har lämnat följande uppgifter rörande utvecklingen under budgetåret 1959/60 av televerkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater, telexabonnemang, ljudradiolicenser och televisionsradiolicenser samt taxerade samtal, telegram och telexskrivningar. Beträffande utvecklingen av nämnda verksamhetsgrenar under tidigare budgetår torde få hänvisas till handlingarna.

	Antal	Ökning absolut	Ökning i %
Telefonapparater	2 704 900[1]	116 700	4,5
Telexabonnemang	1 847[1]	181	10,9
Ljudradiolicenser	2 711 000[1]	42 300	1,6
Televisionsradiolicenser	794 000[1]	392 700	97,9
Telefonsamtal med periodavgift	107 465 000[2]	—	— 5,8[3]
Taxerade telegram	6 904 000[2]	—	0,5
Telexskrivningar			
inländska	10 698 500	—	6,5
utländska	2 667 500[2]	—	24,8

[1] Vid budgetårets utgång.
[2] Preliminär siffra.
[3] Om hänsyn tages till automatiseringen av rikstrafiken föreligger i stället en ökning med 7,4 %.

Antalet under budgetåret 1959/60 uppsatta telefonapparater, 116 700, överträffade den tidigare rekordsiffran 115 200, vilken uppnåddes under budgetåret 1954/55. Nettoförändringen av antalet nytecknade abonnemang, som under budgetåret 1958/59 visade en obetydlig nedgång med 2,2 %, förbyttes under budgetåret 1959/60 i en uppgång med ej mindre än 13,3 %.

Utvecklingen i fråga om antalet anmälda nya abonnemang, som vid olika tidpunkter icke kunnat inkopplas inom tre månader på grund av för liten stationskapacitet, brist på lokalkablar o. s. v., belyses av följande uppgifter. Uppgiften per den 1 juli 1960 har specificerats på grupper med olika väntetider.

Datum	1956	1957	1958	1959	1960
1 januari	29 100	18 000	12 000	7 400	5 700
1 april	26 700	15 100	9 700	6 600	5 300
1 juli	21 700	15 000	10 000	5 900	5 400
1 oktober	19 400	15 100	8 400	6 100	9 700

Datum	Väntetid	Antal
1/7 1960	fr. o. m. 3 mån. intill 6 mån.	3 150
	» » » 6 » » 9 »	1 150
	» » » 9 » » 12 »	400
	» » » 12 » » 18 »	350
	» » » 18 » » 24 »	200
	» » » 24 » » 36 »	100
	över 36 »	50
		Summa 5 400

Totala antalet anmälda, ej inkopplade abonnemang är fortfarande stort och har under budgetåret stigit från 41 800 till 45 100.

Telefontrafiken har under budgetåret 1959/60 stigit i snabbare takt än under de fyra närmast föregående budgetåren. Om hänsyn tages till att den successivt pågående helautomatiseringen av trafiken medför, att förut periodavgiftsbelagda samtal registreras på abonnenternas samtalsmätare i stället för att debiteras med samtalsspecifikationer och därför ej längre ingår i det statistiskt uppgivna antalet samtal, kan den verkliga ökningen under budgetåret 1959/60 beräknas till 7,4 % mot 4, 9 % under budgetåret 1958/59.

Vad telegramtrafiken beträffar har en mindre ökning inträtt under budgetåret 1959/60, oaktat att antalet telexskrivningar fortsatt att öka starkt. Ökningen av antalet telexabonnenter har under budgetåret 1959/60 varit något lägre än under de närmast föregående budgetåren, vilket förhållande emellertid helt förklaras av att televerket i samband med införande av en modernare telexapparat tillfälligtvis måst förlänga väntetiden för inkoppling av nyanmälda telexabonnemang.

Beträffande den fortgående utbyggnaden av SOS-tjänsten meddelar sty-

relsen, att SOS-centraler hittills har inrättats i Borås, Gävle, Göteborg, Jönköping, Kalmar, Kristianstad, Luleå, Norrköping, Skellefteå, Stockholm, Sundsvall, Umeå, Uppsala, Västerås, Örebro och Östersund. Under budgetåret 1960/61 beräknas SOS-centraler bli anordnade i Falun, Halmstad och Hudiksvall.

Telestyrelsen har i sina petita lämnat en redogörelse för Sveriges *teleförbindelser med utlandet.* Av redogörelsen framgår i huvudsak följande.

Sveriges telefon- och telextrafik med andra länder har under senare år uppvisat en oavbruten och mycket betydande ökning. Den utländska telegramtrafiken har däremot, främst till följd av den hastiga ökningen av telextrafiken, visat en svagare utveckling. Samtidigt har antalet programöverföringar från ljudradio stigit starkt och har tillkommit överföringar av såväl bild som ljud för television.

Till följd av trafikökningen har åtgärder måst vidtas för att utöka antalet förbindelser utöver de nuvarande kablarnas kapacitet. För trafiken med Danmark och länder bortom Danmark gäller behovet av utökning dock icke sjökablar utan stråket Stockholm—Malmö. Behovet av nya förbindelser på denna sträcka kommer att mötas genom den radiolänkanläggning Stockholm—Norrköping—Göteborg—Malmö, varpå arbete f. n. pågår och som beräknas kunna tagas i bruk år 1963. För trafiken med Norge kommer behovet av flera förbindelser att fyllas genom den under arbete varande radiolänkanläggningen mellan Karlstad och Oslo, som beräknas kunna tagas i bruk på våren 1961.

Åtgärder måste nu också vidtagas för att utöka antalet förbindelser mellan Sverige och Finland. F. n. avvecklas trafiken med Finland över tre sjökablar över Ålands hav, lagda 1928, 1938 resp. 1951. Kapaciteten i 1928 och 1938 års kablar är helt utnyttjad, och i 1951 års kabel beräknas kapaciteten bli helt tagen i anspråk under budgetåret 1961/62.

Väntetiderna för telefonsamtal mellan Sverige och Finland är f. n. mycket långa, och eftersom både telefon- och telextrafiken ökar kraftigt måste man förutse, att även på relativt kort sikt de befintliga kablarna kommer att bli helt otillräckliga. Behovet av förbindelser ökas också därigenom, att den internationella telefontrafiken inom de närmaste åren kommer att successivt överföras till s. k. halvautomatisk expedition, varvid samtalen enligt internationellt utfärdade rekommendationer så långt som möjligt skall expedieras utan väntetider.

De ifrågavarande kablarna användes icke enbart för teletrafiken mellan Sverige och Finland utan också för Sveriges trafik med Sovjetunionen samt för Finlands teletrafik med flertalet europeiska länder och världen i övrigt. Finska post- och telegrafstyrelsen har till svenska telestyrelsen framfört önskemål om att en ny förbindelseanläggning mellan Sverige och Finland snarast möjligt måtte komma till stånd. Det har även framkommit, att intresse föreligger att anordna teleförbindelser i transit via Finland och Sverige.

För överföring av ljudradioprogram finns mellan Sverige och Finland f. n. endast två förbindelser, vilket antal har visat sig vara helt otillräckligt och måste utökas såväl för samarbetet mellan de svenska och finländska rundradioföretagen som för transitering av program. Televisionsprogram överföres f. n. genom en provisorisk radiolänk mellan Sverige och Finland. Detta provisorium bör så snart ske kan ersättas av en permanent anläggning. Även när det gäller television har visst intresse försports beträffande

transitering via Finland till och från Sverige och via Sverige med länder på den europeiska kontinenten.

För att tillgodose behovet av nya telefon- och telexförbindelser jämte förbindelsebehovet för ljudradio och television har förhandlingar inletts mellan finska post- och telegrafstyrelsen och svenska telestyrelsen om att anordna en radiolänkanläggning med stor trafikkapacitet mellan de båda länderna. Preliminära beräkningar har visat, att en sådan radiolänkanläggning, som är gemensam för telefoni och television, ställer sig billigare än en koaxialkabel för telefoni plus en radiolänkanläggning för enbart television. Anläggningen har kostnadsberäknats till 8 mkr för den svenska delen, varav 1,4 mkr skulle erfordras under budgetåret 1961/62.

3: 2 Anvisade och äskade anslag

En sammanställning av de för budgetåren 1959/60—1960/61 anvisade samt de för nästa budgetår äskade investeringsanslagen visar följande:

	1959/60	1960/61	1961/62
	tusental kronor		
Inköp och byggande av fastigheter	12 900	16 000	16 300
Telefon- och telegrafanläggningar	249 200	237 300	269 000
Radioanläggningar för televerket	26 000	24 400	25 900
Radioanläggningar för luftfarten	3 300	3 500	3 400
Försvarsberedskap vid televerket	6 000	6 340	8 600
Televerkets dispositionsanslag	10 000	10 000	4 200
Övrigt[1]	8 500	8 000	2 300
Summa	315 900	305 540	329 700

[1] Avser televerkets byggnad i Farsta.

För innevarande budgetår har anvisats anslag om sammanlagt 305,5 mkr. Den mot de anvisade anslagen svarande medelsförbrukningen har beräknats till 297,8 mkr, varav för ramreglerade investeringar 262,0 mkr och för övriga investeringar 35,8 mkr. Från och med ingången av budgetåret 1959/60 debiteras de belopp, som abonnenter lämnar i direkta bidrag till vissa anläggningsarbeten, främst installation av automatiska telefonväxlar, såsom uppbördsmedel under investeringsanslaget till telefon- och telegrafanläggningar. Den härigenom möjliggjorda ökningen av investeringarna kan uppskattas till drygt 10 mkr.

För budgetåret 1961/62 har telestyrelsen beräknat de behövliga anslagen till sammanlagt 329,7 mkr och medelsförbrukningen till 338,9 mkr, varav 303,7 mkr för rambegränsade investeringar och 35,2 mkr för övriga investeringar.

Genom de stora avskrivningar, som görs på televerkets anläggningar, har lånemedel endast i relativt ringa utsträckning behövt anlitas för finansiering av televerkets anläggningsarbeten. Under de senaste sex budgetåren

har sålunda lånemedel endast behövt tas i anspråk intill 33, 25, 16, 12, 19 resp. 15 % för täckning av de totala anläggningskostnaderna. För budgetåret 1960/61 beräknas de totala anläggningskostnaderna kunna täckas med avskrivningsmedel i sådan utsträckning, att endast 8 % av de erforderliga investeringsmedlen behöver upplånas.

Av styrelsens petita och i samband därmed lämnade uppgifter framgår följande beträffande de olika anslagsändamålen.

3: 3 Inköp och byggande av fastigheter

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels-förbrukning
1959/60	6 000	12 900 000	9 462 000
1960/61	3 444 000	16 000 000	16 000 000*
1961/62 styrelsen	3 444 000	16 300 000	19 700 000*
dep. ch.	3 444 000	16 300 000	19 700 000*

* Preliminärt belopp.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1959/60—1961/62 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk medelsför-brukning	Beräknad medelsförbrukning	
	1959/60	1960/61	1961/62
	tusental kronor		
Telefonstationsbyggnader m. m.	7 190	13 700	15 900
Förrådsbyggnader m. m.	1 890	2 000	3 400
Inköp av fastigheter	382	300	400
Summa	9 462	16 000	19 700

Styrelsen framhåller, att uppförandet av nya telefonstationsbyggnader till följd av investeringsbegränsningen måst förskjutas i tiden. Härigenom har uppstått ett uppdämt behov av byggnadsföretag, som måste tillgodoses, om man skall kunna ta emot nya telefonabonnenter på de berörda orterna och fortsätta automatiseringen av telefontrafiken. Av de tidigare anmälda byggnadsföretagen beräknas 18 byggnadsföretag komma att påbörjas under budgetåret 1960/61, varjämte styrelsen i investeringsplanen för budgetåret 1961/62 upptagit påbörjandet av ytterligare 9 byggnadsförtag, som tidigare icke anmälts. De sistnämnda företagen avser uppförandet av telefonstationsbyggnader eller tillbyggnader till förut befintliga sådana byggnader i Arvika, Borås, Huddinge, Jönköping, Kalix, Lidingö, Sollefteå, Sundsvall och Uddevalla. Dessutom har upptagits en påbyggnad av kontorsbyggnaden vid verkstaden i Nynäshamn, vilket byggnadsföretag tidigare anmälts men

som till följd av den för budgetåret 1960/61 påbjudna begränsningen av investeringarna måst uppskjutas, samt nybyggnad av ett antal små och medelstora förråd.

De av byggnadsstyrelsen nu beräknade byggnadskostnaderna för såväl tidigare anmälda byggnadsföretag som nya sådana innefattar en prisstegring med 10 % på grund av införandet av den allmänna varuskatten och den allmänna tjänstepensioneringen samt av lönehöjningar och ökade materielkostnader. Därutöver har i vissa fall ytterligare kostnadsökning uppstått genom oförutsedda svårigheter i avseende på grundförhållandena eller genom något ökad byggnadsvolym. Den största kostnadsökningen har inträtt i fråga om tillbyggnaden till telefonstationsbyggnaden i Karlstad, där det vid den forsatta planeringen av byggnadsföretaget visat sig, att grundläggningen måste utföras på mindre djup än tidigare beräknats, till följd varav husets volym måst utökas med ytterligare ett våningsplan på viss del av tillbyggnaden.

Beträffande den till 1960 års riksdag anmälda påbyggnaden till kontorsbyggnaden i Nynäshamn beräknas investeringskostnaderna nu till 1 050 000 kr mot förut beräknade 700 000 kr. Ökningen beror — förutom på de allmänt stegrade kostnaderna — på att påbyggnaden nu enligt byggnadsstyrelsens önskemål att till fullo utnyttja den enligt stadsplanen tillåtna byggnadshöjden blivit projekterad i två fulla våningar i stället för i en sådan våning jämte vind, varigenom förutsättningar skapas för att — när läget om några år så kräver — snabbt inreda fullvärdiga kontorslokaler även i vindsvåningen.

I följande sammanställning redovisas styrelsens investeringsprogram för telefonstations- och förrådsbyggnader m. m. samt för inköp av fastigheter. Beträffande vissa objekt, som avser på- eller tillbyggnader av befintliga hus, förutsättes att utöver angivna investeringsbelopp även driftmedel i varierande utsträckning blir tagna i anspråk för täckande av sådana kostnader för ingrepp i de befintliga husen, som icke bör belasta investeringsanslagen.

	Tidigare beräknad byggnads-kostnad	Byggnads-kostnad beräknad 1960	Medelsförbrukning		
			Faktisk t. o. m. 30. 6. 1960	Beräknad för 1960/61	1961/62
	tusental kronor				
Telefonstationsbyggnader					
I. *Företag påbörjade före 1/7 1960*					
Vissa äldre byggnadsföretag	—	—	—	2 900	100
Eslöv, nybyggnad	800	950	260	600	50
Flen, nybyggnad	550	550	115	400	—
Karlshamn, tillbyggnad..	900	900	255	550	50
Lindesberg, nybyggnad ..	500	500	330	150	—
Lycksele, nybyggnad	650	650	295	330	—

	Tidigare beräknad byggnads-kostnad	Byggnads-kostnad beräknad 1960	Medelsförbrukning Faktisk t. o m. 30.6.1960	Beräknad för 1960/61	1961/62
	tusental kronor				
Malmö, kv. Sparven, tillbyggnad	4 500	4 670	15	2 550	2 100
Mölndal, tillbyggnad	325	350	180	170	—
Oskarshamn, nybyggnad	675	825	125	600	50
Summa I	**8 900**	**9 395**	**1 575**	**8 250**	**2 350**
II. *Företag, avsedda att påbörjas under 1960/61*					
Eksjö, nybyggnad	675	750	—	500	250
Fårhult, tillbyggnad	700	800	—	250	550
Gävle, nybyggnad	2 600	2 650	—	200	1 600
Göteborg, Kortedala, tillbyggnad	320	350	—	250	100
Hedemora, nybyggnad	600	675	10	550	115
Karlstad, tillbyggnad	1 200	1 650	10	—	1 240
Kristianstad, tillbyggnad	1 900	1 900	—	700	900
Ljusdal, tillbyggnad	500	500	20	100	380
Malmö, Kirseberg, nybyggnad	2 100	2 100	15	500	1 000
Mjölby, tillbyggnad	1 400	1 300	—	350	650
Nyköping, påbyggnad	550	600	20	400	180
Simrishamn, nybyggnad	600	650	30	500	120
Skellefteå, tillbyggnad	1 000	1 100	10	—	590
Trollhättan, nybyggnad	1 700	1 900	—	400	1 000
Uppsala, tillbyggnad	1 200	1 400	—	300	1 000
Varberg, tillbyggnad	700	900	—	50	200
Värnamo, tillbyggnad	360	525	—	400	125
Östersund, tillbyggnad	2 000	2 200	—	—	1 000
Summa II	**20 105**	**21 950**	**115**	**5 450**	**11 000**
III. *Företag, avsedda att påbörjas under 1961/62*					
Arvika, tillbyggnad	—	400	—	—	250
Borås, tillbyggnad	—	750	—	—	300
Huddinge, tillbyggnad	—	650	—	—	350
Jönköping, påbyggnad	—	500	—	—	300
Kalix, nybyggnad	—	1 250	—	—	400
Lidingö, kv. Drott, tillbyggnad	—	600	—	—	400
Sollefteå, tillbyggnad	—	400	—	—	100

	Tidigare beräknad byggnadskostnad	Byggnadskostnad beräknad 1960	Medelsförbrukning Faktisk t. o. m. 30. 6. 1960	Beräknad för 1960/61	1961/62
		tusental kronor			
Sundsvall, tillbyggnad ...	—	1 300	—	—	300
Uddevalla, påbyggnad ...	—	200	—	—	150
Summa III	—	**6 050**	—	—	**2 550**
Summa I—III	—	**37 395**[1]	**1 690**	**13 700**	**15 900**
Förrådsbyggnader m. m.					
I. *Företag, påbörjade före 1/7 1960*					
Vissa äldre byggnadsföretag	—	—	—	1 450	—
II. *Företag, avsedda att påbörjas under 1960/61*					
Förrådsbyggnader	1 460	1 460	—	550	725
Summa II	**1 460**	**1 460**	—	**550**	**725**
III. *Företag, avsedda att påbörjas under 1961/62*					
Nynäshamn, påbyggnad av kontorsbyggnad	700	1 050	—	—	800
Förrådsbyggnader	—	2 430	—	—	1 875
Summa III	**700**	**3 480**	—	—	**2 675**
Summa I—III	**2 160**	**4 940**[1]	—	**2 000**	**3 400**
Inköp av fastigheter				**300**	**400**
Totalsumma	—	**42 335**[1]	**1 690**	**16 000**	**19 700**

[1] Exkl. vissa äldre byggnadsföretag.

Såsom motivering för de olika byggnadsobjekt, som tidigare ej anmälts, anför styrelsen följande.

Telefonstationsbyggnader

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Arvika

För att automatisera rikstrafiken med och inom Arvika förmedlingsområde erfordras en förmedlingsstation i Arvika under år 1963. Erforderliga lokaler, vilka bör vara klara för montage av teknisk utrustning under år 1962, kan beredas genom tillbyggnad av det befintliga stationshuset in-

om kvarteret Veterinären i Arvika. Genom tillkomsten av förmedlingsstationen erhålles även nödvändig förbättring av transmissionsförhållandena inom förmedlingsområdet.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Borås

Inom befintliga utrymmen för automatstationen i Borås kan stationens kapacitet utökas så att den räcker till mitten av år 1965. För den därefter fortsatta utbyggnaden av automatstationen erfordras ytterligare lokaler, som måste vara färdigställda för montage i god tid före år 1965. För att erhålla en nödvändig förbättring av transmissionsförhållandena inom stationsområdet erfordras en automatisk förmedlingsstation i Borås. Genom tillkomsten av en sådan station möjliggöres även en planerad avlastning av den befintliga förmedlingsstationen i Göteborg. För att tillgodose det föreliggande lokalbehovet dels för utökning av stationskapaciteten, dels för den planerade förmedlingsstationen erfordras en tillbyggnad av det befintliga stationshuset inom kvarteret Galathea i Borås. Lokalerna bör vara klara för montage av den tekniska utrustningen under år 1963. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1961 och vara slutfört under år 1962.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Huddinge

Nuvarande telestation i Huddinge medger anslutning av 10 000 nummer. Denna kapacitet beräknas täcka behovet fram till år 1964, vid vilken tidpunkt ytterligare stationsutrustning måste vara monterad för att nya abonnenter skall kunna mottagas. Redan i mitten av år 1963 erfordras dock utbyggnad av gruppnummerutrustningen med 500 nummer, vilket innebär, att lokaler härför måste vara färdigställda i slutet av år 1962. En tillbyggnad av stationshuset är därför nödvändig.

Påbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Jönköping

Nuvarande automatstation i Jönköping rymmer utrustning för anslutning av maximalt 18 000 nummer, vilken kapacitet beräknas vara helt tagen i anspråk under år 1964. Ytterligare stationsutrustning måste därför vara monterad under nämnda år för att nya abonnenter skall kunna mottagas. Lokaler härför kan erhållas genom påbyggnad av befintligt stationshus inom kvarteret Gambrinus i Jönköping. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1961 och vara slutfört under år 1962.

Ny telefonstationsbyggnad i Kalix

Nuvarande telefonstation i Kalix är manuell och av äldre typ. Genom att vidta vissa provisoriska åtgärder kan stationens kapacitet utökas, så att den blir tillräcklig fram till början av år 1963, efter vilken tidpunkt nya abonnenter icke längre kan mottagas. Med anledning härav måste en automatisk telefonstation vara färdigställd till nämnda tidpunkt i lokaler, vilka endast kan beredas i en för ändamålet särskilt uppförd nybyggnad. Erforderlig byggnadstomt har av telestyrelsen förvärvats i kvarteret Lejonet i Kalix. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1961 och var slutfört under år 1962.

Ett starkt behov av ny lokal föreligger även för postkontoret i Kalix. Den nuvarande postlokalen i den postverket tillhöriga fastigheten i kvarteret Örnen är sedan lång tid tillbaka mycket trång och bristfällig, vilket också påtalats av vederbörande yrkesinspektion. Byggnaden ligger delvis på mark, som är avsedd att utläggas till gata. Långvariga försök att genom förhyrning på allmänna hyresmarknaden anskaffa lämplig lokal har misslyckats. På

grund härav planeras i samråd med generalpoststyrelsen den nya telebyggnaden i Kalix så, att den skall tillgodose även postverkets lokalbehov.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i kvarteret Drott i Lidingö

Befintliga lokaler för automatstationen i kvarteret Drott i Lidingö medger icke vidare utbyggnad av densamma, varför ytterligare lokaler erfordras, som kan erhållas genom tillbyggnad av stationshuset. Lokalerna bör vara disponibla för montage av teknisk utrustning under år 1962.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Sollefteå

För att helautomatisk rikstrafik inom Sollefteå förmedlingsområde skall kunna införas måste en automatisk förmedlingsstation inrättas i Sollefteå. Genom tillkomsten av denna station erhålles även en önskvärd förbättring av transmissionsförhållandena inom förmedlingsområdet. Erforderliga lokaler för ifrågavarande tekniska utrustning kan beredas genom tillbyggnad av befintligt stationshus inom kvarteret Jämten i Sollefteå. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1961 och vara slutfört under år 1962.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Sundsvall

För trafikökningar på helautomatiska vior samt för införande av ny helautomatisk rikstrafik i samband med tillkomsten av nya radiolänkar erfordras, att en utökning av Sundsvalls förmedlingsstation är slutförd vid årsskiftet 1963/64. Erforderliga lokaler, som kan beredas genom tillbyggnad av nuvarande telefonstationshus inom kvarteret Saturnus i Sundsvall, bör vara disponibla för montage av teknisk utrustning senast vid årsskiftet 1962/63.

Påbyggnad för televerkets räkning av postverkets fastighet i Uddevalla

Televerkets station i Uddevalla är inrymd i en postverket tillhörig fastighet. Stationen rymmer utrustning för anslutning av maximalt 12 000 nummer, vilken kapacitet beräknas vara helt utnyttjad i slutet av år 1963. Vid denna tidpunkt måste ytterligare lokalutrymme vara disponibelt för montage av erforderlig stationsutrustning. Utökning av stationens närtrafikavdelning planeras till slutet av år 1962, varför ny stationslokal måste vara montageklar under mars 1962.

För att tillgodose televerkets behov av lokalutökning måste en påbyggnad av befintligt hus uppföras. Generalpoststyrelsen har förklarat sig icke ha något att erinra mot att så sker. I samband med under år 1961 planerad flyttning av postkontoret till förhyrda lokaler i staden avses även de härigenom friställda lokalerna inom postverkets fastighet att tas i anspråk för televerkets behov. Då hela fastigheten härigenom kommer att disponeras av televerket har förhandlingar inletts med generalpoststyrelsen om överföring av fastigheten till televerkets förvaltning.

Förrådsbyggnader m. m.

Telestyrelsen framhåller att flertalet av televerkets medelstora och mindre förråd är i anmärkningsvärt dåligt skick. Det är därför av behovet starkt påkallat, att förråden undergår en genomgripande upprustning. Under nästa budgetår räknar styrelsen med att påbörja nya förrådsanläggningar för distributionsförråd i Östersund och Sundsvall, vilket sistnämnda objekt anmäldes i 1960 års statsverksproposition men som på grund av den begränsade medelstilldelningen måst uppskjutas, samt komplettering av distribu-

tionsförrådet i Umeå. Totalkostnaderna för dessa anläggningar exkl. tomtkostnader beräknas uppgå till 1 750 000 kr. Dessutom erfordras medel för fullföljande av redan påbörjad distributionsförrådsanläggning i Karlstad samt för upprustning av ortsförråd i olika delar av landet. För samtliga dessa nya och påbörjade byggnadsföretag erfordras totalt 2 600 000 kr under budgetåret 1961/62.

Inköp av fastigheter

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för de inköp av fastigheter, som skett under budgetåret 1959/60. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna ställs till vederbörande utskotts förfogande.

3: 4 Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	620 000	8 500 000	2 660 000
1960/61	6 460 000	8 000 000	8 600 000*
1961/62 styrelsen	5 860 000	2 300 000	8 100 000*
dep.ch.	5 860 000	2 300 000	8 100 000*

* Preliminärt belopp.

Redogörelser för projektet har lämnats i 1958 och 1959 års statsverkspropositioner. För byggnadsföretaget, som tidigare beräknats kosta 19,0 mkr exkl. tomt, har byggnadsstyrelsen nu på basis av inkomna anbud beräknat kostnaderna till 21,6 mkr, vilket belopp även inkluderar ökade allmänna byggnadskostnader. För byggnadsföretaget har hittills anvisats sammanlagt 18 mkr. För budgetåret 1961/62 har byggnadsstyrelsen beräknat medelsförbrukningen till 8,1 mkr.

3: 5 Telefon- och telegrafanläggningar

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	—	249 200 000	249 179 000
1960/61	21 000	237 300 000	237 300 000*
1961/62 styrelsen	21 000	269 000 000	269 000 000*
dep.ch.	21 000	253 800 000	253 800 000*

* Preliminärt belopp.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1959/60—1961/62 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk medelsförbrukning 1959/60	Beräknad medelsförbrukning 1960/61	1961/62
	tusental kronor		
Fjärrförbindelseanläggningar m. m.	94 897	96 700	109 000
Telefon- och telegrafstationer	81 989	66 200	77 000
Nya abonnentanläggningar etc.	72 293	74 400	83 000
Summa	249 179	237 300	269 000

Telestyrelsen har redovisat följande investeringsprogram för de under anslaget upptagna objektgrupperna. För redan pågående arbeten avser den angivna totalkostnaden beräknad återstående kostnad per den 1 juli 1961.

	Totalkostnad	Därav under 1961/62
	miljoner kronor	
Fjärrförbindelseanläggningar m. m.		
Större fjärrförbindelseanläggningar (fjärrkablar eller radiolänkar)	114,9	48,2
Kabelanläggningar gemensamma med andra myndigheter	0,5	0,5
Landskablar och mindre rikskablar	32,6	29,7
Utökning av telefon- och telegrafutrustning på överdragsstationer	44,3	29,2
Teleanläggning Sverige—Finland	8,0	1,4
Summa	**200,3**	**109,0**
Telefon- och telegrafstationer		
Automatisering av telefonstationer	36,6	22,9
Utökning av telefonstationer	80,7	50,1
Utrustning på telegrafstationer	4,0	4,0
Summa	**121,3**	**77,0**
Nya abonnentanläggningar m. m.		
Nya abonnentanläggningar	33,1	33,1
Nätarbeten	46,4	46,4
Blanka lands- och riksledningar	3,0	3,0
Rörliga abonnentanläggningar (mobilradio)	0,5	0,5
Summa	**83,0**	**83,0**
Totalsumma	**404,6**	**269,0**

Beträffande de olika objektgrupperna anför styrelsen i huvudsak följande.

Fjärrförbindelseanläggningar m. m.

Telestyrelsen har i följande sammanställning lämnat en närmare specifikation rörande kostnaderna för de större fjärrförbindelseanläggningarna.

	Total återstående kostnad 1. 7. 1961	Därav under 1961/62
	miljoner kronor	
I. *Anläggningar som påbörjats*		
Stockholm—Norrköping	3,2	3,1
Norrköping—Göteborg	10,9	7,7
Göteborg—Malmö	14,1	10,2
Sundsvall—Umeå	5,5	3,7
Umeå—Boden	2,6	2,3
Sundsvall—Östersund	4,7	3,9
Fårhult—Visby	3,4	0,4
Västerås—Örebro	0,3	0,3
Malmö—Kristianstad	1,1	1,0
Västerås—Gävle	21,5	7,6
Summa I	**67,3**	**40,2**
II. *Anläggningar, avsedda att påbörjas under 1961/62*		
Umeå—Lycksele	5,4	0,3
Jönköping—Gudhem	3,7	0,1
Örebro—Göteborg	11,3	1,2
Stockholm—Sundsvall	14,6	4,7
Jönköping—Malmö	8,9	1,0
Ljungby—Växjö	1,4	0,2
Emmaboda—Karlskrona	1,2	0,4
Jönköping—Nässjö	1,1	0,1
Summa II	**47,6**	**8,0**
Totalsumma	**114,9**	**48,2**

En närmare redogörelse för utbyggnaden av det svenska fjärrförbindelsenätet för telekommunikationer lämnades i 1958 års statsverksproposition. Det för större fjärrförbindelseanläggningar upptagna beloppet för budgetåret 1961/62 avser fullföljande av arbetena på radiolänklinjerna Stockholm—Norrköping—Göteborg—Malmö, Sundsvall—Umeå—Boden, Sundsvall—Östersund och Fårhult—Visby samt påbörjande av radiolänkanläggningar Umeå—Lycksele och Jönköping—Gudhem. Arbetsplanen upptar vidare fullföljande av arbetet med komplettering av koaxialkabelanläggningen mellan Västerås och Örebro med en ytterligare kabel samt med koaxialkabelanläggningarna Malmö—Kristianstad och Västerås—Gävle med avgrening till Falun. Genom förbättrade konstruktioner kan man numera erhålla koaxialförstärkare med tredubbla bandbredden och trafikkapaciteten. Genom ökning av antalet förstärkarstationer och utbyte av äldre förstärkare mot nya sådana på hela kabelsträckan kan antalet förbindelser i tidigare utlagda koaxialkablar tredubblas för en kostnad, som utgör endast hälften av vad det skulle kosta att åstadkomma motsvarande utökning genom utläggning av nya kablar med den äldre förstärkarkonstruktionen. Sådant utbyte har redan ägt rum på sträckan Stockholm—Örebro av koaxialkabelanläggningen Stockholm—Örebro—Göteborg och planeras nu skola ske även på den åter-

stående sträckan mellan Örebro och Göteborg samt på koaxialkabelanläggningarna Stockholm—Sundsvall, Jönköping—Malmö och Ljungby—Växjö. Samma slag av förstärkare skall även insättas på de tidigare utlagda koaxialkabeltuberna mellan Emmaboda och Karlskrona och mellan Jönköping och Nässjö.

Det för kabelanläggningar gemensamma med andra myndigheter upptagna beloppet avser televerkets andel av kostnaderna för med SJ gemensamma kabelanläggningar, som blivit nödvändiga i anledning av ökat behov av förbindelser både för SJ och televerket. Beloppet avser fullföljande av arbetena på en gemensam kabel mellan Falköping och Ulricehamn och en gemensam kabel mellan Mariestad och Gullspång.

Utläggning av landskablar och mindre rikskablar nödvändiggöres av den ständigt pågående ökningen av trafiken och nödvändigheten att vid automatisk trafik ge omedelbar framkomlighet för samtalen. Dessutom har den undan för undan stegrade belastningen på stolplinjerna med blanka ledningar gjort kablifiering av ledningarna allt mer trängande med hänsyn till risken för stolpras vid ogynnsamma väderleksförhållanden.

Utökningen av telefon- och telegrafutrustning på överdragsstationer, vari ingår anskaffande av bärfrekvensutrustning för kablar, nödvändiggöres likaledes av den fortskridande automatiseringen och den ständigt stigande trafiken.

Beträffande teleanläggning Sverige—Finland hänvisas till vad som anförts under avsnittet 3: 1 rörande teleförbindelserna mellan Sverige och Finland.

Telefon- och telegrafstationer

Automatisering av telefonstationer avser bland större telefonstationer stationerna i Eksjö, Flen, Hedemora, Lindesberg, Lycksele, Mariestad, Mjölby, Oskarshamn, Ronneby, Simrishamn, Varberg och Östhammar.

Utökning av telefonstationer avser den utbyggnad av redan befintliga automatiska och manuella stationer, som är nödvändig för att televerket skall kunna ta emot nya abonnenter. Även automatisering av stationer har för övrigt samma syfte i alla de fall då befintliga manuella utrustningar ej kan ytterligare utvidgas.

Det för utrustning på telegrafstationer upptagna beloppet avser främst den utbyggnad av de automatiska telexutrustningarna, som måste äga rum för att televerket skall kunna koppla in det hastigt stigande antalet telexkunder.

Nya abonnentanläggningar m. m.

De under denna rubrik upptagna posterna avser kostnaderna för dels nya abonnentinstallationer, dels sådan utbyggnad av telefonnäten, som erfordras för att kunna ta emot nya abonnenter, dels slutligen anordnandet av behövliga nya blanka mellanortsledningar. Vid avvägningen av anslagsbeloppet har styrelsen måst ta hänsyn till den stora ökning av antalet nytecknade telefonabonnemang, som har inträtt, och till de omfattande nätarbeten, som erfordras i samband med exploateringen av nya områden särskilt i och omkring storstäderna. Vidare är det nödvändigt att bygga ut de lokala kabelnäten för att återställa förbrukade reserver, så att nyteckningar och flyttningar av telefoner skall kunna effektueras utan onormalt långa väntetider.

3: 6 Ljudradioanläggningar

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	93 000	10 500 000	10 500 000
1960/61	93 000	10 500 000	10 500 000*
1961/62 styrelsen	93 000	10 500 000	10 500 000*
dep.ch.	93 000	10 500 000	10 500 000*

* Preliminärt belopp.

Enligt gällande principer för ljudradiorörelsens finansiering skall av licensmedlen bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i ljudradioanläggningar och radiohus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för ljudradiorörelsens behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Under budgetåret 1959/60 uppgick utgifterna å ljudradions specialbudget till inalles 74,1 mkr, varav (10,5 + 7,7) 18,2 mkr för avskrivning till 100 % av telestyrelsens och byggnadsstyrelsens investeringar samt (39,4 + 16,5) 55,9 mkr för Sveriges Radios och televerkets driftkostnader. Då licensinkomsterna utgjorde 80,3 mkr, uppvisade rörelsen ett överskott av 6,2 mkr.

Telestyrelsen har efter samråd med Sveriges Radio framlagt förslag till budget för ljudradiorörelsen för budgetåret 1961/62. I följande sammanställning redovisas den för 1960/61 beräknade medelsförbrukningen, budgetförslag för 1961/62 samt den beräknade utvecklingen av ljudradiobudgeten för budgetåren 1962/63—1965/66.

	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66
	miljoner kronor					
Investeringar						
Telestyrelsen	10,5	10,5	9,0	9,0	9,0	7,0
Byggnadsstyrelsen .	15,3	13,3	20,1	19,4	5,6	—
Driftkostnader						
Sveriges Radio[1] ...	43,5	47,4	51,9	54,8	57,6	58,4
Telestyrelsen, brutto	17,8	17,2	19,5	20,0	20,5	21,0
Summa kostnader	87,1	88,4	100,5	103,2	92,7	86,4
Licensintäkter	81,4	82,4	83,2	83,8	84,3	84,6
Underskott	— 5,7	— 6,0	— 17,3	— 19,4	— 8,4	— 1,8
Ackumulerat resultat	+ 20,7[2]	+ 14,7	— 2,6	— 22,0	— 30,4	— 32,2

[1] Inklusive kostnadsökning för övergång till ATP.

[2] Häri ingår överskott från 1956/57, 1957/58, 1958/59 och 1959/60 om resp. 0,1, 7,3, 10,2 och 6,2 mkr samt ett tillgodohavande från televisionen om 2,6 mkr, vilket belopp under åren 1954 och 1955 anvisades av ljudradiolicensmedel till televisionens utbildnings- och försöksverksamhet.

Investeringarna

Telestyrelsen meddelar rörande utbyggnaderna fram till den 1 juli 1961 i huvudsak följande.

Vid utgången av 1959/60 hade 27 FM-stationer för distribution av program 1 och 2 färdigställts, varav 9 med full räckvidd och 18 provisoriska. Enligt den i 1960 års statsverksproposition redovisade femårsplanen för ljudradionätets utbyggnad fr. o. m. budgetåret 1960/61 skulle under budgetåret 1959/60 FM-stationer ha uppförts bl. a. i Mora, Pajala, Sollefteå, Sunne, Visby, Vännäs och Örnsköldsvik. Dessa stationer har av olika anledningar blivit något försenade. Även utbyggnaden av FM-stationerna i Bäckefors och Gällivare till full räckvidd, vilken skulle ha genomförts under budgetåret 1959/60, har blivit försenad. Stationerna beräknas dock kunna färdigställas före utgången av år 1960.

Vad ljudradiodistributionen i övrigt beträffar fanns vid utgången av budgetåret 1959/60 för distribution av program 1 inalles 37 sändarstationer på lång- och mellanvåg och ett antal trådradionät, till vilka var anslutna ca 370 000 abonnenter. Program 2 utsändes vid samma tidpunkt över trådradionäten samt över 26 mindre mellanvågsstationer med lokal räckvidd.

Under innevarande budgetår beräknas 16 FM-stationer komma att färdigställas.

Då den definitiva FM-stationen i Tåsjö (tidigare benämnd Dorotea), som tidigare planerats komma till stånd under budgetåret 1961/62, beräknas bli försenad ca ett år, har styrelsen ansett lämpligt att där först uppföra en provisorisk anläggning, vilken i vad avser FM beräknas kunna tagas i drift under 1960/61. Även FM-stationen i Sveg kommer till en början att byggas i provisoriskt skick, enär den definitiva stationen, som tidigare planerats bli färdig under 1960/61, beräknas bli försenad ca ett år.

De definitiva FM-stationerna för Nässjö-, Storuman- och Växjö/Vislandaområdena, som enligt planen skulle ha tagits i bruk under 1960/61, beräknas icke kunna färdigställas förrän under budgetåret 1961/62.

På grund av att Sunne-stationen beräknas t. v. ge tillfredsställande täckning även inom Karlstads-området, anser telestyrelsen, att uppförande av en FM-station i Karlstad, som enligt 1959 års plan skulle ha slutförts under 1960/61, kan anstå.

Antalet FM-stationer, som beräknas vara i bruk vid utgången av budgetåret 1960/61, uppgår till 37, varav 19 med full räckvidd. Samtliga stationer beräknas vara försedda med sändare för såväl program 1 som program 2.

I vad avser övrig utbyggnad av ljudradiodistributionsnätet beräknar styrelsen under budgetåret 1960/61 i det närmaste slutföra anläggningsarbetet för den nya långvågsstationen i Motala och utföra diverse moderniseringar och kompletteringar på befintliga mellanvågsstationer, rundradiocentraler m. m. Utbyggnaden av trådradio beräknas komma att omfatta successiv anslutning av ca 10 000 abonnenter inom befintliga trådradioområden, varefter totala antalet trådradioabonnenter beräknas uppgå till ca 380 000.

Beträffande utbyggnaden av distributionsnätet under femårsperioden 1961/62—1965/66 har — utöver i det föregående redovisade ändringar i 1959 års plan beträffande FM-stationerna i Tåsjö, Sveg, Nässjö, Storuman och Växjö/Vislanda — följande ändringar vidtagits.

Utbyggnaden av den provisoriska FM-stationen i Emmaboda avser telestyrelsen utföra under 1961/62 i stället för såsom tidigare planerats under 1962/63, vilket står i samband med den ändrade planen för TV-utbyggnaden

i dessa trakter. Den provisoriska FM-stationen i Arvidsjaur, som tidigare planerats erhålla full räckvidd under budgetåret 1961/62, kommer att kunna utbyggas först under 1962/63. FM-stationen i Kiruna, som tidigare beräknats kunna uppföras i provisoriskt skick under 1960/61 och under 1962/63 ersättas med en definitiv anläggning, avses nu byggas för full räckvidd under 1961/62 utan föregående provisorium. Uppförandet av en FM-station i Trollhättan, som enligt 1959 års plan skulle äga rum under 1961/62, anser styrelsen böra anstå på grund av att omgivande FM-stationer beräknas t. v. ge tillfredsställande täckning även inom Trollhätte-området.

Vad trådradion beträffar föreslår telestyrelsen att utbyggnaden under budgetåret 1961/62 begränsas till att omfatta anslutning inom befintliga trådradioområden av de etapp 1-abonnenter, som begär sådan anslutning, samt att driften av trådradionäten t. v. upprätthålles i full utsträckning.

Beträffande ljudradiodistributionen i övrigt räknar styrelsen med att under femårsperioden 1961/62—1965/66 kunna genomföra vissa tidigare planerade moderniseringsarbeten och kompletteringar på befintliga mellanvågsstationer, rundradiocentraler m. m.

Investeringskostnaderna vid 1960 års kostnadsnivå för en utbyggnad enligt planen framgår av följande sammanställning.

	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66
			miljoner kronor		
Ny ljudradiostation i Motala	0,9	—	—	—	—
Vissa ljudradioanläggningar.....	1,3				
Trådradioanläggningar	0,5	9,0	9,0	9,0	7,0
FM-anläggningar	7,8				
Summa	10,5	9,0	9,0	9,0	7,0

Beträffande de i investeringsplanen för nästa budgetår upptagna projekten meddelar styrelsen följande.

Det för den nya ljudradiostationen i Motala upptagna beloppet beräknas bli behövligt för diverse slutlikvider och för att täcka kostnaderna för provning av stationen.

Det för vissa ljudradioanläggningar beräknade beloppet är avsett att användas för dels moderniserings- och kompletteringsarbeten å befintliga ljudradioanläggningar, dels utrustning för och inredning av rundradiocentraler.

För trådradioanläggningar beräknat belopp avses att användas inom befintliga trådradioområden för successiv anslutning av ca 10 000 abonnenter samt för diverse kompletteringsarbeten på sändaranläggningarna.

Det för FM-anläggningar upptagna beloppet beräknas bli behövligt dels för att kunna färdigställa stationer i slutgiltigt utförande för Emmaboda, Haparanda, Kiruna, Nässjö, Skellefteå, Storuman, Sveg och Växjö/Vislanda, dels för påbörjande av arbeten för den fortsatta planenliga utbyggnaden.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1960 äskat ett anslag av 21,3 mkr för budgetåret 1961/62 till det nya radiohuset i Stockholm. Kostnaderna för detta skall enligt principen om radioverksamhetens självfinan-

siering bestridas av licensinkomster. Under perioden 1962/63—1964/65 förutses för radiohus en medelsförbrukning av 20,1, 17,4 resp. 8,6 mkr. Av de för budgetåren 1961/62, 1962/63 och 1964/65 angivna beloppen har å televisionsbudgeten uppförts 8,0, 2,0 resp. 3,0 mkr, utgörande televisionens andel i radiohuset.

Driftkostnaderna

I skrivelser den 31 augusti och 8 december 1960 har *Sveriges Radio* lämnat en redogörelse för programproduktionens medelsbehov under budgetåret 1961/62.

Inledningsvis framhålles, att från och med den 1 oktober 1960 genomföres en differentiering av programinnehållet i de båda programkanalerna jämte vissa andra omläggningar. Omläggningen förutses icke medföra någon ökning av kostnaderna.

Riksprogrammets produktion, som budgetåret 1959/60 uppgått till ca 7 800 timmar, beräknas omfatta ca 8 100 timmar budgetåret 1960/61 för att öka till ca 8 300 timmar budgetåret 1961/62, efter vilket år ingen ytterligare ökning är förutsedd. Sändningstidens ökning kommer att genomföras endast i den mån den icke medför ökade totala kostnader.

Beträffande distriktsorganisationens uppbyggnad tillkommer under budgetåret 1961/62 distriktscentraler i Umeå och Jönköping samt efterföljande budgetår distriktscentraler i Falun och Stockholm, varmed den planerade utbyggnaden av elva centraler är avslutad. Varje distriktscentral avses vid sidan av insatserna i radions och televisionens riksprogram producera ca 50 timmars eget regionalprogram om året.

Medelsbehovet beräknas under nästa budgetår komma att öka till 47,4 mkr, vilket är 3,9 mkr mer än det för innevarande budgetår beräknade beloppet.

Beträffande prognosen för budgetåren 1962/63—1965/66 antages driftkostnaderna komma att stiga med 5 % per år från 1961/62 års budget.

Telestyrelsen beräknar televerkets driftkostnader för programdistribution och licensinkassering för budgetåret 1961/62 till 17,2 mkr efter avdrag av 1,6 mkr som gottskrives ljudradion enligt vad som anföres under anslaget Televisionsanläggningar. Vidare har inte inräknats kostnader, som televerket har att bära för ljudradiorörelsen men som icke direkt kommer fram i radio- och driftavdelningarnas medels- och materielredovisningar. Ifrågavarande kostnader, som budgetåret 1961/62 uppskattas till ca 1 mkr, har vid beräkningen av televerkets driftkostnader kvittats mot den fördel televerket har av att räntefritt kunna disponera licensmedelbehållningen såsom rörelsemedel.

Licensintäkterna

Antalet licenser uppgick den 30 juni 1959 till 2 669 000 och ökade under budgetåret 1959/60 med 42 000 till 2 711 000, vilket var ca 20 000 mer än beräknat. Den relativt starka ökningen av antalet ljudradiolicenser under bud-

getårets sista kvartal utgör enligt telestyrelsens mening ett stöd för antagandet att en återhämtning kommer att inträda i licensökningen, när ökningen av antalet televisionsradiolicenser passerat sin kulmen.

Telestyrelsen beräknar medeltalet licenser, inklusive bilradiolicenserna för budgetåren 1960/61—1965/66 till 2,71, 2,75, 2,77, 2,79, 2,81 resp. 2,82 milj.

3: 7 Televisionsradioanläggningar

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	—	13 200 000	13 200 000
1960/61	—	13 200 000	13 200 000*
1961/62 styrelsen	—	13 200 000	13 200 000*
dep.ch.	—	13 200 000	13 200 000*

* Preliminärt belopp.

För televisionsradiorörelsens finansiering gäller samma principer som för ljudradiorörelsen. Av licensmedlen skall sålunda bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i televisionsradioanläggningar och televisionshus. Uppkommande överskott skall i första hand användas för återbetalning av televisionsverksamhetens skulder. Därefter eventuellt uppkommande överskott skall balanseras å televerkets fond för televisionens framtida behov.

I följande sammanställning redovisas utfallet av televisionsverksamheten för budgetåren 1956/57—1959/60.

	1956/57—1958/59	1959/60
	miljoner kronor	
Inkomster	36,6	61,0
Utgifter	46,4	48,7
Under- resp. överskott	— 9,8	+ 12,3
Statens ränteutgifter	0,4	0,4
Totalt under- resp. överskott	— 10,2	+ 11,9

Under budgetåren 1956/57—1958/59 uppkomna underskott exklusive ränta har täckts genom av riksdagen anvisade anslag om ca 10,8 mkr av vilket belopp dock endast ca 9,8 mkr behövt ianspråktagas. Sistnämnda belopp har täckts genom ianspråktagande av överskottet för budgetåret 1959/60. Totalt uppvisar televisionsverksamheten vid utgången av budgetåret 1959/60 ett driftöverskott exklusive ränteposten om 2,5 mkr, vilket belopp använts för extra avskrivningar å televisionsradioanläggningar. Å de sistnämnda anläggningarna kvarstår vid utgången av budgetåret 1959/60 ett oavskrivet belopp om 7,07 mkr. Under budgetåren 1954/55 och 1955/56 erhöll televisionsverksam-

heten bidrag på sammanlagt 2,55 mkr av ljudradiolicensmedel. Totalt utgör sålunda televisionsverksamhetens skulder vid slutet av budgetåret 1959/60 (7,07 + 2,55) 9,62 mkr exklusive ränta. Om ränteposten medräknas blir den totala skulden 10,51 mkr.

Telestyrelsen har efter samråd med Sveriges Radio framlagt förslag till budget för televisionsverksamheten för budgetåret 1961/62. I följande sammanställning redovisas den för 1960/61 fastställda budgeten, budgetförslag för 1961/62 samt den beräknade utvecklingen av televisionsradiobudgeten för perioden 1962/63—1965/66.

	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66
			miljoner kronor			
Investeringar						
Telestyrelsen	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2
Byggnadsstyrelsen .	0,5	14,9	21,1	23,5	30,8	18,0
Driftkostnader						
Sveriges Radio[1] ...	39,0	48,5	60,0	70,0	80,0	95,0
Telestyrelsen	15,0	23,0	23,0	26,0	28,0	30,0
Summa kostnader	67,7	99,6	117,3	132,7	152,0	156,2
Licensintäkter.....	96,0	125,0	150,0	170,0	180,0	190,0
Överskott	28,3	25,4	32,7	37,3	28,0	33,8
Ackumulerat resultat.	+ 17,8	+ 43,2	+ 75,9	+ 113,2	+ 141,2	+ 175,0

[1] Inklusive kostnadsökning för övergång till ATP.

Med de här beräknade inkomsterna och utgifterna skulle samtliga skulder beräknas kunna slutbetalas under budgetåret 1960/61. Ett överskott om sammanlagt ca 175 mkr skulle därjämte föreligga vid periodens slut.

Investeringarna

Hösten 1959 framlade telestyrelsen en femårsplan för televisionsnätets utbyggnad fr. o. m. budgetåret 1960/61. Departementschefen förordade i 1960 års statsverksproposition, att planen lades till grund för distributionsnätets utbyggnad och att en fortlöpande översyn av utbyggnadsplanerna ägde rum. Vid nu företagen översyn har vissa revideringar av planen visat sig nödvändiga och lämpliga. Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1961 anför telestyrelsen i huvudsak följande.

T. o. m. budgetåret 1959/60 har 35 televisionsstationer tagits i bruk, varav 14 med full räckvidd och 21 provisoriska. Antalet invånare inom dessa stationers täckningsområden uppgår till ca 5,1 milj. Radiolänklinjernas längd uppgick vid slutet av budgetåret 1959/60 till ca 3 100 km, varav under budgetåret 1959/60 tillkommit ca 1 800 km.

Utbyggnad till full räckvidd av stationen i Trollhättan, som enligt 1959 års plan skulle skett först under 1963/64, har kunnat genomföras under 1959/60.

Under hösten 1959 har förbindelse med det norska televisionsnätet erhål-

lits via en radiolänklinje som anlagts på sträckan Skövde—Karlstad—Oslo. Vidare har en provisorisk förbindelse med det finska televisionsnätet i juli 1960 etablerats genom anläggning av en radiolänklinje på sträckan Stockholm—Väddö—Mariehamn.

Enligt förenämnda femårsplan skulle under 1959/60 en station ha uppförts bl. a. för Kalmar-området. På grund av den relativt goda mottagningen i Kalmar-området från den provisoriska Emmaboda-stationen har telestyrelsen ansett lämpligt att låta uppförandet av Kalmar-stationen bli beroende av erfarenheterna av räckvidden för den definitiva Emmaboda-stationen, som styrelsen därför avser uppföra redan under 1961/62, d. v. s. ett år tidigare än planerat.

Under budgetåret 1960/61 har sex stationer som skulle ha tagits i bruk under budgetåret 1959/60 färdigställts. Därutöver beräknas under samma budgetår tolv stationer komma att färdigställas.

Stationerna i Storuman och Sveg anordnas till en början provisoriskt, enär de defintiva stationerna, som tidigare planerats bli färdiga under 1960/61, nu beräknas kunna tagas i bruk först under budgetåret 1961/62. Bäckefors-stationen väntas bli färdig under september och Mora-stationen i slutet av 1960. Slavstationen i Karlskrona ersättes med en station med full räckvidd, som enligt 1959 års plan skulle uppföras först under 1964/65.

De definitiva stationerna för Nässjö- och Växjö/Vislanda-områdena, som enligt förenämnda plan skulle ha tagits i bruk under 1960/61, beräknas på grund av vissa leveransförseningar icke kunna färdigställas förrän under budgetåret 1961/62.

Antalet stationer, som beräknas vara i bruk vid utgången av budgetåret 1960/61, uppgår till 48, varav 24 med full räckvidd. I nämnda antal ingår 7 mindre slavstationer, av vilka 4 ej är upptagna i Stockholms-planen. Eventuellt tillkommer ytterligare ett antal slavstationer. Behovet samt lämplig placering av dylika stationer kan som regel bedömas först efter hand som de planenliga stationerna byggts ut till full räckvidd.

Länklinjen norrut från Sundsvall, som tagits i drift till Vännäs och Örnsköldsvik, beräknas under 1960/61 kunna färdigställas till Skellefteå och Boden samt provisoriskt till Gällivare. Radiolänklinjernas längd beräknas vid 1960/61 års utgång uppgå till ca 4 000 km. Antalet invånare inom TV-stationernas täckningsområden beräknas den 30 juni 1961 uppgå till ca 6,2 milj.

Beträffande utbyggnaden under femårsperioden 1961/62—1965/66 kommer de i det föregående redovisade ändringarna i 1959 års plan beträffande stationerna i Trollhättan, Emmaboda, Karlskrona, Storuman, Sveg, Nässjö och Växjö/Vislanda att påverka utbyggnaden under nämnda tid. Vidare kommer enligt den plan, som nu framlägges, de definitiva stationerna i Arvidsjaur och Tåsjö (tidigare benämnd Dorotea) att senareläggas. Stationerna utföres under 1961/62 endast som provisorier i anslutning till där redan etablerade FM-stationer.

Stationen i Kiruna, som enligt tidigare plan skulle uppföras i provisoriskt skick under 1960/61 och under 1962/63 ersättas med en definitiv anläggning, avses nu byggas för full räckvidd under 1961/62 utan föregående provisorium.

Under budgetåret 1961/62 beräknas permanenta radiolänklinjer för televisionsöverföring kunna färdigställas på sträckan Boden—Gällivare—Kiruna

med avgreningar till Pajala och Haparanda. Med hänsyn till att samtliga 21 televisionsstationer i Norrland direkt eller indirekt under relativt lång tid kommer att vara helt beroende av programöverföringen på länklinjen Stockholm—Uppsala—Gävle—Sundsvall, bedömer telestyrelsen det vara nödvändigt att dubblera radiolänkutrustningarna på sträckan.

Den 1 juli 1962 beräknas samtliga i Stockholms-planen upptagna 50 televisionsstationer vara i bruk, varav 32 med slutgiltig räckvidd och 18 i provisoriskt skick, flertalet stationer dock utan reservutrustningar. Antalet invånare inom stationernas täckningsområden beräknas då uppgå till ca 6,6 milj.

Under åren 1962/63—1965/66 beräknas radiolänklinjer för enbart televisionsöverföring successivt komma att utbyggas i erforderlig omfattning, varjämte ett antal tidigare provisoriskt upprättade länklinjer avses få definitivt utförande.

När distributionsnätet helt utbyggts kommer televisionsprogrammet att överföras till alla planenliga sändarstationer genom förbindelser i televerkets fjärrförbindelsenät för telefoni och television eller via permanenta radiolänklinjer för enbart television. Slavstationernas programförsörjning sker genom direktmottagning från annan station.

Under femårsperioden beräknas utbyggnaden av det för distribution av *ett* program behövliga televisionsnätet i huvudsak kunna slutföras. Sålunda beräknas Stockholms-planens 50 televisionsstationer få slutgiltigt utförande och flertalet förses med reservutrustningar. Eventuellt kommer ytterligare några större stationer att behövas inom områden, där eljest ett stort antal slavsändare skulle erfordras. Denna utbyggnadsfråga kan icke med säkerhet bedömas, förrän samtliga i Stockholms-planen upptagna och i närheten av berörda områden liggande stationer utbyggts för full räckvidd. Telestyrelsen undersöker under tiden möjligheterna att erhålla de ytterligare sändningskanaler, som kan komma att behövas.

Av det för investeringar under budgetåret 1960/61 upptagna beloppet avser 8,8 mkr televisionsstationer och 4,4 mkr programförbindelser.

Det för televisionsstationer upptagna beloppet räknas bli behövligt för att kunna färdigställa stationer med full räckvidd i Emmaboda, Haparanda, Kiruna, Nässjö, Skellefteå, Storuman, Sveg och Växjö/Vislanda samt provisoriska stationer i Arvidsjaur, Pajala och Tåsjö. Härutöver beräknas ett antal slavstationer komma att upprättas på ännu ej fastställda orter. Det för programförbindelser upptagna beloppet är avsett att användas i huvudsak till permanenta radiolänklinjer för överföring av televisionsprogrammet på sträckorna Boden—Gällivare—Kiruna med avgreningar till Haparanda och Pajala, Stockholm—Uppsala—Gävle—Sundsvall (dubblering av befintliga radioutrustningar) samt Emmaboda—Karlskrona.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1960 äskat ett anslag av 4,7 mkr under budgetåret 1961/62 för TV-byggnaden i Stockholm. Kostnaderna härför skall enligt principen om televisionsverksamhetens självfinan-

siering bestridas med licensinkomster. För perioden 1961/62—1964/65 förutses för televisionshuset i Stockholm en medelsförbrukning av 6,9, 17,1, 17,5 och 19,8 mkr. Härtill kommer utgifter dels för televisionens del i radiohuset om 13 mkr, dels för ett televisionshus i Göteborg fr. o. m. budgetåret 1962/63. För anslagen lämnas en redogörelse i det följande vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

Driftkostnaderna

I skrivelser den 31 augusti och 8 december 1960 har *Sveriges Radio* lämnat en redogörelse för programproduktionens medelsbehov under nästa budgetår. I samband härmed framlägges följande ekonomiska prognos för budgetåren 1960/61—1965/66 (beloppen avser mkr).

Budgetår	Timmar pr vecka	Inredningar i TV-byggnader	Inventarier m. m.	Drift	Täckningsbidrag till ljudradio	Summa
1960/61	20	—	6,6	23,8	8,6[1]	39,0
1961/62	22	—	10,7	33,8	4,0	48,5
1962/63	24	6	8,0	41,8	4,0	59,8
1963/64	27	7	7,0	52,1	4,0	70,1
1964/65	30	7	7,0	63,9	4,0	81,9
1965/66	33	7	7,0	77,2	4,0	95,2

[1] Inklusive 5,8 mkr, avseende tidigare ej erlagda bidrag till den med ljudradion gemensamma organisationen.

I femårsprognosen har skoltelevisionen inräknats i fråga om kostnader men ej i fråga om sändningstid. I de angivna tiderna har ej inräknats tid för hallå, pauser mellan programmen, avbrott, länkvändningar och smärre överdrag gentemot planerad tid.

Såsom en allmän bakgrund till det angivna medelsbehovet anför Sveriges Radio i huvudsak följande.

Vid utbyggnaden av den svenska televisionen har syftet varit, att genom snabbutbyggnad av distributionsnätet inom tätbebyggda områden skapa ett underlag för snabbast möjliga självfinansiering och fortsatt utbyggnad i glesbygderna. För produktionens del har planen inneburit, att den skulle hållas vid det minimum som bedömdes erforderligt för att säkra det ekonomiska resultatet. I och med ingången av budgetåret 1961/62 kan syftet med denna plan sägas vara vunnet. Televisionsrörelsen kommer att redan under innevarande år ha slutbetalat sin skuld till staten och förfoga över ett fonderat överskott på omkring 18 mkr. Tiden är nu inne att genom insats av erforderliga medel åstadkomma en kvalitativt så högstående programproduktion som Sveriges programresurser och de under snabb utveckling stadda internationella förbindelserna på televisionens område medger. Redovisning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62 utgår sålunda ifrån att ett behov, som under de gångna åren på grund av televisionsrörelsens begränsade ekonomiska ram måst eftersättas, nu snarast måste tillgodoses. Sveriges Radio anser därför att allt som med bibehållande och skärpande av kvalitetskravet kan göras för att inom ramen för tillgängliga

resurser skapa ökat programutrymme för en ytterligare differentiering av programverksamheten också bör göras.

Med hänsyn till den mycket gynnsamma utvecklingen av antalet licenser och licensinkomsterna, synes ur ekonomisk och programmässig synpunkt inga hinder föreligga för en snabbare utveckling av sändningstiden än enligt prognosen. Det kan dock vara välbetänkt att tills vidare räkna med en lägre expansionstakt i enlighet med prognosen med hänsyn till de produktionstekniska resurserna och då främst lokaltillgången. Till detta bidrager också önskemålet om en stabilisering av produktionen genom investeringar i teknisk utrustning samt komplettering av personalen för såväl program och teknik som administration.

Den genomsnittliga driftkostnaden per sändningstimme har för budgetåret 1961/62 uppräknats från 21 000 till 27 600 kr. För tiden efter 1961/62 beräknas genomsnittskostnaden stiga med 10 % per år.

I det angivna medelsbehovet för budgetåret 1961/62 ingår 1,0 mkr för skoltelevision.

Televerkets driftkostnader, som för innevarande budgetår upptagits till 15,0 mkr, beräknar telestyrelsen för nästa budgetår till 23,0 mkr. Häri ingår ett belopp av 1,6 mkr, utgörande summan av de kostnader, som i samband med televisionens försöksverksamhet m. m. bestritts av ljudradions licensmedel med anlitande av bl. a. anslaget till tekniskt och programmässigt forskningsarbete; beloppet avses gottskrivas ljudradion.

Licensintäkterna

Hösten 1959 beräknades, att antalet licenser vid utgången av budgetåret 1959/60 skulle uppgå till 708 000 och licensintäkterna till 55 mkr. Antalet licenser uppvisade emellertid en snabbare ökning än som förutsatts i prognosen och uppgick vid budgetårets slut till 794 000 och totalt inflöt i licensintäkter 61,0 mkr.

Telestyrelsen räknar med en ökning av antalet licenser under innevarande budgetår till totalt 1 129 000 vid budgetårets slut och en ökning av licensinkomsterna till totalt ca 96,1 mkr. Jämfört med föregående års prognos innebär detta en betydande ökning av såväl antalet licenser som licensintäkterna.

I sin prognos rörande licensintäkterna för femårsperioden 1961/62—1965/66 har telestyrelsen med ledning av licensutvecklingen under budgetåren 1956/57—1959/60 och med utgångspunkt från den framlagda utbyggnadsplanen räknat med följande serie för licensutvecklingen under budgetåren 1961/62—1965/66, nämligen resp. 1 398 000, 1 615 000, 1 765 000, 1 876 000 och 1 987 000, därvid siffrorna avser antalet vid utgången av resp. budgetår. De i budgetsammanställningen angivna intäktssiffrorna förutsätter oförändrade licensavgifter.

Telestyrelsen framhåller i anslutning till prognosen att man måste räkna med att licensutvecklingen och licensinkomsterna kan komma att väsentligt avvika från prognosen.

3: 8 Radioanläggningar för kommersiell trafik

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	—	2 300 000	1 298 000
1960/61	1 002 000	700 000	1 700 000*
1961/62 styrelsen	2 000	2 200 000	2 200 000*
dep.ch.	2 000	2 000 000	2 000 000*

* Preliminärt belopp.

För nästa budgetår beräknar telestyrelsen medelsförbrukningen till 2,2 mkr. Av detta belopp avses 1,2 mkr för fartygsstationer, 0,8 mkr för fortsatt utbyte av omoderna sändare och för diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten på de fasta stationerna för radiotelegraf- och radiotelefontrafik med andra länder samt 0,2 mkr för uppförande av en ny kustradiostation vid Bjuröklubb och för diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten vid befintliga kuststationer för radiotrafik med fartyg på havet.

Beträffande de fasta stationerna för radiotrafik med andra länder framhåller styrelsen, att den sedan senaste världskriget starkt ökande trängseln i etern medfört, att de internationella fordringarna på radiosändarnas frekvensstabilitet, frihet från övertoner m. m. undan för undan måst skärpas. Sändarna vid Varbergs och Karlsborgs radiostationer uppfyller icke de krav, som nu ställes i nämnda hänseenden, och medger icke den rationella utnyttjning av radiofrekvenserna, som krävs och som modern teknik erbjuder. Härtill kommer, att sändarna saknar de personalbesparande fjärrkontrollanordningar, utan vilka driftkostnaden per kommunikationskanal icke i någon större grad kan nedbringas. Sedan den internationella radiokonferensen i Genève 1959 fastställt de tekniska normer, som för lång tid framåt skall gälla för radiosändare, har styrelsen påbörjat utbyte av nämnda sändarpark. Befintliga 20 sändare beräknas kunna ersättas av ungefär halva antalet moderna sändare. Genom anskaffning av moderna sändare — de flesta för samtidig sändning på flera kommunikationskanaler per sändare — erhålles dessutom en välbehövlig utökning av antalet förbindelsemöjligheter. Utbytet bör genomföras successivt under de närmaste fem åren, vilket medför att kravet på investeringsmedel för de fasta radiostationerna kommer att bli större under den kommande femårsperioden än under den gångna.

Svårigheter finns att med befintliga kuststationer nå tillfredsställande radiotelefonförbindelser med fartyg i norra Kvarken, vilket påtalats som en allvarlig olägenhet för handelssjöfart och sjöräddning. Genom en i trakten av Bjuröklubb förlagd kustradiostation skulle god radioförbindelse kunna uppnås med fartyg i alla delar av Bottenhavet. Telestyrelsen föreslår därför, att en sådan station upprättas under budgetåret 1961/62. Stationen avses bli obemannad och komma att fjärrmanövreras från Härnösands kustradiostation. Vid realiserande av detta projekt är det styrelsens avsikt

att nedlägga kustradiostationen i Luleå. Den nya stationen beräknas draga en anläggningskostnad av 0,1 mkr.

3: 9 Radioanläggningar för luftfarten

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	—	3 300 000	3 300 000
1960/61	—	3 500 000	3 500 000*
1961/62 styrelsen	—	3 400 000	3 400 000*
dep.ch.	—	3 000 000	3 000 000*

* Preliminärt belopp.

I skrivelse den 23 augusti 1960 anför *luftfartsstyrelsen,* att styrelsen i samråd med telestyrelsen upprättat en långsiktig plan för en fortsatt upprustning av radioanläggningarna för luftfarten.

Beträffande ultrakortvågsfyrar (VOR) för sträcknavigering upptar planen inalles ett trettiotal VOR-stationer, varav tio för närvarande är i drift. Ett antal VOR-stationer avses att kompletteras med internationell standardiserad anordning för avståndsmätning.

I fråga om radaranläggningarna upptar planen översiktsradar för de fyra större internationella flygplatserna. Vid Arlanda är översiktsradarn redan i drift, vid Torslanda pågår slutjustering av radaranläggningen för godkännande, vid Bulltofta pågår leverans och vid Bromma pågår förberedelser för infordrande av anbud. Planen upptar därjämte komplettering av förenämnda radaranläggningar med sekundärradar för identifiering av iakttagna flygplan. Bromma bedömes därvid ha högsta prioritet, medan däremot anskaffning av sekundärradar för övriga platser kan anstå tills vidare. För de fyra större internationella flygplatserna upptar planen precisionsradar. Vid Arlanda och Bromma är sådana radaranläggningar redan i drift. Närmast är det aktuellt med anskaffning av precisionsradar för Torslanda.

Arlanda och tio andra flygplatser skall enligt planen ha ILS-utrustning. Med undantag för Karlstad är ILS-utrustning i drift eller under anskaffning vid samtliga dessa flygplatser. Framtida behov av ytterligare ILS-utrustningar för andra landningsriktningar förutses vid Arlanda, Bromma, Torslanda och Bulltofta.

Den automation av trafikledningen som planeras innebär i det första skedet, att rutinmässiga manuella arbetsuppgifter, såsom färdplanskalkyler, löpnumrering, utskrifter etc., i stället utföres automatiskt. I ett andra skede tillkommer automatisk presentation av erforderliga data, varningslarm för konfliktsituationer, automatisk dirigering av meddelanden etc. I ett senare skede tillkommer ytterligare bl. a. automatisk inmatning och presentation av radarinformationer i bearbetad form o. s. v.

Enligt styrelsens mening gör flygverksamhetens fortsatta utveckling det oundgängligen erforderligt, att upprustningen fullföljes planenligt under budgetåret 1961/62. Den växande trafiken med jetflygplan inom den civila luftfarten medför ytterligare samordningsproblem med den militära flygverksamheten, för vilkas lösning erfordras en fortsatt omfattande komplettering och upprustning av trafikledningS- och navigeringsanläggningarna i nära samarbete med flygvapnet.

För nästa budgetår föreslår styrelsen, att medel upptas för ytterligare tre VOR-stationer samt för komplettering av en befintlig VOR-station med anläggning för avståndsmätning. Kostnaderna beräknas till 570 000 kr.

För slutlikvid i samband med leverans av övervakningsradarn för Bromma flygplats åtgår under budgetåret 1961/62 1 200 000 kr. Beträffande sekundärradaranläggningen, för vilken medel ej beräknades i 1960 års statsverksproposition, är behovet härav numera så stort, att anskaffandet av en sådan anläggning icke längre bör uppskjutas. För ändamålet beräknas ett belopp av 800 000 kr, varav 250 000 kr faller på budgetåret 1961/62.

För stockholmsområdet föreslår styrelsen i övrigt, att medel nu upptages till en radiolänk Arlanda—Bromma för överföring av radarbild. Medelst sådan överföring kan radaranläggningarna vid nämnda platser bättre utnyttjas genom att de erhållna radarbilderna kompletterar varandra och därjämte kan endera av radaranläggningarna utnyttjas som reserv för den andra. Kostnaden härför beräknas till 500 000 kr, varav 200 000 kr åtgår under budgetåret 1961/62.

För Torslanda flygplats föreslår styrelsen, att medel nu upptages för en precisionsradaranläggning. Då landningsförhållandena är särskilt kritiska för jetflygplan, är det av vikt för instrumentlandningarnas säkra genomförande, att desamma kan kontrolleras med precisionsradar. Kostnaderna för anläggningen i fråga beräknas till 1 000 000 kr, varav 400 000 kr åtgår under budgetåret 1961/62.

I fråga om kommunikationsanläggningar vid flygplatser erfordras utrustningar för ytterligare ett antal flygplatser. För budgetåret 1961/62 beräknas kostnaderna härför till sammanlagt 145 000 kr.

Beträffande instrumentlandningssystem (ILS) inklusive inflygningsfyrar erfordras medel för dels en ILS-anläggning med inflygningsfyrar vid Jönköpings nya flygplats för 460 000 kr, dels fem inflygningsfyrar och sex signalsändare vid militära flygplatser för 225 000 kr, dels slutlikvid för ILS med inflygningsfyrar vid Umeå för 200 000 kr, dels två inflygningsfyrar vid vardera Skellefteå och Örnsköldsvik för 120 000 kr samt dels en inflygningsfyr och en signalsändare vid Rommehed för 45 000 kr. De sammanlagda kostnaderna härför budgetåret 1961/62 beräknas sålunda till 1 050 000 kr.

Radiostationerna i det s. k. areanätet för kommunikation med flygplan på ultrakortvåg kommer under innevarande budgetår att utrustas med två frekvenskanaler. På grund av nytillkommande kommunikationsbehov har det emellertid visat sig nödvändigt att ytterligare komplettera nämnda stationer. Kostnaderna härför beräknas till 100 000 kr.

För återstående likvid i samband med slutleverans och godkännande av den automatiska flerkanaliga pejlanläggningen vid Torslanda samt för beställning av en ny flerkanalanläggning vid Bulltofta flygplats beräknas ett sammanlagt belopp av 230 000 kr för budgetåret 1961/62.

Enligt styrelsens åsikt kommer det under budgetåret 1961/62 bli nödvändigt att ta ett första steg mot en automation av trafikledningen. För detta ändamål måste kompletterande automationsutrustning anskaffas för att flygvapnets nya stridsledningssystem skall kunna användas för civil radar-

trafikledning. Vidare behöver automationsutrustning för försöksverksamhet vid Stockholms flygkontrollcentral anskaffas. Kostnaderna härför beräknas uppgå till sammanlagt 550 000 kr.

De redovisade radioanläggningarna m. m. drar en sammanlagd kostnad av (570 000 + 1 200 000 + 250 000 + 200 000 + 400 000 + 145 000 + 1 050 000 + 100 000 + 230 000 + 550 000) 4 695 000 kr. Från sistnämnda summa avgår emellertid 1 309 000 kr bestående av kommunala bidrag m. m., som vid ett antal flygplatser beräknas stå till styrelsens förfogande för anskaffandet av radioanläggningar. Förevarande anslagsbehov reduceras sålunda till (4 695 000 — 1 309 000) 3 386 000 kr eller avrundat 3 400 000 kr.

3: 10 Försvarsberedskap vid televerket

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	[1](— 336 000)	6 000 000	3 393 000
1960/61	2 271 000	6 340 000	6 000 000*
1961/62 styrelsen	2 611 000	8 600 000	8 600 000*
dep.ch.	2 611 000	7 500 000	7 500 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Det under 1958/59 uppkomna underskottet har täckts genom en tillfällig anvisning från dispositionsanslaget.

Telestyrelsen hemställer, att dels till Försvarsberedskap vid televerket för budgetåret 1961/62 anvisas ett investeringsanslag av 8 600 000 kr, dels ett lika stort belopp anvisas på driftbudgeten till avskrivning av investeringarna.

Den närmare motiveringen till det för nästa budgetår föreslagna investeringsanslaget har styrelsen lämnat i en särskild skrivelse den 31 augusti 1960. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

3: 11 Televerkets dispositionsanslag

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Återföring av tillfällig anvisning	Egentlig medelsförbrukning
	tusental kronor			
1959/60	1 303	10 000	[1]336	1 083
1960/61	10 556	10 000		1 000*
1961/62 styrelsen	19 556	4 200		4 200*
dep.ch.	19 556	5 000		2 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Detta belopp, som under budgetåret 1958/59 utnyttjas för tillfällig förstärkning av annat anslag, har återförts till dispositionsanslaget per den 1 juli 1959.

Dispositionsanslaget är avsett att användas dels för sådana arbeten i televerkets fastigheter, som icke kan räknas till normalt underhåll, dels för oförutsedda utgifter. Vidare tages det i anspråk för att täcka brister, som kan uppstå på övriga investeringsanslag.

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1959/60. Denna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

För innevarande budgetår är investeringsramen för televerket fastställd till 262 mkr. Telestyrelsen har icke ifrågasatt någon ändring härav.

För nästa budgetår har styrelsen föreslagit en medelsförbrukningsram om 303,7 mkr. Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en investeringsram för nästa budgetår om 285 mkr, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 23 mkr. Av följande sammanställning framgår, hur medelsförbrukningen på de ramreglerade anslagen ungefärligt kommer att fördela sig under nästa budgetår. Av sammanställningen framgår även utfallet för budgetåret 1959/60 och den beräknade medelsförbrukningen 1960/61 på motsvarande anslag.

	1959/60 Utfall	1960/61 Beräknat	1961/62 Styrelsen	1961/62 Dep.ch.
Inköp och byggande av fastigheter	9,4	16,0	19,7	19,7
Telefon- och telegrafanläggningar	249,2	237,3	269,0	253,8
Radioanläggningar för kommersiell trafik	1,3	1,7	2,2	2,0
Försvarsberedskap	3,4	6,0	8,6	7,5
Dispositionsanslag	1,1	1,0	4,2	2,0
	264,4	262,0	303,7	285,0

Medelsförbrukningen på anslaget till inköp och byggande av fastigheter ökas enligt mitt förslag med 3,7 mkr, vilket innebär att samtliga av telestyrelsen anmälda nio ny- och tillbyggnader till telefonstationer ävensom utökning av kontorsbyggnaden i Nynäshamn kan påbörjas i avsedd omfattning nästa budgetår. Vad angår förslaget att i telefonstationsbyggnaden i Kalix inrymma lokaler för postverket bör enligt min mening möjligheterna att förhyra postlokaler ytterligare undersökas. Jag förutsätter dock, att om postverket ej lyckats träffa avtal om förhyrning inom rimlig tid, Kungl.

Maj:t skall äga besluta om utökning av telefonstationsbyggnaden med postlokaler i enlighet med förslaget.

I fråga om anslaget till telefon- och telegrafanläggningar har en avsevärd ökning av medelsförbrukningen bedömts bli nödvändig bl. a. för att pågående utbyggnad av fjärrförbindelsenätet skall kunna fortgå i den takt, som automatiseringen och den ökande rikstrafiken kräver. Under förenämnda anslag har telestyrelsen därjämte framfört förslag om en för telefoni och television gemensam radiolänkanläggning mellan Sverige och Finland. Anläggningen har för den svenska delen kostnadsberäknats till 8 mkr, varav 1,4 mkr beräknats åtgå för budgetåret 1961/62. Enligt min mening bör denna anläggning komma till stånd. Medelsförbrukningen å anslaget Telefon- och telegrafanläggningar för budgetåret 1961/62 beräknar jag till ett 16,5 mkr högre belopp än för innevarande budgetår.

Under anslaget till radioanläggningar för kommersiell trafik samt under försvarsberedskaps- och dispositionsanslagen beräknar jag en ökning av medelsförbrukningen med respektive 0,3, 1,5 och 1,0 mkr.

Jag har ej något att erinra mot de av telestyrelsen framlagda investeringsplanerna. Den i förhållande till televerkets förslag av mig förordade begränsningen av de ramreglerade investeringarna medför dock, att vissa arbeten behöver senareläggas.

Vid sidan av ramregleringen har under televerkets fond anslag begärts till radioanläggningar för luftfarten, anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete samt ljudradio- och televisionsradioanläggningar.

Beträffande anslaget Radioanläggningar för luftfarten tillstyrker jag ett anslag av 3 mkr, vilket tillsammans med bidrag från lokala intressenter i samband med anläggande av vissa flygplatser medgiver en investering för ändamålet av ca 4,3 mkr under nästa budgetår.

För arbetena med den teletekniska anläggningen i Farsta har styrelsen beräknat en medelsförbrukning av 8,1 mkr. Med beaktande jämväl av en förutsedd anslagsreservation har styrelsen i anslutning därtill äskat ett nytt anslag av 2,3 mkr. Jag har inte något att erinra häremot och tillstyrker sålunda det äskade beloppet för nästa budgetår.

Jag övergår härefter till att behandla de frågor, som rör ljud- och televisionsradioverksamheten.

Enligt gällande principer för ljudradio- och televisionsrörelsernas finansiering skall av licensmedlen bestridas såväl de löpande utgifterna för produktion och distribution av programmen som utgifterna för avskrivning till 100 % av investeringarna i distributionsanläggningar och hus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för respektive verksamhets behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Vad angår ljudradion har jag inga erinringar mot den nu av telestyrelsen och Sveriges Radio framlagda reviderade femårsplanen för distributionsnätets utbyggnad. Jag tillstyrker också det för nästa budgetår äskade investeringsbeloppet av 10,5 mkr. Angivna belopp möjliggör bl. a. uppförande av

permanenta FM-stationer i Emmaboda, Haparanda, Kiruna, Nässjö, Skellefteå, Storuman, Sveg och Växjö/Vislanda.

För investeringar i radiohuset beräknar jag preliminärt, i avbidan på en särskild proposition i ämnet, en medelsförbrukning av 21 mkr för nästa budgetår, varav 13 mkr faller på ljudradion och återstoden utgör televisionens andel i radiohuset.

Beträffande ljudradions programproduktion har Sveriges Radio upptagit sändningstiden för nästa budgetår till ca 8 300 timmar. I likhet med föregående år måste jag betona, att ljudradiorörelsens ekonomi nödvändiggör en stram radiobudget. Jag kan därför inte tillstyrka, att några anslagsmedel beräknas för en utökning av programtiden utöver vad som gällde för budgetåret 1959/60, då programtiden uppgick till ca 7 800 timmar. För nästa budgetår bör med hänsyn till bl. a. det anförda den av Sveriges Radio äskade medelstilldelningen begränsas med 1,1 mkr till 46,3 mkr. Härvid har jag räknat med ett täckningsbidrag om 4,0 mkr från televisionen samt kostnader i anledning av övergången till ATP med 2,75 mkr.

Mot det av telestyrelsen beräknade medelsbehovet för programdistribution och licensinkassering, 17,2 mkr, har jag inga erinringar att göra.

De totala utgifterna skulle enligt de av mig gjorda beräkningarna komma att uppgå till (10,5 + 13,0 + 46,3 + 17,2) 87,0 mkr. Inkomsterna beräknar jag till 82,4 mkr. Ljudradiorörelsen skulle sålunda för nästa budgetår komma att uppvisa ett underskott av 4,6 mkr. Detta underskott torde få bestridas av hos televerket balanserade överskottsmedel. Det ackumulerade överskottet nedgår härvid till 16,1 mkr vid utgången av budgetåret 1961/62.

I fråga om televisionen tillstyrker jag föreslaget investeringsanslag om 13,2 mkr för distributionsnätets utbyggnad. Anslaget möjliggör, att sändarstationer med full räckvidd under nästa budgetår kan färdigställas i Emmaboda, Haparanda, Kiruna, Nässjö, Skellefteå, Storuman, Sveg och Växjö/Vislanda samt att provisoriska stationer kan uppföras i Arvidsjaur, Pajala och Tåsjö. För ett planenligt fullföljande av distributionsnätets utbyggnad förordar jag vidare, att telestyrelsen i likhet med vad som skett för budgetåren 1960/61—1964/65 erhåller ett beställningsbemyndigande för en investeringsomslutning av 13,2 mkr för budgetåret 1965/66.

För de fortsatta förberedelsearbetena avseende televisionshuset i Stockholm räknar jag med en medelsförbrukning av tillgänglig anslagsbehållning under nästa budgetår av ca 1 mkr. Dessutom bör ett belopp av 8,0 mkr, motsvarande televisionens andel i radiohuset, bestridas av medel från televisionens specialbudget. Till frågan om televisionshuset återkommer jag i det följande vid anmälan av byggnadsstyrelsens äskanden under statens allmänna fastighetsfond.

I enlighet med framlagt förslag upptager jag för Sveriges Radios programproduktion ett belopp av 48,5 mkr. Om man bortser från täckningsbidraget till ljudradion ökas medelstilldelningen till televisionens programproduktion

med ej mindre än 14,1 mkr eller drygt 45 %. Härigenom bör en väsentlig höjning av televisionsprogrammens kvalitet möjliggöras.

Televerkets driftkostnader upptager jag i likhet med telestyrelsen till 23,0 mkr.

De av mig beräknade utgifterna för televisionsverksamheten för budgetåret 1961/62 skulle sålunda uppgå till (13,2 + 1,0 + 8,0 + 48,5 + 23,0) 93,7 mkr, vilket innebär en ökning med 26 mkr i jämförelse med en motsvarande utgiftsberäkning för innevarande budgetår. Inkomsterna av televisionsradiolicenser uppskattar jag i likhet med telestyrelsen till i runt tal 125 mkr. Rörelsen skulle därmed vid utgången av budgetåret 1961/62 redovisa ett överskott av ca 31 mkr och ett ackumulerat överskott av ca 49 mkr.

Anslagsbeloppen under televerkets fond har jag beräknat med utgångspunkt från att dessa jämte de vid ingången av nästa budgetår förefintliga reservationerna skall jämnt täcka medelsförbrukningen. De av mig förordade anslagsbeloppen under fonden uppgår till sammanlagt 313,6 mkr. För att ge telestyrelsen ökad frihet vid val mellan olika investeringsobjekt har jag därvid räknat med en förstärkning av dispositionsanslaget med 5 mkr.

Investeringarna i försvarsberedskap vid televerket torde som vanligt höra avskrivas. Chefen för finansdepartementet har därför i annat sammanhang denna dag för detta ändamål tillstyrkt ett avskrivningsanslag på driftbudgeten om 7,5 mkr.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1961/62 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a)	*Inköp och byggande av fastigheter*	16 300 000 kr.
b)	*Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m.*	2 300 000 »
c)	*Telefon- och telegrafanläggningar*	253 800 000 »
d)	*Ljudradioanläggningar*	10 500 000 »
e)	*Televisionsradioanläggningar*	13 200 000 »
f)	*Radioanläggningar för kommersiell trafik*	2 000 000 »
g)	*Radioanläggningar för luftfarten*	3 000 000 »
h)	*Försvarsberedskap vid televerket*	7 500 000 »
i)	*Televerkets dispositionsanslag*	5 000 000 »

4. Statens järnvägar

Av balansräkningen per den 30 juni 1960 för statens järnvägars fond framgår, att tillgångarna uppgår till sammanlagt 6 194,1 mkr, varav 3 592,7 mkr belöper på fast egendom, 2 162,9 mkr på rullande materiel och fartyg m. m., 174,3 mkr på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1960 till 2 116,8 mkr. Under budgetåret 1959/60 har statens järnvägars fond ökat med 73,6 mkr.

Överskottet var under budgetåret 1959/60 i det närmaste 2,6 % av det i medeltal disponerade kapitalet. Härvid har såsom trafikinkomst medräknats det av statsmedel beviljade driftbidraget om 100 mkr.

Järnvägsstyrelsen

I skrivelse den 10 september 1960 har järnvägsstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår. Av skrivelsen och i samband därmed lämnade uppgifter framgår i huvudsak följande.

4: 1 Statens järnvägars ekonomiska läge m. m.

Järnvägsstyrelsen framhåller, att den förhållandevis goda tillgången på investeringsmedel under senare år möjliggjort att på olika områden reducera eftersläpningen i upprustning och modernisering av affärsbanenätet. Således har bl. a. godsvagnparken kunnat utökas och moderniseras, varigenom den tidvis mycket besvärande vagnbristen kunnat mildras. Dubbelspårsbyggnader och utbyggnad och mekanisering av de större rangerbangårdarna samt modernisering av signalanordningar pågår. Även om åtskilliga flaskhalsar har kunnat undanröjas, återstår dock omfattande åtgärder i kvalitets- och kapacitetshöjande samt kostnadssänkande syfte. På vissa av de stora huvudlinjerna, d. v. s. bandelar med över fyra milj. bruttotonkm per år och bankm, har trafikintensiteten (bruttotonkm) två- à trefaldigats sedan de sista förkrigsåren. Detta gör det nödvändigt att successivt bygga ut dessa linjers dubbelspår och bangårdar samt att automatisera rangerbangårdar och modernisera signalanordningar. Dessutom kvarstår behovet av kapacitetsökning för viss rullande materiel, främst godsvagnar. Mycket betydande upprustningsbehov föreligger på Malmbanan för att kunna ombesörja de ökande malmtransporterna. Enbart för de nu pågående arbetena på Malmbanan rör det sig om en totalkostnad av mer än 50 mkr och de ytterligare arbeten och anskaffningar, som planeras att utföras under den närmaste femårsperioden, är av ännu större storleksordning.

Förhållandena på transportmarknaden och den allmänna ekonomiska utvecklingen har under 1950-talet successivt lett till ett starkt försämrat driftresultat för statens järnvägar. För budgetåret 1956/57 skulle ha uppkommit ett underskott av ca 61 mkr, om fulla avskrivningar verkställts. För budgetåret 1957/58 uppkom ett underskott på 75 mkr efter fulla avskrivningar. Denna brist täcktes genom ett av 1958 års riksdag anvisat anslag. Driften under budgetåret 1958/59 lämnade efter avskrivningar ett överskott av 39 mkr sedan på inkomstsidan bokförts dels ett driftbidrag om 100 mkr, dels en retroaktiv reglering av fraktökning för lapplandsmalm om 34 mkr, som avsåg trafik under budgetåret 1957/58. Bortses från driftbidraget och den retroaktiva regleringen av fraktökning för lapplandsmalm, skulle ett underskott av 95 mkr ha uppkommit. För budgetåret 1959/60 redovisas ett driftöverskott av ca 54 mkr, om driftbidraget om 100 mkr inberäknas. Utan driftbidraget skulle ett underskott av 46 mkr ha uppstått. För full förräntning av statens järnvägars statskapital skulle för budgetåret 1959/60 ha behövts ett driftöverskott av 94 mkr.

Bortsett från förräntning är resultatet för budgetåret 1959/60 ca 49 mkr bättre än för budgetåret 1958/59. Denna förbättring beror i huvudsak på den gynnsamma utvecklingen av godstrafikinkomsterna sedan hösten 1959. Personalminskningen har fortsatt under budgetåret 1959/60 och uppgick till över 2 000 man eller 3,5 %.

För ett framgångsrikt fullföljande av saneringen av statens järnvägars ekonomi är det nödvändigt, att tillräckliga investeringsmedel finns till förfogande. Inte minst ur samhällsekonomisk synpunkt är det av största vikt, att medel för räntabilitetsförbättrande investeringar kan disponeras i sådan takt, att effektivitetsutvecklingen vid statens järnvägar icke behöver släpa efter i förhållande till andra transportmedel.

4:2 Medelsförbrukningen under budgetåren 1959/60—1961/62

Statens järnvägars investeringsutgifter under *budgetåret 1959/60* uppgick till 332,5 mkr. Den för budgetåret fastställda investeringsramen om 335,0 mkr kom sålunda att nästan helt utnyttjas. Utanför de ramreglerade investeringarna har erlagts 8,7 mkr avseende förvärv av Stockholm—Roslagens järnvägar.

För *budgetåret 1960/61* har föreskrivits en investeringsram av 321 mkr. Styrelsen räknar med att hålla investeringarna inom denna ram. Härvid förutsättes dock, att anslagen Bana och byggnader, Biltrafik och Inventarier m. m. kan behöva förstärkas genom anvisningar från dispositionsanslaget. Utanför ramregleringen beräknas ca 0,4 mkr för återstående kostnad för förvärv av Stockholm—Roslagens järnvägar samt 0,1 mkr för förvärv av ännu inte till inlösen presenterade aktier i Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag.

För genomförande av det reguljära investeringsprogrammet under *budgetåret 1961/62* har styrelsen räknat med en medelsförbrukning av 335 mkr,

vilket belopp är 14 mkr högre än den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen. Utanför de ramreglerade investeringarna äskas 6,5 mkr för elektrifiering av järnvägen Älvsjö—Nynäshamn, 0,8 mkr för täckande av kostnaderna för vissa good-willvärden i SLAB samt 0,1 mkr för lån till Skid- och Friluftsfrämjandet.

En sammanställning av de för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisade samt de för nästa budgetår äskade investeringsanslagen, fördelade på huvudgrupper, visar följande.

	1959/60	1960/61	Äskanden 1961/62
	tusental kronor		
Byggnader och anläggningar	174 400	156 000	156 300
Rullande materiel och sjöfartsmateriel	149 000	138 200	134 500
Biltrafik	3 400	12 500	15 000
Övrigt	31 810	19 600	35 407
Summa	358 610	326 300	341 207

4: 3 Bana och byggnader

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	(—9 529 000)[1]	117 800 000	112 738 000
1960/61	(—4 467 000)[2]	102 300 000	106 100 000*
1961/62 styrelsen	(—8 267 000)[3]	110 500 000	110 500 000*
dep. ch.	(—8 267 000)	110 500 000	110 500 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Under 1958/59 uppkommet underskott har täckts genom en tillfällig anvisning från dispositionsanslaget. Beloppet har återförts till dispositionsanslaget per den 1 juli 1959.

[2] Underskottet har täckts genom en tillfällig anvisning från dispositionsanslaget.

[3] Den beräknade bristen förutsättes bli täckt genom en permanent anvisning från dispositionsanslaget.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1959/60—1961/62 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk medelsförbrukning 1959/60	Beräknad medelsförbrukning 1960/61	1961/62
	tusental kronor		
Bangårdar	24 098	30 700	33 500
Dubbelspår och linjeomläggningar	23 005	15 400	15 500
Förstärkning av spåröverbyggnaden	36 556	29 000	32 500
Broar m. m.	3 846	3 600	4 500
Husbyggnader	17 178	17 200	15 800

	Faktisk medelsförbrukning 1959/60	Beräknad medelsförbrukning 1960/61	1961/62
		tusental kronor	
Lokstationer och driftverkstäder	3 321	4 000	4 000
Huvudverkstäder	4 196	3 800	3 800
Förrådsanläggningar	538	2 400	900
Summa	112 738	106 100	110 500

Styrelsen meddelar följande rörande de under anslaget upptagna objektgrupperna.

Bangårdar

Av den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1961/62 avser 22,3 mkr redan pågående eller förut anmälda arbeten, som beräknas komma att igångsättas under nu löpande budgetår. Återstoden, 11,2 mkr, erfordras för nya arbeten.

Bland arbeten, som pågår eller kommer att påbörjas under innevarande budgetår, märkes främst den fortsatta utbyggnaden och moderniseringen av rangerbangårdarna vid Hallsberg, Sävenäs och Ånge, anordnandet av en ny gods- och rangerbangård vid Gävle norra, utbyggnaden av spårsystemet i Sundbyberg och personvagnsbangården i Hagalund, anläggandet av bangård för Stockholms stads partihandelscentrum vid Årsta och förbindelsespår till detta från Älvsjö samt det påbörjade arbetet med den stora bangårdsomläggningen i Borlänge.

Beträffande de nya arbeten, som planeras bli igångsatta under budgetåret 1961/62, anför styrelsen följande.

För att kunna ombesörja och även lämna bättre service för godstrafiken inom Stockholmsområdet måste Tomteboda rangerbangård utbyggas och rationaliseras. Arbetet kommer att få jämförelsevis stor omfattning och dess avgränsning och utformning i dess helhet blir bl. a. beroende på utgången av inledda förhandlingar mellan fortifikationsförvaltningen och järnvägsstyrelsen om vissa markfrågor på rangerbangårdens västra sida. Oberoende av dessa markfrågor kan emellertid en första ur driftsynpunkt mycket angelägen ombyggnad av rangerbangården äga rum, varvid bl. a. rangeringsarbetet över växlingsvallen mekaniseras. Kostnaden för dessa arbeten har beräknats till ca 10 mkr. Medelsbehovet under budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till 1 mkr.

Krylbo bangård är otillräcklig för den ökade norrlandstrafiken och måste utbyggas, varvid bangården bl. a. skall förses med längre tågmötesspår. Kostnaderna har beräknats till 1,3 mkr, varav 0,2 mkr åtgår under budgetåret 1961/62.

Den ökade godstrafiken över Hälsingborg fordrar fortsatt utbyggnad av

Hälsingborgs godsbangård, varvid även tågspåren förlänges. Kostnaden härför beräknas till 0,5 mkr och hela beloppet åtgår under nästa budgetår.

I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1951 anordnades ett industrispår från Örnsköldsviks västra till AB Hägglund & Söners anläggningar vid Gullänget. Sedermera har detta företags anläggningar ytterligare utbyggts, varigenom behov av nya spåranläggningar uppkommit. Därjämte föreligger önskemål att få en industribangård för bl. a. lastning och lossning av järnvägsgods till och från Husums industrier. Godstrafiken till och från båda dessa industrier och till och från övriga trafikanter, som förlägger sin rörelse till området, kan med fördel betjänas med en gemensam bangård. Statens järnvägars kostnader för bangården med anslutning till det befintliga industrispåret beräknas till 0,9 mkr, varav 0,5 mkr erfordras för nästa budgetår.

I samband med en pågående utökning av LKAB:s malmbrytning och ökad export över Luleå bygger LKAB en ny malmutlastningskaj vid Svartön. Statens järnvägar skall i samband härmed anlägga en ny bangård för malmtågens rangering. Den nya bangården beräknas kosta ca 20 mkr, varav 4 mkr åtgår under budgetåret 1961/62.

Den ökade malmbrytningen kräver även utbyggnad av Kiruna och Gällivare bangårdar för sammanlagt 2,7 mkr. Härav behövs 0,7 mkr under nästa budgetår.

Slutligen erfordras medel till förlängning av mötesspår, anordnande av tredje tågväg och nya mötesplatser, mindre bangårdsombyggnader, ny- eller ombyggnad av lastkajer och diverse bangårdsanordningar i övrigt samt i några fall gångbroar och gångtunnlar. Medelsförbrukningen härför har uppskattats till sammanlagt 4,3 mkr.

Dubbelspår och linjeomläggningar

Under budgetåret 1959/60 har linjesträckan Alby—Ovansjö (Ånge), 8 km, öppnats för dubbelspårstrafik. Sträckorna Norrhög—Mellansjö, 6 km, och Ändebol—Simonstorp, 9 km, togs i bruk den 1 september 1960.

Den för budgetåret 1961/62 beräknade medelsförbrukningen avser huvudsakligen fortsättning av pågående och i tidigare anslagsäskanden upptagna dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar. För dubbelspårsarbetena avses bl. a. 1 mkr till sträckan Katrineholm—Åby, 2 mkr till Spånga—Kallhäll, 2,5 mkr till Göteborg—Gubbero och 1 mkr till Olskroken—Lärje samt 3,2 mkr till Mellansjö—Alby och 3 mkr till Kilafors—Bollnäs. Vidare räknas med ett medelsbehov av 1 mkr för omläggning av järnvägslinjerna i Filipstadsområdet.

För nya arbeten ingår i den för nästa budgetår beräknade medelsförbrukningen dels 0,5 mkr till vissa spåromläggningar vid Göteborg i avsikt att erhålla en direkt och av den genomgående trafiken på huvudlinjen oberoende förbindelse mellan godsbangården vid Göteborgs norra och rangerbangården vid Sävenäs — beräknad totalkostnad 1,5 mkr — dels 0,8 mkr till dubbelspår på den 8 km långa sträckan Boden—Sävast. Sistnämnda ar-

bete, som beräknas dra en totalkostnad av 4 mkr, ingår som ett led i den kapacitetshöjning på Malmbanans södra del, som är nödvändig med hänsyn till den planerade ökningen av malmutskeppningen över Luleå.

Förstärkning av spåröverbyggnaden

En fortsatt intensifiering av rälsutbytet på de starkt trafikerade linjerna Stockholm—Göteborg, Stockholm—Malmö och Malmö—Göteborg är erforderlig. På linjerna Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö finns fortfarande en relativt stor spårlängd med lättare räler än 50 kg/m.

I samband med att LKAB ökar malmbrytningen måste Malmbanans kapacitet höjas mellan Kiruna och Riksgränsen. I detta syfte planeras att förstärka spåröverbyggnaden så att högsta medgivna axeltrycket kan höjas till 25 ton före utgången av år 1963. Detta sker bl. a. genom inläggning av 50 kg räler och minskning av slipersavståndet.

I rälsutbytesprogrammet ingår därjämte fortsatta rälsutbyten på icke elektrifierade linjer i Norrland. I övrigt krävs även på andra linjer en förbättring av spåröverbyggnaden, så att vagnar med fullt utnyttjad lastkapacitet skall kunna införas på viktigare sidolinjer.

Broar m. m.

Av den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1961/62 hänför sig 1,6 mkr till arbeten, som pågår eller förutses bli påbörjade under innevarande budgetår, samt 2,9 mkr till nya arbeten.

I sistnämnda belopp ingår 1,8 mkr för ombyggnad av broar på Malmbanan. Den kapacitetshöjning, som krävs för den planerade ökningen av malmtransporterna, bör även inbegripa förstärkning av broarna för 25 tons axeltryck. Totalkostnaden för broombyggnaderna har uppskattats till 2,5 mkr för den närmast aktuella sträckan Kiruna—Riksgränsen och till 7 mkr för sträckan Kiruna—Luleå. Återstående del av den för nya arbeten beräknade medelsförbrukningen avser i övrigt behövliga broförstärkningar samt utbyte av ett antal äldre numera uttjänta eller efter nuvarande förhållanden otillräckligt bärkraftiga broöverbyggnader.

Husbyggnader

Av den för budgetåret 1961/62 beräknade medelsförbrukningen avser 12,7 mkr arbeten, som pågår eller som planeras bli igångsatta under innevarande budgetår samt 3,1 mkr nya arbeten. Bland pågående större arbeten kan nämnas den fortsatta utbyggnaden av centralstationen i Stockholm, vilket arbete till huvudsaklig del torde bli fullbordat under budgetåret 1961/62, uppförandet av annex till kontorsbyggnaden vid Tomteboda samt nytt godsmagasin vid Göteborgs norra station.

Investeringsplanen för nya arbeten framgår av följande sammanställning.

	Total-kostnad	Härav under 1961/62
	tusental kronor	
Stockholm C, utbyggnad söderut av kontorsbyggnaden väster om stora hallen	1 500	500
Vetlanda och Örbyhus, nya stationshus	750	400
Ånge, ombyggnad av omlastningsmagasin	3 000	500
Kiruna, tillbyggnad av godsmagasin	300	100
Kiruna, personal- och bostadsbyggnad	250	100
Nya bostadshus, förbättring av statens järnvägars bostadsbestånd och diverse mindre husbyggnadsarbeten jämte avloppsreningsverk i Storlien	2 050	1 500
Summa	7 850	3 100

Arbetena på stationshuset med tillhörande anläggningar vid Stockholm C planeras bli kompletterade med en tillbyggnad söderut av kontorsbyggnaden väster om stora hallen.

Under år 1959 moderniserades omlastningsmagasinet i Hallsberg, varvid bl. a. kedjetransportör anordnades för de interna transporterna. Erfarenheterna har varit goda och en utredning har visat, att en liknande anläggning är rationell i omlastningsmagasinet i Ånge.

I Kiruna behöver godsmagasinet utbyggas. Även en ny personalbyggnad kombinerad med bostäder för ogifta anställda behövs.

Slutligen erfordras ett kollektivt belopp för nya bostadshus, där sådana med hänsyn till tjänstens krav är nödvändiga, förbättring av statens järnvägars nuvarande bostadsbestånd samt diverse mindre husbyggnadsarbeten, såsom modernisering av stationshus och andra tjänstelokaler, nya eller förbättrade personallokaler, anordnande eller utökning av förråds- och verkstadslokaler m. m. Sammanlagda medelsförbrukningen härför har uppskattats till 1,5 mkr. Häri ingår andel i avloppsreningsverk i Storlien. Hälsovårdsmyndigheterna har där anmärkt på avloppsförhållandena. Frågan berör statens järnvägars inklusive dotterbolaget Trafikrestaurangers och Skidfrämjandets anläggningar. Förbättringsmöjligheterna har utretts och styrelsen har förklarat sig villig att deltaga i kostnaderna för en ny avloppsreningsanläggning. Totalkostnaderna och dessas fördelning mellan olika intressenter är ännu icke fixerad.

Lokstationer och driftverkstäder

Av medelsförbrukningen under budgetåret 1961/62 erfordras 1,9 mkr för tidigare anmälda arbeten, vilka förutses bli igångsatta under innevarande budgetår. Häri ingår bl. a. nybyggnad för vagn- och lokreparationer jämte personal- och expeditionslokaler i Hälsingborg samt ny driftverkstad i Gävle.

Beträffande de nya arbetena, för vilka beräknats ett medelsbehov av 2,1

mkr, har det visat sig rationellt att i samband med den pågående ändringen av personbangården i Hagalund bygga en skötselanläggning för elektrolok. Denna beräknas kosta 3 mkr, varav under budgetåret 1961/62 förbrukas 0,5 mkr.

På grund av den ökade dieseldriften i västra Sverige bör nuvarande driftverkstad för diesellok i Sävenäs om- och utbyggas. Investeringskostnaderna för detta arbete beräknas till 450 000 kr, varav 200 000 kr åtgår under budgetåret 1961/62.

För den ökade malmtrafiken på Malmbanan har nya och större loktyper anskaffats. För deras underhåll behöver lokstationen i Kiruna utbyggas för en till 2,1 mkr uppskattad kostnad, varav 0,3 mkr beräknas bli förbrukade under budgetåret 1961/62. I Kiruna erfordras även utökning av personallokalerna vid vagnverkstaden för en kostnad av 0,5 mkr, varav 250 000 kr beräknas åtgå under budgetåret 1961/62.

Slutligen bör 850 000 kr stå till förfogande för diverse mindre arbeten vid lokstationer och driftverkstäder.

Huvudverkstäder

Av den planerade medelsförbrukningen under budgetåret 1961/62 avser 2 650 000 kr tidigare anmälda arbeten och 1 150 000 kr nya arbeten.

Bland ännu icke påbörjade arbeten ingår en sedan länge planerad och i petita för budgetåret 1952/53 upptagen ny verkstad för personvagnar i Hagalund. På grund av svårigheter att inom Stockholmsområdet erhålla personal och mark för en ny personvagnverkstad samt en önskan att söka decentralisera verksamheten har styrelsen funnit det motiverat att ändra planerna för verkstadens placering. Styrelsen får därför anmäla, att den planerar att i stället utvidga den befintliga verkstaden i Tillberga.

Bland nya arbeten kan nämnas att förkromningsverkstaden vid huvudverkstaden i Örebro behöver ersättas av en ny anläggning. Totalkostnaden beräknas till 250 000 kr.

I samband med en pågående ombyggnad av värmecentralen vid huvudverkstaden i Örebro har planerats, att loksmedjan, bleckslageriet och televerkstaden skall uppvärmas med hetvatten. Lokalerna uppvärmes f. n. med ånga och med hetvatten. Huvudledningen för ånga är i mycket dåligt skick och måste för fortsatt användning utbytas. Det är emellertid fördelaktigare att i stället lägga in nya ledningar för hetvatten, som är dimensionerade för det totala uppvärmningsbehovet. Kostnaden beräknas till 250 000 kr.

Styrelsen räknar med att under budgetåret 1961/62 påbörja en spårsvetsningsverkstad. En utredning om erforderlig utrustning m. m. pågår. Frågan om verkstadens placering är ännu icke avgjord. Vissa skäl talar för att den bör förläggas till huvudverkstaden i Örebro. För budgetåret 1961/62 räknas med en medelsförbrukning av 150 000 kr.

Med hänsyn till brandriskerna bör taket på verkstaden i Åmål göras brandsäkert. Kostnaden härför under budgetåret 1961/62 beräknas till 100 000 kr.

Förrådsanläggningar

Pågående och för innevarande år planerade arbeten avser huvudsakligen beredskapslagring av olja och mindre ombyggnader av förrådslokaler i Örebro, Malmö och Östersund. Under budgetåret 1961/62 erfordras för detta ändamål 350 000 kr. Vidare planeras en ombyggnad av förrådslokalen i Åmål för ett totalbelopp av 550 000 kr, varav 450 000 kr beräknas bli behövliga under budgetåret 1961/62.

4: 4 Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	(— 667 000)[1]	3 300 000	867 000
1960/61	1 766 000	2 000 000	3 000 000*
1961/62 styrelsen	766 000	3 800 000	4 500 000*
dep. ch.	766 000	3 800 000	4 500 000*

* Preliminärt belopp.
[1] Underskottet har täckts genom en tillfällig anvisning från dispositionsanslaget. Beloppet har återförts till dispositionsanslaget per den 1 juli 1959.

Av den planerade medelsförbrukningen under nästa budgetår hänför sig 3 mkr till ombyggnad till normalspår av bandelen Forshem—Gårdsjö, vilket arbete närmare berörts i statsverkspropositionen år 1960. För direkt avskrivning av investeringskostnaderna för nämnda ombyggnad har på statens driftbudget för budgetåret 1960/61 anvisats 2 mkr. Då sammanlagda medelsförbrukningen till och med utgången av budgetåret 1961/62 uppskattats till 4,6 mkr, erfordras alltså avskrivningsanslag med ytterligare 2,6 mkr.

För ombyggnaden till normalspår av bandelen Åtvidaberg—Västervik, där vissa terrasseringsarbeten utförts med anlitande av medel, som ställts till förfogande av arbetsmarknadsstyrelsen, beräknas för statens järnvägars del inga kostnader uppkomma under budgetåret 1961/62.

I järnvägsstyrelsens petita för budgetåret 1959/60 föreslogs, att den smalspåriga bandelen Kimstad—Skärblacka—Ljusfors industribangård, 7 km, skulle byggas om till normalspår genom att ett treskensspår anlades. Arbetet upptogs i statsverkspropositionen till 1960 års riksdag, som anvisade erforderliga anslag. Anläggningen är nu under utförande och beräknas i allt väsentligt bli färdig till den 1 juli 1961.

Med hänsyn till godstransporterna skulle en fortsatt ombyggnad fram till Finspång ha betydande intresse för de stora industrierna i Finspång och för statens järnvägar. Normalspårsdriften blir transporttekniskt fördelaktig och förräntningen på investeringen god. AB Svenska Metallverken, Turbin AB de Laval Ljungström och Finspångs köping är för sin del beredda att göra vissa uppoffringar för att bidraga till att ombyggnaden kommer till stånd.

Statens järnvägars andel av investeringskostnaden beräknas uppgå till i

runt tal 5,5 mkr. För budgetåret 1961/62 beräknas medelsbehovet bli 1,5 mkr. Arbetet med omläggningen kan påbörjas hösten 1961 och bli färdigt hösten 1963.

4: 5 Elektriska anläggningar

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels-förbrukning
1959/60	(— 3 913 000)[1]	53 300 000	46 999 000
1960/61	2 388 000	51 700 000	49 000 000*
1961/62 styrelsen	5 088 000	42 000 000	47 000 000*
dep.ch.	5 088 000	36 400 000	41 400 000*

* Preliminärt belopp.
[1] Det under budgetåret 1958/59 uppkomna underskottet har täckts genom en tillfällig anvisning från dispositionsanslaget. Beloppet har återförts till sistnämnda anslag per den 1 juli 1959.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1959/60—1961/62 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk medelsför-brukning	Beräknad medelsför-brukning	
	1959/60	1960/61	1961/62
	tusental kronor		
Signalsäkerhetsanläggningar	13 466	17 500	18 500
Vägskyddsanläggningar	6 851	8 000	7 000
Teleanläggningar m. m.	6 875	7 000	6 700
Anläggningar för elektrisk tågdrift	11 428	10 500	10 500
Fortsatt järnvägselektrifiering	8 379	6 000	4 300
Summa	46 999	49 000	47 000

Styrelsen har meddelat följande rörande de under anslaget upptagna objektgrupperna.

Signalsäkerhetsanläggningar

Det är synnerligen angeläget, att en fortsatt, intensifierad modernisering av statens järnvägars signalsäkerhetsanläggningar får bedrivas och fullföljas. Denna verksamhet medför ökad trafiksäkerhet, minskade driftutgifter och förbättrad tågföring. I tekniskt avseende innebär den ökad automatisering. Investeringsprogrammet avser till väsentlig del införandet av automatisk linjeblockering och fjärrblockering på starkt trafikerade bansträckor. Vidare ingår ett antal nya signalsäkerhetsanläggningar för stationer med större gods- och persontrafik såsom Stockholm C med tillhörande trafikrayon samt Gävle, Hallsberg, Västerås, Boden, Krylbo, Norrköping m. fl. Anläggningarna är av betydande omfattning och representerar en ny, inom statens järnvägar utarbetad tillämpning av kopplingstekniken.

Den beräknade medelsförbrukningen, 18,5 mkr under budgetåret 1961/62, fördelas med 17,2 mkr på arbeten, som redan pågår eller förutsättes bli igångsatta under innevarande budgetår, samt med 1,3 mkr på nya arbeten.

Vägskyddsanläggningar

I medelsförbrukningen ingår ändrings- och nybyggnadsarbeten, som föranledes av Kungl. Maj:ts kungörelse 1959: 50. Denna kostnad kan beräknas uppgå till ca 2 mkr för budgetåret 1960/61 och till ca 2,8 mkr för budgetåret 1961/62. Totalt har för tioårsperioden 1959/60—1968/69 ifrågavarande arbeten beräknats kosta omkring 19 mkr. Därtill kommer för budgetåret 1960/61 ca 1 mkr för slutförande av arbeten med vägkorsningssignaler och vägkorsningsförsignaler samt orienteringsmärken för signalering mot banan. För att tillgodose motorfordonstrafikens ökade krav på säkerhetsanordningar vid förut oskyddade plankorsningar beräknas en medelsförbrukning av ca 2 mkr per år. För de tre nämnda arbetsgrupperna har styrelsen utgått från att bidrag av bilskattemedel till 90 % av kostnaderna kommer att erhållas.

Den återstående kostnaden för övriga vägskyddsanläggningar beräknas till 3 mkr för budgetåret 1960/61 och till 2,2 mkr för budgetåret 1961/62. Dessa vägskyddsanläggningar innebär fortsatt automatisering, varigenom antalet korsningar med manuell bevakning avsevärt minskas samtidigt som större säkerhet och betydligt minskade personalkostnader uppnås.

Teleanläggningar m. m.

Av den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1961/62 faller 5,2 mkr på arbeten, som redan pågår eller beräknas bli påbörjade under innevarande budgetår, samt 1,5 mkr på arbeten, som planeras för budgetåret 1961/62.

Sistnämnda arbeten omfattar bl. a. bärfrekvenssystem avseende Borlänge—Ludvika, Boden—Sundsvall, Falköping—Växjö, Falköping—Hässleholm och Hässleholm—Malmö, ny automatväxel i Ånge samt komplettering av automatväxeln i Nässjö med utrustning för automatisk fjärrtrafik jämte erforderlig utbyggnad av lokaler.

De föreslagna bärfrekvensförbindelserna erfordras för att nedbringa väntetiderna för telefontrafiken och möjliggöra automatisk trafik på fjärrtelefonnätet. Telefonväxlarna i Ånge och Nässjö är avsedda att ingå som knutstationer i det automatiska fjärrtelefonnätet.

Anläggningar för elektrisk tågdrift

Av den beräknade medelsförbrukningen för nästa budgetår åtgår 2 050 000 kr för nya arbeten, vilkas totalkostnad beräknats till 6 490 000 kr.

Bland dessa kan nämnas ombyggnad av dels två äldre omformarstationer, vilka bl. a. med hänsyn till explosionsrisken måste förses med nya moderna

tryckluftsbrytare, dels en maskinhall för uppställning av transportabel omformare. Såsom ett led i fortsatt rationalisering av eldriften ingår anläggningar för fjärrkontroll av vissa grupper av kontaktledningsfrånskiljare.

Vidare förutses fortsatt modernisering av ett tiotal äldre omformaraggregat, innebärande bl. a. ökning av belastningsförmågan, anpassning av instrumenteringen för kommande fjärrkontroll samt utbyte av strömbrytare mot sådana med större brytförmåga. För kontaktledningsnätet inklusive hjälpkraftledningen planeras matar- och förstärkningsledningar samt vissa ändrings- och kompletteringsarbeten. Slutligen ingår i förut angivna belopp erforderliga medel för smärre reservelverk samt anläggningar för kraftdistribution till belysning m. m.

Fortsatt järnvägselektrifiering

Elektrifieringen av linjen Borås—Alvesta beslöts av 1959 års riksdag och pågår enligt plan. Arbetena beräknas bli färdiga under budgetåret 1961/62. Hela den angivna medelsförbrukningen hänför sig till detta investeringsobjekt.

Sedan linjen Borås—Alvesta färdigställts, bör, såvitt nu kan bedömas, endast tre à fyra linjesträckor komma i fråga för elektrifiering. Undersökningar av dessa projekt pågår, och styrelsen ämnar nästa år precisera aktuella linjer och erforderliga investeringsbelopp. Härutöver har järnvägsstyrelsen, för vilket redogöres i det efterföljande, nu föreslagit ett lån till Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag för elektrifiering av järnvägen Älvsjö—Nynäshamn.

4: 6 Rullande materiel och sjöfartsmateriel

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	(—1 109 000)[1]	149 000 000	147 452 000
1960/61	439 000	138 200 000	133 100 000*
1961/62 styrelsen	5 539 000	134 500 000	140 000 000*
dep.ch.	5 539 000	131 100 000	136 600 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Det under 1958/59 uppkomna underskottet har täckts genom en tillfällig anvisning från dispositionsanslaget. Beloppet har återförts till sistnämnda anslag per den 1 juli 1959.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1959/60—1961/62 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk medelsförbrukning 1959/60	Beräknad medelsförbrukning 1960/61	1961/62
	tusental kronor		
Lok och lokomotorer	17 272	26 000	18 000
Motorvagnar och rälsbussar	19 147	13 500	17 000
Person-, post- och resgodsvagnar	24 606	27 000	34 000
Godsvagnar	70 863	58 600	58 000
Ombyggnad av rullande materiel	15 478	8 000	10 000
Sjöfartsmateriel	86	—	3 000
Summa	147 452	133 100	140 000

Styrelsen har meddelat följande rörande de under anslaget upptagna objektgrupperna.

Lok och lokomotorer

Medelsförbrukningen under budgetåret 1961/62 är avsedd för likvidering av nu utlagda beställningar av elektrolok, diesellok och lokomotorer samt för en eventuell ny beställning av begränsad omfattning.

Motorvagnar och rälsbussar

För redan utlagda beställningar åtgår till likvider under budgetåret 1961/62 6 mkr.

De i statsverkspropositionen år 1960 omnämnda tre tågsätten för Stockholms förortstrafik har nu levererats. När erforderliga prov med dessa tågsätt i vintertrafik hunnit verkställas, kommer styrelsen att överväga en större beställning av dylika tågsätt under budgetåret 1960/61. Förskottslikvid för denna beställning inrymmes i innevarande budgetårs anslag. För dellikvid budgetåret 1961/62 erfordras 9 mkr. Dessutom överväger styrelsen att beställa el- eller dieseldrivna 4- eller 5-vagnars kortkopplade tågsätt. För dessa har förskottslikvid upptagits till 2 mkr.

Person-, post- och resgodsvagnar

Av den för budgetåret 1961/62 upptagna förbrukningen avser 28,4 mkr redan utlagda beställningar och 5,6 mkr nya beställningar.

Under de senaste budgetåren har Kungl. Maj:t ställt anslagsmedel till styrelsens förfogande för nyanskaffning av personvagnar för förnyelse av personvagnparken. Denna nyanskaffning av sittvagnar, speciellt för snälltågen, bör få fortsätta, så att den äldre trävagnparken successivt kan slopas. För anskaffning av ett antal 1- och 2-klassvagnar av modern typ har nu upptagits 3,6 mkr. Vidare är det önskvärt att få en sovvagnstyp anpassad för kombinerad natt- och dagtrafik på mycket långa sträckor. Som förskottslikvid för en beställning av sådana vagnar har upptagits 2 mkr.

Godsvagnar

Den upprustning av godsvagnparken, som möjliggjorts genom rikligare anslag de senaste budgetåren, bör fortsätta för att statens järnvägar skall kunna erbjuda en transportstandard, som motsvarar de krav, som nu ställes, och i möjlig mån även de krav, som är att förutse i den allt hårdare konkurrensen. Denna upprustning avser, förutom nödvändig ersättningsanskaffning för överåriga vagnar, byggande av nya vagntyper av internationell standard eller med speciell utrustning för transport av vissa godsslag.

Av den för budgetåret 1961/62 beräknade medelsförbrukningen är 28 mkr avsedda som likvid för redan beställda vagnar samt 7,7 mkr för under budgetåret 1960/61 beställda vagnar. Återstående 22,3 mkr är avsedda för nya beställningar budgetåret 1961/62.

Av sistnämnda belopp avser huvuddelen en beställning av malmvagnar av ny typ. Prov pågår för närvarande på Malmbanan med olika prototyper av malmvagnar. Proven beräknas kunna slutföras så att en större beställning kan utläggas under budgetåret 1961/62.

Ett antal av en 2-axlig flatvagn av internationell typ bör anskaffas. Den stigande konsumtionen av djupfrysta livsmedel gör det också önskvärt att ytterligare köldvagnar anskaffas. Flera vagnar för transport av löscement bör likaså inköpas. Sådana och andra specialvagnar ger järnvägen ökade möjligheter att behålla och värva för järnvägen lönsam trafik.

Ombyggnad av rullande materiel

Upprustningen och moderniseringen av äldre materiel bör fortsätta i fråga om sådana fordon, som kan komma till god användning i moderniserat skick. En del elektrolok ombyggs för att ernå bättre driftsäkerhet. Härvid förses axlar och koppelstänger med rullager, motorer utbyts o. s. v. Moderniseringen av äldre personvagnar av stål bör fortsätta för att ge dessa vagnar en större bekvämlighet. Även för övriga fordonsgrupper föreligger behov av viss modernisering och ombyggnad.

Sjöfartsmateriel

Järnvägsstyrelsen berörde i sina petita hösten 1959 frågan om en ny färja. För att ha möjlighet att, om förhållandena skulle visa det erforderligt, kunna beställa lämpligt fartyg angav styrelsen ett anslagsbehov av 3 mkr såsom förskottslikvid för en sådan beställning. Styrelsens äskande medtogs dock icke i statsverkspropositionen år 1960. Styrelsen återkommer nu till denna fråga. De båda äldsta tågfärjorna Drottning Victoria och Konung Gustaf V, byggda år 1909 resp. år 1910, fyller icke längre tidens krav i fråga om modernitet och driftekonomi. De tjänstgör som reservfärjor både till färjelederna Trelleborg—Sassnitz och Malmö—Köpenhamn samt ombesörjer sommartrafiken på båtleden Trelleborg—Travemünde. Redan nu har det vid vissa tillfällen uppstått svårigheter i fråga om reservhållningen till de olika lederna. Styrelsen anser det nödvändigt att inom en nära framtid ytterligare

en färja anskaffas för trafiken på färjelederna. Frågan sammanhänger med grannförvaltningarnas färjeanskaffning. Det är ännu icke möjligt att närmare precisera typen av den färja, som bör anskaffas. Styrelsen är dock angelägen att ha möjlighet att, sedan färjetypen fixerats, under budgetåret 1961/62 lägga ut en beställning och äskar därför till förskottslikvid på en sådan beställning 3 mkr.

4: 7 Biltrafik

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	3 873 000	3 400 000	6 778 000
1960/61	495 000	12 500 000	13 700 000*
1961/62 styrelsen	(— 705 000)[1]	15 000 000	15 000 000*
dep.ch.	(— 705 000)[1]	13 000 000	13 000 000*

* Preliminärt belopp.
[1] Underskottet förutsättes bli täckt genom en permanent anvisning från dispositionsanslaget.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1959/60—1961/62 med fördelning efter objektgrupper.

	Faktisk medelsförbrukning	Beräknad medelsförbrukning	
	1959/60	1960/61	1961/62
	tusental kronor		
Garage och verkstäder	1 732	1 700	5 000
Bilmateriel	5 046	12 000	10 000
Förvärv av billinjer	—	—	—
Summa	6 778	13 700	15 000

Rörande de under anslaget upptagna objektgrupperna har styrelsen lämnat följande redogörelse.

Garage och verkstäder

Av den för budgetåret 1961/62 angivna medelsförbrukningen avser 4,5 mkr kostnader för arbeten, som pågår eller beräknas kunna igångsättas innevarande budgetår. I beloppet är inräknat 4 mkr för den i tidigare petita nämnda garage- och verkstadsanläggningen i Solna. För diverse nytillkomna mindre objekt beräknas en medelsförbrukning av 0,5 mkr.

Bilmateriel

Eftersom den ekonomiska livslängden för en vägbuss är 10—15 och i medeltal omkring 12 år och statens järnvägar äger omkring 1 600 bussar borde i genomsnitt årligen omkring 130 bussar anskaffas för att vidmakthålla vagn-

parken. Under ett flertal år har nyanskaffningar av materiel dock varit mycket mindre än 130 bussar. Under efterkrigsåren anskaffades relativt många nya bussar. Dessa har nu uppnått sådan ålder och förslitning att de börjat slopas. Trots en viss trafiknedgång är förnyelsen under senare år något eftersatt. Vagnparken måste även något utökas på billinjer, som skall överta persontrafik från järnvägar, som läggs ned. För medel beviljade för budgetåret 1959/60 beställdes 73, för budgetåret 1960/61 123 och nu planeras att för budgetåret 1961/62 anskaffa omkring 140 vägbussar.

4: 8 Försvarsberedskap vid statens järnvägar

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	—	3 500 000	3 487 000
1960/61	13 000	2 300 000	2 300 000*
1961/62 styrelsen	13 000	4 000 000	4 000 000*
dep. ch.	13 000	3 000 000	3 000 000*

* Preliminärt belopp.

I särskild skrivelse den 3 november 1960 har järnvägsstyrelsen redovisat de planerade investeringarna för försvarsberedskapsändamål. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon redogörelse för innehållet icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Styrelsen hemställer, att för avskrivning av investeringarna för försvarsberedskap måtte anvisas ett anslag å driftbudgeten av 4 mkr.

4: 9 Inventarier m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	263 000	9 200 000	9 183 000
1960/61	280 000	8 300 000	8 800 000*
1961/62 styrelsen	(—220 000)[1]	9 000 000	9 000 000*
dep.ch.	(—220 000)[1]	9 000 000	9 000 000*

* Preliminärt belopp.
[1] Underskottet förutsättes bli täckt genom en permanent anvisning från dispositionsanslaget.

Anslaget belastas med kostnaderna för anskaffning av sådan för drifttjänstens olika grenar erforderlig materiel, som enligt gällande bokföringsprinciper skall avskrivas under en längre följd av år.

Den av ekonomiska och drifttekniska skäl betingade fortlöpande upprustningen av statens järnvägars stora inventariestock, särskilt vad gäller verkstadsmaskiner, snöröjningsmaskiner och revisionsvagnar för eldriften samt transportfordon för ban- och trafiktjänsten, ställer betydande krav på medelstillgång för anskaffning av inventarier.

4: 10 Lån till Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag för elektrifiering av järnvägen Älvsjö—Nynäshamn

Efter framställning från järnvägsstyrelsen framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 105 till 1957 års riksdag förslag om dels godkännande av ett mellan järnvägsstyrelsen och Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag träffat avtal om förvärv för statens räkning av aktiemajoriteten i bolaget, dels anvisande av medel till täckande av köpeskillingen för aktierna. Järnvägen har sedan den 1 juli 1957 drivits som ett statligt bolag i nära gemenskap med statens järnvägars första distrikt. Avsikten är att ännu en tid driva företaget i bolagsform.

Järnvägsdriften har helt dieselfierats. En del av härför erforderliga lok hyres från statens järnvägar. Emellertid skulle det ställa sig fördelaktigt att elektrifiera den 56 km långa järnvägssträckan från Älvsjö till Nynäshamn. Medelsbehovet för elektrifiering beräknas uppgå till 6,5 mkr. Häri har icke inräknats någon anskaffningskostnad för ellok, enär lok kommer att frigöras vid statens järnvägar allt eftersom elmotorvagnar enligt plan sättes in i lokaltrafiken inom Stockholmsområdet. Ellok kan då hyras ut till Nynäsbanan. Ej heller behövs ännu någon ny omformare. Vid beräkning av investeringskostnaden har hänsyn tagits till de stegrade lönekostnader, som avtalsmässigt inträder den 1 januari 1961. Elektrifieringen beräknas på lång sikt ge en förräntning av omkring 10 %, då inberäknat anskaffning redan från början av nya ellok och omformare. Under den första tiden, ca tio år, innan ellok och omformare behöver anskaffas, blir förräntningen flerfaldigt större.

Den pågående och planerade utbyggnaden av nya bostadsområden inom Huddinge, Österhaninge och Västerhaninge kommuner medför en väsentlig utökning av trafikunderlaget och en kraftig stegring av lokaltrafik mellan Stockholm och Nynäsbanans stationer. Om järnvägen elektrifieras erhålles enhetlig driftform vid de normalspåriga SJ-banorna inom Stockholms lokaltrafikområde. Detta medför fördelar i fråga om utnyttjningen och underhållet av den rullande materielen samt i fråga om utbildning och användning av maskinavdelningens personal och erbjuder vidare möjligheter till en utvidgning av den nu planerade pendeltågstrafiken med Stockholm C som centrum. Ehuru dessa samdriftens fördelar inom Stockholmsområdet icke kan direkt angivas i pengar, kommer resultatet att förbättra den ovan angivna förräntningen.

För att elektrifieringen skall komma till stånd erfordras att statens järnvägar i egenskap av ägare av bolaget tillhandahåller de för en elektrifiering behövliga medlen. Enligt järnvägsstyrelsens mening bör detta ske i form av ett lån till bolaget. I så fall erfordras att på riksstatens kapitalbudget under statens järnvägars fond anvisas anslag för ändamålet. Lånet bör lyda på 6,5 mkr och lyftas med halva beloppet under vardera budgetåren 1961/62 och

1962/63. Om elektrifieringsarbetet påbörjas hösten 1961 kan det nämligen vara färdigt vintern 1962/63. Lånet bör förräntas enligt den för varje år fastställda normalräntan för lån från statens utlåningsfonder.

4: 11 Lån till Skid- och Friluftsfrämjandet

Genom förstatligandet den 1 juli 1948 av de till Trafikförvaltningen Göteborg—Dalarne—Gävle hörande järnvägarna övertog statens järnvägar dessas skulder och förpliktelser, däribland även en av Trafikförvaltningen den 27 september 1945 beslutad utfästelse att på vissa villkor lämna Föreningen för Skidlöpningens och friluftslivets främjande i Sverige (Skid- och Friluftsfrämjandet) ett lån på högst 100 000 kr för om- och tillbyggnad av Rämshyttans turiststation. För samma ändamål beviljade Kungl. Maj:t den 6 september 1946 ett bidrag av 100 000 kr ur fonden för friluftslivets främjande.

Skid- och Friluftsfrämjandet har emellertid låtit den planerade utbyggnaden tills vidare bero men har nu aktualiserat frågan, dock med önskemål om att i stället för Rämshyttan få utvidga sin anläggning i Sälen. Föreningen motiverar detta med att Sälenområdet är mer givande som friluftS- och turistmål än Rämshyttan. Styrelsen, som finner det även ur järnvägssynpunkt mera motiverat att bygga ut Sälenanläggningen, är införstådd med föreningens önskemål. Eftersom utfästelsen är bunden till Rämshyttan anser sig styrelsen dock icke själv kunna beslut om överflyttning av lånet utan anser sig böra underställa frågan statsmakternas prövning.

När utfästelsen på sin tid lämnades, förutsattes att låneavtalet skulle följa samma riktlinjer som uppdragits för det av järnvägsstyrelsen år 1938, efter statsmakternas medgivande, lämnade lånet till Skid- och Friluftsfrämjandet. Villkoren innebär efter ändring år 1958 (jfr proposition 1958: 27), att lånet skall amorteras och förräntas enligt fastställd amorteringsplan. Annuiteten delas lika mellan föreningen och järnvägsstyrelsen, d. v. s. styrelsen efterskänker halva lånet. Räntefoten är 3,5 %.

För det nu aktuella lånet bör gälla samma villkor som för lånet av år 1938 med det undantaget, att räntefoten bör överensstämma med normalräntan på lån från statens utlåningsfonder eller för närvarande 4,75 %. Amorteringstiden bör uppgå till 30 år. Annuiteten skulle vid sådant förhållande utgöra 6 321 kr, varav föreningen och järnvägsstyrelsen skulle svara för hälften vardera. Det torde böra ankomma på järnvägsstyrelsen att — om lånet medgives — träffa preliminärt avtal med föreningen enligt här uppdragna riktlinjer.

4: 12 Statens järnvägars dispositionsanslag

Budgetår	Ingående behållning	Anslag	Återföring av tillfällig anvisning	Förstärkning av andra anslag	Egentlig medelsförbrukning
		tusental kronor			
1959/60	1 078	10 000	15 218[1]	4 467[2]	4 978
1960/61	16 851	9 000	4 467[2]	9 192[3]	5 000*
1961/62 styrelsen	16 126	15 000			5 000*
dep.ch.	16 126	15 000			8 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Beloppet avser tillfälliga förstärkningar av anslagen till Bana och byggnader (9 529 000 kr), Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer (667 000 kr), Elektriska anläggningar (3 913 000 kr), samt Rullande materiel och sjöfartsmateriel (1 109 000 kr). Beloppet har återförts till dispositionsanslaget per den 1 juli 1959.

[2] Beloppet avser tillfällig förstärkning av anslaget Bana och byggnader.

[3] Beloppet avser permanent förstärkning av anslagen till Bana och byggnader (8 267 000 kr), Biltrafik (705 000 kr), samt Inventarier m. m. (220 000 kr).

En förutbedömning av behovet av medel å ifrågavarande anslag är enligt styrelsen mycket vansklig på grund av anslagets speciella karaktär. För nästa budgetår uppskattar styrelsen medelsåtgången till 5 mkr. Med hänsyn till ovissheten om medelsförbrukningen och betydelsen av att på anslaget finns en medelsreserv för finansiering av oförutsedda arbeten och förstärkning av andra anslag äskar järnvägsstyrelsen för budgetåret 1961/62 ett nytt anslag av 15 mkr.

Styrelsen har lämnat en specificerad redogörelse för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1959/60. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande, som redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

För innevarande budgetår är investeringsramen för statens järnvägar fastställd till 321 mkr. Järnvägsstyrelsen har icke ifrågasatt någon ändring härav.

För nästa budgetår föreslår styrelsen en medelsförbrukning om 335 mkr i vad avser de rambegränsade investeringarna och 4,2 mkr vid sidan av ramen samt äskar en total anslagssumma av 341,2 mkr. Såsom jag i investeringsplanen för kommunikationsverken anfört, har jag ansett mig böra för statens järnvägar tillstyrka en investeringsram av 326 mkr, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 5 mkr. Avvägningen mellan olika anslag inom den av mig förordade ramen har gjorts efter samråd under hand med järnvägsstyrelsen. I följande sammanställning visas, hur fördelningen utfallit på de rambegränsade anslagen.

	1959/60 Utfall	1960/61 Beräknat	1961/62 Styrelsen	1961/62 Dep. ch.
Bana och byggnader	112,7	106,1	110,5	110,5
Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer	0,9	3,0	4,5	4,5
Elektriska anläggningar	47,0	49,0	47,0	41,4
Rullande materiel och sjöfartsmateriel	147,5	133,1	140,0	136,6
Biltrafik	6,8	13,7	15,0	13,0
Övriga anslag	17,6	16,1	18,0	20,0
Summa mkr	332,5	321,0	335,0	326,0

Förslaget innebär sålunda i förhållande till innevarande budgetår att ökningar om 4,4 resp. 1,5 mkr lagts på anslagen Bana och byggnader samt Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer. Vid min bedömning av medelsbehovet har jag utgått ifrån att investeringsomslutningen på anslaget till bana och byggnader måste hållas på en relativt hög nivå. Från detta anslag bestrides nämligen kostnaderna för en rad arbeten och anskaffningar av största vikt för kapacitetsökningar på huvudlinjerna och den fortsatta rationaliseringen. Bland objekt av sådan angelägenhetsgrad kan nämnas den pågående upprustningen av Malmbanan. Nuvarande kapacitet på banan är otillräcklig för att kunna ombesörja de stigande transporterna till följd av den successivt ökande malmexporten över Narvik och Luleå. Det är därför nödvändigt att banan förstärkes så att vagnar och lok med väsentligt högre axeltryck än för närvarande kan framföras samtidigt som bangårdar byggs ut och mötesspår förlänges. Härutöver måste bl. a. anläggas en ny malmbangård på Svartön vid Luleå.

Av den förordade medelsförbrukningen på anslaget Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer avser 3 mkr ombyggnaden till normalspår av bandelen Forshem—Gårdsjö för vilken redogjorts i 1960 års statsverksproposition.

För anslagen Elektriska anläggningar samt Rullande materiel och sjöfartsmateriel innebär mitt förslag minskning om 7,6 mkr resp. ökning om 3,5 mkr. En sådan medelsförbrukning på dessa anslag medför inga väsentliga inskränkningar i styrelsens investeringsprogram. Beträffande det senare anslaget är jag dock inte beredd att på grundval av föreliggande material ta ställning till förslaget om en ny tågfärja. För biltrafik har upptagits en minskning av 0,7 mkr.

Beträffande övriga anslag förordas i förhållande till innevarande budgetår en ökning av medelsförbrukningen på försvarsberedskapsanslaget med 0,7 mkr, på inventarieanslaget med 0,2 mkr och på dispositionsanslaget med 3,0 mkr.

För elektrifiering av järnvägen Älvsjö—Nynäshamn har styrelsen förutsatt ett särskilt anslag utanför ramen. Enligt min åsikt bör dock detta projekt ingå i de ramreglerade investeringarna. Erforderliga medel för projektet torde få bestridas från dispositionsanslaget.

Beträffande järnvägsstyrelsens förslag om medel för avskrivning av vissa goodwillvärden i Svenska Lastbils AB har jag ej funnit tillräckliga skäl föreligga för bifall.

Järnvägsstyrelsens hemställan att få lämna ett lån om högst 100 000 kr till Skid- och Friluftsfrämjandet har jag ej velat motsätta mig med hänsyn till tidigare gjord utfästelse från statens sida. De närmare villkoren för lånet torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma. Vid mitt förordande av lånet har jag utgått ifrån att något särskilt investeringsanslag inte skall behövas utan att i stället de erforderliga medlen får anvisas från dispositionsanslaget.

De anslag, som blir erforderliga under budgetåret 1961/62, har — under hänsynstagande dels till de förutsatta behållningarna vid ingången av budgetåret och dels till de förutsatta förstärkningarna av vissa anslag — beräknats på grundval av de i föregående sammanställning upptagna medelsförbrukningsuppgifterna och uppgår sammanlagt till 321,8 mkr. För att ge järnvägsstyrelsen frihet vid val mellan olika investeringsobjekt har därvid räknats med en förstärkning av dispositionsanslaget med 15 mkr.

I enlighet med vad järnvägsstyrelsen föreslagit förordar jag, att för investeringen å bandelen Forshem—Gårdsjö ett motsvarande avskrivningsanslag anvisas på driftbudgeten. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag, att ett avskrivningsanslag om 2,6 mkr anvisas på driftbudgeten för nästa budgetår.

De föreslagna investeringarna för försvarsberedskap, för vilka upptagits anslag om 3,0 mkr, bör som vanligt avskrivas. Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag tillstyrkt härför erforderligt anslag på driftbudgeten.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1961/62 under statens järnvägars fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a)	*Bana och byggnader*	110 500 000 kr.
b)	*Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer*	3 800 000 »
c)	*Elektriska anläggningar*	36 400 000 »
d)	*Rullande materiel* och *sjöfartsmateriel*	131 100 000 »
e)	*Biltrafik*	13 000 000 »
f)	*Försvarsberedskap vid statens järnvägar*	3 000 000 »
g)	*Inventarier m. m.*	9 000 000 »
h)	*Statens järnvägars dispositionsanslag*	15 000 000 »

5. Statens Vattenfallsverk

Av balansräkningen per den 30 juni 1960 för statens vattenfallsverks fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 4 663,8 mkr, varav 4 296,8 mkr belöper på naturtillgångar och anläggningar, 147,2 mkr på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel uppgår till 3 630,2 mkr. Under budgetåret 1958/59 har behållningen ökat med 319,4 mkr.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 3,9 under budgetåret 1959/60 mot 6,7 under budgetåret 1958/59.

Vattenfallsstyrelsen

I skrivelse den 31 augusti 1960 har vattenfallsstyrelsen hemställt om anslag till kraftstationer och regleringsföretag för budgetåret 1961/62. Styrelsen har därjämte i särskilda skrivelser den 26 september 1960 och den 31 augusti 1960 hemställt om anslag för nästa budgetår till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk resp. om anslag av finansiell och speciell natur.

I detta sammanhang torde också få anmälas resultatet av vissa inom vattenfallsstyrelsen företagna utredningar, nämligen rörande dels vattenfallsverkets avskrivnings- och förräntningsnormer, dels optimal avvägning mellan vatten- och värmekraft i det statliga kraftsystemet, dels ock upprustning av distributionsnät i Övre Norrland. I det följande redogöres till en början för de båda förstnämnda utredningarna, medan den sistnämnda redovisas under anslagsrubriken Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.

5: 1 Vattenfallsverkets avskrivnings- och förräntningsnormer

I anledning av uttalande av departementschefen i 1958 års statsverksproposition samt sedermera lämnat uppdrag åt vattenfallsstyrelsen att undersöka avskrivnings- och förräntningsnormer m. m. för den statliga kraftverksrörelsen, har inom styrelsen verkställts en utredning rörande dessa spörsmål. Undersökningen har utförts av ett för ändamålet tillsatt särskilt utredningsorgan (vattenfallsstyrelsens finansieringsutredning).

Vattenfallsstyrelsen har i skrivelse den 30 oktober 1959 redovisat resultatet av utredningens arbete. I det följande lämnas en sammanfattande redogörelse för utredningens utlåtande.

Utredningen anför inledningsvis, att kraftindustrins finansieringssvårigheter lättat något under senaste tiden. Den fasta upplåningen har emellertid inom den enskilda sektorn fortfarande legat endast vid ca hälften av behovet.

De ekonomiska resultaten för 1956 och 1957 får ses i belysning av att utbyggnadsgraden var betydligt sämre än den optimala — 95 resp. 98 % mot 110 %. De nämnda åren präglades också av låg tillrinning vid vattenkraftstationerna. Till följd av konjunkturavmattningen och åtföljande dämpning av belastningstillväxten förbättrades utbyggnadsgraden, och vattentillgången var gynnsam från hösten 1957 fram till sommaren 1959. Överskottet blev mellan 6 och 7 % av i medeltal under resp. år disponerat kapital mot endast drygt 4 % för de tidigare vattenfattiga åren.

Beträffande *den ekonomiska målsättningen* anför utredningen, att statsmakterna såsom rättesnöre för den statliga kraftverksrörelsens taxor för elektrisk kraft angivit, att tillfredsställande förräntning av det investerade statskapitalet skall erhållas. Vattenfallsstyrelsen har tolkat nämnda målsättning så, att den skall i princip tillämpas som om verket haft samma förutsättningar i fråga om finansiering och skattebetalning som enskilda företag i branschen. Även vissa andra principer av generell art har framkommit vid styrelsens hittillsvarande verksamhet. En är att taxorna skall vara enhetliga och tillämpas så likformigt som möjligt inom verksamhetsområdet. De enda väsentliga undantagen härifrån är numera en differentiering mellan styrelsens mellansvenska och norrländska försörjningsområden och särbehandling av vissa kraftslukande industrier, vilka förlägger sin verksamhet lämpligt i förhållande till kraftstationer och stamlinjenät. En annan princip är att kostnadsvariationerna till följd av olika vattentillgång och varierande värmekraftinsats icke skall påverka kraftavgifterna utan bäras av producenten, vilken baserar taxorna på genomsnittskostnader. Vidare har den under ett par decennier fortgående penningvärdeförsämringen i förening med de av belastningstillväxten betingade ständiga nyinvesteringarna föranlett, att taxorna sedan början av 1950-talet primärt bestämmes med hänsyn till kravet på förräntning av det nytillkommande kapitalet. Det betyder i det aktuella läget, att kostnadsförhållandena för det krafttillskott, som beräknas vara behövligt fram till år 1965, blir avgörande för taxesättningen. Sekundärt kan självfallet även nu hänsyn till den genomsnittliga avkastningen på hela rörelsen inom rimliga gränser tänkas påverka taxesättningen och tidpunkterna för taxeändringar.

Önskemål om viss självfinansiering bör icke utgöra en primär grund för taxesättningen, utan självfinansieringsgraden bör inom olika verksamheter sekundärt bli resultatet av att ur företagets synpunkt tillfredsställande avskrivningar vidtages och av att priset på kapital sättes på en nivå, som kan

anses motsvara knappheten på denna produktionsfaktor. Utredningen förordar sålunda, att hittillsvarande principiella riktlinjer för vattenfallsstyrelsens taxesättning för elektrisk kraft bibehålles. I det följande beröres tilllämpningsfrågor i anslutning härtill.

Vid taxekalkylering på grundval av samma finansierings- och skatteförhållanden som för enskilda företag är de betydelsefullaste faktorerna dels kalkylräntan för det av vattenfallsstyrelsen disponerade statskapitalet, dels kalkylavskrivningarna. Kalkylräntebegreppet avser då förutom ränteutgifter samt utdelning och annan förräntning av egna medel jämväl den företagsskatt, som enligt för enskilda företag gällande bestämmelser åtföljer redovisad vinst.

Kalkylräntan bör enligt utredningens uppfattning bestämmas under bl. a. följande förutsättningar för i dagens läge ianspråktaget nytt kapital.

Aktiekapital och reservfond utgör 24 %. Räntefoten inklusive låneomkostnader för den statliga nyupplåningen är på lång sikt 5,5 %. Den tänkta utdelningen bör uppgå till 6 % på aktiekapital och reservfond. Statlig aktiebolagsskatt, uppgående till 40 % av vinsten före utdelning, skall inräknas i kalkylräntan. Kapitalet omfattar jämväl räntekostnader under byggnadstiden samt pensionskostnader för byggpersonal och vissa icke direkt påförda allmänna omkostnader.

Den på grundval av nämnda förutsättningar framräknade kalkylräntan blir 6,6 %, vilket är drygt en procentenhet högre än den kalkylränta, som låg till grund för taxehöjningen 1957 och mer än två procentenheter högre än motsvarande i början av 1950-talet tillämpade kalkylränta.

De enskilda kraftföretagen räknar f. n. med något högre kalkylränta. Skillnaden föranledes till mindre del av att i deras siffra ingår jämväl kommunalskatt och i övrigt av att de, när de anknyter till dagens läge i fråga om låneräntenivå, delvis måste utgå från dyrare låneformer än obligationslån.

Ifråga om *avskrivningarna* är för taxor och inkomster avgörande vad som i det hänseendet medtages i kalkylerna och icke de bokföringsmässiga avskrivningarna. Då vidare under senare år den marginalkostnadsprincip, enligt vilken taxorna skall ge räntabilitet för förutsedda nya anläggningar, varit bestämmande för taxenivån, är taxekalkylerna opåverkade av såväl redan skedda som eventuellt förväntade penningvärdeförändringar. De för kalkylavskrivningarna avgörande storheterna är de livslängder, som förutsättes för olika tillgångar. Dessa ligger i genomsnitt mellan 40 och 45 år för vattenkraftanläggningar och mellan 20 och 30 år för värmekraftstationer och distributionsanläggningar. Det har från olika håll framhållits, att dessa tider är höga i förhållande till vad som för det mesta tillämpas av de varuproducerande industrierna. Det får emellertid anses praktiskt bekräftat, att de icke innebär någon överskattning, och enligt utredningens mening finns icke anledning till ändring av dem. Visserligen torde övergång till atomkraft medföra en rätt radikal teknisk omdaning inom kraftindustrin under de närmaste decennierna, men enda skälet att nu överväga återverkan härav

på avskrivningar och taxor skulle föreligga, därest man hade anledning att antaga att atomkraftstationer kommer att bli så billiga, att konkurrens från sådana nödvändiggör taxesänkningar i den omfattningen, att befintliga vattenkraftstationer icke kan slutavskrivas medelst de reducerade inkomsterna. Inga tecken på något dylikt föreligger emellertid f. n.

I vad avser vattenfallsstyrelsens bokföringsmässiga avskrivningar gäller för närvarande att avsättningarna till värdeminskningskonto bestämmes individuellt för de olika tillgångarna på grundval av dels anskaffningskostnaden, dels samma livslängder och annuitetsmetod, som gäller för kalkylavskrivningarna. Därjämte göres sedan några år, numera generellt, extra avskrivningar avsedda att kompensera för penningvärdets fall.

Användning av annuitetsmetoden bokföringsmässigt medför, att totala avskrivningsbeloppet blir lägre än med konstant avskrivning, när nyanläggning sker i accelererad takt. De motiv, som en gång föranledde införandet av metoden, är i stort sett icke längre för handen. Utredningen föreslår därför, att verket övergår till den praktiskt taget överallt använda metoden med konstant avskrivning. Detta resulterar för de närmaste åren i en avskrivningsökning om ca 40 mkr per år.

Beträffande frågan huruvida avskrivningstiderna bör sänkas och avskrivningar bör införas även för sådant — bl. a. mark, naturkraft, skadeersättningar och skadeförebyggande åtgärder — som nu icke alls avskrives anför utredningen.

Styrelsen har hittills förfarit i dessa hänseenden ungefär som enskilda företag, vilka låter vad skatteregler och skattemyndigheter medgiver som avdrag vid inkomsttaxeringen styra de bokföringsmässiga avskrivningarna. Enligt utredningens mening är det icke uteslutet att, bl. a. som en följd av teknisk utveckling, en del vattenkraftstationer kommer att helt slopas i framtiden och att i samband därmed kapital nedlagt på byggnader, skadeersättningar och skadeförebyggande åtgärder blir värdelöst liksom eventuellt även själva naturkraften. De engångsavskrivningar av nämnda tillgångar, som därvid får ske, kan innebära besvärliga störningar, varför det finns motiv för ett helt eller partiellt undvikande av dem medelst vanlig årlig avskrivning i förväg och då också för att det allmänna godtager, att samma periodisering tillämpas skattemässigt.

Enligt utredningens uppfattning talar sålunda skäl för att i nämnda hänseenden omlägga de bokföringsmässiga avskrivningarna, men det synes lämpligt låta anstå därmed till dess strävandena från de enskilda kraftföretagens sida att erhålla motsvarande justeringar av skattereglerna givit resultat.

Beträffande kontrakteringen för högspänningsleveranser anför utredningen, att ett av huvudskälen för de långa *kontraktstiderna* kombinerade med garantier för vissa årliga betalningsbelopp utgör kraftindustrins önskan att i samband med de stora kapitalinvesteringarna så långt möjligt säkra täckning av åtföljande fasta kostnader. På senare tid har de fleråriga kontraktstiderna även framstått som en skälig service åt abonnenterna, särskilt

industriföretag, som i samband med nyetablering eller utvidgning har behov av att kunna överblicka kraftkostnaderna för någon tid framåt.

Utredningen framhåller beträffande riskerna för ekonomiskt ogynnsam verkan av de långa kontraktstiderna till följd av kostnadsstegringar för pågående leveranser under resp. kontraktsperioder, att de till väsentligaste delen, nämligen i den mån de löpande kraftkostnaderna ökar i samband med allmän prisstegring, är sedan länge eliminerade medelst de i högspänningstaxorna ingående prisregleringsklausulerna.

Vattenfallsstyrelsen övergick i samband med 1957 års normaltaxehöjning från 10 år till 5 år som normal kontraktstid. Utredningen har vid avvägning mellan de olika på frågan inverkande faktorerna icke funnit skäl att nu förorda ytterligare sänkning.

De i direktiven ifrågasatta *kapitaltillskotten* från kraftköparna i samband med tecknande av nya abonnemang stöter för vattenfallsstyrelsens del på formella hinder. De måste för undvikande av skattekomplikationer ordnas som lån vid sidan av kraftbetalningen, och styrelsen har icke befogenhet att upptaga lån från utomstående. Enligt utredningens mening bör det icke nu vara aktuellt för vattenfallsstyrelsen att anlita ett sådant förfaringssätt.

I anslutning till att i direktiven omnämnts ett tidigare förslag från vattenfallsstyrelsen om sådana *avsättningar för pensionsändamål*, att de fulla pensionskostnaderna framkommer i redovisningen och belastar rörelsen, framhåller utredningen, att en tillrättning i detta hänseende synes vara önskvärd, men att ingående och tidsödande utredningar erfordras beträffande de kvantitativa förhållandena, innan konkreta förslag kan angivas. I avvaktan därpå bör vid bedömningen av de redovisade överskotten beaktas överslagsvis, att däri får anses ingå belopp utgörande avsättning till en tänkt, av statsmakterna handhavd kompletterande pensionsfondering för styrelsens personal.

På basis av de angivna förutsättningarna i fråga om kalkylränta och kalkylavskrivningar enligt marginalkostnadsprincipen har utredningen låtit utarbeta en ny *taxekalkyl*, avseende beräknat nytillskott av kraftproduktion fram till år 1965. Utredningen har därvidlag för nytillskottet utgått ifrån en utbyggnadsgrad[1] för vattenkraften om 110 %. Resultatet har blivit att för täckning av det uppställda förräntningskravet om 6,6 % skulle erfordras en taxehöjning om ca 4 %.

Utredningen anser, att även det ekonomiska utfallet av den samlade rörelsen är en faktor, som kan påverka taxesättningen liksom tidpunkten för taxeändringar, vilka enligt marginalkostnadskalkylen ter sig motiverade. Med anledning härav har utredningen låtit utarbeta en prognos för den totala kraftverksrörelsen i fråga om de ekonomiska resultaten under åren

[1] Utbyggnadsgrad avser förhållandet mellan genomsnittliga vattenkrafttillgången i kilowatttimmar per år och belastningen i kilowattimmar per år på grund av obligatoriska leveranser.

1960—1962 under förutsättning att taxorna är oförändrade och att de bokföringsmässiga avskrivningarna ändras genom övergång till konstant avskrivning. Det prognoserade överskottet uppgår därvid för åren 1960, 1961 och 1962 till 198, 208 resp. 251 mkr, motsvarande 5,6, 5,3 resp. 5,9 % av det i medeltal disponerade kapitalet. Prognosen förutsätter dels belastningsutveckling enligt senaste prognos, dels konstant penningvärde, dels genomsnittlig vattentillgång.

Utredningen anser, att avkastningens absoluta storlek under prognosåren kan betraktas som ett tillfredsställande utfall av hela rörelsen. Vidare bör enligt utredningen beaktas, att den under resp. år förefintliga belastningen kommer att ge inkomsttillskott framdeles, allt eftersom återstående kontrakt enligt tidigare lägre taxor upphör att gälla.

De huvudsakliga faktiska faktorer, som påverkar frågan om behovet av en taxeändring, är sålunda å ena sidan en marginalkostnadsberäkning för nytillkommande kraft, som visar ett behov av en ca 4-procentig höjning av taxorna, å andra sidan en prognos för den totala kraftverksrörelsens avkastning, vilken anger en successiv förbättring av det totala ekonomiska resultatet under de kommande åren. Ytterligare några faktorer bör enligt utredningens uppfattning medtagas vid bedömningen.

Generella ändringar av grundtaxorna bör icke företagas med alltför täta mellanrum. Under den närmaste framtiden torde bättre klarhet erhållas om de kostnadsmässiga konsekvenserna för kraftföretagen av tjänstepensioneringens genomförande. En höjning av den allmänna beskattningen kan också få konsekvenser för kostnadsläget inom kraftindustrin. Sådana omständigheter kan i och för sig om ett eller annat år aktualisera en taxeändring. Slutligen nämner utredningen, att de priser för fossilt bränsle, som ingår såväl i kalkylkostnadsberäkningarna som i prognosen för det totala utfallet, är högre än de nuvarande mycket låga priserna. Det innebär att på denna punkt för dagen gäller gynnsammare kostnadsrelationer än de i utredningen begagnade.

Dessa omständigheter tillhopa har föranlett utredningen att förorda att nuvarande taxeläge tills vidare bibehålles. Då läget emellertid är sådant, att ytterligare kostnadsstegringar snabbt skulle aktualisera en taxehöjning, förordar utredningen, att vid såväl nykontrakteringar inkl. abonnemangsökningar som omkontrakteringar styrelsen förbehåller sig rätt att före den 1 oktober 1961 uppsäga avtalen för prisreglering fr. o. m. den 1 januari 1962. Enligt utredningens mening bör denna åtgärd beslutas omedelbart, oberoende av behandlingen i övrigt av utredningens förslag.

I enlighet med utredningsdirektiven har samråd ägt rum med representanter för kraftindustrin i övrigt beträffande bl. a. kalkylränta och avskrivningar. Även om den enskilda kraftindustrin i vissa hänseenden har andra förhållanden att beakta än vad som gäller för vattenfallsstyrelsen, synes den ha samma inställning till frågan om taxehöjning och tillfällig begränsning av kontraktstiden som utredningen.

Vattenfallsstyrelsen har anslutit sig till utredningens synpunkter, slutsatser och förslag. Styrelsen har efter Kungl. Maj:ts medgivande den 20 juni 1960 i enlighet med utredningens förordande lagt om redovisningsavskrivningarna för kraftverksrörelsen och kanalverken från och med år 1960 — för fastighetsförvaltningen tillämpas redan den av utredningen föreslagna metoden. Styrelsen har vidare beslutat omedelbar tillämpning av den av utredningen förordade temporära begränsningen av de tider, för vilka taxorna bindes vid kontraktering för högspänningsleveranser.

Över den av vattenfallsstyrelsen verkställda undersökningen rörande avskrivnings- och förräntningsnormer för statens kraftverksrörelse har, efter remiss, utlåtanden avgivits av telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens sakrevision, kommerskollegium (efter hörande av fyra handelskammare), statens pris- och kartellnämnd, statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström, fullmäktige i riksgäldskontoret, fullmäktige i riksbanken, Sveriges industriförbund, Sveriges lantbruksförbund, Kooperativa förbundet, Svenska elverksföreningen, Svenska vattenkraftföreningen samt Landsbygdens elnämnd.

Mot de av statsmakterna hittills tillämpade och av utredningen förordade principiella riktlinjerna för statens kraftverksrörelse har flertalet remissinstanser ej haft något att erinra. Bl. a. uttalar *kommerskollegium* sin anslutning till den allmänna målsättningen att intäkterna skall motsvara kostnaderna för kraftens produktion och distribution, varvid även inbegripes skälig förräntning av statskapitalet. Enligt kollegii mening bör därvid även hänsyn tagas till att vattenfallsstyrelsens taxor i stort är normgivande för de enskilda kraftverksföretagen.

Stockholms handelskammare anser det riktigt att vattenfallsstyrelsen bör utgå från samma förutsättningar i fråga om finansiering och skattebelastning, som gäller för enskilt drivna kraftföretag. Kraftföretagen måste få arbeta på lika villkor, och subventionering av vattenfallsstyrelsens verksamhet bör i det allmännas intresse undvikas. Handelskammaren anser, att den föreliggande utredningen i huvudsak anknyter till rådande uppfattning inom den enskilda kraftindustrin och näringslivet i övrigt i fråga om målsättning och beräkningsmetodik beträffande taxeavvägningen för industrileveranser.

Svenska elverksföreningen konstaterar med tillfredsställelse, att såväl den av utredningen skisserade tekniska målsättningen för den statliga kraftverksrörelsen som därav motiverade förslag stämmer väl överens med den målsättning och de metoder som tillämpas av de större enskilda och kommunala kraftproducerande företagen. En sådan samordning har varit en av grundförutsättningarna för det utvecklade tekniska samarbete, som försiggår inom kraftförsörjningen, och för den i stort sett tillfredsställande status, som hittills uppnåtts på detta område.

Då bästa möjliga överensstämmelse mellan pris och kostnad är en förutsättning för en ur såväl nationalekonomisk som privatekonomisk synpunkt rätt inriktning av investeringar och konsumtion, instämmer *Svenska vat-*

tenkraftföreningen i utredningens uttalanden rörande vattenfallsstyrelsens tolkning av målsättningen för den statliga vattenkraftsrörelsen. I fråga om redovisningen av det ekonomiska resultatet gäller emellertid för vattenfallsstyrelsen principer, vilka numera synes föråldrade. Det synes önskvärt, att dessa redovisningsprinciper moderniseras och utformas så, att det tydligt framgår vilken nettoavkastning som erhålles på disponerat kapital. En revision av nu gällande redovisningsprinciper i syfte att få en klarare bild av det ekonomiska resultatet förordas även av *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare. Sveriges industriförbund* menar att vattenfallsverkets redovisning bör ske på strikt affärsmässiga grunder och på sådant sätt att full jämförbarhet med de enskilda kraftverksföretagens resultatredovisning erhålles. En översyn av redovisningsprinciperna bör därför övervägas.

Principen att gällande taxor beräknas med utgångspunkt från anläggningskostnaderna för ny vattenkraft har i stort sett ej mött någon erinran från remissinstanserna. Med hänsyn bl. a. till att elkraften är ett betydelsefullt hjälpmedel för såväl näringslivet som samhället i övrigt anser *Landsbygdens elnämnd* det vara skäligt, att vid taxesättningen beaktas ej blott principen att taxorna bör anpassas efter marginalkostnaderna utan även de genomsnittliga kostnaderna för den totala produktionen.

Utredningens mening att önskemål om viss självfinansiering icke bör utgöra en primär grund för taxesättningen delas av bl. a. *kommerskollegium* och *Stockholms handelskammare.* Av rent statsfinansiella skäl och med beaktande endast av kapitalförsörjningen i landet kunde enligt *Kooperativa förbundets* mening förordas en taxepolitik, som innebure att de statliga kraftverkens partiella monopolställning utnyttjades så att vinster skapades för finansierande av nybyggnaderna. Kooperativa förbundet ansluter sig dock i denna avvägningsfråga till utredningens uppfattning.

Beträffande kalkylräntan har flertalet av de remissinstanser, som uttalat sig i frågan, funnit den föreslagna kalkylräntan på 6,6 % skälig. *Statskontoret* förordar att den räntefot, som tillämpas vid nyupplåning inom den privata sektorn, lägges till grund vid bestämmandet av kalkylräntan för vattenfallsverkets del. *Kommerskollegium* framhåller, att den presumerade andelen eget kapital måhända leder till en något för låg kalkylränta och *Stockholms handelskammare* betraktar vattenfallsstyrelsens valda kalkylränta på 6,6 % som ett minimivärde i dagens läge.

Mot förslaget om övergång från de i bokföringen hittills tillämpade progressiva avskrivningarna till metoden med konstant avskrivning har i stort ingen erinran framförts.

I fråga om avskrivningstiderna ifrågasätter *kommerskollegium* och *Stockholms handelskammare* om de inte är för långa för de nybyggda kraftverksanläggningarna. *Pris- och kartellnämnden* framhåller, att även om anläggningarnas tekniska funktionsduglighet kan bibehållas oförändrad under så långa tidslängder, som angivits av utredningen, så behöver det därför inte vara uteslutet, att det med tiden inträder en successiv begränsning av deras

förmåga att i konkurrens med moderna och tekniskt mera fulländade anläggningar tjäna in ett överskott utöver de löpande kostnaderna, vilket är disponibelt för förräntning och amortering. Detta kan motivera en snabbare avskrivning än vad som kan tänkas framgå av en mekanisk överslagskalkyl baserad på faktiska konstaterade livslängder. Nämnden kan för sin del inte anse det uteslutet, att ett behov av snabbare avskrivningar motiverade av den tekniska utvecklingen mera tydligt skulle ha gjort sig gällande på kraftverkens område under de senaste årtiondena, därest inte den fortskridande penningvärdeförsämringen och nödvändigheten av att efterhand utnyttja mera svårexploaterade vattenkrafttillgångar medfört en förbättring av de äldre anläggningarnas relativa kostnadsläge. *Sveriges industriförbund* framhåller, att en kortare avskrivningstid för byggnaderna än 50 år vore motiverad och *Stockholms handelskammare* ifrågasätter, om det är riktigt att någon som helst avskrivning på mark, naturkraft, skadeersättningar och skadeförebyggande åtgärder ej företas då många mindre kraftverk från seklets början redan helt nedlagts och en fortsatt dylik nedläggning för framtiden kan bli aktuell med anledning av atomkraftens utveckling. Om dylik avskrivning skulle visa sig erforderlig, måste den ske successivt och bör icke göras på en gång i samband med en eventuell avveckling. *Svenska elverksföreningen* delar här utredningens uppfattning att det för en förtidsavskrivning är nödvändigt att garanti erhålles för att det allmänna ur skattemässig synpunkt godkänner ett dylikt tillvägagångssätt.

Järnvägsstyrelsen, statskontoret och *statens sakrevision* är av den uppfattningen, att avskrivningarna inom vattenfallsverket liksom inom andra affärsdrivande verk i princip bör grundas på återanskaffningsvärdena. Statskontoret finner det emellertid tveksamt, huruvida vattenfallsstyrelsen i sak kan anses tillämpa återanskaffningsvärdet som avskrivningsnorm.

Den inom kraftförsörjningen sedvanliga l å n g t i d s k o n t r a k t e r i n g e n för högspänningsleveranser är enligt *statskontorets* mening numera icke till någon fördel för kraftleverantörerna. Statskontoret finner skäl tala för att även vattenfallsstyrelsen inför en kortare kontraktstid än fem år. — Övriga remissinstanser, som yttrat sig i frågan, har inte haft någon invändning att göra mot en normal kontraktstid om fem år. *Svenska elverksföreningen* menar dock, att en viss differentiering av kontraktstiderna för olika slag av abonnenter kan innebära vissa fördelar.

Med hänsyn till elkonsumenternas behov av att kunna överblicka kraftkostnaderna för någon tid framåt avstyrker *Landsbygdens elnämnd* förslaget om rätt för vattenfallsstyrelsen att uppsäga avtalen fr. o. m. den 1 januari 1962. — Ifrågavarande förslag biträdes dock i stort sett av övriga remissorgan, som yttrat sig i frågan.

Beträffande spörsmålet om k a p i t a l t i l l s k o t t från kraftköparna har inga erinringar framförts mot vad utredningen anfört i detta avseende. *Sveriges industriförbund* understryker i sammanhanget nödvändigheten av att såväl de offentliga som de enskilda kraftföretagen tillföres erforderliga

kapitalresurser. Enligt *Svenska vattenkraftföreningens* mening medför nuvarande restriktioner för fast upplåning, att de enskilda kraftföretagen måste basera sin finansiering i onormalt hög grad på korta lån.

I fråga om pensionskostnadernas redovisning anser ett flertal remissinstanser, att de fulla pensionskostnaderna bör komma till uttryck i verkets redovisning och belasta dess rörelse.

Det ekonomiska utfallet av den totala kraftverksrörelsen ter sig enligt föreliggande prognos knappast tillfredsställande menar *statskontoret*. Sett mot bakgrunden av det uppställda förräntningskravet om 6,6 %, vilket dock får anses som alltför lågt, vore en taxehöjning redan nu starkt påkallad. Såsom utredningen anfört bör generella ändringar av grundtaxorna icke vidtagas med allt för täta mellanrum. Med hänsyn härtill och i betraktande av rådande ovisshet beträffande kostnadsutvecklingen under den närmaste framtiden bör dock nuvarande taxeläge tills vidare bibehållas.

Riksräkenskapsverket har utgått från att en avkastning icke understigande 6 % å det investerade kapitalet bör krävas i dagens läge. De i vattenfallsstyrelsens utredning angivna grunderna för kalkyleringen av taxorna för den statliga kraftverksrörelsen synes innebära ett säkerställande av detta krav. De i vattenfallsstyrelsens undersökning anförda skälen för ett bibehållande tills vidare av nuvarande taxeläge synes godtagbara. Även *statens sakrevision* finner utredningens skäl för sitt ställningstagande i förevarande fråga vara bärande.

Kommerskollegium finner i och för sig skäl kunna anföras för en höjning av taxorna. Då emellertid utredningen giver vid handen att en förbättring är att vänta under de kommande åren av det totala ekonomiska resultatet och med beaktande även av andra av utredningen anförda motiv, anser sig kollegium dock böra biträda utredningens förslag, att nuvarande taxeläge tills vidare bibehålles.

En förutsättning för att den statliga kraftverksrörelsen skall kunna bedrivas på föreslaget sätt, anser *handelskammaren i Gefle* vara, att de statliga taxorna icke fastlåses även om det självfallet, vilket även utredningsmännen framhåller, är av vikt att generella ändringar av grundtaxorna ej företas med allt för täta mellanrum. Läget för landets kraftförsörjning är emellertid så labilt att ytterligare kostnadsstegringar snabbt kan komma att aktualisera taxehöjningar av olika slag.

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare ifrågasätter, om de nuvarande taxorna leder fram till det uppställda målet: en tillfredsställande förräntning på det investerade kapitalet. Med nuvarande taxor beräknar utredningen nämligen, att det sannolika ekonomiska resultatet för ettvart av åren 1960, 1961 och 1962 kommer att motsvara drygt 5 % av det investerade kapitalet. Härvid är att märka, att det under gångna år investerade kapitalet därvid ej uppräknats med hänsyn till försämringen av penningvärdet samt att varken beräknad statlig skatt eller pensionskostnader — utöver direkt utbetalade pensioner — inräknats bland kostnaderna före överskottets fram-

räknande. Ur landets synpunkt sett är det dock av vikt, att taxorna verkligen täcker produktions- och distributionskostnaderna, däri inbegripet skälig förräntning av det investerade kapitalet. Motsatsen kan nämligen leda till ekonomiskt felaktig investering och andra i längden betänkliga snedvridningar på såväl produktions- som konsumtionssidan. Innan höjning sker av taxorna, bör emellertid närmare undersökas, om det ekonomiska resultatet av rörelsen kan förbättras genom nedbringande av bl. a. omkostnaderna, vilka förefaller höga.

De konkreta förslag i fråga om den framtida tariffpolitiken, som utredningen framlagt, synes enligt *Svenska elverksföreningen* vara riktiga med utgångspunkt från de angivna premisserna. En allmän höjning av kraftpriserna synes sålunda kunna anstå under de närmaste åren då, såsom utredningen anfört, den framräknade kostadsökningen för tillkommande marginalkraft i viss mån motverkas av andra kostnadssänkande faktorer. Konsekvenserna av omsättningsskatten kan kanske ej heller ännu överblickas.

Svenska vattenkraftföreningen instämmer i utredningens förslag, att utvecklingen under den närmaste tiden på det ekonomiska området avvaktas innan en taxehöjning verkställes.

5: 2 Optimal avvägning mellan vatten- och värmekraft i det statliga kraftsystemet

I anledning av departementschefens uttalande i 1960 års statsverksproposition rörande den ekonomiska avvägningen mellan vatten- och värmekraft i elkraftproduktionsapparaten tillsattes inom vattenfallsstyrelsen en särskild kommitté för ändamålet (vattenfallsstyrelsens optimalutredning).

Styrelsen har med skrivelse den 8 juli 1960 överlämnat utredningens huvudpromemoria. Styrelsen ansluter sig till de i utredningen redovisade konklusionerna. (I ett särskilt yttrande har ekonomidirektören framfört synpunkter på frågan om kalkylräntan.)

I det följande lämnas en sammanfattande redogörelse för utredningens överväganden.

Utredningen har sökt att finna den med hänsyn till den sannolika produktionskostnaden för alternativa kraftkällor ur nationalekonomisk synpunkt riktiga avvägningen inom kraftproduktionsapparaten. Det centrala problemet vid denna avvägning är vattenkraftens optimala utbyggnadsgrad.

Utredningen avser i första hand utbyggnaderna av den statliga kraftproduktionsapparaten under senare hälften av 1960-talet. Vid denna tidpunkt kan enligt utredningens mening atomkraftverken ännu ej konkurrera med alternativa konventionella kraftkällor på grund av de billiga vattenkraftprojekt, som vattenfallsstyrelsen disponerar över, och på grund av de i jämförelse med kondenskraften höga anläggningskostnaderna för atomkraftverken. Utredningen har därför kunnat koncentrera sig på avvägningen mellan vattenkraft och konventionell värmekraft.

De svenska priserna för de bränslen, som utnyttjas i moderna stora ångkraftverk, ligger för närvarande vid 6,5 à 7 kr per Mkcal[1] (motsvarande ca

[1] Miljon kilogramkalorier.

60 kr per m³ olja). Dessa låga priser är en följd av rådande överskott på den internationella bränslemarknaden och förväntas ej bli bestående för en längre tidsperiod. Trots att världens oljetillgångar är mycket stora i förhållande till nuvarande årsförbrukning, väntas den snabbt stigande oljeförbrukningen under senare delen av 1970-talet leda till en stramare marknadspolitik för eldningsoljorna. Mot bakgrunden härav har utredningen ansett det motiverat att för nya ångkraftverk, vars ekonomiska livslängd sträcker sig över 1970- och 1980-talen, räkna med ett genomsnittligt bränslepris på 9 kr per Mkcal.

Under senare hälften av 1950-talet har skett en avsevärd åtstramning på den svenska kapitalmarknaden med bl. a. stigande kapitalränta som följd. Eftersom kapitalmarknaden i relativt stor omfattning är reglerad, är det svårt att fixera en allmängiltig kalkylränta. Utredningen anser emellertid, att en övre gräns för kalkylräntan för de statliga kraftverksinvesteringarna bör ansluta till den finansieringskostnad, som gäller för icke statliga kraftföretag. Mot bakgrunden härav förordas för vattenfalls del en kalkylränta på 7 % vid investeringar i kraftproduktionsanläggningar. Detta innebär en förhöjning av priset på kapital vid jämförelser av olika utbyggnadsprojekt om inte mindre än 75 % sedan första hälften av 1950-talet.

Den tekniska utvecklingen inom ångkraftområdet har gått snabbt även under efterkrigstiden. Det är numera möjligt att bygga mycket stora ångkraftaggregat med låga specifika anläggningskostnader. Denna tekniska utveckling har i förening med de sjunkande bränslepriserna starkt förbättrat den konventionella värmekraftens konkurrenskraft.

Den intensiva vattenkraftutbyggnaden i Sverige under de senaste decennierna har successivt lett till att många av de billigaste vattenkraftobjekten tagits i anspråk. Den tekniska utvecklingen inom vattenbyggnadsområdet möjliggör emellertid radikalare utbyggnadsmetoder och medför väsentligt sänkta byggnadskostnader. Som en följd härav disponerar vattenfallsverket ännu över stora vattenkraftprojekt, vars anläggningskostnader inklusive överföringskostnaden till centralblocket endast uppgår till storleksordningen två gånger motsvarande kostnad för moderna ångkraftverk. Ännu under 1970-talet torde stegringen i de genomsnittliga anläggningskostnaderna för de statliga kraftverksutbyggnaderna hålla sig inom relativt snäva gränser.

Elkraftbehoven väntas fortsätta att växa under de närmaste decennierna. Vissa tecken tyder dock på en viss avsaktning av den hittillsvarande exponentiella ökningstakten under 1970-talet. I fråga om elkraftbehovens utveckling inom vattenfallsverkets distributionsområden har det ansetts rimligt att för förbrukningsökningen under perioden 1965—1980 räkna med en maximiprognos på 6,5 % per år och en minimiprognos på 5 % per år. Såväl minimi- som maximiprognosen innebär en avmattning av hittillsvarande förbrukningsstegring på ca 7,5 % per år inom verkets områden.

Den optimala utbyggnadsgraden för vattenkraft har vid tidigare gällande ekonomiska förutsättningar beräknats ligga över 110 % för vattenfalls produktionssystem. Under förutsättning av ett genomsnittligt bränslepris på 9 kr per Mkcal och 7 % kalkylränta beräknas nämnda utbyggnadsgrad till ca 110 % under mitten av 1960-talet. I samband med att dyrare vattenkraftprojekt blir aktuella för utbyggnad under slutet av 1960-talet och under 1970-talet beräknas den optimala utbyggnadsgraden år 1970 ha sjunkit till ca 102 % och ca 105 % vid den högre resp. lägre belastningsökningen. Motsvarande utbyggnadsgrader år 1975 har av utredningen beräknats till ca 95 % och ca 100 % vid respektive belastningsalternativ.

Avsaktningen i den exponentiella ökningstakten i förening med den inträdande minskningen av den optimala utbyggnadsgraden kommer enligt utredningen sannolikt att medföra, att vattenkraftutbyggnaderna visserligen kommer att ligga kvar vid nuvarande höga nivå, men att utbyggnadstakten ej torde stegras nämnvärt. I stället torde värmekraftutbyggnaderna komma att växa i omfattning. Kraftindustrin torde vid dessa förutsättningar ej öka sin andel av landets totala kapitalinvesteringar.

Utredningen anför vidare, att atomkraft kompletterad med billigare toppeffekt kan under 1970-talets senare del komma att bli ekonomiskt motiverad i produktionssystemet. Blir atomkraftens kostnadskarakteristika då sådana, att atomkraften i första hand slår ut den konventionella värmekraften, blir resultatet en ökad investeringsandel. En minskning torde däremot uppstå, därest vattenkraft i första hand blir utslagen.

Utredningen har även uppskattat arbetskraftbehovet vid styrelsens vattenkraftutbyggnader under perioden 1965—1975. Vid den lägre belastningsprognosen skulle för de under denna period aktuella vattenkraftprojekten krävas en arbetsstyrka, som kommer att variera mellan 5 000 och 6 000 man, vilket är ungefär nuvarande sysselsättning. Under senare hälften av 1970-talet torde vid denna belastningsökning arbetsstyrkan i Norrland minska endast relativt långsamt. Vid den högre belastningsprognosen skulle en utökning av den nu sysselsatta arbetsstyrkan i Norrland till omkring 7 000 man bli nödvändig under denna period. Därefter skulle följa en relativt snabb nedgång i utbyggnadsverksamheten under senare hälften av 1970-talet.

Över utredningen har, efter remiss, utlåtanden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, kommerskollegium (efter hörande av Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare, Handelskammaren i Gefle, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare), riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, delegationen för atomenergifrågor, Svenska vattenkraftföreningen, Svenska elverksföreningen, Sveriges industriförbund, Kooperativa förbundet, Svenska teknologföreningen, Landsbygdens elnämnd, Landsorganisationen i Sverige — LO — (efter hörande av Svenska elektrikerförbundet, Vattenfallsverkets personalförbund och Svenska byggnadsarbetareförbundet) samt Svenska naturskyddsföreningen.

De av utredningen gjorda antagandena rörande det framtida bränslepriset har godtagits av flertalet remissinstanser. Bl. a. har *Sveriges industriförbund* ansett, att det ej finns anledning att f. n. kalkylera med ett högre bränslepris än det utredningen antagit. Å andra sidan har förbundet ej funnit tillräckligt belägg för att priset skulle kunna sättas lägre än vad utredningen gjort. *Kommerskollegium, Skånes handelskammare* och *Svenska naturskyddsföreningen* menar dock, att bränslepriserna kan komma att ligga lägre än vad utredningen förutsatt.

Förslaget om en kalkylränta på 7 % har i stort sett ej mött några invänd-

ningar. Den kalkylränta, som skall användas vid beräkningarna, bör enligt *Sveriges industriförbunds* mening vara sådan, att den ej innebär en premiering av den statliga verksamheten; konkurrens på i möjlig mån lika villkor bör etableras mellan statliga och andra kraftproducenter. Utredningens förslag om en kalkylränta av 7 % förefaller enligt förbundets mening acceptabelt, om man tar hänsyn till konsekvenserna av det s. k. Annellska skatteförslaget, särskilt om de ändringar som detta förslag innebär skulle bli bestående under längre tid. *LO* anser emellertid den av utredningen förordade kalkylräntan hög och ställer sig i övrigt kritisk till utredningens sätt att angripa spörsmålet om en lämplig kalkylränta.

Vad angår utredningens bedömning av den framtida energi- och bränsleförbrukningen föreligger inga väsentliga erinringar. *Delegationen för atomenergifrågor* hade dock helst sett att man vid planeringen även utrett konsekvenserna av en fortsättning av nuvarande ökningstakt för elbehoven. *Sveriges industriförbund* har framhållit, att i den mån de ökade räntabilitetskraven slår igenom i taxesättningen detta kan komma att påverka prognosen.

Utredningens slutsats innebärande att den optimala utbyggnadsgraden för vattenkraften under större delen av 1960-talet skulle komma att ligga vid ca 110 % och att den under slutet av 1960-talet och under 1970-talet skulle sjunka ned mot 100 % eller därunder har i huvudsak accepterats av samtliga remissinstanser utom *Svenska naturskyddsföreningen.* Enligt Svenska naturskyddsföreningens åsikt bör man nämligen utgå från ett oljepris av 7 kr per Mkcal och en något högre anslagskostnad för vattenkraftstationerna än den av utredningen förutsatta. Med sådana förutsättningar skulle den optimala utbyggnadsgraden vid 1960-talets slut bli ca 10 % lägre än de av utredningen valda optimalvärdena.

Ett flertal remissorgan har pekat på att framräknade optimeringskurvor över de totala kostnaderna för elproduktionen som funktion av utbyggnadsgraden är mycket flacka vid de värden på utbyggnadsgraden, som närmast kan komma i fråga, och att avvägningen mellan vattenkraft och ångkraft till viss grad blir beroende av mera allmänna överväganden.

Sålunda har *kommerskollegium* anfört, att det icke kan bortses ifrån att utbyggnad av värmekraftverk med den billigare specifika kostnaden på grund av nu rådande förhållanden på kreditmarknaden är fördelaktig. Å andra sidan måste beaktas, att en förskjutning mot en större andel värmekraft skulle medföra nackdelar ur beredskapssynpunkt genom att öka vårt beroende av bränsleimporten.

Beredskapssynpunkterna har även framhållits av ett flertal andra remissinstanser, bl. a. *riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap,* som funnit det önskvärt, att utbyggnaden av den statliga kraftproduktionen — med hänsyn till bl. a. beredskapssynpunkterna — även i fortsättningen inriktas på att tillgodogöra de ännu återstående stora vattenkrafttillgångarna. Vattenkraftandelen bör enligt nämndens uppfattning vara minst av den omfattning som vattenfallsstyrelsen ansett företagsekonomiskt riktig.

Enligt *delegationens för atomenergifrågor* mening leder flackheten hos optimeringskurvorna till den omedelbara slutsatsen, att man vid avvägningen beträffande kraftutbyggnaden bör beakta, att en sänkning av utbyggnadsgraden med exempelvis 10 % i förhållande till vad utredningen betraktat som optimal icke ger någon nämnvärd ökning av den totala produktionskostnaden, men att minskningen i investeringskostnad för det totala kraftsystemet under 10-årsperioden 1965—75 skulle bli av storleken 1,5—2 miljarder kr. Mot värdet av dessa minskade krav på kapitalmarknaden skall självfallet vid den slutliga avvägningen vägas de synpunkter, som rör importberoende, prisstabilitet och allmänna beredskapsönskemål och som talar till förmån för vattenkraften gentemot värmekraft baserad på importerat bränsle. Delegationen pekar vidare på önskvärdheten att byggnadsorganisationen och arbetarantalet hålles på en jämn nivå och icke tillåtes expandera starkt under några få år för att sedan lika hastigt minska, då den utbyggnadsvärda vattenkraften utbyggts.

Även *arbetsmarknadsstyrelsen, LO, Svenska elektrikerförbundet, Vattenfallsverkens personalförbund* och *Svenska byggnadsarbetareförbundet* har understrukit betydelsen av en jämn sysselsättning för anläggningsarbetarna.

Sveriges industriförbund anser, att vid planeringen av den framtida kraftutbyggnaden beredskaps- och valutasynpunkter bör tillmätas betydande vikt.

Svenska naturskyddsföreningen menar, att man vid avvägningen mellan vatten- och värmekraft bör fästa stor vikt vid önskvärdheten att kunna spara vissa viktiga naturskyddsobjekt i våra älvar.

Kommerskollegium och *delegationen för atomenergifrågor* har slutligen anfört, att en kontinuerlig omprövning av optimeringskalkylerna är önskvärd med hänsyn till frågans stora samhällsekonomiska betydelse.

5: 3 Kraftförsörjningen

Under budgetåret 1959/60 uppgick nederbörden i landet till 92 % av normalvärdet. Norrland fick 106 %, Svealand 95 % och Götaland 75 % av normal nederbörd. Till följd av den i hela landet varma och torra sommaren och hösten blev avdunstningen stor och grundvattennivån sänkt. Detta medförde låg tillrinning i de kraftproducerande älvarna, varför magasinen snabbt tömdes, och trots ett gynnsamt utgångsläge våren 1959 uppgick innehållet i landets magasin den 1 december till endast 58 %, vilket är 10 procentenheter lägre än tidigare lägsta värde för nämnda tidpunkt under 1950-talet. En väsentlig orsak till att elransonering icke erfordrades trots den extremt låga vattenkrafttillgången var, att elkonsumtionen i landet icke ökade fullt ut enligt långtidsprognosens förutsättningar.

Jämväl för de statliga vattenkraftstationerna var tillrinningen ovanligt låg under budgetåret 1959/60, nämligen endast 77 % av normalvärdet. Den procentuella avvikelsen från normalt värde blev därmed ungefär densamma

som för det såsom exceptionellt torrår betraktade budgetåret 1947/48. Produktionen i stationerna blev nära 85 % av medelårsvärdet och överensstämde sålunda praktiskt taget med vad som karakteriserar det till grund för produktionssystemets dimensionering liggande torråret.

Av styrelsen lämnade uppgifter angående det statliga kraftsystemets produktion och belastning under de senaste budgetåren utvisar, att primabelastningen ökade under budgetåret 1959/60 med 1 173 MkWh till 14 460 MkWh. Produktionen av egen värmekraft ökade från 29 MkWh 1958/59 till 1 022 MkWh 1959/60 medan tillfälligt inköpt kraft ökade från 673 MkWh 1958/59 till 1 668 MkWh 1959/60.

Ökningen av primabelastningen under budgetåret 1959/60 var den största årsökningen hittills för det statliga kraftsystemet. Det stora tillskottet, betydligt överskridande långtidstrenden enligt prognosen samtidigt som denna underskreds för hela landet, beror mest på att vid rådande torrårsförhållanden abonnenter med egen vattenkraft uttog extra mycket inom sina abonnemang, vartill kom stödleveranser vid sidan av gällande abonnemang. Även förbättrade konjunkturer har bidragit till belastningsökningen. Egen värmekraftproduktion och inköpt kraft uppvisar högre belopp än som förekommit under 1950-talet. Av den inköpta kraften utgjorde 402 MkWh import från Danmark och återstoden inköp från egna abonnenter och samkörande företag.

Under kalenderåret 1959 uppgick ökningen av vattenfallsstyrelsens totala primaförsäljning till 5,6 %. Detta är något lägre än vad som förutsattes i förra årets prognos över belastningsutvecklingen, vilken visade en ökning om 6,2 % i medeltal per år fram till 1965. Försäljningen till de direkta industriabonnenterna ökade något mer än enligt prognosen eller med 6,5 %. Framför allt var ökningen avsevärd inom grupperna metall- och verkstadsindustri samt inom cellulosaindustrin. För gruppen samfärdsel minskade elförbrukningen något under år 1959 jämfört med närmast föregående år. Leveranserna till kraftföretag och detaljförbrukare blev lägre än vad som var förutsatt i prognosen. Den retardering av detaljförbrukningens ökningstakt, som ägt rum under de senaste åren och vilken föreligger även för hela landets detaljdistribution, har sålunda fortsatt under år 1959.

Under år 1959 ökade elförbrukningen i hela landet med 1 280 MkWh eller 4,5 %, vilket är väsentligt lägre än enligt den av centrala driftledningen (CDL) år 1959 upprättade prognosen fram t. o. m. 1965. Enligt denna förutsattes ökningen till 2 200 MkWh eller 6,4 % per år. En betydande återhämtning har dock senare inträtt, då preliminära uppgifter för budgetåret 1959/60 visar en ökning om ca 2 100 MkWh eller något över 7 % jämfört med närmast föregående budgetår.

En ny genomgång av förutsättningarna för prognosen avseende industrins elförbrukning utfördes under våren 1960 inom CDL. Resultatet blev, att elförbrukningen inom nämnda grupp kan väntas öka snabbare än vad som förutsattes i 1959 års prognos. En höjning för industrin från 4,8 % till

5,6 % per år har sålunda befunnits motiverad, huvudsakligen beroende på större beräknad elanvändning inom cellulosaindustrin.

De senaste årens måttliga tillväxt av konsumtionen inom gruppen detaljförbrukning har ansetts motivera en sänkning av prognosvärdena för detaljförbrukningen. Någon ny specialundersökning för denna grupp har icke utförts i år, men avsikten är att till nästa år ingående studera dess belastningsutveckling. I avvaktan härpå har det bedömts rimligt att räkna med så mycket lägre värden för detaljförbrukningen, att prognosen för hela belastningen fram till år 1965 innebär oförändrat 2 200 MkWh årlig ökning.

Även prognosen för belastningsutvecklingen inom vattenfallsstyrelsens distributionsområden har varit föremål för översyn.

Härvid har framkommit, att ett flertal stora industriprojekt nu blivit aktuella för prognostiden, vilka icke tidigare medtagits i beräkningarna. En uppgång av leveranserna till gruvindustrin, så att år 1965 ytterligare 80 MkWh förbrukas, är sålunda trolig, huvudsakligen beroende på ökad verksamhet vid de lappländska järnmalmsfälten. En väsentlig höjning av prognosen för metall- och verkstadsindustrins elkonsumtion, så att 1965 års värde totalt ökas med ca 450 MkWh, har ävenså befunnits motiverad med hänsyn bl. a. till förutsedda utökningar av järnindustrins elugnsutrustning. Även beträffande vattenfallsstyrelsens direkta abonnenter inom gruppen massa- och pappersindustri har förra årets ökningsprognos visat sig vara för försiktig. En ytterligare försäljning om 75 MkWh under år 1965 synes realistisk redan vad beträffar befintliga abonnenter. Dessutom föreligger planer på helt nya fabriker, vilka sannolikt kommer att medföra ytterligare leveranser från vattenfallsstyrelsen. Dessa har dock tills vidare icke medräknats. För gruppen kemisk industri bör däremot den förutsedda elförbrukningen sänkas något till följd av att leveranserna till Svenska Skifferoljeaktiebolaget beräknas minska.

Slutresultatet för industriprognosen blir sålunda, att en höjning av 1965 års belastningsvärde med ca 550 MkWh är motiverad, vilket motsvarar en årlig ökning av 6,5 % i stället för 5,2 %.

För vattenfallsstyrelsens övriga leveranser baserades 1959 års prognos på den förutsatta utvecklingen i hela landet inom respektive grupp. En omräkning på basis av de nu justerade prognosvärdena för hela landet innebär en sänkning av 1965 års prognosvärde för nämnda leveranser med ca 350 MkWh. Mot bakgrunden av dessa förutsättningar skulle totalprognosen för vattenfallsstyrelsens leveranser höjas något. Då emellertid utvecklingen för detaljförbrukningen för närvarande är oviss, anser styrelsen, att förra årets totalprognos bör läggas till grund för utbyggnadsprogrammet även i år. Detta innebär — om industrileveranserna antages öka enligt resultatet av 1960 års prognosöversyn — att styrelsens direkta och indirekta leveranser till detaljförbrukare skulle stiga med endast ca 8 % per år. Trots att denna ökning förefaller låg, föreslår vattenfallsstyrelsen att det även i år räknas med en årlig ökning av elförbrukningen med 950 MkWh per år från år 1958 t. o. m. år 1965.

5: 4 Pågående och beslutade kraftstationsutbyggnader

Under budgetåret 1959/60 togs kraftstationerna Järkvissle i Indalsälven och Långbjörn i Ångermanälven i drift, och därjämte färdigställdes ett fjärde aggregat i Bergeforsen nederst i Indalsälven. Under samma budgetår blev det första ångturbinaggregatet i Stenungsund klart för kommersiell drift liksom gasturbinanläggningen i Västervik. Den senare drevs under vintern 1959/60 för prov men med reducerad effekt, då vissa kompletterande åtgärder visade sig erforderliga. Sedan dessa vidtagits, avslutades provdriften i juni månad.

Bortsett från smärre förskjutningar pågår arbetet med beslutade vattenkraftstationer och regleringar planenligt. Sålunda beräknas Stensele i Ume älv bli färdigställd under budgetåret 1960/61, och under budgetåret 1961/62 skall Stalon i Ångermanälven, Vargfors i Skellefte älv, Porsi i Lule älv och Tuggen i Ume älv bli driftklara. Sistnämnda station beräknas dock på grund av stor avgång av konstruktionspersonal bli försenad på så sätt att den får drivas med reducerad dämning under ca ett halvt år.

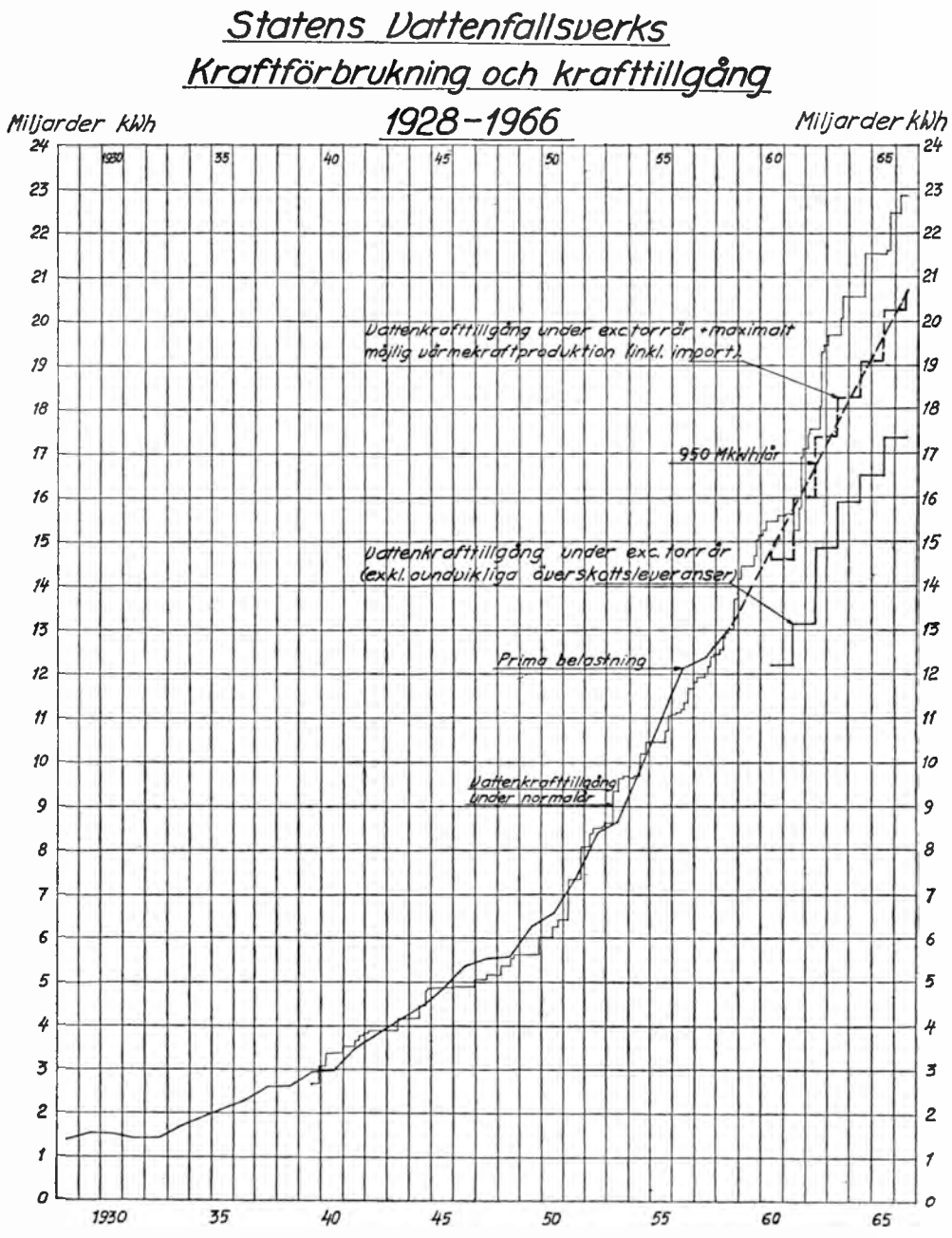
Vattenkrafttillskotten under budgetåret 1962/63 kommer att utgöras av kraftstationerna Laxede och Messaure i Lule älv samt Rusfors i Ume älv. Enligt planerna skall Messaure dock drivas med reducerad fallhöjd under ett första år.

Under budgetåret 1963/64 beräknas Gardikfors i Ume älvs övre del bli färdigställd och dessutom medför full dämning för Messaure ett produktionstillskott. Gallejaure i Skellefte älv beräknas kunna tagas i drift hösten 1964 och Letsi i Lilla Lule älv hösten 1965.

I Stenungsunds ångkraftstation beräknas det andra aggregatet bli driftklart under innevarande höst. Arbetet med utförande av Ågesta atomkraftvärmeverk (tidigare benämnt R3/ADAM) fortgår enligt föregående år redovisade planer, inriktade på idrifttagning under år 1963.

5: 5 Utbyggnadsprogrammet

Med vattenfallsstyrelsens hösten 1959 redovisade utbyggnadsprogram och den då reviderade belastningsprognosen beräknades torrårssäkerhet komma att föreligga under budgetåret 1962/63 och fram till budgetåret 1964/65. Eftersom samma totalprognos lägges till grund även i år och endast smärre förskjutningar inträtt för de i förra årets program upptagna arbetena, är angivna förhållande oförändrat. Men med hänsyn till förväntad ny belastning behövs för fortsatt torrårssäkerhet kompletterande tillskott i produktionsförmåga till budgetåret 1965/66. Sådant tillskott bör enligt styrelsens mening åstadkommas medelst värmekraftutbyggnad. De goda drifterfarenheterna från Stenungsunds första aggregat motiverar, att för värmekrafttillskottet väljes ångturbinmaskineri. Styrelsen föreslår därför installering av ett tredje aggregat i Stenungsunds ångkraftstation. Det är därvid ekonomiskt att utnyttja numera föreliggande möjlighet att i ett och samma utrymme få in större maskiner och höja aggregatstorleken till 250 000 kW.

Statens Vattenfallsverks
Kraftförbrukning och krafttillgång
1928–1966
Miljarder kWh
Miljarder kWh
Vattenkrafttillgång under exc. torrår + maximalt möjlig värmekraftproduktion (inkl. import)
950 Mkwh/år
Vattenkrafttillgång under exc. torrår (exkl. oundvikliga överskotts-leveranser)
Prima belastning
Vattenkrafttillgång under normalår

Åtgärden ligger helt i linje med den fördelning som förutsatts i styrelsens utredning om optimal avvägning mellan vatten- och värmekraft i det statliga kraftsystemet.

Någon ytterligare vattenkraftanläggning behövs icke till budgetåret 1965/66, men vissa ytterligare sjöregleringar, bl. a. av Satisjaure i Stora Lule älv, får förutsättas bli genomförda till dess i den mån så visar sig möjligt.

I följande sammanställning redovisas torrårsbalansen för budgetåren 1961/62—1965/66 beräknad under förutsättning av en torrårsproduktion i vattenkraftstationerna motsvarande 85 % av medelårets energiproduktion.

Torrårsbalans för statens vattenfallsverk

	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66
	miljoner kilowattimmar				
Belastning					
prima belastning enligt normalårsprognosen	16 300	17 250	18 200	19 150	20 150
tillkommande prima belastning vid exceptionella torrårsförhållanden	450	450	500	500	500
oundvikliga överskottsleveranser	750	1 000	1 100	1 100	1 100
Summa belastning	17 500	18 700	19 800	20 750	21 750
Krafttillgång					
från befintliga och beslutade vattenkraftanläggningar	14 400	16 300	17 400	18 100	18 950
från egna befintliga och beslutade värmekraftanläggningar	1 950	1 800	1 750	1 850	1 950
från egna nu föreslagna värmekraftanläggningar	—	—	—	—	350
möjliga kraftinköp från andra företag inkl. import	900	700	700	700	700
Summa tillgång	17 250	18 800	19 850	20 650	21 950
Brist (—) resp. överskott (+)	— 250	+ 100	+ 50	— 100	+ 200
Utbyggnadsgrad för vattenkraften, procent	103	111	112	111	110

För tillgodoseende av väntad belastningsökning efter budgetåret 1965/66 står vattenkraftstationerna Ajaure i övre Ume älv och Seitevare i Lilla Lule älv närmast i tur. Dessa utbyggnadsobjekt är billiga. Anläggningskostnaderna beräknas till 850 resp. 650 kr per kW, varför båda bör komma ifråga före ytterligare värmekrafttillskott. Ajaure bör färdigställas till hösten 1966 och Seitevare sannolikt ett år senare. Det genomsnittliga produktionstill-

skottet har beräknats till 355 MkWh per år för Ajaure inklusive Gäutajaures reglering och till 1 180 MkWh per år för Seitevare inklusive Tjaktjajaures reglering. Av det senare beloppet beräknas dock endast 970 MkWh per år föreligga under första driftåret på grund av begränsad reglering. För att Ajaure skall kunna färdigställas till hösten 1966, erfordras beslut vid 1961 års riksdag och begynnelseanslag för budgetåret 1961/62.

Ett försök att uppskatta tidpunkten för det nästa stora värmekraftillskottet ger vid handen, att detta sannolikt bör komma under senare delen av 1960-talet. Då har förutsatts att utbyggnadsprogrammet i övrigt kan fullföljas planenligt samt att efter 1965 belastningen ungefärligen stiger med 5 % per år. För att möjliggöra ett val mellan därvid föreliggande utförandealternativ har vattenfallsstyrelsen under innevarande budgetår påbörjat undersökningar för att få fram lämplig förläggningsort för nästa värmekraftverk.

Det kan visa sig lämpligt att omedelbart påbörja en i och för sig önskvärd förnyelse av viss äldre utrustning i Västerås ångkraftstation, nämligen i samband med fortsatt och utökad leverans av värme till Västerås stad. Som ersättning skall då insättas mottrycksmaskineri. Vattenfallsstyrelsen avser att i så fall och sedan erforderliga undersökningar och förhandlingar slutförts inge förslag och framställning om anslag senare.

5: 6 Vattenkraftutbyggnaderna och naturskyddet

I 1960 års statsverksproposition anmäldes, att styrelsen påbörjat en undersökning av möjligheten att från utbyggnader i Lilla Lule älv undantaga en del fall till en tidpunkt längre fram och att överläggningar upptagits i denna fråga med naturskyddsintressenterna liksom över huvud taget i frågor om avvägning mellan kraft- och naturskyddsintressen i de norrländska älvdalarna och sjösystemen.

Överläggningarna har ägt rum mellan å ena sidan representanter för vattenfallsstyrelsen och Svenska vattenkraftföreningen, å andra sidan representanter för olika naturskyddsorganisationer, samlade i Naturvårdsdelegationen. Överläggningarna har omfattat samtliga större Norrlandsälvar. En första genomgång är klar, men överläggningarna kommer att fortsätta i avsikt att i mera preciserad form undersöka, i vad mån det framtida utbyggnadsprogrammet kan anpassas till de mest angelägna naturskyddsönskemålen.

Vattenfallsstyrelsen har för sin del ansett angeläget att redan nu inför statsmakterna redovisa sin grundinställning i berörda frågor, bl. a. av det skälet, att en blivande avvägning kan komma att innebära uppoffringar av ekonomisk art från styrelsens sida.

Förhandlingarna har förts efter två huvudlinjer. Den ena har inneburit etablerandet av ett samarbete ifråga om utbyggnadsobjekt, som redan är beslutade eller beträffande vilka man från kraftintressenternas sida sagt sig icke ha möjlighet ingå på frågan om ett undantagande eller uppskju-

tande av planerna. Underkommittéer har härvid i vissa fall tillsatts för att närmare studera möjliga åtgärder för ett inpassande av utbyggnaderna i landskapsbilden på bästa sätt. Den andra huvudlinjen har avsett möjligheterna att undantaga objekt från utbyggande eller att uppskjuta vissa utbyggnader.

Överläggningarna har till stor del kommit att avse, vilka av de mest angelägna naturskyddsobjekten som med hänsyn till intressena å båda sidor skulle kunna avföras från det aktuella utbyggnadsprogrammet. Vattenfallsstyrelsen har icke ansett det möjligt att f. n. annat än undantagsvis vara med om att objekt definitivt undantas från framtida utbyggnad. De ekonomiska uppoffringar detta skulle medföra är naturligen svårbedömbara, då man icke säkert kan förutse alternativa energikällors konkurrenskraft om 10—20 år, och naturskyddsvärderingarna kan icke heller betraktas som slutgiltiga. Man kan likaså icke bortse från möjligheten av att det allmänna intrång, som följer med en utbyggnad, kan minskas på grund av ändrad teknik eller ändrade förutsättningar i övrigt.

På några punkter har styrelsen ansett sig definitivt böra utesluta projekt ur sina långtidsplaner. Detta gäller främst en utbyggnad av själva Tännforsen samt reglering av sjön Laidaure jämte utbyggnader i Rapadalen i Sarek. Ytterligare sådana objekt kan givetvis komma ifråga under de fortsatta diskussionerna med naturvårdsdelegationen. Skulle framställningar göras i anslutning till gällande naturskyddslag att fridlysa sådana objekt som naturminnen eller att infoga dem i nationalpark, har styrelsen ingen erinran att göra däremot.

I övrigt har styrelsen ansett det lämpligaste tillvägagångssättet vara att för vissa projekt söka fastställa en tidpunkt, före vilken styrelsen icke aktualiserar en utbyggnad inför domstol. Styrelsen är sålunda beredd att avstå från att på angivet sätt ta upp sådana objekt intill utgången av år 1965. Med ett sådant förfarande skulle beträffande en ansenlig del av de ur naturskyddssynpunkt känsligare objekten tillräcklig tid erhållas att överväga de otvivelaktigt mycket komplicerade och för landets kraftförsörjning lika väl som för dess naturskyddspolitik viktiga avgöranden, som en gång måste träffas. Rörande de till denna grupp hänförliga objekten anför styrelsen.

Styrelsen har förklarat sig beredd att till ett senare avgörande hänföra regleringen av sjön Saggat vid Kvikkjokk jämte de planerade företagen i Tarraälven och Kamajokks dalgångar ovanför Kvikkjokk. Detsamma gäller regleringen av sjön Siitojaure i östra delen av Sarekområdet med den planerade kraftstationen vid Tjäkovarats.

För ett par år sedan framfördes förslag om att den vidsträckta högslättsplatån Padjelanta med sjöarna Virihaure och Vastenjaure väster och nordväst om Sarek skulle införlivas med Sareks nationalpark. Detta område erbjuder ur kraftsynpunkt mycket förmånliga utbyggnadsmöjligheter. Med hänsyn till de stora intressen, som härvid berörs, har styrelsen funnit det befogat att hänföra även dessa objekt liksom sjön Petsaure ovanför Saltoluokta till det som skjutes på framtiden. Man har i stället räknat med en snar utbyggnad av Suorva—Stora Sjöfallet samt den norr om Suorva liggan-

de fall- och sjösträckan av övre Stora Lule älv, det vill säga stråket Satisjaure—Siitasjaure.

Tankegången bakom detta förslag är alltså, att man utbygger de delar av Lilla Lule älv, som i huvudsak hör till de ur naturskyddssynpunkt mindre känsliga, samt den norra delen av övre Stora Lule älv, medan man tills vidare lämnar intakt ett alpint vildmarksområde kring Sarek — till ytan ungefär dubbelt så stort som Gotland — i avvaktan på en senare avvägning mellan de motstående allmänna intressen av stor räckvidd, som där är berörda.

Av de sammanlagt åtta objekt i Lule älv, som från naturskyddssynpunkt ansetts höra till högsta angelägenhetsklassen, kommer härigenom samtliga utom ett att skjutas på framtiden. Undantaget är Tjaktjajaure—Blackälven, vars utbyggande utgör en av hörnstenarna i styrelsens närmast aktuella utbyggnadsprogram.

Även om vattenfallsstyrelsen sålunda koncentrerat sig på att så långt möjligt tillmötesgå naturskyddsintressena i fråga om Luleälvsområdet, kan även i övriga älvområden redan nu utpekas vissa objekt, vilka styrelsen icke kommer att aktualisera genom ansökan till vattendomstol före utgången av år 1965. Bland dem som förts till naturskyddets högsta angelägenhetsklass kan nämnas tundraområdet längst i norr, Paitasjärvi i Kalix älv, Storforsen i Pite älv, områdena uppströms Sädvajaure och Rebnesjaure i Skellefte älv samt Åreälven.

Av de objekt inom den statliga intressesfären, som ansetts särskilt ömtåliga och därför upptagits i högsta angelägenhetsklassen, kan på detta sätt 2/3 hänföras till ett senare avgörande, antingen det beror på att de i varje fall ej skulle av styrelsen aktualiserats tidigare eller att överläggningarna lett styrelsen fram till en sådan ståndpunkt. Av de objekt, som i naturskyddshänseende upptagits i den näst högsta angelägenhetsklassen, kan på motsvarande sätt ungefär hälften skjutas på framtiden.

Det har även ifrågasatts att helt undanta några älvar från utbyggnad, bl. a. dels Pite älv alternativt Kalix eller Torne älv, dels Vindelälven. Beträffande Pite älv är styrelsen beredd att uppskjuta frågan om en eventuell utbyggnad inom sin intressesfär till efter 1965. I den diskussion, som framdeles kan förväntas härom, torde frågan om lösningen av Kalix-Torneälvsdalarnas utbyggnad få stor betydelse. Utbyggnader i Vindelälven ter sig nödvändiga för att på ett gynnsamt sätt säkra kraftförsörjningen under senare delen av 1960-talet och början av 1970-talet.

Styrelsen avser att fortsätta överläggningarna med naturskyddsorganisationerna efter dessa huvudlinjer. De ekonomiska uppoffringar detta ur kraftförsörjningssynpunkt kan medföra är utomordentligt svåra att precisera, bl. a. därför, att de avhänger av den framtida belastningsökningen. De är dock icke — så länge avgörandet begränsas till ett uppskjutande i tiden — större än att styrelsen funnit dem befogade med hänsyn till de långsiktiga allmänna intressen, som i övrigt berörs.

Avslutningsvis redovisar styrelsen i stora drag det utbyggnadsprogram på vattenkraftsidan som för tiden fram till 1972 jämte erforderliga värmekraftutbyggnader skulle säkra kraftförsörjningen inom den statliga sektorn.

Torne—Kalix älvar. En första etapp vars omfattning och inriktning blir beroende av resultaten och bedömningen av den pågående separata utredningen om dessa älvar.

Lule älv. Återstående del av älvens nedre del, det vill säga fallsträckan mellan Laxede och havet, samt inom Stora Lule älvs källsjöområde den centrala delen från och med Suorvasjöarna och den norra delen från och med Siitasjaure. Vidare inom Lilla Lule älvs område den centrala delen med sjökedjan från Tjåmotis till Jokkmokk och fallsträckan därifrån till sammanflödet med Stora Lule älv. Vidare nedre delen av Blackälven med Seitevare kraftstation och Tjaktjajaures reglering samt Pärlälven.

Skellefte älv. Delar av fallsträckan mellan Storavan och Vargfors samt fallsträckan mellan Rebnesjaure och Hornavan.

Ume älv. Den översta delen av älven, i huvudsak enligt tidigare publicerad regionplan, samt delar av Vindelälvens flodområde.

Övriga älvområden. Kompletterande åtgärder och enstaka utbyggnader.

Även ifråga om detta program fram till år 1972 har styrelsen för avsikt att med naturskyddsintressenterna diskutera de olika objekten i syfte att ernå bästa möjliga lösningar.

Naturvårdsdelegationen har i en den 8 november 1960 dagtecknad promemoria i förevarande fråga anfört, att delegationen i princip kan ansluta sig till vad vattenfallsstyrelsen anfört om uppläggningen av det fortsatta samarbetet. Sålunda anser delegationen lämpligt att liksom hittills i detalj diskutera redan påbörjade eller beslutade anläggningar, varvid den hittills med framgång prövade metoden med speciella arbetsgrupper med fördel torde kunna utvidgas. Vidare anser även delegationen det praktiskt att beträffande vattendrag och sjöar, där arbeten ännu icke kommit i gång, göra en uppdelning mellan sådana vatten som för framtiden skall undantagas från exploatering och sådana som skall uppskjutas och icke aktualiseras för utbyggnad före viss angiven tidpunkt.

Delegationen framför dessutom vissa synpunkter rörande bl. a. uppskov med och undantagande av ytterligare ett stort antal objekt.

5: 7 Medelsförbrukningen under budgetåren 1959/60—1961/62

Den för de ramreglerade investeringarna under *budgetåret 1959/60* föreskrivna gränsen var 482 mkr. Medelsförbrukningen under budgetåret blev 468,9 mkr, innebärande ett underskridande av rambeloppet med 13,1 mkr. Bland omständigheter, som reducerat medelsförbrukningen, kan nämnas lägre medelsåtgång för Ågesta kraftvärmeverk, senare leveranser än som förutsatts ifråga om material för de stora stamlinjerna och fördröjning av vattendomstolsutslag, det senare med följd dels att de beslutade nya kraftstationerna Gallejaure och Letsi icke kunde som avsett var påbörjas under budgetåret 1959/60, dels att åtskillig väntad betalning av skadeersättningar icke blev fullgjord under nämnda budgetår.

Utanför ramen förbrukades 16,1 mkr för förvaltningsbyggnaden för vattenfallsstyrelsen.

Den för *budgetåret 1960/61* fastställda ramgränsen 462 mkr beräknas komma att underskridas med 12 mkr. Den beräknade medelsförbrukningen innefattar den merförbrukning för atomenergianläggningar, som en i det följande berörd redovisningsomläggning medfört, men icke något belopp för

den i avsnittet om utbyggnadsprogrammet omnämnda kompletteringen av Västerås ångkraftstation, vartill vattenfallsstyrelsen avser att återkomma.

Underskridandet av fastställd ram härrör så gott som helt från kraftstationsbyggnaderna och har flera samverkande orsaker. Bl. a. blir inbetalningar från främmande minoritetsdelägare större än som förutsågs för ett år sedan. Otillräcklig personaltillgång har nödvändigjort avsaktning för Tuggen-bygget. Fördröjda domstolsutslag inverkar liksom för budgetåret 1959/60, bl. a. på så sätt, att arbetet på de nya stationerna Gallejaure och Letsi inskränker sig till i huvudsak föga medelskrävande förberedelsearbeten. I någon mån inverkar därjämte de begränsningar av arbetskraftanvändningen under sommaren och hösten 1960, som arbetsmarknadsläget föranlett.

Med den beräknade medelsförbrukningen räcker tillgängliga anslag fram till den 30 juni 1961, så när som beträffande atomenergianläggningar, för vilka en brist om 9,1 mkr framkommer. Denna är emellertid beroende av den redan omnämnda redovisningsomläggningen. Beloppet är för stort för att kunna täckas av dispositionsanslaget. Vattenfallsstyrelsen hemställer därför, att för täckning av bristen på anslaget Atomenergianläggningar till detta får överföras 9,1 mkr från anslaget Kraftverksbyggnader m. m.

Utanför de ramreglerade investeringarna beräknas en medelsförbrukning av 21,8 mkr för förvaltningsbyggnaden i Råcksta. Tillgängligt anslag räcker härför.

För *budgetåret 1961/62* beräknas medelsförbrukningen till 465 mkr för de ramreglerade investeringarna och till 15 mkr för förvaltningsbyggnaden.

Styrelsen har lämnat följande sammanställningar av de för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisade anslagen samt de för nästa budgetår äskade.

	1959/60	1960/61	1961/62
	miljoner kronor		
Ramreglerade anslag			
Kraftverksbyggnader m. m.	314,0	279,0	247,5
Atomenergianläggningar	15,0	18,0	30,0
Regleringsföretag	28,1	22,5	40,0
Distributionsanläggningar	100,5	119,7	113,5
Diverse anslag	5,0	10,4	9,5
Summa	462,6	449,6	440,5
Övriga anslag			
Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen	5,0	17,0	14,0

Såsom framgår av avsnitt 1 har styrelsen därutöver ifrågasatt medel för vissa kanalprojekt.

5: 8 Anslagsföreskrifter m. m.

Vattenfallsstyrelsen hemställde hösten 1959, att anslagen till kraftverksbyggnader m. m. och till regleringsföretag skulle sammanslås till ett gemensamt anslag, vilket förslag departementschefen i 1960 års statsverkspropo-

sition ej fann skäl tillstyrka. Styrelsen förnyar emellertid sin hemställan med hänvisning till det tidigare åberopade skälet, att kraftstationer och sjöregleringar utföres med gemensam damm och att därvid kostnadsuppdelningen icke är entydig.

I fråga om anslaget Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet hemställer vattenfallsstyrelsen, att anslaget vid en tillfällig oväntad koncentration av anspråken skall kunna förstärkas med tillskott ur dispositionsanslaget.

5: 9 Kraftverksbyggnader m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	4 472 000	314 000 000	307 472 000
1960/61	11 000 000	279 000 000	
		(— 9 100 000)[1]	264 500 000*
1961/62 styrelsen	16 400 000	247 500 000	263 500 000*
dep.ch.	16 400 000	240 100 000	256 500 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Överföring till anslaget Atomenergianläggningar förutsättes med detta belopp.

Vattenfallsstyrelsen har redovisat följande investeringsprogram för kraftverksbyggnader m. m.

Anläggning	Byggnadskostnad beräknad 1960	Medelsförbrukning		
		Faktisk t. o. m. 30. 6. 1960	Beräknad 1960/61	Beräknad 1961/62
		tusental kronor		
I. *Företag påbörjade före den 1/7 1960*				
Stenungsunds ångkraftstation	330 000	185 000	14 300	30 000
Gasturbinanläggning vid Västervik	20 400	20 200	200	—
Storå kraftstation	3 500	1 300	2 000	200
Järkvissle kraftstation	66 500	67 600	— 1 400	—
Kapitaltillskott till Bergeforsens Kraft AB	44 801	38 801	6 000	—
Stalons kraftstation	105 000	57 900	23 000	13 000
Långbjörns kraftstation	78 000	68 700	3 000	4 000
Lasele kraftstation	77 300	76 500	—	—
Ytterligare aggregat i Forsmo kraftstation	39 800	39 300	500	—
Gardikfors kraftstation	58 500	12 800	15 400	14 700
Umluspens kraftstation	73 000	71 600	500	900
Stensele kraftstation	53 000	47 400	4 400	500
Grundfors kraftstation	88 000	87 200	100	—

Anläggning	Byggnadskostnad beräknad 1960	Medelsförbrukning		
		Faktisk t. o. m. 30. 6. 1960	Beräknad 1960/61	Beräknad 1961/62
		tusental kronor		
Rusfors kraftstation	55 000	15 800	15 000	15 000
Tuggens kraftstation	80 000	40 800	14 000	15 000
Stornorrfors kraftstation	171 500	160 400	7 000	3 500
Lån till AB Umeforsen	31 800	30 100	1 700	—
Vargfors kraftstation	99 000	56 400	29 000	12 500
En tredje avloppstunnel i Porjus kraftstation	4 500	1 500	2 300	700
Messaure kraftstation	275 000	126 900	52 000	52 000
Porsi kraftstation	132 000	93 100	26 000	12 500
Laxede kraftstation	100 000	29 200	29 500	25 000
Summa I			244 500	199 500
II. *Företag, som påbörjas 1960/61*				
Gallejaure kraftstation	130 000	—	10 000	20 000
Letsi kraftstation	200 000	—	10 000	28 000
Summa II			20 000	48 000
III. *Företag avsedda att påbörjas 1961/62*				
Ajaure kraftstation	60 000	—	—	11 000
Utbetalning till Bjurfors AB för ersättningskraft	—	—	—	7 000
Kapitalinbetalning för ersättningskraft från Stugun	—	—	—	— 2 000
Summa III			—	16 000
Totalsumma			264 500	263 500

Styrelsen meddelar följande rörande de i sammanställningen upptagna projekten.

Gasturbinanläggningen vid Västervik samt Järkvissle och Långbjörns kraftstationer togs i drift under förra budgetåret, ehuru efterarbeten, skadeersättningar och dylikt samt kapitalandelar för delägare föranleder — liksom även för ännu tidigare färdigställda anläggningar — medelstransaktioner under de nu aktuella budgetåren och delvis jämväl senare. Därjämte har en del ändringar av beräknade slutkostnader inträtt. För Järkvissle förutses sålunda en betydande minskning, 6,5 mkr, relativt förra årets siffra beroende på reellt lägre byggnadskostnad och större inbetalning från delägare, under det att för Långbjörn beräknas en ökning med 5 mkr.

Stenungsunds ångkraftstation

Redogörelser för utbyggnaden har lämnats i 1954 års statsverksproposition, i propositionen 1954: 185 och i 1956, 1957 och 1958 års statsverkspropositioner. Enligt dessa omfattar första utbyggnadsetappen två ångturbinaggregat för tillsammans 280 000 kW, hamn, oljeupplag, transporttunnlar och transportanordningar för bränsle och aska, tunnlar och kanaler för kylvatten, järnvägsspår och vägar samt anordningar för tillförsel och rening av sötvatten samt därjämte utsprängning av bergrum för ett tredje och ett fjärde aggregat. Med den omfattningen av etappen har anläggningskostnaden beräknats till 202 mkr.

De två första aggregaten har nu tagits i drift. Effekten uppgår till 150 000 kW för vartdera aggregatet. De avsedda sprängningsarbetena i maskinsalarna 3 och 4 är utförda till ca 95 %.

Styrelsen föreslår, att det tredje aggregatet skall installeras till år 1965. På grund av utvecklingen ifråga om ångturbiner kan aggregat med större effekt insättas i de utsprängda bergrummen. Vattenfallsstyrelsen föreslår 250 000 kW för det tredje aggregatet. Den storleken torde icke representera gränsen för vad som är möjligt men ger enligt utförda undersökningar ekonomiskt lämplig avvägning med hänsyn till förutsedd utveckling av behövliga värmekraftresurser, varjämte med den full säkerhet för utrymmenas tillräcklighet föreligger.

Inklusive ett tredje aggregat för 250 000 kW har anläggningskostnaden för Stenungsunds ångkraftstation beräknats till 330 mkr.

Storå kraftstation

Enligt redogörelse för ombyggnaden i 1959 års statsverksproposition får den nya anläggningen bruttofallhöjden 18,4 m, utbyggnadsvattenföringen 14 m³ per sekund, maximieffekten 2 100 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 10,5 MkWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 3,5 mkr vid 1959 års prisnivå.

Arbetena har framskridit så långt, att montagearbetena för turbinen kunnat påbörjas.

Kapitaltillskott till Bergeforsens Kraftaktiebolag

För Bergeforsens kraftstation, som nu är fullt färdig med fyra aggregat, beräknas kapitaltillskott i form av delägarlån bli erforderligt under innevarande budgetår för partiell täckning av återstående skadeersättningar i samband med att dom beträffande dessa erhålles.

Stalons kraftstation

För utbyggnaden har redogörelser lämnats i 1955 och 1957 års statsverkspropositioner. Fallhöjden blir 200 m, utbyggnadsvattenföringen 60 m³ per sekund, maximieffekten 100 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 515 MkWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 105 mkr vid 1956 års prisnivå. Ett reellt förbilligande synes emellertid uppkom-

ma, om inga oförutsedda svårigheter uppträder i fortsättningen, varför angivna anläggningskostnad kan anses gälla trots allmän kostnadsökning sedan år 1956.

Alla provisoriska anordningar har iordningställts. Av den 17 800 m långa tilloppstunneln har ca 10 300 m färdigsprängts. Av tilloppstuben har ca hälften färdigsprängts. I maskinstationen pågår betonggjutningar. Avloppstunneln har färdigsprängts. Avloppskanalen är klar med undantag för ett mindre bergparti i anslutning till fångdammen.

Gardikfors kraftstation

För denna anläggning har redogörelse lämnats i 1958 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden kommer att variera mellan 27 och 39 m. Utbyggnadsvattenföringen blir 150 m³ per sekund, maximieffekten 50 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 270 MkWh per år. Anläggningskostnaden har vid 1959 års prisnivå beräknats till 58,5 mkr.

Byggnadsarbetena har påbörjats under budgetåret 1959/60. Hittills har utförts provisoriska bostäder och övriga arbetsplatsprovisorier. Vidare har sprängningar påbörjats för intag och nedfart till maskinstationen. Även schaktningsarbetena för avloppskanalen har kommit i gång.

Stensele kraftstation

För denna anläggning jämte de nu färdigställda stationerna Umluspen och Grundfors har redogörelser lämnats i 1953 och 1954 års statsverkspropositioner. Tillsammans utnyttjar de en fallhöjd om 86 m och ger i maximieffekt 220 000 kW samt en genomsnittlig energiproduktion om 1 050 MkWh per år. Anläggningskostnaden för Stensele angavs 1959 till 53 mkr.

De egentliga byggnadsarbetena är i huvudsak avslutade, och montagearbetena pågår med sikte på att stationens enda aggregat skall tagas i kommersiell drift den 1 oktober 1960.

Rusfors kraftstation

För denna anläggning har redogörelse lämnats i 1959 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden blir 12 m, utbyggnadsvattenföringen 380 m³ per sekund, maximieffekten 40 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 200 MkWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 55 mkr vid 1957 års prisnivå.

Sprängningsarbetena för maskinstation och utskovsparti är avslutade. Injektering av berget under betongkonstruktionerna pågår. I utskovspartiet har en pelare och anslutningsmuren mot jorddammen utförts. I maskinstationen har sugrörets horisontella del gjutits och plåtmontaget utförts.

Tuggens kraftstation

Redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1957 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden blir 25,5 m och utbyggnadsvattenföringen 420 m³ per sekund. Maximieffekten blir därvid 93 000 kW och den genomsnittliga

produktionsförmågan 420 MkWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 80 mkr vid 1956 års prisnivå.

På vänster jorddamm och anslutningsmuren mot intaget återstår vissa kompletteringsarbeten. I maskinstationen med intag och kontrollbyggnad pågår betongarbeten. Turbinmontaget för aggregat 1 skall börja i höst liksom inredningsarbetena i kontrollavdelningen. I utskovspartiet har betongarbetena för pelare och trösklar färdigställts till största delen. I sänkningskanalen nedströms är ca hälften av schaktningen utförd.

Vargfors kraftstation

För utbyggnaden har närmare redogörelse lämnats i 1958 års statsverksproposition. Nettofallhöjden blir vid full dämning 49,0 m och utbyggnadsvattenföringen i första utbyggnadsetappen 140 m³ per sekund. Härvid blir maximieffekten 60 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 370 MkWh per år. Anläggningskostnaden har år 1959 angivits till 99 mkr.

Arbetena med stationen, vilka så gott som helt utlämnats på entreprenad, har i stort sett färdigställts i vad avser utsprängning av tillfartstunnel, maskinstation, transformatorsal, omlopps- och avloppstunnlar. Betonggjutningar för maskinstationen, transformatorsalen, intag, utskovsparti och valvdamm pågår, liksom fyllningsarbeten för jorddammarna och rensningar i älvfåran nedströms anläggningen.

Ajaure kraftstation

Umeälven bildar mellan sjöarna Gäutajaure och Gardsjön en ca 15 km lång fallsträcka med ca 60 m fallhöjd. Fallsträckan, som avtrappas genom två mellanliggande sjöar, Blattnikselet och Ajaure, kan med fördel utnyttjas i en anläggning, benämnd Ajaure kraftstation. Staten äger nyttjanderätten till hela fallhöjden.

Enligt föreliggande utbyggnadsförslag skall magasinet ovanför anläggningen utnyttjas för årsreglering till nytta för Ajaure kraftstation och nedanför liggande anläggningar. Magasinets storlek uppgår till 230 milj. m³. Bruttofallhöjden kommer till följd av stationens läge mellan två reglerade sjöar att starkt variera, normalt mellan 46 och 59 m. Utbyggnadsvattenföringen planeras till 140 m³ per sekund. Maximieffekten blir därvid 83 000 kW och genomsnittliga produktionsförmågan 335 MkWh per år vid det regleringsstadium, som beräknas råda, då stationen tages i drift.

En damm förlägges enligt förslaget ca 3,5 km nedströms Ajaures utlopp. Avsedd dämningsgräns därstädes, + 441 m, motsvarar ungefär normalt högvattenstånd i Gäutajaure. Sänkningsgränsen blir + 431 m i Ajaure och Blattnikselet och + 438 m eller ungefär normalt lågvattenstånd i Gäutajaure. I anslutning till dammens utskovsparti placeras på älvens högra sida intag och maskinstation. Maskinstationen förlägges helt i berg. Från densamma ledes vattnet åter till älven genom en ca 900 m lång avloppstunnel, mynnande i en kort avloppskanal i älvfåran. För att inverkan på vattenstånden i Gäutajaure skall begränsas till vad som nämnts ovan och för att

samtidigt magasinet där skall kunna utnyttjas effektivt, utföres en ca 200 m lång och med avstängningsanordning försedd kanal i sjöns utlopp.

Anläggningskostnaden för kraftstation och årsreglering har preliminärt beräknats till sammanlagt 72 mkr vid 1960 års prisnivå. Hur stor andel härav som skall anses utgöra regleringskostnad kan slutligt fastställas, först sedan överenskommelse träffats mellan vattenfallsstyrelsen och regleringsintressenterna. Preliminärt har dock regleringskostnaden beräknats till 12 mkr (varav ca 25 % skall betalas av de övriga intressenterna i regleringsföretaget). Nettokostnaden för kraftstationen blir då 60 mkr.

Gallejaure kraftstation

För utbyggnaden har närmare redogörelse lämnats i 1959 års statsverksproposition. Nettofallhöjden blir vid full dämning ca 78 m och utbyggnadsvattenföringen i första etappen 140 m³ per sekund. Maximieffekten blir härvid 95 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 630 MkWh per år. Anläggningskostnaden har preliminärt beräknats till 130 mkr vid 1958 års prisnivå.

Arbetena kommer att påbörjas under hösten 1960.

Messaure kraftstation

Redogörelser för utbyggnaden har lämnats i 1957 och 1958 års statsverkspropositioner. Bruttofallhöjden blir 86,5 m, utbyggnadsvattenföringen 320 m³ per sekund, maximieffekten 240 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 1 800 MkWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 275 mkr vid 1956 års prisnivå. Härtill kommer andel i gemensamma kostnader för fiske.

För jorddammen har schaktnings- och injekteringsarbetena samt fyllningsarbetena fortsatt. För såväl utskov som intag har betongarbetena påbörjats. I maskinsal och transformatorsal pågår sprängningsarbeten. Avloppstunneln har påbörjats, och rensningarna i älvfåran har fortsatts.

Porsi kraftstation

Redogörelser för utbyggnaden har lämnats i 1956 och 1957 års statsverkspropositioner. Fallhöjden blir 35 m, utbyggnadsvattenföringen 500 m³ per sekund, maximieffekten 160 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 960 MkWh per år. Anläggningskostnaden har beräknats till 132 mkr vid 1959 års prisnivå, vartill kommer kostnader för de åtgärder och ersättningar för fiske, som blir bestämda av vattendomstol.

Fångdammen för högra jorddammen har byggts och vattnet lagts om, så att det nu passerar genom utskovspartiet, där samtliga pelare, brobanor och anslutningsmurar gjutits. I maskinsalen har betongarbetena pågått och turbinmontaget påbörjats. För såväl vänster som höger jorddamm har fyllningsarbeten pågått. Avloppskanalen och älvrensningen nedströms har färdigställts.

Laxede kraftstation

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1958 års statsverksproposition. Fallhöjden blir 25 m, utbyggnadsvattenföringen 510 m³ per sekund, maximieffekten 110 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 750 MkWh per år. Anläggningskostnaden, som år 1957 beräknades till 110 mkr, synes enligt nu genomförda beräkningar bli begränsad till 100 mkr.

Schaktnings- och sprängningsarbetena för utskovspartiets samtliga pelare, intaget, maskinsalsöverbyggnaden och kontrollbyggnaden är klara. Utsprängningen av sugrören pågår. Grundläggningsarbetena för jorddammarna är i stort sett färdiga och fyllningsarbetena för jorddammarna har påbörjats. Betongarbetena för utskovspelarna, höger anslutningsdamm och intagen pågår. Av schaktnings- och sprängningsarbetena för avloppskanalen har ca hälften utförts.

Letsi kraftstation

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1959 års statsverksproposition. Det fortskridande detaljprojekteringsarbetet för stationen har emellertid resulterat i ett något modifierat utbyggnadsförslag. Det nya utbyggnadssättet, som icke medför ändrade förhållanden vare sig på dämningsområdet eller i Lilla Lule älv nedströms dammläget, innebär, att maskinstationen med tillhörande anordningar flyttats från ett läge i området mellan Lilla och Stora Lule älv till den till läge och utförande oförändrade huvuddammen. Maskinstationens vattenintag placeras i direkt anslutning till vänstra dammfästet. Från maskinstationen avledes vattnet i en ca 6,1 km lång avloppstunnel till Stora Lule älv. Ändringen i utbyggnadssättet resulterar i mindre markbehov för anläggningen samt bedömes medföra minskade skadeverkningar främst med hänsyn till renskötseln.

Stationen får samma huvuddata som tidigare. Bruttofallhöjden blir således 136 m, utbyggnadsvattenföringen 220 m³ per sekund, maximieffekten 250 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 1 700 MkWh per år efter genomförandet av planerade sjöregleringar i vattendraget ovanför stationen. Anläggningskostnaden har preliminärt beräknats till 200 mkr vid 1960 års prisnivå.

Byggnadsarbetena kommer att påbörjas, så snart tillstånd erhållits.

Porjus, avloppstunnel 3

Redogörelser för arbetet har lämnats i 1955 och 1959 års statsverkspropositioner. Kostnaden har beräknats till 4,5 mkr vid 1958 års prisnivå.

Byggnadsarbetena påbörjades i oktober 1959 och beräknas bli slutförda 1962. Arbetena bedrivs vintertid med från Messaurebygget friställd arbetskraft, varigenom en ur arbetsmarknadssynpunkt fördelaktig sysselsättningsutjämning erhålles. De har framskridit så långt, att de provisoriska anläggningarna och transporttunnlarna är färdigställda.

Utbetalning till Bjurfors aktiebolag för ersättningskraft

Kraftstationen Bjurfors övre kommer att utnyttja viss staten tillhörig fallhöjd. Till följd härav skall enligt ingånget avtal vattenfallsstyrelsen å ena sidan erhålla ersättningskraft, å andra sidan erlägga motsvarande andel i anläggningskostnaderna. Utbetalningen beräknas bli 7 mkr, och den förutses komma vid årsskiftet 1961/62.

Vattenfallsstyrelsen har tidigare betalat en analog kapitalinsats, nämligen 470 000 kr för 0,94 % andel i Pengfors kraftstation i Ume älv. Medlen togs då ur dispositionsanslaget enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 april 1959. Det framstår som lämpligast, att dylika medelsbehov i fortsättningen täckes medelst det gemensamma anslaget till kraftverksbyggnader m. m.

Kapitalinbetalning för ersättningskraft från Stugun

För Stuguns kraftstation i Indalsälven, vars anläggningskostnader bestritts medelst anslaget till kraftverksbyggnader m. m. och vilken är färdig, förutses för budgetåret 1961/62 kapitalinsats från ägaren till en anpart av den utnyttjade fallhöjden med åtföljande leverans av ersättningskraft.

5: 10 Atomenergianläggningar

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	26 000	15 000 000	10 122 000
1960/61	4 904 000	18 000 000	
		(+ 9 100 000)[1]	32 000 000*
1961/62 styrelsen	4 000	30 000 000	30 000 000*
dep.ch.	4 000	20 000 000	20 000 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Beloppet förutsättes överfört från anslaget Kraftverksbyggnader m. m.

Ägesta kraftvärmeverk (R3/ADAM)

För anläggningen har redogörelser senast lämnats i 1959 och 1960 års statsverkspropositioner. Reaktoranläggningen utbygges i en första etapp för en värmeeffekt om 65 000 kW och kan i en senare etapp utökas till ca 125 000 kW värmeeffekt. Den utföres gemensamt med Aktiebolaget Atomenergi och Stockholms stads elektricitetsverk och blir till största delen förlagd i berg. Kostnaden för reaktoranläggningen har beräknats till 155 mkr vid 1959 års prisnivå, varav styrelsen och atombolaget skall bära ca hälften var. Arbetena med stationens utformning har nu fortskridit så långt, att kostnaderna för anläggningens mer konventionella delar kunnat beräknas i detalj, varvid överensstämmelse med tidigare kalkyler visat sig föreligga, medan däremot kostnaderna för övriga delar ännu icke kunnat bestämmas med samma noggrannhet.

Arbetena på platsen har under året fortskridit planenligt. Sålunda har sprängningsarbetena för erforderliga bergrum slutförts, och inbyggnadsar-

betena beräknas vara avslutade under innevarande budgetår. Beställningar på huvuddelen av atomreaktorn och en del övrig utrustning har gjorts. Anläggningsarbetet bedrives med sikte på idrifttagning under år 1963.

För styrelsens andel i kostnaderna för reaktoranläggningen under budgetåret 1960/61 beräknas 20 mkr åtgå. För budgetåret 1961/62 räknas med ett medelsbehov av 20 mkr.

Marvikens kraftstation (R4/EVA)

Enligt redogörelse i 1960 års statsverksproposition har överenskommelse träffats med Aktiebolaget Atomenergi angående det fortsatta arbetet med Marvikens kraftstation. Denna överenskommelse innebär, att ett omfattande utrednings- och konstruktionsarbete skall genomföras för att till sommaren 1961 framskaffa erforderligt underlag för det slutgiltiga ställningstagandet till stationens uppförande. Stationen avses få en elektrisk effekt av ca 100 000 kW.

I samband med den ändring av tidsprogrammet för konstruktion och uppförande av stationen, som diskuterats, har också frågan om förläggningssätt och förläggningsplats omprövats med hänsyn till bl. a. kostnaderna och önskvärd tidpunkt för färdigställandet. Ett antal tänkbara stationslägen har undersökts, vilket lett till att Björnö i Östra Vikbolandets kommun, Östergötlands län, anses vara lämplig förläggningsplats. Stationen avses bli förlagd ovan jord, och arbetet med den inriktas på idrifttagning under år 1967.

Medelsförbrukningen beräknas till 12 mkr för budgetåret 1960/61 och till 10 mkr för budgetåret 1961/62. Därvid har förutsatts en viss omläggning av sättet att täcka förberedelse- och förundersökningskostnaderna för stationen. Härom anför styrelsen.

Inom flertalet företag förekommer allmänna »prospekteringskostnader», som betingas av förutsedd och önskvärd utveckling, gynnsamt utnyttjande av tekniska framsteg m. m. och vilka bör löpande belasta årsresultaten. Vattenfallsstyrelsens undersökningar och dylikt beträffande atomenergins utnyttjande för kraftändamål hör till stor del hit. Successivt blir det emellertid fråga om förberedelser och förundersökningar för speciella anläggningar. Enligt gällande generella föreskrift för täckning av motsvarande kostnader för kraftstationer skall driftmedel användas, intill dess att statsmakternas beslut om respektive station föreligger och anslag för densamma står till förfogande, och investeringsmedel därefter. Marviken-anläggningen har beslutats i princip av riksdagen, men berörda intressenters definitiva ställningstagande till att den skall utföras föreligger icke utan har förutsatts bli träffat under nästa år. Tolkningen av angivna föreskrifter är därför icke fullt entydig. Ifrågavarande kostnader för stationen blir emellertid av betydande storleksordning, och dessutom kommer de att i motsats till vad som gäller för styrelsens konventionella produktionsanläggningar till stora delar utgöras av ersättningar för prestationer av andra företag och organ än styrelsen själv. Då det vidare framdeles kan befinnas önskvärt att ha dessa kostnader samlade i redovisningen, finner styrelsen det för sin del bäst, att de åtminstone tills vidare bokföres som anläggningskostnader och täckes med investeringsmedel. Detta ger också bästa formella överensstämmelse med gällande föreskrifter.

5: 11 Regleringsföretag

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	6 997 000	28 100 000	30 018 000
1960/61	5 079 000	22 500 000	27 500 000*
1961/62 styrelsen	79 000	40 000 000	40 000 000*
dep.ch.	79 000	38 000 000	38 000 000*

* Preliminärt belopp.

Vattenfallsstyrelsen redovisar följande sammanställning avseende vattenfallsverkets kostnader för olika regleringsföretag. Beträffande kostnaderna för i dessa ingående delprojekt torde få hänvisas till handlingarna.

	Beräknad totalkostnad	Medelsförbrukning faktisk t. o. m. 30. 6. 1960	beräknad för 1960/61	1961/62
	tusental kronor			
Dalälvens flodområde	8 470	6 150	1 120	1 200
Indalsälvens flodområde	45 400	36 900	3 200	5 300
Gimåns flodområde	8 380	7 880	300	200
Ångermanälvens flodområde inkl. Faxälven	177 658	143 628	— 420	5 000
Umeälvens flodområde	98 251	38 851	18 800	20 000
Skellefteälvens flodområde	13 870	8 670	3 700	1 500
Luleälvens flodområde	152 441	28 741	800	6 800
Summa			27 500	40 000

Dalälvens flodområde

Huvudparten av medelsförbrukningen avser den tidigare omnämnda regleringen ovanför Trängslet.

Indalsälvens flodområde

Tidigare igångsatta regleringsarbeten kommer att fortgå, varjämte vissa ersättningsinbetalningar m. m. förutses för de i bruk tagna regleringarna. Den i anslagsskrivelsen hösten 1959 nämnda regleringen av sjön Håckren i bivattendraget Storboströmmen beräknas bli påbörjad under innevarande budgetår.

Ångermanälvens flodområde

Medelsförbrukningen karakteriseras av den omfördelning av regleringskostnaderna mellan intressenterna, som äger rum vid idrifttagandet av nya kraftstationer. För vattenfallsstyrelsen innebär detta en negativ medelsförbrukning under 1960/61 och ökad betalningsskyldighet under 1961/62.

Umeälvens flodområde

Arbetena för Storumans reglering, för vilken redogörelser lämnats i 1953, 1954 och 1955 års statsverkspropositioner, har bedrivits så, att partiell reglering innebärande avsänkning till höjden + 345 m kunnat genomföras vintersäsongerna 1958, 1959 och 1960. Frågan om dämningsgränsen är nu avgjord i högre instanser. Den har fastställts till + 352,0 m. Tillstånd till denna dämning beräknas erhållas i sådan tid, att den kan tagas i bruk från och med våren 1961.

För reglering av Gardiken med flera sjöar och Storjuktan har redogörelse lämnats i 1956 års statsverksproposition. Vattendomstolen har meddelat tillstånd till Gardikens reglering den 18 mars 1960 och till Storjuktans reglering den 29 juni 1960. Arbetena för Gardikens reglering, som bedrives samtidigt med byggandet av Gardikfors kraftstation, har hittills omfattat utförandet av fångdamm, sprängning för utskovspartiet och grundläggning av stenfyllnadsdammen till höger om älven samt avverkning och röjning på uppdämningsområdet. För Storjuktans reglering har vissa förberedande arbeten utförts.

För reglering av Överuman har redogörelse lämnats i 1960 års statsverksproposition. Arbetena beräknas nu icke kunna påbörjas förrän under budgetåret 1961/62, varför fullständig reglering icke kan ske förrän år 1964.

Redogörelse för sjön Gäutajaures reglering har lämnats i avsnittet om kraftverksutbyggnader m. m. i samband med beskrivning av Ajaure kraftstation. Det för budgetåret 1960/61 angivna beloppet erfordras för vissa förberedande åtgärder.

Skellefteälvens flodområde

Åtgärderna, vilka ombesörjes av Skellefteälvens regleringsförening och blir till nytta för de påbörjade resp. beslutade kraftstationerna Vargfors och Gallejaure, avser väsentligen reglering av Hornavan.

Luleälvens flodområde

I avvaktan på vattendomstolens utslag har arbetena ännu icke påbörjats med Karats reglering, för vilken redogörelse lämnats i 1958 års statsverksproposition. Under budgetåret 1961/62 bör vissa förberedande åtgärder verkställas för en planerad reglering av sjön Tjaktjajaure i Lilla Lule älv, varom ansökan ingivits till vattendomstolen. Dessa åtgärder består av markköp samt utlägg till fromma för lappväsendet.

I övre delen av Stora Lule älv bör sjön Satisjaures reglering genomföras med inriktning på tagande i bruk år 1965. På grund av den betydande fallhöjd, som sammanlagt kommer att vara utbyggd i älven nedanför, får en sådan reglering hög lönsamhet. Arbetena bör påbörjas under budgetåret 1961/62. I förberedelserna ingår anordnande av landsvägsförbindelse från Porjus, eftersom det vid byggandet av Suorvadammen använda transportsättet är oekonomiskt. Vägen kommer att vara till nytta även för andra arbeten, bl. a.

snart erforderlig ombyggnad och renovering av den ungefär 40-åriga Suorvadammen, men kostnaderna för den har tills vidare hänförts till Satisjaures reglering.

5: 12 Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	27 697 000	100 500 000	116 958 000
1960/61	11 239 000	119 700 000	120 000 000*
1961/62 styrelsen	10 939 000	113 500 000	124 000 000*
dep.ch.	10 939 000	109 100 000	120 000 000*

* Preliminärt belopp.

Medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60 blev lägre än som beräknades förra året. Anledningen härtill var framför allt senare leveranser av material till de stora stamlinjebyggnaderna än som föresattes under hösten 1959.

Den nu förutsedda medelsförbrukningen under innevarande och nästa budgetår ligger på en något högre nivå än den verkliga under närmast föregående år. Den huvudsakligaste anledningen härtill är tillkomsten av en ny etapp i fråga om utbyggnaden av 380 kV ledningar för överföring av kraft från nytillkommande vattenkraftstationer i Norrland till Mellan- och Sydsverige. Av de båda årens medelsförbrukning avser sålunda cirka 76 % resp. 67 % stamlinjeanläggningar för 380 och 200 kV. Av dessa arbeten är omkring hälften betingad av överföring av kraft för de enskilda och kommunala företagens räkning.

Beträffande sådana i 1960 års statsverksproposition icke anmälda arbeten, som påbörjats eller beräknas bli påbörjade före den 1 juli 1961, meddelar styrelsen följande.

Utbyggnaden av cellulosaindustrien i Piteåområdet kräver en förstärkning av överföringsanordningarna. Åtgärderna består av ledningsförstärkning och utökad transformatoreffekt och beräknas kosta 3,5 mkr.

För anslutning av den under byggnad varande kraftstationen vid Gardikfors erfordras en 200 kV ledning mellan Grundfors och Gardikfors, vilken ledning kostnadsberäknats till 9 mkr.

För att ansluta kraftstationerna i övre Ångermanälven till 380 kV systemet fordras en ledning Kilforsen—Långbjörn jämte ställverksfack i Kilforsen för en kostnad av 3,4 mkr.

Anläggningarna för kraftutbytet med Hammarforsens Kraft AB behöver förstärkas. Åtgärderna består av utbyte till större ledararea på en del av 200 kV ledningen Stadsforsen—Untra samt anslutning av en av bolaget uppförd transformatorstation. Kostnaderna härför beräknas till 3,1 mkr.

För att säkerställa överföringen av kraft till östra delarna av Mellansverige vid högbelastning erfordras en synkronkompensator vid Norrköping, för en kostnad av 5,4 mkr.

I följande sammanställning redovisas de distributionsanläggningar m. m., som styrelsen avser att påbörja under nästa budgetår.

	Totalkostnad	Därav under 1961/62
	tusental kronor	
130 kV ledning Laxede—Luleå jämte ställverksfack i Laxede och Luleå	6 800	1 100
Förstärkning av matningen av Norrbottens malmfält	1 700	1 300
Seriekondensatorstation på ledningen Kilforsen—Hallsberg	8 800	4 000
Förstärkning av 130 kV ledningen Mellerud—Kil	2 300	1 800
Inköp och upprustning av nät i övre Norrland	4 375	4 375
Diverse utvidgningar av stamlinje- och primärsystemen	33 850	7 250
Bygde- och ortsanläggningar	9 675	7 625
Summa	67 500	27 450

Styrelsen har meddelat följande rörande de i sammanställningen upptagna arbetena.

Matningen till Norrbottens kustland behöver förstärkas, vilket lämpligast sker genom byggandet av en 130 kV ledning mellan Laxede och Luleå.

Förstärkning av matningen av malmfälten avser om- och nybyggnad av 130 kV ledningar.

För att minska överföringsförlusterna och för att ernå stabil överföring erfordras en seriekondensatorstation på ledningen Kilforsen—Hallsberg.

Belastningsökningen i västra Värmland och Dalsland kräver en förstärkning av överföringssystemet dit, vilket lämpligast åstadkommes medelst ombyggnad av 130 kV ledningen Mellerud—Kil.

Sedermera har styrelsen i skrivelse den 16 november 1960 anmält, att på initiativ från norsk sida förhandlingar inletts beträffande en ledningsförbindelse för 200 kV från det svenska riksnätet till Rössjåga-området, beläget i närheten av Mo i Rana i Norge. Det synes föreligga förutsättningar för att anordnande av en dylik förbindelse kommer att befinnas lämpligt. Då eventuellt medelsbehov fram till och med budgetåret 1961/62 beräknas rymmas inom redan angivna anslags- och medelsförbrukningssiffror, begär styrelsen icke någon ändring därutinnan.

Beträffande inköp och upprustning av nät i övre Norrland uppdrog Kungl. Maj:t år 1952 åt vattenfallsstyrelsen att utreda det ekonomiska läget inom de enskilda företagen för elektrisk detaljdistribution inom Västerbottens och Norrbottens läns skogsbygder. Utredningsresultatet jämte förslag överlämnades till Kungl. Maj:t i juni 1953. Förslagen innebar i huvudsak, att staten genom vattenfallsstyrelsen skulle övertaga, upprusta och driva all den distribution, som icke kunde skötas på tillfredsställande sätt av befintliga lokala företag. Det påvisades, att det kapital, som erfordrades för köpeskillingar och upprustning, icke kunde förväntas ge skälig avkastning, varför

styrelsen hemställde om omedelbar avskrivning av 80 % därav. Det totala kapitalbehovet hade beräknats till 29 mkr, varför avskrivningsanslagen sammanlagt skulle uppgå till 23 mkr.

Kungl. Maj:t accepterade vad styrelsen hade förordat och framlade förslag därom i 1954 års statsverksproposition. Riksdagen lämnade sedermera sitt bifall.

I skrivelse den 20 november 1959 har vattenfallsstyrelsen meddelat i huvudsak följande.

Vattenfallsstyrelsen har övertagit distributionen från 20 av de 32 företag, beträffande vilka förutsatts sådan åtgärd. På de övertagna näten har upprustningsarbetena igångsatts, och avskrivningsanslag har erhållits om sammanlagt 23 mkr.

Av de 32 förutsatta övertagandena ter vissa sig nu mindre troliga, däribland ett par avseende stora sockenföretag. Orsaken är bl. a. tillkomsten av det statliga upprustningsstödet. Å andra sidan har övertaganden skett och förväntas komma att ske beträffande några mindre företag, som utredningen icke räknade med. Resultatet är, att om här avhandlade förskjutningar hade beaktats redan år 1953, den totala förvärvs- och upprustningskostnaden skulle angivits till 21,5 mkr och de behövliga avskrivningsanslagen till 18 mkr tillsammans.

De normala lågspänningstarifferna har höjts i ett par omgångar, vilket ger större möjligheter att förränta upprustningskostnaderna. Å andra sidan har även råkraftkostnaderna m. m. stigit. Slutligen har räntenivån stigit sedan utredningen genomfördes.

Anslutningen till de olika näten — såväl övertagna som icke övertagna — har ökat. Upprustningarna har härvid utgjort förutsättning för förbrukningsökningen och fungerat som utlösande moment, vilket ger belägg för att de varit och i fortsättningen kommer att bli till avsett gagn för den berörda bygden. Även belastningsökningen ger bättre underlag för distributionens ekonomi, men samtidigt måste den egentliga upprustningen utökas i större omfattning än som tidigare förutsågs.

Förvärvs- och upprustningskostnaderna beräknas nu till betydligt högre belopp än tidigare. Bl. a. har kostnadsnivån för nätåtgärderna stigit i samband med uppgången av den allmänna prisnivån, överslagsvis så mycket, att det med hänsyn till det successiva genomförandet motsvarar en höjning av 1953 års siffror med 20 %. Vidare måste på grund av den stora belastningsökningen, som icke kunde läggas till grund för undersökningarna år 1953, nu räknas med omfattande ytterligare förstärkningsåtgärder. För denna del av kostnadsökningen förutsätter styrelsen emellertid inga ytterligare initialavskrivningar.

Vattenfallsstyrelsen framhåller, att såväl tariffhöjningarna som belastnings- och kostnadsökningarna ändrar de räntabilitetsförutsättningar, som förelåg år 1953. Sålunda beräknas kapitalbehovet till ifrågavarande ändamål öka från 29 mkr till 55,5 mkr. Medan man år 1953 räknade med att intäkterna skulle räcka för att förränta ett belopp av 6 mkr, uppskattas det förräntningsbara beloppet nu till 18 mkr. Då emellertid de på grund av den stora belastningsökningen nödvändiga ytterligare förstärkningsåtgärderna ej ansetts motivera någon initialavskrivning, kan enligt styrelsens mening det icke förräntningsbara beloppet nedsättas till 30 à 35 mkr. Utöver hittills

anvisade avskrivningsanslag skulle tillkomma 7 à 12 mkr, varvid dock bör förutsättas, att vattenfallsstyrelsen kan begära komplettering, därest det visar sig, att något eller några av de stora företag, vilka uteslutits, trots allt måste övertas av styrelsen.

För de återstående avskrivningsbehoven föreligger icke samma relation — 80 % — till totalkostnaderna som hittills tillämpats, men hinder bör icke föreligga för att man bestämmer avskrivningsanslagens fördelning på olika budgetår på oförändrat sätt, sedan en gräns för sammanlagt belopp fastställts.

Över vattenfallsstyrelsens förenämnda skrivelse av den 20 november 1959 har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket och kommerskollegium.

Statskontoret påpekar, att vattenfallsstyrelsens övertagande av ifrågavarande distributionsföretag torde komma att omfatta ett färre antal företag ävensom företag av mindre storleksordning än som förutsattes i samband med 1954 års riksdagsbeslut. Ämbetsverket är därför närmast böjt föreslå, att avskrivningarna begränsas till totalt 18 mkr plus 3,6 mkr för allmän kostnadsökning.

Riksräkenskapsverket föreslår, att avskrivningsbeloppet — med hänsyn till att avskrivningsbehovet relativt sett sjunkit — bör reduceras och inom ramen för av vattenfallsstyrelsen angivet belopp i fortsättningen bestämmes till 50 % av motsvarande medelsanvisning på kapitalbudgeten.

Kommerskollegium har inga erinringar att göra mot de beräkningar som framlagts av vattenfallsstyrelsen och tillstyrker styrelsens förslag om ytterligare avskrivningsanslag.

Vattenfallsstyrelsen har i sin petitaskrivelse hösten 1960 upptagit 4 375 000 kr för inköp och upprustning av nät i övre Norrland och hemställt om ett avskrivningsanslag motsvarande 80 % av beloppet, d. v. s. 3 500 000 kr.

5: 13 Inköp av vattenfall och fastigheter

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	1 726 000	1 000	366 000
1960/61	1 361 000	1 000	500 000*
1961/62 styrelsen	862 000	500 000	500 000*
dep.ch.	862 000	1 000	500 000*

* Preliminärt belopp.

Enligt föreliggande beräkningar kommer de tillgängliga medlen att så gott som helt tas i anspråk t. o. m. budgetåret 1961/62. Då det är önskvärt att medel finns tillgängliga i det fall, att något oförutsett och angeläget för-

värv skulle bli aktuellt under denna tidsperiod, anser vattenfallsstyrelsen ett anslagstillskott av 500 000 kr för budgetåret 1961/62 vara erforderligt.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för anslagets användning under budgetåret 1959/60. Denna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

5: 14 Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	2 103 000	1 000	— 54 000[1]
1960/61	2 158 000	400 000	2 500 000*
1961/62 styrelsen	58 000	4 000 000	4 000 000*
dep.ch.	58 000	2 000 000	2 000 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Avser återbetalning av lån.

Användningen av förevarande anslag är rätt oregelbunden. Från vattenfallsstyrelsens sida tas inga initiativ i hithörande frågor, utan förvärven blir aktuella till följd av önskemål hos företagen eller dessas ägare och förfrågningar från dem. Just nu föreligger viss koncentration av inköp, som befunnits vara lämpligaste åtgärden för tillfredsställande elförsörjning inom respektive områden och beträffande vilka förhandlingarna kommit mer eller mindre långt. Även om de blir realiserade endast till en del, förslår icke de nu inom anslaget disponibla medlen för erläggande av ifrågakommande aktiebetalningar. I somliga fall torde dock likviderna kunna förskjutas till nästa budgetår. De angivna förhållandena utgör motiv för att styrelsen hemställer om ett relativt stort anslagstillskott om 4 000 000 kr för budgetåret 1961/62.

Det framstår emellertid som angeläget, att rörelsefriheten för önskvärda ingripanden blir mer oberoende av oförutsebara fluktuationer ifråga om aktuella förvärvsärendens antal och tillhörande totala medelsanspråk, och det utan att stora belopp på anslaget självt står i reserv. Detta skulle ernås, därest i särskilda fall anslaget kunde tillföras tillskott ur statens vattenfallsverks dispositionsanslag enligt beslut av Kungl. Maj:t. Vattenfallsstyrelsen hemställer därför, att det klargöres, huruvida nuvarande förutsättningar och föreskrifter för anslaget till förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet medger sådana överföringar och att om så icke är fallet nämnda förutsättningar och föreskrifter ändras i ifrågavarande hänseende. Om så sker bör anslagstillskottet för budgetåret 1961/62 kunna vara något lägre, exempelvis 2 mkr.

5: 15 Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	16 869 000	5 000 000	16 056 000
1960/61	5 813 000	17 000 000	21 800 000*
1961/62 styrelsen	1 013 000	14 000 000	15 000 000*
dep.ch.	1 013 000	14 000 000	15 000 000*

* Preliminärt belopp.

En redogörelse för valet av förläggningsort har lämnats i proposition 1956: 130 och för byggnadsutformning och planering har redovisats i 1959 års statsverksproposition. Byggnadskostnaden har vid 1959 års prisnivå angivits till 65 mkr. Med beaktande i båda fallen av vederbörlig nedgång till följd av att några av huskropparna minskats med en våning, ger en nu genomförd men fortfarande på 1959 års priser och kostnader baserad kontrollkalkyl i det närmaste oförändrat värde. Tages åter hänsyn till 1960 års kostnadsläge, som påverkas av varuskatten, ökning av lönenivån och allmänna tilläggspensioneringen, beräknas kostnaden stiga till 68,5 mkr.

Arbetena har fortskridit enligt gällande tidsplaner. För den första byggnadsetappen, som omfattar ca två tredjedelar av hela byggnaden, har byggnadsstommen för låghusen uppförts till full höjd och för höghusen till plan 7. Upphandlingarna är så gott som avslutade.

För budgetåret 1961/62 beräknas medelsförbrukningen till 15 mkr varför ett anslagstillskott av 14 mkr erfordras.

5: 16 Statens vattenfallsverks dispositionsanslag

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Återföring av tillfällig anvisning	Förstärkning av andra anslag	Medelsförbrukning
	tusental kronor				
1959/60	6 819	5 000	—	—	4 002
1960/61	7 817	10 000	—	—	3 000*
1961/62 styrelsen	14 817	5 000	—	—	3 000*
dep.ch.	14 817	10 000	—	—	3 000*

* Preliminärt belopp.

Med hänsyn till att anslaget kan behöva anlitas för ett par kanalarbeten samt att anslaget utgör reserv för andra anslag behövs ett tillskott om 5 mkr.

Framställningar beträffande ombyggnad av Säffle kanal och fördjupning av Trollhätte kanal mellan Vänern och Brinkebergskulle har ingivits den 24 november 1959 resp. den 22 mars 1960. För ombyggnaden av Säffle kanat har medelsbehovet, fördelat på tre budgetår, beräknats till högst 5,4

mkr. Enligt styrelsens mening bör dispositionsanslaget kunna utnyttjas men ett särskilt anslag är att föredra. För Trollhätte kanals fördjupning har primärt anvisning av medel ur dispositionsanslaget förutsatts med 3,7 mkr eller alternativt ett investeringsanslag om 3,7 mkr för budgetåret 1961/62. I medelsförbrukningen på dispositionsanslaget innefattas icke medel för här ifrågavarande ändamål. Vattenfallsstyrelsen anser, att åtgärderna ifråga bör ligga utanför styrelsens ramreglerade investeringar.

Styrelsens framställning rörande fördjupning av Trollhätte kanal har varit föremål för remissbehandling, varvid de hörda remissinstanserna i princip ej haft något att erinra mot styrelsens förslag.

Styrelsens redogörelse för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1959/60 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisats under postverkets fond.

Riksräkenskapsverket har avgivit utlåtande över vattenfallsstyrelsens förslag dels i vad avser täckande av kostnaderna för vissa förberedelsearbeten för atomenergianläggningar och dels angående anlitande av vattenfallsverkets dispositionsanslag för viss förstärkning av anslaget Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet. Därvid har riksräkenskapsverket i huvudsak anfört följande.

Man kan icke räkna med att Marvikens kraftstation blir ekonomiskt lönsam, utan en avsevärd del av anläggningskostnaderna måste betraktas såsom utvecklingskostnader. Om dessa kostnader täckes med investeringsanslag, bör härigenom uppkommande avskrivningsbehov icke tillgodoses med anlitande av vattenfallsverkets driftmedel utan genom ett särskilt avskrivningsanslag. De av vattenfallsstyrelsen nu angivna förberedelsekostnaderna för företaget ifråga synes även vara av den storleksordningen, att de icke lämpligen bör belasta vattenfallsverkets drift. I avvaktan på att avskrivningsbehovet för anläggningen i dess helhet prövas, har riksräkenskapsverket icke något att invända mot att sistnämnda kostnader, såsom vattenfallsstyrelsen föreslår, bestrides från investeringsanslag.

Genom anslaget Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet har Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att inom ramen för å anslaget anvisat belopp meddela beslut om övertagande för statens vattenfallsverks räkning av distributionsföretag eller av bestämmanderätten i dylikt företag. Förslaget att vattenfallsverkets dispositionsanslag efter Kungl. Maj:ts bestämmande skall få anlitas för förstärkning av ifrågavarande anslag innebär sålunda en utvidgning av Kungl. Maj:ts befogenhet att besluta om sådana förvärv. Medgivande att anlita dispositionsanslaget för här avsedd anslagsförstärkning torde därför böra inhämtas av riksdagen. Enligt

riksräkenskapsverkets mening bör ett dylikt medgivande begränsas intill ett visst sammanlagt belopp.

Delegationen för atomenergifrågor har avgivit yttrande över Aktiebolaget atomenergis och vattenfallsstyrelsens anslagsframställningar för budgetåret 1961/62. Yttrandet har refererats vid anmälan av bolagets äskanden under tionde huvudtiteln i årets statsverksproposition (bil. 12). Beträffande vattenfallsstyrelsens investeringar tillstyrker delegationen den av vattenfallsstyrelsen förordade medelsförbrukningen. I fråga om Marvikens kraftstation, som befinner sig på projekteringsstadiet, erinrar delegationen om att det definitiva ställningstagandet till frågan om tidpunkten för anläggningens uppförande samt om utformningen av projektet förutsatts skola träffas under sommaren 1961 och att delegationen i det sammanhanget kommer att avge utlåtande i ärendet.

Delegationen har icke ansett sig böra taga ställning till den av vattenfallsstyrelsen aktualiserade frågan om projekteringskostnaderna för Marvikens kraftstation skall täckas med investerings- eller driftsmedel. Det anslagsbelopp för 1961/62, som delegationen förordar, förutsätter bifall till vattenfallsstyrelsens nu framförda förslag i nämnda bokföringsfråga.

Departementschefen

Innan jag går in på vattenfallsverkets investeringar under innevarande och nästa budgetår kommer jag att redogöra för min syn på vissa förslag rörande verkets avskrivnings- och förräntningsfrågor, optimala utbyggnadsgraden för vattenkraften samt avvägningen mellan kraft- och naturskyddsintressen, vilka spörsmål varit föremål för närmare undersökningar inom vattenfallsstyrelsen.

I 1958 års statsverksproposition anförde jag bl. a., att kraftindustrins behov av investeringsmedel fortlöpande ökades och att svårigheter att anskaffa kapital för dessa investeringar uppträdde, samtidigt som en försämring av vattenfallsverkets redovisade driftresultat inträtt under de närmast föregående åren. Mot bakgrunden härav förordade jag en utredning om vattenfallsverkets *förräntnings- och avskrivningsnormer m. m.* Vattenfallsstyrelsen anbefalldes sedermera att verkställa denna undersökning. Som omnämndes i 1960 års statsverksproposition redovisade vattenfallsstyrelsen hösten 1959 en utredning rörande nämnda spörsmål.

I fråga om den ekonomiska målsättningen för statens kraftverksrörelse har styrelsen förordat, att hittillsvarande principiella riktlinjer för styrelsens taxesättning för elektrisk kraft bibehålles, vilket innebär att en tillfredsställande förräntning av det investerade statskapitalet bör eftersträvas. Vid tillämpningen av denna målsättning har vattenfallsstyrelsen utgått ifrån antagandet att för vattenfallsverket skall i princip gälla samma förutsättningar ifråga om finansiering och skattebelastning som för enskilda företag

inom kraftindustrin. Vidare siktar verkets avgiftspolitik till i stort sett enhetliga taxor. De mest väsentliga undantagen härifrån är en differentiering mellan vattenfallsverkets mellansvenska och norrländska försörjningsområden samt en viss särbehandling av särskilt kraftslukande industrier. Taxorna bestämmes primärt med hänsyn till marginalkostnaderna. Sekundärt tas dock en viss hänsyn till den genomsnittliga avkastningen på hela rörelsen.

De betydelsefullaste faktorerna vid taxekalkylering på grundval av samma finansierings- och skatteförhållanden som föreligger för enskilda företag är kalkylräntan och kalkylavskrivningarna. Kalkylräntan bör med utgångspunkt i investeringskostnaden enligt styrelsens mening förutsätta bl. a. 24 % aktiekapital och reservfond, 5,5 % låneränta — enligt bedömning på lång sikt och omfattande jämväl lånekostnader för statlig nyupplåning — samt 6 % utdelning på det egna kapitalet. Enligt styrelsens beräkningar blir kalkylräntan 6,6 %, vilket är drygt en procent högre än den kalkylränta som låg till grund för taxehöjningen år 1957.

Beträffande kalkylavskrivningarna ligger avskrivningstiderna i genomsnitt mellan 40 och 45 år för vattenkraftanläggningar och mellan 20 och 30 år för värmekraftstationer och distributionsanläggningar. Trots att det från olika håll framhållits att dessa tider är relativt långa, finns det enligt vattenfallsstyrelsens uppfattning med hänsyn till hittillsvarande erfarenheter av anläggningarnas varaktighet ingen anledning att ändra dem. I fråga om de bokföringsmässiga avskrivningarna föreslår styrelsen, att verket övergår från annuitetsmetoden till metoden med konstant avskrivning, vilket skulle resultera i en årlig ökning av avskrivningarna med ca 40 mkr under de närmaste åren. Vidare ifrågasätter styrelsen om inte avskrivningar även borde införas för mark, naturkraft, skadeersättningar m. m., som nu inte alls blir föremål för någon avskrivning. Införandet av sådana avskrivningar bör dock enligt styrelsens åsikt anstå till dess att de enskilda kraftföretagen får möjlighet till motsvarande — vid taxeringen avdragsgilla — avskrivningar genom justering av skattelagstiftningen.

Vattenfallsstyrelsen anför i fråga om högspänningstaxorna, att dessa innehåller prisregleringsklausuler, vilka eliminerar riskerna för ekonomiskt ogynnsam verkan av de långa kontraktstiderna till följd av allmän prisstegring. Med hänsyn bl. a. härtill har vattenfallsstyrelsen inte funnit skäl att nu förorda någon förkortning av kontraktstiderna. Styrelsen har heller inte ansett det aktuellt med kapitaltillskott från kraftköparna i samband med tecknande av nya abonnemang.

En ny taxekalkyl avseende beräknat nytillskott av kraftproduktion fram till år 1965 har utarbetats inom vattenfallsstyrelsen. Därest ett förräntningskrav om 6,6 % uppställes, erfordras en taxehöjning med ca 4 %. För den totala kraftverksrörelsen räknar styrelsen för åren 1960, 1961 och 1962 — under förutsättning av oförändrade taxor och genomsnittlig vattentillgång men efter övergång till de större bokföringsmässiga avskrivningarna — med överskott om 198, 208 resp. 251 mkr motsvarande 5,6, 5,3 resp. 5,9 % av det i medeltal disponerade kapitalet. Avkastningen av vattenfallsverket

under de närmaste åren kan enligt styrelsens uppfattning betraktas som tillfredsställande. Med hänsyn bl. a. härtill anser styrelsen nuvarande taxeläge tills vidare böra bibehållas.

Vattenfallsstyrelsen har meddelat, att styrelsen vid såväl nykontrakteringar som omkontrakteringar för högspänningsleveranser förbehållit sig rätt att före den 1 oktober 1961 uppsäga avtalen för prisreglering fr. o. m. den 1 januari 1962.

Den av vattenfallsstyrelsen förordade ekonomiska målsättningen för statens kraftverksrörelse har i stort sett ej mött någon erinran från de i ärendet hörda remissinstanserna. Endast på några punkter har mera väsentliga påpekanden gjorts. Ifråga om kalkylräntan har statskontoret förordat, att den räntefot, som tillämpas vid nyupplåning inom den enskilda kraftindustrin, bör läggas till grund vid bestämmandet av kalkylräntan för vattenfallsverkets del. Kommerskollegium har framhållit, att den presumerade andelen eget kapital måhända leder till en något för låg kalkylränta och Stockholms handelskammare har betraktat den valda kalkylräntan på 6,6 % som ett minimivärde i dagens läge.

Beträffande avskrivningarna har bland andra kommerskollegium ifrågasatt, om inte de av vattenfallsstyrelsen tillämpade avskrivningstiderna är för långa. Vidare har statskontoret funnit det tveksamt, huruvida vattenfallsstyrelsen i sak kan anses tillämpa avskrivning på återanskaffningsvärdet som norm.

Det ekonomiska utfallet av den totala kraftverksrörelsen har statskontoret ansett knappast vara tillfredsställande och Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare har ifrågasatt, om de nuvarande taxorna kommer att ge en tillfredsställande förräntning på det investerade kapitalet. Slutligen har Sveriges industriförbund m. fl. funnit att en översyn av redovisningsprinciperna bör övervägas.

Sedan uttalandena gjordes i 1958 års statsverksproposition rörande kraftverksrörelsens ekonomiska utfall, har från vattenfallsstyrelsens sida framlagts driftresultaten för budgetåren 1957/58, 1958/59 och 1959/60. Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet under de nämnda budgetåren blev 6,1, 6,7 respektive 3,9. Utfallet för budgetåren 1957/58 och 1958/59 innebär en avsevärd förbättring jämfört med åren dessförinnan. Det mindre tillfredsställande resultatet för budgetåret 1959/60 förklaras av den exceptionellt dåliga vattentillgången. Det får dessutom uppmärksammas, att fr. o. m. den 1 januari 1960 de nya normerna för bokföringsmässiga avskrivningar tillämpats. Vad beträffar den framtida resultatutvecklingen bör understrykas, att den ökade torrårssäkerheten och den högre utbyggnadsgraden, som har sin grund i såväl ökade investeringar som en i 1959 års prognos förutsagd avsaktad ökningstakt i efterfrågan på elkraft i jämförelse med 1957 års prognos, kan förutses förbättra verkets möjligheter att ge ett tillfredsställande ekonomiskt resultat.

De av vattenfallsstyrelsen framlagda förslagen rörande vattenfallsverkets

målsättning m. m. avser till en del spörsmål av stor betydelse även för övriga statliga affärsverk liksom för näringslivet i övrigt. Detta gäller främst ifråga om avskrivnings- och förräntningsnormer, prissättningen samt redovisningsprinciperna. Med hänsyn härtill är jag inte beredd att nu ta slutlig ställning till här ifrågavarande spörsmål. Mina uttalanden i det följande beträffande styrelsens förslag i berörda avseenden får därför anses som provisoriska ställningstaganden.

I likhet med vattenfallsstyrelsen och flertalet remissinstanser anser jag, att målsättningen för statens kraftverksrörelse liksom hittills bör vara en tillfredsställande förräntning av det investerade kapitalet. Med hänsyn till kraftindustrins struktur med en uppdelning på statlig, kommunal och enskild verksamhet synes det lämpligt att vid bestämmandet av de kostnadsmässiga grunderna för avvägningen av eltaxorna verket tar hänsyn jämväl till förhållandena inom den icke statliga kraftindustrin. Att taxorna därvid primärt anpassas efter elkraftens marginalkostnader finner jag i princip vara ändamålsenligt.

Vad angår de närmare beräkningsgrunderna, har vid ärendets beredning inom departementet observerats, att värdet av naturkraften inte medtagits i marginalkostnadskalkylerna. Med hänsyn härtill vill jag framhålla angelägenheten av att beräkningen av finansieringskostnaderna innefattar samtliga relevanta kostnadsposter.

I fråga om beräkningen av kalkylräntan vill jag framhålla, att tillämpad låneränta synes mig från olika synpunkter relativt låg. Jag vill dock icke nu fixera den kalkylränta, som bör ligga till grund för taxesättningen.

Beträffande kalkylavskrivningarna kan viss tvekan råda om de tillämpade avskrivningstiderna säkrar en på lång sikt tillfredsställande förräntning av verkets kapital. Starka skäl talar även för att mark, naturkraft och skadeersättningar borde bli föremål för avskrivning. Övergång till kortare avskrivningstider liksom avskrivningar på vissa som värdebeständiga behandlade tillgångar, synes dock för vattenfallsverkets del böra anstå.

Vad sedan gäller de bokföringsmässiga avskrivningarna har Kungl. Maj:t i avvaktan på det slutliga ställningstagandet till vattenfallsstyrelsens finansieringsutredning bemyndigat styrelsen att för senare hälften av budgetåret 1959/60 samt för budgetåret 1960/61 verkställa avskrivningar enligt metoden med konstant avskrivning. Avskrivningarna har därvid förutsatts beräknade efter kapitalföremålens nuvärden. I detta sammanhang förordar jag att vattenfallsverkets avskrivningar tills vidare verkställes på angivet sätt.

Jag har i princip ej något att erinra mot en normal kontraktstid för verkets högspänningsleveranser av fem år. En förutsättning för en sådan kontraktstid synes dock böra vara, att prisregleringsklausuler och dylikt fortlöpande ger kompensation för uppkommande kostnadsökningar.

Såsom vattenfallsstyrelsen anfört är engrospriserna differentierade mellan styrelsens mellansvenska och norrländska taxeområden. Skillnaden består i att de mellansvenska taxorna även skall täcka kostnaderna för över-

föring av kraft från Norrland. I samband härmed vill jag anmäla, att Norrländska vattenkraftutredningen i sitt den 25 september 1957 avlämnade betänkande föreslagit, att statsmakterna som underlag för vattenfallsstyrelsens handlande uttryckligen skulle fastställa principen att taxorna inom varje taxeområde bestämmes med utgående i stort sett från kostnaderna för vattenfallsstyrelsens verksamhet inom området. Norrländska vattenkraftutredningen ansåg det vidare önskvärt, att statsmakterna även fastslog att vattenfallsstyrelsen skulle tillgodose alla rimliga krav på leverans av elkraft i Norrland.

För min del finner jag det naturligt, att taxorna i stort sett får bestämmas av för varje område gällande produktions- och överföringskostnader. Då nämnda kostnadsmässigt betingade differentiering sedan länge tillämpats och kan förväntas bestå, har jag ej funnit skäl föreligga att på speciella punkter ge anvisningar till vattenfallsstyrelsen när det gäller fastställande av eltaxorna. Beträffande förslaget att statsmakterna skall fastslå principen att alla rimliga krav på leverans av elkraft i Norrland skall tillgodoses, kan jag inte finna annat än att nu avsedd bedömning av kraftbehoven och deras tillgodoseende får i fråga om samtliga försäljningsområden anses ingå i vattenfallsstyrelsens allmänna åligganden. Någon särskild anvisning synes även här överflödig. Jag vill också tillägga, att det statliga utbyggnadsprogrammet syftar till att skapa sådana produktionsresurser att möjlighet skall föreligga att helt tillgodose näringslivets och allmänhetens efterfrågan på elkraft och att man kan räkna med att s. k. torrårssäkerhet uppnås budgetåret 1962/63.

Med tanke på den kapacitet som kraftproduktionsapparaten nu har och kommer att få, saknar enligt min mening frågan om företrädesrätt för viss del av kraftefterfrågan numera aktualitet.

Från flera remissinstanser har anmärkningar mot vattenfallsverkets resultatredovisning framkommit. Ur flera synpunkter anser jag det önskvärt, att vattenfallsverkets resultatredovisning lägges upp så att bl. a. marginalkostnadskalkylerna kan följas upp. I detta sammanhang vill jag erinra om att riksräkenskapsverket i ett utlåtande rörande vattenfallsverkets avsättningar till värdeminskningskontot framhållit att nuvarande föreskrifter rörande kommunikationsverkens avskrivningar är föråldrade och i behov av en översyn. Jag delar riksräkenskapsverkets uppfattning härvidlag. En översyn av affärsverkens avskrivningsnormer liksom av redovisningsprinciperna över huvud bör således enligt min mening företagas. Frågan härom torde framdeles få anmälas för Kungl. Maj:t.

Resultatutfallet för vissa förflutna budgetår liksom det prognoserade driftresultatet för de närmast framförliggande budgetåren kan tyda på att vattenfallsstyrelsens marginalkostnadskalkyl ej tar tillräcklig hänsyn till alla kostnadselement. Med hänsyn till penningvärdets förändringar borde en taxesättning efter marginalkostnaderna vid successivt stigande marginalkostnader ha medfört en viss överförräntning av det bokförda kapitalet.

Mot bakgrunden av det nu anförda och med tanke på de kostnadsökning-

ar, som inträffat sedan vattenfallsstyrelsen avlämnat sin utredning synes motiven för en taxehöjning snarast ha förstärkts. Å andra sidan torde kostnadsstegringarna motverkas av den pågående rationaliseringsverksamheten inom vattenfallsverket, som åtminstone på längre sikt kan förväntas medföra icke obetydliga kostnadsbesparingar.

Med hänsyn till vad jag anfört i det föregående synes ett ställningstagande i taxefrågan tills vidare böra anstå.

I föregående års statsverksproposition underströk jag betydelsen av att en riktig avvägning inom kraftproduktionsapparaten kom till stånd mellan vattenkraft och värmekraft. Av denna anledning borde pågående utredningar rörande detta spörsmål snarast slutföras och redovisas.

Vattenfallsstyrelsen har numera framlagt en ingående och allsidig utredning rörande den ekonomiska avvägningen mellan vatten- och värmekraft. Den *optimala utbyggnadsgraden* har beräknats komma att ligga vid 110 % under större delen av 1960-talet för att under slutet av 1960-talet och under 1970-talet sjunka ned mot 100 % och därunder. Vid beräkningarna har man utgått ifrån ett oljepris av 9 kr per Mkcal (motsvarande omkring 85 kr per m^3 olja) och en kalkylränta av 7 %.

De i ärendet hörda remissinstanserna har i stort sett godtagit de angivna förutsättningarna och utförda beräkningarna rörande den optimala utbyggnadsgraden för vattenfallsverkets del. Samtidigt har dock från flera håll anförts, att man kan variera proportionen mellan vattenkraft och värmekraft inom relativt vida gränser utan att den totala kraftkostnaden påverkas i någon högre grad.

De inom den enskilda kraftindustrien verkställda utredningarna rörande vattenkraftens optimala utbyggnadsgrad synes ha givit i stort sett samma resultat som vattenfallsstyrelsens utredning, om man tar hänsyn till de i någon mån olika förutsättningarna för beräkningarna.

Enligt min mening utgör den av vattenfallsstyrelsen framlagda utredningen en värdefull grund vid den framtida avvägningen mellan olika kraftkällor i det statliga kraftsystemet. Såsom tidigare berörts föreligger ett visst mått av valfrihet härvidlag, utan att kraftverksrörelsens totala kostnader nämnvärt förändras. Med hänsyn till att vissa vattenkraftutbyggnader pågår och att prioritet bör ges åt sådana projekt, för vilka planeringen är långt framskriden, är avvägningen mellan vattenkraft och värmekraft redan nu fixerad för tiden fram till mitten av 1960-talet. För tiden därefter torde planeringen i enlighet med vad vattenfallsstyrelsen anfört få inriktas på en successivt stigande värmekraftandel. För den fortsatta planeringen av investeringarna i kraftverksrörelsen är det också angeläget att kontinuerligt undersöka den från ekonomiska synpunkter gynnsammaste avvägningen mellan vattenkraft, konventionell värmekraft och atomkraft. Då den slutliga avvägningen sedan skall göras, bör även andra synpunkter än rent ekonomiska beaktas.

Den närmare avvägningen torde liksom hittills få ske årligen av stats-

makterna efter förslag av vattenfallsstyrelsen i samband med verkets anslagsframställningar. För att statsmakterna därvid i realiteten skall kunna göra en från allmänna synpunkter lämplig avvägning synes vattenfallsstyrelsen i högre grad än hittills böra inrikta planeringen så att en tillräckligt stor investeringsreserv föreligger.

I föregående års statsverksproposition anmäldes, att vattenfallsstyrelsen med hänsyn till *naturskyddsintressena* påbörjat en undersökning om möjligheten att från utbyggnader i Lilla Lule älv undanta en del fall till en tidpunkt längre fram, då man bättre kunde bedöma i vilken omfattning atomenergi kunde utnyttjas. Styrelsen har nu meddelat, att överläggningar ägt rum mellan å ena sidan representanter för vattenfallsstyrelsen och Svenska vattenkraftföreningen samt å andra sidan representanter för olika naturskyddsorganisationer, samlade i Naturvårdsdelegationen. Överläggningarna mellan parterna, som utvidgats till att omfatta även övriga norrländska älvar, kommer att fortsätta, men vattenfallsstyrelsen har redan på detta stadium velat redovisa sin grundinställning i berörda frågor.

På några punkter har styrelsen ansett sig definitivt böra utesluta projekt ur sina långtidsplaner. Detta gäller i första hand en utbyggnad av Tännforsen samt reglering av sjön Laidaure jämte utbyggnader i Rapadalen i Sarek. Enligt styrelsens mening kan ytterligare sådana objekt komma ifråga under de fortsatta diskussionerna med Naturvårdsdelegationen. I övrigt är styrelsen beredd att intill utgången av år 1965 avstå från att ta upp vissa från naturskyddssynpunkt känsliga objekt för att möjliggöra en ingående prövning om utbyggnad bör ske eller inte i en framtid.

Naturvårdsdelegationen har anslutit sig till vattenfallsstyrelsens syn på uppläggningen av det fortsatta samarbetet mellan berörda parter.

För min del finner jag det värdefullt, att de pågående överläggningarna mellan kraftproducenterna och företrädarna för naturskyddet utvidgats till att omfatta hela problemkomplexet rörande avvägningen mellan kraft- och naturskyddsintressena i de norrländska älvdalarna och sjösystemen. Något ställningstagande från statsmakternas sida till frågan om vilka objekt som bör sparas vid de framtida kraftverksutbyggnaderna synes för närvarande ej böra ske. Innan något beslut i den riktningen fattas bör en mera fullständig genomgång av samtliga större utbyggnadsobjekt ha verkställts och konsekvenserna i skilda hänseenden av ifrågasatta undantaganden ha belysts.

Jag övergår nu till frågan om *vattenfallsverkets investeringar* för innevarande och nästa budgetår.

Centrala driftledningen (CDL) utarbetade år 1959 en prognos över förbrukningen av elektrisk kraft. Enligt denna prognos beräknades elförbrukningen i hela landet år 1965 till 44 000 MkWh, vilket innebär en årlig ökning med 2 200 MkWh, motsvarande en genomsnittlig kumulativ ökning med 6,4 % per år. Vid en genomgång av förutsättningarna för prognosen våren 1960 fann CDL ingen anledning att frångå 1959 års beräkningar rörande elkraftsförbrukningen under de närmaste åren.

Även elbehovet t. o. m. år 1965 inom vattenfallsverkets distributionsområden har omprövats men vattenfallsstyrelsen har ej ansett sig böra förorda någon ändring i 1959 års beräkningar, vilka förutsåg en årlig ökning av elförbrukningen med i genomsnitt 950 MkWh eller 6,2 % per år från år 1958 t. o. m. år 1965. Sistnämnda år skulle den totala prima elkonsumtionen inom styrelsens distributionsområden därmed uppgå till 19 400 MkWh.

Vattenfallsstyrelsen har under hand lämnat vissa uppgifter om hur elkraftförsörjningen kan komma att gestalta sig vid exceptionella torrår (då vattenkraftproduktionen antagits uppgå till 80 % av normalårsproduktionen) fram t. o. m. 1965/66 vid den belastningsutveckling, som förutses i 1959 års prognos, och med de utbyggnader, som styrelsen samt kommuner och enskilda planerar att genomföra under denna period. Dessa uppgifter, som således gäller den totala produktionen och belastningen i landet, har sammanställts i tabell 5. I fråga om tillskotten från anläggningar utbyggda av enskilda och kommunala företag är de baserade på uppgifter från Svenska vattenkraftföreningen. Med hänsyn till att arbetena kan påverkas såväl av företagens egna åtgöranden som av yttre omständigheter föreligger ingen säkerhet för att tillskotten kommer vid de förutsatta tidpunkterna.

Tabell 5. Torrårsbalans för hela landet åren 1960/61—1965/66

	1960/61 MkWh	1961/62 MkWh	1962/63 MkWh	1963/64 MkWh	1964/65 MkWh	1965/66 MkWh
Primabelastning ..	34 100	36 300	38 500	40 700	42 900	45 100
Oundvikliga överskottsleveranser ..	1 500	1 600	1 900	2 000	2 100	2 200
Summa belastning	35 600	37 900	40 400	42 700	45 000	47 300
Möjlig torrårsproduktion:						
Vattenkraft	27 400	30 000	33 000	34 900	36 600	38 600
Värmekraft inkl. import	6 400	6 900	7 300	7 700	7 900	8 700
Summa produktion	33 800	36 900	40 300	42 600	44 500	47 300
Brist	1 800	1 000	100	100	500	0
Motsvarande utbyggnadsgrad i vattenkraft, % ..	101	104	108	107	107	107

Av tabellen framgår, att vid exceptionellt torrår produktionsunderskott skulle uppkomma under budgetåren 1960/61 och 1961/62. Vad angår de därpå följande budgetåren kan de i sammanställningen angivna bristsiffrorna sägas ligga inom felmarginalen för beräkningarna, varför krafttillgången i stort sett skulle motsvara efterfrågan. Kraftbalansen inom vattenfallsverkets försäljningsområden visar, såsom framgår av det föregående, en i stort sett liknande utveckling. Jag vill understryka, att de siffror rörande

kraftbalansen, som här lämnats, bygger på vissa schematiska antaganden, och i verkligheten kan icke obetydliga avvikelser såväl uppåt som nedåt komma att ske för de enskilda åren.

För närvarande föreligger således inte någon betryggande marginal vid torrår vare sig för landet i dess helhet eller inom vattenfallsverkets försäljningsområden. Det av styrelsen nu framlagda utbyggnadsprogrammet tar sikte på att uppnå torrårssäkerhet inom verkets sektor vid första möjliga tidpunkt, vilket beräknas kunna ske under budgetåret 1962/63.

Under innevarande budgetår räknar vattenfallsstyrelsen med en investeringsomslutning om 450 mkr vilket är 12 mkr lägre än den i 1960 års statsverksproposition angivna investeringsramen. För genomförandet av det föreslagna kraftutbyggnadsprogrammet, som utöver tidigare av statsmakterna beslutade kraftstationer innefattar byggande av Ajaure kraftstation i övre Ume älv och ett tredje aggregat i Stenungsunds ångkraftstation, samt för bestridande av kostnaderna för regleringsföretag, distributionsanläggningar och vissa finansiella utgifter föreslår styrelsen för nästa budgetår en medelsförbrukningsram av 465 mkr.

Enligt min mening bör de av CDL och vattenfallsstyrelsen framlagda beräkningarna över elkonsumtionen inom landet kunna läggas till grund för den nu aktuella bedömningen av elproduktionens utbyggnad.

Liksom under tidigare år anser jag, att programmet för de statliga kraftstationsutbyggnaderna i första hand bör inriktas på att vattenfallsverket snarast skall uppnå en sådan produktionsnivå, att ransoneringsriskerna även vid svåra torrår elimineras. Vid strävandena att förverkliga denna primära målsättning bör därjämte — som jag framhållit i det föregående — en riktpunkt vara, att en från ekonomiska och andra synpunkter lämplig avvägning inom kraftproduktionsapparaten kommer till stånd mellan de skilda kraftslagen.

Som framgår av den i avsnitt 1 redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken har jag för innevarande budgetår upptagit en investeringsram av 450 mkr. Härvid har jag godtagit styrelsens förslag att vissa förberedelsekostnader för Marvikens atomkraftstation skall bestridas med investeringsmedel. För det kommande budgetåret förordar jag en investeringsram om 440 mkr för vattenfallsverket, vilket belopp understiger verkets förslag med 25 mkr. Denna nedskärning, som kan medföra smärre förskjutningar i utbyggnadsprogramet för kraftverken, sjöregleringarna och distributionsanläggningarna, torde dock inte i någon väsentlig mån påverka kraftbalansen under de närmaste åren. Jag räknar således fortfarande med att torrårssäkerhet skall kunna uppnås under budgetåret 1962/63 under förutsättning att beräkningarna rörande den framtida elförbrukningen någorlunda slår in. Såsom jag senare skall beröra har jag i fråga om atomenergianläggningarna räknat med en medelsförbrukning som understiger styrelsens förslag med 10 mkr. I förhållande till innevarande budgetår innebär den förordade medelsförbrukningsramen en minskning med 10 mkr.

Av följande sammanställning framgår hur medelsförbrukningen lämpligen bör fördelas vid en sådan ram.

	1959/60 Utfall	1960/61 Beräknat	1961/62 Styrelsen	1961/62 Dep.ch.
		miljoner kronor		
Kraftverksbyggnader	307,5	264,5	263,5	256,5
Atomenergianläggningar	10,1	32,0	30,0	20,0
Regleringsföretag	30,0	27,5	40,0	38,0
Distributionsanläggningar	117,0	120,0	124,0	120,0
Övriga anslag	4,3	6,0	7,5	5,5
Summa	468,9	450,0	465,0	440,0

Medelsförbrukningen enligt mitt förslag innebär således minskningar i förhållande till styrelsens beräkningar med följande belopp, nämligen 7,0 mkr på kraftverksbyggnaderna, 10,0 mkr på atomenergianläggningarna, 2,0 mkr på regleringsföretagen, 4,0 mkr på distributionsanläggningarna samt 2,0 mkr på övriga anslag.

Vid bifall till mitt förslag bör vattenfallsstyrelsen för nästa budgetår erhålla bemyndigande att påbörja arbetena med Ajaure kraftstation i Ume älv och det tredje aggregatet i Stenungsunds ångkraftstation.

I fråga om atomenergianläggningarna beräknar styrelsen medelsförbrukningen för styrelsens del i Ågesta kraftvärmeverk (R 3/Adam) till 20 mkr under budgetåret 1961/62. Jag har ej något att erinra mot denna beräkning.

Atomkraftstationen R 4/Eva, som enligt tidigare planer skulle förläggas i berg vid sjön Unden i Skaraborgs län, avser styrelsen numera uppföra ovan jord vid Marviken på Vikbolandet i Östergötlands län. Anläggningens benämning har i anledning därav ändrats till Marvikens kraftstation. Förberedelsearbetet bedrives med sikte på att erforderligt underlag för ett slutligt ställningstagande till projektets utformning skall föreligga i mitten av år 1961 och att stationen skall kunna tagas i drift år 1967. Medelsförbrukningen för nästa budgetår beräknar styrelsen till 10 mkr.

Enligt min mening bör, sedan erforderligt projekteringsunderlag och nya kostnadsberäkningar framkommit, frågan om medelsanvisning till förevarande atomkraftstation ånyo underställas riksdagens prövning. Med hänsyn härtill upptager jag ej i detta sammanhang några investeringsmedel till anläggningen för nästa budgetår. För att den förra året förordade tidsplanen med sikte på ett idrifttagande år 1967 alltjämt skall kunna bibehållas, bör möjlighet hållas öppen att framlägga förslag i frågan till höstsessionen av 1961 års riksdag, varjämte vattenfallsstyrelsen bör under hösten 1961 äga av driftmedel förskottsvis utbetala erforderliga belopp — beräknade till sammanlagt 5 mkr — för fortsatt konstruktionsarbete. Jag förutsätter, att förevarande belopp sedermera inräknas i de investeringsanslag, som kan komma att beviljas för anläggningens uppförande.

I enlighet med det sagda förordar jag, att anslaget till atomenergianläggningar för nästa budgetår uppföres med 20 mkr. Jag vill här erinra om att statsrådet och chefen för handelsdepartementet i annat sammanhang denna

dag (bil. 12 till statsverkspropositionen) anmält de frågor, som rör atomenergiprogrammet.

Vid sidan av de ramreglerade investeringarna har styrelsen för nästa budgetår föreslagit en medelsförbrukning av 15 mkr för fortsatta arbeten på förvaltningsbyggnaden i Råcksta. Jag har ej något att erinra häremot och föreslår, att det av styrelsen äskade anslaget om 14 mkr upptages för ändamålet.

I fråga om beräkningen av anslagen förordar jag, att i princip de belopp anvisas, som fordras för att jämte beräknad behållning vid nästa budgetårs ingång täcka medelsförbrukningen under varje anslagsrubrik. Under dispositionsanslaget föreslår jag, att 10 mkr anvisas. Den totala anslagssumman för nästa budgetår kommer därvid att utgöra 433,2 mkr. Beträffande anslaget Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet bör detta — därest riksdagen icke har något att erinra häremot — vid behov kunna förstärkas med medel från dispositionsanslaget. Styrelsens förslag om sammanslagning av anslagen Kraftverksbyggnader m. m. och Regleringsföretag har jag icke funnit skäl tillstyrka.

I anslaget till distributionsanläggningar har styrelsen inräknat en kostnad av ca 4,4 mkr för inköp och utrustning av distributionsnät i Norrbottens och Västerbottens läns skogs- och fjällbygder. Av beloppet föreslås 3,5 mkr skola avskrivas omedelbart. De hittills anvisade avskrivningsanslagen uppgår till sammanlagt 23 mkr vilket motsvarar det totala avskrivningsbelopp som förutsattes vid 1954 års riksdagsbeslut i frågan. Styrelsen har meddelat, att kapitalbehovet för ifrågavarande inköp och utrustning nu kan uppskattas till 55,5 mkr mot 29 mkr enligt de i 1954 års statsverksproposition framlagda beräkningarna. Behovet av initialavskrivning har enligt styrelsens beräkningar samtidigt ökat från 23 mkr till 30 à 35 mkr. Utom hittills anvisade avskrivningsanslag skulle således tillkomma 7 à 12 mkr.

Den av riksdagen beslutade upprustningen av detaljdistributionen inom de inre delarna av Norrbottens och Västerbottens län bör enligt min åsikt fullföljas planenligt. Med hänsyn till inträffade generella kostnadsstegringar och de i viss utsträckning ändrade förutsättningarna beträffande upprustningen av nämnda distributionsnät synes klara motiv föreligga för ytterligare avskrivningsanslag för ändamålet. Initialavskrivningarna synes dock kunna begränsas till totalt högst 30 mkr. Utöver hittills anvisade avskrivningsanslag skulle således tillkomma högst 7 mkr. Med hänsyn till vad jag anfört tillstyrker jag det av vattenfallsstyrelsen äskade avskrivningsanslaget för nästa budgetår om 3,5 mkr för ändamålet ifråga. Chefen för finansdepartementet har därför i annat sammanhang denna dag föreslagit, att i detta syfte ett avskrivningsanslag om 3,5 mkr anvisas på driftbudgeten för nästa budgetår.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1961/62 under statens vattenfallsverks fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a)	*Kraftverksbyggnader m. m.*	240 100 000 kr.
b)	*Atomenergianläggningar*	20 000 000 »
c)	*Regleringsföretag*	38 000 000 »
d)	*Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk*	109 100 000 »
e)	*Inköp av vattenfall och fastigheter*	1 000 »
f)	*Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet*	2 000 000 »
g)	*Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen*	14 000 000 »
h)	*Statens vattenfallsverks dispositionsanslag*	10 000 000 »

Luftfartsfonden

6. Luftfartens markorganisation

Luftfartsstyrelsen

I skrivelser den 23 augusti, 14 september och 14 november 1960 har luftfartsstyrelsen framlagt sina äskanden om investeringsanslag för nästa budgetår. Styrelsen framhåller inledningsvis bl. a., att styrelsen hösten 1956 framlade en långsiktig plan för upprustning av de civila flygplatserna under perioden 1956—1965, innefattande utbyggnad av en storflygplats för 155 mkr, utbyggnad av flygplatserna Sundsvall/Härnösand, Umeå, Kiruna, Jönköping och Karlstad för 40 mkr, kompletteringsarbeten på Bromma, Torslanda, Bulltofta och Visby för 50 mkr samt diverse arbeten och anskaffningar för 20 mkr. Totalt beräknades investeringarna under luftfartsfonden för tioårsperioden till 265 mkr motsvarande 11 mkr per år, exklusive storflygplatsen. Rörande förverkligandet av denna plan anför styrelsen i huvudsak följande.

Under den första femårsperioden 1956—1960 har beslut fattats om huvudparten av de i planen upptagna arbetena. De större internationella flygplatserna — med undantag av storflygplatsen — har dock endast kunnat utbyggas i mycket begränsad omfattning och i fråga om flygplatsen vid Karlstad har inget beslut fattats.

För inrikesflygets del syftade 1956 års långtidsplan i främsta rummet till att komplettera de för den reguljära inrikestrafiken redan utbyggda huvudflygplatserna för att åstadkomma ett sammanhängande system av tio huvudflygplatser på 20—30 mils avstånd från varandra. Under den gångna femårsperioden har statsmakterna redan fattat beslut om anläggande av nya flygplatser i Kiruna, Umeå och Jönköping, varjämte omfattande utvidgningar och förbättringar beslutats på Sundsvall/Härnösands flygplats. Samtliga dessa arbeten beräknas bli avslutade under år 1961, för Sundsvall/Härnösands del dock endast under förutsättning att vissa markfrågor hinner lösas under den närmaste tiden. Härefter återstår endast anläggandet av en ny flygplats vid Karlstad, innan de tio huvudflygplatserna för inrikesflyget är fullt utbyggda enligt långtidsplanens förutsättningar. Genomförandet av detta utbyggnadsprogram, vilket i långtidsplanen upptogs till 40 mkr, kan numera för statsverkets del beräknas dra en kostnad av 22 mkr, exklusive radioanläggningar, vilket belopp avsevärt understiger det i tioårsplanen beräknade. Utbyggnaden har även kunnat genomföras betydligt snabbare än beräknat. Denna gynnsamma utveckling får väsentligen tillskrivas det förhållandet, att lokala intressenter under senare år bidragit till finansieringen av projekten.

Beträffande Karlstads flygplats avser styrelsen att till en början genom särskild skrivelse underställa Kungl. Maj:t frågan om den nya flygplatsens

lokalisering. Anslag för ändamålet torde ej erfordras förrän under budgetåret 1962/63.

Med den utveckling inrikesflyget fått under de sista åren är de förenämnda huvudflygplatserna icke tillräckliga för inrikesflygets totala behov utan flygplatser för mera lokala trafikbehov erfordras.

Genom tillmötesgående av flygvapnet har under de senaste åren ett betydande antal militära flygplatser öppnats för civil trafik. Kostnaderna för de militära flygplatsernas komplettering för civilt bruk har regelmässigt bestritts av de lokala intressenterna, varför luftfartsfonden endast i ringa mån belastats med kostnader härför.

Enligt beslut av 1959 års riksdag skall nya civila flygplatser anläggas jämväl vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Dessa beräknas kunna tagas i bruk under hösten 1961. Anläggningskostnaderna skall bestridas av dels anslag, som står till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande, dels bidrag från kommuner och enskilda.

I fråga om Bromma flygplats räknar styrelsen med att vara särskilt återhållsam med investeringar. Likväl måste investeringar av storleksordningen 1 mkr per år göras för vidmakthållande av banor och andra anläggningar på flygplatsen, vartill kommer kostnader för olika av trafikutvecklingen betingade om- och nybyggnader av lokaler m. m.

De senaste årens flygtekniska utveckling har i hög grad aktualiserat behovet av en utbyggnad av Torslanda och Bulltofta flygplatser så att dessa kan användas för normalt förekommande jettrafik. Sker ej detta, kommer flygplatserna alltmera att få karaktären av sekundära flygplatser.

Den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen utgör för luftfartsfonden samt det under televerkets fond upptagna anslaget till Radioanläggningar för luftfarten (10,5 + 3,5) 14,0 mkr. Vid sidan av de ramreglerade investeringarna har anvisats 30 mkr för utbyggnad av storflygplatsen Stockholm-Arlanda. För budgetåret 1961/62 föreslår styrelsen arbeten för sammanlagt 14,1 mkr, vartill kommer 3,4 mkr för radioanläggningar för luftfarten, eller tillhopa 17,5 mkr. För storflygplatsen äskas ett anslag om 5 mkr.

6: 1 Flygplatser m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	725 000	9 600 000	10 325 000
1960/61	—	10 300 000	10 300 000*
1961/62 styrelsen	—	14 000 000	14 000 000*
dep.ch.	—	6 900 000	6 900 000*

* Preliminärt belopp.

Beträffande de för innevarande och nästa budgetår planerade investeringarna — exklusive storflygplatsen — har luftfartsstyrelsen redovisat följande program.

	Beräknad totalkostnad	Faktisk medelsförbrukning t. o. m. 30/6 1960	Arbetsprogram 1960/61	Arbetsprogram 1961/62
	tusental kronor			
Flygfältsbyggen				
Bromma				
Förstärkningsarbeten (nytt objekt) .	1 400	—	—	1 400
Torslanda				
Utbyggnadsarbeten (nytt objekt) ..	11 500	—	—	3 000
Bulltofta				
Taxibanor, platta, tillfartsväg m. m. till ny stationsbyggnad	2 400	2 221	179	—
Ny taxibana (nytt objekt)	3 000	—	—	1 500
Sundsvall/Härnösand				
Banförlängning m. m.	900	—	300	600
Ny vatten- och avloppsanläggning ..	250	—	250	—
Kiruna				
Ny flygplats[1]	5 400	4 879	521	—
Umeå				
Ny flygplats[1]	3 450	965	1 335	1 150
Jönköping				
Ny flygplats[1]	2 250	787	1 463	—
Diverse flygplatser	880	—	430	450
Summa	**31 430**	**8 852**	**4 478**	**8 100**
Byggnader				
Arlanda				
Kontrollcentral (nytt objekt)	1 300	—	—	600
Torslanda				
Påbörjande av projektering av ny stationsbyggnad (nytt objekt) ...	200	—	—	200
Sundsvall/Härnösand				
Stationsbyggnad[1]	500	229	271	—
Umeå				
Stations- och driftsbyggnad[1]	900	—	500	400
Jönköping				
Stations-, drifts- och hangarbyggnad[1]	750	—	750	—
Diverse flygplatser	1 000	—	500	500
Summa	**4 650**	**229**	**2 021**	**1 700**

[1] Luftfartsverkets kostnad.

	Beräknad totalkostnad	Faktisk medelsförbrukning t. o. m. 30/6 1960	Arbetsprogram 1960/61	Arbetsprogram 1961/62
	tusental kronor			
Teleutrustning m. m. (delvis nya objekt)	623	—	323	300
Belysningsanläggningar				
Bromma				
Ombyggnad av inflygningslinjer	[2]200	—	—	200
Högintensitetsljus bana 31 (nytt objekt)	200	—	—	200
Plattformsbelysning	140	—	—	140
Torslanda				
Ombyggnad och komplettering av ban- och inflygningsljus (nytt objekt)	500	—	—	50
Komplettering av högintensitetsljus m. m.	125	80	45	—
Bulltofta				
Markeringsljus för ny taxibana (nytt objekt)	90	—	—	60
Ljus för landningszon (nytt objekt)	85	—	—	85
Sundsvall/Härnösand				
Komplettering av högintensitetsljus m. m.	[2]520	103	117	300
Umeå				
Belysningsanläggningar för ny flygplats[1]	[2]945	25	675	245
Jönköping				
Belysningsanläggningar för ny flygplats[1]	[2]525	104	421	—
Reservkraftaggregat vid olika flygplatser (nya objekt)	540	—	—	245
Kabelarbeten för meteorologiska instrument (delvis nya objekt)	650	110	390	150
Diverse flygplatser				
Fältbelysningsutrustningar för mindre flygplatser	450	275	175	—
Övriga diverse arbeten	525	—	250	275
Summa	**5 495**	**697**	**2 073**	**1 950**

[1] Luftfartsverkets kostnad.
[2] P. g. a. allmänna kostnadsstegringar har totalkostnaden uppräknats med ca 5 %.

	Beräknad totalkostnad	Faktisk medelsförbrukning t. o. m. 30/6 1960	Arbetsprogram 1960/61	Arbetsprogram 1961/62
		tusental kronor		
Fordon, maskiner och redskap				
Ersättningsanskaffning (delvis nya objekt)	1 315	—	455	860
Nyanskaffning (delvis nya objekt)	2 040	—	950	1 090
Summa	**3 355**	—	**1 405**	**1 950**
Totalsumma	**45 553**	**9 778**	**10 300**	**14 000**

De exakta igångsättningstidpunkterna för de anmälda arbetena kan f. n. icke preciseras. Det torde få ankomma på luftfartsstyrelsen att från fall till fall bestämma eller föreslå när och i vilken takt de i arbetsprogrammet angivna objekten skall komma till utförande inom den totalram för investeringsverksamheten, som kan komma att fastställas.

Beträffande de under anslaget upptagna objektgrupperna har styrelsen meddelat följande.

Flygfältsbyggen

Bromma flygplats

Den ökade trafiken och insättandet av allt tyngre flygplan under senare år har förorsakat relativt betydande beläggningsskador, vilka till viss del reparerats. Förstärkningsarbetena har dock begränsats till vad som oundgängligen erfordrats för att hålla trafiken i gång. Det är nu nödvändigt att fullfölja dessa beläggningsarbeten på de skadade ytor som ännu icke behandlats, främst på en mindre del av huvudbanan samt på flygplatsens taxibanor och uppställningsplatser. Arbetena beräknas komma till utförande under sommaren 1961 och dra en kostnad av 1,4 mkr.

Torslanda flygplats

I skrivelse den 19 november 1958 hemställde luftfartsstyrelsen bl. a., att Kungl. Maj:t måtte godkänna ett avtal mellan styrelsen och Göteborgs stad om upprättande av en generalplan för Torslanda flygplats. Sedan luftfartsstyrelsen därefter företagit viss förberedande utredning rörande Göteborgs flygplatsfråga, har styrelsen sedermera genom skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 juni 1960 förordat, att en första utbyggnad av Torslanda flygplats bör ske genom en förlängning av banorna 04—22 och 14—32 utan sprängningar i inflygningssektorerna. Avsikten härmed är, att banorna skall för jetstarter användas i huvudsak enkelriktade. Förlängningarna vid banändarna 22 och 14 skall därför göras enbart för start; nuvarande landningströsklar bibehålles. Med hänsyn till medvindsstarterna måste bana 14—32 förlängas från nuvarande 1 285 m till totalt 2 200 m, vilket förutom den

möjliga banutbyggnaden i nordväst innebär en förlängning av 400 m åt sydost på utfyllnad i sjön. Totalkostnaderna för en sådan utbyggnad av Torslanda flygplats uppskattas till ca 10 mkr, inklusive belysningsanläggningar. Härtill beräknas komma kostnaden för en taxibana längs huvudbanan för förbindelserna mellan stationsområdet och banändarna, uppskattad till ca 2 mkr.

Om förenämnda avtal godkännes inom den närmaste tiden räknar styrelsen med att generalplanearbetet skall kunna bedrivas i sådan takt, att arbetena med genomförandet av den första utbyggnaden av flygplatsen skall kunna påbörjas senast under budgetåret 1961/62. En förutsättning är att överenskommelse dessförinnan hunnit träffas med Göteborgs stad om erforderligt bidrag till kostnaderna för anläggningsarbetena.

För att möjliggöra en prövning av ifrågavarande anslagsbehov i samband med luftfartsstyrelsens övriga anslagsäskanden har styrelsen i arbetsprogrammet för budgetåret 1961/62 preliminärt upptagit den första delen av utbyggnaden av Torslanda flygplats med 3 mkr.

Bulltofta flygplats

Enligt förenämnda tioårsplan skulle på Bulltofta flygplats vissa kompletteringsarbeten utföras, nämligen förlängning av huvudbanan, byggande av taxibanor, plattformar, stations-, hangar- och driftsbyggnader m. m. Första etappen av denna utbyggnad, omfattande ny stationsbyggnad samt stationsplatta och förbindelsebana till denna, är nu avslutad. Det fortsatta utbyggnadsprogrammet innefattar främst byggande av taxibana och en förlängning av huvudbanan till 2 500 m samt uppförande av en hangarbyggnad. Om finansieringen av dessa projekt pågår för närvarande överläggningar mellan luftfartsstyrelsen och Malmö stad.

I första hand bör den planerade taxibanan mellan stationsområdet och nordöstra banänden komma till stånd. För närvarande måste nämligen taxirörelser äga rum på rullbanan, vilket medför att denna ofta är blockerad av flygplan på väg till eller från stationsområdet. Härigenom uppkommer förseningar och besvärande väntetider för andra flygplan, som skall använda rullbanan. Med hänsyn härtill och den ökade trafiken på Bulltofta flygplats är det angeläget, att flygplatsens kapacitet snarast ökas genom att sagda taxibana kommer till utförande. Anläggningskostnaderna beräknas uppgå till 3 mkr. För budgetåret 1961/62 erfordras 1,5 mkr.

Vad angår hangarbyggnaden torde resultaten av en pågående utredning i frågan böra avvaktas, innan slutlig ståndpunkt kan tagas.

Sundsvall/Härnösands flygplats

Arbetena med banförlängningar m. m. skulle enligt tidigare planer ha utförts under sommarhalvåret 1960. På grund av oförutsedda svårigheter beträffande i sammanhanget erforderliga markförvärv kan denna tidsplan icke hållas. Sålunda kommer under år 1960 endast vissa reparationsarbeten på den befintliga banan jämte viss utökning av stationsplattformen

att utföras. I en särskild skrivelse den 14 september 1960 har luftfartsstyrelsen anmält, att vissa markfrågor inte hunnit lösas och att styrelsen ska söka samordna de olika intressena i ärendet. Med hänsyn härtill torde de i arbetsprogrammet upptagna arbetena med banförlängning och komplettering av högintensitetsljus ej kunna påbörjas under budgetåret 1961/62.

Umeå flygplats

För avslutande av arbetet med anläggande av flygplatsen erfordras 1 150 000 kr för budgetåret 1961/62.

Olika flygplatser

För diverse och oförutsedda arbeten vid olika flygplatser beräknas åtgå ett belopp av 450 000 kr. Häri ingår bl. a. planerad utvidgning av stationsplattformen på Luleå flygstation samt breddning av taxibanan på Östersunds flygstation.

Byggnader

Kontrollcentralen för Stockholms flyginformationsregion

I statsverkspropositionen 1960 uttalade föredragande departementschefen, att luftfartsstyrelsen borde närmare undersöka möjligheterna att till storflygplatsen förlägga kontrollcentralen för Stockholms flyginformationsregion. Den sålunda begärda undersökningen har nu verkställts, varvid beaktats vissa ändrade förutsättningar, som inträtt under vintern 1959—60. Utredningen bekräftar, att i fråga om förläggningen av kontrollcentralen Bromma och Arlanda är likvärdiga ur driftsynpunkt. Ett sammanbyggande av kontrollcentralen med den blivande trafikledningsbyggnaden på Arlanda flygplats erbjuder dock vissa fördelar ur byggnadskostnadssynpunkt. Genom en sådan anordning kan nämligen ett belopp av ca 500 000 kr inbesparas i anläggningskostnad.

Luftfartsstyrelsen har vid övervägande av samtliga de faktorer, som inverkar på frågan om kontrollcentralens placering, kommit till den uppfattningen, att den bör förläggas till Arlanda. (En av byråcheferna hos styrelsen har anmält avvikande mening.) Kontrollcentralen beräknas kosta 1 300 000 kr, varav 600 000 kr erfordras för budgetåret 1961/62. Styrelsen har tills vidare bibehållit redovisningen av kontrollcentralen såsom ett objekt i luftfartsstyrelsens ordinarie arbetsprogram. Vissa skäl talar dock för att objektet egentligen bör hänföras till Arlandainvesteringarna.

Statstjänstemannaförbundet har i en skrivelse den 29 september 1960 anfört vissa skäl för ett bibehållande av kontrollcentralen på Bromma flygplats.

Torslanda flygplats

I planerna för upprustningen av flygplatsen ingår även en av den starkt växande passagerartrafiken betingad väsentlig utökning av lokal- och platt-

formsutrymmen inom stationsområdet. I första hand bedömes härvid uppförandet av en ny stationsbyggnad böra ifrågakomma. För detaljprojektering av denna beräknas för budgetåret 1961/62 ett belopp av 200 000 kr.

Umeå flygplats

Luftfartsstyrelsens andel i kostnaderna för stations- och driftsbyggnad uppgår till 900 000 kr. Av detta belopp beräknas 500 000 kr åtgå innevarande budgetår och återstoden, 400 000 kr, under budgetåret 1961/62.

Olika flygplatser

För diverse och oförutsebara arbeten vid olika flygplatser beräknas ett belopp av 500 000 kr.

Teleutrustning m. m.

Den erforderliga kompletteringen och nyanskaffningen av teleutrustning under budgetåret 1961/62 omfattar radioutrustningar för fältfordon, trafikanthögtalaranläggningar, talregistreringsutrustningar, utrustningar för distribution av väderleksuppgifter, lokal- och flygsäkerhetstelefonväxlar, visuella informationssystem samt diverse smärre kompletteringar på olika flygplatser. För ändamålet beräknas ett sammanlagt belopp av 300 000 kr.

Belysningsanläggningar

Bromma flygplats

Ombyggnaden av inflygningslinjerna bör nu ej längre uppskjutas, då nuvarande vänsterlinjesystem strider mot de internationella normerna. För budgetåret 1961/62 erfordras 200 000 kr.

För att vid nedsatt sikt underlätta landning på bana 13—31 bör inflygningslinjen kompletteras med högintensiva ljus vid banände 31, liksom tidigare skett vid huvudrullbanans motsatta ände. Kostnaderna beräknas uppgå till 200 000 kr, och hela beloppet erfordras för budgetåret 1961/62.

För att hålla flygplatsen i ett trafikvärdigt skick och för att förhindra olyckstillbud till följd av den otillräckliga belysningen bör förbättringar av plattformsbelysningen komma till stånd under budgetåret 1961/62. Kostnaderna beräknas till 140 000 kr.

Torslanda flygplats

För ombyggnad och komplettering av ban- och inflygningsljus i samband med de föreslagna banarbetena kräves för budgetåret 1961/62 ett belopp av 50 000 kr.

Bulltofta flygplats

Markeringsljusen för den föreslagna nya taxibanan på Bulltofta flygplats beräknas kosta 90 000 kr, varav 60 000 kr erfordras för budgetåret 1961/62.

En försöksanläggning för belysning av banytan vid rullbanans nordöstra

ände har visat sig mycket värdefull ur säkerhets- och regularitetssynpunkt och bör nu utföras i permanent skick. Kostnaderna härför beräknas till 85 000 kr och hela beloppet åtgår under budgetåret 1961/62.

Umeå flygplats

För belysningsanläggningar upptar arbetsprogrammet ett belopp av 245 000 kr för budgetåret 1961/62.

Reservkraftaggregat

Med hänsyn till nödvändigheten ur flygsäkerhets- och regularitetssynpunkt att vid störningar i den normala strömtillförseln trygga den elektriska försörjningen vid vissa flygplatser är det erforderligt att anskaffa reservkraftaggregat till flygplatserna i Göteborg, Malmö, Kiruna, Umeå och Jönköping för sammanlagt 540 000 kr, varav 245 000 kr beräknas åtgå under budgetåret 1961/62.

Kabelarbeten för meteorologiska instrument

För fortsatta kabelarbeten m. m. för meteorologiska instrument vid olika flygplatser beräknas för budgetåret 1961/62 ett belopp av 150 000 kr.

Olika flygplatser

För diverse och oförutsebara arbeten vid olika flygplatser beräknas för budgetåret 1961/62 ett belopp av 275 000 kr.

Fordon, maskiner och redskap

Ersättningsanskaffningen av fordon, maskiner och redskap beräknas under budgetåret 1961/62 dra en sammanlagd kostnad av 860 000 kr, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 440 000 kr. Även nyanskaffningskostnaderna beräknas stiga och uppgår till 1 090 000 kr. Den kraftiga ökningen av medelsbehovet har bl. a. sin grund i tillkomsten av nya flygplatser.

6: 2 Försvarsberedskap vid luftfartsverket

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	118 000	100 000	211 000
1960/61	7 000	100 000	107 000*
1961/62 styrelsen	—	100 000	100 000*
dep.ch.	—	100 000	100 000*

* Preliminärt belopp.

Luftfartsstyrelsen har i särskild skrivelse den 23 augusti 1960 hemställt, att för nästa budgetår anvisas dels ett investeringsanslag av 100 000 kr för försvarsberedskapsändamål och dels ett avskrivningsanslag å driftbudgeten med samma belopp. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon redogörelse för innehållet i densamma inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

6: 3 Utbyggnad av storflygplats m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	7 026 000	40 000 000	42 824 000
1960/61	4 202 000	30 000 000	21 500 000*
1961/62 styrelsen	12 702 000	5 000 000	16 800 000*
dep.ch.	12 702 000	4 000 000	16 300 000*

* Preliminärt belopp.

Utbyggnaden av den av 1957 års höstriksdag beslutade storflygplatsen Arlanda har fortskridit så långt, att den 3 300 m långa huvudbanan samt drifts- och hangarområdena praktiskt taget är färdigställda. Arbetet med ombyggnaden av den gamla banan har påbörjats och beräknas pågå t. o. m. år 1962. Denna bana blir 2 500 m.

SAS har i början av år 1960 färdigställt och tagit i bruk den första etappen av sitt hangarbygge omfattande bl. a. hangarhall för fyra DC-8-plan. Hangaren utvidgas för närvarande till dubbla storleken.

Inom flygplatsens driftsområde har panncentral, garage (inrett som provisorisk stationsbyggnad), verkstad och förvaltningsbyggnad tagits i drift, medan brandstationen beräknas kunna färdigställas och tas i drift i januari 1961. Flygplatsens vatten- och avloppsanläggning har tagits i bruk. Avloppet har anslutits till Märsta avloppsnät.

En förnyad utredning har lett till att styrelsen beslutat lokalisera stockholmsområdets nya kontrollcentral till Arlanda. Projekteringen av den byggnad som skall omfatta kontrollcentralen och den permanenta trafikledningsbyggnaden pågår, byggnadsarbetet beräknas att påbörjas år 1961 och byggnaden planeras kunna tas i bruk år 1963. Även projekteringen av godsbyggnaden pågår. Denna byggnad förutses stå färdig vid årsskiftet 1963—64. Styrelsens viktigare anläggningar på flygplatsen är således i drift, under uppförande eller beslutade så när som på stationsbyggnaden och därmed sammanhängande anläggningar.

Luftfartsstyrelsen har med hänsyn till den inställning till frågan som kommunikationsdepartementet, byggnadsstyrelsen och SAS intagit icke velat motsätta sig att arkitekttävling anordnas om flygplatsens stationsbyggnad. Härigenom senarelägges emellertid byggnadens färdigställande, var-

jämte ytterligare kostnader för provisorier m. m. uppstår, vilka dock uppvägs av vissa besparingar.

Av de anvisade medlen för flygplatsbygget har hittills utbetalats ca 90 mkr och beställningar utlagts för ytterligare ca 15 mkr.

I följande sammanställning redovisas styrelsens kostnadsberäkning i november 1960 för flygplatsanläggningarna. Som jämförelse har medtagits tidigare beräkningar rörande flygplatsens kostnader. De för februari 1960 angivna beloppen grundar sig på den i 1960 års statsverksproposition angivna kostnadsramen. Samtliga belopp avser miljoner kronor.

	Prop. 1957: 185	Febr. 1960	Nov. 1960
I. Markförvärv	2,0	2,2	2,2
Huvudbana	37,0	37,5	38,3
Tvärbana	21,5	20,1	20,0
Hangarområde	6,0	6,0	[1]7,7
Driftsbyggnader, provisorisk och permanent trafikledningsbyggnad	8,0	12,7	[1]15,4
Huvudkulvertar samt vatten och avlopp	4,5	4,9	4,9
Vägar och parkeringsplatser inom och utom fältområdet	5,3	5,6	[1]5,8
Belysning	2,0	6,2	6,7
Teleinstallation, landningshjälpmedel	7,0	7,0	7,0
Fordon, maskiner, redskap	3,0	5,0	5,2
Diverse	—	0,9	2,7
Oförutsett	12,7	10,1	[1]6,6
Administration	8,5	9,8	[1]10,5
Summa	117,5	128,0	133,0
II. Stationsområde	11,5	9,0	
Stationsbyggnad	20,0	18,0	
Godsbyggnad	4,0	4,0	
Summa	35,5	31,0	
Totalsumma	153,0	159,0	

De för november 1960 angivna kostnaderna hänför sig till kostnadsnivån för september 1959. Indexstegringen därefter har beräknats till ca 2 mkr. Summan 133 mkr skall med hänsyn härtill höjas till 135 mkr.

I de nu aktuella kostnadsberäkningarna har inga belopp angivits för stationsområde, stationsbyggnad och godsbyggnad. Då dessa anläggningar ännu ej projekterats, kan kostnadsberäkning för dem ej utföras. Tidigare angivna belopp utgör endast grova uppskattningar. Styrelsen anser det tro-

[1] Extra kostnader i anledning av ändrad tidsplan för stationsbyggnaden och trafikens överförande till Arlanda före stationsbyggnadens färdigställande har inräknats.

ligt, att de för stationsbyggnaden upptagna beloppen är alldeles för låga. Till denna fråga avser luftfartsstyrelsen att återkomma i sina petita för budgetåret 1962/63. Kostnadsuppställningen avseende februari 1960 visar vilka belopp som blir tillgängliga för stationsbyggnad, stationsområde och godsbyggnad om kostnaderna skulle hållas inom en ram av 159 mkr.

Beräkningarna innefattar inte kostnaden för Stockholms kontrollcentral, för vilken särskilda medel (1,3 mkr) äskats under anslaget Flygplatser m. m.

Vad angår godsbyggnaden råder enighet mellan luftfartsstyrelsen, byggnadsstyrelsen och generaltullstyrelsen, att investeringsmedlen för godsbyggnaden bör bestridas från luftfartsfonden. Skälen härför är bl. a., att byggnaden på grund av det intima sambandet mellan denna och övriga byggnader inom flygplatsens stationsområde bör projekteras och byggas av luftfartsstyrelsen och att byggnadens drift och underhåll lämpligast bör ombesörjas i sammanhang med skötseln av luftfartsverkets övriga anläggningar på flygplatsen. Det har förutsatts, att luftfartsstyrelsen skall äga rätt att uppbära hyra av lokalernas brukare, inklusive tullverket. Byggnadsmedel erfordras icke förrän budgetåret 1962/63.

Rörande tidsplanen anför styrelsen.

I propositionen 1957: 185 förutsattes, att stationsbyggnaden skulle färdigställas under år 1963, varefter överföring av utrikestrafiken från Bromma skulle verkställas. Färdigställningstidpunkten försköts sedermera till början av 1964 varvid trafiken skulle flyttats den 1 april 1964. Beslutet om arkitektpristävling medför emellertid, att byggnadens färdigställande måste senareläggas. Ett ytterligare dröjsmål med avlastningen av trafik från Bromma kan emellertid icke accepteras med hänsyn till jettrafikens omfattning. Ytterligare provisorier måste därför utföras på Arlanda för att en större trafik skall kunna omhändertas där innan stationsbyggnaden blir färdig. I och med tillkomsten av dessa provisorier blir det ej längre nödvändigt att forcera stationsbyggnadens projektering och byggande. Den beräknas nu komma att bli tagen i drift våren 1966. Styrelsen har funnit, att erforderliga provisorier på Arlanda kan vara färdiga tidigast under första kvartalet 1962. Projektering och byggande har då förutsetts ske i forcerad takt.

Motorvägen kommer enligt vad styrelsen inhämtat från vägförvaltningen att bli trafikabel upp till Rotsunda samt mellan Norrsunda och Arlanda den 1 november 1962 och i sin helhet den 1 november 1963. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens i propositionen 1957: 185 nämnda åtagande kommer sålunda att väl fullföljas.

SAS har på eget initiativ utrett frågan om en tidig utflyttning till Arlanda. Konsortiet har därvid funnit, att ur dess synpunkt en överföring av all utrikes trafik den 1 april 1962 är önskvärd. Som skäl för sitt ställningstagande har konsortiet angivit nödvändigheten att snarast minska jettrafiken på Bromma samt fördelar av driftsekonomisk art. SAS förutsätter, att de utländska flygbolagen överför sin trafik till Arlanda vid samma tidpunkt. På Bromma skulle därefter endast inrikestrafik och viss chartertrafik bedrivas. SAS önskar sålunda icke utnyttja den möjlighet som föreligger enligt avtalet den 18 oktober 1957 mellan kommunikationsdepartementet och ABA angående utbyggnaden av flygplatsen vid Halmsjön att på Bromma ha kvar viss internordisk trafik.

Luftfartsstyrelsen och SAS har överenskommit, att erforderliga anläggningar skall färdigställas till den 1 april 1962 och att all utrikestrafik skall överföras till Arlanda vid nämnda tidpunkt. Överenskommelsen blir med hänsyn till kostnaderna för anläggningarna beroende av Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut. Luftfartsstyrelsen har dock reserverat sig för en försening av de erforderliga anläggningarnas färdigställande.

Med hänsyn till de ändrade planerna för trafikens överflyttning och för stationsbyggnadens färdigställande anser luftfartsstyrelsen följande extra anläggningar erforderliga.

Den nuvarande provisoriska stationsbyggnaden ändras och tillbygges så att ökade hall-, restaurang-, kontors- och personalutrymmen erhålles. Vissa lokaler såsom för meteorolog- och briefingtjänst inreds i verkstadsbyggnaden invid den provisoriska stationsbyggnaden. Provisoriska godslokaler förutsättes anordnade i utrymmen, som SAS upplåter. Ytterligare någon barack måste dock anskaffas. Godshanteringen överflyttas vid årsskiftet 1963/64 till den permanenta godsbyggnaden, som då beräknas bli färdig. En rampbyggnad uppföres invid plattformarna. Den avses innehålla utrymmen för förvaring av rampmateriel och för sortering av bagage samt personalutrymmen. Därjämte anordnas i baracker sovrum för personal, som skall övernatta på flygplatsen.

Som stationsplattformar användes de befintliga hangarplattformarna, som för ändamålet tillbygges och kompletteras med belysning m. m. Bilparkeringarna inom det provisoriska stationsområdet och vid de provisoriska godslokalerna utvidgas.

Kostnaderna härför har preliminärt beräknats till 3 mkr för byggnader, 1,6 mkr för plattformar, 0,2 mkr för bilparkering samt 0,7 mkr för oförutsedda utgifter eller sammanlagt 5,5 mkr.

Utöver de nämnda extra investeringarna kommer kostnader för arkitekttävlingens anordnande och vidare ökade kostnader för styrelsens administration av arbetenas utförande till följd av arlandaarbetenas utspridande på en längre period. Tillsammans bedöms dessa kostnader uppgå till 0,7 mkr.

Kostnaderna för av utflyttningen och senareläggningen föranledda provisorier m. m. på Arlanda beräknas således till 6,2 mkr, vilket belopp dock motsvaras av inbesparade kostnader för eljest erforderliga provisorier på Bromma samt räntebesparingar genom senareläggningen av den permanenta stationsbyggnaden på Arlanda m. m. Utvidgningen av den provisoriska stationsbyggnaden och lokalerna för meteo och briefing m. m. torde bli av den art att de kommer att finnas kvar sedan den permanenta stationsbyggnaden färdigställts och kan åtminstone efter några år åter finna en ekonomisk användning. En viss del av de extra investeringarna återgår i form av hyror. Vid hyresberäkningen avses att tillämpas en med hänsyn till användningstiden kort avskrivningstid.

Styrelsen hemställer, att kostnadsramen för utbyggnaden av storflygplats m. m. måtte ökas med 6,2 mkr jämte ett belopp av 2,0 mkr motsvarande inträffad indexstegring. För budgetåret 1961/62 äskas 5 mkr.

6: 4 Luftfartsverkets dispositionsanslag

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	491 000	100 000	55 000
1960/61	536 000	1 000	93 000*
1961/62 styrelsen	444 000	—	—*
dep.ch.	444 000	1 000 000	—*

* Preliminärt belopp.

För nästa budgetår anser styrelsen någon ny medelsanvisning icke erforderlig på detta anslag.

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1959/60. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande, som redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

Luftfartsstyrelsen har räknat med att den för innevarande budgetår gällande investeringsramen om 10,5 mkr i stort sett kommer att utnyttjas. Utanför de ramreglerade investeringarna beräknar styrelsen en medelsförbrukning om 21,5 mkr för storflygplatsen.

Beträffande de ramreglerade investeringarna inom luftfartsfonden har styrelsen för nästa budgetår föreslagit en medelsförbrukning av 14,1 mkr och i nya anslag äskat samma belopp för luftfartsfonden. Såsom framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag ansett mig kunna förorda en investeringsram av 7,0 mkr för luftfartsfonden. Härav torde 6,9 mkr böra hänföras till flygplatsanslaget och 0,1 mkr till försvarsberedskapsanslaget. Vidare tillstyrker jag — vid sidan av de ramreglerade anslagen — ett anslag av 4 mkr till utbyggande av storflygplatsen.

Liksom för innevarande budgetår bör luftfartsstyrelsen under nästa budgetår med anlitande av anslagen inom luftfartsverkets investeringsram samt anslaget till radioanläggningar för luftfarten under televerkets fond få avväga behoven av investeringar i olika slag av luftfartsanläggningar. Härvid förutsättes, att investeringarna totalt icke överstiger luftfartsverkets ram, utökad med ett belopp motsvarande anslaget till radioanläggningar för luftfarten, som jag för nästa budgetår föreslagit skola uppföras med 3 mkr. Erforderliga anslagsförstärkningar i anledning av denna rörelsefrihet torde få ske genom anlitande av dispositionsanslagen under berörda fonder.

Vad angår de olika objekten tillhörande de ramreglerade investeringarna är jag icke beredd att ta ställning till förslagen om utbyggnad av Torslanda flygplats. De i investeringsprogrammet upptagna arbetena på Sundsvall/Härnösands flygplats för sammanlagt 0,9 mkr avseende banförlängning och komplettering med högintensitetsljus torde enligt vad styrelsen meddelat icke komma till utförande under nästa budgetår på grund av svårigheter att lösa vissa markfrågor.

Jag biträder styrelsens förslag om förläggande av kontrollcentralen för Stockholms flyginformationsområde till Arlanda flygplats. Med hänsyn bl. a. till att kontrollcentralen är avsedd att ingå i den blivande trafikledningsbyggnaden på Arlanda, talar övervägande skäl för att anläggningskostnaderna för kontrollcentralen hänföres till investeringarna för storflygplatsen. Projektet i fråga, som kostnadsberäknats till totalt 1,3 mkr, bör således utgå ur styrelsens arbetsprogram för de ramreglerade investeringarna samtidigt som motsvarande uppräkning får ske för Arlandainvesteringarna.

På grund av vad jag nu anfört nedgår medelsbehovet för budgetåret 1961/62 med ca 4,8 mkr jämfört med styrelsens förslag.

Mot investeringsprogrammet i övrigt under anslaget till flygplatser m. m. har jag i princip ej något att erinra. Då den av mig förordade investeringsramen innebär en begränsning av styrelsens äskanden med ytterligare ca 2,3 mkr, torde emellertid vissa arbeten och anskaffningar behöva uteslutas eller senareläggas, företrädesvis under diverseposterna samt posten fordon, maskiner och redskap.

Vad gäller Arlanda flygplats beräknades i 1960 års statsverksproposition de totala kostnaderna för en utbyggnad i beslutad omfattning till 155 mkr. Häri ingick ej de till 4 mkr uppskattade kostnaderna för en tullgodsbyggnad, vars fondredovisning skulle ytterligare utredas. Styrelsen föreslår nu i samråd med byggnadsstyrelsen och generaltullstyrelsen, att godsbyggnaden skall redovisas under luftfartsfonden. Jag har ej något att erinra häremot.

Hösten 1960 har luftfartsstyrelsen beräknat kostnaderna för storflygplatsen — exklusive stationsbyggnaden och stationsområdet samt förenämnda tullgodsbyggnad — till 135 mkr, vilket belopp styrelsen anser jämförbart med 128 mkr vid den i förra årets statsverksproposition angivna kostnadsramen. Skillnaden mellan de båda sistnämnda beloppen hänför sig främst till generella kostnadsstegringar samt kostnader för vissa provisorier, som jag skall närmare beröra i det följande. Vad angår stationsområdet, stationsbyggnaden och tullgodsbyggnaden har någon ny kostnadsuppskattning ej skett men styrelsen anser det troligt att de för stationsbyggnaden i kostnadssammanställningen upptagna beloppen är alldeles för låga.

Rörande tidsplanen för utbyggnaden meddelar styrelsen, att stationsbyggnaden numera planeras att tas i drift våren 1966 i stället för hösten 1963 såsom tidigare avsetts. Som jag varit i tillfälle att närmare utveckla i ett interpellationssvar i andra kammaren den 14 december 1960, har en sådan tidsförskjutning ansetts nödvändig för att bereda erforderlig tid för

en noggrann planering och projektering av byggnaden och för inhämtande av ytterligare erfarenheter i fråga om jettrafikens krav. Avsikten är att en allmän nordisk arkitekttävlan om stationsbyggnaden skall utlysas.

Genom senareläggningen av stationsbyggnaden samt den till våren 1962 tidigarelagda överflyttningen av utrikestrafiken till Arlanda — vilken jag likaledes berört i sagda interpellationssvar — blir det nödvändigt att utföra vissa provisorier. Kostnaderna för dessa uppskattas av styrelsen till 5,5 mkr vartill kommer 0,7 mkr för arkitekttävlingen och vissa administrationskostnader.

Jag delar helt uppfattningen att färdigställandet av stationsbyggnaden och stationsområdet bör uppskjutas åtminstone till år 1966. Härigenom skapas ökade möjligheter till en från ekonomiska och andra synpunkter rationell utformning av byggnaden. Med hänsyn till bl. a. det hårda utnyttjandet av trafikkapaciteten på Bromma flygplats samt till de allvarliga bullerstörningarna kring sistnämnda flygplats är det synnerligen tillfredsställande, att hela utrikesluftfarten överflyttas till Arlanda under våren 1962. Luftfartsstyrelsen bör därför erhålla bemyndigande att utföra härför erforderliga provisoriska anordningar. Kostnaderna för dessa bör dock kunna begränsas något i förhållande till styrelsens förslag genom i vissa avseenden enklare utförande. Vidare får i möjligaste mån en successiv anpassning av provisorierna ske efter trafikutvecklingen. Kostnaderna för nämnda anläggningar bör därför enligt min åsikt kunna begränsas med uppskattningsvis 0,5 mkr jämfört med styrelsens beräkningar. På grund härav upptar jag ifrågavarande kostnader för provisorier, arkitekttävling m. m. till 5,7 mkr. Innan byggnadsarbetena avseende provisorierna påbörjas, torde luftfartsstyrelsen böra underställa frågan om deras igångsättande Kungl. Maj:ts prövning och i samband härmed framlägga en förnyad kostnadsberäkning.

Ställningstagandena till den permanenta stationsbyggnaden med tillhörande stationsområde torde således få anstå. Icke heller ifråga om den icke färdigprojekterade tullgodsbyggnaden torde beslut kunna fattas vid innevarande års riksdag.

Med hänsyn härtill synes kostnadsberäkningarna böra anknytas till en första byggnadsetapp, omfattande de av luftfartsstyrelsen angivna arbetena med undantag av stationsbyggnad, stationsområde och godsbyggnad. Däremot bör i enlighet med vad jag anfört i det föregående kostnaderna för Stockholmsområdets kontrollcentral om 1,3 mkr inräknas bland investeringarna för storflygplatsen.

Beträffande styrelsens beräkningar i övrigt i vad avser den sålunda angivna första utbyggnadsetappen synes bl. a. det för oförutsett avsedda beloppet vara något för högt upptaget med hänsyn itll storleken av återstående investeringar inom denna etapp. På grund härav bör den fortsatta utbyggnaden av storflygplatsen — exklusive stationsbyggnaden, stationsområdet och tullgodsbyggnaden —inriktas på att en kostnadsram av 135 mkr inte får överskridas. I detta belopp har jag då inräknat kostnaderna för nämnda pro-

visorier, Stockholmsområdets kontrollcentral samt generella kostnadsstegringar.

Till försvarsberedskap har jag tagit upp ett anslag av 100 000 kr. Beloppet synes böra omedelbart avskrivas. Chefen för finansdepartementet har därför tidigare denna dag förordat, att ett motsvarande avskrivningsanslag anvisas på driftbudgeten.

Med ledning av den sålunda uppskattade medelsförbrukningen under nästa budgetår och de förutsatta, till budgetåret ingående behållningarna har de anslag beräknats, som angivits i de till anslagsrubrikerna fogade tabellerna och som uppgår till 12 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1961/62 under luftfartsfonden anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a) *Flygplatser m. m.*	6 900 000	kr.
b) *Försvarsberedskap vid luftfartsverket*	100 000	»
c) *Utbyggnad av storflygplats m. m.*	4 000 000	»
d) *Luftfartsverkets dispositionsanslag*	1 000 000	»

Statens allmänna fastighetsfond

7. Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	318 000	200 000	486 000
1960/61	32 000	200 000	232 000*
1961/62 styrelsen	—	300 000	300 000*
dep. ch.....	—	200 000	200 000*

* Preliminärt belopp.

I 1956 års statsverksproposition framlades förslag om sanering av Djurgårdsstaden i Stockholm. Kostnaden beräknades till 2 mkr för en första etapp, vilken förutsattes kunna genomföras under en tidrymd av tio år.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 16 augusti 1960 har byggnadsstyrelsen hemställt om anslag för nästa budgetår till saneringsarbetena inom Djurgårdsstaden i Stockholm. Av skrivelsen och i samband därmed lämnade uppgifter framgår att restaureringen av byggnaderna nr 19 och 20 i kvarteret Krigsmanskassan 3 (Bergsgränd 6) är helt genomförd. Vidare har en för hela området gemensam panncentral färdigställts. I gator och gårdar har kallvatten- och avloppsledningar samt värmekulvertar med ledningar för värme och varmvatten nedlagts för vidare anslutning till respektive hus. Slutligen har det s. k. Järnvågshuset restaurerats utvändigt.

Kostnaderna för de hittills utförda arbetena har uppgått till sammanlagt omkring 850 000 kr, vilket är mer än som ursprungligen beräknats för dessa arbeten. Även om man tar hänsyn till generella kostnadsstegringar — vilka av byggnadsstyrelsen beräknats till 38 % — innebär dock det verkliga kostnadsutfallet en kostnadsökning på omkring 20 % i vad avser restaureringen av byggnaderna nr 19 och 20 i kv. Krigsmanskassan.

Kostnadsfördyringen har uppkommit i huvudsak på grund av att byggnadernas stommar varit i mycket sämre skick än vad som kunnat förutses. Sålunda har såväl väggar som golvbjälkar i betydande omfattning måst ersättas med nytt material. Någon direkt jämförelse mellan de beräknade och verkliga kostnaderna för panncentral och ledningar kan icke göras enär det ursprungliga programmet här ändrats så till vida, att endast en för området gemensam värmecentral anordnats i stället för tidigare beräknade sex

centraler. Denna förändring i programmet har medfört ökning av anläggningskostnaden men kommer å andra sidan att innebära betydande driftsekonomiska vinster ifråga om såväl skötsel- som bränslekostnader. Vidare har vissa befintliga vatten- och avloppsledningar visat sig vara i så dåligt skick att de icke kunnat utnyttjas. Härigenom har ledningskostnaderna fördyrats. Den utvändiga restaureringen av Järnvågshuset har uppgått till i huvudsak den beräknade kostnaden med tillägg för allmänna kostnadsstegringar.

Byggnadsstyrelsen anser beträffande kostnaderna för återstående arbeten inom förevarande etapp, att saneringen av samtliga byggnader inom området ej behöver bli lika omfattande som vid de två första byggnaderna. Totalkostnaden bör därför kunna begränsas till ca 3,5 mkr. Detta belopp överstiger med 27 % den ursprungligen beräknade kostnaden med tillägg för uppkomna allmänna kostnadsstegringar. Utöver hittills anvisade medel erfordras (3,5 — 1,0) 2,5 mkr.

I fråga om hyresinkomsterna från det aktuella området har markens värde med ledning av den kostnad för mark, som bostadsstyrelsen torde godkänna, beräknats till ca 620 000 kr, varför den totala produktionskostnaden beräknas uppgå till (3 500 000 + 620 000) avrundat 4 100 000 kr. Enär en stor del av dessa kostnader föranletts av en strävan att bevara kulturhistoriska värden, har hyran ej kunnat beräknas i relation till dessa kostnader utan beräknats med utgångspunkt från normal nybyggnadskostnad för motsvarande byggnader, vilken torde uppgå till ca 740 kr/kvm lägenhetsyta. Upprättad kalkyl över årliga utgifter för nämnda byggnader i kvarteret Krigsmanskassan baserad på nyssnämnda produktionskostnad utvisar en erforderlig hyra av ca 70 kr/kvm lägenhetsyta, för vilken hyra byggnadsstyrelsen sökt fastställelse hos hyresnämnden. En sådan hyra beräknas medge en förräntning av investerat kapital om 4,3 %.

Vid saneringen följer styrelsen de riktlinjer som styrelsen uppdragit i samband med saneringens påbörjande. Iordningställda lägenheter erbjudes sålunda i första hand hyresgäster som tidigare bott inom området. Därest andra hyresgäster önskar hyra lägenheter, utnyttjar styrelsen av dem innehavda lägenheter på annat håll för att tillgodose behovet av evakuering av bostäder inom andra byggnadsstyrelsens fastigheter. Samråd sker med bostadsförmedlingen i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen avser att såsom en nästa etapp uppföra en mindre byggnad, inrymmande fyra pensionärslägenheter samt påbörja upprustningen av fastigheten Östra Varvsgatan 6. Behållningen på anslaget torde i dess helhet åtgå för dessa arbeten under innevarande budgetår. Enligt upprättad plan förutsättes saneringen skola genomföras under en tidrymd av 10 år med en beräknad årlig medelsanvisning av 200 000 kr. Med hänsyn till inträffade byggnadskostnadsstegringar och för att arbetena skall kunna bedrivas mer rationellt har styrelsen emellertid funnit erforderligt, att den årliga medelsanvisningen ökas till 300 000 kr, vilket belopp styrelsen äskar för nästa budgetår.

Departementschefen

Som framgår av byggnadsstyrelsens redogörelse får man räkna med en relativt kraftig ökning av kostnaderna för saneringsarbetena inom Djurgårdsstaden. I vad avser den delen av ökningen som hänför sig till generella kostnadsstegringar får den givetvis godtas. Med hänsyn till svårigheterna att för arbeten av ifrågavarande art på förhand mera exakt beräkna kostnaderna har jag efter ingående prövning ansett mig kunna acceptera även kostnadsfördyringen i övrigt. Jag vill dock understryka vikten av att den fortsatta planeringen inriktas på att hålla totalkostnaden för ifrågavarande arbeten inom en ram av 3,5 mkr, vilket bör kunna ske utan att de bostadssociala kraven på tillfredsställande bostäder eftersättes. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett oförändrat belopp av 200 000 kr, samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

8. Radiohus

Under förevarande anslag har till radiohuset i Stockholm hittills anvisats 25,4 mkr, varav 6,4 mkr för budgetåret 1960/61. Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1960 hemställt om anslag för ändamålet för budgetåret 1961/62.

Beredningen av detta ärende har ännu icke avslutats i vad avser den i anläggningen ingående personalrestaurangen, som av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 2,85 mkr. Anslaget till Radiohus bör med hänsyn härtill upptagas med endast ett beräknat belopp. Härvid synes anslaget böra uppföras med 21 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på en särskild proposition i ämnet, till *Radiohus* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 21 000 000 kr.

9. Televisionshus

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	—	500 000	302 000
1960/61	198 000	2 500 000	500 000*
1961/62 styrelsen	2 198 000	4 700 000	6 898 000*
dep. ch.	2 198 000	—	1 000 000*

* Preliminärt belopp.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 29 augusti 1960 har byggnadsstyrelsen bl. a. anfört följande.

I 1960 års statsverksproposition framhöll föredragande departementschefen nödvändigheten av att ett definitivt lokalprogram och en tillförlitlig kostnadsberäkning fanns att tillgå, innan de egentliga byggnadsarbetena kunde påbörjas. Departementschefen ansåg vidare, att det fortsatta projekteringsarbetet borde så bedrivas, att en kostnadsram vid prisläget den 1 juli 1959 om 40 mkr för själva televisionshuset ej finge överskridas. Beträffande arbetena med grundläggning, transportgång mellan televisionshuset och radiohuset, anläggningar för länktorn och avlopp samt yttre planeringsarbeten, kostnadsberäknade till 9 mkr, skulle dessa kunna igångsättas redan under budgetåret 1960/61.

Sveriges Radio har meddelat byggnadsstyrelsen, att om en planerad ökning av sändningstiden skall bli möjlig följande planerade anläggningar bör uppföras och vara i drift, nämligen under budgetåret 1961/62 en provisorisk studio i Stockholm i anslutning till den befintliga anläggningen vid Svea artilleri, under budgetåret 1963/64 televisionshuset i Göteborg och under budgetåret 1964/65 första tappen av televisionshuset i Stockholm. Sveriges Radio har vidare framfört önskemål om att den planerade studion för estradprogram med 1 000 kvm studioyta måtte uppföras i första byggnadsetappen. Som motivering härför har bl. a. anförts, att cirkusbyggnaden är i sådant skick, att publikutsändningar därifrån icke i längden kan bedrivas, att en 1 000 kvm studio ger större möjligheter vid planeringen av produktionen och ger en viss kapacitetsökning, samt att kontrollrumsutrustningen kan utnyttjas bättre för en 1 000 kvm studio.

Den av Sveriges Radio önskade utbyggnadstakten för anläggningen å kvarteret Förrådsbacken kommer ej att kunna hållas — enligt Sveriges Radios önskan borde första delen av denna anläggning vara i drift budgetåret 1962/63 — och Sveriges Radio har med anledning härav igångsatt utbyggnaden vid Svea artilleri av de lokalgrupper, som den närmaste utvecklingen krävt, i första hand en provisorisk studio, vilket arbete beräknas vara klart budgetåret 1962/63.

Sveriges Radio skulle därmed under 1962 inklusive anläggningarna i Göteborg och Malmö förfoga över 6 mindre studios i provisoriskt inredda lokaler. Anläggningarna kan ge möjlighet till en studioproduktion av ca 18 timmar per vecka. Erfarenheterna har dock visat, att studiorna i Malmö och Göteborg ej medgiver den fulla kapacitet beträffande programval som erfordras enligt fastställda produktionsplaner.

Styrelsen avser att under hösten 1960 till Kungl. Maj:t inkomma med ett byggnadsprogram för anläggningen i Göteborg men räknar med att en första del av anläggningen icke kan tagas i bruk förrän tidigast budgetåret 1965/66, således senare än vad Sveriges Radio räknar med.

Vidare har styrelsen vid kontakt med Sveriges Radio angående en 10-års-

prognos för televisionens utbyggnad i Sverige erfarit, att förutom anläggningarna i Stockholm och Göteborg, en kommande anläggning i Norrland kan förutses.

Kungl. Maj:t har den 14 juli 1960 fastställt ett av byggnadsstyrelsen överlämnat lokalprogram för den planerade anläggningen å kvarteret Förrådsbacken i Stockholm. Enligt detta sker en uppdelning i två byggnadsetapper.

Första etappen innehåller en estradstudio om 1 000 kvm, en medelstor studio om 600 kvm, en monteringshall om 1 000 kvm, verkstäder, tekniska lokaler, filmlokaler, kontor m. m., och Sveriges Radio räknar med att vissa av dessa utrymmen — främst monteringshallen med sina bilokaler — även kommer att kunna betjäna den befintliga anläggningen vid Svea artilleri.

Andra etappen innehåller en medelstor studio om 600 kvm, en mindre studio på 350 kvm, garage för televisionsbussar m. m., ytterligare tekniska lokaler, filmlokaler, kontor m. m.

Första etappen beräknas hålla den av departementschefen i 1960 års statsverksproposition angivna kostnadsramen av 40 mkr, men kommer ej att motsvara den del av sändningstiden som beräknas falla på Stockholm vid en total sändningstid av 30 timmar utan förutsätter att, när första etappen färdigställts, televisionsverksamheten fortsätter å den befintliga anläggningen vid Svea artilleri. Först när andra etappen färdigställts, kommer anläggningen å kvarteret Förrådsbacken att motsvara den del av sändningstiden som beräknas falla på Stockholm vid en total sändningstid av 30 timmar.

Enligt det fastställda lokalprogrammet har sekundära lokalgrupper — depåförråd, garage — samt serviceavdelningar för ljudradions och televisionens samfällda bruk, anläggningsverkstäder och dylikt — överförts från televisionshuset till disponibla utrymmen i radiohusets källarvåningar.

Vid den fortsatta projekteringen och utformningen av televisionshuset kommer styrelsen att taga hänsyn till Sveriges Radios under hand framförda önskemål att anläggningen i Stockholm planeras på sådant sätt, att ett framtida införande av televisionssändning i färg kan ske utan större ingrepp i byggnadens konstruktion och utformning. Enligt styrelsens uppfattning bör de i det fastställda lokalprogrammet ingående studiorna utformas så att de i princip passar till varje programtyp, varjämte tekniska installationer bör göras likartade i de olika studioenheterna för att underlätta driften.

Med hänsyn till televisionsverksamhetens krav på sammansatta, mycket stora lokalgrupper av olika funktion och utformning samt till lokala förutsättningar på den disponibla tomten, beträffande bl. a. konstruktionssätt, finner styrelsen det icke tillrådligt att räkna med ett tidigare färdigställande av första etappen än under budgetåret 1964/65. En för högt uppdriven projekteringstakt kan få till följd att anläggningen i sin helhet får en mindre ändamålsenlig utformning.

Rörande anläggningarna för vatten och avlopp anför styrelsen.

Styrelsen har närmare låtit utreda möjligheten att i gemensam ledningsdragning för dag- och grundvatten till Djurgårdsbrunnsviken även placera ledningar för kylvatten från en djupficka ute i Djurgårdsbrunnsviken och

har härvid erhållit utlåtande från limnologiska institutionen vid Uppsala universitet och erfarit, att stora förändringar beträffande Djurgårdsbrunnsvikens struktur kunde befaras vid återledandet av det uppvärmda vattnet. En plastledning dragen ända ut till Värtan skulle kunna eliminera denna olägenhet men medföra viss merkostnad. Det stora kylvattenbehovet för ventilationsanläggningen kan icke täckas via stadens vattennät. Styrelsen håller för närvarande på med en undersökning av metoden för kylning medelst så kallat kyltorn eller eventuellt nyttiggörandet av värmen.

Arbetet med grundläggning av första etappen beräknar styrelsen kunna igångsättas hösten 1961, vilket är 6 månader senare än vad styrelsen tidigare förutskickat. Efter riksdagens godkännande räknar styrelsen med att det egentliga byggnadsarbetet för första etappen skall kunna påbörjas under budgetåret 1961/62.

Totalt bedömer styrelsen kostnaden för hela televisionsanläggningen till storleksordningen 80 mkr och räknar med en medelsförbrukning från och med budgetåret 1961/62 till och med budgetåret 1965/66 av 6,9, 17,1, 17,5, 19,8 resp. 15,0 mkr.

Vid denna uppskattning har styrelsen tagit hänsyn till prisläget den 1 juli 1960. Förutom angivna kostnader vill styrelsen förutskicka, att vissa kostnader för friställande av TV-husets tomt torde komma att uppstå.

På grund av förenämnda förskjutning av byggnadsarbetenas igångsättning beräknar styrelsen, att hittills anvisade investeringsmedel, 3 mkr, ej helt behöver tagas i anspråk före utgången av budgetåret 1960/61. Såvitt nu kan bedömas torde ca 2,2 mkr komma att kvarstå vid budgetårsskiftet den 1 juli 1961. Under budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen därför ett ytterligare medelsbehov av 4,7 mkr.

Departementschefen

Vid anmälan i föregående års statsverksproposition av anslagsäskandena för televisionshuset i Stockholm framhöll jag nödvändigheten av att ett definitivt lokalprogram och tillförlitliga kostnadsberäkningar förelåg innan de egentliga byggnadsarbetena påbörjades. Vidare förordade jag, att den fortsatta projekteringen skulle inriktas på att en kostnadsram av 40 mkr för själva televisionshuset ej finge överskridas. Vid sidan av denna kostnadsram räknade jag med att kostnader skulle få upptagas för grundläggning m. fl. arbeten utanför själva byggnadskroppen.

Enligt det lokalprogram för byggnadsprojektet, som numera fastställts av Kungl. Maj:t, har anläggningen uppdelats i två särskilda etapper. Den första etappen har avgränsats på sådant sätt, att kostnaderna för densamma kan rymmas inom angivna ram av 40 mkr och att de i samma etapp ingående utrymmena, som bl. a. omfattar två större studios, skall kunna utgöra en självständigt fungerande enhet. De utanför kostnadsramen liggande arbetena beräknas av byggnadsstyrelsen till ca 10 mkr. Om de ursprungliga intentionerna skall fullföljas och anläggningen dimensioneras för den del av programproduktionen, som kan beräknas falla på Stockholm vid en total

sändningstid av 30 timmar per vecka, erfordras en andra byggnadsetapp, vilken har kostnadsuppskattats till storleken 30 mkr.

Enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen grundas den angivna kostnaden för den första byggnadsetappen på en volymberäkning. Projekteringsarbetena å denna komplicerade byggnad har således ännu icke kommit till ett sådant stadium, att en tillförlitlig kostnadsberäkning kan framläggas för riksdagen. Innan så skett är jag ej beredd att tillstyrka medel för byggnadsföretagets igångsättande. Den behållning, som beräknas förefinnas å anslaget vid ingången av budgetåret 1961/62, synes väl förslå för de fortsatta förberedelsearbetena. Med hänsyn härtill erfordras ej någon anslagsanvisning för nästa budgetår. Under denna punkt gör jag därför ingen hemställan.

10. Byggnadsarbeten för statens bilinspektion

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	—	400 000	92 000
1960/61	308 000	2 000 000	2 308 000 *
1961/62 styrelsen	—	2 035 000	2 035 000 *
dep.ch.	—	1 800 000	1 800 000 *

* Preliminärt belopp.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 29 augusti 1960 har byggnadsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Enligt 1960 års statsverksproposition är av anslaget för 1960/61 680 000 kr avsedda för projektering och påbörjande av inspektionslokaler i Göteborg samt på ytterligare en ort enligt Kungl. Maj:ts senare bestämmande. Byggnadsstyrelsen har sedermera föreslagit att nämnda belopp måtte få disponeras — förutom för lokaler i Göteborg — för projektering av en nybyggnad i Falun.

De totala byggnadskostnaderna för anläggningen i Göteborg har av byggnadsstyrelsen uppskattats till ca 1 400 000 kr och för anläggningen i Falun till ca 650 000 kr enligt prisläget den 1 juli 1960. Härtill kommer kostnaden för inköp av tomter, som beräknas uppgå till 190 000 kr för Göteborg och 25 000 kr för Falun.

Då de båda nämnda byggnadsföretagen beräknas kunna slutföras under våren 1962, äskar styrelsen för budgetåret 1961/62 ett anslag om (1 400 000 + 650 000 + 190 000 + 25 000 — 680 000) 1 585 000 kr för arbetenas fullföljande.

Vid tidigare tillfällen har byggnadsstyrelsen begärt anslag för inköp av mark för nybyggnader i samband med äskandet av medel för dessa. Då detta förfaringssätt i vissa fall kan medföra olägenheter, föreslår byggnadsstyrel-

sen, att ett särskilt anslag ställes till styrelsens förfogande för tomtförvärv. För budgetåret 1961/62 äskar byggnadsstyrelsen sålunda, utöver vad som ovan angivits för Göteborg och Falun, ett anslag om 450 000 kr för inköp av mark till nybyggnader för statens bilinspektion.

Med hänvisning till de uttalanden som chefen för finansdepartementet gjort i 1960 års statsverksproposition rörande nya principer för handläggningen av byggnadsärenden meddelar byggnadsstyrelsen, att styrelsen har för avsikt att senare, efter verkställd programutredning, inkomma med framställning om medel för projektering av nybyggnader för statens bilinspektion i Malmö, Vänersborg, Kalmar och Umeå.

Departementschefen

Jag anser det angeläget att upprustningen av bilinspektionens lokaler fortsättes under nästa budgetår. För fullföljande av nybyggnaderna för bilinspektionen i Göteborg och Falun samt för inköp av tomtmark för kommande nybyggnader tillstyrker jag ett anslag av 1,8 mkr för budgetåret 1961/62. Vad speciellt anläggningen i Göteborg beträffar förutsätter jag att byggnadsstyrelsen tillvaratar alla möjligheter att sänka kostnaderna utan att funktionsdugligheten eftersättes. Vad angår inköpen av tomtmark bör självfallet markförvärv i första hand avse orter där förhyrning av lämpliga lokaler ej kan påräknas.

Med hänsyn till karaktären av bilinspektionens byggnader kan det ifrågasättas om inte vissa fördelar kunde vinnas genom att ifrågavarande byggnadsverksamhet anförtroddes väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. I samma riktning talar även byggnadsstyrelsens ökade arbetsbelastning som följd av expansionen i den statliga byggnadsverksamheten när det gäller högskolor m. m. Jag förordar därför att byggnadsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samråd undersöker detta spörsmål och framlägger förslag till Kungl. Maj:t så snart som möjligt rörande ansvaret i fortsättningen för ifrågavarande byggnadsverksamhet samt förhyrningarna för bilinspektionens verksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för statens bilinspektion* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 800 000 kr.

11. Nybyggnad för aerologisk station på Frösön

	Anslag	Medels-förbrukning
1961/62 styrelsen	100 000	100 000*
dep.ch.	100 000	100 000*

* Preliminärt belopp.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 25 augusti 1960 har byggnadsstyrelsen framlagt förslag om uppförande av en nybyggnad för aerologiska stationen på Frösön. Styrelsen framhåller, att stationens nuvarande förhyrda lokaler är otillräckliga och i övrigt otillfredsställande. Bl. a. kan de mätningar med höjdvindsapparatur av vindens riktning och styrka på stora höjder, som med hänsyn till bl. a. jetflyget är mycket angelägna att få till stånd, icke utföras på stationens nuvarande plats. Frösö köping har förklarat sig beredd att ställa lämplig mark till förfogande till en nybyggnad. Styrelsen hemställer om ett investeringsanslag av 100 000 kr för ifrågavarande nybyggnad.

Departementschefen

I likhet med byggnadsstyrelsen anser jag, att nya lokaler nu bör anskaffas för aerologiska stationen på Frösön. Kostnaderna för ett nybygge bör dock under inga förhållanden få överstiga 100 000 kr. Jag förutsätter att den fortsatta planeringen innefattar marginaler härför samt tillstyrker det av byggnadsstyrelsen äskade anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för aerologisk station på Frösön* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kr.

12. Merkostnader för vissa byggnadsarbeten

		Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	.....	1 804 000	2 500 000	1 301 000
1960/61	.....	3 003 000	800 000	3 000 000*
1961/62	styrelsen.....	803 000	1 000 000	1 803 000*
	dep.ch.	803 000	150 000	950 000*

* Preliminärt belopp.

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa, i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden; dessa företag hänför sig till social-, kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde få hänvisas till proposition 1948:2 (bil. 14, p. 8).

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen framlade hösten 1959 bl. a. en redovisning av ställningen på merkostnadsanslaget per den 30 juni 1959 samt en beräkning av medelsåtgången under budgetåren 1959/60 och 1960/61. Styrelsen har i skri-

velse den 26 augusti 1960 lämnat en specificerad sammanställning rörande de olika byggnadsföretag, vilka enligt beslut av 1948—1959 års riksdagar intagits i den till grund för anslagets användning upprättade förteckningen. Styrelsen har därvid redovisat ställningen per den 30 juni 1960 samt det beräknade medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår. För sistnämnda budgetår äskar styrelsen 1 000 000 kr.

Merkostnaderna för de byggnadsobjekt, vilka enligt riksdagsbeslut skall ingå i förteckningen, har uppräknats med hänsyn till den under de senaste åren inträffade stegringen av byggnadskostnaderna. Enligt styrelsens indexberäkningar utgör kostnadsstegringen sommaren 1960 8,3 % i förhållande till sommaren 1957, 8,7 % i förhållande till sommaren 1958 och 7,0 % i förhållande till sommaren 1959. Enär styrelsen i sina tidigare skrivelser beträffande merkostnadsanslaget redovisat oförändrad kostnadsnivå sedan sommaren 1957 på grund av att variationerna tidigare varit relativt små — 0,4 % sänkning mellan 1957 och 1958 samt 1,6 % stegring mellan 1958 och 1959 — har styrelsen nu funnit det riktigt att räkna med en stegring av kostnadsnivån med 8,5 % i förhållande till 1957—1959. I enlighet med tidigare redovisade principer är det därvid endast sådana byggnadsobjekt, som icke påbörjats den 1 juli 1960, som erhåller fullt kostnadsstegringstillägg, medan objekt påbörjade före nämnda datum erhåller ett i förhållande till påbörjandetidpunkten reducerat tillägg. Äldre objekt, som avslutats före den 1 juli 1959, erhåller inget tillägg.

Byggnadsstyrelsen föreslår, att förenämnda förteckning kompletteras med ett antal av 34 tidigare ej upptagna byggnadsobjekt, för vilka riksdagen anvisat hela byggnadsanslaget och vilka ännu ej påbörjats eller påbörjats vid en sådan tidpunkt att de helt eller delvis beröres av den senaste kostnadsstegringen. De nya företagen redovisas i följande sammanställning, dock att de under social- och ecklesiastikdepartementen hörande objekten icke upptages specificerade.

	För ändamålet anvisat anslag kr	Beräknad merkostnad kr
Socialdepartementet		
Vissa arbeten rörande alkoholistanstalter och ungdomsvårdsskolor (30 objekt)	9 278 000	633 000
Ecklesiastikdepartementet		
Vissa arbeten rörande döv- och blindskolor (4 objekt)	4 950 000	417 000
Handelsdepartementet		
Hantverksinstitutet, restaurang	225 000	19 000
Skeppsprovningsanstalten i Göteborg	290 000	25 000

	För ändamålet anvisat anslag kr	Beräknad merkostnad kr
Inrikesdepartementet		
Rättskemiska laboratoriet i Solna	240 000	18 000
Vilhelmsro		
Etapp III	1 150 000	36 000
Etapp IV	635 000	54 000
	16 768 000	1 202 000

Om förteckningen kompletteras på angivet sätt skulle enligt byggnadsstyrelsens mening det beräknade totalmedelsbehovet för merkostnadsanslaget ändras på följande sätt i förhållande till det i 1960 års statsverksproposition angivna medelsbehovet (bil. 28, s. 149).

Totalt medelsbehov enligt 1960 års statsverksproposition	32 704 500
Merkostnader för tidigare i förteckningen upptagna byggnadsobjekt	547 000
Merkostnader för de företag, som nu föreslås för intagande i förteckningen	1 202 000
Summa kr	34 453 500

T. o. m. budgetåret 1960/61 har anvisats sammanlagt 31 300 000 kr. Behållningen å merkostnadsanslaget uppgick den 1 juli 1960 till 3 003 000 kr. Byggnadsstyrelsen beräknar medelsförbrukningen för budgetåret 1960/61 till ca 3 mkr och för budgetåret 1961/62 till ca 1,8 mkr. Av medelsförbrukningen under de nämnda budgetåren hänför sig 633 000 kr resp. 217 000 kr till nya objekten under socialdepartementet resp. ecklesiastikdepartementet.

Departementschefen

I 1958 års statsverksproposition anförde jag, att den närmare bedömningen av byggnadskostnadernas storlek lämpligen borde ske inom det departement, som från början handlagt frågan om medelsanvisning för vederbörande byggnadsföretag. För att åstadkomma en sådan ordning syntes det bl. a. kunna komma i fråga att anvisa medel för merkostnader på kollektivanslag. Under alla omständigheter syntes för framtiden under merkostnadsanslaget endast böra upptagas byggnadsföretag, för vilka medel anvisats på specialanslag.

Då merkostnaderna för de av byggnadsstyrelsen nu anmälda nya objekten under social- och ecklesiastikdepartementen med fördel synes kunna bestridas från befintliga kollektivanslag under respektive departement, förordar jag, att dessa objekt utgår ur förenämnda förteckning. Den totala investeringsrätten under merkostnadsanslaget nedgår härigenom i förhållande till

byggnadsstyrelsens förslag med 1 050 000 kr och kommer sålunda att utgöra i runt tal 33 400 000 kr. Vidare reduceras det beräknade medelsbehovet för nästa budgetår med 850 000 kr. En motsvarande uppräkning av vissa kollektivanslag under social- och ecklesiastikdepartementen äskas i annat sammanhang denna dag av cheferna för dessa departement.

I övrigt har jag ej något att erinra mot byggnadsstyrelsens beräkningar. Jag tillstyrker därför ett anslag om 150 000 kr för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. att till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag om 150 000 kr.,

II. att godkänna de i det föregående föreslagna kompletteringarna av den förteckning som ligger till grund för användningen av ifrågavarande anslag.

Fonden för låneunderstöd

13. Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1960/61

I enlighet med det avtal om fortsatt garanti till de i SAS-konsortiet ingående flygbolagen, som efter riksdagens bemyndigande år 1959 träffats med de danska och norska regeringarna, är Aktiebolaget Aerotransport under femårsperioden 1 oktober 1960—30 september 1965 berättigat till en årlig garanti intill ett högsta belopp av 7,5 mkr (prop. 1959: 134).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1960/61* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

14. Förskott till vissa plankostnader m. m.

Från detta anslag har tidigare bestritts förskott av kostnader för byggnads- och regionplaneändamål (prop. 1947: 245). Sedan Kungl. Maj:t den 20 maj 1955 förordnat, att den med statsmedel bedrivna förskotteringen av kostnader för upprättande eller ändring av byggnadsplaner skulle avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1955 har anslaget endast använts till förskott till regionplaneändamål.

Behållningen å anslaget den 1/7 1960 uppgick till ca 277 000 kr. För innevarande budgetår har inget anslag anvisats.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 30 augusti 1960 i huvudsak anfört följande.

Regionplanering pågår f. n. för Stockholmstrakten, Eskilstunabygden, Kalmar och Nybro städer med omgivningar, Karlskrona—Lyckeby, Göteborg med omgivningar, Sundsvallsorten, Örnsköldsviksorten samt Umeorten. För Stockholmstrakten har plan numera framlagts och underställts Kungl. Maj:ts prövning.

Med tanke på de kostnader som ett slutförande av planeringen inom nuvarande regionplaneområden kan förutses draga har byggnadsstyrelsen uppskattat behovet av ytterligare anslagsmedel för budgetåret 1961/62 till 100 000 kr.

Departementschefen

I föregående års statsverksproposition anförde jag (sjätte huvudtiteln p. 46), att den fortsatta bidragsgivningen till upprättande av regionplaner hade upptagits till prövning av 1951 års byggnadsutredning. I avvaktan på resultatet av utredningens arbete ansåg jag mig inte böra förorda någon medelsanvisning under anslaget till förskott till vissa plankostnader m. m. Behovet av förskott för avslutande av de pågående regionplanearbetena har emellertid visat sig vara större än som förutsattes hösten 1959 varför ytterligare medel erfordras på anslaget för nästa budgetår. I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag förordar jag, att 100 000 kr upptages för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kr.

Diverse kapitalfonder

15. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

Balansräkningen per den 30 juni 1960 för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond visar, att fondens tillgångar uppgår till sammanlagt 479,5 mkr, varav 73,0 mkr avser fastigheter, 85,4 mkr oljelagringsanläggningar, 244,0 mkr maskiner m. m., 3,3 mkr grustag, 3,2 mkr förråd av väglagningsämnen samt 14,0 mkr effektförråd. Återstoden, 56,6 mkr, utgör tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade medel, uppgår till 263,9 mkr. Under budgetåret 1959/60 har behållningen ökat med 13,9 mkr.

På det vid budgetårets ingång disponerade kapitalet har beräknats ett överskott av 4,25 %. Detta gäller dock ej medel, som bundits i sådana ännu ej färdigställda anläggningar, vilka står under förvaltning av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

I skrivelse den 30 augusti 1960 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bl. a. lämnat följande sammanställning över de investeringsanslag, som anvisats för budgetåren 1959/60—1960/61. I sammanställningen redovisas även styrelsens äskanden för budgetåret 1961/62.

	1959/60	1960/61	Äskanden 1961/62
	tusental kronor		
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	6 700	3 200	6 100
Maskincentralförråd			
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	26 000	28 000	32 000
Flytande materiel	2 000	500	2 200
Grustag m. m.	1 000	—	1 000
Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	2 500	1 000	1 000
Summa	38 200	32 700	42 300

För budgetåret 1960/61 har fastställts en medelsförbrukningsram om 35,5 mkr. Vid sidan om de ramreglerade investeringarna räknar styrelsen med en medelsförbrukning av 328 000 kr avseende beställningar i sysselsättningsstödjande syfte hos Karlskrona örlogsvarv.

För budgetåret 1961/62 beräknar styrelsen en medelsförbrukning av 42,0 mkr i vad avser de ramreglerade investeringarna samt 0,5 mkr vid sidan av ramen för anskaffning av grusfyndigheter.

Med hänsyn till svårigheterna att beträffande de ramreglerade anslagen så anpassa utgifterna att ramen väl utnyttjas hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t från och med budgetåret 1961/62 måtte låta tillgängliga anslagsmedel utgöra investeringsbegränsning och att särskilt rambelopp fortsättningsvis ej måtte fastställas.

Vid sidan av anslagsäskandena hemställer styrelsen om ett beställningsbemyndigande för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1963/64 intill ett belopp av 18 mkr.

I anledning av departementschefens uttalande i 1960 års statsverksproposition rörande oljelagringsanläggningarnas ställning inom förrådsfonden samt sedermera lämnat uppdrag åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har styrelsen i samråd med riksräkenskapsverket och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap den 28 november 1960 inkommit med utredning i frågan. Styrelsen föreslår, att en ny kapitalfond inrättas under riksnämndens förvaltning för dessa anläggningars redovisning samt att uppdrag lämnas riksnämnden att i samråd med riksräkenskapsverket utarbeta förslag till redovisningsbestämmelser m. m. för den nya fonden.

Av styrelsens äskanden och i samband därmed lämnade motiveringar framgår i huvudsak följande.

15: 1 Garage- och förrådsbyggnader m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	2 631 000	6 700 000	6 601 000
1960/61	2 730 000	3 200 000	5 500 000*
1961/62 styrelsen	430 000	6 100 000	6 500 000*
dep.ch.	430 000	6 100 000	6 500 000*

* Preliminärt belopp.

För avslutande av företag, som påbörjats eller planeras att påbörjas före den 1 juli 1961, beräknas en medelsförbrukning av 3,7 mkr under budgetåret 1961/62, varav 2,8 mkr för ersättningsanskaffningar och 0,9 mkr för nyanskaffningar.

Till följd av bl. a. svårigheter att erhålla igångsättningstillstånd har garageanläggningarna i Järna, Rottne, Ukna, Hörby, Kungsbacka, Ånge och Arjeplog icke planmässigt kunnat igångsättas budgetåret 1959/60. Medel för dessa byggnadsföretag måste därför upptas även för budgetåret 1961/62.

Under budgetåret 1959/60 har i gengäld andra företag påskyndats, varjämte tillköp av mark samt nyinköp av tomter kunnat ske i större omfattning än som ursprungligen avsetts. Styrelsen anser det emellertid nödvändigt, att då omständigheterna så föranleder göra avvikelser från de framlagda planerna. Med anledning av svårigheterna att igångsätta ett flertal företag fann styrelsen det lämpligt, att — redan innan de upptagits i någon plan —

under budgetåret 1959/60 igångsätta byggande av anläggningar i Rimbo och Jokkmokk.

På grund av den av statsmakterna verkställda begränsningen av medelstilldelningen kommer anläggningarna i Sjöbo, Sunne och Salbohed ej att kunna igångsättas innevarande budgetår.

Under budgetåret 1961/62 avser styrelsen att igångsätta verkstads- och förvaltningsbyggnad, garage och förråd i Upplands Väsby, Rottne och Hummelstad, för vilka totalkostnaderna beräknats till 600 000 kr, 530 000 kr resp. 490 000 kr. Vidare avser styrelsen att påbörja garage och förråd i Kjula för 250 000 kr, depåverkstad, garage och förråd m. m. i Kil för 1 800 000 kr, verkstads- och förvaltningsbyggnad i Sannahed för 250 000 kr samt förrådsbyggnad i Östersund för 90 000 kr.

Medelsförbrukningen under budgetåret 1961/62 för de nya objekten beräknas till sammanlagt 1,9 mkr, varav 1,7 mkr avser ersättningsanskaffningar samt 0,2 mkr nyanskaffningar. Härutöver beräknas en medelsförbrukning av 0,9 mkr under nästa budgetår för vissa smärre till- och ombyggnader samt markförvärv.

15: 2 Maskincentralförråd

a. Motorfordon och vägmaskiner m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	13 000	26 000 000	25 990 000
1960/61	23 000	28 000 000	27 900 000*
1961/62 styrelsen	123 000	32 000 000	32 000 000*
dep.ch.	123 000	30 900 000	31 000 000*

* Preliminärt belopp.

I följande sammanställning redovisas styrelsens investeringsprogram för motorfordon och vägmaskiner m. m.

Maskinslag	Beräknat antal 1/7 1961	Antal överåriga under 1961/62	Beräknad utrangering, antal, 1961/62	Beräknad ersättningsanskaffning, antal, 1961/62
Lastbilar	1 270	254	120	150
Person- och paketbilar	650	247	165	165
Jeepar	280	106	80	80
Väghyvlar	1 000	230	90	90
Vägvältar	245	52	20	20
Krossar	495	153	80	70
Sorterverk	500	207	120	110
Generatoraggregat	420	61	40	60
Skoplastare	300	9	5	50
Kompressorer	710	257	110	100

Styrelsen framhåller, att för en god maskinekonomi och därmed för ett rationellt vägunderhåll måste investeringarna vid nuvarande vägunderhåll och maskinandel däri hållas vid lägst den nu uppnådda anslagsnivån. I fråga om lastbilar har styrelsen kunnat minska sina kostnader så, att styrelsens egna bilar nu ställer sig klart gynnsammare ur ekonomisk synpunkt än lejda bilar. Denna utvecklingstendens gör det dock ej motiverat att frångå det hittillsvarande systemet med egna bilar i kombination med lejda. Styrelsen föreslår emellertid en mindre ökning av det nuvarande lastbilsbeståndet.

Beträffande såväl lastbilar som övriga maskinslag räknar styrelsen med att kunna hålla ersättningsanskaffningen under budgetåren 1960/61 och 1961/62 vid en sådan nivå, att antalet överåriga maskiner kan nedbringas.

b. Flytande materiel

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	1 073 000	2 000 000	2 036 000
1960/61	1 037 000	500 000	1 200 000*
1961/62 styrelsen	337 000	2 200 000	2 450 000*
dep.ch.	337 000	1 200 000	1 450 000*

* Preliminärt belopp.

Styrelsen räknar med att tre frigående färjor skall kunna levereras under budgetåret 1961/62. Kostnaderna härför samt för diverse ombyggnadsarbeten uppgår till 1 450 000 kr under budgetåret 1961/62.

För anskaffning av båtar och mudderverk har för innevarande budgetår icke anvisats några medel. Sjöfartsstyrelsen, som övertagit driften av denna materiel, har för budgetåret 1961/62 äskat 1,0 mkr för ersättningsanskaffning av mudderverksattiralj.

c. Betalningsansvar för leveranser under budgetåret 1963/64

För leveranser till maskincentralförrådet under budgetåren 1960/61—1962/63 har styrelsen erhållit bemyndigande att ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av 18 mkr för resp. budgetår.

Dessa bemyndiganden hade den 1 juli 1960 i huvudsak utnyttjats för följande beställningar.

1960/61	Lastbilar	mkr	7,6	
	Väghyvlar	»	1,8	
	Färjor	»	1,4	
	Övriga maskiner	»	2,1	12,9
1961/62		»		—

Styrelsen hemställer, att ett bemyndigande att utlägga beställningar intill 18 mkr måtte medgivas även för budgetåret 1963/64.

15: 3 Grustag m. m.

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	—	1 000 000	520 000
1960/61	480 000	—	480 000*
1961/62 styrelsen	—	1 000 000	500 000*
dep.ch.	—	1 000 000	500 000*

* Preliminärt belopp.

Den ökade medelstillgången under budgetåret 1959/60 har gjort det möjligt för styrelsen att förvärva rätten till ett flertal grusfyndigheter inom områden, där av styrelsen disponerade fyndigheter saknats eller varit otillräckliga. Det alltjämt stigande behovet av grus och sand för vägunderhållet gör det angeläget för styrelsen att kunna försäkra sig om ytterligare fyndigheter, framför allt inom de områden där styrelsens tillgång på lämpligt grusmaterial är knapp.

15: 4 Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag

	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1959/60	2 114 000	2 500 000	2 023 000[1]
1960/61	2 591 000	1 000 000	1 228 000*[2]
1961/62 styrelsen	2 363 000	1 000 000	1 050 000*
dep.ch.	2 363 000	1 500 000	1 050 000*

* Preliminärt belopp.

[1] Härav 1 472 000 kr avseende beställningar i sysselsättningsstödjande syfte hos Karlskrona örlogsvarv, vilket belopp till följd av statsmakternas ställningstagande ej ingår i de ramreglerade investeringarna.

[2] Härav 328 000 kr avseende beställningar enligt not 1 utanför ramen.

Styrelsen äskar för budgetåret 1961/62 ett belopp av 1 000 000 kr på dispositionsanslaget med hänsyn till behovet av en tillfredsställande medelsreserv för bl. a. en ev. ändrad inriktning av de planerade investeringarna.

Styrelsens redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1959/60 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsens yttrande har redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfonds investeringsram för innevarande budgetår är fastställd till 35,5 mkr. Någon ändring härav har icke ifrågasatts. Av redogörelsen i investeringsplanen för kommunikationsverken framgår, att jag vid sidan av de ramreglerade investeringarna räknat med en medelsförbrukning av dels 0,3 mkr på dispositionsanslaget för bestridande av kostnaderna för återstoden av de beställningar, som i sysselsättningsstödjande syfte utlagts hos örlogsvarvet i Karlskrona, dels 0,5 mkr för inköp av grustag.

Innan jag övergår till att behandla investeringarna för nästa budgetår vill jag anmäla, att den av mig i förra årets statsverksproposition förordade utredningen rörande redovisningen på förrådsfonden av vissa oljelagringsanläggningar numera avlämnats. Frågan är f. n. föremål för beredning inom kommunikationsdepartementet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om upphävande av rambegränsningen för förrådsfondens investeringar från och med nästa budgetår har jag ej ansett mig kunna tillstyrka.

För budgetåret 1961/62 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknat de under förrådsfonden erforderliga investeringsutgifterna i vad avser de ramreglerade anslagen till sammanlagt 42 mkr. Härav hänför sig 6,5 mkr till anslaget Garage- och förrådsbyggnader m. m., 32 mkr till anslaget Motorfordon och vägmaskiner m. m., 2,45 mkr till anslaget Flytande materiel samt 1,05 mkr till dispositionsanslaget. Vid sidan av ramen har styrelsen upptagit ett belopp av 0,5 mkr för inköp av grustag m. m.

Som framgår av den i avsnitt 1 redovisade investeringsplanen har jag ansett mig kunna tillstyrka en investeringsram om 40,0 mkr, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 4,5 mkr. Därjämte biträder jag förslaget om medelsanvisning för inköp av grustag. Hur medelsförbrukningen beräknas komma att ungefärligen fördela sig på de olika anslagen framgår av följande sammanställning:

	1959/60 Utfall	1960/61 Beräknat	1961/62 Styrelsen	1961/62 Dep.ch.
Ramreglerade investeringar				
1. Garage- och förrådsbyggnader m. m.	6,6	5,5	6,5	6,5
2. Motorfordon och vägmaskiner m. m.	26,0	27,9	32,0	31,0
3. Flytande materiel	2,0	1,2	2,5	1,5
4. Dispositionsanslaget.....	0,6	0,9	1,0	1,0
Summa mkr	35,2	35,5	42,0	40,0
Övriga investeringar				
Grustag m. m.	0,5	0,5	0,5	0,5
Dispositionsanslaget	1,5	0,3	—	—
Summa investeringar mkr	37,2	36,3	42,5	40,5

Den av styrelsen föreslagna medelsförbrukningen har sålunda reducerats med 1,0 mkr för motorfordon och vägmaskiner m. m. samt med enahanda belopp för flytande materiel. I anledning av den sistnämnda reduceringen torde föreslagen ersättningsanskaffning av mudderverksattiralj ej kunna komma till stånd.

Med ledning av den sålunda uppskattade medelsförbrukningen och de beräknade reservationerna per den 30 juni 1961 har de anslag för nästa budgetår beräknats, som angivits i de till anslagsrubrikerna fogade tabellerna och som sammanlagt uppgår till 40,7 mkr.

Jag har icke något att erinra mot styrelsens hemställan om ett beställningsbemyndigande om högst 18 mkr, gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1963/64.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1961/62 under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

a)	*Garage- och förrådsbyggnader m. m.*	6 100 000 kr.
b)	*Maskincentralförråd:*	
	1) *Motorfordon och vägmaskiner m. m.*	30 900 000 »
	2) *Flytande materiel*	1 200 000 »
c)	*Grustag m. m.*	1 000 000 »
d)	*Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag*	1 500 000 »

Vad departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Jan Thyberg

Register till kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62

Sid.		Kronor
1	**Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.**	
	Statens affärsverksfonder	
	Postverket	
12	Posthus m. m.	1 000
14	Inköp av fastigheter	1 000
14	Anskaffning av automobiler m. m.	1 000 000
15	Postverkets diligenstrafik:	
15	Garagebyggnader m. m.	1 000
16	Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen	2 500 000
16	Förvärv av billinjer	1 000
17	Postverkets dispositionsanslag	1 000 000
	Summa för postverket	4 504 000
	Televerket	
20	Utvecklingen av televerkets rörelse	
23	Anvisade och äskade anslag	
24	Inköp och byggande av fastigheter	16 300 000
30	Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m.	2 300 000
30	Telefon- och telegrafanläggningar	253 800 000
34	Ljudradioanläggningar	10 500 000
38	Televisionsradioanläggningar	13 200 000
44	Radioanläggningar för kommersiell trafik	2 000 000
45	Radioanläggningar för luftfarten	3 000 000
47	Försvarsberedskap vid televerket	7 500 000
47	Televerkets dispositionsanslag	5 000 000
	Summa för televerket	313 600 000

Sid.		Kronor
	Statens järnvägar	
52	Statens järnvägars ekonomiska läge m. m.	
53	Medelsförbrukningen under budgetåren 1959/60—1961/62	
54	Bana och byggnader	110 500 000
60	Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer	3 800 000
61	Elektriska anläggningar	36 400 000
63	Rullande materiel och sjöfartsmateriel	131 100 000
66	Biltrafik	13 000 000
67	Försvarsberedskap vid statens järnvägar	3 000 000
67	Inventarier m. m.	9 000 000
68	Lån till Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag för elektrifiering av järnvägen Älvsjö—Nynäshamn	
69	Lån till Skid- och Friluftsfrämjandet	
70	Statens järnvägars dispositionsanslag	15 000 000
	Summa för statens järnvägar	321 800 000
	Statens vattenfallsverk	
73	Vattenfallsverkets avskrivnings- och förräntningsnormer	
83	Optimal avvägning mellan vatten- och värmekraft i det statliga kraftsystemet	
87	Kraftförsörjningen	
90	Pågående och beslutade kraftstationsutbyggnader	
90	Utbyggnadsprogrammet	
93	Vattenkraftutbyggnaderna och naturskyddet	
96	Medelsförbrukningen under budgetåren 1959/60—1961/62	
97	Anslagsföreskrifter m. m.	
98	Kraftverksbyggnader m. m.	240 100 000
105	Atomenergianläggningar	20 000 000
107	Regleringsföretag	38 000 000
109	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	109 100 000
112	Inköp av vattenfall och fastigheter	1 000
113	Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	2 000 000
114	Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen	14 000 000
114	Statens vattenfallsverks dispositionsanslag	10 000 000
	Summa för statens vattenfallsverk	433 201 000
	Luftfartsfonden	
128	Luftfartens markorganisation	
129	Flygplatser m. m.	6 900 000
136	Försvarsberedskap vid luftfartsverket	100 000
137	Utbyggnad av storflygplats m. m.	4 000 000
141	Luftfartsverkets dispositionsanslag	1 000 000
	Summa för luftfartsfonden	12 000 000

Sid.		Kronor
	Statens allmänna fastighetsfond	
145	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	200 000
147	Radiohus	21 000 000*
147	Televisionshus	—
151	Byggnadsarbeten för statens bilinspektion	1 800 000
152	Nybyggnad för aerologisk station på Frösön	100 000
153	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	150 000
	Summa för statens allmänna fastighetsfond	23 250 000
	Fonden för låneunderstöd	
157	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1960/61	7 500 000
	Fonden för förlag till statsverket	
158	Förskott till vissa plankostnader m. m.	100 000
	Diverse kapitalfonder	
	Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	
160	Garage- och förrådsbyggnader m. m.	6 100 000
161	Maskincentralförråd:	
161	Motorfordon och vägmaskiner m. m.	30 900 000
162	Flytande materiel	1 200 000
162	Betalningsansvar för leveranser under budgetåret 1963/64	—
163	Grustag m. m.	1 000 000
163	Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 500 000
	Summa för förrådsfonden	40 700 000
	Totalsumma	**1 156 655 000**

* Beräknat belopp.

Stockholm 1961. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner
601608

BILAGA 29 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1961/62 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] **Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.** Fr. o. m. budgetåret 1945/46 har medel anvisats på kapitalbudgeten till fullföljande av ett av generaltullstyrelsen uppgjort och successivt reviderat byggnadsprogram för bostäder och expeditionslokaler m. m. vid tullverkets kust- och gränsbevakning. För budgetåren 1959/60 och 1960/61 har till ändamålet anvisats 400 000 resp. 40 000 kronor.

Generaltullstyrelsen har i skrivelse den 24 september 1960 för slutförande av resterande del av programmet samt för tillgodoseende av vissa nytillkomna byggnadsarbeten hemställt om ett investeringsanslag å 40 000 kronor.

Beträffande arbetenas omfattning samt de beräknade kostnaderna anför styrelsen bl. a. följande.

Styrelsen anmälde i sitt den 26 september 1959 avgivna förslag till byggnadsarbeten för innevarande budgetår, att det av styrelsen år 1955 framlagda byggnadsprogrammet beräknades bli i det närmaste slutfört genom användande av de dittills anvisade anslagen. Styrelsen ansåg det visserligen nöd-

vändigt att inom näraliggande tid låta utföra någon enstaka ny- eller ombyggnad bl. a. i Tornedalen, men med hänsyn till rådande ovisshet om den framtida tullorganisationen i gränstrakterna mot Finland fann styrelsen sig för det dåvarande icke böra framlägga förslag om dylik ny- eller ombyggnad. Av enahanda skäl fann styrelsen sig böra tills vidare avstå från att hemställa om ytterligare medel till de nybyggnadsarbeten i Muoniovaara, för vilka ett belopp av 40 000 kronor — avsedda för tomtförvärv och vissa förberedande arbeten — finnes disponibelt å investeringsanslaget för budgetåret 1959/60.

Frågan om den framtida tullorganisationen i Tornedalen har ännu icke kunnat bringas till sin slutliga lösning. Med hänsyn härtill kan tullverkets byggnadsbehov för budgetåret 1961/62 och de därpå följande två budgetåren inskränkas till att omfatta två mindre byggnader för två radiolänkstationer inom respektive Östra och Norra kustdistriktet samt ett antal vaktstugor och materialbodar vid kust- och gränsbevakningen för en kostnad av sammanlag 60 000 kronor. För budgetåret 1964/65 torde, såvitt nu kan bedömas, icke erfordras medel för byggnadsarbeten vid kust- och gränsbevakningen.

Beträffande budgetåret 1961/62 hemställer styrelsen, att ett belopp av 25 000 kronor anvisas för följande byggnadsföretag, nämligen dels 15 000 kronor för uppförande av en mindre byggnad för en radiolänkstation i närheten av Västervik inom Östra kustdistriktet, dels ock 10 000 kronor för uppförande av några vaktstugor och materialbodar vid kust- och gränsbevakningen.

För tillgodoseende av det därefter kvarstående byggnadsbehovet torde böra anvisas för budgetåret 1962/63 25 000 kronor, varav 15 000 kronor för uppförande av en mindre byggnad för en radiolänkstation i närheten av Skellefteå inom Norra kustdistriktet och 10 000 kronor för uppförande av några vaktstugor och materialbodar vid kust- och gränsbevakningen, samt för budgetåret 1963/64 10 000 kronor för uppförande av ytterligare några vaktstugor och materialbodar.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot den av generaltullstyrelsen föreslagna omfattningen av byggnadsprogrammet under nästa budgetår. Även styrelsens beräkning av medelsbehovet kan jag tillstyrka.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[2] **Bidrag till Internationella utvecklingsfonden.** Med stöd av riksdagens beslut (prop. 1960: 105, SU 85, rskr 211) har Sverige den 21 juni 1960 anmält sin anslutning till Internationella utvecklingsfonden (IDA). Genom samma beslut av riksdagen har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 12 006 000 kronor, utgörande det svenska bidraget till IDA under dess första verksamhetsår.

Sedan IDA:s stadga numera ratificerats av föreskrivet antal regeringar,

har den trätt i kraft den 24 september 1960. Vid tidpunkten för det första direktionssammanträdet i november 1960 hade tillsammans 22 länder anslutit sig med ett sammanlagt andelskapital av 726 miljoner dollar. Bland de anslutna länderna kan nämnas Förenta staterna, Indien, Italien, Pakistan, Norge och Storbritannien.

Såsom framgår av förenämnda proposition är avsikten att med IDA skapa ett nytt hjälporgan för de underutvecklade länderna, vilket skall tillhandahålla långfristigt kapital på för låntagare fördelaktigare villkor än som är möjligt genom andra internationella finansieringsinstitutioner. Medlemsländernas insatser skall betalas under en följd av fem år. Det svenska bidraget, tillhopa 10 090 000 dollar, skall betalas med 2 320 700 dollar (12 006 000 kronor) under det första året och med 1 942 325 dollar (10 048 000 kronor) under vartdera av de följande fyra åren.

Jag beräknar således för ändamålet ett belopp om 10 048 000 kronor för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Internationella utvecklingsfonden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 048 000 kronor.

Fonden för statens aktier

[3] **Inlösen av aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag.** I enlighet med riksdagens beslut (rskr. 320/1956) har den 28 juni 1956 mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund (TGO) träffats överenskommelse om att den lösesumma och ersättning för fondandelar som staten har att erlägga med anledning av den beslutade inlösen av TGO:s stamaktier i LKAB skall betalas med en femtedel under fem på varandra följande år. I avvaktan på slutlig beräkning av lösenbeloppets storlek har staten enligt särskilda överenskommelser vid de båda första betalningstillfällena erlagt avräkningsbelopp om sammanlagt 330 miljoner kronor. Sedan avtal under år 1959 träffats i enlighet med i propositionen nr 55/1959 redovisat förslag angående den ersättning som staten har att erlägga till TGO (800 116 000 kronor), har staten den 30 september 1959 jämlikt detta avtal erlagt ytterligare 150 069 600 kronor jämte överenskommen ränta. Slutligen har staten den 30 september 1960 i enlighet med avtalet erlagt 160 023 200 kronor i kapital jämte 19 202 784 kronor i ränta. Det återstår för staten att den 30 september 1961 såsom en sista delbetalning erlägga samma belopp i kapital jämte 9 601 392 kronor i ränta. Jag förordar därför, att avrundat 160 024 000 kronor anvisas för nästkommande budgetår under ett särskilt investeringsanslag. Såsom förutsatts i den tidigare denna dag redovisade inkomstberäkningen för budgetåret 1961/62 (statsverkspropositionen, bil. 1), torde den ränta som staten har att erlägga den 30 september 1961, i enlighet med vad som hittills tillämpats, böra bestridas från inkomsterna på fonden för statens aktier.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inlösen av aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 160 024 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

[4] **Vissa projekteringskostnader.** Under denna anslagsrubrik har för budgetåret 1960/61 anvisats ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor. Anslaget är avsett att disponeras efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall för sådana projekteringsarbeten som i enlighet med förslag i 1960 års statsverksproposition skall föregå det slutliga ställningstagandet till genomförandet av vissa husbyggnadsföretag. De byggnadsanslag som kommer att äskas hos riksdagen, sedan förenämnda projekteringsarbete utförts, skall inkludera de nedlagda projekteringskostnaderna, vilka skall återföras till förevarande kapitalfond, när byggnadsanslaget anvisats. Det särskilda projekteringsanslaget förutsättes även komma att utnyttjas för att skapa en reserv av färdigprojekterade husbyggnadsföretag. En sådan reserv motiveras bl. a. av kravet på en fullgod arbetsmarknadspolitisk beredskap. (Se statsverkspropositionen år 1960, bil. 2, s. 17—20 och bil. 29, s. 4; SU 14 resp 29; rskr 14 resp. 94.)

Tillräcklig erfarenhet föreligger ännu inte beträffande anspråken på det särskilda projekteringsanslaget för att medelsbehovet för nästa budgetår med säkerhet skall kunna fastställas. Det torde därför finnas skäl för att med utgångspunkt från antaganden motsvarande dem som legat till grund för anslagsberäkningen för innevarande budgetår räkna med en i huvudsak oförändrad projekteringsvolym. Vid nyssnämnda beräkning förutsattes emellertid, att det projekteringsarbete som förskottsvis skulle finansieras med förevarande anslag skulle avse projektering t. o. m. färdigställande av huvudritningarna. Främst i syfte att kunna snabbare utnyttja de sålunda uppgjorda byggnadsprojekten för sysselsättningspolitiskt eller allmänt konjunkturpolitiskt motiverade utökningar av investeringsverksamheten torde dock ofta projekteringsarbetet böra utsträckas längre. Jag förutsätter därför, att projekteringsanslaget, då Kungl. Maj:t så beslutar, skall kunna tagas i anspråk även för utförande av detaljritningar och iordningställande av entreprenadhandlingar. En följd härav blir, att kostnaden för de med anslaget finansierade projekteringsarbetena genomsnittligt kommer att öka.

Ytterligare en fråga beträffande användningen av projekteringsanslaget må något beröras. Då jag i fjolårets statsverksproposition anmälde frågan om ändrad form för handläggningen av byggnadsfrågorna, förutsatte jag, att projekteringsanslaget i princip endast skulle tagas i anspråk för helt statliga byggnadsföretag. Någon medelsanvisning från anslaget skall sålunda inte ske till byggnadsföretag, för vilka statsbidrag utgår enligt gene-

rella grunder. Det anvisas emellertid i vissa fall, särskilt under fonden för låneunderstöd, statsanslag för att täcka hela byggnadskostnaden eller övervägande delen därav för icke-statliga byggnadsföretag. För att göra det möjligt att tillämpa en med de statliga byggnadsfrågorna analog form för beredningen av dessa byggnadsärenden, kan i vissa fall statsmedel erfordras för att finansiera projekteringskostnaden. Jag förordar av praktiska skäl, att Kungl. Maj:t beträffande sådana icke statliga byggnadsföretag, där staten svarar för den huvudsakliga kostnaden, efter prövning i varje särskilt fall, skall äga disponera förevarande anslag för att preliminärt täcka projekteringskostnaden. Ökningen av medelsbehovet på projekteringsanslaget till följd härav torde bli obetydlig.

Under hänvisning till det anförda finner jag sannolikt, att projekteringsvolymen under nästa budgetår kommer att uppgå till ca 20 miljoner kronor. Då anslaget för innevarande budgetår inte synes komma att helt förbrukas, torde en nyanvisning av samma belopp som upptagits i gällande riksstat, 15 miljoner kronor, vara erforderlig. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa projekteringskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

601937 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 30 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten under budgetåret 1961/62 och anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

Jag torde inledningsvis få erinra om den nya ordning för handläggning av ärenden rörande den statliga byggnadsverksamheten, som tillämpas från och med innevarande budgetår. Enligt denna ordning förutsättes att byggnadsärendena prövas av Kungl. Maj:t i två stadier, innan byggnadsanslag äskas av riksdagen. Sedan byggnadsprogrammet utarbetats underställes detsamma Kungl. Maj:ts prövning. Detta stadium avslutas med att Kungl. Maj:t fattar beslut om utförandet av första delen av projekteringen av byggnadsföretaget samt ställer erforderliga medel till förfogande för att täcka kostnaderna härför. Dessa medel anvisas ur ett för samtliga departement gemensamt anslag till vissa projekteringskostnader under fonden för förlag till statsverket. Sedan projekteringsarbetet förts så långt, att huvudritningar färdigställts och noggrann kostnadsberäkning verkställts, skall byggnadsföretaget ånyo underställas Kungl. Maj:t samt budgetbehandlas i van-

lig ordning. De byggnadsanslag, som därefter äskas av riksdagen, skall även inkludera projekteringskostnaderna. De byggnadsfrågor, som handlägges enligt angivna riktlinjer, avser statliga byggnadsföretag för en beräknad kostnad överstigande 300 000 kronor.

Under en övergångstid kommer en del äldre byggnadsärenden, för vilka byggnadsanslag helt eller delvis redan anvisats, att handläggas enligt den tidigare tillämpade ordningen. För dessa äldre företag kommer därför de totalkostnader, som redovisas, att vila på ett mindre säkert underlag än för de företag, som behandlas enligt den nya ordningen. I de fall där byggnadsarbetena ännu ej påbörjats torde det i varje enskilt fall få prövas, huruvida byggnadsprogram, huvudritningar m. m. bör underställas Kungl. Maj:t för godkännande, där så ej tidigare skett i samband med att byggnadsmedel ställts till vederbörande myndigheters förfogande.

Redan i detta sammanhang kan det vidare finnas anledning påpeka, att de förslag, som jag i förevarande sammanhang och senare kommer att förorda bli förelagda 1961 års riksdag, till en betydande del avser iordningställande av erforderliga lokaler för den utvidgning av verksamheten vid universitet och högskolor, varom 1960 års riksdag fattat principbeslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1960: 119. Innebörden av förevarande beslut av 1960 års riksdag är bl. a. den, att under de närmaste åren intagningarna av studerande vid de spärrade fakulteterna och högskolorna skulle öka högst väsentligt. Enär utbildningen vid dessa fakulteter och högskolor är speciellt utrymmeskrävande innebär ett realiserande av ifrågavarande riksdagsbeslut, att byggnadsverksamheten under de närmaste åren måste — i förhållande till hittillsvarande verksamhet på detta område — ökas i en mycket stor utsträckning.

Med hänsyn till nödvändigheten att snabbast möjligt få erforderliga lokaler färdigställda har det befunnits ofrånkomligt att i viss omfattning redan för nästa budgetår äska medel för byggnadsarbetenas igångsättande, ehuru program- och projekteringsarbetet ännu icke avslutats. De totalkostnader för här ifrågavarande byggnadsprojekt som kommer att redovisas vilar därför även de på mindre säkert underlag än för de företag som kommer att behandlas enligt den nya ordningen. Jag vill här erinra om att särskilda utskottet vid 1960 års riksdag i sitt utlåtande nr 1 (s. 69) i anledning av propositionen 1960: 119 också förutsatt att en dylik särbehandling av investeringsanslag för utbyggandet av universitet och högskolor kunde bli erforderlig. Endast genom detta förfarande har jag bedömt det vara möjligt att i tid säkerställa lokalmässiga förutsättningar för den ökade verksamheten vid universitet och högskolor, vilket säkerställande i sin tur varit en utgångspunkt när jag tidigare denna dag vid anmälan av anslagsbehovet under åttonde huvudtiteln förordat medelsanvisning för ökad intagning av studerande vid skilda fakulteter och högskolor.

Summan av de anslag, som i det följande upptages under statens allmänna fastighetsfond, uppgår till i runt tal 41 miljoner kronor. Inräknat förutsatt

förbrukning av förefintliga anslagsbehållningar möjliggör detta en byggnadsverksamhet nästa budgetår för drygt 60 miljoner kronor.

1. Nybyggnad för riksarkivet. Under denna rubrik har för budgetåren 1958/61 anvisats investeringsanslag av tillhopa 2 600 000 kronor. Enligt det av statsmakterna godtagna förslaget till ifrågavarande nybyggnad avser denna dels en bergrumsanläggning med arkivlokaler, fördelade på sex våningar, dels en administrationsbyggnad, innehållande förutom kontorslokaler utrymmen för vetenskaplig verksamhet. Nybyggnaden uppföres på det s. k. Mariebergsområdet på Kungsholmens västra del. Nybyggnaden beräknas enligt prisläget den 1 juli 1958 kosta ca 11 000 000 kronor, fördelade med ca 6 000 000 kronor på bergrumsanläggningen och med ca 5 000 000 på administrationsbyggnaden.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1960 hemställt om en medelsanvisning för nästa budgetår av 6 500 000 kronor. Styrelsen framhåller, att de hittills anvisade medlen kommer att helt förbrukas för de pågående sprängningsarbetena för berganläggningen och administrationsbyggnaden. Styrelsen räknar med att dessa arbeten skall vara fullbordade under första delen av år 1961. Byggnadsarbetena för såväl bergsmagasinet som administrationsbyggnaden skulle därefter enligt styrelsen kunna påbörjas och utföras samtidigt.

Departementschefen. Som ytterligare medelstillskott för ifrågavarande byggnadsföretag förordar jag en till 3 000 000 kronor begränsad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för riksarkivet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

2. Nybyggnad för biblioteksdepå. Till nybyggnad av en biblioteksdepå, avsedd för i första hand de statliga biblioteken i Stockholm, riksdagens verk och Uppsala universitetsbibliotek, har för budgetåren 1959/61 anvisats investeringsanslag av tillhopa 2 250 000 kronor. Enligt det av statsmakterna godkända förslaget till ifrågavarande företag avser detta en femvåningsbyggnad, genom pelare delad i åtta enheter. Den totala kostnaden för byggnadsföretaget — exklusive yttre arbeten — uppskattades enligt prisläget den 1 juli 1958 till 1 800 000 kronor. Därjämte beräknades 450 000 kronor till hyllinredning av depån. Nybyggnaden för depån avses skola förläggas till ett område inom Håbo kommun i Uppsala län, beläget omkring en kilometer från riksväg 12 intill vägen mot Skokloster.

I skrivelse den 10 oktober 1960 har *byggnadsstyrelsen* — med ändring av ett tidigare gjort äskande — hemställt om ett anslag för nästa budgetår av 200 000 kronor för yttre arbeten.

Departementschefen. Som framgår av propositionen 1959: 111 (s. 8) beräknades kostnaderna av byggnadsstyrelsen för yttre arbeten i samband med uppförande av nybyggnad för en biblioteksdepå till 150 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1958. Jag är icke beredd tillstyrka högre medelsanvisning för ifrågavarande arbeten än vad som beräknades i nämnda proposition jämte vad som motiveras av prisstegringen för tiden den 1 juli 1958—den 1 juli 1960. Ifrågavarande merkostnad kan beräknas till ca 15 000 kronor, varför för nästa budgetår till yttre arbeten för nybyggnad för biblioteksdepå torde böra beräknas sammanlagt 165 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för biblioteksdepå* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 165 000 kronor.

3. **Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala.** I skrivelse den 29 augusti 1960 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om ett investeringsanslag för budgetåret 1961/62 av 9 700 000 kronor för byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala. Styrelsen har emellertid därvid framhållit, att medelsbehovet begränsar sig till 8 620 000 kronor, därest ur anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. beviljade 1 080 000 kronor ej skall återföras till sistnämnda anslag. Beträffande de för nästa budgetår aktuella byggnadsföretagen inhämtas av tillgängliga handlingar bl. a. följande.

Nybyggnad för zoofysiologiska institutionen

Till detta ändamål har till och med budgetåret 1960/61 anvisats sammanlagt 3 900 000 kronor, vilket belopp motsvarar den av byggnadsstyrelsen tidigare beräknade totala byggnadskostnaden enligt 1958 års prisläge. Styrelsen framhåller att kostnaden för nybyggnaden enligt prisläget den 1 juli 1960 på grund av prisstegringar framräknats till 4 200 000 kronor. Nybyggnaden beräknas vara färdig i juni 1961.

Nybyggnad för övningslaboratorier för fysik och kemi

Genom beslut den 23 juli 1959 ställde Kungl. Maj:t högst 2 000 000 kronor till byggnadsstyrelsens förfogande från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. för projektering av vissa övningslaboratorier, varav 1 000 000 kronor av styrelsen beräknats för projektering av övningslaboratorier för fysik och kemi vid universitetet i Uppsala. Vidare har under nu ifrågavarande anslag för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 2 800 000 kronor. För detta byggnadsprojekt har sålunda hittills anvisats sammanlagt 3 800 000 kronor. Nybyggnaden planeras att igångsättas i april 1961 samt att bli färdigställd hösten 1963.

Såsom framgår av 1960 års statsverksproposition (bilagan 30, punkten 4) har de totala kostnaderna för byggnadsföretaget grovt uppskattats till 10 000 000 kronor. Den slutliga totalkostnaden kan ännu inte preciseras.

Nybyggnad för limnologiska institutionen m. m.

Till detta ändamål har hittills anvisats 1 100 000 kronor, varav för budgetåret 1960/61 500 000 kronor. Totalkostnaden har beräknats till 2 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1958. Lokaldispositionen är avsedd att genomföras på ett sådant sätt att vissa utrymmen kan beredas jämväl den växtbiologiska institutionen.

Byggnadsstyrelsen anmäler, att kostnaden för ifrågavarande nybyggnad enligt prisläget den 1 juli 1960 uppgår till 3 100 000 kronor. Förutom av prisstegringar betingas kostnadsökningen dels av att undervisningsavdelningen måste utökas för att komma i nivå med övriga biologiska discipliner vid universitetet och för att motsvara intagningsökningen i ämnena botanik och zoologi, dels av att vid den fortsatta projekteringen tillkommit en avdelning för tillämpad limnologi avseende vattenföroreningarnas inverkan på växt- och djurliv. 1957 års förslag avsåg en intagning av 18 studerande en gång per läsår medan föreliggande förslag avser en intagning av 24 studerande två gånger per läsår.

Utökningen av undervisningsavdelningen beräknas medföra en merkostnad av 150 000 kronor och tillkomsten av en avdelning för tillämpad limnologi 200 000 kronor. Nybyggnaden beräknas bli påbörjad våren 1961 samt färdigställd hösten 1962.

I detta sammanhang torde få anmälas väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelse den 14 oktober 1959, vari styrelsen hemställt, att utrymmen måtte beredas den tillämpade limnologien vid projekteringen av nybyggnad för den limnologiska institutionen. Framställningen har tillstyrkts av statens vatteninspektion.

Tillbyggnad av universitetsbiblioteket

Till detta byggnadsföretag har hittills anvisats 1 100 000 kronor, varav för innevarande budgetår 500 000 kronor. Tillbyggnaden har kostnadsberäknats till 5 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1958 och till 6 000 000 enligt prisläget den 1 juli 1960. Såsom framgår av 1960 års statsverksproposition (bilagan 30, punkten 4) skall byggnadsföretaget genomföras i tre sammanhängande etapper. Tillbyggnaden skall uppföras med planerat skyddsrum i enlighet med vad riksdagens statsutskott förordat i utlåtande 1959: 109. Byggnadsstyrelsen räknar nu med att byggnadsarbetena skall kunna igångsättas innevarande budgetår samt vara slutförda 1965.

Ombyggnad av gamla konsistoriehuset

För budgetåret 1959/60 har anvisats 215 000 kronor för en första etapp av vissa ändringsarbeten inom gamla konsistoriehuset och för budgetåret 1960/61 200 000 kronor för den andra etappen eller alltså tillhopa 415 000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. till byggnadsstyrelsens förfogande ställt genom

beslut den 13 mars 1959 högst 445 000 kronor för bestridande av kostnader för bland annat projektering av en första etapp av ändringsarbeten inom gamla konsistoriehuset och genom beslut den 22 maj 1959 högst 690 000 kronor för bestridande av kostnader för bland annat projektering av den andra etappen. Styrelsen räknar med att av nämnda belopp disponera sammanlagt 80 000 kronor för här ifrågavarande projekteringskostnader.

Styrelsen framhåller, att ändringsarbetena bör genomföras i ett sammanhang. På grund av prisstegringar har totalkostnaden, i fjol beräknad till 700 000 kronor, framräknats till 760 000 kronor. I en kompletterande skrivelse den 10 oktober 1960 har byggnadsstyrelsen emellertid anmält, att styrelsen genom vissa förenklingar och nedskärningar i byggnadsprogrammet lyckats begränsa medelsbehovet för ifrågavarande ombyggnad. Den totala kostnaden för ombyggnaden beräknar styrelsen till 570 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. I förhållande till redan anvisade medel, 495 000 kronor, innebär detta en ökning med 75 000 kronor, varav 45 000 kronor hänför sig till inträffad prisstegring. Ombyggnaden beräknas vara färdig hösten 1961.

Nybyggnad för växtbiologiska institutionen

Byggnadsstyrelsen anmäler, att styrelsen undersöker möjligheterna att åstadkomma erforderlig lokalökning för växtbiologiska institutionen genom en nybyggnad för en kostnad ej överstigande 1 000 000 kronor. Byggnadsarbetena beräknas i sin helhet komma att utföras under nästa budgetår och medelsförbrukningen alltså uppgå till 1 000 000 kronor.

Tillbyggnad av institutionen för fysiologisk botanik

För uppgörande av ritningar och vidtagande av andra förberedelser för en tillbyggnad av institutionen för fysiologisk botanik har för budgetåret 1959/60 under universitetets investeringsanslag anvisats 100 000 kronor. Till bestridande av projekteringskostnaderna har därutöver genom beslut den 30 juni 1960 anvisats 50 000 kronor från anslaget till Vissa projekteringskostnader. Projekteringen pågår och större delen av byggnadsverksamheten beräknas infalla under budgetåret 1961/62. Totalkostnaden enligt prisläget den 1 juli 1960 uppgår enligt styrelsens beräkningar till 1 500 000 kronor.

Investeringsplan

Medelsanvisningen för byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala för nästa budgetår synes böra begränsas till 5 148 000 kronor. I samråd med byggnadsstyrelsen har på basis härav uppgjorts följande investeringsplan för budgetåren 1960/61 och 1961/62. Vid uppgörandet av investeringsplanen har utöver förevarande medelsanvisning räknats med dels en medelsreservation av 3 158 000 kronor vid ingången av innevarande budgetår, dels anslaget för budgetåret 1960/61 uppgående till 5 200 000 kronor, dels

Byggnadsföretag	Beräkn. byggn.-kostn. (1 000-tal kr)		Medelsförbrukning (1 000-tal kr)		
	Tidigare	Per 1. 7. 60	Faktisk t. o. m. 30. 6. 60	Beräkn. för 1960/61	Beräkn. för 1961/62
I. Företag påbörjade före 1. 7. 60					
Ombyggnad för patologiska institutionen	70	70	38	32	—
Nybyggnad för geografiska institutionen	5 591	5 675	5 050	625	—
Ombyggnad för medicinsk-kemiska och för farmakologiska institutionerna	140	140	134	6	—
Ombyggnad för hygienisk-bakteriologiska institutionen	290	290	289	1	—
Ombyggnad för histologiska institutionen	108	108	84	—	—
Nybyggnad för zoofysiologiska institutionen	3 900	4 200	1 528	2 000	670
Ombyggnad för institutionen för oorganisk kemi	112,5	112,5	101	5	—
Ombyggnad för philologicum.....	350	355	350	5	—
Summa I	10 561,5	10 950,5	7 574	2 674	670
II. Företag avsedda att påbörjas 1960/61					
Nybyggnad för övningslaboratorier för fysik och kemi	ca 10 000	ca 10 000	—	1 000	4 500
Nybyggnad för limnologiska institutionen	2 500	3 100	52	500	1 800
Tillbyggnad av universitetsbiblioteket ..	5 500	6 000	138	150	1 400
Ombyggnad av gamla konsistoriehuset ..	495	540	7	400	133
Summa II	18 495	19 640	197	2 050	7 833
III. Företag avsedda att påbörjas 1961/62					
Tillbyggnad för institutionen för fysiologisk botanik	1 600	ca 1 500	12	88	1 200
Summa III	1 600	1 500	12	88	1 200
IV. Företag avsedda att påbörjas senare					
Nybyggnad för institutionen för fysiologi och medicinsk fysik	6 500	ca 7 000	29	71	—
Summa IV	6 500	7 000	29	71	—
Summa I—IV	37 156,5	39 090,5	7 812	4 883	9 703

1 080 000 kronor som beviljats ur anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. De tillgängliga medlen för byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala för budgetåren 1960/61 och 1961/62 beräknas sålunda till (5 148 000 + 3 158 000 + 5 200 000 + 1 080 000 =) 14 586 000 kronor, varav 4 883 000 kronor beräknas bli förbrukade under innevarande budgetår och 9 703 000 kronor under nästa budgetår.

Departementschefen. Jag torde till en början få beröra vissa anslagstekniska frågor beträffande medelsanvisningar till byggnadsföretag vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm samt Chalmers tekniska högskola.

Från och med budgetåret 1959/60 har för nämnda läroanstalter medel till byggnadsarbeten anvisats under s. k. kollektivanslag. Detta innebär, att me-

delsanvisningarna till skilda byggnadsföretag vid ett och samma lärosäte sammanförts till ett enda anslag. För nästa budgetår torde en komplettering ske av det tillämpade systemet såtillvida, att särskilda investeringsplaner bör fastställas för vart och ett av nämnda lärosäten.

Förslag till investeringsplaner för universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm samt Chalmers tekniska högskola har i samband med anslagsäskandena för nästa budgetår framlagts av byggnadsstyrelsen. Systemet med investeringsplaner har många fördelar. Planerna kan bl. a. uppgöras så, att beräknade reservationer vid utgången av det löpande budgetåret kan inkalkyleras i förbrukningssiffrorna för följande budgetår. Inom ramen för tillgängliga medel kan myndigheterna vidare bemyndigas bestrida merkostnader, som hänföres till allmän byggnadskostnadsstegring.

Till följd av införandet av investeringsplaner kommer i fortsättningen medelsförbrukningen att redovisas för varje enskilt projekt i planen. Däremot föreligger inte något behov av att — såsom skett hittills — fixera hur mycket av beviljade eller äskade anslag som belöper på det enskilda företaget.

Vid införandet av kollektivanslagen budgetåret 1959/60 bemyndigades Kungl. Maj:t av riksdagen att medge att inom vederbörande anslagsram en ökning av beräknad medelsanvisning för visst ändamål finge ske mot det att motsvarande minskning vidtoges för ett annat, oavsett för vilket budgetår ifrågavarande medel anvisats. Ett motsvarande bemyndigande bör gälla även efter genomförandet av den nya form för äskandenas redovisning, som jag redogjort för i det föregående. Efter Kungl. Maj:ts bestämmande torde sålunda — i den mån så med hänsyn till byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan finnas lämpligt — omdispositioner kunna ske inom investeringsplanens ram under förutsättning att kostnadsramen för berörda företag icke överskrides.

Jag övergår härefter till att behandla de byggnadsföretag vid universitetet i Uppsala som är aktuella under nästa budgetår. Vad beträffar nybyggnad för övningslaboratorium för fysik och kemi vill jag framhålla, att den redovisade totalkostnaden för nybyggnaden — 10 000 000 kronor — icke grundas på definitiva beräkningar. I anslutning härtill torde jag få erinra om Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1960, enligt vilket byggnadsstyrelsen anbefallts inkomma med dels redogörelse i form av ritningar med kompletterande beskrivning jämte tidsplan avseende nämnda företag, dels utförligast möjliga beräkningar av kostnaderna för företaget. Byggnadsstyrelsen har ännu icke förebragt nämnda utredning. Jag räknar dock med att byggnadsföretaget skall kunna påbörjas under år 1961 för att vara färdigt läsåret 1962/63.

Byggnadsprogrammet för nybyggnaden för den limnologiska institutionen har — såsom framgått av redogörelsen för byggnadsstyrelsens framställning — ökat på grund av dels att en avdelning för tillämpad limnologi tillkommit, dels att undervisningsavdelningen utökats. Efter samråd med che-

fen för jordbruksdepartementet vill jag förorda, att nybyggnaden utföres enligt det utökade programmet. De härav föranledda merkostnaderna uppskattas till 350 000 kronor. Den av prisstegringen 1958—1960 föranledda kostnadsökningen beräknas till 250 000 kronor. Den totala kostnaden för företaget — enligt prisläget den 1 juli 1958 2 500 000 kronor — beräknas sålunda till 3 100 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Jag förordar att denna kostnadsram godtages.

Beträffande tillbyggnaden av universitetsbiblioteket räknar jag med att byggnadsarbetena skall kunna igångsättas under innevarande år. Ökningen av totalkostnaden från 5 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1958 till 6 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960 sammanhänger med den allmänna byggnadskostnadsstegringen.

De sammanlagda kostnaderna för ombyggnad av gamla konsistoriehuset bör i enlighet med tidigare fattade beslut om byggnadsarbetenas omfattning begränsas till 540 000 kronor.

Vad gäller tillbyggnad av institutionen för fysiologisk botanik vill jag erinra om att jag i fjolårets statsverksproposition (bilagan 30, s. 2) räknade med att detta företag skulle behandlas enligt den från och med innevarande budgetår gällande ordningen för handläggning av byggnadsärenden. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1960 har i överensstämmelse härmed ett belopp av 50 000 kronor beviljats ur anslaget till Vissa projekteringskostnader för bestridande av kostnaderna för fortsatt projektering av detta företag. Byggnadsstyrelsen har ännu icke hunnit förebringa huvudritningar och noggrann kostnadsberäkning. Med hänsyn till vikten av att i ämnet botanik snarast möjligt åstadkommes samma undervisningskapacitet, som inom den närmaste tiden kommer att finnas inom ämnet zoologi, är det enligt min mening emellertid så angeläget att byggnadsarbetena skyndsammast igångsättes, att byggnadsmedel för ifrågavarande företag bör beräknas redan för nästa budgetår. Den nu redovisade byggnadskostnaden — 1 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960 — torde i avvaktan på att en mera definitiv kostnadsberäkning förebringas, kunna godtagas. Huvudritningar m. m. torde i vanlig ordning böra prövas av Kungl. Maj:t

I sitt förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår har byggnadsstyrelsen även medtagit nybyggnad för institutionen för växtbiologi. Då detta företag bör behandlas enligt den beslutade nya ordningen för byggnadsärenden, synes byggnadsmedel icke böra beräknas för detta företag för nästa budgetår.

Den förut redovisade investeringsplanen upptar en rad objekt, som jag icke berört i det föregående. Medel har tidigare anvisats för dessa företag och kostnadsramar har även fastställts. I den mån de beräknade byggnadskostnaderna per den 1 juli 1960 överstiger tidigare beräkningar sammanhänger detta med den allmänna byggnadskostnadsstegringen. De i investeringsplanen angivna kostnadsramarna enligt prisläget den 1 juli 1960 bör därför godtagas.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört föreslår jag, att den tidigare

redovisade investeringsplanen godkännes. Inom ramen för tillgängliga medel bör byggnadsstyrelsen ha möjlighet att modifiera densamma i den mån så fordras för att bestrida merkostnader, som föranledes av en eventuell allmän byggnadskostnadsstegring.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 5 148 000 kronor.

4. Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund. I skrivelse den 29 augusti 1960 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om ett investeringsanslag för nästa budgetår av 6 900 000 kronor för byggnadsarbeten vid universitetet i Lund. Styrelsen har emellertid därvid framhållit, att medelsbehovet begränsar sig till 6 700 000 kronor, därest ur anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. beviljade 200 000 kronor ej skall återföras till sistnämnda anslag. Beträffande de för nästa budgetår aktuella byggnadsföretagen inhämtas av tillgängliga handlingar bl. a. följande.

Nybyggnad för humanistiska fakulteten

Till förevarande ändamål har hittills anvisats 3 200 000 kronor. Nybyggnaden, som är under uppförande, är avsedd inrymma institutionerna för tyska, engelska, litteraturhistoria och nordiska språk samt landsmålsarkivet. De totala kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till 3 460 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1956. Nybyggnaden beräknas vara färdig i mars 1961.

Nybyggnad för patologiska institutionen m. m.

Till detta ändamål har hittills anvisats 3 300 000 kronor. Nybyggnaden avser universitetets patologiska och rättsmedicinska institutioner samt rättsläkarstationen i Lund. I nybyggnaden avses därjämte i anslutning till den patologiska institutionen skola inrymmas lokaler för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. De totala kostnaderna för byggnadsföretaget har enligt prisläget den 1 juli 1956 uppskattats till 4 400 000 kronor. Kostnaderna har på grund av prisstegringar framräknats till 5 100 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Enligt de grunder för kostnadsfördelningen mellan staten och landstinget, som fastställts i av Kungl. Maj:t den 27 juni 1957 godkänt avtal, skall av nyss angivna totalkostnad 2 900 000 kronor falla på statsverket och 2 200 000 kronor på landstinget. Nybyggnaden beräknas vara färdig i januari 1962.

Nybyggnad för övningslaboratorium för fysik

Till detta byggnadsföretag har hittills anvisats 2 200 000 kronor, varav 200 000 kronor från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpan-

de m. m. De totala kostnaderna för företaget har uppskattats till ca 2 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959. Byggnadsstyrelsen räknar nu med att kostnaderna skall kunna begränsas till 1 800 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Byggnadsarbetena påbörjades i september 1960 och beräknas vara färdiga i januari 1962.

Tillbyggnad för genetiska institutionen

Den totala kostnaden för detta företag har uppskattats till 1 180 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1958. Med hänsyn till prisstegringar beräknar byggnadsstyrelsen nu kostnaderna till 1 280 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Hittills har anvisats 1 180 000 kronor för detta ändamål. Byggnaden beräknas bli färdigställd i januari 1962.

Tillbyggnad av kemiska institutionen

De totala kostnaderna för denna tillbyggnad har enligt prisläget den 1 juli 1958 beräknats till 900 000 kronor. Med hänsyn till prisutvecklingen har byggnadsstyrelsen framräknat totalkostnaden till 975 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Hittills har 900 000 kronor anvisats till detta företag. Tillbyggnaden beräknas vara färdig under våren 1962.

Nybyggnad för växtfysiologiska institutionen m. m.

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag återfinnes i 1957 års statsverksproposition (bilagan 29, s. 14). Nybyggnaden för växtfysiologiska institutionen ingår som en första etapp av en med ämnena biokemi, medicinsk kemi och analytisk kemi gemensam anläggning. Kostnaden för första etappen har uppskattats till 5 250 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1958. Med hänsyn till prisutvecklingen beräknar byggnadsstyrelsen kostnaden till 5 700 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Hittills har till detta företag anvisats 1 600 000 kronor. Byggnadsarbetena beräknas igångsättas under andra kvartalet 1961 och vara färdiga våren 1963.

Nybyggnad av växthus

Medel har tidigare äskats för uppförande av förökningsväxthus jämte bänkgårdar samt för ett ersättande av de gamla växthusen i botaniska trädgården med respektive 85 000 kronor och 300 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att de gamla växthusen inrymmer ett mycket värdefullt och unikt växtmaterial, som det tagit decennier att få fram. Växthusen är enligt styrelsen i ett mycket bristfälligt skick. Botaniska institutionen är villig att i egen regi med utnyttjande av de speciella resurser och förbindelser institutionen besitter utföra ifrågavarande arbeten. Byggnadskostnaderna skulle kunna reduceras från 385 000 kronor till 275 000 kronor. Av dessa 275 000 kronor hänför sig ca 30 000 kronor till nybyggnad för förökningsväxthus och bänkgårdar och ca 245 000 kronor till uppfö-

rande av ersättningsbyggnader för de äldre växthusen. Byggnadsstyrelsen finner uppslaget värt att pröva. Styrelsen tillstyrker sålunda, att 275 000 kronor anvisas för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål. Arbetena bör enligt styrelsen utföras i universitetets egen regi.

Nybyggnad för ekonomisk fakultet m. m.

Byggnadsstyrelsen har i särskild skrivelse den 6 december 1960 redovisat frågan om nybyggnad för ekonomisk fakultet m. m. Styrelsen erinrar om att styrelsen i sin petitaframställning för budgetåret 1961/62 äskat 2 000 000 kronor för dels ombyggnad av köksbyggnaden inom södra lasarettsområdet, dels uppförande av en ny undervisningsbyggnad inom samma område. Härigenom skulle institutionslokaler beredas för ämnena företagsekonomi, nationalekonomi, statskunskap, sociologi och statistik. I skrivelsen anför styrelsen vidare i huvudsak följande.

Enligt uppgifter från landstinget beräknades kökets utrymning vara klar i augusti 1962. Genom att färdigställandet av det nya köket på norra lasarettsområdet avsevärt fördröjts och på grund av att det är ovisst när personalbostäderna i köket kan ersättas av andra bostäder, torde det vara svårt att närmare ange någon tidpunkt för kökets överlämnande till universitetet. Vid senaste underhandskontakt med landstinget har årsskiftet 1962/63 angivits som den tidigaste tidpunkt, då köket kunde vara disponibelt.

Det lokaltillskott, som köket efter ombyggnad beräknas ge, uppgår till ca 2 800 m² netto. Ombyggnaden skulle ha skett successivt under hösten 1962 och lokalökningen skulle ha varit tillräcklig för verksamheten vid den ekonomiska fakulteten m. m. under läsåret 1962/63. Till höstterminens början 1963 borde därjämte en undervisningsbyggnad i kökets omedelbara närhet vara färdig. Programarbetet har pågått under hösten men har dock icke framskridit så långt, att de exakta nettobehoven kunnat anges. Uppskattningsvis torde den ekonomiska fakulteten m. m. vid full utbyggnad, vilket inträffar höstterminen 1964, behöva ca 4 500 m².

Den första intagningen vid den ekonomiska fakulteten beräknas ske höstterminen 1961. Till höstterminen 1962 är det nödvändigt att skapa ett lokaltillskott, som motsvarar det som kökets ombyggnad skulle ha utgjort. På grund av den korta tid, som återstår, synes endast två möjligheter stå öppna för att åstadkomma en lösning. Den ena är att bygga baracker, och den andra är att uppföra en byggnad, liknande den, som uppförts vid karolinska institutet, benämnd Wallenbergsstiftelsens Jubileumslaboratorium 1960. Styrelsen anser inte det vara lämpligt att lösa lokalfrågan genom att uppföra baracker. Förutom att dessa är ytterst markkrävande är det synnerligen svårt att placera dem så, att de icke ligger i vägen för en fortsatt permanent utbyggnad av universitetet. En avlägsen placering medför avsevärda kostnader för långa provisoriska lednings- och vägdragningar.

Under hand har kontakt tagits med jubileumslaboratoriets 1960 entreprenör, vilken erbjudit sig att för 1 800 000 kronor uppföra en liknande byggnad på 15 månader och en dubblerad för 3 600 000 kronor på 17 månader. I angiven tid ingår även tid för projektering. I erbjudandet ingår icke kostnader för planering, ledningar, räntor, kreditiv och byggnadsstyrelsens kontroll- och centraladministration m. m. De tillkommande kostnaderna har icke kunnat bedömas men torde gissningsvis uppgå till omkring 700 000 respektive 900 000 kronor. Erbjudandet innebär icke en offert, och

styrelsen har ännu icke haft möjlighet att bedöma siffrorna. De tillkommande kostnaderna är synnerligen vanskliga att bedöma, då husets eller husens placering icke är avgjord. Kostnaderna torde emellertid begränsa sig till motsvarande belopp, som redovisas för jubileumslaboratoriet. Styrelsen anser att denna lösning är den lämpligaste för att skapa det nödvändiga lokaltillskottet höstterminen 1962.

Den byggnad som nu uppförts vid karolinska institutet innehåller ca 1 500 m² netto. På grund av gynnsamma terrängförhållanden har ytterligare 300 m² utvunnits i källaren. — Det behov av lokaler som kommer att finnas höstterminen 1962 för den ekonomiska fakulteten m. m. i Lund, uppgår, som tidigare nämnts, till det ombyggda köket, eller omkring 2 800 m². Man har icke anledning att på för byggnadens placering aktuella områden i Lund kunna räkna med så gynnsamma terrängförhållanden som på karolinska institutets område. Någon del av källaren torde därför ej kunna inräknas i nettoytan, då där måste placeras avsevärt utvidgade sanitära utrymmen. Emellertid kommer att finnas ett mycket stort behov av lokaler för den tekniska högskolan, vars utbyggnad enligt uttalande av organisationskommittén för teknisk högskola i Lund måste ske med explosiv hastighet. Höstterminen 1965 avses att intagas 433 elever. För en jämförelse kan nämnas att för 5 år sedan hade tekniska högskolan i Stockholm en intagning, som var 20 elever mindre. Det är därför styrelsens mening att en dubblerad byggnad bör uppföras även om den skulle ge ett överskott av nettoytor för den ekonomiska fakulteten m. m. höstterminen 1962. Det vore synnerligen olyckligt att icke tillvarataga varje möjlighet till lokaltillskott.

De ekonomiska och samhällsvetenskapliga ämnena bör få sin slutliga placering inom kvarteret Paradis (södra lasarettsområdet) i det ombyggda köket och en därtill ansluten nybyggnad. Innan så sker, bör emellertid den nu föreslagna nybyggnaden inrymma dessa ämnen. Lunds universitet har anmält ett behov av laboratorier för rörlig forskning i likhet med jubileumslaboratoriet 1960. Nu nämnda nybyggnad är avsedd att slutligen tagas i anspråk för detta lokalbehov. Dessförinnan torde byggnaden efter det de ekonomiska och samhällsvetenskapliga ämnena fått sitt lokalbehov tillgodosett på annat håll kunna tillfälligt fylla andra akuta lokalbehov.

Den medelsförbrukning, som styrelsen tidigare räknat med för budgetåret 1961/62 för ny- och ombyggnad för ekonomisk fakultet m. m. uppgår till 2 000 000 kronor. Av denna kostnad kan ca 1 800 000 kronor beräknas för ombyggnaden av köket och ca 200 000 kronor för nybyggnadsarbeten. Några tillförlitliga kostnadsberäkningar föreligger icke, men gissningsvis torde ombyggnaden belöpa sig på något över 2 000 000 kronor och nybyggnaden på något under 4 000 000 kronor.

För att åstadkomma den dubblerade byggnad, som entreprenören för jubileumslaboratoriet 1960 erbjudit sig att uppföra, torde hela den uppskattade kostnaden — 4 500 000 kronor — icke komma att behövas under budgetåret 1961/62. Byggnadens färdigställande avses att ske under budgetårets 1962/63 första hälft och den större delen av medelsbehovet bör därför beräknas för budgetåret 1961/62. I investeringsplanen bör för budgetåret 1961/62 upptagas ett belopp av 2 700 000 kronor. Resterande medel bör upptagas i investeringsplanen för budgetåret 1962/63.

Investeringsplan

Medelsanvisningen för byggnadsarbeten vid universitetet i Lund för nästa budgetår synes böra begränsas till 5 372 000 kronor. I samråd med bygg-

Byggnadsföretag	Beräkn. byggn.-kostn. (1 000-tal kr)		Medelsförbrukning (1 000-tal kr)		
	Tidigare	Per 1. 7. 60	Faktisk t. o. m. 30. 6. 60	Beräkn. för 1960/61	Beräkn. för 1961/62
I. Företag påbörjade före 1. 7. 60					
Vissa byggnadsarbeten	471	471	302	169	—
Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst	661,5	661,5	547	115	—
Bostadshus vid kemiska institutionen	285	285	196	3	—
Nybyggnad för zoologiska institutionen	674	674	598	12	—
Nybyggnad för humanistiska fakulteten	3 460	[1] 3 460	964	2 240	100
Nybyggnad för patologiska institutionen m. m.	4 400	5 100	623	2 800	1 675
Personalbyggnad vid botaniska institutionen	241	241	193	30	—
Summa I	10 192,5	10 892,5	3 423	5 369	1 775
II. Företag avsedda att påbörjas 1960/61					
Nybyggnad för övningslaboratorium för fysik	2 000	1 800	—	1 200	600
Tillbyggnad för genetiska institutionen	1 180	1 280	57	700	520
Tillbyggnad till kemiska institutionen	900	975	1	400	570
Nybyggnad för växtfysiologiska institutionen m. m.	5 250	5 700	58	100	2 400
Summa II	9 330	9 755	116	2 400	4 090
III. Företag avsedda att påbörjas 1961/62					
Växthus		35	—	—	35
Nybyggnad för ekonomisk fakultet m. m.		ca 4 500	—	—	2 700
Summa III		4 535	—	—	2 735
Summa I—III		25 182,5	**3 539**	**7 769**	**8 600**

[1] Prisläget den 1 juli 1956

nadsstyrelsen har på basis härav uppgjorts följande investeringsplan för budgetåren 1960/61 och 1961/62. Vid uppgörandet av investeringsplanen har utöver förevarande medelsanvisning räknats med dels en medelsreservation av 5 717 000 kronor vid ingången av innevarande budgetår, dels anslaget för budgetåret 1960/61 uppgående till 5 080 000 kronor, dels 200 000 kronor som beviljats ur anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. De tillgängliga medlen för byggnadsarbeten vid universitetet i Lund för budgetåren 1960/61 och 1961/62 beräknas sålunda till (5 372 000 + 5 717 000 + 5 080 000 + 200 000 =) 16 369 000 kronor, varav 7 769 000 kronor beräknas bli förbrukade under innevarande budgetår och 8 600 000 kronor under nästa budgetår.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag vid behandlingen av frågan om investeringsanslag till byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala föreslagit beträffande redovisning av anslagsäskandena i form av investeringsplaner.

Byggnadsarbetena för den humanistiska fakulteten, den patologiska in-

stitutionen m. m., övningslaboratorium för fysik samt för genetiska institutionen pågår. Nybyggnaden för humanistiska fakulteten beräknas vara färdig våren 1961, nybyggnaderna för den patologiska institutionen m. m. och för övningslaboratorium för fysik samt tillbyggnaden för den genetiska institutionen i början av år 1962. Jag förutsätter att alla ansträngningar göres för att dessa tidpunkter hålles. Beträffande nybyggnaden för övningslaboratorium för fysik räknar jag med att undervisning i lokalerna kan bli möjlig från och med vårterminen 1962.

Vad gäller nybyggnaden för den patologiska institutionen m. m. utgår jag ifrån att landstingets ytterligare bidrag till kostnaderna för byggnadsarbetena under tiden fram till den 1 juli 1962, vilket bidrag jag beräknar till 785 000 kronor, skall upptagas såsom övriga kapitalmedel på fastighetsfondens investeringsstat.

Tillbyggnaden till den kemiska institutionen har enligt vad jag inhämtat ännu icke påbörjats. Byggnadsarbetena bör med det snaraste kunna igångsättas och sedan bedrivas i sådan takt, att lokalerna kan tagas i bruk vårterminen 1962.

I investeringsplanen har räknats med ett belopp av 35 000 kronor för växthus. Enligt vad jag inhämtat beräknas av det äskade beloppet — 275 000 kronor — ca 245 000 kronor hänföra sig till ersättningsbyggnader för de äldre växthusen och ca 30 000 kronor till förökningsväxthus jämte bänkgårdar. Någon medelsanvisning för ersättningsbyggnader för de äldre växthusen är jag icke beredd tillstyrka. Däremot bör medel nu beräknas för uppförande av förökningsväxthus och bänkgårdar. Med hänsyn till att kostnaderna för ersättningsbyggnaderna för de äldre växthusen och förökningsväxthuset jämte bänkgårdarna beräknats under den förutsättningen, att båda företagen kom till stånd — vilket inneburit, att kostnaderna för vartdera företaget därigenom blivit lägre — räknar jag med 35 000 kronor i stället för 30 000 kronor för förökningsväxthuset och bänkgårdarna.

Beträffande nybyggnaden för växtfysiologiska institutionen m. m. räknar jag med att byggnadsarbetena skall kunna igångsättas inom kort.

En lösning av byggnadsfrågan för den ekonomiska fakulteten, som avses träda i verksamhet höstterminen 1961, är mycket angelägen. Tidigare har räknats med att köksbyggnaden på det s. k. södra lasarettsområdet skulle kunna ställas till förfogande för de samhälls- och företagsvetenskapliga ämnena inom erforderlig tid. Därjämte har planerats en nybyggnad för samma ändamål inom nämnda område. Med hänsyn till att tidpunkten för friställandet av köksbyggnaden blivit förskjuten har byggnadsstyrelsen i den tidigare anmälda skrivelsen av den 6 december 1960 förordat, att lokalfrågan för i första hand den ekonomiska fakultetens ämnen till en början löses på annat sätt än som utsprungligen planerats. Byggnadsstyrelsen förordar att en ny byggnad — eventuellt utförd som två husenheter — uppföres på annan plats och av en sådan beskaffenhet att den skall kunna utnyttjas för skiftande ändamål. Den ekonomiska fakulteten m. m. skulle enligt styrelsen — i avvaktan på att byggnadsfrågan för de sam-

hällsvetenskapliga och företagsvetenskapliga ämnena kan lösas enligt tidigare planer — till en början förläggas till denna nybyggnad.

Jag finner det av flera skäl önskvärt, att en byggnad av den typ byggnadsstyrelsen föreslagit kommer till stånd. Vad som enligt min mening talar för uppförande av en dylik byggnad, är dels den relativt låga byggnadskostnaden per kvadratmeter, dels den korta byggnadstiden och dels att byggnadssättet möjliggör vidast möjliga användbarhet. Jag förordar därför att den av byggnadsstyrelsen föreslagna nybyggnaden kommer till stånd. Jag finner det ändamålsenligt att de samhälls- och företagsvetenskapliga ämnena till en början beredes plats i denna byggnad. Däremot är jag inte beredd att nu ta ställning till frågan, för vilket eller vilka av de många ändamål, som kommer att anmäla sig, byggnaden bör utnyttjas sedan de samhälls- och företagsvetenskapliga ämnenas lokalfråga lösts inom det s. k. södra lasarettsområdet i enlighet med den ursprungligen uppgjorda planen. Jag räknar liksom byggnadsstyrelsen med att den nu aktuella nybyggnaden bör inrymma ca 3 000 kvadratmeter nettogolvyta.

Som framgår av redogörelsen för byggnadsstyrelsens framställning är beräkningen av kostnaderna för nybyggnaden för den ekonomiska fakulteten m. m. osäker. Jag räknar emellertid — i likhet med styrelsen — med att byggnaden skall kunna uppföras inom en kostnadsram av ca 4 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Kungl. Maj:t torde få pröva byggnadsprogram och ritningar samt frågan om byggnadens placering, innan byggnadsarbetena igångsättes. I investeringsplanen har räknats med 2 700 000 kronor för budgetåret 1961/62.

I investeringsplanen angives dels byggnadskostnaderna per den 1 juli 1960, dels tidigare beräknade byggnadskostnader. I den mån de förra överstiger de senare sammanhänger detta med den allmänna byggnadskostnadsstegringen. De i planen angivna kostnadsramarna bör därför godtagas.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört föreslår jag, att den tidigare redovisade investeringsplanen godkännes. Inom ramen för tillgängliga medel bör byggnadsstyrelsen ha möjlighet att modifiera densamma i den mån så erfordras för att bestrida merkostnader, som föranledes av en eventuell allmän byggnadskostnadsstegring.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 5 372 000 kronor.

5. **Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg.** I skrivelse den 29 augusti 1960 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om ett investeringsanslag av 2 800 000 kronor för budgetåret 1961/62 för byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg. Beträffande de för nästa budgetår aktuella byggnadsföretagen inhämtas av tillgängliga handlingar bl. a. följande.

Nybyggnad för medicinska fakulteten

Till detta ändamål har hittills anvisats 31 500 000 kronor. Såsom framgår av 1960 års statsverksproposition (bilagan 30, punkten 6) har de totala kostnaderna för ifrågavarande nybyggnad — enligt prisläget den 1 juli 1955 beräknade till 29 400 000 kronor — på grund av prisstegringar framräknats till 32 930 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att det ursprungliga byggnadsprogrammet utökats med lokaler för professuren i biokemi för en kostnad av 100 000 kronor. Vidare har i souterrängvåningen inretts ett fysiklaboratorium omfattande ca 400 m² avsett för Chalmers tekniska högskola.

Nybyggnad för filosofiska fakulteten

Detta byggnadsföretag avses utföras i etapper. Till *etapp I* har hittills anvisats investeringsanslag av sammanlagt 1 350 000 kronor. Denna etapp avser en av de i den första byggnadsetappen i Renströmsparken ingående sex delbyggnaderna enligt byggnadsstyrelsens den 31 augusti 1957 framlagda generalplan för den filosofiska fakultetens utbyggnad. Såsom framgår av 1960 års statsverksproposition (bilagan 30, punkten 6) har den till etapp I hänförliga nybyggnaden avsetts komma till stånd i starkt förenklat och schematiskt utförande. Kostnaden har av byggnadsstyrelsen tidigare beräknats till 2 000 000 kronor. Med hänsyn till inträffade prisstegringar bör detta belopp enligt styrelsen uppräknas till 2 200 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. I avvaktan på att pågående markförhandlingar med Göteborgs stad skall slutföras har styrelsen icke kunnat fullfölja projekteringsarbetet. Därest avtal om det aktuella markområdet kan slutas inom den närmaste framtiden räknar styrelsen med att etapp I skall kunna färdigställas till hösten 1962.

Programarbetet för *etapp II* pågår. Denna etapp utgör — framhåller styrelsen — ett komplement till den första etappen. Etapp II omfattar seminariebibliotek och hörsal. Den totala kostnaden uppskattas av styrelsen till ca 3 000 000 kronor. — Styrelsen framhåller, att denna byggnadsetapp bör, såsom tidigare planerats, påbörjas under våren 1962 för att stå färdig hösten 1963. Styrelsen förklarar sig ha för avsikt att äska projekteringsmedel i vederbörlig ordning. För ersättning av dessa samt för utarbetande av entreprenadhandlingar och för arbetets påbörjande beräknar styrelsen för nästa budgetår ett belopp av 1 000 000 kronor.

Yttre arbeten

Byggnadsstyrelsen framhåller, att för byggnadsområdet inom Renströmsparken kan förutses behov av vissa yttre arbeten, för vilka kostnaderna ej lämpligen bör inräknas i de enskilda byggnadernas kostnader. Någon närmare utredning rörande kostnaderna för de yttre arbetena föreligger icke för området i dess helhet, men vissa åtgärder är enligt styrelsen aktuella redan i samband med de första byggnadsetapperna. Dessa åtgärder kommer

att avse området i dess helhet. Så är fallet beträffande värmeförsörjningen och ledningsförsörjningen i övrigt. Vidare föreligger enligt styrelsen behov av en uppfartsväg samt av parkeringsplatser. De med de yttre arbetena sammanhängande frågorna kan emellertid icke definitivt utredas förrän markförhandlingarna med Göteborgs stad slutförts. Styrelsen finner det dock angeläget, att ett belopp av förslagsvis 500 000 kronor beräknas för yttre arbeten för nästa budgetår. Styrelsen har för avsikt att för budgetåret 1960/61 begära projekteringsmedel för ifrågavarande arbeten i särskild ordning.

Investeringsplan

Medelsanvisningen för byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg för nästa budgetår synes böra begränsas till 1 200 000 kronor. I samråd med byggnadsstyrelsen har på basis härav uppgjorts följande investeringsplan för budgetåren 1960/61 och 1961/62. Vid uppgörandet av planen har utöver förevarande medelsanvisning räknats med dels en medelsreservation av 8 002 000 kronor vid ingången av innevarande budgetår, dels anslaget för budgetåret 1960/61 uppgående till 2 750 000 kronor. De tillgängliga medlen för byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg för budgetåren 1960/61 och 1961/62 beräknas sålunda till (1 200 000 + 8 002 000 + 2 750 000 =) 11 952 000 kronor, varav 7 152 000 kronor beräknas bli förbrukade under budgetåret 1960/61 och 4 800 000 kronor under budgetåret 1961/62.

Byggnadsföretag	Beräkn. byggn.-kostn. (1 000-tal kr)		Medelsförbrukning (1 000-tal kr)		
	Tidigare	Per 1. 7. 60	Faktisk t. o. m. 30. 6. 60	Beräkn. för 1960/61	Beräkn. för 1961/62
I. Företag påbörjade före 1. 7. 60					
Nybyggnad för den medicinska fakulteten	32 930	[1]32 930	21 944	7 000	3 000
Summa I	32 930	32 930	21 944	7 000	3 000
II. Företag avsedda att påbörjas 1960/61					
Nybyggnad för den filosofiska fakulteten, etapp I	ca 2 000	ca 2 200	154	152	1 400
Summa II	ca 2 000	ca 2 200	154	152	1 400
III. Företag avsedda att påbörjas 1961/62					
Yttre arbeten			—	—	400
Summa III			—	—	400
Summa I—III			**22 098**	**7 152**	**4 800**

[1] Prisläget den 1 juli 1959

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag vid behandlingen av frågan om investeringsanslag till byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala föreslagit beträffande redovisning av anslagsäskandena i form av investeringsplaner.

Den i investeringsplanen för universitetet i Göteborg upptagna medelsförbrukningen till och med budgetåret 1961/62 beträffande medicinska fakulteten ligger inom ramen för den godtagna totalkostnaden.

Beträffande nybyggnaden för den filosofiska fakulteten vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 mars 1960 uppdragit åt 1958 års statliga förhandlingskommission i Göteborg att upptaga förhandlingar med Göteborgs stad rörande förvärv av mark för ifrågavarande nybyggnad. Jag vill även erinra om att 1959 års riksdag (1959 års statsverksproposition, bilagan 29, s. 20) bemyndigat Kungl. Maj:t att med Göteborgs stad träffa överenskommelse om bl. a. erforderlig markupplåtelse för den filosofiska fakulteten. Enligt vad jag inhämtat står de mellan kommissionen och Göteborgs stad pågående förhandlingarna rörande mark för den filosofiska fakulteten inför sitt avslutande. Under förutsättning av att överenskommelse kan nås mellan staten och Göteborgs stad i denna fråga räknar jag med att byggnadsarbetena för nybyggnaden för den filosofiska fakulteten skall kunna igångsättas under år 1961. Byggnadskostnaderna — tidigare angivna till 2 000 000 kronor — beräknas till 2 200 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Ökningen sammanhänger med den allmänna byggnadskostnadsstegringen, varför någon erinran mot en totalkostnad av 2 200 000 kronor icke finns. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa byggnadsprogram och huvudritningar för ifrågavarande byggnadsföretag. I samband med byggnadsarbetena torde det vara nödvändigt att vissa yttre arbeten utföres. I investeringsplanen har därför medel beräknats härför.

I sitt förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår har byggnadsstyrelsen begärt medel för ytterligare en nybyggnad för den filosofiska fakulteten. Detta företag bör behandlas enligt den beslutade nya ordningen för byggnadsärenden, varför byggnadsmedel icke beräknats för detta företag för nästa budgetår.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört, föreslår jag, att den tidigare redovisade investeringsplanen godkännes. Inom ramen för tillgängliga medel bör byggnadsstyrelsen ha möjlighet att modifiera densamma i den mån så erfordras för att bestrida merkostnader, som föranledes av eventuell allmän byggnadskostnadsstegring.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 200 000 kronor.

6. Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm. I skrivelse den 29 augusti 1950 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om ett investeringsanslag för nästa budgetår av 3 500 000 kronor. Beträffande de för nästa budgetår aktuella byggnadsföretagen inhämtas av tillgängliga handlingar bl. a. följande.

Nybyggnad för botanisk institution

För detta ändamål har hittills anvisats 2 600 000 kronor, varav 100 000 kronor under det för budgetåret 1956/57 på driftbudgeten anvisade anslaget till Bidrag till Stockholms högskola.

För nybyggnaden utarbetade byggnadsstyrelsen ursprungligen två alternativa projekt. Med anledning av statsmakternas beslut år 1959 (prop. 1959: 106) att anläggningen skulle dimensioneras för en årlig intagning av 60—75 elever, såvitt gäller studier för två betyg, samt med hänsyn till två professurer, har styrelsen sedermera utarbetat två nya alternativ (alt. III och alt. IV). Alternativ III är dimensionerat för en årlig intagning av 75 tvåbetygsstuderande samt omfattar dessutom en kurssal för ettbetygsstuderande. I byggnaden avses inrymmas institutionerna för morfologisk botanik och för fysiologisk botanik jämte gemensamma undervisningslokaler. I alternativet ingår även utrymmen för studiesamlingar och preparat, ett studiebibliotek och ett lunchrum. Alternativet har kostnadsberäknats enligt prisläget den 1 juli 1959 till ca 7 100 000 kronor.

I alternativ IV, i vilket undervisningsavdelningen bibehållits med samma kapacitet som i alternativ III, har övriga lokaler inskränkts i ungefärligen samma grad inbördes. Lunchlokalen har dock helt utgått i detta alternativ. Kostnaderna för alternativ IV uppskattas enligt prisläget den 1 juli 1959 till ca 6 000 000 kronor. Nybyggnaden beräknas påbörjas under 1961 och vara färdigställd hösten 1963.

Nybyggnad för övningslaboratorium för kemi m. m.

Till detta byggnadsföretag har hittills anvisats 2 600 000 kronor, varav 100 000 kronor under det för budgetåret 1956/57 på driftbudgeten anvisade anslaget till Bidrag till Stockholms högskola. Totalkostnaden för byggnadsföretaget har byggnadsstyrelsen uppskattat till ca 7 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Nybyggnaden beräknas kunna påbörjas våren 1961 och vara färdigställd sommaren 1963. Styrelsen har lämnat följande redogörelse för företaget.

Sedan programarbetet utförts för den pågående idétävlingen rörande universitetets utbyggnad inom Frescatiområdet har det visat sig lämpligt att förlägga nybyggnaden för kemi i anslutning till naturhistoriska riksmuseets byggnad (norra delen av byggnadens östra sida). Då den definitiva placeringen av kemiinstitutionen ej kan fastställas förrän idétävlingen avgjorts och resultatet bearbetats, har den nu ifrågavarande byggnaden utformats på ett sådant sätt, att den sedermera — om så skulle visa sig lämpligt — kan tagas i bruk för annat universitetsändamål.

Byggnaden tänkes uppförd med en del i sex våningar, innehållande administrationslokaler, lärar-, seminarie- och demonstrationsrum, omklädnadsrum och lokaler för byggnadsstyrelsens platskontor, och med en del i fem våningar, inrymmande övningslaboratorier, ett mindre bibliotek och lunchrum med kök. Lunchrummet kommer sannolikt att kunna ges en kapacitet av ca 200 personer per utspisningsomgång och avser att täcka lunchbehovet intill dess att kårhusets lunchrestaurang kan färdigställas. Slut-

ligen undersöker styrelsen möjligheten att upplåta en mindre del av souterrängvåningen till riksmuseets vertebratavdelning för kokning av ben m. m., en funktion som eljest endast med svårighet kan lösas inom riksmuseibyggnaden.

Investeringsplan

Medelsanvisning för byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm för nästa budgetår synes böra begränsas till 1 936 000 kronor. I samråd med byggnadsstyrelsen har på basis härav uppgjorts följande investeringsplan för budgetåren 1960/61 och 1961/62. Vid uppgörandet av planen har utöver förevarande medelsanvisning räknats med dels en medelsreservation av 1 168 000 kronor vid ingången av innevarande budgetår, dels anslaget för budgetåret 1960/61 uppgående till 4 135 000 kronor. De tillgängliga medlen för byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm för budgetåren 1960/61 och 1961/62 beräknas sålunda till (1 936 000 + 1 168 000 + 4 135 000 =) 7 239 000 kronor, varav 1 739 000 kronor beräkas bli förbrukade under budgetåret 1960/61 och 5 500 000 kronor under budgetåret 1961/62.

Byggnadsföretag	Beräkn. byggn.-kostn. (1 000-tal kr)		Medelsförbrukning (1 000-tal kr)		
	Tidigare	Per 1. 7. 60	Faktisk t. o. m. 30. 6. 60	Beräkn. för 1960/61	Beräkn. för 1961/62
I. Företag påbörjade före 1. 7. 60					
Övertagande av vissa lån			—	439	—
Ombyggnadsarbeten inom kvarteret Vega			1 328	170	—
Ombyggnad av fastigheten Kungstensgatan 45 för kemiundervisningen.....	135	135	121	15	—
Arkitekttävling (Frescati)	200	200	64	135	—
Summa I	335	335	1 513	759	—
II. Företag avsedda att påbörjas 1960/61					
Nybyggnad för botaniska institutionen ..		[1]6 000	2	500	2 000
Nybyggnad för övningslaboratorium för kemi m. m.....		ca 7 000	17	480	3 500
Summa II		ca 13 000	19	980	5 500
Summa I—II		13 335	**1 532**	**1 739**	**5 500**

[1] Prisläget den 1 juli 1959

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag vid behandlingen av frågan om investeringsanslag till byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala föreslagit beträffande redovisning av anslagsäskandena i form av investeringsplaner.

Vid 1959 års riksdag (prop. 1959: 106) anvisades första gången byggnadsmedel, 500 000 kronor, för nybyggnad för en botanisk institution vid Lilla Frescati. I propositionen förordades, att byggnadsprojektet borde påbörjas omedelbart utan att resultatet av en för Frescati-området avsedd arkitekt-

tävling avvaktades. Det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att godkänna ritningar samt meddela erforderliga närmare föreskrifter rörande byggnadsföretaget i fråga. Vid 1960 års riksdag anvisades ytterligare 2 000 000 kronor för nybyggnaden för den botaniska institutionen. Kungl. Maj:t godkände den 23 september 1960 ett byggnadsprogram för nämnda byggnadsföretag inom en kostnadsram av storleksordningen 6 000 000 kronor, räknat enligt prisläget den 1 juli 1959. En sedermera ingiven framställning från rektorsämbetet vid universitetet i Stockholm angående godkännande av ett byggnadsprogram inom en kostnadsram av ca 7 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959 har avslagits av Kungl. Maj:t. Byggnadsmedel för nästa budgetår bör beräknas i enlighet med den tidigare redovisade investeringsplanen. Byggnadsarbetena torde kunna igångsättas innevarande kalenderår.

Förberedelsearbetena för här nämnda byggnadsföretag har enligt min uppfattning tagit en onödigt lång tid i anspråk. Detta ger mig anledning till ett principiellt uttalande beträffande det sätt, varpå byggnadsstyrelsen och särskilt tillsatta kommittéer — vid det omfattande arbete som förestår för utbyggnaden av universitet och högskolor — bör förfara vid uppgörande av byggnadsprogram och vid det fortsatta projekteringsarbetet. Det synes ha varit icke sällan förekommande att de av ett nybygge berörda ämnesrepresentanterna med byggnadsstyrelsen överlagt om byggnadsföretagets lämpliga utformning under en alltför stor del av programmerings- och projekteringsarbetet, vilket medfört omarbetningar och justeringar av föreliggande förslag i en omfattning som starkt försenat det förberedande arbetet. Självfallet måste vederbörande ämnesrepresentanter få tillfälle att direkt till det byggnadsberedande organet eller via lämplig universitetsmyndighet framlägga sina synpunkter på hur ett ifrågakommande byggnadsprojekt lämpligen bör utformas. Med hänsyn till nödvändigheten av att planerings- och projekteringstiderna förkortas högst avsevärt i fortsättningen för att möjliggöra snabbast möjliga byggande synes det emellertid bli ofrånkomligt att på ett betydligt tidigare stadium av planerings- och projekteringsarbetet, än som nu synes gälla, i huvudsak slutföra diskussionerna med vederbörande ämnesföreträdare eller myndighet. Ett snabbare förfarande i detta hänseende synes i åtskilliga fall vara motiverat även av det skälet, att det torde bli alltmer ändamålsenligt att uppföra byggnader för högre undervisning och forskning enligt starkt förenklade och standardiserade principer. En dylik delvis ny inriktning vid uppförandet av erforderliga lokaler för högre undervisning och forskning kan bli den kanske bäst framkomliga vägen för att ernå dels den flexibilitet vid utbyggandet av universitet och högskolor, som jag starkt understrukit behovet av vid anmälan av propositionen 1960: 119 angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor m. m. (s. 263 f.), dels en godtagbar kostnadsram för en snabb utbyggnad.

Vad beträffar nybyggnad för övningslaboratorium för kemi m. m. synes det icke vara något att erinra mot den av byggnadsstyrelsen föreslagna ändrade placeringen. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1960 har byggnadsstyrelsen anbefallts att till Kungl. Maj:t inkomma med dels redogörel

se i form av ritningar med kompletterande beskrivning jämte tidsplan avseende förevarande företag, dels utförligast möjliga beräkning av kostnaderna. I avvaktan på att bl. a. en noggrann kostnadsberäkning förebringas av byggnadsstyrelsen torde den av styrelsen preliminärt uppgivna totalkostnaden — 7 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960 — kunna godtagas. Jag räknar med att detta byggnadsföretag kan igångsättas innevarande år.

I investeringsplanen har räknats med en medelsförbrukning av 439 000 kronor under innevarande budgetår för övertagande av vissa lån. I anslutning härtill vill jag erinra om Kungl. Maj:ts beslut den 16 december 1960, enligt vilket ett belopp av 439 533 kronor får disponeras av det för innevarande budgetår anvisade investeringsanslaget till Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm för de lån, för vilka staten avtalsenligt övertagit betalningsansvaret vid ombildning av Stockholms högskola till universitet den 1 juli 1960.

Med hänvisning till vad jag nu anfört föreslår jag, att den tidigare redovisade investeringsplanen godkännes. Inom ramen för tillgängliga medel bör byggnadsstyrelsen ha möjlighet att modifiera densamma i den mån så erfordras för att bestrida merkostnader, som föranledes av en eventuell allmän byggnadskostnadsstegring.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 936 000 kronor.

7. Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Till högskolans utbyggnad har riksdagen för budgetåren 1946/61 anvisat investeringsanslag av sammanlagt 51 774 000 kronor, varav för innevarande budgetår 1 875 000 kronor.

Tekniska högskolans byggnadskommitté hemställer i skrivelse den 15 september 1960, att för budgetåret 1961/62 anvisas ett investeringsanslag av 5 873 000 kronor, därav 373 000 kronor för fullföljande av pågående arbeten för högskolans utbyggnad och 5 500 000 kronor för påbörjandet av ett nytt utbyggnadsskede.

Under budgetåret 1960/61 kommer den utbyggnad som i huvudsak överensstämmer med den av riksdagen godkända generalplanen av år 1945 att färdigställas.

Högskolan står nu inför ett nytt utbyggnadsskede närmast föranlett av 1960 års riksdags beslut att öka antalet studerande vid högskolan från och med höstterminen 1962. Med anledning härav avser kommittén att upprätta en ny generalplan för högskolan. Förslag till sådan generalplan beräknas föreligga omkring 1 juli 1961. För att möjliggöra en följdriktig utbyggnad och en fördelning av investeringarna är det emellertid nödvändigt, att vissa nybyggnader påbörjas redan under budgetåret 1961/62, ehuru en generalplan ännu icke föreligger. Kommittén har därför begränsat sina äskanden

till de nybyggnader, vilka kan sägas icke föregripa generalplanens upprättande.

Av följande sammanställning över de i kommitténs framställning berörda byggnadsföretagen framgår fördelningen på dessa av hittills anvisade anslagsmedel, beräknade totalkostnader och det för budgetåret 1961/62 äskade investeringsanslaget (beträffande beteckningarnas innebörd hänvisas till prop. 1945: 374).

Byggnader	Hittills anvisade belopp, kr	Nu beräknad totalkostnad, kr	För budgetåret 1961/62 äskade medel, kr
I. Utbyggnad enligt 1945 års generalplan			
Administrationsbyggnad (I)	1 450 000	1 540 000	90 000
Biblioteksbyggnad (II)	1 900 000	2 010 000	110 000
Värmekraftverk (V)	1 055 000	1 075 000	20 000
Avd. Sf (XIV)	5 626 000	5 760 000	134 000
Utvändiga ledningar	3 025 500	3 044 500	19 000
Summa I	13 056 500	13 429 500	373 000
II. Påbörjande av ett nytt utbyggnadsskede			
Nybyggnad för avd. för teknisk fysik (XXII)	—	4 450 000	4 450 000
Nybyggnad för personalmatsal (XXI)	—	1 550 000	500 000
Tillbyggnad för institutionen för elektronik (XVI)	—	1 500 000	400 000
Utvändiga ledningar	—	150 000	150 000
Summa II	—	7 650 000	5 500 000
Summa I+II	13 056 500	21 079 500	5 873 000

Av kommitténs framställning inhämtas bl. a. följande.

Administrationsbyggnad, biblioteksbyggnad, värmekraftverk, avd. Sf och utvändiga ledningar. De nu äskade tilläggsanslagen för de företag, som ingår i 1945 års generalplan, hänför sig till inträffade prisstegringar under tiden den 1 juli 1959—den 1 juli 1960. Beräkningen av prisstegringarna har gjorts på grundval av byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex, enligt vilken kostnadsökningen uppgår till ca 7 procent för nämnda tidsperiod.

Nybyggnad för avd. för teknisk fysik. Denna avdelnings byggnader utgjorde de första etapperna i utbyggnaden enligt 1945 års generalplan och dimensionerades för 450 årligen nyintagna ordinarie studerande. Redan vid nuvarande intagning, 606 ordinarie studerande, har det visat sig, att bl. a. ritsalar och kurslaboratorier är otillräckliga. Ett nytillskott av lokaler för de lägre årskurserna är nödvändigt oavsett en ökning av antalet studerande. De lokalbehov, som nu föreligger genom den beslutade ökningen av antalet nyintagna ordinarie studerande till sammanlagt 771, måste sålunda ställas i relation till ett lokalbestånd avsett för 450 ordinarie studerande.

Äskandena för budgetåret 1961/62 avser endast den del av de sammanlagda lokalbehoven inom avdelningen för teknisk fysik, vilken är att hänföra till fysikinstitutionerna. Först sedan förslag till generalplan upprättats avser kommittén att äska ytterligare medel för att lösa avdelningens övriga lokalbehov.

Fysikinstitutionernas sammanlagda lokalbehov utgör 6 040 m². I de be-

fintliga byggnaderna kan efter ombyggnad beredas plats för en del av fysikinstitutionerna på en sammanlagd rumsyta av ca 2 850 m². En nybyggnad för återstående del av lokalbehovet skulle sålunda motsvara en sammanlagd rumsyta av (6 040 — 2 850 =) 3 190 m², vilket är den nettoyta, som den planerade nybyggnaden upptar.

Nybyggnaden, som avses bli placerad på ett för ändamålet reserverat område vid Styffevägen, är avsedd att inrymma kurslaboratorierna, huvuddelen av den gemensamma verkstaden, institutionerna för fasta tillståndets fysik och fysik IV samt en del av de gemensamma utrymmena. Kostnaderna för nybyggnaden har beräknats till 4 450 000 kronor. I detta belopp ingår 259 000 kronor, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1960 beviljats ur anslaget till Projektering av vissa byggnadsföretag. Beräkningarna är gjorda med den noggrannhet, som varit möjlig med hänsyn till den 1 juli 1960 föreliggande ritningar och beskrivning. Byggnaden bör vara färdigställd till oktober 1962, varför erforderliga schaktnings- och grundläggningsarbeten jämte vissa ledningsarbeten bör vara utförda före 1 juli 1961.

Nybyggnad för personalmatsal. För projektering av en nybyggnad för personalmatsal har genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1960 anvisats 162 000 kronor ur anslaget till Projektering av vissa byggnadsföretag. Kostnaden för en tidigare föreslagen byggnad, som var planerad för ca 250 platser, beräknades år 1958 till 1 150 000 kronor. På grund av sedan dess inträffade prisstegringar, en ökning av byggnaden till att rymma ca 325 platser och av områdets topografi orsakade ökade schaktnings- och grundläggningskostnader beräknas kostnaden enligt prisläget den 1 juli 1960 till ca 1 550 000 kronor. I detta belopp ingår de redan beviljade projekteringsmedlen. Kostnadsberäkningen är approximativ och grundar sig på en skissritning med kortfattad beskrivning. Byggnadsarbetet bör kunna påbörjas omkring den 1 januari 1962. För budgetåret 1961/62 bör 500 000 kronor finnas tillgängliga.

Tillbyggnad för institutionen för elektronik. Ett mycket akut behov av ökade lokalutrymmen föreligger för institutionen för elektronik. På senare år har frågan blivit mycket brännande genom utvecklingen inom det avsnitt av elektronikforskningen som gäller plasmafysiken. Statens tekniska forskningsråd har starkt understrukit önskvärdheten av att ökade lokalutrymmen beredes för plasmaforskningen.

För genomförandet av tillbyggnaden erfordras, att till högskolans disposition ställes den mark, som nu utgör »skyddsområde» mellan Röda Korsets sjukhus och tekniska högskolan. Kostnaden för tillbyggnaden uppskattas till ungefär 1 500 000 kronor. Kommittén avser att göra särskild framställning om medel för projektering av tillbyggnaden. För nästa budgetår erfordras enligt kommittén en medelsanvisning av 400 000 kronor.

Utvändiga ledningar. I samband med uppförande av nybyggnad för avdelningen för teknisk fysik erfordras omläggning av vissa vatten-, avlopps- och gasledningar. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas till 150 000 kronor.

Till inredning och utrustning av nya lokaler har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 530 000 kronor. För nästa budgetår hemställer *byggnadskommittén* om en medelsanvisning av 736 000 kronor samt om bemyndigande att beställa inredning och utrustning intill ett belopp av 400 000 kronor.

Av följande sammanställning över de aktuella byggnadsföretagen framgår fördelningen av hittills anvisade anslagsmedel till inredning och utrust-

ning, beräknade totalkostnader och av kommittén för budgetåret 1961/62 äskade medel.

Byggnader	Hittills anvisade belopp, kr	Nu beräknad totalkostnad, kr	För budgetåret 1961/62 äskade medel, kr
Administrationsbyggnad (I)	200 000	212 000	12 000
Biblioteksbyggnad (II)	400 000	427 000	27 000
Avd. Sf (XIV)	2 030 000	2 139 000	109 000
Avd. Sf (XIV), hypersonisk vindtunnel	—	588 000	588 000
Summa	2 630 000	3 366 000	736 000

Av kommitténs framställning inhämtas bl. a. följande.

Administrationsbyggnad, biblioteksbyggnad samt avd. Sf (utom hypersonisk vindtunnel). Det för budgetåret 1961/62 äskade beloppet avseende förevarande byggnader, 148 000 kronor, avser prisstegringar för tiden den 1 juli 1959—den 1 juli 1960. Prisstegringarna har beräknats till ca 7 procent.

Avd. Sf, hypersonisk vindtunnel. Undervisning och forskning inom det hypersoniska området kommer att bli föremål för stora insatser under lång tid framåt. Det synes därför angeläget, att högskolan ges resurser att även experimentellt arbeta på det hypersoniska området. — Kostnaden för en hypersonisk vindtunnel beräknades år 1958 till 550 000 kronor. Med hänsyn till den prisstegring, som inträffat sedan dess, uppskattas kostnaden enligt 1960 års prisläge till 588 000 kronor.

Kommittén hemställer slutligen om bemyndigande att under budgetåret 1961/62 beställa inredning och utrustning för nybyggnad för avdelningen för teknisk fysik intill ett belopp av 400 000 kronor.

Departementschefen. Av det begärda *investeringsanslaget* hänför sig 373 000 kronor till kostnadsökningar — föranledda av den allmänna byggnadskostnadsstegringen — för byggnadsarbeten avseende administrationsbyggnaden, biblioteksbyggnaden, värmekraftverket, institutionen för flygteknik samt utvändiga ledningar. Den sålunda begärda medelsanvisningen för dessa ändamål kan jag tillstyrka.

Beträffande nybyggnaden för avdelningen för teknisk fysik vill jag erinra om att genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1960 259 000 kronor beviljats ur anslaget till Vissa projekteringskostnader för bestridande av kostnaderna för fortsatt projektering av detta företag. Byggnadskommittén har emellertid ännu icke hunnit förebringa huvudritningar och noggrann kostnadsberäkning. Med hänsyn till vikten av att tidsprogrammet för de beslutade intagningsökningarna vid högskolan hålles är det enligt min mening angeläget, att byggnadsmedel för ifrågavarande företag beräknas redan för nästa budgetår. Den redovisade byggnadskostnaden — 4 450 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960 — torde, — i avvaktan på att en mera definitiv kostnadsberäkning förebringas, — kunna godtagas. Huvudritningar m. m. torde i vanlig ordning böra prövas av Kungl. Maj:t. För nästa budgetår till-

styrker jag en till 3 450 000 kronor begränsad medelsanvisning för ifrågavarande företag.

I samband med nybyggnaden för avdelningen för teknisk fysik erfordras omläggning av vissa ledningar. För detta ändamål tillstyrker jag en medelsanvisning av 150 000 kronor.

Byggnadskommittén har för nästa budgetår begärt byggnadsmedel även för nybyggnad för personalmatsal och för tillbyggnad för institutionen för elektronik. Till förstnämnda företag beviljade Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1960 162 000 kronor till kostnaderna för den fortsatta projekteringen. Beträffande det senare företaget är en ansökan om projekteringsmedel för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Då dessa båda företag bör behandlas enligt den beslutade nya ordningen för byggnadsärenden är jag icke beredd tillstyrka att byggnadsmedel till dessa företag anvisas för nästa budgetår.

Såsom framgått av min anmälan av investeringsanslagen till byggnadsarbeten vid universiteten har äskandena beträffande dessa anslag redovisats i form av investeringsplaner. I fortsättningen torde även äskandena rörande investeringsanslaget till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm redovisas i form av en dylik plan.

Av det för nästa budgetår begärda anslaget till *inredning och utrustning* hänför sig 148 000 kronor till kostnadsökningar av automatisk karaktär beträffande inredning och utrustning av administrationsbyggnaden, biblioteksbyggnaden och institutionen för flygteknik. Den begärda medelsanvisningen för dessa ändamål kan jag tillstyrka. Begäran om anvisande av medel till anskaffande av en hypersonisk vindtunnel är jag icke beredd taga ställning till. Byggnadskommittén hemställer vidare om bemyndigande att under nästa budgetår beställa inredning och utrustning för nybyggnaden för avdelningen för teknisk fysik intill ett belopp av 400 000 kronor. Vid anmälan tidigare denna dag av anslag under åttonde huvudtiteln har jag under reservationsanslaget till Inredning och utrustning: Tekniska högskolan i Stockholm dels hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas 148 000 kronor till inredning och utrustning för högskolan, dels föreslagit ett beställningsbemyndigande avseende inredning och utrustning för avdelningen för teknisk fysik vid högskolan intill ett värde av högst 400 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 3 973 000 kronor.

8. **Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola.** Till uppförande av nybyggnader för Chalmers tekniska högskola har för budgetåren 1945/61 anvisats tillhopa 36 822 100 kronor varav för innevarande budgetår 12 200 000 kronor. *Byggnadsstyrelsen* har i skrivelse den 29 augusti 1960 hemställt om

investeringsanslag för byggnadsarbeten vid högskolan. Med skrivelse den 14 november 1960 har styrelsen inkommit med kompletterande uppgifter beträffande en första etapp av nybyggnad för avdelningen för kemi. Beredningen av frågan om investeringsanslag till nybyggnader för högskolan är ännu icke avslutad, varför ett preliminärt beräknat anslag för nämnda ändamål torde böra uppföras i riksstatsförslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 8 447 000 kronor.

9. Nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund. Förslag till medelsanvisning för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål har framlagts av *organisationskommittén för teknisk högskola i Lund.* I det äskade beloppet ingår beräknade kostnader för nödvändiga ombyggnadsarbeten vid folkskoleseminariet i Lund, i vilket provisoriska lokaler för högskolan under inledningsskedet avses anordnas. Ifrågavarande kostnader kan beräknas till 200 000 kronor. De här avsedda ombyggnadsarbetena är av sådan karaktär, att kostnaderna för desamma bör bestridas från fastighetsfondens stat. Chefen för finansdepartementet har därför tidigare denna dag vid anmälan av förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för nästa budgetår förordat en medelsanvisning av 200 000 kronor för ombyggnadsarbeten vid folkskoleseminariet i Lund.

Såsom jag vid min anmälan tidigare denna dag av vissa anslag på driftbudgeten till högre teknisk utbildning och forskning i Lund anfört, har beredningen av bl. a. frågan om investeringsanslag till nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund ännu icke avslutats. Jag har därför för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition förelägga riksdagen förslag härom. Anslag till förevarande nybyggnader torde i avvaktan härpå böra uppföras i riksstatsförslaget med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 till *Nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund* beräkna ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

10. Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik. Under denna rubrik har för budgetåren 1959/61 anvisats investeringsanslag av tillhopa 2 200 000 kronor för uppförande av ett forskningslaboratorium i anslutning till AB Atomenergis anläggning i Studsvik. De totala kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 2 200 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1958.

Byggnadsstyrelsen, som i skrivelse den 13 juni 1960 redovisat vissa beräkningar av kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag, har sedermera i skrivelse den 31 oktober 1960 hemställt om en medelsanvisning för näs-

ta budgetår av 600 000 kronor. Styrelsen framhåller därvid, att entreprenadanbud nu inkommit dels för förevarande forskningslaboratorium (forskningsrådens laboratorium), dels för den nybyggnad för en isotopcentral, som projekterats av AB Atomenergi och som avses uppföras i anslutning till forskningsrådens laboratorium. Avsikten är enligt styrelsen att uppföra dessa byggnadsobjekt inom samma entreprenad för att därigenom nedbringa kostnaderna. Det anbud, som enligt styrelsen bör antagas ger en total byggnadskostnad av 2 900 000 kronor beträffande forskningsrådens laboratorium. Efter samråd med forskningsråden har byggnadsstyrelsen genom vissa förenklingar av byggnadsprogrammet kunnat reducera byggnadskostnaderna. På grund härav och tack vare den besparing, som ernås genom kombinationen av de båda byggnadsobjekten, kan — framhåller styrelsen — den slutliga totalkostnaden begränsas till 2 800 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

Kostnadsökningen för ifrågavarande byggnadsföretag — 600 000 kronor — beror enligt byggnadsstyrelsen förutom på prisstegringar, vilka kan uppskattas till ca 200 000 kronor, till större delen på att kraven på byggnadstekniska anordningar för personalens säkerhet ökats samt att av samma anledning en del utrymmen tillkommit. Beträffande denna fråga hänvisar styrelsen till en av *forskningsrådens studsvikskommitté* utarbetad promemoria. Av denna inhämtas följande.

När förslaget till forskningsrådens laboratorium vid AB Atomenergis anläggningar i Studsvik utarbetades under våren 1958, måste detta göras under osäkra förutsättningar, eftersom en hel del av de faktorer, som man bort taga hänsyn till, ej fanns tillgängliga utan först under det fortsatta projekteringsarbetet blivit kända. Detta gäller framför allt utförandet av de laboratorier, som avsetts för kemiska arbeten eller experiment med växter och djur, och där verksamheten kommer att omfatta användning och bearbetning av radioaktiva isotoper, men även för de utrymmen, som erfordras för att utöva kontroll över spridningen av radioaktivt stoff via personal, transport av försöksmaterial, ventilation etc. — De principer, vilka projektering av laboratorier i Studsvik måste följa för att säkerhet i dessa avseenden skall nås, fanns ej fastställda vid uppgörandet av förslaget utan har kommit fram senare i samband med att AB Atomenergi byggt upp sin egen säkerhetsorganisation och framlagt anvisningar för hur säkerhetsföreskrifterna skall tillämpas vid laboratorierna.

Den ursprungliga byggnadskroppen bestod av en laboratoriebyggnad med anslutet annex för växt- och djurlaboratorier samt växthus. Denna byggnad innehöll i källarvåningen ett kemiskt laboratorium för arbete med radioaktiva preparat av styrkan några curie. Vid planeringen av den slutliga byggnadskroppen togs hänsyn till säkerheten, vilken krävde en strängare koncentrering av samtliga laboratorier, där öppet arbete med radioaktiva ämnen sker, till en från övriga utrymmen skild huskropp. Dessutom förelåg önskemål om, att de delar av denna byggnad, där de högsta curietalen beräknades förekomma, skulle ligga fria och ej uppåt eller nedåt gränsa till andra utrymmen samt även i sidled genom korridor el. dyl. utrymme avskärmas från alltför nära kontakt med annan verksamhet. Det planerade arbetets karaktär krävde därutöver, att uppdelningen på kemi-fysik-projekt och medicin-biologi-projekt även återspeglades i byggnadskroppen. Resulta-

tet blev att den ursprungliga huskroppen ersattes med i huvudsak fyra delkroppar gränsande till varandra via gemensamma väggar. Detta byggnadssätt har avsevärt förenklat tillgodoseendet av säkerhetskraven utan att den blivande verksamheten försvårats men tyvärr blivit dyrare. Man kunde dock icke här tillåta att säkerhetskraven eftersattes.

Under projekteringsarbetet har de ursprungligen angivna nettolaboratorieytorna i görligaste mån hållits. Däremot har utrymmen tillkommit för säkerhetsanordningar av olika slag. Nedan redovisas i detta sammanhang relevanta ytor i laboratoriet.

Laboratorier

Ursprungligen	535 m²	
Nu	655 m²,	varav 85 m² ökning av curielaboratorium orsakad av krav på större utrymme för strålskärmar och distansmanövreringsorgan för att undvika, att personalen utsättes för bestrålning utöver fastställd veckodos samt 35 m² direkt ökning.

Skrivrum

Ursprungligen	150 m²	
Nu	125 m²,	d. v. s. en minskning på 25 m², vilken delvis kompenserar ovanstående ökning.

Djur- och växtavdelning

Ursprungligen	240 m²	
Nu	295 m²,	varav 55 m² utgör ökning på grund av kraven på kontroll över radioaktiv kontaminering i samband med burtvätt och foderberedning.

Servisutrymmen

Ursprungligen	155 m²	
Nu	245 m²,	varav tillkommit 60 m² växthuskällare och 30 m² övrigt källarutrymme för servisanläggning för phytotronrum, vilken icke utan mycket kostsamma och långa lednings- och trumdragningar kunnat beredas plats på fläktvindar.

Kontrollutrymmen

Ursprungligen	0 m²	
Nu	65 m²	utgörande tvätt- och omklädningsrum, kontrollrum för strålskyddstekniker och förvaringsrum för radioaktivt avfall.

Av det utökade laboratorieutrymmet utgör 85 + 55 + 65 = 205 m² ökning av egentliga laboratorier eller ur byggnadssynpunkt likvärdiga utrymmen direkt beroende av ökade säkerhetskrav. Detta motsvarar i byggnadsvolym ca 800 m³. — Det slutliga laboratoriets volym är 1 600 m³ större än det ursprungliga förslagets. Hälften av ökningen sammanhänger alltså med de ökade kraven på laboratorieutrymmen med hänsyn till där planerat arbete med radioaktiva ämnen. Den återstående ökningen beror på dels att ventilationssystemet i samma grad som säkerhetskraven preciserats måst utökas med utrymme för filter avsedda för uppsamling av luftburen aktivitet och för filterbyte erforderliga utrymmen (bl. a. för dusch och tvättning av personal i grodmansdräkt), dels med ovan nämnda källarutrymmen för klimatrummens försörjning och dels med att ett mörkt källarutrymme vunnits

i samband med utgrävningen för grundpelare (detta utrymme inredes ej utan står som framtida reserv). Denna hälft av ökningen motsvarar ej samma kostnad per m^3 som den första hälften.

Departementschefen. Den nu redovisade totalkostnaden för ifrågavarande byggnadsföretag — 2 800 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960 — överstiger med 600 000 kronor den tidigare beräknade kostnadsramen. Av ökningen kan ca 200 000 kronor hänföras till inträffad prisstegring. Återstående kostnadsökning — 400 000 kronor — hänför sig huvudsakligen till en utökning av byggnadsprogrammet. Anledningen till denna ökning är den, att kraven på byggnadstekniska anordningar för personalens säkerhet har måst skärpas. Jag förordar, att det större byggnadsprogrammet godtages men är icke beredd tillstyrka en högre kostnadsram för ifrågavarande byggnadsföretag än 2 700 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. För nästa budgetår bör anvisas (2 700 000 — 2 200 000 =) 500 000 kronor. Jag förutsätter, att något ytterligare medelstillskott — bortsett från vad som kan betingas av en eventuell allmän byggnadskostnadsstegring — icke skall erfordras för detta företag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

11. Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm. *Byggnadsstyrelsen* har i skrivelse den 15 augusti 1960 hemställt om ett investeringsanslag av 50 000 kronor för nästa budgetår för iordningställande av en idrottsanläggning för lärarhögskolan i Stockholm. Styrelsen framhåller därvid, att den anläggning för idrott, som lärarhögskolan nu har möjlighet att disponera — Kristinebergs idrottsplats — ligger alltför avlägset från lärarhögskolan för att rationellt kunna utnyttjas. Genom tillmötesgående från Stockholms stad får lärarhögskolan — framhåller styrelsen — nu disponera visst markområde inom Fredhällsparken. Styrelsen räknar med att någorlunda tillfredsställande kunna tillgodose lärarhögskolans behov av en näraliggande idrottsanläggning genom att för en kostnad av 50 000 kronor — enligt prisläget den 1 juli 1960 — iordningställa nämnda parkområde. Anläggningen avses omfatta handbolls- och fotbollsplaner, en 60-meters löparbana, hoppgropar för längd- och höjdhopp, kul- och slungbollsringar samt en materielbod.

Departementschefen. Enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen har styrelsen träffat avtal med Stockholms stads gatukontor angående upplåtelse av visst område inom Fredhällsparken att användas av lärarhögskolan i Stockholm för undervisningsövningar. För rätten att disponera området skall statsverket erlägga en formell markhyra av 100 kronor per år. Under

dessa förutsättningar anser jag mig böra tillstyrka att medel beviljas för nästa budgetår för iordningställande av förutnämnda parkområde för lärarhögskolans behov. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

12. **Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö.** En utförlig redogörelse för detta byggnadsärende har lämnats i propositionen 1959: 89. — Enligt av statsmakterna år 1959 fattat beslut skall en andra lärarhögskola med tillhörande övningsskola inrättas i Malmö. För ändamålet skall en ny skolanläggning uppföras på det s. k. Heleneholmsområdet i staden. Staten skall uppföra och bekosta byggnaderna för den egentliga lärarhögskolan och staden uppföra och bekosta erforderliga byggnader för övningsskolan ävensom tillhandahålla det för anläggningen i dess helhet avsedda markområdet.

Utbildningsverksamheten avses skola börja den 1 juli 1962, vilken dag de av staden uppförda övningsskolbyggnaderna skall överlämnas i kronans ägo. Från och med hösten 1960 intill nämnda datum bedrives lärarutbildning i mindre omfattning i av staden provisoriskt upplåtna lokaler.

Kostnaderna för anläggningen har ursprungligen uppskattats till 14,3 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1957. Härav hänförde sig 4,6 miljoner kronor till den av staten bekostade egentliga lärarhögskolan och 9,7 miljoner kronor till den av Malmö stad bekostade övningsskolan. För budgetåren 1959/61 har anvisats sammanlagt 2,2 miljoner kronor. Åt byggnadsstyrelsen har uppdragits att ombesörja, att erforderliga byggnadsarbeten för den egentliga lärarhögskolan utföres inom förutsatt tid.

Byggnadsstyrelsen har i särskilda skrivelser den 29 augusti 1960 och den 14 november 1960 hemställt om medelsanvisning för nästa budgetår för ifrågavarande byggnadsföretag. I sistnämnda skrivelse har styrelsen anfört bl. a. följande.

Kostnaden för den del av lärarhögskolan, som skall bekostas av staten, har tidigare uppskattats till 4 600 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1957. I denna kostnad, som beräknades enbart på grundval av ett preliminärt lokalprogram, ingick icke yttre arbeten. Enligt nu föreliggande beräkning uppgår byggnadskostnaden för den av staten bekostade egentliga lärarhögskolan till 6 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Av ökningen på 1 900 000 kronor hänför sig ca 400 000 kronor till prisstegringar under tiden den 1 juli 1957—den 1 juli 1960 och 500 000 kronor till yttre arbeten, vilka icke ingick i den tidigare beräknade kostnaden. Återstoden av ökningen — 1 000 000 kronor — beror huvudsakligen på en underskattning av kostnaden vid den tidpunkt, då endast lokalprogram fanns att tillgå för beräkningen.

Styrelsen vill i detta sammanhang anmäla, att styrelsen funnit det lämpligt att låta Malmö stad — som enligt avtal skall uppföra övningsskolan — under styrelsens överinseende jämväl uppföra de för den egentliga lärarhögskolan avsedda lokalerna.

Med hänsyn till att anläggningens huvuddel måste vara färdigställd till början av läsåret 1962/63 hemställer byggnadsstyrelsen, att för nästa budgetår måtte anvisas ett investeringsanslag av 3 400 000 kronor. De återstående erforderliga medlen — 900 000 kronor — behöver enligt styrelsen icke stå till dess förfogande förrän budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Som framgår av byggnadsstyrelsens framställning beräknas de totala byggnadskostnaderna för den av staten bekostade egentliga lärarhögskolan till 6 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Den tidigare uppskattningsvis beräknade totalkostnaden — 4 600 000 kronor (prop. 1959: 89, s. 76) — hänförde sig till prisläget den 1 juli 1957. Merkostnaden till följd av inträffad prisstegring under tiden den 1 juli 1957—den 1 juli 1960 kan beräknas till ca 400 000 kronor. Enligt byggnadsstyrelsen hänför sig 500 000 kronor till kostnader för yttre arbeten, vilka icke inkalkylerats i den tidigare angivna kostnadsramen. Enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen har byggnadsprogrammet för ifrågavarande företag utökats från ursprungligen 4 600 m² till 5 100 m² nettogolvyta. De härav föranledda merkostnaderna kan uppskattas till ca 500 000 kronor. En analys av den totala kostnadsökningen för ifrågavarande företag — 1 900 000 kronor — ger sålunda vid handen, att ca 500 000 kronor skulle kunna hänföras till en underskattning av kostnaderna vid den ursprungliga beräkningen. Med hänsyn till att den nämnda programökningen synes nödvändig och då vad byggnadsstyrelsen i övrigt anfört beträffande kostnadsstegringarna i förhållande till den tidigare gjorda uppskattningen synes godtagbart, anser jag mig böra tillstyrka att det nu föreliggande förslaget lägges till grund för ifrågavarande nybyggnad och att kostnadsramen på 6 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960 accepteras. Jag räknar dock med att byggnadsstyrelsen inom ramen för föreliggande avtal med Malmö stad utverkar största möjliga medverkan från stadens sida beträffande kostnaderna för det utökade byggnadsprogrammet.

Jag kommer senare denna dag att föreslå Kungl. Maj:t att godkänna ritningar för och medge fortsatt projektering av ifrågavarande byggnadsföretag. Jag vill framhålla, att det enligt gällande avtal med Malmö stad är — bl. a. med hänsyn till de skolorganisatoriska förhållandena i staden — nödvändigt, att arbetet med uppförandet av byggnaderna bedrives på ett sådant sätt, att lärarhögskolan med tillhörande övningsskola kan börja sin verksamhet i full omfattning höstterminen 1962.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 3 400 000 kronor.

13. Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet. En redogörelse för detta byggnadsärende har lämnats i propositionen 1959:92. — För budget-

året 1959/60 anvisades ett investeringsanslag av 500 000 kronor för vissa ändringsarbeten inom det numera nedlagda folkskoleseminariets i Linköping huvudbyggnad och gymnastikbyggnad samt för en tillbyggnad till nämnda huvudbyggnad.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 13 juni 1960 hemställt om en medelsanvisning av 200 000 kronor för nästa budgetår. Därvid har styrelsen anfört bl. a. följande.

Kostnaderna för byggnadsarbetena har enligt prisläget den 1 juli 1957 beräknats till 655 000 kronor. Enligt vad föredragande departementschefen anförde i propositionen 1959: 92 borde undersökas i vad mån genom besparingar i byggnadsprogrammet byggnadskostnaderna skulle kunna rymmas inom ett belopp av 500 000 kronor. Styrelsen har undersökt möjligheterna att minska byggnadsprogrammet men funnit, att detta icke går att genomföra med bibehållande av den beslutade planen för uppläggningen av undervisningen vid seminariet.

Vid den nu slutförda överarbetningen av ritningarna, som godkänts av skolöverstyrelsen, har vissa ytterligare ombyggnadsarbeten i den befintliga klassrumsbyggnaden visat sig ofrånkomliga. I dessa arbeten ingår även takbeläggning med plåt, som ersätter den papp, vilken vid byggnadens uppförande åren 1948—49 pålades som ett provisorium. Kostnaden för takbeläggningen kan uppskattas till ca 15 000 kronor. Styrelsen beräknar den totala kostnaden för om- och tillbyggnadsarbetena till 690 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959. Skyldighet till gatumarksersättning med 9 600 kronor åvilar tomten vid tillbyggnad. Styrelsen beräknar det ytterligare erforderliga medelsbehovet för ifrågavarande arbeten till avrundat (700 000 — 500 000 =) 200 000 kronor.

Departementschefen. Såsom framgår av byggnadsstyrelsens framställning har det icke visat sig möjligt att minska byggnadsprogrammet och därigenom nedbringa de beräknade byggnadskostnaderna. Dessa uppskattas nu av byggnadsstyrelsen till totalt 700 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959. I detta belopp inrymmes även kostnader för vissa ändamål, som icke ingick i de tidigare beräknade kostnaderna. Dessa ändamål är emellertid av sådan karaktär, att de kan godtagas. Jag förordar även, att den totala kostnadsramen för ifrågavarande byggnadsföretag — 700 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959 — godtages. Detta innebär, att en medelsanvisning på ytterligare 200 000 kronor är erforderlig. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

14. Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala. Frågan om anslag till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår har jag upptagit till närmare behandling tidigare denna dag vid anmälan av frågan om anslag på driftbudgeten för nästa budgetår till Seminarier för huslig utbildning: Avlöningar. Under hänvisning till vad jag därvid anfört och föreslagit beträffande investeringsanslag till Förvärv av vissa fastig-

heter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 575 000 kronor.

15. Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m. Kungl. Maj:t har den 13 maj 1960 utfärdat ny stadga för statens blindskolor (SFS 1960: 508). I anslutning till dess terminologi bör anslaget, som tidigare rubricerats Vissa byggnadsarbeten vid läroanstalterna för blinda, erhålla här angivna rubrik.

Med skrivelse den 26 augusti 1960 har *byggnadsstyrelsen* redovisat sina anslagsäskanden för nästa budgetår beträffande investeringsanslaget till Merkostnader för vissa byggnadsföretag (kommunikationsdepartementet). Dessa äskanden omfattar indexmässigt beräknade merkostnader intill den 1 juli 1960 beträffande bl. a. dels ombyggnadsarbeten, dels uppförande av en simhalls- och gymnastiksalsbyggnad vid blindinstitutet å Tomteboda. Till ombyggnadsarbetena har anvisats 225 000 kronor och till simhalls- och gymnastiksalsbyggnaden 960 000 kronor. Merkostnaden för ombyggnadsarbetena utgör enligt styrelsen 18 000 kronor och för simhalls- och gymnastiksalsbyggnaden 107 000 kronor. Efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet har jag funnit det lämpligt, att ifrågavarande merkostnader anvisas under rubricerade anslag. Kvarstående behållningar på det nu upptförda anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid läroanstalterna för blinda torde vid utgången av innevarande budgetår böra tillgodoföras anslaget till Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

16. Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m. Kungl. Maj:t har den 13 maj 1960 utfärdat ny stadga för statens dövskolor (SFS 1960: 509). I anslutning till dess terminologi bör anslaget, som tidigare rubricerats Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva, erhålla här angivna rubrik.

Dövskolorna i Vänersborg

Om- och nybyggnadsarbeten vid dövskolorna i Vänersborg har kostnadsberäknats till 3 100 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1956 (1957 års statsverksproposition, bilagan 29, punkten 19), vilket enligt byggnadsstyrelsen motsvarar 3 320 000 kronor räknat efter prisläget den 1 juli 1959. Sammanlagt har för nämnda skolor för budgetåren 1957/61 anvisats investeringsanslag av tillhopa 2 725 000 kronor. Till disposition för samma ändamål står dessutom ytterligare 250 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1960 meddelat, att kost-

naderna för den fjärde etappen beräknas uppgå till 645 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959. Denna etapp omfattar ändringsarbeten i ekonomibyggnaden och i pannrum, omläggning av vissa yttre ledningar, dränering m. m. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 675 000 kronor hänförde sig enligt styrelsen 300 000 kronor till fjärde etappen. Byggnadsarbetena har — framhåller styrelsen — framskridit så långt, att den återstående fjärde etappen beräknas kunna slutföras under budgetåret 1961/62. Resterande medel, 345 000 kronor, bör därför enligt styrelsen ställas till dess förfogande nästa budgetår.

Specialskolan för tal- och hörselskadade i Örebro

Till förvärv av tomtmark samt till byggnadsarbeten vid specialskolan för tal- och hörselskadade i Örebro har för budgetåren 1957/61 anvisats investeringsanslag av sammanlagt 4 600 000 kronor. Härav har 800 000 kronor använts till markförvärv.

Kostnaderna för första etappen inklusive yttre arbeten uppgår till 3 265 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959. Denna etapp omfattar uppförande av byggnad för specialsalar, skolbyggnad samt byggnad för samlingssal, barnbespisning och kök.

Kostnaderna för andra etappen, som omfattar byggnad för elevhem och gymnastikbyggnad, uppgår till 1 800 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

I skrivelse den 31 oktober 1960 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om ett investeringsanslag av 1 265 000 kronor för nästa budgetår för slutförande av andra etappen. Därjämte har styrelsen i samband med sina anslagsäskanden för nästa budgetår beträffande investeringsanslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten (kommunikationsdepartementet) beräknat den indexmässiga merkostnaden för första etappen per den 1 juli 1960 till 275 000 kronor, varför den totala kostnaden för denna etapp blir 3 540 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. De totala kostnaderna för första och andra etapperna uppgår sålunda till (3 540 000 + 1 800 000 =) 5 340 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960, varav hittills anvisats 3 800 000 kronor. Härvid har bortsetts från det belopp på 800 000 kronor, som använts till markförvärv. Av merkostnaden för första etappen, 275 000 kronor, erfordras enligt byggnadsstyrelsens beräkningar 75 000 kronor för nästa budgetår. Det erforderliga medelsbehovet för nästa budgetår utgör alltså (5 340 000 — 3 800 000 — 200 000 =) 1 340 000 kronor.

Förskolan i Boden för döva barn

Under år 1953 uppfördes i Boden en skolbyggnad, ett elevhem och en föreståndarinnebostad, innehållande jämväl två gästrum. Det förutsattes, att husmor och vaktmästare vid skolan skulle kunna finna bostäder på den fria hyresmarknaden.

För budgetåret 1960/61 har anvisats 80 000 kronor för uppförande av en musik- och lekrumsbyggnad.

I skrivelse den 25 augusti 1960 har *byggnadsstyrelsen* meddelat, att musik- och lekrumsbyggnaden icke kunnat uppföras, då medel icke erhållits för de för denna byggnad erforderliga yttre arbetena inklusive ledningar. Kostnaderna för dessa arbeten och ledningar beräknar styrelsen till 35 000 kronor.

Styrelsen framlägger ånyo sitt förslag från i fjol, att vid skolan uppföres en enplansbyggnad innehållande husmorsbostad, tre enkelrum för vårdarinnor, vaktmästarbostad, verkstadslokal för vaktmästaren samt garage. Kostnaderna härför har enligt prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 275 000 kronor, varav för personalbostadshuset 215 000 kronor och för yttre arbeten 60 000 kronor. Kostnaden för musik- och lekrumsbyggnaden, för vilket ändamål för budgetåret 1960/61 anvisats 80 000 kronor, beräknar styrelsen till 90 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Styrelsens medelsäskande beträffande förskolan i Boden för döva barn för nästa budgetår belöper sig sålunda på (215 000 + 60 000 + 90 000 — 80 000 =) 285 000 kronor.

Som motivering för sitt förslag om uppförande av personalbostadshus anförde byggnadsstyrelsen i sin framställning i fjol, att bostäder inte kunnat anskaffas genom förhyrning i staden och att personalfrågan därför inte kunnat lösas tillfredsställande. Något tillskott vore enligt uppgift ej att förvänta. Styrelsen framhåller i sin nu föreliggande framställning, att behovet av ett bostadshus blivit än mer framträdande med hänsyn till svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt lösa personalfrågorna vid skolan. Det av styrelsen framlagda förslaget har godkänts av skolöverstyrelsen.

Statens personalbostadsdelegation har i yttrande den 6 december 1960 anfört bl. a. följande.

Delegationen, som saknar underlag för en bedömning av behovet ur bostadsförsörjningssynpunkt av personalbostäder vid skolan i fråga, har ansett sig ha att till behandling upptaga endast frågan om vilka befattningshavare vid skolan, som bör åläggas att bebo tjänstebostad.

Enligt principbeslut av 1956 års riksdag skulle tjänsteman vara skyldig att bebo anvisad bostad (tjänstebostad), om så är av väsentlig betydelse för verksamheten. Särskilda förteckningar, upptagande de befattningar, som regelmässigt skulle vara förenade med bostadstvång skulle upprättas. Preliminära sådana förteckningar utfärdades av Kungl. Maj:t den 14 november 1958 att tjäna till ledning för statens personalbostadsdelegation vid den allmänna hyresöversyn, som det åligger delegationen att utföra. Samtidigt uppdrogs åt delegationen att i samråd med vederbörande myndigheter uppgöra förslag till definitiva bostadstvångsförteckningar.

Enligt den preliminära bostadstvångsförteckningen skall vid bl. a. förskolan i Boden för döva barn bostadstvång åvila rektor (föreståndarinna) och husmoder samt befattning, vars innehavare svarar för skötseln av skolans värmeanläggning. Enligt vad delegationen under hand erfarit disponerar för närvarande endast föreståndarinnan bostad inom skolan. Husmor har hittills såsom tjänstebostad anvisats två rum, ursprungligen avsedda som skolans gästrum. Värmeskötaren, som tillika är vaktmästare, bor inte inom skolan.

Delegationens arbete har vad beträffar frågan om bostadstvånget ännu inte lett till några ställningstaganden från delegationens sida. Förslag till definitiva bostadstvångsförteckningar avses skola avgivas till Kungl. Maj:t

först omkring den 1 april 1961. Delegationen kan därför för dagen inte förutsäga, hur förslaget till definitiv bostadstvångsförteckning för förskolan i Boden för döva barn kommer att se ut. Med reservation för vad som kan framkomma vid kommande överväganden synes det dock delegationen naturligt, att såsom för närvarande angivits i den preliminära bostadstvångsförteckningen beträffande all verksamhet av internatkaraktär, rektor (föreståndare) ålägges bostadstvång. Inskjutas må dock, att rektor vid dövskolan i Lund inte bebor bostad vid skolan.

Vad beträffar husmodersbefattningen har kunnat konstateras, att innehavaren av denna befattning fungerar som föreståndarinnans ställföreträdare. Såsom framgår av den preliminära bostadstvångsförteckningen har inom ett flertal förvaltningsgrenar bostadstvång för den befattning, vars innehavare närmast svarar för verksamheten (rektor, föreståndare etc.) kompletterats med motsvarande tvång för vederbörandes »närmaste man». Det torde kunna förväntas, att denna princip kommer att behållas vid utformningen av förslaget till definitiv bostadstvångsförteckning.

Tjänstebostadsutredningen hävdade att befattningshavare, som svarar för skötsel av värmeanläggning, borde åläggas bostadstvång. Sådan befattning upptogs sålunda i den preliminära bostadstvångsförteckningen för bl. a. internatskolorna för döva. I Boden förenas vaktmästare och värmeskötare i en person. Mycket talar för att denna befattningshavare ålägges bostadstvång.

Vårdpersonal vid här ifrågavarande slag av skolor befanns av tjänstebostadsutredningen inte behöva bebo tjänstebostad. Personalgruppen i fråga återfinnes ej heller i den preliminära bostadstvångsförteckningen. Det måste betecknas som högst osannolikt att den definitiva bostadstvångsförteckningen för skolorna för döva kommer att utökas med denna grupp.

Fortsättningsskolan för döva i Växjö

Byggnadsstyrelsen har i sina anslagsäskanden beträffande investeringsanslag till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten (kommunikationsdepartementet) beräknat den indexmässiga merkostnaden intill den 1 juli 1960 för ombyggnadsarbeten vid fortsättningsskolan för döva i Växjö till 17 000 kronor. Till ifrågavarande ombyggnadsarbeten har anvisats 200 000 kronor.

Övertagande av skolhemmet Charlottendal i Gnesta samt vissa byggnadsarbeten vid detta skolhem

Byggnadsstyrelsen har i särskilda skrivelser den 29 augusti och den 7 november 1960 hemställt om medelsanvisning för rubricerade ändamål. Av skrivelserna inhämtas bl. a. följande.

Byggnadsstyrelsen har på begäran av skolöverstyrelsen upptagit förhandlingar med Föreningen Sävstaholmsskolorna rörande statens övertagande av föreningens skolhem Charlottendal i Gnesta. Styrelsen har även påbörjat projektering av ytterligare skollokaler på samma tomt.

Vad beträffar statens övertagande av skolhemmet beräknar byggnadsstyrelsen kostnaderna för övertagande av den befintliga anläggningen till 286 000 kronor. — Skolhemmet är beläget på ett tomtområde inom Gnesta köping, vilket omfattar en areal av 18 260 m². Byggnaderna utgöres av en skolhemsbyggnad bestående av huvudbyggnad med två an-

slutna flygelbyggnader samt en fristående bostadsbyggnad. Byggnaderna uppfördes under åren 1957 och 1958. Den totala produktionskostnaden (inklusive tomt och inventarier) för anläggningen uppgick till 965 000 kronor. Härav har föreningen erhållit dels ett räntefritt stående statligt lån på 264 000 kronor (1955 års statsverksproposition, bilagan 32, s. 4—8), dels ett statligt anläggningsbidrag med 336 000 kronor. Föreningens egen insats uppgår sålunda till 365 000 kronor, varav 294 000 kronor hänför sig till fastigheten och 71 000 kronor till inventarierna. Det av byggnadsstyrelsen beräknade beloppet för statens övertagande av fastigheten — 286 000 kronor — understiger sålunda med 8 000 kronor föreningens egen insats beträffande tomt- och byggnadskostnader.

Kostnaderna för de av byggnadsstyrelsen föreslagna om- och nybyggnadsarbetena vid skolhemmet uppskattas av styrelsen till 300 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Dessa arbeten omfattar vissa kompletteringar inom den befintliga huvudbyggnaden samt nybyggnad för bl. a. fem klassrum, gymnastik- och rytmiksal, lärarrum och rektorsexpedition. Under budgetåret 1961/62 erfordras enligt styrelsen en medelsanvisning av 214 000 kronor för dessa byggnadsåtgärder.

Byggnadsstyrelsens äskande för nästa budgetår för övertagande av skolhemsfastigheten samt för om- och nybyggnadsarbeten vid skolhemmet uppgår sålunda sammanlagt till (286 000 + 214 000 =) 500 000 kronor.

Med skrivelser den 25 november och den 13 december 1960 har byggnadsstyrelsen överlämnat förslag till avtal mellan staten och Föreningen Sävstaholmsskolorna angående statens övertagande av skolhemmet Charlottendal i Gnesta samt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels godkänna avtalsförslaget, dels besluta att fastigheterna skall ställas under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning. Avtalsförslaget, som dagtecknats den 25 november 1960, är av följande lydelse.

Mellan Kungl. Maj:t och kronan genom dess byggnadsstyrelse, här nedan kallad köparen, och Föreningen Sävstaholmsskolorna, här nedan kallad säljaren, har under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande upprättats följande

Köpeavtal

1. Säljaren överlåter till köparen med full äganderätt följande fastigheter i Gnesta köping, Södermanlands län, tomterna nr 1 kv. Uttern samt nr 5, 6 och 7 kv. Vesslan, samtliga nu disponerade för Charlottendals skolhem, för en köpeskilling av åttahundraåttiosextusen (886 000) kronor.

2. I överlåtelsen ingår å fastigheterna befintliga byggnader med maskinell utrustning, såsom tvättmaskin, frysbox, elspisar, kylskåp samt stek- och bakbord.

3. Säljaren åtager sig att, utan kostnad för köparen, låta utföra de arbeten, som upptagits i bifogade besiktningsprotokoll den 28 oktober 1960.

4. Fastigheterna säljes — med den reservation som framgår av punkt 3 — i befintligt skick att tillträdas den 1 juli 1961 eller vid den senare tidpunkt, varom överenskommelse kan träffas.

5. Om tillträde ej sker den 1 juli 1961, förbinder sig säljaren, om köparen så önskar, att till köparen uthyra fastigheterna med tillhörande inventarier, tills tillträde enligt detta avtal kan ske.

6. Köpeskillingen erlägges på följande sätt:

Säljaren befrias från betalningsansvaret för dels ett av säljaren enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 juni 1955 erhållet ränte- och amorteringsfritt statslån å 264 000 kronor, dels ett enligt Kungl. Maj:ts beslut den 8 mars 1957 uppburet statligt anläggningsbidrag å 336 000 kronor, enligt kungörelsen den 10 december 1954 om statsbidrag till uppförande eller inrättande av särskolor och vårdanstalter för vissa psykiskt efterblivna.

Av köpeskillingen återstående belopp, 286 000 kronor, erlägges kontant på tillträdesdagen.

7. Säljaren svarar för att fastigheterna vid tillträdesdagen icke besväras av andra gravationer, intecknade eller ointecknade, än följande:

1) Den 17 april 1957 under nr 983 för tvåhundrasextiofyratusen (264 000) kronor (hos statskontoret).

2) Den 10 februari 1920, § 28, för femtio års nyttjanderätt till väg m. m., tillförsäkrad Backa-Hosjö AB.

3) Den 26 september 1927, § 49, för kraftledningsservitut, tillförsäkrat Gnesta Elektriska AB.

8. För fastigheterna utgående skatter, onera och andra avgifter, till den del de avser och belöper sig å tiden efter tillträdesdagen, ävensom kostnader för lagfart, betalas av köparen.

Köparen äger uppbära all avkastning av fastigheterna som avser och belöper på tiden från och med nämnda dag.

9. Säljaren ansvarar för att fastigheterna intill tillträdesdagen är brandförsäkrade för ett belopp av 900 000 kronor.

10. Skulle före tillträdesdagen eldsolycka övergå fastigheterna, skall utfallande brandskadeersättning tillfalla säljaren i avräkning på köpeskillingen.

11. Sedan köpeskillingen enligt punkt 6 tillfullo guldits, skall säljaren till köparen överlämnat kvitterat köpebrev, nytt gravationsbevis, försäkringshandlingar och kartor ävensom övriga i säljarens ägo befintliga handlingar angående fastigheterna.

Detta avtal har upprättats i två exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Departementschefen. Under förevarande anslag torde — i likhet med vad jag föreslagit beträffande föregående anslag — beräknas sådana merkostnader, som föranleds av den allmänna byggnadskostnadsstegringen. I enlighet härmed beräknar jag för första byggnadsetappen vid skolan i Örebro 75 000 kronor och för byggnadsarbeten vid skolan i Växjö 17 000 kronor.

Jag biträder byggnadsstyrelsens framställning i vad gäller byggnadsarbeten vid skolorna i Vänersborg och Örebro. För avslutande av arbetena vid den förra skolan beräknar jag 345 000 kronor och för slutförande av andra byggnadsetappen vid skolan i Örebro 1 265 000 kronor.

Vad beträffar skolan i Boden föreligger ett äskande på sammanlagt 285 000 kronor. Härav hänför sig 215 000 kronor till ett personalbostadshus. Enligt min mening synes mycket tala för att ett personalbostadshus uppföres vid skolan i Boden. Svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt lösa personalfrågorna vid skolan bör i detta sammanhang tillmätas stor betydelse. Som

framgår av statens personalbostadsdelegations yttrande är emellertid frågan om bostadstvång vid bl. a. ifrågavarande skola under utredning. Enligt min mening bör slutligt beslut i denna fråga avvaktas, innan slutlig ställning tages till ifrågavarande byggnadsföretag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta huruvida och i vilken omfattning personalbostadshuset skall komma till stånd. För nästa budgetår torde böra beräknas 285 000 kronor för byggnadsarbeten vid skolan i Boden. I detta belopp innefattas även kostnaderna för personalbostadshuset.

Vad beträffar övertagande av skolhemmet Charlottendal i Gnesta samt vissa byggnadsarbeten vid detta skolhem vill jag erinra om att jag tidigare denna dag vid anmälan av anslaget till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar förordat, att skolhemmet vid Mogård från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem i Gnesta. Med hänsyn härtill synes staten böra förvärva skolhemsanläggningen i Gnesta. Det av byggnadsstyrelsen framlagda avtalet är enligt min mening från statens synpunkt godtagbart. Jag föreslår, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens godkännande av detsamma. Skulle smärre jämkningar av eller tillägg till avtalsbestämmelserna senare erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas. Efter avdrag från köpeskillingen av ett statligt lån och ett statligt anläggningsbidrag återstår ett belopp av 286 000 kronor att gälda för staten. Jag förordar, att medel beräknas härför under förevarande anslag.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit vissa om- och nybyggnadsarbeten vid skolhemmet i Gnesta. Kostnaderna härför uppskattas till 300 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Jag förordar, att dessa om- och nybyggnadsarbeten kommer till stånd och att den uppgivna kostnadsramen godtages. För nästa budgetår erfordras 214 000 kronor för nämnda arbeten, vilket belopp torde böra anvisas.

Sammanlagt erfordras således för nästa budgetår ett anslag av (75 000 + 17 000 + 345 000 + 1 265 000 + 285 000 + 286 000 + 214 000 =) 2 487 000 kronor.

Kvarstående behållningar på det nu uppförda anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva torde vid utgången av innevarande budgetår böra tillgodoföras anslaget till Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna det mellan byggnadsstyrelsen och Föreningen Sävstaholmsskolorna träffade avtalet angående statens övertagande av Charlottendals skolhem i Gnesta;

b) till *Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 487 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

17. Statens lånefond för universitetsstudier. Till kapitalinvestering i förevarande fond, som tillkom år 1939, har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår. För budgetåret 1960/61 är anslaget uppfört med 10 600 000 kronor. För utlåning innevarande läsår har disponerats dels nyssnämnda anslag, dels ock 2 000 000 av de i fonden tillgängliga medlen eller sålunda sammanlagt 12 600 000 kronor.

Från och med innevarande budgetår har de studerande vid konsthögskolan, musikhögskolan, musikkonservatoriet i Göteborg, dramatiska teaterns elevskola samt elevskolorna vid stadsteatrarna i Göteborg, Malmö och Norrköping medgivits rätt till lån ur universitetslånefonden.

Garantilånenämnden föreslår i skrivelse den 26 september 1960, att ett investeringsanslag av 16 600 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Fördelningen av beloppet mellan de fyra statsstipendienämnderna bör enligt nämnden liksom hittills böra beslutas av Kungl. Maj:t efter förslag av garantilånenämnden.

Garantilånenämnden hemställer i första hand, att anslaget ökas så att det — utöver de för ett vidmakthållande av utlåningen nödvändiga ökningarna av antalet fortsatta lån — medger att den för läsåret 1960/61 såsom målsättning uppsatta utlåningsfrekvensen beträffande nya lån kan bibehållas. Dessutom upprepar garantilånenämnden sitt förslag i förra årets petitaskrivelse, att det individuella lånebeloppet höjes från 2 500 till 3 000 kronor per år.

Under beaktande av att behållningen å lånefonden vid ingången av budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till 1 650 000 kronor erfordras enligt nämnden för budgetåret 1961/62 en automatisk anslagsökning med 2 700 000 kronor till 13 300 000 kronor. Därigenom möjliggöres att nya lån kan beviljas upp till den för budgetåret 1960/61 avsedda andelen av antalet aktiva studerande samt att fortsatta lån — för vilka stadgas förtursrätt — kan utgå i oförändrad utsträckning till studerande vid här avsedda läroanstalter förutom läroanstalterna för högre konstnärlig utbildning. För nya och fortsatta lån till studerande vid dessa sistnämnda läroanstalter avsättes vidare 300 000 kronor, varigenom det erforderliga anslaget stiger till 13 600 000 kronor. Slutligen beräknas en höjning av det individuella lånebeloppet från 2 500 till 3 000 kronor kräva att anslaget ökas med 3 000 000 kronor till 16 600 000 kronor.

Utvecklingen beträffande de räntefria studielånen under senare år samt garantilånenämndens förslag för budgetåret 1961/62 (avseende samtliga universitet och högskolor förutom läroanstalterna för högre konstnärlig utbildning) framgår av följande tablå:

Budgetår	Antal aktiva studerande	Antal lån forts.	Antal lån nya	Nya lån i % av aktiva stud.
1956/57	23 755	1 480	1 790	7,5
1957/58	27 216	2 400	740	2,9
1958/59	29 471	2 400	1 240	4,3
1959/60	32 902	2 540	1 770	5,4
1960/61	35 500	3 010	2 560	7,2
1961/62	38 000	3 900	2 850	7,5

Garantilånenämndens förslag innebär sålunda en utlåning av sammanlagt 6 750 räntefria studielån under budgetåret 1961/62. Nämnden har därvid förutsatt, att fortsatt lån skall kunna beviljas 3 900 tidigare låntagare, d. v. s. i överensstämmelse med hittillsvarande erfarenheter till ca 70 procent av innevarande års låntagare. Antalet nya lån har beräknats med utgångspunkt i att de skall kunna utgå till 7,5 procent av det beräknade antalet aktiva studerande och därmed bibehållas på den nivå, som avsågs skola nås under innevarande budgetår.

För utlåningen till studerande vid läroanstalterna för högre konstnärlig utbildning har garantilånenämnden — i avvaktan på erfarenheterna av utlåningen under innevarande budgetår — beräknat 135 lån, d. v. s. en utlåning av samma omfattning, som förutsatts för budgetåret 1960/61.

Beträffande förslaget om höjning av det individuella lånebeloppet anför garantilånenämnden följande.

De räntefria lånens normalbelopp höjdes från och med budgetåret 1953/54 till 2 500 kronor. Då särskilda skäl föreligger kan upp till 3 500 kronor beviljas. Denna möjlighet begagnas endast i undantagsfall.

Garantilånenämnden förordar nu, liksom de två föregående åren, att de räntefria lånens normalbelopp höjes till 3 000 kronor. En sådan höjning anser nämnden vara motiverad med hänsyn till att studiekostnaderna stigit avsevärt sedan 1953, då lånebeloppet fastställdes. Den skulle dessutom minska konsekvenserna av den påtalade relativa eftersläpningen av denna stödform i och med att statsstipendienämnderna därmed i större utsträckning än för närvarande kan undvika alltför stora nedskärningar av de individuella lånebelopp, som beviljas statsstipendiater.

Vidare vill garantilånenämnden liksom föregående år framhålla, att ett ökat individuellt lånebelopp skulle leda till en betydande rationalisering av låneverksamhetens administration. För räntefria lån och garantilån till studerande tillämpas ett gemensamt ansökningsförfarande. Skulle den sökandes lånebehov överstiga 2 500 kronor måste därför utom ett räntefritt lån hos postsparbanken även ett garantilån i någon annan kreditanstalt beviljas. Redan en höjning av det räntefria lånebeloppet med 500 kronor skulle avsevärt minska antalet dylika dubbla lånebeslut och det därur härrörande administrativa dubbelarbetet.

Vid kostnadsberäkningarna har garantilånenämnden räknat med ett genomsnittligt lånebelopp av ca 2 660 kronor under förutsättning att normalbeloppet höjes till 3 000 kronor. Vid nuvarande normalbelopp, 2 500 kronor, har räknats med ca 2 210 kronor i genomsnitt per lån.

Ledamoten av garantilånenämnden Abrahamsson har i särskilt yrkande hemställt, att för nästa budgetår måtte till statens lånefond för universitetsstudier anvisas ett investeringsanslag av 20 348 000 kronor.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har i en framställning den 25 oktober 1960 hemställt, att för nästa budgetår måtte beviljas ett investeringsanslag av 34 860 000 kronor. SFS har därvid — i likhet med garantilånenämnden — räknat med, att det årliga maximibeloppet för lån höjes till 3 000 kronor. Sammanfattningsvis anför organisationen följande.

SFS anser, att så länge som en högre utbildning för det övervägande flertalet av de studerande betyder, att de måste påtaga sig en betungande skuldsättning, måste det ur studentsocial synpunkt vara ytterst angeläget, att de räntefria lånen väsentligen utökas för att mildra verkningarna av denna skuldsättning. Anslaget till räntefria studielån bör få en sådan omfattning, att alla studerande, som uppfyller kravet på studielämplighet och som har behov av lån för sina studier, skall kunna tilldelas ett räntefritt lån. Vid behandlingen av ansökan om räntefritt studielån bör sökandens behov av studiekredit bedömas enbart med hänsyn till sökandens egen ekonomi.

Departementschefen. Jag får först erinra om att anslaget för innevarande budgetår är så avvägt, att det medger ett återställande av den under läsåret 1956/57 gällande utlåningsfrekvensen beträffande nya lån, d. v. s. att antalet nya lån har beräknats med utgångspunkt i att de skall kunna utgå till ca 7,5 procent av det beräknade antalet aktiva studerande under läsåret.

I sitt äskande för nästa budgetår räknar garantilånenämnden med att sammanlagt 6 750 räntefria lån skall kunna utdelas. Av dessa beräknas 3 900 vara fortsatta lån och 2 850 nya lån. Den under innevarande budgetår gällande relationen mellan antalet nya lån och antalet aktiva studerande förutsättes därvid komma att gälla även nästa budgetår. För utlåning till studerande vid vissa läroanstalter för högre konstnärlig utbildning räknar nämnden därjämte med 135 lån eller samma antal, som förutsatts för innevarande budgetår. Anslagsbehovet för nästa budgetår uppgår — vid ett oförändrat genomsnittligt lånebelopp av omkring 2 210 kronor — enligt nämndens beräkningar till 13 600 000 kronor, varvid en beräknad behållning på fonden vid utgången av innevarande budgetår av 1 650 000 kronor beaktats.

Liksom föregående år föreslår garantilånenämnden en höjning av det årliga maximibeloppet för lån från 2 500 kronor till 3 000 kronor, vilket beräknas medföra en ökning av anslagsbehovet med 3 000 000 till 16 600 000 kronor. Jag är icke beredd biträda detta förslag. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med 13 600 000 kronor, vilket innebär en höjning med 3 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för universitetsstudier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 13 600 000 kronor.

18. **Allmänna studielånefonden.** Till kapitalinvestering i förevarande fond, som tillkom år 1920, har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår utom för budgetåret 1944/45, då investering icke ansågs erforderlig. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 10 200 000 kronor.

Studiehjälpsnämnden föreslår, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 11 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 800 000 kronor i förhållande till anslaget för innevarande budgetår. Nämnden anför som motivering för detta förslag följande.

Det för det stora flertalet elever sedan 1952 gällande högsta lånebeloppet är 2 500 kronor. Sedan detta belopp bestämdes har kostnaderna för ett studieår stigit, vilket otvetydigt framgår av de i låneansökningarna redovisade uppgifterna. Studielånen har därför kommit att täcka en allt mindre del av elevernas verkliga kostnader. För att bereda eleverna ett efter nuvarande kostnader bättre lämpat stöd anser nämnden ofrånkomligt att högsta normala lånebeloppet höjes till 3 000 kronor. Det mindretal elever, som nu högst kan erhålla 3 500 kronor och vilka i åtskilliga fall på grund av försörjningsplikt är i påtagligt behov av större lån, bör också få sina lånemöjligheter höjda till 4 000 kronor.

Nämnden har vid tidigare beräkningar av anslag räknat med ett medeltal per lån av 1 900 kronor. Enligt nämndens förslag om höjda maximibelopp bör nu räknas med ett medeltal av 2 100 kronor. Med hänsyn till nytillkomna låneberättigade undervisningsanstalter och ökad sökandefrekvens innevarande budgetår, räknar nämnden med omkring 10 500 låntagare nästa budgetår eller omkring 500 fler än budgetåret 1959/60. Nämnden har härvid icke förbisett, att eleverna vid vissa läroanstalter för högre konstnärlig utbildning numera icke tillhör allmänna studielånefondens klientel. Erforderlig lånesumma blir sålunda 22 000 000 kronor. Härtill svarar de av generalpoststyrelsen beräknade amorteringarna på omkring 8 500 000 kronor och en beräknad kapitaltillgång på allmänna studielånefonden på omkring 2 500 000 kronor. Erforderligt investeringsanslag blir då 11 000 000 kronor eller 800 000 kronor mer än för budgetåret 1960/61.

Departementschefen. Studiehjälpsnämnden har i sina anslagsäskanden räknat med ca 10 500 låntagare under nästa budgetår. Enligt vad som framgår av en inom nämnden upprättad promemoria av den 2 december 1960, vilken under hand ingivits till ecklesiastikdepartementet, har under innevarande budgetår redan beviljats omkring 9 700 lån. Enligt promemorian bör man räkna med ytterligare omkring 1 000 lån innevarande budgetår, varför sammanlagda antalet lån skulle bli 10 700. Mot bakgrunden av dessa erfarenheter om lånefrekvensen bedömes i promemorian antalet lån för nästa budgetår böra uppgå till 11 400 och ej 10 500. Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag anser jag mig böra utgå från siffran 11 400.

Jag är icke beredd biträda förslaget om höjning av det årliga maximibeloppet för lån ur fonden. Med utgångspunkt sålunda i oförändrat genomsnittligt lånebelopp — 1 900 kronor — beräknar jag den erforderliga lånesumman för nästa budgetår till (11 400 × 1 900 =) 21 660 000 kronor. Detta belopp kan minskas med 11 000 000 kronor motsvarande inflytande amorteringar under budgetåret samt beräknad kapitaltillgång vid utgången av innevarande budgetår. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (21 660 000 — 11 000 000 = avrundat) 10 700 000 kronor, vilket innebär en ökning med 500 000 kronor. Denna ökning är — såsom framgått av min redogörelse — av automatisk karaktär.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 700 000 kronor.

19. Lånefonden för inventarier i studentbostäder. Denna fond, som inrättades genom beslut av 1959 års riksdag, ersätter ett tidigare på driftbudgeten uppfört reservationsanslag till bidrag till inventarier i studentbostadshus. Ur fonden, som enligt kungörelsen den 5 juni 1959 om lån från lånefonden för inventarier i studentbostäder (nr 371) står under bostadsstyrelsens förvaltning, må för anskaffning av inventarier lån beviljas sammanslutning av studenter, bostadsstiftelse eller företag, som eljest svarar för inredning av studentbostäder. Dylikt lån må beviljas med högst 1 000 kronor per rum. Till förnyelse av inventarier, för vilka anskaffningslån erhållits, må lån beviljas med högst det belopp, som motsvarar vad som återbetalats av löpande lån. Återbetalning av lån skall ske genom årliga avbetalningar under högst 20 år. Ränta skall utgå med den för räntetyp I för lån från statens utlåningsfonder fastställda räntefoten.

Till kapitalinvestering har för vart och ett av budgetåren 1959/60 och 1960/61 beviljats ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har i skrivelse den 18 augusti 1960 hemställt om ett investeringsanslag för nästa budgetår av 2 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 1 000 000 kronor i förhållande till det för innevarande budgetår uppförda anslaget.

Med ledning av uppgifter om hittills meddelade beslut om tertiär- och tilläggslån till hus med studentbostäder och den förväntade omfattningen av denna långivning under innevarande och nästa budgetår kan enligt styrelsen beräknas, att antalet färdigställda studentrum under vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62 kommer att uppgå till ca 2 500. Styrelsen framhåller vidare, att om långivningen under budgetåret 1960/61 antages komma att avse dels vid budgetårets ingång inneliggande ärenden avseende ca 850 rum och dels ytterligare ärenden avseende 2 500 rum skulle därigenom — vid ett lånebelopp av 1 000 kronor per rum — komma att disponeras i runt tal ett belopp av 3 350 000 kronor. Vid utgången av innevarande budgetår kommer under sådana förhållanden att kvarstå ett outnyttjat belopp av ca 500 000 kronor. Under dessa antaganden beträffande produktionens omfattning och ett lånebelopp per lägenhet av 1 000 kronor beräknar bostadsstyrelsen långivningen under nästa budgetår till 2 500 000 kronor. Med hänsyn till en uppskattad behållning på anslaget vid utgången av innevarande budgetår av 500 000 kronor beräknar styrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 till (2 500 000 — 500 000 =) 2 000 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med bostadsstyrelsen beräknar jag långivningen för inventarier i studentbostäder under nästa budgetår till 2 500 000 kronor, vilket vid ett lånebelopp av 1 000 kronor per rum medger en utrustning av 2 500 studentrum. Med hänsyn till en beräknad reservation av 500 000 kronor vid utgången av budgetåret 1960/61 skulle anslagsbeloppet

för nästa budgetår kunna begränsas till 2 000 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en minskning av anslaget med 1 000 000 kronor. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lånefonden för inventarier i studentbostäder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

20. Lån till Uppsala studentkår. I enlighet med ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag har riksdagen år 1959 beslutat, att ur fonden för låneunderstöd skall till Uppsala studentkår utgå ett ränte- och amorteringsfritt lån intill ett belopp av högst 1 360 000 kronor för anordnande av en studentmatsal med tillhörande biutrymmen i anslutning till planerade kårlokaler i kvarteret Ubbo i Uppsala. För budgetåren 1959/61 har för ändamålet anvisats investeringsanslag av 101 000 kronor.

I skrivelse den 29 september 1960 har *Uppsala studentkår* hemställt om anvisande av ytterligare medel till ett belopp av 420 000 kronor för ifrågavarande företag. Studentkåren har därvid framhållit, att utrednings- och planeringsarbetet fortgått i samarbete med Kungl. Vetenskapssamhället i Uppsala. I anslutning till förevarande byggnadsprojekt planeras ett s. k. forskarcentrum innehållande bostäder. Till detta projekt har studentkåren från en privat donator erhållit 1 000 000 kronor. Den organisatoriska ledningen av projekten väntas enligt studentkåren bli samordnad i en stiftelse med representanter för intressenterna. Därmed kan förväntas — framhåller studentkåren — att planeringsskedet avslutas under år 1961 samt att byggnadsverksamheten påbörjas under följande år. Byggnadstiden beräknas preliminärt till tre år.

Byggnadsstyrelsen har i yttranden den 21 november 1961 tillstyrkt studentkårens framställning. Styrelsen framhåller, att byggnadsverksamheten — enligt vad styrelsen inhämtat — torde komma igång tidigast under senare delen av nästa budgetår.

Departementschefen. I enlighet med föreliggande framställning förordar jag, att för nästa budgetår anvisas 420 000 kronor till lån till Uppsala studentkår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Uppsala studentkår* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 420 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Inga Bäcklin

Register

till

ecklesiastikdepartementets del av kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62

Statens allmänna fastighetsfond

Sid.		Kronor
3.	Nybyggnad för riksarkivet	3 000 000
3.	Nybyggnad för biblioteksdepå	165 000
4.	Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala	5 148 000
10.	Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund	5 372 000
16.	Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg	1 200 000
19.	Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm	1 936 000
23.	Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm	3 973 000
27.	Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola	*8 447 000
28.	Nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund	* 4 000 000
28.	Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik	500 000
31.	Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm	50 000
32.	Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö	3 400 000
33.	Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet	200 000
34.	Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala	575 000
35.	Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m.	125 000
35.	Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m.	2 487 000
	Säger för statens allmänna fastighetsfond	40 578 000

Statens utlåningsfonder

42.	Statens lånefond för universitetsstudier	13 600 000
44.	Allmänna studielånefonden	10 700 000
46.	Lånefonden för inventarier i studentbostäder	2 000 000
	Säger för statens utlåningsfonder	26 300 000

Fonden för låneunderstöd

47.	Lån till Uppsala studentkår	420 000
	Säger för fonden för låneunderstöd	420 000
	Summa	67 298 000

* Beräknat belopp

601954 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, anmäler de ärenden rörande anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62, som angår jordbruksdepartementet. Departementschefen yttrar därvid följande.

Statens affärsverksfonder

Domänverket

[1] **Tjänstebostäder för domänverket.** För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket anvisats ett investeringsanslag av 600 000 kr. till tjänstebostäder för domänverket. Från anslaget bestrides kostnaderna för inköp eller uppförande av tjänstebostäder för domänverkets befattningshavare i sådana fall, då dylika bostäder inte kan anskaffas på annat sätt.

Domänstyrelsen (skr. 18/8 1960) hemställer, att för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 400 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till behovet av att underlätta arbetskraftsförsörjningen för domänverket anser jag, att det även för nästa budgetår erfordras en medelsanvisning under denna anslagsrubrik. Jag finner mig därför kunna tillstyr-

ka domänstyrelsens förslag att ett belopp av 400 000 kronor anvisas för ändamålet.

I detta sammanhang vill jag vidare på grundval av en av domänstyrelsen den 25 november 1960 gjord framställning föreslå att riksdagens bemyndigande inhämtas till att disponera 600 000 kronor av domänverkets driftinkomster under år 1961 jämte ett ej utnyttjat belopp å 400 000 kronor av tidigare för ändamålet avsatta medel för beviljande av bostadslån till vid verket fast anställda skogsarbetare. Vid långivningen bör de av riksdagen år 1955 godkända reglerna för ifrågavarande verksamhet tillämpas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att högst 600 000 kronor av domänverkets driftsinkomster under år 1961 jämte ett ej utnyttjat belopp av 400 000 kronor av tidigare för ändamålet avsatta medel må tagas i anspråk under år 1961 för bostadslån till vid domänverket fast anställda skogsarbetare

b) till *Tjänstebostäder för domänverket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

[2] **Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar.** *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1960) hemställer, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av sammanlagt 561 400 kr. till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. Beloppet avses för följande ändamål.

1. *Offer*		
a) Igenläggning av diken	2 500	
b) Dränering av vattensjuka områden	5 000	
c) Inköp av åkerjord	4 300	11 800
2. *Flahult*		
a) Installation av oljeeldning i föreståndarbostaden	3 500	
b) Återstående täckdikning samt fördjupning och rensning av öppna diken	11 000	14 500
3. *Öjebyn*		
a) Dikningsarbeten	8 000	
b) Påläggning av tak och målning av assistentbostad	3 500	11 500
4. *Wiad*		
Maskinhall m. m.		100 000
5. *Stenstugu*		
a) Inredning av traktorgarage och maskinutrymmen i gamla stallet	20 000	
b) Vagnslider	15 000	
c) Yttre arbeten	12 000	

d) Dikning och täckdikning av myren	4 800	
e) Avlopp och täckdikning av fastmarksjorden	18 800	70 600
6. *Röbäcksdalen*		
a) Lantarbetarbostäder	134 000	
b) Dikning	5 000	
c) Yttre arbeten	76 000	
d) Installation av oljeeldning i driftsledarbostaden	3 000	
e) Bostadshus till statsagronom	95 000	313 000
7. *Ultuna*		
Anordnande av tvättstuga för lantbruksskolan och egendomen		40 000
		561 400

8. I tilläggsframställning (skr. 4/10 1960) hemställer *högskolestyrelsen*, att därutöver ett belopp å 30 000 kr. skall anvisas för nästa budgetår för fortsatt iståndsättande av en äldre lantarbetarbostad vid Röbäcksdalen.

I fråga om motiveringen för i det föregående angivna förslag må anföras följande.

1 a)—c). Vad angår motiveringen för dessa förslag torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i 1957 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 4 under 1 a)—1 c)).

2 a) och b). Vad angår motiveringen för förslaget under 2 a) torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i 1957 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 4 under 2 a). Angående förslaget under 2 b) anföres i huvudsak följande.

Genom bl. a. mossjordens fortgående sättning har hittills ungefär vartannat år måst verkställas viss bottenrensning av framför allt stora avloppsdiket. Kostnaderna för detta dikes rensning och fördjupning, omläggning av broar m. m. har beräknats till 5 000 kr. Genom den sättning, som vitmossejorden undergått sedan uppodlingen under 90-talet, blev det under åren 1946 och 1947 nödvändigt att företa viss nydränering av de mest utsatta delarna av området. Denna dränering omfattade då ca 12 ha. Fortfarande kvarstår emellertid rätt stora områden, som är i trängande behov av dylik förnyad täckdikning. Kostnaderna härför torde uppgå till 6 000 kr.

3 a) och b). Vad angår motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till en redogörelse, som lämnats i 1960 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 3 under 3 a) och 3 b)).

4. Vad angår motiveringen för ifrågavarande förslag torde få hänvisas till redogörelse, som lämnats i 1957 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 4 under 3 a)). Vidare anföres i huvudsak följande.

Byggnadsbeståndet vid Wiads egendom är i mycket dåligt skick. Kostnaderna för en upprustning och modernisering av bostäderna på egendomen beräknas av statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader till 257 000 kr. samt av ekonomibyggnaderna till 190 000 kr. Kostnaderna för vissa yttre

arbeten beräknas till 65 000 kr. Jordbrukshögskoleutredningen har inte tagit ställning till Wiads framtida användning utan förutsätter viss ytterligare utredning av frågan. Med hänsyn härtill har högskolestyrelsen inte ansett sig nu kunna upptaga medel annat än till viss upprustning av ekonomibyggnaderna. Högskolestyrelsen, som anser det nödvändigt att byggnadsbeståndet på Wiad förbättras snarast, har i annat sammanhang anhållit, att den ytterligare utredning, som behövs rörande Wiad, igångsättes utan dröjsmål.

5 a)—e). Redogörelse för den av högskolestyrelsen anförda motiveringen återfinnes, beträffande punkterna 5 a), 5 b), 5 d) och 5 e) i 1958 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 6 under 5 b), 5 c), 5 e) och 5 f)) och beträffande 5 c) i 1960 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 4 under 5 c)).

6 a)—d). Till stöd för dessa förslag åberopar högskolestyrelsen i huvudsak samma motivering som tidigare. Redogörelse härför återfinnes, beträffande punkt 6 a) i 1957 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 5 under 5 b)), beträffande 6 b) i 1958 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 6 under 6 d)) och beträffande 6 c) och 6 d) i 1960 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 4 under 6 b) och 6 c)).

6 e). Röbäcksdalsutredningen övervägde behovet av bostad för statsagronomen på Röbäcksdalen. Utredningen ansåg, att frågan borde tagas under förnyat övervägande, men framhöll, att statsagronomens uppgift som sammanhållande kraft för all verksamhet gör det angeläget, att han är lätt tillgänglig och att han därtill beredes möjlighet fullgöra sin övervakande uppgift.

7. Vad angår motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i 1960 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 5 under 7 b)).

8. Högskolestyrelsen anför, att styrelsen vid beräkningen av investeringsbehovet för Röbäcksdalen utgick från att ett fortsatt iståndsättande av en äldre lantarbetarbostad skulle kunna ske med medel från jordbruksdriften. Under åberopande av årets dåliga skörderesultat har emellertid stadsagronomen vid Röbäcksdalen hemställt om ett anslag å 30 000 kr. för budgetåret 1961/62 för fullföljande av de reparationer på ifrågavarande bostadshus, som tidigare påbörjats. Styrelsen vill framhålla, att det är av synnerligen stor betydelse, att de påbörjade ombyggnads- och reparationsarbetena kan slutföras, och hemställer därför, att för fullföljande av ifrågavarande arbeten i enlighet med verkställd kostnadsberäkning anvisas ett belopp av 30 000 kr. Av handlingarna i ärendet framgår vidare bl. a., att fråga är om ett bostadshus i två våningar med två lägenheter samt att de återstående arbetena avser installation av badrum i vardera lägenheten samt centralvärmeanläggning.

Departementschefen

Enligt min mening synes angeläget, att medel anvisas under förevarande anslag för fullföljande av de påbörjade iståndsättningsarbetena av en äldre

lantarbetarbostad vid Röbäcksdalen. För detta ändamål bör i enlighet med högskolestyrelsens hemställan beräknas ett belopp av 30 000 kronor. Till övriga i högskolestyrelsens anslagsframställningar föreslagna arbeten kan jag emellertid inte tillstyrka någon medelsanvisning för nästa budgetår.

Av högskolestyrelsens hemställan framgår, att byggnadsbeståndet vid Wiad särskilt i fråga om bostäderna är mycket dåligt. Enligt vad jag erfarit gäller detta särskilt den s. k. elevbostaden. Trots att jordbrukshögskoleutredningens förslag ännu inte slutgiltigt prövats, är jag med hänsyn till det anförda beredd föreslå, att — i avvaktan på ställningstagandet till frågan om Wiads framtida användning — ett belopp av 30 000 kronor anvisas för nästa budgetår till åtgärder för en provisorisk iståndsättning av vissa bostäder vid egendomen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare utredning av högskolans styrelse avgöra, vilka bostäder som därvid närmast skall komma i fråga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond

[3] **Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt.** *Byggnadsstyrelsen* (skr. 25/8 1960) hemställer, att till byggnadsarbeten vid frökontrollanstaltens institution i Bergshamra anvisas investeringsanslag av sammanlagt 75 000 kr. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* (skr. 31/8 1960) hemställer, att till nybyggnader för fältkontrollavdelningen och filialen i Stora Råby samt till byggnadsarbeten vid institutionen i Bergshamra anvisas investeringsanslag av tillhopa 656 000 kr. De föreslagna arbetena framgår av följande sammanställning.

1. Fältkontrollavdelningen och filialen i Stora Råby	
a) nybyggnad. (Institutionsbyggnad inklusive mindre växthus 2 360 000 kr. samt bostadshus för vaktmästare och trädgårdsmästare 140 000 kr.). Då tidigare anvisats sammanlagt 1 959 000 kr. äskas för budgetåret 1961/62 återstoden	541 000
b) växthus för virustestning av utsädespotatis att uppföras å Stora Råby i anslutning till nyssnämnda nybyggnad	40 000
2. Institutionen i Bergshamra	
a) uppdelning av renhetslaboratoriet	40 000
b) personalutrymmen för förvaring av kläder och intagande av mat	35 000
	656 000

1 a). Med hänsyn till statens växtskyddsanstalts trängande behov av ökat utrymme i filialbyggnaden i Åkarp, Alnarps trädgårdars behov av de växthusutrymmen anstalten nu disponerar hos dem, statens trädgårdsförsöks behov av utrymmen och arealer anstalten nu belägger hos dem samt Alnarps egendoms behov för andra ändamål av de 30 ha, som nu upptages av anstaltens kontrollfält, anhålles att det resterande beloppet nu måtte beviljas.

1 b). Sedan senaste genomgång av ritningarna skedde för något över två år sedan, har en förändring i organisationen av framställningen av potatisutsäde för klass Test blivit aktuell.

Hitintills har denna produktion tillgått så, att odlarna till anstalten insänt ett antal potatisknölar, vilka antagits vara virusfria. Dessa knölar har halverats och ena halvan av varje knöl har bevarats, medan den andra överlämnats till statens växtskyddsanstalt för ympning på tobaksplantor i växthus. Av de uppbevarade knölhalvorna kasseras sedan sådana, vars motsvarande halva vid ympning visat virusreaktion, under det att de andra halvorna återsändes till resp. odlare, som sätter dem för uppförökning på en isolerad plats. Även på följande generationer utföres utsorteringar av virusangripna avkommor och i vissa fall testningar, varför testningsarbetet blir ganska omfattande.

Med anledning av att produktionen av testpotatis blir alltmera omfattande har växtskyddsanstalten förberett statens centrala frökontrollanstalt på att den ej i fortsättningen kan avdela arbetskraft och upplåta växthusutrymme i den alltmera ökande utsträckning, som kan förutses för kommande år. När nu dessutom fältkontrollavdelningen, som handhar denna verksamhet, skall flytta från Bergshamra till Stora Råby, torde den enda rationella lösningen vara, att avdelningen ges möjligheter att själv där utföra testningarna. Då det gäller arbete med smittofarligt infektionsmaterial, kan för detta ändamål varken den planerade stora växthusanläggningen ej heller det mindre till huvudbyggnaden anslutna växthuset användas för detta ändamål, utan det fordras ett speciellt, väl isolerat sådant, som uteslutande skall användas för testningar.

Det nya växthuset kan lämpligen placeras som en fjärde länga i den redan planerade växthusanläggningen. Själva växthuset beräknas bli ca 6 × 40 m. med två tvärväggar av glas. Tillhörande arbets- och förvaringsrum för detta växthus kan erhållas genom förlängning av arbetsrumslängan i den redan planerade växthusanläggningen. Hela kostnaden för denna utökning beräknas uppgå till 40 000 kr.

2 a). Beträffande uppdelningen av stora renhetslaboratoriet har yrkesinspektionen särskilt framhållit angelägenheten av att vågrummet snarast avskiljes från laboratoriet i övrigt, men inspektionen har tillika som sin åsikt uttalat, att laboratoriet i sin helhet bör ombyggas i enlighet med ett av byggnadsstyrelsen utarbetat förslag. Med hänsyn till att vid anstalten under de senare åren yppats flera fall av allergier, vilka i ett par fall av riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet rubricerats såsom yrkessjukdomar, synes det styrelsen angeläget att uppdelningen av lokalen snarast kommer till utförande oberoende av om huvudanstalten i framtiden kommer att flyttas eller ej. Med anledning av de inträffade fallen har på anstaltens begä-

ran en undersökning av hela personalen utförts av yrkesmedicinska centralen vid Karolinska sjukhuset. Ur dennas rapport över undersökningen anföres följande: »Undersökningarna ha sålunda visat att risk för sensibilisering mot sädesslag och mögel förefinnes vid frökontrollanstalten. Dessa risker kunna lämpligen minskas och elimineras genom att i framtiden bättre ventilation och avskärmning av speciellt dammande arbeten t. ex. medelprovsuttagningen kommer till stånd».

2 b). För den manliga arbetarpersonalen saknas tillfredsställande omklädningsrum och toalettutrymmen. Det är därför nödvändigt, att sådana utrymmen inredes i en befintlig verkstadslokal, där tillika ett lunchrum skulle inredas för dem.

Yttranden. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök*, som haft att avgiva utlåtande över punkt 1 b) tillstyrker framställningen om uppförande av växthus och anför därvid i huvudsak följande.

Det är obestridligt, att framställningen av potatisutsäde av klass Test är av mycket stort intresse för landets potatisodling. En ökning av denna produktion måste anses som ett angeläget önskemål. I samband med att fältkontrollavdelningen förlägges till Stora Råby synes det därför lämpligt, att statens centrala frökontrollanstalt övertager denna uppgift från växtskyddsanstalten och bereds tillfälle att därstädes genomföra önskvärd utveckling. En förutsättning härför är emellertid, att frökontrollanstalten får medel för uppförande av behövligt växthus. I samband härmed vill styrelsen framhålla betydelsen av att de nuvarande kontrollåtgärderna vid odling av övrigt fältkontrollerat potatisutsäde utökas till att omfatta ytterligare ett led, nämligen virustest vintertid av under föregående sommar insynat och godkänt material tillhörande klasserna A och B. Erfarenheterna från innevarande års kontrollodlingar ger anledning till att denna fråga överväges. Den virusinfektion, som förekom i odlingarna under hösten 1959, sedan fältkontrollarbetet genomförts, medförde, att insynat och godkänt potatisutsäde trots attest om sundhet var starkt infekterat av vissa virus. För att förekomma ett upprepande bör ytterligare ett moment tillföras nuvarande kontrollbestämmelser, varigenom köparna av statsplomberat potatisutsäde garanteras ett friskt material. Detta bör ske genom att det fältkontrollerade utsädet provtages på hösten och därefter laboratorietestas vintertid innan leverans sker på våren. I samband med utbyggnaden av Stora Råby bör därför övervägas, om inte ytterligare växthusbebyggelse bör tillkomma för att jämsides med den utökade produktionen av potatisutsäde av klass Test även rutinmässig kontroll av statsplomberat utsäde obligatoriskt skall kunna genomföras av varje godkänd fältkontrollerad potatisodling.

Statens växtskyddsanstalt har även avgivit utlåtande över framställningen om uppförande av växthus. Anstalten framhåller, att det är högeligen motiverat, att statens centrala frökontrollanstalt nu erhåller de tekniska förutsättningarna för att själv omhänderha även den länk i utsädeskontrollen som virustestningen av potatis utgör. Det föreslagna växthuset vid filialen i Stora Råby i förening med de vid frökontrollanstalten förefintliga personella resurserna torde medge testning i en omfattning, som svarar mot det f. n. aktuella behovet. Anstalten vill därför livligt tillstyrka förslaget om det för virustestning avsedda växthuset vid frökontrollanstaltens filial i Stora Råby.

Arbetarskyddsstyrelsen har avgivit utlåtande över punkterna 2 a) och b) och därvid tillstyrkt bifall till framställningarna. Styrelsen har anfört, att risken för uppkomst av yrkessjukdomsfall synes kunna motverkas genom en lämpligt utförd uppdelning av stora renhetslaboratoriet. Det synes styrelsen vidare angeläget, att arbetspersonalen beredes tillgång till lunch-, omklädnads- och toalettutrymmen.

Departementschefen

Vad först angår förslaget om nybyggnad för frökontrollanstaltens fältkontrollavdelning och filial å de i Lunds stad belägna kronoegendomarna Stora Råby torde jag få erinra om att dessa egendomar genom beslut den 30 april 1953 bestämdes skola ställas till förfogande för de nyssnämnda delarna av anstalten sedan 1952 års riksdag (prop. 50; JoU 26; rskr. 229) uttalat sig för en förflyttning till Skåne av anstaltens fältkontrollavdelning vid Bergshamra för sammanföring med Skåne-filialen. Riksdagen har åren 1957, 1958 och 1959 på framställning av Kungl. Maj:t anvisat sammanlagt 1 959 000 kronor till byggande av växthus och institutionsbyggnad. I 1959 års statsverksproposition uttalade jag, att med påbörjandet av ifrågavarande byggnadsarbeten borde anstå tills slutlig ställning tagits till ett av lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet den 20 december 1958 avgivet förslag om förflyttning av huvudanstalten i dess helhet från Bergshamra till Lund. Sedermera har 1960 års riksdag i anledning av proposition 1960: 120 med förslag i fråga om lokaliseringen av vissa statliga institutioner, m. m. förklarat sig inte ha något att erinra mot att huvudanstalten vid en förflyttning från Bergshamra förlägges till annan ort i Mellansverige ävensom i samband därmed jämväl förklarat hinder ej föreligga för ett fullföljande av den planerade byggnadsverksamheten vid Stora Råby. På grund av angelägenheten av att erforderliga byggnader så snart ske kan uppföres för fältkontrollavdelningen vill jag förorda, att för budgetåret 1961/62 anvisas det för ändamålet resterande beloppet av 541 000 kronor.

Vidare har anstaltsstyrelsen föreslagit, att ett växthus för virustestning av utsädespotatis uppföres i anslutning till nybyggnaden för fältkontrollavdelningen vid Stora Råby. I likhet med remissmyndigheterna finner jag det angeläget, att tekniska förutsättningar skapas för anstalten att själv omhändertaga den viktiga del av utsädeskontrollen, som virustestningen utgör. Jag förordar därför, att för uppförande av ett dylikt växthus anvisas det av anstaltsstyrelsen äskade beloppet av 40 000 kronor.

Övriga förslag till byggnadsarbeten är jag icke beredd att biträda.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 581 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

[4] **Jordbrukets maskinlånefond.** Vid 1938 års riksdag (prop. 217; rskr. 275) beslöts inrättandet av ifrågavarande fond. Nu gällande bestämmelser rörande lån från fonden återfinnes i kungörelsen den 26 juni 1948 (nr 380) angående lån från jordbrukets maskinlånefond m. m., ändrad genom kungörelserna 1949: 159, 1952: 414, 1953: 246, 1955: 355 och 1958: 234. Såsom kapitaltillskott till fonden har för budgetåret 1938/39—1941/42 och 1944/45—1951/52 anvisats anslag å tillhopa 30 330 000 kr., varav för budgetåret 1951/52 ett belopp av 1 000 000 kr. För budgetåret 1955/56 har vidare ett kapitaltillskott av 1 000 000 kr. tillförts fonden. I enlighet med beslut av 1960 års riksdag skulle anslaget för sistnämnda budgetår jämväl under budgetåret 1960/61 få användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Lantbruksstyrelsen (skr. 5/8 1960) anför, att något kapitaltillskott till fonden icke är erforderligt för nästa budgetår under förutsättning att outnyttjade anslagsmedel från budgetåret 1955/56 jämväl då får disponeras för avsett ändamål.

Departementschefen

Eftersom möjligheterna till lån från ifrågavarande fond bör kvarstå, förordar jag, att det för budgetåret 1955/56 anvisade anslaget får användas även under budgetåret 1961/62.

I det följande (p. 6) avser jag att upptaga frågan om viss omföring av medel till maskinlånefonden från lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift i samband med att sistnämnda fond avvecklas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1955/56 anvisade investeringsanslaget till Jordbrukets maskinlånefond må under budgetåret 1961/62 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[5] **Elektrifieringslånefonden.** Med hänsyn till bristen på motorbrännoljor och arbetskraft på grund av avspärrning och beredskapstjänstgöring ansågs vid andra världskrigets början ett statligt stöd åt elektrifieringen på landsbygden vara önskvärt. Genom det av 1940 års urtima riksdag nyinrättade anslaget till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering lämnades ett verksamt sådant stöd. I vissa fall räckte emellertid de statliga bidragen inte till för att ge den avsedda finansiella lättnaden. I syfte att lämna ytterligare bistånd instiftades därför elektrifieringslånefonden år 1941. Till fonden anvisades vid dess tillkomst 1 000 000 kr., varefter någon kapitalförstärkning ej skett.

För låneverksamheten gäller bl. a. följande föreskrifter:

Från fonden må medgivas lån för anknytning av fastighet till befintlig distributionsanläggning samt i vissa fall till inre elektrifiering.

Ansökan om lån ställes till kommerskollegium, som beviljar och utbetalar lånen. Inbetalningar av amorterings- och räntebelopp — lånen löper med normalränta — skall verkställas till kommerskollegium, som har att inlevera influtna belopp till statskontoret. Detta ämbetsverk förvaltar fonden. Första året av lånetiden är amorteringsfritt varefter 1/8 skall amorteras årligen.

Fondens ställning den 30 juni 1960:

Kapitalbehållning	308 590 kr.
Utestående lån	4 410 kr.
	313 000 kr.

Kapitalbehållningen innestår på ej räntebärande statlig checkräkning. Utnyttjandet av lånefonden framgår av följande sammanställning.

År	Antal lån	Beviljat belopp, kr.
1941	11	19 650
1942	29	36 215
1943	9	8 105
1944	5	15 440
1950	1	2 358
1957	3	3 200
1959	1	1 810

F. n. finnes fyra utestående lån, som förfaller till slutlig betalning, tre den 13 november 1966 samt ett den 3 augusti 1968.

Departementschefen

Med hänsyn till de möjligheter som nu föreligger att erhålla, förutom bidrag, statsgaranterade lån för såväl nyanläggnings- som upprustningsåtgärder i fråga om eldistribution på landsbygden liksom också i betraktande av den ringa efterfrågan på lån ur elektrifieringslånefonden synes fonden böra avvecklas per den 1 juli 1961. Erinras må även om de stödmöjligheter vad gäller elektrifieringsåtgärder av karaktären inre rationalisering å jordbruksfastighet, vilka numera förefinnes jämlikt grunderna för kungörelsen 1948: 342 (nytryckt 1959: 246). Befintlig kapitalbehållning och återflytande belopp bör inlevereras till riksgäldskontoret.

Under åberopande av det sagda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det förslag om avveckling av elektrifieringslånefonden, som framlagts i det föregående.

[6] **Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift.** Gasgeneratorlånefonden inrättades år 1932. Främsta motivet för dess tillkomst var angelägenheten att under då rådande arbetslöshet inom skogsbruket finna

nya vägar för att öka avsättningen av det gallringsvirke, som ofta lämpligen kunde nyttiggöras genom kolning. För ändamålet anvisades till ifrågavarande utlåningsfond investeringsanslag å för budgetåret 1932/33 200 000 kr. och för budgetåret 1933/34 500 000 kr. Fonden hade i september 1939 ett tillgängligt kapital å 195 000 kr.

I den krissituation, som inträdde vid andra världskrigets utbrott, aktualiserades lånefonden. Det ansågs att åtgärder borde vidtagas för att underlätta anskaffandet av gasgeneratoraggregat. I samband med vissa ändringar i lånevillkoren förstärktes fonden år 1939 med ett belopp av 2 000 000 kr. Under de första krigsåren tillfördes fonden successivt ytterligare kapital å sammanlagt 19 500 000 kr.

För låneverksamheten med medel ur förevarande fond gäller alltjämt bl. a. följande föreskrifter:

Från fonden utlämnas lån för inköp av gasgeneratorer för motordrift. Lån må beviljas till belopp, motsvarande högst 80 procent av den verkliga kostnaden för inköpet, monteringen och erforderliga omändringsarbeten, dock maximalt 2 000 kr.

Kommerskollegium beviljar och utbetalar lån ur fonden. Beviljat lån är amorteringsfritt under de sex första månaderna. Därefter skall 1/10 av lånet återbetalas kvartalsvis. Inbetalning av amorterings- och räntebelopp — räntan är 3 procent — skall verkställas till kommerskollegium, som har att inleverera influtna belopp till statskontoret. Det är detta ämbetsverk som förvaltar fonden.

Fondens ställning den 30 juni 1960:
Bokförd kapitalbehållning ..... 15 148 308 kr.
Inga utestående lån.

Kapitalbehållningen innestår på inte räntebärande statlig checkräkning. Sedan andra världskrigets slut har inte något lån utlämnats.

I anledning av vid 1959 års riksdag väckta motioner, vilka motioner avstyrktes av jordbruksutskottet (JoU 1959: 36), uttalade detta utskott att det ansåg det vara önskvärt och lämpligt att undervisning meddelades vid lantbruks- och lantmannaskolor i handhavandet och driften av gengastraktorer, varvid även andra än vederbörande skolas ordinarie elever borde givas tillfälle att deltaga i viss kursverksamhet på området i fråga. Kostnader för anskaffande av erforderlig specialutrustning till nämnda skolor borde enligt utskottet täckas av medel ur anslaget Bidrag till undervisningsmateriel för maskinundervisning. Riksdagen godkände jordbruksutskottets nyssnämnda utlåtande.

Departementschefen

Enligt min uppfattning finnes ej anledning att såsom en ren beredskapsåtgärd fortsättningsvis bibehålla gasgeneratorlånefonden. Om en beredskaps- eller avspärrningssituation ånyo skulle aktualisera frågan om stat-

ligt stöd till inköp av gasgeneratoraggregat torde spörsmålet få tagas upp till förnyad prövning med hänsyn till då rådande omständigheter. Av denna anledning bör lånefonden, vilken såsom förut nämnts ej kommit till användning efter andra världskrigets slut, avvecklas per den 1 juli 1961. I sammanhanget må nämnas, att den speciella lånefond, som inrättats för att underlätta införandet av gengasdrift på fartyg, avvecklades redan år 1950.

Såsom 1959 års riksdag angivit bör kostnader för anskaffande av erforderlig specialutrustning för undervisnings- och kursverksamhet vid lantbruks- och lantmannaskolor beträffande handhavandet och driften av gengastraktorer få täckas av medel ur anslaget Bidrag till undervisningsmateriel för maskinundervisning.

Vid tidpunkten för avvecklingen av lånefonden bör å densamma befintlig behållning — med i det följande föreslaget undantag samt med undantag för tidigare indirekt avskrivna medel eller 3 657 640 kronor — inlevereras till riksgäldskontoret.

Med viss anknytning till ett av gasgeneratorlånefondens ursprungliga syftemål, nämligen att främja ett ökat, ekonomiskt utnyttjande av klenvirke som bränsle, föreslår jag att 1 000 000 kronor av fondens nuvarande behållning överföres till jordbrukets maskinlånefond för att disponeras uteslutande för kreditstöd åt sammanslutningar eller enskilda personer, som avser att anskaffa flishuggningsmaskin att användas gemensamt av flera jordbruks- och skogsfastigheter. Lånevillkoren bör i övrigt vara de som innefattas i kungörelsen 1948: 380 angående lån från jordbrukets maskinlånefond m. m. med undantag av att beslut om lån bör efter prövning beviljas direkt av lantbruksstyrelsen efter samråd med skogsstyrelsen. Såsom ytterligare villkor för erhållande av lån som nu avses bör gälla, att vederbörande låntagare kan styrka, dels att av förslaget berörda råvaruleverantörer kan förutsättas leverera tillräckligt med råvara för flistillverkningen, dels att genom avtal avsättningen är tryggad för den beräknade flistillverkningen under amorteringstiden. De båda nämnda ämbetsverken torde utfärda närmare tillämpningsbestämmelser i ämnet. Bidrag till återbetalning av fondlån för här åsyftat ändamål bör ej kunna erhållas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de förslag om avveckling av gasgeneratorlånefonden, m. m., som framlagts i det föregående.

[7] **Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond (tidigare Norrbottens nybyggeslånefond).** Norrbottens nybyggeslånefond tillkom år 1919 (kung. 1919: 394), för att underlätta bebyggelsen av vissa krononybyggen. Såsom fondkapital anvisade riksdagen sagda år 100 000 kr. 1920 anvisades ytterligare 200 000 kr. till fonden. Småningom framstod det som angeläget att underlätta bebyggelsen även på andra slag av fastigheter i övre Norrland än de tidigare åsyftade. Därför ombildades Norrbottens ny-

byggeslånefond år 1926 till Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond genom vissa författningsändringar men utan ytterligare kapitaltillskott (kung. 1926:250). Budgetåret 1932/33 tillfördes emellertid lånefonden en kapitalförstärkning å 100 000 kr., sedan vissa belopp jämlikt gällande budgetregler återgått till riksgäldskontoret.

För låneverksamheten gäller f. n. bl. a. följande föreskrifter:

Byggnadslån må av vederbörande länsstyrelse beviljas krononybyggare nedan odlingsgränsen i Arjeplogs, Jokkmokks och Gällivare socknar av Norrbottens län för nybyggnadsarbeten.

Bostadsförbättringslån må av resp. länsstyrelser beviljas innehavare av fastigheter ovan odlingsgränsen för uppförande eller förbättrande av bostadsbyggnad inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Högsta lånebelopp för nybyggnad är 2 000 kr. och för bostadsförbättring 1 000 kr. Lånen skall delas upp i två lika stora delar, en stående del och en amorteringsdel.

För byggnadslån gäller samma ränte- och amorteringsbestämmelser som för lån ur egnahemslånefonden. Samma bestämmelser skall gälla även för bostadsförbättringslån men länsstyrelsen kan dock medge fem års amorteringsfrihet och därpå tioårig amorteringstid.

Kungl. Maj:t bestämmer det belopp resp. länsstyrelser har till sitt förfogande för ändamålet.

Fonden förvaltas av statskontoret.

Fondens ställning den 30 juni 1960:

Kapitalbehållning	121 799 kr.
Utestående fordringar	3 201 »
	125 000 kr.

Kapitalbehållningen innestår på inte räntebärande statlig checkräkning.

Av följande sammanställningar framgår låneverksamhetens omfattning länsvis och dessutom redovisas för Norrbottens del låneverksamheten från Norrbottens nybyggeslånefond.

Norrbottens län

År	Antal beviljade lån	Lånesumma
1920	11	21 800
1921	27	51 350
1922	23	37 800
1923	12	18 600
1924	4	7 000
1925	12	22 590
1926	4	7 000
1927	4	7 000
1928	5	8 800
1929	5	7 500

År	Antal beviljade lån	Lånesumma
1930	4	5 450
1933	1	1 000
Västerbottens län		
1927	1	250
1928	3	600
1929	3	1 925
1930	1	500
1931	3	1 200
1932	1	500
1933	2	450
1934	1	400
1935	1	200

F. n. finnes tio utestående lån som förfaller till slutlig betalning, två år 1961, ett år 1964, tre år 1965, två år 1966 samt ett under ettvart av åren 1967 och 1969.

Departementschefen

Såsom framgår av sammanställningarna har inga lån beviljats ur denna utlåningsfond de senaste 25 åren. Med tanke härpå och då statligt stöd för de ändamål, som avses stödjas med lånen i fråga, nu kan erhållas på andra vägar, synes det inte finnas någon anledning att bibehålla fonden utan den torde lämpligen kunna avvecklas per den 1 juli 1961.

Därvid befintlig behållning å fonden och återflytande belopp bör inlevereras till riksgäldskontoret.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det förslag om avveckling av Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond, som framlagts i det föregående.

[8] **Kronotorparnas inventarielånefond.** Vid 1943 års riksdag (prop. 138; rskr. 303) beslöts inrättandet av kronotorparnas inventarielånefond. Bestämmelser rörande utlåning från fonden är meddelade i kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 532) angående upplåtelse av kronotorp (ändr. 1945: 653, 1950: 336, 1954: 189 och 1958: 536), kungörelsen den 20 juni 1947 (nr 267) angående upplåtelse av norrländska fjällägenheter, m. m. (omtryck 1958: 534), samt kungörelsen den 2 juni 1950 (nr 339) med vissa bestämmelser rörande äldre kronolägenheter. Lånen utbetalas numera av domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Till fonden anvisades för budgetåret 1945/46 ett anslag av 50 000 kr., för vartdera budgetåret 1949/50 och 1950/51 ett anslag av 80 000 kr. samt för budgetåren 1951/52—1953/54 anslag av resp. 50 000, 75 000 och 50 000 kr. För vartdera av budgetåren 1959/60 och 1960/

61 har vidare ett kapitaltillskott av 50 000 kr. tillförts fonden. Av anslagen har 425 000 kr. avsetts för den av domänstyrelsen och 60 000 kr. för den av lantbruksstyrelsen bedrivna låneverksamheten.

Domänstyrelsen (skr. 18/8 1960) hemställer, att för dess räkning för nästa budgetår anvisas ett anslag av 50 000 kr. såsom ett kapitaltillskott till fonden.

Domänstyrelsen förutsätter på de grunder, som anfördes i 1958 års anslagsäskanden (1959 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 8), att fonden under de närmaste åren kommer att belastas med ca 50 000 kr. per år.

Departementschefen

Såsom domänstyrelsen anfört, torde det vara erforderligt att nästa budgetår tillföra fonden ett kapitaltillskott av 50 000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kronotorparnas inventarielånefond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[9] **Fiskerilånefonden.** Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnes i kungörelsen 1932: 112, ändrad genom kungörelserna 1948: 313, 1949: 160 och 1953: 240.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggning av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling. Med avseende å innehållet av ett utav Kungl. Maj:t den 29 juli 1957 meddelat beslut möter icke hinder att med anlitande av lån ur fiskerilånefonden anskaffa gummiflottar såsom livräddningsanordning till fiskebåtar.

Enligt beslut av 1949 års riksdag fick av Kungl. Maj:t årligen disponeras ett belopp av 2 000 000 kr. såsom lån från ifrågavarande fond, vilket belopp av 1955 års riksdag såvitt gällde budgetåret 1954/55 höjdes till 3 000 000 kr. För budgetåret 1955/56 bestämdes ursprungligen ett belopp av 2 600 000 kr., varefter detta höjdes till 4 000 000 kr. För budgetåret 1956/57 fastställdes den årliga lånevolymen ur fonden ursprungligen till 2 600 000 kr., vilket belopp sedermera höjdes till 3 800 000 kr. För budgetåret 1957/58 fixerades ursprungligen en låneram av 3 000 000 kr., vilket belopp riksdagen enligt beslut vid 1958 års A-riksdag höjde till 3 800 000 kr. För budgetåren 1958/59—1960/61 har den årliga lånevolymen ur fonden fastställts till sistnämnda belopp, 3 800 000 kr. Vidare har, efter förslag i propositionen 1959: 125, till fiskerilån i arbetslöshetsbekämpande syfte, å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 anvisats ett investeringsanslag av 5 000 000 kr. För denna långivning gäller med hänsyn till dess syfte särskilda bestämmelser i fråga om låneförmedlingen och lånevillkoren samt bokföringen, dock att inflytande avbetalningar å dessa särskilda lån tills vidare skall tillgodoföras fiskerilånefonden och således ingå i fonden.

Sveriges fiskares riksförbund (skr. 27/9 1960) anhåller, såvitt nu är i fråga, att ytterligare medel måtte ställas till förfogande för utlåning ur fiskerilånefonden för nästa budgetår. Till stöd för sin framställning anför riksförbundet bl. a. följande.

Vid årets förbundsstämma med Sveriges fiskares riksförbund, den 2 och 3 september, behandlades den aktuella och synnerligen prekära situationen beträffande fiskarnas möjligheter att för sina nyanskaffningar av behövliga fartyg erhålla lån ur fiskerilånefonden. Det upplystes om att låneförmedlarna i år tillstyrkt låneansökningar till ett sammanlagt belopp av 15 080 800 kr., medan nu tillgängligt kapital i fonden uppgick till endast 3 800 000 kr. Frågan diskuterades ingående och man reagerade allmänt emot detta oproportionerliga förhållande. Enbart för västkustens vidkommande uppgick det av landstingets förvaltningsutskott tillstyrkta lånebeloppet till nära 9,5 miljoner kr. och i särskild skrivelse från nämnda utskott hade framhållits att en medelsfördelning med 2 à 3 miljoner kr., i likhet med föregående år kunde, med föreliggande behov, icke vara acceptabel.

Ökningen i fråga om låneansökningar torde sammanhänga med att lönsamheten vid fiske med mindre fartyg minskats under senare år och att fiskarna givetvis strävar efter att anskaffa större fartyg för att därigenom erhålla bättre ersättning för sina insatser. Den nuvarande mindre goda fisktillgången i Skagerack och Kattegatt tvingar fiskarna att söka sig till längre bort liggande fiskevatten och härför erfordras både större fartyg och starkare motorer. Utvecklingen måste alltså ses mot bakgrunden av rådande förhållanden på fiskets område.

För att de svenska fiskarna skall kunna hålla sitt yrke såsom förut på en hög nivå och kunna hävda sig i den internationella konkurrensen, erfordras helt naturligt goda hjälpmedel. Lika naturligt är också, att fiskarna i vårt land erhåller samma stöd från statsmakternas sida som kollegerna i övriga västeuropeiska länder.

Under diskussionen framhölls också det missförhållande, som rådde därigenom att olika lånemöjligheter beredes fiskarna olika år. Anskaffningskostnaden för ett modernt fiskefartyg har ökat och belöper sig till omkring 500 000 kr. Det kan därför anses föreligga en viss orättvisa om vissa fiskare något år kan erhålla 80 000 à 100 000 kr. såsom lån, medan andra fiskare under andra år kan erhålla endast 30 000 à 35 000 kr. såsom fiskerilån. Det underströks vidare, att det allmänna hittills icke förorsakats några direkta förluster genom denna låneförmedling och att en ökning av kapitalet i fonden var synnerligen motiverad.

Fiskeristyrelsen (skr. 21/10 1960) hemställer, såvitt nu är i fråga, att åtgärder vidtages i syfte att det belopp, som årligen må utlämnas ur fiskerilånefonden, fr. o. m. nästa budgetår fastställes till 7 500 000 kr. Styrelsen erinrar om att styrelsen den 1 april 1960 anbefallts att utreda frågan om att införa ett system med statlig kreditgaranti för anskaffning av fiskefartyg m. m. och om att detta utredningsarbete pågår. Utredningen har emellertid inte ännu kunnat slutföras.

Till stöd för sin framställning anför fiskeristyrelsen i huvudsak följande.

I remissutlåtande över Sveriges fiskares riksförbunds i skrivelse den 27 september 1960 gjorda framställning rörande vidgade utlåningsmöjligheter beträffande fiskerilånefonden har styrelsen lämnat denna sammanställning av utvecklingen av anspråken på fonden under senare budgetår.

Budgetår	Av låneförmedlare sökta lånebelopp, kr.	Total låneram, kr.
1955/56	5 511 350	4 000 000
1956/57	6 302 675	3 800 000
1957/58	8 795 930	3 800 000
1958/59	10 801 950	3 800 000
1959/60	10 921 000	3 800 000
1960/61	15 080 800	3 800 000

Under de tre första av de i sammanställningen upptagna budgetåren har relationen mellan fondens låneram och låneanspråken varit i genomsnitt ungefär 50 procent, vilken relation på grund av de höjda låneanspråken och den oförändrade låneramen numera förskjutits till omkring 18 procent. En relation av 50 procent såsom tidigare torde emellertid få anses vara både rimlig och skälig. Med hänsyn till numera föreliggande och förväntade anspråk på fiskerilånefonden erfordras i enlighet härmed en låneram av omkring 7 500 000 kr. för budgetår räknat.

Statskontoret anför i remissutlåtande över framställningen av Sveriges fiskares riksförbund, såvitt nu är i fråga, att den i ärendet väckta frågan om låneramens storlek för nästkommande budgetår bör övervägas i samband med fiskeristyrelsens anslagsäskanden för detta budgetår. Med hänsyn till att riksdagen uttalat sig för en utredning om införande av ett system med statlig kreditgaranti för anskaffning av fiskefartyg m. m., vilket föranlett uppdrag åt fiskeristyrelsen att verkställa översyn av bestämmelserna om lån ur fiskerilånefonden, synes det ämbetsverket ligga närmast till hands att icke utöka låneramen utöver nu gällande 3,8 miljoner kr. För en utlåning av denna omfattning torde erfordras ett tillskott i form av kapitalökning i fiskerilånefonden med 850 000 kr.

Departementschefen

Såsom av den föregående framställningen framgått, föreligger betydande anspråk på lån ur fiskerilånefonden. För att söka tillgodose dessa anspråk har fiskeristyrelsen hemställt, att låneramen vidgas från för innevarande budgetår 3 800 000 kronor till 7 500 000 kronor. I anledning av de aktuella anspråken har jag för avsikt att senare denna dag föreslå en ökning av ramen för lån under innevarande budgetår med 2 200 000 kronor till 6 000 000 kronor. Jag är emellertid inte beredd att föreslå någon höjning av låneramen för nästa budgetår. Vid sådant förhållande erfordras, såsom statskontoret anfört, ett kapitaltillskott av 850 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 850 000 kronor.

[10] **Statens fiskredskapslånefond.** Vid 1938 års riksdag (IX ht s. 322; JoU 65; rskr. 236) beslöts, att en statlig utlåningsfond, benämnd statens fiskredskapslånefond, skulle inrättas. Från fonden må lån utlämnas till fiskare vid förlust av eller skada å fiskredskap. Vid utgången av budgetåret

1959/60 förelåg å fonden ett disponibelt belopp av ca 5 000 kr. Under budgetåret 1960/61 inflytande amorteringar beräknas till 55 000 à 60 000 kr.

Fiskeristyrelsen (skr. 21/10 1960) hemställer, att å förevarande fond för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 30 000 kr. Erfarenheten från senare år visar nämligen enligt styrelsen, att belastningen på fonden är något större än medelsåtgången till de bidrag för ändamålet, vilka utgår ur det å driftbudgeten anvisade reservationsanslaget till bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.

Departementschefen

Såsom fiskeristyrelsen anfört, torde det vara erforderligt att nästa budgetår tillföra fonden ett kapitaltillskott av 30 000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens fiskredskapslånefond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 30 000 kronor.

[11] **Virkesmätningslånefonden.** 1935 års lag om virkesmätning gav Kungl. Maj:t rätt att, då skäl därtill förelåg, förordna om att visst slag av mätning endast fick ombesörjas av virkesmätningsnämnd. För att underlätta bildandet av sådana nämnder instiftades virkesmätningslånefonden. Som fondkapital anvisades ursprungligen 150 000 kr., varefter år 1939 ytterligare 100 000 kr. anvisades sedan det förstnämnda beloppet förfallit.

Reglerna för lån ur denna utlåningsfond inrymmer bl. a. följande:

Från fonden beviljas lån för bestridande av kostnaderna för organiserandet av virkesmätningsnämnd samt för löpande utgifter under nämndens tre första verksamhetsmånader. Högsta lånebelopp är 20 000 kr.

Lånen beviljas av Kungl. Maj:t.

Beviljade lån skall löpa med normalränta och utbetalas av statskontoret, som också förvaltar fonden. Amorteringstiden skall vara tio år.

Några lån har aldrig beviljats ur fonden och fondkapitalet har återgått till riksgäldskontoret. Detta torde få sättas i samband med att samtliga år 1935 förefintliga virkesmätningsföreningar ombildade sina stadgar så att styrelserna fick den sammansättning, som förutsattes beträffande virkesmätningsnämnderna.

1935 års lag om virkesmätning ersattes år 1947 med en ny lag i ämnet. Möjlighet till förordnande av virkesmätningsnämnd kvarstår jämlikt sistnämnda lag.

Departementschefen

Då något behov av lånemedel för organiserande av virkesmätningsnämnder ej visat sig föreligga och i betraktande av de förändringar, som numera skett inom virkesmätningens område, bör förevarande utlåningsfond kunna slopas per den 1 juli 1961. I sammanhanget bör uppmärksammas att skogsstyrelsen den 21 oktober föregående år erhöll i uppdrag att verkställa översyn av bestämmelserna och organisationen inom nyssnämnda område.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det förslag om avveckling av virkesmätningslånefonden, som framlagts i det föregående.

[12] **Statens skogslånefond.** Fonden inrättades år 1948 i syfte att genom kredithjälp åt markägare underlätta vissa skogsförbättringsåtgärder. För budgetåret 1948/49 anvisade riksdagen ett fondkapital å 500 000 kr. Detta belopp, som med riksdagens medgivande alltsedan nyssnämnda budgetår varit disponibelt för utlåningsverksamheten, har ej behövt förstärkas på grund av den ringa efterfrågan på lån ur fonden.

För låneverksamheten gäller f. n. bl. a. följande föreskrifter:

Från fonden utlämnas lån dels för vidtagande av åtgärder i anledning av åläggande jämlikt 17 § skogsvårdslagen i avsikt att erhålla nöjaktigt skogstillstånd, dels för andra skogsförbättrande åtgärder där förhållandena så påkallar.

Lån beviljas och utbetalas av vederbörande skogsvårdsstyrelse. Högsta lånebelopp är 10 000 kr. För lånen gällande räntesats är 3 procent. Ränte- och amorteringsfrihet må beviljas under högst tio år. Amorteringstiden uppgår till högst 50 år. Amorterings- och räntebelopp skall inbetalas till skogsvårdsstyrelsen, som har att inleverera influtna belopp till statskontoret. Sistnämnda myndighet förvaltar fonden.

Fondens ställning den 30 juni 1960:

Kapitalbehållning hos statskontoret	3 917 kr.
Utestående lån	12 083 »
	16 000 kr.
Övrig bokförd behållning	448 000 »
	500 000 kr.

Kapitalbehållningen hos statskontoret innestår på inte räntebärande statlig checkräkning.

Från fonden har fyra lån beviljats. Tidpunkten för lånens beviljande, lånebeloppen och amorteringsplanerna framgår av följande sammanställning.

Lån nr	Beviljat	Lånebelopp kr.	Amorteringsplan
1	jan. 1953	1 800	1954—1959
2	okt. 1955	8 000	1963—1970
3	nov. 1956	2 458	1961—1965
4	apr. 1958	1 875	1959—1973

F. n. finnes sålunda tre utestående lån.

Departementschefen

Med tanke på det mycket ringa intresse som förelegat för lån ur statens skogslånefond torde fonden böra avvecklas per den 1 juli 1961 samt behållningen och återflytande belopp med undantag för tidigare indirekt avskrivna medel av 121 000 kronor inlevereras till riksgäldskontoret. Skogsägare, som jämlikt 17 § skogsvårdslagen åläggs vidtaga åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd, har möjligheter att få statsbidrag från statens skogsförbättringsanslag. Även i vissa andra fall kan bidrag till skogsförbättrande åtgärder beviljas ur sagda anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det förslag om avveckling av statens skogslånefond, som framlagts i det föregående.

Fonden för låneunderstöd

[13] **Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor.** Under denna anslagsrubrik anvisade 1947 års riksdag ett investeringsanslag å 1 000 000 kr. för budgetåret 1947/48. Enligt medgivande av 1960 års riksdag må anslaget under budgetåret 1960/61 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 5/8 1960) anför, att någon medelsanvisning under anslaget icke erfordras för nästa budgetår under förutsättning, att nyssnämnda anslag även då får disponeras för avsett ändamål. Endast fyra skolor har nämligen sökt och erhållit lån från anslaget med tillhopa 518 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor må under budgetåret 1961/62 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[14] **Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.** För detta ändamål anvisades senast för budgetåret 1957/58 ett investeringsanslag av 200 000 kr. För budgetåren 1958/59—1960/61 har anslag för ändamålet inte anvisats. Vid ingången av budgetåret 1960/61 utgjorde behållningen å anslaget 917 500 kr.

Bestämmelserna rörande anslagets användning är meddelade i kungörelsen den 11 maj 1934 (nr 138) angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk, ändrad genom kungörelsen 1948: 314.

Fiskeristyrelsen (skr. 23/8 1960) hemställer om anvisning för förevarande ändamål av ett anslag av 1 000 000 kr.

Departementschefen

Fiskeristyrelsens framställning synes med hänsyn till behållningen å anslaget samt föreliggande låneansökningar inte böra tillstyrkas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1957/58 anvisade investeringsanslaget till Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. må under budgetåret 1961/62 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Fonden för förlag till statsverket

[15] **Lagring av jordbruksprodukter.** Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut ställt sammanlagt 163 175 000 kr. från vissa under fonden för förlag till statsverket anvisade anslag till statens livsmedelskommissions och sedermera statens jordbruksnämnds förfogande att användas för lagring av jordbruksprodukter m. m. Anslagen tages i anspråk för utbetalande av rörelsemedel i samband med säsongmässig lagring av jordbruksprodukter samt beredskapslagring. Senast anvisades medel för budgetåret 1953/54.

Statens jordbruksnämnd (skr. 26/8 1960)hemställer, att anslaget må under budgetåret 1961/62 användas för det med anslaget avsedda ändamålet. Till stöd för sin framställning anför nämnden i huvudsak följande.

Jordbruksnämnden räknar med att de ifrågavarande anslagsmedlen under budgetåret 1961/62 skall kunna tillgodose behovet av rörelsemedel för den erforderliga säsongmässiga lagringen (utjämningslagringen) av smör och köttvaror och för den i viss mån ändrade och utvidgade beredskapslagring, som under budgetåret är avsedd att äga rum i jordbruksnämndens regi (lagring av andra varor än spannmål och oljekraftfoder). Anslagsmedlen beräknas därvid helt få tagas i anspråk för nu angivna ändamål.

I enlighet med gällande direktiv för prisregleringarna på jordbrukets område ställer jordbruksnämnden rörelsemedel från ifrågavarande investeringsanslag till förfogande för Svenska mejeriernas riksförening och för medlemmar i föreningen Svensk kötthandel att användas som rörelsemedel för utjämningslagring av smör och köttvaror utöver det rörelsekapital, som lagerhållarna kan anskaffa på annat håll. Anslagsmedlen får av lagerhållarna disponeras mot ränta, motsvarande gällande diskonto med tillägg av en halv procent. Det sammanlagda behovet av anslagsmedel för här ifrågavarande ändamål har för de senaste budgetåren beräknats normalt utgöra 90 miljoner kr. Vid mera betydande avsättningssvårigheter för smör och fläsk har för utjämningslagringen tidvis även större belopp av anslagsmedlen måst tagas i anspråk, vilket möjliggjorts av att vissa som rörelsemedel för beredskapslagring avsedda belopp, i avvaktan på ett planenligt uppbyggande av lagren, tillfälligt icke har behövt anlitas för beredskapslagringen. Såvitt nämnden nu kan bedöma torde även under budgetåret 1961/62 statliga rörelsemedel till ett sammanlagt belopp av 90 miljoner kr. komma att erfordras för en utjämningslagring av smör och köttvaror.

Vad beträffar beredskapslagringen kan kapitalbehovet beräknas för socker till omkring 36, för fettvaror till omkring 30 samt för ärter, kaffe m. m. till omkring 7 miljoner kr. eller sålunda till sammanlagt omkring 73 miljoner kr. Nämnden förutsätter, att sådana förskjutningar mellan de nu beräknade posterna skall få företagas, som påkallas av inträffade förhållanden.

Departementschefen

Jordbruksnämndens förslag innebär, att medel för här ifrågavarande ändamål behöver stå till förfogande även under nästa budgetår men att någon ytterligare medelsanvisning inte är erforderlig. Vad nämnden sålunda anfört föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Lagring av jordbruksprodukter må under budgetåret 1961/62 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[16] **Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö.** För finansiering av inlösen av inhemskt oljeväxtfrö anvisades för budgetåret 1953/54 ett investeringsanslag av 50 000 000 kr. Härjämte anvisades för samma budgetår ett investeringsanslag av 35 000 000 kr. till ytterligare lagring av jordbruksprodukter (prop. 1953: 224; rskr. 340).

Statens jordbruksnämnd (skr. 26/8 1960) hemställer, att anslagen må under budgetåret 1961/62 med oförändrat belopp användas för de med anslagen avsedda ändamålen. Till stöd för sin framställning anför nämnden i huvudsak följande.

Även för regleringsåret 1961/62 beräknas rörelsemedel av betydande storlek komma att erfordras för inlösen genom föreningen Sveriges oljeväxtintressenters försorg av svenskt oljeväxtfrö (frö av 1961 års skörd). Medelsbehovet kan vid normalskörd uppskattas till omkring 125 miljoner kr. För detta ändamål beräknas sålunda investeringsanslaget för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö fortfarande behöva tagas helt i anspråk. Föreningen torde i övrigt, liksom tidigare, få tillgodose sitt kapitalbehov för inlösen av oljeväxtskörden genom anlitande av tillgångarna i oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond och genom de möjligheter till upplåning, som kan komma att föreligga. Nämnden förutsätter, att även under regleringsåret 1961/62 ränta (= gällande diskonto med tillägg av en halv procent) skall erläggas på de rörelsemedel, som ställs till föreningens förfogande från här ifrågavarande investeringsanslag.

Departementschefen

Med biträdande av jordbruksnämndens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö må un-

der budgetåret 1961/62 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[17] **Ytterligare lagring av jordbruksprodukter.** Under åberopande av vad som under nästföregående båda punkter anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Ytterligare lagring av jordbruksprodukter må under budgetåret 1961/62 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Diverse kapitalfonder

[18] **Jordfonden.** Vid 1940 års riksdag (prop. 130; rskr. 273) beslöts inrättandet av en kapitalfond, benämnd jordfonden. Fondens medel skall jämlikt beslut av 1948 års riksdag (prop. 149; rskr. 233) bl. a. användas för att bestrida lantbruksnämndernas kostnader för fastighetsförvärv i samband med åtgärder för yttre rationalisering på jordbrukets område. Under jordfonden har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.

Lantbruksstyrelsen (skr. 5/8 1960) hemställer, att till fonden för budgetåret 1961/62 anvisas ett investeringsanslag av 7 000 000 kr. Till stöd för sin framställning anför styrelsen i huvudsak följande.

Jordfondens kassamässiga behållning var vid utgången av budgetåret 1959/60 9 433 836 kr. Av denna behållning är dock ett belopp av omkring 5,3 miljoner kr. disponerat ehuru dispositionerna ännu vid sagda tidpunkt icke lett till utbetalning. Den disponibla behållningen vid utgången av budgetåret var sålunda ca 4,1 miljoner kr. För innevarande budgetår anslogs ett belopp om 4 miljoner kr. till ökning av fonden. Till förfogande vid innevarande budgetårs början stod alltså ett belopp av omkring 8,1 miljoner kr.

Under budgetåret 1959/60 disponerades genom lantbruksnämndernas beslut 22 600 662 kr. Till följd av försäljningar, utarrenderingar m. m. inflöt under samma tid till fonden kontanta medel å tillhopa 21 134 530 kr. Här kan nämnas, att under kalenderåret 1959 förvärvades 2 907 ha åker och 15 653 ha skogsmark, varemot avyttrades 2 925 ha åker och 17 129 ha skogsmark.

Enligt av riksdagen föregående år fattade beslut åsyftas avsevärt ökade insatser i verksamheten för den yttre rationaliseringen. Styrelsen vill härvidlag hänvisa till vad som i föregående års petita anfördes under jordfonden. »Vad beträffar den aktiva inköpspolitiken är den avsedd att allmänt intensifieras, ej minst i syfte att åstadkomma omarrondering m. m. inom skogsbruket. I sådant syfte bör en fortlöpande omsättning av fastighetsinnehavet givetvis eftersträvas. Därjämte åsyftas att verksamt främja tillkomsten och genomförandet av större fastighetsregleringar och därvid torde, såsom hittills i dylika fall skett, i det inledande skedet fastigheter undan för undan få inköpas för att lokalt ordna tillräcklig marktillgång för de avsedda fastighetsregleringarna. Det är givetvis svårt att nu förutse vilken omfattning

dessa åtgärder kan komma att få under de närmaste åren. Det bör emellertid uppmärksammas att omarronderingen i skogsmark, som samtidigt har till uppgift att friställa lämpligt belägen mark för förstärkning av jordbruk med skog, ofta måste utföras i förhållandevis stora sammanhang».

Medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60 visar redan en markant ökning i förhållande till tidigare år. Den översteg förbrukningen under 1958/59 med ej mindre än 7,45 miljoner kr. innebärande en ökning med nära 50 procent. Till en mindre del kan detta förhållande förklaras av att sistnämnda års förbrukning var onormalt låg. Emellertid torde man såvitt nu kan bedömas ha anledning räkna med att medelsförbrukningen även under de närmaste åren kan komma att ökas i tämligen betydande grad.

Vad beträffar inkomsterna å fonden, som huvudsakligen härrör av fastighetsförsäljningar, har även dessa ökat i betydande grad från nästföregående budgetår, eller med ca 5,94 miljoner kr. Detta innebär att verksamheten kunnat intensifieras betydligt utan att därför fastighetsinnehavet undergått någon mera betydande ökning.

Den nu disponibla behållningen jämte inflytande medel vid försäljning av fastigheter beräknas ungefärligen vara tillräcklig för täckande av medelsbehovet för innevarande budgetår. Skulle emellertid fonden icke få något tillskott för budgetåret 1961/62, måste det befaras att den disponibla behållningen skulle nedgå så att verksamheten under nästkommande budgetår bleve hämmad av brist på disponibla medel.

Sedermera har *lantbruksstyrelsen* i december 1960 inkommit med en kompletterande skrivelse, varav bl. a. framgår följande.

Erfarenheterna i verksamheten för yttre rationalisering har undan för undan alltmera bestyrkt den avgörande betydelse som lantbruksnämndernas inköpsverksamhet har för möjligheter att få till stånd dylika rationaliseringsprojekt. Genom inköpen skapas direkta möjligheter att på lämpligt sätt komplettera jordbruk med jordbruksjord och skogsmark. Där arronderingsförhållandena är bristfälliga skapar inköpsverksamheten en inkörsport till genomgripande omarrondering på så sätt att utsikten att få tillskottsjord visat sig ha avgörande betydelse för markägarnas benägenhet att ingå i rationaliseringsprojektet. Inköpsverksamheten skapar även förutsättningar för de omfattande markbytena mellan lantbruksnämnder och bolag, varigenom bondejordbruken kan tillföras tillskottsskog, samtidigt som bolagens skogsmarker erhåller förbättrad arrondering.

Riksdagen har åren 1959 och 1960 uttalat sig för intensifiering av verksamheten med den yttre rationaliseringen. Härvid underströks kravet att förbättra fastighetsstrukturen i skogsmarken, och framhölls de insatser som härvidlag kan göras genom nämndernas inköps- och bytesverksamhet. Vidare framhölls denna verksamhets betydelse för av lantmäteriet organiserade större fastighetsregleringar.

Verksamheten med nämnda fastighetsförmedlings- och bytesverksamhet har även under de senaste åren ytterligare utvecklats gynnsamt. Betydande bytestransaktioner har genomförts med storskogsbruket. Förhandlingar om betydande dylika åtgärder pågår och har lett till överenskommelser, vars genomförande vidtager då pågående taxeringar och värderingar av skogsmarkerna i fråga blir slutförda. Hembuden av fastigheter till nämnderna synes ha tagit ökad omfattning — en naturlig följd av strukturförhållandena i jordbruket och de betydande omställningar inom jordbruket som nu alltmera sker i många bygder. Vissa nämnder har med hänsyn till personaltillgången endast kunnat genomföra inköp utgörande ett urval av hembuden. Mycket talar för att man rätt snart kan stå inför en utveckling som skulle

kunna innebära tillfälle till dylik jordförmedling i starkt ökad skala om resurser härtill gives berörda statsorgan.

Ett speciellt engagemang för jordfonden har på senare tid även alltmera blivit fastighetsrationalisering i anslutning till större allmänna vägprojekt, exempelvis riksvägarna. Betydande belopp å jordfonden har anlitats härför. Från vägförvaltningarnas sida har dessa åtgärder ansetts mycket fördelaktiga för statsverket ur ekonomisk synpunkt, enär kostnader i samband med skadeersättningar i betydande grad kunnat nedbringas.

Rörande medelsförbrukningen under innevarande budgetår må i korthet nämnas, att styrelsen på framställning av nämnderna hittills anvisat över 17 miljoner kr., vilket belopp grovt räknat nu torde få anses bundet. *För hela budgetåret skulle man sålunda om medlen försloge härtill kunna komma upp till en medelsförbrukning om ca 35 miljoner kr., mot 22 miljoner kr. föregående budgetår.* Vid en ökad dimension på jordfondsverksamheten måste man givetvis räkna med en viss ökning av det fastighetsinnehav, nämnderna vid varje tidpunkt har å fonden. Av naturliga skäl kan omsättningen å fonden ej utan vidare ökas. Fastighetsaffärerna måste naturligen kräva viss tid och personalinsats. Förloppet av försäljningsförhandlingar låter sig ej heller utan vidare forceras.

Med hänsyn till sagda utveckling kan nu befaras att medelsknapphet inträder å fonden under senare delen av innevarande budgetår, vilket kan leda till att vissa projekt i likvidhänseende får skjutas över till nästa budgetår.

Styrelsen är av den bestämda uppfattningen att en verksam inköpspolitik är en nödvändig förutsättning bl. a. för att de strukturförbättringar i skogsmarken, som riksdagen velat intensifiera, verkligen skall taga fart. Skulle medelsknapphet nu inträda har man att räkna med mycket ogynnsamma återverkningar, exempelvis på de seriebyten i skogsmarken som inletts med bolagen, uppskjutande av avgöranden, som annars skulle mogna fram vid förhandlingarna etc.

Då bytesprojekten nu ofta tenderar till mycket betydande storleksordning, i vissa fall kan enstaka inköp belöpa på miljonbelopp, är det alltmera önskvärt att en viss icke alltför liten marginal finnes å fonden för tillgodoseende av oförutsedda större affärer som kanske aktualiseras på mycket kort tid.

Ehuru förutsägelser om utvecklingen å jordfondsverksamheten givetvis måste bli osäkra, har man enligt styrelsens mening anledning räkna med att möjligheter snart kan yppas till betydande, ökade insatser i strukturrationaliseringen med användande av detta medel. Mot bakgrunden av berörda riksdagsbeslut bör enligt styrelsens mening sagda möjligheter, om så ske kan, tillvaratagas. Jordfonden bör sålunda erhålla minst den av styrelsen föreslagna tilldelningen för budgetåret 1961/62.

Det kan redan nu befaras att även denna är för knappt tilltagen för att tillgodose de rationaliseringsmöjligheter som kan yppa sig.

Från *lantbruksstyrelsen* har senare ytterligare inhämtats följande.

Styrelsen har vid medelsknapphet å fonden år 1958 i cirkulärskrivelse till nämnderna uppmanat dessa att söka intensifiera försäljningarna. Sedermera har vid de överläggningar som styrelsen haft med lantbruksdirektörerna och andra befattningshavare flera gånger årligen behandlats frågan om den aktiva inköps- och försäljningspolitiken och enahanda uppmaning riktats till direktörerna. Likaså har frågan med kraft tagits upp vid ett flertal möten med ortsombud. Styrelsen har vidare haft upprepade kontakter i ämnet med företrädare för till jordbruket knutna organisationer. Företrädare för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna har nyligen tagit

kontakt med RLF i syfte att få till stånd diskussioner angående lämpliga åtgärder för att stimulera de enskilda jord- och skogsägarnas intresse för arrondering och tillskottsförvärv. I synnerhet värderingsfrågorna torde härvid komma att inta en framskjuten plats.

På styrelsens uppdrag har byråchefen på planläggningsbyrån (numera yr.-byrån) fortlöpande ägnat försäljningsverksamheten en särskild uppmärksamhet de senaste åren och hårt tryckt på att omsättningen måste ske så snabbt som möjligt.

Styrelsen vill bestämt hävda att nämnderna gjort verkliga ansträngningar för att aktivisera försäljningarna. De ökade insatserna har också givit resultat av betydenhet. Fastigheterna har ju i stort sett endast legat relativt kort tid å fonden. Omsättningssiffrorna under de tre senaste åren $\frac{14}{52}, \frac{15}{56}, \frac{21}{64}$ visar intensifiering från 1/4 till 1/3 av fondens totala belopp. Detta innebär sålunda att omsättningen ökat från 14 à 15 miljoner kronor årligen under åren 1957/58 och 1958/59 till 21 à 22 miljoner kronor under år 1959/60, d. v. s. med inemot 50 procent.

Det ligger i sakens natur att möjligheterna att nå en ytterligare ökning av takten i omsättningen är begränsade. Bland inverkande faktorer må några nämnas: de presumtiva köparna är i många fall gamla och vill vänta en tid, eventuellt till nästa generation tar vid; kapitaltillgången och kreditmöjligheterna lägger hinder i vägen för omedelbara förvärv; i stor utsträckning måste omfattande markbyten genomföras som en första etapp; genomförandet av lantmäteriförrättningar tar lång tid. Och av stor praktisk betydelse är att frågan ofta måste mogna en tid. Om lantbruksnämnderna mycket enträget visar sin önskan att sälja snabbt, blir förhandlingsläget i avseende å prissättningen givetvis mindre gynnsamt.

Situationen är nu i stort sett att fastigheter på åtskilliga håll hembjudes i stort antal till lantbruksnämnderna till prisläge, som gör att förvärven kan genomföras utan förlustrisker. Det vore olyckligt om möjligheterna att nu på ett för statsverket förmånligt sätt lägga grunden för betydande rationaliseringsinsatser icke tillvaratoges.

Vad beträffar de praktiska möjligheterna att nu påtagligt öka inkomsterna på fonden må först nämnas att det givetvis vore möjligt att »realisera ut» vissa marker som nämnderna lagt upp i vissa områden för att få i gång större omregleringar av skiftes- eller ägoutbyteskaraktär. Dessa marker finge då säljas till en eller några få, men syftet att stimulera till omreglering bleve då mer eller mindre förfelat och om omreglering ändock kommer till stånd, måste den väntas ge sämre lösningar av fastighetsbildningsfrågan. Styrelsen kan inte förorda en sådan handlingslinje annat än i undantagsfall.

En möjlighet att minska tidsutdräkten vore att lantmäteriförrättningar, avseende sådana angelägna rationaliseringsåtgärder, för vilka lantbruksnämnderna engagerat sig genom att byta eller sälja mark, finge påräkna skälig förtursrätt. F. n. torde den principen vanligen följas att sådana förrättningar får vänta på att tagas i den kronologiska ordningen bland löpande ärenden. Det synes lantbruksstyrelsen vara starka skäl för en sådan ordning, att projekt, som befunnits så angelägna ur allmän synpunkt att rationaliseringsorganen gjort betydande insatser och bl. a. genom förhandlingar och marköverlåtelser nått fram till en uppgörelse, utan dröjsmål kan fullföljas i fastighetsrättsligt avseende.

Det har de senaste månaderna på sina håll visat sig att betydande projekt avseende markbyten eller överlåtelser av skogsmark hotar att gå i baklås och i varje fall blivit avsevärt fördröjda genom att intressenterna, sär-

skilt då de tillhört olika ägarekategorier, icke kunnat enas om den värdering av skogsmark, som ifrågasatts i samband med lantmäteriförrättningar. Lantbruksstyrelsen har tagit kontakt i frågan med lantmäteristyrelsen och gemensamt övervägande avses inom den närmaste tiden. Som underlag har jägmästarna i de båda verken gjort en ingående analys av värderingsfrågan i anslutning till ett aktuellt fall.

En rationell lösning av nyssnämnda spörsmål skulle utan tvivel kunna avsevärt underlätta omsättning av lantbruksnämndernas skogsmarksinnehav. Lantbruksstyrelsen avser givetvis att göra framställningar och förslag i den mån så efter de avsedda överläggningarna visar sig behövligt.

Kvar står att jordfondsverksamheten är det säkra sättet att få till stånd rationalisering. Där en fastighet köpes av nämnden blir det i de allra flesta fallen inom kort tid rationalisering. Denna verksamhet bör utökas på bredden.

Den övriga verksamheten med råd och upplysningar, utsikter till statligt stöd etc. har sitt givna värde och måste sättas in intensivt men verkningsgraden är där naturligen mera oviss och svårbedömd. I jordfondsverksamheten har man ett direktverkande medel som ger direkt resultat i yttre rationalisering.

Ett fastighetsinköp av lantbruksnämnden utgör en naturlig anledning för nämnden att få upp diskussion med innehavare av närliggande fastigheter både om omarrondering och om kompletteringsförvärv. Härigenom skapas snart ett ökat intresse för markfrågorna och efter hand en klarare vilja till rationalisering innefattande — förutom storleksrationalisering — arronderingsförbättring inte blott av de slutliga köparnas fastigheter utan även av deras innehav som endast deltagit som bytesparter (bolag etc.). Samtidigt kommer markanvändningsfrågorna — inklusive skogsplantering på sämre åker — osökt upp till diskussion.

Ofta innehåller de fastigheter som nämnden inköper sämre marker som lämpligen bör överföras till skogsmark. De presumtiva köparna kan då tveka att köpa. Inte sällan kan i dylika fall vissa iståndsättningsåtgärder, bl. a. skogsplantering under lantbruksnämndens innehav underlätta en överlåtelse. Styrelsen är beredd att även i fortsättningen bedriva verksamheten på detta sätt.

I förhållande till rationaliseringsbehovet måste jordfondens storlek anses ringa. Det fastighetsinnehav nämnderna har å fonden uppgår i genomsnitt till ca 0,2—0,3 procent av landets produktiva arealer. Även om man skulle genom olika åtgärder få till stånd snabbare omsättning än nu måste det anses vara starka skäl för att successivt öka fonden så att den kan täcka en större del av de rationaliseringsbehövande markerna än som nu är fallet.

Slutligen bör framhållas att även en i och för sig obetydlig medelsbrist på jordfonden har en kraftigt reducerande effekt på inköpsverksamheten. Under senare delen av budgetåret måste nämligen inköpen göras beroende av att medel finnes disponibla. Härigenom minskas nämndernas initiativförmåga samtidigt som säljarnas benägenhet att behålla egendomarna ökas.

Från *lantmäteristyrelsen* har lämnats följande upplysningar angående av styrelsen vidtagna åtgärder för att påskynda lantmäteriförrättningar berörande nu ifrågavarande slag av fastigheter.

I anslutning till de beslut, som av 1959 och 1960 års riksdagar fattades angående inrättande av specialorganisationer inom lantmäteristaten för främst uppgifter i samband med yttre rationalisering av jord- och skogs-

bruksfastigheter, har lantmäteristyrelsen under de två senaste åren inrättat ett betydande antal dylika organisationer, f. n. 34. Ytterligare fem sådana organisationer kommer att inrättas så snart personalförhållandena så medgiver. Härefter kommer minst en specialorganisation att finnas i samtliga län utom Blekinge län. Det övervägande antalet av förenämnda specialorganisationer har till huvudsaklig arbetsuppgift att handlägga sådana förrättningar och uppdrag i anslutning till yttre rationalisering av jord- och skogsbruksfastigheter inom sitt verksamhetsområde, vilka icke medhinnes inom skälig tid av vederbörande distriktslantmätare eller som eljest av överlantmätaren befinnes böra verkställas av organisationen.

Genom inrättandet av förenämnda specialorganisationer har sålunda möjliggjorts att bl. a. sådana lantmäteriförrättningar, vilka aktualiseras av lantbruksnämnd i anledning av försäljningar av nämnden tillhöriga fastigheter, inte behöver försenas till följd av den besvärande arbetsbalans som råder inom flertalet lantmäteridistrikt. Styrelsen avser även att fortsättningsvis följa berörda verksamhet i syfte att för rationaliseringen på jordbrukets och skogsbrukets områden hindersamma dröjsmål såvitt möjligt skall kunna undvikas i vad de ankommer på lantmäteriväsendet.

I sammanhanget vill lantmäteristyrelsen emellertid framhålla att i vissa fall det inte är möjligt eller lämpligt att i omedelbar anslutning till ett fastighetsförvärv av lantbruksnämnd för rationaliseringsändamål genomföra de fastighetsregleringsåtgärder som erfordras för fastighetsinnehavets avveckling. Detta gäller främst då förhållandena är sådana att den yttre rationaliseringen måste ske genom fastighetsreglering i ett sammanhang inom ett större område, där behovet av storleksrationalisering är framträdande. I dylikt fall är det nämligen en förutsättning för fastighetsregleringsåtgärdernas lämpliga genomförande att en avsevärd rationaliseringsreserv kunnat anskaffas. Eftersom sådan reserv måste anskaffas genom fastighetsförvärv inom området allteftersom tillfälle därtill uppkommer, är det inte sällan oundvikligt att betydande tid kan komma att förflyta innan fastighetsinnehavet kan avvecklas.

Lantbruksstyrelsen har vidare (skr. 2/1 1959) anmält, att det av styrelsen under en särskild diversemedelstitel på statsregleringsfonden benämnd »Fondering av medel hänförliga till äldre jordanskaffningsföretag inom Norrland» redovisade inkomstbeloppet avser försäljningsmedel för fast egendom från ett trettiotal jordförmedlingsföretag inom övre Norrland, vilka före jordfondens inrättande anskaffats, iordningställts och förvaltats med anlitande av särskilda anslag på driftbudgeten under budgetåren 1936/40. Vid utgången av budgetåret 1958/59 uppgick dessa försäljningsmedel till 734 488 kr. 62 öre. Fr. o. m. den 1 juli 1940, då jordfonden inrättades, har i samband med förvaltningen av företagen uppkommande inkomster och utgifter bokförts å särskilda titlar under jordfonden. Lantbruksstyrelsen har nu hemställt dels om godkännande att ifrågavarande jordanskaffningsföretag redovisas under jordfonden och dels om medgivande att disponera såväl det i dess räkenskaper för budgetåret 1957/58 å titeln 31, Fondering av medel hänförliga till äldre jordanskaffningsföretag inom Norrland, utbalanserade beloppet 734 488 kr. 62 öre, som sedermera vid försäljning av hithörande fasta egendom inflytande medel för nedskrivning av förluster,

vilka uppkommit eller i framtiden kan komma att uppstå för vissa av ifrågavarande, å särskilda titlar under jordfonden redovisade företag.

Över lantbruksstyrelsens sistnämnda framställning har efter remiss yttranden avgivits av riksräkenskapsverket och statskontoret.

Riksräkenskapsverket har icke något att erinra mot att ifrågavarande å statsregleringsfonden redovisade försäljningsmedel ävensom framdeles inflytande medel av samma slag får av lantbruksstyrelsen tagas i anspråk för täckning av de kostnader, som förskjutits eller kan komma att förskjutas av jordfonden för ifrågavarande företag, varvid avräkning bör ske specifikt för varje företag som helt avvecklats. Enligt vad riksräkenskapsverket under hand inhämtat kan lantbruksstyrelsen utan större svårighet verkställa en sådan redovisning. Å andra sidan bör å jordfonden uppkommande överskott å varje företag efter avvecklingen tillföras titeln för de å statsregleringsfonden redovisade försäljningsmedlen. För de företag, som ännu icke helt avvecklats, torde därför liksom hittills, såsom lantbruksstyrelsen föreslår, de med driften sammanhängande inkomsterna och utgifterna böra redovisas å jordfonden, medan inflytande försäljningsmedel tillföres den å statsregleringsfonden upplagda diversemedelstiteln. Riksräkenskapsverket föreslår, att det uppdrages åt lantbruksstyrelsen att i samråd med riksräkenskapsverket till Kungl. Maj:t inkomma med förslag angående dispositionen av det överskott, som kan komma att föreligga, när avvecklingen av samtliga här ifrågavarande jordanskaffningsföretag är slutförd.

Statskontoret har icke något att erinra mot riksräkenskapsverkets förslag till disposition av de medel, som influtit eller kommer att inflyta vid försäljning av de fastigheter, vilka före jordfondens inrättande inköpts med anlitande av särskilda anslag på driftbudgeten. Ämbetsverket biträder även förslaget, att de med driften sammanhängande inkomsterna och utgifterna för ännu ej avvecklade företag liksom hittills redovisas under jordfonden, medan inflytande försäljningsmedel tillföres den å statsregleringsfonden upplagda diversemedelstiteln. Däremot anser statskontoret det icke vara nödvändigt med något särskilt uppdrag för lantbruksstyrelsen att såsom riksräkenskapsverket föreslagit, i samråd med verket inkomma med förslag till Kungl. Maj:t angående dispositionen av det överskott, som vid slutavvecklingen av samtliga här ifrågavarande jordanskaffningsföretag kan föreligga. Enligt statskontorets mening torde Kungl. Maj:t redan i samband med ifrågavarande ärendes avgörande böra föreskriva, att nämnda överskott skall tillföras statsverkets övriga diverse inkomster.

Departementschefen

Det är av stor vikt för den fortgående yttre rationaliseringen av jordbruks- och skogsfastigheter att medel finnes tillgängliga i jordfonden i erforderlig omfattning. Genom de åtgärder lantbruksstyrelsen vidtagit och ytterligare bör vidtaga för att inom rationaliseringsverksamhetens ram öka omsättningen av de fastigheter lantbruksnämnderna förvaltar torde sådana kapitaltill-

gångar kunna frigöras att beträffande budgetåret 1961/62 ett nytillskott till fonden å 4 000 000 kronor skall vara tillfyllest. Jag utgår då också från att lantmäterimyndigheterna i vad på dem ankommer medverkar till att omsättningen sker i så snabb takt förhållandena medgiver. Skulle emellertid efterfrågan på disponibelt fondkapital medföra krav på större tillskott avser jag att — för att ej rationaliseringsprocessen skall hindras — utifrån då föreliggande omständigheter taga upp fråga om tilläggsstatsäskanden av skälig storlek.

Vad härefter gäller lantbruksstyrelsens förslag rörande det belopp som nu redovisas under diversemedelstiteln »Fondering av medel hänförliga till äldre jordanskaffningsföretag inom Norrland» vill jag förorda att desamma bifalles på de förutsättningar remissinstanserna angivit. Därest riksdagen inte har något att erinra mot sagda förslag, torde det därefter böra uppdragas åt lantbruksstyrelsen att i samråd med riksräkenskapsverket (riksrevisionsverket) utarbeta förslag till disposition av det efter avvecklingen av ifrågavarande jordanskaffningsföretag uppkommande överskottet.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordfonden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

[19] **Arrendeegnahemsfonden.** Vid 1934 års riksdag (prop. 268; rskr. 349) beslöts inrättandet av arrendeegnahemsfonden. I fonden ingår staten tillhöriga fastigheter, vilka upplåtes såsom arrendeegnahem till enskilda jordbrukare eller såsom föreningsarrendejordbruk till sambruksföreningar med rätt för arrendator att inlösa den upplåtna fastigheten. För upplåtelse gäller bestämmelserna i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 366) angående den statliga jordbruksegnahemsverksamheten (omtryckt 1956: 160; ändr. 1957: 240, 1959: 247 och 1960: 565). Lantbruksorganisationens inköp och försäljningar av ifrågavarande fastigheter sker över jordfonden.

Lantbruksstyrelsen (skr. 11/1 1960) hemställer om avveckling av arrendeegnahemmen samt om bemyndigande för lantbruksorganisationen att disponera friställda arrendeegnahem liksom övrigt fastighetsinnehav inom organisationens verksamhet.

Lantbruksstyrelsen anför, att genom 1948 års reform inom egnahemslåneverksamheten andra möjligheter tillskapats att med statligt stöd bistå mindre bemedlade att bli egna jordbrukare. Behovet av tillgång till arrendeegnahem har därmed minskats. Lantbruksstyrelsen erinrar om att arrendeegnahemmen utlades till sådan storleksklass som då allmänt ansågs vara tillräcklig i fråga om åkerjords- och skogsmarksinnehavet för att de skulle ge sina brukare sysselsättning och försörjning. Sedan storlekskravet på ett socialt jordbruk i hög grad förändrats visar det sig att ett flertal arrendeegnahem numera är i behov av rationalisering i olika avseenden, främst i fråga om areal och åbyggnader. Under åren 1935—1945 iordningställdes och utarrenderades sammanlagt 330 arrendeegnahem. Dessa har numera fri-

köpts av arrendatorerna med undantag av 50, varav 25 i Västmanlands län. Lantbruksstyrelsen redovisar därefter i huvudsak följande beträffande de i kronans ägo kvarvarande arrendeegnahemmen vilka står under lantbruksorganisationens förvaltning.

Byggnadsbeståndet på arrendeegnahemmen med en ålder uppåt 25 år har trots underhåll blivit mer och mer förslitet. De under senare år starkt ökade kraven på bättre bostäder i allmänhet gör att inte endast en upprustning utan ock en standardhöjning torde bli ofrånkomlig på en del arrendeegnahem. Den utökade maskinanvändningen kräver större förvaringsutrymmen än man haft anledning att räkna med från början. Föreliggande behov av inre rationalisering kan icke tillgodoses hos dessa jordbruk — vars bärighet ej tål nämnvärda investeringar från jordägarens sida — utan att åsamka kronan betydande uppoffringar vilka knappast kan förväntas bli återvunna genom höjning av arrendeavgifterna. En del av de i kronans ägo kvarstående arrendeegnahemmen kan måhända försäljas som självständiga företag, men många torde på grund av sin ringa omfattning och byggnadsbeståndets beskaffenhet icke komma att bestå för framtiden. Några torde kunna förstärkas genom sammanslagning eller tillskottsköp, medan andra lämpligen bör användas som tillskottsmark till angränsande jordbruk. En yttre rationalisering av här ifrågavarande arrendeegnahem, vilka vanligen tillkommit genom uppdelning av större egendomar och därför är belägna kolonivis, försvåras emellertid så länge de är utarrenderade.

Yttranden. *Statskontoret* har understrukit angelägenheten av att de kvarstående arrendeegnahemmen snarast avvecklas. Vidare anser statskontoret, att jämväl frågan om slopande av föreningsarrendejordbruk, beträffande vilka kronan ej av särskilda skäl anses böra bibehålla äganderätten till jorden, bör tagas under övervägande i detta sammanhang samt att i allt fall en snar avveckling av arrendeegnahemsfonden bör eftersträvas.

Lantmäteristyrelsen, riksräkenskapsverket, domänstyrelsen och *Riksförbundet Landsbygdens folk* har intet att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag. *Sveriges lantbruksförbund* slutligen tillstyrker för sin del ifrågavarande förslag.

Departementschefen

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag att något behov inte längre föreligger av att upprätthålla den år 1934 påbörjade arrendeegnahemsverksamheten, vilken innebär att staten på sociala skäl med nyttjanderätt upplåter kronomark för jordbruksändamål. Andra möjligheter står nu till buds. Numera kan jordsökande erhålla statlig hjälp i form av garanti för jordbruksegnahemslån till förvärv eller arrende av jordbruk liksom också i anslutning till nyssnämnda lån garanti för driftskrediter. Övertygande skäl talar för att arrendeegnahemsverksamheten — för närvarande omfattande 50 fastigheter — avvecklas så snart omständigheterna medgiver.

Vid övervägande av på vilket sätt avvecklingen bör ske har jag stannat för att lantbruksorganisationen bör erhålla befogenhet att, i de fall när arrendatorn slutar sitt arrende och ej har närskyld att överlåta detta på, antingen utnyttja arrendeegnahemmet oavsett dess storlek i den yttre rationalise-

ringen eller, om detta prövats och ej befunnits vara möjligt, försälja egnahemmet å fria marknaden. Det torde, därest riksdagen inte har något att erinra mot att det föreslagna bemyndigandet lämnas, få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i gällande bestämmelser som betingas av berörda verksamhets avveckling, och att meddela närmare anvisningar beträffande förfarandet vid avvecklingen.

Jag övergår härefter till frågan om arrendeegnahemsfondens bibehållande som självständig fond. Härvid torde först böra erinras om att kostnader för anskaffande av arrendeegnahem liksom även inkomster vid försäljningen av desamma redovisas över jordfonden men att under upplåtelsetiden uppkommande utgifter för egnahemmen bestrides från arrendeegnahemsfonden. Jordfonden är en ren förlagsfond och därifrån kan inte egnahemmens underhållskostnader bestridas. Det torde därför vara rationellt att de å arrendeegnahemsfonden redovisade arrendeegnahemmen, vilka motsvarar ett bokfört värde av 2 643 900 kronor, kvarstår å denna fond, så länge de alltjämt är utarrenderade. De inkomster som inflyter genom fastighetsförsäljning efter arrendetidens utgång redovisas som nämnts å jordfonden och arrendeegnahemsfonden bör sålunda avvecklas successivt.

Å arrendeegnahemsfonden redovisas emellertid för närvarande jämväl fyra fastigheter — bokförda till ett värde av 1 407 000 kronor — vilka upplåtits till sambruksföreningar i form av arrende av kronojord. Enär arrendeegnahemsfonden helt bör avvecklas i samband med att arrendeegnahemsverksamheten upphör, vill jag föreslå, att sistnämnda fastigheter — ehuru fortfarande under lantbruksorganisationens överinseende i de avseenden som hänför sig till denna organisations allmänna uppgifter — omföres till domänfonden per den 1 juli 1961.

Den odisponerade behållning, som må finnas å arrendeegnahemsfonden efter omföringen av de till sambruksföreningar upplåtna fastigheterna och efter försäljningen av nu kvarvarande arrendeegnahem, bör tillgodoföras statsverket i gängse ordning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de förslag rörande arrendeegnahemsverksamheten och arrendeegnahemsfonden m. m., som framlagts i det föregående.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Ulla B. Silén

601944 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler härefter under handelsdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1961/62 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] **Säkerhetsanstalter för sjöfarten**

Såsom jag förut denna dag anfört vid anmälan av de frågor, som rör regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkten 61, torde för nästa budgetår viss del av kostnaderna för planerade säkerhetsanstalter för sjöfarten böra bestridas från anslag å kapitalbudgeten. I överensstämmelse med vad som föreslagits under nämnda punkt bör anslaget upptagas med ett belopp av 1 000 000 kronor.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

[2] Statens hantverks- och industrilånefond

I enlighet med vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av de frågor, som rör regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkten 16, bör Statens hantverks- och industrilånefond nästa budgetår tillföras ett belopp av 10 000 000 kronor.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverks- och industrilånefond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

[3] Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. nr 119, Rskr nr 210). Fonden har till syfte att genom lånestöd främja en ur allmän synpunkt önskvärd förnyelse av rikets bestånd av fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 registerton. Lån ur fonden beviljas av en särskild nämnd, lånenämnden för den mindre skeppsfarten. Låneverksamheten regleras genom en den 6 juni 1957 utfärdad kungörelse (nr 340).

Y r k a n d e

Lånenämnden för den mindre skeppsfarten (skr. 7/10 1960) hemställer, att till fonden för budgetåret 1961/62 anvisas ett investeringsanslag av 4 milj. kronor.

M o t i v

Vid utgången av budgetåret 1959/60 uppgick lånefonden till omkring 42,3 milj. kronor. Därav utgjorde omkring 20,8 milj. kronor utlämnade lån, 13,6 milj. kronor beviljade men ännu ej utbetalade lån samt 7,9 milj. kronor behållning av tidigare anvisade arbetslöshetsmedel (prop. nr 40/1959), vilka med hänsyn till det förbättrade sysselsättningsläget icke längre må disponeras av nämnden.

För innevarande budgetår har icke anvisats något investeringsanslag för förstärkning av fonden. Däremot har av de resterande arbetslöshetsmedlen 2 milj. kronor friställts att användas i nämndens normala utlåning. Under innevarande budgetår står dessutom till förfogande vad som under året inflyter i återbetalningar å utlämnade lån. Dessa återbetalningar kan beräknas uppgå till 1,7 milj. kronor. Till förfogande för utlåning kan sålunda förutses ett belopp av 3,7 milj. kronor.

Med hänsyn till den starkt stigande efterfrågan på lån hos fonden och under erinran om den ogynnsamma åldersfördelningen inom det mindre tonnaget hemställer lånenämnden för den mindre skeppsfarten, att ett investeringsanslag av 4 milj. kronor måtte anvisas till förstärkning av fonden under budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Lånenämnden för den mindre skeppsfarten har anmält att under innevarande budgetår sammanlagt 3,7 milj. kronor står till nämndens förfogande för normal utlåningsverksamhet. Detta belopp beräknas komma att vara helt taget i anspråk den 1 juli 1961. Nämnden hemställer därför om en förstärkning av fonden för nästa budgetår med 4 milj. kronor.

För att möjliggöra för nämnden att i en normal utsträckning bedriva utlåningsverksamhet under budgetåret 1961/62 bör en förstärkning av nämndens utlåningsmöjligheter komma till stånd. Då sysselsättningsläget för närvarande vid de mindre och medelstora varven inte motiverar särskild långivning i arbetslöshetsbekämpande syfte, föreslår jag att förstärkningen av låneresurserna får tillgodoses genom att Kungl. Maj:t, liksom under innevarande budgetår, medgives bemyndiga lånenämnden för den mindre skeppsfarten att i sin normala utlåningsverksamhet ta i anspråk 2 milj. kronor av de innestående arbetslöshetsmedlen. Med beaktande därjämte av storleken av inflytande amorteringar kommer under nästa budgetår att finnas omkring 4 milj. kronor tillgängliga för ny utlåning, vilket är i stort sett samma belopp som finns under det nu löpande budgetåret. Lånemedelsanslaget för budgetåret 1961/62 kan då upptas med ett formellt belopp av 1 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva Kungl. Maj:t att utan hinder av tidigare av riksdagen meddelat beslut bemyndiga lånenämnden för den mindre skeppsfarten att i sin normala utlåningsverksamhet disponera 2 000 000 kronor av återstoden av tidigare i arbetslöshetsbekämpande syfte anvisade medel;

b) till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[4] Lån till Aktiebolaget Statens skogsindustrier

I enlighet med vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan under rikstatens tionde huvudtitel av frågor rörande vissa statliga aktiebolag, hörande under handelsdepartementet (s. 18), bör för lån till Aktiebolaget Statens skogsindustrier under Fonden för låneunderstöd uppföras ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Statens skogsindustrier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

[5] **Lån till Aktiebolaget Atomenergi**

I enlighet med vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av frågan om anslag på driftbudgeten till Aktiebolaget Atomenergi (X ht, p. 45), bör för lån till bolaget under Fonden för låneunderstöd uppföras ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

[6] **Lån till Aktiebolaget Oljetransit**

Med stöd av beslut av 1956 års riksdag (prop. 120, 201; SU 77, 222; Rskr 201, 407) har avtal träffats mellan Sverige och Norge rörande transitotrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden. Samma riksdag anvisade 1 milj. kronor till aktieteckning i Aktiebolaget Oljetransit. För lån till bolaget har anvisats investeringsanslag om sammanlagt 18,5 milj. kronor, varav för innevarande budgetår 1,5 milj. kronor. De till bolaget anvisade medlen, sammanlagt 19,5 milj. kronor, har i huvudsak avsetts för uppförande av en i avtalet förutsedd oljelagringsanläggning vid Trondheimsfjorden.

Yrkande

Aktiebolaget Oljetransit (skr. 31/8 1960) hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas ett investeringsanslag av 7,5 milj. kronor.

Motiv

Den ursprungligen uppgjorda tidsplanen för anläggningsarbetena har främst till följd av oförutsedda, svåra bottenförhållanden icke kunnat följas. Man räknar numera med att huvudentreprenörens arbeten skall vara färdiga vid mitten av år 1961 och övriga arbeten omkring ett år senare.

Kostnadsberäkningarna har tid efter annan måst justeras med hänsyn till dels de oförutsedda besvärliga arbetsförhållandena, dels pris- och lönestegringar i Norge, dels tillkommande arbeten. I sistnämnda hänseende må nämnas att, mot bakgrunden av bland annat Mohedaolyckan för ett par år sedan, vissa förstärkningsarbeten till anläggningens yttre och inre skydd bedömts nödvändiga. Nu räknas med att anläggningen kommer att kosta totalt omkring 28 milj. kronor, varav hittills anvisats 19,5 milj. kronor. I ytterligare anslag erfordras sålunda, såvitt nu kan överblickas, cirka 8,5 milj. kronor. Nästan hela detta belopp, eller 7,5 milj. kronor, behöver enligt arbetsplanerna anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen

Arbetena med Trondheimsanläggningen torde fullföljas i den takt, Aktiebolaget Oljetransit räknar med. Med hänsyn härtill och då bolagets kostnadsuppskattningar torde lämnas utan erinran, förordar jag att för lån till bolaget för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 7,5 milj. kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Lån till Aktiebolaget Oljetransit* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kronor.

[7] **Lån till utbyggnad av oljelagringen**

Efter förslag av Kungl. Maj:t godkände 1957 års riksdag riktlinjer för beredskapslagring av olja (prop. 144, L²U 34, BevU 45, Rskr 322, 239). De fastställda riktlinjerna innefattar ett program för ökad lagring av mineraloljor under femårsperioden 1958—1962. Vad beträffar finansieringen av lagerprogrammet har förutsatts, att staten skall bidraga till kostnaderna för lagerutbyggnaden med sammanlagt omkring 360 milj. kronor. Nämnda bidrag, till vilka medel anvisas under förevarande anslag, utgår till vissa oljelagringspliktiga i form av ränte- och amorteringsfria lån, som successivt skall avskrivas under en tid av tjugo år. Föreskrifter rörande fördelningen av lånemedlen mellan de lagringsskyldiga har fastställts av Kungl. Maj:t den 25 april 1958.

Under anslaget har hittills anvisats 252 milj. kronor, varav 72 milj. kronor för innevarande budgetår.

Yrkande

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 24/8 1960) hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med 72 milj. kronor, vilket belopp erfordras för att lagerutbyggnaden skall kunna fortsättas i enlighet med det av riksdagen godkända programmet.

Departementschefen

För genomförande av det fastställda femårsprogrammet för utbyggnad av oljelagringen krävs en ytterligare medelsanvisning av sammanlagt 108 milj. kronor. Programenligt skulle detta belopp ha anvisats med 72 milj. kronor under budgetåret 1961/62 och med 36 milj. kronor under budgetåret 1962/63. Vissa förskjutningar i genomförandet av programmet — särskilt när det gäller utbyggnaden av skyddade lagringsanläggningar — kan emellertid förutses. På grund härav kan medelsanvisningen under detta anslag för nästa budgetår begränsas till 60 milj. kronor. Av därefter återstående belopp räknar jag med att 36 milj. kronor behöver anvisas för budgetåret 1962/63 och 12 milj. kronor för budgetåret 1963/64.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Lån till utbyggnad av oljelagringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

[8] **Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län**

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t ingick kommerskollegium den 30 december 1940, den 31 augusti 1943, den 21 juli 1945 och den 19 augusti 1950 för Kungl. Maj:t och kronan överenskommelser med Bolidens gruvaktiebolag — de s. k. legodriftsavtalen — angående bearbetande av kronan tillhöriga eller till kronan upplåtna malmfyndigheter i Västerbottens län. Därjämte har den 18 september 1958 träffats en särskild tilläggsöverenskommelse.

Genom gällande legodriftsavtal och tilläggsöverenskommelse har Bolidens gruvaktiebolag åtagit sig att intill utgången av år 1970 för statens räkning ombesörja malmbrytning av vissa utmål, omfattande Lindsköldsgruvan, Adakgruvan samt, från och med år 1960, Brännmyran inom Adakfältet i Malå socken, ävensom anrikning och transport av den därvid erhållna malmen. För legodriften erforderliga nyanläggningar och nyanskaffningar skall bolaget ombesörja på kronans bekostnad. Som nyanläggningar och nyanskaffningar skall räknas dels byggnader, maskiner och inventarier, dels tillredningar i dagen och under jord, dels undersökningar med undantag av sådana, som är direkt föranledda av den fortlöpande malmbrytningen. — Inom Adakfältet bedriver Sveriges geologiska undersökning vissa undersökningsarbeten. Även dessa arbeten bekostas av kronan.

Till bestridande av kostnaderna för nyanläggningar och nyanskaffningar inom de gruvfält, som inbegripes i legodriftsavtalen — Adakfältet och de numera nedlagda Bjurforsgruvan i Norsjö socken och Rävlidengruvan i Lycksele socken — har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 36 178 500 kronor. Enligt uppgift från kommerskollegium har statsverkets intäkter av legodriften, d. v. s. kronans andel av driftsöverskottet, för tiden till och med år 1959 uppgått till närmare 78 milj. kronor, inkomster av överlåtna fastigheter och försåld utrustning oräknade. För år 1960 beräknas intäkterna till omkring 5 milj. kronor. Från detta belopp avgår skatt till kommun och landsting.

Förevarande dispositionsanslag, varå för detta budgetår anvisats 4 500 000 kronor, är avsett för bestridande av kostnaderna i samband med legodriften. Det är förutsatt att å anslaget tillgängliga medel skall kunna disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de regler, som tillämpas i fråga om kommunikationsverkens dispositionsanslag (SU 26/1954, Rskr 95). Kommerskollegium har i särskild skrivelse den 31 augusti 1960 redogjort för anslagets användning under budgetåret 1959/60. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Kommerskollegium (skr. 10/10 1960) hemställer, att under anslaget för nästa budgetår anvisas 3 000 000 kronor. Därav avses 450 000 kronor för

tillredningsarbeten, 450 000 kronor för komplettering av anläggningar och utrustning samt 1 900 000 kronor för fortsatta undersökningar och utbyggnader inom Adakfältet. Om sistnämnda belopp anför kollegium i huvudsak följande.

Vid Adak har utbyggnadsarbetena, avseende bland annat anrikningsverket, fullföljts så långt, att anläggningen planenligt kunnat tas i bruk hösten 1960, och driften kommer snart att vara uppe i full kapacitet. De slutliga kostnaderna för arbetena synes komma att mycket nära överensstämma med beräknade 6,5 milj. kronor. Av detta belopp har hittills anvisats 5,4 milj. kronor. Återstoden, 1,1 milj. kronor, bör ställas till förfogande för budgetåret 1961/62. — Årskostnaderna för pågående diamantborrningar genom Sveriges geologiska undersökning beräknas till följd av lönestegringar öka något och för nästa budgetår uppgå till 535 000 kronor. Slutligen beräknas för vissa undersökningar under jord 265 000 kronor.

Härutöver är i det av kollegium för nästa budgetår begärda beloppet, 3 000 000 kronor, inräknade 200 000 kronor avseende vissa förberedande undersökningar rörande kismalmfyndigheter. Kollegium anför därom, att den kända malmtillgången i legodriftsgruvorna inom Adakfältet är tillräcklig för endast omkring sex års fortsatt brytning. Förberedande utredningar bör därför igångsättas angående de praktiska förutsättningarna för utnyttjande av hittills gjorda malmfynd inom i första hand Stekenjokks statsgruvefält. Härför bör för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor.

Departementschefen

För fullföljande av upprustningen av bland annat anrikningsverket i Adak torde i enlighet med kommerskollegiets förslag för nästa budgetår böra anvisas 1,1 milj. kronor. Jag tillstyrker också 200 000 kronor för utredning om de praktiska förutsättningarna för gruvdrift inom företrädesvis Stekenjokks statsgruvefält, där genom provborrningar m. m. redan påvisats malmtillgångar av stoleksordningen 10 milj. ton. Då kommerskollegiets uppskattningar av medelsbehovet för nästa budgetår jämväl i övrigt torde lämnas utan erinran föreslår jag att anslaget bestämmes till 3 milj. kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

L.-E. Larsson

601942 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

INRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, anmäler härefter under inrikesdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1961/62 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] **Inköp av fastighet för förrådsändamål.** Något anslag för detta ändamål finnes icke uppfört i riksstaten för innevarande budgetår.

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 30/8 1960) hemställer, att till inköp av fastighet för förrådsändamål för budgetåret 1961/62 anvisas ett investeringsanslag av 215 000 kronor. Nämnden anför.

Sjukhusutrustning och annan sjukvårdsmateriel, avsedd för beredskapssjukhusen samt andra inrättningar och anordningar tillhörande civilsjukvårdens krigsorganisation, lagras i förråd över hela landet. Behovet av lokaler har hittills till övervägande delen kunnat täckas genom ianspråktagande av utrymmen, som fredshuvudmännen, i flertalet fall landstingen, ställt till nämndens förfogande. I övrigt består lagerlokalerna dels av utrymmen, som av nämnden förhyres i den allmänna hyresmarknaden, och dels av vissa staten tillhöriga byggnader, som uppförts å landsting tillhörig mark. F. n. föreligger ett behov av ytterligare utrymmen om cirka 7 700 kvadratmeter. En viss del härav kommer att kunna disponeras sedan en ny förrådsbyggnad, vartill medel redan anvisats, färdigställts. Även om vissa ytterligare utrymmen kan förhyras i den allmänna marknaden, kommer detta att vara förenat med förhållandevis stora kostnader. Man måste sålunda kalkylera med en lägsta hyreskostnad av 10—20 kronor per kvadratmeter för kallförråd och 15—30 kronor för varmförråd. Sedan det visat sig särskilt angeläget att an-

skaffa ytterligare förrådslokaler i södra Sverige samt nämnden förgäves sökt förhyra lämpliga utrymmen för någon längre tid, har nämnden erbjudits inköpa en fastighet i mellersta Skåne, vilken ur skilda synpunkter väl lämpar sig för ändamålet. Fastigheten, som besiktigats och värderats av byggnadsstyrelsen, har en lagringsbar yta av 1 500 kvadratmeter och betingar ett pris av 190 000 kronor. Taxeringsvärdet uppgår till 200 000 kronor, varav 40 000 kronor i markvärde och 160 000 kronor i byggnadsvärde. Enligt byggnadsstyrelsen erfordras vissa iståndsättningsarbeten på byggnaden till en beräknad kostnad av 25 000 kronor. Hela kostnaden skulle sålunda uppgå till (190 000 + 25 000) 215 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har beräknat, att en nybyggnad av storlek och standard motsvarande här ifrågavarande byggnad skulle draga en kostnad av cirka 340 000 kronor.

Yttrande

Byggnadsstyrelsen har icke något att erinra mot att ifrågavarande fastighet förvärvas för förrådsändamål.

Departementschefen

Den successivt ökade utrustningsanskaffningen för den civila sjukvårdsberedskapsorganisationen medför självfallet ökat behov av lokaler för lagring av utrustningen. Stora svårigheter föreligger f. n. att på förmånliga villkor hyra för ändamålet lämpliga lokaler. Då tillfälle nu yppats att till fördelaktigt pris förvärva en fastighet i södra Sverige, å vilken en för förrådshållningen lämplig byggnad finnes uppförd, tillstyrker jag sjukvårdsberedskapsnämndens förslag om inköp av ifrågavarande fastighet. Jag har icke något att erinra mot den föreslagna köpeskillingen för fastigheten, 190 000 kronor. Enligt byggnadsstyrelsen erfordras vissa iståndsättningsarbeten på fastighetens byggnad. Styrelsens beräkning av kostnaderna härför, 25 000 kronor, föranleder icke någon erinran från min sida.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av fastighet för förrådsändamål* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 215 000 kronor.

[2] **Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 100 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå förordar jag, att anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget torde därvid böra uppföras med 1 400 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

[3] **Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 44 550 000 kronor.

Mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation har i skrivelse den 15 december 1960 beräknat medelsbehovet under anslaget till 48 128 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå förordar jag, att anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 45 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 45 000 000 kronor.

[4] **Utbyggande av karolinska sjukhuset.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 8 640 000 kronor.

Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande (skr. 12/9 1960) hemställer om anvisande för budgetåret 1961/62 av 9 888 000 kronor till kostnaderna för i följande sammanställning angivna ändamål.

1.	Uppförande av bakteriologiskt och kemiskt centrallaboratorium	717 000
2.	Uppförande av nervkliniker	4 766 000
3.	Utökade lokaler för militärapoteket	70 000
4.	Uppförande av lokaler för allergilaboratorium	785 000
5.	Ombyggnad av röntgendiagnostiska institutionen	250 000
6.	Uppförande av verkstadsbyggnad	600 000
7.	Utbyggnad av telefonväxeln	500 000
8.	Utbyggnad av vagnhallen inom köksanläggningen	500 000
9.	Ombyggnad av kliniskt-fysiologiska laboratoriet	200 000
10.	Asfaltering av vägar	200 000
11.	Omläggning av avloppsnätet	200 000
12.	Utbyggnad av värmeanläggningen	500 000
13.	Utbyte av högspänningsställverk i panncentralen	400 000
14.	Utredningsmedel	200 000
	Summa kronor	9 888 000

Till motivering för anslagsäskandena åberopas bl. a. följande.

1. Kostnaderna för uppförande av de bakteriologiska och kemiska centrallaboratorierna beräknades enligt per den 1 juli 1954 föreliggande byggnadsprogram till 8 800 000 kronor. Härtill kommer vissa till 500 000 kronor beräknade kostnader för steriliseringsanläggning inom laboratorierna. Byggnadsprogrammet har sålunda kostnadsberäknats till totalt 9 300 000 kronor.

För byggnadsföretaget har för budgetåren 1955/61 anvisats tillhopa 10 650 000 kronor, varav 1 350 000 kronor till bestridande av kostnadsökningar.

Beträffande kostnadsstegringarna må framhållas, att den fördyring, som belöper på under tiden före den 1 januari 1960 gjorda investeringar, enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex beräknas till 20,1 procent, medan enligt samma index fördyringen å investeringar fr. o. m. nämnda dag beräknas till 26,3 procent. Med hänsyn härtill beräknar kommittén den sammanlagda kostnadsstegringen för detta byggnadsföretag till 2 067 000 kronor och totalkostnaden för byggnadsföretaget till (9 300 000 + 2 067 000) 11 367 000 kronor.

Medelsbehovet för nästa budgetår utgör för byggnadsföretaget resterande medel (11 367 000 — 10 650 000) 717 000 kronor.

2. Kostnaderna för uppförande av nya nervkliniker beräknades per den 1 oktober 1957 till 14 800 000 kronor, varav på staten skulle belöpa omkring 10 300 000 kronor oavsett kostnadsstegringar, vilka enligt gällande avtal i sin helhet belastar statsverket. För byggnadsföretaget har under budgetåren 1957/61 anvisats sammanlagt 5 300 000 kronor.

Medelsbehovet för nästa budgetår, oberäknat medel för kostnadsstegringar, har kommittén tidigare uppskattat till 3 700 000 kronor. Den på tiden den 1 oktober 1957—den 31 december 1959 belöpande kostnadsstegringen för byggnadsföretaget beräknas enligt byggnadsstyrelsens index till 3,6 procent, motsvarande 80 496 kronor. Den på tiden från sistnämnda dag till utgången av budgetåret 1961/62 belöpande stegringen beräknas till 8,9 procent, motsvarande 985 052 kronor. Kostnadsstegringarna beräknas sålunda totalt till 1 065 548 kronor. Det totala medelsbehovet för budgetåret 1961/62 utgör sålunda (3 700 000 + 1 065 548) i runt tal 4 766 000 kronor.

3. Den av 1957 års riksdag beslutade utökningen av militärapotekets lokaler kostnadsberäknades per den 1 december 1955 till 2 000 000 kronor, vilket belopp i sin helhet anvisats under budgetåren 1957/61. Härutöver har för budgetåret 1960/61 anvisats 260 000 kronor till bestridande av inträdda kostnadsstegringar.

Den på tiden den 1 december 1955—den 31 december 1959 belöpande kostnadsstegringen för byggnadsföretaget beräknas till 13,6 procent, motsvarande 135 048 kronor samt den på tiden därefter belöpande kostnadsstegringen till 19,4 procent eller 195 358 kronor, tillhopa 330 406 kronor. Då tidigare anvisats 260 000 kronor till bestridande av kostnadsstegringar, utgör medelsbehovet för detta ändamål (330 406 — 260 000) 70 000 kronor.

4. Kostnaden för uppförande av nya lokaler för allergilaboratoriet beräknades per den 1 januari 1958 till 1 000 000 kronor, varav för budgetåret 1959/60 anvisats 300 000 kronor. Byggnadsföretaget framstår enligt kommitténs mening såväl ur sjukvårds- som forskningssynpunkt såsom ytterligt angeläget, varför kommittén ansett sig böra äska medel till dess fortsättande under nästa budgetår. Kommittén hemställer om anvisande för budgetåret 1961/62 av 785 000 kronor, i vilket belopp inkluderats beräknade kostnadsstegringar.

5. I anslagsäskandena för budgetåren 1959/61 har kommittén framlagt förslag om utbyggnad av sjukhusets röntgendiagnostiska institution genom ianspråktagande av överbyggnaden till den kirurgiska poliklinikens väntsal, vilket förslag emellertid ännu ej vunnit statsmakternas bifall. Kommittén hemställer att medel för byggnadsföretaget anvisas under nästa budgetår. Medelsbehovet beräknas med hänsyn till inträdda kostnadsstegringar till 250 000 kronor.

6. För budgetåret 1959/60 anvisades 300 000 kronor till uppförande av den

till 1 500 000 kronor kostnadsberäknade verkstadsbyggnaden vid sjukhuset. För byggnadsföretagets fortsättande under nästa budgetår erfordras 600 000 kronor.

7. Jämlikt ett av 1959 års riksdag givet bemyndigande har kommittén utlagt beställning på en ny telefonväxel för en beräknad kostnad av 500 000 kronor. Kommittén hemställer om anvisande för nästa budgetår av detta belopp.

8. Kommittén har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 uttalat, att vid alkoholklinikens öppnande behov skulle uppkomma av en utbyggnad av den till köksanläggningen hörande vagnhallen. Kostnaden för utbyggnad av vagnhallen, som även innefattar viss ombyggnad för rationalisering av arbetet i diskningsavdelningen, har av kommittén beräknats till 500 000 kronor. Ifrågavarande utbyggnad måste oundgängligen genomföras under loppet av nästa budgetår.

9. De lokaler, som f. n. disponeras av fysiologiska laboratoriet är helt otillräckliga för laboratoriets behov. Med hänsyn till konsekvenserna av karolinska sjukhusets framtida ställning som regionsjukhus anser kommittén dock mindre lämpligt att slutlig ställning nu tages till laboratoriets lokalfråga och föreslår därför att denna fråga tills vidare löses provisoriskt genom att bakteriologiska och kemiska centrallaboratoriernas ledigblivande lokaler inom huvudkomplexet ställes till laboratoriets förfogande. Dessa lokaler måste dock före överlämnandet till fysiologiska laboratoriet undergå vissa mindre reparationer, vilka beräknas draga en kostnad icke överstigande 200 000 kronor.

10. På grund av sjukhusets fortskridande utbyggnad med nya institutioner har vägnätet inom sjukhuset avsevärt utökats. Kommittén har under byggnadstiden byggt provisoriska vägar, vilka dock icke kunnat slutligen färdigställas, då erforderliga medel icke stått till förfogande. Det är angeläget, att vägarna nu försättes i tillfredsställande skick, varför kommittén hemställer om anvisande för nästa budgetår av ett belopp om 200 000 kronor till asfaltering av vägarna.

11. Företagen utredning angående sjukhusets avloppsnät har givit vid handen, att vissa av avloppsledningarna nu blivit otillräckliga på grund av sjukhusets tillväxt. En ny huvudledning för spillvatten bör därför nedläggas i Karolinska vägens sträckning från platsen framför sjukhusets huvudentré till Solnavägen, där den anslutes till en av Solna stad framdragen huvudledning. Kostnaderna härför beräknas till 200 000 kronor.

12. Karolinska sjukhusets ångpannecentral förser karolinska sjukhuset, karolinska institutet och Norrbackainstitutet med värme. Centralen består f. n. av fyra 7-tonspannor, en 11-tonspanna och en 25-tonspanna med en sammantagen värmeeffekt av 64 ton ånga per timme. Enligt 1951 års generalplan för sjukhuset beräknades anläggningen utbyggd till en maximal effekt av 75 ton ånga per timme, som ansågs väl förslå för omkring 2 500 vårdplatser och den ytterligare utbyggnad av sjukhuset, som då planerades. Sjukhuset kommer efter färdigställandet av alkoholkliniken och nervklinikerna, d. v. s. på hösten 1962, att omfatta 2 008 vårdplatser, vartill kommer Norrbackainstitutets 160 platser. Försörjningen av detta platsantal och karolinska institutets nuvarande byggnader med värme torde i stort svara mot centralens nuvarande värmeeffekt, 64 ton ånga per timme. En ytterligare belastning av centralen synes icke tillrådlig.

Sedan 1951 års generalplan upprättades har karolinska institutet tillförts ett flertal nya institutioner, och enligt vad kommittén erfarit planeras nya sådana. Med hänsyn härtill och till de nybyggnader, som planeras även inom karolinska sjukhusets område, finner kommittén det oundgängligen nöd-

vändigt, att ångpannecentralens effekt snarast ökas, lämpligen genom anskaffandet av ytterligare en 25-tonspanna, varigenom den maximala effektgränsen skulle höjas till 89 ton ånga per timme. Kostnaden för en ny 25-tonspanna beräknas till omkring 2 200 000 kronor, inberäknat erforderliga byggnadskostnader. Utbyggnaden av panncentralen bör vara färdig senast hösten 1962. På grund av den långa leveranstiden måste beställningen å ångpannan utläggas redan under nästa budgetår, under vilket även byggnadsarbetena måste påbörjas. Medelsbehovet under detta budgetår utgör med hänsyn härtill 500 000 kronor.

13. Verkställd utredning beträffande distributionen av elektrisk kraft vid sjukhuset har utvisat, att allvarliga brister vidlåder den nuvarande distributionen av elektrisk kraft. Dessa brister måste avhjälpas under loppet av nästa budgetår. Kostnaderna härför beräknas uppgå till totalt 1 690 000 kronor. Då emellertid i annat sammanhang äskas 1 290 000 kronor för samma ändamål, utgör medelsbehovet under förevarande post 400 000 kronor.

14. För kommitténs löpande utgifter under nästa budgetår beräknar kommittén ett till 200 000 kronor förhöjt anslagsbelopp. Höjningen är föranledd av ökade kostnader för upprättande av förslag till byggnadsåtgärder vid sjukhuset. Kommittén hemställer vidare, att uppkommen behållning om 3 364 kronor å redan avslutade byggnadsföretag måtte få disponeras till bestridande av kommitténs löpande utgifter under nästa budgetår.

Departementschefen

För täckande av resterande medelsbehov för uppförandet av centrallaboratorier med blodgivarcentral bör för nästa budgetår anvisas 700 000 kronor.

Byggnadskommittén har föreslagit anvisande för budgetåret 1961/62 av 4 766 000 kronor för uppförande av nervklinikerna. För egen del anser jag mig emellertid böra föreslå en något begränsad medelstilldelning för detta byggnadsföretag och tillstyrker anvisande för nästa budgetår av 4 500 000 kronor för ändamålet. Kommittén har i detta sammanhang påpekat, att enligt gällande avtal med Stockholms stad och Stockholms läns landsting om samarbete för uppförande och drift av sagda kliniker skall kostnadsstegringar, som inträffar sedan byggnadsföretaget igångsatts, i sin helhet belasta statsverket. Jag vill emellertid erinra om ett av dåvarande chefen för inrikesdepartementet vid anmälan i propositionen nr 104/1957 av ifrågavarande avtal gjort uttalande i denna del. I propositionen redogjordes till en början för den på stadens och landstingets begäran intagna bestämmelsen i avtalet om maximering av stadens och landstingets byggnadskostnadsbidrag till visst belopp, som skulle baseras på byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex vid tidpunkten för byggnadsföretagets igångsättande. Vidare framhölls, att departementschefen, enär bidragsfrågan skulle komma i ett annat läge, om byggnadskostnaderna i förhållande till index vid arbetenas igångsättande skulle ändras mer markant under byggnadstiden, som beräknades till minst fyra år, utgick från att hinder icke i sådant fall skulle möta mot upptagande av förhandlingar i fråga om ändringar av maximibeloppet för stadens och länets vidkommande. När byggnadsarbetena fortskridit så långt att de totala kostnadsstegringarna under byggnadstiden kan närmare överblickas, ämnar jag därför föranstalta om upptagande av förhandlingar i sådant syfte.

För bestridande av resterande kostnadsstegringar för utökningen av militärapotekets lokaler beräknar jag i likhet med kommittén ett belopp av 70 000 kronor.

För budgetåret 1959/60 har anvisats ett belopp av 300 000 kronor för uppförande av nya lokaler för allergilaboratoriet. Ytterligare medel för angivna ändamål har däremot icke anvisats för innevarande budgetår. Totalkostnaden, som i prisläget den 1 januari 1958 beräknades till 1 000 000 kronor, har nu uppräknats till 1 085 000 kronor. Vid anmälan av föreliggande byggnadsfråga i 1960 års statsverksproposition framhöll jag, att jag var väl medveten om att laboratoriets lokalförhållanden icke lät sig förena med de krav, som måste ställas på ett dylikt laboratorium vid ett modernt undervisnings- och forskningssjukhus och att byggnadsföretaget var i hög grad angeläget. I utlåtande nr 37/1960 utgick vidare statsutskottet, som delade min uppfattning om byggnadsföretagets angelägenhetsgrad, från att det skulle visa sig möjligt att inrymma för ändamålet erforderlig medelsanvisning inom ramen för det investeringsanslag, som skulle komma att av Kungl. Maj:t äskas för budgetåret 1961/62. Mot bakgrunden härav anser jag mig böra tillstyrka, att resterande medel för byggnadsföretagets utförande anvisas för nästa budgetår. Möjligheterna att inom det nya laboratoriet bereda visst lokaltillskott för undervisningen i ämnet dermatologi och venereologi torde böra undersökas.

1959 års riksdag anvisade ett belopp av 300 000 kronor för påbörjandet av ny verkstadsbyggnad vid sjukhuset. För innevarande budgetår har ytterligare medel däremot icke anvisats för detta ändamål. Som jag framhållit vid anmälan under driftbudgeten, elfte huvudtiteln, av anslaget till Karolinska sjukhuset: Avlöningar är tiden nu inne för upprättandet av en ny generalplan för sjukhuset. Arbetet härmed torde komma att pågå under hela nästa budgetår. Enär bl. a. organisationen av sjukhusets verkstadsservice torde bli föremål för översyn i samband med generalplanearbetet, synes med ytterligare medelstilldelning för uppförandet av ny verkstadsbyggnad böra anstå tills vidare. Jag är därför icke beredd att biträda kommitténs förslag i denna del. Enligt vad jag under hand inhämtat har hittills för verkstadsbyggnaden anvisade 300 000 kronor icke blivit tagna i bruk. Med hänsyn till det anförda föreslår jag, att nämnda belopp får disponeras för uppförandet av lokaler för allergilaboratoriet. Vid bifall härtill bör den för sist angivna ändamål erforderliga medelsanvisningen för budgetåret 1961/62 kunna begränsas till ett belopp av 485 000 kronor.

I samband med tillkomsten av alkoholkliniken synes en utökning av den röntgendiagnostiska institutionens lokaler vara nödvändig. Jag biträder kommitténs förslag, att härför anvisas ett belopp av 250 000 kronor.

Enligt av 1959 års riksdag lämnat bemyndigande har kommittén beställt ny telefonväxel för sjukhuset. För nästa budgetår bör såsom kommittén föreslagit för ändamålet anvisas 500 000 kronor.

Behovet av en utbyggnad av den till köksanläggningen hörande vagnhallen m. m. har genom sjukhusets utökning blivit alltmer trängande. Jag tillstyrker anvisande av för ifrågavarande byggnadsföretag äskade medel, 500 000 kronor.

För provisoriskt iordningställande av vissa ledigblivna utrymmen inom sjukhuset för kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriets räkning beräknar jag i likhet med kommittén ett belopp av 200 000 kronor.

Förslagen om medelsanvisning för asfaltering av vägar inom sjukhusområdet och för omläggning av sjukhusets avloppsnät är jag icke beredd att tillstyrka.

Jag finner det angeläget, att ångpannecentralens effekt höjes och tillstyrker därför anvisande för nästa budgetår av 500 000 kronor för utbyggnad av panncentralen.

Vid avgivande av förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för nästa budgetår har chefen för finansdepartementet vad avser utgifter under karolinska sjukhusets delfond tillstyrkt anvisande av 600 000 kronor för åtgärder beträffande kraftdistributionen inom sjukhuset. Jag förordar i anslutning härtill, att 400 000 kronor ställes till kommitténs förfogande under nästa budgetår för utbyte av högspänningsställverk i panncentralen.

För kommitténs fortsatta arbete under nästa budgetår beräknar jag 100 000 kronor. Jag tillstyrker jämväl att å vissa byggnadsföretag uppkommen behållning om 3 364 kronor får disponeras härför.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså utgöra (700 000 + 4 500 000 + 70 000 + 485 000 + 250 000 + 500 000 + 500 000 + 200 000 + 500 000 + 400 000 + 100 000) 8 205 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 8 205 000 kronor.

[5] **Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m.** För uppförande av klinik för alkoholsjukdomar samt institution för teoretisk alkoholforskning har t. o. m. innevarande budgetår anvisats sammanlagt 5 561 228 kronor.

Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande (skr. 12/9 1960) hemställer, att för ändamålet anvisas 1 308 000 kronor. Kommittén erinrar om att byggnadskostnaderna för alkoholkliniken år 1955 beräknades till 4 300 000 kronor. Enligt vad kommittén angav i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 borde denna kostnad ha angivits till 5 831 000 kronor. Den kostnadsstegring, som belöper på tiden den 1 oktober 1955—den 1 juli 1960, utgör enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex 13,6 procent å under tiden före den 1 januari 1960 investerade medel samt 19,4 procent å medel som investerats efter nämnda dag, eller tillhopa 1 037 834 kronor. Den totala byggnadskostnaden per den 1 juli 1960 uppgår sålunda till (5 831 000 + 1 037 834) 6 868 834 kronor.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag i 1960 års statsverksproposition framhöll jag med anledning av den redovisade stora ökningen av byggnadskost-

naderna, att byggnadskommittén borde ingående undersöka huruvida icke kostnaderna kunde nedbringas genom en beskärning av byggnadsprogrammet eller på annat sätt. Det har emellertid sedermera visat sig att en beskärning av programmet i varje fall icke vid så långt framskridet stadium kunde medföra någon kostnadsbesparing av betydelse.

Byggnadskommittén har nu anmält, att totalkostnaden för alkoholkliniken kommer att uppgå till omkring 6 869 000 kronor. Av ökningen hänför sig 1 038 000 kronor till den allmänna byggnadskostnadsstegringen. Då hittills anvisats cirka 5 560 000 kronor för ändamålet, torde för nästa budgetår böra anvisas resterande 1 300 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

[6] **Utbyggande av Akademiska sjukhuset i Uppsala.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till 5 465 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbyggande av Akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 5 465 000 kronor.

[7] **Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund.** Å detta anslag är för innevarande budgetår uppfört ett formellt belopp av 100 kronor.

Byggnadsstyrelsen (skr. 25/8 o. 31/10 1960) erinrar om att Kungl. Maj:t, sedan 1960 års riksdag godkänt ett i propositionen nr 147/1960 framlagt reviderat förslag till uppförande av en barn- och ungdomspsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund, uppdragit åt styrelsen att för en beräknad kostnad av högst 2 300 000 kronor låta vid nämnda lasarett uppföra en nybyggnad för ifrågavarande klinik. Styrelsen upplyser vidare, att projekteringsarbetet bedrives planenligt med sikte på byggnadsarbetenas igångsättande under våren 1961 men att en slutlig kostnadsberäkning icke på detta stadium hunnit verkställas. Ett slutligt anvisande av medel är emellertid icke erforderligt under budgetåret 1961/62. För detta budgetår räknar styrelsen med ett medelsbehov av 500 000 kronor utöver tidigare anvisade medel, vilka uppgår till 1 120 000 kronor.

Departementschefen

Jag förordar, att för fortsättande av byggnadsföretaget för nästa budgetår anvisas ett belopp av 300 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

[8] **Byggnadsarbeten för länsstyrelserna.** Till ändamålet har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 3 100 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen (skr. 29/8 1960) hemställer, att 6 800 000 kronor anvisas för ändamålet för budgetåret 1961/62. Behållningen på anslaget vid utgången av budgetåret 1960/61 beräknas uppgå till 1 568 000 kronor. För budgetåret 1961/62 uppskattas medelsförbrukningen till 8 439 000 kronor. Erforderlig medelsanvisning skulle sålunda uppgå till 6 871 000 kronor eller avrundat 6 800 000 kronor.

Styrelsen erinrar om att i samband med föregående års anslagsframställning redovisades en utredning angående lokalsituationen vid den regionala statliga förvaltningen under budgetåret 1958/59. Denna äger fortfarande giltighet. Vissa ändrade ställningsföretaganden under det gångna året har dock påverkat situationen på sådant sätt, att en ändring av turordningen mellan de olika residensstäderna bör genomföras. Enligt styrelsens mening bör utbyggnaden av länsstyrelserna nu ske sålunda, att under budgetåret 1961/62 följande företag bör igångsättas, nämligen i Kristianstad ombyggnad av residenset, i Falun nybyggnad av etapp 4 (landskontoret), i Örebro nybyggnad för länsstyrelsen m. m., i Luleå tillbyggnad av landsstatshus, i Härnösand tillbyggnad för vägförvaltningen och i Nyköping tillbyggnad av residenset m. m. Företag i Linköping, Malmö, Gävle och Växjö är f. n. under utredning, och företag i Karlstad, Mariestad och Göteborg bör utredas senast budgetåret 1961/62.

Byggnadsstyrelsens äskanden avser, förutom påbörjade företag, den redan beslutade nybyggnaden i Härnösand och vissa fasadarbeten å Uppsala slott. Härvid beräknas att under innevarande budgetår arbeten för dessa företag skall påbörjas till en kostnad av för företaget i Härnösand 1 200 000 kronor och i Uppsala 20 000 kronor. Vidare föreslås anvisande av 450 000 kronor för utförande under nästa budgetår av företaget i Nyköping och 400 000 kronor för ombyggnaden i Kristianstad. Slutligen äskas för påbörjande under nästa budgetår av företagen i Örebro, Falun, Härnösand och Luleå respektive 1 850 000 kronor, 1 150 000 kronor, 950 000 kronor och 1 200 000 kronor. I de angivna beloppen ingår sammanlagt 920 000 kronor, utgörande för innevarande budgetår beräknade utgifter för projektering.

Sedermera har byggnadsstyrelsen (skr. 10/10 1960) hemställt om medgivande att genomföra ombyggnaden av residenset i Kristianstad med under budgetåret 1960/61 under förevarande anslag tillgängliga medel.

Om de aktuella byggnadsfrågorna har byggnadsstyrelsen i övrigt anfört bl. a. följande.

Nyköping. Preliminärt förslag till iordningställande av vindsrum i landsstatshuset för att tillgodose vägförvaltningens behov av lokaler samt till genomförande av en tillbyggnad för lantmäterikontoret föreligger nu. Medel för projekteringen har ställts till förfogande av arbetsmarknadsstyrelsen. Anses förutsättningar för byggnadsföretagets genomförande som sysselsättningsobjekt icke föreligga, bör anslag anvisas i vanlig ordning i enlighet med investeringsplanen.

Örebro. I 1959 års statsverksproposition föreslog departementschefen, att vissa av de för budgetåret 1959/60 beräknade medlen för länsstyrelsernas utbyggnad skulle tagas i anspråk bl. a. för utredning rörande en planerad nybyggnad i Örebro. I enlighet härmed verkställdes under 1959 en preliminär programutredning och upprättades ett preliminärt skissförslag till denna byggnad.

Sedan arbetsmarknadsstyrelsen ställt ytterligare medel till byggnadsstyrelsens förfogande för den sålunda påbörjade projekteringen, har de preliminära skisserna bearbetats vidare på grundval av lokalprogram, som godtagits av länsstyrelsen.

Kostnaderna för den byggnad, som nu projekterats och som avsetts som en första etapp av länsstyrelsens utbyggnad, har uppskattats till cirka 4 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

Byggnadsarbetena beräknas kunna igångsättas under budgetåret 1961/62. Om byggnaden ej skulle komma till utförande som sysselsättningsobjekt, bör medel i enlighet med investeringsplanen anvisas i vanlig ordning.

Falun. Den 28 juli 1958 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att verkställa utredning angående tillgodoseende av länsstyrelsens lokalbehov samt att till Kungl. Maj:t inkomma med av densamma föranledda förslag. Sedan byggnadsstyrelsen verkställt programutredning avseende en utbyggnad i 2 etapper, benämnda etapp 4 resp. etapp 5, hemställde styrelsen den 9 februari 1960 hos Kungl. Maj:t dels om godkännande av programmet för båda etapperna, dels om projekteringsmedel med 300 000 kronor för etapp 4 och 200 000 kronor för etapp 5.

Den 29 april 1960 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i enlighet med upprättat lokalprogram utföra projektering av etapp 4 fram t. o. m. färdigställande av huvudritningar, att verkställa kostnadsberäkning av samma etapp samt att därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning. Samtidigt bemyndigade Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att av förevarande anslag disponera 300 000 kronor för projekteringsarbetet.

Den 7 juli 1960 uppdrog Kungl. Maj:t vidare åt byggnadsstyrelsen att i enlighet med upprättat lokalprogram utföra projektering av etapp 5 fram t. o. m. färdigställande av huvudritningar, att verkställa kostnadsberäkning av samma etapp samt att därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning. Samtidigt hemställde Kungl. Maj:t till fullmäktige i riksgäldskontoret att till byggnadsstyrelsen utbetala högst 200 000 kronor från det under fonden för förlag till statsverket för budgetåret 1960/61 anvisade investeringsanslaget till Vissa projekteringskostnader, att av byggnadsstyrelsen disponeras för bestridande av de med projekteringsarbetet förenade kostnaderna.

Etapp 4 av nybyggnaden avses ersätta lokalerna i gamla landsstatshuset samt medge utrymme för redan beslutade utökningar av den regionala statliga förvaltningen. Sedan denna etapp färdigställts, kan etapp 5 omedelbart

påbörjas. Denna etapp innebär, att gamla landsstatshuset rives, varvid befattningshavare inom detta under utförandet av etapp 5 tillfälligt inhyses i den då färdigställda fjärde etappens lokaler.

Byggnadsarbetena för etapp 4, som kostnadsberäknats till 2 200 000 kronor, beräknas kunna igångsättas under hösten 1961, och omedelbart sedan denna etapp färdigställts — under våren 1963 — skulle etapp 5 kunna igångsättas.

Härnösand. I samband med anslagsäskandena 1959 beträffande nytt landsstatshus och nybyggnad för vägförvaltningen i Härnösand föreslog styrelsen, att båda etapperna av landsstatshuset skulle få utföras samtidigt. Härigenom skulle en besparing av 50 000 kronor uppnås. I 1960 års statsverksproposition tillstyrkte departementschefen att båda etapperna utföres samtidigt.

Byggnadsarbetet beräknas kunna påbörjas hösten 1960. För budgetåret 1961/62 bör medel för byggnadsföretaget stå till styrelsens förfogande i enlighet med investeringsplanen.

Projekteringen av vägförvaltningens nybyggnad sker med anlitande av medel, som ställts till förfogande av arbetsmarknadsstyrelsen. Kostnaderna för byggnadsföretaget har uppskattats till cirka 1 900 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. För den händelse byggnaden ej skulle komma till utförande som sysselsättningsobjekt, bör medel i enlighet med investeringsplanen anvisas i vanlig ordning.

Luleå. Lokalsituationen för den regionala statliga förvaltningen i Luleå är den att bl. a. civilförsvarssektionen och uppbördssektionen är placerade i förhyrda lokaler liksom den under innevarande budgetår tillkomna varuskatteavdelningen. Huvuddelen av länsstyrelsen är fortfarande inrymd i landsstatshuset.

Byggnadsstyrelsen igångsatte under 1959 en utredning rörande tillbyggnad till det gamla landsstatshuset, avsedd att i första hand inrymma de delar av länsstyrelsen, för vilka lokaler förhyres. Kostnaden för en sådan tillbyggnad har av byggnadsstyrelsen i 1959 års petita uppskattningsvis angivits till cirka 2 200 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959.

Den fortsatta utredningen och ett sedermera uppgjort skissförslag har emellertid visat, att för att tillfredsställa länsstyrelsens nuvarande lokalbehov erfordras en tillbyggnad, för vilken byggnadskostnaderna kan uppskattas till cirka 3 500 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. I denna summa ingår även kostnaderna för den ombyggnad av vissa delar av gamla landsstatshuset, som bör genomföras vid omdispositionen av lokalerna i samband med tillbyggnaden. Vidare ingår kostnaderna för vissa lokaler, som länsstyrelsen vid projekteringsarbetet under hand begärt att få utöver det tidigare fastställda lokalprogrammet.

Byggnadsarbetet beräknas kunna påbörjas under budgetåret 1961/62. Om medel icke ställes till förfogande ur anslaget för arbetslöshetens bekämpande, bör för nämnda budgetår erforderligt anslag anvisas i vanlig ordning i enlighet med investeringsplanen. Nämnda investeringsplan har vad avser länsstyrelsen i Luleå uppgjorts under förutsättning av ett godkännande från Kungl. Maj:ts sida av det utökade lokalprogrammet.

Investeringsplan för landsstatsbyggnader

Enär medelsanvisningen för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål synes böra begränsas till 2 000 000 kronor har i samråd med byggnadsstyrelsen uppgjorts följande reviderade byggnadsprogram.

Byggnadsföretag	Beräknad kostnad	Medelsförbrukning		
		faktisk t. o. m. 30. 6. 60	beräknad för	
			1960/61	1961/62
I. Företag påbörjade före 1. 7. 60				
Slutredovisade	—	17 621	—	—
Nyköping	[1] 3 150	3 116	34	—
Nyköping, omb. av residens	380	333	47	—
Jönköping	[1] 2 600	2 509	91	—
Kristianstad, omb. för länsarbetsnämnd	[1] 800	779	21	—
Kristianstad, etapp I	[1] 3 500	2 161	1 200	—
Halmstad	[1] 3 000	2 531	400	69
Göteborg	220	220	—	—
Vänersborg	115	73	42	—
Örebro	315	207	30	20
Västerås, inkl. lokaler för lantmäteriet	[1] 4 300	1 076	2 400	800
Falun	1 617	1 375	60	—
Falun, tillb. för vägförv.	[1] 2 200	2 030	170	—
Gävle	2 350	2 262	88	—
Östersund	2 860	2 806	54	—
	27 407	39 099	4 637	889
II. Företag avsedda att påbörjas 1960/61				
Härnösand, landskontor	[2] 4 250	68	1 200	2 400
	4 250	68	1 200	2 400
III. Företag avsedda att påbörjas 1961/62				
Falun etapp IV	2 140	4	—	1 150
	2 140	4	—	1 150
IV. Företag under utredning				
Örebro	ca 4 500	17	—	—
Luleå	ca 3 500	—	—	—
Nyköping	ca 450	—	—	—
Härnösand, vägförvaltning	ca 1 900	—	—	—
Linköping	—	24	—	—
Karlstad och Växjö	—	6	—	—
	10 350	47	—	—
Summa I—IV	44 147	39 218	5 837	4 439

[1] Kostnadsramen sänkt sedan föregående år: Sammanlagda sänkningen uppgår till 1,1 miljoner kronor.
[2] Kostnadsramen ökad sedan föregående år med hänsyn till allmän byggnadskostnadsstegring.

Departementschefen

De senaste årens utvidgning av förvaltningsverksamheten har medfört ökat lokalbehov för länsförvaltningarna i flera residensstäder, och på många håll har det blivit nödvändigt att anskaffa nya lokaler genom förhyrningar, som medfört en olämplig splittring av verksamheten. Dessa förhållanden gör att många nybyggnadsprojekt i och för sig måste anses vara angelägna. Emellertid har jag ej ansett mig kunna tillstyrka högre anslag för detta ändamål under nästa budgetår än 2 000 000 kronor. Härigenom blir i runt tal 10 300 000 kronor tillgängliga för innevarande och nästa års arbeten. De

tillgängliga medlen bör i första hand avses för att färdigställa eller påbörja redan beslutade företag, och återstående belopp torde böra användas för påbörjande av nybyggnadsarbeten i Falun. Något belopp för de av byggnadsstyrelsen förordade företagen i Örebro, Luleå, Nyköping och Härnösand — vad avser vägförvaltningen — rymmes ej inom den av mig föreslagna ramen. För ombyggnadsföretaget i Kristianstad har chefen för finansdepartementet beräknat medel under fastighetsfondens underhållsanslag. Jämväl fasadarbetena i Uppsala torde vara av natur att böra bestridas av underhållsmedel.

Jag föreslår, att den nyss redovisade investeringsplanen godkännes. Inom ramen för tillgängliga medel bör byggnadsstyrelsen ha möjlighet att modifiera densamma i den mån så erfordras för att bestrida merkostnader, som föranledes av eventuellt kommande allmän byggnadskostnadsstegring.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[9] **Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 350 000 kronor. Anslaget avser att möjliggöra för byggnadsstyrelsen att, när tillfälle gives, kunna förvärva sådana bebyggda eller obebyggda tomter, vilka är lämpade att tillgodose aktuella eller förväntade behov av lokaler för förvaltningsändamål. Anslaget får användas endast efter Kungl. Maj:ts bemyndigande i varje särskilt fall.

Byggnadsstyrelsen (skr. 16/8 1960) föreslår, att medel för ändamålet för nästa budgetår upptages med 700 000 kronor. Vid ingången av nu löpande budgetår uppgick det disponibla beloppet till omkring 1 297 000 kronor. För närvarande pågår förhandlingar om förvärv av fastigheter i Växjö, Umeå, Karlskrona och Falun. Skulle samtliga dessa förvärv komma till stånd under budgetåret torde f. n. tillgängliga medel icke komma att helt förslå till köpeskillingarnas bestridande.

Departementschefen

Jag är icke beredd att tillstyrka högre anslag för ifrågavarande ändamål än som anvisats för innevarande budgetår. Liksom förut bör anslaget få användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 350 000 kronor.

[10] **Vissa skyddsrumsanläggningar.** För detta ändamål har för budgetåret 1960/61 anvisats 3 300 000 kronor.

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att för nästa budgetår 1 775 000 kronor anvisas, varav 1 425 000 kronor för utbyggnad av vissa

skyddsrumsanläggningar för telestyrelsen m. fl. statliga myndigheter och 350 000 kronor för kompletteringar av stötvågsskyddet i vissa anläggningar. Härjämte hemställer styrelsen, att 230 000 kronor anvisas för tillbyggnad av ett centralförråd i Malmby.

Telestyrelsen (skr. 31/8 1960) hemställer, att 1 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår för vissa teleanläggningar.

Departementschefen

För vissa särskilda skyddsrums- och teleanläggningar beräknar jag 1 250 000 kronor, för utbyggnad av telestyrelsens m. fl. statliga myndigheters andelar i vissa skyddsrum 400 000 kronor samt för kompletteringar av stötvågsskyddet i vissa anläggningar 350 000 kronor.

Med hänsyn till ärendets natur bör en redogörelse för de upptagna frågorna icke lämnas i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Civilförsvarsstyrelsens förslag om tillbyggnad av civilförsvarets centralförråd i Malmby kan jag icke biträda.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[11] **Anordnande av en civilförsvarsskola m. m.** För detta ändamål har för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisats investeringsanslag av tillhopa 1 800 000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t den 5 juni 1959 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att — med beaktande av vad föredragande departementschefen anfört i propositionen nr 114/1959 angående ny organisation för civilförsvaret — efter samråd med civilförsvarsstyrelsen verkställa beräkning av kostnaderna för anordnande av lokaler m. m. för den centrala civilförsvarsskolan och för undsättningskårerna å Rosersberg samt snarast till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till byggnadsåtgärder, har styrelsen den 25 juli och den 29 augusti 1960 avgivit förslag i ämnet, avseende dels iordningställande av lokaler för centrala civilförsvarsskolans förläggning, utspisning, administration och undervisning m. m., dels ock ändrings- och reparationsarbeten av de lokaler, som avses disponeras för utbildning av undsättningskårerna. Härvid anförde styrelsen bl. a. följande.

De totala kostnaderna för iordningställandet av lokaler för centrala civilförsvarsskolan inom slottets »Kavaljersflygel», »Frökenflygel», »Junoflygel», »Teaterflygel», »Köksflygel» samt »Slottsstallet» och »Kungsgården» uppgår till 2 200 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. I denna summa ingår inte kostnader för eventuellt nödvändigt transformatorbyte. Styrelsen vill i sammanhanget framhålla svårigheten att vid dylika ombyggnadsarbeten exakt beräkna den slutliga kostnaden.

Beträffande utredningen om iordningställande av lokaler för undsättningskårsskolan har byggnadsstyrelsen under arbetet därmed funnit, att en stor del av det befintliga byggnadsbeståndet — barackläger m. m. — är av

sådan kvalitet att det vore olämpligt ur ekonomisk synpunkt att vidtaga några mer omfattande byggnadsarbeten därmed. För att emellertid undervisningen skall kunna starta vid den avsedda tidpunkten föreslår styrelsen, att den nu bemyndigas rusta upp lokalerna på sådant sätt att de kan användas under ytterligare högst 5—7 år. De arbeten som sålunda är nödvändiga, omfattar bl. a. iståndsättning av förläggningsbaracker, ändrings- och uppsnyggningsarbeten av fritidsbyggnader, ändrings- och reparationsarbeten inom matinrättningsbyggnaden, anordnande av lägenhet för sjuksköterska i sjukhuset, ombyggad och iståndsättning av Kungsgårdens »stall», flyttning av användbara garage, samt iordningställande av provisoriska parkeringsplatser m. m. Kostnaden för att på enklaste sätt iordningställa byggnaderna enligt vad sålunda föreslagits uppskattas till 700 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

Genom beslut den 21 oktober 1960 har Kungl. Maj:t ställt de för budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisade investeringsanslagen om tillhopa 1 800 000 kronor till byggnadsstyrelsens förfogande att av styrelsen disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag.

Byggnadsstyrelsen (skr. 29/8 1960) hemställer, att för ändamålet måtte för nästa budgetår anvisas 1 100 000 kronor.

Departementschefen

I samband med ställningstagandet till den nya civilförsvarsorganisationen fattade statsmakterna principbeslut om att anordna en civilförsvarsskola å Rosersberg. Kostnaderna för de härför erforderliga ombyggnads- och reparationsarbetena kunde emellertid endast uppskattas preliminärt. För ändamålet anvisades för budgetåren 1959/60 och 1960/61 investeringsanslag å 1 300 000 resp. 500 000 kronor. Det skulle härvid få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för anvisade medel besluta om de byggnadsåtgärder, som finge anses erforderliga. Under sommaren 1960 har byggnadsstyrelsen sedermera inkommit med mera definitiva förslag till byggnadsåtgärder, varvid kostnaderna för iordningställandet av lokaler för den centrala civilförsvarsskolan beräknats till 2 200 000 kronor och kostnaderna för provisoriskt iståndsättande av lokaler för undsättningskårerna uppskattats till 700 000 kronor. Då dessa förslag befunnits kunna godtagas och det ansetts angeläget att arbetena snarast kommer till utförande, har Kungl. Maj:t genom beslut den 21 oktober 1960 ställt de hittills anvisade medlen, sammanlagt 1 800 000 kronor, till byggnadsstyrelsens förfogande för arbetenas igångsättande.

Byggnads- och reparationsarbetena har påbörjats hösten 1960. För att arbetena skall kunna bedrivas kontinuerligt bör återstående belopp (2 900 000 — 1 800 000) 1 100 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en civilförsvarsskola m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 100 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[12] **Lån till utländska läkare för viss efterutbildning.** Under denna rubrik har alltsedan budgetåret 1946/47 medel anvisats för att den svenska hälso- och sjukvården skulle kunna utnyttja den kvalificerade arbetskraft, som representeras av till landet inkomna läkare, ursprungligen övervägande flyktingar. För ettvart av budgetåren 1951/61 har för ändamålet anvisats ett investeringsanslag av 100 kronor. Enligt beslut av 1956 års riksdag kan vidare anslaget fr. o. m. budgetåret 1956/57 disponeras jämväl för beviljande av lån till vissa andra utländska läkare, för vilket ändamål medel t. o. m. budgetåret 1955/56 anvisats under investeringsanslaget till Lån till vissa utländska läkare.

Medicinalstyrelsen (skr. 2/9 1960) hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor. Styrelsen anför.

Lånenämnden för utländska läkare har under budgetåret 1959/60 utbetalat lån å tillhopa 26 020 kronor. Behållningen å anslaget uppgick den 30 juni 1960 till 1 048 047 kronor.

Under budgetåret 1961/62 planerar medicinalstyrelsen *dels* två enmånadskurser i svenska medicinalförfattningar för utländska läkare *dels ock* två särskilda tremånaderskurser i socialmedicin och svenska medicinalförfattningar för vissa utländska läkare med omkring 20 deltagare i varje kurs. Fråga kan även uppkomma att för utländska icke svensktalande läkare anordna en eller två enmånadskurser med undervisning i svenska språket och allmän orientering om svenska förhållanden. Till deltagare i nämnda kurser ävensom för att bereda utländsk läkare ekonomisk hjälp under tid, då denna fullgör föreskriven provtjänstgöring eller efterutbildning för att erhålla legitimation som läkare, kan fråga uppkomma om utbetalande av lån från anslaget.

Departementschefen

Enligt gällande bestämmelser rörande återbetalning av lån, som beviljats utländska läkare, kan Kungl. Maj:t medgiva befrielse från återbetalningsskyldighet i samband med att låntagare avlider. Emellertid har fråga uppkommit om befrielse från återbetalningsskyldighet i vissa andra fall, t. ex. på grund av låntagares sjukdom eller emedan vederbörande avbrutit sin vistelse i Sverige efter endast kort tid. Då det i samtliga anmälda fall rör sig om ytterst små belopp, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att även i dessa och liknande fall pröva ansökningar om befrielse från återbetalningsskyldighet.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med ett formellt belopp av 1 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

[13] **Lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Gotlands läns landstings förvaltningsutskott (skr. 29/8 1960) hemställer att 1 000 000 kronor anvisas för ändamålet.

Arbetet med den första etappen av byggnadsföretaget påbörjades under oktober 1959. Byggnadstiden beräknas till två år. Kostnaderna för denna etapp uppgår efter numera inträffad byggnadskostnadsstegring till 4 480 000 kronor. I samråd med centrala sjukvårdsberedningen och medicinalstyrelsen pågår planering av den andra byggnadsetappen enligt tidigare godkänd principlösning. Denna etapp måste påbörjas i omedelbar anslutning till den pågående och i vissa delar innan denna helt avslutats. De verkliga kostnaderna för andra etappen torde med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar komma att överstiga den beräknade kostnaden, 2 150 000 kronor.

Totalkostnaderna beräknades år 1957 tilll 6 150 000 kronor. Av beslutat statsstöd, 3 547 500 kronor, har hittills erhållits 2 100 000 kronor, varför 1 447 500 kronor återstår. Förvaltningsutskottet förutskickar att hemställan om hjälp även till merkostnaderna kommer att göras liksom om fortsatt befrielse att erlägga ränta och amortering å lånet.

Departementschefen

För ifrågavarande ändamål har för budgetåren 1957/61 anvisats sammanlagt 2 100 000 kronor. För budgetåret 1961/62 förordar jag i enlighet med förvaltningsutskottets förslag en medelsanvisning av 1 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[14] **Lån till Göteborgs Diakoniss-sällskap.** 1960 års riksdag har medgivit att sällskapet erhåller ett räntebärande lån å 1 000 000 kronor för utbyggande av Bräcke-Östergårdshemmet med ett skolhem för cp-barn. Medelsanvisningen har ansetts böra fördelas på tre budgetår. För innevarande budgetår har anvisats 200 000 kronor.

Göteborgs Diakoniss-sällskap (skr. 23/9 1960) anför, att skolhemsbyggnaden beräknas vara färdigställd den 1 maj 1961. Då sällskapet måste vara berett att gälda större delen av byggnadskostnaderna före den 1 juli 1961, hemställes att ytterligare lägst 500 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62.

Sällskapet anmäler vidare, att byggnadskostnaderna väntas öka med 200 000—300 000 kronor i förhållande till vad tidigare beräknats till följd av den fördyring, som omsättningsskatt och höjda arbetslöner medfört. Av merkostnaden torde sällskapet kunna bestrida cirka 150 000 kronor genom sin insamlingsverksamhet. För att täcka återstående merkostnad hemställer sällskapet, att lånebeloppet höjes med 100 000 kronor.

Departementschefen

Av det av riksdagen medgivna lånet å 1 000 000 kronor till Göteborgs Diakoniss-sällskap för utbyggnad av förskolehemmet Bräcke-Östergård — avsett för cp-barn — med ett skolhem har anvisats 200 000 kronor. Jag förordar, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 500 000 kronor. Till frågan om anvisande av medel för att täcka av sällskapet anmälda merkostnader för byggnadsföretaget är jag i avbidan på närmare utredning icke beredd att nu taga ställning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Göteborgs Diakoniss-sällskap* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[15] **Lån till sällskapet Eugeniahemmet.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet har hemställt om ett anslag av 125 000 kronor för inrättande av en vårdavdelning för hörselskadade cp-barn i förskoleåldern i en å Eugeniahemmets tomt befintlig verkstadsbyggnad.

Beredningen av denna byggnadsfråga är ännu icke avslutad. I avbidan härpå förordar jag, att anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp av 125 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lån till sällskapet Eugeniahemmet* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Ingemar Nygren

601996 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag

BILAGA 34 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

BEREDSKAPSSTAT FÖR FÖRSVARSVÄSENDET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1961/62 och anför därvid följande.

Enligt § 63 regeringsformen skall riksdagen årligen antaga beredskapsstat för försvarsväsendet. Den för innevarande budgetår gällande beredskapsstaten (statsverkspropositionen, bil. 34; rskr nr 75) har fastställts, bland annat, med ledning av en genom överbefälhavarens försorg verkställd undersökning rörande medelsbehovet för viss försvarsberedskap. Staten upptager å driftbudgeten anslag om sammanlagt 825 miljoner kronor och å kapitalbudgeten ett anslag av 50 miljoner kronor. Driftbudgetanslagen fördelar sig med 745 miljoner kronor på fjärde huvudtiteln, med 5 miljoner kronor på sjunde huvudtiteln, med 10 miljoner kronor på tionde huvudtiteln samt med 65 miljoner kronor på elfte huvudtiteln. Av det under fjärde huvudtiteln uppförda beloppet avses för löpande utgifter för armén, marinen och flygvapnet respektive 330, 70 och 45 miljoner kronor, för engångsutgifter 150 miljoner kronor samt för övriga försvarsutgifter 150 miljoner kronor. Anslaget under sjunde huvudtiteln avses för vissa civila försvarsberedskapsåtgärder (kostnader för förstärkning av gränsbevakning, polis, brandväsen, m. m.). Å tionde huvudtiteln har uppförts ett anslag för finansiering av erforderliga pris- och handelsreglerande åtgärder m. m. Under elfte huvudtiteln redovisas anslag för sjukvårdsberedskapens och civilförsvarets löpande utgifter med 10 respektive 35 miljoner kronor. För sistnämnda verksamhetsområden har under samma huvudtitel jämväl upptagits engångsanslag om 5 respektive 15 miljoner kronor. Anslaget å kapitalbudgeten un-

der fonden för förlag till statsverket avses för försvarsberedskapens stärkande i allmänhet.

Den försvarsberedskapsstat, som skall fastställas för budgetåret 1961/62, synes böra upptaga samma belopp som den för innevarande budgetår fastställda.

I enlighet härmed upprättat förslag till beredskapsstat för budgetåret 1961/62 torde såsom *bihang* få fogas vid protokollet i ärendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det vid detta protokoll fogade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1961/62.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

Bihang

Förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1961/62

Driftbudgeten

A.	*Egentliga statsutgifter:*		
IV.	Försvarsdepartementet	745 000 000	
VII.	Finansdepartementet	5 000 000	
X.	Handelsdepartementet	10 000 000	
XI.	Inrikesdepartementet	65 000 000	825 000 000
		Summa kronor	**825 000 000**

Kapitalbudgeten

Kapitalinvestering:		
VIII.	Fonden för förlag till statsverket	**50 000 000**

Egentliga statsutgifter

IV. Försvarsdepartementet

C. Försvarskrafterna

a	Arméns löpande utgifter, *förslagsvis*	330 000 000	
b	Marinens löpande utgifter, *förslagsvis*	70 000 000	
c	Flygvapnets löpande utgifter, *förslagsvis*	45 000 000	
d	Engångsutgifter, *förslagsvis*	150 000 000	595 000 000
			595 000 000

E. Diverse

a	Övriga utgifter, *förslagsvis*	150 000 000
	Summa kronor	**745 000 000**

VII. Finansdepartementet

a	Civila utgifter för försvarsberedskap, *förslagsvis*	**5 000 000**

Egentliga statsutgifter

X. Handelsdepartementet

a	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder m. m., *förslagsvis*		10 000 000

XI. Inrikesdepartementet

B. Hälso- och sjukvården

	Sjukvårdsberedskapen:		
a	Löpande utgifter, *förslagsvis*	10 000 000	
b	Engångsutgifter, *förslagsvis*	5 000 000	15 000 000
			15 000 000

E. Civilförsvaret m. m.

	Civilförsvaret:		
a	Löpande utgifter, *förslagsvis*	35 000 000	
b	Engångsutgifter, *förslagsvis*	15 000 000	50 000 000
			50 000 000
		Summa kronor	**65 000 000**

Kapitalinvestering

VIII. Fonden för förlag till statsverket

a	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, *förslagsvis*	50 000 000

601976 Stockholm 1961. Isaac Marcus Boktryckeri Aktiebolag